Jula

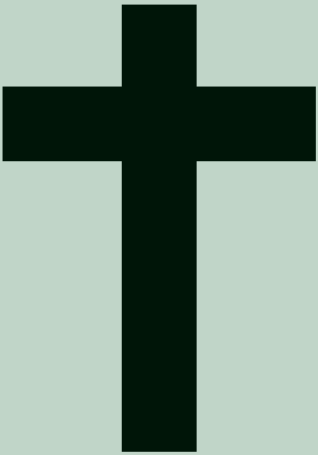

Jula: Biblu Ala ta Kuma Bible

Jula

Jula: Biblu Ala ta Kuma Bible

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Julakan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 May 2025 from source files dated 1 May 2025
0c9588de-99ac-53f9-aa9b-6885106dcde8

Contents

Damina 1
Bɔri 61
Sarakalasebagaw 112
Jateri 148
Sariya 199
Yosuwe 243
Kititigɛbagaw 272
Ruti 301
Samawilu fɔlɔ 306
Samawilu flanan 344
Masacɛw fɔlɔ 376
Masacɛw flanan 414
Kibaroyaw fɔlɔ 450
Kibaroyaw flanan 487
Ɛsidarasi 528
Nehemi 541
Ɛsitɛri 560
Ayuba 569
Zaburuw 614
Zanaw 733
Waajurikɛbaga 776
Dɔnkiriw 787
Ezayi 796
Yeremi 887
Kasikan 971
Ezekiyɛli 982
Daniyɛli 1043
Oze 1061
Yowɛli 1077
Amɔsi 1083
Abidiyasi 1094
Yunusu 1096
Mise 1099
Nahɔmu 1108
Habakuki 1112
Sofoni 1117
Hagize 1122
Jakariya 1124
Malaki 1137
Matiyu 1143
Marika 1187
Luka 1215
Yuhana 1262
Ciradenw ta Kɛwalew 1295
Rɔmukaw 1336
Korɛntikaw fɔlɔ 1355
Korɛntikaw flanan 1373
Galasikaw 1385
Ɛfɛsikaw 1392
Filipikaw 1399

Kɔlɔsikaw 1404
Tesalonikikaw fɔlɔ 1409
Tesalonikikaw flanan 1414
Timote fɔlɔ 1417
Timote flanan 1423
Tite 1427
Filemɔn 1430
Heburuw 1432
Yakuba 1446
Piyɛri fɔlɔ 1451
Piyɛri flanan 1457
Yuhana fɔlɔ 1461
Yuhana flanan 1466
Yuhana sabanan 1467
Zude 1468
Yirari 1470

DUNUŊA DAMINA
KITABU
Kitabu faamucogo

Damina kitabu bɛ dunuŋa daminacogo le yira an na: Dunuŋa dancogo, ani adamadenw, ani fɛnŋanamanw bɛɛ dancogo, ani jurumun ni tɔɔrɔ doncogo dunuŋa kɔnɔ.

Ka kaŋa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, cira Musa le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye, ani kitabu naani minw tugura nin kitabu ra.

An bɛ se k'a fɔ ko kunba fla le bɛ nin kitabu kɔnɔ:

1. Sura 1–11: Dunuŋa ni adamadenw dancogo, ani mɔgɔ fɔlɔw ta ko, minw ye Adama ni Awa ye, ani Kabila ni Abila, ani Nuho; Babɛli ta sankasojan ta ko fana bɛ nin yɔrɔ ra. (Dɔw b'a fɔ Kabila ma ko Kayɛn, k'a fɔ Abila ma ko Abɛli.)

2. Sura 12–50: Izirayɛlimɔgɔw ta bɛmacɛ fɔlɔw ta kow, minw ye Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ye, ani Yakuba dencɛ tan ni fla minw nana kɛ Izirayɛli ta gba tan ni fla kuntigiw ye. Yakuba dencɛ Yusufu le sababu ra, Izirayɛlimɔgɔw tagara sigi Misiran.

Can lo, nin kitabu bɛ adamadenw tagamacogo, ani o ta kɛwalew fɔ an ye, nka a kun yɛrɛ kɛra min ye, o ye ka Ala ta baara ni a ta sebagaya le yira an na, k'a yira ko Ala le kɛra fɛn bɛɛ danbaga ye, ani fɛn bɛɛ tigi ye. Ala bɛ kojugu kɔninya, a bɛ kojugukɛbagaw jaraki. A bɛ mɔgɔŋumanw dɛmɛ janko o ye to ka tagama o siraŋuman kan.

Kitabu kɔnɔkow

Dunuŋa ni adamadenw dancogo *(1–2)*
Jurumun doncogo dunuŋa kɔnɔ *(3)*
Nuho ta wagati *(4–10)*
Babɛli ta sankasojan ta ko *(11.1-9)*
Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ta wagatiw *(11.10–35.29)*
Esawu ta durujaw *(36)*
Yusufu ni a balemaw ta ko *(37–45)*
Izirayɛlimɔgɔw tagacogo Misiran *(46–50)*

Ala ka dunuŋa dan cogo min na

1 Fɔlɔfɔlɔ, Ala ka sankolo dan, ka dugukolo dan.
2 Dugukolo tun ma labɛn fɔlɔ; a lakolonba tun lo. Ji dunba le tun bɛ yi; a yɔrɔ bɛɛ tun
ye dibi le ye. Nka Ala Nin tun bɛ lamagara jiw kunna.
3 Ala ko: «Yeelen ye bɔ!» Yeelen bɔra.
4 Ala k'a ye ko yeelen ka ɲi. A ka yeelen ni dibi faran ka o bɔ ɲɔgɔn na.
5 A ka yeelen wele ko «tere», ka dibi wele ko «su». Ayiwa, su kora ka o dugu gbɛ; o
kɛra lon fɔlɔ ye.
6 O kɔ, Ala ko tuun ko: «Furancɛ dɔ ye kɛ jiw cɛ ma, ka jiw taran fla ye ka o bɔ ɲɔgɔn
na.»
7 Ala ka o furancɛ kɛ. Ji minw bɛ san fɛ, ani ji minw bɛ dugu ma, a ka olugu faran ka
o bɔ ɲɔgɔn na, ka furancɛ kɛ o cɛ ma. Ala k'a fɔ cogo min na, a kɛra ten.
8 Ala ka o furancɛ wele ko «sankolo». Ayiwa, su kora ka o dugu gbɛ; o kɛra lon flanan
ye.
9 O kɔ, Ala ko tuun ko: «Ji minw bɛ sankolo jukɔrɔ, olugu bɛɛ ye lajɛn yɔrɔ kelen na;
yɔrɔ tɔ ye kɛ yɔrɔjalan ye.» Ala k'a fɔ cogo min na, a kɛra ten.
10 Ala ka yɔrɔjalan wele ko «dugukolo»; jiw bɛɛ lajɛnna yɔrɔ min na, a ka o wele ko
«kɔgɔji». Ala k'a ye ko o ka ɲi.
11 Ayiwa, Ala ko, ko binw ye falen dugukolo kan, ka o kisɛw kɛ o ra; ko yiridentaw
fana ye wuri, ka den ka kaŋa ni o suguyaw ye, kisɛw walama kolo bɛ kɛ minw denw
na. Ala k'a fɔ cogo min na, a kɛra ten.
12 Dugukolo ka binw bɔ ka o kisɛw kɛ o ra ka kaŋa ni o suguyaw ye. Yiriw fana wurira,
ka den, ka o kisɛw, walama o kolow kɛ o denw na, ka kaŋa ni o suguyaw ye. Ala k'a ye
ko o ka ɲi.
13 Ayiwa, su kora ka o dugu gbɛ. O kɛra lon sabanan ye.
14 Ala ko, ko fɛn minw bɛ yeelen bɔ, olugu ye kɛ sankolo ra, ka tere ni su faranfasi ka
o bɔ ɲɔgɔn na. O ye kɛ tagamasiyɛn ye ka wagatiw yira, ka lonw yira, ani ka sanw yira.
15 O fɛnw ye kɛ sankolo kɔnɔ, ka yeelen bɔ dugukolo kan. Ayiwa, Ala k'a fɔ cogo min
na, a kɛra ten.

16 Ala ka yeelenbɔnan belebele fla kɛ. A bɛɛ ra belebeleba, a ka o sigi terefɛwagati
kunna; ka fitini sigi sufɛwagati kunna. A ka lolow fana kɛ.
17 Ala ka o fɛnw bla sankolo ra, janko o ye yeelen bɔ dugukolo kan.
18 A ka kelen sigi terefɛwagati kunna, ka kelen sigi sufɛwagati kunna, janko o ye yeelen
ni dibi faran ka bɔ ɲɔgɔn na. Ala k'a ye ko o ka ɲi.
19 Su kora, ka o dugu gbɛ. O kɛra lon naaninan ye.
20 Ayiwa, Ala ko: «Fɛnŋanaman dɔw ye kɛ jiw ra, ka caya. Kɔnɔw fana ye wuri san
ni dugu cɛ.»
21 Ala ka kɔgɔji danfɛn barakamanw dan, ani jirafɛn ɲanaman tɔw bɛɛ; o fɛnw bɛɛ
kɛra ji ra caman, ka kaŋa ni o suguyaw ye. Ala ka kɔnɔw fana dan, ka kaŋa ni o suguyaw
ye. A k'a ye ko o ka ɲi.
22 Ala ka baraka don o ra, ko o ye woro, ka caya ka kɔgɔjiw fa. A ko kɔnɔw fana ye
caya dugukolo kan.
23 Ayiwa, su kora, ka o dugu gbɛ. O kɛra lon loorunan ye.
24 Ala ko tuun ko fɛnŋanamanw ye kɛ dugukolo kan ka kaŋa ni o suguyaw ye: bɛganw,
ani kongosogow, ani fɛn minw bɛ fofo, o bɛɛ ni o suguya. Ala k'a fɔ cogo min na, a kɛra
ten.
25 Ala ka kongosogow bɛɛ dan, o bɛɛ ni o suguya, ka bɛganw dan, o bɛɛ ni o suguya,
ani fɛn minw bɛ fofo, o bɛɛ ni o suguya. Ala k'a ye ko o ka ɲi.
26 O bɛɛ kɔ, Ala ko: «Ayiwa, sisan, an ye mɔgɔ dan ka kaŋa ni an yɛrɛ cogo ye, a ye bɔ
an fɛ, janko ale ye kɛ jɛgɛw bɛɛ kunna, ka kɛ kɔnɔw kunna, ka kɛ bɛganw ni kongosogow
kunna, ka sigi dugukolo bɛɛ kunna, ani fɛnŋanaman minw bɛɛ bɛ dugukolo kan.»
27 Ala ka mɔgɔ dan ka kaŋa ni a yɛrɛ cogo ye;
a k'a dan ka kaŋa ni ale Ala yɛrɛ cogo ye.
A ka o dan, cɛ ni muso.
28 Ala ka baraka don o ra; a ko: «Aw ye den caman sɔrɔ, ka caya ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ
fa, ka aw ta fanga sigi dugukolo kan, ka kɛ jɛgɛw bɛɛ kunna, ani kɔnɔw, ani fɛnŋanaman
o fɛnŋanaman bɛ dugukolo kan.»
29 Ala k'a fɔ o ye tuun ko: «A flɛ, bin o bin bɛ falen dugukolo kan, ani a den, ani yiri
o yiri bɛ den, k'a kisɛw, walama a kolo kɛ a denw kɔnɔ, ne bɛ o bɛɛ di aw ma, o bɛ kɛ
aw ta baro ye.
30 Dugukolo bɛganw bɛɛ, ani kɔnɔw bɛɛ, ani fɛnŋanaman o fɛnŋanaman bɛ dugukolo
kan, o kɔrɔ ye ko fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, ne bɛ bin di olugu ma, ka o kɛ o ta baro ye.»
Ayiwa, Ala k'a fɔ cogo min na, a kɛra ten.
31 Ala tun ka fɛn o fɛn kɛ, a ka o bɛɛ flɛ, k'a ye ko o bɛɛ ka ɲi kosɛbɛ. Su kora, ka o
dugu gbɛ; o kɛra lon wɔɔrɔnan ye.

2

1 Ayiwa, sankolo ni dugukolo ni o kɔnɔfɛnw bɛɛ danna ka ban o cogo le ra.
2 Ala k'a ta baara kɛ ka ban tere wɔɔrɔ kɔnɔ; a tere wolonflanan, a nɛnɛkirira a ta
baara bɛɛ ra.
3 Ala ka baraka don tere wolonflanan na, k'a kɛ lon saninman ye; sabu o lon le ra, a
nɛnɛkirira a ta baara bɛɛ ra.

Ala ka mɔgɔ dan cogo min na

4 Ayiwa, wagati min Masa Ala ka danni kɛ, sankolo ni dugukolo danna nin cogo le ra.
Ala ka sankolo ni dugukolo dan tuma min na,
5 kongoyiri si tun tɛ dugukolo kan fɔlɔ, bin si fana tun ma falen fɔlɔ; sabu Masa Ala
tun ma sanji ben dugukolo kan fɔlɔ, ani mɔgɔ si fana tun tɛ yi fɔlɔ ka dugukolo sɛnɛ.
6 Bugun dɔ le tun bɛ bɔ dugukolo ra ka kɛ ji ye ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ sɔn.
7 Masa Ala ka dugukolo bɔgɔ ta ka mɔgɔ lalaga ni a ye. O kɔ, a ka ɲanamanya nɛnɛkiri
fiyɛ ni a dafɔŋɔ ye k'a don mɔgɔ nunwo fɛ; a kɛra mɔgɔ ɲanaman ye.

Edɛni jamana yirituŋuman

8 O kɔ, Masa Ala ka yirituŋuman dɔ kɛ Edɛni jamana ra, terebɔyanfan na, ka mɔgɔ
bla o kɔnɔ.
9 Matigi Ala ka yiri suguya bɛɛ falen dugukolo kan; yiri cɛɲumanw, minw den ka di;
a ka ɲanamanya yiri bla yiritu cɛmancɛ ra, ani yiri min b'a to mɔgɔ bɛ koɲuman ni
kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na.
10 Ba dɔ tun bɛ woyo ka bɔ Edɛni jamana ra. O ba ji le tun bɛ woyo ka tɛmɛ yiritu
kɔnɔ; o kɔ, a bɛ taran ka kɛ boro naani wɛrɛ ye.
11 O ba fɔlɔ tɔgɔ ye ko Pisɔn; ale bɛ woyo ka tɛmɛ Havila jamana bɛɛ kɔnɔ. Sanin bɛ
o jamana le ra.

12 O sanin ye sanin bɛɛ ra ɲumanman le ye. Turu kasadiman dɔ fana bɛ sɔrɔ yi, min tɔgɔ ye ko bideliyɔmu, ani lulu bisigi dɔ, min tɔgɔ ye ko onikisi.
13 Ba flanan tɔgɔ ye ko Giyɔn; ale bɛ woyo ka tɛmɛ Kusi jamana bɛɛ kɔnɔ.
14 Ba sabanan tɔgɔ ye ko Tigere. Ale bɛ woyo Asiri jamana terebɔyanfan na. Ba naaninan tɔgɔ le ye ko Efirati.
15 Ayiwa, Matigi Ala ka mɔgɔ bla Edɛni yirituɲuman kɔnɔ, ko a ye a sɛnɛ, k'a kɔrɔsi.
16 Ala ka nin kuma fɔ mɔgɔ ye ko: «I bɛ se ka yiritu yiridenw bɛɛ dɔ domu.
17 Nka yiri min b'a to mɔgɔ bɛ koɲuman walama kojugu lɔn, i kana o yiri den domu dɛ! Sabu ni i k'a dɔ domu lon o lon, sigiya t'a ra, i bɛna sa.»

Ala ka muso dan cogo min na

18 Ayiwa, o kɔ, Matigi Ala ko: «Cɛ ye to a kelen na tan, o man ɲi. Ne bɛna dɛmɛbaga kɛ a ye, min bɛ bɛn a ma.»
19 Masa Ala tun ka bɔgɔ ta ka kongosogow bɛɛ lalaga, ani kɔnɔw. O kɔ, a tun ka o bɛɛ lana cɛ fɛ, k'a flɛ a bɛna tɔgɔ min la o bɛɛ kelen kelen na, ani janko ni cɛ ka tɔgɔ min la fɛnɲanaman min na, o le ye kɛ a tɔgɔ ye.
20 Cɛ tun ka tɔgɔ la bɛganw bɛɛ ra, ani kɔnɔw, ani kongosogow bɛɛ. Nka o fɛnw bɛɛ cɛ ra, a tun ma dɛmɛbaga sɔrɔ a yɛrɛ ra, min tun bɛ se ka bɛn ale ma.
21 Ayiwa, Masa Ala ka sunɔgɔba bla cɛ ra. Ka cɛ to sunɔgɔ ra, a k'a garagakolo kelen bɔ, ka sogobu kɛ ka o nɔ datugu.
22 O garagakolo min bɔra cɛ ra, Masa Ala ka o le ta k'a kɛ muso ye, ka na ni o muso ye cɛ fɛ.
23 Kabini cɛ ka muso ye, a ko:
«Ɔnhɔn! Sisan kɔni, nin ye ne ɲɔgɔn dɔ yɛrɛ le ye.
A kolow ye ne kolo dɔw le ye,
a farisogo fana ye ne farisogo dɔ le ye.
A tɔgɔ bɛna la ko muso, sabu a bɔra cɛ le ra*.»
24 O le kosɔn cɛ bɛ bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ ka nɔrɔ a muso ra; o fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.
25 Ayiwa, o wagati ra cɛ ni muso fla bɛɛ fari lakolon tun lo; o tun m'a lɔn fɛn min tɔgɔ ye ko maroya.

3

Cɛ ni muso ka yiriden domu

1 Ayiwa, Masa Ala tun ka kongosogo minw bɛɛ dan, sa le tun ka cegu ni o bɛɛ ye. Lon dɔ, sa nana a fɔ muso ye ko: «Yala can lo ko Ala ko, ko aw kana yiritu yiriden si domu wa?»
2 Muso ko: «An bɛ se ka yiritu yiridenw domu kɛ.
3 Nka yiri min bɛ yiritu cɛmancɛ ra, Ala ko an kana o le den domu, ko hali an kana maga a ra; ko ni o tɛ, an bɛna sa.»
4 Sa ko muso ma ko: «Can tɛ, aw tɛna sa.
5 Ala ka o fɔ sabu a k'a lɔn ko ni aw ka yiri nin den domu lon o lon, aw ɲaw bɛ yɛlɛ, aw bɛ kɛ i n'a fɔ ale Ala; aw bɛna koɲuman lɔn ka bɔ kojugu ra.»
6 Ayiwa, muso k'a ye ko can ra yiri nin den ka kan ka diya; ni i k'a flɛ a cɛ ka ɲi, a fana bɛ se ka mɔgɔ hakiri yɛlɛ ka i kɛ kolɔnbaga ye. Muso ka dɔ tigɛ k'a domu. A cɛ tun lɔnin bɛ a kɔrɔ; a ka dɔ di ale ma, ale fana k'a domu.
7 O k'a domu minkɛ, o ka o yɛrɛ cogoya ye; o k'a ye ko o fari lakolon lo. O ka toroflaburu dɔw sirisiri ɲɔgɔn na, ka o kɛ ka o yɛrɛ datugu.

Ala ka sɛgɛ la cɛ ni muso ni sa kan

8 Ayiwa, wuladanin fɛ, cɛ ni muso ka Matigi Ala mankan mɛn, a bɛ yaalayaalara yiritu kɔnɔ. O borira Matigi Ala ɲa ka taga dogo yiritu yiri dɔw cɛ ra.
9 Matigi Ala ka cɛ wele ko: «Adama, i bɛ min?»
10 Cɛ ka Ala jaabi ko: «Ne ka i mankan mɛn yiritu ra, ne siranna sabu ne fari lakolon lo; o kosɔn ne dogora.»
11 Matigi Ala ko: «Jɔn le k'a fɔ i ye ko i fari lakolon lo? Ne tun ko aw kana yiri min den domu, kɔni i ma o le domu dɛ?»
12 Cɛ ko: «I ka muso min bla ne kɔrɔ, ale le ka dɔ di ne ma, ne k'a domu.»
13 Matigi Ala ka muso ɲininka ko: «Mun na ele ka o kɛ?» Muso ko: «Sa le ka ne nɛgɛ, k'a to ne k'a domu.»

---

* **2:23 2.23** Heburukan na, cɛ ni muso tɔgɔ bɔra ɲɔgɔn fɛ kosɛbɛ. O b'a fɔ cɛ ma ko: «Ish», k'a fɔ muso ma ko: «Isha», k'a yira ko muso bɔra cɛ ra.

14 Matigi Ala k’a fɔ sa ye ko:
«I n’a fɔ ele sɔnna ka o kɛ,
ne bɛna i danga bɛganw ni kongosogo tɔw bɛɛ cɛ ra.
Sisan i bɛna to ka fofo i kɔnɔbara le kan,
buguri bɛ to ka don i da ra,
i bɛ a domu, fɔ ka taga i sa.
15 Ne bɛna juguya le bla ele ni muso cɛ,
ka o juguya kelen bla i ta duruja ni muso ta duruja cɛ.
Ni o ka i sɔrɔ, o bɛ i kun ci;
ni ele fana ka o sɔrɔ, i bɛ o kin o senju ra.»
16 Ala k’a fɔ muso ye ko:
«Ne bɛna dɔ fara i ta denworo sɛgɛ kan.
I bɛna tɔɔrɔ ka sɔrɔ ka den woro.
Ka fara o kan, i ta cɛ lɔgɔ bɛna to ka kɛ i ra;
i ta ko bɛɛ bɛna to ale le boro fana.»
17 Ala k’a fɔ cɛ ye ko:
«I sɔnna ka i ta muso kan le mɛn,
ani ne tun kumana i fɛ k’a fɔ i ye
ko i kana yiri min den domu, i ka o domu;
ayiwa, dugukolo bɛna danga ele kosɔn.
I bɛna sɛgɛ le kosɛbɛ
ka sɔrɔ ka i ta baro sɔrɔ ka bɔ dugukolo ra,
fɔ ka taga i sa;
18 ŋaniw ni binjugu dɔw bɛna falen dugukolo kan;
i bɛna fɛn minw sɛnɛ, o le bɛna kɛ i ta baro ye.
19 I bɛna baara kɛ ka wasi le,
ka sɔrɔ ka i ta baro sɔrɔ,
fɔ i ye na kɔsegi dugukolo ra yi tuun,
i danna ni o dugukolo kelen min bɔgɔ ye;
sabu i ye bɔgɔ le ye,
i fana bɛna sekɔ ka kɛ o bɔgɔ kelen le ye.»

Ala ka Adama ni Awa labɔ yiritu ra

20 Ayiwa, Adama k’a muso tɔgɔ la ko Awa, sabu ale le kɛra mɔgɔw bɛɛ bamuso ye*.
21 Matigi Ala ka bɛgan dɔw gbolow kɛ fani ye, ka o don Adama ni a muso ra.
22 Matigi Ala ko: «Sisan mɔgɔ kɛra i n’a fɔ an dɔ, a bɛ koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na. An ye a bari a kana ɲanamanya yiriden dɔ tigɛ k’a domu; ni o tɛ, ni a ka o domu a ɲanaman bɛ to wagati bɛɛ.»
23 A kɛra ten, Matigi Ala ka o gbɛn ka bɔ Edɛni jamana yiritu ra, ko o ye taga dugukolo sɛnɛ, Ala ka o dan ni dugukolo min bɔgɔ ye.
24 Ayiwa, Ala ka Adama ni Awa gbɛn o cogo le ra. A ka serubɛn mɛlɛkɛ* dɔw bla Edɛni yiritu donda ra terebɔyanfan na, k’a kɔrɔsi, ani kɛrɛkɛmuru dɔ, min bɛ manamana i ko tasuma, ka yɛlɛmayɛlɛma, janko mɔgɔ si kana sira sɔrɔ ka se ɲanamanya yiri ma.

4

Kabila ka Abila faga

1 Ayiwa, Adama jɛnna ni a muso Awa ye. Awa ka kɔnɔ ta ka Kabila* woro. Awa ko: «Matigi Ala baraka ra, ne ka cɛden sɔrɔ†.»
2 O kɔ, a ka kɔnɔ ta tuun ka Kabila dɔgɔnin Abila‡ woro.
Abila nana kɛ sagagbɛnbaga ye; Kabila, ale kɛra sɛnɛkɛbaga ye.
3 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, Kabila k’a ta foro yiriden dɔw kɛ saraka ye, ka o di Ala ma.
4 Abila fana k’a ta sagaden fɔlɔw kelen mina, ka o faga, ka o sogo yɔrɔɲumanw jɛni, ka o kɛ saraka ye, ka o di Ala ma. Abila ni a ta saraka ko diyara Matigi Ala ye.
5 Nka Kabila ni a ta saraka ko ma diya Matigi Ala ye. Kabila dimina o ra, k’a ɲa kumu kosɛbɛ.
6 Ayiwa, Matigi Ala ko Kabila ma ko: «Mun kosɔn i dimina fɔ ka i ɲa kumu tan?

---

* **3:20 3.20** Heburukan na, Adama kɔrɔ ye ko: mɔgɔ. O le kɛra cɛ tɔgɔ ye. Awa kɔrɔ ye ko: ɲanamanya. * **4:1 4.1** Kabila: Dɔw b’a fɔ ko Kayɛn. † **4:1 4.1** Ne ka cɛden sɔrɔ: o kuma kɔrɔ bɛ se ka kɛ fana ko: Ne ka mɔgɔ dan. ‡ **4:2 4.2** Abila: Dɔw b’a fɔ ko Abɛli; a tɔgɔ kɔrɔ ye ko: fɔɲɔ, walama ko: fɛn tɛmɛta.

7 Ni i ka kɛwaleɲumanw kɛ, i kun bɛ kɔrɔta. Nka ni i ta kɛwalew juguyara, o tuma
jurumun bɛna kɛ i kɔ tuma bɛɛ; a b'a fɛ ka se i ra, nka ele le ka kan ka se jurumun na.»
8 Ayiwa, lon dɔ, Kabila k'a fɔ a dɔgɔcɛ ye ko o ye taga kongo ra. Ka o to kongo ra yi,
a benna a dɔgɔcɛ kan, k'a faga.
9 Matigi Ala k'a fɔ Kabila ye ko: «Kabila, i dɔgɔcɛ Abila do?» Kabila ko: «Ne m'a yɔrɔ
lɔn; o tuma ne le blara ka kɛ ale kɔrɔsibaga ye wa?»
10 Matigi ko: «I ka mun ko le kɛ tan? I dɔgɔcɛ fagari jori kulekan bɛ bɔra dugu ma ka
se ne ma, ko ne ye a dimibɔ.
11 Ayiwa, i yɛrɛ boro ka i dɔgɔcɛ faga k'a jori seri dugukolo kan, k'a to dugukolo ye a
jori min minkɛ, o kosɔn dugukolo banna i ra.
12 K'a ta sisan, hali ni i ka dugukolo sɛnɛ, a tɛna den i ye k'a siman di i ma tuun. I
bɛna bla i yɛrɛ ma ka yaala ka lamini dugukolo kan.»
13 Kabila k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «I ka tɔɔrɔ min la ne kan, o ka gbiri ka tɛmɛ; ne tɛna
se.
14 A flɛ, i ka ne gbɛn ka bɔ yan dugukolo kan. Ne bɛna taga dogo i ɲa fɔ yɔrɔjan. Ne
bɛna to ne yɛrɛ ma ka yaala ka lamini yɔrɔ bɛɛ; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka ne sɔrɔ, o tigi bɛna
ne faga.»
15 Matigi Ala ko Kabila ma ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Kabila faga, o juru bɛna sara o
tigi ra fɔ siɲaga wolonfla, ka Kabila dimibɔ.»
Matigi Ala ka tagamasiyɛn dɔ bla Kabila kan, janko ni mɔgɔ min k'a ye, o tigi kana a
faga.
16 O kɔ, Kabila bɔra Matigi Ala kɔrɔ ka taga yɔrɔjan, ka taga to Nɔdi§ jamana ra, Edɛni
jamana terebɔyanfan na.

Kabila ta duruja

17 Ayiwa, o kɔ, Kabila jɛnna ni a muso ye. A muso ka kɔnɔ ta ka dencɛ woro; o le kɛra
Henɔki ye. O kɔ, Kabila ka dugu dɔ lɔ, k'a dencɛ Henɔki tɔgɔ la o dugu ra.
18 Ayiwa, Henɔki nana Iradi woro; Iradi ka Mehuyahɛli woro; Mehuyahɛli ka
Metusahɛli woro; Metusahɛli ka Lemɛki woro.
19 Lemɛki nana muso fla le ta. Kelen tɔgɔ tun ye ko Ada, tɔ kelen tɔgɔ tun ye ko Sila.
20 Ada ka dencɛ woro; o le kɛra Yabali ye. Mɔgɔ minw bɛ si fanibonw kɔnɔ ka o ta
bɛganw kɔrɔsi, Yabali le kɛra olugu bɛmacɛ ye.
21 Yabali dɔgɔcɛ kɛra Yubali ye. Ale le kɛra gɔnifɔbagaw ni filenfiyɛbagaw bɛɛ bɛmacɛ
ye.
22 Sila fana ka dencɛ woro; o le kɛra Tubali Kabila ye. Ale kɛra numu le ye; a tun bɛ
siranɛgɛfɛnw ni nɛgɛmanfɛnw lalaga. Dɔgɔmuso gbanna Tubali Kabila ra; o tɔgɔ lara
ko Naama.
23 Lon dɔ, Lemɛki ko a ta musow ma ko:
«Ada ni Sila, aw ye mɛnni kɛ!
Ne Lemɛki ta musow, aw ye aw toro malɔ ne darakan na!
Ni cɛ o cɛ boro ka se ne ma, ne bɛ o faga le;
ni kanbelen o kanbelen ka ne mandimi, ne bɛ o faga le.
24 A fɔra ko ni mɔgɔ min ka Kabila faga,
o juru bɛ sara o tigi ra fɔ siɲaga wolonfla;
nka ne Lemɛki, ne ta juru bɛ sara fɔ siɲaga biwolonfla ni wolonfla.»
25 Ayiwa, Adama jɛnna ni a muso ye tuun. A ka kɔnɔ ta ka jigi dencɛ ra. A ka o tɔgɔ la
ko Sɛti*. A ko: «Sabu Kabila ka Abila faga; Ala le ka dencɛ wɛrɛ di ne ma Abila nɔ ra.»
26 Ayiwa, Sɛti fana nana kɔrɔ ka dencɛ sɔrɔ. A k'a tɔgɔ la ko Enɔsi. O wagati le ra,
mɔgɔw ka kɛ Matigi Ala tɔgɔ wele ye, k'a bato.

5

Adama ta duruja

1 Ayiwa, Adama ta durujaw tɔgɔw le sɛbɛra nin ye:
Ala ka mɔgɔ dan lon min na, a k'a dan ka kaɲa ni ale Ala yɛrɛ cogo le ye.
2 A ka o dan, cɛ ni muso. A ka o dan minkɛ, a ka baraka don o ra, ka o tɔgɔ la ko
mɔgɔ.
3 Ka Adama si to san kɛmɛ ni san bisaba, a ka dencɛ woro, ka kaɲa ni a yɛrɛ cogo ye;
a bɔra a fɛ. A ka o dencɛ tɔgɔ la ko Sɛti.

§ **4:16 4.16** Nɔdi kɔrɔ ye ko: fasontan. * **4:25 4.25** Sɛti tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Ala k'a di ne ma.

4 Sɛti woronin kɔ, Adama ka san kɛmɛ seegi le kɛ tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro, ani
denmusow.
5 A si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san bisaba. O kɔ, a sara.
6 Ka Sɛti si to san kɛmɛ ni san looru, a ka dencɛ woro; a ka o tɔgɔ la ko Enɔsi.
7 Enɔsi woronin kɔ, Sɛti ka san kɛmɛ seegi ni san wolonfla le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
8 Sɛti si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san tan ni fla. O kɔ, a sara.
9 Ka Enɔsi si to san bikɔnɔntɔn, a ka Kenan woro.
10 Kenan woronin kɔ, Enɔsi ka san kɛmɛ seegi ni san tan ni looru le kɛ tuun. A ka
dencɛ wɛrɛw woro, ani denmusow.
11 Enɔsi si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san looru; o kɔ, a sara.
12 Ka Kenan si to san biwolonfla, a ka Mahalalɛli woro.
13 Mahalalɛli woronin kɔ, Kenan ka san kɛmɛ seegi ni san binaani le kɛ tuun. A ka
dencɛ wɛrɛw woro, ani denmusow.
14 Kenan si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san tan. O kɔ, a sara.
15 Ka Mahalalɛli si to san biwɔɔrɔ ni looru, a ka Yɛrɛdi woro.
16 Yɛrɛdi woronin kɔ, Mahalalɛli ka san kɛmɛ seegi ni san bisaba le kɛ. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
17 Mahalalɛli si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ seegi ni san bikɔnɔntɔn ni san looru. O
kɔ, a sara.
18 Ka Yɛrɛdi si to san kɛmɛ ni san biwɔɔrɔ ni san fla, a ka Enɔki* woro.
19 Enɔki woronin kɔ, Yɛrɛdi ka san kɛmɛ seegi le kɛ tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro,
ani denmusow.
20 Yɛrɛdi si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san biwɔɔrɔ ni san fla. O kɔ, a
sara.
21 Ka Enɔki si to san biwɔɔrɔ ni san looru, a ka Metusalɛmu woro.
22 Metusalɛmu woronin kɔ, Enɔki tagamana ka kaɲa ni Ala sago ye tuun fɔ san kɛmɛ
saba. A ka dencɛ wɛrɛw woro, ani denmusow.
23 Enɔki si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ saba ni san biwɔɔrɔ ni san looru.
24 Enɔki tagamana ka kaɲa ni Ala sago ye. O kɔ, a ma kɛ dunuɲa ra tuun; Ala k'a ta
ka taga ni a ye a yɛrɛ kɔrɔ.
25 Ka Metusalɛmu si to san kɛmɛ ni san biseegi ni san wolonfla, a ka Lemɛki woro.
26 Lemɛki woronin kɔ, Metusalɛmu ka san kɛmɛ wolonfla ni san biseegi ni san fla le
kɛ tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro, ani denmusow.
27 Metusalɛmu si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san biwɔɔrɔ ni san kɔnɔntɔn.
O kɔ, a sara.
28 Ka Lemɛki si to san kɛmɛ ni san biseegi ni san fla, a ka dencɛ woro.
29 A k'a tɔgɔ la ko Nuho, k'a fɔ ko: «Ala ka dugukolo danga, ka an bla baaragbɛlɛn
minw na dugukolo kan, nin den le bɛna an jusu saaro, ka an bɔ o baaraw sɛgɛ ra†.»
30 Nuho woronin kɔ, Lemɛki ka san kɛmɛ looru ni san bikɔnɔntɔn ni san looru le kɛ
tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro, ani denmusow.
31 Lemɛki si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ wolonfla ni san biwolonfla ni san wolonfla.
O kɔ, a sara.
32 Ka Nuho si to san kɛmɛ looru, a ka Sɛmu, ani Kamu, ani Zafɛti woro ka gban ɲɔgɔn
na.

6

Adamadenw bɛ halaki o ta juguya kosɔn

1 Ayiwa, mɔgɔw nana caya dugukolo kan; o ka denmusow woro fana.
2 A kɛra ten, Ala ta danfɛn dɔw tun bɛ yi, olugu k'a ye ko mɔgɔw denmusow cɛ ka ɲi
minkɛ, o ka dɔw ɲanawoloma olugu ra ka o kɛ o ta musow ye.
3 O tuma Matigi Ala ko: «Ne ka nin min don mɔgɔ kɔnɔ, ne tɛna o nin to mɔgɔ kɔnɔ
wagati bɛɛ, sabu mɔgɔ tɛ foyi ye ni fɛn sata tɛ. A si bɛɛ lajɛnnin tɛna tɛmɛ san kɛmɛ ni
san mugan kan.»
4 Ala ta danfɛnw jɛnna ni mɔgɔw denmusow ye minkɛ, o ka denw sɔrɔ ni o ye; o denw
le kɛra mɔgɔ belebele jamijanw ye o wagatiw ra dunuɲa ra. Olugu le kɛra cɛfariw ye
fɔlɔfɔlɔ; o tɔgɔ bɔra kosɛbɛ.
5 Matigi Ala nana a ye ko adamadenw ta kɔnɔnɔjuguya warara dunuɲa kɔnɔ. A k'a
ye ko lon o lon, miiriyajuguw dɔrɔn le bɛ kɛra mɔgɔw jusukun na.

* **5:18 5.18** Enɔki: Dɔw b'a fɔ ale le ma ko Idirisa. † **5:29 5.29** Nuho tɔgɔ ni kuma min fɔcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ heburukan na, o kɔrɔ ye ko: jususaaro.

6 A kɛra ten, Matigi Ala ka mɔgɔ dan k'a bla dugukolo kan minkɛ, o tingalɔn ka Matigi
Ala yɛrɛ sɔrɔ. A jusu tɔɔrɔra kosɛbɛ.
7 Matigi Ala ko: «Ne ka mɔgɔ o mɔgɔ dan, ne bɛna o bɛɛ halaki pewu ka bɔ dugukolo
kan, k'a damina adamadenw na, ka taga a bla bɛganw ni kongosogow ra, ani fɛn minw
bɛ fofo, ani kɔnɔw; sabu ne ka o dan minkɛ, o danko tingalɔn bɛ ne ra.»
8 Nka Nuho ko diyara Matigi Ala ye.

Ala ko a bɛ Nuho kisi

9 Nuho ta duruja ta ko ye nin ye:
Nuho tun ye mɔgɔ terennin ani mɔgɔ jusukungbɛnin le ye a ta wagati ra. A tun bɛ
tagama ka kaɲa ni Ala sago ye.
10 A ka dencɛ saba le sɔrɔ: Sɛmu, ani Kamu, ani Zafɛti.
11 O wagati ra, dunuɲa tun fara kojugu ra Ala ɲa kɔrɔ. Mɔgɔw tun fariyara ɲɔgɔn ma
yɔrɔ bɛɛ.
12 Ala nana a ye ko dunuɲa fara kojugu ra; sabu adamadenw bɛɛ ta kɛwalew tun
juguyara fɔ k'a dama tɛmɛ.
13 O tuma Ala k'a fɔ Nuho ye ko: «Ne k'a latigɛ ko ne bɛna fɛnɲanaman bɛɛ ban ka
bɔ dugukolo kan; sabu olugu le k'a to juguya ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa. O kosɔn ne bɛna
o ni dugukolo bɛɛ halaki ɲɔgɔn fɛ.
14 O ra, ele ye kurunba dɔ lalaga ni gofɛriyiri ye, k'a kɔnɔ tarantaran, k'a kɛ bonkɔnɔw
ye, k'a kɛnɛmayɔrɔ ni a kɔnɔnɔyɔrɔ mun ni mananji ye.
15 I ka kan k'a kɛ cogo min na, o flɛ nin ye: i bɛ a janya kɛ nɔngɔn ɲa kɛmɛ saba* ye,
k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa bilooru ye, k'a lɔ kɛ nɔngɔn ɲa bisaba ye.
16 I bɛ a datugu ka wo dɔ kɛ a ra san fɛ, ka o kɛ nɔngɔn ɲa kelen ye. I bɛ a donda kɛ
a kɛrɛn na. I b'a kɛ sankaso ye: dugumabon, ani cɛmancɛbon, ani sanfɛbon.
17 Ne bɛna sanjiba le lana dugukolo kan; fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, sanji bɛna o bɛɛ faga.
Fɛn o fɛn bɛ dugukolo kan, o bɛɛ bɛ halaki.
18 Nka ne bɛna to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra ni ele ye ka i kisi. I bɛna don kurunba kɔnɔ, i
ni i dencɛw, ani i ta musɔ, ani i dencɛw ta musow.
19 I bɛ fɛnɲanaman suguya bɛɛ fla fla ladon i fɛ kurunba kɔnɔ fana, cɛ ni musɔ, janko
o ɲanaman ye to.
20 Fɛnɲanaman bɛɛ fla fla le bɛna na i fɛ, cɛ ni musɔ, janko i ye o ladon kurunba kɔnɔ,
o ɲanaman ye to: kɔnɔw ni bɛganw ni kongosogow ni fɛn fofotaw.
21 I ka kan ka domunifɛn bɛɛ dɔ ta fana ka bla i yɛrɛ kɔrɔ, ka o kɛ i ni o bɛganw ta
domuni ye.»
22 Ayiwa, Nuho ka o le kɛ. Ala ka fɛn o fɛn fɔ a ye, a ka o bɛɛ kɛ ka kaɲa ni Ala ta fɔta
ye.

7

Nuho donna kurunba kɔnɔ

1 O kɔ, Matigi Ala ko Nuho ma ko: «Sisan aw ye don kurunba kɔnɔ, i ni i ta denbaya;
sabu ne k'a ye ko ele dɔrɔn le terennin lo ne ɲa kɔrɔ nin mɔgɔw bɛɛ cɛ ra.
2 Fɛnɲanaman o fɛnɲanaman saninyanin lo, i bɛ o bɛɛ dɔ ladon i fɛ kurun kɔnɔ,
cɛman wolonfla, ani musoman wolonfla. Fɛnɲanaman minw saninyanin tɛ, i bɛ olugu
fana ladon, cɛman kelen, ani musoman kelen.
3 I bɛ kɔnɔ suguya bɛɛ fana dɔ ladon, cɛman wolonfla, ani musoman wolonfla, janko
o ta siya kana tunu.
4 Sabu a tɔ ye tere wolonfla, ne bɛna sanji ben dugukolo kan fɔ tere binaani ni su
binaani. Ne ka fɛnɲanaman o fɛnɲanaman dan, ne bɛna o bɛɛ halaki pewu ka bɔ
dugukolo kan.»
5 Ayiwa, Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Nuho ye, Nuho ka o bɛɛ kɛ.
6 Ayiwa, sanjiba nana dugukolo kan lon min na, o kɛra k'a sɔrɔ Nuho si ye san kɛmɛ
wɔɔrɔ.
7 Nuho donna kurunba kɔnɔ, ani a musɔ, ani a dencɛw, ani a dencɛw ta musow. O
donna kurunba kɔnɔ, ka kisi sanjiba ma.
8 Fɛnɲanaman o fɛnɲanaman saninyanin lo, ani minw saninyanin tɛ, ani kɔnɔw, ani
fɛn o fɛn bɛ fofo dugu ma,
9 o bɛɛ dɔ donna Nuho fɛ kurunba kɔnɔ, fla fla, cɛ ni musɔ, i ko Ala yɛrɛ tun k'a fɔ
cogo min na.
10 Tere wolonfla dafara minkɛ, sanjiba nana dugukolo kan.

---

* **6:15 6.15** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

11 O kɛra ka Nuho si to san kɛmɛ wɔɔrɔ. O san karo flanan, o karo tere tan ni
wolonflanan, o lon na bunun minw bɛ dugukolo jukɔrɔ, olugu bɛɛ jiw serira ka bɔ
ka kɛ dugukolo kan. Sankolo jibɔyɔrɔw fana dayɛlɛra.
12 Ayiwa, sanjiba benna dugukolo kan tere binaani ni su binaani.
13 O lon yɛrɛ ra, Nuho donna kurunba kɔnɔ, ani a dencɛ saba: Sɛmu, ani Kamu, ani
Zafɛti; ani a musɔ, ani a dencɛ saba ta musow.
14 O donna kurunba kɔnɔ, o ni kongosogo siya bɛɛ dɔ. Bɛgan siya bɛɛ; fɛŋŋanaman
minw bɛ fofo, o siya bɛɛ, kɔnɔ siya bɛɛ, kɔnɔnin fitiniw bɛɛ, ani kaman bɛ fɛn o fɛn na.
15 O fɛŋŋanamanw bɛɛ donna kurunba kɔnɔ ka to ni Nuho ye; fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri,
o bɛɛ fla fla donna.
16 Fɛŋŋanamanw bɛɛ, o bɛɛ fla fla donna kurunba kɔnɔ, cɛ ni musɔ, i ko Ala tun k'a
fɔ Nuho ye cogo min na. O kɔ, Matigi Ala ka da tugu o da ra.
17 Sanjiba benna dugukolo kan ka se fɔ tere binaani. Ji bonyara fɔ a ka kurunba
kɔrɔta, a ka kɛ taga ye ji kunna.
18 Ji cayara ka bonya kosɛbɛ. Kurunba ka fogon ji kunna;
19 ji belen ka kɛ bonya ye tuun. A ka kuru jamijanw bɛɛ datugu.
20 Ji yɛlɛnna kuruw kunna ka se fɔ nɔngɔn ɲa tan ni looru* ka kuruw datugu pewu.
21 Nin tun bɛ fɛn o fɛn na, o bɛɛ fagara; kɔnɔw ni bɛganw ni kongosogow, ani fɛn o
fɛn bɛ fofo, ani mɔgɔw bɛɛ.
22 Fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, ni nin b'a ra, fɛn o fɛn bɛ dugukolo kan, o bɛɛ fagara.
23 Fɛŋŋanaman o fɛŋŋanaman tun bɛ dugukolo kan, ji ka o bɛɛ domu; k'a ta mɔgɔw
ra ka taga a bla bɛganw na, ani fɛn minw bɛ fofo, ani kɔnɔw. Ji ka o bɛɛ halaki. Nuho
dɔrɔn le tora, ale ni minw tun bɛ ni a ye kurunba kɔnɔ.
24 Ji bonyanin tora dugukolo kan ka se fɔ tere kɛmɛ ni tere bilooru, k'a ta sanji damina
lon na.

8

Ala ka sanjiba lalɔ

1 Nka Ala hakiri tora Nuho ra, ani kongosogow ni bɛgan minw tun bɛ ni a ye kurunba
kɔnɔ. Ala ka fɔɲɔ dɔ fiyɛ dugukolo kan; ji jigira dɔɔnin.
2 Dugukolo bununjiw lɔra, sankolo jibɔyɔrɔw datugura; sanji tigɛra.
3 Ji tora ka woyo ka bɔ dugukolo kan ka taga. Sani tere kɛmɛ ni tere bilooru cɛ, ji
dɔgɔyara.
4 Ayiwa, a karo wolonflanan, o karo tere tan ni wolonflanan, kurunba tagara sigi
Ararati jamana kuruw kan.
5 Ji ka kɛ dɔgɔya ye fɔ ka taga se san karo tannan ma. San karo tannan, o karo tere
fɔlɔ, kuruw kunw bɔra.
6 Tere binaani tɛmɛnin kɔ, Nuho tun ka da min bɔ kurunba ra, a ka o dayɛlɛ.
7 A ka kankan bla ka bɔ; o kɔnɔ bɔra, ka to tagakasegi ra, sabu ji tun ma ja dugukolo
kan ban.
8 A ka tugani fana bla ka bɔ, k'a flɛ ni a kɛra ko ji dɔgɔyara dugukolo kan.
9 Nka tugani bɔra minkɛ, a ma sigiyɔrɔ sɔrɔ. A sekɔra ka na Nuho fɛ kurunba kɔnɔ,
sabu ji tun bɛ dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra hali bi. Nuho k'a boro bɔ ka tugani mina, k'a ladon
kurunba kɔnɔ.
10 Nuho k'a to tere wolonfla tɛmɛna tuun. O kɔ, a ka tugani bla ka taga tuun.
11 Wula fɛ le tugani sekɔra ka na, oliviye flaburu dɔ tigɛnin bɛ a dakala ra. Nuho k'a
lɔn o le ra ko dɔ bɔra ji ra.
12 A k'a to tere wolonfla wɛrɛ tɛmɛna tuun. O kɔ, a ka tugani labɔ tuun. Tugani tagara
o ra minkɛ, a ma sekɔ tuun.
13 San min Nuho si tun bɛ san kɛmɛ wɔɔrɔ ni san kelen, o san karo fɔlɔ, ani o karo
tere fɔlɔ, ji jara dugukolo kan. Da min tun bɛ kurunba san fɛ, Nuho ka o dayɛlɛ. A ka
yɔrɔ flɛ, k'a ye ko ji jara dugukolo kan.
14 O san karo flanan, o karo tere mugan ni wolonflanan, ji jara dugukolo kan pewu.

Nuho bɔra kurunba kɔnɔ

15 O tuma, Ala kumana Nuho fɛ ko:
16 «Bɔ kurunba kɔnɔ sisan, i ni i ta musɔ, ni i dencɛw ni o ta musow.
17 Kongosogow ni bɛgan minw bɛ ni i ye, o bɛɛ ni o siya, ani kɔnɔw, ani fɛn fofotaw
bɛɛ, o bɛɛ labɔ; o ye taga dugukolo yɔrɔ bɛɛ, ka woro, ka caya dugukolo kan.»
18 Ayiwa, Nuho bɔra kurunba kɔnɔ, ani a dencɛw, ni a musɔ, ni a dencɛw ta musow.

* **7:20 7.20** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

19 Kongosogow ni bɛganw bɛɛ, ani fɛnɲanaman minw bɛɛ bɛ fofo, ani fɛn o fɛn ni nin
b'a ra, o bɛɛ ni o siya, o bɛɛ bɔra kurunba kɔnɔ.
20 Nuho ka sarakabɔnan dɔ lalaga, ka Matigi Ala bato. Kongosogow ni bɛgan minw
saninyanin lo, ani kɔnɔ minw saninyanin lo, a ka o dɔw kɛ saraka ye, ka o jɛni
sarakabɔnan kan ka Ala bato.
21 O saraka kasadiman diyara Matigi Ala ye. Matigi Ala fana k'a latigɛ ko: «Ne tɛna
dugukolo danga tuun adamadenw kosɔn, hali ni mɔgɔ jusukun miiriyaw man ɲi kabini
a denmisɛnman. Ne tɛna sɔn ka fɛnɲanamanw bɛɛ halaki tuun, i n'a fɔ ne k'a kɛ cogo
min na.
22 Ka dugukolo to yi kɔni,
dannikɛwagati ni simantigɛwagati tɛna ban,
nɛnɛwagati ni fundɛninwagati tɛna ban,
samiya ni teremana tɛna ban,
su ni tere tɛna ban.»

9

Ala ka jɛnɲɔgɔnya don ni Nuho ye

1 Ayiwa, Ala ka baraka don Nuho ni a dencɛw ra. A ko o ma ko: «Aw ye woro, ka caya
ka se dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra.
2 Aw bɛna kɛ siranyafɛnba le ye kongosogow ni bɛganw bɛɛ fɛ, ani kɔnɔw bɛɛ, ani
fɛnɲanamanw bɛɛ, ani jɛgɛw bɛɛ. Ne bɛ o fɛnw bɛɛ labla aw ye.
3 Fɛnɲanaman o fɛnɲanaman, ni nin b'a ra, o bɛɛ bɛ kɛ aw baro ye. Ne bɛ o bɛɛ di
aw ma, i n'a fɔ ne ka binw di aw ma cogo min na.
4 Nka aw man kan ka sogo si domu k'a nin to a ra, o kɔrɔ ye k'a jori to a ra.
5 Aw ye a lɔn ka la a ra fana ko aw jori min ye aw nin ye ko ne bɛna o koɲininka.
Ni kongofɛn o kongofɛn ka mɔgɔ faga, ne bɛna o tigi jori koɲininka o kongofɛn fɛ; ni
mɔgɔ o mɔgɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn faga, ne bɛna o jori koɲininka o tigi fɛ. Ne bɛna mɔgɔ nin
koɲininka kongofɛn, walama mɔgɔfagabaga fɛ.
6 Ni mɔgɔ min ka mɔgɔ faga,
mɔgɔ dɔ wɛrɛ le fana bɛna o tigi faga;
sabu Ala ka mɔgɔ dan
ka kaɲa ni a yɛrɛ cogo le ye.
7 «Ayiwa, aw kɔni, aw ye denw woro, ka caya, ka janjan ka taga dugukolo yɔrɔ bɛɛ
ra, ka caya dugukolo kan.»
8 O kɔ, Ala kumana Nuho ni a dencɛw fɛ tuun;
9 a k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, ne bɛ to ne ta jɛnɲɔgɔnya* ra ni aw ye, ani aw ta duruja
minw bɛna woro aw kɔ fɛ.
10 Fɛnɲanaman o fɛnɲanaman bɛ ni aw ye, ne bɛ jɛnɲɔgɔnya don ni olugu bɛɛ ye:
kɔnɔw, ani bɛganw, ani kongosogow bɛɛ, ani fɛn o fɛn bɔra kurunba kɔnɔ ni aw ye, ani
fɛnɲanaman o fɛnɲanaman bɛna kɛ dugukolo kan aw kɔ fɛ.
11 Ne bɛ jɛnɲɔgɔnya don ni aw ye; sanjiba tɛna danfɛn si halaki tuun. Sanjiba wɛrɛ
tɛna kɛ yi tuun, ka dugukolo halaki.»
12 Ala ko tuun ko: «Ne bɛ jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, ani fɛnɲanaman minw bɛɛ
bɛ ni aw ye, ani mɔgɔ minw bɛɛ bɛna na aw kɔ fɛ, o jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn le ye nin
ye wagati bɛɛ:
13 ne bɛna ne ta sanmuru bɔ san fɛ sankabaw kunna; ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni
danfɛnw bɛɛ ye, sanmuru le bɛna kɛ o jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn ye.
14 Ni ne ka na sankabaw lajɛn dugukolo kunna tuma o tuma, ko ne bɛ sanji ben,
sanmuru bɛna bɔ san fɛ sankabaw kunna.
15 O tuma ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, ani fɛnɲanamanw bɛɛ ye, ani danfɛnw
bɛɛ ye, ne bɛna ne hakiri to o jɛnɲɔgɔnya ra. Ne tɛna a to ji ye caya ka kɛ sanjiba ye
tuun, fɔ ka danfɛnw bɛɛ halaki.
16 Sanmuru bɛna bɔ san fɛ sankabaw kunna. Ne bɛna o flɛ ka ne hakiri to ne ta
jɛnɲɔgɔnya wuribari ra, ne Ala ka jɛnɲɔgɔnya min don ni fɛnɲanamanw bɛɛ ye, ani
danfɛn o danfɛn bɛ dugukolo kan.»
17 Ala k'a fɔ Nuho ye tuun ko: «Ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni dugukolo danfɛnw bɛɛ
ye, o tagamasiyɛn le ye nin ye.»

Nuho dencɛ saba ta ko

18 Ayiwa, Nuho dencɛ minw bɔra kurunba kɔnɔ, olugu tun ye Sɛmu ye, ani Kamu, ani
Zafɛti. Kamu ka dencɛ dɔ woro, o tɔgɔ tun ye ko Kanaana.
19 Nuho dencɛ saba le bɛ olugu ye. Dugukolo siyaw bɛɛ bɔra olugu ta durujaw le ra.

20 Ayiwa, o kow kɔ, Nuho ka sɛnɛ damina. A ka rɛzɛnforo sɛnɛ.
21 Lon dɔ, Nuho ka o rɛzɛnmɔ duvɛn dɔ min, ka ɲanamini. A tagara la a ta fanibon kɔnɔ, a fari lakolon.
22 Ayiwa, Kanaana facɛ, min ye Kamu ye, ale tagara a facɛ Nuho fari lakolon lanin ye. A bɔra ka taga o fɔ a balemacɛ tɔ fla ye kɛnɛ ma.
23 Sɛmu ni Zafɛti ka deregeba dɔ ta o le ra, k'a la o kan na, ka don ni o kɔ ye o facɛ ta fanibon kɔnɔ, ka taga deregeba kɛ k'a datugu. O tun ka o ɲa munu fan wɛrɛ fɛ, janko o kana o facɛ fari lakolon ye.
24 Ayiwa, duvɛn nana bɔ Nuho ɲa ra tuma min na, a dencɛ fitini Kamu ka min kɛ, o ka o fɔ Nuho ye.
25 Nuho ko:
«Kanaana dangara!
A ye kɛ a balemaw ta jɔnw ta jɔn ye.»
26 Nuho ko tuun ko:
«Matigi Ala baraka, Sɛmu ta Ala;
Kanaana ye kɛ Sɛmu ta jɔn ye.
27 Ala ye Zafɛti borofɛnw caya*,
k'a to a ye taga sigi a balemacɛ Sɛmu ta so,
k'a to Kanaana ye kɛ o ta jɔn ye.»
28 Ayiwa, sanjiba kɔ, Nuho ka san kɛmɛ saba ni san bilooru le kɛ tuun.
29 Nuho si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔntɔn ni san bilooru. O kɔ, a sara.

10

Nuho dencɛw ta durujaw

1 Ayiwa, sanjiba kɔ, Nuho dencɛw, minw ye Sɛmu, ani Kamu ni Zafɛti ye, olugu ka dencɛ dɔw sɔrɔ. Olugu ta durujaw flɛ nin ye:
2 Zafɛti dencɛw tun ye Gomɛri ye, ani Magɔgi, ani Madayi, ani Yavan, ani Tubali, ani Mesɛki, ani Tirasi.
3 Gomɛri dencɛw tun ye Asikenazi ye, ani Rifati, ani Togarima.
4 Yavan dencɛw tun ye Elisa ye, ani Tarisisi, ani Kitimu, ani Rodanimu*.
5 Olugu le tagara sigi kɔgɔji kɔfɛjamanaw ra, bɛɛ ni i ta yɔrɔ, bɛɛ ni i ta kan, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta siya.
6 Kamu dencɛw tun ye Kusi ye, ani Misirayimu, ani Puti ni Kanaana.
7 Kusi dencɛw tun ye Seba ye, ani Havila, ani Sabita, ani Rayema, ani Sabiteka. Rayema denw kɛra Seba ye, ani Dedan.
8 Kusi dencɛ dɔ fana kɛra Nimurɔdi ye. Ale fɔlɔ le kɛra fangatigi ye dugukolo kan.
9 A kɛra donsocɛfari ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O le kosɔn o tun b'a fɔ ko mɔgɔtisina kɛra donsocɛfari ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i ko Nimurɔdi.
10 Nimurɔdi sigira fanga ra Babɛli dugu kunna, ani Erɛki dugu, ani Akadi dugu, ani Kaline dugu, Sinehari jamana ra.
11 A nana bɔ o jamana ra, ka taga Asiri jamana ra. A ka Ninive dugu lɔ, ani Rehobɔti Hiri dugu, ani Kala dugu;
12 a ka Resɛni duguba fana lɔ, Ninive dugu ni Kala dugu cɛ.
13 Misirayimu le ye Ludikaw bɛmacɛ ye, ani Anamikaw, ani Lehabikaw, ani Nafitukaw,
14 ani Paturusikaw, ani Kasiluhikaw, ani Kafitɔrikaw; Filisikaw bɔra Kasiluhikaw le ra.
15 Kanaana ka Sidɔn woro; ale le kɛra a dencɛ fɔlɔ ye; o kɔ fɛ a ka Hɛti woro.
16 Ale le kɛra Yebusikaw bɛmacɛ ye, ani Amɔrikaw, ani Girigasikaw,
17 ani Hevikaw, ani Arikikaw, ani Sinɛkaw,
18 ani Arivadikaw, ani Semarikaw, ani Hamatikaw. Ayiwa, o kɔ, Kanaana ta gbamɔgɔw yɛrɛgɛra.
19 Kanaanakaw ta jamana tun bɛ damina Sidɔn, ka taga Gerari fan fɛ, ka taga a bla fɔ Gaza, ani ka taga Sodɔmu fan fɛ, ani Gomɔri, ani Adima, ani Seboyimu, ka taga se fɔ Lesa.
20 Olugu le ye Kamu dencɛw ye, o bɛɛ ni o ta gbaw, ani o ta kanw, ani o ta jamanaw, ani o ta siyaw.
21 Sɛmu fana ka dencɛw sɔrɔ. Ale Sɛmu le kɛra Hebɛri ta mɔgɔw bɛɛ bɛmacɛ ye; Zafɛti dɔgɔcɛ tun lo.
22 Sɛmu dencɛw tun ye Elamu ye, ani Asuri, ani Aripasadi, ani Ludi, ani Aramu.

---

* **9:27 9.27** Heburukan na Zafɛti kɔrɔ ye ko: k'a caya.

* **10:4 10.4** A sɛbɛra Kitabu dɔw kɔnɔ ko: Dodanimu.

23 Aramu dencɛw tun ye Usi ye, ani Huli, ani Getɛri, ani Masi.
24 Aripasadi ka Sela woro; Sela ka Hebɛri woro.
25 Hebɛri ka dencɛ fla sɔrɔ: kelen tɔgɔ tun ye ko Pelɛgi†, sabu ale ta wagati le ra
dugukolo taranna. Ale balemacɛ tɔgɔ tun ye ko Yokitan.
26 Yokitan ka Alimodadi woro, ani Selɛfu, ani Hasarimavɛti, ani Yera,
27 ani Hadoramu, ani Uzali, ani Dikila,
28 ani Obali, ani Abimayɛli, ani Seba,
29 ani Ofiri, ani Havila, ani Yobabu. Olugu bɛɛ ye Yokitan dencɛw ye.
30 O ta sigiyɔrɔ tun bɛ damina fɔ Mesa, ka taga a bla fɔ Sefari kuruyɔrɔw ra
terebɔyanfan na.
31 Ayiwa, olugu bɛɛ le kɛra Sɛmu denw ye, o bɛɛ ni o ta gbaw, ani o ta kanw, ani o ta
jamanaw, ani o ta siyaw.
32 Nuho ta denw ta gbaw le kɛra olugu ye, o bɛɛ ni o ta durujaw, ani o ta siyaw. Siya
minw yɛrɛgɛra dugukolo kan yɔrɔ bɛɛ sanjiba kɔ fɛ, o bɛɛ bɔra Nuho ta denw le ra.

11

Babɛli sankasojan ta ko

1 Fɔlɔfɔlɔ, dunuŋamɔgɔw bɛɛ tun bɛ kan kelen, ani kuma kelen le fɔ.
2 O bɔra terebɔyanfan na, ka taga kɛnɛgbɛba dɔ ye Sinehari jamana ra. O sigira o yɔrɔ
ra.
3 Lon dɔ, o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw y'a to an ye biriki bɔ, k'a jɛni k'a ja.» O ka o
birikiw le kɛ o ta bonlɔkabakuruw ye, ka mananji kɛ bonlɔnan ye.
4 O ko: «Aw y'a to an ye dugu dɔ lɔ, ani sankasojan dɔ; k'a janya fɔ a ye se sankolo
ma. O ye kɛ tagamasiyɛn ye, k'a to an ye tɔgɔ sɔrɔ, janko an kana na yɛrɛgɛ ka taga
dugukolo fan bɛɛ ra.»
5 Ayiwa, Matigi Ala jigira ka na dugu flɛ, ani sankasojan, adamadenw tun bɛ min lɔra.
6 Matigi Ala ko: «Aw y'a flɛ, o bɛɛ kɛra i ko jamana kelen mɔgɔw; o bɛɛ bɛ kan kelen
le fɔra fana. Sisan o fana ka nin baara le damina. Ni a tora tan, o ka fɛn o fɛn latigɛ ko
o b'a kɛ, foyi le tɛna o bari ka o kɛ.»
7 Ala ko: «An ye jigi ka taga o ta kan ɲagami janko o kana se ka ɲɔgɔn ta kan mɛn
tuun.»
8 Matigi Ala ka o le kɛ, ka o bɛɛ janjan ka bɔ o yɔrɔ ra, ka o lataga dugukolo yɔrɔ bɛɛ
ra. O ka dugu lɔri dabla.
9 O kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ lara ko Babɛli*, sabu Matigi Ala ka dunuŋamɔgɔw bɛɛ ta kan
ɲagami o yɔrɔ le ra; a ka o gbɛn ka bɔ o yɔrɔ le ra, ka o janjan ka taga dugukolo yɔrɔ
bɛɛ ra.

Sɛmu ta duruja

10 Ayiwa, Sɛmu ta duruja ye nin ye.
Ka Sɛmu si to san kɛmɛ, a ka Aripasadi woro. O kɛra san fla sanjiba kɔ fɛ.
11 Aripasadi woronin kɔ, Sɛmu ka san kɛmɛ looru le kɛ tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro,
ani denmusow.
12 Ka Aripasadi si to san bisaba ni san looru, a ka Selasi woro.
13 Selasi woronin kɔ, Aripasadi ka san kɛmɛ naani ni san saba le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
14 Ka Selasi si to san bisaba, a ka Hebɛri woro.
15 Hebɛri woronin kɔ, Selasi ka san kɛmɛ naani ni san saba le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
16 Ka Hebɛri si to san bisaba ni san naani, a ka Pelɛgi woro.
17 Pelɛgi woronin kɔ, Hebɛri ka san kɛmɛ naani ni san bisaba le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
18 Ka Pelɛgi si to san bisaba, a ka Erehu woro.
19 Erehu woronin kɔ, Pelɛgi ka san kɛmɛ fla ni san kɔnɔntɔn le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
20 Ka Erehu si to san bisaba ni san fla, a ka Serugi woro.
21 Serugi woronin kɔ, Erehu ka san kɛmɛ fla ni san wolonfla le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
22 Ka Serugi si to san bisaba, a ka Nahɔri woro.

---

† **10:25 10.25** Pelɛgi kɔrɔ ye ko: k'a taran.

* **11:9 11.9** Babɛli: nin kuma ni kuma min fɔcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ heburukan na, o kɔrɔ ye ko: ɲagamini.

23 Nahɔri woronin kɔ, Serugi ka san kɛmɛ fla le kɛ tuun. A ka dencɛ wɛrɛw woro, ani
denmusow.
24 Ka Nahɔri si to san mugan ni kɔnɔntɔn, a ka Tera woro.
25 Tera woronin kɔ, Nahɔri ka san kɛmɛ ni san tan ni kɔnɔntɔn le kɛ tuun. A ka dencɛ
wɛrɛw woro, ani denmusow.
26 Ka Tera si to san biwolonfla, a ka Iburama woro, ani dencɛ dɔ wɛrɛ, min fana tɔgɔ
lara ko Nahɔri; ani Haran.
27 Tera ta duruja le ye nin ye: a ka Iburama woro, ani Nahɔri, ani Haran. Haran ka
Lutu woro.
28 Haran nana sa k'a facɛ to si ra. A tun worora Kalide jamana le ra; a fana sara yi le,
Uri dugu ra.
29 Iburama ni Nahɔri ka muso furu. Iburama ta muso tɔgɔ tun ye ko Sarayi, Nahɔri
ta muso tɔgɔ tun ye ko Milika; Milika tun ye Haran denmuso le ye. A denmuso dɔ wɛrɛ
tun tɔgɔ ye ko Isika.
30 Sarayi tun tɛ se ka den woro; o kosɔn den ma kɛ ale fɛ.
31 Ayiwa, Tera k'a dencɛ Iburama ta, ani Lutu, a dencɛ Haran dencɛ, ani a buranmuso
Sarayi, Iburama ta muso; o bɔra Uri, Kalide jamana ra, ka taga sigi Kanaana jamana ra.
O tagara se fɔ Karan, ka sigi o yɔrɔ ra.
32 Tera si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ fla ni san looru. O kɔ, a sara Karan mara ra.

12

Ala kumana Iburama fɛ

1 Ayiwa, lon dɔ, Matigi Ala kumana Iburama fɛ, ko: «Iburama, bɔ i ta jamana ra, bɔ i
faso ra, bɔ i facɛ ta lu kɔnɔ; ne bɛna jamana min yira i ra, i bɛna taga sigi o jamana le
ra.
2 Ne bɛna i kɛ siya caman fa ye, ka baraka don i ra;
ne bɛna i tɔgɔ bonya,
k'a to mɔgɔw ye baraka sɔrɔ i sababu ra.
3 Ni mɔgɔ minw ka i minako ɲa, ne bɛna baraka don olugu ra.
Ni mɔgɔ min ka i minako juguya, ne bɛna o tigi danga.
Dugukolo gbaw bɛɛ bɛna baraka sɔrɔ ne Ala fɛ, ele le sababu ra.»
4 Iburama wurira ka taga i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ a ye cogo min na. Lutu fana tagara
ni a ye. Iburama bɔra Karan mara ra k'a si to san biwolonfla ni looru.
5 Iburama k'a muso Sarayi ta, ani a kɔrɔcɛ dencɛ Lutu, ani a borofɛnw bɛɛ, ani a ta
baaradenw bɛɛ, ani a tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ Karan mara ra. O bɔra ka taga se Kanaana
jamana ra.
6 A donna Kanaana jamana kɔnɔ ka taga se fɔ yɔrɔ dɔ ra, min bɛ wele ko Sikɛmu, fɔ
More ta yirisunba yɔrɔ ra. O wagati ra, Kanaanakaw tun bɛ Kanaana jamana ra.
7 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Iburama ra, k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛna nin jamana di i ta
duruja le ma.» Iburama ka sarakabɔnan dɔ lalaga o yɔrɔ ra Matigi Ala ye, Ala min tun
k'a yɛrɛ yira a ra.
8 Iburama bɔra o yɔrɔ ra ka taga kuruyɔrɔw ra, Betɛli dugu terebɔyanfan na. A k'a
ta fanibonw lɔ Betɛli dugu ni Ayi dugu cɛ. Betɛli tora terebenyanfan na, ka Ayi dugu to
terebɔyanfan na. A ka sarakabɔnan dɔ wɛrɛ lalaga o yɔrɔ ra Matigi Ala ye, ka Ala tɔgɔ
wele k'a bato.
9 Iburama nana bɔ o yɔrɔ ra, ka taga ɲa a ta tagama ra. A nana jamana
woroduguyanfan fɛ.

Iburama tagara Misiran jamana ra

10 Ayiwa, o wagati ra, kɔngɔ benna jamana kan. Iburama tagara Misiran, ko a bɛ taga
wagati dɔ kɛ yi, sabu kɔngɔ tun juguyara jamana ra kosɛbɛ.
11 O dontɔ Misiran, Iburama k'a fɔ a muso Sarayi ye ko: «Ne k'a lɔn ko i cɛ ka ɲi.
12 O ra, ni Misirankaw nana i ye, o bɛna a fɔ ko ne ta muso le bɛ i ye. O bɛna ne faga,
ka ele to yi, janko ka i ta.
13 O kosɔn ne bɛ i daari ko ni an sera yi, i y'a fɔ ko i ye ne dɔgɔmuso le ye, janko o ye
ne minako ɲa i kosɔn, o kana ne faga.»
14 Iburama ni a muso sera Misiran minkɛ, Misirankaw k'a ye ko a muso cɛ ka ɲi fɔ ka
tɛmɛ.
15 Masacɛ Farawona ta mɔgɔbaw fana ka Sarayi ye; olugu tagara a cɛɲa lakari
Farawona ye kosɛbɛ. O tagara Sarayi ta ka taga ni a ye Farawona ta so.

16 Masacɛ ka Iburama minako ɲa Sarayi kosɔn. A ka sagaw ni baw ni misiw ni faliw
ni baaraden cɛmanw ni a musomanw di Iburama ma; a ka falimusow ni ɲɔgɔmɛw fana
di a ma.
17 Nka Matigi Ala ka tɔɔrɔbaw lase Farawona ni a ta somɔgɔw ma Iburama ta muso
Sarayi kosɔn.
18 Farawona k'a ye ten minkɛ, a dimina; a ka Iburama wele, k'a fɔ a ye ko: «I ka mun
le kɛ ne ra tan? Mun na i m'a fɔ ne ye ko i ta muso lo?
19 Mun kosɔn i ko ne ma ko i dɔgɔmuso lo, k'a to ne k'a ta k'a kɛ ne muso ye? I ta
muso ye nin ye, a mina ka taga ni a ye!»
20 Farawona k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o ye Iburama ni a muso labɔ Misiran jamana ra,
o ni o borofɛnw bɛɛ.

13

Lutu faranna ka bɔ Iburama kɔ

1 Iburama bɔra Misiran ka taga Kanaana jamana woroduguyanfan fɛ, ani a muso, ani
fɛn o fɛn tun bɛ a ta ye; a belenden Lutu fana tun bɛ ni a ye.
2 Bɛganw, ani warigbɛ, ani sanin caman tun bɛ Iburama fɛ.
3 A bɔra Kanaana jamana woroduguyanfan fɛ, ka taga fɔ Betɛli; a tun ka fanibon lɔ
yɔrɔ min na fɔlɔfɔlɔ, Betɛli ni Ayi dugu cɛ, a tagara se fɔ o yɔrɔ ra;
4 a tun kɔnna ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ le ra. A sera o yɔrɔ ra minkɛ, a ka Matigi
Ala tɔgɔ wele, k'a bato.
5 Lutu min tun bɛ ni Iburama ye, sagaw ni baw, ani misiw, ani fanibon caman tun bɛ
ale fana fɛ.
6 O kosɔn, yɔrɔ dɔgɔyara o fla ma, sabu o borofɛnw tun ka ca kosɛbɛ; o fla bɛɛ tun tɛ
se ka kun yɔrɔ kelen na.
7 O le kɛra sababu ye k'a to lon dɔ, kɛrɛ dɔ wurira Iburama ta sagagbɛnbagaw ni Lutu
ta sagagbɛnbagaw cɛ, yɔrɔ ko ra. O y'a sɔrɔ Kanaanakaw ni Perezikaw fana tun bɛ
jamana ra yi.
8 Iburama k'a ye ten minkɛ, a ko Lutu ma ko: «Sabari, an kana a to kɛrɛ ye wuri ne ni
ele cɛ, walama ne ta sagagbɛnbagaw ni ele ta sagagbɛnbagaw cɛ, sabu anw ye balemaw
le ye.
9 Jamana ka bon. Nin bɛɛ le tɛ yɔrɔ ye wa? A to an ye faran. Ni numanboroyanfan ka
bɛn i ma, i ye taga yi; ne bɛ taga kininboroyanfan fɛ; ni kininboroyanfan fana ka bɛn i
ma, i ye taga yi, ne bɛ taga numanboroyanfan fɛ.»
10 Lutu k'a ɲa kɔrɔta ka Zuridɛn kɔ kɛnɛgbɛba flɛ; ji tun ka ca o yɔrɔ ra. Tuma min
na Matigi Ala tun ma Sodɔmu dugu ni Gomɔri dugu halaki ban, o yɔrɔ tun cɛ ka ɲi, ka
taga se fɔ Sowari; a tun bɛ i ko Matigi Ala ta yirituŋuman, i ko Misiran jamana.
11 Ayiwa, Lutu ka o ye minkɛ, a ka Zuridɛn kɔ kɛnɛgbɛ bɛɛ ta a yɛrɛ ta ye, ka gbara
ka taga fɔ terebɔyanfan na. O faranna ɲɔgɔn na o cogo le ra.
12 Iburama sigira Kanaana jamana ra. Lutu tagara sigi o kɛnɛgbɛba dugu dɔ ra, k'a ta
fanibonw lɔ ka taga se fɔ Sodɔmu;
13 k'a sɔrɔ Sodɔmu dugumɔgɔw tun ka jugu. O tun bɛ jurumun caman kɛ, ka Matigi
Ala hakɛ ta.

Ala kumana Iburama fɛ tuun

14 Lutu farannin kɔ ka bɔ Iburama kɔ, lon dɔ Matigi Ala ka a fɔ Iburama ye ko:
«Iburama, i ɲa kɔrɔta san fɛ; i bɛ yɔrɔ min na, to yi ka flɛri kɛ sahiliyanfan fɛ, ani
woroduguyanfan fɛ, ka flɛri kɛ terebɔyanfan na, ani terebenyanfan na.
15 I ɲa bɛ jamana min bɛɛ ra tan, ne bɛna o di ele ni i ta duruja ma, k'a kɛ aw ta ye
wagati bɛɛ.
16 Ne bɛna i ta duruja caya k'a kɛ i ko dugukolo kɛnkɛn. Ni mɔgɔ bɛ se ka dugukolo
kɛnkɛn bɛɛ jate, o tuma i ta duruja fana bɛna se ka jate.
17 Wuri ka jamana yaala, k'a janya ni a bonya flɛ, sabu ne bɛ nin jamana di i ma.»
18 Iburama k'a ta fanibonw wuri, ka na sigi Mamire ta yirisunba yɔrɔ ra; o yɔrɔ bɛ
Heburɔn kɛrɛ fɛ. A ka sarakabɔnan dɔ wɛrɛ lɔ o yɔrɔ ra Matigi Ala tɔgɔ ra.

14

Iburama ka Lutu bɔsi

1 Ayiwa, wagati min na Amurafɛli tun ye Sinehari jamana masacɛ ye, Ariyɔki tun
ye Elasari dugu masacɛ ye, Kedolamɛri tun ye Elamu jamana masacɛ ye, Tidɛli tun ye
Goyimu jamana masacɛ ye,

2 o wagati ra o masacɛ naani jɛnna ka taga Sodɔmu dugu masacɛ kɛrɛ, min tɔgɔ ye
ko Bera, ani Gomɔri dugu masacɛ min tɔgɔ ye ko Birisa, ani Adima dugu masacɛ min
tɔgɔ ye ko Sinabu, ani Seboyimu dugu masacɛ min tɔgɔ ye ko Semebɛri, ani Bela dugu
masacɛ; Bela dugu le nana kɛ Sowari ye.
3 O masacɛ looru bɛɛ fana tun tagara ɲɔgɔn lajɛn Sidimu kɛnɛgbɛ kan. Kɔgɔji sanin
bɛ o yɔrɔ le ra bi.
4 O masacɛ looru bɛɛ tun bɛ masacɛ Kedolamɛri ta fanga kɔrɔ kabini san tan ni fla. A
san tan ni sabanan, o murutira.
5 O kosɔn a san tan ni naaninan, Kedolamɛri ni masacɛ minw tun bɛ ni a ye, olugu
wurira o kama. Kedolamɛri ni a jɛnɲɔgɔnw tun ka Refayikaw kɛrɛ ka se o ra; o kɛra
Asiterɔti Karinayimu dugu yɔrɔ ra. O tun ka Zuzikaw kɛrɛ ka se olugu fana ra; o kɛra
Hamu dugu yɔrɔ ra. O tun ka Emitikaw kɛrɛ ka se o ra; o kɛra Sawe Kiriyatayimu dugu
yɔrɔ ra.
6 O tun ka Hɔrikaw kɛrɛ ka se o ra o yɛrɛ ta kuruyɔrɔw ra, min ye Seyiri kuruyɔrɔw
ye, ka o gbɛn ka taga se fɔ Ɛli Paran, kongokolon kɛrɛ fɛ.
7 O kɔ, o tun sekɔra ka na Ɛni Misipati dugu kɔnɔ; o dugu tɔgɔ le ye fana ko Kadɛsi.
O yɔrɔ ra, o tun ka Amalɛkikaw kɛrɛ, ka se o ra o ta mara bɛɛ ra, ani Amɔrikaw; olugu
tun siginin bɛ Hasasɔn Tamari dugu le ra.
8 Ayiwa, Sodɔmu dugu masacɛ ka o ye minkɛ, ale wurira ka na o kama, ani Gomɔri
dugu masacɛ, ani Adima dugu masacɛ, ani Seboyimu dugu masacɛ, ani Bela dugu
masacɛ; o dugu tɔgɔ le ye fana ko Sowari. O masacɛw nana lɔ kɛrɛ kama Sidimu kɛnɛgbɛ
ra,
9 ko o bɛ Kedolamɛri kɛrɛ, min ye Elamu jamana masacɛ ye, ani Tidɛli, min ye Goyimu
jamanaw masacɛ ye, ani Amurafɛli, min ye Sinehari jamana masacɛ ye, ani Ariyɔki, min
ye Elasari dugu masacɛ ye. O masacɛ naani fana nana masacɛ looru kama.
10 Ayiwa, dinga caman tun bɛ Sidimu kɛnɛgbɛ ra, mananji tun bɛ o bɛɛ ra. Ka o to
kɛrɛ ra, Sodɔmu masacɛ ni Gomɔri masacɛ ni o ta mɔgɔw nana kɛ bori ye; o boritɔ nana
don o mananji dingaw ra. Minw sera ka bɔsi o ra, olugu borira ka taga kuruw fan fɛ.
11 Kedolamɛri ni a nɔfɛmɔgɔw sera o ra; o ka Sodɔmu ni Gomɔri ta naforow bɛɛ cɛ ka
taga ni o ye, ani o ta domunifɛnw bɛɛ.
12 O ka Iburama kɔrɔcɛ dencɛ Lutu fana mina ka taga ni a ye, ani a borofɛnw bɛɛ,
sabu ale tun siginin bɛ Sodɔmu dugu kɔnɔ.
13 Mɔgɔ dɔ boritɔ bɔra kɛrɛkɛyɔrɔ ra, ka na o fɔ Iburama ye; o tun bɛ Iburama wele ko
Heburucɛ. O y'a sɔrɔ a tun bɛ Mamire ta yirisunbaw yɔrɔ ra. Mamire tun ye Amɔrika
le ye. A balemaw tun ye Esikɔli ni Anɛri le ye. Olugu bɛɛ tun kɛra Iburama jɛnɲɔgɔnw
ye fana.
14 Kabini Iburama k'a mɛn ko o ka a ta somɔgɔ dɔ mina, a ta baaraden minw worora
a ta so, a ka olugu ra cɛfari kɛmɛ saba ni tan ni seegi labɛn kɛrɛ kama. O ka o masacɛw
nɔgbɛn ka taga se fɔ Dan mara ra.
15 Iburama k'a ta baaradenw taran ka o kɛ jɛnkuru caman ye; o tagara ben o masacɛw
kan su fɛ. Iburama ka o kɛrɛ, a sera o ra, ka o gbɛn ka taga se fɔ Hoba; o dugu bɛ Damasi
dugu sahiliyanfan fɛ.
16 O tun ka naforo minw cɛ, a ka o bɛɛ mina o ra ka na ni a ye. A nana ni a belenden
Lutu ye, ani Lutu borofɛnw bɛɛ, ani musow, ani mɔgɔ minanin tɔw bɛɛ.

Mɛlikisedɛki ka dugawu kɛ Iburama ye

17 Ayiwa, Iburama tagara masacɛ Kedolamɛri ni a masacɛ ɲɔgɔn tɔw kɛrɛ minkɛ, ka
se o ra, a sekɔtɔ, Sodɔmu masacɛ bɔra ka taga a kunbɛn Sawe kɛnɛgbɛyɔrɔ ra, min bɛ
wele ko masacɛ ta kɛnɛgbɛ.
18 Ayiwa, Salɛmu dugu masacɛ, min ye Mɛlikisedɛki ye, ale nana Iburama fɛ ni buru
ye, ani duvɛn. Ale tun ye Ala Kɔrɔtaninba ta sarakalasebaga le ye.
19 A ka dugawu kɛ Iburama ye; a ko:
«Ala ye baraka don Iburama ra,
Ala Kɔrɔtaninba,
sankolo ni dugukolo tigi.»
20 A ko Iburama ma ko: «An ye Ala tando, ale min ka i juguw labla i ye.»
Iburama k'a borofɛnw bɛɛ yaga bɔ k'a di Mɛlikisedɛki ma.

Iburama banna Sodɔmu masacɛ ta bonya ra

21 Sodɔmu masacɛ nana Iburama kunbɛn, k'a fɔ a ye ko: «Ayiwa, ne ta mɔgɔw di ne
ma, i ye to ni naforow ye.»
22 Iburama k'a jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ra, Ala Kɔrɔtaninba, sankolo ni
dugukolo tigi,

23 ka kari, ko ne tɛna i borofɛn si ta; hali jesejuru, walama sanbara juru, ne tɛna o ta,
janko i kana na a fɔ lon dɔ ko: ‹Ne le ka Iburama fɛntigiya.› Ne yɛrɛ tɛ foyi ta.
24 Kanbelenw ka min kɛ o ta domuni ye, o kɔni ye olugu ta ye; minw tagara ni ne ye
kɛrɛ ra, Anɛri, ani Esikɔli, ani Mamire, olugu fana bɛna o ninyɔrɔ ta.»

15

Ala k'a ta jɛnɲɔgɔnya ko fɔ Iburama ye tuun

1 Ayiwa, nin kow bɛɛ kɔ fɛ, Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Iburama ra, k'a fɔ a ye ko:
«Iburama, kana siran, ne le bɛ i tanga fɛn bɛɛ ma; ne le bɛna barajiba di i ma fana.»
2 Iburama ka Ala jaabi ko: «Dunuɲatigi Ala, den tɛ ne fɛ. I bɛna mun le di ne ma min
bɛ se ka ne mako ɲa? Ne ta baaraden Eliyezɛri min bɔra Damasi, o le bɛna kɛ ne ta so
cɛntabaga ye.»
3 Iburama ko Ala ma tuun ko: «I ma duruja kɛ ne ye; ne ta baaraden min worora ne
ta so, ale le bɛna ne cɛn ta.»
4 Matigi Ala ka Iburama jaabi ko: «I ta baaraden le tɛna kɛ i ta cɛntabaga ye dɛ! I yɛrɛ
bɛna den min woro cɔ, ale le bɛna i cɛn ta.»
5 O kɔ, Ala tagara ni Iburama ye kɛnɛ ma, k'a fɔ a ye ko: «Iburama, i ɲa kɔrɔta san
fɛ ka lolow bɛɛ jate, ni i bɛ se; sabu i ta duruja bɛna caya o cogo le ra.»
6 Ayiwa, Iburama lara Matigi Ala ta kumakan na, Ala k'a jate mɔgɔ terennin ye.
7 Matigi Ala ko a ma tuun ko: «Ne le ye Matigi Ala ye min ka i labɔ Uri, Kalide jamana
ra, ka na nin jamana di i ma yan.»
8 Iburama ka Ala jaabi ko: «Dunuɲatigi Ala, mun le bɛna a to ne b'a lɔn ka la a ra ko
nin jamana bɛna kɛ ne ta ye?»
9 Matigi Ala ko: «Misimuso kelen mina, ani ba musoman kelen, ani sagajigi kelen, o
bɛɛ si ye kɛ san saba saba; tugani kelen mina fana, ani jɛnɛtugani fitini kelen.»
10 Iburama ka o fɛnw bɛɛ mina; a ka o faga, ka o bɛɛ kelen kelen cɛtigɛ fla ye o cɛmancɛ
ra, ka o kunkurunw blabla ka o ɲasin ɲɔgɔn ma. A ma kɔnɔw le cɛtigɛ fla ye*.
11 Dɔɔnin kɛra, duga dɔw nana kɛ jigi ye o sogow kɔ. Iburama tora ka o gbɛn.
12 Ayiwa, terebenda surunyara tuma min na, sunɔgɔba dɔ ka Iburama ta. Siranyaba
dɔ barara k'a mina, ka dibi don a ma k'a lamini.
13 Matigi Ala ko Iburama ma ko: «Iburama, i ka kan k'a lɔn ko lon dɔ i ta duruja bɛna
taga kɛ lonan ye jamana wɛrɛ ra. O bɛna kɛ jɔnw le ye o jamana ra; o bɛna o tɔɔrɔ fɔ
san kɛmɛ naani.
14 Nka jamana min bɛna o bla o jɔnya ra, ne bɛna ne ta kiti ben o jamana mɔgɔw kan;
o kɔ, i ta duruja bɛna bɔ o jamana ra ni naforo caman ye.
15 Ele kɔni bɛna sa ɲasuma ra. I bɛna kɔrɔya diyabɔ, ka sɔrɔ ka sa, o bɛ i su don.
16 I ta mɔgɔw ta duruja naaninan le bɛna sekɔ ka na yan†, sabu yan jamana mɔgɔw,
minw ye Amɔrikaw ye, olugu ta kojugu ma tɛmɛ a dan kan fɔlɔ ka se o gbɛn ma.»
17 Ayiwa, tere nana ben ka dibiba don tuma min na, tasuma dɔ ka sisi bɔ, ka mana
sogo cɛtigɛninw cɛ ra.
18 O lon yɛrɛ ra, Matigi Ala ka jɛnɲɔgɔnya* don ni Iburama ye, k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ
nin jamana di i ta duruja le ma; k'a damina Misiran ba ra, ka taga a bla fɔ ba belebele
ra, min ye Efirati ba ye.
19 O yɔrɔ ye Kenikaw ta jamana le ye, ani Kenazikaw, ani Kadimonikaw,
20 ani Hɛtikaw, ani Perezikaw, ani Refayikaw,
21 ani Amɔrikaw, ani Kanaanakaw, ani Girigasikaw, ani Yebusikaw.»

16

Sumayila worocogo

1 Iburama ta muso Sarayi tun ma den woro a ye. Ayiwa, Misiranka sunguru dɔ tun bɛ
Sarayi fɛ baaradenya ra, min tɔgɔ tun ye ko Hajara.
2 Lon dɔ, Sarayi ko Iburama ma ko: «Iburama, a flɛ, Matigi Ala ka ne kɛ denworobari
ye. Sabari ka jɛn ni ne ta baaraden sunguru ye; a bɛ se ka kɛ ko ale bɛna den sɔrɔ ne
ye*.»

---

* **15:10 15.10** Fɔləfɔlɔ, mɔgɔw tun bɛ o saraka suguya ɲɔgɔn bɔ, ka o kɛ jɛnɲɔgɔnya sarati ye. O kɔrɔ ye ko ni mɔgɔ min tun ma a ta layiri fa, o tigi tun bɛ se ka faga k'a kɛ i ko bɛgan min cɛtigɛra. Nin ko ɲɔgɔn le kɛra fana Yeremi ta wagati ra (Yeremi 34.18). † **15:16 15.16** O kɔrɔ ye ko Iburama ta mamadenw ta mamadenw le bɛna sekɔ ka na Kanaana jamana ra lon dɔ. * **16:2 16.2** Fɔləfɔlɔ, o yɔrɔ mɔgɔw fɛ ni muso tun ma den sɔrɔ, a tun b'a fɔ a cɛ ye ko a ye jɛn ni a ta baaradenmuso ye, ka den sɔrɔ muso yɛrɛ nɔ ra.

Iburama sɔnna Sarayi ta kuma ma.
3 Ayiwa, Iburama muso Sarayi k’a ta baaraden Misiranka sunguru ta o cogo le ra k’a
di a cɛ Iburama ma, k’a kɛ a muso ye. O y’a sɔrɔ Iburama tun ka san tan le kɛ Kanaana
jamana ra.
4 Iburama jɛnna ni Hajara ye; Hajara nana kɔnɔ ta. Kabini a k’a ye ko ale ka kɔnɔ ta,
a ka kɛ ɲadonya kɛ ye a matigimuso ra, k’a dɔgɔya.
5 Sarayi k’a ye ten minkɛ, a k’a fɔ Iburama ye ko: «Iburama, Hajara bɛ ɲadonya min
kɛra ne ra sisan, ele le ye o sababu ye. Ne le ka ne ta baaraden di ele ma; ale nana a ye
ko a ka kɔnɔ ta minkɛ o, sisan ale bɛ ne kɛra dɔgɔyafɛn ye. Ayiwa, Matigi Ala le bɛna o
kiti tigɛ an ni ɲɔgɔn cɛ!»
6 Iburama ka Sarayi jaabi ko: «I ta baaraden bɛ i ta bla le ra. Fɛn min ka i diya, i ye
o kɛ a ra.»
O fɔra minkɛ, Sarayi ka kɛ Hajara tɔɔrɔ ye, fɔ a ma ɲa Hajara borira ka bɔ so kɔnɔ.
7 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ka Hajara ye kongokolon kɔnɔ, bunun dɔ kɔrɔ; o bunun bɛ Suri
kongokolon sira kɛrɛ fɛ.
8 Mɛlɛkɛ ko: «Hajara, Sarayi ta baaraden, i bɔra min, i bɛ taga min?» Hajara ko: «Ne
bɛ borira ne matigimuso Sarayi le ɲa.»
9 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ko: «Sekɔ ka taga i matigimuso fɛ, ka taga i yɛrɛ majigi a ye.»
10 Mɛlɛkɛ ko:
«Ne bɛna i ta duruja caya,
k’a kɛ fɔ mɔgɔ tɛna se ka o jate.
11 A flɛ, i ka kɔnɔ ta, i bɛna dencɛ woro.
I bɛna a tɔgɔ la ko Sumayila,
sabu Matigi Ala ka i ta jusukasikan mɛn[†].
12 O den bɛna kɛ i ko kongo fali;
a bɛna kɛ kɛrɛ ra ni bɛɛ ye,
bɛɛ bɛna kɛ kɛrɛ ra ni a ye fana.
A bɛna a ta so lɔ a danna,
ka sigi k’a mabɔ a balemaw bɛɛ ra.»
13 Hajara ko: «E! Ala min bɛ ne yera, yala can lo ko ne ka ale le ye tan wa?»
Matigi Ala tun kumana Hajara fɛ minkɛ, Hajara k’a tɔgɔ wele ko: Ata Ɛli Royi[‡].
14 O kosɔn Hajara tun bɛ kɔlɔn min kɔrɔ, o kɔlɔn tɔgɔ lara fana ko Lasayi Royi ta
kɔlɔn[§]. A bɛ Kadɛsi dugu ni Berɛdi dugu cɛ.
15 Ayiwa, o kow kɔ, Hajara nana dencɛ woro Iburama ye. Iburama ka den tɔgɔ la ko
Sumayila.
16 Hajara ka Sumayila woro Iburama ye, ka Iburama si to san biseegi ni san wɔɔrɔ.

17

Ala ka jɛnɲɔgɔnya don ni Iburama ye

1 Ayiwa, Iburama nana san bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn sɔrɔ tuma min na, Matigi Ala k’a
yɛrɛ yira a ra, k’a fɔ a ye ko: «Ne le ye Ala Sebɛɛtigi ye. Tagama ne ɲa kɔrɔ, ka kɛ mɔgɔ
jusukungbɛnin ye.
2 Ne bɛna ne ta jɛnɲɔgɔnya* don ni i ye, ka i ta duruja caya kosɛbɛ.»
3 Iburama ka o mɛn minkɛ, a k’a kinbiri gban k’a ɲa biri dugu ma, ka Ala bato. Ala
kumana a fɛ tuun ko:
4 «Ne bɛ jɛnɲɔgɔnya min don ni i ye, o ye nin ye: I bɛna kɛ siya caman facɛ ye.
5 I tɔgɔ tɛna kɛ Iburama ye tuun. I bɛna wele sisan ko Iburahima; sabu ne bɛna i kɛ
siya caman bɛmacɛ ye*.
6 Ne bɛna i ta denw caya kosɛbɛ. I ta denw bɛna kɛ siya caman le ye; masacɛ caman
bɛna bɔ i ta siyaw ra.
7 Ne bɛna to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra ni i ye, ani i ta duruja min o min bɛna na i kɔ fɛ; o
jɛnɲɔgɔnya bɛna to ne ni olugu bɛɛ cɛ, wagati bɛɛ. O bɛna kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari le
ye. O le sababu ra ne bɛna kɛ i ta Ala ye; i ta duruja minw bɛna na i kɔ fɛ, ne bɛ kɛ
olugu fana ta Ala ye.
8 I bɛ lonanya ra jamana min na bi, ne bɛna o jamana di i ma, ani i ta duruja minw
bɛna na i kɔ fɛ. O ye Kanaana jamana bɛɛ ye; ne bɛna o di o ma, k’a kɛ o ta ye wagati
bɛɛ; ne bɛna kɛ o ta Ala ye.»

[†] **16:11 16.11** Sumayila kɔrɔ ye heburukan na ko: Ala bɛ mɔgɔ lamɛn. [‡] **16:13 16.13** Ata Ɛli Royi, o kɔrɔ ye ko: Ala min bɛ ne yera. [§] **16:14 16.14** Lasayi Royi, o kɔrɔ ye ko: Ala ɲanaman bɛ ne yera. * **17:5 17.5** Iburahima kɔrɔ ye ko: jama caman bɛmacɛ.

Ala ka kɛnɛsigiri yira Iburahima ra

9 Ala ko Iburahima ma ko: «Ele kɔni ka kan ka ne ta jɛnɲɔgɔnya* sira tagama, ani i
ta duruja minw bɛna na i kɔ fɛ, o bɛɛ ka kan k'a tagama o ta wagatiw ra, tuma bɛɛ.
10 Ayiwa, aw ka kan ka ne ta jɛnɲɔgɔnya sira tagama. O jɛnɲɔgɔnya ka kan ka to
ne ni aw cɛ wagati bɛɛ, ele ni i ta duruja min bɛna na i kɔ fɛ. Ayiwa, o jɛnɲɔgɔnya
tagamasiyɛn ye nin ye, ko aw ra cɛden bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi.
11 Aw ka kan ka kɛnɛsigi ka o kɛ jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn ye ne ni aw cɛ.
12 Cɛden bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi a worolon tere seeginan na; a bɛna kɛ ten le i ta duruja
bɛɛ ra wagati bɛɛ. Jɔn minw worora i ta so, walama i ka minw san ka bɔ siya wɛrɛ ra,
siya min tɛ i ta siya dɔ ye, olugu bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi fana.
13 «O cogo ra, jɔn minw worora i ta so, ani i ka minw san, o bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi. Ni
o kɛra, ne ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn bɛna kɛ aw farisogo ra, ka kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari
ye.
14 Ni cɛden min ma kɛnɛsigi, ka o nɔ kɛ a farisogo ra, o ka kan ka faran ka bɔ a ta
jamanamɔgɔw cɛ ra, sabu a ka ne ta jɛnɲɔgɔnya cɛn.»

Ala ka layiri ta Sarayi ye

15 Ayiwa, o kɔ, Ala k'a fɔ Iburahima ye tuun ko: «I kana i ta muso Sarayi wele tuun
ko Sarayi. Sisan a tɔgɔ bɛna la ko Saran†.
16 Ne bɛna baraka don a ra, k'a to a ye den woro i ye. Ne bɛna baraka don a ra k'a kɛ
siya caman bamuso ye. Siya dɔw ta masacɛw bɛna bɔ a ta duruja ra.»
17 Iburahima ka o mɛn minkɛ, a k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma ka Ala bato. A
yɛrɛkora k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Mɔgɔ min ka san kɛmɛ sɔrɔ, o bɛ se ka den sɔrɔ cogo
di? Saran fana ye san bikɔnɔntɔn; ale bɛna den woro cogo di tuun?»
18 A k'a fɔ Ala ye ko: «A to Sumayila le ye si sɔrɔ.»
19 Nka Ala k'a jaabi ko: «Ale tɛ dɛ! I ta muso Saran le bɛna dencɛ woro i ye. I bɛna a
tɔgɔ la ko Isiyaka. Ne bɛna to jɛnɲɔgɔnya ra ni ale ye, ani a ta duruja min bɛna na a kɔ
fɛ; o bɛna kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari le ye.
20 «Min ye Sumayila ta ye, i ka min daari ale ta ko ra, ne bɛna o kɛ i ye. Ne bɛna
baraka don a ra, ka den caman di a ma, k'a ta duruja caya kosɛbɛ. A bɛna masaden tan
ni fla le woro. Ne bɛna a kɛ siya caman facɛ ye.
21 Saran bɛna Isiyaka min woro i ye san wɛrɛ ɲɔgɔntumasi, ne bɛna to jɛnɲɔgɔnya ra
ni ale le ye.»

Iburahima ni a ta mɔgɔw ta kɛnɛsigiri

22 Ala kumana ni Iburahima ye ka ban tuma min na, a bɔra Iburahima kɔrɔ ka yɛlɛn
san fɛ.
23 Ayiwa, o lon yɛrɛ ra, Iburahima ka Sumayila kɛnɛsigi; jɔn minw worora a ta so, ani
a tun ka minw bɛɛ san, a ka olugu bɛɛ kɛnɛsigi. Cɛden o cɛden tun bɛ a ta so kɔnɔ,
Iburahima ka olugu bɛɛ kɛnɛsigi, i n'a fɔ Ala tun k'a fɔ a ye cogo min na.
24 Iburahima yɛrɛ kɛnɛsigira k'a si to san bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn.
25 A dencɛ Sumayila kɛnɛsigira k'a si to san tan ni saba.
26 Iburahima ni a dencɛ Sumayila bɛɛ kɛnɛsigira o lon kelen na,
27 ani cɛ o cɛ tun bɛ Iburahima ta so; jɔn minw worora a ta so, ani a ka minw san ka
bɔ siya wɛrɛw ra, o bɛɛ kɛnɛsigira ni a ye o lon na.

18

Ala ko Saran bɛna dencɛ woro

1 O kow kɔ, Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Iburahima ra tuun Mamire ta yirisunbaw kɔrɔ.
Iburahima tun siginin bɛ a ta fanibon da ra, teregban papa fɛ.
2 A nana a ɲa kɔrɔta minkɛ, a barara ka cɛ saba ye. A teliyara ka bɔ a ta fanibon kɔrɔ
ka taga o kunbɛn, ka biri ka o fo ni bonya ye.
3 A ko o ra kelen ma ko: «Ne matigicɛ, ni aw tun bɛ sɔn ka sabari ka lɔ aw ta jɔncɛ
kɔrɔ dɔɔnin, o tun bɛna kɛ bonyaba le ye ne fɛ.
4 Aw y'a to o ye na ni ji dɔɔnin ye ka na aw senw ko, aw ye nɛnɛkiri yirisuma ra yan
dɔɔnin.
5 Ne bɛna taga domuni fitini ɲini ka na o di aw ma, janko aw ye o domu ka baraka
dɔɔnin don aw yɛrɛ ra, aw bɛ sɔrɔ ka taga aw ta tagama fɛ. O le kosɔn Ala k'a to aw
tɛmɛna aw ta jɔncɛ kɔrɔ yan.»
O ka Iburahima jaabi ko: «Ayiwa, a kɛ ten.»

---

† **17:15 17.15** Saran kɔrɔ ye heburukan na ko: masacɛ denmuso.

6 Iburahima teliyara ka don a ta fanibon kɔnɔ Saran nɔ fɛ, k’a fɔ a ye ko: «Teliya ka
mugu tɛntɛnnin minan ɲa saba suma, k’a nɔɔni k’a kɛ ŋɔmi ye.»
7 A borira ka taga a ta misiwɛrɛ ra, ka taga misiden ɲanaman tɔrɔnin dɔ mina, ka o
di a ta baaraden dɔ ma. Ale ka o faga ka o labɛn joona.
8 O kɔ, a nana ni nɔnɔkumu ni nɔnɔkɛnɛ ye, ani o misiden sogo tobinin, ka na o sigi
cɛ saba kɔrɔ; ale yɛrɛ ka lɔ o kɛrɛ fɛ, yirisuma ra. O cɛ saba ka domuni kɛ.
9 O ka Iburahima ɲininka ko: «I ta muso Saran bɛ min le?» A ko: «A bɛ fanibon kɔnɔ
yan.»
10 O ra kelen ko: «Sigiya t’a ra, ne bɛna sekɔ ka na i fɛ yan san wɛrɛ ɲɔgɔntumasi;
o tuma i ta muso Saran bɛna dencɛ sɔrɔ.» Saran tun bɛ o kuma mɛnna, k’a siginin to
fanibon donda ra a cɛ kɔ fɛ.
11 O wagati ra Iburahima ni Saran tun kɔrɔra kosɛbɛ. Denworo wagati fana tun tɛmɛna
Saran kan.
12 Ayiwa, Saran ka o mɛn minkɛ, a yɛrɛkora a yɛrɛ kɔnɔ. A ko: «Ne kɔrɔninba nin
bɛna mun nafa le sɔrɔ cɛko ra tuun fɔ ka na den woro? Ne matigicɛ fana kɔrɔnin lo.»
13 Matigi Ala k’a fɔ Iburahima ye ko: «Mun kosɔn Saran yɛrɛkora k’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ
ko yala ale kɔrɔninba nin bɛ se ka den woro can na wa?
14 Fɛn juman le bɛ se ka gbɛlɛya fɔ ka Matigi Ala kaɲa? San wɛrɛ ɲɔgɔntumasi, ne
bɛna na i fɛ yan; o tuma Saran bɛna dencɛ sɔrɔ.»
15 O kuma fɔra minkɛ, Saran siranna; a ma sɔn ka lɔ a ra. A ko: «Ne ma yɛrɛko dɛ!»
A ka o fɔ sabu a tun siranna. Matigi Ala ko: «I yɛrɛkora yɛrɛ le.»

Iburahima ka Ala daari Sodɔmu kosɔn

16 Ayiwa, o kɔ, o cɛ saba wurira ko o bɛ taga. O ka Sodɔmu dugu fan flɛ. Iburahima
wurira ka taga o blasira.
17 Matigi Ala ko: «Ne bɛna min kɛ Sodɔmu ni Gomɔri ra, yala ne bɛ se ka o dogo
Iburahima ma wa?
18 Sabu sigiya t’a ra, Iburahima bɛna kɛ siyaba le ye, ani siya fangatigi. Dugukolo
siyaw bɛɛ bɛna baraka sɔrɔ ale le sababu ra.
19 Ne k’a ɲanawoloma, janko a ye a fɔ a ta denw ye, ani a ta somɔgɔ minw bɛna na
a kɔ fɛ, ko o ye Matigi Ala ta sira tagama ka ɲa, ka tagama terenninya ni can kan. Ni o
kɛra, ne Matigi Ala ka fɛn minw layiri ta Iburahima ye, ne bɛna o kɛ a ye.»
20 Ayiwa, Matigi Ala ko Iburahima ma ko: «Sodɔmu dugumɔgɔw, ani Gomɔri
dugumɔgɔw jarakikan cayara; o ta jurumunw cayara kosɛbɛ.
21 O kosɔn ne bɛna jigi ka taga a flɛ, ni i y’a sɔrɔ ko min bɛɛ bɛ fɔra o ta ko ra, o b’a
kɛra o cogo yɛrɛ le ra; walama ni a fana kɛra ko o tɛ, ne bɛna o lɔn.»
22 O cɛw bɔra Iburahima kɔrɔ, ka taga Sodɔmu dugu fan fɛ. Nka Iburahima belen
lɔnin tora Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
23 A gbarara ɲa fɛ k’a fɔ Ala ye ko: «Matigi Ala, yala i bɛ sɔn ka mɔgɔɲuman ni
mɔgɔjugu bɛɛ halaki ɲɔgɔn fɛ wa?
24 I n’a sɔrɔ ko mɔgɔɲuman bilooru bɛ dugu kɔnɔ. Yala i bɛ sɔn ka olugu fana halaki
wa? I tɛna yafa dugu bɛɛ ma o mɔgɔɲuman bilooru kosɔn wa?
25 Ka mɔgɔɲuman ni mɔgɔjugu bɛɛ halaki ɲɔgɔn fɛ, walama ka mɔgɔɲuman ni
mɔgɔjugu bɛɛ sara kɛ kelen ye, ne k’a lɔn ko i tɛ sɔn o ko ɲɔgɔn ma fiyewu. O tuma
ele min bɛ dunuɲamɔgɔw bɛɛ ta kiti tigɛ, ele le tɛna se ka koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ
ɲɔgɔn na wa?»
26 Matigi Ala ka Iburahima jaabi ko: «Ni ne ka mɔgɔɲuman bilooru sɔrɔ Sodɔmu dugu
kɔnɔ, ne bɛ yafa dugu bɛɛ ma, o mɔgɔɲuman bilooru kosɔn.»
27 Iburahima k’a fɔ Ala ye tuun ko: «Sabari k’a to ne ye kuma tuun, ne min tɛ foyi ye
ni buguri ni bugurigbɛ tɛ.»
28 A ko: «Matigi, i n’a sɔrɔ ko dugu mɔgɔɲumanw tɛna mɔgɔ bilooru bɔ. Mɔgɔ looru
bɛ se k’a jɛn. Ayiwa, ni mɔgɔ looru dɔrɔn ka mɔgɔ bilooru jɛn o, o mɔgɔ looru kosɔn i
bɛna dugu bɛɛ halaki wa?» Matigi Ala ko: «Ni ne ka mɔgɔɲuman binaani ni looru sɔrɔ
dugu kɔnɔ, ne tɛna dugu halaki o mɔgɔɲuman binaani ni looru kosɔn.»
29 Iburahima kumana Ala fɛ tuun, ko: «I n’a sɔrɔ ko dugu mɔgɔɲumanw tɛna tɛmɛ
mɔgɔ binaani kan.» Matigi Ala ko: «O mɔgɔ binaani kosɔn, ne tɛna foyi kɛ dugu ra.»
30 Iburahima ko tuun ko: «Matigi, i kana dimi ne kɔrɔ. Ne bɛna kuma tuun: ni a
sɔrɔra ko dugu mɔgɔɲuman bɛɛ tagara kɛ mɔgɔ bisaba le ye do?» Ala ko: «Ni ne ka
mɔgɔɲuman bisaba sɔrɔ yi, ne tɛna foyi kɛ dugu ra.»
31 Iburahima ko: «Matigi, sabari k’a to ne ye kuma tuun: i n’a sɔrɔ ko dugu
mɔgɔɲuman bɛna dan mɔgɔ mugan le ma. Ni a kɛra o ye do?» Matigi Ala ko: «Ne
tɛna dugu halaki o mɔgɔ mugan kosɔn.»

32 Iburahima ko: «Matigi, sabari, i kana dimi ne kɔrɔ; ne ta kuma bɛna dan nin le
ma: ayiwa, ni dugu mɔgɔɲuman bɛɛ nana kɛ mɔgɔ tan le ye do?» Matigi Ala ko: «Ne
tɛna dugu halaki o mɔgɔ tan kosɔn.»
33 Matigi Ala banna kuma ra ni Iburahima ye minkɛ, a tagara. Iburahima sekɔra ka
taga a ta so.

19

Sodɔmu dugu ni Gomɔri dugu ta ko

1 Ayiwa, o mɛlɛkɛ fla tagara se Sodɔmu o lon wulada fɛ. Lutu tun siginin bɛ dugu
donda ra*. A ka o ye minkɛ, a wurira ka taga o kunbɛn. A k'a kinbiri gban, k'a ɲa biri
dugu ma ka o fo ni bonya ye.
2 A ko: «Ne matigicɛw, aw ye sabari ka na jigi aw ta jɔncɛ ta so, janko ne ye ji di aw
ma, aw ye aw senw ko. O kɔ, aw bɛ si yan. Aw bɛna wuri sini sɔgɔmada joona fɛ, ka
taga aw ta tagama fɛ.» Mɛlɛkɛw ka Lutu jaabi ko: «Ɔn-ɔn, an bɛna si kɛnɛ ma yan.»
3 Nka Lutu kumana o fɛ k'a gbɛlɛya, fɔ o tagara ni a ye ka taga jigi a ta so. A ka
domuniba labɛn o ye, ka burufunubari kɛ o ye. O ka domuni kɛ.
4 Dɔɔnin kɛra, Sodɔmu dugumɔgɔw nana bon lamini, k'a sɔrɔ lonanw yɛrɛ tun ma la
fɔlɔ. Denmisɛn o, mɔgɔkɔrɔba o, o bɛɛ le tun nana.
5 O ka Lutu wele k'a fɔ a ye ko: «Mɔgɔ minw nana i fɛ bi su fɛ, o bɛ min le? O labɔ
yan, an bɛ jɛn ni o ye.»
6 Lutu bɔra ka na o kɔ kɛnɛ ma, ka bon dasɔgɔ lonanw da ra yi.
7 A ko mɔgɔw ma ko: «Ne balemaw, aw ye sabari, aw kana sɔn nin kojugu ɲɔgɔn ma.
8 Ne denmuso fla bɛ yan, o si ma cɛko lɔn fɔlɔ; ne bɛna olugu labɔ aw fɛ kɛnɛ ma yan.
Ni fɛn o fɛn ka aw diya, aw ye o kɛ olugu ra. Aw kana foyi kɛ nin mɔgɔw ra; sabu o
nana jigi ne ta so le.»
9 Mɔgɔw k'a fɔ Lutu ye ko: «Ele ye bɔ yi dɛ!» Dɔw ko: «Aw ye cɛ nin flɛ dɛ! Ale min
ye lonan ye, ale nana kɛ ko a bɛ sariya yira an na sisan!»
O k'a fɔ Lutu ye ko: «Ni i ma bɔ an ɲa sisan, an bɛna min kɛ ele ra, o bɛna juguya ni
i ta lonanw yɛrɛ ta ye.» O ka Lutu ɲɔni ka bɔ yi fanga ra, ka gbara ko o bɛ da kari.
10 O tuma ra, mɛlɛkɛ fla ka da yɛlɛ ka Lutu mina k'a ladon bon kɔnɔ, ka da sɔgɔ.
11 Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ bonda ra, mɛlɛkɛw ka olugu bɛɛ fiyen; k'a ta denmisɛnw na
ka taga a bla mɔgɔkɔrɔbaw ra, o bɛɛ. A kɛra ten, o ka da yɔrɔɲini ka dɛsɛ.
12 Mɛlɛkɛ fla k'a fɔ Lutu ye ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ ye i ta mɔgɔ ye yan, i burancɛw, i
dencɛw, i denmusow, mɔgɔ o mɔgɔ ye i ta mɔgɔ ye yan, o bɛɛ labɔ dugu nin kɔnɔ.
13 An bɛna nin dugu bɛɛ halaki le; sabu o bɛ nin dugumɔgɔw jarakira kojugu minw
na, o jarakikow cayara ka tɛmɛ a dan kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O kosɔn Matigi Ala ka an
ci ka na dugu halaki.»
14 Ayiwa, Lutu bɔra ka taga kuma a burancɛw fɛ, minw tun bɛna a denmusow furu;
a ko o ma ko: «Aw ye wuri, an ye taga ka bɔ dugu nin kɔnɔ, sabu Matigi Ala bɛna dugu
halaki!» Nka a kɛra a burancɛw ɲa na i ko Lutu bɛ toron le kɛra o fɛ.
15 Kɛnɛbɔda fɛ, mɛlɛkɛw kumana Lutu fɛ tuun, ka a gbɛlɛya a ma; o ko: «Wuri, i ta
muso boro mina, ani i denmuso fla minw bɛ i fɛ yan, janko kiti min bɛna ben nin dugu
kan, aw fana kana na halaki o kiti ra ni o ye.»
16 Ayiwa, mɛlɛkɛw nana a ye ko o tɛ teliyara minkɛ, o ka Lutu mina a boro ma, ani a
muso, ni a denmuso fla. Mɛlɛkɛw bɔra ni o ye ka taga o bla dugu kɔ fɛ; sabu Matigi Ala
tun b'a fɛ ka o tanga.
17 O bɔnin kɔ dugu kɔnɔ, mɛlɛkɛ kelen ko Lutu ma ko: «Aw ye bori ka aw yɛrɛ kisi.
Aw kana flɛri kɛ kɔ fɛ, aw fana kana lɔ kɛnɛgbɛba nin yɔrɔ si ra. Aw ye bori ka taga fɔ
kuruw fan fɛ, janko aw kana halaki.»
18 Lutu ko: «E! Matigi, an tɛna se ka o yɔrɔ sɔrɔ.
19 Aw makarira an na, aw ɲana an ma ka an kisi ka na se fɔ yan; nka an kɔni tɛna
se ka bori ka se fɔ kuruw yɔrɔ ra, sabu sani an ye se yi, cɛnri bɛna kɛ, anw fana bɛna
halaki.
20 Dugu dɔ flɛ nin ye, o yɔrɔ man jan. An bɛ se ka bori ka se o ma, ka taga dogo yi; o
dugu fana man bon. E! Aw ye sabari k'a to an ye taga dogo o dugudennin na, janko an
ye kisi. Duguba tɛ o. Aw y'a to an ye taga an yɛrɛ kisi o yɔrɔ ra.»
21 Mɛlɛkɛ ko: «Ne bɛ o kelen fana kɛ aw ye tuun. I ka dugu min ko fɔ, ne tɛna o halaki.
22 Aw ye teliya ka taga dogo yi, sabu ni aw ma se yi, ne tɛna se ka foyi kɛ.»
O le kosɔn o dugu tɔgɔ nana la ko Sowari†.

---

* **19:1 19.1** Dugu donda le tun ye dugu cɛkɔrɔbaw, ani a ɲamɔgɔw ta ɲɔgɔnyeyɔrɔ ye, ani barokɛyɔrɔ, ani kititigɛyɔrɔ.

† **19:22 19.22** Sowari kɔrɔ ye ko: fitini.

23 Teresun wurituma le kɛra Lutu dontuma ye Sowari dugu kɔnɔ.
24 O tuma ra Matigi Ala ka kiribi ni tasuma lajigi Sodɔmu dugu ni Gomɔri dugu kan i
ko sanji. Matigi Ala yɛrɛ le tun ka o kɛ.
25 A ka o duguw bɛɛ jɛni, ani o kɛnɛgbɛ bɛɛ, ani a dugumɔgɔw bɛɛ, ani a yirisunw
bɛɛ.
26 Ayiwa, o tagatɔ, Lutu ta muso k'a kɔflɛ; a yɛlɛmana ka kɛ kɔgɔkuru ye.
27 Ayiwa, o dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Iburahima tun kumana ni Matigi Ala ye
yɔrɔ min na, a wurira ka taga o yɔrɔ kelen na.
28 A k'a ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ Sodɔmu ni Gomɔri duguw fan fɛ, ani o yɔrɔ kɛnɛgbɛba
bɛɛ ra. A ka sisiba dɔ wuritɔ ye ka bɔ yi i ko dibiba dɔ sisi.
29 Lon min Ala tun bɛ o kɛnɛgbɛba ta duguw halakira, a hakiri tora Iburahima ra; o
kosɔn a ka Lutu kisi ka bɔ tasuma ra. Lutu tun tagara sigi o dugu minw na, o tasuma le
ka o duguw bɛɛ halaki.

Lutu ni a denmuso fla ta ko

30 Ayiwa, Lutu ma sɔn ka to Sowari dugu kɔnɔ. A bɔra ka taga sigi kuruw fanfɛyɔrɔ
dɔ ra, sabu a tun bɛ siranna. A tagara to kuruwo dɔ ra, ale ni a denmuso fla.
31 Lon dɔ, Lutu denmuso kɔrɔba k'a fɔ a dɔgɔmuso ye ko: «An facɛ kɔrɔra; cɛ fana tɛ
yan min bɛ se ka an furu i n'a fɔ a bɛ kɛ yɔrɔ tɔw ra cogo min na.
32 A to an ye duvɛn di an facɛ ma, a y'a min ka ɲanamini. Ni o kɛra, an bɛ la ni a ye,
janko an ye den sɔrɔ, k'a to an facɛ ta siya kana tunu.»
33 O lon su fɛ, o ka duvɛn di o facɛ ma, a k'a min fɔ ka ɲanamini; kɔrɔmusoman ka
taga la ni a ye o lon su fɛ. Facɛ m'a latuma lɔn, a m'a wurituma lɔn fana.
34 Dugu gbɛra minkɛ, kɔrɔmusoman ko dɔgɔmusoman ma ko: «Su ra ne lara ni an
facɛ ye. Bi su fɛ an ye duvɛn dɔ wɛrɛ di a ma tuun, a y'a min fɔ ka ɲanamini; ele ye
taga la ni a ye, janko i ye den sɔrɔ, k'a to an facɛ ta siya kana tunu.»
35 O lon su fɛ, o ka duvɛn di o facɛ ma tuun, a k'a min fɔ ka ɲanamini. Dɔgɔmusoman
ka taga la ni a ye. Facɛman m'a latuma lɔn, a m'a wurituma lɔn fana.
36 Ayiwa, denmuso fla nana kɔnɔ ta o facɛ Lutu fɛ o cogo le ra.
37 Kɔrɔmusoman nana dencɛ woro; a k'a tɔgɔ la ko Mohabu‡. Ale le kɛra Mohabukaw
bɛmacɛ ye ka na se fɔ bi ma.
38 Dɔgɔmusoman fana nana dencɛ woro; a k'a tɔgɔ la ko Bɛni Ami§. Ale le kɛra
Amɔnkaw bɛmacɛ ye ka na se fɔ bi ma.

20

Iburahima ni Abimelɛki ta ko

1 Ayiwa, Iburahima nana bɔ a sigiyɔrɔkɔrɔ ra, ka taga sigi Kanaana jamana
woroduguyanfan fɛ. A tagara sigi Kadɛsi dugu ni Suri kongokolon cɛ. O kɔ, a ka wagati
dama kɛ Gerari dugu fana ra.
2 Iburahima tun bɛ to k'a fɔ mɔgɔw ye ko Saran ye ale dɔgɔmuso le ye. O kɛra sababu
ye k'a to Gerari dugu masacɛ min ye Abimelɛki ye, ale ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Saran ta
ka na a fɛ.
3 O lon su fɛ, Ala k'a yɛrɛ yira Abimelɛki ra siko ra, k'a fɔ a ye ko: «Abimelɛki, i bɛna
sa, sabu i ka muso min mina nin ye, ko i b'a kɛ i ta ye, cɛ b'a fɛ.»
4 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Abimelɛki tun ma jɛn ni Saran ye fɔlɔ. A ko Ala ma siko ra ko:
«Matigi, i bɛ sɔn ka ne ni ne ta siya halaki k'a sɔrɔ an ma kojugu foyi kɛ wa?
5 Cɛ yɛrɛ le m'a fɔ ne ye ko a dɔgɔmuso lo wa? Muso fana m'a fɔ ko ale kɔrɔcɛ lo wa?
Ne kɔni ka nin ko kɛ ni jusukun gbɛnin le ye, ne ma jaraki!»
6 Ala k'a fɔ Abimelɛki ye o siko kelen na ko: «Ne k'a lɔn ko i ka nin ko kɛ ni jusukun
gbɛnin le ye, ko i ma kojugu kɛ; o kosɔn ne ma sɔn k'a to i ye jɛn ni a ye, ka ne hakɛ ta.
7 Sisan cɛ nin ta muso di a ma, sabu cira lo; a bɛna Ala daari i ye janko i kana sa. Nka
ni i ma a muso di a ma, i ye la a ra k'a lɔn ko i bɛna sa le, ele ni i ta mɔgɔw bɛɛ.»
8 Abimelɛki wurira sɔgɔmada joona fɛ; a k'a ta baaradenw bɛɛ wele, ka o kow fɔ olugu
ye. Olugu ka o mɛn minkɛ, o bɛɛ siranna.
9 Abimelɛki ka Iburahima fana wele, k'a fɔ ale ye ko: «Cɛ, ele ka mun ko le kɛ an na
tan? O tuma ne ka mun kojugu le kɛ i ra fɔ ka na a kɛ i ka nin jurumun ɲɔgɔn lase ne
ni ne ta jamana mɔgɔw ma? I kɔni ka min kɛ nin ye, o tɛ ko kɛta ye fiyewu.
10 I ka nin ko kɛ k'a la kɔrɔ juman le kan?»

‡ **19:37 19.37** Mohabu tɔgɔ kɔrɔ b'a yira ko o sunguru jɛnna ni a yɛrɛ facɛ le ye ka o den woro.
§ **19:38 19.38** Bɛni Ami kɔrɔ ye ko: ne yɛrɛ ta somɔgɔ ta den.

11 Iburahima ko: «Ne tun b’a miirira ko i b’a sɔrɔ mɔgɔ si tɛ siran Ala ɲa nin jamana
ra, ko o bɛna ben ne kan ka ne faga ne ta muso kosɔn. O le kosɔn ne k’a fɔ ko ne
dɔgɔmuso lo.
12 O bɛɛ n’a ta, ne dɔgɔmuso lo fana. An bɛ fa kelen na, nka an tɛ ba kelen le ra. A
kɛra ne muso ye fana.
13 O kosɔn lon min Ala ka ne labɔ ne faso ra, ne k’a fɔ Saran ye ko: ‹Ne bɛ i daari,
sabari, ni an ka se yɔrɔ o yɔrɔ, a fɔ mɔgɔw ye ko ne ye i kɔrɔcɛ le ye.› »
14 Abimelɛki ka baw ni sagaw ni misiw, ani baaraden cɛmanw ni a musomanw di
Iburahima ma; k’a muso Saran sekɔ a ma.
15 A ko Iburahima ma ko: «Ne ta jamana ye nin ye i kɔrɔ, yɔrɔ min ka i diya, i ye taga
sigi yi.»
16 A ko Saran fana ma ko: «A flɛ, ne bɛ warigbɛ waga kelen di i kɔrɔcɛ ma, ne ta
kɛwale sara ye. O wari bɛna i sutara k’a yira aw ta mɔgɔw bɛɛ ra ko i ma jaraki.»
17 Iburahima ka Ala daari Abimelɛki ye; Ala ka Abimelɛki kɛnɛya, ani a muso, ani a
ta baaraden musomanw bɛɛ. O sera ka den woro;
18 sabu Ala tun ka denworobariya bana le bla Abimelɛki ni a ta somɔgɔw bɛɛ ra,
Iburahima ta muso Saran minari kosɔn.

21

Isiyaka worocogo

1 Matigi Ala tun ka kuma min fɔ Saran ye, Matigi Ala hakiri tora o ra. A tun ka denko
layiri min ta Saran ye, a nana o dafa a ye.
2 Ala tun ka wagati min latigɛ k’a fɔ Iburahima ye, o wagati sera minkɛ, Saran ka kɔnɔ
ta ka dencɛ woro Iburahima ye; o y’a sɔrɔ Iburahima tun kɔrɔra.
3 Ayiwa, Saran ka o dencɛ min woro Iburahima ye, Iburahima ka o tɔgɔ la ko Isiyaka.
4 Isiyaka woronin tere seegi, Iburahima k’a kɛnɛsigi, i n’a fɔ Ala tun k’a yira a ra cogo
min na fɔlɔfɔlɔ.
5 Iburahima si tun ye san kɛmɛ a dencɛ Isiyaka worowagati ra.
6 Saran ko: «E! Ala ka ninsɔndiyakoba* le kɛ ne ye dɛ! Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin mɛn,
o tigi bɛna ninsɔndiya yɛrɛ le.»
7 Saran ko tuun ko: «Jɔn le tun bɛ sɔn k’a fɔ Iburahima ye ko Saran bɛna den woro
fɔ ka sin di a ma? A ye nin ye sisan, ne ka dencɛ woro a ye, k’a kɔrɔnin to.»

Iburahima ka sira di Hajara ma

8 Ayiwa, den tun bɛ kɔrɔbayara ka na. O nana a dabɔ sin na lon min na, Iburahima
ka ɲanagbɛba dɔ kɛ o lon na.
9 Lon dɔ, Misirankamuso Hajara tun ka dencɛ min woro Iburahima ye, Saran ka o
cɛnin yɛrɛkotɔ ye Isiyaka ma.
10 Saran k’a fɔ Iburahima ye ko: «Jɔnmuso ni a dencɛ gbɛn, sabu a dencɛ man kan ka
cɛn ta ni ne dencɛ Isiyaka ye.»
11 O kuma digira Iburahima ra kosɛbɛ, sabu Sumayila fana tun ye a den ye.
12 O tuma, Ala k’a fɔ Iburahima ye ko: «Iburahima, i kana a to nin kuma ye digi i ra,
i ta baaradenmuso ni a dencɛ kosɔn. Ni Saran ka fɛn o fɛn ɲini i fɛ, i ye o kɛ a ye; sabu
i yɛrɛ tɔgɔ bɛna la i ta duruja min na o bɛna bɔ Isiyaka le ra.
13 Nka ne bɛna i ta baaradenmuso dencɛ kɛ siya dɔ fana bɛmacɛ ye, sabu i ta den lo.»
14 Iburahima wurira sɔgɔmada joona fɛ; a ka domuni di Hajara ma, ka ji kɛ bara dɔ
kɔnɔ, ka o dulon a kamankun na. A k’a dencɛ di a ma, ko o ye taga. A bɔra ka taga; nka
a tagara tunu Bɛri Seba kongokolon yɔrɔ ra.
15 Ji nana ban bara kɔnɔ minkɛ, Hajara k’a dencɛ to yiritunin dɔ kɔrɔ,
16 ka taga sigi yɔrɔ wɛrɛ, ka mɛtɛrɛ kɛmɛ ɲɔgɔn to a ni den cɛ, ko ale t’a fɛ k’a den
satɔ ye. A tagara sigi o yɔrɔ ra ka to ka kasi.
17 Ala ka den kulekan mɛn. Ala ta mɛlɛkɛ tora san fɛ ka Hajara wele k’a fɔ a ye ko:
«Hajara, mun le kɛra? I kana siran, sabu Ala ka den kasikan mɛn†, k’a to yiri kɔrɔ.
18 Wuri ka den ta, i ye a boro mina. A ta duruja bɛna kɛ siyaba le ye.»
19 Ala ka Hajara ɲa yɛlɛ, a ka kɔlɔn dɔ ye. A tagara bara fa ji ra ka na a di den ma, a
k’a min.
20 Ala tora den fɛ. A nana kɔrɔya, ka sigi kongokolon kɔnɔ yi. A nana kɛ
kalanbonbagaba le ye.
21 A sigira kongokolon kɔnɔ yɔrɔ dɔ ra, o yɔrɔ tɔgɔ ye ko Paran. A bamuso ka
Misirankamuso dɔ furu ka o di a ma.

* **21:6 21.6** Isiyaka tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ka ninsɔndiya. † **21:17 21.17** Sumayila kɔrɔ ye heburukan na ko: Ala bɛ mɔgɔ lamɛn.

Iburahima ni Abimelɛki ta jɛnɲɔgɔnya

22 O kɔ, lon dɔ Abimelɛki nana ni a ta kɛrɛkɛdenw kuntigi ye, min tɔgɔ ye ko Pikɔli,
ka na kuma Iburahima fɛ. A ko Iburahima ma ko: «Ala kɔni bɛ ni i ye i ta kow bɛɛ ra.
23 Ne b'a fɛ i ye kari Ala ra yan bi, ko ne o, ne ta denw o, ne ta mamadenw o, ko i tɛna
an si janfa; ani ko ne ka koɲuman min kɛ i ye, ko i fana bɛna o ɲumanya ɲɔgɔn le kɛ
ne ye, ani i siginin bɛ ne ta jamana min na lonanya ra, ko i bɛna o ɲumanya ɲɔgɔn kɛ
o jamana mɔgɔw bɛɛ ye fana.»
24 Iburahima ko: «Ne bɛ kari o ra.»
25 Nka Iburahima ka Abimelɛki jaraki kɔlɔn dɔ ko ra, sabu Abimelɛki ta baaraden dɔw
tun ka o kɔlɔn mina fanga ra k'a kɛ o ta ye.
26 Abimelɛki ka Iburahima jaabi ko: «Ne m'a lɔn ne ta baaraden juman le ka o ko kɛ.
Ele fana tun m'a fɔ ne ye. Bi le ne bɛ nin mɛnna kura ye.»
27 Iburahima ka sagaw ni baw ni misiw di Abimelɛki ma; o ka jɛnɲɔgɔnya don.
28 Iburahima ka sagagberen wolonfla bɔ a ta sagaw ra ka o bla danna.
29 Abimelɛki ko Iburahima ma ko: «Nin saga wolonfla bɔkun ye mun ye ka o bla
danna?»
30 Iburahima ko: «Nin saga wolonfla mina; o ye kɛ an seere ye k'a yira ko ne le ka
kɔlɔn nin sogi.»
31 O le kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Bɛri Seba; sabu Iburahima ni Abimelɛki karira
ɲɔgɔn ye o yɔrɔ le ra.‡
32 O karira ɲɔgɔn ye ten minkɛ Bɛri Seba, Abimelɛki ni a ta kɛrɛkɛdenw kuntigi Pikɔli
wurira ka sekɔ Filisikaw ta jamana ra.
33 Iburahima ka tamarisun dɔ turu Bɛri Seba. A ka Matigi Ala tɔgɔ wele o yɔrɔ ra, k'a
bato, k'a wele ko Matigi Ala banbari.
34 Iburahima tora Filisikaw ta jamana ra lonanya ra ka wagatijan kɛ.

22

Ala ka Iburahima kɔrɔbɔ k'a flɛ a dencɛ ko ra

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Ala ka Iburahima kɔrɔbɔ k'a flɛ. Ala k'a wele ko: «Iburahima!»
A ko: «Naamu.»
2 Ala ko: «I dencɛ kelenpe Isiyaka min ko ka di i ye, o mina ka taga ni a ye Moriya
jamana ra; ne bɛna kuru dɔ yira i ra, ni i sera yi, i b'a kɛ saraka jɛnita* ye o kuru kan.»
3 Iburahima wurira sɔgɔmada joona fɛ, k'a ta fali labɛn, k'a ta baaraden fla wele ka
gban a yɛrɛ kɔ, ani a dencɛ Isiyaka. A bɛna lɔgɔ min kɛ ka saraka jɛni, a ka o ci, ka o
ta, ka kɛ taga ye. Ala ka yɔrɔ min fɔ a ye, o ka o yɔrɔ sira ta.
4 O ka tere saba kɛ tagama ra. A tere sabanan, Iburahima k'a ɲa kɔrɔta ka yɔrɔ ye
yɔrɔjan yi.
5 Iburahima k'a fɔ baaradenw ye ko: «Aw ye to yan ni fali ye. Ne ni den bɛna taga fɔ
yan fɛ yi, ka taga Ala bato. Ni an tilara, an bɛ kɔsegi ka na.»
6 Iburahima ka saraka jɛniloɔgɔ ta, k'a ɲu a dencɛ Isiyaka kun na, ka takami don fɛn
dɔ kɔnɔ, ka o ni muru mina a yɛrɛ boro; ka o fla tagatɔ to ɲɔgɔn fɛ,
7 Isiyaka k'a fɔ a facɛ ye ko: «Baba!» Iburahima ko: «Naamu, ne dencɛ.» Isiyaka ko:
«Tasuma bɛ an fɛ, lɔgɔ fana bɛ an boro; saga min bɛna kɛ saraka ye, o bɛ min?»
8 Iburahima ko: «Saga min bɛna kɛ saraka ye, Ala yɛrɛ le bɛna o ko ɲanabɔ.» O fla
ka kɛ taga ye ɲɔgɔn fɛ.
9 Ala tun ka yɔrɔ min yira o ra, o tagara se yi minkɛ, Iburahima ka sarakabɔnan dɔ lɔ,
ka lɔgɔ lala a kan. A bannin kɔ o ra, a k'a dencɛ Isiyaka mina k'a siri, k'a la sarakabɔnan
kan, lɔgɔ san fɛ.
10 A k'a boro bɔ ka muru ta ko a bɛ a dencɛ kannatigɛ. A ko a bɛ muru la den kan na
dɔrɔn,
11 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tora san fɛ ka pɛrɛn ko: «Iburahima! Iburahima!» Iburahima
ko: «Naamu.»
12 Mɛlɛkɛ ko: «I kana i boro se den ma dɛ! I kana foyi kɛ a ra. Sisan ne k'a lɔn jate ko
i bɛ siran Ala ɲa. O kosɔn i ma ban ka i dencɛ kelenpe kɛ saraka ye k'a di ne ma.»
13 Iburahima k'a ɲa munu minkɛ, a barara ka sagajigi dɔ ye, a minanin bɛ a gban ma
ka lɔ yiritunin dɔ cɛ ma. A tagara sagajigi mina ka na a faga k'a kɛ saraka jɛnita* ye a
dencɛ nɔ ra. 14 Iburahima ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko: Yawe Yire*. O kosɔn mɔgɔw bɛ to k'a fɔ
bi ko: «Ni an sera Matigi Ala ta kuru kunna, Matigi Ala yɛrɛ bɛna a ɲanabɔ.»

‡ **21:31 21.31** Heburukan na Bɛri Seba kɔrɔ ye ko: kariri ta kɔlɔn, walama ko: saga wolonfla ta kɔlɔn. * **22:14 22.14** Yawe Yire, o kɔrɔ ye heburukan na ko Matigi Ala bɛna a ɲanabɔ.

15 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tora san fɛ ka Iburahima wele a siɲaga flanan na,
16 k’a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ta kuma ye nin ye ko: ‹Ne bɛ kari ni ne yɛrɛ tɔgɔ ye, ko
i ka min kɛ nin ye, i ma ban ka i dencɛ kelenpe kɛ saraka ye k’a di ne ma minkɛ,
17 o le kosɔn ne bɛna baraka don i ra, ka i ta duruja caya kosɛbɛ i ko lolow, ani i ko
kɔgɔjida kɛnkɛn. I ta durujaw bɛna se o juguw ra, fɔ ka o ta duguw mina o ra.
18 Dugukolo siyaw bɛɛ bɛna baraka sɔrɔ ne fɛ ele ta duruja baraka le ra, sabu i sɔnna
ka ne kan mina.› »
19 O kɔ, Iburahima ni a dencɛ sekɔra ka taga baaradenw kɔrɔ. O ka sira ta ka taga
ɲɔgɔn fɛ Bɛri Seba, sabu Iburahima tun siginin bɛ Bɛri Seba le.

Nahɔri ta denw

20 Ayiwa, o kow bɛɛ kɔ fɛ, o nana a fɔ Iburahima ye ko Milika fana ka dencɛw sɔrɔ
Iburahima balemacɛ Nahɔri fɛ.
21 A dencɛ fɔlɔ tɔgɔ ye ko Usi, a flanan tɔgɔ ye ko Buzi, a sabanan tɔgɔ ye ko Kemuhɛli.
Kemuhɛli le nana Aramu woro.
22 Milika dencɛ naaninan kɛra Kesɛdi ye, ka Hazo gban o ra, ka Pilidasi gban o ra, ka
Yidilafe gban o ra, ka sɔrɔ ka Betuhɛli gban o ra.
23 Betuhɛli le nana Rebeka woro. Milika ka o dencɛ seegi le woro Iburahima balemacɛ
Nahɔri fɛ.
24 Nahɔri tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min tɔgɔ tun ye ko Rehuma, ale fana ka
dencɛw woro; o dencɛw le ye Teba ye, ani Gahamu, ani Tahasi, ani Mahaka.

23

Saran sacogo

1 Saran si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san mugan ni wolonfla.
2 Saran sara Kiriyati Araba. O yɔrɔ le bɛ wele fana ko Heburɔn. A bɛ Kanaana jamana
ra. Iburahima nana sigi Saran su kɔrɔ, k’a su kasi.
3 Iburahima nana bɔ a muso Saran su kɔrɔ, ka taga kuma ni Hɛti ta mɔgɔw ye.
4 A ko: «Ne ye lonan tɛmɛbaga le ye aw fɛ yan. Aw ye yɔrɔ dɔ fiyeere ne ma, ne bɛ o
kɛ kaburu ye ka ne ta muso sutara, k’a su bɔ ne ɲa kɔrɔ.»
5 Hɛti ta mɔgɔw ka Iburahima jaabi ko:
6 «An matigicɛ, a flɛ, ele ye Ala ta fagamaden le ye anw cɛ ra yan. An ta kaburulo min
o min ka i diya, i ye i ta su don o yɔrɔ ra; an si tɛna ban ka an ta sudonyɔrɔ to i ye, i ye
i ta muso su don.»
7 Iburahima k’a kinbiri gban ka Hɛti ta mɔgɔw fo.
8 A k’a fɔ o ye ko: «Ayiwa, i n’a fɔ aw sɔnna ko ne ye ne ta muso sutara, o tuma aw
ye sabari ka Sohari dencɛ Efurɔn daari ne ye,
9 ko kuruwo min b’a fɛ Makipela, a ta foro dan na, ko a ye o di ne ma; ne bɛna a wari
kɔsegi a ma. O yɔrɔ ye kɛ ne ta sudonyɔrɔ ye aw fɛ yan.»
10 O y’a sɔrɔ Efurɔn yɛrɛ tun siginin bɛ Hɛti ta mɔgɔw cɛ ra. Ale fana tun ye Hɛti ta
mɔgɔ dɔ le ye. A ka Iburahima jaabi Hɛti ta mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na, ani mɔgɔ minw bɛɛ
tun nana o ta dugu kɔnɔ o lon na.
11 A ko Iburahima ma ko: «Ɔn-ɔn, ne matigicɛ, a flɛ, ne bɛ foro di i ma le, ka kuruwo
fana di i ma ka fara a kan. Ne bɛ o bɛɛ di i ma ka ne ta dugumɔgɔw bɛɛ kɛ a seere ye.
Taga i ta muso su don.»
12 Iburahima k’a kinbiri gban dugumɔgɔw bɛɛ ɲa na, ka o fo.
13 A k’a fɔ Efurɔn ye dugumɔgɔw bɛɛ ɲa na ko: «Sabari k’a to ne ye foro sɔngɔ di;
sabari k’a mina, ne bɛ sɔrɔ ka taga ne ta muso su don yi.»
14 Efurɔn k’a fɔ Iburahima ye ko:
15 «Ne matigicɛ, foro min sɔngɔ ye warigbɛ kɛmɛ naani, o bɛ mun le cɛn ne ni ele cɛ
sa? Taga i ta muso su don.»
16 Efurɔn ka warida min fɔ, o bɛnna Iburahima ma. Iburahima ka o wari jate Hɛti ta
mɔgɔw bɛɛ ɲa na k’a di Efurɔn ma: warigbɛ kɛmɛ naani, ka kaɲa ni jagokɛbagaw ta
jate ye.
17 A kɛra ten minkɛ, Efurɔn ta foro min tun bɛ Makipela, Mamire ta yɔrɔ terebɔyanfan
na, foro ni kuruwo min bɛ o yɔrɔ ra, ani yiri o yiri bɛ foro kɔnɔ ka taga a bla fɔ foro
dan na,
18 o bɛɛ kɛra Iburahima ta ye. Hɛti ta mɔgɔw bɛɛ kɛra a ko seere ye, ani mɔgɔ o mɔgɔ
tun bɛ o ta dugu kɔnɔ o lon na.
19 O kɔ, Iburahima k’a muso Saran su don Makipela ta foro kuruwo ra; o yɔrɔ bɛ
Mamire ta yɔrɔ terebɔyanfan na. O yɔrɔ le ye Heburɔn ye fana; a bɛ Kanaana jamana
ra.

20 Foro ni kuruwo min tun bɛ yi, o bɛɛ kɛra Iburahima ta ye, ka kɛ a ta sudonyɔrɔ ye.
A ka o san Hɛti ta mɔgɔw fɛ.

24

Isiyaka ni Rebeka ta furu

1 Ayiwa, Iburahima tun kɔrɔra kosɛbɛ. Matigi Ala tun ka baraka don a ra fɛn bɛɛ ra.
2 A ta baaradenw bɛɛ ra kɔrɔba, min mɛɛnna a ta so kɔnɔ ka tɛmɛ tɔw bɛɛ kan, a tun
ka min sigi a ta borofɛnw bɛɛ kunna, a ko ale ma ko: «Sabari ka na i boro la ne woto
jukɔrɔ*,
3 ka kari Matigi Ala tɔgɔ ra, sankolo ni dugukolo tigi, ko an siginin bɛ Kanaanaka minw
fɛ yan, ko i tɛna muso ta ne dencɛ ye olugu ta denw na,
4 nka i bɛna taga ne ta jamana le ra, ne faso ra, ka taga muso ta ne dencɛ Isiyaka ye
o yɔrɔ ra.»
5 Iburahima ta baaraden ko: «Ni a nana kɛ ko muso t'a fɛ ka na ni ne ye fɔ yan do?
O tuma ne ka kan ka taga ni i dencɛ ye i ta jamana ra wa?»
6 Iburahima ko: «Ɔn-ɔn dɛ! I kana taga ni ne dencɛ ye fiyewu.
7 Matigi Ala sankolo tigi le ka ne labɔ ne faso ra, ani ne ta jamana ra. A kumana ne fɛ,
ka kari ne ye ko a bɛna nin jamana di ne ta duruja ma. Ale Ala yɛrɛ le bɛna a ta mɛlɛkɛ
bla i ɲa ka taga ne faso ra; i bɛna taga muso ta o yɔrɔ le ra ne dencɛ ye.
8 Ni a kɛra ko muso le t'a fɛ ka na ni i ye, o tuma o kariri kunko bɔra i kunna. Nka i
kɔni kana taga ni ne dencɛ ye yi.»
9 Baaraden k'a boro la a matigicɛ Iburahima woto kɔrɔ, ka kari, ko Iburahima ka min
fɔ, ko ale bɛna o le kɛ.
10 A ka ɲɔgɔmɛ tan ta a matigicɛ ta ɲɔgɔmɛw ra ka taga, ani a tagamaɲɔgɔnw; fɛn o
fɛn ye fɛn dawulaman ye, a ka o bɛɛ dɔ ta. A tagara Mesopotami jamana ra, Nahɔri ta
dugu ra.
11 A tagara se yi minkɛ, a ka ɲɔgɔmɛw lala kɔlɔn dɔ kɔrɔ dugu kɔ fɛ. O wagati tun
bɛnna wulada le ma, wagati min musow bɛ bɔ ka na ji bi kɔlɔn na.
12 A ka Ala daari ko: «Matigi Ala, ne matigicɛ Iburahima ta Ala, ne bɛ muso min kɔ,
sabari k'a to ne ye bɛn ni o ye bi; sabari ka o koɲuman kɛ ne matigicɛ Iburahima ye.
13 Ayiwa, ne lɔnin flɛ kɔlɔn kɔrɔ yan; ni dɔɔnin kɛra dugu sunguruw bɛna bɔ ka na ji
bi.
14 Ni ne ka na a fɔ sunguru min ma ko: ‹Sabari ka i ta daga jɛngɛ k'a to ne ye min,›
ni a ka sɔn, ka ne jaabi ko: ‹Min; ni i minna, ne bɛna i ta ɲɔgɔmɛw fana sɔn o ye min.›
Ayiwa, ni sunguru min ka o fɔ, o le ye kɛ i ta jɔncɛ Isiyaka ta muso ye, i yɛrɛ ka min
latigɛ a ye. O ra ne bɛna a lɔn can ra ko i ka koɲuman kɛ ne matigicɛ Iburahima ye.»
15 Sani cɛ ye ban a ta kuma ra dɔrɔn, Rebeka ye nin ye ni a ta daga ye a kamankun
kan, a bɛ nana ji bi. Rebeka tun ye Betuhɛli denmuso le ye. Betuhɛli bamuso tun ye
Milika ye, a facɛ tun ye Nahɔri ye; Nahɔri tun ye Iburahima dɔgɔcɛ ye.
16 Sunguru cɛɲuman tun lo. A tun ma cɛko lɔn fɔlɔ. A tagara kɔlɔn da ra, ka taga a ta
daga fa, ka sira mina.
17 Iburahima ta baaraden borira ka taga a kunbɛn. A ko a ma ko: «Sabari ka daga jigi
k'a to ne ye min.»
18 Sunguru ko: «Dɔ min, baba!» A teliyara ka daga jigi, ka a mina a boro, ka ji di cɛ
ma, a k'a min.
19 Cɛ minna ka ban minkɛ, sunguru ko: «Ne bɛna ji dɔ bi k'a di i ta ɲɔgɔmɛw fana
ma, fɔ o bɛɛ ye min ka fa.»
20 A teliyara ka daga ji yɛlɛma bɛganw ta jiminfaga kɔnɔ, ka bori ka taga dɔ wɛrɛ bi.
A ka ji caman bi ɲɔgɔmɛw bɛɛ ye.
21 Cɛ kɔni kabakoyanin lɔnin tora, a bɛ flɛri kɛra; a ma sɔn ka kuma fɔlɔ. A tun b'a
flɛra ni Matigi Ala bɛna ale ta sira diya, walama ni a tɛna a diya.
22 Ŋɔgɔmɛw bɛɛ nana min ka ban tuma min na, cɛ ka nunnanɛgɛ saninlaman dɔ bɔ,
min tun bɛ garamu wɔɔrɔ bɔ, ani bororanɛgɛ saninlaman fla, minw tun ka ca ni garamu
kɛmɛ ye. A ka o di Rebeka ma.
23 A ka sunguru ɲininka ko: «Hakɛ to, jɔn ta den le bɛ ele ye? Yala an siyɔrɔ bɛ sɔrɔ
i facɛ ta so wa?»
24 Rebeka ko: «Nahɔri ni Milika dencɛ Betuhɛli, o denmuso le ye ne ye.
25 Bin ni flaburu bɛ sɔrɔ an fɛ yi caman i ta ɲɔgɔmɛw ye. Aw siyɔrɔ fana bɛ sɔrɔ yi.»
26 Cɛ ka o mɛn minkɛ, a k'a kinbiri gban ka Matigi Ala fo.

---

* **24:2 24.2** Fɔlɔfɔlɔ ni o yɔrɔ mɔgɔw tun b'a fɛ ka kari kogbɛlɛn dɔ ra, o tun b'a kɛ nin cogo ra.

27 A ko: «Matigi Ala baraka, ne matigicɛ Iburahima ta Ala, sabu a tora a ta koɲuman
ni a ta kankelentigiya kan ne matigicɛ Iburahima ye, a ka o dafa. Matigi Ala yɛrɛ le ka
ne ɲamina ka na ni ne ye ne matigicɛ Iburahima yɛrɛ ta balemaw fɛ.»
28 Sungurunin borira ka taga a bamuso fɛ, ka taga o ko lakari a ye.
29 Rebeka kɔrɔcɛ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Laban. Ale ka o kuma mɛn minkɛ, a borira
ka bɔ, ka taga cɛ nɔ fɛ kɛnɛ ma kɔlɔnda ra.
30 Laban tun ka nunnanɛgɛ ni bororanɛgɛ ye a dɔgɔmuso boro. Rebeka tun ka cɛ ta
kumaw lakari cogo min na, Laban tun ka o bɛɛ mɛn fana. O kosɔn a wurira ka taga cɛ
nɔ fɛ. O y'a sɔrɔ cɛ tun siginin bɛ a ta ɲɔgɔmɛw kɔrɔ kɔlɔnda ra.
31 Laban sera a kɔrɔ minkɛ, a ko: «Wuri ka don so kɔnɔ; Matigi Ala ka baraka don i
ra. Mun kosɔn i bɛ to kɛnɛ ma yan? Ne ka yɔrɔ dɔ labɛn i ye, ka yɔrɔ dɔ fana labɛn i ta
ɲɔgɔmɛw ye.»
32 Cɛ wurira ka taga so kɔnɔ ni Laban ye. O sera so kɔnɔ minkɛ, Laban ka ɲɔgɔmɛw
ta doniw jigi, ka bin ni flaburu di o ma, ka ji di cɛ ni a nɔfɛmɔgɔw ma, o ka o senw ko.
33 O kɔ, o ka domuni sigi o kɔrɔ. Nka cɛ ko: «Kuma min bɛ ne fɛ, ni ne ma o fɔ, ne tɛ
se ka domuni kɛ.» Laban ko: «Ayiwa, min bɛ i fɛ, o fɔ sa.»
34 Cɛ ko: «Ne ye Iburahima ta baaraden le ye.
35 Matigi Ala ka baraka don ne matigicɛ ra kosɛbɛ, k'a kɛ fɛntigi ye, k'a borofɛnw
caya, ka sagaw ni baw ni misiw di a ma, ani warigbɛ ni sanin, ani baaraden cɛmanw ni
musomanw, ani ɲɔgɔmɛw ni faliw.
36 Ne matigicɛ ta muso Saran fana, ale ni a ta kɔrɔya bɛɛ, a ka dencɛ woro ne matigicɛ
ye. Ne matigicɛ k'a borofɛn bɛɛ di o dencɛ le ma.
37 Ayiwa, lon dɔ, a nana a fɔ ko ne ye kari ale ye, ko ne tɛna muso ta ale dencɛ ye
Kanaanakaw ta denmusow ra, ale siginin bɛ minw cɛ ra yi;
38 ko nka ne ye taga ale faso le ra, ale ta mɔgɔw fɛ, ka taga muso ɲini ale dencɛ ye o
yɔrɔ ra.
39 Ne k'a fɔ a ye ko: ‹Ni muso t'a fɛ ka na ni ne ye do?›
40 A ko: ‹Ne bɛ tagama ka kaɲa ni Matigi Ala min ta kuma ye, ale yɛrɛ le bɛna a ta
mɛlɛkɛ ci ka taga ni i ye, k'a to i ta sira ye diya, janko i ye muso dɔ ta ne dencɛ ye ne
faso ra, ne ta somɔgɔw ra.›
41 A ko: ‹Ni i tagara muso daari ne ta somɔgɔw fɛ, ni olugu le ma sɔn k'a di i ma, o
tuma i ta kariri kunko bɔra i kunna.›
42 «Ayiwa, ne nana o le ra ka na se kɔlɔnda ra bi. Ne ko: ‹Matigi Ala, ne matigicɛ
Iburahima ta Ala, ni i b'a fɛ ka ne ta sira diya,
43 o tuma ne bɛ lɔ kɔlɔnda ra yan; sunguru min bɛna bɔ ka na ji bi, ni ne k'a fɔ a ye
ko: Sabari k'a to ne ye i ta daga ji dɔɔnin min. Ni a ka ne jaabi ko:
44 Dɔ min; o kɔ, ne bɛna dɔ bi k'a di i ta ɲɔgɔmɛw fana ma. Ayiwa, ni sunguru min
ka o fɔ, o ye kɛ ne matigicɛ dencɛ ta muso ye, Matigi Ala yɛrɛ ka min latigɛ a ye.›
45 Ayiwa, sani ne ye ban o kuma ra ne yɛrɛ kɔnɔ dɔrɔn, Rebeka ye nin ye ni a ta daga
ye a kamankun kan, a bɛ nana. A nana ji bi kɔlɔn na. Ne ko a ma ko: ‹Sabari ka ji di
ne ma ne ye min.›
46 A teliyara k'a ta daga jigi ko ne ye min, ko ale bɛna ji bi k'a di ɲɔgɔmɛw fana ma o
ye min. Ayiwa, ne minna. O kɔ, a ka ji bi k'a di ne ta ɲɔgɔmɛw fana ma, o minna.
47 Ne k'a ɲininka ko: ‹Jɔn den le bɛ ele ye?› A ko: ‹Nahɔri ni Milika dencɛ Betuhɛli, o
denmuso le bɛ ne ye.› Ne ka nunnanɛgɛ dɔ don a nun na, ka bororanɛgɛ don a boro ra.
48 O kɔ, ne ka ne kinbiri gban dugu ma, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ne matigicɛ Iburahima ta
Ala, k'a fo; sabu ale le blara ne ɲa ka teren ni ne ye fɔ yan, k'a to ne ye ne Matigicɛ yɛrɛ
dɔgɔcɛ ta denmuso le sɔrɔ, ne matigicɛ dencɛ ye.
49 Ni aw b'a fɛ ka o koɲuman kɛ ne matigicɛ ye, k'a ta kankelentigiya yira, o tuma aw
ye a fɔ ne ye; ni aw fana tɛ se k'a kɛ, aw ye a fɔ, janko ne ye ne tagayɔrɔ lɔn.»
50 Ayiwa, Laban ni Betuhɛli ka Iburahima ta jɔncɛ jaabi ko: «Nin ko bɔra Matigi Ala
yɛrɛ le ra. An tɛ se k'a sɔsɔ.
51 Rebeka ye nin ye, a ta ka taga ni a ye; a ye kɛ i matigicɛ dencɛ ta muso ye, i n'a fɔ
Matigi Ala yɛrɛ k'a latigɛ cogo min na.»
52 Iburahima ta jɔncɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a k'a kinbiri gban ka Matigi Ala bato.
53 A ka masirifɛnw bɔ k'a di Rebeka ma; dɔw warigbɛraman, dɔw saninlaman, ani
faniw. A ka fɛn dawulamanw di a kɔrɔcɛ ni a bamuso fana ma.
54 O kɔ, a ni a tagamaɲɔgɔnw ka domuni kɛ, ka min. O sira. O wurira minkɛ sɔgɔmada
fɛ, a ko: «Aw ye sira di ne ma, ne bɛ sekɔ ne matigicɛ fɛ.»
55 Rebeka kɔrɔcɛ ni a bamuso ko: «A to sunguru ye wagati fitini kɛ ni an ye, tere tan
ɲɔgɔn; o kɔ, aw bɛ taga.»

56 Cɛ ko: «Matigi Ala ka ne ta sira diya ka ban; aw kana ne lalɔ tuun. Aw y’a to ne ye
taga ne matigicɛ fɛ.»
57 Rebeka ta mɔgɔw ko: «Ayiwa, an ye sunguru wele k’a ɲininka.»
58 O ka Rebeka wele k’a ɲininka ko: «I b’a fɛ ka taga ni cɛ ye sisan wa?» A ko: «Ɔnhɔn.»
59 O cogo ra, o ka o balemamuso Rebeka ni a lamɔbamuso bla ka taga ni Iburahima
ta baaraden ni a tagamaɲɔgɔnw ye.
60 Sani o ye taga, o ka dugawu kɛ Rebeka ye; o ko:
«An balemamuso, Ala ye den caman di i ma,
ka o kɛ mɔgɔ waga caman caman ye.
Ala y’a to o ye se o juguw ra,
ka o ta duguw mina o ra.»
61 Rebeka ni a ta baaradenmusow wurira ka taga yɛlɛn ɲɔgɔmɛw kan, ka gban cɛ kɔ.
A tagara ni Rebeka ye o cogo le ra.
62 O y’a sɔrɔ Isiyaka tun bɔra Lasayi Royi ta kɔlɔn yɔrɔ ra. A tun siginin bɛ jamana
woroduguyanfan le fɛ.
63 Lon dɔ, wulada fɛ, Isiyaka bɔra ka taga yaalayaala kongo kɔnɔ, ani ka miiri. A nana
a ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ, a ka ɲɔgɔmɛ dɔw ye, o bɛ nana.
64 Rebeka natɔ k’a ɲa kɔrɔta ka Isiyaka ye. A jigira ka bɔ ɲɔgɔmɛ kan.
65 A ka Iburahima ta baaraden ɲininka ko: «Cɛ juman le bɛ nana an kunbɛn tan?»
Baaraden ko: «Ne matigicɛ Isiyaka lo.» Rebeka ka o mɛn minkɛ, a k’a ta lankana biri.
66 Ayiwa, baaraden tun ka ko o ko kɛ, a ka o bɛɛ ɲafɔ Isiyaka ye.
67 Isiyaka tagara Rebeka bla a bamuso Saran ta fanibon kɔnɔ. Rebeka kɛra a muso ye;
a ko diyara Isiyaka ye.
O le kɛra sababu ye ka Isiyaka jusu suma a bamuso sanin kɔ.

25

Iburahima ta duruja tɔw

1 Ayiwa, Iburahima ka muso wɛrɛ ta; ale tɔgɔ tun ye ko Ketura.
2 Ketura ka dencɛ minw woro Iburahima ye, o kɛra Zimiran ye, ani Yokisan, ani Medan,
ani Madiyan, ani Isibaki, ani Suwa.
3 Yokisan ka Seba ni Dedan woro. Dedan le ye Asurikaw ye, ani Letusikaw, ani
Lemikaw bɛmacɛ ye.
4 Madiyan dencɛw tun ye Efa ye, ani Efɛri, ani Hanɔki, ani Abida, ani Elida. Olugu bɛɛ
le ye Ketura denw ni a mamadenw ye.
5 Nka Iburahima k’a borofɛnw bɛɛ di Isiyaka le ma.
6 A tun ka jɔnmuso minw kɛ a musow ye, a ka olugu dencɛw fana sɔn fɛn dɔw ra. Nka
sani a ye sa, a ka olugu bla ka taga fɔ yɔrɔjan, terebɔyanfan jamanaw ra, ka o mabɔ a
dencɛ Isiyaka ra.

Iburahima ta saya

7 Iburahima si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san biwolonfla ni san looru; a ka o le
sɔrɔ.
8 Iburahima kɔrɔra fɔ ka kɔrɔya diyabɔ. O kɔ, a sara, ka taga fara a bɛma tɔw kan.
9 A dencɛ fla, Isiyaka ni Sumayila, olugu k’a su don Makipela kuruwo ra. O yɔrɔ bɛ
Hɛtikacɛ Sohari dencɛ Efurɔn ta foro ra. A bɛ Mamire terebɔyanfan na.
10 Iburahima tun ka o yɔrɔ le san Hɛti ta denw fɛ. Iburahima ni a muso Saran su
donna yi le.
11 Iburahima sanin kɔ, Ala ka baraka don a dencɛ Isiyaka ra. Isiyaka tun siginin bɛ
Lasayi Royi ta kɔlɔn yɔrɔ le ra.

Sumayila ta duruja

12 Iburahima ta muso Saran ta baaradenmuso min tɔgɔ tun ye ko Hajara, o
Misirankamuso tun ka dencɛ min woro Iburahima ye ni a tɔgɔ tun ye ko Sumayila,
ale ta duruja flɛ nin ye.
13 A dencɛw tɔgɔw ye nin ye, ka kaɲa ni o ta woro wagatiw ye: a dencɛ fɔlɔ ye Nebayɔti
ye; o kɔ fɛ, Kedari, ani Adibɛli, ani Mibisamu,
14 ani Misima, ani Duma, ani Masa,
15 ani Hadadi, ani Tema, ani Yeturi, ani Nafisi, ani Kedima.
16 Olugu le ye Sumayila dencɛw ye. O tɔgɔw le ye o ye, ka kaɲa ni o ta duguw, ni o ta
wɛrɛw ye. O kɛra kuntigi tan ni fla ye o ta siyaw ra.
17 Sumayila si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san bisaba ni san wolonfla; a ka o le kɛ.
O kɔ, a sara fana ka taga fara a bɛmacɛ tɔw kan.

18 A denw tun siginin bɛ mara min na, o bɛ damina Havila mara ra ka taga a bla fɔ
Suri kongokolon na. A yɔrɔ bɛ Misiran jamana terebɔyanfan na, Asiri jamana sira ra. O
sigira o yɔrɔ ra o danna, ka o yɛrɛ mabɔ o balemaw bɛɛ ra.

Isiyaka dencɛ fla worocogo

19 Ayiwa, Iburahima dencɛ Isiyaka ta duruja ye nin ye.
20 Iburahima ka Isiyaka woro. Ka Isiyaka si to san binaani, a ka Rebeka furu. Rebeka
facɛ tun ye Betuhɛli ye. Betuhɛli tun ye Arameka le ye, a bɛ bɔ Mesopotami jamana ra.
Rebeka kɔrɔcɛ le tun ye Laban ye; ale fana tun ye Arameka ye.
21 Isiyaka ka Matigi Ala daari kosɛbɛ a muso Rebeka ye, sabu a tun ma den sɔrɔ. Matigi
Ala ka a ta daariri lamɛn; a muso ka kɔnɔ ta.
22 Rebeka ka kɔnɔ ta flaninw le ra. K'a sɔrɔ o ma woro ban, denw tun bɛ ɲɔgɔn
ɲɔniɲɔnina o bamuso kɔnɔ. Rebeka ko: «Ni o lo, ne ta kɔnɔtari kun kɛra mun le ye sa?»
A ka Matigi Ala ɲininka o ko ra.
23 Matigi Ala ko:
«Siya fla le bɛ i kɔnɔ;
ni i ka na o siya fla woro,
o tɛna bɛn kelen ma;
o bɛna faran.
O fla ra kelen fanga bɛna bonya ka tɛmɛ tɔ kelen ta kan;
kɔrɔcɛman le bɛna kɛ dɔgɔcɛman ta jɔn ye.»
24 Ayiwa, Rebeka jigilon nana se. Sigiya ma kɛ a ra tuun, a jigira flaninw le ra.
25 Den fɔlɔ nana; ale kɛra wulenman, k'a yɔrɔ bɛɛ kɛ si ye i ko sagasi derege. O ka ale
tɔgɔ la ko Esawu.
26 O kɔ, a dɔgɔcɛ nana; ale natɔ k'a kɔrɔcɛ sen mina a boro. O ka ale tɔgɔ la ko
Yakuba*.
O worora ka Isiyaka si to san biwɔɔrɔ.

Esawu banna a ta kɔrɔya ra

27 Denw nana ɲanatigɛ. Esawu nana kɛ donsocɛfari ye, ka kɛ kongoyaalabaga ye.
Yakuba, ale kɛra mɔgɔ sumanin ye, ka kɛ sokɔnɔsigibaga ye.
28 Esawu ko le tun ka di Isiyaka ye, sabu ale baraka ra, Isiyaka tun bɛ sogo sɔrɔ k'a
domu. Yakuba ko le tun ka di Rebeka ye.
29 Lon dɔ, Yakuba tun bɛ sɔsɔ tobira. Esawu sɛgɛninba nana ka bɔ kongo ra.
30 A ko Yakuba ma ko: «Ne sɛgɛra, kɔngɔ bɛ ɲini ka ne faga; sabari k'a to ne ye i ta
sɔsɔwulen nin dɔ domu.» Ayiwa, o le kosɔn Esawu tɔgɔ nana la ko Edɔmu†.
31 Yakuba ko: «Ni i ka i ta kɔrɔya falen sɔsɔ ra ne fɛ bi, ne bɛ sɔrɔ ka sɔsɔ dɔ di i ma.»
32 Esawu ko: «Kɔngɔ bɛ ɲini ka ne faga; kɔrɔya bɛ mun le ɲa ne ye?»
33 Yakuba ko: «Kari a ra fɔlɔ ne ye.» Esawu karira; a k'a ta kɔrɔya falen Yakuba fɛ
sɔsɔ ra.
34 O kɔ, Yakuba sɔrɔra k'a ta sɔsɔ dɔ di Esawu ma, ani buru. Esawu ka o domu, ka ji
min, ka wuri ka tɛmɛ.
A kɛra ten le, Esawu ma a ta kɔrɔya jate.

26

Isiyaka tagara Filisikaw ta jamana ra

1 Ayiwa, o bɛɛ kɔ, kɔngɔ dɔ benna jamana kan. O ni Iburahima ta wagati ta kɔngɔ tun
tɛ kelen ye. Isiyaka wurira ka taga Filisikaw ta masacɛ Abimelɛki fɛ, Gerari dugu kɔnɔ.
2 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Isiyaka ra, k'a fɔ a ye ko: «I kana taga Misiran dɛ! Ne bɛ
jamana min yira i ra, i ye sigi yi le.
3 Sigi nin jamana ra yan. Ne bɛna kɛ ni i ye, ka baraka don i ra, sabu ne bɛna nin yɔrɔ
bɛɛ di i ni i ta duruja ma. O cogo ra ne ka layiri min ta i facɛ Iburahima ye, ne bɛna o
dafa.
4 Ne bɛna i ta duruja caya, k'a kɛ i ko lolow ka ca cogo min na. Ne bɛna nin mara bɛɛ
di i ta duruja ma. Dugukolo siyaw bɛɛ bɛna baraka sɔrɔ ne fɛ ele ta duruja sababu le
ra,
5 sabu Iburahima ka ne kan mina; a ka ne ta kokɛtaw, ani ne ta kumaw, ani ne ta
cifɔninw, ani ne ta sariyaw bɛɛ sira tagama.»
6 Ayiwa, Isiyaka tora Gerari.

---

* **25:26 25.26** Yakuba kɔrɔ ye Heburu kan na ko senminabaga, walama mɔgɔjanfabaga. † **25:30 25.30** Edɔmu fana kɛra Esawu tɔgɔ dɔ ye. A kɔrɔ ye ko: wulenman.

7 Ni o tun ka Isiyaka ɲininka a muso ko ra, a tun bɛ to k′a fɔ mɔgɔw ye ko Rebeka ye
ale dɔgɔmuso le ye. A tun bɛ siran ko ni ale k′a fɔ ko a muso lo, ko mɔgɔw bɛna ale faga
Rebeka kosɔn, sabu a tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ.
8 O nana mɛɛn Gerari minkɛ, lon dɔ Filisikaw ta masacɛ Abimelɛki ka flɛri kɛ finɛtiri
fɛ, ka Isiyaka ni a muso Rebeka ye, o bɛ toron kɛra ɲɔgɔn fɛ.
9 Abimelɛki ka Isiyaka wele k′a fɔ a ye ko: «Ele ni muso nin toronkɛcogo b′a yira ko
i muso lo, sigiya tɛ o ra. Mun na i ko an ma ko i dɔgɔmuso lo?» Isiyaka ko: «Ne ka o fɔ
sabu ne tun bɛ siranna ko aw bɛna ne faga a kosɔn le.»
10 Abimelɛki ko: «I ka mun ko le kɛ nin ye tan? A tun tora dɔɔnin ne ta mɔgɔ dɔ tun
bɛna jɛn ni i ta muso ye; i tun bɛna a to an bɛ Ala hakɛ ta ka an yɛrɛ jaraki gbansan.»
11 O tuma Abimelɛki ka kankari la a ta mɔgɔw bɛɛ ye ko: «Ni mɔgɔ min ka maga
Isiyaka ra, walama a muso ra, o tigi bɛ faga.»
12 Ayiwa, Isiyaka tora Gerari ka sɛnɛ kɛ, ka siman dan. Ala ka baraka don a ta baara
ra, a ta siman ɲana; a ka min dan a ka o ɲɔgɔn caman sɔrɔ.
13 Isiyaka borofɛnw nana caya, fɔ ka na a kɛ naforotigiba ye.
14 Sagakuruw tun b′a fɛ, ani baw, ani misiw, ani baaraden caman. A nana kɛ fɔ a
ɲangboya ka Filisikaw mina.
15 A kɛra ten, Isiyaka facɛ Iburahima ta baaradenw tun ka kɔlɔn o kɔlɔn sogi, Filisikaw
ka bɔgɔ kɛ o bɛɛ kɔnɔ ka o gberen.
16 O kɔ, Abimelɛki ko Isiyaka ma ko: «Taga ka bɔ an fɛ yan, sabu i fanga bonyara ka
tɛmɛ an kan.»

Filisikaw ka Isiyaka kɛrɛ a ta kɔlɔnw ko ra

17 Isiyaka bɔra yi ka taga se Gerari kɛnɛgbɛ ra. A sigira o yɔrɔ ra.
18 Ayiwa, Isiyaka facɛ Iburahima ta wagati ra, a tun ka kɔlɔn minw sogi, ni Filisikaw
nana o gberen Iburahima sanin kɔ, Isiyaka ka o kɔlɔnw bɔgɔ bɔ tuun. A facɛ Iburahima
tun ka tɔgɔ minw don o kɔlɔnw na, Isiyaka ka o tɔgɔ kelenw don o ra tuun.
19 Lon dɔ, Isiyaka ta baaradenw ka kɔlɔn dɔ sogi o kɛnɛgbɛ ra yi, ka taga se bununji
dɔ ma.
20 Gerari ta sagagbɛnbagaw ka o ye minkɛ, o ka Isiyaka ta sagagbɛnbagaw kɛrɛ. O ko:
«Nin ji ye anw ta le ye.» Isiyaka ka o kɔlɔn tɔgɔ la ko Esɛki*, ko sabu o kɛrɛra a kosɔn.
21 Isiyaka ta baaradenw ka kɔlɔn dɔ wɛrɛ sogi; o nana kɛrɛ kɛ o fɛ o fana kosɔn.
Isiyaka ka o tɔgɔ la ko Sitina†.
22 O bɔra yi ka taga kɔlɔn dɔ wɛrɛ sogi tuun. Mɔgɔ si ma na kɛrɛ kɛ o fɛ o kosɔn. A ka
o tɔgɔ la ko Rehobɔti‡; ko sisan kɔni Matigi Ala ka an wasa yɛrɛ le. Sisan an borofɛnw
bɛna caya jamana kɔnɔ.
23 Isiyaka bɔra yi ka taga Bɛri Seba.
24 Lon dɔ, su fɛ, Matigi Ala k′a yɛrɛ yira Isiyaka ra k′a fɔ a ye ko: «Ne le ye i facɛ
Iburahima ta Ala ye. I kana siran, sabu ne bɛ ni i ye. Ne bɛna baraka don i ra, ka i ta
duruja caya, ne ta baaraden Iburahima kosɔn.»
25 Isiyaka ka sarakabɔnan dɔ lɔ, ka Matigi Ala tɔgɔ wele, k′a bato. O kɔ, a k′a ta
fanibon lɔ o yɔrɔ ra. A ta baaradenw ka kɔlɔn dɔ sogi o yɔrɔ ra fana.

Abimelɛki nana jɛŋɲɔgɔnya don ni Isiyaka ye

26 Lon dɔ, Abimelɛki ni a tericɛ Ahusati ni a ta kɛrɛkɛdenw kuntigi Pikɔli bɔra Gerari
ka na Isiyaka fɛ.
27 Isiyaka ko o ma ko: «Mun kosɔn aw nana ne fɛ tuun, k′a sɔrɔ aw ka ne kɔninya, ka
ne gbɛn ka bɔ aw ta yɔrɔ ra?»
28 O ko: «An k′a ye ko Matigi Ala bɛ ni i ye le, o kosɔn an nana i fɛ, ko an ye kari ka
layiri ta ɲɔgɔn ye, ka jɛŋɲɔgɔnya don an ni ɲɔgɔn cɛ.
29 Kari Ala ra ko i tɛna kojugu kɛ an na, i n′a fɔ an fana ma kojugu kɛ i ra cogo min
na; an ka koɲuman dama le kɛ i ye. An ka i bla ka bɔ an fɛ hɛra ra; ayiwa, sisan Matigi
Ala fana ka baraka don i ra.»
30 Isiyaka ka domuniba tobi o ye; o ka o domu, ka min.
31 O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ o wurira, o ka jɛŋɲɔgɔnya don ni Isiyaka ye, ka layiri ta
ɲɔgɔn ye. O kɔ, o faranna ɲɔgɔn na; Isiyaka ka sira di o ma, o tagara hɛra ra.
32 Ayiwa, o lon yɛrɛ, Isiyaka ta baaradenw tun bɛ kɔlɔn min sogira, o nana o kɔlɔn ko
fɔ Isiyaka ye. O ko: «An ka kɔlɔn sogi ka se ji ma.»

---

* **26:20 26.20** Esɛki kɔrɔ ye ko: kɛrɛ. † **26:21 26.21** Sitina kɔrɔ ye ko: sɔsɔri. ‡ **26:22 26.22** Rehobɔti kɔrɔ ye ko: wasa.

33 Isiyaka ka o kɔlɔn tɔgɔ la ko Seba. O kosɔn o dugu tɔgɔ nana la ko Bɛri Seba§. O
tɔgɔ le tora a ra fɔ ka na se bi ma.

Esawu ta musow

34 Ayiwa, ka Esawu si to san binaani, a ka Bɛri denmuso furu; Bɛri tun ye Hɛtika le ye;
a denmuso tɔgɔ tun ye ko Yuditi. O kɔ, Esawu ka Elɔn denmuso fana furu. Elɔn fana
tun ye Hɛtika ye. A denmuso tɔgɔ tun ye ko Basimati.
35 O muso fla ta ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.

27

Isiyaka ka dugawu kɛ Yakuba ye

1 Isiyaka tun kɔrɔra. A ɲadenw baraka dɔgɔyara fɔ ka na kɛ a tɛ foyi yera tuun. Lon
dɔ, a k'a dencɛ fɔlɔ Esawu wele; a ko: «Ne dencɛ!» Esawu ko: «Naamu.»
2 Isiyaka ko: «A flɛ, ne kɔrɔra, ne ma ne sawagati lɔn fana.
3 Sabari, i ye i ta donsominanw ta, i ta kalan ni i ta biɲɛw, ka taga kongo ra ka taga
sogo ɲini ne ye.
4 Sogo tobicogo min ka di ne ye, i bɛna a tobi o cogo ra, ka na a di ne ma, ne ye a
domu, janko ne ye dugawu kɛ i ye sani ne ye sa.»
5 Isiyaka ka min fɔ, jaga Rebeka ka o mɛn. Ayiwa, Esawu nana taga kongo ra ka taga
sogo ɲini minkɛ,
6 Rebeka ko a dencɛ Yakuba ma ko: «Ne ka i facɛ kumakan mɛn, a tun b'a fɔra i kɔrɔcɛ
Esawu ye ko:
7 ‹Taga sogo ɲini ne ye; sogo tobicogo min ka di ne ye, i bɛna o ɲɔgɔn tobi k'a di ne
ma ne ye a domu; ni o kɛra, ne bɛna dugawu kɛ i ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ sani ne ye sa.› »
8 Rebeka ko Yakuba ma tuun ko: «Ne dencɛ, ne bɛna min fɔ i ye, i toro lɔ ka o lamɛn
kosɛbɛ.
9 Taga ba fla mina bakuru ra ka na. Domuni min ɲɔgɔn ka di i facɛ ye, ne bɛna o tobi
a ye,
10 i bɛ taga ni a ye a fɛ, a b'a domu, ka dugawu kɛ i ye sani a ye sa.»
11 Yakuba ko a bamuso Rebeka ma ko: «Can lo, nka ne facɛ k'a lɔn ko si bɛ Esawu fari
ra, k'a sɔrɔ si tɛ ne fari ra.
12 Ni ne facɛ ka na a fɔ ko a bɛ maga ne ra, a bɛna a lɔn ko ne tɛ Esawu ye; ne bɛna
kɛ mɔgɔjanfabaga le ye. O tuma sani ne ye dugawu sɔrɔ, ne bɛna danga le sɔrɔ.»
13 A bamuso ko: «Ne dencɛ, Ala y'a to o danga ye ne yɛrɛ le mina. Ne ka min fɔ, o kɛ
dɔrɔn; taga baw mina ka na.»
14 Yakuba tagara ba fla mina ka na a di a bamuso ma. Sogo tobicogo min ka di a facɛ
ye, a bamuso ka o ɲɔgɔn dɔ tobi.
15 O kɔ, Rebeka k'a dencɛ fɔlɔ Esawu ta fani dɔw ta bon kɔnɔ, faniɲuman dɔw, ka o
don Yakuba ra.
16 A ka bagbolo dɔ kɛ ka Yakuba borokanw datugu, ani a kan.
17 A ka sogo min tobi, a ka o di Yakuba ma ko a ye taga ni a ye a facɛ fɛ.
18 Yakuba tagara ni sogo ye a facɛ fɛ. A k'a facɛ wele ko: «Baba!» Isiyaka ko:
«Naamu!» A ko: «Ne dencɛ, ele ye jɔn le ye?»
19 Yakuba k'a facɛ jaabi ko: «Ne le ye i dencɛ fɔlɔ Esawu ye. I tun ka min fɔ ne ye, ne
ka o le kɛ. Sabari ka wuri ka sigi ka ne ta sogo dɔ ɲimi, ka dugawu kɛ ne ye.»
20 Isiyaka ko a dencɛ ma ko: «E! Ele ka sogo sɔrɔ ka ban wa?» Yakuba ko: «I Matigi
Ala yɛrɛ le ka sogow lana ne fɛ.»
21 Isiyaka ko: «Ne dencɛ, gbara yan, ne ye maga i ra k'a lɔn ni can lo ko ele le ye ne
dencɛ Esawu ye, walama ni ele tɛ.»
22 Yakuba gbarara a facɛ ra; a facɛ magara a ra minkɛ, a ko: «A tigi kan ye Yakuba
kan ye, nka a borow ye Esawu ta borow ye.»
23 Isiyaka ma se k'a lɔn ko Yakuba lo, sabu si tun bɛ a borow ra i n'a fɔ a balemacɛ
Esawu borow. A ka dugawu kɛ a ye.
24 A k'a ɲininka tuun ko: «Yala can ra ele le ye ne dencɛ Esawu ye wa?» Yakuba ko:
«Ɔnhɔn.»
25 Isiyaka ko: «Ne dencɛ, o tuma sogo sigi ne kɔrɔ, janko ne ye dɔ ɲimi, ka dugawu
kɛ i ye.» Yakuba ka sogo sigi a kɔrɔ, a k'a domu. Yakuba nana ni rɛzɛnji fana ye, a ka o
min.
26 O kɔ, Isiyaka ko: «Gbara ne ra, i ye ne fo ni kanuya ye.»

§ **26:33 26.33** Seba kɔrɔ ye ko: ka kari; Bɛri Seba kɔrɔ ye ko: Kariri ta kɔlɔn.

27 Yakuba gbarara a ra k’a fo ni kanuya ye. Isiyaka ka a ta faniw kasa mɛn. A ka
dugawu kɛ a ye; a ko:
«Ɔnhɔn, Matigi Ala ka baraka don kongo min na
ne dencɛ kasa bɛ i ko o kongo kasa.
28 Ne dencɛ, Ala ye sankolo gɔmiji di i ma
ka dugukolo turu di i ma,
ka siman ni rɛzɛn di i ma caman.
29 Ala ye jamanaw bla i ta fanga kɔrɔ
k’a to siyaw ye na o kinbiri gban i kɔrɔ.
Ala ye i kɛ i balemaw matigicɛ ye,
k’a to i balemaw ye na o kinbiri gban i kɔrɔ.
Ni mɔgɔ min ka i minako juguya,
Ala ye o tigi danga;
ni mɔgɔ min ka i minako ɲa,
Ala ye baraka don o tigi ra.»
30 Ayiwa, Isiyaka ka dugawu kɛ Yakuba ye ka ban minkɛ, ani Yakuba bɔra a kɔrɔ
minkɛ dɔrɔn, a kɔrɔcɛ Esawu nana ka bɔ kongo ra.
31 A tagara a ta sogo dɔ tobi ka taga o sigi a facɛ kɔrɔ. A ko a facɛ ma ko: «Baba, wuri
ka i dencɛ ta sogo dɔ domu, ka dugawu kɛ a ye.»
32 A facɛ Isiyaka ko: «Ele ye jɔn le ye?» A ko: «Ne le ye i dencɛ kɔrɔba Esawu ye.»
33 Esawu ka o fɔ minkɛ, Isiyaka ja tigɛra fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ. A ko: «O tuma jɔn le tagara
sogo faga ka na o tobi k’a di ne ma? Sani i ye na, dɔ nana ni sogo ye ne fɛ; ne k’a domu
ka dugawu kɛ a tigi ye, a fana bɛna o dugawu sɔrɔ.»
34 Ayiwa, Esawu ka o kuma mɛn a facɛ fɛ minkɛ, a jusu kasira; a kulera kosɛbɛ. A k’a
fɔ a facɛ ye ko: «Baba, dugawu dɔ kɛ ne fana ye!»
35 Isiyaka ko: «I dɔgɔcɛ le nana faninya tigɛ, ka i janfa, ka i ta dugawu sonya.»
36 Esawu ko: «E! O tuma a tɔgɔ lara minkɛ ko Yakuba*, o kosɔn a ka ne janfa fɔ siɲaga
fla kɛ? A tɔgɔ bɛnna a ma faasi. A ka ne ta kɔrɔya mina ka o kɛ a yɛrɛ ta ye; sisan, a ka
ne ta dugawu fana sonya.»
Esawu ko a facɛ ma ko: «O tuma ele ma dugawu dɔ bla ne fana ye wa?»
37 Isiyaka ko Esawu ma ko: «A flɛ, ne ka dugawu kɛ a ye ka ban ko a ye kɛ i matigicɛ
ye, ko a balema tɔw bɛɛ ye kɛ a ta jɔnw ye; ne ka siman ni rɛzɛn caman dugawu kɛ a
ye. Ne bɛna dugawu juman wɛrɛ le kɛ ele ye tuun sa?»
38 Esawu ko a facɛ ma ko: «Baba, o tuma o dugawu kelen dɔrɔn le tun bɛ ele fɛ wa?
Dugawu dɔ wɛrɛ kɛ ne ye.» Esawu ka o fɔ minkɛ, a kasira kosɛbɛ.
39 A facɛ ko:
«A flɛ, ele tɛna dugukolo turu sɔrɔ,
i tɛna sankolo gɔmiji fana sɔrɔ.
40 I bɛna ɲanamanya i ta kɛrɛkɛmuru le baraka ra.
I bɛna kɛ i dɔgɔcɛ ta jɔn ye fana;
nka i bɛna to i yɛrɛ ma ka yaala ka lamini,
ka i yɛrɛ bɔ a ta jɔnya fanga kɔrɔ.»
41 Ayiwa, Isiyaka tun ka dugawu min kɛ Yakuba ye, o ko kɛra sababu ye k’a to Esawu
ka Yakuba kɔninya; a nana kɛ Esawu tun b’a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ne facɛ sawagati bɛ
surunyara; ni a sara, ni ne k’a sutara ka ban, ne bɛ ne dɔgɔcɛ Yakuba faga.»
42 Dɔ tagara Rebeka fɛ, ka taga a dencɛ fɔlɔ Esawu ta miiriya fɔ a ye. Rebeka k’a dencɛ
Yakuba wele, k’a fɔ a ye ko: «A flɛ, i kɔrɔcɛ Esawu ko a bɛna i faga k’a yɛrɛ dimibɔ.
43 O ra ne bɛna min fɔ i ye, o lamɛn. I ka kan ka bori ka taga Haran jamana ra, ne
kɔrɔcɛ Laban fɛ yi.
44 I bɛ taga to ale kɔrɔ ka wagati kɛ yi, sani k’a to i kɔrɔcɛ jusu ye suma.
45 I ye to yi fɔ i kɔrɔcɛ ta dimi ye mala, janko i ka min kɛ a ra, a ye ɲina o kɔ. Ni a
nana ɲina, ne bɛna i lana yan tuun. Ni o tɛ, ne le bɛna bɔnɔ aw fla bɛɛ ra lon kelen na.»
46 Ayiwa, Rebeka tagara a fɔ Isiyaka ye ko: «Isiyaka, Esawu ka Hɛti denmuso minw
furu, o musow kɔni ka ne sɛgɛ fɔ ka dunuŋa lɔgɔ bɛɛ bɔ ne ra. Ayiwa, ni Yakuba fana
nana o musow ɲɔgɔn dɔ furu nin jamana ra yan, Hɛti denmusow ra, o tuma hali ne ye
sa o belen ka fisa.»

28

Yakuba tagara Mesopotami jamana ra

* **27:36 27.36** Yakuba tɔgɔ kɔrɔ ye ko: mɔgɔjanfabaga.

1 Ayiwa, Isiyaka ka Yakuba wele o le ra ka dugawu kɛ a ye, k′a fɔ a ye ko: «I kana i ta
muso ta Kanaanakaw ta denmusow ra dɛ!
2 I bɛ taga fɔ Mesopotami jamana le ra, i bamuso facɛ ta so, ka taga i bamuso kɔrɔcɛ
Laban ta denmuso dɔ ta i muso ye o yɔrɔ ra yi.
3 Sebɛɛtigi Ala ye baraka don i ra, ka den caman di i ma, ka i ta duruja caya, janko i
ta mɔgɔw ye kɛ mɔgɔ camanba ye.
4 Ala ka baraka min don Iburahima ra, a ye o baraka ɲɔgɔn don ele ni i ta duruja ra,
janko i siginin bɛ jamana min na lonanya ra bi, o jamana min dira Iburahima ma, o
jamana ye kɛ i ta ye.»
5 O kɔ, Isiyaka ka Yakuba bla ka taga Mesopotami jamana ra, Laban fɛ, min ye
Aramekacɛ Betuhɛli dencɛ ye. Laban ye Yakuba ni Esawu bamuso Rebeka kɔrɔcɛ le
ye.

Esawu ka muso wɛrɛ furu

6 Ayiwa, Esawu nana a ye ko Isiyaka ka dugawu kɛ Yakuba ye, k′a ci ka taga
Mesopotami jamana ra, ka taga muso ta yi; a k′a ye ko a ka dugawu kɛ Yakuba ye
k′a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaanakaw ta denmusow ra;
7 a k′a ye fana ko Yakuba k′a facɛ ni a bamuso kan mina, ka taga Mesopotami jamana
ra.
8 Ayiwa, Esawu k′a lɔn o le ra ko Kanaana sunguruw man di a facɛ Isiyaka ye.
9 A k′a ye ten minkɛ, a wurira ka taga Iburahima dencɛ Sumayila ta mɔgɔw fɛ, ka taga
olugu denmuso dɔ furu ka o fara a muso tɔw kan. O sunguru tɔgɔ tun ye ko Mahalati.
Ale tun ye Nebayɔti dɔgɔmuso ye.

Yakuba ta siko

10 Ayiwa, Yakuba bɔra Bɛri Seba ko a bɛ taga Haran.
11 A tagatɔ, a sera yɔrɔ dɔ ra; a sira yi sabu tere tun benna ka ban. A ka kabakuru dɔ
ta ka o bla a kun kɔrɔ ka la.
12 A sikora ka yɛlɛnyɛlɛnnan dɔ ye, a lɔnin bɛ dugu ma, a kun bɛ sera fɔ sankolo ma.
Ala ta mɛlɛkɛw tun bɛ yɛlɛnna ka jigi o yɛlɛnyɛlɛnnan fɛ.
13 Matigi Ala yɛrɛ tun bɛ yɛlɛnyɛlɛnnan kunna, san fɛ. Ala ko Yakuba ma ko: «Ne le
ye Matigi Ala ye, i bɛmacɛ Iburahima ta Ala, ani i facɛ Isiyaka ta Ala. I lanin bɛ dugukolo
min kan, ne bɛna o di i ni i ta duruja ma.
14 I ta duruja bɛna caya i ko dugukolo kɛnkɛnmugu. I ta denw bɛna caya ka
taga terebenyanfan na, ka taga terebɔyanfan na, ka taga sahiliyanfan fɛ, ani ka taga
woroduguyanfan fɛ. Ne bɛna baraka don dugukolo gbaw bɛɛ ra, ele ni i ta duruja le
sababu ra.
15 Ne bɛ ni i ye; ni i bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ, ne bɛna kɛ ni i ye ka i tanga kojugu ma. Ne
bɛna a to i ye sekɔ ka na nin jamana ra yan tuun. Ne tɛna i to i kelen na fiyewu. Ne ka
fɛn o fɛn fɔ i ye, ne bɛna o bɛɛ kɛ k′a dafa.»
16 Yakuba wurira a ta sunɔgɔ ra minkɛ, a ko: «Sigiya t′a ra, Matigi Ala bɛ nin yɔrɔ ra,
k′a sɔrɔ ne tun ma o lɔn.»
17 Yakuba siranna; a ko: «Nin yɔrɔ ye siranyayɔrɔ le ye dɛ! I b′a sɔrɔ ko yan le ye Ala
ta so ye cɔ. Sankolo donda fana ka kan ka sɔrɔ yan le.»
18 A wurira sɔgɔmada joona fɛ; a tun ka kabakuru min bla a kun kɔrɔ, a ka o wuri k′a
lɔ, ka turu bɔn a kan, k′a kɛ hakirijigifɛn ye.
19 A ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Betɛli*; k′a sɔrɔ fɔlɔfɔlɔ o yɔrɔ tɔgɔ tun ye le ko Luzi.
20 Yakuba ka dajuru ta Ala fɛ; a ko: «Ni Ala tora ni ne ye, ka ne tanga kojuguw ma nin
tagama ra, ni a ka domuni di ne ma ne y′a domu, ka ne ta fani donta di ne ma,
21 k′a to ne ye sekɔ hɛra ra ka na ne faso ra, o tuma Matigi Ala bɛna kɛ ne ta Ala ye.
22 Ne ka nin kabakuru min lɔ nin ye fana yan, k′a kɛ hakirijigifɛn ye, o yɔrɔ bɛna kɛ
Ala ta so ye. Ni ne ka fɛn o fɛn sɔrɔ, ne bɛna o yaga bɔ Ala ye.»

29

Yakuba sera Laban fɛ

1 Yakuba wurira ka sira mina ka taga terebɔyanfan jamana fan fɛ.
2 A tagara kɔlɔn dɔ ye kongo kɔnɔ. Sagakuru saba tun bɛ yi, o sagaw tun lanin bɛ
kɔlɔnda ra. O tun bɛ o sagaw lamin o kɔlɔn le ra. O tun bɛ kɔlɔn datugu ni kabakuru
min ye, o kabakuru tun ka bon kosɛbɛ.

* **28:19 28.19** Betɛli kɔrɔ ye ko: Ala ta so.

3 O tun bɛ sagaw bɛɛ lajɛn o yɔrɔ le ra; ni sagaw bɛɛ nana, o bɛ sɔrɔ ka kabakuruba
kolonkolon ka bɔ kɔlɔn da ra, ka sagaw lamin. Ni sagaw minna, o bɛ kabakuruba
kolonkolon k'a bla kɔlɔn da ra tuun.
4 Yakuba ka o sagagbɛnbagaw ɲininka ko: «Ne balemaw, aw bɔra yɔrɔ juman le?» O
ko: «Anw bɔra Karan le.»
5 Yakuba ko: «Yala aw ka Laban lɔn wa, Nahɔri dencɛ?» O ko: «An k'a lɔn.»
6 Yakuba ko: «Yala a ka kɛnɛ wa?» O ko: «A ka kɛnɛ kosɛbɛ. A denmuso Rasɛli yɛrɛ
natɔ ye nin ye, ni sagaw ye.»
7 Ayiwa, Yakuba ko sagagbɛnbagaw ma ko: «Sagaw lajɛntuma ma se fɔlɔ dɛ! Aw m'a
ye ko tere tɔ ka jan hali bi wa? Aw ye sagaw to o ye min, o kɔ, aw ye taga ni o ye, o ye
bin ɲimi.»
8 Sagagbɛnbagaw ko: «An tɛ se ka o kɛ; fɔ sagaw bɛɛ le ye lajɛn fɔlɔ, an bɛ sɔrɔ ka
kabakuru kolonkolon ka bɔ kɔlɔnda ra, ka sagaw lamin.»
9 Ka Yakuba to o kuma ra ni sagagbɛnbagaw ye, Rasɛli sera ni a facɛ ta sagaw ye. Ale
le tun bɛ o sagaw gbɛnna.
10 Yakuba ka Rasɛli ye minkɛ, a belencɛ Laban denmuso, ani a belencɛ ta sagaw, a
tagara kabakuru kolonkolon ka bɔ kɔlɔnda ra, k'a belencɛ Laban ta sagaw lamin.
11 Yakuba ka Rasɛli fo ni kanuya ye, ka kasi kosɛbɛ.
12 A k'a fɔ Rasɛli ye ko ale ye a facɛ ta mɔgɔ le ye; ko ale ye a facɛ dɔgɔmuso Rebeka
dencɛ le ye. Rasɛli borira ka taga so ka taga o fɔ a facɛ ye.
13 Kabini Laban k'a dɔgɔmuso dencɛ Yakuba ko mɛn, a borira ka taga a nɔ fɛ, ka taga
a boro melege a ma, k'a fo ni kanuya ye, ka taga ni a ye so kɔnɔ. Ko minw ka Yakuba
sɔrɔ, a ka o bɛɛ lakari Laban ye.
14 Laban ka o mɛn minkɛ, a ko: «Ka can fɔ, ele ni ne bɛɛ ye mɔgɔ kelen le ye.» Yakuba
tora Laban fɛ ka na se fɔ karo kelen.

Yakuba ka Leya ni Rasɛli furu

15 Lon dɔ, Laban nana a fɔ Yakuba ye ko: «Ne ta mɔgɔ le bɛ i ye, o ye can ye, nka o
bɛɛ n'a ta, i man kan ka baara kɛ ne ye gbansan. I sara ka kan ka kɛ min ye, o fɔ ne
ye.»
16 Ayiwa, o y'a sɔrɔ denmuso fla tun bɛ Laban fɛ. Kɔrɔmusoman tɔgɔ tun ye ko Leya;
a dɔgɔmuso le tun ye Rasɛli ye.
17 Leya ɲadenw le tun cɛ ka ɲi*; nka Rasɛli fari tun cɛ ka ɲi, a ɲada fana tun cɛ ka ɲi.
18 Rasɛli ko le tun ka di Yakuba ye. A ko Laban ma ko: «Ne bɛna baara kɛ i ye san
wolonfla i denmuso flanan Rasɛli kosɔn.»
19 Laban ko: «Ne ye a di ele ma, o ka fisa ne ye a di mɔgɔ wɛrɛ ma. To ni ne ye yan.»
20 O cogo ra, Yakuba tora Laban fɛ ka baara kɛ fɔ san wolonfla Rasɛli kosɔn. Nka
Rasɛli diyanya kosɔn, o san wolonfla kɛra a ɲa na i ko tere dama dɔrɔn.
21 San wolonfla bannin kɔ, Yakuba ko Laban ma ko: «Ne ta muso di ne ma sisan sabu
wagati min tun yirara, o dafara; ne b'a fɛ ka jɛn ni a ye sisan.»
22 Laban ka o yɔrɔ mɔgɔw bɛɛ lajɛn, ka domuniba tobi, o ka o yɛrɛ ɲanagbɛ.
23 Ayiwa, su fɛ, Laban k'a denmuso Leya ta ka taga ni a ye Yakuba fɛ. Yakuba sira ni
a ye o su fɛ.
24 Laban tun k'a ta baaradenmuso dɔ di Leya ma, k'a kɛ a ta baaradenmuso ye. O
tɔgɔ tun ye ko Zilipa.
25 Dugu nana gbɛ minkɛ, Yakuba k'a ye ko Leya lo. A ko Laban ma ko: «I ka mun le
kɛ ne ra tan? O tuma ne ma baara kɛ i ye Rasɛli le kosɔn wa? Mun kosɔn i ka ne janfa?»
26 Laban ko: «An ta landa ra yan, an tɛ se ka dɔgɔmuso di furu ra kɔrɔmusɔ ɲa.
27 Lɔgɔkun tɔ kɛ ni Leya ye. Ni lɔgɔkun banna, an bɛna dɔgɔmusoman fana di i ma,
ni i ka san wolonfla wɛrɛ baara kɛ ne fɛ.»
28 Yakuba k'a kɛ ten; a ka lɔgɔkun tɔ kɛ ni Leya ye. O kɔ, Laban k'a denmuso Rasɛli
fana di a ma.
29 Laban k'a ta baaradenmuso dɔ di Rasɛli ma; o tɔgɔ tun ye ko Bila.
30 Yakuba jɛnna ni Rasɛli fana ye. Ale le ko diyara a ye ka tɛmɛ Leya kan; Yakuba ka
baara kɛ Laban ye tuun fɔ san wolonfla.

Yakuba ka dencɛ naani sɔrɔ Leya fɛ

31 Matigi Ala k'a ye ko Leya ko tun man di Yakuba ye; o kosɔn Ala ka denworo nɔgɔya
Leya ma, nka Rasɛli ma se ka den sɔrɔ.

---

* **29:17 29.17** Leya ɲadenw le tun cɛ ka ɲi: Kitabu dɔw bɛ nin kuma fɔ cogo wɛrɛ ra, sabu heburukan faamu ka gbɛlɛn.

32 Leya nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro; a k'a tɔgɔ la ko Rubɛn†, ko: «Matigi Ala ka ne ta sɛgɛ ye; sisan ne cɛ bɛna ne kanu.»
33 A nana kɔnɔ ta tuun, ka dencɛ wɛrɛ woro; a ko: «Matigi Ala k'a mɛn ko ne ko man di ne cɛ ye, o kosɔn a ka nin fana di ne ma.» A ka o tɔgɔ la ko Simeyɔn‡.
34 Leya ka kɔnɔ ta tuun ka dencɛ wɛrɛ woro; a ko: «Sisan kɔni ne cɛ bɛna nɔrɔ ne ra, sabu ne ka dencɛ saba le woro a ye.» O kosɔn a ka o tɔgɔ la ko Levi§.
35 A ka kɔnɔ wɛrɛ ta ka dencɛ naaninan woro. A ko: «Sisan ne bɛna Matigi tando le.» O kosɔn a ka o tɔgɔ la ko Zuda*.
O kɔ, a ma dɔ woro o wagati ra tuun.

30

Yakuba ta den tɔw

1 Ayiwa, Rasɛli nana a ye ko ale tɛ den worora Yakuba ye minkɛ, a kɔrɔmuso celiya k'a mina. A ko Yakuba ma ko: «Den dɔ di ne fana ma, ni o tɛ, ne bɛna sa.»
2 Yakuba dimina Rasɛli kɔrɔ kosɛbɛ. A ko: «O tuma ne le ye Ala ye wa? Ala le ma i bari denworo ra wa?»
3 Rasɛli ko: «Ne ta baaradenmuso Bila ye nin ye; jɛn ni ale ye, janko a ye den sɔrɔ ne ye. Ni o kɛra, ale sababu ra, ne fana bɛna den dɔ sɔrɔ.»
4 Rasɛli k'a ta baaradenmuso Bila di Yakuba ma k'a kɛ a muso ye. Yakuba jɛnna ni a ye.
5 Bila nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro Yakuba ye.
6 Rasɛli ko: «Ala ka jo di ne ma. Ne ka min fɔ a ka o mɛn, ka dencɛ di ne ma.» O kosɔn Rasɛli ka den tɔgɔ la ko Dan*.
7 Rasɛli ta baaraden Bila nana kɔnɔ ta ka dencɛ flanan woro Yakuba ye.
8 Rasɛli ko: «Ne ka siyɛngbɛlɛn le ta ni ne kɔrɔmuso ye fɔ ka se sɔrɔ.» A ka o den tɔgɔ la ko Nɛfitali†.
9 Ayiwa, Leya nana a ye ko ale tɛ den worora minkɛ tuun, ale fana k'a ta baaradenmuso Zilipa ta ka o di Yakuba ma.
10 Zilipa nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro Yakuba ye.
11 Leya ko: «Ne kunnadiyara dɛ!» A ka o den tɔgɔ la ko Gadi‡.
12 Zilipa nana dencɛ flanan woro Yakuba ye.
13 Leya ko: «E! Nin ye hɛra le ye dɛ! Musow bɛna a fɔ ko ne ta ɲana.» A ka o tɔgɔ la ko Asɛri§.
14 Lon dɔ, simantigɛwagati ra, Rubɛn bɔra ka taga mandaragɔrisun dɔ ye foro ra. A ka o yiri den tigɛ ka na a di a bamuso Leya ma*. Rasɛli ko Leya ma ko: «I tɛ sabari ka i dencɛ ta mandaragɔri dɔ di ne ma wa?»
15 Leya ko: «Mun? I ka ne ta cɛ bɔsi ne ra, o ma i wasa, fɔ i belen ko ne ye ne dencɛ ta mandaragɔri le di i ma ka fara o kan kɛ!» Rasɛli ko: «Ayiwa, ni o lo, a bɛna bi su kɛ ni i ye. O bɛ kɛ mandaragɔri sara ye.» Leya sɔnna o ma.
16 Ayiwa, wula fɛ, Yakuba bɔtɔ foro ra, Leya borira ka taga a kunbɛn, k'a fɔ a ye ko: «I bɛ si ne le fɛ bi. Ne ka i sɔrɔ ni ne dencɛ ta mandaragɔriw ye.» Yakuba tagara si Leya fɛ o lon su fɛ.
17 Ala ka Leya ta daariri lamɛn. A nana kɔnɔ ta ka dencɛ loorunan woro Yakuba ye.
18 Leya ko: «Ne ka ne ta baaradenmuso di ne ta cɛ ma minkɛ, Ala ka o sara le di ne ma.» Leya ka o den tɔgɔ la ko Isakari†.
19 Leya nana kɔnɔ ta tuun, k'a dencɛ wɔɔrɔnan woro Yakuba ye minkɛ,
20 a ko: «Ala ka fɛnba kɛ ne ye. Sisan ne cɛ bɛna ne bonya, sabu ne ka dencɛ wɔɔrɔ le woro a ye.» Leya ka o den tɔgɔ la ko Zabulɔn‡.
21 O kɔ, a ka denmuso woro, ka o tɔgɔ la ko Dina.
22 Ayiwa, Ala hakiri tora Rasɛli ra, k'a ta daariri lamɛn, ka woro nɔgɔya a ye.
23 Rasɛli nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro. A ko: «Ala ka maroya bɔ ne ra sisan.»
24 A k'a tɔgɔ la ko Yusufu§. A ko: «Ala ye dencɛ wɛrɛ fara nin kan ne ye.»

---

† **29:32 29.32** Rubɛn tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Aw ye dencɛ flɛ! ‡ **29:33 29.33** Simeyɔn tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Matigi bɛ mɔgɔ lamɛn. § **29:34 29.34** Levi tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ka nɔrɔ a ra. * **29:35 29.35** Zuda tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ne bɛ Matigi tando. * **30:6 30.6** Dan tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Ala ka kiti tigɛ. † **30:8 30.8** Nɛfitali tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ne ka siyɛn ta. ‡ **30:11 30.11** Gadi tɔgɔ kɔrɔ ye ko: kunnadiya. § **30:13 30.13** Asɛri tɔgɔ kɔrɔ ye ko: hɛra. * **30:14 30.14** Mɔgɔw tun b'a miiri ko o yiriden bɛ se k'a to muso bɛ kɔnɔ ta joona. † **30:18 30.18** Isakari tɔgɔ kɔrɔ ye ko: sara. ‡ **30:20 30.20** Zabulɔn tɔgɔ kɔrɔ ye ko: bonya. § **30:24 30.24** Yusufu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ka dɔ fara a kan.

Yakuba kɛra naforotigi ye

25 Ayiwa, Rasɛli ka Yusufu woro minkɛ, lon dɔ Yakuba k'a fɔ Laban ye ko: «Sira di ne
ma ne bɛ sekɔ ka taga so, ne faso ra.
26 Ne ta musow, ani ne ta denw di ne ma; ne ka baara kɛ i ye olugu le kosɔn. O di ne
ma ne bɛ taga so, sabu ne ka min kɛ i ye, i yɛrɛ ka o lɔn.»
27 Laban ko: «Ni ne ko ka di i ye, o tuma to yan. Ne ta lagbɛrikɛfɛnw k'a yira ne ra
ko Matigi Ala ka baraka don ne ra ele le sababu ra.
28 I ta sara bɛ kɛ min ye, o fɔ ne ye, ne bɛ o di i ma.»
29 Yakuba ko: «Ne ka baara kɛ cogo min na, ani i ta bɛganw cayara cogo min ne boro,
ele yɛrɛ ka o lɔn.
30 Sabu bɛgan fitini min tun bɛ i fɛ sani ne ye na yan, o cayara sisan ka kɛ bɛgankuruba
ye. Matigi Ala ka baraka don i ra ne le sababu ra. Sisan ne bɛna wagati juman le sɔrɔ
ka baara kɛ ne yɛrɛ ta mɔgɔw ye?»
31 Laban ko: «I b'a fɛ ne ye mun le di i ma i sara ye?» Yakuba ko: «I tɛna foyi wɛrɛ di
ne ma; ne bɛna min fɔ, ni i sɔnna o ma, ne bɛna i ta sagaw gbɛn tuun, ka o kɔrɔsi.
32 Nka bi, ne bɛna don i ta bɛganw cɛ ra ka o bɛɛ flɛflɛ kelen kelen. Sagaden musoman
minw ɲɛgɛnɲɛgɛnna, ani fin bɛ minw na, ani minw yɔrɔ bɛɛ finna, ani ba minw ɲɛgɛnna
fana, ani fin bɛ minw na, ne bɛna olugu bɛɛ mina ka o bla danna. O le bɛ kɛ ne ta sara
ye.
33 O kɔ fɛ, ni i nana ne ta sagaw flɛ, ni ne terennin lo walama ni ne terennin tɛ, walama
ni ne ka i janfa, i yɛrɛ bɛna o lɔn; ni i nana ba o ba ye ne fɛ, min ma ɲɛgɛn, walama fin
tɛ a ra, ani ni i ka sagaden o sagaden ye ne fɛ, min ma fin, o tuma ne ka o sonya i fɛ le.»
34 Laban ko: «Ayiwa, i k'a fɔ cogo min na, an ye a kɛ ten.»
35 Nka, o lon yɛrɛ ra, bakɔrɔnin min o min ɲɛgɛnɲɛgɛnna, ani fin bɛ a min o min na,
ani ba musoman min o min ɲɛgɛnɲɛgɛnna, ani fin bɛ a min o min na, walama gbɛ tun
bɛ min o min na, ani saga min o min finna, Laban ka olugu bɛɛ woloma ka o bla danna.
A ka olugu karifa a dencɛw ma,
36 ka o bla ka taga yɔrɔ wɛrɛ, ka o yɔrɔ janya Yakuba ra; a dencɛw tagamana fɔ tere
saba ka taga o yɔrɔ ra. Yakuba ka to ni Laban ta bɛgan tɔw ye, ka kɛ olugu kɔrɔsi ye.
37 Ayiwa, Yakuba ka bere kɛnɛ dɔw tigɛ, pepiliyesun dɔw ra, ani amandesun dɔw ra,
ani pilatanisun dɔw ra. A ka o berekɛnɛw fara dɔw bɔbɔ o ra, ka o gbɛmanyɔrɔw bɔbɔ,
ka o ɲɛgɛnɲɛgɛn.
38 A ka o bere kɛnɛ ɲɛgɛnninw blabla bɛganw ta jiminfaga kɔnɔ, janko bɛganw natɔ
jiminyɔrɔ ra, o ye o bere ɲɛgɛnninw ye; k'a sɔrɔ bɛganw tun bɛ yɛlɛn ɲɔgɔn kan
jiminyɔrɔ le ra.
39 Ayiwa, bɛganw nana kɛ yɛlɛn ye ɲɔgɔn kan jiminyɔrɔ ra ka o ɲa to o bere ɲɛgɛnninw
na. A kɛra ten, o bɛganw nana den o den woro, o denw bɛɛ ɲɛgɛnɲɛgɛnnin worora, ka
fin kɛ o ra, walama ka gbɛ kɛ o ra.
40 Yakuba tun ka saga minw woloma, a ka olugu bla Laban ta saga ɲɛgɛnninw, ani a
finmanw ɲa kɔrɔ, janko o ye Laban ta sagaw flɛ. A kɛra ten Yakuba ka bɛgankuru dɔw
sɔrɔ a yɛrɛ ta ye; a ma sɔn ka o fara Laban taw kan.
41 Ni saga barakamanw le tun bɛ nana min, Yakuba tun bɛ bere ɲɛgɛnɲɛgɛnnin bla
jiminfaga kɔnɔ o ɲa kɔrɔ, janko o yɛlɛntɔ ɲɔgɔn kan, o ye berew ye, ani janko ni o
sagamusow ka na kɔnɔ ta o denw ye ɲɛgɛnɲɛgɛn.
42 Nka ni saga fasaninw le tun bɛ na min, Yakuba tun tɛ bere bla jiminfaga kɔnɔ o ɲa
kɔrɔ. O cogo ra, saga fasaninw kɛra Laban ta ye, saga belebelew kɛra Yakuba yɛrɛ ta ye.
43 Ayiwa, Yakuba kɛra fɛntigi ye o cogo le ra. A ka baw ni sagaw sɔrɔ caman; baaraden
musomanw ni a cɛmanw tun bɛ a fɛ, ani ɲɔgɔmɛw, ani faliw.

31

Yakuba ko a bɛ sekɔ Kanaana jamana ra

1 Ayiwa, Yakuba nana a mɛn ko Laban dencɛw b'a fɔra ko: «Yakuba ka an facɛ
borofɛnw bɛɛ ta. A ka an facɛ ta naforo le ta k'a yɛrɛ kɛ fɛntigi ye.»
2 Yakuba nana Laban kɔrɔsi fana, k'a ye ko Laban tun ka ale mina cogo min na fɔlɔ,
a tɛ o cogo ra tuun.
3 Lon dɔ, Matigi Ala k'a fɔ Yakuba ye ko: «Sekɔ i faso ra, i worora yɔrɔ min na. Ne
bɛna kɛ ni i ye.»
4 O kuma fɔra minkɛ, Yakuba ka Rasɛli ni Leya wele ka na. Olugu tun bɛ kongo ra
bɛganw kɔrɔ.
5 Yakuba ka o wele k'a fɔ o ye ko: «Ne k'a ye aw facɛ ɲa ra ko a tun ka ne mina cogo
min na fɔlɔ, ko a tɛ ten tuun. Nka ne facɛ ta Ala le tora ne fɛ.

6 Aw yɛrɛ k′a lɔn ko ne ka baara kɛ aw facɛ ye ni ne baraka bɛɛ le ye.
7 O bɛɛ n′a ta, aw facɛ ka ne janfa, ka ne ta sara yɛlɛma fɔ siɲaga tan. Nka Ala ma sɔn
a ye kojugu kɛ ne ra.
8 A ko minkɛ ko ni fin walama gbɛ ka kɛ sagaden minw na, ko olugu le bɛ kɛ ne ta
sara ye, sagamusow ka sagaden o sagaden woro, fin walama gbɛ kɛra o bɛɛ ra. A nana
yɛlɛma k′a fɔ ko ni sagaden minw ɲɛgɛɲɲɛgɛnna, ko olugu le bɛ kɛ ne ta ye; o tuma
sagamusow ka sagaden o sagaden woro, o bɛɛ ɲɛgɛɲɲɛgɛnnin worora.
9 Ala le ka aw facɛ ta sagaw mina a ra ka o di ne ma;
10 sabu wagati min bɛganw tun bɛ yɛlɛn ɲɔgɔn kan, lon dɔ ne sikora; ne ka ne
ɲa kɔrɔta, k′a ye ko bakɔrɔnin minw tun yɛlɛnna ba musomanw kan, olugu bɛɛ tun
ɲɛgɛɲɲɛgɛnnin lo, walama fin tun bɛ o ra.
11 O wagati ra, Ala ta mɛlɛkɛ ka ne wele ko: ‹Yakuba!› Ne ko: ‹Naamu.›
12 A ko: ‹I ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ: bakɔrɔnin minw bɛ yɛlɛnna bamusow kan, o bɛɛ
ɲɛgɛɲɲɛgɛnnin lo, walama nɔ bɛ o bɛɛ ra.› A ko: ‹Ne ka o kɛ sabu Laban ka fɛn o fɛn
kɛ i ra, ne ka o bɛɛ ye.
13 Ala min k′a yɛrɛ yira i ra Betɛli, ne le ye o Ala ye. I ka turu kɛ kabakuru kan o yɔrɔ
le ra k′a kɛ hakirijigifɛn ye, ka dajuru ta ne Ala fɛ. Ayiwa, sisan wuri ka bɔ nin jamana
ra, ka sekɔ i worojamana ra.› »
14 Ayiwa, Rasɛli ni Leya ka Yakuba ta kuma mɛn minkɛ, o ko: «Anw ninyɔrɔ foyi tɛ
yan tuun, an fana tɛna cɛn foyi sɔrɔ an facɛ ta so yan tuun.
15 Anw facɛ yɛrɛ bɛ anw jatera lonanw le ye sisan. A ma an fiyeere ka an wari domu
ka ban wa?»
16 O ko Yakuba ma tuun ko: «Ala ka naforo minw mina an facɛ ra k′a di i ma, o ye
anw ni an ta denw ta le ye sisan. O ra, Ala ka min fɔ i ye, o kɛ.»
17 Yakuba wurira k′a ta musow ni a ta denw yɛlɛn ɲɔgɔmɛw kan ka sira mina.
18 A tagara ni a ta bɛganw bɛɛ ye, a ka bɛgan minw bɛɛ sɔrɔ Mesopotami jamana ra,
ani fɛn o fɛn tun bɛ a ta ye. A ka kɛ taga ye a facɛ Isiyaka fɛ, Kanaana jamana ra.
19 Yakuba bɔra wagati min na, o y′a sɔrɔ Laban tun tagara a ta sagaw sikanyɔrɔ ra. O
bɔtɔ, Rasɛli k′a facɛ Laban ta batofɛnw sonya.
20 Yakuba ka Aramekacɛ Laban janfa tan le, ka bɔ ka taga, a ma sara a ra.
21 Fɛn o fɛn tun ye a ta ye, a teliyara ka o bɛɛ ta ka taga ni o ye. A ka Efirati ba tigɛ,
ka taga Galadi kuruw fan fɛ.

Laban ka Yakuba nɔgbɛn

22 Yakuba taganin tere sabanan le ra, o sɔrɔra k′a fɔ Laban ye ko Yakuba borira.
23 Laban k′a ta mɔgɔ dɔw ta ka Yakuba nɔgbɛn fɔ tere wolonfla. A tagara Yakuba sɔrɔ
Galadi kuruyɔrɔw ra.
24 Nka o lon su fɛ, Ala k′a yɛrɛ yira Aramekacɛ Laban na, siko ra, k′a fɔ a ye ko:
«Laban, i yɛrɛ kɔrɔsi, i kana foyi kɛ Yakuba ra dɛ!»
25 Ayiwa, Laban tagara se Yakuba ma tuma min na, o y′a sɔrɔ Yakuba tun k′a ta
fanibonw lɔ kuru sanfɛyɔrɔ dɔ ra. Laban fana k′a ta fanibonw lɔ Galadi kuruw yɔrɔ dɔ
wɛrɛ ra, ani a ta mɔgɔw.
26 O kɔ, Laban tagara a fɔ Yakuba ye ko: «Yakuba, ele ka mun le kɛ ne ra tan? Mun
na i ka ne janfa ka bɔ, ka ne denmusow mina ka bɔ ni o ye, i n′a fɔ jɔn minw minana
kɛrɛkɛyɔrɔ ra?
27 Mun na i ka ne janfa ka dogo ka bɔ, i yɛrɛ ma sara ne ra. Ne tun bɛna ɲanagbɛba
dɔ kɛ ka i blasira, an bɛ ɲagari ni dɔnkirilakanw ye, ani dundunkanw, ani gɔnifɔkanw.
28 Hali i yɛrɛ m′a to ne ye ne denmusow ni ne mamadenw fo ni kanuya ye! I ka mun
hakirintanyako le kɛ tan?
29 An bɛ yɔrɔ min na sisan, ne bɛ se ka kojugu kɛ aw ra. Nka kunu, i bɛmaw ta Ala
kumana ne fɛ. A ko: ‹Laban, i yɛrɛ kɔrɔsi, i kana foyi kɛ Yakuba ra dɛ!›
30 Ayiwa, ne k′a lɔn ko i kɔrɔtɔninba lo; i b′a fɛ ka taga i faso ra; nka mun kosɔn i
tagatɔ ka ne ta batofɛnw fana sonya?»
31 Yakuba ka Laban jaabi ko: «Ne tun bɛ siranna ko i bɛna i denmusow bɔsi ne ra le;
o kosɔn ne bɔra i ɲina ma.
32 Nka ni i ka i ta batofɛnw sɔrɔ mɔgɔ o mɔgɔ boro ne fɛ yan, o tigi ka kan ka faga le.
An ta mɔgɔw bɛɛ ye nin ye; i ta batofɛnw ɲini yɔrɔ bɛɛ; ni i ka min ye, i ye o ta.»
Yakuba tun m′a lɔn ko Rasɛli le k′a facɛ Laban ta batofɛnw sonya.
33 Laban tagara don Yakuba ta fanibon kɔnɔ, ka yɔrɔ bɛɛ flɛ; ka taga don Leya ta
fanibon kɔnɔ, ka o fana flɛ; ka taga don baaradenmuso fla ta fanibon kɔnɔ ka o fana
flɛ; a ma foyi ye. O kɔ, a tagara don Rasɛli ta fanibon kɔnɔ;

34 jaga Rasɛli tun k'a facɛ ta batofɛnw ta, ka o dogo ɲɔgɔmɛ ta sigifɛn kɔnɔ ka sigi a
kan. Laban ka yɔrɔ bɛɛ flɛ, a ma foyi ye.
35 Rasɛli ko a facɛ ma ko: «Baba, musow ta landa le bɛ ne ra bi, o kosɔn ne tɛ se ka
wuri; yafa ne ma.»
Laban k'a ta batofɛnw ɲini yɔrɔ tɔw bɛɛ ra, a ma o ye.
36 Yakuba dimina Laban kɔrɔ, fɔ k'a kɛ kɛrɛ ye. A ko Laban ma ko: «Ne ka i hakɛ ta
mun le ra, walama ne ka kojugu juman le kɛ i ra, fɔ i jusu gbannin bɛ ne nɔgbɛnna tan?
37 I ka ne ta minanw bɛɛ flɛ minkɛ, i ka i ta mun le ye ne fɛ? Ni a kɛra ko i ka i ta fɛn
dɔ ye an fɛ, a yira i ta mɔgɔw ni ne ta mɔgɔw bɛɛ ɲa na yan, olugu ye a kiti tigɛ an fla
cɛ.
38 Ne ka san mugan le kɛ i fɛ baara ra. I ta sagaw, ani i ta baw ka den o den woro, a
bɛɛ ɲanaman worora. Lon si ne ma i ta sagajigi dɔ faga k'a ɲimi.
39 Lon si ne ma na ni bɛgan dɔ ye i fɛ ko waraw k'a faga k'a tigɛtigɛ. Ni waraw tun
ka dɔ faga, ne yɛrɛ le tun bɛ dɔ ɲini k'a bla o nɔ ra. Ni bɛgan dɔ tun sonyana ne fɛ, ni
a kɛra tere fɛ o, ni a kɛra su fɛ o, i tun b'a fɔ ko ne ye a ɲɔgɔn ɲini.
40 Tere fɛ, tere fundɛnin tun bɛ ne kan. Su fɛ fana, nɛnɛ tun bɛ ne mina, k'a kɛ fɔ ne
tɛ se ka sunɔgɔ.
41 Ne bɛ i ta so, nin ye a san mugan ye. Ne ka baara kɛ i ye san tan ni naani i denmuso
fla kosɔn; o kɔ, ne ka san wɔɔrɔ kɛ, ne bɛ i ta sagaw ni i ta baw kɔrɔsira. Nka i ka ne
sara yɛlɛma fɔ siɲaga tan.
42 Ne bɛmacɛ Iburahima ta Ala, ani ne facɛ Isiyaka bɛ tagama o Ala kelen min ɲasiran
na, ni o Ala tun tɛ ni ne ye, ele tun bɛna ne borolakolon le bla ka taga. Ala ka ne ta sɛgɛ
le ye, ani ne ta baara; o kosɔn kunu a ka nin kiti tigɛ an fla cɛ, ka nin ko latigɛ.»
43 Ayiwa, Laban ka Yakuba jaabi ko: «Nin musow ye ne denmusow le ye, o ta denw
fana ye ne ta denw le ye. Nin bɛganw ye ne ta le ye. I ɲa bɛ fɛn o fɛn na, o bɛɛ ye ne ta
le ye. Ne bɛ se ka mun le kɛ ne denmusow ni o worodenw ye bi tuun?»
44 Laban ko Yakuba ma tuun ko: «Na, an ye jɛnŋɔgɔnya don, ele ni ne; o ye kɛ seereya
ye ele ni ne cɛ.»
45 Yakuba ka kabakuru dɔ ta k'a lɔ, ka o kɛ hakirijigifɛn ye.
46 O kɔ, a ko a ta mɔgɔw ma ko o ye kabakuruw cɛ. O ka kabakuruw cɛ k'a ton ɲɔgɔn
kan. O bɛɛ jɛnna ka domuni kɛ o kabakuruton kan.
47 Laban ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Yegari Sahaduta. Yakuba k'a tɔgɔ la ko Galɛdi*.
48 Laban ko: «Nin kabakuruton ye kɛ an fla seere ye bi. O le kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ lara
ko Galɛdi.»
49 Nka a yɔrɔ tɔgɔ nana la fana ko Misipa†, sabu Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «Ni an
nana fara ɲɔgɔn na, k'a kɛ ko an ɲa tɛ ɲɔgɔn na tuun, Matigi Ala ye an bɛɛ kɔrɔsi.»
50 Laban ko Yakuba ma tuun ko: «Ni i ka ne denmusow minako juguya, ka muso
wɛrɛw ta, mɔgɔ le tɛ an seere ye dɛ! I yɛrɛ kɔrɔsi, sabu Ala le ye an seere ye.»
51 Laban k'a fɔ Yakuba ye tuun ko: «Nin kabakuruton flɛ, ani ne ka nin kabakuruba
min lɔ, ele ni ne cɛ.
52 Ayiwa, nin kabakuruton ye an seere ye, nin kabakuruba ye an seere ye. Ne man
kan ka tɛmɛ nin kabakuruton kan ka taga ele nɔ fɛ ni ŋaninyajugu ye, ele fana man kan
ka tɛmɛ ni kabakuruton kan, ani nin kabakuruba kan ka na ne nɔ fɛ ni ŋaninyajugu ye.
53 Iburahima ta Ala, Nahɔri ta Ala, olugu facɛ ta Ala, ale le ye kɛ an ta kititigɛbaga ye.»
Yakuba fana karira Ala ra, a facɛ Isiyaka bɛ tagama Ala min ɲasiran na.
54 O kɔ, Yakuba ka bɛgan dɔ kɛ saraka ye kuru kan; a k'a ta mɔgɔw bɛɛ wele ka na, o
ka domuniba kɛ; o kɔ, o sira kuru kan yi.

32

Yakuba ka cira bla Esawu ma

1 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Laban wurira k'a denmusow ni a mamadenw fo,
ka dugawu kɛ o ye. O kɔ, a sekɔra ka taga a ta so.
2 Ayiwa, Yakuba k'a ta sira ka taga; a tagatɔ, a bɛnna ni Ala ta mɛlɛkɛ dɔw ye.
3 Yakuba ka o ye minkɛ, a ko: «Nin yɔrɔ ye Ala ta mɔgɔw ta yɔrɔ le ye.» O kosɔn a ka
o yɔrɔ tɔgɔ la ko Mahanayimu*.
4 Yakuba k'a ta mɔgɔ dɔw ci a kɔrɔcɛ Esawu fɛ Seyiri jamana ra, Edɔmu mara ra.
5 A k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga a fɔ ne matigicɛ Esawu ye ko a ta jɔncɛ Yakuba le ka
aw ci; ko ne tun bɛ Laban fɛ yi, ko ne tun bɛ yi le fɔ ka na se bi ma.»

---

* **31:47 31.47** Yegari Sahaduta, ani Galɛdi, o kɔrɔ ye ko: kabakuruton min kɛra an seere ye. † **31:49 31.49** Misipa kɔrɔ ye ko: k'a kɔrɔsi. * **32:3 32.3** Mahanayimu kɔrɔ ye ko: sigiyɔrɔ fla.

6 A ko tuun ko: «Aw ye a fɔ a ye ko misiw bɛ ne fɛ, ani faliw, ani sagaw, ani baaraden
cɛmanw ni a musomanw; ko ne bɛ o fɔ ne matigicɛ ye janko a ye sabari ka ne minako
ɲa.»
7 Ayiwa, ciradenw tagara Esawu fɛ. O sekɔra minkɛ, o nana a fɔ Yakuba ye ko: «An
tagara i kɔrɔcɛ Esawu fɛ. A bɛ nana i kunbɛn ni cɛ kɛmɛ naani ye a kɔ fɛ.»
8 Kabini Yakuba ka o mɛn, a siranna fɔ k'a hakiri ɲagami. Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni
a ye, ani sagaw, ani misiw, ani ɲɔgɔmɛw, a ka o bɛɛ taran, ka o kɛ jɛnkuru fla ye.
9 A ko: «Ni Esawu nana ben jɛnkuru kelen kan, ka olugu faga, tɔw bɛna boriyɔrɔ
sɔrɔ.»
10 A ka Ala daari ko: «Ne bɛmacɛ Iburahima ta Ala, ne facɛ Isiyaka ta Ala, Matigi Ala,
ele le k'a fɔ ne ye ko ne ye sekɔ ka na ne ta jamana ra, ne woroyɔrɔ ra, ko i bɛna baraka
don ne ra.
11 Ayiwa, i ka koɲuman min bɛɛ kɛ ne ye, ani i ka kankelentigiya min bɛɛ kɛ i ta jɔncɛ
ye, ne tun man kan ni o ye. Ne tɛmɛtɔ yan ka taga Laban fɛ, ne ka Zuridɛn ba tigɛ tuma
min na, foyi tun tɛ ne boro ni ne ta bere tɛ. Nka bi ne ka ne ta mɔgɔw ni ne ta bɛganw
taran ka o kɛ fɔ jɛnkuru fla.
12 Sabari ka ne bɔsi ne kɔrɔcɛ Esawu boro. Sabu ne bɛ siranna, a kana na ne faga, ka
ne ta musow ni o ta denw fana faga.
13 Matigi Ala, ele yɛrɛ le k'a fɔ ko i bɛna baraka don ne ra, ka ne ta duruja caya i ko
kɔgɔji kɛnkɛn; k'a kɛ fɔ mɔgɔ tɛna se k'a jate k'a da lɔn.»

Yakuba ka sama ci ka taga a di Esawu ma

14 Ayiwa, Yakuba ka Ala daari ka ban minkɛ, a sira o yɔrɔ ra yi. A k'a ta bɛgan dɔw
woloma ko a bɛ o sama a kɔrɔcɛ Esawu ma.
15 A ka sagajigi mugan mina, ani sagamuso kɛmɛ, bakɔrɔnin mugan, ani ba musoman
kɛmɛ fla,
16 ani ɲɔgɔmɛmuso bisaba ni o sinmindenw, ani misi binaani, ani misitoran tan, ani
falimuso mugan, ani falicɛ tan.
17 A ka o karifa a ta baaradenw ma, o bɛɛ ni o ta bɛgankuru. A k'a fɔ o ye ko: «Aw ye
bla ne ɲa, ka furancɛ dɔ to bɛgankuruw ni ɲɔgɔn cɛ.»
18 A k'a fɔ baaraden fɔlɔ ye ko: «Ni ne kɔrɔcɛ Esawu nana bɛn ni i ye, ni a ka i ɲininka
ko: ‹Ele ye jɔn ta baaraden le ye? I bɛ tagara min le? Bɛgankuru min bɛ i ɲa o ye jɔn ta
le ye?›
19 Ni a ka i ɲininka ten, i ye a jaabi ko: ‹I ta jɔncɛ Yakuba ta lo, a ka nin bɛganw di ko
ka na a sama a matigicɛ Esawu ma. A yɛrɛ bɛ nana kɔ fɛ.› »
20 Yakuba ka o kuma kelen fɔ baaraden flanan ye, ani baaraden sabanan, ani
bɛgankuru dɔ tun bɛ min o min ɲa. A k'a fɔ o ye ko ni o ka bɛn ni ale matigicɛ Esawu
ye, o ye o kuma le fɔ a ye.
21 A ko o ma ko: «Aw ye a fɔ a ye ko a ta jɔncɛ Yakuba yɛrɛ bɛ nana kɔ fɛ.»
Yakuba tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ne ka nin bɛgan minw bla ka taga ɲa, ni olugu
dira a ma, a jusu bɛna suma; o ra, ni an ɲa ka na ɲɔgɔn ye, a bɛ se ka kɛ ko a bɛna ne
kunbɛn ni hɛra ye.»

Yakuba tɔgɔ kɛra Izirayɛli ye

22 Ayiwa, Yakuba ka o sama bla ka taga a yɛrɛ ɲa minkɛ, a yɛrɛ tora ni a ta mɔgɔw ye
o su fɛ.
23 O su kelen na, Yakuba wurira k'a muso fla ta, ani a ta baaradenmuso fla, ani a ta
den tan ni kelen, ka Yabɔki ba tigɛ.
24 A ka ba tigɛ ni olugu ye, k'a borofɛn tɔw bɛɛ latɛmɛ fana ba kɔ fɛ.
25 O kɔ, ale yɛrɛ tora a kelen. Cɛ dɔ nana siyɛn ta ni a ye fɔ ka taga dugugbɛda se.
26 Cɛ k'a ye ko a tɛ se ka Yakuba ben minkɛ, a k'a bugɔ a tɔgɔkun na. Yakuba tɔgɔkun
mugura.
27 Cɛ ko Yakuba ma ko: «A to ne ye taga, sabu dugu bɛ gbɛra.» Yakuba ko: «Ni i ma
dugawu kɛ ne ye, ne tɛ a to i ye taga dɛ!»
28 Cɛ ko Yakuba ma ko: «I tɔgɔ ye di?» A ko: «Yakuba.»
29 Cɛ ko: «I tɔgɔ tɛna kɛ Yakuba tuun, i tɔgɔ bɛna la ko Izirayɛli[†]; sabu i ka siyɛn ta ni
Ala ye, ka siyɛn ta ni mɔgɔw ye, ka se sɔrɔ.»
30 Yakuba k'a ɲininka ko: «Sabari ka i tɔgɔ fɔ ne ye.» Cɛ ko: «Mun na i bɛ ne tɔgɔ
ɲininkara?» O wagati ra, a ka dugawu kɛ Yakuba ye.
31 Yakuba ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Penuwɛli[‡]; ko sabu ale ka Ala ye ɲa ni ɲa, nka ale kisira.

---

† **32:29 32.29** Izirayɛli kɔrɔ ye ko: ka siyɛn ta ni Ala ye. ‡ **32:31 32.31** Penuwɛli kɔrɔ ye ko: Ala ɲada.

32 Yakuba bɔra wagati min na Penuwɛli ka ba tigɛ, o y'a sɔrɔ tere bɔra ka ban. A tun
bɛ tagamana ka segelen.
33 O le kosɔn fɔ ka na se bi ma, sogobu min bɛ bɛgan tɔgɔkun na, Izirayɛli ta mɔgɔw
tɛ o domu; sabu Ala ka Yakuba bugɔ o yɔrɔ le ra, a tɔgɔkun kolotuguyɔrɔ ra.

33

Yakuba ni Esawu ka ɲɔgɔn kunbɛn

1 Ayiwa, Yakuba nana a ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ, ka Esawu natɔ ye ni cɛ kɛmɛ naani ye.
Yakuba ka o ye minkɛ, a k'a denw taran Rasɛli ni Leya cɛ, ani baaradenmuso fla.
2 A ka baaradenmusow bla ɲa fɛ ni o ta denw ye, ka Leya ni a ta denw gban o ra, o
kɔ, a ka Rasɛli ni Yusufu gban olugu kɔ fɛ.
3 Ale yɛrɛ ka bla o bɛɛ ɲa fɛ. A k'a kinbiri gban fɔ siɲaga wolonfla, fɔ ka taga se a
kɔrɔcɛ Esawu ma.
4 Esawu borira ka na a kunbɛn, k'a boro mini a kan na, k'a fo ni kanuya ye. O fla bɛɛ
ka kɛ kasi ye.
5 Esawu k'a ɲa kɔrɔta ka musow ni denmisɛnw ye minkɛ, a ko: «Nin mɔgɔ minw bɛ
i kɔ olugu ye jɔntigiw le ye?» Yakuba ko: «Ala ka den minw di i ta jɔncɛ ma, olugu lo.»
6 Baaradenmusow gbarara, o ni o ta denw, ka na o kinbiri gban.
7 Leya ni a ta denw gbarara fana, ka na o kinbiri gban. O kɔ fɛ, Rasɛli ni Yusufu
gbarara ka na o kinbiri gban.
8 Esawu ko Yakuba ma ko: «Ne bɛnna ni bɛgankuru minw ye, o ye mun ta le ye?»
Yakuba ko: «Ne b'a fɛ ka o di i ma janko ne ko ye diya ne matigicɛ ye.»
9 Esawu ko: «Ne dɔgɔcɛ, fɛn caman bɛ ne fɛ ka ban, to ni i ta bɛganw ye.»
10 Yakuba ko: «Ɔn-ɔn, sabari! Ni a kɛra ko i yafara ne ma, sabari ka ne ta bonya mina.
O le kosɔn ne nana i kunbɛn minkɛ, ne ka i ye minkɛ, a kɛra i n'a fɔ ne ɲa lara Ala yɛrɛ
le kan. I fana ka ne kunbɛn ka ɲa.
11 Sabari ka sɔn ka ne ta bonya mina, sabu Ala ka ne sɔn fɛn caman na, foyi ma ne
dɛsɛ.»
Yakuba k'a fɔ ten k'a gbɛlɛya minkɛ, a laban Esawu sɔnna.
12 O kɔ, Esawu ko: «Ayiwa, an ye taga. An ye sira mina; ne bɛ i blasira.»
13 Yakuba ko: «Ne matigicɛ yɛrɛ k'a lɔn ko denmisɛnw ta ko ka gbɛlɛn; sagadenw
fana bɛ ne fɛ, misiden dɔw bɛ sin na. Ni an ka tagama lateliya ka tɛmɛ o baraka kan
lon kelen dɔrɔn, bɛganw bɛɛ bɛna sa.
14 O ra ne matigicɛ ye bla a ta jɔncɛ ɲa. Ne bɛna to ka taga dɔɔnin dɔɔnin, ka gban
bɛganw kɔ, ani denmisɛnw, fɔ ka taga se ne matigicɛ fɛ Seyiri mara ra.»
15 Esawu ko: «O tuma ne bɛna ne ta mɔgɔ dɔw to ni i ye.» Yakuba ko: «O kɛkun ye
mun ye sa? Ni ne ko diyara ne matigicɛ ye ka ban, o bɛ ne wasa.»
16 Ayiwa, o lon yɛrɛ, Esawu ka sira ta ka taga Seyiri mara ra.
17 Yakuba tagara Sukɔti. A k'a ta fanibon lɔ yi, ka wɛrɛ dɔw lɔ a ta bɛganw ye. O le
kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Sukɔti*.

Yakuba sera Sikɛmu

18 Yakuba bɔra Mesopotami, a ni hɛra tagara se fɔ Sikɛmu, Kanaana jamana ra. A k'a
ta fanibonw lɔ dugu ɲa fɛ.
19 A tun k'a ta fanibonw lɔ yɔrɔ min na, a nana o yɔrɔ san Hamɔri ta mɔgɔw fɛ warigbɛ
kɛmɛ. Hamɔri le ka Sikɛmu dugu sigi.
20 Yakuba ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ ra, ka o tɔgɔ la ko Ɛli Elowe Izirayɛli†.

34

Dina ni Sikɛmu ta ko

1 Ayiwa, Leya tun ka denmuso min woro Yakuba ye, ni a tɔgɔ ye ko Dina, lon dɔ, ale
le nana bɔ ko a bɛ taga a sunguru ɲɔgɔnw fɛ dugu kɔnɔ.
2 Jamanatigi Hamɔri Hevikacɛ, ale dencɛ min tɔgɔ ye ko Sikɛmu, o ka Dina ye. A k'a
mina ka jɛn ni a ye fanga ra, k'a lanɔgɔ.
3 Ayiwa, Yakuba denmuso Dina ko diyara Sikɛmu ye; a k'a kanu. A kumana a fɛ, ka
cogo bɛɛ kɛ janko ale ye a sɔrɔ k'a kɛ a muso ye.
4 A ma na ɲa, Sikɛmu tagara a fɔ a facɛ Hamɔri ye ko a ye Dina daari k'a di ale ma, a
bɛ kɛ a muso ye.

---

* **33:17 33.17** Sukɔti kɔrɔ ye ko: wɛrɛw. † **33:20 33.20** Ɛli Elowe Izirayɛli, o kɔrɔ ye ko: Ala ye Izirayɛli ta Ala ye.

5 Ayiwa, Yakuba nana a mɛn ko Sikɛmu k’a denmuso Dina mina ka la ni a ye fanga ra
k’a lanɔgɔ; nka i n’a fɔ Yakuba dencɛw tun bɛ ni bɛganw ye kongo ra, a jera o ko kan
fɔ ka na a to o ye na ka bɔ kongo ra.
6 Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu tagara Yakuba fɛ ka taga kuma a fɛ.
7 Yakuba dencɛw nana ka bɔ kongo ra, o ka o ko mɛn. O k’a mɛn minkɛ, a digira o ra,
o dimina kosɛbɛ, sabu Sikɛmu tun ka maroyakoba le kɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra; a lara ni
o dɔgɔmuso Dina ye, k’a sɔrɔ o tun man kan ka kɛ.
8 Hamɔri tagara kuma Yakuba dencɛw fɛ; a k’a fɔ o ye ko: «Aw denmuso ko diyara ne
dencɛ Sikɛmu ye. Ne bɛ aw daari aw ye a di a ma a ye kɛ a muso ye.
9 Aw ye jɛŋɔgɔnya don ni an ye; aw bɛna aw denmusow di an ma furu ra, ka an taw
fana ta ka o kɛ aw ta musow ye.
10 Aw bɛna sigi ni anw ye yan. Jamana bɛ labla aw ye, ni min ka aw diya aw bɛ o kɛ.
Aw bɛ to yan ka jago kɛ, ka dugukolo dɔw san aw yɛrɛ ye.»
11 Sikɛmu fana k’a fɔ Dina facɛ ni a balemaw ye ko: «Aw ye sɔn ka nin kelen kɛ ne
ye. Ni aw ka fɛn o fɛn ɲini ne fɛ, ne bɛna o di.
12 Ni a ka aw diya, aw ye furunaforoba dɔ fɔ, ani wari caman; ne bɛna o bɛɛ di aw
ma, janko aw ye muso di ne ma dɔrɔn.»
13 Yakuba dencɛw ka Sikɛmu ni a facɛ Hamɔri jaabi ni janfa kumaw le ye, sabu Sikɛmu
ka o balemamuso Dina lanɔgɔ minkɛ, o ma diya o ye.
14 O ko Hamɔri ni Sikɛmu ma ko: «Ka an dɔgɔmuso di cɛ kɛnɛsigibari ma, o ye ko dɔ
le ye an tɛ se ka min kɛ. O ye maroya le ye an fɛ.
15 Aw ka min fɔ, an tɛ se ka sɔn o ma, fɔ aw ye kɛ i ko anw; o kɔrɔ ye ko aw ra cɛdenw
bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi.
16 Ayiwa, ni aw sɔnna o ma, o tuma ra an bɛna an denmusow di aw ma, an fana bɛna
aw taw ta. An bɛna sigi aw fɛ, an bɛɛ bɛna kɛ mɔgɔ kelen ye.
17 Nka ni aw ma sɔn an ta kuma ma, ka kɛnɛsigi, o tuma an bɛna an denmuso ta ka
taga ni a ye.»
18 Ayiwa, o kuma bɛnna Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu ma.
19 Sikɛmu ka o ko mina a sɔbɛ ra, sabu Yakuba denmuso ko tun ka diya a ye. O ta so
kɔnɔ, mɔgɔ bɛɛ fana tun bɛ Sikɛmu jatera.
20 Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu tagara dugu donda* ra, ka taga kuma dugumɔgɔw fɛ. O
ko:
21 «Nin mɔgɔw nana ni ŋaninyaŋuman le ye an fɛ. An ye a to o ye sigi an ta jamana
ra, ka jago kɛ; an ta jamana ka bon, o sigiyɔrɔ tɛna fɔn. An bɛna o denmusow furu, an
fana bɛna an taw di o ma.
22 Nka ni an ta cɛw bɛɛ kelen kelen ma kɛnɛsigi i n’a fɔ olugu k’a kɛ cogo min na, o
tɛna sɔn ka sigi ni an ye, an ye kɛ mɔgɔ kelen ye.
23 Ni o sigira an fɛ, o ta bɛganw, ni o borofɛnw, ni o ta misiw bɛɛ tɛna kɛ an ta ye wa?
O ka min fɔ an ye sɔn o ma, janko o ye to ni an ye.»
24 Dugumɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ dugu donda ra, o bɛɛ sɔnna Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu
ta kuma ma. Min o min tun nana dugu donda ra, olugu bɛɛ kɛnɛsigira.
25 Ayiwa, o kɛnɛsiginin tere sabanan, ka jori dimi to o kan, Yakuba dencɛ fla, Simeyɔn
ni Levi, Dina kɔrɔcɛw, olugu ka o ta muruw ta ka taga ben dugumɔgɔw kan, ka cɛw bɛɛ
faga, k’a sɔrɔ dugumɔgɔw tun m’a lɔn ko o ko ŋɔgɔn bɛna se o ma.
26 O ka Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu fana faga, ka o dɔgɔmuso Dina labɔ Sikɛmu ta bon
kɔnɔ ka taga ni a ye.
27 Yakuba dencɛ tɔw ka suw ta fɛnw bɛɛ bɔ o ra, ka dugumɔgɔw ta fɛnw bɛɛ cɛ, sabu
Sikɛmu tun ka o dɔgɔmuso lanɔgɔ.
28 O ka o ta bɛganw ta, ani o ta misiw, ani o ta faliw; fɛn o fɛn tun bɛ dugu kɔnɔ, ani
fɛn o fɛn tun bɛ forow ra, o ka o bɛɛ ta.
29 O ka o ta naforo bɛɛ cɛ, ani o ta denw, ani o ta musow, ani fɛn o fɛn tun bɛ o ta so
kɔnɔ.
30 Yakuba ko Simeyɔn ni Levi ma ko: «Aw ka ne hakiri ŋagami, sabu aw bɛna ne ko
gboya jamana mɔgɔw ye, Kanaanakaw, ani Perezikaw. Ne ta mɔgɔw man ca; o bɛna
lajɛn ne kama, ka ne ni ne ta somɔgɔw bɛɛ faga ka ban.»
31 Yakuba dencɛw k’a jaabi ko: «Mun kosɔn o ka an dɔgɔmuso kɛ i ko jatɔmuso?»

35

Ala ka Yakuba tɔgɔ kɛ Izirayɛli ye

1 Ayiwa, lon dɔ, Ala kumana Yakuba fɛ, ko: «Wuri ka taga Betɛli, ka taga sigi o yɔrɔ
ra; ni i sera yi, i bɛ sarakabɔnan dɔ lɔ ne ye, ne Ala min ka ne yɛrɛ yira i ra, i boritɔ i
kɔrɔcɛ Esawu ɲa.»
2 Yakuba kumana a ta somɔgɔw fɛ, ani a nɔfɛmɔgɔw bɛɛ; a ko: «Batofɛn wɛrɛ minw
bɛ aw fɛ, aw ye o bɛɛ labɔ yan. Aw ye aw yɛrɛ saninya, ka fani wɛrɛ don aw yɛrɛ ra;
3 sabu an bɛna wuri ka taga Betɛli, ne bɛ taga sarakabɔnan dɔ lɔ Ala ye, Ala min ka
ne ta daariri lamɛn ka ne dɛmɛ ne ta sɛgɛ wagati ra, ani ka to ne fɛ ne ta tagama ra.»
4 Batofɛn wɛrɛ minw tun bɛ Yakuba ta mɔgɔw fɛ, o ka o bɛɛ bɔ ka o di Yakuba ma,
ani tororanɛgɛ minw tun bɛ o torow ra. Yirisunba min bɛ Sikɛmu dugu kɔrɔ, Yakuba
ka dinga sogi ka o dogo o yirisunba jukɔrɔ.
5 O kɔ, o wurira ka taga. Ala ka siranyaba bla o yɔrɔ dugumɔgɔw bɛɛ ra. O si ma sɔn
ka gban Yakuba ta mɔgɔw kɔ, ko o bɛ o kɛrɛ.
6 Yakuba ni a nɔfɛmɔgɔw bɛɛ tagara se Luzi; o dugu tɔgɔ le ye fana ko Betɛli, a bɛ
Kanaana jamana ra.
7 Yakuba ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ ra, ka o tɔgɔ la ko: Ɛli Betɛli*; ko sabu Ala k'a
yɛrɛ yira ale ra o yɔrɔ ra, tuma min na ale tun bɛ borira a kɔrɔcɛ ɲa.
8 Ayiwa, Rebeka ta lamɔbamuso min tun ye Debora ye, o sara. O k'a su don Betɛli
kɔrɔ, yirisunba dɔ kɔrɔ, o yirisunba tɔgɔ le nana la ko kasi yirisunba.
9 Ala k'a yɛrɛ yira Yakuba ra tuun, ka baraka don a ra, a nanin kɔ ka bɔ Mesopotami
jamana ra.
10 Ala ko a ma ko: «I tɔgɔ ye ko Yakuba, nka i tɔgɔ tɛna kɛ Yakuba ye tuun. I tɔgɔ bɛna
la ko Izirayɛli.» Ala ka Yakuba tɔgɔ la ko Izirayɛli o cogo le ra.
11 Ala k'a fɔ a ye tuun ko: «Ne le ye Ala Sebɛɛtigi ye. I bɛna den caman sɔrɔ; siya dɔ
bɛna bɔ i ra, ani jamana caman mɔgɔw. Masaw bɛna bɔ i ta duruja ra.
12 Ne ka jamana min di Iburahima ni Isiyaka ma, ne bɛna o jamana di i ma. I ta den
minw bɛna na i kɔ fɛ, ne bɛna a di olugu fana ma.»
13 Ayiwa, Ala kumana Yakuba fɛ yɔrɔ min na, a bɔra a kɔrɔ o yɔrɔ ra ka taga.
14 Ala tun kumana ni Yakuba ye yɔrɔ min na, Yakuba ka kabakuruba dɔ lɔ o yɔrɔ ra
k'a kɛ hakirijigifɛn ye, ka rɛzɛnji kɛ saraka ye ka o bɔn a kan, ani turu.
15 Ala kumana a fɛ yɔrɔ min na, Yakuba ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Betɛli.

Boniyaminu worocogo, ani Rasɛli ta saya

16 Ayiwa, Yakuba ni a ta mɔgɔw nana bɔ Betɛli ka taga yɔrɔ wɛrɛ. O ni Efirata dugu
cɛ belen tun ka jan dɔɔnin. Rasɛli jigira o yɔrɔ ra, nka a jigiko gbɛlɛyara kosɛbɛ.
17 Ka tin dimi to a ra, tinminamuso ko a ma ko: «I kana siran, i ka dencɛ wɛrɛ sɔrɔ.»
18 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Rasɛli tun bɛ ɲini ka sa ka ban. K'a satɔ to, a ka den tɔgɔ la ko:
Bɛni Ɔni; nka kɔ fɛ facɛman nana den tɔgɔ la ko: Boniyaminu†.
19 Ayiwa, Rasɛli sara o yɔrɔ le ra. O k'a su don Efirata dugu sira ra. Efirata dugu tɔgɔ
le nana la ko Bɛtilɛhɛmu.
20 Yakuba ka kabakuruba dɔ lɔ Rasɛli ta kaburu kunna, ka o kɛ hakirijigifɛn ye. O
kabakuru le kɛra Rasɛli ta kaburu hakirijigifɛn ye. A bɛ yi hali bi.

Yakuba dencɛw

21 Yakuba‡ bɔra o yɔrɔ ra minkɛ, a tagara a ta fanibonw lɔ, fɔ ka taga tɛmɛ Migidali
Edɛri yɔrɔ kan.
22 Ayiwa, ka Yakuba to o yɔrɔ ra, Rubɛn tagara jɛn ni Bila ye, min tun ye a facɛ ta
jɔnmuso dɔ ye; Yakuba bɔra o ko kala ma.
Yakuba dencɛw tun ye cɛ tan ni fla:
23 Leya dencɛw flɛ nin ye: a ka dencɛ fɔlɔ min woro Yakuba ye, o ye Rubɛn ye, o kɔ,
Simeyɔn, ani Levi, ani Zuda, ani Isakari, ani Zabulɔn.
24 Rasɛli dencɛw tun ye Yusufu ni Boniyaminu ye.
25 Rasɛli ta baaradenmuso Bila dencɛw tun ye Dan ni Nɛfitali ye.
26 Leya ta baaradenmuso Zilipa dencɛw tun ye Gadi ni Asɛri ye.
Olugu le ye Yakuba dencɛw ye, minw worora Mesopotami§.

Isiyaka ta saya

27 Ayiwa, Yakuba tagara se a facɛ Isiyaka kɔrɔ Mamire ta yɔrɔ ra, Kiriyati Araba dugu
kɔrɔ; o dugu le ye Heburɔn ye fana. Iburahima ni Isiyaka tun sigira o dugu le ra.
28 Isiyaka si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san biseegi.

---

* **35:7 35.7** Ɛli Betɛli kɔrɔ ye ko: Betɛli ta Ala. † **35:18 35.18** Bɛni Ɔni kɔrɔ ye ko: dencɛ min sɔrɔra tɔɔrɔ ra. Boniyaminu kɔrɔ ye ko: dencɛ min bɛ ne kininboro fɛ, walama dencɛ min ko ka gbɛlɛn ne ma. ‡ **35:21 35.21** Yakuba: A sɛbɛra heburukan na ko Izirayɛli. § **35:26 35.26** Boniyaminu le ma woro Mesopotami.

29 O kɔ, a sara, ka fara a bɛmacɛ tɔw kan. A tun kɔrɔra kosɛbɛ fɔ ka sijan sɔrɔ. A dencɛw Esawu ni Yakuba k'a su don.

36

Esawu tagara sigi Edɔmu jamana ra

1 Esawu ta denw ye nin ye; ale le bɛ wele fana ko Edɔmu.
2 Esawu k'a ta musow ta Kanaanaka sunguruw le ra. A muso dɔ tɔgɔ tun ye ko Ada;
ale tun ye Hɛtikacɛ Elɔn denmuso le ye. Dɔ tɔgɔ tun ye ko Olibama; ale tun ye Ana
denmuso ye; Ana yɛrɛ facɛ tun ye Sibeyɔn ye. Sibeyɔn tun ye Hevika le ye.
3 Esawu muso sabanan kɛra Basimati ye. Ale tun ye Sumayila denmuso dɔ ye. Nebayɔti
dɔgɔmuso tun lo.
4 Esawu muso Ada ka Elifazi woro Esawu fɛ. A muso Basimati ka Rewɛli woro.
5 Olibama ka Yehusi woro, ani Yalamu, ani Kore. Olugu le ye Esawu dencɛw ye, minw
worora a fɛ Kanaana jamana ra.
6 Ayiwa, lon dɔ, Esawu k'a ta musow ta, ani a dencɛw, ani a denmusow, ani a ta
somɔgɔw bɛɛ, ani a ta sagaw ni a ta baw, ani a ta misiw bɛɛ, ani a tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ
Kanaana jamana ra; a wurira ka taga jamana wɛrɛ ra, yɔrɔjan, ka bɔ a dɔgɔcɛ Yakuba
kɔrɔ.
7 O fla borofɛnw caya kosɔn, o tun tɛ se ka to ɲɔgɔn kan. Yɔrɔ tun ka dɔgɔ o ta bɛganw
ma.
8 O le kɛra sababu ye k'a to Esawu tagara sigi Seyiri kuruyɔrɔw ra. Esawu le bɛ wele
fana ko Edɔmu.

Esawu ta denw

9 Ayiwa, Esawu le ye Edɔmukaw bɛmacɛ ye. A ta durujaw ye nin ye, k'a siginin to
Seyiri kuruyɔrɔw ra:
10 Esawu dencɛw tɔgɔw ye nin ye: Elifazi, ale ye Esawu ta muso Ada dencɛ ye; Rewɛli,
o ye Esawu ta muso Basimati dencɛ ye.
11 Elifazi yɛrɛ ta denw kɛra Teman ye, ani Omaru, ani Sefo, ani Getamu, ani Kenazi.
12 Esawu dencɛ Elifazi tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min tun ye Timina ye, ale
le ka Amalɛki woro Elifazi ye.
Olugu le ye Esawu ta muso Ada mamadenw ye.
13 Rewɛli dencɛw flɛ nin ye: Nahati, ani Zeraki, ani Sama, ani Miza.
Olugu le ye Esawu ta muso Basimati mamadenw ye.
14 Esawu ta muso Olibama, Sibeyɔn denmuso Ana ta denmuso, ale ka dencɛ minw
woro Esawu fɛ, olugu flɛ nin ye: Yehusi, ani Yalamu, ani Kore.
15 Ayiwa, Esawu dencɛ minw kɛra kuntigiw ye, olugu ye nin ye: Esawu dencɛ fɔlɔ
Elifazi dencɛw ra, minw kɛra kuntigiw ye, o ye Teman, ani Omaru, ani Sefo, ani Kenazi,
16 ani Kore, ani Getamu, ani Amalɛki.
Olugu le ye Elifazi dencɛw ye, minw kɛra kuntigiw ye Edɔmu jamana ra. Olugu le ye
Esawu ta muso Ada mamadenw ye.
17 Esawu dencɛ Rewɛli dencɛ minw kɛra kuntigiw ye, olugu flɛ nin ye: Nahati kɛra
gbatigi ye, ani Zeraki, ani Sama, ani Miza.
Olugu le ye Rewɛli dencɛw ye, minw kɛra kuntigiw ye Edɔmu jamana ra. Olugu le ye
Esawu ta muso Basimati mamadenw ye.
18 Esawu ta muso Olibama dencɛ minw kɛra kuntigiw ye, olugu flɛ nin ye: Yehusi kɛra
gbatigi ye, ani Yalamu, ani Kore.
Olugu le ye Esawu ta muso Olibama, Ana denmuso dencɛw ye, minw kɛra kuntigiw
ye.
19 Ayiwa, olugu le ye Esawu dencɛw ye, ani o ta kuntigiw. Olugu le ye Edɔmukaw ye.

Seyiri dencɛw

20 Ayiwa, mɔgɔ minw kɔnna ka sigi Edɔmu jamana ra, o ye Seyiri dencɛw le ye. Ale
tun ye Hɔrika ye. A dencɛw tun ye Lotan ye, ani Sobali, ani Sibeyɔn, ani Ana,
21 ani Disɔn, ani Esɛri, ani Disan. Hɔrikaw ta kuntigiw le ye olugu ye. Seyiri dencɛw
lo; o tun siginin bɛ Edɔmu jamana ra.
22 Lotan dencɛw tun ye Hɔri ni Hemamu ye. Lotan balemamuso tun ye Timina ye.
23 Sobali dencɛw flɛ nin ye: Aliban ni Manati, ani Ebali, ani Sefo, ani Onamu.
24 Sibeyɔn dencɛw flɛ nin ye: Aya, ani Ana. Lon dɔ, o Ana tɔgɔ le tagara bɔ bununji
gbanninman dɔ kan kongo kɔnɔ, k'a to a bɛ a facɛ Sibeyɔn ta faliw kɔrɔsira.
25 Ana dencɛ tun ye Disɔn ye; a denmuso tun ye Olibama ye.
26 Disɔn dencɛw flɛ nin ye: Hemedan, ani Ɛsiban, ani Itiran, ani Keran.
27 Esɛri dencɛw tun ye Bilan, ani Zavan, ani Akan ye.

28 Disan dencɛw tun ye Usi ye, ani Aran.
29 Hɔrikaw ta kuntigiw flɛ nin ye: Lotan, ani Sobali, ani Sibeyɔn, ani Ana,
30 ani Disɔn, ani Esɛri, ani Disan. Olugu le ye Hɔrikaw ta kuntigiw ye Seyiri ta jamana ra.

Edɔmu masacɛw

31 Sani masacɛ dɔ ye sigi Izirayɛlimɔgɔw kunna, masacɛ minw sigira Edɔmu mara kunna, olugu flɛ nin ye:
32 Behɔri dencɛ Bela, ale sigira masaya ra Edɔmu; a ta dugu tɔgɔ tun ye ko Dinaba.
33 Bela nana sa minkɛ, Zera dencɛ Yobabu, min bɛ bɔ Bɔsira, ale sigira a nɔ ra.
34 Yobabu nana sa minkɛ, Husamu sigira a nɔ ra; ale tun bɔra Temankaw ta jamana ra.
35 Husamu nana sa minkɛ, Bedadi dencɛ Hadadi sigira a nɔ ra; ale le ka Madiyankaw kɛrɛ ka se o ra Mohabu mara ra. A ta dugu tɔgɔ tun ye ko Aviti.
36 Hadadi nana sa minkɛ, Samula min tun bɛ bɔ Masireka, ale sigira a nɔ ra.
37 Samula nana sa minkɛ, Sawuli min tun bɛ bɔ Rehobɔti, bada ra, ale sigira a nɔ ra.
38 Sawuli nana sa minkɛ, Akibɔri dencɛ Bahali Hanani sigira a nɔ ra.
39 Akibɔri dencɛ Bahali Hanani nana sa minkɛ, Hadari sigira a nɔ ra; a ta dugu tɔgɔ tun ye Pawu. A musɔ tɔgɔ tun ye ko Metabɛli; Metabɛli tun ye Matɛrɛdi denmusɔ ye, Matɛrɛdi tun ye Mezahabu denmusɔ ye.
40 Ayiwa, kuntigi minw bɔra Esawu dencɛw ra ka kaɲa ni o ta gbaw, ani o ta sigiyɔrɔw, ani o tɔgɔw ye, o kuntigiw flɛ nin ye: Timina, ani Aliva, ani Yetɛti,
41 ani Olibama, ani Ela, ani Pinɔn,
42 ani Kenazi, ani Teman, ani Mibisari,
43 ani Magidiyɛli, ani Iramu.
Olugu le kɛra Edɔmu mara kuntigiw ye; o bɛɛ sigira o ta mara ra.
Esawu le kɛra o Edɔmukaw bɛmacɛ ye.

37

Yusufu ta sikow

1 Ayiwa, Yakuba sigira Kanaana jamana ra. A facɛ fana tun sigira o jamana le ra.
2 Yakuba dencɛw ta kow flɛ nin ye.
Ka Yusufu si to san tan ni wolonfla, a tun bɛ sagaw ni baw gbɛnna ni a kɔrɔcɛw ye. A tun bɛ ni a facɛ ta jɔnmusɔ Bila ni Zilipa dencɛw le ye. Olugu tun bɛ ko bɛnbari minw kɛ, Yusufu tun bɛna o bɛɛ lakari a facɛ ye.
3 Yusufu ko le tun ka di Yakuba* ye ka tɛmɛ a ta den tɔw bɛɛ kan, sabu a tun ka Yusufu sɔrɔ k'a kɔrɔnin to; o kosɔn Yakuba tun ka forokiya ɲumannin ɲɛgɛnɲɛgɛnman dɔ karan Yusufu ye.
4 Yusufu kɔrɔcɛw k'a ye ko o facɛ bɛ Yusufu le kanuna ka tɛmɛ olugu kan minkɛ, o ka Yusufu kɔninya; hali kumaɲuman yɛrɛ tun tɛ se ka bɔ o da ra k'a fɔ Yusufu ye tuun.
5 Lon dɔ, Yusufu nana siko dɔ kɛ; a ka o lakari a kɔrɔcɛw ye minkɛ, o ka dɔ fara o ta kɔninya kan.
6 A k'a fɔ o ye ko: «Aw ye sabari ka ne ta siko lamɛn!
7 Ne sikora k'a ye ko an tun bɛ foro ra, an bɛ siman tigɛra k'a siri. Ne ta simansiri nana wuri ka lɔ, aw ta simansiriw nana ne ta lamini ka biribiri a kɔrɔ k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ a bonyara.»
8 Yusufu kɔrɔcɛw ko: «O tuma ele bɛ a miiri ko ele le bɛna sigi an kunna ka kɛ an ta masacɛ ye kɛ.» O k'a kɔninya tuun o siko kosɔn, ani o kumaw kosɔn.
9 Ayiwa, Yusufu nana siko dɔ wɛrɛ kɛ; a ka o fana fɔ a kɔrɔcɛw ye. A ko: «Ne ka siko dɔ wɛrɛ kɛ tuun; ne ka tere ni karo ni lolo tan ni kelen ye, o nana o yɛrɛ majigi ne kɔrɔ.»
10 A ka o siko fɔ a facɛ ni a kɔrɔcɛw ye. A facɛ sɔngɔra a ra, k'a fɔ a ye ko: «Nin siko kɔrɔ le ye di? O tuma i b'a fɛ ne ni i bamusɔ ni i kɔrɔcɛw, an bɛɛ le ye na an kinbiri gban ele kɔrɔ kɛ?»
11 A ɲangboya donna a kɔrɔcɛw ra; nka a facɛ ka o kumaw to a yɛrɛ kɔnɔ.

Yusufu kɔrɔcɛw k'a fiyeere

12 Ayiwa, Yusufu kɔrɔcɛw tun tagara Sikɛmu ni o facɛ ta bɛganw ye.
13 Lon dɔ, Yusufu facɛ Yakuba† ko a ma ko: «I kɔrɔcɛw tagara ni bɛganw ye Sikɛmu; na, ne bɛ i ci o fɛ.» Yusufu nana.

---

* **37:3 37.3** Yakuba, walama Izirayɛli. † **37:13 37.13** Yakuba, walama Izirayɛli.

14 Yakuba ko: «Taga a flɛ, ni i kɔrɔcɛw ka kɛnɛ, ani ni foyi tɛ bɛganw na; i ye na o
kibaroya fɔ ne ye.»
A ka Yusufu ci ka taga. A bɔra Heburɔn kɛnɛgbɛyɔrɔ ra ka taga Sikɛmu.
15 Ayiwa, cɛ dɔ tagara bɛn ni Yusufu yaalayaalatɔ ye kongo kɔnɔ. A k'a ɲininka ko:
«Ele bɛ mun le ɲinina?»
16 Yusufu ko: «Ne bɛ ne kɔrɔcɛw le yɔrɔ ɲinina. O bɛ min le? Sabari ka o yɔrɔ yira
ne ra.»
17 Cɛ ko: «O bɔra yan; sabu ne tun k'a mɛn o fɛ ko o bɛ taga Dotan.»
Yusufu tagara o kɔ ka taga o sɔrɔ Dotan.
18 A kɔrɔcɛw k'a ye yɔrɔjan a bɛ nana. Sani a ye se o ma, o ka janfa siri a kama ko o
b'a faga.
19 O ko: «An ta sikobagawara natɔ ye nin ye.
20 Aw ye na an ye a faga, k'a firi kɔlɔnkolon dɔ kɔnɔ. An bɛ taga a fɔ ko wara dɔ le
k'a faga k'a domu. A ta sikow bɛna kɛ min ye, an bɛna o ye.»
21 Rubɛn ka o kuma mɛn minkɛ, ale tun b'a fɛ ka Yusufu kisi ka bɔ o boro; a ko: «An
kana a to a ye sa.»
22 Rubɛn k'a fɔ tuun ko: «Aw kana a faga; aw ye a firi kɔlɔnkolon kɔnɔ, kongo kɔnɔ
yan; aw kana aw boro se a ma.»
Rubɛn tun b'a fɛ ka na Yusufu labɔ dogo ra o kɔ fɛ, ka sekɔ ni a ye ka taga a di a facɛ
ma.
23 Ayiwa, Yusufu nana se o kɔrɔ minkɛ, o k'a ta forokiya ɲumannin ɲɛgɛnɲɛgɛnman
sama ka bɔ a kan na.
24 O k'a mina k'a firi kɔlɔnkolon kɔnɔ. Ji foyi tun tɛ kɔlɔn kɔnɔ.
25 O kɔ, o sigira ka domuni kɛ. O nana flɛri kɛ, ka Sumayila ta mɔgɔ dɔw natɔ ye ni
o ta ɲɔgɔmɛw ye ka bɔ Galadi. Wusunanw, ani kasadiyananw, ani latikɔlɔn tun bɛ o ta
doniw na ɲɔgɔmɛw kɔ ra. O tun bɛ tagara ni o ye Misiran.
26 O ra, Zuda k'a fɔ a balemaw ye ko: «Ni an ka an dɔgɔnin faga k'a dogo, o bɛna mun
le ɲa an ye?
27 Aw y'a to an y'a fiyeere Sumayila ta mɔgɔw ma. An kana an boro se a ma k'a faga,
sabu an dɔgɔnin lo, an yɛrɛ dɔ lo.»
A balema tɔw sɔnna a ta kuma ma.
28 Madiyanka jagokɛbagaw, Sumayila ta mɔgɔw, olugu tɛmɛtɔ, o ka Yusufu sama k'a
labɔ kɔlɔn kɔnɔ, k'a fiyeere olugu ma warigbɛ mugan. Sumayila ta mɔgɔw k'a san ka
taga ni a ye Misiran.
29 Ayiwa, Rubɛn sekɔra ka na kɔlɔnda ra, ko a bɛna Yusufu labɔ. A nana a ye ko
Yusufu tɛ kɔlɔn kɔnɔ tuun. A jusu kasira, fɔ a k'a ta derege mina k'a faran.
30 A nana a dɔgɔcɛw fɛ ka na a fɔ o ye ko: «E! Den tɛ kɔlɔn kɔnɔ tuun! Ne bɛna taga
min ni nin ko ye?»
31 O ka Yusufu ta forokiyanin ta, ka bakɔrɔnin dɔ faga, ka forokiyanin don o jori ra.
32 O kɔ, o ka Yusufu ta forokiyanin bla ka taga a di a facɛ ma k'a fɔ a ye ko: «An ka
forokiya nin ye kongo kɔnɔ; a flɛ ni a kɛra i dencɛ ta forokiya lo walama ni o tɛ.»
33 Yakuba k'a flɛ, k'a ye ko a dencɛ ta derege lo. A ko: «E! Ne dencɛ ta derege lo; wara
dɔ le k'a domu. E! Wara dɔ le ka Yusufu tigɛtigɛ tan!»
34 Yakuba k'a ta derege mina k'a faran, ka bɔrɔ dɔ don a yɛrɛ ra, ka kasi a dencɛ saya
ko ra tere caman.
35 A dencɛw ni a denmusow nana ko o bɛna a jusu saaro, nka a tun t'a fɛ mɔgɔ si ye a
jusu saaro. A tun b'a fɔra ko: «Ne bɛna to kasi le ra fɔ ka na sa ka taga lahara ne dencɛ
nɔ fɛ.» A tora ka kasi.
36 Ayiwa, Madiyanka jagokɛbagaw tagara Yusufu fiyeere Misiran, Farawona ta sorasiw
kuntigiba ma; o tɔgɔ ye ko Potifari.

38

Zuda ni Tamari ta ko

1 Ayiwa, wagati dɔ nana kɛ, Zuda bɔra a balemaw kɔrɔ, ka taga sigi Adulamu, cɛ dɔ
kɔrɔ, o cɛ tɔgɔ ye ko Hira.
2 Zuda ka Kanaanaka sunguru dɔ ye o dugu ra, a facɛ tɔgɔ ye ko Suwa. A ka o sunguru
furu, ka jɛn ni a ye.
3 Muso nana kɔnɔ ta, ka dencɛ woro. A ka den tɔgɔ la ko Ɛri.
4 A nana kɔnɔ wɛrɛ ta, ka dencɛ wɛrɛ woro. A ka o tɔgɔ la ko Onan.
5 A nana kɔnɔ wɛrɛ ta tuun ka dencɛ wɛrɛ woro. A ka o tɔgɔ la ko Sela. O den
worotuma ra, Zuda tun bɛ Kesibu dugu kɔnɔ.

6 Ayiwa, Zuda nana muso dɔ furu ka o di a dencɛ fɔlɔ Ɛri ma. O muso tɔgɔ tun ye ko
Tamari.
7 Nka Zuda dencɛ fɔlɔ kɛra mɔgɔjugu ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ; o kosɔn, Matigi Ala ka
saya lase a ma.
8 Zuda k'a fɔ a dencɛ flanan Onan ye ko: «I kɔrɔcɛ muso ta ka jɛn ni a ye, sabu i
nimɔgɔmuso lo; janko i ye den sɔrɔ ni a ye i kɔrɔcɛ nɔ ra, ka duruja to i kɔrɔcɛ kɔ.»
9 Ayiwa, Onan k'a ye ko o den tɛna kɛ ale yɛrɛ ta ye; o ra, ni a tun bɛ jɛn ni a
ninmɔgɔmuso ye, a tun bɛ lawa bɔn dugu ma, janko muso kana kɔnɔ ta ka duruja
to a kɔrɔcɛ kɔ.
10 Onan tun bɛ min kɛra, o ma diya Matigi Ala ye. Ala ka saya lase ale fana ma.
11 Zuda k'a ye ten minkɛ, a ko Tamari ma ko: «I kana cɛ wɛrɛ ta; taga to i facɛ ta so,
sani k'a to ne dencɛ Sela ye ɲanatigɛ. Ni a ka ɲanatigɛ, ne bɛna i di ale ma.» Zuda ka
o fɔ, sabu a tun bɛ siranna; a tun t'a fɛ Sela ye Tamari furu janko ale fana kana na sa i
n'a fɔ a kɔrɔcɛ tɔw.
Tamari tagara to a facɛ ta so.
12 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, Zuda ta muso sara. O muso tun ye Suwa denmuso le ye.
Sangakow nana nɔgɔya minkɛ, ani Zuda jusu sumana tuma min na, Zuda tagara a ta
sagasikanbagaw fɛ Timina dugu kɔnɔ, a ni a tericɛ Hira, min bɛ bɔ Adulamu.
13 Ayiwa, dɔ nana a fɔ Tamari ye ko a burancɛ Zuda bɛ tagara Timina, ka taga a ta
sagaw si kan.
14 Tamari ka o mɛn minkɛ, a k'a ta firiya faniw bɔ a yɛrɛ ra, ka lankana dɔ biri a kun
na, k'a yɛrɛ datugu, ka taga sigi Enayimu dugu donda ra, Timina dugu sira ra, k'a yɛrɛ
kɛ i ko jatɔmuso. Tamari ka o kɛ, sabu a k'a ye ko Sela kɔrɔyara, nka Zuda ma sɔn ka
ale di a ma, ale ye kɛ a muso ye.
15 Ayiwa, Zuda tɛmɛtɔ nana Tamari siginin ye; a kɛra a ɲa na ko jatɔmuso dɔ lo, sabu
Tamari tun k'a ɲa datugu.
16 Zuda k'a siginin ye sirada ra, a m'a lɔn ko a buranmuso lo. A ko a ma ko: «A to ne
ye jɛn ni i ye.» Tamari ko: «Ni i ka jɛn ni ne ye, i bɛna mun le di ne ma?»
17 Zuda ko: «Ne bɛna badennin kelen bɔ ne ta baw ra ka o sama i ma.» Tamari ko: «I
bɛ mun le di ne ma a sarati ye, sani i ye na a sama ne ma?»
18 Zuda ko: «Ele yɛrɛ b'a fɛ ne ye mun le di i ma a sarati ye?» Tamari ko: «I tɔgɔ
tagamasiyɛn bɛ fɛn min kan, ani a juru, ani bere min bɛ i boro, olugu di ne ma.»
Zuda ka o fɛnw di a ma, ka jɛn ni a ye. Tamari ka kɔnɔ ta Zuda fɛ o cogo le ra.
19 O kɔ, Tamari wurira ka taga. A k'a ta faniw bɔ a yɛrɛ ra, k'a ta firiya faniw don
tuun.
20 Ayiwa, kɔ fɛ, Zuda nana badennin di a tericɛ Adulamukacɛ ma, ko a ye na a di muso
ma, ani ale ka fɛn minw di muso ma, ka o mina ka na. Cɛ tagara, a ma muso ye.
21 A ka o yɔrɔ mɔgɔw ɲininka ko: «Jatɔmuso min bɛ to ka sigi Enayimu dugu donda
ra, sirada ra, a bɛ min le?» Mɔgɔw ko: «Jatɔmuso si ma sigi yan ka ye.»
22 Ayiwa, a sekɔra ka taga a fɔ Zuda ye ko: «Ne ma muso ye dɛ! Ne k'a yɔrɔ mɔgɔw
ɲininka; o ko: ‹Jatɔmuso si ma sigi yan ka ye.› »
23 Zuda ko: «A ye to ni o fɛnw ye. An kana maroya ɲini ka se an yɛrɛ ma. Ne kɔni k'a
ta badennin ci a ma, nka ele m'a ye!»
24 Ayiwa, karo saba tɛmɛnin kɔ, o nana a fɔ Zuda ye ko: «I buranmuso Tamari ka
jatɔya kɛ; sisan a ye nin ye, a ka kɔnɔ ta yɛrɛ.» Zuda ka o kuma mɛn minkɛ, a ko: «Aw
ye taga a mina ka bɔ ni a ye kɛnɛ ma, o ye a jɛni.»
25 O ko o bɛ taga Tamari mina ka bɔ ni a ye minkɛ, a ka mɔgɔ bla k'a fɔ a burancɛ ye
ko: «Nin tagamasiyɛn ni nin bere ye mɔgɔ min ta ye, ne ka kɔnɔ ta o tigi le fɛ. Sabari
ka nin tagamasiyɛn ni a juru, ni nin bere tigi ɲini, k'a lɔn jɔn ta lo.»
26 Zuda ka fɛnw flɛ k'a ye ko ale yɛrɛ ta lo. A ko: «Ne jarakira ka tɛmɛ Tamari kan.
Can lo, sabu ne tun ka kan k'a furu ne dencɛ Sela ma, nka ne ma o kɛ.»
Zuda ma jɛn ni Tamari ye o kɔ tuun.
27 Ayiwa, a jigiwagati ra, denw kɛra flaninw ye.
28 A jigitɔ, den kelen k'a boro bɔ; tinminamuso ka ale boro mina ka jese wulenman
dɔ siri a ra, k'a fɔ ko: «Nin le ye fɔlɔ ye.»
29 Nka den k'a boro sama k'a don yi tuun. A flaninɲɔgɔn bɔra. Tinminamuso ko: «Ele
le ka sira dayɛlɛ kɛ!» A k'a tɔgɔ la ko Perɛsi*.
30 O kɔ, a dɔgɔnin bɔra, ni jese wulenman sirinin ye a boro ra. O ka ale tɔgɔ la ko
Zeraki.

* **38:29 38.29** Perɛsi kɔrɔ ye ko: wo; walama ko: k'a dayɛlɛ.

39

O ka Yusufu fiyeere Potifari ma

1 Ayiwa, Sumayila ta mɔgɔw tagara ni Yusufu ye Misiran. Misirankacɛ Potifari,
Farawona ta sorasiw kuntigiba, ale ka Yusufu san Sumayila ta mɔgɔw fɛ; olugu le tun
tagara nin Yusufu ye.
2 Matigi Ala tora ni Yusufu ye k'a ta kow bɛɛ ɲa a boro. A tun bɛ a matigicɛ Misirankacɛ
Potifari ta so le kɔnɔ.
3 A matigicɛ nana a ye ko Matigi Ala bɛ ni Yusufu ye; ko ni a k'a boro don fɛn o fɛn
na, Ala bɛ o ɲa a boro.
4 Yusufu ko nana diya a matigicɛ ye, fɔ a k'a sigi a ta so kunna, k'a borofɛnw bɛɛ
karifa a ma.
5 Kabini Potifari ka Yusufu sigi a ta so kunna, ani a borofɛnw bɛɛ kunna, Matigi Ala
ka baraka don Misirankacɛ Potifari ra, k'a ta so koŋaw bɛɛ ɲa Yusufu kosɔn. Matigi Ala
ta baraka lara Potifari borofɛnw bɛɛ kan, sokɔnɔfɛnw, ani forokɔnɔfɛnw bɛɛ.
6 A kɛra ten minkɛ, Potifari k'a ta so koŋaw bɛɛ to Yusufu boro. A tun tɛ maga foyi ra,
ni a yɛrɛ ta domuni dɔrɔn tɛ.
Yusufu tun ye kanbelen cɛɲumanba le ye; a fari tun dakaŋanin lo, a ɲada fana tun cɛ
ka ɲi.

Potifari muso ɲabɔra Yusufu fɛ

7 Wagati dɔ nana kɛ, Yusufu matigicɛ ta muso ɲabɔra Yusufu fɛ. A ko Yusufu ye jɛn
ni ale ye.
8 Yusufu ma sɔn; a ko a ma ko: «Ne matigicɛ tɛ foyi kɛ a yɛrɛ ye tuun so kɔnɔ yan. A
k'a borofɛnw bɛɛ karifa ne le ma.
9 A ni ne bɛɛ kɛra kelen ye nin so kɔnɔ yan. A ma ne bari foyi ra, fɔ ele kelen, sabu i
ye a muso ye. Ne bɛna o kojuguba ɲɔgɔn kɛ cogo di ka Ala hakɛ ta?»
10 Lon bɛɛ muso tun bɛ Yusufu wele, nka Yusufu ma sɔn ka taga la a kɔrɔ ka jɛn ni a
ye.
11 Ayiwa, lon dɔ Yusufu tun donna bon kɔnɔ ka taga a ta baara kɛ; o y'a sɔrɔ
lukɔnɔmɔgɔ si tun tɛ yi.
12 Muso ka Yusufu mina a ta derege ma, ko a ye jɛn ni ale ye. Yusufu k'a ta derege bɔ
k'a to a boro, ka bori ka bɔ kɛnɛ ma.
13 Ayiwa, muso k'a ye ko Yusufu k'a ta derege to ale boro ka bori ka bɔ kɛnɛ ma minkɛ,
14 a kulera ka lukɔnɔmɔgɔw wele k'a fɔ o ye ko: «Aw y'a flɛ, ne cɛ nana ni Heburu
kanbelen min ye, o nana an janfa le. Aw m'a ye, a nana ne kɔ ko a bɛna jɛn ni ne ye;
nka ne ka kulekanba ci.
15 A nana a ye ko ne bɛ ne kan bɔra ka kule kosɛbɛ minkɛ, a k'a ta derege to ne boro
yan ka bori ka bɔ kɛnɛ ma.»
16 Muso ka Yusufu ta derege bla a yɛrɛ kɔrɔ, sani a cɛ ye sekɔ ka na so kɔnɔ.
17 A cɛ nana minkɛ, a ka o kuma kelen fɔ a ye, ko: «A flɛ, i nana ni jɔncɛ Heburuka
min ye, a nana ne kɔ ko a bɛna jɛn ni ne ye.
18 Ne ka ne kan bɔ ka kule minkɛ, a k'a ta derege to ne boro, ka bori ka bɔ kɛnɛ ma.»

O ka Yusufu bla kaso ra

19 Ayiwa, muso ka min fɔ Yusufu ta ko ra, cɛ ka o mɛn minkɛ, a dimina kosɛbɛ.
20 A ka Yusufu mina k'a bla kaso ra, masacɛ ta kasodenw bɛ yɔrɔ min na. Yusufu tora
kasobon na yi.
21 Nka Matigi Ala tora ni Yusufu ye, ka ɲa a ma, k'a ko diya kasobon kɔrɔsibaga ye.
22 Kasobon kɔrɔsibaga ka Yusufu bla kasoden tɔw bɛɛ kunna kasobon kɔnɔ, ko a ye o
kɔrɔsi. Yusufu le tun bɛ fɛn bɛɛ ɲanabɔ kasobon kɔnɔ yi.
23 Kasobon kɔrɔsibaga yɛrɛ nana a boro bɔ fɛn bɛɛ ra, ka ko bɛɛ to Yusufu le boro,
sabu Matigi Ala tun bɛ ni Yusufu ye. Ala tun bɛ a ta ko bɛɛ ɲa a boro.

40

Yusufu ka kasoden fla ta siko kɔrɔ fɔ

1 Ayiwa, lon dɔ, Misiran masacɛ ta minnifɛndibagaw kuntigi, ani a ta burujɛnibagaw
kuntigi, olugu ka ko dɔ kɛ min ma bɛn masacɛ ma.
2 Farawona dimina o kuntigi fla kɔrɔ, minw ye minnifɛndibagaw kuntigi ni
burujɛnibagaw kuntigi ye.
3 Masacɛ ko o ye o mina ka o bla kaso ra, sorasiw kuntigiba ta bon kɔnɔ, Yusufu tun
bɛ yɔrɔ min na.

4 Sorasiw kuntigiba ka o bla ni Yusufu ye, ko Yusufu ye o kɔrɔsi. Yusufu le tun bɛ o
ta ko bɛɛ ɲanabɔ. O ka wagati dama kɛ kasobon na yi.
5 Lon dɔ, ka o to kasobon na yi, minnifɛndibagaw kuntigi, ani burujɛnibagaw kuntigi
ka siko dɔ kɛ su kelen na. O bɛɛ ni o ta siko, dɔ ni dɔ kɔrɔ tɛ kelen ye.
6 Ayiwa, sɔgɔmada fɛ, Yusufu nana o flɛ minkɛ, a k'a ye ko o ɲa kumunin lo.
7 A ka o ɲininka ko: «Mun le ka aw ɲa kumu tan bi?»
8 O ko: «An ka siko dɔ le kɛ; mɔgɔ fana tɛ yi min bɛ se ka a kɔrɔ fɔ an ye.» Yusufu ko:
«Siko kɔrɔ lɔnniya bɛ Ala le fɛ. Aw ye aw ta sikow fɔ ne ye.»
9 Masacɛ ta minnifɛndibagaw kuntigi k'a ta siko fɔ; a ko: «Ne ta siko ra, ne ka rɛzɛnsun
dɔ le ye ne ɲa fɛ,
10 yiriboro saba tun b'a ra. A fiyerenna, a fiyerenw denna, a rɛzɛndenw mɔna.
11 O y'a sɔrɔ Farawona ta jiminminan tun bɛ ne boro. Ne ka rɛzɛnmɔ mina k'a bisi
Farawona ta jiminminan kɔnɔ, k'a di Farawona ma.»
12 Yusufu ko: «I ta siko kɔrɔ ye nin ye: Yiriboro saba, o ye tere saba le ye.
13 Ni tere saba dafara, Farawona bɛna i labɔ kaso ra, ka i bla i ta baarakɔrɔ ra. I bɛna
to ka minnifɛn di Farawona ma i n'a fɔ i tun b'a kɛra cogo min na kakɔrɔ, tuma min na
i tun bɛ o baara ra.
14 Nka ni i nana o hɛra sɔrɔ tuma min na, i ye i hakiri to ne ra, ka ɲa ne ma; i ye kuma
Farawona fɛ, ka ne ko fɔ a ye, janko a ye ne labɔ kaso ra.
15 Sabu o ka ne mina fanga ra ka bɔ Heburuw ta jamana le ra ka na ni ne ye yan. O
ka ne bla kaso ra yan, k'a sɔrɔ ne ma kojugu si kɛ.»
16 Ayiwa, burujɛnibagaw kuntigi k'a ye ko Yusufu k'a tɔɲɔgɔncɛ ta siko kɔrɔ fɔ k'a
diya minkɛ, ale fana k'a ta fɔ. A ko: «Ne fana ta siko ra, segi saba tun bɛ ne kun, buru
gbɛman tun bɛ o segi saba kɔnɔ.
17 Segi min tun bɛ tɔw bɛɛ san fɛ, domunifɛn suguya bɛɛ tun bɛ o kɔnɔ, a bɛɛ tobira
ka mɔ Farawona ye. Ayiwa, kɔnɔ dɔw nana kɛ o fɛnw domu ye segi kɔnɔ ne kunna.»
18 Yusufu ko: «I ta siko kɔrɔ ye nin ye: Segi saba, o ye tere saba ye fana.
19 Ni tere saba dafara, Farawona bɛna i labɔ kaso ra, ka i kun tigɛ, ka i su dulon yiri
ra, kɔnɔw bɛna kɛ i sogisogi ye.»
20 Ayiwa, tere saba nana dafa, ka bɛn Farawona worolon kunbɛn ma. O ɲanagbɛ ra,
a ka domuniba dɔ tobi a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye. A ka minnifɛndibagaw kuntigi ni
burujɛnibagaw kuntigi labɔ kaso ra a ta jamana ɲamɔgɔw ɲa na.
21 A ka minnifɛndibagaw kuntigi bla a ta baarakɔrɔ ra, ko a ye to ka minnifɛn di
Farawona ma.
22 Nka a ka burujɛnibagaw kuntigi dulon yiri ra ka kaɲa ni Yusufu ta kuma ye.
23 Kabini minnifɛndibagaw kuntigi bɔra kaso ra, a ma miiri Yusufu ma tuun; a ɲinana
a kɔ pewu.

41

Farawona ta siko

1 San fla tɛmɛnin kɔ, Farawona yɛrɛ ka siko dɔ kɛ. A sikora k'a yɛrɛ ye Nili bada ra.
2 A ka misi ɲumanman tɔrɔnin wolonfla ye, o bɔra ji ra, ka na kɛ bin ɲimi ye bada ra.
3 A ka misi cɛjugu fasamannin wolonfla ye, olugu fana bɔra ji ra, misi ɲumanman
wolonfla kɔ fɛ, ka na lɔlɔ o kɔrɔ bada ra.
4 Ayiwa, misi cɛjugu fasamannin wolonfla, olugu ka misi tɔrɔnin wolonfla domu. O
kɔ, Farawona kununa sunɔgɔ ra.
5 Sunɔgɔ nana a ta tuun; a ka siko dɔ wɛrɛ kɛ. A ka ɲɔtizan wolonfla ye, o bɔra ɲɔsun
kelen na, o bɛɛ kisɛ ka bonbon, o cɛ ka ɲi.
6 O kɔ, ɲɔtizan wolonfla wɛrɛ bɔra o ɲɔsun kelen na, o kisɛw ka dɔgɔ dɔgɔ, sabu
kongokolon fɔɲɔ ka o bɛɛ jaja fɔ ka o cɛjuguya.
7 Ayiwa, ɲɔtizan minw jajanin bɛ, olugu ka ɲɔtizan kisɛɲuman belebelew domu.
O kɔ, Farawona kununa tuun. A k'a ye ko siko lo.
8 O lon sɔgɔmada fɛ, Farawona hakiri ɲagamina. A ka Misiran jamana lagbɛrikɛbagaw,
ani a kolɔnbagaw bɛɛ wele. A ka a ta sikow lakari o ye, nka o si ma se k'a kɔrɔ fɔ
Farawona ye.
9 O tuma ra, Farawona ta minnifɛndibagaw kuntigi ka kuma ta, k'a fɔ Farawona ye
ko: «Ne ka kojugu min kɛ, ne hakiri jigira o ra bi.»
10 A ko: «Farawona, lon dɔ i tun dimina i ta jamana mɔgɔba dɔw kɔrɔ. I tun ka ne
mina o wagati ra ka ne bla kaso ra, sorasiw kuntigiba ta bon kɔnɔ, ne ni burujɛnibagaw
kuntigi.
11 Lon dɔ, su fɛ, an mɔgɔ fla bɛɛ sikora, an bɛɛ ta siko kɔrɔ fɔra an ye.

12 Heburu kanbelen dɔ le tun bɛ ni an ye kasobon na; sorasiw kuntigiba ta baaraden
tun lo fɔlɔfɔlɔ. An ka an ta siko ɲafɔ ale le ye, a k'a kɔrɔ fɔ an ye.
13 A ka min fɔ an ye fana, kow nana kɛ ka kaɲa ni o le ye. I ka ne bla ne ta baarakɔrɔ
ra, ka burujɛnibagaw kuntigi kun tigɛ k'a su dulon yiri ra.»

Yusufu ka Farawona ta siko kɔrɔ fɔ

14 Ayiwa, Farawona ka o mɛn minkɛ, a ka mɔgɔ ci ka taga Yusufu wele. O teliyara ka
Yusufu labɔ kasobon na. O k'a kun ni a bonbosiw bɛɛ li, k'a saninya, ka fani wɛrɛ don
a ra, ka taga ni a ye Farawona fɛ.
15 A sera yi minkɛ, Farawona ko a ma ko: «Ne ka siko dɔ le kɛ, mɔgɔ si ma se k'a kɔrɔ
fɔ ne ye. Ne k'a mɛn ko ni siko fɔra ele ye, ko i bɛ se k'a kɔrɔ fɔ.»
16 Yusufu ka Farawona jaabi ko: «Farawona, ne tɛ, Ala le bɛna i ta siko kɔrɔ fɔ i ye
ka ɲa.»
17 Farawona k'a fɔ Yusufu ye ko: «Ne ta siko ra ne k'a ye ko ne tun bɛ Nili bada ra.
18 Ne ka misi cɛɲuman tɔrɔnin wolonfla ye, o bɔra ji ra ka na kɛ bin ɲimi ye kɛnɛ ma.
19 Misi wolonfla wɛrɛ bɔra ji ra tuun, o fasanin bɛ, o cɛ ka jugu, sogo ɲanaman tɛ o
ra; Misiran jamana bɛɛ ra ne ma o misiw ɲɔgɔn cɛjugu ye ban.
20 Ayiwa, misi cɛjugu fasaninw, olugu ka misi tɔrɔninw domu, minw tun kɔnna ka bɔ.
21 O ka o kunu yɛrɛ le; nka o bɛɛ n'a ta, a kɛra i ko foyi yɛrɛ ma don o kɔnɔbara ra. O
cɛjuguyanin tora ten, i ko o tun bɛ cogo min na kakɔrɔ. O kɔ, ne kununa sunɔgɔ ra.
22 «Ayiwa, ne sunɔgɔra tuun; ne ka siko dɔ wɛrɛ kɛ. O ra ne ka ɲɔtizan wolonfla ye,
o bɛɛ kisɛw ka bonbon, a cɛ ka ɲi. O tizan wolonfla bɛɛ bɔra ɲɔkala kelen na.
23 Tizan wolonfla wɛrɛ bɔra o kɔ fɛ, o ka dɔgɔdɔgɔ, sabu kongokolon fɔŋɔ ka o bɛɛ
jaja.
24 Ayiwa, tizan minw ka dɔgɔdɔgɔ, olugu ka tizanɲumanw domu.
«Ayiwa, ne ka nin siko le fɔ ne ta lagbɛrikɛbagaw ye, nka o si ma se k'a kɔrɔ fɔ ne
ye.»
25 Yusufu k'a fɔ Farawona ye ko: «Farawona, i ka siko fla min kɛ, o bɛɛ ye fɛn kelen
le ye. Ala bɛna min kɛ, a ka o le yira i ra.
26 Misi ɲumanman wolonfla, o ye san wolonfla ye. Nɔtizan wolonfla, o ye san wolonfla
ye. A bɛɛ ye siko kelen le ye.
27 Misi fasanin cɛjugu wolonfla minw bɔra ji ra ka na tɔw kɔ, o ye san wolonfla kɔngɔ
ye. Nɔtizan wolonfla minw ka dɔgɔdɔgɔ, fɔŋɔ ka minw jaja, o fana ye o san wolonfla
kɔngɔ kelen le ye.
28 Ne k'a fɔ i ye cogo min na sisan, Farawona, Ala bɛna min kɛ, a ka o le yira i ra.
29 Sanji wolonfla bɛna kɛ, siman bɛna ɲa kosɛbɛ Misiran jamana bɛɛ ra.
30 Nka sanji wolonfla wɛrɛ bɛna na o kɔ fɛ, o bɛna kɛ kɔngɔba ye, k'a kɛ fɔ mɔgɔw
bɛna ɲina san tɛmɛninw ta siman camanba wagati bɛɛ kɔ Misiran jamana ra. Kɔngɔ
bɛna jamana bɛɛ halaki.
31 Kɔngɔ juguyakojugu fɛ, siman tun ɲana san minw na, mɔgɔw bɛna ɲina o sanw bɛɛ
kɔ pewu.»
32 Yusufu ko Farawona ma tuun ko: «Farawona, ni i k'a ye ko i ka nin siko kɛ cogoya
fla ra, o b'a yira ko can ra Ala le ka nin ko latigɛ; a fana tɛna mɛɛn ni a ma kɛ.
33 Ayiwa, sisan i ka kan ka mɔgɔ hakiriman kolɔnbaga dɔ le ɲini, k'a sigi Misiran
jamana bɛɛ kunna,
34 ka mɔgɔ dɔw fana sigi jamana kunna ni ale ye, janko ni siman o siman ka sɔrɔ, o
ye o tarantaran yɔrɔ looru, ka taran kelen bɔ k'a bla danna, Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ
ra, saŋɲuman wolonfla bɛɛ kɔnɔ.
35 Saŋɲuman wolonfla min bɛna na, o ye siman lajɛn o sanw bɛɛ kɔnɔ. Ele Farawona
yɛrɛ ye o mɔgɔw kɔrɔsi. O ye o simanw lajɛn k'a bla danna duguw bɛɛ ra, k'a kɔrɔsi.
36 Ni san wolonfla kɔngɔ nana se Misiran jamana ma tuma min na, o siman min
lajɛnna, o le bɛna kɛ ka jamana baro. Ni o kɛra, kɔngɔ tɛna jamana halaki.»

Yusufu kɛra Misiran jamana ɲamɔgɔba ye

37 Ayiwa, Yusufu ka min fɔ, o diyara Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye.
38 Farawona k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko: «An bɛ se ka mɔgɔ juman le sɔrɔ tuun
Ala ka hakiri di min ma i ko nin cɛ?»
39 Farawona ko Yusufu ma ko: «I n'a fɔ Ala ka nin kow yira ele ra, mɔgɔ si tɛ yi tuun
min bɛ sɔrɔ kolɔnbaga ye, ani hakiritigi ye ka ele bɔ.
40 Ne bɛ i sigi ne ta so kunna; ni i ka min fɔ, ne ta mɔgɔw bɛna o le kɛ. Masacɛya
dɔrɔn le bɛna ne bonya ni i ye.
41 Ne ka Misiran jamana bɛɛ kuntigiya don i boro bi.»

42 Farawona k′a yɛrɛ ta bɔrokandennɛgɛ bɔ k′a don Yusufu bɔrokanden na. A ko o ye
lɛnfani ɲumanman dɔw don a ra, ka kannanɛgɛ saninlaman dɔ don a kan na.
43 A ka Yusufu yɛlɛ sowotoro dɔ kan, k′a gban a yɛrɛ ta sowotoro kɔ. Mɔgɔ dɔw blara
o ɲa ka kɛ pɛrɛn ye, ko: «Aw ye sira bla, aw ye sira bla, fagamaw bɛ nana*!»
Ayiwa, Farawona ka Misiran jamana bɛɛ kuntigiya di Yusufu ma o cogo le ra.
44 Farawona ko Yusufu ma tuun ko: «Ne le ye Farawona ye. Nka mɔgɔ man kan ka
foyi kɛ Misiran jamana bɛɛ kɔnɔ yan, ni ele ma o sira di o tigi ma.»
45 Farawona ka Yusufu tɔgɔ la ko Safinati Paneya. A ka muso di a ma. A muso tɔgɔ
tun ye ko Asanati. Muso facɛ tɔgɔ tun ye Potifera; ale le tun ye Ɔni dugu sarakalasebaga
ye.
Yusufu sigira Misiran jamana bɛɛ kunna.
46 Wagati min na o ka Yusufu wele ka taga Misiran masacɛ Farawona fɛ, o y′a sɔrɔ a
si tun ye san bisaba.
O le kɔ fɛ, a bɔra Farawona kɔrɔ ka taga Misiran jamana yaala.
47 Ayiwa, san wolonfla kɛra, siman ɲana, ka den kosɛbɛ.
48 Yusufu ka o san wolonfla ta siman dɔw lajɛn Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ka o bla
danna. A ka siman lajɛn k′a bla duguw bɛɛ ra. Forow bɛ dugu minw kɔrɔ, a ka o forow
simanw lajɛn o duguw ra.
49 Yusufu ka siman lajɛn caman, i ko kɔgɔji kɛnkɛn. A cayara fɔ a laban o nana a jateri
dabla, sabu a jateda tun tɛ se ka lɔn tuun.
50 Ayiwa, sani kɔngɔ wagati ye se, Yusufu ka dencɛ fla sɔrɔ ni a muso Asanati ye, Ɔni
dugu sarakalasebaga Potifera denmuso.
51 Yusufu k′a dencɛ fɔlɔ tɔgɔ la ko Manase†, ko sabu Ala k′a kɛ ale ɲinana a ta tɔɔrɔw
bɛɛ kɔ, k′a hakiri bɔ a facɛ ta so kɔ.
52 A ka dencɛ flanan tɔgɔ la ko Efirayimu‡, ko sabu ale tɔɔrɔra jamana min na, Ala ka
dencɛ di ale ma o jamana ra.
53 Ayiwa, siman ɲana kosɛbɛ sanji wolonfla min kɔnɔ Misiran, o sanji wolonfla nana
ban.
54 O kɔ fɛ sanji wolonfla kɔngɔ daminana, i n′a fɔ Yusufu tun k′a fɔ cogo min na.
Kɔngɔ benna jamana tɔw bɛɛ kan, nka siman tun bɛ Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
55 Ayiwa, kɔngɔ nana se Misiran jamana fana ma tuma min na, mɔgɔw nana kɛ kule
ye Farawona kɔrɔ, ko a ye domuni di o ma. Farawona ko Misirankaw bɛɛ ma ko: «Aw
ye taga Yusufu fɛ; ni a ka min fɔ aw ye, aw y′a kɛ ten.»
56 O tuma kɔngɔba le tun bɛ jamana yɔrɔ bɛɛ ra. Yusufu ka simanmarayɔrɔw dayɛlɛ,
ka siman fiyeere Misirankaw ma. O y′a sɔrɔ kɔngɔ tun bɛ juguyara ka taga Misiran
jamana ra.
57 Mɔgɔw tun bɛ bɔ jamanaw bɛɛ ra ka na siman san Misiran, Yusufu fɛ; sabu kɔngɔ
tun bɛ juguyara jamanaw bɛɛ ra.

42

Yusufu kɔrɔcɛw tagara siman san Misiran

1 Yakuba nana a mɛn ko siman bɛ sɔrɔra Misiran. A k′a fɔ a dencɛw ye ko: «Mun
kosɔn aw bɛ sigi yan ka kɛ ɲɔgɔn flɛ ye?
2 Ne k′a mɛn ko siman bɛ sɔrɔra Misiran. Aw ye taga yi ka taga dɔ san an ye, janko
kɔngɔ kana na an faga yan.»
3 Yusufu kɔrɔcɛ mɔgɔ tan ka sira mina, ka taga siman san Misiran.
4 Yakuba ma sɔn ka Yusufu dɔgɔcɛ Boniyaminu bla ni o ye ka taga. A tun bɛ siranna
ko kojugu dɔ kana na taga a sɔrɔ yi.
5 Ayiwa, Yakuba* dencɛw tagara simansanyɔrɔ ra ni mɔgɔ wɛrɛw ye, sabu kɔngɔ tun
bɛ Kanaana jamana yɔrɔ bɛɛ le ra.

Yusufu k′a kɔrɔcɛw lasiran

6 O y′a sɔrɔ Yusufu le tun bɛ Misiran jamana kuntigiya ra; ale le tun bɛ siman fiyeerera
mɔgɔ bɛɛ ma Misiran. A kɔrɔcɛw nana se minkɛ, o ka o kinbiri gban Yusufu kɔrɔ, ka o
ɲa biri dugu ma.
7 Yusufu k′a kɔrɔcɛw ye minkɛ, a ka o lɔn; nka a k′a kɛ i n′a fɔ ale ma o lɔn. A kumana
o fɛ k′a kɛ i n′a fɔ a dimina o kɔrɔ le. A ko o ma ko: «Aw bɔra min le?» O k′a jaabi ko:
«An bɔra Kanaana jamana le ra, ka na siman san yan.»

---

* **41:43 41.43** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: «Aw ye aw kinbiri gban.» † **41:51 41.51** Manase tɔgɔ kɔrɔ ye ko: ka ɲina. ‡ **41:52 41.52** Efirayimu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Ala ka den di. * **42:5 42.5** Yakuba, walama Izirayɛli.

8 O ka o fɔ minkɛ, Yusufu k’a lɔn can ra ko a kɔrɔcɛw lo. Nka olugu ma Yusufu lɔn.
9 Yusufu tun ka siko minw kɛ a kɔrɔcɛw ko ra, a hakiri jigira o ra. A ko o ma ko: «Aw
nana jamana flɛ dogo ra le, janko aw bɛna se ka jamana yɔrɔ minw kɛrɛ, aw ye o yɔrɔw
lɔn.»
10 A kɔrɔcɛw ko: «An matigicɛ, o tɛ! I ta jɔnw nana siman le san.
11 An bɛɛ ye fakelendenw le ye. An bɛ can le fɔra. An ma na jamana flɛ dogo ra.»
12 Yusufu ko: «Can tɛ! Aw nakun ye ka na jamana flɛ le, janko aw bɛna se ka yɔrɔ
minw kɛrɛ, aw ye o lɔn.»
13 O ko: «Anw ye i ta jɔnw le ye; an ye balemacɛ tan ni fla le ye, an bɛɛ ye fakelendenw
le ye. An sigira Kanaana jamana ra. An bɛɛ ra fitini, ale bɛ ni an facɛ ye so; kelen sara
an na.»
14 Yusufu ko: «Ne ka min fɔ, o le ye can ye; ne ko aw nana an ta jamana flɛ dogo ra
le.
15 Ne bɛna aw sɛgɛsɛgɛ cogo min na, o ye nin ye: ne bɛ kari Farawona tɔgɔ ra, ko ni
aw dɔgɔcɛ fitini ma na fiyewu, aw tɛna bɔ yan.
16 Aw ye mɔgɔ kelen bɔ aw ra k’a ci, o ye taga aw dɔgɔcɛ fitini ta ka na ni a ye. Tɔw
bɛ to kaso ra yan. Ne bɛna aw ta kuma sɛgɛsɛgɛ o cogo le ra k’a lɔn ni aw bɛ can le fɔra.
Ni aw ma o kɛ kɔni, o tuma ne karira Farawona tɔgɔ ra ko aw nana jamana flɛ dogo ra
le.»
17 Yusufu ka o fɔ minkɛ, a ka o bla kaso ra tere saba.
18 A tere sabanan, a k’a fɔ o ye ko: «Sisan ne bɛna min fɔ aw ye, ni aw ka o kɛ, o tuma
ne tɛna foyi kɛ aw ra, sabu ne bɛ siran Ala ɲa.
19 Ni a kɛra ko aw bɛ can le fɔra, o tuma, aw ra kelen ye to kaso ra yan, aw tɔw ye
taga ni siman ye ka taga a di aw ta somɔgɔw ma, sabu kɔngɔ bɛ o ra.
20 O kɔ, aw sekɔtɔ, aw ye na ni aw dɔgɔcɛ fitini ye yan; ni o kɛra, ne bɛ a lɔn ko aw
bɛ can le fɔra; o ra ne tɛna foyi kɛ aw ra.»
A kɔrɔcɛw sɔnna o ma.
21 O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Can ra, an ka an dɔgɔcɛ Yusufu hakɛ ta; sabu an yɛrɛ
tun k’a nin tɔɔrɔtɔ ye; a ka an daari ko an ye sabari ka makari ale ra k’a to yi, nka an
ma sɔn. O le kosɔn nin ɲagban bɛ sera an ma bi.»
22 Rubɛn ka kuma ta, k’a fɔ o ye ko: «Ne tun m’a fɔ aw ye ko aw kana den nin faga
wa? Aw ma sɔn ka ne ta kuma lamɛn. Sisan a ye nin ye, Ala b’a hakɛ le bɔra an na tan.»
23 Ayiwa, o tun m’a lɔn ko Yusufu bɛ o ta kan mɛnna; sabu Yusufu yɛrɛ tun bɛ kumana
o fɛ ni daramina le ye.
24 Yusufu ka o kuma mɛn minkɛ, a bɔra o kɔrɔ ka taga kasi. A kɔsegira ka na, ka na
kuma o fɛ tuun. O kɔ fɛ a ka Simeyɔn mina k’a siri o yɛrɛ ɲana.

Yusufu kɔrɔcɛw sekɔra ka taga Kanaana

25 Yusufu k’a fɔ a ta baaradenw ye ko o ye a kɔrɔcɛw ta bɔrɔw fa siman na, ka o bɛɛ
ta wariw dondon o ta bɔrɔw kɔnɔ, ani ka o ta siraradomuni di o ma. Baaradenw k’a kɛ
ten.
26 O ka o ta bɔrɔw lala o ta faliw kɔ ra, ka sira mina ka kɛ taga ye.
27 O tagara se yɔrɔ dɔ ra, o y’a sɔrɔ su kora. O sira yi. O ra kelen k’a ta bɔrɔ dayɛlɛ
ko a bɛ domuni di a ta fali ma; a k’a ta wari ye bɔrɔ da ra.
28 A ko tɔw ma ko: «E! O ka ne ta wari sekɔ; a ye nin ye bɔrɔ da ra.» Tɔw k’a ye ten
minkɛ, o jusu kasira. O siranna fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ. O ko: «Ala ka mun le kɛ an na tan sa?»
29 Ayiwa, o nana se o facɛ Yakuba fɛ, Kanaana jamana ra. Min ka o sɔrɔ, o ka o bɛɛ fɔ
a ye. O ko:
30 «Cɛ min bɛ Misiran jamana kunna, a ma kuma an fɛ ni ɲumanya ye dɛ! A ko, ko
an tagara o ta jamana flɛ dogo ra le.
31 An k’a fɔ a ye ko an ye mɔgɔsɔbɛw le ye, ko an ma na jamana flɛ dogo ra.
32 An k’a fɔ a ye ko an tun ye balemacɛ tan ni fla le ye an facɛ fɛ, ko kelen sara, ko an
dɔgɔcɛ fitini, sisan ale bɛ ni an facɛ ye Kanaana jamana ra.
33 Ayiwa, a ko an ma ko: ‹Fɛn min bɛ se k’a to ne bɛ la aw ra, ko aw ye mɔgɔsɔbɛw
ye, o ye nin ye: aw ye aw balema kelen to yan; aw tɔw bɛ siman ta ka taga a di aw ta
somɔgɔw ma, sabu kɔngɔ bɛ o ra. Ni aw tagara, aw ye na ni aw dɔgɔcɛ fitini ye ne fɛ
yan.
34 O ra, ne bɛna a lɔn ko aw ma na jamana flɛ, ko aw ye mɔgɔsɔbɛw le ye. Ni o kɛra,
ne bɛna aw balemacɛ bla. O kɔ, aw bɛ se ka taga jamana yɔrɔ bɛɛ ka sanni ni fiyeere
kɛ, aw yɛrɛ sago ma.› »
35 Ayiwa, o nana kɛ siman bɔ ye o ta bɔrɔw kɔnɔ tuma min na, o k’a ye ko o bɛɛ ta
wari bɛ o ta bɔrɔw kɔnɔ. O ka wari ye o ta bɔrɔ kɔnɔ minkɛ, o ni o facɛ bɛɛ siranna.

36 O facɛ Yakuba k′a fɔ o ye ko: «E! Aw bɛna ne bɔnɔ ne ta denw na dɛ! Yusufu tɛ yi
tuun, Simeyɔn fana tɛ yi tuun; aw bɛna Boniyaminu fana mina ka taga ni a ye wa? Nin
tɔɔrɔ bɛɛ bɛ ben ne le kan.»
37 Rubɛn ko a facɛ ma ko: «Ni ne ma sekɔ ka na ni Boniyaminu ye i fɛ, o tuma i ye ne
dencɛ fla bɛɛ faga! Boniyaminu to ne boro; ni a kɛra cogo o cogo, ne bɛna sekɔ ka na
ni a ye i fɛ.»
38 Yakuba ko: «Ɔn-ɔn, ne dencɛ tɛ taga ni aw ye Misiran fiyewu; sabu a ni a kɔrɔcɛ
min bɛ bamuso kelen na, o sara k′a kelen to. Ni ko dɔ nana a sɔrɔ tagama ra, aw bɛna
a to ne kɔrɔninba kunsigigbɛtigi ye sa jusukasi ra le.»

43

Yusufu kɔrɔcɛw tagara Misiran ni Boniyaminu ye

1 Ayiwa, kɔngɔ nana juguya jamana kɔnɔ.
2 Yakuba dencɛw tun nana ni siman min ye ka bɔ Misiran, o nana o domu ka ban tuma
min na, Yakuba k′a fɔ o ye ko: «Aw ye sekɔ ka taga domuni dɔ ɲini an ye Misiran.»
3 A dencɛ Zuda k′a jaabi ko: «Misirankacɛ k′a fɔ an ye ka a gbɛlɛya kosɛbɛ ko ni an
ma taga ni an dɔgɔcɛ ye, an ɲa tɛna la ale kan.
4 O ra, ni i bɛ sɔn ka an dɔgɔcɛ Boniyaminu bla ka taga ni an ye, an bɛna taga domuni
san i ye.
5 Nka ni i tɛ sɔn k′a bla ka taga ni an ye, an tɛ taga; sabu cɛ k′a fɔ an ye ko ni an
dɔgɔcɛ tɛ ni an ye, an ɲa tɛna la ale kan.»
6 O facɛ Yakuba* ko: «Aw ka kojugu kɛ ne ra dɛ! Mun na aw k′a fɔ cɛ nin ye ko dɔgɔcɛ
wɛrɛ bɛ aw fɛ dɛ? Han?»
7 A dencɛw k′a jaabi ko: «Cɛ yɛrɛ le ka ɲininkari caman gban an na an ta somɔgɔw
bɛɛ ta ko ra. A ko: ‹Yala aw facɛ bɛ si ra wa? Yala balemacɛ wɛrɛ bɛ aw fɛ wa?› Anw
fana k′a ta ɲininkariw jaabi. An tun bɛ se k′a lɔn cogo di ko a bɛna a fɔ an ye ko an ye
na ni an dɔgɔcɛ ye?»
8 Zuda ko a facɛ Yakuba ma ko: «Baba, den to ne boro, a ye taga ni an ye; a to an ye
wuri ka taga domuni ɲini, janko kɔngɔ kana na an bɛɛ faga yan, ele ni anw, ani an ta
denw.
9 «Ne le bɛna lɔ ni den kunko ye. Ni ko k′a sɔrɔ, i ye ne ɲininka. Ni ne ma sekɔ ni a
ye fiyewu ka na a lɔ i ɲa kɔrɔ yan, o tuma o jaraki bɛna to ne kan tuma bɛɛ;
10 sabu ni tagama tun ma lalɔ tan, i b′a sɔrɔ ko an tun tagara ka kɔsegi ka ban fɔ
siɲaga fla.»
11 O facɛ Yakuba ko: «Ayiwa, i n′a fɔ jagboya le ye a taga ye, o tuma aw bɛna min kɛ,
o flɛ: Aw ye an ta jamana fɛnɲumanman dɔw bla aw ta bɔrɔw kɔnɔ, ka taga o sama
Misirankacɛ ma. Aw ye turu dɔɔnin ta, ani li, ani kasadiyananw, ani turu kasadiman,
ani yiriden dɔw, ani saraden, ani amande.
12 «Aw ye aw ta wari ɲɔgɔn fla ta. O tun ka wari min bla aw ta bɔrɔw kɔnɔ, aw ye
sekɔ ni o ye. I b′a sɔrɔ o firira le.
13 Ayiwa, aw ye aw dɔgɔcɛ ta, aw ye wuri ka taga Misirankacɛ fɛ.
14 Ala Sebɛɛtigi ye aw makari don cɛ ra, janko a ye aw balemacɛ tɔ kelen ni Boniyaminu
bla o ye na. Nka ni ne ka kan ka bɔnɔ ne ta denw na le, o tuma ne ye bɔnɔ o ra.»

Yusufu kɔrɔcɛw sera Yusufu fɛ tuun

15 Ayiwa, Yusufu kɔrɔcɛw ka o samafɛnw ta; o tun ka kan ka wari min ta, o ka o ɲɔgɔn
fla ta. O wurira, o ni Boniyaminu, ka taga Misiran, Yusufu fɛ.
16 Kabini Yusufu ka Boniyaminu ye ni o ye, a k′a fɔ a ta baaradenw kuntigi ye ko:
«Nin mɔgɔw ladon so kɔnɔ, i ye bɛgan dɔ faga k′a labɛn; o bɛna tererafana domu ni ne
yɛrɛ le ye.»
17 Yusufu ka min fɔ, cɛ ka o kɛ. A tagara ni Yusufu kɔrɔcɛw ye Yusufu ta so kɔnɔ.
18 Yusufu kɔrɔcɛw k′a ye ko o tagara ni olugu ye Yusufu ta so minkɛ, o siranna. O ko:
«Wari min tora an ta bɔrɔ kɔnɔ an nako fɔlɔ ra, i b′a sɔrɔ o le kosɔn o nana ni an ye
yan. O bɛna ben an kan le, ka jɛn an na, ka an mina ka an kɛ o ta jɔnw ye, ka an ta
faliw fana mina.»
19 O siranya kosɔn, o gbarara Yusufu ta baaradenw kuntigi ra, so donda ra, ka kuma
a fɛ.
20 O ko: «Hakɛ to, an matigicɛ, anw nana siman san yan kakɔrɔ.

* **43:6 43.6** Yakuba, walama Izirayɛli.

21 An ta siman sanko fɔlɔ, an sekɔtɔ, an sera an siyɔrɔ ra minkɛ, an ka an ta bɔrɔw
dayɛlɛ k'a ye ko an bɛɛ ta wari dafanin bɛ an ta bɔrɔw da ra, dɔ ma bɔ a ra; a bɛ i ko
an tun nana ni a ye cogo min na. O kosɔn an sekɔra ni a ye ka na a di.
22 An nana ni wari wɛrɛ ye fana ka na siman dɔ wɛrɛ san. Nka an m'a lɔn jɔn le ka
wari bla an ta bɔrɔw da ra.»
23 Baaradenw kuntigi ko o ma ko: «Aw ye aw hakiri sigi, aw kana siran! Aw ta Ala,
aw facɛ ta Ala, ale le ka o wari bla aw fɛ bɔrɔ kɔnɔ. Ni o tɛ, aw tun ka wari min di, o
sera ne ma.»
Cɛ ka o kuma fɔ ka ban minkɛ, a nana ni Simeyɔn ye o fɛ.
24 A ka o ladon Yusufu ta bon kɔnɔ, ka ji di o ma, o ka o senw ko. A ka domuni di o
ta faliw fana ma.
25 O tun nana ni samafɛn minw ye, o ka o labɛn ka bla, sani Yusufu ye na teregban fɛ;
sabu a tun fɔra o ye ko o ni Yusufu bɛna domuni kɛ Yusufu ta so.
26 Yusufu nana so kɔnɔ tuma min na, o ka samafɛnw di a ma, ka o kinbiri gban a kɔrɔ
k'a fo.
27 Yusufu ka o ɲininka ko: «Aw ka kɛnɛ wa?» A ka o ɲininka fana ko: «Aw ka aw facɛ
min ko fɔ ko a kɔrɔra, yala a bɛ si ra hali bi wa?»
28 O ka Yusufu jaabi ko: «I ta jɔncɛ min ye an facɛ ye, a bɛ si ra, a fana ka kɛnɛ.»
O birira tuun ka o kinbiri gban Yusufu kɔrɔ k'a fo.
29 Yusufu k'a ɲa kɔrɔta k'a dɔgɔcɛ Boniyaminu flɛ, a yɛrɛ baden dɔgɔnin. A ko: «Aw
ka aw dɔgɔcɛ min ko fɔ, ale le ye nin ye wa?» Yusufu ko Boniyaminu ma ko: «Ne dencɛ,
Ala ye baraka don i ra.»
30 Yusufu k'a dɔgɔcɛ ye minkɛ, a hina donna a ra, fɔ ka kasilɔgɔ bla a ra. A teliyara
ka don bon kɔnɔ ka taga kasi.
31 O kɔ, a k'a ɲa ko, ka bɔ kɛnɛ ma. Kasilɔgɔ tun b'a ra belen, nka a jijara k'a yɛrɛ
mina. A k'a fɔ a ta baaradenw ye ko o ye na ni domuni ye.
32 O ka Yusufu ta domuni bɔ danna, k'a kɔrɔcɛw ta bɔ danna. Misiranka minw tun bɛ
ni o ye, o ka olugu fana ta bɔ danna, sabu Misirankaw tɛ sɔn ka domuni kɛ ni Heburuw
ye; Misirankaw bɛ ɲigi o ra.
33 Yusufu kɔrɔcɛw sigira a ɲa kɔrɔ, ka gbangban ɲɔgɔn na, ka kaɲa ni o sandaw ye;
k'a damina kɔrɔ ra ka taga a bla dɔgɔnin na. O ka kɛ ɲɔgɔn flɛ ye; o kabakoyara.
34 Domuni min tun bɛ Yusufu kɔrɔ, a ka o dɔ di o ma. A ka tɔw ta ɲɔgɔn looru di
Boniyaminu ma. O ka domuni kɛ, ka min, ka ɲagari ni Yusufu ye.

44

Yusufu k'a kɔrɔcɛw kɔrɔbɔ k'a flɛ

1 Ayiwa, o kɔ, Yusufu k'a fɔ a ta baaradenw kuntigi ye ko: «Nin mɔgɔw ta bɔrɔw fa
siman na; o fanga bɛ se min o min kɔrɔ, o di o ma. O kɔ, i ye o bɛɛ ta wari bla o ta bɔrɔ
kɔnɔ, bɔrɔ da ra.
2 I ye ne ta jiminminan warigbɛraman fana bla o bɛɛ ra fitini ta bɔrɔ kɔnɔ, a ta wari
kan.»
Ayiwa, Yusufu ka min fɔ, baaradenw kuntigi k'a kɛ ten.
3 Dugu gbɛra minkɛ dɔrɔn, sɔgɔmada fɛ o ka sira di Yakuba dencɛw ma. O ka o ta
doniw lala o ta faliw kɔ ra, ka taga.
4 O bɔra dugu kɔnɔ minkɛ, k'a sɔrɔ o yɔrɔ tun ma janya fɔlɔ, Yusufu k'a ta baaradenw
kuntigi wele k'a fɔ a ye ko a ye wuri ka tugu o kɔ; ko ni a kunna o ra, a ye a fɔ o ye ko:
«Mun na aw ka ne ta koɲuman sara ni kojugu ye?
5 Yala aw ma ne matigicɛ ta jiminminan ta wa, a bɛ lagbɛri kɛ ni min ye? Aw ka
kojuguba le kɛ nin ye dɛ!»
6 Ayiwa, baaradenw kuntigi tagara kun o ra, a ka o kuma fɔ o ye ten.
7 O k'a jaabi ko: «An matigicɛ, mun na i bɛ o kuma ɲɔgɔn fɔ? Ala ye an kisi o ko ɲɔgɔn
kɛri ma.
8 An tun ka wari min ye an ta bɔrɔw kɔnɔ, an ma na ni o ye ka bɔ Kanaana ka na o
di i ma wa? An bɛna sɔn cogo di ka warigbɛ walama sanin sonya i matigicɛ ta so kɔnɔ?
9 Ayiwa, ni minan ka ye i ta jɔn min o min fɛ anw na, aw ye o tigi faga, tɔw ye kɛ an
matigicɛ ta jɔnw ye.»
10 Baaradenw kuntigi ko: «Ayiwa, aw ka min fɔ, ne sɔnna o ma; nka ni minan yera
mɔgɔ min kun, o tigi le bɛ kɛ ne ta jɔn ye, foyi tɛ kɛ tɔw ra.»
11 O yɔrɔnin bɛɛ, o bɛɛ ka o ta bɔrɔw jigi, ka o dayɛlɛ.
12 Baaradenw kuntigi ka kɛ bɔrɔw kɔnɔ flɛflɛ ye. A k'a damina o bɛɛ ra kɔrɔba ra, ka
taga a laban fitini na. Minan tagara ye Boniyaminu ta bɔrɔ kɔnɔ.

13 A kɛra ten minkɛ, o jusu kasira fɔ o ka o ta deregew mina ka o faranfaran. O ka o
ta bɔrɔw ta ka o lala faliw kɔ ra ka sekɔ dugu kɔnɔ.

Zuda ka Yusufu daari Boniyaminu ko ra

14 Zuda ni a balemaw tagara se Yusufu ta so, k'a sɔrɔ Yusufu belen tun bɛ yi. O ka o
kinbiri gban Yusufu kɔrɔ k'a fo.
15 Yusufu ko o ma ko: «Aw ka mun ko le kɛ tan? O tuma aw ma a lɔn ko ne ɲɔgɔn bɛ
se ka ko dogoninw lɔn wa?»
16 Zuda ko: «An matigicɛ, an bɛna mun le fɔ sa? Kuma tɛ an fɛ tuun. An bɛ se ka an
yɛrɛ bɔ nin ko ra cogo di? Ala yɛrɛ le ka i ta jɔnw ta hakɛ bɔ kɛnɛ kan. Sisan an ye nin
ye, an kɛra an matigicɛ ta jɔnw le ye, anw, ani minan tagara ye min ta bɔrɔ kɔnɔ.»
17 Yusufu ko: «Ala ye ne kisi o ko ɲɔgɔn kɛri ma. Ne ta minan yera min ta bɔrɔ kɔnɔ,
o tigi kelen le bɛna kɛ ne ta jɔn ye. Aw tɔw, aw ye taga hɛra ra aw facɛ fɛ.»
18 Zuda gbarara Yusufu ra k'a fɔ a ye ko: «Ne matigicɛ, sabari k'a to i ta jɔncɛ ye kuma
dɔ fɔ i ye; i kana dimi ne kɔrɔ, sabu ele ni Farawona bɛɛ le ye kelen ye.
19 Ne matigicɛ, an nako fɔlɔ ra yan, ele le tun ka an ɲininka ko yala an facɛ belen bɛ
yi wa, ko yala dɔgɔcɛ wɛrɛ bɛ an fɛ wa.
20 An ka i jaabi ko an facɛ bɛ yi, ko a kɔrɔra, ani ko an dɔgɔcɛ fitini dɔ bɛ yi, an facɛ
ka ale woro k'a sɔrɔ a tun kɔrɔra kosɛbɛ ka ban. Kɔrɔcɛ dɔ fana tun bɛ an dɔgɔcɛ fitini
fɛ, nka ale sara. O fla bɛɛ tun bɛ bamuso kelen na. Ayiwa, o dɔgɔcɛ fitini kelen le tora
sisan; an facɛ bɛ a kanu kosɛbɛ.
21 Ele k'a fɔ an ye ko an ye na ni a ye i fɛ, janko i yɛrɛ ɲa ye a ye.
22 An tun ka i jaabi ko den tɛ se ka bɔ a facɛ kɔrɔ. Ni a bɔra a facɛ kɔrɔ, a facɛ bɛ sa
jusukasi boro.
23 I k'a fɔ an ye ko ni an dɔgɔcɛ ma na, an ɲa tɛna la ele kan tuun.
24 Ayiwa, tuma min na an sekɔra an facɛ fɛ, an ka an matigicɛ ta kuma fɔ a ye.
25 Lon min an facɛ nana a fɔ an ye ko an ye sekɔ ka na siman dɔ san,
26 an k'a fɔ a ye ko an tɛ se ka na ni an dɔgɔcɛ tɛ ni an ye, ko sabu Misirankacɛ k'a fɔ
an ye ko ni an dɔgɔcɛ tɛ ni an ye, an ɲa tɛna la ale kan.
27 «I ta jɔncɛ, an facɛ k'a fɔ o le ra ko: ‹Aw k'a lɔn ko ne ta muso Rasɛli ka dencɛ fla
dɔrɔn le woro ne ye.
28 Kelen tun bɔra so kɔnɔ lon dɔ; ne bɛ miiri ko wara dɔ le k'a faga, sabu ne m'a ye
tuun fɔ ka se bi ma.›
29 A ko: ‹Ni aw ka na nin fana ta tuun, ni ko dɔ tagara a sɔrɔ yi, o tuma aw bɛna a to
ne kɔrɔninba le bɛna sa tɔɔrɔ ra.›
30 «Ayiwa, sisan ni ne ka sekɔ i ta jɔncɛ fɛ, ne facɛ fɛ, k'a sɔrɔ den min bɛ a ta ko bɛɛ
ye, o den tɛ ni an ye,
31 ni a k'a ye ko den tɛ ni an ye, a bɛna sa jusukasi boro. O tuma anw minw ye i ta
jɔnw ye, anw le bɛna kɛ sababu ye k'a to i ta jɔncɛ, an facɛ kɔrɔninba bɛ sa jusukasi ra;
32 sabu, ne matigicɛ, ne le k'a fɔ an facɛ ye ko ne bɛ lɔ ni den kunko ye. Ne k'a fɔ a
ye ko ni ne ma sekɔ ni den ye a fɛ, o tuma ne facɛ hakɛ ye to ne kan tuma bɛɛ.
33 O kosɔn, ne matigicɛ, sabari i y'a to ne ye to yan den nɔ ra, ka kɛ i ta jɔn ye, k'a to
den ye taga so ni a kɔrɔcɛw ye.
34 Ne bɛna taga ne facɛ fɛ cogo di, ni den tɛ ni ne ye? E! Ne tɛ se ka taga ne facɛ tɔɔrɔtɔ
ye.»

45

Yusufu k'a yɛrɛ yira a balemaw ra

1 Ayiwa, Zuda banna o kuma ra minkɛ, Yusufu ma se k'a yɛrɛ mina tuun mɔgɔw ɲa
na. A pɛrɛnna ko o ye mɔgɔw bɛɛ labɔ.
Tuma min na Yusufu tun bɛ a yɛrɛ yira a balemaw ra, mɔgɔ si tun tɛ ni o ye.
2 Yusufu kasira, fɔ Misirankaw k'a kasikan mɛn; Farawona ta somɔgɔw fana k'a
kasikan mɛn.
3 Yusufu k'a fɔ a balemaw ye ko: «Ne le ye Yusufu ye! Yala ne facɛ bɛ si ra wa?»
Yusufu balemaw ma se k'a jaabi, sabu o bɛɛ hakiri tun ɲagamina.
4 Yusufu k'a fɔ o ye ko: «Aw ye gbara ne ra.» O gbarara a ra. A ko: «Ne le ye aw
balemacɛ Yusufu ye, aw ka min fiyeere Misiran tagabagaw ma.
5 Nka aw kana aw jusu kasi; aw kana dimi aw yɛrɛ kɔrɔ ko mun na aw ka ne fiyeere;
sabu Ala le ka ne ci aw ɲa yan, janko ne ye na kɛ sababu ye ka aw kisi.
6 Nin ye a san fla le ye kɔngɔ bɛ jamana kɔnɔ. Ayiwa, sɛnɛ tɛna se ka kɛ fɔ sanji looru
tuun, siman fana tɛna kɛ yi.

7 Ala le ka ne ci ka na aw ɲa yan, janko aw ye na duruja sɔrɔ nin jamana ra, ka
ɲanamanya; o ye kisiriba le ye.
8 Aw le ma ne ci yan, Ala yɛrɛ lo. A ka ne sigi yan, ka ne kɛ i n'a fɔ Farawona fa; ka
ne sigi a ta so fɛn bɛɛ kunna, ka ne kɛ Misiran jamana bɛɛ ɲamɔgɔba ye.
9 «Ayiwa, aw ye teliya ka taga ne facɛ fɛ; aw ye taga a fɔ a ye ko a dencɛ Yusufu ko,
ko Ala ka ale kɛ Misiran jamana bɛɛ kuntigi ye. Ko a ye teliya ka na ne kɔrɔ yan.
10 Ko a bɛna sigi Gosɛni mara ra; a bɛna to ne kɔrɔ yan, ale ni a ta denw, ani a
mamadenw, ani a ta sagaw, ani a ta misiw, ani a borofɛnw bɛɛ.
11 Ko ne bɛna domuni di a ma, sabu kɔngɔ bɛna kɛ fɔ sanji looru tuun. Ni a nana yan,
a ni a ta somɔgɔw ni a ta bɛganw bɛɛ, o tɛna fɔn foyi ra.
12 Aw yɛrɛ ɲa bɛɛ a ra, ne dɔgɔcɛ Boniyaminu yɛrɛ ɲa b'a ra ko ne Yusufu le bɛ
kumana aw fɛ.
13 Bonya min bɛ ne kan Misiran yan, ani aw yɛrɛ ɲa ka min ye, aw ye taga o bɛɛ lakari
ne facɛ ye. O kɔ, aw y'a to ne facɛ ye na ne fɛ joona.»
14 Ayiwa, Yusufu ka o kumaw fɔ minkɛ, a k'a boro mini a dɔgɔcɛ Boniyaminu kan na,
ka kasi, Boniyaminu fana k'a boro mini Yusufu kan na ka kasi.
15 A k'a boro mini a kɔrɔcɛw bɛɛ kan na kelen kelen, ka kasi. O kɔ fɛ, a kɔrɔcɛw sɔrɔra
ka kuma ni a ye.

Farawona ko Yakuba ye na Misiran

16 Ayiwa, Yusufu balemaw nako kibaroya sera Farawona ta lukɔnɔmɔgɔw ma. O
diyara Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw ye.
17 Farawona ka Yusufu wele, k'a fɔ a ye ko: «A fɔ i balemaw ye ko o ye o ta faliw doni
siman na ka kɔsegi Kanaana;
18 ni o sera yi, o ye o facɛ ni o ta gbamɔgɔw bɛɛ ta ka na to ne kɔrɔ yan. Ne bɛna Misiran
jamana yɔrɔ bɛɛ ra ɲumanman di o ma. O bɛna jamana domuniɲumanw domu.»
19 A ko Yusufu ma tuun ko: «A fɔ i balemaw ye ko ne ko, ko o ye sowotoro dɔw ta
Misiran yan, ka taga o ta musow ni o ta denw ni o facɛ ta ka na ni o ye.
20 Ni o ma se ka na ni fɛn dɔw ye, o kana hami o ra, sabu Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra
ɲumanman le bɛna di o ma.»
21 Ayiwa, Farawona ka min fɔ, Yakuba dencɛw ka o kɛ. Yusufu ka sowotorow di o ma,
ka kaɲa ni Farawona ta kuma ye. A ka domuni dɔ di o ma ko o ye o domu sira ra.
22 A ka fanikura donta fana di o bɛɛ kelen kelen ma, ka warigbɛ kɛmɛ saba di
Boniyaminu ma, ani fanikura looru.
23 A ka falicɛ tan doni Misiran ta domuniɲumanw na, ka falimuso tan doni simankisɛ
ni buru ra, ani domunifɛn suguya wɛrɛw, ko o ye taga o bɛɛ sama a facɛ ma, janko ni o
nana kɛ na ye Misiran, o ye o kɛ o ta baro ye sira ra.
24 O kɔ, a ka sira di a balemaw ma, ko o ye taga. A ko o ma ko: «Aw kana kɛrɛ sira ra
dɛ!» O tagara.
25 O bɔra Misiran, ka taga se Kanaana jamana ra, o facɛ Yakuba fɛ.
26 O sera minkɛ, o k'a fɔ o facɛ ye ko: «Yusufu belen bɛ si ra! Ale le yɛrɛ siginin bɛ
Misiran jamana kunna.» Nka Yakuba k'a kɛ i n'a fɔ mɔgɔ tɛ kumana a fɛ; a manwuna,
fɔ a ma se ka foyi fɔ, sabu a ma se ka la o ta kuma ra.
27 Nka dencɛw nana kɛ Yusufu ta kumaw bɛɛ fɔ ye a ye minkɛ, ani Yusufu tun ka
sowotoro minw bla ka na a ta, a ka o bɛɛ ye minkɛ, a hakiri sɔrɔra ka sigi.
28 Yakuba* ko: «Ne dencɛ Yusufu bɛ si ra wa? Ne tɛ foyi ɲinina tuun ka tɛmɛ o kan.
Ne bɛ taga ne ɲa la a kan sani ne ye sa.»

46

Yakuba tagacogo Misiran

1 Yakuba* tagatɔ Misiran, a tagara ni a borofɛnw bɛɛ ye. A tagara se Bɛri Seba, a ka
saraka bɔ a facɛ Isiyaka ta Ala ye.
2 Ala k'a yɛrɛ yira a ra su fɛ, k'a wele ko: «Yakuba, Yakuba!» A ko: «Naamu.»
3 Ala ko: «Ne le ye Ala ye, i facɛ ta Ala. I kana siran ka taga Misiran, sabu ne bɛna i
ta duruja caya, k'a kɛ siyaba ye o yɔrɔ ra.
4 Ne Ala yɛrɛ le bɛna taga ni i ye Misiran, ne yɛrɛ le fana bɛna i labɔ. I bɛna sa ka i to
Yusufu le boro.»
5 Yakuba bɔra Bɛri Seba. Farawona tun ka sowotoro minw di ka na a ta, a dencɛw k'a
ladon o kɔnɔ, ani o ta denw ni o ta musow.

* **45:28 45.28** Yakuba, walama Izirayɛli. * **46:1 46.1** Yakuba, walama Izirayɛli.

6 O ka o ta bɛganw fana ta, ani o tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ Kanaana jamana ra. Yakuba ni
a ta somɔgɔw bɛɛ tagara Misiran.
7 A tagara ni a dencɛw ye Misiran, ani a denmusow, ani a mamaden cɛmanw, ani a
musomanw, ani a ta durujaw bɛɛ.

Yakuba ta somɔgɔw

8 Ayiwa, Yakuba ta den minw tagara Misiran, olugu tɔgɔw ye nin ye; olugu le ye
Izirayɛlimɔgɔw ye.
A dencɛ fɔlɔ ye Rubɛn ye.
9 Rubɛn dencɛw tun ye Hanɔki ye, ani Palu, ani Hɛsirɔn, ani Karimi.
10 Simeyɔn dencɛw tun ye Yemuwɛli ye, ani Yamini, ani Owadi, ani Yakini, ani Sohari,
ani Sawuli; Sawuli bamuso tun ye Kanaanaka le ye.
11 Levi dencɛw tun ye Gɛrisɔn ye, ani Kehati, ani Merari.
12 Zuda dencɛw tun ye Ɛri ye, ani Onan, ani Sela, ani Perɛsi, ani Zeraki. Nka Ɛri ni
Onan sara Kanaana jamana ra. Perɛsi dencɛw tun ye Hɛsirɔn ni Hamuli ye.
13 Isakari dencɛw tun ye Tola ye, ani Puva, ani Yasubu[†], ani Simirɔn.
14 Zabulɔn dencɛw tun ye Serɛdi ye, ani Elɔn, ani Yalɛli.
15 Leya ka o denw le woro Yakuba ye, ka o to Mesopotami jamana ra, ani a denmuso
Dina. A dencɛw ni a denmusow bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ bisaba ni saba.
16 Gadi dencɛw tun ye Sifiyɔn ye, ani Hagi, ani Suni, ani Ɛsibɔn, ani Ɛri, ani Arɔdi, ani
Arɛli.
17 Asɛri dencɛw tun ye Imina ye, ani Isiva, ani Isivi, ani Beriya, ani o balemamuso
Sera. Beriya dencɛw kɛra Hebɛri ye, ani Malikiyɛli.
18 Ayiwa, Olugu le ye Zilipa dencɛw ye, Laban tun ka o baaradenmuso min di a
denmuso Leya ma. A ka o le sɔrɔ Yakuba fɛ. O bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ tan ni wɔɔrɔ.
19 Yakuba ta muso Rasɛli dencɛw tun ye Yusufu ni Boniyaminu ye.
20 Dencɛ fla worora Yusufu fɛ Misiran; o ye Manase ni Efirayimu ye. A muso Asanati
le ka o woro a ye. Asanati tun ye Potifera denmuso le ye; Potifera le tun ye Ɔni dugu
sarakalasebaga ye.
21 Boniyaminu dencɛw tun ye Bela ye, ani Bekɛri, ani Asibɛli, ani Gera, ani Naaman,
ani Ɛhi, ani Rɔsi, ani Mupimi, ani Hupimi, ani Aridi.
22 Olugu le ye Rasɛli dencɛw ye, a ka minw woro Yakuba fɛ. O bɛɛ lajɛnnin tun ye
mɔgɔ tan ni naani.
23 Dan dencɛ ye Husimu ye.
24 Nɛfitali dencɛw ye Yasɛli ye, ani Guni, ani Yesɛri, ani Silɛmu.
25 Olugu le ye Bila dencɛw ye, Laban tun ka o baaradenmuso min di a denmuso Rasɛli
ma. A ka o dencɛw le woro Yakuba ye. O bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ wolonfla.
26 Mɔgɔ minw tagara Misiran ni Yakuba ye, a yɛrɛ denw, ani a mamadenw, o bɛɛ
lajɛnnin tun ye mɔgɔ biwɔɔrɔ ni wɔɔrɔ. A dencɛw ta musow ma jate.
27 Ayiwa, dencɛ fla fana worora Yusufu fɛ Misiran; o cogo ra Yakuba ta mɔgɔ minw
bɛɛ nana sigi ni a ye Misiran, o bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ biwolonfla.

Yakuba sera Misiran

28 Ayiwa, Yakuba ka Zuda bla ka taga a yɛrɛ ɲa Misiran, Yusufu fɛ, ka taga a fɔ a ye
ko ale bɛ nana Misiran, Gosɛni mara ra.
29 Yusufu ka o mɛn minkɛ, a k'a ta sowotoro labɛn, ka taga Gosɛni, ka taga a facɛ
Yakuba[‡] kunbɛn. A sera a facɛ ma minkɛ, a k'a boro mini a facɛ kan na, ka kasi ka
mɛɛn.
30 Yakuba ko Yusufu ma ko: «Sisan hali ni ne sara o tɛ baasi ye tuun. Sabu ne ka i ye,
k'a ye ko i belen bɛ si ra.»
31 Yusufu k'a fɔ a balemaw ni a facɛ ta somɔgɔ tɔw ye ko: «Ne bɛna taga a fɔ Farawona
ye, k'a lasɔmi ko ne balemaw nana, ani ne facɛ ta mɔgɔ minw tun bɛ Kanaana jamana
ra.»
32 Yusufu ko tuun ko: «Ne bɛna a fɔ Farawona ye ko ne ta mɔgɔw ye sagagbɛnbagaw
le ye. O ta baara ye bɛganmara le ye. Ne bɛna a fɔ a ye ko aw nana ni aw ta sagaw ni
aw ta baw ni aw ta misiw ye, ani aw borofɛnw bɛɛ.
33 Ni Farawona ka na aw wele ka aw ɲininka ko: ‹Aw bɛ mun baara le kɛ?›
34 Aw ye a fɔ a ye ko: ‹I ta jɔnw bɛ bɛganw le mara kabini o denmisɛnman fɔ ka na se
bi ma; anw ni an bɛmaw bɛɛ ka o le kɛ.› Ni o kɛra, a bɛna a to aw ye sigi Gosɛni mara
ra, sabu Misirankaw bɛ ɲigi bɛganmarabagaw ra.»

[†] **46:13 46.13** Yasubu: Kitabu dɔw ra a fɔra ko Yɔbu.

[‡] **46:29 46.29** Yakuba, walama Izirayɛli.

47

Yusufu k'a ta mɔgɔw yira Farawona ra

1 Ayiwa, Yusufu tagara a fɔ Farawona ye ko: «Ne facɛ ni ne balemaw nana ka bɔ
Kanaana jamana ra, ani o ta sagaw ni o ta baw, ni o ta misiw, ani o borofɛnw bɛɛ. O bɛ
Gosɛni mara ra.»
2 Yusufu tun bɛ ni a balemacɛ looru ye; a ka olugu yira Farawona ra.
3 Farawona k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛ mun baara le kɛ?» O ka Farawona jaabi ko: «Anw
ye bɛganmarabagaw le ye, i n'a fɔ an bɛmaw.»
4 O ko Farawona ma tuun ko: «An minw ye i ta jɔnw ye, anw nana ka na sigi i
ta jamana ra, sabu anw ta jamana ra domunikɛyɔrɔ tɛ an ta bɛganw fɛ tuun. Kɔngɔ
juguyara Kanaana jamana ra. A to an ye sigi Gosɛni mara ra. Anw ye i ta baaradenw le
ye.»
5 Farawona ko Yusufu ma ko: «Ayiwa, i facɛ ni i balemaw nana i fɛ.
6 Misiran jamana ye nin ye i kɔrɔ; i facɛ ni i balemaw bla jamana yɔrɔ bɛɛ ra
ɲumanman na, Gosɛni mara ra; ni i ka dɔw sɔrɔ i balemaw ra fana minw ka baara
lɔn kosɛbɛ, i ye olugu bla ne yɛrɛ ta sagaw kunna o ye o kɔrɔsi.»
7 Yusufu nana ni a facɛ Yakuba fana ye ka na a yira Farawona ra. Yakuba ka Farawona
fo kosɛbɛ.
8 Farawona ka Yakuba ɲininka ko: «Ele si ye san jori ye sisan?»
9 Yakuba k'a jaabi ko: «Ne si ye san kɛmɛ ni san bisaba. Ne ka o le kɛ yaala ra. Ne
ma san caman sɔrɔ, ne ta ɲanamanya fana gbɛlɛyara. Ne tɛna se ka sijan sɔrɔ, i n'a fɔ
ne bɛmaw ka min sɔrɔ ka o to yaala ra jamana kɔnɔ.»
10 Yakuba ka o fɔ minkɛ, a ka dugawu kɛ Farawona ye tuun ka sɔrɔ ka taga.
11 Yusufu ka yɔrɔ dɔ di a facɛ ni a balemaw ma Misiran jamana ra, i n'a fɔ Farawona
tun k'a fɔ a ye cogo min na; a ka jamana yɔrɔ bɛɛ ra ɲumanman di o ma, Ramusɛsi
mara ra.
12 Yusufu ka domuni di a facɛ ni a balemaw ma, ani a facɛ ta somɔgɔw bɛɛ ma, ka
kaɲa ni o ta gbamɔgɔw hakɛya ye.

Kɔngɔ juguyara Misiran tuun

13 Ayiwa, domuni foyi tun tɛ sɔrɔra Misiran jamana ra tuun; kɔngɔ tun juguyara
kosɛbɛ. Misiran jamana ni Kanaana jamana mɔgɔw bɛɛ baraka tun bɛ dɛsɛra kɔngɔ
boro fɔ ka o fasa.
14 Yusufu ka siman fiyeere o ma, ka Misiran jamana ni Kanaana jamana wari bɛɛ mina
k'a bla Farawona ta so.
15 Misiran jamana ni Kanaana jamana wari bɛɛ nana ban tuma min na, Misirankaw
bɛɛ nana Yusufu fɛ ka na a fɔ a ye ko: «Domuni di an ma; kana sɔn k'a to an ye faga i
kɔrɔ. Wari foyi le tɛ an boro tuun.»
16 Yusufu ko o ma ko: «Ni wari tɛ aw fɛ, aw ye na ni aw ta bɛganw ye. Aw ye na aw
ta bɛganw falen ne fɛ siman na.»
17 O nana ni o ta bɛganw ye Yusufu fɛ. Yusufu ka o ta sow, ni o ta sagaw, ni o ta baw,
ni o ta misiw, ni o ta faliw falen siman na.
18 O san nana ban minkɛ, o nana Yusufu fɛ tuun ka na a fɔ a ye ko: «An matigicɛ, an
ta wari banna; an nana ni an ta bɛganw bɛɛ ye i fɛ fana. An tɛna a dogo i ma, ko foyi
wɛrɛ le tɛ an fɛ tuun k'a di i ma, ni an yɛrɛ ni an ta dugukolow tɛ.
19 I kana sɔn k'a to an ye faga i kɔrɔ, ka an ta dugukolow lakolon to yi. An ni an ta
dugukolow san, ka siman di an ma. O ra an ni an ta dugukolo bɛɛ bɛ kɛ i ta ye. Siman
di an ma an ye a dan, janko an ye baro, an kana sa kɔngɔ boro, ka an ta dugukolow
lakolon to.»
20 Yusufu ka Misiran dugukolo bɛɛ san Farawona ye. Kɔngɔ gbankojugu o ra,
Misirankaw ka o ta forow bɛɛ fiyeere. Jamana bɛɛ kɛra Farawona ta ye.
21 O cogo ra Misiran jamana mɔgɔw bɛɛ kɛra Farawona ta jɔnw ye, k'a ta jamana kun
kelen na, ka taga a bla a kun dɔ ra*.
22 Dugukolo min tora ni a ma san, o kɛra sarakalasebagaw ta le ye. A ma olugu ta san,
sabu Farawona tun ka sariya dɔ sigi sarakalasebagaw kosɔn; Farawona tun bɛ min di
sarakalasebagaw ma, o tun bɛ baro o le ra. O kosɔn olugu ma o ta dugukolo fiyeere.
23 Yusufu k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Ne ka aw ni aw ta dugukolow san bi Farawona ye. Ne
bɛ siman di aw ma, aw ye taga a dan aw ta forow ra.

* **47:21 47.21** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: «A ka mɔgɔw bɔ o sigiyɔrɔw ra ka o lajɛn dugubaw ra.»

24 Nka ni simantigɛwagati sera, aw bɛna siman taran k'a kɛ sigiyɔrɔma looru, k'a taran
kelen di Farawona ma. A taran naani tɔ, aw bɛ o dɔ kɛ si ye, ka dɔ kɛ aw ni aw denw,
ni aw ta somɔgɔ tɔw ta baro ye.»
25 O ka Yusufu jaabi ko: «An matigicɛ, i ka an kisi. Ayiwa, i n'a fɔ i ka o koɲumanba
kɛ an ye, o tuma, an bɛna kɛ Farawona ta jɔnw ye.»
26 Yusufu ka o sariya sigi Misiran jamana bɛɛ kan, ko san o san Misiran siman ka
kan ka taran sigiyɔrɔma looru, k'a taran kelen kɛ Farawona ta ye. O sariya bɛ yi fɔ bi.
Sarakalasebagaw dɔrɔn ta dugukolow le ma kɛ Farawona ta ye.

Yakuba ta kumalabanw

27 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw sigira Misiran jamana ra, Gosɛni mara ra. O borofɛnw nana
caya, o ka den caman sɔrɔ fana.
28 Yakuba ka san tan ni wolonfla le kɛ Misiran jamana ra. A si bɛɛ lajɛnnin kɛra san
kɛmɛ ni san binaani ni san wolonfla.
29 A sawagati sera minkɛ, a k'a dencɛ Yusufu wele, k'a fɔ a ye ko: «Ni ne ko ka di i ye,
o tuma i boro la ne woto kɔrɔ, ka kari, ko i bɛna koɲuman kɛ ne ye, ka kɛ kankelentigi
ye ni ne ye, ko i tɛna ne su don Misiran yan.
30 Ni ne sara tuma min na, ka taga fara ne bɛmaw kan, i ye ne ta ka bɔ Misiran, ka
taga ne su don ne bɛmaw ta kaburu yɔrɔ ra.» Yusufu ko: «I ka min fɔ, ne bɛna o kɛ.»
31 Yakuba ko: «O tuma, kari ne ye.» Yusufu karira.
O kɔ, Yakuba k'a kinbiri gban a ta lanan kunyanfan fɛ ka Ala bato†.

48

Yakuba ka dugawu kɛ Yusufu dencɛw ye

1 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, o nana a fɔ Yusufu ye ko a facɛ man kɛnɛ. Yusufu k'a
dencɛ fla ta, Manase ni Efirayimu, ka taga a facɛ kɔrɔ.
2 A fɔra Yakuba ye minkɛ ko a dencɛ Yusufu bɛ nana a fɛ, a jijara ka wuri ka sigi a ta
lanan kan.
3 Yakuba ko Yusufu ma ko: «Ala Sebɛɛtigi k'a yɛrɛ yira ne ra Luzi, Kanaana jamana
ra, ka baraka don ne ra.
4 A k'a fɔ ne ye ko: ‹Ne bɛna den caman di i ma, ka i ta mɔgɔw caya, ka o kɛ siya
caman ye, ka nin jamana di i ta duruja ma i kɔ fɛ, a bɛ kɛ o ta ye wagati bɛɛ.› »
5 Yakuba ko Yusufu ma tuun ko: «I ka dencɛ fla min sɔrɔ Misiran jamana ra yan, sani
ne ye na i fɛ yan, Efirayimu ni Manase, olugu bɛna kɛ ne ta denw le ye. O bɛna kɛ ne ta
le ye i n'a fɔ Rubɛn ni Simeyɔn ye ne ta ye cogo min na.
6 «Nka i ka den minw sɔrɔ olugu kɔ fɛ, olugu bɛna kɛ i yɛrɛ ta ye. O bɛna o ta cɛn
sɔrɔ Efirayimu ni Manase sababu le ra.
7 Ne bɛ o kɛra Rasɛli le kosɔn. Sabu ne sekɔtɔ ka bɔ Mesopotami jamana ra, Rasɛli
sara ne fɛ sira ra Kanaana jamana ra, Efirata dugu kɛrɛ fɛ. Ne k'a su don o yɔrɔ ra,
Efirata dugu sira ra, Efirata min bɛ wele fana ko Bɛtilɛhɛmu.»
8 Yakuba* ka Yusufu ta denw ye minkɛ, a ko: «Ninnugu ye jɔnw le ye!»
9 Yusufu ko: «Ala ka dencɛ fla min di ne ma yan, olugu lo.» Yakuba ko: «Sabari ka o
gbara ne ra yan, janko ne ye dugawu kɛ o ye.»
10 Yakuba ɲa baraka tun dɔgɔyara kɔrɔya fɛ. A tun tɛ yeri kɛra bɛrɛbɛrɛ tuun. Yusufu
k'a denw gbara Yakuba ra. Yakuba ka o ta ka o sigi a sen kan, k'a boro mini o ma ni
kanuya ye.
11 A k'a fɔ Yusufu ye ko: «Ne tun tɛ a miiri ko ne ɲa bɛna la ele kan tuun. Nka a ye
nin ye, Ala nana a kɛ fɔ ne ka i ta denw yɛrɛ ye.»
12 Yusufu ka denw ta ka o bɔ a facɛ sen kan, ale yɛrɛ k'a kinbiri gban dugu ma, a facɛ
kɔrɔ.
13 O kɔ, a k'a dencɛ Efirayimu bla a kininboroyanfan fɛ, ka Manase bla a numanboroy-
anfan fɛ. A gbarara ni o ye a facɛ ra, ka Efirayimu lɔ a facɛ numanboroyanfan fɛ, ka
Manase lɔ a kininboroyanfan fɛ.
14 Nka a facɛ Yakuba k'a borow bananbiri, k'a kininboro la Efirayimu kun na, k'a sɔrɔ
ale le ye dɔgɔcɛman ye, k'a numanboro la kɔrɔcɛman Manase kun na.
15 Yakuba ka dugawu kɛ Yusufu ye. A ko:
«Ne bɛmacɛ Iburahima ni ne facɛ Isiyaka ka Ala min bato,
ale Ala min blara ne ɲa kabini ne worolon, fɔ ka na se bi ma,
ale ye baraka don nin denw na.

---

† **47:31 47.31** Heburuw 11.21 ra a sɛbɛra ko: «A tintinnin tora a ta bere kan ka Ala bato.»

* **48:8 48.8** Yakuba, walama Izirayɛli.

16 Mɛlɛkɛ min ka ne bɔsi kojugu bɛɛ ma, o mɛlɛkɛ ye baraka don nin denw na.
Nin denw sababu ra ne tɔgɔ kana tunu;
ne bɛmacɛ Iburahima ni ne facɛ Isiyaka tɔgɔ kana tunu,
o ta duruja ye caya jamana kɔnɔ.»
17 Ayiwa, Yusufu k'a ye ko a facɛ k'a kininboro la Efirayimu le kun na minkɛ, o ma diya a ye, a k'a facɛ boro mina ka bɔ Efirayimu kun na, ka taga ni a ye a dencɛ fɔlɔ Manase fan fɛ.
18 A k'a fɔ a facɛ ye ko: «Baba, i firira, nin le ye dencɛ fɔlɔ ye. I tun ka kan ka i kininboro la ale le kun na.»
19 Nka a facɛ ma sɔn. A ko: «Ne dencɛ, ne k'a lɔn cɔ. Ne k'a lɔn ko Manase fana ta duruja bɛna caya ka kɛ siya dɔ ye; a fana bɛna bonya, nka a dɔgɔcɛ bɛna bonya ka tɛmɛ a kan. A dɔgɔcɛ ta siya le bɛna caya ka kɛ siya camanba ye.»
20 Yakuba† ka dugawu kɛ o ye o lon na. A ko: «Izirayɛlimɔgɔw bɛna aw tɔgɔ le ta ka dugawu kɛ ni a ye. O bɛna a fɔ mɔgɔw ma ko: ‹Ala ye baraka don aw ra, i n'a fɔ a ka baraka don Efirayimu ni Manase ra cogo min na.› »
Yakuba ka Efirayimu bla Manase ɲa fɛ o cogo le ra.
21 O kɔ, a k'a fɔ Yusufu ye ko: «Ne bɛna sa, nka Ala bɛna to ni aw ye. A bɛna kɔsegi ni aw ye aw bɛmaw ta jamana ra.»
22 A ko Yusufu ma tuun ko: «Ne bɛna i ta cɛn caya ka tɛmɛ i balemaw ta kan. Ne bɛ Sikɛmu mara di i ma. Ne ka Amɔrikaw kɛrɛ le ni ne ta kɛrɛkɛmuru ni ne ta kalan ye, ka o yɔrɔ mina o ra.»

49

Yakuba ka cirayakuma minw fɔ a denw ko ra

1 O kɔ, Yakuba k'a dencɛw bɛɛ wele k'a fɔ o ye ko: «Aw ye na lajɛn ne kɔrɔ, ne bɛna aw ta duruja nataw ta kow fɔ aw ye.»
2 A ko:
«Aw ye na lajɛn ka mɛnni kɛ,
Yakuba dencɛw!
Aw ye na aw facɛ Izirayɛli lamɛn.
3 Rubɛn, ne dencɛ fɔlɔ,
ele ye ne ta baraka ye, ne kanbelenman kɔnna ka den fɔlɔ min woro.
I ta bonya tɛmɛna bɛɛ ta kan,
i baraka fana tɛmɛna bɛɛ ta kan.
4 Nka i ma ɲamalɔ;
i bɛ i ko jiba woyotɔ min bɛ lamaga;
o ra, i tɛna ɲafɛyɔrɔ sɔrɔ dɛ!
Sabu i yɛlɛnna i facɛ ta lanan kan,
i yɛlɛnna ne ta lanan kan, ni ne muso ye.

5 «Ayiwa, Simeyɔn ni Levi ye mɔgɔ suguya kelen ye.
O ta muruw ye kojugukɛfɛnw le ye.
6 O ka jɛn min siri, ne tɛ ni o ye o ra;
ne tɛ ni o ye o ta jɛn ra fiyewu!
Sabu dimi kosɔn o ka mɔgɔ faga,
o ta juguya kosɔn, o toronkɛtɔ,
o ka mɔgɔw ta misitoranw senfasaw tigɛ.
7 Ala ye o ta dimi danga,
sabu o le ka o bla kojugu ra.
Ala ye o ta fariya danga,
sabu o le ka o kɛ hinabariw ye.
Ne bɛna o ta denw faran ka o bɔ ɲɔgɔn na Izirayɛli ta jamana ra,
ka o yɛrɛgɛ ka taga jamana yɔrɔ bɛɛ.

8 «Ayiwa, Zuda, ele balemaw bɛna ele le bonya.
I bɛna i boro la i juguw tɔn kan,
ka o kun biri fanga ra.
I fadenw fana bɛna o kinbiri gban i kɔrɔ.
9 Zuda bɛ i ko jarakanbelen le.
Ne dencɛ, i bɔra fagarikɛyɔrɔ ra ka na!

† **48:20 48.20** Yakuba, walama Izirayɛli.

A bɛ a kinbiri turu, ka la i ko jara, i ko jaraba.
Jɔn le bɛ sɔn k'a lawuri!
10 Masacɛbere tɛna mabɔ Zuda ta gba ra fiyewu.
Kuntigiya bere tɛna bɔ a boro ka ye,
fɔ ka taga se kotigi* yɛrɛ nawagati ma.
Siyaw bɛɛ bɛna o yɛrɛ majigi ale le ye.
11 Rɛzɛn bɛna caya fɔ a bɛ a ta fali siri rɛzɛnsun le ra,
k'a ta falimuso den siri rɛzɛnsunw bɛɛ ra ɲumanman na.
A bɛ a ta derege ko rɛzɛnji le ra,
k'a ta deregeba ko rɛzɛnji ra.
12 Rɛzɛnji bɛ a ɲa manamana tuma bɛɛ,
nɔnɔ bɛ a ɲinw gbɛ a da ra.

13 «Zabulɔn sigiyɔrɔ bɛna kɛ kɔgɔjida le ra,
kurunbaw lɔyɔrɔ le bɛna kɛ a sigiyɔrɔ ye.
A ta mara dan bɛna se fɔ Sidɔn dugu fan na.

14 «Isakari ye fali barakaman le ye,
a bɛ la bɛganw siyɔrɔ ra.
15 A k'a ye ko a layɔrɔ laganfiyanin bɛ minkɛ,
ko a yɔrɔ cɛ ka ɲi minkɛ, a tora yi kunkelen.
A k'a kɔ bla donita kama,
fɔ ka na kɛ tɔw ta jɔn ye, ka jagboyabaaraw kɛ tɔw ye.

16 «Dan le bɛna sigi a ta mɔgɔw kunna
ka o kiti tigɛ, ka kɛ i n'a fɔ Izirayɛli ta gba tɔw.
17 Dan ye sa le ye, min bɛ la sira ra.
Fɔnfɔnnin lo, min bɛ la mɔgɔw ɲa siradennin kan.
A bɛ sow kin o sen na,
fɔ sotigi bɛ yɛlɛma ka ben dugu ma.

18 «E! Matigi Ala, ne jigi bɛ i ta dɛmɛri kan.

19 «Gadi, mɔgɔ dɔw bɛna jɛn ka na ben i kan ko o bɛ i kɛrɛ,
nka ele bɛna ben o kan ka o gbɛn.

20 «Asɛri, domunifɛn ɲumanman bɛna sɔrɔ i ta jamana le ra;
ele le bɛna domuniɲumanw di masacɛw ma.

21 «Nɛfitali bɛ i ko dagbɛ, min bɛ a yɛrɛ ma;
a bɛ denɲumanw le woro.

22 «Yusufu bɛ i ko yiridenta min bɛ wurira kura ye,
yiridenta min bɛ bununda ra.
A yiriborow bɛ janya fɔ ka tɛmɛ kogo kunna.
23 Kalantigiw tugura a nɔ fɛ;
o k'a bon ni o ta biɲɛw ye, o gbanna a ra kosɛbɛ.
24 Nka ale ta kalan tora a boro;
Yakuba ta Ala fangatigi ka fanga don a borow ra.
Ale Ala le ye Izirayɛli kɔrɔsibaga ye,
ani Izirayɛli ta Ala barakaman.
25 I facɛ ta Ala, ale bɛna i dɛmɛ.
Ala Sebɛɛtigi le bɛna baraka don i ra,
ka sankolo ta baraka di i ma,
ka dugukolo ta baraka di i ma,
ka baraka don musow ra, ka denworo nɔgɔya o ye,
ka baraka don bɛganw fana ra, ka o caya.
26 I facɛ ta dugawu tɛmɛna kuru banbariw ta kan;
o dugawuw bɛna to i kan, ka mɛɛn,
fɔ ka tɛmɛ kuruw si kan, kuru minw danna kabini fɔlɔfɔlɔ.
O dugawu ye kɛ Yusufu kan,

* **49:10 49.10** Kotigi: Heburukan na a sɛbɛra ko: Silo.

o dugawu bɛɛ ye to Yusufu kan, ale min kɛra a balemaw ta kuntigi ye.

27 «Boniyaminu ye wara le ye,
a bɛ sogo mina k'a faga.
Sɔgɔmada fɛ a bɛ sogo dɔ ɲimi,
wulada fɛ, a ka min mina, a bɛ o taran.»
28 Ayiwa, Izirayɛli ta gba tan ni fla le ye nin mɔgɔw ye. O facɛ ka nin cirayakumaw le fɔ o ye, a dugawukɛtɔ. A ka dugawu kɛ o ye, bɛɛ ni i ta dugawu.

Yakuba ta saya

29 Ayiwa, o kɔ, Yakuba k'a fɔ a dencɛw ye ko: «Ne bɛna sa ka taga ne ta bɛmaw fɛ. Ni ne ka sa, kuruwo min bɛ Hɛtikacɛ Efurɔn ta foro ra, aw ye taga ne su don yi, ne ta bɛmaw kɛrɛ fɛ.
30 O kuruwo bɛ Makipela ta foro ra, Mamire ta yɔrɔ kɔrɔ, Kanaana jamana ra. Iburahima ka o foro le san Hɛtikacɛ Efurɔn fɛ, k'a kɛ sudonyɔrɔ ye.
31 Iburahima ni a muso Saran su donna yi le. Isiyaka ni a muso Rebeka fana su donna yi. Ne le ka Leya su don yi fana.
32 O foro ni o kuruwo bɛɛ sanna Hɛti ta mɔgɔw fɛ.»
33 Ayiwa, Yakuba ka o kuma fɔ ka ban minkɛ, a k'a senw layɛlɛn lanan kan, ka la. A sara ka taga a bɛmaw fɛ.

50

Yakuba ta sanga

1 Yusufu k'a ye ko a facɛ sara minkɛ, a facɛ kanuya kosɔn, a ka ɲa biri a facɛ ɲada kan, k'a boro mini a kan na, ka kasi.
2 Flakɛbaga minw tun bɛ baara kɛ a ye, a k'a fɔ olugu ye ko o ye a facɛ su labɛn ka ɲa ni kasatigɛnan ye. Flakɛbagaw k'a su labɛn ni kasatigɛnan ye.
3 O k'a labɛn ka se fɔ tere binaani. Misirankaw k'a su kasi fɔ tere biwolonfla.
4 O sukasilonw dafara minkɛ, Yusufu k'a fɔ Farawona ta somɔgɔw ye ko: «Ni can ra ne ko ka di aw ye, aw ye taga kuma Farawona fɛ ne ye. Aw ye a fɔ a ye ko,
5 sani ne facɛ ye sa, a tun k'a fɔ ne ye ko ne ye kari ale ye, ko ni ale nana sa, ale tun ka kaburu min san Kanaana jamana ra, ko ne ye taga ale su don yi. O kosɔn ne b'a fɛ ka taga ne facɛ su don, ka sekɔ ka na.»
6 Ayiwa, o kuma sera Farawona ma minkɛ, Farawona k'a fɔ Yusufu ye ko: «Taga i facɛ su don i n'a fɔ i karira a ye cogo min na.»
7 Yusufu tagatɔ a facɛ sudonyɔrɔ ra, Farawona ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ tagara a blasira, ani Farawona ta cɛkɔrɔbaw, ani Misiran jamana cɛkɔrɔba tɔw bɛɛ,
8 ani Yusufu ta somɔgɔw bɛɛ, ani a balemaw, ani a facɛ ta somɔgɔw bɛɛ. Denmisɛnw, ani sagaw ni baw, ani misiw dɔrɔn le tora Gosɛni mara ra yi, Misiran jamana ra.
9 Sowotorotigiw, ani sotigiw fana tun bɛ ni o ye. Jama caman le tun bɛ ɲɔgɔn kɔ ka taga.
10 Kɛnɛgbɛ min tɔgɔ ye ko Atadi, o sera o yɔrɔ ra minkɛ, Zuridɛn kɔba kɔ fɛ, o ka sukasi kɛ, ka kulekanbaw bɔ o yɔrɔ ra. Yusufu ka tere wolonfla le bla k'a facɛ sanga kɛ. O k'a facɛ sanga kɛ o yɔrɔ ra k'a su kasi.
11 Kanaanaka minw bɛ o jamana ra, olugu ka o sanga ko ye Atadi kɛnɛgbɛ ra, o ko: «Nin kɛra sangaba ye Misirankaw fɛ dɛ!» O le kosɔn, o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko: Abɛli Misirayimu*; o yɔrɔ bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ.
12 O cogo ra, Yakuba satɔ tun ka min fɔ a ta sanga ko ra, a dencɛw ka o kɛ.
13 O tagara ni a su ye Kanaana jamana ra. Kuruwo min bɛ Makipela foro ra, o tagara a su don yi. Iburahima tun ka o yɔrɔ le san Hɛtikacɛ Efurɔn fɛ, k'a kɛ sudonyɔrɔ ye; a bɛ Mamire ta yɔrɔ kɔrɔ.
14 Yusufu k'a facɛ su don ka ban minkɛ, a sekɔra Misiran, ani a balemaw, ani minw bɛɛ tun tagara ni a ye a facɛ sudonyɔrɔ ra.

Yusufu kɔrɔcɛw k'a daari

15 Ayiwa, Yusufu balemaw k'a ye ko o facɛ sara minkɛ, o ko: «Ni Yusufu ka wuri an kama sisan do! An ka kojugu min kɛ a ra, ni a ko a bɛ o juru sara an na do!»
16 O ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Yusufu ye ko: «Sani i facɛ ye sa, a tun k'a fɔ ko

* **50:11 50.11** Abɛli Misirayimu, o kɔrɔ ye ko: Misirankaw ta sangakoba.

17 an ye kuma i fɛ, ko i ye sabari ka i balemaw ta hakɛ ni o ta jurumun yafa o ma, sabu
o ka kojugu le kɛ i ra.» O ko Yusufu ma ko: «An ye i facɛ ta Ala ta jɔnw le ye; sabari ka
an ta hakɛw yafa an ma.»
Yusufu ka o kuma mɛn minkɛ, a kasira.
18 A kɔrɔcɛw yɛrɛ nana o kinbiri gban a kɔrɔ; o ko: «Anw ye i ta jɔnw le ye.»
19 Yusufu ko o ma ko: «Aw kana siran. Ala ka min latigɛ, o le kɛra.
20 Aw tun b'a fɛ ka kojugu le kɛ ne ra, nka Ala k'a yɛlɛma k'a kɛ koɲuman ye, k'a
laban kɛ nin ye bi, janko ka mɔgɔ caman kisi.
21 O ra, aw kana siran, ne bɛna ne janto aw ra, aw ni aw ta denw bɛɛ.»
Yusufu kumana o fɛ, ni kanuya ye, ka o jusu saaro.

Yusufu ta saya

22 O kɔ, Yusufu ni a facɛ ta somɔgɔw tora Misiran. Yusufu si tun ye san kɛmɛ ni tan.
23 A k'a dencɛ Efirayimu ta denw ye, ka Efirayimu mamadenw fana ye. A dencɛ
Manase dencɛ Makiri, o ta denw worora minkɛ, Yusufu ka olugu kɛ a yɛrɛ ta denw ye.
24 Lon dɔ, Yusufu k'a fɔ a balemaw ye ko: «Ne bɛna sa, nka sigiya t'a ra, Ala bɛna
a janto aw ra, ka aw labɔ nin jamana ra yan. A ka layiri ta ko a bɛ jamana min di an
bɛmaw Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ma, a bɛna taga ni aw ye o jamana ra.»
25 O kɔ, Yusufu k'a fɔ a balemaw ye ko: «Aw ye kari ne ye, ko ni Ala nana aw labɔ
Misiran, aw tagatɔ, aw ye taga ni ne kolow ye ka bɔ Misiran.»
26 Ayiwa, Yusufu nana sa k'a si to san kɛmɛ ni tan. O k'a su labɛn ni kasatigɛnan ye
k'a bla kɛsu dɔ kɔnɔ Misiran.

IZIRAYƐLI TA BƆRI
KITABU
Kitabu faamucogo

Bɔri Kitabu bɛ Izirayɛlimɔgɔw bɔcogo lakari an ye. Ala ka o labɔ jɔnya ra Misiran jamana ra cogo min na, ka na ni o ye Kanaana jamana ra, a bɛ o le ɲafɔ an ye. Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, cira Musa le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye.

Nin kitabu bɛ fɛn naani yira an na Izirayɛli ta ko ra:

A fɔlɔ ye Izirayɛlimɔgɔw ta jɔnya laban ye, ani o bɔcogo Misiran jamana ra (sura 1–15).

A flanan ye Izirayɛlimɔgɔw ta tagama ye, ka taga se fɔ Sinayi kuru ma (sura 15–18).

A sabanan ye Ala ta jɛnɲɔgɔnya* ko ye, a ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye Sinayi kuru kan, k'a ta sariyaw ni a ta ciw ni a ta kolatigɛninw yira o ra (sura 19–24).

A naaninan ye fanibon lɔko ye, Izirayɛlimɔgɔw tun ka kan ka fanibon min lɔ ka Ala bato, ani sarakalasebagaw tun ka kan ka baara minw kɛ (sura 24–40).

Nka nin kitabu kunba flɛ nin ye: Ala ta wagati sera minkɛ, a makarira a ta mɔgɔw ra ka o bɔ jɔnya ra, ka o labɔ Misiran, ka o labɛn ka o kɛ a yɛrɛ ta siya ye, ka taga ni o ye o yɛrɛ ta jamana ra, a tun ka jamana min layiri ta o bɛmaw ye.

Ala ka Musa le ɲanawoloma ka o baaraba bɛɛ kɛ.

Kitabu kɔnɔkow

Izirayɛlimɔgɔw ta jɔnya wagati *(1)*
Musa worocogo, ani Ala k'a ɲanawoloma cogo min na *(2–4)*
Musa ni Haruna tagara Farawona fɛ *(5–11)*
Izirayɛlimɔgɔw bɔcogo Misiran *(12.1–15.21)*
Izirayɛlimɔgɔw tagara se Sinayi kuru ma *(15.22–18.27)*
Ala ta jɛnɲɔgɔnya ni a ta sariyaw *(19–24)*
Ala ka fanibon lɔcogo yira Izirayɛlimɔgɔw ra *(25–40)*

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran

Izirayɛlimɔgɔw tɔɔrɔcogo

1 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔ minw tagara Misiran ni o facɛ Yakuba ye, o ni o ta gbaw, olugu tɔgɔw ye nin ye:
2 Rubɛn, Simeyɔn, Levi, Zuda,
3 Isakari, Zabulɔn, Boniyaminu,
4 Dan, Nɛfitali, Gadi, Asɛri.
5 Yakuba ta denw ni a ta mamadenw bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ biwolonfla. Olugu tun nana a sɔrɔ Yusufu bɛ Misiran ka ban.
6 Ayiwa, Yusufu nana sa. A balema tɔw bɛɛ nana sa fana, ani minw bɛɛ tun ye o wagati ta mɔgɔw ye.
7 Izirayɛlimɔgɔw ka den caman sɔrɔ. O cayara minkɛ, dɔ ka kɛ fara ye o ta fanga kan fana lon o lon. A kɛra ten minkɛ, Misiran jamana fara Izirayɛlimɔgɔw ra.
8 Ayiwa, o kɔ, masacɛkura dɔ nana sigi masaya ra Misiran; ale tun ma dɔ lɔn Yusufu ta ko ra.
9 O masacɛ k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko: «Aw m'a ye, Izirayɛlimɔgɔw cayara ni an ye sisan dɛ! O fanga fana bonyara ni an ta ye.
10 Ayiwa, aw y'a to an ye cogo ɲini a ko ra, ka o bari janko o kana kɛ caya ye tuun; ni o tɛ, ni an nana kɛrɛ sɔrɔ ni an jugu dɔw ye, o bɛ sɔn ka fara an juguw kan ka an kɛrɛ, ka sɔrɔ ka bori ka bɔ jamana kɔnɔ.»
11 Ayiwa, a kɛra ten minkɛ, o ka jagboyabaaraw la Izirayɛlimɔgɔw kan, ka kuntigi dɔw bla o kunna ko o ye o kɔrɔsi, ani ka o ɲagban kosɛbɛ ni o jagboyabaaraw ye. Izirayɛlimɔgɔw ka Pitɔmu dugu ni Ramusɛsi dugu lɔ o cogo le ra, ka o kɛ masacɛ Farawona ta fɛnmarayɔrɔw ye.
12 Nka o tun bɛ o ɲagbanna cogo min na ni jagboyabaaraw ye, o fana tun bɛ cayara ka taga ten le. A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw ta ko ka siranya bla Misirankaw ra kosɛbɛ.
13 Misirankaw ka dɔ fara o ta baaraw kan, ka o jɔnyamina.
14 O ka o tɔɔrɔ fɔ k'a dama tɛmɛ, ka baarajugu suguya bɛɛ la o kan: o tun bɛ bɔgɔ nɔɔni, ka biriki bɔ, ka forobaaraw fana kɛ. O tun bɛ o jagboyabaaraw bɛɛ la o kan hali o tɛ hina o ra.

Farawona ka min latigɛ Izirayɛlimɔgɔw kama

15 Ayiwa, lon dɔ Misiran masacɛ kumana Heburuw* ta tinminamuso fla fɛ. O muso
kelen tɔgɔ tun ye ko Sifira, tɔ kelen tɔgɔ tun ye ko Puwa.
16 A ko o ma ko: «Ni Izirayɛlimuso dɔ bɛ jigira aw boro tuma o tuma, aw ye den bɔtɔ
kɔrɔsi. Ni cɛ lo, aw ye a faga; ni muso lo aw y'a to yi, aw kana a faga.»
17 Nka tinminamusow siranna Ala ɲa. Misiran masacɛ ka min fɔ, o ma sɔn ka o kɛ. O
ka cɛdenw ɲanaman to.
18 Masacɛ ka tinminamusow wele ka o ɲininka. A ko: «Aw ka mun le kɛ tan? Mun na
aw ka Izirayɛlimɔgɔw ta cɛdenw to yi, aw ma o faga?»
19 Tinminamusow ka Farawona jaabi ko: «Izirayɛlimusow tɛ i ko Misirankamusow;
baraka bɛ o ra kosɛbɛ. Sani tinminamuso ye na, o bɛ jigi.»
20 Ayiwa, dɔ farara Izirayɛlimɔgɔw kan, o cayara, ka baraka sɔrɔ. Ala ka baraka don
tinminamusow ra, o ta kɛwale kosɔn.
21 Tinminamusow siranna Ala ɲa, o ma sɔn ka denw faga minkɛ, o kosɔn Ala ka baraka
don o ra, ka denw di olugu fana ma.
22 Ayiwa, Farawona k'a ye ten minkɛ, a k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o ye to ka
Izirayɛlimɔgɔw ta denɲɛnin cɛmaninw bɛɛ firi Nili ba ji ra; ko o ye musodenw dɔrɔn le
to yi.

2

Musa denɲɛninman

1 Ayiwa, o wagati ra Levi ta gbamɔgɔ dɔ tun ka muso dɔ furu; o muso tun ye o yɛrɛ
ta gbamɔgɔ dɔ le ye.
2 Muso nana kɔnɔ ta, ka dencɛ woro; o k'a ye ko den cɛ ka ɲi; o siranna, o ka den
dogo, ka se fɔ karo saba.
3 Nka den nana kɛ a tɛ se ka dogo tuun minkɛ, a bamuso ka segi dɔ lalaga ni kɔdarabin
dɔw ye, ka mananji ni yiriji dɔ kɛ k'a mun janko ji kana don a kɔnɔ. A ka den la o kɔnɔ,
ka taga a bla Nili bada ra, binw cɛ ra.
4 Den kɔrɔmuso tagara lɔ ka kɛ den kɔrɔsi ye, k'a flɛ min bɛna kɛ den na.
5 Dɔɔnin kɛra, Farawona denmuso nana ba ra, ko a bɛna ko. A tɔɲɔgɔn minw tun
nana ni a ye, olugu tun bɛ yaalayaalara bada ra. Farawona denmuso nana segi ye binw
cɛ ra. A k'a ta baaradenmuso dɔ ci ka taga a ta.
6 Baaradenmuso nana ni segi ye minkɛ, Farawona denmuso k'a dayɛlɛ ka cɛdennin
dɔ ye a kɔnɔ, a bɛ kasira. Den makari k'a mina. A ko: «E! Nin ye Heburu dɔw ta den le
ye tan.»
7 Denɲɛnin kɔrɔmuso gbarara Farawona denmuso ra. A k'a fɔ a ye ko: «I tɛ a to ne
ye taga Heburukamuso dɔ ɲini i ye, a bɛna den lamɔ i ye, ka to ka sin di a ma wa?»
8 Farawona denmuso ko: «Taga.» Sungurunin tagara den bamuso yɛrɛ le wele ka na.
9 Den bamuso nana minkɛ, Farawona denmuso ko a ma ko: «Den nin ta, i ye to ka sin
di a ma. Ne yɛrɛ le bɛna i sara.» Muso ka den ta ka taga ni a ye.
10 Den nana kɔrɔ dɔɔnin minkɛ, muso tagara ni a ye Farawona denmuso fɛ. Den kɛra
i n'a fɔ Farawona denmuso yɛrɛ dencɛ. A ko: «Ne bɛ a tɔgɔ la ko Musa; sabu ne k'a
labɔ ji ra le*.»

Musa ka Misirankacɛ dɔ faga

11 Ayiwa, Musa nana kɔrɔya minkɛ, lon dɔ a tagara a balema Heburuw fɛ, ka taga o
ye o ta jagboyabaaraw ra. A nana Misirankacɛ dɔ ye a bɛ a balema Heburu dɔ bugɔra.
12 Musa ka yɔrɔw flɛflɛ a ma mɔgɔ ye minkɛ, a ka Misirankacɛ faga, k'a su dogo
kɛnkɛnmugu jukɔrɔ.
13 O dugusagbɛ, Musa tagara tuun. A tagara bɔ Heburu fla kan, o bɛ kɛrɛra. Jo tun tɛ
min fɛ, a ko o ma ko: «Mun na i bɛ i balemacɛ bugɔra?»
14 Cɛ ko Musa ma ko: «Jɔn le ka ele sigi anw kunna ka i kɛ anw ta kititigɛbaga ye? O
tuma i b'a fɛ ka ne faga le fana i ko i ka Misirankacɛ faga cogo min na kɛ?» Musa ka o
mɛn minkɛ, a siranna. A ko: «Sigiya t'a ra, i b'a sɔrɔ a ko lɔnna.»

Musa borira ka taga Madiyan jamana ra

15 Ayiwa, Musa ka cɛ min faga, o ko sera masacɛ Farawona ma. Farawona dimina, ko
a bɛ Musa faga. Musa borira o le ra Farawona ɲa, ka taga dogo Madiyan jamana ra. A
tagara se kɔlɔn dɔ kɔrɔ, ka lɔ o yɔrɔ ra.

---

* **1:15 1.15** Izirayɛlimɔgɔw le ye Heburuw ye.

* **2:10 2.10** Heburukan na, Musa kɔrɔ ye ko: min kisira ka bɔ ji ra.

16 Ayiwa, denmusɔ wolonfla tun bɛ Madiyan jamana sarakalasebaga Zetoro[†] fɛ. Olugu
nana kɔlɔnda ra ka na ji bi. O ka ji bi ka bɛganw ta jiminminan fa, ko o bɛ a di o facɛ
ta bɛganw ma.
17 O wagati ra, sagagbɛnbaga dɔw nana o sunguruw gbɛn, ko o ye bɔ yi k'a to olugu ye
o ta sagaw lamin. Musa ka o ye minkɛ, a ka sagagbɛnbagaw fana gbɛn, ka ji di sunguruw
ta bɛganw ma.
18 Sunguruw sekɔra ka taga se so kɔnɔ minkɛ, o facɛ Rewɛli ko o ma ko: «Mun le kɛra
aw nana joona tan bi?»
19 O ko: «Misirankacɛ dɔ le ka an bɔsi sagagbɛnbagaw boro bi, fɔ ka ji bi an ye yɛrɛ
k'a di an ta bɛganw ma.»
20 Rewɛli ko a denmusow ma ko: «O cɛ bɛ min? Mun na aw nana k'a to yi? Aw ye
taga a wele a ye na domuni kɛ.»
21 O tagara Musa wele. Musa nana to o cɛ ta so. Cɛ k'a denmusɔ di a ma, k'a kɛ a
musɔ ye. O denmusɔ tɔgɔ tun ye ko Sefora.
22 Sefora nana kɔnɔ ta dencɛ ra Musa fɛ. Musa k'a tɔgɔ la ko Gɛrisɔmu. A ko: «Sabu
ne ye lonan le ye jamana ra[‡].»
23 Ayiwa, wagatijan tɛmɛnin kɔ, Misiran masacɛ nana sa. O y'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw
tun bɛ ŋunana ka kule o ta jɔnyabaara sɛgɛ boro hali bi. Ala ka o ta kulekan mɛn.
24 A ka o ta kumakan mɛn minkɛ, a hakiri tora a ta jɛnŋɔgɔnya ra, a tun ka jɛnŋɔgɔnya
min don ni Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye.
25 Ala ka Izirayɛlimɔgɔw flɛ, o makari k'a mina.

3

Ala kumana Musa fɛ kongokolon kɔnɔ

1 Ayiwa, Musa tora ka a burancɛ Zetoro ta bɛganw kɔrɔsi; Zetoro tun ye Madiyan
jamana ta sarakalasebaga le ye. Lon dɔ, Musa tagara ni bɛganw ye fɔ kongokolon kɔ fɛ,
ka taga se fɔ Horɛbu kuru kɔrɔ, min bɛ wele ko Ala ta kuru.[*]
2 Ka Musa to o yɔrɔ ra, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a yɛrɛ yira a ra. Musa k'a ye yiritunin
dɔ le cɛ ma, tasumamana ra. Musa k'a flɛ, a k'a ye ko tasuma bɛ bɔra yiritunin na, nka
yiritunin yɛrɛ tɛ jɛnina.
3 Musa ko: «Ne bɛna gbara ka taga nin fɛn suguya flɛ, k'a lɔn mun kosɔn yiritu tɛ
jɛnina, k'a sɔrɔ tasuma b'a ra.»
4 Matigi Ala k'a ye ko Musa bɛ gbarara ka taga yiritu flɛ minkɛ, a k'a kan bɔ yiritu cɛ
ma ka Musa wele ko: «Musa, Musa!» Musa ko: «Naamu.»
5 Ala ko: «I kana gbara yan dɛ! I ta sanbara bɔ i sen na, sabu i lɔnin bɛ yɔrɔ min na
nin ye, yɔrɔ saninman lo.»
6 Ala ko tuun ko: «Ne le ye i bɛmaw ta Ala ye, Iburahima ta Ala, ani Isiyaka ta Ala,
ani Yakuba ta Ala.» Musa ka o mɛn minkɛ, a k'a ɲa dogo, sabu a tun bɛ siranna ko ale
kana na Ala flɛ.
7 Matigi Ala ko: «O bɛ ne ta mɔgɔw minako juguyara cogo min na Misiran, ne ka o ye
yɛrɛ le. Ne ka o kulekan mɛn o tɔɔrɔbagaw boro, sabu dimi min bɛ o kan, ne ka o ye.
8 O kosɔn ne nana ka na o bɔsi Misirankaw boro, ka o labɔ o jamana ra, ka taga ni
o ye jamanaba ɲumanman dɔ ra, nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na; Kanaanakaw, ani
Hɛtikaw, ani Amɔrikaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw bɛ o jamana le ra.
9 Izirayɛlimɔgɔw kulekan sera ne ma; Misirankaw bɛ o minako juguyara cogo min na,
ne ka o ye.
10 Ayiwa, sisan ne bɛ ele ci Farawona fɛ, janko i ye taga ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw
labɔ Misiran.»
11 Musa ka Ala jaabi ko: «Ne wa? Ne ye mun le ye, ko ne bɛ taga lɔ Farawona ɲa fɛ,
ko ne bɛ Izirayɛlimɔgɔw labɔra Misiran?»
12 Ala ko: «Ne bɛna kɛ ni i ye. Ne b'a fɔ i ye ko ni i ka na bla Izirayɛlimɔgɔw ɲa ka o
labɔ Misiran, aw bɛna na ne bato nin kuru kelen le kɔrɔ yan. O tagamasiyɛn le sababu
ra i bɛna a lɔn ko ne le ka i ci.»
13 Musa ko: «Ayiwa, sisan ni ne ka taga Izirayɛlimɔgɔw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko: ‹Aw
bɛmaw ta Ala le ka ne ci aw fɛ!› Ni o ka ne ɲininka ko: ‹A tɔgɔ ye di?› O tuma ne bɛna
o jaabi cogo di?»
14 Ala ko Musa ma ko: « ‹Min bɛ yi, ne le ye o ye.› I bɛna o le fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko
min tɔgɔ ye ko: ‹Ne bɛ yi›, ale le ka ne ci aw fɛ.»

[†] **2:16 2.16** Zetoro bɛ wele fana ko: Rewɛli. [‡] **2:22 2.22** Gɛrisɔmu kɔrɔ ye ko: ne ye lonan ye yan. [*] **3:1 3.1** O kuru tɔgɔ ye fana ko Sinayi kuru. A bɛ wele ko Ala ta kuru, sabu kɔ fɛ, Ala nana a yɛrɛ yira Izirayɛlimɔgɔw ra o kuru le kan. Aw ye sura 19 flɛ.

15 Ala k’a fɔ tuun ko: «I bɛ taga nin fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Matigi Ala†, aw bɛmaw
ta Ala, Iburahima ta Ala, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta Ala, ale le ka ne ci aw fɛ.› Ne
tɔgɔ le bɛ o ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ. Wagati bɛɛ mɔgɔw bɛna ne wele o tɔgɔ le ra.
16 «Ayiwa, taga Izirayɛli cɛkɔrɔbaw lajɛn, i ye a fɔ o ye ko o bɛmaw ta Ala k’a yɛrɛ
yira i ra, Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ta Ala. Ko a ko a ka aw ye, ani Misirankaw bɛ
min kɛra aw ra Misiran, a ka o ye fana.
17 Ko o kosɔn, ko ne ko ne bɛna o labɔ tɔɔrɔ ra Misiran, ka taga ni o ye Kanaanakaw,
ni Hɛtikaw, ni Amɔrikaw, ni Perezikaw, ni Hevikaw, ni Yebusikaw ta jamana ra, nɔnɔ ni
li bɛ woyo jamana min na.»
18 Ala ko Musa ma tuun ko: «Izirayɛlimɔgɔw bɛna sɔn i ta kuma ma. I bɛna taga
Misiran masacɛ fɛ, ele ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw. Aw b’a fɔ a ye ko: ‹Matigi Ala, Heburuw
ta Ala ka a yɛrɛ yira an na. An bla, an ye taga tere saba tagama kɛ kongo kɔnɔ, ka saraka
bɔ Matigi Ala, an ta Ala ye.›
19 Ne k’a lɔn ko Misiran masacɛ tɛna sɔn k’a to aw ye taga, ni a ma kɛ jagboya ye a
ma.
20 Ne bɛna ne ta sebagaya yira, ka kabakow kɛ Misiran, ka tɔɔrɔ suguya bɛɛ la
Misirankaw kan. Ni o kɛra, Farawona bɛna a to aw ye taga.
21 Ne yɛrɛ bɛna a kɛ fɔ Misirankaw bɛna aw bonya; o ra, aw tagatɔ, aw borolakolon
tɛna taga.
22 Aw ta musow bɛɛ kelen kelen bɛna a fɔ a sigiɲɔgɔnw, ani a ta sokɔnɔmɔgɔw ye,
ko o ye warigbɛfɛnw, ani saninmanfɛnw di o ma, ani faniw, o bɛ o don o dencɛw ni o
denmusow ra.
«Aw bɛna Misirankaw ta fɛnw mina o ra ten le, ka taga ni o ye ka o borolakolon to.»

4

Ala ka tagamasiyɛn fla yira Musa ra

1 Ayiwa, Musa ka Ala jaabi ko: «Izirayɛlimɔgɔw tɛna la ne ra; o tɛna sɔn ne ta kuma
ma. O bɛna a fɔ ko can tɛ, ko Matigi Ala m’a yɛrɛ yira ne ra.»
2 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Mun le bɛ i boro?» Musa ko: «Bere lo.»
3 Matigi Ala ko: «A firi dugu ma.» Musa ka bere firi dugu ma; bere yɛlɛmana ka kɛ sa
ye. Musa borira sa ɲa.
4 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Gbara a ra, i ye a mina a kukala ma.» Musa gbarara sa
ra k’a mina a kukala ma. Sa yɛlɛmana ka kɛ bere ye tuun a nɔ ra.
5 Matigi Ala ko: «I bɛna taga o le kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲa na, janko o ye la a ra ko ne
Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala k’a yɛrɛ yira i ra, Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ta Ala.»
6 Matigi Ala ko tuun ko: «I boro don i ta derege jukɔrɔ, k’a la i disi kan.» Musa k’a
boro don a ta derege jukɔrɔ. A k’a boro bɔ minkɛ, a k’a ye ko kunabana k’a boro mina,
k’a mina k’a gbɛ pepepe.
7 Matigi Ala ko: «I boro don i ta derege jukɔrɔ tuun.» Musa k’a boro don a ta derege
jukɔrɔ tuun. A nana a bɔ minkɛ, a boro sekɔra ka kɛ a cogo ra.
8 Matigi Ala ko: «Ni o ka tagamasiyɛn fɔlɔ ye, ni o ma la i ra, ni o ma sɔn i ta ma, ni
o nana tagamasiyɛn flanan ye, o bɛna la i ra.
9 Ni o ka o tagamasiyɛn fla bɛɛ ye, ni hali belen o ma la i ra, ni o ma sɔn i ta ma, o
tuma i bɛ taga ji dɔ cɛ Nili ba ra, ka na a seri dugu ma. I bɛna o ji min bɔn, o bɛna
yɛlɛma ka kɛ jori ye dugu ma.»

Ala ka Haruna kɛ Musa ta kumalasebaga ye

10 Musa ko Matigi Ala ma ko: «E! Matigi, ne tɛ se kuma ra dɛ! Kunu ko tɛ o ye,
kununasini fana ko tɛ o ye. A fana tɛ i n’a fɔ a daminana sisan le, i kumatɔ ne fɛ. Kabini
ne denmisɛnman, ne da ka gbiri, ne nɛnden sirinin lo.»
11 Matigi Ala ko: «Jɔn le ka da di mɔgɔ ma? Jɔn le bɛ mɔgɔ kɛ bobo ye, walama
torogberen, k’a to a ye yeri kɛ, walama k’a fiyen? Ne Matigi Ala tɛ wa?
12 Ele ye taga dɔrɔn. Ne bɛna kɛ ni i ye i kumatɔ. I ka kan ka min fɔ, ne yɛrɛ le bɛna
o yira i ra.»
13 Musa ko: «Aa, Matigi Ala, sabari, i ye mɔgɔ wɛrɛ ci.»
14 Musa ka o fɔ minkɛ, Matigi Ala dimina Musa kɔrɔ kosɛbɛ. Ala ko: «I kɔrɔcɛ Haruna
tɛ yi wa, i ni min bɔra Levi ta gba ra? Ne k’a lɔn ko ale kɔni bɛ se kuma ra. A yɛrɛ bɛ a
yɛrɛ labɛnna ka ban ka na i kunbɛn. Ni a nana i ye, a bɛna diya a ye kosɛbɛ.
15 I bɛna kuma a fɛ. Ele le bɛna kuma don a da ra. Ne bɛna kɛ ni i ye i kumatɔ, ka kɛ
ni ale fana ye a kumatɔ. Aw bɛna kuma min fɔ, ne yɛrɛ le bɛna o yira aw ra.

† **3:15 3.15** Heburukan na Matigi Ala bɛ wele ko Yawe. O kɔrɔ ye ko: Ala min bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ, Ala banbari.

16 Ale bɛna kuma jama fɛ i nɔ ra. Ale le bɛna kɛ i ta kumalasebaga ye. Ele bɛna kɛ
Ala nɔ ra ale fɛ.
17 Nin bere ta i boro; i bɛna taga tagamasiyɛnw kɛ ni o le ye.»

Musa sɔnna ka sekɔ Misiran

18 Ayiwa, o kɔ, Musa sekɔra ka taga so. A tagara se a burancɛ Zetoro fɛ, a k'a fɔ a ye
ko: «Sabari k'a to ne ye sekɔ ne balemaw fɛ Misiran, janko k'a lɔn ni o bɛ si ra.» A
burancɛ Zetoro ko: «Taga, Ala ye i ni hɛra bɛn.»
19 Ka Musa to Madiyan, Matigi Ala kumana a fɛ tuun. Ala ko: «Musa, i kɔsegi ka taga
Misiran, sabu minw tun b'a fɛ ka i faga olugu bɛɛ sara.»
20 Musa k'a muso ni a dencɛw layɛlɛn fali dɔ kan, ka taga Misiran. Ala tun ka
tagamasiyɛnw kɛ ni bere min ye, Musa tagara ni o bere ye a boro.
21 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko: «Ni i tagara se Misiran, ne ka kabako minw yira
i ra, i bɛna o bɛɛ kɛ Farawona ɲa na. Nka ne bɛna a jusukun gbɛlɛya, a tɛna sɔn ka
Izirayɛlimɔgɔw bla o ye taga.
22 I bɛna a fɔ Farawona ye ko: ‹Matigi Ala ko: Izirayɛlimɔgɔw ko ka gbɛlɛn ne ma; o
kɛra i ko ne dencɛ fɔlɔ.
23 Ne b'a fɛ i ye o bla o ye taga baara kɛ ne ye. Ni i ma sɔn k'a to o ye taga, ne bɛna i
dencɛ fɔlɔ faga.› »
24 Ayiwa, ka o to tagama ra, Musa ni a muso ni a denw tagara jigi yɔrɔ dɔ ra; ka o to o
yɔrɔ ra, Matigi Ala wurira Musa kama ka tɔɔrɔ dɔ lase Musa ma, fɔ a tun bɛ ɲini ka sa.
25 Sefora ka kabakuru lɛsɛnin dɔ ta, k'a dencɛ Gɛrisɔmu kɛnɛsigi, ka o gbolo maga
Musa ra, k'a fɔ a ye ko: «Ele kɛra furucɛ joritigi le ye ne fɛ.»
26 A kɛra ten minkɛ, Matigi Ala ka Musa to yi. O ko le kosɔn Sefora k'a fɔ Musa ma ko
«furucɛ joritigi.» A ka o fɔ kɛnɛsigiri le kosɔn.

Musa ni Haruna ka ɲɔgɔn kunbɛn

27 O wagati ra, Ala k'a fɔ Haruna ye ko: «Wuri ka taga kongo kɔnɔ, ka taga Musa
kunbɛn.» Haruna wurira ka taga. A tagara bɛn ni Musa ye Ala ta kuru kɔrɔ. A ka Musa
fo ni kanuya ye.
28 Matigi Ala tun ka Musa ci ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, ani a tun ka tagamasiyɛn
minw bɛɛ yira a ra ko a ye a kɛ, Musa ka o bɛɛ fɔ Haruna ye.

Izirayɛli cɛkɔrɔbaw sɔnna Musa ta kuma ma

29 Ayiwa, Musa ni Haruna ka sira ta o le ra ka taga. O tagara se Misiran, o ka
Izirayɛlimɔgɔw ta cɛkɔrɔbaw bɛɛ lajɛn.
30 Matigi Ala tun ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, Haruna ka o fɔ cɛkɔrɔbaw ye; Musa
ka tagamasiyɛnw kɛ o ɲa na fana.
31 Izirayɛlimɔgɔw lara o ra. O yɛrɛ k'a faamu ko Matigi Ala nana Izirayɛlimɔgɔw bɔsi;
sabu Ala tun ka o ta sɛgɛ ye. O ka o ɲa biri dugu ma ka Ala bato.

5

Musa ni Haruna tagara kuma Farawona fɛ

1 Ayiwa, o kɔ, Musa ni Haruna tagara Farawona fɛ; o tagara a fɔ a ye ko: «Matigi
Ala, Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ko i ye ale ta mɔgɔw bla, janko o ye taga ɲanagbɛ dɔ kɛ a ye
kongo kɔnɔ, k'a bonya.»
2 Farawona ko: «Jɔn le ye Matigi Ala ye ko ne bɛ a kan lamɛn, ka Izirayɛlimɔgɔw bla
o ye taga? Ne ma Matigi Ala lɔn, ne tɛna Izirayɛlimɔgɔw bla o ye taga fana.»
3 Musa ni Haruna ko: «Heburuw ta Ala k'a yɛrɛ yira an na. A to an ye tere saba
tagama kɛ kongo kɔnɔ, ka taga saraka dɔw bɔ Matigi Ala, an ta Ala ye, janko a kana na
banajugu ben an kan ka an faga, walama k'a to o ye an faga ni kɛrɛkɛmuru ye.»
4 Misiran masacɛ Farawona ko: «Ele Musa, ani ele Haruna, mun kosɔn aw bɛ mɔgɔw
kunnacɛnna ka o ta baara lalɔ dɛ? Aw ye tɛmɛ ka taga baara kɛ dɛ!
5 Mɔgɔw cayara sisan jamana kɔnɔ; mun kosɔn aw bɛna o ta baara lalɔ?»

Farawona ka dɔ fara Izirayɛlimɔgɔw ta baara kan

6 Ayiwa, o lon yɛrɛ ra, Farawona k'a fɔ baara kɔrɔsibagaw ni baarakuntigiw ye ko:
7 «Aw kana bin ɲini k'a di Izirayɛlimɔgɔw ma tuun o ye biriki bɔ ni a ye, i n'a fɔ aw
derira k'a kɛ cogo min na. Aw y'a to o ye taga bin ɲini o yɛrɛ ye.
8 O bɛɛ n'a ta, o derira ka birikidenda min bɔ kakɔrɔ, aw y'a fɔ o ye ko o ka kan ka
o da kelen le bɔ. Aw kana dɔ bɔ a ra dɛ! Sabu salibagatɔw lo, o kosɔn o b'a fɔra tuma
bɛɛ ko: ‹An ye taga saraka bɔ an ta Ala ye›.

9 Aw ye baara caya o ra, ka o degu kosɛbɛ. Ni o kɛra, o tɛna nin faninyakumaw jate
tuun.»
10 Ayiwa, baarakuntigiw, ani baara kɔrɔsibagaw nana o kuma fɔ mɔgɔw ye, ko:
«Farawona ko an kana bin di aw ma tuun.
11 Ko aw ye taga bin ɲini aw yɛrɛ ye. Ni aw bɛ se k'a sɔrɔ yɔrɔ o yɔrɔ, aw ye taga a
ɲini yi, sabu dɔ tɛna bɔ aw ta baara ra.»
12 Mɔgɔw janjanna ka taga Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ka taga bin ɲini.
13 Baarakuntigiw tun bɛ o ɲagbanna, k'a fɔ o ye ko: «Aw tun bɛ deri ka birikidenda
min bɔ tere kɔnɔ, aw ka kan ka o le bɔ, i n'a fɔ wagati min na bin tun bɛ dira aw ma.»
14 Farawona ta kuntigiw tun ka Izirayɛlimɔgɔ minw sigi Izirayɛlimɔgɔ tɔw kunna, ka
o kɛ baara kɔrɔsibagaw ye, Misirankaw nana kɛ olugu fana bugɔ ye. O ko o ma ko:
«Mun kosɔn aw tun bɛ deri ka birikidenda min bɔ, aw ma se ka o bɔ kunu ni bi?»
15 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ta baara kɔrɔsibagaw dimina; o wurira ka taga o ko fɔ
Farawona ye, ko: «Mun kosɔn i bɛ i ta jɔnw minako juguyara tan?
16 Bin tɛ dira an ma, o bɛɛ n'a ta, o ko an ye biriki bɔ. A flɛ, o bɛ an bugɔra, k'a sɔrɔ i
yɛrɛ ta mɔgɔw le jarakira.»
17 Farawona ko: «Aw ye salibagatɔw le ye, salibagatɔw yɛrɛyɛrɛ! O kosɔn aw b'a fɔra
ko: ‹An bɛ taga saraka bɔ an ta Ala ye, an bɛ taga saraka bɔ an ta Ala ye.›
18 Aw ye tɛmɛ ka taga baara kɛ sisan. Bin foyi tɛ di aw ma, nka aw tun bɛ deri ka
birikidenda min kɛ kakɔrɔ, aw ka kan ka o le kɛ.»
19 Izirayɛlimɔgɔw ta baara kɔrɔsibagaw k'a ye ko o ka olugu ta koɲaw gbɛlɛya fɔ k'a
dama tɛmɛ; ko birikidenda min fɔra, ko dɔ tɛna bɔ o ra, ko o da kelen le ka kan ka kɛ
lon o lon.
20 Ayiwa, o bɔtɔ Farawona fɛ, o bɛnna ni Musa ni Haruna ye. Olugu tun bɛ o kɔnɔna
da ra.
21 O k'a fɔ Musa ni Haruna ye ko: «Matigi Ala yɛrɛ le bɛna nin ko ye, ka aw ta kɛwalew
hakɛ bɔ aw ra. Aw le nana anw ta ko tɔ gbɛlɛya Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw fɛ.
Aw le ka an fagamuru di o ma ko a ye an faga.»
22 Musa ka o mɛn minkɛ, a k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Matigi, mun kosɔn i ka nin kojugu
kɛ nin mɔgɔw ra? Mun na i ka ne ci?
23 Kabini ne tagara Farawona fɛ ka taga kuma a fɛ i tɔgɔ ra, a bɛ kojugu dɔrɔn le kɛra
i ta mɔgɔw ra. Ele fana ma foyi kɛ ka o kisi ka bɔ a boro!»

6

Ala ko a bɛna Izirayɛlimɔgɔw kunmabɔ

1 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Ne bɛna min kɛ Farawona ra, i bɛna o ye sisan.
Ne ta sebagaya bɛna a jagboya k'a to a ye Izirayɛlimɔgɔw bla ka taga. Ne ta sebagaya
bɛna a kɛ fɔ Farawona bɛna aw gbɛn yɛrɛ ka bɔ a ta jamana kɔnɔ.»
2 Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Ne le ye Matigi Ala ye.
3 Ne ka ne yɛrɛ yira Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ra, ko ne le ye Sebɛɛtigi Ala ye.
Nka ne tɔgɔ min ye ko Matigi Ala, o ma ne lɔn o tɔgɔ ra.
4 Ne ka jɛŋɔgɔnya don ni o ye fana, ka layiri ta o ye ko ne bɛna Kanaana jamana di
o ma, o tun nana kɛ lonan ye jamana min na.
5 Ayiwa, sisan, ne ka o ŋunakan mɛn, sabu Misirankaw ka o bla jɔnya ra. Ne ka layiri
min ta o ye, ne hakiri bɛ o ra.
6 O kosɔn, a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Ne le ye Matigi Ala ye; Misirankaw ka
jagboyabaara min la aw kan, ne bɛna aw bɔsi ka bɔ o ra. Ne bɛna aw kisi ka aw bɔ o ta
jɔnya ra. Ne bɛna aw kisi ne ta sebagayaba baraka ra, ka kitibaw ben Misirankaw kan.
7 Ne bɛna aw kɛ ne ta mɔgɔw ye, ka kɛ aw ta Ala ye. O ra, aw bɛna a lɔn ko Misirankaw
ka baara minw la aw kan, ko ne le bɛ aw bɔsi ka bɔ o baaraw bɛɛ ra; ne Matigi Ala, aw
ta Ala ko ten.
8 Fɔlɔfɔlɔ, ne karira Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ye, ko ne bɛna jamana min di
o ma, ne bɛna taga aw ladon o jamana le ra. Ne yɛrɛ le bɛna o jamana di aw ma, k'a kɛ
aw ta ye; ne Matigi Ala ko ten.› »
9 Ayiwa, Musa ka o kuma le fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye. Nka o tun bɛ jɔnyagbɛlɛn min na,
o jusukasi kosɔn, o ma se ka Musa lamɛn.
10 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun ko:
11 «Taga kuma Misiran masacɛ Farawona fɛ ko a ye Izirayɛlimɔgɔw bla, o ye taga ka
bɔ a ta jamana ra.»
12 Musa ka Matigi Ala jaabi ko: «A flɛ, Izirayɛlimɔgɔw ma ne lamɛn; Farawona bɛna
ne lamɛn cogo di, ne min tɛ se kuma ra?»

13 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ tuun, Izirayɛlimɔgɔw, ani Misiran
masacɛ ta ko ra, janko ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra.

Musa ni Haruna ta buruju

14 Izirayɛlimɔgɔw ta gbatigiw flɛ nin ye: Izirayɛli dencɛ fɔlɔ Rubɛn, ale dencɛw tun ye
Hanɔki ye, ani Palu, ani Hɛsirɔn, ani Karimi. O gbaw bɛɛ bɔra Rubɛn le ra.
15 Simeyɔn dencɛw flɛ nin ye: Yemuwɛli, ani Yamini, ani Owadi, ani Yakini, ani Sohari,
ani Kanaanaka muso dencɛ Sawuli. Olugu ta gbaw bɛɛ bɔra Simeyɔn le ra.
16 Levi dencɛw ni o ta durujaw tɔgɔw ye nin ye: Levi yɛrɛ dencɛw tɔgɔw tun ye ko
Gɛrisɔn, ani Kehati, ani Merari. Levi si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san bisaba, ani
san wolonfla.
17 Gɛrisɔn dencɛw tun ye Libini, ani Simɛyi ye, o bɛɛ ni o ta gbaw.
18 Kehati dencɛw tun ye Amuramu, ani Isari, ani Heburɔn, ani Uziyɛli ye. Kehati si
kɛra san kɛmɛ ni bisaba ni saba.
19 Merari dencɛw tun ye Mali ni Musi ye.
Ayiwa, Levi ta gbaw le ye olugu ye, o ni o ta durujaw.
20 Ayiwa, Amuramu k'a tɛnɛnmuso Yokebɛdi furu*. Ale ka Haruna ni Musa woro
Amuramu ye. Amuramu si bɛɛ lajɛnnin kɛra san kɛmɛ ni san bisaba ni san wolonfla.
21 Isari dencɛw tun ye Kore, ani Nefɛgi, ani Zikiri ye.
22 Uziyɛli dencɛw tun ye Misahɛli, ani Elisafan, ani Sitiri ye.
23 Haruna ka Aminadabu denmuso Eliseba le furu. Eliseba tun ye Nasɔn balemamuso
le ye fana. Eliseba ka dencɛ minw woro Haruna ye, olugu le kɛra Nadabu ye, ani Abihu,
ani Elehazari, ani Itamari.
24 Kore dencɛw tun ye Asiri, ani Ɛlikana, ani Abiyasafu ye. Korekaw ta gbaw le ye
olugu ye.
25 Haruna dencɛ Elehazari nana Putiyɛli denmusow kelen furu. O muso ka dencɛ
woro, k'a tɔgɔ la ko Finehasi.
Levi ta gbatigiw le kɛra olugu ye, o bɛɛ ni o ta gbaw.
26 Ayiwa, Matigi Ala kumana o Haruna ni o Musa le fɛ, k'a fɔ o ye ko o ye
Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra, ka o ta gbaw tugutugu ɲɔgɔn kɔ, jɛnkuru
jɛnkuru, ka o labɔ Misiran.
27 O Haruna ni o Musa le tagara kuma Misiran masacɛ Farawona fɛ, janko ka
Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran.

Ala ka baara min di Musa ni Haruna ma

28 Ayiwa, wagati min na Matigi Ala kumana Musa fɛ Misiran jamana ra,
29 a tun k'a fɔ Musa ye ko: «Ne le ye Matigi Ala ye; ne bɛ fɛn o fɛn fɔ i ye, o fɔ Misiran
masacɛ Farawona ye.»
30 O wagati ra, Musa tun ka Matigi Ala jaabi o le ra ko: «Kuma ka gbɛlɛn ne fɛ;
Farawona bɛna ne lamɛn cogo di?»

7

1 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye o le ra ko: «Ne bɛna fangaba di i ma, ka i kɛ i ko
Ala, Farawona ɲa kɔrɔ. I kɔrɔcɛ Haruna bɛna kɛ i ta kumalasebaga ye.
2 Ni ne ka ci o ci fɔ i ye, i ye o fɔ i kɔrɔcɛ Haruna ye; ale bɛ o lase Farawona ma, janko
a y'a to Izirayɛlimɔgɔw ye taga ka bɔ a ta jamana ra.
3 Nka ne Ala, ne yɛrɛ bɛna Farawona jusukun gbɛlɛya, ka tagamasiyɛnw ni kabako
caman kɛ Misiran jamana ra.
4 Nka o bɛɛ n'a ta, Farawona tɛna sɔn ka aw lamɛn. Ne bɛna ne ta sebagaya yira
Misiran jamana ra, ka kitibaw ben o kan, ka ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran
jamana ra; ne bɛna o gban ɲɔgɔn kɔ jɛnkuru jɛnkuru ka o labɔ.
5 Ni ne nana ne ta sebagaya yira Misirankaw ra tuma min na, ka o tɔɔrɔ, ka
Izirayɛlimɔgɔw bɔ o cɛ ra, o tuma le ra o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»
6 Matigi ka ci minw fɔ Musa ni Haruna ye, o ka o kɛ.
7 Musa ni Haruna tagara kuma Farawona fɛ wagati min na, o y'a sɔrɔ Musa si tun ye
san biseegi, Haruna si tun ye san biseegi ni saba.

Bere kɛra sa ye

8 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ni Haruna ye ko:

---

* **6:20 6.20** Kɔ fɛ Ala nana sariya dɔ sigi k'a yira ko o furu ɲɔgɔn ma daga (Sarakalasebagaw 18.12-13; 20.10).

9 «Ni Farawona k’a fɔ aw ye ko aw ye kabako dɔ kɛ k’a yira ale ra, Musa, ele ye a fɔ
Haruna ye ko a ye a ta bere ta k’a firi dugu ma Farawona ɲa na. Bere bɛna yɛlɛma ka
kɛ sa ye.»
10 Musa ni Haruna tagara Farawona fɛ. Matigi Ala ka min fɔ o ye, o ka o kɛ. Haruna
k’a ta bere firi dugu ma, Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw ɲa na. Bere yɛlɛmana ka
kɛ sa ye.
11 Farawona ka Misiran kolɔnbagaw, ani a subagaw, ani a jinamoriw wele ka na. Olugu
fana nana o dɔ kɛ subagaya ra.
12 Olugu bɛɛ fana ka o ta berew firi dugu ma; berew yɛlɛmana ka kɛ saw ye. Nka
Haruna ta bere tun yɛlɛmana ka kɛ sa min ye, o sa ka olugu ta saw bɛɛ kunu.
13 Nka o bɛɛ n’a ta, Farawona k’a jusukun gbɛlɛya, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ cogo
min na; a ma sɔn ka Musa ni Haruna ta kuma lamɛn.

Tɔɔrɔ fɔlɔ: ji kɛra jori ye

14 Ayiwa, Matigi Ala k’a fɔ Musa ye ko: «Farawona jusukun ka gbɛlɛn; a tɛ sɔnna ka
ne ta mɔgɔw bla o ye taga.
15 Sini sɔgɔmada joona fɛ, i ni Haruna ye taga a nɔ fɛ. A bɛna bɔ ka taga Nili bada ra.
Aw ye taga a fɛ bada ra yi. Bere min yɛlɛmana ka kɛ sa ye, i ye o ta i boro.
16 I ye a fɔ a ye ko: ‹Matigi Ala, Heburuw ta Ala ka ne ci i fɛ, ko ne ye a fɔ i ye ko i y’a
to ale ta mɔgɔw ye taga, ka taga ale bato kongo kɔnɔ. Nka hali bi i tɛ sɔnna o kuma ma.
17 Ayiwa, Matigi Ala ko, ko bere min bɛ ne boro, ko ne ye na o kɛ ka baji gbasi, ko baji
bɛna yɛlɛma ka kɛ jori ye; ko o ra i bɛna a lɔn ko ale le ye Matigi Ala ye.
18 Nili ba jɛgɛw bɛɛ bɛna faga ji ra. Ji bɛna tori. Misirankaw bɛna a fɔ ko o bɛ ji min,
nka o tɛna se.› »
19 Matigi Ala k’a fɔ Musa ye tuun ko: «A fɔ Haruna ye ko a ye a ta bere ta k’a kɔrɔta
Misiran jiw bɛɛ kunna, ani baw, ani kɔw, ani bununw, ani dinga jimanw. O jiw bɛɛ bɛna
kɛ jori ye. Jori bɛna kɛ Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra. Hali ji minw bɛ o ta yiridagaw, ani
o ta kabakurudagaw kɔnɔ, o bɛɛ le bɛna kɛ jori ye.»
20 Matigi ka min fɔ Musa ni Haruna ye, o ka o kɛ. Haruna ka bere kɔrɔta ka baji gbasi
ni a ye Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ɲa na. Baji bɛɛ yɛlɛmana ka kɛ jori ye.
21 Ba jɛgɛw bɛɛ fagara. Ji torira. Misirankaw ma se k’a ji min tuun. Jori tun bɛ Misiran
jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
22 Nka Misiran jinamoriw fana ka o ɲɔgɔn kɛ subagaya ra. Farawona ka o ye minkɛ,
a k’a jusukun gbɛlɛya, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ cogo min na. A ma sɔn ka Musa ni
Haruna ta kuma lamɛn.
23 Masacɛ Farawona sekɔra ka taga a ta so; hali a ma o ko jate fɛn ye.
24 Misirankaw bɛɛ ka dingaw sogisogi bada ra ka ji ɲini; sabu o tun tɛ se ka ba ta ji
min tuun.

Tɔɔrɔ flanan: yɔrɔ bɛɛ kɛra tɔrisenjanw ye

25 Matigi Ala ka baji cɛn lon min na, tere wolonfla le kɛra o kɔ fɛ.
26 O kɔ, Matigi Ala k’a fɔ Musa ye ko: «Aw ye taga a fɔ Farawona ye ko Matigi Ala ko:
‹A to ne ta mɔgɔw ye taga ne bato.
27 Ni i ma sɔn k’a to o ye taga, ne bɛna tɔrisenjanw kɛ ka i ta jamana bɛɛ fa, ka i tɔɔrɔ
ni o ye.
28 Baji bɛna fa tɔrisenjanw na. O bɛna bɔ ba ra ka taga i yɛrɛ ta so kɔnɔ, ka don hali
i ta sibon kɔnɔ, ka yɛlɛn i ta lanan kan, ka don i ta jamana ɲamɔgɔw ta sow kɔnɔ, ani i
ta mɔgɔw bɛɛ ta bonw kɔnɔ; o bɛna don hali burujɛnigbaw, ani burugbasiminanw bɛɛ
kɔnɔ.
29 Tɔriw bɛna yɛlɛn i kan, ani i ta mɔgɔw kan, ani i ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ kan.› »

8

1 Matigi Ala k’a fɔ Musa ye tuun ko: «A fɔ Haruna ye ko a ye bere ta, k’a kɔrɔta san
fɛ, kɔw kunna, ani jisiraw, ani dinga jimanw, ka tɔrisenjanw bɔ ka o kɛ Misiran jamana
bɛɛ kan.»
2 Haruna k’a boro kɔrɔta ni bere ye Misiran jiw bɛɛ kunna. Tɔrisenjanw bɔra ji ra
yɔrɔ bɛɛ ra, ka Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ fa.
3 Nka Misiran jinamoriw fana ka o dɔ kɛ subagaya ra. O fana ka tɔrisenjanw bɔ ji ra
k’a kɛ Misiran jamana kan.
4 Farawona ka Musa ni Haruna wele k’a fɔ o ye ko: «Aw ye Matigi Ala daari, janko a
ye nin tɔrisenjanw mabɔ ne ni ne ta mɔgɔw ra; ni o kɛra, ne bɛna a to Izirayɛlimɔgɔw
ye taga saraka bɔ Matigi Ala, o ta Ala ye.»

5 Musa ko Farawona ma ko: «Masacɛ, ele ta le ye bonya ye; a ko bɛ ele le boro. Tuma
juman le i b′a fɛ ne ye Ala daari i ni i ta jamana ɲamɔgɔw ye, ani i ta jamana mɔgɔw,
janko a ye tɔriw mabɔ i ra, ka o bɔ sow kɔnɔ? Ne bɛna Ala daari; tɔriw tɛna kɛ yɔrɔ si
tuun ni baji dɔrɔn tɛ.»
6 Farawona ko: «A ye kɛ sini.» Musa ko: «I ka min fɔ, a bɛna kɛ ten, janko i ye a lɔn
ko mɔgɔ tɛ yi, min bɛ se k′a yɛrɛ suma ni Matigi Ala, an ta Ala ye.
7 Tɔriw bɛna mabɔ i ni i ta sow ra, ani i ta jamana ɲamɔgɔw, ani i ta jamana mɔgɔw
ra. Tɔriw bɛna kɛ ba dɔrɔn le ra.»
8 Musa ni Haruna tagara ka bɔ Farawona ta so. Musa tagara Matigi Ala daari kosɛbɛ,
ko a ka Farawona tɔɔrɔ ni tɔri minw ye, a ye o tɔriw mabɔ Farawona ra, ani a ta jamana
ra.
9 Musa ka min daari, Matigi Ala ka o kɛ. Tɔriw bɛɛ fagara bonw kɔnɔ, ani luw kɔnɔ,
ani forow ra.
10 O ka o cɛ ka o tonton ɲɔgɔn kan. A torira, k′a kasa kɛ jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
11 Farawona k′a ye ko a ko nɔgɔyara minkɛ, a k′a jusukun gbɛlɛya tuun, i n′a fɔ Matigi
Ala tun k′a fɔ cogo min na; a ma sɔn ka Musa ni Haruna ta kuma lamɛn.

Tɔɔrɔ sabanan: buguri kɛra kinnifɛnw ye

12 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «A fɔ Haruna ye ko a ye bere kɔrɔta ka dugukolo
buguri gbasi. Buguri bɛna yɛlɛma ka kɛ kinnifɛn misɛn dɔw ye Misiran jamana fan bɛɛ
ra.»
13 Matigi Ala ka min fɔ, Musa ni Haruna ka o kɛ. Haruna k′a boro kɔrɔta ni bere ye
ka dugukolo buguri gbasi. Buguri yɛlɛmana ka kɛ kinnifɛn misɛnw ye ka don mɔgɔw ni
bɛganw bɛɛ ra. Buguri bɛɛ yɛlɛmana ka kɛ kinnifɛn misɛnw ye Misiran jamana bɛɛ ra.
14 Misiran jinamoriw ko o bɛ o ɲɔgɔn kɛ subagaya ra, nka o ma se. Kinnifɛn misɛnw
wurira ka na don mɔgɔw ni bɛganw bɛɛ ra yɔrɔ bɛɛ.
15 Jinamoriw k′a fɔ Farawona ye ko: «Nin ye Ala yɛrɛ ta boro nɔ le ye!»
O bɛɛ n′a ta, Farawona k′a jusukun gbɛlɛya, i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a fɔ cogo min
na; a ma sɔn ka Musa ni Haruna ta kuma lamɛn.

Tɔɔrɔ naaninan: yɔrɔ bɛɛ kɛra limɔgɔw ye

16 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «Wuri sɔgɔmada joona fɛ ka taga Farawona fɛ. A bɛna
bɔ ka taga bada ra. Taga a fɔ a ye ko Matigi Ala ko: ‹A to ne ta mɔgɔw ye taga ne bato.
17 Ni i m′a to ne ta mɔgɔw ye taga, ne bɛna limɔgɔjuguw lana i kama, ani i ta
jamana ɲamɔgɔw, ani i ta jamana mɔgɔw bɛɛ kama; limɔgɔw bɛna don i ta sow kɔnɔ.
Misirankaw ta sow bɛɛ bɛna fa limɔgɔw ra. Misiran jamana dugukolo bɛɛ bɛna fa a ra.
18 Nka o lon na, ne ta mɔgɔw siginin bɛ jamana yɔrɔ min na, min ye Gosɛni mara ye,
ne bɛna o yɔrɔ tanga o limɔgɔw ma. Limɔgɔ tɛna kɛ o yɔrɔ ra; ne bɛna o kɛ, janko i ye
a lɔn ko ne Matigi Ala, ko ne ta sebagaya bɛ Gosɛni mara kan.
19 Ne bɛna o faranfasi kɛ i ta mɔgɔw, ani ne ta mɔgɔw cɛ. O tagamasiyɛn bɛna kɛ sini
le.› »
20 Matigi Ala tun k′a fɔ cogo min na, a k′a kɛ ten fana. Limɔgɔjuguw nana caman
Farawona ta so kɔnɔ, ani jamana ɲamɔgɔw ta sow kɔnɔ. Jamana yɔrɔ bɛɛ cɛnna
limɔgɔw fɛ.
21 Farawona ka Musa ni Haruna wele k′a fɔ o ye ko: «Aw ye taga saraka bɔ aw ta Ala
ye, nka aw ye to jamana kɔnɔ yan.»
22 Musa ko: «A tɛ se ka kɛ o cogo ra, sabu an bɛna saraka minw bɔ Matigi Ala, an
ta Ala ye, Misirankaw bɛ o sarakaw haramuya; o bɛ fɛn min haramuya, ni an ka o bɔ
saraka ye o ɲa na, o tɛna an bon ni kabakuru ye ka an faga wa?
23 An b′a fɛ ka tere saba tagama le kɛ ka taga kongo kɔnɔ, ka taga saraka bɔ Matigi
Ala, an ta Ala ye. Ni a yɛrɛ tagara min fɔ an ye, an bɛna o le kɛ.»
24 Farawona ko: «Ayiwa, ne kɔni bɛna a to aw ye taga saraka bɔ Matigi Ala, aw ta Ala
ye kongo kɔnɔ, nka aw kana taga yɔrɔjan ka tɛmɛ. Aw ye Ala daari ne ye fana janko
limɔgɔw ye taga.»
25 Musa ko: «Ni ne bɔra i fɛ yan, ne bɛna Matigi Ala daari i ye. Sini Ala bɛna limɔgɔw
mabɔ i ra, ani i ta jamana ɲamɔgɔw, ani i ta jamana mɔgɔw bɛɛ ra. Nka i kana an nɛgɛ
tuun ka ban, k′a to Izirayɛlimɔgɔw ye taga saraka bɔ Matigi Ala ye!»
26 Musa bɔra Farawona ta so kɔnɔ minkɛ, a ka Matigi Ala daari.
27 Musa ka min daari, Matigi Ala ka o kɛ. A ka limɔgɔw mabɔ Farawona ra, ani a ta
jamana ɲamɔgɔw, ani a ta jamana mɔgɔw bɛɛ ra. Hali limɔgɔ kelen ma to.
28 Nka Farawona belen k′a jusukun gbɛlɛya tuun, a ma sɔn k′a to Izirayɛlimɔgɔw ye
taga.

9

Tɔɔrɔ loorunan: bɛganw fagara

1 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «Taga Farawona fɛ, i ye taga a fɔ a ye ko Matigi Ala,
Heburuw ta Ala ko: ‹A to ne ta mɔgɔw ye taga ne bato.
2 Ni i ma sɔn k′a to o ye taga, ni i ka o mina ka to yan tuun,
3 o tuma i ta bɛgan minw bɛ kongo kɔnɔ, ne Matigi Ala bɛna ne ta sebagaya kɛ ka
olugu bɛɛ halaki. Banajuguba dɔ bɛna i ta sow mina, ani i ta faliw, ani i ta ɲɔgɔmɛw,
ani i ta misiw, ani i ta sagaw, ani i ta baw; o camanba bɛna faga.
4 Nka ne Matigi Ala, ne bɛna faranfasi kɛ Izirayɛlimɔgɔw ta bɛganw, ani Misirankaw
ta bɛganw cɛ. Izirayɛlimɔgɔw ta bɛgan si tɛna faga.› »
5 Ayiwa, o ko bɛna kɛ lon min na, Matigi Ala ka o latigɛ. A ko: «Sini ne Matigi Ala
bɛna o kɛ Misiran jamana kɔnɔ.»
6 O dugusagbɛ, Matigi Ala tun ka min fɔ, a ka o kɛ. Misirankaw ta bɛganw bɛɛ fagara.
Nka foyi ma faga Izirayɛlimɔgɔw ta bɛganw na.
7 Farawona ka mɔgɔ ci ka taga ɲininkari kɛ o ko ra. O nana a fɔ a ye ko foyi ma faga
Izirayɛlimɔgɔw ta bɛganw na.
Nka o bɛɛ n′a ta, Farawona belen k′a jusukun gbɛlɛya; a ma sɔn fiyewu k′a to
Izirayɛlimɔgɔw ye taga.

Tɔɔrɔ wɔɔrɔnan: sumuniw wurira mɔgɔw ra

8 Matigi Ala k′a fɔ Musa ni Haruna ye ko: «Aw ye taga dibi dɔ ta bugurigbɛ dɔ cɛ. Ele
Musa bɛna o bugurigbɛ seri san fɛ Farawona ɲa na.
9 A bɛna kɛ gbangban ye ka Misiran jamana bɛɛ datugu, ka kɛ sumuni ye mɔgɔw ni
bɛganw na; sumuniw bɛna cici ka kɛ joriw ye o fariw ra, Misiran jamana bɛɛ ra.»
10 Musa ni Haruna tagara dibi dɔ ta bugurigbɛ dɔ cɛ, ka taga ni o ye Farawona fɛ.
Musa k′a seri san fɛ. A ka sumuni bɔ mɔgɔw ni bɛganw fari yɔrɔ bɛɛ ra.
11 Hali Misiran jinamoriw ma se ka bɔ ka taga Farawona fɛ yi, sumuniw kosɔn; sabu
sumuni tun bɔra olugu fana fariw ra, ka o fari bɛɛ kɛ jori ye, i n′a fɔ Misiranka tɔw bɛɛ.
12 Nka Ala ka Farawona jusukun gbɛlɛya tuun, i n′a fɔ a tun k′a fɔ Musa ni Haruna ye
cogo min na; Farawona ma sɔn ka Musa ni Haruna lamɛn.

Tɔɔrɔ wolonflanan: sanbɛrɛ jigira

13 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «Sini sɔgɔmada joona fɛ, i ye wuri ka taga Farawona
fɛ, i ye taga a fɔ a ye ko Matigi Ala, Heburuw ta Ala ko: ‹A to ne ta mɔgɔw ye taga ne
bato.
14 Ni o tɛ, sisan kɔni ne bɛna tɔɔrɔ min lase i ni i ta jamana ɲamɔgɔw, ani i ta jamana
mɔgɔw bɛɛ ma, o bɛna juguya kosɛbɛ. Ne bɛna o kɛ janko i ye a lɔn ko dugukolo bɛɛ
kan, mɔgɔ si tɛ se ka a yɛrɛ suma ni ne ye.
15 Sabu ne bɛna ne ta sebagaya yira can yɛrɛ ra, ka banajugu dɔ kɛ ka i halaki, ka i ni
i ta jamana mɔgɔw bɛɛ tunu ka bɔ dugukolo kɔ kan.
16 Ne ka i ɲanaman to, janko ka ne ta sebagaya le yira i ra, ani janko mɔgɔw ye ne
tɔgɔ fɔ dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra.
17 O bɛɛ n′a ta, hali bi i ka ne ta mɔgɔw bari; i ma sɔn k′a to o ye taga.
18 Sini ɲɔgɔntumasi, ne bɛna sanbɛrɛ jigi; o sanbɛrɛ bɛna juguya fɔ k′a dama tɛmɛ.
Kabini Misiran jamana sigira, fɔ ka na se bi ma, o sanbɛrɛ ɲɔgɔn ma deri ka jigi a kan
ban.
19 O ra, i ta bɛganw, ani i ta fɛn o fɛn bɛ foro ra, i jija ka o bɛɛ ladon so kɔnɔ joona.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ, walama ni bɛgan o bɛgan ka to kongo ra, ni a ma na so kɔnɔ, sanbɛrɛ
bɛna jigi olugu bɛɛ kan ka o bɛɛ faga.› »
20 Ayiwa, Farawona ta jamana ɲamɔgɔ minw siranna Matigi Ala ta kuma ɲa, olugu ka
o ta jɔnw ni o ta bɛganw lana so kɔnɔ joona.
21 Nka minw ma Matigi Ala ta kuma jate, olugu ka o ta jɔnw ni o ta bɛganw to kongo
ra yi.
22 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye tuun ko: «Bere ta k′a kɔrɔta san fɛ, janko sanbɛrɛ ye jigi
mɔgɔw ni bɛganw kan, ani binw bɛɛ, Misiran jamana ra.»
23 Musa k′a ta bere kɔrɔta san fɛ. Matigi Ala ka sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ jigi; sanmanamana
kɛra dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra. Matigi Ala ka sanbɛrɛ jigi Misiran jamana bɛɛ kan.
24 Sanbɛrɛ tun bɛ jigira; sanmanamana tun bɛ yɔrɔ bɛɛ. A tun juguyara kosɛbɛ; kabini
Misiran jamana kɛra jamana ye, o ɲɔgɔn tun ma deri ka kɛ fɔlɔ.
25 Sanbɛrɛ jigira Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra; fɛn o fɛn tun bɛ foro ra, adamaden fara
bɛgan kan, sanbɛrɛ ka o bɛɛ halaki. Sanbɛrɛ ka binw bɛɛ faga, ka yiriw bɛɛ karikari.

26 Izirayɛlimɔgɔw tun siginin bɛ jamana yɔrɔ min na, Gosɛni mara ra, o yɔrɔ dɔrɔn le
tora; sanbɛrɛ ma se o yɔrɔ le ma.
27 Farawona ka Musa ni Haruna wele, k'a fɔ o ye ko: «Sisan kɔni ne jarakira; Matigi
Ala ta le ye can ye. Ne ni ne ta mɔgɔw le jarakira.
28 Aw ye Matigi Ala daari ne ye, a ye sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ lalɔ ten. Ne bɛna a to aw ye
taga; ne tɛna aw lalɔ tuun.»
29 Musa k'a fɔ Farawona ye ko: «Ni ne bɔra dugu kɔnɔ tuma min na, ne bɛna ne
boro kɔrɔta Matigi Ala ma, k'a daari. Sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ bɛna lɔ; janko i ye a lɔn ko
dugukolo ye Matigi Ala ta le ye.
30 Nka ne k'a lɔn ko hali ni o kɛra, ele ni i ta jamana ɲamɔgɔw tɛna sɔn ka siran Matigi
Ala ɲa hali belen.»
31 Ayiwa, sɛnɛfɛn minw tun denna ka ban, ani sɛnɛfɛn minw tun ka fiyeren bɔ i n'a
fɔ lɛn, sanbɛrɛ ka o bɛɛ cɛn.
32 Nka alikama* ni ɲɔ, sanbɛrɛ ma olugu cɛn sabu olugu tɛ fiyeren joona.
33 Ayiwa, Musa bɔra Farawona ta so ka taga dugu kɔ fɛ. A ka a boro kɔrɔta san fɛ
Matigi Ala ma, k'a daari. Sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ lalɔra. Sanji ma ben tuun.
34 Farawona k'a ye ko sanji ni sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ bɛɛ lɔra minkɛ, a belen tora a ta
kojugukɛ ra. A k'a jusukun gbɛlɛya tuun, a ni a ta jamana ɲamɔgɔw.
35 Farawona jusukun gbɛlɛyara, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na; a
ma sɔn k'a to Izirayɛlimɔgɔw ye taga fiyewu.

10

Tɔɔrɔ seeginan: fɔɲɔ nana ni tɔnw ye

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Taga Farawona fɛ tuun. Ne le ka ale ni a ta
jamana mɔgɔw jusukun gbɛlɛya, janko ka ne ta tagamasiyɛnw kɛ o cɛ ra, o ye a ye;
2 ani janko ne ka Misirankaw tɔɔrɔ cogo min na, ni ne ta tagamasiyɛnw ye, i ye o bɛɛ
lakari i denw, ani i mamadenw ye. Aw bɛɛ ka kan k'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»
3 Musa ni Haruna tagara Farawona fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Matigi Ala, Heburuw ta
Ala ko, ko lon juman le i bɛna sɔn ka i yɛrɛ majigi a le ye dɛ? A ko i ye a ta mɔgɔw bla
o ye taga ale bato.
4 A ko ni i ma sɔn ka ale ta mɔgɔw bla o ye taga, sini a bɛna tɔnw bla ka na Misiran
jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
5 Tɔnw bɛna i ta dugukolo yɔrɔ bɛɛ datugu fɔ mɔgɔ tɛna se ka dugukolo yɔrɔ si ye.
Sanbɛrɛ ma se ka sɛnɛfɛn minw cɛn, tɔnw bɛna o bɛɛ domu; yiri o yiri bɛ kongo ra, o
bɛna o bɛɛ flaburuw ɲimi.
6 O bɛna don i ta bon kɔnɔ, ka i ta bonkɔnɔyɔrɔw fa, ani i ta jamana ɲamɔgɔw ta
bonw, ani Misirankaw bɛɛ ta bonw. Kabini i faw ni i bɛmaw bɛ nin jamana ra yan, fɔ
ka na se bi ma, o ɲa ma kojugu min ɲɔgɔn ye ban, o le bɛna kɛ.»
Musa ni Haruna ka o fɔ minkɛ, o bɔra Farawona ta so kɔnɔ ka taga.
7 Ayiwa, Farawona ta jamana ɲamɔgɔw ko a ma ko: «O tuma cɛ nin bɛna an sɛgɛ tan
le tuma bɛɛ wa? I t'a to o ye taga Matigi Ala, o ta Ala bato wa? Hali bi i belen m'a lɔn
ko Misiran jamana bɛ halakira ka taga le wa?»
8 Ayiwa, o ka Musa ni Haruna wele tuun ka na Farawona fɛ. Farawona ko o ma ko:
«Aw ye taga Matigi Ala, aw ta Ala bato. Nka jɔn ni jɔn le bɛna taga aw ra?»
9 Musa ka Farawona jaabi ko: «An bɛɛ lo; an ta kanbelenw, ani an ta cɛkɔrɔbaw, ani
an dencɛw ni an denmusow bɛɛ; hali an ta sagaw, ani an ta baw, ani an ta misiw bɛɛ
bɛ taga, sabu an bɛna ɲanagbɛba le kɛ ka Matigi Ala, an ta Ala bonya.»
10 Farawona ko: «K'a fɔ ko ne bɛna aw bla ka taga ni aw ta musow ni aw ta denw ye,
ko Matigi Ala bɛ aw fɛ, ne tɛ o kɛ fiyewu; ne k'a lɔn ko aw bɛ kojugu dɔ le miirira.
11 Aw ka min fɔ, o tɛ kɛ. Aw cɛw dama le ye taga Matigi Ala bato, sabu aw ko ten le.»
O kɔ, o ka Musa ni Haruna gbɛn ka bɔ Farawona ɲa kɔrɔ.
12 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «I ta bere mina i boro k'a kɔrɔta Misiran jamana
kunna, ka tɔnw bɔ k'a kɛ Misiran jamana kan caman, o ye bin bɛɛ ɲimi, ani fɛn o fɛn
tora sanbɛrɛ tɛmɛnin kɔ.»
13 Musa ka a ta bere kɔrɔta Misiran jamana kunna. Matigi Ala ka fɔɲɔba dɔ lawuri ka
bɔ terebɔyanfan na. O fɔɲɔ nana o lon tere bɛɛ, ani su bɛɛ. O dugusagbɛ sɔgɔma, fɔɲɔ
nana ni tɔnw ye caman;
14 tɔnw bɔra ka don Misiran jamana ra. Jamana yɔrɔ bɛɛ fara tɔnw na, tɔn camanba.
A ɲɔgɔn tun ma kɛ ka ye, a ɲɔgɔn fana tɛna kɛ ka ye.

15 Misiran dugukolo bɛɛ fara tɔnw na, fɔ ka yɔrɔ bɛɛ kɛ dibi ye. O ka binw bɛɛ ɲimi,
ani yiridenw bɛɛ. Fɛn o fɛn tun tora sanbɛrɛ tɛmɛnin kɔ, o ka o bɛɛ domu. Flaburu foyi
ma to yiri si ra, bin foyi ma to kongo ra, ni o ma min ɲimi, Misiran jamana bɛɛ kɔnɔ.
16 Farawona teliyara ka Musa ni Haruna wele, ka na a fɔ o ye ko: «Ne ka aw ta Matigi
Ala hakɛ ta, ka aw fana hakɛ ta.
17 Nka aw ye yafa ne ma nin kelen na, ka Matigi Ala, aw ta Ala daari ne ye janko a ye
nin tɔɔrɔjuguba mabɔ ne ra.»
18 Musa bɔra Farawona ta so kɔnɔ ka taga Matigi Ala daari.
19 Matigi Ala ka fɔɲɔba dɔ lawuri ka bɔ terebenyanfan na. O fɔɲɔ ka tɔnw bɛɛ cɛ ka
taga o kɛ Kɔgɔjiwulen na. Tɔn den kelen ma to Misiran jamana yɔrɔ si ra.
20 Nka o bɛɛ n'a ta, Matigi Ala ka Farawona jusukun gbɛlɛya tuun. A ma sɔn ka
Izirayɛlimɔgɔw bla o ye taga.

Tɔɔrɔ kɔnɔntɔnnan: jamana bɛɛ kɛra dibi ye

21 Matigi Ala ko Musa ma tuun ko: «I ta bere mina i boro k'a kɔrɔta san fɛ, janko
dibikuruba ye don Misiran jamana fan bɛɛ ra; o dibi bɛna bonya fɔ k'a kɛ i n'a fɔ mɔgɔ
bɛna maga a ra.»
22 Ayiwa, Musa k'a ta bere kɔrɔta san fɛ; dibikuruba donna Misiran jamana fan bɛɛ
ra, ka se fɔ tere saba.
23 Mɔgɔw tun tɛ sera ka ɲɔgɔn ye dibi bonyakojugu fɛ. Tere saba kɛra, mɔgɔ si ma se
ka bɔ a ta so kɔnɔ; nka kɛnɛ tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta yɔrɔ ra.
24 Farawona ka Musa wele tuun k'a fɔ a ye ko: «Aw ye taga Matigi Ala, aw ta Ala bato.
Aw ye taga ni aw ta denmisɛnw bɛɛ ye. Aw ta sagaw ni aw ta baw, ni aw ta misiw dɔrɔn
le bɛna to yan.»
25 Musa ko: «An bɛna taga fɛn minw kɛ saraka ye, ani an bɛna bɛgan minw kɛ saraka
jɛnitaw ye k'a di Matigi Ala, an ta Ala ma, i ka kan k'a to an ye taga ni o ye.
26 Anw kɔni bɛna taga ni an ta bɛganw bɛɛ le ye, hali kelen tɛna to an kɔ fɛ yan; sabu
an bɛna o dɔw le kɛ saraka ye k'a di Matigi Ala, an ta Ala ma. Nka ni an ma se a yɔrɔ
yɛrɛ ra, an bɛna min ni min kɛ saraka ye k'a di Matigi Ala, an ta Ala ma, an tɛ se ka o
lɔn.»
27 Nka Matigi Ala ka Farawona jusukun gbɛlɛya tuun. A ma sɔn ka Izirayɛlimɔgɔw bla
o ye taga ka bɔ a ta jamana ra.
28 Farawona pɛrɛnna Musa kunna, ko: «Tɛmɛ ka bɔ ne ta so kɔnɔ sisan! A dan ye kɛ
nin ye. Ne kana i ye ne fɛ yan tuun; sabu ni ne ka i ye ne fɛ yan lon o lon, ne bɛ i faga
o lon.»
29 Musa ko: «Ayiwa, ni i ko ten, ne k'a mɛn; ne tɛna se i fɛ yan tuun.»

11

Ala ko tɔɔrɔ laban bɛna na

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Ne bɛna tɔɔrɔba kelen lase Farawona ni Misirankaw
ma tuun, ka o kɛ a laban ye. O kɔ, a bɛna aw bla aw ye taga. A yɛrɛ bɛna aw gbɛn le
pewu ko aw ye taga ka bɔ a ta jamana ra.
2 A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko ni aw tagatuma sera, cɛw ni musow bɛɛ ye warigbɛfɛnw
ni saninmanfɛnw daari o sigiɲɔgɔnw fɛ.»
3 Matigi Ala tun ka Izirayɛlimɔgɔw ko diya Misirankaw ye kosɛbɛ. Farawona ta jamana
ɲamɔgɔw, ani Misirankaw bɛɛ tun bɛ Musa yɛrɛ bonyara kosɛbɛ.
4 Ayiwa, Musa tagara a fɔ Farawona ye ko Matigi Ala ko, ko su cɛmancɛ ra, ale bɛna
tɛmɛ Misiran jamana kɔnɔ;
5 ko dencɛ fɔlɔ bɛɛ bɛna sa Misiran jamana kɔnɔ. Masacɛ Farawona ni a ta masaya
bɛɛ, o dencɛ fɔlɔ tɛna to; hali jɔnmuso gbansan min bɛ mugu si, o fana dencɛ fɔlɔ tɛna
to, bɛganw fana den fɔlɔw cɛmanw tɛna to.
6 Kulekanba caman bɛna bɔ Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra. Sabu o ko ɲɔgɔn ma deri ka
kɛ fɔlɔ, a ɲɔgɔn yɛrɛ fana tɛna kɛ tuun.
7 Nka Izirayɛlimɔgɔw fɛ, hali wuru tɛna kasi, k'a fɔ ko a bɛ sɔngɔra mɔgɔ ra, walama
bɛgan na; a bɛna o kɛ janko faranfasi min bɛ Misirankaw ni Izirayɛlimɔgɔw cɛ Matigi
Ala fɛ, aw ye o lɔn.
8 O tuma ra i ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ bɛna o kinbiri gban ne kɔrɔ, k'a fɔ ne ye ko:
«Taga, i ni i ta nɔfɛmɔgɔw bɛɛ.» O le kɔ, ne bɛ sɔrɔ ka bɔ ka taga ni ne ta mɔgɔw ye.
Musa ka o kumaw fɔ minkɛ, a dimininba bɔra Farawona ta so ka taga.
9 Ayiwa, Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye kabini a damina ra ko: «Farawona tɛna sɔn
ka aw lamɛn. O bɛna kɛ sababu ye k'a to ne ye dɔ fara ne ta kabakow kan, ka ne ta
sebagaya yira Misiran jamana kɔnɔ.»

10 Ayiwa, Musa ni Haruna ka o kabakow kɛ Farawona ɲa na, nka Matigi Ala ka
Farawona jusukun gbɛlɛya, a ma sɔn k'a to Izirayɛlimɔgɔw ye taga ka bɔ a ta jamana
ra.

12

Jɔnyaban ɲanagbɛ

1 Ayiwa, ka Musa ni Haruna to Misiran jamana ra, Matigi Ala k'a fɔ o ye, ko:
2 «Nin karo le bɛna kɛ karo fɔlɔ ye; ale le bɛna kɛ san karo fɔlɔ ye aw fɛ.
3 Aw ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ko: ‹San o san, nin karo tere tan, gba bɛɛ kelen kelen
ye sagadennin kelen, walama badennin kelen mina; lu bɛɛ kelen kelen ni a ta sagaden
walama baden.
4 Ni lu min mɔgɔw man ca, olugu ni o sigiɲɔgɔnw ye jɛn bɛgan kelen na, ka kaɲa ni
mɔgɔw hakɛya ye. Mɔgɔ hakɛya min bɛ se ka bɛgan kelen domu k'a ban, aw ye o da le
jate mina.
5 A ka kan ka kɛ bɛganden cɛman le ye, fiyɛn tɛ min na, min ka san kelen sɔrɔ fana.
6 Aw ye a mina k'a bla ka se fɔ karo tere tan ni naani ma. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛna o
bɛganden faga karo tere tan ni naaninan wulada fɛ.
7 Aw bɛna a sogo ɲimi bon min kɔnɔ, aw ye a jori dɔ seriseri o bon donda kɛrɛfɛyɔrɔ
fla ni a sanfɛyɔrɔ ra.
8 O su kelen na, aw ye a sogo jɛni k'a domu; aw ye a ni burufunubari le domu, ani
ɲuguflaburu kunaman dɔ.
9 Aw kana a kɛnɛ domu, walama a barabaranin; aw ye a kuturu le jɛni; a kun, ni a
senw, ni a kɔnɔfɛnw.
10 Aw man kan k'a to a tɔ ye si. Ni a tɔ min sira, aw ye o jɛni ka a sisi fɔ k'a kɛ buguri
ye.
11 Aw bɛna a domu cogo min na, o flɛ nin ye: aw bɛ aw ta deregew don ka aw yɛrɛ
cɛsiri, ka aw ta sanbaraw don aw senw na, ka aw ta tagamabere mina aw boro; aw ye
a domu teliya ra. Jɔnyaban ɲanagbɛ* lo; aw ye o kɛ ka Matigi Ala bonya.
12 « ‹Bi su nin yɛrɛ ra, ne bɛna tɛmɛ Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ka Misiran jamana
den fɔlɔ cɛmanw bɛɛ faga; k'a ta mɔgɔw ra, ka taga a bla bɛganw na. Ne bɛna kiti ben
Misiran batofɛnw bɛɛ kan; sabu ne le ye Matigi Ala ye.
13 Nka aw bɛna kɛ bon min kɔnɔ, jori le bɛna kɛ tagamasiyɛn ye o bondaw ra. Ni ne
ka jori ye, ne bɛ tɛmɛ aw ta bonw kan. O cogo ra ni ne nana kɛ Misirankaw faga ye
tuma min na, o tɔɔrɔw tɛna se aw ma.
14 « ‹Nin lon bɛna kɛ aw fɛ hakirijigilonba le ye tuma bɛɛ. Aw bɛna ɲanagbɛba kɛ o
lon na, ka Matigi Ala bonya. O ye kɛ sariya dablabari ye aw fɛ, ani aw ta duruja nataw
bɛɛ fɛ.› »

Burufunubari ɲanagbɛ

15 Matigi Ala k'a fɔ tuun ko: «Aw bɛna burufunubari domu fɔ tere wolonfla. K'a
damina a tere fɔlɔ ra, burufunufɛn si man kan ka ye aw ta sow kɔnɔ tuun; sabu ni
mɔgɔ o mɔgɔ ka burufununin domu, o tere wolonfla kɔnɔ, o tigi bɛ faran ka bɔ Izirayɛli
ta jamanadenw na.
16 A tere fɔlɔ ra, aw bɛna jamalajɛnba kɛ, ka Matigi Ala bato. A tere wolonflanan fana
ra, aw bɛna jamalajɛnba kɛ tuun ka Matigi Ala bato. Mɔgɔ si man kan ka baara kɛ o lon
fla ra; aw bɛ se ka aw ta tobiriw dɔrɔn le kɛ.
17 «Aw ye to ka burufunubari ɲanagbɛ kɛ san o san, ka aw hakiri jigi ko o lon yɛrɛ
le ra ne ka aw kɛ jɛnkuru jɛnkuru, ka aw labɔ Misiran. Aw ye o lon bla danna ka o
ɲanagbɛ kɛ, a ye kɛ sariya dablabari ye aw ni aw denw fɛ.
18 San karo fɔlɔ, k'a damina a tere tan ni naani wulada fɛ, fɔ ka taga se a tere mugan
ni kelen wulada fɛ, aw ye burufunubari le domu.
19 O tere wolonfla bɛɛ kɔnɔ, burufunufɛn si man kan ka ye aw si ta so kɔnɔ; sabu
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka burufununin domu, lonan fara dugulen kan, o tigi bɛ faran ka bɔ
Izirayɛlimɔgɔw ta jɛn ra o lon na.
20 Burufunufɛn bɛ buru o buru ra, aw kana o domu. Bɛɛ ka kan ka burufunubari le
domu a ta so kɔnɔ.»

Jɔnyaban ɲanagbɛ saraka

21 Ayiwa, Musa ka Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ wele k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛɛ ye taga sagaden
kelen walama baden kelen mina, gba bɛɛ ni a ta, k'a faga ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
22 Aw ye sagaden kannatigɛ k'a jori kɛ minan dɔ kɔnɔ, ka izopeyiri flaburu dɔw su o
jori ra, ka o jori seriseri bonda sanfɛyɔrɔ ra, ani a kɛrɛfɛyɔrɔ fla ra. Mɔgɔ si kana bɔ a
ta so kɔnɔ fɔ ka taga dugu gbɛ.

23 Ni Matigi Ala nana kɛ tɛmɛ ye, ka kɛ Misirankaw faga ye tuma min na, ni a ka
jori ye bonda min sanfɛyɔrɔ ni a kɛrɛfɛyɔrɔ fla ra, a bɛ tɛmɛ o bon kan; a tɛna sɔn
ninminamɛlɛkɛ ye don aw ta bon kɔnɔ ka aw faga.
24 Aw ye nin sariyaw sira tagama, ka o kɛ sariya dablabariw ye aw ni aw ta durujaw
fɛ wagati bɛɛ.
25 Matigi ka layiri ta ko a bɛna jamana min di aw ma, ni aw tagara se o jamana ra
tuma o tuma, aw ye to ka nin landa saninman kɛ.
26 Ni aw ta denw ka aw ɲininka ko: ‹Nin landa kɔrɔ ye di aw fɛ?›
27 Aw ye a fɔ o ye ko: ‹Nin ye Jɔnyaban saraka le ye; an bɛ o kɛ ka Matigi Ala, an
ta Ala bonya, sabu ka an to Misiran, tuma min na Matigi Ala ka Misirankaw den fɔlɔw
faga, a tɛmɛna Izirayɛlimɔgɔw ta sow kan, a ma se olugu ma; a ka o kisi.› »
Ayiwa, Musa ka o kumaw bɛɛ fɔ minkɛ, o tuma ra mɔgɔw bɛɛ ka o kinbiri gban dugu
ma, ka Matigi Ala bato.
28 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw tagara o ta sow kɔnɔ. Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ni
Haruna ye, o ka o bɛɛ kɛ.

Tɔɔrɔ tannan: Misirankaw dencɛ fɔlɔw sara

29 Ayiwa, su cɛmancɛ ra, Matigi Ala ka Misiran jamana den fɔlɔw bɛɛ faga. K'a ta
Misiran masacɛba yɛrɛ den fɔlɔ ra, ka taga a bla fɔ Misiran kasoden gbansanw den
fɔlɔw ra, ani bɛganw den fɔlɔw bɛɛ.
30 A kɛra ten, Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw ni Misirankaw bɛɛ wurira
dugutarama fɛ. Kasikanbaw ni kulekanbaw tun bɛ bɔra jamana yɔrɔ bɛɛ ra; sabu so si
ma to, ni saya ma kɛ min na.
31 O su yɛrɛ fɛ, Farawona ka Musa ni Haruna wele k'a fɔ o ye ko: «Aw ye teliya ka
taga ka bɔ ne ta mɔgɔw cɛ ra, aw ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ; aw ye taga Matigi Ala bato i
n'a fɔ aw k'a fɔ cogo min na.
32 Aw ye taga ni aw ta misiw, ani aw ta sagaw, ani aw ta baw ye, i n'a fɔ aw k'a fɔ
cogo min na. Aw ye taga Ala daari ne ye.»
33 Misirankaw gbanna Izirayɛlimɔgɔw ra, ko o ye bɔ; o tun kɔrɔtɔra ko Izirayɛlimɔgɔw
ye bɔ o ta jamana ra; sabu o tun bɛ a miirira ko olugu Misirankaw bɛɛ le bɛna sa.
34 Izirayɛlimɔgɔw ka o ta mugu nɔɔninin ta, k'a sɔrɔ a tun ma funu fɔlɔ; o ka o ta
burugbasiminanw bɛɛ siri o ta faniw na, ka o la o kamankun na.
35 Ayiwa, Musa tun ka min fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, o ka o kɛ. O ka minan
warigbɛramanw, ani minan saninlaman ni faniw daari Misirankaw fɛ.
36 Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ko diya Misirankaw ye fana. Izirayɛlimɔgɔw ka fɛn o
fɛn daari o fɛ, o ka o bɛɛ di o ma. Izirayɛlimɔgɔw ka Misirankaw ta fɛnw cɛ o cogo le
ra ka o borolakolon to.
37 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Ramusɛsi dugu kɔnɔ, ka taga se Sukɔti. Minw tun bɛ o sen na
olugu tun bɛ mɔgɔ waga kɛmɛ wɔɔrɔ bɔ (600 000); musow ni denmisɛnw ma jate. 38 O
tagatɔ, siya wɛrɛ mɔgɔ caman tugura o kɔ; bɛgan caman tun bɛ olugu fana fɛ: misiw,
ani sagaw, ani baw.
39 Izirayɛlimɔgɔw bɔtɔ Misiran, o tun ka mugu nɔɔninin min ta, k'a sɔrɔ a ma funu
fɔlɔ, o ka o le jɛni ka o kɛ buru ye ka o domu; sabu Misirankaw tun bɛ gbanna o ra ko
o ye bɔ minkɛ, o ma se ka domunifɛn ta o yɛrɛ boro.
40 Izirayɛlimɔgɔw tun ka san kɛmɛ naani ni san bisaba le kɛ Misiran.
41 O san kɛmɛ naani ni san bisaba dafalon yɛrɛ le ra Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kɛ
jɛnkuru jɛnkuru, ka o bɛɛ labɔ Misiran.
42 O kosɔn o su bɛna bla a danna Matigi ye, ka kɛ ɲanagbɛsu ye, sabu Matigi Ala ka
o su bla danna, ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra o su fɛ. Izirayɛlimɔgɔw ni o
ta durujaw bɛɛ ka kan ka o su bla danna fana, ka o kɛ ɲanagbɛsuba ye ka Matigi Ala
bonya.

Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni ta sariya

43 Matigi Ala k'a fɔ Musa ni Haruna ye tuun ko: «Jɔnyaban ɲanagbɛ sariya ye nin ye:
jamana wɛrɛ mɔgɔ man kan k'a saraka domu.
44 Ni jɔn dɔ bɛ aw fɛ, aw ka min san, aw ka kan k'a kɛnɛsigi fɔlɔ, sani a ye Jɔnyaban
ɲanagbɛ* domuni kɛ.
45 Nka lonan tɛmɛbaga, ani baaraden, olugu si man kan k'a domu.
46 Aw ka kan k'a domu bon le kɔnɔ. Mɔgɔ si kana bɔ ni a sogo dɔ ye kɛnɛ ma; aw
man kan k'a kolo dɔ kari fana.
47 «Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
48 Lonan minw siginin bɛ aw fɛ, ni o dɔ b'a fɛ ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ ka Matigi Ala
bonya, cɛ o cɛ bɛ a ta so, olugu bɛɛ ka kan ka kɛnɛsigi fɔlɔ; ni o kɛra, a bɛ se ka Jɔnyaban

ɲanagbɛ kɛ. O tuma, a bɛ kɛ i ko Izirayɛlimɔgɔ dɔ. Nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ma kɛnɛsigi, o tigi man kan ka Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni kɛ.
49 O sariya kelen le bɛ Izirayɛlimɔgɔw ni lonanw bɛɛ kan.»
50 Matigi Ala ka ci min fɔ Musa ni Haruna ye, Izirayɛlimɔgɔw ka o kɛ k'a dafa.
51 O lon yɛrɛ ra, Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw tugutugu ɲɔgɔn kɔ, ka o kɛ jɛnkuru jɛnkuru, ka o labɔ Misiran jamana ra.

13

Burufunubari ɲanagbɛ ni dencɛ fɔlɔw ta ko

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko:
2 «Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ bla danna ka o kɛ ne ta ye. Mɔgɔw dencɛ fɔlɔw, ani bɛganw ta den fɔlɔ cɛmanw bɛɛ; sabu o ye ne ta le ye.»
3 Musa k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye aw hakiri to nin lon na, aw bɔra Misiran jɔnya ra lon min na; sabu Matigi Ala ka aw labɔ Misiran ni a yɛrɛ ta sebagaya baraka le ye. O kosɔn aw kana burufununin domu o lon na.
4 Aw bɛna bɔ bi le, nin karo ra, min ye Abibu karo* ye.
5 «Matigi Ala karira aw bɛmaw ye ko a bɛna Kanaanakaw, ni Hɛtikaw, ni Amɔrikaw, ni Hevikaw, ni Yebusikaw ta jamana le di aw ma, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na. Ni Matigi Ala nana aw ladon o jamana ra tuma min na, san o san, ni nin karo sera, aw ye Jɔnyaban ɲanagbɛ* kɛ ka Matigi Ala bonya.
6 Aw bɛna burufunubari domu fɔ tere wolonfla. A tere wolonflanan bɛna kɛ ɲanagbɛba ye ka Matigi Ala bonya.
7 Bɛɛ bɛna burufunubari le domu fɔ tere wolonfla. Burufununin man kan ka sɔrɔ aw ta bonw si kɔnɔ; burufunufɛn si man kan ka ye yɛrɛ jamana yɔrɔ si ra fana.
8 «O ɲanagbɛ wagati ra, aw ka kan k'a ɲafɔ aw ta denw ye ko: ‹Matigi Ala ka koba min kɛ an ye an bɔtɔ Misiran, an bɛ nin kɛra ka an hakiri jigi o le ra.›
9 Nin ɲanagbɛ bɛna kɛ hakirijigifɛn le ye aw fɛ, ka kɛ i n'a fɔ tagamasiyɛn aw borow ra, ani aw tenw kan. A bɛna aw hakiri jigi, ko aw ka kan ka to ka Matigi Ala ta sariya ko fɔ tuma bɛɛ; sabu Matigi Ala le ka aw labɔ Misiran a ta sebagaya baraka ra.
10 O le kosɔn aw bɛna to ka nin landa kɛ a wagati ra san o san.
11 «Matigi Ala karira aw ni aw bɛmaw ye, ko a bɛna Kanaanakaw ta jamana di aw ma; ni a nana o jamana kɛ aw ta ye tuma min na, ka aw ladon o jamana ra,
12 o tuma aw bɛna aw dencɛ fɔlɔw bɛɛ di Matigi Ala ma, hali aw ta bɛganw ta den fɔlɔ cɛmanw. O den cɛmanw ye Matigi Ala ta le ye.
13 «Ni faliden lo, aw ye sagaden, walama baden dɔ di a nɔ ra, k'a kunmabɔ. Ni aw t'a fɛ k'a kunmabɔ, o tuma aw ye o faliden kan kari k'a faga. Aw ka kan ka aw yɛrɛ dencɛ fɔlɔw fana kunmabɔ.
14 «Ayiwa, ni aw dencɛw nana aw ɲininka lon dɔ ko: ‹Nin kɛkun ye mun ye aw fɛ?› Aw ye a fɔ o ye ko: ‹An bɛ nin kɛ, sabu Matigi Ala ka an kunmabɔ ka bɔ jɔnya ra Misiran, a ta sebagaya baraka ra.
15 Farawona tun t'a fɛ ka sɔn fiyewu k'a to an ye taga minkɛ, Matigi Ala ka Misiran jamana den fɔlɔ cɛmanw bɛɛ faga; k'a damina mɔgɔw ta den fɔlɔw ra, fɔ ka taga se bɛganw ta den fɔlɔw ma. O le kosɔn an bɛ bɛganden fɔlɔ cɛmanw bɛɛ di Ala ma saraka ye, ka an yɛrɛ dencɛ fɔlɔw bɛɛ kunmabɔ.›
16 «Ayiwa, nin bɛna kɛ hakirijigifɛn le ye aw fɛ, ka kɛ i n'a fɔ tagamasiyɛn, aw boro ra walama aw ten kan. Aw ka kan ka aw hakiri jigi a ra ko Matigi Ala le ka aw labɔ Misiran jɔnya ra a ta sebagaya baraka ra.»

Ala blara Izirayɛlimɔgɔw ɲa ka bɔ Misiran

17 Tuma min na Farawona sɔnna k'a to Izirayɛlimɔgɔw ye taga, Ala m'a to o ye tɛmɛ Filisikaw ta jamana sira fɛ, k'a sɔrɔ o sira le ka surun. A tun k'a lɔn ko ni o ka o sira ta, ni o ka taga bɛn nin siya wɛrɛw ye minw b'a fɛ ka o kɛrɛ, o bɛna siran, ka o ta miiriya yɛlɛma, ka kɔsegi Misiran tuun.
18 O le kosɔn Ala k'a to o munumununa kongokolon sira fɛ, ka taga fɔ Kɔgɔjiwulen fan fɛ.
Izirayɛlimɔgɔw bɔra Misiran ni o ta kɛrɛkɛminanw ye o boro.
19 Musa ka Yusufu kolow ta ka taga ni o ye o boro; sabu sani Yusufu tun ye sa, a tun k'a balemacɛw jagboya ko o ye kari ale ye. A tun k'a fɔ o ye ko: «Sigiya t'a ra, Ala bɛna na, ka na aw labɔ yan; ni ne sara, aw tagatɔ, aw ye taga ni ne kolow ye†.»

---

* **13:4 13.4** Abibu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo fɔlɔ ye. † **13:19 13.19** Nin kuma tun fɔra Damina 50.25, ani Yosuwe 24.32.

20 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɔra Sukɔti, ka taga o ta fanibonw lɔ Etamu, kongokolon kɛrɛ fɛ.
21 Ayiwa, Matigi Ala yɛrɛ le tun bɛ o ɲa, ka sira yira o ra. Tere fɛ, sankaba jamijan dɔ le tun bɛ kɛ o ɲa, ka sira yira o ra. Su fɛ, a tun bɛ kɛ tasumamana jamijan dɔ ye, ka yeelen bɔ o ye, janko o ye tagama su ni tere.
22 Sankaba jamijan tun tɛ bɔ o ɲa fiyewu tere fɛ; tasumamana jamijan fana tun tɛ bɔ o ɲa su fɛ.

14

Farawona ka Izirayɛlimɔgɔw nɔgbɛn

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko:
2 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye kɔsegi ka na sigi Pi Hayirɔti yɔrɔ kɛrɛ fɛ, Migidɔli ni kɔgɔji cɛ. Aw ye aw ta fanibonw lɔ yi le, ka ɲasin Baali Sefɔn ma, kɔgɔji kɔrɔ.
3 Ni o kɛra, Farawona bɛna a miiri ko aw tununa kongokolon kɔnɔ, ko aw ma tagayɔrɔ lɔn aw yɛrɛ ra tuun; ko aw kɛra i ko kasodenw, kongokolon kɔnɔ.
4 Ne bɛna Farawona jusukun gbɛlɛya fɔ a bɛna wuri ka aw nɔgbɛn; nka ne bɛna ale ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ halaki ka ne ta sebagaya yira. O ra Misirankaw bɛɛ bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»
Matigi Ala ka min fɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka o kɛ.
5 Ayiwa, o nana taga a fɔ Misiran masacɛ Farawona ye ko Izirayɛlimɔgɔw tagara. O yɔrɔnin bɛɛ, Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw nimisara o tagako ra. O ko: «Mun kosɔn an k'a to o tagara dɛ? An tun ka kan ka o to yan, o ye baara kɛ an ye.»
6 Farawona k'a ta sowotoro labɛn, k'a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ cɛ, o ka gban Izirayɛlimɔgɔw kɔ.
7 Sowotoroɲuman minw labɛnnin lo ka ɲa kɛrɛ kama, a ka o kɛmɛ wɔɔrɔ ta, ka fara Misiran sowotoro tɔw kan. Sowotorow bɛɛ labɛnnin tun lo, o bɛɛ bɛ ni o ta kɛrɛkɛdenw ye.
8 Matigi Ala ka Misiran masacɛ Farawona jusukun gbɛlɛya, fɔ Farawona tugura Izirayɛlimɔgɔw kɔ, k'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw ja siginin le tun bɔra Misiran ka taga, hali siranya ma kɛ o ra.
9 Misirankaw ta kɛrɛkɛjama, ani Farawona ta sow bɛɛ, ani a ta sowotorow, ani a ta sotigiw, olugu ka Izirayɛlimɔgɔw nɔ gbɛn fɔ ka taga se o ma Pi Hayirɔti yɔrɔ ra, ka ɲasin Baali Sefɔn yɔrɔ ma; Izirayɛlimɔgɔw tun ka o ta fanibonw lɔ o yɔrɔ le ra, kɔgɔjida ra.
10 Izirayɛlimɔgɔw nana flɛri kɛ k'a ye ko Farawona ni Misirankaw bɛ olugu kɔ, fɔ ka surunya o ra yɛrɛ. O ja tigɛra kosɛbɛ. O ka kɛ kule ye, ka kɛ Matigi Ala tɔgɔ wele ye, ko a ye olugu dɛmɛ.
11 O ko Musa ma ko: «O tuma, anw sudonyɔrɔ le tun ma sɔrɔ Misiran wa, badi? A kɛra di i ka an labɔ yi ka na ni an ye kongokolon kɔnɔ yan, ka na a to an ye sa yan gbansan?
12 Ka an to Misiran, an tun ka o le fɔ i ye. An tun ko i ye an to ɲasuma ra, an ye baara kɛ Misirankaw ye; sabu o tun ka fisa an ma sani an ye na sa kongokolon kɔnɔ yan tan.»
13 Musa ka o jaabi ko: «Aw ye to yɔrɔ kelen na, aw kana siran. Matigi Ala bɛna aw kisi cogo min na bi, aw bɛna o ye; sabu aw ɲa bɛ Misiranka minw na tan bi, aw ɲa tɛna la olugu dɔ kan tuun fiyewu.
14 Matigi Ala yɛrɛ le bɛna o kɛrɛ aw nɔ ra; aw ye je dɔrɔn.»

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw latɛmɛ kɔgɔji cɛ ma

15 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Mun kosɔn i bɛ kulera ko ne ye aw dɛmɛ? A fɔ jama ye ko o ye sira ta ka taga.
16 Ele Musa, ele ye i ta bere ta i boro k'a kɔrɔta kɔgɔji kunna. Ji bɛna cɛtigɛ fla ye, Izirayɛlimɔgɔw bɛna tagama ka tɛmɛ dugukolo jalan kan.
17 Ne min ye Matigi Ala ye, ne bɛna Misirankaw jusukun gbɛlɛya, k'a to o ye don aw kɔ. O cogo le ra, ne bɛna Farawona ni a ta kɛrɛkɛjama, ani a ta sowotorow, ani a ta sotigiw bɛɛ halaki, ka ne ta sebagaya yira.
18 Ni ne nana Farawona ni a ta sowotorow ni a ta sotigiw bɛɛ halaki, ka ne ta sebagaya yira tuma min na, o tuma Misirankaw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»
19 Matigi ta mɛlɛkɛ min tun bɛ to ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲa fɛ, ale bɔra o ɲa fɛ, ka yɛlɛma o kɔ fɛ. Sankaba jamijan min tun bɛ o ɲa fɛ, o fana bɔra o ɲa fɛ, ka yɛlɛma o kɔ fɛ.
20 A tagara lɔ Misirankaw ni Izirayɛlimɔgɔw cɛ. A kɛra dibi ye Misirankaw ta fan na, ka kɛ yeelen ye Izirayɛlimɔgɔw ta fan na. A kɛra ten, o jɛnkuru fla ma se ka gbara ɲɔgɔn na o su bɛɛ ra.

21 Ayiwa, Musa k′a boro kɔrɔta kɔgɔji kunna. Matigi Ala ka fɔŋɔba dɔ lawuri ka bɔ
terebɔyanfan na. O fɔŋɔ fiyɛra su bɛɛ ra, ka kɔgɔji ɲɔni, fɔ k′a cɛtigɛ fla ye, ka dugukolo
jalan kɛ a cɛ ma.
22 Izirayɛlimɔgɔw donna, ka tagama dugukolo jalan kan ka kɔgɔji cɛtigɛ. Ji taranna
fla ye, ka wuri ka lɔ o kininboro ni o numanboro fɛ, i ko kogo.
23 Misirankaw fana gbanna Izirayɛlimɔgɔw kɔ. Farawona ta sow, ani a ta sowotorow,
ani a ta sotigiw, o bɛɛ donna Izirayɛlimɔgɔw kɔ kɔgɔji cɛ ma.
24 Dugugbɛda fɛ, Matigi Ala tora sankaba jamijan tasumaman ra, ka Misirankaw ta
kɛrɛkɛjama flɛ; a ka o ta tagama ɲagami.
25 A ka o ta sowotorow senw don bɔgɔ ra ka o cɛn; o ma se ka taga kosɛbɛ tuun.
Misirankaw k′a ye ten minkɛ, o ko: «An ye bori ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ; Matigi Ala
yɛrɛ le bɛ an kɛrɛra ka di o ma.»
26 Matigi Ala ko Musa ma ko: «I boro kɔrɔta kɔgɔji kunna sisan, janko ji ye kari ka jigi
Misirankaw ni o ta sowotorow ni o ta sotigiw kan.»
27 Musa k′a boro kɔrɔta kɔgɔji kunna. Dugugbɛda fɛ, kɔgɔji kɔsegira a nɔ ra.
Misirankaw ko o bɛ bori ka bɔ, nka Matigi Ala ka ji kari ka jigi o bɛɛ kan.
28 Farawona ni a ta kɛrɛkɛdenw, ani a ta sowotorow, ani a ta sotigi minw bɛɛ tun
donna kɔgɔji ra Izirayɛlimɔgɔw kɔ, ji karira ka kɛ olugu bɛɛ kan ka o bɛɛ datugu. Hali
mɔgɔ kelen ma kisi o ra.
29 Nka Izirayɛlimɔgɔw kɔni tun tagamana le ka tɛmɛ dugukolo jalan kan, ka kɔgɔji
cɛtigɛ. Kɔgɔji tun wurira ka lɔ o kininboroyanfan ni o numanboroyanfan fɛ i ko kogo.
30 Ayiwa, Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kisi ka o bɔ Misirankaw boro o lon na.
Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ ɲa ka Misirankaw suw lalanin ye kɔgɔjida ra yɔrɔ bɛɛ.
31 Matigi Ala k′a ta sebagaya yira cogo min na, ka Misirankaw halaki, Izirayɛlimɔgɔw
ka o ye minkɛ, o siranna Matigi Ala ɲa, ka la a ra; Musa min ye Ala ta baaraden ye, o
lara ale fana ra.

15

Musa ni Izirayɛlimɔgɔw ka Ala tando

1 Ayiwa, o lon na Musa ni Izirayɛlimɔgɔw ka nin dɔnkiri la ka Matigi Ala tando. O ko:
«Ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye k′a bonya,
sabu a k′a ta sebagaya yira;
a ka sotigiw ni o ta sow bɛɛ jigi kɔgɔji jukɔrɔ.

2 «Matigi Ala le ye ne ta baraka ye,
ani ne ta dɔnkirila sababu.
Ale le ye ne kisibaga ye;
ne ta Ala lo, ne bɛ a tando.
Ne facɛ ta Ala lo fana, ne bɛ a tɔgɔ bonya.
3 Matigi Ala ye kɛrɛkɛcɛfari le ye.
O kosɔn a tɔgɔ ye ko Matigi Ala.

4 «A ka Farawona ni a ta sowotorow,
ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ tunu kɔgɔji ra.
A ta kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ tununa Kɔgɔjiwulen jukɔrɔ.
5 Ji ka o bɛɛ datugu pewu;
o jigira Kɔgɔjiwulen jukɔrɔ i ko kabakuru.
6 E! Matigi Ala, i boro barakaman ka i ta setigiya yira.
O boro barakaman kelen le ka i juguw ɲɔŋɔ.

7 «I ta masaya bonya kosɔn,
i bɛ i juguw bɛɛ firi dugu ma
ni i dimina, i ta dimi bɛ jigi i ko tasuma,
ka o bɛɛ jɛnijɛni i ko binjalan.
8 I nɛnɛkiriko kelen dɔrɔn,
o fɔŋɔ le ka jiw bɛɛ lajɛn ɲɔgɔn kan yɔrɔ kelen na.
Kɔgɔji wurira ka lɔ i ko kogo.
Ji simina, ka teren ka lɔ kɔgɔji cɛ ma.

9 «An juguw tun bɛ o yɛrɛ wasora k′a fɔ ko:
‹An bɛna o gbɛn fɔ ka o mina le;
an bɛna o borofɛnw bɛɛ cɛ

k’a taran an ni ɲɔgɔn cɛ.
An bɛna an yɛrɛ dimibɔ o ra fɔ ka wasa,
an bɛna an ta kɛrɛkɛmuru bɔ ka o bɛɛ halaki.›
10 Nka, Matigi Ala,
ele ka i dafɔɲɔ fiyɛ ji kan dama,
kɔgɔji ka o bɛɛ datugu.
O jigira ji jukɔrɔ i ko nɛgɛkuru;
ka jigi fɔ ji jukɔrɔyɔrɔ ra yi.
11 E! Matigi Ala, batofɛn juman wɛrɛ le bɛ i ko ele?
Juman le saninyanin bɛ k’a dafa i ko ele?
Juman le ye siranyafɛnba ye, ani a ka kan ni tandori ye,
ani a bɛ kabakow kɛ i ko ele?

12 «I ka i boro barakaman kɔrɔta dɔrɔn,
dugukolo dayɛlɛra ka an juguw datugu.
13 I ta ɲumanya kosɔn,
i ka i ta mɔgɔw kunmabɔ.
I ta sebagaya baraka ra,
i bɛ bla o ɲa ka taga ni o ye jamana saninman na,
i yɛrɛ ka jamana min layiri ta o ye.

14 «Siya tɔw ka o kibaroya mɛn minkɛ,
o siranna fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛra.
Filisikaw kɔni,
olugu ja tigɛra fɔ ka o hakiri ɲagami.
15 Edɔmu jamanatigiw jigi tigɛra,
Mohabu jamana ta masaw kɔni,
siranya ma tɔ to olugu ra.
Kanaanakaw, siranya ka olugu baraka bɛɛ ban pewu.
16 Siranyaba ni jatigɛ bɛna cun o kan
i ta sebagaya baraka kosɔn,
fɔ ka o da mina o ra,
ka o kɛ i n’a fɔ kabakuruw;
o tɛna se ka kuma,
fɔ i ta mɔgɔw bɛɛ ye tɛmɛ, Matigi Ala;
fɔ i ka i ta mɔgɔ minw kunmabɔ,
olugu bɛɛ ye tɛmɛ ka ban.
17 I bɛ bla i ta mɔgɔw ɲa,
ka taga o sigi i ta kuru kan;
i yɛrɛ ka yɔrɔ min lalaga o ye, Matigi Ala.
O yɔrɔ bɛna kɛ i sigiyɔrɔ ye,
k’a kɛ i sigiyɔrɔ saninman ye.

18 «Matigi Ala bɛ to a ta masaya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!»
19 Ayiwa, tuma min na Farawona ta sow, ani a ta sowotorow ni a ta sotigiw bɛɛ donna kɔgɔji kɔnɔ, Matigi Ala ka kɔgɔji kari ka jigi o kan ka o bɛɛ tunu; nka Izirayɛlimɔgɔw tagamana ka tɛmɛ dugukolo jalan kan kɔgɔji cɛmancɛ ra.
20 Ayiwa, Haruna kɔrɔmuso Mariyamu, min tun ye ciramuso ye, ale tun ka longan dɔ ta; muso tɔw fana ka dɔ ta ka gban a kɔ; o ka kɛ o fɔ ye, ka dɔn kɛ.
21 Mariyamu tun blara tɔw ɲa; ale bɛ dɔnkiri ta, tɔw bɛ a lamina a kɔ. A tun b’a fɔra ko:
«Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye,
sabu a k’a ta sebagaya yira.
A ka sotigiw ni o ta sow bɛɛ tunu kɔgɔji ra.»

Izirayɛlimɔgɔw ka kongokolon sira ta

Ji kunaman ta ko

22 Ayiwa, Musa blara Izirayɛlimɔgɔw ɲa ka bɔ Kɔgɔjiwulen yɔrɔ ra, ka taga se ni o ye Suri kongokolon fan fɛ. O ka tere saba tagama kɛ kongokolon kɔnɔ, o ma ji sɔrɔ.
23 O tagara se yɔrɔ dɔ ra, o yɔrɔ tɔgɔ ye ko Mara. Nka o ma se ka o yɔrɔ ji min, sabu ji tun ka kuna. O le kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko «Mara»*.

* **15:23 15.23** Mara kɔrɔ ye ko: kunaman.

24 Mɔgɔw ka kɛ Musa mafiyɛnya ye; o ko: «O tuma an bɛna mun le min?»
25 Musa ka Matigi Ala daari kosɛbɛ. Matigi Ala ka yiri kunkurun dɔ yira a ra, ko a ye
o firi ji ra. Musa ka o ta ka o firi ji ra, ji diyara. O yɔrɔ le ra Matigi Ala k'a ta sariyaw ni
a ta ciw yira o ra. O yɔrɔ kelen le ra fana a ka o kɔrɔbɔ k'a flɛ.
26 A k'a fɔ o ye ko: «Ni aw bɛ aw toro malɔ ka Matigi Ala, aw ta Ala kan lamɛn, ko
minw terennin lo a ɲa kɔrɔ ni aw bɛ o kɛ, ni aw bɛ aw toro malɔ k'a ta cifɔninw lamɛn,
ani k'a ta sariyaw bɛɛ sira tagama, o tuma, ne ka bana minw lase Misirankaw ma, ne
tɛna o dɔ si lase aw ma; sabu ne le ye Matigi Ala ye, ne le bɛ aw kɛnɛya.»
27 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɔra o yɔrɔ ra, ka taga se Elimu. Bununji tan ni fla ni
tamarosun biwolonfla le tun bɛ Elimu. O lɔra o yɔrɔ ra, ka o ta fanibonw lɔ jida ra.

16

Ala ka domuni di Izirayɛlimɔgɔw ma

1 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra Elimu, ka taga se Sinɛ kongokolon kɔnɔ. O yɔrɔ bɛ Elimu
ni Sinayi kuru cɛ. O sera yi karo flanan tere tan ni looru ra, o bɔnin kɔ Misiran.
2 Ayiwa, ka o to kongokolon kɔnɔ yi, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kɛ Musa ni Haruna
mafiyɛnya ye.
3 O ko Musa ni Haruna ma ko: «E! Hali ni Matigi Ala tun ka a to an ye sa Misiran
jamana ra, o belen tun bɛna fisaya ni nin ye. O yɔrɔ ra an tun bɛ sigi dagababaw kɔrɔ,
o fanin sogo ra; an bɛ domuni kɛ ka fa. Sisan, a flɛ, aw nana ni an ye nin kongokolon
kɔnɔ yan, ka na a to kɔngɔ ye an bɛɛ faga yan gbansan!»
4 Matigi Ala ko Musa ma o le ra ko: «Ne bɛna domuni lajigi aw ye ka bɔ san fɛ, i n'a
fɔ sanji. Lon o lon, bɛɛ bɛna taga a ta tere domuni cɛ a ra. Ne bɛna aw kɔrɔbɔ k'a flɛ,
k'a lɔn yala ni aw bɛna tagama ka kaɲa ni ne ta sariya ye, walama ni aw tɛna tagama
ka kaɲa ni a ye.
5 Ayiwa, lɔgɔkun tere wɔɔrɔnan, aw bɛna taga min cɛ ka na a tobi, aw ka kan ka o
caya janko a ye lon tɔw ta ɲɔgɔn fla bɔ*.»
6 Musa ni Haruna k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ko: «Bi wula fɛ, aw bɛna a lɔn ko
Matigi Ala le ka aw labɔ Misiran jamana ra.
7 Sini sɔgɔma fana, aw bɛna Matigi Ala ta nɔɔrɔ ye, sabu aw ka Matigi Ala mafiyɛnya
ni kuma minw ye, a ka o mɛn; ne ni Haruna ye jɔntigiw le ye fɔ aw bɛ anw mafiyɛnya?»
8 Musa ko: «Matigi Ala bɛna sogo di aw ma bi wula fɛ, aw b'a domu. Sini sɔgɔma
fana, a bɛna domuni di aw ma aw b'a domu ka fa; sabu aw ka Matigi Ala mafiyɛnya ni
kuma minw ye, a ka o mɛn. Anw ye jɔntigiw le ye ko aw bɛ anw mafiyɛnya? Aw ma
anw le mafiyɛnya dɛ, aw ka Matigi Ala yɛrɛ le mafiyɛnya.»
9 Musa ko Haruna ma ko: «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o bɛɛ ye gbara ka na lɔ Matigi
Ala ɲa kɔrɔ, sabu o ka Matigi Ala mafiyɛnya ni kuma minw ye, a ka o mɛn.»
10 Ayiwa, ka Haruna to kuma ra jama fɛ, o barara ka Matigi Ala ta nɔɔrɔ ye sankaba
jamijan cɛ ma kongokolon kɔnɔ.
11 Matigi Ala ko Musa ma tuun ko:
12 «Ne ka Izirayɛlimɔgɔw ta mafiyɛnyakanw mɛn. A fɔ o ye ko ne ko, ko bi wula fɛ
o bɛna sogo domu; sini sɔgɔma fana o bɛna domuni caman sɔrɔ. Ni o kɛra, aw bɛna a
lɔn ko ne le ye Matigi Ala, o ta Ala ye.»
13 Ayiwa, wulada nana se minkɛ, a kɛra ten fana; wɔlɔnin suguya dɔw nana sigisigi
yɔrɔ bɛɛ. O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ fana, gɔmiji ka fanibonw kɔrɔyɔrɔw bɛɛ lamini.
14 Ayiwa, gɔmiji nana ban tuma min na, fɛn dɔ tora dugu ma; a tun ka misɛnmisɛn i
ko sanbɛrɛ, a bɛ misɛnman, gbɛman.
15 Izirayɛlimɔgɔw k'a flɛ, o m'a lɔn fɛn min lo. O ko: «Mun le ye nin ye tan†?» Musa
ka o jaabi ko: «Matigi Ala ka domunifɛn min di aw ma, o lo.
16 «Matigi Ala ka ci min fɔ, o ye nin ye: ‹A ko mɔgɔ bɛɛ ye dɔ cɛ, min bɛ a ta domuta
bɔ; mɔgɔ kelen, sumanikɛminan‡ ɲa kelen. Aw ye a cɛ ka kaɲa ni aw ta sokɔnɔmɔgɔw
hakɛya ye.› »
17 A fɔra cogo min na, Izirayɛlimɔgɔw k'a kɛ ten. Dɔw ka caman cɛ, dɔw ka dɔɔnin
dɔrɔn cɛ, ka kaɲa ni o ta sokɔnɔmɔgɔw hakɛya ye.
18 Nka o nana a suma ni sumanikɛminan ye minkɛ, o k'a ye ko minw ka caman cɛ,
olugu ta tɔ ma to, minw ka dɔɔnin cɛ, olugu ta ma dɛsɛ fana. Bɛɛ tun k'a ta tere domuni
hakɛya le cɛ.

---

* **16:5 16.5** O bɛ lon tɔw ta ɲɔgɔn fla cɛ, janko o lon dugusagbɛ min ye Nɛnɛkirilon ye, mɔgɔ si kana dɔ cɛ. † **16:15 16.15** Izirayɛlimɔgɔw k'a fɔ o domuni ma ko «Manu». O kɔrɔ ye ko: Mun lo? O kosɔn o domuni tɔgɔ lara ko: mane.
‡ **16:16 16.16** O sumanikɛminan tɔgɔ tun ye ko omɛri; a ɲa kelen bɛ bɛn litiri naani le ma.

Sariya minw fɔra domuni ta ko ra

19 Musa k'a fɔ o ye tuun ko: «Mɔgɔ si kana a ta domuni tɔ bla a ye si.»
20 Nka o bɛɛ n'a ta, o ma Musa lamɛn. Dɔw ka dɔ bla ka si; tumu donna o ra, a torira.
Musa dimina o kɔrɔ.
21 K'a ta o lon na, sɔgɔma o sɔgɔma, min bɛ bɛn o ta tere domuni ma, bɛɛ bɛ bɔ ka o
le cɛ. Ni tere tun ka gban, a tɔ min tora dugu ma o tun bɛ yeele.
22 Lɔgɔkun tere wɔɔrɔnan lon, o ka tere fla ta cɛ. Mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ta kɛra
sumanikɛminan ɲa fla ye. Jama ɲamɔgɔw tagara o fɔ Musa ye.
23 Musa ko: «Matigi Ala ka o le fɔ. Sini le ye Nɛnɛkirilon ye; o lon blara danna ka
Matigi Ala bonya. Aw b'a fɛ ka fɛn minw jɛni, aw ye o jɛni bi. Aw b'a fɛ ka min barabara,
aw ye o barabara bi. Aw ye bi ta domuni bɔ a ra k'a tɔ bla sini ɲa.»
24 O k'a tɔ bla o dugusagbɛ ɲa, i n'a fɔ Musa tun k'a fɔ o ye cogo min na. O ma tori,
tumu fana ma don a ra.
25 Musa ko o ma o le ra ko: «Aw ka domuni min bla kunu, aw ye o domu bi; sabu bi
ye Nɛnɛkirilon le ye. Bi lon blara ka Matigi Ala bonya. Aw tɛna domuni foyi sɔrɔ kongo
kɔnɔ bi.
26 Lɔgɔkun tere wɔɔrɔ bɛɛ ra, aw bɛna nin domuni sɔrɔ. Nka lɔgɔkun tere wolonflanan
na, min ye Nɛnɛkirilon ye, aw tɛna foyi sɔrɔ.»
27 O bɛɛ n'a ta, lɔgɔkun tere wolonflanan, dɔw belen bɔra ko o bɛ taga dɔ cɛ, o ma
foyi sɔrɔ.
28 Ayiwa, Matigi Ala ko Musa ma o le ra ko: «Tuma juman le aw bɛna sɔn ka ne ta ci
fɔninw, ni ne ta sariyaw mara dɛ?
29 Ayiwa, aw ye nin kuma mɛn ka ɲa kosɛbɛ; ne ka Nɛnɛkirilon di aw ma, ko aw
ye nɛnɛkiri le. O le kosɔn ne bɛ lɔgɔkun tere wolonflanan domuni di aw ma a tere
wɔɔrɔnan lon na. Lɔgɔkun tere wolonflanan na, aw bɛɛ ye to aw ta yɔrɔ ra. Mɔgɔ si
kana bɔ a ta yɔrɔ ra.»
30 O kɛra minkɛ, mɔgɔw ka to ka nɛnɛkiri lɔgɔkun tere wolonflanan na.
31 Izirayɛlimɔgɔw ka o domuni tɔgɔ la ko mane. A tun bɔra simankisɛ dɔ le fɛ, min
bɛ gbɛman; a tun ka timi i n'a fɔ lidɛgɛ.
32 Musa ko: «Matigi Ala ka ci min fɔ, o ye nin ye: ‹A ko aw ye sumanikɛminan§ kelen
fa mane ra, ka o mara aw denw ni aw mamadenw ye; janko o ɲa ye a ye. Ni o kɛra, o
bɛna a lɔn ko wagati min na ne ka aw labɔ Misiran jamana ra, ko ne ka o le di aw ma,
k'a kɛ aw ta domuni ye kongokolon kɔnɔ.› »
33 Musa ko Haruna ma ko: «Daga dɔ ta ka sumanikɛminan ɲa kelen mane kɛ o kɔnɔ, ka
o bla yɔrɔ saninman kɔnɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O bɛna mara aw denw ni aw mamadenw
ye.»
34 Haruna ka mane kɛ daga kɔnɔ. Kɛsu min bɛ Ala ta jɛnŋɔgɔnya yira, a k'a bla o kɛsu
ɲa fɛ, k'a mara, i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ Musa ye cogo min na.
35 Izirayɛlimɔgɔw ka mane domu fɔ san binaani, fɔ ka taga o se jamana dɔ ma, mɔgɔ
bɛ jamana min na. O ka mane domu fɔ ka taga o don Kanaana jamana kɔnɔ.
36 Mane ta sumanikɛminan min ye omɛri ye, o ɲa tan le tun bɛ don sumanikɛminanba
kɔnɔ, min ye efa ye.

17

Masa ni Meriba ta ji ko

1 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra Sinɛ kongokolon kɔnɔ ka taga Refidimu. O tagatɔ, o lɔlɔra
yɔrɔ dɔw ra ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye. O sera Refidimu minkɛ, o ka o ta fanibonw
lɔ yi, nka o ma ji sɔrɔ k'a min.
2 O wurira Musa kama, ka to ka kumajuguw fɔ a ma. O ko: «Ji di an ma, an b'a min.»
Musa ka o jaabi ko: «Mun kosɔn aw bɛ kɛrɛ ɲinina ne fɛ? Mun kosɔn aw b'a fɛ ka
Matigi Ala kɔrɔbɔ?»
3 Jiminlɔgɔ gbanna mɔgɔw ra, o ka kɛ Musa jaraki ye; o ko: «Mun kosɔn i ka an labɔ
Misiran dɛ? O tuma i tun b'a fɛ anw ni an ta denw, ani an ta bɛganw ye na sa kongokolon
kɔnɔ yan jiminlɔgɔ boro le kɛ?»
4 Musa ka Matigi Ala daari kosɛbɛ. A ko: «Matigi, ne bɛna mun le kɛ ni nin mɔgɔw
ye sa? Ni a tɛmɛna nin kan, o bɛna ne bon ni kabakuru ye.»
5 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Bla mɔgɔw ɲa fɛ, i ye Izirayɛli cɛkɔrɔba dɔw
ɲanawoloma, ka gban i yɛrɛ kɔ. I ka baji gbasi ni bere min ye, i ye o mina i boro
ka taga.

§ **16:32 16.32** Sumanikɛminan: Aw ye Bɔri 16.16 flɛ.

6 Ne bɛna lɔ i ɲa fɛ Horɛbu kuru farakuru dɔ kan. I bɛna o farakuru le gbasi ni bere
ye, ka ji bɔ a ra, janko mɔgɔw ye min.»
Matigi Ala ka min fɔ, Musa k'a kɛ ten Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ɲa na.
7 O ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Masa ni Meriba, o kɔrɔ ye ko kɛrɛ ni kɔrɔbɔri, ko sabu
Izirayɛlimɔgɔw ka kɛrɛ ɲini Musa fɛ, ani ko o tun b'a fɛ ka Matigi Ala kɔrɔbɔ k'a flɛ; o
ko: «Yala Matigi Ala bɛ ni an ye wa, walama a tɛ ni an ye le?»

Amalɛki ta mɔgɔw ni Izirayɛlimɔgɔw ta kɛrɛ

8 Ayiwa, Amalɛki ta mɔgɔw nana ben Izirayɛlimɔgɔw kan Refidimu ko o bɛ o kɛrɛ.
9 Musa ko Yosuwe ma ko: «Cɛ dɔw ta Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, aw ye bɔ ka taga Amalɛki
ta mɔgɔw kɛrɛ. Sini ne bɛna taga lɔ tintin kan, ni Ala ta bere ye ne boro.»
10 Ayiwa, Musa ka min fɔ, Yosuwe ka o kɛ. A ni Izirayɛli cɛw tagara Amalɛki ta mɔgɔw
kɛrɛ. O y'a sɔrɔ Musa ni Haruna ni Huri yɛlɛnna ka taga lɔ tintin kan.
11 Ni Musa tun k'a boro kɔrɔta tuma o tuma, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ se sɔrɔ. Nka ni a
tun k'a boro jigi dɔrɔn, Amalɛki ta mɔgɔw le tun bɛ se sɔrɔ.
12 Musa boro fla bɛɛ nana sɛgɛ. Haruna ni Huri ka kabakuru dɔ ta ka o bla a kɔrɔ, a
ka sigi a kan. O k'a borow mina ka o kɔrɔta; kelen lɔra a numanboro fɛ, kelen lɔra a
kininboro fɛ. Musa borow kɔrɔtanin tora ten fɔ ka taga tere ban.
13 A kɛra ten, Yosuwe ni a ta mɔgɔw ka se sɔrɔ Amalɛki ni a ta mɔgɔw bɛɛ kan, ka o
kɛrɛ ni kɛrɛkɛmuru ye.
14 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Nin ko sɛbɛ kitabu kɔnɔ janko aw hakiri ye to a ra.
A fɔ Yosuwe ye ko ne bɛna Amalɛki si tunu pewu ka bɔ dugukolo kan; mɔgɔ si hakiri
tɛna to o ra tuun.»
15 Musa ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ ra, ka o tɔgɔ la ko Yawe Nisi, o kɔrɔ ye ko Matigi
Ala ye ne ta darapo ye.
16 Musa ko fana ko: «I n'a fɔ Amalɛki ta mɔgɔw sɔnna ka o boro kɔrɔta ko o bɛ Matigi
Ala ta masaya kɛrɛ, o ra, kɛrɛ bɛna kɛ Matigi Ala ni Amalɛki ta siya cɛ wagati bɛɛ, ani
tuma bɛɛ.»

18

Zetoro tagara Musa flɛ

1 Ayiwa, Matigi Ala ka ko o ko kɛ Musa ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o bɛɛ kibaroya sera Musa
burancɛ Zetoro ma, min ye Madiyan sarakalasebaga ye. Matigi Ala tun k'a ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran cogo min na fana, Zetoro tun ka o ko mɛn.
2 Musa burancɛ k'a denmuso Sefora ta, min ye Musa ta muso ye, ka taga ni a ye Musa
fɛ, sabu Musa tun k'a muso bla ka taga wagati dɔ kɛ a facɛ fɛ yi.
3 Zetoro tagatɔ, a ka Sefora dencɛ fla fana ta ka taga ni o ye. Musa tun ka a dencɛ
kelen tɔgɔ la ko Gɛrisɔmu*, ko sabu ale ye lonan le ye jamana ra.
4 A tun ka tɔ kelen tɔgɔ la ko Eliyezɛri†, ko sabu ale facɛ ta Ala ka ale dɛmɛ, ka ale
bɔsi Farawona ta muru ma.
5 Musa burancɛ Zetoro, ni Musa ta muso, ni a dencɛw nana Musa sɔrɔ kongokolon
kɔnɔ, Matigi Ala ta kuru kɛrɛ fɛ. Musa tun k'a ta fanibon lɔ o yɔrɔ le ra yi.
6 Zetoro sera yi minkɛ, a ka cira bla Musa ma; o tagara a fɔ Musa ye ko: «I burancɛ
Zetoro nana, ani i muso, ni i dencɛ fla.»
7 Musa bɔra ka na a burancɛ kunbɛn. A birira a kɔrɔ k'a fo ni bonya ye, k'a boro
melege a kan na k'a fo ni kanuya ye. O ka ɲɔgɔn fɛko ɲininka. O kɔ, o donna ɲɔgɔn fɛ
Musa ta fanibon kɔnɔ.
8 Matigi Ala ka ko minw kɛ Farawona ni Misirankaw ra, Izirayɛlimɔgɔw kosɔn, Musa
ka o bɛɛ lakari a burancɛ ye. Tɔɔrɔ minw sera Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to sira ra, ani
Matigi Ala ka o kisi o tɔɔrɔw ma cogo min na, Musa ka o bɛɛ fɔ a ye fana.
9 Ayiwa, Matigi ka o koɲumanba min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, ka o bɔsi ka bɔ Misirankaw
boro, o kibaroya ka Zetoro jusu diya kosɛbɛ.
10 Zetoro ko o le ra ko: «Matigi Ala baraka, sabu ale le ka aw bɔsi Misirankaw ni
Farawona boro; a k'a ta mɔgɔw bɔsi ka o bɔ Misirankaw ta jɔnya ra.
11 Ne k'a lɔn sisan ko Matigi Ala le ka bon ka tɛmɛ batofɛn tɔw bɛɛ kan; sabu a ka
Izirayɛlimɔgɔw kisi ka bɔ Misirankaw ta juguya kɔrɔ, ka o ta juguya ben o yɛrɛ kan.»
12 Musa burancɛ Zetoro ka bɛgan dɔ faga, k'a kuturu jɛni, ka o di Ala ma saraka ye.
O kɔ, a ka bɛgan dɔw kɛ saraka ye tuun; Haruna ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana fara
Zetoro kan, ka o saraka domu Ala ɲa kɔrɔ.

---

* **18:3 18.3** Gɛrisɔmu kɔrɔ ye ko: ne ye lonan ye yan. Aw ye 2.22 flɛ.
† **18:4 18.4** Eliyezɛri kɔrɔ ye ko: Ala le ye ne dɛmɛbaga ye.

Zetoro ka Musa ladi

13 Ayiwa, o dugusagbɛ, Musa wurira ka sigi, ka mɔgɔw ta koŋaw ɲanabɔ. Jama lɔra
Musa kunna, k'a ta sɔgɔma, fɔ ka taga wula se.
14 Musa tun bɛ min bɛɛ kɛra mɔgɔw ye, Zetoro ka o ye minkɛ, a ko Musa ma ko: «Mun
na i bɛ nin jama ta kow ɲanabɔra nin cogo ra? Mun kosɔn ele kelenpe le siginin bɛ, nin
jamaba lɔnin bɛ i ɲa fɛ, k'a ta sɔgɔma fɔ ka na wula se?»
15 Musa k'a burancɛ jaabi ko: «Mɔgɔw yɛrɛ le bɛ na ne fɛ ko ne ye o ta kiti tigɛ, ka
Ala ta sariya yira o ra.
16 Ni ko dɔ ka don o ni ɲɔgɔn cɛ, o bɛ na ne fɛ, ne bɛ o ɲanabɔ. Ne bɛ Ala ta ciw ni
Ala ta sariyaw yira o ra.»
17 Musa burancɛ Zetoro k'a fɔ Musa ye ko: «I ta baarakɛcogo man ɲi.
18 I bɛna i yɛrɛ baraka ban, ka mɔgɔw fana baraka ban. Nin baara ka bon i kelen
baraka ma; i kelen tɛ se k'a ɲa.
19 Ayiwa, sisan ne bɛna min fɔ i ye ka i ladi, o lamɛn; Ala fana ye i dɛmɛ k'a kɛ. Ele
ka kan ka kɛ daramina le ye mɔgɔw ni Ala cɛ, ka o ta kogbɛlɛnw lase Ala ma.
20 I ka kan ka mɔgɔw karan Ala ta cifɔninw ni Ala ta sariyaw ra. Mɔgɔw ka kan ka
tagama cogo min na, ani o ka kan ka min kɛ, i ye o bɛɛ yira o ra.
21 O kɔ, i ye mɔgɔ dɔw ɲanawoloma, minw hakiri ka bon; o ye kɛ Alaɲasiranbagaw ye,
ani lanamɔgɔw, ani mɔgɔ minw tɛ sɔn janfa ma. I ye o mɔgɔw le sigisigi jama kunna; i
ye dɔw sigi mɔgɔ waga kelen kelen kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ka dɔw
sigi mɔgɔ bilooru looru kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ tan tan kunna.
22 Olugu le bɛna kɛrɛkow ɲanabɔ lon o lon mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ. Ni ko min bonyara
olugu bɛɛ ma, o ye taga ni o ye ele fɛ. Nka ko fitiniw, olugu yɛrɛ ye o ɲanabɔ yi. Ni a
kɛra ten, i bɛna i yɛrɛ laganfiya dɔɔnin, olugu bɛna dɔ bɔ i ta doni na.
23 Ni i k'a kɛ ten, ni a fana kɛra ko Ala ka o le fɔ, ele tɛna sɛgɛ, mɔgɔw bɛɛ jusu
sumanin bɛna taga o ta so fana.»
24 Musa burancɛ Zetoro ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, Musa sɔnna ka o bɛɛ kɛ.
25 A ka mɔgɔ hakiriman dɔw bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra, ka olugu kɛ o kuntigiw ye. A ka
dɔw sigi mɔgɔ waga kelen kelen kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ka dɔw
sigi mɔgɔ bilooru looru kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ tan tan kunna.
26 Olugu le tun bɛ mɔgɔw ta kɛrɛkow ɲanabɔ tuma bɛɛ. Ni ko min bonyara o ma, o
bɛ taga ni o ye Musa fɛ. Nka ko fitini tɔw, olugu yɛrɛ le tun bɛ o bɛɛ ɲanabɔ o yɛrɛ ma.
27 Ayiwa, o kɔ, Musa ka sira di a burancɛ Zetoro ma. Zetoro kɔsegira ka taga a ta
jamana ra.

Ala ka jɛnɲɔgɔnya don ni Izirayɛlimɔgɔw ye

19

Izirayɛlimɔgɔw sera Sinayi kuru ma

1 Izirayɛlimɔgɔw bɔnin kɔ Misiran jamana ra, a karo sabanan tere fɔlɔ, o sera Sinayi
kongokolon kɔnɔ.
2 O bɔra Refidimu le ka se Sinayi kongokolon kɔnɔ. O ka o ta fanibonw lɔ o yɔrɔ ra
ka o ɲasin kuru ma.
3 Musa yɛlɛnna kuru kunna ka taga kuma ni Ala ye. Matigi Ala ka Musa wele kuru
kunna k'a fɔ a ye ko: «Nin kuma fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye, Izirayɛlimɔgɔw, ko:
4 ‹Ne ka ko minw kɛ Misirankaw ra, aw ka o ye, ani ne ka aw ta i n'a fɔ bɔn* bɛ a
denw ta cogo mina a kaman kan, ka na ni aw ye ne yɛrɛ kɔrɔ, aw ka o ye fana.
5 « ‹Ayiwa, sisan, ni aw ka ne kumakan lamɛn, ka to ne ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw le bɛna
kɛ ne ta mɔgɔ kanuninw ye ka tɛmɛ siya tɔw bɛɛ kan, sabu dugukolo bɛɛ lajɛnnin ye
ne ta le ye.
6 Ne bɛna aw kɛ ne ta sarakalasebagaw ye, ka aw sigi ne ta masaya ra, ka aw kɛ siya
saninman ye, ka aw bla danna ne ye.› I bɛna o kuma le lase Izirayɛlimɔgɔw ma.»
7 Musa jigira ka na Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ lajɛn. Matigi Ala ka kuma minw fɔ a ye, a
ka o bɛɛ lase o ma.
8 Jama bɛɛ lajɛnnin ka Musa jaabi ko: «Matigi Ala ka min o min fɔ, anw bɛna o bɛɛ
kɛ.» Jama ka min fɔ, Musa tagara o lase Matigi Ala ma.
9 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Ne bɛna kɛ sankaba finman dɔ ra ka na i fɛ, janko ni ne
nana kɛ kuma ye i fɛ tuma min na, mɔgɔw ye ne kumakan mɛn, ka la i ra tuma bɛɛ.»
Jama tun ka min fɔ Musa ye, Musa kɔsegira ka taga o lase Matigi Ala ma.

Ala kumana Musa fɛ tuun kuru kan

* **19:4 19.4** Bɔn ye kɔnɔ belebele dɔ ye min baraka ka bon kosɛbɛ.

10 Matigi Ala ko Musa ma tuun ko: «Taga mɔgɔw fɛ, i ye o saninya bi, ani sini, k'a fɔ
o ye ko o ye o ta faniw fana ko;
11 ko o ye o yɛrɛ labɛn sani sinikɛnɛ cɛ; sabu sinikɛnɛ ne bɛna jigi Sinayi kuru kan
mɔgɔw bɛɛ ɲa na.
12 I ye dan dɔ yira o ra kuru lamini bɛɛ ra, k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o ye o yɛrɛ kɔrɔsi,
o kana tɛmɛ o dan kan, ka yɛlɛn kuru kan, walama ka gbara a ra. Ni fɛn o fɛn gbarara
kuru ra, o ka kan ka faga le;
13 nka mɔgɔ man kan k'a boro maga o tigi ra. Aw ye a bon ni kabakuru le ye, walama
biŋɛ, k'a faga. Ni a kɛra mɔgɔ ye o, walama bɛgan o, a ɲanaman man kan ka to. Ni
buru nana fiyɛ tuma min na, o tuma le ra dɔw bɛna se ka gbara kuru ra.»
14 Musa jigira ka bɔ kuru kan ka na mɔgɔw fɛ. A k'a fɔ o ye ko o ye o yɛrɛ saninya,
ka o ta faniw ko.
15 O kɔ, a k'a fɔ mɔgɔw ye tuun ko: «Aw ye aw yɛrɛ labɛn; sani sinikɛnɛ cɛ; aw kana
gbara aw musow ra.»
16 Ayiwa, lon min fɔra, o lon sɔgɔmada joona fɛ, sankurukan ni sanmanamana ni
sankabafinba dɔ kɛra kuru san fɛ. Burufiyɛkan belebele dɔ bɔra, fɔ mɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛ
o ta fanibonw kɔnɔ, o sirankojugu fɛ.
17 Ayiwa, a kɛra ten, Musa ka mɔgɔw bɛɛ labɔ kɛnɛ ma, ka taga ni o ye Ala ɲa kɔrɔ.
Mɔgɔw lɔra kuru kɛrɛ fɛ.
18 Sinayi kuru fan bɛɛ tun kɛra sisi ye, sabu Matigi Ala tun jigira kuru kunna tasuma
ra. A sisi tun bɛ wurira i ko dibiba dɔ sisi. Kuru bɛɛ tun bɛ yɛrɛyɛrɛra ni fanga ye.
19 Burufiyɛkan tun bɛ bonyara ka taga a fɛ. Ni Musa tun kumana, Matigi Ala tun bɛ a
jaabi ni pɛrɛnkanba le ye i ko sanpɛrɛnkan.
20 Matigi Ala jigira o cogo le ra kuru kan. A tora kuru kunna ka Musa wele. Musa
yɛlɛnna ka taga a fɛ.
21 Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Jigi, i ye taga a fɔ mɔgɔw ye k'a gbɛlɛya o ma, ko o kana
girin ka gbara kuru ra ko o bɛ ne flɛ dɛ! Ni o tɛ, o caman le bɛna faga.
22 Hali sarakalasebaga minw bɛ deri ka gbara ne ra, olugu ka kan ka o yɛrɛ saninya
fana, janko ne kana na kojugu dɔ kɛ o ra ka o faga.»
23 Musa k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Mɔgɔ tɛna sɔn ka yɛlɛn Sinayi kuru kan, sabu ele
yɛrɛ ka kankari la an ye k'a gbɛlɛya an ma ko an ye dan bla kuru lamini na, mɔgɔ kana
tɛmɛ o dan kan.»
24 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Jigi, i ye taga; o kɔ, i ni Haruna ye yɛlɛn ka na ɲɔgɔn
fɛ yan. Nka sarakalasebagaw ni mɔgɔ tɔw kana girin ko o bɛ yɛlɛn ka na ne fɛ! Ni o tɛ,
ne bɛna kojugu kɛ o ra ka o faga.»
25 Musa jigira ka taga mɔgɔw fɛ, ka taga o kuma fɔ o ye.

20

Ala ta sariya tan

1 Ayiwa, Ala ka nin kumaw le fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye; a ko:
2 «Ne le ye Matigi Ala, i ta Ala ye, min ka i labɔ Misiran jamana ra, jɔnyaso ra.
3 «I kana batofɛn wɛrɛ si bato ne kɔ.
4 «I kana ja si lɛsɛ i yɛrɛ ye k'a bato. Fɛn minw bɛ sankolo ra o, minw bɛ dugukolo
kan o, minw bɛ dugukolo jukɔrɔ ji ra o, i kana o dɔ si bisigiya lalaga k'a bato.
5 I kana i kinbiri gban o fɛnw si kɔrɔ, ka o bato. Sabu ne min ye Matigi Ala, i ta Ala ye,
ne t'a fɛ i ye ne ni batofɛn wɛrɛ kanu ɲɔgɔn fɛ fiyewu. Mɔgɔ minw bɛ o terenbariyakow
kɛ, ne bɛna o hakɛ bɔ o tigiw ra, k'a bɔ o ta denw na, k'a bɔ o ta denw ta denw na fana,
fɔ ka taga se o ta duruja sabanan, ni a naaninan ma, sabu o bɛ ne kɔninya.
6 Nka mɔgɔ minw bɛ ne kanu, ka ne ta sariyaw sira tagama, ne bɛ koŋuman kɛ olugu
ye, k'a kɛ o ta denw ye, ani o ta denw ta denw, fɔ ka taga se o ta duruja waga kelennan
ma.
7 «I kana Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ fɔ gbansan, sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Matigi Ala tɔgɔ fɔ
gbansan, Matigi Ala tɛna o tigi jarakibari to.
8 «I ye i hakiri to Nɛnɛkirilon na k'a kɛ lon saninman ye.
9 I ye baara kɛ tere wɔɔrɔ, ka i ta kow bɛɛ kɛ.
10 Nka lɔgɔkun tere wolonflanan ye Matigi Ala, i ta Ala ta Nɛnɛkirilon le ye. I kana
baara si kɛ o lon na; i yɛrɛ o, i dencɛ o, i denmuso o, i ta jɔncɛ o, i ta jɔnmuso o, i ta
bɛganw o, hali lonan min bɛ i fɛ so kɔnɔ, o si kana baara kɛ o lon na.
11 Sabu Matigi Ala ka sankolo ni dugukolo ni kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ dan tere wɔɔrɔ
le kɔnɔ, ka nɛnɛkiri a tere wolonflanan. O le kosɔn Matigi Ala ka baraka don tere
wolonflanan na, k'a saninya k'a bla danna.

12 «I fa ni i ba bonya, janko Matigi Ala, i ta Ala bɛna jamana min di i ma, i ye sijan sɔrɔ o jamana ra.
13 «I kana mɔgɔ faga.
14 «I kana jɛnɛya kɛ.
15 «I kana sonyari kɛ.
16 «I kana faninya fɔ k'a la i mɔgɔɲɔgɔn na.
17 «I kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta bon fɛ; i kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta muso fɛ, walama a ta jɔncɛ, walama a ta jɔnmuso, walama a ta misi, walama a ta fali; i kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta fɛn si fɛ.»

Ala kumakan ka siranya bla Izirayɛlimɔgɔw ra

18 Mɔgɔw bɛɛ tun bɛ sankurukan ni burufiyɛkan mɛnna. O tun bɛ sanmanamana ni sisi wuritɔ yera kuru kan. Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o ka kɛ yɛrɛyɛrɛ ye siranya boro. O mabɔra kuru ra ka taga lɔ fɔ yɔrɔjan.
19 O ko Musa ma ko: «Ele yɛrɛ ye kuma an fɛ, an bɛna i lamɛn. Matigi Ala kana kuma an fɛ tuun, ni o tɛ, an bɛna sa.»
20 Musa k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw kana siran, sabu Ala nana ka na aw kɔrɔbɔ k'a flɛ le. A ka o kɛ janko aw ye siran a ɲa, aw kana jurumun kɛ.»
21 Ayiwa, mɔgɔw lɔnin tora yɔrɔjan. Ala tun bɛ sankaba finman min na, Musa gbarara o sankaba ra.

Ala ka sariya min sigi sarakajɛnifɛn ko ra

22 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko ne ko: ‹Aw k'a ye ko ne tora fɔ sankolo ra ka kuma aw fɛ.
23 O ra, aw kana batofɛn warigbɛraman, walama a saninlaman si lalaga aw yɛrɛ ye. Aw kana batofɛn wɛrɛ fara ne kan. Aw kana o kɛ fiyewu.
24 « ‹Aw ye sarakabɔnan bɔgɔraman dɔ lɔ ne ye. Aw bɛna aw ta saraka jɛnitaw* ni aw ta jɛnɲɔgɔnya sarakaw* bɔ o kan, ni a kɛra sagaw ye walama baw walama misiw. Ni ne ka ne yɛrɛ yira yɔrɔ o yɔrɔ, ne bɛna na aw fɛ ka na baraka don aw ra o yɔrɔ ra.
25 « ‹Ni aw bɛ sarakabɔnan lɔ ne ye, ni aw bɛ a lɔ ni kabakuru le ye, aw kana a lɔ ni kabakuru lɛsɛninw ye. Sabu ni aw bɛ kabakuru lɛsɛ ni aw ta kabakuru lɛsɛnanw ye, aw bɛna o kabakuruw lanɔgɔ le.
26 « ‹Aw kana sarakabɔnan lɔ ne ye, ka yɛlɛnyɔrɔ kɛ a ra ka taga a san fɛ, ni o tɛ, aw yɛlɛntɔ ka taga saraka bɔ, mɔgɔw bɛ se ka to dugu ma ka aw ta fani jukɔrɔyɔrɔ ye.› »

21

Sariya min sigira jɔnw kosɔn

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Nin sariyaw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko:
2 ‹Ni aw ka jɔn san, ni Heburu lo, a ka kan ka baara kɛ aw ye san wɔɔrɔ; nka a san wolonflanan, aw ka kan k'a bla a ye taga, a fana man kan ka foyi sara.
3 Ni a kelen le tun nana aw fɛ, a kelen le ka kan ka taga fana. Ni muso tun bɛ a fɛ kakɔrɔ, a ni a muso bɛ taga.
4 Ni a matigicɛ le tun ka muso di a ma, ni o muso ka dencɛw walama denmusow sɔrɔ a fɛ, muso ni denw bɛ kɛ a matigicɛ ta ye, ale kelen bɛ taga.
5 Nka ni jɔncɛ yɛrɛ le ko, ko a matigicɛ ni a muso ni a denw ko ka di a ye, ko o kosɔn a t'a fɛ ka taga,
6 o tuma a matigicɛ ye Ala kɛ a yɛrɛ seere ye, ka gbara ni jɔncɛ ye, k'a dɛn bonda yiri kan, walama da kɛrɛfɛyiri kan, k'a toro sɔgɔ ni biɲɛ ye. Ni o kɛra, o jɔncɛ bɛ to a matigi ta baara ra fɔ ka taga a sa.
7 « ‹Ayiwa, ni dɔ k'a denmuso fiyeere jɔnya ra, o denmuso lablacogo ni jɔn tɔw ta tɛna kɛ kelen ye.
8 Ni a matigicɛ tun k'a san, ko a bɛna a furu le, kɔ fɛ, a ko ma na diya a ye tuun, o tuma, a y'a to den fa ye a ta wari sekɔ a ma, ka den kunmabɔ. Matigicɛ man kan k'a fiyeere tuun siya wɛrɛ mɔgɔ ma. Ni a k'a fiyeere, a kɛra i n'a fɔ a k'a janfa le.
9 « ‹Ni matigicɛ tun ka o jɔnsunguru san ko a bɛna a di a dencɛ le ma, landa min sigira sungurudenw ta furu ko ra, a ye a kɛ ka kaɲa ni o ye.
10 Kɔ fɛ, ni a nana muso wɛrɛ furu tuun, a tun bɛ min kɛra muso fɔlɔ ye, dɔ man kan ka bɔ o ra; a ye a fiyɛrɛbɔ, k'a baro, ka sɔn ka jɛn ni a ye.
11 « ‹Ni a ma o ko saba kɛ a ye, o tuma jɔnmuso bɛ se ka bɔ ka taga, a tɛ foyi sara.› »

Kojugu minw ka kan ni fagari ye

12 « ‹Ni mɔgɔ min k'a lawuri a kama ka mɔgɔ bugɔ k'a faga, o tigi fana ka kan ka faga a ɲɔgɔn ye.

13 Nka ni a tigi m′a lawuri a kama ka taga dogo a ɲa ka a faga, ni a kɛra Ala yɛrɛ ta
latigɛ le ye, o tuma ne bɛna yɔrɔ dɔ yira aw ra, o mɔgɔfagabaga bɛ se ka bori ka taga
dogo yɔrɔ min na.
14 Nka ni mɔgɔ dɔ k′a lawuri a kama k′a mɔgɔɲɔgɔn nɛgɛ ka a faga, aw ye o tigi mina
k′a faga fana, hali ni a borira ka taga dogo ne ta sarakajɛnifɛn le kɔrɔ.
15 Ni mɔgɔ min k′a facɛ, walama a bamuso bugɔ, o ka kan ka mina ka faga.
16 Ni mɔgɔ min ka mɔgɔ dɔ sonya ka taga a fiyeere, walama ni a sonyanin yera a boro,
o son ka kan ka faga.
17 « ‹Ni mɔgɔ min ka kumajugu fɔ a facɛ ma, walama a bamuso ma, o tigi ka kan ka
faga.› »

Sariya min sigira mandimini kosɔn

18 « ‹Ni mɔgɔ fla kɛrɛra, ni dɔ ka dɔ bugɔ ni kabakuru ye, walama ni a borokuru ye,
k′a mandimi, ni a ma sa, nka a banara ka la,
19 ni a nana se ka wuri ka bɔ kɛnɛ ma, ka yaalayaala ni bere ye, o tuma foyi tɛna kɛ
a bugɔbaga ra. Nka a ka wagati min kɛ bana ra, a ka kan ka o sara a ye, k′a flakɛ fɔ ka
taga a kɛnɛya.
20 « ‹Ni matigicɛ min k′a ta jɔncɛ, walama a ta jɔnmuso bugɔ ni bere ye fɔ k′a faga, o
hakɛ ka kan ka bɔ o matigicɛ ra.
21 Nka ni o jɔn tora nin na ka tere kelen walama tere fla kɛ, foyi man kan ka kɛ a
matigicɛ ra, sabu a ta wari lo.
22 « ‹Ni cɛ dɔw kɛrɛkɛtɔ ka muso lasiritɔ dɔ ɲɔni k′a ben, ni muso kɔnɔ ka cɛn, k′a
sɔrɔ foyi wɛrɛ ma kɛ a yɛrɛ ra, muso cɛ bɛna warida dɔ ben o cɛ kan, a bɛna o sara
muso cɛ ye kititigɛbagaw ɲa kɔrɔ.
23 Nka ni ko wɛrɛ le ka kɛ muso ra, o tuma o juru bɛ sara cɛ ra ka kaɲa ni sariya ye:
ni min ka mɔgɔ faga, o tigi ka kan ka faga a ɲɔgɔn ye,
24 ni min ka mɔgɔ ɲa ci, o ta bɛ ci a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ ɲin bɔn, o ta bɛ bɔn a
ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ boro kari, o ta bɛ kari a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ sen kari,
o ta bɛ kari a ɲɔgɔn ye;
25 ni min ka mɔgɔ jɛni, o fana bɛ jɛni a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ mandimi, o fana bɛ
mandimi a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ bugɔ k′a yɔrɔ dɔ funu, o tigi fana ka kan ka bugɔ
k′a yɔrɔ dɔ funu.
26 « ‹Ni mɔgɔ min k′a ta jɔncɛ walama a ta jɔnmuso bugɔ fɔ k′a ɲa kelen ci, o tigi ka
kan k′a labla a ɲa kosɔn.
27 Ni a k′a bugɔ fɔ k′a ɲin kelen le kari, a ka kan k′a labla fana a ɲin kosɔn.› »

Sariya min sigira bɛganw ta mandimini ko ra

28 « ‹Ayiwa, ni misi dɔ ka mɔgɔ tu, cɛ walama muso, k′a faga, o ka kan ka o misi bon
ni kabakuru ye k′a faga. A sogo man kan ka domu. Nka foyi man kan ka kɛ misitigi
yɛrɛ ra.
29 Nka ni misi tun bɛ deri ka mɔgɔw tu kakɔrɔ, ni o ko fɔra a tigi ye, ni a ma sɔn
k′a janto a ra, ayiwa, ni o misi ka mɔgɔ faga, cɛ walama muso, misi ka kan ka bon ni
kabakuru ye k′a faga, k′a tigi fana faga k′a fara a kan.
30 Nka ni misi ka min faga, ni o ta mɔgɔw sɔnna ko misitigi ye warida dɔ sara k′a nin
kunmabɔ, o tuma a bɛna o warida sara k′a nin kunmabɔ.
31 « ‹Ayiwa, ni o misi ka den dɔ le tu k′a faga, cɛden, walama musoden, o sariya kelen
le bɛna o ko ɲanabɔ.
32 Nka ni misi ka jɔn le tu k′a faga, cɛ walama muso, misitigi ka kan ka warigbɛ garamu
kɛmɛ saba di o jɔn matigicɛ ma; o bɛ misi bon ni kabakuru ye k′a faga.
33 « ‹Ni mɔgɔ dɔ ka dinga dɔ dayɛlɛ, walama k′a sogi, k′a to yi, a m′a datugu, ni misi
dɔ, walama fali dɔ benna a kɔnɔ ka faga,
34 o dinga sogibaga ka kan ka o bɛgan sara, k′a wari di bɛgantigi ma; nka misi su bɛ
kɛ ale yɛrɛ ta ye.
35 « ‹Ni mɔgɔ dɔ ta misi ka mɔgɔ wɛrɛ ta misi tu k′a faga, misi min ka turi kɛ, o bɛ
fiyeere k′a wari taran o ni ɲɔgɔn cɛ; o bɛ misi faganin sogo taran o ni ɲɔgɔn cɛ fana.
36 Nka ni a kɛra ko o misi tun bɛ deri ka misi tɔw tu, ni misitigi k′a lɔn, nka a ma sɔn
k′a janto a ra, o tuma a ta misi ka misi min faga, a bɛ o misi ɲɔgɔn sara ni misi wɛrɛ
ye; misi su bɛ kɛ ale yɛrɛ ta ye.

Sariya min sigira sonw kosɔn

37 « ‹Ni mɔgɔ dɔ ka misi, walama saga, walama ba sonya k′a faga, walama k′a fiyeere,
ni misi lo, a kan ka misi looru le di a ɲɔgɔn ye. Ni saga lo, walama ba, a ka kan ka o
ɲɔgɔn naani le di.› »

22

1 « ‹Ni son dɔ minana su fɛ k′a sɔrɔ a b′a fɛ ka don bon kɔnɔ, ni o k′a bugɔ fɔ k′a faga,
kiti tɛna kɛ o ra.
2 Nka ni a minana tere fɛ le, ni o k′a faga, o tuma a fagabaga jarakira. Ni son minana
tere fɛ, a ka fɛn minw sonya, a ka kan ka olugu sara le. Ni foyi tɛ a boro k′a sara, o tuma
o ye a yɛrɛ fiyeere k′a kɛ a ta sonyari jurusara ye.
3 Ayiwa, ni a kɛra ko a ka misi, walama fali, walama saga, walama ba le sonya, ni a
ɲanaman yera a boro, a ka kan ka o misi, walama o fali, walama o saga, walama o ba
sonyanin ɲɔgɔn fla le di.› »

Sariya min sigira walifɛnw kosɔn

4 « ‹Ni mɔgɔ min k′a lawuri a kama k′a to a ta bɛganw ye dɔ ta siman cɛn, walama
ka dɔ ta rɛzɛnforo cɛn, bɛgantigi bɛna a yɛrɛ ta foro simanw ni a ta rɛzɛnw bɛɛ ra
ɲumanman di o forotigi ma a sara ye.
5 Ni mɔgɔ dɔ ka tasuma don, ni tasuma tagara se binɲaga ma, ka bonya ka taga don
dɔ ta foro ra, ka taga o tigi ta siman tigɛnin, walama siman senin tigɛbari, walama a
sebari jɛni, min ka o tasuma don, o tigi ka kan ka forotigi ta siman sara a ye.
6 « ‹Ni mɔgɔ dɔ ka wari, walama fɛn wɛrɛ karifa a mɔgɔɲɔgɔn ma ko a ye a mara a
ye, ni o k′a sonya a fɛ so kɔnɔ, ni son ka mina, a ka kan ka o fɛn ɲɔgɔn fla sara o tigi ye.
7 Nka ni son ma ye, o tuma wari, walama fɛn tun karifara min ma, o tigi ye Ala kɛ a
seere ye, ka kari ko ale yɛrɛ le ma o fɛn ta.
8 « ‹Ayiwa, ni mɔgɔ fla jigira ɲɔgɔn na, misi, walama fali, walama saga, walama fani,
walama fɛn dɔ wɛrɛ kosɔn, ko a tun tununa o fɛ, ni o fla bɛɛ ko o ta tun lo, o tuma o
ye taga ni o ko ye Ala ɲa kɔrɔ. Ni Ala ka min jaraki, o tigi bɛna o fɛn tununin ɲɔgɔn fla
sara tɔ kelen ye.
9 « ‹Ni mɔgɔ dɔ ka fali, walama misi, walama saga, walama ba, walama bɛgan suguya
wɛrɛ di a mɔgɔɲɔgɔn ma ko a ye a mara, ni o bɛgan ka sa, walama ni a yɔrɔ dɔ ka kari,
walama ni o k′a sonya k′a sɔrɔ mɔgɔ ma bɔ a kala ma,
10 o tuma, karifa kɛra min ma, o ka kan ka kari Ala ra a tɔɲɔgɔn ɲana, ko ale boro ma
maga a ra. Ayiwa, bɛgantigi ye sɔn o kariri ma; o tuma karifa kɛra min ma, o man kan
ka foyi sara tuun.
11 Nka ni bɛgan sonyana a ta sɔ le kɔnɔ, o tuma a ka kan k′a ɲɔgɔn sara bɛgantigi ye.
12 Ni a kɛra ko wara dɔ le k′a faga k′a domu, a ye na ni wara datɔ ye ka na o yira,
janko o ye kɛ a seere ye. Ni o kɛra, a man kan ka o bɛgan sara tuun.
13 « ‹Ni dɔ ka bɛgan singa a mɔgɔɲɔgɔn fɛ, ni o bɛgan yɔrɔ dɔ ka kari, walama ni a ka
faga, k′a sɔrɔ bɛgantigi yɛrɛ tɛ yi, min ka bɛgan singa, o ka kan k′a ɲɔgɔn sara bɛgantigi
ye.
14 Nka ni a kɛra ko bɛgantigi yɛrɛ tun bɛ yi, min ka bɛgan singa, o man kan ka foyi
sara tuun. Ni a kɛra ko a tun ka bɛgan ta a fɛ sara le ra, o wari le bɛna kɛ a sara ye.› »

Sariya min sigira sunguruw ta ko ra

15 « ‹Sunguru min ma cɛko lɔn, ni a fana ma mamina fɔlɔ, ni cɛ dɔ ka o sunguru nɛgɛ
ka jɛn ni a ye, o cɛ ka kan k′a furunaforo bɔ k′a di sunguru facɛ ma, k′a furu.
16 « ‹Ni sunguru facɛ ma sɔn k′a denmuso di a ma, o bɛɛ n′a ta, cɛ ka kan ka o sunguru
furunaforo sara, ka kaɲa ni furunaforo sariya ye.› »

Ko minw ka kan ni fagari ye

17 « ‹Muso o muso bɛ subagaya kɛ, aw ye o faga, aw kana a to yi.
18 « ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jɛn ni bɛgan ye, aw ye o tigi faga.
19 « ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka saraka bɔ batofɛn wɛrɛw ye, ni Matigi Ala kelenpe tɛ, aw ye
o tigi mina k′a faga.

Sariya minw sigira ɲanibagatɔw kosɔn

20 « ‹Aw kana kojugu kɛ lonanw na, walama ka o jɔnyamina, sabu aw fana tun ye
lonanw le ye Misiran jamana ra.
21 « ‹Muso cɛ saninw, ani feritaninw, aw kana olugu tɔɔrɔ.
22 Ni aw ka o tɔɔrɔ, ni o kasira ka ne tɔgɔ wele, ne Matigi Ala, ne bɛna o kasikan mɛn,
sigiya tɛ o ra.
23 Ne bɛna dimi aw kɔrɔ kosɛbɛ, k′a to aw juguw ye aw faga kɛrɛ ra ni kɛrɛkɛmuru ye.
O tuma aw yɛrɛw ta musow le bɛna kɛ muso cɛ saninw ye, aw ta denw bɛ kɛ feritaninw
ye.
24 « ‹Ni aw ka wari juru don aw ta siyamɔgɔ fagantan dɔ ra, aw kana a kɛ i ko
jurunantigi tɔw b′a kɛ cogo min na; aw kana a fɔ ko a ye wari dɔ fara a kan k′a sara
aw ye.

25 « ‹Ni i ka i mɔgɔɲɔgɔn ta deregeba mina a fɛ i ta juru kosɔn, i ka kan k’a kɔsegi a
ma sani tere ye ben;
26 sabu i b’a sɔrɔ ko o dɔrɔn le b’a fɛ k’a yɛrɛ datugu. Ni i ka o mina a ra, a bɛna mun
le kɛ k’a yɛrɛ datugu su fɛ ka la? Ni a kasira, ka ne tɔgɔ wele, ne bɛna a kasikan mɛn,
sabu ne bɛ hina.

Ala bonyacogo ani saninyari

27 « ‹Aw kana Matigi Ala tɔgɔ cɛn, walama ka kumajugu fɔ aw ta jamana ɲamɔgɔ dɔ
ma.
28 « ‹Ni siman sera, walama ni rɛzɛn sera, aw man kan ka mɛɛn ka na ni siman fɔlɔ
ye, walama rɛzɛn fɔlɔ, ka na o di ne ma saraka ye. Aw ka kan ka aw dencɛ fɔlɔw fana
bla danna, ka o kɛ ne ta ye.
29 O cogo kelen na fana, aw ye aw ta misiw ni aw ta sagaw ni aw ta baw fana den
fɔlɔw di ne ma saraka ye. Nka o woronin ka kan ka to o ba kɔrɔ fɔlɔ, fɔ tere wolonfla.
O tere seeginan le ra, aw bɛ sɔrɔ ka o di ne ma.
30 « ‹Aw bɛɛ ka kan ka kɛ mɔgɔ saninmanw ye, ka kɛ ne ta ye.
« ‹Ni wara ka bɛgan o bɛgan faga kongo kɔnɔ k’a domu, aw kana o tɔ domu. Aw ye o
di wuruw ma.› »

23

Sariya min sigira barakantanw kosɔn

1 Ayiwa, Matigi Ala k’a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye tuun ko: «Ko min tɛ can ye, aw kana
yaala ka o lakari. Aw kana jɛn ni mɔgɔjuguw ye ka faninya la mɔgɔ ra.
2 Aw kana tugu jama nɔ fɛ, ka kojugu kɛ. Aw fana kana tugu jama kɔ, ka sɔn ka kɛ ko
dɔ seere ye min tɛ ko terennin ye.
3 Aw kana kiti tigɛ k’a diya mɔgɔ dɔ ra ko a tigi ye fagantan ye.
4 «Ni i bɛnna ni i jugu ta misi tununin ye, walama a ta fali, i ye a gbɛn ka taga a di a
ma.
5 Ni i ka i jugu ta fali dɛsɛnin ye doni kɔrɔ, hali ni a dɛmɛlɔgɔ tɛ i ra, i ye a dɛmɛ.
6 «Aw kana kiti ben fagantan kan kititigɛyɔrɔ ra k’a ta jo bɔsi a ra.
7 «Aw kana sɔn ka mɔgɔ jaraki faninya kan, ka mɔgɔ jarakibari, walama mɔgɔ terennin
faga; sabu ne tɛ mɔgɔjugu jarakibari to.
8 «Aw kana sɔn ka bonyafɛn mina mɔgɔ fɛ, ka kiti diya a tigi ra; sabu bonyafɛn bɛ
mɔgɔ yerikɛbagaw ɲa fiyen, ka mɔgɔ terenninw ta kuma jɛngɛ.
9 «Aw kana lonan jɔnyamina; lonanya ye min ye, aw yɛrɛ ka o silɔn, sabu aw fana tun
ye lonanw le ye Misiran jamana ra.»

Nɛnɛkirisan ni Nɛnɛkirilon ta sariya

10 «San wɔɔrɔ kɔnɔ aw ka kan ka aw ta dugukolo sɛnɛ k’a siman tigɛ.
11 Nka a san wolonflanan, aw ye o yɔrɔ dugukolo to yi pewu, janko a ye a yɛrɛ sɔrɔ.
Ni o kɛra, dɛsɛbagatɔ minw bɛ aw cɛ ra, olugu fana bɛna dɔ sɔrɔ a ra k’a domu. Ni
a tɔ min ka to olugu kɔ, kongosogow bɛna o domu. Aw ka kan ka o kelen le kɛ aw ta
oliviyeforow ni aw ta rɛzɛnforow ra.
12 «Aw ye baara kɛ tere wɔɔrɔ; a tere wolonflanan, aw ye nɛnɛkiri, janko aw ta misiw,
ni aw ta faliw, ni aw ta jɔnw, ni aw ta lonanw bɛɛ ye nɛnɛkiri.
13 «Ne min ye Matigi Ala ye, ni ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye tagama ka kaɲa ni o
le ye. Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ, aw kana batofɛn wɛrɛ si tɔgɔ fɔ aw da ra. Mɔgɔ si
yɛrɛ man kan ka batofɛn wɛrɛ tɔgɔ mɛn aw da ra.»

Sariya minw sigira ɲanagbɛw kosɔn

14 «Ayiwa, san o san, aw ka kan ka ɲanagbɛ saba le kɛ ne ye, ka ne bonya.
15 A fɔlɔ, aw ka kan ka burufunubari ɲanagbɛ* kɛ. Ni Abibu karo sera, ka kaɲa ni
wagati latigɛnin ye, i n’a fɔ ne k’a fɔ aw ye cogo min na, aw ka kan ka burufunubari
le domu fɔ tere wolonfla; sabu aw bɔra Misiran jamana ra o karo le ra. O ɲanagbɛ ra,
mɔgɔ si kana na ne ɲa kɔrɔ fana yɔrɔ saninman na, ka na ne bato, k’a sɔrɔ foyi tɛ a
boro k’a di ne ma saraka ye.
16 «Ayiwa, o kɔ, aw bɛ fɛn minw sɛnɛ aw ta foro kɔnɔ, ni aw bɛ o simankura kun fɔlɔ
tigɛ tuma o tuma, aw ye simantigɛ ɲanagbɛ kɛ.
«Ni san yɛlɛmana fana, ni aw bɛ aw ta forow yiridenw ladon tuma min na, aw ye
simanladon ɲanagbɛ kɛ.
17 «O cogo ra, san o san, cɛw bɛɛ ka kan ka na siɲaga saba ne Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka
na saraka bɔ ne ye o ɲanagbɛw ra.

18 «Ni aw b′a fɛ ka bɛgan saraka* bɔ ne ye, aw kana o jori ni burufununin kori ɲɔgɔn
na. Sarakasogo turu fana man kan ka bla ka si.
19 Aw ka kan ka na ni aw ta simankura kun fɔlɔ ye Matigi Ala, aw ta Ala ta batoso
kɔnɔ. Aw kana badennin tobi ni a ba ta nɔnɔ ye*.»

Ala ka layiri min ta Izirayɛlimɔgɔw ye

20 Ayiwa, Matigi Ala k′a fɔ Musa ye tuun ko: «Ne bɛna mɛlɛkɛ dɔ ci aw ɲa fɛ, janko o
ye aw kɔrɔsi sira ra. Ne ka yɔrɔ min labɛn aw ye, a bɛna taga aw ladon yi.
21 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o mɛlɛkɛ ra. Aw ye a lamɛn; aw kana a sɔsɔ; ni o tɛ, a tɛna
aw ta hakɛ yafa aw ma dɛ! Sabu a bɛ a ta baara kɛra ne tɔgɔ le ra.
22 Nka ni aw k′a lamɛn, ani ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, ni aw ka o kɛ, o tuma ne bɛna
aw juguw kɛrɛ aw ye, ka aw kɛrɛkɛɲɔgɔnw kɛrɛ aw ye.
23 Ne ta mɛlɛkɛ bɛna bla aw ɲa fɛ, ka taga aw ladon Amɔrikaw, ani Hɛtikaw, ani
Perezikaw, ani Kanaanakaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw ta jamana ra. Ne bɛna o
mɔgɔw bɛɛ halaki.
24 Nka aw man kan ka biri o ta batofɛnw kɔrɔ ka o bato fiyewu; aw kana saraka bɔ
o ye. Aw kana o mɔgɔw ta kokɛcogow ladegi. Aw ye o halaki le ka o ban pewu, ka o ta
batofɛnw bɛɛ cici, ani o bɛ kabakurujan minw sɔn.
25 Aw ka kan ka baara kɛ Matigi Ala, aw ta Ala le ye. Ni o kɛra, ne bɛna baraka don
aw ta domuni ni aw ta ji ra, ka bana mabɔ aw ra.
26 Aw ta jamana ra, muso si kɔnɔ tɛna cɛn; muso si tɛna kɛ den worobari ye fana. Ne
bɛna aw si janya.
27 «Siya min o min bɛ aw ɲa fɛ, ne bɛna siranyaba le bla olugu bɛɛ ra, sani aw ye se o
ma. Aw bɛna se siya o siya ma, ne bɛna o bɛɛ gbɛn aw ɲa. Ne bɛna a to aw juguw bɛɛ
ye bori aw ɲa.
28 Ne bɛna o ja wuri, k′a to o bɛɛ ye bori aw ɲa. Ne bɛna Hevikaw, ni Kanaanakaw,
ni Hɛtikaw gbɛn ka o bɔ aw ɲa.
29 Nka ne tɛna o bɛɛ gbɛn ka bɔ aw ɲa san kelen dɔrɔn. Ni o tɛ, jamana lakolon bɛna
to, waraw bɛna caya, ka to ka ben aw kan.
30 «Ne bɛna to ka o jamana mɔgɔw gbɛn aw ɲa dɔɔnin dɔɔnin le, fɔ aw ye na caya ka
se ka jamana bɛɛ fa.
31 «Ne bɛna aw ta jamana dan sigi; k′a ta Kɔgɔjiwulen da ra, ka taga a bla fɔ Filisikaw
ta jamana kɔgɔjida ra, ani k′a ta kongokolonba dan na, ka taga a bla fɔ Efirati bada ra.
Ne bɛna o jamanaw mɔgɔw bɛɛ don aw boro. Aw bɛna o bɛɛ gbɛn ka bɔ aw ɲa.
32 «Aw kana jɛnɲɔgɔnya si don ni o ye, walama ni o ta batofɛnw ye.
33 «Aw kana sɔn o ye sigi aw ta jamana ra, janko o kana na a to aw ye ne hakɛ ta; sabu
ni o sigira ni aw ye, a laban, aw bɛna o ta batofɛnw bato. O fana bɛna kɛ sababu ye ka
aw lafiri.»

24

Ala ka jɛnɲɔgɔnya don ni Izirayɛlimɔgɔw ye

1 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye tuun ko: «Yɛlɛn ka na kuru kan ne fɛ yan; ele ni Haruna,
ani Nadabu, ani Abihu*, ani Izirayɛli cɛkɔrɔba biwolonfla. Nka ni aw nana, aw ye to
yɔrɔjan ka aw ɲa biri dugu ma ka ne bato.
2 «O kɔ, ele Musa kelen dɔrɔn le ye gbara ne ra; olugu kana gbara ne ra. Mɔgɔ tɔw
fana kana yɛlɛn ni aw ye.»
3 Ayiwa, Matigi Ala ka sariya ni ci minw fɔ Musa ye, Musa tagara o bɛɛ fɔ mɔgɔw ye.
Jama bɛɛ jɛnna ka Musa jaabi ko: «Matigi Ala ka min o min fɔ, anw kɔni bɛna o bɛɛ
kɛ.»
4 Ayiwa, Matigi Ala ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, Musa ka o bɛɛ sɛbɛ. O kɔ, a wurira
sɔgɔmada joona fɛ, ka sarakajɛnifɛn dɔ lɔ kuru kɛrɛ fɛ, ka kabakurujan tan ni fla lɔlɔ
fana ka kaɲa ni Izirayɛlimɔgɔw ta gba tan ni fla tɔgɔw ye.
5 A ka Izirayɛli kanbelen dɔw ci ko olugu ye saraka jɛnitaw* faga Matigi Ala ye, ka
misitoranw faga, k′a kɛ ninsɔndiya saraka* ye.
6 Musa ka o misitoranw jori tarancɛ kɛ minan dɔw kɔnɔ, k′a tɔ seriseri sarakajɛnifɛn
kan.
7 O kɔ, a tun ka Ala ta sariyaw, ani a ta ciw sɛbɛ jɛnɲɔgɔnya Kitabu min kɔnɔ, a ka o
ta k′a karan ni kanba ye jama bɛɛ ɲa na. O bɛɛ k′a fɔ ko: «Matigi Ala ka kuma o kuma
fɔ, an bɛna o bɛɛ le kɛ a cogo yɛrɛ ra.»

---

* **23:19 23.19** Ka badennin tobi ni a ba ta nɔnɔ ye: o tun bɛ se ka kɛ o yɔrɔ mɔgɔw ta landa dɔ ye; Izirayɛlimɔgɔw tun man kan ka o ɲɔgɔn kɛ.

* **24:1 24.1** Nadabu ni Abihu ye Haruna dencɛw le ye.

8 Ayiwa, Musa tun ka jori min kɛ minanw kɔnɔ, a ka o ta k'a seriseri mɔgɔw kan, k'a fɔ o ye ko: «Matigi ka jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, k'a ta sariyaw bɛɛ fɔ aw ye, nin
jori le ye o jɛnɲɔgɔnya sarati ye.»
9 Ayiwa, Musa yɛlɛnna kuru kan, ani Haruna ni Nadabu ni Abihu ni Izirayɛli cɛkɔrɔba
biwolonfla.
10 O ka Izirayɛli ta Ala ye. A senkɔrɔyɔrɔ tun bɛ i ko safiri lulu min bɛ manamana, k'a
nɔɔrɔ kɛ i ko sankolo yɛrɛ nɔɔrɔ.
11 Nka Matigi Ala ma foyi kɛ o mɔgɔw ra. O ka Ala ye; o kɔ, o ka domuni kɛ, ka minni
kɛ.

Musa yɛlɛnna kuru kunna tun

12 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Yɛlɛn ka na kuru kunna ne kɔrɔ yan, i ye lɔ yan. Ne
ka sariyaw ni kumaw sɛbɛ kabakuru walaka minw kan, ne bɛna o di i ma, janko i ye
Izirayɛlimɔgɔw karan o ra.»
13 Musa yɛlɛnna kuru kunna, ani a ta baaraden Yosuwe.
14 Nka sani o ye taga, Musa k'a fɔ cɛkɔrɔbaw ye ko: «Aw ye an kɔnɔ yan, fɔ an ye sekɔ
ka na. Haruna ni Huri bɛ ni aw ye yan. Ni aw b'a fɛ ka ko dɔ ɲanabɔ, aw ye taga olugu
fɛ.»
15 Ayiwa, ka Musa yɛlɛntɔ to kuru kunna, sankaba ka kuru datugu.
16 Matigi Ala ta nɔɔrɔ tora Sinayi kuru kan. Sankaba ka kuru datugu ka se fɔ tere
wɔɔrɔ. A tere wolonflanan, Matigi Ala tora sankaba kɔnɔ ka Musa wele.
17 Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala nɔɔrɔ ye o ɲa ra. A kɛra i n'a fɔ tasuma farimanba le
bɛ jɛnina kuru san fɛ.
18 Musa donna sankaba kɔnɔ ka to ka yɛlɛn ka taga kuru kunna yi. A tora o yɔrɔ ra
yi ka tere binaani ni su binaani kɛ.

Fanibon saninman lalagacogo

25

Ala ka Fanibon lalagacogo yira Musa ra

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye na ni o borofɛn dɔw ye ka na o di ne ma. Mɔgɔ o
mɔgɔ bɛna sɔn k'a di ni ŋaninyaɲuman ye, aw ye o bɛɛ ta mina.
3 O bɛna min di, o ye nin ye: sanin, ani warigbɛ, ani siranɛgɛ,
4 ani sagasi jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛnfani
fiyɛnman, ani basiw,
5 ani sagajigi gbolo min logira k'a wulen, ani gbolojalan, ani akasiyayiri,
6 ani fitinaturu, ani kasadiyanan minw bɛ kɛ ka turu saninman ni wusunan lalaga,
7 ani onikisi lulu, ani lulu wɛrɛ minw bɛna kɛ ka saninderege ni disirafɛn masiri.
8 Aw ye fanibon saninman dɔ lalaga ne ye, janko ne ye sigi aw cɛ ra.
9 Ne bɛna o fɛnw bisigiya min yira aw ra, aw ka kan ka fanibon saninman ni a minanw
bɛɛ lalaga o cogo kelen le ra.»

Kɛsu min bɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya yira

10 «Aw ye kɛsu dɔ lalaga ni akasiyayiri ye. A janya ye kɛ nɔngɔn* ɲa fla ni tarancɛ,
a bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ, a lɔ fana ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
11 Aw ye sanin yɛrɛworo la a yɔrɔ bɛɛ kan; a kɔkanyɔrɔ ni a kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ. Ka sanin
kɛ k'a konkonda lamini.
12 Aw ye sanin gbasi, k'a koori, ka wo kɛ a ra; aw ye o ɲɔgɔn naani lalaga, ka o dondon
kɛsu fan naani na; ka fla don fan kelen na, ka tɔ fla don fan tɔ kelen na.
13 Aw ye akasiyayiri dɔw lɛsɛ, k'a kɛ bere fla ye. Ka sanin gbasi k'a la o berew yɔrɔ
bɛɛ ra.
14 O berew le bɛna don sanin koorininw wow ra kɛsu fan fla ra, ka to ka kɛsu ta ni o
ye.
15 O berew ka kan ka to o wo koorininw na tuma bɛɛ; a man kan ka bɔ a ra fiyewu.
16 Ne bɛna jɛnɲɔgɔnya sariya minw sɛbɛ k'a di i ma, i ye o bla o kɛsu kɔnɔ.»

Kɛsu datugunan lalagacogo

17 «Aw ye kɛsu datugunan fana lalaga ni sanin yɛrɛworo ye. A janya ye kɛ nɔngɔn ɲa
fla ni tarancɛ, a bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
18 «Aw ye sanin gbasi ka o kɛ serubɛn mɛlɛkɛ bisigi fla ye, ka o lɔlɔ kɛsu datugunan
fan fla ra;

---

* **25:10 25.10** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

19 ka kelen kɛ datugunan kun dɔ ra, ka kelen wɛrɛ kɛ a kun tɔ kelen na. Aw ye
mɛlɛkɛw lɔ kɛsu datugunan fan fla ra.
20 O sanin serubɛn mɛlɛkɛw fla kamanw ka kan ka biri kɛsu datugunan kunna, k'a
datugu ni o kamanw ye, ka o fla ɲasin ɲɔgɔn ma, ka o ɲaw biri kɛsu datugunan kunna.
21 Ne bɛna sariya minw di aw ma, i ye o bla kɛsu kɔnɔ, ka datugunan biri kɛsu kunna.
22 «Ne bɛna ne yɛrɛ yira i ra o yɔrɔ le ra, kɛsu datugunan san fɛ, sanin serubɛn mɛlɛkɛ
fla cɛ ma, o minw bɛ jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu kunna. Ne bɛna ne ta ciw bɛɛ fɔ i
ye o yɔrɔ le ra, janko i ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye.»

Sarakaburu ta tabali lalagacogo

23 «Aw ye tabali dɔ fana lalaga ni akasiyayiri ye. A janya ye kɛ nɔngɔn ɲa fla ye, a
bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ye, a lɔ ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
24 Aw ye sanin yɛrɛworo la o tabali yɔrɔ bɛɛ kan, ka sanin kɛ k'a konkonda lamini.
25 Aw y'a to tabali konkonda ye bonya dɔɔnin, k'a bonya kɛ i ko borokanden naani
bonya, ka sanin kɛ k'a dagbolo lamini.
26 Aw ye sanin gbasi, k'a koori, ka wo kɛ a ra; aw ye o ɲɔgɔn naani lalaga, ka o dondon
tabali nɔngɔn naani na, tabali senw kɔrɔ.
27 Aw ye o sanin koorininw dondon tabali senw sanfɛyɔrɔw ra, a nɔngɔn naani na.
Berew ka kan ka don o wow le ra ka tabali ta.
28 Aw ye o berew kɛ ni akasiyayiri le ye, ka sanin la o berew bɛɛ kan. Aw bɛna tabali
ta ni o berew le ye.
29 «Aw ye minan dɔw lalaga fana, i n'a fɔ tasaw, ani sɛtiw, ani bɛlɛnw, ani jifiyɛw, ka
rɛzɛnji sarakaw* kɛ ni o ye. Aw ye o bɛɛ lalaga ni sanin yɛrɛworo le ye.
30 Aw ka kan ka sarakaburuw bla o tabali le kan ne ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.»

Fitinablanan saninlaman lalagacogo

31 «O kɔ, aw ye fitinablanan dɔ lalaga ni sanin yɛrɛworo gbasinin ye. A ka kan ka kɛ
ni sanin kuturu kelen le ye. Aw ye sen kɛ a ra, ani a fitinaborow, ka fɛn dɔw kɛ a ra i
ko yiriden bisigiw, ka kuruw kɛ o kɔrɔ, ka fɛn dɔw kɛ a ra fana i ko yirifiyeren bisigiw.
32 Aw ye fitinaboro wɔɔrɔ kɛ fitinablanan cɛmancɛ boro ra; ka boro saba kɛ a fan
kelen na, ka saba kɛ a fan dɔ ra.
33 Aw ye yiriden bisigi saba kɛ a boro kelen kelen bɛɛ ra, k'a kɛ i ko amande yiridenw;
aw ye kuruw kɛ a ra fana, ani yirifiyeren bisigiw. Fitinaborow bɛɛ ta ka kan ka kɛ ten.
34 Aw ye yiriden bisigi naani kɛ a cɛmancɛ boro ra fana, ka o kɛ i ko amande yiridenw,
ka kuruw kɛ a ra, ani yirifiyeren bisigiw.
35 Aw ye kuru kelen kɛ fitina boro fla jukɔrɔ, ka kuru kelen kɛ fitina boro fla wɛrɛ ju
kɔrɔ, ka fitinaboro wɔɔrɔ bɛɛ ta kɛ ten.
36 A kuruw ni a borow ni a yɔrɔ tɔw bɛɛ ka kan ka kɛ sanin kuturu kelen le ye. Aw
ye a bɛɛ kɛ ni sanin yɛrɛworo gbasinin ye.
37 «Aw ye fitinadaga wolonfla lalaga ka o sigisigi a borow bɛɛ kelen kelen kunna. O
fitinadagaw bɛɛ ye yeelen bɔ o ɲa fɛ.
38 Ayiwa, a fɛn tɔw, i n'a fɔ a tasuma lalagananw, ani a buguri donminanw, o bɛɛ ka
kan ka kɛ sanin yɛrɛworo le ye.
39 Aw ye fitinablanan ni a minanw bɛɛ lalaga ni sanin yɛrɛworo kilo bisaba ye.
40 «Ayiwa, Musa, ne bɛ nin fɛnw bisigiya min yirara i ra kuru kan, i ye o kɔrɔsi kosɛbɛ,
k'a to a ye kɛ ka kaɲa ni o ye.»

26

Fanibon datugunanw

1 «Aw ye fani gbiriman tan dan ni lɛn jese ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi,
ani a wulenman yɛrɛ. Aw ye o faniw dan ni o jesew ye; o kɔ, aw ye o sɔgɔ, ka serubɛn
mɛlɛkɛ fla ja bisigiyaw kɛ o kan.
2 Faniw bɛɛ kelen kelen janya ka kan ka kɛ nɔngɔn* ɲa mugan ni seegi ye, k'a bonya
kɛ nɔngɔn ɲa naani ye. Faniw bɛɛ ka kan ka kɛ kelen ye.
3 Aw ye o faniw looru tugutugu ɲɔgɔn na, k'a kɛ fanimugu kelen ye, k'a tɔ looru fana
tugu ɲɔgɔn na ka o fana kɛ fanimugu kelen ye.
4 Aw ye juruden dɔw dan ni jese bulaman ye ka o sirisiri fanimugu fɔlɔ dagbolo ra,
ka dɔw sirisiri fana a flanan dagbolo ra.
5 Aw ye juruden bilooru don fanimugu fɔlɔ dagbolo ra, ka bilooru fana don fanimugu
flanan dagbolo ra. Fanimugu fla ta jurudenw da ka kan ka bɛn ni ɲɔgɔn ye.

* **26:2 26.2** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

6 Aw ye sanin koorinin bilooru lalaga ka fanimugu fla mina k'a tugu ɲɔgɔn na ni o
sanin koorininw ye. O cogo ra, fanibon bɛɛ bɛ kɛ fanimugu kelen ye.
7 «Ayiwa, o kɔ, aw ye fani gbiriman tan ni kelen dan tuun ni basiw ye; aw ye o biri
fanibon kunna.
8 O faniw bɛɛ kelen kelen janya ye kɛ nɔngɔn ɲa bisaba ye, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa
fla ye. O fani gbiriman tan ni kelen bɛɛ janya ye kɛ kelen ye, ka o bonya kɛ kelen ye.
9 Aw ye o fani gbiriman looru tugutugu ɲɔgɔn na k'a kɛ fanimugu kelen ye, k'a tɔ
wɔɔrɔ fana tugutugu ɲɔgɔn na ka o fana kɛ fanimugu kelen ye. A wɔɔrɔnan le bɛna kɛ
ka fanibon ɲafɛyɔrɔ datugu.
10 Aw ye juruden bilooru siri fanimugu fɔlɔ dagbolo ra, ka bilooru fana siri fanimugu
flanan dagbolo ra.
11 Aw ye siranɛgɛ koorinin bilooru lalaga ka o kɛ ka fanimugu fla mina k'a siri ɲɔgɔn
na, janko fanibon bɛɛ ye datugu ni fanimugu kelen ye.
12 Ayiwa, i n'a fɔ fanibon datugunin kɔ fani kelen belen bɛna to, aw ye o fani tarancɛ
to a ye jigi ka la fanibon kɔfɛyɔrɔ kan.
13 Fani nɔngɔn ɲa kelen min bɛna bɔ fanibon fan fla ra, fanibon datugunin kɔ, o
nɔngɔn ɲa kelen le bɛna jigi fanibon fan fla ra, k'a bɛɛ datugu ka ɲa.
14 «O kɔ, aw ye sagajigi gbolo dɔw wulen ka o kɛ ka fanimuguw datugu, ka gbolo
gbiriman janin dɔ wɛrɛ lalaga ka o biri a bɛɛ lajɛnnin kunna.»

Fanibon ta yiriw

15 «O kɔ, aw ye yirifɛrɛn dɔw lɛsɛ akasiyayiri ra, minw bɛna lɔlɔ ka fanibon mina.
16 O yirifɛrɛnw bɛɛ kelen kelen janya ye kɛ nɔngɔn ɲa tan ye, a bonya ye kɛ nɔngɔn
ɲa kelen ni tarancɛ.
17 Aw ye sen fla kɛ o yirifɛrɛnw bɛɛ kelen kelen na, ka o senw kɛ ɲɔgɔn kɔrɔ. Fanibon
bɛna lɔ ni yirifɛrɛn minw ye, aw ye o bɛɛ kɛ o cogo le ra.
18 Aw ye yirifɛrɛn mugan lalaga, ka o kɛ fanibon woroduguyanfan ta ye,
19 ka warigbɛ den binaani gbasi ka wow bɔ o ra. Olugu le bɛna bla fla fla yirifɛrɛnw
senw jukɔrɔ, ka yirifɛrɛnw senw dondon o wow ra dugu ma.
20 Aw ye yirifɛrɛn mugan lɛsɛ ka o kɛ fanibon sahiliyanfan ta ye,
21 ka warigbɛ den binaani gbasi, ka wow bɔ o ra fana, ka o kɛ sendonyɔrɔw ye. Aw
ye olugu fana blabla fla fla, ka yirifɛrɛnw senw dondon o wow ra dugu ma.
22 Aw ye yirifɛrɛn wɔɔrɔ lalaga ka o kɛ fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ta ye, a terebenyanfan
na.
23 Aw ye yirifɛrɛn dɔw lɛsɛ ka o lɔ fla fla bon kɔnɔnɔyɔrɔ ra, a nɔngɔnw na.
24 O yirifɛrɛn fla ka kan ka nɔrɔ ɲɔgɔn na, k'a ta dugu ma fɔ san fɛ, k'a fla mina ɲɔgɔn
na a sanfɛyɔrɔ ra ni nɛgɛ koorinin dɔ ye. Fanibon nɔngɔn fla bɛɛ ta yiriw ka kan ka kɛ
ten le.
25 O cogo ra, fanibon nɔngɔn naani ta yiriw bɛɛ bɛna kɛ yirifɛrɛn seegi ye, ani o
sendonyɔrɔ warigbɛramanw. A bɛɛ bɛ kɛ sendonyɔrɔ tan ni wɔɔrɔ; fla bɛ don yirifɛrɛnw
bɛɛ kelen kelen na.
26 «O kɔ, aw ye akasiyabere looru lɛsɛ ka o bananbiri fanibon fan kelen ta yirifɛrɛnw
kan, ka yirifɛrɛnw mina ni o ye;
27 ka looru wɛrɛ lɛsɛ ka o bananbiri fanibon fan dɔ ta yirifɛrɛnw kan, ka o mina ni o
ye fana; ka looru wɛrɛ lɛsɛ tuun ka o bananbiri fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ta yirifɛrɛnw kan,
a terebenyanfan na, ka o yirifɛrɛnw mina ni o ye.
28 Cɛmancɛbere ka kan ka tɛmɛ yirifɛrɛnw cɛmancɛ ra, k'a ta fanibon kun dɔ ra ka
taga a bla a kun dɔ ra.
29 Aw ye sanin yeele k'a bɔn yirifɛrɛnw bɛɛ kan. Berew bɛna don nɛgɛ koorinin minw
na ka yirifɛrɛnw mina, aw ye olugu bɛɛ kɛ ni sanin ye. Aw ye sanin la berew fana kan.
30 Ayiwa, o ra, Musa, ne ka fanibon bisigiya min yira i ra kuru kan yan, i ye a lɔ ka
kaɲa ni o le ye.»

Boncɛtigɛfani

31 «Fani min bɛna kɛ ka fanibon cɛtigɛ, aw ye o dan ni jese bulaman ye, ani a
wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. Aw ye o fani sɔgɔ ka ɲa, ka serubɛn
mɛlɛkɛw ja bisigiyaw kɛ a ra.
32 Aw ye akasiyayiri naani lɛsɛ, ka sanin yeele k'a bɔn o bɛɛ kan. Aw ye nɛgɛ koorinin
dɔw kɛ ni sanin ye, ka o dondon o yiriw ra. Aw ye sendonyɔrɔ naani kɛ ni warigbɛ ye,
ka o yiriw sigisigi o kan.
33 Aw ye boncɛtigɛfani dulon o nɛgɛ koorininw jukɔrɔ. Aw ye jɛnɲɔgɔnya kɛsu* bla
boncɛtigɛfani kɔfɛyɔrɔ ra. O boncɛtigɛfani le bɛna bon taran, k'a kɛ bonkɔnɔ fla ye.

Bonkɔnɔ fɔlɔ bɛna kɛ Ala ta yɔrɔ saninman* ye, bonkɔnɔ flanan bɛ kɛ Ala ta yɔrɔ saninmanba* ye.
34 O kɔ, aw ye kɛsu datugunan kɛ ka jɛŋŋɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu datugu yɔrɔ saninmanba kɔnɔ yi.
35 Aw ye tabali bla boncɛtigɛfani ɲafɛyɔrɔ ra yɔrɔ saninman kɔnɔ, bon sahiliyanfan fɛ. Aw ye fitinablanan lɔ bon woroduguyanfan fɛ, k'a ɲasin tabali ma.
36 «Fani min bɛna siri fanibon da ra, aw ye o dan ni jese bulaman ye, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. Aw ye a sɔgɔ ka ɲa kosɛbɛ.
37 Aw ye akasiyabere looru tigɛ ka o lɛsɛ, ka sanin la o berew bɛɛ kan; faniw bɛna dulon o berew le ra. Aw ye nɛgɛ koorinin dɔw lalaga ni sanin ye ka o don o berew ra. O kɔ, aw ye sendonyɔrɔ looru lalaga ni siranɛgɛ ye ka o berew sigi o kan.»

27

Sarakajɛnifɛn lalagacogo

1 Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Min ye sarakajɛnifɛn* ye, aw ye o lalaga ni akasiyayiri ye fana. Aw ye a janya kɛ nɔngɔn ɲa looru ye, k'a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa looru ye. A fan naani bɛɛ janya ye kɛ kelen ye. A lɔ ye kɛ nɔngɔn ɲa saba ye.
2 Aw ye gban naani kɛ a nɔngɔn naani na, ka siranɛgɛ yeele k'a bɔn o gbanw bɛɛ kan.
3 Aw ye sarakajɛnifɛn ta minanw bɛɛ lalaga; a buguri donminanw, ani a buguricɛnanw, ani a tasaw, ani a sogosɔgɔnanw, ani a takamidonnan. Aw ye o minanw bɛɛ kɛ ni siranɛgɛ le ye.
4 Aw ye nɛgɛ woman dɔ kɛ ni siranɛgɛ ye fana, k'a kɛ i n'a fɔ nɛgɛsansan. Aw ye siranɛgɛ koorinin naani kɛ ka o don a nɔngɔn naani na.
5 Aw ye o nɛgɛ woman la sarakajɛnifɛn konkonda jukɔrɔyɔrɔ kan, a kɔnɔnɔyɔrɔ ra, k'a se sarakajɛnifɛn lɔ cɛmancɛ ra.
6 Aw ye akasiyabere fla tigɛ ka o kɛ sarakajɛnifɛn taberew ye. Aw ye siranɛgɛ yeele ka o bɔn o berew bɛɛ kan.
7 Aw ye o berew don siranɛgɛ koorininw wow ra, sarakajɛnifɛn fan fla ra, ka o berew kɛ ka sarakajɛnifɛn ta.
8 Aw ye sarakajɛnifɛn lalaga ni yirifɛrɛnw ye, k'a kɔnɔ lakolon to.

«Ayiwa, Musa, ne ka bisigiya min yira i ra kuru kan yan, aw ye a lalaga ka kaɲa ni o le ye.»

Fanibon lukɛnɛ laminicogo

9 «Ayiwa, o kɔ, aw ye fanibon lukɛnɛ lamini. Aw ye lukɛnɛ woroduguyanfan laminifaniw dan ni lɛn jese ye. O fan kelen janya ye kɛ nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye,
10 k'a berew kɛ mugan ye, ani sendonyɔrɔ siranɛgɛraman mugan, berew bɛna sigi minw kan. Koori minw bɛna kɛ berew ra, ani fanidulonnanw, aw ye olugu lalaga ni warigbɛ ye.
11 Aw ye a sahiliyanfan fana lalaga o cogo kelen na. O fana janya ye kɛ nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye, k'a berew kɛ mugan ye, ani sendonyɔrɔ siranɛgɛraman mugan, berew bɛna sigi minw kan. Koori minw bɛna kɛ berew ra, ani fanidulonnanw, aw ye olugu lalaga ni warigbɛ ye.
12 Aw ye lukɛnɛ terebenyanfan laminifani janya kɛ nɔngɔn ɲa bilooru ye; o ye lukɛnɛ bonya ye. Aw ye a berew kɛ bere tan ye, k'a berew donyɔrɔw fana kɛ tan ye.
13 Ayiwa, lukɛnɛ terebɔyanfan, min ye a donda fan ye, o fana janya ye kɛ nɔngɔn ɲa bilooru ye.
14 Lu donda kininboroyanfan faniw janya ye kɛ nɔngɔn ɲa tan ni looru ye, k'a berew kɛ saba ye, k'a berew donyɔrɔw fana kɛ saba ye.
15 Lu donda numanboroyanfan janya ye kɛ nɔngɔn ɲa tan ni looru ye fana, k'a berew kɛ saba ye, ka berew donyɔrɔw fana kɛ saba ye.
16 Fani min bɛna bla lu donda yɛrɛ ra, aw ye o janya kɛ nɔngɔn ɲa mugan ye. Aw ye o fani sɔgɔ ni jese bulaman ye, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. A berew ye kɛ naani ye, ka o donyɔrɔw kɛ naani ye.
17 Bere minw bɛɛ bɛna kɛ ka lu lamini, aw ye o fanidulonyɔrɔw bɛɛ lalaga ni warigbɛ ye; koori minw fana ka kan ka don o ra, aw ye o lalaga ni warigbɛ ye, ka berew donyɔrɔw bɛɛ kɛ ni siranɛgɛ ye.
18 «Lu janya ka kan ka kɛ nɔngɔn ɲa kɛmɛ, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa bilooru; a laminifaniw lɔ ka kan ka kɛ nɔngɔn ɲa looru. Fani minw bɛna kɛ ka lu lamini, aw ye o dan ni lɛn jese ye; berew donyɔrɔw ye kɛ ni siranɛgɛ ye.

19 «Fanibon bɛna lɔ ni nɛgɛ minw ye, olugu fana ka kan ka kɛ siranɛgɛ le ye. Fanibon
ta juruw, ani lu laminifaniw ta juruw bɛna siri nɛgɛbere minw na dugu ma, o nɛgɛberew
bɛɛ ye kɛ siranɛgɛ ye.»

Fitinadagaw manacogo

20 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun kɔ: «Musa, i bɛna a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye kɔ o
ye na ni oliviye turu yɛrɛworo ye, ka o kɛ fitinadagaw kɔnɔ, janko fitinadagaw mananin
ye to wagati bɛɛ.
21 Ayiwa, Haruna ni a dencɛw ye fitinablanan sigi fanibon kɔnɔ, boncɛtigɛfani ɲa fɛ,
jɛnɲɔgɔnya kɛsu* bɛ o fani min kɔ fɛ. Fitinaw mananin ka kan ka to ne ɲa kɔrɔ lon
o lon, k'a ta wula fɛ fɔ ka taga se sɔgɔma. O ye sariya le ye, Haruna ni a dencɛw, ani
Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka min sira tagama tuma bɛɛ.»

28

Sarakalasebagaw ta fani dontaw

1 Ala k'a fɔ Musa ye tuun kɔ: «Musa, i bɛna i kɔrɔcɛ Haruna ni a dencɛw, Nadabu,
ani Abihu, ani Elehazari, ani Itamari wele ka o gbara i yɛrɛ ra. I bɛna olugu bɔ
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra ka o bla danna ne ye, o ye sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
2 I bɛna fani saninman dɔw karan i kɔrɔcɛ Haruna ye, min bɛ a yira ko a blara danna
ne ta baara kama, ani min bɛ a masiri, ka a ni mɔgɔ tɔw bɔ ɲɔgɔn na.
3 «Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ se baara ra kosɛbɛ, ne ka hakiritigiya di minw ma, i bɛna a
fɔ olugu ye kɔ o ye Haruna ta faniw karan; a bɛna o faniw le don k'a yira ko a blara
danna ka sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
4 O ka kan ka fani minw karan, o ye nin ye: disirafɛn, ani saninderege, ani forokiyajan
ni forokiyasurun sɔgɔnin, ani jalamugu fugula ni cɛsirinan. I kɔrɔcɛ Haruna ni a dencɛw
bɛna o faniw le don ka sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
5 O mɔgɔw ye o faniw baara ni sanin ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani
a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.»

Saninderege lalagacogo

6 «O ka kan ka saninderege lalaga ni saninjese ye, ani jese bulaman, ani a wulenman
bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese; ka a sɔgɔ ka ɲa.
7 O ye juru dɔ don saninderege kamankun fla ra, k'a ɲafɛyɔrɔ ni a kɔfɛyɔrɔ tugu
ɲɔgɔn na.
8 Cɛsirinan ni saninderege baaracogo ka kan ka kɛ kelen ye. A ka kan ka karan
saninderege ra. A ka kan ka kɛ ni sanin le ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi,
ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.
9 Lulu bisigi min tɔgɔ ye ko onikisi, o ye o fla ta, ka Izirayɛli ta gba tan ni fla bɛɛ tɔgɔ
sɛbɛ o kan ni nɛgɛ ye.
10 O ye tɔgɔ wɔɔrɔ sɛbɛ lulu fɔlɔ kan, ka wɔɔrɔ sɛbɛ a flanan kan, k'a damina o bɛɛ
ra kɔrɔba ra, ka taga a bla o bɛɛ ra fitini na.
11 Aw ye Izirayɛli ta gbaw tɔgɔw sɛbɛ o lulu fla kan, i n'a fɔ sɛbɛri bɛ kɛ kabakuru
kan cogo min na, k'a kɛ tagamasiyɛn ye. O kɔ, aw ye sanin kɛ ka o luluw lamini.
12 O kɔ, aw ye o lulu fla don saninderege kamankun fla ra, ka o kɛ hakirijigifɛn ye
Izirayɛli siya tan ni fla ko ra. O cogo ra, Izirayɛli ta gbaw tɔgɔ bɛna kɛ Haruna kamankun
kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k'a yira ko ne hakiri bɛ aw ra tuma bɛɛ.
13 O lulu bisigiw bɛna don fɛn min kɔnɔ, o fana ka kan ka lalaga ni sanin le ye.
14 O kɔ, aw ye saninjuru fla kɛ ni sanin yɛrɛworo ye, k'a dan i ko jurukisɛ bɛ dan cogo
min na; luluw bɛna don fɛn minw kɔnɔ, aw ye o saninjuruw nɔrɔ o fɛnw na.»

Disirafɛn lalagacogo

15 «Ayiwa, o kɔ, aw ye disirafɛn lalaga, min ye kititigɛnan ye; ale ni saninderege
lalagacogo bɛɛ bɛ kɛ kelen ye. O ye a lalaga ka ɲa, k'a ɲɛgɛn ni saninjese ye, ani jese
bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.
16 A fan naani bɛɛ janya ye kɛ kelen ye. A ye kɛ fla, k'a fla kuru k'a la ɲɔgɔn kan. A
janya ye kɛ sibiri* ɲa kelen, k'a bonya fana kɛ sibiri ɲa kelen.
17 Aw ye lulu bisigi dɔw dondon a ra k'a masiri ni o ye. Aw ye o luluw kɛ sira naani
ye. A sira fɔlɔ ye kɛ sariduwani lulu ye, ani topazi lulu, ani emerodi lulu.
18 A sira flanan ye kɛ sikaribuli lulu ye, ani safiri lulu, ani jaman.
19 A sira sabanan ye kɛ opali lulu ye, ani agati lulu, ani ametisi lulu.

---

* **28:16 28.16** Sibiri ɲa kelen bɛ se ka bɛn nɔngɔn ɲa tarancɛ le ma.

20 A sira naaninan ye kɛ kirisoliti lulu ye, ani onikisi lulu, ani jasipe lulu. O lulu bɛɛ
donyɔrɔ ka kan ka lalaga ni sanin le ye.
21 A bɛɛ lajɛnnin bɛ kɛ lulu den tan ni fla ye, ka kaɲa ni Izirayɛli ta gbaw tɔgɔw ye.
Izirayɛlimɔgɔw ta siya tan ni fla bɛɛ kelen kelen tɔgɔ ye sɛbɛ ni nɛgɛ ye lulu kelen kelen
kan, i n'a fɔ tagamasiyɛnfɛnw bɛ sɛbɛ cogo min na.
22 «Aw ye saninjuru fla lalaga ni sanin yɛrɛworo ye, k'a dan i n'a fɔ jurukisɛ bɛ dan
cogo min na, ka o siri disirafɛn na.
23 Aw ye sanin dɔ gbasi ka nɛgɛ koorinin fla lalaga, ka o don disirafɛn kun fla ra, a
sanfɛyɔrɔ ra.
24 Aw ye o saninjuru fla siri kooriw wow ra, disirafɛn kun fla ra, a sanfɛyɔrɔ ra.
25 O kɔ, aw ye saninjuru kun fla tɔ siri saninderege kamankunw na, luluw donyɔrɔ
ra, ka disirafɛn bla ɲa fɛ.
26 O kɔ, aw ye sanin dɔ gbasi ka koori fla wɛrɛ lalaga ka o siri disirafɛn kɔfɛyɔrɔ ra,
a kun fla min bɛ a dugumayanfan na.
27 Aw ye sanin dɔ gbasi tuun ka koori fla wɛrɛ lalaga, ka o siri saninderege kamankun
fla ra, lulu fla ɲafɛyɔrɔ jukɔrɔ, karansira kɛrɛ fɛ, saninderege cɛsirinan san fɛ.
28 Aw ye disirafɛn ta kooriw ni saninderege ta kooriw siri ɲɔgɔn na ni jese bulaman
ye, janko disirafɛn lanin ye to cɛsirinan san fɛ, saninderege kan; a kana yɔgɔyɔgɔ ka bɔ
saninderege kan.
29 «O cogo ra, ni Haruna bɛ don yɔrɔ saninman* kɔnɔ tuma o tuma, Izirayɛli ta mɔgɔw
ta gbaw tɔgɔ sɛbɛnin bɛ kɛ disirafɛn min kan, min ye kititigɛnan ye, o bɛ kɛ a disi kan,
ani a jusukun na, ka o kɛ hakirijigifɛn ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.»
30 Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Musa, ele bɛna Urimi ni Tumimi† bla disirafɛn jufa
kɔnɔ. Ni Haruna bɛ don yɔrɔ saninman kɔnɔ tuma o tuma ne Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ye
o siri a disi ra. Tuma o tuma ni a bɛ taga lɔ ne ɲa kɔrɔ, a ye kɛ a disi kan, ani a jusukun
na, janko a ye ne sago lɔn k'a yira Izirayɛlimɔgɔw ra.»

Sarakalasebagaw ta fani tɔw

31 «Ayiwa, Haruna bɛna saninderege don forokiyajan min kan, o ka kan ka dan ni jese
bulaman le ye.
32 Aw ye forokiyajan kan bɔ, ka fani gbiriman dɔ karan ka a kan lamini, k'a gbiriya,
janko a kana faran.
33 Aw ye forokiyajan senkɔrɔyɔrɔ bɛɛ masiri ni gerenadi yiriden bisigi dɔw ye. Aw ye
o kɛ ni jese bulaman ye, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ka tanan dennin
dɔw lalaga ni sanin ye ka o dondon o yiriden bisigiw cɛ ma.
34 Ni aw ka sanin tanan dennin kelen don, aw ye gerenadi yiriden kelen gban o ra; ni
aw ka sanin tanan dennin kelen don, aw ye gerenadi yiriden kelen gban o ra, fɔ ka taga
forokiyajan senkɔrɔyɔrɔ bɛɛ lamini.
35 Haruna ye to ka o forokiyajan don, k'a ta sarakalasebagaya baara kɛ. Tuma min ni
a bɛ don yɔrɔ saninman* kɔnɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, walama ni a bɛ bɔ, o tanan denninw
bɛna mankan bɔ; o cogo ra a tɛna sa.
36 «Aw ye sanin yɛrɛworo dɔ gbasi k'a kɛ i n'a fɔ yirifiyeren bisigi dɔ; ka sɛbɛri dɔ kɛ
o kan ni nɛgɛ ye, i n'a fɔ o bɛ tagamasiyɛnfɛn sɛbɛ cogo min na. Aw ye a sɛbɛ a kan ko:
A SANINYARA KA KƐ MATIGI ALA TA YE.
37 Aw ye o sanin masirifɛn siri jalamugu fugula ɲa fɛ, Haruna ten na, ni jese bulaman
dɔ ye.
38 Haruna bɛna o masirifɛn siri a ten na; o ra, Izirayɛlimɔgɔw bɛna hakɛko minw kɛ
o ta saraka saninmanw bɔwagati ra, o hakɛw bɛna to ale kan. O masirifɛn ka kan ka kɛ
a ten na wagati bɛɛ, janko ne Matigi Ala, ne ye sɔn o sarakaw ma.
39 «Aw ye forokiyasurun dɔ karan Haruna ye ni lɛn jese ye, k'a jalamugu fugula dɔ kɛ
ni lɛnfani ye, ka cɛsirinan dɔ fana dan, ka o sɔgɔ, k'a cɛɲa.
40 Aw ye forokiyasurunw, ani cɛsirinanw ni banfla dɔw kɛ Haruna dencɛw fana ye,
min bɛ a yira ko o blara danna ne ta baara kama, ani min bɛ o masiri, ka o ni mɔgɔ tɔw
bɔ ɲɔgɔn na.
41 «Ayiwa, o kɔ, Musa, ele bɛna o faniw don i kɔrɔcɛ Haruna ni a dencɛw ra, ka turu
saninman* kɛ o kun na, ka o saninya ka o bla danna janko o ye sarakalasebagaya baara
kɛ ne ye.
42 Aw ye kurusi dɔ karan o ye ni lɛnfani ye, janko o ye o don forokiyajan jukɔrɔ ka o
yɛrɛ sutara. O kurusiw janya ka kan ka damina o soro ra, ka taga se fɔ o wotow ra.

---

† **28:30 28.30** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra o fɛnw sababu ra, janko ka Izirayɛlimɔgɔw ta kow ɲanabɔ. Aw ye sarakalasebagaw ta kitabu flɛ: 8.8.

43 Ni Haruna ni a dencɛw bɛ don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ tuma o tuma, walama
ni o bɛ gbara sarakajɛnifɛn na ka baara kɛ yɔrɔ saninman kɔnɔ, o faniw ka kan ka kɛ
o ra. Ni o tɛ, ni o lebu yera, o bɛ sa. O ko ka kan ka kɛ sariya wuribari le ye Haruna ni
a ta durujaw bɛɛ fɛ.»

29

Sarakalasebagaw sigicogo o ta baara ra

1 Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Sisan i ka kan ka fɛn minw kɛ ka Haruna ni a dencɛw
saninya ka o bla danna, janko o ye sarakalasebagaya baara kɛ ne ye, o flɛ nin ye: I bɛna
misitoran kaɲaman kelen ni sagajigi fla mina, fiyɛn tɛ minw na.
2 I bɛ mugu tɛntɛnnin dɔ ta fana, ka burufunubari dɔw lalaga; ka mugu dɔ nɔɔni turu
ra, ka o jɛni ka o kɛ buru ye, funufɛn kana kɛ a ra, ka ŋɔmi fana kɛ, ka turu kɛ a kan,
funufɛn kana kɛ a ra.
3 I ye o bla segi dɔ kɔnɔ, ka na ni a ye yɔrɔ saninman* na, ani misitoran kaɲaman,
ani sagajigi fla.
4 «I ye Haruna ni a dencɛw lana Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, ka o ko ni ji ye.
5 O kɔ, i ye faniw ta ka o don Haruna ra; forokiyasurun, ani saninderege bɛ don
forokiyajan min kan, ani saninderege yɛrɛ, ani disirafɛn, ani cɛsirinan min bɛ kɛ ka
saninderege cɛsiri.
6 I ye jalamugu fugula biri a kun na, ka sanin masirifɛn siri o kan a ten na.
7 O kɔ, i ye turu saninman* dɔ kɛ a kun na, k'a saninya, k'a bla ne ta baara kama.
8 O kɔ, i ye Haruna dencɛw fana gbara i yɛrɛ ra, ka olugu ta forokiyasurunw don o
kan na fana;
9 ka o ta cɛsirinan siri o cɛ ra, ka o ta banflaw biri o kun na. Sarakalasebagaya baara
bɛna kɛ olugu ta le ye tuma bɛɛ; o ye sariya dablabari le ye.
«I bɛna Haruna ni a dencɛw saninya ka o bla danna ne ta baara kama o cogo le ra.
10 «O kɔ, i ye na ni misitoran ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra. Haruna ni a dencɛw
ye o boro la a kun na.
11 I ye o misi kan tigɛ ne Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra.
12 I ye i borokanden su misi jori ra, k'a mun sarakajɛnifɛn* gbanw na, ka jori tɔ seriseri
sarakajɛnifɛn* senkɔrɔyɔrɔ ra.
13 Ayiwa, ni i ka misi boso, misi kɔnɔnɔ turu, ani a biyɛn, ani a kɔkiri fla, ani a turu
bɛɛ, i ye o bɛɛ la sarakajɛnifɛn kan k'a jɛni ka ban pewu.
14 Nka a sogo tɔ, ani a gbolo, ani a nogow, i ye taga o jɛni kɛnɛ ma, fanibonw kɔ fɛ. O
bɛna kɛ saraka le ye min bɛ sarakalasebagaw ta jurumun yafa.
15 O kɔ, i ye sagajigi kelen mina; Haruna ni a dencɛw ye o boro la o sagajigi fana kun
na.
16 I ye o sagajigi kan tigɛ, k'a jori seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan.
17 I ye a boso, k'a tigɛtigɛ, k'a kɔnɔfɛnw ni a senw ko, ka o lala sogo tɔ ni a kunkolo
kan,
18 ka sagajigi bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn kan k'a ban. O ye saraka jɛninin le ye min dira
ne Matigi Ala ma; saraka jɛninin lo tasuma ra min kasa ka di Matigi Ala ye.
19 «O kɔ, i ye sagajigi flanan mina; Haruna ni a dencɛw ye o boro la a kun na.
20 I ye o sagajigi fana kan tigɛ, k'a jori dɔɔnin ta k'a mun Haruna kininboroyanfan
toro nunkun na, ani a dencɛw fana kininboroyanfan toro nunkun, ka dɔ mun o
kininboroyanfan borokandenkunba ra, ani o kininboroyanfan senmandenba; o kɔ, i
ye jori tɔ bɔn sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan.
21 Ayiwa, o kɔ, jori min bɔnna sarakajɛnifɛn kan, i ye o dɔ ta, ka o ni turu saninman*
dɔ seriseri Haruna ni a ta faniw kan, ka dɔ seriseri a dencɛw ni o ta faniw fana kan. O
cogo le ra, Haruna ni a dencɛw ni o ta faniw bɛɛ bɛna saninya ka kɛ ne ta ye.
22 «O kɔ, i ye o sagajigi turu, ani a kukala, ani a kɔnɔnɔturu, ani a biyɛn, ani a kɔkiri
fla ni a turu, ani a kininboroyanfan woto fara ɲɔgɔn kan; sabu o sagajigi le bɛna kɛ
saraka ye ka Haruna ni a dencɛw saninya ka o bla danna ne ta baara kama.
23 O kɔ, i tun ka burufunubariw bla segi min kɔnɔ, ne Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i ye burukun
kelen ta o ra, ani buru turuman kelen, ani ŋɔmikun kelen.
24 I ye o fɛnw don Haruna ni a dencɛw boro, ko o ye a kɔrɔta san fɛ, ne Matigi Ala ɲa
kɔrɔ.
25 O kɔ, i ye o fɛnw bɔ o boro, ka o jɛni ni saraka jɛnita* ye sarakajɛnifɛn kan. Saraka
jɛninin lo tasuma ra Matigi Ala ye, min kasa ka di Matigi Ala ye.

26 «Ayiwa, o sagajigi flanan min kɛra ka Haruna ni a dencɛw saninya ka o bla danna
ne ta baara kama, i ye o sagajigi disi ta k′a wuri san fɛ, k′a fifa, Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O
disi bɛna kɛ i yɛrɛ ninyɔrɔ ye.
27 «O kɔ, i ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o sagajigi disi min fifara, ani a kaman min
kɔrɔtara san fɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ko o ye fɛn saninmanw le ye.
28 O le kosɔn ni Izirayɛlimɔgɔw bɛ ninsɔndiya saraka* bɔ ne ye tuma o tuma, o ka
kan ka bɛgan disi ni a kaman bɔ ka o di Haruna ni a ta duruja ma, sabu saraka lo min
kɔrɔtara san fɛ; jɛnɲɔgɔnya sarakaw ra, bɛgan saraka* yɔrɔ min kɔrɔtara san fɛ, o ye
Matigi Ala ta le ye; o ye Haruna ni a ta duruja ninyɔrɔ ye.
29 «Haruna ta fani saninmanw bɛna kɛ a dencɛw ta le ye ale sanin kɔ. Olugu ra, ni
o nana turu kɛ min kun na ka o sigi sarakalasebagaya baara ra, o tigi le bɛna o fani
saninmanw don.
30 Haruna dencɛ min bɛna sigi a nɔ ra sarakalasebagaya ra, ale bɛna o derege don
tere wolonfla, ka sɔrɔ ka don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, Ala ta yɔrɔ saninman* na ka
sarakalasebagaya baara damina.
31 «Ayiwa, sagajigi min kɛra saraka ye ka Haruna ni a dencɛw sigi sarakalasebagaya
ra, i ye o sogo tɔ ta ka taga a tobi yɔrɔ saninman dɔ ra.
32 Haruna ni a dencɛw ye a sogo domu, ani buru minw bɛ segi kɔnɔ. O ye o domu
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon da ra.
33 O saraka minw kɛra ka jurumun kafari, ka sarakalasebagaw saninya ka o bla
sarakalasebagaya ra, ayiwa, sarakalasebagaw dɔrɔn le ka kan ka o sarakaw domu. Mɔgɔ
wɛrɛ man kan k′a domu, sabu saraka lo min dira Ala ma.
34 Ayiwa, ni o sogo walama ni o buru dɔ sira, o ye a jɛni k′a ban pewu; a man kan ka
domu, sabu fɛn saninman lo.
35 «Ne ka ci minw bɛɛ fɔ i ye Haruna ni a dencɛw ko ra, i ye o ciw bɛɛ kɛ a cogo ra. I
ka kan ka tere wolonfla le kɛ ka o saninya ka sɔrɔ ka o bla sarakalasebagaya baara ra.
36 «O tere wolonfla kɔnɔ, i ka kan ka misitoran kelen faga lon o lon, ka o kɛ ka jurumun
kafari. I bɛna sarakajɛnifɛn saninya ni o saraka le ye. O kɔ, i ye turu saninman* seriseri
sarakajɛnifɛn kan, k′a saninya.
37 Tere wolonfla kɔnɔ, lon o lon i ye o saraka bɔ ka jurumun kafari, ka sarakajɛnifɛn
saninya. O cogo ra, sarakajɛnifɛn bɛna kɛ fɛn saninyaninba ye. Ni fɛn o fɛn ka maga
sarakajɛnifɛn na, o bɛ saninya fana.»

Saraka min ka kan ka bɔ lon o lon

38 «Ayiwa, i ka kan ka saraka minw bɔ sarakajɛnifɛn* kan lon o lon, o ye nin ye:
sagaden fla, minw si ka san kelen sɔrɔ; i ye o faga lon o lon. O man kan ka dabla
fiyewu.
39 I ye kelen faga sɔgɔma, ka tɔ kelen faga wula fɛ.
40 Sɔgɔma, ni i bɛ sagaden fɔlɔ kɛ saraka ye, i ye mugu tɛntɛnnin kilo saba, ani oliviye
turu litiri kelen ni tarancɛ ɲagami ɲɔgɔn na, ka rɛzɛnji litiri kelen ni tarancɛ ta, ka o
fara saraka kan.
41 Wula fɛ, ni i bɛ sagaden flanan kɛ saraka ye, i bɛ mugu saraka*, ani rɛzɛnji saraka*
fara a kan, i n′a fɔ sɔgɔmada ta. A ye kɛ saraka jɛninin ye tasuma ra, min kasa ka di
Matigi Ala ye.
42 Nin ye saraka jɛnita* le ye; i ni i ta duruja nataw ka kan ka o saraka bɔ lon o lon
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra ne ɲa kɔrɔ. Ne bɛna ne yɛrɛ yira aw ra o yɔrɔ le ra, ka
kuma i fɛ.
43 Ne bɛna ne yɛrɛ yira Izirayɛlimɔgɔw ra o yɔrɔ le ra. Ne ta nɔɔrɔ bɛna o yɔrɔ
saninya.
44 Ne le bɛna Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ni sarakajɛnifɛn saninya. Ne le fana bɛna Haruna
ni a dencɛw saninya janko o ye sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
45 Ne bɛna sigi Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, ka kɛ o ta Ala ye.
46 O fana bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, o ta Ala; ko ne ka o labɔ Misiran jamana
ra, janko ne ye sigi o cɛ ra. Ne le ye Matigi Ala ye, o ta Ala.»

30

Wusunanjɛnifɛn lalagacogo

1 «Aw ye sarakabɔnan dɔ lalaga, ka wusunan saraka bɔ o kan. Aw ye a lalaga ni
akasiyayiri ye.

2 A janya ye kɛ nɔngɔn* ɲa kelen ye, a bonya fana ye kɛ nɔngɔn ɲa kelen ye. A janya
ni a bonya bɛɛ ye kɛ kelen ye, a lɔ ye kɛ nɔngɔn ɲa fla ye. Aw ye gbanw kɛ a nɔngɔn
naani bɛɛ ra.
3 Aw ye sanin yɛrɛworo yeele, k'a bɔn a yɔrɔ bɛɛ kan; a sanfɛyɔrɔ ni a kɛrɛfɛyɔrɔw
ni a gbanw bɛɛ. Aw ye a konkondaw bɛɛ lamini ni sanin ye.
4 Aw ye sanin koorinin fla gbasi ka o don a konkondaw jukɔrɔ, a fan fla ra. Aw ye
bere fla don o wow ra; aw bɛna a ta ni o berew le ye.
5 Aw ye o berew lalaga ni akasiyayiri ye, ka sanin yeele k'a bɔn o yɔrɔw bɛɛ kan.
6 Aw ye wusunanjɛnifɛn sigi boncɛtigɛfani ɲafɛyɔrɔ ra; jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ni jurumun
kafariyɔrɔ bɛ o boncɛtigɛfani min kɔ fɛ, ne bɛna to ka ne yɛrɛ yira i ra o yɔrɔ le ra.
7 «Ayiwa, Haruna ye to ka wusunan kasadiman don o wusunanjɛnifɛn kan sɔgɔma o
sɔgɔma, tuma min ni a bɛ don ka fitinadagaw labɛn.
8 Ni a donna wula fɛ fana ko a bɛ fitinaw mana, a ye wusunan dɔ don. O wusunan
kasadiman ka kan ka don tuma bɛɛ ne Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Aw ta durujaw bɛɛ ka kan
k'a kɛ ten le.
9 «Aw kana wusunan suguya wɛrɛ don o wusunanjɛnifɛn kan, walama ka saraka
jɛnita* dɔ jɛni a kan, walama ka siman saraka* bɔ a kan, walama ka rɛzɛnji saraka*
bɔn a kan.
10 «Haruna ka kan k'a saninya san kɔnɔ siɲaga kelen. Ni a ka bɛgan min kɛ ka
jurumun kafari, a ye o jori dɔ ta k'a mun wusunanjɛnifɛn gbanw na. Aw ta duruja
nataw bɛɛ ka kan k'a kɛ ten le tuma bɛɛ. O wusunanjɛnifɛn bɛna bla danna, ka saninya,
ka kɛ ne Matigi Ala ta ye.»

Mɔgɔw jateri, ani ninsɔngɔ

11 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko:
12 «Ni i bɛ Izirayɛlimɔgɔw jate tuma min na, o bɛɛ kelen kelen ka kan ka o nin
kunmabɔsara di ne ma; ni o tɛ, banajugu dɔw bɛna o sɔrɔ o jateri wagati ra.
13 Ayiwa, o bɛna o wari di cogo min na, o ye nin ye: mɔgɔ o mɔgɔ jatera, o bɛɛ kelen
kelen ye warigbɛ garamu wɔɔrɔ ɲɔgɔn di, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye. Ala ta
yɔrɔ saninman ta jate ra, o warigbɛ bɛ bɛn garamu tan ni fla le ma†. O warigbɛ tarancɛ
le bɛna kɛ ne Matigi Ala ta ye.
14 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ jatera, k'a ta san mugan na, o bɛɛ ka kan ka ne Matigi Ala ta di.
15 Dɔ man kan ka fara naforotigi ta kan, dɔ fana man kan ka bɔ fagantan ta ra. A fɔra
ko bɛɛ ka kan ka da min di k'a kɛ a nin kunmabɔsara ye, bɛɛ ye o le di Matigi Ala ma.
16 Ni i ka o wari mina Izirayɛlimɔgɔw fɛ tuma min na, i ye o kɛ ka Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon* baara kɛ. O le ra ne hakiri bɛna to Izirayɛlimɔgɔw ra ka o nin kunmabɔ.»

Siranɛgɛtasaba lalagacogo

17 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko:
18 «Aw ye tasaba dɔ lalaga ni siranɛgɛ ye, ka siginan kɛ a ra, k'a sigi Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon ni sarakajɛnifɛn furancɛ ra, ka ji kɛ a kɔnɔ. Sarakalasebagaw bɛna o yɛrɛ
saninya ni o ji le ye.
19 Haruna ni a dencɛw bɛna o boro ni o senw ko a ra,
20 ka sɔrɔ ka don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, janko o kana sa; ani fana ni o bɛ gbara
sarakajɛnifɛn na, ka o ta sarakalasebagaya kɛ, ka saraka jɛni ne ye,
21 o ka kan ka o borow, ani o senw ko, janko o kana na sa. O sariya bɛna kɛ sariya
wuribari le ye Haruna ni a ta durujaw fɛ.»

Turu saninman lalagacogo

22 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko:
23 «Turu kasadimanw bɛɛ ra ɲumanman dɔw fara ɲɔgɔn kan: mire jiman kilo looru,
ani sinamɔne kasadiman kilo fla ni tarancɛ, ani kanɛli kasadiman kilo fla ni tarancɛ,
24 ani kase kasadiman kilo wɔɔrɔ; o bɛɛ ye kɛ ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye,
ka oliviye turu litiri wɔɔrɔ fara o bɛɛ kan.
25 Turulalagabaga dɔ ye o bɛɛ ɲagami ɲɔgɔn na, k'a kɛ turu kasadiman ye, ani turu
saninman*. O turu saninman* le bɛna kɛ ka sarakalasebagaw saninya.
26 «I bɛna o turu le seriseri Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kan, k'a saninya k'a bla danna Ala
ye, ani jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu*,
27 ani burutabali, ani fitinablanan ni a minanw bɛɛ, ani wusunanjɛnifɛn,
28 ani sarakajɛnifɛn ni a minanw bɛɛ, ani saninyari minan ni a siginan.

---

* **30:2 30.2** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma. † **30:13 30.13** Heburukan na a fɔra ko sikele ye gera mugan ye. Sikele ye garamu tan ni fla ye, gera ye garamu tarancɛ ye.

29 I ye o fɛnw bɛɛ saninya ka o bla danna ne Ala ye. O fɛnw bɛna kɛ fɛn saninyaninbaw
le ye. Ni fɛn o fɛn ka maga o ra, o fɛn bɛ saninya.
30 I ka kan ka o turu le seriseri Haruna ni a dencɛw kan ka o saninya, janko o ye
sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
31 «O kɔ, i ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko nin turu ye turu saninman* le ye, min bɛ kɛ
ka sarakalasebagaw saninya. A ka kan ka kɛ ten le aw ta duruja nataw bɛɛ fɛ.
32 Mɔgɔ si man kan ka nin turu ta k'a yɛrɛ mun ni a ye. Aw kana a bɔŋɔgɔnko turu
lalaga, ka a ni nin cogo bɛɛ kɛ kelen ye; sabu nin turu saninyanin lo, aw fana ka kan
k'a jate fɛn saninyanin le ye.
33 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka turu dɔ lalaga, ka a ni nin lalagacogo bɛɛ kɛ kelen ye, walama
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin turu kɛ ka mɔgɔ gbansan dɔ mun, o tigi ka kan ka faran ka bɔ
Izirayɛli ta jamanadenw na.»

Wusunan saninman lalagacogo

34 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Kasadiyanan dɔw fara ɲɔgɔn kan: sitaki,
ani ɔnkile, ani galibanɔmu, ani wusunan kasadiman yɛrɛworo. I y'a to o bɛɛ hakɛya ye
kɛ kelen ye.
35 Wusunanlalagabaga dɔ ye olugu ɲagami ɲɔgɔn na k'a kɛ wusunan saninman ye, ka
kɔgɔ fana kɛ a ra.
36 I ye a dɔ susu k'a mugu bɔ, ka o bla jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
kɔnɔ. Ne bɛna ne yɛrɛ yira i ra o yɔrɔ le ra.
37 Aw si kana o wusunan kasadiman ɲɔgɔn lalaga aw yɛrɛ ye, ka kaɲa ni nin lalagacogo
ye. Aw ka kan k'a jate fɛn saninman le ye, min blara danna Matigi Ala ye.
38 Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a ɲɔgɔn lalaga, ka to k'a sunsun, o tigi ka kan ka faran ka bɔ a
ta jamana mɔgɔw cɛ ra.»

31

Mɔgɔ minw bɛna fanibon saninman lalaga

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko:
2 «Ne ka Uri dencɛ Bɛtisalɛli le ɲanawoloma nin baara kama; Zuda ta gbamɔgɔ dɔ lo.
A facɛ Uri ta facɛ le tun ye Huru ye.
3 Ne ka Bɛtisalɛli hakiri fa ne ta Nin Saninman na, ka hakiritigiya ni faamuri, ni lɔnniya
di a ma, janko a ye baara suguya bɛɛ kɛcogo lɔn.
4 A bɛ se ka baara dɔw bɔ a yɛrɛ hakiri ra, k'a kɛ, ka sanin ni warigbɛ ni siranɛgɛ
baara.
5 A bɛ se ka lulu kisɛw ɲɛgɛn, ka o dondon sanin na, ka yiri lɛsɛ, ani ka baara suguya
bɛɛ kɛ.
6 Ne ka Ayisamaki dencɛ Oliyabu di a ma, ka o kɛ a dɛmɛbaga ye; ale ye Dan ta
gbamɔgɔ dɔ le ye. Minw bɛɛ bɛ baara lɔn a ɲa ma, ne ka hakiritigiya di olugu bɛɛ ma,
janko ne ka ci minw bɛɛ fɔ i ye, o ye se ka o bɛɛ kɛ.
7 Olugu le bɛna Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon lalaga, ani jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ni a datugunan; o
bɛna Fanibon minan tɔw bɛɛ lalaga fana:
8 burutabali ni a minanw bɛɛ, ani fitinablanan saninlaman ni a minanw bɛɛ, ani
wusunanjɛnifɛn,
9 ani sarakajɛnifɛn* ni a minanw bɛɛ, ani minanba ni a siginan,
10 ani sarakalasebagaw ta baarakɛfaniw, Haruna ta fani saninmanw, ani a dencɛw ta
sarakalasebagaya faniw,
11 ani turu saninman*, ani Ala ta yɔrɔ saninman* wusunan kasadiman. O ka kan ka
o fɛnw bɛɛ kɛ ka kaɲa ni ne ta cifɔninw ye.»

Nɛnɛkirilon ta sariya

12 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko:
13 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye a fɔ o ye ko ne ka Nɛnɛkirilon* min sigi, aw ka kan
ka o jate, sabu o bɛna kɛ tagamasiyɛn le ye ne ni aw cɛ, aw ta duruja nataw bɛɛ ra,
janko aw y'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye min ka aw saninya.
14 O le kosɔn, aw ye Nɛnɛkirilon sariya sira tagama, sabu a ka kan ka kɛ lon saninman
le ye aw fɛ. Ni mɔgɔ min ka Nɛnɛkirilon kɛ lon gbansan ye, aw ka kan ka o tigi faga.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka baara kɛ o lon na, aw ka kan ka o tigi faran ka bɔ Izirayɛli ta
jamanadenw na.
15 Aw ye baara kɛ tere wɔɔrɔ; a tere wolonflanan ye Nɛnɛkirilon le ye; mɔgɔ man kan
ka baara kɛ o lon na. O lon blara danna ka Matigi Ala bonya. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka baara
kɛ Nɛnɛkirilon na, aw ka kan ka o tigi faga.

16 Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka Nɛnɛkirilon sariya sira tagama, k'a kɛ lonba ye, o ni o ta
duruja nataw bɛɛ; o jɛnɲɔgɔnya sariya ye sariya dablabari le ye.
17 Nɛnɛkirilon bɛna kɛ tagamasiyɛn le ye ne ni Izirayɛlimɔgɔw cɛ tuma bɛɛ; sabu ne
Matigi Ala ka sankolo ni dugukolo dan tere wɔɔrɔ kɔnɔ. A tere wolonflanan, ne ka baara
dabla ka nɛnɛkiri.»
18 Ayiwa, Matigi Ala kumana ni Musa ye ka ban tuma min na Sinayi kuru kan, a tun ka
sariyaw sɛbɛ ni a yɛrɛ boro ye kabakuru walaka fla minw kan, a ka o kabakuru walaka
fla di Musa ma.

32

Izirayɛlimɔgɔw ka batofɛn wɛrɛ bato

1 Ayiwa, mɔgɔw k'a ye ko Musa mɛɛnna, ko a tɛ jigira ka bɔ kuru kan minkɛ, o ka
ɲɔgɔn lajɛn ka taga Haruna fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Haruna, wuri ka batofɛn dɔw
lalaga an ye, minw bɛna bla an tagamatɔ ɲa fɛ ka taga; sabu nin cɛ tɔgɔ min ka an labɔ
Misiran jamana ra, min ye Musa ye, an tɛ a yera, an m'a lɔn fɛn min k'a sɔrɔ.»
2 Haruna k'a fɔ o ye ko: «Tororanɛgɛ saninlaman minw bɛ aw ta musow ni aw
denmusow ni aw dencɛw torow ra, aw ye o bɛɛ bɔ ka na ni o ye yan.»
3 O yɔrɔnin bɛɛ, o bɛɛ ka o ta sanin tororanɛgɛw bɔ ka na ni o ye Haruna fɛ.
4 Haruna ka o tororanɛgɛw mina ka o yeele, ka o kɛ misiden bisigi dɔ ye.
Izirayɛlimɔgɔw ka o ye minkɛ, o pɛrɛnna ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw ta ala ye nin ye!
Ale le ka aw labɔ Misiran jamana ra!»
5 Haruna k'a ye ko o diyara mɔgɔw ye minkɛ, a ka sarakajɛnifɛn dɔ lɔ misiden
saninlaman ɲa fɛ, ka pɛrɛn k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Sini an bɛna ɲanagbɛba kɛ ka Matigi
Ala bato!»
6 O dugusagbɛ, o wurira sɔgɔmada joona fɛ, ka saraka jɛnita* dɔw bɔ, ani jɛnɲɔgɔnya
sarakaw*. Mɔgɔw sigira ka domuni kɛ, ka min; o kɔ, o wurira ka dɔn kɛ ka o yɛrɛ
ɲanagbɛ.

Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ

7 Matigi Ala ko Musa ma ko: «Jigi i ye taga, sabu i ka i ta mɔgɔ minw labɔ Misiran
jamana ra, o ka kojuguba kɛ.
8 Ne tun ka sira min yira o ra, o ka o yɛrɛ mabɔ o le ra yɔrɔnin kelen na tan ka ban.
O ka misiden dɔ lalaga ni sanin ye, ka biri o kɔrɔ ka o bato, fɔ ka saraka bɔ a ye k'a fɔ
ko: ‹Izirayɛlimɔgɔw, aw ta ala ye nin ye! Ale le ka aw labɔ Misiran jamana ra!› »
9 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Ne k'a ye ko nin mɔgɔw ye mɔgɔ torokungbɛlɛnw
le ye.
10 Ayiwa, ele ye i nin bɔ a ra k'a to ne ma. Ne dimina o kɔrɔ cogo min na, ne bɛna o
bɛɛ halaki ka ban pewu ten le. Ne bɛna ele Musa dɔrɔn ta duruja le kɛ siyaba ye.»

Musa ka Matigi Ala daari

11 Musa ka Matigi Ala daari kosɛbɛ. A ko: «Matigi Ala, i ka i ta mɔgɔ minw labɔ
Misiran jamana ra i ta sebagaya ni i ta baraka sababu ra, mun kosɔn i dimina o mɔgɔw
kɔrɔ tan?
12 Ni i ka o kɛ, Misirankaw bɛna a fɔ ko: ‹Ala k'a ta mɔgɔw labɔ Misiran ka taga kojugu
le kɛ o ra.› O bɛna a fɔ ko i tun b'a fɛ ka taga o faga kuruw cɛ ra yi le, ka o si tunu ka
bɔ dugukolo kan.
«O ra, Matigi Ala, sabari ka i ta dimi mala. I b'a fɛ ka kojuguba min kɛ i ta mɔgɔw ra,
i ta miiriya yɛlɛma ka o dabla.
13 I hakiri to i ta jɔnw na, an bɛmacɛw Iburahima, ani Isiyaka, ni Izirayɛli. I tun ka
layiri ta olugu ye, ko i bɛna o ta duruja caya i n'a fɔ lolow, ani i ka jamana min layiri ta
o ye, i ko i bɛna o di o ta durujaw ma, k'a kɛ o ta ye wagati bɛɛ.»
14 Ayiwa, Musa ka Matigi Ala daari ten minkɛ, Matigi Ala tun ko, ko a bɛna kojuguba
min kɛ a ta mɔgɔw ra, a k'a ta miiriya yɛlɛma ka o dabla, a ma o kɛ tuun.

Musa jigira ka bɔ kuru kunna

15 Musa jigira ka bɔ kuru kunna ni jɛnɲɔgɔnya walaka fla ye a boro. Ala ta sariyaw
tun sɛbɛnin bɛ a fan fla bɛɛ kan,
16 Matigi Ala yɛrɛ boro le tun ka o walakaw lalaga. Sɛbɛri min tun fana bɛ a kan, o
tun ye a yɛrɛ boro nɔ le ye.
17 Ayiwa, ka Musa ni Yosuwe natɔ to, o ka mankan dɔ mɛn. Yosuwe ko Musa ma ko:
«Kɛrɛ mankan dɔ bɛ bɔra dugu kɔnɔ.»
18 Musa ko Yosuwe ma ko: «Nin tɛ kɛrɛkan ye. Sesɔrɔbaga kan tɛ, sesɔrɔbari kan tɛ
fana. Ne bɛ min mɛnna, o ye dɔnkirilakan le ye.»

19 O surunyara mɔgɔw ra minkɛ, Musa ka misiden saninlaman ye, ka mɔgɔw ye o bɛ
dɔn kɛra k'a lamini. Ayiwa, Musa dimikojugu fɛ, kabakuru walaka minw tun bɛ a bɔrɔ,
a ka o firi, ka o cici kuru sen kɔrɔ.
20 O tun ka misiden min lalaga, a ka o jɛni; k'a tɔ mugumugu, ka o mugu ɲagami ji ra,
k'a di o ma, ko o ye a min.
21 O kɔ, Musa ko Haruna ma ko: «O tuma, nin mɔgɔw ka mun le kɛ ele ra, ka na a to
i sɔnna ka nin jurumunba ɲɔgɔn lase o ma?»
22 Haruna ko: «Ne matigicɛ, sabari i kana dimi. Kojugu ka di nin mɔgɔw ye cogo min
na, ele yɛrɛ ka o lɔn.
23 O nana a fɔ ne ye ko: ‹Haruna, batofɛn dɔw lalaga an ye, minw bɛna bla an tagamatɔ
ɲa fɛ ka taga; sabu nin cɛ min ka an labɔ Misiran jamana ra, min ye Musa ye, an tɛ a
yera, an m'a lɔn fɛn min k'a sɔrɔ.›
24 Ne k'a fɔ o ye o le ra, ko ni sanin bɛ mɔgɔ o mɔgɔ fɛ, a ye na ni a ye. O nana ni
sanin ye ka na a di ne ma. Ne ka a don tasuma ra k'a yeele minkɛ, a kɛra nin misiden
le ye.»

Cɛ waga saba fagara Izirayɛlimɔgɔw ra

25 Ayiwa, Musa k'a ye ko Haruna ka mɔgɔw to o yɛrɛ ma, o ka o sago kɛ. A k'a ye ko
sisan olugu juguw bɛna yɛrɛko o ma.
26 Musa tagara lɔ dugu donda ra ka pɛrɛn ko: «Minw bɛ Matigi Ala kanu, olugu ye na
ne kɔrɔ yan!» Levi ta gbamɔgɔw bɛɛ nana ɲɔgɔn kunbɛn Musa kɔrɔ.
27 Musa ko o ma ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw ra cɛ bɛɛ kelen kelen ye
a ta kɛrɛkɛmuru ta. Aw ye fanibonw bɛɛ yaala, ka aw balemacɛw, ni aw teriw, ni aw
sigiɲɔgɔnw faga.› »
28 Musa ka min fɔ, Levi ta mɔgɔw k'a kɛ ten. Cɛ waga saba le fagara mɔgɔw cɛ ra o
lon na.
29 Musa ko Levi ta mɔgɔw ma o le ra ko: «Bi aw ka aw yɛrɛ bla danna Matigi ta baara
kama, sabu aw ma sigiya hali ka aw dencɛw ni aw balemacɛw faga. Matigi Ala ye baraka
don aw ra bi.»

Musa ka Matigi Ala daari tuun

30 Ayiwa, o dugusagbɛ, Musa k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye ko: «Aw ka jurumunba le kɛ. Ne
bɛna kɔsegi kuru kunna ka taga Matigi Ala fɛ, ka taga a daari k'a flɛ, ni a bɛna sɔn ka
yafa aw ma.»
31 Musa kɔsegira o le ra kuru kunna Matigi Ala fɛ. A tagara a fɔ a ye ko: «E, Matigi
Ala, nin mɔgɔw ka jurumunba le kɛ. O ka batofɛn saninlaman le lalaga k'a bato.
32 Sisan ne bɛ i daari, i ye yafa o ma. Ni i tɛ se ka yafa o ma, o tuma i ye ne tɔgɔ jɔsi
ka bɔ i ta ɲanamanya kitabu kɔnɔ.»
33 Matigi Ala ko: «Ne tɛna ele tɔgɔ jɔsi. Minw ka ne hakɛ ta, ne bɛna olugu tɔgɔw le
jɔsi ka bɔ ne ta ɲanamanya kitabu kɔnɔ.
34 Ayiwa, sisan, taga. Ne ka jamana min yira i ra, i ye taga ni nin mɔgɔw ye o jamana
ra; ne ta mɛlɛkɛ bɛna kɛ ni i ye. Nka ni ne ta hakɛbɔlon sera, ne bɛna ne hakɛ bɔ o ra
o ta kojuguw kosɔn.»
35 Ayiwa, Matigi Ala nana a hakɛ bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra o misiden kosɔn, o tun ko
Haruna ye o misiden min lalaga o ye.

33

Matigi Ala bɔra Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko: «I ka Izirayɛlimɔgɔ minw labɔ Misiran jamana ra, i
ni o mɔgɔw ye wuri ka bɔ yan. Ne karira Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye ko ne bɛna
jamana min di o ta duruja ma, aw ye taga o jamana ra.
2 Ne bɛna ne ta mɛlɛkɛ bla aw ɲa, ka taga Kanaanakaw ni Amɔrikaw ni Hɛtikaw ni
Perezikaw ni Hevikaw ni Yebusikaw gbɛn ka bɔ o jamana ra.
3 Aw ye wuri ka taga o jamana ra, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na. Nka ne yɛrɛ
le tɛna kɛ ni aw ye, ni o tɛ, ne bɛna aw halaki sira ra; sabu aw ye mɔgɔ torokungbɛlɛnw
le ye.»
4 Ayiwa, jama ka o kumagbɛlɛnw mɛn minkɛ, o jusu kasira. Mɔgɔ si ma sɔn ka
masirifɛn don a yɛrɛ ra;
5 sabu Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye ko a ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Aw bɛɛ ye
mɔgɔ torokungbɛlɛnw le ye. Ni ne ka kɛ ni aw ye ka hali wagati dɔɔnin dɔrɔn kɛ, ne
bɛna aw halaki le. O ra aw ye aw ta masirifɛnw bɛɛ bɔ aw yɛrɛ ra; o kɔ, ne bɛna min
kɛ aw ra, ne bɛna o lɔn.»

6 Izirayɛlimɔgɔw ka o yɛrɛ mabɔ Horɛbu kuru ra; o ka o ta masirifɛnw bɛɛ bɔ o yɛrɛ
ra.

Musa ni Ala ta Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon

7 Ayiwa, Musa ka fanibon dɔ ta ka taga a lɔ kɛnɛ ma, k'a yɔrɔ janya fanibon tɔw ra.
A ka o fanibon tɔgɔ la ko Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*. Ni mɔgɔ o mɔgɔ tun b'a fɛ ka Matigi
Ala sago lɔn ko dɔ ra, o tigi tun bɛ bɔ ka taga Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon yɔrɔ le ra, dugu kɔ
fɛ.

8 Ni Musa tun bɛ tagara o fanibon kɔnɔ tuma o tuma, mɔgɔw bɛɛ tun bɛ bɔ ka lɔlɔ o
ta fanibonw dondaw ra, ka Musa tagatɔ flɛ, fɔ ka taga a don fanibon kɔnɔ.

9 Ni Musa tun ka don o fanibon kɔnɔ, sankaba jamijan tun bɛ jigi ka na lɔ fanibon da
ra; Matigi Ala tun bɛ kuma Musa fɛ.

10 Ni Izirayɛlimɔgɔw tun ka sankaba jamijan lɔnin ye fanibon da ra, o bɛɛ tun wurira
ka lɔ o ta fanibonw dondaw ra, ka biri dugu ma ka Ala bato.

11 Matigi Ala tun bɛ kuma ni Musa ye da ni da, i n'a fɔ mɔgɔ ni a teri bɛ kuma cogo
min na. O kɔ, Musa tun bɛ kɔsegi ka taga jama fɛ. Nka a ta baaraden kanbelen Yosuwe,
Nuni dencɛ, ale tun bɛ to o Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ yi.

Musa ta Aladaari

12 Ayiwa, Musa k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Matigi Ala, i ko ne ma ko ne ye taga ni nin
mɔgɔw ye, nka min bɛna ne blasira, ka ne dɛmɛ, i ma o tigi yira ne ra; k'a sɔrɔ i ko ne
ye i tericɛsɔbɛ le ye, ko ne ko ka di i ye.

13 Ayiwa, ni ne ko ka di i ye, i ka ko minw latigɛ, o yira ne ra, k'a to ne ye i lɔn; ni o
kɛra, ne bɛna a lɔn can ra ko i bɛ ne kanu. Matigi Ala, i hakiri to a ra ko nin mɔgɔw ye
i yɛrɛ ta mɔgɔw le ye.»

14 Matigi Ala ka Musa jaabi ko: «Ayiwa, ne yɛrɛ bɛna kɛ ni i ye, ka jususuma di i ma.»

15 Musa ko Ala ma ko: «Ni i yɛrɛ kɔni tɛna kɛ ni an ye, o tuma i kana a to an ye bɔ
yan.

16 Can ra ni ele tɛna kɛ ni an ye, k'a yira ko an ni dugukolo siya tɔw tɛ kelen ye, o
tuma ne ni i ta mɔgɔw bɛna a lɔn cogo di ko an ko ka di i ye?»

17 Ayiwa, Matigi Ala ko Musa ma ko: «I ka min daari ne fɛ ne bɛna o kɛ i ye, sabu ne
nɛɛmara i ye, i ye ne teri sɔbɛ le ye fana.»

18 Musa ko Ala ma ko: «Ne bɛ i daari, ko i ye i ta nɔɔrɔ yira ne ra.»

19 Ala ko: «Ne bɛna tɛmɛ i ɲa fɛ, ka ne ta ɲumanya yira i ra, ani ka ne tɔgɔ fɔ i ye, i
ye a mɛn; ko: ne ye Matigi Ala le ye; ni ne b'a fɛ ka makari mɔgɔ min na, ne bɛ makari
o tigi ra. Ni ne ko ne bɛ hina min na, ne bɛ hina o tigi ra fana.

20 Nka, i tɛ se ka ne ɲada ye; sabu mɔgɔ si tɛ se ka ne ɲada ye, k'a ɲanamanya tuun.»

21 Matigi Ala ko tuun ko: «Yɔrɔ dɔ flɛ ne kɛrɛ fɛ yan. I bɛna lɔ farakuru dɔ kan o yɔrɔ
ra.

22 Ni ne ta nɔɔrɔ bɛ tɛmɛ tuma min na, ne bɛna i dogo farawo dɔ ra; ne bɛna ne boro
kɛ ka i datugu, fɔ ne ye tɛmɛ ka taga.

23 O kɔ, ne bɛna ne boro bɔ i kan; ne tɛmɛnin kɔ le, i bɛna ne kɔ ye. Nka ne ɲada tɛ
se ka ye.»

34

Walakakuraw

1 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Walaka fla wɛrɛ lɛsɛ, k'a kɛ i n'a fɔ i tun ka
minw cici. Ne tun ka kuma minw sɛbɛ o walaka fɔlɔw kan, ne bɛna o ɲɔgɔn sɛbɛ o
walakakuraw fana kan.

2 I ye i yɛrɛ labɛn sani dugu ye gbɛ. Sɔgɔmada joona, i ye yɛlɛn ka na lɔ Sinayi kuru
kuncɛ ma, ka ne kɔnɔ yi.

3 Mɔgɔ si kana yɛlɛn ni i ye. Mɔgɔ si kana ye kuru fan si ra fana, hali sagaw ni misiw
kana domuni kɛ kuru kɛrɛ fɛ.»

4 Musa ka kabakuru walaka fla lɛsɛ i n'a fɔ fɔlɔtaw. Sɔgɔmada joona fɛ, a wurira ka
yɛlɛn Sinayi kuru kunna ni walaka fla ye a boro, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo
min na.

5 Matigi Ala jigira sankaba ra ka na lɔ Musa kɔrɔ, k'a yɛrɛ tɔgɔ fɔ.

6 A tɛmɛna Musa ɲa kɔrɔ k'a fɔ ni fanga ye ko: «Ne le ye Matigi Ala ye, ne le ye Matigi
Ala ye, hina tigi Ala, ani Ala min bɛ makari. Ne tɛ dimi joona, ne ta ɲumanya ni ne ta
kankelentigiya ka bon.

7 Ne bɛ koɲuman kɛ mɔgɔw ye, k'a kɛ o ta denw ye, ani o ta denw ta denw, fɔ ka taga
se o ta duruja wagakelennan ma. Ne bɛ terenbariya ni hakɛ ni jurumun yafa mɔgɔw

ma. Nka ne tɛ kojugukɛbaga jarakibari to. Ne bɛ faw ta hakɛw bɔ o denw na, k'a bɔ o
ta denw ta denw na, fɔ ka taga se o ta duruja sabanan ni a naaninan ma.»
8 O yɔrɔnin bɛɛ, Musa birira dugu ma ka Matigi Ala bato.
9 A ko: «Matigi ni a kɛra ko ne ko ka di i ye, o tuma i ye sɔn ka kɛ ni anw ye. Sabu
nin mɔgɔw ye mɔgɔ torokungbɛlɛnw le ye; nka ne bɛ i daari ko i ye an ta jurumunw ni
an ta terenbariyaw yafa an ma, ka an jate i ta mɔgɔw ye.»

Ala ka jɛnɲɔgɔnya don ni Izirayɛlimɔgɔw ye tuun

10 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Ayiwa, ne bɛna jɛnɲɔgɔnya don ni aw ye tuun. Ne
bɛna kabakow kɛ i ta mɔgɔw bɛɛ ɲa na, kabako minw ma deri ka kɛ dugukolo yɔrɔ si ra
fɔlɔ, ani min ma kɛ siya wɛrɛ cɛ ra ka ye. Mɔgɔ minw bɛɛ bɛ ni i ye, olugu bɛɛ bɛna ne
ta kɛwalew ye, sabu ne bɛna se di i ma k'a to i ye ko minw kɛ, o bɛna kɛ siranyakobaw
le ye.
11 Ne bɛ ci minw fɔra aw ye bi, aw ye aw janto o ciw ra kosɛbɛ. Ni o kɛra, ne bɛna
Amɔrikaw ni Kanaanakaw ni Hɛtikaw, ni Perezikaw, ni Hevikaw, ni Yebusikaw gbɛn ka
bɔ aw ɲa.
12 Nka aw bɛna don jamana min kɔnɔ, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o mɔgɔw ra kosɛbɛ; aw
kana jɛnɲɔgɔnya foyi don ni o jamana mɔgɔw ye, janko o kana na kɛ sababu ye ka aw
lafiri.
13 Aw ye o ta sarakabɔnanw waraga; aw ye o ta kabakurujanw cici, ka o ta jo musoman
Asera ta berew tigɛtigɛ.
14 «Aw fana man kan ka biri batofɛn wɛrɛ kɔrɔ k'a bato, sabu ne tɔgɔ ye ko ‹Ala min
t'a fɛ batofɛn wɛrɛ ye bato ale kɔ›; ne t'a fɛ aw ye ne ni batofɛn wɛrɛ kanu ɲɔgɔn fɛ
fiyewu.
15 O kosɔn aw kana jɛnɲɔgɔnya don ni o jamanaw mɔgɔw ye. Ni o tɛ, ni o bɛ o ta
jow bato, ani ka o sɔn tuma min na, o bɛna aw wele, aw fana bɛna taga o sɔnnikɛfɛnw
domu ni o ye.
16 Ni aw ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye fana, a laban aw bɛna o denmusow furu ka o di
aw dencɛw ma. Ni o kɛra, ni o denmusow bɛ o ta jow bato, o bɛna aw dencɛw nɛgɛ k'a
to olugu fana ye o jow bato.
17 «Aw kana nɛgɛ yeele ka o kɛ batofɛn dɔ ye k'a bato.
18 «Aw ka kan ka burufunubari ɲanagbɛ* kɛ. Ni Abibu karo sera, ka kaɲa ni wagati
latigɛnin ye, i n'a fɔ ne k'a fɔ aw ye cogo min na, aw ka kan ka burufunubari le domu,
sabu aw bɔra Misiran jamana ra o karo le ra.
19 «Dencɛ fɔlɔ bɛɛ bɛna bla danna ka kɛ ne ta ye, hali bɛganw ta den fɔlɔ cɛmanw,
ani misiw, ani sagaw, ani baw bɛɛ.
20 Nka ni faliden lo, aw ye sagaden walama baden dɔ di a nɔ ra k'a kunmabɔ. Ni aw
t'a fɛ k'a kunmabɔ, o tuma aw ye a kan kari k'a faga. Aw ka kan ka aw yɛrɛ dencɛ fɔlɔw
bɛɛ kunmabɔ fana.
«Mɔgɔ si kana na ne ɲa kɔrɔ fana, ka na ne bato, k'a sɔrɔ foyi tɛ a boro k'a di ne ma
saraka ye.
21 «Aw ka kan ka baara kɛ tere wɔɔrɔ, ka nɛnɛkiri a tere wolonflanan. Hali ni
sɛnɛkɛwagati lo, walama simantigɛwagati, aw ka kan ka nɛnɛkiri.
22 «Ni aw bɛ aw ta simankura kun fɔlɔw tigɛ tuma o tuma, aw ye lɔgɔkunw ta ɲanagbɛ
kɛ*. Ni san yɛlɛmana fana, ni aw bɛ aw ta forow yiridenw ladon tuma min na, aw ye
simanladon ɲanagbɛ kɛ.
23 «O cogo ra, san o san, cɛw bɛɛ ka kan ka na siɲaga saba ne ɲa kɔrɔ, o ɲanagbɛw
ra, ne Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala.
24 «Ne bɛna siya tɔw gbɛn ka bɔ aw ɲa, ka dɔ fara aw ta jamana bonya kan. Hali ni
aw bɛ taga ne ta yɔrɔ saninman na, ka taga Matigi Ala, aw ta Ala bato siɲaga saba san
o san, ne tɛna sɔn k'a to siya si ye ɲabɔ aw ta jamana fɛ k'a ta aw kɔ fɛ.
25 «Ni aw b'a fɛ ka bɛgan saraka bɔ ne ye, aw kana o jori ni burufununin kori ɲɔgɔn
na. Jɔnyaban ɲanagbɛ* ta sarakasogo fana man kan ka bla k'a si.
26 «Aw ka kan ka na ni aw ta simankura kun fɔlɔw ye Matigi Ala, aw ta Ala ta batoso
kɔnɔ. Aw kana badennin tobi ni a ba ta nɔnɔ ye.»
27 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Nin kumaw sɛbɛ, sabu ne bɛ jɛnɲɔgɔnya
don ni ele ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ka kaɲa ni nin kumaw le ye.»
28 Musa ka tere binaani ni su binaani le kɛ ni Matigi Ala ye. A ma domuni kɛ, a ma ji
min. Matigi Ala ka jɛnɲɔgɔnya ta sariyaw sɛbɛ walakaw kan, sariya tan, k'a di a ma.

Musa jigira ka bɔ Sinayi kuru kan

---

* **34:22 34.22** Lɔgɔkunw ta ɲanagbɛ ni simantigɛ ɲanagbɛ bɛɛ ye kelen ye.

29 Musa jigitɔ ka bɔ Sinayi kuru kan, jɛnɲɔgɔnya ta sariyaw tun sɛbɛra walaka fla min
kan, a jigira ni o ye a boro. Nka Musa tun m'a lɔn ko ale ɲada tun bɛ manamanana
sabu ale kumana ni Ala ye.
30 Haruna ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka Musa ɲada flɛ; o k'a ye ko a ɲada bɛ manamanana.
O siranna, o ma sɔn ka gbara a ra.
31 Musa ka o wele; Haruna ni jama ɲamɔgɔw bɛɛ nana Musa kɔrɔ. Musa kumana o
fɛ.
32 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ gbarara Musa ra. Matigi Ala tun ka ci minw fɔ a ye
Sinayi kuru kan, a ka o bɛɛ lase o ma.
33 Musa kumana o fɛ ka ban tuma min na, a ka fani dɔ biri a ɲada ra, a ɲada
manamanako kosɔn.
34 K'a ta o wagati ra, ni Musa tun bɛ taga Matigi Ala fɛ tuma o tuma ka taga kuma ni
a ye, a tun bɛ fani bɔ a ɲada ra, fɔ ka taga a bɔ o yɔrɔ ra. Ni a bɔra yi, ni Matigi Ala tun
ka min fɔ a ye, a tun bɛ o fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye.
35 Ni Izirayɛlimɔgɔw tun ka Musa ɲada flɛ, o tun bɛ a ɲada manamanatɔ ye; o tuma
Musa tun bɛ fani biri a ɲada ra tuun. Ni a bɛ taga kuma ni Ala ye, a bɛ fani bɔ a ɲada
ra.

Fanibon saninman lɔri

35

Nɛnɛkirilon ta ko

1 Musa ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ wele ka o lajɛn k'a fɔ o ye ko: «Matigi Ala ka ci minw
fɔ, o le ye nin ye:
2 ‹Aw ka kan ka baara kɛ tere wɔɔrɔ, nka a tere wolonflanan ka kan ka kɛ lon
saninman le ye, ka kɛ Nɛnɛkirilon ye; o lon blara danna ka Matigi Ala bonya; ni mɔgɔ
o mɔgɔ ka baara kɛ o lon na, o tigi ka kan ka faga.
3 Aw kana hali tasuma mana aw ta sow si kɔnɔ o lon na.› »

Fɛn minw ka kan ka di ka fanibon saninman lɔ

4 Ayiwa, Musa kumana Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin fɛ tuun k'a fɔ o ye ko: «Matigi
Ala k'a fɔ fana,
5 ko aw bɛɛ ye dɔ bɔ aw borofɛnw na ka o di ale Matigi Ala ma. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ sɔn
k'a di ni ŋaninyaɲuman ye, o tigi ye na ni a borofɛnw ye Matigi Ala fɛ. Aw bɛ se ka fɛn
minw di, o ye nin ye: sanin, ani warigbɛ, ani siranɛgɛ,
6 ani sagasijese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛnfani
fiyɛnman, ani basiw,
7 ani sagajigi gbolo min logira k'a wulen, ani gbolojalan, ani akasiyayiri,
8 ani fitinaturu, ani kasadiyanan minw bɛ kɛ ka turu saninman* ni wusunan lalaga,
9 ani onikisi lulu, ani lulu wɛrɛ minw bɛna kɛ ka saninderege ni disirafɛn masiri.»

Baara min ka kan ka kɛ fanibon na

10 Musa ko: «Minw bɛɛ bɛ se bororabaara ra fana, olugu ye na Matigi Ala ta baara kɛ.
11 O bɛna fanibon saninman lɔ, ani fani min bɛna kɛ k'a datugu, ani gbolo minw bɛna
biri a kunna, ani a nɛgɛ koorininw, ani a yirifɛrɛnw, ani a berew, ani a yiriw, ani a yiriw
jusiginanw,
12 ani jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ni a berew, ani a datugunan, ani boncɛtigɛfani min bɛ fanibon
cɛtigɛ fla ye,
13 ani tabali ni bere minw bɛ kɛ k'a ta, ani a minanw bɛɛ, ani sarakaburu minw bɛ
bla tabali kan,
14 ani fitinablanan ni a minanw, ni a fitinadagaw, ani a fitinaturu,
15 ani wusunanjɛnifɛn ni bere minw bɛ kɛ k'a ta, ani turu saninman*, ani wusunan
kasadiman, ani fani min bɛna siri fanibon donda ra,
16 ani sarakajɛnifɛn ni a ta nɛgɛsansan, ani bere minw bɛ kɛ k'a ta, ani a minanw bɛɛ,
ani minanba ni a siginan,
17 ani lu laminifani, ani a yiriw, ani a jusiginanw, ani fani min bɛ siri lu donda ra
18 ani fanibon ta nɛgɛberew, ani lu laminifaniw ta nɛgɛberew, ani a juruw, ani
sarakalasebagaw bɛna fani saninman minw don ka sarakalasebagaya kɛ Ala ta yɔrɔ
saninman* na;
19 o ye sarakalasebaga Haruna ta fani saninmanw, ani a dencɛw ta sarakalasebagaya
fani saninmanw ye.»

Izirayɛlimɔgɔw ka o borofɛnw di

20 Ayiwa, o kuma fɔnin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra Musa kɔrɔ.

21 A ko donna minw bɛɛ jusu ra, ani ŋaninyaɲuman tun bɛ minw kɔnɔ, olugu bɛɛ
nana ni o borofɛnw ye, ka na o di Matigi Ala ma, Nɔgɔnkunbɛn fanibon* ni a minanw
bɛɛ ta baara kama, ani sarakalasebagaw ta faniw.
22 Cɛ fara muso kan, o bɛɛ nana ni o borofɛnw ye; ŋaninyaɲuman tun bɛ min o
min na, o bɛɛ nana ni o ta saninw ye: tororanɛgɛw, nunnanɛgɛw, borokandennɛgɛw,
bororanɛgɛw, ani sanin suguya bɛɛ. Min o min tun b'a fɛ ka sanin di Matigi Ala ma, o
ka o di.
23 Jese bulaman tun bɛ minw fɛ, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, walama
lɛn jese, walama basiw, walama sagajigi gbolo wulennin, walama gbolojalan, olugu bɛɛ
nana ni o ye.
24 Min o min tun b'a fɛ ka warigbɛ walama siranɛgɛ di Matigi Ala ma, olugu bɛɛ nana
ni o ye ka na o di Ala ma. Akasiyayiri tun bɛ minw fɛ, ni a tun bɛ se ka Ala ta yɔrɔ
saninman ta baara ɲa, olugu nana ni o ye fana.
25 Muso minw tun bɛ se jesemunu na, olugu ka jese munu ka na ni o ye: jese bulaman,
ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.
26 Nin baara ko diyara muso minw bɛɛ ye, ni o bɛ se baara ra kosɛbɛ, olugu ka basiw
munu k'a kɛ jese ye, ka na o di.
27 Izirayɛlimɔgɔw ta ɲamɔgɔw nana ni onikisi luluw ye, ani lulu suguya wɛrɛw, minw
bɛna don saninderege ni disirafɛn na;
28 o nana ni kasadiyananw ye, ani turu min bɛ don fitinaw na, ani min bɛ kɛ ka
sarakalasebagaw saninya, ani min bɛ don wusunan kasadiman na.
29 Ayiwa, Matigi Ala tun ka o baara min yira Musa ra, o baara ko tun bɛ Izirayɛlimɔgɔ
minw bɛɛ jusu ra, cɛ fara muso kan, olugu bɛɛ nana ni o borofɛnw ye o yɛrɛ ma ka na
o di Matigi Ala ma.

Mɔgɔ minw ɲanawolomara fanibon baara kama

30 Musa k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Matigi Ala ka Uri dencɛ Bɛtisalɛli le
ɲanawoloma nin baara kama; Zuda ta gbamɔgɔ dɔ lo. A facɛ Uri ta facɛ le tun ye
Huru ye.
31 Ala ka Bɛtisalɛli hakiri fa a ta Nin Saninman na, ka hakiritigiya ni faamuri ni lɔnniya
di a ma, janko a ye baara suguya bɛɛ kɛcogo lɔn.
32 Ala ka hakiri di a ma, janko a ye se ka baara dɔw miiri a yɛrɛ hakiri ra ka o kɛ, ka
sanin ni warigbɛ ni siranɛgɛ baara,
33 ka lulu kisɛw ɲɛgɛn, ka o don sanin na, ka yiri lɛsɛ, ani ka bororabaara suguya bɛɛ
kɛ.
34 Ala ka hakiri di a ma fana, janko a ye se ka dɔw karan o baaraw ra, ale ni Ayisamaki
dencɛ Oliyabu; ale ye Dan ta gbamɔgɔ dɔ le ye.
35 Ala ka lɔnniyaba di o ma; o ka yirilɛsɛ ni bororabaara lɔn; o bɛ se ka fani bulamanw,
ani a wulenman bisigiw, ani a wulenmanw yɛrɛ, ani lɛnfaniw sɔgɔ, ka o dan, ka baara
suguya bɛɛ kɛ, ani ka baara dɔw miiri o yɛrɛ hakiri ra ka o kɛ.»

36

Fanibon ta baara daminana

1 «Ayiwa, Bɛtisalɛli, ani Oliyabu, ani minw bɛɛ tun bɛ se baara ra, Matigi Ala tun ka
hakiritigiya ni lɔnniya di olugu minw ma, janko o ye se ka baara suguya bɛɛ kɛ, olugu
le ka fanibon ta baaraw bɛɛ kɛ i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na.»
2 Musa ka Bɛtisalɛli ni Oliyabu wele ka o baara di o ma, ani minw bɛɛ bɛ se baara ra,
Matigi Ala tun ka lɔnniya don minw hakiri ra, ani minw bɛɛ tun labɛnnin bɛ, ka o sɔbɛ
don baara ra k'a kɛ ka ɲa.
3 Izirayɛlimɔgɔw tun nana fɛn minw di fanibon ta baara kama, o nana o fɛnw cɛ Musa
kɔrɔ ka taga baara damina. Nka sɔgɔma o sɔgɔma, mɔgɔw belen tun bɛ na ni o borofɛn
dɔw ye tuun ka na o di Musa ma.
4 A nana kɛ fɔ o baarakɛbagaɲuman minw tun bɛ fanibon baaraw kɛra, olugu ka o ta
baara lalɔ,
5 ka taga a fɔ Musa ye ko: «An mako bɛ fɛn minw na ka Matigi Ala ta baara kɛ, mɔgɔw
ta fɛn dita cayara ka tɛmɛ o kan.»
6 A kɛra ten, Musa k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye, cɛ fara muso kan, ko mɔgɔ si kana na ni fɛn
ye tuun. O ka mɔgɔw lalɔ o cogo le ra, o ma na ni fɛn ye tuun;
7 sabu fɛn minw tun sɔrɔra, o tun bɛ se ka baara ban, fɔ k'a tɔ to.

Fanibon lalagacogo

8 Ayiwa, o mɔgɔ minw tun bɛ se baara ra, olugu ka fanibon lalaga damina; o ka fani
gbiriman gbɛman tan lalaga ni lɛn jese fiyɛnman ye, ani jese bulaman, ani a wulenman
bisigi, ani a wulenman yɛrɛ. O ka serubɛn mɛlɛkɛw ja kɛ a kan, k'a sɔgɔ ka ɲa kosɛbɛ.
9 Fani bɛɛ kelen kelen janya kɛra nɔngɔn* ɲa mugan ni seegi ye, k'a bonya kɛ nɔngɔn
ɲa naani ye. Faniw janya ni o bonya bɛɛ kɛra kelen ye.
10 O ka o faniw looru tugutugu ɲɔgɔn na, k'a kɛ fanimugu kelen ye, k'a tɔ looru fana
tugutugu ɲɔgɔn na ka o kɛ fanimugu kelen ye fana.
11 O ka juruden dɔw dan ni jese bulaman ye, ka o sirisiri o fanimugu fɔlɔ dagbolo ra;
ka dɔw sirisiri fana fanimugu flanan dagbolo ra.
12 O ka juruden bilooru don fanimugu fɔlɔ dagbolo ra, ka bilooru don fanimugu flanan
fana dagbolo ra. O fanimugu fla ta jurudenw daw bɛnna ɲɔgɔn ma.
13 O ka sanin koorinin bilooru lalaga, ka fanimugu fla mina ka o tugu ɲɔgɔn na ni o
sanin koorininw ye. O cogo ra, fanibon bɛɛ kɛra fanimugu kelen ye.
14 O ka fani gbiriman tan ni kelen dan tuun ni basiw ye, ka o fana kɛ ka fanibon
datugu.
15 O fani gbirimanw bɛɛ kelen kelen janya kɛra nɔngɔn ɲa bisaba ye, a bonya kɛra
nɔngɔn ɲa naani. O fani gbiriman tan ni kelen bɛɛ janya ni a bonya bɛɛ kɛra kelen ye.
16 O ka o fani gbirimanw looru tugutugu ɲɔgɔn na k'a kɛ fanimugu kelen ye, k'a tɔ
wɔɔrɔ fana tugutugu ɲɔgɔn na, ka o kɛ fanimugu kelen ye.
17 O ka juruden bilooru siri fanimugu fɔlɔ dagbolo ra, ka bilooru siri fani mugu flanan
fana dagbolo ra.
18 O ka siranɛgɛ koorinin bilooru lalaga ka o kɛ ka fanimugu fla mina ka o siri ɲɔgɔn
na, janko fanibon bɛɛ ye kɛ fanimugu kelen ye.
19 O kɔ, o ka sagajigi gbolo dɔw wulen, min bɛna kɛ ka faniw datugu; o kɔ, o ka gbolo
gbiriman janin dɔw lalaga, min bɛna biri a bɛɛ lajɛnnin kunna.

Fanibon bɛ lɔ ni bere minw ye

20 O kɔ, o ka yirifɛrɛn dɔw lɛsɛ akasiyayiri ra, minw bɛna lɔlɔ ka fanibon mina.
21 O yirifɛrɛn bɛɛ kelen kelen janya tun ye nɔngɔn ɲa tan ye; a bonya ye nɔngɔn ɲa
kelen ni tarancɛ.
22 O ka sen fla kɛ ɲɔgɔn kɔrɔ yirifɛrɛn bɛɛ kelen kelen na. Fanibon bɛna lɔ ni yirifɛrɛn
minw ye, o ka o bɛɛ kɛ o cogo ra.
23 O ka yirifɛrɛn mugan lɛsɛ ka o kɛ fanibon woroduguyanfan ta ye.
24 O ka warigbɛ den binaani gbasi ka wow bɔ o ra, ka olugu kɛ o yirifɛrɛn mugan
sendonyɔrɔ ye, ka o bla fla fla yirifɛrɛnw senw jukɔrɔ, ka yirifɛrɛnw senw dondon o
wow ra dugu ma.
25 O ka yirifɛrɛn mugan lɛsɛ ka o kɛ fanibon sahiliyanfan ta ye.
26 O ka warigbɛ den binaani gbasi, ka wow bɔ o ra fana, ka o kɛ sendonyɔrɔw ye, ka
o bla fla fla ka yirifɛrɛnw senw dondon o wow ra dugu ma.
27 O ka yirifɛrɛn wɔɔrɔ lɛsɛ, ka o kɛ fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ta ye, a terebenyanfan na.
28 O ka yirifɛrɛn dɔw lɛsɛ, ka na olugu lɔ fla fla fanibon nɔngɔnw na, a kɔnɔnɔyɔrɔ
ra.
29 O ka o yirifɛrɛn fla nɔrɔ ɲɔgɔn na, k'a ta dugu ma fɔ san fɛ, k'a fla mina ɲɔgɔn na
a sanfɛyɔrɔ ra ni nɛgɛ koorinin dɔ ye. Fanibon nɔngɔn fla bɛɛ ta yiriw kɛra ten le.
30 O cogo ra, fanibon nɔngɔn naani ta yiriw bɛɛ lajɛnnin kɛra yirifɛrɛn seegi, ani o
sendonyɔrɔ warigbɛramanw. A bɛɛ kɛra sendonyɔrɔ tan ni wɔɔrɔ, ka fla don yirifɛrɛn
bɛɛ kelen kelen kɔrɔ.
31 O ka akasiyabere looru lɛsɛ, ka o bananbiri fanibon fan kelen ta yirifɛrɛnw kan, ka
yirifɛrɛnw mina ni o ye.
32 O ka bere looru wɛrɛ lɛsɛ, ka o bananbiri fanibon fan dɔ ta yirifɛrɛnw kan, ka
o mina ni o ye fana, ka looru wɛrɛ lɛsɛ tuun, ka o bananbiri fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ta
yirifɛrɛnw kan, a terebenyanfan na, ka o yirifɛrɛnw mina ni o ye.
33 O ka cɛmancɛbere tɛmɛ yirifɛrɛnw cɛmancɛ ra, ka ta fanibon kun dɔ ra ka taga a
bla a kun dɔ ra.
34 O ka sanin la yirifɛrɛnw bɛɛ kan. Berew bɛ don nɛgɛ koorinin minw na ka
yirifɛrɛnw mina, o ka olugu fana kɛ ni sanin ye. O ka sanin la berew fana kan.

Boncɛtigɛfani ni bondarafani

35 Fani min bɛ kɛ ka bon cɛtigɛ, o ka o dan ni jese bulaman ye, ani a wulenman bisigi,
ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. O ka o fani sɔgɔ ka ɲa, ka serubɛn mɛlɛkɛw ja bisigiya
kɛ a kan.

---

* **36:9 36.9** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

36 O ka akasiyayiri naani lɛsɛ, ka sanin yeele k'a bɔn o bɛɛ kan. O ka nɛgɛ koorinin
dɔw kɛ ni sanin ye ka o don o yiriw ra. O ka sendonyɔrɔ naani kɛ ni warigbɛ ye, ka o
berew sigi o kan.
37 Fani min bɛ siri fanibon da ra, o ka o dan ni jese bulaman ye, ani a wulenman bisigi,
ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. O ka o fani sɔgɔ ka ɲa kosɛbɛ.
38 O ka yiri looru fana lɛsɛ ka o fani mina, ka sanin la o yiriw ni o datugunanw bɛɛ
kan, ani a nɛgɛ koorininw, ani a fani dulonnanw. O yiriw sendonyɔrɔ looru kɛra ni
siranɛgɛ ye.

37

Jɛnɲɔgɔnya kɛsu ni a datugunan lalagacogo

1 Bɛtisalɛli ka kɛsu dɔ lalaga ni akasiyayiri ye. A janya kɛra nɔngɔn* ɲa fla ni tarancɛ,
a bonya kɛra nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ, a lɔ fana kɛra nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
2 A ka sanin yɛrɛworo yeele k'a bɔn a yɔrɔ bɛɛ kan, a kɔkanyɔrɔ ni a kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ;
a ka sanin kɛ k'a konkonda lamini.
3 A ka sanin gbasi, k'a koori, ka wo kɛ a ra; a ka o ɲɔgɔn naani lalaga, ka o dondon
kɛsu fan naani na; ka fla don fan kelen na, ka tɔ fla don fan tɔ kelen na.
4 A ka akasiyayiri dɔw lɛsɛ, ka o kɛ bere fla ye, ka sanin yeele k'a bɔn o berew yɔrɔ
bɛɛ kan.
5 A ka o berew don sanin koorininw wow ra kɛsu fan fla ra, ka to ka kɛsu ta ni o ye.
6 A ka kɛsu datugunan fana lalaga ni sanin yɛrɛworo ye. A janya kɛra nɔngɔn ɲa fla
ni tarancɛ, a bonya kɛra nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
7 A ka ja fla lalaga ni sanin ye ka o kɛ i n'a fɔ serubɛn mɛlɛkɛw, ka o lɔlɔ kɛsu
datugunan fan fla ra;
8 a ka mɛlɛkɛ kelen lɔ a kun dɔ ra, ka tɔ kelen lɔ a kun tɔ kelen na. Mɛlɛkɛw lɔra kɛsu
datugunan fan fla ra.
9 O sanin serubɛn mɛlɛkɛw fla kamanw birira kɛsu datugunan kunna, ka kɛsu
datugunan datugu ni o kamanw ye, ka o fla ɲaw sin ɲɔgɔn ma, ka o ɲa biri kɛsu
datugunan kunna.

Tabali ni a minanw lalagacogo

10 A ka tabali dɔ fana lalaga ni akasiyayiri ye. A janya kɛra nɔngɔn ɲa fla ye, a bonya
kɛra nɔngɔn ɲa kelen ye, a lɔ kɛra nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
11 A ka sanin yɛrɛworo yeele k'a bɔn o tabali yɔrɔ bɛɛ kan. Ka sanin kɛ k'a konkonda
lamini.
12 A k'a to tabali konkonda ye bonya dɔɔnin, k'a bonya kɛ i ko borokanden naani
bonya, ka sanin kɛ k'a dagbolo lamini.
13 A ka sanin gbasi, k'a koori, ka wo kɛ a ra; a ka o ɲɔgɔn naani lalaga, ka o dondon
tabali nɔngɔn naani na, tabali senw kɔrɔ.
14 A ka o sanin koorininw dondon tabali senw sanfɛyɔrɔw ra, a nɔngɔn naani na.
Berew bɛ don o wow le ra ka tabali ta.
15 A ka o berew kɛ ni akasiyayiri le ye, ka sanin yeele k'a la o berew bɛɛ kan. O bɛna
tabali ta ni o berew le ye.
16 A ka minan dɔw lalaga fana minw bɛna bla tabali kan, i n'a fɔ tasaw, ani sɛtiw, ani
bɛlɛnw, ani jifiyɛw, ka rɛzɛnji sarakaw kɛ ni o ye. A ka o bɛɛ lalaga ni sanin yɛrɛworo
le ye.

Fitinablanan ni a fitinaw lalagacogo

17 O kɔ, a ka fitinablanan dɔ lalaga ni sanin yɛrɛworo gbasinin ye. A ka sen kɛ a ra,
ani a fitinaborow, ka fɛn dɔw kɛ a ra i ko yiriden bisigi, ka kuru kɛ o kɔrɔ, ka fɛn dɔw
kɛ a ra fana i ko yirifiyeren bisigi. A ka o bɛɛ kɛ ni sanin kuturu kelen le ye.
18 A ka fitinaboro wɔɔrɔ kɛ fitinablanan fan fla ra; a ka boro saba kɛ a fan kelen na,
ka saba kɛ a fan dɔ ra.
19 A ka yiriden bisigi saba kɛ a boro kelen kelen bɛɛ ra, k'a kɛ i ko amande yiridenw,
ka kuruw kɛ a ra fana, ani yirifiyeren bisigi. Fitinaboro wɔɔrɔ bɛɛ ta kɛra ten.
20 A ka yiriden bisigi saba kɛ a cɛmancɛ boro ra fana, ka o kɛ i ko amande yiriden, ka
kuruw kɛ a ra, ani yirifiyeren bisigiw.
21 A ka kuru dɔ kɛ cɛmancɛ boro ra fitinaboro fla jukɔrɔ, ka kuru dɔ kɛ fitinaboro fla
wɛrɛ jukɔrɔ. Fitinaboro fla o fitinaboro fla, kuru kɛra o bɛɛ jukɔrɔ. O cogo ra, fitinaboro
wɔɔrɔ bɛɛ, kuruw kɛra o bɛɛ jukɔrɔ fla fla.

---

* **37:1 37.1** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

22 A k′a kuruw ni a bɔrɔw ni a yɔrɔ tɔw bɛɛ kɛ ni sanin kuturu kelen le ye. A k′a bɛɛ
kɛ ni sanin yɛrɛwɔrɔ gbasinin ye.
23 A ka fitinadaga wolonfla lalaga: a tasuma lalagananw, ani a buguri donminanw; a
ka o bɛɛ kɛ ni sanin yɛrɛwɔrɔ le ye.
24 A ka fitinablanan ni a minanw bɛɛ lalaga ni sanin yɛrɛwɔrɔ kilo bisaba le ye.

Wusunanjɛnifɛn ni wusunan lalagacogo

25 A ka wusunanjɛnifɛn dɔ lalaga ni akasiyayiri ye. A janya kɛra nɔngɔn ɲa kelen,
a bonya fana kɛra nɔngɔn ɲa kelen. A janya ni a bonya bɛɛ kɛra kelen ye. A lɔ kɛra
nɔngɔn ɲa fla ye. A ka gbanw kɛ a nɔngɔn naani bɛɛ ra.
26 O ka sanin yɛrɛwɔrɔ yeele k′a bɔn a yɔrɔ bɛɛ kan; a sanfɛyɔrɔ, ni a kɛrɛfɛyɔrɔ, ni
a gbanw bɛɛ. A k′a konkonda bɛɛ lamini ni sanin ye.
27 A ka sanin koorinin fla gbasi ka o don a konkonda fla jukɔrɔ, a fan fla ra. A ka bere
fla don o wow ra, janko k′a ta ni o berew ye.
28 A ka o berew lalaga ni akasiyayiri ye, ka sanin yeele k′a bɔn a yɔrɔ bɛɛ kan.
29 A ka turu saninman* lalaga, turu min bɛ kɛ ka sarakalasebagaw saninya, ani
ka wusunan kasadiman yɛrɛwɔrɔ lalaga. A ka o kɛ ka kaɲa ni turu lalagabagaw ta
turulalagacogo ye.

38

Sarakajɛnifɛn ni siranɛgɛtasa lalagacogo

1 Ayiwa, Bɛtisalɛli ka sarakajɛnifɛn* lalaga ni akasiyayiri ye. A k′a janya kɛ nɔngɔn*
ɲa looru ye, k′a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa looru ye. A fan naani bɛɛ janya kɛra kelen
ye. A lɔ kɛra nɔngɔn ɲa saba ye.
2 A ka gban naani kɛ a nɔngɔn naani na, ka siranɛgɛ yeele k′a bɔn o gbanw bɛɛ kan.
3 A ka sarakajɛnifɛn ta minanw bɛɛ lalaga: a buguri donminanw, ani a buguricɛnanw,
ani a tasaw, ani a sɔgɔsɔgɔnanw, ani a takamidonnanw. A ka o minanw bɛɛ kɛ ni
siranɛgɛ le ye.
4 A ka nɛgɛ woman dɔ kɛ ni siranɛgɛ ye fana, k′a kɛ i n′a fɔ nɛgɛsansan, ka o don
sarakajɛnifɛn kɔnɔ. A ka o la sarakajɛnifɛn konkonda jukɔrɔyɔrɔ kan, a kɔnɔnɔyɔrɔ ra,
k′a se sarakajɛnifɛn lɔ cɛmancɛ ra.
5 A ka siranɛgɛ koorinin naani kɛ ka o don sarakajɛnifɛn siranɛgɛ sansan nɔngɔn
naani na, ka berew don o wow ra.
6 A ka akasiyaberew tigɛ, ka o kɛ ka sarakajɛnifɛn ta. A ka siranɛgɛ la o berew bɛɛ
kan.
7 A ka o berew dondon siranɛgɛ koorininw wow ra, sarakajɛnifɛn fan fla ra, ka o
berew kɛ ka sarakajɛnifɛn ta. A ka sarakajɛnifɛn lalaga ni yirifɛrɛnw le ye, k′a kɔnɔ
lakolon to.
8 A ka siranɛgɛtasa lalaga, ani a siginan; a ka o bɛɛ kɛ ni siranɛgɛ ye. Muso minw tun
bɛ to ka ɲɔgɔn lajɛn fanibon ɲa fɛ ka baara dɔw kɛ Ala ye, olugu ka dugalen minw di,
a ka o le kɛ ka minanba lalaga.

Fanibon lukɛnɛ laminicogo

9 Ayiwa, o kɔ, a ka lukɛnɛ laminifɛnw lalaga. A ka lukɛnɛ woroduguyanfan laminifani
dan ni lɛn jese ye. O fan kelen janya kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye,
10 k′a berew kɛ mugan ye, ani sendonyɔrɔ siranɛgɛraman mugan, berew bɛ sigi minw
kan. Nɛgɛ koorinin minw bɛ kɛ berew ra, ani fanidulonnanw, a ka olugu lalaga ni
warigbɛ ye.
11 A sahiliyanfan fana ta fani janya kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye, k′a berew kɛ mugan ye,
ani sendonyɔrɔ siranɛgɛraman mugan, berew bɛ sigi minw kan. Nɛgɛ koorinin minw
bɛ kɛ berew ra, ani fanidulonnanw, a ka olugu lalaga ni warigbɛ ye.
12 A terebenyanfan laminifani janya kɛra nɔngɔn ɲa bilooru ye, k′a berew kɛ tan
ye, k′a berew sendonyɔrɔw fana kɛ tan ye. Nɛgɛ koorinin minw bɛ kɛ berew ra, ani
fanidulonnanw, a ka olugu lalaga ni warigbɛ ye.
13 Ayiwa, lukɛnɛ terebɔyanfan, min ye a donda fan ye, o fana janya kɛra nɔngɔn ɲa
bilooru ye.
14 Lu donda kininborɔyanfan faniw janya kɛra nɔngɔn ɲa tan ni looru, k′a berew kɛ
saba ye, ka berew sendonyɔrɔw fana kɛ saba ye.
15 Lu donda numanborɔyanfan, min ye da fan dɔ ye, o faniw janya kɛra nɔngɔn ɲa
tan ni looru ye fana, k′a berew kɛ saba ye, ka berew sendonyɔrɔw fana kɛ saba ye.

---

* **38:1 38.1** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

16 Fanibon lukɛnɛ laminifaniw bɛɛ kɛra ni lɛnfani le ye.
17 Lukɛnɛ ta berew sendonyɔrɔw bɛɛ tun ye siranɛgɛ le ye. Nɛgɛ koorinin minw bɛ
don berew ra, ani a fanidulonnanw, olugu kɛra warigbɛ ye. Warigbɛ le fana tun lara o
berew datugunanw kan. Fanidulonnanw le tun bɛ lukɛnɛ ta berew bɛɛ ni ɲɔgɔn cɛ, ka
berew tugu ɲɔgɔn na.
18 Fani min blara lu donda yɛrɛ ra, o ka o sɔgɔ ka ɲa kosɛbɛ ni jese bulaman ye, ani a
wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese. A janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan
ye. A lɔ ye nɔngɔn ɲa looru, i n'a fɔ lukɛnɛ ta faniw ta bonya.
19 A ta bere naani ni o sendonyɔrɔ naani bɛɛ tun kɛra ni siranɛgɛ le ye. A nɛgɛ
koorininw ni a fanidulonnanw tun warigbɛraman lo, ka warigbɛ la a berew sanfɛyɔrɔw
kan fana.
20 Nɛgɛbere minw turura dugu ma ka fanibon mina, ani minw ka lukɛnɛ faniw mina,
o bɛɛ tun ye siranɛgɛ le ye.

Fanibon lalagaminanw bɛɛ jateda

21 Ayiwa, o ka fanibon ta minanw jate; Ala ta layiri tun bɛ o fanibon min kɔnɔ; Musa
ko Levi ta mɔgɔw ye o minanw jate k'a hakɛya lɔn. Haruna dencɛ Itamari le kɛra o
baara ɲamɔgɔ ye.
22 Huru dencɛ Uri, o dencɛ Bɛtisalɛli, min bɛ bɔ Zuda ta gba ra; ale le kɛra fanibon ta
baara ɲamɔgɔ ye. Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, a ka o bɛɛ kɛ.
23 A dɛmɛbaga kɛra Ayisamaki dencɛ Oliyabu ye; ale bɛ bɔ Dan ta gba le ra. Ale tun bɛ
se ka fɛnw ɲɛgɛn, ani ka ko lɔn a yɛrɛ ma k'a kɛ, ani ka fani bulamanw, ani a wulenman
bisigiw, ani a wulenmanw yɛrɛ, ani lɛnfaniw sɔgɔ; ale tun bɛ se o baara ra kosɛbɛ.
24 Ayiwa, sanin min kɛra ka fanibon ta baara bɛɛ lajɛnnin kɛ, mɔgɔw ka min di Matigi
Ala ma, o bɛɛ lajɛnnin kɛra sanin kilo kɛmɛ seegi ni biwolonfla ni wolonfla, ani garamu
kɛmɛ saba, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye.
25 Izirayɛlimɔgɔ minw tun jatera, olugu ka warigbɛ min di, o bɛɛ lajɛnnin kɛra warigbɛ
kilo waga saba ni kilo tan ni wolonfla ye, ani garamu kɛmɛ wolonfla ni garamu bilooru,
ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye.
26 Cɛ min o min jatera, k'a damina san mugan na, olugu bɛɛ kelen kelen tun ka kan
ka warigbɛ garamu wɔɔrɔ le sara, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye. O cogo ra, cɛ
waga kɛmɛ wɔɔrɔ ani cɛ waga saba ani cɛ kɛmɛ looru ni cɛ bilooru (603 550), olugu le
tun jatera.
27 O ka warigbɛ kilo waga saba le kɛ ka fanibon yiriw sendonyɔrɔw lalaga, ani
boncɛtigɛfani ta yiriw sendonyɔrɔw; o kɛra sendonyɔrɔ kɛmɛ. Sendonyɔrɔ bɛɛ kelen
kelen bɛnna warigbɛ kilo bisaba ma.
28 Warigbɛ kilo tan ni wolonfla ni garamu kɛmɛ wolonfla ni bilooru min tora, o ka
nɛgɛ koorininw lalaga ni o ye, ani fanidulonnan minw donna berew ra, k'a tɔ la lukɛnɛ
donda ta bere kunna.
29 Mɔgɔw ka siranɛgɛ min di Matigi Ala ma, o bɛɛ lajɛnnin kɛra kilo waga fla ni kilo
kɛmɛ ni kilo mugan ni naani ye.
30 O ka fanibon donda ta yiriw sendonyɔrɔw lalaga ni o ye, ani sarakajɛnifɛn*, ani a
nɛgɛsansan min lara a kɔnɔ, ani sarakajɛnifɛn ta minan tɔw bɛɛ,
31 ani lukɛnɛ laminiberew ta sendonyɔrɔw, ani a donda ta berew sendonyɔrɔw, ani
nɛgɛbere minw turura dugu ma ka fanibon mina, ani minw ka lukɛnɛ ta faniw mina.

39

Sarakalasebagaw kuntigi ta saninderege lalagacogo

1 Sarakalasebagaw bɛ fani minw don ka sarakalasebagaya baara kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon kɔnɔ, o ka olugu lalaga ni fani bulamanw ye, ani a wulenman bisigiw, ani a
wulenmanw yɛrɛ; o ka fani saninman dɔw lalaga Haruna ye, min bɛ a yira ko Haruna
blara danna Ala ta baara kama, ani min bɛ a ni mɔgɔ tɔw bɔ ɲɔgɔn na, i n'a fɔ Matigi
Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
2 O ka saninderege lalaga ni sanin ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a
wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.
3 O ka sanin yeele k'a tigɛtigɛ k'a misɛnya k'a kɛ i ko jese; o ka o jese dondon fani
bulamanw, ani a wulenman bisigiw, ani a wulenmanw yɛrɛ, ani lɛnfani dɔw ra ka o
sɔgɔ ka ɲa.
4 O ka fani dɔ la saninderege kamankun fla kan, k'a ɲafɛyɔrɔ ni a kɔfɛyɔrɔ tugu ɲɔgɔn
na.

5 Cɛsirinan ni saninderege baaracogo kɛra kelen ye. O ka ale karan saninderege ra,
k’a dan ni sanin ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ, ani
lɛn jese; o k’a kɛ i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.
6 O ka onikisi lulu dɔw ta, ka sanin dɔ gbasi ka o kɛ ka o lulu koori. O ka Izirayɛli ta
gbaw tɔgɔw sɛbɛ o luluw kan, i n’a fɔ tagamasiyɛnfɛn bɛ sɛbɛ cogo min na.
7 O ka o luluw don saninderege kamankun fla ra, ka o kɛ hakirijigifɛn ye Izirayɛli siya
tan ni fla ko ra, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.

Sarakalasebagaw ta disirafɛn lalagacogo

8 Ayiwa, o kɔ, o ka disirafɛn lalaga; ale ni saninderege lalagacogo bɛɛ kɛra kelen ye.
O k’a lalaga ka ɲa, k’a ɲɛgɛn ni sanin ye, ani jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani
a wulenman yɛrɛ, ani lɛn jese.
9 A fan naani bɛɛ janya kɛra kelen ye. O k’a kɛ fla, ka a fla kuru k’a la ɲɔgɔn kan. A
janya kɛra sibiri* ɲa kelen, k’a bonya fana kɛ sibiri ɲa kelen.
10 O ka o luluw kɛ sira naani ye. A sira fɔlɔ kɛra sariduwani lulu ye, ani topazi lulu,
ani emerodi lulu.
11 A sira flanan kɛra sikaribuli lulu ye, ani safiri lulu, ani jaman.
12 A sira sabanan kɛra opali lulu ye, ani agati lulu, ani emetisi lulu;
13 a sira naaninan kɛra kirisoliti lulu ye, ani onikisi lulu, ani zasipe lulu. O ka o luluw
bɛɛ donyɔrɔw lalaga ni sanin le ye.
14 A bɛɛ lajɛnnin kɛra lulu den tan ni fla, ka kaɲa ni Izirayɛli ta gbaw tɔgɔw ye.
Izirayɛlimɔgɔw ta gba tan ni fla bɛɛ kelen kelen tɔgɔ sɛbɛra ni nɛgɛ ye lulu kelen kelen
kan, i n’a fɔ tagamasiyɛnfɛnw bɛ sɛbɛ cogo min na.
15 O ka saninjuru fla lalaga ni sanin yɛrɛworo ye, ka o dan i n’a fɔ jurukisɛ bɛ dan
cogo min na; o ka o siri disirafɛn na.
16 O ka sanin dɔ gbasi, ka o kɛ lulu fla donyɔrɔ ye, ani nɛgɛ koorinin fla; o ka o nɛgɛ
koorinin fla don disirafɛn kun fla ra, a sanfɛyɔrɔ ra.
17 O ka o saninjuru fla siri nɛgɛ koorininw wow ra, disirafɛn kun fla ra, a sanfɛyɔrɔ
ra.
18 O kɔ, o ka saninjuru kun fla tɔ siri saninderege kamankunw na, luluw donyɔrɔ ra,
ka disirafɛn bla ɲa fɛ.
19 O kɔ, o ka sanin dɔ gbasi ka nɛgɛ koorinin fla wɛrɛ lalaga ka o siri disirafɛn kɔfɛyɔrɔ
ra, a kun fla min bɛ a dugumayanfan na.
20 O ka sanin dɔ gbasi tuun ka nɛgɛ koorinin fla wɛrɛ lalaga, ka o siri saninderege
kamankun fla ra, lulu fla ɲafɛyɔrɔ jukɔrɔ, karansira kɛrɛ fɛ, saninderege san fɛ.
21 O ka disirafɛn ta kooriw ni saninderege ta kooriw siri ɲɔgɔn na ni jese bulaman dɔ
ye, janko disirafɛn lanin ye to cɛsirinan san fɛ, saninderege kan; a kana yɔgɔyɔgɔ ka bɔ
saninderege kan, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.

Sarakalasebagaw ta fani tɔw

22 Ayiwa, Haruna bɛna saninderege don forokiyajan min kan, o ka o yɔrɔ bɛɛ dan ni
jese bulaman le ye.
23 O ka o forokiyajan kan bɔ, ka fani gbiriman dɔ karan a kan na k’a lamini, janko a
kana faran.
24 O ka forokiyajan senkɔrɔyɔrɔ bɛɛ masiri ni gerenadi yiriden bisigi dɔw ye. O ka o
kɛ ni jese bulaman, ani a wulenman bisigi, ani a wulenman yɛrɛ ye, ani lɛn jese.
25 O ka tanan dennin dɔw lalaga ka o dondon o yiriden bisigiw cɛ ma, ka forokiyajan
senkɔrɔyɔrɔ bɛɛ lamini ni o ye.
26 Ni o ka tanan dennin kelen don, o bɛ gerenadi yiriden kelen gban o ra; ni o ka
tanan dennin kelen don, o bɛ gerenadi yiriden kelen gban o ra, fɔ ka taga Haruna ta
sarakalasebagaya forokiyajan senkɔrɔyɔrɔ bɛɛ lamini, i n’a fɔ Matigi k’a fɔ Musa ye
cogo min na.
27 O ka Haruna ni a dencɛw ta forokiyasurunw fana lalaga ni lɛnfani ye;
28 o ka Haruna ta jalamugu fugula lalaga ni lɛnfani ye, ani a dencɛw ta banflaw, o bɛ
min don ka o yɛrɛ masiri. O ka kurusiw fana lalaga o ye ni lɛnfani ye,
29 ka cɛsirinan fana dan ni lɛn jese ye, ka olugu sɔgɔ ni jese bulaman, ani a wulenman
bisigi, ani a wulenman yɛrɛ ye, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.
30 O ka sanin yɛrɛworo dɔ gbasi ka o kɛ i n’a fɔ yirifiyeren bisigi ka o kɛ masirifɛn
saninman ye; o ka sɛbɛri dɔ kɛ o kan ni nɛgɛ ye, i n’a fɔ o bɛ tagamasiyɛnfɛn sɛbɛ cogo
min na. O k’a sɛbɛ a kan ko: A SANINYARA KA KƐ MATIGI ALA TA YE.

---

* **39:9 39.9** Sibiri ɲa kelen bɛ se ka bɛn nɔngɔn ɲa kelen tarancɛ le ma.

31 O ka o sanin masirifɛn siri jalamugu fugula ɲa fɛ, ni jese bulaman dɔ ye, Haruna
ten na, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.

Fanibon saninman ta baara banna

32 O cogo le ra, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon baara bɛɛ banna. Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye
cogo min na cɔ, Izirayɛlimɔgɔw k’a kɛ ten le.
33 O kɔ, o ka fanibon minanw bɛɛ cɛ ka taga ni a ye Musa fɛ: a nɛgɛ koorininw, a
yirifɛrɛnw, a berew, a yiriw, a sendonyɔrɔw,
34 a sagajigigbolo wulenman minw bɛ biri fanibon kunna, ani gbolo gbiriman janin
minw bɛ kɛ k’a datugu, a bon cɛtigɛfaniw,
35 a jɛŋŋɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu*, ani a berew, ani kɛsu datugunan,
36 ani burutabali ni a minanw, ani sarakaburuw,
37 ani fitinablanan saninlaman min kɛra ni sanin yɛrɛworo ye, ani a fitinadagaw ni a
minanw bɛɛ, ani fitinaturu,
38 ani sarakabɔnan saninlaman, ani turu saninman*, ani wusunan kasadiman, ani fani
min bɛ siri fanibon da ra,
39 ani siranɛgɛ sarakajɛnifɛn, ani a ta siranɛgɛ sansan, ni a ta berew, ani a ta minanw
bɛɛ, ani minanba ni a siginan,
40 ani lu laminifaniw, ani a berew ni o sendonyɔrɔw, ani a minanw bɛɛ, ani fani min
bɛ kɛ ka luda datugu, ani jurukisɛw, ani nɛgɛberew, ani fanibon minan tɔw bɛɛ,
41 ani sarakalasebagaw ta baarakɛfaniw, ani sarakalasebaga Haruna ta fani sanin-
manw, ani a dencɛw ta sarakalasebagaya faniw.
42 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka o baara bɛɛ kɛ a cogo ra i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ
Musa ye cogo min na.
43 Musa ka baara flɛ kosɛbɛ. A k’a ye ko Matigi Ala tun ka min fɔ ale ye, ko o k’a kɛ o
cogo le ra. Musa ka dugawu kɛ o ye.

40

Ala ko Musa ye fanibon lɔ k’a saninya

1 Matigi Ala k’a fɔ Musa ye ko:
2 «San karo fɔlɔ tere fɔlɔ, aw ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* lɔ.
3 Aw ye jɛŋŋɔgɔnya kɛsu* bla a kɔnɔ, ka boncɛtigɛfani siri, janko mɔgɔ kana kɛsu ye.
4 «Aw ye tabali bla a kɔnɔ, k’a labɛn ka ɲa, ka sarakaburuw blabla a kan. Aw ye
fitinablanan fana bla a kɔnɔ, k’a fitinadagaw sigisigi a kunna.
5 «Wusunan bɛ jɛni sarakabɔnan saninlaman min kan, aw ye o bla jɛŋŋɔgɔnya
tagamasiyɛn kɛsu ɲa fɛ. Fani min bɛ siri fanibon da ra, aw ye o fana siri.
6 «Aw ye sarakajɛnifɛn* sigi Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda kɔrɔ.
7 «Aw ye minanba sigi sarakajɛnifɛn ni fanibon yɛrɛ furancɛ ra, ka ji kɛ a ra.
8 «Aw ye lu laminifaniw kɛ ka lu lamini; fani min bɛ siri lu donda ra, aw ye o fana
siri.
9 «Aw ye turu saninman* dɔ seriseri Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kan, ani a kɔnɔnɔminanw
bɛɛ; k’a minanw bɛɛ saninya ka o bla Ala ta baara kama. Ni o kɛra, o fɛnw bɛɛ bɛ kɛ
fɛn saninyanin ye.
10 «Aw ye turu saninman* dɔ fana seriseri sarakajɛnifɛn ni a minanw kan, k’a saninya
k’a bla Ala ta baara kama. Ni o kɛra, sarakajɛnifɛn bɛ saninya kosɛbɛ.
11 «Aw ye turu saninman* dɔ seriseri minanba fana kan, ani a siginan, k’a saninya
k’a bla Ala ta baara kama.»

Haruna ni a dencɛw saninyacogo

12 «Ayiwa, o kɔ, i ye Haruna ni a dencɛw lana Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda kɔrɔ, ka
o ko ni ji ye.
13 «I ye Haruna ta sarakalasebagaya fani saninmanw don a ra, ka turu saninman* dɔ
kɛ a kun na, k’a saninya, janko a ye sarakalasebagaya baara kɛ ne ye.
14 «O kɔ, i ye a dencɛw fana gbara i yɛrɛ ra, ka olugu ta forokiyasurunw don o ra fana.
15 I ye turu saninman* dɔ kɛ olugu fana kun na i ko i ka o facɛ ta kɛ cogo min na,
janko o ye sarakalasebagaya baara kɛ ne ye. Turu min kɛra o kun na, o sababu ra
sarakalasebagaya baara bɛ kɛ olugu ni o ta duruja nataw ta le ye tuma bɛɛ.»
16 Ayiwa, Matigi Ala ka ci minw bɛɛ fɔ Musa ye, Musa ka o bɛɛ kɛ. A k’a bɛɛ kɛ a cogo
ra.

Musa ka Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon lɔ

17 San flanan karo fɔlɔ, o karo tere fɔlɔ, fanibon lɔra.

18 Musa ka fanibon lɔ; o ka sendonyɔrɔw blabla, ka yirifɛrɛnw senw dondon o wow
ra, ka berew bananbiri o kan, ka yiriw fana lɔ.
19 O ka fanibon kunnafani biri fanibon kunna, ka sɔrɔ ka birifaniw la o kunna, i n'a
fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
20 O ka sariya walakaw ta ka o bla jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* kɔnɔ; ka berew don kɛsu ta nɛgɛ
koorininw na, ka kɛsu datugunan biri kɛsu kunna.
21 O ka jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ladon Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. O kɔ, o ka boncɛtigɛfani
siri, janko mɔgɔ kana jɛŋɲɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu ye, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ
Musa ye cogo min na.
22 O ka burutabali bla boncɛtigɛfani ɲafɛyɔrɔ ra, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, fanibon
sahiliyanfan fɛ.
23 O ka sarakaburuw blabla tabali kan Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa
ye cogo min na.
24 O ka fitinablanan lɔ fanibon woroduguyanfan fɛ, k'a ɲasin tabali ma.
25 O ka fitinadagaw mana Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye
cogo min na.
26 O ka sarakabɔnan saninlaman bla Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, boncɛtigɛfani kɔrɔ.
27 O ka wusunan kasadiman don o sarakabɔnan kan, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ
Musa ye cogo min na.
28 Fani min bɛ siri fanibon donda ra o ka o siri.
29 O kɔ, o ka sarakajɛnifɛn bla Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, ka bɛgan saraka* dɔ
jɛni, ani ka siman saraka* dɔ bɔ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
30 O ka minanba sigi Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ni sarakajɛnifɛn furancɛ ra, ka ji
kɛ a kɔnɔ sarakalasebagaw ta saninyari kosɔn.
31 Musa ni Haruna ni a dencɛw tun bɛ o ji le kɛ ka o borow ni o senw kɔ.
32 Ni o bɛ don ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, walama ni o bɛ gbara sarakajɛnifɛn na
tuma o tuma, o bɛ o yɛrɛ saninya ni o ji le ye, i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ Musa ye cogo
min na.
33 O kɔ, o ka lu laminifani siri ka fanibon ni sarakajɛnifɛn lamini, ka lu donda ta fani
fana siri.
Ayiwa, Musa ka fanibon ta baara ban o cogo le ra.

Matigi Ala ta nɔɔrɔ ka fanibon fa

34 Ayiwa, sankaba jamijan jigira ka na to Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kunna. Matigi Ala ta
nɔɔrɔ ka fanibon fa.
35 A kɛra ten fɔ Musa tun tɛ se ka don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ; sabu sankaba
jamijan tun lɔnin bɛ fanibon kunna, Matigi Ala ta nɔɔrɔ fana tun ka fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ
bɛɛ fa.
36 Izirayɛlimɔgɔw ta tagama wagati bɛɛ ra, o tun bɛ sankaba jamijan le flɛ. Ni sankaba
jamijan tun kɔrɔtara ka bɔ fanibon kunna wagati min na, o wagati ra, o tun bɛ tagama
damina.
37 Nka ni sankaba jamijan tun ma kɔrɔta ka bɔ fanibon kunna, o tun tɛ taga. O tun bɛ
tagama lalɔ ka sankaba jamijan kɔnɔ, fɔ a ye kɔrɔta.
38 Tere fɛ, Matigi Ala ta sankaba jamijan tun bɛ kɛ fanibon san fɛ. Ni su tun kora, a
tun bɛ kɛ tasumamana jamijan le ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ. A kɛra ten le fɔ ka
taga o ta tagama ban.

SARAKALASEBAGAW
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, cira Musa le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye.

Izirayɛlimɔgɔw tun ka kan ka Ala bato cogo min na, ani o tun ka kan ka saraka minw bɛɛ bɔ, ani sarakalasebagaw ta baarakɛcogow, nin kitabu bɛ o kow ɲafɔ an ye. O kosɔn a tɔgɔ lara ko Sarakalasebagaw ta kitabu. Nin kitabu bɛ Ala ta saninmanya yira, ani a ta mɔgɔw tun ka kan ka kɛwale minw kɛ, ani ka sariya minw sira tagama, janko ka Ala bonya, k'a lɔn ko Ala saninmanba lo.

Sarakalasebagaw ta kitabu kuma kunba ye saninyari ko ye. Ala saninyanin lo, a b'a fɛ a batobagaw fana ye saninya (11.44). Sarakaw jori le tun bɛ mɔgɔw saninya ka o bɔ o ta jurumunw na (19.2).

Sariya caman fɔra nin kitabu kɔnɔ. Nka hali ni o sariyaw ka gbɛlɛn, a kunba ye kanuya ye; Ala ko: «I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i n'a fɔ i yɛrɛ» (19.18).

Kitabu kɔnɔkow

Sariya minw ɲasinna sarakakow ma *(1–7)*

Haruna ni a dencɛw blara danna sarakalasebagaya kama *(8–10)*

Fɛn saninyaninw, ani fɛn saninyabariw ta sariyaw *(11–15)*

Jurumunyafalonba *(16)*

Alabato ni saninyari ta sariyaw *(17–27)*

Sarakakow ta sariyaw

Saraka jɛnita minw ka di Ala ye

1 Matigi Ala tora Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ ka Musa wele, k'a fɔ a ye ko:

2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k'a fɔ o ye, ko ni dɔ b'a fɛ ka saraka bɔ Matigi Ala ye, a ye kɛ misi walama saga walama ba le ye.

3 «Ni a ta saraka jɛnita ye misi le ye, a ye kɛ misitoran ye, fiyɛn tɛ min na. A ye taga o saraka bɔ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, janko Matigi Ala ye a ta saraka mina.

4 A ye a boro la saraka jɛnita kun na, janko Matigi Ala ye sɔn a ta saraka ma, k'a ta jurumun kafari.

5 A ye o misi kannatigɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Sarakalasebagaw, minw ye Haruna dencɛw ye, olugu ye o jori kɛ fɛn dɔ kɔnɔ k'a kɔrɔta san fɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O kɔ, sarakajɛnifɛn min bɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, o ye o jori seriseri o sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k'a lamini.

6 Sarakalasebaga ye o misi boso, k'a tigɛtigɛ.

7 Sarakalasebagaw ye lɔgɔw lala sarakajɛnifɛn kan, ka tasuma kɛ a kan.

8 Sarakalasebagaw, minw ye Haruna dencɛw ye, olugu ye o sogo tigɛtigɛnin ni misi kunkolo ni a turumanyɔrɔw bɛɛ lala lɔgɔ kunna, tasuma ra, sarakajɛnifɛn kan.

9 O kɔ, sarakalasebaga ye a kɔnɔfɛnw ni a senw bɛɛ ko. O kɔ, a ye o ni sogo tɔ bɛɛ lajɛnnin jɛni sarakajɛnifɛn kan fɔ k'a ban; saraka jɛnita lo tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.

10 «Ayiwa, ni a ta saraka jɛnita ye saga le ye walama ba, a ka kan ka kɛ cɛman le ye, fiyɛn tɛ min na.

11 A ye a kannatigɛ sarakajɛnifɛn sahiliyanfan fɛ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Sarakalasebagaw, minw ye Haruna dencɛw ye, olugu ye a jori seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k'a lamini.

12 Sarakalasebaga ye a boso k'a tigɛtigɛ. A ye o sogo tigɛtigɛnin ni bɛgan kunkolo ni a turu bɛɛ lala lɔgɔ kunna, tasuma ra, sarakajɛnifɛn kan.

13 O kɔ, sarakabɔbaga ye a kɔnɔfɛnw ni a senw bɛɛ ko. O kɔ, sarakalasebaga ye o ni sogo tɔ bɛɛ lajɛnnin bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ k'a jɛni sarakajɛnifɛn kan fɔ k'a ban; saraka jɛnita lo tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.

14 «Ni i ta saraka jɛnita ye kɔnɔ le ye, a ye kɛ tugani walama jɛnɛtugani ye, min ma kɔrɔ.

15 Sarakalasebaga ye taga ni o kɔnɔ ye sarakajɛnifɛn ɲa fɛ. A ye a kunkolo sama ka bɔ a ra, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan; k'a jori bɔn sarakajɛnifɛn fandara kelen kan.

16 O kɔ, a ye a joki ni a kɔnɔfɛnw bɔ, ka o firi sarakajɛnifɛn kɛrɛ fɛ, terebɔyanfan na, bugurigbɛ bɔnnin bɛ yɔrɔ min na.

17 O kɔ, a ye kɔnɔ mina a kaman fla ma k'a faran a cɛmancɛ ra, nka a kana a bɔ ɲɔgɔn na. Sarakalasebaga ye a jɛni sarakajɛnifɛn kan lɔgɔ kunna; saraka jɛnita lo tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.»

2

Siman saraka bɔcogo

1 «Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ ka siman saraka le bɔ Matigi Ala ye, o tigi ye mugu tɛntɛnnin dɔ ta, ka turu kɛ o kan, ka wusunan kasadiman fara a kan,
2 ka taga ni o ye sarakalasebagaw fɛ, minw ye Haruna dencɛw ye. Sarakalasebaga ye boro ɲa kelen cɛ o mugu tɛntɛnnin tururaman ra, ka wusunan bɛɛ ta, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan, k'a yira ko o saraka bɛɛ kɛra Matigi Ala ta ye. O ye siman saraka le ye min jɛnina tasuma ra; o kasa ka di Matigi Ala ye.
3 Siman saraka tɔ min tora, o ye Haruna ni a dencɛw ta ye. Fɛn saninmanba lo, sabu saraka min jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye, a bɔra o le ra.
4 Ni i b'a fɛ ka i ta siman saraka jɛni burujɛnifɛn kɔnɔ, k'a di Matigi Ala ma, i ye mugu tɛntɛnnin dɔ nɔɔni turu ra ka o kɛ buru ye, funufɛn kana kɛ a ra; walama i ye a kɛ ŋɔmi ye, ka turu kɛ a kan, funufɛn kana kɛ a ra.
5 «Siman saraka min bɛ yiran faga kɔnɔ ni o dɔ lo, i ye mugu tɛntɛnnin dɔ nɔɔni turu ra, funufɛn kana kɛ a ra, k'a yiran.
6 O kɔ, i ye a tigɛtigɛ ka turu dɔ kɛ a kan tuun. Siman saraka lo.
7 «Ni siman saraka lo min bɛ yiran pɔli kɔnɔ, i ye mugu tɛntɛnnin dɔ nɔɔni turu ra, k'a lalaga.
8 «O kɔ, o saraka min lalagara ni o fɛnw ye, i ye taga ni o ye, ka taga o di Matigi Ala ma. I bɛ taga a di sarakalasebaga ma; ale bɛ a bla sarakajɛnifɛn kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
9 O kɔ, sarakalasebaga ye dɔɔnin bɔ o siman saraka ra, min bɛ a yira ko o saraka bɛɛ ye Matigi Ala ta ye; a bɛ o jɛni sarakajɛnifɛn kan. O ye siman saraka le ye, min jɛnina tasuma ra; o kasa ka di Matigi Ala ye.
10 Siman saraka tɔ min tora, o ye Haruna ni a dencɛw ta ye. Fɛn saninmanba lo, sabu saraka min jɛnina Matigi Ala ye, a bɔra o le ra.
11 «Aw bɛ siman saraka minw bɔ Matigi Ala ye, funufɛn kana kɛ o si ra. Siman saraka o siman saraka bɛ jɛni Matigi Ala ye, funufɛn walama li man kan ka kɛ o si ra.
12 Ni aw bɛ na ni aw ta simankura kun fɔlɔ ye ka na o di Matigi Ala ma saraka ye tuma min na, aw bɛ se ka na ni li ni funufɛn ye ka na o di Matigi Ala ma o wagati ra. Nka aw man kan ka li walama funufɛn jɛni sarakajɛnifɛn kan Matigi Ala ye, k'a kɛ i n'a fɔ saraka jɛnita, min kasa ka di.
13 «Aw ka kan ka kɔgɔ kɛ aw ta siman saraka bɛɛ ra. Aw kana a to kɔgɔ ye fɔn aw ta siman saraka si ra; sabu Matigi Ala ka jɛnŋɔgɔnya min don ni aw ye, kɔgɔ le ye o tagamasiyɛn ye. O kosɔn aw ye kɔgɔ kɛ aw ta siman sarakaw bɛɛ ra.
14 «Ni aw bɛ aw ta simankuraw kun fɔlɔw di Matigi Ala ma saraka ye, aw ye o siman kisɛw yiran, k'a susu, ka sɔrɔ ka taga a di Matigi Ala ma.
15 Aw ye turu kɛ a kan, ka wusunan kasadiman fara a kan; siman saraka lo.
16 Sarakalasebaga bɛ o simankisɛ susunin dɔɔnin bɔ, ani turu ni wusunan bɛɛ, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan, k'a yira ko o saraka bɛɛ kɛra Matigi Ala ta ye. Siman saraka lo min jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye.»

3

Ninsɔndiya saraka

1 «Ayiwa, ni dɔ b'a fɛ ka ninsɔndiya saraka bɔ Matigi Ala ye, ni misitoran lo, walama misimusɔ, a kana a to fiyɛn ye kɛ a ra; a ye na ni a ye Matigi Ala fɛ.
2 A ye a boro la bɛgan kun na, k'a kannatigɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra. Sarakalasebagaw, minw ye Haruna dencɛw ye, olugu ye a jori seriseri sarakajɛnifɛn kan k'a lamini.
3 Sarakabɔbaga ye o ninsɔndiya saraka kɔnɔnɔturu bɛɛ ta ka o jɛni tasuma ra Matigi Ala ye,
4 ani a kɔkiri fla ni a turumanyɔrɔw bɛɛ, ani a biyɛn; a ye o ni kɔkiriw tigɛ.
5 Sarakalasebagaw ye o jɛni sarakajɛnifɛn kan, saraka jɛnita kan. Saraka jɛninin lo tasuma ra min kasa ka di Matigi Ala ye.
6 «Ayiwa, ni dɔ ta ninsɔndiya saraka ye saga le ye, walama ba, ni a kɛra cɛman le ye, walama musoman, ni a b'a fɛ ka o le di Matigi Ala ma, a kana a to fiyɛn ye kɛ a ra.
7 «Ni saga lo, a ye na ni a ye Matigi Ala fɛ.
8 A ye a boro la bɛgan kun na, k'a kannatigɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra. Sarakalasebagaw, minw ye Haruna dencɛw ye, olugu ye a jori seriseri sarakajɛnifɛn kan k'a lamini.
9 Sarakabɔbaga ye o ninsɔndiya saraka turumanyɔrɔw ta ka o jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, ani a kɔnɔnɔturu bɛɛ, ani a kukala bɛɛ; a ye kukala tigɛ fɔ a kɔkolo kɔrɔ,

10 ani a kɔkiri fla, ani a turumanyɔrɔw bɛɛ, ani a biyɛn; a ye o ni kɔkiriw tigɛ.
11 Sarakalasebaga ye o jɛni sarakajɛnifɛn kan. O ye domunifɛn le ye min kɛra saraka
ye k'a jɛni tasuma ra Matigi Ala ye.
12 «Ayiwa, ni dɔ ta saraka ye ba le ye, a ye na ni a ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
13 A ye a boro la a kun na, k'a kannatigɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra.
Sarakalasebagaw ye o jori mina k'a seriseri sarakajɛnifɛn kan k'a lamini.
14 A ye o ninsɔndiya saraka kɔnɔnɔturuw bɛɛ ta ka o jɛni tasuma ra Matigi Ala ye,
15 ani a kɔkiri fla ni a turumanyɔrɔw bɛɛ, ani a biyɛn; a ye o ni kɔkiriw tigɛ.
16 Sarakalasebaga bɛ o jɛni sarakajɛnifɛn kan. O ye domunifɛn le ye min kɛra saraka
ye k'a jɛni, ani min kasa ka di.»
Bɛgan saraka bɛɛ turu ye Matigi Ala ta ye.
17 «Ayiwa, nin fana ye sariya wuribari le ye aw ni aw ta durujaw fɛ, ko ni aw nana
taga sigi yɔrɔ o yɔrɔ, aw man kan ka sogo turu domu walama k'a jori domu.»

4

Sarakalasebagaw kuntigi ta jurumunyafa saraka

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye a fɔ o ye, ko ni mɔgɔ dɔ firira ka jurumun kɛ, ka ko
bɛnbari dɔ kɛ, ka Matigi Ala ta sariya dɔ cɛn, o tigi ka kan ka min kɛ, o ye nin ye:
3 «Turu saninman kɛra sarakalasebaga min kan, ni ale le ka o jurumun ɲɔgɔn kɛ, ka
o hakɛ bla Izirayɛli jama bɛɛ kunna, a ka kan ka misitoran kaɲaman kelen di Matigi Ala
ma, fiyɛn tɛ min na, a ta jurumun kosɔn; o bɛ kɛ a ta jurumunyafa saraka ye.
4 A ye na ni o misitoran ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A ye
a boro la misi kun na, k'a kannatigɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
5 A ye jori dɔ ta ka don ni o ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ.
6 A ye a borokanden su o jori ra, k'a seriseri siɲaga wolonfla Matigi Ala ɲa kɔrɔ yɔrɔ
saninman* cɛtigɛfani ɲafɛra kan.
7 A ye jori dɔ mun wusunanjɛnifɛn gbanw fana kan, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon kɔnɔ yi. O kɔ, a ye bɔ ka taga jori tɔ bɛɛ bɔn sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ kan,
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra.
8 O kɔ, a ye o jurumunyafa saraka sogo turu bɛɛ tigɛ ka bɔ a ra, ani a kɔnɔnɔturu bɛɛ,
9 ani a kɔkiri fla ni a turumanyɔrɔw bɛɛ, ani a biyɛn; a ye o ni kɔkiriw tigɛ.
10 Sarakalasebaga ye o yɔrɔw bɔ misi ra, i n'a fɔ ninsɔndiya saraka ta bɛ kɛ cogo min
na, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan.
11 Nka a sogo tɔ ni a gbolo ni a kunkolo ni a senw ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ,
12 ani misi tɔ bɛɛ, a ye taga o bɛɛ jɛni kɛnɛ ma fanibonw kɔ fɛ, yɔrɔ saninman dɔ ra.
A ye a jɛni lɔgɔ kan tasuma ra, bugurigbɛ bɔnyɔrɔ ra.»

Jama ta jurumunyafa saraka

13 «Ayiwa, ni Izirayɛlimɔgɔw jama bɛɛ le firira ka jurumun kɛ, hali ni o ma bɔ a kala
ma, ni o ka ko bɛnbari dɔ kɛ, ka Matigi Ala ta sariya dɔ cɛn, ka o hakɛ bla o yɛrɛ kunna,
14 ayiwa, ni o nana bɔ o jurumun kala ma, o tuma ra jama bɛɛ ye misitoran kaɲaman
kelen di, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye. O ye na ni o misi ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*
donda ra.
15 Jama cɛkɔrɔbaw ye o borow la misi kun na; o ra kelen ye a kannatigɛ Matigi Ala ɲa
kɔrɔ.
16 Turu saninman kɛra sarakalasebaga min kan, ale ye o jori dɔ ta ka don ni a ye
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ.
17 A ye a borokanden su o jori ra, ka o seriseri siɲaga wolonfla fanibon* cɛtigɛfani
ɲafɛra kan, Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
18 A ye jori dɔ mun fana wusunanjɛnifɛn gbanw kan, Matigi Ala ɲa kɔrɔ Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon kɔnɔ yi. O kɔ, a ye bɔ ka taga jori tɔ bɛɛ bɔn sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ kan,
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra.
19 O kɔ, a ye sogo turumanyɔrɔw bɛɛ tigɛ ka bɔ a ra, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan.
20 A ye a kɛ i n'a fɔ a ka misi min kɛ saraka ye a yɛrɛ ta jurumun kosɔn. O cogo le ra,
sarakalasebaga bɛna o ta jurumun kafari o ye, Ala bɛna yafa o bɛɛ ma.
21 O kɔ, a ye taga ni sogo tɔ ye kɛnɛ ma, fanibonw kɔ fɛ, ka taga a jɛni i n'a fɔ misi
min kɛra saraka ye a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn. Jama ta jurumunyafa saraka lo.»

Jama ɲamɔgɔw ta jurumunyafa saraka

22 «Ayiwa, ni jama ɲamɔgɔ dɔ le firira ka jurumun kɛ, ka ko bɛnbari dɔ kɛ, ka Matigi
Ala, a ta Ala ta sariya dɔ cɛn, ka o hakɛ bla a yɛrɛ kan,

23 ni a nana bɔ a ta jurumun kala ma, a ye bakɔrɔnin kelen di, fiyɛn tɛ min na, ka o
kɛ a ta jurumunyafa saraka ye.
24 A ye a boro la bakɔrɔnin kun na, k'a kannatigɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; o bɛ saraka
jɛnitaw kannatigɛ yɔrɔ min na, a ye taga a kannatigɛ o yɔrɔ ra. Jurumunyafa saraka lo.
25 Sarakalasebaga ye a borokanden su o jurumunyafa saraka jori ra, ka o mun
sarakajɛnifɛn gbanw na, ka jori tɔ bɔn sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ ra.
26 A ye o sogo turumanyɔrɔw bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn kan, i n'a fɔ ninsɔndiya saraka
ta bɛ jɛni cogo min na. O cogo le ra sarakalasebaga bɛna o jama ɲamɔgɔ ta jurumun
kafari a ye; Ala bɛna a yafa a ma.»

Mɔgɔ gbansanw ta jurumunyafa saraka

27 «Ayiwa, ni jama mɔgɔ gbansan dɔ le firira ka jurumun kɛ, ka ko bɛnbari dɔ kɛ, ka
Matigi Ala ta sariya dɔ cɛn, ka o hakɛ bla a yɛrɛ kan,
28 ni a nana bɔ a ta jurumun kala ma, a ye ba musoman kelen di, fiyɛn tɛ min na, ka
o kɛ a ta jurumunyafa saraka ye; a ye o di a ta jurumun kosɔn.
29 A ye a boro la o bɛgan kun na, k'a kannatigɛ; o bɛ saraka jɛnitaw kannatigɛ yɔrɔ
min na, a ye taga a kannatigɛ o yɔrɔ ra.
30 Sarakalasebaga ye a borokanden su o bɛgan jori ra k'a mun sarakajɛnifɛn gbanw
na. O kɔ, a ye jori tɔ bɛɛ bɔn sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ ra.
31 A ye o sogo turumanyɔrɔ bɛɛ bɔ a ra, i n'a fɔ ninsɔndiya saraka ta bɛ kɛ cogo min
na, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan. O saraka bɛna kɛ saraka ye min kasa ka di Matigi Ala
ye. O cogo le ra, sarakalasebaga bɛna o tigi ta jurumun kafari a ye; Ala bɛna a yafa a
ma.
32 «Ayiwa, ni a b'a fɛ ka saga le kɛ a ta jurumunyafa saraka ye, a ye a kɛ sagamuso
ye, fiyɛn tɛ min na.
33 A ye a boro la o bɛgan kun na, k'a kannatigɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k'a kɛ jurumunyafa
saraka ye. O bɛ saraka jɛnitaw kannatigɛ yɔrɔ min na, a ye taga a kannatigɛ o yɔrɔ ra.
34 Sarakalasebaga ye a borokanden su o bɛgan jori ra k'a mun sarakajɛnifɛn gbanw
na, ka jori tɔ bɔn sarakajɛnifɛn senkɔrɔyɔrɔ ra.
35 A ye o sogo turumanyɔrɔw bɛɛ bɔ a ra, i n'a fɔ ninsɔndiya saraka ta saga bɛ kɛ
cogo min na, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan, i n'a fɔ saraka min jɛnina tasuma ra k'a ban,
Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O cogo le ra, sarakalasebaga bɛna o tigi ta jurumun kafari a ye; Ala
fana bɛna a yafa a ma.»

5

Jurumunyafa saraka tɔw

1 «Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ kɛra ko dɔ seere ye kititigɛyɔrɔ ra, ni a ka fɛn min ye a ɲa ra,
walama ni a ka min mɛn, ni a ma sɔn ka o ko seereya kɛ, o tigi ka kojugu min kɛ, o hakɛ
bɛ a kan.
2 «Ni mɔgɔ dɔ magara fɛn saninyabari dɔ ra, bɛgan saninyabari dɔ su, kongobɛgan
walama sokɔnɔbɛgan, walama fɛnŋanaman minw bɛ fofo, hali ni a tigi ma bɔ a kala
ma, o tuma, o tigi yɛrɛ bɛ kɛ mɔgɔ saninyabari ye; o hakɛ bɛ o tigi kan.
3 Ni a magara mɔgɔ saninyabari dɔ ta fɛn le ra, ni a kɛra fɛn o fɛn ye, hali ni a ma bɔ
a kala ma, ni a nana a lɔn tuma o tuma, o hakɛ bɛ o tigi kan.
4 Ni mɔgɔ dɔ tora kuma ra, k'a da teliya ka kari ko ale bɛna ko dɔ kɛ, koŋuman walama
kojugu, k'a sɔrɔ a ma o ko jate, ayiwa, kɔ fɛ ni a nana bɔ o ko kala ma, o hakɛ bɛ o tigi
kan.
5 «Ayiwa, nin ko minw fɔra nin ye, ni mɔgɔ min ka o dɔ kɛ, o tigi ka kan ka lɔ o
jurumun na mɔgɔw ɲa na.
6 O kɔ, a ye na ni a ta hakɛbɔ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ a ta jurumun kosɔn, bɛgan
musoman dɔ, saga walama ba, ka o kɛ jurumun yafa sara ye; sarakalasebaga bɛna o kɛ
k'a ta jurumun kafari a ye.
7 «Ni a ma se ka saga walama ba sɔrɔ, a ye tugani fla, walama jɛnɛtugani den fla di
Matigi Ala ma, a ta jurumun sara ye; kelen bɛna kɛ a ta jurumunyafa saraka ye, tɔ kelen
bɛ kɛ saraka jɛnita ye.
8 A bɛna o di sarakalasebaga ma; min bɛ kɛ jurumunyafa saraka ye, sarakalasebaga
ye kɔn ka o le bɔ fɔlɔ. Sarakalasebaga ye a kannatigɛ ni a sɔninfara ye, nka a kunkolo
kana bɔ a ra;
9 a ye a jori seriseri sarakajɛnifɛn fan kelen kan; o kɔ, a ye jori tɔ bɛɛ bɔn sarakajɛnifɛn
dugumayɔrɔ ra. Jurumunyafa saraka lo.

10 «O kɔ, sarakalasebaga ye kɔnɔ flanan kɛ saraka jɛnita ye, ka kaɲa ni saraka jɛnitaw
ta sariya ye. O cogo le ra sarakalasebaga bɛna a ta jurumun kafari a ye, Ala bɛna yafa
a ma.
11 «Ni a ma se ka tugani fla, walama jɛnɛtugani den fla sɔrɔ, a ye na ni mugu tɛntɛnnin
kilo saba ye ka na o kɛ a ta jurumunyafa saraka ye. A kana turu kɛ a ra, a kana wusunan
fana kɛ a ra, sabu jurumunyafa saraka lo.
12 A ye na ni o mugu tɛntɛnnin ye sarakalasebaga fɛ. Sarakalasebaga ye boro ɲa kelen
cɛ o mugu ra k'a yira ko o saraka bɛɛ kɛra Matigi Ala ta ye. A ye o jɛni sarakajɛnifɛn
kan, i n'a fɔ siman saraka min jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye. Jurumunyafa saraka lo.
13 O cogo le ra, sarakalasebaga bɛna o tigi ta jurumun kafari a ye, ni a kɛra ko a tun
ka o ko fla dɔ kɛ; Ala bɛna yafa a ma.
«O mugu tɔ min bɛna to, o bɛna kɛ sarakalasebagaw ta ye, i n'a fɔ siman saraka tɔw
ta bɛ kɛ cogo min na.»

Hakɛbɔ sarakaw

14 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
15 «Sarakafɛn minw ka kan ka bla Matigi Ala ye danna, ni mɔgɔ dɔ firira ka hakɛman
ko dɔ kɛ o fɛnw ta ko ra, ka o fɛn saninmanw lanɔgɔ, o tigi ka kan ka sagajigi kelen,
walama bakɔrɔnin kelen di Matigi Ala ma a ta jurumun sara ye; fiyɛn kana kɛ o bɛganw
na. A tigi bɛna o fɛnw sara ka kaɲa ni ele Musa ta sɔngɔ fɔnin ye; a bɛ o warida sara
ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye.
16 A ka fɛn saninman min cɛn, a bɛna o sɔngɔ di, ani a sɔngɔ tarannin sigiyɔrɔma looru,
a bɛ a sigiyɔrɔma kelen fara a kan tuun, ka o di sarakalasebaga ma. O kɔ, sarakalasebaga
bɛna o saga walama o bakɔrɔnin kɛ a ta hakɛbɔ saraka ye. Ala bɛna yafa a ma.
17 «Ni mɔgɔ dɔ ka jurumun kɛ, hali ni a ma bɔ a kala ma, ni a ka ko bɛnbari dɔ kɛ, ka
Matigi Ala ta sariya cɛn, o hakɛ bɛ bɔ o tigi ra, a fana bɛ lɔ ni a kunko ye.
18 A ka kan ka na ni sagajigi, walama bakɔrɔnin dɔ ye, fiyɛn tɛ min na, min bɛ bɛn ele
Musa ta sɔngɔ fɔnin ma; a ye na ni o ye sarakalasebaga fɛ, ka o kɛ a ta jurumun sara
ye. A ka jurumun min kɛ ni a ma bɔ a kala ma, sarakalasebaga bɛna o jurumun kafari
a ye; Ala bɛna yafa a ma.
19 A ta hakɛbɔ saraka lo, sabu o tigi ka ko bɛnbari le kɛ ka Matigi Ala hakɛ ta.»

Faninya seereya ko

20 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
21 «Ni mɔgɔ dɔ ka terenbariyako dɔ kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ ka faninya fɔ
a mɔgɔɲɔgɔn ye fɛn karifanin dɔ ko ra, walama fɛn singanin dɔ ko ra, walama fɛn
sonyanin dɔ, walama ni a k'a mɔgɔɲɔgɔn tɔɲɔ ko dɔ ra,
22 walama ni a ka fɛn tununin dɔ ye ka faninya tigɛ ko a m'a ye, walama ni a karira
gbansan ko dɔ ra, walama ni a ka o ɲɔgɔnna ko dɔ kɛ,
23 a ka jurumun le kɛ; o hakɛ bɛ a yɛrɛ kan. Ayiwa, a ka fɛn min sonya, walama a k'a
mɔgɔɲɔgɔn tɔɲɔ fɛn min na, walama fɛn min karifara a ma, walama a ka fɛn tununin
min ye k'a fɔ ko a m'a ye,
24 ani a karira gbansan fɛn min kosɔn, ni a nana bɔ o ko kala ma, lon min ni a bɛ
o hakɛbɔ saraka di, a ka kan ka o fɛn sara a tigi ye, ka sɔrɔ k'a sɔngɔ taran taranyɔrɔ
looru, k'a taran kelen fara a kan ka o di a tigi ma.
25 «Ka fara o kan, a ye sagajigi dɔ bɔ a ta sagaw ra, fiyɛn tɛ min na, ka na ni o ye
sarakalasebaga fɛ; a bɛ o di Matigi Ala ma a ta hakɛbɔ saraka ye. O bɛgan sɔngɔ ka kan
ka min bɔ, i yɛrɛ bɛna o fɔ a ye.
26 Ayiwa, sarakalasebaga bɛna a ta jurumun kafari a ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ; a ka
jurumun o jurumun kɛ ka Ala hakɛ ta, Ala bɛna o bɛɛ yafa a ma.»

6

Saraka jɛnita ta sariya

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Nin ciw fɔ Haruna ni a dencɛw ye, ko saraka jɛnita ta sariya flɛ nin ye: Saraka
jɛnita ka kan ka jɛni sarakajɛnifɛn kan su bɛɛ, fɔ ka taga dugu gbɛ; tasuma mananin ka
kan ka to sarakajɛnifɛn kan wagati bɛɛ.
3 Ayiwa, sɔgɔma, saraka jɛnita min jɛnina sarakajɛnifɛn kan, sarakalasebaga ye a ta
lɛnfaniw don a yɛrɛ ra, a ta forokiyasurun ni a ta kurusi, ka o saraka jɛninin buguri cɛ
ka taga a kɛ sarakajɛnifɛn kɛrɛ fɛ.
4 O kɔ, a ye o faniw bɔ, ka fani wɛrɛw don, ka o buguri cɛ ka taga a bɔn kɛnɛ ma
Izirayɛlimɔgɔw ta fanibonw* kɔ fɛ, yɔrɔ saninman* dɔ ra.

5 Tasuma min mananin bɛ sarakajɛnifɛn kan, o man kan ka faga fiyewu. Sɔgɔma o
sɔgɔma, sarakalasebaga ye lɔgɔ dɔ kundon a ra, ka saraka jɛnita labɛn k'a bla tasuma
ra, ka ninsɔndiya saraka kɔnɔnɔ turu fana jɛni a kan.
6 Tasuma mananin ye to sarakajɛnifɛn kan wagati bɛɛ, a kana faga fiyewu.»

Siman saraka ta sariya

7 «Ayiwa, siman saraka ta sariyaw flɛ nin ye: Haruna dencɛw le ka kan ka na ni o
saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sarakajɛnifɛn ɲa fɛ.
8 Sarakalasebaga ye dɔɔnin bɔ o mugu tɛntɛnnin tururaman ra, ka o ni a wusunan
bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn kan, k'a yira ko o saraka bɛɛ kɛra Matigi Ala ta le ye. O ye siman
saraka le ye, min jɛnina tasuma ra; o kasa ka di Matigi Ala ye.
9 Saraka mugu tɔ min tora, Haruna ni a dencɛw ye o domu. O ye a domu yɔrɔ
saninman* na, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* lu kɔnɔ, funufɛn man kan ka kɛ a ra.
10 O man kan ka funufɛn kɛ a ra k'a jɛni. O ninyɔrɔ le ye o ye; ne ka o le di o ma.
Siman saraka min jɛnina tasuma ra ne Matigi Ala ye, ne k'a bɔ o le ra k'a di o ma. A
saninyanin lo kosɛbɛ, i n'a fɔ jurumunyafa saraka, walama hakɛbɔ saraka.
11 Haruna dencɛw bɛɛ bɛ se k'a domu, sabu o saraka minw jɛnina Matigi Ala ye, olugu
ninyɔrɔ bɛna kɛ o le ye wagati bɛɛ. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga o ra, o bɛ saninya ka bla
danna Ala ye*.»

Sarakalasebaga ta saraka ta sariya

12 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
13 «Lon min i bɛna Haruna ni a dencɛw mun ni turu ye ka o sigi sarakalasebagaya ra,
o ka kan ka saraka minw di ne Matigi Ala ma, o ye nin ye: o ye mugu tɛntɛnnin kilo
saba kɛ saraka ye lon o lon. O ye a tarancɛ kɛ saraka ye sɔgɔma, k'a tɔ tarancɛ kɛ saraka
ye wula fɛ.
14 O mugu ka kan ka nɔɔni turu ra, ka sɔrɔ k'a yiran faga kɔnɔ k'a kɛ ŋɔmi ye. I ye
o ŋɔmi tigɛtigɛ ka sɔrɔ k'a di saraka ye Matigi Ala ma. Siman saraka lo min kasa ka di
Matigi Ala ye.
15 «Ni turu saninman kɛra Haruna dencɛ min kan k'a kɛ sarakalasebagaw kuntigi ye
a nɔ ra, o fana ka kan ka o saraka kelen le bɔ. O saraka ka kan ka jɛni Matigi Ala ɲa
kɔrɔ k'a ban pewu. O ye sariya wuribari le ye.
16 «Sarakalasebagaw ta siman sarakaw bɛɛ ka kan ka jɛni k'a ban pewu; foyi man
kan ka domu a ra.»

Jurumunyafa saraka ta sariyaw

17 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
18 «A fɔ Haruna ni a dencɛw ye ko jurumunyafa saraka ta sariyaw flɛ nin ye: Saraka
jɛnita bɛ kannatigɛ yɔrɔ min na, jurumunyafa saraka ka kan ka kannatigɛ o yɔrɔ le ra,
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu saraka lo, min saninyanin lo kosɛbɛ.
19 «Sarakalasebaga min bɛ jurumunyafa saraka lase Matigi Ala ma, ale le bɛ se ka o
saraka domu. A ye a domu yɔrɔ saninman* na, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* lu kɔnɔ.
20 Ni sarakasogo ka maga fɛn o fɛn na, o bɛ saninya ka bla danna Ala ye. Ni a jori sera
fani o fani ma, a sera fani yɔrɔ min ma, aw ye o yɔrɔ ko yɔrɔ saninman dɔ ra.
21 A sogo tobira bɔgɔdaga min kɔnɔ, kɔ fɛ, o bɔgɔdaga ka kan ka ci. Ni siranɛgɛ daga
lo, a ye a jɔsi kosɛbɛ, k'a sɛnɛnko ji ra.
22 Sarakalasebaga ta den cɛmanw dɔrɔn le bɛ se k'a sogo domu, sabu a saninyanin lo
kosɛbɛ.
23 «Nka o bɛ don ni jurumunyafa saraka min o min jori dɔ ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
kɔnɔ ka taga jurumun kafari yɔrɔ saninman kɔnɔ, o saraka si sogo man kan ka domu.
A ka kan ka jɛni k'a ban tasuma ra le.»

7

Hakɛbɔ saraka ta sariyaw

1 «Ayiwa, hakɛbɔ saraka ta sariyaw flɛ nin ye: Saraka saninyaninba lo.
2 «Saraka jɛnita bɛ kannatigɛ yɔrɔ min na, hakɛbɔ saraka ka kan ka kannatigɛ o yɔrɔ
le ra. O kɔ, sarakalasebaga ye a jori seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k'a lamini.
3 A ye a turumanyɔrɔw bɛɛ kɛ saraka ye ka o di Matigi Ala ma, ani a kukala, ani a
kɔnɔnɔ turu bɛɛ,
4 ani a kɔkiri fla ni a turumanyɔrɔw bɛɛ, ani a biyɛn; a ye o ni kɔkiriw tigɛ.

---

* **6:11 6.11** Kitabu dɔw kɔnɔ a fɔra ko: o tigi bɛ halaki, walama ko: o tigi ka kan ka saninya.

5 Sarakalasebaga ye o bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn kan. Hakɛbɔ saraka lo min jɛnina tasuma
ra Matigi Ala ye.
6 Sarakalasebaga ta den cɛmanw dɔrɔn le bɛ se k'a sogo domu; nka o ka kan k'a domu
yɔrɔ saninman* le ra, sabu a saninyanin lo kosɛbɛ.
7 «Jurumunyafa saraka ta sariya ni hakɛbɔ saraka ta sariya bɛɛ ye kelen ye; a bɛɛ ye
sariya kelen ye. Sarakalasebaga min bɛ jurumun kafari, o saraka sogo bɛna kɛ ale ta le
ye.
8 Sarakalasebaga min ka mɔgɔ dɔ ta saraka jɛnita lase Matigi Ala ma, o saraka gbolo
bɛ kɛ o sarakalasebaga yɛrɛ ta ye.
9 Siman saraka o siman saraka, ni a kɛra ko o saraka jɛnina burujɛnigba le kɔnɔ o,
walama ni a yiranna pɔli le kɔnɔ o, walama ni a yiranna faga le kɔnɔ o, sarakalasebaga
min k'a lase Ala ma, o siman saraka bɛ kɛ ale ta le ye.
10 Siman saraka o siman saraka, ni a nɔɔnina turu le ra, walama ni a jalan lo, o ye
sarakalasebaga Haruna ni a dencɛw bɛɛ ta le ye, dɔ ma bɔ dɔ ra.»

Ninsɔndiya saraka ta sariyaw

11 «Ninsɔndiya saraka min bɛ bɔ ka di Matigi Ala ma, o ta sariyaw flɛ nin ye:
12 «Ni mɔgɔ dɔ ko a bɛ ninsɔndiya saraka bɔ, k'a kɛ ɲumanlɔn saraka le ye, a ye buru
tururaman misɛnmanw fara o barakalari saraka kan, funufɛn kana kɛ a ra, ani ŋɔmi; a
ye turu kɛ ŋɔmi kan, nka funufɛn kana kɛ a ra; ani buru min kɛra ni mugu tɛntɛnnin
tururaman ye.
13 A ka o ninsɔndiya saraka min kɛ ɲumanlɔn saraka ye, a ka kan ka burufununin dɔ
fana fara o saraka kan k'a di.
14 A ye burukun kelen kelen bɔ o sarakafɛnw bɛɛ ra ka o kɔrɔta san fɛ, ka o di Matigi
Ala ma. Sarakalasebaga min ka ninsɔndiya saraka jori seriseri sarakajɛnifɛn kan, o
buruw bɛna kɛ ale ta le ye.
15 Ninsɔndiya saraka min kɛra ɲumanlɔn saraka ye, o saraka sogo bɛɛ ka kan ka domu
a bɔlon yɛrɛ ra; a dɔ man kan ka si.
16 «Ni sarakabɔbaga ta saraka ye dajurudafa saraka le ye, walama ni a yɛrɛ diyanya
saraka lo, a bɛ o saraka di Matigi Ala ma lon min na, a sogo ye domu o lon yɛrɛ ra. Ni
a tɔ ka to, a ye a domu o lon dugusagbɛ.
17 Nka ni sogo tɔ belen ka to tuun a dugusagbɛ flanan, a ye o jɛni tasuma ra k'a ban.
18 Ni mɔgɔ min ka sarakasogo domu fɔ a tere sabanan, o tigi ta saraka tɛna mina. O
saraka kɛra gbansan le ye, sabu a sogo kɛra fɛn haramunin le ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o
sogo domu, o hakɛ bɛ o tigi kan.
19 Ni fɛn saninyabari dɔ magara sarakasogo min na, o sogo man kan ka domu tuun.
O ka kan k'a jɛni. Ni o tɛ, mɔgɔ minw saninyara, olugu le ka kan ka sarakasogo domu.
20 Nka ni mɔgɔ min ka Matigi ta ninsɔndiya saraka domu k'a sɔrɔ a ma saninya, o tigi
ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli jamanadenw na.
21 Ni mɔgɔ min magara fɛn saninyabari dɔ ra fana, ni a kɛra mɔgɔ saninyabari dɔ
le ye o, walama bɛgan o, walama fɛn saninyabari dɔ wɛrɛ o, ni o tigi ka Matigi Ala ta
ninsɔndiya saraka domu, o tigi ka kan ka faran ka bɔ a ta jamana mɔgɔw cɛ ra.»

Sogo turu ni jori ta sariya

22 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
23 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k'a fɔ o ye ko o man kan ka sogo turu domu. Ni a kɛra
misi le ye o, walama saga o, walama ba o, o man kan ka o si turu domu.
24 Ni a kɛra ko aw ka bɛgan dɔ su le ye, walama ni wara dɔ le k'a faga, aw bɛ se ka o
turu kɛ ka mako wɛrɛ ɲa, nka aw man kan k'a domu.
25 «Sarakasogo turu minw bɛ jɛni tasuma ra k'a kɛ saraka ye Matigi Ala ye, ni mɔgɔ
o mɔgɔ ka o domu, o tigi ka kan ka faran ka bɔ a ta jamana mɔgɔw cɛ ra.
26 «Ni aw ka taga sigi jamana o jamana ra, aw kana kɔnɔ walama bɛgan si jori domu.
27 Ni mɔgɔ min ka o fɛnw dɔ jori domu, o tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli
jamanadenw na.»

Sarakalasebagaw ninyɔrɔw

28 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
29 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ko ni dɔ b'a fɛ ka ninsɔndiya saraka bɔ Matigi Ala ye,
Matigi ninyɔrɔ ye min ye o saraka ra, a ye o di.
30 Min ka kan ka jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, a yɛrɛ ye na ni o ye. A ye na ni a
turumanyɔrɔw ni a disi ye; a ye o disi fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
31 Sarakalasebaga ye a turu jɛni sarakajɛnifɛn kan; nka disi bɛ kɛ Haruna ni a dencɛw
ta ye.

32 «Aw ta ninsɔndiya sarakaw ra, aw ka kan ka kininboroyanfan woto fana tigɛ ka o
di sarakalasebaga ma.
33 Haruna dencɛ min bɛna ninsɔndiya saraka jori ni a turu lase Matigi Ala ma,
kininboroyanfan woto bɛ kɛ ale ta le ye.
34 O ra, Izirayɛlimɔgɔw bɛ ninsɔndiya saraka minw bɔ, disi min bɔra o saraka ra k'a
fifa, ani a woto min dira Ala ma, ne ka o di sarakalasebaga Haruna ni a dencɛw le ma,
sabu o le bɛna kɛ olugu ninyɔrɔ ye wagati bɛɛ.
35 «O ninsɔndiya saraka min turu jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye, o disi ni o woto min
bɔra o saraka ra, o le bɛ kɛ Haruna ni a dencɛw ta ye, ni i nana o mun lon min na ni
turu saninman* ye, ka o sigi sarakalasebagaya ra.
36 Ni i nana o mun lon min na, Matigi Ala k'a fɔ ko Izirayɛlimɔgɔw ye o le di o ma. O
ye sariya wuribari le ye o ni o ta duruja nataw bɛɛ fɛ, wagati bɛɛ.
37 «Ayiwa, sarakaw ta sariyaw le ye nin ye; saraka jɛnita, ani siman saraka, ani
jurumunyafa saraka, ani hakɛbɔ saraka, ani sarakalasebagaw ta saninyari saraka, ani
ninsɔndiya saraka.»
38 Matigi Ala ka o ciw le fɔ Musa ye Sinayi kuru kan, kongokolon kɔnɔ, lon min na a
k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye saraka bɔ ale ye.

8

Haruna ni a dencɛw sigira sarakalasebagaya ra

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Na ni Haruna ni a dencɛw ye, ani o ta fani saninmanw, ani turu saninman*, ani
misitoran min bɛna kɛ o ta jurumunyafa saraka ye, ani sagajigi fla, ani burufunubariw
bɛ segi min kɔnɔ.
3 Izirayɛli jama bɛɛ lajɛn fana Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.»
4 Matigi Ala ka min fɔ, Musa ka o kɛ. A ka jama bɛɛ lajɛn Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda
ra.
5 Musa k'a fɔ jama ye ko: «Matigi Ala ka ci min fɔ, ne bɛna o le kɛ bi.»
6 A ka Haruna ni a dencɛw lana; a ka o ko ni ji ye.
7 O kɔ, Musa ka forokiyasurun don Haruna ra, ka cɛsirinan kɛ k'a cɛsiri, ka forokiyajan
fana don a ra, ka saninderege la o kan, ka saninderege cɛsirinan kɛ ka saninderege cɛsiri.
8 A ka disirafɛn siri a disi ra, ka Urimi ni Tumimi* don disirafɛn na.
9 A ka jalamugu fugula biri a kun na, ka tennasanin tagamasiyɛn saninman siri o kan,
a ten na, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na.
10 O kɔ, Musa ka turu saninman* seriseri Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ
kan, ka o saninya ka o bla danna Ala ye.
11 A ka dɔ seriseri sarakajɛnifɛn kan siŋaga wolonfla, ani a minanw bɛɛ, ani minanba
ni a siginan, ka o bɛɛ saninya.
12 O kɔ, Musa ka turu saninman* dɔ kɛ Haruna kun na, k'a saninya Ala ta baara kama.
13 A ka Haruna dencɛw fana gbara a yɛrɛ ra, ka olugu fana ta forokiyasurunw don o
ra, ka o ta cɛsirinanw siri o cɛ ra, ka o ta banflaw biri o kun na, i n'a fɔ Matigi Ala tun
k'a fɔ a ye cogo min na.
14 O kɔ, a nana ni jurumunyafa saraka ta misi ye. Haruna ni a dencɛw ka o boro la o
misitoran kun na.
15 Musa ka misi kannatigɛ, k'a jori dɔ ta, k'a borokanden su o ra ka o mun
sarakajɛnifɛn gbanw na, ka o saninya. O kɔ, a ka jori tɔ bɛɛ bɔn sarakajɛnifɛn
dugumayɔrɔ ra, ka sarakajɛnifɛn saninya, ka jurumunw kafari.
16 Musa ka misi boso k'a kɔnɔnɔturu bɛɛ bɔ, ani a biyɛn, ani a kɔkiri fla ni a turu bɛɛ,
ka o bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn kan.
17 Nka misi gbolo ni a sogo tɔ, ani a kɔnɔfɛnw, a tagara o bɛɛ jɛni kɛnɛ ma, fanibonw*
kɔ fɛ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo min na.
18 O kɔ, a nana ni sagajigi kelen ye, min bɛna kɛ saraka jɛnita ye. Haruna ni a dencɛw
ka o boro la sagajigi kun na.
19 Musa k'a kannatigɛ, k'a jori seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k'a lamini.
20 A ka sagajigi boso, k'a tigɛtigɛ, k'a kunkolo ni a sogo ni a turu bɛɛ jɛni.
21 A k'a kɔnɔfɛnw ni a senw ko ni ji ye, ka o ni sagajigi sogo tɔ bɛɛ jɛni sarakajɛnifɛn
kan, ka o kɛ saraka jɛninin ye tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye, i n'a fɔ Matigi
Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.

---

* **8:8 8.8** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ (Bɔri 28.30; Sarakalasebagaw 8.8).

22 O kɔ, a ka sagajigi flanan mina, sagajigi min bɛ kɛ Haruna ni a dencɛw ta saninyari
saraka ye. Haruna ni a dencɛw ka o boro la o sagajigi kun na.
23 Musa k'a kannatigɛ, k'a jori dɔɔnin ta, ka o mun Haruna kininboroyanfan toro
nunkun na, ani a kininboroyanfan borokandenba, ani a kininboroyanfan senmandenba.
24 O kɔ, a ka Haruna dencɛw fana gbara a yɛrɛ ra, ka jori dɔ mun olugu
fana kininboroyanfan toro nunkun na, ani o kininboroyanfan borokandenba, ani o
kininboroyanfan senmandenba. O kɔ, a ka jori tɔ seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan
k'a lamini.
25 A ka sagajigi boso, k'a turu bɔ, ani a kukala, ani a kɔnɔnɔturu, ani a biyɛn, ani a
kɔkiri fla ni a turu, ani a kininboroyanfan woto;
26 burufunubari minw tun blara segi kɔnɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka burukun kelen ta o
ra, ani buru turuman kelen ni ŋɔmikun kelen. A ka o fara sogo turu ni a kininboroyanfan
woto kan.
27 A ka o fɛnw bɛɛ don Haruna ni a dencɛw boro, o ka o fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
28 O kɔ, a ka o fɛnw mina o boro, ka o jɛni ni saraka jɛnita ye sarakajɛnifɛn kan. O
kɛra Haruna ni a dencɛw ta saninyari saraka ye. Saraka jɛninin lo tasuma ra, min kasa
ka di Matigi Ala ye.
29 O kɔ, Musa ka o sagajigi disi ta k'a fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O disi kɛra Musa yɛrɛ
ninyɔrɔ ye o saninyari saraka ta sagajigi ra, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo
min na.
30 Musa ka turu saninman* dɔ ta, ani jori min tun bɔnna sarakajɛnifɛn kan; a ka o
seriseri Haruna ni a ta faniw kan, ani a dencɛw ni o ta faniw. A kɛra ten, Haruna ni a
dencɛw ni o ta faniw bɛɛ saninyara ka bla Matigi Ala ta baara kama.
31 Musa k'a fɔ Haruna ni a dencɛw ye ko: «Aw ye sagajigi flanan sogo tobi
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra. Aw ka kan k'a domu o yɔrɔ le ra, Matigi Ala ɲa
kɔrɔ; sarakalasebagaw ta saninyari saraka tun bɛ segi min kɔnɔ, buru minw bɔra o segi
kɔnɔ, aw ye o fana domu. Aw ye a domu Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, i n'a fɔ ne
k'a fɔ aw ye cogo min na.
32 Ni o sogo, walama ni o buru tɔ ka si, aw ye o tɔ jɛni k'a ban pewu.»
33 Musa k'a fɔ Haruna ni a dencɛw ye tuun ko: «Aw ye to Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda
ra ka se fɔ tere wolonfla, fɔ ka taga aw ta saninyari lonw dafa; sabu tere wolonfla le bɛ
dafa, aw bɛ sɔrɔ ka saninya ka don sarakalasebagaya ra.
34 Min kɛra bi, Matigi Ala le ka o bɛɛ fɔ. O kɛra janko aw ta jurumunw bɛɛ ye kafari.
35 O ra, aw ye to Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra su ni tere, fɔ tere wolonfla, ka Matigi
Ala ta kokɛtaw dafa; ni o tɛ, aw bɛ sa. Matigi Ala ka o le fɔ ne ye.»
36 Ayiwa, Matigi Ala tun ka ci minw don Musa da ra k'a lase Haruna ni a dencɛw ma,
o ka o bɛɛ kɛ.

9

Sarakalasebagaw ka o ta baara damina

1 Ayiwa, sarakalasebagaw ta saninyari tere seeginan lon na, Musa ka Haruna ni a
dencɛw ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ wele.
2 A k'a fɔ Haruna ye ko: «Misitoran kelen kɛ i yɛrɛ ta jurumunyafa saraka ye, ka
sagajigi kelen kɛ i ta saraka jɛnita ye; fiyɛn kana kɛ o si ra. I ye o di saraka ye Matigi
Ala ma.
3 O kɔ, i ye kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k'a fɔ o ye ko o fana ye bakɔrɔnin kelen kɛ o ta
jurumunyafa saraka ye, ka san kelen misiden ni san kelen sagajigi kɛ o ta saraka jɛnita
ye. Fiyɛn kana kɛ o si ra.
4 O ye na ni misitoran kelen ye fana, ani sagajigi kelen, ka o kɛ ninsɔndiya saraka ye,
ka o di Matigi Ala ma; ka mugu dɔ nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman saraka ye ka o fara o
kan; sabu Matigi Ala bɛna a yɛrɛ yira aw ra bi.»
5 Ayiwa, Musa ka bɛgan minw ko fɔ, mɔgɔw nana ni o bɛganw ye Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon* donda ra. Jama bɛɛ nana, ka na lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
6 Musa ko: «Matigi Ala ko aw ye nin sarakaw bɔ, janko ale ye a ta nɔɔrɔ yira aw ra
bi.»
7 Musa k'a fɔ Haruna ye ko: «Gbara sarakajɛnifɛn na ka i ta jurumunyafa saraka ni i
ta saraka jɛnita bɔ, ka i yɛrɛ ta jurumunw kafari, ani jama ta jurumunw. O kɔ, i ye jama
bɛɛ ta saraka bɔ fana ka o ta jurumunw kafari, i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ cogo min na.»
8 Ayiwa, Haruna gbarara sarakajɛnifɛn na; a ka misitoran kannatigɛ, ka o kɛ a yɛrɛ ta
jurumunyafa saraka ye.

9 A dencɛw ka o jori dɔ ta ka o di a ma; a k′a borokanden su jori ra, ka o jori dɔ kɛ
sarakajɛnifɛn gbanw kan. O kɔ, a k′a tɔ bɔn sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ ra.
10 A ka o jurumunyafa saraka turu ni a kɔkiri fla ni a biyɛn jɛni sarakajɛnifɛn kan, i
n′a fɔ Matigi Ala k′a fɔ Musa ye cogo min na.
11 Nka a sogo tɔ ni a gbolo, a tagara o jɛni kɛnɛ ma Izirayɛlimɔgɔw ta fanibonw* kɔ
fɛ.
12 O kɔ, Haruna ka saraka jɛnita fana kannatigɛ. A dencɛw ka o jori dɔ ta ka o di a
ma. A ka o seriseri sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k′a lamini.
13 O ka o sarakasogo tigɛtigɛ ka o di Haruna ma, ani a kunkolo; a ka o jɛni sarakajɛnifɛn
kan.
14 A k′a kɔnɔfɛnw ni a senw kɔ, ka olugu jɛni sarakajɛnifɛn kan ni saraka jɛnita ye.
15 O kɔ, Haruna ka jama bɛɛ ta saraka fana lase Ala ma. Mɔgɔw tun nana ni bakɔrɔnin
min ye ka na o kɛ o ta jurumunyafa saraka ye, a ka o mina, k′a kannatigɛ, k′a di saraka
ye Matigi Ala ma, i n′a fɔ a tun k′a yɛrɛ ta kɛ cogo min na.
16 A ka jama ta saraka jɛnita mina, misiden ni sagaden, ka o kɛ saraka ye, i n′a fɔ a
tun latigɛra cogo min na.
17 A ka siman saraka ta, ka boro ɲa kelen cɛ o ra ka o kɛ sɔgɔmada ta saraka jɛnita
kan, ka o jɛni sarakajɛnifɛn kan.
18 O kɔ, jama tun nana ni misitoran ni sagajigi min ye, ka o kɛ o ta ninsɔndiya saraka
ye, Haruna ka o kannatigɛ. A dencɛw ka o jori dɔ ta ka o di a ma; a ka o seriseri
sarakajɛnifɛn fan bɛɛ kan k′a lamini.
19 O ka o misitoran ni o sagajigi turumanyɔrɔw, ni o kukalaw, ni o kɔnɔnɔ turuw, ni o
kɔkiriw ni o biyɛnw bɔ o ra,
20 ka o fara disiw kan. Haruna ka o turuw jɛni sarakajɛnifɛn kan.
21 A ka disiw ta, ani kininboro wotow, ka o fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n′a fɔ Musa tun
k′a fɔ cogo min na.
22 Ayiwa, Haruna ka o jurumunyafa saraka, ni o saraka jɛnita, ni o ninsɔndiya saraka
bɔ ka ban tuma min na, a k′a boro lawuri ka dugawu kɛ jama bɛɛ ye. O kɔ, a jigira ka
bɔ sarakajɛnifɛn kɔrɔ.
23 Musa ni Haruna donna ɲɔgɔn fɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ. O bɔra minkɛ, o ka
dugawu kɛ jama bɛɛ ye. O kɔ, jama bɛɛ ka Matigi Ala nɔɔrɔ ye.
24 Tasuma dɔ bɔra san fɛ, Matigi Ala fɛ, ka na saraka jɛnitaw ni sogo turuw bɛɛ jɛni
sarakajɛnifɛn kan. Jama bɛɛ ka o ye minkɛ, o ka kule ci, ka o ɲa biri dugu ma, ka Matigi
Ala bato.

10

Nadabu ni Abihu ka kojugu min kɛ

1 Haruna dencɛ minw ye Nadabu ni Abihu ye, lon dɔ olugu ka o ta wusunan dagaw
ta, ka takami kɛ a kɔnɔ, ka wusunan kɛ a kan; o ka wusunan don Matigi Ala ɲa kɔrɔ ni
tasuma dɔ ye, min tun bɔra yɔrɔ wɛrɛ ra*, k′a sɔrɔ o ma bɛn ni Matigi Ala ta kuma ye.
2 A kɛra ten minkɛ, Matigi Ala ka tasuma lajigi o mɔgɔ fla kan, ka o jɛni ka o faga o
yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.
3 Musa k′a fɔ Haruna ye o le ra ko: «Matigi Ala yɛrɛ tun ka kankari la aw ye nin ko
ra; a ko: ‹Ne b′a fɛ ko ne ta sarakalasebaga minw bɛ ne ta baara kɛ, olugu ye ne ta
saninmanya jate, ka bonya la ne kan mɔgɔw bɛɛ ɲa na.› »
Haruna jera, a ma kuma.
4 Musa ka Haruna facɛ balemacɛ Uziyɛli dencɛw wele, minw ye Misahɛli ni Elisafan
ye, k′a fɔ o ye ko: «Aw ye taga aw balemacɛw suw ta ka bɔ yɔrɔ saninman* kɔnɔ, ka
taga ni o ye kɛnɛ ma, fanibonw* kɔ fɛ.»
5 Olugu gbarara o suw ra; o ka o ta forokiyasurunw to o kana ka o ta ka taga ni o ye
fanibonw kɔ fɛ, i n′a fɔ Musa k′a fɔ o ye cogo min na.
6 Musa k′a fɔ Haruna ni a dencɛ fla Elehazari ni Itamari ye, ko: «Aw kana aw kunsigi
ɲagaminin to, walama ka aw ta faniw faran nin ko kosɔn; ni o tɛ, aw fana bɛna sa;
Matigi Ala ta dimi bɛna se jama fana ma. Matigi Ala ka minw jɛni ka o faga, aw balemaw
Izirayɛlimɔgɔw le bɛna olugu su kasi.
7 Aw fana kana bɔ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra; ni o tɛ, aw bɛna sa; sabu Matigi
Ala ka aw saninya ka aw bla Ala ta baara kama.»
Musa ka min fɔ, Haruna ni a dencɛw k′a kɛ ten.

Sariya min fɔra duvɛn ko ra

---

* **10:1 10.1** Tasuma min tun bɔra yɔrɔ wɛrɛ ra: Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Sarakalasebagaw 9.2; 16.12; Jateri 17.11.

8 Matigi Ala kumana Haruna fɛ k′a fɔ a ye ko:
9 «Ele ni i dencɛw, ni aw bɛ don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibɔn* kɔnɔ tuma o tuma, aw kana
duvɛn, walama minnifɛn fariman si min; ni o tɛ, aw bɛ sa. O ye sariya wuribari le ye
aw ni aw ta duruja nataw bɛɛ fɛ.
10 Aw kana duvɛn walama minnifɛn fariman dɔ min, janko fɛn minw blara danna Ala
ye, aw ye se ka olugu faranfasi ka bɔ fɛn tɔw ra, ka fɛn saninyaninw faranfasi ka bɔ fɛn
saninyabariw ra fana;
11 ani janko ne ka sariya minw don Musa da ra k′a fɔ aw ye, aw ye se ka Izirayɛlimɔgɔw
karan o ra.»

Sariya min fɔra sarakasogo ko ra

12 Musa k′a fɔ Haruna ni a dencɛ tɔ fla Elehazari ni Itamari ye ko: «Siman saraka
minw jɛnina tasuma ra k′a di Matigi Ala ma saraka ye, o tɔ min tora, aw ye o ta ka o kɛ
buru ye, k′a domu sarakajɛnifɛn kɔrɔ, sabu domunifɛn saninman lo; aw ye a domu, aw
kana funufɛn kɛ a ra.
13 Aw ka kan k′a domu yɔrɔ saninman* dɔ ra. O saraka minw jɛnina Matigi Ala ye, o
saraka tɔ ye ele Haruna ni i dencɛw ninyɔrɔ le ye; Matigi Ala ka o le fɔ ne ye.
14 «Bɛgan disi ni a woto min fana bɔra Izirayɛlimɔgɔw ta ninsɔndiya saraka ra, min
fifara Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw ye o fana domu yɔrɔ saninman dɔ ra. Ele ni i dencɛw
ninyɔrɔ le ye o ye. I denmusow fana bɛ se ka o domu ni aw ye.
15 «Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka na ni o woto ni o disi ye, ani turu minw bɛ jɛni tasuma
ra k′a di saraka ye Matigi Ala ma. Ni bɛgan disi fifara Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ani k′a woto
fana fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, o woto ni o disi bɛna kɛ ele ni i dencɛw ninyɔrɔ ye. O ye
sariya wuribari le ye, i n′a fɔ Matigi Ala k′a fɔ cogo min na.»

Jurumunyafa saraka ta sogo

16 Ayiwa, bakɔrɔnin min kɛra jama ta jurumunyafa saraka ye, Musa ka o ko ɲininka,
k′a ye ko sarakalasebagaw ka o sogo bɛɛ jɛni tasuma ra. Musa dimina Haruna dencɛ fla
kɔrɔ, Elehazari ni Itamari.
17 A ko o ma: «Mun kosɔn aw ma o jurumunyafa saraka sogo domu yɔrɔ saninman*
dɔ ra? O ye fɛn saninyaninba le ye. Matigi Ala ka o di aw ma, ko aw ye jama ta hakɛ bɔ
o kunna, ka o ta jurumun kafari o ye, Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
18 I n′a fɔ a jori ma don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibɔn* kɔnɔ, aw tun ka kan k′a domu yɔrɔ
saninman dɔ le ra, i n′a fɔ ne k′a fɔ aw ye cogo min na.»
19 Haruna ka Musa jaabi ko: «A flɛ, Izirayɛlimɔgɔw ka o ta jurumunyafa saraka ni o
ta saraka jɛnita bɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ bi. Ayiwa, bɔnɔ min ka ne sɔrɔ, ele yɛrɛ ka o lɔn.
Yala bi lon ɲɔgɔn na, ni ne tun ka o jurumunyafa saraka sogo domu, o tun bɛna diya
Matigi Ala ye wa?»
20 Haruna ka min fɔ, Musa sɔnna o ma.

Fɛn saninyaninw ani fɛn saninyabariw ta sariyaw

11

Sogo saninyaninw ani a saninyabariw

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, k′a fɔ o ye ko:
2 «Aw ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko bɛganw bɛɛ ra, aw bɛ se ka minw sogo domu,
3 o ye bɛgan minw sen gbɔgɔrɔ cira fla ye, ani o fana bɛ bin ɲimiko fla kɛ*; aw bɛ se
ka olugu le domu.
4 Nka minw bɛ bin ɲimiko fla kɛ dɔrɔn, walama minw sen gbɔgɔrɔ cira fla ye dɔrɔn,
aw man kan ka olugu domu; o ra, aw man kan ka ɲɔgɔmɛ domu, sabu a bɛ bin ɲimiko
fla kɛ, nka a sen gbɔgɔrɔ ma ci fla ye; aw ye a sogo jate i n′a fɔ sogo saninyabari.
5 Aw man kan ka farawoŋinan domu, sabu a bɛ bin ɲimiko fla kɛ, nka a sen gbɔgɔrɔ
ma ci fla ye; aw ye a sogo jate i n′a fɔ sogo saninyabari.
6 Aw man kan ka sonzannin domu, sabu a bɛ bin ɲimiko fla kɛ, nka a sen gbɔgɔrɔ ma
ci fla ye; aw ye a sogo jate i n′a fɔ sogo saninyabari.
7 Aw man kan ka lɛ domu, sabu a sen gbɔgɔrɔ cira fla ye, nka a tɛ bin ɲimiko fla kɛ;
aw ye a sogo jate i n′a fɔ sogo saninyabari.
8 «Aw kana o fɛnw si sogo domu; aw kana maga hali o su ra. Aw ye o sogo jate i n′a
fɔ sogo saninyabari.»

Jirafɛn saninyaninw ani a saninyabariw

---

* **11:3 11.3** Ka bin ɲimiko fla kɛ: O kɔrɔ ye ko o bɛganw bɛ bin ɲimi, nka o kɔ fɛ, o bɛ o bin kelen lana o da ra tuun k′a ɲimi kosɛbɛ ka sɔrɔ k′a kunu.

9 «Ayiwa, fɛnɲanaman minw bɛ kɔgɔji ra, ani baji ra, ani kɔw ra, aw bɛ se ka o minw
domu, o flɛ nin ye: fara ni jinɔmunan bɛ minw na, aw bɛ se ka olugu le domu.
10 Nka fɛnɲanaman o fɛnɲanaman bɛ ji ra, ni fara ni jinɔmunan tɛ a ra, ni a kɛra
fɛnɲanaman min o min ye, aw ye o haramuya.
11 Aw ye a haramuya, aw kana a sogo domu. Aw ye hali a su haramuya.
12 Jirafɛn o jirafɛn, ni fara ni jinɔmunan tɛ a ra, aw ka kan ka o haramuya.»

Kɔnɔ saninyaninw ani a saninyabariw

13 «Ayiwa, aw ka kan ka kɔnɔ minw haramuya, ani aw man kan ka minw domu, olugu
flɛ nin ye: bɔn, ani dugaba, ani kɔgɔjibɔn,
14 ani kongoduga, ani duga suguya tɔw,
15 ani kankan, ani o kɔnɔ suguya tɔw,
16 ani kɔnɔsogolon, ani gbingbingbɛ, ani jidarakɔnɔ, ani sɛgɛn, ani sɛgɛn suguya tɔw,
17 ani gbingbinfin, ani jɛgɛminakɔnɔ, ani gbingbinba,
18 ani gbingbin fitini, ani kɔnɔdaba, ani dugafin,
19 ani baninkɔnɔ, ani kɔnɔ senjan, ani kɔnɔ kunsigiman, ani tolen[†].»

Fɛnɲanaman saninyaninw ani a saninyabariw

20 «Fɛnɲanaman minw bɛ ni sen naani ye, ani o bɛ wuri san fɛ kaman na fana, aw ye
olugu bɛɛ haramuya.
21 Nka o fɛnɲanamanw bɛɛ ra, minw kɔfɛsenw ka janjan ni o bɛ digi a kan ka pan,
aw bɛ se ka olugu le domu;
22 o kɔrɔ ye ko aw bɛ se ka tɔnba domu, ani gɛrɛn, ani tonwulen, ani tɔnmisɛn, ani o
ɲɔgɔn tɔnw bɛɛ.
23 Nka fɛnɲanaman tɔ min o min bɛ ni sen naani ye, ni o bɛ wuri san fɛ, aw ye o bɛɛ
haramuya.»

Mɔgɔ man kan ka maga fɛn saninyabariw su ra

24 «Ayiwa, ni aw ka o fɛn saninyabariw domu, o bɛ aw lanɔgɔ le. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka
maga hali o fɛnw dɔ su ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
25 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o fɛnw dɔ su ta, o tigi ka kan k'a ta faniw ko; nka a saninyabari
bɛ to fɔ ka taga wula se.
26 «Sogo o sogo, ni a sen gbɔgɔrɔ ma ci fla ye, ani ni a tɛ bin ɲimiko fla kɛ, aw ye o
sogo jate fɛn saninyabari ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga o dɔ su ra, o tigi saninyabari bɛ
to.
27 Sennaanimanfɛn min o min bɛ tagama a sentɛgɛ kan, aw ye o bɛɛ jate fɛn
saninyabari ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga a dɔ su ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka
taga wula se.
28 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o fɛnw dɔ su ta, o tigi ka kan k'a ta faniw ko; o tigi saninyabari
bɛ to fɔ ka taga wula se. Aw ye o fɛnw bɛɛ jate fɛn saninyabariw ye.»

Fɛnɲanaman fofotaw saninyanin tɛ

29 «Fɛnɲanaman minw bɛ fofo o kɔnɔbara kan, aw ka kan ka o minw jate fɛn
saninyabari ye, olugu flɛ nin ye: kongoɲinan, ani sokɔnɔɲinan, ani kaganan suguya
bɛɛ,
30 ani surandɛrɛ, ani sakɛnɛ, ani kogoro, ani basa, ani nɔnsi.
31 Aw ye o fɛnw bɛɛ jate fɛn saninyabariw ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga o fɛn dɔ su
ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
32 Ni o fɛn dɔ su ka ben fɛn o fɛn kan, o fɛn bɛ jate fɛn saninyabari ye. Ni a su benna
minan yiriraman dɔ kɔnɔ, walama fani dɔ kan, walama gbolo dɔ kan, walama bɔrɔ,
walama baarakɛminan fɛn o fɛn, aw ka kan ka o fɛn ko; nka a saninyabari bɛ to fɔ ka
taga wula se; o kɔ, a bɛ sɔrɔ ka saninya.
33 Ni o fɛn su ka ben bɔgɔdaga dɔ kɔnɔ, fɛn o fɛn tun bɛ o bɔgɔdaga kɔnɔ, o bɛ kɛ fɛn
saninyabari ye. Aw ka kan ka o bɔgɔdaga ci.
34 Ni a kɛra ko ji le tun bɛ o bɔgɔdaga kɔnɔ, ni o ji sera domunifɛn o domunifɛn ma, o
domunifɛn bɛ kɛ fɛn saninyabari ye; ni a sera ji minta le ma, o ji minta fana bɛ kɛ fɛn
saninyabari ye.
35 Ni o fɛn saninyabari su ka ben fɛn o fɛn le kan, o fɛn bɛ kɛ fɛn saninyabari ye.
Ni a kɛra burujɛnigba le ye o, walama tobirikɛgba o, aw ka kan k'a ci; sabu a kɛra fɛn
saninyabari le ye. Aw ka kan k'a jate fɛn saninyabari le ye.

[†] **11:19 11.19** Nin kɔnɔw caman tɛ sɔrɔ an ta mara ra yan, o kosɔn an tɛ se ka o bɛɛ tɔgɔ bɛrɛbɛrɛw lɔn k'a fɔ.

36 «Nka ni a fɛn tɔgɔ su ka ben bunun le kɔnɔ, walama kɔlɔn kɔnɔ, o bunun ta ji
walama o kɔlɔn ta ji saninyanin bɛ to. Nka mɔgɔ min bɛ a su labɔ ji ra, o tigi saninyabari
bɛ to.
37 Ni a fɛn tɔgɔ su ka ben siman le kan, siman min bɛna dan, o siman saninyanin bɛ
to fana.
38 Nka ni a kɛra ko ji le tun kɛra o siman kan k'a ɲigi, ni o fɛn dɔ su ka ben a ra, o
tuma aw ka kan ka o siman jate fɛn saninyabari le ye.»

Jufasogo man kan ka domu

39 «Ayiwa, aw bɛ se ka fɛnɲanaman minw sogo domu, ni o dɔ ka jufa, ni mɔgɔ o mɔgɔ
ka maga o su ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
40 Ni mɔgɔ min fana ka o jufasogo dɔ domu, o tigi ka kan k'a ta faniw ko; nka a
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se. Ni mɔgɔ min fana k'a su ta, o tigi ka kan k'a ta
faniw ko; a saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.»

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka o yɛrɛ lanɔgɔ

41 «Fɛn o fɛn bɛ fofo a kɔnɔbara kan, aw ye o bɛɛ haramuya. Aw kana o si domu.
42 Fɛn o fɛn bɛ fofo a kɔnɔbara kan, ani minw bɛ tagama sen naani walama sen caman
kan, aw kana olugu si domu; aw ka kan ka o fɛnw haramuya.
43 Aw kana aw yɛrɛ haramuya o fɛn fofotaw si sababu ra, aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ o
sababu ra, aw kana a to o fɛnw ye aw kɛ mɔgɔ saninyabariw ye.
44 «Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala. Aw ka kan ka saninya, sabu ne saninyanin lo.
O ra, fɛnɲanaman o fɛnɲanaman bɛ fofo, aw kana maga o ra, ka aw yɛrɛ lanɔgɔ ni o
fɛnw ye.
45 Ne le ye Matigi Ala ye; ne le ka aw labɔ Misiran jamana ra, ka kɛ aw ta Ala ye. O
kosɔn aw ye saninya, sabu ne saninyanin lo.
46 «Nin le ye sogow ni kɔnɔw ni jirafɛnw ta sariyaw ye, ani fɛn minw bɛ fofo dugu
ma.
47 Ne ka o fɔ aw ye, janko aw ye se ka fɛn saninyaninw, ani fɛn saninyabariw lɔn ka
o bɔ ɲɔgɔn na, ani ka fɛn domutaw, ani fɛn domubariw fana lɔn ka o bɔ ɲɔgɔn na.»

12

Muso jebagatɔw ta sariya

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye a fɔ o ye, ko ni muso dɔ ka kɔnɔ ta ka jigi dencɛ ra,
o muso saninyabari bɛ to fɔ tere wolonfla, i n'a fɔ ni a ka landa ye, a saninyabari bɛ to
cogo min na.
3 «A jiginin tere seeginan, o ye den kɛnɛsigi.
4 O kɔ, a ka kan ka tere bisaba ni tere saba le kɛ ka sɔrɔ ka saninya pewu, ka bɔ a ta
jebagatɔya ra. Sani o cɛ, a man kan ka maga fɛn saninyanin si ra, a man kan ka don
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* lu kɔnɔ, fɔ ka taga a ta saninyari wagati dafa.
5 «Ni muso jigira musoden le ra, a saninyabari bɛ to fɔ tere tan ni naani, i n'a fɔ ni a
ka landa ye, a saninyabari bɛ to cogo min na. O kɔ, a ka kan ka tere biwɔɔrɔ ni wɔɔrɔ
le kɛ tuun, ka sɔrɔ ka saninya pewu, ka bɔ a ta jebagatɔya ra.
6 «Ayiwa, ni a ta saninyari lonw dafara tuma min na, ni a ka dencɛ le worɔ walama
denmuso, a ye taga ni san kelen sagajigi ye sarakalasebaga fɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
donda ra, ka o kɛ saraka jɛnita ye; ani jɛnɛtugani kelen, walama tugani kelen, ka o kɛ
jurumunyafa saraka ye.
7 Sarakalasebaga bɛna o kɛ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o muso ta jurumunw
kafari. Ni o kɛra, jori min bɔra a fɛ a jigiwagati ra, a bɛ saninya ka bɔ o ra. Ni muso
jigira dencɛ walama denmuso ra, sariya min sigira o ko ra, o le ye nin ye.
8 «Ayiwa, ni muso min ma se ka sagaden sɔrɔ, o bɛ se ka na ni kongotugani fla ye,
walama jɛnɛtugani fitini fla. Kelen ye kɛ saraka jɛnita ye, tɔ kelen ye kɛ jurumunyafa
saraka ye. Sarakalasebaga bɛna o kɛ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka muso ta jurumunw
kafari; ni o kɛra, a bɛ saninya.»

Farikolo ta banaw ta sariyaw

13

Fari birindiri ni warawara ni kurukuruw

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, k'a fɔ o ye ko:

2 «Ni kuru dɔ ka bɔ mɔgɔ dɔ fari ra, walama warawara, walama ni nɔ gbɛman dɔw ka
bɔ a fari ra, k′a kɛ i ko bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o ye taga ni o tigi ye sarakalasebaga
Haruna fɛ, walama Haruna dencɛ sarakalasebaga dɔ fɛ.
3 Sarakalasebaga bɛ o yɔrɔ flɛ a fari ra. Ni a k′a ye ko a yɔrɔ siw gbɛgbɛnin lo, k′a
ye ko a yɔrɔ dunyara dɔɔnin fana, o tuma bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ lo. Ni
sarakalasebaga k′a flɛ ka ban, a y′a fɔ ko o tigi saninyanin tɛ.
4 «Nka ni a yɔrɔ nugunin lo dɔrɔn, k′a gbɛ, ni a ma dunya, ni a siw ma gbɛgbɛ fana,
sarakalasebaga ye o banabagatɔ to a kelen na yɔrɔ dɔ ra fɔ tere wolonfla.
5 A tere wolonflanan, sarakalasebaga ye a flɛ tuun. Ni a k′a ye ko bana ma juguya, ni
a fana ma yɛrɛgɛ a fari yɔrɔ bɛɛ ra, sarakalasebaga y′a to a kelen na yɔrɔ dɔ ra fɔ tere
wolonfla wɛrɛ tuun.
6 Ni o tere wolonfla ka dafa, sarakalasebaga ye a flɛ tuun. Ni a k′a ye ko bana nɔ
tununa dɔɔnin, ni a ma yɛrɛgɛ a fari yɔrɔ bɛɛ ra, o tuma sarakalasebaga ye a fɔ ko o tigi
saninyara, ko warawara dɔrɔn tun lo. Banabagatɔ ye a ta faniw ko; o kɔ, a bɛ saninya.
7 «Nka ni sarakalasebaga k′a flɛ, k′a bla ka taga, ko a kɛnɛyara, ni bana ka taga juguya,
a ka kan ka kɔsegi ka na a yɛrɛ yira sarakalasebaga ra.
8 Sarakalasebaga bɛna a flɛ kokura tuun. Ni a k′a ye ko bana juguyara a fari ra, a ye
a fɔ ko o tigi saninyanin tɛ; bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ lo.»

Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn

9 «Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, ni o dɔ ka mɔgɔ dɔ mina, aw ye taga ni o tigi ye
sarakalasebaga fɛ.
10 Sarakalasebaga ye a tigi flɛ. Ni a k′a ye ko kuru min bɛ a fari ra, ko o gbɛnin lo, k′a
ye fana ko o yɔrɔ siw gbɛgbɛnin lo, ko jori ɲa wulennin lo,
11 o tuma o bana ye bana kɔrɔ le ye a farisogo ra. Sarakalasebaga y′a fɔ ko a saninyanin
tɛ. Sarakalasebaga kana a fɔ ko a bɛ a to a kelen na yɔrɔ dɔ ra tuun, sabu sigiya t′a ra,
a tigi saninyanin tɛ.
12 «Nka ni sarakalasebaga k′a ye ko kurukuruw bɔra a fari yɔrɔ bɛɛ le ra, k′a ta a kun
na ka taga a bla fɔ a sentɛgɛ ra, o tuma sarakalasebaga ye a flɛ ka ɲa kosɛbɛ.
13 Ni a k′a ye ko o bana k′a fari yɔrɔ bɛɛ le mina, a y′a fɔ ko o banabagatɔ saninyanin
lo; a saninyanin lo, sabu a fari gbɛgbɛra dɔrɔn le.
14 «Nka ni jori nana ye a fari ra lon min na, o tuma a saninyanin tɛ.
15 Sarakalasebaga bɛna o joriw flɛ, k′a fɔ ko a saninyanin tɛ. O joriw saninyanin tɛ;
bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ lo.
16 Nka ni jori da nana gbɛ, a ye kɔsegi ka taga sarakalasebaga fɛ.
17 Sarakalasebaga bɛna a flɛ. Ni a k′a ye ko can ra, a fari yɔrɔ minw tun wulenna, ko
olugu gbɛgbɛra tuun, a y′a fɔ ko o bana banna, sabu a fari gbɛra. O tuma a saninyara.»

Farirajoriw

18 «Ayiwa, ni sumuni bɔra mɔgɔ dɔ fari ra, ni a nana kɛnɛya,
19 ni o kɔ kuru gbɛman dɔ nana wuri o sumuni nɔ ra, walama ni o sumuni nɔ nugura,
k′a yɔrɔ gbɛ, walama k′a yɔrɔ wulen, o tigi ye taga a yɛrɛ yira sarakalasebaga ra.
20 Sarakalasebaga bɛna a yɔrɔ flɛ. Ni a k′a ye ko a yɔrɔ dunyara dɔɔnin, ani k′a yɔrɔ
siw gbɛgbɛ, sarakalasebaga y′a fɔ ko o tigi saninyanin tɛ. Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn,
o dɔ le wurira sumuni nɔ ra ten.
21 «Nka ni sarakalasebaga k′a flɛ, k′a ye ko a yɔrɔ siw ma gbɛgbɛ, ni a yɔrɔ ma dunya
fana, ni a nɔ tununa dɔɔnin, sarakalasebaga ye o tigi to a kelen na yɔrɔ dɔ ra fɔ tere
wolonfla.
22 O kɔ, ni a k′a flɛ k′a ye ko bana k′a fari yɔrɔ bɛɛ mina, sarakalasebaga y′a fɔ ko a
saninyanin tɛ. Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ lo.
23 Nka ni a nɔ tora a cogo ra, ni a m′a fari yɔrɔ bɛɛ mina, o tuma, sumuni le jara; a
nɔ dɔrɔn lo. Sarakalasebaga ye a fɔ ko o tigi saninyanin lo.»

Tasumajɛnida

24 «Ni tasuma ka mɔgɔ dɔ jɛni, ni a sumana, nka ni a nɔ gbɛra, walama k′a wulen
dɔɔnin,
25 sarakalasebaga ye a yɔrɔ flɛ. Ni a k′a ye ko o tasumajɛnida yɔrɔ siw gbɛgbɛra, k′a
dunya dɔɔnin, o tuma bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ le daminana o tasumajɛnida
nɔ ra. O ra, sarakalasebaga y′a fɔ ko o tigi saninyanin tɛ.
26 «Nka ni sarakalasebaga k′a flɛ k′a ye ko a yɔrɔ siw ma gbɛgbɛ, ni a yɔrɔ dunyara
dɔɔnin, nka ni a nɔ tununa dɔɔnin, o tuma, sarakalasebaga y′a to a kelen na yɔrɔ dɔ ra
fɔ tere wolonfla.

27 A tere wolonflanan lon, sarakalasebaga ye a flɛ tuun. Ni a k′a ye ko bana juguyara
a fari ra, sarakalasebaga ye a fɔ ko a saninyanin tɛ. Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ
lo.
28 «Nka ni a nɔ tora a cogo ra, ni a m′a fari yɔrɔ bɛɛ mina, ni a nɔ yɛrɛ tununa
dɔɔnin, o tuma tasumajɛnida nɔ dɔrɔn lo. Sarakalasebaga ye a fɔ ko a saninyanin lo,
sabu tasumajɛnida dama lo.»

Kunkolo ni bonbonkun ta kaba

29 «Ni kaba bɔra cɛ walama muso dɔ kun na, walama a bonbonkun na,
30 sarakalasebaga ye o kaba flɛ. Ni a k′a ye ko a nɔ dunyara dɔɔnin, k′a yɔrɔ siw
kɛ fitini fitini nɛrɛmuguman ye, sarakalasebaga y′a fɔ ko o tigi saninyanin tɛ. Kaba lo;
bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ le wurira a kunkolo walama a bonbonkun na.
31 Nka ni a k′a flɛ k′a ye ko a yɔrɔ ma dunya, ko a yɔrɔ siw ma finfin, sarakalasebaga
y′a to a kelen na yɔrɔ dɔ ra fɔ tere wolonfla.
32 A tere wolonflanan lon, sarakalasebaga ye a flɛ tuun. Ni a k′a ye ko kaba m′a fari
yɔrɔ bɛɛ mina, ni a yɔrɔ siw ma kɛ nɛrɛmuguman ye fana, ni a yɔrɔ fana ma dunya,
33 o banabagatɔ ka kan k′a kun walama a bonbosi li. Nka kaba bɛ yɔrɔ minw na, a
kana o li. O kɔ, sarakalasebaga y′a to a kelen na tuun tere wolonfla wɛrɛ.
34 Ni tere wolonfla ka dafa, sarakalasebaga ye a flɛ tuun. Ni kaba ma yɔrɔ bɛɛ mina,
ni a nɔ ma dunya fana, a ye a fɔ ko o banabagatɔ saninyanin lo. A ka kan k′a ta faniw
dɔrɔn le ko; o kɔ, a bɛ saninya.
35 «Nka ni sarakalasebaga ko a saninyara, k′a bla ka taga, ni o kaba tagara juguya, a
ka kan ka kɔsegi ka na janko sarakalasebaga ye a flɛ tuun.
36 Ni a k′a ye ko kaba k′a fari yɔrɔ bɛɛ mina ka ban, kun tɛ a ra tuun ko a y′a flɛ ni o
yɔrɔ siw kɛra nɛrɛmuguman ye, sabu sigiya t′a ra, o tigi saninyanin tɛ.
37 Nka ni sarakalasebaga k′a ye ko bana ma taga ɲa, ni a yɔrɔ siw ka kɛ bɔ ye tuun,
o tuma o kaba kɛnɛyara; o tigi fana saninyara. O tuma sarakalasebaga ye a fɔ ko a
saninyara.»

Bana min bɛ mɔgɔ fari gbɛgbɛ

38 «Ayiwa, ni nɔ gbɛman dɔw ka bɔ cɛ, walama muso dɔ fari ra,
39 sarakalasebaga bɛna o tigi flɛ. Ni a k′a ye ko a yɔrɔ nugunin lo k′a gbɛ dɔɔnin, o
tuma kurukuru dɔrɔn le wurira a fari ra. A saninyanin lo.»

Kunkolo ta sumuni

40 «Ni mɔgɔ dɔ kun cɛmancɛyɔrɔ siw bɛɛ bɔnna, a kun le wulanna; a saninyanin lo.
41 Ni a kun ɲafɛyɔrɔ siw le bɔnna, o tuma a kun ɲafɛyɔrɔ le wulanna dɔrɔn; a
saninyanin lo.
42 «Nka ni kuru dɔ ka bɔ o wulanyɔrɔ ra, ka wulen, ni a kɛra kun cɛmancɛ le ra,
walama tenda ra, o tuma bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o dɔ le bɛ wurira a kun wulanyɔrɔ
ra.
43 Sarakalasebaga ye a yɔrɔ flɛ. Ni a ka kuru dɔ ye a kun wulanyɔrɔ ra min wulenna,
k′a kɛ i ko bana min bɛ mɔgɔ fari cɛn,
44 o tuma i b′a sɔrɔ o bana dɔ lo; a saninyanin tɛ. Sarakalasebaga ye a fɔ ko o bana
min bɛ a kunkolo ra ko o kosɔn a saninyanin tɛ.
45 «Ayiwa, ni o faricɛnbana dɔ bɛ mɔgɔ dɔ ra, o tigi ka kan ka fani faranninw le don.
A ka kan k′a kunsigi ɲagaminin to a kun na. A ye fɛn dɔ kɛ k′a ɲa dugumayɔrɔ datugu,
ka to ka pɛrɛn k′a fɔ ko: ‹Ne saninyanin tɛ! Ne saninyanin tɛ!›
46 A saninyabari bɛna to fɔ ka taga a ta bana ban. O kosɔn a ka kan ka to a danna
kɛnɛ ma fanibonw kɔ fɛ, k′a yɛrɛ mabɔ mɔgɔw ra.»

Nɔ min bɛ bɔ fani walama gbolo ra

47 «Ni sumaya sera fani donta dɔ ma ka nɔ bla a ra, ni a kɛra sagasifani le ye, walama
lɛnfani,
48 walama ni a sera fanimugu dɔ le ma, walama derege dɔ, min ye lɛnfani ye walama
sagasi, walama ni a sera gbolo dɔ le ma, walama fɛn gboloraman dɔ,
49 ni a nɔ kɛra binkɛnɛman, walama wulenman, o tuma o fani walama o gbolo cɛnna
le. O ka kan k′a yira sarakalasebaga ra.
50 Sarakalasebaga ye a nɔ flɛ. O kɔ, a ye o fɛn bla bon kɔnɔ ka da sɔgɔ a da ra fɔ tere
wolonfla.
51 A tere wolonflanan, a ye a nɔ flɛ tuun. Ni a k′a ye ko a nɔ bonyara, o tuma o fani
walama o gbolo cɛnna le. Fɛn saninyabari lo.

52 Sarakalasebaga ka kan k'a jɛni. Ni a kɛra fanimugu le ye, walama derege, min ye
lɛnfani ye, walama sagasi, walama fɛn gboloraman dɔ ye, a ka kan ka a bɛɛ jɛni tasuma
ra, sabu a cɛnna.
53 «Nka ni sarakalasebaga k'a flɛ tere wolonfla kɔ fɛ, k'a ye ko nɔ min tun bɛ o fɛn
na, ko o nɔ ma bonya,
54 o tuma a y'a fɔ ko o ye a ko; o kɔ, a ye a bla bon kɔnɔ ka da sɔgɔ a da ra tuun fɔ
tere wolonfla wɛrɛ.
55 Ayiwa, ni sarakalasebaga nana a flɛ o tere wolonfla kɔ, k'a ye ko nɔ bɛ a cogo ra,
hali ni a nɔ ma bonya, o fɛn saninyanin tɛ. Ni a kɔ le cɛnna o, walama ni a ɲa le cɛnna
o, a ye a jɛni.
56 «Nka ni sarakalasebaga k'a flɛ, k'a ye ko a konin kɔ o nɔ bɔra a ra dɔɔnin, ni a kɛra
fanimugu le ye o, walama a derege o, walama fɛn gboloraman dɔ, a ye o yɔrɔ tigɛ ka bɔ
a ra.
57 «Ayiwa, o kɔ fɛ, ni nɔ nana ye o fani donta ra, walama o fanimugu ra, walama o
derege ra, walama o fɛn gboloraman ra tuun, o tuma a cɛnna le tuun. Aw ye a jɛni
tasuma ra.
58 «Ni nɔ ka kɛ fani o fani na, k'a cɛn, ni a kɛra fanimugu le ye, walama derege,
walama fɛn gboloraman dɔ, ni o k'a ko, ni nɔ bɔra a ra, o ka kan k'a ko tuun. Ni o kɛra,
a bɛ saninya.
59 «Ayiwa, nɔ minw bɛ kɛ fanidontaw ra, ni a kɛra sagasifani le ye o, lɛnfani o, walama
fanimugu, walama derege, walama fɛn gboloraman dɔ, o sariya le ye nin ye. Nin sariyaw
le b'a to aw bɛ se k'a lɔn ko o fɛnw saninyara walama ko o ma saninya.»

14

Banabagatɔ saninyacogo

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, ni o dɔ tun bɛ mɔgɔ dɔ ra, ni a tigi kɛnɛyara, a ta
saninyari ka kan ka kɛ cogo min na, o flɛ nin ye: a fɔlɔ, o ye na ni a ye sarakalasebaga
fɛ.
3 Sarakalasebaga bɛ bɔ ni a ye fanibonw kɔ fɛ, ka taga a flɛ. Ni a k'a ye ko a kɛnɛyara
can ra,
4 a y'a fɔ a ye ko a ye na ni kɔnɔ fla ye, minw ɲanaman lo, a ta saninyari kosɔn, kɔnɔ
minw saninyanin lo, ani sɛdiriyiri, ani jese wulenman, ani izope flaburu.
5 Sarakalasebaga b'a fɔ ko o ye kɔnɔ kelen kannatigɛ, k'a jori kɛ jiɲuman dɔ ra,
bɔgɔdaga dɔ kɔnɔ.
6 O kɔ, sarakalasebaga bɛ kɔnɔ ɲanaman mina, ani sɛdiriyiri, ani jese wulenman, ani
izope flaburu; kɔnɔ min kannatigɛra k'a jori kɛ bɔgɔdaga kɔnɔ, jiɲuman na, a ye o fɛnw
ni kɔnɔ ɲanaman su o jori ra.
7 Banabagatɔ min ka kan ka saninya, a ye a seriseri ale kan siɲaga wolonfla. Ni o
kɛra, sarakalasebaga ye a fɔ ko a saninyara. O kɔ, a ye kɔnɔ ɲanaman bla ka taga kongo
kɔnɔ.
8 «Banabagatɔ min bɛ saninyara, ale ka kan k'a ta faniw ko, k'a fari siw bɛɛ li, k'a
yɛrɛ ko fana ka sɔrɔ ka saninya. O kɔ, a bɛ se ka don dugu kɔnɔ. Nka a ka kan ka tere
wolonfla kɛ ka sɔrɔ ka don a ta fanibon kɔnɔ.
9 A tere wolonflanan, a ye a fari siw bɛɛ li tuun, a kun ni a bonbosi, ani a ɲasiw bɛɛ.
O kɔ, a ye a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko fana. Ni o kɛra, a bɛ sɔrɔ ka saninya pewu.
10 «A tere seeginan, a ye na ni sagaden cɛman fla ye, fiyɛn tɛ minw na, ani sagaden
musoman kelen, min si ye san kelen ye, ani fiyɛn tɛ min na. A ye mugu tɛntɛnnin kilo
kɔnɔntɔn ta ka o nɔɔni turu ra, ani turu litiri tarancɛ.
11 Sarakalasebaga min bɛ saninyari kɛ, ale bɛ taga ni banabagatɔ ni o fɛnw bɛɛ ye
Matigi Ala ɲa kɔrɔ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.
12 Sarakalasebaga ye na ni sagaden cɛman kelen ye, ka o kɛ hakɛbɔ saraka ye, ka turu
litiri tarancɛ fara o kan. A bɛ o saraka fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
13 Jurumunyafa saraka ni saraka jɛnitaw bɛ kannatigɛ yɔrɔ min na, yɔrɔ saninman*
kɔnɔ, a ka kan ka saga kannatigɛ o yɔrɔ le ra. Jurumunyafa saraka ye sarakalasebaga ta
ye cogo min na, hakɛbɔ saraka fana ye a ta ye o cogo le ra; sabu saraka lo min saninyanin
lo kosɛbɛ.
14 «Mɔgɔ min ka kan ka saninya, sarakalasebaga ye hakɛbɔ saraka jori dɔ ta k'a
mun o tigi kininboroyanfan toro nunkun na, ani a kininboroyanfan borokandenba ni a
senmandenba.
15 O kɔ, sarakalasebaga ye turu dɔɔnin kɛ a yɛrɛ numanboro tɛgɛ kɔnɔ,

16 k’a kininboro borokanden su o turu ra a numanboro tɛgɛ kɔnɔ, k’a seriseri siŋaga
wolonfla Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
17 O kɔ, turu tɔ min tora a borotɛgɛ kɔnɔ, a bɛ o mun a tigi kininboroyanfan toro
nunkun na, ani a kininboroyanfan borokandenba ni a senmandenba, a tun kɔnna ka
hakɛbɔ saraka jori mun o yɔrɔ minw na.
18 Ayiwa, turu tɔ min tora sarakalasebaga borotɛgɛ kɔnɔ, a ye o kɛ banabagatɔ kun
na, janko k’a ta jurumun kafari a ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
19 «O kɔ, sarakalasebaga ye jurumunyafa saraka bɔ, janko min bɛ saninyara ka bɔ a ta
bana ra, ka o tigi ta jurumun kafari, k’a saninya. O kɔ, sarakalasebaga ye saraka jɛnita
kannatigɛ;
20 a bɛ o saraka kuturu bɛɛ jɛni ni siman saraka ye, sarakajɛnifɛn kan Matigi Ala ɲa
kɔrɔ. Sarakalasebaga ye a ta jurumun kafari a ye; ni o kɛra, a bɛ saninya.

Banabagatɔ fagantanw saninyacogo

21 «Ayiwa, ni a kɛra ko fɛn tɛ banabagatɔ boro, fɛn minw fɔra, ni o bɛɛ se ma kɛ a ye,
o tuma a ye na ni sagaden cɛman kelen dɔrɔn ye, ka na o kɛ hakɛbɔ saraka ye. O bɛ o
saraka fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o kɛ k’a ta jurumun kafari. A bɛ mugu tɛntɛnnin kilo
saba dɔrɔn ta, ka o nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman saraka ye, ani turu litiri tarancɛ.
22 A ye na ni tugani fla ye, walama jɛnɛtugani fla, ka kaŋa ni a seko ye. Kelen ye kɛ
jurumunyafa saraka ye, tɔ kelen ye kɛ saraka jɛnita ye.
23 «A ta saninyari tere seeginan, a ye na ni o fɛnw bɛɛ ye sarakalasebaga fɛ
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka na a ta saninyari dafa.
24 Sarakalasebaga ye sagaden cɛman ta, ka o kɛ hakɛbɔ saraka ye, ani turu litiri
tarancɛ. A ye o fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
25 O kɔ, a ye hakɛbɔ saraka ta saga kannatigɛ, ka o saraka jori dɔ ta k’a mun
banabagatɔ kininboroyanfan toro nunkun na, ani a kininboroyanfan borokandenba,
ni a senmandenba.
26 Sarakalasebaga ye turu dɔ ta, ka dɔɔnin kɛ a yɛrɛ numanboro tɛgɛ kɔnɔ,
27 k’a kininboroyanfan borokanden su a ra k’a seriseri Matigi Ala ɲa kɔrɔ siŋaga
wolonfla.
28 O kɔ, sarakalasebaga ye o turu dɔɔnin ta ka o mun a tigi kininboroyanfan toro
nunkun na, ani a kininboroyanfan borokandenba ni a senmandenba ra, a tun kɔnna ka
hakɛbɔ saraka jori mun yɔrɔ minw na.
29 Ayiwa, turu tɔ min tora sarakalasebaga borotɛgɛ kɔnɔ, a ye o kɛ a tigi kun na, janko
k’a ta jurumun kafari Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
30 O kɔ, a sera ka na ni tugani minw ye walama jɛnɛtuganiw, sarakalasebaga ye kelen
bɔ o ra,
31 ka o kɛ jurumunyafa saraka ye, ka tɔ kelen kɛ saraka jɛnita ye. A ye o kɛ saraka ye,
ka siman saraka dɔ fara o kan, k’a ta jurumun kafari Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Ni o kɛra, a
bɛna saninya.
32 «Ayiwa, bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, ni o dɔ ka mɔgɔ dɔ mina, ni o tigi kɛnɛyara,
k’a sɔrɔ saraka min yirara, cogo tɛ a boro ka o bɛɛ bɔ, ale bɛ se k’a yɛrɛ saninya cogo
min na, o sariya le ye nin ye.»

Nɔ bɛ bon minw na

33 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ tuun k’a fɔ o ye ko:
34 «Ne bɛna Kanaana jamana min di aw ma k’a kɛ aw ta ye, ni aw tagara se yi tuma
min na, ni ne nana sumaya yɛlɛn aw ta bon kogo kan o jamana ra, ka nɔ bla a ra,
35 o bontigi ye taga sarakalasebaga fɛ ka taga a fɔ a ye ko: ‹Ne ka nɔ dɔ ye ne ta bon
kogo kan, a bɛ i n’a fɔ sumaya le yɛlɛnna a kan.›
36 Sarakalasebaga b’a fɔ a ye ko a ye taga a ta bonkɔnɔfɛnw bɛɛ labɔ kɛnɛ ma, sani
ale ye don ka taga o nɔ flɛ. O ra, fɛn o fɛn tun bɛ bon kɔnɔ, o si tɛ jate fɛn saninyabari
ye. Ni o fɛnw bɛɛ labɔra, sarakalasebaga bɛ don bon kɔnɔ.
37 Ni sarakalasebaga ka o nɔw flɛ, ni a k’a ye ko nɔw kɛra binkɛnɛman, walama
wulenman, k’a yɔrɔ kɛ dinga ye kogo ra,
38 sarakalasebaga bɛ bɔ bon kɔnɔ, k’a fɔ o ye ko o ye bon da sɔgɔ fɔ tere wolonfla.
39 Ni tere wolonfla dafara, sarakalasebaga bɛ kɔsegi ka taga a flɛ tuun. Ni a k’a ye ko
nɔw cayara kogo ra,
40 a ye a fɔ o ye ko sumaya yɛlɛnna bon kabakuru min o min na, ko o ye o bɛɛ labɔ
ka taga o firi dugu kɔ fɛ, yɔrɔ saninyabari dɔ ra;
41 o ye bon kɔnɔnɔyɔrɔ kogo bɛɛ siyan, k’a bɔgɔ cɛ ka taga a firi dugu kɔ fɛ, yɔrɔ
saninyabari dɔ ra.

42 O kɔ, o ye kabakuru wɛrɛw ta ka o don kɔrɔmanw nɔ ra, ka bɔgɔ dɔ wɛrɛ kɛ ka
bon bari.
43 Ayiwa, o kabakuru bɔnin kɔ bon na, k'a kogow siyan, k'a bari kura ye, ni sumaya
belen donna bon na tuun ka nɔ kɛ a ra,
44 sarakalasebaga ka kan ka taga bon flɛ tuun. Ni a k'a ye ko nɔw yɛrɛgɛra ka don
bon kogow ra tuun, o tuma bon cɛnna ka ban le; bon saninyanin tɛ.
45 O ka kan ka o bon ci le, k'a kabakuruw ni a yiriw ni a bɔgɔ bɛɛ cɛ ka taga a firi
dugu kɔ fɛ yɔrɔ saninyabari dɔ ra.
46 «Ayiwa, ka o bon da sɔgɔnin to fɔ tere wolonfla, ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a dayɛlɛ ka don
a kɔnɔ, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
47 Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a da yɛlɛ ka don ka la a kɔnɔ, walama ka domuni kɛ a kɔnɔ, o
tigi ye a ta faniw ko.
48 «Nka bon barinin kɔ, ni sarakalasebaga k'a flɛ k'a ye ko sumaya ma yɛlɛn a kan
tuun ka nɔ bla a ra, o tuma sarakalasebaga ye a fɔ ko o bon saninyanin lo; sabu sumaya
tun ka nɔ minw bla a ra, o bɛɛ banna pewu.
49 O tuma sarakalasebaga ye kɔnɔ fla mina, ani sɛdiriyiri, ani jese wulenman ni izope
flaburu, ka bon saninya ni o ye.
50 A ye kɔnɔ kelen kannatigɛ k'a jori kɛ jiɲuman na bɔgɔdaga dɔ kɔnɔ.
51 A bɛ sɛdiriyiri ta, ani izope flaburu, ani jese wulenman, ani kɔnɔ ɲanaman; kɔnɔ
min kannatigɛra, a ye o fɛnw su o jori ra, ani jiɲuman na, k'a seriseri bon kan siɲaga
wolonfla.
52 O cogo ra, a bɛna o bon saninya ni kɔnɔ jori ye, ani jiɲuman, ani kɔnɔ ɲanaman,
ani sɛdiriyiri, ani izope flaburu ni jese wulenman.
53 O kɔ, a ye kɔnɔ ɲanaman bla, a ye bɔ dugu kɔnɔ ka taga kongo kɔnɔ. A bɛna
jurumun kafari kɛ o cogo le ra ka bon saninya. Ni o kɛra, bon bɛ saninya.
54 «Ayiwa, bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, o sariya le ye nin ye, ani kaba,
55 ani ni sumaya donna fani na, walama bon,
56 ani kurukuruw, ani warawara, ani nɔ gbɛman minw bɛ bɔ mɔgɔ fari ra; o sariyaw
le ye nin ye.
57 O sariyaw le bɛ a yira ni fɛn saninyara walama ni a ma saninya. O banaw ta sariyaw
le ye nin ye.»

15

Cɛw ta saninyabariya

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ,
2 ko o y'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ko: «Ni damajalan ka cɛ mina, k'a kɛ ko nɛɛn bɛ bɔn
a yɛrɛ ma, o nɛɛn bɛ o tigi lanɔgɔ.
3 Ni a kɛra ko o nɛɛn bɛ bɔnna le, walama ni a k'a ta ɲɛgɛnɛkɛyɔrɔ le datugu, ni a
kɛra min o min ye, o tigi ma saninya.
4 O kosɔn ni o tigi ka la fɛn o fɛn kan, walama ni a ka sigi fɛn o fɛn kan, o fɛn bɛ kɛ
fɛn saninyabari ye.
5 Ni mɔgɔ min fana ka maga a ta lanan na, o tigi ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko
fana. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
6 Ni mɔgɔ min ka sigi a sigiyɔrɔ ra, o tigi fana ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ fana
ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
7 Ni mɔgɔ min ka maga o cɛ banabagatɔ ra, o tigi fana ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ
ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
8 Ni a daji ka se mɔgɔ saninyanin min ma, o tigi ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko. A
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
9 Ni a ka sigi kirike o kirike kan ka taga tagama ra, o kirike saninyabari bɛ to.
10 Ni fɛn o fɛn blara banabagatɔ kɔrɔ, a ye la a kan walama a ye sigi a kan, ni mɔgɔ
min ka maga o fɛn na, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se. Ni mɔgɔ min ka o fɛn
ta, o tigi ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
11 Ni banabagatɔ tɛgɛkobari ka maga mɔgɔ o mɔgɔ ra, o tigi ka kan k'a ta faniw ko,
k'a yɛrɛ ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
12 Ni banabagatɔ ka maga bɔgɔdaga min na, o bɔgɔdaga ka kan ka ci. Ni a magara
minan yiriraman dɔ le ra, o ka kan ka ko ni ji ye kosɛbɛ k'a gbɛ.
13 «Ayiwa, ni a nana kɛ ko o cɛ ta nɛɛn tɛ bɔnna tuun, a ka kan ka lɔgɔkun kelen le
kɛ, ka sɔrɔ ka saninya pewu. A ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko ni jiɲuman ye. Ni o
kɛra, a bɛ saninya.

14 A tere seeginan, a ka kan ka jɛnɛtugani fla, walama sokɔnɔtugani fla ɲini, ka taga
ni o ye sarakalasebaga fɛ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.
15 Sarakalasebaga bɛna tugani kelen kɛ jurumunyafa saraka ye, ka tɔ kelen kɛ saraka
jɛnita ye. O cogo ra, sarakalasebaga bɛ a saninya Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka bɔ a ta bana ra.
16 «Ayiwa, ni lawa bɛ bɔn cɛ fɛ, k'a sɔrɔ bana tɛ a ra, a ka kan k'a yɛrɛ ko ka gbɛ. A
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
17 Lawa sera birifani min ma, walama fɛn gboloraman min ma, o ka kan ka ko. A
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
18 «Ni cɛ ni muso ka jɛn ni ɲɔgɔn ye, o fla bɛɛ ka kan ka ko. O saninyabari bɛ to fɔ ka
taga wula se.»

Musow ta saninyabariya

19 «Ni muso bɛ landa ra, a saninyabari bɛ to fɔ lɔgɔkun kelen. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka
maga a ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
20 Ni a ka la fɛn o fɛn kan, walama ni a ka sigi fɛn o fɛn kan a ta landa wagati ra, o
fɛn bɛ kɛ fɛn saninyabari ye.
21 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga a ta lanan na, o tigi ka kan k'a ta faniw ko, k'a yɛrɛ ko. A
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
22 Ni o muso sigira fɛn o fɛn kan, ni mɔgɔ min ka maga o fɛn na, o tigi ka kan k'a ta
faniw ko, k'a yɛrɛ ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
23 Fɛn minw tun bɛ a ta lanan walama a ta siginan kan, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga o
fɛn dɔ ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
24 Ni cɛ min ka jɛn ni o muso ye, k'a to landa ra, muso ta saninyabariya bɛ yɛlɛma o
cɛ fɛ. O cɛ fana saninyabari bɛ to fɔ lɔgɔkun kelen. Ni o cɛ ka la lanan o lanan kan, o
lanan saninyabari bɛ to.
25 «Ni jori ka bɔn muso dɔ fɛ ka tere dama kɛ, k'a sɔrɔ a ta landa wagati tɛ, walama ni
a ta landa wagati le nana janya ka tɛmɛ a cogokɔrɔ kan, o wagati bɛɛ ra, a saninyabari
bɛ to, i n'a fɔ a ta landa wagati ra.
26 Ni a ka la lanan o lanan kan, walama ni a ka sigi siginan o siginan kan, o fana
saninyabari bɛ to, i n'a fɔ a ta landa wagati ra.
27 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga o lanan walama o siginan na, o tigi ka kan k'a ta faniw
ko, k'a yɛrɛ ko fana. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
28 «Ni o jori nana lɔ, muso ka kan ka tere wolonfla kɛ ka sɔrɔ ka saninya tuun.
29 A tere seeginan, a ka kan ka jɛnɛtugani fla, walama sokɔnɔtugani fla ɲini ka taga
ni o ye sarakalasebaga fɛ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.
30 Sarakalasebaga bɛna tugani kelen kɛ jurumunyafa saraka ye, ka tɔ kelen kɛ saraka
jɛnita ye. O cogo ra, sarakalasebaga bɛ a saninya Matigi Ala ɲa kɔrɔ ka bɔ a ta joribɔn
na.
31 «Ayiwa, aw ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko wagati min ni o saninyanin tɛ, o kana
gbara ne Ala ta yɔrɔ saninman* na, janko o Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon min bɛ a yira ko ne
bɛ aw cɛ ra, o kana na o lanɔgɔ o ta saninyabariya kosɔn, k'a to ne ye o faga.
32 «Ayiwa, ni damajalan ka cɛ mina k'a kɛ ko nɛɛn bɛ bɔn a fɛ, walama ni lawa bɛ
bɔn a fɛ k'a sɔrɔ bana tɛ a ra, k'a lanɔgɔ, o sariyaw le ye nin ye;
33 ani ni muso bɛ landa ra, walama ni cɛ ka jɛn ni muso ye k'a sɔrɔ muso saninyabari
lo, o sariyaw le ye nin ye.»

16

Jurumun yafalonba

1 Ayiwa, Haruna dencɛ fla tun sara, sabu olugu tun ka wusunan don ni tasuma min ye
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, o cogo tun ma bɛn ni Matigi Ala ta sariya ye. Ayiwa, olugu ta saya
kɔ fɛ, Matigi Ala kumana Musa fɛ.
2 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «A fɔ i kɔrɔcɛ Haruna ye ko a kana to ka don tuma
bɛɛ yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ, boncɛtigɛfani kɔ fɛ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ni a datugunan bɛ
yɔrɔ min na, ni o tɛ, a bɛna sa; sabu ne bɛ ne yɛrɛ yira aw ra sankaba jamijan ra o kɛsu
datugunan le kunna.
3 Haruna ka kan ka don ne ta yɔrɔ saninman kɔnɔ cogo min na, o ye nin ye: a ka kan
ka misitoran kaɲaman kelen mina ka o kɛ a yɛrɛ ta jurumunyafa saraka ye, ka sagajigi
kelen kɛ a yɛrɛ ta saraka jɛnita ye.
4 A bɛ a ta lɛnfaniw don a yɛrɛ ra, minw ye forokiyasurun ye, ani a kurusi, k'a yɛrɛ
cɛsiri ni a cɛsirinan ye, ka jalamugu fugula gbɛman biri a kun na. A bɛ a yɛrɛ ko fɔlɔ,
ka sɔrɔ ka o fani saninmanw don a yɛrɛ ra.

5 A ka kan ka bakɔrɔnin fla mina Izirayɛli jama fana fɛ ka o kɛ o ta jurumunyafa
saraka ye, ani sagajigi kelen, ka o kɛ o ta saraka jɛnita ye.
6 Haruna ye a ta misitoran mina k'a kɛ saraka ye, k'a yɛrɛ ta jurumun, ani a ta
somɔgɔw ta jurumun kafari.
7 O kɔ, a ye bakɔrɔnin fla mina ka na ni o ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*
donda ra.
8 A ye kara la*, janko k'a lɔn o bakɔrɔnin fla ra, juman le bɛ kɛ Matigi Ala ta ye, ani
juman le bɛ bla ka taga kongo kɔnɔ*.
9 «Ni bakɔrɔnin min ka kɛ Matigi Ala ta ye, Haruna bɛna o mina ka o faga k'a kɛ jama
ta jurumunyafa saraka ye.
10 Bakɔrɔnin min kɛra bakɔrɔnin blata ye, a bɛna o ɲanaman mina k'a lɔ Matigi Ala
ɲa kɔrɔ, ka jurumun kafari ni a ye, k'a gbɛn ka taga kongo kɔnɔ, k'a kɛ bakɔrɔnin blata
ye.
11 «Ayiwa, ni o kɛra, Haruna bɛ a ta misitoran mina, ka o kɛ k'a yɛrɛ ta jurumun ni a
ta somɔgɔw ta jurumun kafari; a ye o misitoran kannatigɛ.
12 O kɔ, a ye wusunandaga dɔ ta, ka takami dɔ cɛ wusunanjɛnifɛn kan, Matigi Ala ɲa
kɔrɔ, ka o kɛ wusunandaga kɔnɔ, ka wusunanmugu boro ɲa fla kɛ minan dɔ kɔnɔ, ka
taga ni o bɛɛ ye boncɛtigɛfani kɔ fɛ yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ.
13 Ni a donna yi, a ye wusunan kɛ takami kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ, janko wusunan sisi
ye wuri ka kɛ jɛŋŋɔgɔnya kɛsu datugunan kan k'a datugu. Ni o kɛra, Haruna tɛna sa.
14 A bɛna misitoran jori dɔ ta, ka taga o seriseri ni a borokanden ye kɛsu datugunan
ɲafɛyɔrɔ kan, a terebɔyanfan na; a ye a borokanden su jori ra tuun k'a seriseri kɛsu
datugunan ɲa fɛ siŋaga wolonfla.
15 «O kɔ, a bɛ Izirayɛli jama ta bakɔrɔnin mina ka o kannatigɛ, ka o kɛ o ta
jurumunyafa saraka ye. A ye taga ni o jori ye boncɛtigɛfani kɔ fɛ. A k'a kɛ cogo min ni
misitoran jori ye, a ye a kɛ o cogo kelen na. A ye jori dɔ seriseri kɛsu datugunan kan,
ka dɔ seriseri a ɲa fɛ.
16 «O cogo ra, Izirayɛlimɔgɔw ka Ala ta yɔrɔ saninmanba lanɔgɔ ni o ta kan-
minabariyaw, ani o ta hakɛkow, ani o ta jurumun minw bɛɛ ye, Haruna bɛ o bɛɛ kafari.
A bɛ fanibon yɔrɔ tɔ bɛɛ fana ta kɛ o cogo ra, sabu o fanibon bɛ o mɔgɔ saninyabariw
le cɛ ra.
17 «Ni Haruna bɛ don yɔrɔ saninmanba kɔnɔ ka taga jurumun kafari wagati min na,
mɔgɔ si man kan ka kɛ fanibon kɔnɔ o wagati ra, fɔ ka taga a bɔ. A bɛ jurumun kafari
kɛ a yɛrɛ ni a ta somɔgɔw ye, ani Izirayɛlimɔgɔw jama bɛɛ lajɛnnin ye.
18 Ni a bɔra, a ye taga sarakajɛnifɛn kɔrɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka taga jurumun kafari
kɛ sarakajɛnifɛn kan. A ye misitoran ni bakɔrɔnin jori dɔ mun sarakajɛnifɛn gbanw bɛɛ
ra.
19 A bɛ jori seriseri sarakajɛnifɛn kan ni a borokanden ye, siŋaga wolonfla, k'a saninya
Izirayɛlimɔgɔw ta hakɛkow ma, k'a bla danna ne ye.
20 «Ayiwa, ni Haruna ka jurumun kafari ka ban, ka yɔrɔ saninmanba ni Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon ni sarakajɛnifɛn saninya, o tuma bakɔrɔnin min bɛ gbɛn ka taga kongo kɔnɔ, a
ye o mina ka na.
21 Haruna ye a boro fla la o bakɔrɔnin kun na; Izirayɛlimɔgɔw ka terenbariyako minw
bɛɛ kɛ, ani o ta hakɛkow, ani o ta jurumunw, Haruna ye o bɛɛ fɔ ka o kunko la bakɔrɔnin
kan. A bɛ o jurumunw bɛɛ kunko la bakɔrɔnin kunna; o kɔ, a bɛ mɔgɔ dɔ bla a ye o
bakɔrɔnin gbɛn ka taga kongokolon kɔnɔ.
22 O bɛ o bakɔrɔnin gbɛn ka taga kongokolon kɔnɔ; ni o kɛra, bakɔrɔnin bɛ taga ni o
ta jurumunw bɛɛ ye kongo kɔnɔ.
23 «O kɔ, Haruna bɛ don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. A tun ka lɛnfani minw don, ka
don yɔrɔ saninman* kɔnɔ, a bɛ o bɔ ka o bla yɔrɔ saninman kɔnɔ yi.
24 A ye a yɛrɛ ko ni ji ye yɔrɔ saninman dɔ ra, ka sɔrɔ k'a ta faniw don. O kɔ, a ye bɔ
ka na a ta saraka jɛnita ni jama ta saraka jɛnita jɛni. A ye a yɛrɛ ta jurumun ni jama ta
jurumun kafari.
25 Bɛgan min kɛra jurumunyafa saraka ye, a bɛ o turu fana jɛni sarakajɛnifɛn kan.
26 «Mɔgɔ min ka bakɔrɔnin gbɛn ka taga kongo kɔnɔ, o tigi ka kan k'a ta faniw ko, k'a
yɛrɛ ko fana, ka sɔrɔ ka don dugu kɔnɔ.
27 «Misitoran ni bakɔrɔnin min kɛra jurumunyafa saraka ye, o donna ni minw jori ye
yɔrɔ saninmanba kɔnɔ ka jurumun kafari, o ka kan ka taga ni olugu ye fanibonw kɔ fɛ,
ka taga o gbolo ni o sogo ni o bo bɛɛ jɛni.

* **16:8 16.8** Bakɔrɔnin min bɛ bla ka taga kongo kɔnɔ: Heburukan na, a sɛbɛra ko Hazazɛli; o kɔrɔ ye ko bakɔrɔnin min bɛ bla ka taga.

28 Ni mɔgɔ min ka o jɛni, o tigi ka kan k’a ta faniw ko, k’a yɛrɛ ko ji ra; o kɔ, a bɛ sɔrɔ
ka don dugu kɔnɔ.
29 «Ayiwa, nin ye sariya wuribari le ye aw fɛ. San karo wolonflanan, o karo tere tan,
aw ka kan ka aw yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ; aw man kan ka baara si kɛ o lon na, aw
Izirayɛlimɔgɔw, ani lonan minw siginin bɛ aw fɛ.
30 Sabu o lon le ra aw ta jurumunw bɛ kafari, ka aw saninya. Ni o kɛra, aw bɛna
saninya ka bɔ aw ta jurumunw bɛɛ ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
31 Aw man kan ka foyi kɛ o lon na; aw ka kan ka nɛnɛkiri, ka aw yɛrɛ majigi Ala ɲa
kɔrɔ. O ye sariya wuribari le ye.
32 «Ayiwa, turu saninman* kɛra sarakalasebaga min kan k’a saninya, k’a sigi
sarakalasebagaya ra a facɛ nɔ ra, ale le bɛ jurumunw kafari; a ka kan ka lɛnfaniw
le don, fani saninmanw.
33 A bɛna jurumun kafari kɛ, ka yɔrɔ saninmanba saninya, ka Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
ni sarakajɛnifɛn saninya, ka sarakalasebagaw ni jama bɛɛ lajɛnnin saninya.
34 «Nin sariya ye sariya wuribari le ye aw fɛ. Aw ka kan ka Izirayɛlimɔgɔw ta
jurumunw bɛɛ kafari o ye siɲaga kelen san o san.»
Ayiwa, Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, Haruna ka o bɛɛ kɛ.

Saninyari ko ta sariyaw

17

Bɛgan fagayɔrɔ ta sariya

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k’a fɔ a ye ko:
2 «A fɔ sarakalasebagaw ye, Haruna ni a dencɛw, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye, ko:
3 Matigi Ala ka min fɔ o le nin ye: ‹Ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ ka misi, walama saga, walama
ba faga dugu kɔnɔ, walama so kɔ fɛ,
4 ni a ma na ni a ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ɲa fɛ ka na a faga o yɔrɔ ra, k’a kɛ saraka
ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ fanibon donda ra, o hakɛ bɛ to o tigi kunna, sabu a kɛra i n’a fɔ
a ka mɔgɔ le faga. O tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli jamanadenw na.
5 O kun ye janko Izirayɛlimɔgɔw kana o ta bɛganw faga kongo kɔnɔ o yɛrɛ ma yi; o
ye na ni a ye sarakalasebaga fɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, ka
na a kɛ ninsɔndiya saraka ye k’a di Matigi Ala ma.
6 Ni o ka o bɛgan faga, sarakalasebaga bɛ a jori seriseri Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn
kan, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra. A bɛ a turu jɛni sarakajɛnifɛn kan. O bɛ kɛ saraka
ye min kasa ka di Matigi Ala ye.
7 O ra, Izirayɛlimɔgɔw si man kan ka taga o ta bɛganw faga kongo kɔnɔ tuun ka saraka
bɔ bakɔrɔnin jinaw ye, ka jɛn ni o jinaw ye ka jurumun kɛ. Nin sariya ye sariya wuribari
le ye Izirayɛlimɔgɔw ni o ta durujaw bɛɛ fɛ.›
8 «O kosɔn i ye a fɔ o ye ko ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan minw siginin bɛ o fɛ,
ni o dɔ ka saraka jɛnita dɔ bɔ, walama saraka suguya wɛrɛ,
9 ni a ma na ni a ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra, ka na o saraka bɔ Matigi Ala ye,
o tigi ka kan ka faran ka bɔ a ta jamana mɔgɔw cɛ ra.»

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka jori domu

10 «Ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan minw siginin bɛ o fɛ, ni o dɔ ka bɛgan dɔ jori
domu, ni a kɛra bɛgan o bɛgan jori ye, ne Ala bɛna wuri o tigi kama, k’a faran ka bɔ a
ta jamana mɔgɔw cɛ ra;
11 sabu fɛŋŋanaman bɛɛ nin bɛ a jori le ra. O kosɔn Matigi Ala k’a fɔ ko aw ta bɛganw
bɛɛ jori ye kɛ sarakajɛnifɛn kan, janko ka aw ta jurumun kafari. Nin min bɛ jori ra, o
le b’a to jori bɛ kɛ ka jurumun kafari.
12 O le kosɔn ne k’a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Aw si man kan ka jori domu. Hali lonan
minw bɛ o fɛ, o si man kan ka jori domu.›
13 «Ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan minw bɛ o fɛ, ni o dɔ ka kongosogo walama
kɔnɔ dɔ mina kongo ra, min bɛ domu, a ka kan ka a jori bɔn dugu ma ka a datugu ni
buguri ye.
14 Sabu fɛŋŋanaman bɛɛ nin ye a jori le ye, jori min b’a ra. O kosɔn ne k’a fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Aw kana fɛŋŋanaman si jori domu; sabu fɛŋŋanaman bɛɛ nin
ye a jori le ye. Mɔgɔ o mɔgɔ k’a domu, o tigi bɛ faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.›
15 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jufasogo, walama wara datɔ domu, ni a kɛra Izirayɛlimɔgɔ ye,
walama lonan, o tigi ka kan k’a ta faniw ko, k’a yɛrɛ ko. A saninyabari bɛ to fɔ ka taga
wula se. O kɔ fɛ, a bɛ sɔrɔ ka saninya.
16 Ni a ma a ta faniw ko, k’a yɛrɛ ko, o hakɛ bɛna bɔ a tigi ra.»

18

Jɛn minw ma daga cɛ ni muso cɛ

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k'a fɔ o ye ko: ‹Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
3 Aw tun bɛ Misiran jamana ra tuma min na aw ka ko minw ye olugu fɛ, aw kana o ladegi. Ne bɛ tagara ni aw ye Kanaana jamana min na fana, aw kana taga o jamana mɔgɔw ta kokɛtaw ladegi. Aw man kan ka o ta landaw ta.
4 Aw ka kan ka ne ta cifɔninw le kɛ, ka ne ta sariyaw sira tagama; sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
5 « ‹Aw ye ne ta sariyaw ni ne ta cifɔninw sira tagama. Ni mɔgɔ min ka o sariyaw sira tagama, o tigi bɛna kisi o le sababu ra; sabu ne le ye Matigi Ala ye.
6 « ‹Ayiwa, aw ra cɛ si man kan ka gbara muso dɔ ra, ka jɛn ni a ye, k'a sɔrɔ a ni o muso bɛɛ ye gbakelenmɔgɔw ye. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
7 « ‹I man kan ka jɛn ni i bamuso ye k'a lebu; sabu i bamuso lo. I man kan ka jɛn ni a ye, ka i facɛ lebu.
8 « ‹I man kan ka jɛn ni i facɛ ta muso dɔ ye fana, ka i facɛ lebu.
9 « ‹I man kan ka jɛn ni i balemamuso ye; ni aw bɛɛ kɛra fa kelen ni ba kelen o, walama ni aw kɛra fa kelen na, nka aw tɛ ba kelen na o, walama ni aw kɛra ba kelen na, nka aw tɛ fa kelen na o, ni aw worora lu kelen kɔnɔ o, walama ni aw ma woro lu kelen kɔnɔ o, i man kan ka jɛn ni a ye.
10 « ‹I man kan ka jɛn ni i mamaden si ye, ka i yɛrɛ lebu.
11 « ‹I man kan ka jɛn ni i facɛ ta muso dɔ ta denmuso ye, sabu i balemamuso lo.
12 « ‹I man kan ka jɛn ni i facɛ kɔrɔmuso, walama ni a dɔgɔmuso dɔ ye, sabu i tɛnɛnmuso lo.
13 « ‹I man kan ka jɛn ni i bamuso kɔrɔmuso walama a dɔgɔmuso ye, sabu i tɛnɛnmuso lo.
14 « ‹I man kan ka i facɛ balemacɛ lebu, ka jɛn ni a muso ye, sabu i tɛnɛnmuso lo.
15 « ‹I man kan ka jɛn ni i buranmuso ye, sabu i dencɛ muso lo. I man kan ka jɛn ni a ye.
16 « ‹I man kan ka jɛn ni i balemacɛ muso ye, ka i balemacɛ lebu.
17 « ‹I man kan ka jɛn ni muso dɔ ye, ka sekɔ ka jɛn ni a denmuso fana ye. I jɛnna ni muso min ye, i man kan ka jɛn ni o muso mamaden si ye; sabu olugu ni o muso bɛɛ ye gbakelenmɔgɔw le ye. Ni mɔgɔ min ka o kɛ, o tigi ka kojuguba le kɛ.
18 « ‹I man kan ka i muso dɔgɔmuso furu, ka jɛn ni a ye, k'a i muso to si ra, ka celiya don o ni ɲɔgɔn cɛ.
19 « ‹I man kan ka gbara muso si ra ka jɛn ni a ye, k'a sɔrɔ a bɛ a ta landa ra, sabu a saninyabari lo.
20 « ‹I man kan ka i mɔgɔɲɔgɔn ta muso ɲini, ka jɛn ni a ye, ka i yɛrɛ lanɔgɔ ni a ye.
21 « ‹I kana sɔn ka i den si di o ye a don tasuma ra, k'a kɛ saraka ye ka Molɔki ta jo sɔn ni a ye. I man kan ka i ta Ala tɔgɔ cɛn o cogo ra, sabu ne le ye Matigi Ala ye.
22 « ‹I man kan ka jɛn ni i cɛɲɔgɔn ye i n'a fɔ cɛ bɛ jɛn ni muso ye cogo min na; o ye ko haramunin le ye.
23 « ‹I man kan ka jɛn ni bɛgan ye, ka i yɛrɛ lanɔgɔ. Muso fana man kan k'a yɛrɛ di bɛgan ma, a ye jɛn ni a ye. O ye kokolonba le ye.
24 « ‹Ayiwa, aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ ni nin kow si ye, sabu ne bɛna siya minw gbɛn ka bɔ aw ɲa, olugu tun ka o yɛrɛ lanɔgɔ ni nin kow bɛɛ le ye.
25 O k'a kɛ ten ka jamana bɛɛ lanɔgɔ. O kosɔn ne bɛna o hakɛ bɔ o ra, k'a to o ta jamana ye o bɛɛ fɔɔnɔ.
26 « ‹O ra aw ka kan ka ne ta cifɔninw, ani ne ta kolatigɛninw bɛɛ sira tagama. Aw Izirayɛlimɔgɔw, walama lonan minw bɛ aw cɛ ra, aw si man kan ka nin ko haramuninw ɲɔgɔn dɔ kɛ;
27 sabu mɔgɔ minw sigira jamana ra ka kɔn aw ɲa, olugu ka nin ko haramuninw ɲɔgɔn le kɛ, ka jamana bɛɛ lanɔgɔ.
28 Ni aw ka o kow ɲɔgɔn kɛ, ka jamana lanɔgɔ, jamana bɛna aw fana fɔɔnɔ, i n'a fɔ minw tun sigira jamana ra aw ɲa, jamana ka olugu fɔɔnɔ cogo min na.
29 « ‹Aw ra ni min o min ka nin ko haramunin ɲɔgɔn dɔ kɛ, ne bɛna o tigi faran ka bɔ a ta jamana mɔgɔw cɛ ra.
30 « ‹Ayiwa, aw ka kan ka ne ta kokɛtaw sira le tagama. Nin ko haramunin minw tun bɛ kɛra jamana kɔnɔ ka sɔrɔ aw ma se yi ban, aw man kan ka o kow si ladegi ka aw yɛrɛ lanɔgɔ, sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.› »

Sariya wɛrɛ minw fɔra Izirayɛlimɔgɔw ye

19

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka saninya

1 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin fɛ k'a fɔ o ye ko: ‹Aw ka kan ka saninya, sabu
ne saninyanin lo, ne Matigi Ala, aw ta Ala.
3 « ‹Aw bɛɛ ye aw fa ni aw ba bonya. Ne ka Nɛnɛkirilon min sigi, aw ka kan ka o jate
fana, sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
4 « ‹Aw kana ɲabɔ batofɛn gbansanw fɛ ka o bato. Aw kana nɛgɛ yeele ka o kɛ batofɛn
dɔ ye k'a bato; sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.› »

Sarakaw ta sariya

5 « ‹Ni aw b'a fɛ ka ninsɔndiya saraka bɔ ne ye, aw y'a kɛ ka kaɲa ni a kɛcogo ye,
janko ne ye aw ta saraka mina.
6 Aw bɛ o saraka di ne ma lon min na, a sogo ka kan ka domu k'a ban o lon yɛrɛ ra.
Ni a tɔ ka si, aw ye o domu o dugusagbɛ. Nka ni a tɔ belen ka to a dugusagbɛ flanan,
aw ye o jɛni tasuma ra k'a ban.
7 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka sarakasogo domu ka taga se fɔ tere saba, o tigi ta saraka tɛ mina,
sabu a sogo kɛra fɛn haramunin ye.
8 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o sogo domu, o hakɛ bɛ o tigi kan; sabu o saraka min dira ne ma,
a ma o jate fɛn saninman ye. O tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli jamanadenw na.› »

Simantigɛ ta sariya

9 « ‹Ayiwa, ni aw nana kɛ aw ta simanw kan ye aw ta jamana ra tuma min na, aw ye
foro kɛrɛfɛyɔrɔ ta simanw to yi, aw kana o kan. Siman minw fana kanbari tora, walama
minw benbenna, aw kana sekɔ ka taga olugu kan tuun.
10 Ni aw bɛ aw ta rɛzɛnmɔ fana bɔ, minw tora tigɛbari ye, walama minw benbenna,
aw kana sekɔ ka taga olugu tɔmɔ. Aw ye o to fagantanw ni lonanw ye; sabu ne le ye
Matigi Ala ye, aw ta Ala.› »

Mɔgɔɲɔgɔn kanuya ta sariya

11 « ‹Aw kana sonyari kɛ; aw kana faninya tigɛ, walama ka aw mɔgɔɲɔgɔn janfa.
12 Aw kana kari gbansan faninya kan ni ne tɔgɔ ye, ka ne tɔgɔ cɛn, sabu ne le Matigi
Ala ye.
13 « ‹Mɔgɔ kana a mɔgɔɲɔgɔn tɔɲɔ. I kana i mɔgɔɲɔgɔn borofɛn bɔsi a ra. I ta
baaraden sara kana si i boro.
14 I kana torogberen nɛni. I kana fɛn bla fiyentɔ ɲa, k'a to a ye talon a ra. I ka kan ka
siran Ala ɲa, sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
15 « ‹Ni i bɛ kiti tigɛ, i ye a tigɛ terenninya kan. I kana jo di fagantan ma a ta fagantanya
kosɔn, i fana kana kiti diya fagama ra a ta fagamaya kosɔn. Ni i bɛ i mɔgɔɲɔgɔn ta kiti
tigɛ, i ye a kɛ can le kan.
16 I kana yaala ka nafigiya kɛ mɔgɔw cɛ ra. I kana seereyajugu fɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta ko
ra min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye; ne le ye Matigi Ala ye.
17 « ‹I kana i balema kɔninya i jusukun na gbansan. Ni a ka ko dɔ le kɛ min man ɲi, i
ye o fɔ a ɲa na k'a gbɛlɛya, janko o kana na i fana jaraki ni a ye.
18 Ni mɔgɔ dɔ ka ko dɔ kɛ i ra, i kana a fɔ ko i bɛ a juru sara. Ni i balema dɔ ka ko dɔ
kɛ i ra min ka i dimi, i kana o ko to i yɛrɛ kɔnɔ. I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i
yɛrɛ, sabu ne le ye Matigi Ala ye.› »

Fɛn minw tɛ suguya kelen ye

19 « ‹Ayiwa, aw ka kan ka ne ta sariyaw sira tagama. Aw ta bɛgan minw tɛ bɛgan
suguya kelen ye, aw kana a to olugu ye jɛn. Siman minw fana tɛ siman suguya kelen
ye, aw kana olugu dan foro kelen kɔnɔ. Fani minw tɛ fani suguya kelen ye, aw kana o
karan ɲɔgɔn na ka o don.› »

Jɔnmuso maminanin ta sariya

20 « ‹Ni cɛ dɔ ka jɔnmuso dɔ mamina, k'a sɔrɔ a m'a kunmabɔ, jɔnmuso matigicɛ fana
m'a labla, ni cɛ wɛrɛ nana jɛn ni o muso ye, o tigi ka kan ka warida dɔ sara. Nka o man
kan ka o faga, sabu jɔnmuso tun ma kunmabɔ, a tun tɛ a yɛrɛ ta ye fana.
21 O cɛ ye na ni sagajigi kelen ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, a ta hakɛ kosɔn,
ka na o di Matigi Ala ma hakɛbɔ saraka ye a ta hakɛ kosɔn.
22 Sarakalasebaga bɛna a ta jurumun kafari ni o hakɛbɔ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
Cɛ ta jurumun bɛna yafa a ma.› »

Yiridenw ta sariya

23 « ‹Ayiwa, ni aw tagara se Kanaana jamana ra tuma min na, ni aw ka yiri suguya
caman turu, minw bɛ den, aw ka kan ka o yiriw denw jate i n’a fɔ yiriden saninyabariw,
fɔ san saba; fɔ ka taga o san saba dafa, aw man kan ka o yiridenw domu.
24 A san naaninan, o yiriw bɛna den minw kɛ, o denw bɛɛ bɛna bla danna ne ye; aw
bɛna ɲanagbɛ dɔ kɛ o yiridenw ko ra, ka ne bonya.
25 A san loorunan le ra, aw bɛ se ka o yiridenw domu. O cogo ra, aw ta yiriw bɛna
den caman kɛ aw ye san o san. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.› »

Lagbɛri ni josɔn ta sariya

26 « ‹Aw kana jufasogo domu. Aw kana subagaya kɛ, aw kana lagbɛri kɛ.
27 Aw kana aw kun li, ka si dɔ to aw kun cɛmancɛ ra. Aw kana aw bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw
dama li.
28 Ni mɔgɔ ka sa aw fɛ, aw kana aw fari cici ni muru ye ko mɔgɔ sara aw fɛ. Aw kana
aw fari ɲɛgɛnɲɛgɛn. Ne le ye Matigi Ala ye.
29 « ‹Aw kana jɛn siri ni josɔnbagaw ye ka aw denmusow bla jatɔya ra ni o ye, ka o
lebu; ni o tɛ, jamana bɛɛ bɛna na ɲabɔ o jow fɛ, ka kojugu caya jamana kɔnɔ.
30 Ne ka Nɛnɛkirilon* minw fɔ aw ye, aw ka kan ka o lonw jate; aw ka kan ka bonya
la ne ta batoyɔrɔ saninman kan fana. Ne le ye Matigi Ala ye.
31 « ‹Minw b’a fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, ka lagbɛri kɛ, aw kana taga olugu fɛ ko aw
bɛ taga lagbɛri kɛ. Ni aw ka o kɛ, aw bɛna aw yɛrɛ lanɔgɔ. Ne le ye Matigi Ala ye, aw
ta Ala.› »

Mɔgɔkɔrɔbaw ni lonanw ta sariya

32 « ‹Aw ye wuri ka lɔ mɔgɔkɔrɔba kunsigigbɛtigi ɲa kɔrɔ; aw ye mɔgɔkɔrɔba bonya
kosɛbɛ. Aw ye siran aw ta Ala ɲa; ne le ye Matigi Ala ye.
33 « ‹Ni lonan dɔ ka na sigi aw ta jamana ra, aw kana a jɔnyamina.
34 Aw ye lonanw minako ɲa, k’a kɛ i n’a fɔ aw yɛrɛ dɔ lo. Aw ye o kanu k’a kɛ i n’a fɔ
o ye aw dɔ le ye, sabu aw fana tun ye lonanw le ye Misiran jamana ra. Ne le ye Matigi
Ala ye, aw ta Ala.› »

Jago ta sariya

35 «Aw kana mɔgɔ tɔɲɔ jago ra. Ni aw bɛ fiyeere kɛ, ni aw bɛ fɛn suma, aw kana dɔ
bɔ a mɛtɛrɛda ra, walama a kiloda ra, walama a litirida ra.
36 Aw y’a to aw ta sumanikɛnan ye bɛn, a kiloda ye dafa; aw kana dɔ bɔ aw ta
sumanikɛminanw na fana. Ne le Matigi Ala ye, aw ta Ala, min ka aw labɔ Misiran
jamana ra.
37 « ‹Aw ye ne ta sariyaw ani ne ta cifɔninw bɛɛ kɛ, ka tagama ka kaɲa ni o ye, sabu
ne le ye Matigi Ala ye.› »

20

Josɔn ni lagbɛri ta kiti

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k’a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye a fɔ o ye ko: ‹Ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan
minw bɛ ni aw ye, ni o dɔ k’a den di, k’a kɛ ka Molɔki ta jo sɔn, o tigi ka kan ka faga.
Mɔgɔw ye jɛn k’a bon ni kabakuru ye k’a faga.
3 Ne bɛna wuri o tigi kama, k’a faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra, sabu a k’a den dɔ di, ka
Molɔki ta jo sɔn ni a ye minkɛ, a ka ne ta yɔrɔ saninman* le lanɔgɔ, ka ne tɔgɔ saninman
cɛn.
4 Ayiwa, aw jamana mɔgɔw, ni aw ka aw ɲa tugu o ko ɲɔgɔn kan, ni aw ma sɔn k’a
tigi faga,
5 ne yɛrɛ le bɛna juguya a ma kosɛbɛ, ale ni a ta gba bɛɛ, ka o faran ka bɔ o ta jamana
mɔgɔw cɛ ra, ani minw bɛɛ bɛ jɛn ni o mɔgɔw ye, ka Molɔki ta jo sɔn.
6 « ‹Minw b’a fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, ka lagbɛri kɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka taga olugu
dɔ fɛ, ne bɛna wuri o tigi kama kosɛbɛ, k’a faran ka bɔ a ta jamana mɔgɔw cɛ ra.› »

Jɛn minw ma daga cɛ ni muso cɛ

7 « ‹Aw ye aw yɛrɛ saninya ka kɛ mɔgɔ saninmanw ye, sabu ne le ye Matigi Ala ye,
aw ta Ala.
8 « ‹Aw ye jija ka ne ta sariyaw sira tagama, sabu ne le ye Matigi Ala ye, min bɛ aw
saninya.
9 « ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ a facɛ walama a bamuso ma, o tigi ka kan ka
faga. A fagari kunko bɛna ben a yɛrɛ le kan, sabu a ka kumajugu fɔ a facɛ walama a
bamuso ma.

10 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni a mɔgɔɲɔgɔn muso ye, o cɛ ni o muso bɛɛ ka kan ka faga.
11 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni a facɛ muso ye, k′a facɛ lebu, o cɛ ni o muso bɛɛ ka kan ka
faga; o fagari kunko bɛna ben o yɛrɛ le kan.
12 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni a dencɛ muso ye, o cɛ ni o muso bɛɛ ka kan ka faga, sabu o
ka koŋagamininba le kɛ. O fagari kunko bɛna ben o yɛrɛ le kan.
13 « ‹Ni cɛ fla ka jɛn i n′a fɔ cɛ bɛ jɛn ni muso ye cogo min na, o ka ko haramunin le
kɛ. O ka kan ka o faga. O fagari kunko bɛna ben o yɛrɛ le kan fana.
14 « ‹Ni cɛ dɔ ka muso dɔ ta, ka sɔrɔ ka o muso denmuso fana ta tuun, o ye kojuguba
le ye. O ka kan ka o saba bɛɛ jɛni, janko o kojugu ɲɔgɔn kana ye aw cɛ ra.
15 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni bɛgan ye, o cɛ ka kan ka faga; o ka kan ka bɛgan fana faga.
16 « ‹Ni muso min fana k′a yɛrɛ di bɛgan dɔ ma ka jɛn ni a ye, o ka kan ka o muso ni
o bɛgan bɛɛ faga. Ni o fagara, o fagari kunko bɛna ben o yɛrɛ le kan.
17 « ‹Ni cɛ min k′a balemamuso ta, fakelenden, walama bakelenden, ka jɛn ni a ye, ka
ɲɔgɔn lebu, o ye maroyakoba le ye. Olugu ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli jamanadenw
na o balema tɔw bɛɛ ɲa na. O cɛ jɛnna ni a balemamuso ye minkɛ, o hakɛ ka kan ka
ben a kan.
18 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni muso dɔ ye ka o muso to landa ra, o fla bɛɛ ka kan ka faran
ka bɔ o ta jamana mɔgɔw cɛ ra, sabu o ka o yɛrɛ lanɔgɔ jori ra, ka ne ta sariya cɛn.
19 « ‹I man kan ka jɛn ni i bamuso balemamuso ye, walama i facɛ balemamuso, sabu
i tɛnɛnmuso lo. Ni mɔgɔ min ka o kɛ, o hakɛ bɛna ben o tigi yɛrɛ kan.
20 « ‹Ni cɛ min ka jɛn ni a benɔgɔcɛ ta muso ye, k′a benɔgɔcɛ lebu, o hakɛ bɛna ben o
cɛ ni o muso kan. O tɛna den sɔrɔ fɔ ka taga o sa.
21 « ‹Ni cɛ min k′a balemacɛ muso ta, o ye ko nɔgɔnin le ye. O tɛna den sɔrɔ, sabu o
cɛ k′a balemacɛ lebu.› »

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka saninya

22 « ‹Aw ye ne ta sariyaw ni ne ta cifɔninw bɛɛ kɛ, k′a sira tagama; ni o kɛra, ne bɛ
tagara ni aw ye jamana min na, o jamana tɛna aw fɔɔnɔ.
23 Ne bɛna siya minw gbɛn ka bɔ aw ɲa fɛ, aw kana olugu ta landaw ta, sabu o siyaw
ka nin kojuguw bɛɛ le kɛ, fɔ k′a to ne ka o haramuya.
24 O le kosɔn, ne k′a fɔ aw ye ko o jamana bɛna kɛ aw le ta ye. Ne bɛna o jamana di
aw ma, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na; sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala. Ne
le ka aw ɲanawoloma ka bɔ siya tɔw cɛ ra.
25 « ‹O kosɔn sogo saninyaninw ni sogo saninyabariw, ani kɔnɔ saninyaninw ni kɔnɔ
saninyabariw, aw ka kan ka olugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na, janko aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ
ni o fɛn saninyabariw si ye; aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ ni o sogow ye, walama o kɔnɔw,
walama o fɛnŋanaman minw bɛ fofo o kɔnɔbara kan dugu ma. Ne ka o fɛnw yira aw
ra, janko aw ye a lɔn ko o saninyanin tɛ.
26 « ‹Aw ye aw yɛrɛ bla danna ka saninya ne ye, sabu ne Matigi Ala, ne saninyanin lo.
Ne ka aw ɲanawoloma ka bɔ siya tɔw cɛ ra, janko aw ye kɛ ne ta mɔgɔw ye.
27 « ‹Cɛw ni muso minw b′a fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, ka lagbɛri kɛ, aw ka kan ka
olugu faga. Aw ye o bon ni kabakuru ye ka o faga. O ta fagari kunko bɛna ben o yɛrɛ le
kan.› »

21

Sariya min bɛ sarakalasebagaw kan

1 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «Kuma sarakalasebagaw fɛ, minw ye Haruna dencɛw
ye, i ye a fɔ o ye, ko ni sarakalasebaga dɔ ta mɔgɔ sara, a man kan ka gbara o su ra k′a
yɛrɛ lanɔgɔ,
2 fɔ ni a kɛra a yɛrɛ ta somɔgɔ dɔ ye, a bamuso, walama a facɛ, walama a ta den,
walama a kɔrɔcɛ walama a dɔgɔcɛ.
3 Ni a balemamuso dɔ lo, min sunguruman lo, ni o tun bɛ ɲɔgɔn fɛ so kɔnɔ, a bɛ se ka
gbara ale fana su ra k′a yɛrɛ lanɔgɔ, sabu a balemamuso ma furu.
4 «Sarakalasebaga ye Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ le ye, a ta sarakalasebagaya kosɔn. O
ra, a man kan k′a yɛrɛ lanɔgɔ, k′a yɛrɛ lebu.
5 «Sarakalasebaga man kan k′a kun yɔrɔ dɔw li, walama k′a bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li,
walama k′a yɛrɛ fari yɔrɔ dɔw tigɛtigɛ ni muru ye.
6 A ka kan ka saninya le, ka bla danna Ala ye; a man kan ka ne Ala tɔgɔ cɛn, sabu ale
le bɛ siman sarakaw jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, min ye o ta Ala ta saraka ye. O kosɔn
a ka kan ka kɛ mɔgɔ saninman le ye.

7 «Sarakalasebaga man kan ka jatɔmuso furu, walama cɛ dɔ ka muso min nɛgɛ ka
jɛn ni a ye, walama muso furusanin dɔ, sabu sarakalasebaga blara danna ka saninya ka
kɛ Matigi Ala ta le ye.
8 «Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan ka sarakalasebagaw jate mɔgɔ saninmanw ye, sabu
olugu le bɛ aw ta Ala ta sarakaw lase. Aw ye o jate mɔgɔ saninmanw ye, sabu ne
saninyanin lo, ne Matigi Ala min ka aw saninya.
9 «Ni sarakalasebaga dɔ denmuso ka jɛn ni josɔnbagaw ye k'a yɛrɛ bla jatɔya ra ni o
ye, k'a yɛrɛ lebu, a k'a facɛ le lebu. O ka kan k'a jɛni.»

Sariya min bɛ sarakalasebagaw kuntigi kan

10 «Ayiwa, sarakalasebaga min bɛ a balema sarakalasebaga tɔw kunna, turu
saninman* kɛra min kun na k'a saninya, ka sarakalasebagaya faniw don a ra, ale man
kan k'a kunsigi ɲagaminin to, walama k'a ta fani faran, kojugu dɔ kosɔn.
11 A man kan ka gbara su ra k'a yɛrɛ lanɔgɔ, hali ni a facɛ, walama ni a bamuso su lo.
12 A man kan ka bɔ yɔrɔ saninman* kɔnɔ ka taga sangayɔrɔ ra, janko a kana na Matigi
Ala ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ, sabu turu saninman* kɛra ale le kun na, k'a saninya k'a
bla danna Ala ta baara kama. Ne le ye Matigi Ala ye.
13 «Sarakalasebagaw kuntigi ka kan ka sunguru le furu.
14 Muso cɛ sanin, walama muso furusanin, walama cɛ dɔ ka sunguru min nɛgɛ ka jɛn
ni a ye, walama jatɔmuso, a man kan ka o dɔ furu. A ka kan ka sunguru dɔ le furu a
yɛrɛ ta siyamɔgɔw ra,
15 janko a denw kana kɛ den saninyabariw ye, ka ɲagami a ta siyamɔgɔw ra; sabu ne
le ye Matigi Ala ye, min ka a saninya.»

Sarakalasebaga ka kan ka kɛ mɔgɔ dafanin ye

16 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
17 «A fɔ Haruna ye, ko a ta durujaw ra, ko ni fiyɛn ka sɔrɔ a dencɛ min o min fari ra,
ko o man kan ka gbara ko a bɛ a ta Ala ta saraka lase a ma.
18 Ni fiyɛn bɛ mɔgɔ o mɔgɔ ra, o tɛ se ka gbara ne ta sarakajɛnifɛn na ka saraka lase
ne ma. O ra, mɔgɔ o mɔgɔ ye fiyentɔ ye, walama senkelen, walama min ɲada cogo man
ɲi, walama min sen kelen ka jan ni kelen ye,
19 walama min sen kelen, walama a boro kelen man ɲi,
20 walama dantɔ, walama mɔgɔ cɔrɔkɔnin, walama nɔ bɛ mɔgɔ min ɲaden kan,
walama sɔninya bɛ mɔgɔ min na, walama ni warawara b'a ra, walama mɔgɔ min bɔra
cɛya ra, o mɔgɔw si man kan ka saraka bɔ ne ye.
21 Sarakalasebaga Haruna ta gbamɔgɔ min o min, ni fiyɛn bɛ a fari ra, o man kan ka
gbara ko a bɛ sarakaw jɛni Matigi Ala ye; sabu fiyɛn bɛ a fari ra. O ra, a daganin tɛ a ye
gbara ko a bɛ a ta Ala ta saraka lase.
22 A tigi bɛ se ka Ala ta saraka domu; fɛn minw saninyara, ani minw saninyara kosɛbɛ,
a bɛ se ka olugu domu.
23 Nka a man kan ka gbara yɔrɔ saninman* ta boncɛtigɛfani na, walama sarakajɛnifɛn
na, sabu fiyɛn bɛ a fari ra. A man kan ka ne ta yɔrɔ saninmanw lanɔgɔ, sabu ne le Matigi
Ala ye, ne le bɛ o saninya.»
24 Ayiwa, Musa ka nin kumaw le fɔ Haruna ni a dencɛw ye, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ
ye.

22

Sarakalasebagaw man kan ka fɛn saninmanw lanɔgɔ

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «A fɔ sarakalasebagaw ye, Haruna ni a dencɛw, ko Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka minw
bɔ ne ye, ko o ye o saraka saninmanw minako ɲa, janko o kana ne tɔgɔ saninman lanɔgɔ.
Ne le ye Matigi Ala ye.
3 A fɔ o ye ko o ta duruja nataw ra, ko Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka minw bɔ ne ye, ko
ni sarakalasebaga min saninyabari ka gbara o fɛn saninmanw dɔ ra, o tigi ka kan ka bɔ
ne ta baara ra. Ne le ye Matigi Ala ye.
4 «Bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, walama damajalan, ni o dɔ bɛ sarakalasebaga o
sarakalasebaga ra, Haruna dencɛw ra, o tigi man kan ka ne ta saraka saninmanw domu,
fɔ ka taga a kɛnɛya. Ni sarakalasebaga min ka maga su ra, walama ni lawa bɛ bɔnna
min fɛ, o fana man kan k'a domu;
5 walama ni min magara fɛɲanaman saninyabari dɔ ra, walama mɔgɔ saninyabari
dɔ ra, k'a yɛrɛ lanɔgɔ, o fana man kan k'a domu.

6 Ni mɔgɔ min ka maga o fɛnw dɔ ra, o tigi saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se; a
man kan ka saraka saninmanw domu. O kɔ, a ka kan k'a yɛrɛ ko.
7 Ni tere benna, a bɛ sɔrɔ ka saninya. O ra, a bɛ se ka saraka saninmanw domu, sabu
o domuni ye a ta le ye.
8 Sarakalasebaga man kan ka bɛgan jufanin domu, walama wara datɔ, janko a kana
a yɛrɛ lanɔgɔ. Ne le ye Matigi Ala ye.
9 «Sarakalasebagaw ka kan ka ne ta kokɛtaw bɛɛ sira tagama; ni o tɛ, ni o ka o ciw
bla, o hakɛ bɛna ben o kan, o bɛ sa; sabu ne le ye Matigi Ala ye, ne le bɛ o fɛnw saninya.»

Mɔgɔ minw bɛ se ka sarakasogo domu

10 «Ni sarakalasebagaw tɛ, mɔgɔ gbansan man kan ka saraka saninmanw domu. Mɔgɔ
min ye lonan tɛmɛbaga ye sarakalasebaga ta so, walama min bɛ baaradenya ra a ta so,
olugu si man kan k'a domu.
11 Nka ni sarakalasebaga ka jɔn min san, o bɛ se k'a domu; walama jɔn min worora a
ta so. Olugu bɛ se ka sarakafɛn saninmanw domu.
12 Ni sarakalasebaga denmuso dɔ furura mɔgɔ gbansan dɔ ma, o muso man kan ka
Ala ta saraka saninmanw domu.
13 Nka ni sarakalasebaga denmuso min cɛ sara, walama min ta cɛ k'a bla, ni den tɛ
a fɛ, ni a bɛ a facɛ ta so i n'a fɔ a sunguruman tuma, ale bɛ se ka saraka saninmanw
domu ni a facɛ ye. Ni a bɔra o ra, mɔgɔ gbansan si man kan k'a domu.
14 «Ni mɔgɔ dɔ firira ka saraka saninmanw dɔ domu, o tigi ka kan ka a ɲɔgɔn sara
sarakalasebaga ye, k'a sɔngɔ taran taranyɔrɔ looru, k'a taran kelen fara a kan fana.
15 «Izirayɛlimɔgɔw ka sarakafɛn minw bɔ ka o bla danna Matigi Ala ye, sarakalasebagaw man kan k'a to mɔgɔ gbansanw ye o fɛnw domu ka o lanɔgɔ.
16 Sabu ni o k'a domu, sarakalasebagaw bɛ jurumun le lase o mɔgɔw ma, ka o hakɛ
ben o kan; ne le ye Matigi Ala ye, ne le bɛ o fɛnw saninya.»

Saraka minw bɛ se ka di Ala ma

17 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
18 «Kuma Haruna ni a dencɛw fɛ, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ, k'a fɔ o ye ko ni
Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan minw bɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, ni o dɔ b'a fɛ ka saraka
jɛnita bɔ Matigi Ala ye, k'a ta dajuru le sara, walama ni a yɛrɛ diyanya saraka lo,
19 a y'a to a ye kɛ bɛgan cɛman ye, misi, walama saga, walama ba, fiyɛn kana kɛ a ra.
Ni o kɛra, a ta saraka bɛ mina.
20 Fiyɛn bɛ bɛgan min na, aw kana o kɛ saraka ye; ni o tɛ, o saraka tɛna mina.
21 Ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ ka ninsɔndiya saraka bɔ k'a di Matigi Ala ma k'a ta dajuru dafa,
walama ni a yɛrɛ diyanya saraka lo, ni a kɛra misi ye, walama saga, walama ba, a y'a
to fiyɛn si kana kɛ o bɛgan na, nɔ kana kɛ a ra, janko a ta saraka ye mina.
22 Bɛgan min fiyenna, walama min sen kelen man ɲi, walama min fari yɔrɔ dɔ tigɛra
ka bɔ a ra, walama jori bɛ min fari ra, walama sɔninya, walama warawara, aw man
kan ka o dɔ kɛ saraka ye. Aw man kan ka o dɔ kɛ saraka ye k'a jɛni sarakajɛnifɛn kan
Matigi Ala ye.
23 Misi, walama saga min sen kelen ka jan, walama min sen kelen ka surun, aw bɛ se
ka o kɛ aw yɛrɛ diyanya saraka ye; nka a tɛ se ka kɛ dajurudafa saraka ye.
24 Bɛgan min kiliw cɛnna, walama ni a cira, walama ni a bɔra, walama ni a tigɛra,
aw man kan ka o dɔ kɛ saraka ye k'a di Matigi Ala ma. O bɛgan ɲɔgɔn man kan ka kɛ
saraka ye aw ta jamana ra.
25 Ni lonan dɔ ka o bɛgan ɲɔgɔn dɔ di, aw kana sɔn ka o mina ka o kɛ aw ta Ala ta
saraka ye; sabu o bɛganw fari yɔrɔ dɔw tigɛtigɛra, walama nɔ dɔ bɛ o ra; o saraka tɛ
mina.»
26 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
27 «Ni misiden, walama sagaden, walama baden worora, o den ka kan ka to ni a ba
ye ka tere wolonfla le kɛ. Ni a ka tere seegi sɔrɔ, walama ni a tɛmɛna o kan, o tuma le
ra a bɛ se ka kɛ saraka jɛnita ye k'a di Matigi Ala ma.
28 Nka aw kana bɛgan ni a den faga lon kelen na, ni a kɛra misi ye, walama saga,
walama ba.
29 «Ni aw bɛ ɲumanlɔn saraka le bɔ ne ye, aw y'a kɛ ka kaɲa ni a cogo ye, janko Ala
ye aw ta saraka mina.
30 Ni aw ka saraka bɔ lon min na, aw ye a sogo bɛɛ domu o lon yɛrɛ le ra. Aw man
kan k'a to a tɔ ye si. Ne le ye Matigi Ala ye.
31 «Aw ka kan ka sɔn ne ta sariyaw ma ka o sira tagama, sabu ne le ye Matigi Ala ye.
32 Aw kana ne tɔgɔ saninman cɛn. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan k'a lɔn ko ne saninyanin
lo. Ne le ye Matigi Ala ye, min bɛ aw saninya.

33 Ne ka aw labɔ Misiran jamana ra, ka kɛ aw ta Ala ye. Ne le ye Matigi Ala ye.»

23

Izirayɛlimɔgɔw ta ɲanagbɛw

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye a fɔ o ye ko aw ka kan ka ɲanagbɛ minw kɛ ka Matigi
Ala bonya, o ka kan ka kɛ jamalajɛnbaw le ye ka Matigi Ala bato. O ɲanagbɛw flɛ nin
ye.

Nɛnɛkirilon ɲanagbɛ

3 «Aw ye baara kɛ tere wɔɔrɔ; a tere wolonflanan ye Nɛnɛkirilon* le ye. Mɔgɔ man
kan ka baara kɛ o lon na. Aw ka kan ka jamalajɛnba kɛ o lon na. Aw man kan ka baara
foyi kɛ; ni aw ka kɛ yɔrɔ o yɔrɔ, aw ka kan ka o lon bla a danna ka Matigi Ala bonya.»

Jɔnyaban ɲanagbɛ ni Burufunubari ɲanagbɛ

4 «Aw ka kan ka ɲanagbɛ minw fana kɛ Matigi Ala ye, ka jamalajɛnba kɛ ka Matigi
Ala bonya, o ɲanagbɛw wagatiw ye nin ye:
5 San karo fɔlɔ, tere tan ni naani wulada fɛ, o bɛna kɛ Jɔnyaban ɲanagbɛ* ye; aw ye
o kɛ ka Matigi Ala bonya.
6 Karo tere tan ni looru, o bɛna kɛ Burufunubari ɲanagbɛ* ye; aw bɛ o fana kɛ ka
Matigi Ala bonya. Aw bɛna burufunubari domu ka se fɔ tere wolonfla.
7 O lɔgɔkun tere fɔlɔ, aw bɛ jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato. Aw ka kan ka aw ta
baara tɔw bɛɛ dabla o lon na.
8 Aw ye saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ye ka se fɔ tere wolonfla. A tere wolonflanan,
aw bɛna jamalajɛnba kɛ tuun ka Ala bato. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o
lon na.»

Siman fɔlɔ ɲanagbɛ

9 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
10 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko ne bɛna jamana min di aw ma, ni aw sera o jamana ra,
ni aw nana aw ta simanw tigɛ, aw ye na ni siman kansiri kelen ye sarakalasebaga fɛ; o
ye kɛ aw ta siman fɔlɔ tigɛnin ye.
11 Sarakalasebaga bɛna o siman kansiri fifa ne ɲa kɔrɔ Nɛnɛkirilon* dugusagbɛ, ka o
di ne ma saraka ye. Ni o kɛra, o saraka bɛna mina.
12 O siman kansiri bɛna di saraka ye ne ma lon min na, o lon kelen na, aw ka kan ka
sagaden cɛman kelen kɛ saraka jɛnita ye, min ka san kelen sɔrɔ, ani fiyɛn tɛ min na.
13 Aw ye mugu tɛntɛnnin kilo wɔɔrɔ nɔɔni turu ra, ka o fara a kan, ka o jɛni, o bɛ
kɛ siman saraka* jɛnita ye, min jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye, min kasa ka di. Aw ye
rɛzɛnji litiri kelen ni tarancɛ fana kɛ rɛzɛnji saraka ye, ka o bɔn a kan.
14 Mɔgɔ si man kan ka o simankura dɔ kɛ buru ye k'a domu, walama k'a yiran k'a
ɲimi, walama k'a kɛnɛ ɲimi, fɔ kansiri fɔlɔ ye di Matigi Ala ma fɔlɔ. Nin ye sariya
wuribari le ye aw ni aw ta durujaw fɛ. Ni aw nana taga sigi yɔrɔ o yɔrɔ, aw ye nin
sariya sira tagama.»

Lɔgɔkunw ta ɲanagbɛ

15 «Ayiwa, aw ka siman kansiri fɔlɔ di sarakalasebaga ma Nɛnɛkirilon* min na ko a ye
a fifa k'a kɛ saraka ye, k'a damina o Nɛnɛkirilon dugusagbɛ ra, aw ye lɔgɔkun wolonfla
dafanin jate,
16 ka taga a bla fɔ Nɛnɛkirilon wolonflanan dugusagbɛ ra; o bɛ kɛ tere bilooru. Ayiwa,
o lon na, aw ka kan ka siman saraka dɔ wɛrɛ bɔ ne ye tuun.
17 Aw bɛna burukun fla lalaga aw ta sow kɔnɔ, ka na ni o ye sarakalasebaga fɛ, janko
sarakalasebaga ye o buruw fifa. Aw ka kan ka o buruw bɛɛ kelen kelen lalaga ni mugu
tɛntɛnnin kilo wɔɔrɔ ye, ka burufunufɛn kɛ a ra. O ye aw ta simankuraw fɛn fɔlɔ ye;
aw ye o di Matigi Ala ma saraka ye.
18 Ka fara o buruw kan, aw ye na ni sagaden cɛman wolonfla ye, fiyɛn tɛ minw na, ani
minw ka san kelen bɔ, ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi fla; aw ye o kɛ saraka
jɛnita ye ka o di Matigi Ala ma. Siman saraka ni rɛzɛnji saraka* min ka kan ka bɔ, aw
ye o fana fara a kan; o bɛ kɛ saraka jɛnita ye, min kasa ka di Matigi Ala ye.
19 Aw ye bakɔrɔnin kelen kɛ jurumunyafa saraka ye; ka sagaden fla kɛ ninsɔndiya
saraka ye, minw ka san kelen sɔrɔ.
20 Sarakalasebaga bɛna o sagaden fla sarakaw fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ani simankura
ta buruw, ani sagaden fla. O sarakaw bɛ kɛ sarakalasebaga ta ye, sabu o blara danna
Matigi Ala ye.

21 O lon kelen na, aw bɛna o ɲanagbɛ kɛ, ka jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato. Aw
ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na. Nin ye sariya wuribari le ye aw ni aw ta
durujaw fɛ; ni aw nana taga sigi yɔrɔ o yɔrɔ, aw ka kan ka nin sariya sira tagama.
22 «Ni aw nana kɛ siman tigɛ ye aw ta jamana ra tuma min na, aw ye aw ta foro
kɛrɛfɛyɔrɔ ta simanw to yi, aw kana o kan; siman minw fana kanbari tora, walama
minw benbenna, aw kana sekɔ ka taga olugu kan tuun. Aw ye o to fagantanw ni lonanw
ye; sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.»

Burufiyɛ ɲanagbɛ

23 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
24 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko san karo wolonflanan, a tere fɔlɔ, o bɛna kɛ Nɛnɛkirilon*
ye aw fɛ, ka aw hakiri jigi ne ra. Aw bɛna burufiyɛkanw bɔ jamana yɔrɔ bɛɛ ra o lon
na, ka jamalajɛnba kɛ ka ne bato. 25 Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na,
ka saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ye.»

Jurumun yafalonba ɲanagbɛ

26 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
27 «O karo wolonflanan tere tan, o le bɛna kɛ Jurumun yafalonba ye. Aw bɛna
jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato, ka aw yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ, ka saraka jɛnitaw
bɔ Matigi Ala ye.
28 Aw man kan ka baara si kɛ o lon na, sabu Jurumun yafalonba lo. Aw ta jurumunw
ka kan ka yafa o lon le ra ne ɲa kɔrɔ, ne Matigi Ala, aw ta Ala.
29 Mɔgɔ o mɔgɔ tɛ a yɛrɛ majigi o lon na, o tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw
cɛ ra.
30 Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka baara kɛ o lon na, ne bɛna o tigi halaki ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw
cɛ ra.
31 Aw man kan ka baara kɛ o lon na. Nin ye sariya wuribari le ye aw ni aw ta durujaw
bɛɛ fɛ, aw sigiyɔrɔw bɛɛ ra.
32 O lon bɛna kɛ Nɛnɛkirilon* le ye, i n'a fɔ lɔgɔkun tere wolonflanan. Aw ka kan ka
aw yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ. Aw ye o Nɛnɛkirilon bla danna Ala ye, k'a damina karo tere
kɔnɔntɔnnan wula fɛ, ka taga a bla fɔ a tere tannan wula fɛ.»

Gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ

33 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
34 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o karo wolonflanan tere tan ni looru, o bɛna kɛ
Gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* ye. Aw bɛna o ɲanagbɛ kɛ fɔ tere wolonfla ka Matigi Ala bonya.
35 A tere fɔlɔ, aw bɛna jamalajɛnba kɛ ka Ala bato. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ
dabla o lon na.
36 O tere wolonfla kɔnɔ, aw bɛna saraka jɛnitaw bɔ ka o di Matigi Ala ma. A tere
seeginan, aw bɛna jamalajɛnba kɛ tuun, ka saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ye. Aw bɛna o
jamalajɛnba kɛ Matigi Ala ye. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla.
37 «Ayiwa, ɲanagbɛ minw ka kan ka kɛ ka Matigi Ala bonya, ani jamalajɛnba minw ka
kan ka kɛ, olugu le ye nin ye. Aw ka kan ka o kɛ, janko ka sarakaw jɛni Matigi Ala ye:
saraka jɛnitaw, ani siman sarakaw, ani ninsɔndiya sarakaw, ani rɛzɛnji sarakaw. Aw ka
kan ka o sarakaw bɛɛ kɛ ka kaɲa ni a cogo ye.
38 Nka o sarakaw nin tɛ Nɛnɛkirilonw ta sarakaw ra, ani aw bɛ deri ka saraka tɔ minw
di Ala ma kakɔrɔ, ani aw ta dajurudafa sarakaw, ani aw yɛrɛ diyanya sarakaw.
39 «Ayiwa, o karo wolonflanan tere tan ni loorunan, ni aw ka aw ta jamana simanw
tigɛ, aw bɛna gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* kɛ tere wolonfla, ka Matigi Ala bonya. O ɲanagbɛ
tere fɔlɔ bɛna kɛ Nɛnɛkirilon* ye, a tere seeginan fana bɛ kɛ Nɛnɛkirilon ye.
40 A tere fɔlɔ, aw ye yiridenɲuman dɔw tigɛtigɛ, ani tamaro yiriborow, ani yiri
flaburumanw, ani jidarayiri misɛn dɔw ta yiriborow. Aw ye o mina aw boro, ka to
ka o fifa, ka toron kɛ, ka ɲagari Matigi Ala ɲa kɔrɔ, fɔ tere wolonfla.
41 San o san, aw ka kan ka o ɲanagbɛ kɛ tere wolonfla ka Matigi Ala bonya. O ye
sariya wuribari le ye aw ni aw ta durujaw fɛ. Aw ka kan k'a kɛ san karo wolonflanan.
42 O tere wolonfla bɛɛ ra, aw bɛna kɛ si ye fanibonw* le kɔnɔ. Izirayɛli jamanadenw
bɛɛ ka kan ka si fanibonw le kɔnɔ o lonw na,
43 janko aw ta denw y'a lɔn ko ne ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra tuma
min na, ko o tun bɛ sira fanibonw le kɔnɔ. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.»
44 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka ɲanagbɛ minw kɛ ka Matigi Ala bonya, Musa ka
o ɲanagbɛw bɛɛ yira o ra nin cogo le ra.

24

Fitinadaga saninlaman manacogo

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye na ni oliviye turu yɛrɛworo ye, ka na a don fitinadaga
saninmanw kɔnɔ, janko fitinaw mananin ye to wagati bɛɛ.
3 Boncɛtigɛfani min ka jɛŋŋɔgɔnya kɛsu* dogo, Haruna bɛna fitinaw labɛn o fani le ɲa
fɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ, janko o fitinaw ye mana wagati bɛɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
k'a ta wula fɛ fɔ ka taga dugu gbɛ. O ye sariya wuribari le ye aw ni aw ta durujaw fɛ.
4 Haruna bɛna fitinaw bla fitinablanan kan, min lalagara ni sanin yɛrɛworo ye, k'a to
o ye mana wagati bɛɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»

Sarakaburu blacogo

5 «Aw ye mugu tɛntɛnnin dɔ kɛ ka burukun tan ni fla lalaga. Mugu kilo wɔɔrɔ le ka
kan ka don burukun kelen kelen bɛɛ ra.
6 I bɛna o buruw blabla ɲɔgɔn kan, k'a kɛ layɔrɔ fla, sanintabali kan, Matigi Ala ɲa
kɔrɔ. Layɔrɔ kelen kelen bɛɛ ye kɛ burukun wɔɔrɔ wɔɔrɔ.
7 I ye wusunan yɛrɛworo dɔ kɛ o buruw layɔrɔ kelen kelen bɛɛ kan k'a yira ko o
buruw bɛɛ ye Matigi Ala ta le ye, i n'a fɔ saraka min jɛnina tasuma ra Matigi Ala ye.
8 Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon, aw ka kan ka o buruw labɛn tabali kan Matigi Ala ɲa
kɔrɔ, wagati bɛɛ. O ye jɛŋŋɔgɔnya wuribari le ye ne ni Izirayɛlimɔgɔw cɛ.
9 O buruw bɛna kɛ Haruna ni a dencɛw ta ye. O ka kan k'a domu yɔrɔ saninman* dɔ
le ra, sabu o buru saninyanin lo kosɛbɛ. Ala ka o di o ma i n'a fɔ saraka minw jɛnina
tasuma ra Matigi Ala ye, o sarakaw sogo dira o ma cogo min na. Nin fana ye sariya
wuribari le ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ.»

Alatɔgɔcɛn ni kojugu saracogo

10 Ayiwa, Izirayɛlimuso dɔ tun furura Misirankacɛ dɔ ma. Lon dɔ, olugu dencɛ le nana
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, ka na kɛrɛ kɛ ni Izirayɛlicɛ dɔ ye.
11 A ka nɛnini kɛ fɔ ka Ala tɔgɔ cɛn. O k'a mina ka taga ni a ye Musa fɛ. A bamuso
tɔgɔ tun ye ko Selomiti; a bamuso facɛ tɔgɔ tun ye ko Dibiri. O tun bɛ bɔ Dan ta gba le
ra.
12 O k'a mina k'a bla kaso ra, sani o ye kuma dɔ sɔrɔ ka bɔ Matigi Ala fɛ.
13 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
14 «Aw ye bɔ ni Alatɔgɔcɛnbaga ye kɛnɛ ma. Minw bɛɛ ka kumajugu mɛn a da ra,
olugu bɛɛ ye o borow la a kun na; jama bɛɛ ye a bon ni kabakuru ye fɔ k'a faga.»
15 Ala k'a fɔ Musa ye ko: «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Ala tɔgɔ cɛn,
o hakɛ ka kan ka bɔ o tigi ra;
16 o tigi ka kan ka faga. Jama bɛɛ ye a bon ni kabakuru ye k'a faga. Ni a kɛra lonan
ye, walama dugulen, a ka kan ka faga, sabu a ka Ala tɔgɔ cɛn.
17 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn bugɔ k'a faga, o tigi fana ka kan ka faga.
18 «Ni mɔgɔ min ka dɔ ta bɛgan bugɔ k'a faga, a ka kan k'a ɲɔgɔn di. Bɛgan ɲanaman
dɔ le bɛ kɛ ka bɛgan faganin juru sara.
19 «Ni mɔgɔ dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn mandimi, o tigi fana bɛ mandimi a ɲɔgɔn ye;
20 ni min ka mɔgɔ dɔ kolo kari, o ta ka kan ka kari a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ ɲa ci,
o ta ka kan ka ci a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ ɲin bɔn, o ta ka kan ka bɔn a ɲɔgɔn ye; ni
i ka nɔ o nɔ kɛ i mɔgɔɲɔgɔn na, o nɔ ɲɔgɔn ka kan ka kɛ i ra fana.
21 «Ni mɔgɔ min ka dɔ ta bɛgan faga, a tigi ka kan k'a ɲɔgɔn di. Nka ni mɔgɔ min ka
mɔgɔ faga, o tigi ka kan ka faga a ɲɔgɔn ye.
22 «Ayiwa, nin sariyaw sigira mɔgɔ bɛɛ le kama, lonan fara dugulen kan; sabu ne le
ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.»
23 Ayiwa, Musa ka o kuma fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ka ban minkɛ, o ka Alatɔgɔcɛnbaga
mina ka bɔ ni a ye kɛnɛ ma, ka taga a bon ni kabakuru ye fɔ k'a faga. O cogo ra, Matigi
Ala tun ka min fɔ Musa ye, Izirayɛlimɔgɔw k'a kɛ ten.

25

Nɛnɛkirisan ta sariya

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ Sinayi kuru kan, k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k'a fɔ o ye ko: ‹Ne bɛna jamana min di aw ma, ni aw
nana taga don o jamana ra, ni wagati dɔ nana se, aw ka kan ka a to aw ta dugukolo ye
nɛnɛkiri. Aw bɛna o kɛ nɛnɛkiri wagati le ye, ka Matigi Ala bonya.
3 Aw bɛna aw ta forow sɛnɛ ka se fɔ san wɔɔrɔ, ka simanw dan a ra, ka o tigɛ, ka aw
ta rɛzɛnsunw kun tigɛtigɛ janko a ye den ka ɲa, k'a rɛzɛnmɔ tigɛ.

4 Nka a san wolonflanan, o bɛna kɛ dugukolo ta nɛnɛkirisan ye; aw ye nɛnɛkiri o san
na, ka Matigi Ala bonya. O san na, aw man kan ka siman dan aw ta forow ra, aw man
kan ka aw ta rɛzɛnsunw kun tigɛtigɛ fana janko o ye den ka ɲa.
5 Hali simankisɛ minw benbenna dugu ma simantigɛwagati ra, ka falen o yɛrɛ ma
foro kɔnɔ, ni olugu ka den, aw man kan ka o siman tigɛ, k'a lajɛn aw yɛrɛ fɛ. Ni aw ta
rɛzɛnsunw fana tora o yɛrɛ ma yi ka den minw kɛ, aw man kan ka o denw tigɛ fana k'a
lajɛn aw yɛrɛ fɛ; sabu o san ye dugukolo ta nɛnɛkirisan le ye.
6 Fɛn minw bɛna falen o yɛrɛ ma kongo kɔnɔ, o ka kan ka labla bɛɛ le ye, ka kɛ bɛɛ
ta baro ye: aw yɛrɛw, ani aw ta baaraden cɛmanw ni a musomanw, ani minw bɛ baara
kɛ aw fɛ sara ra, ani lonan tɛmɛbaga minw bɛ aw fɛ,
7 ani aw ta bɛganw, ani kongosogow bɛɛ. O san ta simanw bɛ kɛ bɛɛ ta baro le ye.› »

Yafarisan ta sariya

8 « ‹Ayiwa, ni nɛnɛkirisan wolonfla ka tɛmɛ, o bɛ kɛ san wolonfla sigiyɔrɔma wolonfla
ye; o nɛnɛkirisan wolonfla bɛɛ bɛna kɛ san binaani ni kɔnɔntɔn ye.
9 O san binaani ni kɔnɔntɔnnan karo wolonflanan tere tan, aw ye buruw fiyɛ ka
mankanba bɔ. O ye jurumun yafalonba le ye. Aw ye buru fiyɛ ka mankanba bɔ jamana
yɔrɔ bɛɛ ra.
10 Aw ye san biloorunan bla danna ka Matigi Ala bonya. Aw ye mɔgɔw labla jamana
kɔnɔ, ka forow labla o tigiw ye; bɛɛ ye kɛ a yɛrɛ ta ye o san na. O san bɛna kɛ yafarisan*
le ye aw fɛ. Minw tun ka o ta dugukolow tɔnɔmasigi, olugu ta dugukolow ye kɔsegi o
ma; jɔnw bɛɛ ye labla, o ye sekɔ ka taga o ta somɔgɔw fɛ.
11 O san biloorunan bɛna kɛ aw fɛ yafarisan le ye. Aw man kan ka siman dan. Siman
minw wurira o yɛrɛ ma aw ta foro kɔnɔ, aw man kan ka o simanw kan k'a lajɛn aw
yɛrɛ fɛ. Ni aw ta rɛzɛnsunw fana tora o yɛrɛ ma yi ka den minw kɛ, aw man kan ka o
denw tigɛ ka o lajɛn aw yɛrɛ fɛ;
12 sabu yafarisan lo; aw ka kan ka o san jate i n'a fɔ san saninman. Ni siman minw
falenna kongo ra o yɛrɛ ma, o le bɛna labla bɛɛ ye, ka kɛ bɛɛ ta baro ye.
13 O nɛnɛkirisan na, min o min tun k'a ta dugukolo tɔnɔmasigi, olugu ta dugukolo ye
kɔsegi o ma.
14 « ‹Ayiwa, ni aw bɛ foro dɔ san, walama ni aw bɛ foro dɔ fiyeere aw ta jamana mɔgɔ
dɔ ma, dɔ man kan ka ben dɔ kan.
15 Foro bɛ se ka sɛnɛko da min kɛ tuun sani ka yafarisan dɔ wɛrɛ se, aw ka kan ka o
sanw le jate k'a sɔngɔ fɔ, ka kaɲa ni o ye.
16 Foro bɛ se ka sɛnɛko da min kɛ tuun sani ka yafarisan dɔ wɛrɛ se, ni o sandaw
belen ka ca, o tuma foro sɔngɔ ka kan ka caya, nka ni a sanw man ca, dɔ ka kan ka bɔ a
sɔngɔ ra; sabu siman tigɛko da min bɛna bɔ foro ra, a bɛ i n'a fɔ o siman le bɛ fiyeerera.
17 Mɔgɔ si man kan k'a mɔgɔɲɔgɔn janfa. Aw ye siran Ala ɲa; ne le ye Matigi Ala ye,
aw ta Ala.
18 Aw ye ne ta sariyaw, ani ne ta cifɔninw bɛɛ kɛ, k'a sira tagama ka ɲa. Ni o kɛra, aw
bɛna to hɛra ni laganfiya ra aw ta jamana kɔnɔ.
19 Aw ta forow simanw bɛna ɲa; aw bɛna domuni sɔrɔ caman, ka to hɛra ni laganfiya
ra aw ta jamana kɔnɔ.
20 « ‹Aw bɛ se k'a fɔ ko aw bɛna mun le sɔrɔ k'a domu nɛnɛkirisan na, sabu aw tɛna
danni kɛ, aw tɛna siman tigɛ fana.
21 Ayiwa, ne bɛna baraka don aw ta san wɔɔrɔnan siman na, k'a caya k'a to a ye aw
baro fɔ san saba.
22 San seeginan, aw bɛna aw ta simanw dan. Nka aw bɛna to ka san wɔɔrɔnan ta
simanw tɔ le domu belen, fɔ ka taga se san seeginan ta simankura ma.› »

Dugukolow kunmabɔri ta sariya

23 « ‹Aw man kan ka aw ta dugukolo yɔrɔ si fiyeere, aw ka kan k'a tɔnɔmasigi dɔrɔn
le; sabu aw bɛ jamana min na, o ye ne ta jamana le ye. Aw bɛ i n'a fɔ lonan tɛmɛbagaw,
walama lonan minw siginin bɛ ne ta jamana ra.
24 Aw ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra, aw ka kan ka sariya dɔ sigi min b'a to mɔgɔ ye se k'a ta
foro kunmabɔ.
25 O ra, ni fagantanya benna dɔ kan, fɔ k'a jagboya k'a to a k'a ta foro yɔrɔ dɔ
tɔnɔmasigi, a balema min ye a ta somɔgɔ yɛrɛyɛrɛ dɔ ye, o ka kan ka na a balemacɛ ta
foro kunmabɔ a ye.
26 Ni mɔgɔ tɛ mɔgɔ min fɛ, min bɛ se k'a ta foro kunmabɔ, ni a yɛrɛ nana se ka foro
kunmabɔsara sɔrɔ,

---

* **25:10 25.10** Kitabu dɔw kɔnɔ, o san tɔgɔ ye ko: Zubile.

27 sanda min tora sani yafarisan ye se, o sanda le bɛ jate ka foro wari fɔ; a dakɔrɔ tɛ
tuun. Ni o kɛra, a ta foro bɛ sekɔ a ma.
28 Ayiwa, ni foyi tɛ a tigi boro k'a ta foro kunmabɔ, o tuma, foro tɔnɔmasigira min ma,
a bɛ to o tigi fɛ, fɔ ka taga yafarisan se. Ni yafarisan sera, forotigi ta foro bɛ sekɔ a ma.
A tun tɔnɔmasigira min ma, ale ka kan ka sabari ka foro to a tigi ye.› »

Bonw kunmabɔri ta sariya

29 « ‹Ni mɔgɔ min k'a ta so tɔnɔmasigi; k'a sɔrɔ o so bɛ dugu min kɔnɔ, o dugu
lamininin bɛ ni kogo ye, sotigi ka kan k'a ta so kunmabɔ sani san kelen ye dafa.
Kunmabɔri bɛ dan o san kelen le ma.
30 Nka ni san minina ka bɛn k'a sɔrɔ a ma a ta so kunmabɔ, o tuma kunmabɔri banna.
So tɔnɔmasigira min ma, a bɛ kɛ ale ni a ta denw ta ye wagati bɛɛ. Hali ni yafarisan
sera, a tɛ bɔ o so kɔnɔ tuun.
31 « ‹Dugudennin minw ma lamini ni kogo ye, olugu ta sow tɔnɔmasigiri bɛ kɛ i n'a
fɔ forow ta. Olugu bɛ se ka kunmabɔ tuma bɛɛ; ni yafarisan sera fana, so tɔnɔmasigira
min ma, o ka kan ka so to a tigi ye.
32 « ‹Ayiwa, min kɛra Levi ta mɔgɔw ye, ni olugu dɔ ka o ta so tɔnɔmasigi o yɛrɛ ta
dugu dɔ ra, ni wagati o wagati ka bɛn o ma, o bɛ se ka o so kunmabɔ.
33 Ni Levi ta mɔgɔ dɔ k'a ta so dɔ tɔnɔmasigi a yɛrɛ ta dugu dɔ ra, ni a ma na se k'a
kunmabɔ, ni yafarisan sera, min ka so san, o tigi ka kan ka bɔ so kɔnɔ k'a to Levi ta
mɔgɔ ye; sabu so minw bɛ Levi ta mɔgɔw fɛ o yɛrɛ ta duguw ra, Izirayɛli jamana ra, o
sow ye o ta le ye; a tɛ se ka mina o ra fiyewu.
34 Foro minw bɛ Levi ta mɔgɔw fɛ, o ta duguw kɛrɛ fɛ, mɔgɔ si man kan ka o forow
san; sabu o ye o ta le ye wagati bɛɛ.› »

Fagantanw dɛmɛcogo ta sariya

35 « ‹Ayiwa, ni fagantanya benna i balema dɔ kan i kɔrɔ, fɔ ka na a kɛ ko a dɛsɛra
pewu, hali ni lonan lo walama ni tɛmɛbaga lo, i ka kan k'a dɛmɛ, janko a ye to aw kɔrɔ.
36 Ni i ka wari juru don a ra, i kana tɔnɔ ɲini a ra, i kana dɔ fara fɛn sɔngɔ kan; i ka
kan ka siran Ala ɲa, k'a to i mɔgɔɲɔgɔn ye to i kɔrɔ.
37 Ni i ka wari juru don mɔgɔ ra, i kana tɔnɔ ɲini a ra. Ni i ka domunifɛn fiyeere a
ma juru ra, i kana dɔ fara a sɔngɔ kan.
38 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala. Ne le ka aw labɔ Misiran jamana ra, ka na Kanaana
jamana dí aw ma, ka kɛ aw ta Ala ye.› »

Mɔgɔ kunmabɔri ta sariya

39 « ‹Ayiwa, ni fagantanya benna i balema Izirayɛlimɔgɔ dɔ kan i kɔrɔ, fɔ ka na a kɛ
ko a k'a yɛrɛ fiyeere i ma, ko a bɛ kɛ i ta jɔn ye, i man kan k'a jɔnyamina.
40 A ka kan ka baara kɛ i fɛ i n'a fɔ i ta baaraden dɔ, walama i ko i ta lonan tɛmɛbaga
dɔ; a bɛna baara kɛ i fɛ fɔ ka taga yafarisan se.
41 Ni yafarisan sera, a bɛ bɔ ka taga a ta so, ani a ta denw, ka taga sigi a faw ta yɔrɔ
ra.
42 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ne Matigi Ala kelen ta jɔnw le ye; sabu ne le ka o labɔ Misiran
jamana ra. O kosɔn Izirayɛlimɔgɔ si man kan ka fiyeere mɔgɔ ma ka kɛ o tigi ta jɔn ye.
43 Aw man kan ka aw balema Izirayɛlimɔgɔ si jɔnyamina, k'a minako juguya; aw ye
siran Ala ɲa.
44 « ‹Siya wɛrɛ mɔgɔ minw bɛ aw ta jamana lamini na, aw bɛ se ka aw ta jɔncɛw ni
aw ta jɔnmusow bɔ o siyaw le ra. Aw bɛ se ka olugu dɔw le san ka o kɛ aw ta jɔncɛw
ni aw ta jɔnmusow ye.
45 Lonan tɛmɛbaga minw nana sigi aw ta jamana ra, aw bɛ se ka olugu ta denw fana
san ka o kɛ aw ta jɔnw ye, hali ni a kɛra ko o denw worora aw ta jamana ra le. O jɔn
ɲɔgɔnw le bɛ kɛ aw ta ye.
46 O jɔnw bɛna kɛ aw denw fana ta cɛn ye, aw kɔ. O bɛna to jɔnya ra aw fɛ, fɔ ka taga
o sa. Nka aw man kan ka aw balema Izirayɛlimɔgɔ dɔ jɔnyamina, k'a minako juguya.
47 « ‹Ayiwa, lonan minw siginin bɛ aw fɛ, walama minw nana wagati dɔ kɛ aw fɛ, ni o
dɔ ka kɛ naforobatigi ye, k'a sɔrɔ aw balema Izirayɛlimɔgɔ dɔ kɛra fagantan ye a kɔrɔ,
fɔ ka na a yɛrɛ fiyeere o lonan ma, walama o lonan ta mɔgɔ dɔ ma, ko a bɛ kɛ a ta jɔn
ye,
48 a fiyeerenin kɔ, a bɛ se ka kunmabɔ. A kɔrɔcɛ walama a dɔgɔcɛ dɔ bɛ se k'a
kunmabɔ o jɔnya ra.
49 A facɛ balemacɛ, walama o dencɛ, walama a ta somɔgɔ dɔ wɛrɛ fana bɛ se k'a
kunmabɔ; walama ni se nana kɛ a yɛrɛ ye, a yɛrɛ bɛ se k'a yɛrɛ kunmabɔ.

50 O tuma, sanda min bɛ o wagati ni yafarisan cɛ, a bɛ o jate ni a matigicɛ ye. A
kunmabɔwari bɛ jate ka kaɲa ni o sandaw le ye; warida min bɛ di baaraden ma o sanda
ɲɔgɔn kɔnɔ, o warida le ka kan ka di a kunmabɔsara ye a matigicɛ ma.
51 Ni o wagati ni yafarisan cɛ ye san caman ye, a bɛna wari caman le sekɔ a matigicɛ
ma a kunmabɔri sara ye, ka kaɲa ni o sandaw ye.
52 Nka ni a wagati ni yafarisan cɛ ye san dama dɔrɔn ye, a bɛna wari dɔɔnin dɔrɔn le
sekɔ a matigicɛ ma, ka kaɲa ni o sandaw ye.
53 « ‹Ni Izirayɛlimɔgɔ dɔ k'a yɛrɛ fiyeere lonan ma, o lonan ka kan ka o Izirayɛlimɔgɔ
jate i ko baaraden min bɛ baara kɛra a fɛ san kɔnɔ. Aw man kan k'a to a ye a jɔnyamina,
k'a minako juguya.
54 Ni o Izirayɛlimɔgɔ ma se ka kunmabɔ cogo si ra, o tuma, yafarisan le ra a bɛ kɛ a
yɛrɛ ta ye; a ni a ta denw bɛ taga o ta so;
55 sabu Izirayɛlimɔgɔw ye ne Matigi Ala kelen ta jɔnw le ye. Ne ta jɔnw lo; ne le ka o
labɔ Misiran jamana ra. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.› »

26

Baraka bɛ sɔrɔ Ala ta sariya sira tagama ra

1 Matigi Ala k'a fɔ tuun ko: «Aw kana batofɛn gbansan si bato. Aw kana fɛn dɔ bisigiya
lalaga ni bɔgɔ ye walama nɛgɛ, walama ni fɛn wɛrɛ ye k'a bato. Aw kana farakuru si kɛ
aw ta batofɛn ye fana, walama ka kabakuru dɔ ɲɛgɛnɲɛgɛn ka lɔ a ɲa fɛ k'a bato. Ne le
ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
2 Ne ka Nɛnɛkirilon minw fɔ aw ye, aw ka kan ka o lonw jate; aw ka kan ka bonya la
ne ta batoyɔrɔ saninman kan fana. Ne le ye Matigi Ala ye.
3 «Ni aw ka ne ta sariyaw sira tagama, ka ne ta cifɔninw kɛ,
4 o tuma ne bɛna sanji di aw ma a wagati ra, aw ta sɛnɛfɛnw bɛna ɲa, kongoyiriw bɛɛ
bɛna den.
5 Aw ta sɛnɛfɛnw bɛna ɲa, k'a kɛ fɔ sani siman ye gbasi ka ban, o b'a sɔrɔ ko rɛzɛnw
fana mɔna; sani rɛzɛnmɔw ye tigɛ ka ban, o b'a sɔrɔ ko simankura dantuma sera fana.
Aw bɛna domuni sɔrɔ caman, k'a domu ka fa aw sago ma. Aw bɛ kɛ hɛra ni laganfiya
ra jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
6 Ne bɛna hɛra kɛ jamana yɔrɔ bɛɛ ra. Aw bɛna la ka sunɔgɔ, mɔgɔ tɛna aw lasiran.
Ne bɛna kongowaraw bɛɛ gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ. Kɛrɛ tɛna se aw ta jamana ma.
7 Aw juguw bɛɛ bɛna bori aw ɲa; aw bɛ o gbɛn ka o faga.
8 Aw ra cɛ looru bɛna aw jugu cɛ kɛmɛ gbɛn. Cɛ kɛmɛ bɛ cɛ waga tan gbɛn. Aw bɛ o
gbɛn ka o faga.
9 Ne bɛna ne hakiri to aw ra, ka den caman di aw ma, ka aw ta siya caya. Ne bɛna to
ne ta jɛɲɔgɔnya ra ni aw ye.
10 Sani aw ye aw ta simankɔrɔw domu ka ban, o b'a sɔrɔ ko simankuraw sera. Aw
bɛna simankɔrɔw labɔ bondow kɔnɔ, ka simankuraw ladon o nɔ ra.
11 Ne bɛna sigi aw cɛ ra; ne tɛna aw kɔninya fiyewu.
12 Ne bɛna kɛ ni aw ye tuma bɛɛ; ne bɛ kɛ aw ta Ala ye, aw bɛ kɛ ne ta mɔgɔw ye.
13 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala. Ne le ka aw labɔ Misiran jamana ra, jɔnya ra. Ne
ka jɔnya juru tigɛ ka bɔ aw kan na, ka aw kun kɔrɔtanin labɔ Misiran.»

Danga bɛ Ala ta sariya sira tagamabariya ra

14 Matigi Ala k'a fɔ tuun ko: «Nka ni aw ma ne lamɛn, ni aw ma ne ta cifɔninw bɛɛ
kɛ,
15 ni aw ma ne ta sariyaw jate, ni aw ka ne ta cifɔninw kɔninya ka ban ka o kɛ, ni aw
ka ne ta jɛɲɔgɔnya cɛn,
16 ne bɛna min kɛ aw ra, o flɛ nin ye: Ne bɛna cɛnri lase aw ma. Ne bɛna banajuguw
bla aw ra, k'a kɛ farigban ye aw ra, ka aw ɲadenw baraka dɔgɔya; dɔ le bɛna to ka bɔ
aw ra lon o lon. Aw bɛna siman dan ka dɛsɛ, aw tɛ foyi sɔrɔ a ra; aw juguw le bɛna a
bɛɛ domu.
17 Ne bɛna juguya aw ma kosɛbɛ. Aw juguw bɛna se aw ra; aw kɔninyabagaw bɛna
sigi aw kunna. Siranya kosɔn, aw bɛna bori k'a sɔrɔ mɔgɔ yɛrɛ tɛ aw gbɛnna.
18 «Ni o tɔɔrɔw bɛɛ kɔ aw belen ma ne lamɛn, o tuma ne bɛna dɔ fara aw ta tɔɔrɔw
kan, ka aw ta jurumunw hakɛ bɔ aw ra fɔ siɲaga wolonfla.
19 Ne bɛna aw ta yɛrɛbonya bɔ aw ra pewu. Sankolo bɛna ja i ko nɛgɛ, ka dugukolo
ja i ko siranɛgɛ.
20 Aw bɛna baara kɛ ka aw yɛrɛ sɛgɛ gbansan. Aw ta foro simanw tɛna ɲa, yiriw tɛna
den fana.

21 «O bɛɛ kɔ, ni aw belen ka aw jusukun gbɛlɛya, ka ban ka ne lamɛn, o tuma ne bɛna
dɔ fara aw ta tɔɔrɔw kan, ka aw ta jurumunw hakɛ bɔ aw ra fɔ siŋaga wolonfla.
22 Ne bɛna kongowaraw su aw ra. O bɛna aw ta denw faga, ka aw ta bɛganw fana
faga, fɔ ka aw ta siya dɔgɔya. Tɛmɛbagaw bɛna dɔgɔya siraw kan.
23 «Ni o tɔɔrɔw belen ma aw yɛlɛma, ni aw belen ka aw jusukun gbɛlɛya,
24 ne fana bɛna ne jusukun gbɛlɛya aw kama; ne Ala, ne bɛna dɔ fara aw ta tɔɔrɔw
kan tuun, ka aw ta jurumunw hakɛ bɔ aw ra fɔ siŋaga wolonfla.
25 Ne bɛna kɛrɛ lase aw ma; aw ka ne ta jɛnŋɔgɔnya cɛn minkɛ, ne bɛna o hakɛ bɔ aw
ra. Ni aw ka bori ka taga dogo aw ta dugubaw kɔnɔ, ne bɛna banajuguw ben aw kan
ka aw caman faga, ka aw mina ka aw don aw juguw boro.
26 Ne bɛna kɔngɔba ben aw kan, fɔ muso tan bɛna aw bɛɛ ta domuni tobi gba kelen
kan, k'a suma sumanikɛminan kɔnɔ, ka dɔɔnin dɔɔnin di aw ma; a bɛna a domu, nka a
tɛna kɔngɔ bɔ aw ra.
27 «Ayiwa, ni o bɛɛ kɔ aw belen ma ne lamɛn, ni aw belen ka aw jusukun gbɛlɛya,
28 ne fana bɛna ne jusukun gbɛlɛya aw kama, ka fariya aw ma, ka dɔ fara aw ta tɔɔrɔw
kan, ka aw ta jurumunw hakɛ bɔ aw ra fɔ siŋaga wolonfla.
29 Aw bɛna aw dencɛw sogo domu, ka aw denmusow sogo domu.
30 «Aw ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔ minw lɔ kongoriw kunna, ne bɛna o bɛɛ cici. Aw bɛ
wusunan bɔ aw ta jow ye kabakuru minw kan, ne bɛna o bɛɛ benben. Ne bɛna aw yɛrɛ
suw firifiri aw yɛrɛ ta jow suw kan. Ne bɛna aw kɔninya.
31 Ne bɛna aw ta dugubaw kɛ tomow ye, ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔw cɛn. Aw ta saraka
kasadimanw si tɛna diya ne ye tuun.
32 Ne bɛna aw ta jamana bɛɛ cɛn, fɔ aw jugu minw bɛna aw ta jamana ta, olugu yɛrɛ
bɛna kabakoya tuun.
33 Ne bɛna kɛrɛ gban aw ra, fɔ ka aw janjan ka taga jamana wɛrɛw ra. Aw ta jamana
bɛɛ bɛna halaki; aw ta dugubaw bɛɛ bɛna kɛ tomow ye.
34 «Ni o kɛra, ka aw janjannin to aw juguw ta jamanaw ra, ani ka jamana lakolon to,
jamana bɛna nɛnɛkiri. Aw tun ka kan ka jamana to a ye nɛnɛkiri san minw na, a bɛna
nɛnɛkiri o sanw bɛɛ ra.
35 Tuma min na aw tun bɛ jamana ra, aw banna k'a to dugukolo ye nɛnɛkiri san minw
na, a lakolon bɛna to ka nɛnɛkiri o wagatiw bɛɛ ra.
36 «Aw ra minw ɲanaman bɛna to o juguw ta jamana ra, ne bɛna siranyabana le bla
olugu ra. Hali ni o ka flaburu gbansan mankan le mɛn, o bɛ bori. O bɛ bori fɔ ka taga
bɔ ka ben i n'a fɔ o bɛ kɛrɛ ra ni mɔgɔ dɔ le ye, k'a sɔrɔ mɔgɔ si tɛ o gbɛnna.
37 O bɛ bori ka taga benben ɲɔgɔn kan, i n'a fɔ o bɛ kɛrɛ le ra, k'a sɔrɔ mɔgɔ si tɛ o
kɔ. Aw tɛna se ka lɔ aw juguw ɲa tuun.
38 A laban, siya wɛrɛ mɔgɔw bɛna aw halaki. O ta jamanaw bɛna aw domu ka aw ban
pewu.
39 Minw ɲanaman bɛna to aw ra, ne bɛna olugu halaki o juguw ta jamanaw ra, o ta
jurumunw, ani o bɛmaw ta jurumunw kosɔn.»

Ala tɛ ɲina a ta layiri kɔ

40 «O bɛɛ n'a ta, aw ta denw bɛna lɔ o ta terenbariyaw ra, ani o bɛmaw ta terenbariyaw
ra, ka ne daari; o ka o jurumun minw kɛ ka ne hakɛ ta, ani o ka o jusukun gbɛlɛya ne
kama cogo min na, o bɛna lɔ o bɛɛ ra.
41 O jurumunw le kosɔn, ne fana ka ne jusukun gbɛlɛya o kama, ka o janjan ka taga o
juguw ta jamanaw ra. Nka ni olugu nana o ta jusukungbɛlɛya dabla, ka o yɛrɛ majigi,
ni o ta terenbariyakow hakɛ bɔra o ra,
42 o tuma, ne tun ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o bɛmacɛw ye, Yakuba, ani Isiyaka, ani
Iburahima, ne bɛna ne hakiri to o jɛnŋɔgɔnya ra. Ne tun ka jamana min layiri ta aw ye,
ne bɛna ne hakiri to o ra fana.
43 Nka o bɛna bɔ ka jamana lakolon to. O tun ka kan ka dugukolo to a ye nɛnɛkiri
san minw na, o tuma jamana lakolon bɛna to, janko a ye nɛnɛkiri o wagatiw bɛɛ ra. O
wagati ra fana, o ta terenbariyakow bɛɛ hakɛ bɛna bɔ o ra, sabu o ma ne ta cifɔninw
jate, o ka ne ta sariyaw cɛn.
44 Nka o bɛɛ n'a ta, hali ka o to o juguw ta jamana ra, ne tɛna ban o ra, ka o kɔninya
fɔ ka taga o ta siya tunu, fɔ ka taga ne ta jɛnŋɔgɔnya dabla ni o ye; sabu ne le Matigi
Ala ye, o ta Ala.
45 Ne tun ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o bɛmaw ye, ka o labɔ Misiran jamana ra siya
tɔw bɛɛ ɲa na, ka kɛ o ta Ala ye, ne bɛna ne hakiri to o jɛnŋɔgɔnya ra; sabu ne le ye
Matigi Ala ye.»

46 Ayiwa, Matigi Ala ka sariyaw ni ciw ni kuma minw fɔ Musa ye Sinayi kuru kan, ko
a ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, olugu le ye nin ye.

27

Dajuru min tara ni mɔgɔ dɔ ye

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i y'a fɔ o ye ko ni mɔgɔ dɔ ka dajuru ta Matigi Ala fɛ, ko
a bɛna mɔgɔ dɔ le bla danna Matigi Ala ye, ayiwa, o tigi bɛ se ka wari di mɔgɔ nɔ ra ka
o dajuru dafa.
3 A ka dajuru ta ko a bɛ mɔgɔ min bla danna Matigi Ala ye, ni o tigi si bɛ san mugan ni
san biwɔɔrɔ cɛ, ni cɛ lo, a bɛ warigbɛ bilooru le di a nɔ ra, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman*
ta jate ye.
4 Ni muso lo, o ye warigbɛ bisaba ye.
5 Ni a tigi si bɛ san looru ni san mugan cɛ, ni cɛ lo, o ye warigbɛ mugan. Ni muso lo,
o ye warigbɛ tan.
6 Ni a tigi si bɛ karo kelen ni san looru cɛ, ni cɛ lo, o ye warigbɛ looru. Ni muso lo, o
ye warigbɛ saba.
7 Ni a tigi si ye san biwɔɔrɔ, walama ni a tɛmɛna o kan, ni cɛ lo, o ye warigbɛ tan ni
looru. Ni muso lo, o ye warigbɛ tan.
8 «Ayiwa, warida min fɔra, ni o se tɛ dajurutabaga ye, o tuma a ka mɔgɔ min bla
danna Matigi Ala ye, a ye taga ni o ye sarakalasebaga fɛ. Sarakalasebaga bɛna a flɛ, ka
da dɔ yira ka kaɲa ni dajurutabaga ta sɔrɔta ye.»

Dajuru min tara ni bɛgan ye

9 «Ayiwa, ni dajuru tara ni bɛgan le ye, bɛgan min bɛ se ka kɛ saraka ye k'a di Matigi
Ala ma, ni o bɛgan ka di Matigi Ala ma, o bɛgan bɛ kɛ Matigi Ala ta le ye.
10 A man kan ka o bɛgan falen dɔ wɛrɛ ra; ka cɛjugu dɔ bla ɲumanman dɔ nɔ ra,
walama ka ɲumanman dɔ bla cɛjugu dɔ nɔ ra. Ni a ko a bɛ a falen, o tuma o bɛgan fla
bɛɛ le bɛ kɛ Matigi Ala ta ye.
11 «Ayiwa, ni dajuru tara ni bɛgan dɔ ye, min tɛ se ka kɛ saraka ye k'a di Matigi Ala
ma, dajurutabaga ka kan ka taga ni o bɛgan ye sarakalasebaga fɛ.
12 Sarakalasebaga bɛna warida dɔ fɔ, min bɛ bɛn bɛgan sɔngɔ ma, ka kaɲa ni bɛgan
cogo ye. Ni a ka min fɔ, o le bɛ jate.
13 Ni bɛgantigi b'a fɛ ka bɛgan kunmabɔ, a ka kan ka o warida le di. O kɔ, ni a k'a
sɔngɔ taran taranyɔrɔ looru, taran kelen bɛ bɛn da min ma, a ye o fana di ka o fara a
wari kan.»

Minw b'a fɛ ka o ta bon di Ala ma

14 «Ni mɔgɔ dɔ k'a ta bon di Matigi Ala ma, ko a ye bla danna Matigi Ala ye,
sarakalasebaga bɛ o bon flɛ, k'a sɔngɔ fɔ ka kaɲa ni bon cogo ye. Ni a ka sɔngɔ min fɔ,
o le bɛ jate.
15 Min ka bon di, ni ale b'a fɛ ka bon kunmabɔ, sarakalasebaga ka warida min fɔ, a
bɛ o le di. O kɔ, ni a k'a sɔngɔ taran taranyɔrɔ looru, taran kelen bɛ bɛn da min ma, a
ye o fana di ka o fara a kan. O tuma bon bɛ kɛ a ta ye tuun.»

Minw b'a fɛ ka o ta foro di Ala ma

16 «Ni mɔgɔ dɔ ka foro dɔ sɔrɔ cɛn ye a faw fɛ, ni a ka o foro yɔrɔ dɔ di Matigi Ala
ma, siman hakɛya min bɛ se ka dan o foro ra, a sɔngɔ bɛ fɔ ka kaɲa ni o le ye. Ni siman
kilo kɛmɛ saba lo, foro sɔngɔ bɛ bɛn warigbɛ bilooru ma.
17 Ni a ka foro di Ala ma yafarisan le laban na, o sɔngɔ min fɔra, o le bɛ jate.
18 Ni a ka foro di Ala ma, k'a sɔrɔ yafarisan tɛmɛna ka san dama dama kɛ ka ban,
sanda min tora sani yafarisan dɔ wɛrɛ ye se, foro sɔngɔ bɛ fɔ ka kaɲa ni o sandaw le
ye. O tuma, dɔ bɛ bɔ foro sɔngɔ ra.
19 Ni forotigi b'a fɛ k'a ta foro kunmabɔ, a ka kan ka foro sɔngɔ di. O kɔ, ni a k'a
sɔngɔ taran taranyɔrɔ looru, taran kelen bɛ bɛn da min ma, a ye o fana di ka o fara a
kan. Ni o kɛra, foro bɛ kɛ a ta ye tuun.
20 Ni a ma foro kunmabɔ, ni o nana foro fiyeere mɔgɔ wɛrɛ ma, o tuma ale tɛ se ka o
foro kunmabɔ tuun.
21 Min ka foro san, ni o tigi nana foro labla yafarisan na, o foro bɛ kɛ Matigi Ala ta ye.
A bɛ kɛ i n'a fɔ a k'a boro bɔ o foro kan le pewu. O foro bɛ kɛ sarakalasebagaw ta ye.
22 «Ni mɔgɔ dɔ ka foro dɔ san, ka o foro di Matigi Ala ma, k'a sɔrɔ o foro tɛ a yɛrɛ ta
cɛn ye,

23 sanda min tora sani yafarisan ye se, sarakalasebaga bɛna a sɔngɔ fɔ ka kaɲa ni o le
ye. Min ka foro di, o tigi ka kan k'a kunmabɔ o lon yɛrɛ ra. A wari bɛ bla danna Matigi
Ala ye.
24 Ni yafarisan sera, foro tun sanna min fɛ, min ta cɛn lo, a bɛ kɔsegi o tigi ma.
25 «Warida bɛɛ ka kan ka fɔ ka kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate da le ye. O jate ra, o
warigbɛ kelen bɛ bɛn garamu tan ni fla ma*.»

Fɛn minw tɛ se ka kunmabɔ

26 «Mɔgɔ si man kan k'a ta bɛgan den fɔlɔ cɛman di Matigi Ala ma; o ye Matigi Ala ta
le ye ka ban, sabu den fɔlɔ o den fɔlɔ, ni cɛ lo, ni a kɛra misi le ye walama saga, walama
ba, o ye Matigi Ala ta le ye.
27 Ni a kɛra bɛgan dɔ le ye, min tɛ se ka kɛ saraka ye, o tuma a bɛ warida min bɔ, o
ye a kunmabɔ ni o warida ye. O kɔ, ni a k'a sɔngɔ taran taranyɔrɔ looru, taran kelen bɛ
bɛn da min ma, a ye o fana di ka o fara a kan. Ni a ma kunmabɔ, o tuma a bɛ da min
bɔ ka kaɲa ni sarakalasebaga ta jate ye, aw ye a fiyeere o ra.
28 «Ni mɔgɔ k'a boro bɔ a ta borofɛn min o min kan pewu, k'a di Matigi Ala ma, ni a
kɛra mɔgɔ le ye o, walama bɛgan o, walama a ka foro min sɔrɔ cɛn ye o, o fɛn tɛ se ka
fiyeere tuun, a fana tɛ se ka kunmabɔ tuun. Ni mɔgɔ k'a boro bɔ fɛn o fɛn le kan pewu,
k'a di Ala ma, o fɛn bɛ kɛ fɛn saninyaninba le ye, k'a bla a danna Matigi Ala ye.
29 «Ni boro bɔra mɔgɔ o mɔgɔ fana kan pewu, ko a ye halaki, o tigi fana tɛ se ka
kunmabɔ; a ka kan ka faga le†.»

Yaga bɔcogo

30 «Yaga bɛɛ ye Matigi ta le ye; ni a kɛra siman le ye, walama yiriden, Matigi ta lo.
Fɛn dɔ lo min bla danna Matigi Ala ye.
31 Ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ k'a ta yaga kunmabɔ, a ka kan k'a sɔngɔ di. O kɔ, ni a ka o sɔngɔ
taran taranyɔrɔ looru, taran kelen bɛ bɛn da min ma, a ye o fana di ka o fara a kan.
32 Yaga o yaga, ni misi lo, walama saga, walama ba, den tan o den tan, aw ka kan ka
kelen bɔ ka o bla danna Matigi Ala le ye.
33 Bɛgantigi man kan k'a ta bɛganw woloma k'a yaga di. Ni cɛjugu lo, walama ni
cɛɲuman lo, ni yaga ka bɛn min ma, a ye o le di. A man kan ka dɔ falen dɔ ra. Ni a ko
a bɛ a falen, o tuma bɛgan fla bɛɛ le bɛ kɛ Matigi Ala ta ye. O fla si tɛ se ka kunmabɔ
fana.»
34 Ayiwa, Matigi Ala ka sariya minw fɔ Musa ye Sinayi kuru kan, ko a ye o fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye, o sariyaw le ye nin ye.

---

* **27:25 27.25** Heburukan na, a sɛbɛra ko: sikele ye gera mugan. Sikele ye garamu tan ni fla ye, gera ye garamu tarancɛ ye. † **27:29 27.29** O kɔrɔ ye ko o tigi ka kojugu minw kɛ, a bɛ faga o le kosɔn.

JATERI
KITABU
Kitabu faamucogo

Izirayɛlimɔgɔw ka san binaani min kɛ tagama ra kongokolon kɔnɔ, k'a ta Sinayi kuru yɔrɔ ra ka taga se fɔ Kanaana jamana kɛrɛ fɛ, Jateri kitabu bɛ o le lakari an ye.

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, cira Musa le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. Musa ka Izirayɛlimɔgɔw ta jateri min kɛ Sinayi kuru yɔrɔ ra sani o ye sira mina, ani a nana o mɔgɔ fɔlɔw ta durujaw jateri min kɛ Mohabu kɛnɛgbɛ ra, Zuridɛn terebɔyanfan na, o kow le bɛ nin kitabu kɔnɔ, o kosɔn a tɔgɔ lara ko Jateri kitabu.

Izirayɛlimɔgɔw tun tagamana ka taga se fɔ Kadɛsi Barineya, Kanaana jamana kɛrɛ fɛ woroduguyanfan na; nka o siranna, o ma sɔn ka don jamana kɔnɔ; o sekɔra ka taga kongokolon kɔnɔ tuun.

O ka san caman kɛ kongokolon kɔnɔ, ka sɔrɔ ka na se Kanaana jamana ra, Zuridɛn ba terebɔyanfan na. Dɔw sigira o yɔrɔ ra, tɔw ka Zuridɛn ba tigɛ ka taga sigi ba fan dɔ fɛ, Kanaana jamana ra.

An b'a ye Jateri kitabu kɔnɔ ko wagati caman Izirayɛlimɔgɔw fari fagara tagama ra, o siranna tɔɔrɔ ni sɛgɛ ɲa, ka muruti Ala ma, ka muruti Musa fana ma, Ala tun ka ale min bla o ɲa kongokolon kɔnɔ.

Ala muɲuna Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ, ka o ta kojuguw ani o ta kumajuguw bɛɛ sɔnmina. Musa fana ka Izirayɛlimɔgɔw ta ko caman sɔnmina.

Nin kitabu sɛbɛkun ye janko Izirayɛlimɔgɔ minw tun ye denmisɛnw ye o wagati ra, ka olugu lasɔmi, o kana o bɛmaw ta sirajuguw ɲɔgɔn tagama, nka o ye siran Ala ɲa, k'a bonya.

Kitabu kɔnɔkow

Izirayɛlimɔgɔw ta jateriko fɔlɔ *(1–4)*
Sariyaw, ani cifɔninw *(5–8)*
Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛko flanan *(9)*
Izirayɛlimɔgɔw bɔcogo Sinayi kuru yɔrɔ ra ka taga se Mohabu *(10–21)*
Ko minw kɛra Mohabu *(22–32)*
Ko minw kɛra Misiran ni Mohabu cɛ *(33)*
Musa ka Izirayɛlimɔgɔw ladi, sani o ye Zuridɛn ba tigɛ *(34–36)*

Izirayɛli bɛ Sinayi kongokolon kɔnɔ

(1–10)

Ala ko Musa ye Izirayɛli cɛw jate

1 Izirayɛlimɔgɔw bɔnin Misiran, o san flanan, o san karo flanan, o karo tere fɔlɔ, Matigi
Ala kumana Musa fɛ Sinayi kongokolon kɔnɔ, Nɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ. A ko:
2 «Aw ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. Aw ye cɛdenw
bɛɛ le jate;
3 Izirayɛli cɛ min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, ni a bɛ se ka
taga kɛrɛ ra, aw ye o bɛɛ jate, o bɛɛ ni o ta kɛrɛkɛjama. Ele ni Haruna ye o jateri kɛ.
4 Izirayɛli ta jamakuruw bɛɛ kelen kelen ta mɔgɔ dɔ bɛna fara aw kan, min ye gbatigi
ye, ka o jateri kɛ.
5 Mɔgɔ minw bɛna fara aw kan, olugu tɔgɔw ye nin ye:
«Rubɛn ta gba ra, Sedehuri dencɛ Elisuri bɛna fara aw kan.
6 «Simeyɔn ta gba ra, Surisadayi dencɛ Selumiyɛli bɛna fara aw kan.
7 «Zuda ta gba ra, Aminadabu dencɛ Nasɔn bɛna fara aw kan.
8 «Isakari ta gba ra, Suwari dencɛ Netanehɛli bɛna fara aw kan.
9 «Zabulɔn ta gba ra, Helɔn dencɛ Eliyabu bɛna fara aw kan.
10 «Yusufu dencɛ Efirayimu ta gba ra, Amihudi dencɛ Elisama bɛna fara aw kan.
«Yusufu dencɛ Manase ta gba ra, Pedasuri dencɛ Gamiliyɛli bɛna fara aw kan.
11 «Boniyaminu ta gba ra, Gidehoni dencɛ Abidan bɛna fara aw kan.
12 «Dan ta gba ra, Amisadayi dencɛ Ahezɛri bɛna fara aw kan.
13 «Asɛri ta gba ra, Okiran dencɛ Pagiyɛli bɛna fara aw kan.
14 «Gadi ta gba ra, Dewɛli dencɛ Eliyasafu bɛna fara aw kan.
15 «Nɛfitali ta gba ra, Enan dencɛ Ahira bɛna fara aw kan.»
16 O ka o mɔgɔw le ɲanawoloma jama ra. Olugu le tun ye o faw ta jamakuruw ta
kuntigiw ye; olugu le kɛra Izirayɛli ta kɛrɛkɛjamaw kuntigiw ye.
17 O mɔgɔ minw tɔgɔw fɔra, Musa ni Haruna ka o mɔgɔw fara o yɛrɛ kan;

18 o ka Izirayɛli jama bɛɛ lajɛn o san karo flanan tere fɔlɔ ra. O ka cɛdenw bɛɛ tɔgɔ
sɛbɛ ka kaŋa ni o ta gbaw ye; o bɛɛ ni o ta gba, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw. Min o min si ka
san mugan bɔ, ani minw tɛmɛna o kan, o ka o bɛɛ jate kelen kelen.
19 Musa ka o jate Sinayi kongokolon kɔnɔ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo min
na.
20 O ka Izirayɛli dencɛ fɔlɔ Rubɛn ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw.
O ka cɛdenw bɛɛ kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna
o kan, min o min bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
21 Rubɛn ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga binaani ni wɔɔrɔ ni cɛ
kɛmɛ looru (46 500).
22 O ka Simeyɔn ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
23 Simeyɔn ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bilooru ni kɔnɔntɔn ni
cɛ kɛmɛ saba (59 300).
24 O ka Gadi ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
25 Gadi ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga binaani ni looru, ani cɛ
kɛmɛ wɔɔrɔ, ni cɛ bilooru (45 650).
26 O ka Zuda ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
27 Zuda ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga biwolonfla ni naani ni cɛ
kɛmɛ wɔɔrɔ (74 600).
28 O ka Isakari ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
29 Isakari ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bilooru ni naani ni cɛ
kɛmɛ naani (54 400).
30 O ka Zabulɔn ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
31 Zabulɔn ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bilooru nin wolonfla ni
cɛ kɛmɛ naani (57 400).
32 O ka Yusufu dencɛ Efirayimu ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O
ka cɛdenw bɛɛ kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o
kan, min o min bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
33 Efirayimu ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga binaani ni cɛ kɛmɛ
looru (40 500).
34 O ka Yusufu dencɛ Manase ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O
ka cɛdenw bɛɛ kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o
kan, min o min bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
35 Manase ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bisaba ni fla ni cɛ kɛmɛ
fla (32 200).
36 O ka Boniyaminu ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw
bɛɛ kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o
min bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
37 Boniyaminu ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bisaba ni looru ni
cɛ kɛmɛ naani (35 400).
38 O ka Dan ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ kelen
kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min bɛ se
ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
39 Dan ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga biwɔɔrɔ ni fla ni cɛ kɛmɛ
wolonfla (62 700).
40 O ka Asɛri ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
41 Asɛri ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga binaani ni kelen ni cɛ kɛmɛ
looru (41 500).

42 O ka Nɛfitali ta mɔgɔw jate, bɛɛ ni i ta gba, bɛɛ ni i ta somɔgɔw. O ka cɛdenw bɛɛ
kelen kelen jate; min o min ka san mugan sɔrɔ, ani min o min tɛmɛna o kan, min o min
bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o ka olugu bɛɛ jate.
43 Nɛfitali ta cɛden minw jatera, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga bilooru ni saba ni cɛ kɛmɛ
naani (53 400).
44 Ayiwa, Musa ni Haruna, ani Izirayɛli kuntigi tan ni fla ka o mɔgɔw le jate. Kuntigi
kelen kelen tun bɔra gba bɛɛ ra.
45 O ka Izirayɛli cɛdenw jate bɛɛ ni i ta somɔgɔw; minw ka san mugan sɔrɔ, ani minw
tɛmɛna o kan, Izirayɛli cɛden min o min tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra,
46 o minw bɛɛ jatera, o bɛɛ kɛra cɛ waga kɛmɛ wɔɔrɔ ni cɛ waga saba ani cɛ kɛmɛ
looru ni bilooru (603 550).
47 Levi ta mɔgɔw, olugu ta gba nin ma kɛ o jateri ra;
48 sabu Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye ko:
49 «I kana Levi ta gbamɔgɔw jate; i kana o jate ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ye.
50 Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* bɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon min kɔnɔ, i ka kan ka o baara
karifa Levi ta mɔgɔw le ma, ani a minanw, ani a fɛn tɔw bɛɛ. Olugu le bɛna to ka
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ni a minan bɛɛ ta, ka o janto o fɛnw na; o bɛna o ta fanibonw lɔ
ka Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon lamini.
51 Ni aw tagatuma ka se, Levi ta mɔgɔw le bɛna Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon waraga, k'a
faniw kuru. Ni aw tagara lɔ yɔrɔ dɔ ra, olugu le bɛna fanibon lɔ. Ni mɔgɔ wɛrɛ ka maga
a ra, o tigi ka kan ka faga.
52 Izirayɛli gba bɛɛ kelen kelen ka kan ka o ta fanibonw lɔ o a ta yɔrɔ le ra, o ta darapo
kɔrɔ, o bɛɛ ni o ta kɛrɛkɛjama.
53 Nka Levi ta mɔgɔw, olugu ka kan ka o ta fanibonw lɔ ka Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
lamini, jɛnɲɔgɔnya kɛsu bɛ min kɔnɔ; ni o kɛra, ne ta jusugban tɛna ben Izirayɛlimɔgɔw
kan. Levi ta mɔgɔw ka kan ka o janto Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon na, jɛnɲɔgɔnya kɛsu bɛ
min kɔnɔ.»
54 Ayiwa, Matigi Ala ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, Izirayɛlimɔgɔw ka o bɛɛ kɛ a cogo ra.

2

Zuda ni Isakari ni Zabulɔn sigiyɔrɔ

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, k'a fɔ o ye ko:
2 «Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka o ta fanibonw lɔ o ta kɛrɛkɛjamabaw ta tagamasiyɛn le
kɔrɔ, ani o ta gba ta darapo kɔrɔ. O ka kan ka o ta fanibonw lɔ ka Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon
lamini, k'a mabɔ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon na dɔɔnin.
3 «Jɛnkuru minw bɛɛ bɛ Zuda ta kɛrɛkɛjamaba ra, olugu bɛɛ bɛna sigi terebɔyanfan
na, o ta darapo kɔrɔ, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru. Zuda ta mɔgɔw ta kuntigi ye Aminadabu
dencɛ Nasɔn ye.
4 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga biwolonfla ni naani, ani cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ (74 600).
5 «Isakari ta mɔgɔw bɛna kɛ olugu kɛrɛ fɛ. Isakari ta mɔgɔw ta kuntigi ye Suwari
dencɛ Netanehɛli ye.
6 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bilooru ni naani, ani cɛ kɛmɛ naani (54 400).
7 «O kɔ, Zabulɔn ta mɔgɔw: Zabulɔn ta mɔgɔw ta kuntigi ye Helɔn dencɛ Eliyabu ye.
8 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bilooru ni wolonfla, ani cɛ kɛmɛ naani (57 400).
9 «Zuda ta kɛrɛkɛjamaba bɛɛ lajɛnnin jate ye cɛ waga kɛmɛ ni biseegi ni wɔɔrɔ ni cɛ
kɛmɛ naani (186 400). Olugu le bɛna kɔn ka sira mina.»

Rubɛn ni Simeyɔn ni Gadi ta sigiyɔrɔ

10 «Jɛnkuru minw bɛɛ bɛ Rubɛn ta kɛrɛkɛjamaba ra, olugu bɛɛ bɛna sigi woroduguyan-
fan na o ta darapo kɔrɔ, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru. Rubɛn ta mɔgɔw ta kuntigi ye Sedehuri
dencɛ Elisuri ye.
11 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga binaani ni wɔɔrɔ ni cɛ kɛmɛ looru (46 500), ka kaɲa
ni jate ye.
12 «Simeyɔn ta mɔgɔw bɛna sigi olugu kɛrɛ fɛ. Simeyɔn ta mɔgɔw ta kuntigi ye
Surisadayi dencɛ Selumiyɛli ye.
13 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bilooru ni kɔnɔntɔn ni cɛ kɛmɛ saba (59 300), ka
kaɲa ni jate ye.
14 «O kɔ, Gadi ta mɔgɔw: Gadi ta mɔgɔw ta kuntigi ye Dewɛli dencɛ Eliyasafu ye.
15 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga binaani ni looru ni cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ni cɛ bilooru (45
650), ka kaɲa ni jate ye.

16 «Rubɛn ta kɛrɛkɛjamaba bɛɛ lajɛnnin jate ye cɛ waga kɛmɛ ni bilooru ni kelen, ani
cɛ kɛmɛ naani ni cɛ bilooru (151 450). Olugu le bɛna kɛ kɛrɛkɛjama flanan ye ka sira
mina.
17 «Levi ta mɔgɔw bɛ sɔrɔ ka gban olugu kɔ ni Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ye. Olugu bɛ kɛ
gba tɔw bɛɛ cɛmancɛ ra. Sigiyɔrɔ minw yirara o ra, o ka kan ka tagama ka kaɲa ni o
sigiyɔrɔw ye. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛ tagama ka kaɲa ni o ta sigiyɔrɔw ye, o ta darapow
kɔrɔ.»

Efirayimu ni Manase ni Boniyaminu ta sigiyɔrɔ

18 «Jɛnkuru minw bɛɛ bɛ Efirayimu ta kɛrɛkɛjamaba ra, olugu bɛɛ bɛna sigi
terebenyanfan na, o ta darapo kɔrɔ, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru. Efirayimu ta mɔgɔw ta
kuntigi ye Amihudi dencɛ Elisama ye.
19 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga binaani ni cɛ kɛmɛ looru (40 500).
20 «Manase ta mɔgɔw bɛna sigi olugu kɛrɛ fɛ. Manase ta mɔgɔw ta kuntigi ye Pedasuri
dencɛ Gamiliyɛli ye.
21 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bisaba ni fla ni cɛ kɛmɛ fla (32 200).
22 «O kɔ, Boniyaminu ta mɔgɔw: Boniyaminu ta mɔgɔw ta kuntigi ye Gidehoni dencɛ
Abidan ye.
23 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bisaba ni looru ni cɛ kɛmɛ naani (35 400).
24 «Efirayimu ta kɛrɛkɛjamaba bɛɛ lajɛnnin jate ye cɛ waga kɛmɛ ni seegi ni cɛ kɛmɛ
(108 100). Olugu le bɛna kɛ kɛrɛkɛjama sabanan ye ka sira mina.»

Dan ni Asɛri ni Nɛfitali ta sigiyɔrɔ

25 «Jɛnkuru minw bɛ Dan ta kɛrɛkɛjamaba ra, olugu bɛna sigi sahiliyanfan na, o ta
darapo kɔrɔ, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru. Dan ta mɔgɔw ta kuntigi ye Amisadayi dencɛ Ahezɛri
ye.
26 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga biwɔɔrɔ ni fla ni cɛ kɛmɛ wolonfla (62 700).
27 «Asɛri ta mɔgɔw bɛna sigi olugu kɛrɛ fɛ. Asɛri ta mɔgɔw ta kuntigi ye Okiran dencɛ
Pagiyɛli ye.
28 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga binaani ni kelen ni cɛ kɛmɛ looru (41 500), ka kaɲa
ni jate ye.
29 «O kɔ, Nɛfitali ta mɔgɔw: Nɛfitali ta mɔgɔw ta kuntigi ye Enan dencɛ Ahira ye.
30 Ale ta jɛnkuru jate ye cɛ waga bilooru ni saba, ani cɛ kɛmɛ naani (53 400).
31 Dan ta kɛrɛkɛjamaba bɛɛ lajɛnnin jate ye cɛ waga kɛmɛ ni bilooru ni wolonfla, ani
cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ (157 600). Olugu le bɛna sira mina tɔw bɛɛ kɔ fɛ, ni o ta darapow ye.»
32 Izirayɛlimɔgɔ minw jatera, olugu le ye nin ye, o bɛɛ ni o ta gbaw, ani o ta
kɛrɛkɛjamaw. O bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga kɛmɛ wɔɔrɔ ni saba ni cɛ kɛmɛ looru ni
cɛ bilooru (603 550).
33 Levi ta mɔgɔw ma jate ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ye, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa
ye cogo min na.
34 Ayiwa, Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, Izirayɛlimɔgɔw ka o bɛɛ kɛ; o bɛɛ
tun bɛ o ta fanibonw lɔ o ta yɔrɔw le ra, o ta darapow kɔrɔ, o tun bɛ tagama fana ka
kaɲa ni o ta gbaw, ani o ta somɔgɔw sigiyɔrɔw le ye.

3

Haruna dencɛw

1 Haruna ni Musa ta somɔgɔw flɛ nin ye, wagati min Matigi Ala kumana Musa fɛ Sinayi
kuru kan.
2 Haruna dencɛw tɔgɔw ye nin ye: Nadabu, ale kɛra a dencɛ fɔlɔ ye; ka Abihu gban o
ra; o kɔ fɛ, Elehazari, o kɔ fɛ Itamari.
3 Haruna dencɛw le ye o ye; turu saninman* kɛra olugu le kan ka o kɛ sarakalasebagaw
ye, ka o bla danna sarakalasebagaya kama.
4 Nka Nadabu ni Abihu sara Matigi Ala ɲa kɔrɔ ka o to Sinayi kongokolon kɔnɔ, sabu
o tun ka wusunan don Matigi Ala ɲa kɔrɔ ni tasuma dɔ ye, min tun bɔra yɔrɔ wɛrɛ ra*.
Dencɛ tun tɛ o si fɛ. Elehazari ni Itamari le ka sarakalasebagaya kɛ ni o facɛ Haruna ye.

Levi ta mɔgɔw ta baara

5 Matigi Ala kumana Musa fɛ, k’a fɔ a ye ko:
6 «Na ni Levi ta mɔgɔw ye sarakalasebaga Haruna fɛ, janko o ye na to k’a dɛmɛ.
7 Baara min karifara Haruna ni Izirayɛli jama bɛɛ ma, o bɛna o baara kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon* ɲa fɛ; o bɛna fanibon saninman* ta baaraw kɛ.

---

* **3:4 3.4** Nin kuma bɛ sɔrɔ Sarakalasebagaw 10.1-7.

8 Olugu le bɛna o janto Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ta minanw bɛɛ ra Izirayɛlimɔgɔw nɔ
ra, ka fanibon saninman ta baaraw kɛ.
9 O ra, i ka kan ka Levi ta mɔgɔw di Haruna ni a dencɛw ma. O ka kan ka to olugu le
boro, ka baara kɛ Izirayɛlimɔgɔ tɔw nɔ ra.
10 I ka kan ka Haruna ni a dencɛw le sigi sarakalasebagaya baara ra. Ni mɔgɔ wɛrɛ
ka gbara yɔrɔ saninman na, o tigi ka kan ka faga.»
11 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, k'a fɔ a ye ko:
12 «Ne ka Levi ta mɔgɔw ɲanawoloma ka o bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra, ka o bla ne ta baara
ra Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw nɔ le ra. O kosɔn Levi ta mɔgɔw ye ne ta le ye;
13 sabu dencɛ fɔlɔ bɛɛ ye ne ta le ye. Lon min na ne ka Misirankaw dencɛ fɔlɔw bɛɛ
faga Misiran jamana ra, o lon na ne ka Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ kɛ ne yɛrɛ ta
ye, mɔgɔw dencɛ fɔlɔw, ani bɛganw den fɔlɔ cɛmanw fana. O ka kan ka kɛ ne ta le ye.
Ne le ye Matigi Ala ye.»

Levi ta mɔgɔw jateri

14 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, Sinayi, kongokolon kɔnɔ; a k'a fɔ a ye ko:
15 «Levi ta mɔgɔw jate, O bɛɛ ni o ta somɔgɔw, o bɛɛ ni o ta gbaw. I ye cɛdenw bɛɛ
jate, min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna o kan.»
16 Musa ka o jate ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, i n'a fɔ a tun fɔra cogo min na.
17 Levi dencɛw tɔgɔw le ye nin ye: Gɛrisɔn, ani Kehati, ani Merari.
18 Gɛrisɔn dencɛw tɔgɔw ye nin ye, o bɛɛ ni o ta gba: Libini ni Simɛyi.
19 Kehati dencɛw tun ye Amuramu ye, ani Isari, ani Heburɔn, ani Uziyɛli; o bɛɛ ni o
ta gba.
20 Merari dencɛw tun ye Mali ni Musi ye; o bɛɛ ni o ta gba.
Levi ta gbamɔgɔw le tun ye olugu ye, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw.

Gɛrisɔnkaw sigiyɔrɔ ni o ta baara

21 Libini ta gba ni Simɛyi ta gba, olugu bɔra Gɛrisɔn ta gba le ra; olugu le kɛra
Gɛrisɔnkaw ta mɔgɔw ye.
22 Cɛden minw jatera olugu ra, min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna o kan,
olugu bɛɛ kɛra cɛden waga wolonfla ani cɛden kɛmɛ looru (7 500).
23 Gɛrisɔnkaw ta sigiyɔrɔ tun bɛ fanibon saninman* kɔ fɛ, terebenyanfan na.
24 Gɛrisɔnkaw ta kuntigi tun ye Layɛli dencɛ Eliyasafu ye.
25 Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ta baara min karifara Gɛrisɔnkaw ma, o kɛra fanibon
kɔnɔnɔfaniw, ani a kɛnɛmafaniw ta baara ye; fani gbiriman, ani fani min bɛ yɔrɔ
saninman* donda ra,
26 ani fanibon lukɛnɛ laminifani minw sirinin bɛ ka fanibon saninman ni
sarakajɛnifɛn* koori, ani fani min bɛ lu donda ra, ani a juruw, ani o minanw ta baaraw
bɛɛ.

Kehatikaw sigiyɔrɔ ni o ta baara

27 Amuramu ta gba, ani Isari ta gba, ani Heburɔn ta gba, ani Uziyɛli ta gba, olugu bɔra
Kehati ta gba le ra; olugu le kɛra Kehatikaw ta mɔgɔw ye.
28 Kehatikaw ta cɛden minw jatera, min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna
o kan, o kɛra cɛden waga seegi ni cɛden kɛmɛ wɔɔrɔ (8 600)[†]. Yɔrɔ saninman* ta baara
tun karifara olugu le ma.
29 Kehati dencɛw ta mɔgɔw ta sigiyɔrɔ tun bɛ fanibon saninman* woroduguyanfan
na.
30 Kehatikaw ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Uziyɛli dencɛ Elisafan le ye.
31 O ka Ala ta jɛɲɔgɔnya kɛsu* ta baara le di olugu ma, ani tabali, ani sanin fitinadaga,
ani sarakabɔnanw, ani yɔrɔ saninman ta baara bɛ kɛ ni minan minw ye, ani yɔrɔ
saninman cɛtigɛfani, ani o fɛnw ta baaraw bɛɛ.
32 Levi ta mɔgɔw ta kuntigiw bɛɛ ta kuntigiba tun ye sarakalasebaga Haruna dencɛ
Elehazari le ye. Mɔgɔ minw blara yɔrɔ saninman baara ra, ale le tun bɛ olugu bɛɛ
kunna.

Merarikaw sigiyɔrɔ ni o ta baara

33 Malikaw ta gba, ani Musikaw ta gba, olugu bɔra Merari ta gba le ra. Olugu le kɛra
Merarikaw ta mɔgɔw ye.
34 Cɛden minw jatera o ra, min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna o kan, o
kɛra cɛden waga wɔɔrɔ ni cɛden kɛmɛ fla (6 200).

---

† **3:28 3.28** Gɛrɛkikan kitabu kɔnɔ, a sɛbɛra ko cɛden waga seegi ni cɛden kɛmɛ saba (8 300).

35 Merarikaw ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Abihayili dencɛ Suruyɛli le ye. Olugu ta
sigiyɔrɔ tun bɛ fanibon saninman* sahiliyanfan na.
36 Fanibon saninman ta yirifɛrɛnw, ani a berew, ani a nɛgɛberew, ani a nɛgɛberew
donyɔrɔw, ani a minan tɔw bɛɛ, o fɛnw kɔrɔsiri ni o baara karifara Merarikaw ma,
37 ani lu laminifani ta nɛgɛberew bɛɛ, ani o nɛgɛberew donyɔrɔw, ani nɛgɛbere minw
bɛ turu dugu ma, ani a juruw.
38 Musa ni Haruna ni a dencɛw, olugu ta sigiyɔrɔ tun bɛ fanibon saninman ɲa fɛ,
terebɔyanfan na, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ɲa fɛ. Yɔrɔ saninman* kɔrɔsiri ni a baara
karifara olugu le ma Izirayɛlimɔgɔw nɔ ra. Ni mɔgɔ wɛrɛ tun ka gbara o yɔrɔ ra, o tigi
tun ka kan ka faga.
39 Musa ni Haruna ka Levi ta cɛden minw bɛɛ jate, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw, ka kaɲa ni
Matigi Ala ta kuma ye, cɛden min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna o kan,
olugu bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛden waga mugan ni fla (22 000).

Dencɛ fɔlɔw ta kunmabɔri

40 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ jate; min o min si
ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna o kan. O bɛɛ jate, ka o bɛɛ tɔgɔ sɛbɛ.
41 Levi ta mɔgɔw bla danna ne Matigi Ala ye, Izirayɛlimɔgɔ tɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ nɔ
ra, ka Levi ta mɔgɔw ta bɛganw fana bla danna ne ye, Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta bɛganw ta
den fɔlɔ cɛmanw bɛɛ nɔ ra.»
42 Ayiwa, Musa ka Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ jate, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye.
43 Minw bɛɛ jatera, ka o tɔgɔ sɛbɛ, min o min si ka karo kelen bɔ, ani minw tɛmɛna
o kan, olugu bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛden waga mugan ni fla ani cɛden kɛmɛ fla ni mɔgɔ
biwolonfla ni saba (22 273).
44 Matigi Ala kumana Musa fɛ, k'a fɔ a ye tuun ko:
45 «Levi ta mɔgɔw bla danna ne ye, Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ nɔ ra, ka o ta
bɛganw fana bla danna ne ye Izirayɛlimɔgɔw ta bɛganw den fɔlɔ cɛmanw bɛɛ nɔ ra.
Levi ta mɔgɔw bɛna kɛ ne ta le ye. Ne le ye Matigi Ala ye.
46 Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw hakɛya tɛmɛna Levi ta mɔgɔw hakɛya kan fɔ mɔgɔ
kɛmɛ fla ni mɔgɔ biwolonfla ni saba; n'i bɛ olugu kunmabɔcɔgo,
47 i bɛ warigbɛ looru mina o cɛdenw bɛɛ kelen kelen fɛ, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta
jate ye; ka kaɲa ni o jate ye, o warigbɛ jate bɛɛ kelen kelen bɛ bɛn gera mugan le ma‡.
48 «I bɛ o wari di Haruna ni a dencɛw ma. Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw hakɛya min
tɛmɛna Levi ta mɔgɔw hakɛya kan, o wari bɛ kɛ olugu ta kunmabɔri wari le ye.»
49 Musa ka o wari mina. Levi ta cɛden dɔ ma sɔrɔ ka bla Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔ
minw nɔ ra, a ka olugu kunmabɔ ni o wari ye.
50 A ka o wari min mina Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw fɛ, o wari bɛɛ kɛra warigbɛ waga
kelen ni kɛmɛ saba ni biwɔɔrɔ ni looru (1 365), ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye.
51 A ka o kunmabɔri wari di Haruna ni a dencɛw ma, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye; a k'a kɛ ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye.

4

Kehatikaw ta baara

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, k'a fɔ o ye ko:
2 «Aw ye Kehati dencɛw bɛɛ jate Levi ta gba ra, o bɛɛ ni o ta gba, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw,
3 k'a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min bɛ se ka baara dɔ
kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ.
4 «Kehati dencɛw bɛna baara min kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, o ye nin ye: o bɛna
yɔrɔ saninmanba* ta fɛn saninmanw ta baara le kɛ.
5 Ni Izirayɛlimɔgɔw tagawagati sera, Haruna ni a dencɛw bɛna boncɛtigɛfani jigi, ka
jɛnɲɔgɔnya kɛsu* datugu ni a ye.
6 O bɛ gbolojalan dɔ fana la a kan, ka fani bulaman dɔ kɛ k'a bɛɛ lajɛnnin datugu. O
kɔ, bere minw bɛ kɛ k'a ta, o bɛ o berew don a ra.
7 «O bɛ fani bulaman dɔ fana la sarakaburu tabali kan, ka rɛzɛnji saraka* ta minanw
bla a kan, minw ye tasaw ye, ani sɛtiw, ani bɛlɛnw, ani jifiyɛw. Sarakaburu min ka kan
ka bɔ wagati bɛɛ, o bɛ o fana bla o tabali kan.
8 O bɛ fani wulenman dɔ biri a kunna, ka gbolojalan dɔ kɛ k'a bɛɛ lajɛnnin datugu. O
kɔ, bere minw bɛ kɛ ka tabali ta, o bɛ o berew don a ra.

‡ **3:47 3.47** Gera mugan, o ye garamu tan ni fla ye.

9 «O kɔ, o bɛ fani bulaman dɔ fana kɛ ka fitinablanan datugu, ani a fitinadagaw,
ani minan minw bɛɛ blara a baara kama, i n′a fɔ tasuma lalagananw, ani buguri
donminanw, ani turu donminanw bɛɛ.
10 O bɛ a ni a minanw bɛɛ melege gbolojalan dɔ kɔnɔ, k′a bla donitanan dɔ kan.
11 «O kɔ, o bɛ fani bulaman dɔ biri sarakabɔnan saninlaman kan, ka gbolojalan dɔ kɛ
k′a datugu; o kɔ, bere minw bɛ kɛ k′a ta, o bɛ o don a ra.
12 «Minan minw bɛɛ bɛ kɛ ka yɔrɔ saninman* ta baara kɛ, o bɛ o bɛɛ don fani bulaman
dɔ ra, k′a melege ni gbolojalan dɔ ye, k′a bla donitanan dɔ kan.
13 «O bɛ bugurigbɛ cɛ ka bɔ sarakajɛnifɛn* kan, ka fani wulenman dɔ biri a kan.
14 O bɛ sarakajɛnifɛn ta minanw bɛɛ ta, min ye a takamicɛnanw ye, ani a
sogosɔgɔnanw, ani a buguricɛnanw, ani a tasaw; o bɛ o bɛɛ bla a kan; o kɔ, o bɛ
gbolojalan dɔ kɛ ka o datugu. O kɔ, bere minw bɛ kɛ ka sarakajɛnifɛn ta, o bɛ o berew
don a ra.
15 «Ni Haruna ni a dencɛw ka yɔrɔ saninman ni a minanw bɛɛ datugu ka ban tuma
min na, ni aw tagatuma sera, Kehatikaw bɛna o minanw ta. Nka o boro kana se o fɛn
saninmanw yɛrɛ ma, janko o kana na sa.
«Kehatikaw ta baara bɛna kɛ o minanw tari le ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ.
16 Sarakalasebaga Haruna dencɛ Elehazari le bɛna a janto fitinadaga saninlaman ta
turu ko ra, ani wusunan, ani siman saraka* min bɛ bɔ lon o lon, ani turu saninman*;
a ka kan k′a janto fanibon saninman ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ra, ani yɔrɔ saninman ni a
minanw bɛɛ.»
17 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ tuun, ko:
18 «Aw kana kɛ sababu ye k′a to ne ye Kehatikaw halaki ka bɔ Levi ta mɔgɔ tɔw cɛ ra.
19 Aw ka kan ka min kɛ o ye janko ni o gbarara yɔrɔ saninmanba ra o kana sa, o flɛ
nin ye: Haruna ni a dencɛw ka kan ka don fanibon saninman kɔnɔ, ka o bɛɛ kelen kelen
ta baara yira o ra, ka o ta donitataw yira o ra.
20 Olugu yɛrɛ man kan ka don ka taga fɛn saninmanw flɛ hali dɔɔnin; ni o tɛ, o bɛ sa.»

Gɛrisɔnkaw ta baara

21 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
22 «Gɛrisɔnkaw ta cɛdenw fana jate, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw.
23 O jate k′a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min bɛ se ka
baara dɔ kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ.
24 Gɛrisɔnkaw ka kan ka baara minw kɛ, ani o ka kan ka doni minw ta, o flɛ nin ye:
25 olugu le bɛna fanibon saninman* ta faniw ta, ani Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ta fani
gbirimanw, ani gbolojalan minw bɛ la fanigbirimanw kan, ani fani min bɛ Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon* donda ra,
26 ani fanibon lu laminifani minw sirinin bɛ ka fanibon saninman ni sarakajɛnifɛn*
koori, ani fani min bɛ lu donda ra, ani a juruw, ani a minan tɔw bɛɛ. O fɛnw ta baaraw
bɛɛ donna Gɛrisɔnkaw le boro.
27 O bɛ baara o baara kɛ, ni o bɛ doniw le ta, walama baara wɛrɛ, o ka kan ka o bɛɛ
kɛ ka kaŋa ni Haruna ni a dencɛw ta fɔta le ye. O ka kan ka fɛn minw bɛɛ ta, aw le ka
kan ka o fɔ o ye, ka o ta baaraw di o ma.
28 «Ayiwa, nin le ye Gɛrisɔnkaw ta baara ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. O ka kan ka
o baaraw kɛ ka kaŋa ni sarakalasebaga Haruna dencɛ Itamari ta cifɔninw le ye.»

Merarikaw ta baara

29 Ala k′a fɔ Musa ye tuun ko: «Merari ta cɛw jate, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta
somɔgɔw.
30 I bɛ o jate k′a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min bɛ se
ka baara dɔ kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ.
31 O bɛna baara minw kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, ani o bɛna doni minw ta o flɛ
nin ye: o bɛna fanibon saninman* ta yirifɛrɛnw ta, ani a berew, ani a nɛgɛberew, ani
berew donyɔrɔw,
32 ani fanibon lu laminifani ta nɛgɛberew, ani o nɛgɛberew donyɔrɔw, ani nɛgɛbere
minw bɛ turu dugu ma, ani a juruw, ani a minan tɔw bɛɛ, ani fɛn o fɛn blara o baara
kama. Bɛɛ kelen kelen ka kan ka doni min ta, aw ye o doni yira o tigi ra.
33 «Ayiwa, nin le ye Merarikaw ta baara ye; o ka kan ka baara minw bɛɛ kɛ
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, ka kaŋa ni sarakalasebaga Haruna dencɛ Itamari ta
cifɔninw ye.»

Levi ta cɛw jateda

34 Musa ni Haruna ni Izirayɛli jama ɲamɔgɔw ka Kehatikaw jate, o bɛɛ ni o ta gbaw,
o bɛɛ ni o ta somɔgɔw,
35 k′a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min tun bɛ se ka
baara kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ.
36 O ka minw jate o bɛɛ ni o ta gbaw, olugu kɛra cɛ waga fla, ani cɛ kɛmɛ wolonfla ni
bilooru (2 750).
37 Kehatika minw jatera, olugu da le kɛra o ye, minw bɛɛ tun bɛ baara dɔ kɛ
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. Musa ni Haruna ka o jate ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye, i n′a fɔ a tun k′a fɔ Musa ye cogo min na.
38 Gɛrisɔnka minw jatera, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw,
39 k′a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min tun bɛ se ka
baara dɔ kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ,
40 minw jatera, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw, olugu kɛra cɛ waga fla, ani
cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ni cɛ bisaba (2 630).
41 Gɛrisɔnka minw jatera, olugu da le kɛra o ye, minw bɛɛ tun bɛ baara dɔ kɛ
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. Musa ni Haruna ka o jate ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye.
42 Merari ta mɔgɔ minw jatera, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw,
43 k′a damina san bisaba ra, fɔ ka taga se san bilooru ma, min o min tun bɛ se ka
baara dɔ kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ,
44 minw jatera, o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw, olugu kɛra cɛ waga saba ni
cɛ kɛmɛ fla (3 200).
45 Merari ta mɔgɔ minw jatera, olugu da le kɛra o ye. Musa ni Haruna ka o jate ka
kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, i n′a fɔ a tun k′a fɔ Musa ye cogo min na.
46 Ayiwa, Musa ni Haruna ni Izirayɛli jama ɲamɔgɔw ka Levi ta mɔgɔ minw bɛɛ jate,
o bɛɛ ni o ta gbaw, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw,
47 k′a damina san bisaba ra, ka taga se fɔ san bilooru ma, min o min tun bɛ se ka
baara dɔ kɛ, ani ka doni ta Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ,
48 minw bɛɛ jatera, olugu kɛra cɛ waga seegi, ani cɛ kɛmɛ looru ni cɛ biseegi (8 580).
49 O ka o jate ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, i n′a fɔ a tun k′a fɔ Musa ye cogo min
na; o ka bɛɛ kelen kelen ta baara yira a ra, ani a ka kan ka doni min ta. O ka o jate i n′a
fɔ Matigi Ala tun k′a fɔ Musa ye cogo min na.

Sariya siginin dɔw

5

Saninyabariya ta sariya

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko bana minw bɛ mɔgɔ fari cɛn, ni o dɔ bɛ mɔgɔ o mɔgɔ ra,
walama damajalan, walama ni mɔgɔ dɔ magara su dɔ ra k′a yɛrɛ lanɔgɔ, o ka kan ka o
tigi labɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.
3 Ni a kɛra cɛ ye walama muso, aw ye a labɔ; aw ye a labɔ aw sigiyɔrɔ ra, janko o
kana na aw sigiyɔrɔ lanɔgɔ, sabu ne siginin bɛ aw cɛ ra.»
4 Izirayɛlimɔgɔw k′a kɛ ten; o ka o mɔgɔw labɔ o cɛ ra. Matigi Ala tun k′a fɔ Musa ye
cogo min na, Izirayɛlimɔgɔw k′a kɛ ten.

Mɔgɔ tɔɲɔri ta sariya

5 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
6 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k′a fɔ o ye, ko ni cɛ dɔ, walama muso dɔ k′a mɔgɔɲɔgɔn
hakɛ ta, k′a tɔɲɔ fɛn dɔ ra, o tigi ka Matigi Ala le kan bla; a jarakira.
7 A ka jurumun min kɛ, a ka kan ka lɔ o ra. A k′a mɔgɔɲɔgɔn hakɛ ta k′a tɔɲɔ fɛn
min na, a ye o fɛn juru bɛɛ sara; o kɔ, o fɛn sɔngɔ tarannin taranyɔrɔ looru, a ye a taran
kelen fara a kan fana; a ka mɔgɔ min hakɛ ta, a ye o di o tigi ma.
8 Nka ni a tigi sara, k′a sɔrɔ a ta mɔgɔ si tɛ yi o fɛn bɛ se ka di min ma, o tuma, o
fɛn bɛ kɛ Matigi Ala ta ye. A ka kan ka taga a di sarakalasebaga ma; sagajigi min bɛ kɛ
jurumunyafa saraka* ye, k′a ta jurumun kafari, a bɛ o fana fara a kan.
9 «Ni Izirayɛlimɔgɔw ka fɛn o fɛn bla danna Matigi Ala ye, k′a di sarakalasebaga ma,
o bɛ kɛ sarakalasebaga ta ye.
10 Ni mɔgɔ ka fɛn o fɛn kɛ saraka ye, o bɛ kɛ sarakalasebaga ta ye; ni mɔgɔ ka fɛn o
fɛn di sarakalasebaga ma, o fana bɛ kɛ a ta ye.»

Jɛnɛya ta sariya

11 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:

12 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k’a fɔ o ye ko ni cɛ dɔ muso bɔra a fɛ ka kɛ cɛ wɛrɛ fɛ,
13 ni a tagara jɛn ni cɛ wɛrɛ ye, k’a yɛrɛ lanɔgɔ, k’a sɔrɔ a cɛ ma bɔ o ko kala ma, ni
o ko dogonin tora, sabu mɔgɔ si ma kɛ a seere ye, mɔgɔ si fana ma o mina a ra,
14 ni celiya nana don cɛ jusu ra, sabu a sigiyara a muso ra, k’a sɔrɔ ko can lo fana
ko muso k’a yɛrɛ lanɔgɔ, walama ni celiya ni sigiya donna a jusu ra k’a sɔrɔ muso m’a
yɛrɛ lanɔgɔ,
15 o tuma a ka kan ka taga ni muso ye sarakalasebaga fɛ. A ye mugu kilo saba ta, ka
taga o kɛ saraka ye muso kosɔn. A man kan ka turu kɛ o mugu ra, walama wusunan;
sabu siman saraka* lo min bɔra celiya kosɔn; hakirijigi saraka lo, min bɛ mɔgɔ hakiri
jigi kojugu ra.
16 «Sarakalasebaga bɛna muso lana, ka na a lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
17 O kɔ, a bɛ ji saninman dɔ kɛ bɔgɔdaga dɔ kɔnɔ, ka buguri dɔ cɛ dugu ma fanibon
saninman kɔnɔ ka o kɛ o ji ra.
18 Ni sarakalasebaga ka muso lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a bɛ muso kunsigi foni, ka hakirijigi
saraka* don a boro, o siman saraka min bɔra celiya kosɔn; o y’a sɔrɔ ji kunaman min
bɛ danga ben mɔgɔ kan, o ji bɛ sarakalasebaga yɛrɛ boro.
19 Sarakalasebaga ye muso jagboya ko a ye kari; a y’a fɔ a ye ko: ‹Ka i to i cɛ ta furu
kɔnɔ, ni a kɛra ko cɛ wɛrɛ ma jɛn ni i ye, ni i ma bɔ ka taga i yɛrɛ lanɔgɔ, o tuma nin ji
kunaman min bɛ danga ben mɔgɔ kan, nin ji kana foyi kɛ i ra.
20 Nka ka i to i cɛ ta furu kɔnɔ, ni a kɛra ko i bɔra ka taga i yɛrɛ lanɔgɔ, ka taga jɛn ni
cɛ wɛrɛ ye, min tɛ i furucɛ ye,›
21 sarakalasebaga ye muso jagboya ka kari, ka nin danga kumaw fɔ muso ma, k’a fɔ
ko: ‹O tuma, Matigi Ala ye i denworonogow cɛn i kɔnɔ, ka i kɔnɔ funu, k’a to i ta mɔgɔw
ye i danga, ka i yira, ko i kɛwale man ɲi.
22 O ra, nin ji min bɛ danga ben mɔgɔ kan, nin ji ye don i kɔnɔ, ka i kɔnɔ funu, ka i
denworonogow cɛn i kɔnɔ.› Muso b’a jaabi ko: ‹Amina! Amina!›
23 «Sarakalasebaga ye o danga kumaw sɛbɛ gbolokitabu dɔ kan; o kɔ, a ye o sɛbɛriw
ko ka bɔ yi ni o ji kunaman ye,
24 ka o ji kunaman di muso ma ko a y’a min, o ji min bɛ danga ben mɔgɔ kan; o ji
kunaman bɛna don a kɔnɔ.
25 Nka sani a y’a min, siman saraka min bɔra celiya kosɔn, sarakalasebaga ye o mina
muso boro, k’a fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka taga a bla sarakajɛnifɛn* kan.
26 A bɛ boro ɲa kelen bɔ o siman saraka* ra, k’a yira ko o saraka bɛɛ kɛra Matigi Ala
ta ye; a bɛ o boro ɲa kelen saraka jɛni sarakajɛnifɛn kan. O kɔ, a bɛ ji di muso ma ko a
y’a min.
27 Ayiwa, ni a kɛra ko can lo ko muso tun bɔra a cɛ fɛ ka taga a yɛrɛ lanɔgɔ, ni a ka ji
min, o ji min bɛ danga ben mɔgɔ kan, o ji bɛna don a kɔnɔ ka tɔɔrɔjugu dɔ lase a ma.
Muso denworonogow bɛna cɛn a kɔnɔ, k’a kɔnɔ funu; o muso bɛ kɛ mɔgɔ danganin ye
a ta mɔgɔw cɛ ra.
28 Nka ni a kɛra ko muso m’a yɛrɛ lanɔgɔ, ni a saninyanin lo, o tuma jaraki ko si tɛna
a sɔrɔ, a bɛna se ka den woro tuun.
29 «Ayiwa, celiya ko ta sariya le bɛ nin ye, ni muso dɔ bɔra ka taga a yɛrɛ lanɔgɔ, k’a
to a cɛ ta furu kɔnɔ,
30 walama ni cɛ dɔ sigiyara a muso ra, fɔ k’a kɛ a ra celiya ye a muso ta fan fɛ.
Sarakalasebaga ka kan ka o muso lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka nin sariya kow bɛɛ kɛ muso
ra.
31 Cɛ kɔni tɛna jaraki, nka muso ta jurumun hakɛ bɛna ben a yɛrɛ le kan.»

6

Mɔgɔ min b’a yɛrɛ bla danna Ala ye

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k’a fɔ o ye ko ni cɛ dɔ, walama ni muso dɔ k’a yɛrɛ bɔ
Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra, ka dajuru ta, ko a b’a yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye, k’a yɛrɛ kɛ
Ala ta mɔgɔ saninman ye*,
3 o tigi ka kan ka duvɛn ni minnifɛn fariman suguya bɛɛ ye k’a to yi. A man kan ka
duvɛn, walama minnifɛn fariman wɛrɛ min. Minnifɛn o minnifɛn bɛ bɔ rɛzɛn na, a
man kan ka o min. A man kan ka hali rɛzɛn kɛnɛ, walama a janin domu.
4 A ta dajuru wagati bɛɛ ra, fɛn o fɛn bɛ bɔ rɛzɛnsun na, a man kan ka o domu, hali
rɛzɛnkisɛ, walama a fara.

* **6:2 6.2** K’a yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye: Heburukan na o tigiw bɛ wele ko Nazirikaw.

5 A ta dajuru wagati bɛɛ kɔnɔ, kunlimuru man kan ka se a kun ma, fɔ ka taga o wagati
dafa. A k'a yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye ka wagati min kɛ, a saninyanin ka kan ka to fɔ
ka taga o wagati dafa. A ka kan k'a kunsigi to a ye wuri ka janya.
6 A k'a yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye wagati min bɛɛ kɔnɔ, a man kan ka gbara su ra.
7 Hali ni a worofa, walama ni a woroba le sara, walama a balemacɛ, walama a
balemamuso, a man kan ka gbara o dɔ su ra k'a yɛrɛ lanɔgɔ, sabu a blara danna Matigi
Ala ye minkɛ, o tagamasiyɛn bɛ a kun na.
8 A ta dajuru wagati bɛɛ kɔnɔ, a saninyanin lo, ka kɛ Ala ta ye.
9 «Ni mɔgɔ dɔ barara ka sa a kɔrɔ, a kunsigi min b'a yira ko a blara danna Ala ye, o
tuma o kunsigi lanɔgɔra. Nka a tere wolonflanan, a bɛ saninya kokura; o lon na, a bɛ a
kun li.
10 A tere seeginan, a ye taga ni tugani fla, walama jɛnɛtugani fitini fla ye
sarakalasebaga fɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.
11 Sarakalasebaga bɛ kelen kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka tɔ kelen kɛ saraka jɛnita*
ye. Sarakalasebaga bɛ a ta jurumun kafari a ye, sabu a gbarara su ra. O lon na, a kunsigi
bɛ saninya tuun.
12 A ka kan k'a yɛrɛ bla danna Ala ye tuun, k'a ta dajuru wagati damina kura ye. A bɛ
sagaden cɛman kelen mina, min ka san kelen sɔrɔ, ka o kɛ hakɛ yafa saraka* ye. Nka a
tun ka wagati minw kɛ ka ban, o tɛ jate tuun, sabu a ta dajuru tun cɛnna.
13 «Ayiwa, ni mɔgɔ ka dajuru ta ka kɛ Ala ta mɔgɔ saninman ye wagati min kama, ni
o wagati dafara, o sariya ye nin ye: o bɛ na ni o tigi ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda
ra.
14 A bɛ na ni a ta sarakaw ye Matigi Ala fɛ: sagaden cɛman min ka san kelen sɔrɔ,
ani fiyɛn tɛ min na, o bɛ kɛ saraka jɛnita ye; ani sagamuso min ka san kelen sɔrɔ, ani
fiyɛn tɛ min na, o bɛ kɛ jurumunyafa saraka* ye; sagajigi kelen, fiyɛn tɛ min na, o bɛ kɛ
ninsɔndiya saraka* ye.
15 A bɛ burufunubari segi ɲa kelen di, buru min kɛra ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin ye
turu ra, ani ŋɔmi, funufɛn tɛ min na; a bɛ siman sarakaw* ni rɛzɛnji sarakaw* fana fara
o kan.
16 Sarakalasebaga bɛ o fɛnw bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka jurumunyafa saraka bɔ, ka
saraka jɛnita fana bɔ.
17 Burufunubari minw bɛ segi kɔnɔ, a bɛ o bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ; o kɔ, a bɛ sagajigi
kɛ jɛnŋɔgɔnya saraka* ye k'a di Matigi Ala ma, ka siman saraka ni rɛzɛnji saraka fara
o kan.
18 «O kɔ, Ala ta mɔgɔ saninman tun k'a kunsigi min kɛ a ta saninyari tagamasiyɛn ye,
a bɛ o li Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra. Ninsɔndiya saraka* blara tasuma min kan, a
bɛ taga a kunsigi don o tasuma ra.
19 Ni Ala ta mɔgɔ saninman ka o kunsigi li ka ban tuma min na, sarakalasebaga bɛ
sagajigi sogo tobinin kaman kelen ta, ka o don a boro, ka burukun kelen ni ŋɔmikun
kelen bɔ segi kɔnɔ, ka o fana di a ma.
20 O kɔ, sarakalasebaga bɛ o fɛnw kɔrɔta san fɛ, ka o fifa Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ye fɛn
saninmanw le ye, o ye sarakalasebaga ta ye, ani saga disi min fana fifara Matigi Ala ɲa
kɔrɔ, ani a woto min kɔrɔtara. Ni o kɛra, o tuma Ala ta mɔgɔ saninman bɛ se ka rɛzɛnji
min.
21 «Ayiwa, mɔgɔ min bɛ dajuru ta k'a yɛrɛ kɛ Ala ta mɔgɔ saninman ye, o sariya le bɛ
nin ye. A ka kan ka saraka min bɔ Matigi Ala ye a ta dajuru kosɔn, o le fana bɛ nin ye;
ni fɛn wɛrɛ se ka kɛ a ye, a bɛ se ka o fana fara nin sarakaw kan. A ka dajuru min ta, a
ka kan ka o kow bɛɛ dafa, ka kaɲa ni o dajuru sariya ye.»

Dugawu kɛcogo

22 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko:
23 «A fɔ Haruna ni a dencɛw ye, ko o ka kan ka dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye cogo
min na, o ye nin ye. O y'a fɔ ko:
24 ‹Matigi Ala ye baraka don aw ra, ka aw tanga!
25 Matigi Ala ye aw flɛ ni ɲumanya ye, ka hina aw ra!
26 Matigi Ala y'a janto aw ra, ka hɛra kɛ aw ye.›
27 «O ye dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye ni ne tɔgɔ ye; ni o kɛra, ne bɛna baraka don
Izirayɛlimɔgɔw ra.»

Fanibon ta minanw labɛncogo

7

Izirayɛli kuntigiw ta bonyafɛnw

1 Musa tun ka fanibon saninman* lɔ ka ban wagati min na, a ka turu saninman*
seriseri a kan k'a saninya, ani a kɔnɔminanw bɛɛ. A ka turu saninman* kɛ
sarakajɛnifɛn* fana kan k'a saninya, a ni a minanw bɛɛ.
2 O wagati ra, Izirayɛli jama ɲamɔgɔ minw ye gbatigiw ani jama cɛkɔrɔbaw ye, olugu
nana ni o ta sarakaw ye; Izirayɛlimɔgɔw jateri baara tun donna olugu le boro.
3 O nana ni o ta sarakaw ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ: misi wotoro wɔɔrɔ, minw sanfɛyɔrɔ
datugunin lo, ani a misitoran tan ni fla. Kuntigi fla jɛnna ka wotoro kelen di; kuntigi
bɛɛ kelen kelen ka misitoran kelen di. O nana ni o fɛnw ye fanibon saninman ɲa fɛ.
4 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
5 «Nin bonyaw mina o boro, ka o bla Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ta baara kama. I bɛna a
di Levi ta mɔgɔw ma, ka kaɲa ni o ta baaraw ye.»
6 Musa ka wotorow ni misitoranw mina, ka o di Levi ta mɔgɔw ma.
7 A ka wotoro fla ni misitoran naani di Gɛrisɔnkaw ma, ka kaɲa ni o ta baaraw ye,
8 ka wotoro naani ni misitoran seegi di Merari ta mɔgɔw ma, ka kaɲa ni o ta baaraw ye;
olugu tun bɛ o ta baara kɛ ka kaɲa ni sarakalasebaga Haruna dencɛ Itamari ta cifɔninw
le ye.
9 Nka a ma dɔ di Kehatikaw ma, sabu minan saninmanw tari baara karifara olugu le
ma; o tun ka kan ka o fɛnw ta o kamankunw le kan.

Kuntigiw ta sarakaw

10 Lon min na Musa ka turu saninman* kɛ sarakajɛnifɛn* kan, o lon na Izirayɛli
kuntigiw nana ni o ta sarakaw ye, janko ka sarakajɛnifɛn saninya k'a bla danna Ala
ye. O nana ni o sarakaw ye sarakajɛnifɛn ɲa fɛ;
11 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Lon o lon, kuntigi kelen ye na ka na a ta saraka di,
janko ka sarakajɛnifɛn saninya k'a bla danna Ala ye.»
12 Ayiwa, kuntigi min nana ni a ta saraka ye a tere fɔlɔ ra, o kɛra Aminadabu dencɛ
Nasɔn ye, Zuda ta gba ra.
13 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
14 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
15 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita* ye.
16 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka* ye;
17 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka* ye. Nin le kɛra
Aminadabu dencɛ Nasɔn ta saraka ye.

18 A tere flanan, Isakari ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Suwari dencɛ Netanehɛli ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
19 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
20 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
21 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
22 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
23 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Suwari
dencɛ Netanehɛli ta saraka ye.

24 A tere sabanan, Zabulɔn ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Helɔn dencɛ Eliyabu ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
25 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka

kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka* ye.
26 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
27 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
28 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
29 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Helɔn
dencɛ Eliyabu ta saraka ye.

30 A tere naaninan, Rubɛn ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Sedehuri dencɛ Elisuri ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
31 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
32 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
33 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
34 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
35 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Sedehuri
dencɛ Elisuri ta saraka ye.

36 A tere loorunan, Simeyɔn ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Surisadayi dencɛ Selumiyɛli
ye, ale nana ni a ta saraka ye.
37 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
38 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
39 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
40 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
41 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Surisadayi
dencɛ Selumiyɛli ta saraka ye.

42 A tere wɔɔrɔnan, Gadi ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Dewɛli dencɛ Eliyasafu ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
43 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
44 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
45 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
46 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
47 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Dewɛli
dencɛ Eliyasafu ta saraka ye.

48 A tere wolonflanan, Efirayimu ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Amihudi dencɛ Elisama
ye, ale nana ni a ta saraka ye.
49 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.

50 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fara
wusunan na,
51 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
52 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
53 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Amihudi
dencɛ Elisama ta saraka ye.

54 A tere seeginan, Manase ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Pedasuri dencɛ Gamiliyɛli ye,
ale nana ni a ta saraka ye.
55 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
56 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
57 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
58 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
59 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Pedasuri
dencɛ Gamiliyɛli ta saraka ye.

60 A tere kɔnɔntɔnnan, Boniyaminu ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Gidehoni dencɛ
Abidan ye, ale nana ni a ta saraka ye.
61 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
62 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fara
wusunan na,
63 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
64 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
65 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Gidehoni
dencɛ Abidan ta saraka ye.

66 A tere tannan, Dan ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Amisadayi dencɛ Ahezɛri ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
67 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
68 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
69 ani misitoran kaɲaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
70 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
71 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Amisadayi
dencɛ Ahezɛri ta saraka ye.

72 A tere tan ni kelennan, Asɛri ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Okiran dencɛ Pagiyɛli ye,
ale nana ni a ta saraka ye.
73 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaɲa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
74 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,

75 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
76 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
77 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Okiran
dencɛ Pagiyɛli ta saraka ye.

78 A tere tan ni flanan, Nɛfitali ta mɔgɔw ta kuntigi min ye Enan dencɛ Ahira ye, ale
nana ni a ta saraka ye.
79 A nana ni tasa warigbɛraman kelen ye, min gbiriya bɛ kilo kelen ni garamu kɛmɛ
saba bɔ, ani daga warigbɛraman kelen, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ wolonfla bɔ, ka
kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O minan fla bɛɛ tun fara ni mugu tɛntɛnnin nɔɔninin
ye turu ra, ka o kɛ siman saraka ye.
80 A nana ni bɛlɛn saninlaman kelen ye, min gbiriya bɛ garamu kɛmɛ bɔ, o fanin
wusunan na,
81 ani misitoran kaŋaman kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman kelen, min si
ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ saraka jɛnita ye.
82 A nana ni bakɔrɔnin kelen ye, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye;
83 a nana ni misi fla ye, ani sagajigi looru, ani bakɔrɔnin looru, ani sagaden cɛman
looru, minw si ka san kelen bɔ, ka olugu kɛ ninsɔndiya saraka ye. Nin le kɛra Enan
dencɛ Ahira ta saraka ye.

84 Musa ka turu saninman* kɛ sarakajɛnifɛn kan lon min na, Izirayɛli kuntigiw ka fɛn
minw di saraka ye janko ka sarakajɛnifɛn saninya k'a bla danna Ala ye, o fɛnw le ye
nin ye. O ka tasa warigbɛraman tan ni fla le di, ani daga warigbɛraman tan ni fla, ani
bɛlɛn saninlaman tan ni fla.
85 Tasa warigbɛraman bɛɛ kelen kelen tun ye kilo kelen ni garamu kɛmɛ saba ye; daga
warigbɛraman bɛɛ kelen kelen tun ye garamu kɛmɛ wolonfla ye. O minanw bɛɛ lajɛnnin
ta warigbɛ kɛra kilo mugan ni naani, ka kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye.
86 Bɛlɛn saninlaman tan ni fla minw fara wusunan na, o bɛɛ kelen kelen tun ye garamu
kɛmɛ kɛmɛ, ka kaŋa ni yɔrɔ saninman ta jate ye. O bɛlɛnw ta sanin bɛɛ lajɛnnin kɛra
kilo kelen ni garamu kɛmɛ fla.
87 Bɛgan minw dira ka kɛ saraka jɛnita ye, o bɛɛ lajɛnnin kɛra misitoran tan ni fla,
ani sagajigi tan ni fla, ani sagaden cɛman tan ni fla, minw si ka san kelen sɔrɔ; o ka o
siman sarakaw fana fara o kan. Bakɔrɔnin tan ni fla kɛra jurumunyafa saraka ye.
88 Bɛgan minw dira k'a kɛ ninsɔndiya saraka ye, o bɛɛ lajɛnnin kɛra misi mugan ni
naani, ani sagajigi biwɔɔrɔ, ani bakɔrɔnin biwɔɔrɔ, ani sagaden cɛman biwɔɔrɔ, minw
si ka san kelen sɔrɔ. Turu kɛra sarakajɛnifɛn kan ka ban minkɛ, fɛn minw dira saraka
ye janko k'a saninya k'a bla danna Ala ye, o le ye nin ye.
89 Ni Musa tun ka don Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, ka taga kuma ni Matigi Ala ye,
a tun bɛ Matigi Ala kumakan mɛn ka bɔ jɛnŋɔgɔnya kɛsu* datugunan kan, serubɛn
mɛlɛkɛ bisigi fla cɛmancɛ ra. A tun bɛ kuma ni a ye o cogo le ra.

8

Saninfitinaw blacogo

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «A fɔ Haruna ye, ko ni a bɛ fitinadagaw bla fitinablanan kan, a y'a to fitinadaga
wolonfla bɛɛ yeelen ye bɔ ka taga fitinablanan ɲafɛyɔrɔ ra.»
3 Haruna k'a kɛ ten. A ka fitinadagaw bla, ka o ɲasin fitinablanan ɲafɛyɔrɔ ma, i n'a
fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
4 Fitinablanan yɔrɔ bɛɛ tun lalagara ni sanin gbasinin le ye, k'a ta a sen na ka taga a
bla fɔ a yirifiyeren bisigiw ra. Matigi Ala tun k'a bisigiya min yira Musa ra, o tun k'a
lalaga ka kaŋa ni o le ye.

Levi ta mɔgɔw blara danna Ala ta baara kama

5 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
6 «Levi ta mɔgɔw bɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra, ka o saninya.
7 I bɛna o saninya cogo min na, o ye nin ye: i bɛ jurumun kafari ji seriseri o kan; o
kɔ, o bɛ o fari siw bɛɛ li, ka o ta faniw ko, ka o yɛrɛ saninya.
8 O ye na ni misitoran kaŋaman kelen ye, ani siman saraka* min ka kan ka fara o kan,
min ye mugu tɛntɛnnin nɔɔninin ye turu ra. Ele yɛrɛ fana ye na ni misitoran kaŋaman
kelen wɛrɛ ye, min bɛna kɛ jurumunyafa saraka* ye.

9 I bɛ taga ni Levi ta mɔgɔw ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ɲa fɛ, ka Izirayɛli jama bɛɛ
wele.
10 I bɛ taga ni Levi ta mɔgɔw ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ; Izirayɛlimɔgɔw bɛ o borow la o
kan.
11 O kɔ, Haruna bɛ Levi ta mɔgɔw lɔlɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o di Matigi Ala ma, i n'a
fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka min fifa, k'a di Ala ma. O cogo ra, Levi ta mɔgɔw bɛ bla
Matigi Ala ta baara kama.
12 O kɔ, Levi ta mɔgɔw bɛ o borow la misitoranw kunw na. I bɛ o misitoran kelen
kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka kelen kɛ saraka jɛnita* ye, janko ka Levi ta mɔgɔw ta
jurumunw kafari.
13 I bɛ Levi ta mɔgɔw lɔlɔ Haruna ni a dencɛw ɲa fɛ; o kɔ, i bɛ o bla Ala ta baara
kama, i n'a fɔ saraka fifata.
14 O cogo ra, i bɛ Levi ta mɔgɔw faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra. Levi ta mɔgɔw bɛna
kɛ ne ta ye.
15 O kɔ, Levi ta mɔgɔw bɛna baara kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ. I bɛna o saninya
tan le, k'a kɛ i ko saraka min bɛ fifa k'a di Matigi Ala ma.
16 Sabu olugu le dira ne ma Izirayɛlimɔgɔ tɔw nɔ ra. Ne ka olugu le ɲanawoloma
Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ nɔ ra.
17 Sabu Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ ye ne ta le ye; mɔgɔw den fɔlɔw, ani
bɛganw den fɔlɔw bɛɛ. Lon min ne ka dencɛ fɔlɔw bɛɛ faga Misiran jamana ra, ne
ka Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ kɛ ne yɛrɛ ta ye o lon na.
18 Ne ka Levi ta mɔgɔw ta Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw bɛɛ nɔ ra.
19 Ne ka Levi ta mɔgɔw di Haruna ni a dencɛw ma Izirayɛlimɔgɔw nɔ ra, janko o ye
baara kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta jurumun
kafari o ye; ni o kɛra, ni Izirayɛlimɔgɔw ka gbara ne ta yɔrɔ saninman* na, kojugu si
tɛna o sɔrɔ.»
20 Ayiwa, Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye Levi ta mɔgɔw ta ko ra, Musa ni
Haruna ni Izirayɛli jama ka o bɛɛ kɛ Levi ta mɔgɔw ye.
21 Levi ta mɔgɔw ka o yɛrɛ saninya, ka o ta faniw ko. O kɔ, Haruna ka o kɛ i ko saraka
min bɛ fifa k'a di Matigi Ala ma, ka o ta jurumunw kafari o ye, ka o saninya.
22 O kɔ, Levi ta mɔgɔw nana o ta baaraw damina Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ; Haruna
ni a dencɛw le tun bɛ o ta baaraw yira o ra. O cogo ra, Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ
Musa ye Levi ta mɔgɔw ko ra, o ka o bɛɛ kɛ.
23 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
24 «Levi ta mɔgɔw ta baara flɛ nin ye: Levi ta cɛdenw bɛɛ ka kan ka don Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon ta baara ra, ka baara dɔ kɛ, k'a damina a san mugan ni looru, ani minw tɛmɛna
o kan.
25 Nka ni o si sera san bilooru ma, o ka kan ka o boro bɔ baara ra; o tɛ baara kɛ tuun.
26 O bɛ se ka o balema tɔw dɛmɛ o ta baaraw ra Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ, nka
baara man kan ka kɛ olugu yɛrɛ tɔgɔra ta ye tuun. I ka kan ka Levi ta mɔgɔw ta baaraw
di o ma nin cogo le ra.»

9

Jɔnyaban ɲanagbɛ

1 Izirayɛlimɔgɔw bɔnin kɔ Misiran, o san flanan karo fɔlɔ ra, Matigi Ala kumana Musa
fɛ, Sinayi kongokolon kɔnɔ; a ko:
2 «Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ a kɛwagati ra.
3 Wagati min latigɛra, min ye nin karo tere tan ni naani ye, ni o sera aw ye ɲanagbɛ
kɛ terebenda fɛ. Aw y'a kɛ ka kaɲa ni ne ta cifɔninw, ani ne ta kolatigɛninw bɛɛ ye.»
4 Ayiwa, Musa k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ye Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
5 O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ san karo fɔlɔ tere tan ni naani terebenda fɛ, Sinayi
kongokolon kɔnɔ. Matigi Ala tun ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, Izirayɛlimɔgɔw k'a
kɛ ka kaɲa ni o bɛɛ ye.
6 Nka mɔgɔ dɔw ma se ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ o lon na, sabu olugu tun magara mɔgɔ
dɔ su ra, ka o yɛrɛ lanɔgɔ. O lon yɛrɛ ra, o mɔgɔw tagara Musa ni Haruna fɛ.
7 O tagara a fɔ Musa ye ko: «Anw saninyanin tɛ, sabu an magara su dɔ ra. Nka mun le
bɛ an bari ka an ta saraka di Matigi Ala ma ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ye, Jɔnyaban ɲanagbɛ
wagati ra?»
8 Musa ka o jaabi ko: «Aw ye ne makɔnɔ, sani ne ye kuma dɔ sɔrɔ ka bɔ Matigi Ala fɛ
aw ta ko ra.»
9 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:

10 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k′a fɔ o ye ko: ‹Aw ra, walama aw ta duruja nataw ra,
ni a kɛra ko mɔgɔ dɔ ma saninya sabu a magara su dɔ ra, walama ni mɔgɔ dɔ tagara
tagamajan dɔ ra, o bɛɛ n′a ta, a tigi bɛ se ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
11 Olugu bɛna a kɛ san karo flanan tere tan ni naani le ra, terebenda fɛ. O bɛ sagaden
sogo domu ni burufunubari ye, ani ɲuguflaburu kunaman.
12 O man kan k′a to a tɔ ye si, o fana man kan k′a kolo dɔ kari. O ka kan k′a kɛ ka
kaɲa ni Jɔnyaban ɲanagbɛ ta cifɔninw bɛɛ ye.
13 Nka ni mɔgɔ min saninyanin lo, ni a fana ma taga tagama ra, o bɛɛ n′a ta, ni a ma
Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ a wagati yɛrɛ ra, o tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli jamanadenw
na; sabu a ma a ta saraka bɔ Matigi Ala ye a wagati ra. A ta jurumun hakɛ bɛna ben a
yɛrɛ kan.
14 « ‹Lonan minw siginin bɛ aw cɛ ra, ni o dɔ b′a fɛ ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ, ka Matigi
Ala bonya, a ka kan k′a kɛ ka kaɲa ni Jɔnyaban ɲanagbɛ ta sariyaw ni a cifɔninw ye.
Izirayɛlimɔgɔ fara lonan kan, o sariya kelen le bɛna kɛ aw bɛɛ kan.› »

Sankaba jigira fanibon saninman kunna
(Bɔri 40.34-38)

15 Lon min na fanibon saninman* lɔra, sankaba jamijan nana fanibon saninman
datugu, min ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ye. K′a ta wulada fɛ, fɔ o dugusagbɛ sɔgɔmada
fɛ, a tora fanibon kunna; a tun bɛ i ko tasuma.
16 K′a ta o wagati ra, a kɛra o cogo le ra wagati bɛɛ. Sankaba tun bɛ fanibon datugu;
ni su tun kora a bɛ kɛ i ko tasuma.
17 Ni sankaba jamijan tun ka wuri ka bɔ fanibon kunna, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ wuri
ka taga. Ni sankaba jamijan tun tagara lɔ yɔrɔ min na, o tun bɛ sigi o yɔrɔ ra.
18 Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ taga ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye, o fana tun bɛ lɔ ka
kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye. Ni sankaba jamijan tun tora fanibon saninman kunna
ka wagati min kɛ, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ to o sigiyɔrɔ ra o wagati bɛɛ ra.
19 Ni sankaba jamijan tun tora fanibon saninman kunna ka wagatijan kɛ,
Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ Matigi Ala kan mina, o tun tɛ taga.
20 Tuma dɔ, sankaba jamijan tun bɛ to fanibon saninman kunna ka tere dama dɔrɔn
le kɛ; o tun bɛ sigi ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye, o fana tun bɛ taga ka kaɲa ni
Matigi Ala ta kuma le ye.
21 Tuma dɔ, sankaba jamijan tun bɛ to fanibon saninman kunna k′a ta wulada fɛ, ka
se o dugusagbɛ sɔgɔmada dɔrɔn ma; ni a tun wurira sɔgɔma, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ
wuri ka taga. Ni sankaba jamijan tun wurira tuma o tuma, ni a kɛra tere fɛ, walama su
fɛ, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ wuri ka taga.
22 Ni sankaba jamijan tun tora fanibon saninman kunna ka tere fla le kɛ, walama karo
kelen, walama san kelen, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ to o sigiyɔrɔ ra, o tun tɛ taga. Nka ni a
tun wurira tuma o tuma, o tun bɛ wuri ka taga.
23 O tun bɛ lɔ ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye, o fana tun bɛ taga ka kaɲa ni Matigi
Ala ta kuma le ye. O tun bɛ Matigi Ala ta kumaw le lamɛn, ka kaɲa ni a ta cifɔnin ye, a
ka min fɔ Musa ye.

10

Burufiyɛta fla

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Burufiyɛta warigbɛraman fla lalaga, ni warigbɛ gbasinin ye. I bɛna o le kɛ ka jama
lajɛn, ani ka jama lasɔmi o tagatuma ra.
3 Ni o buru fla bɛɛ fiyɛra, jama bɛɛ ka kan ka na lajɛn i kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*
ɲa fɛ.
4 Ni buru kelen dɔrɔn fiyɛra, Izirayɛli ɲamɔgɔ minw ye kɛrɛkɛjama kuntigiw ye olugu
le bɛna lajɛn i kɔrɔ.
5 Ni aw ka buru fiyɛ k′a kan bonya tuma min na, terebɔyanfan mɔgɔw bɛ wuri ka
taga.
6 Ni aw k′a fiyɛ k′a kan bonya tuun a siɲaga flanan na, woroduguyanfan mɔgɔw bɛ
wuri ka taga. Ni buru fiyɛra k′a kan bonya tuma o tuma, o bɛ aw tagawagatiw le yira.
7 «Ni aw bɛ jama lajɛn, aw bɛ buru fiyɛ, nka aw man kan k′a fiyɛ k′a kan bonya.
8 Haruna dencɛw, minw ye sarakalasebagaw ye, olugu le ka kan ka o buruw fiyɛ. O
bɛna kɛ sariya wuribari le ye aw ni aw ta durujaw fɛ.
9 «Ni aw nana se aw yɛrɛ ta jamana ra, ni aw juguw wurira aw kama, ni aw tagara o
kɛrɛ, aw ye buru fiyɛ k′a kan bonya; ni o kɛra, o bɛ kɛ sababu ye k′a to Matigi Ala, aw
ta Ala b′a hakiri to aw ra, ka aw bɔsi aw juguw boro.

10 «Aw ka kan ka nin buruw fiyɛ aw ta ɲagarilonw na fana, min ye aw ta ɲanagbɛlonw
ye, ani aw ta karokura ɲanagbɛw. Aw ye buru fiyɛ aw ta saraka jɛnitaw*, ani aw ta
ninsɔndiya sarakaw* bɔwagatiw ra; o bɛna kɛ sababu ye k'a to Matigi Ala b'a hakiri to
aw ra. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.»

Izirayɛli bɔra Sinayi ka taga se Mohabu

(10–21)

Izirayɛlimɔgɔw ka sira ta tuun

11 Izirayɛlimɔgɔw bɔnin kɔ Misiran, o san flanan, karo flanan tere mugan, sankaba
jamijan wurira ka bɔ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kunna, Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* tun bɛ
min kɔnɔ.
12 O kɛra minkɛ, Izirayɛlimɔgɔw wurira ka bɔ Sinayi kongokolon yɔrɔ ra ka taga.
Sankaba tagara o ɲa, ka taga lɔ Paran kongokolon kunna.
13 O le tun kɛra o ta tagama fɔlɔ ye, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka min fɔ
Musa ye.
14 Jɛnkuru minw bɛ Zuda ta jamaba ra, olugu le kɔnna ka taga ni o ta darapo ye. O
jamaba ra, Aminadabu dencɛ Nasɔn le tun ye Zuda ta jɛnkuru kuntigi ye,
15 Suwari dencɛ Netanehɛli tun ye Isakari ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye,
16 Helɔn dencɛ Eliyabu tun ye Zabulɔn ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye.
17 O kɔ, o ka fanibon saninman* waraga, Gɛrisɔnkaw, ani Merarikaw k'a ta ka taga.
18 O kɔ, jɛnkuru minw bɛ Rubɛn ta jamaba ra, olugu ka sira mina ka taga ni o ta
darapo ye. O jamaba ra, Sedehuri dencɛ Elisuri le tun ye Rubɛn ta jɛnkuru kuntigi ye,
19 Surisadayi dencɛ Selumiyɛli tun ye Simeyɔn ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye,
20 Dewɛli dencɛ Eliyasafu tun ye Gadi ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye.
21 O kɔ, Kehatika minw bɛ minan saninmanw ta, olugu ka sira mina. Ni Izirayɛlimɔgɔw
tun tagara lɔ yɔrɔ o yɔrɔ, o tun ka kan ka fanibon saninman* lɔ sani Kehatikaw ye se
yi.
22 Jɛnkuru minw bɛ Efirayimu ta jamaba ra, olugu tagara ni o ta darapo ye. O jamaba
ra, Amihudi dencɛ Elisama le tun ye Efirayimu ta jɛnkuru kuntigi ye,
23 Pedasuri dencɛ Gamiliyɛli tun ye Manase ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye,
24 Gidehoni dencɛ Abidan tun ye Boniyaminu ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye.
25 A laban, jɛnkuru minw bɛ Dan ta jamaba ra, olugu gbanna tɔw kɔ ni o ta darapo
ye. Olugu le tun bɛ kɛ jama tɔw bɛɛ kɔ fɛ. O jamaba ra, Amisadayi dencɛ Ahezɛri le tun
ye Dan ta jɛnkuru kuntigi ye,
26 Okiran dencɛ Pagiyɛli tun ye Asɛri ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye,
27 Enan dencɛ Ahira tun ye Nɛfitali ta mɔgɔw ta jɛnkuru kuntigi ye.
28 Ni Izirayɛlimɔgɔw tun bɔra o sigiyɔrɔ ra ka sira mina, o ta jɛnkuruw tun bɛ tugu
ɲɔgɔn kɔ nin cogo le ra ka taga.
29 Ayiwa, Musa kumana Hobabu fɛ, min ye a burancɛ Madiyanka Rewɛli dencɛ ye; a
ko: «Matigi Ala k'a fɔ an ye ko a bɛna yɔrɔ min di an ma, an bɛ tagara o yɔrɔ le ra. Na
an ye taga; ni o kɛra, an bɛna koɲuman kɛ i ye, sabu Matigi Ala ka layiri ta ko a bɛna
koɲuman caman kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye.»
30 Hobabu ko: «Ne tɛ taga; ne bɛ sekɔ ka taga ne yɛrɛ ta jamana le ra, ne ta mɔgɔw
fɛ.»
31 Musa ko: «Sabari, kana bɔ an kɔ, sabu an bɛ se ka sigi yɔrɔ minw na kongokolon
kɔnɔ, ele le ka o yɔrɔw lɔn; na, i bɛna bla an ɲa ka sira yira an na.
32 Ni i ka taga ni an ye, ni Matigi Ala nana koɲuman o koɲuman kɛ an ye, i bɛna dɔ
sɔrɔ o ra.»
33 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɔra Matigi Ala ta kuru yɔrɔ ra, ka tere saba kɛ tagama ra.
Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* tun bɛ o ɲa o tere saba kɔnɔ, ka taga nɛnɛkiriyɔrɔ ɲini
o ye.
34 Ni o tun ka wuri tuma o tuma ka bɔ o sigiyɔrɔ ra, Matigi Ala ta sankaba jamijan
tun bɛ kɛ o kunna tere fɛ.
35 Ni o tun bɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta tuma o tuma ko o bɛ taga, Musa tun b'a fɔ ko:
«E, Matigi Ala, i wuri,
ka i juguw bɛɛ janjan;
i kɔninyabagaw bɛɛ ye bori i ɲa.»
36 Ni o tun bɛ a lajigi tuma o tuma, a tun b'a fɔ ko:
«E, Matigi Ala, i kɔsegi ka na!
Na sigi Izirayɛli ta mɔgɔ waga caman camanw cɛ ra tuun!»

11

Ala ka tasuma lajigi Izirayɛlimɔgɔw kan

1 Lon dɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala jaraki ni kuma caman ye, o ta sɛgɛ kosɔn.
Matigi Ala ka o mɛn minkɛ, o ma diya a ye, a dimina kosɛbɛ. A k'a ta tasuma mana o
cɛ ra, ka o ta sigiyɔrɔ kɛrɛfɛyɔrɔ jɛni.
2 Mɔgɔw kasira Musa nɔ fɛ. Musa ka Matigi Ala daari; tasuma fagara.
3 O ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Tabera, ko sabu Matigi Ala ta tasuma manana mɔgɔw cɛ ra.

Izirayɛlimɔgɔw kasira sogo nɔ fɛ

4 Ayiwa, siya wɛrɛ mɔgɔ minw tun bɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye, Misiran ta domunifɛnw
lɔgɔ gbanna olugu ra. Izirayɛlimɔgɔw fana wurira ka kasi tuun, ko: «E, jɔn le bɛna sogo
di an ma yan, an ye a domu sa?
5 A flɛ, an tun bɛ jɛgɛ minw domu gbansan Misiran, an hakiri bɛ jigira o bɛɛ ra, ani
kɔnkɔnburu, ani nzɛrɛ, ani puwarɔ, ani jaba, ani layi.
6 Nka sisan an sɔn jara; lon o lon an ɲa tɛ foyi wɛrɛ ra ni nin mane kelen tɛ.»
7 Ayiwa, mane tun bɛ i ko simankisɛ dɔ, k'a ɲa gbɛ i ko bideliyɔmuyiri ta ji.
8 Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ bɔ ka taga a cɛ, ka na a si ni wuguw ye, walama k'a susu
kolon kɔnɔ; dɔw tun b'a tobi daga kɔnɔ, walama k'a kɛ ŋɔmi ye. A timiya tun bɛ i ko
ŋɔmi.
9 Ni gɔmiji tun jigira su fɛ Izirayɛlimɔgɔw sigiyɔrɔ ra, mane fana tun bɛ jigi.
10 Ayiwa, Musa k'a ye ko gbaw bɛɛ ta mɔgɔw bɛ kasira o ta fanibonw donda ra. Matigi
Ala dimina kosɛbɛ. Musa fana jusu kasira.
11 A ko Matigi Ala ma ko: «Mun na i ka i ta jɔncɛ jusu kasi tan? Mun kosɔn i ma
makari ne ra, fɔ i ka nin jama bɛɛ doni ta k'a la ne kan sa?
12 Yala ne le ka nin mɔgɔw bɛɛ kɔnɔta wa, walama ne le ka o worɔ wa? Mun na i ko
ne ye o ta i ko denŋɛnin lamɔbaga bɛ a ta cogo min na, ka taga ni o ye fɔ o ta jamana
ra, i ka jamana min layiri ta o bɛmaw ye?
13 Ne bɛna sogo sɔrɔ min k'a di nin mɔgɔw bɛɛ ma? A flɛ, o bɛ kasira ne da ra ko ne
ye sogo di o ma o b'a domu!
14 Ne kelen kɔni tɛ se nin mɔgɔw bɛɛ kɔrɔ tuun. O doni ka gbiri ne ma.
15 Sani i ye nin tɔɔrɔ la ne kan, ne bɛ i daari, ko ni ne ko ka di i ye, i ye ne faga
kunkelen, janko ne yɛrɛ ɲa kana ne ta ɲani tɔ ye.»
16 Ayiwa, Matigi Ala ka Musa jaabi ko: «I bɛ Izirayɛli cɛkɔrɔba minw jate ko o ye jama
cɛkɔrɔbaw ye, ani jama kuntigiw, olugu cɛ biwolonfla wele ka o lajɛn ne ɲa kɔrɔ. Na ni
o ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, o ye na lɔ ni i ye ne ɲa kɔrɔ yi.
17 Ne bɛna jigi ka na kuma i fɛ o yɔrɔ ra. Nin min bɛ i kan, ne bɛna o dɔ don olugu
fana ra; olugu bɛna i dɛmɛ ka jama doni ta; i kelen tɛna o doni ta tuun.
18 A fɔ jama ye ko o ye o yɛrɛ saninya sani sini cɛ; ko o bɛna sogo domu, sabu o kasira
Matigi Ala torɔ kɔrɔ, ko: ‹Jɔn le bɛna sogo di an ma yan, an b'a domu sa? Misiran le
tun ka di an na!› Ayiwa, Matigi Ala bɛna sogo di aw ma, aw b'a domu.
19 Nka aw tɛna a domu k'a dan tere kelen ma dɛ, walama tere fla, walama tere looru,
walama tere tan, walama tere mugan;
20 aw bɛna a domu fɔ karɔ kelen le; k'a domu fɔ ka taga a bɔ aw nunwow fɛ, fɔ ka
taga a lɔgɔ bɛɛ bɔ aw ra pewu. Sabu Matigi Ala min bɛ aw cɛ ra, aw ka ale le mafiyɛnya.
Aw kasira a ɲa kɔrɔ ko: ‹Mun kosɔn an bɔra Misiran?› »
21 Musa ko Matigi Ala ma ko: «Ne bɛ nin jama min cɛ ra, o cɛw ye cɛ waga kɛmɛ
wɔɔrɔ (600 000). Ele ko i bɛna sogo di o ma o b'a domu fɔ karɔ kelen!
22 Hali ni an ka sagaw, ani baw, ani misiw bɛɛ le faga o ye, yala o bɛna o wasa wa?
Walama ni an ka kɔgɔji jɛgɛw bɛɛ mina o ye, yala o bɛna o wasa wa?»
23 Matigi Ala ka Musa jaabi ko: «O tuma ne ta baraka le ka dɔgɔ wa? Ne ka min fɔ, ni
o bɛna kɛ can ye, walama ni a tɛna kɛ can ye, i yɛrɛ bɛna o ye sisan.»

Ala k'a ta baraka don cɛkɔrɔba biwolonfla bɛɛ ra

24 Ayiwa, Musa bɔra ka taga Matigi Ala ta kuma fɔ jama ye. A ka Izirayɛli cɛkɔrɔbaw
cɛ biwolonfla ɲanawoloma, ka o lajɛn, ka o lɔlɔ ka fanibon saninman* lamini.
25 Matigi Ala jigira sankaba jamijan cɛ ma, ka na kuma ni Musa ye. Nin min tun bɛ
Musa kan, a ka o dɔ ta ka o don o cɛkɔrɔba biwolonfla ra. Nin jigira o kan minkɛ dɔrɔn,
o ka kɛ cirayakumaw fɔ ye; nka a danna o wagati dɔrɔn ma.
26 Cɛ fla tun bɛ yi, kelen tɔgɔ ye ko Ɛlidadi, tɔ kelen tɔgɔ ye ko Medadi; olugu tun tora
o ta sow kɔnɔ. Nin jigira olugu fana kan, sabu o tɔgɔw tun sɛbɛra ni tɔw ye, nka o tun
ma taga fanibon saninman* kɔrɔ. Olugu fana tun bɛ cirayakumaw fɔra.

27 Kanbelennin dɔ borira ka taga a fɔ Musa ye, ko: «Ɛlidadi ni Medadi bɛ ciraya kɛra Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra!»
28 Ayiwa, Nuni dencɛ Yosuwe, min tun ye Musa ta baaraden ye kabini a denmisɛnman, ale pɛrɛnna, ko: «Ne matigicɛ Musa, a fɔ ko o y'a dabla!»
29 Musa k'a jaabi ko: «Ɲangboya le bɛ aw ra ne kosɔn wa? Ala m'a kɛra ko Matigi Ala ta mɔgɔw bɛɛ ye kɛ ciraw ye, Matigi Ala ye a ta Nin lajigi o bɛɛ kan.»
30 O kɔ, Musa ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw sekɔra ka taga o sigiyɔrɔ ra.

Ala ka wɔlɔninw lana

31 Ayiwa, Matigi Ala ka fɔɲɔ dɔ fiyɛ; o fɔɲɔ nana ni wɔlɔninw ye ka bɔ kɔgɔji fan na, ka na o bɔn Izirayɛlimɔgɔw ta sigiyɔrɔ laminiw bɛɛ ra. Mɔgɔ tun bɛ se ka tere kelen tagama kɛ ka taga dugu lamini bɛɛ ra, i tun bɛ o kɔnɔw sɔrɔ yi; o tun tonna ɲɔgɔn kan dugu ma k'a se fɔ nɔngɔn* ɲa fla.
32 Mɔgɔw bɔra ka o kɔnɔw mina o lon tere bɛɛ, ani o su bɛɛ, ani o dugusagbɛ tere bɛɛ. Mɔgɔ si tun tɛ yi ni min ta tun ka dɔgɔ ni homɛri† ɲa tan ye. O bɛɛ ka o kɔnɔw sogo lala o ta yɔrɔw kɛrɛ fɛ ka o ja.
33 Ayiwa, ka sogo to o da ra, hali o m'a ɲimi ka ban fɔlɔ, Matigi Ala dimina o kɔrɔ kosɛbɛ; a ka banajuguba bla o ra.
34 O ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Kiburɔti Hatava‡, sabu bana ka minw faga o ta sɔnjuguya kosɔn, o ka olugu su don o yɔrɔ le ra.
35 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Kiburɔti Hatava ka taga Haserɔti; o tora Haserɔti.

12

Mariyamu ni Haruna ka Musa dɔgɔya

1 Ayiwa, Mariyamu ni Haruna nana kɛ Musa kɔrɔfɔ ye a ta Kusika muso ta ko kosɔn; sabu Musa tun ka Kusika muso dɔ furu.
2 O k'a fɔ ko: «Yala Matigi Ala bɛ kuma Musa dɔrɔn le fɛ wa? Yala a tɛ kuma anw fana fɛ wa?» Ayiwa, Matigi Ala ka o kuma mɛn.
3 K'a sɔrɔ Musa tun ye mɔgɔ sabarininba le ye. A ɲɔgɔn mɔgɔ sabarinin tun tɛ dugukolo kɔ kan.
4 O yɔrɔnin bɛɛ Matigi Ala k'a fɔ Musa ni Haruna ni Mariyamu ye ko: «Aw mɔgɔ saba bɛɛ ye bɔ ka na Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.» O saba bɛɛ bɔra ka na.
5 Matigi Ala jigira ka na sankaba jamijan na, ka na lɔ fanibon saninman donda ra. A ka Haruna ni Mariyamu wele. O mɔgɔ fla bɛɛ gbarara.
6 A ko: «Aw ye ne ta kuma lamɛn ka ɲa. Ni mɔgɔ dɔ ka kɛ Matigi Ala ta cira ye aw cɛ ra, ne bɛna ne yɛrɛ yira o tigi ra ni tagamasiyɛnw le ye; ne bɛna kuma a fɛ sikow le ra.
7 Nka ne ta jɔncɛ Musa ta tɛ ten; ale ye kankelentigi le ye ne ta mɔgɔw bɛɛ cɛ ra.
8 Ne bɛ kuma ni a ye da ni da, k'a gbɛya a ye; ne tɛ kuma kɔrɔ dogo a ma. A bɛ Matigi Ala cogo yɛrɛ le ye a ɲa ra. O ra, mun na aw ma siran ka ne ta jɔncɛ Musa dɔgɔya?»
9 Matigi Ala dimina o kɔrɔ kosɛbɛ. A bɔra o kɔrɔ ka taga.
10 Sankaba bɔra fanibon saninman* kunna minkɛ dɔrɔn, farirabana dɔ ka Mariyamu mina, k'a fari bɛɛ gbɛ pepepe. Haruna k'a ɲa munu ka Mariyamu flɛ, a k'a ye ko o bana bɛ a fari ra.
11 Haruna ko Musa ma ko: «Ne matigicɛ, sabari, i kana a to an ta jurumun hakɛ ye ben an kan. Anw ka hakirintanyako le kɛ nin ye.
12 I kana a to an balemamuso ye kɛ i ko den min sanin bɔra a bamuso kɔnɔ ni a fari tarancɛ torinin ye.»
13 Musa ka Matigi Ala daari ni kanba ye ko: «E, Ala, ne bɛ i daari ko i ye a kɛnɛya.»
14 Matigi Ala ka Musa jaabi ko: «Ni a facɛ le tun ka daji tu a ɲa kan, yala a tun tɛna to ni o maroya ye fɔ tere wolonfla wa? Aw y'a labɔ dugu kɔnɔ, k'a to a kelen na fɔ tere wolonfla; o kɔ, aw y'a to a ye na.»
15 O ka Mariyamu labɔ mɔgɔw cɛ ra, k'a bla a kelen na fɔ tere wolonfla. Jama ma wuri ka bɔ o yɔrɔ ra fɔ ka taga Mariyamu kɔsegi ka na.
16 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw bɔra Haserɔti, ka taga sigi Paran kongokolon kɔnɔ.

13

Mɔgɔ minw cira ka taga Kanaana jamana flɛ
(Sariya 1.19-33)

---

* **11:31 11.31** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma. † **11:32 11.32** Homɛri tun ye sumanikɛminanba dɔ ye min kɔnɔ tun bɛ litiri kɛmɛ naani bɔ; a fanin gbiriya tun bɛ kilo kɛmɛ fla bɔ. ‡ **11:34 11.34** Kiburɔti Hatava kɔrɔ ye ko: sɔnjuguya ta kaburu.

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Ne ka layiri ta ko ne bɛna Kanaana jamana min di Izirayɛlimɔgɔw ma, mɔgɔ dɔw
ci ka taga o jamana yaala. Kuntigi kelen kelen bɔ gbaw bɛɛ ra ka olugu ci.»
3 Musa ka o mɔgɔw ci ka bɔ Paran kongokolon yɔrɔ ra, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye. O bɛɛ tun ye Izirayɛli kuntigi dɔw le ye.
4 O mɔgɔw tɔgɔw ye nin ye:
Min bɔra Rubɛn ta gba ra, o tun ye Zakuri dencɛ Samuha ye.
5 Min bɔra Simeyɔn ta gba ra, o tun ye Hɔri dencɛ Safati ye.
6 Min bɔra Zuda ta gba ra, o tun ye Yefune dencɛ Kalɛbu ye.
7 Min bɔra Isakari ta gba ra, o tun ye Yusufu dencɛ Igali ye.
8 Min bɔra Efirayimu ta gba ra, o tun ye Nuni dencɛ Hoze ye.
9 Min bɔra Boniyaminu ta gba ra, o tun ye Rafu dencɛ Paliti ye.
10 Min bɔra Zabulɔn ta gba ra, o tun ye Sodi dencɛ Gadiyɛli ye.
11 Min bɔra Yusufu dencɛ Manase ta gba ra, o tun ye Susi dencɛ Gadi ye.
12 Min bɔra Dan ta gba ra, o tun ye Gemali dencɛ Amiyɛli ye.
13 Min bɔra Asɛri ta gba ra, o tun ye Mikayilu dencɛ Seturi ye.
14 Min bɔra Nɛfitali ta gba ra, o tun ye Wofisi dencɛ Nabi ye.
15 Min bɔra Gadi ta gba ra, o tun ye Maki dencɛ Gewɛli ye.
16 Musa ka mɔgɔ minw ci ka taga jamana yaala, olugu tɔgɔw le ye nin ye. Musa ka
Nuni dencɛ Hoze tɔgɔ la ko Yosuwe.
17 Musa ka o ci ko o ye taga Kanaana jamana yaala. A k'a fɔ o ye ko: «Aw ye tɛmɛ
woroduguyanfan na, ka yɛlɛn ka taga kuruyɔrɔw ra.
18 Aw ye taga jamana flɛ, k'a lɔn a bɛ cogo min na, k'a lɔn ni a mɔgɔw baraka ka bon
walama ni o baraka ka dɔgɔ, ni o ka ca walama ni o man ca.
19 Ka o ta jamana cogoya flɛ, k'a lɔn ni a ka di, walama ni a man di; k'a o ta duguw
cogoya flɛ, ni o lamininin lo ni kogow ye walama ni o lamininin tɛ.
20 Aw ye dugukolo cogoya flɛ, ni a ka di walama ni a man di, ni yiriw b'a ra walama
ni yiri t'a ra. Aw ye jija ka na ni jamana yiriden dɔw ye fana.»
O wagati tun ye rɛzɛn fɔlɔw mɔwagati le ye.
21 O tagara ka taga jamana yaala, k'a ta Zini kongokolon yɔrɔ ra, ka taga se fɔ Rehɔbu,
Hamati dugu donda ra.
22 O tɛmɛna woroduguyanfan na ka taga se Heburɔn, Ahiman ni Sesayi ni Talimayi ta
mɔgɔw, minw ye Anakikaw* ye, olugu tun bɛ o yɔrɔ ra. Heburɔn dugu tun sigira ka san
wolonfla kɛ, Sohan dugu ka sɔrɔ ka sigi Misiran jamana ra.
23 O sera Esikɔli kɔ yɔrɔ ra minkɛ, o ka rɛzɛn yiriboro dɔ tigɛ ni a rɛzɛnmɔw ye; cɛ
fla ka o dulon bere dɔ ra k'a la o kan na. O ka Gerenadimɔw, ani toromɔw fana tigɛ.
24 O yɔrɔ tɔgɔ lara ko Esikɔli† ta kɔ, sabu Izirayɛlimɔgɔw ka rɛzɛnmɔ tizan kelen tigɛ
yi.

Ciradenw sekɔra ka na

25 Ayiwa, o mɔgɔw ka jamana yaala fɔ tere binaani; o kɔ, o sekɔra ka na.
26 O nana minkɛ, o tagara Musa ni Haruna ni Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin fɛ Kadɛsi,
Paran kongokolon kɔnɔ. O ka min ye, o ka o lakari Musa ni Haruna ni Izirayɛli jama
bɛɛ ye; o ka jamana yiridenw fana yira o ra.
27 O ka o ta tagama dantigɛ Musa ye, ko: «I ka an ci jamana min na, an sera yi. Can
ra jamanaɲuman lo, nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na. A yiriden dɔw ye nin ye.
28 Nka mɔgɔ minw bɛ o jamana ra, olugu baraka ka bon. O ta duguw laminina ni
kogow ye; o duguw ka bonbon fana. An ka Anaki ta mɔgɔw fana ye yi.
29 Amalɛkikaw bɛ jamana woroduguyanfan na, Hɛtikaw, ani Yebusikaw, ani Amɔrikaw
bɛ kuruyɔrɔw ra; Kanaanakaw bɛ kɔgɔjida ra, ani Zuridɛn bada yɔrɔw ra.»
30 Mɔgɔw nana kɛ Musa jaraki ye minkɛ, Kalɛbu k'a fɔ o ye ko o ye je. A ko: «An ye
taga ben jamana kan k'a mina; an bɛna se o ra, sigiya t'a ra!»
31 Nka minw tun tagara ni a ye, olugu ko: «An tɛ se ka nin mɔgɔw kɛrɛ, sabu o baraka
ka bon ni an ta ye.»
32 O ka jamana cogo lakari k'a juguya Izirayɛlimɔgɔw ye. O ko: «Anw tagara nin
jamana min yaala k'a yɔrɔw flɛ, o jamana bɛ mɔgɔw domu le. An ka mɔgɔ o mɔgɔ ye,
o bɛɛ ye mɔgɔ janjanw ye.
33 An ka mɔgɔ belebele jamijanw ye, Anaki ta mɔgɔw, minw ta siya ye mɔgɔjanw ye.
Anw ka an yɛrɛ ye o kɔrɔ i ko tɔnw, olugu fana ka an ye o ɲa kɔrɔ o cogo le ra.»

---

* **13:22 13.22** Anakikaw le kɔnna ka sigi Kanaana jamana ra. Mɔgɔ belebele jamijan dɔw lo. † **13:24 13.24** Esikɔli kɔrɔ ye ko: tizan.

14

Izirayɛlimɔgɔw murutira

1 O lon su fɛ, Izirayɛli jama bɛɛ ka o kan kɔrɔta ka kasi ni kanba ye.
2 O ka Musa ni Haruna jaraki; jama bɛɛ k'a fɔ o ma ko: «E, hali an tun ye sa Misiran
sa, walama kongokolon kɔnɔ!
3 Mun le kosɔn Matigi Ala bɛ tagara ni an ye nin jamana ra dɛ, k'a to o ye an faga
ni kɛrɛkɛmuru ye? O bɛna an musow ni an denw mina. Ni an sekɔra Misiran, o tɛna
fisaya an ma wa?»
4 O k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «An ye mɔgɔ dɔ ɲanawoloma ka o kɛ an ɲamɔgɔ ye, ka sekɔ
ka taga Misiran!»
5 Musa ni Haruna k'a ye ten minkɛ, o ka o yɛrɛ firi dugu ma, ka o ɲa biri dugu ma
Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ.
6 Nuni dencɛ Yosuwe ni Yefune dencɛ Kalɛbu, olugu minw tun tagara jamana yaala
fana, olugu dimina ka o ta deregew mina ka o faran.
7 O k'a fɔ Izirayɛli jama bɛɛ ye ko: «An donna jamana min kɔnɔ k'a yaala, o jamana
ka ɲi kosɛbɛ.
8 Ni a diyara Matigi Ala ye, a bɛna taga an ladon o jamana ra, k'a di an ma; nɔnɔ ni li
bɛ woyo o jamana ra.
9 Nka aw kana muruti Matigi Ala kama, aw ja kana tigɛ nin jamana mɔgɔw kosɔn;
sabu an bɛna o bɛɛ latunu ka bɔ yi. Kɔrɔsibaga tɛ olugu fɛ min bɛ se ka o tanga, k'a
sɔrɔ Matigi Ala bɛ ni anw ye. O ra, aw kana siran o ɲa.»
10 O ka o fɔ minkɛ, jama bɛɛ lajɛnnin wurira ko o bɛ o bon nin kabakuru ye. O wagati
yɛrɛ ra, Matigi Ala nɔɔrɔ yirara Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kunna Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa
na.

Musa ka Ala daari jama ye

11 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Wagati juman le nin mɔgɔw bɛna ne mafiyɛnyari
dabla dɛ? Ne ka kabakoba minw bɛɛ kɛ o cɛ ra, wagati juman le o bɛna o hakiri to o ra,
ka la ne ra?
12 Ne bɛna banajuguw lase o ma, ka o halaki. Nka ne bɛna ele Musa ta duruja kɛ siya
dɔ ye, min ka bon, ani min baraka ka bon ni olugu ta ye.»
13 Musa ka Matigi Ala jaabi ko: «O tuma i ka nin mɔgɔw labɔ Misiranka minw cɛ ra i
ta sebagaya baraka ra, olugu bɛna nin ko mɛn.
14 Olugu fana bɛna o ko fɔ yan jamana mɔgɔw ye. K'a sɔrɔ olugu k'a mɛn ko ele Matigi
Ala bɛ ni nin mɔgɔw ye, ko i bɛ i yɛrɛ yira o ra ɲa ni ɲa, ko i bɛ kɛ sankaba jamijan na
tere fɛ, janko ka sira yira o ra, ko i bɛ kɛ tasumamana jamijan na su fɛ, ka bla o ɲa, ka
taga.
15 Ayiwa, ni i ka na nin mɔgɔw bɛɛ faga yɔrɔnin kelen na tan, siya minw ka i ko mɛn,
olugu bɛna a fɔ ko:
16 ‹Matigi Ala karira nin mɔgɔw ye ko a bɛna jamana min di o ma, a ma na se ka o
ladon o jamana ra tuun. O kosɔn a ka o bɛɛ faga kongokolon kɔnɔ.›
17 O ra, ne bɛ i daari Matigi Ala, ko i ye i ta sebagaya yira, i n'a fɔ i tun k'a fɔ cogo
min na, ko:
18 ‹Matigi Ala tɛ dimi joona; a ta ɲumanya ka bon. A bɛ terenbariya ni hakɛkow yafa
mɔgɔw ma. Nka a tɛ kojugukɛbaga jarakibari to. A bɛ faw ta hakɛw bɔ o denw na, fɔ
ka taga se o ta duruja sabanan ni a naaninan ma.›
19 O kosɔn, Matigi Ala, i ta ɲumanyaba kosɔn, nin mɔgɔw ta terenbariya yafa o ma, i
n'a fɔ i yafara o ma cogo min na kabini an bɔra Misiran fɔ ka na se yan.»
20 Matigi Ala ko: «Ne bɛ yafa o ma ka kaɲa ni i ta kuma ye.
21 Nka ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, ani i n'a fɔ ne Matigi Ala
ta bonya ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ fa,
22 nin mɔgɔ minw ka ne ta nɔɔrɔ ye, ani ne ka kabako minw kɛ Misiran, ani
kongokolon kɔnɔ, o minw sigiyara ne ra ka se fɔ siɲaga tan, minw ma sɔn ka ne lamɛn,
23 o si ɲa tɛna nin jamana ye, ne tun ka jamana min layiri ta o bɛmaw ye; min o min
ka ne mafiyɛnya, o si tɛna o jamana ye.
24 Nka i n'a fɔ ne ta baaraden Kalɛbu ta miiriya ni tɔw ta ma kɛ kelen ye, ani i n'a
fɔ a ka ne ta sira tagama ni a jusukun bɛɛ ye, o kosɔn a tagara o jamana min yaala, ne
bɛna a ladon o jamana ra; o jamana bɛna kɛ a ta durujaw ta ye.
25 Ayiwa, Amalɛkikaw, ani Kanaanakaw siginin bɛ dingakɔnɔyɔrɔ ra. Sini aw ye sekɔ
ka taga kongokolon kɔnɔ tuun, Kɔgɔjiwulen fan na.»

Izirayɛlimɔgɔw ta kojugu hakɛ bɛna bɔ o ra

26 Matigi Ala k′a fɔ Musa ni Haruna ye tuun ko:
27 «Nin mɔgɔjuguw bɛna ne mafiyɛnyari dabla wagati juman le? Sabu Izirayɛlimɔgɔw
bɛ mafiyɛnyakan minw fɔra, ne ka o mafiyɛnyakanw mɛn.
28 O kosɔn, a fɔ o ye ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛ kari ko sigiya t′a ra, ne le ye Ala ɲanaman
ye, ko ne toro ka kuma min mɛn aw fɛ, ne bɛna o le kɛ aw ra.
29 O tun ka aw minw bɛɛ jate, aw minw ka san mugan sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan,
aw minw ka ne mafiyɛnya, aw bɛɛ bɛna benben ka sa kongokolon kɔnɔ.
30 Ne tun karira ko ne bɛna aw sigi jamana min na, aw si tɛna don o jamana ra, fɔ
Yefune dencɛ Kalɛbu, ani Nuni dencɛ Yosuwe.
31 Aw tun ko mɔgɔw bɛna aw den minw mina, ne bɛna olugu le ladon o jamana kɔnɔ;
aw banna o jamana min na, olugu le bɛna taga o diyabɔ.
32 Nka aw yɛrɛ kɔni, aw bɛna benben ka sa kongokolon kɔnɔ yan.
33 Aw denw bɛna bɛganw gbɛn kongokolon kɔnɔ yan fɔ san binaani; aw ta
terenbariyaw hakɛ bɛna bɔ olugu ra, fɔ ka taga a to aw bɛɛ ye benben ka sa kongokolon
kɔnɔ.
34 Aw ka tere binaani le kɛ ka jamana yaala; aw ta terenbariyaw hakɛ bɛna bɔ aw ra
fɔ san binaani fana. Tere kelen kelen bɛɛ bɛ kɛ san kelen ye. Ni o kɛra, fɛn min tɔgɔ ye
ko ka ban ne ta ma, aw bɛna o silɔn.
35 « ‹Ne Matigi Ala, ne kumana; sigiya t′a ra, ne bɛna nin kow kɛ nin mɔgɔjuguw ra,
sabu o bɛnna kelen ma ka wuri ne kama. O bɛɛ bɛna benben nin kongokolon kɔnɔ yan
ka sa.› »
36 Ayiwa, a kɛra ten, Musa tun ka mɔgɔ minw ci ka taga jamana yaala, o mɔgɔw ra
minw tun sekɔra ka na jamana cogo lakari k′a juguya ka o kibarojugu janjan, k′a to
mɔgɔw ka Musa mafiyɛnya,
37 o mɔgɔ minw tun ka jamana ta ko lakari k′a juguya, olugu barara ka sa yɔrɔnin
kelen na Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
38 O mɔgɔ minw bɛɛ tun tagara jamana yaala, o mɔgɔw ra, Nuni dencɛ Yosuwe, ani
Yefune dencɛ Kalɛbu dɔrɔn le ma sa.

Izirayɛlimɔgɔw ka sira ta o yɛrɛ ma
(Sariya 1.41-46)

39 Ayiwa, Musa ka o kow lakari Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye minkɛ, o jusu kasira kosɛbɛ.
40 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, o wurira ka kɛ yɛlɛn ye ka taga kuruyɔrɔw fan na.
O ko: «An ka jurumun kɛ; Matigi Ala ka yɔrɔ min layiri ta an ye, sisan an b′a fɛ ka taga
yi.»
41 Musa ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ Matigi Ala ta kuma sɔsɔ? Nin ko tɛna ɲa.
42 Aw kana taga, sabu Matigi Ala tɛ ni aw ye. Aw juguw bɛna aw kɛrɛ ka se aw ra;
43 sabu Amalɛkikaw ni Kanaanakaw bɛna lɔ aw ɲa, ka aw kɛrɛ, ka aw faga ni
kɛrɛkɛmuru ye. Matigi Ala tɛna kɛ ni aw ye, sabu aw banna Matigi Ala ra.»
44 O bɛɛ n′a ta, Izirayɛlimɔgɔw ka o kun gbɛlɛya ka kɛ yɛlɛn ye ka taga kuruyɔrɔw ra.
Nka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ma bɔ a sigiyɔrɔ ra, Musa fana ma bɔ a sigiyɔrɔ ra.
45 Amalɛkikaw ni Kanaanaka minw siginin bɛ o kuruyɔrɔw ra, olugu nana ben o kan,
ka o gbɛn ka taga fɔ Hɔrima.

15

Siman sarakaw ni rɛzɛnji sarakaw

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k′a fɔ o ye ko ne bɛna jamana min di aw ma, k′a kɛ aw
sigiyɔrɔ ye, ni aw nana taga don o jamana ra,
3 ni aw ko aw bɛ saraka dɔ jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, min kasa ka di Matigi Ala
ye, misi, walama saga, walama ba, ni a kɛra saraka jɛnita* le ye, walama dajurudafa
saraka, walama diyanya saraka, walama ni aw b′a bɔ aw ta ɲanagbɛ dɔ le wagati ra,
4 mɔgɔ min bɛ o saraka bɔ, o tigi ka kan ka mugu tɛntɛnnin kilo saba nɔɔni ni turu
litiri kelen ni tarancɛ ye, ka o kɛ siman saraka* ye ka o fara o saraka kan.
5 Ni a bɛ sagaden le kɛ saraka jɛnita ye walama ninsɔndiya saraka ye, a ka kan ka
rɛzɛnji litiri kelen ni tarancɛ kɛ rɛzɛnji saraka* ye, ka o fara o saraka bɛɛ kan.
6 Ni a ta saraka ye sagajigi le ye, a ye mugu tɛntɛnnin kilo wɔɔrɔ nɔɔni ni turu litiri
fla ye, ka o kɛ siman saraka ye ka o fara a kan,
7 ka rɛzɛnji litiri fla kɛ rɛzɛnji saraka ye, ka o fana fara a kan. O bɛ kɛ saraka ye, min
kasa ka di ne Matigi Ala ye.
8 «Ni aw bɛ misiden cɛman dɔ le di k′a kɛ saraka jɛnita ye, walama dajurudafa saraka
ye, walama ninsɔndiya saraka* ye,

9 aw ye mugu tɛntɛnnin kilɔ kɔnɔntɔn nɔɔni ni turu litiri saba ye, ka o kɛ siman saraka
ye ka o fara o misiden kan,
10 ka rɛzɛnji litiri saba kɛ rɛzɛnji saraka ye, ka o fana fara a kan. Saraka jɛninin lo
tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.
11 «Misitoran bɛɛ, ani sagajigi bɛɛ, ani sagaden bɛɛ, ani baden bɛɛ ta saraka bɛ labɛn
nin cogo le ra.
12 Ni aw ta sarakaw ka kɛ da o da ye, aw ka kan ka o bɛɛ kelen kelen ta siman saraka
ni o ta rɛzɛnji saraka bɔ danna ka o fara a kan.
13 Izirayɛli jamanaden bɛɛ ka kan k'a kɛ nin cogo le ra, ni a b'a fɛ ka saraka jɛni
tasuma ra, k'a kɛ saraka ye min kasa ka di Matigi Ala ye.
14 Lonan minw fana bɛ aw cɛ ra, ni tɛmɛbagaw lo, walama ni o siginin lo aw fɛ kabini
wagatijan, ni o dɔ b'a fɛ ka saraka jɛni tasuma ra, saraka min kasa ka di ne Matigi Ala
ye, olugu fana ka kan k'a kɛ aw ta kɛcogo le ra.
15 Jama bɛɛ ka kan ka tagama nin cifɔnin kelen le kan, aw ni lonan minw bɛɛ siginin
bɛ aw fɛ. Nin ye cifɔnin wuribari le ye aw ta durujaw bɛɛ fɛ. Aw ni lonanw bɛɛ ta ye
kelen ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
16 O sariya kelen ni o kolatigɛnin kelen le bɛ aw bɛɛ kan, aw ni lonan minw siginin bɛ
aw fɛ.»

Burukun fɔlɔ saraka

17 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
18 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k'a fɔ o ye ko ne bɛ tagara ni aw ye jamana min na, ni
aw sera o jamana ra tuma min na,
19 ni aw nana kɛ o jamana siman domu ye wagati min na, aw ye o siman dɔ di Matigi
Ala ma saraka ye.
20 Ni aw nana aw ta mugu fɔlɔ nɔɔni ko aw b'a kɛ buru ye, aw ye burukun fɔlɔ di ne
ma saraka ye, i n'a fɔ ni aw ka siman gbasi, aw bɛ siman fɔlɔ di ne ma saraka ye cogo
min na.
21 Aw ta duruja nataw bɛɛ ra, ni aw nana aw ta mugu fɔlɔ nɔɔni, aw ka kan ka o
saraka bɔ k'a di Matigi Ala ma.»

Kolɔnbariya ta jurumun yafa saraka

22 «Ayiwa, ne Matigi Ala ka kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, ni aw dɔ firira ka ko dɔ kɛ
min ma bɛn ni o kumaw ye,
23 ne ka o kuma minw bɛɛ fɔ Musa ye, ko a ye a lase aw ma, k'a ta o kumaw fɔwagati
ra, ani wagati nataw bɛɛ ra,
24 ni aw dɔ firira ka ko dɔ kɛ min ma bɛn ni o kumaw ye, k'a sɔrɔ jama fana ma bɔ a
kala ma, o tuma jama bɛɛ lajɛnnin ka kan ka misitoran kaɲaman kelen kɛ saraka jɛnita*
ye, saraka min kasa ka di Matigi Ala ye, k'a siman saraka* ni a rɛzɛnji saraka* fara a
kan, i n'a fɔ a latigɛra cogo min na, ka bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka*
ye.
25 Sarakalasebaga bɛ jama bɛɛ lajɛnnin ta jurumun kafari a ye. Ni o kɛra, Ala bɛ yafa
o ma, sabu o tun m'a lawuri a kama; o fana nana saraka jɛni Matigi Ala ye o ta hakɛ
kosɔn, ka jurumunyafa saraka fana bɔ.
26 Izirayɛli jama bɛɛ, ani lonan minw bɛ o fɛ, Ala bɛna yafa o bɛɛ ma, sabu jama bɛɛ
le firira.
27 «Nka ni a kɛra ko mɔgɔ kelen dɔrɔn le firira ka jurumun kɛ, o tigi ka kan ka na ni
badennin musoman kelen ye, min ka san kelen bɔ, ka o kɛ jurumunyafa saraka ye.
28 Mɔgɔ min firira ka jurumun kɛ k'a sɔrɔ a ma a lawuri a kama, sarakalasebaga bɛ
o tigi ta jurumun kafari a ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Ni a ta jurumun kafarira, Ala bɛ yafa
a ma.
29 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kojugu dɔ kɛ k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, o sariya kelen le
bɛna kɛ bɛɛ kan, Izirayɛliden fara lonan kan.
30 «Nka ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a lawuri a kama ka kojugu dɔ kɛ, ni a kɛra jamanaden dɔ le
ye walama lonan, o tigi ka Matigi Ala tɔgɔ le cɛn. O tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli
ta jamanadenw na;
31 sabu a ka Matigi Ala ta kuma le mafiyɛnya, ka ban a kumakan ma. O tigi ka kan ka
faran ka bɔ a ta mɔgɔw cɛ ra; a ta terenbariya hakɛ bɛ ben a yɛrɛ kan.»

Nɛnɛkirilon ta sariya cɛnko

32 Ayiwa, ka Izirayɛlimɔgɔw to kongokolon kɔnɔ, lon dɔ o ka cɛ dɔ sɔrɔ a bɛ lɔgɔ
ɲinina Nɛnɛkirilon* na.

33 Minw tun k′a ye a bɛ lɔgɔ ɲinina, olugu k′a mina ka taga ni a ye Musa ni Haruna
ni jama ɲa kɔrɔ.
34 O k′a mina k′a datugu, sabu min tun bɛna kɛ a ra, o tun ma latigɛ fɔlɔ.
35 Ayiwa, Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko: «Nin cɛ ka kan ka faga. Jama bɛɛ lajɛnnin ka
kan ka taga a bon ni kabakuru ye dugu kɔ fɛ.»
36 Jama bɔra ni o cɛ ye dugu kɔ fɛ, ka taga a bon k′a faga, i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a
fɔ Musa ye cogo min na.

Deregew ta tagamasiyɛnw

37 Matigi Ala k′a fɔ Musa ye ko:
38 «Kuma IzirayɛlimɔgɔW fɛ, k′a fɔ o ye ko aw ni aw ta duruja nataw bɛɛ, wagati bɛɛ,
aw ka kan ka dakun dɔw kɛ aw ta deregebaw ra, ka jese bulamanw don o dakunw bɛɛ
ra.
39 Ni o kɛra, aw bɛna o jese bulamanw flɛ, ka aw hakiri to Matigi Ala kumakanw bɛɛ
ra, ka o sira tagama; aw tɛna Matigi Ala kan bla ka taga aw yɛrɛ jusukun diyanyakow,
ani aw ɲa diyanyakow nɔ fɛ.
40 Ni o kɛra, aw bɛna aw hakiri to ne kumakanw bɛɛ ra, k′a sira tagama, ka saninya
ka kɛ Matigi Ala ta ye.
41 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala, min ka aw labɔ Misiran jamana ra, ka kɛ aw ta
Ala ye. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.»

16

Kore ni a nɔfɛmɔgɔw murutira Musa kama

1 Levi ta mɔgɔ dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Kore. A facɛ tɔgɔ ye ko Isari; Kehatika
tun lo. Lon dɔ, Kore le murutira, ale ni Eliyabu dencɛw, minw ye Datan ni Abiramu ye,
ani Pelɛti dencɛ Ɔni; o cɛ saba bɛɛ tun ye Rubɛn ta mɔgɔw le ye.
2 O wurira Musa kama, olugu ni Izirayɛli cɛ kɛmɛ fla ni cɛ bilooru; o bɛɛ tun ye jama
ɲamɔgɔw ye, ani jama ta koɲanabɔbagaw, jama tun bɛ mɔgɔ minw jate kosɛbɛ.
3 O tagara lajɛn Musa ni Haruna kama, k′a fɔ o ye ko: «Aw ka aw ta tɛmɛ a dan kan!
Nin jama bɛɛ saninyanin lo; o bɛɛ saninyanin lo. Matigi Ala fana bɛ ni o ye. Mun kosɔn
aw le bɛ wuri ka aw yɛrɛ bla Matigi Ala ta mɔgɔw kunna?»
4 Musa ka o mɛn minkɛ, a k′a ɲa biri dugu ma.
5 A k′a fɔ Kore ni a nɔfɛmɔgɔw bɛɛ ye ko: «Sini sɔgɔma, mɔgɔ min ye Matigi Ala ta
ye, ani mɔgɔ min saninyanin lo, Matigi Ala yɛrɛ bɛna o tigi yira; a bɛna o tigi le gbara
a yɛrɛ ra. Ni a nana mɔgɔ min ɲanawoloma, a bɛna o tigi le gbara a yɛrɛ ra.
6 Ayiwa, ele Kore, i ni i nɔfɛmɔgɔw, aw ka kan ka min kɛ, o ye nin ye: a ye
wusunandaga dɔw ta.
7 Sini, aw ye tasuma kɛ o ra, ka wusunan don Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Ni Matigi Ala ka
mɔgɔ min ɲanawoloma, o tuma o tigi le saninyara; sabu aw Levi ta mɔgɔw, aw le ka aw
ta ko tɛmɛ a dan kan!»
8 Musa k′a fɔ Kore ye tuun ko: «Aw Levi ta mɔgɔw, aw ye nin lamɛn!
9 Izirayɛli ta Ala ka aw bɔ IzirayɛlimɔgɔW tɔw ra ka aw gbara a yɛrɛ ra, k′a to aw ye
baara kɛ Matigi Ala ta fanibon saninman* kɔnɔ, ka lɔ jama ɲa fɛ ka baara kɛ o nɔ ra, o
belen ma aw wasa wa?
10 Matigi Ala sɔnna k′a to ele ni i balemaw, Levi ta mɔgɔ tɔw bɛɛ ye gbara ale ra; nka
sisan aw b′a fɛ ka sarakalasebagaya fana kɛ.
11 Ele ni i nɔfɛmɔgɔw jɛnna ka muruti Matigi Ala le kama! Ni o tɛ Haruna ye jɔntigi
le ye, ka na a fɔ ko aw bɛ a mafiyɛnya?»
12 Musa ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Eliyabu dencɛw, Datan ni Abiramu wele. O ko: «Anw
tɛ taga yi.»
13 O ko: «Nɔnɔ ni li bɛ woyora jamana min na, i ka an labɔ o jamana ra, ka na an faga
kongokolon kɔnɔ yan minkɛ, o belen ma i wasa wa? Sisan i b′a fɛ ka i ta fanga sigi an
kunna tuun wa?
14 Nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na, i kɔni ma taga ni an ye o jamana le ra fiyewu; i
fana ma forow ni rɛzɛnsunw le di an ma. O tuma ele b′a bisigi ko nin mɔgɔw ɲaw cinin
lo wa? An kɔni tɛ taga yi fiyewu.»
15 Musa dimina kosɛbɛ. A ko Matigi Ala ma ko: «I kana sɔn o ta saraka ma; hali fali
gbansan, ne m′a mina o fɛ, ne fana ma kojugu kɛ o si ra.»
16 Ayiwa, Musa k′a fɔ Kore ye ko: «Ele ni i nɔfɛmɔgɔw bɛɛ ye na Matigi Ala ɲa kɔrɔ
sini; ele ni olugu, ani Haruna.

17 Bɛɛ ye a ta wusunandaga ta ka wusunan kɛ a kɔnɔ, ka na ni a ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
A bɛɛ bɛ kɛ wusunandaga kɛmɛ fla ni wusunandaga bilooru. Ele ni Haruna fana ye na
ni aw ta wusunandagaw ye.»
18 O bɛɛ ka o ta wusunandagaw ta ka tasuma kɛ a ra, ka wusunan kɛ a ra, ka lɔ ni
Musa ni Haruna ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra.
19 Kore tun ka jama bɛɛ lajɛn Musa ni Haruna kama Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra.
Matigi Ala ta nɔɔrɔ yirara jama bɛɛ lajɛnnin ɲa na.
20 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, ko:
21 «Aw ye aw yɛrɛ mabɔ nin jama ra, k'a to ne ye o bɛɛ halaki ka ban yɔrɔnin kelen
na.»
22 Musa ni Haruna ka o ɲa biri dugu ma ka Ala daari, ko: «E, Ala, ele Ala min ye
adamaden bɛɛ nin tigi ye, o tuma i bɛ dimi jama bɛɛ lajɛnnin kɔrɔ k'a sɔrɔ cɛ kelen
dɔrɔn le ka kojugu kɛ wa?»
23 Matigi Ala ka Musa jaabi ko:
24 «A fɔ jama ye ko o ye o yɛrɛ mabɔ Kore ni Datan ni Abiramu ta fanibonw na.»
25 Musa wurira ka taga Datan ni Abiramu fɛ; Izirayɛli cɛkɔrɔbaw tugura a kɔ.
26 A kumana jama fɛ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ mabɔ nin mɔgɔjuguw ta fanibonw
na. Aw kana maga o borofɛnw si ra, ni o tɛ, aw fana bɛna halaki ni o ye o ta jurumunw
kosɔn.»
27 Jama ka o yɛrɛ mabɔ Kore ni Datan ni Abiramu ta fanibonw na. O y'a sɔrɔ Datan
ni Abiramu tun bɔra ka na lɔ o ta fanibonw donda ra, o ni o ta musow ni o ta denw ni
o mamadenw.
28 Musa ko: «Nin le bɛna a to aw bɛ a lɔn ko Matigi Ala le ka ne ci ka na nin kow bɛɛ
kɛ, ko ne tɛ o kɛra ne yɛrɛ ma.
29 Ayiwa, ni nin mɔgɔw sara adamaden tɔw sacogo ra, ka sa i n'a fɔ bɛɛ bɛ sa cogo
min na, o tuma Matigi Ala ma ne ci.
30 Nka ni Matigi Ala ka kokura kɛ, ko min ma deri ka kɛ, ni dugukolo dayɛlɛra ka nin
mɔgɔw ni o borofɛnw bɛɛ kunu, ka o ɲanaman lataga lahara, o tuma aw bɛna a lɔn ko
nin mɔgɔw ka Matigi Ala dɔgɔya le.»
31 Musa ka o kumaw bɛɛ fɔ ka ban minkɛ dɔrɔn, dugukolo cira Datan ni Abiramu
senw kɔrɔ.
32 Dugukolo dayɛlɛra ka o kunu, o ni o ta somɔgɔw bɛɛ, ani Kore ni a ta mɔgɔw bɛɛ,
ani o borofɛnw bɛɛ.
33 O ɲanaman tagara lahara, o ni o borofɛnw bɛɛ. Dugukolo datugura o da ra. O
halakira ka tunu ka bɔ Izirayɛli jama cɛ ra.
34 O kulekanw fɛ, Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw tun bɛ o kɔrɔ, olugu bɛɛ borira, ka kɛ kule ci
ye, ko: «E, dugukolo kana na anw fana kunu!»
35 Cɛ kɛmɛ fla ni bilooru minw tun bɛ wusunan donna, tasuma dɔ bɔra Matigi Ala fɛ,
ka olugu bɛɛ jɛni.

17

Kore nɔfɛmɔgɔw ta wusunandagaw

1 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «A fɔ sarakalasebaga Haruna dencɛ Elehazari ye, ko a ye wusunandagaw bɔ tasuma
ra, sabu fɛn saninyaninw lo; a ye taga o takamiw bɔn yɔrɔjan.
3 Nin mɔgɔw ka jurumun le kɛ, ka o nin to a ra; aw ye o ta wusunandagaw gbasi k'a
kɛ nɛgɛ falafala dɔ ye ka o la sarakajɛnifɛn* kunna; sabu o nana ni o wusunandagaw
ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ minkɛ, o wusunandagaw saninyara. O ye kɛ hakirijigifɛn ye
Izirayɛlimɔgɔw fɛ ka o lasɔmi.»
4 Ayiwa, sarakalasebaga Elehazari ka o mɔgɔ jɛnininw ta wusunandaga
siranɛgɛramanw cɛ; o ka o gbasi ka o la sarakajɛnifɛn kan,
5 O tun kɛra janko ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi ko mɔgɔ si man kan ka wusunan don
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ni a tigi ma kɛ Haruna ta duruja dɔ ye; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o kɛ, o
tigi bɛ kɛ i ko Kore ni a nɔfɛmɔgɔw kɛra cogo min na. Matigi Ala tun kɔnna ka o kuma
fɔ Musa ye ko a ye o lasɔmi.

Izirayɛlimɔgɔw ka Musa ni Haruna mafiyɛnya tuun

6 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin dimina, ka kɛ Musa ni Haruna
jaraki ye tuun. O ko: «A flɛ, aw le ka Matigi Ala ta mɔgɔw faga!»
7 Nka jama nana lajɛn Musa ni Haruna kama minkɛ, o ka o ɲa munu Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon* fan na k'a ye ko sankaba barara k'a datugu; Matigi Ala ta nɔɔrɔ yirara.
8 Musa ni Haruna tagara Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ɲa fɛ.

9 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
10 «Aw ye bɔ nin jama cɛ ra, k'a to ne ye o bɛɛ halaki yɔrɔnin kelen.» Musa ni Haruna
ka o ɲa biri dugu ma.
11 Musa k'a fɔ Haruna ye ko: «Wusunandaga ta, ka sarakajɛnifɛn* ta tasuma dɔ kɛ a
ra, ka wusunan kɛ a ra, ka teliya ka taga jama cɛ ra, ka taga o ta jurumun kafari o ye;
sabu Matigi Ala ta dimi wurira, fagari daminana ka ban.»
12 Musa k'a fɔ cogo min na, Haruna k'a kɛ ten; a borira ka taga jama cɛ ra; o y'a sɔrɔ
fagari tun daminana mɔgɔw cɛ ra ka ban. Haruna ka wusunan don ka o ta jurumun
kafari.
13 A lɔra mɔgɔ ɲanamanw ni suw cɛ; fagari lalɔra.
14 Nka bana tun ka mɔgɔ waga tan ni naani ni mɔgɔ kɛmɛ wolonfla (14 700) le faga;
minw sara Kore ta ko kosɔn, olugu ma jate o ra.
15 O kɔ, Haruna sekɔra ka taga Musa fɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda ra; bana tun
lalɔra.

Haruna ta bere

16 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
17 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ta jamakuruw ta kuntigiw bɛɛ ye na ni bere kelen
kelen ye; a bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ bere tan ni fla. I bɛ kuntigi bɛɛ tɔgɔ sɛbɛ a ta bere kan.
18 I bɛ Haruna tɔgɔ sɛbɛ Levi ta mɔgɔw ta bere kan; sabu kuntigi bɛɛ ni a ta bere lo.
19 I bɛ taga o berew bla Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ, ne bɛ
deri ka kuma ni aw ye yɔrɔ min na.
20 Ni mɔgɔ min ta bere nugura ka flaburu bɔ, o tigi le ye ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin
ye. Ni o kɛra, Izirayɛlimɔgɔw bɛ aw jarakira ni kuma minw ye, o kumaw bɛɛ bɛna ban
ne ɲa kɔrɔ.»
21 Musa ka o kuma fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye. O ta kuntigiw bɛɛ nana bere kelen kelen di
a ma. Jamakuru bɛɛ kelen kelen ta kuntigi nana ni bere kelen ye; a kɛra bere tan ni fla.
Haruna ta bere fana tun b'a ra.
22 Musa ka berew bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ fanibon saninman* kɔnɔ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu
bɛ yɔrɔ min na.
23 O dugusagbɛ, Musa tagara don fanibon saninman kɔnɔ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu yɔrɔ ra. A
k'a ye ko Haruna ta bere min tun ye Levi ta gba ta ye, o nugura ka flaburuw ni fiyerenw
bɔ, ka den fɔ k'a yiridenw mɔ.
24 Musa ka berew bɛɛ cɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka taga ni o ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ. O bɛɛ
k'a ye; o bɛɛ ka o ta berew mina.
25 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «Sekɔ ni Haruna ta bere ye, k'a taga a bla
jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ. Mɔgɔ minw bɛ muruti ka ban ne ta kuma ma, a ye mara ka kɛ
tagamasiyɛn ye olugu kosɔn; janko o ta mafiyɛnyakanw ye ban ka bɔ ne ɲa kɔrɔ, ne
kana na o faga.»
26 Musa k'a kɛ ten. Matigi Ala tun ka kuma min fɔ a ye, a ka o kɛ.
27 Izirayɛlimɔgɔw k'a fɔ Musa ye ko: «Anw kɔni bɛna sa le! Anw ta banna le! An bɛɛ
le ta banna!
28 Ni an min o min ka gbara Matigi Ala ta fanibon saninman na dɔrɔn, o tigi bɛ sa. O
tuma an bɛɛ le bɛna sa ka ban wa?»

18

Sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw ta baara

1 Matigi Ala k'a fɔ Haruna ye ko: «Ni terenbariya min o min kɛra yɔrɔ saninman*
kɔnɔ, o hakɛ bɛ ele ni i dencɛw, ani aw ta somɔgɔw le kan. Nka ni terenbariya min kɛra
aw ta sarakalasebagaya baara ra, o hakɛ bɛ ele ni i dencɛw dɔrɔn le kan.
2 I balema minw ye i bɛmacɛ Levi ta mɔgɔw ye, olugu gbara i yɛrɛ ra; janko wagati
min i ni i dencɛw bɛ fanibon saninman* ɲa fɛ, jɛnɲɔgɔnya kɛsu* yɔrɔ ra, olugu ye fara
i kan ka i dɛmɛ.
3 Ni i ka baara min yira o ra, o bɛna o le kɛ; o bɛna fanibon saninman ta baaraw bɛɛ
kɛ. Nka o man kan ka maga yɔrɔ saninman ta minanw na, walama sarakajɛnifɛn* na,
ni o tɛ, aw bɛna sa, olugu ni aw bɛɛ.
4 O bɛna fara i kan, ka o janto Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* na, k'a baaraw bɛɛ kɛ. Mɔgɔ
wɛrɛ man kan ka gbara aw ra.
5 Aw yɛrɛ le ka kan ka aw janto yɔrɔ saninman ni sarakajɛnifɛn na, janko ne ta dimi
kana se Izirayɛlimɔgɔw ma tuun.
6 «Ne ka aw balemaw, Levi ta mɔgɔw ɲanawoloma ka bɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra; o blara
danna Matigi Ala ye, ka o di aw ma, janko o ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ta baaraw kɛ.

7 Nka ele ni i dencɛw dɔrɔn le ka kan kɛ sarakalasebagaw ye; fɛn o fɛn bɛ kɛ
sarakajɛnifɛn kan, walama yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ, boncɛtigɛfani kɔ fɛ, aw le ka kan ka
o kɛ. Ne ka sarakalasebagaya baara di aw le ma. Ni mɔgɔ wɛrɛ ka gbara yɔrɔ saninman
na, o tigi ka kan ka faga.»

Saraka minw dira sarakalasebagaw ma

8 Matigi Ala k'a fɔ Haruna ye tuun ko: «Saraka minw bɛ di ne ma, ne yɛrɛ le ka i sigi
ko i ye i janto o sarakaw ra. Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka saninman minw di ne ma, ne bɛ
o di i ni i dencɛw ma, ka o kɛ aw ninyɔrɔ ye. O ye sariya wuribari le ye.
9 Saraka saninyaninba minw ma jɛni tasuma ra, o bɛna kɛ i ta ye: siman sarakaw*,
ani jurumunyafa sarakaw*, ani hakɛ yafa sarakaw*, o bɛna o saraka minw bɔ ne ye, o
saraka saninyaninbaw bɛna kɛ ele ni i dencɛw ta ye.
10 Aw ye o fɛnw domu yɔrɔ saninyanin na. Cɛdenw bɛɛ bɛ se k'a domu; aw ka kan
k'a jate fɛn saninyanin le ye.
11 Fɛn minw fana bɛna kɛ i ta ye, o ye nin ye: ni Izirayɛlimɔgɔw ka fɛn o fɛn kɔrɔta
san fɛ k'a fifa, k'a di ne ma saraka ye, ne bɛ o di i ni i dencɛw ni i denmusow ma. O
bɛna kɛ sariya wuribari le ye. I ta sokɔnɔmɔgɔ min o min saninyanin lo, o bɛ se k'a
domu.
12 Izirayɛlimɔgɔw bɛ simankura kun fɔlɔ minw di Matigi Ala ma, ne bɛ o fana di i
ma: turu bɛɛ ra ɲumanman, ani rɛzɛnjikura bɛɛ ra ɲumanman, ani simankisɛ bɛɛ ra
ɲumanman.
13 O bɛna na ni o ta dugukolo siman fɔlɔ min ye ka na a di Matigi Ala ma, o bɛna kɛ i
ta ye. I ta sokɔnɔmɔgɔ min o min saninyanin lo, o tigi bɛ se ka o domu.
14 Ni mɔgɔ k'a boro bɔ a borofɛn min o min kan pewu, k'a di Matigi Ala ma Izirayɛli
jamana ra, o fɛn bɛ kɛ ele ta ye.
15 Ni fɛnŋanaman o fɛnŋanaman den fɔlɔ cɛman dira Matigi Ala ma, ni a kɛra mɔgɔ
le ye walama bɛgan, o fana bɛ kɛ i ta ye. Nka o ka kan ka mɔgɔw dencɛ fɔlɔw kunmabɔ,
ka bɛgan saninyabariw fana den fɔlɔw kunmabɔ.
16 Ni o ka karo kelen sɔrɔ, i bɛ o kunmabɔ. I yɛrɛ bɛ warida min yira, o bɛ kunmabɔ ni
o le ye. O bɛ kɛ warigbɛ looru ye, ka kaɲa ni yɔrɔ saninman* ta jate ye. Yɔrɔ saninman
ta jate ra, o warigbɛ bɛ bɛn gera mugan le ma*.
17 «Nka i man kan k'a to o ye misi, walama saga, walama ba den fɔlɔ kunmabɔ; sabu
fɛn saninyaninw lo. I ka kan ka o faga ka o jori kɛ sarakajɛnifɛn kan, ka o turu jɛni, k'a
kɛ saraka jɛninin ye tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.
18 O sogo bɛ kɛ i ta ye, i n'a fɔ bɛgan disi ni a kininboroyanfan woto min fifara k'a di
Ala ma, o ye i ta ye cogo min na.
19 «Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka saninman min o min kɔrɔta san fɛ k'a di Matigi Ala
ma, ne bɛ o bɛɛ di i ni i dencɛw ni i denmusow ma, ka o kɛ sariya wuribari ye. O ye
jɛnŋɔgɔnya wuribari le ye, min tɛ yɛlɛma Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ele ni i ta duruja kosɔn.»
20 Matigi Ala k'a fɔ Haruna ye tuun ko: «Ele tɛna dugukolo dɔ sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw
ta jamana ra; i tɛna ninyɔrɔ sɔrɔ o cɛ ra. Ne yɛrɛ le ye ele ninyɔrɔ ni i ta sɔrɔta ye
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.»

Yaga ye Levi ta mɔgɔw ta ye

21 Matigi Ala k'a fɔ tuun ko: «Ne bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta yagaw bɛɛ di Levi ta mɔgɔw
ma o ta baara kosɔn, o bɛ baara min kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ.
22 «Izirayɛlimɔgɔw man kan ka gbara Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon na tuun, janko o kana
na jurumun dɔ lase o yɛrɛ ma, ka sa o kosɔn.
23 Levi ta mɔgɔw le bɛna Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon ta baaraw kɛ. Ni jurumun min o min
ka kɛ o yɔrɔ ra, o hakɛ bɛ olugu le kan. O bɛna kɛ sariya wuribari le ye o ta duruja
nataw bɛɛ fɛ. Levi ta mɔgɔw tɛna dugukolo si sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.
24 Izirayɛlimɔgɔw bɛna yaga minw kɔrɔta san fɛ k'a di Matigi Ala ma saraka ye, ne bɛ o
le di Levi ta mɔgɔw ma. O kosɔn ne k'a fɔ o ye ko o tɛna dugukolo si sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw
cɛ ra.»

Levi ta mɔgɔw ta yaga

25 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
26 «Kuma Levi ta mɔgɔw fɛ, k'a fɔ o ye ko: ‹Ne bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta yaga minw di aw
ma, ni o nana o di aw ma, aw ka kan ka dɔ bɔ o ra ka o di Matigi Ala ma, ka o yaga ta
yaga fana bɔ.

* **18:16 18.16** Heburukan na a sɛbɛra ko sikele ye gera mugan. Sikele ye garamu tan ni fla ye, gera ye garamu tarancɛ.

27 O yaga bɛna jate i n′a fɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛ min bɔ o ta simankura ra, walama o
ta rɛzɛnjikura ra k′a di ne ma.
28 O cogo ra, ni aw ka yaga o yaga sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw fɛ, aw fana ka kan ka dɔ bɔ o ra
ka o di Matigi Ala ma. Aw bɛ min bɔ k′a di Matigi Ala ma, aw bɛna o di sarakalasebaga
Haruna le ma.
29 Ni fɛn o fɛn dira aw ma, aw ka kan ka dɔ bɔ o bɛɛ ra ka o kɛ Matigi Ala ta ye. Aw
ye a bɛɛ ra ɲumanman ni a saninman le bla danna Matigi Ala ye.›
30 «A fɔ Levi ta mɔgɔw ye fana ko: ‹Ni aw ka o sarakaw bɛɛ ra ɲumanman bɔ, min
tora o kɔ, o bɛna jate Levi ta mɔgɔw fɛ i n′a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ta siman gbasinin min
tora, walama o ta rɛzɛnji min tora o fɛ rɛzɛnforogidinga kɔnɔ, yaga bɔnin kɔ.
31 Aw ni aw ta somɔgɔw bɛna o domu aw diyanyayɔrɔ dɔ ra. Aw bɛ baara min kɛ
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ, o baara sara lo.
32 Jurumun si hakɛ tɛna kɛ aw kan o ra; sabu aw ka o saraka yɔrɔ bɛɛ ra ɲumanman
bɔ ka o di Matigi Ala ma ka ban. O ra, aw tɛna Izirayɛlimɔgɔw ta saraka saninmanw
cɛn, o ra aw fana tɛna sa o kosɔn.› »

19

Saninyari ji

1 Matigi Ala kumana Musa ni Haruna fɛ, ko:
2 «Ne Matigi Ala, ne ka sariya min sigi, o sariya dɔ ye nin ye: A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye
ko o ye na ni misi wulenman kelen ye, nɔ tɛ min na, fiyɛn si tɛ min fari ra, ani min ma
sɛnɛ kɛ fɔlɔ.
3 Aw bɛ na o di sarakalasebaga Elehazari ma. Ale b′a to o ye a labɔ dugu kɔnɔ, ka
taga a kannatigɛ a ɲa na.
4 Sarakalasebaga Elehazari b′a borokanden su misi jori ra, ka o seriseri siɲaga
wolonfla Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ɲafɛyɔrɔ kan.
5 O bɛ misi bɛɛ jɛni sarakalasebaga yɛrɛ ɲa na: a gbolo, ani a sogo, ani a jori, ani a bo.
6 Sarakalasebaga bɛ sɛdiriyiri ni izopeyiri ni jese wulenman dɔ ta, ka o firi misi
jɛnitasuma ra.
7 O kɔ, sarakalasebaga bɛ a ta faniw ko, k′a yɛrɛ ko ni ji ye, ka sɔrɔ ka don dugu kɔnɔ;
nka a saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
8 Mɔgɔ min ka misi jɛni, o tigi fana bɛ a ta faniw ko, k′a yɛrɛ ko ni ji ye. Ale fana
saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.
9 O kɔ, mɔgɔ saninyanin dɔ bɛ taga misi jɛninin buguri cɛ, ka taga a kɛ yɔrɔ saninyanin
dɔ ra, dugu kɔ fɛ. Aw bɛna o buguri mara Izirayɛli jama ye; o bɛna saninyari ji lalaga
ni o buguri le ye. Jurumunyafa saraka lo.
10 Mɔgɔ min ka misi jɛninin buguri cɛ, o tigi ka kan k′a ta faniw ko. A saninyabari
bɛ to fɔ ka taga wula se. O sariya bɛna kɛ sariya wuribari le ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ, ani
lonan minw siginin bɛ o cɛ ra.»

Saninyari kɛcogo

11 «Ni mɔgɔ min magara su dɔ ra, ni a ka kɛ mɔgɔ o mɔgɔ su ye, o tigi saninyabari bɛ
to fɔ tere wolonfla.
12 O tigi bɛna a yɛrɛ saninya ni o ji le ye a tere sabanan ni a tere wolonflanan, ka sɔrɔ
ka saninya. Ni a m′a yɛrɛ saninya a tere sabanan ni a tere wolonflanan, a tɛ saninya.
13 Ni mɔgɔ min ka maga su dɔ ra, mɔgɔ sanin dɔ ra, ni o tigi m′a yɛrɛ saninya, o tigi
bɛ Matigi Ala ta fanibon saninman* lanɔgɔ. O tigi ka kan ka faran ka bɔ Izirayɛli ta
jamanadenw na. Saninyari ji dɔ ma seriseri a kan minkɛ, o tuma a saninyanin tɛ; a ta
nɔgɔ bɛ to a kan.
14 «Ayiwa, ni mɔgɔ sara fanibon kɔnɔ, o sariya ye nin ye: Ni mɔgɔ ka sa fanibon kɔnɔ,
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka don o fanibon kɔnɔ, ani mɔgɔ minw tun bɛ a kɔnɔ yi, olugu bɛɛ
saninyabari bɛ to fɔ tere wolonfla.
15 Minan o minan bɛ o bon kɔnɔ, ni a tun dayɛlɛnin bɛ, ni datugunan tun tɛ a da ra,
o minan saninyabari lo.
16 «Ni mɔgɔ dɔ fagara kɛrɛ ra, walama ni a sara a yɛrɛ ma, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga
o su ra kongo kɔnɔ, walama ni mɔgɔ ka maga su dɔ kolokunw na, walama kaburu dɔ
ra, o tigi saninyabari bɛ to ka taga se fɔ tere wolonfla.
17 «Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ k′a yɛrɛ lanɔgɔ o cogo ra, misi min jɛnina ka kɛ jurumunyafa
saraka ye, aw ye o bugurigbɛ dɔ ta, ka o kɛ minan dɔ kɔnɔ, ka ji ɲanaman dɔ kɛ o kan.
18 Mɔgɔ saninyanin dɔ bɛ izope flaburu su o ji ra, ka o seriseri fanibon ni minanw bɛɛ
kan, ani mɔgɔ minw tun bɛ bon kɔnɔ. Mɔgɔ min magara su kolow ra, walama mɔgɔ

faganin dɔ ra, walama mɔgɔ sanin dɔ su ra, walama kaburu dɔ ra, o ji ka kan ka seriseri
o tigiw fana kan.
19 Mɔgɔ saninyanin bɛ o ji seriseri mɔgɔ saninyabari kan a tere sabanan, ani a tere
wolonflanan. A tere wolonflanan, a bɛ o tigi saninya. Ni a saninyara, a bɛ a ta faniw ko,
k'a yɛrɛ ko ji ra. O lon wula fɛ, a bɛ saninya.
20 «Nka ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ lanɔgɔ, ni a ma sɔn k'a yɛrɛ saninya, o tigi ka kan ka
faran ka bɔ jama cɛ ra; sabu a ka Matigi Ala ta yɔrɔ saninman* le lanɔgɔ. Saninyari ji
ma seriseri a kan minkɛ, o tuma a saninyabari lo.
21 «Nin bɛna kɛ sariya wuribari le ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ. Mɔgɔ min bɛ saninyari ji
seriseri mɔgɔw kan, ale bɛ a ta faniw ko. Ni mɔgɔ min ka maga o ji ra, o tigi saninyabari
bɛ to fɔ ka taga wula se.
22 «Ni mɔgɔ saninyabari ka maga fɛn o fɛn na, o fɛn bɛ lanɔgɔ. Ni mɔgɔ min ka maga
a ra, o tigi fana saninyabari bɛ to fɔ ka taga wula se.»

20

Meriba ta ji ko
(Bɔri 17.1-7)

1 San* karo fɔlɔ ra, Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin sera Zini kongokolon kɔnɔ. O sigira
Kadɛsi; Mariyamu sara o yɔrɔ le ra, a su donna yi le fana.
2 Jama ma ji sɔrɔ o yɔrɔ ra. O ka ɲɔgɔn lajɛn ka wuri Musa ni Haruna kama.
3 O ka kɛrɛ ɲini Musa fɛ; o k'a fɔ ko: «An balemaw sara tuma min na Matigi Ala ɲa
kɔrɔ, hali an fana tun ye sa o tuma ra!»
4 O ko: «Mun kosɔn aw nana ni Matigi Ala ta mɔgɔw ye nin kongokolon kɔnɔ, ka na
a to anw ni anw ta bɛganw bɛɛ ye sa yan?
5 Mun kosɔn aw ka an labɔ Misiran ka na ni an ye nin yɔrɔjugu ra yan dɛ? Sɛnɛkɛyɔrɔ
tɛ yan, torosun tɛ yan, rɛzɛnsun tɛ yan, gerenadisun tɛ yan, hali ji minta yɛrɛ tɛ yan.»
6 Musa ni Haruna bɔra jama kɔrɔ, ka taga Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra. O ka o
yɛrɛ firi dugu ma, ka o ɲa biri dugu ma; Matigi Ala ta nɔɔrɔ yirara o ra.
7 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
8 «I ta bere ta, i ni i kɔrɔcɛ Haruna ye jama wele ka o lajɛn. Aw ye kuma farakuru fɛ
o ɲana; ni o kɛra, ji bɛna bɔ farakuru ra. I bɛ ji seri ka bɔ farakuru ra k'a di jama ma,
janko o ni o ta bɛganw ye min.»
9 Musa ka bere ta Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo min na.
10 Musa ni Haruna ka jama wele ka o lajɛn farakuru ɲa fɛ. Musa k'a fɔ o ye ko: «Aw
mɔgɔ murutininw, aw ye ne lamɛn. An bɛna ji bɔ nin farakuru le ra k'a di aw ma wa?»
11 Musa k'a boro kɔrɔta ka farakuru bugɔ ni bere ye fɔ siŋaga fla. Ji caman woyora
ka bɔ farakuru ra. Jama minna, bɛganw fana minna.
12 Nka Matigi Ala k'a fɔ Musa ni Haruna ye ko: «Aw ma la ne ta kuma ra, k'a yira
Izirayɛlimɔgɔw ra, ko ne ye Ala saninman le ye; o ra, ne bɛ jamana min di nin jama ma,
aw le tɛna o ladon o jamana ra tuun.»
13 Ayiwa, o ji tɔgɔ le lara ko Meriba† ta ji, ko sabu Izirayɛlimɔgɔw ka kɛrɛ ɲini Matigi
Ala fɛ, Matigi Ala fana k'a ta saninmanya yira o cɛ ra.

Izirayɛlimɔgɔw ni Edɔmukaw

14 Ka Izirayɛlimɔgɔw to Kadɛsi, Musa ka ciraden dɔw ci ka taga Edɔmu‡ masacɛ fɛ, ka
taga a fɔ a ye ko: «I balemaw, Izirayɛlimɔgɔw ko: ‹Tɔɔrɔ minw sera an ma, i yɛrɛ ka o
bɛɛ lɔn.
15 « ‹An bɛmaw tun tagara Misiran. Anw tora yi ka san caman kɛ. Nka Misirankaw
ka anw ni an bɛmaw minako juguya kosɛbɛ.
16 Nka an kulera ka Matigi Ala daari minkɛ, a ka an kulekan mɛn. A ka mɛlɛkɛ dɔ ci
ka na an bɔsi ka an labɔ Misiran. Sisan an ye nin ye Kadɛsi, dugu min bɛ i ta jamana
dan na.
17 O ra, sabari k'a to an ye i ta jamana cɛtigɛ. An tɛna don aw ta foro si ra, an tɛna
don aw ta rɛzɛnforo si ra, an tɛna aw ta kɔlɔn si ji min. An bɛna masacɛ ta sirabajuru
kelen le ta; an tɛ jɛngɛ ka taga an kininboro fɛ walama ka taga an numanboro fɛ, fɔ ka
taga an bɔ i ta jamana kɔnɔ.› »
18 Edɔmu masacɛ ka o jaabi ko: «Aw tɛ tɛmɛ ne ta jamana ra. Ni aw ka tɛmɛ ne ta
jamana ra, ne bɛ bɔ aw kama ni kɛrɛkɛmuru ye.»

---

* **20:1 20.1** O ye Izirayɛlimɔgɔw san binaaninan ye, o bɔnin kɔ Misiran. † **20:13 20.13** Meriba kɔrɔ ye ko: kɛrɛ.
‡ **20:14 20.14** Edɔmukaw ye Izirayɛlimɔgɔw bɛmacɛ Yakuba kɔrɔcɛ Esawu ta mɔgɔw le ye.

19 Izirayɛlimɔgɔw k'a fɔ Edɔmu masacɛ ye tuun ko: «An bɛna tɛmɛ siraba le fɛ. Ni
anw ni an ta bɛgan dɔ ka i ta ji dɔ min, an bɛna o sara. An b'a fɛ ka tagama ka tɛmɛ
dɔrɔn le. An tɛna foyi wɛrɛ kɛ o kɔ.»
20 Edɔmu masacɛ ko: «Aw tɛ tɛmɛ yan.» O kɔ, Edɔmukaw bɔra ka na Izirayɛlimɔgɔw
kama ni kɛrɛkɛjamaba ye; o baraka tun ka bon kosɛbɛ.
21 Edɔmukaw ma sɔn Izirayɛlimɔgɔw ye tɛmɛ o ta jamana ra minkɛ, Izirayɛlimɔgɔw
faranna ka sira wɛrɛ ta.

Haruna ta saya

22 Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin bɔra Kadɛsi ka taga se Hɔri kuru ma.
23 Matigi Ala k'a fɔ Musa ni Haruna ye Hɔri kuru kɛrɛ fɛ, Edɔmu jamana dan na, ko:
24 «Haruna bɛna sa ka taga fara a bɛma tɔw kan; ne bɛ jamana min di Izirayɛlimɔgɔw
ma, a tɛna don o jamana ra, sabu ne tun ka ci min fɔ aw ye Meriba ta ji yɔrɔ ra, aw fla
bɛɛ murutira, aw ma o ci kɛ a cogo ra.
25 Ele Musa, ele ye Haruna ni a dencɛ Elehazari ta, ka yɛlɛn ni o ye Hɔri kuru kan.
26 I bɛ Haruna ta sarakalasebagaya faniw bɔ a ra, ka o don a dencɛ Elehazari ra.
Haruna bɛna sa o yɔrɔ le ra, ka taga fara a bɛma tɔw kan.»
27 Matigi Ala ka min fɔ, Musa ka o kɛ. O bɛɛ yɛlɛnna Hɔri kuru kan jama bɛɛ ɲa na.
28 Musa ka Haruna ta sarakalasebagaya faniw bɔ a ra, ka o don a dencɛ Elehazari ra.
Haruna sara kuru kunna yi. Musa ni Elehazari jigira ka bɔ kuru kan.
29 Jama k'a ye ko Haruna sara minkɛ, o k'a su kasi fɔ tere bisaba.

21

Izirayɛlimɔgɔw ka masacɛ Aradi kɛrɛ

1 Kanaanakaw ta masacɛ min bɛ Aradi mara kunna, min tun siginin bɛ woro-
duguyanfan na, ale k'a mɛn ko Izirayɛlimɔgɔw bɛ nana Atarimu dugu sira fɛ. A nana
Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ ka o ta mɔgɔ dɔw mina ka taga ni o ye.
2 Izirayɛli ta mɔgɔw ka dajuru ta Matigi Ala fɛ. O ko: «Matigi Ala, ni i ka nin mɔgɔw
don an boro, an bɛna o ta duguw bɛɛ halaki ka ban pewu.»
3 Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ta dajuru jaabi. A ka Kanaanakaw don o boro. O ka o
ni o ta duguw bɛɛ halaki ka ban pewu. O ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Hɔrima*.

Sa siranɛgɛraman ta ko

4 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Hɔri kuru yɔrɔ ra, ka tɛmɛ Kɔgɔjiwulen sira fɛ, ka Edɔmu
jamana munumunu. Nka ka o to sira ra, sɛgɛ ma na kun Izirayɛlimɔgɔw ra.
5 O ka Matigi Ala ni Musa jaraki; o ko: «Mun kosɔn aw ka anw labɔ Misiran, k'a to an
ye na sa kongokolon kɔnɔ yan? Sabu domunifɛn tɛ yan, ji tɛ yan. Nin domuni kunntan
fana lɔgɔ bɔra an na.»
6 A kɛra ten minkɛ, Matigi Ala ka sajugu dɔw bla ka na Izirayɛlimɔgɔw kama. O ka
mɔgɔw kin; mɔgɔ caman sara Izirayɛlimɔgɔw ra.
7 Mɔgɔw nana Musa fɛ; o ko: «An ka jurumun kɛ, sabu an ka Matigi Ala ni ele yɛrɛ
jaraki. Matigi Ala daari an ye, janko a ye nin saw mabɔ an na.» Musa ka Matigi Ala
daari mɔgɔw ye.
8 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Sa bisigiya dɔ lalaga ni siranɛgɛ ye, k'a dulon yiri dɔ
ra. Ni sa ka mɔgɔ o mɔgɔ kin, ni o tigi ka o sa lalaganin flɛ, o tigi tɛ sa.»
9 Musa ka sa dɔ lalaga ni siranɛgɛ ye, ka o dulon yiri dɔ ra. Ni sa tun ka mɔgɔ o mɔgɔ
kin, ni o tigi tun ka siranɛgɛsa flɛ dɔrɔn, o tigi tun bɛ kisi.

Izirayɛlimɔgɔw sera Pisiga kuru ma

10 Izirayɛlimɔgɔw bɔra o yɔrɔ ra, ka taga sigi Obɔti.
11 O bɔra Obɔti ka taga sigi Iye Abarimu, kongokolon min ɲasinna Mohabu jamana
ma, terebɔyanfan na.
12 O bɔra o yɔrɔ ra, ka taga sigi Zerɛdi kɛnɛgbɛba ra.
13 O bɔra yi, ka taga sigi Arinɔn kɔ ɲa dɔ kan; Arinɔn kɔ le bɛ woyo ka bɔ Amɔrikaw
ta jamana ra, ka taga kongokolon kɔnɔ. Arinɔn kɔ le ye Mohabu jamana dan ye; a bɛ
Mohabu jamana ni Amɔrikaw ta jamana fla cɛ ma.
14 O le kosɔn, a sɛbɛra Matigi Ala ta Kɛrɛkow kitabu kɔnɔ, ko: «Vahɛbu min bɛ Sufa
jamana ra, ani Arinɔn kɔ ta baborow,
15 ani baboro minw bɛ woyo ka taga Ari dugu fan fɛ, o bɛ taga se fɔ Mohabu ta jamana
dan na.»

---

* **21:3 21.3** Hɔrima kɔrɔ ye ko: halakiri.

16 Izirayɛlimɔgɔw bɔra o yɔrɔ ra ka taga Bɛri. Bɛri kɔlɔn yɔrɔ le ra, Matigi Ala k'a fɔ
Musa ye ko: «Mɔgɔw lajɛn, ne bɛna ji di o ma.»
17 O tuma le ra, Izirayɛlimɔgɔw ka nin dɔnkiri la; o ko:
«Kɔlɔn, ji bɛna bɔ ele ra fɔ ka woyo!
An ye dɔnkiri la ka o fɔ!
18 Masacɛw ka kɔlɔn min sogi,
jamana ɲamɔgɔw ka kɔlɔn min sogi,
ni o ta masacɛberew ni o ta tagamaberew ye.»

Izirayɛlimɔgɔw bɔra kongokolon kɔnɔ ka taga Matana,
19 ka bɔ Matana ka taga Nahaliyɛli, ka bɔ Nahaliyɛli ka taga Bamɔti.
20 O bɔra Bamɔti ka taga Mohabu jamana kɛnɛgbɛba ra, Pisiga kuru fan na, mɔgɔ bɛ
se ka to Pisiga kuru kuncɛ ma yɔrɔ min na ka kongokolon bɛɛ ye.

Izirayɛli ka se sɔrɔ Sihɔn ni Ɔgi kan
(Sariya 2.26–3.11)

21 Izirayɛlimɔgɔw ka ciraden dɔw ci ka taga Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn fɛ, ka taga a
fɔ a ye ko:
22 «A to an ye tɛmɛ i ta jamana fɛ. An tɛna don aw ta forow ra, an tɛna don aw ta
rɛzɛnforow ra, an tɛna aw ta kɔlɔnw ji min. An bɛna masacɛ ta sirabajuru kelen le ta,
fɔ ka taga an bɔ i ta jamana kɔnɔ.»
23 Nka masacɛ Sihɔn ma sɔn Izirayɛlimɔgɔw ye tɛmɛ a ta jamana fɛ. A k'a ta mɔgɔw
bɛɛ lajɛn, ka bɔ ka taga Izirayɛlimɔgɔw kama kongokolon kɔnɔ. A tagara Izirayɛlimɔgɔw
kɛrɛ Yahasi.
24 Nka Izirayɛlimɔgɔw sera a ra; o k'a ta jamana mina, k'a ta Arinɔn kɔ ra, ka taga
a bla fɔ Yabɔki kɔ ra; nka o danna Amɔnkaw ta jamana dan na, sabu o tun ka kogo
barakamanw lɔ o jamana dan na.
25 Izirayɛlimɔgɔw ka Amɔrikaw ta duguw bɛɛ mina, ka sigi o duguw ra; o ka Hɛsibɔn
dugu fana mina, ani a kɛrɛfɛduguw bɛɛ.
26 Hɛsibɔn dugu le tun ye Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn ta masadugu ye. Ale le tun ka
Mohabukaw ta masacɛkɔrɔ kɛrɛ, k'a ta jamana bɛɛ bɔsi a ra, ka taga se fɔ Arinɔn kɔ
ma.
27 O kosɔn dɔnkirilabagaw tun b'a fɔ ko:

«Aw ye na Hɛsibɔn, ka na dugu lɔ kokura,
aw ye Sihɔn ta dugu labɛn!
28 Tasuma dɔ bɔra Hɛsibɔn,
tasumamana dɔ bɔra Sihɔn ta dugu kɔnɔ;
ka Ari dugu jɛni, Mohabu jamana ra,
ani kuntigi minw bɛ Arinɔn mara sanfɛyɔrɔw ra.
29 E, Mohabukaw, bɔnɔ ka aw sɔrɔ.
E, Kemɔsi† ta mɔgɔw, aw ta banna.
O k'a dencɛw labori,
k'a denmusow mina ka taga ni o ye
Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn fɛ.
30 Nka an ka o bon ni an ta bijɲɛw ye;
Hɛsibɔn halakira ka taga a bla fɔ Dibɔn.
An ka cɛnri kɛ ka taga se fɔ Nofaki,
ka taga se fɔ Medeba.»

31 Izirayɛlimɔgɔw sigira Amɔrikaw ta jamana ra o cogo le ra.
32 Musa ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Yazɛri mara flɛ dogo ra. O kɔ, o ka Yazɛri kɛrɛfɛduguw
mina; Amɔrika minw tun bɛ o yɔrɔ ra, o ka olugu gbɛn ka bɔ yi.
33 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka o yɔrɔ sira bla ka Basan mara sira ta. Basan masacɛ Ɔgi
bɔra ka na o kama ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye, ko a bɛna o kɛrɛ Edereyi.
34 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «I kana siran a ɲa, sabu ne bɛna a don i boro, ani a
ta kɛrɛkɛjama bɛɛ, ani a ta jamana; i bɛna a kɛ i n'a fɔ i ka Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn
kɛ cogo min na, min tun siginin bɛ Hɛsibɔn.»
35 Izirayɛlimɔgɔw ka Ɔgi kɛrɛ, ka ale ni a dencɛw ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ faga; o ma
hali mɔgɔ kelen to. O ka o ta jamana mina.

Izirayɛli bɛ Mohabu kɛnɛgbɛ ra

† **21:29 21.29** Kemɔsi tun ye Mohabukaw ta jo dɔ tɔgɔ ye.

22

(22–36)

Masacɛ Balaki ka Balamu wele

1 Izirayɛlimɔgɔw tagara sigi Mohabu kɛnɛgbɛ ra, Zuridɛn ɓa terebɔyanfan na, Zeriko
dugu ɲa fɛ.
2 Izirayɛlimɔgɔw tun ka ko minw bɛɛ kɛ Amɔrikaw ra, o kibaroya tun sera Sipɔri dencɛ
Balaki ma, Mohabukaw ta masacɛ.
3 Mohabukaw siranna kosɛbɛ Izirayɛlimɔgɔw ta jama caya kosɔn; o ka Izirayɛlimɔgɔw
ye minkɛ, o ja tigɛra.
4 Mohabukaw k'a fɔ Madiyan cɛkɔrɔbaw ye ko: «Nin jama caman bɛna an ta jamana
laminiw bɛɛ halaki, i n'a fɔ misi bɛ ɓinkɛnɛ domu cogo min na.»
Ayiwa, o wagati ra, Sipɔri dencɛ Balaki tun ye Mohabukaw ta masacɛ ye.
5 Balaki ka ciraden dɔw ci ka taga Behɔri dencɛ Balamu fɛ, a ta jamana ra, Petɔri dugu
kɔnɔ, Efirati bada ra, ko o ye taga a wele; a ko o y'a fɔ a ye ko: «Siya dɔ bɔra Misiran
jamana ra, o ka ca, o ka jamana yɔrɔ bɛɛ fa. O nana sigi ne ta jamana kɔrɔ.
6 Sabari ka na nin mɔgɔw danga ne ye, sabu o baraka ka ɓon ni ne ta ye. O bɛ se ka
kɛ sababu ye k'a to ne ye se sɔrɔ o kan, ka o gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ; sabu ne k'a lɔn
ko ni ele ka dugawu kɛ mɔgɔ min ye, o dugawu bɛ mina; ni i ka mɔgɔ min danga fana,
danga bɛ o tigi mina.»
7 Mohabu cɛkɔrɔbaw, ani Madiyan cɛkɔrɔbaw tagara ni lagbɛrikɛbaga Balamu ta sara
ye o boro. O tagara se Balamu ma, o ka Balaki ta cira fɔ a ye.
8 Balamu k'a fɔ o ye ko: «Aw ye si yan; ni Matigi Ala nana min yira ne ra, ne bɛna aw
jaabi ni o le ye.» Mohabu kuntigiw sira Balamu ta so.
9 Ala nana Balamu ɲininka ko: «Nin mɔgɔ minw bɛ i ta so, olugu ye jɔntigiw le ye?»
10 Balamu ka Ala jaabi ko: «Mohabukaw ta masacɛ min ye Sipɔri dencɛ Balaki ye, ale
le ka o ci ne fɛ, ko o ye na a fɔ ne ye,
11 ko siya dɔ bɔra Misiran ka na, ko o ka jamana yɔrɔ bɛɛ fa, ko ne ye taga o danga
ale ye; a ko o bɛ se ka kɛ sababu ye k'a to ale ye se ka o kɛrɛ, ka o gbɛn.»
12 Ala k'a fɔ Balamu ye ko: «I kana taga ni o ye; i man kan ka nin mɔgɔw danga, sabu
ne ta baraka bɛ o kan.»
13 Balamu wurira sɔgɔmada fɛ; a k'a fɔ Balaki ta jamana kuntigiw ye ko: «Aw ye sekɔ
aw ta jamana ra, sabu Matigi Ala ma sɔn k'a to ne ye taga ni aw ye.»
14 Mohabu jamana kuntigiw sekɔra ka taga Balaki fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Balamu
banna ka na ni an ye.»
15 Balaki ka kuntigi wɛrɛw ci tuun, minw tun ka ca, ani minw ta fanga tun ka ɓon ni
kuntigi fɔlɔw ta ye.
16 Olugu nana Balamu fɛ ka na a fɔ a ye ko: «Sipɔri dencɛ Balaki ko i kana a to foyi
ye i bari ka taga ale fɛ,
17 ko sabu ale bɛna i bonya kosɛbɛ; ni i ka fɛn o fɛn fɔ, a bɛna o kɛ i ye. A ko i ye
sabari ka na nin mɔgɔw danga.»
18 Balamu ka Balaki ta ciradenw jaabi ko: «Hali ni Balaki k'a ta masabon fa warigbɛ
ni sanin le ra k'a di ne ma, ne tɛ se ka foyi si kɛ, koba walama ko fitini, ni min tɛ bɛn ni
Matigi Ala, ne ta Ala ta kuma ye.
19 O bɛɛ n'a ta, aw fana ye si yan; Matigi Ala bɛna min fɔ ne ye tuun, ne bɛna o lɔn.»
20 Ala nana a fɔ Balamu ye o lon su fɛ, ko: «I n'a fɔ nin mɔgɔw nana i wele, wuri ka
taga ni o ye; nka ne bɛna min fɔ i ye, i ka kan ka o le kɛ.»

Balamu ni a ta falimuso ta ko

21 O dugusagbɛ sɔgɔma, Balamu wurira k'a ta falimuso labɛn, ka taga ni Mohabu
jamana kuntigiw ye.
22 Balamu tagara minkɛ, Matigi Ala dimina a kɔrɔ kosɛbɛ. Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ
tagara lɔ a ɲa sira ra k'a ɲakɔrɔmatigɛ. O y'a sɔrɔ a tun bɛ a ta fali kan; a ta baaraden
fla tun bɛ ni a ye.
23 Falimuso ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ lɔnin ye sira kan, kɛrɛkɛmuru b'a boro, a bɔnin
bɛ a la ra. Falimuso ka sira bla ka don foro kɔnɔ. Balamu ka falimuso ɓugɔ, janko k'a
lana sira kan.
24 O tagara se siradennin dɔ ma rɛzɛnforow cɛ ra. Kogo tun bɛ sira fan fla bɛɛ ra.
Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tagara lɔ o ɲa tuun.
25 Falimuso ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye minkɛ, a k'a yɛrɛ nɔrɔ kogo ra ka tɛmɛ, fɔ ka
Balamu sen dɛrɛ kogo kan. Balamu k'a ɓugɔ tuun.
26 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tɛmɛna o ra, ka taga lɔ o ɲa yɔrɔ degunin dɔ ra; tɛmɛcogo wɛrɛ
tun tɛ o yɔrɔ ra, kininboroyanfan na walama numanboroyanfan na.

27 Falimuso ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye minkɛ, a lara dugu ma ni Balamu ye. Balamu
dimina kosɛbɛ; a ka falimuso bugɔ ni a ta bere ye.
28 Matigi Ala k'a to falimuso kumana; a ko Balamu ma ko: «O tuma ne ka mun le kɛ
ele ra, fɔ i ka ne bugɔ fɔ siɲaga saba ka ban?»
29 Balamu ka falimuso jaabi ko: «I bɛ ne kɛra i toronkɛɲɔgɔn le ye, o kosɔn ne ka i
bugɔ. Ni muru yɛrɛ tun bɛ ne boro yan, ne tun bɛ i faga sisan.»
30 Falimuso k'a fɔ Balamu ye ko: «Ne le tɛ i ta fali ye wa, i bɛ yɛlɛn min kan tuma bɛɛ
fɔ ka na se bi ma? Yala ne derira ka nin ɲɔgɔn kɛ ele ra wa?» Balamu ko: «Ɔn-ɔn.»
31 Matigi Ala ka Balamu ɲa yɛlɛ; Balamu ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ lɔnin ye sira cɛ ma,
kɛrɛkɛmuru b'a boro, a bɔnin bɛ a la ra. Balamu k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma.
32 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i ka i ta falimuso bugɔ fɔ siɲaga
saba ka ban? A flɛ, ne nana lɔ i ɲa ka i ɲakɔrɔmatigɛ le; sabu ne k'a ye ko i ka sira min
ta, o sira bɛ taga ni i ye i halakiyɔrɔ le ra.
33 I ta falimuso ka ne ye, ka sira bla ne ye fɔ siɲaga saba. Ni a tun ma bɔ ne ɲa fɛ,
sisan b'a sɔrɔ ko ne tun ka ele faga ka ban, ka falimuso to yi.»
34 Balamu ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ jaabi ko: «Ne ka jurumun kɛ, sabu ne tun m'a lɔn
ko i lɔnin bɛ sira ra ne ɲa. Ayiwa, ni nin tagama ma bɛn i ma, ne bɛ sekɔ ka taga ne ta
so.»
35 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a fɔ Balamu ye ko: «Taga ni nin mɔgɔw ye. Nka ne bɛna taga
kuma minw don i da ra, i bɛna o le fɔ.» Balamu tagara ni Mohabu jamana kuntigiw ye.
36 Balaki nana a mɛn ko Balamu bɛ nana minkɛ, Mohabukaw ta dugu min bɛ Arinɔn
kɔ kɛrɛ fɛ, a ta jamana dan yɛrɛ ra, a bɔra ka taga Balamu kunbɛn fɔ o yɔrɔ ra.
37 Balaki k'a fɔ Balamu ye ko: «Yala ne tun ma kɔn ka mɔgɔ dɔw ci ka taga i wele wa?
Mun na i ma na ne fɛ o wagati ra? O tuma i b'a miiri ko ne tɛ se ka i bonya le wa?»
38 Balamu ka Balaki jaabi ko: «Sisan ne kɔni nana i fɛ, nka ne tɛna se ka foyi fɔ ne
yɛrɛ ma dɛ! Ni Ala ka kuma min don ne da ra, ne bɛ o dɔrɔn le fɔ.»
39 Balaki tagara ni Balamu ye, ka taga se Kiriyati Husɔti.
40 Balaki ka misiw ni sagaw kɛ saraka ye. A ka o sogo dɔ ci Balamu ma, ani kuntigi
minw tun bɛ ni a ye.
41 O dugusagbɛ sɔgɔma, Balaki nana Balamu ta ka yɛlɛn ni a ye Bamɔti Baali
kuruyɔrɔw ra; Balamu tora o yɔrɔ ra ka Izirayɛli jama fan kelen ye.

23

Balamu ka dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye

1 Balamu k'a fɔ Balaki ye ko: «Sarakabɔnan wolonfla lalaga ne ye yan, ka misitoran
wolonfla ni sagajigi wolonfla fana labɛn ne ye.»
2 Balamu ka min fɔ, Balaki ka o kɛ. Balaki ni Balamu ka misitoran kelen ni sagajigi
kelen kɛ saraka ye sarakabɔnan bɛɛ kelen kelen kan.
3 Balamu k'a fɔ Balaki ye ko: «Lɔ i ta sarakaw kɔrɔ yan, ne bɛna taga ɲa fɛ dɔɔnin. A
bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala bɛna a yɛrɛ yira ne ra; o ra ni a ka min yira ne ra, ne bɛna o
fɔ i ye.» Balamu tagara lɔ tintin dɔ kan.
4 Ala nana a yɛrɛ yira Balamu na. Balamu k'a fɔ a ye ko: «Ne ka sarakabɔnan wolonfla
lalaga, ka misitoran kelen ni sagajigi kelen kɛ saraka ye sarakabɔnan bɛɛ kelen kelen
kan.»
5 Matigi Ala ka kuma don Balamu da ra, k'a fɔ a ye ko: «Sekɔ ka taga Balaki fɛ; ne ka
kuma min don i da ra, i bɛ taga o fɔ a ye.»
6 Balamu sekɔra ka taga Balaki fɛ; a tagara Balaki lɔnin sɔrɔ a ta saraka kɔrɔ, ale ni
Mohabu kuntigiw bɛɛ.
7 Balamu k'a ta cirayakuma fɔ; a ko:
«Balaki le ka ne lana ka bɔ Aramu,
Mohabu masacɛ le ka ne lana ka bɔ terebɔyanfan kuruyɔrɔw ra.
A ko: ‹Na Yakuba ta mɔgɔw danga ne ye,
na kumajuguw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ma.›
8 Ayiwa, Ala ma mɔgɔ min danga, ne bɛ se ka o danga cogo di?
Matigi Ala ma kumajugu fɔ mɔgɔ min ma, ne bɛ se ka kumajugu fɔ o tigi ma cogo di?
9 Ne bɛ o yera faraw kunna,
ne ɲa bɛ o ra kongoriw kunna.
Siya dɔ lo, min siginin bɛ a danna;
o tɛ o yɛrɛ jate ko o ni siya tɔw ye kelen ye.
10 Jɔn le bɛ se ka Yakuba ta mɔgɔw jate, minw ka ca i ko kɛnkɛnmugu?
Jɔn le bɛ se ka hali o tarancɛ ta tarancɛ jate?

Ala y’a to ne ye sa nin mɔgɔɲumanw sacogo ra,
ka ne labancogo ni o labancogo kɛ kelen ye.»
11 Balaki k’a fɔ Balamu ye ko: «Ele ka mun le kɛ ne ra tan? Ne ka ele wele ko i ye na
ne juguw danga, ele nana kɛ dugawu camanba le kɛ ye o ye!»
12 Balamu k’a jaabi ko: «O tuma ni Matigi Ala ka kuma min don ne da ra, ne man kan
ka jija ka o le fɔ wa?»

Balamu ta dugawu flanan

13 Balaki k’a fɔ Balamu ye ko: «Na, an ye taga yɔrɔ wɛrɛ, i bɛna to yɔrɔ min na ka
nin mɔgɔw ye. I bɛna dɔw ye, nka i tɛna o bɛɛ ye. I bɛ to o yɔrɔ ra ka o danga ne ye.»
14 A ka Balamu wele ka taga ni a ye Sofimu yɔrɔ ra, Pisiga kuru kunna. A ka
sarakabɔnan wolonfla lalaga o yɔrɔ ra tuun, ka misitoran kelen ni sagajigi kelen kɛ
saraka ye o sarakabɔnanw bɛɛ kelen kelen kan.
15 O kɔ, Balamu k’a fɔ Balaki ye tuun ko: «Lɔ i ta sarakaw kɔrɔ yan, ne bɛ taga Ala ta
kuma lamɛn.»
16 Matigi Ala nana a yɛrɛ yira Balamu na. A ka kuma don Balamu da ra; a k’a fɔ a ye
ko: «Sekɔ Balaki fɛ, ne ka kuma min don i da ra, i ye taga o fɔ a ye.»
17 Balamu sekɔra ka taga Balaki fɛ; a tagara Balaki lɔnin sɔrɔ a ta saraka kɔrɔ, ani
Mohabu kuntigiw. Balaki k’a ɲininka ko: «Matigi Ala ka mun le fɔ?»
18 Balamu k’a ta cirayakuma fɔ; a ko:
«Balaki, wuri ka ne lamɛn!
E, Sipɔri dencɛ, i toro malɔ ne ye!
19 Ala tɛ i ko mɔgɔw, k’a fɔ ko a bɛ faninya tigɛ.
A tɛ i ko adamaden, k’a fɔ ko a bɛ ko kɛ, ka nimisa.
Yala Ala bɛ ko dɔ fɔ, ni a tɛ a kɛ wa?
A bɛ ko layiri ta, ni a tɛ a dafa wa?
20 A flɛ, Ala ko ne ye dugawu le kɛ o ye.
A ka dugawu mina, ne fana tɛ se k’a yɛlɛma.
21 Ala ma terenbariya si ye Yakuba ta mɔgɔw ra;
a ma kojugu si kɔrɔsi Izirayɛlimɔgɔw ra.
Matigi Ala, o ta Ala bɛ ni o ye.
O ɲagaritɔ b’a fo ni masaya fori ye.
22 Ala le ka o labɔ Misiran.
A bɛ baraka don o ra i ko sigin ta baraka.
23 Subagaya tɛ se ka foyi kɛ Yakuba ta mɔgɔw ra;
lagbɛri tɛ se ka foyi kɛ Izirayɛlimɔgɔw ra.
Ni wagati latigɛnin sera, Ala bɛ min kɛ,
o bɛ fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye, Izirayɛlimɔgɔw.
24 Siya dɔ lo, min bɛ wuri i ko jaraba,
ka wuri ka pan i ko jaracɛ.
A tɛ la, fɔ a ye a ta sogo minaninw domu,
fɔ a ye a ta sogo faganinw jori min.»
25 Balaki k’a fɔ Balamu ye ko: «Ni i tɛ se ka o danga, o to yi; nka i fana kana dugawu
kɛ o ye!»
26 Balamu ka Balaki jaabi ko: «Ne m’a fɔ i ye wa, ko: ‹Ni Matigi Ala ka fɛn o fɛn fɔ ne
ye, ko ne bɛ o le kɛ?› »

Balamu ta dugawu sabanan

27 Balaki ko Balamu ma ko: «Na, ne bɛ taga ni i ye yɔrɔ wɛrɛ tuun. A bɛ se ka kɛ ko
Ala bɛna sɔn k’a to i ye nin mɔgɔw danga ne ye o yɔrɔ ra.»
28 Balaki tagara ni Balamu ye Pehɔri kuru kunna, yɔrɔ min ɲasinna kongokolon ma.
29 Balamu k’a fɔ Balaki ye ko: «Sarakabɔnan wolonfla lalaga ne ye yan, ka misitoran
wolonfla ni sagajigi wolonfla fana labɛn ne ye.»
30 Balamu ka min fɔ, Balaki ka o kɛ. O kɔ, a ka misitoran kelen ni sagajigi kelen kɛ
saraka ye sarakabɔnan bɛɛ kelen kelen kan.

24

1 Ayiwa, Balamu k’a ye ko Matigi Ala b’a fɛ ka baraka le don Izirayɛlimɔgɔw ra. O ra,
a m’a kɛ i n’a fɔ siɲaga tɔw ta, ko a bɛ taga kuma dɔ ɲini ka bɔ Matigi Ala fɛ. A k’a
ɲasin kongokolon ma.
2 A k’a ɲa kɔrɔta ka Izirayɛlimɔgɔw ye, gba bɛɛ siginin bɛ a ta yɔrɔ ra. O wagati ra
Ala Nin nana Balamu kan.
3 Balamu k’a ta cirayakuma fɔ; a ko:

«Nin ye ne Balamu, Behɔri dencɛ kan ye.
Cɛ yerikɛbaga kan lo;
4 Cɛ min bɛ Ala kumakan mɛn, o kan lo,
cɛ min bɛ Sebɛɛtigi Ala ta fɛn yiraninw ye,
cɛ min bɛ a ɲa biri dugu ma Ala ɲa kɔrɔ, ni Ala bɛ a ɲaw yɛlɛ.

5 «E, Yakuba ta mɔgɔw, aw sigiyɔrɔ cɛ ka ɲi dɛ!
E, Izirayɛlimɔgɔw, aw ta sow cɛ ka ɲi dɛ!
6 O janjannin flɛ ka taga i ko kɔji,
i ko nankɔ min bɛ bada ra,
i ko Matigi Ala yɛrɛ ka alowɛsisun minw turu,
i ko sɛdirisun minw bɛ ji da ra.
7 O ta jibiminan fanin lo ji ra fɔ ka bɔn,
ji caman bɛ woyo o ta simanw kɔrɔ, ka o falen.
O ta masacɛ ka bon ka tɛmɛ masacɛ Agagi kan,
o ta masaya bɛna to ka bonya ka taga a fɛ.
8 Ala le ka o labɔ Misiran;
a bɛ o ta baraka kɛ i ko sigin ta baraka.
Siya minw bɛ wuri o kama, o bɛ olugu domu;
o bɛ o kolow bɛɛ karikari, ka o sɔgɔ ni o ta biŋɛw ye.
9 O kɔ, o bɛ o kinbiri turu, ka la i ko jara, i ko jaraba;
jɔn le bɛ sɔn ka o lawuri?
Izirayɛli, ni mɔgɔ min ka dugawu kɛ aw ye, Ala ye baraka don o tigi ra;
ni mɔgɔ min ka aw danga, Ala ye o tigi danga.»

10 Balaki dimina Balamu kɔrɔ kosɛbɛ. A k'a boro fla gbasi ɲɔgɔn na, k'a fɔ Balamu ye ko: «Ne ka i wele ko i ye na ne juguw danga le; nka i ka dugawu caman le kɛ o ye fɔ siŋaga saba.
11 Ni o lo, tɛmɛ ka bɔ yan sisan! Taga i ta so! Ne tun ko ne bɛna i bonya kosɛbɛ, nka Matigi Ala ma sɔn k'a to i ye o bonya sɔrɔ.»

Balamu ka Izirayɛlimɔgɔw ta bonya nata ko fɔ

12 Balamu ka Balaki jaabi ko: «O tuma i ka ciraden minw ci ne fɛ, yala ne tun ma nin kuma fɔ olugu ye wa?
13 Ne ko: ‹Hali ni Balaki k'a ta masabon fa warigbɛ ni sanin le ra k'a di ne ma, ko ne tɛna foyi kɛ ne yɛrɛ ma, koŋuman, walama kojugu, ni min tɛ bɛn ni Matigi Ala ta kuma ye; ko ni Matigi Ala ka min fɔ ne ye, ne fana bɛ o le fɔ!›
14 Ayiwa, ne bɛ taga ne ta mɔgɔw fɛ; nka nin mɔgɔw bɛna min kɛ i ta mɔgɔw ra wagati nata ra, na ne bɛ o fɔ i ye.»
15 O tuma, Balamu ka cirayakuma dɔ wɛrɛ fɔ; a ko:
«Nin ye ne Balamu, Behɔri dencɛ kan ye.
Cɛ yerikɛbaga kan lo;
16 Cɛ min bɛ Ala kumakan mɛn, o kan lo,
cɛ min bɛ Ala kɔrɔtaninba ta kolatigɛninw lɔn,
cɛ min bɛ Sebɛɛtigi Ala ta fɛn yiraninw ye,
cɛ min bɛ a ɲa biri dugu ma Ala ɲa kɔrɔ, ni Ala bɛ a ɲaw yɛlɛ.

17 «Ne ɲa b'a ra, nka sisan ko tɛ;
ne b'a flɛra, nka a yɔrɔ belen ka jan ne ra.
Lolo dɔ bɛ bɔra Yakuba ta mɔgɔw cɛ ra;
masacɛbere dɔ bɛ wurira Izirayɛli jamana ra.
A bɛ Mohabukaw bugɔ o kun na,
ka Sɛti ta mɔgɔw bɛɛ bugɔ ka o ben.
18 A b'a fanga sigi Edɔmukaw kan,
a b'a fanga sigi Seyirikaw kan, a juguw.
Izirayɛlimɔgɔw baraka bɛna bonya.
19 Kuntigi min bɛna bɔ Yakuba ta mɔgɔw ra, o le bɛna sigi masaya ra.
Minw bɛ bɔsi ka bori ka bɔ duguw kɔnɔ, a bɛ olugu halaki.»

Balamu ka Izirayɛli juguw halakiko fɔ

20 Ayiwa, Balamu ka Amalɛkikaw ta yɔrɔ ye minkɛ, a ka cirayakuma dɔ wɛrɛ fɔ tuun, ko:
«Amalɛkikaw ta siya le tun ka bon ni siyaw bɛɛ ye;

nka a laban, o bɛna halaki.»

21 Balamu ka Kenikaw ta yɔrɔ ye minkɛ, a ka cirayakuma dɔ wɛrɛ fɔ tuun, ko:
«Kenikaw, aw ta sigiyɔrɔ dogora ka ɲa;
a bɛ i ko ɲaga min dogonin bɛ farakuru kan.
22 Nka Kenikaw bɛna halaki,
tuma min na Asirikaw bɛna o mina ka taga ni o ye.»

23 Balamu ka cirayakuma dɔ wɛrɛ fɔ tuun, ko:
«E, Ala bɛna nin kow kɛ wagati min na,
jɔn le bɛna to si ra fɔ ka taga se o wagati ma?
24 Kurunbatigi dɔw bɛna na ka bɔ Kitimu.
O bɛna o ta fanga sigi Asirikaw kan, k'a sigi Heburuw kan;
nka olugu yɛrɛ bɛna halaki.»

25 Ayiwa, o kɔ, Balamu wurira ka taga a ta so. Balaki fana tagara a ta yɔrɔ ra.

25

Mohabukamusow ka Izirayɛlimɔgɔw kunnacɛn

1 Ka Izirayɛlimɔgɔw siginin to Sitimu, Izirayɛli cɛ dɔw ka jatɔya kɛ ni Mohabukaw denmusow ye.
2 O musow ka Izirayɛlimɔgɔw nɛgɛ ka o wele ka na o ta batofɛnw sɔn. Izirayɛlimɔgɔw ka o sarakaw domu, ka o kinbiri gban o ta batofɛnw kɔrɔ.
3 A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw ka Pehɔri ta jo sɔn, min ye Baali* ye. Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ.
4 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «Izirayɛli kuntigiw bɛɛ mina ka o bɛɛ kanw don juru ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o ɲasin tere ma, janko Matigi Ala ta dimiba ye mabɔ Izirayɛlimɔgɔw ra.»
5 Musa k'a fɔ Izirayɛli kititigɛbagaw ye ko: «Aw ta mɔgɔ minw ka Pehɔri ta jo sɔn, min ye Baali ye, aw ye o mɔgɔw faga.»
6 Ayiwa, ka Izirayɛlimɔgɔw lajɛnnin to Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, o bɛ kasira, Izirayɛlikacɛ dɔ nana a ta somɔgɔw fɛ ni Madiyanka sunguru dɔ ye, Musa ni jama bɛɛ ɲa na.
7 Sarakalasebaga Haruna dencɛ Elehazari, ale dencɛ Finehasi ka o ye minkɛ, a wurira ka bɔ jama cɛ ra, ka taman dɔ ta,
8 ka tugu Izirayɛlikacɛ kɔ a ta fanibon kɔnɔ. A tagara taman turu o fla bɛɛ ra; a ka Izirayɛlikacɛ sɔgɔ, ka muso fana sɔgɔ a kɔnɔbara ra. A kɛra ten, cɛnri min tun donna Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, o lalɔra.
9 Mɔgɔ waga mugan ni naani (24 000) le tun fagara.
10 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
11 «Sarakalasebaga Haruna dencɛ Elehazari, ale dencɛ Finehasi le ka ne ta dimiba mabɔ Izirayɛlimɔgɔw ra; sabu Izirayɛlimɔgɔw ka ko min kɛ, o dimi tun bɛ ne ra cogo min na, a dimi fana kɛra ale ra ten. O le kosɔn ne ma dimi tuun ka Izirayɛlimɔgɔw faga ka ban.
12 O kosɔn, a fɔ Elehazari ye ko ne bɛ jɛnɲɔgɔnya don ni a ye, ka hɛra kɛ a ye.
13 O jɛnɲɔgɔnya sababu ra, sarakalasebagaya bɛna kɛ ale ni a ta duruja ta le ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ; sabu a dimina ka nin ko kɛ a ta Ala ta kanuya kosɔn, ka Izirayɛlimɔgɔw ta jurumun kafari o ye.»
14 Izirayɛlikacɛ min fagara ni Madiyanka muso ye, o tɔgɔ tun ye ko Zimiri; a facɛ tɔgɔ tun ye ko Salu. Simeyɔn ta mɔgɔw ta gbatigi dɔ tun lo.
15 Madiyanka muso min fagara, ale tɔgɔ tun ye ko Kosibi; a facɛ tɔgɔ tun ye ko Suri. Madiyankaw ta mɔgɔw ta gbatigi dɔ tun lo.
16 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
17 «Aw ye Madiyankaw mina i ko aw juguw, ka o bɛɛ faga;
18 sabu o ka aw mina i ko o juguw. O ka aw janfa ka aw lafiri Pehɔri ta jo ta ko ra, ani o Madiyanka muso Kosibi ta ko, o min tun ye o ta kuntigi dɔ ta denmuso ye. Halakiri sera aw ma wagati min na Pehɔri ta jo Baali kosɔn, Finehasi ka o muso le faga.»

26

Izirayɛlimɔgɔw jateko flanan

1 Ayiwa, o banajugu tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala k'a fɔ Musa ni sarakalasebaga Haruna dencɛ Elehazari ye ko:
2 «Aw ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ jate, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw; cɛ minw ka san mugan sɔrɔ,
ani minw tɛmɛna o kan, ni o bɛ se ka taga kɛrɛ ra, aw ye olugu bɛɛ jate.»
3 Musa ni sarakalasebaga Elehazari ka o kuma fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye Mohabu jamana
kɛnɛgbɛw yɔrɔ ra, Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, Zeriko dugu ɲa fɛ. O k'a fɔ o ye ko:
4 «Cɛ minw ka san mugan sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan, an bɛna olugu jate i n'a fɔ
Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.»
Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɔra Misiran jamana ra, olugu ta durujaw le ye nin ye:
5 Ayiwa, Rubɛn le tun ye Izirayɛli dencɛ fɔlɔ ye; Rubɛn ta durujaw ye nin ye:
Hanɔkikaw buruju bɔra Henɔki le ra.
Palukaw buruju bɔra Palu le ra.
6 Hɛsirɔnkaw buruju bɔra Hɛsirɔn le ra.
Karimikaw buruju bɔra Karimi le ra.
7 Rubɛn ta durujaw bɔra o gbaw le ra. O minw jatera, o kɛra cɛ waga binaani ni saba
ni cɛ kɛmɛ wolonfla ni cɛ bisaba (43 730).
8 Ayiwa, Palu dencɛ le tun ye Eliyabu ye.
9 Eliyabu dencɛw tun ye Nemuwɛli ni Datan ni Abiramu ye. O Datan tɔgɔ ni o Abiramu
tɔgɔ le tun kɛra Izirayɛli jama ɲamɔgɔ dɔw ye. Olugu le tun farara Kore ta mɔgɔw kan,
ka wuri Musa ni Haruna kama, wagati min Izirayɛlimɔgɔw tun murutira Matigi Ala ma.
10 Dugukolo dayɛlɛra ka olugu ni Kore bɛɛ kunu. Kore nɔfɛmɔgɔ minw tun lajɛnna,
olugu sara o lon na; tasuma ka mɔgɔ kɛmɛ ni bilooru fana jɛni. Ala tun ka o kɛ ka
kankari le la Izirayɛlimɔgɔw ye.
11 O bɛɛ n'a ta, Kore yɛrɛ dencɛw tun ma faga.
12 Simeyɔn ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Nemuwɛlikaw buruju bɔra Nemuwɛli le ra.
Yaminikaw buruju bɔra Yamini le ra.
Yakinikaw buruju bɔra Yakini le ra.
13 Zerakikaw buruju bɔra Zeraki le ra.
Sawuli ta mɔgɔw buruju bɔra Sawuli le ra.
14 Simeyɔn ta durujaw le ye olugu ye. O kɛra cɛ waga mugan ni fla ni cɛ kɛmɛ fla (22
200).
15 Gadi ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Sefɔnkaw buruju bɔra Sefɔn le ra.
Hagikaw buruju bɔra Hagi le ra.
Sunikaw buruju bɔra Suni le ra.
16 Ozinikaw buruju bɔra Ozini le ra.
Ɛrikaw buruju bɔra Ɛri le ra.
17 Arɔdikaw buruju bɔra Arɔdi le ra.
Arɛlikaw buruju bɔra Arɛli le ra.
18 Gadi ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga binaani ni cɛ kɛmɛ
looru (40 500).
19 Zuda dencɛ dɔw tun ye Ɛri ni Onan ye, nka olugu cɛ fla sara Kanaana jamana ra.
20 Zuda ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Selakaw buruju bɔra Sela le ra.
Perɛsikaw buruju bɔra Perɛsi le ra.
Zerakaw buruju bɔra Zera le ra.
21 Perɛsi ta durujaw ye nin ye:
Hɛsirɔnkaw buruju bɔra Hɛsirɔn le ra.
Hamulikaw buruju bɔra Hamuli le ra.
22 Zuda ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga biwolonfla ni wɔɔrɔ,
ani cɛ kɛmɛ looru (76 500).
23 Isakari ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Tolakaw buruju bɔra Tola le ra.
Puvakaw buruju bɔra Puva le ra.
24 Yasubukaw buruju bɔra Yasubu le ra.
Simirɔnkaw buruju bɔra Simirɔn le ra.
25 Isakari ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera o kɛra cɛ waga biwɔɔrɔ ni naani ni
cɛ kɛmɛ saba (64 300).
26 Zabulɔn ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Serɛdikaw buruju bɔra a dencɛ Serɛdi le ra.
Elɔnkaw buruju bɔra Elɔn le ra.

Yalɛlikaw buruju bɔra Yalɛli le ra.
27 Zabulɔn ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga biwɔɔrɔ, ani cɛ kɛmɛ looru (60 500).
28 Yusufu dencɛw tun kɛra Manase ni Efirayimu ye.
29 Manase ta duruja ye nin ye:
Makirikaw buruju bɔra Makiri le ra.
Galadikaw buruju bɔra Makiri dencɛ Galadi le ra.
30 Galadi ta durujaw ye nin ye:
Yezɛrikaw buruju bɔra Yezɛri le ra.
Helɛkikaw buruju bɔra Helɛki le ra.
31 Asiriyɛlikaw buruju bɔra Asiriyɛli le ra.
Sikɛmukaw buruju bɔra Sikɛmu le ra.
32 Semidakaw buruju bɔra Semida le ra.
Hefɛrikaw buruju bɔra Hefɛri le ra.
33 Hefɛri dencɛ Selofadi, ale tun ma dencɛ sɔrɔ. A tun ka denmusow le sɔrɔ. A denmusow tɔgɔw tun ye ko Mala, ani Nowa, ani Hogila, ani Milika, ani Tirisa.
34 Manase ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga bilooru ni fla ni cɛ kɛmɛ wolonfla (52 700).
35 Efirayimu ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Sutelakaw buruju bɔra Sutela le ra.
Bekɛrikaw buruju bɔra Bekɛri le ra.
Tahankaw buruju bɔra Tahan le ra.
36 Sutela ta durujaw kɛra Erankaw ye; olugu bɔra Eran le ra.
37 Efirayimu ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga bisaba ni fla ani cɛ kɛmɛ looru (32 500).
Olugu bɛɛ le kɛra Yusufu ta durujaw ye, o ni o ta somɔgɔw.
38 Boniyaminu ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Belakaw buruju bɔra Bela le ra.
Asibɛlikaw buruju bɔra Asibɛli le ra.
Ahiramukaw buruju bɔra Ahiramu le ra.
39 Sufamukaw buruju bɔra Sufamu le ra.
Hufamukaw buruju bɔra Hufamu le ra.
40 Aridikaw buruju bɔra Bela dencɛ Aridi le ra.
Nahamankaw buruju bɔra Bela dencɛ Nahaman le ra.
41 Boniyaminu ta durujaw le ye olugu ye, o ni o ta somɔgɔw. O minw jatera, o kɛra cɛ waga binaani ni looru ni cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ (45 600).
42 Dan ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Suhamukaw buruju bɔra Suhamu le ra.
Olugu le kɛra Dan ta durujaw ye, o ni o ta somɔgɔw.
43 Minw jatera Suhamukaw ta gbaw ra, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga biwɔɔrɔ ni naani ani cɛ kɛmɛ naani (64 400).
44 Asɛri ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Iminakaw buruju bɔra Imina le ra.
Isivikaw buruju bɔra Isivi le ra.
Beriyakaw buruju bɔra Beriya le ra.
45 Hebɛrikaw buruju bɔra Hebɛri le ra; o tun ye Beriya ta mɔgɔ dɔ ye.
Malikiyɛlikaw buruju bɔra Malikiyɛli le ra; o tun ye Beriya ta mɔgɔ dɔ fana ye.
46 Asɛri denmusɔ tɔgɔ tun ye ko Sera.
47 Asɛri ta durujaw le ye olugu ye. O minw jatera, o kɛra cɛ waga bilooru ni saba ni cɛ kɛmɛ naani (53 400).
48 Nɛfitali ta durujaw ye nin ye, o ni o ta somɔgɔw:
Yasɛlikaw buruju bɔra Yasɛli le ra.
Gunikaw buruju bɔra Guni le ra.
49 Yesɛrikaw buruju bɔra Yesɛri le ra.
Silɛmukaw buruju bɔra Silɛmu le ra.
50 Nɛfitali ta durujaw le ye olugu ye, o ni o ta somɔgɔw. O minw jatera, o kɛra cɛ waga binaani ni looru ni cɛ kɛmɛ naani (45 400).
51 Izirayɛlimɔgɔ minw jatera, olugu le ye nin ye. O bɛɛ kɛra cɛ waga kɛmɛ wɔɔrɔ ni kelen ani cɛ kɛmɛ wolonfla ni cɛ bisaba (601 730).

Ala ka jamana tarancogo yira

52 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, k'a fɔ a ye ko:

53 «I bɛna jamana taran mɔgɔw cɛ, k′a kɛ o sigiyɔrɔw ye, ka kaɲa ni o ta mɔgɔw hakɛya le ye.
54 Minw ka ca, i bɛ olugu ta yɔrɔ bonya; minw ka dɔgɔ, i bɛ olugu ta yɔrɔ dɔgɔya. Bɛɛ ta yɔrɔ bɛ di a ma, ka kaɲa ni a ta mɔgɔw hakɛya le ye.
55 Nka ni ne ka yɔrɔ min yira, ko a ye di gba min ma, i jija k′a to o yɔrɔ ye di o gba ma. Jamana bɛna taran o cogo le ra, ka kaɲa ni o bɛmaw ta gbaw tɔgɔw ye.
56 Ni ne ka yɔrɔ min yira ko a ye di gba min ma, o bɛ di o gba ma. Minw ka ca, olugu ta bɛ di o ma; minw ka dɔgɔ, olugu fana ta bɛ di o ma.»

Levi ta mɔgɔw ta jateko flanan

57 Ayiwa, Levi ta duruja minw tun jatera, o ni o ta somɔgɔw, olugu ye nin ye:
Gɛrisɔnkaw buruju bɔra Gɛrisɔn le ra.
Kehatikaw buruju bɔra Kehati le ra.
Merarikaw buruju bɔra Merari le ra.
58 Levi ta gba dɔw fana ye nin ye:
Libinikaw ta gba,
ani Heburɔnkaw ta gba,
ani Malikaw ta gba,
ani Musikaw ta gba,
ani Korekaw ta gba.
Kehati le ka Amuramu woro.
59 Amuramu ta muso tɔgɔ tun ye ko Yokebɛdi. Ale tun ye Levi denmuso ye; a tun worora Misiran le. Yokebɛdi ka Haruna ni Musa ni o balemamuso Mariyamu woro Amuramu fɛ.
60 Haruna ka dencɛ minw sɔrɔ, o kɛra Nadabu ni Abihu ni Elehazari ni Itamari ye.
61 Nka Nadabu ni Abihu sara, sabu lon dɔ, o tun ka wusunan don Matigi Ala ɲa kɔrɔ ni tasuma dɔ ye, min tun bɔra yɔrɔ wɛrɛ ra.
62 Ayiwa, Levi ta mɔgɔ minw jatera, cɛden minw ka karo kelen sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan, o kɛra cɛ waga mugan ni saba (23 000). Olugu ma jate ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ye, sabu olugu tun man kan ka yɔrɔ dɔ sɔrɔ min bɛ kɛ o yɛrɛ ta yɔrɔ ye, i n′a fɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw.
63 Ayiwa, Musa ni sarakalasebaga Elehazari ka Izirayɛlimɔgɔ minw jate Mohabu jamana kɛnɛgbɛw yɔrɔ ra, Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, Zeriko dugu ɲa fɛ, olugu le kɛra nin ye.
64 Musa ni sarakalasebaga Haruna tun ka Izirayɛlimɔgɔ minw jate fɔlɔfɔlɔ, Sinayi kongokolon kɔnɔ, olugu si tun tɛ nin mɔgɔw ra;
65 sabu Matigi Ala tun k′a fɔ ko olugu bɛɛ le bɛna sa kongokolon kɔnɔ. O kosɔn o si ma to, fɔ Yefune dencɛ Kalɛbu, ani Nuni dencɛ Yosuwe.

27

Denmusow ta cɛntari ta sariyaw

1 Yusufu dencɛ Manase ta gbamɔgɔ dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Selofadi. Selofadi facɛ le tun ye Hefɛri ye, Hefɛri facɛ tun ye Galadi ye, Galadi facɛ tun ye Makiri ye, Makiri facɛ tun ye Manase ye. Selofadi denmusow tɔgɔw le tun ye ko Mala, ani Nowa, ani Hogila, ani Milika, ani Tirisa.
2 Lon dɔ, o denmusow tagara Musa ni sarakalasebaga Elehazari fɛ, ani Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin kuntigiw fɛ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, ka taga a fɔ o ye ko:
3 «Anw facɛ sara kongokolon kɔnɔ. Nka Kore ni a ta nɔfɛjama min tun murutira Matigi Ala ma, a tun tɛ ni o mɔgɔw ye. A sara a yɛrɛ ta hakɛw le kosɔn, k′a sɔrɔ dencɛ tun t′a fɛ.
4 An facɛ ma dencɛ sɔrɔ minkɛ, yala a tɔgɔ ka kan ka tunu ka bɔ o ta gba ra o kosɔn wa? Anw b′a fɛ aw ye yɔrɔ dɔ di anw fana ma i n′a fɔ an facɛ balemacɛw.»
5 Ayiwa, Musa tagara Matigi Ala ɲininka o ko ra.
6 Matigi Ala ka Musa jaabi ko:
7 «Jo bɛ Selofadi denmusow fɛ. Yɔrɔ dɔ di o ma, i n′a fɔ o facɛ balemacɛw, ka o kɛ o sigiyɔrɔ ye. O facɛ ta cɛn bɛna di olugu le ma.
8 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ fana, i y′a fɔ o ye ko ni mɔgɔ dɔ sara k′a sɔrɔ a ma dencɛ to a kɔ, aw ye cɛn di a denmuso ma.
9 Ni denmuso t′a fɛ, aw ye cɛn di a balemacɛw ma.
10 Ni balemacɛ t′a fɛ, a ye cɛn di a facɛ balemacɛw ma.
11 Ni a facɛ balemacɛ tɛ yi, a ta somɔgɔ min ka surun a ra, aw ye cɛn di o ma; ale le bɛ cɛn ta.

«Nin ye cifɔnin le ye min latigɛra Izirayɛlimɔgɔw ye, i n’a fɔ Matigi Ala k’a fɔ Musa ye cogo min na.»

Yosuwe blara Musa nɔ ra
(Sariya 31.1-8)

12 Matigi Ala k’a fɔ Musa ye ko: «Ne bɛna jamana min di Izirayɛlimɔgɔw ma, yɛlɛn
Abarimu kuruw kunna, i bɛ o jamana flɛ.
13 I b’a flɛ, o kɔ, i bɛna sa ka taga fara i bɛma tɔw kan, i n’a fɔ i kɔrɔcɛ Haruna sara,
ka taga fara a bɛmaw kan cogo min na;
14 sabu wagati min jama ka kɛrɛ ɲini ne fɛ ji ko ra Zini kongokolon kɔnɔ, ne tun ka
min fɔ aw ye, aw ma o kɛ. Aw ma ne bonya Izirayɛlimɔgɔw ɲa kɔrɔ ne ta saninmanya
kosɔn.» Meriba ta ji ko min wurira Kadɛsi, Zini kongokolon kɔnɔ, o ko lo.
15 Musa kumana Matigi Ala fɛ ko:
16 «Matigi Ala, ele Ala min ye adamaden bɛɛ nin tigi ye, o tuma ele ye mɔgɔ dɔ sigi
jama kunna,
17 min bɛ se ka bla o ɲa, o dontɔ ni o bɔtɔ, min bɛ o labɔ, ani ka o ladon; janko Matigi
Ala ta jama kana kɛ i ko saga minw tora o yɛrɛ ma, ni gbɛnbaga ma sɔrɔ o ra.»
18 Matigi Ala ka Musa jaabi ko: «Na ni Nuni dencɛ Yosuwe ye, i bɛ i boro la a kan,
sabu ne Nin* bɛ a kan.
19 I bɛ taga a lɔ sarakalasebaga Elehazari ni jama bɛɛ ɲa fɛ, ka ne ta ciw fɔ a ye ka
baara karifa a ma o ɲa kɔrɔ.
20 I ta fanga dɔ di a ma, janko Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye a kan mina fana.
21 Nka ni a bɛ ko o ko kɛ, a ka kan ka taga sarakalasebaga Elehazari le fɛ; ale le bɛna
ne ɲininka ni Urimi* ye ka ne sago fɔ a ye. Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin dontɔ
o, o bɔtɔ o, o ka kan ka o ta kow bɛɛ kɛ ka kaŋa ni Elehazari ta kuma le ye.»
22 Matigi Ala ka min fɔ Musa ye, a ka o kɛ. A nana Yosuwe lɔ sarakalasebaga Elehazari
ni jama bɛɛ ɲa fɛ.
23 A k’a boro la a kan, ka Matigi Ala ta baara karifa a ma, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a
fɔ Musa ye cogo min na.

Sarakaw

28

Lon o lon ta sarakaw
(Bɔri 29.38-46)

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Nin ci fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ko saraka minw ka kan ka bɔ ne ye, aw ka kan ka aw
janto o ra ka o bɔ ne ye a wagati ra; sabu o saraka minw bɛ jɛni tasuma ra ne ye, o
sarakaw kasa ka di ne ye.
3 «A fɔ o ye ko aw ka kan ka saraka minw jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, o ye nin ye:
Lon o lon aw ye sagaden cɛman fla kɛ saraka ye, minw si ka san kelen sɔrɔ, ani fiyɛn tɛ
minw na, ka o kɛ saraka jɛnita* ye; o man kan ka dabla ka ye.
4 Aw ye sagaden kelen kɛ saraka ye sɔgɔma, ka tɔ kelen kɛ saraka ye wuladanin fɛ.
5 Aw ye mugu tɛntɛnnin kilo saba nɔɔni oliviye turu litiri kelen ni tarancɛ ra, ka o kɛ
siman saraka* ye, ka o fara a kan.
6 Saraka jɛnita lo, min ka kan ka bɔ lon o lon; o man kan ka dabla ka ye. O saraka tun
kɔnna ka bɔ Sinayi kuru le kan. Saraka jɛninin lo tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala
ye.
7 Aw ye rɛzɛnji litiri kelen ni tarancɛ fana kɛ rɛzɛnji saraka* ye, ka o fara sagaden fɔlɔ
kan. Rɛzɛnji saraka ka kan ka bɔ Matigi Ala ye yɔrɔ saninman* le kɔnɔ.
8 Aw ye sagaden flanan kɛ saraka ye wuladanin fɛ, ka siman saraka ni rɛzɛnji saraka
fara a kan i n’a fɔ sɔgɔmada ta. Saraka jɛninin lo, min kasa ka di Matigi Ala ye.»

Nɛnɛkirilon ta sarakaw

9 «Nɛnɛkirilon* na, aw ye sagaden cɛman fla kɛ saraka ye, minw si ka san kelen sɔrɔ,
ani fiyɛn tɛ minw na. Aw ye mugu tɛntɛnnin kilo wɔɔrɔ nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman
saraka* ye, ka o ni rɛzɛnji saraka* fara a kan.
10 O ye Nɛnɛkirilon* ta saraka jɛnita* ye; o bɛ kɛ Nɛnɛkirilon o Nɛnɛkirilon. O bɛ fara
lon o lon ta saraka jɛnita kan, min man kan ka dabla ka ye, ani a ta rɛzɛnji saraka*
kan.»

---

* **27:21 27.21** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta lagbɛrikɛfɛnw ye, janko ka Ala sago lɔn; aw ye nin yɔrɔw flɛ: Bɔri 28.30; Samawilu fɔlɔ 28.6.

Karokura ta sarakaw

11 «Karokura o karokura, a tere fɔlɔ, aw ye misitoran kaŋaman fla, ani sagajigi kelen,
ani sagaden cɛman wolonfla kɛ saraka jɛnita* ye ka o di Matigi Ala ma; o si ka kan ka
san kelen sɔrɔ, ani fiyɛn kana kɛ o ra.
12 Siman saraka* min bɛ fara misitoran bɛɛ kelen kelen kan, o bɛ kɛ mugu tɛntɛnnin
kilo kɔnɔntɔn ye, ka o nɔɔni turu ra. Siman saraka min bɛ fara sagajigi kan, o bɛ kɛ
mugu tɛntɛnnin kilo wɔɔrɔ ye, ka o nɔɔni turu ra.
13 Siman saraka min bɛ fara sagaden bɛɛ kelen kelen kan, o bɛ kɛ mugu tɛntɛnnin kilo
saba ye, ka o nɔɔni turu ra. Saraka jɛnita lo tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye.
14 Rɛzɛnji saraka* min bɛ fara misitoran bɛɛ kelen kelen kan, o bɛ kɛ rɛzɛnji litiri saba
ye. Min bɛ fara sagajigi kan, o bɛ kɛ rɛzɛnji litiri fla ye. Min bɛ fara sagaden bɛɛ kelen
kelen kan, o bɛ kɛ rɛzɛnji litiri kelen ni tarancɛ ye.
«Saraka jɛnita min ka kan ka bɔ karo o karo, karo tere fɔlɔ, o le ye nin ye; a ka kan
ka bɔ san karo bɛɛ ra.
15 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka o di Matigi Ala ma. O
bɛ fara lon o lon ta saraka jɛnita kan, ani a rɛzɛnji saraka kan.»

Jɔnyaban ŋanagbɛ ta sarakaw
(Sarakalasebagaw 23.5-14)

16 «San karo fɔlɔ tere tan ni naani, aw ye Jɔnyaban ŋanagbɛ* kɛ ka Matigi Ala bonya.
17 O karo tere tan ni looru bɛna kɛ ŋanagbɛlon le ye. Aw bɛna burufunubari le domu
fɔ tere wolonfla.
18 O lɔgɔkun tere fɔlɔ, aw bɛ jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato. Aw ka kan ka aw ta
baara tɔw bɛɛ dabla o lon na.
19 Aw bɛna saraka minw bɔ Matigi Ala ye, ka o kɛ saraka jɛnita* ye tasuma ra, o ka
kan ka kɛ misitoran kaŋaman fla ye, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman wolonfla,
minw ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
20 Aw ye mugu tɛntɛnnin nɔɔni turu ra ka o kɛ siman saraka* ye ka o fara a kan;
misitoran kelen ta bɛ kɛ mugu kilo kɔnɔntɔn ye, sagajigi ta bɛ kɛ mugu kilo wɔɔrɔ ye,
21 sagadenw bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo saba ye.
22 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, janko ka aw ta jurumunw
kafari.
23 Aw bɛna o sarakaw bɔ ka o fara sɔgɔmada ta saraka jɛnita kan, min bɛ bɔ lon o lon.
24 Aw bɛna o sarakaw jɛni lon o lon, fɔ tere wolonfla, i ko siman saraka, min jɛnina
tasuma ra, ani min kasa ka di Matigi Ala ye. Aw ka kan ka o sarakaw bɔ ka fara lon o
lon ta saraka jɛnita kan, ani a rɛzɛnji saraka*.
25 Lɔgɔkun tere wolonflanan, aw bɛ jamalajɛnba kɛ tuun ka Matigi Ala bato. Aw ka
kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na.»

Simantigɛ ŋanagbɛ ta sarakaw
(Sarakalasebagaw 23.15-22)

26 «Aw bɛ aw ta simanw kun fɔlɔ tigɛ lon min na, ni aw bɛ na ni aw ta simankura
saraka ye ka na o di Matigi Ala ma, ka lɔgɔkunw ta ŋanagbɛ* kɛ, aw ye jamalajɛnba kɛ
ka Matigi Ala bato. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na.
27 Aw ye saraka jɛnita* dɔ bɔ, min kasa ka di Matigi Ala ye: misitoran kaŋaman fla,
sagajigi kelen, ani sagaden wolonfla, minw si ka san kelen sɔrɔ.
28 Aw ye mugu tɛntɛnnin nɔɔni turu ra ka o kɛ siman saraka* ye, ka o fara a kan;
misitoran bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo kɔnɔntɔn ye, sagajigi ta bɛ kɛ mugu kilo
wɔɔrɔ ye,
29 sagadenw bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo saba ye.
30 Aw ye bakɔrɔnin kelen kɛ saraka ye, janko ka aw ta jurumunw kafari.
31 Aw bɛna o sarakaw bɔ ka o fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka kan.
Fiyɛn man kan ka sɔrɔ o bɛganw na; aw ye o ta rɛzɛnji sarakaw fana fara a kan.»

29

Burufiyɛ ŋanagbɛ ta sarakaw
(Sarakalasebagaw 23.23-25)

1 «San karo wolonflanan tere fɔlɔ, aw bɛna jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato. Aw ka
kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na. Aw bɛna burufiyɛkanw le bɔ jamana yɔrɔ
bɛɛ ra o lon na.

---

* **28:26 28.26** Lɔgɔkunw ta ŋanagbɛ ni simantigɛ ŋanagbɛ bɛɛ ye kelen ye.

2 Aw bɛna saraka jɛnitaw* bɔ, minw kasa ka di Matigi Ala ye: Misitoran kaɲaman
kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman wolonfla, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn
kana kɛ o bɛganw si ra.
3 Aw ye mugu tɛntɛnnin nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman saraka* ye ka o fara o sarakaw
kan. Misitoran ta bɛ kɛ mugu kilo kɔnɔntɔn ye, sagajigi ta bɛ kɛ mugu kilo wɔɔrɔ ye,
4 sagaden bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo saba ye.
5 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, janko ka aw ta jurumunw
kafari.
6 O sarakaw bɛ bɔ ka o fara karokura ta saraka jɛnita ni a siman saraka* kan, ka o
fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka kan, ani a ta rɛzɛnji saraka* kan, i n'a
fɔ ne k'a latigɛ cogo min na. Saraka jɛnita lo tasuma ra min kasa ka di Matigi Ala ye.»

Jurumun yafalonba ta sarakaw
(Sarakalasebagaw 23.26-32)

7 «O karo wolonflanan tere tan, aw ye jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala bato, ka aw yɛrɛ
majigi Ala ɲa kɔrɔ, ka aw diyanyafɛnw bɛɛ to yi; aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ
dabla o lon na.
8 Aw bɛ saraka jɛnitaw* bɔ, min kasa ka di Matigi Ala ye: Misitoran kaɲaman kelen,
ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman wolonfla, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana
kɛ o bɛganw si ra.
9 Aw ye mugu tɛntɛnnin nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman saraka* ye ka o fara a kan.
Misitoran ta bɛ kɛ mugu kilo kɔnɔntɔn ye, sagajigi ta bɛ kɛ mugu kilo wɔɔrɔ ye,
10 sagaden bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo saba ye.
11 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka fara jurumunyafa saraka
yɛrɛ kan, ani ka fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka* ni a rɛzɛnji saraka*
kan.»

Simanladon ɲanagbɛ ta sarakaw
(Sarakalasebagaw 23.33-44)

12 «Karo wolonflanan tere tan ni looru, aw ka kan ka jamalajɛnba kɛ ka Matigi Ala
bato. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na. Aw bɛna ɲanagbɛ dɔ kɛ ka
Matigi Ala bonya, fɔ tere wolonfla.
13 Aw bɛ sarakaw bɔ Matigi Ala ye, ka o kɛ saraka jɛnita* ye tasuma ra, min kasa ka
di Matigi Ala ye: Misitoran kaɲaman tan ni saba, ani sagajigi fla, ani sagaden cɛman tan
ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
14 Aw ye mugu tɛntɛnnin nɔɔni turu ra, ka o kɛ siman saraka* ye ka o fara a kan.
Misitoran tan ni saba bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo kɔnɔntɔn, sagajigi fla bɛɛ kelen
kelen ta bɛ kɛ mugu kilo wɔɔrɔ ye,
15 sagaden tan ni naani bɛɛ kelen kelen ta bɛ kɛ mugu kilo saba ye.
16 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka fara lon o lon ta saraka
jɛnita ni a siman saraka* ni a rɛzɛnji saraka* kan.
17 «A tere flanan, aw bɛ misitoran kaɲaman tan ni fla kɛ saraka ye, ani sagajigi fla,
ani sagaden cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si
ra.
18 Aw ye o misitoranw ni o sagajigiw ni o sagadenw ta siman sarakaw ni o ta rɛzɛnji
sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n'a fɔ ne k'a latigɛ cogo min na.
19 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka* ye, ka fara lon o lon ta saraka
jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
20 «A tere sabanan, aw ye misitoran tan ni kelen kɛ saraka ye, ani sagajigi fla, ani
sagaden cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
21 Aw ye o misitoranw, ani o sagajigiw, ani o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta
rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n'a fɔ ne k'a latigɛ cogo min na.
22 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka fara lon o lon ta saraka
jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
23 «A tere naaninan, aw ye misitoran tan kɛ saraka ye, ani sagajigi fla, ani sagaden
cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
24 Aw ye o misitoranw, ani o sagajigiw, ani o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta
rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n'a fɔ ne k'a latigɛ cogo min na.
25 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka o fara lon o lon ta saraka
jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
26 «A tere loorunan, aw ye misitoran kɔnɔntɔn kɛ saraka ye, ani sagajigi fla, ani
sagaden cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si
ra.

27 Aw ye o misitoranw, ani o sagajigiw, ani o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n’a fɔ ne k’a latigɛ cogo min na.
28 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
29 «A tere wɔɔrɔnan, aw ye misitoran seegi kɛ saraka ye, ani sagajigi fla, ani sagaden cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
30 Aw ye o misitoranw, ani o sagajigiw, ani o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n’a fɔ ne k’a latigɛ cogo min na.
31 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
32 «A tere wolonflanan, aw ye misitoran wolonfla kɛ saraka ye, ani sagajigi fla, ani sagaden cɛman tan ni naani, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
33 Aw ye o misitoranw, ani o sagajigiw, ani o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n’a fɔ ne k’a latigɛ cogo min na.
34 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka fara lon o lon ta saraka jɛnita ni a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
35 «A tere seeginan, aw ye jamalajɛnba kɛ, ani ɲanagbɛba, ka Matigi Ala bonya. Aw ka kan ka aw ta baara tɔw bɛɛ dabla o lon na.
36 Aw bɛ sarakaw bɔ, ka o kɛ saraka jɛnita ye tasuma ra, min kasa ka di Matigi Ala ye: Misitoran kelen, ani sagajigi kelen, ani sagaden cɛman wolonfla, minw si ka san kelen sɔrɔ; fiyɛn kana kɛ o bɛganw si ra.
37 Aw ye o misitoran ni o sagajigi ni o sagadenw ta siman sarakaw, ani o ta rɛzɛnji sarakaw fana bɔ, a bɛɛ ni a ta hakɛya, i n’a fɔ ne k’a latigɛ cogo min na.
38 Aw ye bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye, ka fara lon o lon ta saraka jɛnita kan, ani a siman saraka ni a rɛzɛnji saraka kan.
39 «Aw ka kan ka nin sarakaw le bɔ Matigi Ala ye aw ta ɲanagbɛlonw na. Nin sarakaw bɛ fara aw yɛrɛ ta diyanya sarakaw kan, ani aw ta dajurudafa sarakaw, ani aw ta saraka jɛnita tɔw, ani aw ta siman sarakaw, ani aw ta rɛzɛnji sarakaw, ani aw ta ninsɔndiya sarakaw*.»

30

1 Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, a ka o bɛɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye.

Muso ta dajurutari sariya

2 Musa kumana Izirayɛli jamakuruw ta kuntigiw fɛ, k’a fɔ o ye ko: «Matigi Ala ka ci minw fɔ, o ye nin ye:
3 Ni cɛ o cɛ ka dajuru ta Matigi Ala fɛ, walama ni a karira ka layirigbɛlɛn ta Ala ye, a man kan ka kɛ mɔgɔ darakolon ye; ni kuma o kuma bɔra a da ra, a ka kan ka o kɛ.
4 «Ni sunguru dɔ le ka dajuru ta Matigi Ala fɛ, ka layirigbɛlɛn ta Ala ye, k’a sɔrɔ a belen bɛ a facɛ ta so,
5 a ka dajuru min ta Matigi Ala fɛ, ani a ka layirigbɛlɛn min ta Ala ye, ni a facɛ bɔra o ko kala ma, nka ni a jera, ni a ma foyi fɔ, o tuma sunguru ka dajuru min o min ta, o dajuru bɛ jate; a ka layirigbɛlɛn ta ko o ko ra, a ka kan ka o bɛɛ kɛ.
6 Nka ni a facɛ bɔra o ko kala ma lon min na, ni a ma sɔn, o tuma o sunguru ka dajuru o dajuru ta, ani a ka layirigbɛlɛn min ta, o si tɛ jate tuun. Matigi Ala bɛ yafa a ma, sabu a facɛ ma sɔn.
7 «Ni sunguru dɔ ka dajuru ta, ka kuma dɔ fɔ, ka layiri ta ko a bɛna o ko kɛ Ala ye, o kɔ fɛ ni a furura,
8 ni a cɛ nana bɔ o ko kala ma, ni a jera a ma foyi fɔ a muso ye o lon na, o tuma muso ta dajuruw bɛ jate; a ka layirigbɛlɛn ta ko minw na, a ka kan ka o bɛɛ kɛ.
9 Nka ni a cɛ bɔra o ko kala ma lon min na, ni a ma sɔn a ma, o tuma muso tun ka dajuru min ta, ani o kuma minw bɔsira a ra, fɔ a ka o layiri ta Ala ye, a cɛ bɛ o kow bɛɛ sa. O ra, Matigi Ala fana bɛ yafa a ma.
10 «Muso cɛ sanin, walama muso furusanin, ni o dɔ ka dajuru ta, ka layirigbɛlɛn min o min ta Ala ye, a ka kan ka o layiri fa.
11 «Ayiwa, ni muso dɔ ka dajuru ta, ka layirigbɛlɛn dɔ ta Ala ye, k’a sɔrɔ a bɛ a cɛ fɛ,
12 ni a cɛ ka bɔ o ko kala ma, ni a jera, ni a ma foyi fɔ a muso ye, ni a ma ban muso ta dajuruw ma, o tuma a ta dajuruw bɛɛ bɛ jate; a ka layirigbɛlɛn ta ko minw bɛɛ ra, a ka kan ka o bɛɛ dafa fana.
13 Nka lon min ni a cɛ bɔra o kala ma, ni a ka o dajuruw sa, o tuma muso ka dajuru min o min ta, ani a ka layiri ta ka kuma o kuma bɔ a da ra, o si tɛ jate tuun, sabu a cɛ ka o bɛɛ sa. Matigi Ala fana bɛ yafa a ma.

14 «O cogo ra, muso bɛ dajuru min o min ta, ka layiri ta, ka kari ko a bɛna a yɛrɛ
jagboya ka ko o ko kɛ, a cɛ bɛ se ka sɔn o ko ma, a fana bɛ se ka a sa.
15 Ayiwa, lon min ni a cɛ bɔra o ko kala ma, ni cɛ jenin tora o ko kan o lon bɛɛ ra, ni
a ma foyi fɔ muso ye, o tuma muso ka dajuru min o min ta, walama a ka layirigbɛlɛn
ta ko minw bɛɛ ra, cɛ sɔnna o kow bɛɛ le ma; a sɔnna o ma, sabu a bɔra o ko kala ma
lon min na, a jera a ma foyi fɔ muso ye.
16 Nka lon min na a bɔra o ko kala ma, ni o lon tɛmɛna, ni o kɔ fɛ a nana o dajuru sa,
o tuma muso ta dajuru hakɛ bɛ ben cɛ yɛrɛ le kan sisan.»
17 Ayiwa, Matigi Ala ka o ciw le yira Musa ra, dajuruw tari ko ra, cɛ ni a muso cɛ, ani
facɛ ni a denmuso cɛ, denmuso min sunguruman bɛ a facɛ ta so.

31

Izirayɛlimɔgɔw ka Madiyankaw kɛrɛ

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «Madiyankaw ka kojugu min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ra, taga o hakɛ bɔ Madiyankaw ra,
ka Izirayɛlimɔgɔw dimibɔ. O kɔ, i bɛna sa ka taga fara i bɛma tɔw kan.»
3 Musa kumana mɔgɔw fɛ, ko: «Aw ra cɛ dɔw ye o ta kɛrɛkɛminanw ta ka taga
Madiyankaw kɛrɛ, ka o ta kojugu hakɛ bɔ o ra Matigi Ala tɔgɔ ra.
4 Aw ye cɛ waga kelen kelen bɔ gbaw bɛɛ ra, ka taga kɛrɛ ra.»
5 O ka cɛ waga kelen kelen bɔ gba bɛɛ ra, minw tun ye Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama mɔgɔ
dɔw ye. O kɛra cɛ waga tan ni fla; olugu labɛnna kɛrɛ kama.
6 Ayiwa, o cɛ waga kelen kelen min bɔra gba bɛɛ ra, Musa ka olugu bla ka taga kɛrɛ
ra, ka sarakalasebaga Elehazari dencɛ Finehasi fana bla ka taga ni o ye; Ala ta fɛn
saninmanw tun bɛ ale le boro, ani buru min bɛ fiyɛ ka mɔgɔw lasɔmi.
7 O tagara Madiyankaw kama, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na, ka
taga cɛw bɛɛ faga.
8 O ka Madiyankaw ta masacɛ looru fana faga, minw tɔgɔ tun ye ko Evi, ani Rekɛmu,
ani Suri, ani Huri, ani Reba. O ka Behɔri dencɛ Balamu fana faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
9 Izirayɛlimɔgɔw ka Madiyankaw ta musow, ani o ta denfitiniw bɛɛ mina; o ka o ta
bɛganw, o ta misiw, o ta sagaw, ani o ta baw bɛɛ mina, ka o ta naforow bɛɛ cɛ.
10 O tun siginin bɛ dugu o dugu ra, o ka o duguw bɛɛ jɛni, ani o ta wɛrɛw bɛɛ.
11 O ka fɛn minw cɛ, ani o tun ka mɔgɔw ni bɛgan minw mina, o tagara ni o bɛɛ ye.
12 O tagara ni o mɔgɔ minaninw, ani o bɛganw, ani o fɛnw ye Musa ni sarakalasebaga
Elehazari ni Izirayɛli jama bɛɛ fɛ; Izirayɛlimɔgɔw tun siginin bɛ Mohabu kɛnɛgbɛw ra,
Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, Zeriko dugu ɲa fɛ.
13 Musa ni sarakalasebaga Elehazari ni jama ɲamɔgɔw bɔra o sigiyɔrɔ ra ka taga o
kunbɛn.
14 Musa dimina kɛrɛkɛjama kuntigiw kɔrɔ, minw tun bɛ cɛ waga kelen kelen kunna,
ani minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, o nanin kɔ ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
15 Musa ko: «O tuma aw ka musow bɛɛ ɲanaman to wa!
16 Aw m'a lɔn ko o musow le ka Izirayɛli cɛw nɛgɛ ka o lafiri Pehɔri ta ko wagati ra
Balamu ta kuma sababu ra, k'a to o ye Matigi Ala kan bla wa? O ko le tun k'a to halakiri
sera Matigi Ala ta mɔgɔw ma.
17 O ra, aw ye denmisɛnnin cɛmanw bɛɛ faga, ani muso o muso ka cɛko lɔn, ka la ni
cɛ ye ka ye, aw ye o bɛɛ faga.
18 Nka sunguru min o min ma cɛko lɔn, aw ye olugu bɛɛ ɲanaman to aw yɛrɛ ye.
19 O kɔ, aw ye to dugu kɔ fɛ ka tere wolonfla kɛ; min o min ka mɔgɔ faga, walama
min o min magara mɔgɔ faganin dɔ su ra, olugu bɛɛ ka kan ka o yɛrɛ saninya a tere
sabanan ni a tere wolonflanan; aw ni aw ta mɔgɔ minaninw bɛɛ ka kan ka saninya.
20 Aw ka kan ka aw ta faniw fana saninya, ani aw ta fɛn gboloramanw bɛɛ, ani aw ta
fani minw bɛɛ danna ni basiw ye, ani aw ta fɛn yiriramanw bɛɛ.»
21 Kɛrɛkɛden minw tun tagara kɛrɛ ra, sarakalasebaga Elehazari k'a fɔ olugu ye fana
ko: «Matigi Ala ka sariya min yira Musa ra, o sariya ka min fɔ, o le ye nin ye:
22 Sanin, ani warigbɛ, ani siranɛgɛ, ani nɛgɛfin, ani letɛn, ani ntileku nɛgɛ,
23 ani tasuma tɛ fɛn o fɛn cɛn, aw ka kan ka o don tasuma ra k'a saninya. Nka o fɛnw
ka kan ka saninya ni saninyariji ye fana. Tasuma bɛ fɛn o fɛn cɛn, aw ye o fɛnw don
saninyariji ra ka o saninya.
24 A tere wolonflanan, aw ye aw ta faniw ko; ni o kɛra, aw bɛ saninya. O kɔ, aw bɛ
taga aw sigiyɔrɔ ra.»

Izirayɛlimɔgɔw ka fɛn sɔrɔninw taran

25 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye, ko:

26 «Izirayɛlimɔgɔw bɔra ni fɛn o fɛn ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra, mɔgɔ fara bɛgan kan, ele ni
sarakalasebaga Elehazari ni Izirayɛli ta gbatigiw, aw ye o fɛnw bɛɛ jate.
27 O kɔ, kɛrɛkɛden minw tagara kɛrɛ ra, aw ye o fɛnw taran olugu ni Izirayɛli jama tɔ
ra.
28 Kɛrɛkɛden minw tagara kɛrɛ ra, aw ye dɔ bɔ olugu ninyɔrɔw ra, ka o di Matigi Ala
ma; aw ye kelen kelen bɔ o ta fɛnw bɛɛ kɛmɛ looru looru ra, mɔgɔw, ani misiw, ani
faliw, ani sagaw, ani baw, ka o di Matigi Ala ma.
29 Aw ye o bɔ olugu ninyɔrɔ ra ka o di sarakalasebaga Elehazari ma, ka o di saraka ye
Matigi Ala ma.
30 Ninyɔrɔ min bɛ di Izirayɛli jama tɔ ma, aw ye kelen kelen bɔ o fɛnw bɛɛ bilooru
looru ra, mɔgɔw, ani misiw, ani faliw, ani sagaw, ani baw, ani bɛganw bɛɛ. Aw bɛ o di
Levi ta mɔgɔw ma, olugu minw bɛ Matigi Ala ta fanibon saninman* minanw kɔrɔsira.»
31 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye cogo min na, Musa ni sarakalasebaga Elehazari k'a kɛ o
cogo ra.
32 Ayiwa, kɛrɛkɛcɛw tun ka fɛn minw cɛ, o fɛnw tɔ minw tora, o kɛra bɛgan waga
kɛmɛ wɔɔrɔ ni waga biwolonfla ni waga looru (675 000), sagaw ni baw lajɛnnin,
33 ani misi waga biwolonfla ni fla (72 000),
34 ani fali waga biwɔɔrɔ ni kelen (61 000),
35 ani muso waga bisaba ni fla (32 000), minw tun ma la ni cɛ ye ka ye.
36 Kɛrɛkɛcɛ minw tun tagara kɛrɛ ra, o fɛnw tarancɛ tun ka kan ka kɛ olugu ta le ye.
Olugu ninyɔrɔ kɛra bɛgan waga kɛmɛ saba ani bɛgan waga bisaba ni wolonfla ani bɛgan
kɛmɛ looru (337 500), sagaw ni baw lajɛnnin.
37 Bɛgan kɛmɛ wɔɔrɔ ni bɛgan biwolonfla ni looru bɔra o ra, ka o di Matigi Ala ma.
38 Misi waga bisaba ni wɔɔrɔ (36 000); misi biwolonfla ni fla bɔra o ra ka o di Matigi
Ala ma.
39 Fali waga bisaba ni fali kɛmɛ looru (30 500); fali biwɔɔrɔ ni kelen bɔra o ra ka o di
Matigi Ala ma.
40 Mɔgɔ waga tan ni wɔɔrɔ (16 000); mɔgɔ bisaba ni fla bɔra o ra ka o di Matigi Ala
ma.
41 O fɛn minw bɔra k'a di Matigi Ala ma saraka ye, Musa ka o bɛɛ di sarakalasebaga
Elehazari ma, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na.
42 O fɛnw tarancɛ tɔ kelen tun ye Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta ye; Musa ka olugu ta bɔ
kɛrɛkɛcɛw ta ra.
43 Olugu ninyɔrɔ kɛra bɛgan waga kɛmɛ saba ni waga bisaba ni wolonfla ani bɛgan
kɛmɛ looru (337 500), sagaw ni baw lajɛnnin,
44 ani misi waga bisaba ni wɔɔrɔ (36 000),
45 ani fali waga bisaba ni fali kɛmɛ looru (30 500),
46 ani mɔgɔ waga tan ni wɔɔrɔ (16 000).
47 Fɛnw taran kelen min tun ye Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta ye, Musa ka kelen bɔ o fɛnw bɛɛ
bilooru looru ra, a mɔgɔw ni a bɛganw na, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo min na.
A ka o di Levi ta mɔgɔw ma, minw bɛ Matigi Ala ta fanibon saninman minanw kɔrɔsi.

Kɛrɛkuntigiw ta saraka

48 O kɔ, Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama kuntigiw, minw tun bɛ cɛ waga kelen kelen kunna, ani
minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, olugu gbarara Musa ra,
49 k'a fɔ a ye ko: «I ta jɔnw tun blara kɛrɛkɛdenw ɲa ka taga kɛrɛ ra; an sekɔra minkɛ,
an ka o jate, k'a ye ko hali cɛ kelen ma fɔn o ra.
50 O ra, anw bɛɛ kelen kelen ka masirifɛn saninman minw sɔrɔ, saninjuruw, ani
sanin bororanɛgɛw, ani sanin borokandennɛgɛw, ani sanin tororanɛgɛw, ani sanin
kannanɛgɛw, an nana o di saraka ye Matigi Ala ma, janko ka an ta jurumunw kafari
Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»
51 Ayiwa, Musa ni sarakalasebaga Elehazari sɔnna ka o masirifɛn saninlamanw bɛɛ
mina o boro.
52 O ka o sanin min bɔ saraka ye k'a di Matigi Ala ma, o sanin bɛɛ lajɛnnin kɛra sanin
kilo kɛmɛ ni biseegi ni naani (184).
53 Kɛrɛkɛden tɔw kɔni tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ kɛrɛ ra, o bɛɛ tora olugu boro.
54 Musa ni sarakalasebaga Elehazari ka kɛrɛkɛjama kuntigiw ta saninw ta, ka taga o bla
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o kɛ hakirijigifɛn ye Izirayɛlimɔgɔw
fɛ.

32

Rubɛn ta gba ni Gadi ta gba ta yɔrɔ
(Sariya 3.12-22)

1 Ayiwa, bɛgan caman tun bɛ Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw fɛ. O k'a ye ko
Yazɛri mara ni Galadi jamana yɔrɔw ye bɛganmarayɔrɔ ɲumanmanw ye.
2 O ra, Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw nana Musa ni sarakalasebaga Elehazari
ni Izirayɛli jama ɲamɔgɔw fɛ, ka na a fɔ o ye ko:
3 «Nin dugu minw ye Atarɔti ye, ani Dibɔn, ani Yazɛri, ani Nimira, ani Hɛsibɔn, ani
Elale, ani Sebamu, ani Nebo, ani Behɔn,
4 Matigi Ala ka se di Izirayɛlimɔgɔw ma o yɔrɔ minw kan, an k'a ye ko o yɔrɔw ye
bɛganmarayɔrɔ ɲumanmanw ye; k'a sɔrɔ bɛgan caman bɛ i ta jɔnw fɛ.»
5 O ko: «O ra, ni i tun bɛ se ka sabari ka sɔn an ta ma, o tuma i ye nin jamana di i ta
jɔnw ma yan; i kana a to an ye Zuridɛn ba tigɛ.»
6 Musa ka Rubɛn ta mɔgɔw ni Gadi ta mɔgɔw jaabi ko: «O tuma aw siginin bɛna to
yan k'a sɔrɔ aw balema tɔw tagara kɛrɛ ra wa?
7 Mun kosɔn aw b'a fɛ ka o kɛ ka Izirayɛlimɔgɔw fari faga, k'a to Matigi Ala ka jamana
min di o ma, o tɛna sɔn tuun ka ba tigɛ ka taga don o jamana ra?
8 Ka an to Kadɛsi Barineya, ne ka aw bɛmaw ci wagati min ka taga jamana yaala, o
ka nin ɲɔgɔn le kɛ.
9 O tagara ka taga se fɔ Esikɔli kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra, ka jamana flɛ ka ban minkɛ, o nana
Izirayɛlimɔgɔw fari faga, ko Matigi Ala ka jamana min di o ma, ko o tɛ se ka don o
jamana ra.
10 A kɛra ten, Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ o lon na; a karira k'a fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye ko:
11 ‹Ne tun karira ko ne bɛna jamana min di Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ma, nin
mɔgɔ minw bɔra Misiran, o min o min ka sanji mugan sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan,
olugu si tɛna o jamana ye o ɲa ra, sabu o si ma ne ta siraw tagama a cogo ra,
12 fɔ Yefune dencɛ Kalɛbu, min tun ye Kenazi ta mɔgɔ dɔ ye, ani Nuni dencɛ Yosuwe;
olugu le ka Matigi Ala ta siraw tagama a cogo ra.›
13 O le kosɔn, Matigi Ala tun dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ; a ka o to o yɛrɛ ma,
o yaalara ka lamini kongokolon kɔnɔ fɔ san binaani, fɔ ka taga a to o wagati mɔgɔw bɛɛ
ye sa ka ban, o minw tun ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
14 Ayiwa, a ye nin ye, aw kɛra aw bɛmaw jurumunkɛbagaw ta siyaw le ye; o kosɔn aw
bɛ aw bɛmaw nɔ tara, ka dɔ fara Matigi Ala ta dimiba kan tuun Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ;
15 sabu ni aw banna Ala ra, a bɛna ban Izirayɛlimɔgɔw ra ka o to o yɛrɛ ma kongokolon
kɔnɔ yan tuun. O cogo ra, aw le bɛna kɛ nin jama bɛɛ halaki sababu ye.»
16 Ayiwa, Rubɛn nin Gadi ta mɔgɔw gbarara Musa ra tuun, k'a fɔ a ye ko: «An b'a fɛ
ka wɛrɛ dɔw le lɔ yan an ta bɛganw ye, ani ka dugu dɔw lɔ an ta musow ni an ta denw
ye.
17 O kɔ, an bɛ an ta kɛrɛkɛminanw ta joona joona ka bla Izirayɛlimɔgɔ tɔw ɲa, ka taga
kɛrɛ ra, fɔ ka taga a to o ye o ta sigiyɔrɔw sɔrɔ. Ka an to o yɔrɔ ra, an ta musow ni an
ta denw bɛna to an ta dugu barakamanw kɔnɔ yan; o ra, nin jamana mɔgɔw tɛna se o
ma.
18 An kɔni tɛna sekɔ ka na an to sow kɔnɔ yan fiyewu, ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ma o ta
yɔrɔ sɔrɔ.
19 Dugukolo foyi wɛrɛ tɛna di an ma tuun ni olugu ye Zuridɛn ba ɲa dɔ kan yi, walama
yɔrɔ wɛrɛ, sabu anw ka an ta yɔrɔ sɔrɔ Zuridɛn ba terebɔyanfan na yan ka ban.»
20 Musa ka o jaabi ko: «Ayiwa, ni aw kɔni ka o kɛ, ni aw ka aw ta kɛrɛkɛminanw ta
ka taga kɛrɛ kɛ Matigi Ala tɔgɔ ra,
21 ni aw ta kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ka Zuridɛn ba tigɛ ka taga kɛrɛ kɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, fɔ k'a
to a ye a juguw bɛɛ gbɛn ka bɔ a yɛrɛ ɲa kɔrɔ,
22 ni aw bɛ sɔn ka taga kɛrɛ kɛ ka se sɔrɔ nin jamana kan Matigi Ala tɔgɔ ra fɔlɔ, ka
sɔrɔ ka sekɔ ka na aw ta jamana ra, o tuma Matigi Ala ni Izirayɛlimɔgɔw si ta juru tɛna
kɛ aw ra tuun; nin yɔrɔ fana bɛna kɛ aw sigiyɔrɔ ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
23 «Nka ni aw ma o kɛ, o tuma aw ka jurumun le kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; aw fana ka
kan k'a lɔn ko aw ta jurumun hakɛ bɛna bɔ aw ra.
24 O ra, aw ye dugu dɔw lɔ aw ta musow ni aw ta denw ye, ka wɛrɛw lɔ aw ta bɛganw
ye; nka aw yɛrɛ da ka layiri min ta, aw ye o kɛ dɛ!»
25 Rubɛn ni Gadi ta mɔgɔw k'a fɔ Musa ye tuun ko: «An matigicɛ ka min fɔ, i ta jɔnw
bɛna o le kɛ.
26 An ta musow, ani an ta denw, ani an ta bɛganw bɛɛ bɛ to Galadi duguw kɔnɔ yan.

27 I ta jɔnw bɛɛ bɛna labɛn kɛrɛ kama, ka taga kɛrɛ kɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, i n’a fɔ an
matigicɛ k’a fɔ cogo min na.»
28 Ayiwa, Musa kumana sarakalasebaga Elehazari ni Nuni dencɛ Yosuwe ni Izirayɛli
ta gbatigiw fɛ, Rubɛn ni Gadi ta mɔgɔw ta ko ra.
29 A k’a fɔ o ye ko: «Ni Rubɛn ni Gadi ta mɔgɔw ka Zuridɛn ba tigɛ ni aw ye, o bɛɛ
ni o ta kɛrɛkɛminanw, ka taga kɛrɛ kɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, fɔ ka taga a to aw ye se sɔrɔ
jamana kan, o tuma aw ye Galadi mara di o ma.
30 Nka ni o ma sɔn ka o ta kɛrɛkɛminanw ta ka ba tigɛ ka taga ni aw ye kɛrɛ ra, o
tuma aw ye jamana dɔ di o ma ba kɔ fɛ yi Kanaana jamana ra, ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ye
yi.»
31 Gadi ni Rubɛn ta mɔgɔw ka o jaabi ko: «Matigi Ala ka min fɔ i ta jɔnw ye, an bɛna
o le kɛ.
32 An bɛna an ta kɛrɛkɛminanw ta, ka taga kɛrɛ kɛ Kanaana jamana ra Matigi Ala ɲa
tɔgɔ ra. Nka an b’a fɛ an ta jamana ye di an ma Zuridɛn ba ɲa nin le kan yan.»
33 Musa ka Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn ta mara ni Basan masacɛ Ɔgi ta mara di Gadi ni
Rubɛn ta mɔgɔw ni Yusufu dencɛ Manase ta mɔgɔw tarancɛ ma; a jamana ni a duguw,
ani a duguw laminiw bɛɛ.
34 Gadi ta mɔgɔw ka dugu minw lɔ kokura, o ye Dibɔn, ani Atarɔti, ani Arowɛri,
35 ani Aterɔti Sofan, ani Yazɛri, ani Yogibeha,
36 ani Bɛti Nimira, ani Bɛti Haran ye. O ka o duguw lɔ ka o kɛ dugu barakamanw ye,
ka wɛrɛw lɔ o ta bɛganw ye fana.
37 Rubɛn ta mɔgɔw ka dugu minw lɔ kokura, o ye Hɛsibɔn, ani Elale, ani Kiriyatayimu,
38 ani Nebo, ani Baali Meyon ye; o ka o duguw tɔgɔw yɛlɛma. O ka Sibima dugu fana
lɔ kokura. O ka dugu minw lɔ kokura, o ka tɔgɔ wɛrɛw la o duguw ra.
39 Manase dencɛ Makiri ta mɔgɔw tagara Galadikaw kɛrɛ, ka o ta yɔrɔ mina. Amɔrika
minw tun bɛ yi, o ka olugu gbɛn.
40 Musa ka Galadi jamana di Manase dencɛ Makiri ta mɔgɔw ma; olugu sigira o yɔrɔ
ra.
41 Manase ta mɔgɔ dɔ wɛrɛ, min tɔgɔ tun ye ko Yahiri, ale tagara o yɔrɔ dugumisɛn
dɔw kɛrɛ, ka o mina, ka o tɔgɔ la ko Yahiri ta duguw.
42 Noba fana tagara Kenati dugumɔgɔw kɛrɛ, ka o dugu ni a dugumisɛnw mina, k’a
yɛrɛ tɔgɔ la o dugu ra, k’a wele ko Noba.

33

Izirayɛlimɔgɔw tɛmɛyɔrɔw

1 Izirayɛlimɔgɔw tugura ɲɔgɔn kɔ ka bɔ Misiran jamana ra, gba bɛɛ ni a ta kɛrɛkɛjama;
Musa ni Haruna le kɛra o ɲamɔgɔw ye. O tɛmɛyɔrɔw flɛ nin ye.
2 O tagatɔ tɛmɛna yɔrɔ minw na, Musa ka o bɛɛ sɛbɛ, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye. Ayiwa, o tɛmɛyɔrɔw flɛ nin ye:
3 San karo fɔlɔ tere tan ni looru, o bɔra Ramusɛsi; o kɛra Jɔnyaban ɲanagbɛ*
dugusagbɛ. Izirayɛlimɔgɔw bɔra Misiran o yɛrɛ ma le ka taga; a kɛra Misirankaw bɛɛ
ɲa na.
4 O tuma, Matigi Ala tun ka Misirankaw dencɛ fɔlɔ minw bɛɛ faga, Misirankaw tun bɛ
olugu suw donna; Matigi Ala tun ka kiti ben Misirankaw ta batofɛnw fana kan.
5 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Ramusɛsi ka taga sigi Sukɔti,
6 ka bɔ Sukɔti ka taga sigi Etamu, kongokolon dancɛ ra,
7 ka bɔ Etamu, ka yɛlɛma ka taga Pi Hayirɔti fan na, Baali Sefɔn dugu ɲa fɛ, ka taga
sigi Migidɔli dugu ɲa fɛ.
8 O bɔra Pi Hayirɔti, ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ ka taga kongokolon fan na. O ka tere saba
tagama kɛ Etamu kongokolon kɔnɔ, ka taga sigi Mara.
9 O bɔra Mara, ka taga se Elimu. Bunun tan ni fla ni tamarosun biwolonfla le tun bɛ
Elimu. O sigira o yɔrɔ ra.
10 O bɔra Elimu, ka taga sigi Kɔgɔjiwulen kɔrɔ,
11 ka bɔ Kɔgɔjiwulen kɔrɔ, ka taga sigi Sinɛ kongokolon kɔnɔ,
12 ka bɔ Sinɛ kongokolon kɔnɔ, ka taga sigi Dɔfika,
13 ka bɔ Dɔfika ka taga sigi Alusi,
14 ka bɔ Alusi ka taga sigi Refidimu. Jama ma ji sɔrɔ o yɔrɔ ra k’a min.
15 O bɔra Refidimu, ka taga sigi Sinayi kongokolon kɔnɔ,
16 ka bɔ Sinayi kongokolon kɔnɔ, ka taga sigi Kiburɔti Hatava,
17 ka bɔ Kiburɔti Hatava, ka taga sigi Haserɔti,
18 ka bɔ Haserɔti ka taga sigi Ritima,

19 ka bɔ Ritima ka taga sigi Rimɔn Perɛsi,
20 ka bɔ Rimɔn Perɛsi ka taga sigi Libina,
21 ka bɔ Libina ka taga sigi Risa,
22 ka bɔ Risa ka taga sigi Kehelata,
23 ka bɔ Kehelata ka taga sigi Safɛri kuruyɔrɔw ra,
24 ka bɔ Safɛri kuruyɔrɔw ra ka taga sigi Harada,
25 ka bɔ Harada ka taga sigi Makelɔti,
26 ka bɔ Makelɔti ka taga sigi Tahati,
27 ka bɔ Tahati ka taga sigi Taraki,
28 ka bɔ Taraki ka taga sigi Mitika,
29 ka bɔ Mitika ka taga sigi Hasimona,
30 ka bɔ Hasimona ka taga sigi Moserɔti,
31 ka bɔ Moserɔti ka taga sigi Bene Yakan,
32 ka bɔ Bene Yakan ka taga sigi Hɔri Gigadi,
33 ka bɔ Hɔri Gigadi ka taga sigi Yotibata,
34 ka bɔ Yotibata ka taga sigi Haburona,
35 ka bɔ Haburona ka taga sigi Esiyɔn Gebɛri,
36 ka bɔ Esiyɔn Gebɛri ka taga sigi Zini kongokolon kɔnɔ, min ye Kadɛsi ye,
37 ka bɔ Kadɛsi ka taga sigi Hɔri kuruyɔrɔw ra, Edɔmu jamana dancɛ ra.
38 Sarakalasebaga Haruna yɛlɛnna Hɔri kuru kan, ka sa yi, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye; o kɛra Izirayɛlimɔgɔw ta tagama san binaaninan na, a karo loorunan tere fɔlɔ ra, o bɔnin kɔ Misiran jamana ra.
39 Haruna sara Hɔri kuru kan k'a si to san kɛmɛ ni san mugan ni saba.
40 O wagati le ra Aradi mara ta masacɛ ka Izirayɛlimɔgɔw nako kibaroya mɛn. Ale tun ye Kanaanaka le ye, a tun siginin bɛ Kanaana woroduguyanfan na.
41 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɔra Hɔri kuruyɔrɔw ra ka taga sigi Salimona,
42 ka bɔ Salimona ka taga sigi Punɔn,
43 ka bɔ Punɔn ka taga sigi Obɔti,
44 ka bɔ Obɔti ka taga sigi Iye Abarimu, Mohabu jamana dancɛ ra,
45 ka bɔ Iye Abarimu ka taga sigi Dibɔn Gadi,
46 ka bɔ Dibɔn Gadi ka taga sigi Alimɔn Diblatayimu,
47 ka bɔ Alimɔn Diblatayimu ka taga sigi Abarimu kuruyɔrɔw ra, Nebo kuru ɲa fɛ,
48 ka bɔ Abarimu kuruyɔrɔw ra ka taga sigi Mohabu kɛnɛgbɛw ra, Zuridɛn ba kɔrɔ, Zeriko dugu ɲa fɛ.
49 O sigira Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, Mohabu kɛnɛgbɛw ra, k'a ta Bɛti Yesimɔti ka taga se fɔ Abɛli Sitimu.

Ala ka jamana tarancogo yira Musa ra

50 Ayiwa, Matigi Ala kumana Musa fɛ ka o to Mohabu kɛnɛgbɛw yɔrɔ ra, Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, Zeriko dugu ɲa fɛ; a kɔ:
51 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i y'a fɔ o ye kɔ: ‹Ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ, ka taga don Kanaana jamana ra tuma min na,
52 aw ye o jamana mɔgɔw bɛɛ gbɛn; aw ye o ta jo kabakururamanw bɛɛ cɛn; o ka o ta batofɛnw tagamasiyɛn minw lalaga ni nɛgɛ ye, aw ye o bɛɛ cɛn fana, ka o ta josɔnyɔrɔw bɛɛ cici.
53 Aw ye jamana mina, ka sigi a ra, sabu ne ka jamana di aw le ma, janko a ye kɛ aw ta ye.
54 Aw bɛna jamana taran, gba bɛɛ ni a ta; ni ne ka yɔrɔ min yira, ko a ye di gba min ma, aw ye o di o gba ma. Minw ka ca, aw ye olugu ta yɔrɔ bonya; minw fana ka dɔgɔ, aw ye olugu ta yɔrɔ dɔgɔya. Ni ne ka yɔrɔ o yɔrɔ yira ko a ye kɛ gba min ta ye, o yɔrɔ le bɛ kɛ o gba ta ye. Aw ye jamana taran ka gbaw bɛɛ ta yɔrɔ di o ma, ka kaɲa ni o bɛmaw ta tɔgɔw ye.
55 « ‹Nka ni aw ma jamana mɔgɔw bɛɛ gbɛn, ni aw ka dɔw to yi, olugu bɛna aw sɔgɔ aw ɲadenw ra i ko ŋani, ka aw sɔgɔ aw gɛrɛn na i ko biɲɛ. Aw bɛna taga sigi jamana min na, olugu le bɛna kɛ aw juguw ye o jamana ra.
56 Ni a kɛra ten, ne tun b'a fɛ ka min kɛ olugu ra, ne bɛna o kɛ aw yɛrɛ le ra.› »

34

Ala ka Kanaana jamana danw yira

1 Matigi Ala kumana Musa fɛ k'a fɔ a ye kɔ:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, k'a fɔ o ye kɔ: ‹Ni aw nana taga don Kanaana jamana ra, o jamana yɔrɔ minw bɛna di aw ma, k'a kɛ aw ta ye, o danw flɛ nin ye:

3 « ‹Woroduguyanfan na, aw ta jamana dan bɛna kɛ Zini kongokolon ni Edɔmu jamana
ye; a bɛ damina terebɔyanfan na, Kɔgɔji sanin woroduguyanfan na,
4 ka taga tɛmɛ Akirabimu woroduguyanfan na, ka taga Zini fan fɛ, ka taga tɛmɛ Kadɛsi
Barineya woroduguyanfan na, ka taga Hasari Adari ni Asimɔn,
5 ka bɔ Asimɔn ka munu ka taga Misiran kɔ ra, ka bɔ yi ka taga laban Kɔgɔjiba ra.
6 « ‹Terebenyanfan na aw ta jamana dan bɛna kɛ Kɔgɔjiba le ye.
7 « ‹Sahiliyanfan na, aw bɛna a dan bɔ k'a ta Kɔgɔjiba ra ka taga a bla fɔ Hɔri kuru
ra;
8 k'a ta Hɔri kuru ra, aw bɛ a dan bɔ tuun ka taga tɛmɛ Lebo Hamati, ka taga se fɔ
Sedadi;
9 ka bɔ yi, ka taga tɛmɛ Zifirɔn, ka taga laban Hasari Enan. O le bɛna kɛ jamana dan
ye sahiliyanfan na.
10 « ‹Terebɔyanfan na, aw ye a dan bɔ k'a damina Hasari Enan ka taga se Sefamu;
11 ka bɔ yi, ka taga a bla Ribila, Ayini terebɔyanfan na; ka bɔ yi, ka taga fɔ Kinerɛti ba
terebɔyanfan jigijigi yɔrɔw ra;
12 ka bɔ yi, ka taga se Zuridɛn ba ma, ka sɔrɔ ka taga laban Kɔgɔji sanin na.
« ‹Ayiwa, aw ta jamana danw bɛna kɛ o le ye, a fanw bɛɛ ra.› »
13 Ayiwa, Musa k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Aw bɛna nin jamana le taran Izirayɛli
gbaw ra; Matigi Ala le bɛna bɛɛ ta sigiyɔrɔ yira. Matigi Ala k'a latigɛ ko a bɛ nin jamana
le di Izirayɛli ta gba kɔnɔntɔn tɔw ma, ani Manase ta gba tarancɛ tɔ kelen ma;
14 sabu Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw ka o ta yɔrɔ sɔrɔ ka ban, o bɛɛ ni o ta
yɔrɔ; Manase ta gba tarancɛ kelen fana k'a ta yɔrɔ sɔrɔ.
15 O gba fla ni Manase ta gba tarancɛ kelen ka o ta yɔrɔ sɔrɔ Zuridɛn ba fan dɔ ra,
terebɔyanfan na, k'a ɲasin Zeriko dugu ma.»

Mɔgɔ minw bɛna jamana taran

16 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
17 «Mɔgɔ minw bɛna jamana taran Izirayɛlimɔgɔw ra, o mɔgɔw tɔgɔw flɛ nin ye:
sarakalasebaga Elehazari, ani Nuni dencɛ Yosuwe.
18 Aw ye kuntigi kelen kelen bɔ gbaw bɛɛ ra fana, ka o fara o kan ka jamana taran.
19 O kuntigiw tɔgɔw flɛ nin ye:
Yefune dencɛ Kalɛbu, o bɛ Zuda ta gba ra.
20 Amihudi dencɛ Samawilu, o bɛ Simeyɔn ta gba ra.
21 Kisilɔn dencɛ Ɛlidadi, o bɛ Boniyaminu ta gba ra.
22 Yogili dencɛ Buki, kuntigi lo Dan ta gba ra.
23 Efodi dencɛ Haniyɛli, kuntigi lo Yusufu dencɛ Manase ta gba ra.
24 Sifitan dencɛ Kemuhɛli, kuntigi lo Yusufu dencɛ Efirayimu ta gba ra.
25 Parinaki dencɛ Elisafan, kuntigi lo Zabulɔn ta gba ra.
26 Azan dencɛ Palitiyɛli, kuntigi lo Isakari ta gba ra.
27 Selomi dencɛ Ahudi, kuntigi lo Asɛri ta gba ra.
28 Amihudi Pedahɛli, kuntigi lo Nɛfitali ta gba ra.»
29 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ ko o mɔgɔw le bɛna Kanaana jamana taran Izirayɛlimɔgɔw
ra.

35

Levi ta mɔgɔw ta duguw

1 Ka Izirayɛlimɔgɔw to Mohabu kɛnɛgbɛw yɔrɔ ra, Zuridɛn ba kɔrɔ, Zeriko dugu ɲa
fɛ, Matigi Ala kumana Musa fɛ, ko:
2 «A fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o bɛna jamana min sɔrɔ, ko o ka kan ka o jamana dugu
dɔw di Levi ta mɔgɔw ma, ka o kɛ o sigiyɔrɔw ye. Aw ye bɛganmarayɔrɔ dɔw fana di o
ma duguw laminiw na.
3 O yɛrɛ bɛna sigi o duguw kɔnɔ; duguw laminiw bɛ kɛ o ta misiw, ani o ta bɛgan tɔw
marayɔrɔw ye, ani o borofɛnw blayɔrɔw.
4 «Aw bɛna dugukolo min di Levi ta mɔgɔw ma, duguw laminiw na, o bonya ka kan
ka kɛ nɔngɔn* ɲa waga kelen ye, k'a damina dugu kogo ra ka taga kɛnɛ ma; a bonya ka
kan ka kɛ o le ye dugu fan bɛɛ ra.
5 Aw ye nɔngɔn ɲa waga fla suma dugu lamini na ka taga terebɔyanfan na, ka nɔngɔn
ɲa waga fla suma ka taga woroduguyanfan na, ka nɔngɔn ɲa waga fla suma ka taga
terebenyanfan na, ka nɔngɔn ɲa waga fla suma ka taga sahiliyanfan na; dugu bɛ to
cɛmancɛ ra. O yɔrɔw le bɛna kɛ o ta duguw bɛganmarayɔrɔw ye.

* **35:4 35.4** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

6 «Dugu wɔɔrɔ minw ye aw ta karifaduguw ye, mɔgɔfagabaga bɛ se ka bori ka taga
dugu minw na ni a kɛra ko a ma a lawuri a kama, aw ye o duguw di Levi ta mɔgɔw ma,
ka dugu binaani ni fla wɛrɛ di o ma.
7 O ra, aw bɛna dugu minw di Levi ta mɔgɔw ma, o bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ dugu binaani
ni seegi, ani o laminiw.
8 Ni aw bɛ duguw bɔ Izirayɛlimɔgɔw ta yɔrɔw ra ka o di Levi ta mɔgɔw ma, ni gba
min ta duguw ka ca, olugu ta dugu dita bɛ caya; ni gba min ta duguw man ca, olugu ta
dugu dita bɛ dɔgɔya. Gba bɛɛ bɛ dugu dɔw di Levi ta mɔgɔw ma, ka kaɲa ni o ta mara
ta duguw hakɛya ye.»

Karifaduguw
(Sariya 19.1-13; Yosuwe 20.1-9)

9 Matigi Ala kumana Musa fɛ tuun, ko:
10 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i y'a fɔ o ye ko: ‹Ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ ka don
Kanaana jamana ra,
11 aw bɛna dugu dɔw ɲanawoloma, ka o kɛ aw ta karifaduguw ye; ni mɔgɔ dɔ ka mɔgɔ
faga, k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, o tigi bɛ se ka bori ka taga karifa o dugu dɔ ra.
12 O duguw bɛ kɛ aw ta karifaduguw ye, ka mɔgɔfagabaga kisi hakɛbɔbaga ma, janko
o kana mɔgɔfagabaga dɔ faga k'a sɔrɔ a ma taga lɔ kititigɛjama ɲa kɔrɔ fɔlɔ, k'a ta kiti
tigɛ.
13 Aw bɛna dugu wɔɔrɔ le di ka o kɛ aw ta karifaduguw ye.
14 Aw ye dugu saba kɛ karifaduguw ye Zuridɛn ba kɔ fɛ, ka saba kɛ karifaduguw ye
Kanaana jamana ra yan. O duguw le bɛ kɛ karifaduguw ye.
15 Izirayɛlimɔgɔw, ani lonanw, ani tɛmɛbaga minw bɛ aw cɛ ra, nin karifaduguw bɛna
kɛ olugu bɛɛ ta ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka mɔgɔ faga k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, o tigi
bɛ se bori ka taga dogo o dugu dɔ ra.› »

Mɔgɔfaga ta sariyaw

16 « ‹Ni mɔgɔ dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn bugɔ ni nɛgɛmanfɛn dɔ ye, ni a sara, o tigi ye
mɔgɔfagabaga le ye; mɔgɔfagabaga ka kan ka faga.
17 Ni a ka kabakuru le ta k'a mɔgɔɲɔgɔn bugɔ ni a ye, kabakuru min bɛ se ka mɔgɔ
faga, ni a sara, o tigi ye mɔgɔfagabaga le ye; mɔgɔfagabaga ka kan ka faga.
18 Ni a ka yiri le ta k'a bugɔ ni a ye, yiri min bɛ se ka mɔgɔ faga, ni a sara, o tigi ye
mɔgɔfagabaga le ye; mɔgɔfagabaga ka kan ka faga.
19 Hakɛbɔbaga ka kan ka o mɔgɔfagabaga faga. Ni a k'a sɔrɔ, a y'a faga.
20 « ‹Ni mɔgɔ dɔ tara kɔninya fɛ k'a mɔgɔɲɔgɔn ɲɔni, walama ni a ka a lawuri a kama
ka a bon ni fɛn dɔ ye, ni a sara,
21 walama ni a tara juguya le fɛ k'a bugɔ ni a boro ye, ni a sara, bugɔrikɛbaga ka kan
ka faga; mɔgɔfagabaga lo. Ni hakɛbɔbaga k'a sɔrɔ, a y'a faga.
22 « ‹Nka ni mɔgɔ dɔ girintɔ barara k'a mɔgɔɲɔgɔn ɲɔni, k'a sɔrɔ a m'a kɔninya,
walama ni a ka fɛn dɔ firi ka taga a se a ma, k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama,
23 walama ni a m'a mɔgɔɲɔgɔn ye, ni a ka kabakuru dɔ firi ka taga a ben a kan,
kabakuru min bɛ se ka mɔgɔ faga, ni a sara, k'a sɔrɔ a tun m'a mɔgɔɲɔgɔn kɔninya, a
fana tun ma kojugu miiri ni a ye,
24 kititigɛjama bɛna kiti tigɛ o mɔgɔfagabaga ni hakɛbɔbaga cɛ ka kaɲa ni nin
kolatigɛninw le ye.
25 Kititigɛjama ka kan ka mɔgɔfagabaga bɔsi hakɛbɔbaga boro; a tun borira ka taga
karifadugu min na, o b'a lasekɔ o dugu ra. Turu saninman* kɛra sarakalasebagaw
kuntigi min kan k'a bla Ala ta baara kama, mɔgɔfagabaga bɛ to yi fɔ ka taga se o ta saya
ma.
26 Nka a borira ka taga dogo karifadugu min na, ni a bɔra o dugu kɔnɔ,
27 ni hakɛbɔbaga bɛnna ni a ye karifadugu kɔ fɛ, ni a k'a faga, a tɛ jaraki o fagari
kosɔn.
28 Sabu mɔgɔfagabaga ka kan ka to a ta karifadugu kɔnɔ fɔ ka taga a to sarakalase-
bagaw kuntigi ye na sa. Sarakalasebaga sanin kɔ le, a bɛ se ka bɔ ka taga a ta yɔrɔ
ra.
29 « ‹Ayiwa, ni aw nana taga sigi yɔrɔ o yɔrɔ, nin cifɔnin minw latigɛra, aw ka kan ka
o sira le tagama, aw ni aw ta duruja nataw bɛɛ.
30 « ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka mɔgɔ faga, ni mɔgɔ dɔw sɔrɔra ka kɛ o ko seere ye, o
mɔgɔfagabaga ka kan ka faga. Nka aw kana mɔgɔ si faga mɔgɔ kelen dɔrɔn ta seereya
kosɔn.
31 « ‹Mɔgɔfagabaga min ka kan ni fagari ye, aw kana sɔn ka foyi mina janko ka o
kunmabɔ; a ka kan ka faga le.

32 « ‹Ni mɔgɔfagabaga dɔ borira ka taga karifadugu dɔ ra, aw kana sɔn ka foyi mina
janko k′a to a ye sekɔ ka taga a sigiyɔrɔ ra k′a sɔrɔ sarakalasebagaw kuntigi ma sa fɔlɔ.
33 « ‹Aw bɛ jamana min na, aw kana o jamana lanɔgɔ, sabu mɔgɔfaga bɛ jamana lanɔgɔ
le. Foyi wɛrɛ tɛ se ka mɔgɔfaga jurumun kafari jamana kɔnɔ, fɔ ka mɔgɔfagabaga yɛrɛ
le faga.
34 Aw bɛna sigi jamana min kɔnɔ, ani ne yɛrɛ bɛna kɛ o jamana min kɔnɔ, aw kana o
jamana lanɔgɔ; sabu ne Matigi Ala, ne bɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.› »

36

Selofadi denmusow ta ko

1 Manase dencɛ Makiri, o dencɛ Galadi, olugu tun ye Yusufu ta durujaw ye; lon dɔ
Galadi ta mɔgɔw ta gbatigiw nana kuma Musa ni Izirayɛli jama ɲamɔgɔw fɛ, minw ye
Izirayɛli gbatigiw ye.
2 O ko: «Tuma min na Matigi Ala tun k′a fɔ an matigicɛ Musa ye ko a ye jamana taran
Izirayɛlimɔgɔw ra ka kaɲa ni Ala yɛrɛ ta yiracogo ye, a tun k′a fɔ an matigicɛ Musa ye
ko a ye an balemacɛ Selofadi ta ninyɔrɔ di a denmusow* ma.
3 Ayiwa, sisan ni o denmuso dɔ nana furu cɛ dɔ ma, Izirayɛli ta gba dɔ wɛrɛ ra, o
tuma, yɔrɔ min tun dira a ma, o yɔrɔ bɛna bɔ an bɛmaw ta yɔrɔ ra, ka taga fara a cɛ ta
mɔgɔw ta gba ta yɔrɔ kan. Ni o kɛra, o tuma yɔrɔ min dira an ma, dɔ le bɛ bɔ o yɔrɔ ra.
4 Ni Izirayɛlimɔgɔw ta yafarisan nana se, o musow furura gba min na, o ta yɔrɔ bɛna
bɔ an bɛmaw ta gba ra ka taga fara o cɛrakaw ta gba ta yɔrɔ kan.»
5 Ayiwa, Musa ka nin kuma lase Izirayɛlimɔgɔw ma, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye. A ko: «Jo bɛ Yusufu ta mɔgɔw fɛ.»
6 A ko: «Matigi Ala ka min fɔ Selofadi ta denmusow ta ko ra, o ye nin ye; a ko: ‹Ni cɛ
o cɛ ka o diya, o ye furu o ma, nka o ka kan ka furu o ta gbamɔgɔ dɔ le ma.
7 Izirayɛlimɔgɔw ta gba dɔ ta yɔrɔ man kan ka yɛlɛma ka taga kɛ gba dɔ wɛrɛ ta ye.
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ siginin ka kan ka to o bɛmaw ta yɔrɔ le ra.
8 Ni denmuso o denmuso k′a ninyɔrɔ sɔrɔ a bɛmaw ta gba ra Izirayɛli jamana ra, a ka
kan ka furu cɛ dɔ ma o gba kelen le kɔnɔ; ni o kɛra, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛ to o bɛmaw
ta yɔrɔ ra.
9 Gba dɔ ta yɔrɔ man kan ka yɛlɛma ka taga kɛ gba dɔ wɛrɛ ta ye. Izirayɛlimɔgɔw ta
gbaw bɛɛ ka kan ka to o ta yɔrɔ le ra.› »
10 Matigi Ala ka kuma min fɔ Musa ye, Selofadi denmusow ka o le kɛ.
11 Mala, ani Tirisa, ani Hogila, ani Milika, ani Nowa, olugu furura o facɛ balemacɛ
dencɛ dɔw ma;
12 o furura Yusufu dencɛ Manase ta mɔgɔ dɔw ma. A kɛra ten, o ta yɔrɔw tora o facɛ
ta gba ra.
13 Matigi Ala k′a ta kumaw, ani a ta kolatigɛnin minw fɔ Musa ye ko a ye o fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye, ka o to Mohabu kɛnɛgbɛw ra, Zuridɛn ba kɔrɔ, Zeriko dugu ɲa fɛ, o
le ye nin ye.

* **36:2 36.2** Selofadi denmusow ta ko tun fɔra: (Jateri 27.1-11).

SARIYA FƆKO FLANAN
KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Musa ka nin kitabu kumaw lase Izirayɛlimɔgɔw ma, ka o to Mohabu jamana ra. Izirayɛlimɔgɔw tun ka tagamajan le kɛ kongokolon kɔnɔ ka na lɔ o yɔrɔ ra. O tun ka kan ka bɔ yi ka taga don Kanaana jamana ra.

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, cira Musa le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. A sura 34 min bɛ Musa yɛrɛ ta saya ko fɔ, mɔgɔ wɛrɛ le bɛ sɔrɔ o sɛbɛbaga ye.

Musa ka nin kumaw bɛɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, janko ka o hakiri jigi Ala ta sariyaw, ani a ta jɛnɲɔgɔnyaw ko ra.

Nin kitabu kunba ye ko Ala le k'a ta mɔgɔw kanu, ka o ɲanawoloma, ka o kisi, ka baraka don o ra. A ta mɔgɔw fana ka kan ka o hakiri to o kow ra, ka Ala kanu, k'a kan mina, janko o ye si sɔrɔ, ka baraka caman sɔrɔ tuun Ala fɛ.

Nin kitabu ta hayanba ye 6.4–6. Yesu ka o hayan kumaw le fɔ, ko o le kɛra Ala ta sariyaw bɛɛ ra belebeleba ye: I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusu bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ, ani i ta miiriya bɛɛ (Matiyu 22.37).

Kitabu kɔnɔkow

Musa ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi Ala ta kokɛninw na *(1.1–4.43)*
Musa ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi Ala ta sariya ta kumaw ra *(4.44–28.68)*
Musa ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ko ra *(28.69–30.20)*
Musa ta kumalabanw *(31.1–33.29)*
Musa ta saya Mohabu jamana ra *(34.1-12)*

Musa ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi ko tɛmɛninw na

Kuma damina

1 Musa ka kuma minw fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye kongokolon kɔnɔ, o kumaw le ye
nin ye; o y'a sɔrɔ o tun bɛ Zuridɛn ba terebɔyanfan na, Zuridɛn kɛnɛgbɛ ra, yɔrɔ min
ɲasinnin bɛ Sufi dugu ma, ani a bɛ Paran, ni Tofɛli, ni Laban, ni Haserɔti, ni Dizahabu
duguw furancɛ ra.
2 Ayiwa, ka bɔ Horɛbu kuru ra ka taga Kadɛsi Barineya, Seyiri kuruw sira fɛ, o ye tere
tan ni kelen tagama le ye.
3 Izirayɛlimɔgɔw ta tagama san binaaninan na, o san karo tan ni kelennan na, o karo
tere fɔlɔ, Matigi Ala tun ka fɛn o fɛn fɔ Musa ye, ko a ye a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, a ka o
bɛɛ fɔ o ye.
4 O kɛra k'a sɔrɔ o tun ka se sɔrɔ Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn kan, min tun siginin bɛ
Hɛsibɔn; o tun ka se sɔrɔ Basan masacɛ Ɔgi kan Edereyi; ale tun siginin bɛ Asitarɔti.
5 Ka Izirayɛlimɔgɔw to Zuridɛn ba terebɔyanfan na, Mohabu jamana ra, Musa ka nin
sariya ta kumaw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye; a ko:
6 Matigi Ala, an ta Ala kumana an fɛ Horɛbu, ko: «Aw siginin mɛɛnna nin kuruyɔrɔw
ra ka ban.
7 Aw ye wuri ka sira mina, ka taga Amɔrikaw ta kuruyɔrɔw ra; aw ye taga o yɔrɔ
jamana fanw bɛɛ ra, ani Zuridɛn kɛnɛgbɛyɔrɔ ra, ani kuruw fan na, ani jamana
dugumayanfan na, ani woroduguyanfan kongokolon kɔnɔ, ani kɔgɔjida ra, Kanaanakaw
ta jamana ra, ani Liban jamana ra, ka taga se fɔ ba belebele ma, min ye Efirati ba ye*.
8 «Aw y'a flɛ, ne ka o jamana di aw ma; aw ye wuri ka taga o jamana mina; ne karira
aw bɛmaw Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ye, ko ne bɛna o jamana le di o ni o ta duruja
nataw ma.»

Kititigɛbagaw

9 O wagati le ra, ne k'a fɔ aw ye ko: «Ne kelen tɛ se aw bɛɛ kɔrɔ.
10 Matigi Ala, aw ta Ala ka aw caya; bi aw ka ca i ko sankolo lolow;
11 nka Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala ye aw caya belen, ka aw kɛ nin ɲɔgɔn waga kelen
ye tuun, ka baraka don aw ra, i n'a fɔ a k'a layiri ta aw ye cogo min na.
12 Nka ne kelen bɛna se ka lɔ ni aw ta sɛgɛw, ani aw ta kunkow, ani aw ta kɛrɛmisɛnw
bɛɛ ye cogo di?
13 Ne k'a fɔ aw ye ko aw ye mɔgɔ dɔw ɲanawoloma aw ta gbaw ra, minw ye hakiritigiw
ye, ani kolɔnbagaw, ani mɔgɔw bɛ minw jate, janko ne ye olugu sigi aw kunna.»
14 Aw ka ne jaabi ko ne ka min fɔ, ko o ka ɲi.

---

* **1:7 1.7** O yɔrɔw tun ye Izirayɛli jamana danw ye.

15 O ra, ne ka aw ta jamakuruw ta kuntigiw ta; olugu tun ye mɔgɔ hakiritigiw le ye,
ani jama tun bɛ mɔgɔ minw jate kosɛbɛ. Ne ka olugu sigi aw kunna. Ne ka dɔw sigi
mɔgɔ waga kelen kelen kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ
bilooru looru kunna, ka dɔw sigi mɔgɔ tan tan kunna, ka olugu sigi aw ta gbaw kunna.
16 O wagati kelen na, ne ka nin ci fɔ aw ta kititigɛbagaw ye; ne ko o ma ko: «Aw ye
aw balemaw lamɛn; sɔsɔri minw bɛ wuri aw balemaw ni ɲɔgɔn cɛ, walama o ni lonan
dɔw cɛ, aw ye o kitiw tigɛ ka kaɲa ni can le ye.
17 Ni aw bɛ kiti tigɛ, aw kana mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Aw ye bɛɛ lamɛn, mɔgɔba fara a fitini
kan. Aw kana siran mɔgɔ si ɲa, sabu Ala le ye kititigɛbaga ye. Ni ko min gbɛlɛyara aw
ma, aw ye na ni o ye ne fɛ, ne bɛna o lamɛn.»
18 O wagati ra, aw tun ka kan ka fɛn o fɛn kɛ, ne ka o bɛɛ fɔ aw ye.

Mɔgɔ minw tagara jamana flɛ dogo ra

19 Ayiwa, an bɔra Horɛbu kuru yɔrɔ ra minkɛ, an ka nin kongokolonjuguba bɛɛ cɛtigɛ;
aw yɛrɛ ɲa k'a ye. An ka Amɔrikaw ta kuru sira le ta, i n'a fɔ Matigi Ala, an ta Ala tun
k'a fɔ an ye cogo min na; an tagara se Kadɛsi Barineya.
20 Ne k'a fɔ aw ye ko: «Aw sera Amɔrikaw ta kuruyɔrɔw ra, ko Matigi Ala, an ta Ala
ka o yɔrɔ di an ma.
21 Ne k'a fɔ aw ye ko Matigi Ala, aw ta Ala ka nin jamana di aw ma, ko aw ye wuri
ka taga jamana mina k'a kɛ aw ta ye, i n'a fɔ Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala k'a fɔ aw ye
cogo min na; aw kana siran, aw ja kana tigɛ fana.»
22 Ayiwa, aw bɛɛ gbarara ne ra, k'a fɔ ne ye ko: «An ye mɔgɔ dɔw bla an ɲa, olugu ye
taga jamana yaala fɔlɔ, ka na a ɲafɔ an ye; an ka kan ka tɛmɛ sira min fɛ, ani an bɛna
taga se dugu minw ma, o ye o bɛɛ fɔ an ye.»
23 Ne k'a ye ko o miiriya ka ɲi; o ra ne ka cɛ tan ni fla bɔ aw ra, gba bɛɛ ta cɛ kelen
kelen, ka olugu ci.
24 O mɔgɔw tagara; o tagara kuruyɔrɔw cɛtigɛ, ka taga se fɔ Esikɔli kɛnɛgbɛ ra. O ka
o yɔrɔ yaala.
25 O ka jamana yiriden dɔw tigɛ ka na o yira an na. O nana jamana cogo lakari an ye,
ko: «Matigi Ala, an ta Ala ka jamana min di an ma, jamanaɲuman lo[†].»

Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn Ala ta kuma ma

26 Nka aw ma sɔn ka taga; o ra, Matigi Ala, aw ta Ala tun ka min fɔ, aw murutira, aw
ma sɔn ka o kɛ.
27 Aw ka Matigi Ala kɔrɔfɔ aw ta fanibonw kɔnɔ, k'a fɔ ko: «Matigi Ala bɛ anw
kɔninyara le, o kosɔn a ka anw labɔ Misiran, ka na anw di Amɔrikaw ma, janko olugu
ye anw halaki.»
28 Aw ko: «An bɛna taga min sisan? An balemaw ka an fari faga pewu, sabu o ko,
ko nin jamana mɔgɔw baraka ka bon, o fana ka janjan ni anw ye. O ko a duguw ka
bonbon; ko o ka kogo jamijanbaw kɛ ka o lamini, kogo minw janya bɛ i n'a fɔ a bɛ se fɔ
sankolo ma. O ko, ko olugu ka hali Anakika[‡] dɔw ye.»
29 Ne k'a fɔ aw ye ko: «Aw ja kana tigɛ, aw kana siran o ɲa;
30 Matigi Ala, aw ta Ala min bɛ aw ɲa, ale le bɛna o kɛrɛ aw nɔ ra, i n'a fɔ a k'a kɛ aw
yɛrɛ ɲa na cogo min na Misiran;
31 kongokolon kɔnɔ fana, aw yɛrɛ k'a ye ko Matigi Ala, aw ta Ala ka aw ta aw ta tagama
bɛɛ ra i ko mɔgɔ b'a den ta cogo min na, fɔ ka na aw se nin yɔrɔ ra yan.»
32 Nka o bɛɛ n'a ta, aw ma la Matigi Ala, aw ta Ala ra,
33 k'a sɔrɔ ale yɛrɛ le tun bɛ tagara aw ɲa sira ra, ka to ka jigiyɔrɔw ɲini aw ye; su fɛ
a tun bɛ kɛ aw ɲa i ko tasumamana jamijan, tere fɛ a bɛ kɛ i ko sankaba jamijan, janko
ka aw ta tɛmɛsira yira aw ra.
34 Ayiwa, aw ka o kuma minw fɔ Matigi Ala ma, a ka o bɛɛ mɛn; a dimina ka kari k'a
fɔ ko:
35 «Ne tun karira ko ne bɛna jamana min di aw bɛmaw ma, nin wagati ta mɔgɔw, nin
mɔgɔjuguw si tɛna o jamanaɲuman ye,
36 fɔ Yefune dencɛ Kalɛbu; ale kɔni bɛna o jamana ye. A sen lara o jamana min
dugukolo kan, ne bɛna o jamana di ale ni a denw ma, sabu a ka Matigi Ala ta sira bɛɛ
tagama a cogo ra[§].»
37 Ayiwa, Matigi Ala dimina ne fana kɔrɔ aw kosɔn, k'a fɔ ko: «Ele fana tɛna don o
jamana ra.

[†] **1:25 1.25** O kow bɛ sɔrɔ Jateri kitabu kɔnɔ, sura 13, ani 14. [‡] **1:28 1.28** Anaki ta mɔgɔw le tun ye Kanaana jamana mɔgɔw ye. Mɔgɔ belebele jamijan dɔw tun lo. [§] **1:36 1.36** O kuma bɛ sɔrɔ Jateriw kitabu 13.6; 14.23; Yosuwe 14.6-14.

38 I ta baaraden Yosuwe, Nuni dencɛ, ale le bɛna don o jamana ra. O ra, a ja gbɛlɛya
kosɛbɛ, sabu ale le bɛna Izirayɛlimɔgɔw ladon o jamana ra, k'a kɛ o ta ye.
39 Aw tun b'a fɔra ko o bɛna aw mamaden minw mina ka o kɛ jɔnw ye, ani aw ta den
minw ma koŋuman lɔn ka bɔ kojugu ra bi, olugu le bɛna taga don o jamana ra; ne bɛna
jamana di olugu le ma, a bɛna kɛ olugu le ta ye.
40 Nka aw kɔni, aw ye sekɔ ka taga kongokolon fan na, Kɔgɔjiwulen sira fɛ.»
41 Ayiwa, aw ka ne jaabi k'a fɔ ko aw ka Matigi Ala hakɛ ta, ko aw bɛna taga ka taga
kɛrɛ kɛ i n'a fɔ Matigi Ala, an ta Ala k'a fɔ an ye cogo min na. Aw ka aw ta kɛrɛkɛminanw
siri aw yɛrɛ ra, ka aw ja gbɛlɛya ko aw bɛ taga kuruyɔrɔw ra; aw tun b'a miirira ko o
ye ko fitini le ye sa.
42 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «A fɔ o ye ko o kana taga o yɔrɔ ra ka taga kɛrɛ kɛ; ni o
tɛ, o juguw bɛna se sɔrɔ o kan, sabu ne tɛ ni o ye.»
43 Ne kumana aw fɛ, nka aw ma sɔn ka ne lamɛn. Aw murutira ka ban Matigi Ala ta
kuma ma. Aw ka aw kun gbɛlɛya ka taga kuruyɔrɔw ra, ko aw bɛ taga o mɔgɔw kɛrɛ.
44 Ayiwa, Amɔrika minw bɛ o kuruyɔrɔw ra, olugu bɔra ka na aw kama i ko lidenw,
ka na aw gbɛn. O ka se sɔrɔ aw kan, k'a ta Seyiri, ka na se fɔ Hɔrima.
45 Aw sekɔra ka na kasi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, nka a ma aw lamɛn, a m'a toro malɔ aw
kasikan na.
46 O ra, aw tora Kadɛsi ka mɛɛn, ka wagatijan kɛ yi.

2

Izirayɛlimɔgɔw yaalara kongokolon kɔnɔ ka mɛɛn

1 An sekɔra, ka taga kongokolon kɔnɔ tuun, Kɔgɔjiwulen sira fɛ, i n'a fɔ Matigi Ala tun
k'a fɔ ne ye cogo min na; an ka Seyiri kuruyɔrɔw munumunu ka mɛɛn.
2 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko:
3 «Aw ka wagatijan kɛ ka ban, aw bɛ nin kuruyɔrɔw munumununa. Sisan aw ye taga
sahiliyanfan fɛ.
4 A fɔ mɔgɔw ye ko o bɛna taga tɛmɛ o balemaw ta jamana kɔrɔ, minw ye Esawu ta
mɔgɔw ye, minw siginin bɛ Seyiri kuruyɔrɔw ra. O bɛna siran aw ɲa, nka aw ye aw
yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ.
5 Aw kana o kɛrɛ, sabu ne tɛna o ta jamana yɔrɔ si di aw ma; hali senlayɔrɔ, ne tɛna
a di aw ma o ta jamana ra. Ne ka Seyiri kuruyɔrɔw di Esawu le ma, k'a kɛ a ta ye.
6 Ni aw ka fɛn o fɛn domu o ta jamana ra, aw ka kan ka o sara. Hali aw ta ji minta,
aw ka kan ka o san o fɛ;
7 sabu Matigi Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ra, aw ta kokɛtaw bɛɛ ra. A ka aw
kɔrɔsi aw ta tagama bɛɛ ra, nin kongokolonba kɔnɔ. Nin ye a san binaani ye, Matigi Ala
bɛ ni aw ye, foyi ma aw dɛsɛ.»
8 Ayiwa, o ra, an faranna ka an balemaw ta jamana to yɔrɔjan, minw ye Esawu ta
mɔgɔw ye, minw siginin bɛ Seyiri kuruyɔrɔw ra; an ka Zuridɛn kɛnɛgbɛ sira bla, ka Elati
dugu ni Esiyɔn Gebɛri dugu fana to yɔrɔjan, ka munumunu ka taga Mohabu kongokolon
sira ta.
9 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Aw kana taga Mohabukaw kɛ an juguw ye, ka kɛrɛ kɛ ni
o ye, sabu tɛna yɔrɔ si di an ma o ta jamana ra, sabu ne ka Ari jamana di Mohabukaw
le ma, minw ye Lutu ta mɔgɔw ye*, k'a kɛ o ta ye.»
10 Emitikaw le tun siginin bɛ o yɔrɔ ra fɔlɔfɔlɔ. Mɔgɔ barakaman dɔw tun lo, o tun ka
ca, o fana tun ka janjan i ko Anakikaw.
11 Mɔgɔw tun bɛ o jate Refayika dɔw le ye fana, i n'a fɔ Anakikaw; nka Mohabukaw
tun bɛ o wele ko Emitikaw.
12 Hɔrikaw le tun siginin bɛ Seyiri kuruyɔrɔw ra kakɔrɔ. Esawu ta mɔgɔw nana
olugu wuri ka bɔ yi, ka o faga, ka sigi o nɔ ra, i n'a fɔ Matigi Ala ka jamana min di
Izirayɛlimɔgɔw ma, olugu fana ka o jamana mɔgɔw wuri cogo min na.
13 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Sisan aw ye wuri ka Zerɛdi kɔ tigɛ.» An
ka Zerɛdi kɔ tigɛ.
14 An ka wagati min kɛ tagama ra ka bɔ Kadɛsi Barineya ka na se Zerɛdi kɔ ma, o kɛra
san bisaba ni seegi. Sani o wagati cɛ, cɛ minw tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra, olugu bɛɛ sara
ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra, i n'a fɔ Matigi Ala tun karira k'a fɔ cogo min na.
15 Matigi Ala yɛrɛ wurira o kama, fɔ ka taga o ban Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra pewu.
16 O kɛrɛkɛcɛw bɛɛ nana sa ka ban Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra tuma min na,
17 Matigi Ala kumana ne fɛ, k'a fɔ ne ye ko:

---

* **2:9 2.9** Lutu ta mɔgɔw ye Mohabukaw, ani Amɔnkaw le ye. O kuma bɛ sɔrɔ Damina 19.30-38.

18 «Aw bɛna Mohabukaw ta mara dan tɛmɛ bi, min ye Ari jamana ye.
19 Aw bɛna taga se Amɔn ta mɔgɔw ma; nka aw kana taga ben o kan, ka kɛrɛ kɛ ni o
ye, sabu ne tɛna yɔrɔ si di aw ma Amɔn ta mɔgɔw ta jamana ra. Ne ka o yɔrɔ di Lutu
ta mɔgɔw le ma, k'a kɛ o ta ye.»
20 Mɔgɔw tun bɛ o jamana fana jate Refayikaw ta jamana dɔ le ye; Refayika dɔw le
tun siginin bɛ o jamana ra kakɔrɔ. Amɔnkaw tun bɛ o wele ko Zamizumikaw.
21 Mɔgɔ barakaman dɔw tun lo, o tun ka ca, o fana tun ka janjan i ko Anakikaw. Matigi
Ala ka o halaki ka bɔ Amɔnkaw ɲa; olugu ka o gbɛn, ka sigi o nɔ ra.
22 Matigi Ala tun ka o kelen le kɛ Esawu ta mɔgɔw fana ye, minw tun siginin bɛ Seyiri
kuruyɔrɔ ra; a ka Hɔrikaw halaki ka bɔ o ɲa. O ka Hɔrikaw gbɛn, ka sigi o nɔ ra, fɔ ka
na se bi ma.
23 Avika minw tun siginin bɛ dugumisɛnw na, ka taga a bla fɔ Gaza, Kafitɔrikaw le ka
olugu fana halaki, ka sigi o nɔ ra. Kafitɔrikaw tun bɔra Kafitɔri jamana† le ra.

Izirayɛli ka Hɛsibɔn masacɛ Sihɔn kɛrɛ

24 O kɔ, Matigi Ala k'a fɔ an ye ko: «Aw ye wuri ka taga Arinɔn kɔ tigɛ; a flɛ, ne bɛ
Amɔrikacɛ Sihɔn, Hɛsibɔn masacɛ ni a ta jamana di aw ma. Aw ye taga o kɛrɛ, ka o ta
jamana ta.
25 K'a damina bi yɛrɛ ra, ne bɛna jatigɛ ni siranya bla dunuɲa siyaw bɛɛ ra aw kosɔn.
Ni o ka aw ko mɛn dɔrɔn, o bɛ yɛrɛyɛrɛ, fɔ ka o kɔnɔ gban aw kosɔn.»
26 Ayiwa, ka an to Kedemɔti kongokolon kɔnɔ, ne ka ciraden dɔw ci ka taga Hɛsibɔn
masacɛ Sihɔn fɛ ni hɛrakuma ye, ka taga a fɔ a ye ko:
27 «Sabari k'a to an ye tɛmɛ i ta jamana fɛ. An bɛna teren ka tɛmɛ masacɛ ta sirabajuru
kelen le fɛ; an tɛna jɛngɛ ka taga an kininboro fɛ, walama an numanboro fɛ.
28 An bɛna domuni min kɛ aw ta jamana ra, aw ye o fiyeere an ma wari ra; hali an
bɛna ji min min, aw ye o fana fiyeere an ma wari ra; janko i y'a to an ye tagama ka
tɛmɛ i ta jamana fɛ dɔrɔn.
29 Esawu ta mɔgɔ minw siginin bɛ Seyiri, ani Mohabuka minw bɛ Ari, olugu ka o le
kɛ an ye. Aw fana ye o kɛ an ye, k'a to an ye taga Zuridɛn ba tigɛ ka don an ta jamana
ra, Matigi Ala, an ta Ala ka o jamana min di an ma.»
30 Nka Hɛsibɔn masacɛ Sihɔn banna, a ma sɔn an ye tɛmɛ a ta jamana fɛ, sabu Matigi
Ala, aw ta Ala tun ka o miiriyajuguw don a hakiri ra, k'a jusukun gbɛlɛya, janko k'a don
aw boro; a fana nana kɛ o cogo le ra.
31 Matigi Ala tun k'a fɔ ne ye ko: «A flɛ, k'a ta sisan, ne bɛ masacɛ Sihɔn ni a ta jamana
di aw ma.»
32 Ayiwa, masacɛ Sihɔn bɔra ni a ta mɔgɔw bɛɛ ye ka na an kama, ko a bɛna an kɛrɛ
Yahasi yɔrɔ ra.
33 Matigi Ala, an ta Ala k'a don an boro. An ka ale ni a dencɛw, ni a ta mɔgɔw bɛɛ
halaki.
34 An k'a ta duguw bɛɛ mina, ka o bɛɛ halaki; ka cɛw, ani musow, ani denfitiniw bɛɛ
faga, hali mɔgɔ kelen ma bɔsi.
35 Bɛganw, ani naforo minw sɔrɔra o duguw kɔnɔ, an ka o le ta ka o kɛ an yɛrɛ ta ye.
36 K'a ta Arowɛri, dugu min bɛ Arinɔn kɔda ra, ani min bɛ kurufurancɛ ra, ka taga a
bla fɔ Galadi jamana ra, dugu si mɔgɔw ta baraka ma bonya an ma. Matigi Ala, an ta
Ala ka o duguw bɛɛ don an boro.
37 Nka an ma sɔn ka se Amɔnkaw ta yɔrɔ si ma; ani yɔrɔ minw ye Yabɔki kɔda yɔrɔw
ra, ani dugu minw bɛ kuruyɔrɔw ra, Matigi Ala, an ta Ala tun k'a fɔ an ye ko an kana
se o yɔrɔ minw ma.

3

Masacɛ Ɔgi ta ko

1 O kɔ, an faranna, ka Basan jamana sira ta. Basan jamana ta masacɛ Ɔgi bɔra ka na
an kunbɛn ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye, ko a bɛ an kɛrɛ, ka an to Edereyi.
2 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «I kana siran a ɲa, sabu ne bɛna a don i boro, ani a ta
kɛrɛkɛjama bɛɛ, ani a ta jamana; i bɛna a kɛ i n'a fɔ i ka Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn kɛ
cogo min na, min tun siginin bɛ Hɛsibɔn.»
3 Ayiwa, a kɛra ten, Matigi Ala, an ta Ala ka Basan masacɛ Ɔgi fana don an boro, a ni
a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ. An ka o bɛɛ halaki, an ma hali mɔgɔ kelen ɲanaman to.

† **2:23 2.23** Kafitɔri jamana, o ye Kɛrɛti jamana ye.

4 O wagati ra, an ka o ta duguw bɛɛ mina. O ta dugu biwɔɔrɔ minw tun bɛ Arigɔbu
mara ra, Basan jamana ra, min ye masacɛ Ɔgi ta mara ye. O duguw kelen ma to ni an
ma min mina.
5 A duguw bɛɛ tun ye dugu barakamanw le ye. O tun ka o lamini ni kogojanw ye; kon
minw b'a dondaw ra, olugu tun bɛ dasɔgɔ ni nɛgɛberew le ye. Dugumisɛn caman fana
tun bɛ yi, minw tun ma lamini ni kogo ye.
6 An ka o bɛɛ halaki ka ban pewu, i n'a fɔ an ka Hɛsibɔn masacɛ Sihɔn ta kɛ cogo
min na. An ka duguw bɛɛ halaki pewu, ani a dugumɔgɔw bɛɛ: cɛw, ani musow, ani
denfitiniw bɛɛ.
7 Nka an ka dugu bɛganw ni a naforow ta ka o kɛ an yɛrɛ ta ye.
8 A kɛra ten le, o wagati ra, an ka Zuridɛn ba terebɔyanfan jamana mina Amɔrikaw
ta masacɛ fla ra, k'a ta Arinɔn kɔ ra, ka taga a bla fɔ Hɛrimɔn kuru ra.
9 Sidɔnkaw bɛ Hɛrimɔn kuru wele ko Siriyɔn; Amɔrikaw b'a wele ko Seniri.
10 An ka o kɛnɛgbɛyɔrɔ duguw bɛɛ mina, ani Galadi mara bɛɛ, ani Basan jamana bɛɛ,
ka taga a bla Salika ni Edereyi. O duguw bɛɛ tun ye masacɛ Ɔgi ta mara le ye, Basan
jamana ra.
11 Basan masacɛ Ɔgi kelen le tun tora Refayikaw ta siya ra. A ta lanan* tun lalagara
ni nɛgɛ le ye. A janya tun ye nɔngɔn† ɲa kɔnɔntɔn ye, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa naani
ye, ka kaɲa ni mɔgɔw ta jatecogo ye. Hali bi o lanan bɛ sɔrɔ Amɔnkaw ta duguba kɔnɔ,
min ye Raba dugu ye.

Zuridɛn terebɔyanfan jamana tarancogo

12 Ayiwa, an ka o jamana mina o cogo le ra o wagati ra. Yɔrɔ min bɛ Arowɛri
sahiliyanfan na, Arinɔn kɔda ra, ne ka o yɔrɔ di Rubɛn ta mɔgɔw ni Gadi ta mɔgɔw
ma, ka Galadi kuruyɔrɔw tarancɛ ni a duguw fana di o ma.
13 Galadi mara tɔ, ani Basan mara, min tun ye masacɛ Ɔgi ta mara ye, ne ka o di
Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw ma. Fɔlɔfɔlɔ, Arigɔbu mara min bɛɛ bɛ Basan jamana ra,
o fana tun bɛ jate Refayikaw ta yɔrɔ dɔ le ye.
14 Manase dencɛ min tɔgɔ tun ye ko Yahiri, ale ka Arigɔbu mara bɛɛ mina, ka taga se
fɔ Gesurikaw ni Mahakakaw ta jamana dan na. A k'a yɛrɛ tɔgɔ la o duguw ra, Basan
mara ra. O kosɔn hali bi o duguw bɛ wele ko Yahiri ta duguw‡.
15 Ayiwa, ne ka Galadi mara di Manase dencɛ Makiri ma.
16 Nka ne ka Galadi mara yɔrɔ dɔ le di Rubɛn ta mɔgɔw ni Gadi ta mɔgɔw ma. O yɔrɔ
bɛ taga se fɔ Arinɔn kɔ kɛnɛgbɛ ma; o kɔ le ye a dan ye. A bɛ taga se fana fɔ Yabɔki kɔ
ma; o ye a ni Amɔnkaw ta jamana dan ye.
17 A terebenyanfan na, a dan ye Zuridɛn kɛnɛgbɛ ye, k'a ta Kinerɛti ba ra, ka taga a
bla Zuridɛn kɛnɛgbɛ ta kɔgɔji ma, min ye Kɔgɔji sanin ye, Pisiga kuru kɔrɔ.
18 O wagati ra, ne k'a fɔ o ye ko: «Matigi Ala, aw ta Ala ka nin jamana di aw ma k'a
kɛ aw ta ye. O ra, aw minw bɛɛ ye kɛrɛkɛdenw ye, aw ye ba tigɛ ka bla aw balemaw
Izirayɛlimɔgɔ tɔw ɲa ni aw ta kɛrɛkɛminanw ye.
19 Aw ta musow ni aw ta denw, ani bɛgan caman minw bɛ aw fɛ, olugu dɔrɔn le bɛ to
aw ta duguw ra yan, ne ka dugu minw di aw ma. Ne k'a lɔn ko bɛgan caman bɛ aw fɛ.
20 Aw ye taga aw balemaw dɛmɛ, fɔ Matigi Ala ye na laganfiya di olugu fana ma, i
n'a fɔ a k'a di aw ma cogo min na, janko Matigi Ala, aw ta Ala ka jamana min di o ma
Zuridɛn ba fan dɔ fɛ, olugu fana ye o sɔrɔ. O kɔ, ne ka yɔrɔ min di aw ma yan, aw bɛɛ
bɛ sekɔ ka na sigi o yɔrɔ ra.»
21 O wagati ra, ne k'a fɔ Yosuwe ye ko: «Matigi Ala, aw ta Ala ka min kɛ nin masacɛ
fla ra, i yɛrɛ ɲa ka o bɛɛ ye. Ayiwa, aw bɛ tagara yɔrɔ min na, ba kɔ fɛ, Matigi Ala bɛna
o ɲɔgɔn le kɛ o yɔrɔw masacɛw bɛɛ ra fana.
22 Aw kana siran o ɲa, sabu Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le bɛna o kɛrɛ aw ye.»

Ala ma sɔn Musa ye don Kanaana jamana ra

23 O wagati ra, ne ka Matigi Ala daari k'a gbɛlɛya; ne ko:
24 «E! Dunuŋatigi Ala, i ka i ta bonyaba ni i ta sebagayaba yira i ta jɔncɛ ra, min ye
ne ye; sabu ala juman wɛrɛ le bɛ sankolo kɔnɔ, walama dugukolo kan, min bɛ se ka ele
ta kɛwalew ni i ta kabakobaw ɲɔgɔn kɛ?
25 Sabari k'a to ne ye ba tigɛ, ka taga nin jamanaɲuman ye, Zuridɛn ba kɔ fɛ, nin
kuruyɔrɔ cɛɲumanw, ani Liban jamana.»
26 Nka Matigi Ala dimina ne kɔrɔ aw kosɔn; a ma sɔn ka ne lamɛn. A ko: «Nin kuma
dabla ten, i kana foyi fɔ ne ye nin ko ra tuun.

* **3:11 3.11** Dɔw b'a miiri ko o lanan tun ye a ta sukɛsu le ye. † **3:11 3.11** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma. ‡ **3:14 3.14** Heburukan na, a fɔra ko Havoti Yahiri. O kɔrɔ ye ko: Yahiri ta duguw.

27 Yɛlɛn Pisiga kuru kunna, i ye flɛri kɛ terebenyanfan na, ani sahiliyanfan na, ani woroduguyanfan na, ani terebɔyanfan na; jamana flɛ dɔrɔn ni i ɲa ye, sabu i tɛna nin Zuridɛn ba tigɛ ka se yi.
28 Yosuwe ka kan ka ko minw kɛ, o fɔ a ye, k'a ja gbɛlɛya, ka baraka don a ra, sabu i bɛna to kuru kan ka nin jamana min ye i ɲa ra, Yosuwe le bɛna bla Izirayɛlimɔgɔw ɲa, ka ba tigɛ ni o ye, ka taga o ladon o jamana ra.»
29 Ayiwa, o cogo ra, an tora kurufurancɛ ra yi, Bɛti Pehɔri kɛrɛ fɛ.

4

Ala ta sariya siratagama

1 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw, sisan ne bɛna aw karan sariyaw ni ci minw na, aw ye o lamɛn, k'a sira tagama, janko aw ye ɲanamanya, ani janko Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala ka jamana min di aw ma, aw ye don o jamana ra k'a kɛ aw ta ye.
2 Ne bɛ sariya minw fɔ aw ye, aw man kan ka foyi fara o kan, aw fana man kan ka foyi bɔ o ra; nka aw ye Matigi Ala, aw ta Ala ta sariyaw bɛɛ sira tagama, i n'a fɔ ne ka aw karan a ra cogo min na.
3 Matigi Ala ka min kɛ Baali Pehɔri ta ko wagati ra, aw yɛrɛ ɲa ka o ye. Minw bɛɛ tun tagara Baali Pehɔri ta jo bato, Matigi Ala, aw ta Ala ka olugu bɛɛ halaki ka bɔ aw cɛ ra.
4 Nka aw minw tora Matigi Ala, aw ta Ala ta sira kan, aw bɛɛ ɲanaman lo bi.
5 A flɛ, ne ka aw karan sariyaw ni ciw ra, i n'a fɔ Matigi Ala, ne ta Ala k'a fɔ ne ye cogo min na, janko aw bɛna taga jamana min mina, aw ye o sariyaw sira tagama o jamana kɔnɔ.
6 Aw ye o sariyaw sira tagama ka ɲa kosɛbɛ; o le bɛna aw kɛ hakiritigiw ani kolɔnbagaw ye siya tɔw ɲa kɔrɔ. Ni olugu nana o sariyaw bɛɛ ko mɛn, o bɛna a fɔ ko: «Nin siyaba ye hakiritigibaw, ani kolɔnbagabaw yɛrɛ le ye.»
7 Can ra, siyaba juman wɛrɛ le bɛ yi, ko o ta ala bɛ o kɔrɔ, i n'a fɔ Matigi Ala, anw ta Ala bɛ an kɔrɔ cogo min na, ani tuma o tuma ni an b'a daari a bɛ an lamɛn?
8 Siyaba juman wɛrɛ le bɛ yi tuun, ko Ala ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛnin terenninw bɛ o boro, i n'a fɔ ne bɛ nin sariya minw bɛɛ yirara aw ra bi?
9 Aw kɔni ye aw yɛrɛ kɔrɔsi le kosɛbɛ, ka aw tagamacogo lɔn janko aw ɲa ka ko minw ye, aw kana ɲina o kow kɔ aw si bɛɛ ra, ani o kow kana bɔ aw jusu ra; aw ye aw denw karan a ra, ka aw mamadenw fana karan a ra.
10 Lon min na aw nana lɔ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ Horɛbu kuru kɔrɔ, aw ye aw hakiri to o lon na; o lon na Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Jama lajɛn ne kɔrɔ, o ye ne ta kumaw lamɛn, janko o ye ne ɲasiran degi, ka to ka siran ne ɲa o si bɛɛ ra, ani janko o ye o ta denw karan o kumaw ra.»
11 Aw gbarara ka na lɔ kuru kɔrɔ. Kuru bɛɛ tun ye tasuma ye; tasumamana tun bɛ yɛlɛnna fɔ sankolo ra; sankaba finmanw ni dibikuruba tun bɛ yi.
12 Matigi Ala kan bɔra tasuma ra ka kuma aw fɛ. Aw k'a kumakan mɛn, nka aw ma foyi ye. Aw tun b'a kumakan dɔrɔn le mɛnna.
13 A k'a ta jɛŋɔgɔnya* yira aw ra, ko aw y'a sira tagama, o min ye kumakan tan ye. A ka o sɛbɛ kabakuru walaka fla kan ka o di aw ma.
14 O kɔ, Matigi Ala k'a fɔ ne ye o wagati ra, ko ne ye aw karan a ta sariyaw ni a ta ciw ra, janko aw bɛna Zuridɛn ba tigɛ ka taga jamana min mina, aw ye o sariyaw ni o ciw sira tagama o jamana ra.

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka jow sɔn

15 Lon min na Matigi Ala kan bɔra tasuma ra ka kuma aw fɛ Horɛbu kuru yɔrɔ ra, aw tun ma foyi si le ye. O kosɔn aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ,
16 janko aw kana na aw yɛrɛ bla kojugu ra, ka batofɛn wɛrɛw lalaga aw yɛrɛ ye, ka fɛn dɔ bisigiya lalaga ka o bato; cɛ bisigiya, walama muso bisigiya,
17 walama bɛgan bisigiya, walama kɔnɔ minw bɛ wuri san fɛ, o bisigiya,
18 walama fɛnɲanaman minw bɛ fofo dugukolo kan, walama jɛgɛ minw bɛ ji ra.
19 Ni aw ka aw ɲa kɔrɔta san fɛ, ka tere flɛ, walama ka karo ni lolow flɛ, ni aw ka sankolokɔnɔfɛnw flɛ, aw kana a to siya tɔw ye aw nɛgɛ, k'a to aw ye aw yɛrɛ majigi o fɛnw kɔrɔ, ka o bato. Matigi Ala, aw ta Ala, ka o fɛnw batori to dunuɲa siya tɔw le boro.
20 Nka aw kɔni, Matigi Ala ka aw ta ka aw labɔ Misiran tɔɔrɔjuguba ra, k'a kɛ i n'a fɔ a ka aw labɔ nɛgɛdibiba tasumaman kɔnɔ, janko aw ye kɛ ale yɛrɛ ta siya ye, i n'a fɔ aw bɛ cogo min na bi.
21 Ayiwa, Matigi Ala dimina ne kɔrɔ aw kosɔn; a karira ko ale Matigi Ala, aw ta Ala, ale bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, ko ne tɛna Zuridɛn ba tigɛ ka taga don o jamanaɲuman na.

22 Ne bɛna sa nin jamana le ra yan, ne tɛna Zuridɛn ba tigɛ; nka aw bɛna ba tigɛ ka
taga don o jamanaɲuman na.
23 O ra, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi janko Matigi Ala, aw ta Ala ka jɛnɲɔgɔnya* min don ni
aw ye, aw kana na ɲina o kɔ, ani aw kana fɛn dɔ ja lɛsɛ, ka fɛn dɔ bisigiya lalaga ka o
bato, k'a sɔrɔ Matigi Ala, aw ta Ala ko aw man kan ka o fɛn bato;
24 sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ i ko tasuma farimanba; a t'a fɛ aw ye ale ni batofɛn
wɛrɛ kanu ɲɔgɔn fɛ fiyewu.
25 Ni aw nana denw sɔrɔ, ka mamadenw fana sɔrɔ, ni aw nana sigi ka mɛɛn jamana
kɔnɔ, ni aw ka aw yɛrɛ lanɔgɔ, ka fɛn dɔ ja lɛsɛ, ka fɛn dɔ bisigiya lalaga ka o bato, ka
kojugu kɛ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, k'a jusu bɔ,
26 o tuma, ne bɛ sankolo ni dugukolo kɛ ne seere ye bi aw kama, ko aw bɛna taga o
jamana min mina Zuridɛn ba kɔ fɛ, ko aw bɛna halaki joona ka bɔ o jamana ra; aw tɛna
sijan sɔrɔ yi, sabu aw bɛna halaki ka ban le pewu.
27 Matigi Ala bɛna aw janjan ka taga siya tɔw cɛ ra; a bɛna aw lataga o siya minw cɛ
ra, aw tɔ bɛna taga to mɔgɔ dama dama dɔrɔn o siyaw cɛ ra yi.
28 Ka aw to o yɔrɔ ra, aw bɛna batofɛn dɔw bato, mɔgɔw yɛrɛ boro ka batofɛn minw
lalaga; batofɛn yiriramanw, ani a kabakururamanw, o batofɛn minw tɛ yeri kɛ, o tɛ
mɛnni kɛ, o tɛ domuni kɛ, o tɛ kasa mɛn.
29 Ka aw to o yɔrɔw le ra fana, aw bɛna kɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini
ye; aw fana bɛna a sɔrɔ, ni aw k'a ta jɛnɲɔgɔnya ɲini ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin
bɛɛ.
30 Ka aw to o ɲani na, ka nin tɔɔrɔw bɛɛ to aw kan, aw bɛna sekɔ o bɛɛ kɔ fɛ ka na
Matigi Ala, aw ta Ala ma, ka na a ta kuma lamɛn;
31 sabu Matigi Ala, aw ta Ala ye Ala le ye, min bɛ hina. A tɛna aw to aw kelen na, a
fana tɛna aw halaki. A karira ka jɛnɲɔgɔnya min don ni aw bɛmaw ye, a tɛna ɲina o
jɛnɲɔgɔnya kɔ fana.

Matigi Ala kelenpe le ye Ala ye

32 Ayiwa, aw ye mɔgɔw ɲininka wagatijan tɛmɛninw ta kow ra, wagati min aw yɛrɛ
tun ma woro fɔlɔ; lon min na Ala ka adamaden dan k'a bla dugukolo kan, k'a ta o lon
na fɔ ka na se bi ma, aw ye ɲininkari kɛ o kow ra, k'a ta dunuɲa kun dɔ ra ka taga a
bla a kun dɔ ra. Yala nin koba ɲɔgɔn kɛra ka ye wa? Yala mɔgɔ ka nin ko ɲɔgɔn mɛn
fɔlɔ wa?
33 Yala siya dɔ bɛ yi min ta mɔgɔw ka Ala yɛrɛ kumakan mɛn ka bɔ tasuma cɛ ma, k'a
kɛ i n'a fɔ Ala kumana aw fɛ cogo min na, ni o mɔgɔw ma sa wa?
34 Yala ala dɔ wurira ka ye ko a bɛ siya dɔ kɛ a yɛrɛ ta ye, ka o siya ta ka bɔ siya dɔ
wɛrɛ cɛ ra, i n'a fɔ Matigi Ala, aw ta Ala ka ko minw bɛɛ kɛ aw ye Misiran jamana ra
aw yɛrɛ ɲa na wa? A ka tɔɔrɔbaw ben mɔgɔw kan, ka tagamasiyɛnbaw kɛ, ka kabakow
kɛ, ka mɔgɔw kɛrɛ, k'a ta sebagaya ni a ta fanga yira, ka siranyakobaw kɛ.
35 Ala ka o kow bɛɛ kɛ k'a yira aw ra, janko aw y'a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye, ko
Ala wɛrɛ tɛ yi ale kɔ.
36 A k'a kan bɔ sankolo ra ka kuma aw fɛ, janko ka aw karan a ta sira ra. A k'a ta
tasumaba lajigi k'a yira aw ra; aw k'a ta kuma mɛn ka bɔ tasuma cɛ ra.
37 A ka aw bɛmaw kanu minkɛ, ka na o ta denw fana ɲanawoloma olugu kɔ fɛ, ka o
kɛ a yɛrɛ ta ye, o le kosɔn ale yɛrɛ ka aw labɔ Misiran, ni a ta sebagayaba ye.
38 Siya dɔw tun bɛ yi, minw tun ka ca ni aw ye, o fanga fana tun ka bon ni aw ta ye;
nka a ka olugu gbɛn ka bɔ aw ɲa, ka aw ladon o ta jamana ra, ka o jamana kɛ aw ta ye,
i n'a fɔ a bɛ cogo min na bi.
39 O ra, aw ka kan k'a lɔn bi, ka aw hakiri to a ra ko Matigi Ala kelenpe le ye Ala ye,
sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan, ko dɔ wɛrɛ tɛ yi ale kɔ.
40 Ne bɛ a ta sariyaw ani a ta ci minw fɔra aw ye bi, aw ye o sira tagama, janko aw
ye hɛra sɔrɔ, aw ni aw ta den minw bɛna na aw kɔ fɛ; janko Matigi Ala, aw ta Ala bɛna
jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye wagati bɛɛ, aw ye sijan sɔrɔ o jamana ra.

Mɔgɔfagabagaw ta karifaduguw

41 Ayiwa, Musa ka dugu saba ɲanawoloma Zuridɛn ba terebɔyanfan na,
42 janko o ye kɛ mɔgɔfagabagaw ta karifaduguw ye; janko ni mɔgɔ dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn
faga, k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, ni a fana tun tɛ a jugu ye kakɔrɔ, o tigi ye se ka bori
ka taga dogo o dugu dɔ ra k'a nin kisi.
43 Besɛri tun ye o dugu dɔ ye; a bɛ kongokolon kɔnɔ, kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra, Rubɛn ta mɔgɔw
ta mara ra. Ramɔti fana tun ye o dugu dɔ ye; a bɛ Galadi mara ra, Gadi ta mɔgɔw ta
mara ra. Golan fana tun ye o dugu dɔ ye; ale bɛ Basan jamana ra, Manase ta mɔgɔw ta
mara ra.

Izirayɛli ka kan ka Ala kelenpe bato

Kuma damina

44 Musa ka sariya min yira Izirayɛlimɔgɔw ra, o sariya le ye nin ye.
45 A ka Ala ta jɛŋŋɔgɔnya* ta sariyaw, ani Ala ta cifɔninw, ani Ala ta kolatigɛnin minw
fɔ o ye o bɔnin kɔ Misiran, olugu le ye nin ye.
46 O kɛra k'a sɔrɔ o tun bɛ Zuridɛn ba fan dɔ kan, kuruw furancɛ ra, ka ɲasin Bɛti
Pehɔri yɔrɔ ma, Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn ta jamana ra; ale le tun siginin bɛ Hɛsibɔn.
Musa ni Izirayɛlimɔgɔw ka se sɔrɔ o masacɛ kan, o bɔnin kɔ Misiran.
47 O k'a ta jamana mina, ani Basan masacɛ Ɔgi ta jamana. O masacɛ fla minw tun ye
Amɔrikaw ta masacɛw ye, olugu tun bɛ Zuridɛn ba terebɔyanfan le fɛ.
48 O ta jamana tun bɛ damina fɔ Arowɛri, Arinɔn kɔda ra, ka taga se fɔ Sihɔn kuru*
ma, min ye Hɛrimɔn kuru ye.
49 Zuridɛn kɛnɛgbɛ terebɔyanfan bɛɛ tun b'a ra fana, ka taga se fɔ Kɔgɔji sanin ma,
Pisiga kuru kɔrɔ.

5

Ala ta kumakan tan

1 Musa ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ wele, k'a fɔ o ye ko: Izirayɛlimɔgɔw aw ye lamɛnni kɛ!
Ne bɛ sariyaw, ani ci minw fɔra aw ye bi, aw ye o lamɛn. Aw y'a karan, k'a sira tagama
ka ɲa kosɛbɛ.
2 An Matigi Ala ka jɛŋŋɔgɔnya don ni an ye Horɛbu kuru kan.
3 A ma o jɛŋŋɔgɔnya* don ni an bɛmaw le ye; an minw bɛɛ ɲanaman bɛ yan bi, a ka
o jɛŋŋɔgɔnya* don ni anw le ye.
4 Matigi Ala kumakan bɔra tasuma cɛ ma kuru kunna; ale yɛrɛ da kumana aw fɛ.
5 Ne lɔra aw ni Matigi Ala cɛ, ka Matigi Ala ta kuma lase aw ma, sabu aw tun bɛ
siranna tasuma ɲa; o ra aw ma sɔn ka yɛlɛn kuru kan. Matigi Ala ko:
6 «Ne le ye Matigi Ala, i ta Ala ye, min ka i labɔ Misiran jamana ra, jɔnyaso ra.
7 «I kana batofɛn wɛrɛ si bato ne kɔ.
8 «I kana ja si lɛsɛ i yɛrɛ ye k'a bato. Fɛn minw bɛ sankolo ra o, minw bɛ dugukolo
kan o, minw bɛ dugukolo jukɔrɔ ji ra o, i kana o dɔ si bisigiya lalaga ka o bato.
9 I kana i kinbiri gban o fɛnw si kɔrɔ, ka o bato. Sabu ne min ye Matigi i ta Ala ye, ne
t'a fɛ i ye ne ni batofɛn wɛrɛ kanu ɲɔgɔn fɛ fiyewu. Mɔgɔ minw bɛ o terenbariyakow
kɛ, ne bɛna o hakɛ bɔ o tigiw ra, k'a bɔ o ta denw na, k'a bɔ o ta denw ta denw na fana,
fɔ ka taga se o ta duruja sabanan, ni a naaninan ma, sabu o bɛ ne kɔninya le.
10 Nka mɔgɔ minw bɛ ne kanu, ka ne ta sariyaw sira tagama, ne bɛ koɲuman kɛ olugu
ye, k'a kɛ o ta denw ye, ani o ta denw ta denw, fɔ ka taga se o ta duruja waga kelennan
ma.
11 «I kana Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ fɔ gbansan, sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Matigi Ala tɔgɔ
fɔ gbansan, Matigi Ala tɛna o tigi jarakibari to.
12 «I ka kan ka Nɛnɛkirilon sariya sira tagama, k'a kɛ lon saninman ye, i n'a fɔ Matigi
Ala, i ta Ala tun k'a fɔ i ye cogo min na kakɔrɔ.
13 I ye baara kɛ tere wɔɔrɔ, ka i ta kokɛtaw bɛɛ kɛ.
14 Nka lɔgɔkun tere wolonflanan, o ye Matigi Ala, i ta Ala ta Nɛnɛkirilon le ye. I kana
baara si kɛ o lon na; i yɛrɛ o, i dencɛ o, i denmuso o, i ta jɔncɛ o, i ta jɔnmuso o, i ta
misi o, i ta fali o, i ta bɛgan min o min; hali lonan min bɛ i fɛ so kɔnɔ, o si kana baara
kɛ o lon na; janko i ta jɔncɛw ni i ta jɔnmusow ye nɛnɛkiri i n'a fɔ ele yɛrɛ.
15 I hakiri to a ra ko i tun bɛ jɔnya le ra Misiran jamana ra; Matigi Ala le ka i bɔ o
jɔnya ra ni a ta sebagaya ni a ta fanga ye. O le kosɔn Matigi Ala, i ta Ala k'a fɔ i ye ko i
ye Nɛnɛkirilon bla, i kana baara kɛ.
16 «I fa ni i ba bonya, i n'a fɔ Matigi Ala, i ta Ala k'a fɔ i ye cogo min na kakɔrɔ, janko
Matigi Ala, i ta Ala bɛna jamana min di i ma, i ye sijan sɔrɔ, ka hɛra sɔrɔ o jamana kɔnɔ.
17 «I kana mɔgɔ faga.
18 «I kana jɛnɛya kɛ.
19 «I kana sonyari kɛ.
20 «I kana faninya fɔ k'a la i mɔgɔɲɔgɔn na.
21 «I kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta muso fɛ. I kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta so fɛ, walama a
ta foro, walama a ta jɔncɛ, walama a ta jɔnmuso, walama a ta misi, walama a ta fali; i
kana ɲabɔ i mɔgɔɲɔgɔn ta fɛn si fɛ.»

---

* **4:48 4.48** Sihɔn kuru bɛ wele fana ko Siriyɔn walama Seniri kuru (Sariya 3.9). Siyɔn kuru min bɛ Zeruzalɛmu, ale ni o tɛ kelen ye.

22 Matigi Ala ka o ciw le fɔ ni kanba ye kuru kan, tasuma cɛ ma, sankabaw ni dibiba
cɛ ma; a ka o fɔ aw ta jama bɛɛ lajɛnnin ye, a ma foyi wɛrɛ fara o kan. A ka o sɛbɛ
kabakuru walaka fla kan k'a di ne ma.
23 Aw ka o kumakan mɛn dibi ra, k'a ye fana ko kuru bɛɛ ye tasuma ye minkɛ, aw ta
jamakuruw ta kuntigiw, ani aw ta cɛkɔrɔbaw gbarara ne ra.
24 O ko: «A flɛ, Matigi Ala, an ta Ala k'a ta nɔɔrɔ ni a ta bonya yira an na; an k'a
kumakan mɛn tasuma cɛ ma. Bi le an k'a ye ko Ala kumana adamaden dɔw fɛ, ko o ma
sa.
25 O bɛɛ n'a ta, ni anw tora yan, an bɛna sa; sabu nin tasumaba bɛna an faga. Ni an
ka kɛ Matigi Ala, an ta Ala kumakan mɛn ye nin cogo ra, an bɛna sa.
26 Adamaden juman le ka Ala ɲanaman kumakan mɛn ka bɔ tasuma cɛ ma i ko anw,
ni a ma sa?
27 O ra, ele ye gbara kuru ra; Matigi Ala bɛna fɛn o fɛn fɔ, i ye o bɛɛ lamɛn; ni a ka fɛn
o fɛn fɔ i ye, i ye na o lase an ma, an bɛna a lamɛn; ni a ka min fɔ, an bɛna o kɛ fana.»
28 Ayiwa, aw ka kuma min fɔ ne ye, Matigi Ala ka o mɛn. A k'a fɔ ne ye ko: «Nin
mɔgɔw ka kuma min fɔ i ye, ne ka o mɛn. O ka min o min fɔ, o bɛɛ ka ɲi.
29 E! Ni a kɛra ko o miiriya kelen le tun bɛ o jusu ra tuma bɛɛ, ni o tun bɛ siran ne ɲa,
ka ne ta ciw bɛɛ sira tagama, o tuma o ni o denw tun bɛna to hɛra le ra wagati bɛɛ.
30 «Taga a fɔ o ye ko o ye sekɔ ka taga o ta fanibonw kɔnɔ.
31 Nka ele ye to ni ne ye yan; ne bɛna ne ta kumaw ani ne ta sariyaw ani ne ta
kolatigɛninw fɔ i ye, i bɛ taga o karan o ra, janko ne bɛna jamana min di o ma k'a kɛ o
ta ye o ye taga o sariyaw sira tagama o jamana ra.»
32 A laban Musa ko: «Matigi Ala, aw ta Ala ka ko minw fɔ aw ye, aw ye o bɛɛ kɛ ka
ɲa a cogo ra. Aw kana jɛngɛ ka bɔ o sira kan ka taga aw kininboro fɛ walama ka taga
aw numanboro fɛ.
33 Matigi Ala, aw ta Ala ka sira min yira aw ra, aw ye o sira bɛɛ le tagama, janko aw
bɛna taga jamana min ta, aw ye si sɔrɔ o jamana ra, ka hɛra ni sijan sɔrɔ.»

6

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka Matigi Ala kanu

1 Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala ka kumaw, ani kolatigɛninw, ani sariya minw fɔ, ko ne
ye aw karan o ra, o le ye nin ye. A ko aw bɛna taga jamana min ta, aw ye o sariyaw sira
tagama o jamana ra,
2 janko aw ni aw denw, ani aw mamaden minw bɛna na aw kɔ, aw bɛɛ ye siran Matigi
Ala, aw ta Ala ɲa, aw si bɛɛ ra; ne ka Ala ta kumaw ni a ta ci minw fɔ aw ye, aw ye o
bɛɛ sira tagama, janko aw ye sijan sɔrɔ.
3 O ra, aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ! Aw ye jija ka Ala kan mɛn ka ɲa kosɛbɛ,
janko aw ye hɛra sɔrɔ, ka caya kosɛbɛ aw ta jamana ra, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana
min na, i n'a fɔ Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala k'a layiri ta aw ye cogo min na.
4 Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ! An Matigi Ala le ye Matigi kelenpe ye.
5 I ka kan ka Matigi Ala, i ta Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ, ani i baraka
bɛɛ.
6 Ne bɛ nin kuma minw fɔ aw ye bi, aw ka kan ka o to aw jusukun na.
7 Aw ye aw denw karan a ra ka ɲa. Ni aw bɛ aw ta so, walama ni aw bɛ taga tagama
ra, aw latɔ, ani aw wuritɔ, o kumaw ye kɛ aw da ra tuma bɛɛ.
8 Aw y'a siri aw boro ra i ko tagamasiyɛn, k'a siri aw tenw na fana;
9 aw y'a sɛbɛ aw ta bon donda yiriw kan, ani aw ta dugu donda* konw kan.
10 Matigi Ala, aw ta Ala karira ko a bɛna jamana min di aw bɛmaw Iburahima ni
Isiyaka ni Yakuba ma, a bɛna taga aw ladon o jamana ra; aw bɛna duguba ɲumanmanw
sɔrɔ, aw boro ma dugu minw lɔ,
11 ka bonw sɔrɔ, bon minw fara fɛnŋuman suguya bɛɛ ra, k'a sɔrɔ aw le ma o fɛnw
bla o kɔnɔ; aw bɛna kɔlɔnw sɔrɔ, aw ma kɔlɔn minw sogi; aw bɛna rɛzɛnforow ni
oliviyesunw sɔrɔ, aw ma minw sɛnɛ.
12 O kosɔn, ni aw nana domuni kɛ ka fa tuma min na, aw kana a to aw ye ɲina Matigi
Ala kɔ, ale min ka aw labɔ Misiran jamana ra, jɔnyaso ra.
13 Aw ye siran Matigi Ala, aw ta Ala ɲa, ka baara kɛ ale kelenpe ye; aw ye kari ni ale
tɔgɔ le ye.
14 Siya tɔ minw bɛ aw kɛrɛ fɛ, aw kana tugu olugu ta batofɛnw kɔ ka o bato.
15 Sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ aw cɛ ra; a t'a fɛ aw ye ale ni batofɛn wɛrɛ kanu
ɲɔgɔn fɛ. Ni aw ka o kɛ, a bɛna dimi aw kɔrɔ, fɔ ka aw halaki ka bɔ dugukolo kan.

16 Aw man kan k'a fɔ ko aw bɛ Matigi Ala, aw ta Ala kɔrɔbɔ, i n'a fɔ aw tun k'a kɛ
cogo min na Masa ta yɔrɔ ra.
17 Nka Matigi Ala, aw ta Ala ka kuma minw fɔ aw ye, ani a ka sariyaw ni ci minw fɔ
aw ye, aw ye o le kɛ.
18 Ko minw terennin lo, ani minw ka ɲi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw ye o le kɛ, janko aw
ye hɛra sɔrɔ, ani janko Matigi Ala karira aw bɛmaw ye ko a bɛna jamanaɲuman min di
aw ma, aw ye don o jamana ra, k'a kɛ aw ta ye.
19 Matigi Ala bɛna aw juguw bɛɛ gbɛn ka bɔ aw ɲa fana, i n'a fɔ a tun k'a fɔ cogo min
na.
20 Lon dɔ, ni aw dencɛw nana aw ɲininka ko: «Mun kosɔn Matigi Ala ka nin ciw ni
nin sariyaw ni nin kumaw fɔ aw ye?»
21 Aw y'a fɔ aw dencɛw ye ko: «An tun bɛ jɔnya ra Farawona fɛ Misiran jamana ra;
nka Matigi Ala ka an labɔ Misiran a ta sebagaya baraka ra.
22 Matigi Ala ka kabakow ni kobaw kɛ an yɛrɛ ɲa na, ka kojugubaw lase Misirankaw
ma, ani Farawona ni a ta somɔgɔw bɛɛ ma,
23 ka anw labɔ Misiran; a tun karira an bɛmaw ye jamana min ko ra, a nana ni an ye
o jamana ra yan, ka na o jamana di an ma.
24 Matigi Ala k'a fɔ an ye ko an ye a ta sariyaw bɛɛ sira tagama, ka siran Matigi Ala,
an ta Ala ɲa, janko an ye si sɔrɔ, ka kɛ hɛra ra tuma bɛɛ, i ko an bɛ cogo min na bi.
25 Ni an ka nin kumaw bɛɛ sira tagama a cogo ra Matigi Ala, an ta Ala ɲa kɔrɔ i n'a fɔ
a k'a fɔ an ye cogo min na, o le bɛna an tagamacogo teren ka kaɲa ni Ala sago ye.»

7

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka kori siya tɔw ra

1 Ayiwa, aw bɛna taga jamana min mina k'a kɛ aw ta ye, Matigi Ala, aw ta Ala le bɛna
aw ladon o jamana ra. A bɛna siya caman gbɛn ka bɔ aw ɲa: Hɛtikaw, ani Girigasikaw,
ani Amɔrikaw, ani Kanaanakaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw; o ye siya
wolonfla ye, minw ka ca ni aw ye, o baraka fana ka bon ni aw ta ye.
2 Ni Matigi Ala, aw ta Ala nana o siyaw don aw boro, ni aw ka se sɔrɔ o kan, aw ye o
bɛɛ halaki ka ban pewu. Aw kana jɛnɲɔgɔnya si don ni o ye, aw fana kana makari o ra.
3 Aw kana o kɛ aw furukɛɲɔgɔnw ye. Aw kana sɔn ka aw denmusow di o dencɛw ma
furu ra, aw fana kana sɔn ka o denmusow ɲini ka o di aw dencɛw ma furu ra.
4 Ni o tɛ o bɛna aw denw kun yɛlɛma ka o faran ka bɔ Matigi Ala kɔ, k'a to o ye taga
batofɛn wɛrɛw bato, ka o kɛ sababu ye k'a to Matigi Ala ta dimi ye se aw ma, fɔ ka aw
halaki joona joona.
5 O ra, aw ka kan ka min kɛ o ra, o flɛ nin ye: Aw ye o ta sarakabɔnanw waraga; aw
ye o ta kabakurujanw cici, ka o ta jo musoman Asera ta berew tigɛtigɛ, ka o ta batofɛn
lɛsɛninw jɛni tasuma ra;
6 sabu aw ye siya saninyanin le ye, siya min blara danna Matigi Ala, aw ta Ala ye.
Matigi Ala, aw ta Ala ka aw ɲanawoloma dugukolo siya tɔw bɛɛ cɛ ra, janko aw ye kɛ
ale ta siya ye, siya min ko ka gbɛlɛn a ma.

Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kanu

7 Ayiwa, Matigi Ala ma aw kanu, ka aw ɲanawoloma ko sabu aw tun ka ca ni siya tɔw
bɛɛ ye; aw le yɛrɛ tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ siya tɔw bɛɛ kan.
8 Nka Matigi Ala ka aw kanu le, ani a karira ka layiri min ta aw bɛmaw ye fɔlɔfɔlɔ, a
tun b'a fɛ ka o dafa; o kosɔn a ka aw labɔ Misiran a ta sebagaya baraka ra, ka aw kisi
ka bɔ o jɔnyaso ra, ka aw bɔsi ka bɔ Misiran masacɛ Farawona boro.
9 O ra, aw y'a lɔn ko Matigi Ala, aw ta Ala le ye Ala ye, Ala kankelentigi; mɔgɔ minw b'a
kanu, k'a ta sariyaw sira tagama, a bɛ to a ta jɛnɲɔgɔnya* ra ni olugu ye, ka koɲuman
kɛ o ye, k'a kɛ o ta denw ye, fɔ ka taga se o ta duruja waga kelennan ma.
10 Nka minw b'a kɔninya, a bɛ o hakɛ bɔ olugu ra, ka o halaki; minw b'a kɔninya kɔni,
a tɛna sumaya ni olugu ta sara ye, a bɛ o hakɛ bɔ o ra o yɔrɔnin bɛɛ le ra.
11 O ra, ne bɛ kumaw ni cifɔninw ni kolatigɛnin minw fɔra aw ye bi, aw ye o sira
tagama k'a kɛ a kɛcogo ra.
12 Ni aw ka nin sariya ta kumaw lamɛn, ni aw k'a sira tagama k'a kɛ a kɛcogo ra, o
tuma Matigi Ala, aw ta Ala bɛna to a ta jɛnɲɔgɔnya ra ni aw ye, ka koɲuman kɛ aw ye,
i n'a fɔ a tun karira aw bɛmaw ye cogo min na.
13 A bɛna aw kanu, ka baraka don aw ra, ka aw caya. A bɛna baraka don aw denw
na, ka baraka don aw ta dugukolo ra, ka aw ta simanw ɲa, ka rɛzɛnji ni turu di aw ma
caman, ka baraka don aw ta misiw, ani aw ta bɛgan tɔw bɛɛ ra aw ta jamana kɔnɔ, a
tun karira aw bɛmaw ye ko a bɛna o jamana min di aw ma.

14 A bɛna baraka don aw ra ka tɛmɛ siya tɔw bɛɛ kan. Cɛ tɛna kɛ aw ta jamana ra,
walama muso, min bɛ kɛ denworobari ye. Bɛgan tɛna kɛ aw ta bɛganw na fana, min tɛ
den woro.
15 Matigi Ala bɛna bana suguya bɛɛ mabɔ aw ra. Aw ka Misiran jamana ta bana minw
lɔn, a tɛna o si lase aw ma. Minw bɛ aw kɔninya, a bɛna o banaw lase olugu le ma.
16 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna siya minw bɛɛ don aw boro, aw ye o siyaw bɛɛ halaki
le; aw kana a fɔ ko aw bɛ makari o ra ka o to yi, aw fana kana o ta batofɛnw bato, sabu
o le bɛna kɛ jan ye ka aw mina.

Izirayɛlimɔgɔw bɛna se sɔrɔ siya tɔw bɛɛ kan

17 Aw bɛ se k'a miiri aw yɛrɛ kɔnɔ k'a fɔ ko: «Nin siyaw ka ca ka tɛmɛ anw kan; anw
bɛna se ka o gbɛn cogo di?»
18 Aw kana siran o ɲa. Matigi Ala, aw ta Ala ka min kɛ Farawona ni Misiran jamana
bɛɛ ra, aw ye aw hakiri to o ra.
19 Tuma min na Matigi Ala, aw ta Ala tun bɛ aw labɔra Misiran, a ka tɔɔrɔba minw
ben Misirankaw kan, ani a ka kabakow ni koba minw kɛ, ani a k'a ta sebagaya ni a ta
fanga yira cogo min na, aw yɛrɛ ɲa ka o ye. Ayiwa, aw bɛ siranna siya minw bɛɛ ɲa,
Matigi Ala, aw ta Ala bɛna o ɲɔgɔn le kɛ olugu ra.
20 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna o bɛɛ ja wuri, k'a to o bɛɛ ye bori aw ɲa; hali minw bɛna
bɔsi ka bori ka taga dogo, aw bɛna olugu gbɛn fɔ ka o bɛɛ halaki.
21 O ra, aw ja kana tigɛ o siyaw kosɔn, sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ aw cɛ ra; Alaba
lo, ani siranyafɛnba lo fana.
22 Matigi Ala bɛna o siyaw gbɛn dɔɔnin dɔɔnin le ka bɔ aw ɲa. Aw tɛna se ka o bɛɛ
gbɛn yɔrɔnin kelen na; ni o tɛ, kongowaraw bɛna caya jamana kɔnɔ ka aw lamini.
23 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna o siyaw don aw boro; a bɛna o ja wuri, ka o bɛɛ ɲagami
ɲɔgɔn na, fɔ ka taga o bɛɛ halaki.
24 A bɛna o ta masacɛw don aw boro; aw bɛna o bɛɛ faga fɔ ka o tɔgɔ tunu ka bɔ
dugukolo kan. O si kelen tɛna se ka lɔ ka aw kɔnɔ; aw bɛna o bɛɛ halaki.
25 Aw ye o ta batofɛn lɛsɛninw jɛni tasuma ra. Sanin ni warigbɛ minw bɛ o batofɛnw
na, aw kana ɲabɔ o dɔ fɛ, ka o ta; ni o tɛ, o bɛna kɛ sababu ye ka aw lafiri. Sabu Matigi
Ala, aw ta Ala bɛ o fɛnw haramuya le.
26 Aw man kan ka o fɛn haramuyanin si ladon aw ta so kɔnɔ, janko Matigi Ala kana
na aw danga ka aw bla halakiri kama, i n'a fɔ o fɛnw blara halakiri kama cogo min na.
Aw ka kan ka ɲigi o fɛnw na, ka o haramuya, sabu Ala ka o fɛnw danga ka o bla halakiri
le kama.

8

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw karan kongokolon kɔnɔ

1 Ayiwa, ne bɛ nin kuma minw fɔra aw ye bi, aw ye jija ka o bɛɛ kɛ a cogo ra, janko
aw ye si sɔrɔ, ka caya, ani janko Matigi Ala karira ko a bɛna jamana min di aw bɛmaw
ma, aw ye taga don o jamana ra k'a kɛ aw ta ye.
2 Matigi Ala, aw ta Ala tɛmɛna ni aw ye sira minw fɛ nin san binaani bɛɛ ra kongokolon
kɔnɔ, ani a ka sɛgɛ min la aw kan, ani ka aw kɔrɔbɔ cogo min na, aw ye aw hakiri to
o ra. A ka o kɛ janko ka aw jusukun cogoya lɔn, k'a lɔn ni aw bɛna ale ta sariyaw sira
tagama, walama ni aw tɛna a tagama.
3 A ka sɛgɛ la aw kan, k'a to kɔngɔ ka aw tɔɔrɔ. A ka aw baro ni mane* ye; aw tun ma
o domunifɛn lɔn, aw bɛmaw fana tun m'a lɔn. A ka o kɛ janko ka aw karan ko domuni
dama le tɛ mɔgɔ baro; ko nka kuma min o min bɛ bɔ Matigi Ala da ra, o le fana bɛ mɔgɔ
baro.
4 O san binaani bɛɛ kɔnɔ, aw ta faniw ma kɔrɔ ka faran, aw senw fana ma funu.
5 O ra, aw y'a lɔn k'a faamu ko Matigi Ala, aw ta Ala bɛ aw koro i ko mɔgɔ bɛ a den
koro cogo min na.

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka ɲina Ala kɔ

6 Aw ye Matigi Ala, aw ta Ala ta ciw kɛ, k'a ta siraw bɛɛ tagama a cogo ra, ka siran a
ɲa.
7 Sabu Matigi Ala bɛna taga aw ladon jamana ɲumanba le ra; kɔw, ani bununw, ani
jibaw bɛ woyo kurufurancɛw ra, ani kuruw kan o jamana ra.
8 Simanw bɛ o jamana ra, ani rɛzɛn, ani toro, ani gerenadisunw, ani oliviye, ani li.
9 Aw bɛna domuni kɛ ka fa o jamana ra, foyi tɛna aw dɛsɛ. Nɛgɛ bɛ sɔrɔ o jamana
kabakuruw ra, aw bɛna siranɛgɛ bɔ a kuruw kan fana.
10 Nka ni aw nana domuni kɛ ka fa tuma min na, aw ye Matigi Ala, aw ta Ala tando o
jamanaɲuman kosɔn a ka min di aw ma.

11 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana ɲina Matigi Ala, aw ta Ala kɔ; ani ne k'a ta kumaw
ni a ta ciw, ani a ta sariya minw fɔ aw ye, aw kana o sira tagama dabla.
12 Ni aw nana domuni kɛ ka fa, ka sɔŋumanw lɔ ka don o kɔnɔ,
13 ni aw ta misiw ni aw ta bɛgan tɔw nana kɛ caya ye, ni aw ta warigbɛ ni aw ta sanin
nana kɛ caya ye, ni aw ta fɛnw bɛɛ nana kɛ caya ye,
14 o tuma, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na aw yɛrɛ bonya, fɔ ka ɲina Matigi Ala, aw
ta Ala kɔ, ale min ka aw labɔ jɔnyaso ra Misiran jamana ra.
15 A blara aw ɲa ka nin kongokolonjuguba cɛtigɛ, sajuguw ni bundɛninw ka ca o yɔrɔ
min na; a tagara ni aw ye yɔrɔ janinw ni jintanyɔrɔw ra, ka ji woyo ka bɔ faragbɛlɛnw
na k'a di aw ma.
16 A ka aw baro ni mane* le ye o kongokolon kɔnɔ; aw bɛmaw tun ma o domuni lɔn.
A ka o kɛ janko ka aw majigi, ka aw kɔrɔbɔ k'a flɛ, ka sɔrɔ ka na koŋuman kɛ aw ye o
kɔ fɛ.
17 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na a miiri k'a fɔ aw yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ne yɛrɛ ta
sebagaya ni ne yɛrɛ boro baraka le k'a to ne ka nin naforow sɔrɔ.»
18 Aw ye aw hakiri to Matigi Ala, aw ta Ala ra; sabu ale le bɛ o naforow sɔrɔ baraka
di aw ma; a bɛ o kɛ k'a yira ko ale tun karira aw bɛmaw ye ka jɛŋɲɔgɔnya* min don ni
o ye, ko ale bɛ o jɛŋɲɔgɔnya kan hali bi.
19 Ni aw kɔni ka ɲina Matigi Ala, aw ta Ala kɔ, ka taga ala wɛrɛw kɔ, ka taga aw kinbiri
gban olugu kɔrɔ, ka o bato, ne b'a fɔ aw ye bi k'a gbɛlɛya, ko ni aw ka o kɛ, aw bɛɛ bɛna
halaki pewu.
20 Aw bɛna sa i n'a fɔ Matigi Ala ka siya tɔ minw halaki aw ɲa fɛ, sabu aw ma Matigi
Ala, aw ta Ala ta kuma lamɛn.

9

Ala ka Kanaanakaw gbɛn kun min na

1 Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ! Aw bɛna Zuridɛn ba tigɛ bi. Siya minw ka ca ni
aw ye, ani minw baraka ka bon ni aw ta ye, aw bɛna taga olugu ta jamanaw mina, ani
o ta dugu barakaman minw lamininin bɛ ni kogojanw ye k'a wuri fɔ san fɛ.
2 O jamanaw mɔgɔw ka janjan, baraka bɛ o ra kosɛbɛ; Anakikaw lo. Aw ka o ko mɛn;
aw k'a mɛn fana ko mɔgɔ si tɛ se ka lɔ Anakikaw ɲa ko a bɛ o kɛrɛ.
3 Nka aw ye la a ra bi, k'a lɔn ko Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le bɛ bla aw ɲa fɛ ka taga
i ko tasuma farimanba; ale le bɛna o siyaw halaki, ka o kɛ aw sago ye. O ra, aw bɛna o
gbɛn ka bɔ o ta jamana ra, ka o bɛɛ faga yɔrɔnin kelen na, i n'a fɔ Matigi Ala yɛrɛ k'a
layiri ta aw ye cogo min na.
4 Nka ni Matigi Ala, aw ta Ala nana o siyaw gbɛn ka bɔ aw ɲa, aw kana a fɔ aw yɛrɛ
kɔnɔ ko: «Anw terennin lo minkɛ, o kosɔn Matigi Ala ka an ladon nin jamana ra k'a kɛ
an ta ye.» O tɛ dɛ! Nin siyaw ta kɛwalejuguya le kosɔn Matigi Ala bɛ o gbɛn ka bɔ aw
ɲa.
5 A tɛ ko aw terennin lo, walama ko jarakiyɔrɔ tɛ aw ra minkɛ, ko o kosɔn nin siyaw
ta jamana dira aw ma. O ta kɛwalejuguya le kosɔn Matigi Ala, aw ta Ala bɛ o gbɛn ka
bɔ aw ɲa, janko a tun karira ka layiri min ta aw bɛmaw Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba
ye, ka o layiri fa.
6 O kosɔn, aw ka kan k'a lɔn ko Matigi Ala, aw ta Ala tɛ nin jamanaɲuman dira aw ma
k'a kɛ aw ta ye aw yɛrɛ ta terenninya le kosɔn; sabu aw ye mɔgɔ torokungbɛlɛnw le ye.

Saninmisiden ta ko

7 Aw ta kɛwalew k'a to Matigi Ala dimina aw kɔrɔ cogo min na kongokolon kɔnɔ, aw
ye aw hakiri to o ra, aw kana ɲina o kɔ. K'a ta aw bɔlon na Misiran jamana ra, fɔ ka na
aw se nin yɔrɔ ra, aw ma sɔn ka Matigi Ala ta kuma lamɛn ka ye.
8 Horɛbu kuru yɔrɔ ra, aw ta kɛwalew k'a to Matigi Ala dimina aw kɔrɔ. A tun dimina
aw kɔrɔ, fɔ a ta miiriya ra, a tun b'a fɛ ka aw bɛɛ halaki.
9 O y'a sɔrɔ ne tun yɛlɛnna kuru kan; Ala ka jɛŋɲɔgɔnya* min don ni aw ye, a tun
ka o jɛŋɲɔgɔnya sariyaw sɛbɛ kabakuru walaka minw kan, ne tun tagara o walakaw le
mina. Ne ka tere binaani ni su binaani le kɛ kuru kunna, ne ma domuni kɛ, ne ma ji
min.
10 Matigi Ala ka o kabakuru walaka fla di ne ma; Ala yɛrɛ ta sɛbɛrinɔ le tun b'a kan.
A tun ka kuma minw bɛɛ fɔ aw ye kuru kunna, tasuma cɛ ma, lon min na ne ka aw bɛɛ
lajɛn, o kumaw le tun sɛbɛnin bɛ o walakaw kan.
11 Ayiwa, tere binaani ni su binaani tɛmɛnin kɔ le, Matigi Ala sɔrɔra ka o walaka fla
di ne ma, a ta jɛŋɲɔgɔnya* sariyaw tun sɛbɛnin bɛ walaka minw kan.

12 O tuma ra, Matigi Ala k’a fɔ ne ye ko: «Wuri ka bɔ yan, i ye jigi ka taga joona joona,
sabu i bɔra ni i ta mɔgɔ minw ye Misiran, o ka kojuguba kɛ. Ne tun ka sira min yira o
ra, o ka o yɛrɛ mabɔ o le ra yɔrɔnin kelen na ka ban. O ka sanin yeele ka o kɛ batofɛn
dɔ ye.»
13 Matigi Ala k’a fɔ ne ye tuun ko: «Ne ɲa b’a ra cogo min na, nin mɔgɔw ye mɔgɔ
torokungbɛlɛnw le ye.
14 A to ne ye o halaki ka o tɔgɔ tunu ka bɔ dugukolo kan pewu; o kɔ, ne bɛna ele kɛ
siya wɛrɛ ye, siya min baraka ka bon, ani min ka ca ka tɛmɛ nin mɔgɔw kan.»
15 Ayiwa, ne jigira ka bɔ kuru tasumaman kan, ni walaka fla ye ne boro, jɛnɲɔgɔnya
ta kumaw tun sɛbɛnin bɛ o walaka minw kan.
16 Ne ka flɛri kɛ k’a ye ko aw ka jurumun kɛ, ka Matigi Ala, aw ta Ala hakɛ ta. Aw tun
ka sanin yeele k’a kɛ misiden dɔ bisigiya ye, ka o bato. Matigi Ala tun ka sira min yira
aw ra, aw tun ka aw yɛrɛ mabɔ o sira ra yɔrɔnin kelen na.
17 A kɛra ten, ne ka o walaka fla mina ka o firi dugu ma, ka o bɛɛ cici aw yɛrɛ ɲa na.

Musa ka Ala daari Izirayɛlimɔgɔw ye

18 Ne ka ne kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka tere binaani ni su binaani kɛ tuun, i
n’a fɔ ne tun k’a kɛ cogo min na kakɔrɔ; ne ma domuni kɛ, ne ma ji min; ne ka o kɛ aw
ta jurumunw bɛɛ kosɔn, sabu fɛn minw ma bɛn Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw tun ka o le kɛ
k’a to Matigi Ala dimina.
19 Matigi Ala tun dimina, ani a jusu tun bɔra aw kɔrɔ, fɔ a tun b’a fɛ ka aw halaki; ne
ka o ye minkɛ, ne ja tigɛra. Nka Matigi Ala sɔnna ka ne ta daariri lamɛn tuun.
20 Matigi Ala tun dimina Haruna fana kɔrɔ; a tun b’a fɛ ka ale fana faga. Ne ka Ala
daari Haruna fana ye o wagati kelen na.
21 Aw tun ka saninmisiden min bisigiya lalaga, min kɛra aw ta jurumun sababu ye,
ne ka o ta, k’a don tasuma ra k’a jɛni, k’a cici fɔ ka mugumugu. Kɔ min bɛ woyo ka bɔ
kuru kan, ne k’a mugu firi o kɔ ji ra.
22 Aw ta kɛwalew kosɔn, Matigi Ala tun dimina aw kɔrɔ fana ka an to Tabera; a kɛra
o cogo kelen na ka an to Masa, ani ka an to Kiburɔti Hatava.
23 Wagati min na Matigi Ala ka aw bla ka bɔ Kadɛsi Barineya, a k’a fɔ aw ye ko ale
ka jamana min di aw ma, ko aw ye taga o jamana mina k’a kɛ aw ta ye. Nka aw banna
Matigi Ala, aw ta Ala ta kuma ma. Aw ma sɔn ka la Ala ra, k’a kan mina.
24 Kabini ne kɔni ka aw lɔn, aw ma sɔn Matigi Ala ta kuma ma ka ye.
25 O le kosɔn ne tun ka ne kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k’a daari tere binaani ni
su binaani, sabu Matigi Ala tun b’a fɛ ka aw halaki.
26 Ne ka Matigi Ala daari k’a fɔ ko: «E, Dunuŋatigi Ala, sabari i kana i ta mɔgɔw halaki,
sabu nin mɔgɔw ye i ta le ye. Ele le ka o kunmabɔ ni i ta fanga ye, ka o labɔ Misiran
jamana ra i ta sebagaya baraka ra.
27 I hakiri to i ta jɔnw na, Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba. I kana ta nin mɔgɔw ta
kanminabariya ni o ta juguya ni o ta jurumun fɛ;
28 ni o tɛ, i ka an labɔ jamana min na, o jamana mɔgɔw bɛna a fɔ ko: ‹Matigi Ala
tun ka jamana min layiri ta nin mɔgɔw ye, a tun tɛ se ka taga o ladon o jamana ra, nin
mɔgɔw ko tun man di a ye fana; o kosɔn a ka o labɔ Misiran ka taga o halaki kongokolon
kɔnɔ.›
29 E, Matigi Ala, k’a sɔrɔ i ta mɔgɔw lo; nin mɔgɔw ye i ta le ye; ele le ka o labɔ Misiran
i ta sebagayaba ni i ta fanga baraka ra.»

10

Walakakuraw

1 Ayiwa, o wagati ra, Matigi Ala k’a fɔ ne ye ko: «Kabakuru walaka fla lɛsɛ i n’a fɔ
fɔlɔtaw, ka yɛlɛn ni o ye kuru kan ne fɛ yan. I ye yiri kɛsu dɔ fana lalaga.
2 Kuma minw tun bɛ walaka fɔlɔw kan, i ka minw ci, ne bɛna o kuma kelenw sɛbɛ o
walakakuraw kan; i bɛna o walakaw bla kɛsu kɔnɔ.»
3 Ne ka kɛsu dɔ lalaga ni akasiyayiri ye, ka walaka fla lɛsɛ, ka o kɛ i n’a fɔ fɔlɔtaw; ne
yɛlɛnna kuru kan ni o walaka fla ye ne boro.
4 Matigi Ala tun ka min sɛbɛ walaka fɔlɔw kan, a ka o kelen sɛbɛ walakakuraw kan.
A tun ka kumakan tan min fɔ aw ye kuru kan tasuma cɛ ma, lon min na ne ka aw lajɛn,
a ka o le sɛbɛ, ka o di ne ma.
5 Ne jigira ka bɔ kuru kan ka na. Ne tun ka yiri kɛsu min lalaga, ne ka walakaw bla o
kɔnɔ, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ ne ye cogo min na. O tora o kɛsu kɔnɔ yi.

6 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Berɔti Bene Yakan, ka taga Mosera. Haruna sara o yɔrɔ le ra, a
su donna yi le fana. A dencɛ Elehazari sigira sarakalasebagaya ra a nɔ ra.
7 Izirayɛlimɔgɔw bɔra o yɔrɔ ra ka taga Gudigoda, ka bɔ Gudigoda ka taga Yotibata;
kɔ caman tun bɛ o yɔrɔ ra.
8 O yɔrɔ le ra Matigi Ala ka Levi ta mɔgɔw ɲanawoloma, ka o bla danna, ko olugu ye
to ka Matigi Ala ta jɛnŋɔgɔnya kɛsu* ta, ka to Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka to k'a ta baara kɛ,
ani ka dugawu kɛ mɔgɔw ye Matigi Ala tɔgɔ ra. Levi ta mɔgɔw ka o baara le kɛ fɔ ka
na se bi ma.
9 O kosɔn Levi ta mɔgɔw ma ninyɔrɔ foyi sɔrɔ, o ma dugukolo foyi sɔrɔ o yɛrɛ ta ye
i n'a fɔ o balema tɔw. Matigi Ala yɛrɛ le ye olugu ninyɔrɔ ye, i n'a fɔ Matigi Ala, aw ta
Ala tun k'a fɔ o ye cogo min na.
10 Ayiwa, ne tun tora kuru kunna fɔ tere binaani ni su binaani, i n'a fɔ siŋaga fɔlɔ ta
kɛra cogo min na. Matigi Ala sɔnna ka ne ta daariri jaabi tuun, a ma aw halaki.
11 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Wuri ka bla nin mɔgɔw ɲa aw ye taga; ne tun karira o
bɛmaw ye ko ne bɛna jamana min di o ma, aw ye taga o jamana mina.»

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka Ala kanu

12 Ayiwa, sisan, aw Izirayɛlimɔgɔw, Matigi Ala bɛ mun wɛrɛ le ɲini aw fɛ, ni Matigi
Ala, aw ta Ala ɲasiran tɛ? Aw ye a ta siraw bɛɛ tagama, k'a kanu, ka baara kɛ a ye ni
aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin bɛɛ.
13 Ne bɛ a ta kumaw ni a ta sariya minw fɔra aw ye bi, aw ye o bɛɛ sira tagama, janko
aw ye hɛra sɔrɔ.
14 Sankolo bɛɛ, ani yɔrɔ minw bɛ fɔ sankolo kunna yi belen, ani dugukolo ni a
kɔnɔfɛnw bɛɛ, o bɛɛ ye Matigi Ala ta le ye.
15 Nka aw bɛmaw ko le diyara Matigi Ala ye; Matigi Ala ka olugu le kanu. Aw minw
fana kɛra o denw ye, aw minw nana aw bɛmaw kɔ fɛ, Matigi Ala ka aw le ɲanawoloma
siya tɔw bɛɛ cɛ ra, i n'a fɔ aw yɛrɛ ɲa b'a ra cogo min na bi.
16 O ra, aw ye aw jogo yɛlɛma, ka aw yɛrɛ di Ala ma; aw kana kɛ mɔgɔ torokungbɛlɛnw
ye!
17 Sabu Matigi Ala, aw ta Ala le ye alaw bɛɛ ta Ala le ye, ani matigiw bɛɛ ta Matigi;
Alaba lo, ani Sebɛɛtigi Ala, ani siranyafɛnba. A tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra, a tɛ bonya mina
mɔgɔ fɛ janko ka o tigi fisaya ni tɔw ye.
18 Feritaw, ani musɔ cɛ saninw, a bɛ lɔ ni olugu ta ko ye. A bɛ lonanw kanu, ka domuni
ni fiyɛrɛbɔ di o ma.
19 Aw ka kan ka lonanw kanu, sabu aw fana tun ye lonanw le ye Misiran jamana ra.
20 Aw ye siran Matigi Ala, aw ta Ala ɲa, ka nɔrɔ ale kelen le ra, k'a bato; aw ye kari ni
ale tɔgɔ le ye fana.
21 Aw ka kan ka ale le tando, sabu aw ta Ala lo. Ale le ka nin kobaw ni nin
siranyakobaw kɛ aw cɛ ra; aw yɛrɛ ɲa ka o ye.
22 Aw bɛmaw mɔgɔ biwolonfla le tagara Misiran. Nka sisan Matigi Ala, aw ta Ala ka
aw kɛ siya caman ye, ka aw caya i ko lolow.

11

Ala ka koba min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye

1 Aw ka kan ka Matigi Ala, aw ta Ala kanu, k'a ta kokɛtaw ni a ta cifɔninw ni a ta
kolatigɛninw ni a ta kumaw bɛɛ sira tagama.
2 Aw ta denw ɲaw ma min ye, o ma min lɔn, aw kɔni ka o lɔn. O ra, Matigi Ala, aw ta
Ala ka aw karan o fɛn minw na, aw ye aw hakiri to o ra bi; aw k'a ta bonya min ye, ani
a ta sebagaya ni a ta fanga,
3 ani a ka tagamasiyɛnw ni koba minw kɛ Misiran jamana ra, ka Misiran masacɛ
Farawona ni a ta jamana bɛɛ kɛrɛ.
4 Tuma min na Misirankaw tun wurira ka gban aw kɔ, a ka min kɛ o ta kɛrɛkɛjama
ra, ani o ta sow ni o ta sowotorow ra, ani a ka o tunu Kɔgɔjiwulen ji jukɔrɔ cogo min
na, ka o halaki ka ban pewu, aw hakiri bɛ o ra.
5 A ka min kɛ aw ye, k'a damina kongokolon kɔnɔ fɔ ka na se nin yɔrɔ ra, aw hakiri
bɛ o ra fana.
6 A ka min kɛ Eliyabu dencɛ fla ra, Datan ni Abiramu, minw tun ye Rubɛn ta mɔgɔw
ye, aw ka o lɔn; dugukolo dayɛlɛra ka o ni o ta somɔgɔw ni o ta bonw ni o ta bɛganw ni
o nɔfɛmɔgɔw bɛɛ kunu Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa na cogo min na, aw hakiri bɛ o bɛɛ ra;
7 sabu Matigi Ala ka nin koba minw bɛɛ kɛ, aw yɛrɛ ɲa ka o kow bɛɛ ye.
8 O ra, ne bɛ nin kuma minw bɛɛ fɔra aw ye bi, aw ye o bɛɛ sira tagama, janko aw
bɛna Zuridɛn ba tigɛ, ka taga don jamana min na, aw ye se sɔrɔ ka o jamana mina,

9 ani ka sijan sɔrɔ o jamana ra. Matigi Ala karira aw bɛmaw ye ko a bɛna o jamana
di o ni o ta durujaw ma, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na.
10 Aw bɛna taga don o jamana min na, o tɛ i ko aw bɔra Misiran jamana min na; sabu
Misiran, aw tun bɛ aw ta siman dan forow ra, ka sɔrɔ k'a sɔn tuun i ko nankɔ bɛ sɔn
cogo min na.
11 Nka aw bɛna taga jamana min mina, kuruw ni dingakɔnɔyɔrɔw bɛ o jamana ra;
sanji bɛ ben o jamana ra kosɛbɛ.
12 Jamana dɔ lo, Matigi Ala, aw ta Ala b'a janto jamana min na tuma bɛɛ. A b'a kɔrɔsi,
k'a ta san damina ra ka taga a bla fɔ san laban na.
13 Ne bɛ kuma minw fɔra aw ye bi, ni aw ka sɔn o ma, ni aw ka Matigi Ala, aw ta Ala
kanu k'a bato ni aw jusukun bɛɛ ye, ani ni aw nin bɛɛ ye,
14 a bɛna sanji ben aw ta dugukolo kan a wagati ra, k'a ta sanji fɔlɔ ma ka taga a bla
sanji laban na. Aw bɛna siman sɔrɔ, ani rɛzɛnji ni turu.
15 A bɛna bin fana falen kongo ra aw ta bɛganw ye; aw bɛɛ bɛna domuni kɛ fɔ ka fa.

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka Ala kan mina

16 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko siya tɔw kana na aw nɛgɛ, k'a to aw ye ban Matigi Ala
ra, ka taga batofɛn wɛrɛw fɛ ka taga aw kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o bato.
17 Ni aw ka o kɛ, Matigi Ala bɛna dimi aw kɔrɔ kosɛbɛ; a bɛna sankolo datugu,
sanji tɛna ben tuun; siman tɛna sɔrɔ aw ta forow ra tuun. O tuma, Matigi Ala bɛna
jamanaɲuman min di aw ma, aw bɛɛ bɛna halaki joona ka bɔ o jamana ra.
18 Ne bɛ nin kuma minw fɔra aw ye, aw ye o kumaw to aw hakiri ra, ani aw jusukun
na; aw y'a kɛ tagamasiyɛn ye, k'a siri aw borow ra, k'a siri aw tenw na fana.
19 Aw ye aw denw karan a ra. Ni aw bɛ aw ta so, ani ni aw bɛ taga tagama ra, ani aw
latɔ, ani aw wuritɔ, o kumaw ye kɛ aw da ra tuma bɛɛ.
20 Aw y'a sɛbɛ aw ta bon donda yiriw kan, ani aw ta dugu donda konw kan.
21 Ni o kɛra, Matigi Ala karira aw bɛmaw ye ko a bɛna jamana min di o ma, aw ni aw
ta durujaw bɛna sijan sɔrɔ o jamana kɔnɔ; ni sankolo ma wuri ka bɔ dugukolo kunna
fiyewu, aw ta duruja tɛna ban o jamana ra.
22 Sabu ne bɛ nin kuma minw fɔra aw ye, ni aw ka o bɛɛ mɛn, k'a sira tagama, ka
Matigi Ala, aw ta Ala kanu, k'a ta siraw bɛɛ tagama k'a dafa, ka nɔrɔ a ra,
23 o tuma, Matigi Ala bɛna nin siya tɔw bɛɛ gbɛn ka bɔ aw ɲa fɛ; hali ni o siyaw ka ca
ni aw ye, ni o fanga ka bon ni aw ta ye cogo o cogo, aw bɛna o ta jamana mina o ra.
24 Ni aw sen ka se yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ bɛ kɛ aw ta ye. Aw ta jamana bɛna bonya, k'a ta
kongokolon na woroduguyanfan na, ka taga a bla fɔ Liban jamana ra sahiliyanfan na,
ani k'a ta Efirati ba ra terebɔyanfan na, ka taga a bla fɔ Kɔgɔjiba ra terebenyanfan na.
25 Mɔgɔ si tɛna se ka lɔ ka aw kɔnɔ. Aw bɛna tɛmɛ jamana minw bɛɛ ra, Matigi Ala,
aw ta Ala bɛna jatigɛ ni siranya bla o mɔgɔw bɛɛ ra aw kosɔn, i n'a fɔ a k'a fɔ cogo min
na.
26 Ayiwa, a flɛ, ne bɛ dugawu ni danga bla aw ɲa kɔrɔ bi.
27 Ne bɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta kuma minw fɔra aw ye bi, ni aw ka sɔn ka o kɛ, o le
ye dugawu ye.
28 Nka ni aw ma sɔn Matigi Ala, aw ta Ala ta kuma ma, ani ne ka Matigi Ala ta sira
min yira aw ra bi, ni aw ka o bla, ka taga batofɛn wɛrɛw kɔ, aw ma batofɛn minw cogo
lɔn, o le bɛna kɛ danga ye.
29 Ayiwa, aw bɛna taga jamana min mina k'a kɛ aw ta ye, ni Matigi Ala, aw ta Ala
nana aw ladon o jamana ra tuma min na, aw bɛna taga dugawu kumaw fɔ Garizimu
kuru kan, ka danga kumaw fɔ Ebali kuru kan.
30 Aw k'a lɔn ko o kuruw bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ, terebenyanfan sira kɔ fɛ, Kanaanaka
minw siginin bɛ Zuridɛn kɛnɛgbɛ ra, Giligali dugu ɲa fɛ, olugu ta jamana ra, More ta
yirisunbaw kɔrɔ.
31 Matigi Ala, aw ta Ala bɛ jamana min dira aw ma, a tora dɔɔnin aw bɛna Zuridɛn ba
tigɛ ka taga o jamana mina. Aw bɛna taga sigi o jamana ra, k'a kɛ aw ta ye.
32 O ra, ne bɛ ciw ni sariya minw bɛɛ fɔra aw ye bi, aw ye o bɛɛ sira tagama k'a dafa.

Musa kɔsegira Ala ta sariyaw kan

12

Matigi Ala ka kan ka bato yɔrɔ min na

1 Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala bɛ jamana min di aw ma, k'a kɛ aw ta ye, ka aw to si
ra o jamana kɔnɔ, aw ka kan ka sariya minw sira tagama, ani aw ka kan ka ko minw
bɛɛ kɛ aw si bɛɛ ra, o ye nin ye:

2 Aw bɛna siya minw gbɛn, o siyaw bɛ o ta batofɛnw sɔn yɔrɔ minw na, aw ye o
yɔrɔw bɛɛ cɛn pewu; o yɔrɔw bɛ sɔrɔ kurujanw kunna, ani kongoriw kan, ani yiriba
flaburumanw jukɔrɔ.
3 Aw ye o ta sarakabɔnanw waraga; aw ye o ta kabakurujanw cici, ka o ta jo musoman
Asera ta berew jɛni tasuma ra, ka o ta batofɛn lɛsɛninw bugɔ ka o benben. Aw ye o
batofɛnw bɛɛ tɔgɔw tunu ka bɔ o yɔrɔw ra le pewu.
4 Aw kana Matigi Ala, aw ta Ala bato i n'a fɔ o siyaw bɛ o ta batofɛnw bato cogo min
na.
5 Aw ta gbaw bɛɛ ra, ni Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ nana gba min ta yɔrɔ ɲanawoloma,
k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, ka o kɛ a batoyɔrɔ ye, o tuma aw ka kan ka taga a bato o yɔrɔ
dɔrɔn le ra.
6 Aw ka kan ka taga aw ta saraka jɛnitaw* di Matigi Ala ma o yɔrɔ le ra, ani aw
ta jɛnɲɔgɔnya sarakaw*, ani aw ta yagaw, ani aw ta siman fɔlɔ sarakaw*, ani aw ta
dajurudafa sarakaw, ani aw yɛrɛ diyanya sarakaw, ani aw ta misiw ni aw ta sagaw ni
aw ta baw den fɔlɔw sarakaw bɛɛ.
7 Aw ka kan ka aw ta sarakaw domu o yɔrɔ le ra, Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ; Matigi
Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ra, ka aw ta baara nafa minw di aw ma, aw ni aw ta
somɔgɔw ye o diyabɔ ka ɲagari o yɔrɔ ra.
8 An bɛ Ala batora cogo min na yan, aw tɛna a bato o cogo ra tuun; yan, ni min ka
min diya, o bɛ o le kɛ,
9 sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ka o kɛ aw laganfiyayɔrɔ ye,
aw ma se o yɔrɔ ra fɔlɔ.
10 Nka Matigi Ala, aw ta Ala bɛ jamana min dira aw ma k'a kɛ aw ta ye, aw bɛna
Zuridɛn ba tigɛ, ka taga sigi o jamana ra; aw jugu minw bɛɛ ka aw lamini, Ala bɛna a
to aw ye se sɔrɔ olugu bɛɛ kan, ka ɲasuma; o kɔ, aw bɛna to hɛra ni laganfiya ra.
11 O tuma ra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna yɔrɔ dɔ le ɲanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra.
Ne ka fɛn minw fɔ aw ye, aw ka kan ka taga ni o fɛnw ye o yɔrɔ le ra: aw ta saraka
jɛnitaw, ani aw ta jɛnɲɔgɔnya sarakaw, ani aw ta yagaw, ani aw ta siman fɔlɔ sarakaw,
ani aw b'a fɛ ka saraka minw bɔ Matigi Ala ye ka aw ta dajuruw dafa.
12 Aw ye aw ta ɲanagbɛw kɛ, ka ɲagari o yɔrɔ le ra Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ,
aw ni aw dencɛw, ani aw denmusow, ani aw ta jɔncɛw, ni aw ta jɔnmusow, ani Levi ta
mɔgɔ minw bɛ aw ta dugu ra; sabu ninyɔrɔ tɛ olugu fɛ, dugukolo si ma di o ma jamana
kɔnɔ min ye o ta ye.
13 O ra, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana aw ta saraka jɛnitaw bɔ yɔrɔ bɛɛ, yɔrɔ min ka
aw diya.
14 Ni Matigi Ala, aw ta Ala nana yɔrɔ min ɲanawoloma aw ta gbaw ta maraw dɔ ra,
aw bɛna aw ta saraka jɛnitaw bɔ yi le; ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye fana, aw ka kan ka o
bɛɛ kɛ yi le.
15 Nka ni Matigi Ala, aw ta Ala nana baraka don aw ra, ka bɛganw di aw ma, ni a
diyara aw ye tuma o tuma, aw bɛ se ka aw ta bɛgan dɔ faga ka o sogo domu aw yɛrɛ ta
dugu kɔnɔ. Mɔgɔ minw saninyara o, minw ma saninya o, o bɛɛ bɛ se ka o sogo domu,
sabu a bɛ i ko aw ka sogo gbansan dɔ le faga, dagbɛ walama minan.
16 Aw man kan ka bɛgan jori le domu; aw y'a bɔn dugu ma i ko ji.
17 Nka aw bɛ aw ta simanw ni aw ta rɛzɛnji ni aw ta turu yaga minw di Ala ma, aw
man kan ka o domu aw yɛrɛ ta duguw kɔnɔ; aw bɛ aw ta bɛganw den fɔlɔ minw di Ala
ma fana, walama aw bɛ saraka min o min bɔ ka aw ta dajuru dafa, walama aw yɛrɛ
diyanya saraka, walama siman fɔlɔ sarakaw, aw man kan ka o domu aw yɛrɛ ta dugu
kɔnɔ.
18 Aw ka kan ka na o fɛnw domu Matigi Ala, aw ta Ala le ɲa kɔrɔ; ni Matigi Ala, aw ta
Ala nana yɔrɔ min ɲanawoloma, aw ni aw dencɛw, ani aw denmusow, ani aw ta jɔncɛw,
ni aw ta jɔnmusow, ani Levi ta mɔgɔ minw bɛ aw ta dugu ra, aw ka kan ka na o fɛnw
domu o yɔrɔ le ra. Aw ye ɲagari o yɔrɔ ra Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, aw boro ta
baara nafa kosɔn.
19 Ka aw to si ra aw ta jamana kɔnɔ, aw ye aw janto Levi ta mɔgɔw ra kosɛbɛ, aw
kana ɲina o kɔ fiyewu.
20 Ayiwa, ni Matigi Ala, aw ta Ala nana aw ta jamana bonya, i n'a fɔ a k'a layiri ta aw
ye cogo min na, lon dɔ ni sogo domulɔgɔ ka mɔgɔ dɔ sɔrɔ, ni o tigi kɔ: «Ne kɔni b'a fɛ
ka sogo domu bi», ayiwa, a bɛ se ka sogo domu a sago ma.
21 Matigi Ala, aw ta Ala ka yɔrɔ min ɲanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, ni a kɛra kɔ o
yɔrɔ ka jan aw ra, o tuma aw bɛ se ka bɛgan dɔ faga, misi walama saga walama ba dɔ,
ka o domu aw yɛrɛ ta dugu kɔnɔ aw sago ma, i n'a fɔ ne k'a fɔ cogo min na.

22 Aw y'a domu i ko sogo gbansan, i ko dagbɛsogo, walama i ko minansogo. Mɔgɔ
minw saninyara, ani minw ma saninya, olugu bɛɛ bɛ se ka o sogo domu.
23 Nka aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana jori domu fiyewu, sabu bɛgan ta ɲanamanya bɛ
sɔrɔ a jori le ra. Fɛn min bɛ bɛgan ɲanamanya, aw man kan ka o domu ni a sogo ye.
24 O kosɔn aw man kan ka jori domu. Aw y'a bɔn dugu ma i ko ji.
25 Aw kana jori domu; ni o kɛra, aw ani aw ta den minw bɛ na aw kɔ, aw bɛɛ bɛna kɛ
hɛra ra; ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw ye to ka o le kɛ.
26 Nka aw b'a fɛ ka fɛn minw di Ala ma saraka ye, ani ni aw bɛ saraka minw bɔ ka aw
ta dajuruw dafa, Matigi Ala yɛrɛ ka yɔrɔ min ɲanawoloma, aw ka kan ka taga o sarakaw
bɔ o yɔrɔ le ra.
27 Aw ka kan ka aw ta saraka jɛnitaw* jori ni a sogo bɛɛ jɛni Matigi Ala, aw ta Ala
ta sarakajɛnifɛn* kan, k'a lase Ala ma; nka ni saraka tɔw lo, aw ye olugu jori bɔn
sarakajɛnifɛn kan, k'a sogo domu.
28 Ne bɛ nin kuma minw fɔra aw ye, aw ye aw janto o ra, ka o lamɛn kosɛbɛ, k'a sira
tagama, janko aw ye kɛ hɛra ra tuma bɛɛ, aw ni aw ta den minw bɛna na aw kɔ fɛ; ko
minw terennin lo Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, aw ye to ka o le kɛ.

Izirayɛlimɔgɔw man kan ka Kanaanakaw ladegi

29 Aw bɛna taga siya minw gbɛn, ni Matigi Ala, aw ta Ala nana o siyaw bɛɛ halaki ka
ban tuma min na, ni aw nana o gbɛn ka bɔ yi, ka sigi o ta jamana ra tuma min na,
30 aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na ben o ta jan na, ka kɛ o ta kɛwalew ladegi ye, o
halakinin kɔ ka ban; aw kana a fɔ ko aw bɛ ɲininkari kɛ o siyaw ta batofɛnw ko ra, k'a
fɔ ko: «Nin siyaw tun bɛ o ta alaw batora cogo di le dɛ? Anw fana b'a fɛ ka o ladegi.»
31 Aw man kan ka Matigi Ala, aw ta Ala bato o siyaw ta batocogow ra; sabu ni olugu
bɛ o ta alaw bato, o bɛ ko haramunin suguya bɛɛ le kɛ, Matigi Ala bɛ ko minw kɔninya.
O bɛ hali o dencɛw ni o denmusow jɛni tasuma ra ka o ta alaw bonya ni o ye.

13

Jobatobagaw bɛɛ ka kan ka faga

1 Ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye o bɛɛ kɛ, k'a sira tagama; aw kana foyi fara a kan,
aw fana kana foyi bɔ a ra.
2 Ayiwa, ni cira dɔ nana wuri aw cɛ ra, walama mɔgɔ dɔ, min ko, ko ale bɛ ko nataw
ye siko ra k'a fɔ, ni a ka tagamasiyɛnba dɔ fɔ, walama kabako dɔ, ko o ko bɛna kɛ,
3 a ka min fɔ ni o nana kɛ can ye, nka ni o kɔ fɛ o tigi ko aw ma ko aw ye taga batofɛn
wɛrɛw kɔ, ka taga o bato, aw ma batofɛn minw lɔn,
4 aw man kan ka o cira, walama o sikokɛbaga ta kuma lamɛn. Matigi Ala, aw ta Ala le
b'a fɛ ka aw kɛ k'a flɛ, k'a lɔn ni can ra aw b'a kanu ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin
bɛɛ.
5 Aw ka kan ka tugu Matigi Ala, aw ta Ala kelen le kɔ, ka ale bato. Aw ye a ta kuma
lamɛn, k'a kan mina. Aw y'a bato, ka nɔrɔ a ra.
6 O cira, walama o sikokɛbaga ka kan ka faga, sabu a kumana ka aw lamuruti Matigi
Ala, aw ta Ala ma, Ala min ka aw labɔ Misiran, ka aw kisi ka bɔ o jɔnyaso ra. Matigi
Ala, aw ta Ala ka sira min yira aw ra, o tigi tun b'a fɛ ka aw lafiri ka bɔ o sira le kan. O
ra, aw ye o kojugu bɔ aw cɛ ra.
7 Ayiwa, hali aw balemacɛ dɔ, aw ni min bɛ bamuso kelen na, walama aw dencɛ dɔ,
walama aw denmuso dɔ, walama aw muso min ko ka di aw ye, walama aw tericɛ min
ko ka gbɛlɛn aw ma kosɛbɛ, o dɔ bɛ se ka aw nɛgɛ dogo ra, ko: «An ye taga ala wɛrɛw
bato», k'a sɔrɔ aw ni aw bɛmaw si tun ma o alaw lɔn.
8 Siya minw ka aw lamini, olugu ta alaw lo. O siya dɔw yɔrɔ ka surun aw ra, nka dɔw
yɔrɔ ka jan, o bɛ fɔ dunuɲa kun dɔ ra.
9 Ayiwa, aw kana sɔn ka o tigi ta kuma lamɛn; aw kana a flɛ ka makari a ra, aw kana
hina a ra, aw fana kana sɔn k'a sutara.
10 Aw y'a faga le. Aw yɛrɛ boro le ka kan ka kɔn ka se a ma, o kɔ, mɔgɔ tɔw boro bɛ
sɔrɔ ka se a ma k'a faga.
11 Aw y'a bon ni kabakuru ye fɔ k'a faga, sabu a tun b'a fɛ ka aw lafiri ka bɔ Matigi
Ala, aw ta Ala le kɔ, Ala min ka aw labɔ Misiran jamana ra, jɔnyaso ra.
12 Ni a kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛna o ko mɛn, ka siran Ala ɲa. O ra, aw ra mɔgɔ
si tɛna o kojugu ɲɔgɔn kɛ tuun.
13 Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna dugu minw di aw ma k'a kɛ aw sigiyɔrɔ ye, ni
aw nana kuma dɔ mɛn lon dɔ ka bɔ o dugu dɔ ra,
14 ko aw yɛrɛ ta siya mɔgɔkolon dɔw wurira ka o ta dugumɔgɔw lafiri, k'a fɔ o ye ko
o ye taga ala wɛrɛw bato, aw ma ala minw lɔn,

15 ayiwa, aw ye ɲininkari kɛ o ko ra, k’a sɛgɛsɛgɛ k’a flɛ kosɛbɛ, k’a lɔn ni can lo, ko
o ko kɛra, ni o ko haramunin ɲɔgɔn kɛra aw cɛ ra.
16 Ni can lo, aw ye taga o dugumɔgɔw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye. Aw ye o dugu ni a
kɔnɔfɛnw bɛɛ halaki ka ban pewu, ka o ta bɛganw bɛɛ faga ni muru ye.
17 O kɔ, aw ye dugu naforo bɛɛ lajɛn dugu kɛnɛgbɛ cɛ ma, ka dugu ni a naforo bɛɛ
jɛni, k’a kɛ i ko saraka jɛnita* Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ. O dugu bɛna kɛ tomo le ye,
ka to ten tuma bɛɛ, a tɛna lɔ ka ye tuun.
18 Fɛn o fɛn ka kan ka halaki ka ban pewu, aw boro man kan ka maga o ra. Ni o kɛra,
Matigi Ala ta dimi bɛ mala. A bɛna makari aw ra, ka ɲa aw ma, ka aw caya, i n’a fɔ a
tun karira aw bɛmaw ye cogo min na.
19 A bɛna o kɛ, ni aw sɔnna k’a kan mina, ani ne bɛ kuma minw fɔra aw ye bi, ni aw
ka o sira tagama, ko minw terennin lo Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, ni aw bɛ o kɛ.

14

Sogo saninyaninw, ani sogo saninyabariw

1 Aw ye Matigi Ala, aw ta Ala ta mɔgɔw le ye. Aw kana aw fari cici ni muru ye, walama
ka aw kun ɲafɛyɔrɔ li, ko mɔgɔ dɔ sara aw fɛ;
2 sabu aw ye siya saninyanin le ye, siya min blara danna Matigi Ala, aw ta Ala ye.
Matigi Ala, aw ta Ala ka aw ɲanawoloma dugukolo siya tɔw bɛɛ cɛ ra, janko aw ye kɛ
ale ta siya kanunin ye, siya min ko ka gbɛlɛn a ma.
3 Aw kana fɛn haramunin si domu.
4 Aw bɛ se ka sogo minw domu, o ye nin ye: misi, ani saga, ani ba,
5 ani minan, ani sɔn, ani dagbɛ, ani mankalanin, ani sigin, ani kɔngɔrɔn, ani tango.
6 Bɛgan minw sen gbɔgɔrɔ cira fla ye, ani o bɛ bin ɲimiko fla kɛ*, aw bɛ se ka olugu
le domu.
7 Nka minw bɛ bin ɲimiko fla kɛ dɔrɔn, walama minw sen gbɔgɔrɔ cira fla ye dɔrɔn,
aw man kan ka olugu domu; olugu flɛ nin ye: ɲɔgɔmɛ, ani sonzannin, ani farawoŋinan.
O bɛ bin ɲimiko fla kɛ, nka o sen gbɔgɔrɔ ma ci fla ye. Aw ye o sogo jate i n’a fɔ sogo
saninyabari.
8 Aw man kan ka lɛ domu, sabu a sen gbɔgɔrɔ cira fla ye, nka a tɛ bin ɲimiko fla kɛ.
Aw y’a sogo jate i n’a fɔ sogo saninyabari. Aw kana o fɛnw si sogo domu; aw kana maga
hali o su ra.
9 Ayiwa, fɛnŋanaman minw bɛ ji ra, aw bɛ se ka o minw domu, o flɛ nin ye: jinɔmunan
ni fara bɛ minw na, aw bɛ se ka olugu le domu.
10 Nka jinɔmunan ni fara tɛ minw na aw man kan ka olugu si domu. Aw ye olugu jate
i n’a fɔ fɛn saninyabari.
11 Kɔnɔ o kɔnɔ saninyanin lo, aw bɛ se ka o domu.
12 Aw man kan ka kɔnɔ minw domu, olugu ye nin ye: bɔn, ani dugaba, ani kɔgɔjibɔn,
13 ani kongoduga, ani duga suguya tɔw,
14 ani kankan, ani o kɔnɔ suguyaw,
15 ani kɔnɔsogolon, ani gbingbingbɛ, ani jidarakɔnɔ, ani sɛgɛn, ani sɛgɛn suguya tɔw,
16 ani gbingbinfin, ani jɛgɛminakɔnɔ, ani gbingbinba,
17 ani gbingbin fitini, ani kɔnɔdaba, ani dugafin,
18 ani baninkɔnɔ, ani kɔnɔsenjan suguya bɛɛ, ani kɔnɔ kunsigitigi, ani tolen†.
19 Fɛn misɛnman minw bɛ wuri kaman na, aw ye o bɛɛ jate i n’a fɔ fɛn saninyabari.
Aw man kan ka o domu.
20 Nka kaman bɛ fɛnŋanaman minw na, ni o saninyanin lo, aw bɛ se ka olugu domu.
21 Aw kana bɛgan jufanin si sogo domu. Lonan minw siginin bɛ aw ta dugu ra, aw
y’a di olugu ma, o ye a domu, walama aw y’a fiyeere lonan dɔ ma; sabu aw ye siya
saninyanin le ye, min blara danna Matigi Ala, aw ta Ala ye.
Aw kana badennin tobi ni a ba ta nɔnɔ ye‡.

Yaga sariya

22 Aw ka kan ka aw ta forow ta simanw bɛɛ yaga bɔ san o san.
23 Ni Matigi Ala, aw ta Ala nana yɔrɔ min ɲanawoloma k’a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, aw ka
kan ka taga ni aw ta simanw yaga ni aw ta rɛzɛnji yaga ni aw ta turu yaga ye o yɔrɔ le
ra, ka taga domuni kɛ yi; aw ka kan ka taga aw ta misiw ni aw ta sagaw ni aw ta baw ta

---

* **14:6 14.6** Ka bin ɲimiko fla kɛ: O kɔrɔ ye ko o bɛganw bɛ bin ɲimi, nka o kɔ fɛ, o bɛ o bin kelen lana o da ra tuun k’a ɲimi kosɛbɛ ka sɔrɔ k’a kunu. † **14:18 14.18** Nin kɔnɔw caman tɛ sɔrɔ an ta jamana ra, o kosɔn an tɛ se ka o bɛɛ tɔgɔ yɛrɛ sɔrɔ k’a fɔ. ‡ **14:21 14.21** Ka badennin tobi ni a ba ta nɔnɔ ye: o tun bɛ se ka kɛ o yɔrɔ mɔgɔw ta landa dɔ ye; Izirayɛlimɔgɔw tun man kan ka o ɲɔgɔn kɛ (Bɔri 23.19).

den fɔlɔw sarakaw domu o yɔrɔ le ra, Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, janko aw ye Matigi Ala, aw ta Ala ɲasiran degi tuma bɛɛ.
24 Nka Matigi Ala, aw ta Ala ka yɔrɔ min ɲanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, ni a kɛra ko o yɔrɔ ka jan ka tɛmɛ aw ta so ra, k'a sɔrɔ Matigi Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ta siman na k'a caya, fɔ aw tɛ se ka taga ni aw ta yaga bɛɛ ye o yɔrɔ ra, sira janya kosɔn,
25 o tuma aw ye aw ta yaga falen wari ra, ka taga ni o wari ye aw boro Matigi Ala, aw ta Ala ta yɔrɔ ra, a ka yɔrɔ min ɲanawoloma.
26 Ni aw sera yi, ni fɛn o fɛn ka aw diya: misiw, walama sagaw, walama baw, walama rɛzɛnji, walama minnifɛn fariman wɛrɛw, ni fɛn o fɛn ka aw diya, aw ye o san ni o wari ye. Aw ye domuni kɛ ka ɲagari Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, aw ni aw ta somɔgɔw.
27 Nka Levi ta mɔgɔ minw bɛ aw ta dugu kɔnɔ, aw kana ɲina olugu kɔ, ka domuni kɛ ka o to; sabu Levi ta mɔgɔw ma ninyɔrɔ foyi sɔrɔ, dugukolo foyi ma di o ma i n'a fɔ aw.
28 Ni san fla tɛmɛna, aw y'a san sabanan ta siman bɛɛ yaga bɔ, k'a lajɛn k'a mara aw ta dugu kɔnɔ.
29 Ni o kɛra, Levi ta mɔgɔ minw ma ninyɔrɔ sɔrɔ, ani o ma dugukolo dɔ sɔrɔ i n'a fɔ aw, ani lonanw, ani ferita minw bɛ aw ta dugu kɔnɔ, ani muso cɛ saninw, olugu bɛna o domu ka fa. Ni o kɛra, ni aw ka aw boro don baara o baara ra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna baraka don aw ra, ka o bɛɛ ɲa.

15

Nɛnɛkirisan sariya

1 San wolonfla o san wolonfla, aw ka kan ka aw ta jurunantigiw bɛɛ ta juruw to o ye o san wolonflanan laban na.
2 O bɛna kɛ cogo min na, o flɛ nin ye: Izirayɛlimɔgɔ min o min ka juru don a balema dɔ ra, o tigi ka kan ka yafa o wari kɔ. A man kan k'a fɔ ko a Izirayɛliɲɔgɔn, walama ko a balema ye o juru sara a ye tuun, sabu Matigi Ala ka wagati min latigɛ, ko bɛɛ ka kan ka kaari a ta juru kɔ, o wagati le sera.
3 Lonan minw ka juru ta aw fɛ, aw kɔni bɛ se ka aw ta juruw kani olugu ra. Nka aw balemaw ka juru minw ta aw fɛ, aw ka kan ka kaari ka o to yi.
4 O bɛɛ n'a ta, fagantan tɛna kɛ aw cɛ ra, sabu Matigi Ala bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, a bɛna baraka don aw ra o jamana ra, ka aw borofɛnw caya.
5 Nka aw ka kan ka Matigi Ala, aw ta Ala kan mina fɛn bɛɛ ra, ani ne bɛ kuma minw bɛɛ fɔra aw ye bi, aw ka kan ka aw janto o kumaw bɛɛ ra k'a bɛɛ kɛ.
6 Matigi Ala bɛna baraka don aw ra i n'a fɔ a k'a fɔ cogo min na. Aw bɛna juru don jamana caman na, nka aw tɛna juru ta mɔgɔ si fɛ; aw bɛna sigi jamana caman kunna, nka jamana si tɛna sigi aw kunna.
7 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni a sɔrɔra ko aw balema dɔ ye fagantan ye aw ta dugu dɔ ra o jamana ra, aw man kan ka aw jusukun gbɛlɛya, ka ban ka aw balema fagantan sɔn.
8 Aw ka kan ka aw boro labla ka juru don a ra, min bɛ se k'a mako bɛɛ ɲa.
9 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na ta juguya fɛ k'a fɔ aw yɛrɛ kɔnɔ ko: «San wolonflanan surunyara ka ban, juru ko bɛɛ ka kan ka ban san min na, o sera ka ban.» Aw kana o miiriya ɲɔgɔn don aw jusu ra, ka aw ɲa tugu aw balema fagantan na, ka ban k'a dɛmɛ; ni o tɛ, ni a kulera ni aw tɔgɔ ye ka Matigi Ala wele, o hakɛ bɛna to aw kan.
10 O ra, aw ye aw balema sɔn fɔ k'a wasa; aw kana a sɔn ni jusu fla ye. Ni aw bɛ o kɛ, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna baraka don aw ra aw ta baaraw bɛɛ ra, ani aw ta kokɛtaw bɛɛ ra.
11 Fagantanw kɔni tɛna fɔn jamana kɔnɔ. O kosɔn ne bɛ nin kuma fɔ aw ye, ko aw ye aw boro labla aw balemaw ye, minw ye ɲanibagatɔw, ani fagantanw ye aw ta jamana ra.

Jɔnya sariya

12 Ayiwa, ni aw balema Heburu dɔ fiyeerera aw ma, cɛ walama muso, ka kɛ aw ta jɔn ye, ni a ka baara kɛ aw ye san wɔɔrɔ, a san wolonflanan, aw ka kan k'a labla a ye taga.
13 Ni aw b'a labla tuma min na fana, aw man kan k'a borolakolon bla ka taga.
14 Aw y'a sɔn caman aw ta bɛganw na, ani aw ta siman na, ani aw ta rɛzɛnji ra; Matigi Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ra, ka aw sɔn cogo min na, aw fana ye a sɔn ten.
15 Aw ye aw hakiri to a ra ko aw fana tun bɛ jɔnya le ra Misiran jamana ra, ko Matigi Ala, aw ta Ala le ka aw kunmabɔ o ra; o kosɔn ne bɛ nin kuma fɔra aw ye bi.
16 Nka ni jɔn yɛrɛ ko, ko a t'a fɛ ka taga ka bɔ aw ta so, sabu aw ni aw somɔgɔw ko ka di a ye, a fana bɛ hɛra ra aw ta so,

17 o tuma aw ye misɛni dɔ ta ka o jɔncɛ dɛn bonda yiri kan, k'a toro sɔgɔ; ni o kɛra,
a bɛ to jɔnya ra aw fɛ a si bɛɛ ra. Jɔnmusow fana ta bɛ kɛ ten.
18 Ka aw ta jɔnw labla, o man kan ka kɛ aw fɛ kogbɛlɛn ye, sabu a ka baara min kɛ
aw ye o san wɔɔrɔ kɔnɔ, aw ka tɔnɔ min sɔrɔ o ra, o ka ca ni baaraden gbansan ta ye
fɔ siŋaga fla. Ni o kɛra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna baraka don aw ra aw ta baaraw bɛɛ
ra.

Bɛgan den fɔlɔ sariya

19 Aw ka kan ka aw ta misiw, ani aw ta sagaw, ani aw ta baw den fɔlɔ cɛmanw bla
danna Matigi Ala, aw ta Ala ye. Aw man kan ka sɛnɛ kɛ ni aw ta misi den fɔlɔ cɛman
ye; aw fana man kan ka aw ta sagaw ta den fɔlɔw siw kan.
20 Matigi Ala ka yɔrɔ min ŋanawoloma ka o kɛ a batoyɔrɔ ye, san o san aw ni aw ta
somɔgɔw ka kan ka taga aw ta bɛganw den fɔlɔw kɛ saraka ye o yɔrɔ le ra, ka o saraka
domu Matigi Ala, aw ta Ala ŋa kɔrɔ.
21 Nka ni fiyɛn dɔ bɛ o bɛgan na, ni a sen kelen cɛnna, walama ni a fiyenna, walama ni
fiyɛn cɛjugu dɔ bɛ a fari yɔrɔ dɔ ra, aw man kan k'a di Matigi Ala, aw ta Ala ma saraka
ye.
22 Aw ye o bɛgan domu aw ta dugu kɔnɔ. Mɔgɔ minw saninyara o, minw ma saninya
o, o bɛɛ bɛ se ka o sogo domu, sabu a bɛ i ko aw ka sogo gbansan dɔ le faga, dagbɛ
walama minan.
23 Aw man kan ka bɛgan jori le domu; aw y'a bɔn dugu ma i ko ji.

16

Jɔnyaban ŋanagbɛ

1 Aw ka kan ka aw hakiri to Abibu karo* ra, ka Jɔnyaban ŋanagbɛ* kɛ ka Matigi Ala,
aw ta Ala bonya; sabu Abibu karo le ra Matigi Ala, aw ta Ala ka aw labɔ Misiran jamana
ra su fɛ.
2 Ni Matigi Ala, aw ta Ala nana yɔrɔ min ŋanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, aw ka kan
ka taga Jɔnyaban ŋanagbɛ saraka bɔ o yɔrɔ le ra ka Matigi Ala, aw ta Ala bonya; aw ye
misi walama saga walama ba kɛ saraka ye.
3 O ŋanagbɛ wagati ra, aw man kan ka burufununin domu. Aw ye burufunubari le
domu fɔ tere wolonfla. Aw ye o jusukasi buru domu, ka aw hakiri jigi ko aw bɔtɔ Misiran
jamana ra, aw teliyara le ka bɔ. Aw ye o kɛ, janko aw si bɛɛ ra, aw hakiri ye to aw bɔlon
na Misiran jamana ra.
4 Burufunufɛn si man kan ka ye mɔgɔ si fɛ aw ta jamana bɛɛ kɔnɔ, fɔ ka taga o tere
wolonfla ban. Bɛgan minw fana kɛra saraka ye tere fɔlɔ wula fɛ, o si sogo tɔ man kan
ka bla ka si.
5 Matigi Ala, aw ta Ala ka dugu minw di aw ma k'a kɛ aw sigiyɔrɔw ye, aw man kan
ka Jɔnyaban ŋanagbɛ saraka bɔ o duguw si ra.
6 Nka Matigi Ala yɛrɛ ka yɔrɔ min ŋanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, aw ka kan ka
taga Jɔnyaban ŋanagbɛ saraka faga o yɔrɔ le ra wula fɛ, terebenda wagati ra; aw bɔra
Misiran wagati min na, aw y'a kɛ ka bɛn o wagati ŋɔgɔn le ma.
7 Matigi Ala, aw ta Ala ka yɔrɔ min ŋanawoloma, aw ye o saraka sogo tobi k'a domu
o yɔrɔ ra. O dugusagbɛ sɔgɔma, aw bɛ sekɔ ka taga aw ta so.
8 Aw ka kan ka burufunubari le domu fɔ tere wɔɔrɔ. A tere wolonflanan, aw ye
jamalajɛnba kɛ, ka Matigi Ala, aw ta Ala bonya; aw kana baara si kɛ o lon na.

Simantigɛ ŋanagbɛ

9 Ayiwa, ni aw nana wɔrɔsɔ ta ka aw ta simantigɛ damina lon min na, aw ye lɔgɔkun
wolonfla jate k'a damina o lon na.
10 Ni o lɔgɔkun wolonfla dafara, aw ye simantigɛ ŋanagbɛ* kɛ, ka aw diyanya sarakaw
bɔ Matigi Ala ye; Matigi Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ra cogo min na, aw ye saraka
bɔ a ye ka kaŋa ni o ye.
11 Matigi Ala bɛna yɔrɔ min ŋanawoloma k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, aw ye taga ŋagari
Matigi Ala, aw ta Ala ŋa kɔrɔ o yɔrɔ ra, aw ni aw dencɛw, ani aw denmusow, ani aw ta
jɔncɛw, ani aw ta jɔnmusow, ani Levi ta mɔgɔ minw bɛ aw ta dugu ra, ani lonanw, ani
feritaw, ani muso minw bɛ aw cɛ ra, ni o cɛw sara.
12 Aw ye aw hakiri to a ra, ko fɔlɔfɔlɔ aw tun bɛ jɔnya ra Misiran; o ra, sisan, aw ye
aw janto nin sariyaw ra ka o sira tagama ka ŋa kosɛbɛ.

Gbatakɔrɔsigi ŋanagbɛ

---

* **16:1 16.1** Abibu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo fɔlɔ ye.

13 Ni aw ka aw ta simanw tigɛ k'a gbasi, ka aw ta rɛzɛnji bɔ ka o bɛɛ ladon ka ban
tuma min na, aw ye gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* kɛ fɔ tere wolonfla.
14 Aw ye o ɲanagbɛ kɛ ka ɲagari, aw ni aw dencɛw, ani aw denmusow, ani aw ta
jɔncɛw, ani aw ta jɔnmusow, ani Levi ta mɔgɔw, ani lonanw, ani feritaw, ani muso cɛ
sanin minw bɛ aw ta duguw ra.
15 Matigi Ala bɛna yɔrɔ min ɲanawoloma ka o kɛ a batoyɔrɔ ye, aw ye o ɲanagbɛ kɛ o
yɔrɔ le ra tere wolonfla, ka Matigi Ala, aw ta Ala bonya; sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛna
baraka don aw ra ka aw ta siman ɲa, ka aw ta baara bɛɛ ɲa. O ra, aw ye ɲagari kosɛbɛ.
16 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna yɔrɔ min ɲanawoloma, aw ta cɛw bɛɛ ka kan ka na
Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ o yɔrɔ ra siɲaga saba san kɔnɔ, burufunubari ɲanagbɛ*
ra, ani simantigɛ ɲanagbɛ* ra, ani gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ ra; mɔgɔ si borolakolon man
kan ka na Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
17 Matigi Ala, aw ta Ala ka baraka don aw ra k'a to aw ka sɔrɔri kɛ; o ra, ni fɛn min
se ka kɛ aw ye, aw ye o di Ala ma ka kaɲa ni o baraka ye.

Kititigɛ sariya

18 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna dugu minw bɛɛ di aw ma, aw ye kititigɛbagaw ni kuntigi
dɔw sigi o duguw bɛɛ ra, gba bɛɛ ni a ta. Olugu ye mɔgɔw ta kitiw tigɛ ka ɲa.
19 Aw kana mɔgɔ si tɔɲɔ kiti ra, aw kana mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Aw kana sɔn ka bonyafɛn
mina mɔgɔ fɛ, ka kiti diya o tigi ra. Sabu bonyafɛn bɛ mɔgɔ hakiritigi ɲa fiyen, ka mɔgɔ
terennin ta kuma jɛngɛ.
20 Terenninya, ani terenninya dɔrɔn, aw ye o sira le tagama, janko aw ye to si ra, ani
janko Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, aw ye o jamana sɔrɔ, ka to a ra.

Minw bɛ batofɛn wɛrɛw bato

21 Aw ka sarakabɔnan min lɔ Matigi Ala, aw ta Ala ye, aw kana jo musoman Asera ta
bere si turu o sarakabɔnan kɔrɔ.
22 Aw kana kabakurujanw lɔlɔ yɔrɔ si ka o bato, sabu o fɛnw man di Matigi Ala, aw
ta Ala ye fiyewu.

17

1 Aw man kan ka saraka si bɔ Matigi Ala, aw ta Ala ye, misi, walama saga, walama
ba, fiyɛn bɛ min na, walama nɔ bɛ min fari yɔrɔ dɔ ra; sabu o saraka ɲɔgɔn ye saraka
haramunin le ye Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ.
2 Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna dugu minw di aw ma, ni a sɔrɔra ko cɛ dɔ, walama
muso dɔ bɛ aw cɛ ra o dugu dɔ ra, min bɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta sariya cɛn, ka kojugu
kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
3 ni a bɛ taga batofɛn wɛrɛw kɔ, ka taga a kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o bato, ka tere
walama karo walama lolow bato, o tigi bɛ o min kɛra ten, Ala ta sariya ma o fɔ.
4 Ayiwa, ni o kuma fɔra aw ye, ni aw ka o ko mɛn dɔrɔn, aw ye ɲininkari kɛ o ko ra
kosɛbɛ, k'a lɔn ni can lo, ni a kɛra ko o ko bɛ kɛra, ni o ko haramunin ɲɔgɔn bɛ kɛra aw
cɛ ra.
5 Ni can lo, o cɛ, walama o muso min ka o kojugu kɛ, aw ye na ni o tigi ye aw ta dugu
donda* ra, k'a bon ni kabakuru ye k'a faga.
6 Nka sani aw ye mɔgɔ dɔ faga, mɔgɔ fla walama saba le ka kan ka sɔrɔ ka lɔ a ra, ko
olugu ye a ta kojugu seere ye. Aw man kan ka mɔgɔ si faga mɔgɔ kelen dɔrɔn ta seereya
kosɔn.
7 Seerew yɛrɛ boro le ka kan ka kɔn ka se a ma; o kɔ, mɔgɔ tɔw boro bɛ sɔrɔ ka se a
ma k'a faga. Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ aw cɛ ra.

Kiti minw ka gbɛlɛn

8 Ni o nana ni kiti dɔ ye aw ta dugu kititigɛyɔrɔ ra, ni mɔgɔfagako lo, walama ni ko
dɔ le donna mɔgɔ fla cɛ, walama ni dɔ le ka dɔ mandimi, ni o ko gbɛlɛyara aw ma, ni
aw tɛ se ka o kiti tigɛ, aw ye taga ni o ko ye Matigi Ala, aw ta Ala ta yɔrɔ ra, a ka yɔrɔ
min ɲanawoloma.
9 Levi ta mɔgɔw, minw ye sarakalasebagaw ye, ani mɔgɔ min ye kititigɛbaga ye o
wagati ra, aw ye taga ni a ye olugu fɛ. Ni aw ka olugu ɲininka, min ka kan ka kɛ, o bɛna
o fɔ aw ye.
10 Ni o ka min latigɛ Matigi Ala ta yɔrɔ ɲanawolomanin na, aw y'a kɛ ten le. Ni o ka
min o min fɔ aw ye, aw ye aw janto o ra, ka o kɛ.
11 Ni o ka sariya min yira aw ra, aw ye o sira tagama; ni o ka min latigɛ, aw ye o le kɛ.
Ni o ka min fɔ aw ye, aw kana jɛngɛ ka bɔ o sira kan ka taga aw kininboro fɛ, walama
ka taga aw numanboro fɛ.

12 Ayiwa, sarakalasebaga min sigira Matigi Ala, aw ta Ala ta baara kama, walama
kititigɛbaga min sigira aw cɛ ra, ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ bonya, ka ban ka olugu lamɛn, o
tigi ka kan ka faga; aw y'a faga janko ka kojugu bɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra,
13 janko mɔgɔw bɛɛ ye o ko mɛn, ka siran; ni o kɛra, o tɛna sɔn ka ta yɛrɛbonya fɛ
tuun ka o ko ɲɔgɔn kɛ.

Masacɛ ka kan ka min kɛ

14 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni aw nana taga don o jamana ra,
k'a kɛ aw ta ye, ka sigi a ra, ni lon dɔ aw nana a fɔ ko aw b'a fɛ ka masacɛ dɔ sigi aw
yɛrɛ kunna i n'a fɔ siya tɔ minw ka aw lamini,
15 Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ bɛna masacɛ min ɲanawoloma, aw ye o le sigi. O masacɛ
ka kan ka kɛ aw yɛrɛ ta siyamɔgɔ dɔ le ye. Aw man kan ka lonan dɔ kɛ aw ta masacɛ
ye, min tɛ aw balema Izirayɛlimɔgɔ dɔ ye.
16 Nka aw ta masacɛ man kan ka kɛ so caman tigi ye, a fana kana a fɔ ko a bɛ mɔgɔw
bla ka taga Misiran, o ye taga so caman ɲini ale ye, sabu Matigi Ala k'a fɔ aw ye ko aw
man kan ka sekɔ o sira fɛ tuun.
17 Aw ta masacɛ man kan ka kɛ muso caman tigi ye fana; ni o tɛ, o musow bɛna a
hakiri yɛlɛma ka bɔ Ala kan. A fana man kan ka warigbɛ camanba ni sanin camanba
lajɛn a yɛrɛ ye.
18 Ni a nana sigi masaya ra, sarakalasebagaw, minw ye Levi ta mɔgɔw ye, olugu bɛna
nin sariyaw fɔ a ye; a ye o sariyaw sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ, ka o bla a yɛrɛ fɛ.
19 O sariya kitabu ka kan ka sɔrɔ a kɔrɔ, ani a ka kan ka to k'a karan a si bɛɛ ra, janko
a ye Matigi Ala, a ta Ala ɲasiran degi, ka o sariyaw kumaw ni a ciw bɛɛ kɛ, k'a bɛɛ sira
tagama.
20 Ni o kɛra, a tɛna a yɛrɛ bonya, k'a yɛrɛ fisaya a balema tɔw ma, a tɛna nin kumaw
sira bla ka jɛngɛ ka taga a kininboro fɛ walama ka taga a numanboro fɛ; a bɛna sijan
sɔrɔ a ta masaya ra, Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, a ni a ta denw.

18

Sarakaw ka kan ka di Levi ta mɔgɔw ma

1 Ayiwa, sarakalasebagaw, minw ye Levi ta mɔgɔw ye, ani Levi ta mɔgɔ tɔw bɛɛ, olugu
man kan ka ninyɔrɔ foyi sɔrɔ jamana kɔnɔ, dugukolo si tɛna di o ma k'a kɛ o ta ye, i n'a
fɔ Izirayɛlimɔgɔ tɔw. Saraka minw bɛ jɛni tasuma ra Matigi Ala ye, o ka kan ka baro o
le ra, ani fɛn tɔ minw bɛ di Ala ma.
2 Olugu tɛna dugukolo foyi sɔrɔ jamana kɔnɔ i n'a fɔ o balema tɔw. Matigi Ala yɛrɛ le
ye olugu ninyɔrɔ ye, i n'a fɔ a tun k'a fɔ o ye cogo min na.
3 Minw bɛ misisaraka, walama sagasaraka bɔ Matigi Ala ye, olugu jagboyara ka
min di sarakalasebagaw ma, o ye kaman ni dagbaga ni furu ye; o ka kan ka o le di
sarakalasebagaw ma.
4 Aw ka kan ka aw ta siman ni aw ta rɛzɛnji ni aw ta turu ninyɔrɔ fɔlɔ di
sarakalasebagaw ma; ni aw ka aw ta sagaw si kan, aw ye sagasi ninyɔrɔ fɔlɔ fana di o
ma,
5 sabu Matigi Ala, aw ta Ala ka olugu le ɲanawoloma gba tɔw bɛɛ ra, janko o ye
sarakalasebagaya baara kɛ Matigi Ala tɔgɔ ra wagati bɛɛ, olugu ni o ta durujaw.
6 Ni Levi ta mɔgɔ dɔ bɔra aw ta dugu dɔ ra, a tun siginin bɛ dugu min na, ni a kɛra
dugu o dugu ye Izirayɛli jamana ra, ni a bɔra yi ka na Matigi Ala ta yɔrɔ ra, sabu o yɔrɔ
ko b'a jusu ra kosɛbɛ,
7 a bɛ se ka sarakalasebagaya baara kɛ Matigi Ala ye, a ta Ala, i n'a fɔ a balemaw, Levi
ta mɔgɔ tɔ minw bɛ sarakalasebagaya kɛra Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
8 Sarakalasebaga tɔw bɛ min sɔrɔ k'a kɛ o ta baro ye, a fana ka kan ka o ɲɔgɔn le sɔrɔ;
ni a k'a borofɛn dɔw fiyeere ka wari min sɔrɔ, o wari fana ye a ta ye.

Ala bɛ ko minw haramuya

9 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni aw nana taga don o jamana ra,
siya minw tun bɛ o jamana ra, aw kana o siyaw ta ko haramuninw ladegi.
10 Mɔgɔ si kana sɔrɔ aw ra min b'a dencɛ walama a denmuso di ko o ye a don tasuma
ra k'a kɛ ka jo sɔn. Aw ra, mɔgɔ si kana a yɛrɛ kɛ jotigi ye, walama lagbɛrikɛbaga,
walama tagamasiyɛn lɔnbaga, walama jinamori,
11 walama subaga. Aw si kana taga jinatigi fɛ, walama flɛrikɛbaga fɛ; mɔgɔ minw b'a
fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, mɔgɔ si kana taga olugu dɔ fɛ,
12 sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o kow kɛ, Matigi Ala bɛ o tigi haramuya. O ko haramuninw
le kosɔn fana Matigi Ala, aw ta Ala bɛna o siyaw gbɛn ka bɔ aw ɲa.

13 Aw ka kan ka aw tagamacogo ɲa, ka kɛ mɔgɔ jarakibariw ye Matigi Ala, aw ta Ala
ɲa kɔrɔ.
14 Aw bɛna taga siya minw gbɛn, olugu bɛ lagbɛrikɛbagaw ni jotigiw le lamɛn; nka aw
kɔni, Matigi Ala, aw ta Ala tɛ sɔn aw ye o ɲɔgɔn kɛ.

Ciraw ta ko

15 Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna cira dɔ lana aw ye ka bɔ aw yɛrɛ balemaw cɛ ra,
i n'a fɔ ne; aw ka kan ka o cira lamɛn.
16 Aw ka min daari Matigi Ala, aw ta Ala fɛ Horɛbu kuru yɔrɔ ra, jama lajɛnlon na,
Matigi Ala bɛna o le jaabi. Aw tun k'a fɔ ko: «An t'a fɛ ka Matigi Ala, an ta Ala kan mɛn
tuun, an fana t'a fɛ ka nin tasumaba ye tuun; ni o tɛ, an bɛna sa.»
17 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «O ka min fɔ, o ka ɲi.
18 Ne bɛna cira dɔ lana o ye ka bɔ o yɛrɛ balemaw cɛ ra, i n'a fɔ ele. Ne bɛna ne ta
kumaw don a da ra; ni ne ka fɛn o fɛn fɔ a ye, a bɛna o bɛɛ lase o ma.
19 A bɛna kuma min fɔ ne tɔgɔ ra, ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn ka o kuma lamɛn, ne yɛrɛ
le bɛna o tigi ɲininka.
20 «Nka ni cira min ka sɔn k'a kun gbɛlɛya ka kuma dɔ fɔ ne tɔgɔ ra, ne m'a ci ko a
ye kuma min fɔ, walama ni cira min kumana mɔgɔw fɛ batofɛn wɛrɛw tɔgɔ ra, o cira
ka kan ka faga.»
21 Ayiwa, aw bɛna aw yɛrɛ ɲininka k'a fɔ ko: «An bɛna a kɛ cogo di k'a lɔn ko o cira
ta kuma ma bɔ Matigi Ala ra?»
22 Ayiwa, ni cira ka min fɔ Matigi Ala tɔgɔ ra, ni o ko ma na kɛ can ye, ni a ko ma kɛ,
o tuma Matigi Ala le ma o cira ci. A ka o kuma bɔ a yɛrɛ ra k'a fɔ yɛrɛyira le kosɔn. O
ra, aw kana siran o cira ɲa.

19

Karifaduguw ta ko
(Jateri 35.9-34; Yosuwe 20.1-9)

1 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna siya minw ta jamana di aw ma, ni Matigi Ala, aw ta Ala
nana o siyaw halaki, ni aw ka o siyaw gbɛn, ka sigi o ta duguw ni o ta bonw kɔnɔ tuma
min na,
2 o tuma Matigi Ala, aw ta Ala ka o jamana min di aw ma, aw ye dugu saba ɲanawoloma
o jamana cɛmancɛ ra, ka o duguw bla danna.
3 Matigi Ala, aw ta Ala ka o jamana min di aw ma, aw ye o jamana taran saba ye, ka
sira dɔw bɔ, minw bɛ taga o dugu saba dɔ ra, janko ni mɔgɔ min ka mɔgɔ faga, o tigi ye
se ka bori ka taga dogo o dugu dɔ ra.
4 Ni mɔgɔ min k'a mɔgɔɲɔgɔn faga, k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, a fana tun m'a tigi
kɔninya kakɔrɔ, ka kaɲa ni nin sariya ye, o mɔgɔfagabaga ɲɔgɔn le bɛ se ka bori ka taga
dogo o dugu dɔ ra k'a yɛrɛ kisi.
5 A bɛ i n'a fɔ ni mɔgɔ fla tagara kongo ra ka taga yiri tigɛ. Kelen k'a ta jende kɔrɔta
ko a bɛ yiri tigɛ minkɛ, jendeden bɔra ka taga a tɔɲɔgɔn gbasi k'a faga. O tigi bɛ se ka
bori ka taga o duguw dɔ ra k'a yɛrɛ kisi;
6 ni o tɛ, hakɛbɔbaga dimininba bɛna o mɔgɔfagabaga gbɛn. Ni a kɛra ko sira ka jan,
a laban a bɛna kun a ra, k'a bugɔ k'a faga, k'a sɔrɔ a tun man kan ni fagari ye, sabu a
tun m'a tɔɲɔgɔn kɔninya kakɔrɔ.
7 O le kosɔn, ne ka nin ci fɔ aw ye, ko aw ye o dugu saba ɲanawoloma, ka o bɔ danna.
8 Nka ni Matigi Ala, aw ta Ala nana aw ta jamana bonya, i n'a fɔ a karira aw bɛmaw
ye cogo min na, ani a ka layiri ta aw bɛmaw ye ko a bɛna jamana min di o ma, ni a nana
o jamana bɛɛ di aw ma tuma min na,
9 o tuma, aw bɛna dugu saba wɛrɛ fara o duguw kan. Nka ne bɛ kuma minw fɔra aw
ye bi, aw kɔni ka kan ka o sira bɛɛ tagama k'a dafa, ka Matigi Ala, aw ta Ala kanu, k'a
ta siraw bɛɛ tagama ka ɲa.
10 Aw bɛna dugu saba wɛrɛ fara o duguw kan, janko Matigi Ala, aw ta Ala ka jamana
min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, o kana na mɔgɔ jarakibari dɔ faga o jamana ra; ni o tɛ,
o fagari hakɛ bɛna ben aw kan.
11 Nka ni mɔgɔ dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn kɔninya, ka taga dogo a ɲa, ka ben a kan k'a bugɔ
fɔ k'a faga, ka bori ka taga o karifadugu dɔ ra,
12 o tigi yɛrɛ ta dugu cɛkɔrɔbaw ye mɔgɔ ci ka taga a mina, ka na a di hakɛbɔbaga
ma, janko a y'a faga.
13 Aw man kan ka makari a ra fiyewu. A ka mɔgɔ jarakibari min faga, aw ye o tigi
fagari hakɛ bɔ Izirayɛli jamana kan, janko aw ye hɛra sɔrɔ.

14 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni yɔrɔ min nana di aw ma o
jamana ra, aw bɛmaw ka kabakuru minw bla ka o kɛ aw ta yɔrɔ ni aw sigiɲɔgɔn ta yɔrɔ
dan ye, aw man kan ka o kabakuruw bɔ o nɔw ra ka dɔ fara aw ta yɔrɔ kan.

Seereya kɛcogo

15 Aw man kan ka mɔgɔ si jaraki ka kiti ben a kan mɔgɔ kelen dɔrɔn ta kuma kosɔn,
ko a ka mɔgɔ faga, walama ko a ka kojugu dɔ kɛ, ni a kɛra kojugu min o min ye. Sani
aw ye ko dɔ jate ko can lo, seere fla walama seere saba ka kan ka sɔrɔ o ko ra.
16 Ni dɔ kɛra seerejugu ye ka kojugu dɔ faninya la mɔgɔ dɔ ra,
17 o mɔgɔ fla ka kan ka taga lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sarakalasebagaw ɲa fɛ, ani o wagati
ta kititigɛbagaw ɲa fɛ, ka kuma.
18 Kititigɛbagaw ye o ko sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ. Ni a sɔrɔra ko seere ye faninyafɔbaga le ye,
ni a ka kuma min fɔ k'a la a balema ra, ni can tɛ o ye,
19 o tuma ale tun b'a fɛ ka kojugu min kɛ a balema ra, aw ye o ɲɔgɔn le kɛ ale yɛrɛ ra.
20 Ni a kɛra ten, tɔw bɛna o ko mɛn, ka siran Ala ɲa. O ra, aw ra mɔgɔ si tɛna o kojugu
ɲɔgɔn kɛ tuun.
21 Aw kana makari a tigi ra fiyewu. Ni min ka mɔgɔ ɲa ci, o ta ye ci a ɲɔgɔn ye; ni
min ka mɔgɔ ɲin bɔn, o ta ye bɔn a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ boro kari, o ta ye kari a
ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ sen kari, o ta ye kari a ɲɔgɔn ye.

20

Kɛrɛkɛdenya sariya

1 Ni aw bɔra ka taga kɛrɛ kɛ ni aw juguw ye, hali ni aw k'a ye ko sow ni sowotorow,
ni kɛrɛkɛdenw ka ca o fɛ ka tɛmɛ aw kan, aw kana siran o ɲa; sabu Matigi Ala, aw ta
Ala min ka aw labɔ Misiran jamana ra, ale bɛ ni aw ye.
2 Ni kɛrɛ wagati surunyara, sarakalasebaga ye gbara ɲa fɛ ka taga kuma mɔgɔw fɛ.
3 A ye a fɔ o ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ! Aw bɛna kɛrɛ kɛ ni aw juguw
ye bi. Aw kana aw fari faga, aw kana siran, aw ja kana wuri, aw ja kana tigɛ o ɲa;
4 sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ ni aw ye, a bɛna aw juguw kɛrɛ aw ye, ka aw kisi ka
bɔ o boro.»
5 O kɔ, kɛrɛkɛjama kuntigiw ye kuma kɛrɛkɛdenw fɛ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ra jɔntigi le
ka bonkura lɔ ni a ma don a ra fɔlɔ? O tigi ye sekɔ ka taga a ta so, janko o kana na a
faga kɛrɛ ra k'a to mɔgɔ wɛrɛ ye don a ta bon kɔnɔ a kɔ fɛ.
6 Aw ra jɔntigi le ka rɛzɛnforo sɛnɛ ni a m'a rɛzɛnmɔ diyabɔ fɔlɔ? O tigi ye sekɔ ka
taga a ta so, janko o kana na a faga kɛrɛ ra k'a to mɔgɔ wɛrɛ ye taga a ta rɛzɛnmɔ diyabɔ
a kɔ.
7 Aw ra jɔntigi le ka muso mamina ni a m'a furu fɔlɔ? O tigi ye sekɔ ka taga a ta so,
janko o kana na a faga kɛrɛ ra k'a to mɔgɔ wɛrɛ ye a ta maminamuso ta a kɔ.»
8 Kɛrɛkɛjama kuntigiw ye kuma kɛrɛkɛdenw fɛ tuun, k'a fɔ ko: «Aw ra jɔntigi le bɛ
siranna, fɔ k'a baraka ban? O tigi ye sekɔ ka taga a ta so, janko a kana na kɛ sababu ye
k'a balema tɔw fana lasiran ka o baraka ban.»
9 Ni kɛrɛkɛjama kuntigiw kumana kɛrɛkɛdenw fɛ ka ban, o ye ɲamɔgɔ dɔw
ɲanawoloma ka o bla kɛrɛkɛjama ɲa.

Duguw kɛrɛcogo

10 Ayiwa, ni aw tagara dugu dɔ kama ko aw bɛ taga a kɛrɛ, aw ye kɔn ka bɛn le ɲini
ni o ye fɔlɔ.
11 Ni o sɔnna aw ta ma, ka o ta dugu labla aw ye, o tuma o dugumɔgɔ bɛɛ bɛna kɛ aw
ta jɔnw ye, ka to ka jagboyabaaraw kɛ aw ye.
12 Nka ni o ma sɔn aw ta ma, ni o ko o bɛ aw kɛrɛ le, o tuma aw ye o ta dugu lamini
ni aw ta kɛrɛkɛjama ye.
13 Ni Matigi Ala nana o dugu don aw boro, aw ye o dugu cɛw bɛɛ faga ni muru ye,
14 ka musow ni denmisɛnw ni bɛganw, ani dugu kɔnɔfɛnw, ani a naforo bɛɛ ta ka o
kɛ aw yɛrɛ ta ye; Matigi Ala, aw ta Ala ka aw juguw ta borofɛn minw kɛ aw ta ye, aw
ye o ta.
15 Dugu o dugu yɔrɔ ka jan aw ra, minw tɛ yan siyaw ta dugu ye, aw ka kan ka o
duguw bɛɛ kɛ ten le.
16 Nka Matigi Ala, aw ta Ala ka siya minw ta jamana di aw ma k'a kɛ aw ta ye, ni o
yɔrɔ duguw lo, aw kana adamaden si ɲanaman to o duguw kɔnɔ.
17 Aw ka kan ka o duguw ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ halaki ka ban pewu. O siyaw le ye Hɛtikaw
ye, ani Amɔrikaw, ani Kanaanakaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw. Aw ye
o halaki i n'a fɔ Matigi Ala, aw ta Ala k'a fɔ aw ye cogo min na,

18 janko o siyaw bɛ ko haramunin minw bɛɛ kɛra o ta batofɛnw ye, o kana na aw
karan o ra, k'a to aw ye o ladegi, ka Matigi Ala, aw ta Ala hakɛ ta.
19 Ni aw tagara kɛrɛ ra dugu dɔ kama, ni aw ta kɛrɛkɛjama ka o dugu lamini ka mɛɛn,
aw kana jende se o yɔrɔ yirisun dɔ ma. Aw ye o yiriw denw domu; aw kana o tigɛ. Yala
yiriw ye mɔgɔw le ye wa, ka na a kɛ ko aw bɛ olugu fana kɛrɛ?
20 Nka aw k'a lɔn ko yiri minw den tɛ domu, aw bɛ se ka olugu le tigɛ ka o ben, ka o
yiriw kɛ kɛrɛkɛminan dɔw ye ka dugu kɛrɛ, fɔ ka taga a to aw ye se sɔrɔ dugu kan.

21

Mɔgɔ min fagabaga ma lɔn

1 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, ka aw to o jamana
kɔnɔ, lon dɔ ni aw ka mɔgɔ dɔ su lanin ye foro dɔ kɔnɔ, ni aw m'a lɔn mɔgɔ min k'a
faga,
2 aw ye taga a fɔ aw ta dugu cɛkɔrɔbaw ni a kititigɛbagaw ye; olugu ye taga su layɔrɔ
ni o yɔrɔ duguw bɛɛ kelen kelen cɛ suma.
3 Dugu min yɔrɔ ka surun su ra, ni o dugu lɔnna, o dugu cɛkɔrɔbaw bɛna misiden
musoman dɔ mina, min ma baara kɛ fɔlɔ, min ma sɛnɛ kɛ ka ye fɔlɔ.
4 O ye taga ni o misi ye kɛnɛgbɛ dɔ ra, mɔgɔ ma yɔrɔ min sɛnɛ, ani siman ma dan
yɔrɔ min na; kɔ dɔ ye sɔrɔ a yɔrɔ ra, kɔ min tɛ ja ka ye. Ni o sera yi, o ye misiden kan
kari o kɔ ra.
5 O kɔ, sarakalasebagaw, minw ye Levi ta mɔgɔw ye, olugu bɛ gbara ka na; sabu Matigi
Ala, aw ta Ala ka olugu le ɲanawoloma ko o ye baara kɛ a ye, ka dugawu kɛ mɔgɔw
ye Matigi Ala tɔgɔ ra. Ni sɔsɔri donna ko o ko ra mɔgɔw cɛ, walama ni mɔgɔ dɔ ka dɔ
mandimi, sarakalasebagaw ta kuma le ka kan ka o kow bɛɛ ban.
6 Dugu min yɔrɔ ka surun su ra, o dugu cɛkɔrɔbaw bɛɛ ye o tɛgɛ ko misi kan, o ka
misi min kan kari kɔ ra.
7 O kɔ, o y'a fɔ ko: «Anw boro ma nin cɛ faga, an ɲa fana m'a fagatɔ ye.
8 E! Matigi Ala, sabari ka yafa i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ma, i ka minw kunmabɔ. O
bagara mɔgɔ jarakibari min ma k'a faga, i kana sɔn ka o fagari kunko ben i ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw kan.» Ni o kɛra, o cɛ fagari jurumun bɛ kafari.
9 O ra, o bagara mɔgɔ jarakibari min ma, k'a faga, o tigi fagari hakɛ bɛ bɔ aw kan,
sabu ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw ka o kɛ.

Muso minaninw ta furuko sariya

10 Ni aw tagara kɛrɛ kɛ ni aw juguw ye, ni Matigi Ala ka o don aw boro, ni aw ka o
dɔw mina ka na ni o ye,
11 ni aw nana muso dɔ ye o mɔgɔ minaninw cɛ ra, min cɛ ka ɲi, ni a ko diyara aw ye,
fɔ aw b'a fɛ k'a ta k'a kɛ aw muso ye,
12 o tuma aw ye taga ni a ye aw ta so kɔnɔ. Aw y'a kun li, k'a sɔninfaraw tigɛ.
13 A minana ni fani minw ye, a ye o faniw bɔ a yɛrɛ ra ka fani wɛrɛw don, ka to so
kɔnɔ yi, k'a facɛ ni a bamuso su kasi fɔ karo kelen. O kɔ, aw bɛ se ka don a fɛ, k'a ta
k'a kɛ aw muso ye.
14 Nka o kɔ fɛ, ni a ko ma na diya aw ye tuun, aw y'a bla, a ye taga yɔrɔ min k'a diya.
Aw man kan k'a fiyeere k'a wari mina, walama k'a mina i ko jɔn, sabu aw tun k'a kɛ
aw muso ye ka ban.

Dencɛ fɔlɔ sariya

15 Ni muso fla bɛ cɛ dɔ fɛ, kelen ko ka di a ye, nka tɔ kelen ko man di a ye, ni o muso
fla bɛɛ ka dencɛw sɔrɔ a fɛ, muso min ko man di a ye, ni o le ka dencɛ fɔlɔ woro,
16 ni a nana kɛ a borofɛnw taran ye a dencɛw ra tuma min na, a man kan k'a
diyanyamuso dencɛ kɛ dencɛ fɔlɔ ye, ka dencɛ fɔlɔ ninyɔrɔ di o ma, k'a sɔrɔ muso
min ko man di a ye, o dencɛ le ye dencɛ fɔlɔ ye.
17 Muso min ko man di a ye dɛ, a ka kan ka lɔ a ra ko o dencɛ le ye a dencɛ fɔlɔ ye;
a ka kan ka ninyɔrɔ fla di o ma, sabu ale le ye a ta baraka nɔ fɔlɔ ye; ale le ka kan ka
kɔrɔya tɔnɔ sɔrɔ.

Den kanminabariw ta ko sariya

18 Ni dencɛ dɔ bɛ cɛ dɔ fɛ, ni o den nana kɛ mɔgɔ murutinin ye, ani mɔgɔ kanminabari
ye, a tɛ a facɛ kan mina, a tɛ a bamuso kan mina; hali ni o k'a bugɔ, a tɛ o kan mina,
19 o den facɛ ni a bamuso ye a mina ka taga ni a ye o ta dugu cɛkɔrɔbaw fɛ, dugu
donda* ra.

---

* **21:19 21.19** Dugu donda le tun ye kititigɛyɔrɔ ye.

20 O ye a fɔ o ta dugu cɛkɔrɔbaw ye ko: «A flɛ, an dencɛ kɛra mɔgɔ murutinin ye, ani
mɔgɔ kanminabari. A tɛ sɔn ka an kan mina, a b'a yɛrɛ blara dɔrɔmin na fana.»
21 Ni o fɔra, o ta dugu cɛw bɛɛ ye kabakuruw ta ka o den bon fɔ k'a faga.
Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ aw cɛ ra, janko Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ ye o ko mɛn ka
siran.

Mɔgɔ su dulonnin sariya

22 Ni mɔgɔ dɔ ka kojugu dɔ kɛ min ka kan ni fagari ye, ni aw ka o tigi faga k'a su
dulon yiri ra,
23 aw kana a to a su ye si yiri ra. Aw ka kan k'a su lajigi k'a sutara o lon yɛrɛ ra, sabu
mɔgɔ min fagara k'a su dulon yiri ra, o tigi danganin lo Ala fɛ. Matigi Ala, aw ta Ala ka
jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, aw man kan ka o jamana lanɔgɔ fana.

22

Ɲɔgɔndɛmɛ sariya

1 Ni aw dɔ ka aw balema ta misi walama a ta saga tununin ye, aw kana tɛmɛ a kɔrɔ;
aw y'a mina ka taga a di a ma.
2 Ni a kɛra ko aw balema yɔrɔ ka jan aw ra, walama ni aw m'a lɔn, o tuma aw ye o
bɛgan to aw ta so, fɔ lon min na aw balema bɛna a ko fɔ; o tuma aw ye a di a ma.
3 Ni aw ka aw balema ta fali tununin ye, walama a ta fani, walama ni aw k'a ta fɛn o
fɛn tununin ye, aw ka kan ka o ko kelen le kɛ; aw man kan ka tɛmɛ a kɔrɔ ka taga.
4 Ni aw ka aw balema ta fali walama a ta misi bennin ye sira ra, aw kana tɛmɛ a kɔrɔ
ka taga, aw y'a dɛmɛ k'a lawuri.

Ko minw ma daga

5 Muso man kan ka cɛfani don, cɛ fana man kan ka musofani don; sabu mɔgɔ o mɔgɔ
bɛ o kɛ, Matigi Ala, aw ta Ala bɛ o tigi haramuya.
6 Ni aw tɛmɛtɔ ka kɔnɔ dɔ ta ɲaga ye yiri ra, walama dugu ma, ni bamuso lanin bɛ a
denw kan, walama a ta fanw kan, aw man kan ka bamuso ni denw bɛɛ mina ɲɔgɔn fɛ.
7 Aw ye denw dɔrɔn le mina, ka bamuso to a ye taga. Ni aw b'a kɛ ten, Ala bɛna hɛra
kɛ aw ye, ka aw sɔn si ra.
8 Ni aw ka biribonkura lɔ, aw ka kan ka kogo dɔ kɛ k'a sanfɛyɔrɔ lamini, janko mɔgɔ
dɔ kana na bɔ biribon kunna ka ben ka sa, ka o fagari hakɛ ben aw ta bon kan.
9 Aw man kan ka siman suguya wɛrɛ dan aw ta rɛzɛnforo ra; ni o tɛ, aw ka siman min
dan o, rɛzɛn yɛrɛ o, o bɛɛ ka kan ka bla danna Ala le ye.
10 Aw man kan ka misi ni fali siri misidaba kelen na ka sɛnɛ kɛ.
11 Aw kana sagasi ni lɛn jese ɲagami, ka o dan k'a kɛ fani ye ka o don.
12 Aw ka kan ka jesejuruw siri aw ta deregebaw kun naani na.

Muso jarakiri sariya

13 Ni cɛ dɔ ka muso dɔ furu, ka jɛn ni a ye, o kɔ, ni o muso ko nana gboya a ye,
14 ni a ka kojugu dɔ faninya la muso ra k'a tɔgɔ cɛn, k'a fɔ ko: «Ne ka nin muso furu,
nka ne jɛnna ni a ye minkɛ, ne m'a sɔrɔ so!»
15 Ayiwa, ni a ka o fɔ, muso facɛ ni a bamuso ye taga ni muso ta lafani ye cɛkɔrɔbaw
fɛ dugu donda ra, k'a yira ko muso furulon na, a tun sɔrɔra so.
16 Muso facɛ ye a fɔ cɛkɔrɔbaw ye ko: «Ne ka ne denmuso di nin cɛ ma furu ra, nka
sisan a ko gboyara a ye.
17 A ka kojugu dɔw faninya la ne denmuso ra, ko ale m'a sɔrɔ so; k'a sɔrɔ ne denmuso
ta lafani ye nin ye, min b'a yira ko a sɔrɔra so a furulon na.» O kɔ, muso ta mɔgɔw ye
muso ta lafani foni k'a yira dugu cɛkɔrɔbaw ra.
18 O tuma cɛkɔrɔbaw ye o cɛ mina ka bugɔ ni gbɛɲɛ ye.
19 O kɔ, o ye warida dɔ ben a kan, warigbɛ kɛmɛ, ko a ye o di muso facɛ ma, sabu a
ka Izirayɛli ta sunguruden dɔ le tɔgɔ cɛn. Muso ka kan ka to a fɛ; fɔ ka taga a sa a man
kan k'a bla.
20 Nka ni a kɛra ko cɛ ka min fɔ o ye can le ye, ni foyi ma sɔrɔ k'a yira ko muso tun
sɔrɔra so,
21 o tuma, o ye na ni a ye a facɛ ta bon donda ra, cɛw ye a bon ni kabakuru ye fɔ k'a
faga, sabu a ka maroyakoba le kɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra; a ka jatɔya kɛ k'a to a facɛ ta
so. Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ aw cɛ ra.

Ko minw ma daga cɛ ni muso cɛ

22 Ni cɛ dɔ minana k'a to a bɛ jɛnna ni muso furunin dɔ ye, o fla bɛɛ ka kan ka faga,
cɛ min jɛnna ni muso ye, ani muso yɛrɛ. Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ Izirayɛlimɔgɔw
cɛ ra.
23 Ni cɛ dɔ ka sunguru maminanin dɔ ye dugu kɔnɔ, ka jɛn ni a ye,
24 aw ye o fla bɛɛ mina ka taga ni o ye dugu donda ra, ka o bon ni kabakuru ye ka o
faga. Sunguru bɛ faga sabu a ma kule k'a to dugumɔgɔw ye a kulekan mɛn. Cɛ bɛ faga
sabu a k'a mɔgɔɲɔgɔn dɔ ta muso le lebu. Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ aw cɛ ra.
25 Nka ni a kɛra ko cɛ bɛnna ni sunguru maminanin ye kongo le kɔnɔ, ka ben a kan
yi, o tuma o cɛ kelen le ka kan ka faga.
26 Aw kana foyi kɛ sunguru ra. A ma kojugu foyi kɛ min ka kan ni fagari ye; sabu a ta
kɛra i ko mɔgɔ bɛ ben a mɔgɔɲɔgɔn kan cogo min na kongo kɔnɔ k'a faga.
27 I n'a fɔ cɛ bɛnna ni sunguru ye kongo le kɔnɔ, a bɛ se ka kɛ ko sunguru kulera, nka
mɔgɔ m'a kulekan mɛn, ka taga a bɔsi.
28 Ayiwa, ni cɛ dɔ ka sunguru dɔ ye dugu kɔnɔ, min ma mamina, ni a benna a kan, ni
o yera,
29 o cɛ min jɛnna ni sunguru ye, ale ka kan ka warigbɛ bilooru sara sunguru facɛ ye.
A ka kan fana ka sunguru ta k'a kɛ a muso ye, sabu a jɛnna ni a ye jagboya ra ka ban;
fɔ ka taga a sa, a tɛ se k'a bla tuun fiyewu.

23

1 Mɔgɔ si man kan ka jɛn ni a facɛ muso ye, k'a facɛ lebu.

Minw man kan ka don Ala ta jama cɛ ra

2 Cɛ o cɛ bɔra cɛya ra* walama min cɛya tigɛra ka bɔ yi, o man kan ka don Matigi Ala
ta jama cɛ ra.
3 Mɔgɔ o mɔgɔ worora jɛnɛya sababu ra, o man kan ka don Matigi Ala ta jama cɛ ra.
Hali a ta denw ta denw, fɔ ka taga se a ta duruja tannan ma, o man kan ka don Matigi
Ala ta jama cɛ ra.
4 Amɔnkaw ni Mohabukaw man kan ka don Matigi Ala ta jama cɛ ra fiyewu. O ta
duruja si yɛrɛ le man kan ka don Matigi Ala ta jama cɛ ra; hali o ta denw ta denw, ka
taga se a ta duruja tannan ma.
5 Sabu aw bɔtɔ Misiran jamana ra, o ma na aw kunbɛn sira ra ni ji ni domuni ye. O
ka wari di Behɔri dencɛ Balamu ma janko a ye na ka bɔ Petɔri, Mesopotami jamana ra,
ka na aw danga.
6 Nka Matigi Ala, aw ta Ala ma sɔn ka Balamu* lamɛn. Matigi Ala, aw ta Ala ka danga
yɛlɛma k'a kɛ dugawu ye aw kan, sabu a bɛ aw kanu.
7 O ra, ka aw to si ra, aw kana o ta hɛra ɲini, walama ka teriya don ni o ye le fiyewu.
8 Nka aw man kan ka Edɔmukaw haramuya, sabu aw balemaw lo. Aw man kan ka
Misirankaw fana haramuya, sabu aw tun bɛ lonanya ra o ta jamana ra.
9 O ta duruja sabanan mɔgɔw bɛ se ka don Matigi Ala ta jama cɛ ra.

Ala ta mɔgɔw ta sigiyɔrɔ ka kan ka saninya

10 Ni aw tagara kɛrɛ ra aw juguw kama, ni aw tagara sigi yɔrɔ dɔ ra, aw ye aw yɛrɛ
kɔrɔsi, aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ.
11 Ni lawa bɔnna cɛ dɔ fɛ su fɛ k'a lanɔgɔ, a ka kan ka bɔ tɔw cɛ ra ka taga to kɛnɛ
ma.
12 Wulada fɛ, a ye a yɛrɛ ko; ni tere benna, a bɛ sɔrɔ ka kori ni jama ye.
13 Aw ka kan ka yɔrɔ dɔ labɛn aw ta sigiyɔrɔ kɔ fɛ, aw bɛ se ka taga so kɔ yɔrɔ min
na.
14 Aw ka kan ka daba dɔ bla aw ta minanw na, janko ni aw bɛ taga so kɔ, aw bɛ o kɛ
ka dinga dɔ sogi, ka sokɔtaga kɛ, o kɔ, k'a datugu.
15 Sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ aw cɛ ra, a bɛ yaala aw cɛ ra, janko ka aw tanga, ka
aw juguw kɛrɛ ka o don aw boro. O kosɔn aw sigiyɔrɔ ka kan ka saninya, janko Matigi
Ala, aw ta Ala kana fɛn nɔgɔnin si ye aw cɛ ra; ni o tɛ, a bɛna ban aw ra.

Jɔnya sariya

16 Ni jɔn dɔ bɔra a matigicɛ fɛ, ka na karifa aw dɔ ma, aw man kan k'a mina ka taga
a di a matigicɛ ma.
17 Aw y'a to a ye sigi aw fɛ; ni yɔrɔ min k'a diya, a ye to yi; ni dugu min k'a diya, a ye
sigi yi. Aw man kan k'a minako juguya fana.

Jatɔya wari sariya

---

* **23:6 23.6** Balamu ta ko bɛ sɔrɔ Jateri kitabu kɔnɔ, a sura 5.

18 Izirayɛli muso si, walama a cɛ si man kan ka jɛn ni josɔnbagaw ye k'a yɛrɛ bla
jatɔya ra ni o ye.
19 Muso ta jatɔya sara ta wari, walama cɛ ta jatɔya sara ta wari, aw man kan ka na ni
o ye Matigi Ala, aw ta Ala batoyɔrɔ ra, ka na o kɛ ka dajuru dɔ dafa; sabu Matigi Ala,
aw ta Ala bɛ o mɔgɔ suguya fla bɛɛ haramuya.

Jurudon sariya

20 Aw man kan ka wari juru don aw balema dɔ ra ka tɔnɔ ɲini a ra, walama domunifɛn,
walama mɔgɔ bɛ se ka fɛn o fɛn juru don ka tɔnɔ sɔrɔ a ra.
21 Aw kɔni bɛ se ka juru don jamana wɛrɛ mɔgɔw ra ka tɔnɔ ɲini olugu fɛ, nka aw
kana tɔnɔ ɲini aw balema dɔ fɛ. Ni o kɛra, aw bɛna taga don jamana min na k'a kɛ aw
ta ye, ni aw sera yi, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna baraka don aw ra aw ta kokɛtaw bɛɛ ra.

Dajuru sariya

22 Ni aw ka dajuru ta Matigi Ala, aw ta Ala fɛ, aw kana mɛɛn ka o dajuru dafa. Sabu
sigiya t'a ra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna aw ɲininka; o hakɛ fana bɛna kɛ aw kan.
23 Ni aw ma dajuru ta, o tɛ jurumun ye.
24 Nka ni aw ka kuma o kuma bɔ aw da ra, aw ka kan ka o kɛ k'a dafa, sabu aw yɛrɛ
le ka aw ta dajuru ta aw yɛrɛ ma Matigi Ala, aw ta Ala fɛ ni aw yɛrɛ da ye.

Rɛzɛnw ni simanw sariya

25 Ni aw donna aw balema dɔ ta rɛzɛnforo ra, aw bɛ se ka rɛzɛnmɔ domu ka fa aw
sago ma. Nka aw man kan ka rɛzɛn bɔ k'a don aw ta minan kɔnɔ ka taga ni a ye.
26 Ni aw donna aw balema dɔ ta simanforo ra fana, aw bɛ se ka simankisɛ dɔw bɔ ni
aw boro ye ka o ɲimi; nka aw man kan ka wɔrɔsɔ don aw balema ta siman na k'a tigɛ
ka taga ni a ye.

24

Furu sariya dɔw

1 Ni mɔgɔ dɔ ka muso dɔ furu, o kɔ fɛ ni o muso ko ma na diya a ye tuun, sabu muso
ka ko dɔ kɛ min ma bɛn, o cɛ ye furusasɛbɛ dɔ kɛ, ka o di o muso ma, k'a bla, a ye taga
ka bɔ a ta so kɔnɔ.
2 Ni muso tagara ka bɔ a ta so kɔnɔ, ka taga furu cɛ wɛrɛ ma,
3 ni a ko ma na diya o cɛ fana ye, ni ale fana ka furusasɛbɛ dɔ kɛ ka o di o muso kelen
ma, k'a bla, ko a ye taga ka bɔ a ta so kɔnɔ, walama o cɛ flanan min k'a furu ni o sara,
4 o tuma cɛ fɔlɔ min tun kɔnna k'a bla, ale tɛ se ka muso ta k'a kɛ a muso ye tuun,
sabu o muso saninyanin tɛ tuun. Ni a k'a ta, o bɛ kɛ ko haramunin le ye Matigi Ala ɲa
kɔrɔ. Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta ye, aw man kan ka
hakɛ si bla o jamana kan.
5 Ni cɛ o cɛ ka musokura furu, aw man kan ka o bla ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra, walama
k'a jagboya ka forobabaara dɔ kɛ. A ka kan ka to a yɛrɛ ma so kɔnɔ fɔ san kelen, janko
a ka muso min furu, a ni o ye ɲɔgɔn diyabɔ.

Ɲɔgɔntɔɲɔri sariya

6 Aw man kan ka aw mɔgɔɲɔgɔn ta wugu ni a wuguden bɛɛ mina a ra ka aw ta juru
tɔnɔmasigi; aw man kan ka hali wuguden dɔrɔn mina. Ni aw ka o kɛ, a kɛra i n'a fɔ aw
ka o tigi ta baro sɔrɔsababu le mina a ra ka aw ta juru tɔnɔmasigi.
7 Ni aw ka Izirayɛlimɔgɔ dɔ ye, min k'a balema Izirayɛlimɔgɔ dɔ sonya, k'a kɛ a ta jɔn
ye, walama k'a fiyeere, aw ka kan ka o son faga. Aw ye o kɛ janko ka kojugu bɔ aw cɛ
ra.

Farirabana sariya

8 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi farirabanaw ra. Levi ta mɔgɔw, minw ye sarakalasebagaw ye,
ni olugu ka min fɔ aw ye, aw ye o kɛ a cogo ra. Ne ka min fɔ o ye, aw y'a kɛ ka kaɲa ni
o le ye.
9 Aw bɔtɔ Misiran, Matigi Ala, aw ta Ala ka min kɛ Mariyamu na ka aw to sira ra, aw
ye aw hakiri to o ra.

Fagantanw minacogo

10 Ni aw ka fɛn dɔ juru don aw mɔgɔɲɔgɔn na, ni a ka kɛ fɛn o fɛn ye, ni a ko a bɛna
fɛn min kɛ ka o juru tɔnɔmasigi, aw man kan ka taga don a ta bon kɔnɔ ka o ta aw yɛrɛ
ma.
11 Ni aw tagara a fɛ, aw ye to kɛnɛ ma. Aw ka juru don ale min na, ale yɛrɛ le bɛna
bɔ ni o fɛn ye kɛnɛ ma ka na a di aw ma.

12 Ni ɲanibagatɔ lo, aw man kan ka si ni a borofɛn ye aw boro.
13 Ni tere benna, aw ye taga a ta deregeba di a ma, janko a ye se k'a yɛrɛ datugu ni
a ye su fɛ ka sunɔgɔ. Ni o kɛra, a bɛna dugawu kɛ aw ye; o fana bɛna kɛ koɲuman ye
Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ.
14 Aw kana aw ta baaraden ɲanibagatɔ fagantan tɔɲɔ, ni a kɛra aw balema
Izirayɛlimɔgɔ dɔ ye, walama lonan dɔ, min siginin bɛ aw ta jamana ra, aw ta dugu
kɔnɔ.
15 Aw ka kan k'a ta tere baara sara di a ma sani tere ye ben; sabu ɲanibagatɔ lo, a
kɔrɔtɔninba bɛ o wari le makɔnɔna; ni o tɛ, ni a kulera ni aw tɔgɔ ye ka Matigi Ala wele,
o hakɛ bɛ to aw kan.
16 Aw man kan ka facɛman faga den ta jurumun kosɔn; aw man kan ka den fana faga
facɛman ta jurumun kosɔn. Bɛɛ ka kan ka faga a yɛrɛ ta jurumun le kosɔn.
17 Aw man kan ka lonanw, ani feritaw tɔɲɔ; aw man kan ka muso cɛ sanin ta fani
mina a ra ka aw ta juru tɔnɔmasigi.
18 Aw ye aw hakiri to a ra ko aw tun bɛ jɔnya ra Misiran, ko Matigi Ala, aw ta Ala le
ka aw kunmabɔ o ra; o kosɔn ne bɛ nin ciw fɔ aw ye ko aw ye o kɛ.
19 Ni aw ka aw ta siman tigɛ ka ɲina siman kansiri dɔ kɔ foro kɔnɔ, aw man kan ka
sekɔ ka taga o ta tuun. Aw ye o to yi, o bɛ kɛ lonanw ni feritaw ta ye, ani muso cɛ
saninw. Ni o kɛra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna baraka don aw ra; ni aw ka aw boro don
baara o baara ra, o bɛ ɲa.
20 Ni aw ka aw ta oliviyesunw yuguyugu k'a denw burun, den minw tora yiri ra, ni o
ma ben, aw man kan ka sekɔ ka taga olugu tigɛ tuun. Aw ye o to yi, o bɛ kɛ lonanw ni
feritaw ta ye, ani muso cɛ saninw.
21 Ni aw ka aw ta rɛzɛnmɔw tigɛ, rɛzɛn minw tora yiri ra, aw man kan ka sekɔ ko aw
bɛ olugu tigɛ tuun. Aw ye o to yi, o bɛ kɛ lonanw ni feritaw ta ye, ani muso cɛ saninw.
22 Aw ye aw hakiri to a ra, ko aw tun bɛ jɔnya ra Misiran jamana ra; o kosɔn ne bɛ
nin ciw fɔ aw ye ko aw ye o kɛ.

25

Bugɔri sariya

1 Ni kɛrɛ donna mɔgɔ fla cɛ, o fla ye taga kititigɛyɔrɔ ra, kititigɛbagaw b'a kiti tigɛ. Jo
bɛ min fɛ, o bɛ o labla; min jarakira, o bɛ kiti ben o kan.
2 Min jarakira, ni o ka kan ni bugɔri le ye, o tuma kititigɛbaga ye a la dugu ma, o ye a
bugɔ ni gbɛɲɛ ye ale yɛrɛ ɲa na. A ta kojugu ka kan ni gbɛɲɛ da hakɛya min ye, o gbɛɲɛ
da le bɛ bɔ a ra.
3 Nka a man kan ka tɛmɛ gbɛɲɛ ɲa binaani kan; ni o tɛ, ni aw k'a bugɔ ka tɛmɛ o kan,
aw bɛna aw balema lamaroya ka tɛmɛ a dan kan.

Misi ta baara sariya

4 Ni aw ka misi bla ko a ye siman dɔndɔn k'a kisɛ bɔ, aw man kan ka a da siri.

Balemaw ta furu sariya

5 Ni balemacɛ fla bɛ ɲɔgɔn fɛ, ni kelen nana sa, k'a sɔrɔ a ma den to a kɔ, o muso man
kan ka bɔ lu kɔnɔ ka taga furu cɛ wɛrɛ ma. A cɛ balemacɛ le ka kan k'a ta, k'a furu k'a
kɛ a muso ye, k'a balemacɛ lɔyɔrɔ fa.
6 A bɛna dencɛ fɔlɔ min sɔrɔ, o bɛ jate i ko banbaga dencɛ; banbaga tɔgɔ le bɛ la o ra,
janko a tɔgɔ kana tunu ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.
7 Nka ni cɛ min t'a fɛ k'a balemacɛ muso ta, o tuma o muso ka kan ka taga cɛkɔrɔbaw
fɛ dugu donda ra, ka taga a fɔ o ye ko: «Ne cɛ balemacɛ ma sɔn k'a balemacɛ tɔgɔ
lawuri Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra. A t'a fɛ ka ne ta, k'a balemacɛ lɔyɔrɔ fa ni ne ye.»
8 O tuma cɛkɔrɔbaw ye cɛ wele ka kuma a fɛ. Ni a belen tora a ta kuma kan, ko a t'a
fɛ ka muso furu le fiyewu,
9 o tuma muso ye gbara a ra cɛkɔrɔbaw ɲa na, ka o cɛ ta sanbara sen kelen bɔ a sen
na, ka daji tu a ɲa ra. O kɔ, a ye a fɔ a ma ko: «Mɔgɔ min t'a fɛ ka den sɔrɔ a balemacɛ
ye janko a balemacɛ tɔgɔ kana tunu, nin le bɛ kɛ o tigi ra.»
10 Izirayɛli jamana ra, mɔgɔw bɛna to ka o cɛ ta somɔgɔw wele ko cɛ sanbara bɔnin
ta somɔgɔw.

Muso man kan ka don cɛ fla ta kɛrɛ ra

11 Ayiwa, ni cɛ fla bɛ kɛrɛ ra, ni kelen ta muso k'a ye ko o bɛ ale ta cɛ bugɔra, ni a
nana ko a bɛna a cɛ dɛmɛ k'a bɔsi ka bɔ a kɛrɛkɛɲɔgɔn boro, ni a k'a cɛ kɛrɛkɛɲɔgɔn
mina a cɛya ra,
12 aw ka kan ka o muso boro tigɛ; aw kana makari a ra fiyewu.

Jago sariya

13 Sumanikɛfɛn suguya fla man kan ka sɔrɔ aw ta bɔrɔ kɔnɔ, ka kelen gbiriya, ka kelen
fiyɛnya.
14 Sumanikɛminan suguya fla man kan ka sɔrɔ aw ta so, ka kelen bonya, ka kelen
dɔgɔya.
15 Aw ta sumanikɛfɛn ka kan ka gbiriya ka bɛn ni a cogo ye; aw ta sumanikɛminan
fana ka kan ka bonya ka bɛn ni a cogo ye. Ni o kɛra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana
min di aw ma, aw bɛna sijan sɔrɔ o jamana ra;
16 sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o kow kɛ, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ janfa kɛ, Matigi Ala, aw ta Ala bɛ
olugu bɛɛ haramuya.

Amalɛki ta mɔgɔw ta ko

17 Amalɛki ta mɔgɔw ka min kɛ aw ra ka aw to sira ra, aw bɔtɔ Misiran, aw ye aw
hakiri to o ra.
18 Ka aw sɛgɛnin ni aw baraka bannin to, o nana kun aw ra sira ra; aw ta mɔgɔ minw
bɛɛ tun bɛ kɔ fɛ, o benna olugu kan, hali o ma siran Ala ɲa.
19 O kosɔn aw jugu minw bɛ aw laminiw na, ni Matigi Ala, aw ta Ala nana aw kisi ka
bɔ olugu bɛɛ boro tuma min na, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ
aw sigiyɔrɔ ye, ani k'a kɛ aw ta ye, ni a nana laganfiya di aw ma o jamana ra, o tuma ra
aw ka kan ka Amalɛki ta siya tɔgɔ tunu ka bɔ dugukolo kan pewu; aw kana ɲina o kɔ.

26

Siman fɔlɔ sarakaw dicogo

1 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma k'a kɛ aw ta jamana ye, ni aw nana
taga se o jamana ra, ka o jamana mina ka sigi a ra tuma min na,
2 o tuma, Matigi Ala, aw ta Ala ka o jamana min di aw ma, ni aw ka siman o siman
sɔrɔ o jamana dugukolo ra, aw ye o siman bɛɛ kun fɔlɔw bɔ, ka o kɛ segi dɔ kɔnɔ. Matigi
Ala, aw ta Ala bɛna yɔrɔ min ɲanawoloma, k'a tɔgɔ la o yɔrɔ ra, aw ye taga ni a ye o
yɔrɔ ra.
3 Sarakalasebaga min bɛ sarakalasebagaya ra o wagati ra, aw ye taga ale fɛ, ka taga
a fɔ a ye ko: «Ne b'a fɔ Matigi Ala, i ta Ala ye bi ko Matigi Ala tun karira ko a bɛna
jamana min di an bɛmaw ma, ko ne donna o jamana ra.»
4 Sarakalasebaga bɛna segi mina aw boro k'a bla Matigi Ala, aw ta Ala ta sarakabɔnan
ɲa fɛ.
5 O kɔ, aw bɛna kuma ta k'a fɔ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ tuun ko: «Ne bɛmacɛ tun
ye Arameka le ye, a tun bɛ yaala ni a ta bɛganw ye yɔrɔw ɲa fɛ. A tun tagara Misiran
ni mɔgɔ dama dama ye, ka taga sigi yi; k'a to yi, a ta mɔgɔw cayara ka na kɛ siyaba ye,
ani siya barakaman.
6 Misirankaw ka an minako juguya, ka an tɔɔrɔ; o ka an bla jagboyabaaraw ra.
7 An kasira ka Matigi Ala, an bɛmaw ta Ala tɔgɔ wele. Matigi Ala ka an kasikan mɛn;
o tun ka an minako juguya, ka sɛgɛ ni ɲani min la an kan, a ka o ye.
8 Matigi Ala ka an labɔ Misiran a ta sebagaya ni a ta fanga baraka ra, ka kobaw kɛ ka
siranyaba bla mɔgɔw ra, ka tagamasiyɛnw ni kabakow kɛ.
9 A blara an ɲa ka na ni an ye nin yɔrɔ ra, ka na nin jamana di an ma, nɔnɔ ni li bɛ
woyo jamana min na.
10 Ayiwa, Matigi Ala, sisan a flɛ i ka o dugukolo min di ne ma, ne nana o siman kun
fɔlɔw di i ma.»
O kuma fɔnin kɔ, aw bɛ o fɛnw bla Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, ka aw kinbiri gban
Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ k'a bato.
11 O kɔ, aw ni Levi ta mɔgɔw, ani lonan minw bɛ ni aw ye, aw bɛ ɲagari ɲɔgɔn fɛ;
Matigi Ala, aw ta Ala ka fɛnɲuman minw bɛɛ di aw ni aw ta somɔgɔw ma, aw ye ɲagari
o kosɔn.

San saba ta yaga

12 Ayiwa, ni san fla tɛmɛna, a sabanan, o bɛ kɛ yagabɔ san ye*. Ni aw nana aw ta
simanw bɛɛ yaga bɔ ka ban, aw ye o yagaw di Levi ta mɔgɔw ma, ani lonanw, ani
feritaw, ani muso cɛ saninw. Olugu bɛna o domu aw ta dugu kɔnɔ ka fa.
13 O tuma aw bɛna nin kuma fɔ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ, ko: «Matigi Ala, fɛn o
fɛn tun ka kan ka di Ala ma, ne ka o bɛɛ labɔ ne ta so; ne ka o di Levi ta mɔgɔw ma, ani

* **26:12 26.12** San o san o tun bɛ yaga bɔ k'a di Ala ma, nka san saba o san saba, o tun bɛ yagaw bla danna, ka o di Levi ta mɔgɔw ma, ani lonanw, ani feritaw, ani muso cɛ saninw.

lonanw, ani feritaw, ani muso cɛ saninw. I ka ci minw fɔ ne ye, ne k'a kɛ ka kaɲa ni o ye. Ne ma i ta sariya si cɛn, ne fana ma ɲina o si kɔ.
14 Ne ma nin yaga dɔ domu ka ne to sangako dɔ ra, ne saninyabari ma maga a dɔ ra, ne m'a dɔ di saraka ye su dɔ kosɔn fana. Ne ka Matigi Ala, ne ta Ala kan mina; a ka fɛn o fɛn fɔ, ne ka o bɛɛ kɛ.
15 O ra, Matigi Ala, ka i to i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, san fɛ, i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw flɛ, ka baraka don o ra; i ka jamana min di an ma, baraka don o jamana ra, i n'a fɔ i tun karira an bɛmaw ye cogo min na, ko i bɛna o jamana di o ma, nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na.»

Ala ta sariyaw sira tagamacogo

16 Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala b'a fɔ aw ye bi ko aw ye a ta sariyaw ni a ta kolatigɛninw bɛɛ kɛ. Aw ka kan k'a sira tagama ka ɲa ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin bɛɛ.
17 Aw k'a latigɛ bi, k'a fɔ ko Matigi Ala le ye aw ta Ala ye, ko aw bɛna a ta sira tagama, ko aw bɛna a ta cifɔninw ni a ta kumaw ni a ta kolatigɛninw bɛɛ kɛ, k'a kan mina.
18 Bi, Matigi Ala fana k'a latigɛ k'a fɔ ko aw ye a ta mɔgɔw ye; a ka layiri ta ko aw le bɛna kɛ a ta mɔgɔ kanuninw ye, minw ko ka gbɛlɛn a ma, ko aw ka kan k'a ta kumaw bɛɛ sira tagama.
19 Ni o kɛra, a ka siya minw bɛɛ dan, a bɛna aw ta bonya ni aw tɔgɔ ni aw ta dawula tɛmɛ o siyaw bɛɛ ta kan pewu, janko aw ye kɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta siya saninman ye, i n'a fɔ a tun k'a fɔ aw ye cogo min na.

Dugawu ni danga

27

Ebali kuru ta tagamasiyɛn kabakuru

1 Ayiwa, Musa ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ka nin ciw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ko: «Ne bɛ nin kuma minw bɛɛ fɔ aw ye bi, aw ye o bɛɛ sira tagama.
2 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ, ka taga don o jamana ra, aw bɛna kabakuruba dɔw lɔlɔ, ka o mun ka o gbɛ.
3 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di aw ma, ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ, ka taga don o jamana ra, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na, i n'a fɔ aw bɛmaw ta Ala k'a fɔ aw ye cogo min na, o tuma aw ye nin sariya ta kumaw bɛɛ sɛbɛ o kabakuruw kan.

Ebali kuru sarakabɔnan

4 «Ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ, ne k'a fɔ aw ye bi ko aw ye o kabakuru minw lɔlɔ, aw ye o kabakuruw lɔlɔ Ebali kuru kan, ka o mun ka o gbɛ.
5 Aw ye sarakabɔnan dɔ lɔ fana Matigi Ala, aw ta Ala ye o yɔrɔ ra, ni kabakuruw ye; aw man kan ka nɛgɛ se o kabakuruw ma, ko aw bɛ o lɛsɛ.
6 Aw ka kan ka Matigi Ala, aw ta Ala ta sarakabɔnan lalaga ni kabakuru kulugutuw le ye. Aw ye saraka jɛnitaw* bɔ Matigi Ala, aw ta Ala ye o sarakabɔnan kan.
7 Aw ye ninsɔndiya sarakaw* fana bɔ, ka domuni kɛ ka ɲagari Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ.
8 «Aw ka kan ka nin sariya ta kumaw bɛɛ sɛbɛ o kabakuruw kan, k'a sɛbɛ k'a dakaɲa ka ɲa kosɛbɛ.»
9 Musa ni Levi ta mɔgɔ minw ye sarakalasebagaw ye, olugu kumana Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ fɛ, ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw ye aw toro malɔ ka lamɛnni kɛ! Bi aw kɛra Matigi Ala, aw ta Ala ta mɔgɔw le ye.
10 Aw ka kan ka Matigi Ala, aw ta Ala kan lamɛn, ani ne bɛ a ta kumaw, ani a ta sariya minw fɔra aw ye bi, aw ye o bɛɛ sira tagama.»

Danga kumaw

11 O lon kelen bɛɛ ra, Musa ka nin ciw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye:
12 Ni aw nana Zuridɛn ba tigɛ, o tuma Simeyɔn, ani Levi, ani Zuda, ani Isakari, ani Yusufu, ani Boniyaminu ta gbaw, olugu bɛna lɔ Garizimu kuru kan ka dugawu kumaw fɔ mɔgɔw ye.
13 Rubɛn, ani Gadi, ani Asɛri, ani Zabulɔn, ani Dan, ani Nɛfitali, olugu ta gbaw bɛna taga lɔ Ebali kuru kan, ka danga kumaw fɔ.
14 O tuma, Levi ta mɔgɔw bɛna kuma ta k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ni kanba ye, ko:
15 «Mɔgɔ min bɛ fɛn dɔw lɛsɛ ka o kɛ batofɛn dɔ ye, walama ka nɛgɛ yeele k'a kɛ fɛn dɔ bisigiya ye, ka o bla yɔrɔ dogonin dɔ ra k'a bato, k'a sɔrɔ Matigi Ala bɛ o fɛn lalaganinw ɲɔgɔn haramuya, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y'a jaabi, k'a fɔ ko: «Amina!»

16 «Mɔgɔ min b′a facɛ ni a bamuso mafiyɛnya, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ
ko: «Amina!»
17 «Mɔgɔ min b′a mɔgɔɲɔgɔn ta yɔrɔ dan yɛlɛma ka dɔ bɔ a ta yɔrɔ ra, Ala ye o tigi
danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»
18 «Mɔgɔ min bɛ fiyentɔ ta sira latunu a ma Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ
ko: «Amina!»
19 «Mɔgɔ min bɛ lonan tɔɲɔ, walama ferita, walama muso cɛ sanin, Ala ye o tigi
danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»
20 «Mɔgɔ min bɛ la ni a facɛ muso ye, Ala ye o tigi danga, sabu a k′a facɛ le lebu.»
Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»
21 «Mɔgɔ min bɛ la ni bɛgan ye, bɛgan min o min, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ
y′a fɔ ko: «Amina!»
22 «Mɔgɔ min bɛ la ni a balemamuso ye, a facɛ denmuso, walama a bamuso denmuso,
Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»
23 «Mɔgɔ min bɛ la ni a muso bamuso ye, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko:
«Amina!»
24 «Mɔgɔ min bɛ dogo k′a mɔgɔɲɔgɔn faga, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko:
«Amina!»
25 «Mɔgɔ min bɛ wari mina janko ka mɔgɔ jarakibari faga, Ala ye o tigi danga.» Mɔgɔw
bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»
26 «Mɔgɔ min tɛ a janto nin sariya ta kumaw ra, k′a sira tagama, Ala ye o tigi danga.»
Mɔgɔw bɛɛ y′a fɔ ko: «Amina!»

28

Ala kanminari tɔnɔ ye dugawu ye

1 Ayiwa, ni aw ka Matigi Ala, aw ta Ala kan mina kosɛbɛ, ani ne bɛ a ta kuma minw
fɔra aw ye bi, ni aw ka o bɛɛ sira tagama ka ɲa, o tuma Matigi Ala, aw ta Ala bɛna aw
ta siya kɔrɔta ka tɛmɛ dugukolo siya tɔw bɛɛ kan pewu.
2 Ni aw kɔni ka Matigi Ala, aw ta Ala kan mina, nin dugawuw bɛɛ bɛna jigi aw kan ka
tugu aw kɔ yɔrɔ bɛɛ.
3 Ala bɛna baraka don aw ra duguw kɔnɔ,
ka baraka don aw ra kongow ra.
4 A bɛna baraka don aw ra ka aw ta denw caya,
ka baraka don aw ra ka aw ta simanw fana ɲa;
a bɛna baraka don aw ta bɛganw na:
misiw, ani sagaw, ani baw,
k′a to o ye bugu.
5 A bɛna baraka don aw ra ka aw ta segiw fa siman na,
ka aw ta domuni caya.
6 A bɛna baraka don aw ra aw tagatɔ,
ka baraka don aw ra aw sekɔtɔ.
7 Aw jugu minw bɛna wuri aw kama, Matigi Ala bɛna a to aw ye se sɔrɔ olugu bɛɛ
kan. O bɛna jɛn ka na aw kama sira kelen le fɛ, nka o bɛna bori aw ɲa ka yɛrɛgɛ ka
taga sira wolonfla fɛ.
8 Matigi Ala bɛna baraka lajigi aw kan, ka aw ta bondow fa, ka aw bororabaaraw bɛɛ
ɲa. A bɛna jamana min di aw ma, a bɛna baraka don aw ra o jamana ra.
9 Ni aw ka Matigi Ala, aw ta Ala ta kumaw lamɛn, ani a ka sira min yira aw ra, ni aw
ka o sira tagama, a bɛna aw kɛ a ta siya saninman ye, i n′a fɔ a karira aw ye cogo min
na.
10 Ni o kɛra, dugukolo siya tɔw bɛɛ bɛna a ye ko aw ye Matigi Ala ta mɔgɔw le ye. O
bɛna siran aw ɲa.
11 Matigi Ala karira ka layiri ta aw bɛmaw ye ko a bɛna jamana min di aw ma, a bɛna
aw borofɛnw ɲa ka o caya o jamana ra. A bɛna den caman di aw ma, ka aw ta bɛganw
caya, ka aw ta simanw ɲa kosɛbɛ.
12 Matigi Ala bɛna a ta sanjiɲuman bɔyɔrɔw dayɛlɛ sankolo ra aw ye, ka sanji ben
dugukolo kan a wagati ra; aw bɛna baara o baara kɛ, a bɛna baraka don o bɛɛ ra. Aw
bɛna juru don jamana caman na, nka aw tɛna juru ta mɔgɔ si fɛ.
13 Matigi Ala bɛna aw le bla siya tɔw ɲa fɛ; aw tɛna kɛ kɔ fɛ ka ye. Aw bɛna kɛ tɔw
kunna tuma bɛɛ, aw tɛna kɛ o jukɔrɔ fiyewu. Nka ne bɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta kuma
minw fɔ aw ye bi, aw ka kan ka o lamɛn, ka o sira tagama ka ɲa kosɛbɛ.

14 Ne bɛ ci minw bɛɛ fɔ aw ye bi, aw man kan ka mabɔ o ra ka taga aw kininboro fɛ
walama ka taga aw numanboro fɛ, ka tugu batofɛn wɛrɛw kɔ, ka olugu bato.

Ala kanblari tɔnɔ ye danga ye

15 Nka ni aw ma Matigi Ala, aw ta Ala kan lamɛn, ani ne bɛ a ta kuma ni a ta sariya
minw bɛɛ fɔra aw ye bi, ni aw ma o sira tagama ka ɲa kosɛbɛ, o tuma danga ko minw
bɛɛ bɛna se aw ma ka aw mina, o flɛ nin ye:

16 Ala bɛna aw danga duguw kɔnɔ,
ka aw danga kongow ra.
17 A bɛna aw danga, ka aw ta segiw lakolon to,
ka aw domunintanya.
18 A bɛna aw danga ka aw kɛ densɔrɔbariw ye,
ka aw danga, k'a to aw ta siman kana ɲa;
a bɛna aw danga, k'a to aw ta bɛganw,
misiw, ani sagaw, ani baw,
o si kana bugu.
19 A bɛna aw danga aw tagatɔ,
ka aw danga aw sekɔtɔ.

20 Matigi Ala bɛna danga ben aw kan, ka kɔnɔnɔfiri ni gbɛlɛyabaw la aw kan aw
ta kokɛtaw bɛɛ ra, fɔ ka taga aw halaki, ka aw bɛɛ ban yɔrɔnin kelen na, sabu aw ta
kɛwalejuguw kosɔn, aw bɔra Matigi Ala kɔ.

21 Aw bɛna taga don jamana min na k'a mina, Matigi Ala bɛna banajuguw bla aw ra
o jamana ra, fɔ ka taga aw halaki ka aw ban.

22 O banajuguba bɛna aw fasa, ka kɛ farigban ye aw ra, ka aw fari funufunu, ka aw
fari jɛnijɛni. Ja ni simancɛnbana dɔw fana bɛna aw ta simanw bɛɛ cɛn. Bana bɛna aw
tɔɔrɔ fɔ ka taga aw halaki ka ban.

23 Sankolo bɛna ja aw kunna i ko siranɛgɛ, ka dugukolo ja aw sen kɔrɔ i ko nɛgɛ.

24 Matigi Ala bɛna aw ta jamana sanji kɛ gbangban ni buguri le ye. O le bɛna jigi aw
kan ka bɔ san fɛ, fɔ ka taga aw halaki.

25 Matigi Ala bɛna a to aw juguw ye se aw ra. Aw bɛna jɛn ka taga o kama sira kelen
fɛ; nka aw bɛna bori o ɲa ka yɛrɛgɛ ka taga sira wolonfla le fɛ. Ni dugukolo siyaw nana
aw ta cogo ye, o bɛɛ ja bɛna tigɛ.

26 Aw suw le bɛna kɛ kɔnɔw ni waraw bɛɛ ta baro ye; mɔgɔ si tɛna o gbɛn aw ra.

27 Matigi Ala bɛna Misirankaw ta sumuniw ɲɔgɔn bla aw ra, ani koko, ani sɔninya,
ani kaba min tɛ se ka kɛnɛya.

28 A bɛna kunkolowuri bla aw ra; a bɛna aw ɲa fiyen, ka hakiriɲagami bla aw ra.

29 Teregban fɛ, aw bɛna mɔmɔri le kɛ, i ko fiyentɔw b'a kɛ cogo min na. Ni aw ka ko
o ko kɛ, o si tɛna ɲa. Lon o lon, o bɛna aw tɔɲɔ, ka aw borofɛnw bɛɛ cɛ; mɔgɔ si tɛna
sɔrɔ ka aw bɔ aw juguw boro.

30 Aw bɛna muso dɔ mamina, nka cɛ wɛrɛ bɛna jɛn ni a ye. Aw bɛna bonkura lɔ, nka
aw tɛna si a kɔnɔ. Aw bɛna rɛzɛnforo sɛnɛ, nka aw tɛna a den diyabɔ.

31 O bɛna aw ta misiw mina ka o kannatigɛ aw yɛrɛ ɲa na, nka aw tɛna a sogo dɔ sɔrɔ
k'a domu. O bɛna aw ta faliw mina aw yɛrɛ ɲa na ka taga ni o ye, o fana tɛna o sekɔ aw
ma tuun. Aw ta sagaw bɛna mina ka di aw juguw ma; mɔgɔ si tɛna sɔrɔ ka o bɔ o boro.

32 O bɛna aw dencɛw ni aw denmusow mina ka taga o di jamana wɛrɛ mɔgɔw ma.
Aw bɛna to ka o ɲanaflɛ lon o lon, fɔ ka taga aw ɲadenw sɛgɛ flɛri ra, nka se tɛna kɛ aw
ye ka foyi kɛ.

33 Aw ma siya minw lɔn, olugu le bɛna aw ta dugukolo siman domu, ka aw ta baara
tɔnɔ domu. O bɛna aw tɔɲɔ le lon o lon, ka aw minako juguya kosɛbɛ.

34 Aw ɲa bɛna ko minw ye, o laban bɛna aw kɛ fatɔw ye.

35 Matigi Ala bɛna jorijugu dɔw bla aw ra, jori minw tɛ se ka kɛnɛya. A bɛ damina aw
kinbirikunw ni aw wotow ra, ka yɛrɛgɛ aw fari bɛɛ ra, k'a ta aw sentɛgɛ ra, ka taga a
bla fɔ aw kuncɛ ra.

36 Aw ka aw ta masacɛ min sigi, Matigi Ala bɛna aw ni o masacɛ bɛɛ lataga siya dɔ
wɛrɛ ta jamana ra, aw ni aw bɛmaw si ma siya min lɔn. Aw bɛna ala wɛrɛw bato o yɔrɔ
ra, ala minw tɛ foyi ye ni yiri ni kabakuru tɛ.

37 Matigi Ala bɛna aw lataga siya minw bɛɛ ta jamana ra, olugu bɛna kaba aw ra; o
bɛna aw tɔgɔ don o ta zanaw ra, ka yɛrɛko aw ma.

38 Aw bɛna siman caman dan aw ta foro ra, nka aw bɛna siman fitini dɔrɔn le sɔrɔ ka
o tigɛ, sabu tɔnw bɛna a domu.

39 Aw bɛna rɛzɛnw sɛnɛ, ka baara kɛ o rɛzɛnforow ra, nka aw tɛna a rɛzɛnji sɔrɔ k'a
min; aw tɛna rɛzɛnmɔ foyi sɔrɔ a ra, sabu tumuw bɛna a domu.
40 Oliviyesunw bɛna kɛ aw ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra, nka aw tɛna turu foyi sɔrɔ a ra; aw
tɛna hali fitini sɔrɔ ka aw fari mun ni a ye, sabu a denw bɛɛ gberen bɛna benben.
41 Aw bɛna dencɛw ni denmusow sɔrɔ, nka o tɛna to aw boro, sabu o bɛna o mina ka
taga ni o ye jamana wɛrɛ ra.
42 Tɔnw bɛna aw ta jamana yiriw ni a simanw bɛɛ domu.
43 Lonan minw bɛ aw cɛ ra, olugu bɛna kɔrɔta ka tɛmɛ aw kan. Dɔ le bɛna fara o ta
bonya kan ka taga, nka aw kɔni bɛna to ka ben le.
44 Olugu bɛna fɛnw singa aw ma, nka aw tɛna foyi sɔrɔ k'a singa olugu ma. Olugu le
bɛna kɛ ɲamɔgɔw ye, aw bɛ kɛ kɔmɔgɔw ye.
45 O dangaw bɛɛ bɛna se aw ma ka tugu aw kɔ yɔrɔ bɛɛ, ka aw mina, ka aw halaki;
sabu aw ma Matigi Ala, aw ta Ala kan mina, ani a ka kumaw, ani sariya minw fɔ aw ye,
aw ma o sira tagama.
46 O dangaw bɛna kɛ Ala ta tagamasiyɛnw ani a ta lasɔminifɛnw le ye wagati bɛɛ, ani
tuma bɛɛ, ka aw ni aw ta durujaw lasɔmi.
47 Wagati min na aw tun wasara fɛn bɛɛ ra, o wagati ra aw ma Matigi Ala, aw ta Ala
bato ni ninsɔndiya ni jusuɲuman ye.
48 O kosɔn Matigi Ala bɛna aw jugu minw lana aw kama, aw kɔngɔtɔ, ani aw minlɔgɔtɔ,
ani aw fari lakolon, ani aw borolakolon bɛna baara kɛ olugu ye. A bɛna jagboyabaara
gbɛlɛnmanw le la aw kan, fɔ ka taga aw halaki.
49 Matigi Ala bɛna siya dɔ lana ka bɔ fɔ yɔrɔjan, fɔ dugukolo dan na, aw tɛ siya min
ta kan mɛn; olugu bɛna bara ka ben aw kan i ko bɔn.
50 O siya mɔgɔw ka jugu; o ɲa bɛ siranya bla mɔgɔ ra. O tɛ mɔgɔkɔrɔba bonya, o fana
tɛ makari denmisɛn na.
51 O bɛna aw ta bɛganw ni aw ta sɛnɛfɛnw domu, fɔ ka taga aw halaki. O tɛna siman
foyi to aw fɛ, o tɛna rɛzɛnji foyi to aw fɛ, o tɛna turu foyi to aw fɛ, o tɛna aw ta misiw
ni aw ta sagaw ni aw ta baw si to yi; o bɛna aw ban le pewu.
52 O bɛna aw ta duguw bɛɛ lamini, aw ta jamana bɛɛ kɔnɔ, Matigi Ala bɛna o jamana
min di aw ma, fɔ ka taga aw ta kogow bɛɛ benben, aw jigi tun bɛ o kogo barakaman
jamijan minw kan.
53 Aw juguw bɛna aw ta duguw bɛɛ lamini ka sɛgɛba min la aw kan, o sɛgɛ
bonyakojugu fɛ, hali aw yɛrɛ worodenw, aw bɛna o sogo domu; Matigi Ala ka dencɛw
ni denmuso minw di aw ma, aw bɛna olugu sogo domu.
54 Hali cɛ min tun ye aw ta cɛw bɛɛ ra mɔgɔɲuman ye, ani fɛntigi ye, o tɛna sɔn ka
makari a yɛrɛ balemacɛ ra, walama a muso min ko ka di a ye, walama a ta den minw
ɲanaman tora.
55 A bɛna a ta den min sogo ɲimi, a tɛna sɔn ka a ta mɔgɔw si sɔn o sogo ra, sabu foyi
wɛrɛ tɛ a fɛ k'a domu. Aw juguw bɛna aw ta dugu bɛɛ lamini ka sɛgɛba min la aw kan,
o sɛgɛ bonyakojugu le bɛna na ni nin kow ye.
56 Muso min tun ye aw ta musow bɛɛ ra mɔgɔɲuman ye, ani fɛntigi ye, min ta ɲumanya
ni a ta fɛntigiya kosɔn a tun bɛ kɛ i n'a fɔ a kana hali a sentɛgɛ la dugu ma, o muso bɛna
juguya a cɛ ma, a tun b'a cɛ min kanu; a bɛna juguya a dencɛw ni a denmusow ma;
57 sabu a ka denɲɛnin min woro kura ye, ani donso min bɔra a fɛ den nanin kɔ, a
bɛna dogo ka o domu a kelen na. Aw juguw bɛna aw ta duguw lamini ka sɛgɛba min la
aw kan, o sɛgɛ bonyakojugu le bɛna na ni nin kow ye fana.
58 Ayiwa, nin sariya minw sɛbɛra nin kitabu kɔnɔ, ni aw ma o sariya ta kumaw bɛɛ
sira tagama ka ɲa, ni aw ma siran nin tɔgɔ nɔɔrɔman ani nin siranyatɔgɔba ɲa, min ye
Matigi Ala, aw ta Ala tɔgɔ ye,
59 o tuma Matigi Ala bɛna banajuguw ben aw ni aw ta durujaw kan; o banajuguw
bɛna aw tɔɔrɔ ka mɛɛn, o fana tɛna ban ka ye.
60 Aw tun bɛ siranna Misiran jamana ta banajugu minw bɛɛ ɲa, a bɛna o bɛɛ lase aw
ma; o banaw tɛna ban aw ra ka ye.
61 Matigi Ala bɛna banajuguw ni kojugu suguya bɛɛ lase aw ma, fɔ ka taga aw halaki;
hali bana minw ko ma fɔ nin sariya kitabu kɔnɔ, o bɛɛ bɛna se aw ma.
62 Aw minw tun ka ca i ko sankolo lolow, aw tɔ bɛna to mɔgɔ dama dama dɔrɔn, sabu
aw ma sɔn ka Matigi Ala, aw ta Ala kan lamɛn.
63 A tun ka di Matigi Ala ye ka koɲuman kɛ aw ye, ani ka aw caya cogo min na cɔ, a
bɛna diya a ye ten le fana ka aw halaki ka aw ban pewu. Aw bɛna taga don jamana min
na k'a kɛ aw ta ye, o bɛna aw sama ka aw labɔ o jamana ra jagboya ra.

64 Matigi Ala bɛna aw janjan ka taga ni aw ye siyaw bɛɛ cɛ ra, dunuɲa fan bɛɛ ra. Ka
aw to o yɔrɔw ra, aw bɛna ala wɛrɛw bato, ala minw yiriraman lo, ani o kabakururaman,
aw ni aw bɛmaw si tun ma ala minw lɔn kakɔrɔ.
65 Ka aw to o siyaw cɛ ra, aw hakiri tɛna sigi; aw tɛna yɔrɔ si sɔrɔ aw bɛ se ka hali aw
sen lɔ yɔrɔ min na ka laganfiya. Matigi Ala bɛna siranya don aw jusu ra, ani ɲanafin,
ani jigitigɛ.
66 Aw bɛna sigiya aw yɛrɛ nin ko ra tuma bɛɛ; aw tɛ a lɔn ni aw bɛna sa walama ni
aw bɛna baro. Siranyaba bɛna kɛ aw ra su ni tere; aw saya ni aw baro ko hami bɛna kɛ
aw ra.
67 Jatigɛ bonyakojugu fɛ aw jusu ra, ani aw bɛna ko minw ye, o kow siranya kosɔn,
sɔgɔmada fɛ, aw bɛna to k'a fɔ ko: «E, ni a tun kɛra ko wulada le sera!» Ni wulada fana
sera aw bɛna a fɔ ko: «E, ni a tun kɛra ko sɔgɔmada lo!»
68 Matigi Ala bɛna aw ladon jirakurunw kɔnɔ ka aw kɔsegi Misiran jamana ra. Ne tun
k'a fɔ ko aw ɲa tɛna Misiran sira min ye tuun dɛ, aw bɛna kɔsegi o sira le fɛ. Aw bɛna
taga aw yɛrɛ di aw juguw ma o yɔrɔ ra, ko o ye aw san, ka aw kɛ o ta jɔncɛw ni o ta
jɔnmusow ye, nka mɔgɔ si tɛna sɔrɔ ka aw san.

Ala ta jɛnɲɔgɔnya sira tagamacogo

Ala ka min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye

69 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko a ye jɛnɲɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye Mohabu
jamana ra, o jɛnɲɔgɔnya ta kumaw ye nin ye; Ala tun kɔnna ka jɛnɲɔgɔnya min don ni
o ye ka o to Horɛbu kuru yɔrɔ ra, nin jɛnɲɔgɔnya farara o kan tuun.

29

Ala ka min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye

1 O ra, Musa ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin wele k'a fɔ o ye ko: Matigi Ala ka fɛn
minw bɛɛ kɛ Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw ni a ta jamana bɛɛ ra aw yɛrɛ ɲa na
Misiran jamana ra, aw ka o bɛɛ ye.
2 Aw ɲa ka o tɔɔrɔbaw ni o tagamasiyɛnbaw ni o kabakobaw ye.
3 Nka hali bi, Matigi Ala ma jusukun di aw ma ban, jusukun min bɛ faamuri kɛ; a ma
ɲa di aw ma fɔlɔ, ɲa min bɛ yeri kɛ; a ma toro di aw ma fɔlɔ, toro min bɛ mɛnni kɛ.
4 Matigi Ala blara aw ɲa kongokolon kɔnɔ fɔ san binaani. Aw ta faniw si ma kɔrɔ ka
faran aw kan na, aw ta sanbaraw fana ma cɛn aw senw na;
5 a ma aw baro ni buru le ye, walama duvɛn, walama minnifɛn fariman dɔ wɛrɛ; a
ka o kɛ janko aw y'a lɔn ko ale le ye Matigi Ala, aw ta Ala ye.
6 Aw nana, ka na se fɔ nin yɔrɔ ra tuma min na, Sihɔn min ye Hɛsibɔn dugu masacɛ
ye, ani Ɔgi min ye Basan dugu masacɛ ye, olugu bɔra ka na an kama ko o bɛna an kɛrɛ;
nka an ka se sɔrɔ o kan.
7 An ka o ta jamana mina, k'a di Rubɛn ta mɔgɔw ni Gadi ta mɔgɔw ni Manase ta
mɔgɔw tarancɛ ma, k'a kɛ o ta ye.

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka to Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra

8 O kosɔn, aw ka kan ka nin jɛnɲɔgɔnya ta kumaw bɛɛ sira tagama ka ɲa; ni o kɛra,
aw ta kokɛtaw bɛɛ bɛna ɲa.
9 Ayiwa, aw bɛɛ nana lɔ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ bi, aw ni aw ta kuntigiw, ani
aw ta cɛkɔrɔbaw, ani aw ta jamana ɲamɔgɔw, ani Izirayɛli cɛ tɔw bɛɛ,
10 ani aw ta musow, ani aw ta denw, ani lonan minw bɛ aw cɛ ra, minw bɛ aw ta
lɔgɔw tigɛ, ani minw bɛ aw ta ji bi.
11 Aw nana lɔ yan, janko ka don Matigi Ala, aw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra. A karira aw
ye ka o jɛnɲɔgɔnya don ni aw ye bi,
12 janko k'a yira bi ko aw ye ale ta mɔgɔw ye, ko ale ye aw ta Ala ye, i n'a fɔ a tun k'a
fɔ aw ye cogo min na, ani i n'a fɔ a karira aw bɛmaw Iburahima, ni Isiyaka ni Yakuba
ye cogo min na.
13 Ne tɛ nin jɛnɲɔgɔnya donna ni aw dɔrɔn ye, ka kari aw dɔrɔn ye;
14 aw minw bɛɛ bɛ ni an ye yan bi Matigi Ala, an ta Ala ɲa kɔrɔ, aw dɔrɔn tɛ, nka hali
minw tɛ yan bi fɔlɔ, olugu bɛɛ nin b'a ra.
15 An tun siginin bɛ Misiran jamana ra cogo min na, ani an tɛmɛna siya minw na, an
ka olugu ta jamanaw cɛtigɛ cogo min na, aw ka o lɔn.
16 Aw ka o ta fɛn haramuninw ye: o ta batofɛn yiriramanw, ani a kabakururamanw,
ani a warigbɛramanw, ani a saninlamanw.
17 Aw ra cɛ si, walama muso si, walama lu si ta mɔgɔw, walama gba si ta mɔgɔw kana
o jusu yɛlɛma ka faran ka bɔ Matigi Ala, an ta Ala kɔ, ka taga o siyaw ta alaw bato. Mɔgɔ

si kana o kɛ, ka kɛ i ko yiri lilin min falenna aw cɛ ra, ka kɛ yiri kunaman ni bagayiri ye aw cɛ ra.
18 Matigi Ala karira aw ye ka nin jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, o kumaw mɛnnin kɔ, aw ra, ni mɔgɔ dɔ k'a miiri a jusukun na, k'a fɔ ko hali ni ale k'a yɛrɛ jusukun diyanyakow le kɛ, ko foyi tɛna se ale ma ni hɛra tɛ, o tigi bɛna halakiri lase mɔgɔ tɔw bɛɛ le ma.
19 Matigi Ala tɛna sɔn ka yafa a ma fiyewu. A ka Matigi to yi ka ala wɛrɛ bato minkɛ, Matigi Ala ta dimi bɛna ben a kan o kosɔn. Danga kuma minw bɛɛ fɔra nin kitabu kɔnɔ, o bɛɛ bɛna ben a kan. Matigi Ala bɛna a halaki k'a tɔgɔ bɔ dugukolo kan pewu.
20 Matigi Ala bɛna a faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw bɛɛ ra, k'a halaki; danga kuma minw bɛɛ fɔra nin jɛnɲɔgɔnya ko ra, minw sɛbɛra nin sariya kitabu kɔnɔ, a bɛna o dangaw bɛɛ ben a kan.

Ala bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta kanminabariya hakɛ bɔ o ra

21 Aw ta den minw bɛna woro aw kɔ fɛ, aw ta duruja nataw, ani lonan minw bɛna bɔ fɔ jamanajanw na ka na, o halakiri minw kɛra jamana kɔnɔ, ani Matigi Ala ka o bana minw lase jamana mɔgɔw ma, olugu bɛna o bɛɛ ye.
22 O bɛna a fɔ ko: «Kiribi ni kɔgɔ ni tasuma ka jamana bɛɛ lajɛnnin halaki; siman tɛ se ka dan a ra, foyi tɛ falen, bin tɛ falen a ra. A bɛ i ko Sodɔmu ni Gomɔri ni Adima ni Seboyimu duguw, Matigi Ala dimina, ka fariya ka o dugu minw halaki.»
23 Siya tɔw bɛɛ bɛna a fɔ ko: «Mun kosɔn Matigi Ala ka nin ko kɛ nin jamana ra dɛ? Mun le k'a jusu bɔ, k'a to a dimina ka fariya nin cogo ra?»
24 Mɔgɔw bɛna o jaabi ko: «Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala tun ka o labɔ Misiran jamana ra ka jɛnɲɔgɔnya min don ni o ye, o ka o jɛnɲɔgɔnya le cɛn;
25 o tagara o kinbiri gban ala wɛrɛw le kɔrɔ, ka o bato; o tun ma ala minw lɔn, ani ala minw tun tɛ olugu ta ala batotaw ye.
26 O kosɔn Matigi Ala ta dimi wurira nin jamana kama; danga kuma minw bɛɛ fɔra nin kitabu kɔnɔ, a ka o dangaw bɛɛ ben o kan.
27 Matigi Ala dimina, ka fariya, k'a jusu bɔ kosɛbɛ nin mɔgɔw kama, fɔ a ka o sama ka o labɔ o ta jamana ra, ka taga o firi jamana wɛrɛ ra; o bɛ o yɔrɔ le ra hali bi.»
28 Ayiwa, ko dogoninw ye Matigi Ala, an ta Ala ta le ye; nka ko minw yirara an na, o ye anw ni anw denw ta le ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ, janko anw ye nin sariya ta kumaw bɛɛ sira tagama.

30

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ka nimisa

1 Ayiwa, ne tun ka dugawu kumaw ni danga kuma minw fɔ aw ye, ni o kow bɛɛ nana se aw ma, ni aw hakiri tora o kumaw ra, ka aw to o siyaw bɛɛ cɛ ra yi, Matigi Ala, aw ta Ala tun ka aw gbɛn ka taga siya minw cɛ ra, ni aw nimisara ka sekɔ ka na Matigi Ala, aw ta Ala fɛ,
2 ni aw ni aw ta denw bɛɛ ka sɔn ka Ala kan mina ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin bɛɛ, ani ne ka ci minw bɛɛ fɔ aw ye, ni aw ka o sira tagama,
3 o tuma, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna aw ta mɔgɔ minaninw lana aw ta jamana ra tuun, ka makari aw ra; Matigi Ala, aw ta Ala tun ka aw janjan ka taga siya minw bɛɛ cɛ ra, a bɛna aw labɔ yi, ka na aw lajɛn ɲɔgɔn kan tuun.
4 Hali ni a kɛra ko aw tun blara ka taga fɔ dunuɲa dan le ra, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna taga aw ta o yɔrɔ ra, ka na aw lajɛn ɲɔgɔn kan tuun.
5 Nin jamana min tun ye aw bɛmaw ta ye kakɔrɔ, Matigi Ala, aw ta Ala bɛna sekɔ ka na ni aw ye o jamana ra tuun, ka na a kɛ aw ta ye tuun. A bɛna aw borofɛnw ɲa, ka aw caya fɔ ka tɛmɛ aw bɛmaw kan tuun.
6 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna aw ni aw ta durujaw jusukun yɛlɛma; ni o kɛra, aw bɛna Matigi Ala, aw ta Ala kanu ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin bɛɛ, ka si sɔrɔ.
7 O tuma Matigi Ala bɛna o danga kow ben aw juguw le kan, minw ka aw kɔninya ka aw minako juguya.
8 O tuma aw kɔni, aw bɛna sekɔ ka na Matigi Ala fɛ, k'a ta kuma lamɛn; ne bɛ a ta kuma minw fɔra aw ye bi, aw bɛna o bɛɛ sira tagama.
9 Matigi Ala, aw ta Ala bɛna aw borofɛnw ɲa ka o caya, ka aw bororabaara bɛɛ ɲa, ka den caman di aw ma, ka aw ta bɛganw caya, ka aw ta siman ɲa; sabu a bɛna diya Matigi Ala ye ka koŋuman kɛ aw ye tuun, i n'a fɔ a tun ka di a ye ka koŋuman kɛ aw bɛmaw ye cogo min na.

10 Nka aw ka kan ka Matigi Ala, aw ta Ala kan mina; a ta kumaw ni a ta ci minw
sɛbɛra nin sariya kitabu kɔnɔ, aw ka kan ka sɔn ka o bɛɛ sira tagama, ka sekɔ ka na
Matigi Ala, aw ta Ala ma ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw nin bɛɛ.

Ala ta sariya tɛ yɔrɔjan na

11 Ne bɛ nin kuma minw fɔra aw ye bi, o sariya man gbɛlɛn ka tɛmɛ aw ta faamuri
kan, a fana tɛ yɔrɔ wɛrɛ ra, yɔrɔ min ka jan aw ra.
12 A tɛ sɔrɔ fɔ sankolo le ra, ka na a fɔ ko: «Jɔn le bɛna yɛlɛ an ye san fɛ ka taga a
ɲini, ka na a fɔ an ye, an ye a lamɛn, janko an ye a sira tagama?»
13 A tɛ sɔrɔ fɔ kɔgɔji kɔ fɛ le, ka na a fɔ ko: «Jɔn le bɛna taga kɔgɔji kɔ fɛ an ye, ka
taga a ɲini, ka na a fɔ an ye, an ye a lamɛn, janko an ye a sira tagama?»
14 O si tɛ; nin kuma bɛ aw kɛrɛ fɛ, a bɛ aw da ra, a bɛ aw jusukun na fana, janko aw
y'a sira tagama.

Ɲanamanya ni saya

15 Ayiwa, a flɛ, ne bɛ ɲanamanya ni hɛra bla aw ɲa kɔrɔ bi, ka saya ni bɔnɔ fana bla
aw ɲa kɔrɔ.
16 Ne b'a fɔ aw ye bi ko aw ye Matigi Ala, aw ta Ala kanu, ka tagama a ta sira kan, k'a
ta kumaw ni a ta sariyaw ni a ta ciw bɛɛ kɛ, janko aw ye si sɔrɔ, ka caya, ani janko aw
bɛna taga don jamana min na, k'a kɛ aw ta ye, Matigi Ala, aw ta Ala ye baraka don aw
ra o jamana ra.
17 Nka ni aw ka aw ta miiriya yɛlɛma ka faran ka bɔ Matigi Ala, an ta Ala kɔ, ka ban
k'a kan mina, ni aw k'a to o ka aw nɛgɛ, k'a to aw ye taga aw kinbiri gban batofɛn
wɛrɛw kɔrɔ ka o bato,
18 o tuma ne b'a fɔ aw ye bi ko aw bɛna halaki yɛrɛ le, sigiya tɛ o ra; aw bɛna Zuridɛn
ba tigɛ ka taga don jamana min na k'a kɛ aw ta ye, aw tɛna sijan sɔrɔ o jamana ra.
19 Ne bɛ sankolo ni dugukolo kɛ ne seerew ye bi aw kama. Ne bɛ ɲanamanya ni saya
bla aw ɲa kɔrɔ, ka dugawu ni danga fana bla aw ɲa kɔrɔ. Aw ye ɲanamanya le ta, janko
aw ni aw ta durujaw ye si sɔrɔ,
20 ka Matigi Ala, aw ta Ala kanu, k'a ta kumaw lamɛn, ka tugu a kɔ, sabu o le bɛna aw
ɲanamanya; o ra, Matigi Ala karira ko a bɛna jamana min di aw bɛmaw ma, Iburahima
ni Isiyaka ni Yakuba, a bɛna a to aw ye sigi o jamana ra, ka sijan sɔrɔ.

Musa ta kumalabanw

31

Yosuwe blara Musa nɔ ra

1 Ayiwa, Musa kumana Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin fɛ tuun, ka nin kumaw fɔ o ye,
ko:
2 «Bi, ne si ye san kɛmɛ ni mugan. Ne tɛna se ka to ka bla aw ɲa tuun. Matigi Ala
fana k'a fɔ ne ye ko ne tɛna nin Zuridɛn ba tigɛ.
3 Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le bɛna bla aw ɲa. A bɛna nin siyaw halaki aw ɲa, k'a
to aw ye o ta jamanaw mina. Yosuwe fana bɛna Zuridɛn ba tigɛ ka bla aw ɲa, i n'a fɔ
Matigi Ala k'a fɔ cogo min na.
4 Matigi Ala bɛna nin siyaw kɛ i n'a fɔ a ka Amɔrikaw ta masacɛw Sihɔn ni Ɔgi kɛ
cogo min na; a bɛna o ni o ta jamana bɛɛ halaki.
5 Matigi Ala bɛna o don aw boro; ni o kɛra, ne ka kuma min fɔ aw ye, aw ka kan ka o
le kɛ o ra.
6 Aw ye jija ka aw yɛrɛ ja gbɛlɛya! Aw kana siran, aw ja kana tigɛ o ɲa fana, sabu
Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le bɛna kɛ ni aw ye; a bɛna a janto aw ra tuma bɛɛ, a tɛna aw
kelen to fiyewu.»
7 Ayiwa, Musa ka Yosuwe wele, k'a fɔ a ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa na, ko: «I jija ka i
ja gbɛlɛya, sabu Matigi Ala tun karira nin mɔgɔw ta bɛmaw ye ko a bɛna jamana min
di o ma, ele le ka kan ka bla o ɲa ka taga ni o ye o jamana ra, ele le fana bɛna jamana
taran o cɛ, k'a di o ma.
8 Matigi Ala yɛrɛ le bɛna bla i ɲa, ale yɛrɛ le bɛna kɛ ni i ye; a bɛna a janto i ra tuma
bɛɛ, a tɛna i kelen to fiyewu. I kana siran, i ja kana tigɛ fana.»

Sariya kitabu karan ko

9 Musa ka nin sariya sɛbɛ k'a di Levi dencɛw sarakalasebagaw ma, minw tun bɛ to ka
Matigi Ala ta jɛnŋɔgɔnya kɛsu* ta, ani Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ ma.
10 Musa k'a fɔ o ye ko: «San wolonfla o san wolonfla, gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* wagati
ra, aw ka kan ka aw ta jurunantigiw ta juruw to o ye san min na,

11 ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana lɔ Matigi Ala, aw ta Ala ɲa kɔrɔ wagati min na Matigi
Ala ta yɔrɔ ra, aw ye nin sariya ta kumaw karan Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa na.
12 Aw ka kan ka jama bɛɛ lajɛn, cɛw, ani musow, ani denmisɛnw, ani lonan minw
siginin bɛ aw ta duguw ra, janko o ye aw ta karan lamɛn, ka Matigi Ala, aw ta Ala
ɲasiran degi, ka nin sariya ta kumaw bɛɛ sira tagama ka ɲa.
13 O cogo ra, o ta den minw tun ma nin sariya lɔn, olugu fana bɛna a mɛn; ni o kɛra,
aw bɛna Zuridɛn ba tigɛ ka taga don jamana min na k'a kɛ aw ta ye, o bɛna Matigi Ala,
aw ta Ala ɲasiran degi wagati bɛɛ ka aw to o jamana ra.»

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ta kɛwalejuguw ko fɔ

14 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye tuun ko: «I sawagati surunyara. Yosuwe wele, aw ye
taga Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ; ne bɛna ne ta ciw fɔ a ye.» Musa ni Yosuwe tagara
Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon kɔnɔ.
15 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira fanibon kɔnɔ sankaba jamijan dɔ ra. Sankaba jamijan nana
lɔ fanibon donda ra.
16 Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko: «I bɛna sa, ka taga fara i bɛmaw kan. Nka sani dɔɔnin,
nin mɔgɔw bɛna taga don jamana min na, o bɛna ne to yi, ka taga to ka o jamana mɔgɔw
ta alaw le bato, ka o yɛrɛ lanɔgɔ; ne ka jɛnɲɔgɔnya* min don ni o ye, o bɛna o cɛn.
17 O lon na, ne bɛna dimi o kɔrɔ kosɛbɛ. Ne bɛna o to yi, ka ne ɲada dogo o ma, k'a
to o ye o halaki; kojugu caman ni tɔɔrɔ caman bɛna o sɔrɔ.» O tuma ra o bɛna a fɔ ko:
«An Matigi Ala tɛ ni an ye tuun minkɛ, o le m'a to nin kojuguw bɛɛ bɛ sera an ma wa?»
18 O lon na, ne kɔni bɛna ne ɲada dogo o ma, o ta kojuguw bɛɛ kosɔn, sabu o tagara
ala wɛrɛw bato.
19 «Ayiwa, sisan, aw ye nin dɔnkiri kumaw sɛbɛ; aw ye Izirayɛlimɔgɔw karan a ra, o
ye to k'a la. O dɔnkiri le bɛna kɛ ne seere ye o kama.
20 Ne tun karira nin mɔgɔw bɛmaw ye ko ne bɛna jamana min di o ma, nɔnɔ ni li bɛ
woyo jamana min na, ne bɛna taga ni o ye o jamana ra. O bɛna domuni kɛ ka fa, ka
bonya fɔ ka tɔrɔ; nka o kɔ, o bɛna yɛlɛma batofɛn wɛrɛw fɛ ka taga olugu bato, ka ne
mafiyɛnya, ka o ni ne ta jɛnɲɔgɔnya cɛn.
21 Ni kojuguw ni gbɛlɛya caman nana se o ma tuma min na, o tuma nin dɔnkiri le
bɛna kɛ ne seere ye o kama, sabu hali o ta durujaw bɛna to ka nin dɔnkiri la, o hakiri
tɛna bɔ a kɔ fiyewu. Ne karira nin mɔgɔw ye ko ne bɛna jamana min di o ma, hali k'a
sɔrɔ ne ma se ni o ye o jamana ra ban, o bɛna taga ko o ko kɛ, ne ka o bɛɛ lɔn ka ban.»
22 Ayiwa, Musa ka o dɔnkiri sɛbɛ o lon na, ka Izirayɛlimɔgɔw karan o ra.
23 O kɔ, Matigi Ala k'a ta ciw fɔ Nuni dencɛ Yosuwe ye; a ko: «I jija ka i ja gbɛlɛya,
sabu ne karira ko ne bɛna jamana min di Izirayɛlimɔgɔw ma, ele le bɛna bla o ɲa ka
taga ni o ye o jamana ra; ne yɛrɛ bɛna kɛ ni i ye.»
24 Musa nana nin sariya ta kumaw sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ ka ban pewu tuma min na,
25 Levi dencɛw, sarakalasebaga minw bɛ to ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta, a k'a
fɔ olugu ye ko:
26 «Aw ye nin sariya kitabu ta k'a bla Matigi Ala, aw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɛrɛ
fɛ; a bɛna bla o yɔrɔ ra, ka kɛ ne seere ye aw kama.
27 Sabu ne ka aw ta murutiri ni aw ta torokungbɛlɛya lɔn. Ni aw murutira ka ban
Matigi Ala ma ka ne ɲanaman to aw cɛ ra, o tuma, ni ne nana sa do?
28 Aw ye aw ta gbaw ta cɛkɔrɔbaw bɛɛ lajɛn ne kɔrɔ, ani aw ta kuntigiw; ne bɛna nin
kumaw fɔ o bɛɛ ɲa na, ka sankolo ni dugukolo kɛ ne seerew ye o kama.
29 Sabu ne k'a lɔn ko ni ne sara, sigiya t'a ra, aw bɛna kɛwalejugu dɔw kɛ ka aw yɛrɛ
lanɔgɔ; ne ka aw karan sira min na, aw bɛna o sira bla. Nka a laban, bɔnɔ le bɛna aw
sɔrɔ, sabu aw bɛna to ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka Matigi Ala ta dimi lawuri aw
yɛrɛ ta kɛwalew kosɔn.»
30 Ayiwa, o kɔ, Musa ka nin dɔnkiri kumaw bɛɛ fɔ, fɔ ka taga a laban, k'a don
Izirayɛlimɔgɔw jama bɛɛ lajɛnnin toro ra.

32

Ala ta jɛnɲɔgɔnya dɔnkiri

1 Sankolo, i toro malɔ, ne bɛna kuma;
dugukolo, ne darakan lamɛn.
2 Ne ta lɔnniyakumaw ye jigi i ko sanji,
ne ta darakan ye bɔ i ko gɔmiji,
i ko sanji ji min bɛ ben binkura kan,
i ko sanjiba min bɛ ben bin nuguninw kan.
3 Sabu ne bɛna Matigi Ala tɔgɔ fɔ, janko bɛɛ y'a mɛn;

bɛɛ ye an ta Ala tando a tɔgɔ bonya kosɔn!

4 Ale le ye an ta barakatigi ye, a ta kɛwale bɛɛ dafanin lo;
a ta siraw bɛɛ terennin lo.
Ala kankelentigi lo, a tɛ ko bɛnbari si kɛ;
a terennin lo, cantigi Ala lo.
5 Nka aw le ma teren Ala ye;
o kosɔn aw tɛ Ala ta mɔgɔw ye tuun.
O maroya le bɛ aw kan, aw mɔgɔ hakirintanw, aw mɔgɔlafiribagaw!
6 Aw siya naloman, siya hakirintan,
aw bɛ se ka nin ko kɛ Ala ra cogo di?
Ale le tɛ aw Fa ni aw danbaga ye wa?
Ale le ma aw dan, ka baraka don aw ra wa?

7 Aw ye miiri fɔlɔfɔlɔ wagatiw ra,
aw ye miiri wagatijan tɛmɛninw na.
Aw ye aw bɛmaw ɲininka, olugu bɛna o kow fɔ aw ye;
aw ye cɛkɔrɔbaw ɲininka, olugu bɛna a ɲafɔ aw ye.
8 Wagati min na Ala kɔrɔtaninba ka dunuŋa jamanaw taran adamadenw na,
ka mɔgɔw janjan dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra,
a ka bɛɛ ta jamana dan yira;
a ka yɔrɔ dɔ bla Izirayɛlimɔgɔw ye ka kaɲa ni o hakɛya ye;
9 sabu Matigi Ala ninyɔrɔ ye a yɛrɛ ta mɔgɔw le ye.
Yakuba ta mɔgɔw* le ye a ta ye.

10 Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw sɔrɔ kongokolon le kɔnɔ,
yɔrɔ lakolon dɔ ra yi, kongowuruw kasitɔw cɛ ra yi.
A ka o mara, k'a janto o ra,
ka o kɔrɔsi, i ko mɔgɔ b'a ɲakisɛ kɔrɔsi cogo min na,
11 i ko bɔn bɛ a kamanw lamaga cogo min na a ta denw kunna,
janko ka o labɔ ɲaga kɔnɔ;
o jigitɔ a b'a kaman yangan,
ka o ta ka o la a kamansiw kan.
12 Matigi Ala kelenpe le tagara ni a ta mɔgɔw ye;
ala wɛrɛ si tun tɛ ni a ye k'a dɛmɛ.

13 A tagara o layɛlɛn jamana kuruyɔrɔw ra,
ka o baro ni jamana yiridenw ye.
A ka li bɔ faraw cɛ ra k'a di o ma;
ka oliviyesunw falen faragbɛlɛnw na ka o turu di o ma.
14 O ka misiw ni sagaw ta nɔnɔ min, k'a nare domu.
O ka sagadenw, ani Basan sagajigiw, ani bakɔrɔninw sogo yɔrɔɲumanw domu;
o ka mugu tɛntɛnnin ɲumanmanw kɛ o baro ye,
ka o ta rɛzɛnmɔ ɲumanmanw ji min.

15 Nka Yesurun† fara fɔ ka tɔrɔ minkɛ, a murutira.
O fara, ka bonya, ka tɔrɔ minkɛ,
o bɔra o danbaga Ala kɔ;
o ka o kɔ di o ta barakatigi ma, min kɛra o kisibaga ye.

16 O ka siya wɛrɛw ta alaw bato, k'a to Ala dimina, sabu o ka ale ni ala wɛrɛw kɛ kelen ye;
o ka o ko haramuninw kɛ, k'a ta dimi lawuri.
17 O ka sarakaw bɔ jinaw ye, o minw tɛ Ala ye.
O ka ala wɛrɛw bato, o tun ma minw lɔn kakɔrɔ;
ala minw bɔra kura ye,
o bɛmaw tun ma deri ka minw bato.
18 Aw ta barakatigi Ala min baraka ra aw worora, aw bɔra o le kɔ!
Ala min baraka ra aw worora, aw ɲinana o le kɔ!
19 Ayiwa, Matigi Ala k'a ye ten minkɛ, a banna o ra,

---

* **32:9 32.9** Yakuba ta mɔgɔw, o ye Izirayɛlimɔgɔw ye. † **32:15 32.15** Yesurun, o ye Izirayɛli ye.

sabu minw ye a dencɛw ni a denmusow ye, olugu k’a ta dimi lawuri.
20 A ko: «Ne tɛna ne janto o ra tuun!
Ne bɛna a flɛ o laban bɛna kɛ min ye;
sabu kumayɛlɛmabagaw lo,
mɔgɔ kankelentigiw tɛ.
21 Fɛn minw tɛ Ala ye, o ka ne ni olugu kɛ kelen ye, k’a to ne dimina.
O ka o ta batofɛn gbansanw le bato, fɔ ka ne jusu bɔ.
O kosɔn siya min tɛ siya ɲanaman ye, ne bɛna o ɲangboya don o ra;
ne bɛna siya hakirintan dɔ le ta, janko ka dimi don o ra.
22 Sabu ne ta dimi wurira, ka mana i ko tasuma;
a tasuma bɛ jɛni ka se fɔ lahara;
a bɛ dugukolo ni a simanw bɛɛ jɛni,
ka kuruw jɛni fɔ o jukɔrɔyɔrɔw ra.
23 Ne bɛna kojuguw caya o kan,
ka ne ta biɲɛw bɛɛ kɛ ka o bon.
24 Ne bɛna kɔngɔ ben o kan, fɔ ka o baraka ban;
ka farigban ni banajuguw bla o ra fɔ ka o faga.
Ne bɛna kongowaraw bla o cɛ ra, o ye o kin,
ka sajuguw bla o cɛ ra fana, o ye o kin.
25 Mɔgɔw bɛna o ta denw faga ni kɛrɛkɛmuru ye kɛnɛ ma, ka o kɛ denntan ye.
Ka o to o ta bonw kɔnɔ fana, jatigɛ bɛna kɛ o ra.
O bɛna kanbelenw ni sunguruw faga,
ka deɲɛninw ni cɛkɔrɔba sigbɛtigiw bɛɛ faga.

26 «Ne tun b’a fɛ ka o janjan, ka o lataga fɔ yɔrɔjanw na;
k’a to mɔgɔw bɛɛ hakiri ye bɔ o kɔ pewu.
27 Nka ne siranna o juguw kosɔn;
olugu kana na o yɛrɛ bonya,
k’a fɔ ko: Anw yɛrɛ baraka le sera o ra,
nin bɛɛ tɛ Matigi Ala nɔ ye.

28 «Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ye siya naloman le ye,
hakiri tɛ o fɛ ka ko faamu.
29 E, ni hakiri le tun bɛ o fɛ, o tun bɛna a faamu,
o laban bɛna kɛ min ye o tun bɛna o lɔn!
30 Cɛ kelenpe bɛ kɛ cogo di ka Izirayɛli cɛ waga kelen gbɛn?
Cɛ fla dɔrɔn bɛ kɛ cogo di ka Izirayɛli cɛ waga tan lɔrɔ?
Ni a ma kɛ ko Izirayɛli ta Barakatigi le ka o labla o ye,
ni a ma kɛ ko Matigi Ala le ka o don o boro?
31 Sabu o juguw yɛrɛ k’a lɔn ko min ye olugu ta barakatigi ye,
o tɛ i n’a fɔ Izirayɛli ta Barakatigi.
32 Olugu bɛ i n’a fɔ Sodɔmu ta mɔgɔw,
o bɛ i n’a fɔ Gomɔri ta mɔgɔw;
o bɛ i n’a fɔ baga bɛ rɛzɛnsun min denw na,
i n’a fɔ rɛzɛn min denw ka kuna.
33 O ta rɛzɛnji bɛ i ko sa baga,
a bɛ i ko fɔnfɔnnin min baga bɛ mɔgɔ faga.

34 «Ne ka ko dɔ labɛn dogo ra;
ne ka ko min dogo k’a mara yi, o flɛ:
35 Ni aw juguw benlon nana se,
ne le bɛna aw hakɛ bɔ o ra, ka o ta kojugu juru sara.
Kojugu bɛna ben o kan lon min na, o lon tɔ man jan tuun;
o halakilon bɛ nana yi.

36 «Matigi Ala bɛna a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ,
a bɛna makari a ta jɔnw na,
ni a nana a ye ko o bɛɛ baraka banna,
jɔn fara hɔrɔn kan.
37 A bɛna a fɔ o ma ko: Aw ta alaw bɛ min sisan?
Aw tun bɛ aw yɛrɛ karifara ala barakatigi minw ma, o bɛ min?

38 Aw tun bɛ aw ta sarakaw fagara, k'a sogo yɔrɔŋumanw di ala minw ma, olugu bɛ min?
Aw tun bɛ aw ta rɛzɛnji sarakaw bɔra k'a di ala minw ma, olugu bɛ min?
Ayiwa, o ye wuri ka aw kisi sa!
O ye wuri ka aw tanga!

39 «Aw y'a lɔn ko ne, ne kelenpe le ye Ala ye,
Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ.
Ne le bɛ nin don mɔgɔ ra, ne le fana bɛ nin bɔ mɔgɔ ra;
ne le bɛ mɔgɔ bana, ne le bɛ mɔgɔ kɛnɛya.
Mɔgɔ si tɛ se ka mɔgɔ kisi ka bɔ ne boro.
40 Ne bɛ ne boro kɔrɔta san fɛ,
ka kari, ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye wagati bɛɛ.
41 Ni ne nana ne ta kɛrɛkɛmuru dabɔ, fɔ a bɛ manamana,
ni ne boro nana kɛrɛkɛmuru mina mɔgɔw kama,
o tuma ne bɛna ne dimibɔ ne juguw bɛɛ ra,
ka ne kɔninyabagaw bɛɛ ta kɛwalew hakɛ bɔ o ra.
42 Ne ta biŋɛw bɛna o bɛɛ jori min fɔ ka fa;
mɔgɔ mandimininw jori, ani mɔgɔ minaninw jori.
Ne ta kɛrɛkɛmuru bɛna ne juguw sogo domu,
ka ne juguw ta kuntigiw bɛɛ kun tigɛ.»

43 Ayiwa, aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw ye ɲagari ni Ala ta mɔgɔw ye!
Sabu Matigi Ala bɛ a ta jɔnw dimibɔ o fagabagaw ra,
k'a yɛrɛ mɔnɛbɔ a juguw bɛɛ ra,
k'a ta jamana ni a ta mɔgɔw ta jurumunw kafari.

44 Ayiwa, Musa ni Nuni dencɛ Yosuwe ka nin dɔnkiri kumaw bɛɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw ɲa na.
45 Musa ka nin kumaw bɛɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ka ban tuma min na,
46 a k'a fɔ o ye ko: «Ne ka nin kuma minw bɛɛ fɔ aw ye bi Ala ɲa kɔrɔ, aw ye aw hakiri to o ra kosɛbɛ, ka aw denw karan a ra, janko o ye nin sariya ta kumaw bɛɛ sira tagama k'a dafa a cogo ra.
47 «Aw kana nin kumaw jate k'a kɛ kuma gbansan dɔrɔn ye dɛ! Nin kumaw le bɛna si di aw ma; sabu aw bɛna Zuridɛn ba tigɛ ka taga jamana min mina, nin kumaw le sababu ra aw bɛna sijan sɔrɔ o jamana ra.»

Ala ka Musa ta saya ko fɔ
48 O lon kelen na, Matigi Ala k'a fɔ Musa ye ko:
49 «Wuri ka yɛlɛn Abarimu kuruw kan, ka taga se fɔ Nebo kuru kunna, Mohabu jamana ra, Zeriko dugu ɲa fɛ, ka Kanaana jamana flɛ; ne bɛna o jamana le di Izirayɛlimɔgɔw ma k'a kɛ o ta ye.
50 I bɛna yɛlɛn o kuru min kan, i bɛna sa o yɔrɔ le ra, ka taga fara i bɛmaw kan, i n'a fɔ i kɔrɔcɛ Haruna sara Hɔri kuru kan cogo min na, ka taga fara a bɛmaw kan;
51 sabu ka aw to Meriba ta ji yɔrɔ ra, min bɛ Kadɛsi, Zini kongokolon kɔnɔ, aw ma la ne ra ka ne kan mina Izirayɛlimɔgɔw ɲa na; aw ma ne bonya ne ta saninmanya kosɔn Izirayɛlimɔgɔw ɲa na.
52 O ra ne bɛna o jamana min di Izirayɛlimɔgɔw ma, i bɛna to yɔrɔjan le dɔrɔn ka o jamana ye i ɲa ra, nka i yɛrɛ tɛna don a ra.»

33

Musa ka dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye
1 Matigi Ala ta jɔncɛ Musa ka dugawu minw kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye sani a ye sa, o dugawuw le ye nin ye:
2 A ko:
«Matigi Ala nana ka bɔ Sinayi kuru kan,
a wurira i ko tere, ka bɔ Seyiri jamana ra.
A tora Paran kuruyɔrɔw ra, ka manamana.
Mɛlɛkɛ waga caman le tun k'a lamini;
a nana a ta mɔgɔw fɛ,
a nana ni sariya manamanatɔ ye a boro, i ko tasuma.
3 Can lo, Matigi Ala le bɛ a ta mɔgɔw kanu;

a ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛ a boro kɔnɔ.
O bɛɛ bɛna o kinbiri gban a sen kɔrɔ,
janko k’a ta ciw lamɛn.
4 Musa ka o sariyaw le di an ma,
o le ye Yakuba ta mɔgɔw* ta cɛn ye.
5 Wagati min Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔw lajɛnna
ni Izirayɛli ta gbaw ye,
ale le tun kɛra Yesurun† ta masacɛ ye.»

6 «Ala y’a to Rubɛn ye si sɔrɔ, a si kana ban,
hali ni a ta mɔgɔw man ca.»

7 Musa ka min fɔ Zuda ta ko ra:
«E, Matigi Ala, Zuda kasikan lamɛn,
i ye a lana a ta mɔgɔw fan fɛ.
A ka kɛrɛ kɛ ni a yɛrɛ boro baraka ye;
na a dɛmɛ ka a juguw kɛrɛ!»

8 A ka min fɔ Levi ta ko ra:
«Matigi Ala, i ka Urimi ni Tumimi‡ di i ta jɔn Alaɲasiranbaga ma,
minw ye Levi ye.
I ka a kɔrɔbɔ Masa ta yɔrɔ ra,
i ka Meriba ta jiko kiti ben a kan.
9 O kɔ, a ka a ɲa bɔ a bamuso ni a facɛ ra,
ka ele kelenpe kanu.
A banna a balemaw bɛɛ ra,
ka ban hali a denw na,
ka ele ta darakan dɔrɔn le lamɛn,
ka i ta jɛnɲɔgɔnya* sariya sira tagama.
10 O ka Yakuba ta mɔgɔw karan i ta ciw ra,
o ka Izirayɛlimɔgɔw karan i ta sariyaw ra.
O ka wusunan sarakaw bɔ i ye,
ka saraka jɛnitaw* jɛni i ye, i ta sarakajɛnifɛn* kan.
11 E, Matigi Ala, baraka don a ta baaraw bɛɛ ra,
ka sɔn a boro ta baara bɛɛ ma.
A juguw bɛɛ soro tigɛ,
a kɔninyabagaw si kana se ka wuri ka lɔ tuun!»

12 A ka min fɔ Boniyaminu ta ko ra:
«Ale ye Matigi Ala ta mɔgɔ kanunin le ye!
A bɛ Matigi Ala kɛrɛ fɛ hɛra ni laganfiya ra.
Matigi Ala bɛna a tanga tuma bɛɛ;
a siginin bɛ o cɛ ra.»

13 A ka min fɔ Yusufu ta ko ra:
«Matigi Ala ye baraka don a ta jamana ra,
ka sanji ɲanaman ben o ye ka bɔ san fɛ,
ka dugukolo jukɔrɔjiw di o ma fana.
14 Tere ye o ta simanw mɔ o ye,
ka simanw bɛɛ ra ɲumanman di o ma,
k’a to o ye simankuraw sɔrɔ,
o ye simanw bɛɛ ra ɲumanman sɔrɔ karo o karo.
15 Kuruw ta fɛnw bɛɛ ra ɲumanman, o ye o sɔrɔ;
kongoriw ta fɛnw bɛɛ ra ɲumanman, o ye o sɔrɔ.
16 Dugukolo fara fɛn o fɛn na, o bɛɛ ra ɲumanman,
ani Ala min tun k’a yɛrɛ yira yiritunin tasumaman ra, ale ta koɲumanw,
o bɛɛ ye kɛ Yusufu kunna
ale min kɛra a balemaw ɲamɔgɔ ye.

---

* **33:4 33.4** Yakuba ta mɔgɔw, o ye Izirayɛlimɔgɔw ye. † **33:5 33.5** Yesurun, o kɔrɔ ye ko: Izirayɛli. ‡ **33:8 33.8** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ. Aw ye Bɔri kitabu 28.30, ani Sarakalasebagaw 8.8 flɛ.

17 Bonya ye Yusufu ta le ye, o min ta fanga bɛ i ko misitoran den fɔlɔ cɛman ta fanga;
a gbanw bɛ i ko sigin ta gbanw.
A bɛ siya tɔw bɛɛ tu ni o gbanw ye,
fɔ ka taga se dugukolo dan na.
Efirayimu ta kɛrɛkɛjamaw bɛna a kɛ ten le,
Manase ta kɛrɛkɛjamaw bɛna a kɛ ten le.»

18 A ka min fɔ Zabulɔn ta ko ra:
«Zabulɔn ye ɲagari a ta tagamaw ra,
Isakari ye ɲagari a ta fanibonw kɔnɔ.
19 Aw bɛna siyaw wele ka na kuru kan ka na sarakaw bɔ,
saraka minw bɛnnin bɛ Ala ma.
O bɛna kɔgɔji kɔnɔfɛnw sɔrɔ ka wasa o ra;
naforo minw dogonin bɛ kɔgɔji kɛnkɛn jukɔrɔ, o bɛna o sɔrɔ.»

20 A ka min fɔ Gadi ta ko ra:
«Mɔgɔ o mɔgɔ ka Gadi bonya, Ala ye baraka don o tigi ra.
Gadi bɛ la i ko jara;
a bɛ sogo faga, k'a tigɛtigɛ, k'a ta a senw na ka taga a bla a kun na.
21 A bɛ jamana yɔrɔ bɛɛ ra ɲumanman ta a yɛrɛ ye.
Kuntigiw ninyɔrɔ ye a ta le ye.
A blara mɔgɔw ɲa,
janko o ye Matigi Ala ta sira tagama,
ani Ala ka ko minw latigɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, ka o bɛɛ kɛ.»

22 A ka min fɔ Dan ta ko ra:
«Dan ye jarakanbelen le ye,
min bɛ pan ka bɔ Basan mara ra.»

23 A ka min fɔ Nɛfitali ta ko ra:
«Nɛfitali ka Ala ta ɲumanya sɔrɔ k'a caya,
a wasara Matigi Ala ta baraka ra.
Ale le bɛ sigi jamana terebenyanfan ni a woroduguyanfan na.»

24 A ka min fɔ Asɛri ta ko ra:
«Ala ka baraka don Asɛri ra i ko Izirayɛlimɔgɔ tɔw.
Ala ye a ko diya a balemaw ye,
k'a ta oliviyesunw caya fɔ a ye a sen tunu a turu ra!
25 A ta dugu donda sɔgɔnanw ye nɛgɛ ni siranɛgɛ le ye.
A bɛna kɔrɔ ka sa ni a baraka ye.»

26 «E, Yesurun§, aw ta Ala bɔɲɔgɔnko tɛ!
A bɛ yɛlɛn ka sigi sankolo kan ka na aw dɛmɛ;
a bɛ yɛlɛn ka sigi sankabaw kan ka na, a ni a ta bonya.
27 Ala banbari le ye aw dogoyɔrɔ ye.
A boro baraka ye baraka banbari le ye.
A bɛna aw juguw gbɛn ka bɔ aw ɲa,
k'a fɔ aw ye ko aw ye o halaki.

28 «Izirayɛli bɛna to hɛra ni laganfiya ra,
Yakuba ta mɔgɔw sigira o danna jamana dɔ ra,
siman ni rɛzɛn ka ca jamana min na;
sanji bɛ ben caman jamana min na.

29 «E, Izirayɛli, i ta ɲana, sabu siya juman le bɛ i ko ele?
Matigi Ala ka i kisi.
Matigi Ala le ye i ta nɛgɛbɛnnan ye, i dɛmɛbaga;
ale le ye i ta kɛrɛkɛmuru ye, min b'a to i bɛ se sɔrɔ.
I juguw bɛna o yɛrɛ majigi i kɔrɔ;
i bɛna tagama o kan.»

§ **33:26 33.26** Yesurun, o ye Izirayɛli ye.

34

Musa ta saya

1 Ayiwa, o kɔ, Musa bɔra Mohabu kɛnɛgbɛw yɔrɔ ra, ka taga yɛlɛn Nebo kuru kan,
ka taga se fɔ kuru kuncɛ ma, kuru yɔrɔ min bɛ wele ko Pisiga; o bɛ Zeriko dugu ɲa fɛ.
Matigi Ala ka jamana bɛɛ yira a ra k'a to o yɔrɔ ra, k'a ta Galadi mara ra ka taga a bla
fɔ Dan mara ra,
2 ani Nɛfitali ta mara bɛɛ, ani Efirayimu ni Manase ta mara bɛɛ, ani Zuda ta mara bɛɛ,
ka taga se fɔ Kɔgɔjiba ma,
3 ani woroduguyanfan kongokolon, ani Zeriko dugu, min bɛ wele ko tamarosunw ta
dugu, o kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ, ka taga se fɔ Sowari.
4 Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Ne tun karira ko ne bɛna jamana min di Iburahima ni
Isiyaka ni Yakuba ma, k'a kɛ o ta durujaw ta ye, o jamana le ye nin ye. Ne ka o jamana
yira i ra, k'a to i ɲa ye a ye, nka i sen tɛna don a ra fiyewu.»
5 Matigi Ala ta jɔncɛ Musa sara o yɔrɔ le ra, Mohabu jamana ra, ka kaɲa ni Matigi Ala
ta kuma ye.
6 Matigi Ala k'a su don kɛnɛgbɛ dɔ ra, Mohabu jamana ra, Bɛti Pehɔri yɔrɔ ɲa fɛ. Mɔgɔ
si ma Musa ta kaburu yɔrɔ lɔn fɔ ka na se bi ma.
7 Musa sara k'a si to san kɛmɛ ni mugan. A ɲadenw baraka tun ma dɔgɔya, foyi fana
tun ma bɔ a farikolo baraka ra.
8 Izirayɛlimɔgɔw ka Musa su kasi fɔ tere bisaba, Mohabu kɛnɛgbɛw ra; o kɔ, o ka Musa
ta sanga ni a su kasi lalɔ.
9 Hakiritigiyaba tun bɛ Nuni dencɛ Yosuwe fɛ, sabu Musa tun k'a boro la a kun na, ka
dugawu kɛ a ye. O ra, Izirayɛlimɔgɔw k'a kan mina. Matigi Ala tun ka ci minw bɛɛ fɔ
Musa ye, o ka o bɛɛ kɛ a cogo ra.
10 Ayiwa, cira wɛrɛ ma bɔ tuun Izirayɛli jamana ra i ko Musa, min ni Matigi Ala tun
bɛ kuma da ni da.
11 Matigi Ala tun k'a ci ka taga Misiran ka taga kabakow ni kobaw kɛ Farawona ni a
ta jamana ɲamɔgɔw ɲa na, ani a ta jamana mɔgɔw bɛɛ ɲa na.
12 Musa ka kabakobaw ani siranyakoba minw kɛ ni a ta sebagaya ye Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ ɲa na, mɔgɔ si ma o ɲɔgɔn kɛ ka ye.

YOSUWE
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, ni a bɔra nin kitabu sira labanw na, kitabu tɔ bɛɛ sɛbɛbaga kɛra Yosuwe yɛrɛ ye.

Yosuwe le tun blara cira Musa nɔ ra, ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye. A tagara ni Izirayɛlimɔgɔw ye Kanaana jamana ra cogo min na, o le fɔra nin kitabu kɔnɔ.

Ko ba minw kɛra nin kitabu kɔnɔ, o dɔw flɛ nin ye: Zuridɛn ba tigɛko, ani Zeriko dugu kogow benko, ani Ayi dugu ta kɛrɛ, ani Ala ta jɛnɲɔgɔnyakura* ko.

An b'a ye fana ko Musa ta baarakɛcogo, ani Yosuwe ta baarakɛcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ kosɛbɛ: Musa ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye cogo min na (Bɔri Kitabu 14), Yosuwe fana ka Zuridɛn ba cɛtigɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye o cogo ra (Yosuwe 3 ani 4). Musa k'a ta kumalabanw fɔ Sariya fɔko flanan ta kitabu laban na (31–34), Yosuwe fana k'a ta kumalabanw fɔ a ta kitabu laban na (Yosuwe 23–24).

Yosuwe sawagati ra, a k'a fɔ k'a gbɛlɛya Izirayɛlimɔgɔw ye, ko o ka kan ka Matigi Ala, o ta Ala kelenpe le bato.

An b'a ye fana nin kitabu kɔnɔ ko Izirayɛlimɔgɔw ka kɛrɛ caman kɛ, janko ka o yɛrɛ bɔsi o juguw boro.

Kitabu kɔnɔkow

Kanaana jamana minacogo *(1–12)*
Zuridɛn ba terebɔyanfan ta yɔrɔ tarancogo *(13)*
Zuridɛn ba terebenyanfan ta yɔrɔ tarancogo *(14–19)*
Karifaduguw *(20)*
Levi ta mɔgɔw ta duguw *(21)*
Zuridɛn ba terebɔyanfan mɔgɔw sekɔra ka na o ta yɔrɔ ra *(22)*
Yosuwe ta kumalabanw *(23)*
Yosuwe ka mɔgɔw hakiri jigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra Sikɛmu *(24)*

Ala ka Yosuwe bla Musa nɔ ra

1 Matigi Ala ta baaraden Musa sanin kɔ, Matigi Ala k'a fɔ Musa ta baaraden Yosuwe
ye, min ye Nuni dencɛ ye, ko:
2 «Ayiwa, ne ta baaraden Musa sara; ayiwa, ne bɛna jamana nin di aw ma, ele ni
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye wuri sisan ka nin Zuridɛn ba tigɛ ka don o jamana ra.
3 Ni aw sen ka se yɔrɔ o yɔrɔ, ne bɛ o yɔrɔ di aw ma, i n'a fɔ ne k'a fɔ Musa ye cogo
min na.
4 Aw ta jamana bɛna damina kongokolon na, woroduguyanfan na, ka taga a bla fɔ nin
Liban kuruw fan na, sahiliyanfan na; ani k'a ta Efirati ba ra, terebɔyanfan na, ka tɛmɛ
Hɛtikaw ta jamana ra, ka taga se fɔ Kɔgɔjiba ma, terebenyanfan na.
5 Fɔ ka taga i sa, i jugu si tɛna se i ra kɛrɛ ra, sabu ne bɛ ni i ye i n'a fɔ ne tun bɛ ni
Musa ye cogo min na. Ne bɛna ne janto i ra tuma bɛɛ, ne tɛna i kelen to.
6 I jija ka i ja gbɛlɛya, sabu ne karira ko ne bɛna jamana min di aw bɛmaw ma, ele le
sababu ra, nin mɔgɔw bɛna don o jamana ra.
7 Ele kɔni ye i jija ka i ja gbɛlɛya kosɛbɛ dɔrɔn; ne ta baaraden Musa ka sariya minw
fɔ i ye, i ye o bɛɛ sira tagama a cogo ra. I kana jɛngɛ ka bɔ o sariya sira kan ka taga i
kininboro fɛ walama ka taga i numanboro fɛ. Ni o kɛra, i ta kokɛtaw bɛɛ bɛna ɲa.
8 O sariya kitabu kumaw ye kɛ i da ra tuma bɛɛ; i ye miiri a ra su ni tere, janko fɛn o
fɛn sɛbɛra a kɔnɔ, i ye o bɛɛ sira tagama a cogo ra. Ni o kɛra, ni i ka ko o ko dabɔ, o bɛ
ɲa; i bɛna nafa sɔrɔ fana i ta kokɛtaw bɛɛ ra.
9 I kana ɲina ko ne k'a fɔ i ye k'a gbɛlɛya ko i ye jija ka i ja gbɛlɛya. I kana siran, i
kana i fari faga, sabu ne Matigi Ala, i ta Ala, ne bɛ ni i ye i ta kokɛtaw bɛɛ ra.»

Yosuwe ka mɔgɔw labɛn ka ba tigɛ

10 Yosuwe k'a fɔ jama ɲamɔgɔw ye
11 ko: «Aw ye taga mɔgɔw sigiyɔrɔw ra, k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye ko o ye domuni ɲini k'a
bla, ko sani tere saba cɛ, Matigi Ala, an ta Ala ka jamana min di an ma, an bɛna nin ba
tigɛ ka taga don o jamana ra.»

12 O kɔ, Yosuwe kumana Rubɛn ta gbamɔgɔw ni Gadi ta gbamɔgɔw ni Manase ta
gbamɔgɔw tarancɛ fɛ*, k'a fɔ o ye ko:
13 «Matigi Ala ta baaraden Musa tun ka min fɔ, aw ye aw hakiri to o ra. A tun ko:
‹Matigi Ala, aw ta Ala bɛna laganfiya di aw ma, ka nin jamana di aw ma.›
14 Ayiwa, Musa ka jamana min di aw ma Zuridɛn ba ɲa nin kan yan, aw sera o jamana
ra ka ban. O ra, aw ta musow ni aw ta denw ni aw ta bɛganw ye to yan; nka aw minw
ye kɛrɛkɛcɛw ye, aw bɛɛ ye tɛmɛ aw balema tɔw ɲa fɛ ni aw ta kɛrɛkɛminanw ye, ka
ba tigɛ, ka taga olugu dɛmɛ fɔ o fana ye o ta jamana sɔrɔ;
15 ani Matigi Ala ye laganfiya di o ma fana, ka o ta jamana di o ma, i n'a fɔ a ka aw ta
di aw ma cogo min na. Matigi Ala, aw ta Ala bɛna jamana min di o ma, aw ka kan ka
o dɛmɛ fɔ o ye o jamana sɔrɔ. Ni o ka o sɔrɔ, o tuma, Matigi Ala ta baaraden Musa ka
jamana min di aw ma yan Zuridɛn ba terebɔyanfan na, ka o kɛ aw ta ye, aw bɛ kɔsegi
ka na o jamana ra.»
16 O ka Yosuwe jaabi ko: «Ni i ka fɛn o fɛn fɔ an ye, an bɛna o kɛ; ni i ka an ci ka taga
yɔrɔ o yɔrɔ, an bɛ taga yi.
17 An bɛna i kan mina fɛn bɛɛ ra, i n'a fɔ an ka Musa kan mina cogo min na. Janko
Matigi Ala, i ta Ala kɔni ye kɛ ni i ye dɔrɔn, i n'a fɔ a tun bɛ ni Musa ye cogo min na.
18 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka i ta kuma sɔsɔ, ni a ma i ta cifɔninw kɛ, ani i ka min fɔ ni a ma
o kɛ, o tigi ka kan ka faga. Ele kɔni ye jija ka i ja gbɛlɛya dɔrɔn.»

2

Yosuwe ka cɛ fla ci ka taga Zeriko dugu flɛ

1 Ayiwa, Nuni dencɛ Yosuwe tora Sitimu ka kɔrɔsirikɛbaga fla ci dogo ra. A k'a fɔ o ye
ko: «Aw ye taga jamana cogo flɛ, ka Zeriko dugu flɛ kosɛbɛ.» O tagara se Zeriko dugu
kɔnɔ minkɛ, o tagara jigi jatɔmuso dɔ fɛ, o tɔgɔ ye ko Rahabu. O sira yi.
2 Mɔgɔw nana a fɔ Zeriko masacɛ ye ko Izirayɛlimɔgɔ dɔw nana su fɛ dugu kɔnɔ, ka
na jamana yɔrɔ bɛɛ yaala.
3 O fɔra minkɛ, masacɛ ka cira bla ka taga a fɔ Rahabu ye ko: «Cɛ minw nana i fɛ, ka
na don i ta so kɔnɔ, o labɔ, sabu o nana jamana yɔrɔ bɛɛ yaala le.»
4 Rahabu ka cɛ fla dogo, k'a fɔ masacɛ ta ciradenw ye ko: «Can lo, o sera ne fɛ so kɔnɔ
yan, nka ne kɔni tun ma o bɔyɔrɔ lon.
5 I n'a fɔ dugu donda bɛ datugu terebenda fɛ, o sekɔra ka taga terebenda wagati ra,
sani da ye datugu. Ne m'a lɔn o tagara fan min na. Ni aw teliyara ka tugu o nɔ fɛ, aw
bɛna o gbɛn ka o mina.»
6 Nka Rahabu tun ka o layɛlɛn a ta biribon le kunna. Biŋnaga dɔw tun bɛ blanin bɛ
yi, a tun ka o dogo o biŋnagaw jukɔrɔ.
7 Masacɛ ta ciradenw bɔra ko o bɛ taga o kɔ. O bɔra minkɛ, mɔgɔw ka dugu donda
datugu. O tagara Zuridɛn ba sennatigɛyɔrɔ sira fɛ.

Ciradenw ka layiri ta Rahabu ye

8 Ayiwa, sani kɔrɔsirikɛbaga fla ye sunɔgɔ, Rahabu yɛlɛnna o kɔ bon kunna.
9 Rahabu k'a fɔ o ye ko: «Ne k'a lɔn ko Matigi Ala ka jamana nin di aw ma. Aw siranya
ka an bɛɛ mina yan, jamana mɔgɔw bɛɛ ja tigɛninba lo;
10 sabu an k'a mɛn ko Matigi Ala ka Kɔgɔjiwulen ja aw ɲa, aw bɔtɔ Misiran jamana ra.
An k'a mɛn fana ko aw ka Amɔrikaw ta masacɛ fla bɛɛ faga, masacɛ Sihɔn ni masacɛ
Ɔgi; ko aw ka olugu faga Zuridɛn ba kɛrɛ fɛ, terebɔyanfan na. An ka o kibaroya mɛn.
11 An ka o kibarow mɛn minkɛ, an ja tigɛnin lo kosɛbɛ; ja tɛ mɔgɔ si ra yan k'a fɔ
ko a bɛ kɛrɛ kɛ ni aw ye, sabu Matigi Ala, aw ta Ala le ye Sebɛɛtigi ye sankolo ra, ani
dugukolo kan.
12 Ayiwa, sisan ne bɛ aw daari ko aw ye kari Matigi Ala tɔgɔ ra ne ye, ko aw bɛna
koŋuman kɛ ne ta somɔgɔw ye, i n'a fɔ ne ka koŋuman kɛ aw ye cogo min na. Aw ye
tagamasiyɛn dɔ yira ne ra min b'a yira ko aw bɛna ne to yi.
13 Aw ye layiri ta ne ye, ko aw bɛna ne facɛ, ni ne bamuso, ni ne balemamusow, ni ne
balemacɛw, ani o ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ bɔsi; aw tɛna a to o ye an faga.»
14 Cɛ fla ka Rahabu jaabi ko: «An bɛ kari i ye ko foyi tɛna aw sɔrɔ ka anw ɲanaman to.
Nka aw man kan ka dɔ fɔ mɔgɔ si ye an nako ra yan. O ra, ni Matigi Ala nana jamana
di an ma, an bɛna i ta koŋuman sara i ye, an fana bɛna kɛ kankelentigiw ye.»
15 Ayiwa, Rahabu ka o lajigi ni juru ye bon finɛtiri fɛ, sabu a ta bon tun donnin bɛ
dugu laminikogo ra, k'a finɛtiri da bɔ k'a bla kɛnɛ ma.

---

* **1:12 1.12** Manase ta gba tun ka bon, o kosɔn o tun k'a taran fla ye. Taran kelen tun ka o ta jamana sɔrɔ ka ban Zuridɛn ba terebɔyanfan na.

16 Sani o ye jigi, Rahabu k′a fɔ o ye ko: «Aw ye taga kuruw fanfɛyɔrɔw ra, janko mɔgɔ
minw bɛ aw nɔ fɛ, aw kana na taga bɛn ni olugu ye. Aw ye taga dogo o yɔrɔ ra fɔ tere
saba, ka a to masacɛ ta ciradenw ye sekɔ ka na. O kɔ, aw bɛ aw ta sira ta ka taga.»
17 Cɛ fla k′a fɔ Rahabu ye ko: «An ka layiri min ta i ye, an bɛna o dafa cogo min na o
ye nin ye:
18 Ni an nana don aw ta jamana ra tuma min na, i ka an lajigi finɛtiri min fɛ, i ye nin
juru wulenman siri o finɛtiri ra. I ye i facɛ ni i bamuso ni i balemaw, ani i ta somɔgɔw
bɛɛ lajɛn i fɛ bon kɔnɔ.
19 Ni i ta mɔgɔ o mɔgɔ ka bɔ kɛnɛ ma, ni kojugu min ka o tigi sɔrɔ, ale yɛrɛ le ka o
ɲini; o tɛ an nɔ ye. Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ni i ye bon kɔnɔ, ni an dɔ boro sera o dɔ ma,
o hakɛ ye ben an kan.
20 Nka ni i ka dɔ fɔ an nako ra yan mɔgɔ wɛrɛ ye, o tuma, an ka layiri min ta i ye, an
tɛna o jate tuun.»
21 Rahabu ko: «Ne sɔnna aw ta ma.» O kɔ, a ka cɛ fla bla ka taga. O bɔra minkɛ,
Rahabu ka juru wulenman siri a ta finɛtiri ra.
22 O sera kuruw fanfɛyɔrɔw ra minkɛ, o dogora yi. O tora yi fɔ tere saba, k′a to masacɛ
ta ciradenw ye sekɔ. Masacɛ ta ciradenw ka o ɲini yɔrɔ bɛɛ ka dɛsɛ, o ma o ye minkɛ,
o sekɔra ka taga Zeriko.
23 Ayiwa, cɛ fla jigira ka bɔ kuruyɔrɔw ra, ka Zuridɛn ba tigɛ ka taga Nuni dencɛ
Yosuwe fɛ. O ka ko minw ye, o ka o bɛɛ lakari a ye.
24 O k′a fɔ Yosuwe ye ko: «Can lo Matigi Ala ka jamana bɛɛ di an ma. Jamana mɔgɔw
bɛ siranna ka kɛrɛ kɛ ni an ye.»

3

Izirayɛlimɔgɔw ka Zuridɛn ba tigɛ

1 Ayiwa, Yosuwe wurira sɔgɔmada joona fɛ; a ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra Sitimu ka
taga Zuridɛn bada ra. O sera yi minkɛ, o ka wagati dama kɛ yi, sani o ye ba tigɛ.
2 Ayiwa, sani tere saba cɛ, jama ɲamɔgɔw tɛmɛna mɔgɔw sigiyɔrɔw bɛɛ ra,
3 k′a fɔ mɔgɔw ye ko: «Ni aw nana sarakalasebagaw, Levi ta mɔgɔw ye, o ka Matigi
Ala, aw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta tuma min na, o tuma aw ye bɔ aw ta fanibonw
kɔnɔ ka tugu o kɔ.
4 O cogo le ra, aw bɛna a lɔn aw ka kan ka sira min ta, sabu aw ma deri ka tɛmɛ nin
yɔrɔ ra k′a ye. Nka aw kana gbara jɛnɲɔgɔnya kɛsu ra; aw ye kilomɛtɛrɛ kelen ɲɔgɔn
to aw ni jɛnɲɔgɔnya kɛsu cɛ.»
5 Yosuwe k′a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ saninya, sabu Matigi Ala bɛna kabakow
kɛ aw cɛ ra sini.»
6 O dugusagbɛ Yosuwe k′a fɔ sarakalasebagaw ye ko: «Aw ye jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka
bla mɔgɔw ɲa fɛ.» O ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka bla mɔgɔw ɲa fɛ.
7 Matigi Ala k′a fɔ Yosuwe ye ko: «Ne bɛna a damina bi ka i bonya Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ ɲa kɔrɔ, janko o y′a lɔn ko ne bɛ ni i ye i n′a fɔ ne tun bɛ ni Musa ye cogo min na.
8 Sarakalasebaga minw bɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu tara, i ye nin ci fɔ olugu ye, ko ni o sera
Zuridɛn ba ra tuma min na, o ye don ka lɔ ji ra.»
9 Yosuwe k′a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye tuun ko: «Aw ye gbara ka Matigi Ala, aw ta Ala ta
kuma lamɛn.»
10 Yosuwe ko: «Aw bɛna a lɔn sisan le ko can ra, Ala ɲanaman bɛ aw cɛ ra. Ala bɛna
Kanaanakaw ni Hɛtikaw, ani Hevikaw ni Perezikaw ni Girigasikaw ni Amɔrikaw, ani
Yebusikaw gbɛn yɛrɛ le ka bɔ aw ɲa fɛ.
11 A flɛ, dunuɲa bɛɛ tigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu bɛna tɛmɛ aw ɲa fɛ ka Zuridɛn ba
tigɛ.
12 Sisan, aw ye cɛ tan ni fla ɲanawoloma ka bɔ Izirayɛli gbaw bɛɛ ra; cɛ kelen kelen
ye bɔ gba bɛɛ ra.
13 Sarakalasebaga minw ka Matigi Ala, dunuɲa bɛɛ tigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, ni
olugu senw donna Zuridɛn ba ra dɔrɔn, Zuridɛn ba bɛna cɛtigɛ o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra;
ji bɛna lɔ sanfɛyɔrɔ ra yi, ka lajɛn ka kɛ i ko kogo.»
14 Izirayɛlimɔgɔw bɔra o sigiyɔrɔ ra, ka taga Zuridɛn ba tigɛ. Sarakalasebaga minw
tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, olugu blara mɔgɔw ɲa.
15 O kɛra simantigɛwagati le ra; o wagati ra Zuridɛn ba bɛ fa fɔ ka bɔ kɛnɛ ma. Ayiwa,
sarakalasebagaw ka o sen don ji ra yɔrɔ min na dɔrɔn,
16 ba ji min tun bɛ nana ka bɔ san fɛ, o lɔra, ka lajɛn ka kɛ i n′a fɔ kogo, ka janya
ka se fɔ Adamu ma, o dugu min bɛ Saritan yɔrɔ kɛrɛ fɛ. Dugumayɔrɔ ra, ji min tun bɛ

woyora ka jigi ka taga Kɔgɔji sanin na, o fana woyora ka taga ka bɔ yi pewu. A kɛra ten le, Izirayɛli jama bɛɛ sera ka ba tigɛ Zeriko dugu ɲa fɛ.
17 Ayiwa, sarakalasebaga minw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, olugu lɔnin tora yɔrɔ kelen na dugukolo jalan kan Zuridɛn ba cɛmancɛ ra; Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kɛ tɛmɛ ye ba cɛ ma, dugukolo jalan kan, fɔ ka taga a to jama bɛɛ ye Zuridɛn ba tigɛ ka ban.

4

Kabakuru tan ni fla

1 Izirayɛli jama bɛɛ ka Zuridɛn ba tigɛ ka ban wagati min na, Matigi Ala kumana Yosuwe fɛ, ko:
2 «Cɛ tan ni fla ɲanawoloma Izirayɛlimɔgɔw ra; cɛ kelen kelen ye bɔ gba bɛɛ ra.
3 I ye nin ci fɔ o ye ko o ye taga kabakuru tan ni fla ta Zuridɛn ba ra, sarakalasebagaw tun lɔnin bɛ yɔrɔ min na ji ra. O bɛ o kabakuru tan ni fla ta ka taga o bla aw siyɔrɔw ra.»
4 Yosuwe tun ka mɔgɔ tan ni fla minw ɲanawoloma Izirayɛlimɔgɔw ra, ka mɔgɔ kelen ta gba bɛɛ kelen kelen na, a ka olugu wele,
5 k'a fɔ o ye ko: «Aw ye tɛmɛ Matigi Ala, aw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ, ka taga don Zuridɛn ba cɛmancɛ ra. Aw bɛɛ kelen kelen ye kabakuru kelen kelen ta ka o la aw kamankunw kan, Izirayɛli ta gba bɛɛ ni a ta kabakuru;
6 o kabakuruw bɛna kɛ tagamasiyɛn ye aw cɛ ra. Ni aw ta denw nana aw ɲininka lon min na ko: ‹Nin kabakuruw kɔrɔ ye mun le ye aw fɛ?›
7 Aw ye o jaabi ko: ‹Zuridɛn ba tigɛra fla ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ. Jɛnɲɔgɔnya kɛsu donna ji ra tuma min na, Zuridɛn ba tigɛra fla ye. Nin kabakuruw bɛna kɛ hakirijigifɛn le ye tuma bɛɛ, ka Izirayɛlimɔgɔw hakiri jigi nin kabako ra.› »
8 Yosuwe ka min fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, o k'a kɛ ka kaɲa ni o ye. O ka kabakuru tan ni fla ta ka bɔ Zuridɛn ba cɛ ma ka kaɲa ni Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw tɔgɔw ye, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Yosuwe ye cogo min na. O tagara ni o kabakuruw ye o sigiyɔrɔ ra ka taga o bla yi.
9 Sarakalasebagaw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka don ji ra ka lɔ Zuridɛn ba yɔrɔ min na, Yosuwe ka kabakuru tan ni fla wɛrɛ lɔlɔ o yɔrɔ fana ra, ba cɛ ma. O kabakuruw bɛ yi hali bi.
10 Sarakalasebaga minw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, olugu lɔnin tun tora Zuridɛn ba janin cɛ ma; Matigi Ala tun ka ci minw fɔ Yosuwe ye, Izirayɛlimɔgɔ ka o bɛɛ kɛ k'a dafa. O fana kɛra ka kaɲa ni Musa ta kuma le ye. Izirayɛlimɔgɔw tun teliyara le ka ba tigɛ.
11 Mɔgɔw bɛɛ tɛmɛna ka ban wagati min na, sarakalasebagaw tɛmɛna ni Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye ka taga lɔ ba fan dɔ ra jama ɲa kɔrɔ.
12 Rubɛn ta gba, ani Gadi ta gba, ani Manase ta gba tarancɛ, olugu ta kɛrɛkɛdenw le tun blara Izirayɛlimɔgɔ tɔw ɲa fɛ, i n'a fɔ Musa tun k'a fɔ cogo min na.
13 Kɛrɛkɛden waga binaani (40 000) ɲɔgɔn le tɛmɛna Matigi Ala ɲa kɔrɔ, kɛrɛkɛminanw bɛ o bɛɛ boro, o bɛɛ labɛnnin bɛ kɛrɛ kama. O ka o ɲasin Zeriko kɛnɛgbɛ yɔrɔ ma.
14 O lon na, Matigi Ala ka Yosuwe bonya Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ. Fɔ ka taga Yosuwe sa, Izirayɛlimɔgɔw k'a bonya i n'a fɔ o tun ka Musa bonya cogo min na.
15 O kɔ, Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye tuun ko:
16 «Sarakalasebaga minw ka jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn kɛsu ta, a fɔ o ye ko o ye bɔ Zuridɛn ba cɛ ma.»
17 Yosuwe k'a fɔ sarakalasebagaw ye ko: «Aw ye bɔ Zuridɛn ba cɛ ma.»
18 Sarakalasebagaw bɔra Zuridɛn ba ra, ka o senw bla dugukolo jalan kan yɔrɔ min na dɔrɔn, Zuridɛn ji sekɔra a nɔ ra, ka kɛ woyo ye ka yɔrɔ bɛɛ fa, i n'a fɔ a tun bɛ woyo cogo min na kakɔrɔ.
19 Izirayɛlimɔgɔw ka Zuridɛn ba tigɛ, ka o ta fanibonw lɔ Giligali yɔrɔ kɔrɔ, Zeriko dugu terebɔyanfan na. O kɛra san karo fɔlɔ tere tan.
20 Izirayɛlimɔgɔw tun ka kabakuru tan ni fla min ta Zuridɛn ba ra, Yosuwe ka o kabakuru tan ni fla le lɔlɔ Giligali.
21 O kɔ, Yosuwe k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Lon dɔ, ni aw ta denw nana aw ɲininka, ko nin kabakuruw kɔrɔ ye mun ye,
22 aw ye a fɔ o ye ko Izirayɛlimɔgɔw tagamana ka nin Zuridɛn ba tigɛ dugukolo jalan kan.
23 Sabu Matigi Ala, aw ta Ala ka Zuridɛn baji ja aw ɲa fɛ, k'a to aw bɛɛ ye tɛmɛ, i n'a fɔ a tun ka Kɔgɔjiwulen ja anw ɲa fɛ cogo min na.

24 A ka nin kow kɛ, janko dugukolo siyaw bɛɛ y'a lɔn ko ale Matigi Ala ta sebagaya ka
bon, ani janko aw ye siran Matigi Ala ɲa tuma bɛɛ.»

5

Izirayɛlimɔgɔw ɲasiran ka masacɛw sɔrɔ

1 Amɔrikaw ta masacɛ minw siginin bɛ Zuridɛn ba terebenyanfan na, ani Kanaanakaw
ta masacɛ minw siginin bɛ Kɔgɔjiba da ra, olugu k'a mɛn minkɛ ko Matigi Ala ka Zuridɛn
ba ja janko Izirayɛlimɔgɔw ye tɛmɛ, o siranna. Izirayɛlimɔgɔw ta ko ka o ja tigɛ, fɔ ka
kɛrɛkɛlɔgɔ bɛɛ bɔ o ra.

Izirayɛlimɔgɔw kɛnɛsigiri ko

2 Ayiwa, o wagati kelen na, Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye ko: «Kabakuru dɔw lɛsɛ ka o
kɛ muruw ye, ka Izirayɛli cɛden kɛnɛsigibariw kɛnɛsigi.»
3 Yosuwe ka kaba dɔw lɛsɛ ka o kɛ muruw ye ka Izirayɛli cɛdenw kɛnɛsigi. O kɛnɛsigiri
kɛra yɔrɔ min na, o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko kɛnɛsigiri kongori*.
4 Kun min na Yosuwe ka o kɛnɛsigi, o ye ko Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun bɔra Misiran
jamana ra tuma min na, cɛden minw bɛɛ tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra, olugu bɛɛ sara
kongokolon kɔnɔ, ka o to tagama ra, o bɔnin kɔ Misiran.
5 O cɛden minw bɛɛ tun bɔra Misiran, olugu bɛɛ tun kɛnɛsigira. Nka cɛden minw bɛɛ
worora kongokolon kɔnɔ, ka o to tagama ra, o bɔnin kɔ Misiran, olugu tun ma kɛnɛsigi.
O le kosɔn Yosuwe ka o kɛnɛsigi.
6 Izirayɛlimɔgɔw ka sanji binaani le kɛ tagama ra kongokolon kɔnɔ; a kɛra ten, cɛden
minw tun bɔra Misiran, minw tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra, olugu bɛɛ halakira ka ban, sabu
o tun ma sɔn ka Matigi Ala ta kuma lamɛn. O kosɔn Matigi Ala tun ka jamana min layiri
ta, ko a bɛna o di o bɛmaw ma, nɔnɔ ni li bɛ woyo o jamana min na, a karira ko a tɛna
a to o ɲa ye o jamana ye.
7 Matigi Ala ka o dencɛw le bla o nɔ ra. Yosuwe ka olugu le kɛnɛsigi, sabu o si tun ma
kɛnɛsigi fɔlɔ.
8 O kɛnɛsiginin kɔ, o tora o ta fanibonw kɔnɔ fɔ ka taga o ta joriw kɛnɛya.
9 O kɔ, Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye ko: «Aw bɔra ni maroya min ye Misiran jamana
ra, ne ka o maroya bɔ aw kunna bi.» O le kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ lara ko Giligali†. Hali bi o
tɔgɔ kelen le b'a ra.

Jɔnyaban ɲanagbɛ

10 Izirayɛlimɔgɔw ka o ta fanibonw lɔ Giligali, ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* kɛ yi. O kɛra
karo tere tan ni naani wulada fɛ, kɛnɛgbɛ dɔ ra, Zeriko dugu kɛrɛ fɛ.
11 Jɔnyaban ɲanagbɛ dugusagbɛ, o ka burufunubariw ni simankisɛ yirannin domu; o
tun ye o yɔrɔ yɛrɛ ta simanw ye. O ka o domu o lon yɛrɛ ra.
12 Jɔnyaban ɲanagbɛ dugusagbɛ, mane lalɔra, sabu Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ jamana
simanw le domuna. Mane dɔ ma di o ma tuun. K'a ta o san na, o ka Kanaana jamana
ta simanw le domu‡.

Matigi Ala ta kɛrɛkɛjama kuntigi

13 Ayiwa, ka Yosuwe to Zeriko dugu kɛrɛ fɛ, a k'a ɲa kɔrɔta minkɛ, a barara ka cɛ dɔ
lɔnin ye a ɲa fɛ, kɛrɛkɛmuru bɛ a boro, a bɔnin bɛ a la ra. Yosuwe tagara lɔ cɛ kɔrɔ, k'a
ɲininka ko: «Ele ye anw dɔ le ye wa, walama i ye an jugu dɔ le ye?»
14 Cɛ ka Yosuwe jaabi ko: «Ne tɛ ni aw si ye. Ne ye Matigi Ala ta kɛrɛkɛjama kuntigi
le ye; ne natɔ le ye nin ye.» Yosuwe k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma k'a bato, k'a
ɲininka ko: «Ne matigicɛ, ne ka kan ka mun le kɛ sa?»
15 Matigi Ala ta kɛrɛkɛjama kuntigi k'a jaabi ko: «Sanbara bɔ i sen na, sabu i lɔnin bɛ
yɔrɔ saninman le ra nin ye.» Yosuwe ka sanbara bɔ.

6

Izirayɛlimɔgɔw ka Zeriko dugu bɛɛ halaki

1 O tun ka Zeriko dugu lalaga k'a datugu kosɛbɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲasiran kosɔn. Mɔgɔ
tɛ don, mɔgɔ tɛ bɔ.
2 Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye ko: «A flɛ, ne bɛna Zeriko dugu di i ma, ani a masacɛ ni
a kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ.
3 Ele ni i ta kɛrɛkɛjama, aw bɛna tagama ka Zeriko dugu lamini, siɲaga kelen lon o
lon, fɔ tere wɔɔrɔ.

* **5:3 5.3** Heburukan na o yɔrɔ tɔgɔ ye ko: Aralɔti. † **5:9 5.9** Giligali kɔrɔ ye ko: maroya bɔra an kunna. ‡ **5:12 5.12** Aw ye Bɔri kitabu 16.31 flɛ.

4 Sarakalasebaga wolonfla bɛna bla jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ, burufiyɛta* kelen kelen bɛ
kɛ o bɛɛ boro. Tere wolonflanan, aw bɛna dugu lamini siɲaga wolonfla, sarakalasebagaw
bɛna kɛ buru fiyɛ ye aw ɲa ka taga.
5 «Ni o nana burufiyɛkanba kɛ wagati min na, ni aw nana o burufiyɛkan mɛn, o tuma
Izirayɛli kɛrɛkɛdenw bɛɛ ye kuleba ci. Ni o kɛra, Zeriko dugu laminikogo bɛ bɛn. Ni o
kɛra, Izirayɛli kɛrɛkɛdenw bɛɛ ye bori ka taga ben dugumɔgɔw kan. Bɛɛ ye teren ka
taga a ta fan na.»
6 Nuni dencɛ Yosuwe ka sarakalasebagaw wele k′a fɔ o ye ko: «Aw ye Matigi Ala ta
jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ta; sarakalasebaga wolonfla ye bla jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ ni burufiyɛta
kelen kelen ye o bɛɛ boro.»
7 A k′a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Aw ye tagama ka dugu lamini; kɛrɛkɛden dɔw ye
bla Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ ni o ta kɛrɛkɛminanw ye.»
8 Ayiwa, Yosuwe ka min fɔ, o k′a kɛ ten. Buru wolonfla tun bɛ sarakalasebaga wolonfla
minw boro, o bɛ a fiyɛra Matigi Ala ɲa kɔrɔ, olugu ka kɛ o ta buruw fiyɛ ye ka taga Matigi
Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ.
9 Sarakalasebaga minw tun bɛ buru fiyɛra, kɛrɛkɛden ɲafɛmɔgɔw blara olugu ɲa ni
o ta kɛrɛkɛminanw ye. Kɛrɛkɛden kɔfɛmɔgɔw gbanna jɛŋɲɔgɔnya kɛsu kɔ. Ka o to
tagama ra, sarakalasebagaw tun bɛ buruw fiyɛra.
10 Nka Yosuwe tun k′a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye k′a gbɛlɛya ko mɔgɔ si kana kule ci, mɔgɔ
si kana kuma; ko o ye je ka tagama, fɔ lon min ni ale yɛrɛ nana a fɔ o ye ko o ye kule
ci, o bɛ sɔrɔ ka kule ci.
11 O ka dugu lamini siɲaga kelen ni jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ye; o kɔ, o sekɔra o sigiyɔrɔ ra
ka taga si yi.
12 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yosuwe wurira; sarakalasebagaw ka jɛŋɲɔgɔnya
kɛsu ta tuun.
13 Buru wolonfla tun bɛ Sarakalasebaga wolonfla minw boro, olugu blara Ala ta
jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ, ka kɛ buru fiyɛ ye ka taga. Ɲafɛmɔgɔw blara o bɛɛ ɲa
fɛ. Kɔfɛmɔgɔw ka gban Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu kɔ. Ka o to tagama ra,
sarakalasebagaw ka kɛ buru fiyɛ ye tuun.
14 O lon fana ra, o ka dugu lamini siɲaga kelen; o kɔ, o sekɔra o sigiyɔrɔw ra. O k′a
kɛ ten fɔ ka taga se tere wɔɔrɔ.
15 A tere wolonflanan, o wurira sɔgɔmada joona fɛ ka dugu lamini siɲaga wolonfla, o
cogo kelen na. O lon kelen le ra, o ka dugu lamini siɲaga wolonfla.
16 A siɲaga wolonflanan na, tuma min na sarakalasebagaw ka buru fiyɛ ni baraka ye,
Yosuwe k′a fɔ Izirayɛli kɛrɛkɛdenw ye ko: «Aw ye kulekanbaw ci, sabu Matigi Ala ka
dugu di aw ma.
17 Aw ka kan ka Zeriko dugu ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ haramuya, k′a bɛɛ halaki Matigi Ala
ye. Nka aw kana foyi kɛ Rahabu ra, ani mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ni a ye a ta so kɔnɔ, sabu ale
le tun ka an ta ciradenw dogo.
18 «Fɛn minw ka kan ka halaki Matigi Ala ye, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ, aw kana
o fɛnw si ta; ni aw ka o fɛnw dɔ ta, aw bɛna kojugu ni cɛnri lase Izirayɛlimɔgɔw ma.
19 Warigbɛw bɛɛ, ani saninw bɛɛ, ani siranɛgɛ minanw bɛɛ, ani nɛgɛmanfɛnw bɛɛ, o
bɛɛ ka kan ka bla danna Matigi Ala ye, k′a bla Matigi Ala ta naforo ra.»
20 Mɔgɔw nana bara ka kule ci; sarakalasebagaw ka buru fiyɛ. Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw
ka burufiyɛkan mɛn minkɛ, o ka kulekanbaw ci. Zeriko dugu laminikogow bɛɛ benna.
Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw borira ka don dugu kɔnɔ, ka ben dugumɔgɔw kan. Bɛɛ terenna
ka taga a ta fan na. O ka dugu bɛɛ mina.
21 Izirayɛlimɔgɔw ka Zeriko dugumɔgɔw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye, cɛ fara muso kan,
denmisɛn fara mɔgɔkɔrɔba kan; hali misiw ni sagaw ni faliw, o ka o bɛɛ faga.

Yosuwe ka Rahabu ni a ta somɔgɔw bɔsi

22 Cɛ fla minw tun cira dogo ra ka taga jamana cogo flɛ, Yosuwe k′a fɔ olugu ye ko:
«Aw ye taga Rahabu ta bon kɔnɔ, aw ye taga a labɔ ale ni a ta mɔgɔw bɛɛ, i n′a fɔ aw
tun karira a ye cogo min na, ko aw tɛna foyi kɛ o ra.»
23 O kanbelenw tagara Rahabu ta so kɔnɔ, ka taga ale ni a ta somɔgɔw bɛɛ labɔ kɛnɛ
ma, a facɛ ni a bamuso, ni a balemacɛw ni a balemamusow, ani a ta gbamɔgɔ tɔw bɛɛ;
o ka o bɛɛ labɔ ka taga o bla yɔrɔ dɔ ra, ka o mabɔ Izirayɛlimɔgɔw ra.
24 O kɔ, Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ka tasuma don Zeriko dugu ra, ka dugu ni a kɔnɔfɛnw
bɛɛ jɛni. O ka warigbɛw, ani saninw, ani siranɛgɛ minanw, ani nɛgɛmanfɛnw le ta, ka o
bla Matigi Ala ta batoso ta naforo ra.

---

* **6:4 6.4** O burufiyɛtaw tun ye sagajigigbanw le ye.

25 Yosuwe ka Rahabu ni a ta somɔgɔw bɛɛ to yi, ani mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ ni a ye, sabu
cɛ fla minw tun cira ka taga Zeriko dugu flɛ dogo ra, Rahabu tun ka o cɛ fla dogo.
Rahabu tora Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra. Hali bi a ta duruja bɛ Izirayɛlimɔgɔw ra.
26 O wagati ra, Zeriko dugu cinin kɔ, Yosuwe ka nin kuma fɔ k'a gbɛlɛya Zeriko dugu
ko ra; a ko:
«Ni mɔgɔ o mɔgɔ wurira
ko a bɛ Zeriko dugu kogo lɔ tuun,
Matigi Ala yɛrɛ ye o tigi danga.
A bɛ baara dabɔ lon min na,
a dencɛ fɔlɔ ye sa.
A bɛ dugu donda konw don lon min na,
a dencɛ laban fana ye sa.»
27 Matigi Ala tun bɛ ni Yosuwe ye. Yosuwe tɔgɔ bɔra ka se jamana yɔrɔ bɛɛ ra.

7

Ayikaw sera Izirayɛlimɔgɔw ra

1 Ala tun ko Izirayɛlimɔgɔw ye fɛn minw haramuya Zeriko dugu ciwagati ra,
Izirayɛlimɔgɔw ka janfa kɛ o ko ra. Zuda ta gbamɔgɔ dɔ tɔgɔ tun ye ko Akan; a facɛ tɔgɔ
tun ye ko Karimi, Karimi facɛ tɔgɔ tun ye ko Zabidi, Zabidi facɛ tɔgɔ tun ye ko Zeraki.
Akan ka o fɛn dɔw ta; o kosɔn Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ.
2 Ayiwa, Yosuwe tora Zeriko ka mɔgɔ dɔw ci dogo ra ka taga Ayi dugu fan fɛ, Bɛti Avɛni
dugu kɛrɛ fɛ, Betɛli terebɔyanfan na. Yosuwe k'a fɔ o ye ko o ye taga dogo ka jamana
cogoya flɛ. O mɔgɔw tagara Ayi dugu cogoya flɛ dogo ra.
3 O kɔ, o kɔsegira ka na Yosuwe fɛ, ka na a fɔ a ye ko: «Kun tɛ a ra i ye mɔgɔ bɛɛ bla
ka taga Ayi dugu kama; cɛ waga fla walama waga saba bɛ se k'a ɲa. I kana mɔgɔ bɛɛ
lataga ka o sɛgɛ gbansan, sabu Ayikaw man ca.»
4 O ka cɛ waga saba ɲɔgɔn bla ka taga, nka olugu bɛɛ borira Ayikaw ɲa.
5 Ayikaw ka Izirayɛlimɔgɔw cɛ bisaba ni wɔɔrɔ ɲɔgɔn faga; o ka tɔw gbɛn, k'a damina
dugu donda ra ka taga se fɔ Sebarim yɔrɔ kɔrɔ; o ka o bɛɛ gbɛn fɔ ka o janjan kuru
jigijigi yɔrɔ ra. A kɛra ten minkɛ, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ jusu kasira, fɔ ka o fari faga.
6 Yosuwe k'a ta faniw faran, k'a kinbiri gban, k'a ɲa biri dugu ma Matigi Ala ta
jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ, fɔ ka taga wulada se, ale ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw. O ka buguri cɛ
k'a kɛ o kun na jusukasi fɛ.
7 O kɔ, Yosuwe ko: «E, Masa Ala, mun na i k'a to an ka Zuridɛn ba tigɛ ka na an di
Amɔrikaw ma o ye an halaki? Hali ni an tun tora Zuridɛn ba kɔ fɛ, o tun ka fisa ni nin
ye!
8 Sisan Matigi Ala, ne bɛna mun le fɔ sa? Izirayɛlimɔgɔw borira o juguw ɲa!
9 Kanaanakaw ni jamana tɔw ta mɔgɔw bɛna o kibaro mɛn; o bɛna na an lamini ka
ben an kan ka an bɛɛ faga ka an ta siya tunu ka bɔ dugukolo kan. I bɛna mun le kɛ
sisan, janko i tɔgɔba kana cɛn?»
10 Matigi Ala ka Yosuwe jaabi ko: «Ele ye wuri! Mun kosɔn i ka i ɲa biri dugu ma?
11 Izirayɛlimɔgɔw ka jurumun le kɛ; ne tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni o ye, o ka o
jɛnɲɔgɔnya cɛn. Ne k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o ye fɛn minw haramuya, o kana o ta, o
ka o dɔ ta. O ka o fɛnw sonya ka o dogo; o ka o dogo o ta minanw cɛ ra.
12 O le kosɔn Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw tɛna se ka lɔ o juguw ɲa tuun. O bɛna to ka bori
o juguw ɲa le, sabu ne ta dimi bɛ o kan. Ne tɛna kɛ ni aw ye tuun, fɔ aw ka fɛn minw
dogo, ni aw ka o bɔ aw cɛ ra ka o bɛɛ halaki.»
13 Ala k'a fɔ Yosuwe ye tuun ko: «Wuri ka Izirayɛlimɔgɔw saninya. A fɔ o ye ko: ‹Aw
ye aw yɛrɛ saninya sani sini cɛ, sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Izirayɛlimɔgɔw, fɛn
haramunin bɛ aw cɛ ra; o kosɔn aw tɛna se ka lɔ aw juguw ɲa tuun, fɔ fɛn haramunin
min bɛ aw fɛ ni aw ka o labɔ aw cɛ ra.
14 Sini sɔgɔma, Izirayɛli ta jamakuruw bɛɛ bɛna lɔ ne Matigi Ala ɲa kɔrɔ kelen kelen.
Ni ne nana jamakuru min yira, o jamakuru ta gbaw bɛɛ bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ kelen kelen.
Ni ne nana gba min yira, o gba ta somɔgɔw bɛɛ bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ kelen kelen. Ni ne
nana so min yira, o so ta cɛw bɛɛ bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ kelen kelen.
15 Ni ne nana mɔgɔ min yira, ko ale le ka fɛn haramuninw ta, o tigi ka kan ka jɛni,
a ni a borofɛnw bɛɛ; sabu a ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya cɛn. A ka maroyakoba le kɛ
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.› »

Akan fagacogo

16 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yosuwe wurira; a ka Izirayɛli ta jamakuruw bɛɛ
lana kelen kelen Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Matigi Ala ka Zuda ta jamakuru yira.

17 A ka Zuda ta gbaw bɛɛ lana kelen kelen; Matigi Ala ka Zera ta so yira. A ka Zera ta somɔgɔw bɛɛ lana kelen kelen, Matigi Ala ka Zabidi ta mɔgɔw yira.
18 Yosuwe ka Zabidi ta mɔgɔw ta cɛw bɛɛ lana kelen kelen, Matigi Ala ka Akan le yira. Akan facɛ tun ye Karimi ye, Karimi facɛ tun ye Zabidi ye, Zabidi facɛ tun ye Zeraki ye; o tun bɛ Zuda ta gba le ra.
19 Yosuwe k'a fɔ Akan ye ko: «Ne dencɛ, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala bonya, k'a tando. I ka min kɛ, o fɔ ne ye. I kana foyi dogo ne ma.»
20 Akan ka Yosuwe jaabi ko: «Can lo, ne le ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala hakɛ ta. Ne ka ko min kɛ, o flɛ nin ye:
21 Ne ka Sinehari jamana ta deregeba ɲanaman dɔ ye Zeriko dugu ta fɛnw na, ani warigbɛ kilo fla, ani saninkuru garamu kɛmɛ looru. Ne ɲabɔra o fɛnw fɛ, fɔ ne ka o ta. O dogonin bɛ dugukolo jukɔrɔ ne ta fanibon kɔnɔ, warigbɛ bɛ fɛn tɔw jukɔrɔ yi.»
22 Yosuwe ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Akan ta fanibon kɔnɔ. Olugu borira ka taga; o tagara o fɛnw dogonin ye Akan ta fanibon kɔnɔ dugukolo jukɔrɔ, warigbɛ bɛ o jukɔrɔ.
23 O ka o ta ka na ni o ye Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw fɛ. O ka o fɛnw bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
24 Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka Zeraki dencɛ Akan mina; a tun ka fɛn minw dogo, warigbɛ ni deregeba ni saninkuru, o ka o bɛɛ lajɛn ɲɔgɔn kan. O k'a dencɛw ni a denmusow bɛɛ mina fana; hali a ta misiw, ni a ta faliw ni a ta sagaw, ni a ta baw, o ka o bɛɛ mina. O k'a ta fanibon ni a borofɛn tɔw bɛɛ ta ka taga ni a ye Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ ra.
25 Yosuwe k'a fɔ Akan ye ko: «Mun le kosɔn i ka tɔɔrɔ lase an ma? Ayiwa, Matigi Ala bɛna tɔɔrɔ ben ele yɛrɛ kan bi.»
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka Akan bon ni kabakuruw ye k'a faga. O k'a ta somɔgɔw bɛɛ bon ka o faga fana, ka o bɛɛ jɛni.
26 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka kabakuru caman cɛ ka o ton Akan kan. O kabakuruton bɛ yi hali bi. O le kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ*. O tɔgɔ le b'a ra hali bi.
O kɔ, Matigi Ala ta dimi malara.

8

Izirayɛlimɔgɔw ka se sɔrɔ Ayi dugu kan

1 Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye ko: «I kana siran, i kana i fari faga. Kɛrɛkɛdenw bɛɛ cɛ ka wuri ka taga Ayi dugumɔgɔw kama. A flɛ, ne bɛna Ayi masacɛ, ani a ta mɔgɔw, ani a ta dugu ni a ta mara bɛɛ di i ma.
2 I bɛna Ayi dugu ni a masacɛ kɛ i n'a fɔ i ka Zeriko ni a masacɛ kɛ cogo min na. Nka ele ni i ta kɛrɛkɛdenw le bɛna dugumɔgɔw borofɛnw ni o ta bɛganw cɛ ka o kɛ aw yɛrɛ ta ye. I ye kɛrɛkɛden dɔw dogo dugu kɔ fɛ. Olugu bɛna bara ka ben Ayikaw kan ka o kɛrɛ.»
3 Yosuwe wurira ni kɛrɛkɛdenw bɛɛ ye, ka taga Ayi dugu kama. A ka kɛrɛkɛcɛfari waga bisaba ɲanawoloma, ka olugu bla ka taga su fɛ.
4 A k'a fɔ o ye ko: «Aw ye ne lamɛn kosɛbɛ. Aw ye taga dogo dugu kɔ fɛ, nka aw kana aw yɔrɔ janya dugu ra kosɛbɛ; aw ye aw yɛrɛ labɛn ka na ben dugumɔgɔw kan.
5 Nka ne ni kɛrɛkɛden tɔ minw bɛɛ bɛ ni ne ye, anw bɛna gbara Ayi dugu ra. Wagati min na Ayi dugumɔgɔw bɛna bɔ ko o bɛ anw kɛrɛ, anw bɛna a lawuri a kama ka bori o ɲa, k'a kɛ i n'a fɔ sijnaga fɔlɔ ta.
6 O fana bɛna bori an kɔ, ka an gbɛn; an bɛna o nɛgɛ ka bɔ ni o ye dugu kɔnɔ ka taga ni o ye fɔ yɔrɔjan. O bɛna a fɔ ko an bɛ borira o ɲa i n'a fɔ fɔlɔ ta kɛra cogo min na.
7 O tuma ra, aw bɛna bara ka bɔ aw ta dogoyɔrɔw ra, ka taga ben dugu kan, sabu Matigi Ala, aw ta Ala, bɛna dugu di aw ma.
8 Ni aw benna dugu kan wagati min na, aw ye tasuma don dugu ra. Aw ye a kɛ i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ cogo min na. Kuma min bɛ ne fɛ k'a fɔ aw ye, o le ye nin ye.»
9 Yosuwe ka o bla ka taga, olugu tagara dogo, Betɛli ni Ayi furancɛ ra, Ayi dugu terebenyanfan na. Yosuwe sira ni kɛrɛkɛden tɔw ye.
10 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona, Yosuwe wurira k'a ta kɛrɛkɛden tɔw flɛ, k'a lɔn ni o labɛnna ka ɲa. O kɔ, ale ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw blara o kɛrɛkɛdenw ɲa fɛ ka taga Ayi dugu kama.
11 O kɛrɛkɛdenw bɛɛ tagara ni Yosuwe ye fɔ ka taga se Ayi dugu kɔrɔ. O tora dugu sahiliyanfan na, ka lɔ ka o ɲa sin dugu ma; dingakɔnɔyɔrɔ dɔ tun bɛ o ni Ayi dugu cɛ.

---

* **7:26 7.26** Akɔri kɔrɔ ye ko: tɔɔrɔ.

12 Yosuwe ka mɔgɔ waga looru ɲɔgɔn ɲanawoloma ka olugu dogo Betɛli ni Ayi furancɛ
ra, dugu terebenyanfan na.
13 Kɛrɛkɛden minw bɛɛ tun bɛ ni Yosuwe yɛrɛ ye, olugu tora dugu sahiliyanfan na; tɔw
tagara dogo dugu terebenyanfan na. O lon su fɛ, Yosuwe gbarara ka na se dingakɔnɔyɔrɔ
ra.
14 Ayi ta masacɛ ka Izirayɛlimɔgɔw ye minkɛ, ale ni Ayi ni Ayi kɛrɛkɛdenw teliyara ka
wuri sɔgɔmada joona fɛ, ka bɔ ka taga Izirayɛlimɔgɔw kama, ko o bɛ o kɛrɛ. Masacɛ ni
a ta mɔgɔw bɛɛ tagara Izirayɛlimɔgɔw kɔ o yɔrɔ kelen na, Zuridɛn kɛnɛgbɛ fan na. A
tun m'a lɔn ko Izirayɛlimɔgɔ dɔw dogonin bɛ dugu kɔ fɛ.
15 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ k'a kɛ i n'a fɔ Ayikaw sera o ra le. O ka kɛ
bori ye o ɲa ka taga kongokolon sira fɛ.
16 Ayiwa, Ayi masacɛ tun k'a fɔ ko a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ le ye bɔ ka gban Izirayɛlimɔgɔw
kɔ. O gbanna Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw kɔ. Izirayɛlimɔgɔw ka o nɛgɛ ka taga ni o ye fɔ
yɔrɔjan ka bɔ o ta dugu kɔrɔ.
17 Cɛ si ma to Ayi dugu ni Betɛli dugu kɔnɔ, ni min ma bɔ ka gban Izirayɛli ta
kɛrɛkɛdenw kɔ. O bɛɛ bɔra ka gban Izirayɛlimɔgɔw kɔ, ka dugu lakolon to.
18 Matigi Ala nana a fɔ Yosuwe ye ko: «I ta taman min bɛ i boro, o sin Ayi dugu ma,
sabu ne bɛna se di i ma, ka dugu di i ma.» Yosuwe ta taman min tun bɛ a boro, a ka o
sin Ayi dugu ma.
19 Yosuwe k'a boro kɔrɔta ka taman sin Ayi dugu ma minkɛ, Izirayɛli ta kɛrɛkɛden
minw tun dogora Ayi dugu kɛrɛ fɛ, olugu barara ka wuri o yɔrɔnin bɛɛ ka bɔ o dogoyɔrɔ
ra, ka bori ka don Ayi dugu kɔnɔ, ka dugu mina, ka teliya ka tasuma don dugu ra.
20 Ayikaw nana o kɔflɛ; o barara ka dugu jɛnitɔ sisi wuritɔ ye san fɛ. Ayikaw ma
tagayɔrɔ lɔn o yɛrɛ ra tuun; sabu Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛden minw tun bɛ borira ka taga
kongokolon fan fɛ, olugu sekɔra ka kɛ na ye Ayikaw kama;
21 sabu o k'a ye ko o ta kɛrɛkɛden minw tun dogora dugu kɔ fɛ, ko olugu ka dugu
mina; o ka sisi fana wuritɔ ye san fɛ minkɛ, o sekɔra ka kɛ na ye Ayikaw kama, ka na o
kɛrɛ.
22 Izirayɛli ta kɛrɛkɛden minw tun ka tasuma don dugu ra, olugu fana bɔra dugu kɔnɔ
ka na Ayikaw kama. Izirayɛlimɔgɔw ka Ayikaw lamini fan bɛɛ ra; o ka o bɛɛ faga. O ma
mɔgɔ si to yi, mɔgɔ si fana ma se ka bori.
23 O ka Ayi masacɛ kelen le to, o m'a faga. O k'a mina ka na ni a ye Yosuwe fɛ.
24 Izirayɛlimɔgɔw ka Ayi kɛrɛkɛdenw bɛɛ faga kongokɔnɔyɔrɔw ra, ani kongokolon
kɔnɔ, o tun ka o gbɛn ka taga o yɔrɔ minw bɛɛ ra. Izirayɛlimɔgɔw ka o bɛɛ faga ka ban
minkɛ, o bɛɛ sekɔra Ayi dugu kɔnɔ ka taga Ayi dugumɔgɔ tɔw bɛɛ faga.
25 Mɔgɔ waga tan ni fla le fagara o lon na, cɛw ni musow faranin ɲɔgɔn kan. Ayikaw
bɛɛ le tun bɛ o ye.
26 Yosuwe belen tun m'a boro jigi; a tun k'a boro wurinin to ni taman ye fɔ ka taga
Ayikaw bɛɛ faga ka ban.
27 Izirayɛlimɔgɔw ka dugu bɛganw le ta, ani fɛn tɔ minw sɔrɔra dugu kɔnɔ, ka kaɲa
ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka min fɔ Yosuwe ye.
28 Yosuwe ka Ayi dugu jɛni, k'a kɛ tomo ye, min tɛ se ka lɔ tuun; a k'a kɛ i ko
kongokolon; a bɛ o cogo le ra hali bi.
29 O ka Ayi dugu masacɛ faga k'a su dulon yiri ra. A tora yi fɔ ka taga wulada se.
Terebenda wagati ra, Yosuwe ko o ye a su lajigi ka bɔ yiri ra. O k'a su jigi ka taga a firi
dugu donda ra, ka kabakuru caman cɛ ka o ton a kan. O kabakuruton bɛ yi hali bi.

Yosuwe ka sariya kitabu karan

30 O kɔ, Yosuwe ka sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye, Izirayɛli ta Ala, Ebali kuru kan.
31 Yosuwe ka o sarakabɔnan lɔ k'a kɛ i n'a fɔ Matigi Ala ta baaraden Musa tun k'a
fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye cogo min na, ani i n'a fɔ o kumaw sɛbɛra Musa ta sariya kitabu
kɔnɔ cogo min na. O k'a lɔ ni kabakuru gbansanw le ye, nɛgɛ ma kɛ ka minw lɛsɛ. O
ka saraka jɛnitaw faga, ka ninsɔndiya sarakaw bɔ Matigi Ala ye o sarakabɔnan kan.
32 Musa tun ka sariya minw fɔ, Yosuwe ka o sɛbɛ kabakuru walaka dɔw kan o yɔrɔ
ra, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa na.
33 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ, ani cɛkɔrɔbaw bɛɛ, ani jama ɲamɔgɔw, ani kuntigiw,
olugu bɛɛ tun lɔra Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu fan fla ra, ka o ɲasin sarakalasebagaw
ma, Levi ta mɔgɔw, minw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta. Lonan fara Izirayɛlimɔgɔ kan, bɛɛ
tun bɛ yi. Jama taran kelen tun lɔra Ebali kuru fan na, taran kelen tun lɔra Garizimu
kuru fan na. Matigi Ala ta baaraden Musa tun k'a fɔ fɔlɔfɔlɔ ko o y'a kɛ ten le, ka
dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye.

34 Ayiwa, Yosuwe ka sariya ta kumaw bɛɛ karan ni kanba ye, dugawu kumaw, ani
danga kumaw, i n'a fɔ a sɛbɛra sariya kitabu kɔnɔ cogo min na.
35 Musa ka cifɔnin min o min sɛbɛ, o kuma kelen ma to, ni Yosuwe ma min karan
Izirayɛli jama bɛɛ ɲa na; musow ni denmisɛnw ni lonan minw tun siginin bɛ o cɛ ra, a
karanna o bɛɛ ɲa na.

9

Gabahɔnkaw ta ceguya

1 Yosuwe ta kɛrɛw kibaroya sera Zuridɛn ba terebenyanfan jamanaw masacɛw bɛɛ ma;
o jamana minw bɛ kuruyɔrɔw ra, ani minw bɛ jamana dugumayanfan na, ani minw bɛ
Kɔgɔjiba da ra, fɔ ka taga a bla Liban jamana ra. O masacɛw le ye Hɛtikaw ni Amɔrikaw
ni Kanaanakaw ni Perezikaw ni Hevikaw, ani Yebusikaw ta masacɛw ye.
2 Olugu ka ɲɔgɔn lajɛn ka o kan kɛ kelen ye ko o bɛ Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
3 Yosuwe ka min kɛ Zeriko dugu ni Ayi dugu ra, o kibaroya fana sera Gabahɔnkaw
ma. Olugu fana ye Hevika dɔw ye.
4 Nka olugu ka o ta kɛ ceguya ra. O ka o ta dugutagaminanw labɛn, ka domuni bla o
yɛrɛ kun, ka bɔrɔkɔrɔ dɔw la o ta faliw kɔ ra, ka duvɛnforogo kɔrɔ faranfarannin dɔw
ta ka o karankaran,
5 ka derege faranfarannin dɔw don, ka sanbara kɔrɔ dɔw karankaran ka o don; ka
buru kɔrɔ janin dɔw bla o ta minanw na, o buruw tun jara fɔ o bɛ mugumugu.
6 O tagara Yosuwe fɛ Giligali, ka taga a fɔ Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ko: «An
bɔra jamanajan dɔ le ra, an nana aw fɛ ka na jɛnŋɔgɔnya don ni aw ye.»
7 Izirayɛlimɔgɔw ka o jaabi ko: «I b'a sɔrɔ ko aw ye yan jamana mɔgɔ dɔw le ye; o
tuma an bɛna jɛnŋɔgɔnya don ni aw ye cogo di?»
8 Gabahɔnkaw k'a fɔ Yosuwe ye ko: «An ye i ta jɔnw le ye.» Yosuwe ka o ɲininka ko:
«Aw ye siya juman le ye, ani aw bɔra jamana juman le ra?»
9 O ka Yosuwe jaabi ko: «I ta jɔnw bɔra jamanajan dɔ le ra ka na aw fɛ, sabu an ka
Matigi Ala, aw ta Ala tɔgɔ mɛn; an k'a ko mɛn. A ka kabako minw kɛ aw ye Misiran
jamana ra, an ka o mɛn fana.
10 A ka min kɛ Amɔrikaw ta masacɛ fla ra Zuridɛn ba ɲa dɔ kan, an ka o mɛn fana. O
tun ye Hɛsibɔn masacɛ ye, min tɔgɔ ye ko Sihɔn, ani Basan masacɛ min tɔgɔ ye ko Ɔgi;
ale tun siginin bɛ Asitarɔti.
11 An ta cɛkɔrɔbaw, ani an ta jamana mɔgɔw bɛɛ k'a fɔ an ye ko an ye domuni bla an
yɛrɛ kun, ka na aw fɛ, ka na a fɔ aw ye ko anw ye aw ta jɔnw le ye, ko aw ye jɛnŋɔgɔnya
don ni an ye.
12 Aw ye an ta buruw flɛ! Lon min an bɔra an ta so ka na aw fɛ, an tun k'a gbanninman
le bla an kun. Nka sisan aw y'a flɛ, a jara fɔ a bɛ mugumugu.
13 Aw ye an ta duvɛnforogow fana flɛ! An ka o kura le fa duvɛn na an bɔtɔ an ta so.
Sisan o faranfaranna. An ta deregew ni an ta sanbaraw bɛɛ cɛnna fana, sira janyakojugu
fɛ.»
14 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka Gabahɔnkaw ta domuni dɔ mina, hali o ma Matigi Ala
ɲininka o ko ra.
15 Yosuwe ka hɛra kɛ ni o mɔgɔw ye, ka jɛnŋɔgɔnya don ni o ye; a k'a fɔ ko
Izirayɛlimɔgɔw man kan ka o faga. Izirayɛli ta ɲamɔgɔw fana karira Gabahɔnkaw ye
ko o tɛna foyi kɛ o ra.
16 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka jɛnŋɔgɔnya don ni Gabahɔnkaw ye lon min na, o tere
sabanan, o k'a mɛn ko Gabahɔnkaw ye o sigiŋɔgɔn dɔw le ye, ko o bɛɛ bɛ jamana kelen
le ra.
17 Izirayɛlimɔgɔw ka sira ta ka taga. O ka tere saba tagama kɛ minkɛ, o sera
Gabahɔnkaw ta duguw ma. O duguw tun ye Gabahɔn, ani Kefira, ani Berɔti, ani Kiriyati
Yeharimu.
18 O bɛɛ n'a ta, Izirayɛlimɔgɔw ma o faga, sabu jama ɲamɔgɔw tun karira o ye Matigi
Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra, ko o tɛna foyi kɛ o ra. Nka, Izirayɛlimɔgɔw dimina, ka kɛ o
ta ɲamɔgɔw jaraki ye.
19 O ta ɲamɔgɔw k'a fɔ jama bɛɛ ye ko: «An tɛ se ka nin mɔgɔw faga tuun, sabu an
karira o ye Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra ko an tɛna foyi kɛ o ra.
20 An bɛna min kɛ o flɛ nin ye: An bɛna o to yi, an tɛ foyi kɛ o ra; ni o tɛ, an bɛna Ala
ta dimi lase an yɛrɛ ma, sabu an karira o ye ka ban.
21 O ra, an tɛna o faga, nka o bɛna to ka lɔgɔ tigɛ, ani ka ji bi Izirayɛli jama bɛɛ ye.»
Jama ɲamɔgɔw ka o le fɔ.

22 Yosuwe ka Gabahɔnkaw wele k’a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw ka faninya tigɛ ko aw
bɔra yɔrɔjan, k’a sɔrɔ aw bɛ ni an ye yɔrɔ kelen na yan?
23 Ayiwa, sisan kɔni, aw dangara. Aw si tɛna bɔ jɔnya ra fiyewu; aw bɛna to ka lɔgɔ
tigɛ, ani ka ji bi ka ne ta Ala ta batoso ta baaraw kɛ.»
24 Gabahɔnkaw ka Yosuwe jaabi ko: «I ta jɔnw tun k’a mɛn ko Matigi Ala, aw ta Ala
k’a fɔ a ta baaraden Musa ye ko a ye nin jamana bɛɛ di aw ma; ko aw natɔ, a bɛna nin
jamana mɔgɔw bɛɛ faga ka bɔ aw ɲa. Aw nako k’a to anw siranna aw ɲa kosɛbɛ, ko aw
bɛna na an faga. O kosɔn an ka nin ko kɛ.
25 Sisan, anw kɛra i ta le ye; min ka diya i ye, ani min ka bɛn i ma, i ye o kɛ an na.»
26 Min tun fɔra Gabahɔnkaw ta ko ra, Yosuwe k’a kɛ ten. A ma o to Izirayɛlimɔgɔw
boro; o ra o ma o faga.
27 K’a ta o lon na, a ka o bla lɔgɔtigɛ ni jibi ra Izirayɛlimɔgɔw ye, ani ka Matigi Ala ta
sarakajɛnifɛn ta baaraw kɛ. Ala ka yɔrɔ min kɛ a batoyɔrɔ ye, o tun bɛ o baaraw kɛ o
yɔrɔ le ra. Hali bi Gabahɔnkaw bɛ o baara le ra.

10

Yosuwe ka Amɔrikaw ta masacɛw kɛrɛ

1 Zeruzalɛmu masacɛ Adoni Sedɛki k’a mɛn ko Yosuwe ka Ayi dugu mina, k’a
dugumɔgɔw haramuya ka o bɛɛ faga, ko a ka Ayi dugu masacɛ faga, i n’a fɔ a ka Zeriko
dugumɔgɔw ni a masacɛ faga cogo min na. A k’a mɛn fana ko Gabahɔnkaw tagara
jɛŋɲɔgɔnya don ka hɛra ɲini Izirayɛlimɔgɔw fɛ ka sigi o cɛ ra.
2 O kibaroya ka siranyaba bla a ra; sabu Gabahɔn tun ye duguba le ye, i n’a fɔ
masadugu tɔw. A tun ka bon ka tɛmɛ hali Ayi dugu kan. A dugu cɛw bɛɛ tun ye cɛfariw
le ye fana.
3 O le kosɔn Zeruzalɛmu masacɛ Adoni Sedɛki ka cira bla ka taga Heburɔn masacɛ
Hohamu fɛ, ka dɔ ci ka taga Yarimuti masacɛ Piramu fɛ, ka dɔ ci ka taga Lakisi masacɛ
Yafiya fɛ, ka dɔ ci ka taga Ɛgilɔn masacɛ Debiri fɛ, k’a fɔ o ye ko:
4 «Aw ye na ne dɛmɛ ka Gabahɔnkaw kɛrɛ, sabu o ka jɛŋɲɔgɔnya don, ka hɛra ɲini ni
Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw ye.»
5 Ayiwa, a kɛra ten, Zeruzalɛmu masacɛ, ani Heburɔn masacɛ, ani Yarimuti masacɛ,
ani Lakisi masacɛ, ani Ɛgilɔn masacɛ, olugu minw ye Amɔrikaw ta masacɛ looru ye,
olugu ka ɲɔgɔn lajɛn ka taga Gabahɔnkaw kama ni o ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye. O tagara o
ta fanibonw lɔ Gabahɔn dugu kɔrɔ ko o b’a kɛrɛ.
6 Gabahɔnkaw ka cira bla ka taga Yosuwe fɛ a ta sigiyɔrɔ ra Giligali. O k’a fɔ Yosuwe
ye ko: «Sabari, i kana i ta jɔnw to o kelen na; i teliya ka na an fɛ, ka na an kisi. Na
an dɛmɛ, sabu Amɔrikaw ta masacɛ minw siginin bɛ kuruyɔrɔw ra, olugu bɛɛ ka ɲɔgɔn
lajɛn ka na an kama.»
7 Yosuwe ka o mɛn minkɛ, a bɔra Giligali, a ni a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ, ani cɛfariw bɛɛ.
8 Matigi Ala k’a fɔ Yosuwe ye ko: «I kana siran o ɲa fiyewu, ne bɛna a to i ye se sɔrɔ
o kan; o si tɛna se ka lɔ i ɲa.»
9 Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw bɔra Giligali; o ka su bɛɛ kɛ tagama ra, ka na bara
Amɔrikaw ra.
10 Matigi Ala ka Amɔrikaw ta kɛrɛkɛdenw ja wuri, ka o bɛɛ ɲagami ɲɔgɔn na
Izirayɛlimɔgɔw ɲa. Izirayɛlimɔgɔw ka o kɛrɛ ka mɔgɔ caman faga o ra Gabahɔn dugu
kɛrɛ fɛ. Izirayɛlimɔgɔw ka o gbɛn ka taga Bɛti Horɔn dugu yɛlɛnsira fɛ, ka o gbɛn tuun
ka taga fɔ Azeka, ani Makeda dugu fan fɛ, ka o faga.
11 Ka Amɔrikaw boritɔ to Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ɲa ka taga Bɛti Horɔn jigijigi fɛ,
Matigi Ala ka sanbɛrɛ belebele dɔw bɔ san fɛ ka o benben Amɔrikaw kan. O sanbɛrɛw
benna o kan fɔ ka taga se Azeka, ka o caman faga; sanbɛrɛ ka mɔgɔ minw faga, o cayara
ka tɛmɛ Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ ta mɔgɔ faganinw kan.
12 Lon min Matigi Ala ka Amɔrikaw don Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw boro, Yosuwe kumana
Matigi Ala fɛ o lon na, Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ ɲa na. A ko:
«Tere, i lɔ Gabahɔn dugu kunna!
Karo, ele lɔnin ye to Ayalɔn kɛnɛgbɛ kunna!»
13 Tere lɔra,
karo lɔnin tora a nɔ ra,
fɔ Izirayɛlimɔgɔw ka o yɛrɛ mɔnɛbɔ o juguw ra.
O kow le sɛbɛra Mɔgɔ terennin ta Kitabu kɔnɔ.
Tere lɔnin tora sankolo cɛmancɛ ra, ka tere kelen wagati kɛ ka sɔrɔ ka ben.

14 O ko ɲɔgɔn ma deri ka kɛ ka ye fiyewu, a fana ɲɔgɔn ma kɛ tuun, ko adamaden
ka min fɔ, Matigi Ala sɔnna ka o kɛ. O kɛra, sabu Matigi Ala yɛrɛ le tun bɛ kɛrɛ kɛra
Izirayɛlimɔgɔw ye.

Yosuwe ka masacɛ looru faga

15 Ayiwa, o kɔ, Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ kɔsegira o ta sigiyɔrɔ ra Giligali.
16 Nka Amɔrikaw ta masacɛ looru tun borira ka taga dogo Makeda dugu kuruwo dɔ
kɔnɔ.
17 O nana a fɔ Yosuwe ye ko: «Amɔrikaw ta masacɛ looru dogonin bɛ Makeda kuruwo
dɔ kɔnɔ.»
18 Yosuwe k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko: «Aw ye taga kabakuru belebeleba dɔw kɛ ka
kuruwo datugu, ka mɔgɔ dɔw bla o ye o kɔrɔsi.
19 Nka aw kana lɔ ka mɛɛn yi, aw ye gban aw juguw kɔ ka sira tigɛ o ɲa, janko o kana
se ka don o ta dugu kooriniw na; sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛna a to aw ye se sɔrɔ o
kan ka o don aw boro.»
20 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ka cɛnriba la Amɔrikaw kan, ka se sɔrɔ o bɛɛ
kan. Mɔgɔ dama dama minw bɔsira, olugu borira ka taga dogo o ta dugu barakamanw
kɔnɔ.
21 Ayiwa, o kɔ, Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ kɔsegira hɛra ra Yosuwe fɛ o sigiyɔrɔ ra
Makeda. K'a ta o lon, o jamana ra, mɔgɔ si ma kɛrɛ kɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye tuun.
22 O kɔ, Yosuwe ko: «Sisan aw ye taga kuruwo dayɛlɛ ka Amɔrikaw ta masacɛ looru
labɔ ka na ni o ye ne fɛ.»
23 Yosuwe ka min fɔ, o ka o kɛ. O ka masacɛ looru labɔ kuruwo kɔnɔ, ka na ni o ye
Yosuwe fɛ: Zeruzalɛmu masacɛ ni Heburɔn masacɛ ni Yarimuti masacɛ ni Lakisi masacɛ
ni Ɛgilɔn masacɛ.
24 O sera ni o masacɛw ye Yosuwe fɛ minkɛ, a ka Izirayɛli cɛw bɛɛ wele ka na.
Kɛrɛkuntigi minw tun tagara ni Yosuwe ye kɛrɛ ra, a k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye gbara
ka na aw senw la nin masacɛw kan na.» O nana o senw la masacɛw kan na.
25 Yosuwe k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran, aw ja kana tigɛ! Aw ye jija, ka aw ja gbɛlɛya!
Sabu aw bɛna kɛrɛ kɛ ni aw juguw min o min ye, Matigi Ala bɛna a to aw ye se sɔrɔ
olugu bɛɛ kan nin cogo le ra.»
26 Yosuwe ka o masacɛw faga, ka o su dulon yiri looru ra. O dulonnin tora yiri ra fɔ
ka taga wulada se.
27 O kɔ, terebenda fɛ, Yosuwe k'a fɔ ko o ye o suw lajigi ka bɔ yiri ra. O tun dogora
kuruwo min kɔnɔ, o ka o lajigi ka taga o suw firi o kuruwo kɔnɔ. O ka kabakuru
belebeleba dɔw kɛ ka a donda datugu. Hali bi o kabakurubaw bɛ yi.

Jamana woroduguyanfan ta duguw

28 O lon kelen bɛɛ ra, Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw ka Makeda dugu kɛrɛ ka se sɔrɔ a
kan, k'a mɔgɔw faga. O ka Makeda masacɛ ni a dugumɔgɔw bɛɛ faga. O ma mɔgɔ si to
a ye bɔsi. Yosuwe ka min kɛ Zeriko masacɛ ra, a ka o ɲɔgɔn le kɛ Makeda masacɛ ra.
29 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɔra Makeda ɲɔgɔn fɛ ka taga Libina dugu kɛrɛ.
30 Matigi Ala ka Libina dugu ni a masacɛ fana di Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ma. O ka
Libina dugumɔgɔw bɛɛ faga; o ma mɔgɔ si to a ye bɔsi. Yosuwe ka min kɛ Zeriko masacɛ
ra, a ka o ɲɔgɔn le kɛ Libina masacɛ ra.
31 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɔra Libina ɲɔgɔn fɛ ka taga Lakisi. O sera
yi minkɛ, o ka o ta fanibonw lɔ dugu ɲa fɛ, ka Lakisi dugu kɛrɛ.
32 Kɛrɛ tere flanan na, Matigi Ala ka Lakisi dugumɔgɔw di Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ma,
o ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ye. O ka Lakisi dugumɔgɔw bɛɛ faga, k'a kɛ i n'a fɔ o tun ka
Libina dugu kɛ cogo min na.
33 Gezɛri dugu masacɛ Horamu tagara ko a bɛ taga Lakisi dugumɔgɔw dɛmɛ. Nka
Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛjama ka ale fana ni a ta mɔgɔw bɛɛ faga, a ma mɔgɔ si to a ye bɔsi.
34 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɔra Lakisi ɲɔgɔn fɛ ka taga Ɛgilɔn; o sera
yi minkɛ, o ka o ta fanibonw lɔ dugu ɲa fɛ, ka Ɛgilɔn dugu kɛrɛ.
35 O lon kelen bɛɛ ra, Yosuwe ka se sɔrɔ Ɛgilɔn dugu kan, a k'a dugumɔgɔw bɛɛ faga.
Yosuwe ka o bɛɛ faga o lon yɛrɛ ra, ka o kɛ i n'a fɔ a tun ka Lakisi dugu kɛ cogo min na.
36 Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɔra Ɛgilɔn ɲɔgɔn fɛ ka taga Heburɔn dugu
kɛrɛ.
37 Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw ka se sɔrɔ Heburɔn dugu kan; o k'a masacɛ ni a ta
dugumɔgɔw bɛɛ faga, ani Heburɔn ta dugumisɛnw ni o dugumɔgɔw bɛɛ. O ma mɔgɔ si
to a ye bɔsi. O ka o kɛ i n'a fɔ o tun ka Ɛgilɔn dugu kɛ cogo min na. Yosuwe ka Heburɔn
dugu ni a dugumɔgɔw bɛɛ halaki pewu.
38 O kɔ, Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ kɔsegira ka taga Debiri dugu kɛrɛ.

39 Yosuwe ka Debiri dugu ni a masacɛ ni a dugumisɛnw bɛɛ mina, ka o faga ni
kɛrɛkɛmuru ye. A k'a dugumɔgɔw bɛɛ halaki pewu; a ma mɔgɔ si to a ye bɔsi. Yosuwe
ka min kɛ Heburɔn ni Libina ni o masacɛw ra, a ka o ɲɔgɔn le kɛ Debiri ni a masacɛ ra.
40 Yosuwe ka se sɔrɔ o jamana bɛɛ kan: kuruyɔrɔw, ani woroduguyanfan kongokolon,
ani jamana dugumayanfan, ani kongori yɔrɔw. A ka se sɔrɔ o yɔrɔ ni o masacɛw bɛɛ
kan. A ka o bɛɛ faga, a ma mɔgɔ si to a ye bɔsi. Fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, Yosuwe ka o bɛɛ
halaki pewu, i n'a fɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tun k'a fɔ cogo min na.
41 Yosuwe ka o siyaw kɛrɛ, ka o faga, k'a ta Kadɛsi Barineya ka taga a bla Gaza, ani
yɔrɔ tɔ min bɛ damina Gosɛni ka taga a bla fɔ Gabahɔn.
42 Yosuwe sera ka o jamana ni o masacɛw bɛɛ mina o wagati kelen na, sabu Matigi
Ala, Izirayɛli ta Ala le tun bɛ kɛrɛ kɛra Izirayɛlimɔgɔw ye.
43 O kɔ, Yosuwe ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ kɔsegira o sigiyɔrɔ ra Giligali.

11

Yosuwe ka masacɛ caman kɛrɛ

1 Hazɔri dugu masacɛ min ye Yabɛn ye, ale ka o kow mɛn minkɛ, a ka ciraden dɔw ci
ka taga Madɔn dugu ta masacɛ Yobabu fɛ, ka dɔw ci ka taga Simirɔn dugu masacɛ fɛ,
ka dɔw ci ka taga Akisafu dugu masacɛ fɛ.
2 A ka ciraden dɔw ci ka taga sahiliyanfan masacɛw fɛ kuruyɔrɔw ra, ka dɔw ci ka taga
Kinerɛti jiba woroduguyanfan masacɛw fɛ Zuridɛn kɛnɛgbɛyɔrɔw ra, ka dɔw ci ka taga
jamana dugumayanfan na, ka dɔw ci ka taga Dɔri mara ta kuruyɔrɔw ra terebenyanfan
na.
3 A ka ciraden dɔw ci ka taga Kanaanakaw fɛ, minw siginin bɛ terebɔyanfan na, ani
minw siginin bɛ terebenyanfan na; a ka dɔw ci ka taga Amɔrikaw fɛ, ani Hɛtikaw, ani
Perezikaw, ani Yebusika minw siginin bɛ kuruyɔrɔw ra, ani Hevika minw siginin bɛ
Hɛrimɔn kuruw jukɔrɔ, Misipa jamana ra.
4 O masacɛw ni o ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɔra kɛrɛ kama; o tun kɛra jama caman le ye,
ka caya i n'a fɔ kɔgɔjida kɛnkɛn. So caman ani sowotoro caman tun bɛ o fɛ.
5 O masacɛw bɛɛ bɛnna kelen ma, ka na ɲɔgɔn lajɛn Merɔmu jida kɔrɔ, ko o bɛ
Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
6 Matigi Ala k'a fɔ Yosuwe ye ko: «I kana siran o ɲa fiyewu; sabu sini ɲɔgɔntumasi, ne
bɛna o bɛɛ di aw ma, aw bɛna se sɔrɔ o kan, ka o bɛɛ faga. Aw bɛna o ta sow senfasaw
tigɛ, ka tasuma don o ta sowotorow ra.»
7 Ayiwa, Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw tagara bara o ra Merɔmu ji da ra ka ben o cɛ ra,
ka o kɛrɛ.
8 Matigi Ala ka o don Izirayɛlimɔgɔw boro. Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw sera o ra, ka o
gbɛn ka taga se fɔ Sidɔn duguba ma; o ka o gbɛn tuun ka taga se fɔ Misirefɔti Mayimu
yɔrɔ ra, ka o gbɛn tuun ka taga se fɔ Misipa kɛnɛgbɛ ra terebɔyanfan na. O ka o bɛɛ
faga, hali mɔgɔ kelen ma bɔsi.
9 Yosuwe ka o kɛ i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na; a ka o ta sow senfasaw
tigɛ, ka o ta sowotorow bɛɛ jɛni.

Yosuwe ka Hazɔri dugu kɛrɛ

10 O sekɔtɔ, o wagati kelen na, Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw ka Hazɔri dugumɔgɔw kɛrɛ
ka se sɔrɔ o kan, ka o ta masacɛ faga. Fɔlɔfɔlɔ, Hazɔri dugu le tun ye o yɔrɔ jamanaw
bɛɛ ta duguba ye.
11 O ka Hazɔri dugumɔgɔw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye; mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ dugu
kɔnɔ, o ka o bɛɛ haramuya ka o bɛɛ halaki. Fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, o ka o bɛɛ faga; o kɔ,
o ka tasuma don dugu ra.
12 Yosuwe ka o masacɛw bɛɛ mina, ani o ta duguw. A ka o bɛɛ faga, ka o ta duguw bɛɛ
halaki, i n'a fɔ Matigi Ala ta baaraden Musa tun k'a fɔ cogo min na.
13 Dugu minw siginin tun bɛ kongoriw kan, Izirayɛlimɔgɔw ma o duguw si jɛni, ni
Hazɔri dugu tɛ. Yosuwe ka Hazɔri dugu dɔrɔn le jɛni.
14 Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ka o dugumɔgɔw ta naforow ni o ta bɛganw bɛɛ ta. Nka o
ka dugumɔgɔw bɛɛ faga ka o ban; fɛn o fɛn bɛ nɛnɛkiri, o ma o si to nin na.
15 Matigi Ala tun ka ci minw fɔ a ta baaraden Musa ye, Musa fana tun ka o bɛɛ fɔ
Yosuwe ye. Yosuwe ka o ciw bɛɛ kɛ. Matigi Ala tun ka ci o ci fɔ Musa ye, a ka o bɛɛ kɛ
a cogo ra.

Yosuwe ka jamana tɔ bɛɛ mina

16 Ayiwa, Yosuwe ka se sɔrɔ o jamana bɛɛ kan o cogo le ra: kuruyɔrɔw, ani woro-
duguyanfan, ani Gosɛni mara, ani jamana dugumayanfan, ani Zuridɛn kɛnɛgbɛyɔrɔw,

ani kuruyɔrɔ minw bɛ sahiliyanfan na, ani Izirayɛli ta kuruyɔrɔw, ani a dugumayanfan yɔrɔw,
17 ani k'a ta Halaki kuru ra, Seyiri mara fan fɛ, ka taga se fɔ Bahali Gadi dugu ma,
Liban jamana kɛnɛgbɛ kan, Hɛrimɔn kuru jukɔrɔ. Yosuwe ka se sɔrɔ o masacɛw bɛɛ
kan ka o bɛɛ faga.
18 Yosuwe ka wagatijan kɛ kɛrɛ ra ni o masacɛw ye.
19 Dugu si ma jɛnɲɔgɔnya don ka hɛra ɲini ni Izirayɛlimɔgɔw ye ni Hevikaw tɛ, o
minw tun siginin bɛ Gabahɔn. Izirayɛlimɔgɔw ka dugu tɔw bɛɛ kɛrɛ le ka se sɔrɔ o kan.
20 Sabu Matigi Ala le tun ka o dugumɔgɔw jusukun gbɛlɛya, k'a to o ye Izirayɛlimɔgɔw
kɛrɛ, janko Izirayɛlimɔgɔw ye o bɛɛ halaki, o kana makari o si ra; o ye o bɛɛ halaki i n'a
fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
21 O wagati kelen na, Yosuwe tagara Anakikaw* kɛrɛ; minw siginin bɛ kuruyɔrɔw ra,
Heburɔn, ani Debiri, ani Anabu, ani Zuda kuruyɔrɔw bɛɛ ra, ani Izirayɛli kuruyɔrɔw
bɛɛ ra; Yosuwe ka o bɛɛ faga, ka o ni o ta duguw bɛɛ halaki.
22 Anakika si ma to Izirayɛli jamana ra tuun, ni Gaza dugu ni Gati dugu ni Azidɔdi
dugu taw tɛ.
23 A kɛra ten, Yosuwe ka o jamanaw bɛɛ mina, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye
cogo min na. O kɔ, Yosuwe ka o jamana taran Izirayɛlimɔgɔw ra, k'a kɛ o sigiyɔrɔ ye,
gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ. O kɔ, jamana tora hɛra ra, o ma kɛrɛ kɛ o wagati ra tuun.

12

Izirayɛlimɔgɔw ka masacɛ minw faga Musa ta tere ra

1 Izirayɛlimɔgɔw tun ka se sɔrɔ masacɛ dɔw kan Zuridɛn ba ɲa dɔ kan, terebɔyanfan
na, ka o ta jamana mina o ra. O masacɛw ta jamana tun bɛ damina Arinɔn kɔ ra, ka
taga se fɔ Hɛrimɔn kuru ma, ani Zuridɛn kɛnɛgbɛ terebɔyanfan bɛɛ.
2 O masacɛ fɔlɔ tɔgɔ tun ye ko Sihɔn, Amɔrikaw ta masacɛ tun lo. A siginin tun bɛ
Hɛsibɔn. A tun bɛ jamana minw mara, o tun bɛ damina Arowɛri ra, ka taga se Arinɔn
kɔ kɛnɛgbɛ tarancɛ bɛɛ ra. Galadi mara tarancɛ fana tun ye a ta ye, ka taga se fɔ Yabɔki
kɔ ma. O yɔrɔ le ye a ta jamana ni Amɔnkaw ta jamana dan ye.
3 Zuridɛn kɛnɛgbɛ terebɔyanfan fana tun bɛ a ta mara ra, ani Kinerɛti jiba
terebɔyanfan, ka taga sahiliyanfan na, ka taga se fɔ Kɔgɔji sanin ma, Bɛti Yesimɔti kɛrɛ
fɛ. Yɔrɔ min fana tun bɛ Pisiga kuru jukɔrɔyɔrɔ ra, woroduguyanfan na, o fana tun ye
a ta mara ye.
4 Masacɛ tɔ kelen tɔgɔ tun ye ko Ɔgi, ale tun ye Refayikaw ta siya ta mɔgɔ laban dɔ
ye. A tun bɛ Basan mara le kunna. A tun bɛ sigi Asitarɔti dugu kɔnɔ walama Edereyi
dugu kɔnɔ.
5 A ta mara tun ye Hɛrimɔn kuru ye, ani Salika mara, ani Basan jamana yɔrɔ bɛɛ, ka
taga se fɔ Gesurikaw ni Mahakakaw ta jamana kɔrɔ; ani Galadi jamana tarancɛ, ka taga
a bla fɔ Hɛsibɔn masacɛ Sihɔn ta masadugu kɔrɔ.
6 Matigi Ala ta baaraden Musa ni Izirayɛlimɔgɔw tun ka se sɔrɔ o masacɛw le kan ka
o faga. Matigi Ala ta baaraden Musa tun ka o jamanaw taran Rubɛn ni Gadi ni Manase
ta gba tarancɛ ra.

Izirayɛlimɔgɔw ka masacɛ minw faga Yosuwe ta tere ra

7 Ayiwa, Yosuwe ni Izirayɛlimɔgɔw ka se sɔrɔ masacɛ dɔw kan fana, Zuridɛn ba
terebenyanfan na. O masacɛw ta mara le tun ye Liban kɛnɛgbɛ ye, k'a damina
Baali Gadi, sahiliyanfan na, ka taga se fɔ Halaki kuru ma, min bɛ Seyiri kɛrɛ fɛ,
woroduguyanfan na. Yosuwe ka o jamanaw taran Izirayɛlimɔgɔw ra, gba bɛɛ ni a ta
yɔrɔ.
8 O yɔrɔw tun ye kuruyɔrɔw le ye, ani jamana dugumayanfan yɔrɔw, ani Zuridɛn
kɛnɛgbɛ, ani kongori yɔrɔw, ani kongokolon, ani woroduguyanfan kongokolon. Hɛtikaw,
ani Amɔrikaw, ani Kanaanakaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw le tun
siginin bɛ o jamanaw ra.
9 Izirayɛlimɔgɔw ka se sɔrɔ masacɛ minw kan, olugu flɛ nin ye: Zeriko masacɛ, ani
Ayi min bɛ Betɛli kɔrɔ, o masacɛ,
10 ani Zeruzalɛmu masacɛ, ani Heburɔn masacɛ,
11 ani Yarimuti masacɛ, ani Lakisi masacɛ,
12 ani Ɛgilɔn masacɛ, ani Gezɛri masacɛ,
13 ani Debiri masacɛ, ani Gedɛri masacɛ,
14 ani Hɔrima masacɛ, ani Aradi masacɛ,

* **11:21 11.21** Anakikaw tun ye mɔgɔ belebele jamijan dɔw ye (Sariya 2.10-11; Kititigɛbagaw 1.20).

15 ani Libina masacɛ, ani Adulamu masacɛ,
16 ani Makeda masacɛ, ani Betɛli masacɛ,
17 ani Tapuwa masacɛ, ani Hefɛri masacɛ,
18 ani Afɛki masacɛ, ani Lasarɔn masacɛ,
19 ani Madɔn masacɛ, ani Hazɔri masacɛ,
20 ani Simerɔn Merɔn masacɛ, ani Akisafu masacɛ,
21 ani Tanaki masacɛ, ani Megido masacɛ,
22 ani Kedɛsi masacɛ, ani Yokinamu min bɛ Karimɛli kuru kɔrɔ, o masacɛ,
23 ani Dɔri min bɛ kuru kan, o masacɛ, ani Goyimu min bɛ Giligali yɔrɔ kɔrɔ, o masacɛ,
24 ani Tirisa masacɛ. O bɛɛ lajɛnnin kɛra masacɛ bisaba ni kelen ye.

13

Jamana minw ma mina fɔlɔ

1 Ayiwa, Yosuwe tun ka sijan sɔrɔ; a tun kɔrɔra kosɛbɛ. Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Sisan i ka sijan sɔrɔ, i kɔrɔra kosɛbɛ; k'a sɔrɔ i ka kan ka jamana minw kɛrɛ ka o mina, o belen ka ca.
2 Jamana minw belen tora, o ye Filisikaw ta jamana bɛɛ ye, ani Gesurikaw ta jamana bɛɛ;
3 ani k'a damina Sihɔri kɔ ra, min bɛ woyo ka tɛmɛ Misiran jamana kɛrɛ fɛ, ka taga se fɔ Ekurɔn dugu kɔrɔ, sahiliyanfan na. O yɔrɔ bɛɛ bɛ jate Kanaana jamana dɔ le ye. Filisikaw ta masadugu looru bɛ yi le. O ye Gaza dugu ye, ani Azidɔdi dugu, ani Asikalɔn dugu, ani Gati dugu, ani Ekurɔn dugu, ka Avikaw ta mara fana fara o kan, woroduguyanfan na;
4 ani k'a ta woroduguyanfan na, aw ka kan ka Kanaanakaw ta jamana bɛɛ mina fana; o bɛ damina Mehara, min ye Sidɔnkaw ta mara ye, ka taga se fɔ Afɛki dugu ra, Amɔrikaw ta jamana dan na.
5 Gebali jamana fana b'a ra, ani Liban jamana min bɛ terebɔyanfan na, ani k'a ta Bahali Gadi mara ra, min bɛ Hɛrimɔn kuru jukɔrɔ, ka taga se fɔ Hamati dugu kɔrɔ.
6 Kuruyɔrɔ min bɛ Liban jamana ni Misirefɔti Mayimu kɔ cɛ, o fana b'a ra; o mɔgɔw ye Sidɔnkaw ye.
«Ni Izirayɛlimɔgɔw nana don jamana kɔnɔ ka se jamana yɔrɔ min na, ne yɛrɛ bɛna o yɔrɔ mɔgɔw gbɛn ka bɔ o ɲa. I bɛna jamana taran Izirayɛlimɔgɔw ra, k'a kɛ o ta yɔrɔ ye; ni ne ka yɔrɔ min yira ko o ye di gba min ma, i bɛ o di o ma, i n'a fɔ ne tuun k'a fɔ i ye cogo min na.
7 «Ayiwa, sisan i ye nin jamana taran Izirayɛlimɔgɔw ta gba kɔnɔntɔn tɔ ra, ani Manase ta gba tarancɛ tɔ kelen.»

Izirayɛlimɔgɔ minw tora Zuridɛn terebɔyanfan na

8 Ayiwa, Rubɛn ta gba, ani Gadi ta gba, ani Manase ta gba tarancɛ tun ka o ninyɔrɔ sɔrɔ ka ban Zuridɛn ba terebɔyanfan na; Matigi Ala ta baaraden Musa tun ka olugu ta yɔrɔ di o ma ka ban Zuridɛn ba kɔ fɛ yi.
9 Arowɛri dugu min bɛ Arinɔn kɔ da ra, ani dugu min bɛ o yɔrɔ dingakɔnɔyɔrɔ cɛmancɛ ra, o jamana tun bɛ damina yi le. Medeba kɛnɛgbɛba bɛɛ, ka taga se fɔ Dibɔn dugu ma, o yɔrɔ tun b'a ra.
10 Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn min tun siginin bɛ Hɛsibɔn, ani a ta mara tun bɛ taga se fɔ Amɔnkaw ta jamana kɔrɔ, ale ta duguw fana tun b'a ra.
11 Galadi jamana fana tun b'a ra, ani Gesuri mara, ani Mahakakaw ta mara, ani Hɛrimɔn kuru, ani Basan mara bɛɛ, fɔ ka taga se Salika mara ra.
12 Masacɛ Ɔgi min tun ye Refayikaw ta siya mɔgɔ laban dɔ ye, ni a tun siginin bɛ Asitarɔti ni Edereyi, Basan mara ra; ale ta jamana fana tun b'a ra.
Musa ka o masacɛw le kɛrɛ, ka se o ra, ka o ta jamana mina o ra.
13 Nka Izirayɛlimɔgɔw ma Gesurikaw ni Mahakakaw gbɛn. O le kosɔn hali bi, Gesurikaw ni Mahakakaw siginin bɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ye.
14 Musa ma yɔrɔ dɔ di Levi ta gba le ma; sabu saraka minw bɛ jɛni Matigi Ala ye, Levi ta gba ta ninyɔrɔ bɛna bɔ o sarakaw le ra i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.

Yɔrɔ min dira Rubɛn ta mɔgɔw ma

15 Musa tun ka jamana dɔ di Rubɛn ta mɔgɔw ma, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.
16 Arowɛri dugu min bɛ Arinɔn kɔ da ra, ani dugu min bɛ o dingakɔnɔyɔrɔ ra, o ta jamana tun bɛ damina yi le; Medeba kɛnɛgbɛba bɛɛ tun b'a ra fana,

17 ani Hɛsibɔn dugu, ani dugu minw bɛɛ bɛ o kɛnɛgbɛyɔrɔ ra; o duguw le ye Dibɔn
ye, ani Bamɔti Baali, ani Bɛti Baali Meyon,
18 ani Yahasi, ani Kedemɔti, ani Mefaati,
19 ani Kiriyatayimu, ani Sibima, ani Serɛti Asahari min bɛ kuru kan, ka ɲa sin
dingakɔnɔyɔrɔ ma,
20 ani Bɛti Pehɔri, ani Pisiga kuruw, ani Bɛti Yesimɔti.
21 Ka fara o duguw kan, Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn min tun bɛ Hɛsibɔn, ale ta jamana
bɛɛ tun ye Rubɛn ta mɔgɔw ta ye. Musa tun ka masacɛ Sihɔn kɛrɛ ka se sɔrɔ a kan, ani
Madiyan jamana kuntigiw. O kuntigiw tun bɛ masacɛ Sihɔn ta fanga le kɔrɔ. O kuntigiw
tɔgɔw le tun ye ko Evi, ani Rekɛmu, ani Suri, ani Huri ni Reba. Olugu tun siginin bɛ
jamana kɔnɔ.
22 Izirayɛlimɔgɔw tun ka lagbɛrikɛbaga Balamu, Behɔri dencɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye
o wagati le ra fana.
23 Zuridɛn ba le tun ye Rubɛn ta mɔgɔw ta jamana dan ye terebenyanfan na. Nin
yɔrɔw, ani nin duguw le kɛra Rubɛn ta mɔgɔw ninyɔrɔ ye, a dugubaw, ani a dugumisɛnw,
gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.

Yɔrɔ min dira Gadi ta mɔgɔw ma

24 Musa tun ka jamana taran ka yɔrɔ dɔ di Gadi ta mɔgɔw fana ma, gba bɛɛ ni a ta
yɔrɔ.
25 Yazɛri dugu tun bɛ o ta jamana ra, ani Galadi mara ta duguw bɛɛ, ani Amɔnkaw ta
jamana tarancɛ, ka taga se fɔ Arowɛri dugu ma, Raba dugu kɔrɔ.
26 A bonya tun bɛ ta fɔ Hɛsibɔn, ka taga se fɔ Ramati Misipa ni Betonimu duguw ma.
A tun bɛ ta fana Mahanayimu, ka taga se fɔ Debiri dugu kɔrɔ.
27 Dugu minw bɛ kurufurancɛ ra, olugu fana tun b'a ra; o duguw le ye Bɛti Haramu
ye, ani Bɛti Nimira, ani Sukɔti, ani Safɔn; o yɔrɔ bɛɛ tun ye masacɛ Sihɔn ta mara le
ye, min tun siginin bɛ Hɛsibɔn. A ta mara tun bɛ damina Zuridɛn ba ra, ka taga se fɔ
Kinerɛti jiba dan na, Zuridɛn ba fan dɔ fɛ, terebɔyanfan na.
28 Nin yɔrɔw, ani nin duguw le kɛra Gadi ta mɔgɔw ninyɔrɔ ye, a dugubaw, ani a dugu
fitiniw, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.

Yɔrɔ min dira Manase ta gba tarancɛ ma

29 Ayiwa, Musa tun ka jamana taran ka yɔrɔ dɔ di Manase ta gba tarancɛ kelen mɔgɔw
ma fana, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.
30 Olugu ta jamana tun bɛ damina Mahanayimu dugu le ra; Basan mara bɛɛ tun b'a
ra, ani Basan masacɛ Ɔgi ta jamana bɛɛ, ani Yahiri ta dugumisɛn biwɔɔrɔ min bɛ Basan
mara ra,
31 ani Galadi jamana tarancɛ, ani Asitarɔti dugu, ani Edereyi dugu. O duguw tun ye
Basan masacɛ Ɔgi ta masadugukɔrɔw le ye. O yɔrɔ dira Manase dencɛ Makiri ta mɔgɔw
tarancɛ ma, o bɛɛ ni o ta yɔrɔ.
32 Musa ka o jamana taran k'a to Mohabu kɛnɛgbɛ ra, Zuridɛn ba kɔ fɛ, Zeriko dugu
ɲa fɛ, terebɔyanfan na.
33 Musa ma yɔrɔ dɔ di Levi ta mɔgɔw ma. Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala le kɛra olugu
ninyɔrɔ ye, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ o ye cogo min na.

14

Zuridɛn terebenyanfan jamana

1 Kanaana jamana min bɛ Zuridɛn terebenyanfan na, o taranna cogo min na k'a di
Izirayɛlimɔgɔw ma, o le ye nin ye. Sarakalasebaga Elehazari ni Nuni dencɛ Yosuwe ni
Izirayɛli ta gbatigiw, olugu le ka jamana taran o cɛ.
2 Ni Ala ka yɔrɔ min yira, ko a ye di gba min ma, o bɛ o di o ma, i n'a fɔ Matigi Ala
tun k'a fɔ Musa ye cogo min na. O ka o le kɛ ka Izirayɛli ta gba kɔnɔntɔn ni Manase ta
gba tarancɛ tɔ kelen ta yɔrɔw di o ma.
3 Musa tun ka yɔrɔ dɔ di gba fla ma, ani Manase ta gba tarancɛ kelen ma Zuridɛn ba
fan dɔ fɛ. A tun ma yɔrɔ si di Levi ta mɔgɔw le ma.
4 Yusufu dencɛw Manase ni Efirayimu, olugu le tun taranna ka kɛ gba fla ye. Musa
ma dugukolo dɔ di Levi ta mɔgɔw le ma jamana kɔnɔ. A ka dugu dama dama le di o
ma, ka o kɛ o sigiyɔrɔw ye, ani o duguw laminiw, ka o kɛ o ta bɛganw ani o ta borofɛnw
marayɔrɔw ye.
5 Matigi Ala tun ka ci minw fɔ Musa ye, Izirayɛlimɔgɔw ka jamana taran ka kaɲa ni o
ciw le ye, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na.

Heburɔn dugu dira Kalɛbu ma

6 Lon dɔ, Zuda ta mɔgɔ dɔw nana Yosuwe fɛ Giligali. Yefune dencɛ Kalɛbu min ye
Kenazi ta mɔgɔ dɔ ye, ale fana tun ye o mɔgɔw dɔ ye. Ale le ka kuma ta k'a fɔ Yosuwe
ye ko: «Wagati min na an tun bɛ Kadɛsi Barineya, Matigi Ala tun ka min fɔ ele ni ne ta
ko ra a ta jɔncɛ Musa ye, i hakiri bɛ o ra kɛ!
7 Matigi Ala ta baaraden Musa tun ka ne ci wagati min na ka bɔ Kadɛsi Barineya, ko
ne ye na nin jamana flɛ dogo ra, o wagati ra, ne si tun ye sanji binaani. Ne sekɔra ka
taga minkɛ fana, ne ka min ye, ne tagara o lakari a ye ka kaɲa ni can ye.
8 K'a sɔrɔ ne balema minw tun tagara ni ne ye, olugu ka farifagakumaw le fɔ mɔgɔw
ye ka o lasiran gbansan. Nka Matigi Ala, ne ta Ala tun ka min fɔ, ne kɔni tugura o le kɔ.
9 Ayiwa, o lon na, Musa karira ne ye; a k'a fɔ ne ye ko: ‹I tagara jamana min flɛ, o
jamana le bɛna kɛ ele ni i ta denw ta yɔrɔ ye wagati bɛɛ, sabu Matigi Ala, ne ta Ala ka
min fɔ, i ka o sira bɛɛ tagama ka ɲa.›
10 Ayiwa, sisan a ye nin ye, Matigi Ala ka ne to si ra fɔ ka na se bi ma, i n'a fɔ a k'a layiri
ta ne ye cogo min na. Wagati min Ala tun ka o kuma fɔ Musa ye, ka Izirayɛlimɔgɔw to
kongo kɔnɔ, san binaani ni looru le bɛ o wagati ni bi cɛ. Ayiwa, bi ne si ye san biseegi
ni looru.
11 Nka baraka belen bɛ ne ra hali bi, i n'a fɔ lon min na Musa ka ne ci. Fanga min tun
bɛ ne ra o wagati ra, o fanga kelen le bɛ ne ra bi; ne belen bɛ se ka taga kɛrɛ ra, ne bɛ
se ka ko bɛɛ kɛ.
12 O ra, Matigi Ala tun ka nin kuruyɔrɔ min layiri ta ne ye fɔlɔfɔlɔ, o kuruyɔrɔ di ne
ma. Ne tun k'a fɔ o wagati ra ko Anakikaw le bɛ o jamana ra. O ta dugu tun ye dugu
belebele barakamanw le ye. Nka ni Matigi Ala bɛ ni ne ye, ne bɛna o bɛɛ gbɛn, i n'a fɔ
Matigi Ala yɛrɛ k'a fɔ cogo min na.»
13 Ayiwa, Yosuwe ka dugawu kɛ Yefune dencɛ Kalɛbu ye, ka Heburɔn dugu di a ma.
14 Yefune dencɛ Kalɛbu min tun ye Kenazi ta mɔgɔ dɔ ye, ale ka Heburɔn dugu sɔrɔ o
cogo le ra, k'a kɛ a ta ye wagati bɛɛ, fɔ ka na se bi ma, sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala
tun ka min fɔ, a ka o sira bɛɛ tagama a cogo ra.
15 Heburɔn dugu tun bɛ wele fɔlɔfɔlɔ ko Kiriyati Araba*. Araba tun ye Anakikaw
bɛmacɛ dɔ le ye; a tɔgɔ tun bɔra ka tɛmɛ Anakika tɔw bɛɛ kan.
Jamana tora hɛra ra, o ma kɛrɛ kɛ o wagati ra tuun.

15

Yɔrɔ min dira Zuda ta mɔgɔw ma

1 Matigi Ala ka yɔrɔ min yira ko o ye kɛ Zuda ta mɔgɔw ta ye, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.
O yɔrɔ tun bɛ se fɔ Edɔmu jamana kɔrɔ, woroduguyanfan ni terebɔyanfan na. Zini
kongokolon le tun bɛ a woroduguyanfan dan na.
2 O cogo ra, woroduguyanfan na, a tun bɛ damina Kɔgɔji sanin dugumayanfan na,
yɔrɔ min ɲasinnin bɛ woroduguyanfan kongokolon ma,
3 ka taga Akirabimu woroduguyanfan na, ka taga se Zini, ka taga Kadɛsi Barineya
woroduguyanfan na, ka bɔ yi ka taga Hɛsirɔn, ka taga Adari, ka bɔ yi ka taga Karika;
4 a tun bɛ se fɔ Asimɔn, ka taga fɔ Misiran kɔ ra, ka taga se fɔ Kɔgɔjiba ma. O yɔrɔw
le ye Zuda ta jamana dan ye woroduguyanfan na.
5 Terebɔyanfan na, a dan tun ye Kɔgɔji sanin ye, ka taga se fɔ Zuridɛn ba donyɔrɔ ma
Kɔgɔji ra.
Sahiliyanfan na, a dan tun bɛ damina Zuridɛn ba donyɔrɔ ra kɔgɔji ra,
6 ka taga fɔ Bɛti Hogila, ka tɛmɛ Bɛti Araba sahiliyanfan na, ka taga se fɔ Rubɛn dencɛ
Bohan ta kabakuru yɔrɔ ra;
7 ka taga fɔ Debiri, ka tɛmɛ Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ ra, ka bɔ yi ka taga sahiliyanfan na,
Giligali fan fɛ, Adumimu kɔrɔ, kɔ woroduguyanfan na, ka tɛmɛ Ɛni Semɛsi kɔ kɛrɛ fɛ,
ka taga se fɔ Ɛni Rogɛli;
8 ka bɔ yi ka tɛmɛ Bɛni Hinɔmu dingakɔnɔyɔrɔ ra, Yebusikaw ta kuru jigijigi
woroduguyanfan na, Zeruzalɛmu dugu bɛ yɔrɔ min na, ka taga fɔ kuru kunna, kuru
min bɛ Hinɔmu dingakɔnɔyɔrɔ ra, terebenyanfan na, Refayikaw ta kɛnɛgbɛ kɔrɔ,
sahiliyanfan na;
9 ka bɔ o kuru ra ka taga fɔ Nɛfitoha ta bunun yɔrɔ ra, ka taga Efurɔn kuruyɔrɔw ta
duguw ra, ka taga Bahala, min ye Kiriyati Yeharimu ye.
10 Ka bɔ Bahala, ka taga Seyiri kuruw fan fɛ, terebenyanfan na, ka taga tɛmɛ Yeharimu
kuru jigijigi sahiliyanfan na, min ye Kesalɔn ye, ka jigi ka taga Bɛti Semɛsi, ka taga tɛmɛ
Timina;

* **14:15 14.15** Kiriyati Araba, o kɔrɔ ye ko: Araba ta dugu.

11 ka taga Ekurɔn sahiliyanfan na, ka taga tɛmɛ Sikirɔn, ka tɛmɛ Bahala kuru jigijigi
fɛ, ka taga se fɔ Yabinehɛli, ka taga laban Kɔgɔjiba ma.
12 Terebenyanfan na, jamana dan tun ye Kɔgɔjiba le ye.
Ayiwa, Zuda ta jamana danw kɛra o yɔrɔw le ye, a woroduguyanfan ni a terebɔyanfan
ni a sahiliyanfan ni a terebenyanfan na, gba bɛɛ ni a ta a yɔrɔ.
13 Yosuwe ka Zuda mara yɔrɔ dɔ di Yefune dencɛ Kalɛbu ma, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a
fɔ Yosuwe ye cogo min na; a ka Kiriyati Araba dugu di a ma. O dugu tɔgɔ lara Anakikaw
bɛmacɛ le ra, min tɔgɔ tun ye ko Araba. O dugu le bɛ wele fana ko Heburɔn.
14 Kalɛbu ka Anakikaw ta kuntigi saba ni o ta mɔgɔw gbɛn ka bɔ o yɔrɔ ra. O kuntigiw
tɔgɔw le tun ye ko Sesayi ni Ahiman ni Talimayi. Anaki durujaw tun ye olugu le ye.
15 Kalɛbu bɔra yi ka taga Debiri dugumɔgɔw kama. Ɗɔlɔfɔlɔ Debiri dugu tɔgɔ tun ye
ko Kiriyati Sefɛri.
16 O wagati ra, Kalɛbu ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ sera ka Kiriyati Sefɛri dugumɔgɔw kɛrɛ,
ka o ta dugu mina, ne bɛna ne denmuso Akisa furu o tigi ma.»
17 Kalɛbu dɔgɔcɛ Kenazi, o dencɛ min tɔgɔ ye Ɔtiniyɛli, ale ka o dugumɔgɔw kɛrɛ, ka
o ta dugu mina. Kalɛbu k'a denmuso Akisa furu a ma.
18 Akisa sera a cɛ ta so minkɛ, a k'a fɔ a cɛ ye ko ale b'a fɛ ka yɔrɔ dɔ daari a facɛ fɛ.
Akisa sera a facɛ fɛ minkɛ, a jigira ka bɔ a ta fali kan. Kalɛbu k'a ɲininka ko: «A bɛ di?»
19 Akisa ko: «Sabari ka ɲa ne ma. Bunun dɔw di ne ma, sabu i ka jamana min di ne
ma woroduguyanfan na, ji tɛ o yɔrɔ ra.» Kalɛbu ka bunun dɔw di a ma sanfɛyɔrɔw ra,
ani dugumayɔrɔw ra fana.
20 Zuda ta mɔgɔw ka yɔrɔ min sɔrɔ, o le kɛra nin ye, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.

Zuda ta duguw

21 Dugu minw tun bɛ Zuda ta jamana dan na, woroduguyanfan kongokolon na, Edɔmu
jamana kɔrɔ, o duguw flɛ nin ye: Kabisɛli, ani Edɛri, ani Yaguri
22 ani Kina, ani Dimona, ani Adada,
23 ani Kedɛsi, ani Hazɔri, ani Itina,
24 ani Zifu, ani Telɛmu, ani Behalɔti,
25 ani Hazɔri Hadata, ani Keriyɔti Hɛsirɔn, min ye Hazɔri ye;
26 ani Aman, ani Sema, ani Molada,
27 ani Hasari Gada, ani Hɛsimɔn, ani Bɛti Palɛti,
28 ani Hasari Suwali, ani Bɛri Seba, ani Bizotiya,
29 ani Bahala, ani Iyimu, ani Asɛmu,
30 ani Ɛlitoladi, ani Kesili, ani Hɔrima,
31 ani Sikilagi, ani Madimana, ani Sansana,
32 ani Lebahɔti, ani Silimu, ani Ayini, ani Rimɔn. O bɛɛ kɛra dugu mugan ni kɔnɔntɔn,
ani o dugumisɛnw.
33 Dugu minw tun bɛ jamana dugumayanfan na, o duguw flɛ nin ye: Esitahɔli, ani
Soreha, ani Asina,
34 ani Zanoha, ani Ɛni Ganimu, ani Tapuwaki, ani Enamu,
35 ani Yarimuti, ani Adulamu, ani Soko, ani Azeka,
36 ani Sarayimu, ani Aditayimu, ani Gedera, ani Gederotayimu. O kɛra dugu tan ni
naani, ani o dugumisɛnw.
37 Dugu minw farara o kan tuun, o ye: Zenan, ani Hadasa, ani Migidali Gadi,
38 ani Dilehani, ani Misipa, ani Yokitɛli,
39 ani Lakisi, ani Bɔsikati, ani Ɛgilɔn,
40 ani Kabon, ani Lamasi, ani Kitilisi,
41 ani Gederɔti, ani Bɛti Dagɔn, ani Naama, ani Makeda. O kɛra dugu tan ni wɔɔrɔ,
ani o dugumisɛnw.
42 Dugu minw farara o kan tuun, o ye: Libina, ani Etɛri, ani Asan,
43 ani Ifita, ani Asina, ani Nesibu,
44 ani Keyila, ani Akizibu, ani Maresa. O kɛra dugu kɔnɔntɔn, ani o dugumisɛnw.
45 Dugu minw farara o kan tuun, o ye: Ekurɔn ni a kɛrɛfɛduguw, ani a dugumisɛnw.
46 Dugubaw ni dugumisɛn dɔw fana tun bɛ Azidɔdi dugu lamini na, Ekurɔn ni Kɔgɔjiba
cɛ,
47 ani Azidɔdi ni a kɛrɛfɛduguw, ani a dugumisɛnw, ani Gaza ni a kɛrɛfɛduguw, ani a
dugumisɛnw, fɔ ka taga se Misiran kɔ ma, ani ka taga a bla fɔ Kɔgɔjiba ma. O le kɛra a
dan ye.
48 Dugu minw tun bɛ jamana kuruyɔrɔw ra, o tɔgɔw ye nin ye: Samiri, ani Yatiri, ani
Soko,
49 ani Dana, ani Kiriyati Sana, min tɔgɔ ye fana ko Debiri,

50 ani Anabu, ani Esitemɔ, ani Animu,
51 ani Gosɛni ni Holɔn, ani Gilo. O kɛra dugu tan ni kelen, ani a dugumisɛnw.
52 Dugu minw farara ɔ kan tuun, ɔ ye: Araba, ani Duma, ani Esani,
53 ani Yanumu, ani Bɛti Tapuwa, ani Afeka,
54 ani Humita, ani Kiriyati Araba, min bɛ wele fana ko Heburɔn, ani Sihɔri. O kɛra dugu kɔnɔntɔn, ani ɔ dugumisɛnw.
55 Dugu minw farara ɔ kan, ɔ ye: Mahɔn, ani Karimɛli, ani Zifu, ani Yuta,
56 ani Zizirɛli, ani Yokidehamu, ani Zanoha,
57 ani Kahini, ani Gibeha, ani Timina. O kɛra dugu tan, ani ɔ dugumisɛnw.
58 Dugu minw farara ɔ kan tuun, ɔ ye: Haluli, ani Bɛti Suri, ani Gedɔri,
59 ani Marati, ani Bɛti Anɔti, ani Elitekɔni. O kɛra dugu wɔɔrɔ, ani a dugumisɛnw.
60 Dugu minw farara ɔ kan tuun, ɔ ye: Kiriyati Baali, min bɛ wele ko Kiriyati Yeharimu, ani Raba. O kɛra dugu fla, ani ɔ dugumisɛnw.
61 Dugu minw tun bɛ kongokolon kɔnɔ, ɔ duguw ye nin ye: Bɛti Araba, ani Midini, ani Sekaka,
62 ani Nibisan, ani Iri Hamela, ani Ɛni Gedi. O kɛra dugu wɔɔrɔ, ani ɔ dugumisɛnw.
63 Yebusika minw tun siginin bɛ Zeruzalɛmu, Zuda ta mɔgɔw ma se ka olugu gbɛn. O kosɔn Yebusikaw ni Zuda ta mɔgɔw sigira ɲɔgɔn fɛ Zeruzalɛmu fɔ ka na se bi ma.

16

Yusufu dencɛw ta mɔgɔw ta jamana

1 Matigi Ala ka yɔrɔ min yira ko ɔ ye kɛ Yusufu dencɛw ta mɔgɔw ta yɔrɔ ye, ɔ yɔrɔ tun bɛ damina Zuridɛn ba ra, Zeriko dugu kɔrɔ, Zeriko dugu bununw terebɔyanfan na, ka bɔ yi ka tɛmɛ ka taga kongokolon cɛci, ka taga se fɔ Betɛli kuruyɔrɔw ra;
2 ka bɔ yi ka taga se Luzi dugu ma, ka bɔ yi ka taga Atarɔti dugu ma, Arikaw bɛ dugu min na,
3 ka bɔ yi ka taga terebenyanfan na, Yafilɛtikaw ta jamana ra, ka tɛmɛ Bɛti Horɔn min bɛ dugumayanfan na, ani Gezɛri, ka taga se Kɔgɔjiba ma.
4 Ayiwa, Yusufu dencɛw, Manase ni Efirayimu, olugu ta mɔgɔw ka yɔrɔ min sɔrɔ, ɔ le kɛra ɔ ye.

Efirayimu ta mɔgɔw ta jamana

5 Jamana dɔ dira Efirayimu ta mɔgɔw fana ma, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ; ɔ yɔrɔ danw ye nin ye: Terebɔyanfan na, a dan tun bɛ damina Atarɔti Adari, ka taga a bla fɔ Bɛti Horɔn, min bɛ sanfɛyɔrɔ ra,
6 ka bɔ yi ka taga Kɔgɔjiba ra. Sahiliyanfan na, a dan tun bɛ damina fɔ Mikimeta dugu kɔrɔ, ka tɛmɛ Mikimeta terebɔyanfan na, ka taga Tanahati Silo, ka tɛmɛ ɔ yɔrɔ ra ka taga Yanoha,
7 ka bɔ Yanoha ka taga Atarɔti ni Naara, ka taga se Zeriko, ka tɛmɛ ka taga laban Zuridɛn ba ra;
8 a bɛ sekɔ ka na damina tuun Tapuwa, Mikimetati terebenyanfan na, ka bɔ Tapuwa, ka taga Kana kɔ ra, ka bɔ yi ka taga Kɔgɔjiba ra.
O le kɛra Efirayimu ta mɔgɔw ta yɔrɔ ye, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ.
9 O ka Manase ta mara ta duguw ni a dugumisɛn dɔw fana fara ɔ kan ka ɔ di Efirayimu ma.
10 Kanaanaka minw tun siginin bɛ Gezɛri, Efirayimu ta mɔgɔw ma olugu gbɛn. O kosɔn ɔ Kanaanakaw siginin bɛ ni Efirayimu ta mɔgɔw ye hali bi; nka Efirayimu ta mɔgɔw ka jagboyabaara dɔw la ɔ kan.

17

Jamana min dira Manase ta gba tarancɛ tɔ kelen ma

1 Matigi Ala ka yɔrɔ dɔ yira fana, ko ɔ ye kɛ Manase ta mɔgɔw ta ye. Manase le tun ye Yusufu dencɛ fɔlɔ ye. Manase dencɛ fɔlɔ Makiri, min ye Galadi facɛ ye, Galadi jamana ni Basan jamana tun dira ale ma. Kɛrɛkɛcɛfari tun lo.
2 Matigi Ala ka yɔrɔ dɔ yira ko ɔ ye di Manase dencɛ tɔw fana ma, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ. Yɔrɔ dɔ dira a dencɛ Abiyezɛri ni a ta mɔgɔw ma, ka dɔ di a dencɛ Helɛki ni a ta mɔgɔw ma, ka dɔ di a dencɛ Asiriyɛli ni a ta mɔgɔw ma, ka dɔ di a dencɛ Sikɛmu ni a ta mɔgɔw ma, ka dɔ di a dencɛ Hefɛri ni a ta mɔgɔw ma, ka dɔ di a dencɛ Semida ni a ta mɔgɔw ma. Olugu le ye Yusufu dencɛ Manase ta den cɛmanw ye, ɔ bɛɛ ni ɔ ta gba.

3 Manase dencɛ Makiri, o dencɛ Galadi, o dencɛ Hefɛri, o dencɛ Selofadi, ale ma dencɛ
sɔrɔ. A ka denmusow dɔrɔn le sɔrɔ. O denmusow tɔgɔw tun ye ko Mala, ani Nowa, ani
Hogila, ani Milika, ani Tirisa.
4 Selofadi denmusow tagara sarakalasebaga Elehazari ni Nuni dencɛ Yosuwe ni jamana
ɲamɔgɔ tɔw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko: «Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye k'a gbɛlɛya, ko a
ye yɔrɔ dɔ di anw fana ma i n'a fɔ an balema cɛdenw.» O ka yɔrɔ dɔ di o ma i n'a fɔ o
balema cɛden tɔw, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye.
5 O cogo ra, Manase ta mɔgɔw ka yɔrɔ tan le sɔrɔ, ka fara Zuridɛn ba terebɔyanfan
yɔrɔw kan, min ye Galadi ni Basan ye;
6 sabu Manase ta denw na, cɛ fara muso kan, bɛɛ ka yɔrɔ dɔ sɔrɔ. Galadi mara kɛra
Manase ta mɔgɔ tɔw ta ye.
7 Manase ta yɔrɔ tun bɛ damina Asɛri ta mɔgɔw ta yɔrɔ dan na ka taga se fɔ Mikimeta
dugu fan na, Sikɛmu dugu terebɔyanfan na. A dan tun bɛ damina Mikimeta ka taga
woroduguyanfan na, ka taga se fɔ Ɛni Tapuwa dugu fan na.
8 Tapuwa mara tun ye Manase ta le ye, nka Tapuwa dugu yɛrɛ tun bɛ Manase ta mara
ni Efirayimu ta mara furancɛ le ra; o dugu kɛra Efirayimu ta mɔgɔw ta ye.
9 Manase ta mara dan tun bɛ se fɔ Kana kɔ woroduguyanfan na; dugu minw tun bɛ
kɔ woroduguyanfan na, o tun bɛ Manase ta dugukolo le kan, nka o fana kɛra Efirayimu
ta mɔgɔw ta ye. Manase ta mara dan tun bɛ tɛmɛ Kana kɔ sahiliyanfan na ka taga se fɔ
Kɔgɔjiba ma.
10 O ra, Efirayimu ta yɔrɔ tun bɛ woroduguyanfan le fɛ, Manase ta yɔrɔ tun bɛ
sahiliyanfan na. Kɔgɔjiba le tun ye o fla bɛɛ ta jamanaw dan ye terebenyanfan na.
Asɛri ta mɔgɔw ta mara le tun bɛ Manase ta mara sahiliyanfan na; Isakari ta mara tun
bɛ a terebɔyanfan na.
11 Isakari ta mara ni Asɛri ta mara dugu dɔw dira Manase ta mɔgɔw ma. O duguw
le tun ye Bɛti Sehan ni a kɛrɛfɛduguw ye, ani Ibilehamu ni a kɛrɛfɛduguw, ani Dɔri ni
a dugumɔgɔw, ani a dugumisɛnw, ani Tanaki ni a dugumɔgɔw, ani a dugumisɛnw, ani
Megido ni a dugumɔgɔw, ani a dugumisɛnw. O kɛra mara saba ye.
12 Nka Manase ta mɔgɔw ma se ka o duguw mɔgɔw gbɛn; o kosɔn Kanaanaka minw
tun bɛ o duguw ra, olugu tora yi.
13 Izirayɛlimɔgɔw ta fanga nana bonya kosɛbɛ jamana kɔnɔ, fɔ o ka jagboyabaaraw la
Kanaanakaw kan; nka o bɛɛ n'a ta, o ma o gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ.

Yusufu ta mɔgɔw ta yɔrɔ dɔgɔyara o ma

14 Lon dɔ, Yusufu ta mɔgɔw nana a fɔ Yosuwe ye ko: «Mun na i ka mara kelen dɔrɔn
le di anw ma, k'a sɔrɔ Matigi Ala ka baraka don anw na fɔ ka na se bi ma, ka anw caya?»
15 Yosuwe ka o jaabi ko: «Ni aw ka ca, ni Efirayimu kuruyɔrɔw tɛ aw labɔ, o tuma aw
ye taga tu kɔnɔ, Perezikaw ni Refayikaw ta mara ra, ka taga tu tigɛ, ka yɔrɔ dɔ fara aw
ta mara kan.»
16 Yusufu ta mɔgɔw ko: «Efirayimu kuruyɔrɔw kɔni tɛ an labɔ, nka Kanaanaka minw
siginin bɛ kɛnɛgbɛ ra, ani minw siginin bɛ Bɛti Sehan ni a kɛrɛfɛduguw ra, ani minw bɛ
Zizirɛli kɛnɛgbɛ ra, sowotoro nɛgɛramanw le bɛ olugu bɛɛ fɛ, kɛrɛ kama.»
17 Yosuwe kumana Yusufu ta mɔgɔw, ani Efirayimu ta mɔgɔw, ani Manase ta mɔgɔw
fɛ; a k'a fɔ o ye ko: «Aw ka ca, aw baraka fana ka bon; aw man kan ka mara kelen dɔrɔn
sɔrɔ jamana kɔnɔ.
18 Kuruyɔrɔ minw bɛ tu kɔnɔ, o bɛɛ bɛna kɛ aw ta ye. Aw ye taga o tu tigɛ ka o yɔrɔ
bɛɛ kɛ aw yɛrɛ ta ye. Hali ni sowotoro nɛgɛramanw le bɛ Kanaanakaw fɛ, hali ni o
baraka ka bon cogo o cogo, aw bɛna se o ra ka o gbɛn.»

18

Jamana tɔ tarancogo

1 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tagara ɲɔgɔn lajɛn Silo, ka Nɔgɔnkunbɛn fanibon* wuri k'a lɔ o
yɔrɔ ra.
2 Nka gba wolonfla le tun tora Izirayɛlimɔgɔw ra minw tun ma o ta yɔrɔ sɔrɔ fɔlɔ.
3 Yosuwe kumana Izirayɛlimɔgɔw fɛ, ko: «Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala ka jamana
min di aw ma, aw bɛ mun le kɔnɔna ka taga sigi o jamana ra?
4 Aw ye cɛ saba saba ɲanawoloma Izirayɛli gba bɛɛ kelen kelen na. Ne bɛna olugu ci
ka taga jamana yɔrɔw bɛɛ yaala; o bɛna jamana danw bɔ ka o sɛbɛ, ka na o yira ne ra.
5 O bɛna jamana taran yɔrɔ wolonfla. Zuda ta mɔgɔw bɛna to o ta yɔrɔ ra
woroduguyanfan na, Yusufu ta mɔgɔw bɛna to o ta yɔrɔ ra, Zuda mara sahiliyanfan
na.

6 O mɔgɔw bɛna jamana taran yɔrɔ wolonfla ka o sɛbɛ ka na ni a ye ne fɛ. Ne bɛna
Matigi Ala, an ta Ala ɲininka aw ye, janko yɔrɔ min ka kan ka di min ma, a ye o yira.
7 Nka Levi ta mɔgɔw le tɛna mara dɔ sɔrɔ jamana kɔnɔ aw cɛ ra, sabu olugu ninyɔrɔ
ye sarakalasebagaya baara le ye, Matigi Ala ye. Gadi ta mɔgɔw, ani Rubɛn ta mɔgɔw, ani
Manase ta mɔgɔw taran kelen, olugu ka o ta yɔrɔ sɔrɔ ka ban; Matigi Ala ta baaraden
Musa tun ka olugu ta yɔrɔ di o ma Zuridɛn ba fan dɔ fɛ, terebɔyanfan na.»
8 Ayiwa, o ka mɔgɔ minw ɲanawoloma ka taga jamana danw bɔ, sani olugu ye o yɛrɛ
labɛn ka taga, Yosuwe ka nin ciw fɔ o ye, ko: «Aw ye taga jamana yaala, k'a taran yɔrɔ
wolonfla, k'a danw bɔ, ka o sɛbɛ ka na ni a ye ne fɛ. O kɔ, ne bɛna Matigi Ala ɲininka
aw ye Silo dugu kɔnɔ yan, janko yɔrɔ min ka kan ka di min ma, a ye o yira.»
9 O tagara jamana yaala, k'a taran k'a kɛ mara wolonfla, k'a danw bɔ, ka o sɛbɛ, k'a
dugu bɛɛ tɔgɔw sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ, ka na ni o ye Yosuwe fɛ a sigiyɔrɔ ra, Silo.
10 Ayiwa, Yosuwe ka Matigi Ala ɲininka o ye Silo dugu kɔnɔ, janko yɔrɔ min ka kan
ka di min ma, a ye o yira. O kɔ, a ka jamana tarantaran Izirayɛlimɔgɔw cɛ, ka gba bɛɛ
ta yɔrɔ di a ma.

Yɔrɔ min dira Boniyaminu ta mɔgɔw ma

11 Matigi Ala ka yɔrɔ fɔlɔ min yira, o kɛra Boniyaminu ta mɔgɔw ta yɔrɔ ye. Yɔrɔ min
yirara ko a ye kɛ o ta ye, o yɔrɔ kɛra Zuda ta mɔgɔw ta mara ni Yusufu ta mɔgɔw ta
mara cɛ.
12 Sahiliyanfan na, o ta jamana tun bɛ damina Zuridɛn ba ra, ka taga Zeriko dugu
sahiliyanfan na, ka tɛmɛ kuruyɔrɔw ra, ka taga terebɔyanfan na, ka taga a bla fɔ Bɛti
Avɛni kongokolon yɔrɔ ra;
13 ka bɔ yi ka taga Luzi, min bɛ wele fana ko Betɛli, ka taga tɛmɛ Luzi woroduguyanfan
na, ka tɛmɛ kuru kunna ka taga Atarɔti Adari; o kuru bɛ Bɛti Horɔn dugu woroduguyan-
fan na, Bɛti Horɔn min bɛ dugumayanfan na;
14 a tun bɛ bɔ o kuru yɔrɔ ra ka yɛlɛma ka taga terebenyanfan na, ka bɔ yi ka taga
woroduguyanfan na, ka taga se Kiriyati Baali, min bɛ wele fana ko Kiriyati Yeharimu.
O yɔrɔ ye Zuda ta mɔgɔw ta dugu dɔ le ye. Boniyaminu ta yɔrɔ dan le tun bɛ o ye
terebenyanfan na.
15 Woroduguyanfan na, o ta yɔrɔ tun bɛ damina Kiriyati Yeharimu, ka bɔ yi ka taga
terebenyanfan na, ka taga Nɛfitoha ta bunun yɔrɔ ra;
16 ka taga tɛmɛ kuru kɔrɔ, kuru min bɛ Bɛni Hinɔmu dingakɔnɔyɔrɔ ra, ka taga
Refayikaw ta kɛnɛgbɛ sahiliyanfan na, ka tɛmɛ Hinɔn dingakɔnɔyɔrɔ ra, ka tɛmɛ
Yebusikaw ta kongori woroduguyanfan na, ka jigi ka taga fɔ Ɛni Rogɛli;
17 a bɛ munu ka taga sahiliyanfan na, Ɛni Semɛsi fan na, ka taga Gelilɔti, Adumimu
dugu kɔrɔ; ka bɔ o yɔrɔ ra, ka taga Rubɛn dencɛ Bohan ta kabakuru yɔrɔ ra;
18 kuru min bɛ Zuridɛn kɛnɛgbɛ ra, a bɛ tɛmɛ o kuru sahiliyanfan na, ka jigi o kuruw
jigijigi ra;
19 o kɔ, a tun bɛ taga Bɛti Hogila dugu sahiliyanfan na, ka taga se Kɔgɔji sanin ma,
sahiliyanfan na, Zuridɛn ba bɛ don kɔgɔji ra yɔrɔ min na. O yɔrɔw le tun ye jamana
danw ye woroduguyanfan na.
20 Zuridɛn ba le tun bɛ o ta yɔrɔ dan ye terebɔyanfan na.
Yɔrɔ min dira Boniyaminu ta mɔgɔw ma, o danw le tun ye nin ye, a fanw bɛɛ ra.
21 Boniyaminu ta mɔgɔw ta duguw ye nin ye: Zeriko, ani Bɛti Hogila, ani Emɛki Kesisi,
22 ani Bɛti Araba, ani Semarayimu, ani Betɛli,
23 ani Avimu, ani Para, ani Ofira,
24 ani Kefari Amona, ani Ɔfini, ani Geba. O kɛra dugu tan ni fla, ani o ta dugumisɛnw.
25 Dugu minw farara o kan, o ye Gabahɔn, ani Rama, ani Berɔti,
26 ani Misipa, ani Kefira, ani Mosa,
27 ani Rekɛmu, ani Iripɛli, ani Tarala,
28 ani Sela, ani Elɛfu, ani Yebusikaw ta dugu, min ye Zeruzalɛmu ye, ani Gibeha, ani
Kiriyati. O kɛra dugu tan ni naani, ani o ta dugumisɛnw.
Yɔrɔ min dira Boniyaminu ta mɔgɔw ma, o le ye nin ye.

19

Yɔrɔ min dira Simeyɔn ta mɔgɔw ma

1 Matigi Ala ka yɔrɔ flanan yira, o kɛra Simeyɔn ta mɔgɔw ta ye. Olugu ta yɔrɔ kɛra
Zuda ta mɔgɔw ta yɔrɔ kɔnɔ.
2 Dugu minw tun bɛ o ta mara kɔnɔ, o flɛ nin ye: Bɛri Seba, ani Seba, ani Molada,
3 ani Hasari Suwali, ani Bahala, ani Asɛmu,
4 ani Ɛlitoladi, ani Betuli, ani Hɔrima,

5 ani Sikilagi, ani Bɛti Marikabɔti, ani Hasari Susa,
6 ani Bɛti Lebahɔti, ani Saruwɛn. O kɛra dugu tan ni saba, ani o dugumisɛnw.
7 Dugu minw farara o kan, o ye Ayini, ani Rimɔn, ani Etɛri, ani Asan. O kɛra dugu naani ni o dugumisɛnw.
8 Dugu minw tun bɛ o yɔrɔ mara ra, ka taga se fɔ Bahalati Bɛri, min ye Ramati ye, woroduguyanfan na, o duguw bɛɛ tun bɛ Simeyɔn ta mara ra.
Yɔrɔ min dira Simeyɔn ta mɔgɔw ma, o le kɛra nin ye.
9 Zuda ta mɔgɔw ta yɔrɔ dɔ le dira Simeyɔn ta mɔgɔw ma, sabu Zuda ta mɔgɔw ta yɔrɔ tun ka bon o ma. O kosɔn Simeyɔn ta yɔrɔ tagara kɛ Zuda ta yɔrɔ kɔnɔ.

Yɔrɔ min dira Zabulɔn ta mɔgɔw ma
10 Matigi Ala ka yɔrɔ sabanan yira, o kɛra Zabulɔn ta mɔgɔw ta ye. O ta yɔrɔ dan tun bɛ taga fɔ Saridi dugu yɔrɔ ra,
11 ka bɔ yi ka taga terebenyanfan na, Marala fan na, ka bɔ yi ka taga Dabɛsɛti, ka bɔ yi ka taga Yokinamu kɔ terebɔyanfan na;
12 a tun bɛ bɔ Saridi dugu fan na, ka taga terebɔyanfan na, ka taga se Kisiləti Tabɔri mara kɔrɔ, ka tɛmɛ Dabirati, ka taga fɔ Yafiya;
13 ka bɔ Yafiya ka taga terebɔyanfan na, ka taga se fɔ Gati Efɛri, ani Ɛti Kasini, ka taga Rimɔn, ka yɛlɛma ka taga Neya.
14 Sahiliyanfan na a dan tun bɛ munumunu Hanatɔn dugu kɔ fɛ, ka taga a bla Ifita Ɛli dingakɔnɔyɔrɔ ra.
15 Dugu tan ni fla le tun bɛ o ta mara ra, ani o dugumisɛnw. O dugu dɔw le tun ye Katati ye, ani Nahalali, ani Simirɔn, ani Idala, ani Bɛtilɛhɛmu.
16 Yɔrɔ min dira Zabulɔn ta mɔgɔw ma, o le kɛra nin ye, ani a dugubaw ni a dugumisɛnw.

Yɔrɔ min dira Isakari ta mɔgɔw ma
17 Matigi Ala ka yɔrɔ naaninan yira, o kɛra Isakari ta mɔgɔw ta ye.
18 O ta jamana duguw flɛ nin ye: Zizirɛli, ani Kesulɔti, ani Sunɛmu,
19 ani Hafarayimu, ani Siyɔn, ani Anaharati,
20 ani Rabiti, ani Kisiyɔn, ani Ebɛsi,
21 ani Remɛti, ani Ɛni Ganimu, ani Ɛni Hada, ani Bɛti Pasɛsi.
22 O ta mara dan tun bɛ tɛmɛ Tabɔri, ani Sasayimu, ani Bɛti Semɛsi, ka taga a bla Zuridɛn ba ra. O ta jamana duguw bɛɛ lajɛnnin tun ye dugu tan ni wɔɔrɔ, ani o dugumisɛnw.
23 Yɔrɔ min dira Isakari ta mɔgɔw ma, o le kɛra nin ye, ani a dugubaw ni a dugumisɛnw.

Yɔrɔ min dira Asɛri ta mɔgɔw ma
24 Matigi Ala ka yɔrɔ loorunan yira. O kɛra Asɛri ta mɔgɔw ta ye.
25 O jamana duguw flɛ nin ye: Hɛlikati, ani Hali, ani Betɛni, ani Akisafu,
26 ani Halamelɛki, ani Amadi, ani Misali. Terebenyanfan na, o ta jamana tun bɛ se fɔ Karimɛli kuru ra, ka tɛmɛ Sihɔri Libina.
27 Terebɔyanfan na, a tun bɛ se fɔ Bɛti Dagɔn fan na, ka taga se fɔ Zabulɔn ta mara kɔrɔ, ka tɛmɛ Ifita Ɛli dingakɔnɔyɔrɔ ra, ka taga sahiliyanfan na, ka taga se Bɛti Emɛki, ani Neyɛli; a tun bɛ taga tuun ka taga tɛmɛ Kabuli,
28 ani Abidɔn, ani Rehɔbu, ani Hamɔn, ani Kana, ka taga a bla Sidɔn duguba kɔrɔ;
29 ka bɔ Sidɔn, ka taga Rama, ani Tiri dugu koorinin na, ka sɔrɔ ka taga tɛmɛ Mahalabu, ani Akizibu, ka taga Hosa dugu fan na, ka taga dan Kɔgɔjiba ma;
30 a tun bɛ tɛmɛ Uma ni Afɛki ni Rehɔbu duguw ra fana. O ta mara dugu bɛɛ lajɛnnin kɛra dugu mugan ni fla, ani a dugumisɛnw.
31 Yɔrɔ min dira Asɛri ta mɔgɔw ma, o le kɛra nin ye, ani a dugubaw, ani a dugumisɛnw.

Yɔrɔ min dira Nɛfitali ta mɔgɔw ma
32 Matigi Ala ka yɔrɔ wɔɔrɔnan yira; o kɛra Nɛfitali ta mɔgɔw ta ye.
33 Woroduguyanfan na, olugu ta jamana tun bɛ damina Helɛfu Sananimu ta yirisunba yɔrɔ ra, ka tɛmɛ Adami Nekɛbu, ani Yabinehɛli, ka taga se Lakumu, ka taga a bla Zuridɛn ba ra.
34 Terebenyanfan na, a tun bɛ munu ka taga Azinɔti Tabɔri fan na, ka taga se Hukɔki, ka tɛmɛ Zabulɔn ta mara kɛrɛ fɛ woroduguyanfan na, ka taga tɛmɛ Asɛri ta mara fana kɛrɛ fɛ terebenyanfan na. A dan tun ye Zuridɛn ba le ye terebɔyanfan na.
35 O ta dugu barakamanw ye nin ye: Sidimu, ani Sɛri, ani Hamati, ani Rakati, ani Kinerɛti,
36 ani Adama, ani Rama, ani Hazɔri,

37 ani Kedɛsi, ani Edereyi, ani Ɛni Hazɔri,
38 ani Yirɔn, ani Migidali Ɛli, ani Horɛmu, ani Bɛti Anati, ani Bɛti Semɛsi. O bɛɛ kɛra
dugu tan ni kɔnɔntɔn, ani o dugumisɛnw.
39 Yɔrɔ min dira Nɛfitali ta mɔgɔw ma o le kɛra nin ye, ani a dugubaw ni a dugumisɛnw.

Yɔrɔ min dira Dan ta mɔgɔw ma
40 Matigi Ala ka yɔrɔ wolonflanan yira, o kɛra Dan ta mɔgɔw ta ye.
41 Olugu ta mara duguw flɛ nin ye: Soreha, ani Esitahɔli, ani Iri, ani Semɛsi,
42 ani Salabɛn, ani Ayalɔn, ani Itila,
43 ani Elɔn, ani Timina, ani Ekurɔn,
44 ani Ɛliteke, ani Gibetɔn, ani Balati,
45 ani Yehudi, ani Bene Beraki, ani Gati Rimɔn,
46 ani Meyarikɔn, ani Rakɔn, ani mara min bɛ Zafa dugu lamini na.
47 Dan ta mɔgɔw ta jamana nana bɔsi o ra. O tagara Lesɛmu dugu kɛrɛ, ka se sɔrɔ o
kan ka o dugumɔgɔw bɛɛ faga, ka o dugu mina, ka sigi o dugu ra. O ka o bɛmacɛ tɔgɔ
la o dugu ra, ka a wele ko Dan.
48 Yɔrɔ min dira Dan ta mɔgɔw ma, o le kɛra nin ye, ani a dugubaw ni a dugumisɛnw.

Yɔrɔ min dira Yosuwe ma
49 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka jamana bɛɛ taran ka ban tuma min na, o ka yɔrɔ dɔ di
Nuni dencɛ Yosuwe fana ma.
50 Yosuwe tun ka Timinati Sera dugu le daari, min bɛ Efirayimu kuruyɔrɔw ra; o ka o
dugu di a ma, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye. A ka o dugu lɔ ka sigi yi.
51 Sarakalasebaga Elehazari, ani Nuni dencɛ Yosuwe, ani Izirayɛli ta gbatigiw ka kara
le la ka jamana tarantaran Izirayɛlimɔgɔw ra, k'a kɛ ni Matigi Ala ka yɔrɔ min yira, ko a
ye di min ma, o bɛ o di o ma. O ka o kɛ Silo dugu kɔnɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn
fanibon saninman* donda ra. O ka jamana bɛɛ taran ka ban o cogo le ra.

20

Karifaduguw
1 Matigi Ala kumana Yosuwe fɛ k'a fɔ a ye ko:
2 «Kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ k'a fɔ o ye ko o ye dugu dɔw ɲanawoloma ka o kɛ
karifaduguw ye, i n'a fɔ ne tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka mɔgɔ faga, k'a sɔrɔ a m'a lawuri a kama, o tigi bɛ se ka bori ka taga
karifa o dugu dɔ ra, janko mɔgɔ min ka kan ka mɔgɔ faganin hakɛ bɔ, a ye kisi ka bɔ o
tigi boro.
4 Ni o mɔgɔfagabaga tagara se o karifadugu ra, a bɛ lɔ dugu donda* ra, kititigɛyɔrɔ
ra; min k'a sɔrɔ, a bɛ o ɲafɔ o dugu cɛkɔrɔbaw ye. Olugu bɛna a ladon o fɛ dugu kɔnɔ,
ka yɔrɔ di a ma, janko a ye to ni o ye.
5 Mɔgɔ min ka kan ka mɔgɔ faganin hakɛ bɔ, ni o tigi k'a gbɛn ka taga se fɔ o dugu
ra, dugumɔgɔw man kan k'a mina k'a di hakɛbɔbaga ma; sabu a m'a lawuri a kama k'a
mɔgɔɲɔgɔn faga; a jugu tun tɛ fana kakɔrɔ.
6 Mɔgɔfagabaga bɛ to dugu kɔnɔ fɔ a ta kiti ye tigɛ kititigɛbagaw ɲa fɛ. A bɛ to yi fɔ
ka taga se o wagati ta sarakalasebagaw kuntigiba ta saya ma. O tuma ra, a bɛ se ka sekɔ
a ta so, a ta dugu ra, a tun borira ka bɔ yɔrɔ min na.»
7 Izirayɛlimɔgɔw ka dugu minw kɛ karifaduguw ye, o duguw ye nin ye: Kedɛsi, min
bɛ Galile jamana ra Nɛfitali kuruyɔrɔw ra, ani Sikɛmu, min bɛ Efirayimu kuruyɔrɔw ra,
ani Kiriyati Araba, min bɛ wele fana ko Heburɔn, Zuda kuruyɔrɔw ra.
8 Zuridɛn ba kɔ fɛ, Zeriko dugu terebɔyanfan na, o ka Besɛri dugu fana ɲanawoloma;
o bɛ kongokolon kɔnɔ, kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra, Rubɛn ta mɔgɔw ta jamana ra; ani Ramɔti dugu,
min bɛ Galadi mara ra, Gadi ta mɔgɔw ta jamana ra, ani Golan dugu min bɛ Basan mara
ra, Manase ta mɔgɔw ta jamana ra.
9 O duguw le ɲanawolomara ka o kɛ mɔgɔfagabagaw ta karifaduguw ye, janko ni
Izirayɛlimɔgɔ dɔ, walama lonan minw bɛ o cɛ ra, ni dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn faga k'a sɔrɔ a
m'a lawuri a kama, o tigi ye taga a yɛrɛ karifa yi, janko hakɛbɔbaga kana na a mina k'a
faga, k'a sɔrɔ kititigɛbagaw ma a ta ko ɲanabɔ fɔlɔ.

21

Levi ta mɔgɔw ta duguw
1 Levi ta mɔgɔw ta gbatigiw tagara sarakalasebaga Elehazari ni Nuni dencɛ Yosuwe ni
Izirayɛlimɔgɔw ta gbatigi tɔw fɛ,

2 Silo dugu kɔnɔ, Kanaana jamana ra; o k’a fɔ o ye ko: «Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye
ko o ye dugu dɔw di anw ma, janko an ye o kɛ an sigiyɔrɔw ye, ani o duguw laminiw,
janko an ye o kɛ an ta bɛganw marayɔrɔw ye.»
3 Izirayɛlimɔgɔw ka dugu dɔw bɔ o ta maraw ra, ka o di Levi ta mɔgɔw ma, ani o
duguw laminiw, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ cogo min na.
4 Levi ta mɔgɔ minw bɔra Kehati ta gba ra, Matigi Ala ka olugu ta duguw yira. Olugu
ra, sarakalasebagaw kuntigiba Haruna ta mɔgɔw ka dugu tan ni saba sɔrɔ; Ala ka o le
yira ka o kɛ olugu ta ye. O duguw tun bɛ Zuda ni Simeyɔn ni Boniyaminu ta jamanaw
le ra.
5 Kehati ta mɔgɔ tɔw ka dugu tan le sɔrɔ; Ala ka o le yira ka o kɛ olugu ta ye; o duguw
tun bɛ Efirayimu ni Dan ta jamanaw le ra, ani Manase ta terebɔyanfan jamana.
6 Levi ta mɔgɔ minw bɔra Gɛrisɔn ta gba ra, o ka kara la* olugu ye. Olugu ka dugu
tan ni saba le sɔrɔ fana. O duguw tun bɛ Isakari ni Asɛri ni Nɛfitali ta maraw le ra, ani
Manase ta mɔgɔw ta terebenyanfan mara, min bɛ Basan mara ra.
7 Levi ta mɔgɔ minw bɔra Merari ta gba ra, olugu ta mɔgɔw ka dugu tan ni fla le sɔrɔ;
o duguw tun bɛ Rubɛn ni Gadi ni Zabulɔn ta jamanaw le ra.
8 Ala ka nin dugu minw yira, ani o laminiw, Izirayɛlimɔgɔw ka o le di Levi ta mɔgɔw
ma, i n’a fɔ Matigi Ala tun k’a fɔ Musa ye cogo min na.

Sarakalasebaga Haruna ta mɔgɔw ta duguw

9 O ka dugu minw bɔ Zuda ta mara ni Simeyɔn ta mara ra ka o di, o duguw tɔgɔw
fɔra.
10 O duguw dira sarakalasebaga Haruna ta mɔgɔw ma, minw bɔra Levi dencɛ Kehati
ta gba ra, sabu Matigi Ala ka mɔgɔ fɔlɔ minw yira, o kɛra olugu le ye.
11 O ka Kiriyati Araba dugu ni a lamini di o ma, Zuda ta jamana kuruyɔrɔw ra. Araba
tun ye Anakikaw bɛmacɛ tɔgɔ le ye. O dugu le bɛ wele sisan ko Heburɔn.
12 Nka o tun ka Heburɔn dugu kongokɔnɔyɔrɔw ni a dugumisɛnw di Yefune dencɛ
Kalɛbu ma ka ban.
13 O ka Heburɔn dugu yɛrɛ ni a lamini le di sarakalasebaga Haruna ta mɔgɔw ma.
Heburɔn dugu tun ye karifadugu dɔ le ye. O ka Libina dugu ni a lamini fana di a ma,
14 ani Yatiri, ani Ɛsitemoha,
15 ani Holɔn, ani Debiri,
16 ani Ayini, ani Yuta, ani Bɛti Semɛsi. A bɛɛ kɛra dugu kɔnɔntɔn ye, ani o laminiw. O
duguw bɛɛ tun bɛ Zuda ni Simeyɔn ta jamanaw le ra.
17 Dugu minw dira o ma ka bɔ Boniyaminu ta mɔgɔw ta jamana ra, o kɛra Gabahɔn
ye, ani Geba,
18 ani Anatɔti, ani Alemɛti. A bɛɛ kɛra dugu naani, ani o laminiw.
19 Dugu minw dira sarakalasebagaw kuntigiba Haruna ta mɔgɔw ma, o bɛɛ lajɛnnin
kɛra dugu tan ni saba, ani o laminiw.

Kehati dencɛ tɔw ta mɔgɔw ta duguw

20 Matigi Ala ka dugu minw yira, ka o di Kehati dencɛ tɔw ta mɔgɔw ma, o duguw tun
bɛ Efirayimu ta mɔgɔw ta jamana le ra.
21 O ka Sikɛmu dugu di o ma; o dugu tun bɛ kuruyɔrɔw ra. Karifadugu dɔ tun lo fana.
O ka Gezɛri dugu fana di o ma,
22 ani Kibisayimu, ani Bɛti Horɔn. O kɛra dugu naani, ani o laminiw.
23 O ka dugu minw di o ma Dan ta jamana ra, o kɛra Ɛliteke, ani Gibetɔn,
24 ani Ayalɔn, ani Gati Rimɔn. O kɛra dugu naani, ani o laminiw.
25 O ka dugu minw di o ma Manase ta mɔgɔw ta terebenyanfan jamana ra, o ye Tanaki
dugu ye, ani Gati Rimɔn. O kɛra dugu fla ye, ani o laminiw.
26 Kehati dencɛ tɔw ta mɔgɔw ta duguw bɛɛ lajɛnnin kɛra dugu tan, ani o laminiw.

Gɛrisɔnkaw ta duguw

27 Levi ta mɔgɔ minw bɔra Gɛrisɔn ta gba ra, o ka dugu minw di olugu ma Manase
ta terebɔyanfan jamana ra, o ye Golan ni Betesera ye. O kɛra dugu fla, ani o laminiw.
Golan tun bɛ Basan mara ra. O dugu fana tun ye karifadugu dɔ le ye.
28 Isakari ta mɔgɔw ta mara ra, o ka dugu minw di o ma, o ye Kisiyɔn, ani Dabirati,
29 ani Yarimuti ni a lamini, ani Ɛni Ganimu ni a lamini. O kɛra dugu naani.
30 Asɛri ta mɔgɔw ta mara ra, o ka dugu minw di o ma, o ye Misali ye, ani Abidɔn,
31 ani Hɛlikati, ani Rehɔbu. O kɛra dugu naani, ani o laminiw.
32 Nɛfitali ta mɔgɔw ta mara ra, o ka dugu minw di o ma, o ye Kedɛsi ye, min tun ye
karifadugu ye, Galile mara ra, ani Hamɔti Dɔri, ani Karitan. O kɛra dugu saba, ani o
laminiw.

33 Dugu minw dira Gɛrisɔnkaw ma, o bɛɛ kɛra dugu tan ni saba, ani o laminiw.

Merari ta mɔgɔw ta duguw

34 Levi ta mɔgɔ minw bɔra Merari ta gba ra, o ka dugu dɔw di olugu fana ma. O ka
dugu minw di o ma Zabulɔn ta jamana ra, o ye Yokinamu ye, ani Karita,
35 ani Dimina, ani Nahalali. O kɛra dugu naani ni o laminiw.
36 O ka dugu minw di o ma Rubɛn ta mɔgɔw ta jamana ra, o ye Besɛri, ani Yahasi,
37 ani Kedemɔti, ani Mefaati. O kɛra dugu naani, ani o laminiw.
38 O ka dugu minw di o ma Gadi ta mɔgɔw ta jamana ra, o ye Ramɔti ye, min ye
karifadugu ye, Galadi mara ra, ani Mahanayimu,
39 ani Hɛsibɔn, ani Yazɛri. O kɛra dugu naani, ani o laminiw.
40 Matigi Ala ka dugu minw yira, ko o ye di Merari ta mɔgɔw ma, o bɛɛ lajɛnnin kɛra
dugu tan ni fla ye. Merari ta mɔgɔw le kɛra Levi ta mɔgɔw laban ye.
41 Dugu minw dira Levi ta mɔgɔw bɛɛ ma, Izirayɛlimɔgɔw ta yɔrɔw ra, o bɛɛ lajɛnnin
kɛra dugu binaani ni seegi, ani o laminiw.
42 O duguw bɛɛ dira o ma, ka o laminiw fana di o ma ka o kɛ o ta bɛganmarayɔrɔw
ye.

Matigi Ala k'a ta layiriw bɛɛ dafa

43 Ayiwa, a kɛra ten, Matigi Ala tun karira ko a bɛna jamana min di Izirayɛlimɔgɔw
bɛmaw ma, a ka o jamana bɛɛ di Izirayɛlimɔgɔw ma. O ka o jamana mina k'a kɛ o ta
sigiyɔrɔ ye.
44 Matigi Ala ka hɛra kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye jamana fan bɛɛ ra, i n'a fɔ a tun karira o
bɛmaw ye cogo min na. Matigi Ala ka baraka don o ra, k'a to o ka se sɔrɔ o juguw bɛɛ
kan. O juguw si ma se ka lɔ o ɲa.
45 Matigi Ala tun ka koɲuman minw bɛɛ layiri ta Izirayɛli ta somɔgɔw ye, o si ma to
dafabari ye; a ka o bɛɛ dafa.

22

Yosuwe ka Rubɛn ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw labla

1 Ayiwa, Yosuwe ka Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta gba tarancɛ
fɔlɔ mɔgɔw wele,
2 k'a fɔ o ye ko: «Matigi Ala ta baaraden Musa ka ci minw fɔ, aw ka o bɛɛ kɛ ka ɲa;
ne ka kuma minw fɔ aw ye fana, aw ka o bɛɛ kɛ a cogo ra.
3 Kabini wagatijan fɔ ka na se bi ma, aw ma ban ka aw balemaw Izirayɛlimɔgɔ tɔw
dɛmɛ; aw ka Matigi Ala, aw ta Ala ta kokɛtaw ni a ta kumaw sira tagama.
4 Ayiwa, sisan kɔni Matigi Ala, aw ta Ala ka laganfiya di aw balemaw ma, i n'a fɔ a tun
k'a layiri ta o ye cogo min na. Ayiwa, sisan aw ye sekɔ ka taga aw ta so, aw ta jamana
ra, Matigi Ala ta baaraden Musa ka jamana min di aw ma Zuridɛn ba terebɔyanfan na.
5 Nka Matigi Ala ta baaraden Musa ka kumaw ni sariya minw fɔ, aw ye o sira tagama
kosɛbɛ, ka to a kan. Aw ye Matigi Ala, aw ta Ala kanu kosɛbɛ, ka nɔrɔ a ra, k'a ta kumaw
bɛɛ sira tagama, k'a ta cifɔninw kɛ, k'a bato ni aw jusukun bɛɛ ye, ani aw baraka bɛɛ.»
6 Ayiwa, Yosuwe ka dugawu kɛ o ye, ka o labla. O kɔsegira ka taga o ta jamana ra.
7 Musa tun ka yɔrɔ dɔ di Manase ta gba tarancɛ fɔlɔ ma Basan mara ra, Zuridɛn ba
terebɔyanfan na. Yosuwe le nana Manase ta gba tarancɛ tɔ kelen ta yɔrɔ di o ma Zuridɛn
ba terebenyanfan na, o balema Izirayɛlimɔgɔ tɔw cɛ ra. Tuma min na Yosuwe tun bɛ o
lablara, a ka dugawu kɛ o ye.
8 A k'a fɔ o ye fana ko: «Aw ka naforoba sɔrɔ; aw bɛna taga ni o ye aw ta so: bɛgan
caman, ani warigbɛ, ani sanin, ani siranɛgɛ, ani nɛgɛ, ani fani caman. Ayiwa, aw ka o
fɛn minw mina aw juguw ra, aw ye taga o taran aw ni a aw balema tɔw cɛ.»

Terebɔyanfan mɔgɔw ta sarakajɛnifɛn ta ko

9 Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta terebɔyanfan mɔgɔw bɔra
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, Silo, Kanaana jamana ra, ka taga Galadi mara ra. O yɔrɔ le tun
dira o ma, k'a kɛ o sigiyɔrɔ ye, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, i n'a fɔ a tun k'a fɔ
Musa ye cogo min na.
10 Ayiwa, Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta terebɔyanfan mɔgɔw
tagara se Gelilɔti minkɛ, Zuridɛn kɔrɔ, ka o to Kanaana jamana ra, o ka sarakajɛnifɛn
belebeleba dɔ lɔ Zuridɛn bada ra.
11 Izirayɛlimɔgɔ tɔw nana a mɛn ko Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta
terebɔyanfan mɔgɔw ka sarakajɛnifɛn belebeleba dɔ lɔ Zuridɛn yɔrɔ ra, Izirayɛlimɔgɔw
ta fan na, Kanaana jamana ra.

12 O ka o ko mɛn minkɛ, o bɛɛ ka ɲɔgɔn lajɛn Silo dugu kɔnɔ, ko o bɛ taga Rubɛn ni
Gadi ni Manase ta mɔgɔw kɛrɛ.
13 Izirayɛlimɔgɔw ka sarakalasebaga Elehazari dencɛ Finehasi ci ka taga kuma Rubɛn
ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta terebɔyanfan mɔgɔw fɛ, Galadi mara ra.
14 Izirayɛlimɔgɔ minw bɛ terebenyanfan na, o ka olugu ta jamanaw bɛɛ ta kuntigiw
ɲanawoloma, ka o mɔgɔ tan bla ka taga ni Finehasi ye. O bɛɛ tun ye kuntigiw le ye.
15 Olugu tagara Rubɛn ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw fɛ Galadi mara ra, ka taga kuma
o fɛ, k'a fɔ o ye ko:
16 «An nana aw ɲininka Matigi Ala ta mɔgɔw bɛɛ tɔgɔ ra, ko mun kosɔn aw ka nin
kojuguba kɛ Izirayɛli ta Ala ra? Mun kosɔn aw murutira bi ka faran ka bɔ Matigi Ala,
aw ta Ala ra? Aw ka sarakajɛnifɛn dɔ lɔ aw yɛrɛ ye minkɛ, o b'a yira ko aw tɛ Matigi
Ala le fɛ tuun.
17 Tuma min na an tun bɛ Pehɔri*, an tun ka kojuguba min kɛ, k'a to Matigi Ala ka
cɛnri lase Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ma, fɔ hali bi o kojugu nɔ bɛ an na, o tuma o ko ma an
labɔ wa?
18 «Mun na aw nana ban Matigi Ala ta cifɔninw ma, k'a sɔrɔ ni aw murutira, ka ban
Matigi Ala ta kuma ma bi, sini Ala bɛna dimi Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ le kɔrɔ?
19 Ni aw k'a ye ko aw ta jamana saninyanin tɛ aw ɲa na, o tuma Matigi Ala ta fanibon
saninman* bɛ jamana min na yan, aw ye sekɔ ka na yɔrɔ dɔ mina o jamana ra yan, ka
sigi ni an ye. Nka aw kana muruti ka ban Matigi Ala ta cifɔninw ma. Aw kana faran ka
bɔ an na, ka sarakajɛnifɛn wɛrɛ lɔ aw yɛrɛ ye, ka o fara Matigi Ala, an ta Ala ta kan.
20 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko lon dɔ Zeraki dencɛ Akan tun ka kojuguba dɔ kɛ. Matigi Ala tun
k'a fɔ ko mɔgɔ man kan ka fɛn minw ta, a tun ka o fɛnw dɔ sonya ka o dogo. A kɛra ten
minkɛ, Matigi Ala ta dimi sera Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ le ma. Akan kelen dɔrɔn ma faga a
ta kojugu kosɔn.»

Izirayɛlimɔgɔw bɛnna kelen ma

21 Ayiwa, Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta terebɔyanfan mɔgɔw ka
Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama cɛ waga kelen kelen kuntigiw jaabi ko:
22 «Ala le ye Sebɛɛtigi ye, ale le ye Matigi Ala ye! Ala le ye Sebɛɛtigi ye, ale le ye Matigi
Ala ye! Ale k'a lɔn mun kosɔn anw ka nin kɛ, Izirayɛlimɔgɔw fana bɛna a lɔn. Ni a kɛra
ko an murutira ka ban Matigi Ala ra le, o tuma, Ala kana an to yi fiyewu.
23 Ni a kɛra ko an ka an ta sarakajɛnifɛn lɔ, janko ka ban Matigi Ala ra le, ka an yɛrɛ
ta saraka jɛnitaw ni siman sarakaw ni ninsɔndiya sarakaw le jɛni a kan, o tuma Matigi
Ala yɛrɛ ye o hakɛ bɔ an na.
24 «Nka o tɛ. An ka nin ko kɛ, sabu an siranna le, ko lon dɔ aw ta denw bɛna a fɔ anw
ta denw ma ko: ‹Aw ta foyi tɛ anw Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta ko ra.›
25 Ko: ‹Aw m'a ye ko Matigi Ala yɛrɛ ka Zuridɛn ba bla anw ni aw cɛ wa, aw Rubɛn
ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw? Aw ninyɔrɔ foyi le tɛ Matigi Ala fɛ.› Ayiwa, ni o kɛra, aw
ta denw bɛna kɛ sababu ye k'a to anw ta denw ye ban ka Matigi Ala bato.
26 «O kosɔn an ko an bɛ sarakajɛnifɛn nin lɔ. Nka an m'a lɔ ko an bɛ saraka jɛnitaw
walama saraka wɛrɛw le bɔ a kan dɛ!
27 An k'a lɔ, janko a ye kɛ tagamasiyɛn le ye, ka kɛ aw ni anw seere ye, ka kɛ fana
aw ta denw ni an ta denw seere ye, k'a yira ko anw fana bɛ Matigi Ala le batora a ta
yɔrɔ saninman na, ka an ta saraka jɛnitaw, ani an ta jurumunyafa sarakaw, ani an ta
ninsɔndiya sarakaw bɔ a ye. Ni o kɛra, aw ta denw tɛna se k'a fɔ anw ta denw ma lon
dɔ ko o ninyɔrɔ foyi tɛ Matigi Ala fɛ.
28 «Anw ta miiriya ye ko lon dɔ ni o nana o kuma fɔ an ma, walama an ta denw ma,
an bɛna a fɔ o ye ko Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn ɲɔgɔn flɛ nin ye, an bɛmaw le ka o
lalaga; nka o tun m'a lalaga janko ka saraka jɛnitaw walama saraka wɛrɛ le bɔ a kan.
O k'a lalaga janko a ye kɛ tagamasiyɛn le ye, ka kɛ aw ni anw seere ye.
29 «An kɔni t'a fɛ ka muruti ka ban Matigi Ala ra fiyewu, ka an yɛrɛ ta sarakajɛnifɛn
lɔ, ka saraka jɛnitaw, walama siman sarakaw walama saraka wɛrɛw bɔ o kan.
Sarakajɛnifɛn min bɛ Matigi Ala, an ta Ala ta fanibon saninman donda ra, ni o
sarakajɛnifɛn tɛ, anw t'a fɛ ka saraka bɔ sarakajɛnifɛn wɛrɛ kan.»
30 Ayiwa, Rubɛn ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw ka kuma min fɔ, o kuma ka
sarakalasebaga Finehasi ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama cɛ waga kelen kelen kuntigiw bɛɛ
wasa.
31 Sarakalasebaga Elehazari dencɛ Finehasi k'a fɔ Rubɛn ta mɔgɔw ye ko: «Sisan an
bɛɛ k'a lɔn ko Matigi Ala bɛ ni an ye, sabu an tun b'a miiri ko aw ka kojuguba min kɛ
Matigi Ala ra, aw ma o kɛ. O ra, Matigi Ala tɛna kojugu foyi kɛ a ta mɔgɔw ra.»

---

* **22:17 22.17** Pehɔri ta ko: aw ye Jateri 25.1-9 flɛ.

32 Ayiwa, o kɔ, sarakalasebaga Elehazari dencɛ Finehasi, ani Izirayɛlimɔgɔw ta
ɲamɔgɔw bɔra Rubɛn ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw kɔrɔ, Galadi mara ra, ka taga
Kanaana jamana ra. O sekɔra Izirayɛlimɔgɔ tɔw fɛ, ka taga o kow ɲafɔ o ye.
33 O kibaroya ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ wasa. O ka Matigi Ala tando. O ma wuri Rubɛn
ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw kama tuun k'a fɔ ko o bɛ o kɛrɛ, ka o ta jamana halaki.
34 Rubɛn ni Gadi ni Manase ta mɔgɔw ka o sarakajɛnifɛn tɔgɔ la ko «seere»[†]. O ko:
«Nin sarakajɛnifɛn ye an bɛɛ seere ye, ko Matigi Ala kelenpe le ye Ala ye.»

23

Yosuwe ta kumalabanw

1 Izirayɛlimɔgɔw juguw min o min tun bɛ o ta jamana lamini na, Matigi Ala ka se di o
ma olugu bɛɛ kan, ka hɛra kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, fɔ ka wagatijan kɛ. Yosuwe tun kɔrɔra
kosɛbɛ.
2 Yosuwe ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ wele: cɛkɔrɔbaw, ani jama ɲamɔgɔw, ani ki-
titigɛbagaw, ani kuntigiw; a k'a fɔ o ye ko: «Ne ka sijan sɔrɔ, ne kɔrɔra kosɛbɛ.
3 Matigi Ala, aw ta Ala ka ko minw kɛ nin jamana mɔgɔw ra aw kosɔn, aw ka o bɛɛ
ye. Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le ka o kɛrɛ aw ye.
4 Ayiwa, a flɛ, ne ka jamana minw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan ka o mina, ani jamana minw
tora ni o ma mina fɔlɔ, ne ka o jamanaw bɛɛ taran Izirayɛlimɔgɔw ra; ni Matigi Ala ka
yɔrɔ min yira ko a ye di min ma, ne bɛ o di o ma, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ, k'a damina
Zuridɛn ba ra, terebɔyanfan na, ka taga a bla fɔ Kɔgɔjiba ra terebenyanfan na.
5 Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le bɛna o jamana mɔgɔ tɔw gbɛn ka bɔ aw ɲa fɛ. Ni aw
nana kɛ don ye o ta jamana kɔnɔ, o bɛna kɛ bori ye aw ɲa. Aw bɛna o ta jamana mina
o ra, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Musa ye cogo min na.
6 «Nka ko minw sɛbɛra Musa ta sariya kitabu kɔnɔ, aw ye o kɔrɔsi kosɛbɛ, ka o ci bɛɛ
sira tagama, ka o bɛɛ kɛ; aw kana mabɔ o ciw ra ka taga aw kininboro fɛ walama ka
taga aw numanboro fɛ.
7 O siya tɔ minw tora aw cɛ ra, aw kana kori olugu ra, aw kana o ta batofɛnw tɔgɔ fɔ,
walama ka kari o tɔgɔ ra; aw kana aw kinbiri gban o kɔrɔ ka o bato fana.
8 Aw ye nɔrɔ Matigi Ala, aw ta Ala kelenpe le ra, i n'a fɔ aw ka a kɛ cogo min na fɔ ka
na se bi ma.
9 «Matigi Ala ka siyabaw, ani siya fangatigiw le gbɛn ka bɔ aw ɲa. Mɔgɔ si ma se ka
lɔ aw ɲa ka kɛrɛ kɛ ni aw ye fɔ ka na se bi ma.
10 Aw ra cɛ kelen bɛ se ka aw juguw cɛ waga kelen gbɛn, sabu Matigi Ala, aw ta Ala le
bɛ kɛrɛ kɛra aw ye, i n'a fɔ a k'a layiri ta aw ye cogo min na.
11 Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ, aw ye jija ka Matigi Ala, aw ta Ala kanu kosɛbɛ.
12 «Ni aw ka aw yɛrɛ mabɔ Matigi Ala ra, siya tɔ minw tora aw cɛ ra, ni aw nɔrɔra o
siyaw ra, ka o denmusow furu, ka jɛnŋɔgɔnya don ni o ye,
13 o tuma aw ye la a ra ko Matigi Ala, aw ta Ala tɛna to ka o siyaw gbɛn ka bɔ aw ɲa
tuun. O siyaw bɛna aw mina o ta jɔ ra, ka aw mina o ta jan na; o bɛna aw bugɔ aw kɔ
ra i ko bisan, ka aw sɔgɔ aw ɲaw ra i ko ŋani. A bɛna kɛ ten le fɔ ka taga aw bɛɛ halaki
ka ban pewu nin jamanaɲuman kɔnɔ, Matigi Ala, aw ta Ala ka nin jamana min di aw
ma.
14 «Ayiwa, sisan ne kɔni ta wagati sera. Aw yɛrɛ y'a lɔn, ka la a ra ni aw jusukun bɛɛ
ye, ani aw nin bɛɛ, ko Matigi Ala, aw ta Ala ka layiri min o min ta aw ye, ko o si ma to
kɛbari ye. A ka o layiriw bɛɛ dafa aw ye; a si ma to dafabari ye.
15 «Ayiwa, Matigi Ala, aw ta Ala tun ka koɲuman minw bɛɛ layiri ta aw ye, a ka o bɛɛ
dafa cogo min na, o cogo kelen na, ni aw k'a kan bla, a ka kojugu minw fɔ aw kama, a
bɛna o fana kɛ aw ra, fɔ ka taga aw bɛɛ halaki ka ban nin jamanaɲuman kɔnɔ, a ka nin
jamana min di aw ma.
16 Matigi Ala, aw ta Ala ka jɛnŋɔgɔnya min don ni aw ye, ni aw ka o jɛnŋɔgɔnya cɛn,
ka aw kinbiri gban batofɛn wɛrɛw kɔrɔ ka o bato, Matigi Ala bɛna dimi aw kɔrɔ kosɛbɛ;
ni o kɛra, a ka jamanaɲuman min di aw ma, a bɛna aw halaki joona ka bɔ o jamana
ra.»

24

Yosuwe ka Ala ta koɲumanw lakari Izirayɛlimɔgɔw ye

[†] **22:34 22.34** Heburukan na a fɔra ko Ɛdi, o kɔrɔ ye ko: seere.

1 Ayiwa, Yosuwe ka Izirayɛli ta gbaw bɛɛ lajɛn Sikɛmu; a ka cɛkɔrɔbaw, ani jama
ɲamɔgɔw, ani kititigɛbagaw, ani kuntigiw bɛɛ wele. O bɛɛ nana lajɛn Matigi Ala ɲa
kɔrɔ.
2 Yosuwe k'a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Fɔlɔfɔlɔ, aw
bɛmaw Iburahima ni Nahɔri, ani o facɛ Tera, olugu tun siginin bɛ Efirati ba kɔ fɛ. O tun
bɛ batofɛn wɛrɛw le bato.
3 Ne le nana aw bɛmacɛ Iburahima labɔ o jamana ra, Efirati ba kɔ fɛ, k'a to a ye ka
taga Kanaana jamana bɛɛ yaala. Ne le k'a dencɛ Isiyaka di a ma; ne le fana k'a ta denw
caya.
4 Ne le ka dencɛ fla di Isiyaka ma, Yakuba ni Esawu. Ne le ka Seyiri kuruyɔrɔw di
Esawu ta denw ma, k'a kɛ o sigiyɔrɔ ye. Nka Yakuba ni a denw tagara Misiran jamana
ra.
5 « ‹O kɔ, ne le ka Musa ni Haruna ci Misiran, Farawona fɛ; ne le fana ka tɔɔrɔ suguya
bɛɛ la Misirankaw kan, ka sɔrɔ ka aw labɔ Misiran.
6 Ne ka aw bɛmaw labɔ Misiran jamana ra, ka taga se ni o ye fɔ Kɔgɔjiwulen da ra.
Misirankaw ka aw bɛmaw gbɛn ni o ta sowotorow, ani o ta sow ye.
7 Aw bɛmaw kulera ne Matigi Ala nɔ fɛ, ko ne ye o kisi. Ne ka dibi don o ni Misirankaw
cɛ. O kɔ, ne ka kɔgɔji lasekɔ Misirankaw kan, ka o bɛɛ datugu. Ne ka min kɛ Misirankaw
ra, aw yɛrɛ ɲa ka o ye. O kɔ, aw ka wagatijan kɛ kongokolon kɔnɔ.
8 « ‹Amɔrika minw tun siginin bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ, ne ka aw ɲamina ka taga ni aw ye
olugu ta jamana ra. Olugu ka aw kɛrɛ, nka ne k'a to aw ka se sɔrɔ o kan, ka o don aw
boro. Aw ka o ta jamana mina k'a kɛ aw ta ye, sabu ne tun bɛ o halakira aw ɲa le ka
taga.
9 Mohabukaw ta masacɛ, Balaki, Sipɔri dencɛ, ale wurira ko a bɛ aw kɛrɛ. A ka cira
bla ka taga Behɔri dencɛ Balamu fɛ, ka ale wele ko a ye na aw danga.
10 Nka ne ma sɔn k'a to Balamu ye aw danga. Ne k'a jagboya, a yɛrɛ nana dugawu le
kɛ aw ye. Ne ka aw bɔsi Balaki boro o cogo le ra.
11 « ‹O kɔ, aw ka Zuridɛn ba tigɛ, ka taga se fɔ Zeriko dugu kɔrɔ. Zeriko dugumɔgɔw
nana aw kɛrɛ, ani Amɔrikaw, ani Perezikaw, ani Kanaanakaw, ani Hɛtikaw, ani
Girigasikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw. Nka ne k'a to aw ka se sɔrɔ olugu bɛɛ kan.
12 Ne ka o ja wuri, k'a to o bɛɛ borira aw ɲa; ne ka o gbɛn i n'a fɔ ne tun ka Amɔrikaw
ta masacɛ fla gbɛn cogo min na. Aw ta kɛrɛkɛmuruw ni aw ta kalanw le m'a to aw sera
o ra.
13 Ayiwa, aw ma dugukolo min sɛnɛ, ne ka o dugukolo di aw ma. Aw ma dugu minw
lɔ, ne ka o duguw di aw ma, ka o kɛ aw sigiyɔrɔw ye. Aw ma rɛzɛnsunw ni oliviyesun
minw turu, ne ka o di aw ma ka o kɛ aw baro ye.›
14 «Ayiwa, o kosɔn sisan kɔni, aw ye siran Matigi Ala ɲa, k'a bato ni can ye, ani jusukun
kelen. Aw bɛmaw ka batofɛn minw bato ka o to Efirati ba kɔ fɛ, walama Misiran jamana
batofɛnw, aw ye o bɛɛ to yi, ka Matigi Ala le bato.
15 Ni aw fana t'a fɛ ka Matigi Ala bato, aw b'a fɛ ka min bato, aw ye o fɔ bi. Aw bɛmaw
ka batofɛn minw bato Efirati ba kɔ fɛ, ni aw b'a fɛ ka o le bato, walama aw siginin bɛ
Amɔrika minw ta jamana ra, ni aw b'a fɛ ka olugu ta batofɛnw le bato, aw ye o fɔ. Ne
ni ne ta somɔgɔw kɔni, anw bɛ Matigi Ala le bato.»
16 Izirayɛlimɔgɔw ka Yosuwe jaabi ko: «Anw tɛna bɔ Matigi Ala kɔ fiyewu, ka taga
batofɛn wɛrɛ bato!
17 Sabu Matigi Ala le ye an ta Ala ye, ale le ka anw ni an bɛmaw labɔ jɔnya ra Misiran.
Ale le ka nin kabakoba kɛ aw yɛrɛ ɲa na. Ale le ka an mara an ta tagama bɛɛ ra; an
tɛmɛna siya minw ta jamanaw ra, a ka an mara olugu bɛɛ cɛ ra.
18 A ka o siyaw bɛɛ gbɛn ka bɔ an ɲa, hali Amɔrika minw tun siginin bɛ o jamana ra.
O le kosɔn anw fana bɛna Matigi Ala le bato, sabu ale le ye an ta Ala ye.»
19 Yosuwe k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko: «Aw tɛna se ka Matigi Ala bato! Sabu Matigi
Ala saninyanin lo. A tɛna sɔn aw ye ale ni batofɛn wɛrɛ bato ɲɔgɔn fɛ. Ni aw ka o kɛ, a
tɛna aw ta kojuguw ni aw ta hakɛw yafa aw ma.
20 Ni aw nana bɔ a kɔ, ka taga siya wɛrɛw ta batofɛnw bato, a bɛna wuri aw kama ka
kojugu kɛ aw ra, ka aw bɛɛ halaki, k'a sɔrɔ a tun ka koɲuman kɛ aw ye kakɔrɔ.»
21 Izirayɛlimɔgɔw ka Yosuwe jaabi ko: «Ɔn-ɔn, an tɛna ban Matigi Ala ra; an bɛna
Matigi Ala dɔrɔn le bato.»
22 Yosuwe ko: «Ayiwa, aw yɛrɛ le ye aw yɛrɛ seerew ye. Aw k'a latigɛ ko aw bɛna
Matigi Ala le bato dɛ!» Izirayɛlimɔgɔw ko: «Ɔnhɔn, an yɛrɛ bɛ an yɛrɛ seerew ye.»
23 Yosuwe ko: «O tuma, batofɛn wɛrɛ minw bɛ aw cɛ ra, aw ye o bɛɛ firi, ka nɔrɔ
Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ra, ni aw jusukun bɛɛ ye.»
24 Jama ka Yosuwe jaabi ko: «An bɛna Matigi Ala, an ta Ala le bato, k'a ta kuma lamɛn.»

Izirayɛlimɔgɔw ka layiri ta

25 O lon na, Yosuwe, ka jɛŋɔgɔnya don ni Izirayɛlimɔgɔw ye. A ka sariyaw ni ci dɔw
sɛbɛ ka o di o ma Sikɛmu dugu kɔnɔ.
26 O kɔ, Yosuwe ka o kow sɛbɛ Ala ta sariya kitabu kɔnɔ. A ka kabakuruba dɔ lɔ
yirisunba dɔ jukɔrɔ, Matigi Ala ta yɔrɔ saninman kɔrɔ, Sikɛmu dugu kɔnɔ.
27 Yosuwe k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye tuun ko: «Aw y'a flɛ, nin kabakuru le bɛna kɛ an seere
ye; sabu Matigi Ala ka kuma o kuma fɔ an ye yan, nin Kabakuru ka o bɛɛ mɛn; nin
kabakuru le bɛna kɛ aw seere ye, ka aw hakiri jigi, janko aw kana ban aw ta Ala ra.»
28 O kɔ, Yosuwe ka Izirayɛlimɔgɔw labla. Bɛɛ tagara a sigiyɔrɔ ra.

Yosuwe ta saya

29 Ayiwa, o kow bɛɛ tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala ta baaraden Yosuwe, min ye Nuni dencɛ
ye, ale sara, k'a si to san kɛmɛ ni san tan.
30 O tun ka yɔrɔ min di a ma, Timinati Sera dugu kɔnɔ, o k'a su don yi, Efirayimu
kuruyɔrɔw ra, Gasi kuru sahiliyanfan na.
31 Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala bato Yosuwe ta tere bɛɛ ra. Cɛkɔrɔba minw tora
Yosuwe kɔ fɛ, Matigi Ala tun ka koŋuman minw bɛɛ kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, olugu tun ka
o kow bɛɛ lɔn; o kosɔn Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala bato o cɛkɔrɔbaw fana ta tere ra.
32 Izirayɛlimɔgɔw tun nana ni Yusufu su kolow ye ka bɔ Misiran. O bɛmacɛ Yakuba
tun ka dugukolo min san fɔlɔfɔlɔ Sikɛmu dugu sindibaga Hamɔri ta mɔgɔw fɛ warigbɛ
kɛmɛ, Izirayɛlimɔgɔw ka Yusufu kolow sutara o yɔrɔ le ra, Sikɛmu dugu kɔrɔ. O yɔrɔ
dira Yusufu ta mɔgɔw le ma, ka a kɛ o ta yɔrɔ ye.
33 O kɔ, Haruna dencɛ Elehazari fana sara; o k'a su don Gibeha. O yɔrɔ le tun dira a
dencɛ Finehasi ma, Efirayimu kuruyɔrɔw ra.

KITITIGƐBAGAW
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Yosuwe sanin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw tun ka o kɔ don Matigi Ala ra, ka o yɛrɛ sago kɛ. Nin kitabu bɛ o wagati ta kow le fɔ an ye. A kɛra i n'a fɔ kuntigi tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw fɛ.

Nin kitabu sɛbɛbaga ma lɔn.

O wagati bɛ damina kabini Izirayɛlimɔgɔw donnin kɔ Kanaana jamana ra, ka taga a bla fɔ masacɛw ta wagati ra. O wagatiw gbɛlɛyara Izirayɛlimɔgɔw ma kosɛbɛ.

Ala nana mɔgɔ dɔw ɲanawoloma, ka olugu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔw ye, janko ka o dɛmɛ; o ɲamɔgɔw ta kow le fɔra nin kitabu kɔnɔ. Olugu le bɛ wele ko kititigɛbagaw. Ala k'a ta baraka don o mɔgɔw le ra, janko ka Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ, ka o bla siraɲuman kan, ka o bɔsi o juguw boro.

O kititigɛbagaw ra, min tɔgɔ lɔnna kosɛbɛ a ta fanga ni a ta cɛfariya kosɔn, o kɛra Samusɔn ye (13–16).

An bɛ Ala ta kanuya ko ye fana nin kitabu kɔnɔ, sabu ni Izirayɛlimɔgɔw tun ka Ala kan bla tuma o tuma, ni o kɔ fɛ o tun nimisara ka kojugu dabla, Ala tun bɛ yafa o ma ka o bɔsi ka bɔ o juguw boro.

Kitabu kɔnɔkow

Ko minw kɛra fɔ ka taga se Yosuwe ta saya ma *(1.1–2.10)*

Kititigɛbagaw ta wagatiw *(2.11–16.31)*

Dan ta mɔgɔw ta ko, ani Boniyaminu ta mɔgɔw ta kɛrɛ *(17–21)*

Zuda ni Simeyɔn ta mɔgɔw ka Kanaanakaw kɛrɛ

1 Yosuwe sanin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala ɲininka ko: «An ta gba juman le ka
kan ka kɔn ka taga Kanaanakaw kɛrɛ?»
2 Matigi Ala ka o jaabi ko: «Zuda ta mɔgɔw lo. Ne bɛna a to o ye se sɔrɔ Kanaanakaw
kan.»
3 Zuda ta mɔgɔw k'a fɔ o balemaw ye, minw ye Simeyɔn ta mɔgɔw ye, ko: «Aw ye na
an dɛmɛ ka Kanaanakaw kɛrɛ, janko mara min dira an ma, an ye o gbɛn ka bɔ o ra. O
kɔ, an fana bɛna taga aw dɛmɛ janko mara min dira aw ma, an ye o gbɛn ka bɔ o mara
ra.» Simeyɔn ta mɔgɔw sɔnna ka taga fara Zuda ta mɔgɔw kan.
4 O tagara kɛrɛ ra. Matigi Ala k'a to o sera Kanaanakaw ni Perezikaw ra. O ka mɔgɔ
waga tan faga o ra Bezɛki dugu kɔnɔ.
5 O tun ka masacɛ Adoni Bezɛki sɔrɔ o dugu ra yi; o k'a kɛrɛ ka se sɔrɔ a kan. O ka se
sɔrɔ Kanaanakaw ni Perezikaw bɛɛ kan.
6 Masacɛ Adoni Bezɛki borira; o k'a gbɛn k'a mina, k'a borokandenbaw ni a
senmandenbaw tigɛ.
7 Adoni Bezɛki ko: «E, Ala, ne fana tun ka se sɔrɔ masacɛ biwolonfla le kan ka
o borokandenbaw ni o senmandenbaw tigɛ nin le cogo ra. Ne domunikɛtɔ, domuni
murumuru minw tun bɛ benben, olugu tun bɛ o le tɔmɔtɔmɔ k'a domu. Ne ka kojugu
min kɛ cɔ, Ala ka o hakɛ le bɔ ne ra bi.»
O tagara ni Adoni Bezɛki ye Zeruzalɛmu. A sara o yɔrɔ le ra.
8 O kɔ, Zuda ta mɔgɔw ka Zeruzalɛmu dugumɔgɔw kɛrɛ, ka se sɔrɔ o kan, ka o bɛɛ
halaki, ka tasuma don dugu ra.
9 Kanaanaka minw siginin tun bɛ jamana kuruyɔrɔw ra, ani a woroduguyanfan
kongokolon fan na, ani minw tun bɛ jamana dugumayanfan na, Zuda ta mɔgɔw tagara
olugu fana kɛrɛ.
10 Minw tun siginin bɛ Heburɔn dugu kɔnɔ, o dugu min tun bɛ wele o wagati ra ko
Kiriyati Araba, o ka o dugu kɛrɛ; Sesayi dugu, ani Ahiman dugu ni Talimayi dugu minw
tun bɛ o mara ra, o ka se sɔrɔ o duguw bɛɛ kan.
11 O bɔra yi ka taga Debiri dugumɔgɔw kama. Fɔlɔfɔlɔ Debiri dugu tɔgɔ tun ye ko
Kiriyati Sefɛri.
12 O wagati ra Kalɛbu ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ sera ka Kiriyati Sefɛri dugumɔgɔw kɛrɛ,
ka o ta dugu mina, ne bɛna ne denmuso Akisa furu o tigi ma.»
13 Kalɛbu dɔgɔcɛ Kenazi, o dencɛ min tɔgɔ ye ko Ɔtiniyɛli, ale ka dugumɔgɔw kɛrɛ, ka
o ta dugu mina. Kalɛbu k'a denmuso Akisa furu a ma.
14 A sera a cɛ Ɔtiniyɛli fɛ minkɛ, a k'a fɔ a ye ko a ye dugukolo dɔ daari ale facɛ Kalɛbu
fɛ. Akisa jigira ka bɔ a ta fali kan. Kalɛbu k'a ɲininka ko: «A bɛ di?»

15 Akisa ko: «Sabari ka ɲa ne ma, ka bunun dɔw di ne ma; sabu i ka jamana min di
ne ma woroduguyanfan fɛ, ji tɛ o yɔrɔ ra.» Kalɛbu ka bunun dɔw di a ma sanfɛyɔrɔ ra,
ka dɔw di a ma dugumayɔrɔ ra fana.
16 Musa burancɛ ta mɔgɔw, minw ye Kenikaw ye, olugu bɔra ni Zuda ta mɔgɔw ye
tamarosunw ta dugu ra, min ye Zeriko ye, ka taga sigi Zuda kongokolon kɔnɔ, Aradi
dugu woroduguyanfan na. O sigira ni o mɔgɔw ye.
17 O kɔ, Zuda ta mɔgɔw tagara o balemaw fɛ, minw ye Simeyɔn ta mɔgɔw ye;
Kanaanaka minw tun siginin bɛ Sefati, o ka Simeyɔn ta mɔgɔw dɛmɛ ka olugu kɛrɛ.
O ka dugu halaki ka ban pewu, fɔ o nana a yɔrɔ tɔgɔ la ko Hɔrima*.
18 Zuda ta mɔgɔw ka Gaza ni Asikalɔn ni Ekurɔn kɛrɛ, ka o duguw ni o ta maraw
mina.
19 Matigi Ala ka Zuda ta mɔgɔw dɛmɛ, o ka kuruyɔrɔ mɔgɔw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan.
Nka o ma se ka kɛnɛgbɛyɔrɔ mɔgɔw kɛrɛ, sabu sowotoro nɛgɛramanw tun bɛ olugu fɛ
kɛrɛ kama.
20 O ka Heburɔn dugu di Kalɛbu ma, i n'a fɔ Musa tun k'a fɔ cogo min na. A ka o
dugumɔgɔw gbɛn. O tun ye Anakikaw ye, Anaki dencɛ saba ta mɔgɔw.
21 Nka Yebusika minw tun siginin bɛ Zeruzalɛmu, Boniyaminu ta mɔgɔw ma se ka
olugu gbɛn. O kosɔn olugu tora Zeruzalɛmu ni Boniyaminu ta mɔgɔw ye fɔ ka na se bi
ma.

Yusufu ta mɔgɔw ka Betɛli dugumɔgɔw kɛrɛ

22 Yusufu dencɛw, Efirayimu ni Manase ta mɔgɔw, olugu tagara ko o bɛ taga Betɛli
dugumɔgɔw kɛrɛ. Matigi Ala tora ni o ye.
23 Sani o ye taga, o ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Betɛli dugu yaala fɔlɔ; Betɛli dugu le tun
bɛ wele o wagati ra ko Luzi.
24 O mɔgɔw tagara cɛ dɔ bɔtɔ ye dugu kɔnɔ. O k'a fɔ o cɛ ye ko: «Cogo dɔ yira an na,
an bɛ se ka don dugu kɔnɔ cogo min na. Ni o kɛra, an bɛna koɲuman kɛ i ye.»
25 A ka cogo dɔ yira o ra. O cogo le ra, Yusufu ta mɔgɔw ka Betɛli dugumɔgɔw kɛrɛ,
ka o bɛɛ halaki. Nka o ka o cɛ ni a ta somɔgɔw bɛɛ bla ka taga.
26 Kɔ fɛ, o cɛ tagara Hɛtikaw ta jamana ra; a tagara dugu dɔ lɔ, ka o fana tɔgɔ la ko
Luzi. O tɔgɔ le tora o dugu ra fɔ ka na se bi ma.

Izirayɛlimɔgɔw ma se ka Kanaanaka minw gbɛn

27 Ayiwa, Kanaanaka minw tun bɛ Bɛti Sehan, ani Tanaki, ani Dɔri, ani Ibilehamu,
ani Megido, ani o kɛrɛfɛdugu misɛnw kɔnɔ, Manase ta mɔgɔw ma se ka olugu gbɛn. O
Kanaanakaw tora o duguw ra yi.
28 Izirayɛlimɔgɔw fanga nana bonya wagati min na, o ka jagboyabaaraw le la o
Kanaanakaw kan; nka o ma se ka o gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ pewu.
29 Kanaanaka minw tun siginin bɛ Gezɛri, Efirayimu ta mɔgɔw fana ma se ka olugu
gbɛn. O tora ni Efirayimu ta mɔgɔw ye Gezɛri.
30 Zabulɔn ta mɔgɔw fana ma se ka Kitirɔn dugumɔgɔw ani Nahaloli dugumɔgɔw gbɛn.
O Kanaanakaw tora ni Zabulɔn ta mɔgɔw ye; nka o ka o Kanaanakaw bla jagboyabaaraw
ra.
31 Asɛri ta mɔgɔw fana ma se ka Ako dugumɔgɔw, ani Sidɔn dugumɔgɔw, ani Akila
dugumɔgɔw, ani Akizibu dugumɔgɔw, ani Heliba dugumɔgɔw, ani Afiki dugumɔgɔw, ani
Rehɔbu dugumɔgɔw gbɛn.
32 O kosɔn Asɛri ta mɔgɔw tora ni o Kanaanakaw ye, sabu o ma se ka o gbɛn; o
Kanaanakaw le tun siginin bɛ o jamana ra kakɔrɔ.
33 Nɛfitali ta mɔgɔw fana ma se ka Bɛti Semɛsi dugumɔgɔw ni Bɛti Anati dugumɔgɔw
gbɛn. O tora ni o Kanaanakaw ye; nka Nɛfitali ta mɔgɔw ka o bla jagboyabaaraw ra.
Olugu le tun siginin bɛ o jamana ra kakɔrɔ.
34 Amɔrikaw ka Dan ta mɔgɔw jagboya ka to kuruyɔrɔw ra. O ma sɔn o ye na sigi
kɛnɛgbɛyɔrɔ ra.
35 Amɔrikaw sigira Hɛrɛsi kuruyɔrɔ ra, ani Ayalɔn dugu kɔnɔ, ani Salibimu dugu kɔnɔ.
Nka kɔ fɛ, Yusufu dencɛw, Efirayimu ni Manase ta mɔgɔw ka o fanga sigi o kan, ka o
bla jagboyabaaraw ra.
36 Yɔrɔ min bɛ wele ko bundɛninw ta yɛlɛnyɔrɔ, Amɔrikaw ta jamana dan tun bɛ taga
se fɔ o yɔrɔ ra, Sela dugu sahiliyanfan fɛ.

2

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jaraki

* **1:17 1.17** Hɔrima kɔrɔ ye heburukan na ko: tomo.

1 Lon dɔ, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ bɔra Giligali ka na Bokimu. A nana a fɔ Izirayɛlimɔgɔw
ye ko: «Ne le ka aw labɔ Misiran jamana ra; ne tun karira aw bɛmaw ye ko ne bɛna
jamana min di o ma, ne nana ni aw ye o jamana le ra. Ne k'a fɔ aw ye ko ne ka
jɛnɲɔgɔnya min don ni aw ye, ko ne tɛna o cɛn fiyewu;
2 ne k'a fɔ aw ye ko aw man kan ka jɛnɲɔgɔnya don ni Kanaanakaw ta jamana mɔgɔw
si ye; ko aw ka kan ka o ta sarakabɔnanw cici. Nka aw ma sɔn ka ne ta kuma lamɛn.
Mun kosɔn ne ka min fɔ aw ma o kɛ?
3 Ayiwa, ne ka min fɔ aw ma o kɛ minkɛ, o kosɔn ne tɛna nin jamana mɔgɔw gbɛn ka
bɔ aw ɲa tuun. O bɛna sigi ni aw ye; o ta batofɛnw bɛna kɛ janw le ye aw fɛ.»
4 Ayiwa, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ka o kuma fɔ minkɛ dɔrɔn, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kɛ
kasi ye.
5 O kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ lara ko Bokimu*. Izirayɛlimɔgɔw ka sarakaw bɔ Matigi Ala ye o
yɔrɔ ra.

Yosuwe ta saya

6 Wagati min Yosuwe tun ka Izirayɛlimɔgɔw labla, yɔrɔ min tun dira gba bɛɛ kelen
kelen ma, o bɛɛ kelen kelen tun tagara sigi o yɔrɔ ra.
7 Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala bato, Yosuwe ta tere bɛɛ ra. Cɛkɔrɔba minw tora
Yosuwe kɔ fɛ, Matigi Ala tun ka koba minw bɛɛ kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, olugu tun ka
o kow bɛɛ ye; o kosɔn Izirayɛlimɔgɔw ka Matigi Ala bato o cɛkɔrɔbaw fana ta tere ra.
8 Ayiwa, o kow bɛɛ tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala ta baaraden Yosuwe min ye Nuni dencɛ ye,
ale sara, k'a si to san kɛmɛ ni san tan.
9 O tun ka yɔrɔ min di a ma, Timinati Hɛrɛsi† mara ra, o k'a su don yi, Efirayimu
kuruyɔrɔw ra, Gasi kuru sahiliyanfan fɛ.
10 Yosuwe ta wagati ta mɔgɔw bɛɛ nana sa. Izirayɛlimɔgɔw ta den minw wurira olugu
kɔ fɛ, olugu tun ma Matigi Ala lɔn i n'a fɔ o bɛmaw; Matigi Ala tun ka ko minw kɛ
Izirayɛlimɔgɔw ye, o tun ma foyi lɔn o ra fana.

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya cɛn

11 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ka Baali* ta jo sɔn.
12 Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala, min ka o labɔ Misiran jamana ra, o ka ale batori dabla,
ka jow sɔn. Siya minw bɛ o kɛrɛ fɛ, o tora ka olugu ta jow le sɔn, fɔ ka o kinbiri gban o
jow kɔrɔ. O kow ka Matigi Ala dimi kosɛbɛ.
13 O bɔra Matigi Ala kɔ, ka taga o jow le sɔn, minw ye Baali ni Asera* ye.
14 A kɛra ten, Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. A ka o labla
benkannikɛbaga dɔw ye; olugu nana to ka ben o kan ka o borofɛnw bɛɛ cɛ. O jugu
minw tun bɛ o ta jamanaw kɔrɔ, Matigi Ala ka o labla olugu fana ye. O ma se ka lɔ o
juguw ɲa tuun.
15 Ni Izirayɛlimɔgɔw tun tagara kɛrɛ ra tuma o tuma, Matigi Ala tun bɛ o kɛrɛ ka di o
juguw ma. Matigi Ala tun karira, k'a fɔ ko a bɛna o le kɛ o ra, ni o ka ale kan bla. Matigi
Ala ka sɛgɛba la Izirayɛlimɔgɔw kan, fɔ ka o kɛ ɲanibagatɔw ye.

Ala ka ɲamɔgɔw sigi Izirayɛlimɔgɔw kunna

16 Ayiwa, o wagatiw ra, Matigi Ala ka mɔgɔ dɔw sigi Izirayɛlimɔgɔw kunna, ka o kɛ o
ɲamɔgɔw ye‡, janko olugu ye Izirayɛlimɔgɔw bɔsi ka bɔ benkannikɛbagaw boro.
17 Nka Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn ka o ɲamɔgɔw lamɛn. O banna Matigi Ala ra, ka taga
batofɛn wɛrɛw bato ka o yɛrɛ lanɔgɔ i ko jatɔyakɛbagaw. O bɛmaw tun ka sira min
tagama, o ka o sira bla joona joona. O ma Matigi Ala ta sariyaw sira tagama tuun i n'a
fɔ o bɛmaw tun k'a kɛ cogo min na.
18 A kɛra ten o juguw ka o tɔɔrɔ, ka o degu kosɛbɛ. Nka ni Matigi Ala tun ka o tɔɔrɔtɔ
ye tuma o tuma, a tun bɛ makari o ra, ka ɲamɔgɔ dɔ sigi o kunna. Matigi Ala yɛrɛ tun
bɛ to ni o ɲamɔgɔ ye, k'a dɛmɛ; Ala tun bɛ to ka Izirayɛlimɔgɔw kisi ka bɔ o juguw boro,
o ɲamɔgɔ ta tere bɛɛ ra.
19 Nka ni o ɲamɔgɔ tun sara, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ kɔsegi o ta kɛwalekɔrɔw ra tuun,
ka juguya fɔ ka tɛmɛ o bɛmaw kan. O tun bɛ tugu batofɛn wɛrɛw kɔ, ka saraka bɔ
olugu ye, ka o kinbiri gban o kɔrɔ ka o bato. O tun bɛ ban ka o kɛwalejuguw ni o
jusukungbɛlɛya kow dabla.

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔbɔ ni siya minw ye

---

* **2:5 2.5** Bokimu kɔrɔ ye heburukan na ko kasibagaw. † **2:9 2.9** Timinati Hɛrɛsi bɛ wele fana ko: Timinati Sera.
‡ **2:16 2.16** O ɲamɔgɔw le bɛ wele fana ko: kititigɛbagaw.

20 Ayiwa, Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ. A ko: «Ne tun ka jɛŋŋɔgɔnya*
min don ni Izirayɛlimɔgɔw ta bɛmaw ye, ko o ye ne ta sariyaw sira tagama, sisan
Izirayɛlimɔgɔw ka o jɛŋŋɔgɔnya cɛn. O ma ne kan mina fiyewu.
21 O kosɔn Yosuwe sara ka siya minw to o ta maraw ra, ne tɛna o siyaw gbɛn ka bɔ yi
tuun.
22 Ne bɛna o siyaw le kɛ ka Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔbɔ, k'a lɔn ni o bɛna sɔn, walama ni
o tɛna sɔn ka ne kan mina, ka tagama ka kaɲa ni ne sago ye, i n'a fɔ o bɛmaw k'a kɛ
cogo min na.»
23 O le kosɔn Matigi Ala ka o siyaw siginin to jamana kɔnɔ ni Izirayɛlimɔgɔw ye. A
ma sɔn ka o gbɛn joona, a fana tun ma sɔn k'a to Yosuwe ni a ta kɛrɛkɛdenw ye se sɔrɔ
o kan.

3

1 Ayiwa, Matigi Ala ka o siyaw siginin to jamana kɔnɔ, janko Izirayɛlimɔgɔ minw tun
ma Kanaana kɛrɛw kɛ ka ye, o siyaw ye kɛ sababu ye ka olugu kɔrɔbɔ.
2 Matigi Ala tun b'a fɛ ko Izirayɛlimɔgɔ minw worora o wagati ra, o minw tun ma kɛrɛ
kɛ ka ye, o fana ye kɛrɛ degi.
3 A tun ka siya minw to jamana kɔnɔ ni Izirayɛlimɔgɔw ye, olugu flɛ nin ye: Filisikaw
ta mara looru ta mɔgɔw, ani Kanaanakaw bɛɛ, ani Sidɔnkaw, ani Hevika minw siginin
bɛ Liban kuruyɔrɔw ra, k'a ta Baali Hɛrimɔn kuru ra, ka taga a bla fɔ Hamati yɔrɔ ra.
4 Matigi Ala ka o siyaw to jamana kɔnɔ, janko ka Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔbɔ k'a flɛ, k'a
lɔn ni a kɛra ko o bɛna ale ta cifɔninw lamɛn, ale ka min fɔ a ta baaraden Musa ye k'a
fɔ o bɛmaw ye.
5 A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw sigira ni Kanaanakaw ye, ani Hɛtikaw, ani Amɔrikaw, ani
Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw.
6 Izirayɛlimɔgɔw nana o siyaw denmusow furu, ka o yɛrɛ denmusow di o dencɛw ma
furu ra. O ka o siyaw ta jow sɔn fana.

Ɔtiniyɛli kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

7 Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ɲinana Matigi Ala, o ta Ala kɔ; o
ka batofɛn wɛrɛw le bato, minw ye Baali* ni Asera ye.
8 Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. O le kosɔn a ka Izirayɛlimɔgɔw labla
Mesopotami masacɛ ye, min ye Kusan Risatayimu ye. Izirayɛlimɔgɔw tora a ta fanga
kɔrɔ fɔ san seegi.
9 Izirayɛlimɔgɔw kasira, ka Matigi Ala daari. Matigi Ala ka ɲamɔgɔ dɔ sigi o kunna,
janko ka o bɔsi. O ɲamɔgɔ tun ye Ɔtiniyɛli le ye, Kalɛbu dɔgɔcɛ Kenazi dencɛ.
10 Matigi Ala k'a Nin don Ɔtiniyɛli kɔnɔ. A kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye. A tagara kɛrɛ ra
minkɛ, Matigi Ala k'a to a ka se sɔrɔ Mesopotami masacɛ Kusan Risatayimu kan.
11 A kɛra ten, jamana tora hɛra ra fɔ san binaani. O kɔ, Kenazi dencɛ Ɔtiniyɛli sara.

Ehudi kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

12 Ayiwa, ko minw man di Matigi Ala ye, Izirayɛlimɔgɔw ka o kow le kɛ tuun. O
le kosɔn Matigi Ala ka Mohabukaw ta masacɛ Ɛgilɔn fanga bonya, k'a to a ka se sɔrɔ
Izirayɛlimɔgɔw kan.
13 Masacɛ Ɛgilɔn farara Amɔnkaw ni Amalɛkikaw kan, ka taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
O ka se sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw kan, ka tamarosunw ta dugu* mina o ra.
14 Izirayɛlimɔgɔw tora Mohabu ta masacɛ Ɛgilɔn ta fanga kɔrɔ fɔ san tan ni seegi.
15 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw kasira tuun, ka Matigi Ala daari. Matigi Ala ka ɲamɔgɔ dɔ
wɛrɛ sigi o kunna, janko ka o bɔsi. O ɲamɔgɔ kɛra Ehudi ye, Gera dencɛ; Boniyaminu
ta mɔgɔ dɔ tun lo. Ehudi tun ye numanman le ye.
Izirayɛlimɔgɔw ka ninsaraw di Ehudi ma, ko a ye taga a di Mohabukaw ta masacɛ
Ɛgilɔn ma.
16 Ehudi ka kɛrɛkɛmuru da fla dɔ lalaga, k'a janya kɛ nɔngɔn† ɲa kelen. A ka o siri a
tɔgɔkun na a ta derege jukɔrɔ, a kininboroyanfan fɛ.
17 A tagara ninsaraw di Mohabukaw ta masacɛ Ɛgilɔn ma; Ɛgilɔn tun ye cɛ belebele
le ye.
18 Ehudi ka ninsaraw di ka ban minkɛ, a bɔra ni a ta donitabagaw ye ka taga.
19 O sera Giligali ta batofɛn kabakururamanw yɔrɔ ra minkɛ, a ka donitabagaw bla ka
taga; ale yɛrɛ sekɔra ka na masacɛ fɛ, ka na a fɔ a ye ko: «Masacɛ, gundokuma dɔ bɛ
ne fɛ k'a fɔ i ye.» Masacɛ k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o bɛɛ ye bɔ. O bɛɛ bɔra.

---

* **3:13 3.13** Tamarosunw ta dugu, o ye Zeriko dugu ye. † **3:16 3.16** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

20 O y’a sɔrɔ masacɛ tun siginin bɛ bon dɔ kɔnɔ, a ta masabon sanfɛyɔrɔ ra a kelen
na. Ehudi gbarara a ra k’a fɔ a ye ko: «Ne bɛna kuma min fɔ i ye, o bɔra Ala le ra.»
Masacɛ wurira ka lɔ.
21 O yɔrɔnin bɛɛ, Ehudi k’a numanboro kɛ ka muru sama ka bɔ a kininboroyanfan
na, k’a turu masacɛ kɔnɔbara ra;
22 muru ni a kala bɛɛ tununa a kɔnɔbara ra, fɔ turu ka muru datugu. A ka muru to a
kɔnɔbara ra yi, a m’a bɔ.
23 Ehudi ka sankaso sanfɛbon daw bɛɛ dasɔgɔ masacɛ da ra yi, ka bɔ bolon da fɛ ka
taga.
24 Ehudi bɔnin kɔ, masacɛ ta mɔgɔw nana; o ka daw sɔgɔnin ye. O ko: «I b’a sɔrɔ
masacɛ bɛ sokɔtaga le kɛra sankaso sanfɛbon kɔnɔ.»
25 O k’a kɔnɔ ka mɛɛn, fɔ ka na o kɔnɔnɔban. A ma ɲa o yɛrɛ ka lakile kɛ ka bon
dayɛlɛ, ka o matigicɛ su lanin ye dugu ma.
26 Sani o ye ban o kow bɛɛ ra, o y’a sɔrɔ Ehudi borira ka taga tɛmɛ batofɛn
kabakururamanw yɔrɔ ra, ka taga fɔ Seyira.
27 A tagara se yi minkɛ, a ka kɛrɛkɛburu fiyɛ Efirayimu kuruyɔrɔ ra, ka Izirayɛlimɔgɔw
lajɛn. O bɔra kuruyɔrɔw ra, ka na lajɛn a kɔrɔ; a blara o ɲa.
28 A k’a fɔ o ye ko: «Aw ye tugu ne kɔ; sabu Matigi Ala ka se di aw ma ka aw juguw
Mohabukaw don aw boro.» Izirayɛlimɔgɔw tugura Ehudi kɔ. O tagara Zuridɛn ba
sennatigɛyɔrɔ sira mina, ka sira tigɛ Mohabukaw ra. O m’a to Mohabuka si ye ba tigɛ.
29 O lon na, Izirayɛlimɔgɔw ka Mohabuka cɛ waga tan le faga; a bɛɛ tun ye cɛ
barakamanw, ani cɛfariw le ye. O si ma bɔsi.
30 K’a ta o wagati ra, Mohabukaw majigira Izirayɛlimɔgɔw ye. Jamana tora hɛra ra fɔ
san biseegi.

Samugari kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

31 Ayiwa, Ehudi sara minkɛ, Anati dencɛ Samugari le sigira a nɔ ra. Lon dɔ, ale kelen
ka Filisika cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ faga ni misinɛgɛbere dɔ ye, ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi o juguw
boro.

4

Ciramuso Debora ni Baraki

1 Ehudi sanin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ tuun.
2 O le kosɔn Matigi Ala ka o labla Kanaanakaw ta masacɛ Yabɛn ye, a ka se sɔrɔ o kan.
O masacɛ tun siginin bɛ Hazɔri dugu le kɔnɔ. A ta kɛrɛkɛdenw kuntigi tɔgɔ tun ye ko
Sisera. Ale tun siginin bɛ Harosɛti Goyimu dugu kɔnɔ.
3 Sowotoro nɛgɛraman kɛmɛ kɔnɔntɔn le tun bɛ masacɛ Yabɛn fɛ, kɛrɛ kama. A ka
sɛgɛ suguya bɛɛ la Izirayɛlimɔgɔw kan, fɔ san mugan. Izirayɛlimɔgɔw kasira ka Matigi
Ala daari.
4 O wagati ra, Lapidoti ta muso Debora min tun ye ciramuso ye, ale le tun ye Izirayɛli
ɲamɔgɔ ye.
5 A tun bɛ to ka taga sigi tamarosun dɔ kɔrɔ, Rama dugu ni Betɛli dugu cɛ, Efirayimu
kuruyɔrɔw ra. O tamarosun tɔgɔ nana la ko Debora ta tamarosun. Izirayɛlimɔgɔw tun
bɛ taga a fɛ o yɔrɔ le ra ka taga o ta kow ɲanabɔ.
6 Lon dɔ, Debora ka Abinohamu dencɛ Baraki wele ka bɔ Kedɛsi, Nɛfitali mara ra, ka
na a fɔ a ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala le ka nin cira fɔ; a ko i ye taga mɔgɔ waga
tan ɲanawoloma Nɛfitali ni Zabulɔn ta mɔgɔw ra, ka yɛlɛn ni o ye Tabɔri kuru kan.
7 Ko ale bɛna masacɛ Yabɛn ta kɛrɛkɛdenw kuntigi Sisera jusu wuri aw kama, k’a kɛ a
ye na Kisɔn kɔ da ra, ko a bɛna aw kɛrɛ ni a ta sowotoro nɛgɛramanw ni a ta kɛrɛkɛjama
ye. Nka Matigi Ala bɛna a to aw ye se sɔrɔ a kan.»
8 Baraki ka Debora jaabi ko: «Ni i yɛrɛ bɛ taga ni ne ye, ne bɛ sɔn ka taga; nka ni i tɛ
taga ni ne ye, ne tɛ taga.»
9 Debora ko: «Ayiwa, ne bɛna taga ni i ye, nka i tɛna tɔgɔ sɔrɔ nin kɛrɛ ra dɛ, sabu
Matigi Ala bɛna Sisera don muso dɔ le boro.»
Debora wurira ka taga ni Baraki ye Kedɛsi.
10 Baraki ka Zabulɔn ta mɔgɔw ni Nɛfitali ta mɔgɔw wele ka o lajɛn Kedɛsi. Mɔgɔ
waga tan sɔnna ka tugu a kɔ. Debora fana tugura o kɔ.
11 O wagati ra, Kenikaw ta mɔgɔ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Hebɛri. Ale tun faranna ka
bɔ Kenika tɔw ra, ka taga sigi Kedɛsi dugu kɔrɔ, k’a ta fanibonw lɔ Sananimu yirisunba
kɔrɔ. Kenikaw bɛmacɛ tun ye Hobabu le ye, Musa burancɛ.
12 Ayiwa, Sisera nana a mɛn ko Abinohamu dencɛ Baraki ni a ta kɛrɛkɛjama lɔnin bɛ
Tabɔri kuru kan.

13 Sisera k’a ta sowotoro nɛgɛraman kɛmɛ kɔnɔntɔn bɛɛ ta, k’a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ
lajɛn Harosɛti Goyimu dugu kɔnɔ, ka taga ni o ye Kisɔn kɔ da ra.
14 Debora k’a fɔ Baraki ye ko: «Aw ye taga o nɔ fɛ, sabu Matigi Ala bɛna se di aw ma,
ka Sisera don aw boro bi. Matigi Ala yɛrɛ le bɛna bla aw ɲa.» Baraki ni a ta mɔgɔ waga
tan bɛɛ jigira ka bɔ Tabɔri kuru kan.
15 O tagara Sisera ta kɛrɛkɛdenw kama. Matigi Ala ka Sisera ni a ta sowotorow ni a ta
kɛrɛkɛjama bɛɛ ɲagami ɲɔgɔn na. A ma ɲa, Sisera jigira ka bɔ a ta sowotoro kɔnɔ ka
bori a sen na.
16 Baraki ni a ta kɛrɛkɛdenw ka Sisera ta sowotorotigiw ni a ta kɛrɛkɛdenw gbɛn, ka
taga se fɔ Harosɛti Goyimu. O ka Sisera ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye; hali
cɛ kelen ma bɔsi o ra.
17 Sisera borira ka taga se Hebɛri ta muso Yahɛli ta fanibon ma; o y’a sɔrɔ bɛn tun bɛ
Hazɔri ta masacɛ Yabɛn ni Kenikacɛ Hebɛri ta mɔgɔw cɛ.
18 Yahɛli bɔra ka taga Sisera kunbɛn da ra; a ko: «Ne matigicɛ, na dogo yan; na don
ne ta so, i kana siran, foyi tɛna i sɔrɔ.» Sisera donna Yahɛli ta fanibon kɔnɔ. Yahɛli ka
birifani dɔ biri a kan.
19 Sisera ko: «Jiminlɔgɔ bɛ ne ra; sabari ka ji dɔɔnin di ne ma.» Yahɛli ka nɔnɔbara
dayɛlɛ ka nɔnɔ dɔ di a ma, a ka o min, ka la. A ka birifani biri a kan tuun.
20 Sisera k’a fɔ Yahɛli ye tuun ko: «Taga lɔ fanibon donda ra; ni mɔgɔ dɔ nana i
ɲininka ko: ‹Yala mɔgɔ bɛ yan wa?› I y’a fɔ a tigi ye ko: ‹Ɔn-ɔn, mɔgɔ tɛ yan.› »
21 Sisera lanin tora yi ka sunɔgɔ o yɔrɔnin bɛɛ, sabu a sɛgɛninba tun lo. Hebɛri ta
muso Yahɛli ka fanibon ta nɛgɛbere dɔ ta, ani nɛgɛkuru dɔ. A gbarara dɔɔnin dɔɔnin
Sisera ra, ka taga bere turu a toro kɔrɔ, k’a kunkolo sɔgɔ fɔ ka taga bere don dugukolo
ra. Sisera sara.
22 Ayiwa, Baraki tun bɛ Sisera gbɛnna minkɛ, a tagara se Yahɛli ta fanibon ma. Yahɛli
bɔra k’a kunbɛn; a ko: «Na yan; i bɛ mɔgɔ min ɲinina, ne bɛna o tigi yira i ra.» Baraki
donna fanibon kɔnɔ, a barara ka Sisera lanin ye, a sara, bere turunin bɛ a kunkolo ra.
23 Ala ka se di Izirayɛlimɔgɔw ma o lon na, k’a to o ka se sɔrɔ Kanaanakaw ta masacɛ
Yabɛn kan.
24 Izirayɛlimɔgɔw tora ka o fanga digi Kanaanakaw ta masacɛ Yabɛn kan kosɛbɛ, fɔ
ka na se sɔrɔ a kan k’a faga.

5

Debora ni Baraki ta dɔnkiri

1 O lon na, Debora ka nin dɔnkiri la, ale ni Abinohamu dencɛ Baraki. O ko:
2 «E, an bɛɛ ye Matigi Ala tando!
Izirayɛlimɔgɔw kuntigiw sɔnna ka bla o ɲa;
Izirayɛlimɔgɔw fana sɔnna ka taga ni o ye kɛrɛ ra.
3 Masacɛw, aw ye nin lamɛn, kuntigiw, aw ye aw toro malɔ!
Ne bɛna dɔnkiri la, ɔnhɔn, ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye;
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ye.
4 Lon min Matigi Ala bɔra Seyiri,
lon min na a bɔra Edɔmu mara ra,
dugukolo yɛrɛyɛrɛra;
sankolo bɛɛ kɛra ji ye,
sankabaw bɛɛ kɛra ji ye.
5 Kuruw yɛrɛyɛrɛra Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Sinayi kuru ta Ala;
o yɛrɛyɛrɛra Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ɲa kɔrɔ.
6 Anati dencɛ Samugari ta wagatiw ra,
Yahɛli ta tere ra, mɔgɔ si tun tɛ tɛmɛ sirabaw kan;
dugutagabagaw tun bɛ tɛmɛ sira dogoninw le fɛ.
7 Baraka foyi tun tɛ Izirayɛli kuntigiw si ra tuun;
baraka foyi le tun tɛ o ra,
fɔ lon min na, ne wurira, ne Debora;
ne wurira ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw bamuso ye.
8 O tun bɛ batofɛnkuraw le bato;
o kosɔn o juguw nana o kɛrɛ o ta dugu dondaw ra.
I tun bɛ cɛ waga binaani jate Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra,
i tɛ nɛgɛbɛnnan, walama taman sɔrɔ o si fɛ.
9 Nka bi, Izirayɛli kuntigiw, ne bɛ ni aw le ye,
aw minw sɔnna ka bɔ mɔgɔw cɛ ra ka taga kɛrɛ ra.

Aw ye Matigi Ala tando!
10 Aw minw bɛ yɛlɛn falimuso gbɛmanw kan,
ka sigi fani dawulamanw kan;
aw minw bɛ tagama siraw kan,
aw ye miiri nin na!

11 «Jitabaga minw bɛ dɔnkiri la kɔlɔndaw ra,
olugu bɛ Matigi Ala ta koɲumanw lakari,
a ka koɲuman minw kɛ Izirayɛli kuntigiw ye;
o tuma ra, mɔgɔw ka dugu dondaw sira ta.
12 I kunu, i kunu, Debora!
I kunu, i kunu ka dɔnkiri kelen la!
Baraki, i wuri ka taga ni i ta jɔn minaninw ye!
E, Abinohamu dencɛ!
13 Mɔgɔ dama minw tun tora, olugu tagara se sɔrɔ fangatigiw kan;
Matigi Ala ka se di an ma, an ka se sɔrɔ cɛfariw kan.
14 Efirayimu ta mɔgɔw nana ka bɔ Amalɛki ta jamana ra,
Boniyaminu ta mɔgɔw nana fara o kan.
Kuntigi dɔw fana bɔra Makiri,
ɲamɔgɔ dɔw nana ka bɔ Zabulɔn.
15 Isakari ta kuntigiw nana fara Debora kan,
Isakari ta mɔgɔw farara Baraki kan;
o girinna ka bɔ ka taga a fɛ kɛnɛgbɛ ra.

«Nka Rubɛn ta mɔgɔw sigiyara;
o ka ɲɔgɔn sɔsɔ ka mɛɛn.
16 Mun kosɔn aw tora wɛrɛw kɔrɔ yi,
ka to ka sagakasikanw lamɛn sa?
Can ra, Rubɛn ta mɔgɔw sigiyara;
o ka ɲɔgɔn sɔsɔ ka mɛɛn.
17 Galadi ta mɔgɔw tora Zuridɛn terebɔyanfan na.
Mun kosɔn Dan ta mɔgɔw fana tora o ta jirakurunw kɔrɔ?
Asɛri ta mɔgɔw fana siginin tora kɔgɔjida ra;
o tora o ta kurunlɔyɔrɔw ra.
18 Zabulɔn ta mɔgɔw le ma siran saya ɲa;
Nɛfitali ta mɔgɔw fana tagara fɔ kɛrɛkɛyɔrɔ sanfɛyɔrɔ ra.
19 Masacɛ dɔw nana, ka na kɛrɛ kɛ;
Kanaana masacɛ dɔw nana kɛrɛ kɛ
Tanaki yɔrɔ kɔrɔ, Megido kɔda ra,
nka o ma mɔgɔ si ta borofɛn sɔrɔ, o ma warigbɛ sɔrɔ.
20 Lolow tora sankolo ra ka kɛrɛ kɛ,
o tɛmɛtɔ o ta siraw kan, o ka Sisera kɛrɛ.
21 Kisɔn kɔji ka o bɛɛ ta,
o kɔ min bɛ woyo kabini fɔlɔfɔlɔ, Kisɔn kɔ ji.
Aw ye taga, ka taga cɛfariw kɛrɛ!

22 «E, o ta sow senw bɛ dugukolo gbasi ni baraka ye!
O bɛ bori, ka bori i ko socɛ barakamanw!
23 Aw ye Merozi dugu danga, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ le ko ten.
Aw ye a danga, aw ye a dugumɔgɔw bɛɛ danga!
Sabu o ma sɔn ka na Matigi Ala dɛmɛ,
o ma sɔn ka fara cɛfariw kan ka Matigi Ala dɛmɛ.
24 Aw ye Yahɛli le tando ka tɛmɛ musow bɛɛ kan,
Kenikacɛ Hebɛri ta muso kɔni.
Muso minw bɛ sigi fanibonw kɔnɔ, aw ye a tando ka tɛmɛ olugu bɛɛ kan.
25 Sisera ka ji daari a fɛ, a ka nɔnɔ di a ma.
A ka nɔnɔ narelaman di a ma minan ɲanaman dɔ kɔnɔ.
26 A ka nɛgɛbere mina a boro kelen na,
ka baaradenw ta nɛgɛkuru mina ni a kininboro ye;
ka bere turu Sisera kun na, k'a kun sɔgɔ;
a k'a taman sɔgɔ k'a cɛci.
27 Sisera kurura Yahɛli sen kɔrɔ;

a benna ka la yi.
A kurura a sen kɔrɔ, a benna;
a kurura yɔrɔ min na, a benna ka sa yi.
28 I b'a sɔrɔ Sisera bamuso bɛ so,
a bɛ flɛri kɛra finɛtiriwow fɛ, k'a fɔ ko:
‹Mun le kosɔn a ta sowotoro mɛɛnna tan bi?
Mun le kosɔn o ta sowotorow sumayara tan?›
29 A tɔɲɔgɔnmusow bɛɛ ra hakiritigiw ka min fɔ,
a fana bɛ o le fɔra a yɛrɛ kɔnɔ, ko:
30 ‹O ka fɛn minw mina o juguw boro, a bɛ o le taranna!
Cɛ bɛɛ kelen kelen ta sunguru kelen, walama fla;
faniɲuman ɲɛgɛnɲɛgɛnmanw ye Sisera ta ye;
faniɲuman ɲɛgɛnɲɛgɛnman sɔgɔninw,
faniɲuman ɲɛgɛnɲɛgɛnman kelen, fani sɔgɔnin fla,
o bɛ don sesɔrɔbaga kan na.›

31 «E, Matigi Ala, i juguw bɛɛ ye halaki nin cogo ra!
Nka minw bɛ i kanu, olugu ye manamana
i ko tere bɛ manamana cogo min na teregban fɛ.»

Ayiwa, o kɔ, Izirayɛli jamana tora ɲasuma ra, fɔ san binaani.

6

Madiyankaw ka Izirayɛlimɔgɔw tɔɔrɔ

1 Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O le kosɔn Matigi Ala ka o labla
Madiyankaw ye, olugu ka se sɔrɔ o kan fɔ san wolonfla.
2 Madiyankaw ta fanga digira Izirayɛlimɔgɔw kan kosɛbɛ; k'a kɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw
tun bɛ to ka bori Madiyankaw ɲa ka taga dogo dingakolonw ni farawow ni kuruwow
kɔnɔ.
3 Ni Izirayɛlimɔgɔw tun ka o ta simanw dan wagati min na, Madiyankaw tun bɛna o
wagati le ra, ka na o kɛrɛ, olugu ni Amalɛkikaw, ani terebɔyanfan mɔgɔw.
4 O tun bɛ na o ta fanibonw sirisiri Izirayɛlimɔgɔw ta jamana kɔnɔ, ka jamana simanw
bɛɛ cɛn, ka taga se fɔ Gaza dugu kɔrɔ. O tun tɛ domunifɛn si to Izirayɛlimɔgɔw fɛ; o tun
tɛ o ta sagaw ni o ta misiw ni o ta faliw si to.
5 O tun bɛ na ni o ta bɛganw ni o ta fanibonw ye caman i ko tɔnw. O ni o ta ɲɔgɔmɛw
tun ka ca fɔ k'a dama tɛmɛ. O tun bɛ na Izirayɛlimɔgɔw ta fɛnw bɛɛ cɛn jamana kɔnɔ.
6 Madiyankaw ka Izirayɛlimɔgɔw sɛgɛ fɔ k'a dama tɛmɛ. Izirayɛlimɔgɔw kasira ka
Matigi Ala daari.
7 O kasira ka Matigi Ala daari ko a ye o bɔsi Madiyankaw boro minkɛ,
8 Matigi Ala ka cira dɔ ci o fɛ. Ale nana a fɔ o ye ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «Ne
le ka aw labɔ jɔnya ra Misiran jamana ra.
9 Ne ka aw bɔsi ka bɔ Misirankaw boro, ka aw bɔsi ka bɔ aw tɔɔrɔbagaw bɛɛ boro.
Ne ka o gbɛn ka bɔ aw ɲa, ka o ta jamana di aw ma.
10 Ne k'a fɔ aw ye ko ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala; ko aw siginin bɛ Amɔrikaw ta
jamana min na, ko aw kana olugu ta jow sɔn. Nka aw ma sɔn ka ne ta kuma lamɛn.»

Matigi Ala kumana Zedeyɔn fɛ

11 Ayiwa, o kɔ, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ nana sigi Ofira dugu yirisunba jukɔrɔ. O yɔrɔ tun
ye Abiyezɛri ta mɔgɔ dɔ ta le ye, min tɔgɔ ye ko Yohasi. O y'a sɔrɔ Yohasi dencɛ Zedeyɔn
tun bɛ siman gbasira rɛzɛncɔngɔyɔrɔ ra k'a dogo Madiyankaw ɲa.
12 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a yɛrɛ yira a ra, k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ i fo, cɛfari, sabu Matigi
Ala bɛ ni i ye.»
13 Zedeyɔn k'a jaabi ko: «E, ne matigicɛ, ni can lo ko Matigi Ala bɛ ni an ye o, mun
kosɔn nin kojuguw bɛɛ bɛ sera an ma? An faw k'a fɔ an ye ko Matigi Ala ka kabakoba
minw kɛ, ka olugu labɔ Misiran jamana ra, mun na Ala tɛ o ɲɔgɔn kɛra tuun? Mun na
Matigi Ala k'a boro bɔ an kan pewu ka an di Madiyankaw ma?»
14 Matigi Ala ka Zedeyɔn flɛ, k'a fɔ a ye ko: «Fanga min bɛ i ra, taga Izirayɛlimɔgɔw
bɔsi ka bɔ Madiyankaw boro ni o fanga ye. Ne le ka i ci.»
15 Zedeyɔn k'a jaabi ko: «E, ne matigicɛ, ne bɛna Izirayɛlimɔgɔw bɔsi cogo di sa? Ne
ta gba le ka dɔgɔ ka tɛmɛ Manase ta gba tɔw bɛɛ kan. Ne le fana ye ne facɛ dencɛw bɛɛ
ra fitini ye.»

16 Matigi Ala k′a fɔ a ye tuun kɔ: «Ne bɛna kɛ ni i ye; i bɛna Madiyankaw bɛɛ faga,
k′a kɛ i n′a fɔ i tun bɛ kɛrɛ ra ni cɛ kelenpe le ye.»
17 Zedeyɔn kɔ: «Ni can lɔ kɔ ne kɔ ka di i ye, ɔ tuma tagamasiyɛn dɔ yira ne ra, k′a
yira kɔ Matigi Ala yɛrɛ le bɛ kumana ne fɛ.
18 I kana taga yɔrɔ si, ne kɔnɔ yan, fɔ ne ye taga ka na; ne bɛna saraka bɔ i ye.» Matigi
Ala kɔ: «Ne bɛna i kɔnɔ fɔ i ye taga ka na.»
19 Zedeyɔn tagara a ta sɔ kɔnɔ, ka taga badennin dɔ faga, ka ɔ tɔbi, ka mugu kilɔ
bisaba gbasi ka ɔ kɛ burufunubari ye. A ka sogo kɛ segi dɔ kɔnɔ, k′a nanji kɛ minan dɔ
kɔnɔ. A tagara ni ɔ ye Ala ta mɛlɛkɛ fɛ yirisunba kɔrɔ.
20 Ala ta mɛlɛkɛ k′a fɔ a ye kɔ: «Sogo ni burufunubariw bla fara kan, ka nanji bɔn a
kan.» Zedeyɔn k′a kɛ ten.
21 Bere min tun bɛ mɛlɛkɛ boro, a ka ɔ bere nunkun maga sogo ni buruw ra minkɛ,
tasumamana dɔ bɔra fara ra, ka sogo ni burufunubariw jɛni. O kɔ, Ala ta mɛlɛkɛ tununa
Zedeyɔn ɲa kɔrɔ.
22 Zedeyɔn k′a ye kɔ Matigi Ala ta mɛlɛkɛ lɔ minkɛ, a kɔ: «E, bɔnɔ bɛna ne sɔrɔ,
Dunuɲatigi Ala, sabu ne ɲa ka i ta mɛlɛkɛ ye.»
23 Nka Matigi Ala k′a fɔ a ye kɔ: «Ne bɛna hɛra kɛ i ye; i kana siran, foyi tɛna i sɔrɔ.»
24 Zedeyɔn ka sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye ɔ yɔrɔ ra, ka ɔ tɔgɔ la kɔ «Matigi,
Hɛratigi Ala». O sarakabɔnan bɛ Ofira dugu kɔnɔ hali bi. O yɔrɔ ye Abiyezɛri ta mɔgɔw
ta le ye.

Zedeyɔn ka Baali ta sɔnnikɛyɔrɔ ci

25 O lɔn yɛrɛ su fɛ, Matigi Ala k′a fɔ Zedeyɔn ye tuun kɔ: «I facɛ ta misitoran flanan
mina, min si ye san wolonfla. Baali* ta sɔnnikɛyɔrɔ min bɛ i facɛ ta sɔ, i ye ɔ ci. Yiri
min fana turunin bɛ a kɔrɔ, min ye Asera* ta tagamasiyɛn ye, i ye ɔ yiri tigɛ*.
26 «O kɔ, i ye sarakabɔnan ɲanaman dɔ lɔ Matigi Ala, i ta Ala ye ɔ fara kan; i ye
misitoran kɛ saraka jɛnita ye k′a di Matigi Ala ma. I ka Asera ta yiri min tigɛ, i ye saraka
jɛni ni ɔ lɔgɔ ye.»
27 Zedeyɔn k′a ta baaraden cɛ tan wele ka na ɔ baara kɛ, i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a
fɔ a ye cogo min na. Nka a k′a kɛ su fɛ le; a ma sɔn k′a kɛ tere fɛ, a ta somɔgɔw ni
dugumɔgɔw ɲasiran kosɔn.
28 Dugumɔgɔw nana wuri sɔgɔmada fɛ minkɛ, ɔ k′a ye kɔ Baali ta sɔnnikɛyɔrɔ cira,
kɔ yiri min bɛ Asera ta tagamasiyɛn ye, kɔ ɔ yiri fana tigɛra; ɔ k′a ye kɔ dɔ ka misitoran
kɛ saraka jɛnita ye sarakabɔnankura dɔ kan.
29 O ka ɲɔgɔn ɲininka kɔ: «Jɔn le ka nin kɛ?» O ka ɲininkari kɛ, k′a kɔ sɛgɛsɛgɛ, ka
na a ye kɔ Yohasi dencɛ Zedeyɔn lɔ.
30 O k′a fɔ Yohasi ye kɔ: «I dencɛ labɔ yan, an bɛna a faga. A ka Baali ta sɔnnikɛyɔrɔ
ci, ka Asera ta tagamasiyɛn yiri fana tigɛ.»
31 Ayiwa, Yohasi k′a fɔ ɔ mɔgɔw ye kɔ: «O tuma aw le bɛ mɔgɔw kɛrɛ k′a di Baali ma
wa? O tuma aw kɔ, kɔ ni aw tɛ, Baali tɛ se ka foyi kɛ a yɛrɛ ye wa? Ayiwa, ni mɔgɔ ɔ
mɔgɔ kɔ ale le bɛ kɛrɛ kɛ k′a di Baali ma, sani dugu ye gbɛ, ɔ tigi bɛ faga. Ni can lɔ kɔ
Baali ye ala ye, ɔ tuma a yɛrɛ le ka kan k′a juguw kɛrɛ, sabu ɔ ka ale ta sɔnnikɛyɔrɔ le
cɛn.»
32 K′a ta ɔ lɔn na, ɔ ka Zedeyɔn tɔgɔ la kɔ Yerubaali, ɔ kɔrɔ ye kɔ Baali ye a kɛrɛ, sabu
a ka Baali ta sɔnnikɛyɔrɔ cɛn.

Zedeyɔn ka tagamasiyɛn dɔ ɲini Ala fɛ

33 Ayiwa, Madiyankaw, ani Amalɛkikaw, ani terebɔyanfan mɔgɔw bɛɛ nana ɲɔgɔn
lajɛn; ɔ ka Zuridɛn ba tigɛ, ka taga ɔ ta fanibonw sirisiri Zizirɛli kɛnɛgbɛ ra.
34 O wagati ra, Matigi Ala Nin donna Zedeyɔn jusu ra. A ka kɛrɛkɛburu fiyɛ, ka
Abiyezɛri ta mɔgɔw wele ka gban a yɛrɛ kɔ.
35 A ka ciraden dɔw ci ka taga Manase ta mɔgɔw bɛɛ fɛ; olugu fana nana gban a kɔ.
A ka ciraden dɔw ci ka taga Asɛri ta mɔgɔw fɛ, ani Zabulɔn ta mɔgɔw, ani Nɛfitali ta
mɔgɔw; olugu bɛɛ nana fara ɔ kan.
36 Zedeyɔn k′a fɔ Ala ye kɔ: «Ni a kɛra kɔ can lɔ, kɔ i b′a fɛ ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi
ne le sababu ra,
37 ayiwa, ne bɛna sagasi bla dugu ma simangbasiyɔrɔ ra. Sani dugu ye gbɛ, ni gɔmiji
ka sagasi dɔrɔn ɲigi, ka dugumayɔrɔ janin to, ɔ tuma ne bɛna a lɔn kɔ can ra, i bɛna
Izirayɛlimɔgɔw bɔsi ne le sababu ra, i n′a fɔ i k′a fɔ cogo min na.»
38 Zedeyɔn k′a fɔ cogo min na, Ala k′a kɛ ten. Sɔgɔmada joona fɛ, Zedeyɔn tagara
sagasi mina k′a bisi, ka ji bɔ a ra, fɔ ka minan dɔ fa.

---

* **6:25 6.25** Baali ni Asera ye jɔ dɔw tɔgɔw ye.

39 Zedeyɔn k’a fɔ Ala ye tuun ko: «Sabari, i kana dimi ne kɔrɔ. Ni ne kumana sisan,
ne tɛna foyi wɛrɛ fɔ o kɔ tuun. Ne b’a fɛ i ye tagamasiyɛn dɔ wɛrɛ yira ne ra ni sagasi ye.
Ayiwa, sisan ne b’a fɛ ko sani dugu ye gbɛ, sagasi janin ye to, nka gɔmiji ye dugumayɔrɔ
tɔ ɲigi.»
40 Zedeyɔn ka min fɔ, Ala k’a kɛ ten o lon su fɛ. Sagasi janin tora, nka gɔmiji ka
dugumayɔrɔ tɔ bɛɛ ɲigi.

7

Zedeyɔn ka dɔ bɔ a ta kɛrɛkɛdenw na

1 Sɔgɔmada joona fɛ, Zedeyɔn blara a ta kɛrɛkɛjama ɲa fɛ; o tagara o ta fanibonw lɔ
Harɔdi bununji kɔrɔ. Zedeyɔn tɔgɔ le tun lara ko Yerubaali. O y’a sɔrɔ Madiyankaw tun
bɛ sahiliyanfan fɛ, More tintin fan fɛ, kɛnɛgbɛ ra.
2 Matigi Ala k’a fɔ Zedeyɔn ye ko: «I ta kɛrɛkɛdenw ka ca k’a dama tɛmɛ. Ne t’a fɛ
nin mɔgɔ caman bɛɛ ye taga Madiyankaw kɛrɛ; ni o tɛ, o bɛna o yɛrɛ bonya ne ɲa kɔrɔ
k’a fɔ ko olugu yɛrɛ ta fanga le k’a to o ka se sɔrɔ.
3 O ra, a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Siranya bɛ mɔgɔ o mɔgɔ ra, fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ, o tigi ye bɔ
Galadi kuru yɔrɔ ra, ka taga sɔ.› »
Zedeyɔn ka o fɔ minkɛ, cɛ waga mugan ni fla (22 000) sekɔra. Cɛ waga tan tora ni
Zedeyɔn ye.
4 Matigi Ala k’a fɔ Zedeyɔn ye tuun ko: «Hali bi, mɔgɔw ka ca ka tɛmɛ. Taga ni o ye
jida ra; ne yɛrɛ bɛna o woloma. Minw ka kan ka taga, ani minw man kan ka taga, ne
bɛna o fɔ i ye.»
5 Zedeyɔn tagara ni mɔgɔw ye jida ra. Matigi Ala k’a fɔ a ye ko: «Mɔgɔw jimincogo
flɛ; minw bɛna ji cɛ ni o boro ye k’a min dɔɔnin dɔɔnin i ko wuru bɛ ji min cogo min
na, i ye olugu bla danna. Minw fana bɛna o kinbiri gban ka o boro fla la dugu ma ka o
da biri ji ra k’a min, i ye olugu fana bla danna.»
6 Ayiwa, minw ka ji cɛ ni o boro ye k’a min, olugu kɛra cɛ kɛmɛ saba. Tɔw bɛɛ ka o
kinbiri gban ka o boro fla la dugu ma ka o da biri ji ra k’a min.
7 Matigi Ala k’a fɔ Zedeyɔn ye ko: «Mɔgɔ kɛmɛ saba minw ka ji cɛ ni o boro ye k’a
min, ne bɛna aw kisi ka Madiyankaw don aw boro olugu le sababu ra. Mɔgɔ tɔw bɛɛ ye
kɔsegi o ta yɔrɔw ra.»
8 Zedeyɔn ka o mɔgɔw bla ka taga, nka o ta domunifɛnw ni o ta burufiyɛtaw tora
Zedeyɔn fɛ. Zedeyɔn tora ni cɛ kɛmɛ saba dɔrɔn ye. Madiyankaw ta kɛrɛkɛdenw tun
bɛ Zedeyɔn ta mɔgɔw ta yɔrɔ dugumayɔrɔ ra, kɛnɛgbɛ ra.

Ala ka Zedeyɔn ja gbɛlɛya

9 O lon su fɛ, Matigi Ala k’a fɔ Zedeyɔn ye ko: «Wuri ka taga Madiyankaw kama, ka
taga o kɛrɛ, sabu ne ka o don i boro.
10 Nka ni i bɛ siranna hali bi, o tuma ele ni i ta baaraden Pura ye taga ɲɔgɔn fɛ fɔlɔ
Madiyankaw ta yɔrɔ ra.
11 Ni aw sera yi, Madiyankaw bɛ min fɔra, i ye o lamɛn; ni o kɛra, i tɛna siran tuun
ka taga o kɛrɛ.»
Zedeyɔn ni Pura tagara se fɔ Madiyankaw ta fanibonw kɔrɔ.
12 Madiyankaw ni Amalɛkikaw, ani terebɔyanfan mɔgɔw bɛɛ tun janjanna i ko tɔnw,
ka kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ fa. O ta ɲɔgɔmɛw tun ka ca i n’a fɔ kɔgɔjida kɛnkɛn.
13 Zedeyɔn ni Pura sera yi wagati min na, o y’a sɔrɔ kɛrɛkɛden dɔ tun bɛ a ta siko
lakarira a tɔɲɔgɔncɛ ye. A ko: «Ne sikora, k’a ye ko burukun kelen tun bɛ kolonkolonna
ka don an ta fanibonw cɛ ra. A nana fanibon dɔ gbasi k’a ben, fɔ k’a dabiri dugu ma.»
14 A tɔɲɔgɔncɛ k’a fɔ a ye ko: «Cɛ, nin tɛ fɛn wɛrɛ ye, ni IzirayɛlikacɛYohasi dencɛ
Zedeyɔn ta kɛrɛkɛmuru tɛ. Ala ka Madiyankaw ni o ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ don a boro.»
15 Ayiwa, Zedeyɔn ka o siko ni a kɔrɔ mɛn minkɛ, a k’a kinbiri gban dugu ma ka Ala
tando. O kɔ, a sekɔra ka na IzirayɛlimɔgɔwTa yɔrɔ ra. A sera yi minkɛ, a pɛrɛnna ko:
«Aw ye wuri! Sabu Matigi Ala ka Madiyankaw ni o ta kɛrɛkɛjama bɛɛ don aw boro.»

IzirayɛlimɔgɔwKa se sɔrɔ Madiyankaw kan

16 Zedeyɔn k’a ta kɛrɛkɛden kɛmɛ saba taran ka o kɛ jɛnkuru saba ye, ka burufiyɛta
kelen ni bɔgɔdaga lakolon kelen di o bɛɛ kelen kelen ma, ko o ye lɔgɔmisɛnw mana ka
o dogo o ta bɔgɔdagaw kɔnɔ.
17 O kɔ, a k’a fɔ o ye ko: «Aw ye to ka ne flɛ ka ɲa. Ni an tagara se Madiyankaw kɔrɔ,
ni ne ka min kɛ, aw fana ye o le kɛ.

18 Ni ne ni ne ta mɔgɔw nana kɛ an ta buruw fiyɛ ye tuma min na, aw fana ye aw
ta buruw fiyɛ o wagati ra, ka Madiyankaw lamini, ka kule ci k'a fɔ ko: ‹An ye kɛrɛ kɛ
Matigi Ala ni Zedeyɔn ye!› »
19 Ayiwa, Zedeyɔn ni a ta cɛ kɛmɛ sera Madiyankaw ta yɔrɔ kɔrɔ su cɛmancɛ wagati ra.
O y'a sɔrɔ Madiyankaw ta kɛrɛkɛden minw tun bɛ yɔrɔ kɔrɔsira, o tun ka dɔ wɛrɛw bla
ka na olugu labi. Zedeyɔn ni a ta mɔgɔw barara ka o ta buruw fiyɛ, ka o ta bɔgɔdagaw
cici.
20 Jɛnkuru tɔw bɛɛ fana ka o ta buruw fiyɛ, ka o ta bɔgɔdagaw cici. O bɛɛ ka kara
tasumamanw mina ni o numanboro ye, ka burufiyɛtaw mina ni o kininboro ye, ka kule
ci k'a fɔ ko: «An ye muru ta ka kɛrɛ kɛ Matigi Ala ni Zedeyɔn ye!»
21 O bɛɛ lɔnin tora o nɔ ra; o tun lɔra ka Madiyankaw ta yɔrɔ lamini. Madiyankaw
bɛɛ ka kɛ kule ci ye, ka kɛ bori ye ko o bɛ o yɛrɛ bɔsi.
22 Zedeyɔn ta cɛ kɛmɛ saba bɛɛ ka kɛ o ta buruw fiyɛ tuun. O kɛra minkɛ, Matigi Ala
k'a kɛ Madiyankaw yɛrɛ benna ɲɔgɔn kan, ka kɛ ɲɔgɔn faga ye. A laban tɔw bɛɛ nana
bori, ka taga fɔ Bɛti Sita, Sereda dugu fan fɛ. O tagara se fɔ Abɛli Mehola dugu yɔrɔ ra,
fɔ Tabati dugu kɛrɛ fɛ yi.
23 Izirayɛlimɔgɔ tɔw, minw ye Nɛfitali ta mɔgɔw ye, ani Asɛri ta mɔgɔw, ani Manase
ta mɔgɔw bɛɛ, olugu bɛɛ nana fara ɲɔgɔn kan, ka Madiyankaw nɔgbɛn.
24 Zedeyɔn ka cira bla ka taga Efirayimu kuruyɔrɔ bɛɛ ra, k'a fɔ o mɔgɔw ye ko o ye bɔ
ka na Madiyankaw kunbɛn ka sira tigɛ o ɲa Zuridɛn batigɛyɔrɔw ra, ka taga se fɔ Bɛti
Bara dugu ta batigɛyɔrɔ ma. A fɔra ten minkɛ, Efirayimu ta mɔgɔw bɛɛ nana, ka na sira
tigɛ Madiyankaw ɲa Zuridɛn batigɛyɔrɔw ra, ka taga se fɔ Bɛti Bara dugu ta batigɛyɔrɔ
ma.
25 O ka Madiyankaw ta kuntigi fla mina, minw ye Orɛbu ni Zɛbu ye. O ka Orɛbu
faga Orɛbu ta fara yɔrɔ ra, ka Zɛbu faga Zɛbu ta rɛzɛnforogiyɔrɔ ra. O ka Madiyankaw
nɔgbɛn tuun; o nana ni Orɛbu kunkolo ni Zɛbu kunkolo ye ka na o di Zedeyɔn ma
Zuridɛn ba kɔ fɛ.

8

Efirayimu ta mɔgɔw ka Zedeyɔn jaraki

1 Efirayimu ta mɔgɔw nana a fɔ Zedeyɔn ye ko: «I ka mun ko le kɛ an na tan? I tagatɔ
kɛrɛyɔrɔ ra Madiyankaw kama, mun na i ma anw wele fana?» O ka Zedeyɔn mafiyɛnya.
2 Zedeyɔn ka o jaabi ko: «Ne ka mun baara le kɛ min bɛ se ka suma ni aw ta baara
ye? Aw Efirayimukaw ka rɛzɛnden dama dama min tɔmɔ, o ma caya ka tɛmɛ ne bɛmacɛ
Abiyezɛri ta foro ta rɛzɛn bɛɛ lajɛnnin kan wa*?
3 Matigi Ala ka Madiyankaw ta kuntigi fla Orɛbu ni Zɛbu don aw le boro, k'a to aw ye
o faga. Yala ne sera ka o kɛ wa?»
Ayiwa, Zedeyɔn ka o fɔ minkɛ, o kuma ka Efirayimukaw jusu suma.

Zedeyɔn tagara Madiyankaw ta masacɛw mina

4 Zedeyɔn ni a ta cɛ kɛmɛ saba tagara se Zuridɛn ba ma. O ka ba tigɛ. O tun sɛgɛnin
lo kosɛbɛ, nka o bɛɛ n'a ta, o belen tun bɛ gbanna Madiyankaw kɔ tuun.
5 O tagara se Sukɔti dugu kɔnɔ minkɛ, Zedeyɔn k'a fɔ dugumɔgɔw ye ko: «Ne bɛ
Madiyankaw ta masacɛw le gbɛnna, Zeba ni Salimuna. Aw ye sabari ka domuni dɔɔnin
di ne ta kɛrɛkɛdenw ma, sabu o sɛgɛra fɔ ka o baraka ban.»
6 Sukɔti dugu ɲamɔgɔw ka Zedeyɔn jaabi ko: «Mun kosɔn anw bɛ domuni di aw ma
k'a sɔrɔ aw ma Zeba ni Salimuna mina fɔlɔ?»
7 Zedeyɔn ko o ma ko: «Ni Matigi Ala nana Zeba ni Salimuna don ne boro, ne sekɔtɔ
bɛna ŋanibisanw ni ŋaniyiriw le tigɛ ka aw bugɔ fɔ ka aw fari birindi.»
8 O bɔra yi ka taga se Penuwɛli. Zedeyɔn ka olugu fana daari domuni na. Sukɔti
dugumɔgɔw tun k'a jaabi cogo min na, Penuwɛli dugumɔgɔw fana k'a jaabi ten le.
9 Zedeyɔn k'a fɔ Penuwɛli dugumɔgɔw ye ko: «Ni ne tagara se sɔrɔ Madiyankaw kan
ka kɔsegi ka na, ne bɛna aw ta dugu sankaso ci.»
10 Zeba ni Salimuna ni o ta kɛrɛkɛdenw tun bɛ Karikɔri dugu kɔnɔ. O ta kɛrɛkɛdenw
tɔ tun ye cɛ waga tan ni looru (15 000) dɔrɔn. Olugu dɔrɔn le tun tora Madiyankaw ni
terebɔyanfan mɔgɔw ta kɛrɛkɛjama ra, sabu cɛ waga kɛmɛ ni mugan (120 000) le tun
fagara o ra.
11 Zedeyɔn ni a ta mɔgɔw tɛmɛna kongokolonmɔgɔw ta sira fɛ, Noba dugu ni Yogibeha
dugu terebɔyanfan na. A tagara bara Madiyankaw ta kɛrɛkɛjama ra, ka ben o kan, k'a
sɔrɔ olugu tun b'a miiri ko foyi tɛ se ka se o ma.

* **8:2 8.2** Zedeyɔn ka zana le fɔ yan; o kɔrɔ ye ko: Efirayimukaw ka baaraba kɛ nin kɛrɛ ra ka tɛmɛ ale Zedeyɔn yɛrɛ kan.

12 Madiyankaw ta kuntigi fla, Zeba ni Salimuna, olugu borira; Zedeyɔn ni a ta
kɛrɛkɛdenw ka o gbɛn ka o mina. O ka Madiyankaw ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ ɲagami ɲɔgɔn
na; o bɛɛ borira ka taga o ta fan na.
13 Zedeyɔn ni a ta kɛrɛkɛdenw sekɔra ka na Hɛrɛsi kuru yɛlɛnsira fɛ.
14 O nana se Sukɔti minkɛ, Zedeyɔn ka dugu kanbelen dɔ mina fanga ra k'a ɲininka.
Ale ka Sukɔti dugutigiw ni a cɛkɔrɔbaw bɛɛ tɔgɔ sɛbɛ k'a di Zedeyɔn ma. O bɛɛ lajɛnnin
tun ye mɔgɔ biwolonfla ni wolonfla.
15 O kɔ, Zedeyɔn tagara a fɔ Sukɔti dugumɔgɔw ye ko: «Aw ka ne nɛni Zeba ni Salimuna
min ko ra, ko: ‹Mun kosɔn an bɛna domuni di aw ma ko aw baraka banna, k'a sɔrɔ aw
ma Zeba ni Salimuna mina fɔlɔ›, ayiwa, Zeba ni Salimuna ye nin ye.»
16 O ka Sukɔti dugu cɛkɔrɔbaw mina ka o bugɔ ni ŋanibisanw, ani ŋaniyiriw ye.
17 O tagara Penuwɛli dugu sankaso fana ci, ka cɛw bɛɛ faga.

Zedeyɔn ka Madiyankaw ta masacɛw faga

18 Zedeyɔn ka Zeba ni Salimuna ɲininka ko: «Aw tun ka cɛ minw faga Tabɔri kuru
yɔrɔ ra, olugu tun bɛ cogo di le?» O ko: «O tun bɔra i fɛ. O tun bɛ i ko masacɛdenw.»
19 Zedeyɔn ko: «Ne balemaw tun lo. Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko ni a
tun kɛra ko aw tun ma o faga, ne tun tɛna aw fana faga.»
20 Zedeyɔn k'a fɔ a dencɛ fɔlɔ Yetɛri ye ko: «Wuri ka na o faga.» Nka den ma sɔn k'a
ta kɛrɛkɛmuru bɔ ka o faga. Siranya tun b'a ra, sabu kanbelennin tun lo.
21 Zeba ni Salimuna k'a fɔ Zedeyɔn ye ko: «I yɛrɛ ye wuri ka an faga, sabu ni mɔgɔ ta
si ma se min ma, a fanga tɛ se ka o baara kɛ.» Zedeyɔn yɛrɛ wurira ka Zeba ni Salimuna
faga. Masirifɛn minw tun bɛ o ta ɲɔgɔmɛw kan na, a ka o ta.

Zedeyɔn ka saninderege dɔ lalaga

22 O kow tɛmɛnin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw k'a fɔ Zedeyɔn ye ko: «Kɛ an ta masacɛ ye. I
denw ni i mamadenw fana bɛna sigi an kunna i nɔ ra; sabu ele le ka an bɔsi ka bɔ
Madiyankaw boro.»
23 Zedeyɔn ka o jaabi ko: «Ne tɛna kɛ aw kuntigi ye, ne denw fana tɛna kɛ aw kuntigi
ye, nka Matigi Ala kelen le bɛna kɛ aw kuntigi ye.»
24 Zedeyɔn k'a fɔ o ye ko: «Ne bɛna fɛn kelen le ɲini aw fɛ. Aw ka tororanɛgɛ
saninlaman minw mina aw juguw ra kɛrɛkɛyɔrɔ ra, aw ye o kelen kelen di ne ma.»
Madiyankaw tun bɛ tororanɛgɛ saninlamanw don i n'a fɔ Sumayila ta mɔgɔ tɔw bɛɛ.
25 Izirayɛlimɔgɔw ka Zedeyɔn jaabi ko: «An bɛ sɔn ka o di faasi.»
O ka deregeba dɔ ben dugu ma. O bɛɛ ka o ta tororasaninw blabla o kan, o ka sanin
minw sɔrɔ kɛrɛ ra.
26 O ka sanin min di Zedeyɔn ma, o bɛɛ lajɛnnin tun bɛ sanin kilo mugan bɔ;
o ka masirifɛn wɛrɛw fana di, ani tororasaninw, ani Madiyankaw ta masacɛw ta
deregebaɲumanw, ani masirifɛn minw tun bɛ o ta ɲɔgɔmɛw kan na.
27 Zedeyɔn ka o sanin kɛ ka saninderege† dɔ lalaga, ka o bla a yɛrɛ ta dugu kɔnɔ,
min ye Ofira dugu ye. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana ka na to ka o saninderege le bato. O
saninderege ta ko le kɛra jan ye ka Zedeyɔn ni a ta somɔgɔw mina.

Zedeyɔn sawagati

28 Madiyankaw tora Izirayɛlimɔgɔw ta fanga kɔrɔ. O ma se ka o yɛrɛ bɔsi tuun fiyewu.
Jamana tora hɛra ra fɔ san binaani, fɔ ka taga se Zedeyɔn saya ma.
29 Yohasi dencɛ Zedeyɔn min ye Yerubaali ye, o nana kɔsegi ka taga sigi a ta so kɔnɔ.
30 Dencɛ biwolonfla le tun bɛ Zedeyɔn fɛ; sabu muso caman tun b'a fɛ.
31 A tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min tun bɛ Sikɛmu, o ka dencɛ kelen woro a
ye; a ka o tɔgɔ la ko Abimelɛki.
32 Yohasi dencɛ Zedeyɔn k'a ta kɔrɔya diyabɔ, ka sɔrɔ ka sa. O k'a su don a facɛ Yohasi
su kɔrɔ, Ofira dugu kɔnɔ, min ye a bɛmacɛ Abiyezɛri ta mɔgɔw ta dugu ye.
33 Nka Zedeyɔn sanin kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka Baali ta jo bato tuun. Jo min tɔgɔ ye ko
Baali Beriti, o ka o le kɛ o ta ala ye.
34 O ma Matigi Ala, o ta Ala jate tuun, ale min tun ka o bɔsi ka bɔ o juguw bɛɛ boro,
o jugu minw tun ka o lamini fan bɛɛ ra.
35 Zedeyɔn Yerubaali tun ka koŋuman minw bɛɛ kɛ o ye fana, o ma o koŋumanw si
lɔn Zedeyɔn ta somɔgɔw ye.

9

Sikɛmukaw ka Abimelɛki kɛ o ta masacɛ ye

† **8:27 8.27** Ala tun ko Izirayɛlimɔgɔw ye saninderege dɔ lalaga k'a di Sarakalasebagaw kuntigi ma. Ale kelen le tun ka kan ka o derege don.

1 Lon dɔ, Yerubaali* dencɛ Abimelɛki tagara Sikɛmu, a bamuso balemaw ni a bamuso
facɛ ta somɔgɔw bɛɛ fɛ, ka taga kuma o fɛ; a ko:
2 «Aw ye sabari ka ne ta kuma lase Sikɛmu dugu cɛkɔrɔbaw bɛɛ ma. Aw ye a fɔ o ye
ko: ‹Yerubaali dencɛ biwolonfla bɛɛ ye sigi aw kunna, walama cɛ kelen dɔrɔn ye sigi
aw kunna, aw ta miiriya ra, o fla ra juman ka fisa? Aw fana ye aw hakiri to a ra ko ne
ni aw le ye mɔgɔ kelenw ye.› »
3 Abimelɛki belencɛw tagara o kumaw lase Sikɛmu dugu cɛkɔrɔbaw bɛɛ ma, ka
Abimelɛki tɔgɔɲuman fɔ o ye. Abimelɛki ta ko ka o jusu mina. O ko: «Abimelɛki ye
an yɛrɛ balema le ye.»
4 O ka warigbɛ biwolonfla bɔ o ta jo Baali Beriti ta jobon na, ka o di Abimelɛki ma.
Abimelɛki ka mɔgɔkunntanw ani mɔgɔkolon dɔw gban a yɛrɛ kɔ, ka to ka olugu sara ni
o wari ye.
5 O kɔ, a tagara a facɛ ta so, Ofira dugu kɔnɔ. A sera yi minkɛ, a k'a balemaw bɛɛ
faga kabakuru kelen kan; a facɛ Yerubaali dencɛ biwolonfla bɛɛ. Yerubaali dencɛ fitini,
Yotamu kelen le kisira, sabu ale tun borira ka dogo.
6 A kɛra ten, Sikɛmu cɛkɔrɔbaw bɛɛ, ani Bɛti Milo dugumɔgɔw bɛɛ nana lajɛn Sikɛmu
yirisunba kɔrɔ, kabakuruba kɔrɔ, ka Abimelɛki sigi masaya ra.

Yotamu ka talen min fɔ Sikɛmukaw ni Abimelɛki ma

7 Ayiwa, Yotamu ka o ko mɛn minkɛ, a tagara lɔ Garizimu kuru kunna ka pɛrɛn k'a fɔ
ko: «Sikɛmu dugumɔgɔw, ni aw b'a fɛ Ala ye aw lamɛn, o tuma aw fana ye ne lamɛn!
8 Ayiwa, lon dɔ, yiriw le ko o bɛ masacɛ dɔ ɲini k'a sigi o yɛrɛ kunna. O k'a fɔ
oliviyesun ye ko: ‹Ele ye sigi an kunna.›
9 Oliviyesun ka o jaabi ko: ‹Ne bɛ turu min bɔ, o ka di Ala ye, a ka di mɔgɔw ye fana;
o tuma aw b'a miiri ko ne bɛna o dabla ka to ka taga fifa aw kunna dɔrɔn, ko ne bɛ kɛ
aw ta masacɛ ye wa?›
10 «Ayiwa, yiriw tagara a fɔ torosun ye ko: ‹Na, ele ye na sigi an kunna!›
11 Torosun ka o jaabi ko: ‹Diya min bɛ ne ra, ani ne bɛ dendiman minw kɛ, aw b'a
miiri ko ne bɛna o dabla ka to ka taga fifa aw kunna dɔrɔn ko ne bɛ kɛ aw ta masacɛ
ye wa?›
12 «Ayiwa, yiriw tagara a fɔ rɛzɛnsun ye ko: ‹Ele ye na sigi an kunna!›
13 Rɛzɛnsun ka o jaabi ko: ‹Ne bɛ rɛzɛnji min bɔ, o bɛ Ala ninsɔndiya, a bɛ mɔgɔw
fana ninsɔndiya; aw b'a miiri ko ne bɛna o dabla ka to ka taga fifa aw kunna dɔrɔn ko
ne bɛ kɛ aw ta masacɛ ye wa?›
14 «Ayiwa, a kɛra ten minkɛ, yiriw bɛɛ bɛnna kelen ma ka taga a fɔ ŋanisun ye ko:
‹Na, ele ye na sigi an kunna!›
15 Ayiwa, ŋanisun ka o jaabi, ko: ‹Ni a kɛra ko can lo ko aw b'a fɛ ka ne sigi ka ne kɛ
aw ta masacɛ ye, o tuma aw ye na dogo ne suma kɔrɔ; ni o tɛ, tasuma dɔ bɛna bɔ ne ta
ŋaniw na ka Liban ta sɛdirisunw bɛɛ jɛni.› »
16 Yotamu k'a fɔ o ye tuun ko: «Aw ka Abimelɛki sigi k'a kɛ aw ta masacɛ ye minkɛ,
yala aw ka o kɛ can yɛrɛ le ra ni aw jusukun bɛɛ ye wa? Yala aw ka min kɛ Yerubaali
ni a ta somɔgɔw ra, o bɛnnin lo wa? A ka baara min kɛ aw ye, aw k'a waleɲumanlɔn o
ra wa?
17 Ne facɛ ka kɛrɛ kɛ aw kosɔn, fɔ a bɛ ɲini k'a nin to a ra; a ka aw bɔsi Madiyankaw
boro.
18 Nka bi, aw le wurira ne facɛ ta somɔgɔw kama; aw k'a dencɛ cɛ biwolonfla bɛɛ faga
kabakuru kelen kan. Aw k'a ta jɔnmuso dencɛ Abimelɛki le sigi k'a kɛ Sikɛmu dugu
masacɛ ye, sabu ale ye aw ta dugumɔgɔ le ye.
19 Ayiwa, aw ka min kɛ Yerubaali ni a ta so ra, ni a kɛra ko aw ka o kɛ can yɛrɛ le kan,
k'a kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye, o tuma Ala y'a to Abimelɛki ye aw jusu suma, aw fana ye
ale jusu suma.
20 Ni o tɛ, Ala y'a to tasuma dɔ ye bɔ Abimelɛki ra ka Sikɛmu dugumɔgɔw ni Bɛti Milo
dugumɔgɔw bɛɛ jɛni; tasuma dɔ fana ye bɔ Sikɛmu dugumɔgɔw ni Bɛti Milo dugumɔgɔw
ra, ka Abimelɛki jɛni.»
21 O kɔ, Yotamu bɔra o yɔrɔ ra; a siranna ka bori ka taga dogo fɔ Bɛri, ka bɔ a balemacɛ
Abimelɛki kɔrɔ.

Sikɛmu dugumɔgɔw wurira Abimelɛki kama

22 Abimelɛki sigira Izirayɛlimɔgɔw kunna fɔ san saba.
23 O kɔ, Ala ka bɛnbariya don Abimelɛki ni Sikɛmu dugumɔgɔw cɛ. Olugu murutira,
ko o bɛ Abimelɛki janfa.

---

* **9:1 9.1** Yerubaali o ye Zedeyɔn tɔgɔ ye.

24 Ala ka o bɛnbariya bla o cɛ, janko Abimelɛki tun k’a balemacɛw, Yerubaali dencɛ
biwolonfla minw faga, o hakɛ ye bɔ a ra; Sikɛmu dugumɔgɔ minw fana k’a dɛmɛ ka o
faga, o hakɛ ye bɔ olugu fana ra.
25 Sikɛmu dugumɔgɔw ka benkannikɛbaga dɔw dogo kuruw sanfɛyɔrɔw ra, Sikɛmu
dugu kɔrɔ, janko ka Abimelɛki tɔɔrɔ. O mɔgɔw tun bɛ to ka ben tɛmɛbagaw kan ka o
borofɛnw bɔsi o ra. Mɔgɔ dɔw nana o ko fɔ Abimelɛki ye.
26 O wagati ra fana, Ebɛdi dencɛ, min ye Gali ye, ale ni a balemaw tagara sigi Sikɛmu
dugu kɔnɔ. Gali ta ko ka dugumɔgɔw kun mina, fɔ o ka o jigi la a kan.
27 Lon dɔ, dugumɔgɔw bɔra ka taga o ta rɛzɛnforow ra, ka taga rɛzɛnmɔ tigɛ, ka na
o ji bɔ ka o kɛ duvɛn ye. O kɔ, o ka ɲanagbɛba dɔ kɛ; o donna o ta jobonba kɔnɔ, ka
domuniba kɛ yi, ka min, ka kumajuguw fɔ Abimelɛki ma.
28 Gali ko: «Abimelɛki ye mun le ye an Sikɛmukaw fɛ, ka na a fɔ ko ale le bɛ sigi an
kunna? Mun le kosɔn an b’a to Abimelɛki ye sigi an kunna k’a sɔrɔ Yerubaali dencɛ lo?
A ka Zebuli le ta ka o kɛ Sikɛmu dugu ɲamɔgɔ ye. Aw ka kan ka sɔn Hamɔri ta mɔgɔw
ta fanga le ma, ale min ka Sikɛmu dugu sigi. An man kan ka sɔn Abimelɛki ta fanga ma
fiyewu!»
29 Gali k’a fɔ tuun ko: «Ni a kɛra ko aw tun ka Sikɛmu dugu kuntigiya di ne le ma,
ne tun bɛna Abimelɛki gbɛn ka bɔ fanga ra, k’a fɔ a ye ko: ‹Abimelɛki, dɔ fara i ta
kɛrɛkɛdenw kan ka na ne kɛrɛ!› »
30 Ayiwa, Ebɛdi dencɛ Gali tun ka o kuma minw fɔ, o kumaw sera dugutigi Zebuli ma.
Zebuli dimina kosɛbɛ.
31 A ka mɔgɔ dɔw ci dogo ra Abimelɛki fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «A flɛ, Ebɛdi dencɛ
Gali ni a balemaw nana Sikɛmu dugu kɔnɔ, ka na to ka mɔgɔw kɔnɔnɔsu i kama.
32 O ra, bi su fɛ, i ni i ta mɔgɔw ye bɔ ka taga dogo kongo kɔnɔ.
33 Sini sɔgɔma, teresun bɔwagati ra, aw ye bara ka na ben dugu kan. Ni Gali ni a ta
mɔgɔw bɔra ko o bɛna i kɛrɛ, ni i baraka ka se ka min kɛ, i ye o kɛ o ra.»
34 Abimelɛki ni a ta mɔgɔw bɛɛ bɔra su fɛ ka taga dogo Sikɛmu dugu kɔ fɛ. A tun k’a
ta kɛrɛkɛdenw taran ka o kɛ jɛnkuru naani.
35 Ayiwa, o dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ, Gali bɔra ka taga lɔ dugu donda ra. O wagati ra,
Abimelɛki ni a ta mɔgɔw bɛɛ barara ka bɔ o dogoyɔrɔ ra.
36 Gali ka o ye minkɛ, a k’a fɔ Zebuli ye ko: «Ne ɲa bɛ mɔgɔ dɔw jigitɔ ra ka bɔ kuruw
kunna.» Zebuli k’a jaabi ko: «Mɔgɔw tɛ, kuruw ja lo.»
37 Gali ko: «Can lo dɛ, mɔgɔ dɔw le bɛ jigira ka bɔ kuruw sanfɛyɔrɔw ra; kɛrɛkɛden
dɔw le bɛ nana lagbɛrikɛbagaw ta yirisunba sira fɛ.»
38 Zebuli ko: «Ele tun bɛ dabayakuma minw fɔra, i ɲinana o kɔ wa? Ele le tun t’a
fɔra ko: ‹Abimelɛki ye mun le ye ko a bɛ a ta fanga sigi an kan?› I tun bɛ mɔgɔ minw
dɔgɔyara, olugu le ye nin ye tan. Wuri, i ye taga o kɛrɛ sisan!»
39 Gali blara Sikɛmu dugumɔgɔw ɲa ko o bɛ taga Abimelɛki kɛrɛ.
40 Abimelɛki ka Gali gbɛn, Gali borira a ɲa. Abimelɛki ta mɔgɔw ka Sikɛmukaw caman
faga sani o ye bori ka taga se o ta dugu donda ma.
41 O kɔ, Abimelɛki tagara sigi Aruma dugu kɔnɔ. Zebuli ka Gali ni a balemaw bɛɛ
gbɛn, ko o kana sekɔ Sikɛmu tuun.
42 Ayiwa, o dugusagbɛ, Sikɛmu dugumɔgɔw bɔra ko o bɛ taga o ta forow ra. Abimelɛki
ka o mɛn.
43 A k’a ta kɛrɛkɛdenw taran jɛnkuru saba. O tagara dogo kongo kɔnɔ. O nana mɔgɔw
bɔtɔ ye dugu kɔnɔ minkɛ, o tagara o kama ka taga o kɛrɛ.
44 Abimelɛki ni a ta kɛrɛkɛjama kelen borira ka taga lɔ Sikɛmu dugu donda ra. Jɛnkuru
tɔ fla tagara ben mɔgɔw kan kongo kɔnɔ yi ka o kɛrɛ.
45 Abimelɛki ka Sikɛmu dugumɔgɔw kɛrɛ o lon tere bɛɛ. A laban, a sera ka dugu mina.
A ka dugumɔgɔw faga, ka dugu ci, ka ban ka kɔgɔ seri† dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra.
46 Ayiwa, sankasojan min tun bɛ Sikɛmu dugu kɔrɔ, min bɛ wele ko Migidali Sikɛmu, o
yɔrɔ mɔgɔw ka o mɛn minkɛ, olugu tagara dogo o ta jo Baali Beriti ta jobonba jukɔrɔyɔrɔ
so kɔnɔ.
47 Dɔ tagara a fɔ Abimelɛki ye ko Migidali Sikɛmu mɔgɔw bɛɛ tagara lajɛn o ta jobonba
kɔnɔ.
48 Abimelɛki tagara ni a ta mɔgɔw bɛɛ ye Salimɔn kuru kan. A ka jende ta ka yiriboro
dɔ tigɛ, ka o la a kan na, k’a fɔ a ta kɛrɛkɛdenw ye ko: «Ne ka min kɛ aw ka o ye kɛ!
Aw fana ye teliya ka o dɔ kɛ.»
49 O bɛɛ ka yiriboro kelen kelen tigɛtigɛ, ka gban Abimelɛki kɔ. O tagara o yiriborow
ton jobonba jukɔrɔyɔrɔ ra, k’a lala bon kan, ka tasuma don a ra, ka bonba ni a

† **9:45 9.45** Ka kɔgɔ seri, o kɔrɔ ye ko mɔgɔ si kana se ka sigi o dugu kɔnɔ tuun; a lakolon ye to wagati bɛɛ.

kɔnɔmɔgɔw bɛɛ jɛni. Migidali Sikɛmu ta mɔgɔw bɛɛ sara o cogo le ra. O tun bɛ mɔgɔ waga kelen bɔ, cɛw ni musow.

Abimelɛki sacogo

50 O kɔ, Abimelɛki tagara Tebɛsi dugu kama. A ka dugu lamini, ka dugu mina.
51 Nka sankasojan barakaman dɔ tun bɛ dugu cɛ ma, dugumɔgɔw bɛɛ tagara dogo o sankaso kɔnɔ, cɛw, ani musow. O ka sankaso da sɔgɔ o yɛrɛ da ra, ka yɛlɛn ka taga to sankaso kunna.
52 Abimelɛki nana se fɔ sankaso ma. A benna sankaso kan, ko a bɛ tasuma don a ra.
53 Muso dɔ tora sankaso kunna ka mugusikaba dɔ firi Abimelɛki kun kan, k'a kun ci.
54 O yɔrɔnin bɛɛ, Abimelɛki ta kɛrɛkɛminanw tun bɛ kanbelen min boro, a ka o wele k'a fɔ o ye ko: «I ta kɛrɛkɛmuru bɔ ka ne faga, janko o kana na a fɔ ko muso le ka ne Abimelɛki faga.» Kanbelen ka Abimelɛki sɔgɔ ni kɛrɛkɛmuru ye; Abimelɛki sara.
55 Izirayɛlimɔgɔw k'a ye ko Abimelɛki sara minkɛ, o bɛɛ sekɔra ka taga o ta so.
56 O cogo ra, Abimelɛki tun ka kojugu min kɛ, k'a balemacɛ biwolonfla faga, k'a facɛ hakɛ ta, Ala ka o kojugu hakɛ bɔ Abimelɛki ra.
57 Sikɛmu dugumɔgɔw fana tun ka kojugu minw bɛɛ kɛ, Ala ka olugu fana ta kojuguw hakɛ bɔ o ra. A kɛra ten, Yerubaali dencɛ Yotamu ta danga benna o kan.

10

Tola kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

1 Abimelɛki sanin kɔ, Isakari ta mɔgɔ dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Dodo; Dodo dencɛ min tɔgɔ tun ye ko Puwa, o dencɛ Tola, ale le wurira ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi o juguw boro. A tun siginin bɛ Samiri dugu kɔnɔ, Efirayimu kuruyɔrɔw ra.
2 A kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san mugan ni saba. O kɔ, a sara. O k'a su don Samiri.

Yahiri kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

3 Tola sanin kɔ, Yahiri le sigira kuntigiya ra. Ale tun ye Galadika le ye. A kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san mugan ni fla.
4 Dencɛ bisaba le tun bɛ Yahiri fɛ; fali kelen kelen tun bɛ olugu bɛɛ tɔgɔ ra; o bɛɛ tun siginin bɛ kuntigiya ra o ta dugu kunna. O duguw bɛ wele hali bi ko Yahiri ta duguw. O bɛ Galadi jamana ra.
5 Yahiri nana sa; o k'a su don Kamɔn dugu kɔrɔ.

Amɔnkaw ka Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ

6 Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ tuun. O ka jo dɔw sɔn, minw ye Baali ni Asera ye, ani Sirikaw ni Sidɔnkaw ni Mohabukaw ni Amɔnkaw ni Filisikaw ta jow bɛɛ. O bɔra Matigi Ala kɔ, o ma sɔn k'a bato tuun.
7 Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. A ka o labla Filisikaw ni Amɔnkaw ye.
8 K'a damina o san na, Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Zuridɛn ba terebɔyanfan na, Galadi mara ra, Amɔrikaw ta jamana ra, Amɔnkaw ka olugu jɔnyamina, ka o degu kosɛbɛ, ka taga se fɔ san tan ni seegi.
9 Amɔnkaw nana Zuridɛn ba tigɛ, ka taga ben Zuda ta mɔgɔw ni Boniyaminu ta mɔgɔw ni Efirayimu ta mɔgɔw fana kan ka o kɛrɛ. O wagati kɛra sɛgɛba ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ.
10 Izirayɛlimɔgɔw kasira ka Matigi Ala daari. O ko: «E, Matigi Ala, an ka i hakɛ ta; sabu an ka an ta Ala to yi, ka taga Baali le bato.»
11 Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jaabi ko: «Ne le tun ma aw bɔsi ka bɔ Misirankaw ni Amɔrikaw ni Amɔnkaw ni Filisikaw boro wa?
12 Wagati min fana Sidɔnkaw, ani Amalɛkikaw, ani Mahɔnkaw tun bɛ aw tɔɔrɔra, aw kasira ka ne daari minkɛ, ne ma aw bɔsi o boro wa?
13 Nka aw belen ka ne to yi, ka taga fɛn wɛrɛw le bato. O kosɔn ne tɛna aw bɔsi tuun.
14 Aw ka ala wɛrɛ minw ta ka o bato, aw ye olugu daari; olugu le bɛna aw bɔsi ka bɔ aw ta sɛgɛ ra sisan!»
15 Izirayɛlimɔgɔw k'a fɔ Matigi Ala ye tuun ko: «An ka i hakɛ ta. Ni min ka i diya, i ye o kɛ an na; nka sabari, i ye an bɔsi bi!»
16 O ka o ta jow bɛɛ labɔ, ka o firi, ka Matigi Ala bato tuun. A kɛra ten, o ta ɲani kosɔn, o hina ka Matigi Ala mina.
17 Ayiwa, Amɔnkaw nana lajɛn Galadi mara ra kɛrɛ kama. Izirayɛlimɔgɔw fana nana lajɛn Misipa.
18 Izirayɛlimɔgɔ minw tun siginin bɛ Galadi mara ra, olugu ni o ta ɲamɔgɔw ko: «Cɛ juman le bɛna bla an ɲa ka taga Amɔnkaw kɛrɛ? Ni cɛ o cɛ sera ka o kɛ, ale le bɛna kɛ Galadi mɔgɔw bɛɛ ɲamɔgɔ ye.»

11

Zɛfite kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye

1 Ayiwa, cɛfari dɔ tun bɛ Galadi mara ra, a tɔgɔ tun ye ko Zɛfite. A facɛ tɔgɔ tun ye ko
Galadi. Galadi tun ka Zɛfite woro jatɔmuso dɔ le fɛ.
2 Galadi ta muso yɛrɛ tun ka dencɛ minw woro a ye, olugu nana kɔrɔya minkɛ, o ka
Zɛfite gbɛn. O ko a ma ko: «Ele tɛ se ka cɛn foyi sɔrɔ an facɛ ta so kɔnɔ yan, sabu ele
ye muso wɛrɛ ta den le ye.»
3 A kɛra ten, Zɛfite bɔra a fadenw kɔrɔ, ka taga to Tɔbu jamana ra. A ka mɔgɔkolon
dɔw ta ka olugu bla a yɛrɛ kɔ; o tun bɛ to ka yaala yɔrɔw ɲa fɛ ka ben mɔgɔw kan.
4 Ayiwa, o kow le kɔ fɛ, Amɔnkaw wurira ko o bɛ Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
5 A kɛra ten minkɛ, Izirayɛlimɔgɔ minw bɛ Galadi mara ra, olugu ta cɛkɔrɔbaw tagara
Zɛfite fɛ Tɔbu jamana ra.
6 O tagara a fɔ Zɛfite ye ko: «Na, i bɛna kɛ an kuntigi ye, ka bla an ɲa, an ye taga
Amɔnkaw kɛrɛ.»
7 Zɛfite ka Galadi mara cɛkɔrɔbaw jaabi ko: «Aw ma ne kɔninya ka ne gbɛn ka bɔ ne
facɛ ta so wa? Mun kosɔn sisan sɛgɛ sera aw ma minkɛ, aw bɛ nana ne kɔ?»
8 Galadi cɛkɔrɔbaw ko a ma ko: «An nana i fɛ, janko i ye bla an ɲa ka taga Amɔnkaw
kɛrɛ, ka kɛ anw ni Galadika tɔw bɛɛ kuntigi ye.»
9 Zɛfite ka Galadi cɛkɔrɔbaw jaabi tuun ko: «Ni aw ka ne wele ka taga Amɔnkaw kɛrɛ,
ni Matigi Ala nana a to ne ka se sɔrɔ o kan, o tuma ne le bɛna sigi aw kunna ka kɛ aw
ɲamɔgɔ ye dɛ?»
10 Galadi cɛkɔrɔbaw ko a ma ko: «An sɔnna. I ka min fɔ, ni anw ma o kɛ, Ala le ye an
seere ye.»
11 Zɛfite tagara ni Galadi cɛkɔrɔbaw ye o cogo le ra. O k'a kɛ o ɲamɔgɔ ye, k'a kɛ
o kuntigi ye. O tun ka layiri min ta Zɛfite ye, Zɛfite nana o bɛɛ fɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ
Misipa.

Zɛfite kumana Amɔnkaw ta masacɛ fɛ

12 Zɛfite ka ciraden dɔw ci ka taga a fɔ Amɔnkaw ta masacɛ ye ko: «Mun le donna aw
ni anw cɛ, fɔ aw nana an kama, ko aw bɛna an ta jamana kɛrɛ?»
13 Amɔnkaw ta masacɛ ka Zɛfite ta ciradenw jaabi ko: «Ne b'a fɛ ka aw kɛrɛ, sabu
Izirayɛlimɔgɔw bɔra Misiran minkɛ, o ka ne ta jamana fan dɔ mina ne ra; k'a ta Arinɔn
kɔ yɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ Yabɔki kɔ ra, ka taga se fɔ Zuridɛn kɛnɛgbɛyɔrɔ ra. Ne b'a
fɛ aw ye o yɔrɔw di ne ma, a kana se kɛrɛ ma.»
14 Zɛfite ka ciraden dɔw bla tuun ka taga Amɔnkaw ta masacɛ fɛ,
15 ka taga a fɔ a ye ko ale Zɛfite ko: «Izirayɛlimɔgɔw ma Mohabukaw ta jamana mina,
o ma Amɔnkaw ta jamana fana mina;
16 sabu Izirayɛlimɔgɔw bɔra Misiran minkɛ, o tɛmɛna kongokolon le fɛ ka na se fɔ
Kɔgɔjiwulen yɔrɔ ra, ka na se Kadɛsi.
17 O wagati le ra Izirayɛlimɔgɔw ka cira bla ka taga a fɔ Edɔmukaw ta masacɛ ye ko:
‹Sabari k'a to an ye tɛmɛ i ta jamana fɛ ka taga.› Nka Edɔmu ta masacɛ ma sɔn. O ka
cira dɔ ci Mohabukaw ta masacɛ fana fɛ, ale fana banna. A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw
tora Kadɛsi.
18 «O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw tɛmɛna Edɔmukaw ni Mohabukaw ta jamana kɔ fɛ,
kongokolon kɔnɔ, ka na se Mohabukaw ta jamana terebɔyanfan na. O sigira Arinɔn
kɔ kɔ fɛ, nka o ma don Mohabukaw ta jamana ra, sabu Arinɔn kɔ le ye Mohabukaw ta
jamana dan ye.
19 O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw ka cira bla ka taga Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn fɛ, min tun
siginin bɛ Hɛsibɔn dugu kɔnɔ, ka taga a fɔ a ye ko: ‹Sabari k'a to an ye tɛmɛ i ta jamana
fɛ ka taga an tagayɔrɔ ra.›
20 Nka masacɛ Sihɔn ma la Izirayɛlimɔgɔw ta kuma ra; a ma sɔn k'a to o ye tɛmɛ a ta
jamana fɛ. A k'a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ lajɛn ka na Yahasi, ka na Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
21 «Nka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka masacɛ Sihɔn ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ don
Izirayɛlimɔgɔw boro, k'a to Izirayɛlimɔgɔw ka se sɔrɔ o kan. Amɔrikaw ta jamana
fan min bɛ o yɔrɔ ra, Izirayɛlimɔgɔw ka o bɛɛ mina.
22 K'a ta Arinɔn kɔ yɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ Yabɔki kɔ ra, ani k'a ta kongokolon fan na
ka taga a bla fɔ Zuridɛn ba ra, Izirayɛlimɔgɔw ka o yɔrɔw bɛɛ mina Amɔrikaw ra.
23 «Ayiwa, ni Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka Amɔrikaw gbɛn ka o ta jamana di
Izirayɛlimɔgɔw ma, mun le nana o jamana kɛ ele ta ye bi?
24 Ele ta ala min ye Kemɔsi ye, o ka jamana min di ele ma, ele ma o jamana ta wa? Ni
Matigi Ala, anw ta Ala fana ka fɛn o fɛn di anw ma, an fana ka kan ka o sɔrɔ kɛ.

25 O tuma ele ka fisa ni Sipɔri dencɛ Balaki ye wa, ale min tun ye Mohabukaw ta
masacɛ ye fɔlɔfɔlɔ? Yala ale tun ka Izirayɛlimɔgɔw sɔsɔ, walama ka o kɛrɛ wa?
26 Izirayɛlimɔgɔw siginin bɛ Hɛsibɔn dugu ni a kɛrɛfɛduguw ra, ani Arowɛri ni a
kɛrɛfɛduguw, ani dugu minw bɛɛ bɛ Arinɔn kɔda ra, nin ye a san kɛmɛ saba le ye. Mun
kosɔn aw ma o gbɛn kabini o wagati ra?
27 «Anw kɔni ma jaraki, sabu an ma foyi kɛ aw ra; aw le jarakira, sabu aw b'a fɛ ka
anw kɛrɛ. Matigi Ala yɛrɛ ye nin kiti tigɛ anw Izirayɛlimɔgɔw ni aw Amɔnkaw cɛ; ale
le ye kititigɛbaga ye.»
28 Ayiwa, Amɔnkaw ta masacɛ ma sɔn ka Zɛfite ta kuma lamɛn.

Zɛfite ka dajuru ta Ala fɛ

29 Matigi Ala Nin* jigira Zɛfite kan. A ka Galadi ta jamana ni Manase ta jamana cɛtigɛ;
o kɔ, a tagara Misipa, Galadi jamana ra, Amɔnkaw kama.
30 Zɛfite ka dajuru dɔ ta Matigi Ala fɛ. A kɔ: «Matigi Ala, ni i k'a to ne ka se sɔrɔ
Amɔnkaw kan,
31 ne sesɔrɔbaga sekɔtɔ ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra Amɔnkaw fɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ kɔnna ka
bɔ ne ta so, ka na ne kunbɛn, ne bɛna o tigi kɛ saraka jɛnita* ye ka o di i ma.»
32 Zɛfite tagara Amɔnkaw kɛrɛ; Matigi Ala k'a to a ka se sɔrɔ o kan.
33 A ka se sɔrɔ Amɔnkaw bɛɛ kan, k'a ta Arowɛri dugu yɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ Miniti
dugu ra; dugu mugan le tun bɛ o yɔrɔ ra; a ka o bɛɛ mina, ka taga se fɔ Abɛli Keramimu
dugu ma. Amɔnkaw tora Izirayɛlimɔgɔw ta fanga kɔrɔ.

Zɛfite denmuso ta ko

34 Ayiwa, Zɛfite bɔtɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra ka na a ta so kɔnɔ Misipa, a barara k'a denmuso
natɔ ye a bɛ dɔn kɛra ka na a kunbɛn ni dundunw ye. O denmuso kelen le tun bɛ Zɛfite
fɛ; dencɛ tun t'a fɛ, denmuso wɛrɛ fana tun tɛ a fɛ.
35 Zɛfite k'a ye minkɛ, jigitigɛ kosɔn, a k'a yɛrɛ ta derege mina k'a faran, k'a fɔ kɔ: «E,
ne denmuso, i ka kojuguba lase ne ma dɛ! Ele yɛrɛ le kɛra ne jigitigɛbaga ye bi. Ne ka
dajuru ta Matigi Ala fɛ, ne fana tɛ se ka to a kɛbari ye.»
36 A denmuso ko a ma kɔ: «Ni a kɛra ko i ka dajuru le ta Matigi Ala fɛ, i ka min fɔ Ala
ye, ne kɛ o ye; sabu Matigi Ala ka i dimibɔ i juguw ra, minw ye Amɔnkaw ye.»
37 A k'a fɔ a facɛ ye fana kɔ: «Ne bɛ fɛn kelen ɲini i fɛ. A to ne ye karo fla kɛ, ka taga
yaala kuruw kan, ka kasi ni ne kafiɲɔgɔnw ye, sabu ne furubari bɛna sa.»
38 A facɛ kɔ: «Taga!» A k'a to a yɛrɛ ma fɔ karo fla. A tagara yaala kuruw cɛ ra, ka
kasi ni a kafiɲɔgɔnw ye, ko sabu ale furubari bɛna sa.
39 Karo fla dafara minkɛ, a sekɔra ka na a facɛ fɛ. Zɛfite tun ka dajuru min ta, a ka o
dafa a denmuso ra. A tun ma cɛ lɔn ka ye.
Kabini o kɛra, o ko kɛra landa ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ;
40 san o san Izirayɛli sunguruw bɛ bɔ ka taga tere naani kɛ ka o hakiri jigi Galadikacɛ
Zɛfite denmuso ra.

12

Galadikaw ni Efirayimukaw ta kɛrɛ

1 Efirayimu ta cɛw ka ɲɔgɔn lajɛn ka Zuridɛn ba tigɛ, ka taga Safɔn, ka taga a fɔ Zɛfite
ye kɔ: «Mun kosɔn i tagara Amɔnkaw kɛrɛ, i ma na an wele an ye taga ni i ye? An bɛna
i ta bon jɛni, ka ele yɛrɛ fana jɛni.»
2 Zɛfite ka o jaabi kɔ: «Kɛrɛba le tun bɛ ne ni Amɔnkaw cɛ; an ka aw wele ko aw ye
na an dɛmɛ, nka aw si ma sɔn ka bɔ ka na an bɔsi o borɔ.
3 Ne nana a ye kɔ aw tɛ nana minkɛ, ne ka ne yɛrɛ nin fiyeere ka taga Amɔnkaw kɛrɛ,
ne ni ne ta mɔgɔw; Matigi Ala fana ka o don ne borɔ. Mun na aw bɛ na ne kama sisan
tuun ko aw bɛna ne kɛrɛ?»
4 Zɛfite ka Galadi ta cɛw bɛɛ lajɛn, ka Efirayimukaw kɛrɛ. Galadi ta mɔgɔw ka
Efirayimukaw kɛrɛ ka se o ra; k'a sɔrɔ Efirayimukaw tun b'a fɔra Galadi ta mɔgɔw
ma kɔ: «Aw Galadikaw, aw tɛ foyi ye; aw borira ka bɔ Efirayimu ta mɔgɔw fɛ ka taga
Manase ta mɔgɔw fɛ.»
5 O bɛ Zuridɛn ba tigɛ yɔrɔ minw na ka taga Efirayimukaw ta mara ra, Galadikaw
tagara o yɔrɔw bɛɛ mina, ka sira tigɛ Efirayimukaw ɲa. Ni Efirayimuka dɔ boritɔ nana
se ba sennatigɛyɔrɔ ra, ni a kɔ: «Aw y'a to ne ye tɛmɛ,» o tuma Galadikaw b'a ɲininka
kɔ: «Ele tɛ Efirayimuka le ye wa?» Ni a kɔ: «Ɔn-ɔn,»
6 o b'a fɔ a ye ko a y'a fɔ ko «Sibolɛti»! A b'a fɔ ko «Shibolɛti»; sabu Efirayimukaw
da tɛ se ka o kuma fɔ Galadikaw ta fɔcogo ra. Galadikaw b'a lɔn ko Efirayimuka lo; o
b'a mina k'a kannatigɛ batigɛyɔrɔ ra yi. O lon na, o ka cɛ waga binaani ni fla (42 000)
le faga Efirayimukaw ra.

7 Zɛfite Galadikacɛ kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye ka se fɔ san wɔɔrɔ. O kɔ, Zɛfite Galadikacɛ
sara. O k'a su don Galadi dugu dɔ ra.

Ɲamɔgɔ minw sigira Izirayɛli kunna Zɛfite kɔ

8 Ayiwa, Zɛfite sanin kɔ, Ibisan le kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye. Ale tun bɛ bɔ Bɛtilɛhɛmu.
9 Dencɛ bisaba ni denmusɔ bisaba le tun b'a fɛ. A k'a denmusɔw di furu ra yɔrɔ wɛrɛ
mɔgɔw le ma, ka musɔ dɔw ɲini yɔrɔ wɛrɛw ra fana ka o di a dencɛw ma. A kɛra
Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san wolonfla.
10 O kɔ, Ibisan sara. O k'a su don Bɛtilɛhɛmu.
11 Ale kɔ, Elɔn le kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye. Ale tun ye Zabulɔn ta mɔgɔ dɔ le ye. A
kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san tan.
12 O kɔ, Elɔn sara; o k'a su don Ayalɔn dugu kɔrɔ, Zabulɔn ta mara ra.
13 Ale kɔ fɛ, Hilɛli dencɛ Abidɔn le kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye. A tun bɛ bɔ Piratɔn dugu
kɔnɔ.
14 Dencɛ binaani, ani mamaden cɛman bisaba le tun b'a fɛ. Fali kelen kelen tun bɛ
olugu bɛɛ tɔgɔ ra. A kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san seegi.
15 O kɔ, Piratɔnkacɛ Hilɛli dencɛ Abidɔn sara. O k'a su don Piratɔn dugu kɔrɔ,
Efirayimu mara ra, Amalɛkikaw ta kuruyɔrɔw ra.

13

Samusɔn worocogo

1 Izirayɛlimɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ tuun. O le kosɔn Matigi Ala ka o
labla Filisikaw ye. Olugu ka se sɔrɔ o kan fɔ san binaani.
2 Cɛ dɔ tun bɛ Soreha dugu kɔnɔ, a tɔgɔ tun ye ko Manoha. Dan ta mɔgɔ dɔ tun lo. A
musɔ tun ma den sɔrɔ ka ye.
3 Lon dɔ, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ k'a yɛrɛ yira o musɔ ra, k'a fɔ a ye ko: «Ne k'a lɔn
ko i tɛ se ka den worɔ, o kosɔn den tɛ i fɛ. Nka i bɛna kɔnɔ ta, ka dencɛ worɔ.
4 Nka i yɛrɛ kɔrɔsi kosɛbɛ. I kana duvɛn min, walama minnifɛn fariman wɛrɛ; i kana
fɛnsaninyabari si domu;
5 sabu i bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ worɔ. A kunsigi man kan ka tigɛ, walama ka li fiyewu;
sabu k'a ta a worolon na, o den bɛna kɛ Ala ta mɔgɔ saninman le ye. Ale le bɛna a
damina ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi Filisikaw boro.»
6 Musɔ tagara a fɔ a cɛ ye ko: «Ala ta ciraden dɔ nana kuma ne fɛ. A tun bɛ i n'a fɔ
Ala ta mɛlɛkɛ dɔ; sabu a cogo tun bɛ siranya blara ne ra. Ne m'a ɲininka a bɔyɔrɔ ra, a
fana m'a tɔgɔ fɔ ne ye.
7 A k'a fɔ ne ye ko ne bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ worɔ. A k'a fɔ ne ye ko k'a ta sisan, ko
ne man kan ka duvɛn min, walama minnifɛn fariman wɛrɛ; ko ne kana fɛn saninyabari
si domu fana; ko sabu o den bɛna kɛ Ala ta mɔgɔ saninman le ye, kabini a worolon na
fɔ ka taga se a salon ma.»
8 Ayiwa, Manoha ka Matigi Ala daari, k'a fɔ ko: «E, Matigi Ala, a to i ta ciraden ye
sekɔ ka na an fɛ tuun, janko an ka kan ka min kɛ den ta ko ra ni a worora, a ye o fɔ an
ye.»
9 Matigi Ala ka Manoha ta daariri jaabi. Lon dɔ, Ala ta mɛlɛkɛ nana musɔ fɛ tuun. O
y'a sɔrɔ musɔ tun siginin bɛ kongo kɔnɔ. A ta cɛ Manoha tun tɛ ni a ye.
10 A borira ka taga o fɔ a cɛ ye ko: «A flɛ, cɛ min tun nana ne fɛ o lon na, a nana tuun
bi.»
11 O yɔrɔnin bɛɛ ra, Manoha wurira ka tugu a musɔ kɔ ka taga se cɛ kɔrɔ, k'a ɲininka
ko: «Yala ele le kumana ne ta musɔ fɛ wa?» Cɛ ko: «Ne lo.»
12 Manoha k'a ɲininka tuun, ko: «Ni i ta kuma nana kɛ can ye, an ka kan ka sira
juman le tagama den ta ko ra, ani an ka kan ka mun ni mun le kɛ a ye?»
13 Ala ta mɛlɛkɛ ka Manoha jaabi ko: «Ne ko musɔ man kan ka fɛn minw domu, a ye
o bɛɛ ye k'a to yi.
14 Fɛn o fɛn bɛ bɔ rɛzɛn na, a man kan ka o domu; a man kan ka duvɛn min, walama
minnifɛn fariman wɛrɛ. A man kan ka fɛn saninyabari si domu. Ne ka ci minw fɔ a ye,
a ye o bɛɛ kɛ ka ɲa.»
15 Manoha k'a fɔ Ala ta mɛlɛkɛ ye ko: «Sabari ka an kɔnɔ yan, an bɛ taga badennin
dɔ faga ka o tobi ka na o di i ma.»
16 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a jaabi ko: «Hali ni ne tora yan, ne tɛna i ta domuni domu;
nka ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka saraka jɛnita* dɔ bɔ ka o di Matigi Ala ma.» Manoha tun m'a
lɔn ko Matigi Ala ta mɛlɛkɛ lo.
17 Manoha k'a fɔ a ye ko: «I tɔgɔ fɔ an ye, janko i ka kuma min fɔ, ni o nana kɛ can
ye, an ye se ka i bonya.»

18 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k′a jaabi ko: «Mun na i bɛ ne tɔgɔ ɲininka? Ne tɔgɔ ye tɔgɔ
ɲumanba le ye*.»
19 Manoha ka badennin mina, ka siman saraka* dɔ fara o kan, ka o kɛ saraka ye k′a
di Matigi Ala ma. Manoha ni a muso tun bɛ flɛri kɛra minkɛ, o ka kabako dɔ ye.
20 O tun ka tasuma min don sarakabɔnan kan, o tasuma mana wurira minkɛ, Matigi
Ala ta mɛlɛkɛ yɛlɛnna o tasumamana fɛ. Manoha ni a muso ka o ye minkɛ, o ka o yɛrɛ
firi dugu ma, ka o ɲa biri dugu ma.
21 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ m′a yɛrɛ yira Manoha ni a muso ra tuun. O wagati le ra Manoha
sɔrɔra k′a lɔn ko Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tun lo.
22 Manoha k′a fɔ a muso ye ko: «E, an bɛna sa, sigiya t′a ra, sabu an ka Ala le ye.»
23 A muso k′a jaabi ko: «Ni Matigi Ala tun b′a fɛ ka an faga, a tun tɛna sɔn an ta saraka
jɛnita* ni an ta siman saraka ra; a tun tɛna nin kow bɛɛ yira an na, a fana tun tɛna nin
kumaw bɛɛ fɔ an ye.»
24 Ayiwa, muso nana dencɛ woro, k′a tɔgɔ la ko Samusɔn. Den kɔrɔyara, Matigi Ala
ka baraka don a ra fana.
25 Matigi Ala Nin* k′a damina ka a ta fanga don Samusɔn na, janko a ye a ta baara kɛ.
O wagati ra, a tun bɛ Mahane Dan, Soreha dugu ni Esitahɔli dugu furancɛ ra.

14

Samusɔn tagara Filisika sunguru dɔ daari

1 Lon dɔ, Samusɔn tagara Timina dugu kɔnɔ; a ka Filisika sunguru dɔ ye; a ɲabɔra o
fɛ.
2 A sekɔra a ta dugu ra tuma min na, a ka o kuma fɔ a facɛ ni a bamuso ye; a ko: «Ne
ka Filisika sunguru dɔ ye Timina dugu kɔnɔ, min ko diyara ne ye; aw ye a ɲini k′a di
ne ma, ne b′a furu.»
3 A facɛ ni a bamuso k′a jaabi ko: «O tuma sunguru tɛ i balemaw ta denw na le wa,
walama sunguru si le tɛ an ta siya ra wa, fɔ i bɛ taga muso ɲini o Filisika kɛnɛsigibariw
le fɛ?» Samusɔn ko: «Aw ye a ɲini ne ye, sabu ale le ko diyara ne ye.»
4 A facɛ ni a bamuso tun m′a lɔn ko o ko bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra; Ala tun bɛ cogo
le ɲinina ka Filisikaw kɛrɛ; sabu o wagati ra, Filisikaw ta fanga tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw
kan.

Samusɔn ka jara faga

5 Samusɔn ni a facɛ ni a bamuso tun bɛ tagara Timina. Samusɔn faranna ka don
Timina dugu rɛzɛnforow kɔnɔ; jarakanbelen dɔ barara ka bɔ, ka kule, ka girin k′a
kunbɛn.
6 Matigi Ala k′a ta Nin* don Samusɔn kɔnɔ, ka fanga don a ra; a ka jara mina k′a faga
k′a tigɛtigɛ k′a sɔrɔ foyi tɛ a boro, k′a kɛ i n′a fɔ badennin le tun bɛ a boro. Nka a ma
o ko fɔ a facɛ ni a bamuso ye.
7 O kɔ, a tagara kuma sunguru fɛ; o sunguru ko diyara a ye kosɛbɛ.
8 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, Samusɔn sekɔra ka taga Timina tuun ni a worobagaw ye,
ko o bɛ taga sunguru furu siri. O tagatɔ, Samusɔn faranna ka taga jara su flɛ. A tagara
a sɔrɔ ko lidenw ka li kɛ jara su kɔnɔ.
9 A ka o li dɔ bɔ ka kɛ o domu ye ka taga. A tagara se a facɛ ni a bamuso kɔrɔ minkɛ,
a ka dɔ di olugu ma, o k′a domu. Nka a m′a fɔ o ye ko li bɔra jara dɔ su le kɔnɔ.

Samusɔn ta talen

10 Samusɔn facɛ tagara Filisika sunguru ta mɔgɔw fɛ ka taga furuko ɲanabɔ. Samusɔn
ka ɲanagbɛba dɔ kɛ, ka domuniba tobi, i n′a fɔ kanbelenw bɛ deri k′a kɛ cogo min na.
11 Filisikaw ka Samusɔn ye minkɛ, o ka kanbelen bisaba bla ni a ye, ka o kɛ a
jɛnŋɔgɔnw ye.
12 Samusɔn k′a fɔ o kanbelenw ye ko: «Ne bɛna talen dɔ fɔ aw ye; ni aw sera ka o
kɔrɔ lɔn k′a fɔ ne ye ɲanagbɛ tere wolonfla kɔnɔ, ne bɛna deregegbɛ bisaba ni deregeba
bisaba di aw ma.
13 Nka ni aw ma se k′a kɔrɔ fɔ ne ye, aw le bɛna deregegbɛ bisaba ni deregeba bisaba
di ne ma.» O ko a ma ko: «I ta talen fɔ, an y′a mɛn.»
14 A ko:
«Fɛn domuta sɔrɔra fɛndomubaga kɔnɔ,
fɛn timiman sɔrɔra fɛn barakaman kɔnɔ.
O kɔrɔ ye di?»
Kanbelenw ka tere saba kɛ, o ma se ka talen kɔrɔ lɔn k′a fɔ.

* **13:18 13.18** Tɔgɔ ɲumanba, walama gundo.

15 Ɲanagbɛ tere naaninan, o k’a fɔ Samusɔn muso ye ko: «I ta cɛ nɛgɛ k’a to a ye talen
kɔrɔ fɔ i ye, i ye na a fɔ an ye; ni o tɛ, an bɛna i ni i worobagaw bɛɛ jɛni. O tuma aw ka
an wele aw ta ɲanagbɛ ra ka na an borofɛnw bɛɛ le bɔsi an na kɛ?»
16 Samusɔn muso kasitɔ tagara a fɔ Samusɔn ye ko: «Ne ko man di ele ye fiyewu; i tɛ
ne kanuna hali dɔɔnin. Ni o tɛ mun na i bɛ talen fɔ ne ta dugumɔgɔw ye k’a sɔrɔ i m’a
kɔrɔ fɔ ne ye?» Samusɔn k’a jaabi ko: «Ne ma nin talen kɔrɔ fɔ hali ne worobagaw ye;
mun na ne bɛna a fɔ ele ye?»
17 Muso ka Samusɔn tɔɔrɔ ni kasi ye fɔ ka taga se ɲanagbɛ tere wolonflanan ma. A ma
ɲa ɲanagbɛ tere wolonflanan, Samusɔn k’a kɔrɔ fɔ a ye, sabu muso tun bɛ a nin tɔɔrɔra
lon o lon. Muso teliyara ka taga o fɔ dugu kanbelenw ye.
18 Ɲanagbɛ tere wolonflanan lon, sani tere ye ben, dugu kanbelenw nana a fɔ Samusɔn
ye ko:
«Mun le ka di ka tɛmɛ li kan?
Mun le baraka ka bon ka tɛmɛ jara kan?»
Samusɔn ka o jaabi ko:
«Ni aw tun ma aw ta misidaba sama ni ne ta misigberen ye,
aw tun tɛna ne ta talen kɔrɔ lɔn.»
19 O yɔrɔnin bɛɛ, Matigi Ala k’a ta Nin don Samusɔn kɔnɔ, ka fanga don a ra. A tagara
Asikalɔn dugu kɔnɔ. A ka cɛ bisaba faga, ka o ta faniw cɛ ka na o di dugu kanbelenw
ma, sabu o ka talen kɔrɔ fɔ. O kɔ, a dimininba sekɔra ka taga o ta sɔ.
20 Kanbelen minw tun bɛ ni a ye, o k’a muso di o dɔ ma; ale le tun ye a teri ye kɔɲɔya
ɲanagbɛ wagati ra.

15

Samusɔn k’a yɛrɛ dimibɔ Filisikaw ra

1 Ayiwa, wagati dama tɛmɛnin kɔ, simantigɛwagati ra, Samusɔn tagara ko a bɛ taga a
muso flɛ. A ka badennin kelen mina ko a bɛ taga o sama a ma. A tagara se minkɛ, a ko
a b’a fɛ ka don a muso fɛ bon kɔnɔ. Nka a burancɛ ma sɔn k’a to a ye don.
2 A burancɛ ko: «Ne tun b’a miirira ko i t’a fɛ tuun, o kosɔn ne k’a di i tɔɲɔgɔncɛ ma.
A dɔgɔmuso ta a nɔ ra; ale yɛrɛ cɛ ka ɲi ka tɛmɛ a kɔrɔmuso kan.»
3 Samusɔn ko: «Sisan kɔni, ni ne ka kojugu kɛ Filisikaw ra, mɔgɔ si man kan ka ne
jaraki; olugu yɛrɛ le ka o ɲini.»
4 O yɔrɔnin bɛɛ ra, Samusɔn tagara kongowuru kɛmɛ saba mina; ka o kukalaw sirisiri
ɲɔgɔn na fla fla, ka binɲaga dɔ siri o kukala fla cɛ ma.
5 A ka tasuma don o binɲagaw ra, ka kongowuruw gbɛn ka taga ni o tasuma ye
Filisikaw ta forow ra. Tasuma ka siman tigɛninw ni siman tigɛbariw bɛɛ jɛni, ka taga
se fɔ oliviyesunw ma.
6 Filisikaw ka ɲininkari kɛ ko: «Jɔn le ka nin kɛ?» O k’a fɔ o ye ko Samusɔn le k’a kɛ,
ko sabu a burancɛ min bɛ Timina dugu kɔnɔ, ale k’a muso mina k’a di a tɔɲɔgɔncɛ ma.
A fɔra ten minkɛ, Filisikaw tagara o muso ni a facɛ bɛɛ mina ka o jɛni.
7 Samusɔn ka o ye minkɛ, a ko: «Ayiwa, ni aw bɛ o le kɛra, ne fana tɛna aw ɲasumanin
to, fɔ ne ye ne ta dimibɔ aw ra le.»
8 Samusɔn ma tɔ to Filisikaw ra; a ka o kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan, ka o camanba faga. O
kɔ, a tagara sigi Etamu farawo kɔnɔ.

Samusɔn ka Filisikaw kɛrɛ tuun

9 O kow kɔ, Filisikaw bɔra ka na o ta fanibonw lɔ Zuda jamana ra, ka wuri Lehi dugu
kama.
10 Zuda ta mɔgɔw ka o ɲininka ko: «Mun na aw nana an kɛrɛ?» O ko: «An nana
Samusɔn le mina; a ka kojugu min kɛ an na, an bɛna o juru sara a ra.»
11 Zuda ta mɔgɔw ka o mɛn minkɛ, o ra cɛ waga saba tagara Etamu farawo ra; o tagara
a fɔ Samusɔn ye ko: «I ka mun baara le kɛ tan? I m’a lɔn ko an bɛ Filisikaw ta fanga le
kɔrɔ wa?» Samusɔn ka o jaabi ko: «O ka min kɛ ne ra, ne ka o juru le sara o ra.»
12 O ko: «An nana i mina le ka i siri ka i di Filisikaw ma.» Samusɔn ko: «Aw ye kari
ne ye ko aw yɛrɛ tɛna ne faga.»
13 O ka Samusɔn jaabi ko: «An t’a fɛ ka i faga; an b’a fɛ ka i mina ka i siri le dɔrɔn ka
i di o ma.»
O donna farawo kɔnɔ ka Samusɔn mina k’a siri ni jurukisɛkura fla ye, ka bɔ ni a ye.
14 O tagara se ni Samusɔn ye Lehi dugu kɔnɔ minkɛ, o diyara Filisikaw ye, fɔ o ka kɛ
kule ci ye ka o kunbɛn. Nka Matigi Ala k’a Nin* don Samusɔn na, ka fanga don a ra.
O tun k’a borow siri ni jurukisɛ minw ye, olugu kɛra a ɲa na i ko jesejuru min jɛnina
tasuma ra; a ka o tigɛtigɛ ka bɔ a boro ra.

15 A ka falidagbaga kɛnɛ dɔ bennin ye; a ka o ta ka o kɛ ka Filisika cɛ waga kelen bugɔ
ka o faga.
16 O kɔ, a pɛrɛnna k'a fɔ ko:
«Mɔgɔw suw tonnin flɛ, dɔ wɛrɛ tonnin flɛ!
Ne ka o bɛ faga ni fali dagbaga kelen le ye.
Ne ka cɛ waga kelen faga ni fali dagbaga kelen ye.»
17 Samusɔn ka o kuma fɔ ka ban minkɛ, a ka fali dagbaga firi. O kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ
lara ko Ramati Lehi*.
18 Ayiwa, o kɔ, jiminlɔgɔ gbanna Samusɔn na. A ka Matigi Ala daari ko: «E, Ala, ele le
ka nin sebagayaba di i ta jɔncɛ ma, k'a to ne ka se sɔrɔ Filisikaw kan. Sisan i bɛna a to
jiminlɔgɔ ye ne faga, k'a to nin mɔgɔ kɛnɛsigibariw ye ne mina ka ne kɛ o sago ye wa?»
19 A ka o fɔ minkɛ, Ala ka farawo dɔ dayɛlɛ o yɔrɔ ra, Lehi dugu kɔrɔ; ji bɔra o ra.
Samusɔn ka o ji min ka baraka sɔrɔ tuun. O le kosɔn o ka o bunun tɔgɔ la ko Ɛni Akore†.
A bɛ Lehi dugu kɔnɔ hali bi.
20 Samusɔn kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san mugan, Filisikaw ta wagati ra.

16

Samusɔn tagara Gaza dugu kɔnɔ

1 Lon dɔ, Samusɔn tagara Gaza, Filisikaw ta dugu dɔ ra. A ka jatɔmuso dɔ ye o yɔrɔ
ra. A tagara don o muso ta so kɔnɔ, ka jɛn ni a ye.
2 Gaza dugumɔgɔw k'a mɛn ko Samusɔn bɛ o ta dugu kɔnɔ. O ka mɔgɔw bla ka dugu
yɔrɔ bɛɛ kɔrɔsi ka dugu donda kɔrɔsi su bɛɛ. O ma sɔn ka foyi kɛ o lon su fɛ; sabu o
tun b'a miirira ko ni dugu gbɛra le, o bɛ sɔrɔ ka Samusɔn faga.
3 Nka Samusɔn tora yi ka taga se su cɛmancɛ wagati le ra. Su cɛmancɛ ra a wurira;
a ka Gaza dugu donda kon ni a yiriberew ni a nɛgɛberew bɛɛ sama ka bɔ. A ka o la a
kamankun kan ka taga o bla kuru kunna, Heburɔn dugu ɲa fɛ.

Samusɔn ni Dalila ta ko

4 O kow kɔ, muso dɔ wɛrɛ ko diyara Samusɔn ye. O muso ta so tun bɛ Sorɛki
kɛnɛgbɛyɔrɔ ra. A tɔgɔ tun ye ko Dalila.
5 Filisikaw ta masacɛ looru nana a fɔ Dalila ye ko: «A kɛ cogo bɛɛ, i ye Samusɔn nɛgɛ,
janko fangaba min b'a ra, i ye o bɔyɔrɔ lɔn, k'a minacogo lɔn. Ni o kɛra, an bɛna a mina
k'a siri. O ra, an bɛɛ kelen kelen bɛna warigbɛ waga kelen ni kɛmɛ kɛmɛ di i ma.»
6 Dalila ka Samusɔn ɲininka ko: «Samusɔn, sabari, i ye i ta fangaba nin bɔyɔrɔ fɔ ne
ye. O ka kan ka i siri ni juru juman le ye janko i kana se ka foyi kɛ tuun?»
7 Samusɔn k'a jaabi ko: «Ni o ka ne siri ni jurukisɛ kɛnɛ wolonfla ye, min ma ja fɔlɔ,
ne ta fanga bɛ ban; ne bɛ kɛ i ko mɔgɔ gbansan.»
8 A fɔra ten minkɛ, Filisikaw ta masacɛw nana ni jurukisɛ kɛnɛ wolonfla ye ka na o
di Dalila ma; o jurukisɛw tun ma ja fɔlɔ. Ka Samusɔn to sunɔgɔ ra, Dalila ka Samusɔn
siri ni o ye.
9 O y'a sɔrɔ Filisika dɔw tun dogonin bɛ bon dɔ kɔnɔ, Dalila ta so kɔnɔ yi. A ka
Samusɔn siri minkɛ, a barara k'a fɔ ko: «Samusɔn, Filisikaw bɛ nana i kama!» O yɔrɔnin
bɛɛ, Samusɔn wurira ka o juruw tigɛ i n'a fɔ jesejuru jɛninin. A kɛra ten, o ma se k'a ta
fanga bɔyɔrɔ lɔn.
10 Dalila ko Samusɔn ma ko: «I ka ne nɛgɛ le, i ma sɔn ka can fɔ ne ye. Sisan, ne ka
kan ka i siri ni juru suguya min ye, sabari ka o fɔ ne ye.»
11 Samusɔn ko: «Ni o ka ne siri ni jurukisɛkura le ye, juru min ma kɛ ka baara si kɛ
fɔlɔ, o tuma ne baraka bɛɛ bɛ ban, ne bɛ kɛ i ko mɔgɔ gbansan.»
12 K'a to sunɔgɔ ra, Dalila ka jurukisɛkura dɔw ɲini k'a siri ni o ye. A sirinin kɔ, a ko
a ma ko: «Samusɔn, Filisikaw bɛ nana i kama!» O y'a sɔrɔ Filisika dɔw tun dogonin
bɛ bon dɔ kɔnɔ Dalila ta so kɔnɔ. Samusɔn wurira ka o juruw tigɛtigɛ, k'a kɛ i n'a fɔ
jesejuru gbansan le tun bɛ a boro ra.
13 Dalila ko Samusɔn ma ko: «Hali bi i bɛ ne nɛgɛra le, i ma sɔn ka can fɔ ne ye ban.
O tuma ne ka kan ka i siri ni mun le ye sa? A fɔ ne ye!» Samusɔn ko: «Ne kunsigi
turukala wolonfla don i ta jesedannan na ka a ni jese ɲagami k'a dan, k'a kɛ fanimugu
ye, k'a mina ni jesedanbere ye. Ni o kɛra, ne bɛ kɛ i ko mɔgɔ gbansan.»
14 Ka Samusɔn to sunɔgɔ ra, Dalila k'a kunsigi dan fanimugu dɔ ra, k'a mina ni
jesedanbere ye. O kɔ, a k'a fɔ Samusɔn ye tuun ko: «Samusɔn, Filisikaw bɛ nana i
kama!» Samusɔn wurira sunɔgɔ ra ka fanimugu ni jesedanbere bɛɛ sama ka bɔ.

---

* **15:17 15.17** Ramati Lehi kɔrɔ ye ko: dagbaga ta kuru. † **15:19 15.19** Ɛni Akore kɔrɔ ye ko: daarikɛbaga ta bunun.

15 Dalila ko a ma ko: «Mun na i b’a fɔ ne ma ko i bɛ ne kanu, k’a sɔrɔ i tɛ sɔnna ka
gbɛ ne ye? I ka ne nɛgɛ fɔ siɲaga saba, i ma sɔn ka i ta fangaba bɔyɔrɔ fɔ ne ye.»
16 Muso ka ɲininkari gban Samusɔn na; lon o lon, a b’a kɔ, ka kuma caya a ma k’a kɛ
i n’a fɔ a bɛna a faga; Samusɔn nana sɛgɛ; tɔ si tun tɛ a ra tuun. A laban, a ma na se ka
kun a ra tuun;
17 a k’a ta gundo fɔ a ye. A ko: «Kabini ne worora, o ma ne kunsigi tigɛ ka ye, sabu
ne kɛra Ala ta mɔgɔ saninman le ye kabini ne worolon. Ni o ka ne kunsigi tigɛ, ne ta
baraka bɛɛ bɛ bɔ ne ra, ne baraka bɛ ban, ka ne kɛ i ko mɔgɔ gbansan.»
18 Dalila k’a ye ko Samusɔn ka can fɔ ale ye minkɛ, a ka mɔgɔ ci ka taga Filisikaw
ta masacɛw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko: «Sisan, aw ye na, sabu a ka can bɛɛ fɔ ne ye.»
Filisikaw ta masacɛw nana Dalila fɛ ni wari ye o boro.
19 Dalila ka Samusɔn lasunɔgɔ a sen kan; o kɔ, a ka cɛ dɔ wele ka na Samusɔn kunsigi
turukala wolonfla bɛɛ tigɛ ka bɔ a kun na. A ka Samusɔn nɛgɛ k’a sɔrɔ o cogo le ra,
sabu a ta fanga bɛɛ bɔra a ra.
20 A ko: «Samusɔn, Filisikaw bɛ nana i kama!» Samusɔn panna ka wuri sunɔgɔ ra; a
ko: «Ne bɛna ne yɛrɛ bɔsi i n’a fɔ ne derira k’a kɛ cogo min na; ne bɛna ne yɛrɛ bɔ o
boro.» A tun m’a lɔn ko Matigi Ala tun k’a ta baraka bɛɛ bɔ ale ra.
21 Filisikaw k’a mina k’a ɲadenw ci, ka taga ni a ye Gaza dugu kɔnɔ. O k’a siri ni
siranɛgɛjɔrɔkɔ fla ye, k’a bla mugusi ra kasobon kɔnɔ.
22 Ayiwa, Samusɔn kunsigiw nana kɛ janya ye tuun.

Samusɔn ka bonba ben Filisikaw kan

23 Lon dɔ, Filisikaw ta masacɛw ka mɔgɔw lajɛn ka ɲanagbɛba dɔ kɛ, ka sarakaba bɔ
o ta ala ye, min tɔgɔ ye ko Dagɔn. O tun b’a fɔra ko:
«An ta ala ka Samusɔn don an boro,
Samusɔn min tun ye an jugu ye.»
24 Mɔgɔw k’a ye minkɛ, o ka o ta ala tando k’a fɔ ko:
«An ta ala ka an jugu Samusɔn don an boro bi;
mɔgɔ min tun bɛ an ta jamana halakira,
ka suw caya an ta jamana ra.»
25 Ka Filisikaw jusu diyaninba to, o nana a fɔ ko: «Aw ye Samusɔn wele ka na, a ye na
an ɲanagbɛ.» O tagara Samusɔn bɔ kaso ra, a nana o ɲanagbɛ. O tun k’a lɔ bonba ta
samasen fla le cɛ ma.
26 Kanbelennin min tun ka Samusɔn boro mina, Samusɔn k’a fɔ ale ye ko bonba lɔnin
bɛ samasen minw kan, a y’a to ale ye maga o samasenw na, ka dɛn o kan.
27 O y’a sɔrɔ bonba kɔnɔna tun fanin bɛ mɔgɔw ra, cɛw ni musow. Filisikaw ta
masacɛw bɛɛ tun bɛ yi. Mɔgɔ minw tun siginin bɛ bonba sanfɛyɔrɔ ra ka kɛ Samusɔn
flɛ ye, olugu tun bɛ mɔgɔ waga saba bɔ, cɛ ni muso.
28 Samusɔn ka Matigi Ala daari; a ko: «E, Dunuɲatigi Ala, sabari ka i hakiri to ne ra. E,
Ala, fanga don ne ra, ka nin kɛ a siɲaga laban ye, janko ne ye ne yɛrɛ dimibɔ Filisikaw
bɛɛ lajɛnnin na siɲaga kelen, ne ɲaden fla kosɔn.»
29 Samasenba fla min tun bɛ bonba cɛmancɛ ra, bonba bɛɛ tun lɔnin bɛ minw kan,
Samusɔn k’a borow la o samasenw kan; a k’a kininboro la kelen kan, k’a numanboro
la tɔ kelen kan.
30 A ko: «Ne ni Filisikaw bɛɛ ye sa ɲɔgɔn fɛ bi!» A ka samasenw digi ni a fanga bɛɛ
ye. Bonba benna Filisikaw ta masacɛw bɛɛ kan, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ. Samusɔn ka mɔgɔ
minw faga o lon na, a satɔ, o cayara ka tɛmɛ a ta mɔgɔ faganin tɔw bɛɛ lajɛnnin kan,
k’a to si ra.
31 A balemaw, ani a ta somɔgɔw bɛɛ nana, ka na a su ta ka taga ni a ye. O tagara a su
don a facɛ Manoha ta sudonyɔrɔ ra, Soreha dugu ni Esitahɔli dugu furancɛ ra.
Samusɔn tun kɛra Izirayɛli ɲamɔgɔ ye fɔ san mugan.

17

Mika ta batorikɛbon ta ko

1 Cɛ dɔ siginin tun bɛ Efirayimu kuruyɔrɔw ra, a tɔgɔ tun ye ko Mika.
2 Lon dɔ, a k’a fɔ a bamuso ye ko: «I ta warigbɛ waga kelen ni warigbɛ kɛmɛ min tun
sonyana, fɔ i tun k’a tabaga danga ne yɛrɛ ɲa na, o wari ye nin ye. Ne le tun k’a ta.» A
bamuso k’a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ye baraka don i ra, ne dencɛ.»
3 Mika ka o warigbɛ waga kelen ni warigbɛ kɛmɛ sekɔ a bamuso ma. A bamuso ko:
«Ne dencɛ, ne yɛrɛ boro bɛ nin wari bla danna k’a kɛ Matigi Ala ta ye, k’a yeele k’a kɛ
ja dɔ ye, ani batofɛn dɔ ye, i tɔgɔ ra. O cogo ra ne bɛ nin wari sekɔ i ma tuun.»

4 Nka Mika ka wari sekɔ a bamuso ma tuun. A bamuso ka warigbɛ kɛmɛ fla bɔ o wari
ra, ka o di nɛgɛyeelebaga ma. Ale k'a yeele k'a kɛ ja dɔ ye. O tagara o ja bla Mika ta
bon kɔnɔ.
5 Batorikɛyɔrɔ dɔ tun bɛ Mika fɛ. A ka saninderege ni batofɛn dɔw lalaga fana, k'a
dencɛ dɔ ta ka o kɛ a ta sarakalasebaga ye.
6 O wagati ra, masacɛ si tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw kunna. Bɛɛ tun bɛ a yɛrɛ ɲanako le kɛ.
7 Kanbelennin dɔ tun siginin bɛ Bɛtilɛhɛmu dugu kɔnɔ, Zuda mara ra. Levi ta gbamɔgɔ
dɔ tun lo.
8 A bɔra Bɛtilɛhɛmu, ko a bɛ taga sigiyɔrɔ wɛrɛ ɲini. K'a to a ta tagama ra, a tagara
bɔ Mika ta so kan. Efirayimu kuruyɔrɔw ra.
9 Mika k'a ɲininka ko: «I bɔra dugu juman le ra.» A ko: «Ne ye Levi ta gbamɔgɔ dɔ
le ye; ne bɔra Bɛtilɛhɛmu, Zuda mara ra. Nka sisan ne bɛ sigiyɔrɔ wɛrɛ le ɲinina.»
10 Mika ko a ma ko: «To ni ne ye yan; i bɛna kɛ ne ladibaga ye, ka kɛ ne ta
sarakalasebaga ye. Ne bɛna warigbɛ tan di i ma san o san, ka fiyɛrɛbɔ ni domuni di
i ma; i mako bɛna se fɛn o fɛn ma, ne bɛna o di i ma.»
Levika kanbelen donna Mika ta so kɔnɔ.
11 A sɔnna ka to ni Mika ye. Mika k'a minako ɲa i n'a fɔ a yɛrɛ dencɛ dɔ.
12 Mika ka o Levikacɛ sigi sarakalasebagaya ra. A tora a ta so, ka kɛ a ta sarakalasebaga
ye.
13 Mika tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Sisan kɔni ne k'a lɔn ko Matigi Ala bɛna baraka
don ne ra, sabu Levi ta gbamɔgɔ dɔ yɛrɛ le kɛra ne ta sarakalasebaga ye.»

18

Dan ta mɔgɔw tagara jamana dɔ ɲini

1 O wagati ra, masacɛ si tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw kunna. Dan ta mɔgɔw tun bɛ yɔrɔ
dɔ ɲinina ka sigi yi, sabu fɔ ka taga se o wagati ma, olugu tun ma sigiyɔrɔ sɔrɔ
Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra ban.
2 Dan ta mɔgɔw ka cɛfari looru ɲanawoloma ka bɔ o ta mɔgɔw ra. O ka olugu ci ka bɔ
Soreha ni Esitahɔli dugu kɔnɔ, ko olugu ye taga yaala ka jamana flɛ. O mɔgɔw tagara
se Efirayimu kuruyɔrɔw ra, ka taga se fɔ Mika ta so kɛrɛ fɛ; o sira yi.
3 Ka o to Mika ta so kɔrɔ yi, o ka Levika kanbelen kumakan mɛn minkɛ, o k'a lɔn ko
Levika lo. O gbarara a ra k'a ɲininka ko: «Jɔn le nana ni i ye fɔ yan? I bɛ mun le kɛra
yan? Mun na i tora yan?»
4 Levikacɛ ka o jaabi. Mika bɛ min bɛɛ kɛra a ye, a ka o fɔ o ye. A ko: «A ka ne kɛ a
ta sarakalasebaga ye; a bɛ to ka ne sara.»
5 O ko a ma ko: «Ala ɲininka an ye, janko an ye a lɔn ni an ta tagama bɛna diya.»
6 Sarakalasebaga ka o jaabi ko: «Aw ye taga, aw kana siran foyi ɲa; sabu Matigi Ala
bɛ ni aw ye nin tagama ra.»
7 O cɛ looru ka sira ta ka taga se Lahisi dugu kɔnɔ. O sera yi minkɛ, o ka o yɔrɔ mɔgɔw
sɔrɔ hɛra ni laganfiya ra, i n'a fɔ Sidɔnkaw. O tun tɛ a miiri ko ko dɔ bɛ se ka se o ma,
sabu jamana si ta tɔɔrɔ tun tɛ sera o ma, kuntigi si ta fanga tun tɛ o kan fana. Nka o ni
Sidɔnkaw yɔrɔ tun ka jan ɲɔgɔn na, jɛnɲɔgɔnya tun tɛ o ni siya wɛrɛ cɛ fana.
8 Ayiwa, o cɛ looru sekɔra ka na o balemaw fɛ Soreha dugu kɔnɔ, ani Esitahɔli dugu
kɔnɔ. O balemaw ka o ɲininka ko: «Aw ka kibaroya juman le sɔrɔ yi?»
9 O ka o balemaw jaabi ko: «Aw ye na an ye taga Lahisi dugumɔgɔw kama, ka taga o
kɛrɛ; sabu an ka jamana yaala, an k'a ye ko a ka ɲi kosɛbɛ. Ayiwa, aw tɛ foyi fɔ wa? Aw
kana saliya don aw yɛrɛ ra dɛ! Aw ye wuri an ye taga nin jamana kɛrɛ k'a mina k'a kɛ
an ta ye.
10 Ni aw sera yi, aw bɛna a ye ko o jamana mɔgɔw tɛ miirira ko mɔgɔ bɛ se ka wuri
o kama ka o kɛrɛ. O ta jamana ka bon; dugukolo sɛnɛfɛn suguya bɛɛ bɛ sɔrɔ o jamana
ra. Ala yɛrɛ le ka nin jamana di an ma.»

Dan ta mɔgɔw ka Mika ta batofɛnw sonya

11 Ayiwa, Dan ta mɔgɔw cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ le bɔra Soreha dugu ni Esitahɔli dugu kɔnɔ
ka taga ni o ta kɛrɛkɛminanw ye*.
12 O tagara o ta fanibonw lɔ Kiriyati Yeharimu dugu terebenyanfan na, Zuda mara ra.
O kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ lara ko Mahane Dan†. O tɔgɔ le b'a ra hali bi.
13 O bɔra o yɔrɔ ra ka taga Efirayimu kuruyɔrɔw ra; o tagara se fɔ Mika ta so ma.

---

* **18:11 18.11** O mɔgɔw tun tagara ni o ta musow, ani o ta denw, ani o ta minanw, ani o ta bɛganw fana ye. † **18:12 18.12** Mahane Dan, o kɔrɔ ye ko: Dan ta sigiyɔrɔ.

14 O sera yi minkɛ, cɛ looru minw tun tagara Lahisi dugu yaala, olugu k'a fɔ o balemaw
ye ko: «Yala aw k'a lɔn ko saninderege ni batofɛnw, ani ja warigbɛraman dɔ bɛ nin so
kɔnɔ wa? An ka kan ka min kɛ, aw yɛrɛ ka o lɔn dɛ!»
15 O ka o fɔ ten minkɛ, o cɛ looru tagara Mika ta so, ka taga don Levika kanbelen ta
bon kɔnɔ, k'a fo, k'a ɲininka ko a ka kɛnɛ wa?
16 O y'a sɔrɔ Dan ta mɔgɔw ta cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ min tun bɛ ni kɛrɛkɛminanw ye, olugu
tun lɔnin bɛ soda ra.
17 Cɛ looru minw tun tagara jamana yaala, olugu donna bon kɔnɔ ka Mika ta
saninderege ni a ta batofɛnw ni a ta ja warigbɛraman ta. Sarakalasebaga tun bɛ lu
donda ra ni cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ye, kɛrɛkɛminanw tun bɛ minw boro.
18 Sarakalasebaga k'a ye ko o cɛ looru donna Mika ta so kɔnɔ ka taga saninderege ni
batofɛnw ni ja warigbɛraman ta minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛ mun le kɛra tan?»
19 O k'a jaabi ko: «I je, kana kuma; gban an kɔ. I bɛna kɛ an ladibaga ye, ka kɛ an ta
sarakalasebaga ye. Juman le ka fisa? I ye kɛ mɔgɔ kelen dɔrɔn ta sarakalasebaga ye wa,
walama i ye kɛ Izirayɛli ta gba kuturu dɔ ni a mɔgɔw bɛɛ ta sarakalasebaga ye?»
20 O kuma diyara sarakalasebaga ye kosɛbɛ. A yɛrɛ ka saninderege ni batofɛnw ni ja
warigbɛraman mina, ka taga ni o mɔgɔw ye.
21 O ka sira ta; o ka denmisɛnw ni bɛganw ni doniw bla o ɲa fɛ.
22 Ayiwa, Dan ta mɔgɔw yɔrɔ tun janyara Mika ta so ra ka ban minkɛ, Mika ni a
sigiɲɔgɔnw ka ɲɔgɔn lajɛn ka o nɔgbɛn.
23 O tagara se o kɔrɔ minkɛ, o pɛrɛnna Dan ta mɔgɔw nɔ fɛ. Dan ta mɔgɔw sekɔra, ka
na Mika ɲininka ko: «Mun le kɛra? Nin jama bɛɛ lajɛnkun ye mun le ye ka na an kɔ?»
24 Mika ko: «Mun na aw bɛ ne ɲininka ko mun le kɛra? Ne ka batofɛn minw lalaga,
aw ka o bɛɛ ta, ka ne ta sarakalasebaga fana ta ka taga ni a ye. Foyi wɛrɛ ma to ne boro
tuun.»
25 Dan ta mɔgɔw k'a fɔ Mika ye ko: «I kana kuma caya an kɔrɔ tan dɛ, ni o tɛ, an ta
mɔgɔ dɔw bɛna dimi ka ben aw kan sisan, ka ele ni i ta somɔgɔw bɛɛ faga.»
26 Dan ta mɔgɔw ka o ta sira ta ka taga. Mika k'a ye ko o fanga ka bon ale ma minkɛ,
a fana sekɔra ka taga a ta so.

Dan ta mɔgɔw tagara Lahisi dugu mina

27 Ayiwa, Dan ta mɔgɔw ka Mika ta batofɛnw ta o cogo le ra; sarakalasebaga min tun
bɛ sarakalasebagaya kɛra a fɛ, o tagara ni o fana ye. O tagara ben Lahisi dugu kan, k'a
sɔrɔ o dugumɔgɔw tun bɛ hɛra ra, o t'a miirira ko mɔgɔ bɛ se ka na ben olugu kan. O
ka dugumɔgɔw faga, ka dugu jɛni.
28 Mɔgɔ si ma sɔrɔ ka taga Lahisi dugumɔgɔw bɔsi, sabu a dugu yɔrɔ tun ka jan Sidɔn
dugu ra; jɛŋŋɔgɔnya tun tɛ o ni siya wɛrɛ cɛ fana. Lahisi tun bɛ Bɛti Rehɔbu kɛnɛgbɛ
fan na.
O kɔ, Dan ta mɔgɔw ka Lahisi dugu lɔ kokura, ka sigi o yɔrɔ ra.
29 O ka dugu tɔgɔ la o bɛmacɛ tɔgɔ ra, k'a wele ko Dan. Dan tun ye o bɛmacɛ le ye;
Izirayɛli dencɛ dɔ lo. Nka fɔlɔfɔlɔ dugu tɔgɔ tun ye ko Lahisi.
30 O ka Mika ta batofɛnw ni a ta ja warigbɛraman bla yɔrɔ dɔ ra, ka o kɛ o ta batofɛnw
ye. Musa dencɛ min tɔgɔ tun ye ko Gɛrisɔmu, o mamaden min tɔgɔ tun ye ko Yonatan,
o ka ale ni a ta duruja dɔw le kɛ Dan ta mɔgɔw ta sarakalasebagaw ye. O tora o
sarakalasebagaya ra fɔ wagati min o nana jamana mɔgɔw cɛ ka taga ni o ye jɔnya
ra.
31 Ala ta Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* ka wagati min bɛɛ kɛ Silo dugu kɔnɔ, Mika ta
batofɛnw tora Dan ta mɔgɔw fɛ o wagatiw bɛɛ ra fana.

19

Levikacɛ ta ko

1 O wagati ra, masacɛ si tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw kunna. Levi ta mɔgɔ dɔ tun siginin bɛ
Efirayimu kuruyɔrɔw kɔfɛyɔrɔw ra. A tun ka jɔnmuso dɔ kɛ a muso ye; o muso tun
bɔra Bɛtilɛhɛmu, Zuda mara ra.
2 O muso ma na kɛ kankelentigi ye; a bɔra a cɛ fɛ ka taga a facɛ ta so, Bɛtilɛhɛmu,
Zuda mara ra. A ka karo naani kɛ yi.
3 Lon dɔ, a cɛ wurira ka taga a kɔ, ko a bɛ taga kuma ni a ye k'a jusu suma, janko a ye
sekɔ ka na. A tagara ni a ta jɔncɛ ye, ani fali fla. O tagara se yi minkɛ, muso ka o ladon
a facɛ ta so kɔnɔ. Facɛman ka cɛ ye minkɛ, a k'a kunbɛn ni ɲagari ye.
4 A k'a fɔ cɛ ye ko a ye tere saba kɛ ni o ye. O tora yi, o ka domuni kɛ, ka min; a ka o
suw bɛɛ kɛ ni o ye.

5 A tere naaninan, Levikacɛ wurira sɔgɔma joona fɛ, k'a yɛrɛ labɛn, ko a bɛ taga. Nka
muso facɛ k'a fɔ a ye ko: «Aw ye domuni kɛ fɔlɔ, ka baraka don aw yɛrɛ ra; o kɔ, aw bɛ
taga.»
6 A kɛra ten, o ka domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ tuun, ka min. O kɔ, muso facɛ k'a fɔ cɛ ye ko:
«Aw ye to yan ka bi su kɛ yan tuun, ka aw yɛrɛ ɲanagbɛ.»
7 Cɛ tun wurira ka ban ko a bɛ taga, nka a burancɛ k'a daari k'a gbɛlɛya, ko a ye si. A
ka o su fana kɛ yi.
8 A tere loorunan, a wurira sɔgɔmada joona fɛ ko a bɛ taga. A burancɛ k'a fɔ a ye tuun
ko: «Aw ye to yan ka domuni dɔ kɛ fɔlɔ, k'a to tere ye jigi.» Cɛ tora yi, o ka domuni kɛ
ɲɔgɔn fɛ.
9 Tere nana jigi minkɛ, cɛ wurira ko a bɛ taga ni a muso ye, ani a ta jɔncɛ. A burancɛ
ko a ma tuun ko: «Tere benna ka ban, wagati fana janfara; aw ye si yan kunkelen,
sabu tere banna ka ban. Aw ye si yan tuun, an ye domuni kɛ, ka ɲɔgɔn ɲanagbɛ. Sini
sɔgɔmada joona fɛ, aw bɛ wuri ka taga so.»
10 Nka cɛ ma sɔn ka si tuun. A k'a ta fali fla labɛn, ka taga ni a muso ni a ta jɔncɛ ye.
O tagara se Yebusi dugu kɔrɔ, min ye Zeruzalɛmu ye.
11 O sera Yebusi dugu kɔrɔ wagati min na, o y'a sɔrɔ tere tun bɛ ɲini ka ben ka ban.
Jɔncɛ k'a fɔ a matigicɛ ye ko: «An ye taga Yebusikaw ta dugu ra, ka taga si yi.»
12 A matigicɛ k'a jaabi ko: «Izirayɛlimɔgɔ tɛ dugu min na, fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw, an tɛ
jigi o dugu ra fiyewu. An ye tɛmɛ ka taga fɔ Gibeha.
13 An ye jija ka se Gibeha, walama Rama dugu kɔnɔ; an bɛ taga jigi o dugu fla dɔ ra.»
14 O ka sira ta ka taga; o surunyara Gibeha dugu ra tuma min na, o y'a sɔrɔ tere benna
ka ban. Gibeha dugu bɛ Boniyaminu ta mɔgɔw ta mara le ra.
15 O tagara Gibeha, ko o bɛ taga si yi. O donna dugu kɔnɔ ka taga to dugu kɛnɛgbɛ ra.
Mɔgɔ si ma o wele ka siyɔrɔ di o ma so kɔnɔ.
16 A laban, cɛkɔrɔba dɔ le nana kɛ bɔ ye foro ra ka na wuladanin fɛ. Efirayimu
kuruyɔrɔw mɔgɔ dɔ tun lo; nka a siginin tun bɛ Gibeha dugu kɔnɔ. Gibeha mɔgɔw tun
ye Boniyaminu ta mɔgɔw le ye.
17 Cɛkɔrɔba k'a ɲa kɔrɔta ka lonancɛ ye dugu kɛnɛgbɛ ra. A k'a fo, k'a ɲininka a
bɔyɔrɔ ni a tagayɔrɔ ra.
18 Levikacɛ k'a jaabi ko: «An bɔra Bɛtilɛhɛmu, Zuda mara ra. An bɛ tagara fɔ Efirayimu
kuruyɔrɔw kɔfɛyɔrɔw le ra. Ne siginin bɛ o yɔrɔ le ra. Ne tun tagara Bɛtilɛhɛmu, Zuda
mara ra; sisan ne bɛ sekɔra ka taga ne ta so, Matigi Ala ta Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon yɔrɔ
ra. Nka mɔgɔ si ma sɔn ka siyɔrɔ di ne ma yan a ta so.
19 K'a sɔrɔ an ta faliw ta domuniw, bin ni flaburu, o bɛ an boro. Domuni ni rɛzɛnji
min fana bɛ an fɛ, o bɛ ne ni ne ta muso, ani ne ta jɔncɛ bɔ. Foyi ma an dɛsɛ.»
20 Cɛkɔrɔba k'a fɔ a ye ko: «Aw nako ɲana, Ala ye hɛra kɛ aw ye. Aw mako bɛ fɛn o
fɛn na, ne bɛna o bɛɛ di aw ma; aw man kan ka si kɛnɛ ma yan.»
21 A tagara ni o ye a ta so kɔnɔ; o sera so kɔnɔ minkɛ, a ka domuni di o ta faliw ma,
ka ji di o ma, o ka o senw ko. O kɔ, o ka domuni kɛ, ka min.
22 Ka o to baro ra ɲɔgɔn fɛ, dugu mɔgɔkunntan dɔw nana bon lamini, ka kɛ da
gbasigbasi ye, k'a fɔ cɛkɔrɔba ye ko: «Cɛ min nana i fɛ, a labɔ yan, an bɛ jɛn ni a
ye.»
23 Bontigi bɔra ka na o mɔgɔw fɛ kɛnɛ ma, k'a fɔ o ye ko: «Ne balemaw, aw ye sabari,
aw kana sɔn nin kojugu ɲɔgɔn ma; sabu nin cɛ ye ne ta lonan le ye. Aw kana sɔn nin
maroyakoba ɲɔgɔn ma.
24 Aw ye lɔ, denmuso kelen bɛ ne fɛ min ma cɛko lɔn fɔlɔ; nin cɛ ta jɔnmuso fana bɛ
yan; ne bɛna olugu labɔ aw fɛ kɛnɛ ma; aw bɛ se ka jɛn ni olugu ye ka o lanɔgɔ; ni fɛn
o fɛn ka aw diya, aw ye o kɛ olugu ra. Nka aw kana sɔn ka nin maroyakoba ɲɔgɔn kɛ
nin cɛ ra.»
25 O mɔgɔw ma sɔn bontigi ta kuma ma. A ma ɲa, levikacɛ k'a muso labɔ o fɛ kɛnɛ
ma. O bɛɛ jɛnna ni muso ye, k'a tɔɔrɔ su bɛɛ, fɔ ka taga dugugbɛda surunya. Dugugbɛda
surunyara minkɛ, o ka sɔrɔ k'a bla ka taga.
26 Sɔgɔmada joona fɛ, muso tagara ben jatigicɛ ta bonda ra, a cɛ tun bɛ min ta bon
kɔnɔ. A lanin tora yi fɔ ka na teresun bɔ.
27 Levikacɛ wurira sɔgɔmada fɛ, ka da yɛlɛ, ko a bɛ taga. A barara k'a muso lanin ye
bonda ra, a boro fla bɛ kon dugumayɔrɔ kan.
28 Cɛ ko a ma ko: «Wuri, an ye taga.» Nka muso m'a jaabi, sabu a tun sara. A ka muso
su ta k'a la fali kan ka sira ta ka taga a ta so.
29 A tagara se a ta so minkɛ, a ka muru ta ka muso su tigɛtigɛ k'a kɛ fɔ sigiyɔrɔma tan
ni fla, ka sigiyɔrɔma kelen kelen ci ka taga Izirayɛli ta gba tan ni fla ta maraw bɛɛ kelen
kelen na, k'a ɲafɔ o ye.

30 Mɔgɔ o mɔgɔ k’a ye, olugu bɛɛ kabakoyara. O ko: «E, kabini Izirayɛlimɔgɔw bɔra
Misiran fɔ ka na se bi ma, nin ko ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ.» O ko: «An ka kan ka nin
ko mina sɔbɛ ra, ka ɲɔgɔn ye, ka kuma, ka ko dɔ latigɛ.»

20

Izirayɛlimɔgɔw nana Boniyaminu ta mɔgɔw kama

1 Izirayɛlimɔgɔw bɔra jamana yɔrɔ bɛɛ ra, k’a ta Dan ta mara ra, ka taga a bla fɔ Bɛri
Seba; dɔw bɔra Galadi jamana ra fana. O bɛɛ nana lajɛn ni miiriya kelen ye Matigi Ala
ɲa kɔrɔ Misipa dugu kɔnɔ.
2 Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw bɛɛ, ani Izirayɛli cɛw bɛɛ nana Ala ta mɔgɔw ta ɲɔgɔnyeba
ra. Kɛrɛkɛden cɛ waga kɛmɛ naani (400 000), olugu bɛɛ tun ye sennamanw ye.
3 Boniyaminu ta mɔgɔw fana k’a mɛn ko Izirayɛlimɔgɔ tɔw nana lajɛn Misipa.
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana lajɛn minkɛ, o ka ɲininkari kɛ, ko: «Nin kojuguba kɛra cogo
min na, a ko lakari an ye.»
4 Ayiwa, Levi ta mɔgɔ min ta muso fagara, ale ka kuma ta; a ko: «Ne ni ne ta muso
tun nana jigi Gibeha dugu kɔnɔ, Boniyaminu ta mara ra, ko an bɛ si o yɔrɔ ra.
5 Nka Gibeha dugumɔgɔw wurira ne kama; o nana an ta sibon lamini su fɛ. O tun b’a
fɛ ka ne faga le; nka o nana ne ta muso le mina fanga ra ka jɛn ni a ye k’a tɔɔrɔ fɔ k’a
faga.
6 O le kosɔn, ne ka ne ta muso su tigɛtigɛ, k’a kunkurun dɔ ci ka taga Izirayɛli maraw
bɛɛ ra; sabu kojuguba, ani maroyakoba le kɛra Izirayɛli jamana kɔnɔ nin ye.
7 Ayiwa, aw Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛ yan bi. Aw ye ɲɔgɔn ye, ka ko dɔ latigɛ.»
8 Jama ka o mɛn minkɛ, o bɛɛ bɛnna kelen ma; o ko: «An si tɛna sekɔ ka taga an ta
fanibonw kɔnɔ, walama an ta so;
9 an bɛna min kɛ Gibeha dugumɔgɔw ra, o ye nin ye: sani an ye taga Gibeha
dugumɔgɔw kama, an bɛna Matigi Ala ɲininka fɔlɔ, k’a lɔn Ala b’a fɛ minw ye taga
kɛrɛ ra.
10 O kɔ, Izirayɛli ta gba minw ye mɔgɔ kɛmɛ, an bɛna mɔgɔ tan bɔ olugu ra, minw ye
mɔgɔ waga kelen, an bɛ mɔgɔ kɛmɛ bɔ olugu ra, minw ye mɔgɔ waga tan, an bɛ mɔgɔ
waga kelen bɔ olugu ra. O mɔgɔw le bɛna taga domuni ɲini ka na a di mɔgɔ tɔw ma. Ni
o mɔgɔw sekɔra ka na, an bɛna taga Gibeha dugumɔgɔw kama, Boniyaminu ta mɔgɔw
ta mara ra; o ka maroyakoba min kɛ Izirayɛli jamana ra, an bɛna o sara ka kaɲa ni o
ye.»
11 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka o kan kɛ kelen ye, ka na ɲɔgɔn lajɛn Gibeha dugu
kama.
12 Nka o ka mɔgɔ dɔw ci Boniyaminu ta mɔgɔw ta sow bɛɛ kɔnɔ fɔlɔ, ka taga a fɔ o
ye ko: «Nin kojuguba ɲɔgɔn kɛra cogo di ka kɛ aw cɛ ra?
13 Ayiwa, o mɔgɔkunntan minw bɛ Gibeha, aw ye o mɔgɔw labɔ yan, janko an ye o
faga, ka o kojugu bɔ Izirayɛli jamana kɔnɔ.»
Nka Boniyaminu ta mɔgɔw ma sɔn o balema Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta kuma ma.
14 O bɔra o ta duguw ra, ka na lajɛn Gibeha, ko o bɛ Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
15 Boniyaminu ta kɛrɛkɛden minw bɔra o ta duguw ra ka na, olugu tun ye cɛ waga
mugan ni wɔɔrɔ (26 000). Gibeha dugumɔgɔw tun ma jate ni o mɔgɔw ye; olugu tun ye
cɛfari kɛmɛ wolonfla.
16 Cɛfari kɛmɛ wolonfla fana tun bɛ o kɛrɛkɛjama ra, olugu tun ye numanmanw le ye.
Mɔgɔw tun b’a fɔra ko olugu tɛgɛ diyakojugu fɛ, o tun bɛ se ka hali kunsigiden kelen
bon k’a sɔrɔ ni o ta tafura ye.
17 Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw nana Boniyaminu ta mɔgɔw kama, olugu ta kɛrɛkɛdenw tun
ye kɛrɛkɛden cɛ waga kɛmɛ naani (400 000); o bɛɛ derira kɛrɛ ra.

Izirayɛlimɔgɔw ni Boniyaminukaw ta kɛrɛ

18 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tagara Betɛli, ka taga Matigi Ala ɲininka ko: «Matigi Ala, an
ta gba juman le ka kan ka kɔn ka taga Boniyaminu ta mɔgɔw kɛrɛ?» Matigi Ala ka o
jaabi ko: «Zuda ta mɔgɔw le ka kan ka kɔn ka taga.»
19 O lon dugusagbɛ sɔgɔma, Izirayɛlimɔgɔw tagara o ta fanibonw lɔlɔ Gibeha dugu
kɔrɔ.
20 O kɔ, o bɔra ka taga Boniyaminu ta mɔgɔw kama, ka taga lɔ kɛrɛ kama Gibeha dugu
ɲa fɛ.
21 Boniyaminu ta mɔgɔw bɔra Gibeha ka na Izirayɛlimɔgɔw kama. O lon na, o ka
Izirayɛli cɛ waga mugan ni fla (22 000) le faga.
22 Nka o dugusagbɛ, Izirayɛlimɔgɔw ka o ja gbɛlɛya, ka taga lɔ tuun kɛrɛ kama o lɔyɔrɔ
fɔlɔ ra, Boniyaminu ta mɔgɔw kama.

23 Nka sani o ye taga, Izirayɛlimɔgɔw tagara kasi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, fɔ ka taga wula
se; o kɔ, o ka Matigi Ala ɲininka ko: «Matigi Ala, yala an ka kan ka taga an balemaw,
Boniyaminu ta mɔgɔw kɛrɛ tuun wa?» Matigi Ala ka o jaabi ko: «Aw ye taga o kɛrɛ.»
24 Izirayɛlimɔgɔw tagara o le ra, ka taga Boniyaminu ta mɔgɔw kɛrɛ tuun, a tere flanan
na.
25 O lon na, Boniyaminu ta mɔgɔw bɔra Gibeha dugu kɔnɔ ka na Izirayɛlimɔgɔw kama.
O ka kɛrɛkɛden cɛ waga tan ni seegi (18 000) faga Izirayɛlimɔgɔw ra, o bɛɛ tun derira
kɛrɛ ra.
26 Izirayɛlimɔgɔ jama bɛɛ tagara Betɛli. O tora Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka kasi; o ka sun
don, fɔ ka taga wula se. O ka saraka jɛnitaw* ni ninsɔndiya sarakaw* bɔ Matigi Ala ye.
27 O kɔ, o ka Matigi Ala ɲininka tuun. O wagati ra, Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* tun
bɛ Betɛli le;
28 Haruna dencɛ Elehazari, o dencɛ Finehasi le tun bɛ sarakalasebagaya ra Matigi Ala
ɲa kɔrɔ o wagati ra. O ka Matigi Ala ɲininka ko: «Matigi Ala, yala an ka kan ka taga an
balemaw, Boniyaminu ta mɔgɔw kɛrɛ tuun wa, walama an ka kan ka o to yi?» Matigi
Ala ka o jaabi ko: «Aw ye taga o kɛrɛ, sabu sini ne bɛna o don aw boro.»

29 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ta kɛrɛkɛden dɔw tagara dogo, ka Gibeha dugu lamini.
30 Kɛrɛkɛden tɔw tagara Boniyaminu ta mɔgɔw kama a tere sabanan na. O tagara lɔ
kɛrɛ kama Gibeha dugu ɲa fɛ, i n′a fɔ o tun bɛ deri k′a kɛ cogo min na.
31 Boniyaminu ta mɔgɔw bɔra tuun, ka taga Izirayɛlimɔgɔw kama. O tora
Izirayɛlimɔgɔw nɔgbɛn na fɔ ka taga janfa o ta dugu ra. O ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw faga
ye tuun, i n′a fɔ o tun k′a kɛ cogo min na kakɔrɔ. O ka Izirayɛlimɔgɔ cɛ bisaba faga,
kongokɔnɔyɔrɔw ra, Betɛli dugu sira ra, ani Gibeha dugu sira ra.
32 Boniyaminu ta mɔgɔw tun b′a fɔra ko: «An sera o ra tuun; a bɛna kɛ i n′a fɔ lon
tɔw ta kɛra cogo min na.» K′a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ borira o ɲa, ka o nɛgɛ ka o
mabɔ o ta dugu ra le, ka taga ni o ye kongosiraw ra.
33 Izirayɛlimɔgɔw borira ka bɔ o sigiyɔrɔw ra ka taga lajɛn Baali Tamari. Minw tun
dogonin bɛ dugu kɛrɛ fɛ, olugu barara ka bɔ o dogoyɔrɔw ra ka taga Geba kɛnɛgbɛ fan
na.
34 Kɛrɛkɛcɛ fari waga tan bɔra Izirayɛli mara bɛɛ ra, ka na lɔ Gibeha dugu ɲa fɛ. Kɛrɛ
juguyara kosɛbɛ. Boniyaminu ta mɔgɔw tun m′a lɔn ko cɛnriba le bɛna o sɔrɔ.
35 Matigi Ala k′a to Izirayɛlimɔgɔw sera Boniyaminu ta mɔgɔw ra. O ka kɛrɛkɛden
cɛ waga mugan ni looru ni kɛmɛ (25 100) le faga Boniyaminu ta mɔgɔw ra; o bɛɛ tun
derira kɛrɛ ra.
36 O le ra, Boniyaminu ta mɔgɔw sɔrɔra k′a lɔn ko se tɛ o ye tuun.

Izirayɛlimɔgɔw tun k′a lawuri a kama le ka bori Boniyaminu ta mɔgɔw ɲa, sabu o tun
k′a lɔn ko o ta kɛrɛkɛden minw dogonin bɛ ka Gibeha lamini, ko olugu bɛna bɔ.

37 Ayiwa, o mɔgɔ minw tun dogonin bɛ, olugu barara ka bɔ ka girin ka la Gibeha dugu
kan, ka dugumɔgɔw faga ni o ta kɛrɛkɛmuruw ye.
38 Izirayɛlimɔgɔw tun ka tagamasiyɛn dɔ yira ɲɔgɔn na. Minw tun dogonin bɛ, olugu
tun ka kan ka tasuma don ka sisiba dɔ wuri dugu kɔnɔ.
39 Tuma min na Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ borira Boniyaminu ta mɔgɔw ɲa, k′a to
Boniyaminu ta mɔgɔw ka cɛ bisaba faga o ra, Boniyaminu ta mɔgɔw tun b′a miirira
ko olugu sera Izirayɛlimɔgɔw ra le ka ban, i n′a fɔ siɲaga tɔw ta kɛra cogo min na.
40 Nka sisiba dɔ nana kɛ wuri ye Gibeha dugu kɔnɔ. Boniyaminu ta mɔgɔw ka kɛ o
kɔ flɛ ye; o k′a ye ko o ta dugu bɛɛ bɛ jɛnina k′a tasuma wuri san fɛ.
41 O wagati ra, Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɛ borira, olugu sekɔra ka kɛ na ye Boniyaminu
ta mɔgɔw kama. Boniyaminu ta mɔgɔw ka o ye minkɛ, o jigi tigɛra, sabu o k′a ye ko
cɛnri sera o ma.
42 O borira Izirayɛlimɔgɔw ɲa ka taga kongokolon fan fɛ. Nka Izirayɛlimɔgɔw tugura
o kɔ; minw tun dogora dugu kɔ fɛ, olugu fana bɔra ka kɛ o faga ye.
43 O ka Boniyaminu ta mɔgɔw lamini fan bɛɛ ra, ka to ka o faga. O ma o ɲasumanin
to hali dɔɔnin; o ka o gbɛn ka taga fɔ Gibeha dugu terebɔyanfan na.
44 O ka cɛ waga tan ni seegi (18 000) faga Boniyaminu ta mɔgɔw ra; o bɛɛ tun ye
cɛfariw le ye.
45 Boniyaminu ta mɔgɔ minw borira ka taga kongokolon kɔnɔ, Rimɔn ta farakuru yɔrɔ
ra, Izirayɛlimɔgɔw ka cɛ waga looru faga olugu ra sira ra. O ka tɔw gbɛn ka taga se fɔ
Gidɔmu dugu kɔrɔ, ka cɛ waga fla faga olugu ra.
46 Boniyaminu ta mɔgɔ minw fagara o lon ta kɛrɛ ra, o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ waga
mugan ni looru (25 000); o bɛɛ tun ye cɛfariw le ye.

47 Boniyaminu ta mɔgɔ minw sera ka bɔsi, ka bori ka taga dogo kongokolon kɔnɔ,
Rimɔn ta farakuru yɔrɔ ra, o tun ye cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ. Olugu ka karo naani le kɛ o yɔrɔ
ra yi.
48 Izirayɛlimɔgɔw sekɔra ka na Boniyaminu ta mɔgɔ tɔw kama; o donna o ta duguw
bɛɛ kɔnɔ, ka mɔgɔw bɛɛ faga, ani bɛganw bɛɛ; dugu o dugu tun bɛ o yɔrɔ ra, o ka tasuma
don o bɛɛ ra.

21

Izirayɛlimɔgɔw ka musow di Boniyaminukaw ma

1 Izirayɛlimɔgɔw tun karira Misipa, k'a fɔ ko Izirayɛlimɔgɔ si man kan k'a denmusɔ
di furu ra Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ ma tuun.
2 Jama bɛɛ tagara Betɛli; o tagara to Matigi Ala ɲa kɔrɔ fɔ ka taga wula se. O kasira,
ka kule fɔ ka o ɲaji bɔ.
3 O ko: «E, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, mun le nana a kɛ ko gba kelen fɔnna
Izirayɛlimɔgɔw ra bi sa?»
4 O dugusagbɛ, o wurira sɔgɔmada joona fɛ; o ka sarakabɔnan dɔ lɔ, ka saraka jɛnitaw*
ni ninsɔndiya sarakaw* bɔ Matigi Ala ye.
5 O ka ɲininkari kɛ ko: «Izirayɛlimɔgɔw ta gba juman le ma na lajɛn ni Izirayɛlimɔgɔ
tɔw ye Misipa?» O ka o ɲininkari kɛ, sabu o tun karira ko ni Izirayɛlimɔgɔ min o min
ma na Misipa Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ko o tigi ka kan ka faga.
6 Boniyaminu ta mɔgɔw fagako tingalɔn ka Izirayɛlimɔgɔw sɔrɔ, sabu o balemaw tun
lo. O ko: «E, Izirayɛli ta gba kuturu kelen le banna tan bi!»
7 O k'a fɔ tuun ko: «Cɛ dama dama minw sera ka bɔsi Boniyaminu ta mɔgɔw boro,
an bɛna musow sɔrɔ min ka o di olugu ma, sabu an karira Matigi Ala ra ko an si tɛna
an denmusɔ di furu ra Boniyaminu ta mɔgɔw ma?»
8 O ka ɲininkari kɛ tuun ko: «Yala Izirayɛli ta gba dɔ bɛ yi min ma na Misipa Matigi
Ala ɲa kɔrɔ wa?» Ayiwa, o k'a kɔrɔsi k'a ye ko mɔgɔ si ma bɔ Yabɛsi dugu kɔnɔ, Galadi
mara ra ka na jamalajɛnyɔrɔ ra Misipa.
9 O ka jama bɛɛ jate, k'a ye ko Yabɛsi dugumɔgɔ si tun ma na ka bɔ Galadi mara ra.
10 Jama k'a ye ten minkɛ, o ka kɛrɛkɛden waga tan ni fla (12 000) ci, k'a fɔ olugu ye ko:
«Aw ye taga Galadi mara ra, ka taga Yabɛsi dugumɔgɔw bɛɛ faga ni aw ta kɛrɛkɛmuruw
ye, a musow ni a denmisɛnw bɛɛ.
11 Aw ye cɛw bɛɛ faga; musɔ o musɔ ka cɛko lɔn, aw ye o fana faga; aw ye taga a kɛ
ten.»
12 Ayiwa, kɛrɛkɛdenw tagara o mɔgɔw faga; nka o ka sunguruden kɛmɛ naani sɔrɔ
Yabɛsi dugumɔgɔw ra, Galadi mara ra, minw ma cɛko lɔn. O nana ni o sungurudenw
ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ Silo, Kanaana jamana ra.
13 Ayiwa, Boniyaminu ta cɛ dama dama minw tun borira ka taga to Rimɔn ta
farakuruyɔrɔ ra, Izirayɛli jama bɛɛ bɛnna a ra ka cira bla o mɔgɔw ma, ka taga a fɔ
o ye ko kɛrɛ banna.
14 O mɔgɔw nana. Izirayɛlimɔgɔw tun ka sunguruden minw mina Yabɛsi dugu kɔnɔ
Galadi mara ra, o ka o sunguruw di olugu ma, ka o kɛ o ta musow ye. Nka o sunguruw
ma o cɛw labɔ.
15 Izirayɛlimɔgɔw nimisara tuun o balemaw, Boniyaminu ta mɔgɔw fagako ra, sabu a
kɛra i n'a fɔ Matigi Ala tun ka Izirayɛlimɔgɔw dayaga le.
16 Izirayɛli jama cɛkɔrɔbaw ko: «An bɛna mun le kɛ ka musɔ dɔw sɔrɔ k'a di
Boniyaminu ta cɛ tɔw ma sisan? An ka o ta musow bɛɛ faga ka ban kɛrɛ ra.»
17 O ko: «Boniyaminu ta mɔgɔ minw bɔsira, olugu ka kan ka sigi o ta mara ra, janko
Izirayɛli ta siya dɔ tɔgɔ kana tunu.
18 Nka an tɛ se ka an denmusow di o ma ka o kɛ o musow ye; sabu an karira ka ban
k'a fɔ ko: ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a denmusɔ di Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ ma, Ala ye o tigi
danga.› »
19 Izirayɛlimɔgɔw nana a fɔ ko: «Ayiwa, san o san an bɛ ɲanagbɛ dɔ kɛ ka Matigi Ala
bato Silo, Betɛli sahiliyanfan fɛ, sira min bɛ bɔ Betɛli ka taga Sikɛmu, o sira terebɔyanfan
na, Lebona dugu woroduguyanfan fɛ.»
20 O k'a fɔ Boniyaminu ta cɛ tɔw ye ko: «Ni o ɲanagbɛ wagati sera, aw ye taga dogo
rɛzɛnforow kɔnɔ,
21 ka to ka kɔrɔsiri kɛ; ni Silo dugu sunguruw nana bɔ ko o bɛ taga dɔnkɛyɔrɔ ra, o
tuma aw ye bɔ rɛzɛnforow cɛ ra, aw bɛɛ kelen kelen ye Silo dugu sunguru kelen mina,
ka taga ni a ye aw ta mara ra, ka o kɛ aw ta musow ye.

22 Ni o sunguruw facɛw walama ni o balemacɛw dimina ka na an fɛ, an bɛna a fɔ o
ye ko o ye sabari ka o to aw boro; ko sabu an ma se ka muso dɔ sɔrɔ aw bɛɛ ye Yabɛsi
dugu kɔnɔ. An bɛna a fɔ o ye ko olugu yɛrɛ le m'a lawuri a kama ka o denmusow di aw
ma; o ra, o karira min na, o kariri kunko tɛ se ka ben o kan tuun.»
23 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka min fɔ, Boniyaminu ta mɔgɔw k'a kɛ ten. O ɲanagbɛ
wagati ra, o bɛɛ kelen kelen ka sunguru kelen mina dɔnkɛyɔrɔ ra ka taga ni a ye o ta
mara ra, ka o kɛ a muso ye. O cogo ra, o ka o ta duguw lɔ kokura, ka sigi o ra.
24 O wagati kelen na, Izirayɛlimɔgɔw bɔra o ta ɲɔgɔnlajɛnyɔrɔ ra, ka taga o ta maraw
ra; bɛɛ tagara a ta so, bɛɛ tagara a ta sigiyɔrɔ ra.
25 O wagati ra, masacɛ si tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw kunna. Bɛɛ tun bɛ a sagonanko le kɛ.

RUTI
TA KO KITABU
Kitabu faamucogo

Ɲamɔgɔ minw bɛ wele ko kititigɛbagaw, olugu ta wagati ra, Izirayɛli jamana tun ɲagamina kosɛbɛ. O wagatiw tɛmɛnin kɔ fɛ, Ruti ta kow sɔrɔra ka kɛ. Ruti tun ye Mohabukamuso le ye, o kɔrɔ ye ko siya wɛrɛ mɔgɔ tun lo.

Nin kitabu sɛbɛbaga ma lɔn. A b'a yira an na ko Izirayɛlimɔgɔ dɔw tun bɔra o ta jamana ra kɔngɔ kosɔn, ka taga sigi Mohabu jamana ra. Ruti tun furura o Izirayɛlikacɛ dɔ ma Mohabu jamana ra yi. A cɛ nana sa minkɛ, a k'a jigi la Matigi Ala kan, ka nɔrɔ a buranmuso ra, min tɔgɔ tun ye ko Nahomi. A tugura Nahomi kɔ ka sekɔ ka taga ni a ye Izirayɛli jamana ra. Ka Ruti ni Nahomi to ɲɔgɔn fɛ, Ruti nana furu a cɛ ta mɔgɔ dɔ ma, min tɔgɔ tun ye ko Bohazi. Ruti ka dencɛ sɔrɔ o cɛ fɛ; o dencɛ le nana kɛ masacɛ Dawuda bɛmacɛ ye. O kosɔn Ruti fana tɔgɔ fɔra Yesu Kirisita ta burujuw ra (Matiyu 1.5).

Nin kitabu b'a yira an na ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Ala ra, ka sɔn ka tugu a kɔ, hali ni o tigi kɛra siya wɛrɛ mɔgɔ ye i ko Ruti, Ala bɛ sɔn o tigi ma, k'a kɛ a ta mɔgɔ ye.

Kitabu kɔnɔkow

Nahomi sekɔra ka taga Bɛtilɛhɛmu ni Ruti ye *(1)*
Ruti ni Bohazi kumana o ta furu ko ra *(2–3)*
Bohazi ka Ruti furu siri *(4)*

Elimelɛki ta gba ta ko

1 Ɲamɔgɔw tun bɛ fanga ra wagati min na Izirayɛli jamana ra, kɔngɔba dɔ benna
Izirayɛli jamana kan. Ayiwa, Bɛtilɛhɛmukacɛ dɔ ni a muso ni a dencɛ fla bɔra o sigiyɔrɔ
ra Zude mara ra, ka taga sigi Mohabu jamana ra ka wagati dɔ kɛ.
2 O cɛ tɔgɔ tun ye ko Elimelɛki, a muso tɔgɔ tun ye ko Nahomi, a dencɛ kelen tɔgɔ tun
ye ko Malɔn, tɔ kelen tɔgɔ tun ye ko Kiliyɔn. O tun ye Efiratakaw le ye, ka bɔ Bɛtilɛhɛmu,
Zude mara ra. O ra, o sera Mohabu jamana ra minkɛ, o sigira o yɔrɔ ra yi.
3 Nahomi ta cɛ Elimelɛki nana sa k'a dencɛ fla to.
4 Olugu ka Mohabu jamana muso dɔw furu; muso kelen tɔgɔ tun ye ko Oripa, tɔ kelen
tɔgɔ tun ye ko Ruti. O ka sanji tan ɲɔgɔn le kɛ Mohabu jamana ra.
5 O kɔ fɛ, Elimelɛki dencɛw, minw ye Malɔn ni Kiliyɔn ye, olugu fana sara. A kɛra ten,
Nahomi bɔnɔna a cɛ ni a dencɛ fla bɛɛ ra.

Ruti tagara Nahomi blasira Bɛtilɛhɛmu

6 Ayiwa, ka Nahomi to Mohabu jamana ra yi, a nana a mɛn ko Matigi Ala k'a hakiri
to o ta dugumɔgɔw ra, ka o ta simanw ɲa kosɛbɛ. Nahomi wurira o le ra k'a yɛrɛ labɛn
ko a bɛ sekɔ o ta dugu ra, ani a buranmuso fla.
7 Ayiwa, Nahomi ni a buranmuso fla bɔra o sigiyɔrɔ ra, ka sira mina ka taga Zude
jamana ra.
8 Ka o to sira ra, Nahomi k'a fɔ a buranmuso fla ye ko: «Ayiwa, sisan aw fla tɛ kɔsegi
ka taga aw ta mɔgɔw fɛ wa? Matigi Ala ye ɲa aw ma, i n'a fɔ aw fana ɲana tagabagaw
ma, ani ne yɛrɛ ma cogo min na, ka koɲuman kɛ an ye.
9 Matigi Ala y'a to aw ye cɛ wɛrɛw sɔrɔ, k'a to aw ye hɛra sɔrɔ aw ta cɛsow ra fana.»
O kɔ, a ka o fo ni kanuya ye, ko a bɛ o labla; nka Oripa ni Ruti kasira kosɛbɛ.
10 O k'a fɔ Nahomi ye ko: «Ɔn-ɔn, an bɛ taga ni i ye i ta jamana ra.»
11 Nahomi k'a fɔ o ye ko: «Aw ye kɔsegi, ne denmusow, mun na aw b'a fɛ ka taga ni
ne ye? Yala ne bɛ se ka dencɛ wɛrɛw woro tuun ka o kɛ aw ta cɛw ye wa?
12 Aw ye kɔsegi, ne denmusow, aw ye taga aw ta so. Ne kɔrɔra furu ma. Hali ni a kɛra
ko ne bɛ cɛ sɔrɔ bi yɛrɛ, ka dencɛ dɔw woro tuun,
13 yala aw bɛna ban ka furu cɛ wɛrɛw ma, fɔ ka taga o denw kɔrɔ wa? Ɔn-ɔn, ne
denmusow! Ne ta jusukasi belen ka bon ni aw ta ye nin ko ra, sabu Matigi Ala le ka nin
kɛ ne ra.»
14 Nahomi buranmusow kasira tuun kosɛbɛ. Nka a laban, Oripa ka fori di a buranmuso
Nahomi ma ni kanuya ye, ka sira ta ka sekɔ a ta so. Nka Ruti nɔrɔnin tora Nahomi ra.
15 Nahomi k'a fɔ Ruti ye ko: «I balemamuso tagatɔ flɛ a ta somɔgɔw fɛ, ani a ta
batofɛnw kɔ. Ele fana ye kɔsegi ka taga ni a ye.»
16 Ruti ko: «I kana ne jagboya ko ne ye faran i ra, ko ne ye bɔ i kɔ ka taga ne ta mɔgɔw
fɛ. Ni i ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, ne bɛ taga ni i ye, ni i ka taga sigi yɔrɔ o yɔrɔ, ne fana bɛ
sigi o yɔrɔ le ra; i ta mɔgɔw le bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, i ta Ala bɛ kɛ ne ta Ala ye.

17 Ni i ka sa yɔrɔ min na, ne fana bɛna sa o yɔrɔ le ra, ne su bɛna don o yɔrɔ le ra
fana. Ni a ma kɛ saya ye, ni ne faranna ka bɔ i kɔ kun wɛrɛ ra, o tuma Matigi Ala ye
tɔɔrɔba lase ne ma o kosɔn.»
18 Nahomi k'a ye ko Ruti nɔrɔnin bɛ ale ra minkɛ, a ma Ruti jagboya tuun ko a ye sekɔ.
19 Ayiwa, o tagara ɲɔgɔn fɛ ka taga se fɔ Bɛtilɛhɛmu. O sera dugu donda ra minkɛ,
dugumɔgɔw bɛɛ kabakoyara o nako ra. Muso dɔw ko: «E, Nahomi le ye nin ye tan wa?»
20 Nahomi ka o jaabi ko: «Aw kana ne wele tuun ko Nahomi; aw ye a fɔ ne ma ko
Mara*, sabu Sebɛɛtigi Ala ka kojuguba le kɛ ne ra.
21 «Ne fɛntigiraman tagara, nka Matigi Ala ka ne borolakolon lasekɔ. Mun na aw bɛ
ne wele ko Nahomi; k'a sɔrɔ Matigi Sebɛɛtigi Ala ka kojugu kɛ ne ra, ka bɔnɔ lase ne
ma.»
22 Ayiwa, Nahomi kɔsegira o cogo le ra ka bɔ Mohabu jamana ra, a ni a buranmuso
Ruti, Mohabukamuso. O sera Bɛtilɛhɛmu simantigɛwagati damina le ra.

2

Ruti tagara Boozi ta foro ra

1 Nahomi cɛ balemacɛ dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Boozi; mɔgɔba tun lo, mɔgɔsɔbɛ
tun lo fana. Ale ni Nahomi cɛ Elimelɛki bɛɛ tun ye gba kelen mɔgɔw ye.
2 Lon dɔ, Ruti min ye Mohabukamuso ye, ale k'a fɔ Nahomi ye ko: «A to ne ye taga
foro dɔ ra, ka taga gban simantigɛbagaw kɔ; ni mɔgɔ dɔw sɔnna ka makari ne ra, ne
bɛna siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ olugu kɔ.*» Nahomi ko: «Ne denmuso, taga.»
3 Ruti tagara foro dɔ ra, ka taga siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ simantigɛbagaw kɔ fɛ.
A tagara kɛ fana ko Ruti tagara bɛn foro min ma, o foro tun ye Boozi ta foro le ye, min
ni a burancɛ Elimelɛki bɛɛ tun ye gba kelen mɔgɔw ye.
4 Dɔɔnin kɛra, Boozi yɛrɛ nana ka bɔ Bɛtilɛhɛmu. A ka simantigɛbagaw fo, ko: «Matigi
Ala ye kɛ ni aw ye.» O k'a jaabi ko: «Matigi Ala ye baraka don i ra.»
5 O kɔ, Boozi k'a ta simantigɛbagaw ta ɲamɔgɔ ɲininka ko: «Muso juman le ye nin
ye?»
6 Simantigɛbagaw ta ɲamɔgɔ k'a jaabi ko: «Mohabuka lo; ale le bɔra Mohabu jamana
ra ni Nahomi ye ka na to yan.
7 A ka ne daari ko ne ye sabari k'a to ale ye gban simantigɛbagaw kɔ, ka siman
benbenninw tɔmɔtɔmɔ siman kansiriw cɛ ra. Kabini a nana, k'a ta sɔgɔma fɔ ka na
se sisan ma, a sigira gbata kɔrɔ ka nɛnɛkiri dɔɔnin dɔrɔn.»
8 Ayiwa, Boozi k'a fɔ Ruti ye ko: «Ne denmuso, a flɛ, i kana a fɔ ko i bɛ taga foro wɛrɛ
ra tuun. I kana taga siman ɲini yɔrɔ wɛrɛ tuun; to ni ne ta baaradenmuso tɔw ye yan,
ka siman tɔmɔtɔmɔ.
9 Ne ta simantigɛbagaw bɛ foro yɔrɔ o yɔrɔ ra, i ye o yɔrɔ kɔrɔsi kosɛbɛ, ka taga yi, ka
taga simanw tɔmɔtɔmɔ ni ne ta baaradenmusow ye. Ne k'a fɔ ne ta baarakɛbagaw ye
ko mɔgɔ si kana se i ma, ko o kana foyi fɔ i ma. Ni jiminlɔgɔ ka i mina, ne ta baaradenw
ka ji min ta, i ye taga min o ra daga kɔnɔ.»
10 Ruti ka o kumaw mɛn minkɛ, a k'a kinbiri gban, ka a ɲa biri dugu ma, k'a fɔ Boozi
ye ko: «Mun le k'a to ele hinara ne ra, ka nin koɲuman kɛ ne ye sa, ne min ye siya wɛrɛ
mɔgɔ ye?»
11 Boozi ko: «I ka min kɛ i buranmuso ye, kabini i cɛ sara, o bɛɛ fɔra ne ye. I sɔnna
ka bɔ i facɛ ni i bamuso kɔrɔ cogo min na, ka i ta jamana ni i ta dugu to yi, ka na to
jamana wɛrɛ ra, siya wɛrɛ fɛ, i tɛ siya min lɔn kakɔrɔ, o ko bɛɛ fɔra ne ye fana.
12 I ka o baara min kɛ, Matigi Ala ye i sara o ra. I ta baraji dafanin ye bɔ Matigi Ala,
Izirayɛli ta Ala fɛ, i nana i yɛrɛ karifa ale Ala min ma.»
13 Ruti ko: «Ne matigicɛ, Ala y'a to ne ye hɛra sɔrɔ i ɲa kɔrɔ belen; sabu i ta kumaw
ka ne jusu saaro, fɔ ka ne jusu suma; k'a sɔrɔ hali i ta jɔnmuso gbansan, o ka fisa ni ne
ye.»
14 Domuniwagati nana se minkɛ, Boozi ko Ruti ma ko: «I gbara ka domuni kɛ. I ta
domuni su nanji ra k'a domu.» Ruti sigira simantigɛbagaw kɛrɛ fɛ. Boozi ka simankisɛ
yirannin dɔ di a ma. Ruti ka domuni kɛ ka fa, fɔ k'a tɔ bla.
15 O kɔ, a wurira ka taga siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ. Boozi k'a fɔ a ta baaradenw
ye ko: «Aw y'a to a ye siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ kansiriw cɛ ra fana. Aw y'a to yi,
aw kana a mafiyɛnya.

---

* **1:20 1.20** Nahomi kɔrɔ ye ko: jususuma; nka Mara kɔrɔ ye ko: jusukasi. * **2:2 2.2** Yahudiyaw fɛ, simantigɛwagati ra, dɛsɛbagatɔw tun bɛ se ka gban simantigɛbagaw kɔ, ka to ka siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ olugu kɔ ka taga o domu (Sarakalasebagaw 19.9-10).

16 Aw ye siman dɔw burun aw yɛrɛ kɔ, janko a ye olugu tɔmɔtɔmɔ. Aw kana kumajugu
si fɔ a ma.»
17 Ruti ka siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ fɔ ka taga wula se. A ka siman benbennin
minw tɔmɔ, a ka o gbasi ka o fiyɛ. O kɛra simankisɛ kilo bisaba.
18 A tagara ni o simankisɛ ye dugu kɔnɔ a buranmuso fɛ, ka taga o yira a buranmuso
ra, min ye Nahomi ye; a k'a ta tererafana tɔ fana bɔ ka o di Nahomi ma.
19 Nahomi ko: «E! O tuma i ka siman tɔmɔ min le bi? I ka baara kɛ jɔn ta foro le ra?
Mɔgɔ min hinara i ra, Ala ye baraka don o tigi ra.»
Ruti ka baara kɛ cɛ min ta foro ra, a ka o tigi ko fɔ a buranmuso ye. A ko: «Ne ka
baara kɛ cɛ min ta foro ra bi, o tɔgɔ ye ko Boozi.»
20 Nahomi ko: «Matigi Ala ye baraka don o tigi ra. Ale Ala le bɛ ɲa mɔgɔ ɲanamanw
ma, i n'a fɔ a bɛ ɲa mɔgɔ saninw ma cogo min na.» Nahomi ko tuun ko: «Nin cɛ ye an
ta mɔgɔ dɔ le ye. Minw ka kan ka o janto an na, olugu dɔ lo[†].»
21 Mohabukamuso Ruti k'a fɔ tuun ko: «A yɛrɛ k'a fɔ ko ne ye to ale ta baaradenw
kɛrɛ fɛ, fɔ ka taga a to ale ta siman ye tigɛ ka ban.»
22 Nahomi k'a fɔ Ruti ye ko: «To a ta baaradenw kɛrɛ fɛ, ka baara kɛ ni a ta
baaradenmusow ye; o ka ɲi. I kana bɔ ka taga foro wɛrɛ ra; o ka fisa i ma.»
23 Ayiwa, Ruti tora ni Boozi ta baaradenmusow ye ka siman benbenninw tɔmɔtɔmɔ,
fɔ ka taga simanw bɛɛ tigɛ ka ban.
Ruti ni a buranmuso Nahomi tora ɲɔgɔn fɛ.

3

Ruti k'a yɛrɛ karifa Boozi ma

1 Lon dɔ, Ruti buranmuso Nahomi kumana Ruti fɛ; a ko: «Ne denmuso, ne b'a fɛ i ye
sigiyɔrɔ sɔrɔ, ka furu, ka kɛ hɛra ra, ka laganfiya.
2 Ayiwa, i ka baara kɛ ni Boozi min ta baaradenmusow ye, an ta mɔgɔ lo. Bi su nin
na, a bɛna taga a ta siman gbasi simangbasiyɔrɔ ra.
3 O ra, wuri, i ye ko, ka turu mun i yɛrɛ ra, ka i ta faniw bɛɛ ra ɲumanman dɔ don, ka
taga simangbasiyɔrɔ ra. Nka i kana a to a ye i ye. I y'a to a ye domuni kɛ ka fa, ka min
fɔlɔ.
4 Ni a nana kɛ taga ye la, i ye dogo k'a layɔrɔ kɔrɔsi ka ɲa. Ni a sunɔgɔra, i ye gbara
a ra, ka taga birifani bɔ a sen kan, ka la a sen kɔrɔ. O kɔ, i ka kan ka min kɛ, ale yɛrɛ
bɛna o ɲafɔ i ye.»
5 Ruti ka Nahomi jaabi ko: «I ka min fɔ, ne bɛna a kɛ ten.»
6 Ruti tagara simangbasiyɔrɔ ra. Nahomi ka min fɔ a ye, a k'a kɛ ten.
7 Boozi ka domuni kɛ ka ban tuma min na, ka min, a ninsɔndiyaninba tagara la siman
kansiriw kɛrɛ fɛ ka sunɔgɔ. Ruti dɛndɛnna ka gbara a ra ka taga birifani bɔ a sen kan
ka la a sen kɔrɔ.
8 Su cɛmancɛ ra, Boozi nana bara ka kunu. A k'a kun kɔrɔta minkɛ, a barara k'a ye
ko muso dɔ lanin bɛ ale sen kɔrɔ.
9 Boozi ko: «Jɔn lo?» Ruti k'a jaabi ko: «Ne Ruti lo, i ta jɔnmuso; ne nana ne yɛrɛ
karifa i ma, sabu ne cɛ ta gbamɔgɔw bɛɛ ra, ele le ka kan ka ne ta, ka i janto ne ra.»
10 Boozi ko: «Ne denmuso, Matigi Ala ye baraka don i ra. I ka kɛwaleɲuman min kɛ
nin ye sisan, o belen ka bon ka tɛmɛ i ta kɛwale fɔlɔw kan, i ka minw kɛ i buranmuso
ye. Nin kɛwale b'a yira ko can ra i bɛ i cɛ ta gbamɔgɔw fɛ kosɛbɛ; sabu i tun bɛ se ka
taga furu kanbelen fagantan walama waritigi dɔ ma, nka i ma o kɛ.
11 Ayiwa, ne denmuso, i kana hami nin ko ra tuun; i bɛ fɛn o fɛn fɛ, ne bɛna o bɛɛ kɛ
i ye; sabu dugu kɔnɔ yan, mɔgɔw bɛɛ k'a lɔn ko i ye mɔgɔsɔbɛ le ye.
12 Can lo, an ta gbamɔgɔw ra, ne le ka surun i cɛ ra; ne le ka kan ka i ta ka ne janto i
ra. Nka mɔgɔ wɛrɛ bɛ yi, min bɛ ne ɲa.
13 O ra, to yan, i ye su tɔ kɛ yan. Sini ne bɛna taga kuma ni o cɛ ye, k'a lɔn ni a b'a fɛ
ka i ta k'a janto i ra. Ni a sɔnna, ayiwa, o ka ɲi. Nka ni a ma sɔn, ne bɛ kari i ye Matigi
Ala tɔgɔ ra, ko ne bɛna i ta ka ne janto i ra. To yan, i ye su tɔ kɛ yan.»
14 Ayiwa, Ruti tora Boozi sen kɔrɔ fɔ ka taga dugugbɛda surunya. Nka sani kɛnɛ ye ci,
a wurira; sabu Boozi tun t'a fɛ ko mɔgɔ si ye a lɔn ko muso dɔ nana la simangbasiyɔrɔ
ra.

---

† **2:20 2.20** Ka kaɲa ni sariya ye, ni cɛ sara k'a muso to, k'a sɔrɔ den tun tɛ a fɛ, a balema dɔ tun ka kan k'a janto banbaga ta yɔrɔ ra, ani k'a muso fana ta: (Sariya 25.5-10). Boozi tun ye Elimelɛki balema dɔ ye. Ale le tun bɛ se k'a ta dugukolo san, ani ka Ruti fana furu.

15 Boozi k′a fɔ a ye ko: «Na ni i ta deregeba ye, i ye a mina ka ɲa.» Ruti ka deregeba
mina. Boozi ka sumanikɛminan fa siman na, k′a ɲa wɔɔrɔ kɛ Ruti ta deregeba ra, ka o
la Ruti kun na. O kɔ, Boozi sekɔra ka taga dugu kɔnɔ.
16 Ruti tagara se a buranmuso Nahomi fɛ. Nahomi k′a ɲininka ko: «Ne denmuso, a ko
kɛra cogo di?» Ayiwa, Boozi ka fɛn o fɛn fɔ, Ruti ka o bɛɛ lakari a buranmuso ye.
17 Ruti ko: «A yɛrɛ ka siman sumanikɛminan ɲa wɔɔrɔ di ne ma, ko ne borolakolon
man kan ka kɔsegi i fɛ.»
18 Nahomi ko: «Ayiwa, ne denmuso, i kana kɔrɔtɔ; ele ye to yan, an y′a flɛ a ko bɛna
laban min ma. Ne k′a lɔn ko ni Boozi kɔni ma nin ko ɲanabɔ bi yɛrɛ, a jusu tɛ suma.»

4

Boozi tagara Ruti ta furuko ɲanabɔ

1 Ayiwa, Boozi tagara sigi dugu donda ra, dugu ɲɔgɔnyeyɔrɔ ra. A kɛra fana ko Boozi
tun ka cɛ min ta ko fɔ Ruti ye, ko min ka surun Elimelɛki ra ka tɛmɛ ale kan, ani ko min
tun ka kan k′a janto Ruti ra, o cɛ le nana kɛ tɛmɛ ye. Boozi k′a wele, ko: «Mɔgɔman,
na, i ye na sigi yan, ne b′a fɛ ka kuma ni i ye.» Cɛ nana sigi.
2 Ayiwa, Boozi ka dugu cɛkɔrɔba tan wele ka olugu fana lasigi. Olugu siginin kɔ,
3 Boozi k′a fɔ Elimelɛki balemacɛ ye, min tun ka kan k′a janto Ruti ra, ko: «Ayiwa,
an k′a lɔn ko Nahomi bɔra Mohabu jamana ra ka na. Sisan, a cɛ Elimelɛki, min ye an
balemacɛ ye, a bɛ o ta foro fiyeerera.
4 Ne tun b′a fɛ ka o fɔ i ye, janko ni i bɛ se k′a kunmabɔ, a ko ye ɲanabɔ cɛkɔrɔbaw
ni mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na yan; ni i b′a fɛ k′a kunmabɔ, i ye a kunmabɔ, sabu ka kaɲa ni
gba ta sariya ye, ele le ka kan ka kɛ mɔgɔ fɔlɔ ye k′a kunmabɔ. Nka ni i k′a ye ko i tɛ
se k′a kunmabɔ, i ye a fɔ ne ye, sabu ka kaɲa ni sariya ye fana, ne le gbanna ele ra.» Cɛ
k′a jaabi ko: «Ne bɛna foro kunmabɔ.»
5 Boozi ko: «Ayiwa, o bɛnna. Nka ni i bɛ foro kunmabɔ Nahomi fɛ lon min na, i ka kan
ka Ruti Mohabukamuso fana ta, min ye banbaga ta muso ye, janko ka den sɔrɔ banbaga
tɔgɔ ra, a ta cɛn ye kɛ olugu ta ye.»
6 Min tun ka kan k′a janto Ruti ra, ale ko: «Ni o lo, ne bɛna ne sen bɔ a ko ra, k′a di
i ma, sabu ni a kɛra o cogo ra, ne yɛrɛ ta denw tɛna cɛn sɔrɔ. O ra, ne bɛ a di i ma; ne
tɛna se a ma.»
7 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ, Izirayɛlimɔgɔw fɛ, ni dɔ tun ka fɛn dɔ san dɔ fɛ, walama ni dɔ ka
fɛn dɔ falen dɔ fɛ, kelen tun bɛ a ta sanbara bɔ k′a di tɔ kelen ma, k′a yira ko a sɔnna.
O le tun bɛ a yira ko o ko ɲanabɔra ka ɲa, ko a banna.
8 O kosɔn min tun ka kan k′a janto Ruti ra, ale k′a fɔ Boozi ye minkɛ ko a ye foro
kunmabɔ, a k′a ta sanbara bɔ a sen na k′a di Boozi ma.
9 Boozi k′a fɔ cɛkɔrɔbaw ni mɔgɔ tɔw bɛɛ ye ko: «Aw bɛɛ ye an seerew ye bi, ko fɛn
o fɛn tun ye Elimelɛki ni a dencɛw Kiliyɔn ni Malɔn ta ye, ko ne bɛ o bɛɛ kunmabɔ
Nahomi fɛ bi;
10 ko ne bɛ Malɔn ta Mohabukamuso Ruti fana ta, janko ka denw sɔrɔ banbaga tɔgɔ
ra, ka nin foro kɛ olugu ta ye, janko a tɔgɔ kana tunu a balemaw cɛ ra, ani a tɔgɔ ye lɔn
dugu ta kow ra. Ayiwa, aw bɛɛ ye nin ko seerew ye.»
11 Cɛkɔrɔbaw ni mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ kɛnɛ kan, olugu ka Boozi jaabi ko: «Can lo, an
kɛra nin ko seerew ye. Ayiwa, nin muso min bɛna don i ta so, Matigi Ala ye o muso kɛ
i n′a fɔ Rasɛli ni Leya, Yakuba ta muso fla, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ buruju bɔra o muso fla
minw na. Ala ye i kɛ fɛntigi ye Efirata mara ra, ka i tɔgɔ bonya Bɛtilɛhɛmu dugu kɔnɔ.
12 Matigi Ala ye den caman di i ma, ka bɔ nin muso ra, ka i ta gba kɛ i n′a fɔ i bɛmacɛ
Perɛsi ta gba, Zuda ni Tamari dencɛ.»

Ruti ka dencɛ sɔrɔ

13 Ayiwa, Boozi ka Ruti furu. Matigi Ala ka denworo nɔgɔya Ruti ye; a ka kɔnɔ ta ka
dencɛ woro.
14 Bɛtilɛhɛmu dugu musow k′a fɔ Nahomi ye ko: «Matigi Ala baraka! Sabu a ka den
di i ma bi, min bɛna a janto i ra. Ala y′a to i mamaden ye tɔgɔba sɔrɔ Izirayɛli jamana
kɔnɔ.
15 Nin den bɛna i jusu suma, k′a janto i ra i ta kɔrɔya wagati ra. I buranmuso ka fisa
ka tɛmɛ hali dencɛ wolonfla kan, sabu a ka i kanu, ka nin dencɛ woro i ye.»
16 Nahomi ka den ta k′a nɔrɔ a yɛrɛ ra; den tora a boro, a k′a lamɔ.
17 Nahomi sigiɲɔgɔnmusow ko: «E, Nahomi ka dencɛ sɔrɔ.» O ka den tɔgɔ la ko Obɛdi.
Obɛdi dencɛ le nana kɛ Yese ye, Yese dencɛ kɛra Dawuda ye.

Masacɛ Dawuda buruju

18 Dawuda buruju ye nin ye, k'a damina a bɛmacɛ Perɛsi ra: Perɛsi dencɛ tun ye
Esiromu ye,
19 Esiromu dencɛ tun ye Aramu ye, Aramu dencɛ tun ye Aminadabu ye,
20 Aminadabu dencɛ tun ye Naasun ye, Naasun dencɛ tun ye Salimɔn ye,
21 Salimɔn dencɛ tun ye Boozi ye, Boozi dencɛ tun ye Obɛdi ye,
22 Obɛdi dencɛ tun ye Yese ye, Yese dencɛ le tun ye Dawuda ye.

SAMAWILU
TA KITABU FƆLƆ
Kitabu faamucogo

Nin kitabu bɛ wele ko Samawilu ta kitabu fɔlɔ, sabu ale ta kow le fɔra ka caya nin kitabu kɔnɔ. Kititigɛbagaw ta wagati banna cogo min na, ka taga se masacɛw ta wagati ma, Samawilu ta kitabu fɔlɔ bɛ o kow le fɔ an ye.

Cɛ saba minw tɔgɔ fɔra nin kitabu kɔnɔ kosɛbɛ, o ye Samawilu ye, min tun kɛra Izirayɛli ta kititigɛbagaba dɔ ye, ani Sawuli, min kɛra Izirayɛli masacɛ fɔlɔ ye, ani Dawuda, min nana sigi masaya ra Sawuli sanin kɔ.

Nin kitabu sɛbɛbaga ma lɔn, nka an b'a ye ko Samawilu ta baara ni a ta kumaw le bɛ nin kitabu fɔlɔ ni a flanan kɔnɔ.

Nin kitabu kunba ye nin ye, ko ni mɔgɔ min ka Ala kan mina, Ala bɛ koɲuman kɛ o tigi ye; nka ni mɔgɔ min ka Ala kan bla, cɛnri le bɛ se o tigi ma. Ala ka o kuma le fɔ sarakalasebaga Eli ye, ko: «Sabu mɔgɔ minw bɛ ne bonya, ne bɛ olugu le bonya; nka mɔgɔ minw bɛ ne dɔgɔya, ne fana bɛ olugu dɔgɔya» (2.30).

Ala yɛrɛ le tun b'a fɛ ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ta masacɛ ye, nka o banna o ma; o ko masacɛ dɔ ye sigi olugu kunna i ko siya tɔw. Masacɛ min dira o ma, min tun ye Sawuli ye, ale ma Ala kan mina. O kosɔn Ala ka mɔgɔ wɛrɛ ɲanawoloma, min kɛra Dawuda ye.

Nin kitabu b'a yira an na ko Ala yɛrɛ le kɛra a ta mɔgɔw ta masacɛ ye. Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka sigi masaya ra Ala ta mɔgɔw kunna, o tigi ka kan ka Ala kan mina, k'a ta sariyaw bɛɛ sira tagama.

Kitabu kɔnɔkow

Samawilu kɛra Izirayɛli kititigɛbaga dɔ ye *(1–7)*
Sawuli kɛra Izirayɛli masacɛ ye *(8–10)*
Masacɛ Sawuli ta masaya damina *(11–15)*
Dawuda ni Sawuli ta bɛnbariya *(16–30)*
Sawuli ni a dencɛ sacogo *(31)*

Ɛlikana ta muso fla ta ko

1 Cɛ dɔ tun siginin bɛ Ramatayimu Sofimu, Efirayimu kuruyɔrɔw ra. A tɔgɔ tun ye ko Ɛlikana; a facɛ tɔgɔ tun ye ko Yerohamu, Yerohamu facɛ tɔgɔ tun ye ko Elihu, Elihu facɛ tɔgɔ tun ye ko Tohu, Tohu facɛ tɔgɔ tun ye ko Sufu; Efirayimukaw tun lo.

2 Muso fla tun bɛ Ɛlikana fɛ; kelen tɔgɔ tun ye ko Ane, tɔ kelen tɔgɔ tun ye ko Penina. Penina tun ka denw sɔrɔ, nka Ane tun ma den sɔrɔ.

3 San o san, o cɛ tun bɛ bɔ a ta dugu ra ka taga Silo, ka taga Fangatigi Ala bato, ka sarakaw bɔ a ye. Sarakalasebaga Eli dencɛ fla, Hɔfini ni Finehasi, olugu tun bɛ o yɔrɔ le ra; olugu le tun ye Matigi Ala ta sarakalasebagaw ye.

4 Lon min ni Ɛlikana tun bɛ a ta sarakaw bɔ, a tun bɛ sarakasogo dɔ di a muso Penina ma, ani Penina dencɛw ni a denmusow bɛɛ ma fana.

5 Nka a tun bɛ Penina ta sogo ninyɔrɔ ɲɔgɔn fla le di Ane ma, sabu a tun bɛ Ane kanu, hali k'a sɔrɔ Matigi Ala tun ka Ane kɛ denworobari ye.

6 A sinamuso tun bɛ to k'a darabɔ, janko k'a jusu gban, sabu Matigi Ala tun k'a kɛ denworobari ye.

7 San o san, a tun bɛ kɛ ten le. Tuma o tuma ni Ane tun ka taga Matigi Ala ta yɔrɔ saninman na, Penina tun bɛ to k'a darabɔ o cogo kelen na. Ni o kɛra, Ane tun bɛ kɛ kasi ye, ka ban domuni bɛɛ ma.

8 A cɛ Ɛlikana tun b'a fɔ a ye ko: «Ane, mun le ka i jusu kasi? Mun na i bɛ kasi ka ban domuni ma? O tuma ne kelen man fisa ele fɛ ni hali dencɛ tan ye wa?»

Ala ka dencɛ di Ane ma

9 Lon dɔ, o ka domuni kɛ ka min ka ban Silo tuma min na, Ane wurira; o y'a sɔrɔ sarakalasebaga Eli siginin tun bɛ siginan dɔ kan, Matigi Ala ta batoso donda samasen dɔ kɔrɔ.

10 Ane jusu tun kasinin lo kosɛbɛ; a kasira kosɛbɛ ka Matigi Ala daari.

11 A ka dajuru dɔ ta Ala fɛ k'a fɔ ko: «E, Fangatigi Ala, ni i sɔnna ka i ta jɔnmuso ta sɛgɛ flɛ, ka i hakiri to ne ra, ni i ma ɲina i ta jɔnmuso kɔ fiyewu, ni i ka sɔn ka dencɛ di ne ma, ne bɛna o den di i ma, a bɛ kɛ i ta ye a si bɛɛ ra; o ra kunlimuru tɛna se a kun ma ka ye.»*

---

* **1:11 1.11** Kunlimuru man kan ka se a kun ma: o ye tagamasiyɛn ye min b'a yira ko den blara danna, ka kɛ Ala ta ye (Jateri 6.5).

12 Ayiwa, Ane nana to daariri ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ ka mɛɛn minkɛ, Eli nana kɛ a
dagbolow kɔrɔsi ye.
13 Ane tun bɛ kumana a yɛrɛ kɔnɔ le; a dagbolow dama le tun bɛ lamagara, nka mɔgɔ
tun tɛ a kumakan mɛnna. A kɛra Eli ɲa na ko a ka dɔrɔ le min ka ɲanamini.
14 Eli ko a ma ko: «O tuma ele ta dɔrɔ bɛna i bla tuma juman le? Taga i ta dɔrɔtɔya
kɛ yɔrɔ wɛrɛ!»
15 Ane k'a jaabi ko: «Ne matigicɛ, o tɛ; ne ye muso min ye, jusukasiba le bɛ ne kan.
Ne ma duvɛn min, ne ma minnifɛn fariman wɛrɛ si min. Ne tun bɛ ne kɔnɔnɔkow bɛɛ
le fɔra Matigi Ala ye.
16 I kana i ta jɔnmuso jate muso sɔnkolon dɔ ye. Ne ta dimi bonyakojugu ni ne ta sɛgɛ
le k'a to ne ka Ala daari fɔ ka na se sisan ma.»
17 Eli k'a fɔ a ye ko: «O tuma, taga hɛra ra. I ka fɛn min daari, Izirayɛli ta Ala ye o kɛ
i ye.»
18 Ane ko Eli ma ko: «Ala y'a kɛ i ye i hakiri to i ta jɔnmuso ra.» O kɔ, Ane tagara
domuni kɛ; a m'a ɲa sisi tuun.
19 O wurira o dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, ka o kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ k'a
bato minkɛ, o sekɔra ka taga o ta so, Rama dugu kɔnɔ.
Ɛlikana jɛnna ni a muso Ane ye. Matigi Ala k'a hakiri to Ane ra.
20 Ane nana kɔnɔ ta; a nana dencɛ woro, k'a tɔgɔ la ko Samawilu[†], ko sabu ale tun k'a
daari Matigi Ala fɛ.

Ane k'a dencɛ di Matigi Ala ma

21 Wagati min Ane cɛ Ɛlikana nana a fɔ ko a bɛ taga tuun ni a ta gbamɔgɔw bɛɛ ye ka
taga san sarakaw bɔ Matigi Ala ye, ani k'a ta dajuru dafa,
22 Ane ma taga ni a ye o san na. A k'a fɔ a cɛ ye ko: «Ni den nana dabɔ sin na wagati
min na, ne bɛna taga ni a ye Silo, ka taga a yira Matigi Ala ra; a bɛna to yi tuma bɛɛ.»
23 A cɛ Ɛlikana k'a jaabi ko: «Ni min ka bɛn i yɛrɛ ma, i ye o kɛ. To ni den ye yan fɔ
ka taga a dabɔ sin na. Janko Matigi Ala ka koɲuman min layiri ta, o ye kɛ dɔrɔn.» A
kɛra ten, a muso Ane tora ni den ye ka den lamɔ fɔ ka taga den dabɔ sin na.
24 Ayiwa, den nana dabɔ sin na wagati min na, a k'a ta ka taga ni a ye Matigi Ala ta
batoyɔrɔ saninman na Silo. O y'a sɔrɔ den belen tun bɛ fitini. A tagara ni misitoran
kelen[‡] ye min si ka san saba sɔrɔ, ani mugu tɛntɛnnin kilo tan, ani rɛzɛnji forogo ɲa
kelen.
25 O tagara se yi minkɛ, o ka misitoran kannatigɛ; o kɔ, o tagara ni den ye Eli fɛ.
26 Ane k'a fɔ Eli ye ko: «Ne matigicɛ, hakɛ to. Ne bɛ can yɛrɛ le fɔra i ye; muso min
tun nana Matigi Ala daari i kɔrɔ yan lon dɔ, ne lo.
27 Ne tun bɛ Matigi Ala daarira nin den ta ko le ra. Matigi Ala fana ka ne ta daariri
lamɛn.
28 O kosɔn ne b'a fɛ k'a di Matigi Ala ma. A bɛna kɛ Matigi Ala ta ye a si bɛɛ.»
Ane ka o fɔ minkɛ, o ka o kinbiri gban ka Matigi Ala bato.

2

Ane ka Matigi Ala fo

1 Ayiwa, Ane ka Ala daari k'a fɔ ko:

«Ɲagari bɛ ne jusukun na Matigi Ala sababu ra;
sabu Matigi Ala ka ne baraka lawuri.
Ne bɛna kuma k'a yira ne juguw ra sisan,
sabu ne bɛ ɲagari Matigi Ala ta dɛmɛri kosɔn.

2 «Mɔgɔ si saninyanin tɛ i ko Matigi Ala,
Ala wɛrɛ tɛ yi ni ele Matigi Ala tɛ,
Ala barakaman wɛrɛ tɛ yi, min bɛ i ko an ta Ala.

3 «Aw ye yɛrɛbonya kumaw dabla,
Aw kana wasoyakumaw bɔ aw da ra tuun;
sabu Matigi Ala ye Ala le ye, min bɛ fɛn bɛɛ lɔn.
A bɛ bɛɛ ta kɛwalew lɔn.

4 «Mɔgɔ barakamanw ta kalanw karira o boro,

---

† **1:20 1.20** Samawilu kɔrɔ ye ko: a daarira Ala fɛ. ‡ **1:24 1.24** Kitabu dɔw ko misitoran saba.

nka barakantanw ka fanga sɔrɔ.
5 Minw tun fanin lo, olugu bɛ baara ɲinina ka o ta baro sɔrɔ;
k'a sɔrɔ kɔngɔtɔw ta kɔngɔ banna.
Muso denworobari ka den wolonfla sɔrɔ,
k'a sɔrɔ denworomuso ta densɔrɔ lalɔra.
6 Matigi Ala b'a to mɔgɔ bɛ sa, a b'a to mɔgɔ bɛ si sɔrɔ;
a bɛ mɔgɔ lataga lahara, a bɛ mɔgɔ labɔ lahara.
7 Matigi Ala bɛ mɔgɔ fagantanya, a bɛ mɔgɔ fɛntigiya;
a bɛ mɔgɔ majigi, a bɛ mɔgɔ kɔrɔta.

8 «A bɛ dɛsɛbagatɔ lawuri ka bɔ dugu ma,
ka fagantan lawuri ka bɔ nɔgɔ ra,
k'a lasigi ni fagamaw ye,
ka masasiginan nɔɔrɔman di o ma;
sabu dugukolo jusiginanw bɛ Matigi Ala le boro,
a ka dunuŋna lɔ olugu le kan.
9 A bɛna a ɲasiranbagaw kɔrɔsi o tɛmɛyɔrɔw bɛɛ ra;
nka a bɛna mɔgɔjuguw latunu dibi ra;
sabu adamaden yɛrɛ fanga tɛ a kɛ setigi ye.

10 «Matigi Ala bɛna a juguw bɛɛ halaki,
a bɛna sanpɛrɛn lajigi o kan ka bɔ san fɛ;
Matigi Ala bɛna kiti tigɛ ka se fɔ dugukolo danw bɛɛ ra.
A bɛna se di a ta jamana masacɛ ma;
a bɛna a ta mɔgɔ ɲanawolomanin baraka lawuri.»

11 Ayiwa, o kɔ, Ɛlikana sekɔra ka taga so, Rama dugu kɔnɔ; nka den tora Matigi Ala ta baara ra sarakalasebaga Eli kɔrɔ.

Eli dencɛw ta kɛwalejuguw

12 Eli dencɛw tun ye mɔgɔ sɔnkolon dɔw le ye. O tun tɛ Matigi Ala bonya.
13 Olugu minw tun ye sarakalasebagaw ye, olugu tun bɛ min kɛ mɔgɔw ra, o flɛ nin ye: Ni mɔgɔ dɔ tun bɛ saraka bɔra, sarakalasebaga tun bɛ a ta baaraden dɔ ci ka na sarakabɔbaga fɛ sarakasogo tobituma ra; baaraden tun bɛ na ni sogosɔgɔnan ɲin saba dɔ ye a boro.
14 A tun bɛ na o sogosɔgɔnan turu sogo ra minan kɔnɔ, walama nɛgɛdaga kɔnɔ, walama bɔgɔdaga kɔnɔ, walama tasa kɔnɔ. Ni sogosɔgɔnan tun ka bɔ ni sogo min o min ye, o bɛɛ le tun bɛ kɛ sarakalasebaga ta ye. Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ na Silo ka na saraka bɔ, sarakalasebaga minw ye Eli dencɛw ye, olugu tun bɛ o le kɛ o mɔgɔw ra.
15 Tuma dɔw yɛrɛ, hali k'a sɔrɔ o ma sogo turu jɛni ban, sarakalasebaga ta baaraden tun bɛ na, ka na a fɔ sarakabɔbaga ye ko: «Sarakalasebaga ko i ye sogo dɔ di a bɛ taga a jɛni. A ko a tɛ sogo tobinin fɛ, a bɛ sogo kɛnɛ le fɛ.»
16 Ni sarakabɔbaga ko: «A to an ye sogo turu jɛni fɔlɔ; o kɔ, ni min ka i diya, i bɛ o ta», baaraden b'a fɔ ko: «Fiyewu! A di sisan le, ni o tɛ, ne b'a mina fanga ra.»
17 Ayiwa, o kanbelenw tun bɛ o jurumunba le kɛra ka Matigi Ala hakɛ ta, sabu o tun tɛ Matigi Ala ta sarakaw jatera tuun.

Samawilu ni a worobagaw

18 Samawilu kɔni tun bɛ baara kɛra Matigi Ala ɲa kɔrɔ; denmisɛn tun lo; a tun ka saninderege dɔ le don, min tun lalagara ni lɛnfani ye.
19 A bamuso tun bɛ to ka forokiyanin dɔ karan a ye san o san. Ni a cɛ tun bɛ na Silo ka na san sarakaw bɔ, a tun bɛ na ni a cɛ ye, ka na o forokiyanin di Samawilu ma.
20 Eli tun bɛ to ka dugawu kɛ Ɛlikana ni a muso ye, k'a fɔ Ɛlikana ye ko: «I muso ka nin den min daari Matigi Ala fɛ, ka na a bla danna Matigi Ala ye, Matigi Ala y'a to i ye den wɛrɛw sɔrɔ a fɛ ka o bla o den nɔ ra.»
O kɔ, o tun bɛ sekɔ ka taga o ta so.
21 Ayiwa, Matigi Ala k'a hakiri to Ane ra tuun. A nana kɔnɔ ta siŋagako caman tuun. A ka dencɛ saba ni denmuso fla le sɔrɔ tuun. O y'a sɔrɔ Samawilu kɛra kanbelennin ye, a tun bɛ kɔrɔyara Matigi Ala ɲa kɔrɔ.

Eli k'a denw mafiyɛnya

22 Ayiwa, Eli tun kɔrɔra kosɛbɛ. A dencɛw tun bɛ min kɛra Izirayɛlimɔgɔw ra, a ka o mɛn. A k'a mɛn fana ko muso minw tun bɛ to ka taga baaramisɛnw kɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, ko o tun jɛn ni o musow ye.
23 A k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ nin ko ɲɔgɔn kɛra? Aw bɛ nin kojugu minw kɛra tan, ne bɛ o mɛnna mɔgɔw bɛɛ le fɛ.
24 Ɔn-ɔn dɛ, ne denw, aw kana sɔn nin ma. Ne bɛ min mɛnna tan, o man ɲi. Aw bɛ Matigi Ala ta mɔgɔw blara jurumun na.
25 Ni mɔgɔ dɔ ka mɔgɔ wɛrɛ hakɛ ta, Ala le bɛ se ka soronari kɛ o fla cɛ. Nka ni mɔgɔ ka Ala yɛrɛ hakɛ ta, jɔn wɛrɛ le bɛna sɔrɔ ka Ala sorona o tigi ye?»
Ayiwa, o bɛɛ n'a ta, Eli dencɛw ma o facɛ ta kuma lamɛn, sabu Matigi Ala tun ka o fagako latigɛ ka ban.
26 Ayiwa, Samawilu tun bɛ kɔrɔyara. A ko tun ka di Matigi Ala ye, a ko tun ka di mɔgɔw fana ye.

Matigi Ala ka kankari la Eli ye

27 Lon dɔ, Ala k'a ta ciraden dɔ bla ka na Eli fɛ ka na a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ko: Yala ne ma ne yɛrɛ yira i bɛmaw ra k'a gbɛya, ka o to jɔnya ra Farawona fɛ Misiran jamana ra wa?
28 Ne ka ele bɛmaw ta siya le ɲanawoloma Izirayɛli ta gbaw bɛɛ ra, ka o bla ne ta sarakalasebagaya baara ra, janko o ye saraka bɔ ne ta sarakajɛnifɛn* kan, ka wusunan saraka don ne ye, ka saninderege don ka baara kɛ ne ye; Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka o saraka jɛni Matigi Ala ye, ne ka o saraka sogo dɔ kɛ o ta ye.
29 Ayiwa, ne b'a fɛ bɛgan sarakaw* ni siman saraka* minw ye bɔ ne ye ne ta batoso kɔnɔ, mun kosɔn aw tɛ o sarakaw jatera fɛn ye? A nana kɛ cogo di ko ele bɛ i dencɛw bonyara ka tɛmɛ ne kan? Ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw bɛ saraka minw bɔ, aw bɛ o sarakaw ɲumanmanyɔrɔw bɛɛ le domuna, fɔ ka tɔrɔ.
30 «O kosɔn Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Ne tun k'a latigɛ ko i ta mɔgɔw, ani aw ta siya le bɛna to ne ta sarakalasebagaya baara ra wagati bɛɛ. Nka sisan, ne Matigi Ala, ne ko, ko o banna! Sabu mɔgɔ minw bɛ ne bonya, ne bɛ olugu le bonya; nka mɔgɔ minw bɛ ne dɔgɔya, ne fana bɛ olugu dɔgɔya.
31 Wagati dɔ bɛna se, ne bɛna ele ni i ta siya bɛɛ ta fanga ban. Cɛkɔrɔba tɛna sɔrɔ aw ta siya ra tuun.
32 I bɛna tɔɔrɔ caman ye ne ta batoso kɔnɔ; k'a sɔrɔ ne bɛna koɲuman kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye fɔ ka o wasa. Nka cɛkɔrɔba tɛna sɔrɔ aw ta somɔgɔw ra tuun.
33 Ni ne ka na i ta somɔgɔ min to sarakalasebagaya ra, ne bɛna o to yi dɔrɔn janko ka ele jusu kasi le, ka i ɲaji bɔ fɔ ka na i ɲa fiyen; ni o tɛ, i ta somɔgɔw bɛɛ bɛna sa k'a sɔrɔ o ma kɔrɔ.
34 «Ko min bɛna kɛ i dencɛ fla ra, Finehasi ni Hɔfini, o bɛna kɛ tagamasiyɛn ye k'a yira i ra ko ne ka min fɔ ko o bɛna kɛ can ye; o fla bɛɛ bɛna sa lon kelen na.
35 «Ne bɛna sarakalasebaga wɛrɛ sigi, min bɛna ne ta sariya sira tagama a cogo ra, ka ne jusu diya, ani ka ne nin wasa. Ne bɛna baraka don a ta somɔgɔw ra; ni ne nana masacɛ min o min ɲanawoloma k'a sigi masaya ra, olugu le bɛna kɛ sarakalasebagaya ra o masacɛ kɔrɔ wagati bɛɛ.
36 Ni ele ta somɔgɔ tɔ min o min nana to, o bɛna taga a kinbiri gban le o sarakalasebaga kɔrɔ, janko a ye wari dɔɔnin, walama domuni dɔɔnin sɔrɔ k'a domu; a bɛna a fɔ sarakalasebaga ye ko: ‹Sabari, i ye ne bla sarakalasebagaya baara dɔ ra, janko ne ye domuni dɔɔnin sɔrɔ k'a domu.› »

3

Ala kumana Samawilu fɛ

1 Samawilu tun ye denmisɛn ye hali bi. A tun bɛ baara kɛra Matigi Ala ye Eli kɔrɔ. O wagati ra, Matigi Ala tun tɛ kumana mɔgɔw fɛ wagati caman na tuun; a tun bɛ deri ka kow yira mɔgɔw ra cogo min na, a fana tun tɛ o kɛra tuun k'a caya.
2 O wagati fana ra, Eli ɲadenw baraka tun dɔgɔyara, a tun tɛ yeri kɛra kosɛbɛ tuun. Lon dɔ, su fɛ, a lanin tun bɛ a layɔrɔ ra.
3 O y'a sɔrɔ Ala ta fitina saninman tun ma faga fɔlɔ yɔrɔ saninman kɔnɔ. Samawilu lanin tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, jɛŋɔgɔnya kɛsu* tun bɛ yɔrɔ min na.
4 Matigi Ala nana Samawilu wele. Samawilu ka jaabiri kɛ ko: «Naamu.»
5 A borira ka taga Eli fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «I ka ne wele, ne nana.» Eli k'a jaabi ko: «Ne ma i wele. Taga la.» Samawilu sekɔra ka taga la.

6 Matigi Ala nana Samawilu wele tuun; a wurira tuun ka taga Eli fɛ ka taga a fɔ a ye
ko: «I ka ne wele, ne nana.» Eli k'a jaabi ko: «Ne dencɛ, ne ma i wele dɛ! Sekɔ ka taga
la.»
7 Samawilu tun ma Matigi Ala lɔn fɔlɔ; Matigi Ala tun ma deri ka kuma a fɛ ka ye fɔlɔ.
8 Matigi Ala nana Samawilu wele tuun a siŋaga sabanan na. Samawilu wurira tuun
ka taga Eli fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «I ka ne wele, ne nana.» Ayiwa, Eli k'a faamu ko
Matigi Ala le bɛ den welera.
9 O ra, Eli k'a fɔ a ye ko: «Taga la; ni i nana welekan mɛn tuun, i y'a fɔ ko: ‹Matigi
Ala, kuma, sabu i ta jɔncɛ bɛ i lamɛnna.› » Samawilu tagara la a layɔrɔ ra.
10 Matigi Ala nana ka na lɔ; a ka weleri kɛ i n'a fɔ a tun k'a kɛ cogo min na kakɔrɔ. A
ko: «Samawilu, Samawilu.» Samawilu k'a jaabi ko: «Matigi Ala, kuma, sabu i ta jɔncɛ
bɛ i lamɛnna.»
11 Matigi Ala k'a fɔ Samawilu ye ko: «A flɛ, ne bɛna ko dɔ kɛ Izirayɛli jamana ra. Ni
mɔgɔ o mɔgɔ toro ka na o ko mɛn, o tigi bɛna kabakoya fɔ ka manwu.
12 Ni o wagati sera, ne tun ka ko o ko fɔ Eli ta somɔgɔw ta ko ra, ne bɛna o bɛɛ kɛ. Ne
bɛna a damina, ne bɛna a laban fana.
13 Ne tun k'a fɔ a ye ko ne bɛna kiti ben a ta somɔgɔw kan, kiti min tɛna ban ka ye;
ne bɛ o kɛ jurumun min kosɔn, a yɛrɛ ka o lɔn. A dencɛw ka o jurumunw kɛ ka o yɛrɛ
ko gboya ne ye, nka Eli ma sɔn ka o ladi janko o ye o kow dabla.
14 O kosɔn ne karira Eli ta somɔgɔw ye ko o ta hakɛ tɛna kafari ka ye fiyewu; bɛgan
saraka* tɛna se k'a kafari, siman saraka* tɛna se k'a kafari.»
15 Ayiwa, Samawilu lanin tora yi fɔ ka taga dugu gbɛ. Dugu gbɛra minkɛ, a wurira ka
taga Alabatoso dondaw dayɛlɛ. Samawilu tun ka min ye su fɛ, a siranna ka o fɔ Eli ye.
16 Nka Eli k'a wele k'a fɔ a ye ko: «Ne dencɛ Samawilu!» Samawilu ko: «Naamu!»
17 Eli ko: «Matigi Ala ka kuma juman le fɔ i ye? A fɔ ne ye, i kana foyi dogo ne ma. A
ka fɛn o fɛn fɔ i ye, ni i ka o dɔ dogo ne ma, o tuma Matigi Ala ye o hakɛ bɔ i ra fɔ k'a
juguya.»
18 Samawilu k'a bɛɛ fɔ Eli ye, a ma foyi dogo a ma. Eli ko: «Matigi Ala lo, ni min ka
bɛn a ma, a ye o kɛ.»
19 Samawilu tun bɛ ɲanatigɛra. Matigi Ala tun bɛ ni a ye; ni a tun ka kuma o kuma fɔ
Matigi Ala tɔgɔ ra, o bɛɛ tun bɛ kɛ ka dafa.
20 K'a ta Dan, ka taga a bla fɔ Bɛri Seba, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun k'a lɔn ko Samawilu
tun ye Matigi Ala ta cira yɛrɛ le ye.
21 Matigi Ala belen tun bɛ to k'a yɛrɛ yira Silo, sabu a tun bɛ to ka na Samawilu fɛ
Silo, ka na kuma ni Samawilu ye.

4

Filisikaw sera Izirayɛlimɔgɔw ra

1 Ayiwa, Samawilu tun bɛ to ka Matigi Ala ta kuma lase Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ma.
Lon dɔ, Izirayɛlimɔgɔw nana bɔ ka taga Filisikaw kunbɛn ko o bɛ o kɛrɛ. O tagara
lajɛn Ebɛni Ezɛri yɔrɔ ra; Filisikaw tun bɛ Afɛki yɔrɔ ra.
2 Filisikaw ka o yɛrɛ labɛn ka na lɔ Izirayɛlimɔgɔw ɲa, kɛrɛ kama. O ka kɛrɛ damina
minkɛ, Filisikaw sera Izirayɛlimɔgɔw ra, ka Izirayɛlimɔgɔ cɛ waga naani (4 000) ɲɔgɔn
faga kɛrɛkɛkɛnɛ kan.
3 Izirayɛlimɔgɔ tɔw sekɔra ka taga o sigiyɔrɔ ra. Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ko: «Mun kosɔn
Matigi Ala k'a to Filisikaw sera an na bi?» O ko: «An ye taga Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya
kɛsu* ta Silo dugu kɔnɔ ka na ni a ye. An ye na a bla an cɛ ra yan, janko a ye an bɔsi
an juguw boro.»
4 O ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Silo ka taga Fangatigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya kɛsu ta ka na ni
a ye, min sigiyɔrɔ bɛ serubɛn mɛlɛkɛw bisigiyaw cɛ ra. Eli dencɛ fla, Hɔfini ni Finehasi
olugu tun bɛ ni Ala ta jɛŋŋɔgɔnya kɛsu tabagaw ye.
5 Ayiwa, wagati min Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya kɛsu sera Izirayɛlimɔgɔw ta kɛrɛkɛdenw
sigiyɔrɔ ra, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲagarira ka kulekanbaw ci, fɔ ka dugukolo yɛrɛyɛrɛ.
6 Filisikaw ka o mankanw mɛn minkɛ, o ka ɲininkari kɛ ko: «Kulekanba juman le bɛ
bɔra Izirayɛlimɔgɔw sigiyɔrɔ ra tan?» O k'a fɔ o ye ko o nana ni Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya
kɛsu le ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ.
7 Filisikaw siranna; o ko, ko ala dɔ le nana Izirayɛlimɔgɔw fɛ. O ko: «E! Bɔnɔ ka an
sɔrɔ, sabu nin ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ.
8 Bɔnɔ ka an sɔrɔ dɛ! Jɔn le bɛna an bɔsi ka bɔ nin ala barakamanw boro sa? O alaw
le ka Misirankaw tɔɔrɔ ni banajugu suguya bɛɛ ye kongokolon kɔnɔ yi.

9 Ayiwa, an Filisikaw, an ye jija, ka kɛ cɛw ye; ni o tɛ, Heburuw le bɛna o ta fanga sigi
an kunna, i n'a fɔ an tun ka an ta fanga sigi olugu kunna cogo min na. O ra an ye an
yɛrɛ kɛ cɛw ye ka o kɛrɛ!»
10 Filisikaw ka Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ, ka se o ra tuun. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ borira ka
taga o sigiyɔrɔw ra. Kɛrɛ digira Izirayɛlimɔgɔw ra kosɛbɛ. Izirayɛlimɔgɔw ta kɛrɛkɛden
sennaman waga bisaba (30 000) le fagara.
11 Filisikaw ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta; Eli dencɛ fla, Hɔfini ni Finehasi, o ka olugu
fla bɛɛ faga fana.

Eli ni a buranmuso sacogo

12 Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ borira ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra, ka na Silo o lon kelen na; a tun
k'a ta faniw faranfaran, ka buguri kɛ a kun na*.
13 A tagara se Silo tuma min na, o y'a sɔrɔ Eli siginin tun bɛ a ta siginan kan, sira da
ra, a bɛ kɛrɛ kibaroya makɔnɔna, sabu hami tun bɛ a jusu ra Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu*
kosɔn. Cɛ tagara don dugu kɔnɔ ka kɛrɛ kibaroya fɔ minkɛ; dugu bɛɛ ka kɛ kule ci ye.
14 Eli ka o kulekanw mɛn minkɛ, a ka ɲininkari kɛ, ko: «Nin mankanba kun ye mun
le ye?» O yɔrɔnin bɛɛ, cɛ teliyara ka na kɛrɛ kibaroya fɔ Eli ye.
15 O y'a sɔrɔ Eli si tun ye san bikɔnɔntɔn ni seegi. A ɲaw tun fiyenna, a tun tɛ foyi
yera tuun.
16 Cɛ k'a fɔ Eli ye ko: «Ne bɔra kɛrɛkɛyɔrɔ le ra; ne borira ka bɔ yi le bi ka na.» Eli
ko: «Ne dencɛ, mun le kɛra yi?»
17 Ayiwa, kibaroyafɔbaga ka Eli jaabi ko: «Izirayɛlimɔgɔw borira Filisikaw ɲa. Kɛrɛ
digira o ra kosɛbɛ. I dencɛ fla, Hɔfini ni Finehasi, olugu fagara; Filisikaw ka Ala ta
jɛnɲɔgɔnya kɛsu fana ta.»
18 Cɛ da sera Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ko ma minkɛ dɔrɔn, Eli yɛlɛmana ka bɔ a ta
siginan kan, ka ben a kɔ kan fɔ k'a kan kari, sabu a tun kɔrɔra; cɛ belebele gbiriman
tun lo fana. A sara dugu donda ra yi. A tun kɛra Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye fɔ san
binaani.
19 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Eli buranmuso, min ye a dencɛ Finehasi muso ye, o tun lasiritɔ lo;
a jigiwagati fana tun sera ka ban. O muso ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu minako kibaroya
mɛn, ani k'a burancɛ ni a cɛ saya ko kibaroya mɛn minkɛ, tin dimi barara ka ben a kan;
a jigira, nka tin dimi ma se ka kun a ra.
20 A tun bɛ ɲini ka sa minkɛ, muso minw tun bɛ a kɔrɔ, olugu ko: «I kana i jigi tigɛ, i
ka dencɛ le sɔrɔ.» Nka a ma o jaabi; hali a ma o ta kuma jate yɛrɛ.
21 A ka den tɔgɔ la ko Ikabɔdi†, ko: «Nɔɔrɔ bɔra Izirayɛli ta siya kan.» A ka o fɔ Ala
ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu tari le kosɔn, ani a burancɛ ni a cɛ fagari kosɔn.
22 A ko: «Nɔɔrɔ bɔra Izirayɛli ta siya kan, sabu Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu tara.»

5

Ala ka Filisikaw tɔɔrɔ jɛnɲɔgɔnya kɛsu kosɔn

1 Ayiwa, Filisikaw ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta ka bɔ Ebɛni Ezɛri, ka taga ni a ye
Azidɔdi.
2 O k'a ta ka taga ni a ye Dagɔn* ta batoso kɔnɔ, ka taga a bla Dagɔn kɔrɔ.
3 O dugusagbɛ, Azidɔdikaw wurira sɔgɔmada joona fɛ, ka Dagɔn bennin ye k'a ɲa biri
dugu ma Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ. O k'a lawuri k'a bla a nɔ ra.
4 O dugusagbɛ flanan, o wurira sɔgɔmada joona fɛ, ka Dagɔn bennin ye tuun k'a ɲa
biri dugu ma Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ. Dagɔn kun ni a boro fla karira ka bɔ
a ra, ka o ben jobon dakun kan; a kulugutu dɔrɔn le tun tora ten.
5 O le kosɔn, fɔ ka na se bi ma Azidɔdi dugu kɔnɔ, Dagɔn ta sɔnnikɛbagaw, ani mɔgɔ
minw bɛ don Dagɔn ta jobon kɔnɔ, o si tɛ sɔn ka o sen la bon dakun kan.
6 O kɔ, Matigi Ala juguyara Azidɔdikaw ma kosɛbɛ, ani o yɔrɔ mara bɛɛ; a ka sumuniw
bɔ o ra, ka o tɔɔrɔ, ka cɛnri lase o ma.
7 Azidɔdikaw k'a ye ten minkɛ, o ko: «Ni a bɛ ten, Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu tɛna to anw fɛ yan, sabu a juguyara an ma yan kosɛbɛ, ka juguya an ta ala fana
ma, min ye Dagɔn ye.»
8 O ka Filisikaw ta kuntigiw bɛɛ wele ka o lajɛn, ka o ɲininka ko: «An bɛna mun
le kɛ ni Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye sa?» Kuntigiw ko: «An ye taga
Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu bla Gati dugu kɔnɔ.» O tagara a bla Gati dugu
kɔnɔ.

---

* **4:12 4.12** A tun ka o kɛ janko k'a ta jusukasi le yira mɔgɔw ra.

† **4:21 4.21** Ikabɔdi kɔrɔ ye ko: nɔɔrɔ banna.

* **5:2 5.2** Dagɔn le ye Filisikaw ta ala ye.

9 Ayiwa, o sera ni a ye Gati minkɛ dɔrɔn, Matigi Ala wurira o dugu fana kama, ka
ɲagbanba la mɔgɔw bɛɛ kan. A ka dugumɔgɔw tɔɔrɔ kosɛbɛ, denmisɛn fara mɔgɔkɔrɔba
kan, a ka sumuniw wuri o bɛɛ ra.
10 Olugu k'a ye ten minkɛ, o ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu lataga Ekurɔn dugu kɔnɔ.
Jɛnɲɔgɔnya kɛsu sera Ekurɔn minkɛ, Ekurɔnkaw ka kɛ kule ci ye ko: «O nana ni
Izirayɛlimɔgɔw ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye an fɛ yan ka na an ni an ta dugumɔgɔw bɛɛ le
faga!»
11 Olugu fana ka Filisikaw ta kuntigiw bɛɛ wele ka o lajɛn k'a fɔ o ye ko: «Aw ye
Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu sekɔ o ma yi! A ye sekɔ a bɔyɔrɔ ra, janko a
kana na an ni an ta dugumɔgɔw bɛɛ faga.»
Ɲagbanba le tun bɛ dugumɔgɔw bɛɛ kan, sabu Ala tun ka tɔɔrɔba la o kan.
12 Minw ma sa, sumuniw wurira olugu ra. Dugumɔgɔw kulekan bonyara ka se fɔ
sankolo ra.

6

Filisikaw ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu lasekɔ Izirayɛlimɔgɔw ma

1 Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ka karo wolonfla le kɛ Filisikaw ta jamana ra.
2 O kɔ, Filisikaw nana o ta sɔnnikɛbagaw ni o ta lagbɛrikɛbagaw wele, ka o ɲininka
ko: «An ka kan ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɛ cogo di le? An bɛ se k'a lasekɔ a
bɔyɔrɔ ra cogo min na, aw ye o fɔ an ye.»
3 Olugu ka o jaabi ko: «Ni aw bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu lasekɔ, aw
kana a lakolon bla ka taga fiyewu; aw ka kan ka hakɛ yafa saraka dɔ le bɔ Ala ye. Ni o
kɛra, aw bɛna kɛnɛya, ani fɛn min k'a to Ala m'a boro bɔ aw kan, aw bɛna o lɔn fana.»
4 Filisikaw kɔ: «An ka kan ka hakɛ yafa saraka juman le bɔ Ala ye?» O ka o jaabi ko:
«Aw ye sumuni bisigi looru ni ɲinan bisigi looru lalaga ni sanin ye, ka kaɲa ni Filisikaw
ta kuntigiw da ye, ka o kɛ saraka ye, sabu bana kelen le sera aw ni aw ta kuntigiw bɛɛ
ma.
5 Sumuni min wurira aw ra, ani ɲinan minw bɛ aw ta jamana cɛnna, aw ye o bisigiyaw
lalaga, ka o kɛ ka Izirayɛlimɔgɔw ta Ala bonya. Ni o kɛra, a bɛ se ka kɛ, ko Ala bɛna a
boro bɔ aw kan, k'a boro bɔ aw ta batofɛnw ni aw ta jamana kan fana.
6 Aw kana aw jusukun gbɛlɛya i n'a fɔ Misirankaw ni Farawona k'a kɛ cogo min na!
Sabu Ala nana olugu tɔɔrɔ kosɛbɛ fɔ a ma ɲa, o ka Izirayɛlimɔgɔw labla ko o ye taga.
7 Ayiwa, aw ye misiwotorokura dɔ lalaga, ka misimuso fla mina, misiden sinminta bɛ
minw fɛ, ani minw ma sɛnɛ kɛ ka ye. Aw ye wotoro siri o misiw ra, ka o denw faran ka
bɔ o kɔ, ka taga ni o ye so kɔnɔ.
8 O kɔ, aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta k'a bla wotoro kɔnɔ; aw ka fɛn
saninlaman minw lalaga ka o di Ala ma k'a kɛ aw ta hakɛ yafa saraka ye, aw ye olugu
bla kɛsu dennin dɔ kɔnɔ, ka o bla jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɛrɛ fɛ; o kɔ, aw ye a bla ka taga.
9 Aw ye a tagatɔ flɛ; ni a k'a yɛrɛ ta jamana fan sira le ta, ka taga Bɛti Semɛsi dugu
fan na, o tuma Matigi Ala le ka nin kojuguba lase an ma. Nka ni a ma o sira ta, o tuma
nin tɔɔrɔ ma bɔ Matigi Ala ra; fɛn wɛrɛ le k'a lase an ma.»
10 Ayiwa, min fɔra, mɔgɔw k'a kɛ ten. O ka misimuso fla mina, misiden sinminta bɛ
minw fɛ; o ka o siri wotoro ra, ka o ta denw mina ka o datugu bon kɔnɔ.
11 O ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu bla wotoro kɔnɔ; o ka ɲinan saninlamanw, ani
sumuni bisigiyaw saninlamanw bla kɛsu dennin dɔ kɔnɔ, ka o fana bla wotoro kɔnɔ.
12 Misiw sinna Bɛti Semɛsi dugu sira ma. O kasitɔ tora ka taga o sira kelen le fɛ; o ma
jɛngɛ ka taga o numanboro fɛ walama o kininboro fɛ. Filisikaw ta kuntigiw gbanna o
kɔ ka taga se fɔ Bɛti Semɛsi dugu dan ma.
13 Ayiwa, Bɛti Semɛsi dugumɔgɔw tun bɛ o ta siman tigɛra kɛnɛgbɛ ra. O nana o ɲa
kɔrɔta ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu natɔ ye minkɛ, o diyara o ye kosɛbɛ.
14 Misiwotoro tagara se Bɛti Semɛsika dɔ ta foro ra, min tɔgɔ ye ko Yosuwe; a lɔra yi.
Kabakuruba dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra. O ka wotoro yiriw cici ka o kɛ lɔgɔ ye, ka misiw faga
ka o kɛ saraka jɛnita* ye k'a di Matigi Ala ma.
15 Levi ta mɔgɔ dɔw le tun ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu lajigi, ani kɛsu dennin min
tun bɛ a kɔrɔ, fɛn saninlamanw tun bɛ min kɔnɔ. O k'a bɛɛ lajɛnnin bla kabakuruba
kan. O lon na, Bɛti Semɛsi dugumɔgɔw ka saraka jɛnitaw, ani ninsɔndiya sarakaw* bɔ
Matigi Ala ye.
16 Filisikaw ta kuntigi looru ka o ye minkɛ, olugu sekɔra ka taga Ekurɔn o lon yɛrɛ ra.
17 Filisikaw tun ka sumuni bisigiya saninlaman minw lalaga ka o di Matigi Ala ma ka
o kɛ o ta hakɛ yafa saraka ye, o dicogo ye nin ye: o ka kelen di Azidɔdi dugu kosɔn, ka

kelen di Gaza dugu kosɔn, ka kelen di Asikalɔn dugu kosɔn, ka kelen di Gati dugu kosɔn,
ka kelen di Ekurɔn dugu kosɔn.
18 O tun ka ɲinan saninlamanw fana di ka kaɲa ni Filisikaw ta kuntigi looru bɛɛ kelen
kelen ta dugu ye, dugu barakamanw, ani o kɛrɛfɛdugu misɛnw. O tun ka Matigi Ala ta
jɛnɲɔgɔnya kɛsu bla kabakuruba min kan, o kabakuru le ye o kow seere ye hali bi; a
kɛra Bɛti Semɛsikacɛ Yosuwe ta foro le ra.
19 Matigi Ala ka Bɛti Semɛsi dugumɔgɔ dɔw faga, sabu o tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɔnɔ
flɛ. A ka mɔgɔ biwolonfla* le faga. Mɔgɔw kasira kosɛbɛ, sabu Matigi Ala tun ka tɔɔrɔba
le lase o ma.
20 Bɛti Semɛsi dugumɔgɔw ko: «Jɔn le bɛ se ka lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, nin Ala
saninmanba ɲa kɔrɔ sa! An bɛna jɛnɲɔgɔnya kɛsu bɔ yan ka taga ni a ye min le?»
21 O ka cira bla ka taga Kiriyati Yeharimu dugumɔgɔw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko:
«Filisikaw ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu lasekɔ; aw ye na a ta ka taga ni a ye aw fɛ
yi.»

7

Izirayɛlimɔgɔw sekɔra Ala ma

1 Ayiwa, Kiriyati Yeharimu dugumɔgɔw nana Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta ka
taga ni a ye. O tagara ni a ye Abinadabu ta so kɔnɔ; o yɔrɔ tun bɛ kongori dɔ kunna. O
ka Abinadabu dencɛ Elehazari sigi ko a ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɔrɔsi.
2 Ayiwa, jɛnɲɔgɔnya kɛsu tagara bla Kiriyati Yeharimu ka wagatijan kɛ yi; a ka san
mugan le kɛ yi. O kɔ, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin nana kɛ kasi ye ka Matigi Ala ta
jɛnɲɔgɔnya ɲini.
3 Samawilu k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Ni a kɛra ko aw b'a fɛ ka na ni
aw jusukun bɛɛ le ye Matigi Ala fɛ, o tuma siya wɛrɛw ta batofɛn minw bɛ aw fɛ, aw ye
o bɛɛ labɔ ka o firi, ani Asera ta jo minw bɛ aw fɛ. Aw ye aw yɛrɛ di Matigi Ala ma, ka
ale kelen bato; ni o kɛra, a bɛna aw bɔsi ka bɔ Filisikaw boro.»
4 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ta jo minw ye Baali* ni Asera ye, o ka o jow bɛɛ bɔ ka o firi;
o ka Matigi Ala kelenpe bato.
5 Samawilu k'a fɔ o ye ko: «Aw ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn Misipa, ne bɛna Matigi
Ala daari aw ye.»
6 Izirayɛlimɔgɔw lajɛnna Misipa. O ka ji bi k'a bɔn dugu ma Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka
sun don o lon na; o bɛɛ lɔra a ra o lon na k'a fɔ ko olugu ka Matigi Ala hakɛ ta. A kɛra
ten, Samawilu kɛra Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye Misipa.

Izirayɛlimɔgɔw sera Filisikaw ra

7 Ayiwa, Filisikaw nana a mɛn ko Izirayɛlimɔgɔw lajɛnna Misipa minkɛ, o ni o ta
kuntigiw wurira ko o bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ. Izirayɛlimɔgɔw ka o mɛn minkɛ, o
siranna Filisikaw ɲa.
8 O k'a fɔ Samawilu ye ko: «I kana Matigi, an ta Ala daariri dabla; a daari an ye, janko
a ye an kisi ka bɔ Filisikaw boro.»
9 Samawilu ka sagaden dɔ mina, min bɛ sin minna belen; a ka o faga, k'a bɛɛ lajɛnnin
jɛni k'a kɛ saraka jɛnita* ye, k'a di Matigi Ala ma. A ka Matigi Ala daari kosɛbɛ
Izirayɛlimɔgɔw ye; Matigi Ala fana ka a ta daariri lamɛn.
10 Tuma min na Samawilu tun bɛ sagaden kɛra saraka jɛnita ye, Filisikaw nana ko o
bɛna Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ. Matigi Ala ka sanpɛrɛnkanba dɔ jigi Filisikaw kunna o lon
na, fɔ ka o bɛɛ hakiri wuri ka o ɲagami ɲɔgɔn na. A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw sera o ra
ka o bɛɛ kɛrɛ.
11 Izirayɛlimɔgɔw bɔra Misipa ka Filisikaw gbɛn, ka to ka o faga ka taga, ka taga se fɔ
Bɛti Kari dugumayanfan na.
12 Samawilu ka kabakuru dɔ ta ka o bla Misipa dugu ni Zini dugu cɛ. A ka o kabakuru
tɔgɔ la ko Ebɛni Ezɛri*; a ko: «Matigi Ala ka an dɛmɛ ka na se fɔ yan.»
13 A kɛra ten, Filisikaw majigira Izirayɛlimɔgɔw ye kosɛbɛ; o ma sɔn ka na ben
Izirayɛlimɔgɔw ta jamana kan tuun. Matigi Ala boro tora Filisikaw kan ka o tɔɔrɔ
Samawilu ta si bɛɛ ra.
14 Filisikaw tun ka dugu minw mina Izirayɛlimɔgɔw ra, o duguw bɛɛ sekɔra
Izirayɛlimɔgɔw fɛ tuun, k'a ta Ekurɔn, ka taga a bla fɔ Gati, o ni o maraw bɛɛ. Hɛra
fana tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw ni Amɔrikaw cɛ.
15 Samawilu kɛra Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye a si bɛɛ ra.

---

* **6:19 6.19** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko mɔgɔ waga bilooru ni mɔgɔ biwolonfla (50 070).

* **7:12 7.12** Ebɛnezɛri kɔrɔ ye ko: dɛmɛri ta kabakuru.

16 San o san, a tun bɛ taga Izirayɛli jamana yɔrɔw yaala, k'a ta Betɛli ka taga a bla
Giligali, ani ka taga a bla fɔ Misipa; a tun bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw ta kow ɲanabɔ o yɔrɔw
bɛɛ ra.
17 Nka a tun bɛ to ka sekɔ ka na Rama, sabu a ta so tun bɛ o yɔrɔ le ra. A tun bɛ na
Izirayɛlimɔgɔw ta kow ɲanabɔ o yɔrɔ ra fana. A tun ka sarakajɛnifɛn* dɔ lɔ o yɔrɔ ra
Matigi Ala ye.

8

Izirayɛlimɔgɔw ko o bɛ masacɛ dɔ fɛ

1 Ayiwa, Samawilu nana kɔrɔ tuma min na, a k'a dencɛw sigi Izirayɛlimɔgɔw kunna,
ka olugu kɛ Izirayɛlimɔgɔw ta kititigɛbagaw ye.
2 A dencɛ fɔlɔ tɔgɔ tun ye ko Yowɛli, a flanan tɔgɔ tun ye ko Abiya. O tun bɛ Bɛri Seba
le; o tun bɛ mɔgɔw ta kow ɲanabɔ o yɔrɔ le ra.
3 Nka Samawilu dencɛw tun ma Samawilu jogo ta. O ta wariko bonyara kosɛbɛ; o tun
bɛ to ka bonyafɛnw mina mɔgɔw fɛ dogo ra, ka kiti tigɛ nanbara kan.
4 A kɛra ten, Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ tagara lajɛn Samawilu kɔrɔ Rama.
5 O k'a fɔ Samawilu ye ko: «A flɛ, ele kɔrɔra sisan, nka i dencɛw ma ele yɛrɛ jogo ta.
O ra, an b'a fɛ i ye masacɛ dɔ sigi an kunna, min bɛna kɛ an ta kitiw tigɛ ye, i n'a fɔ a
bɛ siya tɔw bɛɛ fɛ cogo min na.»
6 Ayiwa, o ka o kuma min fɔ ko: «Masacɛ dɔ sigi an kunna min bɛna an ta kitiw tigɛ
an ye,» o kuma ma diya Samawilu ye. A ka Matigi Ala daari.
7 Matigi Ala k'a fɔ Samawilu ye ko: «Ni nin mɔgɔw ka fɛn o fɛn fɔ i ye, i ye o lamɛn,
ka o kɛ. O ma ban ele ra; o banna ne yɛrɛ le ra; o ko ne le kana sigi o kunna.
8 Kabini wagati min na ne ka o labɔ Misiran jamana ra, o ka ko minw kɛ kabini o
wagati ra fɔ ka na se bi ma, ka ban ne ra ka taga batofɛn wɛrɛw bato, o bɛ o ko kelenw
le kɛra ele fana ra.
9 O ra, o ka min fɔ, o kɛ o ye. Nka masacɛ min bɛna sigi o kunna, o masacɛ bɛna ko
minw kɛ o ra, o fɔ o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, janko o ye a lɔn.»

Masacɛw bɛna min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ra

10 Matigi Ala ka kuma minw fɔ Samawilu ye, a tagara o bɛɛ fɔ Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ye,
o minw tun ko o bɛ masacɛ fɛ.
11 A k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, masacɛ min bɛna sigi aw kunna, o bɛna ko minw kɛ aw ra,
o flɛ nin ye: A bɛna aw dencɛw mina ka o kɛ kɛrɛkɛdenw ye, ka o kɛ a ta sowotorotigiw
walama a ta sotigiw ye, walama k'a to o ye kɛ bori ye a yɛrɛ ta sowotoro ɲa fɛ.
12 A bɛna dɔw kɛ a ta kɛrɛkɛdenw kuntigiw ye, ka o sigi kɛrɛkɛden waga kelen kelen
kunna, walama kɛrɛkɛden bilooru looru kunna; a bɛna dɔw kɛ a ta forosɛnɛbagaw ye,
ka dɔw kɛ a ta simankanbagaw ye; dɔw bɛ kɛ a ta kɛrɛkɛminanw lalagabagaw ye, dɔw
fana bɛ kɛ a ta sowotorow ta minanw lalagabagaw ye.
13 A bɛna aw denmusow fana mina ka o dɔw kɛ a ta turu kasadiman lalagabagaw ye,
ka dɔw kɛ a ta gbakɛbagaw ye, ka dɔw kɛ a ta burujɛnibagaw ye.
14 A bɛna aw ta forow, ani aw ta rɛzɛnsunw, ani aw ta oliviyesunw bɛɛ ra ɲumanmanw
mina ka o di a ta jamana ɲamɔgɔw ma.
15 A bɛna aw ta simanw ni aw ta rɛzɛnmɔw fana taran sigiyɔrɔma tan, k'a taran kelen
mina ka o di a ta jamana ɲamɔgɔw ni a kuntigiw ma.
16 A bɛna aw ta jɔncɛw ni aw ta jɔnmusow mina, ka aw ta kanbelen bɛɛ ra
barakamanw mina, ani aw ta faliw, ka olugu bla a yɛrɛ ta baara kama.
17 A bɛna aw ta bɛganw taran sigiyɔrɔma tan, k'a sigiyɔrɔma kelen ta; aw yɛrɛ fana
bɛna kɛ a ta jɔnw ye.
18 «O tuma le ra sa, aw yɛrɛ ka o masacɛ min sigi, aw bɛna kɛ kule ye ko Matigi Ala
ye aw bɔsi ka bɔ o masacɛ boro; nka Matigi Ala tɛna aw lamɛn o lon na.»
19 Ayiwa, mɔgɔw ma sɔn ka Samawilu ta kuma lamɛn. O ko: «O bɛɛ n'a ta, an b'a fɛ
masacɛ dɔ le ye sigi an kunna.
20 O ra, an fana bɛ kɛ i n'a fɔ siya tɔw; masacɛ dɔ bɛ kɛ an fɛ min bɛ kɛ an kuntigi ye,
ka an ta koɲaw ɲanabɔ, ka bɔ ni an ye ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra.»
21 Mɔgɔw ka kuma minw bɛɛ fɔ, Samawilu ka o bɛɛ lamɛn, ka taga o fɔ Matigi Ala ye.
22 Matigi Ala k'a fɔ Samawilu ye ko: «Sɔn o ta ma, i ye masacɛ dɔ sigi o kunna.»
O kɔ, Samawilu k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw bɛɛ ye taga aw ta so!»

9

Sawuli tagara a facɛ ta falimusow yɔrɔɲini

1 Cɛ dɔ tun bɛ Boniyaminu ta mɔgɔw ra, o tɔgɔ tun ye ko Kisi. Cɛ tɔgɔba dɔ tun lo. A facɛ tɔgɔ tun ye ko Abiyɛli; Abiyɛli facɛ tɔgɔ tun ye ko Serɔri; Serɔri facɛ tɔgɔ tun ye ko
Bekorati; Bekorati facɛ tɔgɔ tun ye ko Afiya.
2 Dencɛ dɔ tun bɛ Kisi fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Sawuli; kanbelen cɛɲumanba tun lo. Izirayɛli kanbelen si tun tɛ a bɔ cɛɲa ra; a tun ka jan o bɛɛ ye fana; a kamankun ni a
kunkolo tun bɛ mɔgɔ tɔw bɛɛ ta san fɛ.
3 Lon dɔ, Sawuli facɛ Kisi ta falimuso dɔw tununa. Kisi k'a fɔ a dencɛ Sawuli ye ko: «Baaraden kelen ta, aw ye bɔ ka taga falimusow yɔrɔɲini.»
4 O tagara, ka taga tɛmɛ Efirayimu kuruyɔrɔw fɛ, ka taga Salisa mara cɛtigɛ. O ma o
ye. O tɛmɛna Salimu mara ra, falimusow ma ye. O ka Boniyaminu ta jamana cɛtigɛ, o
ma o ye.
5 O tagara se Sufu mara ra minkɛ, baaraden min tun bɛ ni Sawuli ye, Sawuli k'a fɔ o
baaraden ye ko: «Na, an ye sekɔ so, ni o tɛ, ne facɛ bɛna a hakiri bɔ falimusow kɔ, ka
to ka hami anw yɛrɛ ta ko le ra sisan.»
6 Baaraden k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, Ala ta cira dɔ bɛ nin dugu kɔnɔ yan; mɔgɔsɔbɛ lo.
Ni a ka ko o ko fɔ, o bɛ kɛ can ye. An ye taga a fɛ; a bɛ se ka kɛ ko a bɛna sira dɔ yira
an na, an bɛ se ka min ta janko an ye falimusow ye.»
7 Sawuli ka baaraden jaabi ko: «Ni an ka taga o cɛ fɛ, an bɛna taga mun le di a ma?
Sabu domuni foyi tɛ an ta bɔrɔw kɔnɔ tuun, bonya foyi tɛ an boro fana an bɛ se ka taga
min di a ma. Foyi si le tɛ an boro.»
8 Baaraden k'a fɔ Sawuli ye ko: «A flɛ, warigbɛ garamu saba bɛ ne boro yan. An bɛna
taga o di cira ma, a bɛna sira yira an na.»
9 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ, Izirayɛli jamana ra, ni mɔgɔ tun b'a fɛ ka Ala sago lɔn ko dɔ ra, o
tigi tun b'a fɔ ko: «Aw ye na an ye taga flɛrikɛbaga fɛ.» Sabu min ye cira ye bi, fɔlɔfɔlɔ
o tun bɛ o le wele ko flɛrikɛbaga.
10 O ra, Sawuli k'a fɔ a ta baaraden ye ko: «Ne sɔnna; na an ye taga.» O ra, Ala ta cira
tun bɛ dugu min na, o tagara o dugu ra.
11 Ayiwa, o tagatɔ o dugu ra, o bɛnna ni sunguruden dɔw ye, o bɛ tagara jibiyɔrɔ ra.
O ka olugu ɲininka ko: «Yala flɛrikɛbaga bɛ yi wa?»
12 O ka o jaabi ko: «Ɔnhɔn, a bɛ aw ɲa fɛ. Nka aw ye teliya ka taga; a natɔ le ye nin ye
an ta dugu kɔnɔ tan bi, sabu mɔgɔw ka kan ka taga saraka bɔ sarakabɔyɔrɔ ra kongori
kunna bi le.
13 Ni aw donna dugu kɔnɔ, sani a ye taga sarakabɔyɔrɔ ra ka taga saraka domu ni
mɔgɔw ye, aw bɛna a sɔrɔ yi. Mɔgɔ si tɛ sɔn ka saraka domu ni a ma na, sabu ale le ka
kan ka dugawu kɛ saraka kan, mɔgɔw bɛ sɔrɔ k'a domu. Aw ye taga; ni aw sera yi nin
wagati ra kɔni, aw bɛna a sɔrɔ yi.»

Sawuli ni Samawilu ka ɲɔgɔn ye

14 Sawuli ni a tagamaɲɔgɔn ka dugu sira ta ka kɛ taga ye. O sera dugu donda ra minkɛ
dɔrɔn, o bɛnna ni Samawilu yɛrɛ ye, a bɔra a bɛ tagara sarakabɔyɔrɔ ra kongori kan.
15 Matigi Ala tun ka Samawilu lasɔmi o ko ra tere kelen sani Sawuli nalon ye se. Ala
tun k'a fɔ a ye ko:
16 «Sini ɲɔgɔntumasi, ne bɛna cɛ dɔ ci i fɛ ka bɔ Boniyaminu ta mara ra; i bɛna turu
saninman* kɛ o tigi le kun na, k'a kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta kuntigi ye. A bɛna
ne ta mɔgɔw kisi ka bɔ Filisikaw boro; sabu ne ka ne ta mɔgɔw ta sɛgɛ ye, o kulekan
fana sera ne ma.»
17 Samawilu ka Sawuli ye minkɛ dɔrɔn, Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Ne tun ka cɛ min
ko fɔ i ye, ale le ye nin ye; ale le bɛna sigi ne ta mɔgɔw kunna.»
18 Sawuli gbarara Samawilu ra dugu donda ra, k'a fɔ a ye ko: «I tɛ sabari ka flɛrikɛbaga
ta so yɔrɔ yira an na wa?»
19 Samawilu k'a jaabi ko: «Ne yɛrɛ le ye flɛrikɛbaga ye. Aw ye bla ne ɲa, an ye taga
sarakabɔyɔrɔ ra. An bɛna taga domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ bi. Fɛn o fɛn bɛ i jusu ra, ne bɛna o
bɛɛ fɔ i ye. Sini sɔgɔma, ne bɛna aw labla, aw bɛ taga.
20 Ayiwa, aw ta falimuso minw tun tununa nin ye a tere saba ye, aw kana hami o ra
tuun, sabu o yera ka ban. Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ta miiriya bɛ mɔgɔ min kan bi, o
ye ele ni i ta somɔgɔw le ye.»
21 Sawuli ka Samawilu jaabi ko: «Ne bɔra Boniyaminu ta siya le ra; an ta gba le ye
Izirayɛli ta gbaw bɛɛ ra fitini ye. An ta gba le fana ye Boniyaminu ta gbaw bɛɛ ra fitini
ye. Ayiwa, mun na i bɛ nin kuma ɲɔgɔn fɔ ne ye?»
22 Samawilu donna ni Sawuli ni a ta baaraden ye domunikɛyɔrɔ ra, ka o sigi sigiyɔrɔ
fɔlɔw ra; mɔgɔ bisaba ɲɔgɔn le tun bɛ bon kɔnɔ.

23 Samawilu k′a fɔ tobirikɛbaga ye ko: «Ne tun ka sogo min di i ma ko i ye a bla danna,
o bɔ ka na ni a ye.»
24 Tobirikɛbaga nana ni o sogo woto ni a sogo bɛɛ lajɛnnin ye, ka na o sigi Sawuli kɔrɔ.
Samawilu ko: «Nin le blara danna i ye; a ta, i ye a domu, sabu ne ka mɔgɔw wele tuma
min na, ne tun ka nin le bla i ye.» A kɛra ten, Sawuli ka domuni kɛ ni Samawilu ye o
lon na.
25 O kɔ, o jigira ka bɔ kongori kunna sarakabɔyɔrɔ ra, ka taga dugu kɔnɔ. Samawilu
tagara kuma ni Sawuli ye biribon kunna.
26 O dugusagbɛ, o wurira sɔgɔmada joona fɛ, sani kɛnɛ ye bɔ; Samawilu ka Sawuli
wele ka taga biribon kunna tuun k′a fɔ a ye ko: «Aw ye labɛn, ne bɛna aw labla aw bɛ
taga.» Sawuli labɛnna tuma min na, a ni Samawilu bɔra kɛnɛ ma ɲɔgɔn fɛ.
27 O tagara se dugu dan ma minkɛ, Samawilu k′a fɔ Sawuli ko: «A fɔ i ta baaraden ye
ko a ye bla an ɲa.» Baaraden blara o ɲa. A ko Sawuli ma tuun ko: «Sisan ele ye to yan
dɔɔnin; Ala ka kuma min yira ne ra, ne bɛna o fɔ i ye.»

10

Samawilu ka tagamasiyɛn saba yira Sawuli ra

1 Samawilu ka turubaranin dɔ ta ka o turu kɛ Sawuli kun na. A ka Sawuli fo k′a boro
mini a ma, k′a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ka ele le ɲanawoloma ko i ye kɛ a ta mɔgɔw
kuntigi ye.
2 Ni i bɔra ne kɔrɔ bi, i bɛna taga cɛ fla sɔrɔ Rasɛli ta kaburu yɔrɔ ra, Selisa,
Boniyaminu ta mara ra. O bɛna a fɔ i ye ko i bɔra ka taga falimuso minw yɔrɔɲini,
ko o yera. I facɛ yɛrɛ tɛ miirira faliw ko ra tuun; a bɛ hamina aw yɛrɛ ko le ra. A b′a
fɔra ko ale bɛna a dencɛ yɔrɔɲini k′a ye cogo di le?»
3 Ni aw bɔra o yɔrɔ ra, aw bɛna taga ɲa ka taga se Tabɔri yirisunba ma. I bɛna bɛn
ni cɛ saba ye, o bɛ tagara Ala batoyɔrɔ ra Betɛli, badennin saba bɛ kelen boro, burukun
saba bɛ kelen boro, duvɛnforogo kelen bɛ tɔ kelen boro.
4 O bɛna i fo ka burukun fla di i ma. I ka kan ka o mina.
5 O kɔ, i bɛna taga se Gibeha Elohimu; Filisikaw ta kɛrɛkɛjama dɔ bɛ o yɔrɔ ra. I dontɔ
dugu kɔnɔ, i bɛna bɛn ni cira jamakuru dɔ ye, o bɛ jigira ka bɔ kongori kan Ala batoyɔrɔ
ra. Korafɔbagaw, ani tamanfɔbagaw, ani filenfiyɛbagaw, ani gɔnifɔbagaw bɛ o ɲa, olugu
yɛrɛ bɛ ciraya kɛra.
6 Matigi Ala Nin* bɛna jigi i kan; ele fana bɛna ciraya kɛ ni o ye; i bɛna yɛlɛma ka kɛ
i ko mɔgɔ suguya wɛrɛ.
7 Ayiwa, ni o tagamasiyɛnw bɛɛ dafara tuma o tuma, o tuma i bɛ se ka ko o ko kɛ, i ye
o kɛ, sabu Ala bɛ ni i ye.
8 O kɔ, i ye bla ne ɲa ka taga Giligali. Sigiya t′a ra, ne bɛna na i sɔrɔ yi, ka na saraka
jɛnitaw* ni ninsɔndiya sarakaw* bɔ. Nka i ka kan ka ne makɔnɔ fɔ tere wolonfla sani
ne ye na; ni ne nana, i ka kan ka min kɛ, ne bɛna o fɔ i ye.
9 Ayiwa, Sawuli k′a kɔ don ka bɔ Samawilu kɔrɔ minkɛ, Ala ka Sawuli jusukun yɛlɛma,
k′a kɛ i ko mɔgɔ suguya wɛrɛ; o tagamasiyɛnw bɛɛ dafara o lon na.
10 O tagara se Gibeha minkɛ, o bɛnna ni cira jamakuru dɔ ye; Ala Nin jigira Sawuli
kan ni baraka ye; a fana korira ni o ye ka kɛ ciraya kɛ ye.
11 Mɔgɔ minw bɛɛ tun ka Sawuli lɔn fɔlɔfɔlɔ, olugu k′a ye a bɛ ciraya kɛra ni ciraw ye
minkɛ, olugu ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko: «Mun ko le kɛra Kisi dencɛ ra tan bi? O tuma
Sawuli fana kɛra cira dɔ le ye wa?»
12 Cɛ dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ale ko: «O tuma jɔn le ye o ta karamɔgɔ ye?» A laban o
kuma kɛra zana ye, ko: «O tuma Sawuli fana kɛra cira dɔ le ye wa?»
13 Sawuli nana ciraya kɛ ka ban tuma min na, a tagara kongori kunna sarakabɔyɔrɔ
ra.
14 Ayiwa, Sawuli belencɛ ka a ni baaraden ɲininka ko: «Aw tun tagara min le?» Sawuli
k′a jaabi ko: «An tun tagara falimusow ɲini. Nka an nana a ye ko an tɛ o yera minkɛ,
an tagara Samawilu fɛ.»
15 A belencɛ ko: «Samawilu ka mun le fɔ aw ye?»
16 Sawuli ko: «A k′a fɔ an ye ko falimusow yera.» Nka masaya ko kuma min fɔra,
Sawuli ma sɔn ka dɔ fɔ a belencɛ ye o ko ra.

Sawuli kɛra Izirayɛli masacɛ ye

17 Ayiwa, Samawilu ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn Matigi Ala ɲa kɔrɔ Misipa.
18 A k′a fɔ o ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne le ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ
Misiran, ka o kisi ka bɔ Misirankaw ta fanga kɔrɔ, ani fanga minw bɛɛ tun bɛ o kan.

19 Nka bi aw banna aw ta Ala ra, min ka aw kisi ka bɔ aw ta sɛgɛ ni aw ta tɔɔrɔw bɛɛ
ra. Aw kɔ: fiyewu! Aw ko fɔ ne ye masacɛ dɔ le sigi an kunna. Ayiwa, o tuma aw bɛɛ
ye na Matigi Ala ɲa kɔrɔ, aw bɛɛ ni aw ta siyaw, aw bɛɛ ni aw ta gbaw.› »
20 Samawilu ka Izirayɛli ta gbaw bɛɛ wele kelen kelen, Ala ka Boniyaminu ta gba le
yira.
21 A ka Boniyaminu ta gbaw wele kelen kelen; Ala ka Matiri ta gba le yira. A laban
Ala ka Kisi dencɛ Sawuli le yira. Nka o k'a yɔrɔŋini, o m'a ye.
22 O ra, o ka Matigi Ala ɲininka tuun, yala ni o cɛ nana ka ban, walama ni a ma na
fɔlɔ. Matigi Ala ka o jaabi ko: «A nana, a dogonin bɛ doniw cɛ ra yi.»
23 O borira ka taga a wele ka na ni a ye. A nana lɔ mɔgɔw cɛ ra; a tun ka jan ni mɔgɔ
tɔw bɛɛ ye.
24 Samawilu k'a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Matigi Ala ka cɛ min ɲanawoloma, aw
ka o ye kɛ? A ɲɔgɔn tɛ Izirayɛlimɔgɔw si ra.»
Samawilu ka o fɔ minkɛ, mɔgɔw pɛrɛnna ko: «An ta masacɛ, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ!»
25 Samawilu ka masaya ta sariyaw fɔ mɔgɔw ye, k'a sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ, ka o bla
Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O kɔ, Samawilu ka mɔgɔw labla ko bɛɛ ye taga a ta so.
26 Sawuli fana tagara Gibeha, a ta dugu ra. Ala tun k'a ko diya cɛfari dɔw ye; olugu
tagara a blasira.
27 Nka mɔgɔ sɔnkolon dɔw ko: «Nin bɛna se ka an bɔsi cogo di dɛ!» O ma Sawuli jate,
o ma taga ni bonyafɛn ye a fɛ. Nka Sawuli jera ka o to yi.

11

Sawuli ka Amɔnkaw kɛrɛ

1 Ayiwa, o kɔ, Amɔnkaw ta masacɛ min ye Nahasi ye, ale ni a ta kɛrɛkɛjama nana ka
na Yabɛsi dugu lamini, Galadi mara ra, ko a bɛ o kɛrɛ. Yabɛsi dugumɔgɔw bɛɛ bɛnna a
ra k'a fɔ Nahasi ye ko: «Jɛŋŋɔgɔnya don ni an ye, ni o kɛra, an bɛna to i ta fanga kɔrɔ.»
2 Nka Nahasi ka o jaabi ko: «Ne bɛ sɔn ka jɛŋŋɔgɔnya don ni aw ye, nka fɔ an ye aw
bɛɛ kelen kelen kininboroyanfan ɲadenw cici, janko ka Izirayɛli siya bɛɛ lamaroya.»
3 Yabɛsi cɛkɔrɔbaw ka Nahasi jaabi ko: «Tere wolonfla to an ye; an bɛna cira bla ka
taga Izirayɛli jamana bɛɛ ra. Ni mɔgɔ si ma sɔrɔ ka na an dɛmɛ, o tuma an bɛna an yɛrɛ
to i boro.»
4 Ayiwa, ciradenw tagara se Gibeha, Sawuli ta dugu ra; o ka o kuma fɔ mɔgɔw ye.
Dugumɔgɔw bɛɛ ka kɛ kasi ye ka mankan ci.
5 Ka o to o ra, Sawuli sera. A tun bɛ a ta misiw kɔ, a bɛ bɔra kongo ra ka na. A ka o
ɲininka ko: «O tuma mun le kɛra mɔgɔw ra o bɛ kasira?» Yabɛsikaw nana kuma min
fɔ, mɔgɔw ka o lakari a ye.
6 Kabini Sawuli ka o kuma mɛn dɔrɔn, Ala Nin* jigira a kan ni baraka ye; a dimina
kosɛbɛ.
7 A ka misi fla mina ka o tigɛtigɛ, ka o sogow cici Izirayɛli jamana yɔrɔ bɛɛ ra, k'a fɔ
mɔgɔw ye ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn ka na gban ne Sawuli kɔ, ani Samawilu kɔ, ne
bɛna o tigi ta misiw kɛ nin cogo le ra.» Matigi Ala ka siranyaba bla mɔgɔw bɛɛ ra. O
bɛɛ lajɛnna i ko mɔgɔ kelen, ka na.
8 Sawuli ka kɛrɛkɛdenw jate Bezɛki. Zuda ta mɔgɔw dɔrɔn tun ye cɛ waga bisaba (30
000). Izirayɛlimɔgɔ tɔw tun ye cɛ waga kɛmɛ saba (300 000).
9 Ciraden minw tun nana cira fɔ, o k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye taga a fɔ Yabɛsi
dugumɔgɔw ye ko sini teregban fɛ, an bɛna taga o bɔsi.» Ciradenw tagara o kuma
fɔ Yabɛsi dugumɔgɔw ye minkɛ, olugu jusu diyara kosɛbɛ.
10 O k'a fɔ Amɔnkaw ye ko: «Sini an bɛna an yɛrɛ majigi aw ye, ni ko o ko ka aw diya,
aw bɛna o kɛ an na.»
11 O dugusagbɛ, Sawuli k'a ta kɛrɛkɛdenw taran ka o kɛ jɛnkuru saba. Su dugutarama
fɛ, o tagara don Amɔnkaw cɛ ra, ka o faga fɔ ka taga se teregban wagati ma. Minw sera
ka bɔsi, olugu borira ka janjan; o bɛɛ tagara o ta fan na kelen kelen; mɔgɔ fla ma taga
fan kelen na.

Mɔgɔw sɔnna Sawuli ta masaya ma

12 Ayiwa, mɔgɔw k'a fɔ Samawilu ye ko: «Jɔntigiw le tun b'a fɔra ko: ‹O tuma Sawuli
le bɛna sigi an kunna wa?› Aw ye na ni o mɔgɔw ye an ye o faga.»
13 Sawuli k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔ si man kan ka faga bi, sabu bi lon na Matigi Ala ka
Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ, ka o bɔsi.»
14 O kɔ, Samawilu k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye na, an ye taga Giligali, ka taga Sawuli
sigi masaya ra tuun.»

15 Jama bɛɛ tagara Giligali; o tagara Sawuli sigi masaya ra tuun Matigi Ala ɲa kɔrɔ
Giligali. O ka ninsɔndiya sarakaw* bɔ Matigi Ala ye. Sawuli ni Izirayɛlicɛ tɔw bɛɛ ka
ɲanagbɛba kɛ o yɔrɔ ra yi.

12

Samawilu kumana Izirayɛlimɔgɔw fɛ

1 Samawilu k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ko: «Aw ka fɛn o fɛn fɔ ne ye, ne ka o bɛɛ
lamɛn; ne ka masacɛ dɔ sigi aw kunna.
2 Ayiwa, sisan, aw ka masacɛ sɔrɔ; ale le bɛna kɛ aw ɲamɔgɔ ye. Ne kɔni, ne kɔrɔra
sisan fɔ ka ne si gbɛ; nka ne dencɛw bɛ ni aw ye yan. Ne kɛra aw ɲamɔgɔ ye kabini ne
denmisɛnman, fɔ ka na se bi ma.
3 Ayiwa, ne lɔnin ye nin ye, Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ani Ala ka masacɛ min ɲanawoloma,
o masacɛ yɛrɛ ɲa kɔrɔ; ni a kɛra ko ne ka ko bɛnbari dɔ kɛ aw dɔ ra, o tigi ye o fɔ. Ne
ka jɔntigi ta misi le mina a ra? Ne ka jɔntigi ta fali le mina a ra? Ne ka jɔntigi le tɔŋɔ?
Ne ka jɔntigi le minako juguya? Ne ka bonyafɛn mina dogo ra jɔntigi le fɛ janko ka ne
ɲa tugu o tigi ta ko kan? Ni a kɛra ko ne ka o ko ɲɔgɔn kɛ mɔgɔ dɔ ra, ne bɛna o juru
sara o tigi ye.»
4 Mɔgɔw ka Samawilu jaabi ko: «I ma an tɔŋɔ, i ma an minako juguya fana; i ma
bonyafɛn mina dogo ra mɔgɔ si boro fana.»
5 Samawilu k'a fɔ o ye tuun ko: «Matigi Ala ye ne seere ye; a ka masacɛ min
ɲanawoloma, o fana ye ne seere bi, ko aw ma aw ta foyi ye ne boro.» O ka Samawilu
jaabi ko: «Ɔnhɔn, Ala ye an seere ye.»
6 O ra, Samawilu k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Matigi Ala le ka Musa ni Haruna ɲanawoloma
ka o bla a ta baara ra; ale Ala le fana ka aw bɛmaw labɔ Misiran jamana ra.
7 Ayiwa, sisan, aw ye lɔ yan Matigi Ala ɲa kɔrɔ; Matigi Ala ka koba minw bɛɛ kɛ ka
aw ni aw bɛmaw kisi, ne bɛna aw hakiri jigi o bɛɛ ra.
8 «Ayiwa, Yakuba taganin kɔ Misiran, aw bɛmaw kasira ka Matigi Ala wele. Matigi Ala
ka Musa ni Haruna ci ka na o labɔ Misiran jamana ra, ka na ni o ye nin jamana ra yan.
9 «Nka o ɲinana Matigi Ala, o ta Ala kɔ. O kosɔn Matigi Ala ka o don masacɛ Hazɔri
ta kɛrɛkɛdenw kuntigi boro, min ye Sisera ye; o kɔ, a ka o don Filisikaw boro, ka na o
don Mohabu masacɛ boro; olugu ka o kɛrɛ.
10 O kulera ka Matigi Ala wele tuun k'a fɔ ko: ‹An ka i hakɛ ta; an banna Matigi Ala ra
ka jow bato, minw ye Baali* ni Asera ye. Sisan an kisi ka bɔ an juguw boro; ni o kɛra,
an bɛna i bato.›
11 «Ayiwa, Matigi Ala ka Yerubaali ci ka na aw fɛ; o kɔ, a ka Baraki ci ka na; o kɔ, a
ka Yefite ci ka na; o kɔ, a ka ne Samawilu yɛrɛ ci ka na aw fɛ. O bɛɛ kelen kelen nana
o ta wagati ra ka na aw kisi ka bɔ aw juguw boro, o minw tun ka aw lamini fan bɛɛ ra.
A kɛra ten, aw tora hɛra ni laganfiya ra.
12 «O kɔ, aw nana a ye ko Amɔnkaw ta masacɛ Nahasi bɛ wurira aw kama ka aw kɛrɛ
minkɛ, aw k'a fɔ ne ye ko: ‹An t'a fɛ ka to tan, an b'a fɛ masacɛ dɔ le ye sigi an kunna›;
k'a sɔrɔ Matigi Ala, aw ta Ala yɛrɛ le ye aw ta masacɛ ye.
13 «Ayiwa, aw ko, ko aw bɛ masacɛ min fɛ, o ye nin ye. Aw y'a flɛ, Matigi Ala ka
masacɛ dɔ sigi aw kunna sisan.
14 Aw ni aw ta masacɛ min siginin bɛ aw kunna, ni aw ka siran Matigi Ala ɲa, k'a bato,
k'a kan mina, ni aw ma muruti ka ban a ta cifɔninw na, ni aw tugura Matigi Ala, aw ta
Ala kɔ, o ka ɲi.
15 Nka ni aw ma Matigi Ala kan mina, ni aw murutira, ka ban a ta cifɔninw ma, a
bɛna aw kɛrɛ i n'a fɔ a ka aw bɛmaw kɛrɛ cogo min na.
16 «Ayiwa, sisan aw belen ye to yan; Matigi Ala bɛna kabakoba min kɛ aw ɲa na, aw
ye o flɛ.
17 Sisan tɛ simantigɛwagati le ye wa? Ayiwa, ne bɛna Matigi Ala daari a y'a to
sanpɛrɛnkan ye bɔ, ka sanji ben*. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko aw k'a fɔ minkɛ ko
aw bɛ masacɛ fɛ, ko aw ka kojuguba le kɛ ten Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»
18 Samawilu ka Matigi Ala daari o le ra; Matigi Ala ka sanpɛrɛnkan bɔ, ka sanji ben o
lon yɛrɛ ra. Mɔgɔw bɛɛ lɔnin tora, o siranninba Matigi Ala ni Samawilu ɲa.
19 Mɔgɔw bɛɛ k'a fɔ Samawilu ye ko: «Sabari, i ye Matigi Ala, i ta Ala daari i ta jɔnw
ye, janko an kana na sa, sabu an k'a fɔ minkɛ ko an bɛ masacɛ fɛ, an ka jurumun dɔ
wɛrɛ le fara an ta jurumun tɔw kan tuun.»

---

* **12:17 12.17** Simantigɛwagati ra sanji tɛ deri ka ben, sabu teremana lo.

20 Samawilu ka o jaabi ko: «Aw kana siran! Aw ka o jurumun kɛ, o ye can ye, nka o
bɛɛ n'a ta, aw kana ban Matigi Ala ra; aw ye a bato ni aw jusukun bɛɛ ye.
21 Aw kana faran ka bɔ Matigi Ala kɔ, ka taga batofɛn gbansanw bato, o batofɛn minw
tɛ se ka foyi ɲa aw ye, o fana tɛ se ka aw dɛmɛ, sabu fɛngbansanw lo.
22 Matigi Ala tɛna bɔ a ta mɔgɔw kɔ, a yɛrɛ tɔgɔba kosɔn, sabu a diyara ale yɛrɛ le ye
ka aw kɛ a ta mɔgɔw ye.
23 Ne kɔni, ne tɛna Matigi Ala daariri dabla aw ye fiyewu, ni o tɛ, ne bɛna Matigi Ala
hakɛ le ta. Sira min ka ɲi, sira min terennin lo, ne bɛna aw karan o le ra.
24 Nka aw kɔni ye jija ka siran Matigi Ala ɲa, k'a bato ni kan kelen ye, ni aw jusukun
bɛɛ ye. A ka koba minw kɛ aw ye, aw ye aw hakiri to o ra.
25 Nka ni aw ka kɛ kojugu kɛ ye, aw ni aw ta masacɛ bɛɛ le bɛna halaki pewu.»

13

Sawuli ka Matigi Ala kan bla

1 Sawuli kɛra Izirayɛli masacɛ ye k'a si to san bisaba; a tora masaya ra fɔ san binaani
ni fla.
2 Sawuli ka cɛ waga saba ɲanawoloma Izirayɛli cɛw ra. A ka cɛ waga fla bla ni a yɛrɛ
ye Mikimasi ni Betɛli kuruyɔrɔw ra, ka cɛ waga kelen bla ka taga ni a dencɛ Yonatan ye
Gibeha, Boniyaminu ta mara ra. A ka mɔgɔ tɔw labla ko o ye taga o ta so.
3 Lon dɔ, Filisikaw ta kɛrɛkɛdenw ta sigiyɔrɔ min tun bɛ Geba, Yonatan tagara ben
Filisikaw kan o yɔrɔ ra, ka se sɔrɔ o kan. Filisika tɔw ka o mɛn. A kɛra ten minkɛ, Sawuli
ko o ye buru fiyɛ jamana fan bɛɛ ra; a ko: «Heburuw bɛɛ ka kan ka nin ko mɛn.»
4 A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka o kibaroya mɛn, ko Sawuli tagara ben Filisikaw
ta kɛrɛkɛdenw ta sigiyɔrɔ kan, ani ko o kosɔn Filisikaw dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ
kosɛbɛ. Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ welera ka taga lajɛn Giligali, Sawuli kɔrɔ.
5 Filisikaw tagara lajɛn ko o bɛ Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ. Sowotoro waga saba le tun bɛ o
fɛ, ani sowotorotigi waga wɔɔrɔ; o tun ka ca i ko kɔgɔjida kɛnkɛn. O nana sigi Mikimasi,
Bɛti Avɛni terebɔyanfan na.
6 Izirayɛlimɔgɔw k'a ye ko bɔsiyɔrɔ foyi tɛ olugu fɛ nin kɛrɛ ra, sabu Filisikaw tun
ka o degu kosɛbɛ. O ra, Izirayɛlimɔgɔ dɔw borira ka taga dogo kuruwow kɔnɔ, dɔw
tagara dogo yirituw jukɔrɔ, dɔw dogora farayɔrɔw ra, dɔw dogora farawow kɔnɔ, ani
dingakolonw kɔnɔ.
7 Izirayɛlimɔgɔ dɔw yɛrɛ ka Zuridɛn ba tigɛ kunkelen ka bori ka taga dogo fɔ Gadi ni
Galadi ta mara ra.
O y'a sɔrɔ Sawuli tun bɛ Giligali; kɛrɛkɛjama min tun bɛ ni a ye, olugu bɛɛ tun ja
tigɛnin lo fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
8 A ka tere wolonfla kɛ a bɛ Samawilu makɔnɔna, i n'a fɔ Samawilu tun k'a fɔ a ye cogo
min na; nka Samawilu ma na Giligali; k'a sɔrɔ Sawuli ta kɛrɛkɛdenw tun bɛ janjanna,
ka bɔ a kɔrɔ.
9 Sawuli k'a ye ten minkɛ, a ko: «Aw ye na ni saraka jɛnita* ni ninsɔndiya saraka* ye
yan.» Sawuli yɛrɛ ka saraka jɛninta faga ko a bɛ a lase Ala ma.
10 Ayiwa, Sawuli bɛ banna saraka lasera dɔrɔn, Samawilu fana bɛ sera. Sawuli wurira
ka taga Samawilu kunbɛn k'a fo.
11 Samawilu ko: «Mun le kosɔn i ka nin kɛ?» Sawuli ko: «Ne k'a ye ko mɔgɔw bɛ
janjanna ka bɔ ne kɔrɔ minkɛ, ani ko i tun ka wagati min yira, i ma na o ra, k'a sɔrɔ
Filisikaw lajɛnnin lo Mikimasi kɛrɛ kama,
12 ne ko Filisikaw bɛna na ben ne kan Giligali, ka ne kɛrɛ, k'a sɔrɔ ne ma Matigi Ala
daari. O le k'a to ne yɛrɛ ka ne yɛrɛ jagboya ka saraka jɛninta bɔ.»
13 Samawilu ko Sawuli ma ko: «I ka hakirintanya baara le kɛ nin ye. Matigi Ala tun
ka ci min fɔ i ye, i ma o kɛ; ni i tun ka o kɛ, a tun bɛna i ni i ta duruja sigi masaya ra
Izirayɛli jamana ra tuma bɛɛ.
14 Nka sisan i ta masaya tɛna mɛɛn tuun. Matigi Ala k'a yɛrɛ diyanyamɔgɔ ɲini, a
bɛna min sigi k'a kɛ a ta mɔgɔw kuntigi ye; sabu Matigi Ala tun ka ci min fɔ ele ye, ele
ma o kɛ.»
15 Ayiwa, o kɔ, Samawilu bɔra Giligali, ka taga Gibeha, Boniyaminu ta mara ra. Mɔgɔ
minw tun bɛ ni Sawuli ye, Sawuli ka olugu jate; o tun bɛ cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ɲɔgɔn.

Filisikaw ka Izirayɛlimɔgɔw degu kosɛbɛ

16 Sawuli ni a dencɛ Yonatan, ani mɔgɔ minw tun bɛ ni o ye, olugu tun bɛ Geba,
Boniyaminu ta mara ra. Filisikaw tun bɛ Mikimasi.
17 Filisikaw ta kɛrɛkɛcɛfari dɔw bɔra Filisikaw cɛ ra, ka taran ka kɛ jamakuru saba.
Jamakuru kelen tagara Ofira fan na, Suwali jamana ra.

18 Kelen wɛrɛ tagara Bɛti Horɔn fan na; sabanan tagara o ta mara dan fan na, yɔrɔ
min bɛ Seboyimu kɛnɛgbɛ sanfɛyɔrɔ ra, ka ɲasin kongokolon ma.
19 O wagati ra, numu tun tɛ sɔrɔ Izirayɛli jamana yɔrɔ si ra. Filisikaw le tun ka o kɛ,
janko Izirayɛlimɔgɔw kana se ka kɛrɛkɛmuruw ni tamanw lalaga o yɛrɛ ye.
20 O kosɔn Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun bɛ taga Filisikaw le fɛ ka taga o ta misidabaw, ani
o ta dabaw, ni o ta jendew, ni o ta sɔliw dabɔ.
21 Ni o ta sɔliw, walama ni o ta dabaw, walama ni o ta simancɛdabaw walama ni o ta
jendew daw tun gboyara, walama ni o tun b'a fɛ ka o ta nɛgɛberew dabɔ, o tun ka kan
ka warigbɛ garamu naani le sara.
22 O ra, o kɛrɛ wagati ra, kɛrɛkɛden minw tun bɛ ni Sawuli ni Yonatan ye, kɛrɛkɛmuru
walama taman tun tɛ olugu si boro. Dɔ tun bɛ Sawuli ni a dencɛ Yonatan dɔrɔn le boro.
23 Filisikaw ta kɛrɛkɛden dɔw tagara lɔ Mikimasi kuru furancɛ sira ra.

14

Yonatan ka Filisikaw kɛrɛ

1 Lon dɔ, Sawuli dencɛ Yonatan k'a fɔ a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye ko: «Na, an ye
taga fɔ Filisikaw sigiyɔrɔ ra, minw bɛ fɔ yan fɛ yi.» O y'a sɔrɔ Yonatan tun ma foyi fɔ a
facɛ ye.
2 O wagati ra, Sawuli yɛrɛ tun lɔnin bɛ Gibeha dugu fan dɔ ra, gerenadisun kɔrɔ, min
bɛ Migɔrɔn; cɛ minw tun bɛ ni a ye, olugu tun ye cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ɲɔgɔn.
3 Ikabɔdi balemacɛ Ahitubu, o dencɛ min ye Ahija ye, ale tun bɛ o mɔgɔw ra; ale le
tun bɛ to ka saninderege don, ka sarakalasebagaya kɛ. Eli min tun ye Matigi Ala ta
sarakalasebaga ye Silo, ale dencɛ Finehasi, o dencɛw le tun ye Ikabɔdi ni Ahitubu ye.
Ayiwa, mɔgɔ si tun m'a lɔn ko Yonatan bɔra ka taga yɔrɔ dɔ ra.
4 Yonatan tun b'a fɛ ka tɛmɛ sira min fɛ ka taga Filisikaw ta yɔrɔ ra, o sira tun bɛ tɛmɛ
farakuru jamijan fla furancɛ ra; o farakuru kelen tɔgɔ tun ye ko Bozɛsi, tɔ kelen tɔgɔ
tun ye ko Sene.
5 Farakuru kelen tun bɛ sahiliyanfan na, Mikimasi fan fɛ, tɔ kelen tun bɛ woroduguyan-
fan na, Geba fan fɛ.
6 Baaraden kanbelen min tun bɛ Yonatan ta kɛrɛkɛminanw ta, Yonatan k'a fɔ ale ye
ko: «Na, an ye taga nin kɛnɛsigibariw ta yɔrɔ ra dɛ! A bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala bɛna
to ni an ye, ka an dɛmɛ ka se o ra; sabu foyi tɛ se ka Matigi Ala kaɲa. Ni an ka ca o,
walama ni an ka dɔgɔ o, a bɛ se ka se di an ma.»
7 A ta kɛrɛkɛminanw tabaga k'a jaabi ko: «Ko o ko bɛ i jusu ra, o kɛ. Taga o kɔ! Ne
kɔni bɛ i kɔ ni ne jusu bɛɛ ye, ani ne nin bɛɛ ye.»
8 Yonatan ko: «Ayiwa, ni o lo, na an ye tɛmɛ ka taga nin mɔgɔw kɔ, janko o ye an ye.
9 Ni o k'a fɔ an ma ko: ‹Aw ye lɔ yi, an bɛ taga aw kɔ›, o tuma an bɛna to an lɔyɔrɔ
ra, an tɛna taga o kɔ o ta yɔrɔ ra.
10 Nka ni o ko: ‹Aw ye na›, o tuma, an bɛna yɛlɛn ka taga o kɔ, sabu o le bɛna kɛ
tagamasiyɛn ye an fɛ ko Matigi Ala ka o don an boro.»
11 O fla bɛɛ tagara o yɛrɛ yira Filisikaw ta sigiyɔrɔ ra. Olugu ka o ye minkɛ, o ko: «Aw
ye flɛ, Heburu minw tun dogodogonin bɛ wow kɔnɔ, o bɛ bɔra ka na.»
12 Filisika minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu pɛrɛnna k'a fɔ Yonatan ni a ta kɛrɛkɛminanw
tabaga ye ko: «Aw ye yɛlɛn yan, an bɛna aw karan ko dɔ ra.»
Yonatan k'a fɔ a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye ko: «Yɛlɛn ka na ne kɔ; Matigi Ala ka o
don Izirayɛlimɔgɔw boro le.»
13 Yonatan ka fara mina ni a borow ni a senw ye ka kɛ yɛlɛn ye ka taga; a ta
kɛrɛkɛminanw tabaga fana tun gbannin bɛ a kɔ. O tagara ben Filisikaw kan; Yonatan
ka kɛ Filisikaw bugɔ ye ka o ben, a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ka kɛ o tɔ laban ye ka taga
Yonatan kɔ.
14 Yonatan ni a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ka o kɛrɛ fɔlɔ min kɛ, o ka cɛ mugan ɲɔgɔn
le faga o yɔrɔ fitini na yi.
15 Ayiwa, a kɛra ten minkɛ, jatigɛ ka Filisikaw ta kɛrɛkɛjama bɛɛ mina. O bɛɛ ɲagamina
ɲɔgɔn na ka ben ɲɔgɔn kan; kɛrɛkɛjamaba yɛrɛ o, minw tun bɛ o yɔrɔ maraw ra o, minw
tun bɛ o sigiyɔrɔw kɔrɔsi ra o, kɛrɛkɛcɛfariw o, o bɛɛ. Dugukolo fana yɛrɛyɛrɛra ka dɔ
fara o ta siranya kan. Ala yɛrɛ le tun ka o siranyaba bla Filisikaw ra.

Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tugura Filisikaw kɔ

16 Ayiwa, Sawuli ta kɛrɛkɛden minw tun bɛ Gibeha dugu yɔrɔ kɔrɔsira Boniyaminu ta
mara ra, olugu nana a ye ko Filisikaw ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ɲagamina ɲɔgɔn na ka janjan,
o bɛ borira ka taga fan bɛɛ ra.

17 O ra, Sawuli k’a fɔ a nɔfɛmɔgɔw ye ko: «Aw ye kɛrɛkɛdenw jate, k’a flɛ jɔn le fɔnna
an na.» O ka jateri kɛ, k’a ye ko Yonatan ni a ta kɛrɛkɛminanw tabaga le fɔnna.
18 Sawuli k’a fɔ Ahija ye ko: «Aw ye na ni Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ye.» O wagati ra,
jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw le fɛ.
19 Sawuli tun bɛ kumana ni sarakalasebaga ye. Nka mankan nana kɛ bonya ye kosɛbɛ
Filisikaw cɛ ra minkɛ, Sawuli k’a fɔ sarakalasebaga ye ko a kana Ala ɲininka tuun; a ko:
«A ka ɲi ten, i boro bɔ yi.»
20 Sawuli ni a ta mɔgɔw bɛɛ jɛnna ka taga kɛrɛ ra. O tagara a sɔrɔ ko Filisikaw bɛɛ
ɲagamina ɲɔgɔn na, o gbɛrɛgbɛrɛ ka o ta kɛrɛkɛmuruw bɔ ka ben ɲɔgɔn kan ka kɛ
ɲɔgɔn faga ye; a kɛra koɲagamininba ye.
21 A kɛra ten, Heburu minw tun tagara to ni Filisikaw ye kabini wagatijan ka to ka
baara kɛ o ye, ani ka taga kɛrɛ ra ni o ye, olugu fana sekɔra ka na fara Izirayɛlimɔgɔ
tɔw kan, o minw tun bɛ Sawuli ni Yonatan kɔ.
22 Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw tun tagara dogo Efirayimu kuruyɔrɔw ra, olugu nana a mɛn
minkɛ ko Filisikaw bɛ borira, olugu fana nana don kɛrɛ ra, ka kɛ o gbɛn ye.
23 Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi o cogo le ra o lon na; o ka kɛrɛ kɛ ka taga tɛmɛ
fɔ Bɛti Avɛni yɔrɔ kan.

Sawuli ka kɛrɛkɛdenw bari domuni na

24 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tun sɛgɛra fɔ ka o baraka ban o lon na, sabu Sawuli tun ka
kankarigbɛlɛn le la o ye, k’a fɔ o ye ko fɔ ka taga wula se, fɔ ka taga a to ale ye a dimibɔ
a juguw ra, ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka domuni kɛ, ko Ala ye o tigi danga. O ra, kɛrɛkɛden si
tun ma domuni kɛ.
25 Kɛrɛkɛjama bɛɛ lajɛnnin nana taga don tu dɔ kɔnɔ; o y’a sɔrɔ li caman tun bɛ o tu
kɔnɔ, fɔ a tun bɛ woyo dugu ma.
26 O tagara se o tu kɔnɔ minkɛ, o ka o li woyotɔ ye; nka mɔgɔ si ma sɔn k’a boro don
a ra k’a don a da ra, sabu Sawuli karira ka min fɔ, o tun bɛ siranna o ra.
27 Yonatan tun m’a lɔn ko a facɛ tun karira k’a fɔ ko mɔgɔ si kana domuni kɛ. O
ra, bere min tun bɛ a boro, a ka o bere kun su li ra k’a don a da ra; o yɔrɔnin bɛɛ a
ɲamalɔra.
28 O wagati ra, kɛrɛkɛden dɔ k’a fɔ Yonatan ye ko: «I facɛ ka kankarigbɛlɛn la an ye,
k’a fɔ kɛrɛkɛjama ye ko: ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka domuni kɛ bi, ko Ala ye o tigi danga!› O
le k’a to mɔgɔw sɛgɛra fɔ ka o baraka ban tan.»
29 Yonatan ko: «Ne facɛ bɛ mɔgɔw tɔɔrɔra gbansan le. Ne ka li dɔɔnin domu minkɛ,
aw y’a flɛ ne ɲamalɔra cogo min na.
30 Kɛrɛkɛdenw ka fɛn minw mina o juguw ra, ni o tun ka o fɛn dɔw domu, o tun bɛna
fisaya o ma, ani fagari min lara Filisikaw kan bi, o fagari tun bɛna bonya ka tɛmɛ nin
kan pewu.»
31 O lon na, Izirayɛlimɔgɔw ka Filisikaw faga tuun, k’a ta Mikimasi, ka taga se fɔ
Ayalɔn. O kɔ, o sɛgɛkojugu fɛ,
32 o tun ka bɛgan minw mina o juguw ra, o nana girin ka ben o bɛganw kan, ka sagaw
ni misiw ni misidenw mina, ka o kannatigɛ o yɔrɔnin bɛɛ ra yi, ka kɛ a sogo ni a jori
bɛɛ domu ye.
33 Mɔgɔ dɔ tagara a fɔ Sawuli ye ko: «A flɛ, kɛrɛkɛdenw bɛ sogo ni a jori bɛɛ domuna
ka Matigi Ala hakɛ ta.»
Sawuli k’a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye Ala kanblabagaw le ye! Aw ye kabakuruba dɔ
kolonkolon ka na ni a ye yan sisan.»
34 A ko: «Aw ye don jama cɛ ra k’a fɔ mɔgɔw ye ko o bɛɛ kelen kelen ye na ni o ta
saga walama ni o ta misi ye yan, ka na a kannatigɛ yan ka a domu. Aw kana sɔn ka
sogo domu ni a jori ye tuun ka Matigi Ala hakɛ ta.»
O bɛɛ kelen kelen nana ni o ta misi ni o ta saga ye su fɛ, ka na a faga o yɔrɔ ra.
35 Sawuli ka sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye; o le kɛra a ta sarakabɔnan fɔlɔ ye, a ka
min lɔ Matigi Ala ye.
36 Sawuli k’a fɔ a ta kɛrɛkɛjama ye tuun ko: «An ye jigi Filisikaw kɔ su fɛ ka taga o
borofɛnw bɛɛ cɛ fɔ ka taga dugu gbɛ, an kana hali mɔgɔ kelen ɲanaman to.» Kɛrɛkɛdenw
k’a jaabi ko: «Ni min ka bɛn i ma, an ye a kɛ ten.» Nka sarakalasebaga ko: «Aw y’a to
an ye Ala ɲininka nin ko ra yan fɔlɔ.»
37 Sawuli ka Ala ɲininka, ko: «Yala ne ka kan ka jigi ka taga Filisikaw kɔ wa? Yala i
bɛna o don Izirayɛlimɔgɔw boro wa?» Ala ma Sawuli jaabi o lon na.
38 O ra, Sawuli ko: «Aw minw bɛɛ ye kɛrɛkɛjama kuntigiw ye, aw ye na yan. Jurumun
min kɛra bi an cɛ ra, an ye o sɛgɛsɛgɛ k’a lɔn.

39 Matigi Ala ɲanaman min ka Izirayɛli dɛmɛ, ne bɛ kari o tɔgɔ ra, ko hali ni a kɛra
ko ne yɛrɛ dencɛ Yonatan le ka kojugu kɛ, a ka kan ka faga.» Nka mɔgɔ si ma kuma.
40 O ra, Sawuli k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ko: «Aw ye lɔ fan kelen fɛ, ne ni ne dencɛ
Yonatan, anw bɛ lɔ fan dɔ fɛ.» Mɔgɔw k'a jaabi ko: «Ni min ka bɛn i ma, i ye a kɛ ten.»
41 Sawuli ka Matigi Ala daari k'a fɔ ko: «Izirayɛli ta Ala, mun kosɔn i ma i ta jɔncɛ
jaabi bi? Ni a kɛra ko jurumun bɛ ne le ra walama ni a bɛ ne dencɛ Yonatan le ra, o
tuma i ye ne jaabi ni Urimi ye; nka ni a kɛra ko Izirayɛlimɔgɔw le firira ka jurumun kɛ,
ne jaabi ni Tumimi* ye.»

Ayiwa, Ala ka Sawuli ni Yonatan le yira; kɛrɛkɛden tɔw nin bɔra a ra.
42 Sawuli ko: «Aw ye Matigi Ala ɲininka sisan k'a lɔn ne ni Yonatan fla ra, jɔn le ka
jurumun kɛ.» O ka Ala ɲininka tuun; Ala ka Yonatan le yira.
43 Sawuli k'a fɔ Yonatan ye ko: «I ka min kɛ, o fɔ!»
Yonatan ko: «Bere min tun bɛ ne boro, ne ka o kun le su li ra ka o li domu. Ayiwa, ni
fagari lo, ne sɔnna o ma.»
44 Sawuli ko: «Yonatan, ni ne kɔni ma ele faga, o tuma Ala kana ne to yi fiyewu!»
45 Mɔgɔw ka Sawuli jaabi ko: «Mun? Ka Yonatan faga? Ale min kɛra sababu ye k'a to
an bɔsira nin kɛrɛba ra wa? O tɛ se ka kɛ fiyewu! An kɔni bɛ kari Matigi Ala ɲanaman
tɔgɔ ra ko hali a kunsigiden kelen tɛna bɔ a kun na; sabu Ala yɛrɛ le k'a dɛmɛ ka nin
baaraba kɛ bi.»
Mɔgɔw ka Yonatan bɔsi o cogo le ra; o ma sɔn a ye faga.
46 O kɔ, Sawuli ka Filisikaw gbɛnni dabla. Filisikaw sekɔra ka taga o ta jamana ra.

Sawuli ka se sɔrɔ siya minw kan

47 Kabini Izirayɛli jamana masaya dira Sawuli ma, a jugu minw tun k'a lamini, a ka
olugu bɛɛ kɛrɛ. Mohabukaw, ani Amɔnkaw, ani Edɔmukaw, ani Soba jamana masacɛw,
ani Filisikaw. Ni a tun ka taga fan o fan, a tun bɛ se sɔrɔ a juguw kan.
48 A k'a ta cɛfariya yira, ka se sɔrɔ Amalɛkikaw fana kan. Minw tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw
borofɛn cɛ, a ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi olugu bɛɛ boro fana.

Sawuli ta somɔgɔw

49 Sawuli dencɛw tun ye Yonatan, ani Isivi ni Malikisuwa ye. A denmuso kɔrɔba tɔgɔ
tun ye ko Merabu; fitini tɔgɔ tun ye ko Mikali.
50 A muso tɔgɔ tun ye ko Ahinohamu; Asimati denmuso tun lo. Sawuli ta kɛrɛkɛjama
kuntigi tɔgɔ tun ye ko Abinɛri; Abinɛri facɛ tɔgɔ tun ye ko Nɛri. Sawuli belencɛ le tun
ye Nɛri ye,
51 sabu Kisi, min tun ye Sawuli facɛ ye, ani Nɛri min tun ye Abinɛri facɛ ye, olugu tun
ye Abiyɛli dencɛw le ye.
52 Sawuli ta tere bɛɛ ra, a ka kɛrɛba kɛ ni Filisikaw ye. Ni a tun ka cɛ barakaman,
walama cɛfari dɔ ye yɔrɔ o yɔrɔ, a tun bɛ o tigi ta k'a kɛ a ta kɛrɛkɛden dɔ ye.

15

Izirayɛlimɔgɔw ka Amalɛkikaw kɛrɛ

1 Samawilu k'a fɔ Sawuli ye ko: «Matigi Ala ka ne le ci, ka na turu kɛ ele kun na ka
i sigi masaya ra a ta mɔgɔw kunna, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye. O ra, Matigi Ala bɛna
kuma min fɔ i ye sisan, o lamɛn.
2 Fangatigi Ala ka min fɔ, o ye nin ye, ko: ‹Ne bɛna Amalɛkikaw kɛrɛ, sabu
Izirayɛlimɔgɔw bɔtɔ Misiran, o ka sira tigɛ o ɲa ko o tɛ tɛmɛ.
3 O ra, aw ye taga Amalɛkikaw kɛrɛ ka o ni o borofɛnw bɛɛ halaki pewu, Matigi Ala
ye. Aw kana makari o ra; aw ye cɛw, ani musow, ani denmisɛnw, ani denɲɛninw, ani
misiw, ani sagaw ni baw, ani ɲɔgɔmɛw, ani faliw bɛɛ faga.› »
4 Sawuli k'a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ wele, ka taga o lajɛn ka o jate Telahimu yɔrɔ ra.
Kɛrɛkɛden sennaman waga kɛmɛ fla (200 000) le tun bɔra Izirayɛli yɔrɔ tɔw ra; waga
tan (10 000) bɔra Zuda mara ra.
5 Sawuli ni a ta kɛrɛkɛjama tagara Amalɛkikaw ta dugu kɔrɔ; o ka kɛrɛkɛden dɔw
dogo kɔdinga dɔ kɔnɔ yi.
6 O kɔ, a k'a fɔ Kenikaw ye ko: «Aw ye taga ka bɔ Amalɛkikaw cɛ ra, janko ne kana na
aw ni o halaki ɲɔgɔn fɛ, sabu aw ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ minako ɲa, wagati min o tun
bɛ bɔra Misiran.» Kenikaw tagara ka bɔ Amalɛkikaw cɛ ra.

---

* **14:41 14.41** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ. Aw ye Bɔri 28.30, ani Sarakalasebagaw 8.8 flɛ.

7 Sawuli ka Amalɛkikaw kɛrɛ ka o faga, k’a ta Havila dugu ra, ka taga a bla fɔ Suri
dugu kɛrɛ fɛ, Misiran jamana terebɔyanfan na.
8 A ka Amalɛki masacɛ Agagi ɲanaman mina, ka mɔgɔ tɔw faga ni kɛrɛkɛmuru ye ka
o bɛɛ halaki ka ban pewu.
9 Nka Sawuli ni kɛrɛkɛjama ka Agagi ɲanaman to, ani sagaw ni baw ni misiw ni
misiden tɔrɔninw, ani sagadenw bɛɛ ra ɲumanmanw; o ma sɔn ka olugu faga. Fɛn o
fɛn ka ɲi, o ma sɔn ka o halaki. Nafa tɛ bɛgan minw na, ani minw man ɲi, o ka olugu
dɔrɔn le faga.
10 Ayiwa, Matigi Ala k’a fɔ Samawilu ye, ko:
11 «Ne ka Sawuli ɲanawoloma k’a sigi masaya ra minkɛ, o tingalɔn bɛ ne ra sisan;
sabu a ka ne kan bla, ani ne ka min fɔ a ye, a ma o kɛ.»
O kuma ka Samawilu hakiri ɲagami kosɛbɛ; a ka su bɛɛ kɛ ka Matigi Ala daari.
12 Sɔgɔmada joona fɛ, Samawilu wurira ka taga Sawuli kɔ. K’a to sira ra, o k’a fɔ a ye
ko Sawuli tagara Karimɛli, ka taga hakirijigifɛn dɔ lɔ a yɛrɛ tɔgɔ ra o yɔrɔ ra, ko o kɔ, a
bɔra yi ka sekɔ ka taga Giligali.
13 Ayiwa, Samawilu nana taga Sawuli ye. Sawuli k’a fo, ko: «Matigi Ala ye baraka don
i ra! Matigi Ala tun ka min o min fɔ, ne ka o bɛɛ kɛ.»
14 Nka Samawilu k’a jaabi ko: «O tuma ne toro bɛ sagakasikan ni misikasikan minw
na, o ye mun le ye?»
15 Sawuli ko: «Kɛrɛkɛdenw le nana ni o ye ka bɔ Amalɛkikaw fɛ; o ka sagaw ni misiw
bɛɛ ra ɲumanmanw woloma ko o bɛna o kɛ saraka ye k’a di Matigi Ala, i ta Ala ma. Nka
an k’a tɔ bɛɛ halaki pewu.»
16 Samawilu ko: «Kuma dabla ten! Matigi Ala ka min fɔ ne ye bi su fɛ, a to ne ye o fɔ
i ye.» Sawuli ko: «A fɔ!»
17 Samawilu ko: «Tuma min na ele tun tɛ i yɛrɛ jatera fɛn ye, Ala ka i kɛ Izirayɛli ta
gbaw bɛɛ kuntigi ye. Matigi Ala ka turu mun i kun na ka i kɛ Izirayɛli masacɛ ye.
18 Matigi Ala ka i ci k’a fɔ i ye ko i ye taga nin mɔgɔjuguw bɛɛ halaki ka bɔ yi pewu,
minw ye Amalɛkikaw ye, ko i ye taga o kɛrɛ ka o faga, fɔ ka o si tunu pewu.
19 Ayiwa, mun na Matigi Ala ka min fɔ, i ma o kɛ? Mun na i ka kojugu kɛ Matigi Ala
ɲa kɔrɔ, ka taga girin ka la Amalɛkikaw borofɛnw kan ka o cɛ.»
20 Sawuli ka Samawilu jaabi ko: «Ne ka Matigi Ala kan mina kɛ! Matigi Ala ka min fɔ
ne ye, ne ka o kɛ. Ne ka Amalɛkikaw bɛɛ halaki ka o ban, ka o ta masacɛ Agagi ɲanaman
mina ka na ni a ye.
21 Kɛrɛkɛdenw le ka sagaw, ani misi dɔw ta fɛn minaninw na. An tun ka kan ka fɛn
minw bɛɛ halaki pewu, o ka olugu ra ɲumanmanw le ɲanawoloma, janko ka na o kɛ
saraka ye k’a di Matigi Ala, i ta Ala ma Giligali.»
22 Samawilu ko:

«Yala saraka jɛnitaw ni saraka wɛrɛw
le ka di Matigi Ala ye
ka tɛmɛ Matigi Ala yɛrɛ kanminari kan wa?
Ɔn-ɔn dɛ, ka Matigi Ala kan mina,
o ka fisa ni sarakabɔ ye.
Ka i yɛrɛ majigi Matigi Ala ye,
o ka fisa ni hali sagajigi turuw saraka ye.
23 Ka muruti Matigi Ala ma,
o ni lagbɛrikɛ ta jurumun bɛɛ ka kan.
Ka i yɛrɛ bonya,
o ni jobato jurumun bɛɛ ka kan.
I banna Matigi Ala ta kuma ma minkɛ,
Matigi Ala fana bɛ ban ele ra,
ka i wuri ka bɔ masaya ra.»

24 Ayiwa, Sawuli ko Samawilu ma ko: «Ne ka jurumun kɛ; ne ma sɔn ka Matigi Ala ta
cifɔninw kɛ, ani ne ma sɔn ele ta kuma ma. Ne tun siranna mɔgɔw le ɲa, o kosɔn o ka
min fɔ, ne k’a to o ka o kɛ.
25 O ra, ne bɛ i daari, sabari ka ne ta jurumun yafa ne ma, ka taga ni ne ye, janko ne
ye taga Matigi Ala bato.»
26 Samawilu k’a jaabi ko: «Ne tɛna sekɔ ni i ye tuun. I banna ka Matigi Ala ta kuma
lamɛn minkɛ, ale fana bɛ ban i ra, ka i wuri ka bɔ masaya ra Izirayɛli jamana ra.»
27 Samawilu k’a kɔ di, ko a bɛ taga wagati min na, Sawuli ka Samawilu ta deregeba
senkɔrɔyɔrɔ mina; deregeba faranna.

28 Samawilu k’a fɔ a ye ko: «Matigi Ala fana bɛna Izirayɛli masaya faran ka bɔ ele boro, k’a di jamana mɔgɔ dɔ wɛrɛ ma, min ka fisa ni ele ye.
29 Matigi Ala min ye Izirayɛli ta bonyatigi ye, ale tɛ faninya tigɛ, a fana tɛ a miiriya yɛlɛma, sabu adamaden tɛ ka na a fɔ ko a bɛ a ta miiriya yɛlɛma.»
30 Sawuli ka Samawilu jaabi tuun ko: «Ne ka jurumun kɛ. Sisan ne bɛ i daari ko i ye sabari ka ne bonya ne ta jamana cɛkɔrɔbaw ɲa kɔrɔ, ani IzirayɛlimɔgɔW ɲa kɔrɔ. Taga ni ne ye, janko ne ye taga Matigi Ala, i ta Ala bato.»
31 Samawilu sekɔra ka tugu Sawuli kɔ; Sawuli k’a kinbiri gban ka Matigi Ala bato.
32 O kɔ, Samawilu ko: «Aw ye na ni Amalɛkikaw ta masacɛ Agagi ye yan.» Agagi ninsɔndiyanin gbarara ka na. A tun b’a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Sisan kɔni, sigiya t’a ra, saya siranya kɔni banna.»
33 Nka Samawilu ko a ma ko: «Ele ta kɛrɛkɛmuru ka muso dɔw bɔnɔ o denw na cogo min na, o cogo kelen na, ele fana bamuso bɛna bɔnɔ a ta den dɔ ra bi.»
Samawilu ka Agagi faga Matigi Ala ɲa kɔrɔ Giligali.
34 O kɔ, Samawilu kɔsegira ka taga Rama; Sawuli tagara a ta so, a ta dugu ra Gibeha, min bɛ wele ko Sawuli ta Gibeha.
35 Fɔ ka taga Samawilu salon se, a ma taga Sawuli flɛ tuun, nka Samawilu tun bɛ to ka kasi Sawuli kosɔn tuma bɛɛ; Matigi Ala tun ka Sawuli sigi masaya ra Izirayɛli kunna minkɛ, o tingalɔn ka Matigi Ala sɔrɔ.

16

Ala ka Dawuda ɲanawoloma

1 Ayiwa, Matigi Ala k’a fɔ Samawilu ye ko: «Ele ye kasi dabla Sawuli kunna ten! Ne banna a ra ka ban, ko a tɛ sigi masaya ra Izirayɛli kunna tuun. I ta sogogban ta k’a fa turu ra, i ye wuri ka sira mina; ne bɛ i ci Bɛtilɛhɛmukacɛ Yese fɛ, sabu ne b’a fɛ ka mɔgɔ min kɛ masacɛ ye, ne ka o tigi sɔrɔ ale dencɛw le ra.»
2 Samawilu ko: «Ne bɛ se ka taga o yɔrɔ ra cogo di? Sawuli bɛna o ko mɛn, ka ne faga.» Matigi Ala k’a fɔ Samawilu ye ko: «Taga ni misiden musoman dɔ ye i boro, i ye a fɔ ko i nana ka na saraka le bɔ Matigi Ala ye.
3 I ye Yese wele ka na sarakabɔyɔrɔ ra; o kɔ, i bɛna min kɛ, ne yɛrɛ bɛna o fɔ i ye. Ni ne nana mɔgɔ min yira i ra, i bɛna turu kɛ o tigi kun le na, k’a sigi masaya ra.»
4 Matigi Ala ka min fɔ, Samawilu ka o kɛ; a tagara Bɛtilɛhɛmu. Dugu cɛkɔrɔbaw k’a ye minkɛ, o siranna; o borira ka taga a kunbɛn k’a ɲininka ko: «I bɛ nana diman le ra wa?»
5 Samawilu ka o jaabi ko: «Ɔnhɔn, ne nana diman le ra; ne nana saraka le bɔ Matigi Ala ye. Aw ye aw yɛrɛ saninya ka na ni ne ye sarakabɔyɔrɔ ra.» Samawilu ka Yese ni a dencɛw fana saninya, ka o wele ka na sarakabɔyɔrɔ ra.
6 O sera sarakabɔyɔrɔ ra minkɛ, Samawilu ka Yese dencɛ Eliyabu ye minkɛ, a k’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Sigiya t’a ra, Matigi Ala ka mɔgɔ min ɲanawoloma, o le lɔnin ye nin ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»
7 Nka Matigi Ala k’a fɔ Samawilu ye ko: «I kana a fari cogoya flɛ, walama a janya; sabu ne ma ale le ɲanawoloma. Adamadenw bɛ min jate fɛn ye, Ala tɛ o jate foyi ye; sabu adamaden ɲa bɛ min ye, a bɛ ɲabɔ o le fɛ, k’a sɔrɔ Matigi Ala bɛ mɔgɔ jusukun le flɛ.»
8 Ayiwa, Yese k’a dencɛ Abinadabu wele ka na, ko a ye na tɛmɛ Samawilu ɲa kɔrɔ. Nka Samawilu ko: «Matigi Ala ma nin fana ɲanawoloma.»
9 Yese k’a dencɛ Sama wele ko a ye na tɛmɛ Samawilu ɲa kɔrɔ; Samawilu ko: «Matigi Ala ma nin fana ɲanawoloma.»
10 Yese k’a dencɛ wolonfla latɛmɛ Samawilu ɲa kɔrɔ, nka Samawilu k’a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ma ninnugu si ɲanawoloma.»
11 A ka Yese ɲininka ko: «I dencɛw bɛɛ le bɛ ninnugu ye wa?» Yese ko: «Ɔn-ɔn, o bɛɛ ra fitini belen bɛ yi, nka a bɛ sagagbɛnyɔrɔ ra.» Samawilu ko: «Aw ye taga a wele ka na; sabu an tɛna saraka domu fiyewu, ni ale ma na.»
12 Yese ka mɔgɔ ci ka taga Dawuda wele ka na. Kanbelen cɛɲuman tun lo, a tun gbɛnin bɛ ka ɲa; a ɲakisɛw fana tun cɛ ka ɲi. A nana minkɛ, Matigi Ala ko Samawilu ma ko: «Wuri, i ye turu kɛ a kun na, ale lo.»
13 Samawilu ka sogogban ta ka turu kɛ a kun na a kɔrɔcɛw bɛɛ ɲa na. K’a ta o lon na, Ala Nin* jigira Dawuda kan ni baraka ye, ka to a kan. O kɔ, Samawilu sekɔra ka taga Rama.

O ka Dawuda wele ka taga Sawuli fɛ

14 Ayiwa, o wagati ra, Matigi Ala Nin* bɔra Sawuli kan; Matigi Ala k′a to ninjugu dɔ
donna a ra k′a tɔɔrɔ.
15 Sawuli ta baaradenw k′a fɔ a ye ko: «A flɛ, Ala k′a to ninjugu dɔ le bɛ i tɔɔrɔra tan.
16 An matigicɛ y′a to a ta jɔnw ye taga mɔgɔ dɔ ɲini a ye, min bɛ se gɔnifɔ ra. Ni o
ninjugu nana don i ra tuma min na, o tigi bɛna gɔni fɔ; ni o kɛra, i ta tɔɔrɔ bɛ nɔgɔya.»
17 Sawuli k′a fɔ a ta baaradenw ye ko: «Aw ye taga mɔgɔ dɔ ɲini, min bɛ se gɔnifɔ ra
kosɛbɛ, ka na ni a ye ne fɛ yan.»
18 Baaraden dɔ ko: «Ne ka Bɛtilɛhɛmukacɛ Yese dencɛ dɔ lɔn, ale bɛ se gɔnifɔ ra.
Kɛrɛkɛcɛfari lo. A bɛ se kuma ra, a cɛ ka ɲi, Matigi Ala fana bɛ ni a ye.»
19 Sawuli ka mɔgɔ ci Yese fɛ ka taga a fɔ a ye a ko: «I dencɛ Dawuda min bɛ i ta sagaw
gbɛnna, a bla ka na ne kɔrɔ yan.»
20 Yese ka fali dɔ mina, ka buru caman kɛ minan dɔ kɔnɔ, ka forogo dɔ fa rɛzɛnji ra
fana, ka o la fali kɔ ra; a ka badennin kelen fana di a dencɛ Dawuda ma, ko a ye taga o
fɛnw bɛɛ di Sawuli ma.
21 Dawuda tagara se Sawuli fɛ; Sawuli k′a bla baara ra a yɛrɛ fɛ. A ko diyara Sawuli
ye kosɛbɛ. Sawuli k′a kɛ a ta kɛrɛkɛminanw tabaga dɔ ye.
22 Sawuli ka cira bla Yese ma, ka taga a fɔ a ye ko: «A to Dawuda ye to baara ra ne fɛ
yan, sabu a ko diyara ne ye kosɛbɛ.»
23 Ni Matigi Ala tun k′a to o ninjugu donna Sawuli ra tuma o tuma, Dawuda tun bɛ a
ta gɔni ta k′a fɔ. Ni o kɛra, Sawuli tun bɛ a yɛrɛ sɔrɔ; a ta tɔɔrɔ tun bɛ nɔgɔya, o ninjugu
fana tun bɛ bɔ a ra.

17

Goliyati ka siranya bla Izirayɛlimɔgɔw ra

1 Ayiwa, o kow kɔ, Filisikaw ka o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ lajɛn kɛrɛ kama; o tagara lajɛn
Soko dugu kɔrɔ, Zuda mara ra, ka o ta fanibonw lɔ Ɛfɛsi Damimu yɔrɔ ra, Soko dugu ni
Azeka dugu cɛ.
2 Sawuli ni Izirayɛlimɔgɔw fana ka ɲɔgɔn lajɛn Ela kɛnɛgbɛba ra, ka o yɛrɛ labɛn ka
Filisikaw kɛrɛ.
3 Filisikaw tun lɔnin bɛ kuru dɔ fan kelen na, Izirayɛlimɔgɔw fana tun lɔnin bɛ kuru
dɔ wɛrɛ fan kelen na, ka kuruw furancɛ to o ni ɲɔgɔn cɛ.
4 Ayiwa, Filisikaw ta kɛrɛkɛcɛfari dɔ nana bɔ o cɛ ra ka na lɔ. A tɔgɔ tun ye ko Goliyati,
a bɔra Gati. A janya tun ye nɔngɔn* ɲa wɔɔrɔ ye.
5 Siranɛgɛ fugula tun bɛ a kun na; siranɛgɛ derege min tun b′a ra, o lalaganin bɛ k′a
kɛ i ko jɛgɛfara bisigi, a gbiriya bɛ kilo biwɔɔrɔ bɔ.
6 A senkalaw tun datugunin bɛ ni siranɛgɛ ye. Taman siranɛgɛraman dɔ fana tun
dulonnin bɛ a kan na.
7 A ta taman yiri bonya tun bɛ i ko jesedanbagaw ta kpɛlɛyiri; taman nɛgɛ dɔrɔn tun
bɛ kilo wolonfla bɔ. Cɛ min tun k′a ta nɛgɛbɛnnan mina, o tun bɛ tagamana a ɲa.
8 Ayiwa, Filisikacɛ lɔra ka kuma Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw fɛ. A pɛrɛnna k′a fɔ o ye ko:
«Mun le kosɔn aw nana lɔ yan kɛrɛ kama? Ne le ye Filisikacɛ ye! Aw do? Aw tɛ Sawuli
ta jɔnw le ye wa? Aw ye cɛ kelen ɲanawoloma aw cɛ ra, a ye na an bɛ kɛrɛ kɛ!
9 Ni a sera ne ra ka ne faga, o tuma anw bɛna kɛ aw ta jɔnw ye. Nka ni ne le sera ale
kɔrɔ k′a faga, o tuma aw le bɛna kɛ anw ta jɔnw ye; aw bɛna to ka baara kɛ anw ye.»
10 Filisikacɛ k′a fɔ tuun ko: «Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw, ne b′a fɔ aw ye bi, ko ni aw ye
cɛw ye, aw ye cɛ kelen di ne ma, an ye kɛrɛ kɛ!»
11 Sawuli ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ka Filisikacɛ ta kuma mɛn minkɛ, o ka siranyaba
bla o bɛɛ ra, fɔ ka o fari faga.

Dawuda tagara kɛrɛkɛyɔrɔ ra

12 Ayiwa, Dawuda tun ye Efiratakacɛ dɔ dencɛ le ye, min tun bɛ bɔ Bɛtilɛhɛmu, Zude
mara ra. A tɔgɔ tun ye ko Yese. Dencɛ seegi le tun b′a fɛ. Sawuli ta wagati ra, Yese tun
ye cɛkɔrɔba ye, a si tun kɔrɔra kosɛbɛ.
13 Yese dencɛ saba tun bɛ ni Sawuli ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra. A dencɛ fɔlɔ min tun bɛ
kɛrɛkɛyɔrɔ ra, o tɔgɔ tun ye ko Eliyabu, flanan tɔgɔ tun ye ko Abinadabu, sabanan
tɔgɔ tun ye ko Sama.
14 Dawuda le tun ye o bɛɛ ra fitini ye. Dawuda kɔrɔcɛw tun tagara Sawuli fɛ.
15 Dawuda tun bɛ to ka bɔ Sawuli ta so ka taga Bɛtilɛhɛmu, ka taga a facɛ ta sagaw
gbɛn; o kɔ, a tun bɛ sekɔ ka na.

---

* **17:4 17.4** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

16 Ayiwa, lon o lon, sɔgɔma ni wula fɛ, Filisikacɛ tun bɛna lɔ ka kuma Izirayɛlimɔgɔw
ɲa na; a ka o kɛ ka na se tere binaani.
17 Lon dɔ, Yese k'a fɔ a dencɛ Dawuda ye ko: «Ne bɛna simankisɛ yirannin bɔrɔ kelen
di i ma, ani burukun tan; i bɛ teliya ka taga o di i kɔrɔcɛw ma kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
18 Ne bɛ nɔnɔ gbɛrɛnnin kuru tan fana di i ma, i bɛ taga o di o ta kɛrɛkɛjama kuntigi
ma. A flɛ ni i kɔrɔcɛw ka kɛnɛ; o ye tagamasiyɛn dɔ di i ma ka na, min b'a yira ko cira
sera.
19 O bɛ ni Sawuli ye, Ela kɛnɛgbɛba yɔrɔ ra, o ni Izirayɛli cɛ tɔw bɛɛ, o bɛ kɛrɛ ra ni
Filisikaw ye.»
20 Ayiwa, Dawuda wurira sɔgɔmada joona fɛ; a k'a ta sagaw karifa sagagbɛnbaga dɔ
ma, k'a ta doniw sogolon ka taga, i n'a fɔ a facɛ Yese tun k'a fɔ a ye cogo min na. A
tagara se kɛrɛkɛyɔrɔ ra tuma min na, o y'a sɔrɔ kɛrɛkɛjama tun bɛ labɛnna kɛrɛ kama;
o tun bɛ kulew cira kɛrɛ kosɔn.
21 Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama ni Filisikaw ta kɛrɛkɛjama lɔra, ka ɲa di ɲɔgɔn ma ko o bɛ
ɲɔgɔn kɛrɛ.
22 Fɛn minw tun bɛ Dawuda boro, a ka o di doniw kɔrɔsibaga ma, ka bori ka taga
kɛrɛkɛdenw kɔrɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra. A tagara se yi minkɛ, a k'a kɔrɔcɛw fo ka o ɲininka ni
o ka kɛnɛ.
23 Ka Dawuda to kuma ra ni a kɔrɔcɛw ye, Filisikacɛ Goliyati, Gatikacɛ, ale barara ka
bɔ Filisikaw ta kɛrɛkɛdenw cɛ ra, ka na lɔ kɛrɛkɛjama fla cɛ ma. A tun derira ka kuma
minw fɔ, a kɔsegira o kuma kelenw kan tuun; Dawuda ka o mɛn.
24 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ka o cɛ ye minkɛ, o bɛɛ siranna, ka bori.
25 O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Aw ka cɛ nin ye kɛ! A bɛ to ka na, ka na Izirayɛlimɔgɔw
nɛni, k'a ta cɛfariya le yira an na. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka se k'a faga, masacɛ bɛna naforo
caman di o tigi ma, k'a denmuso fana di a ma furu ra, ka ninsɔngɔsara ko bɔ a ta
somɔgɔw bɛɛ kan Izirayɛli jamana ra.»
26 Cɛ minw tun bɛ Dawuda kɔrɔ, Dawuda ka olugu ɲininka ko: «Ni mɔgɔ min sera ka
nin Filisikacɛ faga, ka maroya bɔ Izirayɛli kan, mun le bɛna kɛ o tigi ye? O tuma nin
Filisikacɛ kɛnɛsigibari ye jɔn le ye, fɔ a bɛna kɛ Ala ɲanaman ta kɛrɛkɛjama mafiyɛnya
ye?»
27 Mɔgɔw kɔsegira o kuma kelen kan tuun k'a fɔ a ye; ni mɔgɔ min ka cɛ faga, masacɛ
bɛna ko minw kɛ o tigi ye, o ka o fɔ a ye.
28 Ayiwa, Dawuda kɔrɔcɛ Eliyabu k'a kumatɔ ye ni mɔgɔw ye minkɛ, a dimina kosɛbɛ.
A ko: «Ele nana mun le ɲini yan dɛ? Saga dama dama minw bɛ an fɛ, i ka o to jɔn le
boro kongokolon kɔnɔ yi? Ne ka ele ta yɛrɛyira ni i ta juguya lɔn; i nakun ye ka na kɛrɛ
le flɛ dɔrɔn!»
29 Dawuda ko: «O tuma ne ka mun kojugu le kɛ? Ne tɛ se ka hali ɲininkari yɛrɛ kɛ?»
30 A bɔra a kɔrɔcɛ kɔrɔ, ka taga mɔgɔ wɛrɛ fɛ ka taga o ɲininka o ko kelen na. Tɔw
tun kɔnna ka min fɔ a ye, o ka o kuma kelen le fɔ a ye.

Dawuda ko ale bɛ Filisikacɛ kɛrɛ

31 Ayiwa, Dawuda tun ka kuma minw fɔ, mɔgɔw ka o mɛn; o tagara o lakari Sawuli
ye. Sawuli ka mɔgɔ ci ka taga Dawuda wele ka na.
32 Dawuda nana se Sawuli kɔrɔ minkɛ, a k'a fɔ Sawuli ye ko: «Mɔgɔ si kana a fari
faga nin Filisikacɛ kosɔn. I ta jɔncɛ bɛna taga a kɛrɛ.»
33 Sawuli ko: «I tɛ se ka taga kɛrɛ kɛ ni nin Filisikacɛ ye dɛ! Sabu ele ye denmisɛn le
ye, k'a sɔrɔ ale derira kɛrɛ ra kabini a denmisɛnman.»
34 Dawuda ko Sawuli ma ko: «Tuma min na i ta jɔncɛ tun bɛ to k'a facɛ ta sagaw gbɛn,
ni jara, walama ni waraba dɔ tun nana ko a bɛna saga dɔ mina,
35 ne tun bɛ bori a kɔ, ka taga a bugɔ, ka saga sama ka bɔ a da ra. Ni a tun yɛlɛmana
ko a bɛ ben ne kan, ne tun b'a mina a kansiw ma, k'a bugɔ fɔ k'a faga.
36 I ta jɔncɛ ka jaraw ni warabaw faga ten le. Nin Filisikacɛ kɛnɛsigibari ta fana
bɛna kɛ i n'a fɔ o waraw ta kɛra cogo min na; sabu a ka Ala ɲanaman ta kɛrɛkɛjama
mafiyɛnya.
37 Matigi Ala min ka ne kisi jaraw ni warabaw ma, ale kelen le bɛna ne kisi ka bɔ nin
Filisikacɛ boro.»
Sawuli ko Dawuda ma ko: «Ayiwa, taga! Matigi Ala ye kɛ ni i ye.»
38 Sawuli k'a yɛrɛ ta kɛrɛkɛfaniw don Dawuda ra; a ka siranɛgɛfugula dɔ biri a kun
na, ka nɛgɛderege don a ra.
39 Dawuda ka Sawuli ta kɛrɛkɛmuru fana ta ka o dulon a yɛrɛ ra, kɛrɛkɛfaniw kan. A
ko a bɛ tagama ni a ye k'a flɛ, sabu a tun m'a kɛ k'a flɛ fɔlɔ; a ma se. A ko Sawuli ma
ko: «Ne tɛ se ka tagama ni nin fɛnw ye, sabu ne ma deri a ra.» A ka o bɔ a yɛrɛ ra.

40 Dawuda k’a ta bere ta, ka bɛrɛkoro nugunin looru tɔmɔ kɔdinga kɔnɔ, ka o bla a ta
sagagbɛnbɔrɔ kɔnɔ. A k’a ta tafura mina a boro ka taga Filisikacɛ kama.
41 Ayiwa, Filisikacɛ ka kɛ na ye dɔɔnin dɔɔnin Dawuda kɔrɔ; a ta nɛgɛbɛnnan tabaga
tun bɛ tagamana a ɲa.
42 Filisikacɛ ka Dawuda flɛ, k’a ye ko denmisɛnnin lo, a fari gbɛnin bɛ, a ɲada cɛ ka
ɲi. A ma Dawuda jate foyi ye.
43 A ko Dawuda ma ko: «O tuma ne ye wuru le ye fɔ i bɛ na ne kɔ ni bere ye wa?» A
ka Dawuda danga ni Filisikaw ta alaw tɔgɔw ye.
44 A ko Dawuda ma tuun ko: «Na yan! Ne bɛna i faga ka i sogo di kɔnɔw ni
kongowaraw ma.»
45 Dawuda ka Filisikacɛ jaabi ko: «Ele bɛ nana ne kama ni kɛrɛkɛmuru ni biɲɛ ni
taman le ye; nka ne bɛ tagara ele kama ni Fangatigi Ala tɔgɔ le ye, Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama
ta Ala, i ka min mafiyɛnya.
46 Bi kɔni, Matigi Ala bɛna ele don ne boro; ne bɛna i faga ka i kunkolo tigɛ. Ne bɛna
Filisikaw ta kɛrɛkɛdenw faga ka o sogo di kɔnɔw ni kongowaraw ma. Dunuŋa bɛɛ bɛna
a lɔn ko Ala barakaman bɛ Izirayɛlimɔgɔw fɛ.
47 Nin jama bɛɛ lajɛnnin bɛna a lɔn ko Matigi Ala tɛ mɔgɔ kisi kɛrɛkɛmuru ni taman
le baraka ra, sabu nin kɛrɛ bɛ Matigi Ala le boro; a bɛna aw don anw boro.»
48 Ayiwa, Filisikacɛ gbarara ko a bɛ na Dawuda kama minkɛ dɔrɔn, Dawuda teliyara
ka taga a kunbɛn kɛrɛkɛkɛnɛ kan; 49 a k’a boro don a ta bɔrɔ kɔnɔ, ka bɛrɛkoro kelen
bɔ, ka o don a ta tafura ra, ka Filisikacɛ bon a ten na fɔ ka kabakuru don a ten kɔnɔ.
Filisikacɛ benna k’a ɲa biri dugu ma.
50 Dawuda sera Filisikacɛ ra o cogo le ra ni tafura kelen ni bɛrɛkoroden kelen ye; a ka
Filisikacɛ bugɔ k’a ben k’a faga, k’a sɔrɔ kɛrɛkɛmuru tɛ a boro.
51 Dawuda borira ka taga ben Filisikacɛ kan. A ka Filisikacɛ ta kɛrɛkɛmuru mina, k’a
sama ka bɔ a la ra, ka a faga, ka sɔrɔ k’a kun tigɛ.
Filisika tɔw k’a ye ko olugu ta kɛrɛkɛcɛfari fagara minkɛ, o bɛɛ borira.
52 Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw, ani Zuda ta mɔgɔw, olugu ka kɛ kule ci ye, ka Filisikaw
gbɛn ka taga se fɔ Gati dugu donda ra, fɔ Ekurɔn dugu donda kɔrɔ. O ka Filisikaw faga;
o suw tun lalanin bɛ Sarayimu sira ra ka taga se fɔ Gati, fɔ Ekurɔn.
53 Izirayɛlimɔgɔw sekɔra ka bɔ Filisikaw gbɛnyɔrɔ ra, ka na Filisikaw borofɛnw cɛ.
54 Ayiwa, Dawuda ka Filisikacɛ kunkolo ta ka taga ni a ye Zeruzalɛmu; a tagara
Filisikacɛ ta kɛrɛkɛminanw bla a ta fanibon kɔnɔ.
55 Tuma min na Sawuli tun ka Dawuda ye a bɛ tagara Filisikacɛ kama, a ta kɛrɛkɛjama
kuntigi min ye Abinɛri ye, a ka o ɲininka ko: «Abinɛri, nin kanbelennin ye jɔn den le
ye dɛ?» Abinɛri tun k’a jaabi ko: «Ka can fɔ masacɛ, ne m’a lɔn!»
56 Masacɛ k’a fɔ a ye ko: «Ɲininkari kɛ, k’a lɔn jɔn ta den lo.»
57 Ayiwa, Dawuda nana bɔ Filisikacɛ fagayɔrɔ ra ka na minkɛ dɔrɔn, Abinɛri k’a mina
ka taga ni a ye masacɛ fɛ; o y’a sɔrɔ Filisikacɛ kunkolo belen tun bɛ Dawuda boro.
58 Sawuli k’a ɲininka ko: «Kanbelen, jɔn den le bɛ ele ye?» Dawuda k’a jaabi ko: «Ne
ye i ta jɔncɛ Yese dencɛ le ye, min bɛ Bɛtilɛhɛmu.»

18

Dawuda ni Yonatan ta teriya

1 Ayiwa, Dawuda kumana ni Sawuli ye ka ban tuma min na, o wagati yɛrɛ ra, Yonatan
nin sirira Dawuda ra. Yonatan ka Dawuda kanu i ko a yɛrɛ nin.
2 O lon na, Sawuli ka Dawuda to a yɛrɛ kɔrɔ; a ma sɔn k’a bla a ye taga a facɛ ta sɔ.
3 Yonatan ka jɛnŋɔgɔnya don ni Dawuda ye, sabu a tun ka Dawuda kanu i ko a yɛrɛ.
4 Deregeba min tun b’a ra, a ka o bɔ ka o di Dawuda ma, ani a ta kɛrɛkɛderege; hali
a ta kɛrɛkɛmuru ni a ta kalan ni a ta cɛsirinan, a ka o bɛɛ di Dawuda ma.
5 Ni Sawuli tun ka Dawuda ci ka taga kɛrɛ o kɛrɛ ra, Dawuda tun bɛ taga se sɔrɔ o bɛɛ
ra. O kosɔn Sawuli tun k’a kɛ kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ kuntigi ye. A ko diyara mɔgɔw bɛɛ ye;
a ko diyara Sawuli ta jamana ɲamɔgɔw fana ye.

Dawuda ɲangboya ka Sawuli mina

6 Ayiwa, Dawuda tun ka Filisikacɛ faga wagati min na, kɛrɛkɛdenw natɔ ka bɔ
kɛrɛkɛyɔrɔ ra, muso dɔw tun bɔra Izirayɛli duguw bɛɛ ra, ka na masacɛ Sawuli kunbɛn,
ka kɛ dɔnkiri la ye, ka longanw ni dundunw fɔ, ka dɔn kɛ, ka ɲagari, ka kulew ci;
7 o tun bɛ dɔnkiri lara ka ɲɔgɔn jaabi k’a fɔ ko:
«Sawuli ka cɛ waga caman faga,
Dawuda ka cɛ waga caman sigiyɔrɔma tan faga.»

8 Sawuli ka o mɛn minkɛ, a dimina kosɛbɛ. A ko: «O tuma cɛ waga caman sigiyɔrɔma
tan bɛ di Dawuda le ma, ka cɛ waga caman dɔrɔn di ne ma kɛ. Ni a tɛmɛna nin kan, a
bɛna masaya yɛrɛ le ta sisan.»
9 K'a ta o lon na, Dawuda ɲangboya donna Sawuli ra.
10 O dugusagbɛ, Matigi Ala k'a to ninjugu donna Sawuli ra tuun. Sawuli ma kɛ a yɛrɛ
kala ma tuun; a ka kɛ fatɔkuma dɔw ɲagami ye k'a fɔ a ta so kɔnɔ yi. O y'a sɔrɔ Dawuda
tun bɛ a ta gɔni fɔra i n'a fɔ a tun derira k'a kɛ cogo min na lon tɔw ra. Sawuli ta taman
tun bɛ a boro.
11 Sawuli barara k'a ta taman wuri, ko a bɛ Dawuda sɔgɔ ni a ye k'a gbengben kogo
kan; a ka Dawuda bon ni taman ye fɔ siɲaga fla, nka Dawuda jɛngɛra ka bɔ taman ɲa
fɛ o bɛɛ ra.
12 Sawuli tun bɛ siranna Dawuda ɲa, sabu Matigi Ala tun bɛ ni Dawuda ye, nka a tun
tɛ ni ale Sawuli ye tuun.
13 O ra, a ka Dawuda mabɔ a yɛrɛ ra, k'a kɛ cɛ waga kelen kuntigi ye; Dawuda tun bɛ
to ka bla o mɔgɔw le ɲa ka taga kɛrɛkɛyɔrɔw ra.
14 Ni a tun ka ko o ko dabɔ, o tun bɛ ɲa a boro, sabu Matigi Ala tun bɛ ni a ye.
15 Sawuli nana a ye ko Dawuda ta kokɛtaw bɛɛ bɛ ɲana a boro minkɛ, dɔ farara a ta
siranya kan tuun Dawuda ɲa.
16 Nka Dawuda ko tun ka di Izirayɛli mara mɔgɔ bɛɛ ye, ani Zuda mara mɔgɔw, sabu
a tun bɛ to ka bla o ɲa ka taga kɛrɛ kɛ.

Dawuda ka Sawuli denmuso furu

17 Lon dɔ, Sawuli k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ne denmuso fɔlɔ ye nin ye, min tɔgɔ ye ko
Merabu. Ne bɛna a di i ma furu ra; nka i ka kan ka baara kɛ ne ye, ka kɛ cɛfari ye, ka
kɛrɛ kɛ Matigi Ala tɔgɔ kosɔn.» Sawuli ka o fɔ sabu a tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko ale
yɛrɛ le man kan ka Dawuda faga, ko a ka fisa Filisikaw le ye a faga kɛrɛ ra.
18 Dawuda ka Sawuli jaabi ko: «E! O tuma ne ye jɔn le ye? Ne ta gbamɔgɔw ni ne facɛ
ta somɔgɔw ye jɔn le ye, ka na a fɔ ko ne bɛ kɛ masacɛ burancɛ ye?»
19 Nka Sawuli denmuso Merabu furu wagati nana se minkɛ, sani a ye a furu Dawuda
ma, a k'a furu cɛ wɛrɛ ma, min tɔgɔ tun ye ko Adiriyɛli; a tun bɛ bɔ Mehola.
20 Ayiwa, Dawuda ko tun ka di Sawuli denmuso Mikali ye. O kuma fɔra Sawuli ye
minkɛ, o diyara a ye.
21 Sawuli k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ne bɛna a di a ma, janko o ye kɛ sababu k'a laben,
k'a to Filisikaw ye se sɔrɔ a kan k'a faga.»
O ra, a ko Dawuda ma ko: «Nin bɛna kɛ a siɲaga flanan ye ne b'a fɛ i ye kɛ ne burancɛ
ye.»
22 Sawuli k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Aw ye taga kuma Dawuda fɛ, mɔgɔ kana
kɛ aw seere ye; aw ye a fɔ a ye ko: ‹A flɛ, i ko ka di masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw
bɛɛ ye; o ra, kɛ a burancɛ ye!› »
23 Sawuli ta mɔgɔbaw tagara o kuma fɔ Dawuda ye. Dawuda ka o jaabi ko: «Aw b'a
miiri ko ka masacɛ denmuso furu ko o ye ko fitini le ye wa? Ne ye fagantan le ye, mɔgɔ
si ma ne lɔn.»
24 Ayiwa, Dawuda ka min fɔ, Sawuli ta jamana ɲamɔgɔw tagara o fɔ a ɲa na.
25 Sawuli ko; «Aw ye taga a fɔ Dawuda ye, ko masacɛ ko a tɛ furunaforo wɛrɛ ɲinina
a fɛ; ko a ye Filisikacɛ kɛmɛ kɛnɛsigi, ka na ni o gbolow ye, janko ka ale dimibɔ o ra.»
Sawuli ta miiriya tun ye ko Filisikaw ye na se sɔrɔ Dawuda kan o sababu ra k'a faga.
26 Wagati min Sawuli ta jamana ɲamɔgɔw tagara o kuma fɔ Dawuda ye, o diyara
Dawuda ye kosɛbɛ; a k'a ye ko ale bɛna kɛ masacɛ burancɛ ye. O ra, masacɛ tun ka
wagati min yira, sani o wagati ye se,
27 a ni a ta kɛrɛkɛdenw bɔra ka taga Filisikacɛ kɛmɛ fla faga; o ka olugu bɛɛ kɛnɛsigi
ka na ni o gbolow bɛɛ ye masacɛ fɛ, janko Dawuda ye masacɛ denmuso furu. A kɛra ten
minkɛ, Sawuli k'a denmuso Mikali furu Dawuda ma.
28 Ayiwa, Sawuli k'a ye ko can yɛrɛ ra Matigi Ala bɛ ni Dawuda ye, ani ko Dawuda ko
ka di ale denmuso Mikali ye minkɛ,
29 dɔ farara Sawuli ta siranya kan Dawuda ɲa; a ka Dawuda kɔninya a si tɔ bɛɛ ra.
30 Filisikaw ta kuntigiw tun bɛ to ka bɔ ka taga kɛrɛ ra. Nka ni o tun ka bɔ tuma o
tuma, Dawuda tun bɛ se sɔrɔ o kan ka tɛmɛ Sawuli ta kuntigi tɔw bɛɛ kan. A kɛra ten
Dawuda tɔgɔ nana bɔ kosɛbɛ.

19

Yonatan ka Sawuli daari Dawuda ye

1 Sawuli kumana a dencɛ Yonatan fɛ, ani a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ fɛ, ko o ye Dawuda
faga. Nka Dawuda ko tun ka di Yonatan ye kosɛbɛ.
2 O ra, a tagara Dawuda lasɔmi; a k'a fɔ a ye ko: «Ne facɛ Sawuli bɛ cogo ɲinina ka i
faga. O ra, sini sɔgɔma, i ka kan ka i yɛrɛ kɔrɔsi; i ka kan ka taga dogo yɔrɔ dɔ ra, ka to
yi.
3 I bɛna taga dogo foro min kɔnɔ, ne bɛna bɔ ka taga lɔ ni ne facɛ ye o foro kɔrɔ. Ne
bɛna kuma ni a ye i ko ra k'a flɛ. Ni ne ka min sɔrɔ a fɛ, ne bɛna o fɔ i ye.»
4 Yonatan ka Dawuda tɔgɔɲuman fɔ a facɛ Sawuli ye. A k'a fɔ a ye ko: «Masacɛ, i
kana kojugu kɛ i ta jɔncɛ Dawuda ra dɛ, sabu a ma kojugu foyi kɛ i ra. A ka koɲuman
dɔrɔn le kɛ i ye.
5 A tun ka a nin fiyeere le ka taga Filisikacɛ faga. O lon na, Matigi Ala ka koba kɛ
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye ka se di o ma. Ele yɛrɛ ka o ko ye, a diyara i ye fana. O tuma
mun kosɔn i b'a fɛ ka nin kojugu kɛ Dawuda ra, ko i b'a faga k'a sɔrɔ a ma jaraki?»
6 Ayiwa, Sawuli sɔnna Yonatan ta kuma ma. A karira k'a fɔ ko: «Ne bɛ kari Matigi
Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko Dawuda tɛ faga fiyewu.»
7 Yonatan ka Dawuda wele ka o kumaw bɛɛ fɔ a ye. O kɔ, a tagara ni a ye Sawuli fɛ.
Dawuda tora Sawuli kɔrɔ i n'a fɔ a tun bɛ ni a ye cogo min na kakɔrɔ.

Dawuda borira Sawuli ɲa

8 Ayiwa, kɛrɛ nana wuri tuun; Dawuda ni a ta kɛrɛkɛdenw bɔra ka taga Filisikaw kɛrɛ,
ka o caman faga, fɔ tɔw bɛɛ borira o ɲa.
9 Nka Matigi Ala k'a to ninjugu nana don Sawuli ra tuun k'a tɔɔrɔ. O y'a sɔrɔ Sawuli
siginin tun bɛ a ta so kɔnɔ, a ta taman bɛ a boro. Ka Dawuda to a bɛ gɔni fɔra,
10 Sawuli barara ka wuri ka Dawuda bon ni taman ye ko a bɛ Dawuda sɔgɔ nin taman
ye k'a gbengben kogo ra. Nka Dawuda jɛngɛra ka bɔ a ɲa, k'a to taman tagara kogo
sɔgɔ. O lon su fɛ, Dawuda borira ka bɔ k'a yɛrɛ kisi.
11 Sawuli ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Dawuda ta so, ka taga a flɛ ni a bɛ yi, o y'a kɔrɔsi,
janko ka a faga sɔgɔmada fɛ. Nka Dawuda muso Mikali ka Dawuda lasɔmi; a ko: «Ni i
ma bori su nin na kɔni, sini i bɛ kɛ su le ye.»
12 Mikali ka Dawuda dɛmɛ k'a labɔ finɛtiri fɛ. Dawuda borira ka taga; a bɔsira o cogo
le ra.
13 O kɔ, Mikali ka o ta batofɛn* ta, ka o la lanan kan, ka bɛgansi dɔw kuturu ka o bla
a kun kɔrɔ, k'a datugu ni birifani ye.
14 Sawuli tun ka mɔgɔ minw ci ka taga Dawuda kɔ, olugu sera yi minkɛ, Mikali k'a fɔ
o ye ko Dawuda man kɛnɛ.
15 O tagara o fɔ Sawuli ye minkɛ, Sawuli ko o ye sekɔ tuun ka taga Dawuda flɛ. A ko:
«Aw ye taga a ta a ta lanan kan ka na ni a ye yan, janko ne ye a faga.»
16 O sekɔra ka taga Dawuda flɛ a ta so kɔnɔ minkɛ, o barara k'a ye ko yirimɔgɔnin
dɔrɔn le blanin bɛ lanan kan, bagbolo dɔ bɛ a kun kɔrɔ.
17 O ka o fɔ Sawuli ye minkɛ, a ka Mikali wele k'a ɲininka ko: «Mun kosɔn ele ka ne
janfa nin cogo ra, ka ne jugu bla ka taga k'a to a ye bɔsi ne ra?» Mikali ko: «A yɛrɛ le
ko, ko ne ye ale to a ye taga, ko ni o tɛ, ale bɛ ne faga.»

Sawuli tugura Dawuda kɔ

18 Ayiwa, Dawuda borira ka bɔsi minkɛ, a tagara Samawilu fɛ Rama dugu kɔnɔ; Sawuli
ka ko minw kɛ a ra, a ka o bɛɛ fɔ Samawilu ye. O kɔ, ale ni Samawilu tagara ciraw
sigiyɔrɔ ra, Nayɔti, ka taga sigi yi.
19 O nana o kuma fɔ Sawuli ye, ko Dawuda bɛ ciraw sigiyɔrɔ ra, Nayɔti, Rama dugu
kɔrɔ.
20 Sawuli ka mɔgɔ dɔw ci ko o ye taga a mina. O mɔgɔw tagara cira dɔw ye, o bɛ ciraya
kɛra. Samawilu le tun ye o mɔgɔw ɲamɔgɔ ye. Ala Nin* jigira Sawuli ta ciradenw kan;
olugu fana ka ciraya kɛ.
21 O ko tagara fɔ Sawuli ye; a ka mɔgɔ wɛrɛw ci ka taga. O tagara se yi minkɛ, olugu
fana ka ciraya kɛ. Sawuli ka mɔgɔ dɔw ci tuun a siɲaga sabanan na. O tagara se yi
minkɛ, olugu fana ka ciraya kɛ.
22 A laban, Sawuli yɛrɛ wurira ka taga Rama. Jidingaba min bɛ Seku, a tagara se yi
minkɛ, a ka mɔgɔw ɲininka ko: «Samawilu ni Dawuda bɛ min?» Mɔgɔw ko: «O bɛ fɔ
ciraw sigiyɔrɔ ra, Nayɔti.»
23 Sawuli tagara ciraw sigiyɔrɔ ra, Nayɔti, Rama dugu kɔrɔ. Nka Ala Nin jigira hali
Sawuli fana kan, fɔ a tagatɔ ka ciraya kɛ, fɔ ka taga se ciraw sigiyɔrɔ ra.

---

* **19:13 19.13** O batofɛn tun ye yirimɔgɔnin le ye.

24 A sera yi minkɛ, a k'a ta deregebaw bɔ, a fana ka ciraya kɛ Samawilu ɲa na. A
k'a yɛrɛ ben dugu ma; a lakolon tora dugu ma o lon tere bɛɛ, ani o su bɛɛ. O le kosɔn,
mɔgɔw tun b'a fɔra ko: «O tuma Sawuli fana kɛra cira dɔ le ye wa?»

20

Dawuda tagara Yonatan fɛ

1 Dawuda borira ka bɔ ciraw sigiyɔrɔ ra Nayɔti, Rama dugu kɔrɔ. A tagara Yonatan fɛ
ka taga a fɔ a ye ko: «Ne ka mun le kɛ, walama ne ka kojugu juman le kɛ, walama ne
ka i facɛ hakɛ ta mun le ra, ka na a kɛ ko a b'a ɲinina ka ne faga?»
2 Yonatan ko: «O tɛ se ka kɛ fiyewu. A tɛna i faga. I m'a ye, ne facɛ tɛ foyi kɛ, koba
walama ko fitini, ni a m'a sara ne ra. Mun kosɔn a bɛna nin dogo ne ra? Nin tɛ se ka
kɛ can ye!»
3 Dawuda ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko i facɛ k'a lɔn cɔ ko ne ko
ka di i ye. O ra, i b'a sɔrɔ ko a k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Yonatan man kan ka dɔ lɔn nin
ko ra, ni o tɛ, a bɛna digi a ra.› O kosɔn ne bɛ kari Matigi Ala ra ko sentako kelen dɔrɔn
le bɛ ne ni saya cɛ sisan.»
4 Yonatan k'a fɔ Dawuda ye tuun ko: «Ayiwa, ni i ka fɛn o fɛn daari ne fɛ, ne bɛna o
kɛ i ye.»
5 Dawuda k'a jaabi ko: «Ayiwa, karokura ɲanagbɛ ye sini le ye; ne ka kan ka sigi
masacɛ kɔrɔ ka domuni kɛ ni a ye. A to ne ye taga dogo kongo kɔnɔ fɔ ka taga se
sinikɛnɛ wula fɛ.
6 Ni i facɛ ka na ne koɲininka, i y'a fɔ a ye ko: ‹Dawuda ka ne daari ko ne y'a to a ye
taga o ta dugu ra, Bɛtilɛhɛmu, ko a ta somɔgɔw bɛɛ bɛ saraka dɔ bɔ san o san, ko a bɛ
taga o ra.›
7 Ayiwa, ni i facɛ ko: ‹O ka ɲi›, o tuma i ta jɔncɛ b'a lɔn ko foyi tɛna a sɔrɔ. Nka ni a
dimina, o tuma i yɛrɛ bɛna a lɔn ko sigiya t'a ra, ko a b'a fɛ ka kojugu kɛ ne ra le.
8 Ele kɔni ye ɲa ne ma, sabu i ka jɛnɲɔgɔnya don ni i ta jɔncɛ ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
Nka ni a kɛra ko ne ka ko dɔ le kɛ min bɛ ne jaraki, o tuma i yɛrɛ ye ne faga, sani i ye
taga ne di i facɛ ma.»
9 Yonatan ko: «Fiyewu, o tɛ kɛ! Ni ne k'a mɛn ko can ra ko ne facɛ k'a latigɛ ko a
bɛna kojugu le kɛ i ra, sigiya tɛ o ra, ne bɛna o fɔ i ye.»
10 Dawuda ka Yonatan ɲininka ko: «Ni i facɛ ka i jaabi ni kumajugu le ye ne ta ko ra,
o tuma ne bɛna o lɔn cogo di?»
11 Yonatan ko: «Na an ye taga kongo kɔnɔ.» O bɔra ka taga kongo kɔnɔ.
12 O sera yi minkɛ, Yonatan ko Dawuda ma ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ye ne seere
ye! Sini walama sinikɛnɛ, nin wagati ɲɔgɔn na, ne bɛna kuma ni ne facɛ ye k'a lɔn a ta
miiriya ye min ye ele Dawuda ta ko ra. Ni koɲuman le b'a kɔnɔ i ta ko ra, ne bɛna o fɔ
i ye.
13 Nka ni i y'a sɔrɔ ko a bɛ kojugu le miirira ni i ye, ni ne Yonatan kɔni ma o fɔ ele
ye fiyewu, ka i bla ka taga ka i kisi ka bɔ a boro, o tuma Matigi Ala ye o hakɛ bɔ ne ra,
fɔ ka juguya ne ma. Matigi Ala ye kɛ ni i ye i n'a fɔ a tun bɛ ni ne facɛ ye cogo min na
fɔlɔfɔlɔ.
14 Ni ne tora si ra tuun, i ye koɲuman kɛ ne ye ka kaɲa ni Matigi Ala ta ɲumanya ye.
Nka ni ne sara,
15 i man kan ka o koɲuman dabla ne ta somɔgɔw ye fana, hali ni Matigi Ala nana ele
Dawuda juguw bɛɛ ban ka bɔ dugukolo kɔ kan pewu.»
16 O cogo ra, Yonatan ka jɛnɲɔgɔnya don ni Dawuda ni a ta somɔgɔw bɛɛ ye; a k'a fɔ
ko: «Ala ye Dawuda dimibɔ Dawuda juguw ra.»
17 O kɔ, a ko Dawuda fana ye kari tuun ale ye o ta kanuya kosɔn, sabu Yonatan tun bɛ
Dawuda kanu i n'a fɔ a yɛrɛ.
18 Yonatan k'a fɔ Dawuda ye tuun ko: «Sini le ye karokura ɲanagbɛ ye. Mɔgɔw bɛna
a lɔn ko i tɛ yi, sabu i sigiyɔrɔ lakolon bɛna to.
19 Ayiwa, sinikɛnɛ, i tun dogora yɔrɔ min na, lon min na koɲaw tun ɲagamina, i ye
taga dogo o yɔrɔ kelen na, ka to Ezɛli kabakuru kɔrɔ yi.
20 Ne bɛna biɲɛ saba bon kalan na kabakuru fan na, k'a kɛ i n'a fɔ ne bɛ fɛn dɔ le
bonna.
21 O kɔ, ne bɛna ne ta baaraden kanbelen ci k'a fɔ a ye ko a ye taga o biɲɛw ɲini ka
na ni o ye. Ni ne k'a fɔ a ye ko: ‹A flɛ, biɲɛw bɛ i kɔ fɛ yan, na o ta ka na ni o ye›,
ayiwa, ni i ka o mɛn, o tuma i bɛ se ka na, sabu hɛra le bɛ i ɲa yan; ne bɛ kari Matigi
Ala ɲanaman tɔgɔ ra, foyi tɛna kɛ i ra.

22 Nka ni ne pɛrɛnna k′a fɔ kanbelen ye ko: ‹A flɛ biɲɛw bɛ fɔ i ɲa fɛ yi belen›, o tuma
i ye taga, sabu Matigi Ala le b′a fɛ i ye taga.
23 Nka an ka layiri minw ta ɲɔgɔn ye, Matigi Ala le ye ele ni ne seere ye o ra tuma
bɛɛ.»

Sawuli k′a latigɛ ka Dawuda faga

24 Dawuda tagara dogo kongo kɔnɔ. Karokura ɲanagbɛ wagati sera tuma min na,
masacɛ nana ka na sigi domunikɛyɔrɔ ra.
25 A sigira a sigiyɔrɔkɔrɔ ra, k′a ta siginan dɛn kogo ra; Yonatan sigira k′a ɲasin a ma.
Abinɛri sigira Sawuli kɔrɔ. Nka Dawuda sigiyɔrɔ lakolon tora.
26 Sawuli ma foyi fɔ o lon na; a ko: «I b′a sɔrɔ ko dɔ le ka Dawuda sɔrɔ min k′a lanɔgɔ.
Sigiya t′a ra, i b′a sɔrɔ a saninyanin le tɛ; o le kosɔn a ma na.»
27 Ayiwa, o dugusagbɛ, karokura ɲanagbɛ tere flanan, Dawuda ta sigiyɔrɔ lakolon tun
lo hali bi. Sawuli ka Yonatan ɲininka ko: «Mun kosɔn Yese dencɛ ma na domunikɛyɔrɔ
ra kunu, a ma na bi fana?»
28 Yonatan ka Sawuli jaabi ko: «Dawuda ka sira daari ne fɛ ka taga Bɛtilɛhɛmu.
29 A ko ne ma ko: ‹Sabari k′a to ne ye taga, sabu an ta somɔgɔw bɛ saraka dɔ bɔra
dugu kɔnɔ. Ne kɔrɔcɛ le ka cira bla ka na o fɔ ne ye. Ni ne ko ka di i ye, o tuma sabari
k′a to ne ye taga ne balemaw flɛ.› O le kosɔn a ma na domunikɛyɔrɔ ra ni masacɛ ye.»
30 Sawuli dimina Yonatan kɔrɔ kosɛbɛ; a ko a ma ko: «Ele ye musokolonden le ye,
muso kanminabari ta den; i ko ne m′a lɔn ko i ka teriya don ni Yese dencɛ ye wa? Nin
ye ele ni i bamuso ta maroya le ye!
31 Sabu, ka Yese dencɛ to si ra, ele tɛna lɔyɔrɔ sɔrɔ ka ye, i ta masaya fana tɛna se ka
sigi ka ye. O ra, mɔgɔ ci ka taga a mina ka na ni a ye, sabu a ka kan ka faga.»
32 Yonatan ko a facɛ ma ko: «Mun kosɔn i b′a fɛ k′a faga? A ka mun le kɛ?»
33 Sawuli k′a ta taman kɔrɔta ko a bɛ Yonatan bon k′a faga. O wagati ra, Yonatan k′a
ye ko a facɛ b′a fɛ ka Dawuda faga yɛrɛ le.
34 O ra, Yonatan dimininba wurira ka bɔ domunikɛyɔrɔ ra. A ma domuni kɛ o karokura
ɲanagbɛ tere flanan na, sabu a facɛ tun ka Dawuda mafiyɛnya cogo min na, o ko tun
k′a jusu kasi fɔ ka tɛmɛ.

Yonatan tagara Dawuda lasɔmi

35 O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ, Yonatan tagara kongo kɔnɔ, i n′a fɔ a ni Dawuda tun
bɛnna a ra cogo min na. Cɛdennin dɔ tun bɛ ni a ye.
36 A k′a fɔ o cɛnin ye ko: «Ne bɛna kalan bon, i bɛ bori ka taga biɲɛw tɔmɔ ka na ni
a ye.» Ka cɛnin boritɔ to, Yonatan ka biɲɛ dɔ bon, o tɛmɛna cɛnin na ka taga ben fɔ a
ɲa fɛ yi.
37 Cɛnin tagara se biɲɛw benyɔrɔ ra minkɛ, Yonatan pɛrɛnna k′a fɔ a ye ko: «Biɲɛ tɛ
nin ye fɔ i ɲa fɛ yi wa?»
38 O kɔ, a pɛrɛnna tuun k′a fɔ ko: «Teliya ka taga joona joona; i kana lɔ dɛ!» Cɛnin ka
biɲɛ ta ka na ni a ye a matigicɛ fɛ.
39 Cɛnin tun ma foyi lɔn o ko ra. Yonatan ni Dawuda fla dɔrɔn le tun ka o ko lɔn ɲɔgɔn
fɛ.
40 O kɔ, Yonatan k′a ta kalan ni biɲɛw di cɛnin ma, ko a ye sekɔ ni a ye dugu kɔnɔ.
41 Cɛnin taganin kɔ, Dawuda wurira ka bɔ a dogoyɔrɔ ra, kabakuru kɔ fɛ,
woroduguyanfan na, ka na a kinbiri gban k′a ɲa biri dugu ma Yonatan kɔrɔ fɔ siɲaga
saba. O kɔ, o fla ka o boro mini ɲɔgɔn ma, ka kasi; nka Dawuda le kasira kosɛbɛ.
42 Yonatan k′a fɔ Dawuda ye ko: «Taga, Ala ye hɛra kɛ i ye, sabu an fla ka jɛnɲɔgɔnya
don Matigi Ala tɔgɔ ra, ko: ‹Matigi Ala le ye ele ni ne ta jɛnɲɔgɔnya seere ye, ani i ta
duruja ni ne ta duruja ta jɛnɲɔgɔnya seere ye wagati bɛɛ.› »

21

Dawuda tagara sarakalasebaga Ayimelɛki fɛ

1 O kɔ, Dawuda tagara; Yonatan fana sekɔra ka taga a ta so.
2 Dawuda tagara Nɔbu dugu kɔnɔ, sarakalasebaga Ahimelɛki fɛ. Ale siranninba borira
ka na Dawuda kunbɛn, k′a ɲininka ko: «Mun kosɔn i kelen lo? Mun na mɔgɔ si tɛ ni i
ye?»
3 Dawuda ka sarakalasebaga Ahimelɛki jaabi ko: «Masacɛ ka ne ci cira dɔ le ra. A ko:
‹Ne ka i ci cira min na, ani ne ka kuma minw fɔ i ye, mɔgɔ si man kan ka dɔ lɔn o ra.›
O kosɔn ne k′a fɔ ne ta mɔgɔw ye ko o ye taga ne kunbɛn yɔrɔ dɔ ra.
4 Ayiwa, domunifɛn juman le bɛ i boro yan? Ne bɛ se ka burukun looru sɔrɔ i fɛ wa,
walama ni i ka fɛn o fɛn sɔrɔ.»

5 Sarakalasebaga ka Dawuda jaabi ko: «Buru gbansan wɛrɛ tɛ ne boro yan.
Sarakaburu le bɛ yan; ni a kɛra ko i ta mɔgɔw ma jɛn ni muso ye nin tere fla kɔnɔ,
ne bɛ se ka o di i ma, i ye taga o di o ma.»
6 Dawuda ko: «Can ra an kɔni ka an yɛrɛ tanga musow ma. Ni an bɛ taga kɛrɛ ra
tuma o tuma, an b'a kɛ ten le. Hali ni an bɛ taga ko gbansan dɔ le ra, ne ta mɔgɔw bɛ o
yɛrɛ saninya, janko ka na a fɔ bi ta cira ɲɔgɔn.»
7 Dawuda ka o fɔ minkɛ, sarakalasebaga ka sarakaburuw di a ma, sabu buru wɛrɛ tun
tɛ yi ni o tɛ. O buruw le tun blara burutabali kan, ka kɛ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ; o
nana o buruw le bɔ yi, ka burukuraw bla o nɔ ra.
8 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Sawuli ta jamana ɲamɔgɔ dɔ tun bɛ yi o lon kelen na, min tun
tagara cira dɔ ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A tɔgɔ tun ye ko Dɔgi; Edɔmuka tun lo. Ale le tun
ye Sawuli ta sagagbɛnbagaw kuntigi ye.
9 Dawuda ka Ahimelɛki ɲininka ko: «Taman dɔ tɛ i boro yan wa, walama kɛrɛkɛmuru
dɔ? Masacɛ ta cira teliyakojugu fɛ, ne ma se ka ne ta kɛrɛkɛmuru ta, walama ka
kɛrɛkɛminan wɛrɛ ta.»
10 Sarakalasebaga k'a jaabi ko: «I ka Filisikacɛ Goliyati min faga Ela kɛnɛgbɛ ra, ale ta
kɛrɛkɛmuru bɛ yan. A melegenin bɛ fani dɔ ra; a blanin bɛ saninderege kɔ fɛ; ni i b'a
fɛ, a ta. Kɛrɛkɛmuru wɛrɛ tɛ yan ni o tɛ.»
Dawuda ko: «A di ne ma; kɛrɛkɛmuru wɛrɛ tɛ yi min bɛ se ka ale bɔ.»

Dawuda tagara Filisikaw fɛ

11 O lon na, Dawuda borira ka bɔ Sawuli kɔrɔ, ka taga Gati ta masacɛ Akisi fɛ.
12 Nka Akisi ta jamana ɲamɔgɔw k'a fɔ a ye ko: «Izirayɛli jamana ta masacɛ Dawuda
le ye nin ye. Musow tun bɛ dɔn kɛra ka ale tɔgɔ le fɔ dɔnkiri ra ko:
‹Sawuli ka cɛ waga caman faga,
Dawuda ka cɛ waga caman sigiyɔrɔma tan faga.› »
13 O kuma tora Dawuda jusu ra; a siranna Gati masacɛ Akisi ɲa kosɛbɛ.
14 A ma ɲa, a k'a yɛrɛ kɛ fatɔ ye mɔgɔw ɲa na. A k'a yɛrɛ kɛ i ko kunkolowuritɔ
mɔgɔw cɛ ra, ka kɛ tagamasiyɛnw kɛ ye bondaw konw kan, ka kɛ daji bɔ ye k'a bɔn a
bonbosi kan.
15 Akisi k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Aw m'a ye ko fatɔya bɛ cɛ nin na wa?
Mun na aw nana ni a ye ne fɛ?
16 O tuma o ko fatɔw le fɔnna ne fɛ, fɔ aw nana ni nin ye, a ye na kɛ nin kokunntanw
kɛ ye ne ɲa kɔrɔ wa? Nin ɲɔgɔn bɛ se ka na ne ta so cogo di?»

22

Dawuda nɔfɛmɔgɔw

1 Ayiwa, a kɛra ten, Dawuda bɔra Gati dugu kɔnɔ, ka taga dogo Adulamu kuruwo kɔnɔ.
A balemaw ni a ta somɔgɔw bɛɛ nana a mɛn ko a bɛ o yɔrɔ ra minkɛ, o tagara a nɔ fɛ
yi.
2 A kɛra ten, minw bɛɛ tun ye dɛsɛbagatɔw ye, ani juruw tun bɛ minw na ni o tun tɛ
sera k'a sara, ani minw bɛɛ tun jusu kasinin lo jamana ɲamɔgɔw ta kow kosɔn, olugu
bɛɛ nana fara a kan; a kɛra o kuntigi ye. Mɔgɔ kɛmɛ naani ɲɔgɔn le tun bɛ ni a ye.
3 Dawuda nana bɔ o yɔrɔ ra ka taga Misipe, Mohabu mara ra. A k'a fɔ Mohabu jamana
masacɛ ye ko: «Sabari k'a to ne facɛ ni ne bamuso ye na sigi i fɛ yan, sani k'a to ne y'a
lɔn Ala bɛna ne kɛ min ye.»
4 Dawuda tagara ni a facɛ ni a bamuso ye masacɛ fɛ; o tora masacɛ fɛ. Dawuda ka
wagati min bɛɛ kɛ kuruwo kɔnɔ, a facɛ ni a bamuso tora Mohabu jamana ra o wagati
bɛɛ ra.
5 Lon dɔ, Ala ta cira min tɔgɔ ye ko Gadi, ale k'a fɔ Dawuda ye ko: «I kana to nin
kuruwo kɔnɔ yan; taga Zude mara ra.» Dawuda tagara, ka taga don Herɛti yiritu kɔnɔ.

Sawuli tagara Nɔbu dugu sarakalasebagaw faga

6 Ayiwa, Sawuli nana a mɛn ko dɔw ka Dawuda ni a nɔfɛmɔgɔw yɔrɔ lɔn. O y'a sɔrɔ
Sawuli tun siginin bɛ Gibeha dugu kɔnɔ, tintin kan, tamarisun dɔ suma ra, ni a ta taman
ye a boro. A ta jamana kuntigiw tun lɔnin bɛ k'a lamini.
7 Sawuli k'a fɔ a ta jamana kuntigiw ye ko: «Aw Boniyaminu ta mɔgɔw, aw ye ne
lamɛn! Yala Yese dencɛ* ko a bɛna forow ni rɛzɛnforow le di aw bɛɛ ma wa, walama a
ko a bɛna aw kɛ a ta kɛrɛkɛden waga kelen kelen, ani kɛrɛkɛden kɛmɛ kɛmɛ kuntigiw
le ye wa?

* **22:7 22.7** Yese dencɛ, o ye Dawuda ye.

8 «Ayiwa, mun na aw bɛɛ ka ne janfa? Ne dencɛ ni Yese dencɛ ka jɛn min siri, mɔgɔ si
ma sɔrɔ aw ra ka o fɔ ne ye. Ne ta ko hami tɛ aw si ra, sabu ne dencɛ ka ne ta baaraden
kɔnɔnɔsu ne kama minkɛ janko a ye ne laben, i n'a fɔ a b'a kɛra cogo min na sisan,
mɔgɔ si ma sɔn ka ne lasɔmi o ra.»
9 Ayiwa, Edɔmukacɛ min tɔgɔ ye ko Dɔgi, ale tun bɛ ni Sawuli ta jamana kuntigiw ye;
ale ko: «Ne ka Yese dencɛ natɔ ye Nɔbu dugu kɔnɔ, Ahitubu dencɛ Ahimelɛki fɛ.
10 Ahimelɛki ka Matigi Ala ɲininka a ye, ka domunifɛnw di a ma, ka Filisikacɛ Goliyati
ta kɛrɛkɛmuru fana di a ma.»
11 O fɔra minkɛ, masacɛ ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Ahitubu dencɛ sarakalasebaga
Ahimelɛki wele, ani a ta gbamɔgɔ minw bɛɛ tun ye sarakalasebagaw ye Nɔbu dugu
kɔnɔ. O bɛɛ nana masacɛ fɛ.
12 Sawuli ko: «Ahitubu dencɛ, ne lamɛn!» Ahimelɛki ko: «Naamu, ne matigicɛ!»
13 Sawuli ko: «Mun le kosɔn ele ni Yese dencɛ bɛnna a ra ka ne janfa? Mun kosɔn i
ka domuni di a ma, ka kɛrɛkɛmuru fana di a ma, ka Ala ɲininka a ye, janko a ye wuri
ne kama, ka ne laben, i n'a fɔ a b'a kɛra cogo min na bi?»
14 Ahimelɛki ka masacɛ jaabi ko: «Ele ta jamana kuntigiw bɛɛ ra, jɔn le ye lanamɔgɔ
ye i ko Dawuda? Ale le ye masacɛ burancɛ ye. I k'a kɛ i kɔrɔsibagaw bɛɛ kuntigi ye; i
ta somɔgɔw bɛɛ fana bɛ a bonya kosɛbɛ.
15 Yala bi le ye a siɲaga fɔlɔ ye ko ne ka Ala ɲininka a ye wa? Ne kɔni ma janfa si
miiri ele kama ka ye fiyewu. Masacɛ, i kana nin ko kunko la i ta jɔncɛ kan, walama k'a
la ne ta gbamɔgɔ dɔ kan, sabu i ta jɔncɛ ma foyi si le lɔn nin ko ra.»
16 Masacɛ ko: «Ahimelɛki, ne bɛna ele faga, ele ni i ta gbamɔgɔw bɛɛ, sigiya si le tɛ o
ra!»
17 Masacɛ ta kɛrɛkɛcɛ minw b'a kɔrɔsira, a k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye aw ɲa munu,
ka Matigi Ala ta sarakalasebagaw faga, sabu olugu fana ka Dawuda dɛmɛ! O tun k'a lɔn
ko Dawuda bɛ borira cɔ, o bɛɛ n'a ta, o ma sɔn ka ne lasɔmi.» Nka kɛrɛkɛcɛw ma sɔn
ka o boro se Matigi Ala ta sarakalasebagaw ma.
18 A kɛra ten, masacɛ k'a fɔ Dɔgi ye ko: «Ele ye wuri ka nin sarakalasebagaw faga!»
Dɔgi, Edɔmukacɛ wurira ka sarakalasebagaw faga. O lon na, Dɔgi ka cɛ biseegi ni looru
le faga; sarakalasebagaya derege minw lalagara ni lɛnfani ye, o deregew tun bɛ o bɛɛ
ra.
19 O kɔ, Sawuli tagara Nɔbu dugumɔgɔ tɔw bɛɛ faga; Nɔbu tun ye sarakalasebaga dugu
le ye. A ka o bɛɛ le faga: cɛw, ani musow, ani denmisɛnw, ani denɲɛninw, ani misiw,
ani faliw, ani sagaw bɛɛ.
20 Ahitubu dencɛ Ahimelɛki, o dencɛ kelen, min tɔgɔ ye ko Abiyatari, ale le sera ka
bɔsi, ka bori ka taga Dawuda fɛ.
21 A tagara a fɔ Dawuda ye ko Sawuli ka Matigi Ala ta sarakalasebagaw faga.
22 Dawuda ko: «E! O lon na, ne kɔni tun sigiyara Edɔmukacɛ Dɔgi ra; ne k'a ye Nɔbu
dugu kɔnɔ minkɛ, ne tun lara a ra ko a bɛna taga nin kow bɛɛ fɔ Sawuli ye sigiya tɛ ra.
O ra, ne yɛrɛ le kɛra sababu ye k'a to o ka aw ta gbamɔgɔw bɛɛ faga.
23 To ne kɔrɔ yan, i kana siran; mɔgɔ min b'a fɛ ka ne faga, o tigi kelen le b'a fɛ ka ele
fana faga. Nka ka i to ne kɔrɔ yan, foyi tɛna i sɔrɔ.»

23

Dawuda tagara Keyila dugumɔgɔw bɔsi

1 Ayiwa, o nana a fɔ Dawuda ye ko Filisikaw benna Keyila dugu kan, ko mɔgɔw ka
siman minw kan k'a lajɛn kɛnɛ ma, ko o bɛ o bɛɛ cɛ ra.
2 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka ko: «Matigi Ala, yala ne ka kan ka taga ben Filisikaw
kan ka o kɛrɛ wa?» Matigi Ala k'a jaabi ko: «Taga! I bɛna Filisikaw kɛrɛ ka se o ra, ka
Keyila dugumɔgɔw bɔsi.»
3 Nka Dawuda ta mɔgɔw k'a fɔ a ye ko: «An bɛ Zude mara ra yan, o bɛɛ n'a ta, siranya
bɛ an na; ni an ka na taga fɔ Keyila ko an bɛ taga Filisikaw ta kɛrɛkɛdenw kɛrɛ, o siranya
tɛna bonya ni nin ye wa?»
4 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka tuun. Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Wuri, aw ye taga
Keyila, sabu ne bɛna Filisikaw don i boro.»
5 O ra, Dawuda wurira ka taga Keyila ni a ta mɔgɔw ye. O tagara Filisikaw kɛrɛ. O ka
Filisikaw ta bɛganw cɛ, ka o ta kɛrɛkɛdenw caman faga. Dawuda ka Keyila dugumɔgɔw
bɔsi o cogo le ra.
6 Wagati min na Ahimelɛki dencɛ Abiyatari tun borira ka taga Dawuda fɛ Keyila, a tun
tagara ni saninderege ye a boro.

Sawuli ka Dawuda nɔgbɛn

7 Ayiwa, o tagara a fɔ Sawuli ye ko Dawuda sera Keyila. Sawuli ko: «Cɔ! Ala le ka
Dawuda don ne boro sisan, sabu a nana a yɛrɛ datugu dugu min kɔnɔ, o dugu lamininin
lo ni kogo ye, kon ni sɔgɔnanw fana bɛ a donda ra.»
8 O ra, Sawuli k'a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan kɛrɛ kama, ko o bɛ taga Keyila, ka
taga dugu lamini, ka Dawuda ni a ta mɔgɔw datugu dugu kɔnɔ.
9 Dawuda nana a mɛn minkɛ ko Sawuli bɛ janfa sirira ale kama, a k'a fɔ sarakalasebaga
Abiyatari ye ko a ye na ni saninderege ye!
10 Dawuda k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, i ta jɔncɛ k'a mɛn ko
Sawuli b'a fɛ ka na Keyila dugu kama, ka na dugu halaki ne kosɔn.
11 Yala Keyila dugumɔgɔw bɛna ne don a boro wa? Yala Sawuli bɛna na can ra i n'a
fɔ i ta jɔncɛ k'a mɛn cogo min na wa? Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, sabari i ye o fɔ i ta
jɔncɛ ye.» Matigi Ala ka Dawuda jaabi ko: «Sawuli bɛna na.»
12 Dawuda ka Ala ɲininka tuun ko: «Yala Keyila dugumɔgɔw bɛna ne ni ne nɔfɛmɔgɔw
don a boro wa?» Matigi Ala ko: «O bɛna aw don a boro.»
13 O ra, Dawuda ni a ta mɔgɔw wurira ka bɔ Keyila dugu kɔnɔ, ka to ka yaala ka taga
yɔrɔw ɲa fɛ yi. O tun ye mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ɲɔgɔn. O nana a fɔ Sawuli ye minkɛ ko
Dawuda bɔra Keyila dugu kɔnɔ, Sawuli ma taga yi tuun.

Yonatan nana Dawuda fɛ

14 Dawuda tagara to Zifu kongokolonyɔrɔw ra, ani a kuruyɔrɔw ra, ka to ka dogo
kuruwow ra. Sawuli tun bɛ Dawuda yɔrɔŋinina lon o lon, nka Ala ma sɔn ka Dawuda
don a boro.
15 Ayiwa, Dawuda nana a mɛn ko Sawuli k'a ta mɔgɔw lajɛn, ko o bɛ ale le ɲinina k'a
faga. Dawuda tora Zifu kongokolon yɔrɔ ra, Horesa fan na.
16 Lon dɔ, Sawuli dencɛ Yonatan tagara Dawuda fɛ Horesa, ka taga a ja gbɛlɛya, janko
a ye a jigi la Ala kan.
17 Yonatan k'a fɔ a ye ko: «I kana siran, sabu ne facɛ tɛna se k'a boro se i ma. Ele le
bɛna kɛ Izirayɛli jamana masacɛ ye, ka ne gban ele ra. Hali ne facɛ Sawuli yɛrɛ ka o
lɔn.»
18 O fla bɛɛ ka jɛŋɲɔgɔnya don tuun Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Dawuda tora Horesa, Yonatan
tagara a ta so.

Ala ka Dawuda bɔsi Sawuli boro tuun

19 Ayiwa, Zifuka dɔw wurira ka taga Sawuli kɔ Gibeha, ka taga a fɔ a ye ko: «I m'a
lɔn ko Dawuda dogonin bɛ an ta mara ra yan wa? A bɛ Horesa kuruwow ra, Hakila
kongoriw yɔrɔ ra, yɔrɔ min bɛ Yesimɔn kongokolon woroduguyanfan fɛ wa?
20 O ra, masacɛ, ni wagati o wagati ka i diya, i ye na; an kɔni, anw bɛna a mina k'a
don i boro.»
21 Sawuli ka o mɔgɔw jaabi ko: «Matigi Ala ye baraka don aw ra, sabu aw hinara ne
ra!
22 O bɛɛ n'a ta, aw belen ye taga a ko sɛgɛsɛgɛ tuun; a bɛ deri ka tɛmɛ yɔrɔ minw na,
aw ye o yɔrɔw bɛɛ cogoya lɔn; minw k'a ye, aw ye o tigiw ɲininka kosɛbɛ, sabu o k'a fɔ
ne ye ko mɔgɔ dɔ lo min ka cegu kosɛbɛ!
23 Aw ye taga a dogoyɔrɔw bɛɛ yɔrɔŋini ka o lɔn; o kɔ, aw ye na o kow gbɛya k'a fɔ
ne ye. Ni o kɛra, ne yɛrɛ bɛ taga ni aw ye; ni a kɛra ko a bɛ Zuda mara yɔrɔ o yɔrɔ, ne
bɛna jamana yɔrɔ bɛɛ yaala fɔ ka taga a ye.»
24 Ayiwa, Zifu dugumɔgɔw wurira o le ra ka taga o ta yɔrɔ ra ka kɔn Sawuli ɲa. O
y'a sɔrɔ Dawuda ni a ta mɔgɔw tun bɛ Mahɔn kongokolon kɔnɔ, kɛnɛgbɛba yɔrɔ ra,
Yesimɔn kongokolon woroduguyanfan na.
25 Sawuli ni a ta mɔgɔw nana wuri ka taga kɛ Dawuda yɔrɔŋini ye. Dɔ tagara o fɔ
Dawuda ye. Dawuda wurira ka taga Mahɔn kongokolon kɔnɔ farayɔrɔ dɔw ra, ka taga to
o yɔrɔ ra. Sawuli ka o mɛn minkɛ, a tagara Mahɔn kongokolon kɔnɔ ka taga kɛ Dawuda
nɔgbɛn ye.
26 Sawuli tun bɛ kuru fan kelen na, Dawuda ni a ta mɔgɔw tun bɛ kuru fan dɔ ra, o
bɛ teliyara ka bori Sawuli ɲa. Sawuli ni a ta kɛrɛkɛjama nana surunya Dawuda ni a ta
mɔgɔw ra tuma min na ko o bɛ ben o kan ka o mina,
27 ciraden dɔ nana Sawuli fɛ ka na a fɔ a ye ko a ye na joona joona, ko Filisikaw donna
jamana kɔnɔ.
28 O yɔrɔnin bɛɛ, Sawuli ka Dawuda gbɛnni dabla ka sekɔ ka taga Filisikaw kɛrɛ. O le
kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko «faraɲɔgɔnna farakuru».

24

Dawuda ma sɔn ka Sawuli faga Ɛni Gedi kuruwo kɔnɔ

1 Dawuda bɔra o yɔrɔ ra ka taga dogo fɔ Ɛni Gedi farawow yɔrɔ ra.
2 Sawuli nana sekɔ ka bɔ kɛrɛ ra ni Filisikaw ye minkɛ, o k'a fɔ a ye ko Dawuda bɛ
Ɛni Gedi kongokolon kɔnɔ.
3 O fɔra Sawuli ye minkɛ dɔrɔn, a ka Izirayɛli jamana bɛɛ ra kɛrɛkɛcɛfari waga saba
ta, ka taga Dawuda ni a ta mɔgɔw nɔ fɛ; o tagara ka taga se fɔ fara dɔw ma, o bɛ minw
wele ko kongobakɔrɔninw ta faraw.
4 O tagara se sagamarayɔrɔ dɔw ma, o tun bɛ sirada ra. Kuruwo dɔ tun bɛ o yɔrɔ
ra. Sawuli donna o kuruwo kɔnɔ ka sokɔtaga kɛ; k'a sɔrɔ Dawuda ni a ta mɔgɔw tun
dogonin bɛ o kuruwo kelen le kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
5 Dawuda ta mɔgɔw k'a fɔ Dawuda ye o da jukɔrɔ ko: «Matigi Ala tun ka wagati min
ko fɔ i ye, ko a bɛna i jugu don i boro, janko i ye a kɛ i sago ye, o wagati le sera bi tan.»
Dawuda dɛndɛnna ka taga Sawuli ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ dɔ tigɛ; Sawuli ma bɔ o
kala ma.
6 Nka Dawuda ka o kɛ minkɛ dɔrɔn, a jusukun k'a sɔsɔ, sabu a k'a ye ko a ka Sawuli
ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ dɔ tigɛ minkɛ, ko ale tun man kan ka o kɛ.
7 A k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko: «Ala ye ne kisi nin ko ɲɔgɔn kɛri ma, k'a fɔ ko ne bɛ
ne boro se ne matigicɛ ma, Matigi Ala ka min ɲanawoloma, sabu Matigi Ala ka ale le
ɲanawoloma k'a to o ka turu kɛ a kun na k'a sigi masaya ra.»
8 Dawuda ka o kumaw le fɔ k'a ta mɔgɔw lalɔ; a m'a to o ye ben Sawuli kan.
O kɔ, masacɛ Sawuli bɔra kuruwo kɔnɔ, ka taga.
9 Dawuda fana bɔra kuruwo kɔnɔ ka gban a kɔ; Dawuda pɛrɛnna k'a wele, ko: «Ne
matigicɛ masacɛ!» Sawuli k'a ɲa munu k'a flɛ. Dawuda k'a kinbiri gban, k'a ɲa biri
dugu ma.
10 Dawuda k'a fɔ Sawuli ye ko: «Masacɛ, mɔgɔ minw b'a fɔra i ye ko ne Dawuda b'a
fɛ ka kojugu kɛ i ra, mun na i bɛ o mɔgɔw lamɛnna?
11 I yɛrɛ ɲa k'a ye bi ko Matigi Ala tun ka i don ne boro kuruwo kɔnɔ bi. Ne ta mɔgɔw
tun ko, ko ne ye i faga; nka ne ka i to yi; ne k'a fɔ o ye ko ne tɛ sɔn ka ne boro se ne
matigicɛ ma, ko sabu Matigi Ala le ka i ɲanawoloma k'a to o ka turu kɛ i kun na ka i kɛ
masacɛ ye.
12 Ne facɛ, ele yɛrɛ y'a flɛ kɛ! I ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ tigɛnin flɛ nin ye ne boro. Ni
ne ka i ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ tigɛ ka i yɛrɛ to yi, ne ma i faga, i yɛrɛ ka kan k'a jate
mina k'a lɔn ko juguya si tɛ ne kɔnɔ, ne fana t'a fɛ ka muruti i kama, ne fana ma kojugu
si kɛ i ra, k'a sɔrɔ ele bɛ ne gbɛnna ko i bɛ ne faga.
13 Matigi Ala le bɛna ele ni ne ta kiti tigɛ; Matigi Ala le bɛna ne hakɛ bɔ i ra; ni o tɛ,
ne yɛrɛ boro kɔni tɛna se i ma.
14 Mɔgɔw bɛ zana kɔrɔ dɔ fɔ ko: ‹Kojugu bɛ bɔ mɔgɔjugu dɔrɔn le fɛ›. O kosɔn ne
boro tɛna se i ma.
15 Izirayɛli masacɛ yɛrɛ bɔra jɔn le kama dɛ? O tuma ele bɛ sɔn ka bɔ ka taga wuru
sanin gbɛn, walama ka taga tɛtɛ gbansan gbɛn wa?
16 Matigi Ala bɛna nin kiti tigɛ; a bɛna kiti tigɛ ele ni ne cɛ. A bɛna ne ta ko flɛ, ka lɔ
ni ne kunko ye, ka kiti tigɛ ka ne bɔsi i boro.»
17 Dawuda ka nin kumaw fɔ Sawuli ye ka ban minkɛ, Sawuli ko: «Ne dencɛ Dawuda,
ele kumakan le ye nin ye wa?» Sawuli kasira kosɛbɛ.
18 O kɔ, a k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ele terennin lo ka tɛmɛ ne kan, sabu i ka koɲuman
kɛ ne ye, k'a sɔrɔ ne ka kojugu le kɛ ele ra.
19 Ɲumanya min bɛ i jusu ra ne ta ko ra, i ka o yira ne ra bi; sabu Matigi Ala tun ka
ne don i boro, nka i ma sɔn ka ne faga.
20 Ni o tɛ, ni mɔgɔ k'a jugu mina, yala a bɛ a to a ye taga a yɛrɛ ma tan wa? I ka min
kɛ ne ye bi, Matigi Ala ye i sara o ra.
21 Sisan, a flɛ, ne yɛrɛ k'a lɔn ko i bɛna sigi masaya ra, sigiya tɛ o ra; Izirayɛli jamana
masaya bɛna sabati i boro.
22 O ra, kari ne ye sisan Matigi Ala tɔgɔ ra, ko i tɛna ne ta duruja bɛɛ halaki ne kɔ, ani
ko i tɛna ne tɔgɔ tunu ka bɔ ne ta siya ra.»
23 Dawuda karira Sawuli ye. O kɔ, Sawuli tagara a ta so. Dawuda ni a ta mɔgɔw tagara
o ta dogoyɔrɔw ra, farawow ra.

25

Samawilu ta saya

1 O kɔ, Samawilu nana sa. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnna k'a su kasi, k'a sanga kɛ. O k'a
su don a ta so kɔnɔ, Rama dugu kɔnɔ. O kɔ, Dawuda wurira ka taga Paran kongokolon
kɔnɔ.

Nabali ka Dawuda ta ciradenw dɔgɔya

2 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ Mahɔn; naforobatigi tun lo. A borofɛnw tun bɛ Karimɛli. Saga
waga saba, ani ba waga kelen tun bɛ a fɛ. A tun tagara Karimɛli ka taga a ta sagaw si
kan*.
3 O cɛ tɔgɔ tun ye ko Nabali, a muso tɔgɔ tun ye ko Abigayili. A muso tun ye
muso hakiritigi le ye; a tun cɛ ka ɲi fana. Nka cɛ tun ye mɔgɔjugu le ye, ani mɔgɔ
jusukungbɛlɛn. Kalɛbu ta gbamɔgɔ dɔ tun lo.
4 Dawuda tora kongokolon kɔnɔ k'a mɛn ko Nabali bɛ a ta sagaw si kanna.
5 A k'a ta kanbelen cɛ tan ci Nabali fɛ k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga Karimɛli, Nabali fɛ.
Aw ye taga a fɔ a ye ko ne bɛ a fora.
6 O kɔ, aw ye a fɔ a ye ko: ‹Ala ye si di i ma, Ala ye hɛra kɛ i ye, ka hɛra kɛ i ta
somɔgɔw bɛɛ ye, ka i borofɛnw bɛɛ sabati.
7 Ne k'a mɛn ko o bɛ i ta sagaw si kanna. Ayiwa, wagati min na i ta sagagbɛnbagaw
tun bɛ ni an ye, an ma kojugu si kɛ o ra, o ta foyi ma tunu fana, fɔ ka taga o bɔ Karimɛli;
8 ni i ka i ta baaradenw ɲininka, olugu yɛrɛ bɛna a fɔ i ye. O ra, i n'a fɔ an nana
ɲanagbɛlon le ra bi, sabari, ka ne ta baaradenw fana minako ɲa; ni fɛn o fɛn ka sɔrɔ i
boro, i ye sabari ka o di i ta jɔnw ma, ani ne min ye i dencɛ Dawuda ye.› »
9 Ayiwa, Dawuda ta ciradenw tagara se minkɛ, Dawuda tun ka min fɔ o ye, o ka o fɔ
Nabali ye, ka je ka lɔ.
10 Nabali ka Dawuda ta ciradenw jaabi ko: «Dawuda ye jɔn le ye? Yese dencɛ ye jɔn
le ye? Baaraden caman bɛ borira bi ka bɔ o matigicɛw fɛ.
11 O tuma ne ka domuni ni ji ni sogo min labɛn ne ta sagasikanbagaw ye, aw b'a miiri
ko ne bɛna o le ta ka o di mɔgɔ dɔw ma, ne ma minw bɔyɔrɔ lɔn wa?»
12 Ayiwa, Dawuda ta ciradenw sekɔra ka taga Dawuda fɛ, ka taga Nabali ta kumaw
bɛɛ fɔ a ye.
13 Dawuda k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko: «Aw bɛɛ ye aw ta kɛrɛkɛmuru siri aw yɛrɛ cɛ ra!»
O bɛɛ ka o ta kɛrɛkɛmuruw siri. Dawuda fana k'a ta kɛrɛkɛmuru siri a yɛrɛ cɛ ra. Cɛ
kɛmɛ naani ɲɔgɔn gbanna Dawuda kɔ. A tɔ kɛmɛ fla tora o ta minanw kɔrɔ.
14 O y'a sɔrɔ Nabali ta baaraden dɔ tun tagara o kuma fɔ Nabali ta muso Abigayili ye;
a ko: «A flɛ, Dawuda tora kongokolon kɔnɔ ka mɔgɔ dɔw ci ka na an matigicɛ fo, nka a
ka o mafiyɛnya kosɛbɛ.
15 K'a sɔrɔ Dawuda ta mɔgɔw ka koŋuman caman kɛ anw ye. Ka an to kongo kɔnɔ,
an ka wagati min bɛɛ kɛ ni o ye, o ma kojugu si kɛ an na, an ta foyi fana ma tunu.
16 An ka wagati min bɛɛ kɛ ni o ye, an bɛ sagaw ni baw gbɛnna, su ni tere, o tun bɛ
an kɔrɔsi janko foyi kana an sɔrɔ.
17 O ra, sisan i ka kan ka min kɛ, i yɛrɛ ye o miiri; ni o tɛ, an matigicɛ ni a ta so bɛɛ le
bɛna halaki, sigiya tɛ o ra. K'a sɔrɔ ale ye mɔgɔjugu le ye; mɔgɔ tɛ se ka kuma a fɛ.»
18 Abigayili teliyara ka burukun kɛmɛ fla ta, ani rɛzɛnji forogo fla, ani saga looru sogo
tobinin, ani simankisɛ yirannin mina ɲa looru, ani rɛzɛnmɔ jalan siri kɛmɛ, ani toromɔ
jalan siri kɛmɛ fla.
19 A ka o bla faliw kɔ ra, k'a fɔ a ta baaraden kanbelenw ye ko: «Aw ye bla ne ɲa, ne
bɛ aw kɔ.» A ma foyi fɔ a cɛ Nabali ye.
20 K'a tagatɔ to a ta fali kan kuru kɔ fɛ, a barara ka taga bɛn ni Dawuda ni a ta mɔgɔw
ye, olugu fana bɛ nana.
21 Dawuda tun b'a fɔra ko: «Ne kɔni ka nin cɛ ta borofɛnw mara a ye, k'a to foyi ma
sonya a borofɛn si ra, o kɛra gbansan le ye. A ka ne ta koŋuman sara ni kojugu le ye.
22 Sani sini cɛ, ni ne ka hali Nabali ta somɔgɔ cɛ kelen to, o tuma Ala ye kojugu suguya
bɛɛ la ne Dawuda kan!»
23 Abigayili ka Dawuda ye minkɛ, a jigira joona ka bɔ a ta fali kan, k'a kinbiri gban,
k'a ɲa biri dugu ma Dawuda ɲa kɔrɔ.
24 O kɔ, a k'a yɛrɛ firi dugu ma Dawuda sen kɔrɔ, k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ne matigicɛ,
ne le firira! Sabari k'a to ne ye kuma i fɛ; i ta jɔnmuso ta kuma lamɛn.
25 Ne matigicɛ, i kana ta nin Nabali mɔgɔjugu fɛ. A tɔgɔ bɛ cogo min na, a yɛrɛ bɛ ten
le. A tɔgɔ kɔrɔ le ye ko hakirintan; hakirintan lo fana. Ne matigicɛ ka kanbelen minw
ci, i ta jɔnmuso fana tun ma olugu ye.

---

* **25:2 25.2** Yahudiya tun bɛ to ka o ta sagaw si kan, ka o kɛ faniw ye. O lon tun ye ɲanagbɛlonba le ye o fɛ.

26 «Ayiwa, sisan ne lara a ra ko can yɛrɛ ra Matigi Ala yɛrɛ le ka i bari, k'a to i kana
mɔgɔ faga, ka i yɛrɛ mɔnɛbɔ. Ne matigicɛ juguw, ani mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ ka kojugu kɛ
i ra, olugu bɛɛ ta ye kɛ i ko Nabali.
27 Ne nana ni bonya min ye ne matigicɛ fɛ, a to o ye di i nɔfɛkanbelenw ma.
28 Sabari, i ye i ta jɔnmuso ta hakɛ yafa a ma; sabu Matigi Ala bɛna ne matigicɛ ta
somɔgɔw sabati, sigiya tɛ o ra, sabu ne matigicɛ bɛ kɛrɛ kɛra Matigi Ala tɔgɔ le ra. O ra,
i si bɛɛ ra, mɔgɔ tɛna kojugu foyi sɔrɔ i ra ka ye.
29 Hali ni mɔgɔ dɔ ka wuri i kama, ko a bɛ i faga, Matigi Ala, i ta Ala bɛna ne matigicɛ
nin mara, janko i ɲanaman ye to. Nka a bɛna i juguw ta ninw firi yɔrɔjan, i ko mɔgɔ bɛ
kabakuru firi ni tafura ye cogo min na.
30 Matigi Ala ka koŋuman minw bɛɛ layiri ta ne matigicɛ ye, ni a nana o fɛnw bɛɛ kɛ
i ye tuma min na, ka i kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye,
31 o tuma tingalɔn foyi tɛna kɛ ne matigicɛ ra, i jusukun fana tɛna i jaraki ko i ka mɔgɔ
faga gbansan, ka i yɛrɛ dimibɔ. Ni Matigi Ala ka na o koŋuman kɛ i ye, o tuma i ye i
hakiri to i ta jɔnmuso ra.»
32 Dawuda k'a fɔ Abigayili ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka! Sabu ale le ka
i ci ka na ne kunbɛn bi.
33 Ala ye baraka don i ra, i ta hakiriɲuman kosɔn; sabu ele le ka ne bari k'a to ne ma
mɔgɔ faga ka ne yɛrɛ dimibɔ.
34 Nka ne bɛ kari Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka ne bari janko
ne kana kojugu kɛ i ra, ko ni i tun ma na joona ka na ne kunbɛn, sani dugu tun ye gbɛ,
hali Nabali ta sokɔnɔmɔgɔ cɛ kelen ɲanaman tun tɛna to.»
35 Ayiwa, Abigayili tun nana ni bonyafɛn minw ye, Dawuda ka o fɛnw mina a boro,
k'a fɔ a ye ko: «Taga i ta so hɛra ra; ne ka i ta kuma bɛɛ mɛn, i ka min fɔ, ne sɔnna o
ma fana.»

Nabali ta saya

36 Abigayili sekɔra ka taga so, a cɛ Nabali fɛ; a tagara a sɔrɔ ko Nabali bɛ ɲanagbɛba
dɔ kɛra a ta so, i ko masacɛ. A ɲagarininba tun lo; a ka dɔrɔ min ka fa, fɔ ka ɲanamini.
O ra, Abigayili ma sɔn ka foyi fɔ a ye, fɔ ka taga dugu gbɛ.
37 Dugu gbɛra tuma min na, dɔrɔ ka Nabali bla tuma min na, ko minw kɛra, a muso
ka sɔrɔ ka o fɔ a ye. A kɛra i ko fɛn dɔ le ka Nabali sɔgɔ a sɔnkun na; a fari yɔrɔ bɛɛ
barara ka faga, k'a kɛ i ko kabakuru.
38 Tere tan ɲɔgɔn tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala ka bana dɔ bla Nabali ra, k'a faga.

Dawuda ka Abigayili furu

39 Ayiwa, Dawuda nana a mɛn ko Nabali sara. Dawuda ko: «Matigi Ala baraka, sabu
Nabali tun ka mafiyɛnyari min lase ne ma, Matigi Ala yɛrɛ le ka o juru sara a ra; a ka ne
bari fana janko ne kana kojugu kɛ. Matigi Ala ka Nabali ta juguya ben a yɛrɛ kan yi.»
O kɔ, Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Abigayili ye ko ale bɛ a furu.
40 Dawuda ta baaradenw tagara se Abigayili fɛ Karimɛli; o k'a fɔ a ye ko: «Dawuda
ka an ci i fɛ, ko an ye na a fɔ i ye ko ale b'a fɛ i ye kɛ a muso ye.»
41 O yɔrɔnin bɛɛ, Abigayili k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma, k'a fɔ ko: «Ne ye aw
ta jɔnmuso le ye; ne labɛnna ka ne matigicɛ ta jɔnw senw ko!»
42 O kɔ, Abigayili wurira joona ka yɛlɛn fali dɔ kan, ka gban Dawuda ta ciradenw kɔ,
ale ni a ta baaraden sunguru looru. A tagara kɛ Dawuda ta muso ye.
43 O y'a sɔrɔ Dawuda tun ka Ahinohamu fana furu, min bɛ bɔ Ziziɛli. O fla bɛɛ kɛra
a musow ye.
44 Nka Dawuda muso min tun ye Mikali ye, Sawuli denmuso, Sawuli tun nana ale mina
k'a di Lahisi dencɛ Paliti ma, min bɛ bɔ Galimu.

26

Dawuda ma sɔn Sawuli fagako ma a siŋaga flanan na

1 Zifukaw tagara Sawuli fɛ tuun Gibeha, ka taga a fɔ a ye ko: «I m'a lɔn ko Dawuda
dogonin bɛ Hakila kongoriw yɔrɔ ra, kongokolon kɔrɔ yi wa?»
2 Sawuli wurira ka jigi Zifu kongokolon fan na ni Izirayɛli kɛrɛkɛcɛfari cɛ waga saba
(3 000) ye, ko o bɛ taga Dawuda yɔrɔŋini Zifu kongokolon kɔnɔ.
3 O tagara o ta fanibonw lɔ Hakila kongoriw yɔrɔ ra, kongokolon kɔrɔ, sirada ra. O
y'a sɔrɔ Dawuda tun bɛ kongokolon kɔnɔ. A nana a mɛn minkɛ ko Sawuli nana ale kɔ
kongokolon kɔnɔ,
4 a ka mɔgɔ dɔw ci dogo ra ka taga a flɛ; o cogo ra a k'a lɔn ko can ra Sawuli nana.

5 Dawuda wurira o le ra ka taga Sawuli ni a ta mɔgɔw sigiyɔrɔ ra. A ka Sawuli yɛrɛ
layɔrɔ ye, ani a ta kɛrɛkɛjama kuntigi, Nɛri dencɛ Abinɛri layɔrɔ. Sawuli tun bɛ si
kɛrɛkɛdenw cɛ ma, kɛrɛkɛdenw bɛ a lamini.
6 Ayiwa, Dawuda ka kuma ta k'a fɔ Hɛtikacɛ Ahimelɛki ni Seruya dencɛ Abisayi ye,
min ye Yohabu balemacɛ ye, ko: «Jɔn b'a fɛ ka jigi ni ne ye ka taga Sawuli ni a ta
kɛrɛkɛjama sigiyɔrɔ ra?» Abisayi ko: «Ne bɛ jigi ni i ye!»
7 Dawuda ni Abisayi tagara Sawuli ta mɔgɔw kɔ su fɛ. O tagara a ye ko Sawuli lara a
bɛ sunɔgɔra kɛrɛkɛdenw cɛ ra, a ta taman turunin bɛ dugu ma a kunyanfan na. Abinɛri
ni kɛrɛkɛdenw lanin bɛ k'a lamini o bɛ sunɔgɔra.
8 Abisayi ko Dawuda ma ko: «Ala le ka i jugu don i boro bi. A to ne ye a sɔgɔ ni taman
ye fɔ k'a gbengben dugu ma siŋaga kelen, ka dan o siŋaga kelen ma.»
9 Dawuda ko Abisayi ma ko: «I kana a faga dɛ! Sabu jɔn le bɛ se k'a boro se Ala ta
masacɛ ma, ni Ala ma o hakɛ bɔ o tigi ra?»
10 Dawuda ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko Matigi Ala yɛrɛ kelenpe le
bɛna a faga; ni a salon sera, a bɛna sa a yɛrɛ ma, walama a bɛna taga sa kɛrɛ dɔ le ra.
11 Ni o tɛ, ka ne boro se Matigi Ala ta masacɛ ma, Matigi Ala ye ne kisi o ma. Taman
min turunin bɛ dugu ma a kunyanfan na, an ye o dɔrɔn ta, ani a ta jibara, an ye taga.»
12 Dawuda ka taman ni jibara ta Sawuli kunyanfan na, o ka taga. Mɔgɔ si ma o ye,
mɔgɔ si ma bɔ a kala ma, mɔgɔ si fana ma kunu; o bɛɛ le tun bɛ sunɔgɔra, sabu Matigi
Ala tun ka sunɔgɔba dɔ ben o bɛɛ kan.
13 Dawuda tɛmɛna kɛnɛgbɛba fan dɔ fɛ, ka taga lɔ kongori kunna k'a yɛrɛ mabɔ o ra;
yɔrɔjanba tun bɛ a ni Sawuli cɛ.
14 A pɛrɛnna k'a fɔ Nɛri dencɛ Abinɛri ni mɔgɔ tɔw ye ko: «E! Abinɛri, i tɛ ne jaabi
wa?» Abinɛri ko: «Ele jɔntigi le bɛ pɛrɛnna masacɛ toro kɔrɔ tan?»
15 Dawuda ko Abinɛri ma ko: «Ele kɔni ye cɛ yɛrɛ le ye, cɛ min ɲɔgɔn tɛ Izirayɛli
jamana bɛɛ ra, can tɛ wa? Mun na i ma i matigicɛ masacɛ kɔrɔsi ka ɲa? Sabu mɔgɔ dɔ
nana ko a bɛna masacɛ faga.
16 I ka min kɛ nin ye, o ma ɲa dɛ! Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra ko aw bɛɛ
ka kan ka faga le, sabu aw ma aw matigicɛ kɔrɔsi ka ɲa, Matigi Ala ka min ɲanawoloma
k'a kɛ masacɛ ye. Taman ni jibara min tun bɛ masacɛ kunyanfan na, o bɛ min sisan?»
17 Sawuli k'a ye ko Dawuda kan lo. A ko Dawuda ma ko: «Ele kan lo wa, ne dencɛ
Dawuda?» Dawuda k'a jaabi ko: «Ne kan lo, masacɛ, ne matigicɛ!»
18 Dawuda ko: «Mun kosɔn ne matigicɛ bɛ a ta jɔncɛ nɔgbɛnna dɛ? Ne ka mun le kɛ,
walama kojugu juman le yera ne ra?
19 Ne matigicɛ masacɛ ye sabari k'a ta jɔncɛ ta kuma lamɛn sisan. Ni Matigi Ala le k'a
don i jusu ra ko i ye ne nɔgbɛn, o tuma Ala y'a to ne ye saraka bɔ a ye k'a daari. Nka
ni mɔgɔw lo, o tuma, Matigi Ala ye o mɔgɔw danga; sabu o bɛ ne gbɛnna ka bɔ Matigi
Ala ta jamana ra le, a ka jamana min di a ta mɔgɔw ma. A bɛ i n'a fɔ o bɛ ne gbɛnna,
ko ne ye taga batofɛn wɛrɛw le bato.
20 E! Ne kana sa ka ne yɔrɔ janyanin to Matigi Ala ra! Izirayɛli masacɛ bɛ tagara kɛrɛ
ra tɛtɛ gbansan le kama, k'a kɛ i n'a fɔ mɔgɔ min bɛ tagara wɔlɔninw le faga kuruw ra.»
21 Sawuli ko: «Ne jarakira! Ne dencɛ Dawuda, sekɔ ka na; ne tɛna kojugu kɛ i ra tuun,
sabu bi su fɛ, i ka ne nin jate fɛnba ye, i ma sɔn ka ne faga. Ne ka nalomanya le kɛ; ne
kɔni firira kosɛbɛ yɛrɛ le!»
22 Dawuda ko: «Masacɛ ta taman ye nin ye, kanbelen dɔ ye na a mina.
23 Matigi Ala bɛna an bɛɛ sara ka kaŋa ni a ta terenninya ni a ta kankelentigiya ye;
sabu Matigi Ala tun ka i don ne boro bi, nka ne ma sɔn ka ne boro se Matigi Ala ta
masacɛ ma.
24 Ayiwa, i n'a fɔ ne ka ele nin jate fɛnba ye bi, Matigi Ala fana ye ne nin jate fɛnba
ye; a ye ne kisi ka bɔ tɔɔrɔ bɛɛ ra!»
25 Sawuli k'a fɔ Dawuda ye tuun ko: «Ne dencɛ Dawuda, Ala ye baraka don i ra. I
bɛna koba caman kɛ, sigiya tɛ o ra; o kow bɛɛ bɛna ɲa i boro fana!»
O kɔ, Dawuda k'a ta sira ta ka taga; Sawuli fana tagara a ta so.

27

Dawuda tagara dogo Filisikaw ta jamana ra

1 O kɔ, Dawuda k'a miiri a yɛrɛ kɔnɔ, k'a fɔ ko: «Lon dɔ, Sawuli laban bɛna ne faga
le cɔ! Min ka fisa ne ma a bɛɛ ye, o le ye nin ye: ka bori ka taga Filisikaw ta jamana ra
ka taga to yi, janko Sawuli kana kɛ ne nɔgbɛn ye Izirayɛli jamana yɔrɔ bɛɛ ra tuun. Ni
o kɛra, ne bɛna bɔsi ka bɔ a boro.»

2 Dawuda wurira o le ra, ale ni a ta cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ minw tun bɛ ni a ye; o tagara Gati
masacɛ Akisi fɛ, min ye Mahɔki dencɛ ye, ka taga sigi o yɔrɔ ra.
3 Dawuda tagara to Akisi fɛ Gati mara ra o cogo le ra, ale ni a ta cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ, ni o
ta somɔgɔw; Dawuda ta muso fla bɛɛ tun bɛ ni a ye: a ta Zizirɛlikamuso Ahinohamu,
ani Karimɛlikacɛ Nabali min sara, o ta muso Abigayili.
4 O tagara a fɔ Sawuli ye ko Dawuda borira ka taga Gati mara ra. A kɛra ten, Sawuli
ka Dawuda nɔgbɛn dabla.
5 Lon dɔ, Dawuda k'a fɔ Akisi ye ko: «Ni ne ko ka di i ye, o tuma aw ye kɛrɛfɛdugu dɔ
di ne ma kongo kɔnɔ, ne bɛ se ka taga sigi yɔrɔ min na; sabu i ta jɔncɛ man kan ka sigi
ni i ye masacɛ ta dugu yɛrɛ kɔnɔ yan.»
6 Ayiwa, o lon kelen yɛrɛ ra, Akisi ka Sikilagi dugu di Dawuda ma. O le kosɔn, Sikilagi
dugu kɛra Zuda masacɛw ta dugu ye fɔ ka na se bi ma.
7 Dawuda ka san kelen ni karo naani le kɛ Filisikaw ta jamana ra.

Dawuda tun bɛ to ka ben siya minw kan

8 Ayiwa, Dawuda ni a ta mɔgɔw tun bɛ to ka bɔ ka taga ben Gesurikaw ni Gizirikaw
ni Amalɛkikaw kan, ka o kɛrɛ, sabu kabini wagatijan, o siyaw le tun siginin bɛ o yɔrɔ
mara ra, k'a ta Suri, ka taga a bla fɔ Misiran jamana ra.
9 Dawuda tun bɛ o ta jamana bɛɛ halaki. A tun tɛ cɛ si walama muso si ɲanaman to.
A tun bɛ o ta sagaw, ni o ta baw, ni o ta misiw, ni o ta faliw, ni o ta ɲɔgɔmɛw, ni o ta
faniw cɛ ka na ni o ye. Ni a tun sekɔra tuma o tuma, a tun bɛ taga Akisi fɛ.
10 Akisi tun bɛ to ka Dawuda ɲininka ko: «Aw bɔra ka taga ben yɔrɔ juman mɔgɔw
le kan bi?» Dawuda tun bɛ a jaabi ko: «An tagara Zuda jamana woroduguyanfan le fɛ,»
walama a tun b'a fɔ a ye ko: «An tagara Yeramɛlikaw ta jamana woroduguyanfan le fɛ,»
walama a tun a b'a fɔ ko: «An tagara Kenikaw ta jamana woroduguyanfan le fɛ.»
11 Dawuda tun tɛ cɛ si walama muso si ɲanaman mina, ko a bɛ taga ni o ye Gati
mara ra; sabu a tun b'a fɔra ko o mɔgɔw bɛna taga olugu ta kokɛtaw lakari Akisi ye,
ko: «Dawuda k'a kɛ tan, a k'a kɛ tan.» O ra, Dawuda ka wagati min bɛɛ kɛ Filisikaw ta
jamana kongokɔnɔyɔrɔw ra, a tun bɛ to k'a kɛ ten le.
12 Akisi tun lanin bɛ Dawuda ra kosɛbɛ. A tun b'a fɔra ko: «Dawuda k'a yɛrɛ ko gboya
a ta siya Izirayɛlimɔgɔw ye yɛrɛ le. Sisan a bɛna to ne ta baaradenya le ra tuma bɛɛ.»

28

Filisikaw tagara Izirayɛlimɔgɔw kɔ

1 Wagati dɔ nana kɛ, Filisikaw ka o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan, k'a kɛ
kɛrɛkɛjamaba kelen ye, ko o bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ. Akisi k'a fɔ Dawuda ye ko: «I
yɛrɛ k'a lɔn ko ele ni i ta mɔgɔw bɛna kɛ ne ta kɛrɛkɛjama le ra.»
2 Dawuda ka Akisi jaabi ko: «Ayiwa, i ta jɔncɛ bɛna min kɛ, ele yɛrɛ ɲa bɛna o ye.»
Akisi ko Dawuda ma tuun ko: «O ra sisan, ne bɛ ele le kɛ ne yɛrɛ kɔrɔsibaga ye tuma
bɛɛ.»
3 O y'a sɔrɔ Samawilu tun sara. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun k'a su kasi, k'a sanga kɛ. O
tun k'a su don Rama, a yɛrɛ ta dugu kɔnɔ.
O wagati ra fana, mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ suw wele ka lagbɛri kɛ, ani lagbɛrikɛbaga tɔw,
Sawuli tun ka olugu bɛɛ gbɛn ka bɔ jamana kɔnɔ.

Sawuli tagara muso lagbɛrikɛbaga dɔ fɛ

4 Ayiwa, Filisikaw ta kɛrɛkɛjamaw ka ɲɔgɔn lajɛn ka na sigi Sunɛmu. Sawuli fana ka
Izirayɛli kɛrɛkɛdenw bɛɛ lajɛn, o ka taga sigi Giliboha.
5 Sawuli ka Filisikaw ta kɛrɛkɛjamaw ye minkɛ, a siranna kosɛbɛ, fɔ a jusukun ka kɛ
panpan ye.
6 A ka Matigi Ala ɲininka, nka Ala ma sɔn ka kuma a fɛ. Ala ma kuma a fɛ siko ra, a
ma kuma a fɛ ni Urimi* ye, a fana ma a ta kuma don a ta cira dɔ da ra k'a fɔ a ye.
7 Sawuli k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Aw ye muso dɔ ɲini ne ye min bɛ se ka
suw wele ka kuma ni o ye, ne bɛ taga lagbɛri kɛ a fɛ.» Jamana ɲamɔgɔw k'a jaabi ko:
«Muso dɔ belen bɛ Ɛni Dɔri, ale bɛ suw wele ka kuma ni o ye.»
8 Sawuli ka fani suguya wɛrɛw don a yɛrɛ ra, k'a yɛrɛ yɛlɛma, ka taga ni cɛ fla ye. O
tagara se muso fɛ su fɛ. Sawuli k'a fɔ muso ye ko: «Su dɔ wele, ka lagbɛri kɛ ne ye; ne
bɛna su min tɔgɔ fɔ i ye, i bɛna o wele.»

---

* **28:6 28.6** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ. Aw ye Bɔri 28.30, ani Sarakalasebagaw 8.8 flɛ.

9 Muso ka Sawuli jaabi ko: «E! Sawuli ka min kɛ, i yɛrɛ ka o lɔn cɔ! Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ
suw wele, ani lagbɛrikɛbaga tɔw, a ka olugu faga jamana kɔnɔ. Mun na i b'a fɛ ka ne
mina jan na, ka na a to o ye ne faga?»
10 Sawuli karira muso ye Matigi Ala tɔgɔ ra, ko: «Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ kosɔn, can
ra foyi le tɛna i sɔrɔ nin ko kosɔn.»
11 Muso ko: «I b'a fɛ ne ye su juman le lawuri i ye?» Sawuli ko: «Samawilu lawuri ne
ye!»
12 Ayiwa, muso ka Samawilu ye minkɛ, a ka kuleba ci, k'a fɔ Sawuli ye ko: «Mun na i
ka ne nɛgɛ? Ele yɛrɛ le ye Sawuli ye!»
13 Masacɛ k'a fɔ a ye ko: «I kana siran!» A ko muso ma tuun ko: «I bɛ mun le yera?»
Muso k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ mɔgɔ dɔ le yera, min bɛ i ko Ala ta mɔgɔ, a bɛ wurira ka
bɔ dugukolo jukɔrɔ.»
14 Sawuli ko: «A tigi bɛ cogo di?» Muso ko: «Cɛkɔrɔba dɔ le bɛ wurira, deregeba dɔ
b'a ra.» Sawuli k'a faamu ko Samawilu lo. A k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma.
15 Samawilu k'a fɔ Sawuli ye ko: «Mun kosɔn i ka ne lawuri, ka ne tɔɔrɔ?» Sawuli ko:
«Ne deguninba lo. Filisikaw nana ko o bɛna an kɛrɛ, k'a sɔrɔ Ala banna ne ra. Ala ma
sɔn ka kuma don a ta cira dɔ da ra k'a fɔ ne ye, a fana ma kuma ne fɛ siko ra; o kosɔn
ne ka i wele, janko ne ka kan ka min kɛ, i ye o yira ne ra.»
16 Samawilu ko: «Ni Matigi Ala banna i ra, ni ale kɛra i jugu ye ka ban, o tuma mun
kosɔn i bɛ ne ɲininka tuun?
17 Matigi Ala tun ka ne ci ka taga kuma min fɔ i ye, a ka o le kɛ. A ka masaya mina ka
bɔ i borɔ, k'a di i ta mɔgɔ dɔ ma, min ye Dawuda ye.
18 I n'a fɔ i ma Matigi Ala kan mina, ani Matigi Ala tun dimina Amalɛkikaw kɔrɔ, k'a
fɔ i ye ko i ye o halaki cogo min na, i ma sɔn ka Amalɛkikaw halaki o cogo ra, o le k'a
to Matigi Ala fana bɛ nin ko kɛ ele ra bi.
19 O dɔrɔn tɛ, Matigi Ala bɛna ele ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ don Filisikaw borɔ. Sini ele
ni i dencɛw bɛɛ bɛna kɛ ni ne ye yan; Matigi Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta kɛrɛkɛjama
bɛɛ labla Filisikaw ye.»
20 O yɔrɔnin bɛɛ ra Sawuli bɔra ka ben dugu ma fɔ ka la, sabu Samawilu ta kumaw
tun k'a ja tigɛ fɔ ka tɛmɛ. Fanga foyi tun tɛ a ra fana, sabu o lon bɛɛ, ani o su bɛɛ, a tun
ma domuni kɛ.
21 Muso gbarara Sawuli ra, k'a ye ko a jigi tigɛninba lo; a k'a fɔ a ye ko: «Ayiwa, a flɛ,
i ta jɔnmuso ka i kan mina; i ka kuma min fɔ, ne sɔnna ka o kɛ, k'a sɔrɔ o tun bɛ se ka
ne faga o kosɔn.
22 Ayiwa, sisan ne bɛ i daari, ele fana ye i ta jɔnmuso ta kuma lamɛn. A to ne ye
domuni dɔɔnin di i ma, i ye o domu janko i ye fanga sɔrɔ ka sira ta ka taga.»
23 Nka Sawuli banna. A ko: «Ne tɛ domuni kɛ!» A ta jamana ɲamɔgɔw farara muso
kan k'a daari tuun ko a ye domuni kɛ; a laban a sɔnna o ta ma. A wurira ka bɔ dugu
ma, ka sigi lanan kan.
24 O y'a sɔrɔ misiden tɔrɔnin dɔ tun bɛ muso fɛ a ta so; a teliyara ka o faga. A ka
mugu dɔ fana nɔɔni, ka o kɛ buru ye, a ma funufɛn kɛ a ra.
25 A nana o domuni sigi Sawuli ni a ta jamana ɲamɔgɔw kɔrɔ, o k'a domu. O kɔ, o
wurira ka taga o su bɛɛ.

29

Filisikaw ka Dawuda bɔ o ta kɛrɛkɛjama ra

1 Filisikaw tun ka o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ lajɛn Afɛki. Ji min bɛ Zizirɛli kɔrɔ,
Izirayɛlimɔgɔw tun sigira o yɔrɔ le ra.
2 Filisikaw ta kuntigiw tun bɛ tagamana o ta kɛrɛkɛjamaw ɲa fɛ; kɛrɛkɛjama dɔw tun
ye cɛ kɛmɛ kɛmɛ sigiyɔrɔma caman, dɔw tun cɛ waga dama dama. Dawuda ni a ta
mɔgɔw tun bɛ nana kɔ fɛ ni Akisi ye.
3 Filisikaw ta jamanatigiw ko: «Nin Heburuw bɛ mun le kɛra yan?» Akisi ka
jamanatigiw jaabi ko: «Dawuda tɛ wa! Izirayɛli masacɛ Sawuli ta baaraden lo. A bɛ ni
ne ye a ka ca ni san kelen ye sisan. K'a ta a nalon na fɔ ka na se bi ma fana, ne ma
jarakiyɔrɔ ye a ra.»
4 Filisikaw ta jamanatigiw dimina Akisi kɔrɔ; o ko a ma ko: «Cɛ nin lasekɔ! I ka dugu
min di a ma ko a ye sigi yi, a ye taga to o yɔrɔ ra yi. A kana taga ni an ye kɛrɛ ra! A kana
na taga yɛlɛma ka kɛ an jugu dɔ ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra yi. Nin cɛ ko bɛna diya a matigicɛ ye
tuun cogo di, ni a ma an ta mɔgɔ dɔw le kunkolow tigɛ?
5 O tun tɛ dɔnkiri lara ka dɔn kɛ nin Dawuda tɔgɔ le ye k'a fɔ ko:
‹Sawuli ka cɛ waga caman faga,

Dawuda ka cɛ waga caman sigiyɔrɔma tan faga›?»
6 Akisi ka Dawuda wele k'a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ɲanaman ye ne seere ye, ko can
ra i ye mɔgɔ terennin le ye. A tun bɛna diya ne ye fana ko i ye taga ni ne ye nin kɛrɛ
ra, sabu ne ma kojugu foyi sɔrɔ i ta ko ra, k'a ta i nalon na ne fɛ yan, fɔ ka na se bi ma;
nka i ko man di kuntigiw ye.
7 O ra, sekɔ ka taga hɛra ra, janko an kana na ko dɔ kɛ min tɛna bɛn Filisikaw ta
kuntigiw ma.»
8 Dawuda ka Akisi jaabi ko: «O tuma ne ka mun le kɛ? Kabini ne bɛ ni i ye fɔ ka na
se bi ma, i ka mun le ye i ta jɔncɛ ra, min b'a to ko ne tɛ se ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra ka
taga ne matigicɛ masacɛ ta juguw kɛrɛ fana?»
9 Akisi ko: «Ne k'a lɔn ko i ma foyi kɛ; i ko ka di ne ye, sabu i bɛ ne fɛ i ko Ala ta
mɛlɛkɛ dɔ. Nka Filisikaw ta jamanatigiw le ko i kana taga ni an ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
10 O ra, sisan, aw ye wuri sɔgɔmada joona fɛ, i ni i matigicɛ ta baaraden minw bɛ ni i
ye. Ni kɛnɛ dɔɔnin bɔra dɔrɔn, aw ye wuri ka taga.»
11 Ayiwa, Dawuda ni a ta mɔgɔw wurira sɔgɔmada joona fɛ ka sekɔ ka taga Filisikaw
ta jamana ra. Filisikaw yɛlɛnna ka taga Zizirɛli.

30

Amalɛkikaw ka Sikilagi dugu jɛni

1 Dawuda ni a ta mɔgɔw tagara se Sikilagi dugu kɔnɔ o ta tagama tere sabanan na tuma
min na, o y'a sɔrɔ Amalɛkikaw tun nana ben Zuda jamana woroduguyanfan mɔgɔw kan,
ani Sikilagi dugu kan. O tun ka Sikilagi dugu jɛni fɔ k'a halaki.
2 O tun ka musow ni mɔgɔ tɔw bɛɛ mina, denmisɛn fara mɔgɔkɔrɔba kan, nka o ma
mɔgɔ si faga. O tun ka o mina dɔrɔn le, ka o ta sira ta ka kɛ taga ye.
3 Dawuda ni a ta mɔgɔw tagara se ka bara k'a ye ko dugu jɛnina, ko o ka o musow ni
o dencɛw ni o denmusow mina ka taga ni o ye.
4 Dawuda ni a nɔfɛmɔgɔw kasira, ka kule ci fɔ ka na o kasikan ban.
5 Dawuda ta muso fla bɛɛ tun minana fana; a ta Zizirɛlikamuso Ahinohamu, ani a tun
ka Karimɛlikacɛ Nabali ta muso Abigayili min furu.
6 Dawuda siranna kosɛbɛ, sabu a nɔfɛmɔgɔw tun b'a fɛ k'a bon ni kabakuru ye k'a
faga, sabu olugu fana jusu tɔɔrɔnin tun lo o dencɛw ni o denmusow kosɔn. Nka Dawuda
k'a jigi la Matigi Ala, a ta Ala kan ka baraka don a yɛrɛ ra.
7 A k'a fɔ Ahimelɛki dencɛ Abiyatari ye, min tun ye sarakalasebaga ye, ko: «Na ni
saninderege ye yan!» Abiyatari nana ni saninderege ye Dawuda fɛ.
8 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka ko: «Yala ni ne ka nin sonw nɔgbɛn, ne bɛna se ka kɛ
o kan wa?» Matigi Ala ka Dawuda jaabi ko: «O nɔgbɛn, i bɛna o mina ka aw ta mɔgɔw
bɔsi.»

Dawuda tagara Amalɛkikaw kɔ

9 Ayiwa, Dawuda wurira o le ra ka sira mina, ani cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ min tun bɛ ni a ye.
O tagara se Besɔri kɔ yɔrɔ ra minkɛ, kɔfɛmɔgɔ dɔw lɔra o yɔrɔ ra.
10 Dawuda tagara ni cɛ kɛmɛ naani tɔ ye, sabu cɛ kɛmɛ fla le tun lɔra Besɔri kɔ kɔrɔ,
o sɛgɛkojugu fɛ o ma se ka kɔ tigɛ.
11 Dawuda ta mɔgɔw tagara Misirankacɛ dɔ ye kongo kɔnɔ; o nana ni o cɛ ye Dawuda
fɛ. O ka domuni ni ji di a ma,
12 ka toromɔ jalan dɔ di a ma, ani rɛzɛnmɔ jalan siri kelen. Cɛ ka o domu minkɛ, a k'a
yɛrɛ sɔrɔ; sabu o lon tun ye a tere saba ni a su saba le ye a ma domuni kɛ, a ma ji min.
13 Dawuda k'a ɲininka ko: «Jɔn le ye i matigicɛ ye? I bɔra min le?» A ka Dawuda jaabi
ko: «Ne ye Misiranka le ye. Ne ye Amalɛkika dɔ ta jɔn le ye; nka ne matigicɛ tagara ka
ne to, nin ye a tere saba le ye, sabu ne tun man kɛnɛ.
14 An tun tagara ben Keretikaw* ta jamana woroduguyanfan mɔgɔw kan ka o kɛrɛ,
ani Zuda mara, ani Kalɛbu ta jamana woroduguyanfan. An ka Sikilagi dugu fana jɛni.»
15 Dawuda ko: «Yala i bɛ se ka taga nin sonw yɔrɔ yira ne ra wa?» Cɛ ko: «Fɔ i ye
kari ne ye fɔlɔ Ala ra, ko i tɛna taga ne faga, ani ko i tɛna taga ne don ne matigicɛ boro.
Ni o kɛra, ne bɛna taga o mɔgɔw yɔrɔ yira i ra.»
16 A kɛra ten, a tagara o mɔgɔw yɔrɔ yira Dawuda ra. O tagara Amalɛkikaw sɔrɔ o
janjannin bɛ o yɔrɔ mara bɛɛ ra, o bɛ domuni kɛra, ka min, ka o yɛrɛ ɲanagbɛ, sabu o
tun ka fɛn caman cɛ Filisikaw ta jamana ra, ani Zuda jamana ra.

* **30:14 30.14** Keretikaw ni Peletikaw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ye, Masacɛ tun ka minw ta kɛrɛkɛdenya ra, sara ra, janko ka masacɛ kɔrɔsi (Samawilu flanan 15.18).

17 Dawuda benna o kan kɛnɛbɔda fɛ, ka se o ra, ka o kɛrɛ fɔ ka taga se o dugusagbɛ
wulada ma. Mɔgɔ si ma bɔsi, fɔ kanbelen cɛ kɛmɛ naani; olugu le yɛlɛnna ɲɔgɔmɛw
kan ka bori ka bɔsi.
18 Amalɛkikaw tun ka fɛn o fɛn ta, Dawuda ka o bɛɛ mina o ra. A k'a muso fla fana
mina o boro.
19 Mɔgɔ si ma fɔn Dawuda ta mɔgɔw ra; denmisɛnw, ani mɔgɔkɔrɔbaw, ani o dencɛw,
ani o denmusow, o si ma fɔn; o borofɛnw, ani Amalɛkikaw tun ka fɛn o fɛn ta, o si ma
fɔn. Dawuda k'a bɛɛ mina ka sekɔ ni a bɛɛ ye.
20 Dawuda ka Amalɛkikaw ta sagaw ni o ta baw ni o ta misiw bɛɛ mina. A ta mɔgɔ
minw tun bɛ o bɛganw gbɛnna tɔw ɲa fɛ ka na, olugu tun b'a fɔra ko: «Nin le ye Dawuda
ta fɛn minaninw ye ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra!»

Dawuda ka fɛn minaninw taran kɛrɛkɛdenw na

21 Ayiwa, o kɔ, Dawuda ni a ta mɔgɔw sekɔra ka na; cɛ kɛmɛ fla minw tun sɛgɛra fɔ
o ma se ka gban Dawuda kɔ, o tun ka olugu minw to Besɔri kɔ da ra, Dawuda tagara se
olugu ma. O nana Dawuda ni a nɔfɛmɔgɔw kunbɛn. Dawuda gbarara o ra ka o fo.
22 O tuma ra, mɔgɔjuguw ni mɔgɔ sɔnkolon minw tun bɛ ni Dawuda ye, olugu ka kuma
ta k'a fɔ ko: «I n'a fɔ nin mɔgɔw ma sɔn ka taga ni an ye kɛrɛ ra, an ka fɛn o fɛn mina
kɛrɛkɛyɔrɔ ra, o dɔ tɛna di o si ma. An bɛna o musow ni o denw dɔrɔn le di o ma. O ye
olugu mina ka taga!»
23 Dawuda ka o jaabi ko: «Ne balemaw, Matigi Ala ka fɛn minw di an ma, aw kana
sɔn ka o fɛnw ta ko kɛ ten! Sabu Matigi Ala ka an mara; mɔgɔ minw tun nana ben an
kan, a ka olugu fana don an boro.
24 Mɔgɔ si tɛna nin kuma lamɛn aw fɛ. Minw tagara kɛrɛ ra o, minw tora doniw kɔrɔ
yan o, o bɛɛ ninyɔrɔ ka kan ka kɛ kelen ye; o bɛɛ ta sɔrɔta ka kan ka kɛ kelen ye.»
25 Ayiwa, Dawuda ka o ko sɛbɛ ka na o kɛ sariya ye Izirayɛli jamana bɛɛ ra, k'a ta o
lon na, fɔ ka na se bi ma.

Dawuda ka bonya ci Zuda mara cɛkɔrɔbaw ma

26 Dawuda sera Sikilagi minkɛ, a ka o fɛn minanin dɔw sama Zuda mara cɛkɔrɔbaw
ma, minw ye a teriw ye, k'a fɔ o ye ko: «Fɛn minw minana Matigi Ala juguw ra, aw ta
bonya le ye nin ye o fɛnw na.»
27 A ka dɔ sama Betɛli cɛkɔrɔbaw ma; Ramɔti dugu min bɛ Zuda woroduguyanfan na,
a ka dɔ sama olugu ta cɛkɔrɔbaw ma, ani Yatiri cɛkɔrɔbaw,
28 ani Arowɛri cɛkɔrɔbaw, ani Sifimɔti cɛkɔrɔbaw, ani Ɛsitemoha cɛkɔrɔbaw,
29 ani Rakali cɛkɔrɔbaw, ani Yeramɛlikaw ta duguw ta cɛkɔrɔbaw, ani Kenikaw ta
duguw ta cɛkɔrɔbaw,
30 ani Hɔrima cɛkɔrɔbaw, ani Bɔri Asan cɛkɔrɔbaw, ani Ataki cɛkɔrɔbaw,
31 ani Heburɔn cɛkɔrɔbaw; Dawuda ni a ta mɔgɔw tun tɛmɛna yɔrɔ o yɔrɔ, a ka dɔ
sama o yɔrɔw bɛɛ ta cɛkɔrɔbaw ma.

31

Sawuli fagara Filisikaw ta kɛrɛ ra
(Kibaroyaw fɔlɔ 10.1-14)

1 Ayiwa, Filisikaw tagara Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ; Izirayɛlimɔgɔw borira Filisikaw ɲa. O
ka Izirayɛlimɔgɔ caman faga Giliboha kuru kan.
2 Filisikaw tugura Sawuli ni a dencɛw kɔ ka o degu fan bɛɛ ra. A laban o ka Sawuli
dencɛw, Yonatan ni Abinadabu ni Malikisuwa faga.
3 Kɛrɛ juguyara Sawuli ma kosɛbɛ; kalanbonbaga dɔw k'a ye k'a lɔn. Sawuli siranna
fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ.
4 A k'a fɔ a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye ko: «I ta kɛrɛkɛmuru bɔ ka ne faga, janko nin
mɔgɔ kɛnɛsigibariw kana na ne bon ni kalan ye, ka toron kɛ ne ra.» A ta kɛrɛkɛminanw
tabaga siranna, a ma sɔn. O ra, Sawuli yɛrɛ k'a ta kɛrɛkɛmuru mina k'a yɛrɛ firi a kan
k'a yɛrɛ faga.
5 Sawuli ta kɛrɛkɛminanw tabaga k'a ye ko Sawuli sara minkɛ, ale fana k'a yɛrɛ firi a
ta kɛrɛkɛmuru kan k'a yɛrɛ faga ni Sawuli ye.
6 A kɛra ten, Sawuli ni a dencɛ saba ni a ta kɛrɛkɛminanw tabaga, ani a ta kɛrɛkɛcɛ
tɔw bɛɛ sara wagati kelen na, o lon kelen na.
7 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔ minw tun siginin bɛ kɛnɛgbɛba kɔ fɛ, ani minw tun bɛ Zuridɛn
ba kɔ fɛ, olugu nana a ye ko Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛ borira minkɛ, ani ko Sawuli ni a
dencɛw bɛɛ sara minkɛ, olugu borira ka bɔ o ta duguw ra. Filisikaw tagara sigi o duguw
ra.

8 O dugusagbɛ, Filisikaw nana ka na suw ta fɛnw bɔ o ra. O ka Sawuli ni a dencɛ saba
suw ye Giliboha kuru kan.
9 O ka Sawuli kun tigɛ, k'a ta kɛrɛkɛminanw bɔ a ra. O ka mɔgɔ dɔw ci ka taga o
kibaro dimanw fɔ Filisikaw ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ani o ta jobonbaw kɔnɔ; o k'a lase
mɔgɔw bɛɛ ma.
10 O ka Sawuli ta kɛrɛkɛminanw bla o ta jo musoman Asera ta jobon kɔnɔ, k'a su dulon
Bɛti San dugu kogo kan.
11 Ayiwa, Filisikaw ka min kɛ Sawuli ra, Yabɛsika minw bɛ Galadi mara ra, olugu ka
o mɛn minkɛ,
12 o ta cɛfariw bɛɛ wurira, ka su bɛɛ kɛ tagama ra, ka taga Sawuli ni a dencɛw suw
lajigi ka bɔ Bɛti San dugu kogo kan, ka taga ni o ye Yabɛsi dugu kɔnɔ, ka taga o jɛni.
13 O ka o kolo cɛ ka o sutara Yabɛsi dugu tamarisun kɔrɔ. O kɔ, o ka sun don fɔ tere
wolonfla.

SAMAWILU
TA KITABU FLANAN
Kitabu faamucogo

Nin kitabu bɛ wele ko Samawilu ta kitabu flanan; a fana sɛbɛbaga ma lɔn, i n'a fɔ Samawilu ta kitabu fɔlɔ. An b'a ye ko Samawilu ta baaraw, ani a ta kumaw le bɛ nin kitabu kɔnɔ fana. A bɛ masacɛ Dawuda ta wagati ta kow lakari. Dawuda kɔnna ka sigi masaya ra Zuda mara le ra, min ye jamana woroduguyanfan ye. O kow bɛ sɔrɔ kitabu sura 1–4. O kɔ, a sigira masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin kunna; o kow bɛ sɔrɔ kitabu sura 5–24.

Dawuda ka kɛrɛ caman kɛ ni siya tɔw ye, janko k'a ta masaya sabati, ani ka jamana bɔsi a juguw boro.

Dawuda tun lara Ala ra kosɛbɛ; o kosɔn a ko diyara Ala ye, a ko diyara a ta jamana mɔgɔw fana ye. Nka o bɛɛ n'a ta, Dawuda ka kojugu dɔw kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; o kow ma bɛn Ala ma. Ala ta cira min ye Natan ye, o kumana Dawuda fɛ minkɛ, a lɔra a ta jurumun na, ka sɔn Ala ta ma.

Dawuda ko diyara Izirayɛlimɔgɔw ye, o kosɔn o tun b'a fɛ a ta den dɔ le ye kɛ o ta masacɛ ye a yɛrɛ kɔ fɛ.

Ala tun ka layiri ta Dawuda ye, k'a fɔ a ye ko mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ Dawuda ta gba ra wagati bɛɛ, min bɛna sigi masaya ra (sura 7).

Kitabu kɔnɔkow

Dawuda sigira masaya ra Zuda mara kunna *(1–4)*
Dawuda sigira masaya ra jamana bɛɛ lajɛnnin kunna *(5–6)*
Ala ka baraka don Dawuda ta masaya ra *(7–10)*
Dawuda ni Huri ta muso Baseba ta ko *(11–12)*
Gbɛlɛyako minw kɛra Dawuda ta so kɔnɔ *(13–20)*
Dawuda ta wagati labanw *(21–24)*

Sawuli ni Yonatan ta saya ko fɔra Dawuda ye
(Kibaroyaw fɔlɔ 10.1-14)

1 Sawuli sawagati k'a sɔrɔ Dawuda tun bɔra Amalɛkikaw kɛrɛyɔrɔ ra, ka sekɔ ka na
Sikilagi dugu kɔnɔ. A tun ka tere fla kɛ Sikilagi ka ban.
2 A tere sabanan, cɛ dɔ barara ka na; a tun bɔra Sawuli ta kɛrɛkɛjama sigiyɔrɔ ra. A
ta faniw tun farannin bɛ, buguri bɛ a kun na. A sera Dawuda kɔrɔ minkɛ, a k'a yɛrɛ
ben dugu ma k'a kinbiri gban Dawuda kɔrɔ.
3 Dawuda k'a ɲininka ko: «Ele bɔra min le?» A ko: «Ne borira ka bɔ Izirayɛli ta
kɛrɛkɛjama sigiyɔrɔ le ra.»
4 Dawuda ko: «O tuma a kɛra cogo di? Ko min kɛra, o lakari ne ye kɛ!» Cɛ ko:
«Izirayɛlimɔgɔw borira o kɛrɛkɛɲɔgɔnw ɲa. O caman fagara yɛrɛ le. Hali Sawuli ni a
dencɛ Yonatan sara.»
5 Dawuda ko kanbelen ma ko: «Ele kɛra cogo di k'a lɔn ko Sawuli ni a dencɛ Yonatan
sara?»
6 Kanbelen ko: «O wagati y'a sɔrɔ ne tun bɛ Giliboha kuru kan. Sawuli tun tintinnin
bɛ a ta taman kan; nka sowotorow ni sotigiw nana tugu a kɔ k'a degu kosɛbɛ.
7 A k'a ɲa munu ka ne ye minkɛ, a ka ne wele. Ne ko: ‹Naamu!›
8 A ko ne ma ko: ‹Ele ye jɔn le ye?› Ne ko: ‹Ne ye Amalɛkika le ye.›
9 A ko ne ma tuun ko: ‹Gbara ne ra, i ye na ne faga, sabu ne bɛ nin na, nka ɲanamini
bɛ ne ra.›
10 Ne gbarara a ra k'a faga, sabu ne tun k'a lɔn ko a tun tɛna kisi kɛrɛ ra tuun.
Masafugula min tun bɛ a kun na, ani bororanɛgɛ min tun bɛ a boro ra, ne ka o bɔ
ka na ni o ye, ka na o di ne matigicɛ ma.»
11 Dawuda k'a ta faniw faran; a ta mɔgɔ minw tun bɛ ni a ye, olugu fana ka o ta faniw
faran.
12 O jusukun tɔɔrɔra, o kasira; o ka sun don fɔ ka taga wula se, Sawuli ni a dencɛ
Yonatan kosɔn, ani Matigi Ala ta kɛrɛkɛjama kosɔn, ani Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun
fagara o kɛrɛ ra.
13 O kɔ, Dawuda ka o kanbelen ɲininka tuun ko: «Ele bɔra min le?» A ko: «Amalɛkika
minw siginin bɛ yan lonanya ra, ne ye o dɔ ta den le ye.»
14 Dawuda ko a ma ko: «A kɛra cogo di ko Matigi Ala ka mɔgɔ min ɲanawoloma k'a
sigi masaya ra, ele ma siran ka i boro se o ma k'a faga?»

15 Dawuda k’a nɔfɛkanbelen dɔ wele k’a fɔ o ye ko: «Gbara, i ye nin cɛ faga!»
Kanbelen benna Amalɛkikacɛ kan, k’a faga.
16 Dawuda tun k’a fɔ a ye ko: «I fagari kunko ye ben i yɛrɛ kan; i yɛrɛ da le ka i jaraki,
sabu i ko, ko Matigi Ala ka mɔgɔ min ɲanawoloma k’a sigi masaya ra, ko ele ka o faga!»

Dawuda ka sangadɔnkiri la Sawuli ni Yonatan kosɔn

17 Dawuda ka nin sangadɔnkiri la Sawuli ni Yonatan kosɔn.
18 O kɔ, Dawuda ko o ye Zuda mara mɔgɔw karan o dɔnkiri ra; o dɔnkiri le bɛ wele
ko «kalan dɔnkiri.» A dɔnkiri sɛbɛnin bɛ Yasari ta kitabu kɔnɔ, ko:
19 E, Izirayɛli, aw ta cɛfariw suw lanin bɛ kongoriw kan!
Mun le nana a to aw ta cɛ jagbɛlɛnw benna ka sa?

20 Mɔgɔ kana nin ko fɔ Gati dugu kɔnɔ dɛ!
Mɔgɔ kana nin kibaroya fɔ Asikalɔn dugu siraw fɛ!
Ni o tɛ Filisika sunguruw bɛna na ɲagari;
nin kɛnɛsigibariw ta sungurudenw bɛna na ninsɔndiya.

21 E, Giliboha kuruw, gɔmiji kana bɔn aw kan tuun,
sanji fana kana ben aw kan tuun fiyewu!
Mɔgɔ kana foro sɛnɛ aw kan tuun, min siman bɛ ɲa!
Sabu cɛfariw ta nɛgɛbɛnnanw lanɔgɔra aw le kan.
Sawuli ta nɛgɛbɛnnan kɔni, o tɛna jɔsi ni turu ye tuun!
22 Yonatan ta kalan tun tɛ kɔsegi fiyewu,
Sawuli ta kɛrɛkɛmuru tun tɛ kɔsegi ka na gbansan,
ni o ma a juguw faga fɔ ka o jori woyo,
ka cɛfariw sɔgɔ fɔ ka o baraka ban.

23 Sawuli ni Yonatan, kanuɲɔgɔnmanw tun lo o si bɛɛ ra;
hali saya ra, o ma faran ka bɔ ɲɔgɔn na!
O sen tun ka teri ka tɛmɛ bɔn kan,
o baraka tun ka bon ka tɛmɛ hali jara ta kan.

24 E! Izirayɛli sungurudenw, aw ye kasi Sawuli kosɔn dɛ!
Ale min tun bɛ aw fiyɛrɛbɔ ni fani dawulamanw ye,
ka aw ta faniw masiri ni sanin ye.

25 Mun le k’a to cɛfariw benna ka sa, ka o to kɛrɛ ra sa?
Mun le k’a to biɲɛ ka Yonatan sɔgɔ aw ta kongoriw kan?
26 E, ne balemacɛ Yonatan, ne deguninba lo ele kosɔn;
i ko tun ka gbɛlɛn ne ma dɛ!
I ta kanuya tun ka bon ne fɛ
ka tɛmɛ hali musow ta kanuya kan.

27 Mun le k’a to cɛ jagbɛlɛnw bɛɛ benna sa?
Mun le k’a to kɛrɛkɛminanw bɛɛ halakira sa?

2

Dawuda kɛra Zuda mara ta masacɛ ye

1 O kow kɔ, Dawuda ka Matigi Ala ɲininka ko: «Matigi Ala, yala ne ka kan ka taga
Zuda dugu dɔ ra wa?» Matigi Ala k’a jaabi ko: «Ɔnhɔn, taga!» Dawuda ka Ala ɲininka
tuun ko: «Ne ka kan ka taga dugu juman le ra?» Matigi Ala ko: «Taga Heburɔn!»
2 Dawuda tagara o le ra Heburɔn, ani a muso fla, Zizirɛlikamuso Ahinohamu, ani
Karimɛlikacɛ Nabali min sara, o ta muso Abigayili.
3 Cɛ minw tun bɛ ni a ye, a tagara ni olugu fana ye, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw; olugu
tagara sigi Heburɔn kɛrɛfɛduguw ra.
4 O kɔ, Zuda ta mɔgɔw nana Heburɔn, ka na turu saninman* kɛ Dawuda kun na, k’a
kɛ Zuda mara masacɛ ye.
O kɔ, o nana a fɔ Dawuda ye ko Yabɛsi dugumɔgɔw ka Sawuli su don.
5 Dawuda ka ciraden dɔw ci Yabɛsi dugumɔgɔw fɛ, Galadi mara ra, k’a fɔ o ye ko:
«Matigi Ala ye baraka don aw ra, sabu aw ka nin koɲuman kɛ aw matigicɛ Sawuli ye,
ka sɔn k’a su don.

6 O ra, Matigi Ala fana ye koɲuman kɛ aw ye, ka to a ta kankelentigiya ra ni aw ye,
wagati bɛɛ. Aw ka nin kɛ minkɛ, ne fana bɛna koɲuman kɛ aw ye.
7 Aw ye baraka don aw yɛrɛ ra, ka kɛ cɛ jagbɛlɛnw ye, sabu aw matigicɛ Sawuli sara,
nka sisan Zuda ta mɔgɔw ka turu saninman* kɛ ne le kun na ka ne sigi masaya ra Zuda
mara ra.»

Abinɛri ka Isi Bosɛti kɛ Izirayɛli masacɛ ye

8 Nɛri dencɛ Abinɛri, min tun ye Sawuli ta kɛrɛkɛjama kuntigi ye, ale ka Sawuli dencɛ
Isi Bosɛti ta ka taga ni a ye Mahanayimu.
9 A k'a kɛ Galadikaw ni Asurikaw ni Zizirɛlikaw ni Efirayimu ni Boniyaminu ta mɔgɔw
ani Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ ta masacɛ ye.
10 Isi Bosɛti si tun ye san binaani, wagati min na a sigira masaya ra Izirayɛli kunna; a
ka san fla le kɛ masaya ra. Zuda mara ta mɔgɔw dɔrɔn le tugura Dawuda kɔ.
11 Dawuda ka san wolonfla ni karo wɔɔrɔ le kɛ masaya ra Zuda mara kunna, k'a to
Heburɔn dugu kɔnɔ.

Sawuli ta mɔgɔw ni Dawuda ta mɔgɔw ta kɛrɛ

12 Nɛri dencɛ Abinɛri, ani Sawuli dencɛ Isi Bosɛti ta baaradenw, olugu bɔra
Mahanayimu, ka taga Gabahɔn kɛrɛ kama.
13 Seruya dencɛ Yohabu, ani Dawuda ta baaradenw, olugu fana wurira ka taga. O
kɛrɛkɛjama fla bɛɛ tagara ɲɔgɔn kunbɛn Gabahɔn ji kɔrɔ. Jamakuru kelen tora ji fan
kelen na, tɔ kelen tora ji fan dɔ ra.
14 Abinɛri k'a fɔ Yohabu ye ko: «An y'a to kanbelenw ye wuri ka o yɛrɛ suma ni ɲɔgɔn
ye, an b'a flɛ kɛ!» Yohabu ko: «Ayiwa, o ye wuri!»
15 Kanbelenw wurira ka na ɲɔgɔn kunbɛn. Mɔgɔ hakɛya kelen le tun bɛ fan fla bɛɛ
ra: Sawuli dencɛ Isi Bosɛti ni Boniyaminu ta mɔgɔ tan ni fla, Dawuda nɔfɛmɔgɔw fana
ta mɔgɔ tan ni fla.
16 Nka o bɛɛ ka ɲɔgɔn kun dɛrɛ, ka muru turu ɲɔgɔn kɛrɛn na; o bɛɛ benna ɲɔgɔn
fɛ ka sa. O ko kɛra Gabahɔn yɔrɔ min na, o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Hɛlikati Asurimu, ko
muruw ta yɔrɔ.
17 O lon ta kɛrɛ juguyara kosɛbɛ; o lon na Dawuda ta mɔgɔw ka se sɔrɔ Abinɛri ni
Izirayɛlimɔgɔ tɔw kan.
18 Ayiwa, Seruya dencɛ saba min ye Yohabu ni Abisayi ni Asahɛli ye, olugu tun bɛ o
kɛrɛ ra. Asahɛli sen tun ka teri i ko dagbɛ min bɛ kongo kɔnɔ.
19 A ka Abinɛri gbɛn, hali a ma jɛngɛ a kininboro fɛ walama a numanboro fɛ ka bɔ a
kɔ dɔɔnin.
20 Abinɛri nana a kɔ munu k'a fɔ Asahɛli ma ko: «Asahɛli, ele lo wa?» A ko: «Ne lo.»
21 Abinɛri ko: «I faran ka taga i kininboro fɛ walama i numanboro fɛ, i ye mɔgɔ wɛrɛ
gbɛn; kanbelen dɔ mina, i ye ale ta kɛrɛkɛminanw bɔ a ra.» Nka Asahɛli ma sɔn ka
Abinɛri gbɛnni dabla.
22 Abinɛri k'a fɔ a ye tuun ko: «I bɔ ne kɔ! Mun na i bɛna a to ne ye i bugɔ ka i faga?
Ni o do kɛra, ne bɛna i kɔrɔcɛ Yohabu flɛ cogo di?»
23 Nka o bɛɛ n'a ta, Asahɛli ma sɔn ka bɔ Abinɛri kɔ. A ma ɲa, Abinɛri k'a sɔgɔ a
kɔnɔbara ra ni a ta taman kun ye, fɔ ka taman kun bɔ kɛnɛ ma. Asahɛli benna ka sa
o yɔrɔnin bɛɛ ra. A benna ka sa yɔrɔ min na, kɛrɛkɛden min o min tagara se yi, o bɛɛ
lɔra o yɔrɔ ra.
24 Yohabu ni Abisayi ka Abinɛri nɔgbɛn; terebenda wagati ra, o tagara se fɔ Ama
kongori kɔrɔ, Giya terebɔyanfan na, Gabahɔn kongokolon sira kan.
25 Boniyaminu ta mɔgɔw tagara lajɛn Abinɛri kɔ fɛ; o bɛɛ ka ɲɔgɔn lajɛn ka taga lɔ
kongori dɔ kunna.
26 O tuma Abinɛri pɛrɛnna k'a fɔ Yohabu ye ko: «O tuma an ta kɛrɛkɛmuruw tɛna
fagari dabla ka ye le wa? I m'a lɔn ko nin laban bɛna kɛ tɔɔrɔ le ye? Sabari, i ye a fɔ i
ta mɔgɔw ye ko o ye balemaw gbɛnni dabla ten sa!»
27 Yohabu k'a jaabi ko: «Can ra, Ala ɲanaman kosɔn, ni i kɔni tun ma nin kuma fɔ
tan, ne ta mɔgɔw tun bɛna o balemaw gbɛn fɔ sini sɔgɔma.»
28 Yohabu ka buru fiyɛ. Mɔgɔ bɛɛ lɔra. O ka Izirayɛlimɔgɔw gbɛnni dabla, ka kɛrɛ
lalɔ.
29 O kɔ, Abinɛri ni a ta mɔgɔw tagamana o su bɛɛ Zuridɛn kɛnɛgbɛ ra. O ka Zuridɛn
ba tigɛ, ka taga Bitirɔn cɛtigɛ, ka taga se Mahanayimu.
30 Yohabu fana sekɔra ka bɔ Abinɛri gbɛnyɔrɔ ra, ka na a ta mɔgɔw bɛɛ lajɛn ɲɔgɔn
kan. A k'a ye ko cɛ tan ni kɔnɔntɔn le fɔnna Dawuda ta mɔgɔw ra; Asahɛli ma jate o ra.
31 Nka Dawuda ta mɔgɔw tun ka Boniyaminu ni Abinɛri ta cɛ kɛmɛ saba ni cɛ biwɔɔrɔ
le faga.

32 O ka Asahɛli su ta ka taga a su don a facɛ su kɔrɔ Bɛtilɛhɛmu dugu kɔnɔ. Yohabu ni a ta mɔgɔw tagamana su bɛɛ ka taga se Heburɔn dugugbɛda fɛ.

3

1 Kɛrɛ mɛɛnna Sawuli ta somɔgɔw ni Dawuda ta somɔgɔw cɛ. O bɛɛ n'a ta, dɔ le tun bɛ farara Dawuda ta baraka kan, k'a sɔrɔ Sawuli ta so baraka tun bɛ dɔgɔyara le ka taga a fɛ.

Dawuda dencɛw
(Kibaroyaw fɔlɔ 3.1-14)

2 Dawuda ka dencɛ dɔw sɔrɔ k'a to Heburɔn. A dencɛ fɔlɔ, Aminɔn, a ka o sɔrɔ a ta Zizirɛlikamuso Ahinohamu fɛ.
3 A flanan, Kilehabu, a ka o sɔrɔ a muso Abigayili fɛ, Karimɛlikacɛ Nabali min sara, o ta muso. A sabanan, Abusalɔn, a ka o sɔrɔ a muso Mahaka fɛ, Gesuri masacɛ Talimayi denmuso.
4 A naaninan, Adoniya, a ka o sɔrɔ a muso Hagiti fɛ. A loorunan, Sefatiya, a ka o sɔrɔ a muso Abitali fɛ.
5 A wɔɔrɔnan, Iterehamu, a ka o sɔrɔ Egila fɛ; o fana tun ye a muso dɔ ye. Dencɛ minw worora Dawuda fɛ k'a to Heburɔn, olugu le ye nin ye.

Abinɛri nana jɛŋɲɔgɔnya don ni Dawuda ye

6 Ka Sawuli ta somɔgɔw ni Dawuda ta somɔgɔw to kɛrɛ ra, Abinɛri tun k'a yɛrɛ ta fanga bonya kosɛbɛ Sawuli ta somɔgɔw cɛ ra.
7 Ayiwa, Sawuli tun ka jɔnmuso dɔ kɛ a muso ye, min tɔgɔ tun ye ko Risipa; a facɛ tɔgɔ tun ye ko Aya. Lon dɔ, Isi Bosɛti ka Abinɛri jaraki, ko: «Mun kosɔn ele tagara jɛn ni ne facɛ ta jɔnmuso ye?»
8 Isi Bosɛti ta kuma digira Abinɛri ra kosɛbɛ; a ko Isi Bosɛti ma ko: «O tuma ne ye wuru le ye, min blanin bɛ Zuda ta mɔgɔw ta baara kama wa? Kabini wagatijan ne ɲana i facɛ Sawuli ta somɔgɔw ma, ani a balemaw ni a teriw; ne ma ele don Dawuda boro. Bi le i bɛna ne jaraki ko ne ka kojugu kɛ nin muso ta ko ra wa?
9 Ayiwa, ni o lo, o tuma Matigi Ala ka min layiri ta Dawuda ye, ni ne ma Dawuda dɛmɛ ka o layiri dafa a ye fiyewu, o tuma Ala kana ne to yi;
10 sabu Matigi Ala karira ko a bɛna masaya bɔsi Sawuli ta somɔgɔw boro, ka Dawuda le sigi masaya ra Izirayɛli kunna, ani Zuda mara kunna, ka Dawuda ta fanga bonya kosɛbɛ, k'a ta Dan ka taga a bla fɔ Bɛri Seba.»
11 Isi Bosɛti ma se ka hali kuma den kelen kɛ ka Abinɛri jaabi, sabu a tun bɛ siranna a ɲa.
12 O yɔrɔnin bɛɛ, Abinɛri ka ciraden dɔw ci Dawuda fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Nin jamana ye jɔn ta le ye? Jɛŋɲɔgɔnya don ni ne ye; ni o kɛra, ne bɛna i dɛmɛ ka Izirayɛli jamana bɛɛ sigi i ta fanga kɔrɔ.»
13 Dawuda k'a jaabi ko: «Ayiwa, ne sɔnna; ne bɛna jɛŋɲɔgɔnya don ni i ye. Nka ne bɛ fɛn kelen fɔ i ye. I natɔ ne fɛ, ni i ma na ni Sawuli denmuso Mikali ye, o tuma i kana na ne ɲa kɔrɔ.»
14 Dawuda ka cira bla fana ka taga a fɔ Sawuli dencɛ Isi Bosɛti ye ko: «Ne ta muso Mikali sekɔ ne ma, sabu ne ka Filisika cɛ kɛmɛ le kɛnɛsigi ka o gbolow kɛ k'a mamina.»
15 Isi Bosɛti ka Mikali mina a cɛ ra, min tun ye Lahisi dencɛ Palitiyɛli ye.
16 A cɛ kasitɔ gbanna a kɔ ka taga se fɔ Bahurimu. O sera yi minkɛ, Abinɛri k'a fɔ a ye ko a ye sekɔ. A sekɔra.
17 Abinɛri kumana ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ye; a k'a fɔ o ye ko: «Kabini wagatijan, aw ko aw b'a fɛ ko Dawuda le ye kɛ aw ta masacɛ ye.
18 Ayiwa, a kɛwagati le sera sisan, sabu Matigi Ala k'a fɔ ale ta ko le ra ko: ‹Ne bɛna ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kisi ka o bɔ Filisikaw boro, ani o juguw bɛɛ boro ne ta jɔncɛ Dawuda le sababu ra.› »
19 Abinɛri kumana Boniyaminu ta somɔgɔw fana fɛ. O kɔ, a tagara Heburɔn; Izirayɛlimɔgɔw ni Boniyaminu ta somɔgɔw bɛnna fɛn o fɛn na, a tagara o bɛɛ lase Dawuda ma Heburɔn.
20 Cɛ mugan le tun ka Abinɛri blasira, a tagatɔ Dawuda fɛ Heburɔn. O sera yi minkɛ, Dawuda ka domuniba tobi Abinɛri ni a nɔfɛmɔgɔw ye.
21 Abinɛri ko Dawuda ma ko: «Ne bɛna taga Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn ne matigicɛ masacɛ ye, janko o ye jɛŋɲɔgɔnya don ni i ye; o ra ni Izirayɛli jamana fan o fan ka diya i ye, i bɛ i ta masaya sigi o yɔrɔ kan.»
O kɔ, Dawuda ka Abinɛri bla ka taga. A ni hɛra tagara.

Yohabu ka Abinɛri faga

22 Dɔɔnin kɛra dɔrɔn, Yohabu ni Dawuda ta mɔgɔw nana ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ dɔ ra.
O tun ka fɛn caman mina o juguw ra ka na ni o ye. O nana a sɔrɔ ko Abinɛri tun tɛ
Dawuda kɔrɔ tuun Heburɔn, sabu Dawuda tun k'a bla ka taga ka ban. A fana ni hɛra le
tun tagara.
23 Yohabu ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ nana se minkɛ, mɔgɔw k'a fɔ a ye ko: «Nɛri dencɛ
Abinɛri tun nana masacɛ fɛ, o kɔ, masacɛ k'a bla ka taga; a fana ni hɛra le tagara.»
24 Yohabu tagara masacɛ fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «I ka mun ko le kɛ tan? Abinɛri nana
ele fɛ, mun na i k'a to a tagara a yɛrɛ ma?
25 K'a sɔrɔ ele yɛrɛ ka Nɛri dencɛ Abinɛri lɔn cɔ! A nana i nɛgɛ le, janko an bɛ taga
kɛrɛ kɛ yɔrɔ minw na ka o yɔrɔw cogoya bɛɛ lɔn, ka i ta kokɛcogow bɛɛ lɔn.»
26 Yohabu bɔra Dawuda kɔrɔ, ka ciraden dɔw ci Abinɛri kɔ. Olugu tagara Abinɛri sɔrɔ
Sira ta kɔlɔn yɔrɔ ra; o k'a wele ka na. Dawuda tun ma foyi lɔn o ko ra.
27 Ayiwa, Abinɛri sekɔra ka na se Heburɔn minkɛ, Yohabu ka a mina ka taga ni a ye
kɛrɛ fɛ, bolon dɔ kɔnɔ dugu donda cɛmancɛ ra, k'a kɛ i n'a fɔ a b'a fɛ ka gundokuma
dɔ le fɔ a ye. Ka o to o yɔrɔ le ra, a barara ka Abinɛri sɔgɔ ni muru ye a kɔnɔbara ra,
k'a faga, k'a dɔgɔcɛ Asahɛli dimibɔ.
28 Dawuda nana o ko mɛn minkɛ, a ko: «Matigi Ala tɛna ne jaraki, walama ka ne ta
masaya jaraki, Nɛri dencɛ Abinɛri fagari ko ra.
29 A fagari kunko ye ben Yohabu ni a ta somɔgɔw bɛɛ kan. Ala y'a to damajalan ye
mɔgɔ dɔ mina Yohabu ta somɔgɔw ra tuma bɛɛ, walama farirabana dɔ, walama dɔ ye
to ka tagama ni bere le ye, walama dɔ ye faga kɛrɛkɛyɔrɔ ra, walama dɔ ye kɛ kɔngɔtɔ
ye tuma bɛɛ.»
30 Ayiwa, Yohabu ni a balemacɛ Abisayi ka Abinɛri faga o cogo le ra, sabu Abinɛri tun
ka o dɔgɔcɛ Asahɛli faga Gabahɔn kɛrɛ ra.
31 Dawuda k'a fɔ Yohabu ye, ani mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni a ye, ko: «Aw ye aw ta
deregew faran, ka bɔrɔw don aw yɛrɛ ra, ka kasi ka tagama Abinɛri su ɲa fɛ ka taga a
sutara.» Masacɛ Dawuda yɛrɛ tun bɛ tagamana sutanan kɔ fɛ ka taga Abinɛri sutarayɔrɔ
ra.
32 O tagara a su don Heburɔn. Masacɛ kasira kosɛbɛ ka kule Abinɛri kaburu kunna.
Jama bɛɛ kasira fana.
33 Masacɛ ka nin sangadɔnkiri la Abinɛri kosɔn, ko:
«E, yala Abinɛri tun ka kan ka sa tan i ko mɔgɔkunntan wa?
34 I boro tun ma siri,
i sen fana tun ma don nɛgɛjɔrɔkɔ ra.
Mɔgɔjuguw bɛ mɔgɔ faga cogo min na, i fagara ten.»
A kɛra ten, mɔgɔ bɛɛ ka kɛ kasi ye tuun Abinɛri su kunna.
35 O kɔ, mɔgɔw bɛɛ nana Dawuda fɛ, ka na a fɔ a ye ko a ye domuni kɛ. O y'a sɔrɔ su
tun ma ko fɔlɔ. Nka Dawuda karira, k'a fɔ o ye ko: «Ni ne ka hali domuni fitini, walama
fɛn wɛrɛ don ne da ra fɔ ka taga tere ben, o tuma Ala kana ne to yi fiyewu.»
36 Mɔgɔw bɛɛ ka o kuma mɛn; a diyara o ye fana, sabu can ra masacɛ ta kow bɛɛ tun
ka di mɔgɔw ye.
37 Jama bɛɛ, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ k'a lɔn o lon le ra, ko masacɛ sen tun tɛ Nɛri dencɛ
Abinɛri ta fagari ko ra.
38 O kɔ, masacɛ k'a fɔ a ta kuntigiw ye ko: «Aw m'a lɔn ko fagamaden, ani kuntigiba
dɔ le fagara Izirayɛli jamana ra bi wa?
39 Can lo turu kɛra ne kun na ka ne kɛ masacɛ ye, nka ne baraka ka dɔgɔ hali bi. Nin
cɛ minw ye Seruya dencɛw ye, olugu baraka ka bon ni ne ta ye. O ra, mɔgɔ min ka nin
kojugu kɛ, Matigi Ala yɛrɛ ye o hakɛ bɔ a tigi ra, ka kaɲa ni a ta kɛwalejugu ye.»

4

Isi Bosɛti ta mɔgɔw k'a faga

1 Sawuli dencɛ Isi Bosɛti nana a mɛn minkɛ ko o ka Abinɛri faga Heburɔn, a baraka
bɛɛ banna; Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ jigi tigɛra fana.
2 Kɛrɛkuntigi fla tun bɛ Sawuli dencɛ Isi Bosɛti fɛ. Kelen tɔgɔ tun ye ko Bana, tɔ kelen
tɔgɔ tun ye ko Rekabu. Rimɔn dencɛ dɔw tun lo. Boniyaminu ta mɔgɔ dɔw tun lo, minw
bɛ bɔ Berɔti;
3 sabu Berɔti dugu tun bɛ jate Boniyaminu ta mara dɔ le ye. Nka Berɔtikaw tun borira
ka taga sigi Gitayimu; hali bi o ta durujaw bɛ yi.
4 Ayiwa, dencɛ dɔ tun bɛ Sawuli dencɛ Yonatan fɛ, o tɔgɔ tun ye ko Mefibosɛti. Ale
sen fla bɛɛ tun cɛnna; sabu wagati min na Sawuli ni Yonatan ta saya kibaroya nana fɔ

ka bɔ Zizirɛli, Mefibosɛti si tun ye san looru; a lamɔbamuso tun k'a ta ko a bɛ bori ni a ye. Nka a teliyakojugu fɛ, den benna a borɔ k'a senw cɛn, k'a kɛ a tɛ se ka tagama tuun.
5 Ayiwa, lon dɔ teregban fɛ, Rekabu ni Bana, minw ye Berɔtikacɛ Rimɔn dencɛw ye, olugu tagara Isi Bosɛti ta so; o y'a sɔrɔ ale tun lanin bɛ, a bɛ a ta terefɛsunɔgɔ kɛra sa.
6 O donna ka taga fɔ bon kɔnɔnɔyɔrɔ ra, k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ tagara siman le bla bon kɔnɔ. O k'a kɛ ten ka Isi Bosɛti sɔgɔ a kɔnɔbara ra ni muru ye k'a faga, ka bori ka bɔ.
7 Ayiwa, o donna a ta so kɔnɔ ten, k'a lanin to a ta lanan kan, k'a sɔgɔ ni muru ye k'a faga, ka a kun tigɛ, k'a kunkolo ta ka bɔ, ka su bɛɛ kɛ tagama ra Zuridɛn kɛnɛgbɛ sira fɛ.
8 O tagara ni Isi Bosɛti kunkolo ye Dawuda fɛ Heburɔn, ka taga a fɔ Dawuda ye ko: «I jugu Sawuli min tun b'a fɛ ka i faga, ale dencɛ Isi Bosɛti kunkolo le ye nin ye. Bi kɔni Matigi Ala ka ne matigicɛ masacɛ dimibɔ Sawuli ni a ta duruja ra dɛ!»
9 Dawuda ka Berɔtikacɛ Rimɔn dencɛ fla, Rekabu ni a balemacɛ Bana jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, min ka ne kisi ka bɔ ne ta tɔɔrɔw bɛɛ ra,
10 ko ka ne to Sikilagi, cɛ min tun nana a fɔ ne ye ko Sawuli sara, a tun kɛra ale ɲa na ko a bɛ kibaroɲuman le fɔra ne ye; nka ne k'a fɔ ko o ye o cɛ mina k'a faga, k'a ta kibaroɲuman sara di a ma!
11 Ni ne ka o kɛ o, sisan aw mɔgɔjuguw, ni aw tagara mɔgɔ terennin lanin sɔrɔ a ta lanan kan, a ta bon kɔnɔ, ka baga a ma k'a faga, o tuma ne man kan fana ka o fagari hakɛ bɔ aw ra, ka aw fana faga ka aw latunu ka bɔ dugukolo kan wa?»
12 A kɛra ten, Dawuda k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o ye o faga. O ka o faga, ka o borow ni o senw tigɛ, ka o dulon Heburɔn dugu jida ra. O kɔ, o ka Isi Bosɛti kunkolo ta k'a sutara Abinɛri su kɔrɔ.

5

Dawuda kɛra Izirayɛli jamana bɛɛ masacɛ ye
(Kibaroyaw fɔlɔ 11.1-3)

1 O kɔ, Izirayɛli ta gbaw bɛɛ tagara Dawuda fɛ Heburɔn, ka taga a fɔ a ye ko: «Anw ye nin ye, anw ye i balemaw le ye.
2 Kabini fɔlɔfɔlɔ, hali tuma min na Sawuli le tun bɛ an ta masacɛ ye, ele le tun bɛ to ka bla Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ɲa ka taga kɛrɛ ra. Matigi Ala tun k'a fɔ i ye ko: ‹Ele le bɛna kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye, ka kɛ o kuntigi ye.› »
3 Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana Dawuda fɛ Heburɔn ka na o le fɔ a ye. Dawuda ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye Heburɔn, Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ka turu saninman* kɛ Dawuda kun na k'a kɛ Izirayɛli jamana bɛɛ ta masacɛ ye.
4 Dawuda sigira masaya ra k'a si to san bisaba; a ka san binaani le kɛ masaya ra.
5 K'a to Heburɔn, a ka san wolonfla ni karo wɔɔrɔ kɛ masaya ra Zuda mara kunna. K'a to Zeruzalɛmu, a ka san bisaba ni saba le kɛ masaya ra Izirayɛli mara ni Zuda mara bɛɛ kunna.

Dawuda ka Zeruzalɛmu dugu mina
(Kibaroyaw fɔlɔ 11.4-9; 14.1-2)

6 Masacɛ Dawuda ni a ta mɔgɔw tagara Zeruzalɛmu dugu kama, ka taga Yebusikaw kɛrɛ, o minw tun ye o yɔrɔ mɔgɔw ye. Olugu ko Dawuda ma ko: «I tɛ don yan! Hali fiyentɔw ni senkelenw bɛ se ka aw gbɛn ka aw labɔ.» O kɔrɔ ye ko Dawuda tɛ se ka don olugu ta dugu kɔnɔ.
7 Nka Dawuda tagara o kɛrɛ, ka Sihɔn bonba mina o ra; o tɔgɔ le nana la ko Dawuda ta masabonba*.
8 O lon na, Dawuda tun k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko ni min o min b'a fɛ ka Yebusikaw kɛrɛ ka se o ra, o tigi ye yɛlɛn jisira fɛ ka taga o senkelenw ni o fiyentɔw kama; ko sabu olugu ye ale Dawuda juguw le ye. Mɔgɔw nana o kuma kɛ zana le ye, k'a fɔ ko: «Fiyentɔw ni senkelenw man kan ka don Alabatosoba kɔnɔ.»
9 Dawuda ka o bonba kɛ a ta masaso ye, k'a tɔgɔ la ko Dawuda ta masabonba. A ka bon dɔw lɔ k'a lamini; k'a ta Milo yɔrɔ ra, ka taga se fɔ kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
10 Dawuda ta fanga tun bɛ bonyara ka taga a fɛ, sabu Matigi Ala, Fangatigi Ala tun bɛ ni a ye.

Tiri masacɛ ka bonya ci Dawuda ma

11 Tiri masacɛ Hiramu ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Dawuda fɛ ni sɛdiriyiriw ye; a ka yiribaarabagaw, ani kabakurulɛsɛbagaw fana ci ka taga; olugu le tagara Dawuda ta masabonba lɔ a ye.
12 Dawuda k'a ye ko Matigi Ala bɛ baraka donna ale ra, k'a kɛ Izirayɛli masacɛ ye; a k'a ye fana ko a ta masaya bɛ sabatira a ta mɔgɔw baraka ra.

Dawuda ka den minw sɔrɔ Zeruzalɛmu
(Kibaroyaw fɔlɔ 3.5-9; 14.3-7)

13 Ayiwa, Dawuda bɔnin kɔ Heburɔn, a ka jɔnmusɔ dɔw kɛ a ta musɔw ye, ka muso
wɛrɛw ta tuun Zeruzalɛmu. A ka dencɛw ni denmusɔ dɔw sɔrɔ tuun.
14 Dencɛ minw worora a fɛ Zeruzalɛmu, olugu tɔgɔw le ye nin ye: Samuha, ani Sobabu,
ani Natan, ani Sulemani,
15 ani Ibari, ani Elisuwa, ani Nefɛgi, ani Yafiya,
16 ani Elisama, ani Eliyada, ani Elifelɛti.

Dawuda ka se sɔrɔ Filisikaw kan
(Kibaroyaw fɔlɔ 14.8-16)

17 Ayiwa, Filisikaw nana a mɛn ko o ka turu saninman* kɛ Dawuda kun na k'a kɛ
Izirayɛli masacɛ ye. O ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ lajɛnnin wurira ka taga Dawuda yɔrɔɲini ko
o b'a kɛrɛ. Dawuda ka o mɛn minkɛ, a tagara dogo kuruyɔrɔ dɔw ra.
18 Filisikaw nana ka na Refayikaw ta kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ fa.
19 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka ko: «Yala ne ka kan ka taga Filisikaw kama wa? Yala
i bɛna o don ne boro wa?» Matigi Ala ka Dawuda jaabi ko: «Taga o kɛrɛ, sabu sigiya t'a
ra, ne bɛna Filisikaw don i boro.»
20 Dawuda tagara fɔ Baali Perasimu ka taga Filisikaw kɛrɛ ka se o ra. Dawuda ko:
«Matigi Ala ka ne juguw laben ne ɲa, i n'a fɔ jiba bɛ kogo kari ka wo bɔ a ra cogo min
na.» O kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Baali Perasimu, ko «Matigi min bɛ wo bɔ».
21 Filisikaw borira fɔ ka o ta batofɛnw to. Dawuda ni a ta mɔgɔw ka o cɛ ka taga ni o
ye.
22 O kɔ, Filisikaw nana tuun, ka na Refayikaw ta kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ fa tuun.
23 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka tuun; Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «I kana teren ka taga
o kɔ. Dogo ka munumunu ka taga o kɔ fɛ; muriyesunw bɛ yɔrɔ min na, i bɛ taga ben o
kan o yɔrɔ ɲa fɛ.
24 Ni i nana kɛ senkan dɔw mɛn ye muriyesunw san fɛ, o tuma aw ye teliya ka bɔ,
sabu Matigi Ala le bɛ tagara i ɲa fɛ ten, ka taga Filisikaw ta kɛrɛkɛjama kɛrɛ.»
25 Matigi Ala ka min fɔ, Dawuda k'a kɛ ten; a ka Filisikaw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan, k'a
ta Geba, ka taga a bla fɔ Gezɛri.

6

Izirayɛlimɔgɔw ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka taga Zeruzalɛmu
(Kibaroyaw fɔlɔ 13.1-14)

1 O kɔ, Dawuda ka Izirayɛli kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ lajɛn tuun; o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ
waga bisaba (30 000).
2 A wurira ni o mɔgɔw ye ka taga Baali, Zuda mara ra, ko a bɛ taga Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu* ta. Ala tɔgɔ, Fangatigi Ala yɛrɛ tɔgɔ, o le bɛ o kɛsu kan; serubɛn mɛlɛkɛ bisigiya
fla minw bɛ kɛsu datugunan san fɛ, Ala sigiyɔrɔ bɛ o serubɛn mɛlɛkɛ fla le cɛ ma.
3 O ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu labɔ Abinadabu ta so kɔnɔ; o so tun bɛ kongori dɔ le
kunna. O k'a bla misiwotorokura dɔ kɔnɔ. Abinadabu dencɛ fla minw ye Uza ni Ayo ye,
olugu le tun bɛ o misiwotorokura ɲa fɛ.
4 O ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu labɔ Abinadabu ta so kɔnɔ kongori kan, k'a bla o misiwotoro
kɔnɔ, ka taga ni a ye; Uza tun bɛ tagamana Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɛrɛ fɛ; Ayo tun bɛ
a ɲa fɛ.
5 Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ tagatɔ tun bɛ ɲagarira Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka
dɔnkiriw la, ka fɔrifɛn suguya bɛɛ fɔ; o fɔrifɛnw tun lalagara ni sipɛrɛsiyiri le ye. Gɔniw
tun b'a ra, ani kora, ani longanw, ani cɛgɛcɛgɛw, ani siranɛgɛ tɛgɛrɛw.
6 O tagara se Nakɔn kɛnɛgbɛyɔrɔ ra minkɛ, misiw tɛrɛndɛra; Uza k'a boro kɔrɔta ka
Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu mina.
7 Matigi Ala dimina Uza kɔrɔ kosɛbɛ; a k'a faga o kojugu kosɔn o yɔrɔ yɛrɛ ra yi. Uza
sara Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɛrɛ fɛ yi*.
8 Matigi Ala ka Uza faga o cogo ra minkɛ, o ma diya Dawuda ye. O ka o yɔrɔ tɔgɔ la
ko Perɛsi Uza†, fɔ ka na se bi.
9 O lon na, Dawuda siranna Matigi Ala ɲa. A ko: «Ni a bɛ tan, Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu bɛ se ka taga don ne ta so cogo di?»
10 A ma sɔn o ye taga ni jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye a ta so, Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A
k'a bla ka taga Obɛdi Edɔmu ta so kɔnɔ; ale bɛ bɔ Gati.

---

* **6:7 6.7** Uza tun man kan ka maga jɛnɲɔgɔnya kɛsu ra, sabu sarakalasebagaw dɔrɔn le tun bɛ se ka maga a ra (Sariya 10.8). † **6:8 6.8** O kɔrɔ ye ko Uza saya ka wo bɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.

11 Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ka karo saba le kɛ Gatikacɛ Obɛdi Edɔmu ta so. Matigi
Ala ka baraka don Obɛdi Edɔmu ni a ta somɔgɔw bɛɛ ra.

O tagara ni jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye Zeruzalɛmu
(Kibaroyaw fɔlɔ 15.25–16.3)

12 Ayiwa, o nana a fɔ masacɛ Dawuda ye ko Matigi Ala ka baraka don Obɛdi Edɔmu
ni a borofɛnw bɛɛ ra, Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu kosɔn. Dawuda wurira o le ra ka taga Ala
ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta Obɛdi Edɔmu ta so, ka na ni a ye Dawuda ta masabonba ra; o
ɲagarininba le nana ni a ye.
13 Minw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, olugu ka sentako wɔɔrɔ kɛ minkɛ dɔrɔn, mɔgɔw
lɔra; Dawuda ka misitoran kelen ni misiden tɔrɔnin kelen kɛ saraka ye, o ka sɔrɔ ka sira
ta tuun.
14 O natɔ, Dawuda tun bɛ dɔn kɛra ni a baraka bɛɛ ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Lɛnfani
derege dɔ le dɔrɔn tun b'a ra, min bɛ i ko sarakalasebagaw ta.
15 Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana ni Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye o cogo le
ra, ni ɲagarikanbaw ni burufiyɛkanw ye.
16 Ayiwa, tuma min na Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu tun bɛ donna Dawuda ta
masabonba kɔnɔ, Sawuli denmuso Mikali tun bɛ flɛri kɛra finɛtiri fɛ. A ka masacɛ
Dawuda panpantɔ ni a dɔnkɛtɔ ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ minkɛ, Dawuda ko gboyara a ye.
17 O nana se ni Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye minkɛ, o k'a bla a blayɔrɔ ra; Dawuda
tun ka fanibon min labɛn a kama, o k'a bla yi. Dawuda ka saraka jɛnitaw* ni ninsɔndiya
sarakaw* bɔ Matigi Ala ye.
18 A ka o saraka jɛnitaw ni o ninsɔndiya sarakaw bɔ ka ban tuma min na, a ka dugawu
kɛ jama ye Fangatigi Ala tɔgɔ ra.
19 O kɔ, a ka burukun kelen, ani tamaroburukun kelen, ani rɛzɛnmɔ jalan siri kelen
kelen di mɔgɔw bɛɛ ma, Izirayɛli jama bɛɛ, cɛ fara muso kan. O kɔ, bɛɛ tagara a ta so.
20 Dawuda nana sekɔ a ta so kɔnɔ, ko a bɛ taga dugawu kɛ a ta somɔgɔw ye minkɛ,
Sawuli denmuso Mikali nana a kunbɛn, ka a fɔ a ye ko: «Han! Izirayɛli masacɛ k'a yɛrɛ
yira bi dɛ! Ele le sɔnna ka i yɛrɛ waraga ka bla i ta baaradenw ta jɔnsunguruw bɛɛ ɲa
kɔrɔ, hali fani ɲanaman yɛrɛ tɛ i ra, ka i yɛrɛ kɛ i n'a fɔ mɔgɔ gbansan!»
21 Dawuda ka Mikali jaabi ko: «Ne ka dɔn kɛ Matigi Ala le ɲa kɔrɔ. Matigi Ala min ka
ele facɛ ni a ta somɔgɔw to yi, ka ne ta, ka ne kɛ a ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kuntigi ye,
ne ka don kɛ ale Matigi Ala le ɲa kɔrɔ.
22 Ne bɛna ne yɛrɛ kɛ mɔgɔ gbansan ye tuun, hali ka tɛmɛ nin kan belen, ka ne yɛrɛ
majigi belen. Nka o bɛɛ n'a ta, i kan bɛ o jɔnsunguru minw ma, olugu belen bɛna ne
bonya.»
23 Ayiwa, a kɛra fana ko Sawuli denmuso Mikali ma den sɔrɔ fɔ ka taga a sa.

7

Ala ka layiri ta Dawuda ye
(Kibaroyaw fɔlɔ 17.1-15)

1 Ayiwa, masacɛ Dawuda sigira a ta masaso kɔnɔ; Matigi Ala ka laganfiya di a ma, k'a
bɔsi a juguw bɛɛ boro.
2 O tuma masacɛ k'a fɔ cira Natan ye ko: «Ne bɛ nin sɛdiriyiribon ɲumanman kɔnɔ,
k'a sɔrɔ Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* bɛ fanibon le kɔnɔ.»
3 Natan ka masacɛ jaabi ko: «Miiriya o miiriya bɛ i jusu ra, o kɛ, sabu Matigi Ala bɛ
ni i ye.»
4 Nka o lon su fɛ, Matigi Ala kumana Natan fɛ, k'a fɔ a ye ko:
5 «Taga a fɔ ne ta jɔncɛ Dawuda ye ko Matigi Ala ko: ‹Ele le tɛna bon lɔ ne ye, janko
ne ye don a kɔnɔ;
6 sabu kabini lon min ne ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra, fɔ ka na se bi ma,
ne ma don bon kɔnɔ ka ye; ka ne to o tagama bɛɛ ra ni o ye, ne toyɔrɔ tun ye fanibon
le ye.
7 Ne tɛmɛna yɔrɔ minw bɛɛ ra ni Izirayɛlimɔgɔw ye, ne tun k'a fɔ kuntigi minw ye ko
o ye ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔsi, yala ne k'a fɔ olugu dɔ ye ko mun na o ma
sɛdiriyiribon lɔ ne ye wa?›
8 O ra, a fɔ ne ta jɔncɛ Dawuda ye, ko Fangatigi Ala ko: ‹Ne le ka ele ta, ka i to
sagagbɛnyɔrɔ ra, i ta sagaw kɔ; ne ka i ta, ka i kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kuntigi
ye.
9 I tɛmɛna yɔrɔ o yɔrɔ, ne ka i dɛmɛ i ta kokɛtaw bɛɛ ra. Ne ka i juguw bɛɛ gbɛn ka
bɔ i ɲa. Ne bɛna i tɔgɔ bonya, ka i kɛ i n'a fɔ mɔgɔ tɔgɔba minw bɛ dugukolo kan.

10 Ne bɛna jamana dɔ di ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ma, ka o sigi o jamana ra, ka
o kɛ o tɔgɔra jamana ye, janko mɔgɔ si kana o lasiran tuun. O ra, mɔgɔjuguw tɛna o
minako juguya tuun, i n'a fɔ o tun b'a kɛra cogo min na fɔlɔfɔlɔ,
11 ani wagati min ne tun ka kuntigiw sigi o kunna. Ne bɛna laganfiya di i ma fana, ka
i bɔsi ka bɔ i juguw bɛɛ boro. Ne Matigi Ala, ne b'a fɔ i ye fana ko ne bɛna i ta so bonya.
12 « ‹Ni i ta wagati nana dafa, ni i nana sa ka taga fara i bɛma tɔw kan tuma min na,
ne bɛna i ta duruja dɔ sigi masaya ra i nɔ ra, i yɛrɛ woroden dɔ; ne bɛna a ta masaya
sabati kosɛbɛ.
13 Ale le bɛna bon lɔ ne tɔgɔ ra; ne bɛna a sabati masaya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Ne bɛna kɛ a fa ye, a bɛna kɛ ne dencɛ ye. Ni a ka ko bɛnbari dɔ kɛ, ne bɛna mɔgɔ
wɛrɛw le kɛ sababu ye k'a koro, ka mɔgɔ wɛrɛw kɛ sababu ye ka o firiri hakɛ bɔ a ra.
15 Nka ne tɛna ne ta ɲumanya bɔ a kan ka ye, i n'a fɔ ne k'a bɔ Sawuli kan cogo min
na, k'a bɔ masaya ra ka ele sigi.
16 I ta somɔgɔw bɛna to masaya ra ne ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ. Foyi si tɛna i ta fanga bɔ a
nɔ ra ka ye.› »
17 Ayiwa, Ala ka kuma o kuma fɔ Natan ye, ani a ka fɛn o fɛn yira a ra, a ka o bɛɛ lase
Dawuda ma.

Dawuda ka baraka la Ala ye
(Kibaroyaw fɔlɔ 17.16-27)

18 Ayiwa, Dawuda tagara sigi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «E, Dunuŋatigi Ala,
ne ye jɔn le ye sa, ne ta somɔgɔw ye jɔnw le ye, fɔ i ka ne bonya ka se fɔ nin bɛɛ ma?
19 E, ne Tigi Ala, i ka min fɔ, o belen dɔgɔyara i ɲa kɔrɔ; i ko i bɛna i ta baaraden ta
so fana bonya tuun wagati nataw ra. E, Dunuŋatigi Ala, yala adamaden gbansan ka kan
ni nin bonya bɛɛ ye wa?
20 «Ne Dawuda bɛ se ka mun le fɔ tuun ka tɛmɛ nin kan sa? Sabu Dunuŋatigi Ala, ele
yɛrɛ ka i ta baaraden lɔn.
21 I ka o kow layiri ta, k'a latigɛ i jusu ra ka kaɲa ni i sago ye, o kosɔn i ka nin kobaw
bɛɛ kɛ, k'a to i ta baaraden fana ye a lɔn.
22 «E, ne Tigi Ala, i ka bon; ele bɔŋɔgɔnko tɛ yi, Ala wɛrɛ fana tɛ yi ni ele tɛ. An toro
ka min mɛn, o le bɛ o ye.
23 Yala siya dɔ bɛ dugukolo kan min bɛ i ko i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw wa, ele Ala
yɛrɛ tagara min labɔ jamana wɛrɛ ra ka o kɛ i ta mɔgɔw ye, ka o tɔgɔ bonya? I ka kobaw
kɛ o ye, ka siranyakobaw kɛ, ka o labɔ Misiran jɔnya ra, ka siya wɛrɛw ni o ta batofɛnw
bɛɛ gbɛn ka bɔ i ta mɔgɔw ɲa.
24 I ka i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw sigi, janko o ye kɛ i yɛrɛ ta mɔgɔw ye wagati bɛɛ.
Ele, Matigi Ala fana kɛra o ta Ala ye.
25 «Ayiwa, Masa Ala, i ka layiri min ta i ta baaraden ni a ta so ye, i ye to o layiri kan
tuma bɛɛ; i ka min fɔ, a kɛ ten.
26 I tɔgɔ ye bonya wagati bɛɛ, janko mɔgɔw ye a fɔ ko Fangatigi Ala le ye Izirayɛli ta
Ala ye. I ta jɔncɛ Dawuda ta so fana ye sabati wagati bɛɛ i ɲa kɔrɔ;
27 sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala, ele yɛrɛ le ka nin ko yira i ta baaraden na k'a fɔ
ko: ‹Ne bɛna i ta so bonya.› O le ka i ta baaraden ja gbɛlɛya k'a to a ka nin daariri kɛ.
28 «Sisan, Dunuŋatigi Ala, ele le ye Ala ye, i ta kumaw ye can ye, i fana ka nin koŋuman
layiri ta i ta baaraden ye.
29 O ra, sabari, i ye baraka don i ta baaraden ta so ra, janko a ta so ye to i ɲa kɔrɔ
wagati bɛɛ; sabu Dunuŋatigi Ala, ele yɛrɛ le kumana. O kosɔn i ta baraka sababu ra, i
ta baaraden ta so bɛna baraka sɔrɔ wagati bɛɛ.»

8

Dawuda ka se sɔrɔ siya caman kan
(Kibaroyaw fɔlɔ 18.1-13)

1 Ayiwa, o kɔ fɛ, Dawuda tagara Filisikaw kɛrɛ tuun; a sera o ra, k'a ta fanga sigi o
kan, ka o ta duguba bɔsi o ra.
2 A sera Mohabukaw fana ra. A ka olugu ta mɔgɔ minaninw bɛɛ jagboya ka o lala dugu
ma ka o tugutugu ɲɔgɔn na, ka o suma ni juru dɔ ye. Ni o tun ka juru ɲa saba suma,
juru ɲa fɔlɔ ni a flanan sera minw ma, o bɛ olugu bɛɛ faga, ka juru ɲa sabanan mɔgɔw
ɲanaman to. O ra, Mohabukaw fana tora Dawuda ta fanga kɔrɔ, ka to ka ninsɔngɔ sara
a ye.
3 O kɔ, Dawuda ka Soba masacɛ Hadadezɛri kɛrɛ ka se a ra; ale tun ye Rehɔbu dencɛ
le ye. O y'a sɔrɔ Hadadezɛri tun bɔra ko a bɛ taga Efirati ba sanfɛyɔrɔ mɔgɔw le kɛrɛ,
k'a ta fanga sigi olugu kan.

4 Dawuda ka sowotorotigi waga kelen ni kɛmɛ wolonfla (1 700) mina a ra, ani kɛrɛkɛcɛ
sennaman waga mugan (20 000). A ka wotorosamaso kɛmɛ mara a yɛrɛ ye, ka so tɔ bɛɛ
senfasaw tigɛtigɛ.
5 Sirika minw bɛ Damasi, olugu bɔra ko o bɛ taga Soba masacɛ Hadadezɛri dɛmɛ. Nka
Dawuda ka Sirika cɛ waga mugan ni fla faga (22 000).
6 O kɔ, Dawuda k'a ta kɛrɛkɛden dɔw sigi Damasi dugu ta Sirikaw ta mara ra. A kɛra
ten, Sirikaw fana tora Dawuda ta fanga kɔrɔ; o ka kɛ ninsɔngɔ sara ye a ye. Ni Dawuda
tun ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, Matigi Ala tun bɛ se di a ma o yɔrɔw mɔgɔw bɛɛ kan.
7 Dawuda ka Hadadezɛri ta kɛrɛkuntigiw ta nɛgɛbɛnnanw cɛ ka taga ni o ye
Zeruzalɛmu; o nɛgɛbɛnnanw tun lalagara ni sanin le ye.
8 Masacɛ Dawuda ka siranɛgɛfɛnw caman ta fana Beta dugu ni Berotayi dugu kɔnɔ; o
duguw ye Hadadezɛri ta dugu dɔw ye.
9 Hamati masacɛ min ye Tɔyi ye, ale nana a mɛn ko Dawuda ka se sɔrɔ Hadadezɛri ni
a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ kan minkɛ,
10 a k'a dencɛ Yoramu ci ni fɛn warigbɛramanw ye, ani fɛn saninlamanw, ani fɛn
siranɛgɛramanw ye, ka taga o di Dawuda ma, ka Dawuda fo, ko a ka Hadadezɛri kɛrɛ
ka se a ra minkɛ, ko o ɲana. Tɔyi tun ka o kɛ, sabu ale fana ni Hadadezɛri tun bɛ kɛrɛ
le ra wagati bɛɛ.
11 Masacɛ Dawuda ka o fɛnw bɛɛ di Matigi Ala ma. A tun ka siya min o min kɛrɛ, a
tun ka olugu ta warigbɛw ni o ta saninw bɛɛ mina ka o di Matigi Ala ma o cogo le ra.
12 O siyaw le tun ye Edɔmukaw ye, ani Mohabukaw, ani Amɔnkaw, ani Filisikaw, ani
Amalɛkikaw; a tun ka fɛn minw bɛɛ mina Soba masacɛ Hadadezɛri fana ra, Rehɔbu
dencɛ, a ka o bɛɛ di Matigi Ala ma.
13 O kɔ, Dawuda tɔgɔ bonyara tuun kosɛbɛ; sabu a bɔtɔ Sirikaw kɛrɛyɔrɔ ra, a ka
Edɔmukaw fana kɛrɛ ka olugu ta kɛrɛkɛcɛ waga tan ni seegi (18 000) faga Kɔgɔ kɛnɛgbɛ
yɔrɔ ra.
14 A k'a ta kɛrɛkuntigi dɔw sigi Edɔmukaw ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra. A kɛra ten, Edɔmu
jamana bɛɛ tora Dawuda ta fanga kɔrɔ. Ni Dawuda tun ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, Matigi Ala
tun bɛ se di a ma o yɔrɔ mɔgɔw bɛɛ kan.

Dawuda ta jamana ɲamɔgɔw
(Kibaroyaw fɔlɔ 18.14-17)

15 Dawuda sigira masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin kunna. A tun bɛ mɔgɔw bɛɛ
ta kow ɲanabɔ, ka o ta kitiw tigɛ ka kaɲa ni can ni terenninya ye.
16 Seruya dencɛ Yohabu le tun bɛ Dawuda ta kɛrɛkɛjama kuntigi ye. Ahiludi dencɛ
Yosafati tun ye a ta kumalasebaga ye.
17 Ahitubu dencɛ Sadɔki, ani Abiyatari dencɛ Ahimelɛki, olugu tun ye sarakalasebagaw
ye. Seraya tun ye a ta sɛbɛrikɛbaga ye.
18 Yehoyada dencɛ Benaya tun bɛ Keretikaw, ani Peletikaw* kuntigiw ye. Dawuda
dencɛw tun ye jamana koɲanabɔbagaw ye.

9

Dawuda k'a janto Yonatan dencɛ ra

1 Lon dɔ, Dawuda ko: «Yala Sawuli ta somɔgɔ dɔ bɛ yi tuun wa, ne bɛ se ka koɲuman
kɛ min ye Yonatan kosɔn?»
2 O y'a sɔrɔ Sawuli ta so baaraden dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Siba. O nana ni
ale ye Dawuda fɛ. Masacɛ ka a ɲininka ko: «Ele le ye Siba ye wa?» A ko: «Ɔnhɔn, ne le
ye i ta jɔncɛ Siba ye.»
3 Masacɛ ko: «Yala Sawuli ta mɔgɔ si tɛ yi tuun wa, ne bɛ se ka koɲuman kɛ min ye
ka kaɲa ni Matigi Ala ta ɲumanya ye?» Siba k'a jaabi ko: «Yonatan dencɛ dɔ bɛ yi, ale
sen fla cɛnna.»
4 Masacɛ ko: «A bɛ min le?» Siba ka masacɛ jaabi ko: «A bɛ Lodebari dugu kɔnɔ,
Amiyɛli dencɛ Makiri ta so kɔnɔ.»
5 Masacɛ ka mɔgɔ ci ka taga Lodebari dugu kɔnɔ, Amiyɛli dencɛ Makiri ta so, ka taga
a ta ka na ni a ye.
6 A nana se Dawuda kɔrɔ minkɛ, a k'a kinbiri gban dugu ma Dawuda ɲa kɔrɔ. Sawuli
dencɛ Yonatan, o dencɛ tun lo; a tɔgɔ tun ye ko Mefibosɛti. Dawuda k'a wele ko:
«Mefibosɛti!» A ko: «Naamu, ne ye i ta jɔncɛ le ye!»

---

* **8:18 8.18** Keretikaw ni Peletikaw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ye, Masacɛ tun ka minw ta kɛrɛkɛdenya ra, sara ra, janko ka masacɛ kɔrɔsi (Samawilu flanan 15.18).

7 Dawuda k’a fɔ a ye ko: «I kana siran. Sigiya t’a ra, ne bɛna koɲuman kɛ i ye, i facɛ Yonatan kosɔn. Ne bɛna i bɛmacɛ Sawuli ta dugukolow bɛɛ sekɔ i ma; i fana bɛna domuni kɛ ni ne ye tuma bɛɛ.»
8 Mefibosɛti k’a kinbiri gban tuun, k’a fɔ Dawuda ye ko: «I ta jɔncɛ tɛ foyi ye ni wuru sanin tɛ, ele belen bɛ hamina ne ta ko ra wa?»
9 Masacɛ ka Siba wele, Sawuli ta baaraden, k’a fɔ a ye ko: «Fɛn o fɛn tun ye Sawuli ni a ta somɔgɔw ta ye, ne bɛ o bɛɛ di i matigicɛ dencɛ ma.
10 I bɛna a ta dugukolow sɛnɛ a ye, ele ni i dencɛw ni i ta baaradenw; aw bɛ a ta simanw ladon, janko i matigicɛ dencɛ Mefibosɛti ye domuni sɔrɔ k’a domu. A bɛna domuni kɛ ni ne ye tuma bɛɛ.» Ayiwa, o y’a sɔrɔ dencɛ tan ni looru ni baaraden mugan le tun bɛ Siba fɛ.
11 Siba k’a fɔ masacɛ ye ko: «Ne matigicɛ masacɛ ka min o min fɔ a ta jɔncɛ ye, ne bɛna o bɛɛ kɛ.»
Mefibosɛti kɔni tun bɛ domuni kɛ ni masacɛ ye, k’a kɛ i n’a fɔ masacɛ yɛrɛ dencɛ dɔ.
12 Dencɛ fitini dɔ tun bɛ Mefibosɛti fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Mika. Mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ Siba ta so kɔnɔ, olugu bɛɛ tun kɛra Mefibosɛti ta baaradenw le ye.
13 Mefibosɛti sen fla bɛɛ tun cɛnna minkɛ, o kosɔn a tagara to Zeruzalɛmu, janko ka domuni kɛ lon o lon ni masacɛ yɛrɛ ye.

10

Amɔnkaw ka Dawuda ta ciradenw lamaroya
(Kibaroyaw fɔlɔ 19.1-5)

1 O kow kɔ, Amɔnkaw ta masacɛ sara. A dencɛ Hanun sigira masaya ra a nɔ ra.
2 Dawuda ko: «Ne bɛna Nahasi dencɛ Hanun minako ɲa, i n’a fɔ a facɛ tun ka ne minako ɲa cogo min na.» O ra, Dawuda ka jamana ɲamɔgɔ dɔw ci ka taga Hanun fo, k’a jusu saaro a facɛ saya ko ra. Dawuda ta mɔgɔw tagara se Amɔnkaw ta jamana ra minkɛ,
3 Amɔnkaw ta kuntigiw k’a fɔ o matigicɛ Hanun ye ko: «Ele b’a miiri ko Dawuda ka nin forikɛbagaw ci ka na i facɛ sanga le fo wa? A ka nin ɲamɔgɔw ci i fɛ ka na i ta dugu yɔrɔw flɛ dogo ra le, k’a cogoya lɔn, janko ka na a halaki.»
4 Hanun ka o mɛn minkɛ, a ka Dawuda ta jamana ɲamɔgɔw mina; o ka o bonbosiw fan kelen li, ka o ta deregew tigɛ ka o surunya ka dan o jukunna na, ka sɔrɔ ka o bla ka taga.
5 Ayiwa, o tagara o ko fɔ Dawuda ye. Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga o kunbɛn, sabu o maroyaninba tun lo kosɛbɛ. Masacɛ k’a fɔ o ye ko o ye to Zeriko dugu kɔnɔ, k’a to o bonbosiw ye bɔ fɔlɔ, o bɛ sɔrɔ ka na.

Izirayɛlimɔgɔw ni Amɔnkaw ta kɛrɛ
(Kibaroyaw fɔlɔ 19.6-19)

6 Amɔnkaw yɛrɛ nana a ye ko olugu ka o yɛrɛ lɔgɔbɔ Dawuda ra pewu. O ra o ka kɛrɛkɛden sennaman cɛ waga mugan (20 000) ta sara ra Bɛti Rehɔbu dugu ni Soba dugu ta Sirikaw fɛ, ka cɛ waga kelen ta Mahaka jamana masacɛ fɛ, ka cɛ waga tan ni fla ta Tɔbu jamana masacɛ fɛ.
7 Dawuda ka o mɛn minkɛ, a ka Yohabu ci o kama, ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye; o bɛɛ tun ye cɛfariw ye.
8 Amɔnkaw bɔra ka na lɔ kɛrɛ kama o ta duguba donda ra. Soba ta Sirikaw, ani Rehɔbu ta Sirikaw, ani Tɔbu ta mɔgɔw, ani Mahaka ta mɔgɔw, olugu tagara lajɛn o danna kongo kɔnɔ.
9 Ayiwa, Yohabu k’a ye ko ale bɛna kɛrɛ kɛ fan fla le ra, ko ale jugu dɔw bɛ a ɲa, dɔw bɛ a kɔ. O ra, a ka Izirayɛli kɛrɛkɛcɛfariw woloma, ka lɔ ni olugu ye kɛrɛ kama k’a ɲasin Sirikaw ma.
10 A k’a dɔgɔcɛ Abisayi bla kɛrɛkɛden tɔw kunna; olugu ka lɔ kɛrɛ kama ka o ɲasin Amɔnkaw yɛrɛ ma.
11 A k’a fɔ Abisayi ye ko: «Ni Sirikaw fanga bonyara anw ma, o tuma aw bɛna na anw dɛmɛ. Ni Amɔnkaw fanga bonyara aw ma, anw fana bɛna taga aw dɛmɛ.
12 Baraka don i yɛrɛ ra! An bɛɛ ye baraka don an yɛrɛ ra, ka kɛrɛ kɛ an ta jamana kosɔn, ani an ta Ala ta duguw kosɔn; ni min ka diya Matigi Ala ye, a ye o kɛ.»
13 Yohabu ni a ta kɛrɛkɛdenw tagara Sirikaw kama ka taga o kɛrɛ. Sirikaw borira o ɲa.
14 Amɔnkaw nana a ye ko Sirikaw bɛ borira minkɛ, olugu fana borira Abisayi ni a ta mɔgɔw ɲa ka don o ta dugu kɔnɔ. Yohabu sekɔra ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ ra ka na Zeruzalɛmu.

15 Sirikaw k′a ye ko Izirayɛlimɔgɔw sera olugu ra minkɛ, o ka o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ lajɛn.
16 Sirika minw tun bɛ Efirati ba kɔ fɛ, masacɛ Hadadezɛri tagara olugu bɛɛ wele ka na. O bɛɛ nana ka na se Helamu. Hadadezɛri ta kɛrɛkɛjama kuntigi min ye Sobaki ye, ale le tun bɛ o ɲa.
17 O ka kibaroya fɔ Dawuda ye minkɛ, Dawuda ka Izirayɛli kɛrɛkɛdenw bɛɛ lajɛn, ka Zuridɛn ba tigɛ, ka taga Helamu. Sirikaw ka o yɛrɛ labɛn ka na Dawuda ni a ta kɛrɛkɛdenw kama ka na kɛrɛ damina.
18 Nka Sirikaw borira Izirayɛlimɔgɔw ɲa. Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔw ka o ta sowotorotigi kɛmɛ wolonfla faga, ani sotigi waga binaani (40 000). O ka o ta kɛrɛkɛjama kuntigi Sobaki fana mandimi kosɛbɛ; ale sara o yɔrɔ ra yi.
19 Masacɛ minw bɛɛ tun bɛ Hadadezɛri ta fanga kɔrɔ, olugu nana a ye ko Izirayɛlimɔgɔw sera o ra minkɛ, o ka bɛn ɲini ni Izirayɛlimɔgɔw ye, ka to Izirayɛli ta fanga kɔrɔ. Kabini o kɛra, Sirikaw siranna ka taga Amɔnkaw dɛmɛ kɛrɛ ra tuun.

11

Dawuda ɲabɔra Huri ta muso Baseba fɛ

1 Ayiwa, o sanyɛlɛma ra, wagati min masacɛw tun bɛ deri ka taga kɛrɛ ra, Dawuda ka Yohabu ni a ta kɛrɛkɛkuntigiw, ni Izirayɛli kɛrɛkɛcɛw bɛɛ bla ka taga kɛrɛ ra; o tagara Amɔnkaw halaki, ka Raba dugu lamini. Nka Dawuda yɛrɛ tun tora Zeruzalɛmu.
2 Ayiwa, lon dɔ wulada fɛ, Dawuda wurira ka bɔ a ta layɔrɔ ra, ka taga tagamatagama a ta masaso kunna. A tora yi le ka muso dɔ kotɔ ye; o muso tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ.
3 Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga ɲininkari kɛ muso ko ra. O nana a fɔ a ye ko Eliyamu denmuso lo, ko Hɛtikacɛ Huri ta muso Baseba lo.
4 Dawuda ka mɔgɔ dɔw ci ka taga muso wele ka na. Muso nana Dawuda fɛ; Dawuda jɛnna ni a ye. O kɔ, a sekɔra ka taga a ta so. O y′a sɔrɔ muso tun bɔninkura lo a ta landa ra.
5 Ayiwa, muso nana kɔnɔ ta; a ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Dawuda ye ko ale kɔnɔman lo.

Dawuda ka Baseba cɛ Huri faga

6 Ayiwa, Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Yohabu ye ko: «Hɛtikacɛ Huri bla ka na yan!» Yohabu ka Huri bla ka taga Dawuda fɛ.
7 Huri tagara Dawuda fɛ. Dawuda k′a ɲininka Yohabu ta ko ra, ani kɛrɛkɛden tɔw ta ko ra, ani kɛrɛ yɛrɛ ko ra.
8 O kɔ, Dawuda k′a fɔ Huri ye ko: «Taga i ta so, i ye taga nɛnɛkiri dɔɔnin.» Huri bɔra masacɛ ta so minkɛ dɔrɔn, masacɛ ka bonya dɔ bla ka taga o di a ma.
9 Nka Huri lara masacɛ ta so donda ra, ni a matigicɛ ta baaraden tɔw ye. A ma sɔn ka taga a ta so.
10 O tagara a fɔ Dawuda ye ko Huri ma sɔn ka taga a ta so. Dawuda ka Huri wele k′a fɔ a ye ko: «O tuma ele ma bɔ tagama le ra wa? Mun na i ma taga i ta so?»
11 Huri ka Dawuda jaabi ko: «Jɛŋɔgɔnya kɛsu, ani Izirayɛli mara ni Zuda mara ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɛ sira gbataw le kɔrɔ; ne matigicɛ Yohabu ni a ta kɛrɛkɛkuntigiw bɛɛ bɛ sira kongo kɔnɔ yi. Ne bɛna olugu to yi, ka na ne ta so, ka na domuni kɛ, ka min, ka la ni ne ta muso ye cogo di? Can yɛrɛ ra, ne kɔni tɛ se ka o ko ɲɔgɔn kɛ le fiyewu!»
12 Dawuda k′a fɔ Huri ye tuun ko: «O tuma bi ni sini kɛ yan; o kɔ, ne bɛna i bla ka taga.» Huri ka o lon ni o lon dugusagbɛ kɛ Zeruzalɛmu.
13 Dawuda ka Huri wele domuni na a ta so; a k′a to Huri ka duvɛn min fɔ ka ɲanamini. Nka su fɛ, Huri tagara la ni masacɛ ta baaradenw le ye, a ma sɔn ka taga a ta so.
14 O dugusagbɛ sɔgɔma, Dawuda ka sɛbɛ dɔ kɛ k′a di Huri ma, ko a ye taga a di Yohabu ma.
15 A k′a fɔ o sɛbɛ kɔnɔ ko: «Ni kɛrɛ wurira, aw ye Huri bla kɛrɛ jugumanyɔrɔ ra; o kɔ, bɛɛ ye bɔ a kɔrɔ k′a kelen to yi, janko o ye a faga.»
16 O nana taga dugu lamini minkɛ, Yohabu ka kɛ dugu kɔrɔsi ye; o juguw ta kɛrɛkɛcɛfariw tun bɛ dugu yɔrɔ min na cɔ, a ka Huri bla ka taga o yɔrɔ le ra.
17 O dugu kɛrɛkɛdenw nana bɔ ka na Yohabu ta kɛrɛkɛdenw kɛrɛ. O ka Izirayɛlimɔgɔ dɔw faga, ka Dawuda ta kɛrɛkɛkuntigi dɔw fana faga. O ka Hɛtikacɛ Huri fana faga.
18 Ko o ko kɛra kɛrɛ ra o lon na, Yohabu ka mɔgɔ dɔ ci ka taga o bɛɛ lase Dawuda ma.
19 A k′a fɔ ciraden ye ko: «Ko minw kɛra kɛrɛ ra, ni i tagara o bɛɛ fɔ masacɛ ye ka ban tuma min na,
20 ni i k′a ye ko masacɛ dimina, k′a fɔ ko: ‹Mun na aw gbarara dugu ra ko aw bɛ o kɛrɛ? Aw m′a lɔn ko o mɔgɔw bɛ to o ta dugu kogo kunna ka kalan bon wa?

21 Mun le ka Yerubesɛti dencɛ Abimelɛki faga Tebɛsi? Muso dɔ le ma to dugu kogo
kunna ka wugusikaba dɔ firi k'a ben a kun na wa? O le ma kɛ a fagasababu ye wa?
Mun na aw gbarara dugu ra?›
«Ayiwa, ni masacɛ ka o fɔ, o tuma i ye a fɔ a ye ko: ‹I ta baaraden Hɛtikacɛ Huri fana
fagara.› »
22 Ciraden tagara ka taga se minkɛ, o tuma Yohabu k'a ci kun min na, a ka o bɛɛ fɔ
Dawuda ye.
23 A k'a fɔ Dawuda ye ko: «O mɔgɔw sera an na. O tun bɔra ka na an kama kongo
kɔnɔ; anw ka o gbɛn ka taga se fɔ o ta dugu donda ra.
24 Nka kalanbonbagaw tora o ta dugu kogo kunna ka i ta mɔgɔw bon ni kalan ye, ka
masacɛ ta kɛrɛkuntigi dɔw faga. Hali i ta baaraden Hɛtikacɛ Huri fana fagara.»
25 Dawuda ka ciraden jaabi ko: «Taga a fɔ Yohabu ye ko o kana kɛ a fɛ baasi ye; ko
sabu kɛrɛ ra kɔni, kɛrɛkɛmuru bɛ fagari kɛ fan bɛɛ le ra. A fɔ a ye ko a belen ye dugu
kɛrɛ ni baraka ye, fɔ k'a ben. Taga o fɔ a ye k'a ja gbɛlɛya.»
26 Ayiwa, Huri ta muso nana a mɛn ko a cɛ Huri sara minkɛ, a k'a cɛ su kasi.
27 Sanga nana ban tuma min na, Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga muso ta ka na ni a ye a
ta so. A kɛra a muso ye; a nana dencɛ kelen woro Dawuda fɛ.
Nka Dawuda tun ka min kɛ, o tun ma bɛn Matigi Ala ɲa kɔrɔ.

12

Natan tagara kuma Dawuda fɛ

1 Matigi Ala ka Natan ci Dawuda fɛ. Natan tagara a fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Cɛ fla
tun bɛ dugu kelen na; kelen tun ye naforotigi ye, tɔ kelen tun ye fagantan ye.
2 Misiw ni sagaw ni baw caman tun bɛ naforotigi fɛ.
3 Nka foyi tun tɛ fagantancɛ fɛ, fɔ sagadennin kelen; a tun ka o san, ka to k'a baro. A
tun bɛ a ta so kɔnɔ ni a denw ye; a fana tun bɛ bonyara. A yɛrɛ tun bɛ domuni min kɛ,
a tun bɛ o dɔ le di a ta saga ma; o bɛɛ tun bɛ ji min minan kelen na. A tun bɛ si ni a ye
a yɛrɛ kɔrɔ. A kɛra a fɛ i ko a yɛrɛ denmuso dɔ.
4 «Ayiwa, lon dɔ, dugutagabaga dɔ nana jigi naforotigi fɛ. Naforotigi ma sɔn k'a yɛrɛ
ta misi, walama a ta saga, walama a ta ba dɔ mina ka o faga dugutagabaga ye. A tagara
fagantancɛ ta saga le mina a ra, ka na o faga a ta lonancɛ ye.»
5 Ayiwa, Dawuda ka o kuma mɛn minkɛ, a dimina o naforotigi kɔrɔ kosɛbɛ. A ko
Natan ma ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko cɛ min ka nin ko kɛ, o ka kan
ka faga le.
6 A ka saga min mina, a ka kan ka o ɲɔgɔn naani le di, sabu a sɔnna ka nin kojugu
ɲɔgɔn kɛ, hali a yɛrɛ ma makari.»
7 Natan k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ele yɛrɛ le ye o cɛ ye; sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala
ta kuma ye nin ye; a ko: ‹Ne le ka turu kɛ ele kun na ka i kɛ Izirayɛli masacɛ ye. Ne le
ka i bɔsi ka bɔ Sawuli boro,
8 ka i matigicɛ Sawuli ta bonw di i ma, k'a ta musow di i ma, ka i sigi Izirayɛli ni Zuda
jamana kunna. Ni o belen tun ma wasa kɛ, ne tun bɛna dɔ fara a kan.
9 Mun kosɔn i ka Matigi Ala ta kuma mafiyɛnya, ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ?
I k'a to o ka Hɛtikacɛ Huri faga ni kɛrɛkɛmuru ye; i k'a to Amɔnkaw k'a faga ni o ta
kɛrɛkɛmuru ye; o kɔ, i k'a muso ta, ka a kɛ i yɛrɛ ta ye!
10 O kosɔn, sisan kɛrɛkɛmuru tɛna mabɔ i ta so ra tuun fiyewu; sabu i ka Hɛtikacɛ
Huri ta muso mina a ra k'a kɛ i ta muso ye minkɛ, i ka ne le dɔgɔya.›
11 «Matigi Ala ko tuun ko: ‹Ne bɛna kojugu dɔ ben i kan; o kojugu bɛna bɔ i yɛrɛ ta
gba le ra; ne bɛna i musow ta i yɛrɛ ɲa kɔrɔ ka o di i sigiɲɔgɔn dɔ ma. Ale bɛna jɛn ni
o ye; mɔgɔ bɛɛ bɛna bɔ o ko kala ma.
12 Ele ka i ta kɛ dogo ra, nka ne bɛna nin kɛ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa na, janko bɛɛ ye a
ye.› »
13 Ayiwa, Dawuda k'a fɔ Natan ye ko: «Ne ka Matigi Ala hakɛ ta!»
Natan k'a fɔ a ye ko: «Matigi Ala yafara i ma; i kɔni tɛna sa,
14 nka nin muso ka dencɛ min woro i ye, o bɛna sa; sabu i ka nin ko kɛ, k'a to Matigi
Ala ta juguw ka Matigi Ala dɔgɔya.»
15 O kɔ, Natan tagara a ta so.

Baseba dencɛ sara

Ayiwa, Huri muso ka dencɛ min woro Dawuda ye, Matigi Ala nana bana dɔ bla o den
na; bana juguyara kosɛbɛ.
16 Dawuda ka Matigi Ala daari den ye, ka sun don. A lanin tun bɛ to dugu ma a ta so
kɔnɔ, ka su bɛɛ kɛ ten.

17 A ta lu cɛkɔrɔbaw nana lɔ a kɔrɔ k'a daari ko a ye wuri ka bɔ dugu ma, nka a ma sɔn;
a ma sɔn hali ka domuni kɛ ni o ye.
18 Nka den ta bana tere wolonflanan, a sara. Dawuda ta baaradenw siranna k'a fɔ a
ye ko den sara. O tun b'a fɔra ko: «Ka den ɲanaman to, an kumana a fɛ, a ma sɔn ka
an lamɛn. Sisan an bɛna a fɔ a ye cogo di ko den sara? Ni an ka o fɔ a ye, a bɛna ko dɔ
kɛ a yɛrɛ ra!»
19 Dawuda nana a ye ko a ta baaradenw bɛ kumana ni ɲɔgɔn ye o da jukɔrɔ; a sɔmina
a ra ko den sara. A ka o ɲininka ko: «Den sara wa?» O ko: «Ɔnhɔn, den sara.»
20 O fɔra minkɛ, Dawuda wurira ka bɔ dugu ma. A kora, ka suma diyanan dɔ mun,
ka fani wɛrɛ don. O kɔ, a tagara Matigi Ala batoso kɔnɔ, ka taga a kinbiri gban ka Ala
bato. A bɔra yi ka taga a ta so; a ko o ye domuni di ale ma. O ka domuni di a ma, a ka
domuni kɛ.
21 A ta baaradenw k'a fɔ a ye ko: «I ka min kɛ nin ye, o kɔrɔ le ye di sa? Tuma min
na den ɲanaman tun lo, i tun bɛ sun don, ka kasi den kosɔn; sisan den sara, i wurira ka
domuni kɛ.»
22 A ka o jaabi ko: «Tuma min na den ɲanaman tun lo, ne tun bɛ sun don, ka kasi,
sabu ne tun b'a fɔra ne yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Jɔn k'a lɔn ni Matigi Ala tɛna hina ne ra, k'a to
den ye kɛnɛya?›
23 Nka sisan, a sara ka ban; mun na ne bɛna sun don tuun? Yala ne bɛ se k'a labɔ saya
ra wa? Ne le bɛna taga ale fɛ, nka ale kɔni tɛna sekɔ ka na ne fɛ yan tuun.»

Sulemani worocogo

24 Ayiwa, Dawuda tagara a muso Baseba jusu saaro. A jɛnna ni a ye. A nana kɔnɔ ta
ka jigi dencɛ wɛrɛ ra; a ka o tɔgɔ la ko Sulemani*. O den ko diyara Matigi Ala ye;
25 o kosɔn Matigi Ala k'a ta cira Natan ci ka taga o fɔ Dawuda ye. A kɛra ten, Matigi Ala
ta kanuya kosɔn, o ka den tɔgɔ la ko Yedidiya; o kɔrɔ ye ko Matigi Ala ta mɔgɔ kanunin.

Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ka Raba dugu mina
(Kibaroyaw fɔlɔ 20.1-3)

26 O y'a sɔrɔ Yohabu ni a ta kɛrɛkɛdenw tun bɛ Amɔnkaw ta duguba kɛrɛra, min ye
Raba dugu ye. O nana Amɔnkaw ta masacɛ ta so mina minkɛ,
27 Yohabu ka mɔgɔ dɔw ci, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga a fɔ Dawuda ye ko ne benna
Raba dugu kan, ko ne yɛrɛ ka o ta dugu jitayɔrɔ mina ka ban;
28 ko a ye kɛrɛkɛden tɔw lajɛn, ka na dugu lamini, ka ben dugu kan ka dugu bɛɛ mina,
ni o tɛ, ni ne le nana dugu bɛɛ mina o bɛna ne tɔgɔ le fɔ, ko ne le ka se sɔrɔ dugu kan.»
29 Dawuda ka kɛrɛkɛden tɔw bɛɛ lajɛn ka taga Raba dugu kama. O tagara ben dugu
kan ka dugu mina.
30 A ka Amɔnkaw ta masacɛ ta masafugula ta ka bɔ a kun na. A saninlaman tun lo; a
gbiriya tun ye kilo bisaba. Lulu tun bɛ a kɔnɔ. O k'a biri Dawuda kun na. Dawuda ni a
ta kɛrɛkɛdenw ka fɛn caman cɛ dugu kɔnɔ ka taga ni o ye.
31 Dugumɔgɔw kɔni, a ka olugu mina ka taga ni o ye. A tagara o bla jagboyabaaraw
ra: yiritigɛ, ani kabakurulɛsɛ, ani lɔgɔci, ani birikibɔ. A ka Amɔnkaw ta dugu tɔw ta
mɔgɔw fana kɛ ten le.
O kɔ, Dawuda sekɔra ka taga Zeruzalɛmu, ani a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ.

13

Aminɔn ni Tamari ta ko

1 Ayiwa, o wagati ra, Dawuda dencɛ Abusalɔn dɔgɔmuso dɔ tun bɛ yi, min tun cɛ ka
ɲi kosɛbɛ; a tɔgɔ tun ye ko Tamari*. Dawuda dencɛ dɔ wɛrɛ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko
Aminɔn; ale nana jarabi Tamari ra.
2 Aminɔn dɔgɔmuso Tamari ko nana a jusu ɲagami fɔ ka na a kɛ a fɛ bana ye; Tamari
tun ma cɛko lɔn fɔlɔ; o ra, Aminɔn tun ma cogo si sɔrɔ min b'a to a bɛ se ka gbara a ra†.
3 Nka Aminɔn tericɛ dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Yonadabu; Dawuda balemacɛ
Simeha dencɛ dɔ tun lo. Yonadabu tun ka cegu kosɛbɛ.
4 Lon dɔ, a ko Aminɔn ma ko: «Masacɛ dencɛ, mun kosɔn lon o lon ele le ɲa kumunin
bɛ, i bɛ fasara ka taga a fɛ? A kun fɔ ne ye!» Aminɔn k'a jaabi ko: «Ne bɛ ne balemacɛ
Abusalɔn dɔgɔmuso Tamari le kanuna.»

---

* **12:24 12.24** Sulemani tɔgɔ kɔrɔ ye ko: hɛramɔgɔ. * **13:1 13.1** Abusalɔn ni Tamari le tun bɛ bamuso kelen na; o ni Aminɔn tun tɛ bamuso kelen na. † **13:2 13.2** O wagati ra, sungurudenw tun bɛ to o danna bon dɔw kɔnɔ; cɛw tun man kan ka gbara o yɔrɔ ra.

5 Yonadabu k’a fɔ a ye ko: «Taga la ka i yɛrɛ kɛ banabagatɔ ye. Ni i facɛ nana ka na i flɛ, i ye a fɔ a ye ko a y’a to i dɔgɔmuso Tamari ye na domuni di i ma; ko a ye na domuni tobi i yɛrɛ ɲana, i yɛrɛ ye a ye, a yɛrɛ boro fana ye a di i ma i b’a domu.»
6 Aminɔn tagara la k’a yɛrɛ kɛ banabagatɔ ye. Masacɛ nana a flɛ tuma min na, a ko masacɛ ma ko: «Sabari k’a to ne dɔgɔmuso Tamari ye na ŋɔmikun fla lalaga ne ye, ne yɛrɛ ɲa ye a ye, a yɛrɛ boro ye a di ne ma ne ye a domu.»
7 Dawuda ka mɔgɔ ci ka taga fɔ so kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ka taga a fɔ Tamari ye ko a ye sabari ka taga a kɔrɔcɛ Aminɔn ta bon kɔnɔ, ka taga domuni tobi a ye.
8 Tamari tagara a kɔrɔcɛ Aminɔn ta bon kɔnɔ; o y’a sɔrɔ Aminɔn lanin lo. Tamari ka mugu ta k’a nɔɔni, ka ŋɔmi yiran.
9 A ka ŋɔmi bɔ minan kɔnɔ k’a di Aminɔn ma. Aminɔn ma sɔn k’a domu. A ko o ye mɔgɔw bɛɛ labɔ; mɔgɔw bɛɛ bɔra.
10 Aminɔn k’a fɔ Tamari ye ko: «Na ni domuni ye ne ta sibon kɔnɔ, i yɛrɛ boro ye na a di ne ma ne y’a domu.» Tamari ka ŋɔmi ta ka taga ni a ye a kɔrɔcɛ fɛ, a sibon kɔnɔ.
11 A nana a fɔ ko a bɛ ŋɔmi di Aminɔn ma tuma min na, Aminɔn k’a boro mina, k’a fɔ a ye ko: «Ne dɔgɔmuso, na an ye jɛn!»
12 Tamari ko: «Ɔn-ɔn, ne kɔrɔcɛ! I kana ne jagboya ka jɛn ni i ye; sabu o ko ɲɔgɔn ma daga Izirayɛli jamana ra. I kana sɔn ka nin maroyakoba kɛ.
13 Ni i ka nin kɛ, ne bɛna taga min ni o maroya ye? An ta mɔgɔw bɛna ele yɛrɛ fana jate i ko mɔgɔkolon. O ra, sabari, i ye ne daari masacɛ fɛ; a tɛna ban ka ne di i ma!»
14 Nka Aminɔn ma sɔn k’a dɔgɔmuso lamɛn. A baraka tun ka bon ni a ta ye minkɛ, a benna a kan, ka jɛn ni a ye fanga ra.
15 O kɔ, Aminɔn ka Tamari kɔninya, k’a kɛ i n’a fɔ a yɛrɛ tun m’a kanu ka ye. A ko Tamari ma ko: «Wuri ka taga!»
16 Tamari k’a jaabi ko: «I kana o fɔ; sabu ni i ka ne gbɛn, i ka kojugu min kɛ ne ra ka ban, gbɛnni ta dimi bɛna juguya ka tɛmɛ o kan!»
17 Nka a ma sɔn k’a lamɛn. Kanbelen min tun bɛ baaradenya ra a fɛ, a ka o wele k’a fɔ a ye ko: «Nin gbɛn ka bɔ kɛnɛ ma, i ye da sɔgɔ a ɲa dɛ!»
18 O y’a sɔrɔ derege ɲɛgɛnɲɛgɛnman sɔngɔgbɛlɛn dɔ le tun bɛ Tamari ra; masacɛ ta denmuso minw tun ma cɛko lɔn, olugu tun bɛ o derege ɲɔgɔn le don. Aminɔn ta baaraden ka Tamari labɔ kɛnɛ ma, ka da sɔgɔ a ɲa.
19 Tamari tagara bugurigbɛ kɛ a kun na; derege ɲɛgɛnɲɛgɛnman min tun bɛ a kan na, a ka o faran, k’a boro fla la a kun na, ka kɛ kule ci ye ka taga.
20 A kɔrɔcɛ Abusalɔn ko a ma ko: «I kɔrɔcɛ Aminɔn le jɛnna ni i ye kɛ? Ayiwa, ne dɔgɔmuso, i je, sabu i kɔrɔcɛ lo. I kana nin ko bla i nin kan ka tɛmɛ.» Tamari tagara to a kelen na a kɔrɔcɛ Abusalɔn ta bon kɔnɔ.
21 Masacɛ Dawuda nana o kow bɛɛ mɛn minkɛ, a dimina kosɛbɛ.
22 Abusalɔn kɔni ma foyi fɔ Aminɔn ye; nka a k’a kɔninya, sabu a benna ale dɔgɔmuso Tamari kan.

Abusalɔn ka Aminɔn faga

23 Ayiwa, san fla tɛmɛnin kɔ, mɔgɔ dɔw tun tagara Abusalɔn ta sagaw si kan Baali Hazɔri, Efirayimu kɛrɛ fɛ. Abusalɔn ka masacɛ dencɛ tɔw bɛɛ wele ko o ye taga ni ale ye.
24 A tagara masacɛ yɛrɛ fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «I ta baaraden ta sagasikanbagaw nana. Ne bɛ masacɛ daari, masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw ye na ne fɛ.»
25 Masacɛ ka Abusalɔn jaabi ko: «Ɔn-ɔn, ne dencɛ, an bɛɛ tɛ se ka taga, ni o tɛ, an bɛna taga kɛ i fɛ doni le ye.» Abusalɔn ka masacɛ daari cogo bɛɛ ra, nka masacɛ ma sɔn; a ka dugawu le kɛ a ye.
26 Abusalɔn ko: «Ni ele t’a fɛ ka taga, o tuma, a to ne kɔrɔcɛ Aminɔn ye taga ni an ye sa!» Masacɛ ko: «Mun kosɔn i b’a fɛ Aminɔn ye taga ni i ye?»
27 Abusalɔn ka masacɛ daari k’a gbɛlɛya minkɛ, masacɛ sɔnna ko a dencɛ Aminɔn ni a dencɛ tɔw bɛɛ ye taga.
28 Ayiwa, Abusalɔn k’a fɔ a ta baaraden kanbelenw ye ko: «Aw ye Aminɔn kɔrɔsi ka ɲa! Ni aw nana a ye ko a ka duvɛn min ka ninsɔndiya, fɔ k’a kɛ a tɛ foyi kala ma tuma min na, ni ne nana a fɔ aw ye ko: ‹Aw ye Aminɔn faga!› O tuma aw ye ben a kan k’a faga. Aw kana siran foyi ɲa. Ne yɛrɛ le ka aw ci! Aw ye baraka don aw yɛrɛ ra ka kɛ cɛ jagbɛlɛnw ye.»
29 Ayiwa, Abusalɔn tun k’a fɔ cogo min na, a ta baaraden kanbelenw ka Aminɔn faga o cogo le ra. Masacɛ dencɛ tɔw k’a ye ten minkɛ dɔrɔn, olugu bɛɛ wurira ka yɛlɛn o ta sofaliw kan ka bori.

30 Ka o to sira ra, o ko kibaroya tagara se masacɛ ma, ko Abusalɔn ka masacɛ dencɛw
bɛɛ faga, ko hali o ra kelen ma bɔsi.
31 Masacɛ ka o mɛn minkɛ, jusukasi kosɔn, a wurira k'a ta derege faran, ka la dugu
ma. A ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ nana lɔ a kɔrɔ; o bɛɛ tun ka o ta deregew faran fana.
32 Masacɛ kɔrɔcɛ Simeha, o dencɛ Yonadabu, ale le ka kuma ta k'a fɔ masacɛ Dawuda
ye ko: «Ne matigicɛ masacɛ kana miiri ko o k'a dencɛ kanbelenw bɛɛ le faga, sabu o
ka Aminɔn kelen dɔrɔn le faga. Abusalɔn tun ka o ko latigɛ kabini lon min na Aminɔn
benna a dɔgɔmuso Tamari kan ka jɛn ni a ye fanga ra.
33 O ra, masacɛ kana o ko ta k'a la a nin kan kojugu, ka a miiri ko o k'a dencɛw bɛɛ le
faga; Aminɔn kelen dɔrɔn le fagara.
34 Abusalɔn fana borira.»

Ayiwa, kanbelen min tun bɛ yɔrɔ kɔrɔsira, ale nana a ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ, ka
jamakuruba dɔ natɔ ye terebenyanfan sira fɛ, kuru jigijigi fɛ. A tagara a fɔ masacɛ
ye ko: «Ne ka mɔgɔ dɔw ye, o bɛ nana Horonayimu sira fɛ, kuru jigijigi fɛ‡.»
35 Yonadabu k'a fɔ masacɛ ye ko: «Masacɛ dencɛw le bɛ nana! I ta baaraden tun ma
o le fɔ i ye wa?»
36 Sani a ye ban o kuma ra dɔrɔn, masacɛ dencɛw sera. O sera minkɛ dɔrɔn, o benna
kasi ra, ka mankan ci. Masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw fana kasira kosɛbɛ.
37 O y'a sɔrɔ Abusalɔn tun borira ka taga Gesuri mara ta masacɛ fɛ, min ye Talimayi
ye, Amihudi dencɛ. Nka lon bɛɛ Dawuda kɔni tun bɛ a dencɛ su kasi.
38 Abusalɔn borira ka taga Gesuri minkɛ, a ka san saba le kɛ yi.
39 Abusalɔn lɔgɔ nana kɛ Dawuda sɔrɔ ye tuun, sabu a jusu tun nana suma a dencɛ
Aminɔn fagari ko ra.

14

Yohabu ka masacɛ daari Abusalɔn ye

1 Seruya dencɛ Yohabu nana a kɔrɔsi k'a ye ko Abusalɔn lɔgɔ bɛ masacɛ ra tuun.
2 A ka mɔgɔ dɔ ci ka taga muso dɔ wele Tekoha dugu kɔnɔ; o muso tun ka cegu. A k'a
fɔ muso ye ko: «Sangafaniw don i yɛrɛ ra, ka i yɛrɛ kɛ i n'a fɔ mɔgɔ le sara i fɛ; i kana
turu kasadiman mun. I ye i yɛrɛ kɛ i ko mɔgɔ min bɛ a ta su kasira kabini wagatijan.
3 I ye taga masacɛ fɛ o cogo ra, ka taga nin kumaw fɔ a ye.»

Muso tun ka kan ka kuma minw fɔ, Yohabu yɛrɛ ka o kumaw bɛɛ fɔ a ye.

4 Ayiwa, Tekohakamuso tagara kuma masacɛ fɛ. A tagara se minkɛ, a k'a kinbiri gban
masacɛ kɔrɔ, k'a ɲa biri dugu ma, k'a fɔ masacɛ ye ko: «E, masacɛ, sabari ka ɲa ne
ma!»
5 Masacɛ ko: «Mun le kɛra?» A ko: «E, masacɛ, ne ye muso dɔ le ye, min bɔnɔna a cɛ
ra; ne cɛ sara.
6 Dencɛ fla le tun bɛ i ta jɔnmuso fɛ; o fla kɛrɛra kongo ra, k'a sɔrɔ mɔgɔ si tun tɛ yi
ka o faran ka bɔ ɲɔgɔn na. Kelen k'a tɔɲɔgɔn bugɔ fɔ ka faga.
7 A kɛra ten minkɛ, an ta somɔgɔw bɛɛ wurira ne kama, ko min k'a balemacɛ faga
ko ne ye o di, olugu b'a faga, k'a balemacɛ hakɛ bɔ a ra; k'a sɔrɔ ni o kɛra, o tuma ale
min ye cɛntabaga ye, o bɛna ale fana faga ka bɔ yi. Ayiwa, ni o kɛra, o tuma takamiden
kelen min tora ne ta gba ra, o bɛna o le faga ten. O tuma ra ne cɛ tɔgɔ bɛna tunu, duruja
si tɛna to a kɔ tuun dugukolo kɔ kan.»
8 Masacɛ ka muso jaabi ko: «Taga so! Ne bɛna cira bla i ta mɔgɔw ma ka i ta ko
ɲanabɔ.»
9 Nka Tekohakamuso k'a fɔ masacɛ ye tuun ko: «E, ne matigicɛ masacɛ, ni ko o ko
ka bɔ nin ko ra, o kojugu kunko ye ben ne ni ne ta mɔgɔw kan; masacɛ ni a ta jamana
ɲamɔgɔw si kana jaraki.»
10 Masacɛ ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kuma dɔ fɔ i ma nin ko ra, i ye na ni o tigi ye ne
fɛ yan; ni o kɛra, o tigi tɛna a ɲɔgɔn wɛrɛ fɔ tuun.»
11 Muso ko: «Masacɛ, layiri ta ne ye Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ ra, janko ne dencɛ kelen
min tora, hakɛbɔbaga kana na o faga, ka dɔ wɛrɛ fara ne ta tɔɔrɔ kan.» Masacɛ ko: «Ne
bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko hali i dencɛ kunsigiden kelen tɛna ben dugu
ma.»
12 Muso ko tuun ko: «Sabari k'a to i ta jɔnmuso ye fɛn kelen fɔ ne matigicɛ masacɛ
ye tuun!» Masacɛ ko: «A fɔ!»

‡ **13:34 13.34** Yɔrɔkɔrɔsibaga ka kuma min fɔ masacɛ ye, o kuma tɛ kitabu dɔw kɔnɔ.

13 Muso ko: «Mun kosɔn ele ka nin ko ɲɔgɔn kɛ Ala ta mɔgɔw ra? Sabu ka kaɲa ni
masacɛ yɛrɛ ta kuma ye sisan, masacɛ k'a ye ko ale yɛrɛ fana jarakinin lo; sabu a dencɛ
min borira, a t'a fɛ ka o wele ka na so.
14 An bɛɛ ka kan ka sa, sigiya tɛ o ra, i n'a fɔ ji min bɔnna dugu ma, o tɛ se ka cɛ tuun.
Nka Ala tɛ mɔgɔ nin bɔ a ra gbansan. A ta miiriya ra, mɔgɔ min gbɛnna, o tigi man kan
ka to a kelen na yi.
15 Ayiwa, ne nana nin kuma lase ne matigicɛ masacɛ ma, sabu ne siranna mɔgɔw le
ɲa. O kosɔn i ta jɔnmuso ko: ‹Ne bɛna kuma masacɛ fɛ; a bɛ se ka kɛ ko masacɛ bɛna
sɔn a ta jɔnmuso ta ladiri ma.
16 A bɛ se ka kɛ ko masacɛ bɛna sɔn k'a ta jɔnmuso bɔsi ka bɔ nin cɛ boro, cɛ min b'a
fɛ ka ne ni ne dencɛ bɛɛ faga ka bɔ nin jamana ra, Ala ka nin jamana min di an ma.
17 Ne kɔni tun b'a miirira ko ne matigicɛ masacɛ ta kuma bɛna ne jusu suma, sabu ne
matigicɛ masacɛ bɛ i ko Ala ta mɛlɛkɛ, a bɛ koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na. I
Matigi Ala ye kɛ ni i ye.› »
18 Masacɛ ka muso jaabi ko: «Ne bɛna i ɲininka ko dɔ ra, nka i kana foyi dogo ne ma.»
Muso ko: «Ne matigicɛ masacɛ ye kuma.»
19 Masacɛ ko: «A fɔ Yohabu sen tɛ ni ele ye nin ko bɛɛ ra wa?» Muso ko: «E, ne
matigicɛ masacɛ, ka can fɔ, i ka min fɔ, ne tɛ se ka o sɔsɔ. Can lo, i ta baaraden Yohabu
le ka ne ci nin na; ale le ka nin kumaw bɛɛ don i ta jɔnmuso da ra fana.
20 I ta baaraden Yohabu k'a kɛ nin cogo ra, janko ka masacɛ ta miiriya yɛlɛma nin ko
ra. Nka ne matigicɛ ye hakiritigi le ye i ko Ala ta mɛlɛkɛ; ko o ko bɛ kɛ dugukolo kan, i
bɛ o bɛɛ faamu.»
21 Masacɛ ka Yohabu wele k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, i ka min fɔ cɔ, ne bɛna a kɛ ten le.
Taga Abusalɔn ta ka na ni a ye.»
22 Yohabu k'a kinbiri gban masacɛ kɔrɔ, k'a ɲa biri dugu ma, ka masacɛ fo, k'a fɔ ko:
«E, ne matigicɛ masacɛ, i ta baaraden k'a lɔn bi ko ale ko ka di i ye, sabu i ta baaraden
ka min fɔ, i sɔnna o ma.»
23 O kɔ, Yohabu wurira ka taga Gesuri, ka taga Abusalɔn ta ka na ni a ye Zeruzalɛmu.
24 Nka masacɛ ko: «Abusalɔn ye to a ta so kɔnɔ yi, ne ɲa kana la a kan!» A kɛra ten,
Abusalɔn fana tora a ta so kɔnɔ yi, a ma taga masacɛ fɛ.

Masacɛ sɔnna ko Abusalɔn ye na

25 Izirayɛli jamana bɛɛ kɔnɔ cɛ si tun tɛ yi, min tun bɛ Abusalɔn bɔ cɛɲa ra; mɔgɔ bɛɛ
tun bɛ a ta cɛɲa le lakari. K'a ta a sentɛgɛ ra ka taga a bla fɔ a kunkolo cɛmancɛ ra,
fiyɛn tun tɛ a fari yɔrɔ si le ra.
26 San o san, san laban na, a tun bɛ a kunsigi tigɛ, sabu a kunsigi tun bɛ caya ka gbiriya
a kun na ka tɛmɛ. Ni a tun k'a kunsigi tigɛ, a tun bɛ a kunsigi suma k'a gbiriya lɔn; a
kunsigi gbiriya tun bɛ kɛ fɔ kilo fla ni tarancɛ, ka kaɲa ni masaso ta jateda ye.
27 Abusalɔn tun ka dencɛ saba le sɔrɔ, ani denmuso kelen, min tɔgɔ tun ye ko Tamari.
O kɛra muso ɲumanba ye.
28 Abusalɔn ka san fla le kɛ Zeruzalɛmu, a ɲa ma se ka la masacɛ kan.
29 Lon dɔ, a ka Yohabu wele, ko a bɛ a ci masacɛ fɛ. Nka Yohabu ma sɔn ka na. A k'a
wele a siɲaga flanan na; Yohabu ma na.
30 O ra, Abusalɔn k'a fɔ a ta baaradenw ye ko: «Aw y'a flɛ, Yohabu ta foro le bɛ ne ta
kɔrɔ; siman b'a ra. Aw ye taga tasuma don a ra.» Abusalɔn ta baaradenw tagara tasuma
don foro ra.
31 Yohabu wurira ka taga Abusalɔn kɔ, a ta so kɔnɔ. A ko Abusalɔn ma ko: «Mun na
i ta baaradenw tagara tasuma don ne ta foro ra?»
32 Abusalɔn ka Yohabu jaabi ko: «A flɛ, ne ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ i ye ko i ye na yan
ne bɛna i ci masacɛ fɛ, i ye taga a fɔ a ye ko mun na a ka ne wele ka bɔ Gesuri ka na ni
ne ye yan? Nka ele ma na. Hali ni ne tun tora Gesuri, o belen tun ka fisa ni nin ye. Ne
kɔni b'a fɛ sisan ka masacɛ ye. Ni ne ka kojugu le kɛ, o tuma a ye ne faga.»
33 Yohabu tagara masacɛ fɛ ka taga o kuma lase a ma. Masacɛ ka Abusalɔn wele;
Abusalɔn nana a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma masacɛ kɔrɔ. Masacɛ k'a boro fla
mini a ma ni kanuya ye.

15

Abusalɔn ka Izirayɛlimɔgɔw kun yɛlɛma

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Abusalɔn ka sowotoro kelen ɲini, ani sow, ani cɛ bilooru; ni a
tun bɛ taga yɔrɔ dɔ ra, o cɛw le tun bɛ to ka bori a ta sowotoro ɲa fɛ ka taga.
2 Abusalɔn tun bɛ to ka wuri sɔgɔmada joona fɛ ka taga lɔ dugu donda sira kɛrɛ fɛ.
Ni a tun ka mɔgɔ dɔ ye a bɛ nana ni ko dɔ ye masacɛ fɛ ko a bɛ na o kiti tigɛ, Abusalɔn

bɛ o tigi wele, k′a fɔ a ye ko: «Ele bɔra dugu juman le ra?» Ni o tigi tun k′a ta gba tɔgɔ fɔ a ye,
3 Abusalɔn tun b′a fɔ a ye ko: «I ta ka di nin ko ra, jo bɛ i fɛ; nka ni i ka taga ni nin
ko ye masacɛ fɛ, mɔgɔ si tɛna i lamɛn!»
4 O kɔ, Abusalɔn tun b′a fɔ ko: «Ni ne le tun kɛra nin jamana kititigɛbaga ye kɔni, ni
ko dɔ tun ka don mɔgɔ dɔ ni dɔ cɛ, walama ni o tun ka mɔgɔ o mɔgɔ tɔɲɔ ko dɔ ra, o
tigi tun bɛna na ne fɛ, ne tun bɛna a ta ko ɲanabɔ a ye ka ɲa.»
5 Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ fana tun ka na, ko a bɛna a kinbiri gban Abusalɔn kɔrɔ k′a bonya,
a tun bɛ a boro lɔ o tigi ye, ka o tigi mina k′a boro mini a ma.
6 A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ to ka na masacɛ fɛ, janko masacɛ ye o ta
kiti tigɛ o ye, Abusalɔn tun bɛ o le fɔ olugu bɛɛ ye. O cogo ra, Abusalɔn ka Izirayɛlimɔgɔw
nɛgɛ ka o kun yɛlɛma.
7 San naani tɛmɛnin kɔ, lon dɔ Abusalɔn ko masacɛ ma ko: «Ne tun ka dajuru dɔ ta
Matigi Ala fɛ; a to ne ye taga Heburɔn ka taga o dajuru dafa;
8 sabu ka ne to Gesuri, Siri jamana ra, i ta baaraden tun ka dajuru dɔ le ta. Ne tun
ko: ‹Ni Matigi Ala ka ne kɔsegi Zeruzalɛmu tuun, ne bɛna taga saraka bɔ a ye k′a bato
Heburɔn.› »
9 Masacɛ k′a jaabi ko: «Taga hɛra ra!» Abusalɔn wurira ka taga Heburɔn.
10 O kɔ, Abusalɔn ka mɔgɔ dɔw ci dogo ra Izirayɛli maraw bɛɛ ra, ko o ye taga a fɔ
mɔgɔw ye ko: «Ni aw ka na burufiyɛkan mɛn tuma o tuma, aw y′a fɔ ko: ‹Abusalɔn le
kɛra masacɛ ye Heburɔn!› »
11 Cɛ kɛmɛ fla le tun bɔra Zeruzalɛmu ka taga ni Abusalɔn ye. O tun ka olugu wele le
ten ko o ye taga, o fana wurira ka taga; miiriya wɛrɛ tun tɛ o kɔnɔ, sabu o tun ma foyi
lɔn a ko ra.
12 Ayiwa, ka Abusalɔn to sarakabɔ ra, a ka mɔgɔ ci ka taga Gilo dugu kɔnɔ, ka taga
Gilokacɛ Ahitofɛli wele ko a ye na. Ale le tun ye masacɛ Dawuda ladibaga ye. O kɛra
minkɛ, Abusalɔn ka jɛn min siri Dawuda kama, o ko baraka bonyara kosɛbɛ. Abusalɔn
nɔfɛmɔgɔw ka kɛ caya ye ka taga a fɛ.

Dawuda borira ka bɔ Zeruzalɛmu

13 Ciraden dɔ le nana a fɔ Dawuda ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw yɛlɛmana ka tugu Abusalɔn
kɔ dɛ!»
14 Dawuda ta jamana ɲamɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni a ye Zeruzalɛmu, a k′a fɔ olugu
bɛɛ ye ko: «Aw ye wuri an ye bori, ni o tɛ, an tɛna se ka bɔsi Abusalɔn boro. Aw ye
teliya an ye taga, ni o tɛ, o bɛna kun an na, ka kojugu lase an ma, ka dugumɔgɔw faga
ni kɛrɛkɛmuru ye.»
15 A ta jamana ɲamɔgɔw k′a fɔ a ye ko: «Ni an matigicɛ masacɛ ka fɛn o fɛn fɔ, an bɛ
sɔn o ma, sabu an ye i ta baaradenw le ye.»
16 Masacɛ bɔra ka sira mina a sen na; a ta somɔgɔw bɛɛ bɔra ka gban a kɔ. A tun ka
jɔnmuso minw kɛ a musow ye, a ka o musow ra tan to a kɔ, ka masaso kɔrɔsi.
17 Masacɛ bɔra ni dugumɔgɔw bɛɛ ye a kɔ. O tagara se dugu bon laban ma minkɛ, o
lɔra yi.
18 A ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ tun bɛ tagamana a kɔrɔ, ani Keretikaw ni Peletikaw* bɛɛ; Gatika cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ minw tun bɔra Gati ka gban a kɔ, olugu tagamana ka tɛmɛ masacɛ ɲa kɔrɔ.
19 Masacɛ k′a fɔ Gatikacɛ Itayi ye ko: «Mun na ele fana b′a fɛ ka gban an kɔ? Sekɔ, i
ye taga to ni masacɛkura ye; sabu ele ye lonan le ye; i bɔra fɔ yɔrɔjan i ta jamana ra le
ka na yan.
20 Ele nana kunu dɔrɔn le an kɔrɔ; bi ne tɛ se k′a to i ye taga yaala ni ne ye yɔrɔw
ɲa fɛ, k′a sɔrɔ ne yɛrɛ ma an tagayɔrɔ kelen lɔn. Sekɔ ni i balemaw ye. Matigi Ala ye
koɲuman kɛ i ye, ka to a ta kankelentigiya ra ni i ye.»
21 Itayi ka masacɛ jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ani ele yɛrɛ
kosɔn, ko ni ne matigicɛ masacɛ ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, i ta baaraden fana bɛna taga o
yɔrɔ le ra; ni i bɛ faga, ne fana bɛ faga; ni i bɛ baro le, ne fana bɛ baro.»
22 Dawuda ko Itayi ma ko: «O tuma, tɛmɛ an ye taga!» Gatikacɛ Itayi tɛmɛna ka bla
Dawuda ɲa ni a ta mɔgɔw bɛɛ ye, ani den minw bɛɛ tun bɛ ni a ye.
23 Mɔgɔw ka Dawuda nɔfɛjama tɛmɛtɔ ye minkɛ, o bɛɛ ka kɛ kasi ye ka mankanba ci.
Masacɛ tagara Sedɔrɔn kɔ tigɛ; jama bɛɛ tugura a kɔ, o ka kongokolon sira ta.

---

* **15:18 15.18** Keretikaw ni Peletikaw: Aw ye Samawilu flanan 8.18 flɛ.

24 Sarakalasebaga Sadɔki fana tun bɛ yi; Levi ta mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni ale ye, olugu
tun ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta. O tagara Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu sigi; sarakalasebaga
Abiyatari ka kɛ saraka bɔ ye, fɔ ka taga a to jama bɛɛ ye bɔ dugu kɔnɔ.
25 Masacɛ k'a fɔ Sadɔki ye ko: «Sekɔ ni Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye dugu kɔnɔ. Ni
Matigi Ala sɔnna ka baraka don ne ra, a bɛna a to ne ye sekɔ yan tuun, ka a to ne ye a
ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ni a ta yɔrɔ saninman* ye tuun.
26 Nka ni Matigi Ala ko ne ma ko: ‹Ne tɛ ele fɛ tuun›, o tuma ne flɛ nin ye, ni min ka
diya a ye, a ye o kɛ!»
27 Masacɛ k'a fɔ sarakalasebaga Sadɔki ye tuun ko: «A flɛ, aw ye sekɔ ɲasuma ra dugu
kɔnɔ, aw ni aw dencɛ fla: i dencɛ Ayimazi, ani Abiyatari dencɛ Yonatan.
28 Ne bɛna taga mɛɛn kongokolon kɛnɛgbɛyɔrɔw ra, fɔ ne ye na kibaroya dɔw mɛn ka
bɔ aw fɛ.»
29 A kɛra ten, Sadɔki ni Abiyatari sekɔra ni Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye Zeruzalɛmu, ka
taga to yi.

Dawuda ka Husayi ci dogo ra ka taga Abusalɔn flɛ

30 Dawuda tun bɛ yɛlɛnna oliviyesunw kuru kan, a kasitɔ; a tun k'a kun datugu, a
sennakolon tun lo fana. Jama min tun bɛ a kɔ, olugu fana tun ka o kun datugu; o
yɛlɛntɔ tun bɛ kasira fana.
31 Dɔ nana a fɔ Dawuda ye ko: «Ahitofɛli fana bɛ ni Abusalɔn jɛnɲɔgɔnw ye!» Dawuda
ka Ala daari k'a fɔ ko: «E, Matigi Ala, a to Ahitofɛli ta ladiri bɛɛ ye kɛ kuma gbansan
ye! A si kana lɔyɔrɔ sɔrɔ!»
32 Dawuda tagara se kuru kuncɛ ma, mɔgɔw bɛ deri ka Ala batɔ yɔrɔ min na. A sera
yi minkɛ dɔrɔn, a ka Arikikacɛ Husayi sɔrɔ yi, a bɛ a kɔnɔna; Husayi ta derege tun
farannin lo, buguri bɛ a kun na.
33 Dawuda k'a fɔ a ye ko: «Ni i ka gban ne kɔ, i bɛna kɛ ne fɛ doni le ye!
34 Nka ni i ka sekɔ dugu kɔnɔ ka taga a fɔ Abusalɔn ye ko: ‹Masacɛ, ne bɛna kɛ i ta
baaraden ye; ne tun ye i facɛ ta baaraden le ye fɔlɔfɔlɔ, nka sisan ne bɛna kɛ ele ta
baaraden le ye.› Ayiwa, ni i ka o kɛ, o tuma Ahitofɛli bɛna ladiri minw di Abusalɔn ma
ne kama, i bɛna kɛ sababu ye ka o ladiriw cɛn, janko ka ne sutara.
35 Sarakalasebagaw Sadɔki ni Abiyatari, olugu fana bɛna kɛ ni i ye yi; ni i ka na fɛn o
fɛn mɛn masacɛ Abusalɔn ta so kɔnɔ, i ye na o fɔ olugu ye.
36 I n'a fɔ olugu dencɛ fla bɛ o kɔrɔ yi, Sadɔki dencɛ Ayimazi, ani Abiyatari dencɛ
Yonatan, ni aw ka na fɛn o fɛn mɛn, aw ye o fɔ olugu ye, o bɛna na a lase ne ma yan.»
37 Dawuda tericɛ Husayi sekɔra ka taga Zeruzalɛmu; o wagati le ra, Abusalɔn fana tun
bɛ donna Zeruzalɛmu.

16

Siba nana domuni di Dawuda ni a ta mɔgɔw ma

1 Dawuda nana kuru kuncɛmayɔrɔ tɛmɛ dɔɔnin minkɛ, a ka Mefibosɛti ta jɔncɛ Siba
natɔ ye ka na a kunbɛn, ni fali fla ye; a tun ka o faliw labɛn janko mɔgɔ ye se ka sigi
o kan; a tun ka o faliw doni ni burukun kɛmɛ fla ye, ani rɛzɛnmɔ jalan siri kɛmɛ, ani
toromɔ siri kɛmɛ, ani forogo kelen fanin rɛzɛnji ra.
2 Masacɛ ka Siba ɲininka ko: «I nana mun kɛ ni nin fɛnw ye?» Siba ko: «Faliw ye
masacɛ ta somɔgɔw ta ye, olugu bɛna yɛlɛn o kan; buru ni yiridenw ye kanbelenw ta
domuni ye; ni minw nana sɛgɛ tagama ra kongokolon kɔnɔ, olugu bɛna rɛzɛnji dɔ min
ka minlɔgɔ bɔ o yɛrɛ ra.»
3 Masacɛ k'a ɲininka tuun ko: «I matigicɛ Sawuli dencɛ Mefibosɛti bɛ min le?» Siba
k'a jaabi ko: «A tora Zeruzalɛmu. A ko, ko bi kɔni, Izirayɛlimɔgɔw bɛna ale facɛ ta
masaya fanga sekɔ ale ma!»
4 Masacɛ ko Siba ma ko: «Mefibosɛti borofɛn bɛɛ kɛra i ta ye sisan.» Siba ko: «Ne bɛ
ne kinbiri gban i ɲa kɔrɔ ka i fo, ne matigicɛ masacɛ; Ala ye ne ko diya i ye belen.»

Simɛyi ka Dawuda mafiyɛnya

5 Masacɛ Dawuda tagara se fɔ Bahurimu minkɛ, Sawuli ta somɔgɔ dɔ bɔra o dugu kɔnɔ
ka na. A tɔgɔ tun ye ko Simɛyi; Gera dencɛ tun lo. A bɔra ka na, ka na kɛ kumajuguw
fɔ ye Dawuda ni a nɔfɛmɔgɔw ma.
6 A ka kɛ Dawuda ni a ta jamana ɲamɔgɔw bon ye ni kabakuruw ye, k'a sɔrɔ
jama bɛɛ, ani kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ tun bɛ tagamana Dawuda kininboroyanfan ni a
numanboroyanfan na.
7 Simɛyi tun bɛ Dawuda nɛnina k'a fɔ a ma ko: «Taga ka bɔ yi, taga ka bɔ yi!
Mɔgɔfagabaga! Mɔgɔkolon!

8 I ka Sawuli ta somɔgɔ minw bɛɛ faga, ka sigi olugu nɔ ra masaya ra, Matigi Ala bɛ
o hakɛ le bɔra i ra. Matigi Ala ka masaya bɔsi i ra k'a di i dencɛ Abusalɔn ma. Sisan i
ɲanibagatɔ ye nin ye, sabu ele ye mɔgɔfagabaga le ye.»
9 Ayiwa, Seruya dencɛ Abisayi ko masacɛ ma ko: «Mun kosɔn an b'a to nin wuru sanin
ye ne matigicɛ masacɛ nɛni dɛ? A to ne ye tɛmɛ ka taga a kun tigɛ!»
10 Masacɛ ko: «Aw Seruya dencɛw, aw ta mun le bɛ nin na sa? Ni a bɛ ne nɛnina, i
b'a sɔrɔ ko Matigi Ala le k'a fɔ a ye ko a ye ne Dawuda nɛni. Ni o lo, jɔn le bɛ se k'a fɔ
a ye ko: ‹Mun kosɔn i bɛ nin kɛra?› »
11 Dawuda k'a fɔ Abisayi ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye tuun ko: «Ne yɛrɛ woroden
bɛ ne fagayɔrɔ ɲinina, janko ka na a fɔ nin min ye Boniyaminu ta mɔgɔ ye. Aw y'a to
a ye ne nɛni, sabu Matigi Ala le k'a fɔ a ye ten.
12 Jɔn k'a lɔn ni Matigi Ala tɛna ne ta tɔɔrɔ flɛ, ka bi ta nɛnini yɛlɛma k'a kɛ koɲuman
ye ne fɛ?»
13 Dawuda ni a ta mɔgɔw tun bɛ tagara o ta sira fɛ; Simɛyi belen tun bɛ tagamana kuru
konkonda ra Dawuda kɔrɔ, ka to ka Dawuda nɛni, k'a bon ni kabakuru ye, ka buguri
seri a kan.
14 Masacɛ ni a nɔfɛjama sɛgɛninba tagara se o seyɔrɔ ra minkɛ, o ka sɔrɔ ka nɛnɛkiri.

Husayi tagara Abusalɔn fɛ

15 Abusalɔn ni a ta jama bɛɛ, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun donna Zeruzalɛmu dugu
kɔnɔ. Ahitofɛli fana tun bɛ ni o ye.
16 Dawuda tericɛ Arikikacɛ Husayi tagara se Abusalɔn kɔrɔ minkɛ, a ko Abusalɔn ma
ko: «Ala ye masacɛ sɔn si ra! Ala ye masacɛ sɔn si ra!»
17 Abusalɔn ka Husayi jaabi ko: «Ele bɛ i ta teriya kɛ ni i tericɛ ye tan le kɛ! Mun
kosɔn i ma gban i tericɛ kɔ?»
18 Husayi ka Abusalɔn jaabi ko: «Ɔn-ɔn dɛ! Ni Matigi Ala yɛrɛ ni jama, ni
Izirayɛlimɔgɔw ka mɔgɔ min ɲanawoloma k'a kɛ masacɛ ye, ne bɛ o tigi le kɔ; ne bɛ to
ni o tigi le ye.
19 Ka fara o kan, a mɛɛn o mɛɛn, ne laban bɛna kɛ jɔn ta baaraden le ye? Masacɛ
Dawuda dencɛ tɛ wa? Ne ka baara kɛ facɛman ye cogo min na, ne bɛna baara kɛ
dencɛman fana ye o cogo le ra.»

Abusalɔn k'a facɛ ta muso fitiniw ta

20 Abusalɔn k'a fɔ Ahitofɛli ye ko: «Aw ye ɲɔgɔn ye ka a flɛ, an ka kan ka min kɛ
sisan.»
21 Ahitofɛli k'a fɔ Abusalɔn ye ko: «I facɛ tun ka jɔnmuso minw kɛ a musow ye, a ka
minw to yan ko o ye masaso kɔrɔsi, taga jɛn ni olugu ye. Ni o kɛra, Izirayɛlimɔgɔw bɛna
a lɔn ko can ra, i ka i facɛ dɔgɔya; o ra minw bɛɛ bɛ ni i ye, o bɛɛ bɛna o yɛrɛ ja gbɛlɛya
ka to i kɔ.»
22 O ka gbata dɔ lɔ Abusalɔn ye masaso kunna, Abusalɔn tagara jɛn ni a facɛ ta
jɔnmusow ye o yɔrɔ ra; Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra o ko kala ma.
23 O wagati ra, ni Ahitofɛli kɔni tun ka kuma o kuma fɔ, o kuma tun bɛ jate k'a kɛ i
n'a fɔ Ala yɛrɛ le kumana. Ni a tun kɛra Dawuda ye o, walama ni a kɛra Abusalɔn ye o,
Ahitofɛli ta kuma tun bɛ jate o cogo kelen le ra.

17

Husayi ka Ahitofɛli ta ladiri cɛn

1 O kow kɔ, Ahitofɛli k'a fɔ Abusalɔn ye ko: «A to ne ye kɛrɛkɛden cɛ waga tan ni fla
ta ka taga ni olugu ye ka taga Dawuda nɔgbɛn su nin yɛrɛ ra.
2 Ne bɛna taga bara ka ben a kan k'a sɔrɔ a sɛgɛninba lo, fɔ k'a baraka bɛɛ ban. A
bɛna siran fɔ k'a ja wuri; a nɔfɛmɔgɔw bɛɛ bɛna siran ka bori k'a to yi. Ne bɛna ale
masacɛ kelen dɔrɔn le faga.
3 O kɔ, ne bɛna na ni jama bɛɛ ye i fɛ; i bɛ mɔgɔ kelen min kɔ, ni ale kɔni fagara ka
ban, o tuma jama bɛɛ le bɛna sekɔ i fɛ. Ni o kɛra fana, mɔgɔw bɛɛ bɛna hɛra sɔrɔ.»
4 Ayiwa, o kuma bɛnna Abusalɔn ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ ma.
5 Nka Abusalɔn ko: «Aw y'a to an ye Arikikacɛ Husayi wele, ka ale fana lamɛn.»
6 Husayi nana minkɛ, Abusalɔn k'a fɔ a ye ko: «Ahitofɛli ta kuma ye nin ye. A ka min
fɔ, an ka kan k'a kɛ ten wa, walama an man kan k'a kɛ? Dɔ fɔ!»
7 Husayi ka Abusalɔn jaabi ko: «Nin ladiri kelen kɔni ma ɲa Ahitofɛli fɛ!»
8 Husayi ko Abusalɔn ma tuun ko: «Ele yɛrɛ ka i facɛ ni a ta mɔgɔw lɔn! Kɛrɛkɛcɛfariw
lo! O ka fari i ko wara min den tara ka bɔ a kɔrɔ kongo kɔnɔ! I facɛ ye kɛrɛkɛcɛkɔrɔ le
ye; a tɛna sɔn ka si ni mɔgɔ tɔw ye.

9 Sisan i bɛ taga a sɔrɔ ko a dogonin bɛ dinga dɔ le kɔnɔ, walama yɔrɔ dogonin dɔ
wɛrɛ ra yi. Nin kɛrɛ fɔlɔ ra, ni Dawuda ta mɔgɔw ka ele ta kɛrɛkɛden dɔw faga dɔrɔn,
mɔgɔw bɛna o mɛn, k'a fɔ yɔrɔ bɛɛ ko: ‹O ka Abusalɔn nɔfɛmɔgɔw caman faga!›
10 Ni o do kɛra dɔrɔn, hali i ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ ra cɛfariw, minw ja ka gbɛlɛn i ko
waraba, olugu bɛɛ fari bɛna faga; sabu Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ k'a lɔn ko i facɛ ye cɛfariba
le ye, ani ko cɛ jagbɛlɛnw le fana bɛ ni a ye.
11 «O ra, ne bɛ i ladi, ko i y'a to ko Izirayɛli cɛw bɛɛ le ye na i kɔ, k'a ta Dan, ka taga
a bla fɔ Bɛri Seba, ka caya i ko kɔgɔjida kɛnkɛn; ele yɛrɛ ye bla o ɲa ka taga Dawuda
kama.
12 Ni a ka sɔrɔ yɔrɔ o yɔrɔ, an bɛna a nɔgbɛn fɔ ka taga a mina; an bɛ taga ben o
kan i ko gɔmiji bɛ ben dugukolo kan cogo min na. O si tɛna se ka bɔsi; ale tɛna bɔsi, a
nɔfɛmɔgɔw si tɛna bɔsi fana.
13 Ni a ka bori ka taga dogo dugu o dugu ra, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛna taga ni juruw
ye o dugu kama; an bɛ taga o dugu ci k'a kabakuruw bɛɛ sama ni juru ye ka taga a kɛ
kɔdinga kɔnɔ; hali kabakuru den kelen tɛna to!»
14 Abusalɔn ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ ko: «Arikikacɛ Husayi ta kuma ka fisa ni Ahitofɛli
ta ye!»
Nka Matigi Ala yɛrɛ le tun b'a fɛ ka Ahitofɛli ta ladiriɲuman cɛn, janko ka kojugu lase
Abusalɔn ma.

Dawuda tagara Zuridɛn ba terebɔyanfan na

15 Ayiwa, Husayi tagara sarakalasebagaw Sadɔki ni Abiyatari fɛ; Ahitofɛli ka min fɔ
Abusalɔn ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw ye, ani ale yɛrɛ ka min fɔ, a ka o bɛɛ fɔ sarakalasebagaw
ye. A ko:
16 «Sisan aw ye cira bla Dawuda ma joona joona, ka a fɔ a ye ko a kana si kongokolon
kɛnɛgbɛyɔrɔ ra; ko sani dugu ye gbɛ, a ka kan ka ba tigɛ, janko masacɛ Abusalɔn ni a
ta nɔfɛjama kana na cɛnri lase o ma.»
17 O y'a sɔrɔ Yonatan ni Ayimazi tun bɛ Ɛni Rogɛli. Baaradenmuso dɔ le tun ka kan
ka taga o cira lase olugu ma, janko o ye taga a fɔ masacɛ Dawuda ye; sabu olugu yɛrɛ
tun t'a fɛ ka don dugu kɔnɔ janko mɔgɔw kana na o ye.
18 O bɛɛ n'a ta, kanbelennin dɔ tun ka o ye; ale tagara o fɔ Abusalɔn ye. Yonatan ni
Ayimazi k'a ye ten minkɛ, o fla teliyara ka taga se fɔ cɛ dɔ ta so, Bahurimu dugu kɔnɔ.
Kɔlɔn dɔ tun bɛ o cɛ ta so; o donna o kɔlɔn kɔnɔ ka dogo yi.
19 Sotigi ta muso ka birifani dɔ ta ka o biri kɔlɔn kunna, ka simankisɛ susunin dɔ
yɛrɛgɛ o kan, janko mɔgɔ kana a lɔn ko mɔgɔ bɛ yi.
20 Abusalɔn ta ciradenw nana se yi minkɛ, o donna o muso ta so k'a ɲininka ko:
«Ayimazi ni Yonatan bɛ min le?» Muso ka o jaabi ko: «O ka kɔ tigɛ!» Nka o ka o ɲini, o
ma o ye minkɛ, o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu.
21 O taganin kɔ, Ayimazi ni Yonatan bɔra kɔlɔn kɔnɔ ka taga o kuma ɲafɔ masacɛ
Dawuda ye. O k'a fɔ Dawuda ye ko: «Aw ye wuri joona ka ba tigɛ, sabu Ahitofɛli ka
Abusalɔn ladi ko a ye na aw kama.»
22 Dawuda ni a nɔfɛjama bɛɛ wurira ka Zuridɛn ba tigɛ; sani dugu ye gbɛ hali mɔgɔ
kelen ma to ni min ma ba tigɛ!
23 Ayiwa, Ahitofɛli nana a ye ko o ma sɔn ale ta kuma ma minkɛ, a k'a ta fali labɛn
ka taga a ta dugu ra, a ta so. A tagara a ta lukɔnɔ koɲaw bɛɛ bla boro kelen kan; o kɔ,
a k'a kan don juru ra ka a yɛrɛ faga. A sara o cogo le ra. O k'a su don a facɛ su kɔrɔ.

Dawuda sera Mahanayimu

24 Ayiwa, Dawuda tagara se Mahanayimu. O wagati y'a sɔrɔ Abusalɔn fana ka Zuridɛn
ba tigɛ, a ni Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw bɛɛ tun bɛ ni a ye.
25 Abusalɔn tun ka Amasa le bla a ta kɛrɛkɛjama ɲa fɛ, Yohabu nɔ ra. Amasa tun ye
Izirayɛlikacɛ dɔ dencɛ le ye, min tɔgɔ tun ye ko Itira. Ale Itira le tun ka Nahasi denmuso
Abigayili furu. Abigayili tun ye Seruya balemamuso ye; Seruya tun ye Yohabu bamuso
ye.
26 Abusalɔn ni Izirayɛlimɔgɔw tagara o ta fanibonw lɔ Galadi jamana ra.
27 Ayiwa, Dawuda sera Mahanayimu minkɛ, Nahasi dencɛ Sobi, min bɔra Raba,
Amɔnkaw ta dugu ra, ani Amiyɛli dencɛ Makiri, min bɔra Lodebari, ani Galadikacɛ
Barizilayi min bɔra Rogelimu,
28 olugu nana ni lananw, ani minanw, ani bɔgɔdaga dɔw ye ka na o di Dawuda ni a ta
mɔgɔw ma. O nana ni siman fana ye, ani mugu, ani simankisɛ yirannin, ani sɔsɔ,
29 ani li, ani nare, ani sagaw, ani baw, ani misinɔnɔ gbɛrɛnnin. O nana ni o fɛnw bɛɛ
ye Dawuda ni a nɔfɛmɔgɔw fɛ, ko o ye a domu; sabu o tun b'a fɔra ko: «I b'a sɔrɔ nin
mɔgɔw sɛgɛra kɔngɔ ni minlɔgɔ boro kosɛbɛ kongokolon kɔnɔ yi.»

18

Dawuda ta mɔgɔw sera Abusalɔn ta mɔgɔw ra

1 Dawuda ta kɛrɛkɛden minw tun bɛ ni a ye, a ka olugu jate, ka o labɛn kɛrɛ kama.
A ka kɛrɛkuntigi dɔw sigisigi cɛ waga kelen kelen kunna, ka dɔw sigisigi cɛ kɛmɛ kɛmɛ
kunna.
2 A ka mɔgɔw taran ka o kɛ jɛnkuru saba ye. A ka Seruya dencɛ Yohabu bla jɛnkuru
kelen kunna, ka Yohabu balemacɛ Abisayi bla jɛnkuru kelen kunna, ka Gatikacɛ Itayi
bla jɛnkuru sabanan kunna. O kɔ, masacɛ k'a fɔ jama bɛɛ ye ko: «Ne fana bɛna taga ni
aw ye.»
3 Nka mɔgɔw k'a jaabi ko: «I man kan ka taga ni an ye; sabu ni anw dɔ borira, mɔgɔ
tɛna o jate. Hali ni o ka an ta jama tarancɛ bɛɛ le faga fana, mɔgɔ tɛna o jate. Nka ele
kelen bɛ i ko anw cɛ waga tan le. Ni i ka to dugu kɔnɔ yan, o ka fisa, sabu i bɛ se ka to
yan ka mɔgɔ dɔw ci ka taga an dɛmɛ kɛrɛ ra.»
4 Masacɛ ko: «Ni min ka bɛn aw ma, ne bɛna a kɛ ten.» Masacɛ tagara lɔ dugu donda
kɔrɔ; kɛrɛkɛdenw ka kɛ bɔ ye, cɛ kɛmɛ kɛmɛ, ani cɛ waga kelen kelen.
5 Masacɛ k'a fɔ Yohabu ni Abisayi ni Itayi ye ko: «Aw ye a kɛ ne kosɔn, aw ye kanbelen
kɔrɔsi, min ye Abusalɔn ye.»
Masacɛ ka o kuma min fɔ kɛrɛkuntigiw ye Abusalɔn ta ko ra, kɛrɛkɛdenw bɛɛ tun ka
o mɛn fana.
6 Dawuda ta kɛrɛkɛdenw bɔra dugu kɔnɔ ka taga Izirayɛlimɔgɔw kama kongo kɔnɔ.
O ka kɛrɛ kɛ Efirayimu yiritu le kɔnɔ.
7 Dawuda ta mɔgɔw sera Izirayɛlimɔgɔw ra o yɔrɔ ra; o ka cɛnriba lase o ma, ka cɛ
waga mugan bɛɛ faga o ra o lon na.
8 Kɛrɛ bonyara ka se fɔ o yɔrɔ mara bɛɛ ra. Minw sara yiritu kɔnɔ, olugu cayara ka
tɛmɛ kɛrɛkɛyɔrɔ yɛrɛ ta mɔgɔ faganinw kan.

Abusalɔn sacogo

9 Ayiwa, Abusalɔn barara ka taga bɛn ni Dawuda ta mɔgɔw ye; Abusalɔn tun yɛlɛnnin
bɛ sofali dɔ kan. A ko a bɛ bori ni a ta sofali ye minkɛ, sofali boritɔ tɛmɛna yiriba dɔ
borow jukɔrɔ. Abusalɔn kunsigiw balanna yiriborow furancɛ ra; sofali borira ka bɔ a
kɔrɔ ka taga, k'a dulonnin to san ni dugu cɛ.
10 Kɛrɛkɛden dɔ ka o ye minkɛ, ale tagara o lakari Yohabu ye. A ko: «A flɛ, ne ka
Abusalɔn dulonnin ye yirisunba dɔ ra!»
11 Yohabu k'a fɔ o kibaroya fɔbaga ye ko: «Ele k'a ye ten, mun na i m'a faga o yɔrɔnin
kelen bɛɛ ra yi? Ne tun bɛna warigbɛ garamu kɛmɛ di i ma, ani kɛrɛkɛdenw ta cɛsirinan
kelen.»
12 Nka cɛ ka Yohabu jaabi ko: «Hali ni o ka warigbɛ kilo tan le la ne tɛgɛ kɔnɔ, ne tɛna
sɔn ka ne boro se masacɛ dencɛ ma fiyewu; sabu masacɛ ka kuma min fɔ ele ni Abisayi
ni Itayi ye, an toro ka o mɛn. A ko: ‹Aw ye a kɛ ne kosɔn, aw y'a to foyi kana kanbelen
sɔrɔ, min ye Abusalɔn ye.›
13 Ayiwa, ni ne tun ka farati ka o janfako kɛ a ra, a laban, masacɛ tun bɛna bɔ o ko
kala ma, sabu foyi tɛ se ka dogo a ma; ele fana tun tɛna sɔn ka lɔ ni ne kunko ye.»
14 Yohabu ko: «Ne tɛna ne yɛrɛ sɛgɛ ka lɔ ele kɔrɔ yan gbansan tuun.» Ka Abusalɔn
ɲanaman balannin to yiri ra, Yohabu ka taman saba ta ka taga o turu a disi ra.
15 Kɛrɛkɛden cɛ tan minw tun bɛ to ka Yohabu ta kɛrɛkɛminanw ta, olugu tagara
Abusalɔn lamini, ka ben a kan k'a faga.
16 Yohabu nana buru fiyɛ minkɛ, ko o ye kɛrɛ lalɔ ten, a ta mɔgɔw ka Izirayɛlimɔgɔw
gbɛnni dabla.
17 O ka Abusalɔn su ta k'a firi dingaba dɔ kɔnɔ tu kɔnɔ yi, ka kabakuru caman cɛ ka
o ton a kan. O kɛra minkɛ, Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ borira ka taga o ta so.
18 Ka Abusalɔn ɲanaman to, a tun ka kabakurujan dɔ lɔ masacɛ ta kɛnɛgbɛ ra, sabu a
tun b'a fɔra ko dencɛ tɛ ale fɛ, min bɛ se ka kɛ sababu ye k'a to ale tɔgɔ kana tunu. O
ra, a k'a yɛrɛ tɔgɔ la o kabakurujan na; hali bi mɔgɔw bɛ o kabakuru wele ko Abusalɔn
ta hakirijigi kabakuru.

Abusalɔn ta saya ko fɔra Dawuda ye

19 Ayiwa, Sadɔki dencɛ Ayimazi k'a fɔ Yohabu ye ko: «A to ne ye bori ka taga nin
kibaroya fɔ masacɛ ye, ko Matigi Ala k'a bɔsi ka bɔ a juguw boro, k'a hakɛ bɔ a juguw
ra.»
20 Yohabu ko a ma ko: «I kana taga, sabu bi ta kibaroya tɛ kibaro diman ye. I bɛna
taga lon wɛrɛ ta fɔ, nka bi ta kɔni, i man kan ka taga o fɔ, sabu masacɛ dencɛ le sara!»

21 Yohabu k′a fɔ Kusikacɛ dɔ ye ko: «I ka min ye, taga o lakari masacɛ ye!» Kusikacɛ
birira Yohabu kɔrɔ k′a fo, ka sɔrɔ ka kɛ bori ye ka taga.
22 O bɛɛ n′a ta, Sadɔki dencɛ Ayimazi belen ko Yohabu ma ko: «Ni a kɛra cogo o cogo,
ne fana bɛna bori Kusikacɛ kɔ fɛ ka taga!» Yohabu k′a jaabi ko: «Ne tericɛ, kun juman
le ra ele b′a fɛ ka bori dɛ? Nin ko tɛna taga kɛ kibaro diman ye min bɛ se ka i nafa.»
23 Ayimazi ko: «Ni a kɛra cogo o cogo, ne kɔni bɛna bori le fana!» Yohabu ko: «Ayiwa,
bori sa!» Ayimazi ka kɛnɛgbɛba sira mina bori ra, ka taga tɛmɛ Kusikacɛ ra.
24 O y′a sɔrɔ masacɛ Dawuda tun siginin bɛ dugu bolon kɔnɔ, bolon kɛnɛmada ni a
kɔnɔnɔda fla cɛ ma. Kɛrɛkɛden min bɛ yɔrɔ kɔrɔsi, ale yɛlɛnna ka taga lɔ o biribon san
fɛ, bolon kunna. A k′a ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ minkɛ, a barara ka cɛ dɔ boritɔ ye a kelen
na, a bɛ nana.
25 A pɛrɛnna ka o lase masacɛ ma. Masacɛ ko: «Ni a kelen lo, o tuma a bɛ nana ni
kibaro diman le ye!» Cɛ ka kɛ gbara ye dɔɔnin dɔɔnin.
26 Kɛrɛkɛden ka cɛ dɔ wɛrɛ boritɔ ye, a bɛ nana. A pɛrɛnna ka o fɔ dugu donda
kɔrɔsibaga ye, ko: «Cɛ dɔ wɛrɛ boritɔ ye a kelen na, a bɛ nana!» Masacɛ ko: «Ale fana
bɛ nana ni kibaro diman le ye!»
27 Kɛrɛkɛden ko: «Ne ta yecogo ra, cɛ fɔlɔ boricogo bɛ i ko Sadɔki dencɛ Ayimazi
boricogo.» Masacɛ ko: «Mɔgɔɲuman lo. A bɛ nana ni kibaro diman le ye.»
28 Ayimazi nana se minkɛ, a pɛrɛnna k′a fɔ masacɛ ye ko: «Kɛrɛ diyara an na!» A
k′a kinbiri gban k′a ɲa biri dugu ma, k′a fɔ tuun ko: «Matigi Ala, i ta Ala baraka, sabu
mɔgɔ minw tun wurira ne matigicɛ masacɛ kama, Ala k′a to an ka se sɔrɔ olugu kan!»
29 Masacɛ ko: «Ne dencɛ Abusalɔn do? A ka kɛnɛ wa?» Ayimazi ko: «Wagati min na
Yohabu tun bɛ i ta baaradenw cira, ne ni i ta baaraden tɔ kelen, ne kɔni tun bɛ mankan
caman le mɛnna jama cɛ ra; nka ne tun m′a lɔn ko kelen min lo.»
30 Masacɛ ko: «Ele ye gbara ka lɔ kɛrɛ fɛ.» Ayimazi gbarara ka lɔ kɛrɛ fɛ.
31 O kɔ, Kusikacɛ sera. Ale ko: «Ne matigicɛ masacɛ ye nin kibaro diman lamɛn! Mɔgɔ
minw bɛɛ tun wurira i kama, Matigi Ala ka i bɔsi ka bɔ olugu bɛɛ boro bi!»
32 Masacɛ ko Kusikacɛ ma ko: «Ne dencɛ Abusalɔn don? A ka kɛnɛ wa?» Kusikacɛ
ko: «Ne matigicɛ masacɛ, i juguw, ani mɔgɔ o mɔgɔ bɛ wurira ele masacɛ kama ko o bɛ
kojugu kɛ i ra, Ala ye olugu bɛɛ ta kɛ i ko nin kanbelen ta kɛra cogo min na!»

19

Dawuda ka Abusalɔn su kasi

1 Masacɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a ka kɛ yɛrɛyɛrɛ ye; sankaso min bɛ dugu donda
kunna, a tagara don o bon kɔnɔ ka kɛ kasi ye. A tagamatɔ tun bɛ kasira, ka kɛ a fɔ ye
ko: «E, ne dencɛ Abusalɔn, ne dencɛ, ne dencɛ Abusalɔn! Hali ne tun ye sa ele nɔ ra!
E, Abusalɔn, ne dencɛ, ne dencɛ!»
2 O tagara o fɔ Yohabu ye ko: «Masacɛ flɛ, a bɛ maɲumankokanw fɔra, ka kasi
Abusalɔn kosɔn.»
3 O lon na, Izirayɛlimɔgɔw ta sesɔrɔri yɛlɛmana ka kɛ kasi ye kɛrɛkɛdenw bɛɛ fɛ, sabu
o tun k′a mɛn mɔgɔw fɛ ko: «Masacɛ jusu kasira kosɛbɛ a dencɛ ta saya kosɔn.»
4 O lon na, kɛrɛkɛdenw dogora le ka don dugu kɔnɔ, k′a kɛ i n′a fɔ mɔgɔ minw borira
o kɛrɛkɛɲɔgɔnw ɲa, fɔ o maroyanin nana don dugu kɔnɔ.
5 Masacɛ tun k′a ɲa datugu ka kɛ kule ye ko: «E, ne dencɛ Abusalɔn! Abusalɔn, ne
dencɛ, ne dencɛ!»
6 Yohabu tagara a kɔ bon kɔnɔ ka taga a fɔ a ye ko: «Ele bɛ maroyaba le blara i ta
kɛrɛkɛdenw bɛɛ ra bi, k′a sɔrɔ olugu le ka i kisi, ka i dencɛw ni i denmusow kisi, ka i ta
musow kisi, ani i ka jɔnmuso minw kɛ i musow ye.
7 Ele bɛ i kɔninyabagaw le kanu, ka i kanubagaw kɔninya; sabu i bɛ min kɛra, o bɛ a
yira ko i ta kɛrɛkuntigiw ni i ta baaradenw tɛ foyi ye i ɲa kɔrɔ. Sisan kɔni, ne k′a ye ko
ni a tun kɛra ko Abusalɔn le bɔsira, k′a to an tɔw bɛɛ ye faga, o le tun bɛna diya ele ye.
8 Ayiwa, sisan i wuri ka bɔ kɛnɛ ma, i ye taga kuma i ta kɛrɛkɛdenw fɛ ka o ja gbɛlɛya.
Ni o tɛ, ne bɛ kari Matigi Ala tɔgɔ ra, ko ni i kɔni ma bɔ, bi su fɛ hali cɛ kelen tɛna to ni
i ye yan. Ni o do kɛra, o tuma kojugu minw bɛɛ sera i ma kabini i denmisɛnman fɔ ka
na se bi ma, bi ta bɛna juguya ni o bɛɛ lajɛnnin ye.»
9 Masacɛ wurira ka taga sigi dugu donda ra. O k′a fɔ kɛrɛkɛdenw bɛɛ ye ko: «Masacɛ
ye nin ye, a siginin bɛ dugu donda ra.» Kɛrɛkɛdenw bɛɛ nana masacɛ kɔrɔ.

Dawuda kɔsegira ka na Zeruzalɛmu

O y′a sɔrɔ Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ tun borira ka taga o ta so.

10 Mɔgɔw tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw bɛɛ ra; o tun b'a fɔra ko:
«Masacɛ Dawuda le ka an bɔsi ka an bɔ an juguw boro; ale le ka an bɔsi Filisikaw boro.
Ayiwa, sisan a borira Abusalɔn ɲa ka bɔ jamana kɔnɔ.
11 K'a sɔrɔ an tun ka turu kɛ ale Abusalɔn min kun na k'a sigi masaya ra, ale sara
kɛrɛ ra. Ayiwa, an bɛ mun le kɔnɔna sisan ka sɔrɔ ka masacɛ Dawuda wele ka na?»
12 Masacɛ Dawuda fana ka cira bla ka taga a fɔ sarakalasebagaw ye, minw tun ye
Sadɔki ni Abiyatari ye, ko: «Aw y'a fɔ Zuda cɛkɔrɔbaw ye ko: ‹Mun kosɔn tɔw le bɛna
kɔn aw ɲa ka masacɛ wele ka na a ta so?› »
Masacɛ tun ka o fɔ, sabu kuma minw bɛɛ tun bɛ fɔra Izirayɛli jamana yɔrɔw bɛɛ ra,
o kumaw tun sera masacɛ ma k'a to a sigiyɔrɔ ra yi.
13 Masacɛ ko o y'a fɔ o ye fana ko: «Aw le ye ne balemaw ye, aw ye ne yɛrɛ dɔ le ye.
Mun kosɔn tɔw le bɛna kɔn aw ɲa ka masacɛ wele ka na?»
14 A ko o y'a fɔ Amasa fana ye ko: «Ele ni ne bɛɛ ye mɔgɔ kelen le ye. K'a ta bi ra, ne
bɛ i kɛ kɛrɛkɛjama kuntigi ye Yohabu nɔ ra; ni ne ma o kɛ, o tuma Ala ye o hakɛ bɔ ne
ra.»
15 Dawuda k'a kɛ ten ka Zuda mɔgɔw bɛɛ sɔrɔ; o bɛɛ bɛnna a ra i ko mɔgɔ kelen, ka
mɔgɔ ci ka taga a fɔ masacɛ ye ko: «Sekɔ ka na, i ni i ta baaradenw bɛɛ.»

Dawuda yafara Simɛyi ma

16 Ayiwa, masacɛ ka sira ta ka sekɔ ka na, ka na se fɔ Zuridɛn ba ma. Zuda mara
mɔgɔw tagara Giligali, Zuridɛn bada ra, ko o bɛ taga masacɛ kunbɛn, ka ba tigɛ ni a ye.
17 Gera dencɛ Simɛyi, min ye Boniyaminu ta gbamɔgɔ dɔ ye, ni a bɛ bɔ Bahurimu, ale
fana teliyara ka taga ni Zuda mara mɔgɔw ye ka taga masacɛ Dawuda kunbɛn.
18 Boniyaminu ta gbamɔgɔ cɛ waga kelen le tun bɛ ni a ye, ani Siba, min tun bɛ baara
kɛra Sawuli ta somɔgɔw ye; ale ni a dencɛ tan ni looru, ni a ta baaraden cɛ mugan. O
girinna ka taga masacɛ kunbɛn Zuridɛn bada ra.
19 Mɔgɔw ka ba tigɛ ka taga ba ɲa dɔ kan, ko o bɛ taga masacɛ ni a ta somɔgɔw ta
kurun dɔ kɔnɔ ka ba tigɛ ni o ye; o kɔ, ni masacɛ b'a fɛ ka min kɛ, a bɛna o fɔ o ye. Tuma
min na masacɛ tun bɛna ba tigɛ, Gera dencɛ Simɛyi nana a yɛrɛ firi dugu ma masacɛ ɲa
kɔrɔ,
20 k'a fɔ masacɛ ye ko: «E, ne matigicɛ, i sabari, i kana ne ta kojugu jate; ne ka ko
bɛnbari min kɛ masacɛ ra a bɔlon na Zeruzalɛmu, masacɛ kana a hakiri to o ra tuun!
Masacɛ ye sabari ka o ko bɔ a jusu ra.
21 Sabu ne ye i ta jɔn le ye; ne yɛrɛ fana k'a lɔn ko ne ka kojugu le kɛ. Nka i yɛrɛ
k'a ye ko ne le kɛra Yusufu ta gbamɔgɔw bɛɛ ra mɔgɔ fɔlɔ ye ka na ne matigicɛ masacɛ
kunbɛn!»
22 Seruya dencɛ Abisayi ka kuma ta o le ra k'a fɔ ko: «Matigi Ala ka mɔgɔ min
ɲanawoloma k'a sigi masaya ra, Simɛyi ka o nɛni; o ra, Simɛyi ka kan ka faga le!»
23 Nka Dawuda ko: «Aw Seruya dencɛw, aw ta mun le bɛ nin na sa? Mun na aw bɛ aw
yɛrɛ kɛra ne jugu dɔw ye bi? Mɔgɔ si man kan ka faga Izirayɛli jamana kɔnɔ bi; sabu
ne k'a ye bi ko masacɛ wɛrɛ tɛ Izirayɛli jamana kunna ni ne tɛ.»
24 O kɔ, masacɛ k'a fɔ Simɛyi ye ko: «O tɛna i faga!» Masacɛ karira a ye.

Mefibosɛti k'a ta ko ɲafɔ

25 Ayiwa, Sawuli mamaden min ye Mefibosɛti ye, ale fana tun tagara masacɛ
kunbɛnyɔrɔ ra. K'a ta masacɛ tagalon na fɔ ka na se a nalon ma hɛra ra, Mefibosɛti
tun ma ko, a tun m'a dasiw saninya, a tun ma a ta faniw si ko fana.
26 A bɔra o cogo le ra Zeruzalɛmu ka taga masacɛ kunbɛn; masacɛ k'a ɲininka ko:
«Mefibosɛti, mun kosɔn i tun ma taga ni ne ye?»
27 A ka masacɛ jaabi ko: «E, ne matigicɛ masacɛ, ne ta jɔncɛ le ka ne janfa; sabu ne
tun ko le, ko ne bɛ ne ta fali labɛn ka yɛlɛn a kan ka taga ni masacɛ ye, sabu ne tɛ se ka
tagama.
28 Nka a tagara ne tɔgɔ cɛn ne matigicɛ masacɛ kɔrɔ. Nka ne matigicɛ masacɛ bɛ i ko
Ala ta mɛlɛkɛ. O ra, ni min ka bɛn i yɛrɛ ma, i ye o kɛ;
29 sabu ne bɛmacɛ ta somɔgɔw si tun man kan ni foyi ye ne matigicɛ masacɛ fɛ, ni
fagari tɛ. O bɛɛ n'a ta, i sɔnna ko ne fana ye domuni kɛ ni i ye, ani ni i ta mɔgɔ tɔw ye
minan kelen kɔnɔ. O ra, ne kɔni tɛ se ka masacɛ daari, ko a ye koɲuman wɛrɛ kɛ ne ye
tuun.»
30 Masacɛ k'a jaabi ko: «Nin kuma bɛɛ kun ye mun ye dɛ? Ne k'a latigɛ ka ban ko i
bɛmacɛ ta dugukolo bɛna kɛ ele ni Siba ta le ye.»
31 Mefibosɛti ko masacɛ ma ko: «A ye a bɛɛ ta kunkelen, sabu ne matigicɛ masacɛ
nana a ta so hɛra ra ka ban!»

Dawuda ka Barizilayi bonya

32 Galadikacɛ Barizilayi fana tun bɔra Rogelimu, ka na masacɛ blasira; a ka Zuridɛn
ba tigɛ ni masacɛ ye, ko a bɛ masacɛ to Zuridɛn ba yɔrɔ ra ka sekɔ ka taga.
33 Barizilayi tun kɔrɔra kosɛbɛ; a si tun ye san biseegi. Tuma min na masacɛ tun bɛ
Mahanayimu, masacɛ mako tun bɛ se fɛn o fɛn ma, a ka o bɛɛ kɛ a ye, sabu naforobatigi
tun lo.
34 Masacɛ k'a fɔ Barizilayi ye ko: «Ba tigɛ ka taga ni ne ye, i ye taga to ne kɔrɔ
Zeruzalɛmu ne ta so; ne bɛna i mako bɛɛ ɲa ka ne janto i ra.»
35 Nka Barizilayi ka masacɛ jaabi ko: «Ne bɛna taga ni masacɛ ye Zeruzalɛmu ka taga
to si ra ka san jori le kɛ tuun?
36 Ne si ye san biseegi sisan. Ne yɛrɛ tɛ se ka fɛndiman lɔn ka bɔ fɛngboman na tuun.
Ne tɛ se ka diya sɔrɔ domunifɛn ni minnifɛn na tuun; ne tɛ se ka hali dɔnkirilabaga
cɛmanw ni a musomanw kan mɛn kosɛbɛ tuun. O tuma mun kosɔn ne bɛna taga kɛ ele
kunna doni ye tuun?
37 Ne bɛna ba tigɛ, ka taga ni i ye ba kɔ fɛ dɔɔnin, ka dan yi. Ne yɛrɛ m'a lɔn kun min
na masacɛ b'a fɛ ka o bonya kɛ ne ye!
38 A to ne ye sekɔ, ka taga sa ne ta dugu ra, ne facɛ ta kaburu ni ne bamuso ta kaburu
kɔrɔ. Nka ne dencɛ Kimamu ye nin ye, min ye i ta baaraden ye; ale kɔni bɛna taga ni
ne matigicɛ masacɛ ye. Ni ko o ko ka bɛn i ma, i ye o kɛ ale ye.»
39 Masacɛ ko: «Ayiwa, Kimamu ye taga ni ne ye. Ni fɛn o fɛn ka bɛn i ma, ne bɛna o
kɛ a ye; ni i ka fɛn o fɛn ɲini ne fɛ, ne bɛna o kɛ i ye.»
40 Ayiwa, jama bɛɛ nana ba tigɛ tuma min na, ani masacɛ yɛrɛ nana ba tigɛ tuma min
na, masacɛ k'a boro mini Barizilayi ma k'a fo ni kanuya ye, ka dugawu kɛ a ye. O kɔ,
Barizilayi sekɔra ka taga a ta so.
41 Masacɛ ka Giligali dugu sira ta; Kimamu tagara ni a ye.

Zuda ta mɔgɔw ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw ma bɛn

Ayiwa, Zuda ta mɔgɔw bɛɛ, ani Izirayɛlimɔgɔ tɔw tarancɛ tun bɛ ni masacɛ ye Zuridɛn
batigɛyɔrɔ ra.
42 Izirayɛlimɔgɔ tɔw nana masacɛ fɛ ka na a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn an balema minw
ye Zuda ta mɔgɔw ye, olugu dɔrɔn le nana ele ta ka ba tigɛ ni i ye, ani i ta somɔgɔw ni
i nɔfɛmɔgɔw bɛɛ?»
43 Zuda ta mɔgɔw ka Izirayɛlimɔgɔ tɔw jaabi ko: «An ka o kɛ sabu anw ni masacɛ
bɛɛ ye mɔgɔ kelen le ye. Aw dimikun ye mun ye o ra sa? Yala masacɛ tun lɔra ni anw
kunkow ye le wa, walama a ka bonya dɔ le di an ma, o kosɔn an ka o kɛ wa?»
44 Izirayɛlimɔgɔ tɔw ka Zuda ta mɔgɔw jaabi ko: «Masacɛ ye anw fana ta ye fɔ siɲaga
tan*. Dawuda yɛrɛ ye anw ta ye ka tɛmɛ aw kan. Mun kosɔn aw ka an dɔgɔya tan? O
tuma anw le ma kɔn k'a fɔ ko an ye masacɛ wele ka na wa?»
Nka Zuda ta mɔgɔw ka kuma minw fɔ, o juguyara ka tɛmɛ Izirayɛlimɔgɔw ta kan.

20

Seba murutira Dawuda kama

1 Ayiwa, o y'a sɔrɔ cɛ sɔnkolon dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Seba; a facɛ tɔgɔ tun
ye ko Bikiri; Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ tun lo. Ale ka buru fiyɛ, k'a fɔ mɔgɔw ye ko:
«An ta foyi tɛ Dawuda fɛ,
jɛnɲɔgɔnya foyi tɛ an ni Yese dencɛ cɛ.
Izirayɛlimɔgɔw, an bɛɛ ye taga an ta so!»
2 A kɛra ten minkɛ, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɔra Dawuda kɔ ka tugu Bikiri dencɛ Seba kɔ.
Nka Zuda ta mɔgɔw gbanna o ta masacɛ kɔ, k'a blasira ka bɔ Zuridɛn ba yɔrɔ ra ka taga
se fɔ Zeruzalɛmu.
3 Dawuda tagara don a ta so kɔnɔ Zeruzalɛmu minkɛ, a tun ka jɔnmuso tan minw kɛ
a musow ye, a tun ka minw to a kɔ ka masaso kɔrɔsi, a ka olugu bla o danna so dɔ kɔnɔ.
O mako tun bɛ kɛ fɛn o fɛn na, a tun bɛ o bɛɛ di o ma, nka a ma sɔn ka jɛn ni o ye. O
tora o danna o so kɔnɔ yi fɔ ka taga se o salon ma; o tun tora yi ten i ko firiyamusow.

Yohabu ka Amasa faga

4 O kɔ, masacɛ k'a fɔ Amasa ye ko: «Sani tere saba cɛ, i ye Zuda ta kɛrɛkɛdenw wele
ka na yan, ele yɛrɛ fana ye na ni o ye.»
5 Amasa tagara Zuda ta kɛrɛkɛdenw wele. Nka lon min mɔgɔw tun ka kan ka na
masacɛ fɛ, ale yɛrɛ tora kɔ, a ma na o lon na.

---

* **19:44 19.44** Izirayɛlimɔgɔw ka o fɔ sabu siya tan le tun bɛ Izirayɛli mara ra, k'a sɔrɔ Zuda tun ye siya kelen dɔrɔn.

6 O ra, Dawuda k’a fɔ Abisayi ye ko: «Bikiri dencɛ Seba bɛna cɛnri min lase an ma, o
bɛna juguya ni Abusalɔn ta ye. I yɛrɛ ye i matigicɛ ta baaradenw ta, aw ye a nɔgbɛn,
janko a kana na taga dogo dugu barakaman dɔw kɔnɔ, ka tunu an ma.»
7 Yohabu ta mɔgɔw bɔra ka gban a kɔ, ani Keretikaw, ani Peletikaw, ani kɛrɛkɛcɛfariw
bɛɛ. O bɛɛ bɔra Zeruzalɛmu ka taga Bikiri dencɛ Seba nɔgbɛn.
8 O tagara se Gabahɔn kabakuruba yɔrɔ ra minkɛ, o ka Amasa natɔ ye o ɲa fɛ. O y’a
sɔrɔ Yohabu tun ka cɛsirinan dɔ siri a ta faniw kan, ka kɛrɛkɛmuru dɔ don a la ra, ka o
siri a ta cɛsirinan na a soro ra. Ka Yohabu tagatɔ to, kɛrɛkɛmuru benna.
9 Yohabu ka Amasa fo ko: «I ka kɛnɛ wa?» A ka Amasa mina a bonbosi ma ni a
kininboro ye, ko a b’a boro mini a ma k’a fo ni kanuya ye.
10 Kɛrɛkɛmuru min tun bɛ Yohabu numanboro ra, Amasa ma o kɔrɔsi. Yohabu k’a
sɔgɔ ni a ye siɲaga kelen dɔrɔn a kɔnɔbara ra, ka a nogo bɛɛ bɔ kɛnɛ ma. Amasa sara.
Yohabu ni a dɔgɔcɛ Abisayi k’a to yi ka taga Bikiri dencɛ Seba kɔ.
11 Kɛrɛkɛden kanbelen minw tun bɛ Yohabu kɔ, olugu ra kelen lɔnin tora Amasa kɔrɔ
ka kɛ a fɔ ye ko: «Minw bɛ Yohabu fɛ, ani minw bɛ Dawuda fɛ, olugu ye gban Yohabu
kɔ!»
12 O y’a sɔrɔ Amasa tun bɛ firinfirinna sira kan jori ra. O kɛrɛkɛden nana a ye ko
kɛrɛkɛden tɔw bɛɛ bɛ lɔra ka Amasa flɛ minkɛ, a ka Amasa sama ka taga a bla foro dɔ
kɔnɔ, ka fani dɔ kɛ k’a datugu; sabu a k’a ye ko ni min o min nana se a ma, o bɛ lɔ.
13 A ka Amasa bɔ sira ra minkɛ, kɛrɛkɛdenw bɛɛ tugura Yohabu kɔ, ka taga Bikiri
dencɛ Seba nɔgbɛn.

Seba sacogo

14 Seba ka Izirayɛli maraw bɛɛ cɛtigɛ, ka taga se fɔ Abɛli Bɛti Mahaka, ani fɔ Bɛrikaw
ta maraw bɛɛ ra. Olugu wurira ka ɲɔgɔn lajɛn ka gban a kɔ fana.
15 Yohabu ni a ta mɔgɔw bɛɛ nana, ka na lɔ ka Bɛti Mahaka dugu lamini, k’a sɔrɔ Seba
bɛ dugu kɔnɔ. O ka yɛlɛnyɔrɔ dɔw lɔ dugu kɛnɛmakogo kɛrɛ fɛ ka taga se fɔ a sanfɛyɔrɔ
ma; o kɔ, o ka kɛ dugu laminikogo yɛrɛ sogi ye janko k’a ben.
16 Muso hakiriman dɔ tora dugu kɔnɔ yi o le ra, ka pɛrɛn k’a fɔ ko: «Aw ye ne lamɛn,
aw ye ne lamɛn! Aw ye a fɔ Yohabu ye ko a ye gbara yan, ko ne b’a fɛ ka kuma ni a ye.»
17 Yohabu gbarara muso ra; muso ko: «Ele le ye Yohabu ye wa?» Yohabu ko: «Ne lo!»
Muso ko: «I ta jɔnmuso ta kuma lamɛn!» Yohabu ko: «Ne bɛ i lamɛnna.»
18 Muso ko: «Fɔlɔfɔlɔ ni ko dɔ tun kɛra, mɔgɔw tun b’a fɔ ko: ‹An ye taga hakiri ɲini
Abɛlikaw fɛ.› O ra o ko tun bɛ ɲanabɔ.
19 Ayiwa, anw ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ra hɛramɔgɔ dɔw le ye; ani o bɛɛ ra mɔgɔsɔbɛ
dɔw. Ele do b’a fɛ ka Izirayɛli duguba dɔ le halaki tan. Mun kosɔn aw b’a fɛ ka nin dugu
halaki, k’a sɔrɔ Matigi Ala ta jamana ta dugu dɔ lo?»
20 Yohabu ka muso jaabi ko: «Fiyewu, fiyewu, ne t’a fɛ ka foyi halaki, walama ka foyi
cɛn!
21 Ne ma na o ra. Efirayimu kuruyɔrɔw mɔgɔ dɔ, min tɔgɔ ye ko Seba, Bikiri dencɛ,
ale le wurira masacɛ Dawuda kama. Aw ye ale kelen don ne boro; ni o kɛra, an bɛna
an mabɔ dugu ra.» Muso ka Yohabu jaabi ko: «Ayiwa, ni o lo, an bɛna a kunkolo firi i
fɛ kogo kɔ fɛ yi!»
22 Muso tagara kuma dugumɔgɔw bɛɛ fɛ ni a ta hakiritigiya ye. O ka Bikiri dencɛ Seba
kun tigɛ, k’a kunkolo firi Yohabu fɛ, kogo kɔ fɛ. Yohabu ka buru fiyɛ. A ta kɛrɛkɛdenw
bɛɛ mabɔra dugu ra, o bɛɛ ka taga o ta so. Yohabu sekɔra Zeruzalɛmu masacɛ fɛ.

Dawuda ta jamana ɲamɔgɔw

23 Yohabu le tun ye Izirayɛli jamana kɛrɛkɛjama bɛɛ kuntigi ye. Yehoyada dencɛ
Benaya, ale tun ye Keretikaw, ani Peletikaw* kuntigi ye.
24 Adoramu tun ye jagboyabaaradenw kuntigi ye. Ahiludi dencɛ Yosafati tun ye masacɛ
ta kumalasebaga ye.
25 Seva tun ye sɛbɛrikɛbaga ye. Sadɔki ni Abiyatari tun ye sarakalasebagaw ye.
26 Ira, min ye Yahiri ta mɔgɔ dɔ ye, ale fana tun ye Dawuda ta sarakalasebaga dɔ ye.

21

San saba kɔngɔ benna Izirayɛli kan

1 Ayiwa, Dawuda ta wagati ra, kɔngɔ dɔ tun benna jamana kan fɔ san saba. Dawuda
ka Matigi Ala ɲininka; Matigi Ala k’a jaabi ko: «Sawuli ni a ta gbamɔgɔw, olugu
mɔgɔfagabagaw ka Gabahɔnkaw halaki minkɛ, o le ka nin se aw ma.»

---

* **20:23 20.23** Keretikaw ni Peletikaw: Aw ye Samawilu flanan 8.18 flɛ.

2 Masacɛ ka Gabahɔnkaw wele ka kuma ni o ye. Gabahɔnkaw tun tɛ Izirayɛlika dɔw
ye; Amɔrika tɔ minw tun tora, olugu tun lo. Izirayɛlimɔgɔw tun karira o ye ko o tɛna o
faga. Nka o bɛɛ n'a ta, Izirayɛlimɔgɔw ni Zuda ta mɔgɔw ta ko bonyakojugu fɛ Sawuli
jusu ra, a tun b'a fɛ ka o halaki ka o ban.
3 Dawuda k'a fɔ Gabahɔnkaw ye ko: «Ne bɛ se ka mun le kɛ aw ye, walama ne ka kan
ka mun le kɛ ka nin kojugu kafari, janko aw ye dugawu kɛ Matigi Ala ta jamana ye?»
4 Gabahɔnkaw k'a jaabi ko: «Wari le tɛna anw ni Sawuli ta mɔgɔw ta ko ɲanabɔ,
walama sanin; anw le fana tɛ se k'a fɔ ko an bɛ mɔgɔ faga Izirayɛli jamana ra.» Masacɛ
ko: «Ni aw ka min fɔ, ne bɛna o kɛ aw ye.»
5 Gabahɔnkaw ko: «Ayiwa, i n'a fɔ Sawuli tun b'a fɛ ka an faga, ka an halaki ka ban
Izirayɛli jamana kɔnɔ le pewu,
6 o tuma, aw ye a dencɛw ra cɛ wolonfla di an ma, an bɛna olugu kan don juru ra,
Matigi Ala ɲa kɔrɔ Gibeha dugu kɔnɔ, Matigi Ala tun ka Sawuli min ɲanawoloma k'a kɛ
masacɛ ye, ale yɛrɛ ta dugu.» Masacɛ Dawuda ko: «Ne bɛna o di aw ma.»
7 Sawuli mamaden min ye Mefibosɛti ye, Yonatan dencɛ, Dawuda ma sɔn ka ale di,
sabu Dawuda ni Sawuli dencɛ Yonatan tun ka jɛnɲɔgɔnya don ka kari ɲɔgɔn ye Matigi
Ala ɲa kɔrɔ.
8 Aya denmuso Risipa tun ka dencɛ fla minw woro Sawuli fɛ, minw tun ye Arimoni ye,
ani Mefibosɛti tɔgɔ dɔ wɛrɛ, masacɛ Dawuda ka olugu mina. Sawuli denmuso Merabu
tun ka dencɛ looru min woro Barizilayi dencɛ Adiriyɛli fɛ, min bɛ bɔ Mehola dugu kɔnɔ,
a ka olugu fana mina.
9 A ka olugu di Gabahɔnkaw ma; o ka o kan don juru ra kongori kan Matigi Ala ɲa
kɔrɔ. O cɛ wolonfla bɛɛ sara ɲɔgɔn fɛ. O ka o faga simankanwagati damina ra, simantigɛ
tere fɔlɔw ra.
10 Aya denmuso Risipa ka bɔrɔfani dɔ ta, ka taga o la fara kan, ka to o yɔrɔ ra, k'a ta
simankanwagati damina ra, fɔ ka taga se sanji nawagati ma. Tere bɛɛ a tun bɛ kɔnɔw
gbɛn o suw ra, ka kongowaraw gbɛn o ra su fɛ.
11 Aya denmuso Risipa ka min kɛ, o tagara o fɔ Dawuda ye; Sawuli tun ka o jɔnmuso
kɛ a muso ye.
12 A kɛra ten minkɛ, Dawuda tagara Sawuli su ni Yonatan su kolow daari Yabɛsi
dugumɔgɔw fɛ, Galadi mara ra. Olugu le tun ka o suw lajigi ka bɔ Bɛti San. Filisikaw
tun ka se sɔrɔ Sawuli kan Giliboha tuma min na, o tun ka o suw dulon yi le.
13 Dawuda tagara Sawuli su kolow ni a dencɛ Yonatan su kolow ta o yɔrɔ ra.
Gabahɔnkaw tun ka minw kan don juru ra, o ka olugu fana kolow cɛ.
14 O ka Sawuli kolow ni a dencɛ Yonatan kolow sutara Boniyaminu ta mara ra, Sela,
Sawuli facɛ Kisi su kɔrɔ. Masacɛ Dawuda tun ka fɛn o fɛn fɔ, o ka o bɛɛ kɛ. O kɔ, Ala
ka o ta daariri jaabi, ka jamana to hɛra ra.

Izirayɛlimɔgɔw ni Filisikaw ta kɛrɛw
(Kibaroyaw fɔlɔ 20.4-8)

15 Ayiwa, Filisikaw nana Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ tuun. Dawuda ni a ta kɛrɛkɛdenw tagara
Filisikaw kama ka taga o kɛrɛ. Dawuda tun sɛgɛra.
16 Rafa ta mɔgɔ dɔ tun bɛ Filisikaw ra, min tɔgɔ tun ye ko Isibi Bɛnɔbi. Taman dɔ
tun bɛ ale boro min nunkun tun ye siranɛgɛ ye; o siranɛgɛ gbiriya tun ye kilo saba.
Kɛrɛkɛmurukura dɔ fana tun sirinin bɛ a ta cɛsirinan na. O cɛ le wurira ko a bɛ Dawuda
faga.
17 Nka Seruya dencɛ Abisayi borira ka na Dawuda dɛmɛ, ka Filisikacɛ faga ni
kɛrɛkɛmuru ye. Dawuda ta mɔgɔw ka o ye minkɛ, o karira k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ele
man kan ka taga ni an ye kɛrɛ ra tuun, janko i kana na a to Izirayɛli ta yeelen ye tunu.»
18 O kɔ, kɛrɛ dɔ wɛrɛ wurira tuun Gɔbu dugu kɔnɔ, ni Filisikaw ye. O kɛrɛ ra,
Husatikacɛ Sibekayi, ale ka Safu faga; Safu fana tun ye Rafa ta mɔgɔ dɔ le ye, Filisikaw
ra.
19 Kɛrɛ dɔ wɛrɛ wurira ni Filisikaw ye tuun Gɔbu. O kɛrɛ ra, Yare Oregimu dencɛ
Elanan, Bɛtilɛhɛmuka dɔ, ale ka Gatikacɛ Goliyati faga Filisikaw ra. O Filisikacɛ ta taman
bere bonya tun bɛ i ko jesedanbagaw ta kpɛlɛyiri.
20 Kɛrɛ dɔ wɛrɛ kɛra tuun Gati. Filisikacɛ dɔ tun bɛ yi, ale tun ye cɛjanba ye;
borokanden wɔɔrɔ le tun bɛ a boro kelen kelen bɛɛ ra, senmanden wɔɔrɔ bɛ a sen
kelen kelen bɛɛ ra, k'a bɛɛ lajɛnnin kɛ mugan ni naani. Ale fana tun ye Rafa ta mɔgɔ
dɔ le ye.
21 A k'a yɛrɛ waso Izirayɛlimɔgɔw ra ka o mafiyɛnya minkɛ, Dawuda balemacɛ Simeha,
o dencɛ Yonatan k'a faga.

22 O cɛ naani bɛɛ tun ye Rafa ta mɔgɔ dɔw le ye; o tun bɛ bɔ Gati dugu kɔnɔ. Dawuda
ni a ta mɔgɔw ka olugu bɛɛ faga.

22

Dawuda ta Alatandodɔnkiri
(Zaburu 18)

1 Wagati min na Matigi Ala ka Dawuda bɔsi ka bɔ a juguw bɛɛ boro, ani k'a bɔ Sawuli
boro, Dawuda ka nin dɔnkiri le la ka Matigi Ala tando.
2 A ko:
Matigi Ala le ye ne ta Ala barakaman ye, ani ne dogoyɔrɔ, ani ne bɔsibaga.
3 Ale le ye ne ta Ala ye, ne ta Ala barakaman, ani ne dogoyɔrɔ,
ne tangabaga, ne ta kisiri tigi;
ale le ye ne dogoyɔrɔ ye,
ne kisibaga min bɛ ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ farimanw boro.

4 An ye Matigi Ala tando, sabu ne k'a wele minkɛ,
a ka ne bɔsi ka bɔ ne juguw bɛɛ boro.

5 Saya jikuruw tun ka ne datugu,
jiba woyotɔ min bɛ cɛnri kɛ, o tun ka ne ta.
6 Can lo, saya juruw tun ka ne siri ka ban!
Saya ta jan tun bɛ ɲini ka ne dɛrɛ.
7 Nka ka ne to o jusukasi ra, ne ka Matigi Ala daari,
ne ka ne ta Ala daari.
A tora a batoyɔrɔ saninman kɔnɔ ka ne lamɛn,
a toro ka ne kulekan mɛn.

8 Dugukolo yuguyugura, a yɛrɛyɛrɛra;
sankolo jusigiyɔrɔw bɛɛ yɛrɛyɛrɛra,
a ta dimi ka o bɛɛ lamaga.
9 Sisi bɛ bɔ a nunwow fɛ,
tasuma farimanba bɛ bɔ a da ra,
ani takami tasumaman.
10 A bɛ sankolo jɛngɛ ka jigi,
sankaba finmanba le bɛ a sen kɔrɔ.
11 A tun yɛlɛnnin bɛ serubɛn mɛlɛkɛ* dɔ le kan,
a tun bɛ jigira ka na fɔɲɔ kan.
12 A bɛ a yɛrɛ dogo dibi kɔnɔ,
ka dogo sanfɔɲɔ dibi ra, sankaba finmanbaw kɔnɔ.
13 Yeelen min bɛ manamana a ɲa,
takami tasumamanw bɛ bɔ o ra.

14 Matigi Ala pɛrɛnkan bɔra sankolo ra;
Ala kɔrɔtaninba kan bɔra.
15 A bɛ bara k'a juguw bon ni biɲɛw ye ka o bɛɛ janjan;
a bɛ sanmanamanaw bɔ k'a juguw bɛɛ labori.
16 E, Matigi Ala, i ka i juguw bagabaga minkɛ,
i ka i ta dimi fɔɲɔ fiyɛ minkɛ,
o ka kɔgɔji jukɔrɔfɛnw bɛɛ bɔ kɛnɛ ma,
ka dugukolo jusiginanw bɛɛ bla kɛnɛ ma.

17 Ala bɛ to sankolo ra k'a boro bɔ ka ne ta,
ka ne ta ka ne labɔ jibaw cɛ ma,
18 ka ne bɔsi ka bɔ ne jugu barakamanw boro,
ka ne bɔsi ne kɔninyabagaw boro, o minw baraka ka bon ni ne ta ye.
19 Lon min ɲagban sera ne ma, o tun bɛ benna ne kan;
nka Matigi Ala kɛra ne dɛmɛbaga ye
20 A ka ne bla yɔrɔ laganfiyanin le ra,
ka ne bɔsi, sabu ne ko ka di a ye.

21 Matigi Ala ka ne mina ka kaɲa ni ne ta terenninya le ye;
a ka ne sara, sabu ne boro ka kɛwale minw kɛ, o bɛɛ saninyanin lo;

22 sabu ne ka Matigi Ala ta siraw tagama,
ne ma ta juguya fɛ, ka ne yɛrɛ mabɔ ne ta Ala ra.
23 Ne bɛ a ta sariyaw bɛɛ sira tagama,
ne fana tɛ ne yɛrɛ mabɔ a ta cifɔninw na.
24 Ne jusukun gbɛnin lo a ɲa kɔrɔ,
sabu ne ka ne yɛrɛ kɔrɔsi jurumun ma.
25 O kosɔn Matigi Ala ka ne sara ka kaɲa ni ne ta terenninya ye,
sabu ne saninyanin lo a ɲa kɔrɔ.

26 Matigi Ala, ni mɔgɔ min kɛra i ɲasiranbaga ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta Alaɲasiran ye;
ni mɔgɔ min kɛra mɔgɔ jusukungbɛnin ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta jusukungbɛninya ye.
27 Ni mɔgɔ min kɔnɔ gbɛnin lo, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta kɔnɔgbɛninya ye;
nka ni mɔgɔ min kɔnɔ finnin lo, i bɛ o tigi mina ni hakiri ye.
28 I bɛ mɔgɔ sabarininw kisi,
nka i bɛ mɔgɔ wasobagaw flɛ, ka o majigi.

29 Can lo, Matigi Ala, ele le ye ne ta lanpan ye;
Matigi Ala bɛ ne ta dibi kɛ yeelen ye.
30 Ni i bɛ ni ne ye, ne bɛ girin ka ben kɛrɛkɛjama murutigiw kan;
ni ne ta Ala bɛ ne fɛ, ne bɛ pan kogojanw kunna ka tɛmɛ.

31 Ala ta siraw bɛɛ dafanin lo,
sigiya tɛ Matigi Ala ta darakuma ra.
Mɔgɔ min b'a yɛrɛ karifa Ala ma, a bɛ o tigi tanga i ko nɛgɛbɛnnan.
32 Sabu jɔn wɛrɛ le ye Ala ye, ni Matigi Ala kelen tɛ?
Jɔn wɛrɛ le bɛ barakatigi Ala ye ni an ta Ala kelen tɛ?
33 Ala le ye ne dogoyɔrɔ barakaman ye;
ale le bɛ ne ta sira labɛn ka ɲa.
34 A bɛ ne senw teliya i ko dagbɛ senw,
a bɛ ne lɔ yɔrɔ kɔrɔtaninw na.
35 A bɛ ne boro degi kɛrɛ ra,
ka ne boro kɛ ka siranɛgɛkalan bon.

36 I bɛ i ta nɛgɛbɛnnan di ne ma, ka ne kisi;
i ta ɲumanya bɛ ne bonya.
37 I bɛ ne sen lateliya;
ne sen tɛ sɛgɛ tagama ra.

38 Ne bɛ ne juguw gbɛn ka o halaki;
ni ne ma o faga ka ban, ne tɛ sekɔ.
39 Ne bɛ o faga ka o ban pewu, fɔ o si tɛ se ka wuri tuun;
o bɛ benben ne sen kɔrɔ.
40 I bɛ baraka don ne ra kɛrɛ kama,
ka ne juguw bɛɛ kuturu ka o bla ne sen kɔrɔ.
41 I bɛ ne juguw bɛɛ labori,
k'a to ne ye ne kɔninyabagaw bɛɛ halaki.
42 Olugu bɛ flɛri kɛ yɔrɔ bɛɛ, nka o tɛ dɛmɛbaga ye o yɛrɛ ra;
o bɛ Matigi Ala wele, nka a tɛ o jaabi!
43 Ne bɛ o terege ka o kɛ i ko buguri.
Ne bɛ o terege, ka o dɔndɔn i ko bɔgɔ min bɛ sira kan.

44 I ka ne bɔsi ne ta jamana mɔgɔ murutininw boro,
ka ne kɛ siya dɔw ta ɲamɔgɔ ye;
ne tun ma siya min lɔn, o le bɛ ne ta fanga kɔrɔ.
45 Siya wɛrɛ mɔgɔw bɛ ne kɔ yɔrɔ bɛɛ;
ni ne kumana ka min fɔ dɔrɔn, o bɛ o kɛ.
46 Siya wɛrɛ mɔgɔw baraka banna,
o yɛrɛyɛrɛtɔ bɛ bɔra o dogoyɔrɔw ra.

47 Matigi Ala ɲanaman lo! Ne bɛ ne ta barakatigi Ala tando.

Ne bɛ ne ta Ala, ne ta barakatigi Ala tando.
48 Ala le bɛ ne dimibɔ ne juguw ra,
ka siyaw bla ne ta fanga kɔrɔ.
49 A bɛ ne kisi ka bɔ ne juguw boro,
ka ne bla ne juguw san fɛ,
ka ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ farimanw boro.
50 O kosɔn, Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn siyaw cɛ ra,
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la ka i tɔgɔ bonya.
51 Matigi Ala bɛ sesɔrɔriba di a ta masacɛ ma.
A ka min ɲanawoloma k'a sigi masaya ra, a bɛ o mina ni ɲumanya ye;
a bɛ o kɛ Dawuda ni a ta duruja le ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

23

Dawuda ta kumalabanw

1 Dawuda ta kumalabanw ye nin ye. A ko:
«Nin ye Yese dencɛ Dawuda kan le ye,
nin ye Ala ta mɔgɔ kɔrɔtanin kan ye,
Yakuba ta Ala ka turu kɛ min kun na k'a sigi masaya ra,
Izirayɛlimɔgɔw bɛ min tɔgɔ don dɔnkiri ra.
2 Matigi Ala Nin k'a ta kuma don ne kɔnɔ,
a k'a ta kuma don ne da ra ko ne ye a fɔ.
3 Izirayɛli ta Ala kumana,
Izirayɛli ta Ala barakaman k'a fɔ ne ye ko:
‹Masacɛ min bɛ kiti tigɛ mɔgɔw ye terenninya kan,
ka siran Ala ɲa, ka kɛ mɔgɔw ɲamɔgɔ ye,
4 o bɛ i ko tere min bɛ wuri ni a yeelen ye;
sɔgɔma a bɛ wuri san fɛ, sankaba tɛ a datugu.
A yeelen baraka ra, ni sanji benna,
fɛnw bɛ falen ka bɔ dugukolo ra.›

5 «Ala bɛ o koɲuman le kɛ ne ta durujaw ye.
Ala ka jɛnɲɔgɔnya wuribari le don ni ne ye,
ka sariyaw sigi o kosɔn.
Wagati bɛɛ a bɛ se di ne ma;
a bɛ ne diyanyakow kɛ ne ye.
6 Nka Ala mafiyɛnyabagaw bɛ i ko ŋaniyiri minw tigɛra ka firi;
hali mɔgɔ boro tɛ maga o ra.
7 Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a ta,
o tigi bɛ a ta ni nɛgɛ dɔ le ye, walama taman dɔ ta yiri,
k'a bɛɛ jɛni yɔrɔnin kelen na.»

Dawuda ta kɛrɛkɛcɛfariw
(Kibaroyaw fɔlɔ 11.10-47)

8 Dawuda ta kɛrɛkɛcɛfariw tɔgɔw ye nin ye:
Yosɛbu Basebɛti, Takemonikacɛ, ale tun ye kɛrɛkɛcɛfari saba kuntigi ye. Ale le k'a ta taman kɛ ka cɛ kɛmɛ seegi bɛɛ faga kɛrɛ kelen na.
9 Ni ale bɔra yi, Elehazari lo, min ye Ahoyi dencɛ Dodo ta dencɛ ye. Tuma min na Filisikaw tun tagara lajɛn kɛrɛ kama, k'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ borira ka taga kuruyɔrɔw ra, cɛ saba min lɔra ni Dawuda ye ka Filisikaw kɔnɔ ka o kɛrɛ, ale tun ye o cɛ saba dɔ le ye.
10 Ale le wurira ka Filisikaw kɛrɛ ni kɛrɛkɛmuru ye, fɔ ka taga a boro ja, k'a nɔrɔnin to a ta kɛrɛkɛmuru kara ra. Matigi Ala ka sesɔrɔriba di Izirayɛlimɔgɔw ma o lon na. O kɔ fɛ, kɛrɛkɛden tɔw nana Elehazari kɔrɔ ka na o juguw suw ta borofɛnw le cɛ dɔrɔn.
11 Age dencɛ Sama, o le gbanna ale ra; ale bɛ bɔ Harari dugu kɔnɔ. O wagati ra Filisikaw tun lajɛnna Lehi. Sɔsɔforo dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra; Izirayɛlimɔgɔw nana kɛ bori ye Filisikaw ɲa.
12 Nka Sama tagara lɔ sɔsɔforo cɛ ma, ka Filisikaw kɛrɛ, ka o gbɛn ka bɔ foro ra. O lon fana ra, Matigi Ala ka sesɔrɔriba kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye.
13 Ayiwa, lon dɔ, ka Dawuda to Adulamu kuruwo ra, kɛrɛkɛkuntigi bisaba min tun b'a fɛ, olugu ra cɛ saba nana Dawuda fɛ simankanwagati ra. O y'a sɔrɔ Filisikaw ta kɛrɛkɛjama dɔ tun bɛ Refayikaw ta kɛnɛgbɛyɔrɔ ra.

14 Dawuda tun dogonin bɛ kuruwo kɔnɔ; Filisikaw ta kɛrɛkɛden dɔw fana tun ka
Bɛtilɛhɛmu dugu mina.
15 Jiminlɔgɔ ka Dawuda sɔrɔ; a ko: «E, jɔn le bɛna Bɛtilɛhɛmu dugu donda ta kɔlɔn ji
dɔ di ne ma, ne y'a min sa?»
16 O cɛfari saba tagara don Filisikaw sigiyɔrɔ ra jagboya ra, ka ji bi Bɛtilɛhɛmu donda
kɔlɔn na, ka na ni a ye ka na a di Dawuda ma. Nka Dawuda ma sɔn k'a min. A k'a bɔn
dugu ma, k'a kɛ saraka ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
17 k'a fɔ ko: «E, Matigi Ala ye ne kisi nin ko ɲɔgɔn ma, sabu nin mɔgɔw ka o nin bla
farati le ra ka taga nin ji bi; nin ji kɛra i n'a fɔ olugu jori le.» A ma sɔn ka ji min. O
cɛfari saba ka min kɛ, o le kɛra nin ye.
18 Yohabu balemacɛ Abisayi, Seruya dencɛ, ale le tun ye o cɛ saba ta ɲamɔgɔ ye. Ale
le k'a ta taman kɛ ka cɛ kɛmɛ saba faga; ale le ka tɔgɔ sɔrɔ o cɛ saba ra.
19 A tɔgɔ bonyara ka tɛmɛ tɔ fla kan. Ale le kɛra o kuntigi ye; nka o bɛɛ n'a ta, cɛ saba
min tɔgɔ kɔnna ka fɔ, a tɔgɔ bonya belen ma olugu ta bɔ.
20 Yehoyada dencɛ Benayahu fana tun ye kɛrɛkɛcɛ jagbɛlɛn le ye; a ka koba caman kɛ.
Ale tun ye Kabisɛlika le ye. Ale le ka Mohabukaw ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ ra cɛfari fla faga.
Nɛnɛlonba dɔ ra fana, a jigira kɔlɔn dɔ kɔnɔ ka jara dɔ faga.
21 Ale le fana ka Misiranka cɛjanba dɔ faga. Taman tun bɛ Misirankacɛ boro, nka ale
tagara a kɔ ni bere le ye. A tagara taman bɔsi Misirankacɛ boro k'a faga ni o taman
kelen ye.
22 Yehoyada dencɛ Benaya ka min kɛ, o le ye nin ye. A ka tɔgɔ sɔrɔ kosɛbɛ o cɛfari
saba ra.
23 O kuntigi bisaba ra, ale le ka tɔgɔ sɔrɔ ka tɛmɛ o bɛɛ kan. Nka cɛ saba minw tɔgɔw
kɔnna ka fɔ, a ma olugu bɔ. Kɛrɛkɛden minw tun bɛ to ka Dawuda yɛrɛ kɔrɔsi, Dawuda
k'a bla ni olugu ye.
24 Yohabu balemacɛ Asahɛli fana tun bɛ o cɛ bisaba ra, ani Dodo dencɛ Elanan min bɛ
bɔ Bɛtilɛhɛmu,
25 ani Sama min bɛ bɔ Harɔdi, ani Elika min fana bɛ bɔ Harɔdi,
26 ani Helɛsi min bɛ bɔ Pelɛti, ani Ikɛsi dencɛ Ira min bɛ bɔ Tekoha
27 ani Abiyezɛri min bɛ bɔ Anatɔti, ani Mebunayi min bɛ bɔ Husa,
28 ani Salimɔn min bɛ bɔ Ahoyi, ani Maharayi min bɛ bɔ Netofa,
29 ani Bana dencɛ Helɛbu min bɛ bɔ Netofa fana, ani Ribayi dencɛ Itayi min bɛ bɔ
Gibeha, Boniyaminu ta mara ra,
30 ani Benaya min bɛ bɔ Piratɔn, ani Hidayi min bɛ bɔ Nahale Gasi,
31 ani Abi Alibon min bɛ bɔ Bɛti Araba, ani Azimavɛti min bɛ bɔ Bahurimu,
32 ani Eliyaba min bɛ bɔ Salibɔn, Yasɛn dencɛw, Yonatan,
33 ani Sama min bɛ bɔ Harari, ani Sarari dencɛ Ayamu min bɛ bɔ Arari,
34 ani Ahasibayi dencɛ Elifelɛti min bɛmacɛ tun ye Mahakaka ye, ani Ahitofɛli dencɛ
Eliyamu min bɛ bɔ Gilo,
35 ani Hesirayi min bɛ bɔ Karimɛli, ani Parayi min bɛ bɔ Arabu,
36 ani Natan dencɛ Igali min bɛ bɔ Soba, ani Bani min bɛ bɔ Gadi,
37 ani Selɛki min tun ye Amɔnka ye, ani Naharayi min tun bɛ bɔ Berɔti, ani min tun
ye Seruya dencɛ Yohabu ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye,
38 ani Ira min tun bɛ bɔ Yetɛri, ani Garɛbu min fana bɛ bɔ Yetɛri,
39 ani Huri, Hɛtikacɛ. A bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ bisaba ni cɛ wolonfla.

24

Izirayɛlimɔgɔw jateko
(Kibaroyaw fɔlɔ 21.1-6)

1 O kɔ, Matigi Ala ta dimi wurira Izirayɛlimɔgɔw kama tuun; a ka miiriya dɔ don
Dawuda kɔnɔ o kama, ko a ye Izirayɛlimɔgɔw ni Zuda ta mɔgɔw jate.
2 O y'a sɔrɔ Yohabu min tun ye kɛrɛkɛjama kuntigi ye, ale tun bɛ masacɛ kɔrɔ; masacɛ
k'a fɔ Yohabu ye ko: «Taga Izirayɛli jamana gbaw bɛɛ ra, k'a damina Dan ka taga a bla
fɔ Bɛri Seba, aw ye mɔgɔw jate, janko ne ye mɔgɔw da lɔn.»
3 Yohabu ko masacɛ ma ko: «I Matigi Ala y'a to mɔgɔw ye caya fɔ siɲaga kɛmɛ ka tɛmɛ
nin kan, k'a to ne matigicɛ masacɛ yɛrɛ ɲa ye a ye. Mun kosɔn ne matigicɛ masacɛ b'a
fɛ ka nin ko kɛ?»
4 Nka masacɛ kumana ka Yohabu ni kɛrɛkuntigi tɔw bari. A kɛra ten, Yohabu ni
kɛrɛkuntigiw wurira masacɛ ɲa na ka taga Izirayɛlimɔgɔw jate.
5 O ka Zuridɛn ba tigɛ, ka taga lɔ Arowɛri, dugu min bɛ Gadi kɛnɛgbɛ cɛ ma o
woroduguyanfan fɛ, Yazɛri kɔrɔ.

6 O bɔra yi, ka taga Galadi, ka taga Tatimu Hodisi ta mara ra. O tagara se fɔ Dan Yan
ni a kɛrɛfɛduguw ra, Sidɔn fan fɛ.
7 O bɔra yi ka taga se Tiri dugu ma, min lamininin bɛ ni kogo ye, ka taga Hevikaw ni
Kanaanakaw ta duguw bɛɛ ra. O tagara a laban Zuda woroduguyanfan na, Bɛri Seba.
8 O ka jamana bɛɛ yaala o cogo le ra. Karo kɔnɔntɔn ni tere mugan tɛmɛnin kɔ, o
sekɔra ka na se Zeruzalɛmu tuun.
9 Yohabu ka mɔgɔw jateda di masacɛ ma. Cɛ jagbɛlɛn waga kɛmɛ seegi (800 000) le
tun bɛ Izirayɛli mara ra, minw tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra; Zuda ta cɛw da tun ye cɛ waga
kɛmɛ looru (500 000).

Ala ka Dawuda ta kojugu hakɛ bɔ a ra
(Kibaroyaw fɔlɔ 21.1-6)

10 Ayiwa, mɔgɔw jatenin kɔ, Dawuda yɛrɛ jusukun k'a jaraki. A k'a fɔ Matigi Ala ye
ko: «Matigi Ala, ne ka jurumunba le kɛ nin ye. Sisan, Matigi Ala, sabari ka i ta jɔncɛ ta
jurumun yafa a ma, sabu ne ka hakirintanyako yɛrɛ le kɛ nin ye.»
11 Dawuda wurira o dugusagbɛ sɔgɔma minkɛ, Matigi Ala k'a ta kuma lase cira Gadi
ma, Dawuda ladibaga, k'a fɔ a ye ko:
12 «Taga a fɔ Dawuda ye ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛ kojugu saba yira i ra; ni i ka kelen
min ta o ra, ne bɛna o ben jamana kan.› »
13 Gadi tagara Dawuda fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «I b'a fɛ san wolonfla kɔngɔ le ye ben
i ta jamana kan wa, walama aw juguw ye se aw ra ka to ka aw gbɛn, aw ye kɛ bori ye
o ɲa fɔ karo saba wa, walama i b'a fɛ banajugu le ye ben i ta jamana kan tere saba?
Ayiwa, miiri, i ye dɔ latigɛ; ne ka kan ka taga min fɔ ne cibaga ye, i ye o fɔ ne ye.»
14 Dawuda ka Gadi jaabi ko: «Ne deguninba lo kosɛbɛ. E, an bɛ an yɛrɛ to Matigi Ala
boro, sabu ale ta hina ka bon; nka an kana to adamadenw boro.»
15 Matigi Ala ka banajugu ben Izirayɛli jamana kan, k'a ta o lon sɔgɔma, fɔ ka taga
a wagati dafa. K'a ta Dan ka taga a bla Bɛri Seba, cɛ waga biwolonfla (70 000) le sara
mɔgɔw ra.
16 Mɛlɛkɛ nana a boro kɔrɔta ko a bɛ fagari kɛ Zeruzalɛmu minkɛ, Matigi Ala k'a ta
miiriya yɛlɛma mɔgɔw halakiri ko ra; Ala k'a fɔ halakiri mɛlɛkɛ ye ko: «A ka ɲi ten,
i boro bɔ jamana kan ten.» O y'a sɔrɔ Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tun lɔnin bɛ Yebusikacɛ
Arahuna ta simangbasiyɔrɔ ra ni a ta kɛrɛkɛmuru bɔnin ye a la ra.
17 Dawuda k'a ye ko mɛlɛkɛ bɛ mɔgɔw fagara minkɛ, a k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Matigi
Ala, a flɛ, ne le ka jurumun kɛ, ne le ka ko bɛnbari kɛ. Nin mɔgɔ barakantanw ka mun
le kɛ sa? I boro se ne ni ne ta mɔgɔw le ma.»

Dawuda ka sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye
(Kibaroyaw fɔlɔ 21.18-27)

18 O lon na, Gadi tagara Dawuda fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Wuri, i ye taga sarakabɔnan
dɔ lɔ Matigi Ala ye Yebusikacɛ Arahuna ta simangbasiyɔrɔ ra.»
19 Dawuda wurira ka taga, ka kaɲa ni Gadi ta kuma ye, i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ a ye
cogo min na.
20 Arahuna nana a ɲa kɔrɔta, ka masacɛ ni a ta baaradenw natɔ ye ale fan fɛ. Arahuna
bɔra ka taga a kinbiri gban masacɛ kɔrɔ k'a ɲa biri dugu ma.
21 Arahuna ko: «Mun le k'a to masacɛ bɛ nana a ta jɔncɛ fɛ sa?» Dawuda ko: «Ne bɛ
nana i ta simangbasiyɔrɔ le san, ka sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye, janko halakiri min
benna mɔgɔw kan, Ala ye o lalɔ ten.»
22 Arahuna ko Dawuda ma ko: «Ne matigicɛ masacɛ ye yɔrɔ ta; ni saraka min fana ka
i diya, i ye o bɔ. Misiw ye nin ye, olugu bɛ kɛ saraka jɛnita* ye; sowotoro ni misidaba
ta yiriw bɛ kɛ lɔgɔ ye.
23 E, masacɛ, ne Arahuna kɔni bɛ a bɛɛ le di masacɛ ma!»
Arahuna k'a fɔ masacɛ ye tuun ko: «I Matigi Ala y'a to i ta saraka ye mina.»
24 Nka masacɛ ka Arahuna jaabi ko: «Ɔn-ɔn! Ne bɛ a san i fɛ a sɔngɔ yɛrɛ le ra. Ne ma
wari bɔ fɛn min na, ne tɛ se ka o di Matigi Ala, ne ta Ala ma saraka jɛnita ye!» Dawuda
ka yɔrɔ ni misiw bɛɛ san warigbɛ bilooru.
25 Dawuda ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ ra Matigi Ala tɔgɔ ra, ka saraka jɛnitaw ni
ninsɔndiya sarakaw* bɔ.
A ka daariri min kɛ jamana ko ra, Matigi Ala ka o jaabi; fagari lalɔra Izirayɛli jamana
ra.

MASACƐW
TA KITABU FƆLƆ
Kitabu faamucogo

Izirayɛli masacɛw ta wagati min daminana Samawilu ta kitabu flanan na, o kow tɔ le bɛ Masacɛw ta kitabu fɔlɔ kɔnɔ. Masacɛw ta kitabu fɔlɔ ni a flanan bɛɛ tun ye kitabu kelen le ye. O kitabuw sɛbɛbaga ma lɔn.

An bɛ min ye nin kitabu kɔnɔ, o ye Sulemani sigicogo ye masaya ra a facɛ Dawuda nɔ ra, ani Dawuda ta saya, ani masacɛ Sulemani ta baaraw, ani Alabatosoba lɔri ta baara, ani jamana tarancogo, k'a kɛ fanga fla ye: woroduguyanfan mara ani sahiliyanfan mara, ani o masacɛw ta ko.

Ala bɛ baraka don masacɛ bɛɛ kelen kelen na ka kaɲa ni a ta Alaɲasiran le ye. Minw bɛ o kɔ don Ala ra, ka ala wɛrɛw bato, jamana halakira olugu ta kɛwalejuguw kosɔn.

Jamana sahiliyanfan min ye Izirayɛli mara ye, o yɔrɔ ta masacɛw ma tugu Ala kɔ, k'a sɔrɔ woroduguyanfan min ye Zuda mara ye, o yɔrɔ ta masacɛw caman ka Ala ta sariya sira tagama.

Ala ta ciraw, i n'a fɔ Iliya (dɔw b'a fɔ min ma ko Eli), ani Iliyasu (dɔw b'a fɔ min ma ko Elize), olugu tun bɛ o ja gbɛlɛya ka mɔgɔw lasɔmi, janko o kana bɔ Matigi Ala kɔ ka jow sɔn.

O ciraw k'a yira ko ka Ala ta siraw tagama, o bɛ na ni hɛra ye; nka ka Ala kan bla, o bɛ na ni tɔɔrɔ ye jamana kɔnɔ.

Kitabu kɔnɔkow

Dawuda ta masaya laban *(1)*
Sulemani sigicogo masaya ra a facɛ nɔ ra *(2)*
Sulemani ta masaya damina *(3–4)*
Sulemani ta Alabatosoba lɔko *(5–8)*
Masacɛ Sulemani ta masaya laban *(9–11)*
Jamana sahiliyanfan mɔgɔw ta murutiri *(12–14)*
Zuda ni Izirayɛli ta masacɛw ta kow *(15–16)*
Cira Iliya ta wagati *(17–19)*
Masacɛ Akabu ta ko *(20–22)*
Masacɛ Yosafati ni masacɛ Ahaziya ta kow *(22.41-53)*

Masacɛ Dawuda kɔrɔra

1 Ayiwa, masacɛ Dawuda nana kɔrɔ kosɛbɛ. O tun bɛ birifaniw kɛ k'a datugu, nka o
bɛɛ n'a ta, o si tun tɛ nɛnɛ bɔra a ra.
2 O ra, a ta jamana kuntigiw k'a fɔ a ye ko: «An matigicɛ masacɛ, a to an ye sungurunin
dɔ ɲini i ye, min bɛna to i kɔrɔ, k'a janto i ra, ka to ka la i kɔrɔ; ni o kɛra, nɛnɛ bɛna bɔ
an matigicɛ masacɛ ra.»
3 O tagara yaala Izirayɛli jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ka sungurunin dɔ ɲini min cɛ ka ɲi. O
ka Sunamuka sunguru dɔ le sɔrɔ, min tɔgɔ tun ye ko Abisagi. O nana ni ale ye masacɛ
fɛ.
4 O sunguru tun cɛ ka ɲi yɛrɛ le kosɛbɛ. A nana to masacɛ kɔrɔ, k'a janto a ra. Nka
masacɛ ma jɛn ni a ye.

Adoniya ko a bɛ kɛ masacɛ ye

5 O wagati ra, Dawuda tun ka dencɛ min sɔrɔ a muso Hagiti fɛ, min tɔgɔ tun ye ko
Adoniya, ale wurira k'a yɛrɛ bla kow ɲa fɛ, ka to k'a fɔ ko: «Ne le bɛna kɛ masacɛ ye!»
A ka sowotoro dɔ ɲini, ani soboribaga dɔw, ani cɛ bilooru, minw tun bɛ to ka bori a ta
sowotoro ɲa fɛ.
6 Kabini Adoniya tun worora, hali lon kelen a facɛ tun m'a ladi ka ye, walama k'a fɔ
a ye ko «i kana nin kɛ». A tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ. Ale le tun worora ka gban Abusalɔn na.
7 A tagara kuma ka bɛn ni Seruya dencɛ Yohabu ye, ani sarakalasebaga Abiyatari.
Olugu sɔnna ka don a ta jɛn ra.
8 Nka sarakalasebaga Sadɔki, ani Yehoyada dencɛ Benaya, ani cira Natan, ani Simɛyi,
ani Ɛrɛyi, ani Dawuda ta kɛrɛkɛcɛfariw, olugu si tun tɛ ni a ye.
9 Lon dɔ, Adoniya tagara sagaw, ani misitoranw kɛ saraka ye, ka misiden tɔrɔninw
faga Zohelɛti kabakuru kɔrɔ, min bɛ Ɛni Rogɛli kɔrɔ. A balemaw, minw ye masacɛ
dencɛw ye, a ka olugu bɛɛ wele o saraka domuni na, ani Zuda mɔgɔ minw bɛɛ tun ye
jamana ɲamɔgɔw ye.

10 Nka cira Natan ni Benaya ni kɛrɛkɛcɛfariw ni a balemacɛ Sulemani, a ma sɔn ka olugu si wele.

Natan ni Baseba tagara Dawuda fɛ

11 A kɛra ten minkɛ, Natan tagara Sulemani bamuso Baseba fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Ele m'a mɛn ko Hagiti dencɛ Adoniya bɛ a yɛrɛ kɛra masacɛ ye, k'a sɔrɔ an matigicɛ Dawuda ma foyi lɔn o ko ra wa?
12 Na, ne bɛna i ladi ni kuma kelen ye, min bɛ se k'a to i ye i nin kisi, ka i dencɛ Sulemani fana nin kisi.
13 Taga masacɛ Dawuda fɛ, i ye taga a fɔ a ye ko: ‹E, ne matigicɛ masacɛ, ele tun ma kari i ta jɔnmuso ye k'a fɔ ne ye ko ne dencɛ Sulemani le bɛna kɛ masacɛ ye ele kɔ wa, ko ale le bɛna sigi i nɔ ra masaya ra wa? Mun kosɔn sisan Adoniya le nana kɛ masacɛ ye?› »
14 Natan k'a fɔ Baseba ye tuun ko: «Ka i to o kuma ra ni masacɛ ye, ne yɛrɛ bɛna taga yi, ka taga dɔ fara i ta kuma kan.»
15 Baseba tagara don masacɛ fɛ. O wagati ra masacɛ tun kɔrɔra kosɛbɛ; Sunamuka sunguru, min ye Abisagi ye, ale le tun bɛ a jantora masacɛ ra.
16 Baseba k'a kinbiri gban masacɛ kɔrɔ. Masacɛ k'a ɲininka ko: «A bɛ di?»
17 A ko: «Ne matigicɛ, ele yɛrɛ le tun karira i ta jɔnmuso ye Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ ra, ko sigiya t'a ra, ko i dencɛ Sulemani le bɛna kɛ masacɛ ye i kɔ, ko ale le bɛna sigi masaya ra i nɔ ra.
18 Nka a flɛ, sisan Adoniya le kɛra masacɛ ye, k'a sɔrɔ ne matigicɛ masacɛ yɛrɛ ma foyi lɔn o ko ra.
19 A ka misitoranw, ani misiden tɔrɔninw, ani saga caman kɛ saraka ye. A ka masacɛ dencɛw bɛɛ wele o domuni na, ani sarakalasebaga Abiyatari, ani kɛrɛkɛjama kuntigi Yohabu; nka a ma sɔn ka i ta jɔncɛ Sulemani wele.
20 Nka Izirayɛli jamana bɛɛ ɲa lɔnin bɛ ne matigicɛ masacɛ le ra, janko mɔgɔ min ka kan ka sigi masaya ra ne matigicɛ masacɛ nɔ ra, i ye o tigi yira.
21 Ni o tɛ, lon min ni ne matigicɛ masacɛ nana kɛ ko a tɛ yan tuun, ni i nana taga kɛ ni i bɛmaw ye, o tuma o bɛna ne ni ne dencɛ Sulemani minako juguya, ka an kɛ i ko an ka mɔgɔ le faga.»
22 Ayiwa, ka Baseba to kuma ra ni masacɛ ye, cira Natan nana.
23 O tagara a fɔ masacɛ ye ko cira Natan nana. Natan donna masacɛ fɛ, ka na a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma.
24 A k'a fɔ masacɛ ye ko: «E, ne matigicɛ masacɛ, o tuma ele le k'a fɔ ko Adoniya le bɛna kɛ masacɛ ye ele kɔ, ka sigi masaya ra i nɔ ra wa?
25 Sabu bi a tagara misitoranw ni misiden tɔrɔnin ni saga caman faga ka o kɛ saraka ye. A ka masacɛ dencɛw bɛɛ wele o domuni na, ani kɛrɛkɛjama kuntigiw, ani sarakalasebaga Abiyatari. O ye nin ye yi, o bɛ domuni kɛra a ɲa kɔrɔ, ka minnin kɛ, k'a fɔ ko: ‹Ala ye si di masacɛ Adoniya ma!›
26 Nka ne min ye i ta baaraden ye, a ma ne wele, a ma sarakalasebaga Sadɔki wele, a ma Yehoyada dencɛ Benaya wele, a ma i ta jɔncɛ Sulemani fana wele.
27 Yala ne matigicɛ masacɛ yɛrɛ le ka nin ko latigɛ wa? Mun na mɔgɔ min bɛna sigi masaya ra i nɔ ra, i ma o fɔ anw ye, anw minw ye i ta jɔncɛw ye?»

Dawuda ko Sulemani bɛna sigi ale nɔ ra

28 Masacɛ Dawuda ka Natan jaabi ko: «Aw ye Baseba wele ne ye!» O k'a wele, a donna so kɔnɔ ka taga lɔ masacɛ ɲa kɔrɔ.
29 Masacɛ karira, k'a fɔ Baseba ye ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka ne kisi ka bɔ ne ta sɛgɛ bɛɛ ra,
30 ko ne tun karira i ye Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra, ka min fɔ i ye, ko: ‹I dencɛ Sulemani le bɛna kɛ masacɛ ye ne kɔ, ka sigi masaya ra ne nɔ ra,› ayiwa, ne bɛna o le kɛ bi.»
31 Baseba k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma masacɛ kɔrɔ, k'a fɔ ko: «E, ne matigicɛ masacɛ Dawuda, Ala ye i to an kɔrɔ tuma bɛɛ!»

Sulemani sigira masaya ra
(Kibaroyaw fɔlɔ 29.21-25)

32 Ayiwa, Masacɛ Dawuda ko: «Aw ye sarakalasebaga Sadɔki wele ka na, ani cira Natan, ani Yehoyada dencɛ Benaya.» O ka olugu wele, o nana masacɛ fɛ.
33 Masacɛ k'a fɔ o ye ko: «Aw ye ne ta baaradenw wele; aw ye ne dencɛ Sulemani yɛlɛn ne yɛrɛ ta sofali kan, ka taga ni a ye fɔ Giyɔn jida yɔrɔ ra.

34 Ni aw sera yi, sarakalasebaga Sadɔki ni cira Natan ye turu saninman* kɛ a kun na
k'a kɛ Izirayɛli masacɛ ye. Aw ye buru fiyɛ k'a fɔ ko: ‹Ala ye si di masacɛ Sulemani ma!›
35 O kɔ, aw ye bɔ ni a ye o yɔrɔ ra, k'a blasira ka na ni a ye, a ye na sigi ne ta
masasiginan kan. Ale le bɛna sigi masaya ra ne kɔ fɛ, sabu ne bɛna ale le sigi Izirayɛli
ni Zuda jamana ɲamɔgɔya ra.»
36 Yehoyada dencɛ Benaya ka masacɛ jaabi ko: «Amina!» A ko: «Ne matigicɛ masacɛ
ta Ala, min ye Matigi Ala ye, ale ye i ta kuma kɛ can ye!
37 Matigi Ala tora ni ne matigicɛ masacɛ yɛrɛ ye cogo min na, a ye to ni Sulemani
fana ye o cogo kelen na; Ala ye Sulemani ta fanga labonya ka tɛmɛ ne matigicɛ masacɛ
Dawuda ta fanga kan belen!»
38 Ayiwa, sarakalasebaga Sadɔki ni cira Natan ni Yehoyada dencɛ Benaya ni Keretikaw,
ani Peletikaw* ka Sulemani sigi masacɛ Dawuda ta sofali kan, ka jigi ni a ye Giyɔn jida
yɔrɔ ra.
39 Sarakalasebaga Sadɔki ka sogogban ta, turu saninman* tun bɛ min kɔnɔ, yɔrɔ
saninman kɔnɔ. A ka o turu kɛ Sulemani kun na k'a sigi masaya ra. O kɔ, o ka buru
fiyɛ; mɔgɔ bɛɛ ka kɛ a fɔ ye ko: «Ala ye si di masacɛ Sulemani ma!»
40 Mɔgɔ camanba gbanna o kɔ, dɔw ka kɛ filenw fiyɛ ye, o bɛɛ ka kɛ ɲagari ye ka kɛ
mankanba ci ye fɔ ka dugukolo yɛrɛyɛrɛ.

Sulemani yafara Adoniya ma

41 Adoniya ni mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni a ye domunikɛyɔrɔ ra, olugu ka o mankan
mɛn; o y'a sɔrɔ o tun ka domuni kɛ ka ban. Yohabu ka burufiyɛkan mɛn minkɛ, a ko:
«Nin ye mun mankanba le ye dugu kɔnɔ tan?»
42 K'a to o kuma ra, sarakalasebaga Abiyatari dencɛ Yonatan nana. Adoniya ko ale ma
ko: «Na yan, sabu ele ye mɔgɔsɔbɛ le ye; sigiya t'a ra, i nana kibaroɲuman le fɔ an ye.»
43 Yonatan ka Adoniya jaabi ko: «Fiyewu! Kibaroɲuman tɛ nin ye dɛ! An matigicɛ
masacɛ Dawuda le ka Sulemani kɛ masacɛ ye.
44 Masacɛ ka sarakalasebaga Sadɔki ni cira Natan ni Yehoyada dencɛ Benaya ni
Keretikaw ni Peletikaw bla ni a ye; o k'a layɛlɛn masacɛ yɛrɛ ta sofali kan ka taga
ni a ye.
45 «Sarakalasebaga Sadɔki ni cira Natan ka turu saninman* kɛ a kun na, k'a sigi
masaya ra Giyɔn jida yɔrɔ ra. O bɔra o yɔrɔ le ra, mɔgɔw ɲagarininba ka kɛ kule ci ye
ka na; o mankan le bonyara ka dugu bɛɛ labɔ. Aw ka o mankan le mɛn tan.
46 Sulemani yɛrɛ sigira masasiginan kan ka ban.
47 Jamana ɲamɔgɔw fana nana an matigicɛ masacɛ Dawuda fo, k'a fɔ ko: ‹Ala ye
Sulemani kɛ tɔgɔtigi ye ka tɛmɛ ele yɛrɛ kan; Ala ye a ta fanga kɔrɔta ka tɛmɛ ele ta
kan!› O tuma masacɛ k'a kinbiri gban a ta layɔrɔ ra k'a fɔ ko:
48 ‹Matigi Ala baraka, Izirayɛli ta Ala, sabu a ka ne yɛrɛ dencɛ dɔ sigi masaya ra ne nɔ
ra, k'a to ne yɛrɛ ɲa ka o ye bi.› »
49 Ayiwa, Adoniya ni a nɔfɛmɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, o bɛɛ siranninba wurira ka
janjan, bɛɛ tagara a ta fan na.
50 Adoniya yɛrɛ sirankojugu fɛ Sulemani ɲa, a wurira ka taga sarakajɛnifɛn* gbanw
mina†.
51 O tagara o fɔ Sulemani ye ko: «Adoniya siranna masacɛ Sulemani ɲa fɔ a tagara
sarakajɛnifɛn gbanw mina, a b'a fɔra ko: ‹Masacɛ Sulemani ye kari ne ye ko a tɛna a ta
jɔncɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye.› »
52 Sulemani ko: «Ni a k'a yɛrɛ kɛ mɔgɔsɔbɛ ye, hali a kunsigiden kelen tɛna ben dugu
ma; foyi tɛna a sɔrɔ. Nka ni a ka kojugu kɛ, o tuma a bɛ faga.»
53 O kɔ, masacɛ Sulemani ka mɔgɔ dɔw ci ka taga a lajigi ka bɔ sarakajɛnifɛn kan.
Adoniya nana ka na a kinbiri gban masacɛ Sulemani kɔrɔ. Sulemani ko a ma ko: «Taga
so kɔnɔ!»

2

Dawuda ta kumalabanw

1 Ayiwa, Dawuda sawagati nana surunya minkɛ, a ka nin ciw fɔ a dencɛ Sulemani ye;
a ko:
2 «A tora dɔonin, ne bɛna taga mɔgɔw bɛɛ tagayɔrɔ ra. O ra, i ka kan ka baraka don i
yɛrɛ ra, ka kɛ cɛ ye,

---

* **1:38 1.38** Keretikaw ni Peletikaw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ye, Masacɛ tun ka minw ta kɛrɛkɛdenya ra, sara ra, janko ka masacɛ kɔrɔsi (Samawilu flanan 15.18). † **1:50 1.50** Ni mɔgɔ tagara sarakajɛnifɛn gbanw mina, o kɔrɔ ye ko o tigi k'a yɛrɛ karifa Ala ma.

3 ka Matigi Ala, i ta Ala ta kokɛtaw kɛ, k’a ta siraw tagama, k’a ta cifɔninw, ni a ta
kumaw, ni a ta kolatigɛninw, ni a ta ciw lamɛn, i n’a fɔ a sɛbɛra cira Musa ta sariya
kitabu kɔnɔ cogo min na; ni o kɛra, ni i ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, ni i ka ko o ko kɛ, o bɛɛ bɛ
ɲa i boro;
4 ni o kɛra, fana, Matigi Ala tun ka layiri min ta ne ye, a bɛna o dafa; a tun ka layiri
ta ne ye k’a fɔ ko: ‹Ni i ta denw ka o tagamacogo kɔrɔsi, ni o ka tagama can kan ne ɲa
kɔrɔ ni o jusukun bɛɛ ye, ani o nin bɛɛ, o tuma mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ i ta denw na tuma
bɛɛ, min bɛna sigi i nɔ ra masaya ra Izirayɛli jamana kunna.›
5 «Ayiwa, o kɔ, Seruya dencɛ Yohabu ka min kɛ ne ra, ani a ka min kɛ Izirayɛli ta
kɛrɛkɛjama kuntigi fla ra, Nɛri dencɛ Abinɛri, ani Yetɛri dencɛ Amasa, i ka o lɔn. A ka
olugu faga, ka o jori seri dugu ma, i n’a fɔ o tun bɛ kɛrɛkɛyɔrɔ le ra, k’a sɔrɔ foyi tun tɛ
an ni o mɔgɔw cɛ ni hɛra tɛ. A ka o jori kɛ k’a ta cɛsirinan ni a ta sennasanbara lanɔgɔ.
6 O ra, i bɛna a mina ka kaɲa ni i ta hakiritigiya ye; nka i kana a to a ye kɔrɔ k’a
kunsigi gbɛ, ka sa hɛra ra, ni i m’a faga.
7 «Nka i ka kan ka Galadikacɛ Barizilayi dencɛw minako ɲa; mɔgɔ minw bɛ domuni
kɛ ni i ye, o ye sɔrɔ o mɔgɔw ra, sabu wagati min na ne tun bɛ borira i kɔrɔcɛ Abusalɔn
ɲa, o tora ni ne ye ka ne dɛmɛ.
8 «Gera dencɛ Simɛyi min bɔra Bahurimu, Boniyaminu ta mara ra, ale fana bɛ ni i ye.
Lon min ne tun bɛ tagara Mahanayimu, ale le ka kumajugu suguya bɛɛ fɔ ne ma. Nka
tuma min na a nana ne kunbɛn Zuridɛn bada ra, ne karira a ye Matigi Ala tɔgɔ ra ko ne
tɛna a faga.
9 Nka sisan, i ka kan k’a jate i n’a fɔ a jarakinin lo. Hakiritigi le bɛ i ye; i ka kan ka
min kɛ a ra i yɛrɛ bɛna o lɔn. A man kan ka kɔrɔ k’a kunsigi gbɛ, ka sa a yɛrɛ ma ni i
ma a faga ni muru ye.»

Dawuda sacogoya
(Kibaroyaw fɔlɔ 29.26-28)

10 Ayiwa, o kɔ, Dawuda sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k’a su don Dawuda ta
masabonba* kɔnɔ.
11 Dawuda ka san binaani le kɛ masaya ra Izirayɛli jamana kunna. A ka san wolonfla
kɛ Heburɔn, ka san bisaba ni saba kɛ Zeruzalɛmu.
12 Sulemani sigira masaya ra a facɛ Dawuda nɔ ra; a ta masaya sabatira kosɛbɛ.

Sulemani ka Adoniya faga

13 Lon dɔ, Hagiti dencɛ min ye Adoniya ye, ale tagara Sulemani bamuso Baseba fɛ.
Baseba k’a ɲininka ko: «Hɛra lo wa?» Adoniya ko: «Ɔnhɔn, hɛra lo!»
14 A ko: «Kuma dɔ le bɛ ne fɛ k’a fɔ i ye.» Baseba ko: «A fɔ!»
15 Adoniya ko: «I yɛrɛ k’a lɔn ko ne le tun ka kan ka sigi masaya ra; Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ ɲa lɔnin tun bɛ ne le ra, ko ne bɛna kɛ o ta masacɛ ye. Nka a ko nana yɛlɛma;
masaya tagara kɛ ne dɔgɔcɛ Sulemani le ta ye, sabu Matigi Ala yɛrɛ le k’a kɛ a ta ye.
16 Ayiwa, sisan, ne bɛ fɛn kelen min ɲini i fɛ, i kana ban ka o kɛ ne ye!» Baseba ko:
«A fɔ!»
17 Adoniya ko: «Ne bɛ i daari, a fɔ masacɛ Sulemani ye ko a ye Sunamukamuso Abisagi
di ne ma, ne ye a kɛ ne muso ye, sabu ni ele ka fɛn daari masacɛ fɛ, a tɛ se ka ban.»
18 Baseba k’a jaabi ko: «Ayiwa, ne k’a mɛn; ne bɛna taga o ko lase masacɛ ma i ye.»
19 Baseba tagara masacɛ Sulemani fɛ ko a bɛ taga Adoniya ta kuma fɔ a ye; a tagara
se minkɛ, masacɛ wurira ka lɔ k’a kunbɛn, ka biri a kɔrɔ k’a bonya, ka sɔrɔ ka taga sigi
a ta masasiginan kan. A ko o ye na ni siginan dɔ ye ka na o di a bamuso ma. A bamuso
sigira o kan masacɛ kininboroyanfan fɛ.
20 A bamuso ko: «Fɛn fitini kelen le bɛ ne fɛ k’a daari i fɛ; i kana ban ka o kɛ ne ye!»
Masacɛ ko: «Ne bamuso, a fɔ, ne tɛna ban k’a kɛ i ye!»
21 Baseba ko: «A to Sunamukamuso Abisagi ye di i kɔrɔcɛ Adoniya ma k’a kɛ a muso
ye!»
22 Masacɛ Sulemani k’a bamuso jaabi ko: «Mun kosɔn i bɛ Sunamukamuso Abisagi
daarira k’a di Adoniya ma? Hali i ye masaya ɲini a ye kunkelen, sabu ni a kɛra cogo o
cogo, ne kɔrɔcɛ lo. Masaya ɲini a ye, ale ni sarakalasebaga Abiyatari, ani Seruya dencɛ
Yohabu.»
23 O kɔ, masacɛ Sulemani karira Matigi Ala tɔgɔ ra; a ko: «Adoniya ka min daari, ni
ne ma o jaabi kɛ a yɛrɛ saya ye fiyewu, o tuma Ala ye kojugu suguya bɛɛ la ne kan.»
24 A ko tuun ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka ne sigi masaya
ra ne facɛ Dawuda nɔ ra, ka ne ta fanga sabati, ka masaya layiri ta ne ni ne ta duruja
ye, ne bɛ kari ko Adoniya bɛ faga bi yɛrɛ.»

25 Masacɛ Sulemani ka Yehoyada dencɛ Benaya ci ko a ye taga a faga ni muru ye.
Adoniya sara o cogo le ra.

Sulemani ka Abiyatari gbɛn

26 O kɔ, masacɛ k'a fɔ sarakalasebaga Abiyatari ye ko: «Ele ye taga i sigiyɔrɔ ra Anatɔti;
i fana tun ka kan ni fagari le ye, nka ne tɛna i faga sisan, sabu i ka dunuŋa bɛɛ tigi Ala
ta jɛnŋɔgɔnya kɛsu* ta ka tagama ni a ye ne facɛ Dawuda ɲa fɛ, ani i tora ni a ye a ta
sɛgɛ wagatiw ra.»
27 Ayiwa, Sulemani ka Abiyatari bɔ Matigi Ala ta sarakalasebagaya baara ra o cogo le
ra; o kɛra minkɛ, Matigi Ala tun ka kuma min fɔ Eli ta somɔgɔw ta ko ra Silo, o kuma
kɛra can ye*.

Sulemani ka Yohabu faga

28 O kow bɛɛ kibaroya sera Yohabu ma minkɛ, ale borira ka taga Matigi Ala ta yɔrɔ
saninman* kɔnɔ, ka taga sarakabɔnan gbanw mina; sabu ale fana tun donna Adoniya
ta jɛn ra, k'a sɔrɔ a tun ma sɔn ka don Abusalɔn ta jɛn ra.
29 O tagara a fɔ masacɛ Sulemani ye ko Yohabu borira ka taga don Matigi Ala ta yɔrɔ
saninman kɔnɔ, ka lɔ sarakabɔnan kɔrɔ yi. Sulemani k'a fɔ Yehoyada dencɛ Benaya ye
ko: «Taga a faga ni muru ye!»
30 Benaya tagara don Matigi Ala ta yɔrɔ saninman kɔnɔ k'a fɔ Yohabu ye ko: «Masacɛ
ko i ye bɔ yan!» Yohabu ko: «Ɔn-ɔn, ne bɛ sa yan le!» Yohabu ka min fɔ, Benaya tagara
o fɔ masacɛ ye.
31 Masacɛ k'a fɔ Benaya ye ko: «A ka min fɔ, taga a kɛ ten. Taga a faga, i ye a su don.
Ni o kɛra, Yohabu ka mɔgɔ minw faga gbansan, o fagari hakɛ bɛ bɔ ne ni ne ta somɔgɔw
kan.
32 A ka mɔgɔ minw faga, Matigi Ala bɛna o hakɛ bɔ a ra; sabu a benna cɛ fla kan,
minw tun ye mɔgɔɲumanw ye ani mɔgɔsɔbɛw ye ka tɛmɛ ale yɛrɛ kan, ka olugu faga
ni kɛrɛkɛmuru ye, k'a sɔrɔ ne facɛ Dawuda ma bɔ o kala ma; o cɛ fla tun ye Nɛri dencɛ
Abinɛri ye, Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama kuntigi, ani Yetɛri dencɛ Amasa, Zuda ta kɛrɛkɛjama
kuntigi.
33 O mɔgɔw fagari hakɛ ye ben Yohabu ni a ta durujaw kan wagati bɛɛ. Nka Matigi
Ala ta hɛra ye kɛ Dawuda ni a ta durujaw kan, ani a ta somɔgɔw ni a ta masaya kan
wagati bɛɛ.»
34 Ayiwa, Yehoyada dencɛ Benaya wurira ka taga Yohabu faga ni muru ye. O tagara a
su don a yɛrɛ ta yɔrɔ ra, kongokolon yɔrɔ ra.
35 Masacɛ ka Yehoyada dencɛ Benaya bla Yohabu nɔ ra, kɛrɛkɛjama kuntigiya ra, ka
sarakalasebaga Sadɔki bla Abiyatari nɔ ra.

Sulemani ka Simɛyi faga

36 O kow kɔ, masacɛ ka mɔgɔ ci ka taga Simɛyi wele; a k'a fɔ Simɛyi ye ko: «Simɛyi,
bon dɔ lɔ Zeruzalɛmu, i ye to o yɔrɔ ra; i kana bɔ ka taga yɔrɔ wɛrɛ.
37 Ni i ka bɔ dugu kɔnɔ lon o lon, ka Sedɔrɔn kɔ tigɛ dɔrɔn, i ye la a ra ko sigiya t'a
ra, ko i bɛ faga o lon na; i fagari kunko fana bɛ ben i yɛrɛ le kan.»
38 Simɛyi ka masacɛ jaabi ko: «I ka min fɔ, o bɛnna ne ma. Ne matigicɛ masacɛ ka
min fɔ, i ta jɔncɛ bɛna o le kɛ.»
A kɛra ten, Simɛyi tora Zeruzalɛmu ka wagatijan kɛ.
39 Nka san saba tɛmɛnin kɔ, Simɛyi ta jɔncɛ fla borira ka taga Mahaka dencɛ Akisa fɛ,
min ye Gati mara masacɛ ye. O tagara o ko fɔ Simɛyi ye, ko: «I ta jɔnw bɛ Gati!»
40 Simɛyi wurira o le ra k'a ta fali labɛn, ka taga Akisa fɛ Gati mara, ka taga a ta jɔnw
yɔrɔɲini, ka o mina ka na ni o ye ka bɔ Gati.
41 O tagara a fɔ Sulemani ye ko Simɛyi bɔra Zeruzalɛmu ka taga Gati, ka sekɔ ka na.
42 Masacɛ ka Simɛyi wele k'a fɔ a ye ko: «Yala ne tun ma kankari la i ye, ko i ye kari
Matigi Ala tɔgɔ ra nin kuma kan, ko ni i bɔra ka taga yɔrɔ wɛrɛ lon o lon, ko i ye la a
ra ko ne bɛna i faga wa? O lon na, i yɛrɛ k'a fɔ ko ne ka min fɔ, ko o bɛnna i ma, ko i
bɛna a kɛ ten.
43 Mun kosɔn i karira kuma min na Matigi Ala tɔgɔ ra, i ma to o kan? Mun kosɔn ne
ka kuma min fɔ i ye, i ma o kɛ?»
44 Masacɛ k'a fɔ Simɛyi ye tuun ko: «I ka kojugu min bɛɛ kɛ ne facɛ Dawuda ra, i yɛrɛ
ka o bɛɛ lɔn; o kow bɛɛ bɛ i yɛrɛ jusu ra yi. Ayiwa, i ka kojugu min bɛɛ kɛ, Matigi Ala
bɛna o hakɛ ben i yɛrɛ le kan.
45 Nka Matigi Ala bɛna baraka don masacɛ Sulemani na, Dawuda ta masaya fana bɛna
sabati Matigi Ala ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.»

---

* **2:27 2.27** Aw ye nin yɔrɔ flɛ: Samawilu fɔlɔ 2.30-36.

46 A kɛra ten, masacɛ ka Yehoyada dencɛ Benaya ci, ale bɔra ka taga Simɛyi faga ni
muru ye.
O kɔ, masaya sabatira kosɛbɛ Sulemani boro.

3

Sulemani ka Farawona denmuso dɔ furu

1 Ayiwa, Sulemani nana jɛnɲɔgɔnya don ni Misiran masacɛ ye, min ye Farawona ye, ka
Farawona denmuso dɔ furu. A tagara o muso bla Dawuda ta masabonba kɔnɔ, sani a ye
a yɛrɛ ta masaso lɔ k'a ban, ani Matigi Ala ta batoso, ani Zeruzalɛmu dugu laminikogow.
2 O wagati ra mɔgɔw belen tun bɛ sarakaw bɔra kongoriw kan, sabu Alabatosoba dɔ
tun ma lɔ Matigi Ala tɔgɔ ra fɔlɔ.
3 Sulemani ka Matigi Ala kanu, ka tagama ka kaɲa ni a facɛ Dawuda ta ci fɔninw ye;
nka o bɛɛ n'a ta, a tun bɛ to ka sarakaw bɔ, ka wusunan sarakaw bɔ kongoriw kan.

Ala ka hakiritigiya di Sulemani ma
(Kibaroyaw flanan 1.2-13)

4 Lon dɔ, masacɛ Sulemani tagara Gabahɔn ka taga saraka bɔ, sabu o yɔrɔ ta
sarakabɔyɔrɔ le tun ka bon ni sarakabɔyɔrɔ tɔw bɛɛ ye. Sulemani ka bɛgan waga kelen
kɛ saraka jɛnita* ye o sarakabɔnan kan.
5 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Sulemani na su fɛ siko ra, k'a to Gabahɔn; Ala k'a fɔ a ye ko:
«I b'a fɛ ne ye fɛn min di i ma, o fɔ!»
6 Sulemani k'a jaabi, ko: «I ka koɲumanba kɛ i ta jɔncɛ Dawuda ye, min ye ne facɛ ye,
sabu a kɛra mɔgɔ kankelentigi ye, ka tagama can kan i ɲa kɔrɔ ni jusukun kelen ye. I
ka o koɲumanba kɛ a ye, ka dencɛ di a ma min sigira masaya ra a nɔ ra bi.
7 Ayiwa, sisan Matigi Ala, ne ta Ala, ele le ka i ta jɔncɛ sigi masaya ra ne facɛ Dawuda
nɔ ra, k'a sɔrɔ ne tɛ foyi ye ni denfitini tɛ; ne fana tɛ nin baara kɛcogo lɔn.
8 I ta jɔncɛ bɛ i ta mɔgɔw le cɛ ra, i yɛrɛ ka mɔgɔ minw ɲanawoloma, nin mɔgɔ
camanba min tɛ se ka jate, walama k'a da lɔn, a cayakojugu fɛ.
9 O ra, hakiritigiya le di i ta jɔncɛ ma, janko a ye i ta mɔgɔw ta kow ɲanabɔ ka ɲa, ka
koɲuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na; ni o tɛ, jɔn le bɛ se ka ele ta mɔgɔw mara, nin
jama camanba?»
10 Ayiwa, Sulemani ka min daari, o diyara Matigi ye.
11 O ra, Ala k'a fɔ a ye ko: «I n'a fɔ i ka nin le daari ne fɛ, i ma sijan daari, walama
naforo, walama i juguw saya, nka i n'a fɔ i ka hakiritigiya le daari, janko ka mɔgɔw ta
kow ɲanabɔ ni terenninya ye,
12 ayiwa, i ka min daari, ne bɛna o kɛ i ye. Ne bɛna i kɛ kolɔnbaga ye, ka i kɛ hakiritigi
ye, ne ma deri ka min ɲɔgɔn kɛ mɔgɔ si ye ban, ani ne fana tɛna min ɲɔgɔn kɛ mɔgɔ si
ye tuun fiyewu.
13 Ka fara o kan, i ma min daari ne fɛ, ne bɛna o fana kɛ i ye. Ne bɛna naforo ni bonya
di i ma; i ta tere bɛɛ ra, i ɲɔgɔn masacɛ tɛna kɛ yi.
14 Ni i ka ne ta siraw tagama, ka ne ta cifɔninw ani ne ta kumaw sira tagama i n'a fɔ
i facɛ Dawuda k'a kɛ cogo min na, ne bɛna sijan di i ma.»
15 O kɔ, Sulemani wurira sunɔgɔ ra ni o siko ye a hakiri ra, ka sekɔ ka taga Zeruzalɛmu.
A tagara lɔ Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ɲa fɛ; a ka saraka jɛnitaw* ni jɛnɲɔgɔnya sarakaw*
bɔ. O kɔ, a ka domuniba dɔ labɛn a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye.

Sulemani ka muso fla ta kiti tigɛ

16 Lon dɔ, jatɔmuso fla nana masacɛ Sulemani fɛ, ka na lɔ a ɲa kɔrɔ.
17 O muso fla ra kelen ko: «Hakɛ to, ne matigicɛ, ne ni nin muso, an fla bɛɛ bɛ sira
ɲɔgɔn fɛ bon kelen kɔnɔ. Ne nana jigi ne ta den na a kɔrɔ bon kɔnɔ.
18 Nka ne jiginin tere sabanan lon, ale fana jigira. An fla dɔrɔn le tun bɛ bon kɔnɔ;
mɔgɔ wɛrɛ tun tɛ ni an ye ni an fla dɔrɔn tɛ.
19 «Ayiwa, su fɛ, nin muso sunɔgɔtɔ yɛlɛmana ka la a den kan k'a den faga.
20 A wurira o le ra su cɛmancɛ ra, ka ne to sunɔgɔ ra, ka ne ta den ta ka bɔ ne kɔrɔ,
ka o la a yɛrɛ kɔrɔ; a yɛrɛ ta den min sara, a ka o ta ka o la ne kɔrɔ.
21 Sɔgɔma ne wurira ko ne bɛ sin di ne ta den ma minkɛ, ne barara k'a ye ko den
sanin lo. Ne nana a flɛ ka ɲa sɔgɔma minkɛ, ne k'a ye ko ne ka den min woro, ko o tɛ!»
22 Muso tɔ kelen ko: «Can tɛ! Den ɲanaman ye ne ta le ye. Den min sara o ye ele ta
den le ye.»
Nka muso fɔlɔ ma lɔ a ra. A ko: «Can tɛ, den sanin ye ele le ta ye; den ɲanaman ye
ne ta le ye!»
O ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye masacɛ ɲa kɔrɔ.

23 Masacɛ ko: «Kelen ko: ‹Den min ɲanaman lo, o ye ne ta den le ye; ele ta le sara!›
Tɔ kelen fana ko: ‹Can tɛ, ele ta den le sara, ne ta den ɲanaman lo!› »
24 Masacɛ ko: «Aw ye na ni kɛrɛkɛmuru dɔ ye!» O nana ni kɛrɛkɛmuru dɔ ye masacɛ
fɛ.
25 Masacɛ ko: «Aw ye den ɲanaman cɛtigɛ fla ye, k'a taran kelen kelen di o bɛɛ ma.»
26 Ayiwa, muso min tun ye den ɲanaman bamuso ye can ra, ale ta den hina k'a mina;
a ko masacɛ ma ko: «Nɛ matigicɛ, sabari i ye den ɲanaman di a ma. Aw kana a faga
fiyewu!» Nka muso tɔ kelen ko: «Aw ye a tigɛ fla ye! Ale tɛna a sɔrɔ, ne fana tɛna a
sɔrɔ!»
27 Masacɛ ka kiti tigɛ o le ra, k'a fɔ ko: «Aw ye den di muso fɔlɔ ma, aw kana a faga;
ale le ye den bamuso ye.»
28 Ayiwa, masacɛ ka kiti min tigɛ, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka o ko mɛn minkɛ, o bɛɛ ka
bonyaba la masacɛ kan; sabu o k'a ye ko a bɛ a ta hakiritigiya sɔrɔra ka bɔ Ala yɛrɛ le
fɛ, ka kiti tigɛ.

4

Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw

1 Masacɛ Sulemani sigira masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ kunna.
2 A ta jamana ɲamɔgɔw tɔgɔw ye nin ye: Sadɔki mamaden Azariya, min tun ye
sarakalasebaga ye,
3 ale ni Sisa dencɛ fla, Eliyorɛfu ni Ahiya, olugu le tun ye sɛbɛrikɛbagaw ye; Ahiludi
dencɛ Yosafati, ale tun ye masacɛ ta kumalasebaga ye.
4 Yehoyada dencɛ Benaya le tun ye kɛrɛkɛjama kuntigiba ye. Sadɔki ni Abiyatari, olugu
tun ye sarakalasebagaw ye.
5 Natan dencɛ Azariya, ale tun ye jamanatigiw ta ɲamɔgɔ ye; Natan dencɛ Zabudi, ale
fana tun ye sarakalasebaga ye, ani masacɛ yɛrɛ ladibaga.
6 Ahisari, ale tun ye masacɛ ta so koŋanabɔbaga ye; Abida dencɛ Adoniramu, ale tun
ye jagboyabaaraw ta ko kuntigi ye.

Sulemani ta jamanatigiw

7 Sulemani tun ka jamanatigi tan ni fla le sigi Izirayɛli jamana bɛɛ kunna. Olugu le
tun ka kan ka o janto masacɛ ni a ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ ta domuni ko ra. O bɛɛ kelen
kelen tun ka kan ka lɔ ni masacɛ ta domuni ko ye karo kelen san o san.
8 O jamanatigiw tɔgɔw le ye nin ye:
Huri dencɛ le tun bɛ Efirayimu kuruyɔrɔw kunna.
9 Dekɛri dencɛ tun bɛ Makasi mara, ani Salibimu mara, ani Bɛti Semɛsi mara, ani Elɔn
Bɛti Hanan mara kunna.
10 Hesɛdi dencɛ tun bɛ Arubɔti mara kunna; Soko mara ni Hefɛri mara bɛɛ tun ye a
ta mara dɔ ye fana.
11 Aminadabu dencɛ tun bɛ Nafoti Dɔri mara kunna. Ale le tun ka Sulemani denmuso
Tafati furu.
12 Ahiludi dencɛ Bana tun bɛ Tanaki mara ni Megido mara kunna, ani Bɛti Sehan mara
bɛɛ, Saritan mara kɔrɔ, Zizirɛli dugumayanfan fɛ, k'a ta Bɛti Sehan, ka taga a bla fɔ Abɛli
Mehola, ani ka taga a bla fɔ Yokimehamu mara kɔ fɛ.
13 Gebɛri dencɛ tun bɛ Ramɔti, Galadi mara kunna. Manase dencɛ Yahiri ta dugu minw
tun bɛ Galadi, o duguw fana tun ye a ta mara dɔ ye, ani Arigɔbu yɔrɔ minw bɛ Basan
mara ra, ani a duguba biwɔɔrɔ minw laminina ni kogo ye, ka o dondaw konw lalaga ni
siranɛgɛ ye.
14 Ido dencɛ Ahinadabu tun bɛ Mahanayimu mara kunna.
15 Ayimazi tun bɛ Nɛfitali mara kunna. Ale le tun ka Sulemani denmuso Basimati furu.
16 Husayi dencɛ Bana tun bɛ Asɛri ta mara ni Behalɔti mara kunna.
17 Paruwa dencɛ Yosafati tun bɛ Isakari ta mara kunna.
18 Ela dencɛ Simɛyi tun bɛ Boniyaminu ta mara kunna.
19 Uri dencɛ Gebɛri tun bɛ Galadi mara kunna; a tun bɛ Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn ni
Basan mara ta masacɛ Ɔgi ta yɔrɔw fana kunna. Jamanatigi kelen fana tun siginin bɛ
jamana bɛɛ kunna.
20 O wagati ra, Zuda ta mɔgɔw, ani Izirayɛli ta mɔgɔw tun ka ca i ko kɔgɔjida kɛnkɛn.
O tun bɛ domuni kɛ, ka min o sago ma, sabu o tun bɛ hɛra ra.

5

Sulemani ta masaya bonya

1 Ayiwa, k′a ta Efirati ba ra, ka taga a bla fɔ Filisikaw ta jamana ra, ani ka taga se fɔ
Misiran jamana dancɛ ma, Sulemani ta fanga le tun bɛ o yɔrɔw bɛɛ kan. Sulemani si
bɛɛ ra, o mɔgɔw bɛɛ tora a ta fanga kɔrɔ, ka to ka ninsɔngɔ sara a ye.
2 Lon o lon, Sulemani ni a ta sokɔnɔmɔgɔw tun bɛ min domu, o ye nin ye: mugu
tɛntɛnnin kilo waga kɔnɔntɔn (9 000), ani mugu gbansan kilo waga tan ni seegi (18 000),
3 ani sokɔnɔmisi tɔrɔnin tan, ani misi mugan wɛrɛ, minw bɛ yaala ka bin ɲimi, ani
saga kɛmɛ; o nin tɛ mankalaninw ni dagbɛw ni minanw ni kɔnɔ tɔrɔninw na.
4 Ayiwa, jamana minw tun bɛ ba terebenyanfan na, k′a ta Tifisa, ka taga a bla fɔ Gaza,
Sulemani ta fanga tun bɛ o yɔrɔw masacɛw bɛɛ kan; hɛra fana tun bɛ ale ni jamana tɔw
bɛɛ cɛ.
5 Sulemani ta tere bɛɛ ra, Zuda ta mɔgɔw, ani Izirayɛli ta mɔgɔw bɛɛ, k′a ta Dan ka
taga a bla fɔ Bɛri Seba, bɛɛ tun bɛ hɛra ni laganfiya ra; bɛɛ tun bɛ a ta rɛzɛnforo, walama
a ta torosunw sɛnɛ a sago ma.
6 Sowɛrɛ waga naani* (4 000) le tun bɛ Sulemani fɛ; o sow le tun bɛ a ta sowotorow
sama. Sowotorotigi cɛ waga tan ni fla (12 000) le tun bɛ a tɔgɔ ra.
7 Jamanatigiw le tun bɛ masacɛ Sulemani ni a ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ ta domuniw ɲini
ka na a di o ma. Jamanatigi bɛɛ tun bɛ o kɛ karo kelen san o san. O tun tɛ sɔn k′a to
foyi ye dɛsɛ a fɛ.
8 O tun bɛ na ni simankisɛ ni bin fana ye, masacɛ ta yɔrɔ ra, bɛɛ ni a ta hakɛya, ka na
o di wotorosamasow, ani so tɔw ma.

Sulemani ta hakiritigiya

9 Ala ka hakiritigiya, ani lɔnniya camanba di Sulemani ma, k′a ta faamuri fana caya i
ko kɔgɔjida kɛnkɛn.
10 Sulemani ta hakiritigiya tun ka bon ka tɛmɛ terebɔyanfan jamana hakiritigiw bɛɛ
ta kan, ani Misiran jamana hakiritigiw bɛɛ.
11 A ta hakiritigiya tun ka bon ni mɔgɔ bɛɛ ta ye; a tun ka bon hali ni Ezirayikacɛ Etan
ta ye; Mahɔli dencɛw, minw ye Heman, ani Kalikɔli ni Darida ye, a ta hakiritigiya tun
ka bon ni olugu bɛɛ ta ye. A tɔgɔ bɔra ka se a lamini jamanaw ta mɔgɔw bɛɛ ma.
12 A ka zana waga saba (3 000) le fɔ, ka dɔnkiri waga kelen ni looru (1 005) sɛbɛ.
13 A ka yiri suguya bɛɛ cogoya fɔ; k′a ta Liban sɛdiriyiri ra ka taga a bla izopeyiri
ra, min bɛ wuri ka yɛlɛn kogo kan. A ka bɛganw fana ta cogoya fɔ, ani kɔnɔw, ani fɛn
fofotaw, ani jɛgɛw.
14 A ta hakiritigiya mangutu sera dugukolo masacɛ minw bɛɛ ma, dunuŋa fan bɛɛ ra,
olugu bɛɛ ka mɔgɔ ci ka taga a lamɛn.

Sulemani ka jɛnɲɔgɔnya don ni Tiri masacɛ ye
(Kibaroyaw flanan 2.2-15)

15 Tiri jamana masacɛ, min ye Hiramu ye, ale nana a mɛn ko o ka turu kɛ Sulemani
kun na k′a sigi masaya ra a facɛ Dawuda nɔ ra minkɛ, a k′a ta mɔgɔ dɔw ci ka taga
Sulemani fo, sabu teriya le tun bɛ ale ni Dawuda cɛ wagati bɛɛ.
16 Sulemani ka cira dɔ fana ci Hiramu ma; a k′a fɔ a ye ko:
17 «I k′a lɔn ko kɛrɛ tun gbanna ne facɛ Dawuda ra fan bɛɛ ra; a ka o kɛrɛw le kɛ fɔ ka
na a to Matigi Ala yɛrɛ ye a juguw bla a sen kɔrɔ. O le k′a to a m′a yɛrɛ sɔrɔ ka batoso
dɔ lɔ Matigi Ala, a ta Ala tɔgɔ ra.
18 Nka sisan kɔni, Matigi Ala, ne ta Ala ka hɛra kɛ ne ye fan bɛɛ ra. Mɔgɔ si tɛ kɛrɛ
kɛra ni ne ye, gbɛlɛya fana tɛ yɔrɔ si.
19 Sisan a ye nin ye, ne b′a fɛ ka so dɔ le lɔ Matigi Ala, ne ta Ala tɔgɔ ra, i n′a fɔ Matigi
Ala tun k′a fɔ ne facɛ Dawuda ye cogo min na, ko: ‹Ne bɛna i dencɛ min sigi i nɔ ra
masaya ra, ale le bɛna batoso dɔ lɔ ne ye.›
20 O ra, a to o ye Liban sɛdiriyiri dɔw tigɛ ne ye. Ne ta baaradenw bɛna taga fara i ta
baaradenw kan. Ne bɛna i ta baaradenw sara di ka kaŋa ni i yɛrɛ ta fɔta ye; sabu i yɛrɛ
k′a lɔn ko mɔgɔ si tɛ anw na min bɛ yiritigɛ lɔn i n′a fɔ aw Sidɔnkaw.»
21 Ayiwa, Hiramu ka Sulemani ta kuma mɛn minkɛ, a jusu diyara kosɛbɛ; a ko: «Ne bɛ
Matigi Ala tando bi, sabu a ka dencɛ hakiritigi di Dawuda ma, min bɛ se ka nin jamaba
ta kow ŋanabɔ.»
22 Hiramu ka cira bla Sulemani ma k′a fɔ a ye ko: «I ka cira min ci ne ma, o cira sera
ne ma. I ka min o min fɔ, ne bɛna o kɛ. Ne bɛna sɛdiriyiriw ni sipɛrɛsiyiriw ci i ma.
23 Ne ta baaradenw bɛna yiriw ta ka bɔ Liban ka taga kɔgɔjida ra. O bɛna o siri ŋɔgɔn
na ka o sama ji kan, ka taga ni o ye, ka taga se fɔ i ŋanayɔrɔ ra. Ni o sera yi, o bɛna

* **5:6 5.6** Sowɛrɛ waga naani, ka kaŋa ni Kibaroyaw flanan 9.25 ye. A sɛbɛra kitabu dɔw kɔnɔ ko sowɛrɛ waga binaani.

yiriw foni ka bɔ ɲɔgɔn na; aw yɛrɛ bɛna o ta ka taga ni o ye. Nka ne fana mako bɛ fɛn
min na, i ye o ci ne ma; i ye domuni ci ne ma ka o kɛ ne ta somɔgɔw ta baro ye.»
24 Ayiwa, Sulemani mako tun bɛ yiri hakɛya min o min na, sɛdiriyiri ni sipɛrɛsiyiri,
Hiramu ka o bɛɛ ci a ma.
25 Sulemani fana ka siman tɔni waga wɔɔrɔ ci Hiramu ma, ani oliviye turu yɛrɛworo
litiri waga kɔnɔntɔn, ko a ye o kɛ a ta sokɔnɔmɔgɔw ta baro ye; Sulemani tun bɛ o kɛ
san o san.
26 Matigi Ala ka hakiritigiya di Sulemani ma i n'a fɔ a tun k'a layiri ta a ye cogo min
na. Hɛra le tun bɛ Sulemani ni Hiramu cɛ; o fla ka jɛŋɲɔgɔnya don ni ɲɔgɔn ye.

Sulemani ka Alabatosoba baarakow labɛn
(Kibaroyaw flanan 1.18; 2.1,16-17)

27 Masacɛ Sulemani ka cɛ dɔw ta Izirayɛli jamana bɛɛ ra, ka olugu bla jagboyabaaraw
ra. O bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ waga bisaba (30 000).
28 A tun bɛ to ka cɛ waga tan bɔ o mɔgɔw ra ka olugu bla ka taga Liban; ni olugu
ka karo kelen kɛ, o bɛ sekɔ ka na, a bɛ waga tan wɛrɛ bla ka taga. O cogo ra, bɛɛ tun
bɛ karo kelen le kɛ Liban, ka sekɔ ka na karo fla kɛ o ta so. Adoniramu le tun ye o
jagboyabaaraw ta ko kuntigi ye.
29 Donitabaga cɛ waga biwolonfla (70 000) le tun bɛ Sulemani fɛ, ani kabakurulɛsɛbaga
cɛ waga biseegi (80 000), minw tun bɛ kabakuruw bɔ kuruw ra.
30 Baarakuntigi cɛ waga saba ni kɛmɛ saba (3 300) fana tun bɛ o baarakɛbagaw bɛɛ ta
baaraw kɔrɔsira; Sulemani ta jamanatigiw le tun bɛ o baarakuntigiw kunna.
31 Masacɛ k'a fɔ o ye ko o ye kabakuru belebeleba ɲumanman dɔw bɔ, ka o lɛsɛ, ko o
bɛna kɛ Alabatosoba jusiginan kabakuruw ye.
32 Sulemani ta baaradenw, ani Hiramu ta baaradenw, ani Gabali dugu baaralɔnbagaw
ka o kabakuruw lɛsɛ; o ka Alabatosoba lɔyiriw ni a lɔkabakuruw bɛɛ labɛn.

6

Alabatosoba lɔcogo
(Kibaroyaw flanan 3.1-14)

1 IzirayɛlimɔgɔW bɔnin kɔ Misiran, a san kɛmɛ naani ni biseeginan na, o san karo
flanan, min ye Zivu karo* ye, Sulemani ka Matigi Ala ta Alabatosoba baaraw damina; o
kɛra a ta masaya san naaninan na Izirayɛli jamana kunna.
2 Masacɛ Sulemani nana o Alabatosoba min lɔ Matigi Ala ye, o Alabatosoba janya tun
ye nɔngɔn† ɲa biwɔɔrɔ, a bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan, a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa bisaba.
3 O ka bolon dɔ lɔ Alabatosoba bonba ɲafɛyɔrɔ ra. O bolon bonya tun ye nɔngɔn ɲa
mugan, i n'a fɔ Alabatosoba yɛrɛ bonya, k'a janya kɛ nɔngɔn ɲa tan.
4 O ka finɛtiri fitini dɔw kɛ Alabatosoba kogow ra, ka nɛgɛsansanw don o ra.
5 O ka sankaso bon dɔw lɔ, ka Alabatosoba bonba ni a yɔrɔ saninman bɛɛ lamini; o
k'a lɔ k'a nɔrɔ Alabatosoba kogow ra, ka bonkɔnɔw kɛ a ra.
6 Sankaso dugumabonw bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru; a cɛmancɛ bonw bonya tun
ye nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ, a sanfɛbonw bonya tun ye nɔngɔn ɲa wolonfla. O tun ka dɔ fara
Alabatosoba kogow bonya kan a kɛnɛmayɔrɔ ra, janko o sankasow bɛ biri ni berew
minw ye, o ye la o yɔrɔw kan, o kana don Alabatosoba yɛrɛ kogo ra.
7 Alabatosoba lɔtuma ra, o ka kabakuru minw lɛsɛ kabakurubɔyɔrɔ ra, o ka o le ta ka
Alabatosoba lɔ; o kosɔn a lɔwagati ra, kabakuru lɛsɛkan ma mɛn, kabakuru cikan ma
mɛn, nɛgɛmanfɛn si mankan ma mɛn so lɔyɔrɔ yɛrɛ ra.
8 Sankaso dugumabonw donda tun bɛ Alabatosoba woroduguyanfan fɛ. I tun bɛ don
o da le fɛ, ka sɔrɔ ka yɛlɛn yɛlɛnyɔrɔ dɔ fɛ ka taga cɛmancɛbonw kɔnɔ, ka bɔ yi ka yɛlɛn
ka taga sanfɛbonw kɔnɔ.
9 O ka bon lɔ ka ban minkɛ, Sulemani ko o ye a datugu ni yiri kuturuw ni
sɛdiriyirifɛrɛnw ye.
10 Sankaso minw tun lɔra ka so lamini k'a nɔrɔ so kogo ra, olugu bɛɛ kelen kelen lɔ
tun ye nɔngɔn ɲa looru; sɛdiriyiri kuturu dɔw tun sigisigira Alabatosoba kogo kan, ka
o kɛ ka sankaso bonw biri.
11 Matigi Ala kumana Sulemani fɛ, k'a fɔ a ye ko: «Ayiwa, i bɛ nin so lɔra;
12 ni i ka tagama ka kaɲa ni ne ta cifɔninw ye, ka ne ta kolatigɛninw kɛ, ka ne ta
kumaw lamɛn, ani k'a sira tagama, o tuma ne ka layiri min ta i facɛ Dawuda ye, ne
bɛna o layiri dafa ele le ye.

---

* **6:1 6.1** Zivu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo flanan ye. † **6:2 6.2** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

13 Ne bɛna na, ka na sigi Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra; ne tɛna bɔ ne ta mɔgɔw kɔ tuun, minw
ye Izirayɛlimɔgɔw ye.»

Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ lalagacogo

14 Ayiwa, Sulemani ka bon lɔ ka ban minkɛ,
15 a ka sɛdiriyirifɛrɛnw lala a kɔnɔnɔyɔrɔ ra, kogo kan, k'a ta dugu ma fɔ san fɛ, ka
sipɛrɛsiyirifɛrɛn dɔw lala a dugumayɔrɔ ra.
16 Bonkɔnɔ min tun bɛ so kɔfɛyɔrɔ ra, a ka sɛdiriyiriw lala o fana kɔnɔnɔyɔrɔ ra, k'a
ta dugu ma fɔ san fɛ. O bon janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ye. O ka o bon kɔnɔnɔyɔrɔ
labɛn ka o kɛ Alabatosoba yɔrɔ saninmanba* ye.
17 Bon min tun bɛ yɔrɔ saninman ɲafɛyɔrɔ ra, ale janya tun ye nɔngɔn ɲa binaani.
18 O tun ka sɛdiriyiri minw lala yɔrɔ saninmanba kɔnɔnɔyɔrɔ ra, o ka yiriden dɔw
bisigiya kɛ o yiriw kan, ani yirifiyeren dayɛlɛnin dɔw bisigiya. O bon kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ
tun kɛra sɛdiriyiri le ye; kabakuru tun tɛ ye a yɔrɔ si ra.
19 O ka Alabatosoba yɔrɔ saninmanba labɛn ka Matigi Ala ta jɛnŋɔgɔnya kɛsu* bla o
yɔrɔ ra.
20 O yɔrɔ saninmanba janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa mugan,
k'a lɔ fana kɛ nɔngɔn ɲa mugan. O ka sanin yɛrɛworo la o bon kɔnɔnɔyɔrɔ kogow bɛɛ
kan; o ka sarakabɔnan dɔ lalaga ni sɛdiriyiri ye, ka sanin yɛrɛworo la o yɔrɔ bɛɛ kan.
21 O ka sanin yɛrɛworo la Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ kogow bɛɛ kan fana. O kɔ, o
ka saninjɔrɔkɔ dɔw lalaga ka o sirisiri yɔrɔ saninmanba donda ra. O tun ka yɔrɔ
saninmanba yɔrɔ bɛɛ kɛ sanin le ye.
22 O ka sanin la Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ ra. Sarakabɔnan min tun bɛ yɔrɔ
saninmanba kɔrɔ, o ka sanin la o fana yɔrɔ bɛɛ ra.
23 O ka serubɛn mɛlɛkɛ bisigiya fla lalaga ni oliviyeyiri ye, ka o bla yɔrɔ saninmanba
kɔnɔ. A bɛɛ janya tun ye nɔngɔn ɲa tan.
24 O serubɛn mɛlɛkɛ kelen kamanw bɛɛ kelen kelen janya tun ye nɔngɔn ɲa looru ye.
K'a ta kaman kelen kun ma, ka taga a bla kaman tɔ kelen kun ma, o janya tun ye nɔngɔn
ɲa tan ye.
25 Mɛlɛkɛ bisigiya tɔ kelen fana kamanw janya tun ye nɔngɔn ɲa tan, sabu o serubɛn
mɛlɛkɛ bisigi fla bɛɛ janya ni a cogoya bɛɛ tun ye kelen ye.
26 O bɛɛ kelen kelen lɔ fana tun ye nɔngɔn ɲa tan.
27 O ka o serubɛn mɛlɛkɛ bisigiyaw bla fɔ Alabatosoba kɔnɔnɔbon kɔnɔ. O bɛɛ
kamanw tun foninin bɛ. Kelen ta kaman kelen kun tun bɛ sera so kogo kelen ma;
tɔ kelen fana ta kaman kelen kun tun bɛ sera so kogo tɔ kelen ma. O fla ta kaman kun
fla tun bɛ sera ɲɔgɔn ma so cɛmancɛ ra.
28 O ka sanin la o serubɛn mɛlɛkɛ bisigiyaw fana kan.
29 O ka Alabatosoba bonkɔnɔ fla bɛɛ kogow ɲɛgɛn ni serubɛn mɛlɛkɛ dɔw bisigiya ye,
ani tamarosunw bisigiya, ani yirifiyeren dɔw bisigiya.
30 O ka sanin la o bonkɔnɔ fla bɛɛ dugumayɔrɔw ra fana.
31 O ka kon fla lalaga ni oliviyeyiri ye, ka o don yɔrɔ saninmanba donda ra k'a datugu.
O tun ka bere looru le don kon sanfɛyɔrɔ jukɔrɔ.
32 O ka serubɛn mɛlɛkɛ dɔw bisigiya ni tamarosunw ni yirifiyeren dayɛlɛnin dɔw
bisigiya kɛ o konw fla bɛɛ kan, ka o ɲɛgɛn, ka sanin gbasinin la o serubɛn mɛlɛkɛw ni
o tamarosunw ni o yirifiyerenw bisigiyaw kan.
33 O ka oliviyeyiri naani fana lɛsɛ, ka o lɔ bonba yɛrɛ donda ra. O tun ka bere naani
le don kon sanfɛyɔrɔ jukɔrɔ.
34 O ka kon fla lalaga ni sipɛrɛsiyiri ye, ka o kɛ yirifɛrɛn fla fla ye, ka nɛgɛ koorinin
dɔw lalaga, ka o konw don o ra.
35 O ka serubɛn mɛlɛkɛ dɔw bisigiya ni tamarosunw ni yirifiyeren dɔw bisigiya kɛ o
konw fana kan ka o ɲɛgɛn, ka sanin la o bɛɛ kan, k'a gbasi k'a dakaɲa.
36 O kɔ, o ka lukɔnɔyɔrɔ lamini ni kabakuru lɛsɛnin sira saba ye, ani sɛdiriyiri sira
kelen.
37 Ayiwa, o tun ka Matigi Ala ta batoso baara damina masacɛ Sulemani ta masaya san
naaninan le ra, Zivu karo ra.
38 A san tan ni kelennan na, san karo seeginan na, min ye Buli karo‡ ye, Alabatosoba
baara bɛɛ banna; o tun b'a fɛ ka fɛn o fɛn kɛ a ra o ka o bɛɛ kɛ ka ban. Sulemani ka
san wolonfla le kɛ bon lɔri ra.

‡ **6:38 6.38** Buli karo, o ye Yahudiyaw ta san karo seeginan ye.

7

Sulemani ta masaso lɔri

1 Sulemani k'a yɛrɛ ta masabon lɔri damina. A ka san tan ni saba le kɛ o bon lɔri ra,
a ka sɔrɔ ka ban.
2 Masabon min tɔgɔ lara ko Liban yiritu, a kɔnna ka o le lɔ. O janya tun ye nɔngɔn*
kɛmɛ, a bonya tun ye nɔngɔn ɲa bilooru, a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa bisaba. O tun k'a biri
ni sɛdiriyiri kuturuw le ye, ka o yiriw sigi sɛdiriyiri sira naani kan; olugu le tun ye a
samasenw ye.
3 O ka sɛdiriyiri tan ni looru sigiyɔrɔma saba lala yiri kuturuw kan, k'a bɛɛ lajɛnnin
kɛ yiri binaani ni looru ye. O bɛɛ tun siginin bɛ samasenw kan.
4 Finɛtiri sira saba le tun bɛ bon fan bɛɛ ra. Sira kelen bɛ dugumayanfan na, kelen bɛ
cɛmancɛ ra, kelen bɛ sanfɛyanfan na, k'a bɛɛ da bɔ k'a bɛn ɲɔgɔn ma.
5 O finɛtiriw ni o dondaw bɛɛ janya ni a bonya tun ye kelen ye. Finɛtiriw bɛɛ tun bɔra
ka o daw bɛn ɲɔgɔn ma.
6 O kɔ, Sulemani ka bon dɔ wɛrɛ lɔ, ka o tɔgɔ la ko samasenw ta bon. O janya tun ye
nɔngɔn ɲa bilooru, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa bisaba. O bon le tun ye Liban Yiritu ta bon
bolon ye; samasenw tun lɔlɔnin bɛ a ɲafɛyɔrɔ ra.
7 O kɔ, o ka dɔ wɛrɛ lɔ ka o tɔgɔ la ko masasiginan ta bon. O bon le tun bɛ wele fana
ko kititigɛbon, sabu Sulemani tun bɛ kitiw tigɛ o bon le kɔnɔ. O bon yɔrɔ bɛɛ tun ye
sɛdiriyiri le ye, k'a ta dugu ma fɔ san fɛ.
8 Sulemani yɛrɛ ta sibon tun lɔra yɔrɔ wɛrɛ ra, k'a mabɔ Liban Yiritu ta bon na. Nka
a bɛɛ lɔcogoya tun ye kelen ye.
Ayiwa, Sulemani tun ka Farawona denmuso min furu, a tun ka bon min lɔ ale ye, o
bon lɔcogoya ni Liban yiritu ta bolon lɔcogoya bɛɛ tun ye kelen ye.
9 O bonw bɛɛ, ani kɛnɛmabonw bɛɛ, ani luba laminikogow bɛɛ, o bɛɛ tun lɔra ni
kabakuru lɛsɛnin ɲumanmanw le ye, k'a ta dugu ma ka taga a bla fɔ san fɛ; o tun ka o
kabakuruw fan fla bɛɛ lɛsɛ ni kabakurulɛsɛnan ye, k'a dakaɲa.
10 O tun ka kabakurubaba ɲumanman dɔw fana kɛ bonw jusiginanw ye; o kabakuru
dɔw janya tun ye nɔngɔn ɲa tan, dɔw janya tun ye nɔngɔn ɲa seegi.
11 O tun ka kabakuru lɛsɛninw ni sɛdiriyiri kuturuw sigisigi o kabakurubabaw le kan.
12 Luba laminikogow tun lɔra ni kabakuru lɛsɛnin sira saba le ye, ani sɛdiriyiri kuturu
sira kelen, k'a kɛ i n'a fɔ Matigi Ala ta batoso lu kɔnɔnɔyɔrɔ ni a bolon tun lɔra cogo
min na.

Hiramu ka Alabatosoba baarakɛminanw lalaga
(Kibaroyaw flanan 3.15–5.1)

13 O kɔ, masacɛ Sulemani ka mɔgɔ ci ka taga Tiri, ka taga Hiramu wele.
14 Hiramu bamuso tun bɛ bɔ Nɛfitali ta gba le ra; a facɛ tun sara. A facɛ tun ye Tirika
le ye. Hiramu ta baara tun ye siranɛgɛ baara le ye. Hakiritigiya ni lɔnniya tun b'a fɛ o
baaraw ra; a tun bɛ se siranɛgɛ baara suguya bɛɛ ra. A nana masacɛ Sulemani fɛ ka na
masacɛ ta baaraw bɛɛ kɛ.

Alabatosoba ta samasen lalagacogo

15 Hiramu ka samasen fla lalaga ni siranɛgɛ ye; a bɛɛ kelen kelen lɔ tun ye nɔngɔn ɲa
tan ni seegi, k'a lamini kɛ nɔngɔn ɲa tan ni fla.
16 A ka samasenw datugunanw fana lalaga ni siranɛgɛ ye, minw bɛna bla samasenw
kunna; o bɛɛ kelen kelen lɔ tun ye nɔngɔn ɲa looru.
17 A ka o ɲɛgɛn ni jɔ bisigiya dɔw ye, ani nɛgɛjɔrɔkɔw bisigiyaw. O fɛnw bisigiyaw
ɲɔgɔn wolonfla le tun bɛ samasenw sanfɛyɔrɔ fla bɛɛ kan.
18 Hiramu ka gerenadi yiriden bisigiya sira fla lalaga ka o jɔ bisigiyaw bɛɛ kelen kelen
lamini, ka samasen sanfɛyɔrɔw ɲɛgɛn ka ɲa.
19 O tun ka sanfɛyɔrɔ dɔ wɛrɛ lalaga tuun ka o lɔ bolon samasenw kunna. O sanfɛyɔrɔ
lɔ tun ye nɔngɔn ɲa naani ye; o tun k'a lalaga k'a kɛ i ko yirifiyeren bisigi.
20 Samasenw sanfɛyɔrɔ kunna, yɔrɔ dɔ tun koorinin bɛ. O yɔrɔ koorinin tun bɛ jɔ
bisigiya ni gerenadi yiriden kɛmɛ fla kɔ fɛ, minw tun blablanin bɛ ɲɔgɔn kɔrɔ, ka
samasenw sanfɛyɔrɔw bɛɛ kelen kelen lamini.
21 O ka o samasen fla lɔ Alabatosoba bolon ɲa fɛ. O ka kelen lɔ kininboroyanfan na,
ka o tɔgɔ la ko Yakini; o kɔrɔ ye ko Ala bɛ baraka di. A ka tɔ kelen lɔ numanboroyanfan
na, ka o tɔgɔ la ko Boozi; o kɔrɔ ye ko fanga bɛ Ala le ra.
22 O tun ka yirifiyeren bisigiya dɔ lalaga ka o bla samasen bɛɛ kelen kelen kunna. O
samasenw ta baara banna o cogo le ra.

* **7:2 7.2** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

Minanba lalagacogo

23 O kɔ, Hiramu ka siranɛgɛ yeele ka minanba koorinin lalaga. A kɔnɔ bonya tun ye nɔngɔn ɲa tan, a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa looru, a lamini tun ye nɔngɔn ɲa bisaba.
24 A ka yiriden dɔw bisigiya kɛ minanba da jukɔrɔyɔrɔ ra, k'a ɲɛgɛn k'a lamini, k'a kɛ sira fla. Yiriden tan le tun bɛ nɔngɔn ɲa kelen kelen na, ka minanba bɛɛ lamini. O tun ka siranɛgɛ yeele ka o yiridenw, ani minanba bɛɛ le bɔ ɲɔgɔn fɛ nɛgɛkuturu kelen ye.
25 Minanba tun siginin bɛ misitoran siranɛgɛraman tan ni fla le kan. Misitoran saba tun ɲasinna sahiliyanfan ma, saba tun ɲasinna terebenyanfan ma, saba tun ɲasinna woroduguyanfan ma, saba tun ɲasinna terebɔyanfan ma. O bɛɛ kɔfɛyɔrɔw tun sinna ɲɔgɔn ma minanba jukɔrɔyɔrɔ ra.
26 Minanba ta nɛgɛ bonya tun ye borotɛgɛ ɲa kelen ye. A tun k'a da kuturu k'a kɛ i ko jifiyɛ, i ko yirifiyeren bisigi. Litiri waga biseegi (80 000) ɲɔgɔn le tun bɛ don minanba kɔnɔ[†].

Wotorow lalagacogo

27 Ayiwa, Hiramu ka siranɛgɛ wotoro tan lalaga. O wotoro bɛɛ kelen kelen janya tun ye nɔngɔn ɲa naani, o bonya fana tun ye nɔngɔn ɲa naani, o lɔ tun ye nɔngɔn ɲa saba.
28 O wotorow lalagacogo flɛ nin ye: O ka siranɛgɛ gbasi ka o kɛ a fan naani ye.
29 A ka jara tagamasiyɛnw, ani misitoran tagamasiyɛn, ani serubɛn mɛlɛkɛ tagamasiyɛn kɛ a kɛrɛnw na, ani a ɲafɛyɔrɔ ni a kɔfɛyɔrɔ ra. A ka yirifiyeren dɔw fana bisigiya kɛ jaraw ni misitoranw san fɛ, ani o jukɔrɔ.
30 Sen naani tun bɛ wotoro bɛɛ kelen kelen na; o bɛɛ tun lalagara ni siranɛgɛ ye. Senw tun donna nɛgɛbere minw na, o fana tun ye siranɛgɛ ye. O siranɛgɛberew yɛrɛ tun donnin bɛ nɛgɛ naani na wotoro kun naani na. O siranɛgɛberew ni wotoro nɛgɛ yɛrɛ tun lalagara k'a nɔrɔ ɲɔgɔn na, nka a janya tun ma tɛmɛ yirifiyeren bisigiw janya kan.
31 O tun ka wo koorinin dɔ bɔ wotorow bɛɛ kelen kelen sanfɛyɔrɔ ra, ka o dunya kɛ nɔngɔn ɲa kelen, k'a kɔnɔ bonya kɛ nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ; o le tun ye tasabaw blayɔrɔ ye. Hiramu ka fɛn dɔw bisigiya kɛ a kan k'a ɲɛgɛn. Wotoro nɛgɛ yɛrɛ janya ni a bonya bɛɛ tun ye kelen ye; a tun koorinin tɛ.
32 Wotoro ta sen naani tun bɛ wotoro nɛgɛw le jukɔrɔ. Senw tun donnin bɛ nɛgɛbere min na, o nɛgɛbere tun nɔrɔnin bɛ wotoro jukɔrɔyɔrɔ ra. Wotoro senw bɛɛ kelen kelen kɔnɔ tun ye nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ.
33 O senw tun lalagara k'a kɛ i n'a fɔ sowotoro ta senw. O sendonnɛgɛw, ani o nɛgɛ koorininw, ani o nɛgɛjuruw, ani o sen cɛmancɛnɛgɛw, o bɛɛ tun lalagara ni siranɛgɛ yeelenin le ye.
34 Nɛgɛ kuturunin minw tun bɛ wotoro nɔngɔn naani na, olugu ni wotoro nɛgɛ bɛɛ tun nɔrɔnin bɛ ɲɔgɔn na.
35 A ka masafugula dɔ bisigiya kɛ wotoro bɛɛ kelen kelen sanfɛyɔrɔ ra; o fugula kɔnɔ bonya tun ye nɔngɔn ɲa tarancɛ ye, ka wotoro sanfɛyɔrɔ ta wo koorinin lamini. Wotoro sigira nɛgɛ minw kan, ani wotoro kɛrɛfɛnɛgɛw, ani a sanfɛyɔrɔ, o bɛɛ tun nɔrɔnin bɛ ɲɔgɔn na.
36 O ka serubɛn mɛlɛkɛw ni jaraw ni tamarosunw tagamasiyɛn dɔw kɛ wotoro nɛgɛw kan, ani a kɛrɛfɛnɛgɛw kan, fɛn si bisigiya tun tɛ yɔrɔ o yɔrɔ ra, o ka dɔ kɛ yi, ka yirifiyerenw kɛ k'a lamini.
37 Wotoro tan bɛɛ tun lalagara cogo kelen le ra. A tun ka nɛgɛ yeele, k'a bɛɛ kelen kelen kuturu le bɔ. A bɛɛ janya ni a bonya ni a lɔ ni a cogoya bɛɛ tun ye kelen ye.
38 O kɔ, Hiramu ka siranɛgɛtasaba tan lalaga, ka o bla wotoro tan kɔnɔ. O tasaba bɛɛ kelen kelen lɔ tun ye nɔngɔn ɲa naani ye; litiri kɛmɛ seegi ni biseegi le tun bɛ se ka don a bɛɛ kelen kelen kɔnɔ.
39 O ka wotoro looru ni a tasabaw bla Alabatosoba kininboroyanfan fɛ, ka looru ni a tasabaw bla numanboroyanfan fɛ. Minanba koorinin blara Alabatosoba kininboroyanfan fɛ, woroduguyanfan ni terebɔyanfan cɛ.

Alabatosoba minanw bɛɛ jateda

40 Hiramu ka tasaw ni buguricɛnanw ni jifiyɛw fana lalaga.
A kɛra ten, masacɛ Sulemani tun ka baara minw bɛɛ di a ma Matigi Ala ta batoso ko ra, a ka o bɛɛ kɛ ka o ban.
41 A ka samasen fla lalaga, ani o datugunan koorinin fla, min bɛ bla samasenw kunna, ani jɔ bisigi fla, minw bɛ bla samasenw sanfɛyɔrɔw kunna, samasenw kunna,

---

† **7:26 7.26** Heburukan na a sɛbɛra ko: Bati ɲa waga fla.

42 ani gerenadi yiriden bisigiya kɛmɛ naani minw dulondulonnin bɛ jɔ fla ra, yiriden
sira fla tun bɛ jɔ bɛɛ kelen kelen na, samasenw sanfɛyɔrɔ kunna;
43 a ka wotoro tan lalaga, ani tasaba tan minw tun blara wotoro kɔnɔ,
44 ani minanba koorinin kelen, ani misitoran tan ni fla, minanba siginin bɛ minw kan,
45 ani nɛgɛdagaw, ani buguricɛnanw, ani jifiyɛw.
Huramu tun ka o fɛn minw bɛɛ lalaga masacɛ Sulemani ye, Matigi Ala ta batoso ta
baara kama, o bɛɛ tun lalagara ni siranɛgɛ nugunin le ye.
46 Masacɛ tun ko o ye o siranɛgɛ yeele bɔgɔ le ra ka o fɛnw lalaga; o baara kɛra Zuridɛn
kɛnɛgbɛ le ra, Sukɔti dugu ni Saritan dugu cɛ.
47 O kɔ, masacɛ Sulemani tagara o minanw bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. Nka minanw
cayakojugu fɛ, o ma o siranɛgɛ hakɛya jate tuun.
48 Masacɛ Sulemani ka Matigi Ala ta batoso ta minan tɔw bɛɛ lalaga fana: sarakabɔnan
saninlaman, ani sarakaburuw tun bɛ bla sanintabali min kan;
49 ani fitinablanan saninlamanw, minw lalagara ni sanin yɛrɛworo ye; o ka looru sigi
kininboroyanfan fɛ, ka looru sigi numanboroyanfan fɛ, yɔrɔ saninmanba* ɲa fɛ, ani a
yirifiyeren bisigiw, ani a fitinaw, ani tasuma lalaganan saninlamanw;
50 o ka tasaw lalaga, ani muruw, ani jifiyɛw, ani sɛtiw, ani takamidonnanw; o bɛɛ
kɛra ni sanin le ye. So kɔnɔnɔyɔrɔ ta konw, minw ye yɔrɔ saninmanba ta konw ye, ani
Alabatosoba yɛrɛ donda ta konw, o ka o konw donyɔrɔw bɛɛ kɛ ni sanin ye.
51 Ayiwa, masacɛ Sulemani nana Matigi Ala ta batoso baaraw bɛɛ kɛ ka ban tuma min
na, a facɛ Dawuda tun ka fɛn minw bla danna Ala ye, warigbɛw, ani saninw, ani minan
tɔw, Sulemani tagara o fɛnw bɛɛ bla Matigi Ala ta batoso naforoblayɔrɔ ra.

8

Sulemani ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu bla Alabatosoba kɔnɔ
(Kibaroyaw flanan 5.2–6.2)

1 Ayiwa, masacɛ Sulemani ka Izirayɛli cɛkɔrɔbaw, ani maraw ta kuntigiw, ani a
gbatigiw bɛɛ lajɛn a yɛrɛ kɔrɔ Zeruzalɛmu, ka na Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta
ka bɔ Dawuda ta masabonba* kɔnɔ, min bɛ Siyɔn.
2 Izirayɛli cɛw bɛɛ nana lajɛn masacɛ Sulemani kɔrɔ, Etanimu karo ta ɲanagbɛ wagati
ra, min ye san karo wolonflanan ye.
3 Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana. Sarakalasebagaw ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta.
4 O ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta, ani Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*, ani fɛn saninman
minw bɛɛ tun bɛ fanibon kɔnɔ. Sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw le ka o fɛnw ta ka
taga.
5 Masacɛ Sulemani, ani Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun nana lajɛn a kɔrɔ, o bɛɛ tun bɛ
jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ; o ka sagaw ni misiw kɛ saraka ye; a cayakojugu fɛ, mɔgɔ tun tɛ
se k'a jate k'a da lɔn.
6 Sarakalasebagaw tagara ni Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye ka taga a bla a blayɔrɔ
ra, Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ ra, yɔrɔ saninmanba kɔnɔ, serubɛn mɛlɛkɛw kamanw
jukɔrɔ;
7 sabu serubɛn mɛlɛkɛw kamanw tun foninin bɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu blayɔrɔ kunna. O
kamanw tun ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ni a ta berew bɛɛ datugu.
8 O tun ka berew janya, k'a kɛ fɔ mɔgɔ tun bɛ se ka to yɔrɔ saninman kɔnɔ, yɔrɔ
saninmanba donda ra k'a ye; nka mɔgɔ tun tɛ se ka to kɛnɛ ma k'a ye. O fɛnw tora o
yɔrɔ le ra yi fɔ bi.
9 Foyi wɛrɛ tun tɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɔnɔ ni kabakuru walaka fla tɛ; Musa le tun ka
o bla a kɔnɔ Horɛbu kuru yɔrɔ ra, wagati min Matigi Ala tun ka jɛnɲɔgɔnya don ni
Izirayɛlimɔgɔw ye, o bɔtɔ Misiran jamana ra.
10 Sarakalasebagaw nana bɔ yɔrɔ saninman kɔnɔ tuma min na, sankaba jamijan ka
Matigi Ala ta batoso bɛɛ fa.
11 Sarakalasebagaw ma se ka lɔ ka sarakaw bɔ tuun sankaba kosɔn, sabu Matigi Ala
ta nɔɔrɔ tun ka Alabatoso fa.
12 Sulemani ko: «Matigi Ala, ele tun k'a latigɛ ko i bɛ to dibiba le kɔnɔ!
13 Ne ka so ɲumanba dɔ lɔ i ye, i bɛna to yɔrɔ min na, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!»

Sulemani ta kuma
(Kibaroyaw flanan 6.3-11)

14 O kɔ, masacɛ k'a ɲasin Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin ma, ka dugawu kɛ o ye ka o lɔnin
to.
15 A ko: «Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye, Izirayɛli ta Ala, sabu a da tun ka layiri min ta
ne facɛ Dawuda ye, a ta sebagaya ka o layiri dafa. A tun k'a fɔ a ye ko:

16 ‹Kabini lon min na ne ka ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra, ne
tun ma dugu si ɲanawoloma Izirayɛli ta gbaw si ra, k'a fɔ ko o ye so lɔ, ne tɔgɔ bɛ se ka
sigi yɔrɔ min na. Nka ne ka Dawuda le ɲanawoloma k'a kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw
ta ɲamɔgɔ ye.›
17 A kɔni tun bɛ ne facɛ Dawuda jusu ra ka Alabatosoba dɔ lɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta
Ala tɔgɔ ra.
18 Nka Matigi Ala k'a fɔ ne facɛ Dawuda ye ko: ‹I n'a fɔ a bɛ i jusu ra ka so dɔ lɔ ne
tɔgɔ ra, o miiriya min bɛ i jusu ra o ka ɲi.
19 Nka ele le tɛna o so lɔ. I dencɛ, min ye i yɛrɛ woroden ye, o le bɛna o so lɔ ne tɔgɔ
ra.› »
20 Sulemani ko tuun, ko: «Matigi Ala tun ka layiri min ta, a ka o dafa. Ne nana kɛ ne
facɛ Dawuda nɔ ra, ka sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a
fɔ cogo min na; ne ka o so lɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra.
21 Wagati min na Matigi Ala tun ka an bɛmaw labɔ Misiran jamana ra, a tun ka
jɛnɲɔgɔnya min don ni an bɛmaw ye, o jɛnɲɔgɔnya kitabu bɛ kɛsu min kɔnɔ, ne ka
o kɛsu blayɔrɔ kɛ o so kɔnɔ.»

Sulemani ka Ala daari
(Kibaroyaw flanan 6.12-40)

22 Ayiwa, masacɛ Sulemani lɔra Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn* ɲa fɛ, k'a ɲasin Izirayɛli
jama bɛɛ ma, k'a boro fla kɔrɔta san fɛ, k'a fɔ ko:
23 «E, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala! Ele bɔɲɔgɔnko Ala tɛ san fɛ, sankolo ra, walama
dugu ma, dugukolo kan yan. I ta jɔn minw bɛ i ta siraw tagama ka ɲa ni o jusukun bɛɛ
ye, i bɛ to jɛnɲɔgɔnya ra ni olugu ye ka koɲuman kɛ o ye.
24 O ra, i tun ka min fɔ i ta jɔncɛ ye, min ye ne facɛ Dawuda ye, i ka o kɛ. I yɛrɛ da
tun ka o layiri min ta a ye, i yɛrɛ boro ka o le dafa bi.
25 «Ayiwa, sisan Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, i tun ka layiri min ta i ta jɔncɛ ye, min
ye ne facɛ Dawuda ye, o layiri dafa a ye. I tun k'a fɔ a ye ko: ‹I dencɛ dɔ bɛna sɔrɔ
tuma bɛɛ, min bɛna sigi masaya ra ne ɲa kɔrɔ, Izirayɛlimɔgɔw kunna, ni o kɔni ka o
tagamacogo kɔrɔsi, ka tagama ka ɲa ne ɲa kɔrɔ, i ko ele yɛrɛ tagamana cogo min na.›
26 Ayiwa, sisan, Izirayɛli ta Ala, i tun ka o kuma min fɔ i ta jɔncɛ ye, min ye ne facɛ
Dawuda ye, a to o kuma ye kɛ can ye sa!
27 «Nka yala can yɛrɛ ra Ala bɛ se ka to dugukolo kan yan wa? Sankolo ni a bonya
bɛɛ lajɛnnin, ni Ala ma se ka kun o kɔnɔ, o tuma ne ka nin so min lɔ i ye, o bɛna mun
le ɲa sa?
28 O bɛɛ n'a ta, Matigi Ala, ne ta Ala, i toro malɔ i ta jɔncɛ ta daariri ni a ta makarikan
na; i ta jɔncɛ kulekan ni a ta daarikan lamɛn bi.
29 I janto nin so ra su ni tere; sabu i k'a layiri ta ko i tɔgɔ bɛna sigi nin yɔrɔ le ra. I ta
jɔncɛ bɛ daariri min kɛra nin yɔrɔ ra, o lamɛn!
30 «Ni i ta jɔncɛ ni i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ka o ɲasin nin yɔrɔ ma ka daariri kɛ
tuma o tuma, i ye sɔn ka o ta makarikan lamɛn. I ye to i sigiyɔrɔ ra, sankolo ra, ka o
lamɛn. I ye o lamɛn ka yafa o ma.
31 «Ni dɔ k'a mɔgɔɲɔgɔn hakɛ ta, ni a fɔra ko o tigi ye kari o ko kosɔn, ni a ka kan ka
kari i ta sarakajɛnifɛn le ɲa fɛ nin so kɔnɔ yan,
32 ele le bɛna to sankolo ra ka o ko lamɛn; ele yɛrɛ le bɛna i ta jɔnw kiti tigɛ, ka o ko
ɲanabɔ. Min jarakira, i bɛ kiti ben o kan, k'a ta kɛwale kunko ben a yɛrɛ kan; min jo
lo, i bɛ jo di o ma, k'a mina ka kaɲa ni a ta terenninya ye.
33 «Ni i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw nana taga kɛrɛ ra, ni o juguw tagara se o ra, k'a
sababu kɛ ko o ka i hakɛ ta, ni o sekɔra ka na i fɛ ka na i tɔgɔ bonya, ka daaririw, ani
makarikanw fɔ i ye nin so kɔnɔ yan,
34 i ye to sankolo ra ka sɔn ka o lamɛn. I ye i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunw
yafa o ma; i ka jamana min di o bɛmaw ma, i ye o lasekɔ ka na o jamana ra tuun.
35 «Ni sankolo nana datugu, k'a kɛ ko sanji tɛ nana tuun, k'a sababu kɛ ko i ta mɔgɔw
ka i hakɛ ta, ni o ka ɲasin nin so ma ka i daari, ka i tɔgɔ bonya, ka o ta jurumunw dabla
ka na i fɛ,
36 sabu o ta jurumunw ta ko ka o jusu kasi, o tuma, i ye to sankolo ra ka i ta jɔnw
lamɛn, minw ye i ta mɔgɔw ye, Izirayɛlimɔgɔw; i ye o ta jurumunw yafa o ma. O ka kan
ka siraɲuman min tagama, i ye o yira o ra, ka sanji ben dugukolo kan, i ka o dugukolo
min di o ma k'a kɛ o ta ye.
37 «Ni kɔngɔ nana ben jamana kan, walama banajugu, walama simancɛnbanaw,
walama ni ɲɔdomutɔnw ni tumuwulenninw nana simanw cɛn, walama ni

Izirayɛlimɔgɔw juguw nana o lamini o ta duguw kɔnɔ, dugu minw lamininin bɛ ni kogow ye, ni banajugu, walama ni kojugu o kojugu le benna mɔgɔw kan,
38 ni i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ kelen kelen jusu kasira kosɛbɛ o ko ra, ni o min
o min ka i daari, ka makarikanw fɔ, ka o boro sin nin so ma,
39 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra yi ka o lamɛn. I ye yafa o ma, ka bɛɛ sara ka kaɲa ni
a ta kɛwale ye, sabu ele kelen le ka adamadenw bɛɛ jusukunnako lɔn.
40 Ni o kɛra, o bɛna siran i ɲa, ka to i ta sariyaw sira kan wagati bɛɛ, nin jamana ra, i
ka nin jamana min di an bɛmaw ma.
41 «Ayiwa, lonan minw tɛ i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw dɔw ye, ni olugu dɔ bɔra
jamanajan dɔ ra ka na yan, i tɔgɔ kosɔn,
42 sabu o bɛna i tɔgɔba, ani i ta sebagaya, ani i ta baraka bonya ko mɛn, ni o dɔ nana
a ɲasin nin so ma ka i daari,
43 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra k'a lamɛn. Ni o lonan ka i daari fɛn o fɛn na, i ye o
kɛ a ye, janko dugukolo siyaw bɛɛ ye i tɔgɔ lɔn, ka siran i ɲa, i n'a fɔ i yɛrɛ ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw; o ye a lɔn ko ne ka nin so min lɔ, ko i tɔgɔ le bɛ batora o so kɔnɔ.
44 «Ni i ta mɔgɔw nana bɔ ka taga o juguw kɛrɛ, ni a ka kɛ yɔrɔ o yɔrɔ ye, ni o ka o
ɲasin i ta dugu ma, i ka dugu min ɲanawoloma, ka o ɲasin nin so ma, ne ka nin so min
lɔ i ye, ni o ka ele Matigi Ala daari,
45 i ye to sankolo ra ka o ta daaririw, ani o ta makarikanw lamɛn, ka lɔ ni o kunko ye.
46 «Ni o ka i hakɛ ta, sabu mɔgɔ si tɛ yi ni min tɛ jurumun kɛ, ni i dimina o kɔrɔ ka o
don o juguw boro, ni o juguw ka o mina ka taga ni o ye jɔnya ra o ta jamana ra, yɔrɔjan
na, walama yɔrɔsurun na,
47 o minana ka taga jamana min na, ni o tora yi ka o ta miiriya yɛlɛma, ni o nimisara
ka makarikanw fɔ i ye o minabagaw ta jamana ra yi, k'a fɔ ko: ‹An ka jurumun kɛ, an
ka ko bɛnbari kɛ, an jarakira›,
48 ka o to o jamana ra yi, o juguw ka o mina ka taga ni o ye jamana min na, ni o sekɔra
ka na i fɛ ni o jusukun bɛɛ ye, ani o nin bɛɛ ye, ka o ɲasin nin jamana ma, i ka jamana
min di o bɛmaw ma, ani ka o ɲasin nin dugu ma, i ka nin dugu min ɲanawoloma, ka o
ɲasin nin so ma, ne ka min lɔ i ye, ni o ka i daari,
49 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra ka o ta daaririw, ani o ta makarikanw lamɛn, ka lɔ
ni o kunko ye.
50 I ye yafa i ta mɔgɔw ma, sabu o ka i hakɛ ta; ni o ka kojugu o kojugu kɛ ka i hakɛ
ta, i ye yafa o ma o bɛɛ ra, k'a to o minabagaw ye makari o ra,
51 sabu i ta mɔgɔw lo; o kɛra i ta ye, sabu ele le ka o labɔ Misiran jamana ta nɛgɛgba
tasuma ra.
52 «Sabari ka i janto i ta jɔncɛ ta makarikan na, ani i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta
makarikanw; ni o ka i tɔgɔ wele tuma o tuma, i ye o lamɛn;
53 sabu, ele Dunuɲatigi Ala, ele le ka an ɲanawoloma ka an bɔ dugukolo siya tɔw bɛɛ
cɛ ra, ka an kɛ i ta ye, i n'a fɔ i tun k'a fɔ an ye i ta jɔncɛ Musa sababu ra cogo min na,
wagati min i ka an bɛmaw labɔ Misiran jamana ra.»

Sulemani ka dugawu kɛ jama ye

54 Ayiwa, Sulemani ka nin daaririw bɛɛ fɔ, ani ka nin makarikanw fɔ Matigi Ala ye ka
ban tuma min na, a wurira ka bɔ Matigi Ala ta sarakabɔnan kɔrɔ, sabu a tun k'a kinbiri
gban o yɔrɔ le ra k'a boro fla kɔrɔta san fɛ ka Ala daari.
55 O kɔ, a wurira ka lɔ, k'a kan kɔrɔta ka dugawu kɛ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye;
a ko:
56 «Matigi Ala baraka, sabu a ka laganfiya di a ta mɔgɔw ma, minw ye Izirayɛlimɔgɔw
ye, i n'a fɔ a tun k'a layiri ta an ye cogo min na. A tun ka koɲuman minw bɛɛ layiri ta
an ye a ta jɔncɛ Musa sababu ra, o layiri si ma to ni a ma dafa.
57 An Matigi Ala ye kɛ ni an ye, i n'a fɔ a tun bɛ ni an bɛmaw ye cogo min na; a kana
an to an kelen na, a fana kana ɲina an kɔ ka ye!
58 A ye an jusukun yɛlɛma ka an lana a yɛrɛ fan fɛ, janko an ye a ta siraw bɛɛ tagama,
ani a k'a ta kumaw ni a ta ciw ni a ta kolatigɛnin minw bɛɛ fɔ an bɛmaw ye, an ye o
bɛɛ sira tagama.
59 Ne ka nin kuma minw bɛɛ fɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i ko makarikanw, o kumaw ye to
Matigi Ala, an ta Ala hakiri ra su ni tere, janko a ye a ta jɔncɛ ni a ta mɔgɔw dɛmɛ, minw
ye Izirayɛlimɔgɔw ye; ni o mako ka kɛ fɛn o fɛn na lon o lon, a ye o kɛ o ye.
60 Ni o kɛra, dugukolo siyaw bɛɛ bɛna a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye, ko Ala wɛrɛ tɛ
yi ale kɔ.

61 O le kosɔn, aw kɔni ka kan ka tugu Matigi Ala, an ta Ala kɔ ni aw jusukun bɛɛ ye,
ka tagama ka kaɲa ni a ta cifɔninw ni a ta kumaw ye, i n’a fɔ aw b’a kɛra cogo min na
bi.»

Alabatosoba ta ɲanagbɛ
(Kibaroyaw flanan 7.1-10)

62 Masacɛ Sulemani ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka sarakaw bɔ Matigi Ala ye.
63 Masacɛ Sulemani ka ninsɔndiya saraka* minw bɔ Matigi Ala ye, o kɛra misi waga
mugan ni fla (22 000); sagaw ni baw faranin ɲɔgɔn kan, o kɛra bɛgan waga kɛmɛ ni
mugan (120 000). Masacɛ ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka o sarakaw le bɔ ka Matigi Ala ta
batoso saninya k’a bla a ta baara kama.
64 O lon kelen na, Alabatoso lukɛnɛ cɛmancɛyɔrɔ min bɛ Matigi Ala ta so ɲafɛyɔrɔ ra,
Masacɛ Sulemani ka o yɔrɔ saninya, janko ka saraka jɛnitaw* ani siman sarakaw* ani
jɛnɲɔgɔnya sarakaw* turuw jɛni o yɔrɔ ra; sabu sarakajɛnifɛn* siranɛgɛraman min bɛ
Matigi Ala ta batoso ɲa fɛ, o tun dɔgɔyara sarakaw bɛɛ ma; saraka jɛnitaw, ani siman
sarakaw, ani jɛnɲɔgɔnya sarakaw turuw bɛɛ tun tɛ se ka jɛni o sarakajɛnifɛn kan.
65 Masacɛ Sulemani ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka ɲanagbɛ kɛ o wagati ra. K’a ta Lebo
Hamati, ka taga a bla fɔ Misiran kɔba kɔrɔ, jama caman tun nana ka bɔ o yɔrɔw bɛɛ ra,
ka na lajɛn Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o ɲanagbɛ kɛ fɔ tere wolonfla; o kɔ, o ka tere wolonfla
wɛrɛ kɛ, k’a bɛɛ lajɛnnin kɛ tere tan ni naani.
66 O tere seeginan, masacɛ ka jama labla. Mɔgɔw ka dugawu kɛ masacɛ ye, ka taga o
ta so. Matigi Ala tun ka koɲuman minw bɛɛ kɛ a ta jɔncɛ Dawuda ye, ani a ta mɔgɔw
ye, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye, o bɛɛ jusu diyanin tun bɛ ɲagarira o kow kosɔn.

9

Ala k’a yɛrɛ yira masacɛ Sulemani na tuun
(Kibaroyaw flanan 7.11-22)

1 Sulemani ka Matigi Ala ta batoso ni a yɛrɛ ta masaso lɔ, ani a tun b’a fɛ ka fɛn tɔ
minw bɛɛ lɔ. A banna o ra tuma min na,
2 Matigi Ala k’a yɛrɛ yira a ra tuun a siɲaga flanan na, i n’a fɔ a tun k’a yɛrɛ yira a ra
cogo min na Gabahɔn.
3 Matigi Ala k’a fɔ a ye ko: «I ka daariri ni makarikan min fɔ ne ye, ne ka o mɛn. I ka
nin so min lɔ, ne bɛna o so kɛ yɔrɔ saninman ye, ka ne tɔgɔ la o so ra wagati bɛɛ. Ne
ɲa bɛna kɛ o so ra wagati bɛɛ; ne hakiri fana bɛna to a ra wagati bɛɛ.
4 «Ni ele kɔni ka tagama ne ɲa kɔrɔ ni jusukun kelen ye, terenninya kan, i n’a fɔ i facɛ
Dawuda k’a kɛ cogo min na, ani ne ka min fɔ i ye, ni i ka o kɛ, ni i ka ne ta cifɔninw,
ani ne ta kolatigɛninw sira tagama,
5 ne bɛna i ta masaya sabati Izirayɛli jamana kan tuma bɛɛ, i n’a fɔ ne tun k’a layiri ta
i facɛ Dawuda ye cogo min na, ko mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ a ta denw na tuma bɛɛ, min bɛna
sigi a nɔ ra, ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye.
6 «Nka ni aw kɔni ka aw yɛrɛ mabɔ ne ra, aw ni aw ta denw, ni aw ma sɔn ka ne ta
kumaw ni ne ta cifɔninw sira tagama, ne ka minw yira aw ra, ni aw tagara ala wɛrɛw
le bato, ka aw kinbiri gban olugu kɔrɔ,
7 o tuma ne ka nin jamana min di aw ma, ne bɛna aw Izirayɛlimɔgɔw faran ka bɔ o
jamana ra; ne ka nin so min fana saninya ka ne tɔgɔ la a ra, ne bɛna ban o so ra, k’a
to mɔgɔw bɛɛ ye aw Izirayɛlimɔgɔw tɔgɔ don o ta zanaw ra, ka yɛrɛko aw ma siya tɔw
bɛɛ cɛ ra.
8 O ra, nin so ni a bonya bɛɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ nana kɛ tɛmɛ ye a kɔrɔ, o tigi bɛna
kabakoya fɔ ka filen fiyɛ, k’a fɔ ko: ‹Mun kosɔn Matigi Ala ka nin ko ɲɔgɔn kɛ nin
jamana ra, ani nin batoso ra dɛ!›
9 Mɔgɔw bɛna o jaabi, ko: ‹O ka o kɔ don Matigi Ala ra, o ta Ala min tun ka o bɛmaw
labɔ Misiran jamana ra; o tagara ala wɛrɛw kɔ ka taga o kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o
bato. O kosɔn Matigi Ala ka nin kojuguw bɛɛ lase o ma.› »

Sulemani ka dugu minw di Hiramu ma
(Kibaroyaw flanan 8.1-18)

10 Sulemani ka san mugan le kɛ nin so fla lɔri ra, Matigi Ala ta batoso, ani masacɛ yɛrɛ
ta so.
11 Sulemani mako tun bɛ sanin hakɛya min o min na, ani yiri min o min, ni a kɛra
sɛdiriyiri ye, walama sipɛrɛsiyiri, Tiri masacɛ min ye Hiramu ye, ale tun ka o bɛɛ di
Sulemani ma; o ra Sulemani fana ka dugu mugan di Hiramu ma Galile mara ra.

12 Sulemani ka dugu minw di Hiramu ma, Hiramu bɔra Tiri ka na o duguw flɛ minkɛ,
o duguw ko ma diya Hiramu ye.
13 Hiramu ko Sulemani ma: «E, ne balemacɛ, ele sɔnna ka nin duguw le di ne ma
wa?»
Hiramu ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Kabuli, ko jamanakolon! O tɔgɔ le tora o yɔrɔ ra fɔ ka na
se bi ma.
14 K'a sɔrɔ Hiramu tun ka sanin kilo waga saba ni kɛmɛ looru (3 500) le ci Sulemani
ma.

Sulemani ka baara wɛrɛ minw kɛ

15 Masacɛ Sulemani tun ka mɔgɔw bla jagboyabaara minw na, o baaraw flɛ nin ye: o
ka Matigi Ala ta batoso ni ale yɛrɛ ta so lɔ, ka Milo yɔrɔw labɛn ka ɲa, ka Zeruzalɛmu
dugu laminikogow lɔ, ka Hazɔri dugu ni Megido dugu ni Gezɛri dugu lɔ.
16 Misiran masacɛ min ye Farawona ye, fɔlɔfɔlɔ ale le tun tagara ben Gezɛri dugu kan,
ka dugu mina; a dugumɔgɔw, minw ye Kanaanakaw ye, a ka olugu faga, ka dugu jɛni.
O ko fɛ, wagati min a denmuso nana furu Sulemani ma, a ka o dugu di a denmuso ma
k'a kɛ a ta furu bonya ye.
17 Sulemani ka Gezɛri dugu lɔ kokura, ani Bɛti Horɔn dugu min bɛ jigijigi ra,
18 ani Balati dugu, ani Tadimɔri dugu min bɛ jamana kongoyanfan na,
19 ani a ta fɛnmaraduguw bɛɛ, ani a tun bɛ a ta sowotorow ni a ta sow mara dugu
minw na. A tun b'a fɛ ka baara o baara kɛ, a ka o bɛɛ kɛ Zeruzalɛmu, ani Liban, ani a
ta fanga tun bɛ jamana min o min kan.
20 Siya dɔw tun bɛ yi, olugu tun tɛ Izirayɛlimɔgɔ dɔw ye. Olugu tun ye Hɛtikaw, ani
Amɔrikaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw ye.
21 O siyaw ta durujaw le tun tora jamana kɔnɔ, sabu Izirayɛlimɔgɔw tun ma olugu
halaki. Sulemani ka o mɔgɔw le bla jagboyabaaraw ra; o tora o le ra fɔ ka na se bi ma.
22 Sulemani ma sɔn ka Izirayɛlimɔgɔ si bla jagboyabaara ra. A ka o bla kɛrɛkɛdenya
le ra; a ka dɔw kɛ kɛrɛkɛdenw ye, ka dɔw kɛ a ta jamana ɲamɔgɔw ye, ka dɔw kɛ a ta
kɛrɛkɛjama kuntigiw ye, ka dɔw kɛ a ta kɛrɛkɛcɛw kuntigiw ye, ka dɔw kɛ a ta sowotoro
kuntigiw ye, ka dɔw kɛ a ta sowotorotigiw ye.
23 Olugu le tun ye baaradenw kuntigiw ye. Baaraden minw tun bɛ jagboyabaaraw
kɛra Sulemani ye, kuntigi kɛmɛ looru ni bilooru le tun bɛ olugu kɔrɔsira.
24 Sulemani tun ka masaso min lɔ Farawona denmuso ye, Farawona denmuso nana
bɔ Dawuda ta masabonba kɔnɔ ka yɛlɛma o so kɔnɔ wagati min na, masacɛ Sulemani
ka sɔrɔ ka Milo yɔrɔw labɛn ka ɲa.
25 Sulemani tun ka sarakajɛnifɛn* min lɔ Matigi Ala ye, a tun bɛ to ka saraka jɛnitaw*
ni ninsɔndiya sarakaw* bɔ o sarakajɛnifɛn kan, san o san siɲaga saba; a tun bɛ wusunan
sarakaw* fana bɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o fara o saraka tɔw kan. Alabatosoba baaraw
daminana o cogo le ra.
26 Masacɛ Sulemani ka jirakurunba dɔw fana lalaga Esiyɔn Gebɛri mara ra, Elati dugu
kɔrɔ, Kɔgɔjiwulen da ra, Edɔmu jamana ra.
27 Hiramu k'a ta kurunboribaga dɔw ci ka na Sulemani ta mɔgɔw dɛmɛ o kurun baara
ra; olugu tun ye mɔgɔ dɔw ye minw tun ka kurun baara lɔn kosɛbɛ.
28 O ka kurun bori ɲɔgɔn fɛ ka taga Ofiri mara ra; o sekɔra ka na ni sanin min ye ka
na o di masacɛ Sulemani ma, o tun ka ca ni sanin kilo waga tan ni fla (12 000) ye.

10

Saba jamana ta masamuso nana masacɛ Sulemani fo
(Kibaroyaw flanan 8.1-18)

1 Ayiwa, Saba jamana ta masamuso nana Sulemani ko mɛn; Matigi Ala ka min bɛɛ kɛ
a ye, a ka o bɛɛ mɛn. A nana o le ra ko a bɛna Sulemani ta hakiritigiya kɔrɔbɔ k'a flɛ ni
ɲininkarigbɛlɛn dɔw ye.
2 A nana Zeruzalɛmu ni a nɔfɛmɔgɔ caman ye; a nana ni ɲɔgɔmɛw ye, ani
kasadiyananw, ani sanin camanba, ani luluw; o tun ka o doniw la o ta ɲɔgɔmɛw kɔ
ra ka na. Ko o ko tun bɛ a jusu ra, a nana kuma ni masacɛ Sulemani ye o bɛɛ ra.
3 A ka ɲininkari min o min kɛ, Sulemani ka o bɛɛ jaabi. A ta ɲininkari si ma gbɛlɛya
Sulemani ma; kuma si ma kɛ yi ni min jaabiri ma sɔrɔ Sulemani fɛ.
4 Ayiwa, Saba jamana masamuso nana Sulemani ta hakiritigiyaba ye; Sulemani ka
masaso min lɔ, a ka o fana ye;
5 domuni minw bɛ kɛ masacɛ ta so, ani a ta jamana ɲamɔgɔw ta sigiyɔrɔw, a ka o fana
ye; baaraden minw bɛ domuni ni minnifɛnw di mɔgɔw ma, a ka olugu ta faniw ye; o

bɛ saraka jɛnita* minw bɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, a ka o bɛɛ ye; a ka o ye minkɛ, a kabakoyara fɔ k'a dabari ban.
6 A ko masacɛ ma ko: «Ka ne to ne ta jamana ra, ne ka min mɛn i ta baaraw ko ra, ani i ta hakiritigiya ko ra, o bɛɛ ye can le ye.
7 Nka ne tun ma la o kow ra, fɔ ne yɛrɛ ɲa nana la a kan tuma min na. Can ra, min fɔra ne ye i ta ko ra, o tɛ hali a tarancɛ bɔ. Ne ka min mɛn, i ta hakiritigiya ni i ta naforotigiya tɛmɛna o bɛɛ kan pewu.
8 Ele ta mɔgɔw kɔni ta ka di. I ta jamana ɲamɔgɔw fana ta ka di, sabu olugu bɛ i kɔrɔ yan ka to ka i ta hakiritigiyakumaw lamɛn wagati bɛɛ.
9 Matigi Ala, i ta Ala baraka, sabu i ko diyara a ye, o kosɔn a ka i sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna. Matigi Ala bɛ Izirayɛlimɔgɔw kanu ni kanuya banbari le ye, o kosɔn a ka i kɛ Izirayɛli masacɛ ye, janko i ye mɔgɔw ta kow ɲanabɔ ni can ni terenninya ye.»
10 O kɔ, Saba jamana masamuso ka masacɛ Sulemani bonya ni sanin kilo waga saba ni kɛmɛ looru (3 500) ye, ani kasadiyananw, ani lulu camanba. A ka kasadiyanan hakɛya min di masacɛ Sulemani ma, mɔgɔ si ma na ni o ɲɔgɔn ye tuun.
11 Masacɛ Hiramu ta mɔgɔ minw tun tagara jirakurun kan Ofiri mara ra, olugu tun sekɔra ka na ni sanin ye, ani santaliyiri* camanba, ani luluw.
12 Masacɛ Sulemani ka o santaliyiri kɛ ka samasen dɔw lɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ani a yɛrɛ ta masaso kɔnɔ; a ka koraw ni gɔniw lalaga dɔnkirilabagaw ye. O tun nana ni o santaliyiri min ye, o yiri hakɛya ɲɔgɔn ma na tuun, a ɲɔgɔn fana ma ye tuun fɔ ka na se bi ma.
13 Ayiwa, Saba jamana masamuso ɲabɔra fɛn o fɛn fɛ, ani a ka fɛn o fɛn ko fɔ, masacɛ Sulemani ka o bɛɛ di a ma, ka fara fɛn tɔw kan, masacɛ yɛrɛ ka fɛn minw bɔ ka o di a ma, a ta masaya bonya kosɔn. O kɔ, a ni a ta mɔgɔw wurira ka sekɔ ka taga o ta jamana ra.

Sulemani ta naforotigiya
(Kibaroyaw flanan 1.14-17; 9.13-28)

14 Ayiwa, sanin hakɛya min tun bɛ na di Sulemani ma san o san o tun ye sanin kilo waga mugan (20 000) ye.
15 Jagokɛbagaw, ani fiyeerekɛbagaw tun bɛ wusugu minw sara a ye, ani Arabujamana masacɛw, ani jamana ɲamɔgɔw tun bɛ ninsɔngɔ minw sara a ye, o si nin tɛ o ra.
16 Masacɛ Sulemani ka nɛgɛbɛnnan belebele kɛmɛ fla lalaga ni sanin gbasinin ye; o bɛɛ kelen kelen kɛra ni sanin kilo wɔɔrɔ le ye.
17 A ka nɛgɛbɛnnan fitini kɛmɛ saba fana lalaga ni sanin gbasinin ye; o bɛɛ kelen kelen kɛra ni sanin kilo kelen ni tarancɛ le ye. A ta masaso min bɛ wele ko Liban yiritu, o ka o nɛgɛbɛnnanw bla o bon dɔ le kɔnɔ.
18 Masacɛ Sulemani ka masasiginan jamijan dɔ fana lalaga ka samaɲin don o ra, ka sanin yɛrɛworo la a yɔrɔ bɛɛ kan.
19 Yɛlɛnyɔrɔ tun bɛ o masasiginan na, ka senlayɔrɔ wɔɔrɔ kɛ a ra; siginan kɔdɛnyɔrɔ tun koorinin lo. Borolayɔrɔ tun bɛ a fan fla bɛɛ ra. O tun ka jara dɔw bisigiya lɛsɛ ka o lɔlɔ a borolayɔrɔ kelen kelen bɛɛ kɔrɔ.
20 O ka jara bisigiya tan ni fla lɛsɛ ka o lɔlɔ masasiginan senlayɔrɔw kɛrɛ fɛ; jara kelen tun bɛ senlayɔrɔ fan kelen na, kelen bɛ a fan dɔ ra. O masasiginan ɲɔgɔn tun ma deri ka lalaga jamana si ta masacɛ ye fɔlɔ.
21 Masacɛ Sulemani ta minninkɛminanw bɛɛ tun ye sanin le ye. A ta masaso min bɛ wele ko Liban yiritu, o domunikɛminanw bɛɛ tun lalagara ni sanin nugunin le ye. Warigbɛminan tun tɛ a ta minanw si ra, sabu warigbɛ tun tɛ jate fɛnba ye masacɛ Sulemani ta tere ra.
22 Jirakurunbaw tun bɛ masacɛ Sulemani fɛ; a ta kurunboribagaw ni masacɛ Hiramu ta kurunboribagaw tun bɛ to ka taga tagamaw ra kɔgɔji kan. San saba o san saba, o kurunbaw tun bɛ na ni sanin ni warigbɛ ni samaɲinw ni sulaw ni makankɔnɔw ye.
23 Masacɛ Sulemani tɔgɔ bonyara ka tɛmɛ dugukolo masacɛ tɔw bɛɛ ta kan, a ta naforotigiya ni a ta hakiritigiya kosɔn.
24 Mɔgɔw bɛɛ tun b'a fɛ ka masacɛ Sulemani ye, janko Ala ka hakiritigiya min di a ma, ka o lamɛn.
25 Bɛɛ kelen kelen tun bɛ na ni i ta bonyaw ye ka na o di a ma: fɛn warigbɛramanw, ani fɛn saninlaman, ani faniw, ani kɛrɛkɛminanw, ani kasadiyananw, ani sow, ani sofaliw. A tun bɛ kɛ ten le san o san.

---

* **10:11 10.11** Santali yiri tun ye yiriɲumanba le ye, min sɔngɔ tun ka gbɛlɛn kosɛbɛ.

26 Masacɛ Sulemani ka sowotorow, ani sowotorotigi dɔw ɲini; sowotoro waga kelen ni
sowotoro kɛmɛ naani (1 400) tun b'a fɛ, ani sowotorotigi waga tan ni fla (12 000). A ka
dɔw lataga a ta sowotoromaraduguw ra, ka dɔw bla Zeruzalɛmu, masacɛ yɛrɛ kɔrɔ.
27 Masacɛ Sulemani ka warigbɛ caya Zeruzalɛmu, k'a kɛ i ko bɛrɛkoro. Sɛdirisunw
fana cayara jamana kɔnɔ, i ko sikomɔrisun minw bɛ jamana dugumayanfan na.
28 Masacɛ Sulemani ta sow tun bɛ bɔ Misiran jamana ni Silisi jamana le ra. Masacɛ ta
jagokɛbaga dɔw le tun bɛ taga o san ka na ni o ye.
29 Sowotoro minw tun bɛ bɔ Misiran, o bɛɛ kelen kelen sɔngɔ tun ye warigbɛ kɛmɛ
wɔɔrɔ; so kelen sɔngɔ tun ye warigbɛ kɛmɛ ni bilooru. O tun bɛ na ni so dɔw ye, ka na
o fiyeere Hɛtikaw ta masacɛw fana ma, ani Sirikaw ta masacɛw.

11

Sulemani ta musow

1 Masacɛ Sulemani ka siya wɛrɛ muso caman kanu ka o furu, ka fara Farawona
denmuso kan. Mohabukamusow tun b'a fɛ, ani Amɔnkamusow, ani Edɔmukamusow,
ani Sidɔnkamusow, ani Hɛtikamusow.
2 O musow tun bɔra siya wɛrɛw le ra; k'a sɔrɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw
ye o siyaw ta ko le ra, ko: «Aw kana o dɔ ta furu ra, aw fana kana a to o ye na aw fɛ
furu ra; ni o tɛ, sigiya t'a ra, o bɛna kɛ sababu ye ka aw hakiri yɛlɛma, ka aw nɛgɛ ka
taga o ta alaw bato.» Nka o bɛɛ n'a ta, masacɛ Sulemani tara kanuya fɛ ka nɔrɔ o siyaw
ta musow le ra.
3 Muso kɛmɛ wolonfla tun b'a fɛ, minw tun ye masadenw ye, ka fara jɔnmuso kɛmɛ
saba kan, a tun ka minw fana kɛ a musow ye. O musow le kɛra sababu ye k'a hakiri
yɛlɛma,
4 sabu masacɛ Sulemani nana kɔrɔ wagati min na, a ta musow k'a hakiri yɛlɛma ka
taga ala wɛrɛw kɔ. O ra, a ma tugu Matigi Ala, a ta Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye tuun, i
n'a fɔ a facɛ Dawuda tun k'a kɛ cogo min na.
5 A tugura Sidɔnkaw ta ala musoman kɔ, min ye Asera ye, ka o bato; a tugura Amɔnkaw
ta ala haramunin fana kɔ, min ye Molɔki ye, ka o fana bato.
6 Sulemani ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A ma tugu Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ
ye, i n'a fɔ a facɛ Dawuda tun k'a kɛ cogo min na.
7 A kɛra ten, kongori min bɛ Zeruzalɛmu terebɔyanfan na, masacɛ tagara sɔnnikɛyɔrɔ
dɔ lɔ o yɔrɔ ra Kemɔsi ye, min ye Mohabukaw ta ala haramunin ye; a ka dɔ fana lɔ
Molɔki ye, min ye Amɔnkaw ta ala haramunin ye.
8 A kɛra ten, a ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw lɔ a ta siya wɛrɛ musow bɛɛ ta alaw ye, janko o
bɛɛ ye se ka kasadiyananw ni sarakaw bɔ o ta alaw ye.

Matigi Ala ka Sulemani jaraki

9 Matigi Ala dimina masacɛ Sulemani kɔrɔ, sabu a k'a hakiri yɛlɛma ka bɔ Matigi Ala
kan, Izirayɛli ta Ala min tun k'a yɛrɛ yira a ra fɔ siɲaga fla;
10 k'a sɔrɔ Matigi Ala tun kumana a fɛ nin ko ra, ko a kana tugu siya wɛrɛw ta alaw
kɔ. Nka Matigi Ala ka min fɔ, masacɛ Sulemani ma o kɛ.
11 O ra, Matigi Ala k'a fɔ Sulemani ye ko: «I n'a fɔ i ka nin le kɛ, ani ne tun ka
jɛnɲɔgɔnya* min don ni i ye i ma to o kan, ani ne tun ka ci minw fɔ i ye, i ma o kɛ, ne
bɛna masaya bɔsi ka bɔ i boro, k'a di i ta baaraden dɔ ma.
12 Nka i facɛ Dawuda kosɔn, ne tɛna o kɛ i yɛrɛ ɲa na. Ne bɛna masaya bɔsi i dencɛ
ta tere le ra.
13 Ne tɛna masaya bɛɛ le bɔsi fana; ne bɛna i dencɛ to masaya ra Izirayɛli gba kelen
kunna, ne ta jɔncɛ Dawuda kosɔn, ani Zeruzalɛmu dugu kosɔn, ne ka o dugu min
ɲanawoloma k'a kɛ ne ta dugu ye.»

Ala ka mɔgɔ minw lawuri Sulemani kama

14 Ayiwa, Matigi Ala nana cɛ dɔ lawuri ka o kɛ masacɛ Sulemani jugu ye; o cɛ kɛra
Edɔmukacɛ Hadadi ye. Ale tun ye Edɔmu masacɛ dencɛ dɔ le ye.
15 Wagati min na masacɛ Dawuda tun bɛ kɛrɛ ra ni Edɔmukaw ye, Dawuda ta
kɛrɛkɛjama kuntigi min ye Yohabu ye, ale tagatɔ, ko a bɛ taga Izirayɛli ta kɛrɛkɛden
faganinw sutara, a tun ka Edɔmu jamana cɛw bɛɛ faga.
16 Yohabu ni Izirayɛli kɛrɛkɛjama bɛɛ tun tora Edɔmu ka se fɔ karo wɔɔrɔ, fɔ ka taga
Edɔmu jamana cɛw bɛɛ faga ka ban pewu.
17 O wagati le ra, Hadadi tun borira ka taga Misiran, ni Edɔmuka dɔw ye, minw tun
ye a facɛ ta baaradenw ye. O wagati ra, Hadadi tun ye kanbelennin le ye belen.

18 Hadadi ni a nɔfɛmɔgɔw bɔra Madiyan mara ra, ka taga Paran. O ka Paran cɛ dɔw
fana fara o yɛrɛ kan, ka taga se Misiran masacɛ Farawona fɛ. Farawona ka bon dɔ di o
ma, ka to ka o baro, ka dugukolo dɔ fana di o ma.
19 Hadadi ko diyara Farawona ye, fɔ Farawona nana a muso dɔgɔmuso furu a ma, a
muso min ye masamuso Tapenɛsi ye.
20 Tapenɛsi dɔgɔmuso ka dencɛ woro Hadadi ye; o ka o tɔgɔ la ko Genubati. Tapenɛsi
ka o den lamɔ masacɛ Farawona ta so kɔnɔ; a kɛra ten Genubati tora Farawona ta so
kɔnɔ ni Farawona dencɛw ye.
21 Ayiwa, Hadadi nana to Misiran k'a mɛn ko masacɛ Dawuda sara, ka taga fara a
bɛmaw kan, ko a ta kɛrɛkɛjama kuntigi min tun ye Yohabu ye, ko o ka ale faga. Hadadi
k'a fɔ o le ra Farawona ye ko: «A to ne ye taga ne ta jamana ra ten.»
22 Farawona k'a ɲininka ko: «Mun le dɛsɛra i boro ne fɛ yan, fɔ i ko i bɛ taga i ta
jamana ra?» Hadadi k'a jaabi ko: «Foyi, nka o bɛɛ n'a ta, a to ne ye taga.»
23 O kɔ, Ala ka cɛ dɔ wɛrɛ lawuri ka o kɛ Sulemani jugu dɔ wɛrɛ ye tuun. O cɛ tun
ye Eliyada dencɛ Rezɔn ye; ale tun borira ka bɔ a matigicɛ Hadadezɛri fɛ, min ye Soba
jamana masacɛ ye.
24 Wagati min na masacɛ Dawuda tun ka Rezɔn matigicɛ ta mɔgɔw halaki, o wagati le
ra, Rezɔn tun ka mɔgɔ dɔw tugu a yɛrɛ kɔ, ka kɛ olugu ɲamɔgɔ ye. Rezɔn ni o mɔgɔw
tagara Damasi, ka taga sigi o yɔrɔ ra, ka kɛ o yɔrɔ kuntigi ye.
25 Rezɔn kɛra Izirayɛlimɔgɔw jugu ye Sulemani ta masaya wagati bɛɛ ra; o wagati
kelen le ra, Hadadi fana tun bɛ kojugu caman kɛra Izirayɛlimɔgɔw ra. Rezɔn kɛra Siri
jamana masacɛ ye; a ka Izirayɛlimɔgɔw kɔninya kosɛbɛ.

Ala ko a bɛna masaya di Yerobohamu ma

26 Ayiwa, Nebati dencɛ Yerobohamu fana tun wurira masacɛ Sulemani kama. Ale tun
ye masacɛ Sulemani ta jamana ɲamɔgɔ dɔ le ye; Efirayimuka tun lo, a tun bɔra Sereda
dugu kɔnɔ. A facɛ tun sara k'a bamuso kelen to; a bamuso tɔgɔ tun ye ko Zeruwa.
27 A wurira masacɛ Sulemani kama cogo min na, o flɛ nin ye. O wagati y'a sɔrɔ masacɛ
Sulemani tun bɛ Milo yɔrɔw labɛnna ka ɲa, ani k'a facɛ Dawuda ta masabonba kogow
wo dɔw datugu.
28 Yerobohamu tun ye kanbelen barakaman jagbɛlɛn dɔ le ye. Masacɛ Sulemani k'a
baarakɛtɔ ye minkɛ, Yusufu ta mɔgɔ minw tun bɛ jagboyabaaraw kɛra, a k'a sigi olugu
bɛɛ kunna ka o kɔrɔsi.
29 Lon dɔ, Yerobohamu bɔra Zeruzalɛmu ka taga bɛn ni Ala ta cira dɔ ye sira ra, min
tɔgɔ tun ye ko Ahiya; ale tun bɛ bɔra Silo. Deregebakura dɔ le tun bɛ Ahiya ra. O cɛ fla
dɔrɔn le tun tagara bɛn ni ɲɔgɔn ye kongo kɔnɔ yi.
30 Deregebakura min tun bɛ Ahiya ra, Ahiya ka o mina k'a faranfaran k'a kɛ fɔ
kunkurun tan ni fla.
31 A ko Yerobohamu ma ko: «Kunkurun tan ta! Sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹A
flɛ, ne bɛna masaya bɔsi Sulemani na, ka ele sigi masaya ra Izirayɛli ta gba tan kunna.
32 Nka ne bɛna gba kelen to a fɛ ne ta jɔncɛ Dawuda kosɔn, ani Zeruzalɛmu dugu
kosɔn, ne ka o dugu min ɲanawoloma Izirayɛli ta gbaw ta dugu tɔw bɛɛ cɛ ra, k'a kɛ ne
ta dugu ye.
33 Ne bɛna o kɛ, sabu o banna ne ra, ka taga o kinbiri gban Sidɔnkaw ta ala musoman
kɔrɔ, min ye Asera ye, ka o bato, ani Mohabukaw ta ala min ye Kemɔsi ye, ani Amɔnkaw
ta ala min ye Molɔki ye; o ma sɔn ka ne ta siraw tagama. Ko minw terennin lo ne ɲa
kɔrɔ, o ma o kɛ; o ma ne ta cifɔninw ni ne ta kolatigɛninw sira tagama i n'a fɔ Sulemani
facɛ Dawuda k'a kɛ cogo min na.
34 Nka ne tɛna masaya bɔsi Sulemani yɛrɛ le ra; ne bɛna a to kuntigiya ra fɔ ka taga
a sa. Ne bɛna o kɛ ne ta jɔncɛ Dawuda le kosɔn, ne tun ka min ɲanawoloma; sabu ale
ka ne ta kumaw ni ne ta cifɔninw bɛɛ sira tagama.
35 Ne bɛna masaya bɔsi Sulemani dencɛ le boro, ka ele sigi masaya ra Izirayɛli ta gba
tan kunna.
36 Ne bɛna gba kelen di Sulemani dencɛ ma, janko ne ta jɔncɛ Dawuda dencɛ dɔ ye to
masaya ra wagati bɛɛ ne ɲa kɔrɔ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, ne ka o dugu min ɲanawoloma
ka ne tɔgɔ sigi o dugu ra.
37 Ele kɔni, ne bɛna ele sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna; min o min ka i diya, i
bɛna o kɛ.
38 Ne ka kuma minw fɔ i ye, ni i ka sɔn ka o bɛɛ lamɛn, ka sɔn ka ne ta siraw tagama,
ani ko minw terennin lo ne ɲa kɔrɔ ni i ka o kɛ, ka ne ta cifɔninw ni ne ta kumaw bɛɛ
sira tagama, i n'a fɔ ne ta jɔncɛ Dawuda k'a kɛ cogo min na, o tuma ne bɛna kɛ ni i ye,

ka i ta somɔgɔw to masaya ra tuma bɛɛ, i n’a fɔ ne k’a kɛ Dawuda ye cogo min na; ne bɛna Izirayɛli jamana di i ma.
39 Ne bɛna Dawuda ta duruja majigi o cogo le ra; nka o majiginin tɛna to ten wagati
bɛɛ.› »
40 Ayiwa, o kow kɔ, masacɛ Sulemani ko a bɛ Yerobohamu faga. Yerobohamu wurira
o le ra ka bori ka taga Misiran, Sisaki fɛ, min tun ye Misiran masacɛ ye. A tora Misiran
fɔ ka taga se Sulemani saya ma.

Sulemani ta masaya laban
(Kibaroyaw flanan 9.29-31)

41 Ayiwa, masacɛ Sulemani ta ko tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta hakiritigiya, o bɛɛ
sɛbɛra Sulemani ta kow kitabu le kɔnɔ.
42 Sulemani ka wagati min kɛ masaya ra Zeruzalɛmu, ani Izirayɛli jamana bɛɛ kunna,
o kɛra san binaani.
43 O kɔ, Sulemani sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k’a su don a facɛ Dawuda ta
masabonba kɔnɔ. A dencɛ Robohamu sigira masaya ra a nɔ ra.

12

Robohamu ma Izirayɛlimɔgɔw lamɛn
(Kibaroyaw flanan 10.1-15)

1 Robohamu tagara Sikɛmu, sabu Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun tagara lajɛn Sikɛmu ko o b’a
kɛ masacɛ ye.
2 Nebati dencɛ Yerobohamu ka o kuma mɛn; o y’a sɔrɔ ale belen tun bɛ Misiran, sabu
a tun borira masacɛ Sulemani ɲa ka taga dogo Misiran. Yerobohamu tun siginin bɛ
Misiran le.
3 O tagara a wele ka na. A ni Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin tagara kuma Robohamu fɛ.
O k’a fɔ Robohamu ye ko:
4 «I facɛ kɔni tun ka doniba le la an kan. Nka ni ele ka sɔn ka an bɔ o jagboyabaaraw
ra, ani i facɛ ka doniba min la an kan, ni i ka o doni fiyɛnya an kan, o tuma an bɛna to
ka baara kɛ i ye.»
5 Robohamu ka o jaabi ko: «Aw ye taga fɔlɔ; ni tere saba tɛmɛna, aw ye sekɔ ka na ne
fɛ.» Mɔgɔw wurira ka taga.
6 Ayiwa, cɛkɔrɔba minw tun bɛ jamana ɲamɔgɔya ra ni Robohamu facɛ Sulemani ye
k’a facɛ to si ra, masacɛ Robohamu ka o cɛkɔrɔbaw ɲininka ko: «Aw b’a fɛ ne ye nin
mɔgɔw jaabi di le?»
7 Olugu kumana a fɛ, k’a fɔ a ye ko: «Ni i kɔni ka i yɛrɛ kɛ nin mɔgɔw ta baaraden ye
bi, ka o jaabi ni kumaɲuman ye, o tuma o fana bɛna kɛ i ta baaradenw ye wagati bɛɛ.»
8 Nka Robohamu banna cɛkɔrɔbaw ta ladiri ma. A ni kanbelen minw tun lamɔna
ɲɔgɔn fɛ, o minw tun bɛ a kɔrɔ, a ka olugu le ɲininka.
9 A k’a fɔ olugu ye ko: «Aw ko di? An ka kan ka nin mɔgɔw jaabi cogo di le? O b’a
fɔra ko ne facɛ ka doni min la olugu kan, ko ne ye o doni fiyɛnya.»
10 O kanbelen minw ni Robohamu tun lamɔna ɲɔgɔn fɛ, olugu ka Robohamu jaabi ko:
«Nin mɔgɔ minw k’a fɔ i ye ko: ‹I facɛ ka doni gbiriman le la an kan, nka ele ye an ta
doni fiyɛnya›, taga o jaabi ko: ‹Ne borokanden fitini ka bon ni ne facɛ soro ye!
11 Aw ko, ko ne facɛ ka doni gbiriman la aw kan, nka ne belen bɛna dɔ le fara o doni
gbiriya kan. Ne facɛ ka aw koro ni gbɛɲɛw le ye, nka ne bɛna aw koro ni nɛgɛgbɛɲɛw
le ye.› »
12 Ayiwa, o dugusagbɛ flanan, Yerobohamu ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana masacɛ
Robohamu fɛ, i n’a fɔ masacɛ yɛrɛ tun k’a fɔ o ye cogo min na, ko: «Ni tere saba
tɛmɛna aw ye na ne fɛ.»
13 Cɛkɔrɔbaw ka ladirikan min di masacɛ ma, a ma o jate. A ka mɔgɔw jaabi ni
kumajuguw le ye.
14 Kanbelenw ka ladirikan min fɔ a ye, a ka o le fɔ mɔgɔw ye; a ko: «Ne facɛ tun ka
doni gbiriman le la aw kunna, nka ne belen bɛna dɔ le fara o doni gbiriya kan. Ne facɛ
ka aw koro ni gbɛɲɛw le ye, nka ne bɛna aw koro ni nɛgɛgbɛɲɛw le ye.»
15 O ra, jama tun bɛ min ɲinina masacɛ fɛ, masacɛ ma sɔn ka o jate, sabu o kow bɛɛ
tun bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra, janko a tun ka kuma min don Silokacɛ Ahiya da ra k’a
lase Nebati dencɛ Yerobohamu ma, o kuma ye kɛ can ye.

Izirayɛlimɔgɔw kan taranna
(Kibaroyaw flanan 10.16–11.4)

16 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw k′a ye ko masacɛ ma olugu lamɛn minkɛ, o k′a fɔ masacɛ ye
ko:
«An ta foyi tɛ Dawuda fɛ,
jɛnɲɔgɔnya foyi tɛ an ni Yese dencɛ cɛ.
Izirayɛlimɔgɔw, an ye taga an ta so!
Ele Dawuda dencɛ,
i yɛrɛ ye i janto i ta so ra sisan!»
A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw tagara o ta so.
17 Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɛ Zuda mara duguw ra, Robohamu sigira masaya ra olugu
dama le kunna.
18 Masacɛ Robohamu k′a ye ten minkɛ, jagboyabaaraw ta ko kuntigi min ye Adoramu ye,
a belen ka ale ci ka taga Izirayɛlimɔgɔ tɔw fɛ. Nka olugu bɛɛ ka ale bon ni kabakuru ye
fɔ k′a faga. Masacɛ yɛrɛ jijara le ka don a ta sowotoro kɔnɔ ka bori ka taga Zeruzalɛmu.
19 O le kosɔn Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ murutira Dawuda ta somɔgɔw kama fɔ ka na se bi
ma.
20 Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ nana a mɛn minkɛ ko Yerobohamu sekɔra ka na, o ka jama
lajɛn k′a wele ka na, ka na a sigi k′a kɛ Izirayɛli masacɛ ye. Zuda ta gba dɔrɔn le tora
Dawuda ta somɔgɔw kɔ.

Ala ma sɔn Izirayɛlimɔgɔw ye ɲɔgɔn kɛrɛ

21 Ayiwa, Robohamu tagara se Zeruzalɛmu minkɛ, a ka Zuda ta mɔgɔw bɛɛ lajɛn, ani
Boniyaminu ta siya bɛɛ. O kɛra kɛrɛkɛcɛfari cɛ waga kɛmɛ ni biseegi (180 000), ko o
bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ, ka jamana bɛɛ bla ale Sulemani dencɛ Robohamu ta fanga
kɔrɔ.
22 Nka Ala kumana a ta cira dɔ fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Semaya; Ala k′a fɔ a ye ko:
23 «A fɔ Sulemani dencɛ Robohamu ye, min ye Zuda masacɛ ye, ani Zuda ta mɔgɔw,
ani Boniyaminu ta mɔgɔw bɛɛ, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ye,
24 ko Matigi Ala ko: ‹Aw kana wuri ka taga aw balemaw Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ dɛ! Aw
bɛɛ ye sekɔ ka taga aw ta so, sabu nin ko bɔra ne yɛrɛ le ra.› »
Ayiwa, o ka Matigi Ala kan mina; o sekɔra ka taga o ta so i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a
fɔ cogo min na.

Yerobohamu ka Izirayɛlimɔgɔw lafiri

25 Ayiwa, Sikɛmu dugu min bɛ Efirayimu kuruyɔrɔw ra, Yerobohamu ka o dugu lamini
ni kogo ye, ka sigi o dugu ra. O kɔ fɛ, a bɔra yi ka taga Penuwɛli dugu fana lamini ni
kogo ye.
26 O kɔ, Yerobohamu k′a miiri a yɛrɛ kɔnɔ, ko: «O bɛɛ n′a ta, masaya belen bɛ se ka
sekɔ Dawuda ta somɔgɔw fɛ hali bi,
27 sabu ni nin mɔgɔw bɛ to ka taga Zeruzalɛmu ka taga sarakaw bɔ Matigi Ala ta batoso
kɔnɔ, o jusu bɛ se ka yɛlɛma o matigicɛkɔrɔ Robohamu fɛ, min ye Zuda masacɛ ye. Ni
a kɛra ten, o bɛna ne faga ka sekɔ Zuda masacɛ Robohamu fɛ.»
28 Ayiwa, masacɛ ka hakiri ɲini o ko ra. O kɔ, a ka misiden bisigiya fla lalaga ni sanin
ye, k′a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye Zeruzalɛmu taga dabla, Izirayɛlimɔgɔw! Aw ta alaw ye
nin ye! Olugu le ka aw labɔ Misiran jamana ra!»
29 A ka o misiden kelen bla Betɛli dugu kɔnɔ, ka kelen bla Dan dugu kɔnɔ.
30 Nka o ko kɛra sababu le ye ka mɔgɔw bla jurumun na; sabu mɔgɔw tagara fɔ Dan
dugu kɔnɔ ka taga o misiden bato yi.
31 O kɔ, Yerobohamu ka sɔnnikɛbon dɔw lɔ fana sɔnnikɛyɔrɔw ra kongori dɔw kan,
ka mɔgɔ dɔw bɔ jamana mɔgɔw ra, ka olugu sigi sarakalasebagaya ra, k′a sɔrɔ olugu
tun tɛ Levi ta gbamɔgɔ dɔw ye*.
32 Yerobohamu ka ɲanagbɛ dɔ fana sigi san karo seeginan na, karo tere tan ni loorunan
lon na, i n′a fɔ ɲanagbɛ min ɲɔgɔn tun bɛ kɛra Zuda mara ra kakɔrɔ; ale yɛrɛ ka
saraka bɔ sarakabɔnan kan. A ka o le kɛ Betɛli dugu kɔnɔ, ka sarakaw bɔ misiden
saninlamanw ye, a tun ka o misiden minw lalaga. A tun ka o sɔnnikɛyɔrɔ minw lalaga
kongoriw kan Betɛli, a ka sarakalasebaga dɔw fana sigi janko olugu ye to ka sarakaw bɔ
o sɔnnikɛyɔrɔw ra.
33 Ayiwa, san karo seeginan na, karo tere tan ni loorunan lon na, a tun ka sarakabɔnan
min lɔ Betɛli, a tagara o yɔrɔ ra; a yɛrɛ le tun ka o lon latigɛ. A ka o lon kɛ ɲanagbɛlon ye
Izirayɛlimɔgɔw fɛ; o lon na, a yɛrɛ yɛlɛnna ka taga wusunan saraka* bɔ o sarakabɔnan
kan.

---

* **12:31 12.31** Ka kaɲa ni sariya ye, sarakalasebagaw tun ka kan ka bɔ Levi ta gba le ra. Nka o wagati ra, Levi ta mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Robohamu le kɔ Zuda mara ra.

13

Matigi Ala ka Yerobohamu jaraki

1 Ayiwa, Matigi Ala tun k'a ta ciraden dɔ ci ka bɔ Zuda, ka na Betɛli. O ciraden tagara
se Betɛli, k'a sɔrɔ Yerobohamu bɛ wusunan saraka jɛnina a ta sarakabɔnan kan.
2 Ala ta ciraden pɛrɛnna sarakabɔnan kunna, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ a ye cogo
min na; a ko: «Ele sarakabɔnan, ele sarakabɔnan, Matigi Ala ko: ‹Dencɛ dɔ bɛna woro
Dawuda ta gba ra, min tɔgɔ bɛna la ko Yoziyasi. Sarakalasebaga minw bɛ wusunan
saraka* bɔra nin sɔnnikɛyɔrɔ ra, lon dɔ o dencɛ bɛna o sarakalasebagaw yɛrɛ kɛ saraka
ye ele sarakabɔnan kan. O kɔ, o bɛna mɔgɔkolow fana jɛni i kan.› »
3 O lon kelen yɛrɛ ra, Ala ta ciraden ka tagamasiyɛn dɔ yira; a ko: «Tagamasiyɛn min
bɛna a yira ko nin kuma bɔra Matigi Ala le ra, o ye nin ye: nin sarakabɔnan bɛna pɛrɛn,
k'a tasuma buguri bɔn dugu ma.»
4 Masacɛ Yerobohamu k'a ye ko Ala ta ciraden pɛrɛnna ka o kumaw fɔ Betɛli dugu ta
sarakabɔnan ma minkɛ, a k'a boro kɔrɔta sarakabɔnan kunna k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw
ye cɛ nin mina!» Nka Yerobohamu tun k'a boro min sin Ala ta ciraden ma, o boro jara
ka lɔ, a ma se k'a lajigi tuun.
5 Sarakabɔnan fana pɛrɛnna, tasuma buguri min tun bɛ a kan, o bɔnna dugu ma; Ala
ta ciraden tun ka tagamasiyɛn min fɔ, a kɛra ten, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye.
6 A kɛra ten minkɛ, masacɛ k'a fɔ Ala ta ciraden ye ko: «Sabari ka kuma Matigi Ala, i
ta Ala fɛ, k'a daari ne ye, janko ne ye se ka ne boro lajigi.» Ala ta ciraden ka Matigi Ala
daari minkɛ, masacɛ sera k'a boro lajigi; a boro kɛra a cogokɔrɔ ra.
7 Masacɛ k'a fɔ Ala ta ciraden ye ko: «Na ne ta so, i ye na domuni kɛ; o kɔ, ne bɛna
bonya di i ma.»
8 Nka Ala ta ciraden ka masacɛ jaabi ko: «Hali ni a kɛra ko i bɛna i ta sokɔnɔfɛnw
taran kelen bɛɛ le di ne ma, ne tɛna taga i ta so; ne tɛna domuni kɛ, ne fana tɛna ji min,
9 sabu Matigi Ala ka o kuma le fɔ ne ye, ko ne man kan ka domuni kɛ, ko ne man kan
ka ji min fana, ko ni ne tagara sira min fɛ, ko ne man kan ka sekɔ o sira kelen fɛ.»
10 Ala ta ciraden ka o fɔ minkɛ, a sekɔra sira wɛrɛ fɛ. A tun ka sira min ta ka na Betɛli,
a sekɔtɔ ma o sira kelen ta.

Cira dɔ wɛrɛ ka Ala ta ciraden lafiri

11 Ayiwa, o wagati ra, Ala ta ciracɛkɔrɔba dɔ tun bɛ Betɛli dugu kɔnɔ. Ala ta ciraden
tun nana ko minw kɛ o lon na Betɛli dugu kɔnɔ, ani a tun ka kuma minw bɛɛ fɔ masacɛ
ye, o ciracɛkɔrɔba dencɛw nana o bɛɛ lakari o facɛ ye.
12 O facɛ ka o ɲininka ko: «Cɛ tagara sira juman le fɛ?» Ala ta ciraden min tun bɔra
Zuda, o tagatɔ tun ka sira min ta, Ala ta ciracɛkɔrɔba dencɛw ka o sira yira o facɛ ra.
13 Cɛkɔrɔba k'a fɔ a dencɛw ye ko: «Aw ye ne ta fali labɛn ne ye!» O ka fali labɛn a
ye; a yɛlɛnna fali kan,
14 ka taga Ala ta ciraden nɔ fɛ. A tagara a siginin sɔrɔ yirisunba jukɔrɔ; a k'a ɲininka
ko: «Ala ta ciraden min bɔra Zuda, ele lo wa?» Ala ta ciraden k'a jaabi ko: «Ne lo!»
15 Ciracɛkɔrɔba k'a fɔ a ye ko: «Na an ye taga so kɔnɔ, i bɛ taga domuni kɛ.»
16 Ala ta ciraden k'a jaabi ko: «Ne tɛ se ka sekɔ ka taga ni i ye; ne man kan ka domuni
kɛ, walama ka ji min ni i ye yan mara ra;
17 sabu Matigi Ala ta kuma k'a fɔ ne ye ko: ‹I man kan ka domuni kɛ, walama ka ji
min o yɔrɔ ra yi; i tagara sira min fɛ, i man kan ka sekɔ o sira kelen fɛ.› »
18 Nka cɛkɔrɔba k'a jaabi ko: «Ne fana ye Ala ta cira dɔ le ye i ko ele. Mɛlɛkɛ dɔ le ka
Matigi Ala ta kuma lase ne ma, ko: ‹Taga nin cɛ ta ka sekɔ ka na ni a ye i ta so, a ye na
domuni kɛ ka ji min.› » Nka ciracɛkɔrɔba tun bɛ faninya le fɔra.
19 Nka Ala ta ciraden ka o mɛn minkɛ, a sekɔra ni a ye ka taga domuni kɛ ka ji min a
ta so.

Jara ka Ala ta ciraden faga

20 Ayiwa, ka o siginin to domuni na, Matigi Ala k'a ta kuma lase ciracɛkɔrɔba ma, ale
min tun tagara Ala ta ciraden ta ka na ni a ye.
21 Cɛkɔrɔba pɛrɛnna k'a fɔ Ala ta ciraden Zudakacɛ ye ko: «Matigi Ala ta kuma ye
nin ye: ‹I banna Matigi Ala ta kuma ma; Matigi Ala, i ta Ala ka kuma min fɔ i ye, i ma
o sira tagama.
22 I sekɔra ka na domuni kɛ, ka ji min nin yɔrɔ ra, k'a sɔrɔ Ala tun k'a fɔ i ye ko i kana
domuni kɛ, i kana ji min yan. O ra, ele su tɛna don i bɛmaw ta kaburu kɔrɔ.› »
23 Ala ta ciraden ka domuni kɛ, ka ji min ka ban tuma min na, ciracɛkɔrɔba min tun
k'a lasekɔ, ale k'a ta fali labɛn a ye.

24 Ka Ala ta ciraden tagatɔ to, a tagara bɛn ni jara dɔ ye sira ra; jara k'a faga. A su
lanin tora sira da ra yi; a ta fali tun lɔnin bɛ a fan kelen fɛ, jara lɔnin bɛ a fan dɔ fɛ.
25 Ayiwa, tɛmɛbaga dɔw nana a su lanin ye sira ra, ka jara lɔnin ye a kɔrɔ. Olugu
tagara o ko lakari ciracɛkɔrɔba ta dugu ra.
26 O ciracɛkɔrɔba min tun ka Ala ta ciraden lasekɔ a ta tagama ra, ale ka o ko mɛn
minkɛ, a ko: «Ala ta ciraden min banna ka Matigi Ala kan mina, ale lo. Matigi Ala k'a di
jara ma, jara benna a kan k'a faga, i n'a fɔ Matigi Ala tun kumana a fɛ k'a lasɔmi cogo
min na.»
27 A k'a fɔ a dencɛw ye ko o ye a ta fali labɛn. Olugu k'a ta fali labɛn.
28 A tagara Ala ta ciraden su lanin ye sira ra, ka fali ni jara ye a kɔrɔ. Jara tun ma cɛ
su domu, a ma fali fana faga.
29 Ciracɛkɔrɔba ka Ala ta ciraden su ta k'a la fali kan, ka taga ni a ye dugu kɔnɔ, ka
taga a sanga kɛ, k'a sutara.
30 A tun ka kaburu min labɛn a yɛrɛ ye, a k'a su don o kaburu kɔnɔ. Mɔgɔw k'a su
kasi k'a fɔ ko: «E, an balemacɛ!»
31 Cɛ sutaranin kɔ, cɛkɔrɔba k'a fɔ a dencɛw ye ko: «Ni ne sara, aw ye ne su don Ala
ta ciraden su kɔrɔ; aw ye ne su la a su kɔrɔ;
32 sabu Matigi Ala k'a ci ko a ye na nin kuma minw fɔ Betɛli dugu sarakabɔnan kama,
ani Samari dugu sɔnnikɛbon bɛɛ kama, sigiya t'a ra, o kow bɛna dafa le.»

Yerobohamu ma kojugu dabla

33 Nka o bɛɛ n'a ta, Yerobohamu ma yɛlɛma k'a ta sirajuguw bla. A belen ka cɛ
dɔw ta jamana mɔgɔ suguyaw bɛɛ ra tuun, ka olugu kɛ a ta sarakalasebagaw ye a ta
sɔnnikɛyɔrɔw ra kongoriw kunna. Ni mɔgɔ o mɔgɔ tun b'a fɛ ka kɛ sarakalasebaga ye,
a tun bɛ o tigi bla sarakalasebagaya ra a ta sɔnnikɛyɔrɔw ra.
34 O le kɛra Yerobohamu ta somɔgɔw ta jurumun ye. O le kɛra o ben sababu ye, fɔ ka
na o halaki pewu ka bɔ dugukolo kɔ kan.

14

Yerobohamu dencɛ ta saya

1 Ayiwa, o wagati ra, bana dɔ ka Yerobohamu dencɛ Abiya mina.
2 Yerobohamu k'a fɔ a muso ye ko: «Wuri, i ye fani dɔ don i yɛrɛ ra, ka i cogoya
yɛlɛma, janko mɔgɔ kana a lɔn ko i ye ne Yerobohamu muso le ye. Taga Silo; Ala ta cira
Ahiya bɛ yi. Ale le tun k'a fɔ ne ye ko ne bɛna kɛ nin jamana masacɛ ye.
3 Burukun tan ta, ani burumisɛn dama dama, ani li bara kelen, i ye taga a fɛ. Ni i sera
yi, min bɛna kɛ den na, a bɛna o fɔ i ye.»
4 Yerobohamu ka min fɔ, a muso k'a kɛ ten. A wurira ka taga Ahiya ta so, Silo dugu
kɔnɔ.
O wagati ra Ahiya tun tɛ yeri kɛra tuun; kɔrɔya tun k'a ɲa mina a ra.
5 Nka Matigi Ala tun k'a fɔ Ahiya ye ko: «A flɛ, Yerobohamu ta muso natɔ ye nin ye
i fɛ ka na i ɲininka a dencɛ ko ra, sabu a dencɛ man kɛnɛ. Ni a sera yan, i bɛna nin ni
nin le fɔ a ye. Ni a nana, a bɛna a yɛrɛ kɛ i ko mɔgɔ wɛrɛ.»
6 Tuma min na Ahiya k'a senkan mɛn bonda ra dɔrɔn, a ko a ma ko: «Yerobohamu
muso, i don! Mun kosɔn i bɛ i yɛrɛ kɛra mɔgɔ wɛrɛ ye? Kumagbɛlɛn le bɛ ne fɛ k'a fɔ i
ye.
7 Sekɔ, i ye taga a fɔ Yerobohamu ye ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne ka i kɔrɔta
mɔgɔ tɔw cɛ ra, ka i kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kuntigi ye.
8 Ne ka masaya bɔsi Dawuda ta somɔgɔw ra k'a di i ma; nka ele ma kɛ i ko ne ta jɔncɛ
Dawuda. Ale ka ne ta kumaw bɛɛ sira tagama, ka tugu ne kɔ ni a jusukun bɛɛ ye; ko
minw terennin lo ne ɲa kɔrɔ, a ka o dɔrɔn le kɛ.
9 Minw bɛɛ tɛmɛna ele ɲa fɛ, i ta kojugu tɛmɛna olugu bɛɛ ta kan. I ka ala wɛrɛw kɛ
i yɛrɛ ye, ka nɛgɛ yeele ka o kɛ batofɛn wɛrɛw ye ka o bato, ka ne jusu bɔ. I ka ne firi i
yɛrɛ kɔ fɛ le.
10 O kosɔn ne bɛna kojugu ben ele Yerobohamu ta somɔgɔw kan, ka i ta cɛdenw bɛɛ
halaki, jɔn fara hɔrɔn kan. Ne bɛna i ta duruja bɛɛ flan ka bɔ yi, fɔ ka taga o bɛɛ ban
pewu, i n'a fɔ o bɛ ɲamaɲama flan cogo min na.
11 Ni Yerobohamu ta somɔgɔ min ka sa dugu kɔnɔ, wuruw le bɛna o domu. Ni min ka
sa kongo ra, kɔnɔw le bɛna o domu; sabu Matigi Ala le k'a fɔ ten.› »
12 A ko muso ma ko: «Ayiwa, ele kɔni ye wuri ka taga so; ni i sen ka don dugu kɔnɔ
dɔrɔn, i ta den bɛ sa.

13 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛna den sanga kɛ, k'a su don; Yerobohamu ta somɔgɔw bɛɛ ra,
ale kelen su le bɛna don kaburu ra, sabu Yerobohamu ta somɔgɔw bɛɛ ra, Matigi Ala,
Izirayɛli ta Ala ka koɲuman sɔrɔ ale kelen le ra.
14 O kɔ, Matigi Ala bɛna masacɛkura sigi a yɛrɛ ye Izirayɛli jamana kunna, min bɛna
Yerobohamu ta somɔgɔw bɛɛ halaki ka bɔ yi. Ayiwa, o lon bɛ nana yi; a fɔ a yɛrɛ sera
ka ban.
15 Matigi Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw koro; o bɛna yɛrɛyɛrɛ i ko bin min bɛ lamaga ji kan.
A tun ka nin jamanaɲuman min di o bɛmaw ma, a bɛna Izirayɛlimɔgɔw labɔ o jamana
ra, ka o janjan ka taga Efirati ba kɔ fɛ; sabu o ka berew turu ka jo musoman Asera bato
ni o ye, ka Matigi Ala jusu wuri.
16 Yerobohamu ka jurumun minw kɛ, ani a ka mɔgɔw lafiri ka o bla jurumun minw
na, Matigi Ala bɛna ban Izirayɛlimɔgɔw ra o jurumunw le kosɔn.»
17 Yerobohamu ta muso wurira ka taga. A tagara se Tirisa. A bɛ sera bonda ma minkɛ
dɔrɔn, den sara.
18 O k'a su don. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ k'a su kasi, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a
tun ka o kuma min fɔ a ta baaraden ye, min ye cira Ahiya ye.
19 Ayiwa, Yerobohamu ta ko tɔw, a ka kɛrɛ minw kɛ, ani a k'a ta masaya kɛ cogo min
na, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
20 Yerobohamu ka san mugan ni fla le kɛ masaya ra; o kɔ, a sara, ka taga fara a bɛmaw
kan. A dencɛ Nadabu sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Robohamu ta wagati
(Kibaroyaw flanan 12.1-16)

21 Sulemani dencɛ Robohamu sigira masaya ra Zuda mara kunna, k'a si to san binaani
ni kelen. A ka san tan ni wolonfla le kɛ masaya ra Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, Matigi Ala tun
ka o dugu min ɲanawoloma Izirayɛli jamana bɛɛ ra, k'a tɔgɔ la o dugu ra. Robohamu
bamuso tun ye Amɔnka le ye; a tɔgɔ tun ye ko Naama.
22 Zuda ta mɔgɔw ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ka jurumun kɛ ka tɛmɛ hali o
bɛmaw kan, k'a to Matigi Ala dimina, sabu o ka a ni ala wɛrɛw jɛn ka o bato.
23 Olugu fana ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw kɛ, ka kabakurujanw lɔlɔ, ka sɔnnikɛbere dɔw turu
jo musoman Asera tɔgɔ ra kongorijanw bɛɛ kunna, ani yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ.
24 Hali cɛw fana tun bɛ o yɛrɛ bla jatɔya ra o sɔnnikɛyɔrɔw ra jamana kɔnɔ*. Matigi
Ala tun ka siya minw gbɛn ka bɔ jamana ra Izirayɛlimɔgɔw ɲa, o ka o siyaw ta ko
haramuninw bɛɛ ladegi.

Misirankaw ka Robohamu kɛrɛ

25 Robohamu ta masaya san loorunan na, Misiran masacɛ Sisaki nana Zeruzalɛmu
kɛrɛ.
26 A ka Matigi Ala ta batoso naforow ta, ani masacɛ yɛrɛ ta so naforow; a ka fɛn bɛɛ
ta. Masacɛ Sulemani tun ka nɛgɛbɛnnan saninlaman minw lalaga, a ka o bɛɛ ta fana.
27 Masacɛ Robohamu ka nɛgɛbɛnnan siranɛgɛraman dɔw lalaga, ka o bla o nɔ ra; a ka
o karifa masacɛ ta so kɔrɔsibagaw kuntigiw ma, minw tun bɛ to ka masacɛ ta so donda
kɔrɔsi.
28 Ni masacɛ tun bɛ taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ tuma o tuma, o kɔrɔsibagaw tun bɛ
o nɛgɛbɛnnanw ta ka taga ni o ye Alabatoso kɔnɔ; o kɔ, o bɛ sekɔ ni o ye so kɔrɔsibagaw
ta so kɔnɔ.
29 Ayiwa, Robohamu ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda
masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
30 Kɛrɛ tun bɛ Yerobohamu ni Robohamu cɛ wagati bɛɛ.
31 O kɔ, Robohamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ
fɛ, Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Naama; Amɔnka tun lo. A
dencɛ Abiyamu sigira masaya ra a nɔ ra.

15

Zuda masacɛ Abiyamu ta wagati
(Kibaroyaw flanan 13.1-3,22-23)

1 Masacɛ Yerobohamu, min ye Nebati dencɛ ye, ale ta masaya san tan ni seeginan na,
Abiyamu sigira masaya ra Zuda mara kunna.
2 A ka san saba le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye
ko Mahaka; ale tun ye Abisalɔmu denmuso dɔ le ye.

---

* **14:24 14.24** O jatɔya ɲɔgɔn tun bɛ kɛ sɔnnikɛyɔrɔw dɔrɔn le ra. Musow tun bɛ taga o cɛw nɔ fɛ; o fana tun ye o jow ta landa dɔ le ye.

3 A facɛ tun ka jurumun minw bɛɛ kɛ fɔlɔfɔlɔ ale ɲa fɛ, a ka o ɲɔgɔn bɛɛ kɛ fana.
A ma tugu Matigi Ala, a ta Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye, i n'a fɔ a bɛmacɛ Dawuda tun
tugura Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye cogo min na.
4 Nka Dawuda kosɔn, Matigi Ala, a ta Ala ka masaya jigiya to a ta somɔgɔw ye belen,
k'a dencɛ dɔ sigi masaya ra Zeruzalɛmu, a sanin kɔ, janko Zeruzalɛmu dugu ye baraka
sɔrɔ;
5 sabu ko minw terennin bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Dawuda tun bɛ o le kɛ. Matigi Ala tun
ka fɛn o fɛn fɔ a ye, a tun ma jɛngɛ ka bɔ o si sira kan a si bɛɛ ra, fɔ Hɛtikacɛ Huri ta
ko*.
6 Robohamu si tɔ bɛɛ ra, kɛrɛ tun bɛ ale ni Yerobohamu cɛ.
7 Ayiwa, Abiyamu ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ. Kɛrɛ tun bɛ Abiyamu ni Yerobohamu fana cɛ.
8 O kɔ, Abiyamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don Dawuda ta masabonba
kɔnɔ. A dencɛ Asa sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Asa ta wagati
(Kibaroyaw flanan 14.1-2; 15.16-19; 16.1-6,11-14)

9 Ayiwa, Izirayɛli masacɛ Yerobohamu ta masaya san mugannan na, Asa sigira masaya
ra Zuda mara kunna.
10 A ka san binaani ni kelen le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A
mamamuso tɔgɔ le tun ye ko Mahaka; ale tun ye Abisalɔmu denmuso dɔ le ye.
11 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Asa ka o le kɛ, i ko a bɛmacɛ Dawuda.
12 Cɛ minw tun bɛ o yɛrɛ bla jatɔya ra sɔnnikɛyɔrɔw ra, a ka olugu bɛɛ gbɛn ka bɔ
jamana kɔnɔ. A bɛmaw tun ka batofɛn minw bɛɛ lalaga, a ka o bɛɛ cɛn ka bɔ yi.
13 A k'a mamamuso Mahaka yɛrɛ bɔ masamusoya ra, sabu ale tun ka batofɛn
haramunin dɔ lalaga jo musoman Asera tɔgɔ ra. Asa ka o batofɛn ci, ka taga a jɛni
Sedɔrɔn kɔ yɔrɔ ra.
14 Nka o bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, olugu tora yi, k'a sɔrɔ
Asa yɛrɛ tun tugura Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye a si bɛɛ ra.
15 A facɛ tun ka fɛn minw bla danna Matigi Ala ye, warigbɛ ni sanin, ani fɛn tɔw, ani
ale yɛrɛ tun ka fɛn minw bla danna Matigi Ala ye, a nana o fɛnw bɛɛ bla Matigi Ala ta
batoso kɔnɔ.
16 Kɛrɛ tun bɛ Asa ni Izirayɛli masacɛ Bahesa cɛ o ta masaya wagati bɛɛ ra.
17 Izirayɛli masacɛ Bahesa nana taga Zuda mara kɛrɛ. A ko a bɛ Rama dugu lamini ni
kogo ye, janko mɔgɔ kana se ka bɔ, walama ka don Zuda masacɛ Asa ta mara kɔnɔ.
18 A kɛra ten minkɛ, warigbɛ ni sanin min tun tora Matigi Ala ta batoso naforoblayɔrɔ
ra, ani min tun tora masaso naforoblayɔrɔ ra, Asa ka o bɛɛ ta, ka o di a ta jamana
ɲamɔgɔw ma, ko o ye taga a di Siri jamana masacɛ Bɛni Hadadi ma, min facɛ tɔgɔ ye
ko Tabirimɔn, ani a bɛmacɛ tɔgɔ ye ko Esiyɔn; Bɛni Hadadi tun siginin bɛ Damasi dugu
le kɔnɔ; Asa k'a fɔ Bɛni Hadadi ye ko:
19 «A to ele ni ne ye jɛŋɔgɔnya don, i ko ne facɛ ni i facɛ tun k'a kɛ cogo min na. A
flɛ ne bɛ nin warigbɛ ni nin sanin ci i ma, ka o kɛ i ta bonya ye. O ra, jɛŋɔgɔnya min
tun bɛ i ni Izirayɛli masacɛ Bahesa cɛ, o jɛŋɔgɔnya cɛn, janko a ye faran ne ra.»
20 Bɛni Hadadi sɔnna masacɛ Asa ta kuma ma. A k'a ta kɛrɛkɛdenw kuntigiw ci ka
taga Izirayɛli duguw kama. O tagara Iyɔn dugu ni Dan dugu, ani Abɛli Bɛti Mahaka
dugu, ani Kinerɛti mara bɛɛ kɛrɛ ka se o ra, ani Nɛfitali mara bɛɛ.
21 Bahesa nana o mɛn minkɛ, a ka Rama dugu kogo lɔri dabla, ka taga to Tirisa.
22 A kɛra ten minkɛ, masacɛ Asa ka Zuda mɔgɔw bɛɛ wele, a ma mɔgɔ si to ni a ma
min wele; Bahesa tun bɛ lɔri kɛra ni kabakuruw, ani yiri minw ye, a ko mɔgɔw ye taga
o fɛnw cɛ ka na. Masacɛ ka o fɛnw cɛ, ka o kɛ ka Geba dugu lɔ, Boniyaminu ta mara ra,
ani Misipa dugu.
23 Ayiwa, Asa ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ta cɛfariya, ani a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ka dugu
minw kogow lɔ, o kow sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ. Nka a nana
kɔrɔ wagati min na, sendimi dɔ k'a mina.
24 O kɔ, Asa sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ, a
bɛmacɛ Dawuda ta masabonba* kɔnɔ. A dencɛ Yosafati sigira masaya ra a nɔ ra.

Izirayɛli masacɛ Nadabu ta wagati

25 Zuda masacɛ Asa ta masaya san flanan na, Yerobohamu dencɛ Nadabu sigira masaya
ra, Izirayɛli mara ra. A ka san fla le kɛ masaya ra Izirayɛli mara kunna.

---

* **15:5 15.5** Hɛtikacɛ Huri ta ko: aw ye Samawilu flanan 11 flɛ.

26 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; a facɛ tun ka sira min tagama, a fana ka o le ta.
A facɛ tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun minw na, a ka o jurumunw ɲɔgɔn le kɛ fana.
27 Ayiwa, Ahiya dencɛ Bahesa, min ye Isakari ta gbamɔgɔ dɔ ye, ale nana janfa siri
Nadabu kama. Lon dɔ, tuma min na Bahesa ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama bɛɛ tun ka Gibetɔn
dugu lamini, ko o bɛ dugu kɛrɛ, Bahesa tagara ben Nadabu kan k'a faga, Gibetɔn dugu
kɔrɔ yi. Gibetɔn tun bɛ Filisikaw ta mara le ra.
28 Bahesa ka Nadabu faga Zuda masacɛ Asa ta masaya san sabanan le ra, ka sigi masaya
ra a nɔ ra.
29 Bahesa sigira masaya ra tuma min na, a ka Yerobohamu ta somɔgɔw bɛɛ faga. A
ma Yerobohamu ta mɔgɔ si to nin na; a ka o bɛɛ le faga ka ban, ka kaɲa ni Matigi Ala
ta kuma ye, a tun ka o kuma min fɔ a ta baaraden Silokacɛ Ahiya ye.
30 O kɛra Yerobohamu ta jurumunw le kosɔn, ani a tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun
minw na, ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala jusu wuri.
31 Nadabu ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta
kibaroyaw ta kitabu kɔnɔ.
32 Kɛrɛ tun bɛ Asa ni Izirayɛli masacɛ Bahesa cɛ o ta masaya tere bɛɛ ra.

Izirayɛli masacɛ Bahesa ta wagati

33 Zuda masacɛ Asa ta masaya san sabanan na, Ahiya dencɛ Bahesa sigira masaya ra
Izirayɛli mara bɛɛ kunna; a tun siginin bɛ Tirisa dugu kɔnɔ. A ka san mugan ni naani
le kɛ masaya ra.
34 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; a ka Yerobohamu ta sira ta. Yerobohamu tun ka
Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun minw na, a ka o jurumunw kɛ.

16

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase Hanani dencɛ Yehu ma, ko a ye a lase masacɛ Bahesa
ma, k'a fɔ a ye ko:
2 «Ne ka ele lawuri ka i bɔ dugu ma, ka i kɛ ne ta mɔgɔw ɲamɔgɔ ye, minw ye
Izirayɛlimɔgɔw ye; nka ele ka Yerobohamu ta sira le tagama, ka ne ta mɔgɔw bla
jurumun na, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye, k'a to o ka ne jusu wuri o ta jurumun kosɔn.
3 O ra, ne bɛna ele Bahesa ni i ta somɔgɔw bɛɛ flan ka bɔ yi, ka i ta so kɛ i n'a fɔ Nebati
dencɛ Yerobohamu ta so kɛra cogo min na.
4 Ni Bahesa ta somɔgɔ min ka sa dugu kɔnɔ, wuruw le bɛna o domu; ni min ka sa
kongo ra, kɔnɔw le bɛna o domu.»
5 Bahesa ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, o bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli
masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
6 O kɔ, Bahesa sara, ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Tirisa. A dencɛ Ela sigira
masaya ra a nɔ ra.
7 Matigi Ala tun k'a ta kuma lase cira Yehu ma, min ye Hanani dencɛ ye, k'a fɔ Bahesa
ni a ta somɔgɔw ye. Ala tun ka o kuma fɔ a ta kojuguw le kosɔn, a tun ka kojugu minw
bɛɛ kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka Ala jusu wuri ni a ta kɛwalejuguw ye, i n'a fɔ Yerobohamu
ta somɔgɔw tun k'a kɛ cogo min na; ka fara o kan, Bahesa tun ka Yerobohamu ta
somɔgɔw halaki fana.

Izirayɛli masacɛ Ela ta wagati

8 Zuda masacɛ Asa ta masaya san mugan ni wɔɔrɔnan na, Bahesa dencɛ Ela sigira
masaya ra Izirayɛli mara kunna. A ka san fla le kɛ masaya ra; a tun bɛ Tirisa.
9 A ta jamana ɲamɔgɔ min tɔgɔ tun ye ko Zimiri, ale nana janfa siri a kama. Ale le tun
ye sowotorotigiw ta jɛnkuru tarancɛ kuntigi ye. Lon dɔ, Ela tun bɛ Tirisa dugu kɔnɔ,
a tun bɛ dɔrɔ minna fɔ k'a yɛrɛ ɲanamini Aritisa ta so kɔnɔ; Aritisa le tun ye masaso
kunnasigibaga ye Tirisa dugu kɔnɔ.
10 Zimiri tagara ben a kan k'a faga; o kɔ, a sigira masaya ra a nɔ ra. O kɛra Zuda
masacɛ Asa ta masaya san mugan ni wolonflanan le ra.
11 Kabini Zimiri ka fanga ta ka sigi masaya ra dɔrɔn, a ka Bahesa ta somɔgɔw bɛɛ faga.
A ma cɛ si to, a ma balema si to, a ma teri si to.
12 Zimiri ka Bahesa ta somɔgɔw bɛɛ le halaki, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun
ka min fɔ cira Yehu ye k'a lase Bahesa ma.
13 O kow kɛra Bahesa ni a dencɛ Ela ta jurumunw le kosɔn, ani a tun ka Izirayɛlimɔgɔw
bla jurumun minw na, ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala jusu wuri.
14 Ela ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw
kitabu kɔnɔ.

Izirayɛli masacɛ Zimiri ta wagati

15 Zimiri sigira masaya ra Zuda masacɛ Asa ta masaya san mugan ni wolonflanan na;
a tun siginin bɛ Tirisa dugu le kɔnɔ. A ka tere wolonfla le kɛ masaya ra.
O wagati ra, kɛrɛkɛdenw tun ka Gibetɔn dugu lamini; o dugu min bɛ Filisikaw ta mara
ra.
16 Mɔgɔw tora o yɔrɔ ra, k'a mɛn ko Zimiri ka janfa siri masacɛ kama fɔ k'a faga. O
lon yɛrɛ ra, Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama kuntigi min ye Omiri ye, kɛrɛkɛdenw bɛɛ ka ale kɛ
Izirayɛli masacɛ ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra yi.
17 A kɛra ten minkɛ, Omiri ni a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ bɔra Gibetɔn, ka taga Tirisa dugu
lamini.
18 Zimiri nana a ye ko o bɛ ɲini ka se sɔrɔ dugu kan minkɛ, a tagara don masaso bon
dɔ kɔnɔ, ka tasuma don masaso ra; ale yɛrɛ fagara tasuma ra yi.
19 Zimiri sara a ta jurumunw kosɔn o cogo le ra, sabu a ka kojugu kɛ Matigi Ala
ɲa kɔrɔ; a tun ka Yerobohamu ta sira le ta, k'a ta kojugu ɲɔgɔn le kɛ, min tun k'a to
Izirayɛlimɔgɔw ka Ala hakɛ ta.
20 Zimiri ta kɛwale tɔw, a ka jɛn min siri, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta
kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
21 O wagati ra, Izirayɛlimɔgɔw taranna ka kɛ jɛnkuru fla ye. Fan kelen gbanna Ginati
dencɛ Tibini kɔ, ka ale kɛ o ta masacɛ ye; tɔw gbanna Omiri kɔ.
22 Nka minw tun gbanna Omiri kɔ, olugu sera Ginati dencɛ Tibini ta mɔgɔw ra. Tibini
sara, Omiri sigira masaya ra.

Izirayɛli masacɛ Omiri ta wagati

23 Zuda masacɛ Asa ta masaya san bisaba ni kelennan le ra Omiri kɛra Izirayɛli masacɛ
ye. A ka san tan ni fla le kɛ masaya ra. A ka san wɔɔrɔ kɛ Tirisa minkɛ,
24 a tagara yɔrɔ dɔ san Samari kuru kan warigbɛ waga wɔɔrɔ (6 000), Semɛri fɛ. A ka
dugu dɔ lɔ o kuru kan, ka o dugu tɔgɔ la ko Samari, ka kaɲa ni yɔrɔtigi tɔgɔ ye, min ye
Semɛri ye.
25 Omiri ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Masacɛ tɔ minw tun tɛmɛna a ɲa fɛ, a ta
kɛwalew juguyara ni olugu bɛɛ ta ye.
26 A ka Nebati dencɛ Yerobohamu ta kojugu ɲɔgɔn bɛɛ le kɛ, ka jurumunw kɛ, ani ka
Izirayɛlimɔgɔw fana bla jurumun na, ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala jusu wuri ni o ta
batofɛn gbansanw ye.
27 Omiri ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, o kow bɛɛ sɛbɛra
Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
28 O kɔ, Omiri sara, ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Samari. A dencɛ Akabu
sigira masaya ra a nɔ ra.

Izirayɛli masacɛ Akabu ta wagati

29 Zuda masacɛ Asa ta masaya san bisaba ni seeginan le ra Omiri dencɛ Akabu sigira
masaya ra Izirayɛli mara kunna. Omiri dencɛ Akabu ka san mugan ni fla le kɛ masaya
ra Izirayɛli; a tun siginin bɛ Samari.
30 Omiri dencɛ Akabu ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, fɔ ka tɛmɛ a ɲafɛmɔgɔ tɔw bɛɛ
kan.
31 A ka Nebati dencɛ Yerobohamu ta jurumun ɲɔgɔn kɛ; nka o si m'a wasa, a belen
tagara Sidɔnkaw ta masacɛ Etibali denmuso furu, min tɔgɔ ye ko Yezabɛli. A k'a kinbiri
gban olugu ta batofɛn kɔrɔ, min ye Baali* ye, ka o bato.
32 A ka jobon dɔ lɔ o jo ye Samari, ka sarakabɔnan dɔ lɔ o bon kɔnɔ o jo ye, min ye
Baali ye.
33 Akabu ka bere dɔ fana turu, janko ka jo musoman Asera bato o bere kɔrɔ. Akabu ka
kojugu caman wɛrɛ kɛ, ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala jusu wuri; Izirayɛli masacɛ minw
tɛmɛna a ɲa fɛ, a ta kojugu tɛmɛna olugu bɛɛ ta kan.
34 Ale ta wagati le ra, Betɛlikacɛ min tɔgɔ tun ye ko Hiyɛli, ale wurira ka Zeriko dugu
lɔ kokura. A bɛ baara dabɔ lon min na, a dencɛ fɔlɔ min ye Abiramu ye, o sara. A bɛ
dugu donda konw don lon min na, a dencɛ laban min ye Segubu ye, o fana sara. O kow
kɛra ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye, a tun ka min fɔ Nuni dencɛ Yosuwe ye*.

17

Iliya ko sanji tɛna ben Izirayɛli jamana ra

1 Cɛ dɔ tun bɛ Tisibe dugu kɔnɔ Galadi mara ra, a tɔgɔ tun ye ko Iliya*; ale k'a fɔ
Akabu ye ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra, ne bɛ baara kɛ

* **16:34 16.34** O kuma tun kɔnna ka fɔ fɔlɔfɔlɔ Yosuwe kitabu kɔnɔ 6.26. * **17:1 17.1** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

Ala min ye, ko nin san nataw bɛɛ ra, gɔmiji foyi tɛna jigi, sanji fana tɛna ben, fɔ ni ne yɛrɛ le nana a fɔ ko sanji ye ben tuun.»

Iliya tagara to Keriti kɔ da ra

2 Matigi Ala k'a ta kuma lase Iliya ma ko:
3 «Bɔ nin yɔrɔ ra, ka taga terebɔyanfan na, i ye taga dogo Keriti kɔ kɔrɔ, Zuridɛn ba terebɔyanfan na.
4 I bɛna to ka kɔ ji min. Ne k'a fɔ kankan dɔw ye ko o ye to ka domuni di i ma yi.»
5 Iliya tagara. Matigi Ala k'a fɔ a ye cogo min na a k'a kɛ ten. A tagara sigi Keriti kɔ kɔrɔ, Zuridɛn ba terebɔyanfan na.
6 Kankan dɔw tun bɛ to ka na buru ni sogo di a ma sɔgɔma ni wula fɛ. A tun bɛ to ka kɔ ji min.
7 Nka sani wagati dɔ cɛ, kɔ ji jara, sabu sanji foyi tun tɛ benna jamana ra.

Iliya tagara to muso dɔ fɛ Sarɛpita

8 Matigi Ala k'a ta kuma lase Iliya ma k'a fɔ a ye ko:
9 «Wuri ka taga Sarɛpita dugu kɔnɔ, Sidɔn mara ra, i ye taga to yi. Ne k'a fɔ muso cɛ sanin dɔ ye o yɔrɔ ra, ko a ye domuni di i ma.»
10 Iliya wurira o le ra ka taga Sarɛpita. A bɛ sera dugu donda ra minkɛ, a ka muso dɔ ye, min cɛ tun sara; muso tun bɛ lɔgɔ le ɲinina. Iliya k'a wele k'a fɔ a ye ko: «Sabari, i ye taga ji dɔ ta minan dɔ kɔnɔ ka na a di ne ma, ne ye o min.»
11 Muso tagatɔ jitayɔrɔ ra, Iliya k'a wele tuun k'a fɔ a ye ko: «Sabari, i natɔ, i ye na ni domuni dɔɔnin fana ye i boro.»
12 Muso k'a jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala, i ta Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko domunifɛn foyi le tɛ ne fɛ so kɔnɔ. Mugu boroɲa kelen dɔrɔn le bɛ ne fɛ minan dɔ kɔnɔ, ani turu fitini bɛ daga dɔ kɔnɔ. O kosɔn ne tun bɛ nin lɔgɔden dama dama tɔmɔna, ka taga so, ka taga o fɛnw tobi ne ni ne dencɛ ye. Ni an kɔni ka o domu ka ban, o tuma an bɛ sigi ka saya makɔnɔ.»
13 Iliya k'a fɔ a ye ko: «I kana siran. I k'a fɔ cogo min na, taga so, i ye taga a kɛ ten. Nka mugu ni turu min bɛ i boro, i ye buru fitini lalaga ni o ye ka na o di ne ma fɔlɔ; o kɔ, i ye dɔ fana tobi i yɛrɛ ni i dencɛ ye;
14 sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala k'a fɔ ko: ‹Mugu tɛna ban minan kɔnɔ, turu fana tɛna dɛsɛ daga kɔnɔ, fɔ lon min na Matigi Ala bɛna sanji ben jamana kan.› »
15 Iliya k'a fɔ cogo min na, muso tagara a kɛ ten. Muso ni a ta somɔgɔw, ani Iliya ka domuni sɔrɔ lon bɛɛ, ka taga se fɔ wagatijan;
16 sabu mugu ma ban minan kɔnɔ, turu fana ma dɛsɛ daga kɔnɔ, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka o kuma min don Iliya da ra.

Iliya ka muso dencɛ su lakunu

17 Ayiwa, o kow kɔ, o muso min tun ye a jatigimuso ye, o dencɛ banara; bana juguyara, fɔ den nɛnɛkiri nana lɔ.
18 Muso k'a fɔ Iliya ye o le ra ko: «Ala ta ciraden, o tuma ko juman le bɛ ele ni ne cɛ sa? O tuma ra i nana ne fɛ ka na ne hakiri jigi ne ta kojuguw ra le wa?»
19 Iliya k'a jaabi ko: «I dencɛ di ne ma.» Iliya ka den mina a boro, ka yɛlɛn ka taga ni a ye a yɛrɛ ta bon kɔnɔ sankaso kunna, ka taga a la a yɛrɛ ta lanan kan.
20 A ka Matigi Ala daari ko: «E, Matigi Ala, ne ta Ala, yala i bɛ sɔn ka kojugu kɛ nin muso cɛ sanin fana ra, k'a to a dencɛ ye sa, k'a sɔrɔ a ka ne lajigi a ta so wa?»
21 O kɔ, Iliya lara den kan fɔ siɲaga saba, ka Matigi Ala daari ni kanba ye, k'a fɔ ko: «Matigi Ala, ne ta Ala, ne bɛ i daari, a to nin den nin ye sekɔ a ma!»
22 Matigi Ala ka Iliya ta daariri lamɛn. Den nin sekɔra a ma, a ɲanamanyara tuun.
23 Iliya ka den ta, ka jigi ka bɔ ni a ye bon kɔnɔ, sankaso kɔnɔ, ka taga a di a bamuso ma. A ko a ma ko: «I dencɛ ye nin ye, a ɲanamanyara.»
24 Muso ka Iliya jaabi ko: «Sisan kɔni, ne k'a lɔn yɛrɛ le ko ele ye Ala ta ciraden le ye; Matigi Ala bɛ kuma minw don i da ra k'a fɔ, o fana ye can le ye.»

18

Iliya tagara masacɛ Akabu fɛ

1 Wagatijan tɛmɛnin kɔ, tuma min na sanji lɔra ka se fɔ san saba, lon dɔ Matigi Ala k'a ta kuma lase Iliya* ma, k'a fɔ a ye ko: «Taga Akabu fɛ; sisan ne bɛna sanji lana dugukolo kan.»
2 Iliya tagara Akabu fɛ.

---

* **18:1 18.1** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

O y'a sɔrɔ kɔngɔ juguyara Samari mara ra kosɛbɛ.
3 Akabu k'a ta masaso kunnasigibaga wele ka na, min tɔgɔ tun ye ko Abidiyasi. Matigi
Ala ɲasiran tun bɛ Abidiyasi ra kosɛbɛ;
4 sabu wagati min na Yezabɛli tun b'a fɛ ka Matigi Ala ta ciraw bɛɛ halaki ka ban pewu,
Abidiyasi tun ka cira kɛmɛ bɔsi, ka o taran cɛ bilooru looru, ka taga o dogo kuruwo dɔw
kɔnɔ, ka to ka domuni ni ji di o ma.
5 Akabu k'a fɔ Abidiyasi ye ko: «Taga jamana yaala; ni i ka bunun dɔ, walama kɔ dɔ
ye yɔrɔ dɔ ra, a bɛ se ka kɛ ko an bɛna bin sɔrɔ o yɔrɔ ra, ka o di an ta sow ni an ta
sofaliw ma, janko a kana na kɛ jagboya ye ko an ye o faga.»
6 O ka jamana taran o fla cɛ. Akabu kelen tagara fan dɔ fɛ, Abidiyasi tagara fan dɔ
wɛrɛ fɛ.
7 Ka Abidiyasi to sira ra, a tagara bara ka bɛn ni Iliya ye. Abidiyasi ka Iliya ye minkɛ,
a k'a lɔn; a k'a kinbiri gban, k'a ɲa biri dugu ma, k'a fɔ ko: «Ele le ye ne matigicɛ Iliya
ye wa?»
8 Iliya k'a jaabi ko: «Ne lo! Taga a fɔ i matigicɛ Akabu ye ko: ‹Iliya ye nin ye yan!› »
9 Abidiyasi ko: «O tuma ne ka mun kojugu le kɛ, ka na a kɛ ko i b'a fɛ ka ne don Akabu
boro, k'a to a ye ne faga.
10 Ne bɛ kari Matigi Ala, i ta Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko o yɔrɔ tɛ yi, ani o jamana fana
tɛ yi, ni ne matigicɛ ma mɔgɔ ci ka taga yɔrɔ min na ka taga i yɔrɔɲini. Ni mɔgɔw tun
sekɔra ka na a fɔ a ye ko i tɛ yi, a tun b'a fɔ ko o yɔrɔ mɔgɔw, walama ko o jamana
mɔgɔw ye kari, ni can lo, ko i tɛ yi.
11 Sisan ele ko ne ma ko ne ye taga a fɔ ne matigicɛ ye ko: ‹Iliya ye nin ye yan!›
12 K'a sɔrɔ ni ne nana bɔ ele kɔrɔ sisan ka taga dɔrɔn, Matigi Ala Nin bɛna i ta ka taga
ni i ye yɔrɔ dɔ ra, ne ma yɔrɔ min lɔn. Ni ne tagara o fɔ Akabu ye, ni a ma na i ye, a
bɛna ne faga. K'a sɔrɔ Matigi Ala ɲasiran bɛ ne ra kabini ne fitiniman.
13 Wagati min na Yezabɛli tun bɛ Matigi Ala ta ciraw fagara, ne ka min kɛ, o ma o
lakari i ye wa, ne matigicɛ? Ne ka Matigi Ala ta cira kɛmɛ bɔsi, ka taga olugu dogo
kuruwo dɔw kɔnɔ, cɛ bilooru looru, ka to ka domuni ni ji di o ma.
14 Sisan ele ko ne ma ko: ‹Taga a fɔ i matigicɛ ye ko: Iliya ye nin ye yan!› A bɛna ne
faga le kɛ.»
15 Iliya ko: «Ne bɛ kari Fangatigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ne bɛ baara kɛra min ye, ko bi
kɔni, ne bɛ taga Akabu fɛ.»
16 Abidiyasi tagara Akabu kunbɛn, ka o kow lakari a ye. Akabu tagara Iliya nɔ fɛ.
17 Akabu ka Iliya ye minkɛ dɔrɔn, a k'a fɔ a ye ko: «Ele le ye Izirayɛlimɔgɔw sɛgɛbaga
ye!»
18 Iliya k'a jaabi ko: «Ne tɛ Izirayɛlimɔgɔw sɛgɛbaga ye dɛ! Ele ni i facɛ ta somɔgɔw
lo; sabu aw banna Matigi Ala ta kuma ma, ka taga to ka Baali* ta jow le sɔn.
19 Taga a fɔ ko o ye Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn ne kɔrɔ Karimɛli kuru kan, ani cira kɛmɛ
naani ni bilooru minw bɛ Baali ta jo sɔnna, ani cira kɛmɛ naani minw bɛ Asera ta jo
musoman sɔnna, o cira minw bɛ domuni kɛ masamuso Yezabɛli fɛ.»

Iliya ni Baali ta ciraw

20 Akabu ka cira bla ka taga Izirayɛli yɔrɔ bɛɛ ra, ka Baali* ta ciraw lajɛn Karimɛli
kuru kan.
21 Iliya gbarara jama bɛɛ lajɛnnin na, k'a fɔ o ye ko: «O tuma aw bɛna siraflatagama
dabla wagati juman le? Ni Matigi Ala le ye Ala ye, o tuma aw ye tugu ale kɔ; nka ni
Baali le ye Ala ye, aw ye tugu ale kɔ.» Jama ma Iliya jaabi.
22 Iliya k'a fɔ jama ye tuun ko: «Ne kelen le tora Matigi Ala ta ciraw ra, k'a sɔrɔ Baali
ta cira kɛmɛ naani ni bilooru le bɛ yan.
23 Ayiwa, aw ye misitoran fla di an ma. Olugu ye misitoran kelen ta, k'a faga k'a boso
k'a sogo la lɔgɔ kan, nka o kana tasuma don a kɔrɔ. Ne fana bɛna misitoran kelen ta
k'a boso k'a la lɔgɔ kan, ne tɛ tasuma don a kɔrɔ.
24 O kɔ, aw ye aw ta ala daari, ne fana bɛ Matigi Ala daari. Ni ala min ka daariri jaabi
ni tasuma ye, o le ye Ala yɛrɛ ye.» Jama bɛɛ lajɛnnin ka Iliya jaabi ko: «An sɔnna i ta
kuma ma!»
25 Iliya k'a fɔ Baali ta ciraw ye ko: «Aw le ye kɔn ka misitoran kelen ta k'a labɛn, sabu
aw le ka ca; o kɔ, aw ye aw ta ala daari, nka aw kana tasuma don lɔgɔ ra.»
26 O ka misitoran kelen di o ma; o ka o mina ka o labɛn ka o sogo la lɔgɔ kan. O kɔ, o
ka o ta jo tɔgɔ wele, min ye Baali ye, k'a daari, k'a ta sɔgɔma, fɔ ka taga tere se kuncɛ;
o ko: «Baali, an jaabi!» Nka kumakan ma mɛn, jaabiri ma kɛ. O tun ka sarakabɔnan
min lalaga, o ka dɔn kɛ ka o lamini.

27 Tere sera kuncɛ minkɛ, Iliya ka o lɔgɔbɔ. A ko: «Aw ye pɛrɛn kosɛbɛ! I n’a fɔ ala
lo, i b’a sɔrɔ ko a bɛ miirira ko dɔ le ra, walama a bɛ baara dɔ le ra, walama a tagara
dugu ra; a bɛ se ka kɛ fana ko a bɛ sunɔgɔra le; aw ka kan k’a lakunu.»
28 O ka kɛ kulebaw ci ye, ka kɛ o yɛrɛ tigɛtigɛ ye ni o ta muruw ni o ta tamanw ye, ka
kaɲa ni o ta landa ye, fɔ ka jori bɔ o yɛrɛ ra.
29 Tere jɛngɛra dɔɔnin tuma min na, o ka cirayakuma caman fɔ, fɔ ka taga
wulafɛsaraka bɔwagati se. Nka kumakan ma bɔ, jaabiri ma kɛ, mankan si ma bɔ.
30 Iliya k’a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Aw ye gbara ne ra yan!» Mɔgɔw gbarara a ra.
Matigi Ala ta sarakabɔnan min tun cɛnna, a ka o lalaga kokura.
31 A ka kabakuru tan ni fla ta, Yakuba ta durujaw ta gbaw bɛ kelen kelen tɔgɔ ra, sabu
Matigi Ala tun k’a fɔ ale Yakuba le ye ko: «I tɔgɔ bɛna la ko Izirayɛli.»
32 A ka o kabakuruw ta ka sarakabɔnan dɔ lalaga Matigi Ala tɔgɔ ra. A ka dinga dɔ
sogi ka sarakabɔnan lamini; ji litiri bisaba tun bɛ se ka don o dinga kɔnɔ.
33 A ka lɔgɔ lala sarakabɔnan kan, ka misitoran boso, k’a sogo la lɔgɔ kan. O kɔ, a k’a
fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye daga belebele naani fa ji ra, k’a bɔn saraka ni lɔgɔw kan.» O
k’a kɛ ten.
34 A ko: «Aw ye dɔ wɛrɛ bɔn a kan tuun!» O ka dɔ bɔn a kan tuun. A ko: «Aw ye dɔ
bɔn a kan tuun, k’a kɛ fɔ siɲaga saba.» O k’a kɛ ten, k’a se fɔ siɲaga saba.
35 Ji woyora sarakabɔnan fan bɛɛ ra, fɔ ka dinga fa.
36 Wulafɛsaraka bɔwagati sera minkɛ, cira Iliya gbarara ka taga lɔ sarakabɔnan kɔrɔ,
k’a fɔ ko: «Matigi Ala, Iburahima ni Isiyaka ni Izirayɛli ta Ala, a to nin mɔgɔw ye a lɔn
bi ko ele le ye Ala ye Izirayɛli jamana ra, ko ne le ye i ta baaraden ye, ko ne ka nin kow
bɛɛ kɛ i tɔgɔ le ra fana.
37 E, Matigi Ala, ne jaabi, ne jaabi Matigi Ala, janko nin mɔgɔw ye a lɔn ko ele Matigi
Ala le ye Ala ye, ko ele b’a fɛ o ye sekɔ i ma ni o jusukun bɛɛ ye.»
38 Iliya ka o fɔ minkɛ dɔrɔn, Matigi Ala ta tasuma jigira ka saraka jɛni, ani lɔgɔw, ani
kabakuruw, ani o yɔrɔ dugukolo bɛɛ; ji min tun bɛ dinga kɔnɔ, tasuma ka o bɛ ja.
39 Jama bɛɛ ka o ye minkɛ, o bɛɛ ka o kinbiri gban ka o ɲa biri dugu ma, ka to k’a fɔ
ko: «Matigi Ala le ye Ala ye! Matigi Ala le ye Ala ye!»
40 Iliya k’a fɔ o ye ko: «Aw ye Baali ta ciraw bɛɛ mina, hali kelen kana bɔsi.» Mɔgɔw
ka o mina. Iliya ko o ye jigi ni o ye Kisɔn kɔda ra. O tagara o bɛɛ kannatigɛ yi.

Sanji benna

41 O kɔ, Iliya k’a fɔ Akabu ye ko: «Taga, i ye taga domuni kɛ, ka min, sabu nin ye
sanjiba dɔ mankan le ye tan.»
42 Akabu tagara, ka taga domuni kɛ, ka min. Iliya yɛlɛnna Karimɛli kuru kunna, ka
taga biri dugu ma k’a ɲa dogo a kinbiri fla cɛ.
43 A k’a fɔ a ta baaraden kanbelen ye ko: «Taga flɛri kɛ kɔgɔji fan na.» Kanbelen
tagara flɛri kɛ, ka na a fɔ Iliya ye ko: «Foyi tɛ yi!» Iliya k’a ci ten fɔ siɲaga wolonfla.
44 A siɲaga wolonflanan na, a ko: «Sankaba fitini dɔ bɛ wurira kɔgɔji fan na. A bonya
bɛ i ko borotɛgɛ.» Iliya k’a fɔ a ye ko: «Taga a fɔ Akabu ye ko a ye a ta sowotoro labɛn
ka taga, janko sanji kana na a bari ka taga.»
45 Sankabaw nana sankolo yɔrɔ bɛɛ fin. Fɔɲɔ wurira, sanjiba benna. Akabu yɛlɛnna
a ta sowotoro kɔnɔ ka taga Zizirɛli.
46 Matigi Ala ta sebagaya tora Iliya kan. A k’a yɛrɛ cɛsiri, ka bori Akabu ɲa fɛ ka taga
se fɔ Zizirɛli dugu donda ra.

19

Iliya borira Yezabɛli ɲa

1 Iliya* tun ka ko minw kɛ, ani a tun ka Baali* ta ciraw faga cogo min na, Akabu tagara
o bɛɛ fɔ Yezabɛli ye.
2 Yezabɛli ka cira bla ka taga a fɔ Iliya ye ko: «I ka min kɛ nin ciraw bɛɛ kelen kelen
na, sini ni ne ma o ɲɔgɔn kɛ ele ra o wagati kelen na fiyewu, o tuma an ta batofɛnw ye
tɔɔrɔ suguya bɛɛ la ne kan.»
3 Iliya siranna; a borira k’a yɛrɛ kisi. A tagara se Bɛri Seba, Zuda mara ra minkɛ, a k’a
ta baaraden to o yɔrɔ ra yi.
4 Ale yɛrɛ ka kongokolon sira ta, ka tere kelen tagama kɛ, ka taga se yirisunnin dɔ
kɔrɔ; a sigira o yirisunnin jukɔrɔ ka saya daari Ala fɛ; a ko: «E, Matigi Ala, tɔ si le tɛ ne
ra tuun. Ne nin mina, sabu ne man fisa ni ne bɛmaw ye.»
5 A ka o fɔ minkɛ, a lara o yiri jukɔrɔ yi ka sunɔgɔ.

* **19:1 19.1** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

O yɔrɔnin bɛɛ ra, mɛlɛkɛ dɔ nana maga a ra, k'a fɔ a ye ko: «Wuri ka domuni kɛ!»
6 A wurira ka flɛri kɛ minkɛ, a ka buru dɔ blanin ye a kunyanfan na, o bɛ deri ka buru
min ɲɔgɔn jɛni kabakuru gbannin kan, ani jibara kelen. A ka o buru dɔ domu ka ji min,
ka sekɔ ka la tuun.
7 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ nana a siɲaga flanan na, ka na maga a ra tuun, k'a fɔ a ye ko:
«Wuri ka domuni kɛ, sabu sira ka jan.»
8 A wurira ka domuni kɛ, ka ji min. O domuni ka baraka don a ra minkɛ, a wurira ka
tere binaani ni su binaani kɛ tagama ra, ka taga se fɔ Ala ta kuru ma, min ye Horɛbu
kuru ye.
9 A donna kuruwo dɔ kɔnɔ o yɔrɔ ra yi, ka si yi.

Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Iliya ra

Matigi Ala k'a ta kuma lase Iliya ma, k'a ɲininka ko: «Iliya, i bɛ mun le kɛra yan?»
10 Iliya ko: «Ne ka siyɛn ta ni mɔgɔw ye ni ne baraka bɛɛ ye, Matigi Ala, Fangatigi
tɔgɔ kosɔn. I tun ka jɛnɲɔgɔnya* min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o ka o cɛn; o ka i ta
sarakajɛnifɛnw* cici, ka i ta ciraw faga ni kɛrɛkɛmuru ye. Ne kelenpe le tora; sisan o
b'a fɛ ka ne fana faga.»
11 Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Bɔ, ka taga lɔ kuru kunna, Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»

Matigi Ala nana tɛmɛ. Fɔɲɔba barakaman dɔ wurira, fɔ a bɛ kuruw pɛrɛn, ka
farakuruw cici Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nka Matigi Ala tun tɛ o fɔɲɔba ra. Fɔɲɔ tɛmɛnin
kɔ, dugukolo yɛrɛyɛrɛra; nka Matigi Ala tun tɛ o dugukoloyɛrɛyɛrɛ ra.
12 Dugukoloyɛrɛyɛrɛ kɔ fɛ, tasuma dɔ nana; nka Matigi Ala tun tɛ tasuma ra fana.
Tasuma tɛmɛnin kɔ, mankan ɲumannin fitini dɔ bɔra.
13 Iliya ka o mankan mɛn minkɛ, a k'a ta deregeba kɛ k'a ɲa datugu, ka bɔ ka lɔ
kuruwo donda ra.

Kumakan dɔ bɔra; a ko Iliya ma ko: «Iliya, i bɛ mun le kɛra yan?»
14 Iliya ko: «Ne ka siyɛn ta ni mɔgɔw ye ni ne baraka bɛɛ ye, Matigi Ala, Fangatigi
tɔgɔ kosɔn. I tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o ka o cɛn; o ka i ta
sarakajɛnifɛnw cici, ka i ta ciraw faga ni kɛrɛkɛmuru ye. Ne kelenpe le tora; sisan o b'a
fɛ ka ne fana faga.»
15 Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «I nana sira min fɛ, sekɔ o sira kelen fɛ kongokolon kɔnɔ,
ka taga fɔ Damasi. Ni i sera yi, i bɛna turu kɛ Hazahɛli kun na, k'a kɛ Siri jamana masacɛ
ye.
16 O kɔ, i bɛ taga turu kɛ Nimisi dencɛ Yehu fana kun na, ka ale kɛ Izirayɛli masacɛ
ye; i ye turu kɛ Safati dencɛ Iliyasu† fana kun na, min bɛ bɔ Abɛli Mehola, ka ale kɛ cira
ye i nɔ ra.
17 Ni mɔgɔ o mɔgɔ borira ka bɔsi Hazahɛli ta kɛrɛkɛmuru boro, Yehu bɛna o tigi faga;
ni min o min borira ka bɔsi Yehu ta kɛrɛkɛmuru boro, Iliyasu bɛna o tigi faga.
18 Nka, ne bɛna mɔgɔ waga wolonfla (7 000) kisi Izirayɛli jamana ra, o mɔgɔ minw ma
o kinbiri gban Baali* ta jow kɔrɔ ka o bato, ani o minw ma o jow kanu fɔ ka o jow da
sɔnsɔn.»

Iliya ka Iliyasu wele

19 Iliya bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Safati dencɛ Iliyasu kɔ. O y'a sɔrɔ Iliyasu tun bɛ sɛnɛ
kɛra; misidaba tan ni fla le tun b'a fɛ, misi fla fla bɛ a bɛɛ kelen kelen na. Ale yɛrɛ tun
bɛ sɛnɛ kɛra ni a tan ni flanan ye. Iliya tɛmɛtɔ a kɛrɛ fɛ, a ka a ta deregeba firi a kan‡.
20 Iliyasu k'a ta misiw to yi, ka bori Iliya kɔ, ka taga a fɔ a ye ko: «A to ne ye taga sara
ne facɛ ni ne bamuso ra; o kɔ, ne bɛna tugu i kɔ.» Iliya k'a jaabi ko: «Taga, i ye na! Ne
ka min kɛ i ra, i ye na o kosɔn.»
21 Iliyasu bɔra Iliya kɔrɔ, ka taga. A ka sɛnɛkɛmisi fla faga ka o kɛ saraka ye. A ka
sɛnɛkɛdaba yiriw kɛ ka o misiw sogo jɛni, k'a di a ta mɔgɔw ma, o k'a domu. O kɔ, a
wurira ka tugu Iliya kɔ, ka kɛ a ta baaraden ye.

20

Bɛni Hadadi ni Akabu ta kɛrɛ fɔlɔ

1 Siri masacɛ Bɛni Hadadi k'a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ lajɛn. Masacɛ bisaba ni fla wɛrɛ tun
farara a kan, ani o ta sow ni o ta sowotorow. A tagara Samari dugu lamini, ko a bɛ ben
dugu kan.
2 A nana ciradenw ci ka taga dugu kɔnɔ, Izirayɛli masacɛ Akabu fɛ,

† **19:16 19.16** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize. ‡ **19:19 19.19** Iliya k'a ta deregeba firi Iliyasu kan, o kɔrɔ ye ko a b'a fɛ Iliyasu ye tugu ale kɔ, ka kɛ Ala ta cira dɔ ye fana.

3 ko o ye taga a fɔ masacɛ ye, ko Bɛni Hadadi ko: «I ta wari ni i ta sanin bɛɛ ye ne ta
le ye; i ta musow ni i ta denw bɛɛ ra ɲumanmanw fana ye ne ta le ye.»
4 Izirayɛli masacɛ k'a jaabi ko: «Ne matigicɛ masacɛ, i ka min fɔ, o lo; ne ni ne borofɛn
bɛɛ ye i ta le ye.»
5 Bɛni Hadadi k'a ta ciradenw ci tuun, ka taga a fɔ Akabu ye ko Bɛni Hadadi ko: «Ne
ka cira bla k'a fɔ i ye ka ban ko i ye i ta wari ni i ta sanin ni i ta musow ni i ta denw di
ne ma.
6 Nka sini, nin wagati ɲɔgɔn na, ne bɛna ne ta jamana ɲamɔgɔw ci ka taga i fɛ yi; o
bɛna taga i ta so yɔrɔw bɛɛ flɛ, ani i ta jamana ɲamɔgɔw ta sow bɛɛ; fɛn o fɛn ye fɛn
nafaman ye aw fɛ, o bɛna o bɛɛ ta ka na ni a ye.»
7 Izirayɛli masacɛ k'a ta jamana cɛkɔrɔbaw bɛɛ wele k'a fɔ o ye ko: «Aw yɛrɛ ɲa b'a
ra ko nin cɛ kɔni bɛ kojugu le ɲinina an fɛ; sabu a tun ka cira bla ko ne ye ne ta musow
ni ne ta denw ni ne ta wari ni ne ta sanin di ale ma. Ne ma ban o ma.»
8 Cɛkɔrɔbaw ni mɔgɔ tɔw bɛɛ ka masacɛ jaabi ko: «I kana a lamɛn; i kana sɔn o kuma
ma.»
9 Akabu k'a fɔ Bɛni Hadadi ta ciradenw ye ko: «Aw ye taga a fɔ ne matigicɛ masacɛ
ye ko a tuun k'a ta ciradenw bla ka na min fɔ ne ye a siɲaga fɔlɔ ra, ko ne bɛ sɔn o bɛɛ
ma; ko nka a ka min fɔ sisan kɔni, ne tɛna se ka sɔn o ma.» Ciradenw tagara o kuma fɔ
Bɛni Hadadi ye.
10 Bɛni Hadadi ka cira dɔ wɛrɛ ci ka taga a fɔ Akabu ye ko: «Kɛrɛkɛden minw bɛɛ
bɛ ne kɔ, ni Samari dugu cinin buguri sera ka olugu bɛɛ borotɛgɛ fa kɔni, o tuma ne ta
batofɛnw ye tɔɔrɔ suguya bɛɛ la ne kan.»
11 Izirayɛli masacɛ fana ka Bɛni Hadadi jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ Bɛni Hadadi ye ko:
‹Mɔgɔ min bɛ kɛrɛkɛminan donna a yɛrɛ ra, o man kan waso fɔlɔ; min bɛ a bɔra k'a
bla, o le bɛ se ka waso.› »
12 Wagati min o kuma sera Bɛni Hadadi ma, o y'a sɔrɔ ale ni a ta masacɛ ɲɔgɔnw tun
bɛ dɔrɔ minna o ta fanibonw kɔnɔ. A k'a fɔ a ta kɛrɛkɛcɛw ye ko: «Aw ye wuri!» O
wurira ka lɔ ka o ɲa sin Samari dugu ma.
13 O wagati ra, Ala ta cira dɔ nana Izirayɛli masacɛ Akabu fɛ, ka na a fɔ a ye ko:
«Matigi Ala ko: ‹I ka nin kɛrɛkɛjamaba min ye tan, ne bɛna o bɛɛ don i boro bi; ni o
kɛra, i bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.› »
14 Akabu ko: «O bɛna kɛ jɔntigi le sababu ra sa?» Cira ko: «Matigi Ala ko: ‹O bɛna kɛ
jamana kuntigiw ta baaraden kanbelenw le sababu ra.› » Akabu ko: «Jɔn le bɛna kɔn
ka kɛrɛ damina?» Cira ko: «Ele lo!»
15 Akabu ka jamana kuntigiw ta baaraden kanbelenw bɛɛ jate; o kɛra cɛ kɛmɛ fla ni
cɛ bisaba ni fla (232). O kɔ, a ka Izirayɛli ta kɛrɛkɛcɛw bɛɛ jate; olugu kɛra cɛ waga
wolonfla (7 000).
16 O bɔra ka taga kɛrɛ ra teregban fɛ. O y'a sɔrɔ Bɛni Hadadi ni a ta masacɛ bisaba ni
fla tun bɛ o ta fanibonw kɔnɔ, o bɛ dɔrɔ minna fɔ ka ɲanamini.
17 Izirayɛli kuntigiw ta baaraden kanbelenw le kɔnna ka bɔ. Bɛni Hadadi ka mɔgɔ
dɔw ci ka taga a flɛ min bɛ yi. Olugu sekɔra ka na a fɔ a ye ko: «Mɔgɔ dɔw bɛ bɔra
Samari dugu kɔnɔ ka na.»
18 Bɛni Hadadi ko: «Ni o bɛ hɛra le ɲinina o, aw ye o ɲanaman mina ka na ni o ye; ni
o fana bɛ nana kɛrɛ le ra o, aw ye o ɲanaman mina ka na ni o ye.»
19 Jamana kuntigiw ta baaraden kanbelenw bɔra dugu kɔnɔ; Izirayɛli ta kɛrɛkɛjama
gbanna o kɔ.
20 O bɛɛ kelen kelen benna Sirikacɛ kelen kelen kan ka o faga. A kɛra ten minkɛ,
Sirikaw borira; Izirayɛlimɔgɔw ka kɛ o gbɛn ye. Siri masacɛ Bɛni Hadadi yɛlɛnna so dɔ
kan ka bori ni sotigi dɔw ye ka bɔsi.
21 Izirayɛli masacɛ ka Sirikaw kɛrɛ; a ka o ta sow faga, ka sowotorow cɛn, ka cɛnriba
lase Sirikaw ma.

Bɛni Hadadi ni Akabu ta kɛrɛ flanan

22 Ala ta cira nana Izirayɛli masacɛ fɛ tuun, ka na a fɔ a ye ko: «Baraka don i yɛrɛ ra,
ka i ja gbɛlɛya, k'a flɛ i ka kan ka min kɛ; sabu san wɛrɛ ɲɔgɔntumasi, Siri masacɛ bɛna
na i kɛrɛ tuun.»
23 O wagati ra, Siri masacɛ ta jamana ɲamɔgɔw k'a fɔ a ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw ta
alaw bɛ kuruyɔrɔw le ra; o le kosɔn o sera an na. An ye taga o kɛrɛ kɛnɛgbɛ ra; sigiya
t'a ra, an bɛna se o ra.»
24 O k'a fɔ o ta masacɛ ye tuun ko: «I ka kan ka min kɛ, o ye nin ye: I ka kan ka
masacɛw bɛɛ bɔ kuntigiya ra, ka kuntigi wɛrɛw bla o nɔ ra.

25 I ta kɛrɛkɛjama min halakira, i ka kan ka o kɛrɛkɛjama ɲɔgɔn hakɛya le labɛn, so
hakɛya min fagara, ka o ɲɔgɔn ɲini, sowotoro hakɛya min fana cɛnna, ka o ɲɔgɔn ɲini.
O kɔ, an bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ kɛnɛgbɛ ra. Ni o kɛra, sigiya t'a ra, an bɛna se o
ra.» Masacɛ sɔnna o ta ma. O ka min fɔ, a k'a kɛ ten.
26 O sanyɛlɛma ra, o wagati kelen na, Bɛni Hadadi ka Sirikaw jate tuun; o kɔ, o tagara
Afɛki dugu fan na, ko a bɛ taga Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
27 Akabu fana ka Izirayɛlimɔgɔw jate, ka domunifɛnw di o ma. O kɔ, o tagara Sirikaw
kunbɛn. Izirayɛlimɔgɔw tagara lɔ o ɲa fɛ. Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ fitini, i ko bakuru fitini
fla, k'a sɔrɔ Sirikaw tun ka jamana yɔrɔ bɛɛ fa.
28 Ala ta cira nana Izirayɛli masacɛ fɛ tuun, ka na a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ko: ‹Sirikaw
k'a fɔ minkɛ ko Matigi Ala bɛ kuruyɔrɔw le ra, ko a tɛ kɛnɛgbɛ ra, o kosɔn ne bɛna nin
kɛrɛkɛjamaba bɛɛ don i boro; ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.› »
29 Kɛrɛkɛjama fla tagara lɔ ka o ɲa sin ɲɔgɔn ma fɔ tere wolonfla. A tere wolonflanan,
o ka kɛrɛ damina. Izirayɛlimɔgɔw ka Sirika sennaman cɛ waga kɛmɛ (100 000) faga o
tere kelen na.
30 Tɔw borira ka taga Afɛki dugu kɔnɔ. Nka dugu laminikogo bɛnna Sirika cɛ waga
mugan ni wolonfla (27 000) kan o yɔrɔ ra, ka olugu faga.

Akabu ni Siri masacɛ ka jɛŋɲɔgɔnya don

Bɛni Hadadi borira ka taga dugu kɔnɔ, ka taga dogo fɔ bon dɔ kɔnɔnɔyɔrɔ ra yi.
31 A ta jamana ɲamɔgɔw k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, an k'a mɛn ko Izirayɛli masacɛw ye
mɔgɔɲumanw le ye. A to an ye bɔrɔw don an yɛrɛ ra, ka juruw melege an kun na, ka
bɔ ka taga kuma Izirayɛli masacɛ fɛ. A bɛ se ka kɛ ko a bɛna sɔn ka i to yi.»
32 O ka bɔrɔw don o yɛrɛ ra, ka juruw melege o kun na, ka taga Izirayɛli masacɛ fɛ,
ka taga a fɔ a ye ko: «I ta jɔncɛ Bɛni Hadadi ko i ye sabari ka ale to yi.» Akabu ko: «A
ma sa wa? Ayiwa, ne balemacɛ lo.»
33 O mɔgɔw ka o kuma ye kumadiman ye; Akabu ka min fɔ, o lara o ra. O ko: «Can lo,
Bɛni Hadadi ye i balemacɛ le ye.» Akabu ko: «Aw ye taga a yɔrɔɲini ka na ni a ye yan!»
Bɛni Hadadi bɔra a dogoyɔrɔ ra, ka na Akabu fɛ. Akabu k'a don a ta sowotoro kɔnɔ.
34 Bɛni Hadadi k'a fɔ Akabu ye ko: «Ne facɛ tun ka dugu minw mina i facɛ ra, ne bɛna
o bɛɛ sekɔ i ma. I bɛ se ka fiyeerekɛyɔrɔ dɔw lɔ Damasi dugu kɔnɔ fana, i n'a fɔ ne facɛ
tun ka dɔw lɔ Samari dugu kɔnɔ cogo min na.»

Akabu ko: «Ayiwa, ne fana bɛna jɛŋɲɔgɔnya don ni i ye, ka i labla i ye taga.» Akabu
ka jɛŋɲɔgɔnya don ni a ye k'a bla ka taga.

Ala ta cira ka Akabu jaraki

35 Lon dɔ, ciraw ta jɛnkuru karamɔgɔden dɔ k'a fɔ a karamɔgɔdenɲɔgɔn dɔ ye ko:
«Matigi Ala ko i ye ne sɔgɔ ni kɛrɛkɛmuru ye!» Nka a tɔɲɔgɔncɛ ma sɔn.
36 A ko a tɔɲɔgɔncɛ ma ko: «I n'a fɔ i banna Matigi Ala ta kuma ma, ni i nana bɔ ne
kɔrɔ yan, ka taga dɔrɔn, jara dɔ bɛna taga ben i kan ka i faga.» A tɔɲɔgɔncɛ nana bɔ a
kɔrɔ ka taga minkɛ dɔrɔn, jara dɔ tagara bɛn ni a ye, k'a faga.
37 O cira karamɔgɔden tagara a tɔɲɔgɔn dɔ wɛrɛ fɛ, ka taga a fɔ o ye ko: «Sabari, i ye
ne sɔgɔ ni kɛrɛkɛmuru ye.» O cɛ k'a sɔgɔ ni kɛrɛkɛmuru ye fɔ k'a mandimi.
38 Cira karamɔgɔden ka fani dɔ melege a ɲa ra, k'a yɛrɛ kɛ i ko mɔgɔ suguya wɛrɛ, ka
bɔ ka taga lɔ masacɛ Akabu ɲa sirada ra, k'a tɛmɛtɔ makɔnɔ.
39 Masacɛ nana kɛ tɛmɛ ye minkɛ, cira k'a kan kɔrɔta k'a wele, k'a fɔ a ye ko: «I ta
jɔncɛ tun bɛ kɛrɛkɛyɔrɔ le ra. Ka an to kɛrɛ ra, cɛ dɔ bɔra kɛrɛkɛdenw cɛ ra, ka na ni
mɔgɔ minanin dɔ ye ne fɛ, k'a fɔ ne ye ko: ‹Nin cɛ kɔrɔsi; ni i k'a to a bɔsira, ele le bɛna
faga a nɔ ra, walama i bɛna warigbɛ waga saba di.›
40 Nka ka ne to munumunu na yɔrɔw ɲa fɛ, cɛ tununa.» Masacɛ k'a jaabi ko: «Ele
yɛrɛ ka i ta kiti tigɛ ka ban kɛ.»
41 Nka o yɔrɔnin bɛɛ, cira ka fani bɔ a ɲada ra. Masacɛ sinna k'a lɔn ko cira
karamɔgɔden dɔ lo.
42 A k'a fɔ masacɛ ye ko: «Matigi Ala ko: ‹Ne tun ka mɔgɔ min haramuya, ko a ka kan
ka halaki, ele ka o bla ka taga. Ayiwa, sisan ele le bɛna faga ale nɔ ra, ka i ta jamana
mɔgɔw faga ale ta jamana mɔgɔw nɔ ra.› »
43 Masacɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a jusu kasininba ni a ɲanasisininba tagara a ta so,
Samari.

21

Nabɔti fagako

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, min kɛra tuun o ye nin ye. Cɛ dɔ tun bɛ Zizirɛli dugu kɔnɔ, a
tɔgɔ ye ko Nabɔti. Rɛzɛnforo dɔ tun b'a fɛ Zizirɛli; o foro tun bɛ Samari masacɛ Akabu
ta masaso kɛrɛ fɛ.
2 Lon dɔ, Akabu ko Nabɔti ma ko: «I ta rɛzɛnforo di ne ma, ne b'a kɛ nankɔ ye, sabu a
bɛ ne ta so kɛrɛ fɛ. Ne bɛna rɛzɛnforo wɛrɛ di i ma a nɔ ra, min ka ɲi ni nin ye; walama
ni o ma i diya, ne bɛ se k'a sɔngɔ di i ma.»
3 Nabɔti ka Akabu jaabi ko: «Ne bɛmaw ka yɔrɔ min di ne ma cɛn ye, Matigi Ala ye
ne kisi ne ye o di ele ma.»
4 Akabu jusu kasininba ni a ɲanasisininba tagara a ta so, Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta kuma
kosɔn, ko sabu Nabɔti k'a fɔ ko: «Ne bɛmaw ka cɛn min di ne ma, ne tɛ se ka o di ele
ma.» A tagara la a ta lanan kan, k'a ɲasin kogo ma, ka ban domuni ma.
5 A muso Yezabɛli nana a kɔrɔ ka na a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i jusu kasinin bɛ tan,
fɔ ka ban domuni bɛɛ ma?»
6 A k'a muso jaabi ko: «Ne kumana Zizirɛlikacɛ Nabɔti fɛ, ko a ye a ta rɛzɛnforo fiyeere
ne ma, ko walama ni o m'a diya, ne bɛ rɛzɛnforo wɛrɛ di a ma a nɔ ra. A ko, ko a tɛ a
ta rɛzɛnforo di ne ma.»
7 A muso Yezabɛli k'a fɔ a ye ko: «O tuma ele le tɛ Izirayɛli masacɛ ye wa? Wuri ka
domuni kɛ, ka i ninsɔndiya. Ne bɛna Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta rɛzɛnforo di i ma.»
8 Yezabɛli ka sɛbɛ dɔw kɛ ni Akabu tɔgɔ ye, ka Akabu tɔgɔ tagamasiyɛn sigi o kan.
Nabɔti tun siginin bɛ dugu min na, a ka o sɛbɛw ci o dugu cɛkɔrɔbaw ni a ɲamɔgɔw
ma.
9 A k'a fɔ o sɛbɛw kɔnɔ ko: «Aw ye lon dɔ sigi k'a fɔ yɔrɔ bɛɛ, ko mɔgɔ bɛɛ ye sun don
o lon na. O kɔ, aw ye Nabɔti sigi jama bɛɛ ɲa fɛ,
10 ka mɔgɔ sɔnkolon fla sigi a ɲa fɛ; olugu ye a jaraki jama ɲa na k'a fɔ a ma ko: ‹I ka
Ala tɔgɔ cɛn, ka masacɛ fana tɔgɔ cɛn.› Ni o kɛra, o ye taga ni a ye dugu kɔ fɛ, ka taga
a bon ni kabakuru ye k'a faga.»
11 Nabɔti ta dugumɔgɔw ni a cɛkɔrɔbaw ni a dugu ɲamɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ ni a ye
dugu kɔnɔ yi, olugu fana k'a kɛ i ko Yezabɛli tun k'a fɔ o ye cogo min na; a tun ka kuma
minw fɔ sɛbɛw kɔnɔ k'a ci o ma, o k'a kɛ ten.
12 O ka lon dɔ sigi k'a fɔ yɔrɔ bɛɛ ko mɔgɔ bɛɛ ye sun don o lon na. O ka Nabɔti sigi
jama bɛɛ ɲa fɛ;
13 Cɛ sɔnkolon fla nana sigi Nabɔti ɲa fɛ, ka a jaraki jama ɲa fɛ, k'a fɔ ko: «Nabɔti ka
Ala tɔgɔ cɛn, ka masacɛ fana tɔgɔ cɛn.» A kɛra ten, o tagara ni a ye dugu kɔ fɛ, ka taga
a bon ni kabakuru ye k'a faga.
14 O kɔ, o ka cira bla ka taga a fɔ Yezabɛli ye ko: «An ka Nabɔti bon ni kabakuru ye;
a sara!»
15 Yezabɛli k'a mɛn minkɛ ko o ka Nabɔti bon ni kabakuru ye, ko a sara, a ko Akabu
ma ko: «Wuri i ye taga Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta rɛzɛnforo ta, a tun banna ko a tɛ min
fiyeere i ma, sabu Nabɔti tɛ nin na tuun; a sara.»
16 Akabu k'a mɛn minkɛ ko Nabɔti sara, a wurira ka taga Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta
rɛzɛnforo ra, ka taga o foro ta k'a kɛ a ta ye.

Iliya ka Yezabɛli ni Akabu jaraki

17 Matigi Ala k'a ta kuma lase Tisibekacɛ Iliya* ma, k'a fɔ a ye ko:
18 «Wuri, i ye taga Izirayɛli masacɛ Akabu fɛ, Samari. A ye nin ye Nabɔti ta rɛzɛnforo
kɔnɔ; a tagara o foro ta k'a kɛ a ta ye.
19 I ye a fɔ a ye ko Matigi Ala ko: ‹Ele bɛ mɔgɔ faga ka sɔrɔ ka na o tigi borofɛn ta kɛ!›
I ye a fɔ a ye ko Matigi Ala ko: ‹Wuruw ka Nabɔti jori nɛmu yɔrɔ min na cɔ, o bɛna ele
yɛrɛ fana jori nɛmu o yɔrɔ kelen le ra.› »
20 Akabu ka Iliya ye minkɛ, Akabu ko: «E, ne jugu, i nana ne kɔ yan tuun kɛ!» Iliya
k'a jaabi ko: «Ne nana i kɔ, sabu ele ka i yɛrɛ fiyeere le, ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa
kɔrɔ.
21 Matigi Ala ko: ‹A flɛ, ne bɛna kojuguba lase i ma, ka i ni i ta durujaw bɛɛ halaki ka
bɔ yi pewu. Cɛ o cɛ ye Akabu ta mɔgɔ ye, jɔn fara hɔrɔn kan, ne bɛna o bɛɛ faran ka bɔ
Izirayɛlimɔgɔw ta jɛn ra.
22 Ne bɛna i ta so kɛ i ko Nebati dencɛ Yerobohamu ta so, ani i ko Ahiya dencɛ Bahesa
ta so, sabu i ka ne jusu wuri, ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun na.›
23 Matigi Ala ka Yezabɛli fana ta ko fɔ, ko: ‹Wuruw bɛna Yezabɛli domu Zizirɛli dugu
kogo kɔrɔ.›
24 Ni Akabu ta somɔgɔ min o min ka sa dugu kɔnɔ, wuruw le bɛna o su domu; ni min
o min ka sa kongo ra, kɔnɔw bɛna o su domu.»

* **21:17 21.17** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

25 Ayiwa, masacɛ si m’a yɛrɛ fiyeere, k’a yɛrɛ bla kojugu ra Matigi Ala ɲa kɔrɔ i ko
Akabu, ani a muso Yezabɛli min tun bɛ to k’a kɔnɔnɔsu.
26 A ka ko haramuninw dɔrɔn le kɛ, k’a yɛrɛ bla josɔn na, k’a kɛ i n’a fɔ Amɔrikaw,
Matigi Ala tun ka o minw gbɛn, ka o ta jamana di Izirayɛlimɔgɔw ma.

Akabu k’a yɛrɛ majigi Matigi Ala ɲa kɔrɔ

27 Akabu ka Iliya ta kuma mɛn minkɛ, a nimisara, fɔ k’a ta faniw mina ka o faran.
A ka bɔrɔfani don a yɛrɛ ra, ka sun don. A tun bɛ si ni o bɔrɔfani le ye a kan na; a
tagamacogo bɛɛ tun sumayara.
28 Matigi Ala k’a ta kuma lase Tisibekacɛ Iliya ma, k’a fɔ a ye ko:
29 «Akabu k’a yɛrɛ majigi cogo min na, i ka o ye kɛ! I n’a fɔ a k’a yɛrɛ majigi ne ɲa
kɔrɔ, ne tɛna kojugu lase a ta somɔgɔw ma k’a yɛrɛ to si ra. Ne bɛna a kɛ a dencɛ ta
masaya wagati le ra.»

22

Akabu ko a bɛ taga Ramɔti dugu kama
(Kibaroyaw flanan 18.1-3)

1 San saba kɛra, kɛrɛ ma don Sirikaw ni Izirayɛlimɔgɔw cɛ.
2 Nka a san sabanan na, Zuda masacɛ Yosafati tagara Izirayɛli masacɛ fɛ.
3 O y’a sɔrɔ Izirayɛli masacɛ tun k’a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Yala aw m’a lɔn
ko Ramɔti dugu min bɛ Galadi mara ra, ko o ye an ta le ye wa? O bɛɛ n’a ta, an tɛ foyi
kɛra janko k’a mina Siri masacɛ ra?»
4 A k’a fɔ Yosafati ye o le ra ko: «Yala i bɛna sɔn ka taga ni ne ye kɛrɛ ra Ramɔti dugu
kama Galadi mara ra wa?» Yosafati ka Izirayɛli masacɛ jaabi ko: «Ne ni ele bɛɛ ye mɔgɔ
kelen le ye, ne ta mɔgɔw ni i ta mɔgɔw bɛɛ ye kelen ye, ne ta sow fana ye i ta le ye.»
5 Nka Yosafati ko Izirayɛli masacɛ ma ko: «Sabari, i ye Matigi Ala ɲininka fɔlɔ.»

Mise ni Izirayɛli ta cira tɔw ma bɛn kelen ma
(Kibaroyaw flanan 18.4-11)

6 Izirayɛli masacɛ ka ciraw lajɛn; o tun bɛ cɛ kɛmɛ naani bɔ. A ka o ɲininka ko: «Yala
ne ka kan ka taga Ramɔti dugu kɛrɛ Galadi mara ra wa, walama ne ka kan k’a to yi?»
Ciraw ko: «Masacɛ, taga! Matigi bɛna dugu don i boro.»
7 Nka Yosafati belen ko: «Yala Matigi Ala ta cira wɛrɛ si tɛ yan tuun, an bɛ se ka Matigi
Ala ɲininka min sababu ra wa?»
8 Izirayɛli masacɛ ka Yosafati jaabi ko: «Cɛ kelen dɔrɔn le bɛ yi, an bɛ se ka Matigi Ala
ɲininka min sababu ra. Nka a ko man di ne ye fiyewu, sabu a tɛ ciraya kɛ ka koɲuman
si le fɔ ne ta ko ra ka ye, ni kojugu dɔrɔn tɛ; Imila dencɛ Mise lo.»
Yosafati ko: «Masacɛ, i kana o fɔ!»
9 Izirayɛli masacɛ k’a ta masaso ɲamɔgɔ dɔ wele k’a fɔ o ye ko: «Taga a fɔ Imila dencɛ
Mise ye ko a ye na yan sisan sisan.»
10 O y’a sɔrɔ Izirayɛli masacɛ ni Zuda masacɛ Yosafati tun ka o ta masacɛfaniw don;
o bɛɛ tun siginin bɛ o ta masasiginan kan kɛnɛ ma, Samari dugu donda ra. Ciraw bɛɛ
tun bɛ cirayakumaw fɔra o ɲa kɔrɔ.
11 Kenaana dencɛ Sedesiyasi, ale tun ka sogogban nɛgɛraman dɔw lalaga; a ko masacɛ
ma ko: «Matigi Ala ko: ‹I bɛna taga Sirikaw tu ni nin ye, fɔ ka taga o bɛɛ halaki pewu.›
»
12 Cira tɔw bɛɛ tun bɛ o kelen le fɔra masacɛ ye fana, ko: «Taga Ramɔti, Galadi mara
ra! I bɛna se sɔrɔ o kan. Matigi Ala bɛna dugu don masacɛ boro.»

Mise ta ciraya
(Kibaroyaw flanan 18.12-27)

13 Ayiwa, ciraden min tun tagara Mise wele, ale k’a fɔ Mise ye ko: «A flɛ, ciraw bɛɛ
bɛnna, ka o kan kɛ kelen ye ka kumaɲuman le fɔ masacɛ ye. A to i ta kuma ni o ta ye
kɛ kelen ye dɛ! Kumaɲuman fɔ a ye!»
14 Mise ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko ni Matigi Ala nana kuma min
yira ne ra, ne bɛna o le fɔ.»
15 O tagara se masacɛ kɔrɔ minkɛ, masacɛ ko: «Mise, yala an ka kan ka taga Ramɔti
dugu kɛrɛ Galadi mara ra wa, walama an ka kan k’a to yi?» Mise ko: «Ele ye taga faasi
masacɛ! I bɛna se sɔrɔ; Matigi Ala bɛna o don i boro.»
16 Nka masacɛ ko: «Ne m’a fɔ i ye ka ban siɲaga caman ko i ye kari, ko ni i bɛ kuma
ne fɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, ko i ye can dɔrɔn le fɔ ne ye wa?»
17 Mise ko o le ra, ko:
«Ne ka Izirayɛlimɔgɔw ye,

o janjannin bɛ kuruw kan,
i ko saga minw tora o yɛrɛ ma,
ni gbɛnbaga ma sɔrɔ o ra.
O kosɔn Matigi Ala ko:
‹Kuntigi tɛ nin mɔgɔw fɛ!
O bɛɛ ye taga o ta sɔ ɲasuma ra.› »
18 Izirayɛli masacɛ k'a fɔ Yosafati ye ko: «Ne m'a fɔ i ye wa? A tɛ ciraya kɛ ka koɲuman
si le fɔ ne ta ko ra, ni kojugu dama tɛ!»
19 Mise ko tuun ko: «Ayiwa, Matigi Ala ta kuma lamɛn. Ne ka Matigi Ala siginin ye a ta
masasiginan kan; sankolo danfɛnw bɛɛ tun lɔnin bɛ a kɔrɔ, dɔw bɛ a kininboroyanfan
fɛ, dɔw bɛ a numanboroyanfan fɛ.
20 Matigi Ala k'a fɔ ko: ‹Jɔn le bɛna taga Akabu lafiri, k'a to a ye taga Ramɔti dugu
kɛrɛ, Galadi mara ra, janko a ye sa o kɛrɛ ra yi?› Danfɛnw bɛɛ ka o ta fɔ.
21 Ka o to o ra, nin dɔ bɔra ka na lɔ Matigi Ala ɲa fɛ, k'a fɔ ko: ‹Ne bɛna a lafiri!›
Matigi Ala k'a ɲininka, ko: ‹Cogo di?›
22 A ko: ‹Ne bɛna bɔ, ka taga faninyakumaw le don a ta ciraw bɛɛ da ra.› Matigi Ala
ko: ‹Sigiya t'a ra, ele kɔni bɛna se k'a lafiri; bɔ i ye taga a kɛ ten.› »
23 Mise ko tuun ko: «Ayiwa, a kɛra o cogo le ra; Matigi Ala ka nin dɔ le don i ta ciraw
bɛɛ kɔnɔ yan, min b'a to o daw bɛ faninya le fɔ; sabu Matigi Ala ka kojuguba le latigɛ
ele kama.»
24 Kenaana dencɛ Sedesiyasi wurira o le ra, ka Mise fata, k'a fɔ a ye ko: «Matigi Ala
Nin bɔra ne ra cogo di ka taga kuma ele fɛ?»
25 Mise k'a jaabi ko: «Lon min na i bɛna bori ka taga dogo fɔ i ta bon kɔnɔnɔyɔrɔ ra,
o lon le ra i bɛna o lɔn.»
26 Izirayɛli masacɛ ko a ta baaraden dɔ ma ko: «Mise mina ka taga ni a ye dugutigi
Amɔn ni ne dencɛ Yohasi fɛ.
27 A fɔ o ye ko masacɛ ko: ‹Aw ye cɛ nin bla kaso ra; aw ye to ka domuni dɔɔnin ni ji
dɔɔnin dɔrɔn le di a ma, fɔ ka taga ne kɔsegi ka na hɛra ra.› »
28 Mise ko: «Ni ele kɔni kɔsegira ka na hɛra ra, o tuma Matigi Ala le ma a ta kuma
don ne da ra.» Mise ko fana, ko: «Aw tɔw bɛɛ ye nin kuma lamɛn dɛ!»

Akabu sacogoya
(Kibaroyaw flanan 18.28-34)

29 Izirayɛli masacɛ ni Zuda masacɛ Yosafati wurira ka taga Ramɔti dugu kama, Galadi
mara ra.
30 Izirayɛli masacɛ k'a fɔ Yosafati ye ko ale bɛna fani gbansan dɔw don k'a yɛrɛ yɛlɛma
ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra; ko nka Yosafati ye a ta masacɛfaniw don a yɛrɛ ra. O ra, Izirayɛli
masacɛ ka fani gbansan dɔw don a yɛrɛ ra, o ka taga kɛrɛ ra.
31 O y'a sɔrɔ Siri masacɛ tun k'a fɔ a ta sowotoro kuntigi bisaba ni fla ye, ko o kana
ben mɔgɔ fitini kan, o kana ben mɔgɔba kan, nka o ye ben Izirayɛli masacɛ dɔrɔn le
kan.
32 Sowotoro kuntigiw nana Yosafati ye minkɛ, o ko: «Sigiya t'a ra, Izirayɛli masacɛ
lo.» O tagara a kɔ ko o bɛ taga ben a kan. Nka Yosafati kulera ka mɔgɔw wele.
33 Sowotoro kuntigiw k'a ye ko Izirayɛli masacɛ tɛ minkɛ, o bɔra a kɔ.
34 Dɔ nana biɲɛ dɔ bon a yɛrɛ kun fɛ ni a ta kalan ye; o biɲɛ tagara bɛn Izirayɛli
masacɛ ma, k'a sɔgɔ a ta nɛgɛderege fan fla tuguda ra. Masacɛ k'a fɔ a ta sowotoro
boribaga ye ko: «Ne mandimina; sow ɲa yɛlɛma, i ye bɔ ni ne ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra.»
35 O lon na, kɔni, kɛrɛ gbanna kosɛbɛ. O ka Izirayɛli masacɛ mina k'a lɔ a ta sowotoro
kɔnɔ, k'a ɲasin Sirikaw ma. Nka wulada fɛ a sara. A tun mandimina yɔrɔ min na, jori
tun bɔra yi ka bɔn a ta sowotoro kɔnɔ.
36 Terebenda wagati ra, pɛrɛnkan dɔ bɔra kɛrɛkɛfogo ra ko: «Bɛɛ ye taga a ta dugu
ra, bɛɛ ye taga a ta jamana ra.»
37 Izirayɛli masacɛ sara o cogo le ra. O k'a ta ka taga ni a ye Samari, ka taga a su don
yi.
38 O nana taga a ta sowotoro ko Samari kɔ dɔ ra minkɛ, wuruw tagara kɛ a jori nɛmu
ye; jatɔmusow fana tun bɛ kora o ji ra; o kow kɛra ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma le ye.
39 Akabu ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, a ka bon min lɔ ni samaɲin ye, ani
a ka dugu minw bɛɛ lɔ, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
40 O kɔ, Akabu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. A dencɛ Ahaziya sigira masaya ra a
nɔ ra.

Zuda masacɛ Yosafati ta wagati
(Kibaroyaw flanan 20.31–21.2)

41 Asa dencɛ Yosafati sigira masaya ra Zuda mara kunna, Izirayɛli masacɛ Akabu ta
masaya san naaninan le ra.
42 Yosafati sigira masaya ra k'a si to san bisaba ni looru; a ka san mugan ni looru le kɛ
masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Azuba; Sili denmuso
le tun ye ale ye.
43 A k'a facɛ Asa ta sira le ta fɛn bɛɛ ra; a ma jɛngɛ ka bɔ o sira kan. Ko minw terennin
bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ.
44 O bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, olugu tora yi. Mɔgɔw belen
tun bɛ sarakaw fagara, ka wusunan sarakaw bɔ o sɔnnikɛyɔrɔw ra, kongoriw kunna.
45 Hɛra tun bɛ Yosafati ni Izirayɛli masacɛ cɛ.
46 Ayiwa, Yosafati ta kɛwale tɔw, ani a ka cɛfariya min kɛ kɛrɛ ra, o kow bɛɛ sɛbɛra
Zuda masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
47 Mɔgɔ minw tun bɛ jatɔya kɛ jɔsɔnyɔrɔw ra, olugu tɔ min tun tora kabini a facɛ Asa
ta wagati ra, a ka olugu tɔ bɛɛ labɔ jamana kɔnɔ.
48 Masacɛ tun tɛ Edɔmu jamana kunna. Masacɛ Yosafati tun k'a ta jamana ɲamɔgɔ dɔ
le sigi o jamana kunna.
49 Yosafati tun ka jirakurunba dɔw lalaga, janko olugu ye taga sanin ɲini Ofiri mara
ra. Nka o tagama ma bɔ, sabu o kurunw tagara cɛn Esiyɔn Gebɛri dugu yɔrɔ ra.
50 O wagati ra, Akabu dencɛ Ahaziya k'a fɔ Yosafati ye ko: «A to ne ta baaradenw ni i
ta baaradenw ye jɛn ka kurun baara kɛ ɲɔgɔn fɛ.» Nka Yosafati ma sɔn.
51 O bɛɛ kɔ, Yosafati sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a bɛmacɛw suw
kɛrɛ fɛ, a facɛ Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Yoramu sigira masaya ra a nɔ ra.

Izirayɛli masacɛ Ahaziya ta masaya wagati

52 Akabu dencɛ Ahaziya sigira masaya ra Izirayɛli mara kunna Samari, Zuda masacɛ
Yosafati ta masaya san tan ni wolonflanan na. A ka san fla le kɛ masaya ra Izirayɛli
mara kunna.
53 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A k'a facɛ ni a bamuso ta sira le tagama, ani
Nebati dencɛ Yerobohamu ta sira, ale min tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun na.
54 Jo min ye Baali* ye, a tun bɛ a kinbiri gban o kɔrɔ, k'a sɔn. A ka Matigi Ala, Izirayɛli
ta Ala jusu wuri, k'a kɛ i n'a fɔ a facɛ tun k'a kɛ cogo min na.

MASACƐW
TA KITABU FLANAN
Kitabu faamucogo

An kɔnna k'a fɔ Masacɛw ta kitabu fɔlɔ ta ko ra, ko o kitabu ni nin kitabu bɛɛ tun ye kitabu kelen ye, ani ko o kitabuw sɛbɛbaga ma lɔn.

Ayiwa, Izirayɛli jamana taranna k'a kɛ masaya fla ye: Woroduguyanfan ni sahiliyanfan. O mara fla ta masacɛw ta kow le bɛ Masacɛw ta kitabu flanan kɔnɔ.

Kitabu laban na, an b'a ye ko Babilɔni masacɛ ka Gedaliya sigi Zuda mara kunna, ani ko Babilɔni masacɛ ka masacɛ Yehoyakini labɔ kaso ra.

Ayiwa, kojuguw caman sera Ala ta mɔgɔw ma, sabu o ka Ala kan bla. Zeruzalɛmu dugu cira, Izirayɛlimɔgɔw minana ka taga Babilɔni; o ko kɛra Izirayɛlimɔgɔw ta sɛgɛkow bɛɛ ra belebeleba ye. O ta jamana halakira kosɛbɛ.

Cira min ka ciraya kɛ ka kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ, ka o ladi o wagati ra, o kɛra cira Iliyasu ye, dɔw b'a fɔ min ma ko Elize.

Kitabu kɔnɔkow

Cira Iliyasu ta ko *(1.1–8.15)*
Zuda mara ni Izirayɛli mara ta masacɛw ta ko *(8.16–17.4)*
Samari mara halakicogo *(17.5-41)*
Ezekiyasi ta wagati ka taga se Yoziyasi ta wagati ma *(18.1–21.26)*
Yoziyasi ta masaya wagati *(22.1–23.30)*
Zuda mara masacɛ labanw *(23.31–24.20)*
Zeruzalɛmu dugu minacogo *(25.1-30)*

Ahaziya ta bana

1 Akabu sanin kɔ, Mohabukaw murutira ko olugu tɛ to Izirayɛlimɔgɔw ta fanga kɔrɔ tuun.

2 O wagati ra, ka masacɛ Ahaziya to Samari, a tun bɔra ka ben a ta sankaso finɛtiri fɛ, k'a yɛrɛ mandimi kosɛbɛ. A ka mɔgɔ dɔw ci, k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye taga lagbɛri kɛ ne ye Ekurɔn dugu ta ala fɛ, min ye Baali Zebubu ye, k'a lɔn ni ne bɛna kɛnɛya ka bɔ nin bana ra.»

3 Nka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ nana a fɔ Tisibekacɛ Iliya* ye, ko: «Wuri ka taga Samari masacɛ ta ciradenw kunbɛn, k'a fɔ o ye ko: ‹Aw bɛ tagara lagbɛri kɛ Ekurɔnkaw ta batofɛn le fɛ, min ye Baali Zebubu ye; o tuma yala Ala tɛ Izirayɛli jamana ra yan le wa?›

4 O kosɔn aw ye taga a fɔ aw ta masacɛ ye ko Matigi Ala ko: ‹I lanin bɛ lanan min kan, i tɛna wuri ka bɔ o kan tuun; sabu i bɛna sa, sigiya tɛ o ra.› » Iliya ka o fɔ o ye minkɛ, a tagara.

5 Ciradenw sekɔra ka taga Ahaziya fɛ. Ahaziya ko: «Mun kosɔn aw sekɔra ka na joona tan?»

6 O k'a jaabi ko: «Cɛ dɔ le nana an kunbɛn, k'a fɔ an ye ko: ‹Masacɛ min ka aw ci, aw ye sekɔ ka taga a fɔ o ye ko Matigi Ala ko: I bɛ mɔgɔw cira ka taga lagbɛri kɛ Ekurɔnkaw ta ala fɛ, min ye Baali Zebubu ye; o tuma Ala tɛ Izirayɛli jamana ra yan wa?› A ko: ‹O kosɔn i lanin bɛ lanan min kan, i tɛna wuri ka bɔ o kan tuun; sabu i bɛna sa, sigiya tɛ o ra.› »

7 Ahaziya ko: «Cɛ min tagara aw kunbɛn ka o kumaw fɔ aw ye, a bɛ cogo di le?»

8 O k'a jaabi ko: «Bɛgansi le tun bɛ a ta derege ye; cɛsirinan min tun bɛ a cɛ ra, o tun ye gbolojuru le ye.» Ahaziya ko: «Tisibekacɛ Iliya lo!»

Ahaziya ko o ye taga Iliya mina

9 Ahaziya k'a ta kɛrɛkɛdenw kuntigi dɔ ci ni cɛ bilooru ye Iliya kɔ, ko o ye taga a mina. O kuntigi tagara Iliya siginin sɔrɔ kuru kunna; a yɛlɛnna a kɔ, k'a fɔ a ye ko: «Ala ta cira, masacɛ ko i ye jigi ka na!»

10 Iliya ka o cɛ bilooru kuntigi jaabi ko: «Ni ne ye Ala ta cira le ye can ra, o tuma tasuma ye jigi ka bɔ san fɛ ka ele ni i ta cɛ bilooru bɛɛ faga!» O yɔrɔnin bɛɛ, tasuma jigira ka bɔ san fɛ, ka o cɛ ni a ta cɛ bilooru bɛɛ faga.

11 Ahaziya ka kuntigi wɛrɛ ci ni cɛ bilooru wɛrɛ ye Iliya fɛ. O kuntigi tagara se minkɛ, a ko Iliya ma ko: «Ala ta cira, masacɛ ko i ye teliya ka jigi ka na!»

---

* **1:3 1.3** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

12 Iliya ka o fana jaabi ko: «Ni ne ye Ala ta cira le ye can ra, o tuma tasuma ye jigi ka
bɔ san fɛ ka ele ni i ta cɛ bilooru bɛɛ faga!» O yɔrɔnin bɛɛ Ala ta tasuma jigira ka bɔ
san fɛ ka na ale ni a ta cɛ bilooru bɛɛ faga.
13 Ahaziya ka kuntigi sabanan ci ni cɛ bilooru wɛrɛ ye tuun. O kuntigi tagara yɛlɛn
ka se Iliya kɔrɔ minkɛ, a k'a kinbiri gban Iliya kɔrɔ, ka makarikanw fɔ a ye, ko: «Ala ta
cira, ne bɛ i daari, sabari, i ye hina ne ra, ka hina nin cɛ bilooru fana ra, i kana an nin
halaki, sabu an ye i ta jɔnw le ye.
14 Kuntigi fla minw kɔnna ka na, tasuma jigira ka bɔ san fɛ ka olugu ni o ta cɛ bilooruw
bɛɛ faga. Nka sabari, i ye hina ne ra, i kana ne nin halaki.»
15 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ k'a fɔ Iliya ye ko: «Jigi ka taga ni a ye, i kana siran a ɲa.» Iliya
jigira ka taga ni a ye masacɛ fɛ.
16 Iliya tagara se yi minkɛ, a k'a fɔ masacɛ ye ko: «Matigi Ala ko: ‹I ka mɔgɔw ci ka
taga lagbɛri kɛ Ekurɔnkaw ta batofɛn fɛ, min ye Baali Zebubu ye. O tuma Ala tɛ Izirayɛli
jamana ra, mɔgɔ bɛ se ka ɲininkari kɛ min fɛ wa? Ayiwa, o kosɔn i lanin bɛ lanan min
kan, i tɛna wuri ka bɔ o kan tuun; sabu i bɛna sa, sigiya tɛ o ra.› »

Ahaziya ta saya

17 Ayiwa, Ahaziya nana sa, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka kuma min fɔ
Iliya ye. I n'a fɔ dencɛ tun tɛ a fɛ, a balemacɛ Yoramu le sigira masaya ra a nɔ ra; Zuda
masacɛ Yoramu, min tun ye Yosafati dencɛ ye, a kɛra ale ta masaya san flanan le ra.
18 Ahaziya ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta
kibaroyaw kitabu kɔnɔ.

2

Ala ka Iliya ta

1 Lon min na Matigi Ala ka folonkonto dɔ lajigi ka Iliya* ta ka taga ni a ye san fɛ, o
lon na a ni Iliyasu† tun bɛ bɔra Giligali ɲɔgɔn fɛ.
2 Iliya ko Iliyasu ma ko: «Ele ye to yan, sabu Matigi Ala ka ne ci fɔ Betɛli.» Iliyasu k'a
jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman ni ele yɛrɛ tɔgɔ ra, ko ne tɛna bɔ i kɔ fiyewu.»
O tagara ɲɔgɔn fɛ Betɛli.
3 Ciraw ta jɛnkuru min tun bɛ Betɛli, o ciraw bɔra ka na Iliyasu fɛ ka na a fɔ a ye ko:
«Yala i k'a lɔn ko Matigi Ala bɛna i matigicɛ ta ka bɔ i kunna bi wa?» Iliyasu ko: «Ne
k'a lɔn cɔ. Aw ye je!»
4 Iliya ko Iliyasu ma tuun ko: «Iliyasu, ele ye to yan, sabu Matigi Ala ka ne ci Zeriko.»
Iliyasu k'a jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman ni ele yɛrɛ tɔgɔ ra ko ne tɛna bɔ i
kɔ fiyewu.» O tagara se Zeriko.
5 Ciraw ta jɛnkuru min tun bɛ Zeriko, o ciraw gbarara Iliyasu ra k'a fɔ a ye ko: «Yala
i k'a lɔn ko Matigi Ala bɛna i matigicɛ ta ka bɔ i kunna bi wa?» Iliyasu ko: «Ne k'a lɔn
cɔ; aw ye je!»
6 Iliya k'a fɔ a ye tuun ko: «I bɛna to yan, sabu Matigi Ala ka ne ci Zuridɛn ba yɔrɔ
ra.» Iliyasu k'a jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman ni ele yɛrɛ tɔgɔ ra, ko ne tɛna
bɔ i kɔ fiyewu.» O fla ka sira mina ka kɛ taga ye.
7 Ciraw ta jɛnkuru cɛ bilooru tagara o kɔ, ka taga lɔ ka o ɲasin o ma, ka o yɛrɛ mabɔ
o ra dɔɔnin. O mɔgɔ fla lɔra Zuridɛn bada ra.
8 Iliya k'a ta deregeba bɔ k'a kuturu, k'a kɛ ka ji gbasi; ji taranna fla ye ka sira bɔ cɛ
ma, o fla tɛmɛna dugukolo jalan kan ba cɛ ma, ka ba tigɛ.
9 O ka ba tigɛ minkɛ, Iliya ko Iliyasu ma ko: «I b'a fɛ ne ye min kɛ i ye, o fɔ ne ye sani
k'a to Ala ye ne ta ka bɔ i kɔrɔ.» Iliyasu ko: «Sabari, i y'a to nin min bɛ i kan, o ɲɔgɔn
hakɛya fla ye kɛ ne kan‡.»
10 Iliya ko: «I ka min daari tan, o ye kogbɛlɛn le ye. Nka tuma min na Ala bɛna ne ta
ka bɔ i kɔrɔ, ni i ka ne tagatɔ ye, o tuma i ka min daari, o bɛna kɛ i ye. Nka ni i ma ne
tagatɔ ye, a tɛna kɛ i ye.»
11 Ka o to sira ra, o bɛ kumana ka taga, sowotoro tasumaman ni so tasumaman dɔw
nana don o fla cɛ, ka o faran ka bɔ ɲɔgɔn na. Folonkonto dɔ nana Iliya ta, k'a layɛlɛn
ka taga ni a ye sankolo kɔnɔ.
12 Iliyasu k'a flɛ, ka kule, k'a fɔ ko: «E, baba, baba, ele min tun ye Izirayɛli ta
kɛrɛkɛjama ta sowotorotigiw ni a sotigiw bɛɛ jigi ye!»
O kɔ, Iliyasu ma Iliya ye tuun. A k'a yɛrɛ ta faniw mina ka o faran fla ye.

---

* **2:1 2.1** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **2:1 2.1** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize. ‡ **2:9 2.9** Izirayɛlimɔgɔw fɛ, dencɛ fɔlɔ le ka kan ka cɛn sigiyɔrɔma fla sɔrɔ ka tɛmɛ dencɛ tɔw kan. Iliyasu ka nin kuma fɔ k'a yira ko ale b'a fɛ ka sigi Iliya nɔ ra.

13 Iliya ta deregeba min tun bɔra a kan na ka ben, Iliyasu ka o ta. O kɔ, a sekɔra ka
taga lɔ Zuridɛn bada ra.
14 Iliya ta deregeba min tun bɔra a kan na ka ben, a ka o kɛ ka ji gbasi, k'a fɔ ko:
«Matigi Ala, Iliya ta Ala bɛ min sa?» Iliyasu fana ka ji gbasi, ji taranna fla ye ka sira bɔ
cɛ ma, a tɛmɛna.
15 Ciraw ta jɛnkuru min tun bɛ Zeriko, olugu tun b'a flɛra; o ko: «Iliya nin le bɛ Iliyasu
kan!» O tagara a kunbɛn, ka o kinbiri gban a kɔrɔ.
16 O ko a ma ko: «A flɛ, cɛ barakaman bilooru bɛ i ta baaradenw na yan. A to olugu
ye taga i matigicɛ yɔrɔŋini. I b'a sɔrɔ ko Matigi Ala Nin k'a ta ka taga a bla kuru dɔ kan,
walama kurufurancɛ dɔ ra.» Iliyasu ko o ma ko: «Aw kana o ci ka taga.»
17 Nka o k'a fɔ k'a gbɛlɛya, fɔ a ma ɲa, Iliyasu ko o ma ko: «Aw ye o ci ka taga sa!» O
ka o cɛ bilooru ci ka taga Iliya yɔrɔŋini fɔ tere saba, o m'a ye.
18 O sekɔra ka na Iliyasu fɛ, o y'a sɔrɔ ale tun bɛ Zeriko. Iliyasu k'a fɔ o ye ko: «Ne
tun m'a fɔ aw ye ko aw kana taga wa!»

Iliyasu ka ji saninya

19 Lon dɔ, Zeriko dugumɔgɔw k'a fɔ Iliyasu ye ko: «An ta dugu sigiyɔrɔ ka ɲi, i ko an
matigicɛ yɛrɛ ɲa b'a ra cogo min na. Nka a ji man ɲi, a dugukolo fana man di.»
20 Iliyasu ko o ma ko: «Aw ye kɔgɔ kɛ minankura dɔ kɔnɔ, ka na ni a ye yan.» O nana
ni a ye.
21 Dugu ji bɛ woyo ka bɔ bunun min na, a bɔra ka taga o yɔrɔ ra, ka taga kɔgɔ bɔn
bunun na, k'a fɔ ko: «Matigi Ala ko: ‹Ne ka nin ji saninya; a tɛna mɔgɔ faga tuun, a
fana tɛna densɔrɔbariya bla bɛganw ni adamadenw na tuun.› »
22 K'a ta o lon na fɔ ka na se bi ma, ji saninyara, i n'a fɔ Iliyasu ta kuma tun k'a fɔ
cogo min na.

Betɛli dugu kanbelenw ka Iliyasu nɛni

23 Iliyasu nana bɔ o yɔrɔ ra ka taga Betɛli. K'a tagatɔ to sira ra, kanbelennin dɔw
bɔtɔ dugu kɔnɔ, olugu ka kɛ a lɔgɔbɔ ye, k'a fɔ a ma ko: «Yɛlɛn, kuncɛ wulannin! Taga,
kuncɛ wulannin!»
24 Iliyasu k'a kɔmunu ka o flɛ; a ka o danga Matigi Ala tɔgɔ ra. O yɔrɔnin bɛɛ, wara
fla bɔra tu kɔnɔ ka ben o kanbelennin binaani ni fla kan ka o faga ka o sogo tigɛtigɛ.
25 Iliyasu bɔra yi ka taga Karimɛli kuru yɔrɔ ra, ka bɔ yi ka taga Samari.

3

Izirayɛli masacɛ Yoramu ta wagati

1 Akabu dencɛ Yoramu kɛra Izirayɛli masacɛ ye, Zuda masacɛ Yosafati ta masaya san
tan ni seeginan na. Yoramu tun siginin bɛ Samari. A ka san tan ni fla le kɛ masaya ra.
2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; nka a ta kojugu ma a facɛ ni a bamuso ta bɔ, sabu
a facɛ tun ka kabakurujan min lɔ Baali* ta jo tɔgɔ ra, a ka o ci ka bɔ yi.
3 Nka a belen tora Nebati dencɛ Yerobohamu ta jurumun na, ale min tun ka
Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun na. Yoramu ma o jurumun dabla.

Izirayɛlimɔgɔw ka Mohabukaw kɛrɛ

4 Ayiwa, bɛgan caman tun bɛ Mohabu masacɛ Mesa fɛ. A tun bɛ to ka sagaden waga
kɛmɛ (100 000) le di Izirayɛli masacɛ ma san o san a ta ninsɔngɔ sara ye, ani sagajigi
waga kɛmɛ (100 000), ani o siw bɛɛ.
5 Nka Akabu nana sa minkɛ, Mohabu masacɛ murutira Izirayɛli masacɛ kama.
6 Masacɛ Yoramu k'a ye ten minkɛ, a bɔra Samari, ka na Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ
jate.
7 A ka cira bla ka taga a fɔ Zuda masacɛ Yosafati ye ko: «Mohabukaw ta masacɛ
murutira ne ma. Yala i tɛna taga ni ne ye ka taga Mohabukaw kɛrɛ wa?» Yosafati k'a
jaabi ko: «Ne bɛ taga ni i ye; ne ni ele bɛɛ ye mɔgɔ kelen le ye, ne ta mɔgɔw ni i ta
mɔgɔw bɛɛ ye kelen ye, ne ta sow fana ye ele ta le ye.»
8 Yosafati ko: «An bɛna taga sira juman le fɛ?» Yoramu ko: «An bɛ taga Edɔmu
kongokolon sira fɛ.»
9 Izirayɛli masacɛ ni Zuda masacɛ ni Edɔmu masacɛ tagara. O ka tere wolonfla kɛ
tagama ra. Ka o to sira ra, ji nana ban o fɛ; ji dɛsɛra mɔgɔw ra, bɛgan minw tun bɛ o
kɔ, ji dɛsɛra olugu fana ra.
10 Izirayɛli masacɛ ko o le ra ko: «E, o tuma Matigi Ala ka an masacɛ saba bɛɛ wele
ka na an don Mohabukaw boro le kɛ!»

11 Yosafati ko: «Yala Matigi Ala ta cira dɔ tɛ yan min bɛ se ka Matigi Ala ɲininka an
ye wa?» Izirayɛli masacɛ ta jamana ɲamɔgɔ dɔ ko: «Safati dencɛ Iliyasu* bɛ yan, min
tun bɛ to ka ji kɛ Iliya† boro kan.»
12 Yosafati ko: «Ale kɔni bɛ Matigi Ala ta kuma yɛrɛ le fɔ.» Izirayɛli masacɛ, ani
Yosafati, ani Edɔmu masacɛ tagara Iliyasu fɛ.
13 Iliyasu ko Izirayɛli masacɛ ma ko: «Mun le bɛ ele ni ne cɛ? Taga i facɛ ta ciraw ni
i bamuso ta ciraw fɛ.» Izirayɛli masacɛ ko Iliyasu ma ko: «Ɔn-ɔn! Matigi Ala le ka an
masacɛ saba wele ka na an don Mohabukaw boro.»
14 Iliyasu ko: «Ne bɛ kari Fangatigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ne bɛ baara kɛ min ye, ko
ni a tun ma kɛ Zuda masacɛ Yosafati kosɔn, ne tun tɛna ele flɛ, ne tun tɛna i jate yɛrɛ.»
15 Iliyasu ko tuun ko: «Aw ye na ni gɔnifɔbaga dɔ ye yan.» Gɔnifɔbaga nana, ka na kɛ
a ta gɔni fɔ ye minkɛ, Matigi Ala ta baraka donna Iliyasu ra.
16 Iliyasu ko: «Matigi Ala ko, ko aw ye dinga caman sogi nin kɔdinga jalan kɔnɔ.
17 Sabu Matigi Ala b'a fɔ aw ye ko aw tɛna fɔɲɔ mankan mɛn, aw tɛna sanji ye, nka
nin kɔdinga bɛna fa ji ra. Aw ni aw ta misiw ni aw ta sagaw ni aw ta baw, ani aw ta
bɛgan tɔw bɛɛ bɛna ji sɔrɔ ka min.
18 Nka Matigi Ala belen tɛna dan o dɔrɔn ma. A bɛna Mohabukaw fana don aw boro.
19 O ta dugu barakamanw, ani o ta dugubaw, aw bɛna o bɛɛ cici, ka o ta
yiriɲumanw bɛɛ tigɛtigɛ ka ben, ka o ta bununw bɛɛ gberen, ka kabakuruw bɔn o ta
sɛnɛkɛyɔrɔɲumanw bɛɛ ra, ka o cɛn.»
20 O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ, sarakabɔwagati ra, ji woyora ka bɔ Edɔmu jamana fan
na, fɔ ka na jamana bɛɛ fa ji ra.
21 Ayiwa, Mohabukaw k'a mɛn minkɛ ko masacɛ dɔw bɛ nana olugu kɛrɛ, o ta cɛ o
cɛ si tun sera kɛrɛtaga ma, o ka o bɛɛ wele, hali minw si tun tɛmɛna kɛrɛtaga ma, o ka
olugu bɛɛ wele. O tagara lɔ o ta jamana dan na.
22 Mohabukaw nana wuri sɔgɔmada joona fɛ ka tere manamanatɔ ye ji kan minkɛ, a
kɛra o ɲa na ko o bɛɛ ye jori le ye, sabu ji ɲa tun wulenna o ɲa na.
23 O ko: «E, jori lo! I b'a sɔrɔ ko nin masacɛw ka ɲɔgɔn kɛrɛ, ka ɲɔgɔn faga yi le.
Ayiwa, Mohabukaw, an ye bori ka taga o ta fɛnw cɛ!»
24 O borira ka taga Izirayɛlimɔgɔw sigiyɔrɔ ra, nka Izirayɛlimɔgɔw wurira o kama, ka
o kɛrɛ, fɔ Mohabukaw borira. Izirayɛlimɔgɔw ka o gbɛn, ka taga don o ta jamana ra ka
o faga.
25 O ka o ta duguw ci; Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kabakuru kelen kelen firi o ta
sɛnɛkɛyɔrɔɲumanw na ka yɔrɔw bɛɛ kɛ kabakuruw ye. O ka o ta bununw bɛɛ gberen, ka
o ta yiriɲuman bɛɛ tigɛtigɛ. Kiri Haresɛti dugu kelen le tora ni a ma ci; nka Izirayɛlimɔgɔ
dɔw nana ni o ta tafuraw ye ka na o dugu lamini, ka ben a kan.
26 Mohabukaw ta masacɛ nana a ye ko kɛrɛ bɛ tɛmɛna olugu baraka kan minkɛ, a ka
cɛ murutigi kɛmɛ wolonfla fara a yɛrɛ kan, ko o bɛ jama cɛtigɛ ka taga Edɔmu masacɛ
kɔ, nka o ma se.
27 A k'a ye ten minkɛ, a dencɛ fɔlɔ min tun ka kan ka sigi a nɔ ra masaya ra, a ka o
mina, ka o kɛ saraka ye dugu kogo kan. Izirayɛlimɔgɔw ka o ye minkɛ, o jusu kasira. O
bɔra Mohabukaw ta masacɛ kɔrɔ ka taga o ta jamana ra.

4

Iliyasu ka muso fagantan dɔ dɛmɛ

1 Lon dɔ, cira minw tun bɛ ciraw ta jɛnkuru ra, olugu kelen ta muso nana Iliyasu fɛ,
ka na kasi Iliyasu kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «Ne ta cɛ min tun ye i ta baaraden ye, ale sara;
ele fana k'a lɔn ko Matigi Ala ɲasiranbaga tun lo. Nka cɛ min ta juru bɛ an na, ale nana
ko a bɛna ne dencɛ fla bɛɛ ta ka taga o kɛ a ta jɔnw ye.»
2 Iliyasu ko muso ma ko: «Ne bɛ se ka mun le kɛ i ye sa! Fɛn min bɛ i fɛ so kɔnɔ, o fɔ
ne ye.» Muso ko: «Foyi le tɛ i ta jɔnmuso fɛ ni turu fitini tɛ turubaranin dɔ kɔnɔ.»
3 Iliyasu ko a ma ko: «Taga minan lakolon dɔw singa i sigiɲɔgɔnw bɛɛ fɛ. I ye a kɛ
minan caman ye dɛ!
4 O kɔ, i ye taga don i ta bon kɔnɔ, ka da tugu i ni i ta denw da ra, ka i ta turu yɛlɛma
o minanw bɛɛ kɔnɔ. Ni minw fara, i ye olugu bla kɛrɛ fɛ.»
5 Iliyasu ka min fɔ, muso tagara a kɛ ten. A tagara don so kɔnɔ, ka da tugu ale ni a
denw da ra. Denw ka kɛ minanw di ye a ma, a ka kɛ turu yɛlɛma ye o kɔnɔ.
6 Minanw bɛɛ nana fa tuma min na, a ko a dencɛ dɔ ma ko: «Na ni minan wɛrɛ ye!»
Den k'a jaabi ko: «Minan wɛrɛ tɛ yi tuun!» O fɔra minkɛ, turu lɔra.

---

* **3:11 3.11** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize. † **3:11 3.11** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

7 Muso bɔra ka taga o fɔ Ala ta cira ye. Ala ta cira ko: «Taga turu fiyeere sisan, ka i ta
juruw sara ni o wari ye. Ni min ka tɔ o kɔ fɛ, i ye o kɛ i ni i denw ta baro ye.»

Sunamukamuso ta ko

8 Lon dɔ, Iliyasu tun bɛ tɛmɛna Sunɛmu dugu kɔnɔ. O y'a sɔrɔ muso naforotigi dɔ tun
bɛ o dugu kɔnɔ; ale ka Iliyasu daari ko a ye lɔ ka domuni kɛ o ta so. K'a ta o wagati ra,
tuma o tuma ni Iliyasu tun bɛ tɛmɛ o dugu ra, a tun bɛ lɔ o muso ta so ka domuni kɛ.
9 Lon dɔ, muso k'a fɔ a cɛ ye ko: «Ne k'a lɔn ko nin cɛ min bɛ to ka tɛmɛ an fɛ tuma
bɛɛ, ko Ala ta mɔgɔ saninman lo.
10 A to an ye bon fitini dɔ lɔ a ye sankaso kunna, ka lanan ni tabali ni siginan ni lanpan
dɔ bla yi; ni o kɛra, ni a ka na an fɛ tuma o tuma, a bɛ se ka si o yɔrɔ ra.»
11 Ayiwa, lon dɔ Iliyasu nana don o dugu kɔnɔ minkɛ, a tagara don o sankaso bon
kɔnɔ ka si yi.
12 Iliyasu k'a fɔ a ta baaraden kanbelen ye, min ye Gehazi ye, ko a ye taga
Sunamukamuso wele ka na. Gehazi tagara a wele; a nana Iliyasu fɛ.
13 Iliyasu k'a fɔ Gehazi ye ko: «A fɔ nin muso ye ko ale ka nin koɲumanw bɛɛ kɛ an
ye; an bɛ se ka mun le kɛ ale ye sisan? Yala a b'a fɛ an ye a ko fɔ masacɛ ye wa, walama
kɛrɛkɛjama kuntigi ye?» Muso k'a jaabi ko: «Ne siginin bɛ hɛra ra ne ta mɔgɔw cɛ ra
ka ban.»
14 Iliyasu k'a fɔ Gehazi ye tuun ko: «O tuma an bɛ se ka mun le kɛ a ye sa?» Gehazi
ko: «Den kɔni t'a fɛ, a cɛ fana kɔrɔra ka ban.»
15 Iliyasu ko Gehazi ma ko: «A wele ka na tuun!» Gehazi k'a wele; a nana ka na lɔ da
ra.
16 Iliyasu ko a ma ko: «San wɛrɛ ɲɔgɔntumasi, i bɛna dencɛ sɔrɔ!» Muso ko: «E,
ɔn-ɔn, ne matigicɛ Ala ta cira, i kana i ta jɔnmuso nɛgɛ sa!»
17 Nka muso nana kɔnɔ ta o sanyɛlɛma ra, o wagati kelen na. A ka dencɛ sɔrɔ, i n'a
fɔ Iliyasu tun k'a fɔ a ye cogo min na.

Iliyasu ka Sunamukamuso dencɛ su lakunu

18 Ayiwa, den nana kɔrɔya. Lon dɔ, a bɔra ka taga a facɛ kɔ simantigɛyɔrɔ ra.
19 Den nana a fɔ a facɛ ye ko: «Ne kun, ne kun!» A facɛ k'a fɔ baaraden dɔ ye ko a ye
taga ni a ye a bamuso fɛ.
20 Baaraden ka den ta ka taga ni a ye a bamuso fɛ; a siginin tora a bamuso sen kan fɔ
ka taga tere se kuncɛ. O kɔ, a sara.
21 Muso yɛlɛnna ni den ye sankaso kunna, ka taga a la Ala ta cira ta lanan kan, ka da
tugu a da ra ka bɔ.
22 A k'a fɔ a ta cɛ ye ko: «Sabari i ye baaraden kanbelen dɔ bla ka na ni falimuso
kelen ye yan. Ne b'a fɛ ka teliya ka taga Ala ta cira fɛ ka na.»
23 A cɛ ko a ma ko: «Mun na i bɛ taga a fɛ bi? Karokura ɲanagbɛ tɛ, Nɛnɛkirilon* fana
tɛ.» Muso ko: «Foyi tɛ yi.»
24 A ko baaraden ye falimuso labɛn. A sigira fali kan, k'a fɔ baaraden ye ko: «Bla fali
ɲa, an ye taga. Ni ne m'a fɔ i ye ko i ye lɔ, i kana lɔ ni ne ye sira ra.»
25 Muso tagara Ala ta cira fɛ Karimɛli kuru kan. Ala ta cira k'a natɔ ye fɔ yɔrɔjan. A
k'a fɔ a ta baaraden kanbelen Gehazi ye ko: «Sunamukamuso ye nin ye!
26 Bori, i ye taga a kunbɛn, i ye a ɲininka ni a ka kɛnɛ, ni a cɛ ni a dencɛ ka kɛnɛ.»
Gehazi tagara muso ɲininka; muso ko: «O bɛɛ ka kɛnɛ.»
27 Muso tagara se Ala ta cira kɔrɔ Karimɛli kuru kan minkɛ, a birira ka Ala ta cira
senw mina. Gehazi ko a b'a mina ka bɔ yi. Nka Ala ta cira ko: «A to yi, sabu a nin
tɔɔrɔnin lo; nka Matigi Ala ka o ko dogo ne ma, a ma ne lasɔmi.»
28 Muso ko Iliyasu ma ko: «Yala ne tun k'a fɔ ne matigicɛ ye ko ne bɛ den fɛ wa? Ne
tun m'a fɔ i ye ko i kana ne nɛgɛ wa?»
29 Iliyasu ko Gehazi ma ko: «I yɛrɛ cɛsiri, i ye ne ta bere ta i boro ka taga. Ni i ka bɛn
ni mɔgɔ ye, i kana a fo; ni mɔgɔ ka i fo, i kana a lamina fana. I bɛ taga ne ta bere bla
cɛnin ɲada kan.»
30 Nka cɛnin bamuso ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman ni ele yɛrɛ tɔgɔ ra, ko can
ra, ne kɔni tɛna sekɔ ka taga ni i tɛ ni ne ye.» Iliyasu wurira o le ra ka gban muso kɔ.
31 O y'a sɔrɔ Gehazi tun blara o ɲa ka ban. A tagara bere bla den ɲada kan; nka
mankan ma bɔ, foyi ma kɛ. A sekɔra o le ra ka na Iliyasu kunbɛn, k'a fɔ a ye ko: «Cɛnin
ma kunu dɛ!»
32 Iliyasu tagara se so kɔnɔ minkɛ, a ka cɛnin lanin ye a ta lanan kan, a sara.
33 A ka da tugu o fla da ra, ka Matigi Ala daari.
34 A yɛlɛnna ka la den kan, k'a da don den da ra, k'a ɲadenw la den ɲadenw kan, k'a
borow la den borow kan. A lanin tora den kunna minkɛ, den fari ka kɛ gban ye.

35 O kɔ, a wurira ka yaalayaala bon kɔnɔ, ka sekɔ ka taga yɛlɛn ka la den kan tuun.
Den tisora siɲaga wolonfla, k'a ɲa yɛlɛ.
36 Iliyasu ka Gehazi wele k'a fɔ a ye ko a ye Sunamukamuso wele ka na. Gehazi k'a
wele; a nana Iliyasu fɛ. Iliyasu k'a fɔ a ye kɔ: «I den ta!»
37 Muso k'a yɛrɛ firi Iliyasu sen kɔrɔ, k'a kinbiri gban dugu ma a kɔrɔ, ka sɔrɔ ka wuri
ka den ta ka bɔ.

Iliyasu ka domuni saninya

38 O kɔ, Iliyasu sekɔra ka na Giligali. O y'a sɔrɔ kɔngɔba tun benna jamana kan. Ciraw
ta jɛnkuru karamɔgɔdenw tun lajɛnnin bɛ Iliyasu kɔrɔ. Iliyasu k'a fɔ a ta baaraden
kanbelen ye ko: «Nɛgɛdagaba sigi ta ra, i ye domuni dɔ tobi cira karamɔgɔdenw ye.»
39 O ra, kelen bɔra ka taga kongo kɔnɔ, ka taga nanflaburu dɔw ɲini. A ka yiriden
dɔw sɔrɔ yiri woyota dɔ ra; a ka o tigɛ caman k'a ta derege fa. A sera so kɔnɔ minkɛ, o
ka o tigɛtigɛ k'a kɛ daga kɔnɔ, k'a sɔrɔ mɔgɔ si tun m'a lɔn yiri suguya min lo.
40 O nana domuni bɔ k'a di mɔgɔw ma. Nka o k'a nɛnɛ minkɛ dɔrɔn, o ka kule ci ko:
«E, Ala ta ciraden, nin bɛ mɔgɔ faga!» O ma se k'a domu.
41 Iliyasu ko: «Aw ye na ni mugu dɔ ye yan.» O nana ni mugu ye. A ka mugu dɔ kɛ
daga kɔnɔ, k'a fɔ o ye ko o ye domuni di mɔgɔw ma o ye a domu. Kabini o kɛra, domuni
ma kojugu kɛ mɔgɔ si ra tuun.

Iliyasu ka domuni di mɔgɔ kɛmɛ ma

42 Lon dɔ, cɛ dɔ bɔra Baali Salisa dugu kɔnɔ, ka na ni a ta foro siman fɔlɔ ye ka na o
di Ala ta cira ma: burukun mugan, ani simankura; a tun ka o fɛnw kɛ a ta bɔrɔ le kɔnɔ
ka na ni a ye. Iliyasu k'a fɔ a ta baaraden ye ko: «Nin mina k'a di mɔgɔw ma, o ye a
domu.»
43 A ta baaraden k'a jaabi ko: «Ne bɛ se ka nin buru taran mɔgɔ kɛmɛ ra cogo di?»
Iliyasu ko: «A di o ma, o ye a domu, sabu Matigi Ala ko, ko o bɛna a domu fɔ k'a tɔ to.»
44 A ka buru di o ma. O ka domuni kɛ fɔ k'a tɔ to, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo
min na.

5

Iliyasu ka Naaman ta bana kɛnɛya

1 Siri masacɛ ta kɛrɛkɛjama kuntigi tɔgɔ tun ye ko Naaman. A matigicɛ min ye masacɛ
ye, o tun b'a jate, ani k'a bonya kosɛbɛ; sabu Matigi Ala tun ka Sirikaw bɔsi Naaman le
sababu ra. Kɛrɛkɛcɛfari tun lo, nka farirabana dɔ tun b'a ra.
2 Wagati dɔ ra, benkannikɛbaga dɔw tun bɔra Siri jamana ra ka taga ben Izirayɛli
jamana yɔrɔ dɔ kan, ka sungurunin dɔ mina ka na ni o ye. O sungurunin nana to
baaradenya ra Naaman ta muso fɛ.
3 Lon dɔ, o sungurunin k'a fɔ a matigimuso ye ko: «E, ni ne matigicɛ tun bɛ se ka taga
Ala ta cira fɛ Samari dugu kɔnɔ, a tun bɛna a ta farirabana kɛnɛya.»
4 Naaman tagara o kuma fɔ a matigicɛ ye, ko sungurunin min bɔra Izirayɛli jamana
ra, ko o ka min fɔ, o le ye nin ye.
5 Siri masacɛ ko Naaman ma ko: «Ayiwa, wuri ka taga Samari. Ne bɛna sɛbɛ dɔ ci
Izirayɛli masacɛ ma.»
Naaman ka warigbɛ kilo kɛmɛ saba ni binaani ta, ani sanin kilo biwolonfla, ani
deregebakura tan.
6 A tagara ni sɛbɛ dɔ ye ka taga o di Izirayɛli masacɛ ma. A tun k'a fɔ o sɛbɛ kɔnɔ, ko:
«Ne bɛ nin sɛbɛ di ne ta kɛrɛkɛjama kuntigi Naaman ma ka taga a di i ma, janko i ye a
ta farirabana kɛnɛya.»
7 Izirayɛli masacɛ ka sɛbɛ karan minkɛ, a k'a ta faniw mina ka o faran*; a ko: «O
tuma ne le ye Ala ye, ko ne bɛ mɔgɔ faga, ka sɔrɔ k'a nin don a ra tuun wa, fɔ a bɛ na
a fɔ ne ye ko ne ye mɔgɔ dɔ kɛnɛya, k'a ta farirabana ban? Aw yɛrɛ ɲa b'a ra ko a bɛ
kɛrɛsababu le ɲinina ne fɛ tan.»
8 Ala ta cira min ye Iliyasu† ye, o kuma tagara se ale ma minkɛ, ko Izirayɛli masacɛ k'a
ta faniw faran, a ka cira bla masacɛ ma, k'a fɔ a ye ko: «Mun na i ka i ta faniw faran?
Aw ye o cɛ bla ka na ne fɛ yan; a bɛna a lɔn ko Ala ta cira dɔ bɛ Izirayɛli jamana ra.»
9 Naaman nana ni a ta sow ni a ta sowotoro ye ka na lɔ Iliyasu ta bon da ra.
10 Iliyasu ka mɔgɔ dɔ ci ka taga a fɔ a ye ko a ye taga ko Zuridɛn kɔ ra fɔ siɲaga
wolonfla, ko a fari bɛna saninya, a bɛ kɛnɛya.

---

* **5:7 5.7** A ka o kɛ k'a yira ko a dimina le. † **5:8 5.8** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize.

11 O kuma fɔra Naaman ye minkɛ, Naaman dimina ka sira ta ko a bɛ sekɔ ka taga a ta
jamana ra; a ko: «Ne tun b'a miirira ko ale yɛrɛ le bɛna bɔ ka na ne flɛ, k'a Matigi Ala
tɔgɔ fɔ ne kan, k'a boro lala ne fari yɔrɔw kan, ka farirabana kɛnɛya.
12 O tuma Damasi ta kɔw, minw ye Amana kɔ ni Paripari kɔ ye, olugu man fisa ni
Izirayɛli jamana kɔw bɛɛ lajɛnnin ye wa? Yala ne tun tɛ se ka ko o kɔ dɔ ra ka kɛnɛya
wa?»
A k'a kɔ don ka kɛ taga ye, a dimininba.
13 A ta baaradenw gbarara a ra ka kuma a fɛ. O ko: «Baba, ni cira tun ka kogbɛlɛn dɔ
le ɲini i fɛ, i tun tɛna o kɛ wa? Ni a nana a fɔ i ye ko i ye taga i yɛrɛ ko dɔrɔn le, janko
i ye saninya, o tuma i ka kan ka o kɛ!»
14 Naaman sekɔra o le ra, ka taga ko Zuridɛn kɔ ra fɔ siɲaga wolonfla, i n'a fɔ Ala ta
cira tun k'a fɔ cogo min na. A fari nugura k'a kɛ i ko denfitini fari. A fari saninyara.
15 Naaman ni a kɔmɔgɔw bɛɛ sekɔra ka taga Ala ta cira fɛ. A tagara se minkɛ, a lɔra
Ala ta cira ɲa fɛ, k'a fɔ ko: «Sisan ne k'a lɔn ko Ala wɛrɛ tɛ dunuɲa yɔrɔ si ra tuun, ni
Izirayɛli ta Ala tɛ. Ayiwa, sisan i ta jɔncɛ bɛ nin bonya min di i ma, sabari ka o mina.»
16 Iliyasu k'a jaabi ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ne bɛ baara kɛ min
ye, ko ne tɛna foyi mina.» Naaman k'a daari cogo bɛɛ ra, nka a ma sɔn.
17 Naaman ko: «Ni i tɛna sɔn foyi ma, o tuma a to o ye i ta jamana dugukolo buguri
dɔ di ne ma, min bɛ sofali fla ta doni bɔ[‡]; sabu i ta jɔncɛ t'a fɛ ka saraka jɛnita* walama
ninsɔndiya saraka* bɔ ala wɛrɛ ye tuun ni Matigi Ala tɛ.
18 «Nka Matigi Ala ye yafa i ta jɔncɛ ma fɛn kelen min na, o ye nin ye: ni ne matigicɛ
masacɛ ka don a ta ala Rimɔn ta batoso kɔnɔ tuma o tuma ko a b'a kinbiri gban, a bɛ
digi ne boro le kan; o ra ne fana bɛ ne kinbiri gban Rimɔn ta batoso kɔnɔ. Ni ne nana
taga ne kinbiri gban Rimɔn ta batoso kɔnɔ, Matigi Ala ye yafa i ta jɔncɛ ma o ra.»
19 Iliyasu ko a ma ko: «Taga hɛra ra!»

Gehazi ta janfa

Naaman bɔra Iliyasu kɔrɔ, ka taga ka janfa dɔɔnin minkɛ,
20 Ala ta cira Iliyasu ta baaraden min ye Gehazi ye, ale k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «A flɛ,
nin Sirikacɛ Naaman nana ni fɛn minw ye, ne matigicɛ ka o bɛɛ to a boro, a ma sɔn ka
foyi si mina a boro. Ne bɛ kari Matigi Ala tɔgɔ ra, ko ne bɛna bori cɛ nin kɔ ka taga fɛn
dɔ mina a fɛ!»
21 Gehazi ka sira mina ka gban Naaman kɔ. Naaman nana a boritɔ ye ka na ale kɔ
minkɛ, a jigira ka bɔ a ta sowotoro kɔnɔ, ka taga a kunbɛn; a ko a ma ko: «Hɛra le bɛ
yi wa?»
22 Gehazi ko: «Hɛra le bɛ yi. Ne matigicɛ le ka ne ci ko ne ye na a fɔ i ye ko cira
karamɔgɔden kanbelen fla bɔra Efirayimu kuruyɔrɔw ra ka na ale fɛ; ko i ye warigbɛ
kilo bisaba ni looru, ani deregebakura fla di.»
23 Naaman ko: «Sabari, i ye warigbɛ kilo biwolonfla mina.» A k'a daari k'a gbɛlɛya
ko a ye sɔn ka o mina; Naaman yɛrɛ ka warigbɛ kilo biwolonfla don bɔrɔ fla kɔnɔ ka
o di a ma, ka deregebakura fla fana di a ta baaraden kanbelen fla ma, olugu ka o fɛnw
mina ka bla Gehazi ɲa ka taga.
24 Gehazi tagara se kongori kɔrɔ minkɛ, a ka o fɛnw mina baaradenw boro, ka taga o
bla bon kɔnɔ. O kɔ, a ka baaradenw lasekɔ; olugu tagara.
25 Sisan, ale yɛrɛ tagara a matigicɛ Iliyasu fɛ. Iliyasu k'a ɲininka ko: «Gehazi, ele tun
tagara min le?»
26 Gehazi ko: «I ta jɔncɛ tun ma taga yɔrɔ si!» Iliyasu ko: «Tuma min na cɛ jigira ka
bɔ a ta sowotoro kɔnɔ ka na i kunbɛn, o tuma i ko ne nin tun tɛ ele yera wa? O tuma
wariɲinituma le sera sisan kɛ, ani faniw, ani oliviyesunw, ani rɛzɛnforow, ani sagaw,
ani misiw, ani jɔncɛw, ani jɔnmusow?
27 Ayiwa, Naaman ta farirabana bɛna yɛlɛma ele ni i ta durujaw fɛ wagati bɛɛ.»
Gehazi bɔra Iliyasu kɔrɔ; o yɔrɔnin bɛɛ, farirabana k'a mina, k'a fari bɛɛ mina k'a
gbɛ pepepe.

6

Iliyasu ka jendeden labɔ ji jukɔrɔ

1 Lon dɔ, ciraw ta karamɔgɔdenw k'a fɔ Iliyasu* ye ko: «A flɛ, an bɛ yɔrɔ min na yan
ni i ye, o yɔrɔ ka dɔgɔ an ma sisan.

‡ **5:17 5.17** O wagati mɔgɔw tun b'a miiri ko i tɛ se ka jamana dɔ ta ala bato, ni a sarakabɔyɔrɔ ma lalaga ni o jamana yɛrɛ bɔgɔ ye. O kosɔn Naaman ka nin ko kɛ.

* **6:1 6.1** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize.

2 A to an ye taga fɔ Zuridɛn kɔ da ra, an bɛɛ bɛ taga yiri kelen kelen tigɛ, ka yɔrɔ dɔ
lɔ ka to o yɔrɔ ra.»
3 Iliyasu ka o jaabi ko: «Aw ye taga.» Nka, o ra kelen k'a fɔ Iliyasu ye ko: «Sabari ka
na ni i ta jɔnw ye.» A ka o jaabi ko: «Ne bɛna taga ni aw ye.»
4 A tagara ni o ye. O tagara se Zuridɛn kɔda ra minkɛ, o ka kɛ yiriw tigɛ ye.
5 Ka kelen to yiritigɛ ra, ale ta jendeden bɔra ka ben ji ra. A kulera ko: «E, an karamɔgɔ,
ne tun k'a singa dɔ le fɛ.»
6 Ala ta cira k'a ɲininka ko: «A benna min le?» A k'a yɔrɔ yira a ra. Iliyasu ka
yirikunkurun dɔ tigɛ ka o firi a nɔ ra; jendeden fogonna ji kunna.
7 A ko a ma ko a ye a ta. Cɛ k'a boro foni k'a ta.

Sirikaw ko o bɛ Iliyasu mina

8 O wagati ra, Sirikaw ta masacɛ tun bɛ kɛrɛ ra ni Izirayɛlimɔgɔw ye. Sirikaw ta
masacɛ kumana ni a ta jamana ɲamɔgɔw ye, k'a fɔ o ye ko: «An ta kɛrɛkɛjama bɛna
sigi nin yɔrɔ le ra.»
9 O yɔrɔnin bɛɛ, Ala ta cira ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Izirayɛli masacɛ ye ko: «Aw kana
tɛmɛ nin yɔrɔ tisina ra, sabu Sirikaw bɛna taga yi le.»
10 Izirayɛli masacɛ ka mɔgɔ dɔw ci, ko Ala ta cira ka yɔrɔ min ko fɔ o ye, ko dɔw ye
taga dogo ka lɔ ka o yɔrɔ flɛ.
Ala ta cira ka Izirayɛli masacɛ lasɔmi ten, siɲaga kelen tɛ, siɲaga fla tɛ.
11 A ko nana Siri masacɛ kɔnɔnɔfiri. A k'a ta kɛrɛkɛjama kuntigiw wele ka o ɲininka
ko: «Anw cɛ ra min tigi bɛ ni Izirayɛli masacɛ ye, aw tɛ o fɔ ne ye wa?»
12 A ta kɛrɛkɛjama kuntigiw ra kelen k'a jaabi ko: «Ne matigicɛ masacɛ, an si tɛ ni a ye!
Ala ta cira Iliyasu min bɛ Izirayɛli jamana ra dɛ, ale le bɛ to ka hali i ta bonkɔnɔkumaw
bɛɛ fɔ Izirayɛli masacɛ ye.»
13 Siri masacɛ ko: «Aw ye taga a flɛ, a bɛ yɔrɔ min na; ne bɛna mɔgɔ ci ka taga a
mina.» O mɔgɔw tagara, ka sekɔ ka na a fɔ masacɛ ye ko Iliyasu bɛ Dotan dugu kɔnɔ.
14 A ka kɛrɛkɛden caman ci ka taga ni sow ni sowotorow ye. Olugu tagara se dugu
kɛrɛ fɛ su fɛ; o ka dugu lamini.
15 Ala ta cira ta baaraden nana wuri sɔgɔmada joona fɛ ka bɔ kɛnɛ ma. A barara ka
kɛrɛkɛden caman ye, o ka dugu lamini ni o ta sow ni o ta sowotorow ye. Baaraden
kanbelen tagara a fɔ Ala ta cira ye ko: «E, ne matigicɛ, an bɛna nin ko kɛ di?»
16 Iliyasu k'a jaabi ko: «I kana siran, sabu an ta mɔgɔw ka ca ni olugu ta mɔgɔw ye.»
17 A ka Ala daari k'a fɔ ko: «Matigi Ala, sabari, i ye a ɲa yɛlɛ, janko a ye yeri kɛ.»
Matigi Ala ka baaraden kanbelen ɲa yɛlɛ. A ka sow ni sowotoro tasumamanw ye kuru
fan bɛɛ ra, o ka Iliyasu lamini.
18 Sirikaw nana kɛ na ye Iliyasu kɔ. Iliyasu ka Matigi Ala daari ko: «Matigi Ala, sabari
ka nin kɛrɛkɛjama bɛɛ ɲa fiyen.» Matigi Ala ka o bɛɛ ɲa fiyen ka kaɲa ni Iliyasu ta kuma
ye.
19 Iliyasu k'a fɔ o ye ko: «Sira tɛ yan ye. Aw bɛ dugu min yɔrɔɲinina, o tɛ nin ye.
Aw bɛ cɛ min yɔrɔɲinina, aw ye na ne bɛ taga ni aw ye o fɛ.» Iliyasu tagara ni o ye fɔ
Samari dugu kɔnɔ.
20 O tagara don Samari minkɛ, Iliyasu ko: «Matigi Ala, nin mɔgɔw ɲa yɛlɛ, janko o ye
yeri kɛ.» Matigi Ala fana ka o ɲa yɛlɛ, o k'a ye ko olugu bɛ Samari dugu cɛmancɛ le ra.
21 Izirayɛli masacɛ ka o ye minkɛ, ale ko Iliyasu ma ko: «Baba, an ye o faga wa?»
22 Iliyasu k'a jaabi ko: «Aw kana o faga dɛ! Ni i ka taga kɛrɛ ra ni i ta kɛrɛkɛmuru ye,
walama ni i ta kalan ye, ni i sera ka mɔgɔ minw ɲanaman mina ka na ni o ye, yala i bɛ
olugu faga le wa? Domuni ni ji le di o ma, o ye domuni kɛ, ka min; o kɔ, o ye sekɔ ka
taga o matigicɛ fɛ.»
23 Izirayɛli masacɛ ka domuniba di o ma; o ka o domu, ka min. O kɔ, a ka o labla;
o tagara o matigicɛ fɛ. K'a ta o wagati ra, Sirikaw ta kɛrɛkɛdenw ma to ka na Izirayɛli
jamana ra tuun.

Kɔngɔ benna Samari dugu kan

24 Wagati dɔ wɛrɛ ra tuun, Siri masacɛ min ye Bɛni Hadadi ye, ale k'a ta kɛrɛkɛjama
bɛɛ lajɛn ka taga Samari dugu lamini.
25 Sirikaw ka Samari dugu lamini ka mɛɛn; o kɛra sababu ye k'a to kɔngɔba benna
Samari dugu kan, ka na a kɛ fɔ Samari dugu kɔnɔ, fali kunkolo kelen dɔrɔn sɔngɔ nana
kɛ fɔ warigbɛ kilo kelen; tuganibo† borotɛgɛ ɲa kelen sɔngɔ nana kɛ fɔ warigbɛ garamu
bilooru ni looru ye.

† **6:25 6.25** I b'a sɔrɔ ko o tun bɛ tuganibo le kɛ ka tobiri kɛ. Nka dɔw b'a miiri ko tuganibo ye nanfɛn dɔ tɔgɔ le ye yan.

26 Lon dɔ, Izirayɛli masacɛ tun bɛ tagamana dugu kogo kunna; muso dɔ pɛrɛnna, k'a
fɔ a ye ko: «E, ne matigicɛ masacɛ, ne bɔsi!»
27 Masacɛ k'a jaabi ko: «Ni Matigi Ala ma i bɔsi, ne bɛ se ka i bɔsi ni mun ye? Yala
simankisɛ gbasinin le bɛ ne fɛ wa, walama rɛzɛnji, ka o di i ma?»
28 Masacɛ ko a ma tuun ko: «A kɛra di le?» Muso ko: «A flɛ, muso nin le k'a fɔ ne ye
ko: ‹I dencɛ di, an b'a domu bi; sini an bɛna ne ta domu.›
29 An ka ne dencɛ tobi k'a domu. O dugusagbɛ, ne ko a ye a dencɛ di an b'a domu
minkɛ, a k'a dencɛ dogo.»
30 Masacɛ ka o muso ta kuma mɛn minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faranfaran‡. Masacɛ
nana kɛ tɛmɛ ye dugu kogo kunna tuun minkɛ, mɔgɔw k'a kɔrɔsi k'a ye ko a tun ka
bɔrɔfani le don a yɛrɛ ra, a ta masacɛfaniw jukɔrɔ.
31 Masacɛ ko: «Ni Safati dencɛ Iliyasu kunkolo tora a kan na bi kɔni, o tuma Ala ye
kojugu suguya bɛɛ ben ne kan.»
32 O wagati y'a sɔrɔ Iliyasu tun siginin bɛ a ta bon kɔnɔ, cɛkɔrɔbaw siginin bɛ a kɔrɔ.
Izirayɛli masacɛ k'a ta mɔgɔ dɔ ci ka taga Iliyasu fɛ. Nka sani o ciraden ye se yi, Iliyasu
tun k'a fɔ cɛkɔrɔbaw ye ko: «Aw y'a flɛ, cɛ mɔgɔfagabaga le ka mɔgɔ ci ka na ne kun
tigɛ. Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, ni a ta ciraden ka se yan, aw ye da tugu a ɲa, k'a bari a kana
don; ne bɛ a matigicɛ yɛrɛ senkan mɛnna a kɔ fɛ ka na.»
33 K'a to o kuma ra ni o ye, masacɛ nana§. Masacɛ ko: «Nin kojuguw bɛɛ bɔra Matigi
Ala yɛrɛ le ra; ne bɛ se ka ne jigi la Matigi Ala kan tuun cogo di?»

7

1 Iliyasu* ko: «Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn. Matigi Ala ko: ‹Sini nin wagati
kelen na, mugu tɛntɛnnin kilo tan, o sɔngɔ bɛna kɛ warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn;
simankisɛ kilo mugan, o sɔngɔ fana bɛna kɛ warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn, Samari
dugu donda ra yan.› »
2 Kɛrɛkɛden min tun ye masacɛ blasirabaga ye, ale ka Ala ta cira jaabi ko: «Hali ni
Matigi Ala ka wo dɔw le bɔ sankolo ra ka siman lajigi, nin ko bɛ se ka kɛ wa?» Iliyasu
k'a jaabi ko: «Ele ɲa kɔni bɛna a ye, nka i tɛna dɔ domu a ra le.»

Sirikaw borira ka bɔ o sigiyɔrɔ ra

3 O wagati ra, cɛ naani tun bɛ dugu donda ra, farirabana tun bɛ minw na. Olugu k'a
fɔ ɲɔgɔn ye ko: «O tuma anw bɛna to yan tan fɔ ka na sa wa?
4 Ni an ka don dugu kɔnɔ, an bɛna taga sa le, sabu kɔngɔ bɛ dugu kɔnɔ yi. Ni an ka
to yan fana, an bɛna sa. Ni a bɛ ten, o tuma an ye taga an yɛrɛ di Sirikaw ma kunkelen.
Ni o ka an to yi, o lo; ni o fana ka an faga, a banna.»
5 O wurira terebenda fɛ ka taga Sirikaw ta kɛrɛkɛjama sigiyɔrɔ ra. O tagara se Sirikaw
sigiyɔrɔ kɔrɔ minkɛ, o k'a ye ko mɔgɔ si tɛ yi.
6 Matigi le tun ka sowotorow mankan ni soborikan ni kɛrɛkɛjamaba dɔ mankan don
Sirikaw toro ra o sigiyɔrɔ ra yi. O kɛra minkɛ, Sirikaw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «A flɛ, Izirayɛli
masacɛ ka Hɛtikaw ta masacɛw, ani Misirankaw ta masacɛw ni o ta kɛrɛkɛjamaw le wele
ka na an kama.»
7 Sirikaw wurira ka bori terebenda fɛ, ka o ta fɛnw bɛɛ to a cogo ra, o sigiyɔrɔ ra; o
tagara ka o ta fanibonw ni o ta sow, ni o ta faliw bɛɛ to; o borira ka o yɛrɛ bɔsi.
8 Ayiwa, farirabana tun bɛ o cɛ minw na, olugu tagara se Sirikaw sigiyɔrɔ ra minkɛ, o
donna fanibon kelen kɔnɔ; o ka domuni kɛ ka min, ka warigbɛ ni sanin ni fani dɔw ta
ka taga o dogo. O sekɔra ka na don fanibon dɔ wɛrɛ kɔnɔ tuun, ka fɛn dɔw ta ka taga o
fana dogo.

Sirikaw boriko fɔra Izirayɛli masacɛ ye

9 Ayiwa, o cɛ naani nana a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «An bɛ min kɛra tan, o man ɲi.
Kibaroɲuman le bɛ an fɛ bi, an ka kan ka min fɔ, nka an b'a kɛra an yɛrɛ dama ta
ye. Ni an jera nin ko kan, k'a to tan fɔ ka taga dugu gbɛ, Ala bɛna o hakɛ bɔ an na. An
ye taga nin ko lakari masacɛ ta somɔgɔw ye.»
10 O tagara dugu donda kɔrɔsibaga dɔ wele, k'a fɔ ale ye ko: «An bɔra ka taga se
Sirikaw sigiyɔrɔ ra, k'a ye ko mɔgɔ si tɛ yi, mɔgɔ si kan tɛ mɛnna yi. Sow ni faliw dɔrɔn
le sirinin bɛ yi; fanibonw bɛ o cogo ra yi.»
11 Dugu donda kɔrɔsibagaw ka mɔgɔ dɔ wele dugu kɔnɔ, ko a ye taga o ko lase masacɛ
ni a ta sokɔnɔmɔgɔw ma.

---

‡ **6:30 6.30** A ka o kɛ k'a yira ko a jusu kasira kosɛbɛ.

§ **6:33 6.33** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: ciraden nana se.

* **7:1 7.1** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize.

12 Masacɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a wurira su fɛ k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw ye ko:
«Sirikaw bɛ min kɛra an na, ne bɛna o ɲafɔ aw ye. O k'a lɔn ko kɔngɔ benna an kan
minkɛ, o kosɔn o bɔra o sigiyɔrɔ ra ka taga dogo kongo kɔnɔ. O b'a fɛ an ye bɔ dugu
kɔnɔ le, olugu ye an mina, ka sɔrɔ ka don dugu kɔnɔ.»
13 Jamana ɲamɔgɔ dɔ ka masacɛ jaabi ko: «So minw belen tora an fɛ, an ye looru
mina o sow ra, ka mɔgɔ dɔw ci ni o ye ka taga flɛri kɛ. Ni o tagara, o tɛna foyi cɛn an
ye, sabu o ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ le ye kelen ye, tɔ tɛ o si ra tuun. An ye o bla, o ye
taga a flɛ k'a lɔn min bɛ yi.»
14 O ka o sow bla sowotoro fla ɲa fɛ; masacɛ ka o mɔgɔw ci Sirikaw ta kɛrɛkɛjama
sigiyɔrɔ ra, ko o ye taga a flɛ a bɛ cogo min na.
15 O tagara, ka taga se fɔ Zuridɛn ba kɔrɔ. O k'a ye ko sira bɛɛ fanin bɛ faniw na, ani
Sirikaw kɔrɔtɔkojugu tun ka fɛn minw firi o yɛrɛ kɔ. Ciradenw sekɔra ka na o ko lakari
masacɛ ye.
16 A kɛra ten minkɛ, jama girinna ka bɔ ka taga Sirikaw ta fɛnw cɛ. O wagati le ra,
mugu tɛntɛnnin kilo tan sɔngɔ kɛra warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn; simankisɛ kilo
mugan sɔngɔ fana kɛra warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn ye, ka kaɲa ni Matigi Ala ta
kuma ye.
17 Kɛrɛkɛden min tun ye masacɛ blasirabaga ye, masacɛ tun ka ale le bla ko a ye dugu
donda kɔrɔsi. Nka mɔgɔw girintɔ ka bɔ dugu donda fɛ, o ka ale dɔn fɔ k'a faga dugu
donda ra; tuma min na masacɛ tun tagara Ala ta cira fɛ, Ala ta cira tun ka o kuma le fɔ.
18 O wagati le ra, Ala ta cira tun k'a fɔ ko: «Mugu tɛntɛnnin kilo tan sɔngɔ bɛna
kɛ warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn ye; simankisɛ kilo mugan sɔngɔ fana bɛna kɛ
warigbɛ garamu tan ni kelen dɔrɔn ye, sini nin wagati kelen na, Samari dugu donda ra
yan.»
19 Nka masacɛ blasirabaga tun ka Ala ta cira jaabi ko: «Hali ni Matigi Ala ka wo dɔw
le bɔ sankolo ra ka siman lajigi, nin ko bɛ se ka kɛ wa?» Iliyasu tun k'a jaabi ko: «Ele
ɲa kɔni bɛna a ye, nka i tɛna dɔ domu a ra le.»
20 O le fana kɛra cɛ ra. Jama girintɔ k'a dɔn dugu donda ra, fɔ k'a faga.

8

Sunamukamuso ta ko

1 Ayiwa, Iliyasu* tun ka muso min dencɛ su lakunu, a tun k'a fɔ o muso ye ko: «Wuri ka
taga yɔrɔ wɛrɛ, i ni i ta somɔgɔw. Ni aw ka yɔrɔ min sɔrɔ, aw ye taga to yi, sabu Matigi
Ala bɛna kɔngɔ ben jamana kan; kɔngɔ bɛna ben jamana kan ka se fɔ san wolonfla.»
2 Ala ta cira tun ka min fɔ, muso fana tun k'a kɛ ten. A ni a ta somɔgɔw tun tagara,
ka taga sigi Filisikaw ta jamana ra fɔ san wolonfla.
3 O san wolonfla tɛmɛnin kɔ, muso sekɔra ka bɔ Filisikaw ta jamana ra ka na a yɛrɛ
ta jamana ra. A tagara masacɛ fɛ, ka taga a daari ko a y'a to o ye ale ta so ni a ta foro
sekɔ ale ma.
4 O y'a sɔrɔ masacɛ tun bɛ kumana ni Gehazi ye, min ye Ala ta cira ta baaraden ye.
Masacɛ tun k'a fɔ a ye ko: «Iliyasu ka koba minw kɛ, o bɛɛ lakari ne ye!»
5 Ayiwa, Iliyasu tun ka su dɔ lakunu cogo min na, Gehazi tun bɛ o ko lakarira masacɛ
ye wagati min na, o wagati kelen yɛrɛ ra Iliyasu tun ka o muso min dencɛ su lakunu,
o muso nana se masacɛ fɛ, k'a daari ko a y'a to o ye ale ta so ni a ta foro sekɔ a ma.
Gehazi ko masacɛ ma ko: «Ne matigicɛ masacɛ, muso yɛrɛ ye nin ye; Iliyasu tun k'a
dencɛ min fana su lakunu, o ye nin ye.»
6 Masacɛ ka muso ɲininka; muso fana k'a bɛɛ ɲafɔ a ye. Masacɛ k'a ta baaraden dɔ
bla ni muso ye, ko fɛn o fɛn ye muso ta ye, ko a ye taga o bɛɛ sekɔ a ma; ko tɔnɔ o tɔnɔ
sɔrɔra muso ta foro ra kabini a tagalon, fɔ ka na se bi ma, ko o ye o bɛɛ sekɔ a ma fana.

Hazahɛli kɛra Siri masacɛ ye

7 O kɔ, Iliyasu tagara Damasi. O wagati ra, Bɛni Hadadi, min ye Siri masacɛ ye, ale tun
man kɛnɛ. O tagara a fɔ a ye ko: «Ala ta cira nana yan.»
8 Siri masacɛ k'a fɔ Hazahɛli ye ko: «Bonya dɔ ta i boro, i ye taga Ala ta cira fɛ. I ye
taga a fɔ a ye ko a ye Matigi Ala ɲininka ne ye, ko yala ne bɛna bɔ nin bana ra wa?»
9 Hazahɛli tagara Iliyasu fɛ; a tun ka Damasi dugu fɛŋumanw bɛɛ dɔ ta, ko a bɛ taga
Iliyasu bonya ni o ye. A ka o fɛnw bɛɛ la ɲɔgɔmɛ binaani kɔ ra. A tagara se minkɛ, a
lɔra Iliyasu ɲa fɛ k'a fɔ a ye ko: «I dencɛ Bɛni Hadadi, min ye Siri masacɛ ye, ale le ka
ne ci i fɛ ka na i ɲininka ni ale bɛna kɛnɛya ka bɔ a ta bana ra.»

* **8:1 8.1** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize.

10 Iliyasu k′a jaabi ko: «Taga a fɔ a ye ko: ‹Sigiya t′a ra, i bɛna kɛnɛya.› Nka can yɛrɛ
ra, Matigi Ala k′a yira ne ra ko a bɛna sa.»
11 O kɔ, Ala ta cira k′a ɲa lɔ Hazahɛli ra ka mɛɛn, fɔ ka na Hazahɛli yɛrɛ maroya. Ala
ta cira kasira.
12 Hazahɛli k′a ɲininka ko: «Mun na ne matigicɛ bɛ kasira?» Iliyasu k′a jaabi ko:
«Ne bɛ kasira, sabu ele bɛna kojugu min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ra, ne ka o lɔn. I bɛna
tasuma don o ta dugu barakamanw ra. I bɛna o ta kanbelenw faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
ka denmisɛnninw bugɔ fɔ ka o ɲɔɲɔ, ka musokɔnɔmanw kɔnɔ faran.»
13 Hazahɛli ko: «I ta jɔncɛ ye mun le ye, ka n′a fɔ ko ne bɛ nin kobaw ɲɔgɔn kɛ? Ne
min tɛ foyi ye, ni wuru gbansan tɛ?» Iliyasu ko: «Matigi Ala k′a yira ne ra ko ele le bɛna
kɛ Siri jamana masacɛ ye.»
14 Hazahɛli bɔra Iliyasu kɔrɔ, ka taga a matigicɛ fɛ. A matigicɛ k′a ɲininka ko: «Iliyasu
ka mun le fɔ?» A k′a jaabi ko: «A k′a fɔ ne ye ko sigiya t′a ra, i bɛna kɛnɛya.»
15 O dugusagbɛ, Hazahɛli ka birifani dɔ ta, ka o su ji ra, k′a biri masacɛ ɲa kan, k′a
nɛnɛkiri fereke; masacɛ sara. Hazahɛli sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Yoramu ta wagati
(Kibaroyaw flanan 21.2-20)

16 Akabu dencɛ Yoramu ta masaya san loorunan na Izirayɛli mara kunna, ka Yosafati
to masaya ra belen Zuda mara kunna, Yosafati dencɛ Yoramu sigira masaya ra Zuda
mara kunna.
17 Yoramu sigira masaya ra k′a si to san bisaba ni fla; a ka san seegi le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
18 A ka Izirayɛli masacɛw ta siraw le tagama, i n′a fɔ Akabu ta somɔgɔw tun k′a kɛ
cogo min na, sabu a tun ka Akabu denmuso dɔ le furu; a ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa
kɔrɔ.
19 Nka Matigi Ala ma sɔn ka Zuda mara halaki, a ta jɔncɛ Dawuda kosɔn, sabu a tun
ka layiri ta Dawuda ye ko a bɛna a ta somɔgɔ dɔ to masaya ra wagati bɛɛ.
20 Yoramu ta masaya wagati le ra, Edɔmukaw murutira, ka masacɛ dɔ sigi o yɛrɛ
kunna, ko o tɛ to Zuda ta fanga kɔrɔ tuun.
21 Yoramu tagara ni a ta sowotorow bɛɛ ye Sayiri. Su fɛ a tagara ben Edɔmukaw kan,
ka o kɛrɛ; nka Edɔmukaw nana Yoramu ni a ta sowotorotigiw lamini. A laban, Yoramu
ta kɛrɛkɛjama bɛɛ borira ka taga so.
22 A kɛra ten, Edɔmukaw murutira, ka ban Zuda ta fanga ma fɔ bi. O wagati kelen na,
Libina mɔgɔw fana murutira.
23 Yoramu ta ko tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibarow
kitabu kɔnɔ.
24 O kɔ, Yoramu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k′a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ
fɛ, a facɛ Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Ahaziya sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Ahaziya ta wagati
(Kibaroyaw flanan 22.1-6)

25 Akabu dencɛ Yoramu ta masaya san tan ni flanan na Izirayɛli mara kunna, Yoramu
dencɛ Ahaziya sigira masaya ra Zuda mara kunna.
26 Ahaziya sigira masaya ra k′a si to san mugan ni fla. A ka san kelen le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Atali; ale tun ye Izirayɛli masacɛ
Omiri denmuso dɔ ye.
27 Ahaziya tun ka Akabu ta somɔgɔw ta sira le ta. A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; a
k′a kɛ i n′a fɔ Akabu ta somɔgɔw tun k′a kɛ cogo min na, sabu furu tun bɛ a ta somɔgɔw
ni Akabu ta somɔgɔw cɛ.
28 Ale ni Akabu dencɛ Yoramu tagara kɛrɛ ra Siri masacɛ Hazahɛli kama, Ramɔti,
Galadi mara ra. Sirikaw ka Yoramu mandimi o kɛrɛ ra.
29 Ka Yoramu to kɛrɛ ra ni Siri masacɛ Hazahɛli ye Ramɔti, Sirikaw tun ka masacɛ
Yoramu mandimi a fari yɔrɔ minw na, Yoramu sekɔra ko a bɛ taga o joriw flakɛ Zizirɛli.
Zuda masacɛ Ahaziya, min tun ye Yoramu dencɛ ye, ale tagara ko a bɛ taga Akabu dencɛ
Yoramu flɛ Zizirɛli, a ta bana wagati ra.

9

Yehu sigira masaya ra

1 Cira Iliyasu* ka cira karamɔgɔden dɔ wele k′a fɔ a ye ko: «Fani dɔ don, ka i yɛrɛ
cɛsiri, ka turubara nin ta i boro ka taga Ramɔti, Galadi mara ra.

* **9:1 9.1** Iliyasu: Dɔw b′a fɔ a ma ko Elize.

2 Ni i sera yi, i ye Yehu yɔrɔɲini, min facɛ ye Yosafati ye, ani a bɛmacɛ ye Nimisi ye. I
ye a wele ka bɔ a tɔɲɔgɔnw cɛ ra, ka taga ni a ye bon dɔ kɔnɔ aw danna.
3 I bɛ turubara ta, ka turu kɛ a kun na, k'a fɔ ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛ turu kɛ i kun
na, ka i sigi masaya ra Izirayɛli mara kunna.› O kɔ, i bɛ da yɛlɛ ka bori ka bɔ joona, i
kana mɛɛn yi.»
4 O cira kanbelen wurira ka taga Ramɔti dugu kɔnɔ, Galadi mara ra.
5 A tagara se yi minkɛ, a k'a sɔrɔ ko kɛrɛkɛjama kuntigiw tun bɛ ɲɔgɔnye dɔ kɛra. A
ko: «Kuntigi, kuma dɔ bɛ ne fɛ k'a fɔ i ye.» Yehu ko: «Kuntigi juman kelen ko lo an bɛɛ
ra?» A ko: «Kuntigi, ele yɛrɛ ko lo.»
6 Yehu wurira ka don ni a ye bon dɔ kɔnɔ. Kanbelen ka turu kɛ a kun na, k'a fɔ a ye
ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne bɛ turu kɛ i kun na, ka i kɛ Izirayɛli masacɛ ye,
Matigi Ala ta mɔgɔw ta masacɛ.
7 I bɛna i matigicɛ Akabu ta somɔgɔw bɛɛ halaki; ni o kɛra, Yezabɛli ka ne ta cira minw
faga, ani a ka ne Matigi Ala ta baaraden tɔ minw bɛɛ faga, ne bɛna o bɛɛ fagari hakɛ bɔ
a ra.
8 Akabu ta somɔgɔw bɛɛ bɛna halaki, ka Akabu ta so cɛdenw bɛɛ halaki Izirayɛli
jamana ra, jɔn fara hɔrɔn kan.
9 Ne ka min kɛ Nebati dencɛ Yerobohamu ta so ra, ani Ahiya dencɛ Bahesa ta so ra,
ne bɛna o ɲɔgɔn le kɛ Akabu ta so ra.
10 Wuruw bɛna Yezabɛli sogo domu Zizirɛli foro kɔnɔ. Hali mɔgɔ tɛna sɔrɔ k'a su
don.› »
Ayiwa, karamɔgɔden kanbelen ka o kumaw fɔ minkɛ, a ka da yɛlɛ ka bori ka taga.
11 Yehu nana sekɔ ka na a matigicɛ ta kuntigi tɔw kɔrɔ minkɛ, olugu k'a ɲininka ko:
«Mun le bɛ yi? Nin fatɔcɛ nin nana i fɛ kun juman le ra?» Yehu ka o jaabi ko: «Foyi!
Aw yɛrɛ ka nin mɔgɔ suguyaw ta kumaw lɔn!»
12 Nka o ko Yehu ma ko: «Faninya lo! A fɔ an ye.» Yehu ko: «Ayiwa, a ka min fɔ ne
ye, o le ye nin ye; a ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛ turu kɛ i kun na ka i kɛ Izirayɛli masacɛ
ye.› »
13 Yehu ka o fɔ minkɛ dɔrɔn, o bɛɛ teliyara ka o ta deregebaw bɔbɔ ka o lala Yehu sen
kɔrɔ so donda senlayɔrɔ kan. O kɔ, o ka buru fiyɛ, ka kule ci ko: «An ta masacɛ Yehu!»

Yehu tagara Yoramu ni Ahaziya kama

14 Ayiwa, Yosafati dencɛ Yehu, Nimisi mamaden, ale wurira Yoramu kama o cogo le
ra. O y'a sɔrɔ Yoramu ni Izirayɛli ta kɛrɛkɛden tɔw bɛɛ tun bɛ Ramɔti dugu kɔrɔsira
Galadi mara ra, Sirikaw ta masacɛ Hazahɛli kosɔn.
15 Nka masacɛ Yoramu tun bɔra yi ka taga a yɛrɛ flakɛ Zizirɛli, sabu wagati min na o
tun bɛ kɛrɛ ra ni Sirikaw ta masacɛ Hazahɛli ye, Sirikaw tun k'a mandimi.
Yehu k'a fɔ a tɔɲɔgɔnw ye o le ra ko: «Ni aw b'a fɛ can ra ko ne le ye kɛ masacɛ ye,
o tuma aw kana a to mɔgɔ si ye bɔ dugu kɔnɔ yan, ka taga nin ko lakari Zizirɛli.»
16 O kɔ, Yehu donna a ta sowotoro kɔnɔ ka taga Zizirɛli, sabu Yoramu tun lanin bɛ yi
le; Zuda masacɛ Ahaziya fana tun nana ka na Yoramu flɛ.
17 Ayiwa, kɛrɛkɛden min tun lɔnin bɛ Zizirɛli dugu sankaso kunna ka yɔrɔ kɔrɔsi, ale
nana jama natɔ ye ni Yehu ye minkɛ, a ko: «Ne ɲa bɛ jama dɔ ra.» Yoramu ko a ma ko:
«Sotigi dɔ ci ka taga o kunbɛn, k'a ɲininka ni hɛra lo.»
18 O sotigi tagara Yehu kunbɛn, k'a fɔ a ye ko: «Masacɛ ko yala hɛra lo wa?» Yehu ko
a ma ko: «Ele ta nafa juman le bɛ nin hɛra ra sisan? Tɛmɛ ka bla ne kɔ, an ye taga.»
Dugu kɔrɔsibaga k'a fɔ masacɛ ye ko: «Sotigi tagara se o ma, nka a ma sekɔ ka na.»
19 Yoramu ko o ye sotigi wɛrɛ ci. Ale fana tagara se o ma k'a fɔ o ye ko: «Masacɛ
ko, ko yala hɛra lo wa?» Yehu ko ale fana ma ko: «Ele ta nafa juman le bɛ nin hɛra ra
sisan? Tɛmɛ ka bla ne kɔ, an ye taga.»
20 Dugu kɔrɔsibaga k'a fɔ masacɛ ye tuun ko: «A tagara se o ma, nka a ma sekɔ ka na;
o ta jama ɲamɔgɔ fana bɛ a ta sowotoro borira i ko Nimisi mamaden Yehu, sabu a bɛ a
borira i ko fatɔ le.»

Yehu ka Yoramu faga

21 Yoramu ko: «Aw ye ne ta sowotoro labɛn.» O k'a ta sowotoro labɛn. Izirayɛli
masacɛ Yoramu ni Zuda masacɛ Ahaziya, olugu bɛɛ bɔra ni o ta sowotorow ye ka taga
Yehu kunbɛn. O tagara bɛn ni a ye Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta foro ra.
22 Yoramu ka Yehu ye minkɛ dɔrɔn, a ko a ma ko: «Yehu, hɛra lo wa?» Yehu k'a jaabi
ko: «Hɛra wa? Mun hɛra le bɛ o ye? Ka ele bamuso to a ta josɔn ni a ta subagayakow
ra i ko hɛra wa?»
23 Yoramu k'a ta so ɲasin fan wɛrɛ fɛ ka bori. A ko Ahaziya ma ko: «Ahaziya, janfa
lo!»

24 Nka Yehu k′a ta kalan kɛ ka Yoramu bon a kɔ ra, a kamankun fla cɛ. Bijɛ k′a sɔnkun
sɔgɔ fɔ ka taga bɔ a disi ra. Yoramu benna a ta sowotoro kɔnɔ yi.
25 Yehu k′a fɔ a ta baaraden Bidikari ye ko: «A su ta k′a firi Zizirɛlikacɛ Nabɔti ta foro
kɔnɔ yi; sabu i hakiri b′a ra, ko wagati min ele ni ne tun bɛ sowotoro kɔnɔ a facɛ Akabu
kɔ fɛ, Matigi Ala tun ka nin danga kuma le fɔ a ma, ko:
26 ‹Kunu ne ka Nabɔti ni a dencɛw jori ye, nka ne bɛna o ɲɔgɔn le kɛ ele fana ra nin
foro kelen kɔnɔ. Matigi Ala ko ten.› O kosɔn a ta k′a firi foro kɔnɔ, ka kaɲa ni Matigi
Ala ta kuma ye.»

Yehu ka Ahaziya faga
(Kibaroyaw flanan 22.6-9)

27 Zuda masacɛ Ahaziya ka o ye minkɛ, ale borira ka kɛ taga ye Bɛti Hagan sira fɛ.
Yehu ni a ta mɔgɔw k′a gbɛn. Yehu pɛrɛnna, k′a fɔ a ta mɔgɔw ye ko: «Aw ye ale fana
bon ni bijɛ ye k′a faga a ta sowotoro kɔnɔ yi!» O k′a bon. Sira min bɛ yɛlɛn ka taga
Guri, o tun bɛ tagara o sira le fɛ, Ibilehamu dugu kɔrɔ. Ahaziya borira ka taga Megido,
ka taga sa yi.
28 A ta baaradenw k′a ta k′a don sowotoro dɔ kɔnɔ, ka taga ni a ye Zeruzalɛmu. O
tagara a su don a ta kaburu kɔnɔ, ka taga fara a bɛmaw kan, Dawuda ta masabonba
kɔnɔ.
29 Ahaziya tun kɛra Zuda mara masacɛ ye Akabu dencɛ Yoramu ta masaya san tan ni
kelennan le ra.

Yehu ka Yezabɛli faga

30 Ayiwa, o kɔ, Yehu tagara don Zizirɛli dugu kɔnɔ. Yezabɛli ka o mɛn minkɛ, a ka kale
la a ɲa ra, k′a kunsigi labɛn ka ɲa, ka lɔ a ta sankaso finɛtiri ra, a bɛ flɛri kɛra sa.
31 Yehu tun bɛ donna dugu donda* fɛ minkɛ dɔrɔn, Yezabɛli pɛrɛnna k′a fɔ a ye ko:
«I bɛ nana hɛra le ra wa, ele Zimiri†, min kɛra a matigicɛ fagabaga ye?»
32 Yehu k′a kun kɔrɔta, ka finɛtiri flɛ, k′a fɔ ko: «Jɔntigiw le bɛ san fɛ yi, minw bɛ ni
ne ye? Jɔn?» Lu baaraden fla, walama saba ɲɔgɔn jɛngɛra ka Yehu flɛ dugu ma.
33 Yehu k′a fɔ olugu ye ko: «Aw ye a ɲɔni ka ben dugu ma yan.» O ka Yezabɛli ɲɔni
k′a ben dugu ma, fɔ k′a jori seriseri kogo kan, ani sow kan. Yehu ka sow bori ka yɛlɛn
a kan, k′a dɔndɔn.
34 O kɔ, Yehu donna dugu kɔnɔ, ka taga domuni kɛ, ka min. A ko a ta mɔgɔw ma ko:
«Aw ye taga aw janto nin muso danganin su ra, k′a sutara, sabu masacɛden lo.»
35 Mɔgɔw tagara ko o bɛ taga a sutara, nka o ma taga foyi sɔrɔ a ra ni a kunkolo kolow
tɛ, ani a senw, ani a borow.
36 O sekɔra ka taga o fɔ Yehu ye. Yehu ko: «Matigi Ala tun ka o kuma le don a ta
baaraden Iliya Tisibekacɛ da ra, ko: ‹Wuruw le bɛna Yezabɛli sogo domu Zizirɛli kongo
kɔnɔ,
37 ko Yezabɛli su tɔ bɛna kɛ nɔgɔ le ye dugukolo kan, Zizirɛli kongo kɔnɔ, k′a kɛ fɔ
mɔgɔ tɛna se k′a fɔ tuun ko: Yezabɛli su ye.› »

10

Yehu ka Akabu ta somɔgɔw faga

1 Akabu ta somɔgɔ cɛden biwolonfla tun bɛ Samari. Yehu ka sɛbɛ dɔw kɛ, ka o ci ka
taga Samari, ka taga dɔ di Zizirɛli dugutigiw ma, ka dɔ di a cɛkɔrɔbaw ma, ka dɔ di
Akabu ta somɔgɔ cɛdenw lamɔbagaw ma. A tun k′a fɔ o sɛbɛw kɔnɔ ko:
2 «Ayiwa, i n′a fɔ aw matigicɛ masacɛ dencɛw bɛ ni aw ye ka ban, sowotorow ni sow
fana bɛ aw fɛ, aw ta dugu laminina ni kogow ye, kɛrɛkɛminanw bɛ aw fɛ, o ra, ni nin
sɛbɛ tagara se aw ma,
3 aw matigicɛ dencɛw bɛɛ ra, aw y′a flɛ min ka ɲi, ani min ka ko lɔn, aw ye o sigi
masaya ra a facɛ nɔ ra; o kɔ, aw ye kɛrɛ kɛ ka aw matigicɛ ta so mara.»
4 O mɔgɔw ka o sɛbɛ karan minkɛ, o ja tigɛra kosɛbɛ. O ko: «Ni masacɛ fla bɛɛ ma se
ka lɔ a ɲa fɛ, o tuma anw le bɛna se ka lɔ a ɲa wa?»
5 O ra, masacɛ ta so kɔrɔsibaga, ani dugutigi, ani cɛkɔrɔbaw, ani masacɛ dencɛw
lamɔbagaw, olugu ka cira bla Yehu ma k′a fɔ a ye ko: «Anw ye i ta jɔnw le ye; ni i
ka min o min fɔ an ye, an bɛna o le kɛ. An tɛna mɔgɔ si sigi masaya ra. Ni min ka i yɛrɛ
diya, i ye o le kɛ.»

---

† **9:31 9.31** Yezabɛli ka Yehu tɔgɔ la yan ko Zimiri, sabu fɔlɔfɔlɔ o Zimiri tɔgɔ le tun ka Izirayɛli masacɛ Ela faga, ani Bahesa ta gbamɔgɔw bɛɛ (Masacɛw fɔlɔ 16.8-20).

6 Yehu ka sɛbɛ dɔ wɛrɛ ci o ma tuun, k'a fɔ o ye ko: «Ni aw bɛ ni ne ye, ni aw b'a fɛ
ka ne kan mina, o tuma aw ye na ni aw matigicɛ dencɛw bɛɛ kunkolow ye ne fɛ Zizirɛli
yan, sini nin wagati ɲɔgɔn na.»
Ayiwa, o y'a sɔrɔ masacɛ dencɛ biwolonfla tun bɛ ni dugu ɲamɔgɔw ye, minw tun bɛ
o lamɔna.
7 O sɛbɛ tagara se o ma minkɛ, o ka masacɛ dencɛw bɛɛ mina, ka o cɛ biwolonfla bɛɛ
kannatigɛ, ka o kunkolow don segi dɔw kɔnɔ, ka taga ni o ye Yehu fɛ Zizirɛli.
8 Ciraden dɔ nana a fɔ Yehu ye ko o nana ni masacɛ dencɛw kunkolow ye. Yehu ko o
ye o kunkolow bla kɛnɛ kan dugu donda ra, k'a kɛ ton fla, fɔ o lon dugusagbɛ sɔgɔma.
9 O lon dugusagbɛ sɔgɔma, Yehu bɔra ka lɔ jama bɛɛ ɲa fɛ, k'a fɔ o ye ko: «Aw kɔni
ka min kɛ, o bɛnna. Can lo, ne le ka ne matigicɛ janfa k'a faga. Nka jɔn le ka nin mɔgɔ
tɔw bɛɛ faga?
10 O ra, aw ka kan k'a lɔn ko Matigi Ala ka kuma o kuma fɔ Akabu ta so kama, ko o
kumaw si tɛna to kɛbari ye. Matigi Ala tun ka kuma min don a ta baaraden Iliya da ra
k'a fɔ, o kuma kɛra can ye.»
11 Akabu ta somɔgɔ tɔ minw bɛɛ tun bɛ Zizirɛli, Yehu ka olugu bɛɛ faga, ani o ta
mɔgɔbaw, ani o teriw, ani o ta sarakalasebagaw bɛɛ; a ma hali mɔgɔ kelen to.

Yehu ka Zuda kuntigiw faga
(Kibaroyaw flanan 22.8)

12 O kɔ, Yehu wurira ka taga Samari. A tagara se Bɛti Ekɛdi minkɛ, yɔrɔ min ye
sagagbɛnbagaw ta ɲɔgɔnlajɛnyɔrɔ ye,
13 a ka Zuda masacɛ Ahaziya ta mɔgɔ dɔw ye yi. A ka olugu ɲininka ko: «Aw ye jɔnw
le ye?» O k'a jaabi ko: «Anw ye Ahaziya ta mɔgɔ dɔw le ye; an bɛ tagara masacɛ ni
masamuso dencɛw le fo.»
14 Yehu k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko; «Aw ye o ɲanaman mina.» O ka o ɲanaman mina ka
taga o kannatigɛ ka o firi Bɛti Ekɛdi dinga kɔnɔ. Olugu tun ye cɛ binaani ni fla. Yehu
ma mɔgɔ si to.

Yehu ka Akabu ta mɔgɔ tɔw faga

15 Ayiwa, Yehu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga bɛn ni Rekabu dencɛ Yonadabu ye; ale fana tun
bɛ nana a kunbɛn. Yehu k'a fo, k'a ɲininka ko: «Ne jusu gbɛra ele ye cogo min na, yala
ele fana jusu gbɛra ne ye o cogo ra wa?» Yonadabu k'a jaabi ko: «Ne jusu gbɛra i ye.»
Yehu ko: «Ni i jusu gbɛnin lo, o tuma i boro don ne boro.» Yonadabu k'a boro don a
boro; Yehu k'a layɛlɛn a ta sowotoro kɔnɔ a yɛrɛ kɔrɔ,
16 k'a fɔ a ye ko: «An ye taga; ne jijara Matigi Ala ye cogo min na, i bɛna o ye.» Yehu
tagara ni Yonadabu ye a ta sowotoro kɔnɔ.
17 O tagara se Samari minkɛ, Akabu ta somɔgɔ tɔ minw tun tora Samari, Yehu ka olugu
bɛɛ faga, ka o halaki pewu, ka kaŋa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka min fɔ Iliya ye.

Yehu ka Baali ta sɔnnikɛbagaw faga

18 O kɔ, Yehu ka jama bɛɛ lajɛn, k'a fɔ o ye ko: «Akabu ka Baali* bato dɔɔnin dɔrɔn
le; nka ne Yehu kɔni bɛna a bato kosɛbɛ yɛrɛ le.
19 Sisan aw ye Baali ta ciraw bɛɛ wele ka na ne fɛ yan, ani a batobagaw bɛɛ, ani a
sarakabɔbagaw bɛɛ; mɔgɔ si kana fɔn; sabu ne b'a fɛ ka sarakaba le bɔ Baali ye. Ni
mɔgɔ o mɔgɔ ka fɔn o sarakabɔ ra, o tigi ɲanaman tɛna to.» Yehu tun bɛ o ko kɛra
ceguya le ra, janko ka Baali batobagaw bɛɛ faga.
20 A k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye mɔgɔw wele ka na jamalajɛnba kɛ ka Baali bato.» O
ka mɔgɔw wele.
21 Yehu ka cira bla ka taga Izirayɛli mara bɛɛ ra. Mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ Baali batobaga
ye, o bɛɛ nana; hali mɔgɔ kelen ma to. O nana don Baali ta batoso kɔnɔ ka bon fa, k'a
ta a kun dɔ ra, ka taga a bla fɔ a kun dɔ ra.
22 Cɛ min tun bɛ Baali ta sɔnnikɛfaniw ko ɲanabɔbaga ye, Yehu k'a fɔ o cɛ ye ko: «Fani
dɔ bɔ k'a di Baali batobagaw bɛɛ ma.» Cɛ ka fani bɔ k'a di o ma.
23 Yehu tagara don Baali batoso kɔnɔ ni Rekabu dencɛ Yonadabu ye. A k'a fɔ Baali
batobagaw ye ko: «Aw ye bon yɔrɔ bɛɛ flɛ kosɛbɛ, janko ka la a ra ko Matigi Ala batobaga
si tɛ ni aw ye yan, ko Baali batobagaw dɔrɔn le bɛ yan.»
24 O kɔ, o donna sarakabɔyɔrɔ ra, ko o bɛ jɛŋɲɔgɔnya sarakaw* ni saraka jɛnitaw* bɔ.
O y'a sɔrɔ Yehu tun ka kɛrɛkɛcɛ biseegi bla kɛnɛ ma, k'a fɔ olugu ye ko: «Ni ne nana
nin mɔgɔw labla aw ye, ni o ra kelen ka bɔsi aw min o min na, o tigi bɛ faga a nɔ ra.»
25 O nana saraka jɛnitaw labɛn ka ban tuma min na, Yehu bɔra ka taga a fɔ kɛrɛkɛcɛw
ni o kuntigiw ye ko: «Aw ye don ka o faga, hali mɔgɔ kelen kana bɔsi.» O donna o

kɔ, ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka o suw firi kɛnɛ ma. O kɔ, o donna Baali ta batoso
kɔnɔnɔyɔrɔ yɛrɛ ra.
26 O ka kabakurujanw labɔ Baali ta jobon kɔnɔ, ka o firi tasuma ra.
27 Baali ja tun bɛ kabakuru min kan, o ka o cici. O yɔrɔ nana kɛ sokɔtagayɔrɔ le ye fɔ
ka na se bi ma.
28 Yehu ka Baali ta batori ko ban Izirayɛli jamana kɔnɔ o cogo le ra.

Yehu ta wagati laban

29 O bɛɛ n'a ta, Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun min na,
Yehu ma se ka o lalɔ. Yerobohamu tun ka saninmisiden dɔw le lalaga, ka o bla Betɛli ni
Dan, k'a to Izirayɛlimɔgɔw tagara kɛ o bato ye.
30 Matigi Ala k'a fɔ Yehu ye ko: «Ko minw ka di ne ye, i ka o kɛ ka ɲa minkɛ, ani ne
tun b'a fɛ ko min ye kɛ Akabu ta somɔgɔw ra, i ka o bɛɛ kɛ minkɛ fana, o ra i dencɛw
bɛna to masaya ra Izirayɛli fɔ ka taga se o ta duruja naaninan ma.»
31 O bɛɛ n'a ta, Yehu tun ma Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta sariyaw sira tagama ni a
jusukun bɛɛ ye. Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun minw na, a tun ma
faran o jurumunw na.
32 O wagati ra, Matigi Ala nana kɛ Izirayɛli jamana yɔrɔ dɔw mina ye, ka o di o juguw
ma. Hazahɛli ka Izirayɛlimɔgɔw gbɛn ka bɔ o ta maraw ra.
33 A ka Zuridɛn ba terebɔyanfan yɔrɔ mina, k'a ta Arowɛri, dugu min bɛ Arinɔn kɔda
ra, ka taga a bla fɔ Galadi ni Basan mara ra, o kɔrɔ ye Rubɛn ta mɔgɔw ta mara, ani
Gadi ta mɔgɔw ta mara, ani Manase ta mɔgɔw ta mara.
34 Ayiwa, Yehu ta ko tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, o kow bɛɛ sɛbɛra
Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
35 O kɔ, Yehu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don Samari. A dencɛ Yohahazi
sigira masaya ra a nɔ ra.
36 Yehu ka wagati min kɛ masaya ra Izirayɛli, k'a to Samari, o kɛra san mugan ni seegi.

11

Atali sigira masaya ra
(Kibaroyaw flanan 22.10–23.21)

1 Ayiwa, Ahaziya bamuso Atali nana a ye ko o ka ale dencɛ Ahaziya faga minkɛ, a fana
wurira ko a bɛ Zuda masacɛden tɔw bɛɛ faga.
2 Nka tuma min na o tun bɛ masacɛdenw fagara, masacɛ Yoramu denmuso Yehoseba,
min ye Ahaziya balemamuso ye, ale ka Ahaziya dencɛ Yohasi dogo k'a ta, k'a bɔ a
balemaw cɛ ra. A tagara a bla ni a lamɔbamuso ye Alabatosoba bon dɔ kɔnɔ. O k'a
dogo Atali ɲa o cogo le ra; a kɛra ten, o m'a faga.
3 A dogonin tora ni Yehoseba ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ fɔ san wɔɔrɔ. Atali le tun
bɛ masaya ra jamana kɔnɔ.

Yohasi sigira masaya ra
(Kibaroyaw flanan 23.1-21)

4 O san wolonflanan na, Karikaw* ta kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna,
sarakalasebaga Yehoyada ka olugu ni kɛrɛkɛcɛ tɔw wele; a tagara ni o ye Matigi Ala
ta batoso kɔnɔ, ka taga kuma ka bɛn ni o ye; a k'a fɔ o ye ko o ye kari ale ye Matigi Ala
ta batoso kɔnɔ yi. O kɔ, a ka masacɛ dencɛ yira o ra.
5 A k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛna min kɛ, o flɛ nin ye: Nɛnɛkirilon na, aw ta jɛnkuruba
dɔ mɔgɔw le ka kan ka yɔrɔw kɔrɔsi. Wagati tɔw ra, jɛnkuru fitini kelen le bɛ deri ka
masaso kɔrɔsi,
6 flanan bɛ Suru ta yɔrɔ donda kɔrɔsi, sabanan bɛ to kɔrɔsibaga tɔw kɔ fɛ, ka o yɔrɔ
ta donda kɔrɔsi. Nka sisan o jɛnkuru fitini saba bɛɛ le bɛna masaso kɔrɔsi ka ɲɔgɔn sɔn.
7 Jɛnkuruba fla tɔw, minw tun tɛ baara kɛ Nɛnɛkirilon na, olugu bɛna na Alabatosoba
kɔrɔsi, sabu masacɛ bɛ yi le.
8 Aw ye masacɛ lamini fan bɛɛ ra, aw bɛɛ ta kɛrɛkɛminanw ye kɛ aw boro. Ni mɔgɔ
o mɔgɔ ko a bɛ tɛmɛ aw ra jagboya ra, aw ye o tigi faga. Ni masacɛ bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ,
aw ka kan ka kɛ a kɔ k'a blasira.»
9 Sarakalasebaga Yehoyada tun ka kuma o kuma fɔ cɛ kɛmɛ kuntigiw ye, o ka o bɛɛ
kɛ a cogo ra. O bɛɛ ka o ta mɔgɔw ta, minw ta baara tun bɛ damina o Nɛnɛkirilon na,
ani minw ta baara tun ka kan ka ban; o tagara sarakalasebaga Yehoyada fɛ.

* **11:4 11.4** Karikaw tun ye Azi mara ta kɛrɛkɛden dɔw ye. O tun bɛ masacɛ ta so ni Alabatoso kɔrɔsi sara ra.

10 Masacɛ Dawuda ta tamanw, ani a ta nɛgɛbɛnnan minw tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, sarakalasebaga ka o di kuntigiw ma.
11 Kɛrɛkɛcɛw bɛɛ lɔlɔra ni o ta kɛrɛkɛminanw ye o boro, sarakajɛnifɛn* ni Alabatosoba kɔrɔ, ka masacɛ lamini, k'a ta Alabatosoba woroduguyanfan na ka taga a bla a sahiliyanfan na.
12 Sarakalasebaga Yehoyada nana masacɛ dencɛ labɔ kɛnɛ ma, ka masafugula biri a kun na, ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kitabu di a ma. O ka turu saninman* kɛ a kun na, k'a kɛ masacɛ ye. O ka tɛgɛrɛ fɔ, ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Ala ye si di masacɛ ma!»

Atali sacogo

13 Ayiwa, Atali ka kɛrɛkɛcɛw ni jama mankan mɛn minkɛ, a nana Matigi Ala ta batoso kɔrɔ, jama yɔrɔ ra.
14 A ka flɛri kɛ, ka bara ka masacɛ lɔnin ye Alabatosoba samasen kɔrɔ, i n'a fɔ a tun bɛ deri k'a kɛ cogo min na. Kɛrɛkuntigiw ni burufiyɛbagaw tun lɔnin bɛ masacɛ kɔrɔ. Jamana mɔgɔw bɛɛ tun ninsɔndiyaninba lo; burufiyɛbagaw tun bɛ buruw fiyɛra. Atali ka o ye minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faran, ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin ye janfa le ye, nin ye janfa le ye!»
15 Ayiwa, cɛ kɛmɛ kuntigi minw tun bɛ kɛrɛkɛjama ɲa fɛ, sarakalasebaga Yehoyada k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye a mina ka bɔ ni a ye Alabatosoba kɔnɔ, mɔgɔw cɛ ra; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka gban a kɔ, aw ye o tigi faga ni kɛrɛkɛmuru ye.» Sarakalasebaga tun k'a fɔ fana ko a man kan ka faga Alabatosoba kɔnɔ.
16 O k'a mina; o tagara se ni a ye Sow ta donda kɔrɔ masaso ra minkɛ, o k'a faga o yɔrɔ ra yi.

Yehoyada ka Yohasi sigi masaya ra

17 Sarakalasebaga Yehoyada ka jɛnɲɔgɔnya* don Matigi Ala ni masacɛ ni jama cɛ, k'a fɔ ko jama ka kan ka kɛ Matigi Ala ta mɔgɔw le ye; a ka jɛnɲɔgɔnya dɔ fana don masacɛ ni jama cɛ.
18 Jamana mɔgɔw bɛɛ tagara ben Baali* ta jobon kan k'a ci. O k'a sarakabɔnanw ni a jaw bɛɛ cici, ka Baali ta sarakalasebaga yɛrɛ faga, min ye Matan ye. Sarakalasebaga Yehoyada ka mɔgɔ dɔw bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ k'a kɔrɔsi.
19 O kɔ, kɛrɛkuntigi minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kunna, a ka olugu wele, ani Karikaw, ani kɛrɛkɛcɛ tɔw, ani jama bɛɛ; o bɔra ni masacɛ ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ka tɛmɛ kɛrɛkɛdenw ta donda fɛ, ka taga ni a ye masaso kɔnɔ. O sera yi minkɛ, o ka masacɛ Yohasi sigi masasiginan kan.
20 Jamana mɔgɔw bɛɛ tun ninsɔndiyara; dugu fana tun laganfiyara, sabu o tun ka Atali faga ni kɛrɛkɛmuru ye masaso kɔnɔ yi.

12

Zuda masacɛ Yohasi ta wagati
(Kibaroyaw flanan 24.1-3)

1 Yohasi sigira masaya ra k'a si to san wolonfla.
2 A sigira masaya ra Yehu ta masaya san wolonflanan le ra. A ka san binaani le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Sibiya; a tun bɛ bɔ Bɛri Seba.
3 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Yohasi ka o le kɛ, sabu sarakalasebaga Yehoyada ta wagati bɛɛ ra, ale tun bɛ to k'a karan.
4 O bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, a ma olugu bɔ yi. Mɔgɔw belen tun bɛ taga wusunan sarakaw* ni saraka wɛrɛw bɔ o sɔnnikɛyɔrɔw ra.

Yohasi ka Alabatosoba lalaga
(Kibaroyaw flanan 24.4-14)

5 Lon dɔ, Yohasi k'a fɔ sarakalasebagaw ye ko: «Mɔgɔw bɛ to ka na ni wari minw ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ka na o kɛ saraka ye, o ta kunmabɔri sarakaw ta wariw*, ani o ta dajurudafa sarakaw ta wariw, ani o ta diyanya sarakaw ta wariw, aw ye o wariw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan.
6 «Wariminabagaw ye to ka o wariw mina k'a di sarakalasebagaw ma. Ni aw ka yɔrɔ o yɔrɔ cɛnnin ye Alabatosoba kɔnɔ, aw ye o wari kɛ ka o yɔrɔw lalaga.»
7 Nka fɔ ka taga se masacɛ Yohasi ta masaya san mugan ni sabanan ma, Alabatosoba yɔrɔ minw tun cɛnna, sarakalasebagaw belen tun ma o yɔrɔw lalaga fɔlɔ.

---

* **12:5 12.5** Izirayɛli cɛden fɔlɔw bɛɛ tun ka kan ka warida dɔ di Ala ma janko ka o yɛrɛ kunmabɔ (Sariya 5.15).

8 Masacɛ Yohasi ka sarakalasebaga Yehoyada ni sarakalasebaga tɔw wele k'a fɔ o ye
ko: «Mun kosɔn aw ma Alabatosoba yɔrɔ cɛnninw lalaga? Sisan wariminabagaw bɛ to
ka wari min di aw ma, aw kana o wari mara tuun; aw ye o di, janko Alabatosoba ye
lalaga ni o ye.»
9 Sarakalasebagaw sɔnna ko olugu tɛna wari mina mɔgɔw fɛ k'a mara tuun, ko olugu
yɛrɛ le tɛna Alabatoso baaraw kɛ fana.
10 Sarakalasebaga Yehoyada ka kɛsu dɔ ɲini, ka wo dɔ bɔ a datugunan sanfɛyɔrɔ ra,
k'a bla sarakajɛnifɛn* kɔrɔ, kininboroyanfan fɛ, mɔgɔw bɛ tɛmɛ yɔrɔ min na ka don
Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. Sarakalasebaga minw tun bɛ to ka donda kɔrɔsi, mɔgɔw tun
bɛ na ni wari min o min ye Matigi Ala ta so kɔnɔ, olugu tun bɛ o wari bla o kɛsu kɔnɔ.
11 Ni o nana a ye ko mɔgɔw nana ni wari min ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ko o wari
cayara kɛsu kɔnɔ tuma min na, masacɛ ta sɛbɛrikɛbaga ni sarakalasebagaw kuntigi bɛ
taga o wari bɔ k'a jate, k'a kɛ bɔrɔw kɔnɔ.
12 O kɔ, mɔgɔ minw tun blara Matigi Ala ta batoso ta baaraw kunna, o tun bɛ taga o
wari jatenin di olugu ma. Olugu bɛ Matigi Ala ta batoso baarakɛbagaw sara ni o wari
ye: yiribaarabagaw, ani baaradenw,
13 ani bonlɔbagaw, ani kabakurulɛsɛbagaw. O tun bɛ yiriw fana san, ani kabakuru
lɛsɛnin minw tun ka kan ka kɛ ka Matigi Ala ta batoso yɔrɔ cɛnninw lalaga, ani fɛn o
fɛn tun ka kan ka san ka so lalaga.
14 Nka mɔgɔw nana ni wari min ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, o ma o wari kɛ ka
Alabatoso ta tasa warigbɛramanw si lalaga, walama muruw, walama jifiyɛw, walama
burufiyɛtaw; o ma fɛn saninlaman walama fɛn warigbɛraman si lalaga ni o wari ye.
15 O tun bɛ o wariw bɛɛ di baarakɛbagaw le ma, janko o y'a kɛ ka Matigi Ala ta batoso
lalaga.
16 Wari tun bɛ dira mɔgɔ minw ma, janko o ye baarakɛbagaw sara, o tun tɛ o mɔgɔw
ɲininka ko wari donna baara min na ko o ye o ɲafɔ, sabu o ta kow gbɛnin tun lo.
17 Nka o tun tɛ na ni hakɛ yafa sarakaw* ni jurumunyafa sarakaw* ta wari ye Matigi
Ala ta batoso kɔnɔ. O wariw tun ye sarakalasebagaw yɛrɛ ta le ye.

Yohasi ta masaya laban
(Kibaroyaw flanan 24.23-27)

18 O wagati ra, Siri masacɛ min ye Hazahɛli ye, ale nana Gati dugu kɛrɛ, ka o dugu
mina; o kɔ, a tun b'a fɛ ka taga Zeruzalɛmu fana kɛrɛ.
19 O tuma, fɛn minw tun blara danna Ala ye, Zuda masacɛ Yohasi ka o fɛnw bɛɛ cɛ; a
bɛma minw tun bɛ masaya ra Zuda fɔlɔfɔlɔ, minw ye Yosafati, ani Yoramu, ani Ahaziya
ye, olugu tun ka fɛn minw bɛɛ bla danna Ala ye, ani ale yɛrɛ tun ka fɛn minw bɛɛ bla
danna, a ka o fɛnw bɛɛ cɛ, ani sanin min bɛɛ tun bɛ Matigi Ala ta batoso naforoblayɔrɔ
ra, ani sanin min tun bɛ masacɛ yɛrɛ ta so kɔnɔ, a ka o bɛɛ ta ka o ci Siri masacɛ ma,
min ye Hazahɛli ye. O kɛra minkɛ, Hazahɛli faranna Zeruzalɛmu na.
20 Ayiwa, Yohasi ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
21 Lon dɔ, a ta jamana ɲamɔgɔw wurira a kama, k'a janfa; o benna a kan k'a faga Bɛti
Milo, yɔrɔ min bɛ Sila jigijigi ra.
22 A ta jamana ɲamɔgɔ minw ye Simehati dencɛ Yozabadi ye, ani Somɛri dencɛ
Yehozabadi, olugu le k'a faga. A sara minkɛ, o k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ
Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Amasiya sigira masaya ra a nɔ ra.

13

Izirayɛli masacɛ Yohahazi ta wagati

1 Zuda masacɛ Yohasi, min tun ye Ahaziya dencɛ ye, ale ta masaya san mugan ni
sabanan na, Yehu dencɛ Yohahazi sigira masaya ra Izirayɛli mara kunna; a siginin tun
bɛ Samari dugu kɔnɔ. A ka san tan ni wolonfla le kɛ masaya ra.
2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nebati dencɛ Yerobohamu ka jurumun minw kɛ,
a tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun minw na, Yohahazi ka o sira le ta; a ma sɔn ka
faran o jurumunw na.
3 Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. A ka o don Siri masacɛ Hazahɛli
boro, ani Hazahɛli dencɛ Bɛni Hadadi fana boro, o masacɛw ta tere bɛɛ ra.
4 Nka Yohahazi nana Matigi Ala daari ko a ye yafa ale ma. Matigi Ala k'a lamɛn; sabu
Siri masacɛ tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw minako juguyara cogo min na, Matigi Ala tun ka o
bɛɛ ye.

5 O ra, Matigi Ala ka mɔgɔ di Izirayɛlimɔgɔw ma min kɛra o bɔsibaga ye.
Izirayɛlimɔgɔw bɔsira ka bɔ Sirikaw boro minkɛ, o tora o ta jamana ra ɲasuma ra, i
ko o tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
6 Nka o bɛɛ n'a ta, Yerobohamu ni a ta somɔgɔw tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun
minw na, Izirayɛlimɔgɔw ma faran o jurumunw na. O ka o sira kelen le ta, ka o jurumun
kelen kɛ fana. Hali o tun bɛ Asera ta jo sɔn bere min kan, o bere belen tun turunin bɛ
Samari.
7 Siri masacɛ tun ka Yohahazi ta kɛrɛkɛjama tɔ bɛɛ halaki, ka o kɛ i ko simangbasiyɔrɔ
buguri. A laban, foyi tun ma to Yohahazi ta kɛrɛkɛjama ra tuun ni sotigi bilooru tɛ, ani
sowotoro tan, ani kɛrɛkɛden sennaman waga tan.
8 Ayiwa, Yohahazi ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, o kow bɛɛ
sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroya kitabu kɔnɔ.
9 Yohahazi nana sa ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Samari. A dencɛ Yohasi
sigira masaya ra a nɔ ra.

Izirayɛli masacɛ Yohasi ta wagati

10 Zuda masacɛ Yohasi ta masaya san bisaba ni wolonflanan na, Yohahazi dencɛ Yohasi
sigira masaya ra Izirayɛli mara kunna; a siginin tun bɛ Samari. A ka san tan ni wɔɔrɔ
le kɛ masaya ra.
11 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw
bla jurumun minw na, a ma faran o jurumunw na; a ka o sira le ta.
12 Ayiwa, Yohasi ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, ani a ka Zuda
masacɛ Amasiya kɛrɛ cogo min na, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw
kitabu kɔnɔ.
13 Yohasi nana sa ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Samari dugu kɔnɔ, Izirayɛli
masacɛ tɔw kɔrɔ. Yerobohamu sigira masaya ra a nɔ ra.

Iliyasu ta saya

14 Bana min tun bɛna Iliyasu* faga, o bana nana a mina minkɛ, Izirayɛli masacɛ Yohasi
tagara a flɛ, ka kasi a kunna, ka pɛrɛn ko: «E, Baba, baba, ele min tun ye Izirayɛli ta
kɛrɛkɛjama ta sowotorow ni a sotigiw bɛɛ jigi ye!»
15 Iliyasu k'a fɔ a ye ko: «Taga kalan dɔ ɲini, ani a biɲɛw.» A tagara kalan dɔ mina,
ani biɲɛw.
16 Iliyasu k'a fɔ masacɛ ye tuun ko: «Kalan sama!» Masacɛ ka kalan sama minkɛ,
Iliyasu k'a boro la masacɛ boro kan,
17 k'a fɔ a ye ko: «Finɛtiri min bɛ terebɔyanfan na, o dayɛlɛ!» Yohasi ka finɛtiri dayɛlɛ.
Iliyasu k'a fɔ a ye ko: «A bon!» A k'a bon. Iliyasu ko: «Matigi Ala ta sesɔrɔri biɲɛ le bɛ
nin ye, biɲɛ min bɛna se sɔrɔ Sirikaw kan. I bɛna se sɔrɔ Sirikaw kan Afɛki, fɔ ka o bɛɛ
halaki.»
18 Iliyasu k'a fɔ Izirayɛli masacɛ ye tuun ko: «Biɲɛ tɔw ta!» A ka o ta. Iliyasu k'a fɔ a
ye ko: «Dugukolo gbasi ni o ye!» Masacɛ ka dugukolo gbasi siɲaga saba, ka lɔ.
19 Ala ta cira dimina a kɔrɔ. A k'a fɔ a ye ko: «I tun ka kan k'a gbasi fɔ siɲaga looru
walama siɲaga wɔɔrɔ le. O ra i tun bɛna se sɔrɔ Sirikaw kan fɔ ka taga o halaki ka ban.
Nka sisan i bɛna se sɔrɔ o kan siɲaga saba dɔrɔn le.»
20 Iliyasu nana sa; o k'a su don. O sanyɛlɛma ra, Mohabuka benkannikɛbaga dɔw
nana ben jamana kan.
21 Lon dɔ, ka mɔgɔw to cɛ dɔ sutarayɔrɔ ra, o barara ka o benkannikɛbaga dɔw natɔ
ye. O tun ka Iliyasu su la farawo min kɔnɔ, o ka cɛ su firi joona joona o farawo kɔnɔ yi
ka bori. Cɛ su tagara maga Iliyasu kolow ra minkɛ, a nin kɔsegira a ma; a wurira ka lɔ
a sen fla kan.

Yohasi ka se sɔrɔ Sirikaw kan

22 Siri masacɛ Hazahɛli tun ka Izirayɛlimɔgɔw minako juguya masacɛ Yohahazi ta
wagati bɛɛ ra.
23 Nka Matigi Ala nana makari o ra; o maɲuman k'a mina, a hinara o ra, a ta
jɛnɲɔgɔnya kosɔn, a tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba
ye. O wagati ra a ma sɔn ka o halaki, a ma sɔn ka o gbɛn ka taga fɔ jamana wɛrɛ ra,
yɔrɔjan.
24 Siri masacɛ Hazahɛli nana sa; a dencɛ Bɛni Hadadi sigira masaya ra a nɔ ra.
25 Hazahɛli tun ka dugu minw mina Yohasi facɛ Yohahazi ra, Yohasi ka o duguw bɛɛ
mina Hazahɛli dencɛ Bɛni Hadadi ra. Yohasi k'a kɛrɛ ka se sɔrɔ a kan fɔ siɲaga saba,
ka Izirayɛli ta duguw bɔsi a ra.

---

* **13:14 13.14** Iliyasu: Dɔw b'a fɔ a ma ko Elize.

14

Zuda masacɛ Amasiya ta wagati
(Kibaroyaw flanan 25.1-4,11-12,17-28; 26.1-2)

1 Yohahazi dencɛ Yohasi ta masaya san flanan le ra Izirayɛli mara kunna, Yohasi dencɛ
Amasiya sigira masaya ra Zuda mara ra.
2 A sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san mugan ni kɔnɔntɔn
le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yehodan;
Zeruzalɛmukaw tun lo.
3 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ; nka a m'a kɛ k'a dafa i ko
a bɛmacɛ Dawuda tun k'a kɛ cogo min na. A k'a facɛ Yohasi ta sira fana tagama a ta
kokɛtaw bɛɛ ra.
4 O bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, a ma olugu bɔ yi; mɔgɔw belen
tun bɛ to ka taga wusunan sarakaw ni saraka wɛrɛw bɔ o yɔrɔw ra.
5 Masaya nana sabati a boro tuma min na, jamana ɲamɔgɔ minw tun k'a facɛ faga, a
ka olugu faga.
6 Nka a ma o fagarikɛbagaw dencɛw fana faga, i n'a fɔ a sɛbɛra Musa ta sariya kitabu
kɔnɔ cogo min na, ko Matigi Ala k'a fɔ ko: «Aw man kan ka facɛ faga den kosɔn, aw
man kan ka den fana faga facɛ kosɔn. Bɛɛ ka kan ka faga a yɛrɛ ta jurumun le kosɔn*.»
7 Amasiya tagara Edɔmukaw kɛrɛ, ka cɛ waga tan faga olugu ra Kɔgɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ
ra. A ka o kɛrɛ ka Sela dugu mina o ra, ka o dugu tɔgɔ la ko Yokitɛli; o tɔgɔ le tora a ra
fɔ ka na se bi ma.

Zuda ni Izirayɛli ta kɛrɛ

8 Ayiwa, o kɔ, Amasiya ka ciraden dɔw ci ka taga Izirayɛli masacɛ Yohasi fɛ, min ye
Yohahazi dencɛ ye, Yehu mamaden; a ko o ye taga a fɔ Yohasi ye, ko a ye na o bɛ ɲɔgɔn
kɛrɛ.
9 Izirayɛli masacɛ Yohasi ka cira bla ka Zuda masacɛ Amasiya jaabi ko: «Lon dɔ, Liban
jamana ta ŋaniyiri dɔ le ka cira bla ka taga a fɔ Liban jamana ta sɛdiriyiriba dɔ ye ko:
‹I denmuso di ne dencɛ ma furu ra.› Nka Liban jamana kongosogow tɛmɛtɔ ka ŋaniyiri
dɔndɔn.»
10 Yohasi k'a fɔ a ye fana ko: «I kɔni sera Edɔmukaw ra, o ye can ye; o le ka yɛrɛbonya
don i jusu ra. I ka se min sɔrɔ, to ni o bonya ye, nka to i ta so yi. Mun na i bɛ kojugu dɔ
ɲinina k'a di i yɛrɛ ma? Ele bɛna to a ra, Zuda mɔgɔw fana bɛna to a ra ni i ye.»
11 Nka Amasiya ma sɔn ka o kuma lamɛn. O ra, Izirayɛli masacɛ Yohasi tagara; ale ni
Zuda masacɛ Amasiya ka ɲɔgɔn kunbɛn Bɛti Semɛsi, Zuda mara ra.
12 Izirayɛlimɔgɔw ka Zuda ta mɔgɔw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan; o bɛɛ borira ka taga o ta
so.
13 Izirayɛli masacɛ Yohasi ka Zuda masacɛ Amasiya mina Bɛti Semɛsi. Amasiya tun ye
Ahaziya dencɛ Yohasi dencɛ le ye. O kɔ, a tagara Zeruzalɛmu, ka taga Zeruzalɛmu dugu
kogo ci, k'a ta Efirayimu donda ra, ka taga a bla fɔ donda min bɛ kogo nɔngɔn na; a ka
yɔrɔ min ci, o janya tun ye nɔngɔn† ɲa kɛmɛ naani.
14 A ka sanin bɛɛ ta, ani warigbɛ bɛɛ, ani fɛn o fɛn tun bɛ sɔrɔ Matigi Ala ta batoso
kɔnɔ, ani masacɛ ta so kɔnɔ; a ka mɔgɔ dɔw fana mina ka taga ni olugu ye Samari.
15 Ayiwa, Yohasi ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ta cɛfariya, ani a ka kɛrɛ
min kɛ ni Zuda masacɛ Amasiya ye, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw
kitabu kɔnɔ.
16 Yohasi nana sa ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Samari dugu kɔnɔ, Izirayɛli
masacɛ tɔw kɔrɔ. A dencɛ Yerobohamu sigira masaya ra a nɔ ra.
17 Yohasi dencɛ Amasiya, min ye Zuda masacɛ ye, ale ka san tan ni looru le kɛ Yohahazi
dencɛ Yohasi sanin kɔ, min tun ye Izirayɛli masacɛ ye.
18 Ayiwa, Amasiya ta ko tɔw, o kow sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
19 O nana janfa siri a kama Zeruzalɛmu; a borira ka taga Lakisi, nka o tagara a kɔ
Lakisi, ka taga a faga yi.
20 O k'a su ta ni so dɔw ye ka na ni a ye, ka na a su don Zeruzalɛmu a bɛmacɛw suw
kɛrɛ fɛ, Dawuda ta masabonba kɔnɔ.
21 Zuda ta mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ka Azariya ta k'a sigi masaya ra a facɛ Amasiya nɔ ra;
Azariya si tun ye san tan ni wɔɔrɔ.
22 Ale le ka Elati dugu mina, k'a kɛ Zuda ta ye tuun, ka sɔrɔ ka o dugu lɔ kokura; o
kɛra a facɛ masacɛ sanin kɔ.

---

* **14:6 14.6** O kuma bɛ sɔrɔ Sariya 24.16. † **14:13 14.13** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

Izirayɛli masacɛ Yohasi dencɛ Yerobohamu ta wagati

23 Yohasi dencɛ Amasiya, Zuda masacɛ ta masaya san tan ni loorunan na, Yohasi dencɛ
Yerobohamu sigira masaya ra Izirayɛli jamana kunna; a siginin tun bɛ Samari. A ka san
binaani ni kelen le kɛ masaya ra.
24 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw
bla jurumun minw na, a ma sɔn ka faran o jurumunw si ra.
25 Nka Izirayɛli juguw tun ka o jamana yɔrɔ minw bɔsi o ra, ale le ka o yɔrɔw mina
tuun k'a kɛ Izirayɛli ta ye, k'a ta Hamati dugu donda ra ka taga a bla fɔ Kɔgɔji sanin
kɔrɔ. O kɛra ka kaɲa ni Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta kuma ye, a tun ka min don a ta
jɔncɛ da ra k'a fɔ, min ye cira Yunusu ye, Amitayi dencɛ, min tun bɛ bɔ Gati Efɛri dugu
kɔnɔ.
26 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ sɛgɛba min na, Matigi Ala yɛrɛ tun ka o ye. Minw tun
ye jɔnw ye, ani minw tun ye hɔrɔnw ye, o bɛɛ tun ka kan. Mɔgɔ si le tun tɛ yi, min tun
bɛ se ka o bɔsi;
27 k'a sɔrɔ Matigi Ala tun m'a latigɛ ko a bɛna Izirayɛli tɔgɔ tunu ka bɔ dugukolo kan.
O kosɔn a ka jamana kisi Yohasi dencɛ Yerobohamu sababu ra.
28 Yerobohamu ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, ani a ka cɛfariya min kɛ kɛrɛ ra,
ani a ka Damasi dugu ni Hamati dugu kɛ Izirayɛli mara dɔ ye cogo min na, k'a sɔrɔ
o dugu fla tun bɛ Zuda mara le ra, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw
kitabu kɔnɔ.
29 O kɔ, Yerobohamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan, minw ye Izirayɛli masacɛ tɔw
ye. A dencɛ Jakariya sigira masaya ra a nɔ ra.

15

Zuda masacɛ Azariya ta masaya wagati
(Kibaroyaw flanan 26.3-4,21-23)

1 Izirayɛli masacɛ Yerobohamu ta masaya san mugan ni wolonflanan na, Amasiya
dencɛ Azariya* sigira masaya ra Zuda mara kunna.
2 A sigira masaya ra k'a si to san tan ni wɔɔrɔ; a ka san bilooru ni fla le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yekoliya; Zeruzalɛmuka tun lo.
3 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ a ta kokɛtaw bɛɛ ra, i n'a fɔ a
facɛ Amasiya tun k'a kɛ cogo min na.
4 Nka sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, a ma olugu bɔ yi. Mɔgɔw belen tun bɛ
taga wusunan sarakaw* ni saraka wɛrɛw bɔ o sɔnnikɛyɔrɔw ra.
5 Matigi Ala nana farirabana dɔ bla masacɛ ra. A tora ni o farirabana ye fɔ ka taga a
sa. A tun bɛ bon dɔ kɔnɔ a kelen na. A dencɛ Yotamu le tun bɛ masaso kunna, ka to ka
jamana kow ɲanabɔ a nɔ ra.
6 Azariya ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw ta
kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
7 Azariya sara, ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ Dawuda
ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Yotamu sigira masaya ra a nɔ ra.

Izirayɛli masacɛ Jakariya ta wagati

8 Zuda masacɛ Azariya ta masaya san bisaba ni seeginan na, Yerobohamu dencɛ
Jakariya sigira masaya ra ka karo wɔɔrɔ kɛ Izirayɛli mara kunna; a siginin tun bɛ Samari.
9 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a bɛmaw tun k'a kɛ cogo min na.
Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun minw na, a ma faran
o jurumunw na.
10 Lon dɔ, Yabɛsi dencɛ Salumu ka janfa siri a kama, ka ben a kan mɔgɔw bɛɛ ɲa na,
k'a faga, ka sigi masaya ra a nɔ ra.
11 Jakariya ta kɛwale tɔw, o bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
12 O kɛra ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka min fɔ Yehu ye ko: «I dencɛw
bɛna to masaya ra Izirayɛli fɔ ka taga se o ta duruja naaninan ma.» A fana kɛra ten le.

Izirayɛli masacɛ Salumu ta wagati

13 Yabɛsi dencɛ Salumu sigira masaya ra Zuda masacɛ Oziyasi ta masaya san bisaba
ni kɔnɔntɔnnan le ra. A ka karo kelen le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Samari.
14 Gadi dencɛ Menahɛmu bɔra Tirisa ka na ben Yabɛsi dencɛ Salumu kan Samari, k'a
faga, ka sigi masaya ra a nɔ ra.

---

* **15:1 15.1** Azariya bɛ wele fana ko Oziyasi (Masacɛw flanan 5.3).

15 Salumu ta kɛwale tɔw, a tun ka janfa min siri, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
16 O wagati le ra, Menahɛmu bɔra Tirisa, ka na ben Tifisa dugu kan, ani a dugumɔgɔw
bɛɛ, ani Tifisa kɛrɛfɛduguw bɛɛ, ko sabu dugumɔgɔw tun ma sɔn ka o ta dugu dayɛlɛ
ale ye. A ka dugu halaki, k'a musokɔnɔmanw bɛɛ kɔnɔ faran.

Izirayɛli masacɛ Menahɛmu ta wagati

17 Zuda masacɛ Azariya ta masaya san bisaba ni kɔnɔntɔnnan na, Gadi dencɛ
Menahɛmu sigira masaya ra Izirayɛli mara kunna. A ka san tan le kɛ masaya ra; a
siginin tun bɛ Samari.
18 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A ta masaya wagati bɛɛ ra, Nebati dencɛ
Yerobohamu tun ka Izirayɛli ta mɔgɔw bla jurumun minw na, a ma sɔn ka faran o
jurumunw na.
19 O wagati ra, Asiri jamana masacɛ min ye Puli[†] ye, ale nana Izirayɛli mara mina.
Menahɛmu ka warigbɛ kilo waga bisaba ni naani (34 000) le di Puli ma, ko a ye ale
dɛmɛ ka masaya sabati ale boro.
20 Menahɛmu tun ka o wari bɛɛ mina Izirayɛli naforotigiw le fɛ k'a di Asiri masacɛ
ma; a ka warigbɛ garamu kɛmɛ wɔɔrɔ le mina mɔgɔ bɛɛ kelen kelen fɛ. A kɛra ten
minkɛ, Asiri masacɛ ma to jamana kɔnɔ tuun, a sekɔra ka taga.
21 Menahɛmu ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli
masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
22 Menahɛmu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. A dencɛ Pekaya sigira masaya ra a nɔ
ra.

Izirayɛli masacɛ Pekaya ta wagati

23 Zuda masacɛ Azariya ta masaya san biloorunan na, Menahɛmu dencɛ Pekaya sigira
masaya ra Izirayɛli kunna; a siginin tun bɛ Samari. A ka san fla le kɛ masaya ra.
24 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw
bla jurumun minw na, a ma faran o jurumunw na.
25 Remaliya dencɛ Peka, min tun ye a ta baaraden dɔ ye, ale ka janfa siri a kama. A
tagara ben a kan masaso bonba kɔnɔ yi, ka ale ni Arigɔbu ni Ariye bɛɛ faga; Galadika
cɛ bilooru le tun bɛ ni Peka ye. Peka ka Pekaya faga o cogo le ra ka sigi masaya ra a nɔ
ra.
26 Pekaya ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.

Izirayɛli masacɛ Peka ta wagati

27 Zuda masacɛ Azariya ta masaya san bilooru ni flanan na, Remaliya dencɛ Peka
sigira masaya ra Izirayɛli mara kunna; a siginin tun bɛ Samari. A ka san mugan le kɛ
masaya ra.
28 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nebati dencɛ Yerobohamu tun ka Izirayɛlimɔgɔw
bla jurumun minw na, a ma faran o jurumunw na.
29 Izirayɛli masacɛ Peka ta wagati ra, Asiri masacɛ Tigilati Pilesɛri nana ben Izirayɛli
mara kan, ka Iyɔn dugu mina, ani Abɛli Bɛti Mahaka dugu, ani Yanoha dugu, ani Kedɛsi
dugu, ani Hazɔri dugu; a ka Galadi mara ni Galile mara ni Nɛfitali mara bɛɛ mina fana.
A ka o yɔrɔw mɔgɔw cɛ ka taga ni o ye Asiri.
30 Ela dencɛ Oze, ale ka janfa siri Remaliya dencɛ Peka kama, ka ben a kan k'a faga,
ka sigi masaya ra a nɔ ra. O kɛra Oziyasi dencɛ Yotamu ta masaya san mugannan le ra.
31 Peka ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.

Zuda masacɛ Yotamu ta masaya wagati
(Kibaroyaw flanan 27.1-3,7-9)

32 Izirayɛli masacɛ min tun ye Remaliya dencɛ Peka ye, ale ta masaya san flanan na,
Oziyasi dencɛ Yotamu sigira masaya ra Zuda mara kunna.
33 A sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru; a ka san tan ni wɔɔrɔ le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yerusa; Sadɔki denmuso tun
lo.
34 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ. A k'a facɛ Oziyasi ta sira
ɲɔgɔn le tagama fɛn bɛɛ ra.

---

† **15:19 15.19** Masacɛ Puli le bɛ wele fana ko Tigilati Pilesɛri (Masacɛw flanan 15.29).

35 O bɛɛ n′a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, a ma olugu bɔ yi. Mɔgɔw
belen tun bɛ wusunan sarakaw, ani saraka wɛrɛw bɔra o sɔnnikɛyɔrɔw ra. Yotamu le
ka Matigi Ala ta batoso sanfɛyɔrɔ donda lalaga.
36 Ayiwa, Yotamu ta ko tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibaroyaw
kitabu kɔnɔ.
37 O wagati le ra, Matigi Ala ka kɛ Siri masacɛ Resɛn, ani Remaliya dencɛ Peka lawuri
ye Zuda mɔgɔw kama.
38 Yotamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k′a su don a bɛmaw suw kɛrɛ fɛ, a
bɛmacɛ Dawuda ta masabonba* kɔnɔ. A dencɛ Ahazi sigira masaya ra a nɔ ra.

16

Zuda masacɛ Ahazi ta wagati
(Kibaroyaw flanan 28.1-27)

1 Remaliya dencɛ Peka ta masaya san tan ni wolonflanan na, Yotamu dencɛ Ahazi
sigira masaya ra Zuda mara kunna.
2 A sigira masaya ra k′a si to san mugan. A ka san tan ni wɔɔrɔ le kɛ masaya ra; a
siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. Ko minw terennin lo Matigi Ala, a ta Ala ɲa kɔrɔ, a ma o kɛ,
i n′a fɔ a bɛmacɛ Dawuda tun k′a kɛ cogo min na.
3 A ka Izirayɛli masacɛ tɔw ta sira le ta, fɔ ka taga a yɛrɛ dencɛ di k′a jɛni tasuma ra,
jow ye; k′a sɔrɔ Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn ka o ta jamana di Izirayɛlimɔgɔw ma,
o siyaw le tun bɛ o ko haramuninw ɲɔgɔn kɛ.
4 A tun bɛ to ka bɛgan sarakaw* ni wusunan sarakaw* bɔ sɔnnikɛyɔrɔw ra, ani
kongoriw kunna, ani yiriba flaburumanw jukɔrɔ.

Ahazi ka Asiri masacɛ wele

5 O wagati ra, Siri masacɛ Resɛn, ani Izirayɛli masacɛ Peka, min ye Remaliya dencɛ ye,
olugu nana ko o bɛna ben Zeruzalɛmu dugu kan. O nana dugu lamini ka masacɛ Ahazi
to dugu kɔnɔ, nka o ma se k′a kɛrɛ.
6 O wagati kelen le ra, Siri masacɛ min ye Resɛn ye, ale ka Eyilati dugu mina k′a
bla Sirikaw ta fanga kɔrɔ tuun. A ka Zuda ta mɔgɔw gbɛn ka bɔ Eyilati dugu kɔnɔ.
Edɔmukaw nana sigi Elati, fɔ ka na se bi ma.
7 Ahazi ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Asiri masacɛ Tigilati Pilesɛri fɛ k′a fɔ a ye ko: «Ne ye
i ta jɔn le ye, ani i den; sabari ka na ne bɔsi Siri masacɛ ni Izirayɛli masacɛ boro, sabu
o nana ne kɛrɛ.»
8 Wari ni sanin min tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ani min tun bɛ masacɛ ta so
naforow ra, a ka o ta, ka o ci Asiri masacɛ ma, ka o kɛ a ta bonya ye.
9 Asiri masacɛ sɔnna Ahazi ta kuma ma. A wurira ka taga Damasi dugu kama, ka taga
o dugu mina, k′a dugumɔgɔw cɛ ka taga ni o ye Kiri dugu kɔnɔ, ka sɔrɔ ka Resɛn yɛrɛ
faga.

Ahazi ka Alabatosoba cogoya yɛlɛma

10 O kɔ, Ahazi tagara Damasi, ka taga Asiri masacɛ Tigilati Pilesɛri kunbɛn. Asirikaw
ta sarakabɔnanba min tun bɛ Damasi dugu kɔnɔ, masacɛ Ahazi ka o ye minkɛ, a ka cira
bla sarakalasebaga Huri ma Zeruzalɛmu, ka o sarakabɔnan cogoya fɔ a ye, k′a minanw
bɛɛ tagamasiyɛn fɔ a ye, janko a ye a ɲɔgɔn lalaga.
11 Sarakalasebaga Huri ka o sarakabɔnan ɲɔgɔn lalaga; masacɛ Ahazi tun ka
sarakabɔnan min cogoya fɔ k′a to Damasi, a k′a lalaga ka kaɲa ni o le ye cogo bɛɛ
ra. Sani masacɛ ye na ka bɔ Damasi, o y′a sɔrɔ a tun k′a lalaga ka ban.
12 Masacɛ nana na ka bɔ Damasi minkɛ, a ka sarakabɔnan ye; a gbarara sarakabɔnan
na, ka taga yɛlɛn a san fɛ.
13 A ka saraka jɛnitaw* jɛni sarakabɔnan kan, ka siman sarakaw bɔ, ka rɛzɛnji
sarakaw* bɔn a kan, ka jɛnɲɔgɔnya sarakaw* jori seriseri sarakabɔnan kan.
14 Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn siranɛgɛraman min tun bɛ Alabatosoba donda ra, a ka
o bɔ a nɔ ra; o sarakajɛnifɛn tun bɛ a ta sarakabɔnankura ni Alabatosoba furancɛ le ra.
A k′a bɔ yi k′a bla a ta sarakabɔnankura kɛrɛ fɛ, Alabatosoba sahiliyanfan na.
15 O kɔ, Masacɛ Ahazi k′a fɔ sarakalasebaga Huri ye ko: «Sisan i bɛna to ka sɔgɔmada
ta saraka jɛnita, ani wulada ta siman saraka* bɔ sarakabɔnanba le kan, ani masacɛ ta
saraka jɛnita ni a ta siman saraka, ani jama ta saraka jɛnitaw, ani o ta siman sarakaw; i
ka kan ka o ta rɛzɛnji sarakaw fana bɔn sarakabɔnankura kan, ka saraka jɛnitaw jori ni
saraka tɔw jori bɛɛ bɔn a kan fana. Min ye Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn siranɛgɛraman
ye, ne yɛrɛ bɛna o kɛ ne ta lagbɛrikɛyɔrɔ ye.»
16 Masacɛ Ahazi tun ka fɛn o fɛn fɔ, sarakalasebaga Huri ka o bɛɛ kɛ a cogo ra.

17 Masacɛ Ahazi ko a ye Alabatosoba ta siranɛgɛ wotorow kɛrɛfɛyɔrɔw waraga ka bɔ
o ra; tasaba minw tun siginin bɛ a kunna, a ka olugu fana bɔ yi. Minanba koorinin min
tun bɛ misitoran siranɛgɛramanw kan, a ka o fana bɔ yi, ka o bla kabakuruw kan dugu
ma.
18 O kɔ, Asiri masacɛ kosɔn, o tun ka bolon min lɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, min
tun bɛ wele ko Nɛnɛkirilon ta bolon, a ka o gbata bɔ yi; masacɛw tun bɛ to ka don
Alabatosoba lu kɔnɔ da min fɛ, a ka o fana datugu.
19 Ayiwa, Ahazi ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
20 Ahazi nana sa ka taga fara a bɛmaw kan, o k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ
Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Ezekiyasi sigira masaya ra a nɔ ra.

17

Izirayɛli masacɛ Oze ta wagati

1 Zuda masacɛ Ahazi ta masaya san tan ni flanan na, Ela dencɛ Oze sigira masaya ra
Izirayɛli mara kunna; a siginin tun bɛ Samari. A ka san kɔnɔntɔn le kɛ masaya ra.
2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Nka a ta kojugu ma Izirayɛli masacɛ tɔw ta bɔ.
3 Ayiwa, Asiri masacɛ min ye Salimanasari ye, ale nana masacɛ Oze kɛrɛ. A sera Oze
ra, k'a ta fanga sigi a kan; Oze tun ka kan ka to ka ninsɔngɔ sara a ye.
4 Nka Asiri masacɛ nana a ye ko Oze b'a fɛ ka ale janfa, sabu Oze tun ka ciraden dɔw
ci ka taga Misiran masacɛ fɛ, min tɔgɔ ye ko So; a fana tun tɛ ninsɔngɔ sarara Asiri
masacɛ ye tuun san o san, i n'a fɔ a tun derira k'a kɛ cogo min na. O ra, Asiri masacɛ
ka Oze mina k'a siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye, k'a bla kaso ra.
5 O kɔ, Asiri masacɛ ni a ta kɛrɛkɛdenw donna Izirayɛli mara yɔrɔ bɛɛ ra; o tagara se
Samari dugu ma. A ka dugu lamini ka se fɔ san saba.
6 Oze ta masaya san kɔnɔntɔnnan na, Asiri masacɛ ka Samari dugu mina, ka Izirayɛli
ta mɔgɔw mina ka taga ni o ye Asiri jamana ra. A tagara dɔw bla Hala dugu kɔnɔ, ka
dɔw bla Habɔri bada yɔrɔw ra, Gozan mara ra, ka dɔw bla Mɛdikaw ta duguw ra.

Izirayɛlimɔgɔw ta kɛwalejuguw

7 Ayiwa, o kow bɛɛ kɛra sabu Izirayɛlimɔgɔw tun ka Matigi Ala, o ta Ala hakɛ ta, ale
Ala min tun ka o labɔ Misiran jamana ra, ka o bɔsi ka bɔ Misiran masacɛ Farawona ta
fanga kɔrɔ. O tun ka batofɛn wɛrɛw bato fana.
8 Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ɲa, o tun ka o siyaw ta siraw
le ta, ani Izirayɛli masacɛw tun ka landa minw ladon jamana kɔnɔ.
9 Izirayɛlimɔgɔw tun ka ko dɔw kɛ dogo ra Matigi Ala ra, o ta Ala, ko minw ma
bɛn. O ka sɔnnikɛyɔrɔw lalaga kongoriw kan o ta duguw bɛɛ ra, k'a ta kɛrɛkɛdenw
ta dugumisɛnw na ka taga a bla dugu barakamanw bɛɛ ra.
10 O ka kabakurujan dɔw lɔlɔ, ka sɔnnikɛbere dɔw turu jo musoman Asera tɔgɔ ra
kongorijanw bɛɛ kunna, ani yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ.
11 O ka wusunan sarakaw* bɔ o sɔnnikɛyɔrɔw ra kongoriw bɛɛ kan, k'a kɛ i n'a fɔ
Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn ka bɔ o ɲa. O ka kojuguw kɛ ka Matigi Ala jusu wuri.
12 O ka o jow sɔn, k'a sɔrɔ Matigi Ala tun k'a fɔ o ye ko o kana o kɛ.
13 Matigi Ala tun ka ciraw, ani ladibaga caman ci, ka taga Izirayɛlimɔgɔw, ani Zuda ta
mɔgɔw bɛɛ lasɔmi, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw ta sirajuguw dabla. Aw ye ne ta kumaw
lamɛn, ka ne ta ciw sira tagama. Ne ka sariya minw yira aw bɛmaw ra, ani ne ta
baaraden minw ye ciraw ye, ne ka olugu ci aw fɛ ni o sariya kelen min ye, aw ye o bɛɛ
sira tagama.»
14 Nka o tun ma o kuma lamɛn; o ka o torokun gbɛlɛya, k'a kɛ i ko o bɛma minw tun
ma la Matigi Ala ra, o ta Ala.
15 O banna Ala ta cifɔninw na; Ala tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni o bɛmaw ye, o ka
o cɛn. A tun ka kuma minw fɔ o ye k'a gbɛlɛya, o ma o jate. O ka o yɛrɛ bla batofɛn
gbansanw batori le ra; a laban olugu yɛrɛ fana kɛra fɛngbansanw ye. O siginin bɛ siya
minw cɛ ra, o ka o siyaw le ladegi, k'a sɔrɔ Matigi Ala tun k'a fɔ o ye ko o kana o siyaw
ladegi.
16 O banna Matigi Ala, o ta Ala ta kumaw bɛɛ ma. O ka siranɛgɛ yeele ka o kɛ misiden
bisigiya fla ye, ka o bato. O ka berew turu jo musoman Asera tɔgɔ ra, ka o bato. O ka
karo ni lolow bɛɛ bato; jo min ye Baali* ye, o ka o fana bato.
17 O ka o dencɛw ni o ta denmusow di ka o don tasuma ra, ka o kɛ sarakaw ye. O
tagara lagbɛrikɛbagaw fɛ ka subagayakow kɛ. O ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka o
yɛrɛ bla o kow le ra, janko ka Matigi Ala jusu bɔ.

18 O le kosɔn, Matigi Ala dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ, ka o gbɛn ka bɔ a yɛrɛ
ɲa kɔrɔ. Zuda ta mɔgɔw dɔrɔn le tora o ta mara ra.
19 Nka hali Zuda ta mɔgɔw fana tun ma Matigi Ala, o ta Ala ta kumaw lamɛn. Olugu
fana tun ka Izirayɛlimɔgɔw ta sira ɲɔgɔn le ta.
20 O kosɔn Matigi Ala banna Izirayɛlimɔgɔw ta durujaw bɛɛ ra. A ka o labla
benkannikɛbagaw ye, ka o lamaroya. O kɔ fɛ, a ka o gbɛn ka taga fɔ yɔrɔjan.
21 Tuma min na Ala tun ka Izirayɛlimɔgɔw faran ka bɔ Dawuda ta somɔgɔ tɔw ra, o
tun ka Nebati dencɛ Yerobohamu le kɛ o ta masacɛ ye; ale le ka Izirayɛlimɔgɔw lafiri ka
bɔ Matigi Ala kɔ, k'a to o ka jurumunba kɛ.
22 Yerobohamu tun ka jurumun o jurumun kɛ, Izirayɛlimɔgɔw tun ka o bɛɛ ɲɔgɔn kɛ.
O ma faran o jurumunw si ra,
23 fɔ lon min na Matigi Ala nana Izirayɛlimɔgɔw gbɛn ka bɔ a yɛrɛ ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a
tun ka o lasɔmi cogo min na a ta baaradenw ta kuma sababu ra, minw ye ciraw ye, a
tun ka minw ci o fɛ. O ka Izirayɛlimɔgɔw cɛ ka bɔ o ta jamana ra ka taga ni o ye Asiri
jamana ra. O tora o yɔrɔ le ra fɔ ka na se bi ma.

Siya minw nana sigi Samari

24 Asiri masacɛ ka mɔgɔ dɔw cɛ ka bɔ Babilɔni*, ani Kuta, ani Ava, ani Hamati, ani
Sefarivayimu duguw kɔnɔ, ka taga olugu sigi Samari duguw kɔnɔ Izirayɛlimɔgɔw nɔ ra.
Olugu ka Samari duguw mina ka sigi o duguw ra.
25 Nka olugu nana sigi o duguw kɔnɔ wagati min na, olugu tun tɛ Matigi Ala batora.
O kosɔn Matigi Ala ka jaraw lana o kama ka na mɔgɔ caman faga o ra.
26 O tagara a fɔ Asiri masacɛ ye ko: «I ka mɔgɔ minw wuri ka bɔ o ta yɔrɔw ra ka taga
o bla Samari duguw ra, o mɔgɔw ma o yɔrɔ jamana ta ala batocogo lɔn. O jamana ta
ala ka jaraw bla ka na o cɛ ra, janko ka o faga, sabu o ma o ala batocogo lɔn.»
27 Masacɛ k'a fɔ mɔgɔw ye ko o ka Izirayɛlimɔgɔ minw mina ka labɔ jamana kɔnɔ, ko
o ye o sarakalasebaga dɔ lasekɔ yi, ale ye taga sigi yi, ka o jamana ta ala batocogo yira
mɔgɔw ra.
28 A kɛra ten, sarakalasebaga minw tun minana ka bɔ Samari, olugu ra kelen tagara
sigi Betɛli, ka to ka mɔgɔw karan, o ka kan ka Matigi Ala bato cogo min na.
29 Nka o siyaw bɛɛ kelen kelen nana o yɛrɛ ta yɔrɔ ta batofɛn dɔw lalaga. Samarikaw
yɛrɛ tun ka sɔnnikɛyɔrɔ minw lɔ kongoriw kan, o ka o batofɛnw bla o bonw le kɔnɔ, o
ta duguw ra.
30 Minw tun bɔra Babilɔni, olugu ka Sukɔti Benɔti ta ala lalaga. Minw tun bɔra Kuti,
olugu ka Nɛrigali ta ala lalaga. Minw tun bɔra Hamati, olugu ka Asima ta ala lalaga.
31 Minw tun bɔra Ava, olugu ka Nibasi ni Taritaki ta alaw lalaga. Sefarivayimukaw
tun bɛ o dencɛw jɛni tasuma ra ka ala minw bato, o alaw le tun ye Adaramelɛki ni
Anamelɛki ye; olugu le tun ye Sefarivayimukaw ta alaw ye.
32 O tun bɛ Matigi Ala fana bato, nka o bɛɛ n'a ta, o yɛrɛ tun ka sarakalasebaga
dɔw sigi o yɛrɛ ye, minw tun bɛ sarakaw bɔ sɔnnikɛyɔrɔw ra kongoriw kunna. O
sarakalasebagaw tun bɔra jamana fan bɛɛ ra. O sarakalasebagaw tun bɛ to ka sarakaw
bɔ sɔnnikɛyɔrɔw le ra.
33 O ra, o tun bɛ Matigi Ala batora, nka o fana tun bɛ o yɛrɛ ta batofɛnw batora, ka
kaɲa ni o yɛrɛ ta jamana ta landaw ye, o tun bɔra jamana min na.
34 Fɔ ka na se bi ma, o siyaw belen bɛ o ta landakow le kɛra; o tɛ siran Matigi Ala ɲa.
Matigi Ala tun ka cifɔninw, ani kolatigɛninw, ani sariyaw, ani kuma minw fɔ Yakuba ta
duruja ye, minw tɔgɔ lara ko Izirayɛlimɔgɔw, o siyaw tɛ o kow si sira tagamana.
35 Matigi Ala tun ka jɛnŋɔgɔnya* don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, k'a fɔ o ye ko: «Aw kana
ala wɛrɛw bato; aw kana aw kinbiri gban ala wɛrɛw kɔrɔ ka o bato, ka saraka bɔ o ye.
36 Ne Matigi Ala, ne min ka aw labɔ Misiran jamana ra ne ta sebagayaba ani ne ta
fanga baraka ra, aw ka kan ka ne le bato. Aw ka kan ka aw yɛrɛ majigi ne le ye, ka
sarakaw bɔ ne ye.
37 Ne ka cifɔninw, ani kolatigɛninw, ani sariyaw, ani kuma minw sɛbɛ, ka o di aw ma,
aw ka kan ka o le kɛ, k'a sira tagama tuma bɛɛ; aw kana ala wɛrɛw bato.
38 Ne ka jɛnŋɔgɔnya min don ni aw ye, aw kana ɲina o kɔ. Ne b'a fɔ aw ye tuun ko
aw kana ala wɛrɛw bato.
39 Aw ka kan ka ne le bato, ne min ye Matigi Ala ye, aw ta Ala; sabu ne le bɛ se ka aw
kisi ka bɔ aw juguw bɛɛ borɔ.»
40 Nka o siyaw ma sɔn ka mɛnni kɛ. O tora o ta landakɔrɔw le kan.
41 O tun bɛ Matigi Ala batora, nka o bɛɛ n'a ta, o tun bɛ o ta jow sɔnna belen. Fɔ ka
na se bi ma, o ta denw, ani o mamadenw b'a kɛra ten le; o b'a kɛra i n'a fɔ o bɛmaw
tun k'a kɛ cogo min na.

18

Zuda masacɛ Ezekiyasi ta masaya damina
(Kibaroyaw flanan 29.1-2)

1 Izirayɛli masacɛ Oze, min tun ye Ela dencɛ ye, ale ta masaya san sabanan na, Ahazi
dencɛ Ezekiyasi sigira masaya ra Zuda mara kunna.
2 A sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san mugan ni kɔnɔntɔn le kɛ
masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Abi; Jakariya denmuso
tun lo.
3 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ. A k'a ta ko bɛɛ kɛ i n'a fɔ a
bɛmacɛ Dawuda tun k'a kɛ cogo min na.
4 A ka sɔnnikɛyɔrɔw cɛn ka bɔ kongoriw kunna; a ka kabakurujanw cici, ka jo
musoman Asera ta berew tigɛtigɛ. Cira Musa tun ka siranɛgɛsa min lalaga, a ka o tigɛtigɛ,
sabu Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ to ka wusunan sarakaw* bɔ o siranɛgɛsa ye. O tun ka o sa
tɔgɔ la ko Nehusitan.
5 Ezekiyasi k'a jigi la Matigi Ala kan, Izirayɛli ta Ala. Zuda masacɛ minw tun tɛmɛna
a ɲa, ani minw nana a kɔ fɛ, a ɲɔgɔn masacɛɲuman ma sɔrɔ olugu si ra.
6 A tugura Matigi Ala le kɔ, a fana ma jɛngɛ ka bɔ a kɔ ka taga fan si ra; Matigi Ala
tun ka kuma minw fɔ cira Musa ye, a ka o bɛɛ sira tagama.
7 Matigi Ala fana tora ni a ye, k'a to a ka nafa sɔrɔ a ta kokɛtaw bɛɛ ra. A nana muruti
Asiri masacɛ ma, a ma sɔn ka to ale ta fanga kɔrɔ tuun.
8 A ka Filisikaw kɛrɛ ka se o ra, ka o gbɛn ka taga se fɔ Gaza, ka o duguw ni a maraw
bɛɛ halaki, k'a ta dugu barakamanw ra, ka taga a bla kɛrɛkɛdenw ta dugumisɛnw na.

Asirikaw ka Samari dugu mina

9 Ezekiyasi ta masaya san naaninan na, Asiri masacɛ Salimanasari ni a ta kɛrɛkɛjama
tun wurira ka na Samari dugu kama, ka na dugu lamini; o kɛra Izirayɛli masacɛ Oze,
Ela dencɛ ta masaya san wolonflanan le ra.
10 Sani san saba cɛ, o tun ka dugu mina; o tun kɛra Ezekiyasi ta masaya san wɔɔrɔnan
na. Samari dugu tun minana Izirayɛli masacɛ Oze ta masaya san kɔnɔntɔnnan le ra.
11 Asiri masacɛ tun ka Izirayɛlimɔgɔw mina ka taga ni o ye Asiri. A tun tagara ni dɔw
ye Hala dugu kɔnɔ, ka taga ni dɔw ye Habɔri bada yɔrɔw ra, Gozan mara ra, ka taga ni
dɔw ye Mɛdikaw ta duguw ra.
12 O kow tun kɛra o ra, sabu Izirayɛlimɔgɔw tun ma sɔn ka Matigi Ala, o ta Ala ta kuma
le lamɛn; Ala tun ka jɛnɲɔgɔnya* min don ni o ye, o ka o cɛn. Matigi Ala ta baaraden
Musa tun ka kuma minw bɛɛ fɔ o ye, o ma o si lamɛn, o fana m'a sira tagama.

Asirikaw nana Zuda ta mɔgɔw kɛrɛ
(Ezayi 36.1; Kibaroyaw flanan 32.1)

13 Masacɛ Ezekiyasi ta masaya san tan ni naaninan na, Asiri masacɛ Senakeribu nana
Zuda mara ta dugu barakamanw bɛɛ kɛrɛ ka o duguw mina.
14 A kɛra ten minkɛ, Zuda masacɛ Ezekiyasi ka cira bla ka taga Asiri masacɛ fɛ Lakisi,
k'a fɔ a ye ko: «Ne firira; i kana ne kɛrɛ tuun. Ni i ka warida min ben ne kan, ne bɛna
to ka o sara i ye.»
Asiri masacɛ ko Ezekiyasi ka kan ka warigbɛ kilo waga tan, ani sanin kilo waga kelen
le sara ale ye.
15 Warigbɛ min bɛɛ tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ani masaso ta naforow ra,
Ezekiyasi ka o bɛɛ ta ka taga o di a ma.
16 Hali a tun ka sanin min nɔrɔ Matigi Ala ta batoso dondaw ni a daw sanfɛyɔrɔw kan,
a ka o bɛɛ wɔrɔ ka bɔ yi, ka o di Asiri masacɛ ma.

Asirikaw nana Zeruzalɛmu dugu lamini
(Ezayi 36.2-22; Kibaroyaw flanan 32.9-16)

17 Asiri masacɛ k'a ta kɛrɛkɛjamaba kuntigiba, ani a ta masaso kɔrɔsibagaw kuntigi,
ani a ta kɛrɛkuntigiba ci ka bɔ Lakisi ka taga masacɛ Ezekiyasi fɛ Zeruzalɛmu ni
kɛrɛkɛjamaba dɔ ye. O tagara se Zeruzalɛmu; ji min bɛ dugu sanfɛyɔrɔ ra, o tagara
lɔ o jisira kɔrɔ, fanikobagaw ta foro sira kan.
18 O pɛrɛnna, k'a fɔ ko o b'a fɛ ka kuma ni masacɛ ye. Hilikiya dencɛ Eliyakimu min
ye masacɛ Ezekiyasi ta so kɔrɔsibaga ye, ani Sebina, min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ani Asafu
dencɛ Yoha, min ye masacɛ ta kumalasebaga ye, olugu bɔra dugu kɔnɔ ka taga o kunbɛn.
19 Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga a fɔ Ezekiyasi ye, ko
masacɛba, Asiri masacɛ ko: ‹O tuma ele jigi lanin bɛ jɔntigi le kan sa?
20 Ele ko, ko kɛrɛ hakiri ni kɛrɛkɛfanga bɛ ele fɛ; nka o ye kuma gbansan le ye. Ele ka
i jigi la jɔntigi le kan ko i bɛ murutira ne ma?

21 A flɛ, i bɛ i jigi lara Misiran masacɛ le kan, k’a sɔrɔ ale ye kara kunkurun le ye; ni mɔgɔ o mɔgɔ k’a jigi la a kan, a bɛ o tigi boro sɔgɔ k’a mandimi. Can lo dɛ, Misiran
masacɛ Farawona bɛ ten le; ni ele mɔgɔ o mɔgɔ ka i jigi la a kan, a bɛ o le kɛ i ra.
22 « ‹Aw bɛ se k’a fɔ ne ye ko: An jigi bɛ Matigi Ala, an ta Ala le kan! O tuma ele
Ezekiyasi yɛrɛ ma o Ala kelen ta sɔnnikɛyɔrɔw ni a ta sarakabɔnanw le cici, k’a fɔ
Zuda mara mɔgɔw ni Zeruzalɛmukaw ye ko o ka kan ka Ala bato Zeruzalɛmu dugu ta
sarakajɛnifɛn* dɔrɔn le kan wa?
23 « ‹Ayiwa, sisan, i ka kan ka bɛn le ɲini ni ne matigicɛ ye, min ye Asiri masacɛ ye.
Ni o kɛra, ne bɛna so waga fla di i ma, ni i bɛ se ka mɔgɔ sɔrɔ min bɛna o bori kɔni.
24 Ele bɛ se ka mun le kɛ ka anw ta kɛrɛkuntigi kelen dɔrɔn lalɔ, hali ni a kɛra ne
matigicɛ ta kuntigiw bɛɛ ra fitini ye? Aw jigi bɛ Misirankaw le kan, ko olugu bɛna
sowotorow, ani sotigiw di aw ma kɛ!
25 O tuma ele b’a miiri ko ne bɛ se ka wuri ka na nin yɔrɔ halaki ni a ma kɛ Matigi
Ala yɛrɛ sago ye wa? Matigi Ala yɛrɛ le k’a fɔ ne ye ko: Taga nin jamana kama ka taga
a halaki.› »
26 Hilikiya dencɛ Eliyakimu, ani Sebina, ani Yoha, olugu k’a fɔ Asiri masacɛ ta
kɛrɛkuntigiba ye ko: «Sabari, ka kuma i ta jɔnw fɛ aramekan na; an bɛ o mɛn. I
kana kuma an fɛ heburukan na, k’a to mɔgɔ tɔ minw bɛ dugu kogo kan olugu y’a mɛn.»
27 Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ka o jaabi ko: «O tuma ne matigicɛ ka ne ci ko ne
ye na nin kumaw fɔ ele ni i matigicɛ dɔrɔn le ye wa? A ka ne ci nin mɔgɔw bɛɛ le fɛ,
nin mɔgɔ minw sigisiginin bɛ kogo kan, minw bɛna o yɛrɛ ta sokɔtaga domu, ka o yɛrɛ
ɲɛgɛnɛji min i n’a fɔ ele yɛrɛ.»
28 O kɔ, Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba k’a kun kɔrɔta, ka pɛrɛn ni a fanga bɛɛ ye k’a
fɔ heburukan na, ko: «Aw ye masacɛba ta kuma lamɛn, Asiri masacɛ!
29 Masacɛ ko: Aw kana a to Ezekiyasi ye aw lafiri, sabu a tɛna se ka aw bɔsi ka bɔ ne
boro.
30 Aw kana a to Ezekiyasi ye aw lafiri, ko aw ye aw yɛrɛ karifa Matigi Ala ma, ko sigiya
t’a ra, Matigi Ala bɛna aw bɔsi, ko aw ta dugu tɛna to Asiri masacɛ boro.
31 «Aw kana Ezekiyasi lamɛn. Asiri masacɛ ko: Aw ye bɛn don ni ne ye, aw ye aw
yɛrɛ di ne ma. Ni o kɛra, aw bɛɛ bɛna aw ta forow rɛzɛnmɔw sɔrɔ k’a domu, ka aw ta
torosunw denw domu, ka aw ta kɔlɔnw ji min,
32 sani ne ye na aw ta ka taga ni aw ye aw ta jamana ɲɔgɔn dɔ ra, siman ni duvɛn bɛ
jamana min na caman, domuni ni rɛzɛnsunw bɛ jamana min na caman, oliviyesunw,
ani li bɛ jamana min na caman. O ra, sani aw ye to yan ka na sa, aw bɛna ɲanamanya
le. Aw kana Ezekiyasi lamɛn, sabu a bɛ aw lafirira le, ko Matigi Ala bɛna aw bɔsi.
33 «Yala siya tɔw ta alaw sera ka o kisi ka bɔ Asiri masacɛ boro wa? Hamatikaw ni
Aripadikaw ta alaw sera ka mun le kɛ?
34 Sefarivayimukaw, ani Henakaw, ani Ivakaw ta alaw sera ka mun kɛ? Yala o sera ka
Samarikaw kisi ka bɔ ne boro wa?
35 Jamanaw bɛɛ ra, jamana juman ta ala le sera k’a kisi ka bɔ ne boro, ka na a fɔ ko
Matigi Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi ka bɔ ne boro?»
36 Ayiwa, Zuda ta mɔgɔw bɛɛ jera, o ma foyi fɔ, sabu masacɛ Ezekiyasi tun k’a fɔ o ye
ko o kana a jaabi.
37 O kɔ, Hilikiya dencɛ Eliyakimu min ye masacɛ Ezekiyasi ta lu kɔrɔsibaga ye, ani
Sebina min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ani Asafu dencɛ Yoha min ye masacɛ ta kumalasebaga
ye, olugu sekɔra ka taga Ezekiyasi fɛ; o tun ka o ta deregew faranfaran. Asiri masacɛ ta
kɛrɛkuntigiba tun ka kuma minw fɔ, o tagara o bɛɛ lakari Ezekiyasi ye.

19

Ezekiyasi ka hakiri ɲini cira Ezayi fɛ
(Ezayi 37.1-7; Kibaroyaw flanan 32.20-23)

1 Masacɛ Ezekiyasi ka o kuma mɛn minkɛ, a k’a ta derege mina k’a faran, ka bɔrɔfani
don a yɛrɛ ra, ka taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
2 A k’a ta so kɔrɔsibagaw kuntigi Eliyakimu ni a ta sɛbɛrikɛbaga Sebina, ani
sarakalasebagaw bɛɛ ta cɛkɔrɔbaw ci ka taga cira Ezayi fɛ, Amɔzi dencɛ. O bɛɛ tun
ka bɔrɔfaniw le don o yɛrɛ ra.
3 O tagara a fɔ Ezayi ye ko Ezekiyasi ko: «Bi lon ye jusukasilon, ani hakɛbɔlon, ani
maroyalon le ye; sabu an ta kɛra i ko den minw worowagati sera, nka baraka tɛ bamusow
ra ka o woro.
4 A bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala, i ta Ala ka Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ta kumaw bɛɛ
mɛn, a matigicɛ k’a ci ka na Ala ɲanaman mafiyɛnya ni kuma minw ye. A bɛ se ka kɛ

ko Matigi Ala, i ta Ala bɛna o mafiyɛnyari juru sara Asiri masacɛ ra. O kosɔn mɔgɔ tɔ minw belen ɲanaman tora, sabari, i ye Ala daari olugu ye.»
5 Masacɛ Ezekiyasi ta jamana kuntigiw tagara Ezayi fɛ ni o kumaw ye.
6 Ezayi ka o jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ aw matigicɛ ye ko Matigi Ala ko: ‹I ka kuma minw mɛn, Asiri masacɛ ta kuntigiw nana ne dɔgɔya ni kuma minw ye, o kumaw kana i lasiran.
7 A flɛ, Asiri masacɛ bɛna kibaroya dɔ mɛn; ni a ka o kibaroya mɛn, ne bɛna a kɔnɔnɔsu k'a to a ye a latigɛ ko a bɛ sekɔ a yɛrɛ ta jamana ra. Ni a sekɔra yi, ne bɛna a to o ye a faga ni kɛrɛkɛmuru ye.› »

Sanakeribu ta sɛbɛ ka Ezekiyasi lasiran
(Ezayi 37.8-13; Kibaroyaw flanan 32.17)

8 Ayiwa, Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba nana a mɛn ko Asiri masacɛ bɔra Lakisi, ka taga Libina dugu kɛrɛ. A wurira ka taga Asiri masacɛ kɔ o yɔrɔ ra.
9 Nka Asiri masacɛ nana kibaroya dɔ mɛn, ko Etiyopi masacɛ min ye Tiraka ye, ko ale ni a ta kɛrɛkɛjama wurira ko o bɛna a kɛrɛ. Asiri masacɛ ka o mɛn minkɛ, a ka ciraden wɛrɛw ci tuun Ezekiyasi fɛ ni sɛbɛ dɔ ye, k'a fɔ a ye ko:
10 «Aw ye taga a fɔ Zuda masacɛ Ezekiyasi ye, ko: ‹I kana a to i ta Ala ye i lafiri gbansan, ko i ka i jigi la ale kan minkɛ, ko o ra, Asiri masacɛ tɛna se ka Zeruzalɛmu dugu mina.
11 Asiri masacɛw ka min kɛ jamana tɔw bɛɛ ra, i yɛrɛ ka o ye. O ka o bɛɛ halaki le pewu! Ele ko ele le bɛna bɔsi wa?
12 Ne bɛmaw ka siya minw halaki, siya minw tun bɛ Gozan dugu kɔnɔ, ani Haran dugu, ani Resɛfu dugu, ani Edɛni ta mɔgɔ minw tun bɛ Telasari, yala o siyaw ta alaw sera ka o kisi wa?
13 Hamati ni Aripadi ni Sefarivayimu ni Hena ni Iva ta masacɛw bɛ min sisan?› »

Ezekiyasi ta daariri
(Ezayi 37.14-20)

14 Ezekiyasi ka sɛbɛ mina ciradenw boro, k'a karan; o kɔ, a tagara Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. A ka sɛbɛ dayɛlɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
15 Ezekiyasi ka Matigi Ala daari, k'a fɔ a ye ko:
«Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, ele min siginin bɛ serubɛn mɛlɛkɛw kunna. Ele kelen le ye dugukolo masayaw bɛɛ ta Ala ye. Ele le ka sankolo ni dugukolo dan.
16 Matigi Ala, i toro malɔ ka ne lamɛn! Matigi Ala, i ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ! Senakeribu k'a ta ciraden ci ka na ele Ala ɲanaman mafiyɛnya ni kuma minw ye, o lamɛn!
17 Matigi Ala, can lo ko Asiri masacɛw ka siya tɔw, ani o ta jamanaw halaki,
18 ka o ta alaw jɛni tasuma ra. Nka o alaw fana tun tɛ ala ɲanamanw ye; mɔgɔw yɛrɛ boro ka fɛn minw lalaga ni yiri ni kabakuru ye, o lo; o kosɔn o sera ka o halaki.
19 O ra, ne Matigi Ala, an kisi ka bɔ Senakeribu boro, k'a to dunuɲa masayaw bɛɛ y'a lɔn ko ele Matigi Ala kelenpe le ye Ala ye.»

Matigi Ala ka Ezekiyasi ta daariri jaabi
(Ezayi 37.21-35)

20 Amɔzi dencɛ Ezayi ka cira bla ka taga a fɔ Ezekiyasi ye ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «I ka daariri min kɛ ne fɛ Asiri masacɛ Senakeribu ta ko ra, ne ka o mɛn.
21 Matigi Ala ka min fɔ Asiri masacɛ kama, o ye nin ye; a ko:
Siyɔn dugu bɛ ele mafiyɛnya le, ka i lɔgɔbɔ;
Zeruzalɛmu dugu cɛɲumanba bɛ yɛrɛko i ma, ka a kun yuguyugu.
22 Ele ka ne le mafiyɛnya, ka ne le dɔgɔya wa?
Ele sɔnna ka kuma k'a yira ne le ra wa?
Ele ka i ɲa don ne le ra wa,
ne min ye Izirayɛli ta Ala saninman ye?
23 I ka i ta ciradenw ci ka na ne le mafiyɛnya, ne Matigi Ala!
I ko: ‹Ne ta sowotoro caman sababu ra,
ne yɛlɛnna fɔ kuruw kunna,
ka taga se fɔ Liban jamana cɛmancɛ ra;
ne ka Liban sɛdiriyiriw bɛɛ ra jamijanw tigɛ,
ani sipɛrɛsiyiriw bɛɛ ra ɲumanmanw.
Ne bɛna yɛlɛn kuruw bɛɛ ra jamijan kunna,
ka taga don fɔ o ta yirituba yɛrɛ kɔnɔ.
24 Ne ka kɔlɔnw sogi jamana wɛrɛw ra ka o ji min.
Ne bɛna ne sen la Misiran jamana kɔnɔ ka Nili bajiw bɛɛ ja.›

25 «Ayiwa, o tuma ele m’a lɔn ko ne kitira nin kow ra kabini wagatijan wa?
Kabini fɔlɔfɔlɔ, ne tun ka kow minw labɛn, sisan ne bɛ o le kɛra.
Ne k’a latigɛ ko ele bɛna dugu barakamanw halaki, ka o kɛ tomow ye.
26 O duguw ta mɔgɔw baraka banna,
jatigɛ ni maroya ka o mina.
O kɛra i ko kongobinw,
i ko bin nuguninw,
i ko binjalan min bɛ bon kunna;
a kɔgɔbari bɛ ja.

27 «Nka ne ka ele sigituma lɔn,
ka i bɔtuma lɔn, ka i dontuma lɔn,
ani wagati min i jusu bɛ bɔ ne kama.
28 Ayiwa, i n’a fɔ i jusu bɔra ne kama,
i ta wasokanw fana sera ne toro ma,
ne bɛna ne ta nunnanɛgɛ don i nun na, ka ne ta karafe don i da ra,
i nana sira min fɛ, ne bɛna sekɔ ni i ye o sira kelen fɛ.

29 «Ayiwa, ele Ezekiyasi, nin bɛna kɛ tagamasiyɛn ye ele fɛ: Simankisɛ minw benbenna foro kɔnɔ ka falen o yɛrɛ ma, aw bɛna o siman le domu ɲinan. San wɛrɛ, minw bɛna falen o yɛrɛ ma tuun, aw bɛna o le domu. Nka a san sabanan, aw yɛrɛ le bɛna aw ta siman dan, k’a tigɛ, k’a domu; ka aw ta rɛzɛnforow sɛnɛ, k’a den domu.
30 «Ni o kɛra, Zuda ta mɔgɔ tɔ minw ɲanaman tora, olugu bɛna kɛ i ko yiri min ka lilinkuraw bɔ, k’a lilinw don fɔ dugukolo jukɔrɔ, ka nugu kura ye tuun, fɔ ka den.
31 «Can lo, mɔgɔ dɔw belen bɛna wuri Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, mɔgɔ dama dama bɛna kisi, ka lɔ Siyɔn kuru* kan. Fangatigi Ala bɛna o le kɛ aw ye a ta kanuyaba kosɔn.
32 «O kosɔn Matigi Ala ka min fɔ Asiri masacɛ ko ra, o ye nin ye: ‹Asiri masacɛ tɛna don nin dugu kɔnɔ, a tɛna mɔgɔ si bon ni a ta biɲɛw ye, a tɛna mɔgɔ si kɛrɛ ni a ta nɛgɛbɛnnan ye, a tɛna yɛlɛnyɔrɔ lɔ ka yɛlɛn o kan ka dugu kɛrɛ.
33 « ‹A nana sira min fɛ, a bɛna sekɔ o sira kelen le fɛ. A tɛna don nin dugu kɔnɔ fiyewu! Ne Matigi Ala, ne le ko ten.
34 « ‹Ne le bɛna nin dugu tanga, k’a bɔsi, ne yɛrɛ tɔgɔ kosɔn, ani ne ta jɔncɛ Dawuda kosɔn.› »

Ala ta mɔgɔw kisicogo
(Ezayi 37.36-38; Kibaroyaw flanan 32.21-22)
35 O lon su fɛ, Matigi Ala ta mɛlɛkɛ bɔra ka na Asirika cɛ waga kɛmɛ ni biseegi ni waga looru faga (185 000). Mɔgɔ tɔw wurira sɔgɔmada fɛ minkɛ, o ka suw ye yɔrɔ bɛɛ ra.
36 A kɛra ten minkɛ, Asiri masacɛ Senakeribu sekɔra ka taga sigi Ninive dugu kɔnɔ.
37 Nka lon dɔ, k’a kinbiri gbannin to a ta ala ta sɔnnikɛbon kɔnɔ, min bɛ wele ko Nisirɔki, a yɛrɛ dencɛ minw ye Adaramelɛki ni Saresɛri ye, olugu nana ben a kan k’a faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka bori ka taga Ararati jamana ra. A dencɛ Esari Hadɔn sigira masaya ra a nɔ ra.

20

Masacɛ Ezekiyasi ka Ala daari a ta bana ko ra
(Ezayi 38.1-8; Kibaroyaw flanan 32.24)
1 O wagati ra, Ezekiyasi nana bana, fɔ a tun bɛ ɲini ka sa. Amɔzi dencɛ Ezayi tagara a fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ko i ye i ta lu koŋaw labɛn, sabu i bɛna sa; i tɛna kɛnɛya ka bɔ nin bana ra.»
2 Ezekiyasi k’a ɲa munu bon kogo fan na, ka Matigi Ala daari; a ko:
3 «E, Matigi Ala, i hakiri to ne ra, sabu ne tugura i kɔ ni kankelentigiya le ye, ni ne jusukun bɛɛ ye; ko min ka di i ye, ne ka o le kɛ.» Ezekiyasi ka o fɔ minkɛ, a kasira kosɛbɛ.
4 O y’a sɔrɔ Ezayi tun bɔra bon kɔnɔ, nka a tun ma bɔ lu kɔnɔ ban; Matigi Ala kumana a fɛ k’a fɔ a ye ko:
5 «Taga a fɔ Ezekiyasi ye, ale min ye ne ta mɔgɔw ɲamɔgɔ ye, ko Matigi Ala, a bɛmacɛ Dawuda ta Ala ko: ‹Ne ka i ta daariri mɛn, ne ka i ta ɲaji fana ye. Ne bɛna i kɛnɛya. Sinikɛnɛ, i bɛna taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
6 Ne bɛna sanji tan ni looru fara i si kan. Ne bɛna ele ni nin dugu bɔsi ka bɔ Asiri masacɛ boro. Ne bɛna nin dugu kisi ne yɛrɛ tɔgɔ bonya kosɔn, ani ne ta jɔncɛ Dawuda kosɔn.› »

7 Ezayi k’a fɔ mɔgɔw ye ko o ye na ni toromɔ siri kelen ye. O nana ni o ye, o ka o lala
Ezekiyasi ta joriw kan; Ezekiyasi kɛnɛyara.
8 Ezekiyasi tun ka Ezayi ɲininka ko tagamasiyɛn juman le bɛna a yira ko Matigi Ala
bɛna ale kɛnɛya, k’a to ale ye taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ o lon tere sabanan.
9 Ezayi tun k’a fɔ a ye ko: «Matigi Ala bɛna nin tagamasiyɛn le kɛ i ye, k’a yira i ra ko
a ka kuma min fɔ, ko a bɛna o kɛ: Suma bɛna bɔ a nɔ ra. Yala i b’a fɛ suma ye taga ɲa
fɛ ka se fɔ senlayɔrɔ tan wa, walama a ye sekɔ kɔ fɛ ka se senlayɔrɔ tan le?»
10 Ezekiyasi ko: «K’a fɔ ko suma ye taga ɲa fɛ ka se senlayɔrɔ tan, o tɛ kogbɛlɛn ye.
Ne b’a fɛ suma ye sekɔ kɔ fɛ le ka se senlayɔrɔ tan.»
11 Ayiwa, cira Ezayi ka Matigi Ala daari; Matigi Ala k’a to suma sekɔra ka taga kɔ fɛ fɔ
senlayɔrɔ tan, Ahazi ta so yɛlɛnyɔrɔ kan*.

Babilɔni masacɛ ta ciradenw nana Ezekiyasi fɛ
(Ezayi 39)

12 Ayiwa, o wagati kelen na, Babilɔni masacɛ Merodaki Baladan, min ye Baladan dencɛ
ye, ale ka Ezekiyasi ta bana kibaroya mɛn minkɛ, a ka sɛbɛ dɔ kɛ, ka bonya dɔ la o kan,
ka o ci Ezekiyasi ma.
13 Ezekiyasi ka o ciradenw minako ɲa. Fɛn o fɛn tun bɛ Ezekiyasi ta fɛnmarayɔrɔw
ra, a ka o bɛɛ yira o ciradenw na: warigbɛ ni sanin, ani kasadiyananw, ani turu
kasadimanw; a k’a ta kɛrɛkɛminanw bɛɛ yira o ra, ani a ta naforow bɛɛ. Foyi le ma
to a ta masaso kɔnɔ, ani a ta mara bɛɛ kɔnɔ, ni Ezekiyasi ma min yira o ciradenw na.
14 O kow kɔ, cira Ezayi nana masacɛ Ezekiyasi fɛ, ka na a ɲininka ko: «Nin mɔgɔw
bɔra min le? O nana mun le fɔ i ye?» Ezekiyasi ko: «O bɔra jamanajan dɔ le ra, fɔ
Babilɔni*.»
15 Ezayi k’a ɲininka tuun ko: «O ka mun ni mun le ye i ta so kɔnɔ?» Ezekiyasi ko:
«Fɛn o fɛn bɛ ne ta masaso kɔnɔ, o ka o bɛɛ ye! Foyi ma to ne ta naforow ra, ni ne ma
min yira o ra.»
16 Ezayi k’a fɔ Ezekiyasi ye ko: «Matigi Ala ta kuma lamɛn:
17 ‹Lon dɔ, bɛna se, fɛn o fɛn bɛ i ta masaso kɔnɔ, i bɛmaw ka fɛn o fɛn lajɛn fɔ ka na
se bi ma, o bɛna na o fɛnw bɛɛ cɛ ka taga ni o ye Babilɔni; foyi tɛna to. Matigi Ala ko
ten.
18 O bɛna i yɛrɛ mamaden dɔw mina, i yɛrɛ worodenw ta denw, ka taga ni olugu ye,
ka taga o bɔ cɛya ra, ka o bla Babilɔni masacɛ ta masaso kɔnɔ.› »
19 Ezekiyasi ka Ezayi jaabi ko: «I ka Matigi Ala ta kuma min fɔ ne ye, o ka ɲi; sabu
hɛra ni ɲasuma bɛna kɛ jamana kɔnɔ ne yɛrɛ ta tere bɛɛ ra.»
20 Ayiwa, Ezekiyasi ta kɛwale tɔw bɛɛ, a ta cɛfariya, a ka dinga min sogi dugu kɔnɔ,
ka jisira bɔ dugu kogo jukɔrɔ ka ji lana Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda
masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
21 Ezekiyasi sara, ka taga fara a bɛmaw kan. A dencɛ Manase sigira masaya ra a nɔ
ra.

21

Zuda masacɛ Manase ta wagati
(Kibaroyaw flanan 33.1-10,18-20)

1 Manase sigira masaya ra k’a si to san tan ni fla; a ka san bilooru ni looru le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Hefusiba.
2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn ka bɔ Izirayɛli
jamana ra, a ka o siyaw ta ko haramuninw ɲɔgɔn le kɛ.
3 A facɛ Ezekiyasi tun ka sɔnnikɛyɔrɔ minw cici ka bɔ kongoriw kan, a ka o bɛɛ lalaga
kokura tuun. Jo min ye Baali* ye, a ka sarakabɔnan dɔw lɔ o jo tɔgɔ ra. A ka bere dɔ
turu jo musoman Asera tɔgɔ ra, i n’a fɔ Akabu min tun ye Izirayɛli masacɛ ye fɔlɔfɔlɔ,
ale tun k’a kɛ cogo min na. A k’a kinbiri gban ka karo ni lolow bɛɛ bato.
4 A ka sarakabɔnan wɛrɛw lɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ; k’a sɔrɔ Matigi Ala tun k’a fɔ
ko ale kelen tɔgɔ le ka kan ka bato o yɔrɔ ra Zeruzalɛmu.
5 A ka sarakabɔnan dɔw lɔ karo ni lolow bɛɛ tɔgɔ ra, Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ fla
bɛɛ kɔnɔ.
6 A k’a dencɛ di o k’a jɛni tasuma ra k’a kɛ saraka ye. A tun bɛ lagbɛri kɛ, ka
subagayakow kɛ. A ka mɔgɔ dɔw sigi, minw bɛ suw wele, ka lagbɛri kɛ. A ka dɔ fara a
ta kojugu kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka Matigi Ala jusu bɔ.

* **20:11 20.11** Mɔgɔw tun bɛ suma cogoya flɛ o yɛlɛnyɔrɔ kan, janko ka wagati jate lɔn.

7 A tun ka jo musoman Asera ta tagamasiyɛn min lalaga, a ka o bla Ala ta batoso kɔnɔ,
k'a sɔrɔ Matigi Ala tun k'a fɔ Dawuda ye, ka na a fɔ a dencɛ Sulemani fana ye o so ko
ra, ko: «Ne ka nin batoso ani nin Zeruzalɛmu dugu le ɲanawoloma Izirayɛli mara bɛɛ
ra, ka ne tɔgɔ sigi nin yɔrɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
8 Ne ka kuma minw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, ni o ka o lamɛn ka o sira tagama, ani ne ta
baaraden Musa ka sariya minw bɛɛ yira o ra ni o ka o sira tagama, o tuma ne ka jamana
min di o bɛmaw ma, ne tɛna o gbɛn ka taga yɔrɔ si ka bɔ o jamana kɔnɔ tuun.»
9 Nka mɔgɔw ma Ala lamɛn. Manase ka o lafiri; Matigi Ala tun ka siya minw halaki
ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ɲa, o ka kojugu kɛ ka tɛmɛ hali o siyaw kan.

Zuda mara labancogo

10 O kɛra minkɛ, Matigi Ala ka kuma don a ta ciraw da ra, minw ye a ta baaradenw
ye, ko:
11 «Zuda masacɛ Manase ka ko haramuninw le kɛ. Amɔrikaw tun kɔnna ka kojugu
minw kɛ ale ɲa, ale ta kojugu belen nana tɛmɛ olugu ta kan. A ka Zuda mara mɔgɔw
bla jurumun na ni a ta jɔsɔn ye.
12 O ra, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne bɛna kojuguba dɔ ben Zeruzalɛmukaw, ani
Zuda mara mɔgɔw kan; ni mɔgɔ o mɔgɔ toro ka na o ko mɛn, o tigi bɛna kabakoya fɔ
ka manwu.
13 Ne ka juru min kɛ ka Samari dugu suma, ani ne ka sumanikɛfɛn min kɛ ka Akabu
ta somɔgɔw suma, ne bɛna o kelen le kɛ ka Zeruzalɛmu dugu fana suma. Ne bɛna
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ labɔ dugu kɔnɔ, k'a kɛ i n'a fɔ mɔgɔ bɛ minan kɔnɔ saani
cogo min na, ka sɔrɔ k'a dabiri, a saaninin kɔ.
14 Ne ta mɔgɔ tɔ minw tora, ne bɛna olugu to yi, ka o labla o juguw ye. O juguw bɛɛ
bɛna na ben o kan, ka o borofɛnw bɛɛ cɛ;
15 sabu o ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Kabini lon min na o bɛmaw bɔra Misiran
jamana ra, fɔ ka na se bi ma, o bɛ to ka ne jusu bɔ le dɔrɔn.› »

Manase ta masaya laban

16 Manase ka mɔgɔ jarakibari caman faga, fɔ ka Zeruzalɛmu dugu fan bɛɛ fa suw ra.
Ka fara o bɛɛ kan, a ka kojugu wɛrɛw kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka Zuda ta mɔgɔw bla o
jurumunw na.
17 Ayiwa, Manase ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, a ka jurumun minw kɛ, o kow
sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
18 Manase sara, ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don a ta so yiritu kɔnɔ, min tun
bɛ wele ko Uza ta yiritu. A dencɛ Amɔn sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Amɔn ta wagati
(Kibaroyaw flanan 33.21-25)

19 Amɔn sigira masaya ra k'a si to san mugan ni fla; a ka san fla le kɛ masaya ra. A
siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Mesulemɛti. Ale tun ye Harusi
denmuso dɔ le ye; o tun bɛ bɔ Yotiba dugu kɔnɔ.
20 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a facɛ Manase tun k'a kɛ cogo min na.
21 A facɛ tun ka sira o sira ta, a fana ka o siraw bɛɛ le tagama. A facɛ tun ka jo minw
sɔn, a fana ka o jow le sɔn, k'a kinbiri gban ka o bato.
22 A bɔra Matigi Ala, a ta Ala kɔ, a bɛmaw ta Ala. A ma Matigi Ala ta sira si tagama.
23 Lon dɔ, Amɔn ta jamana kuntigiw ka janfa siri a kama. O k'a faga a ta bon kɔnɔ.
24 Nka o mɔgɔ minw bɛɛ tun ka masacɛ Amɔn janfa, jama wurira ka olugu bɛɛ faga.
O k'a dencɛ Yoziyasi sigi masaya ra a nɔ ra.
25 Ayiwa, Amɔn ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw
ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
26 O ka Amɔn su don a ta kaburu kɔnɔ, Uza ta yiritu ra. A dencɛ Yoziyasi le sigira
masaya ra a nɔ ra.

22

Zuda masacɛ Yoziyasi ta wagati
(Kibaroyaw flanan 34.1-2)

1 Yoziyasi sigira masaya ra k'a si to san seegi. A ka san bisaba ni kelen le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yedida; ale tun ye Adaya
denmuso dɔ le ye; o tun bɛ bɔ Bɔsikati dugu kɔnɔ.
2 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ. A k'a bɛmacɛ Dawuda ta
siraw bɛɛ le tagama. A ma o sira bla ka jɛngɛ ka taga a kininboro fɛ walama ka taga a
numanboro fɛ.

Sariya kitabu yera
(Kibaroyaw flanan 34.8-18)

3 Masacɛ Yoziyasi ta masaya san tan ni seeginan na, lon dɔ, a k'a ta sɛbɛrikɛbaga Safan
ci, ka taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. Safan tun ye Mesulamu dencɛ Asaliya dencɛ le ye.
A k'a fɔ a ye ko:
4 «Taga sarakalasebagaw kuntigiba Hilikiya fɛ, ko mɔgɔw ka wari min di Alabatosoba
kɔnɔ, so donda kɔrɔsibagaw ka wari min mina, ko a ye o wari bɛɛ fara ɲɔgɔn kan.
5 O ye o wari di Matigi Ala ta batoso lalagabagaw kuntigiw ma. Olugu bɛna Matigi Ala
ta batoso baarakɛdenw sara ni o ye, janko o ye Alabatoso yɔrɔ cɛnninw lalaga.
6 O bɛ yirilɛsɛbagaw, ani baaradenw, ani bonlɔbagaw sara, ka yiriw san, ani kabakuru
lɛsɛnin minw bɛna kɛ ka so lalaga.
7 Nka ni wari o wari dira o ma, mɔgɔ kana o wari jate ɲininka o fɛ, sabu o bɛ o ta
baara kɛra ni jusukun gbɛnin le ye.»
8 Ka o to o ra, sarakalasebagaw kuntigiba Hilikiya nana a fɔ sɛbɛrikɛbaga Safan ye ko:
«Ne ka sariya kitabu ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ!» Hilikiya ka o kitabu di Safan ma,
Safan k'a karan.
9 Sɛbɛrikɛbaga Safan tagara masacɛ fɛ. A tagara a fɔ masacɛ ye ko: «I ta jɔnw ka
Matigi Ala ta batoso wari di Alabatoso lalagabagaw kuntigiw ma.»
10 Sɛbɛrikɛbaga Safan k'a fɔ fana ko: «Sarakalasebaga Hilikiya ka kitabu dɔ di ne ma
fana.» A ka o sɛbɛ karan masacɛ ɲa na.

Masacɛ ka ciramuso Huluda ɲininka
(Kibaroyaw flanan 34.19-28)

11 Masacɛ ka sariya kitabu kumaw mɛn minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faran.
12 Masacɛ k'a fɔ sarakalasebaga Hilikiya ni Safan dencɛ Ayikamu ni Mise dencɛ
Akibɔri, ani sɛbɛrikɛbaga Safan ni masacɛ ta baaraden Asaya ye ko:
13 «Aw ye taga Matigi Ala ɲininka ne tɔgɔ ra, ani jama bɛɛ tɔgɔ ra, ani Zuda mara
mɔgɔw bɛɛ, nin kitabu ta kumaw ko ra, an ka nin kitabu min ye; sabu Matigi Ala ta
dimi ka bon. Matigi dimina an kɔrɔ kosɛbɛ, sabu an bɛmaw ma nin kitabu ta kumaw
sira tagama; a sɛbɛra kitabu kɔnɔ ko an ka kan ka min kɛ, o m'a kɛ ten.»
14 Sarakalasebaga Hilikiya, ani Ayikamu, ani Akibɔri, ani Safan, ani Asaya, olugu
tagara ciramuso Huluda fɛ ka taga kuma ni a ye; ale tun ye Salumu ta muso le ye.
Salumu facɛ tun ye Tikiva ye, Tikiva facɛ tun ye Harasi ye. Salumu le tun ye Alabatosoba
ta faniw kɔrɔsibaga ye. A ni a muso tun siginin bɛ Zeruzalɛmu ta kindakura le ra.
15 Huluda ka o jaabi ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta kuma ye nin ye; mɔgɔ min ka
aw ci ne fɛ, aw ye taga a fɔ o tigi ye
16 ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛna kojuguba le ben nin dugu ni a dugumɔgɔw kan, ka kaɲa
ni nin kitabu ta kumaw ye, Zuda masacɛ ka kitabu min karan.
17 I n'a fɔ o ka ne to yi, ka taga wusunan sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye, ka ne jusu bɔ
ni o ta kɛwalew ye, o kosɔn ne dimina nin dugu kɔrɔ kosɛbɛ, dimi min fana tɛna mala
tuun.›
18 «Nka aw ye taga a fɔ Zuda masacɛ ye, min ka aw ci ko aw ye na Matigi Ala ɲininka,
ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹I ka nin kitabu kuma lamɛn minkɛ,
19 o kow digira i ra kosɛbɛ. I ka i yɛrɛ majigi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu ne ka min fɔ nin
dugu ni a dugumɔgɔw kama, i ka o mɛn. Ne bɛna o kɛ ɲanibagatɔw le ye, ka o danga.
Nka ele ka i ta faniw faran, ka kasi ne ɲa kɔrɔ minkɛ, o kosɔn ne fana ka i ta daariri
lamɛn. Matigi Ala ko ten.
20 O kosɔn ni i nana sa, ne bɛna i lataga i bɛma tɔw fɛ. I bɛna sa hɛra le ra; o bɛna i
su don i ta kaburu kɔnɔ. Ni o kɛra, ne bɛna nin kojugu min lase nin dugu ma, i yɛrɛ ɲa
tɛna o ye.› »
Ayiwa, o tagara o kumaw lase masacɛ ma.

23

Yoziyasi ka jɛnɲɔgɔnya don ni Ala ye
(Kibaroyaw flanan 34.29-32)

1 Masacɛ Yoziyasi ka Zuda mara cɛkɔrɔbaw, ani Zeruzalɛmu dugu cɛkɔrɔbaw bɛɛ wele
ka na.
2 O kɔ, masacɛ tagara Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ale ni Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ, ani sarakalasebagaw, ani ciraw, ani jama bɛɛ, denmisɛn
fara mɔgɔkɔrɔba kan. O tun ka o kitabu min sɔrɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, o ka o
jɛnɲɔgɔnya kitabu kumaw bɛɛ karan jama bɛɛ ɲa na.

3 O y′a sɔrɔ masacɛ tun lɔnin bɛ tintin dɔ kan; a ka jɛŋɲɔgɔnya* don kura ye tuun ni
Matigi Ala ye, k′a fɔ ko: «An bɛna tugu Matigi Ala le kɔ, k′a ta kumaw, ani a ta ciw, ani
a ta cifɔninw bɛɛ sira tagama ni an jusukun bɛɛ ye, ani an nin bɛɛ, janko Ala tun ka
kuma minw sɛbɛ a ta jɛŋɲɔgɔnya kitabu kɔnɔ kakɔrɔ, an ye o kumaw bɛɛ sira tagama.»
Jama bɛɛ sɔnna o jɛŋɲɔgɔnya ta kumaw ma.

Yoziyasi ka batofɛn wɛrɛw labɔ Zuda mara ra
(Kibaroyaw flanan 34.3-5)

4 Masacɛ k′a fɔ sarakalasebagaw kuntigiba Hilikiya ye, ani sarakalasebaga tɔw, ani
Alabatoso donda kɔrɔsibagaw ye, ko fɛn o fɛn ye Baali* ta jow ye, ani Asera ta jow, ani
karo ni lolow ta sɔnnikɛfɛnw ye, ko o ye o fɛnw bɛɛ labɔ Alabatosoba kɔnɔ. O ka o fɛnw
labɔ ka taga o jɛni Zeruzalɛmu dugu kɔ fɛ, Sedɔrɔn kɛnɛgbɛ ra, k′a buguri cɛ ka taga ni
a ye fɔ Betɛli.
5 Zuda masacɛw tun ka sɔnnikɛbaga minw sigi fɔlɔfɔlɔ, wagati min o tun bɛ wusunan
sarakaw* bɔra sɔnnikɛyɔrɔw ra, kongoriw kunna, Zuda duguw kɔnɔ, ani Zeruzalɛmu
kɛrɛfɛduguw ra, o ka o sɔnnikɛbagaw bɛɛ gbɛn. Sɔnnikɛbaga minw fana tun bɛ
wusunan sarakaw bɔra Baali ta jo ye, ani minw tun bɛ tere ni karo ni lolow batora,
o ka olugu fana gbɛn.
6 O tun bɛ jo musoman Asera bato nin bere min ye, a ka o bere labɔ Matigi Ala ta
batoso kɔnɔ, ka taga ni a ye Zeruzalɛmu dugu kɔ fɛ, Sedɔrɔn kɔ yɔrɔ ra, ka taga a jɛni
o yɔrɔ ra, fɔ k′a kɛ buguri ye. O ka o buguri bɔn dugumɔgɔw ta kaburulo ra.
7 Cɛ jatɔyakɛbaga minw ta yɔrɔw tun bɛ Matigi Ala ta batoso lu kɔnɔ, o ka o yɔrɔw
bɛɛ cɛn ka bɔ yi. Musow tun bɛ jo musoman Asera ta sɔnnikɛfaniw dan o yɔrɔw le ra
fana.
8 Yoziyasi ka Zuda duguw ta sarakalasebagaw bɛɛ wele ka na Zeruzalɛmu. Sarakalase-
bagaw tun bɛ wusunan sarakaw bɔra sɔnnikɛyɔrɔ minw na kongoriw kan, k′a ta Geba
ka taga a bla fɔ Bɛri Seba, a ka o yɔrɔw bɛɛ cɛn. O tun ka sɔnnikɛyɔrɔ minw lɔ duguw
dondaw ra, a ka o fana cɛn. Min tun bɛ dugutigi Yosuwe yɛrɛ ta donda ra, a ka o fana
cɛn; o tun bɛ dugu donda numanboroyanfan fɛ.
9 Sarakalasebaga minw tun ka sarakaw bɔ sɔnnikɛyɔrɔw ra kongoriw kan, o ma sɔn
olugu ye kɛ saraka bɔ ye Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn* kan Zeruzalɛmu. O kɔni tun bɛ se
ka burufunubariw domu ni sarakalasebaga tɔw ye.
10 O tun bɛ to ka denmisɛnw jɛni ka o kɛ saraka ye yɔrɔ min na, min ye Tofɛti yɔrɔ
ye, Bɛni Hinɔmu kurufurancɛ ra, a ka o yɔrɔ bɛɛ cɛn k′a lanɔgɔ, janko mɔgɔ si kana se
k′a dencɛ walama a denmuso jɛni k′a kɛ saraka ye tuun ka Molɔki ta jo bato.
11 Zuda masacɛw tun ka so minw bla, ka o kɛ ka tere bato, a ka o bɛɛ bɔ yi. O sow tun
bɛ Alabatoso lu kɔnɔ; o tun bɛ lu donda ra, dugu ɲamɔgɔ dɔ ta siyɔrɔ kɛrɛ fɛ, min tɔgɔ
tun ye ko Netan Melɛki. O tun bɛ sowotoro minw kɛ ka tere bato, a ka olugu fana jɛni.
12 Sarakabɔnan minw tun bɛ Ahazi ta biribon kunna, Zuda masacɛw tun ka minw lɔ,
masacɛ Yoziyasi ka o bɛɛ cici, ani Manase tun ka minw lɔ Matigi Ala ta batoso lu fla bɛɛ
kɔnɔ. A ka o cici, ka o buguri cɛ ka taga o bɔn Sedɔrɔn kɔ kɔnɔ.
13 Sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongori kan Zeruzalɛmu dugu terebɔyanfan na, a ka o
yɔrɔw fana cɛn. O yɔrɔ tun bɛ oliviyesunw kuru woroduguyanfan fɛ, yɔrɔ min bɛ wele
ko halakiri kuru. Izirayɛli masacɛ min tun ye Sulemani ye, ale le tun ka o sɔnnikɛyɔrɔw
lɔ Sidɔnkaw ta jo musoman haramunin ye, min ye Asera ye, ani Mohabukaw ta jo
haramunin ye, min ye Kemɔsi ye, ani Amɔnkaw ta jo haramuninba ye, min ye Molɔki
ye.
14 Yoziyasi ka kabakurujanw cici, ka jo musoman Asera ta berew tigɛtigɛ, ka
mɔgɔkolow cɛ, ka o kɛ o nɔ ra, janko k′a cɛn.

Yoziyasi ka batofɛn wɛrɛw cɛn Izirayɛli mara ra
(Kibaroyaw flanan 34.6-7)

15 Yoziyasi ka o ko kelen fana kɛ Betɛli; Nebati dencɛ Yerobohamu, masacɛ min tun ka
Izirayɛlimɔgɔw bla jurumun na, ale tun ka sɔnnikɛyɔrɔ min lɔ kongori kan, sarakabɔnan
min tun bɛ o sɔnnikɛyɔrɔ ra, a ka o fana cɛn. A ka o sarakabɔnan ni o sɔnnikɛyɔrɔ cɛn,
ka jo musoman Asera ta sɔnnikɛbere jɛni, k′a sɔnnikɛyɔrɔ jɛni fɔ k′a kɛ buguri ye.
16 Yoziyasi nana a ɲa munu, ka kaburu dɔw ye kongoriw kan yi; a ka mɔgɔw ci ka
taga o suw kolow bɔ ka na; o ka o kolow jɛni sɔnnikɛyɔrɔw kan, ka o yɔrɔw lanɔgɔ, i
n′a fɔ Matigi Ala tun k′a ta kuma don a ta cira da ra k′a fɔ cogo min na. Ala ta cira tun
ka o kumaw le fɔ fɔlɔfɔlɔ.
17 Yoziyasi nana a fɔ ko: «Ne ɲa bɛ kaburu juman ta kabakuru le ra yan fɛ yi tan?»
Dugumɔgɔw k′a jaabi ko: «Ala ta cira min tun nana ka bɔ Zuda mara ra, ale ta kaburu

tagamasiyɛn lo. I ka min kɛ nin sarakabɔnanw kan tan cɔ, o cira tun nana o kumaw le fɔ, ko o le bɛna kɛ nin sarakabɔnanw kan.»
18 Yoziyasi ko: «Aw ye o kaburu to yi! Mɔgɔ si kana maga a kolow ra.» O ka o cira
kolow to yi, ani cira min fana tun nana ka bɔ Samari, o ka ale kolow fana to yi.
19 Sɔnnikɛbon minw tun bɛ kongoriw kan Samari duguw kɔnɔ, Izirayɛli masacɛw tun
ka minw lalaga ka sɔnni kɛ yi, fɔ ka na Matigi Ala jusu bɔ, Yoziyasi ka o bɛɛ waraga ka
bɔ yi. A ka min kɛ Betɛli, a ka o ko kelen le kɛ Samari fana.
20 Sɔnnikɛbaga minw tun bɛ o sɔnnikɛyɔrɔ ra, a ka olugu bɛɛ mina ka o faga
sarakabɔnanw kan, ka mɔgɔkolow jɛni sarakabɔnanw kan. O kɔ, a sekɔra ka taga
Zeruzalɛmu.

Jɔnyaban ɲanagbɛ
(Kibaroyaw flanan 35.1,18-19)

21 Masacɛ k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye ko: «Aw ye Jɔnyaban ɲanagbɛ* kɛ ka Matigi Ala, aw
ta Ala bonya, i n'a fɔ a fɔra Ala ta jɛnɲɔgɔnya* kitabu kɔnɔ cogo min na.»
22 O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* min kɛ, o ɲanagbɛ ɲɔgɔn tun ma deri ka kɛ, kabini kuntigiw
tun bɛ Izirayɛli jamana kunna wagati min na, fɔ ka na a bla Izirayɛli masacɛw, ani Zuda
masacɛw ta wagati ra.
23 Nka masacɛ Yoziyasi ta masaya san tan ni seeginan le ra, o ɲanagbɛ sɔrɔra ka kɛ
Zeruzalɛmu, ka Matigi Ala tɔgɔ bonya.

Yoziyasi ta ko tɔw
(Kibaroyaw flanan 35.20-27; 36.1)

24 Ka fara o bɛɛ kan, mɔgɔ minw tun b'a fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, ani minw bɛ
lagbɛri kɛ, Yoziyasi ka o mɔgɔw bɛɛ gbɛn. Yirimɔgɔninw, ani jow, ani fɛn haramunin
minw bɛɛ tun bɛ Zuda mara ra, ani Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, a ka o bɛɛ bɔ yi, janko sariya
ta kuma minw sɛbɛra kitabu kɔnɔ, sarakalasebaga Hilikiya ka kitabu min ye Matigi Ala
ta batoso kɔnɔ, mɔgɔw ye o kitabu kumaw sira tagama.
25 Masacɛ minw tɛmɛna Yoziyasi ɲa, o dɔ si ma sekɔ ka na Matigi Ala fɛ ni a jusukun
bɛɛ ye, ani a nin bɛɛ, ani a baraka bɛɛ, ka Musa ta sariyaw bɛɛ sira tagama i ko Yoziyasi
k'a kɛ cogo min na. A ɲɔgɔn masacɛ fana ma wuri a kɔ fɛ tuun.
26 Nka o bɛɛ n'a ta, Matigi Ala tun dimina Zuda ta mɔgɔw kɔrɔ cogo min na, fɔ k'a
jusu bɔ, o dimi tun ma ban, sabu Manase tun ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow tun ka Ala jusu
bɔ.
27 O kosɔn Matigi Ala ko: «Ne bɛna Zuda mara mɔgɔw fana gbɛn ka bɔ ne ɲa kɔrɔ, i
n'a fɔ ne ka Izirayɛlimɔgɔw gbɛn cogo min na. Ne bɛna ban nin dugu fana ra, ne tun
ka nin dugu min ɲanawoloma, min ye Zeruzalɛmu ye; ne bɛna ban nin Alabatoso fana
ra, ne tun k'a fɔ ko o min bɛna kɛ ne tɔgɔ sigiyɔrɔ ye.»

Yoziyasi ta masaya laban

28 Ayiwa, Yoziyasi ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw
ta kibaroyaw kitabuw kɔnɔ.
29 Yoziyasi ta masaya wagati ra, Misiran masacɛ Farawona, min tɔgɔ tun ye ko Neko,
ale wurira ko a bɛ taga Asiri masacɛ fɛ Efirati ba fan fɛ. Masacɛ Yoziyasi tagara lɔ a ɲa
ko a b'a kɛrɛ; nka Farawona ka Yoziyasi faga o kɛrɛ ra Megido.
30 A ta jamana kuntigiw k'a su ta sowotoro dɔ kɔnɔ. O k'a ta ka bɔ Megido, ka taga ni
a ye Zeruzalɛmu, ka taga a su don a ta kaburu kɔnɔ. Jamanamɔgɔw k'a dencɛ Yohahazi
ta, ka turu saninman* kɛ ale kun na, k'a sigi masaya ra a facɛ nɔ ra.

Zuda masacɛ Yohahazi ta masaya wagati
(Kibaroyaw flanan 36.2-4)

31 Yohahazi sigira masaya ra k'a si to san mugan ni saba. A ka karo saba le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Hamutali; ale tun ye Yeremi
denmuso le ye, o tun bɛ bɔ Libina.
32 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a bɛmaw tun k'a kɛ cogo min na.
33 Farawona min tun ye Neko ye, ale nana a mina k'a siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye, Ribila
dugu kɔnɔ, Hamati jamana ra, ko a kana sigi masaya ra Zeruzalɛmu tuun. Farawona ka
warida dɔ ben Zuda mara kan, ko o ka kan ka to ka o sara; o tun ye warigbɛ kilo waga
saba ni kɛmɛ naani ye (3 400), ani sanin kilo bisaba ni naani.
34 Farawona, min tɔgɔ tun ye ko Neko, ale ka Yoziyasi dencɛ Eliyakimu le kɛ Zuda
masacɛ ye a facɛ Yoziyasi nɔ ra. A ka Eliyakimu tɔgɔ yɛlɛma k'a kɛ Yehoyakimu ye. A
ka Yohahazi mina ka taga ni a ye Misiran; a tagara sa o yɔrɔ ra yi.
35 Farawona tun ka warigbɛ ni sanin hakɛya min fɔ, Yehoyakimu tun bɛ o dira a ma.
O ra, a ka jamana mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ta wari sɔrɔta jate mina, ka warigbɛ ni sanin

hakɛya dɔ mina bɛɛ kelen kelen fɛ, ka kaɲa ni bɛɛ ta sɔrɔta ye. A ka o le kɛ janko ka Farawona ta wari sɔrɔ k'a di a ma.

Zuda masacɛ Yehoyakimu ta wagati
(Kibaroyaw flanan 36.5-8)

36 Yehoyakimu sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san tan ni kelen le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Zebuda. Ale tun ye Pedaya denmuso le ye; o tun bɛ bɔ Ruma dugu kɔnɔ.
37 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a bɛmaw tun k'a kɛ cogo min na.

24

Babilɔnikaw nana Yehoyakimu kɛrɛ

1 Yehoyakimu ta masaya wagati ra, Babilɔni masacɛ min ye Nebukadinɛsari ye, ale nana Yehoyakimu kama ka na a kɛrɛ. Yehoyakimu tora Nebukadinɛsari ta fanga kɔrɔ fɔ san saba. Nka o kɔ fɛ, Yehoyakimu murutira tuun.
2 Matigi Ala k'a to benkannikɛbaga dɔw bɔra Babilɔnikaw ta jamana ra, ani Sirikaw ta jamana ra, ani Mohabukaw ta jamana ra, ani Amɔnkaw ta jamana ra, ka na Yehoyakimu kama. Ala k'a to olugu nana Zuda mara kama, janko ka na o halaki le pewu, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, a tun ka kuma min don a ta baaradenw da ra, minw ye a ta ciraw ye.
3 Sigiya t'a ra, nin kɛra ka kaɲa ni Matigi Ala yɛrɛ ta kuma le ye. A tun b'a fɛ ka Zuda mara mɔgɔw bɔ a yɛrɛ ɲa kɔrɔ, Manase ta jurumunw bɛɛ kosɔn,
4 ani a tun ka mɔgɔ jarakibari minw bɛɛ faga, fɔ ka Zeruzalɛmu dugu bɛɛ kɛ jori ye. Matigi Ala tun t'a fɛ ka o hakɛ yafa tuun.
5 Ayiwa, Yehoyakimu ta kɛwale tɔw, a ka ko minw bɛɛ kɛ, o kow bɛɛ sɛbɛra Zuda masacɛw ta kibaroyaw kitabu kɔnɔ.
6 Yehoyakimu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. A dencɛ Yehoyakini sigira masaya ra a nɔ ra.
7 O wagati ra, Misiran masacɛ ma bɔ a ta jamana ra tuun ka taga kɛrɛ kɛ; sabu yɔrɔ o yɔrɔ tun bɛ a ta mara kɔnɔ, Babilɔni masacɛ tun ka o yɔrɔw bɛɛ mina, k'a ta Misiran ba ra, ka taga a bla fɔ Efirati ba ra.

Zuda masacɛ Yehoyakini ta wagati
(Kibaroyaw flanan 36.9-10)

8 Yehoyakini sigira masaya ra k'a si to san tan ni seegi. A ka karo saba le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Nehusita. Ale tun ye Elinatan denmuso le ye; Zeruzalɛmukaw tun lo.
9 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a facɛ tun k'a kɛ cogo min na.

Babilɔnikaw nana Zeruzalɛmu dugumɔgɔw mina

10 Yehoyakini ta wagati ra, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta jamana kɛrɛkuntigiw ni a ta kɛrɛkɛjama nana Zeruzalɛmu dugu kama ka na dugu lamini.
11 Ka o kuntigiw lɔnin to o kɛrɛ ra yi, Nebukadinɛsari yɛrɛ nana lɔ dugu ɲa fɛ.
12 Zuda masacɛ Yehoyakini bɔra ka taga a yɛrɛ di Babilɔni masacɛ ma, a ni a bamuso, ani a ta jamana kuntigiw ni ɲamɔgɔw, ani a ta mɔgɔbaw. Babilɔni masacɛ ka o mina. O kɛra Babilɔni masacɛ ta masaya san seeginan le ra.
13 A ka Matigi Ala ta batoso naforow ni masacɛ ta lu naforow bɛɛ cɛ. Izirayɛli masacɛ Sulemani tun ka minan saninlaman minw lalaga ka o bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, Nebukadinɛsari ka o minanw bɛɛ cici. Matigi Ala tun ka kuma min fɔ kabini fɔlɔfɔlɔ, o kuma le kɛra can ye*.
14 A ka Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ mina ka taga ni o ye, ani a kuntigiw bɛɛ, ani a kɛrɛkɛdenw bɛɛ; o bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ waga tan, ani borobaarakɛbagaw, ani nɛgɛbaarabagaw bɛɛ. A ka dugumɔgɔw bɛɛ ra fagantanw dɔrɔn le to dugu kɔnɔ yi.
15 A ka Yehoyakini yɛrɛ mina ka bɔ Zeruzalɛmu, ka taga ni a ye Babilɔni, ani a bamuso, ani a ta musow, ani a ta mɔgɔbaw, ani jamana kuntigibaw.
16 Babilɔni masacɛ ka kɛrɛkɛcɛ waga wolonfla (7 000) fana mina ka taga ni olugu ye, ani borobaarakɛbagaw ni nɛgɛbaarabagaw cɛ waga kelen, ani kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ.
17 Babilɔni masacɛ ka Yehoyakini belencɛ sigi masaya ra a nɔ ra, min tɔgɔ tun ye ko Mataniya. A ka o tɔgɔ yɛlɛma k'a kɛ Sedesiyasi ye.

Zuda masacɛ Sedesiyasi ta wagati
(Yeremi 52.1-3; Kibaroyaw flanan 36.11-13)

---

* **24:13 24.13** O kuma tun fɔra Masacɛw ta kitabu flanan na 20.17.

18 Sedesiyasi sigira masaya ra k'a si to san mugan ni kelen. A ka san tan ni kelen le
kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Hamutali. Yeremi
denmuso tun lo; Libinaka tun lo.
19 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ Yehoyakimu tun k'a kɛ cogo min na.
20 Nin kow bɛɛ tun sera Zeruzalɛmu dugu ni Zuda mara ma, Matigi Ala ta dimi le
kosɔn. A laban, Matigi Ala nana o gbɛn ka bɔ a yɛrɛ ɲa kɔrɔ. O kɔ fɛ, Sedesiyasi belen
nana muruti Babilɔni masacɛ ma.

25

Babilɔnikaw nana Sedesiyasi mina Zeruzalɛmu
(Yeremi 39.1-7; 52.4-11)

1 Sedesiyasi ta masaya san kɔnɔntɔnnan na, o san karo tannan na, o karo tere
tannan na, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari nana Zeruzalɛmu dugu kama tuun, ni a
ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye, ka na dugu lamini; o ka tintin dɔw lɔ ka dugu lamini.
2 O ka dugu lamini ten ka taga se fɔ masacɛ Sedesiyasi ta masaya san tan ni kelennan
ma.
3 O san karo naaninan*, o karo tere kɔnɔntɔnnan, kɔngɔ nana gban dugumɔgɔw ra
k'a sɔrɔ domuni si tun tɛ o boro tuun minkɛ,
4 o ka wo dɔ bɔ kogo ra. Masacɛ ni kɛrɛkɛcɛw bɛɛ bɔra o sira fɛ su fɛ, kogo fla cɛ ma,
masacɛ ta yiritu fan na, ka bori ka taga Zuridɛn kɛnɛgbɛ sira fɛ. O y'a sɔrɔ Babilɔnikaw
tun ka dugu lamini.
5 Nka Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama ka masacɛ gbɛn ka taga a mina Zeriko kɛnɛgbɛyɔrɔ
ra. A ta kɛrɛkɛjama bɛɛ borira ka janjan k'a to yi.
6 O ka masacɛ Sedesiyasi mina ka taga ni a ye Ribila, Babilɔni masacɛ fɛ, ka taga a ta
kiti tigɛ.
7 O k'a dencɛw kannatigɛ a yɛrɛ ɲa na. O kɔ, o ka ale yɛrɛ ɲadenw ci, k'a siri ni
siranɛgɛ jɔrɔkɔw ye, ka taga ni a ye Babilɔni.

Babilɔnikaw ka Zuda mara mɔgɔ tɔw bɛɛ mina
(Yeremi 39.8-10; 52.12-27; Kibaroyaw flanan 36.17-21)

8 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta masaya san tan ni kɔnɔntɔnnan na, o san karo
loorunan, o karo tere wolonflanan na, Nebuzaradan nana Zeruzalɛmu. Ale tun ye
Babilɔni* masacɛ ta jamana kuntigi dɔ ye, ani masacɛ ta kɛrɛkuntigiba.
9 A ka Matigi Ala ta batoso jɛni, ani masacɛ ta so, ani dugu bonw bɛɛ; a ka bon
ɲanamanw bɛɛ jɛni.
10 Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama min tun bɛ ni masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ye, olugu ka
Zeruzalɛmu dugu kogow cici.
11 Mɔgɔ tɔ minw tun tora dugu kɔnɔ, Nebuzaradan, min tun ye masacɛ ta
kɛrɛkuntigiba ye, ale ka olugu bɛɛ mina ka taga ni o ye, ani minw tun ka o yɛrɛ di
Babilɔni masacɛ ma, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ.
12 A ka dugu fagantan dɔw le to yi, janko olugu ye kɛ rɛzɛnw, ani forow sɛnɛ ye.
13 Matigi Ala ta batoso ta samasen siranɛgɛramanw, ani a siranɛgɛ wotorow, ani a
minanba koorinin min tun lalagara ni siranɛgɛ ye, Babilɔnikaw ka o bɛɛ cici, ka taga ni
o siranɛgɛ ye Babilɔni.
14 O ka siranɛgɛdagaw, ani a buguricɛnanw, ani a muruw, ani a sɛtiw ta. O tun bɛ
baara kɛ ni siranɛgɛfɛnw min o min ye Alabatoso kɔnɔ, o ka o bɛɛ ta.
15 Masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ka tasumabɔnanw, ani jifiyɛw fana ta; fɛn o fɛn tun ye
sanin ye, ani fɛn o fɛn tun ye warigbɛ ye, a ka o bɛɛ ta.
16 Masacɛ Sulemani tun ka o samasen fla ni o minanba koorinin ni o wotoro minw
lalaga Matigi Ala ta batoso kama, mɔgɔ si tun tɛ o siranɛgɛ hakɛya lɔn.
17 O samasen bɛɛ kelen kelen janya tun ye nɔngɔn† ɲa tan ni seegi. O tun ka datugunan
dɔw kɛ o ra ni siranɛgɛ ye; o janya tun ye nɔngɔn ɲa saba. O tun ka jɔ dɔw kɛ ka samasen
sanfɛyɔrɔ ɲɛgɛn, ani gerenadi yiriden bisigiyaw; o bɛɛ tun ye siranɛgɛ le ye. Samasen
fla bɛɛ cogoya tun ye kelen ye, ani fɛn minw tun kɛra ka o ɲɛgɛnŋɛgɛn.
18 Masaso kɔrɔsibaga kuntigi ka sarakalasebagaw kuntigiba Seraya fana mina, ani a
dɛmɛbaga min tun ye sarakalasebaga Sofoni ye, ani sarakalasebaga saba minw tun bɛ
Alabatosoba donda kɔrɔsibagaw ye.
19 A ka dugu kɛrɛkɛjama ɲamɔgɔba dɔ fana mina, ani Zuda masacɛ ladibaga cɛ looru
minw tun tora dugu kɔnɔ, ani kɛrɛkɛjama kuntigi ta sɛbɛrikɛbaga min tun bɛ cɛdenw
ta kɛrɛkɛdenya ra, ani Zuda mara cɛ biwɔɔrɔ; olugu tun bɛ dugu kɔnɔ yi.

---

* **25:3 25.3** A fɔra ko karo naaninan, ka kaɲa ni Yeremi 52.6 ye. † **25:17 25.17** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

20 Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi Nebuzaradan ka o mɔgɔw mina ka taga ni o ye Ribila
Babilɔni masacɛ fɛ.
21 Babilɔni masacɛ ka o faga Ribila, Hamati mara ra.
Zuda mara mɔgɔw minana o cogo le ra ka bɔ o ta jamana ra ka taga fɔ yɔrɔjan.

Nebukadinɛsari ka Gedaliya sigi Zuda mara kunna
(Yeremi 40.7–41.18)

22 Ayiwa, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ka mɔgɔ minw to Zuda mara ra, a
ka Gedaliya sigi olugu kunna, k'a kɛ o ɲamɔgɔ ye. Gedaliya facɛ tun ye Ayikamu ye,
Ayikamu facɛ tun ye Safan ye.
23 Zuda mara ta kuntigiw, ani o ta kɛrɛkɛden minw tun tora yi, olugu nana a mɛn ko
Babilɔni masacɛ ka Gedaliya le sigi k'a kɛ jamana ɲamɔgɔ ye minkɛ, o ni o ta mɔgɔw
tagara Gedaliya kɔ Misipa. O mɔgɔw le tun ye Netaniya dencɛ Sumayila ye, ani Kareya
dencɛ Yohanan, ani Tahumɛti dencɛ Seraya, min bɛ bɔ Netofa, ani Mahakakacɛ dencɛ
Yazaniya.
24 Gedaliya karira o mɔgɔw ni o ta kɛrɛkɛcɛw ye, k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran
Babilɔnikaw ta kuntigiw ɲa, ko o bɛna ko dɔ kɛ aw ra. Aw ye to jamana kɔnɔ yan, ka
baara kɛ Babilɔni masacɛ ye; aw ta hɛra bɛ o le ra.»
25 Nka o san karo wolonflanan na, Elisama dencɛ Netaniya, o dencɛ Sumayila, ale min
tun ye masacɛden ye, ale ni cɛ tan nana, ka na ben Gedaliya kan k'a faga, ani Yahudiyaw
ni Babilɔnika minw bɛɛ tun bɛ ni a ye Misipa.
26 O kɛra minkɛ, mɔgɔ tɔw bɛɛ, mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan, ani kɛrɛkuntigiw bɛɛ, o
bɛɛ wurira ka bori ka taga Misiran, sabu o tun bɛ siranna Babilɔnikaw ɲa.

Babilɔni masacɛ ka Yehoyakini labɔ kaso ra
(Yeremi 52.31-34)

27 Ayiwa, Masacɛ Yehoyakini ta minari san bisaba ni wolonflanan na, san min na Evili
Merodaki kɛra Babilɔni* masacɛ ye, o san karo tan ni flanan, ani o karo tere mugan ni
wolonflanan, Babilɔni masacɛ ka Zuda masacɛ Yehoyakini labla, ka a labɔ kasobon na.
28 A tun bɛ kuma Yehoyakini fɛ i ko a teri; masacɛ minw tun minana ka taga Babilɔni
i ko ale, a ka Yehoyakini sigi olugu bɛɛ kunna.
29 A ka Yehoyakini ta kasodenderegew bɔ a ra. A tun bɛ domuni kɛ ni Babilɔni masacɛ
yɛrɛ le ye lon o lon, a si tɔ bɛɛ ra.
30 Babilɔni masacɛ k'a mako bɛɛ ɲa o cogo le ra lon o lon, a si tɔ bɛɛ ra.

KIBAROYAW
TA KITABU FƆLƆ
Kitabu faamucogo

Yahudiyaw tun b′a miiri ko sarakalasebaga Ɛsidarasi le kɛra Kibaroyaw ta kitabu fɔlɔ ni a flanan sɛbɛbaga ye. Ni yɔrɔ dama dama tɛ, an b′a ye ko Kibaroyaw ta kitabuw ani Masacɛw ta kitabuw ta kumaw ye kelen ye. O bɛɛ bɛ Izirayɛli jamana ta masacɛw ta kow le fɔ.

Kibaroyaw ta kitabu fla bɛɛ tun ye kitabu kelen ye.

Izirayɛlimɔgɔw nana ka bɔ Babilɔni, o kɔ, nin kitabu fla sɔrɔra ka sɛbɛ, janko k′a yira mɔgɔw ra, ko ka tagama ka kaɲa ni Ala ta sariyaw ye, ko nafa bɛ o ra.

Kibaroya kitabu fɔlɔ bɛ Izirayɛlimɔgɔw tɔgɔw fɔ an ye, k′a ta o bɛmaw ta wagati ra, ka taga a bla mɔgɔ minaninw ta wagati ra, ani minw sekɔra ka na Izirayɛli jamana kɔnɔ tuun.

Fɛnba fla bɛ Kibaroyaw ta kitabu fɔlɔ kɔnɔ, Izirayɛli masacɛw ta ko ra:

A fɔlɔ, an b′a ye ko kojugu caman sera Izirayɛli mara ni Zuda mara mɔgɔw ma, nka o bɛɛ n′a ta, Ala ma ban o ra; a tun b′a fɛ ka koɲuman minw kɛ o ye, a ka o kɛ Zuda mara mɔgɔw ye. O kosɔn a ta masacɛɲuman dɔw tun bɛ yi, i n′a fɔ Dawuda ni Sulemani, ani Yosafati, ani Ezekiyasi, ani Yoziyasi, olugu ka baaraɲuman minw kɛ, kitabu sɛbɛbaga ka o bɛɛ fɔ an ye, k′a yira ko o mɔgɔw tora Ala kɔ.

A flanan, nin kitabu bɛ Zeruzalɛmu ta Alabatosoba ko fɔ an ye, ani sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw ta baarakɛcogo. Masacɛ Sulemani le ka Alabatosoba lɔ, nka masacɛ Dawuda tun ka o baaraw ko labɛn, sani a ye sa.

Kitabu kɔnɔkow

Izirayɛlimɔgɔw ta durujaw tɔgɔw *(1–9)*
Masacɛ Sawuli ta saya *(10–14)*
Masacɛ Dawuda ta wagatigbɛlɛnw ani a ta baara kɛninw *(11–21)*
Masacɛ Dawuda ka Alabatosoba lɔko fɔ *(22–29)*

Izirayɛlimɔgɔw ta buruju kitabu

K′a ta Adama ra ka taga a bla Sɛmu ra

1 Adama le tun ye Sɛti facɛ ye, Sɛti tun ye Enɔsi facɛ ye,
2 Enɔsi tun ye Kenan facɛ ye, Kenan tun ye Mahalalɛli facɛ ye, Mahalalɛli tun ye Yɛrɛdi
facɛ ye,
3 Yɛrɛdi tun ye Henɔki facɛ ye, Henɔki tun ye Matusalɛmu facɛ ye, Matusalɛmu tun
ye Lemɛki facɛ ye,
4 Lemɛki tun ye Nuho facɛ ye, Nuho tun ye Sɛmu ni Kamu ni Zafɛti facɛ ye.
5 Zafɛti dencɛw tun ye Gomɛri ye, ani Magɔgi, ani Madayi, ani Yavan, ani Tubali, ani
Mesɛki, ani Tirasi.
6 Gomɛri dencɛw tun ye Asikenazi, ani Rifati, ani Togarima ye.
7 Yavan dencɛw tun ye Elisa, ani Tarisisi, ani Kitimu, ani Rodanimu ye.
8 Kamu dencɛw tun ye Kusi, ani Misirayimu, ani Puti, ani Kanaana ye.
9 Kusi dencɛw tun ye Seba ye, ani Havila, ani Sabita, ani Rahema, ani Sabiteka. Rahema
dencɛw tun ye Saba, ani Dedan ye.
10 Kusi le ka Nimurɔdi fana woro; Nimurɔdi le kɔnna ka kɛ fangatigiba ye dugukolo
kan.
11 Misirayimu le ye Ludikaw bɛmacɛ ye, ani Anamikaw, ani Lehabikaw, ani Nafitukaw,
12 ani Paturusikaw, ani Kasiluhikaw, ani Kafitɔrikaw; Filisikaw bɔra Kasiluhikaw ra.
13 Kanaana ka Sidɔn woro; ale le kɛra a dencɛ fɔlɔ ye; o kɔ fɛ a ka Hɛti woro.
14 Ale le kɛra Yebusikaw bɛmacɛ ye, ani Amɔrikaw, ani Girigasikaw
15 ani Hevikaw, ani Arikikaw, ani Sinɛkaw,
16 ani Arivadikaw, ani Semarikaw, ani Hamatikaw.
17 Sɛmu dencɛw tun ye Elamu ye, ani Asuri, ani Aripasadi, ani Ludi, ani Aramu, ani
Usi, ani Huli, ani Getɛri, ani Mesɛki,
18 Aripasadi ka Sela woro; Sela ka Hebɛri woro.
19 Hebɛri ka dencɛ fla sɔrɔ: kelen tɔgɔ tun ye ko Pelɛgi, sabu ale ta wagati le ra
dugukolo taranna. Ale balemacɛ tɔgɔ tun ye ko Yokitan.
20 Yokitan ka Alimodadi woro, ani Selɛfu, ani Hasarimavɛti, ani Yera,
21 ani Hadoramu, ani Uzali, ani Dikila,
22 ani Ebali, ani Abimayɛli, ani Seba,

23 ani Ofiri, ani Havila, ani Yobabu. Olugu bɛɛ ye Yokitan dencɛw ye.

K'a ta Sɛmu ra ka taga a bla Esawu ni Yakuba ra

24 Sɛmu tun ye Aripasadi facɛ ye, Aripasadi tun ye Sela facɛ ye,
25 Sela tun ye Hebɛri facɛ ye, Hebɛri tun ye Pelɛgi facɛ ye, Pelɛgi tun ye Rehu facɛ ye,
26 Rehu tun ye Serugi facɛ ye, Serugi tun ye Nahɔri facɛ ye, Nahɔri tun ye Tera facɛ ye,
27 Tera tun ye Iburama facɛ ye, min tɔgɔ nana kɛ Iburahima ye.
28 Iburahima dencɛw tun ye Isiyaka ni Sumayila ye.
29 Olugu ta durujaw ye nin ye: Sumayila dencɛ fɔlɔ tun ye Nebayɔti ye, o kɔ fɛ Kedari, ani Adibɛli, ani Mibisamu,
30 ani Misima, ani Duma, ani Masa, ani Hadadi, ani Tema,
31 ani Yeturi, ani Nafisi, ani Kedima. Olugu le tun ye Sumayila dencɛw ye.
32 Iburahima tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min ye Ketura ye, ale ka Zimiran woro, ani Yokisan, ani Medan, ani Madiyan, ani Isibaki, ani Suwa. Yokisan dencɛw tun ye Seba ni Dedan ye.
33 Madiyan dencɛw tun ye Efa, ani Efɛri, ani Hanɔki, ani Abida, ani Elida ye. Olugu bɛɛ le ye Ketura denw ni a mamadenw ye.

34 Iburahima ka Isiyaka woro; Isiyaka dencɛw tun ye Esawu ni Izirayɛli ye*.
35 Esawu dencɛw tun ye Elifazi ye, ani Rewɛli, ani Yehusi, ani Yalamu, ani Kora.
36 Elifazi dencɛw tun ye Teman, ani Omaru, ani Sefi, ani Getamu, ani Kenazi, ani Timina, ani Amalɛki.
37 Rewɛli dencɛw tun ye Nahati, ani Zera, ani Sama, ani Miza ye.
38 Seyiri dencɛw tun ye Lotan ye, ani Sobali, ani Sibeyɔn, ani Ana, ani Disɔn, ani Esɛri, ani Disan.
39 Lotan dencɛw tun ye Hɔri, ani Homamu. Lotan balemamuso tun ye Timina ye.
40 Sobali dencɛw tun ye Aliyan ye, ani Manati, ani Ebali, ani Sefi, ani Onamu. Sibeyɔn dencɛw tun ye Aya ye, ani Ana.
41 Ana dencɛ tun ye Disɔn ye. Disɔn dencɛw tun ye Hamuran ye, ani Ɛsiban, ani Itiran, ani Keran.
42 Esɛri dencɛw tun ye Bilan, ani Zavan, ani Yakan ye. Disan dencɛw tun ye Usi ni Aran ye.

Edɔmu jamana masacɛw ni a kuntigiw
(Damina 36.31-43)

43 Sani masacɛ dɔ ye sigi Izirayɛlimɔgɔw kunna, masacɛ minw sigira Edɔmu mara kunna, olugu flɛ nin ye: Behɔri dencɛ Bela, ale ta dugu tɔgɔ tun ye ko Dinaba.
44 Bela nana sa minkɛ, Zera dencɛ Yobabu, min bɛ bɔ Bɔsira, ale sigira a nɔ ra.
45 Yobabu nana sa minkɛ, Husamu sigira a nɔ ra; ale tun bɔra Temankaw ta jamana ra.
46 Husamu nana sa minkɛ, Bedadi dencɛ Hadadi sigira a nɔ ra; ale le ka Madiyankaw kɛrɛ ka se o ra Mohabu mara ra. A ta dugu tɔgɔ tun ye ko Aviti.
47 Hadadi nana sa minkɛ, Samula, min tun bɛ bɔ Masireka, ale sigira a nɔ ra.
48 Samula nana sa minkɛ, Sawuli min tun bɛ bɔ Rehobɔti, bada ra, ale sigira a nɔ ra.
49 Sawuli nana sa minkɛ, Akibɔri dencɛ Baali Hanan sigira a nɔ ra.
50 Baali Hanan nana sa minkɛ, Hadadi sigira a nɔ ra; a ta dugu tɔgɔ tun ye ko Payi. A muso tɔgɔ tun ye ko Metabɛli; Metabɛli tun ye Matɛrɛdi denmuso ye, Matɛrɛdi tun ye Mezahabu denmuso ye.
51 Hadadi sanin kɔ, minw kɛra Edɔmu mara kuntigiw ye, o kuntigiw flɛ nin ye: Timina, ani Aliva, ani Yetɛti,
52 ani Olibama, ani Ela, ani Pinɔn,
53 ani Kenazi, ani Teman, ani Mibisari,
54 ani Magidiyɛli, ani Iramu. Olugu le kɛra Edɔmu mara kuntigiw ye.

2

Yakuba dencɛw

1 Izirayɛli* dencɛw flɛ nin ye: Rubɛn, ani Simeyɔn, ani Levi, ani Zuda, ani Isakari, ani Zabulɔn,
2 ani Dan, ani Yusufu, ani Boniyaminu, ani Nɛfitali, ani Gadi, ani Asɛri.

---

* **1:34 1.34** Izirayɛli le ye Yakuba ye. * **2:1 2.1** Izirayɛli le tun ye Yakuba ye.

3 Zuda dencɛw tun ye Ɛri, ani Onan, ani Sela ye. A ka o dencɛ saba sɔrɔ a ta Kanaanaka
muso le fɛ, min ye Suwa denmuso ye. Zuda dencɛ fɔlɔ min tun ye Ɛri ye, ale nana kɛ
mɔgɔjugu ye Ala ɲa kɔrɔ, o kosɔn Ala k'a faga.
4 Tamari min tun ye Zuda buranmuso ye, ale fana ka Perɛsi ni Zera woro Zuda fɛ.
Zuda dencɛw bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ looru.
5 Perɛsi dencɛw tun ye Hɛsirɔn ni Hamuli ye.
6 Zera dencɛw tun ye Zimiri, ani Etan, ani Heman, ani Kalikɔli, ani Dara ye. O bɛɛ
lajɛnnin tun ye cɛ looru.
7 Karimi dencɛ le tun ye Akari ye†. Ale le tun ka tɔɔrɔ lase Izirayɛlimɔgɔw ma lon dɔ,
sabu Matigi Ala tun ko o ye fɛn minw haramuya ka o to yi, a ka o dɔ ta.
8 Etan dencɛ tun ye Azariya ye.
9 Esirɔn tun ka dencɛ minw woro, o tun ye Yeramɛli ye, ani Ramu, ani Kelubayi‡.
10 Ramu ka Aminadabu woro, Aminadabu ka Nasɔn woro, Nasɔn le kɛra Zuda ta
mɔgɔw ta ɲamɔgɔ ye.
11 Nasɔn ka Salima woro, Salima ka Boozi woro,
12 Boozi ka Obɛdi woro, Obɛdi ka Yese woro,
13 Yese ka Eliyabu woro; ale le kɛra a dencɛ fɔlɔ ye, ka Abinadabu kɛ flanan ye, ka
Simeya kɛ sabanan ye,
14 ka Netanehɛli kɛ a naaninan ye, ka Radayi kɛ a loorunan ye,
15 ka Osɛmu kɛ a wɔɔrɔnan ye, ka Dawuda kɛ a wolonflanan ye.
16 O balemamusow tun ye Seruya ni Abigayili ye. Seruya dencɛw tun ye Abisayi ye,
ani Yohabu, ani Asahɛli: o kɛra cɛ saba.
17 Abigayili ka Amasa woro. Amasa facɛ tun ye Yetɛri ye; ale tun ye Sumayila ta mɔgɔ
dɔ le ye.
18 Hɛsirɔn dencɛ Kalɛbu ka dencɛ dɔw sɔrɔ ni a muso Azuba ye, ani Yeriyɔti; a dencɛw
tun ye Yesɛri, ani Sobabu, ani Aridɔn ye.
19 Azuba nana sa minkɛ, Kalɛbu ka Efirata furu. Efirata ka Huri woro a fɛ.
20 Huru ka Uri woro. Uri ka Bɛtisalɛli woro.
21 O kɔ, Hɛsirɔn tagara Galadikaw facɛ Makiri denmuso fana furu. A ka o muso ta k'a
sɔrɔ ale yɛrɛ si tun ye san biwɔɔrɔ. O muso le k'a dencɛ Segubu woro a ye.
22 Segubu ka Yahiri woro. Dugu mugan ni saba le tun bɛ Yahiri tɔgɔ ra Galadi jamana
kɔnɔ.
23 Nka Gesurikaw ni Sirikaw nana Yahiri ta dugumisɛnw mina a ra, ani Kenati dugu ni
a dugumisɛnw; a bɛɛ lajɛnnin kɛra dugu biwɔɔrɔ. Minw bɛɛ tun bɛ o duguw ra, olugu
bɛɛ tun ye Galadi facɛ Makiri ta mɔgɔw le ye.
24 Hɛsirɔn nana sa Kalɛbu Efirata dugu kɔnɔ, k'a muso Abiya kɔnɔman to; muso nana
jigi dencɛ ra, ka o tɔgɔ la ko Asuri. Ale le ye Tekoha dugu sindibaga ye.
25 Hɛsirɔn dencɛ fɔlɔ min ye Yeramɛli, o dencɛ fɔlɔ tun ye Ramu ye, ka Buna gban o
ra, ani Orɛni, ani Osɛmu, ani Ahiya.
26 Yeramɛli ka muso wɛrɛ ta, min tɔgɔ tun ye ko Atara. O muso le ka Onamu woro.
27 Yeramɛli dencɛ fɔlɔ min tun ye Ramu ye, ale dencɛw tun ye Maasi, ani Yamini, ani
Ekɛri ye.
28 Onamu dencɛw tun ye Samayi ni Yada ye. Samayi dencɛw tun ye Nadabu ni Abisuri
ye.
29 Abisuri ta muso tɔgɔ tun ye ko Abihayili. O muso ka Aban ni Molidi woro a fɛ.
30 Nadabu dencɛw tun ye Selɛdi, ani Apayimu ye. Selɛdi sara k'a sɔrɔ a ma dencɛ sɔrɔ.
31 Apayimu dencɛ tun ye Isɛyi ye. Isɛyi dencɛ tun ye Sesan ye. Sesan dencɛ tun ye
Alayi ye.
32 Samayi balemacɛ Yada dencɛw tun ye Yetɛri ni Yonatan ye. Yetɛri sara k'a sɔrɔ a
ma dencɛ sɔrɔ.
33 Yonatan dencɛw tun ye Pelɛti ye, ani Zaza. Ayiwa, Yeramɛli ta durujaw le ye olugu
ye.
34 Sesan tun ma dencɛ sɔrɔ; a tun ka denmusow le sɔrɔ. Ayiwa, jɔncɛ dɔ tun bɛ Sesan
fɛ, a tɔgɔ tun ye ko Yara; Misiranka tun lo.
35 Sesan k'a denmuso furu a ta jɔncɛ Yara ma. O muso ka dencɛ woro, min kɛra Atayi
ye.
36 Atayi ka Natan woro, Natan ka Zabadi woro,
37 Zabadi ka Efilali woro, Efilali ka Obɛdi woro,
38 Obɛdi ka Yehu woro, Yehu ka Azariya woro,
39 Azariya ka Helɛsi woro, Helɛsi ka Elasa woro,

† **2:7 2.7** Akari le bɛ wele fana ko Akan, Yosuwe ta kitabu kɔnɔ. ‡ **2:9 2.9** Kelubayi le bɛ wele fana ko Kalɛbu.

40 Elasa ka Sisimayi woro, Sisimayi ka Salumu woro,
41 Salumu ka Yekamiya woro, Yekamiya ka Elisama woro.
42 Yeramɛli balemacɛ Kalɛbu dencɛw flɛ nin ye: Mesa le kɛra a dencɛ fɔlɔ ye; ale le ye
Zifu facɛ ye. Kalɛbu dencɛ dɔ fana tun ye Maresa ye; ale le ye Heburɔn dugu sindibaga
ye.
43 Heburɔn dencɛw tun ye Kora ye, ani Tapuwa, ani Rekɛmu, ani Sema.
44 Sema ka Rahamu woro; Rahamu le ye Yɔrikiyamu facɛ ye. Rekɛmu ka Samayi woro.
45 Samayi dencɛ tun ye Mahɔn ye; Mahɔn le tun ye Bɛti Suri facɛ ye.
46 Kalɛbu tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min ye Efa ye, ale ka Haran, ani Mosa,
ani Gazɛzi woro. Haran ka Gazɛzi woro.
47 Yadayi dencɛw tun ye Regɛmu, ani Yotamu, ani Gesan, ani Pelɛti, ani Efa, ani Sahafu
ye.
48 Kalɛbu tun ka jɔnmuso wɛrɛ kɛ a muso ye, min tun ye Mahaka ye; ale ka Sebɛri ni
Tirana woro.
49 A ka Sahafu fana woro, min ye Madimana facɛ ye, ani Seva, min ye Makibena ni
Gibeha facɛ ye. Kalɛbu denmuso tun ye Akisa ye.
50 Ayiwa, Kalɛbu ta durujaw le kɛra olugu ye.
Efirata dencɛ fɔlɔ Huri, ale dencɛ dɔ tun ye Sobali ye, min ye Kiriyati Yeharimu dugu
sindibaga ye,
51 ani Salima min ye Bɛtilɛhɛmu dugu sindibaga ye, ani Harɛfu min ye Bɛti Gadɛri
dugu sindibaga ye.
52 Sobali min ye Kiriyati Yeharimu dugu sindibaga ye, ale ta durujaw tun ye
Harowekaw ye, ani Menuhɔtikaw tarancɛ.
53 Kiriyati Yeharimu ta mɔgɔw le tun ye Yetɛrikaw ye, ani Putikaw, ani Sumatikaw,
ani Miserakaw. Sorehakaw, ani Esitahɔlikaw bɔra olugu le ra.
54 Salima ta durujaw tun ye Bɛtilɛhɛmukaw ye, ani Netofakaw, ani Aterɔti Bɛti Yohabu,
ani Manatikaw ta mɔgɔw tarancɛ, ani Sorehakaw,
55 ani lɔnnikɛbagaw ta gbamɔgɔ minw bɛ Yabɛzi: Tirehatikaw, ani Simehatikaw,
ani Sukatikaw. Olugu le ye Kenikaw ye, minw bɔra Hamati ra, Hamati min fana ye
Rekabukaw bɛmacɛ ye.

3

Dawuda ta duruja

1 Dawuda dencɛ minw worora k'a to Heburɔn, olugu flɛ nin ye: a dencɛ fɔlɔ, Aminɔn,
a ka o sɔrɔ a ta Zizirɛlikamuso Ahinohamu fɛ. A flanan, Daniyɛli, a ka o sɔrɔ a ta
Karimɛlikamuso Abigayili fɛ.
2 A sabanan, Abusalɔn, a ka o sɔrɔ a muso Mahaka fɛ, Gesuri masacɛ Talimayi
denmuso. A naaninan, Adoniya, a ka o sɔrɔ a muso Hagiti fɛ.
3 A loorunan, Sefatiya, a ka o sɔrɔ a muso Abitali fɛ. A wɔɔrɔnan, Iterehamu, a ka o
sɔrɔ a muso Egila fɛ.
4 O dencɛ wɔɔrɔ worora ka Dawuda to Heburɔn. A ka san wolonfla ni karo wɔɔrɔ le
kɛ masaya ra Heburɔn, ka san bisaba ni saba kɛ masaya ra Zeruzalɛmu.
5 A dencɛ minw worora k'a to Zeruzalɛmu, olugu ye nin ye: Simeha, ani Sobabu, ani
Natan, ani Sulemani; Amiyɛli denmuso Baseba le ka o dencɛ naani woro.
6 Dawuda ka Ibari fana woro, ani Elisama, ani Elifelɛti,
7 ani Noga, ani Nefɛgi, ani Yafiya,
8 ani Elisama, ani Eliyada, ani Elifelɛti: cɛ kɔnɔntɔn.
9 O bɛɛ tun ye Dawuda dencɛw ye, ka fara a ta jɔnmusow dencɛw kan. Tamari le tun
ye o balemamuso ye.
10 Sulemani ta durujaw ye nin ye: a dencɛ Robohamu, o dencɛ ye Abiya ye, o dencɛ
ye Asa ye, o dencɛ ye Yosafati ye,
11 o dencɛ ye Yoramu ye, o dencɛ ye Ahaziya ye, o dencɛ ye Yohasi ye,
12 o dencɛ ye Amasiya ye, o dencɛ ye Azariya ye, o dencɛ ye Yotamu ye,
13 o dencɛ ye Ahazi ye, o dencɛ ye Ezekiyasi ye, o dencɛ ye Manase ye,
14 o dencɛ ye Amɔn ye, o dencɛ ye Yoziyasi ye.
15 Yoziyasi dencɛw ye nin ye: a dencɛ fɔlɔ ye Yohanan ye, a flanan ye Yehoyakimu ye,
a sabanan ye Sedesiyasi ye, a naaninan ye Salumu ye.
16 Yehoyakimu dencɛ tun ye Yekoniya ye, Yekoniya dencɛ tun ye Sedesiyasi ye.
17 Yekoniya min tun minana ka taga Babilɔni, ale ta durujaw ye nin ye: Sehalitiyɛli
tun ye a dencɛ ye;

18 o kɔ Malikiramu, o kɔ Pedaya, o kɔ Senasari, o kɔ, Yekamiya, o kɔ Hosama, o kɔ
Nedabiya.
19 Pedaya dencɛw tun ye Zorobabɛli ni Simɛyi ye. Zorobabɛli dencɛw tun ye Mesulamu
ni Hananiya ye; Selomiti le tun ye olugu balemamuso ye.
20 O kɔ, a nana Azuba woro, ani Ohɛli, ani Berekiya, ani Hasadiya, ani Yusabu Esɛdi;
cɛ looru.
21 Hananiya dencɛw tun ye Pelatiya ni Ezayi ye; Refaya dencɛw, ani Arinan dencɛw,
ani Abidiyasi dencɛw, ani Sekaniya dencɛw bɛɛ tun ye a ta durujaw ye.
22 Sekaniya ta durujaw tun ye Semaya ye, ani Semaya dencɛw, minw tun ye Hatusi,
ani Igali, ani Bariya, ani Nehariya, ani Safati ye; cɛ wɔɔrɔ.
23 Nehariya dencɛw tun ye Eliyonayi ye, ani Hizikiya, ani Azirikamu; cɛ saba.
24 Eliyonayi dencɛw tun ye Hodava ye, ani Eliyasibu, ani Pelaya, ani Akubu, ani
Yohanan, ani Delaya, ani Anani ye; cɛ wolonfla.

4

Zuda ta durujaw

1 Zuda dencɛw tun ye Pɛrɛsi, ani Hɛsirɔn, ani Karimi, ani Huri, ani Sobali ye.
2 Sobali dencɛ Rehaya ka Yahati woro. Yahati ka Ahumayi ni Lahadi woro. Olugu le
kɛra Sorehakaw ta gbaw ye.
3 Etamu dencɛw tun ye Ziziɛli ye, ani Isima, ani Idibasi; olugu balemamuso tun ye
Haseleponi ye.
4 Penuwɛli le tun ye Gedɔri facɛ ye; Ezɛri tun ye Husa facɛ ye. Bɛtilɛhɛmu dugu
sindibaga min ye Efirata ye, ale dencɛ fɔlɔ Huri, o dencɛw le ye ninnugu ye.
5 Asuri min tun ye Tekoha dugu sindibaga ye, ale tun ka muso fla min ta, o ye Hela ni
Naara ye.
6 Naara ka Ahuzamu, ani Hefɛri, ani Temeni, ani Ahasitari woro a fɛ. Olugu le ye
Naara dencɛw ye.
7 Hela dencɛw tun ye Serɛti, ani Sohari, ani Etinan ye.
8 Kosi ka Anubu ni Sobeba woro; Kosi le ye Aharehɛli ta gbamɔgɔw bɛmacɛ ye, minw
ye Harumukaw ye.
9 Yabɛzi le tun ka tɔgɔ sɔrɔ ka tɛmɛ a balema tɔw bɛɛ kan. A bamuso le tun k'a tɔgɔ
la ko Yabɛzi, ko sabu ale k'a woro tɔɔrɔ le kɔnɔ.
10 Yabɛzi ka Izirayɛli ta Ala daari, k'a fɔ ko: «Ni i bɛ sɔn ka baraka don ne ra can yɛrɛ
ra, o tuma i ye ne ta jamana bonya, ka to ne fɛ, ka kojugu mabɔ ne ra, ka ne bɔsi ka bɔ
tɔɔrɔ ra!» A tun ka min daari, Ala ka o kɛ a ye.
11 Kelubu min ye Suwa balemacɛ ye, ale ka Mehiri woro. Mehiri le tun ye Esitɔn facɛ
ye.
12 Esitɔn le ye Bɛti Rafa ta mɔgɔw, ani Paseha ta mɔgɔw, ani Tehina ta mɔgɔw bɛmacɛ
ye. Tehina le ye Nahasi dugu sindibaga ye. O mɔgɔw le ye Reka dugumɔgɔw ye.
13 Kenazi dencɛw tun ye Ɔtiniyɛli ni Seraya ye. Ɔtiniyɛli dencɛw tun ye Hatati ni
Mehonotayi ye.
14 Mehonotayi le ye Ofira facɛ ye. Seraya le ye Yohabu facɛ ye. Yɔrɔ min bɛ wele ko
borobaarakɛbagaw ta kɛnɛgbɛ, Yohabu le tun ye o yɔrɔ sindibaga ye, sabu olugu tun ye
borobaarakɛbagaw le ye.
15 Yefune dencɛ Kalɛbu, ale dencɛw tun ye Iru, ani Ela, ani Nahamu ye. Ela le tun ye
Kenazi facɛ ye.
16 Yehalɛli dencɛw tun ye Zifu, ani Zifa, ani Tiriya, ani Asarɛli ye.
17 Ɛsidarasi dencɛw tun ye Yetɛri, ani Merɛdi, ani Efɛri, ani Yalɔn ye. Merɛdi ta muso
kelen ka Mariyamu woro, ani Samayi, ani Isiba; Isiba le kɛra Ɛsitemoha dugu sindibaga
ye.
18 Merɛdi tun ka Farawona denmuso min furu, min tɔgɔ tun ye ko Bitiya, ale dencɛw
le ye olugu ye. Merɛdi ta Zudaka muso fana ka Yɛrɛdi woro, min kɛra Gedɔri dugu
sindibaga ye; o kɔ, a ka Hebɛri woro, min kɛra Soko dugu sindibaga ye; o kɔ, a ka
Yekutiyɛli woro, min kɛra Zanoha dugu sindibaga ye.
19 Hodiya ta muso tun ye Nahamu balemamuso le ye; o muso dencɛ kelen le kɛra
Keyila dugu sindibaga ye; olugu le kɛra Garimikaw ye; tɔ kelen kɛra Ɛsitemoha dugu
sindibaga ye, olugu le kɛra Mahakakaw ye.
20 Simɔn dencɛw tun ye Aminɔn, ani Rina, ani Bɛni Hanan, ani Tilɔn ye. Isɛyi ta denw
tun ye Zohɛti ni Bɛni Zohɛti ye.

21 Zuda dencɛ Sela, ale dencɛw ye nin ye: Ɛri, min kɛra Leka dugu sindibaga ye, ani
Lada, min kɛra Maresa dugu sindibaga ye, ani gba minw bɛɛ bɛ lɛnfani baara kɛ Bɛti
Asibeha;
22 ale le fana ye Yokimu bɛmacɛ ye, ani Kozeba ta dugumɔgɔw, ani Yohasi ta
dugumɔgɔw, ani Sarafu ta dugumɔgɔw, minw tun sigira Mohabukaw, ani Yasubi Lehɛmu
ta mɔgɔw kunna. Ayiwa, o kow ye kokɔrɔw le ye.
23 O mɔgɔw tun ye dagalalagabagaw le ye; o siginin tun bɛ masacɛ kɔrɔ, Netayimu ni
Gedera, ka to ka baara kɛ masacɛ ye.

Simeyɔn ta durujaw

24 Simeyɔn dencɛw tun ye Nemuwɛli, ani Yamini, ani Yaribu, ani Zera, ani Sawuli ye.
25 Sawuli dencɛ tun ye Salumu ye, o dencɛ tun ye Mibisamu ye, o dencɛ tun ye Misima
ye.
26 Misima dencɛ tun ye Hamuwɛli ye, o dencɛ tun ye Zakuri ye, o dencɛ tun ye Simɛyi
ye.
27 Simɛyi ka dencɛ tan ni wɔɔrɔ ni denmuso wɔɔrɔ le sɔrɔ. A balema tɔw ma dencɛ
caman sɔrɔ. O kosɔn olugu ta somɔgɔw ma caya i n'a fɔ Zuda ta somɔgɔw.
28 Olugu tun siginin bɛ Bɛri Seba, ani Molada, ani Hasari Suwali,
29 ani Bila, ani Asɛmu, ani Toladi,
30 ani Betuhɛli, ani Hɔrima, ani Sikilagi,
31 ani Bɛti Marikabɔti, ani Hasari Susimu, ani Bɛti Birɛyi, ani Sarayimu. Fɔ ka taga se
Dawuda ta masaya wagati ma, o ta duguw le tun ye olugu ye;
32 o ta dugumisɛnw le tun ye Etamu ye, ani Ayini, ani Rimɔn, ani Tokɛn, ani Asan;
dugu looru,
33 ani o duguw kɛrɛfɛduguw bɛɛ, ka taga se fɔ Baali. O ta sigiyɔrɔw, ani o ta durujaw
le ye nin ye.
34 Mesobabu, ani Yamulɛki, ani Amasiya dencɛ Yosa,
35 ani Yowɛli, ani Yehu min facɛ tun ye Yosibiya ye, Yosibiya facɛ tun ye Seraya ye,
Seraya facɛ tun ye Asiyɛli ye,
36 ani Eliyonayi, ani Yakoba, ani Yesohaya, ani Asaya, ani Adiyɛli, ani Yesimiyɛli, ani
Benaya,
37 ani Ziza min facɛ tun ye Sifɛyi ye, Sifɛyi facɛ tun ye Alɔn ye, Alɔn facɛ tun ye Yedaya
ye, Yedaya facɛ tun ye Simiri ye, Simiri facɛ tun ye Semaya ye.
38 O mɔgɔ minw bɛɛ tɔgɔw fɔra nin ye, olugu tun ye o ta gbaw kuntigiw le ye; o ta
somɔgɔw fana cayara kosɛbɛ.
39 O tagara Gedɔri donda fan na, ka taga se fɔ o yɔrɔ kɛnɛgbɛ terebɔyanfan na, janko
ka yɔrɔ dɔ sɔrɔ, o ta sagaw, ani o ta baw bɛ se ka domunikɛyɔrɔ sɔrɔ yɔrɔ min na.
40 O ka yɔrɔɲumanw sɔrɔ o ta bɛganw ye, bin ni ji tun ka ca yɔrɔ minw na, ka
jamanaba sɔrɔ, laganfiya ni hɛra tun bɛ jamana min na; Kamu ta duruja dɔw le tun
siginin bɛ o jamana ra fɔlɔfɔlɔ.
41 Ayiwa, nin mɔgɔ minw tɔgɔw fɔra nin ye, olugu tagara o yɔrɔ ra Zuda masacɛ
Ezekiyasi ta masaya wagati le ra. O tagara o yɔrɔ mɔgɔw ta sow ni o ta siyɔrɔw bɛɛ
cici, ka o halaki pewu ka sigi o nɔ ra, fɔ ka na se bi ma, sabu o ta sagaw ni o ta baw ta
domunikɛyɔrɔw tun bɛ sɔrɔ yi.
42 Simeyɔn ta mɔgɔ dɔw fana tagara sigi Seyiri kuruyɔrɔw ra; olugu tun ye cɛ kɛmɛ
looru. Pelatiya, ani Nehariya, ani Refaya, ani Isɛyi dencɛ Uziyɛli le tun ye olugu ta
ɲamɔgɔw ye.
43 Amalɛkika tɔ minw tun bɔsira, o ka olugu faga. O sigira o yɔrɔ le ra fɔ ka na se bi
ma.

5

Rubɛn ta durujaw

1 Izirayɛli dencɛ fɔlɔ min ye Rubɛn ye, ale dencɛw flɛ nin ye: ale le tun ye dencɛ fɔlɔ
ye, nka i n'a fɔ a jɛnna ni a facɛ muso ye minkɛ, kɔrɔya dira Izirayɛli dencɛ Yusufu
dencɛw le ma. A kɛra ten, Rubɛn ma jate tuun i ko dencɛ fɔlɔ.
2 Zuda fana ka baraka sɔrɔ kosɛbɛ, a balemaw cɛ ra, sabu Izirayɛli masacɛ bɔra ale ta
duruja le ra; nka kɔrɔya dira Yusufu le ma.
3 O ra, Izirayɛli dencɛ fɔlɔ Rubɛn dencɛw ye nin ye: Hanɔki, ani Palu, ani Hɛsirɔn ni
Karimi.
4 Yowɛli dencɛ tun ye Semaya ye, o dencɛ tun ye Gɔgi ye, o dencɛ tun ye Simɛyi ye,
5 o dencɛ tun ye Mika ye, o dencɛ tun ye Rehaya ye, o dencɛ tun ye Baali ye,

6 o dencɛ tun ye Bera ye; ale le tun ye Rubɛn ta mɔgɔw kuntigi ye. Asiri masacɛ Tigilati
Pilesɛri tun ka ale le mina ka taga ni a ye.
7 Bera ta balemaw, ka kaɲa ni o ta gbaw ye, i n'a fɔ o ta durujaw tɔgɔw sɛbɛra cogo
min na: o ta kuntigiw tun ye Yeyɛli ye; o kɔ, Jakariya,
8 o kɔ, Bela min facɛ tun ye Azazi ye; Azazi facɛ tun ye Sema ye, Sema facɛ tun ye
Yowɛli ye. Olugu tun siginin bɛ Arowɛri, ka taga se fɔ Nebo kuru ni Baali Mehɔn fan na.
9 Terebɔyanfan na fana, o tun sigira k'a ta kongokolon kɔrɔ, ka taga a bla fɔ Efirati ba
ra; sabu o ta bɛganw tun ka ca Galadi mara ra kosɛbɛ.
10 Sawuli ta wagati ra, o tun ka Hagarikaw kɛrɛ ka se olugu ra. O tagara sigi olugu ta
sigiyɔrɔ le ra Galadi mara terebɔyanfan na.

Gadi ta durujaw

11 Gadi ta mɔgɔw tun sigira Rubɛn ta mɔgɔw kɔrɔ, Basan mara ra, ka taga a bla fɔ
Salika.
12 Yowɛli ta gba le tun ka bon o bɛɛ ra, ka Safamu ta gba gban o ra, o kɔ, Yanayi ta
gba, ani Safati ta gba. O bɛɛ tun siginin bɛ Basan.
13 O ta balema tɔw fana ta gbaw tun bɛ yi: Mikayilu ta gba, ani Mesulamu ta gba, ani
Seba ta gba, ani Yorayi ta gba, ani Yakan ta gba, ani Ziya ta gba, ani Ebɛri ta gba; gba
wolonfla.
14 Olugu le tun ye Abihayili ta denw ye; Abihayili facɛ tun ye Huri ye, Huri facɛ tun ye
Yaroha ye, Yaroha facɛ tun ye Galadi ye, Galadi facɛ tun ye Mikayilu ye, Mikayilu facɛ
tun ye Yesisayi ye, Yesisayi facɛ tun ye Yado ye, Yado facɛ tun ye Buzi ye;
15 Guni dencɛ Abidiyɛli, o dencɛ Ayi, ale le tun ye o ta gbaw ɲamɔgɔ ye.
16 O tun siginin bɛ Galadi mara ra, ani Basan mara ra, ani o yɔrɔ kɛrɛfɛduguw, ani
Sarɔn bɛgan marayɔrɔw bɛɛ ra, ka taga se fɔ o yɔrɔ mara danw na.
17 Olugu bɛɛ tɔgɔ sɛbɛra buruju kitabu kɔnɔ Zuda masacɛ Yotamu ta masaya wagati
le ra, ani Izirayɛli masacɛ Yerobohamu ta masaya wagati ra.
18 Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw, cɛ
barakamanw tun bɛ olugu ra, minw tun bɛ se ka kɛrɛ kɛ ni nɛgɛbɛnnan ni kɛrɛkɛmuru
ye, ani ka kalan bon; o bɛɛ tun derira kɛrɛ ra. O tun ye cɛ waga binaani ni naani ni cɛ
kɛmɛ wolonfla ni cɛ biwɔɔrɔ (44 760); o bɛɛ tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra.
19 O tagara Hagarikaw kɛrɛ, ani Yeturi ta mɔgɔw, ani Nafisi ta mɔgɔw, ani Nodabu ta
mɔgɔw.
20 Ala ka o dɛmɛ k'a to o ka se sɔrɔ Hagarikaw ni o nɔfɛmɔgɔw bɛɛ kan, sabu kɛrɛ
wagati ra, o tun ka Ala daari, Ala fana tun ka o jaabi sabu o tun ka o jigi la a kan.
21 O ka o mɔgɔw ta bɛganw mina: ɲɔgɔmɛ waga bilooru; baw, ani sagaw bɛɛ lajɛnnin
tun ye bɛgan waga kɛmɛ fla ni waga bilooru, ani fali waga fla; o ka mɔgɔ waga kɛmɛ
mina fana.
22 O ka mɔgɔ caman faga, sabu Ala yɛrɛ le tun bɛ ni o ye nin kɛrɛ ra; o ka o mɔgɔw
faga ka sigi o ta yɔrɔ ra; o tora yi fɔ ka na se olugu yɛrɛ fana minawagati ma.

Manase ta duruja

23 Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw tun siginin bɛ mara min na, o mara tun bɛ damina
Basan mara ra, ka taga a bla fɔ Baali Hɛrimɔn, ani Seniri, ani Hɛrimɔn kuru yɔrɔ ra. O
mɔgɔw tun ka ca.
24 O ta gbatigiw tɔgɔw ye nin ye: Efɛri, ani Isɛyi, ani Eliyɛli, ani Aziriyɛli, ani Yeremi,
ani Hodava, ani Yadiyɛli; o bɛɛ tun ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye; o tun ka tɔgɔ sɔrɔ kosɛbɛ.
Olugu le tun ye o ta gbatigiw ye.
25 Nka o ma na sɔn ka to o bɛmaw ta Ala kɔ, k'a bato; sabu Ala tun ka o jamana mɔgɔ
minw halaki ka bɔ o ɲa, o tugura olugu ta alaw le kɔ, ka to ka o alaw bato.
26 O le kosɔn, Asiri masacɛ Puli min ye Tigilati Pilesɛri ye, Izirayɛli ta Ala ka ale
kɔnɔnɔsu, k'a to Tigilati Pilesɛri ka Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta
gba tarancɛ mɔgɔw mina, ka taga ni o ye Hala, ani Habɔri, ani Hara, ani Gozan bada ra.
O tora o yɔrɔw le ra fɔ ka na se bi ma.

Levi ta durujaw

27 Levi dencɛw tun ye Gɛrisɔmu, ani Kehati, ani Merari ye.
28 Kehati dencɛw tun ye Amuramu, ani Isari, ani Heburɔn ni Uziyɛli ye.
29 Amuramu dencɛw tun ye Haruna ni Musa ye, ani Mariyamu. Haruna dencɛw tun
ye Nadabu, ani Abihu, ani Elehazari, ani Itamari ye.
30 Elehazari dencɛ tun ye Finehasi ye. Finehasi dencɛ tun ye Abisuwa ye.
31 Abisuwa dencɛ tun ye Buki ye. Buki dencɛ tun ye Uzi ye.
32 Uzi dencɛ tun ye Zeraya ye. Zeraya dencɛ tun ye Merayɔti ye.

33 Merayɔti dencɛ tun ye Amariya ye. Amariya dencɛ tun ye Ahitubu ye.
34 Ahitubu dencɛ tun ye Sadɔki ye. Sadɔki dencɛ tun ye Ayimazi ye.
35 Ayimazi dencɛ tun ye Azariya ye. Azariya dencɛ tun ye Yohanan ye.
36 Yohanan dencɛ tun ye Azariya ye. Azariya le tun bɛ sarakalasebaga* baara kɛra masacɛ Sulemani ta Alabatosoba kɔnɔ, a tun ka min lɔ Zeruzalɛmu.
37 Azariya dencɛ tun ye Amariya ye. Amariya dencɛ tun ye Ahitubu ye.
38 Ahitubu dencɛ tun ye Sadɔki ye. Sadɔki dencɛ tun ye Salumu ye.
39 Salumu dencɛ tun ye Hilikiya ye. Hilikiya dencɛ tun ye Azariya ye.
40 Azariya dencɛ tun ye Seraya ye. Seraya dencɛ tun ye Yosadaki ye.
41 Wagati min na Matigi Ala tun k'a to Nebukadinɛsari ka Zuda ta mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu dugumɔgɔw mina ka taga ni o ye, Yosadaki fana tun minana o wagati ra ka taga ni o mɔgɔw ye.

6

Levi ta duruja tɔw

1 Levi dencɛw tun ye Gɛrisɔmu ni Kehati ni Merari ye.
2 Gɛrisɔmu dencɛw tɔgɔw tun ye Libini ni Simɛyi.
3 Kehati dencɛw tun ye Amuramu, ani Isari, ani Heburɔn, ani Uziyɛli ye.
4 Merari dencɛw tun ye Mali ni Musi ye.
5 Ayiwa, Levi ta gbaw le ye nin ye, o bɛɛ ni o facɛw: Gɛrisɔmu ta durujaw ra, Gɛrisɔmu dencɛ tun ye Libini ye, o dencɛ tun ye Yahati ye, o dencɛ tun ye Zima ye,
6 o dencɛ tun ye Yoha ye, o dencɛ tun ye Ido ye, o dencɛ tun ye Zera ye, o dencɛ tun ye Yatirayi ye.
7 Kehati ta durujaw ra, Kehati dencɛ tun ye Aminadabu ye, o dencɛ tun ye Kore ye, o dencɛ tun ye Asiri ye,
8 o dencɛ tun ye Ɛlikana ye, o dencɛ tun ye Ebiyasafu ye, o dencɛ tun ye Asiri ye,
9 o dencɛ tun ye Tahati ye, o dencɛ tun ye Uriyɛli ye, o dencɛ tun ye Uziya ye, o dencɛ tun ye Sawuli ye.
10 Ɛlikana dencɛw tun ye Amasayi ni Ahimɔti ye.
11 Ɛlikana ta duruja ye nin ye: Ɛlikana dencɛ tun ye Sofayi ye, o dencɛ tun ye Nahati ye,
12 o dencɛ tun ye Eliyabu ye, o dencɛ tun ye Yerohamu ye, o dencɛ tun ye Ɛlikana ye, o dencɛ tun ye Samawilu ye.
13 Samawilu dencɛ fɔlɔ tun ye Yowɛli* ye, min gbanna o ra o ye Abiya ye.
14 Merari ta durujaw ra, Merari dencɛ tun ye Mali ye, o dencɛ tun ye Libini ye, ale dencɛ tun ye Simɛyi ye, o dencɛ tun ye Uza ye,
15 o dencɛ tun ye Simeha ye, o dencɛ tun ye Hagiya ye, o dencɛ tun ye Asaya ye.

Alabatoso dɔnkirilabagaw

16 Jɛnɲɔgɔnya kɛsu* blara Alabatoso kɔnɔ wagati min na, Dawuda ka Levi ta mɔgɔ minw sigi ka olugu kɛ dɔnkirilabagaw ɲamɔgɔw ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, o mɔgɔw flɛ nin ye.
17 Olugu ta baara tun ye dɔnkirila le ye Alabatoso lu kɔnɔ, Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda ra, fɔ lon min na masacɛ Sulemani nana Alabatosoba lɔ Zeruzalɛmu; ci minw tun fɔra o ye, o tun bɛ o ta baara kɛ ka kaɲa ni o le ye.
18 Minw tun bɛ o baara kɛra, o ni o dencɛw, olugu tɔgɔw ye nin ye: Kehati ta gba ra, Heman le tun ye dɔnkirilabaga ye; ale facɛ tun ye Yowɛli ye, Yowɛli facɛ tun ye Samawilu ye,
19 Samawilu facɛ tun ye Ɛlikana ye, Ɛlikana facɛ tun ye Yerohamu ye, Yerohamu facɛ tun ye Eliyɛli ye, Eliyɛli facɛ tun ye Toha ye,
20 Toha facɛ tun ye Sufu ye, Sufu facɛ tun ye Ɛlikana ye, Ɛlikana facɛ tun ye Mahati ye, Mahati facɛ tun ye Amasayi ye,
21 Amasayi facɛ tun ye Ɛlikana ye, Ɛlikana facɛ tun ye Yowɛli ye, Yowɛli facɛ tun ye Azariya ye, Azariya facɛ tun ye Sofoni ye,
22 Sofoni facɛ tun ye Tahati ye, Tahati facɛ tun ye Asiri ye, Asiri facɛ tun ye Ebiyasafu ye, Ebiyasafu facɛ tun ye Kore ye,
23 Kore facɛ tun ye Isari ye, Isari facɛ tun ye Kehati ye, Kehati facɛ tun ye Levi ye, Levi facɛ tun ye Izirayɛli ye.
24 Heman balemacɛ min ye Asafu ye, ale le tun bɛ lɔ Heman kininboroyanfan fɛ. Asafu facɛ tun ye Berekiya ye, Berekiya facɛ tun ye Simeha ye,

---

* **6:13 6.13** Yowɛli tɔgɔ tɛ kitabu dɔw kɔnɔ.

25 Simeha facɛ tun ye Mikayilu ye, Mikayilu facɛ tun ye Baseya ye, Baseya facɛ tun ye
Malikiya ye,
26 Malikiya facɛ tun ye Etini ye, Etini facɛ tun ye Zera ye, Zera facɛ tun ye Adaya ye,
27 Adaya facɛ tun ye Etan ye, Etan facɛ tun ye Zima ye, Zima facɛ tun ye Simɛyi ye,
28 Simɛyi facɛ tun ye Yahati ye, Yahati facɛ tun ye Gɛrisɔmu ye, Gɛrisɔmu facɛ tun ye
Levi ye.
29 Ayiwa, o balemacɛ minw ye Merari ta durujaw ye, olugu ra Etan le tun bɛ lɔ Heman
numanboroyanfan fɛ. Etan facɛ tun ye Kisi ye, Kisi facɛ tun ye Abidi, Abidi facɛ tun ye
Maluki ye,
30 Maluki facɛ tun ye Hasabiya ye, Hasabiya facɛ tun ye Amasiya ye, Amasiya facɛ tun
ye Hilikiya ye,
31 Hilikiya facɛ tun ye Amisi ye, Amisi facɛ tun ye Bani ye, Bani facɛ tun ye Semɛri ye,
32 Semɛri facɛ tun ye Mali ye, Mali facɛ tun ye Musi ye, Musi facɛ tun ye Merari ye,
Merari facɛ tun ye Levi ye.
33 O balemacɛ tɔ minw tun ye Levi ta duruja tɔw ye, olugu tun bɛ Ala ta batoso baaraw
le kɛ, min ye fanibon* baaraw ye.
34 Haruna ni a dencɛw le tun bɛ to ka sarakaw jɛni sarakajɛnifɛn* kan, ani ka wusunan
don wusunanjɛnifɛn kan. O tun bɛ Ala ta fanibon yɔrɔ saninmanba* baaraw bɛɛ kɛ;
olugu le tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunw kafari o ye. Ala ta baaraden Musa tun ka
ci minw fɔ o ye, o tun bɛ a bɛɛ kɛ ka kaŋa ni o le ye.
35 Ayiwa, Haruna dencɛw flɛ nin ye: Haruna dencɛ tun ye Elehazari ye, Elehazari
dencɛ tun ye Finehasi ye, Finehasi dencɛ tun ye Abisuwa ye,
36 Abisuwa dencɛ tun ye Uzi ye, Uzi dencɛ tun ye Zeraya ye,
37 Zeraya dencɛ tun ye Merayɔti ye, Merayɔti dencɛ tun ye Amariya ye, Amariya dencɛ
tun ye Ahitubu ye,
38 Ahitubu dencɛ tun ye Sadɔki ye, Sadɔki dencɛ tun ye Ayimazi ye.

Dugu minw dira Levi ta durujaw ma

39 Levi ta durujaw ta yɔrɔw ye nin ye, o bɛɛ ni o ta sigiyɔrɔ, o ta maraw ra. Haruna
ta duruja minw ye Kehati ta mɔgɔw ye, Ala kɔnna ka olugu ta yɔrɔw le yira.
40 O ka Heburɔn dugu ni a lamini di o ma, Zuda mara ra.
41 Nka dugu ta forow, ani a dugumisɛnw, olugu tun dira Yefune dencɛ Kalɛbu le ma.
42 O ra, dugu minw tun ye karifaduguw ye, Heburɔn, ani Libina ni a lamini, ani Yatiri
ni a lamini ni Ɛsitemoha ni a lamini, o ka o di Haruna ta durujaw ma,
43 ani Hilɛn ni a lamini, ani Debiri ni a lamini,
44 ani Asan ni a lamini, ani Bɛti Semɛsi ni a lamini.
45 Boniyaminu ta mara ra, o ka Geba dugu ni a lamini di o ma, ani Alemɛti ni a lamini,
ani Anatɔti ni a lamini. O duguw bɛɛ lajɛnnin kɛra dugu tan ni saba, o ta gbaw bɛɛ ni
o ta yɔrɔ.
46 Min ye Kehati ta mɔgɔ tɔw ye, Ala ka dugu tan yira, ko o ye di olugu ma; o duguw
tun bɛ Efirayimu ta durujaw ta mara le ra, ani Dan ta durujaw ta mara, ani Manase ta
gba tarancɛ ta mara ra.
47 Dugu tan ni saba le dira Gɛrisɔmu ta mɔgɔw ma, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ; o dugu dɔw
tun bɛ Isakari ta mara ra, ani Asɛri ta mara ra, ani Nɛfitali ta mara ra, ani Manase ta
gba tarancɛ ta mara ra, Basan.
48 Ala ka dugu tan ni fla le yira ko o ye di Merari ta mɔgɔw ma, gbaw bɛɛ ni a ta yɔrɔ;
o duguw tun bɛ Rubɛn ta mara ra, ani Gadi ta mara ra, ani Zabulɔn ta mara ra.
49 Izirayɛlimɔgɔw ka o duguw ni o laminiw le di Levi ta durujaw ma.
50 O dugu minw tɔgɔ fɔra, Ala k'a yira ko o ye o duguw le di o ma; o duguw tun bɛ
Zuda ta gbamɔgɔw ta mara ra, ani Simeyɔn ta gbamɔgɔw ta mara ra, ani Boniyaminu
ta gbamɔgɔw ta mara ra.
51 Kehati ta gba tɔw, olugu ka dugu minw sɔrɔ, o duguw tun bɛ Efirayimu ta mɔgɔw
ta mara le ra.
52 Dugu minw ye karifaduguw ye, o ka o duguw ni o laminiw di o ma; o duguw ye
Sikɛmu ye, ani Efirayimu mara kuruyɔrɔw, ani Gezɛri ni a lamini,
53 ani Yokimehamu ni a lamini, ani Bɛti Horɔn ni a lamini,
54 ani Ayalɔn ni a lamini, ani Gati Rimɔn ni a lamini.
55 O ka dugu dɔw di o ma fana Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw ta mara ra; o duguw
tun ye Anɛri ye, ani a lamini, ani Bilehamu ni a lamini.

Kehatikaw ta gba minw tun tora, olugu ta duguw le ye nin ye.

56 O ka dugu dɔw di Gɛrisɔmu ta mɔgɔw ma Manase ta gba tarancɛ ta mara ra; o
duguw ye Golan ye, min bɛ Basan mara ra, ani a lamini, ani Asitarɔti ni a lamini.

57 O ka dugu dɔw di o ma fana Isakari ta mɔgɔw ta mara ra; o duguw tun ye Kedɛsi
ye, ani a lamini, ani Dabirati ni a lamini,
58 ani Ramɔti ni a lamini, ani Anemu ni a lamini.
59 O ka dugu dɔw di o ma Asɛri ta mɔgɔw ta mara ra fana; o duguw tun ye Masali ye,
ani a lamini, ani Abidɔn ni a lamini,
60 ani Hukɔki ni a lamini ni Rehɔbu ni a lamini.
61 O ka dugu dɔw di o ma Nɛfitali ta mɔgɔw ta mara ra; o duguw tun ye Kedɛsi ye, min
bɛ Galile mara ra, ani a lamini, ani Hamɔn ni a lamini, ani Kiriyatayimu ni a lamini.
62 Levi ta duruja minw tun tora, minw ye Merari ta mɔgɔw ye, o ka dugu dɔw di olugu
ma Zabulɔn ta mara ra; o duguw tun ye Rimono ye, ani a lamini, ani Tabɔri ni a lamini.
63 O ka dugu dɔw fana di o ma Zuridɛn ba kɔ fɛ, Zeriko terebɔyanfan na, Rubɛn ta
mɔgɔw ta mara ra; o duguw tun ye Besɛri ye, min bɛ kongokolon fan na, ani a lamini,
ani Yahasa ni a lamini,
64 ani Kedemɔti ni a lamini, ani Mefaati ni a lamini.
65 O ka dugu dɔw di o ma fana Gadi ta mɔgɔw ta mara ra; o duguw tun ye Ramɔti ye,
min bɛ Galadi mara ra, ani a lamini, ani Mahanayimu ni a lamini
66 ani Hɛsibɔn ni a lamini, ani Yazɛri ni a lamini.

7

Isakari ta durujaw

1 Isakari ka dencɛ naani le sɔrɔ, minw ye Tola, ani Puwa, ani Yasubu, ani Simirɔn ye.
2 Tola dencɛw tun ye Uzi, ani Refaya, ani Yeriyɛli, ani Yamayi, ani Ibisamu, ani
Samawilu ye; o cɛw bɛɛ tun ye Tola ta gbatigiw le ye; o tun ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye
o ta somɔgɔw ra. Dawuda ta wagati ra, o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ waga mugan ni fla, ani
cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ (22 600).
3 Uzi dencɛ tun ye Iziraya ye; Iziraya dencɛw tun ye Mikayilu, ani Abidiyasi, ani Yowɛli,
ani Isiya ye. Olugu bɛɛ lajɛnnin tun ye kuntigi looru.
4 Ka kaɲa ni o ta gbamɔgɔw ye, kɛrɛkɛcɛ minw tun bɛ o ta gbaw ra, o tun ye cɛ waga
bisaba ni wɔɔrɔ (36 000), sabu o ta musow ni o ta denw tun ka ca.
5 Isakari ta gbaw bɛɛ lajɛnnin ta mɔgɔ minw jatera, o tun ye kɛrɛkɛcɛfari waga biseegi
ni wolonfla (87 000).

Boniyaminu ta durujaw

6 Boniyaminu ka dencɛ saba le sɔrɔ; o tun ye Bela, ani Bekɛri, ani Yediyahɛli ye.
7 Bela ka dencɛ looru sɔrɔ; o tun ye Ɛsibɔn, ani Uzi, ani Uziyɛli, ani Yerimɔti ni Iri ye.
Olugu kɛra o ta gbatigiw ye; o kɛra kɛrɛkɛcɛfariw ye fana. O jatenin tun kɛra cɛ waga
mugan ni fla, ani cɛ bisaba ni naani (22 034).
8 Bekɛri dencɛw tun ye Zemira, ani Yohasi, ani Eliyezɛri, ani Eliyonayi, ani Omiri, ani
Yeremɔti, ani Abiya, ani Anatɔti, ani Alemɛti ye. Bekɛri dencɛw tun ye olugu le ye.
9 O ta gbatigiw ta gbamɔgɔw jatenin kɛra kɛrɛkɛcɛfari waga mugan ni kɛmɛ fla (20
200).
10 Yediyahɛli dencɛ tun ye Bilan ye; Bilan dencɛw tun ye Yehusi, ani Boniyaminu, ani
Ehudi, ani Kenaana, ani Zetan, ani Tarisisi, ani Ahisahari ye.
11 Yediyahɛli dencɛw bɛɛ tun ye o ta gbatigiw le ye. O tun ye kɛrɛkɛcɛfari waga tan ni
wolonfla, ani cɛ kɛmɛ fla (17 200); o bɛɛ tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra.
12 Supimu ni Hupimi tun ye Iri dencɛw le ye; Husimu tun ye Ahɛri dencɛ ye.

Nɛfitali ta duruja

13 Nɛfitali dencɛw tun ye Yasiyɛli, ani Guni, ani Yesɛri, ani Salumu ye. Olugu tun ye
Bila ta mamadenw le ye.

Manase ta duruja

14 Manase dencɛ dɔ tun ye Asiriyɛli ye; a tun ka jɔnmuso min kɛ a muso ye, min ye
Sirikamuso ye, ale le ka o woro. O muso ka Makiri fana woro; Makiri le kɛra Galadi facɛ
ye.
15 Makiri ka muso dɔ ta Hupimi ye, ka dɔ ta Supimu ye. Makiri balemamuso tɔgɔ tun
ye ko Mahaka. Makiri ka dencɛ flanan min sɔrɔ, o tɔgɔ tun ye ko Selofadi. Selofadi yɛrɛ
ka denmusow dɔrɔn le sɔrɔ.
16 Makiri ta muso min tun ye Mahaka ye, o ka dencɛ dɔ woro a ye fana, ka o tɔgɔ la
ko Perɛsi; o dɔgɔcɛ tun ye Serɛsi ye. Serɛsi dencɛw tun ye Ulamu ni Rekɛmu ye.
17 Ulamu dencɛ tun ye Bedan ye.
Galadi ta durujaw le ye olugu ye; Galadi tun ye Makiri dencɛ ye, Makiri tun ye Manase
dencɛ ye.

18 A balemamuso min ye Hamolekɛti ye, ale ka Isodi woro, ani Abiyezɛri, ani Mala.
19 Semida dencɛw tun ye Ayan, ani Sikɛmu, ani Liki, ani Aniyamu ye.

Efirayimu ta durujaw

20 Efirayimu dencɛ tun ye Sutela ye, o dencɛ tun ye Berɛdi ye, o dencɛ tun ye Tahati ye, o dencɛ tun ye Elehada ye, o dencɛ tun ye Tahati ye,
21 o dencɛ tun ye Zabadi ye, o dencɛ tun ye Sutela ye. Nka min kɛra Ezɛri ni Elehadi ye, Gati dugumɔgɔ minw ye o yɔrɔ jamanadenw ye, o dugumɔgɔw ka olugu faga, sabu o tun b'a fɛ ka o dugumɔgɔw ta bɛganw sonya.
22 O facɛ Efirayimu ka o su kasi ka mɛɛn. A ta balemaw nana a jusu saaro.
23 O kɔ fɛ, a nana jɛn ni a muso ye tuun; a muso ka kɔnɔ ta ka dencɛ sɔrɔ; a ka o tɔgɔ la ko Beriya*, ko sabu bɔnɔ bɛ ale ta so kɔnɔ.
24 Efirayimu denmuso tun ye Sera ye. Bɛti Horɔn dugu min bɛ san fɛ, ani Bɛti Horɔn dugu min bɛ dugumayɔrɔ ra, ani Uzɛn Sera dugu, ale le ka o duguw lɔ.
25 A dencɛ tun ye Refa ye, o dencɛ tun ye Resɛfu ye, o dencɛ tun ye Tela ye, o dencɛ tun ye Tahan ye,
26 o dencɛ tun ye Ladan ye, o dencɛ tun ye Amihudi ye, o dencɛ tun ye Elisama ye,
27 o dencɛ tun ye Nuni ye, Nuni dencɛ tun ye Yosuwe ye.
28 Yɔrɔ min tun dira Efirayimu ta mɔgɔw ma k'a kɛ o sigiyɔrɔ ye, o tun ye Betɛli ni a dugumisɛnw ye, ani Naaran dugu min tun bɛ terebɔyanfan na, ani Gezɛri ni a dugumisɛnw terebenyanfan na, ani mara min bɛ Sikɛmu ni Aya dugu fla cɛ, a ni a dugumisɛnw.
29 Manase ta durujaw ta duguw tun ye Bɛti Sehan, ani Tanaki, ani Megido, ani Dɔri, ani o dugumisɛnw. Izirayɛli dencɛ Yusufu ta durujaw tun sigira o duguw le ra.

Asɛri ta durujaw

30 Asɛri dencɛw tun ye Imina, ani Isiva, ani Isivi ni Beriya ye; o balemamuso tun ye Sera ye.
31 Beriya dencɛw tun ye Hebɛri ni Malikiyɛli ye. Malikiyɛli le kɛra Birizayiti dugu sindibaga ye.
32 Hebɛri ka dencɛ minw sɔrɔ o tun ye Yafilɛti, ani Somɛri, ani Hotamu ye, ani o balemamuso Suwa.
33 Yafilɛti dencɛw tun ye Pasaki, ani Bimali, ani Asivati ye. Olugu le ye Yafilɛti dencɛw ye.
34 Somɛri dencɛw tun ye Ahi, ani Rohega, ani Huba, ani Aramu ye.
35 Semɛri balemacɛ Helɛmu dencɛw tun ye Sofa, ani Imina, ani Selɛsi, ani Amali ye.
36 Sofa dencɛw tun ye Suwa, ani Harinefɛri, ani Suwali, ani Bɛri, ani Imira,
37 ani Besɛri, ani Hodi, ani Sama, ani Silisa, ani Itiran, ani Bera ye.
38 Yetɛri dencɛw tun ye Yefune, ani Pisipa, ani Ara ye.
39 Ula dencɛw tun ye Ara, ani Haniyɛli, ani Risiya ye.
40 Olugu bɛɛ le tun ye Asɛri ta durujaw ye; olugu le tun ye o ta gbatigiw ye. O bɛɛ tun ye cɛ barakamanw ye, ani kɛrɛkɛcɛfariw. O tun ye o ta gbaw ɲamɔgɔw ye. Cɛ minw jatera o ta jɛnkuru ra, minw bɛ se ka taga kɛrɛ ra, o tun ye cɛ waga mugan ni wɔɔrɔ (26 000).

8

Boniyaminu ta duruja minw tun bɛ Zeruzalɛmu

1 Boniyaminu dencɛ fɔlɔ tun ye Bela ye, a flanan tun ye Asibɛli ye, a sabanan tun ye Ara ye,
2 a naaninan tun ye Nowa ye, a loorunan tun ye Rafa ye.
3 Bela dencɛw tun ye Adari, ani Gera, ani Abihudi,
4 ani Abisuwa, ani Naaman, ani Ahowa,
5 ani Gera, ani Sefufan, ani Huramu ye.
6 Ehudi ta durujaw le ye ninnugu ye; olugu le tun ye Geba dugumɔgɔw ta gbatigiw ye.
7 O ka olugu le cɛ ka taga ni o ye Manati. O cɛw le tun ye Nahaman, ani Ahiya, ani Gera ye. Gera le tun ka o mɔgɔw cɛ ka taga ni o ye. Gera dencɛw tun ye Uza ni Ahihudi ye.
8 Saharayimu ka den dɔw sɔrɔ, k'a to Mohabu kongokolon kɔnɔ, a muso fla Husimu ni Bara blanin kɔ.
9 A tun ka muso min ta, min tun ye Hodɛsi ye, o ka dencɛ minw woro a ye, olugu le tun ye Yobabu, ani Sibiya, ani Mesa, ani Malikamu,

* **7:23 7.23** Beriya kɔrɔ ye ko: bɔnɔ.

10 ani Yehusi, ani Sakiya, ani Mirima ye. A dencɛw le kɛra olugu ye; olugu le tun ye o
ta gbatigiw ye.
11 A muso Husimu tun ka Abitubu, ani Elipali le woro a ye.
12 Elipali dencɛw tun ye Ebɛri, ani Misamu, ani Semɛdi ye. Semɛdi le ka Ono dugu,
ani Lodi dugu lɔ, ani o laminiw.
13 Beriya ni Sema tun ye Ayalɔn dugumɔgɔw ta gbatigiw le ye. Olugu le ka Gati
dugumɔgɔw gbɛn.
14 Ayo, ani Sasaki, ani Yeremɔti,
15 ani Zebadiya, ani Aradi, ani Edɛri;
16 ani Mikayilu, ani Isifa, ani Yoha, olugu bɛɛ tun ye Beriya dencɛw le ye.
17 Zebadiya, ani Mesulamu, ani Hiziki, ani Hebɛri,
18 ani Isimerayi, ani Iziliya, ani Yobabu, olugu tun ye Elipali dencɛw ye.
19 Yakimu, ani Zikiri, ani Zabidi,
20 ani Eliyenayi, ani Silitayi, ani Eliyɛli,
21 ani Adaya, ani Beraya, ani Simirati, olugu tun ye Simɛyi dencɛw le ye.
22 Isipan, ani Ebɛri, ani Eliyɛli,
23 ani Abidɔn, ani Zikiri, ani Hanan,
24 ani Hananiya, ani Elamu, ani Antotiya,
25 ani Ifideya, ani Penuwɛli, olugu tun ye Sasaki dencɛw ye.
26 Samuserayi, ani Sehariya, ani Ataliya,
27 ani Yaresiya, ani Eliya, ani Zikiri, olugu tun ye Yerohamu dencɛw ye.
28 Nin cɛw bɛɛ tun ye gbatigiw le ye, o bɛɛ ni o ta gbamɔgɔw. O tun siginin bɛ
Zeruzalɛmu.
29 Gabahɔn dugu sindibaga tun siginin bɛ Gabahɔn. A muso tɔgɔ tun ye ko Mahaka.
30 A dencɛ fɔlɔ tun ye Abidɔn ye; a dencɛ tɔw tun ye Suri, ani Kisi, ani Baali, ani
Nadabu,
31 ani Gedɔri, ani Ayo, ani Zekɛri ye.
32 Mikilɔti dencɛ tun ye Simeha ye. Olugu fana tun siginin bɛ Zeruzalɛmu; o tun siginin
bɛ o balema tɔw kɔrɔ.

Sawuli ta durujaw
(9.39-44)

33 Nɛri dencɛ tun ye Kisi ye; Kisi dencɛ tun ye Sawuli ye; Sawuli dencɛw tun ye Yonatan
ye, ani Malikisuwa, ani Abinadabu, ani Esibahali.
34 Yonatan dencɛ tun ye Meribu Baali ye, Meribu Baali dencɛ tun ye Mika ye,
35 Mika dencɛw tun ye Pitɔn, ani Melɛki, ani Tareha, ani Ahazi ye.
36 Ahazi dencɛ tun ye Yehohada ye; Yehohada dencɛ tun ye Alemɛti, ani Azimavɛti,
ani Zimiri ye; Zimiri dencɛ tun ye Mosa ye;
37 Mosa dencɛ tun ye Bineha ye, o dencɛ tun ye Rafa ye, o dencɛ tun ye Elasa ye, o
dencɛ tun ye Asɛli ye.
38 Asɛli ka dencɛ wɔɔrɔ le sɔrɔ; olugu tɔgɔw le ye nin ye: Azirikamu, ani Bokiru, ani
Sumayila, ani Sehariya, ani Abidiyasi, ani Hanan. Olugu bɛɛ le tun ye Asɛli dencɛw ye.
39 Asɛli balemacɛ Esɛki, ale dencɛ fɔlɔ tun ye Ulamu ye, a flanan tun ye Yehusi ye, a
sabanan tun ye Elifelɛti ye.
40 Ulamu dencɛw tun ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye; o tun bɛ se kalanbon na. O ka dencɛ
caman, ani mamaden caman sɔrɔ. O dencɛw tun ye cɛ kɛmɛ ni cɛ bilooru.
Nin mɔgɔw bɛɛ le ye Boniyaminu ta durujaw ye.

9

Mɔgɔ minanin minw kɔsegira Zeruzalɛmu

1 O tun ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ jate, ka o tɔgɔw sɛbɛ Izirayɛli masacɛw ta buruju kitabu
kɔnɔ.
2 Zuda ta mɔgɔw ta terenbariyakow le kosɔn Ala tun k'a to o ka o mina ka taga ni
o ye Babilɔni. Minw kɔnna ka kɔsegi ka na sigi o ta maraw, ani o ta duguw ra, olugu
tun ye Izirayɛlimɔgɔw le ye, ani sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw, ani Alabatosoba
baarakɛdenw.
3 Zuda ta durujaw, ani Boniyaminu ta durujaw, ani Efirayimu ni Manase ta duruja
minw kɔsegira ka na sigi Zeruzalɛmu, olugu tɔgɔw ye nin ye:
4 Zuda ta durujaw ra, mɔgɔ min tun bɔra Perɛsi ta gba ra, o tun ye Utayi ye; Utayi facɛ
tun ye Amihudi ye, Amihudi facɛ tun ye Omiri ye, Omiri facɛ tun ye Imiri ye, Imiri facɛ
tun ye Bani ye.

5 Minw tun bɔra Silokaw ta gba ra, o tun ye Asaya ni a dencɛw ye; Asaya le tun ye a facɛ dencɛ fɔlɔ ye.
6 Min tun bɔra Zera ta gba ra, o tun ye Yewɛli ye.
O ra, Zuda ta mɔgɔ minw kɔsegira, o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ ni cɛ bikɔnɔntɔn.
7 Boniyaminu ta duruja minw tun kɔsegira, o tun ye Salu ye; Salu facɛ tun ye Mesulamu ye, Mesulamu facɛ tun ye Hodava ye, Hodava facɛ tun ye Hasenuwa ye;
8 Yerohamu dencɛ Ibineya; Ela facɛ tun ye Uzi ye, Uzi facɛ tun ye Mikiri ye; Mesulamu facɛ tun ye Sefatiya ye, Sefatiya facɛ tun ye Rewɛli ye, Rewɛli facɛ tun ye Yibiniya ye.
9 Boniyaminu ta duruja minw kɔsegira ka na Zeruzalɛmu, ka kaɲa ni o ta buruju kitabu ye, o tun ye cɛ kɛmɛ kɔnɔntɔn ni cɛ bilooru ni wɔɔrɔ. O mɔgɔw bɛɛ tun ye o ta gbatigiw le ye, o bɛɛ ni o ta gba.
10 Sarakalasebaga minw tun kɔsegira, o tun ye Yedaya, ani Yehoyaribu, ani Yakini,
11 ani Azariya; Azariya facɛ tun ye Hilikiya ye, Hilikiya facɛ tun ye Mesulamu ye, Mesulamu facɛ tun ye Sadɔki ye, Sadɔki facɛ tun ye Merayɔti ye, Merayɔti facɛ tun ye Ahitubu ye; Ahitubu le tun ye Ala ta batoso ta kow ɲamɔgɔ ye.
12 Adaya fana tun bɛ o ra; Adaya facɛ tun ye Yerohamu ye, Yerohamu facɛ tun ye Pasuri ye, Pasuri facɛ tun ye Malikiya ye; ani Masayi; Masayi facɛ tun ye Adiyɛli ye, Adiyɛli facɛ tun ye Yazera ye, Yazera facɛ tun ye Mesulamu ye, Mesulamu facɛ tun ye Mesilemiti ye, Mesilemiti facɛ tun ye Imɛri ye.
13 O sarakalasebagaw le tun ye o ta mɔgɔw ta gbatigiw ye. O ni sarakalasebaga tɔw bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ waga kelen, ani cɛ kɛmɛ wolonfla ni cɛ biwɔɔrɔ (1 760). O bɛɛ tun ye cɛ barakamanw ye; olugu le tun blara Ala ta batoso ta baara kama.
14 Levi ta mɔgɔ minw tun kɔsegira ka na, o tun ye Semaya ye; Semaya facɛ tun ye Hasubu ye, Hasubu facɛ tun ye Azirikamu ye, Azirikamu facɛ tun ye Hasabiya ye. Olugu tun ye Merari ta mɔgɔw le ye,
15 ani Bakibakari, ani Hɛrɛsi, ani Galali, ani Mataniya; Mataniya facɛ tun ye Mika ye, Mika facɛ tun ye Zikiri ye, Zikiri facɛ tun ye Asafu ye,
16 ani Abidiyasi min facɛ tun ye Semaya ye; Semaya facɛ tun ye Galali ye, Galali facɛ tun ye Yedutun ye, ani Berekiya min facɛ tun ye Asa ye; Asa facɛ tun ye Ɛlikana ye; ale tun tagara sigi Netofakaw ta mara ra.
17 Alabatosoba donda kɔrɔsibaga minw tun kɔsegira ka na, o tun ye Salumu ye, ani Akubu, ani Talimɔn, ani Ahiman, ani o balema tɔw; Salumu le tun ye olugu ta ɲamɔgɔ ye.
18 Fɔ ka na se bi ma, ale dencɛw le tun bɛ to ka Alabatosoba ta terebɔyanfan donda kɔrɔsi, min bɛ wele ko masacɛ ta donda. Olugu le tun ye dakɔrɔsibagaw ye Levi ta mɔgɔw ra.
19 Salumu facɛ tun ye Kore ye, Kore facɛ tun ye Ebiyasafu ye, Ebiyasafu facɛ tun ye Kore ye; Salumu ni o ta gbamɔgɔ tɔw, minw ye Korekaw ye, olugu le tun ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon* donda kɔrɔsibagaw ye, i n’a fɔ fɔlɔfɔlɔ, o bɛmaw fana tun bɛ Matigi Ala ta so donda kɔrɔsi cogo min na.
20 Fɔlɔfɔlɔ, Elehazari dencɛ Finehasi le tun bɛ o mɔgɔw ɲamɔgɔ ye, sabu Matigi Ala tun bɛ ni a ye.
21 Jakariya, min ye Meselemiya dencɛ ye, ale fana tun ye Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon donda kɔrɔsibaga dɔ ye.
22 O mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ fla, ani cɛ tan ni fla. O tun ka olugu le ɲanawoloma ka o kɛ Alabatosoba dondaw kɔrɔsibagaw ye. O bɛɛ tɔgɔ tun sɛbɛra o yɛrɛ ta duguw le ra. Masacɛ Dawuda ni flɛrikɛbaga Samawilu le tun ka olugu bɛmaw sigi o baara ra, o ta lanamɔgɔya kosɔn.
23 Olugu ni o ta durujaw ta baara tun ye Matigi Ala ta yɔrɔ saninman* dondaw kɔrɔsiri ye, min ye fanibon* saninman dondaw ye.
24 Dakɔrɔsibaga tun bɛ Fanibon fan naani bɛɛ ra: dɔw tun bɛ a terebɔyanfan na, dɔw tun bɛ a terebenyanfan na, dɔw tun bɛ a sahiliyanfan fɛ, dɔw tun bɛ a woroduguyanfan fɛ.
25 O balema tɔ minw tun siginin bɛ o ta duguw ra, olugu tun bɛ to ka na wagati dɔw ra, ka na baara kɛ ni o ye fɔ lɔgɔkun kelen;
26 sabu dakɔrɔsibaga naani minw tun ye ɲamɔgɔw ye Levi ta mɔgɔw ra, olugu tun bɛ baara kɛ wagati bɛɛ. Olugu le tun bɛ Alabatoso ta bonw ni a naforow kɔrɔsi.
27 O tun bɛ si Ala ta yɔrɔ saninman kɛrɛfɛyɔrɔw ra, sabu olugu le tun ka kan k’a kɔrɔsi; olugu le tun bɛ a dondaw fana dayɛlɛ sɔgɔma o sɔgɔma.
28 Levi ta mɔgɔ dɔw fana le tun bɛ Alabatosoba minanw kɔrɔsi; o tun bɛ o minanw bɔtɔ jate, ka o kɔsegitɔ fana jate.

29 Dɔw fana tun blara ka yɔrɔ saninman ta minanw, ani a baarakɛfɛn saninmanw bɛɛ
kɔrɔsi, ani mugu sarakaw, ani rɛzɛnji sarakaw, ani turu sarakaw, ani wusunan sarakaw,
ani kasadiyananw.
30 Nka sarakalasebagaw* yɛrɛ le tun bɛ turu kasadiman saninmanw lalaga.
31 Saraka ŋɔmi min tun bɛ yiran pɔli kɔnɔ, Salumu dencɛ fɔlɔ Matitiya le tun bɛ o
baara kɛ; ale tun ye Levi ta mɔgɔ dɔ le ye; ale tun bɛ Kore ta gba le ra.
32 O balema minw tun ye Kehatikaw ye, olugu dɔw le tun bɛ sarakaburuw lalaga, ka
o buruw labɛn ka o bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon.
33 Levi ta gbatigi minw tun blara danna dɔnkirila kama, bon dɔw tun bɛ olugu tɔgɔ
ra. Olugu tun tɛ baara wɛrɛ kɛ, sabu o tun bɛ o ta baara ra su ni tere.
34 Ayiwa, o mɔgɔw le tun ye Levi ta gbatigiw ye, o bɛɛ ni o ta gbamɔgɔw. O siginin
tun bɛ Zeruzalɛmu.

Sawuli ta somɔgɔw
(Kibaroyaw fɔlɔ 8.29-38)

35 Gabahɔn dugu sindibaga min ye Yeyɛli ye, ale tun siginin bɛ Gabahɔn. A muso tɔgɔ
tun ye ko Mahaka.
36 A dencɛ fɔlɔ tun ye Abidɔn ye; a dencɛ tɔw tun ye Suri ye, ani Kisi, ani Baali, ani
Nɛri, ani Nadabu,
37 ani Gedɔri, ani Ayo, ani Jakariya, ani Mikilɔti.
38 Mikilɔti dencɛ tun ye Simehamu ye. Olugu fana tun siginin bɛ Zeruzalɛmu; o tun
siginin bɛ o balema tɔw kɔrɔ.
39 Nɛri dencɛ tun ye Kisi ye; Kisi dencɛ tun ye Sawuli ye; Sawuli dencɛw tun ye Yonatan,
ani Malikisuwa, ani Abinadabu, ani Esibahali ye.
40 Yonatan dencɛ tun ye Meribu Baali ye, Meribu Baali dencɛ tun ye Mika ye.
41 Mika dencɛw tun ye Pitɔn, ani Melɛki, ani Tareha ye.
42 Ahazi dencɛ tun ye Yara ye; Yara dencɛw tun ye Alemɛti, ani Azimavɛti, ani Zimiri
ye; Zimiri dencɛ tun ye Mosa ye;
43 Mosa dencɛ tun ye Bineha ye; o dencɛ tun ye Refaya ye, o dencɛ tun ye Elasa ye, o
dencɛ tun ye Asɛli ye.
44 Asɛli ka dencɛ wɔɔrɔ le sɔrɔ; olugu tɔgɔw le ye nin ye: Azirikamu, ani Bɔkiru, ani
Sumayila, ani Sehariya, ani Abidiyasi, ani Hanan. Olugu le tun ye Asɛli dencɛw ye.

Dawuda ta masaya wagati

10

Sawuli sacogoya
(Samawilu fɔlɔ 31.1-13)

1 Ayiwa, Filisikaw tagara Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ; Izirayɛli ta kɛrɛkɛcɛw borira Filisikaw
ɲa. O ka Izirayɛlimɔgɔ caman faga Giliboha kuru kan.
2 Filisikaw tugura Sawuli ni a dencɛw kɔ ka o degu fan bɛɛ ra. A laban o ka Sawuli
dencɛw Yonatan ni Abinadabu ni Malikisuwa faga.
3 Kɛrɛ juguyara Sawuli ma kosɛbɛ; kalanbonbaga dɔw k'a ye k'a lɔn. Sawuli siranna
fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ.
4 A k'a fɔ a ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye ko: «I ta kɛrɛkɛmuru bɔ ka ne faga, janko nin
mɔgɔ kɛnɛsigibariw kana na ne bon ni kalan ye, ka toron kɛ ne ra.» A ta kɛrɛkɛminanw
tabaga siranna, a ma sɔn. O ra, Sawuli yɛrɛ k'a ta kɛrɛkɛmuru mina ka digi a kan k'a
yɛrɛ faga.
5 Sawuli ta kɛrɛkɛminanw tabaga k'a ye ko Sawuli sara minkɛ, ale fana digira a ta
kɛrɛkɛmuru kan k'a yɛrɛ faga.
6 Sawuli ni a dencɛ saba, ani a ta somɔgɔw bɛɛ sara o cogo le ra wagati kelen na.
7 A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɛ kɛnɛgbɛ ra, olugu nana a ye ko mɔgɔw bɛ
borira minkɛ, ani ko Sawuli ni a dencɛw sara minkɛ, olugu bɔra o ta duguw ra ka bori
ka taga; Filisikaw nana sigi o duguw ra.
8 O dugusagbɛ, Filisikaw nana ka na suw ta fɛnw bɔ o ra. O ka Sawuli ni a dencɛ saba
suw ye Giliboha kuru kan.
9 O ka Sawuli ta minanw bɔ a ra, k'a kun tigɛ, ka taga ni a kunkolo ni a ta
kɛrɛkɛminanw ye. O ka mɔgɔ dɔw ci ka taga o kibaro diman fɔ Filisikaw ta jamana
yɔrɔ bɛɛ ra, ani o ta jobonbaw kɔnɔ, k'a lase mɔgɔw bɛɛ ma.
10 O ka Sawuli ta kɛrɛkɛminanw bla o ta jo ta bon kɔnɔ, k'a kunkolo dulon Dagɔn* ta
sɔnnikɛbon kɔnɔ.

* **10:10 10.10** Dagɔn tun ye Filisikaw ala ye.

11 Ayiwa, Filisikaw ka ko minw bɛɛ kɛ Sawuli ra, Yabɛsika minw bɛɛ bɛ Galadi mara
ra, olugu ka o mɛn minkɛ,
12 o ra cɛfariw bɛɛ wurira ka na Sawuli su ni a dencɛw suw ta ka taga ni o ye Yabɛsi.
O ka o sukolow sutara Yabɛsi terebɛntisun kɔrɔ, ka tere wolonfla sun don.
13 Sawuli tun ka terenbariyako minw kɛ ka Matigi Ala kan bla, a fagara o kow le kosɔn.
A ma sɔn ka Matigi Ala ta kuma lamɛn. Mɔgɔ minw b'a fɔ ko o bɛ kuma ni suw ye, a
tagara lagbɛri kɛ olugu le fɛ;
14 a ma sɔn ka Matigi Ala sago ɲini. O kosɔn Matigi Ala k'a to o k'a faga, ka masaya
mina a ra k'a di Yese dencɛ Dawuda ma.

11

Dawuda kɛra Izirayɛli jamana masacɛ ye
(Samawilu flanan 5.1-3)

1 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tagara lajɛn Dawuda kɔrɔ Heburɔn, k'a fɔ a ye ko: «Anw
ye nin ye, anw ye i balemaw le ye.
2 Kabini fɔlɔfɔlɔ, hali tuma min na Sawuli le tun bɛ an ta masacɛ ye, ele le tun bɛ to
ka bla Izirayɛli ta kɛrɛkɛdenw ɲa ka taga kɛrɛ ra. Matigi Ala tun k'a fɔ i ye ko: ‹Ele le
bɛna kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye, ka kɛ o kuntigi ye.› »
3 Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana Dawuda fɛ Heburɔn ka na o le fɔ a ye. Dawuda ka
jɛnɲɔgɔnya don ni o ye Heburɔn, Matigi Ala ɲa kɔrɔ. O ka turu saninman* kɛ Dawuda
kun na, k'a kɛ Izirayɛli jamana bɛɛ ta masacɛ ye, i n'a fɔ Samawilu tun k'a fɔ cogo min
na ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye.

Dawuda ka Zeruzalɛmu dugu mina cogo min na
(Samawilu flanan 5.1-3)

4 Ayiwa, Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tagara Zeruzalɛmu kama, min ye Yebusi ye.
Yebusika minw tun ye o yɔrɔ mara mɔgɔw ye, olugu le tun siginin bɛ dugu kɔnɔ.
5 Yebusikaw k'a fɔ Dawuda ye ko: «Ele tɛna don yan!» Nka o ta bonba min tun bɛ
Siyɔn kuru* kan, Dawuda ka o mina. O le kɛra Dawuda ta masabonba ye.
6 Dawuda tun k'a fɔ a ta kɛrɛkɛdenw ye ko ni mɔgɔ min kɔnna ka ben Yebusikaw kan,
ko a bɛ o tigi kɛ a ta kɛrɛkɛjama kuntigiba ye. Seruya dencɛ Yohabu le kɔnna ka taga
ben o kan; ale kɛra kɛrɛkɛjama kuntigiba ye.
7 Dawuda tagara sigi o ta bonba kɔnɔ, min tun ye o ta kɛrɛkɛdenw dogoyɔrɔ ye. O
kosɔn o yɔrɔ tɔgɔ nana la ko Dawuda ta masabonba.
8 Dawuda ka bon dɔw lɔ ka dugu lamini, k'a ta Milo yɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ dugu
laminikogo ma. Yohabu ka dugu tɔ lalaga.
9 Dawuda ta fanga tun bɛ bonyara ka taga a fɛ, sabu Fangatigi Ala tun bɛ ni a ye.

Dawuda ta kɛrɛkɛcɛw fariw
(Samawilu flanan 5.1-3)

10 Dawuda ta kɛrɛkɛcɛw kuntigiw tɔgɔw ye nin ye; olugu ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ le
k'a dɛmɛ k'a sigi fanga ra, ka baraka don a ta masaya ra kosɛbɛ, i n'a fɔ Matigi Ala tun
k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye cogo min na.
11 O kɛrɛkɛcɛfariw tɔgɔw le ye nin ye: Yasobehamu, min tun ye Hakimɔnika dɔ dencɛ
ye; ale tun ye kɛrɛkɛcɛfari saba kuntigi ye. Ale le k'a ta taman kɛ ka cɛ kɛmɛ saba bɛɛ
faga kɛrɛ kelen na.
12 Ni ale bɔra yi, Elehazari lo; ale tun ye Ahoyikacɛ Dodo dencɛ le ye. Ale fana tun bɛ
o cɛfari saba ra.
13 Tuma min na Filisikaw tun tagara lajɛn kɛrɛ kama, a tun bɛ ni Dawuda ye
Pasidamimu. Foro dɔ tun bɛ yi, siman caman tun bɛ o foro kɔnɔ; Izirayɛlimɔgɔw nana
kɛ bori ye Filisikaw ɲa minkɛ,
14 olugu le tagara lɔ o foro cɛ ma, ka Filisikaw kɛrɛ, ka o gbɛn ka bɔ yi. Matigi Ala ka
sesɔrɔriba kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye.
15 Lon dɔ, o kuntigi bisaba ra, cɛ saba tagara Dawuda fɛ; fara min bɛ Adulamu farawo
yɔrɔ ra, Dawuda tun bɛ o fara yɔrɔ le ra; o y'a sɔrɔ Filisikaw ta kɛrɛkɛdenw ta jɛnkuru
dɔ tun ka o ta fanibonw lɔ Refayikaw ta kɛnɛgbɛ ra.
16 Dawuda tun dogonin bɛ kuruwo kɔnɔ; Filisikaw ta kɛrɛkɛden dɔw fana tun ka
Bɛtilɛhɛmu dugu mina.
17 Jiminlɔgɔ ka Dawuda sɔrɔ; a ko: «E, jɔn le bɛna Bɛtilɛhɛmu dugu donda ta kɔlɔn ji
dɔ di ne ma, ne y'a min sa?»
18 O cɛfari saba wurira ka taga don Filisikaw sigiyɔrɔ ra fanga ra, ka ji bi Bɛtilɛhɛmu
donda kɔlɔn na, ka na ni a ye ka na a di Dawuda ma. Nka Dawuda ma sɔn k'a min. A
k'a bɔn dugu ma, k'a kɛ saraka ye, Matigi Ala ɲa kɔrɔ;

19 a ko: «E, ne Tigi Ala ye ne kisi nin ko ɲɔgɔn ma! A bɛna kɛ i n’a fɔ ne ka nin mɔgɔw
jori le min, sabu o ka o nin bla farati le ra ka taga nin ji bi ka na ni a ye.» A ma sɔn ka
ji min. O cɛfari saba ka min kɛ, o le kɛra nin ye.
20 Yohabu balemacɛ Abisayi, ale le tun ye o cɛ saba ta ɲamɔgɔ ye. Ale le k’a ta taman
kɛ ka cɛ kɛmɛ saba faga; ale le ka tɔgɔ sɔrɔ o cɛ saba ra.
21 A tɔgɔ bonyara ka tɛmɛ tɔ fla kan. A kɛra o kuntigi ye; nka o bɛɛ n’a ta, cɛ saba
min tɔgɔ kɔnna ka fɔ, a tɔgɔ bonya belen tun ma olugu ta bɔ.
22 Yehoyada dencɛ Benaya fana tun ye kɛrɛkɛcɛfari le ye; a ka koba caman kɛ. Ale
tun ye Kabisɛlika le ye. Ale le ka Mohabukaw ta cɛfari fla faga. Nɛnɛlonba dɔ ra fana,
a jigira jidinga dɔ kɔnɔ ka jara dɔ faga yi.
23 Ale le fana ka Misiranka cɛjanba dɔ faga; a janya tun ye nɔngɔn* ɲa looru. Taman
min tun bɛ Misirankacɛ boro, o bonya tun bɛ i ko jesedanbagaw ta kpɛlɛyiri; nka Benaya
tagara a kɔ ni bere le ye. A tagara taman bɔsi Misirankacɛ boro k’a faga ni o taman
kelen ye.
24 Yehoyada dencɛ Benaya ka min kɛ, o le ye nin ye. A ka tɔgɔ sɔrɔ kosɛbɛ o cɛfari
saba ra.
25 O kuntigi bisaba ra, ale le ka tɔgɔ sɔrɔ ka tɛmɛ o bɛɛ kan. Nka cɛ saba minw tɔgɔ
kɔnna ka fɔ, a ma olugu bɔ. Kɛrɛkɛden minw tun bɛ to ka Dawuda yɛrɛ kɔrɔsi, Dawuda
k’a bla ni olugu ye.
26 Cɛfari wɛrɛ minw tun bɛ yi, olugu flɛ nin ye: Yohabu balemacɛ Asahɛli, ani Dodo
dencɛ Elanan min tun bɛ bɔ Bɛtilɛhɛmu,
27 ani Samɔti min tun bɛ bɔ Harɔri, ani Helɛsi min tun bɛ bɔ Pelɔn.
28 Ani Ikɛsi dencɛ Ira min tun bɛ bɔ Tekoha, ani Abiyezɛri min tun bɛ bɔ Anatɔti,
29 ani Sibekayi min tun bɛ bɔ Husa, ani Ilayi min tun bɛ bɔ Ahoyi,
30 ani Maharayi min tun bɛ bɔ Netofa, ani Bana dencɛ Helɛdi min tun bɛ bɔ Netofa,
31 ani Ribayi dencɛ Itayi min tun bɛ bɔ Gibeha, Boniyaminu ta mɔgɔw ta dugu ra, ani
Benaya min tun bɛ bɔ Piratɔn,
32 ani Hurayi min tun bɛ bɔ Gasi ta kɔw yɔrɔ ra, ani Abiyɛli min tun bɛ bɔ Bɛti Araba,
33 ani Azimavɛti min tun bɛ bɔ Baharumu, ani Eliyaba min tun bɛ bɔ Salibɔn,
34 ani Hasɛmu min tun bɛ bɔ Gizɔn, ale dencɛw, ani Sage dencɛ Yonatan min tun bɛ
bɔ Harari,
35 ani Sakari dencɛ Ayamu min tun bɛ bɔ Harari, ani Uri dencɛ Elifali,
36 ani Hefɛri min tun bɛ bɔ Mekera, ani Ahiya min tun bɛ bɔ Pelɔn,
37 ani Hesiro, min tun bɛ bɔ Karimɛli, ani Ezibayi dencɛ Narayi,
38 ani Natan balemacɛ Yowɛli, ani Hagiri dencɛ Mibari,
39 ani Selɛki min tun ye Amɔnka ye, ani Naharayi min tun bɛ bɔ Berɔti; ale tun ye
Seruya dencɛ Yohabu ta kɛrɛkɛminanw tabaga ye;
40 ani Ira, min tun bɛ bɔ Yetɛri, ani Garɛbu min tun bɛ bɔ Yetɛri fana,
41 ani Huri, Hɛtikacɛ, ani Alayi dencɛ Zabadi,
42 ani Siza dencɛ Adina, min tun ye Rubɛn ta mɔgɔ ye; ale le tun ye Rubɛn ta mɔgɔw
ta ɲamɔgɔ ye; cɛ bisaba kuntigi tun lo;
43 ani Mahaka dencɛ Hanan, ani Yosafati min tun bɛ bɔ Mitini,
44 ani Uziya min tun bɛ bɔ Asitarɔti, ani Hotamu dencɛw, Sama ni Yeyɛli minw tun bɛ
bɔ Arowɛri,
45 ani Simiri dencɛ Yediyahɛli, ani a balemacɛ Yoha min tun bɛ bɔ Tisite,
46 ani Eliyɛli min tun bɛ bɔ Mahava, ani Elinamu dencɛw, Yeribayi ni Yosaviya, ani
Itima min tun ye Mohabuka ye,
47 ani Eliyɛli, ani Obɛdi, ani Yasiyɛli min tun bɛ bɔ Soba.

12

Kɛrɛkɛden minw tagara Dawuda fɛ

1 Ayiwa, Dawuda belen tun bɛ dogora Kisi dencɛ Sawuli kosɔn; o wagati ra, mɔgɔ
minw wurira ka taga Dawuda fɛ Sikilagi, olugu tɔgɔw le ye nin ye; kɛrɛkɛcɛfari minw
ka Dawuda dɛmɛ kɛrɛ ra, o mɔgɔw tun ye olugu dɔw le ye.
2 Kalanbonbagaw tun lo. O kininboro ni o numanboro bɛɛ tun ka kan kalanbon na,
walama kabakurufiri ra. O ni Sawuli bɛɛ tun bɛ gba kelen mɔgɔw ye, min ye Boniyaminu
ta gba ye.

* **11:23 11.23** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

3 O ta ɲamɔgɔ tun ye Ahezɛri le ye; o kɔ, Sema dencɛ Yohasi, min tun bɛ bɔ Gibeha,
ani Azimavɛti dencɛw, minw ye Yeziyɛli ni Pelɛti ye, ani Beraka, ani Yehu, min tun bɛ
bɔ Anatɔti,
4 ani Yisimaheya, min tun bɛ bɔ Gabahɔn; ale tun ye kɛrɛkɛden bisaba dɔ le ye, ale
fana tun ye o ɲamɔgɔ dɔ ye;
5 ani Yeremi, ani Yahaziyɛli, ani Yohanan, ani Yozabadi, min tun bɛ bɔ Gedera,
6 ani Eluzayi, ani Yerimɔti, ani Behaliya, ani Semariya, ani Sefatiya, min tun bɛ bɔ
Harufu,
7 ani Ɛlikana, ani Isiya, ani Azarɛli, ani Yohezɛri, ani Yasobehamu, minw tun ye
Korekaw ye,
8 ani Yerohamu dencɛw, minw ye Yohela ni Zebadiya ye; olugu tun bɛ bɔ Gedɔri.
9 Ayiwa, Gadi ta mɔgɔ dɔw fana tun bɔra Sawuli kɔ, ka taga Dawuda fɛ a ta dogoyɔrɔ
ra kongokolon kɔnɔ yi. O mɔgɔw fana tun ye kɛrɛkɛcɛfari dɔw le ye; o tun bɛ se kɛrɛ ra
kosɛbɛ ni nɛgɛbɛnnan ni taman ye. O tun bɛ i ko jaraw, o tun ka teri i ko dagbɛ minw
bɛ kuru kan.
10 Ezɛri le tun ye olugu ta ɲamɔgɔ ye, k'a flanan kɛ Abidiyasi ye, a sabanan tun ye
Eliyabu ye,
11 a naaninan tun ye Misimana ye, a loorunan tun ye Yeremi ye,
12 a wɔɔrɔnan tun ye Atayi ye, a wolonflanan tun ye Eliyɛli ye,
13 a seeginan tun ye Yohanan ye, a kɔnɔntɔnnan tun ye Ɛlizabadi ye,
14 a tannan tun ye Yeremi ye, a tan ni kelennan tun ye Makibanayi ye.
15 O mɔgɔ minw tun ye Gadi ta mɔgɔw ye; olugu bɛɛ tun ye kɛrɛkuntigiw le ye. Min
baraka tun ka dɔgɔ o bɛɛ ra, ale kelen tun bɛ se ka cɛ kɛmɛ kɛrɛ; min baraka tun ka
bon o bɛɛ ra, ale kelen tun bɛ se ka cɛ waga kelen kɛrɛ.
16 Olugu le ka Zuridɛn ba tigɛ, san karo fɔlɔ ra, wagati min na ba bɛ fa a fan fla bɛɛ ra;
o tagara o yɔrɔ kɛnɛgbɛ mɔgɔw bɛɛ gbɛn, terebɔyanfan ni terebenyanfan mɔgɔw bɛɛ.
17 Ayiwa, Boniyaminu ta mɔgɔ tɔw, ani Zuda ta mɔgɔ dɔw fana tun tagara Dawuda fɛ
a ta dogoyɔrɔ ra.
18 Dawuda bɔra ka na lɔ o ɲa fɛ ka kuma ta, k'a fɔ o ye ko: «Ni aw ka hɛra le ŋaninya
aw jusu ra ka na ne fɛ, ka na ko aw bɛna ne dɛmɛ le, o tuma aw ni ne bɛna kɛ jɛŋɲɔgɔnw
ye. Nka ni aw nana ne janfa le, ka ne mina ka ne di ne juguw ma, k'a sɔrɔ ne ma kojugu
kɛ mɔgɔ ra, o tuma an bɛmaw ta Ala ye kɛ an seere ye, ka o kiti tigɛ an cɛ.»
19 O fɔra minkɛ, Ala Nin jigira Amasayi kan, min tun ye cɛ bisaba kuntigi ye; ale
pɛrɛnna k'a fɔ ko:
E, Dawuda, anw ye i ta mɔgɔw le ye!
E, Yese dencɛ, anw kɔni bɛ ni i ye!
Hɛra, hɛra ye kɛ i ye,
ka hɛra kɛ i dɛmɛbagaw fana ye,
sabu i ta Ala le ye i dɛmɛbaga ye!
A kɛra ten minkɛ, Dawuda sɔnna o ma, ka o kɛ a ta kɛrɛkɛjɛnkuruw kuntigi dɔw ye.
20 Wagati min na Dawuda tun tagara ni Filisikaw ye kɛrɛkɛyɔrɔ ra, ka taga Sawuli kɛrɛ,
o wagati ra Manase ta mɔgɔ dɔw tun tugura Dawuda kɔ. Nka Dawuda ma Filisikaw dɛmɛ
o kɛrɛ ra, sabu Filisikaw ta kuntigiw nana ɲɔgɔn ye, ka bɛn a ra ka Dawuda laseko; ko
ni o tɛ, Dawuda bɛna taga olugu janfa kɛrɛ ra, ka fara a matigicɛ Sawuli kan, ka olugu
bɔnɔ o nin na.
21 Wagati min na a tun sekɔra ka taga Sikilagi, Manase ta mɔgɔ minw tun tagara
fara a kan, olugu tɔgɔw le ye nin ye: Adina, ani Yozabadi, ani Yediyahɛli, ani Mikayilu,
ani Yozabadi, ani Elihu ni Silitayi. Olugu bɛɛ kelen kelen tun ye cɛ waga kelen kelen
kuntigiw le ye Manase ta mɔgɔw ra.
22 O ka Dawuda ni a ta kɛrɛkɛjama dɛmɛ, sabu o bɛɛ tun ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye; olugu
fana kɛra kɛrɛkɛjama kuntigi dɔw ye.
23 Lon o lon, mɔgɔ dɔw tun bɛ na fara Dawuda kan k'a dɛmɛ; a kɛra ten fɔ a ta
kɛrɛkɛjama nana bonya kosɛbɛ, k'a kɛ kɛrɛkɛjamaba ye.

Izirayɛlimɔgɔ minw tagara Dawuda fɛ Heburɔn

24 Mɔgɔ minw tun labɛnna kɛrɛ kama, ni o tagara Dawuda fɛ Heburɔn, ka taga masaya
mina Sawuli ra k'a di Dawuda ma, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na, o mɔgɔw
tɔgɔw le ye nin ye:
25 Zuda ta mɔgɔw ra, cɛ waga wɔɔrɔ ni cɛ kɛmɛ seegi (6 800). Nɛgɛbɛnnan ni taman
tun bɛ o bɛɛ boro, o bɛɛ tun labɛnna kɛrɛ kama.
26 Simeyɔn ta mɔgɔw ra, cɛ waga wolonfla ni cɛ kɛmɛ (7 100); o bɛɛ tun ye
kɛrɛkɛcɛfariw ye, o bɛɛ tun labɛnna kɛrɛ kama.

27 Levi ta mɔgɔw ra, cɛ waga naani ni cɛ kɛmɛ wɔɔrɔ (4 600);
28 Yehoyada fana tun bɛ ni olugu ye; ale tun ye Haruna ta durujaw ta ɲamɔgɔ ye. Cɛ
waga saba ni cɛ kɛmɛ wolonfla (3 700) tun bɛ ale kɔ.
29 Sadɔki fana tun bɛ ni o ye; ale fana tun ye kanbelen cɛfari dɔ ye kɛrɛ ra; kɛrɛkuntigi
cɛ mugan ni fla tun bɔra ale ta somɔgɔw ra ka na.
30 Boniyaminu ta mɔgɔw ra, minw ye Sawuli ta somɔgɔw ye fana, cɛ waga saba (3
000); fɔ ka na se nin wagati ma, o mɔgɔw bɛɛ tun tugura Sawuli ta somɔgɔw le kɔ.
31 Efirayimu ta mɔgɔw ra, cɛ waga mugan ni cɛ kɛmɛ seegi (20 800); o cɛw bɛɛ tun ka
tɔgɔ sɔrɔ kɛrɛ ra kosɛbɛ o ta somɔgɔw cɛ ra.
32 O ka mɔgɔ minw tɔgɔ wele, ka o ɲanawoloma ka bɔ Manase ta gba tarancɛ tɔ kelen
mɔgɔw ra, ka o bla ka taga Dawuda sigi masaya ra, olugu tun kɛra cɛ waga tan ni seegi
(18 000).
33 Isakari ta mɔgɔw ra, kuntigi kɛmɛ fla; olugu blara o balemaw ɲa, ka kɛ o ɲamɔgɔw
ye ka na. Izirayɛlimɔgɔw tun ka kan ka ko minw kɛ, ani a kɛwagatiw, olugu tun bɛ o
kow faamu.
34 Zabulɔn ta mɔgɔw ra, cɛ waga bilooru (50 000); olugu tun derira kɛrɛ ra kosɛbɛ;
kɛrɛkɛminan suguya bɛɛ tun bɛ o boro fana. O tun labɛnna ka kɛrɛ kɛ ni o jusu bɛɛ ye.
35 Nɛfitali ta mɔgɔw ra, kɛrɛkuntigi cɛ waga kelen. Cɛ waga bisaba ni wolonfla (37
000) le tun bɛ olugu kɔ. Nɛgɛbɛnnanw, ani tamanw tun bɛ o boro.
36 Dan ta mɔgɔw ra, cɛ waga mugan ni seegi ni kɛmɛ wɔɔrɔ (28 600); o bɛɛ tun labɛnna
kɛrɛ kama.
37 Asɛri ta mɔgɔw ra, cɛ waga binaani (40 000); o bɛɛ tun derira kɛrɛ ra kosɛbɛ, o bɛɛ
labɛnna kɛrɛ kama.
38 Mɔgɔ minw tun bɛ Zuridɛn ba terebɔyanfan na, minw ye Rubɛn ta mɔgɔw ye, ani
Gadi ta mɔgɔw, ani Manase ta gba tarancɛ tɔkelenman ta mɔgɔ tɔw, olugu ra cɛ waga
kɛmɛ ni mugan (120 000) le tun nana. Kɛrɛkɛminan suguya bɛɛ tun bɛ o boro.
39 Ayiwa, o kɛrɛkɛcɛw bɛɛ labɛnna kɛrɛ kama, ka tugutugu ɲɔgɔn kɔ ka na Heburɔn,
ni o jusukun bɛɛ ye, ka na Dawuda sigi masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin kunna.
Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ fana tun bɛnna kelen ma ka masaya di Dawuda ma.
40 O tagara tere saba le kɛ Dawuda kɔrɔ, ka domuni kɛ ka min, sabu o ta somɔgɔw
tun ka domuniw labɛn o ye.
41 O sigiɲɔgɔn minw fana tun bɛ o yɔrɔ ra, ka taga se fɔ Isakari ni Zabulɔn, ani Nɛfitali
ta mɔgɔw ma, olugu bɛɛ tun nana ni domunifɛnw ye faliw, ani ɲɔgɔmɛw, ani sofaliw,
ani misitoranw kan; o nana ni mugu ye, ani toromɔ janin, ani rɛzɛn janin, ani duvɛn,
ani turu, ani misi caman, ani saga caman, sabu ɲagari tun bɛ Izirayɛli jamana ra.

13

Izirayɛlimɔgɔw tagara jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta
(Samawilu flanan 6.1-11)

1 Dawuda ta kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ waga kelen kelen kunna, ani minw bɛ cɛ kɛmɛ
kɛmɛ kunna, a ka olugu ni ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ wele ka kuma ni o ye.
2 O kɔ, Dawuda kumana Izirayɛli jama bɛɛ fɛ, k'a fɔ o ye ko: «Ni a bɛnna aw ma, ni
a fana bɔra Matigi Ala, an ta Ala le ra, an ye cira bla ka taga fan bɛɛ ra, an balemaw fɛ,
minw bɛ Izirayɛli jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ani sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔ minw bɛ
ni o ye o ta duguw ra, ani bɛganmarayɔrɔ ra, janko olugu fana ye na fara an kan.
3 O kɔ, an ye an ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta ka na ni a ye an yɛrɛ kɔrɔ, sabu Sawuli
ta masaya wagati ra, an tun ma an janto a ra.»
4 Jama bɛɛ sɔnna ko o y'a kɛ ten, sabu o ko bɛnna bɛɛ ma.
5 O ra, Dawuda ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn, k'a ta Misiran kɔ yɔrɔ mɔgɔw ra, ka taga
se fɔ Hamati donda mɔgɔw ma; a ko, ko o ye taga Kiriyati Yeharimu, ka taga Ala ta
jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka na ni a ye.
6 Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ wurira ka taga Bahala, min ye Kiriyati Yeharimu ye,
Zuda mara ra, ka taga Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka bɔ yi ka na ni a ye, Matigi Ala min
siginin bɛ serubɛn mɛlɛkɛw* cɛ ra, ani min tɔgɔ bɛ o jɛnɲɔgɔnya kɛsu kan.
7 O ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu bla sowotorokura dɔ kɔnɔ, ka bɔ ni a ye Abinadabu ta so kɔnɔ.
Uza ni Ayo le tun bɛ o wotoro ɲa fɛ.
8 Dawuda ni Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ tagatɔ tun bɛ koraw, ani gɔniw, ani longanw, ani
siranɛgɛ tɛgɛrɛw fɔra, ani ka buruw fiyɛ Ala ɲa kɔrɔ ni o baraka bɛɛ ye, ka dɔnkiriw la.
9 O tagara se Kidɔn kɛnɛgbɛyɔrɔ ra minkɛ, misiw tɛrɛndɛra; Uza k'a boro kɔrɔta ka
jɛnɲɔgɔnya kɛsu mina.

10 Matigi Ala dimina Uza kɔrɔ kosɛbɛ; a k'a faga, sabu a tun k'a boro maga jɛŋɲɔgɔnya
kɛsu ra. Uza sara o yɔrɔ ra yi, Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
11 Matigi Ala ka Uza faga o cogo ra minkɛ, o ma diya Dawuda ye. O ka o yɔrɔ tɔgɔ la
ko Perɛsi Uza*, fɔ ka na se bi ma.
12 O lon na, Dawuda siranna Matigi Ala ɲa. A ko: «Ni a bɛ tan, Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya
kɛsu bɛ se ka taga don ne ta so cogo di?»
13 A ma sɔn o ye taga ni jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ye a ta so kɔnɔ, Dawuda ta masabonba kɔnɔ.
A k'a bla ka taga Obɛdi Edɔmu ta so kɔnɔ; ale bɛ bɔ Gati.
14 Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ka karo saba le kɛ Obɛdi Edɔmu ta so, a ta somɔgɔw
cɛ ra. Matigi Ala ka baraka don Obɛdi Edɔmu ta somɔgɔw ra, ani a ta borofɛnw bɛɛ ra.

14

Ala ka Dawuda ta masaya sabati
(Kibaroyaw fɔlɔ 3.5-9; Samawilu flanan 5.11-16)

1 Tiri masacɛ Hiramu ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Dawuda fɛ ni sɛdiriyiriw ye; a ka
kabakurulɛsɛbagaw, ani yirilɛsɛbaga dɔw fana ci ka taga, janko o ye taga masaso dɔ
lɔ Dawuda ye.
2 O ra, Dawuda k'a ye ko Matigi Ala ka ale sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna; a
k'a ye fana ko Ala bɛ ale ta masaya nɔɔrɔ bonyara lon o lon a ta mɔgɔw kosɔn, minw
ye Izirayɛlimɔgɔw ye.
3 Ayiwa, Dawuda ka muso wɛrɛw furu tuun Zeruzalɛmu, ka dencɛw, ani denmuso
wɛrɛw sɔrɔ.
4 A ka dencɛ minw sɔrɔ Zeruzalɛmu, olugu tɔgɔw ye nin ye: Samuha, ani Sobabu, ani
Natan, ani Sulemani,
5 ani Ibari, ani Elisuwa, ani Elipelɛti,
6 ani Noga, ani Nefɛgi, ani Yafiya,
7 ani Elisama, ani Beliyada, ani Elifelɛti.

Dawuda ka Filisikaw kɛrɛ
(Samawilu flanan 5.17-25)

8 Ayiwa, Filisikaw nana a mɛn ko o ka turu saninman* kɛ Dawuda kun na k'a kɛ
Izirayɛli jamana bɛɛ masacɛ ye. O ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ lajɛnnin wurira ka taga Dawuda
yɔrɔŋini ko o b'a kɛrɛ. Dawuda ka o mɛn minkɛ, a bɔra ka taga o kunbɛn.
9 Filisikaw nana ka na Refayikaw ta kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ fa.
10 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka ko: «Yala ne ka kan ka taga Filisikaw kama wa? Yala
i bɛna o don ne boro wa?» Matigi Ala ka Dawuda jaabi ko: «Taga o kɛrɛ, sabu ne bɛna
o don i boro.»
11 O tagara Baali Perasimu; Dawuda ka Filisikaw kɛrɛ o yɔrɔ ra ka se o ra. Dawuda
ko: «Ala k'a to ne ka ne juguw bugɔ ka o ben, i n'a fɔ jiba bɛ kogo kari ka ben ka wo
bɔ a ra cogo min na.» O kosɔn o ka o yɔrɔ tɔgɔ la ko Baali Perasimu, ko: «Matigi min
bɛ wo bɔ.»
12 Filisikaw borira ka o ta batofɛnw to o yɔrɔ ra. Dawuda k'a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o
ye o jɛni.
13 O kɔ, Filisikaw nana tuun, ka na Refayikaw ta kɛnɛgbɛyɔrɔ bɛɛ fa.
14 Dawuda ka Matigi Ala ɲininka tuun; Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «I kana taga o kɔ fɛ
ka taga ben o kan. Dogo ka o munumunu ka; muriyesunw bɛ yɔrɔ min na, i bɛ taga ben
o kan o yɔrɔ ɲa fɛ.
15 Ni i nana kɛ senkan dɔw mɛn ye muriyesunw san fɛ, o tuma i ye bɔ ka taga o kɛrɛ,
sabu Matigi Ala le bɛ tagara i ɲa fɛ, ka taga Filisikaw ta kɛrɛkɛjama kɛrɛ.»
16 Matigi Ala ka min fɔ, Dawuda k'a kɛ ten; o ka Filisikaw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan, k'a
ta Gabahɔn, ka taga a bla fɔ Gezɛri.
17 Dawuda tɔgɔ bɔra ka se jamanaw bɛɛ ra; Matigi Ala ka Dawuda ɲasiran bla siya
tɔw bɛɛ ra.

15

Izirayɛlimɔgɔw tagara jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ta

1 Dawuda ka bon dɔw lɔ a yɛrɛ ye Dawuda ta masabonba* kɔnɔ; a ka yɔrɔ dɔ fana
labɛn, ka fanibon dɔ lɔ, ka o kɛ Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* blayɔrɔ ye.

---

* **13:11 13.11** O kɔrɔ ye ko Uza saya ka wo bɔ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.

2 O kɔ, Dawuda ko: «Mɔgɔ wɛrɛ man kan ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ni Levi* ta
mɔgɔw tɛ, sabu Matigi Ala ka olugu le ɲanawoloma ko o ye kɛ a ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu
tabagaw ye, ani ka o kɛ a ta baarakɛbagaw ye wagati bɛɛ.»
3 Dawuda ka Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛn Zeruzalɛmu, ko o ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu ta ka taga ni a ye a blayɔrɔ ra, ale ka yɔrɔ min labɛn a tɔgɔ ra.
4 Dawuda ka Haruna dencɛw, ani Levi ta mɔgɔw lajɛn:
5 Kehatikaw ra, Uriyɛli le tun ye ɲamɔgɔ ye; a balema cɛ kɛmɛ ni mugan tun bɛ ni a
ye.
6 Merari ta mɔgɔw ra, Asaya le tun ye ɲamɔgɔ ye; a balema cɛ kɛmɛ fla ni cɛ mugan
tun bɛ ni a ye.
7 Gɛrisɔmu ta mɔgɔw ra, Yowɛli le tun ye ɲamɔgɔ ye; a balema cɛ kɛmɛ ni cɛ bisaba
tun bɛ ni a ye.
8 Elisafan ta mɔgɔw ra, Semaya le tun ye ɲamɔgɔ ye; a balema cɛ kɛmɛ fla tun bɛ ni
a ye.
9 Heburɔn ta mɔgɔw ra, Eliyɛli le tun ye ɲamɔgɔ ye; a balemaw cɛ biseegi tun bɛ ni a
ye.
10 Uziyɛli ta mɔgɔw ra, Aminadabu le tun ye ɲamɔgɔ ye, a balema cɛ kɛmɛ ni tan ni
fla tun bɛ ni a ye.
11 O kɔ, Dawuda ka sarakalasebagaw* Sadɔki ni Abiyatari wele, ani Levi ta mɔgɔw,
minw ye Uriyɛli ni Asaya, ani Yowɛli, ani Semaya, ani Eliyɛli, ani Aminadabu ye,
12 k'a fɔ o ye ko: «Aw le ye Levi ta mɔgɔw ta gbatigiw ye. Aw ye aw yɛrɛ saninya, aw
ni aw balemaw, janko ka taga Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka na ni
a ye; ne ka yɔrɔ min labɛn a ye, aw bɛna a bla o yɔrɔ ra.
13 Siɲaga fɔlɔ ra aw tun ma a ta minkɛ, o kosɔn Matigi Ala tun dimina an kɔrɔ, sabu
an tun ma an janto a ra k'a kɛ i n'a fɔ Ala tun k'a latigɛ ko a ye kɛ cogo min na.»
14 Ayiwa, sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw ka o yɛrɛ saninya, janko ka taga Matigi
Ala, Izirayɛli ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta.
15 Levi ta mɔgɔw ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ni a berew ye, k'a la o kamankunw
kan, i n'a fɔ Musa tun k'a fɔ cogo min na ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye.
16 Dawuda k'a fɔ fana Levi ta mɔgɔw ɲamɔgɔw ye, ko o ye o balema dɔw ɲanawoloma
ka olugu kɛ dɔnkirilabagaw ye. Olugu tun ka kan ka o ta fɔrifɛnw fɔ kosɛbɛ, minw ye
koraw ye, ani gɔniw, ani siranɛgɛ tɛgɛrɛw, ka ɲagarikanbaw bɔ.
17 Levi ta mɔgɔw ka Yowɛli dencɛ Heman ɲanawoloma, ani a balemacɛ min ye
Berekiya dencɛ Asafu ye, ani Kusaya dencɛ Etan, min bɛ Merari ta gba ra.
18 Levi ta mɔgɔ minw tun ye dakɔrɔsibagaw ye, o ka olugu fana fara o kan; olugu
tun ye Jakariya ye, ani Bɛni, ani Yaziyɛli, ani Simiramɔti, Yeyɛli, ani Uni, ani Eliyabu,
ani Benaya, ani Maseya, ani Matitiya, ani Elifelehu, ani Mikineya, ani Obɛdi Edɔmu ni
Yehɛli.
19 Minw tun ye dɔnkirilabagaw ye, Heman, ani Asafu, ani Etan, olugu tun bɛ siranɛgɛ
tɛgɛrɛw fɔra.
20 Jakariya, ani Aziyɛli, ani Simiramɔti, ani Yeyɛli, ani Uni, ani Eliyabu, ani Maseya,
ani Benaya, olugu tun ye gɔnifɔbagaw ye.
21 Nka Matitiya, ani Elifelehu, ani Mikineya, ani Obɛdi Edɔmu, ani Yeyɛli, ani Azaziya,
olugu tun bɛ kora juru seegi le fɔ, ka dɔnkiriw lamina ni o ye.
22 Kenaniya, min tun ye Levi ta mɔgɔw ɲamɔgɔ ye dɔnkirila ra, ale tun bɛ
dɔnkirilabagaw ni fɔrifɛntigiw bɛɛ ɲa fɛ, sabu a tun ka o baara lɔn kosɛbɛ.
23 Berekiya ni Ɛlikana, olugu le tun bɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu kɔrɔsibagaw ye.
24 Sebaniya, ani Yosafati, ani Netanehɛli, ani Amasayi, ani Jakariya, ani Benaya, ani
Eliyezɛri, minw tun ye sarakalasebagaw ye, olugu le tun bɛ buru fiyɛra Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu ɲa fɛ ka taga. Obɛdi Edɔmu, ani Yehiya, olugu fana tun bɛ jɛnɲɔgɔnya kɛsu
kɔrɔsibaga dɔw ye.

O tagara ni jɛnɲɔgɔnya kɛsu ye Zeruzalɛmu
(Samawilu flanan 6.12-19)

25 O ra, Dawuda ni Izirayɛli cɛkɔrɔbaw, ani kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ waga kelen kelen
kunna, olugu bɛɛ tagara Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta ka bɔ Obɛdi Edɔmu ta so kɔnɔ.
O tun bɛ ɲagarira kosɛbɛ.
26 Levi ta mɔgɔw sera ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta Matigi Ala baraka le ra; o ra, o ka
misitoran wolonfla ni sagajigi wolonfla kɛ saraka ye.
27 Dawuda tun ka lɛnfani deregeba dɔ le don; Levi ta mɔgɔ minw tun ka jɛnɲɔgɔnya
kɛsu ta, ani dɔnkirilabagaw, ani Kenaniya min tun ye fɔrifɛntigiw ɲamɔgɔ ye, olugu bɛɛ

tun ka o fani ɲɔgɔn dɔ le don fana. Dawuda tun ka lɛnfani derege dɔ le don min bɛ i
ko sarakalasebagaw kuntigi ta saninderege.
28 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin tagara Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta o cogo le ra; o
ɲagarinin tun bɛ kulekanw bɔra, ka sagajigigbanw, ani buruw fiyɛ, ka siranɛgɛ tɛgɛrɛw
ni gɔniw, ani koraw fana fɔ.
29 Ayiwa, tuma min na Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu tun bɛ donna Dawuda ta
masabonba kɔnɔ, Sawuli denmuso Mikali tun bɛ flɛri kɛra finɛtiri fɛ. A ka masacɛ
Dawuda ɲagarininba ye, a bɛ panpanna, ka dɔn kɛ minkɛ, Dawuda ko gboyara a ye.

16

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala tando

1 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tagara Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ta; Dawuda tun ka fanibon
min lalaga ka o kɛ a blayɔrɔ ye, o tagara a bla yi. O ka saraka jɛnitaw* ani ninsɔndiya
sarakaw* bɔ Matigi Ala ye.
2 Dawuda ka o saraka jɛnitaw, ani o ninsɔndiya sarakaw bɔ ka ban tuma min na, a ka
dugawu kɛ jama ye Matigi Ala tɔgɔ ra.
3 O kɔ, a ka burukun kelen, ani tamaroburu kelen, ani rɛzɛnburu kelen di
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ kelen kelen ma, cɛ fara muso kan.

Levi ta mɔgɔw ka Ala tando
(Zaburuw 105.1-15; 96; 106.1,47-48)

4 Dawuda ka Levi* ta mɔgɔ dɔw ɲanawoloma, ka olugu bla Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu baara ra, ko olugu ye to ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala daari, ka baraka la a ye, ani
k'a tando.
5 Asafu le tun ye olugu ta ɲamɔgɔ ye, ka Jakariya gban ale ra, ani Yeyɛli, ani Simiramɔti,
ani Yehiyɛli, ani Matitiya, ani Eliyabu, ani Benaya, ani Obɛdi Edɔmu, ani Yeyɛli. Olugu
le tun ye korafɔbagaw, ani gɔnifɔbagaw ye. Asafu tun bɛ siranɛgɛ tɛgɛrɛw le fɔ.
6 Sarakalasebaga* minw tun ye Benaya ni Yahaziyɛli ye, olugu tun bɛ buruw le fiyɛ
wagati bɛɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ.
7 O lon le kɛra a siɲaga fɔlɔ ye, Dawuda ka nin barakalaridɔnkiri yira, ko Asafu ni a
balemaw ye a la, ka Matigi Ala bonya:
8 E, aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, aw y'a tɔgɔ wele,
aw ye a ta kabakobaw ko fɔ siya tɔw ye.
9 Aw ye dɔnkiri la a ye, aw ye tandori dɔnkiriw la a ye;
aw ye a ta koɲumanbaw bɛɛ ko fɔ mɔgɔw ye.
10 Aw ye ɲagari a tɔgɔ saninman kosɔn;
minw bɛ Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu jusu ye ninsɔndiya!
11 Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, k'a ta baraka ɲini;
aw ye gbara a ra wagati bɛɛ!
12 A ka koɲumanba minw kɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
a ka kabako minw kɛ, ani a ka ko minw latigɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
13 aw minw ye a ta jɔn Izirayɛli ta durujaw ye,
aw minw ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ye, Yakuba ta denw!
14 Ale le ye Matigi Ala ye, an ta Ala.
A ta fangatigiya bɛ dugukolo yɔrɔ bɛɛ kan.
15 Aw ye aw hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra wagati bɛɛ;
a ka o kuma minw fɔ duruja caman ye,
16 a ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Iburahima ye,
ani a karira min na ni Isiyaka ye,
17 a kɔsegira o kuma le kan, ka o kɛ sariya ye k'a di Yakuba ma,
ka o kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari ye ka o di Izirayɛli ma.
18 A ko o ma ko: «Ne bɛna Kanaana jamana di aw le ma,
ka o kɛ aw ninyɔrɔ ye, ka o kɛ aw ta ye.»
19 O wagati ra, o tun ye mɔgɔ dama dama dɔrɔn ye,
o tun man ca, o tun bɛ lonanya ra o dugukolo kan,
20 o tun bɛ yaala siyaw ni ɲɔgɔn cɛ,
ka bɔ jamana dɔ ra ka taga dɔ ra.
21 Ala ma sɔn mɔgɔ si ye o minako juguya,
a ka masa dɔw dɔgɔya o kosɔn.
22 A ko: «Aw kana maga ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na dɛ!
Aw kana kojugu si kɛ ne ta ciraw ra!»

23 Dunuŋamɔgɔw bɛɛ ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando!
Aw ye a fɔ lon o lon, ko ale le ye an kisibaga ye.
24 Aw ye a ta bonya lakari siyaw bɛɛ ye,
aw ye a ta kobaw lakari mɔgɔw bɛɛ ye.
25 Sabu Matigi Ala ka bon, a ka kan ni tandori ye kosɛbɛ;
an ka kan ka siran a ɲa ka tɛmɛ batofɛn tɔw bɛɛ kan.

26 Siya tɔw ta alaw ye batofɛn gbansanw le ye,
nka Matigi Ala le ka sankolo dan.
27 Bonya ni nɔɔrɔ ye ale ta le ye,
sebagaya ni hɛra bɛ sɔrɔ a ta so kɔnɔ.
28 Dunuŋa siyaw bɛɛ, aw ye bonya ni fanga di Matigi Ala ma,
aw y'a di Matigi Ala ma.
29 Aw ye bonya la Matigi Ala tɔgɔ kan,
aw ye na ni sarakaw ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
aw ye saninya ka na aw kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
30 Dunuŋamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye siran Matigi Ala ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ;
ɔnhɔn, dugukolo b'a nɔ ra, a tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye.
31 Sankolokɔnɔfɛnw ye ɲagari!
Dugukolokanfɛnw ye ninsɔndiya,
k'a fɔ siyaw bɛɛ ye ko: «Matigi Ala le ye Masa ye!»
32 Kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye mankanba bɔ!
Kongokɔnɔyɔrɔw, ani kongokɔnɔfɛnw bɛɛ ye ɲagarikanba bɔ!
33 Kongoyiriw bɛɛ ye ɲagari, ka dɔnkiri la Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
sabu a bɛ nana ka na dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ!
34 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
35 Aw y'a fɔ fana ko: «E, an kisibaga Ala, an kisi!
An lajɛn ka bɔ siyaw cɛ ra, ka an bɔsi
janko an ye i fo ka i waleɲumanlɔn i tɔgɔ saninman kosɔn,
ka an ta bonya kun kɛ ele tandori ye.»
36 Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!
O tuma jama bɛɛ lajɛnnin k'a fɔ ko: «Amina!» O ka Matigi Ala tando.
37 O ra Dawuda ka Asafu ni a balemaw to Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ, ko o ye to ka o baara kɛ jɛŋŋɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ wagati bɛɛ; lon o lon baara minw tun ka kan ka kɛ, o tun bɛ o kɛ.
38 A ka Obɛdi Edɔmu ni a balemacɛ biwɔɔrɔ ni seegi fara olugu kan; nka Obɛdi Edɔmu min tun ye Yedutun dencɛ ye, ale ni Hosa, olugu tun ye dakɔrɔsibagaw le ye.
39 O kɔ, Matigi Ala ta fanibon min tun bɛ Gabahɔn kongori kunna, Dawuda ka sarakalasebaga* Sadɔki ni a balema sarakalasebaga tɔw bla ka taga o yɔrɔ ra,
40 janko o ye to ka saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ye, sarakajɛnifɛn* kan wagati bɛɛ, sɔgɔma ni wula fɛ; min bɛɛ sɛbɛra Matigi Ala ta sariya ra, a ka o sariya min di Izirayɛlimɔgɔw ma, o tun b'a kɛ ka kaŋa ni o le ye.
41 Heman ni Yedutun tun bɛ ni o mɔgɔw ye, ani mɔgɔ tɔ minw tɔgɔ fɔra, ko o ye to ka baraka la Matigi Ala ye, sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
42 Heman ni Yedutun, olugu tun bɛ buruw fiyɛ, ka siranɛgɛ tɛgɛrɛw fɔ, ani fɔrifɛn tɔw, ka dɔnkiriw lamina ka Ala bonya.
43 Ayiwa, o kɔ, mɔgɔw tagara o ta so; Dawuda fana tagara a ta so, ka taga dugawu kɛ a ta somɔgɔw ye.

17

Ala ka layiri ta Dawuda ye
(Samawilu flanan 7.1-17)

1 Ayiwa, masacɛ Dawuda donna a ta masaso kɔnɔ tuma min na, Ala ta cira min tɔgɔ tun ye ko Natan, a k'a fɔ o ye ko: «A flɛ, ne bɛ nin sɛdiriyiribon ɲumanman kɔnɔ, k'a sɔrɔ Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya kɛsu* bɛ fanibon le kɔnɔ.»
2 Natan ka Dawuda jaabi ko: «Miiriya o miiriya bɛ i jusu ra, o kɛ, sabu Ala bɛ ni i ye.»
3 Nka o lon su fɛ, Matigi Ala kumana Natan fɛ, k'a fɔ a ye ko:
4 «Taga a fɔ ne ta jɔncɛ Dawuda ye ko Matigi Ala ko: ‹Ele le tɛna bon lɔ ne ye, janko ne ye don a kɔnɔ;

5 sabu kabini lon min ne ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra, fɔ ka na se bi ma,
ne ma don bon kɔnɔ ka ye; ka ne to o tagama bɛɛ ra ni o ye, ne tun bɛ fanibon le kɔnɔ
wagati bɛɛ, ani yɔrɔ bɛɛ.
6 Ne tɛmɛna yɔrɔ minw bɛɛ ra ni Izirayɛlimɔgɔw ye, ne tun k'a fɔ kuntigi minw ye ko
o ye ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔsi, yala ne k'a fɔ olugu dɔ ye ko mun na o ma
sɛdiriyiribon lɔ ne ye wa?›
7 «O ra, a fɔ ne ta jɔncɛ Dawuda ye, ko Fangatigi Ala ko: ‹Ne le ka ele ta, o y'a sɔrɔ i
tun bɛ sagagbɛnyɔrɔ ra, i ta sagaw kɔ; ne ka i ta, ka i kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw
kuntigi ye.
8 I tɛmɛna yɔrɔ o yɔrɔ, ne ka i dɛmɛ i ta kokɛtaw bɛɛ ra. Ne ka i juguw bɛɛ gbɛn ka
bɔ i ɲa. Ne bɛna i tɔgɔ bonya, ka i kɛ i n'a fɔ mɔgɔ tɔgɔba minw bɛ dugukolo kan.
9 Ne bɛna jamana dɔ di ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ma, ka o sigi o jamana ra, ka o
kɛ o tɔgɔrajamana ye, janko mɔgɔ si kana o lasiran tuun. Ni o kɛra, mɔgɔjuguw tɛna o
minako juguya tuun, i n'a fɔ o tun b'a kɛra cogo min na fɔlɔfɔlɔ,
10 ani wagati min ne tun ka kuntigiw sigi o kunna. Ne bɛna i juguw bɛɛ bla i ta fanga
kɔrɔ. Ne Matigi Ala, ne b'a fɔ i ye fana ko ne bɛna i ta so bonya.
11 « ‹Ni i ta wagati nana dafa, ni i sawagati nana se ka taga fara i bɛmaw kan tuma
min na, ne bɛna i ta duruja dɔ sigi masaya ra i nɔ ra, i yɛrɛ woroden dɔ; ne bɛna a ta
masaya sabati kosɛbɛ.
12 Ale le bɛna bon lɔ ne tɔgɔ ra; ne bɛna a ta fanga sabati wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
13 Ne bɛna kɛ a fa ye, a bɛna kɛ ne dencɛ ye. Ne tɛna ne ta ɲumanya bɔ a kan ka ye,
i n'a fɔ masacɛ min tun bɛ ele ɲa, ne ka ne ta ɲumanya bɔ ale kan cogo min na.
14 Ne bɛna a ta fanga sabati ne ta mɔgɔw cɛ ra, ani ne ta jamana ra wagati bɛɛ, ani
tuma bɛɛ. Foyi si tɛna a ta fanga bɔ a nɔ ra ka ye.› »
15 Ayiwa, Ala ka kuma o kuma fɔ Natan ye, ani a ka fɛn o fɛn yira a ra, a tagara o bɛɛ
lase Dawuda ma.

Dawuda ta daariri
(Samawilu flanan 7.18-29)

16 O ra, masacɛ Dawuda tagara sigi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «E, Masa Ala,
ne ye jɔn le ye sa, walama ne ta somɔgɔw ye jɔnw le ye, ka na a kɛ ko i bɛ ne bonya fɔ
ka se nin bɛɛ ma?
17 E, Ala, i ka min fɔ, o belen dɔgɔyara i ɲa kɔrɔ; i ko i bɛna i ta baaraden ta so fana
bonya tuun wagati nataw ra. E, Masa Ala, i bɛ ne jatera k'a kɛ i n'a fɔ ne ye mɔgɔba le
ye.
18 «I ka o bonya min kɛ i ta jɔncɛ ye, ne Dawuda, ne bɛ se ka mun wɛrɛ le fɔ tuun ka
tɛmɛ o kan? I yɛrɛ ka i ta jɔncɛ lɔn.
19 Matigi Ala, i bɛ i ta jɔncɛ kanu minkɛ, o le kosɔn i ka nin kobaw bɛɛ latigɛ, ka kaɲa
ni i yɛrɛ ta miiriya ye, janko ka i ta bonyaba yira.
20 E, Matigi Ala, ele bɔɲɔgɔnko tɛ yi, Ala wɛrɛ fana tɛ yi ni ele tɛ. An toro ka min mɛn,
o le bɛ o ye.
21 Yala siya dɔ bɛ dugukolo kan min bɛ i ko i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw wa, Ala tagara
minw labɔ jamana wɛrɛ ra, ka o kɛ a ta mɔgɔw ye? I ka kobaw kɛ, ka siranyakobaw kɛ
i tɔgɔ bonya kosɔn; i ka i ta mɔgɔw kisi ka bɔ Misiran, ka siya wɛrɛw gbɛn ka bɔ o ɲa.
22 I ka i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw sigi, ka o kɛ i yɛrɛ ta mɔgɔw ye wagati bɛɛ. Ele,
Matigi Ala fana kɛra o ta Ala ye.
23 «Ayiwa, Matigi Ala, i ka layiri min ta i ta baaraden ni a ta so ye, to o layiri kan tuma
bɛɛ; i ka min fɔ, a kɛ ten.
24 I ka o layiri min ta, o ye kɛ can ye, janko i tɔgɔ ye bonya wagati bɛɛ, mɔgɔw ye a fɔ
ko Fangatigi Ala, min ye Izirayɛli ta Ala ye, ko ale le ye Izirayɛlimɔgɔw ta Ala ye can ra.
25 Ne tigi Ala, ele yɛrɛ k'a yira i ta jɔncɛ ra ko i bɛna a ta so sabati. O le kosɔn i ta
jɔncɛ k'a ja gbɛlɛya ka lɔ i ɲa kɔrɔ ka i daari.
26 O ra, sisan, Matigi Ala, ele le ye Ala ye; ele le ka nin koɲuman ko fɔ i ta jɔncɛ ye.
27 Ayiwa, i sɔnna ka baraka don i ta jɔncɛ ta so ra, janko a ta so ye sabati wagati bɛɛ i
ɲa kɔrɔ; sabu ni ele Matigi Ala ka baraka don fɛn min na, o bɛ baraka sɔrɔ wagati bɛɛ,
ani tuma bɛɛ.»

18

Dawuda ka siya minw kɛrɛ
(Samawilu flanan 8.1-14)

1 Ayiwa, o kɔ fɛ, Dawuda tagara Filisikaw kɛrɛ tuun; a sera o ra, k'a ta fanga sigi o
kan. A ka Gati dugu ni a dugumisɛnw bɔsi o ra.

2 A sera Mohabukaw fana ra. Mohabukaw fana tora Dawuda ta fanga kɔrɔ, ka to ka
ninsɔngɔ sara a ye.
3 Dawuda sera Soba masacɛ Hadadezɛri fana ra; o kɛra Hamati fan na, wagati min na
a tun bɛ tagara Efirati ba yɔrɔ mɔgɔw kɛrɛ k'a ta fanga sigi olugu kan.
4 Dawuda ka sowotoro waga kelen, ani sowotorotigi waga wolonfla (7 000) mina a ra,
ani kɛrɛkɛden sennaman cɛ waga mugan (20 000). A ka wotorosamaso kɛmɛ mara a
yɛrɛ ye, ka so tɔ bɛɛ senfasaw tigɛtigɛ.
5 Sirika minw bɛ Damasi, olugu bɔra ko o bɛ taga Soba masacɛ Hadadezɛri dɛmɛ. Nka
Dawuda ka Sirika cɛ waga mugan ni fla (22 000) faga.
6 O kɔ, Dawuda k'a ta kɛrɛkɛden dɔw sigi Damasi dugu ta Sirikaw ta mara ra. A kɛra
ten, Sirikaw fana tora Dawuda ta fanga kɔrɔ; o ka kɛ ninsɔngɔ sara ye a ye. Ni Dawuda
tun ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, Matigi Ala tun bɛ se di a ma o yɔrɔ mɔgɔw bɛɛ kan.
7 Dawuda ka Hadadezɛri ta kɛrɛkuntigiw ta nɛgɛbɛnnanw cɛ ka taga ni o ye
Zeruzalɛmu; o nɛgɛbɛnnanw tun lalagara ni sanin le ye.
8 Dawuda ka siranɛgɛfɛn caman ta fana Tibati dugu ni Kuni dugu kɔnɔ; o duguw tun
ye Hadadezɛri ta dugu dɔw ye. Masacɛ Sulemani nana o siranɛgɛw le kɛ Alabatosoba
ta siranɛgɛtasa ni a nɛgɛberew ni a siranɛgɛfɛn tɔw ye.
9 Hamati masacɛ min ye Tohu ye, ale nana a mɛn ko Dawuda ka se sɔrɔ Soba masacɛ
Hadadezɛri ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ kan minkɛ,
10 a k'a dencɛ Hadoramu ci ni fɛn saninlamanw ye, ani fɛn warigbɛramanw, ani fɛn
siranɛgɛraman suguya bɛɛ ye, ka taga o di Dawuda ma, k'a fo, ko a ka Hadadezɛri kɛrɛ
ka se a ra minkɛ, ko o ɲana. Tohu tun ka o kɛ, sabu ale fana ni Hadadezɛri tun bɛ kɛrɛ
le ra wagati bɛɛ.
11 Masacɛ Dawuda ka o fɛnw bɛɛ di Matigi Ala ma. A tun ka siya min o min kɛrɛ,
a tun ka olugu ta warigbɛw ni o ta saninw bɛɛ mina ka o di Matigi Ala ma o cogo le
ra. O siyaw le tun ye Edɔmukaw ye, ani Mohabukaw, ani Amɔnkaw, ani Filisikaw, ani
Amalɛkikaw.
12 Seruya dencɛ min ye Abisayi ye, ale fana ka Edɔmuka cɛ waga tan ni seegi (18 000)
kɛrɛ ka se o ra Kɔgɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra.
13 A ka kɛrɛkɛden dɔw sigi Edɔmu; Edɔmu mara bɛɛ tora Dawuda ta fanga kɔrɔ. Ni
Dawuda tun ka taga yɔrɔ o yɔrɔ, Matigi Ala tun bɛ se di a ma o yɔrɔw mɔgɔw bɛɛ kan.

Dawuda ta jamana ɲamɔgɔw
(Samawilu flanan 8.15-18)

14 Dawuda sigira masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin kunna. A tun bɛ mɔgɔw bɛɛ
ta kow ɲanabɔ ka kaɲa ni can ye ni terenninya ye.
15 Seruya dencɛ Yohabu tun ye Dawuda ta kɛrɛkɛjama kuntigi ye. Ahiludi dencɛ
Yosafati tun ye a ta masacɛ ta kumalasebaga ye.
16 Ahitubu dencɛ Sadɔki, ani Abiyatari dencɛ Ahimelɛki, olugu tun ye sarakalasebagaw* ye. Savoha tun ye a ta sɛbɛrikɛbaga ye.
17 Yehoyada dencɛ Benaya tun ye Keretikaw ni Peletikaw* kuntigi ye. Dawuda dencɛw
tun ye jamana ɲamɔgɔ fɔlɔw ye masacɛ kɛrɛ fɛ.

19

Amɔnkaw ka Dawuda ta mɔgɔw lamaroya
(Samawilu flanan 8.15-18)

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Amɔnkaw ta masacɛ min ye Nahasi ye, ale sara; a dencɛ sigira
masaya ra a nɔ ra.
2 Dawuda ko: «Ne bɛna Nahasi dencɛ Hanun minako ɲa, sabu a facɛ tun ka ne minako
ɲa.» O ra, Dawuda ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Hanun fo, k'a jusu saaro a facɛ saya ko ra.
Dawuda ta mɔgɔw tagara Hanun fɛ, Amɔnkaw ta jamana ra, ka taga a jusu saaro.
3 Nka Amɔnkaw ta kuntigiw k'a fɔ Hanun ye ko: «Ele b'a miiri ko Dawuda ka nin
forikɛbagaw ci ka na i facɛ sanga le fo wa? A ka nin ɲamɔgɔw ci i fɛ ka na i ta dugu
yɔrɔw flɛ dogo ra le, k'a cogoya lɔn, janko ka na a halaki.»
4 Hanun ka o mɛn minkɛ, a ka Dawuda ta jamana ɲamɔgɔw mina, ka o kun ni o
bonbosiw bɛɛ li, ka o ta deregew tigɛ ka o surunya ka dan o jukunna na, ka sɔrɔ ka o
bla ka taga.

---

* **18:17 18.17** Keretikaw ni Peletikaw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ye, Masacɛ tun ka minw ta kɛrɛkɛdenya ra, sara ra, janko ka masacɛ kɔrɔsi.

5 Ayiwa, min ka o ciradenw sɔrɔ o tagara o fɔ masacɛ Dawuda ye minkɛ, Dawuda ka
mɔgɔ ci ka taga o kunbɛn, sabu o maroyaninba tun lo kosɛbɛ. Masacɛ Dawuda k'a fɔ o
ye ko o ye to Zeriko dugu kɔnɔ, k'a to o bonbosiw ye bɔ fɔlɔ, o bɛ sɔrɔ ka na.

Izirayɛlimɔgɔw ni Amɔnkaw ta kɛrɛ
(Samawilu flanan 10.6-19)

6 Amɔnkaw yɛrɛ nana a ye ko olugu ka o yɛrɛ lɔgɔbɔ Dawuda ra pewu. O ra, Hanun
ni Amɔnka tɔw bɛɛ ka warigbɛ kilo waga bisaba ci Mesopotami ta Sirikaw, ani Mahaka
ta Sirikaw, ani Soba ta Sirikaw ma, ko o ye sowotorow, ani sowotorotigiw di o ma.
7 Amɔnkaw ka sowotoro waga bisaba ni fla (32 000) ani o boribagaw ta sara ra. Mahaka
ni a ta mɔgɔw nana o ta fanibonw lɔ Medeba. Amɔnkaw fana bɔra o ta duguw kɔnɔ, ka
na lajɛn kɛrɛ kama.
8 Dawuda ka o mɛn minkɛ, a ka Yohabu ci o kama, ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye; o bɛɛ
tun ye cɛfariw ye.
9 Amɔnkaw bɔra ka na lɔ kɛrɛ kama o ta duguba donda ra. Masacɛ minw tun nana o
dɛmɛ, olugu tagara lajɛn o danna kongo kɔnɔ.
10 Ayiwa, Yohabu k'a ye ko ale bɛna kɛrɛ kɛ fan fla le ra, ko a jugu dɔw bɛ a ɲa, dɔw
bɛ a kɔ. O ra, a ka Izirayɛli kɛrɛkɛcɛfariw woloma, ka lɔ ni olugu ye kɛrɛ kama, k'a
ɲasin Sirikaw ma.
11 A k'a dɔgɔcɛ Abisayi bla kɛrɛkɛden tɔw kunna; o ka lɔ kɛrɛ kama ka o ɲasin
Amɔnkaw yɛrɛ ma.
12 A k'a fɔ Abisayi ye ko: «Ni Sirikaw fanga bonyara anw ma, o tuma aw bɛna na anw
dɛmɛ. Ni Amɔnkaw fanga bonyara aw ma, anw fana bɛna taga aw dɛmɛ.
13 Baraka don i yɛrɛ ra! An bɛɛ ye baraka don an yɛrɛ ra, ka kɛrɛ kɛ an ta jamana
kosɔn, ani an ta Ala ta duguw kosɔn; ni min ka diya Matigi Ala ye, a ye o kɛ.»
14 Yohabu ni a ta kɛrɛkɛdenw tagara Sirikaw kama ka taga o kɛrɛ. Sirikaw borira o
ɲa.
15 Amɔnkaw nana a ye ko Sirikaw bɛ borira minkɛ, olugu fana borira Yohabu balemacɛ
Abisayi ni a ta mɔgɔw ɲa, ka don o ta dugu kɔnɔ. Yohabu sekɔra ka na Zeruzalɛmu.
16 Sirikaw k'a ye ko Izirayɛlimɔgɔw sera olugu ra minkɛ, o ka ciraw bla ka taga Sirika
tɔw fɛ Efirati ba kɔ fɛ, ko o ye na. Hadadezɛri ta kɛrɛkɛjama kuntigi min ye Sofaki ye,
ale le tun bɛ olugu ɲamɔgɔ ye.
17 O ka kibaroya fɔ Dawuda ye minkɛ, Dawuda ka Izirayɛli kɛrɛkɛdenw bɛɛ lajɛn, ka
Zuridɛn ba tigɛ, ka taga se o ma, ka lɔ o ɲa fɛ kɛrɛ kama. Dawuda wurira Sirikaw kama
minkɛ, Sirikaw fana nana a kɛrɛ.
18 Nka Sirikaw borira Izirayɛlimɔgɔw ɲa. Dawuda ka Sirikaw ta sowotorotigi waga
wolonfla (7 000) faga, ani kɛrɛkɛden sennaman waga binaani (40 000). A ka o ta
kɛrɛkɛjama kuntigi Sofaki fana faga.
19 Masacɛ minw tun bɛ Hadadezɛri ta fanga kɔrɔ, olugu nana a ye ko Izirayɛlimɔgɔw
sera o ra minkɛ, o ka bɛn don ni masacɛ Dawuda ye, ka o yɛrɛ bla a ta fanga kɔrɔ.
Kabini o kɛra, Sirikaw ma sɔn ka taga Amɔnkaw dɛmɛ kɛrɛ ra tuun.

20

Izirayɛlimɔgɔw ka Raba dugu mina
(Samawilu flanan 11.1; 12.26-31)

1 Ayiwa, o sanyɛlɛma ra, wagati min masacɛw tun bɛ deri ka taga kɛrɛ ra, Yohabu
blara kɛrɛkɛjamaba dɔ ɲa, ka taga Amɔnkaw kɛrɛ, ka o ta jamana bɛɛ halaki; o kɔ, o
tagara Raba dugu lamini. Nka Dawuda yɛrɛ tun tora Zeruzalɛmu. Yohabu ka se sɔrɔ
Raba dugumɔgɔw kan, ka dugu ci minkɛ,
2 Dawuda ka Amɔnkaw ta masacɛ ta masafugula ta ka bɔ a kun na. A k'a ye ko a
saninlaman lo, a gbiriya tun ye sanin kilo bisaba. Lulu tun bɛ a kɔnɔ fana. O k'a biri
Dawuda kun na. Dawuda ni a ta kɛrɛkɛdenw ka fɛn caman ta dugu kɔnɔ ka taga ni o
ye.
3 Dugumɔgɔw kɔni, a ka olugu mina ka taga ni o ye. A tagara o bla jagboyabaaraw ra:
yiritigɛ, ani kabakurulɛsɛ, ani lɔgɔci. A ka Amɔnkaw ta dugu tɔw ta mɔgɔw fana kɛ ten
le.

O kɔ, Dawuda sekɔra ka taga Zeruzalɛmu, ani a ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ.

Izirayɛlimɔgɔw sera Filisikaw ra
(Samawilu flanan 21.18-22)

4 O kɔ, kɛrɛ dɔ wɛrɛ wurira tuun Gezɛri, ni Filisikaw ye. O kɛrɛ ra, Husatikacɛ Sibekayi,
ale ka Sipayi faga; Sipayi tun ye Refayika dɔ le ye. O kɛra minkɛ, Filisikaw ka o yɛrɛ
majigi.
5 Kɛrɛ dɔ wɛrɛ wurira ni Filisikaw ye tuun. O kɛrɛ ra, Yahiri dencɛ Elanan ka Goliyati
balemacɛ faga, min tun ye Lami ye; a tun bɛ bɔ Gati. A ta taman ta bere bonya tun bɛ i
ko jesedanbagaw ta kpɛlɛyiri.
6 Kɛrɛ dɔ wɛrɛ kɛra tuun Gati. Filisikacɛ dɔ tun bɛ yi, ale tun ye cɛjanba ye;
borokanden wɔɔrɔ le tun bɛ a boro kelen kelen bɛɛ ra, senmanden wɔɔrɔ bɛ a sen
kelen kelen bɛɛ ra, k'a bɛɛ lajɛnnin kɛ mugan ni naani. Ale fana tun ye Rafa* ta mɔgɔ
dɔ le ye.
7 A k'a yɛrɛ waso Izirayɛlimɔgɔw ra ka o mafiyɛnya minkɛ, Dawuda balemacɛ Simeha,
o dencɛ Yonatan k'a faga.
8 O cɛw bɛɛ tun ye Rafa ta mɔgɔ dɔw le ye; o tun bɛ bɔ Gati dugu kɔnɔ. Dawuda ni a
ta mɔgɔw ka o bɛɛ faga.

21

Izirayɛlimɔgɔw jateko
(Samawilu flanan 24.1-9)

1 Setana wurira Izirayɛlimɔgɔw kama. A ka miiriya dɔ don Dawuda jusu ra, ko a ye
Izirayɛlimɔgɔw jate.
2 Dawuda k'a fɔ Yohabu ni jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Aw ye taga Izirayɛlimɔgɔw jate,
k'a ta Bɛri Seba, ka taga a bla fɔ Dan, ka na o da fɔ ne ye, janko ne ye o da lɔn.»
3 Yohabu ka masacɛ jaabi ko: «Matigi Ala ye a ta mɔgɔw caya fɔ siɲaga kɛmɛ ka tɛmɛ
nin kan! E, ne matigicɛ masacɛ, yala o bɛɛ tɛ i ta baaradenw le ye wa? Mun kosɔn ne
matigicɛ b'a fɛ ka nin ko kɛ sa? I bɛna a to Izirayɛlimɔgɔw ye jaraki!»
4 Nka masacɛ kumana ka Yohabu bari. Yohabu wurira ka taga Izirayɛli jamana yɔrɔ
bɛɛ ra; o kɔ, a sekɔra ka na Zeruzalɛmu.
5 Yohabu ka mɔgɔw jateda sɛbɛ ka o di masacɛ ma. Cɛ miliyɔn kelen, ani cɛ waga
kɛmɛ (1 100 000) le tun bɛ Izirayɛli jamana bɛɛ ra, minw tun bɛ se ka taga kɛrɛ ra; cɛ
waga kɛmɛ naani ni cɛ waga biwolonfla (470 000) tun bɛ Zuda mara ra, minw bɛ se ka
taga kɛrɛ ra.
6 Yohabu tun ma Levi ta mɔgɔw ni Boniyaminu ta mɔgɔw si jate, sabu masacɛ ta kuma
tun ma bɛn Yohabu ma fiyewu.

Ala ka banajugu ben Izirayɛlimɔgɔw kan
(Samawilu flanan 24.10-17)

7 Dawuda tun ka min kɛ, o ma diya Matigi Ala ye. A ka o hakɛ bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra.
8 Dawuda k'a fɔ Ala ye ko: «Ala, ne ka jurumunba le kɛ nin ye. Sisan, sabari ka i ta
jɔncɛ ta jurumun yafa a ma, sabu ne ka hakirintanyako yɛrɛ le kɛ nin ye.»
9 Matigi Ala kumana Gadi fɛ, Dawuda ladibaga, k'a fɔ a ye ko:
10 «Taga a fɔ Dawuda ye ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛ kojugu saba yira i ra; ni i ka kelen
min ta o ra, ne bɛna o ben jamana kan.› »
11 Gadi tagara Dawuda fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ko:
12 ‹Dɔ ta nin fɛn saba ra: san wolonfla kɔngɔ, walama aw juguw ye se aw ra, ka a dɔw
faga ni o ta kɛrɛkɛmuruw ye, ka se fɔ karo saba, walama Matigi Ala yɛrɛ ta kɛrɛkɛmuru
le ye se aw ma, ka banajugu lase aw ma, k'a to Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye cɛnri kɛ Izirayɛli
jamana yɔrɔ bɛɛ ra.› Ayiwa, sisan a flɛ i ye dɔ latigɛ; ne ka kan ka taga min fɔ ne cibaga
ye, i ye o fɔ ne ye.»
13 Dawuda ka Gadi jaabi ko: «Ne deguninba lo kosɛbɛ. E, ne bɛ ne yɛrɛ to Matigi Ala
boro, sabu ale ta hina ka bon, nka an kana to adamadenw boro.»
14 Matigi Ala ka banajugu ben Izirayɛli jamana kan; Izirayɛlimɔgɔ cɛ waga biwolonfla
(70 000) le sara.
15 Ala ka mɛlɛkɛ dɔ ci Zeruzalɛmu, ka taga dugumɔgɔw halaki. A nana kɛ mɔgɔw
halaki ye minkɛ, Matigi Ala k'a flɛ, k'a ta miiriya yɛlɛma mɔgɔw halakiri ko ra. A k'a fɔ
o halakiri mɛlɛkɛ ye ko: «A ka ɲi ten, i boro bɔ jamana kan ten!» O y'a sɔrɔ Matigi Ala
ta mɛlɛkɛ tun lɔnin bɛ Yebusikacɛ Ɔrinan ta simangbasiyɔrɔ ra.
16 Dawuda k'a ɲa kɔrɔta ka Matigi Ala ta mɛlɛkɛ lɔnin ye san ni dugu cɛ, a ta
kɛrɛkɛmuru bɛ a boro, a bɔnin bɛ a la ra, a ɲasinnin bɛ Zeruzalɛmu fan na. Dawuda ni
jamana cɛkɔrɔbaw benna ka o ɲa biri dugu ma; o tun ka bɔrɔw le don o yɛrɛ ra*.

* **20:6 20.6** Rafa ta mɔgɔw ta siya tun ye mɔgɔ jamijan dɔw le ye.

* **21:16 21.16** O ka bɔrɔfani don o yɛrɛ ra ka o ta jusukasi le yira.

17 Dawuda k'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Ne le m'a fɔ ko o ye mɔgɔw jate wa? Ne le ka nin
kojuguba kɛ, ne le firira. Nin mɔgɔ barakantanw ka mun le kɛ sa? Matigi Ala, ne ta Ala,
i bɔrɔ se ne ni ne ta mɔgɔw le ma. Nka i kana i ta mɔgɔw halaki tuun.»

Dawuda ka sarakabɔnan lɔ Matigi Ala ye
(Samawilu flanan 24.18-25)

18 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tun k'a fɔ Gadi ye, ko a ye a fɔ Dawuda ye ko a ye taga
sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye Yebusikacɛ Ɔrinan ta simangbasiyɔrɔ ra.
19 Dawuda wurira ka taga, ka kaɲa ni Gadi ta kuma ye, a tun ka min fɔ Matigi Ala tɔgɔ
ra.
20 Ɔrinan k'a ɲa munu ka mɛlɛkɛ ye minkɛ, ale ni a dencɛ naani bɛɛ dogora. O y'a
sɔrɔ o tun bɛ siman le gbasira.
21 Dawuda tagara se Ɔrinan kɔrɔ minkɛ, Ɔrinan k'a ɲa kɔrɔta ka Dawuda ye minkɛ, a
bɔra simangbasi yɔrɔ ra, ka na a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma Dawuda ɲa kɔrɔ.
22 Dawuda ko Ɔrinan ma ko: «I ta simangbasiyɔrɔ fiyeere ne ma, janko ne ye
sarakabɔnan dɔ lɔ Matigi Ala ye, janko halakiri min bɛ mɔgɔw kan, Ala ye o lalɔ ten. A
fiyeere ne ma a sɔngɔ yɛrɛ ra.»
23 Ɔrinan ka Dawuda jaabi ko: «Ne ta yɔrɔ ta; ni saraka min fana ka ne matigicɛ
masacɛ diya, a ye o bɔ. A flɛ, ne bɛ misiw di, ka o kɛ saraka jɛnita* ye; sowotoro ni
misidaba yiriw bɛ kɛ lɔgɔ ye, siman bɛ kɛ siman saraka* ye. Ne bɛ o bɛɛ di.»
24 Nka masacɛ Dawuda k'a fɔ Ɔrinan ye ko: «Ɔn-ɔn! Ne bɛ a san i fɛ a sɔngɔ yɛrɛ le
ra, k'a wari di. Fɛn min ye ele ta ye, ne tɛ se ka o mina ka o di ne Matigi Ala ma saraka
jɛnita ye, ne ma wari bɔ saraka min na!»
25 Dawuda ka sanin kisɛ kɛmɛ wɔɔrɔ di Ɔrinan ma, a ta yɔrɔ sɔngɔ ye.
26 Dawuda ka sarakabɔnan dɔ lɔ o yɔrɔ ra, Matigi Ala tɔgɔ ra, ka saraka jɛnitaw ni
ninsɔndiya sarakaw* bɔ. A ka Matigi Ala tɔgɔ wele, Matigi Ala k'a jaabi ni tasuma ye.
Tasuma jigira ka bɔ san fɛ, ka na sarakabɔnan kan.
27 O kɛra minkɛ, Matigi Ala kumana mɛlɛkɛ fɛ; mɛlɛkɛ k'a ta kɛrɛkɛmuru don a la ra.
28 K'a ta o wagati ra, kabini Dawuda k'a ye ko Matigi Ala ka ale ta daariri jaabi
Yebusikacɛ Ɔrinan ta simangbasiyɔrɔ ra, Dawuda ka kɛ sarakaw bɔ ye o yɔrɔ ra.
29 O wagati ra, Musa tun ka fanibon min lalaga kongokolon kɔnɔ k'a kɛ Matigi Ala
batoyɔrɔ ye, ani sarakajɛnifɛn*, olugu tun bɛ Gabahɔn kongori kan.
30 Nka Dawuda tun tɛ se ka taga Ala ɲininka o yɔrɔ ra, sabu Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ta
kɛrɛkɛmuru ko tun k'a lasiran kosɛbɛ.

22

Dawuda ka Alabatosoba ta lɔrifɛnw labɛn

1 Dawuda ko: «Masa Ala ta batoso bɛna kɛ yan le; Izirayɛli ta sarakajɛnifɛn* bɛna kɛ
yan le.»
2 Dawuda ko, ko siya wɛrɛ mɔgɔ minw bɛ Izirayɛli jamana kɔnɔ, ko o ye olugu bɛɛ
wele. Kabakuru minw tun bɛna kɛ ka Ala ta batoso lɔ, Dawuda ka o mɔgɔw le kɛ o
kabakurubɔbagaw, ani o kabakurulɛsɛbagaw ye.
3 A ka nɛgɛ caman ɲini ka o mara fana, min bɛna kɛ ka so dondaw gbengben, ani ka
kɛ a konw datugunɛgɛw ye. A ka siranɛgɛw fana ɲini, k'a caya fɔ a hakɛya tun tɛ se ka
lɔn,
4 ani sɛdiriyiri, min fana hakɛya tun tɛ lɔn; sabu Sidɔnkaw, ani Tirikaw tun nana
sɛdiriyiri caman di Dawuda ma.
5 Dawuda tun b'a fɔra ko: «Ne dencɛ Sulemani ye denmisɛn le ye, a ma deri nin baara
ɲɔgɔn na fana, k'a sɔrɔ nin so min bɛna lɔ Matigi Ala ye, o so ka kan ka kɛ so ɲumanba
le ye, ani so nɔɔrɔman, mɔgɔw bɛna min ko fɔ jamana fan bɛɛ ra; o kosɔn ne bɛ nin
minanw bɛɛ labɛnna a ye.»
O ra, Dawuda ka fɛn caman labɛn ka bla, sani a ye sa.

Dawuda ka Sulemani ladi so lɔri ko ra

6 Ayiwa, Dawuda k'a dencɛ Sulemani wele k'a fɔ a ye ko a ye so lɔ Matigi Ala, Izirayɛli
ta Ala tɔgɔ ra.
7 A ko Sulemani ma ko: «Ne dencɛ, ne yɛrɛ le tun b'a fɛ ka nin so lɔ Matigi Ala, ne ta
Ala tɔgɔ ra.
8 Nka Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma k'a fɔ ko: ‹Ele ka kɛrɛ caman kɛ, ka mɔgɔ
caman faga; o ra, i tɛ se ka so lɔ ne tɔgɔ ra, sabu i ka mɔgɔ caman faga dugukolo kan
ne ɲa kɔrɔ.

9 A flɛ, i bɛna dencɛ dɔ le sɔrɔ, min bɛna kɛ hɛramɔgɔ ye; ne bɛna hɛra don a ni a
juguw bɛɛ cɛ fan bɛɛ ra. O kosɔn a tɔgɔ bɛna la ko Sulemani*, sabu ne bɛna hɛra ni
ɲasuma di Izirayɛlimɔgɔw ma a ta masaya wagati bɛɛ ra.
10 Ale le bɛna so lɔ ne tɔgɔ ra. A bɛna kɛ ne dencɛ ye, ne bɛna kɛ a fa ye; ne bɛna a
sabati masaya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.›
11 «O ra, sisan, ne dencɛ, Matigi Ala ye kɛ ni i ye, janko i ye se ka Matigi Ala, i ta Ala
ta so lɔ, i n'a fɔ a k'a fɔ cogo min na, ko ele le ka kan k'a lɔ.
12 Matigi Ala ye faamuri ni hakiritigiya di i ma, janko ni a nana i sigi fanga ra Izirayɛli
jamana kunna, i ye Matigi Ala, i ta Ala ta sariyaw sira tagama.
13 Matigi Ala ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛnin minw yirara Musa ra, ko a ye a fɔ
Izirayɛlimɔgɔw ye, ni i kɔni ka i yɛrɛ jija ka o bɛɛ sira tagama a cogo ra, o tuma i ta
kokɛtaw bɛna ɲa. I jija, ka i ja gbɛlɛya, i kana siran, i kana i fari faga.
14 «Ne ka sɛgɛ caman muɲu ka fɛn minw ɲini ka bla Matigi Ala ta so lɔri kama, o
ye nin ye: sanin tɔni waga saba, ani warigbɛ tɔni waga bisaba, ani siranɛgɛ ni nɛgɛfin
caman, min hakɛya ma lɔn. Ne ka yiriw, ani kabakuruw fana ɲini caman; nka i belen
ye dɔ fara a kan.
15 Baaraden caman bɛ ni i ye yan: kabakurulɛsɛbagaw, ani minw bɛ se ka kabakuru
ni yiri ɲɛgɛn, ani minw bɛ bororabaara suguya bɛɛ kɛ.
16 Sanin, ani warigbɛ, ani siranɛgɛ ni nɛgɛfin min lajɛnna, o hakɛya tɛ se ka lɔn. Wuri,
i ye baara damina, Matigi Ala ye kɛ ni i ye.»
17 Dawuda k'a fɔ a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye fana ko o ye a dencɛ Sulemani dɛmɛ a
ta baara ra.
18 A ko: «Yala Matigi Ala, aw ta Ala tɛ ni aw ye wa? A ma hɛra di aw ma fan bɛɛ ra
wa? Sabu a ka nin jamana mɔgɔw don ne boro; nin jamana bɛ Matigi Ala ni a ta mɔgɔw
ta fanga le kɔrɔ sisan.
19 «Sisan aw ye jija ka Matigi Ala, aw ta Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini ni aw jusukun bɛɛ ye,
ani aw nin bɛɛ. Aw ye wuri ka Masa Ala ta yɔrɔ saninman* lɔ, janko ka Matigi Ala ta
jɛnŋɔgɔnya kɛsu* ni Ala ta minan saninmanw ta ka na o bla nin bon kɔnɔ, nin bon min
lɔra Matigi Ala tɔgɔ ra.»

23

Baara minw dira Levi ta mɔgɔw ma

1 Ayiwa, Dawuda tun kɔrɔra, fɔ ka sijan sɔrɔ. A k'a dencɛ Sulemani sigi masaya ra
Izirayɛli jamana kunna.
2 A ka Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw, ani sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔw bɛɛ lajɛn.
3 O ka Levi ta mɔgɔw jate, k'a ta san bisaba mɔgɔw ra, ani minw si tɛmɛna o kan. O
da kɛra mɔgɔ waga bisaba ni seegi (38 000).
4 Dawuda ko: «Mɔgɔ waga mugan ni naani (24 000) ye kɛ Matigi Ala ta batoso lɔri
baaraw kɔrɔsibagaw ye, mɔgɔ waga wɔɔrɔ (6 000) ye kɛ jamana ladibagaw, ani a
kititigɛbagaw ye,
5 mɔgɔ waga naani (4 000) ye kɛ dakɔrɔsibagaw ye, mɔgɔ waga naani (4 000) ye to ka
Matigi Ala tando ni fɔrifɛnw ye, ne ka fɔrifɛn minw lalaga Ala tandori kama.»
6 Dawuda ka o taran ka o kɛ jɛnkuru saba ye, ka kaɲa ni Levi dencɛ saba tɔgɔw ye,
Gɛrisɔmu ni Kehati ni Merari ye.
7 Gɛrisɔmu dencɛw tun ye Ladan ni Simɛyi ye.
8 Ladan dencɛ fɔlɔ tun ye Yeyɛli ye; o kɔ Zetamu, o kɔ Yowɛli; o kɛra cɛ saba.
9 Simɛyi dencɛw tun ye Selomiti, ani Haziyɛli, ani Haran ye; o kɛra cɛ saba. Olugu le
tun ye Ladan ta gbatigiw ye.
10 Simɛyi dencɛ dɔw fana tun ye Yahati ye, ani Zina, ani Yehusi, ani Beriya. Olugu le
kɛra Simɛyi dencɛ naani ye.
11 Yahati le tun ye dencɛ fɔlɔ ye, ka Ziza gban ale ra; Yehusi ni Beriya, olugu ma dencɛ
caman sɔrɔ; o kosɔn o ka olugu bɛɛ jɛn ka o jate i ko gba kelen.
12 Kehati dencɛw tun ye Amuramu ye, ani Isari, ani Heburɔn, ani Uziyɛli; o kɛra mɔgɔ
naani.
13 Amuramu dencɛw tun ye Haruna ni Musa ye. Haruna ni a dencɛw le tun blara
danna Ala ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ, janko o ye to ka o janto Ala ta fɛn saninmanw
na, ka wusunan sarakaw* don Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka sarakalasebagaya baara kɛ Ala ye,
ani ka dugawu kɛ mɔgɔw ye Ala tɔgɔ ra, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Musa min tun ye Ala ta cira ye, ale dencɛw tun jatera ni Levi ta mɔgɔw le ye.

---

* **22:9 22.9** Sulemani tɔgɔ kɔrɔ le ye ko: hɛramɔgɔ.

15 Musa dencɛw tun ye Gɛrisɔmu ni Eliyezɛri ye.
16 Gɛrisɔmu dencɛ fɔlɔ tun ye Sebuwɛli ye.
17 Eliyezɛri dencɛ fɔlɔ tun ye Rehabiya ye, nka a ma dencɛ wɛrɛ sɔrɔ tuun. Nka Rehabiya dencɛw le cayara kosɛbɛ.
18 Isari dencɛ fɔlɔ tun ye Selomiti ye.
19 Heburɔn dencɛ fɔlɔ tun ye Yeriya ye, a flanan tun ye Amariya ye, a sabanan tun ye Yahaziyɛli ye, a naaninan tun ye Yekamamu ye.
20 Uziyɛli dencɛ fɔlɔ tun ye Mika ye, a flanan tun ye Isiya ye.
21 Merari dencɛw tun ye Mali ni Musi ye. Mali dencɛw tun ye Elehazari ni Kisi ye.
22 Elehazari sara k'a sɔrɔ a ma dencɛ sɔrɔ; a tun ka denmusow dama le sɔrɔ. Kisi dencɛ minw tun ye o balemaw ye, olugu le ka o furu.
23 Musi dencɛw tun ye Mali, ani Edɛri, ani Yeremɔti ye; o kɛra mɔgɔ saba.
24 Olugu le tun ye Levi dencɛw ye, o bɛɛ ni o ta gbaw, ani o ta gbatigiw ye; o tun ka olugu bɛɛ le jate ka o tɔgɔw sɛbɛ buruju kitabu kɔnɔ. O tun blara Matigi Ala ta batoso baaraw le kama, o min o min tun ka san mugan sɔrɔ, ani minw tun tɛmɛna o kan.
25 Sabu Dawuda tun k'a fɔ ko: Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka laganfiya di a ta mɔgɔw ma, ko a fana bɛna sigi Zeruzalɛmu wagati bɛɛ.
26 O ra, Levi ta mɔgɔw tɛna kɛ jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ni a minanw ta ye ka yaala tuun.
27 Levi ta mɔgɔ minw bɛɛ si tun ka san mugan sɔrɔ, ani minw tun tɛmɛna o kan, o tun ka olugu bɛɛ jate, ka kaɲa ni Dawuda ta kumalabanw le ye.
28 O ta baara tun ye ka Haruna dencɛw dɛmɛ Matigi Ala ta batoso baaraw ra, ka o janto fanibon lukɔnɔyɔrɔ ra, ani a bonkɔnɔw ra, ka sarakafɛnw saninya, ani ka Ala ta so ta baara tɔw bɛɛ kɛ.
29 O tun bɛ sarakaburuw fana lalaga, ani mugu tɛntɛnnin min bɛ kɛ siman saraka* ye, ani ŋɔmi min lalagara ni funufɛn ma kɛ a ra, ani buru minw yiranna pɔli kɔnɔ, ani minw jɛnina; o tun bɛ janto fana sumanikɛminanw, ani jaterikɛminanw na.
30 O tun bɛ to ka baraka la Matigi Ala ye k'a tando sɔgɔma ni wula fɛ.
31 Olugu le tun bɛ saraka jɛnitaw* jɛni Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Nɛnɛkirilonw* na, ani karokura ɲanagbɛw ra, ani ɲanagbɛ tɔw bɛɛ ra. Mɔgɔ da min tun yirara ka kaɲa ni sariya ye, o mɔgɔ da le tun ka kan ka o baaraw kɛ wagati bɛɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
32 Olugu le fana tun bɛ Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon*, ani yɔrɔ saninman* kɔrɔsi; o balema minw ye Haruna dencɛw ye, ni olugu tun ka fɛn o fɛn fɔ o ye Ala ta batoso baaraw ko ra, o tun bɛ o kɛ.

24

Sarakalasebagaw ta jɛnkuruw

1 O ka Haruna ta durujaw taran, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru. Haruna dencɛw tun ye Nadabu, ani Abihu, ani Elehazari, ani Itamari ye.
2 Nadabu ni Abihu sara o facɛ ɲa, k'a sɔrɔ o ma den sɔrɔ. Elehazari ni Itamari le tun bɛ sarakalasebagaya kɛra.
3 O kɔ fɛ, Dawuda, ani Sadɔki min tun ye Elehazari ta duruja dɔ ye, ani Ahimelɛki min tun ye Itamari ta duruja dɔ ye, olugu ka Haruna ta durujaw taran, k'a kɛ o bɛɛ ni o ta jɛnkuru, ka kaɲa ni o ta baaraw ye.
4 A nana kɛ ko kuntigi caman tun bɛ Elehazari ta durujaw ra ka tɛmɛ Itamari ta durujaw kan; o kosɔn, o ka Elehazari ta durujaw taran ka o kɛ gbatigi tan ni wɔɔrɔ, ka Itamari ta durujaw ta kɛ gbatigi seegi ye.
5 O ka o taran ka o ɲagami, o ma mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra; ni min tɔgɔ ka bɛn jɛnkuru min ma, o tigi bɛ kɛ o jɛnkuru ra; sabu minw tun ka kan ka kɛ yɔrɔ saninman* ɲamɔgɔw ye, ani minw tun ka kan ka kɛ Ala ta kow ɲamɔgɔw ye, olugu dɔ tun ka kan ka bɔ Elehazari ta durujaw ra, o dɔ tun ka kan ka bɔ Itamari ta durujaw ra fana.
6 Netanehɛli dencɛ Semaya, min tun ye Levi ta gbamɔgɔ dɔ ye, ale le ka o tɔgɔw sɛbɛ; o kɛra masacɛ yɛrɛ ɲa na, ani jamana ɲamɔgɔw, ani sarakalasebaga* Sadɔki, ani Abiyatari dencɛ Ahimelɛki, ani sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw ta gbatigiw ɲa na. Ni o tun ka Elehazari ta gbamɔgɔ dɔ ta, o tun bɛ Itamari ta gbamɔgɔ dɔ ta.

7 Mɔgɔ fɔlɔ min tɔgɔ yirara o kɛra Yehoyaribu ye;
flanan kɛra Yedaya ye;
8 sabanan kɛra Harimu ye;
naaninan kɛra Sehorimu ye;
9 loorunan kɛra Malikiya ye;
wɔɔrɔnan kɛra Miyaminu ye;

10 wolonflanan kɛra Hakɔsi ye;
seeginan kɛra Abiya ye;
11 kɔnɔntɔnnan kɛra Yosuwe ye;
tannan kɛra Sekaniya ye;
12 tan ni kelennan kɛra Eliyasibu ye;
tan ni flanan kɛra Yakimu ye;
13 tan ni sabanan kɛra Hupa ye;
tan ni naaninan kɛra Yesebabu ye;
14 tan ni loorunan kɛra Biliga ye;
tan ni wɔɔrɔnan kɛra Imɛri ye;
15 tan ni wolonflanan kɛra Heziri ye;
tan ni seeginan kɛra Hapisɛsi ye;
16 tan ni kɔnɔntɔnnan kɛra Petaya ye;
mugannan kɛra Ezekiyɛli ye;
17 mugan ni kelennan kɛra Yakini ye;
mugan ni flanan kɛra Gamuli ye;
18 mugan ni sabanan kɛra Delaya ye,
mugan ni naaninan kɛra Maziya ye.

19 O tun ka o tarantaran nin cogo le ra, janko o ye to ka don Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ka baaraw kɛ, bɛɛ ni i ta wagati; o tun b'a kɛ ten, ka kaɲa ni o bɛmacɛ Haruna ta cifɔninw ye, i n'a fɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tun k'a fɔ ale ye cogo min na.

Levi ta mɔgɔ tɔw

20 Levi* ta mɔgɔw ta kuntigi tɔw tɔgɔw ye nin ye:
Amuramu ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Subahɛli ye.
Subahɛli ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Yedeya ye.
21 Rehabiya ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Isiya ye.
22 Isarikaw ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Selomoti ye.
Selomoti ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Yahati ye.
23 Heburɔn ta somɔgɔw ta kuntigi fɔlɔ tun ye Yeriya ye, flanan tun ye Amariya ye, sabanan tun ye Yahaziyɛli ye, naaninan tun ye Yekamamu ye.
24 Uziyɛli dencɛ Mika ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Samiri ye.
25 Mika balemacɛ Isiya ta somɔgɔw ta kuntigi tun ye Jakariya ye.
26 Merari dencɛw tun ye Mali ni Musi ye, ka fara a dencɛ Yaziya dencɛw kan.
27 Merari dencɛ Yaziya dencɛw tun ye Sohamu ni Zakuri ni Ibiri ye.
28 Mali dencɛ tun ye Elehazari ye; ale ma dencɛ sɔrɔ.
29 Kisi dencɛ tun ye Yeramɛli ye.
30 Musi dencɛw tun ye Mali, ani Edɛri ni Yerimɔti ye.
Levi ta duruja tɔw le ye ninnugu ye, o bɛɛ ni o ta gba.
31 Olugu fana ta kɛra i n'a fɔ o balema minw ye Haruna ta mɔgɔw ye. Ni min tɔgɔ ka bɛn baara min ma, o tigi le tun bɛ bla o baara ra. O ka o kɛ masacɛ Dawuda yɛrɛ ɲa na, ani Sadɔki, ani Ahimelɛki, ani sarakalasebagaw* ni Levi ta mɔgɔw ta gbatigiw. Gba bɛɛ ta kɛra cogo kelen le ra, dencɛ kɔrɔbaw ta gbaw, ani dɔgɔcɛmanw ta gbaw bɛɛ.

25

Dɔnkirilabagaw ta jɛnkuruw

1 Dawuda ni Alabatoso baaradenw ta kuntigiw ka Asafu ta duruja dɔw, ani Heman ta duruja dɔw, ani Yedutun ta duruja dɔw ɲanawoloma ka o bla danna, janko olugu ye mɔgɔw karan Ala ta kuma ra, ni dɔnkiriw ye, ka koraw, ani gɔniw, ani siranɛgɛ tɛgɛrɛw fɔ. Minw tun blara o baara kama, olugu tɔgɔw ye nin ye:
2 O ka minw ɲanawoloma Asafu dencɛw ra, o tun ye Zakuri, ani Yusufu, ani Netaniya, ani Asarela ye; olugu tun ye Asafu dencɛw le ye. Asafu yɛrɛ le tun ye olugu ɲamɔgɔ ye; ale tun bɛ Ala ta kuma lase ni dɔnkiriw ye, ka kaɲa ni masacɛ ta ciw ye.
3 Minw tun bɛ ni Yedutun ye, o tun ye Yedutun dencɛw ye: Gedaliya, ani Seri, ani Ezayi, ani Hasabiya, ani Matitiya, ani Simɛyi*. O kɛra cɛ wɔɔrɔ. Olugu facɛ Yedutun le tun ye o ta ɲamɔgɔ ye. Ale tun bɛ mɔgɔw karan Ala ta kuma ra, ni dɔnkiriw ye, ka kora fɔ, ka Matigi Ala bonya k'a tando.

* **25:3 25.3** Simɛyi tɔgɔ tɛ heburukan kitabu dɔw kɔnɔ, nka ka kaɲa ni kitabu dɔw ye, a tɔgɔ bɛ yi; o le bɛ o da kɛ mɔgɔ wɔɔrɔ ye.

4 Minw tun bɛ ni Heman ye, o tun ye Heman dencɛw ye: Bukiya, ani Mataniya, ani
Uziyɛli, ani Sebuwɛli, ani Yerimɔti, ani Hananiya, ani Hanani, ani Eliyata, ani Gidaliti,
ani Romamiti Ezɛri, ani Yosibekasa, ani Maloti, ani Hotiri, ani Mahaziyoti.
5 Olugu bɛɛ tun ye Heman dencɛw ye. Ale le tun ye masacɛ ladibaga ye; a tun bɛ Ala ta
kow yira masacɛ ra janko ka masacɛ ta sebagaya bonya. Ala tun ka dencɛ tan ni naani,
ani denmuso saba le di Heman ma.
6 Olugu facɛ le tun bɛ o bɛɛ ɲamina dɔnkirila ra Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. Siranɛgɛ
tɛgɛrɛw, ani gɔniw, ani koraw tun bɛ o boro; o tun bɛ o baara le kɛ Ala ta batoso kɔnɔ.
Masacɛ yɛrɛ le tun bɛ Asafu ni Yedutun ni Heman ta baarakɛtaw fɔ o ye.
7 O ni o balema tɔ minw bɛɛ tun ka Matigi Ala ta tandori dɔnkiriw karan k'a lɔn
kosɛbɛ, o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ fla ni cɛ biseegi ni seegi (288).
8 O ka o tɔgɔw le fɔ, k'a flɛ ni min ka bɛn min ma, mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan,
karamɔgɔ fara karamɔgɔden kan; o ma mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Bɛɛ ta baara yirara o cogo le
ra.
9 Mɔgɔ fɔlɔ min tɔgɔ yirara, min tun ye Asafu ta mɔgɔ ye, o kɛra Yusufu ye.
Mɔgɔ flanan kɛra Gedaliya ye, ale ni a balemaw, ani a dencɛw: mɔgɔ tan ni fla.
10 Mɔgɔ sabanan kɛra Zakuri ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
11 Mɔgɔ naaninan kɛra Isɛri ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
12 Mɔgɔ loorunan kɛra Netaniya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
13 Mɔgɔ wɔɔrɔnan kɛra Bukiya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
14 Mɔgɔ wolonflanan kɛra Yesarela ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni
fla.
15 Mɔgɔ seeginan kɛra Ezayi ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
16 Mɔgɔ kɔnɔntɔnnan kɛra Mataniya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni
fla.
17 Mɔgɔ tannan kɛra Simɛyi ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
18 Mɔgɔ tan ni kelennan kɛra Azarɛli ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni
fla.
19 Mɔgɔ tan ni flanan kɛra Hasabiya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni
fla.
20 Mɔgɔ tan ni sabanan kɛra Subahɛli ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
21 Mɔgɔ tan ni naaninan kɛra Matitiya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
22 Mɔgɔ tan ni loorunan kɛra Yeremɔti ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
23 Mɔgɔ tan ni wɔɔrɔnan kɛra Hananiya ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ
tan ni fla.
24 Mɔgɔ tan ni wolonflanan kɛra Yosibekasa ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ
tan ni fla.
25 Mɔgɔ tan ni seeginan kɛra Hanani ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni
fla.
26 Mɔgɔ tan ni kɔnɔntɔnnan kɛra Maloti ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
27 Mɔgɔ mugannan kɛra Eliyata ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan ni fla.
28 Mɔgɔ mugan ni kelennan kɛra Hotiri ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
29 Mɔgɔ mugan ni flanan kɛra Gidaliti ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ tan
ni fla.
30 Mɔgɔ mugan ni sabanan kɛra Mahaziyoti ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw: mɔgɔ
tan ni fla.
31 Mɔgɔ mugan ni naaninan kɛra Romamiti Ezɛri ye, ale ni a dencɛw, ani a balemaw:
mɔgɔ tan ni fla.

26

Alabatosoba donda kɔrɔsibagaw

1 Alabatosoba donda kɔrɔsibagaw ta jɛnkuruw le ye nin ye:
Meselemiya tun bɛ Kore ta mɔgɔw ta jɛnkuru ra; ale tun ye Kore ta duruja dɔ ye, a
tun bɛ Asafu ta gba ra.
2 Meselemiya dencɛ fɔlɔ tun ye Jakariya ye, a flanan tun ye Yediyahɛli ye, a sabanan
tun ye Zebadiya ye, a naaninan tun ye Yatiniyɛli ye,

3 a loorunan tun ye Elamu ye, a wɔɔrɔnan tun ye Yohanan ye, a wolonflanan tun ye
Eliyonayi ye.
4 Obɛdi Edɔmu dencɛ fɔlɔ tun ye Semaya ye, a flanan tun ye Yozabadi ye, a sabanan
tun ye Yoha ye, a naaninan tun ye Sakari ye, a loorunan tun ye Netanehɛli ye,
5 a wɔɔrɔnan tun ye Amiyɛli ye, a wolonflanan tun ye Isakari ye, a seeginan tun ye
Pehulitayi ye. Ala tun ka baraka don Obɛdi Edɔmu na.
6 A dencɛ Semaya ka dencɛ dɔw sɔrɔ; olugu kɛra o ta gbaw kuntigiw ye, sabu cɛ
jagbɛlɛn barakamanw tun lo.
7 Semaya dencɛw tun ye Otini ye, ani Refahɛli, ani Obɛdi, ani Ɛlizabadi, ani o balema
tɔw, min ye Elihu ni Samakiya ye; olugu fana tun ye cɛ jagbɛlɛn barakamanw le ye.
8 Olugu bɛɛ tun ye Obɛdi Edɔmu ta durujaw ye, ani o dencɛw, ani o balemaw; o bɛɛ
tun ye cɛ jagbɛlɛn barakamanw le ye, baara fanga tun bɛ o ra. O tun bɛ cɛ biwɔɔrɔ ni
fla.
9 Meselemiya dencɛw, ani a balemaw tun ye cɛ jagbɛlɛn barakamanw ye; o tun bɛ cɛ
tan ni seegi.
10 Hosa min tun ye Merari ta duruja dɔ ye, ale fana ka dencɛw sɔrɔ; a dencɛ min ye
Simiri ye, ale kɛra tɔw ta ɲamɔgɔ ye; a facɛ k'a kɛ o ɲamɔgɔ ye, k'a sɔrɔ a tun tɛ dencɛ
fɔlɔ ye.
11 Hilikiya kɛra flanan ye, Tebaliya kɛra sabanan ye, Jakariya kɛra naaninan ye. Hosa
dencɛw, ani a balemaw bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ tan ni saba.
12 Alabatosoba donda kɔrɔsibagaw tun taranna, jɛnkuru bɛɛ ni a ɲamɔgɔ. O bɛɛ tun
bɛ Alabatosoba baara kɛ i n'a fɔ o balema tɔw tun b'a kɛ cogo min na.
13 O ka gbaw bɛɛ tɔgɔ fɔ Ala ɲa kɔrɔ, gba fitini fara gbaba kan, k'a flɛ Ala bɛna gba
min yira ka bɛn donda min ma, k'a kɛ o donda kɔrɔsibaga ye.
14 Ayiwa, Ala k'a kɛ Selemiya ta mɔgɔw tɔgɔ bɛnna terebɔyanfan ta donda le ma. O
k'a dencɛ Jakariya fana tɔgɔ fɔ Ala ɲa kɔrɔ; ale tun ye masacɛ ladibaga hakiriman dɔ le
ye. Ala k'a kɛ ale tɔgɔ bɛnna sahiliyanfan donda le ma.
15 Obɛdi Edɔmu tɔgɔ bɛnna woroduguyanfan donda ma. A dencɛw ta tɔgɔw bɛnna
fɛnmarayɔrɔw le ma.
16 Supimu ni Hosa, olugu ta tɔgɔw bɛnna terebenyanfan donda ma, min ye Salekɛti
donda ye; a ɲasinnin bɛ tintin sira ma.
O jɛnkuru minw tun blara yɔrɔw kɔrɔsiri kama, olugu tarancogo le ye nin ye:
17 Min ye terebɔyanfan donda ye, Levi ta mɔgɔ cɛ wɔɔrɔ le tun bɛ o yɔrɔ kɔrɔsi
lon o lon. Cɛ naani tun bɛ sahiliyanfan ta donda kɔrɔsi lon o lon. Cɛ naani tun bɛ
woroduguyanfan ta donda kɔrɔsi lon o lon; cɛ naani min tun bɛ fɛnmarayɔrɔw kɔrɔsi,
o tun ka olugu taran ka o bla yɔrɔ fla ra.
18 Min ye lukɔnɔyɔrɔ terebenyanfan ye, cɛ naani tun bɛ sirabayanfan donda kɔrɔsira,
cɛ fla tun bɛ lukɔnɔyɔrɔ yɛrɛ kɔrɔsira.
19 Dakɔrɔsibagaw ta jɛnkuruw tun bɛ o cogo le ra; olugu tun ye Kore ta mɔgɔw, ani
Merari ta mɔgɔw le ye.

Levi ta mɔgɔw ta baara tɔw

20 Levi* ta mɔgɔ dɔw fana le tun ye Alabatosoba ta naforow kɔrɔsibagaw ye, ani Ala
ta fɛn saninmanw; Ahiya tun ye o mɔgɔw dɔ ye.
21 Olugu le tun ye Ladan ta durujaw ye; o tun ye Gɛrisɔn ta mɔgɔw ye; kuntigiw tun
lo. Yeyɛli fana tun bɛ o mɔgɔw ra,
22 ani a dencɛw, minw tun ye Zetamu ni a balemacɛ Yowɛli ye. Matigi Ala ta batoso
naforo tun karifara olugu le ma.
23 Amuramu, ani Isari, ani Heburɔn, ani Uziyɛli ta mɔgɔw ra,
24 Sebuwɛli le tun ye naforo kɔrɔsibagaw kuntigi ye. Ale tun ye Musa dencɛ Gɛrisɔmu
ta duruja dɔ le ye.
25 A balemaw tun ye Eliyezɛri ta durujaw ye; Eliyezɛri dencɛ tun ye Rehabiya ye, o
dencɛ tun ye Ezayi ye, o dencɛ tun ye Yoramu ye, o dencɛ tun ye Zikiri ye, o dencɛ tun
ye Selomiti ye.
26 Masacɛ Dawuda, ani gbatigiw, ani kɛrɛkuntigi minw tun bɛ cɛ waga kelen kelen
kunna, ani minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ani kɛrɛkɛjama kuntigiw tun ka o naforo
minw di Ala ma, Selomiti ni a balemaw le tun sigira o naforo bɛɛ kunna.
27 O tun ka naforo minw mina o juguw ra kɛrɛ ra, o tun ka dɔ bɔ o le ra, k'a bla danna
Matigi Ala ta batoso lalagari kama.
28 Flɛrikɛbaga Samawilu, ani Kisi dencɛ Sawuli, ani Nɛri dencɛ Abinɛri, ani Seruya
dencɛ Yohabu tun ka fɛn minw di Ala ma, ani mɔgɔ minw bɛɛ tun ka fɛn dɔ di Ala ma,
Selomiti ni a balemaw le tun ye o fɛnw bɛɛ kɔrɔsibagaw ye.

29 Isari ta mɔgɔw ra, Kenaniya ni a dencɛw le tun ye Izirayɛli jamana koŋanabɔbagaw
ye; olugu le tun ye fagamaw, ani kititigɛbagaw ye.
30 Heburɔn ta mɔgɔw ra, Hasabiya ni a balemaw, minw tun ye cɛ barakamanw ye,
olugu le tun bɛ Matigi Ala ta baaraw, ani masacɛ ta baaraw bɛɛ kɔrɔsibagaw ye Izirayɛli,
Zuridɛn ba terebenyanfan na. O tun ye cɛ waga kelen ni cɛ kɛmɛ wolonfla (1 700).
31 Min ye Heburɔn ta mɔgɔw ye, Yeriya le tun ye olugu ta ɲamɔgɔ ye, ka kaŋa ni o
bɛmaw ta buruju kitabu ye. Dawuda ta masaya san binaaninan na, o ka o tɔgɔw flɛ
buruju kitabuw kɔnɔ; o k'a ye ko cɛ barakaman dɔw tun bɛ Heburɔn ta mɔgɔw fana ra
Yazɛri, Galadi mara ra.
32 Yeriya ta somɔgɔw tun ye cɛ barakaman waga fla ni kɛmɛ wolonfla (2 700), minw
tun ye gbatigiw ye; Masacɛ Dawuda ka olugu sigi Rubɛn ta mɔgɔw, ani Gadi ta mɔgɔw,
ani Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw kunna, janko o ye Ala ta baara ta kow, ani masacɛ
yɛrɛ ta kow bɛɛ ɲanabɔ o mɔgɔw ye.

27

Kɛrɛkɛjama kuntigiw

1 Izirayɛlimɔgɔ minw tun ye gbatigiw ye, ani kɛrɛkuntigi minw tun bɛ cɛ waga kelen
kelen kunna, ani minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ani ɲamɔgɔ minw tun bɛ masacɛ
dɛmɛ kɛrɛkɛjamaw ta kow ra, olugu tɔgɔw le ye nin ye. O ta jɛnkuruw tun bɛ baara kɛ
karo kelen kelen ka ɲɔgɔn sɔn. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) le tun bɛ jɛnkuruw
bɛɛ kelen kelen na.
2 Zabidiyɛli dencɛ Yasobehamu le tun ye jɛnkuru fɔlɔ ɲamɔgɔ ye; olugu le tun bɛ baara
kɛ karo fɔlɔ ra. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
3 Ale tun ye Perɛsi dencɛ dɔ le ye. Kɛrɛkɛjama minw tun ka kan ka baara kɛ karo fɔlɔ
ra, ale le tun bɛ o kɛrɛkɛjamaw kuntigiw bɛɛ kunna.
4 Jɛnkuru min tun bɛ baara kɛ karo flanan na, Ahoyikacɛ Dodayi le tun ye o jɛnkuru
kuntigi fɔlɔ ye. Mikilɔti le tun ye o jɛnkuru kuntigi flanan ye. Cɛ waga mugan ni naani
(24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
5 Kɛrɛkɛjama sabanan ta ɲamɔgɔ tun ye sarakalasebaga* Yehoyada dencɛ Benaya ye;
ale le tun ye o kuntigi ye. Olugu le tun bɛ baara kɛ karo sabanan na. Cɛ waga mugan
ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
6 O Benaya tɔgɔ tun ye o kɛrɛkɛden bisaba dɔ le ye; ale le tun ye o cɛ bisaba kuntigi
ye fana. A dencɛ Amazabadi fana tun ye a ta jɛnkuru mɔgɔ dɔ ye.
7 Kuntigi naaninan, min tun bɛ karo naaninan ta jɛnkuru kunna, o tun ye Yohabu
balemacɛ Asahɛli ye. A dencɛ Zebadiya le tun gbanna a ra. Cɛ waga mugan ni naani (24
000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
8 Kuntigi loorunan, min tun bɛ karo loorunan ta jɛnkuru kunna, o tun ye kuntigi
Samehuti ye, min bɛ bɔ Isira. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
9 Kuntigi wɔɔrɔnan, min tun bɛ karo wɔɔrɔnan ta jɛnkuru kunna, o tun ye Ikɛsi dencɛ
Ira ye, min bɛ bɔ Tekoha. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
10 Kuntigi wolonflanan, min tun bɛ karo wolonflanan ta jɛnkuru kunna, o tun ye
Pelonikacɛ Helɛsi ye; ale tun ye Efirayimu ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga mugan ni naani (24
000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
11 Kuntigi seeginan, min tun bɛ karo seeginan ta jɛnkuru kunna, o tun ye Husatikacɛ
Sibekayi ye, min tun ye Zera ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) tun bɛ a
ta jɛnkuru ra.
12 Kuntigi kɔnɔntɔnnan, min tun bɛ karo kɔnɔntɔnnan ta jɛnkuru kunna, o tun ye
Abiyezɛri ye, min bɛ bɔ Anatɔti; ale tun ye Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga mugan
ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
13 Kuntigi tannan, min tun bɛ karo tannan ta jɛnkuru kunna, o tun ye Maharayi ye,
min bɛ bɔ Netofa, ale tun ye Zera ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga mugan ni naani (24 000) tun
bɛ a ta jɛnkuru ra.
14 Kuntigi tan ni kelennan, min tun bɛ karo tan ni kelennan ta jɛnkuru kunna, o tun
ye Benaya ye, min bɛ bɔ Piratɔn; ale fana tun ye Efirayimu ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga
mugan ni naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.
15 Kuntigi tan ni flanan min tun bɛ karo tan ni flanan ta jɛnkuru kunna, o tun ye
Hɛlidayi ye, min bɛ bɔ Netofa, ale tun ye Ɔtiniyɛli ta mɔgɔ dɔ ye. Cɛ waga mugan ni
naani (24 000) tun bɛ a ta jɛnkuru ra.

Izirayɛli kuntigiw

16 Izirayɛlimɔgɔw ta maraw ta kuntigiw flɛ nin ye:
Rubɛn ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Zikiri dencɛ Eliyezɛri ye.

Simeyɔn ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Mahaka dencɛ Sefatiya ye.
17 Levi ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Kemuhɛli dencɛ Hasabiya ye.
Haruna ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Sadɔki ye.
18 Zuda ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Elihu ye; ale tun ye Dawuda balemacɛ dɔ ye.
Isakari ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Mikayilu dencɛ Omiri ye.
19 Zabulɔn ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Abidiyasi dencɛ Isimaya ye.
Nɛfitali ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Aziriyɛli dencɛ Yeremɔti ye.
20 Efirayimu ta durujaw ta kuntigi tun ye Azaziya dencɛ Hoze ye.
Manase ta gba tarancɛ mɔgɔw ta kuntigi tun ye Pedaya dencɛ Yowɛli ye.
21 Manase ta gba tarancɛ min bɛ Galadi, olugu ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Jakariya dencɛ Ido ye.
Boniyaminu ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Abinɛri dencɛ Yahasiyɛli ye.
22 Dan ta mɔgɔw ta kuntigi tun ye Yerohamu dencɛ Azarɛli ye.
Izirayɛlimɔgɔw ta maraw ta kuntigiw le tun ye olugu ye.
23 Cɛden min o min si tun ma tɛmɛ san mugan kan, Dawuda tun ma olugu si jate, sabu Matigi Ala tun k'a fɔ ko a bɛna Izirayɛlimɔgɔw caya i ko sankolo lolow.
24 Seruya dencɛ Yohabu tun ka jateri damina, nka a tun m'a laban, sabu Matigi Ala tun dimina Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔ o jateri kosɔn. O ra, o mɔgɔ jateninw daw ma sɛbɛ masacɛ Dawuda ta kibaroya kitabuw kɔnɔ.

Masacɛ ta fɛnmarabagaw

25 Adiyɛli dencɛ Azimavɛti le tun ye masacɛ ta naforo koɲaw ɲamɔgɔ ye.
Naforo minw tun maranin bɛ kongosow ra, ani dugubaw ra, ani dugumisɛnw na, ani sankasojanw kɔnɔ, Oziyasi dencɛ Yonatan le tun ye o naforow kow ɲamɔgɔ ye.
26 Baaraden minw tun bɛ sɛnɛ kɛ kongo kɔnɔ, Kelubu dencɛ Eziri le tun ye o kow ɲamɔgɔ ye.
27 Simɛyi, min bɛ bɔ Rama, ale le tun ye rɛzɛnforow ta kow ɲamɔgɔ ye.
Rɛzɛnji minw maranin tun bɛ rɛzɛnforow ra, Zabidi min bɛ bɔ Sefamu, ale le tun ye o kow ɲamɔgɔ ye.
28 Oliviyesunw, ani sikomɔrisun minw tun bɛ jamana dugumayanfan na, Baali Hanani min bɛ bɔ Gedɛri, ale le tun ye o yiriw ta kow ɲamɔgɔ ye.
Yohasi le tun ye turu marayɔrɔw ta kow ɲamɔgɔ ye.
29 Misi minw tun bɛ Sarɔn bɛganmarayɔrɔw ra, Sitirayi, min bɛ bɔ Sarɔn, ale le tun ye o kow ɲamɔgɔ ye.
Misi minw tun bɛ kɛnɛgbɛyɔrɔw ra, Adilayi dencɛ Safati le tun ye o kow ɲamɔgɔ ye.
30 Obili min tun ye Sumayila ta mɔgɔ dɔ ye, ale le tun ye ɲɔgɔmɛw kɔrɔsibagaw ta ɲamɔgɔ ye.
Yedeya min tun bɛ bɔ Meronoti, ale le tun ye falimusow kɔrɔsibagaw ta ɲamɔgɔ ye.
31 Yazizi min tun ye Hagirika ye, ale le tun ye sagakuruw, ani bakuruw kɔrɔsibagaw ta ɲamɔgɔ ye.
Ayiwa, o mɔgɔw bɛɛ le tun ye masacɛ Dawuda ta borofɛnw kow ɲamɔgɔw ye.

Masacɛ ladibagaw

32 Yonatan min tun ye Dawuda belencɛ ye, ale tun ye masacɛ ladibaga ye; mɔgɔ hakiritigiba tun lo. Ale le tun ye masacɛ ta sɛbɛrikɛbaga; ale le fana tun ye masacɛ dencɛw karanbaga ye, ale ni Hakimɔni dencɛ Yeyɛli.
33 Ahitofɛli fana tun ye masacɛ ladibaga dɔ ye. Arikikacɛ Husayi, ale tun ye masacɛ tericɛsɔbɛ ye.
34 Benaya dencɛ Yehoyada le nana sigi Ahitofɛli nɔ ra, ale ni Abiyatari. Yohabu le tun ye kɛrɛkɛjama kuntigiba ye.

28

Dawuda k'a dencɛ ladi Alabatosoba lɔri ko ra

1 Dawuda ka Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw bɛɛ lajɛn Zeruzalɛmu, ani a maraw ta kuntigiw, ani masacɛ ta baaradenw kuntigiw, ani kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ waga kelen kelen kunna, ani minw bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ani a ta fɛnmarabagaw kuntigiw, ani masacɛ ni a dencɛw ta bɛganmarabagaw kuntigiw, ani masaso ta fagamaw, ani kɛrɛkɛcɛfariw, ani cɛ barakamanw bɛɛ.
2 O kɔ, masacɛ Dawuda wurira ka lɔ a sen fla kan, k'a fɔ o ye ko: «Ne balemaw, ani ne ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn. A tun bɛ ne jusu ra ka so dɔ lɔ, min bɛ se ka kɛ Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* blayɔrɔ ye, ani ka kɛ an ta Ala ta senblayɔrɔ ye. Ne tun bɛ ne yɛrɛ labɛnna o baara le kama.

3 Nka Ala k′a fɔ ne ye ko: ‹Ele man kan ka so lɔ ne tɔgɔ ra, sabu ele ye kɛrɛkɛbaga le
ye; i ka mɔgɔ faga.›
4 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka ne ɲanawoloma ne facɛ ta somɔgɔw bɛɛ cɛ ra, ka ne
kɛ Izirayɛli masacɛ ye tuma bɛɛ; sabu a ka Zuda ta gba le ɲanawoloma k′a sigi gba tɔw
kunna. O kɔ, a ka ne facɛ ta gba ɲanawoloma ka bɔ Zuda ta gba ra; o kɔ, a sɔnna ka
ne ɲanawoloma ka bɔ ne facɛ dencɛ tɔw ra, ka ne sigi masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ
kunna.
5 Matigi Ala ka dencɛ caman di ne ma fana; nka ne dencɛw bɛɛ ra, a ka ne dencɛ
Sulemani le ɲanawoloma k′a sigi Matigi Ala ta masaya ra Izirayɛli jamana kunna.
6 «A k′a fɔ ne ye ko: ‹I dencɛ Sulemani le bɛna ne ta batoso ni a lukɛnɛ lɔ, sabu ne
k′a ɲanawoloma k′a kɛ ne dencɛ ye; ne yɛrɛ le bɛna kɛ a facɛ ye.
7 Ni a jijara ka ne ta kumaw, ani ne ta kolatigɛninw sira tagama i n′a fɔ a b′a kɛra
cogo min na bi, ne bɛna a ta masaya sabati wagati bɛɛ.›
8 Ayiwa, sisan Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ɲa na, min ye Matigi Ala ta jama ye, ani an
ta Ala min bɛ aw lamɛnna, ale ɲa na, ne b′a fɛ ko aw ye Matigi Ala, aw ta Ala ta kumaw
bɛɛ lamɛn, k′a sira tagama ka ɲa, janko nin jamanaɲuman ye kɛ aw ta ye, ani aw den
minw bɛna na aw kɔ fɛ, a ye to olugu fɛ cɛn ye wagati bɛɛ.
9 «Ele Sulemani, ne dencɛ, i ka kan ka tugu i facɛ ta Ala le kɔ, k′a bato ni i jusukun
bɛɛ ye, ni ŋaninyaɲuman ye, sabu Matigi Ala bɛ mɔgɔ jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ; ko
o ko bɛ mɔgɔ ta miiriya ra, a bɛ o bɛɛ lɔn. Ni i ka tugu a kɔ, a bɛna a yɛrɛ yira i ra; nka
ni i ka bɔ a kɔ, ale fana bɛna ban i ra pewu.
10 I ka kan k′a lɔn sisan ko Matigi Ala ka i ɲanawoloma, janko i ye so dɔ lɔ, min bɛ kɛ
a ta yɔrɔ saninman ye. O ra, i jija, ka baara kɛ.»

Dawuda ka Alabatoso lɔcogo yira Sulemani na

11 Dawuda ka Alabatosoba bolon ni a sow tagamasiyɛnw kɛ k′a di a dencɛ Sulemani
ma, ani a naforomarayɔrɔw, ani a sankasobonw, ani a bonkɔnɔw, ani jɛŋɔgɔnya kɛsu*
datugunan ta bon.
12 Fɛn o fɛn tun bɛ a ta miiriya ra Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ ko ra, ani a
kɛrɛfɛbonw, ani Alabatosoba ta naforomarayɔrɔw, ani fɛn saninmanw blayɔrɔw, a ka o
bɛɛ tagamasiyɛn kɛ k′a di a ma.
13 A ka sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔw ta jɛnkuruw yira a ra, ani baara o baara
tun ka kan ka kɛ Matigi Ala ta so kɔnɔ, ani Matigi Ala ta so ta baarakɛminanw bɛɛ.
14 Fɛn o fɛn tun ka kan ka lalaga ni sanin ye, ni a ka kɛ baara o baara kama, a ka o
fɛnw bɛɛ ta sanin hakɛya yira a ra; fɛn o fɛn tun ka kan ka lalaga ni warigbɛ ye, ni a ka
kɛ baara o baara kama, a ka o warigbɛ hakɛya yira a ra,
15 ani fitinablanan saninlamanw ni o ta fitinadagaw ta sanin hakɛya, ani fitinablanan
bɛɛ kelen kelen ni a fitinadagaw ta sanin hakɛya, ani warigbɛ fitinablanan bɛɛ kelen
kelen ni a ta fitinadagaw ta warigbɛ hakɛya, ka kaɲa ni fitinablanan bɛɛ ta baara ye,
16 ani sarakaburuw ta tabali bɛɛ kelen kelen ta sanin hakɛya, ani warigbɛ tabaliw ta
warigbɛ hakɛya,
17 ani sogosɔgɔnanw ni tasaw ni daga minw tun ka kan ka kɛ ni sanin yɛrɛworo ye,
olugu ta sanin hakɛya, ani sanin sɛtiw bɛɛ kelen kelen ta sanin hakɛya, ani warigbɛ
sɛtiw bɛɛ kelen kelen ta warigbɛ hakɛya,
18 ani wusunanjɛnifɛn ta sanin hakɛya, o min ka kan ka lalaga ni sanin yɛrɛworo ye,
ani serubɛn mɛlɛkɛ* saninlaman bisigiyaw bɛ wotoro min kɔnɔ, o serubɛn minw ka o
kamanw yangan ka Matigi Ala ta jɛŋɔgɔnya kɛsu datugu.
19 Dawuda ko: «Matigi Ala yɛrɛ boro le ka nin fɛnw bɛɛ sɛbɛ, janko baara o baara ka
kan ka kɛ ka kaɲa ni nin fɛnw bisigiyaw ye, ne ye hakiri sɔrɔ ka o bɛɛ faamu.»
20 Ayiwa, Dawuda k′a fɔ a dencɛ Sulemani ye tuun ko: «I jija, i ye i ja gbɛlɛya ka baara
kɛ. I kana siran, i kana i fari faga, sabu Masa Ala, ne ta Ala bɛna kɛ ni i ye. A tɛna a
boro bɔ i kɔrɔ, a fana tɛna i to i kelen na, fɔ ka taga Matigi Ala ta so ta baaraw bɛɛ ban.
21 «Ayiwa, sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw ta jɛnkuruw ye nin ye, olugu labɛnna
Ala ta so ta baaraw bɛɛ kama, ani baaraden minw bɛɛ sɔnna baara ma, minw bɛ se
baara suguya bɛɛ ra, ani kuntigiw, ani jama bɛɛ; ni i ka min fɔ, o bɛna o le kɛ.»

29

Mɔgɔw ka o borofɛnw di Alabatoso lɔri kama

1 Masacɛ Dawuda k′a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Ala ka ne dencɛ Sulemani min
kelen ɲanawoloma, ale belen ye den le ye, a ma deri nin baara ɲɔgɔn na fana, k′a sɔrɔ
baaraba lo, sabu nin so tɛ mɔgɔ ta ye, Masa Ala ta lo.

2 Ne kɔni ka ne seko bɛɛ kɛ ka ne ta Ala ta so ta minanw labɛn: baara min ka kan ka
kɛ ni sanin ye, o bɛ kɛ ni sanin ye, min ka kan ka kɛ ni warigbɛ ye, o bɛ kɛ ni warigbɛ
ye, min ka kan ka kɛ ni siranɛgɛ ye, o bɛ kɛ ni siranɛgɛ ye, min ka kan ka kɛ ni nɛgɛfin
ye, o bɛ kɛ ni nɛgɛfin ye, min ka kan ka kɛ ni yiri ye, o bɛ kɛ ni yiri ye; onikisi lulu fana
bɛ yi, ani lulu minw bɛna don bon kogow ra, ani lulu finman, ani lulu cɛɲuman suguya
bɛɛ, ani kabakuru gbɛman cɛɲuman camanba.
3 Ka fara o bɛɛ kan, Ala ta so kanuya kosɔn, ne yɛrɛ ta naforo, a sanin ni a warigbɛ,
ne bɛ o di ne ta Ala ta so lɔri kama, ka o fara fɛn tɔw bɛɛ kan, ne ka minw labɛn ka ban
Ala ta so saninman kosɔn;
4 ne bɛ Ofiri sanin tɔni kɛmɛ di, ani warigbɛ yɛrɛworo tɔni kɛmɛ fla ni bilooru, ka o
lala so kogow kan;
5 baara minw ka kan ka kɛ ni sanin ye, o bɛ kɛ ni sanin ye, minw ka kan ka kɛ ni
warigbɛ ye, o bɛ kɛ ni warigbɛ ye, ani baaradenw bɛna baara minw bɛɛ kɛ. Ayiwa, jɔn
le b'a fɛ k'a borofɛn di bi a yɛrɛ sago ma ni a jusukun bɛɛ ye Matigi Ala ta baara kosɔn?»
6 Ayiwa, gbatigiw, ani Izirayɛli ta maraw ta kuntigiw, ani kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ waga
kelen kelen kunna, ani minw bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ani masacɛ ta baaraden kuntigiw,
olugu bɛɛ ka o borofɛnw di o yɛrɛ sago ma.
7 O ka sanin tɔni kɛmɛ ni biwolonfla di, ani sanin kisɛ waga tan, ani warigbɛ tɔni kɛmɛ
saba ni dɔɔnin, ani siranɛgɛ tɔni kɛmɛ wɔɔrɔ ɲɔgɔnna, ani nɛgɛfin tɔni waga saba ni
dɔɔnin.
8 Luluw tun bɛ minw fana fɛ, olugu ka o bla Matigi Ala ta so naforoblayɔrɔ ra; Yeyɛli
min tun ye Gɛrisɔn ta mɔgɔ dɔ ye, ale le tun ye o naforow marabaga ye.
9 Jama tun ka o fɛn minw di o yɛrɛ sago ma, o ko ka o yɛrɛ jusu diya, sabu o tun ka o
fɛnw di o yɛrɛ sago le ma ni o jusukun bɛɛ ye Matigi Ala ma. O ko ka masacɛ Dawuda
yɛrɛ jusu diya kosɛbɛ.

Dawuda ta Aladaari

10 Ayiwa, Dawuda ka baraka la Matigi Ala ye jama bɛɛ lajɛnnin ɲa na; Dawuda ko:
«An bɛ baraka la i ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ,
Matigi Ala, an fa Izirayɛli ta Ala,
11 Matigi Ala, bonya ni sebagaya ni cɛɲa,
ani nɔɔrɔ ni fangatigiya ye ele le ta ye;
sabu fɛn o fɛn bɛ sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan,
o bɛɛ ye i ta ye, Matigi Ala.
Masaya fana ye ele le ta ye, Matigi Ala;
ele le bɛ fɛn bɛɛ kunna.
12 Fɛntigiya ni bonya bɛ bɔ ele le fɛ;
ele le bɛ fɛn bɛɛ kunna.
Fanga ni sebagaya bɛ ele le boro,
ele boro le fana bɛ se ka fɛn bɛɛ labonya,
ka baraka don fɛn bɛɛ ra.
13 Sisan, an ta Ala, an bɛ i fo,
ka i tando i tɔgɔ bonya kosɔn;
14 sabu ne ye jɔn le ye,
ani ne ta mɔgɔw ye jɔn le ye,
ko an bɛ se ka fɛn bɔ an yɛrɛ ra k'a di i ma?
Fɛn bɛɛ bɛ bɔ ele le fɛ;
an ka min di i ma, ele yɛrɛ boro le ka o di an ma.

15 «An ye lonanw le ye i ɲa kɔrɔ, an ye tɛmɛbagaw le ye,
i n'a fɔ an bɛmaw bɛɛ tun bɛ cogo min na.
An si teredaw bɛ tɛmɛ dugukolo kan
i ko suma bɛ tɛmɛ cogo min na; jigiya tɛ yi.
16 Matigi Ala, an ta Ala,
an ka nin naforo caman minw bɛɛ lajɛn
ko an bɛ so lɔ i ye i tɔgɔ saninman kosɔn,
ele yɛrɛ boro le ka o fɛnw bɛɛ di an ma,
a bɛɛ ye i yɛrɛ ta le ye.
17 Ne ta Ala, ne k'a lɔn ko i bɛ mɔgɔ jusukun sɛgɛsɛgɛ,
sabu jusukun terennin le ka di i ye.
O kosɔn ne ka nin fɛnw bɛɛ di i ma
ne yɛrɛ sago ma ni jusukun terennin le ye;

ne fana bɛ ɲagari k’a ye ko sisan
i ta mɔgɔ minw bɛ yan,
ko olugu fana ka o borofɛnw di i ma o yɛrɛ sago ma.
18 Matigi Ala, an bɛmaw Iburahima,
ani Isiyaka, ani Izirayɛli ta Ala,
a to nin ŋaninyaŋuman
ani nin miiriya ye to i ta mɔgɔw jusukun na wagati bɛɛ,
k’a to i miiriya ye to o jusukun na.
19 A to ne dencɛ Sulemani ye i ta kumaw
ani i ta ciw, ani i ta cifɔninw bɛɛ sira tagama
ni a jusukun bɛɛ ye, k’a bɛɛ kɛ,
janko ne ka nin fɛnw bɛɛ labɛn masaso min lɔri kama,
a ye se ka o lɔ.»

Sulemani sigira masaya ra

20 Dawuda k’a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko: «Aw ye baraka la Matigi Ala ye, aw ta Ala!»
Jama bɛɛ ka baraka la Matigi Ala ye, o bɛmaw ta Ala. O ka o kinbiri gban ka o ɲa biri
dugu ma Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ani masacɛ ɲa kɔrɔ.
21 O ka ninsɔndiya sarakaw* bɔ, ka saraka jɛnitaw* bɔ Matigi Ala ye o lon dugusagbɛ;
o ka misitoran waga kelen kɛ saraka ye, ani sagajigi waga kelen, ani sagaden waga kelen,
a bɛɛ ni a ta rɛzɛnji saraka*; o ka saraka caman wɛrɛ bɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye.
22 O ka domuni kɛ ka min o lon na Matigi Ala ɲa kɔrɔ o jusu diyaninba. O ka Dawuda
dencɛ Sulemani sigi masaya ra a siŋaga flanan na, ka turu kɛ a kun na Matigi Ala ɲa
kɔrɔ, k’a kɛ o ta ɲamɔgɔ ye, ka Sadɔki fana kɛ sarakalasebaga* ye.
23 Sulemani sigira o cogo le ra Matigi Ala ta masasiginan kan, ka kɛ masacɛ ye a facɛ
Dawuda nɔ ra; a ta masaya fana diyara a ra. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun bɛ a kan mina.
24 Jamana ɲamɔgɔw, ani kɛrɛkɛdenw, hali masacɛ Dawuda yɛrɛ dencɛ tɔw bɛɛ tun ka
o yɛrɛ majigi masacɛ Sulemani ye.
25 Matigi Ala ka bonyaba la Sulemani kan Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ; masacɛ minw
bɛɛ sigira masaya ra Izirayɛli jamana ra a ɲa fɛ, Matigi Ala k’a ta masaya dawula bonya
ka tɛmɛ olugu bɛɛ ta kan.

Masacɛ Dawuda ta saya

26 Ayiwa, Yese dencɛ Dawuda tun sigira fanga ra Izirayɛli jamana bɛɛ kunna.
27 A ka san binaani le kɛ masaya ra Izirayɛli jamana kunna. A ka san wolonfla kɛ
Heburɔn, ka san bisaba ni saba kɛ Zeruzalɛmu.
28 A kɔrɔra hɛra ra, ka kɔrɔya fɔ ka sijan sɔrɔ, ani naforo ni bonya. A dencɛ Sulemani
sigira masaya ra a nɔ ra.
29 Masacɛ Dawuda ta kɛwalew bɛɛ, k’a ta a damina ra, ka taga a bla a laban na, o bɛɛ
sɛbɛnin bɛ flɛrikɛbaga Samawilu ta sɛbɛw kɔnɔ, ani cira Natan ta sɛbɛw, ani flɛrikɛbaga
Gadi ta sɛbɛw.
30 A ta masaya ta wagati ta kow bɛɛ, ani a ta cɛfariya, ani fɛn o fɛn kɛra a yɛrɛ ra, ani
Izirayɛli jamana ra, ani min kɛra jamana tɔw ra, o bɛɛ sɛbɛra yi.

KIBAROYAW
TA KITABU FLANAN
Kitabu faamucogo

Kibaroyaw ta kitabu flanan tugura a kitabu fɔlɔ ra; a ni kitabu fɔlɔ sɛbɛcogo kɛra kelen ye. Kibaroyaw ta kitabu flanan bɛ masacɛ Sulemani ta masaya wagati ta kow fɔ an ye, ani Yerobohamu ka jamana sahiliyanfan mɔgɔw lamuruti cogo min na, ka wuri masacɛ Sulemani dencɛ Robohamu kama. O kɔ, a bɛ Zuda mara ta masacɛw ta kow fana fɔ an ye. Kitabu laban na, an b′a ye ko Babilɔnikaw nana Zeruzalɛmu dugu mina, k′a halaki, ka Zuda mara mɔgɔw mina ka taga ni o ye Babilɔni. Nka o kɔ fɛ, masacɛ Sirusi nana Izirayɛlimɔgɔw labla, ko o ye sekɔ Zeruzalɛmu.

An b′a ye ko masacɛ Ezekiyasi ni masacɛ Yoziyasi kɛra masacɛɲumanw ye, sabu o ka Matigi Ala ta sariyaw sira tagama, ka Alaɲasiran don jamanadenw jusukun na, ka hɛra ladon jamana kɔnɔ o ta wagati ra.

Kitabu kɔnɔkow

Masacɛ Sulemani ta masaya damina *(1.1-17)*
Masacɛ Sulemani ka Alabatosoba lɔ *(2.1–7.10)*
Masacɛ Sulemani ta masaya laban *(7.11–9.31)*
Jamana sahiliyanfan mɔgɔw ta murutiri *(10.1-19)*
Zuda mara ta masacɛw ta ko *(11.1–36.12)*
Zeruzalɛmu dugu minako *(36.13-23)*

Ala ka hakiritigiyaba di Masacɛ Sulemani ma
(Masacɛw fɔlɔ 3.4-15)

1 Ayiwa, Dawuda dencɛ Sulemani ta masaya sabatira a boro kosɛbɛ, sabu Matigi Ala,
a ta Ala tun bɛ ni a ye. O kosɔn Ala ka baraka don a ta masaya ra kosɛbɛ.
2 Sulemani kumana Izirayɛli jama bɛɛ fɛ: kɛrɛkuntigi minw bɛ cɛ waga kelen kelen
kunna, ani minw bɛ cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna, ani kititigɛbagaw, ani Izirayɛli jamana
ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ, ani a gbatigiw.
3 Sulemani tagara ni o jama bɛɛ ye Gabahɔn kongori yɔrɔ ra, sabu Matigi Ala ta
baaraden Musa tun ka o Nɔgɔnkunbɛn fanibon* min lalaga kongokolon kɔnɔ, o fanibon
tun bɛ Gabahɔn le.
4 Nka Dawuda tun ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu yɛrɛ ta ka bɔ Kiriyati Yeharimu, ka taga
ni a ye Zeruzalɛmu; a tun ka fanibon min lalaga ka o kɛ a blayɔrɔ ye, a tun tagara a bla
o yɔrɔ le ra.
5 Huru dencɛ Uri, o dencɛ Bɛtisalɛli tun ka sarakajɛnifɛn siranɛgɛraman min lalaga, o
sarakajɛnifɛn fana tun bɛ Gabahɔn, Matigi Ala ta fanibon ɲa fɛ. O ra, Sulemani ni jama
bɛɛ tagara yi, ka taga Matigi Ala bato.
6 Sulemani yɛlɛnna ka taga o sarakajɛnifɛn siranɛgɛraman kɔrɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
Nɔgɔnkunbɛn fanibon* kɔnɔ; a ka bɛgan waga kelen kɛ saraka jɛnita* ye, ka o di Ala
ma.
7 O lon su fɛ, Ala k′a yɛrɛ yira Sulemani na, k′a fɔ a ye ko: «I b′a fɛ ne ye fɛn min di i
ma, o fɔ!»
8 Sulemani ka Ala jaabi ko: «I ka koɲumanba kɛ ne facɛ Dawuda ye, ka ne sigi masaya
ra a nɔ ra.
9 O ra, Masa Ala, i ka layiri min ta ne facɛ Dawuda ye, a to o ye dafa, sabu i ka ne sigi
masaya ra mɔgɔ minw kunna, o mɔgɔw ka ca i ko dugukolo buguri.
10 O ra, hakiritigiya ni lɔnniya di ne ma, janko ne ye ne tagamacogo lɔn nin mɔgɔw
ɲa kɔrɔ. Ni o tɛ, jɔn le bɛ se ka i ta mɔgɔw mara, ka nin jama camanba nin mara?»
11 Ala k′a fɔ Sulemani ye ko: «Ayiwa, i n′a fɔ o miiriya le bɛ i jusu ra, i m′a ɲini ko
i borofɛnw le ye caya, i ma naforo le daari, walama bonya, walama i juguw ta saya, i
yɛrɛ ma sijan le daari, fɔ hakiritigiya ni lɔnniya, janko ka ne ta mɔgɔw mara, ne ka i
sigi masaya ra minw kunna,
12 o ra, hakiritigiya ni lɔnniya bɛna di i ma. O dɔrɔn tɛ, ne bɛna i borofɛnw fana caya,
ka naforo di i ma, ka i bonya; masacɛ minw tɛmɛna i ɲa fɛ, ani minw bɛna na i kɔ fɛ,
olugu si tɛna i ta ɲɔgɔn sɔrɔ.»
13 Sulemani bɔra Nɔgɔnkunbɛn fanibon* ɲa fɛ, Gabahɔn kongori kan, ka sekɔ ka taga
Zeruzalɛmu. A sigira masaya ra Izirayɛli jamana kunna.

Sulemani ta naforotigiya
(Masacɛw fɔlɔ 10.26-29; Kibaroyaw flanan 9.25-28)

14 Masacɛ Sulemani ka sowotorow, ani sowotorotigi dɔw ɲini; sowotoro waga kelen ni
kɛmɛ naani (1 400) tun b'a fɛ, ani sowotorotigi waga tan ni fla (12 000). A ka dɔw bla
sowotoromaraduguw ra, ka dɔw bla Zeruzalɛmu, masacɛ yɛrɛ kɔrɔ.
15 Masacɛ Sulemani ka warigbɛ ni sanin caya Zeruzalɛmu, fɔ k'a kɛ i ko bɛrɛkoro.
Sɛdirisunw fana cayara jamana kɔnɔ, fɔ k'a kɛ i ko sikomɔrisun minw bɛ jamana
dugumayanfan na.
16 Masacɛ Sulemani ta sow tun bɛ bɔ Misiran jamana ni Silisi jamana le ra. Masacɛ ta
jagokɛbaga dɔw le tun bɛ taga o san ka na ni o ye.
17 O tun bɛ taga sowotorow ni so minw san Misiran ka na, o sowotoro kelen sɔngɔ tun
ye warigbɛ kɛmɛ wɔɔrɔ; so kelen sɔngɔ tun ye warigbɛ kɛmɛ ni bilooru. O tun bɛ na ni
so dɔw ye, ka na o fiyeere Hɛtikaw ta masacɛw, ani Sirikaw ta masacɛw fana ma.
18 Ayiwa, Masacɛ Sulemani nana a fɔ ko o ye so dɔ lɔ Matigi Ala tɔgɔ ra, ani ka masaso
dɔ lɔ ale yɛrɛ tɔgɔ ra.

2

Sulemani ka Alabatosoba lɔri ko fɔ Tiri masacɛ ye
(Masacɛw fɔlɔ 5.15-32)

1 Sulemani ka cɛ waga biwolonfla (70 000) kɛ donitabagaw ye, ka cɛ waga biseegi (80
000) kɛ kabakurulɛsɛbagaw ye kuruw ra, ka cɛ waga saba ni kɛmɛ wɔɔrɔ (3 600) kɛ o
kuntigiw ye.
2 A ka cira bla Tiri masacɛ Huramu ma k'a fɔ a ye ko: «I ka min kɛ ne facɛ Dawuda
ye, ka sɛdiriyiriw ci a ma k'a ta sibon lɔ, o ɲɔgɔn fana kɛ ne ye.
3 Ne bɛ so dɔ le lɔra Matigi Ala tɔgɔ ra, ne ta Ala, k'a kɛ a batoyɔrɔ ye, janko ka
wusunan kasadiman don a ye, ka burusarakaw bɔ a ye wagati bɛɛ, ka saraka jɛnitaw*
bɔ, sɔgɔma ni wula fɛ, ani Nɛnɛkirilonw* na, ani karokura ɲanagbɛw ra, ani Matigi Ala,
an ta Ala ta ɲanagbɛw bɛɛ ra, i n'a fɔ a ka kan ka kɛ Izirayɛli jamana ra tuma bɛɛ cogo
min na.
4 Ne b'a fɛ ka so min lɔ, o so bɛna kɛ so belebeleba le ye, sabu an ta Ala le ka bon ni
alaw bɛɛ ye.
5 Nka jɔn le bɛ se ka so lɔ Ala ye sa? Sankolo ni a bonya bɛɛ tɛ se ka Ala min labɔ,
ne ye jɔn le ye ka na a fɔ ko ne bɛ so lɔra o ye? Ne kɔni bɛ se ka yɔrɔ dɔ le lalaga a ye
dɔrɔn ka wusunan don a ye.
6 «O ra, sisan, ne b'a fɛ i ye mɔgɔ hakiriman dɔ ci ne ma, min bɛ se ka sanin, ani
warigbɛ, ani siranɛgɛ, ani nɛgɛfin baara kɛ ka ɲa, ani min bɛ se ka fani don gala ra
k'a kɛ fani wulenman bisigiw ye, walama a wulenmanw yɛrɛ, walama a bulamanw, ani
min bɛ se ka yiri, walama kabakuru lɛsɛ k'a kɛ fɛn dɔw bisigiya ye. A bɛna baara kɛ
ni ne yɛrɛ ta mɔgɔ hakirimanw ye, minw bɛ ne fɛ yan Zeruzalɛmu, ani Zuda mara yɔrɔ
tɔw ra, ne facɛ Dawuda tun ka minw ɲini ka bla.
7 Sɛdiriyiriw, ani sipɛrɛsiyiriw, ani santaliyiri dɔw fana tigɛ Liban, ka o ci ne ma, sabu
ne k'a lɔn ko i ta baaradenw bɛ se Liban yiriw tigɛcogo ra kosɛbɛ. Ne ta baaradenw
fana bɛna taga fara i ta baaradenw kan.
8 O ye yiri caman tigɛ ne ye, sabu ne bɛna so min lɔ, o bɛna kɛ so belebeleba
ɲumanman le ye.
9 I ta baaraden minw bɛna yiri ben, ani ka yiri tigɛ, ne bɛna simankisɛ susunin tɔni
waga wɔɔrɔ (6 000), ani ɔrize tɔni waga wɔɔrɔ (6 000), ani rɛzɛnji litiri waga kɛmɛ
kɔnɔntɔn (900 000), ani turu litiri waga kɛmɛ kɔnɔntɔn (900 000) di olugu ma.»
10 Tiri masacɛ Huramu ka sɛbɛ dɔ ci Sulemani ma k'a jaabi ko: «Matigi Ala bɛ a ta
mɔgɔw kanu, o kosɔn a ka i kɛ o ta masacɛ ye.»
11 Huramu k'a fɔ tuun ko: «Matigi Ala baraka, Izirayɛli ta Ala, ale min ka sankolo ni
dugukolo dan; a ka dencɛ hakiriman le di masacɛ Dawuda ma, min bɛ ko lɔn, ani min
bɛ ko faamu, min bɛna so lɔ Matigi Ala ye, ka masaso lɔ a yɛrɛ ye.
12 «Ayiwa, ne bɛ cɛ hakiriman dɔ blara ka taga i fɛ yi, min bɛ baara lɔn kosɛbɛ; a tɔgɔ
ye ko Huramu Abi.
13 A bamuso ye Dan ta mɔgɔ dɔ ta denmuso le ye. A facɛ ye Tirika ye. A bɛ sanin
ni warigbɛ ni siranɛgɛ ni nɛgɛfin ni kabakuru ni yiri ta baaraw lɔn kosɛbɛ. A bɛ se ka
faniw don gala ra k'a ɲa wulen, walama k'a kɛ bulaman ye. A ka lɛnfaniw, ani fani
wulenmanw fana baaracogo lɔn. A bɛ se ka tagamasiyɛn suguya bɛɛ kɛ. Ni baara o
baara yirara a ra, a bɛ o bɛɛ kɛ. A bɛna taga fara i yɛrɛ ta baaradenw kan, ani ne
matigicɛ, i facɛ Dawuda ta baaradenw kan.
14 «Ayiwa, ne matigicɛ ka siman ni turu ni rɛzɛnji min ko fɔ, a ye o ci ka na.

15 I mako bɛ Liban yiri hakɛya min o min na, anw kɔni bɛna o tigɛ i ye. An bɛna o
yiriw bla kɔgɔji kan ka o sama ji kan ka taga se fɔ Zafa; o kɔ, i yɛrɛ bɛna na o ta ka taga
ni o ye Zeruzalɛmu.»
16 Ayiwa, lonan min o min tun bɛ Izirayɛli jamana ra, Sulemani ka olugu bɛɛ jate tuun,
a facɛ Dawuda ta jateri kɔ fɛ. O jate bɛnna mɔgɔ waga kɛmɛ ni bilooru ni saba ni mɔgɔ
kɛmɛ wɔɔrɔ ma (153 600).
17 Sulemani ka mɔgɔ waga biwolonfla (70 000) bɔ o ra, ka olugu kɛ donitabagaw ye,
ka mɔgɔ waga biseegi (80 000) kɛ kabakurulɛsɛbagaw ye kuruw ra, ka mɔgɔ waga saba
ni kɛmɛ wɔɔrɔ (3 600) bla o kunna ka o kɔrɔsi janko o ye baara kɛ.

3

Alabatosoba lɔri
(Masacɛw fɔlɔ 6.1-38)

1 Ayiwa, masacɛ Sulemani nana Matigi Ala ta so lɔri damina Zeruzalɛmu, Moriya kuru
kan, Ala tun k'a yɛrɛ yira a facɛ Dawuda ra yɔrɔ min na. Dawuda fana tun ka o yɔrɔ le
labɛn; o yɔrɔ tun ye Yebusikacɛ Ɔrinan ta simangbasikɛnɛ le ye.
2 A ta masaya san naaninan, a karo flanan, o karo tere flanan le ra a ka so lɔri damina.
3 Sulemani tun ka Ala ta so bonya hakɛya kɛ min ye, o flɛ nin ye: a k'a janya kɛ nɔngɔn*
ɲa biwɔɔrɔ, k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa mugan, ka kaɲa ni fɔlɔfɔlɔ ta sumanikɛcogo ye.
4 Bolon min tun bɛ so ɲa fɛ, o janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan; o ni bon bonya bɛɛ
kɛra kelen ye; a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ ni mugan. Sulemani ka sanin yɛrɛworo la a
kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ kan.
5 A ka sipɛrɛsiyiri la bonba yɛrɛ kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ka sɔrɔ ka sanin bɛɛ ra ɲumanman
la o kan, ka tamarosun ni jɔrɔkɔ dɔw tagamasiyɛn kɛ a kan k'a ɲɛgɛn.
6 A ka luluw dondon so kogow ra k'a cɛɲa. A sanin tun ye Parivayimu sanin le ye.
7 A ka sanin la so fan bɛɛ ra: bonba, ani a yiriw, ani a dondaw, ani a kogow, ani a daw
ta konw; o kɔ, o ka serubɛn mɛlɛkɛw tagamasiyɛnw kɛ kogow kan.
8 O kɔ, a ka yɔrɔ saninmanba lɔ; a janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan, i ko so yɛrɛ bonya,
k'a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa mugan. A ka sanin bɛɛ ra ɲumanman tɔni mugan la o
yɔrɔ kan.
9 A pɔntiw gbiriya tun ye sanin garamu kɛmɛ wɔɔrɔ. A ka sanin dɔ la bon sanfɛyɔrɔ
fana kan.
10 A ka serubɛn mɛlɛkɛ fla tagamasiyɛn kɛ yɔrɔ saninmanba kɔnɔ, ka sanin la o kan.
11 Serubɛn mɛlɛkɛ fla bɛɛ kamanw janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan. Serubɛn mɛlɛkɛ
fɔlɔ ta kaman kelen tun ye nɔngɔn ɲa looru; o kaman kun tun bɛ se fɔ so kogo dɔ ma;
kama tɔ kelen fana tun ye nɔngɔn ɲa looru; o kun tun bɛ se serubɛn flanan ta kaman
kelen kun ma.
12 Serubɛn mɛlɛkɛ flanan fana ta kaman kelen tun ye nɔngɔn ɲa looru; o kama kun
fana tun bɛ se fɔ so kogo tɔ kelen ma; a kama tɔ kelen fana tun ye nɔngɔn ɲa looru; o
fana kun ni serubɛn mɛlɛkɛ fɔlɔ ta kaman kelen kun tun ka ɲɔgɔn bɛn.
13 O serubɛn mɛlɛkɛw bɛɛ kamanw foninin janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan. O tun ka
o lɔ o senw kan, ka o ɲaw sin so kɔnɔnɔyɔrɔ ma.
14 A ka boncɛtigɛfani dan ni lɛn jese ye, a bulaman, ani a lomasaraman, ani wulenman;
a ka serubɛn mɛlɛkɛw tagamasiyɛnw fana kɛ a kan.

Samasen siranɛgɛramanw
(Masacɛw fɔlɔ 7.13-51)

15 A ka samasen fla lɔ so ɲafɛyɔrɔ ra, ka o bɛɛ kelen kelen janya kɛ nɔngɔn ɲa bisaba
ni looru, ka datugunan dɔ sigi o samasenw bɛɛ kelen kelen kunna; o datugunan bɛɛ
kelen kelen janya tun ye nɔngɔn ɲa looru.
16 A ka sanin jɔrɔkɔ dɔw lalaga ka o bla samasenw kunna, k'a kɛ i n'a fɔ yɔrɔ saninman
ta bɛ cogo min na. A ka gerenadi yiriden bisigiya kɛmɛ lalaga ka o dondon saninjɔrɔkɔw
ra.
17 A ka o samasenw lɔlɔ Alabatoso ɲafɛyɔrɔ le ra, ka kelen lɔ so donda kininboroyanfan
na, ka tɔ kelen lɔ a numanboroyanfan na; min bɛ kininboroyanfan fɛ a ka o tɔgɔ la ko
Yakini, ka numanboroyanfan ta tɔgɔ la ko Bohazi†.

4

Sarakajɛnifɛn ni minanba lalagacogo

---

* **3:3 3.3** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma. † **3:17 3.17** Yakini kɔrɔ ye ko: Ala bɛ baraka di; Bohazi kɔrɔ ye ko: fanga bɛ Ala le ra.

1 Masacɛ Sulemani ka sarakajɛnifɛn dɔ lalaga ni siranɛgɛ ye, k'a janya kɛ nɔngɔn* ɲa
mugan, k'a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa mugan, k'a lɔ kɛ nɔngɔn ɲa tan.
2 O kɔ, a ka siranɛgɛ yeele ka minanba koorinin lalaga. A kɔnɔ bonya tun ye nɔngɔn
ɲa tan, a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa looru, a lamini tun ye nɔngɔn ɲa bisaba.
3 A ka misi dɔw bisigiya kɛ minanba jukɔrɔ k'a lamini, k'a kɛ sira fla; misi tan le tun
bɛ nɔngɔn ɲa kelen na, ka minanba bɛɛ lamini. A tun ka siranɛgɛ yeele ka o misiw ni
minanba bɛɛ le bɔ ɲɔgɔn fɛ nɛgɛkuturu kelen ye.
4 Minanba tun siginin bɛ misitoran siranɛgɛraman tan ni fla le kan. Misitoran saba
tun ɲasinna sahiliyanfan ma, saba tun ɲasinna terebenyanfan ma, saba tun ɲasinna
woroduguyanfan ma, saba tun ɲasinna terebɔyanfan ma. O bɛɛ kɔfɛyɔrɔw tun sinna
ɲɔgɔn ma minanba jukɔrɔyɔrɔ ra.
5 Minanba ta nɛgɛ bonya tun ye borotɛgɛ ɲa kelen ye. A tun k'a da kuturu k'a kɛ i ko
jifiyɛ, i ko yirifiyeren bisigi. Litiri waga kɛmɛ ni mugan (120 000) ɲɔgɔn tun bɛ se ka
don minanba kɔnɔ.
6 A ka tasa tan lalaga; a ka looru bla kininboroyanfan fɛ, ka looru bla numanboroy-
anfan fɛ, ka o kɛ minankoyɔrɔw ye. O tun bɛ saraka jɛnitaw* ta minanw ko o yɔrɔ le
ra. Minanba koorinin ta ji tun blara sarakalasebagaw yɛrɛ ta saninyari le kama.

Alabatoso ta minan tɔw
(Masacɛw fɔlɔ 7.40-41)

7 A ka saninfitinadaga tan lalaga, ka kaɲa ni Ala ta cifɔnin ye; o ka o bla Alabatoso
kɔnɔ. O ka looru bla kininboroyanfan fɛ, ka looru bla numanboroyanfan fɛ.
8 A ka tabali tan lalaga ka o bla Alabatoso kɔnɔ, ka looru bla kininboroyanfan fɛ, ka
looru bla numanboroyanfan fɛ. O ka jifiyɛ kɛmɛ lalaga ni sanin ye.
9 A ka sarakalasebagaw ta lukɛnɛ lɔ, ani lukɛnɛba, ani lu dondaw, ka siranɛgɛ la a
konw kan.
10 A ka minanba koorinin bla so kininboroyanfan fɛ, woroduguyanfan ni terebɔyanfan
cɛ.
11 A ka nɛgɛdagaw fana lalaga, ani buguricɛnanw, ani jifiyɛw.
A kɛra ten, masacɛ Sulemani tun ka baara minw bɛɛ di Huramu ma Ala ta batoso ko
ra, a ka o bɛɛ kɛ:
12 samasen fla, ani a datugunan koorinin fla minw bɛ bla samasen fla kunna, ani jɔ
bisigi fla minw bɛ bla samasenw sanfɛyɔrɔw kan, samasenw kunna;
13 ani gerenadi yiriden bisigiya kɛmɛ naani minw dulondulonnin bɛ jɔ fla ra; yiriden
sira fla tun bɛ jɔ bɛɛ kelen kelen na, samasenw sanfɛyɔrɔ kunna.
14 A ka wotorow fana lalaga, ani tasaba minw tun bɛ wotorow kɔnɔ;
15 ani minanba koorinin kelen, ani misitoran tan ni fla, minanba siginin bɛ minw kan;
16 ani nɛgɛdagaw, ani buguricɛnanw, ani sogosɔgɔnanw.
Huramu Abi tun ka o fɛn minw bɛɛ lalaga masacɛ Sulemani ye, Matigi Ala ta batoso
ta baara kama, o bɛɛ tun lalagara ni siranɛgɛ nugunin le ye.
17 Masacɛ tun ko o ye o siranɛgɛ yeele bɔgɔ le ra, ka o fɛnw lalaga; o baara kɛra
Zuridɛn kɛnɛgbɛ le ra, Sukɔti dugu ni Sereda dugu cɛ.
18 Sulemani tun k'a to o ka o fɛnw lalaga k'a caya fɔ o ma se k'a siranɛgɛ hakɛya jate
tuun.
19 Masacɛ Sulemani ka Ala ta batoso ta minan tɔw bɛɛ lalaga fana: sarakabɔnan
saninlaman, ani sarakaburuw tun bɛ bla tabali minw kan,
20 ani fitinadagaw ni o ta fitinaw, minw lalagara ni sanin nugunin ye; o tun ka kan ka
olugu mana ka kaɲa ni Ala ta cifɔnin ye yɔrɔ saninman ɲa fɛ;
21 ani yirifiyerenw bisigiyaw, ani fitinaw, ani tasuma lalaganan saninlamanw, min
lalagara ni sanin bɛrɛbɛrɛ yɛrɛworo ye;
22 ani muruw, ani jifiyɛw, ani bɛlɛnw, ani tasumabɔnanw, minw lalagara ni sanin
nugunin ye, ani so kɔnɔnɔyɔrɔ ta kon min lalagara ni sanin ye, min bɛ yɔrɔ saninmanba
donda ra, ani min bɛ Alabatoso yɛrɛ donda ra.

5

Jɛnɲɔgɔnya kɛsu blara Alabatoso kɔnɔ
(Masacɛw fɔlɔ 8.1-13)

1 Ayiwa, masacɛ Sulemani nana Matigi Ala ta batoso baaraw bɛɛ kɛ ka ban tuma min
na, a facɛ Dawuda tun ka fɛn minw bla danna Ala ye, warigbɛw, ani saninw, ani minan
tɔw, a tagara o fɛnw bɛɛ bla Ala ta batoso naforoblayɔrɔ ra.

---

* **4:1 4.1** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

2 O kɔ, masacɛ Sulemani ka Izirayɛli cɛkɔrɔbaw, ani maraw ta kuntigiw, ani a gbatigiw
bɛɛ lajɛn Zeruzalɛmu, ka na Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu* ta ka bɔ Dawuda ta
masabonba* kɔnɔ, min ye Siyɔn ye.
3 Izirayɛli cɛw bɛɛ nana lajɛn masacɛ Sulemani kɔrɔ, san karo wolonflanan na,
ɲanagbɛ wagati ra.
4 Izirayɛli cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana. Levi* ta mɔgɔw ka jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ta.
5 O ka jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ta, ani Ɲɔgɔnkunbɛn fanibon, ani fɛn saninman minw bɛɛ tun
bɛ fanibon kɔnɔ. Sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔw le ka o fɛnw ta ka taga.
6 Masacɛ Sulemani, ani Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun nana lajɛn a kɔrɔ, o bɛɛ tun bɛ
jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ɲa fɛ; a cayakojugu fɛ, mɔgɔ ma se k'a jate k'a da lɔn.
7 O ra, sarakalasebagaw* tagara ni Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ye, ka taga a bla
a blayɔrɔ ra, Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ ra, yɔrɔ saninmanba kɔnɔ, serubɛn mɛlɛkɛw
kamanw jukɔrɔ;
8 sabu serubɛn mɛlɛkɛw kamanw tun foninin bɛ jɛŋɲɔgɔnya kɛsu blayɔrɔ kunna. O
kamanw tun ka jɛŋɲɔgɔnya kɛsu ni a berew bɛɛ datugu.
9 O tun ka berew janya, k'a kɛ fɔ mɔgɔ tun bɛ se ka to yɔrɔ saninman kɔnɔ, yɔrɔ
saninmanba donda ra k'a ye; nka mɔgɔ tun tɛ se ka to kɛnɛ ma k'a ye. O fɛnw tora o
yɔrɔ le ra yi fɔ bi.
10 Foyi wɛrɛ tun tɛ jɛŋɲɔgɔnya kɛsu kɔnɔ ni kabakuru walaka fla tɛ; Musa le tun ka
o bla a kɔnɔ Horɛbu kuru yɔrɔ ra, wagati min Matigi Ala tun ka jɛŋɲɔgɔnya don ni
Izirayɛlimɔgɔw ye, o bɔtɔ Misiran.
11 Ayiwa, sarakalasebagaw nana bɔ yɔrɔ saninmanba kɔnɔ. O y'a sɔrɔ sarakalasebaga
min o min tun bɛ yi, olugu bɛɛ tun ka o yɛrɛ saninya; hali sarakalasebagaya da tun ma
se minw ta jɛnkuru ma, o bɛɛ tun ka o yɛrɛ saninya.
12 Levi* ta mɔgɔ minw bɛɛ tun ye fɔrifɛntigiw ye, Asafu, ani Heman, ani Yedutun,
ani o dencɛw ni o balemaw, olugu bɛɛ tun ka lɛnfaniɲumanw don, ka lɔ sarakajɛnifɛn
terebɔyanfan na ni o ta siranɛgɛtɛgɛrɛ ye, ani o ta koraw, ani o ta gɔniw ye o boro.
Sarakalasebaga kɛmɛ ni mugan fana tun bɛ ni o ye, olugu tun bɛ buruw fiyɛra.
13 Burufiyɛbagaw, ani dɔnkirilabagaw nana jɛn ka dɔnkiri la ɲɔgɔn fɛ, ka o kan kɛ i ko
mɔgɔ kelen, ka Matigi Ala tando, k'a bonya. Burufiyɛbagaw, ani siranɛgɛtɛgɛrɛ fɔbagaw,
ani fɔrifɛnfɔbaga tɔw fana ka o ta fɔrifɛnw fɔ; o ka o kanw kɔrɔta ka Matigi Ala tando,
ka dɔnkiri la Ala ye, k'a fɔ ko:
«A ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»
O ka o fɔ minkɛ, sankaba dɔ ka Matigi Ala ta so fa, fɔ
14 sarakalasebagaw ma se ka to so kɔnɔ ka o ta baara kɛ tuun, sankaba kosɔn; sabu
Matigi Ala ta nɔɔrɔ tun ka Alabatoso fa.

6

Sulemani ta kuma
(Masacɛw fɔlɔ 8.14-21)

1 Sulemani ko: «Matigi Ala, ele tun k'a latigɛ ko i bɛ to dibiba le kɔnɔ!
2 Ne ka so ɲumanba dɔ lɔ i ye, i bɛna to yɔrɔ min na, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!»
3 O kɔ, masacɛ k'a ɲasin Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin ma, ka dugawu kɛ o ye, ka o lɔnin
to.
4 A k'a fɔ ko: «Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye, Izirayɛli ta Ala, sabu a da tun ka layiri
min ta ne facɛ Dawuda ye, a boro ka o layiri dafa. A tun k'a fɔ a ye ko:
5 ‹Kabini lon min na ne ka ne ta mɔgɔw labɔ Misiran jamana ra, ne tun ma dugu si
ɲanawoloma Izirayɛli ta gbaw si ra, k'a fɔ ko o ye so lɔ, ne tɔgɔ bɛ se ka sigi yɔrɔ min
na; ne fana tun ma mɔgɔ si ɲanawoloma, ka o kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ
ye.
6 Nka ne nana Zeruzalɛmu le ɲanawoloma, ka ne tɔgɔ la o dugu ra, ka Dawuda
ɲanawoloma k'a kɛ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta ɲamɔgɔ ye.›
7 «A kɔni tun bɛ ne facɛ Dawuda jusu ra ka Alabatosoba dɔ lɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta
Ala tɔgɔ ra.
8 Nka Matigi Ala k'a fɔ ne facɛ Dawuda ye, ko: ‹I n'a fɔ a bɛ i jusu ra ka so dɔ lɔ ne
tɔgɔ ra, o miiriya min bɛ i jusu ra o ka ɲi.
9 Nka ele le tɛna o so lɔ. I dencɛ, min ye i yɛrɛ woroden ye, o le bɛna o so lɔ ne tɔgɔ
ra.›

10 «Ayiwa, Matigi Ala tun ka layiri min ta, a ka o dafa. Ne nana kɛ ne facɛ Dawuda nɔ
ra, ka sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na;
ne ka o so lɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra.
11 Matigi Ala ka jɛŋŋɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o jɛŋŋɔgɔnya kitabu bɛ
kɛsu min kɔnɔ, ne ka o kɛsu bla o so kɔnɔ.»

Sulemani ka Ala daari
(Masacɛw fɔlɔ 8.22-53)

12 Ayiwa, masacɛ Sulemani lɔra Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn ɲa fɛ, k'a ɲasin Izirayɛli
jama bɛɛ ma, k'a boro fla kɔrɔta san fɛ.
13 A tun ko o ye tintin dɔ lalaga ni siranɛgɛ ye, lukɛnɛ cɛmancɛ ra, k'a janya kɛ nɔngɔn*
ɲa looru, k'a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa looru, k'a lɔ kɛ nɔngɔn ɲa saba. Sulemani tun
lɔra o tintin le kan. A nana a kinbiri gban, Izirayɛli jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ, k'a boro
fla kɔrɔta san fɛ,
14 k'a fɔ ko:
«E, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala! Ele bɔŋɔgɔnko Ala tɛ san fɛ, walama dugukolo kan. I
ta jɔn minw bɛ i ta siraw tagama ka ɲa ni o jusukun bɛɛ ye, i bɛ to jɛŋŋɔgɔnya ra ni
olugu ye ka koŋuman kɛ o ye.
15 O ra, i tun ka min fɔ i ta jɔncɛ ye, min ye ne facɛ Dawuda ye, i ka o kɛ. I yɛrɛ da
tun ka o layiri min ta a ye, i yɛrɛ boro ka o le dafa bi.
16 «Ayiwa, sisan Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, i tun ka layiri min ta i ta jɔncɛ ye, min
ye ne facɛ Dawuda ye, o layiri dafa a ye. I tun k'a fɔ a ye ko: ‹I dencɛ dɔ bɛna sɔrɔ
tuma bɛɛ, min bɛna sigi masaya ra ne ɲa kɔrɔ, Izirayɛlimɔgɔw kunna, ni o kɔni ka o
tagamacogo kɔrɔsi, ka ne ta sariyaw sira tagama ka ɲa, i ko ele yɛrɛ k'a tagama cogo
min na.›
17 «Ayiwa, sisan, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, i tun ka o kuma min layiri ta i ta jɔncɛ
Dawuda ye, a to o kuma ye kɛ can ye!
18 «Nka yala can yɛrɛ ra Ala bɛ se ka to dugukolo kan yan ni adamadenw ye wa?
Sankolo ni a bonya bɛɛ lajɛnnin, ni Ala ma se ka kun o kɔnɔ, o tuma ne ka nin so min
lɔ, o bɛna mun le ɲa sa?
19 O bɛɛ n'a ta, Matigi Ala, ne ta Ala, i toro malɔ i ta jɔncɛ ta daarikan ni a ta makarikan
na; i ta jɔncɛ kulekan ni a ta daarikan lamɛn.
20 I janto nin so ra su ni tere; sabu i k'a layiri ta ko i tɔgɔ bɛna sigi nin yɔrɔ le ra. I ta
jɔncɛ bɛ daariri min kɛra nin yɔrɔ ra, o lamɛn!
21 «Ni i ta jɔncɛ ni i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw, ka o ɲasin nin yɔrɔ ma ka daariri kɛ
tuma o tuma, i ye sɔn ka o ta makarikanw lamɛn. I ye to i sigiyɔrɔ ra, sankolo ra, ka o
lamɛn. I ye o lamɛn ka yafa o ma.
22 «Ni dɔ k'a mɔgɔŋɔgɔn hakɛ ta, ni a fɔra ko o tigi ye kari o ko kosɔn, ni a ka kan ka
kari i ta sarakajɛnifɛn le ɲa fɛ nin so kɔnɔ yan,
23 ele le bɛna to sankolo ra ka o ko lamɛn; ele yɛrɛ le bɛna i ta jɔnw kiti tigɛ, ka o ko
ɲanabɔ. Min jarakira, i bɛ kiti ben o kan k'a ta kɛwale kunko ben a yɛrɛ kan; min jo lo,
i bɛ jo di o ma, k'a mina ka kaɲa ni a ta terenninya ye.
24 «Ni i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw nana taga kɛrɛ ra, ni o juguw tagara se o ra, k'a
sababu kɛ ko o ka i hakɛ ta, ni o sekɔra ka na i fɛ ka na i tɔgɔ bonya, ni o ka i daari, ka
makarikanw fɔ nin so kɔnɔ yan,
25 i ye to sankolo ra ka sɔn ka o lamɛn. I ye i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunw
yafa o ma; i ka jamana min di o ma, ani o bɛmaw ma, i ye o lasekɔ ka na o jamana ra
tuun.
26 «Ni sankolo nana datugu, k'a kɛ ko sanji tɛ nana tuun, k'a sababu kɛ ko i ta mɔgɔw
ka i hakɛ ta, ni o ka ɲasin nin so ma ka i daari, ka i tɔgɔ bonya, ka o ta jurumunw dabla
ka na i fɛ, sabu o ta jurumunw ko ka o jusu kasi,
27 o tuma, i ye to sankolo ra ka i ta jɔnw lamɛn, minw ye i ta mɔgɔw ye, Izirayɛlimɔgɔw;
i ye o ta jurumunw yafa o ma. O ka kan ka siraɲuman min tagama, i ye o yira o ra, ka
sanji ben i ta dugukolo kan, i ka o dugukolo min di o ma k'a kɛ o ta ye.
28 «Ni kɔngɔ nana ben jamana kan, walama banajugu, walama simancɛnbanaw,
walama ni ɲɔdomutɔnw, walama ni tumuwulenninw nana siman cɛn, walama ni
Izirayɛlimɔgɔw juguw nana o lamini o ta dugubaw kɔnɔ, ni kojugu min o min, walama
ni bana min o min ka ben mɔgɔw kan,
29 ni mɔgɔ o mɔgɔ, walama i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ kelen kelen jusu kasira
kosɛbɛ o ko ra, fɔ ka nimisa, ni o ka i daari, ka makarikanw fɔ, ka o boro sin nin so ma,

* **6:13 6.13** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

30 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra yi ka o lamɛn. I ye yafa o ma, ka bɛɛ sara ka kaɲa ni
a ta kɛwale ye, sabu ele ka bɛɛ kelen kelen jusukunnako lɔn; ele kelen le ka adamadenw
bɛɛ jusukunnako lɔn.
31 Ni o kɛra, o bɛna siran i ɲa, ka to i ta sariyaw sira kan wagati bɛɛ, nin jamana ra, i
ka min di an bɛmaw ma.
32 «Ayiwa, lonan minw tɛ i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw dɔw ye, ni olugu dɔ bɔra
jamanajan dɔ ra ka na yan, i tɔgɔba ni i ta sebagaya ni i ta baraka bonya kosɔn, ni
a nana a ɲasin nin so ma ka i daari,
33 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra k'a lamɛn. Ni o lonan ka i daari fɛn o fɛn na, i ye o
kɛ a ye, janko dugukolo siyaw bɛɛ ye i tɔgɔ lɔn, ka siran i ɲa, i n'a fɔ i yɛrɛ ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw; o ye a lɔn ko ne ka nin so min lɔ, ko i tɔgɔ le bɛ batora nin so kɔnɔ.
34 «Ni i ta mɔgɔw nana bɔ ka taga o juguw kɛrɛ, ni a ka kɛ yɔrɔ o yɔrɔ ye, ni o ka o
ɲasin i ta dugu ma, i ka dugu min ɲanawoloma, ka o ɲasin nin so ma, ne ka nin so min
lɔ i ye, ni o ka i daari,
35 i ye to sankolo ra ka o ta daaririw, ani o ta makarikanw lamɛn, ka lɔ ni o kunko ye.
36 «Ni o ka i hakɛ ta, sabu mɔgɔ si tɛ yi ni min tɛ jurumun kɛ, ni i dimina o kɔrɔ ka o
don o juguw boro, ni o juguw ka o mina ka taga ni o ye jɔnya ra jamana dɔ ra, yɔrɔjan
na walama yɔrɔsurun na,
37 o minana ka taga jamana min na, ni o tora yi ka o ta miiriya yɛlɛma, ni o nimisara
ka makarikanw fɔ i ye o minabagaw ta jamana ra yi, k'a fɔ ko: ‹An ka jurumun kɛ, an
ka ko bɛnbari kɛ, an jarakira›,
38 ka o to o jamana ra yi, o juguw ka o mina ka taga ni o ye jamana min na, ni o sekɔra
ka na i fɛ ni o jusukun bɛɛ ye, ani o nin bɛɛ ye, ka o ɲasin nin jamana ma, i ka jamana
min di o bɛmaw ma, ani ka o ɲasin nin dugu ma, i ka nin dugu min ɲanawoloma, ka o
ɲasin nin so ma, ne ka min lɔ i ye, ni o ka i daari,
39 i ye to i sigiyɔrɔ ra sankolo ra ka o ta daaririw, ani o ta makarikanw lamɛn, ka lɔ
ni o kunko ye. I ye yafa i ta mɔgɔw ma, sabu o ka i hakɛ ta.
40 «E, ne ta Ala, sisan, daariri o daariri bɛ kɛ nin yɔrɔ ra yan, i ye sabari ka i janto an
na, ka i toro malɔ ka o daaririw lamɛn.

41 «E, Masa Ala, sisan i wuri, i ye na i ta laganfiyayɔrɔ ra,
i ni i ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu, i ta sebagaya bɛ min kan.
Masa Ala, i ta sarakalasebagaw ye kisiri kɛ o kannaderege ye;
i ɲasiranbagaw ye ɲagari i ta koŋumanw kosɔn!
42 E, Masa Ala, i kana i kɔ di i ta masacɛ ma, i ka ale min ɲanawoloma!
I ka koŋumanba min layiri ta Dawuda ye, i hakiri to o ra!»

7

Sulemani ka saraka bɔ Ala ye
(Masacɛw fɔlɔ 8.62-66)

1 Sulemani ka Ala daari ka ban tuma min na, tasuma bɔra san fɛ, ka na saraka jɛnitaw,
ani saraka tɔw bɛɛ jɛni; Ala nɔɔrɔ ka Alabatoso fa.
2 Sarakalasebagaw ma se ka don Matigi Ala ta so kɔnɔ tuun, sabu Matigi Ala nɔɔrɔ
tun ka Alabatoso fa.
3 Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ɲa tun bɛ tasuma ni Matigi Ala ta nɔɔrɔ jigitɔ ra so kɔnɔ. O ka o
kinbiri gban, ka o ɲa biri dugu ma Alabatoso lu kɛnɛ ra, ka Ala bato, ka baraka la a ye
k'a fɔ ko:
«A ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»
4 Masacɛ Sulemani ni jama bɛɛ ka sarakaw bɔ Matigi Ala ye.
5 Masacɛ Sulemani ka saraka minw bɔ Matigi Ala ye, o kɛra misi waga mugan ni fla
(22 000); sagaw ni baw faranin ɲɔgɔn kan o kɛra bɛgan waga kɛmɛ ni mugan (120 000).
Masacɛ ni jama bɛɛ ka o sarakaw le bɔ ka Ala ta batoso saninya k'a bla danna a ta baara
kama.
6 Sarakalasebagaw tun bɛ o ta lɔyɔrɔw ra. Levi* ta mɔgɔw fana tun lɔnin bɛ ni o ta
fɔrifɛnw ye o boro, o tun bɛ Matigi Ala tando ni minw ye; masacɛ Dawuda le tun ka
o fɔrifɛnw lalaga, ko o ye Matigi Ala tando ni o ye, k'a fɔ ko: «Ɔnhɔn, a ta ɲumanya
tɛ ban ka ye!» Dawuda le tun ka o bla o fɔrifɛnw fɔri ra, ko o ye Matigi Ala tando.
Sarakalasebagaw* kɔni, olugu tun lɔra Levi* ta mɔgɔw ɲa fɛ, ka to ka buruw fiyɛ.
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun lɔnin bɛ.

7 Alabatoso lukɛnɛ cɛmancɛyɔrɔ min bɛ Matigi Ala ta so ɲafɛyɔrɔ ra, Masacɛ Sulemani
ka o yɔrɔ saninya, janko ka saraka jɛnitaw* ni ninsɔndiya sarakaw* turumanyɔrɔw jɛni
o yɔrɔ ra, sabu a tun ka siranɛgɛ sarakajɛnifɛn min lalaga, saraka jɛnitaw* ni siman
sarakaw, ani bɛgan turumanyɔrɔw bɛɛ tun tɛ se ka jɛni o sarakajɛnifɛn kan.

8 Sulemani ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka ɲanagbɛ* kɛ o wagati ra, fɔ tere wolonfla. K'a
ta Lebo Hamati, ka taga a bla fɔ Misiran kɔba kɔrɔ, jama camanba le tun nana ka bɔ o
yɔrɔ bɛɛ ra.
9 A tere seeginan, o ka jamalajɛnba dɔ kɛ ka Ala bato; o ra, o ka tere wolonfla le kɛ
sarakajɛnifɛn saninyari ra, ka sɔrɔ ka ɲanagbɛ fana kɛ fɔ tere wolonfla tuun.
10 San karo wolonflanan tere mugan ni sabanan na, Sulemani ka jama labla, ko o ye
taga o ta so. O jusu tun diyara, o bɛ ɲagarira Matigi Ala ta koɲumanw bɛɛ kosɔn, a
tun ka o koɲuman minw kɛ Dawuda ni Sulemani ye, ani a ta mɔgɔw bɛɛ ye, minw ye
Izirayɛlimɔgɔw ye.

Ala k'a yɛrɛ yira Sulemani na tuun
(Masacɛw fɔlɔ 9.1-9)

11 Ayiwa, Sulemani nana Matigi Ala ta so ni masaso lɔ ka ban. Fɛn o fɛn tun bɛ a jusu
ra, ni a tun b'a fɛ k'a kɛ Matigi Ala ta so ko ra, ani a yɛrɛ ta so ko ra, a ka o bɛɛ kɛ a
cogo ra.
12 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira Sulemani na su fɛ, k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna i ta daariri
ma; o kosɔn ne bɛna nin so ɲanawoloma k'a kɛ ne ta sarakabɔyɔrɔ ye.
13 Ni ne ka na sankolo datugu, ko sanji kana ben, walama ka tɔnw bla ko o ye jamana
simanw domu, walama ka banajuguw bla ne ta mɔgɔw ra,
14 ayiwa, ne ta mɔgɔw, ne tɔgɔ lara minw na, ni olugu ka o yɛrɛ majigi, ka ne daari,
ka jija ka ne ta nɛɛma ɲini, ni o ka o ta sirajuguw bla, ne bɛna to sankolo ra ka o lamɛn,
ka o ta jurumunw yafa o ma, ka o ta jamana kɛnɛya.
15 Ayiwa, k'a ta bi ra, daariri o daariri bɛna kɛ nin yɔrɔ ra yan, ne bɛna ne janto aw
ra, ka ne toro malɔ ka o daaririw lamɛn.
16 Sisan, ne ka nin so ɲanawoloma, k'a saninya k'a bla, janko ne tɔgɔ ye kɛ a kan
wagati bɛɛ; ne bɛna ne janto nin so ra wagati bɛɛ; ne hakiri fana bɛna to a ra wagati
bɛɛ.
17 Ni ele kɔni ka tagama ne ɲa kɔrɔ i n'a fɔ i facɛ Dawuda k'a kɛ cogo min na, ani ne
ka min fɔ i ye, ni i ka o kɛ, ni i ka ne ta cifɔninw, ani ne ta kolatigɛninw sira tagama,
18 ne bɛna i ta masaya sabati, i n'a fɔ ne tun ka jɛnɲɔgɔnya don ni i facɛ Dawuda ye
cogo min na, k'a fɔ ko mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ a ta denw na tuma bɛɛ min bɛna sigi a nɔ ra,
ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ɲamɔgɔ ye.
19 «Nka ni aw kɔni ka aw yɛrɛ mabɔ ne ra, ka aw kɔ don ne ta cifɔninw, ani ne ta
kumaw ra, ne ka minw yira aw ra, ni aw tagara ala wɛrɛw le bato, ka aw kinbiri gban
olugu kɔrɔ,
20 o tuma ne ka nin jamana min di aw ma, ne bɛna aw mina ka aw labɔ o jamana ra;
ne ka nin so min fana saninya ka ne tɔgɔ la a ra, ne bɛna ban o so ra, k'a to mɔgɔw bɛɛ
ye aw tɔgɔ don o ta zanaw ra, ka yɛrɛko aw ma siya tɔw bɛɛ cɛ ra.
21 O ra, nin so ni a bonya bɛɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ nana kɛ tɛmɛ ye a kɔrɔ, o tigi bɛna
kabakoya, k'a fɔ ko: ‹Mun kosɔn Matigi Ala ka nin ko ɲɔgɔn kɛ nin jamana ra, ani nin
so ra dɛ?›
22 Mɔgɔw bɛna o jaabi ko: ‹O ka o kɔ don Matigi Ala ra, o bɛmaw ta Ala min tun ka o
labɔ Misiran jamana ra; o tagara ala wɛrɛw kɔ ka taga o kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o
bato. O kosɔn a ka nin kojuguw bɛɛ lase o ma.› »

8

Sulemani ta baara tɔw
(Masacɛw fɔlɔ 9.10-28)

1 Sulemani ka san mugan le kɛ Matigi Ala ta batoso ni ale yɛrɛ ta so lɔri ra.
2 O kɔ, Huramu tun ka dugu minw di a ma, a ka o duguw lɔ kokura, ka Izirayɛlimɔgɔ
dɔw bla o duguw kɔnɔ.
3 O kɔ, Sulemani tagara Hamati Soba dugumɔgɔw kɛrɛ, ka o ta dugu mina.
4 Tadimɔri dugu min bɛ kongokolon fan na, a ka o fana lɔ kokura; a ta fɛnmarayɔrɔw
tun ye dugu minw ye Hamati mara ra, a ka o duguw fana lɔ kokura.

* **7:8 7.8** O ɲanagbɛ tun ye gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ le ye.

5 Bɛti Horɔn dugu min bɛ sanfɛyɔrɔ ra, ani Bɛti Horɔn dugu min bɛ jigijigi ra, a ka o
duguw lɔ, ka o kɛ dugu barakamanw ye, ka kogow kɛ ka o lamini, ka sɔgɔnanw kɛ a
dondaw ra ni nɛgɛberew ye.
6 A ka Balati dugu fana lɔ, ani a ta fɛnmaraduguw bɛɛ, ani a tun bɛ a ta sowotorow ni a
ta sow mara dugu minw na. A tun b'a fɛ ka baara o baara kɛ, a ka o bɛɛ kɛ Zeruzalɛmu,
ani Liban, ani a ta fanga tun bɛ jamana min o min kan.
7 Siya dɔw tun bɛ yi, olugu tun tɛ Izirayɛlimɔgɔ dɔw ye. Olugu tun ye Hɛtikaw, ani
Amɔrikaw, ani Perezikaw, ani Hevikaw, ani Yebusikaw ye.
8 O siyaw ta durujaw le tun tora jamana kɔnɔ, sabu Izirayɛlimɔgɔw tun ma olugu
halaki. Sulemani ka o mɔgɔw le bla jagboyabaaraw ra; o tora o le ra fɔ ka na se bi ma.
9 Sulemani ma sɔn ka Izirayɛlimɔgɔ si bla jagboyabaara ra. A ka o bla kɛrɛkɛdenya
le ra. A ka dɔw kɛ kɛrɛkɛden dɔw kuntigiw ye, ka dɔw kɛ a ta jamana ɲamɔgɔw ye, ka
dɔw kɛ a ta sowotoro kuntigiw ye, ka dɔw kɛ a ta sowotorotigiw ye.
10 Masacɛ Sulemani ta baaraden kuntigiw le tun ye olugu ye; o tun ye cɛ kɛmɛ fla ni
cɛ bilooru. Olugu le tun siginin bɛ jamana kunna.
11 Sulemani nana Farawona denmuso labɔ Dawuda ta masabonba kɔnɔ; a tun ka so
min lɔ a ye, a tagara a bla o so kɔnɔ, sabu Sulemani tun b'a fɔra ko ale ta muso man kan
ka to Izirayɛli masacɛ Dawuda ta masabonba kɔnɔ, ko sabu ni Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya
kɛsu ka se yɔrɔ o yɔrɔ, ko o yɔrɔ saninyanin lo.

Sulemani ka saraka minw bɔ Ala ye

12 Sulemani tun bɛ to ka saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ye, Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn
kan, a tun ka o sarakajɛnifɛn min lɔ Alabatoso bolon ɲafɛyɔrɔ ra,
13 i n'a fɔ a tun ka kan ka kɛ cogo min na, ka kaɲa ni Musa ta kuma ye, ko sarakaw ye
bɔ Nɛnɛkirilonw na, ani karokura ɲanagbɛw ra, ani ɲanagbɛ saba minw bɛ deri ka kɛ
san o san, minw ye burufunubari ɲanagbɛ ye, ani simantigɛ ɲanagbɛ, ani gbatakɔrɔsigi
ɲanagbɛ.
14 A ka sarakalasebagaw sigisigi, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru, ka kaɲa ni o ta baaraw ye, i n'a
fɔ a facɛ Dawuda tun k'a kɛ cogo min na. A ka Levi* ta mɔgɔw fana sigi ka kaɲa ni o ta
baaraw ye; olugu ta baara tun ye Matigi Ala tandori ye, ani ka sarakalasebagaw dɛmɛ
o ta lon o lon baaraw ra. A ka dakɔrɔsibagaw fana sigi, ka jɛnkuru bɛɛ kelen kelen sigi,
ka kaɲa ni a ta donda ye, i n'a fɔ Ala ta ciraden Dawuda tun k'a fɔ ko a ye kɛ cogo min
na.
15 Dawuda tun ka ko o ko fɔ sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw ye, fɛn tɔw ko ra,
ani Ala ta naforoblayɔrɔ ko ra, o ma jɛngɛ ka bɔ o kow si sira kan.
16 O ra, Sulemani k'a ta baara bɛɛ kɛ ka ban; k'a ta lon min na Matigi Ala ta so ju
sigira, fɔ ka taga baara bɛɛ ban. A kɛra ten, Matigi Ala ta so baara bɛɛ banna.
17 O kɔ, Sulemani wurira ka taga Esiyɔn Gebɛri, ani Elati, kɔgɔjida ra, Edɔmu mara ra.
18 Masacɛ Huramu k'a ta baaraden dɔw ci ka na kurun dɔw di Sulemani ma, ani
baaraden dɔw; olugu tun ka kurun baara lɔn kosɛbɛ. Olugu ni Sulemani ta baaradenw
tagara Ofiri; o tagara sanin tɔni tan ni looru bɔ, ka na o di Sulemani ma.

9

Saba masamuso nana masacɛ Sulemani fɛ
(Masacɛw fɔlɔ 10.1-13)

1 Ayiwa, Saba jamana ta masamuso nana Sulemani ko mɛn; a nana Zeruzalɛmu, ko a
bɛna a ta hakiritigiya kɔrɔbɔ k'a flɛ ni ɲininkarigbɛlɛn dɔw ye. A nana ni a nɔfɛmɔgɔ
caman ye; a nana ni ɲɔgɔmɛw ye, ani kasadiyananw, ani sanin caman, ani luluw; o tun
ka o doniw la o ta ɲɔgɔmɛw kɔ ra ka na. Ko o ko tun bɛ a jusu ra, a nana kuma ni
masacɛ Sulemani ye o bɛɛ ra.
2 A ka ɲininkari min o min kɛ, Sulemani k'a jaabi o bɛɛ ra. A ta ɲininkari si ma gbɛlɛya
masacɛ ma. Kuma si ma sɔrɔ ni min jaabiri ma sɔrɔ Sulemani fɛ.
3 Ayiwa, Saba jamana masamuso ka Sulemani ta hakiritigiya ye; Sulemani ka masaso
min lɔ, a ka o fana ye.
4 Domuni minw bɛ kɛ masacɛ ta so, a ka o ye; a ka jamana ɲamɔgɔw sibonw fana
ye. Baaraden minw bɛ domuni ni minnifɛnw di mɔgɔw ma, a ka olugu ye; o bɛ saraka
jɛnita* minw bɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, a ka o bɛɛ ye minkɛ, a kabakoyara fɔ k'a
dabari ban.
5 A ko masacɛ ma ko: «Ka ne to ne ta jamana ra, ne ka min mɛn i ta baaraw ko ra,
ani i ta hakiritigiya ko ra, o bɛɛ ye can le ye.

6 Nka ne tun ma la o kow ra, fɔ ne yɛrɛ ɲa nana la a kan tuma min na. Can ra, min
fɔra ne ye i ta hakiritigiya bonya ko ra, o tɛ hali a tarancɛ bɔ. Ne ka min mɛn, i ta
hakiritigiya tɛmɛna o bɛɛ kan pewu.
7 Ele ta mɔgɔw ta ka di, i ta jamana ɲamɔgɔw fana ta ka di, sabu olugu bɛ i kɔrɔ yan
ka to ka i ta hakiritigiyakumaw lamɛn wagati bɛɛ.
8 Matigi Ala, i ta Ala baraka, sabu i ko diyara a ye, o kosɔn a ka i sigi masaya ra, ka
i kɛ masacɛ ye Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ ra. I ta Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kanu; a fana b'a
fɛ ka o sabati wagati bɛɛ, o kosɔn a ka i sigi o kunna ka i kɛ o ta masacɛ ye, janko i ye
mɔgɔw ta kow ɲanabɔ ni can ni terenninya ye.»
9 O kɔ, Saba jamana ta masamuso ka masacɛ Sulemani bonya ni sanin kilo waga saba
ni kɛmɛ looru (3 500) ye, ani kasadiyananw, ani lulu camanba. A ka kasadiyanan hakɛya
min di masacɛ Sulemani ma, mɔgɔ si ma na ni o ɲɔgɔn ye ka na a di a ma k'a ye tuun
fiyewu.
10 Masacɛ Huramu ta baaradenw, ani Sulemani ta baaraden minw tun tagara sanin
ɲini Ofiri ka na ni a ye, olugu tun nana ni santaliyiri ni luluw fana ye.
11 Masacɛ Sulemani ka o santaliyiri kɛ ka Matigi Ala ta batoso donda yɛlɛnyɔrɔ lalaga,
ani a yɛrɛ ta masaso donda. A ka koraw ni gɔniw lalaga dɔnkirilabagaw ye. O fɛnw
ɲɔgɔn tun ma deri ka ye fɔlɔ Zuda mara ra.
12 Ayiwa, Saba jamana masamuso tun bɛ fɛn o fɛn fɛ, ani a ka fɛn o fɛn daari, masacɛ
Sulemani ka o bɛɛ di a ma. Sulemani ka fɛn minw di a ma, o cayara ka tɛmɛ ale
masamuso yɛrɛ ta fɛn dininw kan pewu. O kɔ, a ni a ta mɔgɔw wurira ka sekɔ ka taga
o ta jamana ra.

Sulemani ta naforotigiya
(Masacɛw fɔlɔ 10.14-29)

13 Ayiwa, sanin hakɛya min tun bɛ na di Sulemani ma san o san, o tun ye sanin kilo
waga mugan (20 000) ye.
14 Jagokɛbagaw ni fiyeerekɛbagaw tun bɛ na ni min ye, o nin tun tɛ o ra; Arabujamana
masacɛw, ani jamana kuntigiw fana tun bɛ na sanin ni warigbɛ di masacɛ Sulemani ma.
15 Masacɛ Sulemani ka nɛgɛbɛnnan belebele kɛmɛ fla lalaga ni sanin gbasinin ye; o
bɛɛ kelen kelen kɛra ni sanin kilo wɔɔrɔ wɔɔrɔ le ye.
16 A ka nɛgɛbɛnnan fitini kɛmɛ saba fana lalaga ni sanin gbasinin ye; o bɛɛ kelen kelen
kɛra ni sanin kilo kelen ni tarancɛ le ye. A ta masaso min bɛ wele ko Liban yiritu, o ka
o nɛgɛbɛnnanw bla o bon dɔ le kɔnɔ.
17 Masacɛ Sulemani ka masasiginan jamijan dɔ fana lalaga ni samaɲin ye, ka sanin
yɛrɛworo la a yɔrɔ bɛɛ kan.
18 Yɛlɛnyɔrɔ tun bɛ o masasiginan na, ka senlayɔrɔ wɔɔrɔ kɛ a yɛlɛnyɔrɔ ra;
senblayɔrɔ saninlaman dɔ le tun nɔrɔnin bɛ masasiginan na. Borolayɔrɔ tun bɛ a fan
fla bɛɛ ra. O tun ka jara dɔw bisigiya lɛsɛ ka o lɔlɔ a borolayɔrɔ bɛɛ kelen kelen kɔrɔ.
19 O ka jara bisigiya tan ni fla lɛsɛ ka o lɔlɔ masasiginan senlayɔrɔw kɛrɛ fɛ; jara kelen
tun bɛ senlayɔrɔ kelen fan kelen na, kelen bɛ a fan dɔ ra. Nin masasiginan ɲɔgɔn tun
ma deri ka lalaga jamana si ta masacɛ ye.
20 Masacɛ Sulemani ta minninkɛminanw bɛɛ tun ye sanin le ye. A ta masaso min
bɛ wele ko Liban yiritu, o domunikɛminanw bɛɛ tun lalagara ni sanin nugunin le ye.
Warigbɛminan tun tɛ a ta minanw si ra, sabu wari tun tɛ jate fɛnba ye tuun masacɛ
Sulemani ta tere ra.
21 Jirakurunbaw tun bɛ masacɛ Sulemani fɛ; Huramu ta mɔgɔw le tun bɛ o kuruntigiw
ye. San saba o san saba, o kurunbaw tun bɛ na ni sanin ni warigbɛ ni samaɲinw ye, ani
sulaw ni makankɔnɔw ye.
22 Masacɛ Sulemani tɔgɔ bonyara ka tɛmɛ dugukolo masacɛ tɔw bɛɛ ta kan, a ta
naforotigiya ni a ta hakiritigiya kosɔn.
23 Dugukolo masacɛw bɛɛ tun b'a fɛ ka masacɛ Sulemani ye, janko Ala ka hakiritigiya
min di a ma, ka o lamɛn.
24 O bɛɛ tun bɛ na ni o ta bonyaw ye ka na o di a ma: fɛn warigbɛramanw, ani fɛn
saninlamanw, ani faniw, ani kɛrɛkɛminanw, ani kasadiyananw, ani sow, ani sofaliw. A
tun bɛ kɛ ten le san o san.
25 Somarayɔrɔw ni sowotoromarayɔrɔ waga naani (4 000) le tun bɛ Sulemani fɛ, ani
sowotorotigi waga tan ni fla (12 000). A tun ka olugu bla sowotoromaraduguw ra, ka
dɔw fana bla Zeruzalɛmu, ale yɛrɛ kɔrɔ.
26 Sulemani ta fanga tun bɛ o yɔrɔ mara masacɛw bɛɛ kan. K'a ta Efirati ba ra, ka taga
a bla fɔ Filisikaw ta jamana ra, ani ka taga a bla fɔ Misiran jamana kɔrɔ.

27 Masacɛ Sulemani ka warigbɛ caya Zeruzalɛmu, k'a kɛ i ko bɛrɛkoro. Sɛdirisunw
fana cayara jamana kɔnɔ, i ko sikomɔrisun minw bɛ jamana dugumayanfan na.
28 Masacɛ Sulemani ta sow tun bɛ bɔ Misiran, ani jamana wɛrɛw ra.

Sulemani ta saya
(Masacɛw fɔlɔ 11.41-43)

29 Ayiwa, masacɛ Sulemani ta ko tɔw, a damina ni a laban, o bɛɛ fɔra cira Natan ta
sɛbɛw kɔnɔ, ani Silokacɛ Ahiya ta cirayakumaw ra, ani ladibaga Ido ta kumaw ra, a ka
kuma minw fɔ Nebati dencɛ Yerobohamu ta ko ra.
30 Sulemani ka san binaani le kɛ masaya ra Izirayɛli jamana bɛɛ kunna.
31 O kɔ, a sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a facɛ Dawuda ta masabonba
kɔnɔ. A dencɛ Robohamu sigira masaya ra a nɔ ra.

10

Robohamu ma Izirayɛlimɔgɔw lamɛn
(Masacɛw fɔlɔ 12.1-15)

1 Robohamu tagara Sikɛmu, sabu Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun tagara lajɛn Sikɛmu ko o b'a
kɛ masacɛ ye.
2 Nebati dencɛ Yerobohamu ka o kuma mɛn; o y'a sɔrɔ ale tun bɛ Misiran, sabu a tun
borira masacɛ Sulemani ɲa ka taga dogo Misiran. A bɔra o le ra Misiran ka sekɔ ka na.
3 O tagara a wele ka na. A ni Izirayɛli jama bɛɛ tagara kuma Robohamu fɛ. O k'a fɔ
Robohamu ye ko:
4 «I facɛ kɔni tun ka doniba le la an kan. Nka ni ele ka sɔn ka an bɔ o jagboyabaaraw
ra, ani i facɛ ka doniba min la an kan, ni i ka o doni fiyɛnya an kan, o tuma an bɛna to
ka baara kɛ i ye.»
5 Robohamu ka o jaabi ko: «Ni tere saba tɛmɛna, aw ye sekɔ ka na ne fɛ.» Mɔgɔw
wurira ka taga.
6 Ayiwa, cɛkɔrɔba minw tun bɛ jamana ɲamɔgɔya ra ni Robohamu facɛ Sulemani ye,
k'a to si ra, masacɛ Robohamu tagara o cɛkɔrɔbaw fɛ, ka taga o ɲininka ko: «Aw b'a fɛ
ne ye nin mɔgɔw jaabi cogo di le?»
7 Olugu kumana a fɛ k'a fɔ a ye ko: «Ni i kɔni ka nin mɔgɔw minako ɲa, ka i yɛrɛ ko
diya o ye, ka kumaɲuman fɔ o ye, o tuma o fana bɛna kɛ i ta baaradenw ye wagati bɛɛ.»
8 Nka Robohamu banna cɛkɔrɔbaw ta ladiri ma. A ni kanbelen minw tun lamɔna
ɲɔgɔn fɛ, o minw tun bɛ a kɔrɔ, a ka olugu le ɲininka.
9 A k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ko di? An ka kan ka nin mɔgɔw jaabi cogo di le? O b'a
fɔra ko ne facɛ ka doni min la olugu kan, ko ne ye o doni fiyɛnya.»
10 O kanbelen minw ni Robohamu tun lamɔna ɲɔgɔn fɛ, olugu ka Robohamu jaabi ko:
«Nin mɔgɔ minw k'a fɔ i ye ko: ‹I facɛ ka doni gbiriman le la an kan, nka ele ye an ta
doni fiyɛnya›, taga o jaabi ko: ‹Ne borokanden fitini ka bon ni ne facɛ soro ye!
11 Aw ko, ko ne facɛ ka doni gbiriman la aw kan, nka ne belen bɛna dɔ le fara o doni
gbiriya kan. Ne facɛ ka aw koro ni gbɛɲɛw le ye, nka ne bɛna aw koro ni nɛgɛgbɛɲɛw
le ye.› »
12 Ayiwa, o dugusagbɛ flanan, Yerobohamu ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ nana masacɛ
Robohamu fɛ, i n'a fɔ masacɛ yɛrɛ tun k'a fɔ o ye cogo min na, ko: «Ni tere saba
tɛmɛna aw ye na ne fɛ.»
13 Masacɛ ka mɔgɔw jaabi ni kumajuguw le ye. A ma cɛkɔrɔbaw ta ladirikan jate.
14 Kanbelenw ka ladirikan min fɔ a ye, a ka o le fɔ mɔgɔw ye; a ko: «Ne facɛ ka doni
gbiriman le la aw kan, nka ne belen bɛna dɔ le fara o doni gbiriya kan. Ne facɛ ka aw
koro ni gbɛɲɛw le ye, nka ne bɛna aw koro ni nɛgɛgbɛɲɛw le ye.»
15 O ra, jama tun bɛ min ɲinina masacɛ fɛ, masacɛ ma sɔn ka o jate, sabu o kow bɛɛ
tun bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra, janko a tun ka kuma min don Silokacɛ Ahiya da ra k'a
lase Nebati dencɛ Yerobohamu ma, o kuma ye kɛ can ye.

Izirayɛlimɔgɔw kan taranna
(Masacɛw fɔlɔ 12.16-25)

16 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw k'a ye ko masacɛ ma olugu lamɛn minkɛ, o k'a fɔ masacɛ ye
ko:
«An ta foyi tɛ Dawuda fɛ,
jɛnɲɔgɔnya foyi tɛ an ni Yese dencɛ cɛ.
Izirayɛlimɔgɔw, an bɛɛ ye taga an ta so!
Ele Dawuda dencɛ,
i yɛrɛ ye i janto i ta so ra sisan!»

A kɛra ten, Izirayɛlimɔgɔw tagara o ta so.
17 Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɛ Zuda mara duguw ra, Robohamu sigira masaya ra olugu
dama le kunna.
18 Masacɛ Robohamu k'a ye ten minkɛ, jagboyabaaraw ta ko kuntigi min ye Hadoramu
ye, a belen ka ale ci ka taga Izirayɛlimɔgɔw fɛ. Nka Izirayɛlimɔgɔw ka o bon ni
kabakuru ye fɔ k'a faga. Masacɛ yɛrɛ jijara le ka don a ta sowotoro kɔnɔ ka bori ka
taga Zeruzalɛmu.
19 O le kosɔn, Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ murutira Dawuda ta somɔgɔw kama fɔ ka na se
bi ma.

11

Ala ma sɔn Izirayɛlimɔgɔw ye ɲɔgɔn kɛrɛ

1 Ayiwa, Robohamu tagara se Zeruzalɛmu minkɛ, a ka Zuda ta mɔgɔw, ani Boniyaminu
ta mɔgɔw lajɛn. O kɛrɛkɛcɛfari waga kɛmɛ ni biseegi (180 000), ko o bɛ taga Izirayɛli
kɛrɛ, ka jamana bɛɛ bla ale Robohamu ta fanga kɔrɔ.
2 Nka Matigi Ala kumana a ta cira dɔ fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Semaya; Ala k'a fɔ a ye
ko:
3 «A fɔ Sulemani dencɛ Robohamu ye, min ye Zuda masacɛ ye, ani Izirayɛlimɔgɔ minw
bɛɛ bɛ Zuda ni Boniyaminu ta mara ra,
4 ko Matigi Ala ko: ‹Aw kana wuri ka taga aw balemaw kɛrɛ dɛ! Aw bɛɛ ye sekɔ ka
taga aw ta so, sabu nin ko bɔra ne yɛrɛ le ra.› »
Ayiwa, o ka Matigi Ala kan mina; o sekɔra, o ma taga Yerobohamu kɛrɛ tuun.

Robohamu ka dugu minw lalaga

5 Robohamu tun siginin bɛ Zeruzalɛmu le, nka a ka dugu barakaman dɔw lɔ Zuda
mara ra.
6 A ka Bɛtilɛhɛmu lɔ, ani Etamu, ani Tekoha,
7 ani Bɛti Suri, ani Soko, ani Adulamu,
8 ani Gati, ani Maresa, ani Zifu,
9 ani Adorayimu, ani Lakisi, ani Azeka,
10 ani Soreha, ani Ayalɔn, ani Heburɔn; a ka o lɔ Zuda mara ra, ani Boniyaminu ta
mara ra, ka o kɛ dugu barakamanw ye.
11 A ka o duguw kogow lalaga, ka jamanatigi dɔw sigi o duguw kɔnɔ, ka domunifɛn
caman bla o kɔrɔ yi, ani turu ni rɛzɛnji.
12 A ka nɛgɛbɛnnanw ni tamanw bla o duguw bɛɛ kɔnɔ, ka o duguw fanga bonya
kosɛbɛ. Zuda mara ni Boniyaminu ta mara bɛɛ tun ye a ta ye.

Sarakalasebagaw nana Robohamu fɛ

13 Sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔ minw tun bɛ Izirayɛli jamana fan bɛɛ ra, olugu
nana ka bɔ o ta maraw bɛɛ ra ka na fara Robohamu kan.
14 O bɔra ka o ta duguw ni o ta bɛganmarayɔrɔw ni o ta dugukolow to yi, ka na Zuda
mara ra, ani Zeruzalɛmu, sabu Yerobohamu ni a dencɛ tun ma sɔn k'a to o ye o ta
sarakalasebagaya baara kɛ Matigi Ala ye.
15 Yerobohamu tun ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw lɔ kongoriw kunna; a yɛrɛ ka sarakalasebaga
dɔw sigi a yɛrɛ ye, janko olugu ye sarakaw bɔ o yɔrɔw ra, ani ka ale yɛrɛ ta batofɛnw
sɔn, a tun ka o batofɛn minw lalaga ka o kɛ bakɔrɔnin walama misiden tagamasiyɛnw
ye.
16 Nka a tun bɛ Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ jusu ra ka tugu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala kɔ,
olugu bɔra Izirayɛli ta gbaw bɛɛ ra ka gban Levi* ta mɔgɔw kɔ, ka taga Zeruzalɛmu, ka
taga to ka saraka bɔ Matigi Ala ye, o bɛmaw ta Ala.
17 O kɛra sababu ye ka Zuda mara ta masaya sabati, ka baraka di Sulemani dencɛ
Robohamu fana ma, ka se fɔ san saba; sabu o ka Dawuda ni Sulemani ta sira tagama
k'a dan san saba le ma.

Robohamu ta musow

18 Ayiwa, Robohamu tun ka Yerimɔti denmuso Mahalati furu. Yerimɔti tun ye Dawuda
dencɛ dɔ ye, a ka min sɔrɔ ni a muso Abihayili ye; Abihayili tun ye Yese dencɛ Eliyabu
denmuso le ye.
19 Mahalati ka dencɛ minw woro Robohamu ye, o tun ye Yehusi, ani Semariya, ani
Zahamu ye.
20 O kɔ, Robohamu ka Abusalɔn denmuso fana furu, min ye Mahaka ye. O muso ka
Abiya, ani Atayi, ani Ziza, ani Selomiti woro.

21 Abusalɔn denmuso Mahaka ko tun ka di Robohamu ye ka tɛmɛ a muso tɔw bɛɛ kan,
ani a ka jɔnmuso minw bɛɛ kɛ a musow ye. Muso tan ni seegi le tun b'a fɛ; a tun ka
jɔnmuso biwɔɔrɔ kɛ a musow ye fana. A ka dencɛ mugan ni seegi ni denmuso biwɔɔrɔ
le sɔrɔ.
22 Robohamu tun ka lɔyɔrɔ fɔlɔ di a muso Mahaka dencɛ Abiya le ma, ka ale kɛ a
balemaw bɛɛ ta ɲamɔgɔ ye, sabu a tun b'a fɛ ka ale le sigi masaya ra.
23 A ka hakiritigiya sɔrɔ k'a dencɛ tɔw bɛɛ janjan ka taga Zuda ta maraw, ani
Boniyaminu ta maraw bɛɛ ra, ka o sigi dugu barakamanw kɔnɔ; a ka domunifɛn caman
mara o ye, ka muso caman furu o ye fana.

12

Masacɛ Sisaki tagara Zeruzalɛmu kɛrɛ
(Masacɛw fɔlɔ 14.25-28)

1 Robohamu ta masaya nana sabati tuma min na, ani ale yɛrɛ nana se sɔrɔ kosɛbɛ
tuma min na, a ka Matigi Ala ta sariya sira tagama dabla. Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tugura a
kɔ fana.
2 Robohamu ta masaya san loorunan na, Misiran masacɛ Sisaki nana Zeruzalɛmu kɛrɛ.
O kɛra, sabu Izirayɛlimɔgɔw tun ka Matigi Ala kan bla.
3 Sowotoro waga kelen ni kɛmɛ fla (1 200), ani sotigi waga biwɔɔrɔ (60 000) le tun bɛ
Sisaki fɛ. A nana ka bɔ Misiran ni jama camanba ye. Libikaw tun bɛ o ra, ani Sukikaw,
ani Etiyopikaw.
4 Dugu barakaman minw tun bɛ Zuda mara ra, a ka olugu mina, ka bɔ yi ka taga se
fɔ Zeruzalɛmu.
5 Ayiwa, cira Semaya tagara Robohamu ni Zuda mara ɲamɔgɔw fɛ; olugu tun tagara
lajɛn Zeruzalɛmu, Sisaki ɲasiran kosɔn. A ko o ma ko: «Matigi Ala ko: ‹Aw bɔra ne kɔ,
o kosɔn ne fana bɛ bɔ aw kɔ, ka aw to Sisaki boro.› »
6 Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw, ani masacɛ Robohamu ka o yɛrɛ majigi; o ko: «Matigi
Ala terennin lo!»
7 Matigi Ala nana a ye ko o ka o yɛrɛ majigi minkɛ, a k'a ta kuma lase Semaya ma tuun
k'a fɔ a ye ko: «O ka o yɛrɛ majigi minkɛ, ne tɛna o halaki tuun; sani wagati dɔɔnin, ne
bɛna o bɔsi. Ne tɛna ne ta dimi ben Zeruzalɛmu kan tuun Sisaki sababu ra.
8 O bɛɛ n'a ta, o bɛna to Sisaki ta fanga kɔrɔ. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn fɛn min tɔgɔ ye
ka baara kɛ ne ye, ani fɛn min tɔgɔ ye ka baara kɛ jamana wɛrɛw ta masacɛw ye.»
9 Misiran masacɛ Sisaki nana Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ. A ka Matigi Ala ta batoso
naforow ta, ani masacɛ yɛrɛ ta so ta naforow; a ka fɛn bɛɛ ta. Masacɛ Sulemani tun
ka nɛgɛbɛnnan saninlaman minw lalaga, a ka o ta fana.
10 Masacɛ Robohamu ka nɛgɛbɛnnan siranɛgɛraman dɔw lalaga, ka o bla o nɔ ra; a ka
o karifa masacɛ ta so kɔrɔsibagaw kuntigiw ma, minw tun bɛ to ka masacɛ ta so donda
kɔrɔsi.
11 Ni masacɛ tun bɛ taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ tuma o tuma, o kɔrɔsibagaw tun
bɛ na o nɛgɛbɛnnanw ta ka taga ni o ye Alabatoso kɔnɔ; o kɔ, o bɛ sekɔ ni o ye o ta so.
12 Ayiwa, Robohamu k'a yɛrɛ majigi minkɛ, Matigi Ala ta dimi malara; a ma o halaki
pewu. Koɲuman dɔw fana tun bɛ kɛra Zuda mara ra belen.

Robohamu ta masaya laban
(Masacɛw fɔlɔ 14.21-24,29-31)

13 Ayiwa, Masacɛ Robohamu k'a ta fanga sabati kosɛbɛ Zeruzalɛmu, ka to masaya ra.
A tun sigira masaya ra k'a si to san binaani ni kelen. A ka san tan ni wolonfla le kɛ
masaya ra Zeruzalɛmu; Matigi Ala tun ka o dugu le ɲanawoloma Izirayɛli ta maraw bɛɛ
ra, k'a tɔgɔ sigi o yɔrɔ ra. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Naama. Amɔnka tun lo.
14 A ka kojugu kɛ, sabu a ma tugu Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye.
15 Ayiwa, Robohamu ta kɛwalew bɛɛ, k'a ta a damina ra ka taga a bla a laban na, o
kow bɛɛ sɛbɛra cira Semaya ta sɛbɛw kɔnɔ, ani ladibaga Ido ta buruju kitabu kɔnɔ. Kɛrɛ
tun bɛ Yerobohamu ni Robohamu cɛ wagati bɛɛ.
16 O kɔ, Robohamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don Dawuda ta masabonba
kɔnɔ. A dencɛ Abiya sigira masaya ra a nɔ ra.

13

Zuda masacɛ Abiya ta wagati
(Masacɛw fɔlɔ 15.1-8)

1 Masacɛ Yerobohamu ta masaya san tan ni seeginan na, Abiya sigira masaya ra Zuda
mara kunna.
2 A ka san saba le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye
ko Mikaya; Uriyɛli denmuso dɔ tun lo, ka bɔ Gibeha. Kɛrɛ tun bɛ Abiya ni Yerobohamu
cɛ.
3 Abiya nana lɔ kɛrɛ kama ni a ta kɛrɛkɛjama ye: cɛ barakaman waga kɛmɛ naani
(400 000), a bɛɛ ye cɛfari dama. Yerobohamu fana nana lɔ a ɲa, kɛrɛ kama, ni kɛrɛkɛcɛ
waga kɛmɛ seegi ye (800 000); o bɛɛ ye cɛfariw dama, ani cɛ barakamanw.

4 Abiya lɔra Efirayimu kuru dɔ kunna, min ye Semarayimu kuru ye, k'a fɔ ko:
«Yerobohamu, ani aw Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ, aw ye ne lamɛn!
5 Aw m'a lɔn ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka jɛnɲɔgɔnya yɛlɛmabari le don ni Dawuda
ni a ta durujaw ye, ka olugu sigi masaya ra Izirayɛli jamana kunna wagati bɛɛ wa?
6 Nka Nebati dencɛ Yerobohamu, min tun ye Dawuda dencɛ Sulemani ta baaraden ye,
ale le wurira ka muruti a matigicɛ kama.
7 Mɔgɔ gbansan dɔw, mɔgɔ sɔnkolon dɔw fana tagara fara a kan, ka Sulemani dencɛ
Robohamu kɛrɛ; i n'a fɔ ale tun ye denmisɛn ye, a ma ko lɔn, a ma se ka lɔ o ɲa.

8 «Sisan, Matigi Ala ka masaya min don Dawuda dencɛw boro, aw ko, ko aw b'a
fɛ ka olugu kɛrɛ o kosɔn! Aw kɔni ye kɛrɛkɛjamaba ye, ani Yerobohamu ka misiden
saninlaman minw lalaga ka o kɛ aw ta alaw ye, o fana bɛ aw boro.
9 Nka Matigi Ala ta sarakalasebaga minw ye Haruna dencɛw ani Levi* ta mɔgɔw ye,
yala aw ma olugu gbɛn, ka sarakalasebaga dɔw sigi aw yɛrɛ ye i n'a fɔ siya tɔw b'a
kɛ cogo min na wa? Aw fɛ, a dan ye mɔgɔ dɔ ye misitoran kaɲaman kelen ni sagajigi
wolonfla di, ko a bɛ kɛ sarakalasebaga ye, o tigi bɛ kɛ sarakalasebaga dɔ ye, k'a sɔrɔ aw
bɛ saraka bɔ fɛn min ye, o tɛ Ala ye.

10 «Anw kɔni, Matigi Ala le ye anw ta Ala ye; anw fana ma bɔ a kɔ fiyewu. An ta
sarakalasebaga minw bɛ saraka bɔ Matigi Ala ye, olugu ye Haruna dencɛw le ye; Levi
ta mɔgɔw le fana bɛ o dɛmɛna baara ra.
11 An bɛ saraka jɛnitaw jɛni Matigi Ala ye lon o lon sɔgɔma ni wula fɛ. An bɛ wusunan
kasadiman don Matigi Ala ye. An bɛ sarakaburuw blabla Matigi Ala ɲa kɔrɔ tabali
saninman kan. Lon o lon wula fɛ, an bɛ fitina saninman ta fitinaw mana; sabu Matigi
Ala, an ta Ala ka min fɔ, an bɛ o sira le tagama. Nka aw kɔni, aw bɔra Matigi kɔ.
12 A flɛ, Ala bɛ ni anw ye; ale le bɛ anw ɲa. A ta sarakalasebagaw fana bɛ ni an ye,
buru kanba bɛ olugu boro, o bɛna o fiyɛ ni baraka ye aw kama. E, Izirayɛlimɔgɔw, aw
kana Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala kɛrɛ, sabu aw tɛna se sɔrɔ fiyewu.»

13 Yerobohamu k'a fɔ a ta kɛrɛkɛden dɔw ye ko o ye dogo ka munumunu ka taga lɔ
Zuda ta mɔgɔw kɔ fɛ. O ra Yerobohamu ta kɛrɛkɛden tɔw tun bɛ Zuda ta mɔgɔw ɲa fɛ,
k'a sɔrɔ dɔw fana tun bɛ o kɔ fɛ.
14 Ayiwa, Zuda ta mɔgɔw ka o ɲa munu k'a ye ko dɔw bɛ olugu kɛrɛra kɔ fɛ, dɔw bɛ o
kɛrɛra ɲa fɛ minkɛ, o kulera ka Matigi Ala wele. Sarakalasebagaw ka kɛ buruw fiyɛ ye.
15 O kɛra minkɛ, Zuda ta kɛrɛkɛdenw ka kulew ci kɛrɛ kosɔn. O ka o kule ci minkɛ,
Matigi Ala ka Yerobohamu ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ kɛrɛ ka se di Abiya ni Zuda ta mɔgɔw
ma.
16 Izirayɛlimɔgɔw borira Zuda ta mɔgɔw ɲa; Ala ka o don Zuda ta mɔgɔw boro.
17 Abiya ni a ta mɔgɔw ka se sɔrɔ o kan ka mɔgɔ caman faga; o ka Izirayɛlimɔgɔw ta
kɛrɛkɛcɛfariw cɛ waga kɛmɛ looru (500 000) le faga ni muru ye.
18 O wagati ra, Izirayɛlimɔgɔw majigira; Zuda ta mɔgɔw ka se sɔrɔ sabu o tun ka o jigi
la Matigi Ala le kan, o bɛmaw ta Ala.

19 Abiya belen tugura Yerobohamu kɔ, k'a kɛrɛ, ka dugu dɔw mina a ra: Betɛli ni a
kɛrɛfɛduguw, Yesana ni a kɛrɛfɛduguw, Efurɔn ni a kɛrɛfɛduguw.
20 Yerobohamu ma se ka baraka sɔrɔ tuun Abiya ta wagati ra. O kɔ, Matigi Ala ka
tɔɔrɔ dɔ lase a ma, k'a faga.
21 Nka dɔ farara Abiya ta fanga kan. A ka muso tan ni naani le furu, ka dencɛ mugan
ni fla, ani denmuso tan ni wɔɔrɔ sɔrɔ.

22 Abiya ta ko tɔw, a ka min bɛɛ kɛ, ani a ka kuma minw fɔ, o bɛɛ sɛbɛra cira Ido ta
sɛbɛw kɔnɔ.

23 O kɔ, Abiya sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don Dawuda ta masabonba
kɔnɔ. A dencɛ Asa sigira masaya ra a nɔ ra. Ale ta wagati ra, jamana tora hɛra ra fɔ san
tan.

14

Zuda masacɛ Asa ta wagati
(Masacɛw fɔlɔ 15.9-11)

1 Ko minw ka ɲi, ani ko minw terennin lo Matigi Ala, a ta Ala ɲa kɔrɔ, Asa ka o le kɛ.
2 A ka siya wɛrɛ mɔgɔw ta sarakabɔnanw bɔ yi, ani o ta sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ
kongoriw kan, ka o ta kabakurujanw benben, ka jo musoman Asera ta berew fana
benben.
3 A k'a fɔ Zuda mara mɔgɔw ye ko o ye Matigi Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini, o bɛmaw ta Ala,
k'a ta sariyaw sira tagama, ani ka to a ta kuma kan.
4 A ka sɔnnikɛyɔrɔw, ani wusunandonyɔrɔw cɛn ka bɔ Zuda mara duguw bɛɛ ra. A
ta wagati ra kɔni jamana tora ɲasuma ra.
5 A ka dugu barakaman dɔw lɔ Zuda mara ra, sabu ɲasuma tun bɛ jamana kɔnɔ. O
sanw bɛɛ kɔnɔ, mɔgɔ ma kɛrɛ kɛ ni a ye, sabu Matigi Ala tun ka laganfiya di a ma.
6 A k'a fɔ Zuda mɔgɔw ye ko: «An ye nin duguw lɔ, ka o lamini ni kogow ye, ani
sankasojanw, ka konw ni sɔgɔnanw kɛ dugu dondaw ra; jamana ye an ta le ye hali bi,
sabu an jijara ka tugu Matigi Ala, an ta Ala kɔ. An jijara ka tugu a kɔ, a fana ka laganfiya
di an ma fan bɛɛ ra.»
O ka o lɔri kɛ; o ta baara fana ɲana o boro.

Asa ni Etiyopikaw ta kɛrɛ

7 Asa ta kɛrɛkɛjama min tun bɔra Zuda mara ra, olugu tun ye cɛ waga kɛmɛ saba
(300 000), minw tun bɛ se ka kɛrɛ kɛ ni nɛgɛbɛnnanba ni taman ye. Minw tun bɔra
Boniyaminu ta mara ra, olugu tun ye cɛ waga kɛmɛ fla ni biseegi (280 000), minw tun
bɛ se ka kɛrɛ kɛ ni nɛgɛbɛnnan fitini ye, ani ka kalan bon. O bɛɛ tun ye kɛrɛkɛcɛfariw
le ye.
8 Ayiwa, Etiyopikacɛ Zera bɔra ka na o kama ni kɛrɛkɛjama cɛ miliyɔn kelen ye, ani
sowotoro kɛmɛ saba; a nana se fɔ Maresa.
9 Asa ni a ta kɛrɛkɛjama fana tagara lɔ o ɲa; o ka lɔ kɛrɛ kama Sefata kurufurancɛ ra,
Maresa kɔrɔ.
10 Asa ka Matigi Ala daari, a ta Ala; a ko: «Matigi Ala, ele bɛ mɔgɔ barakaman dɛmɛ
cogo min na, i bɛ barakantan fana dɛmɛ o cogo kelen le ra. Na an dɛmɛ, Matigi Ala, an
ta Ala; sabu an ka an jigi la ele le kan, an fana nana ele tɔgɔ le ra nin jamaba kama.
Matigi Ala, ele le ye an ta Ala ye; i kana a to adamadenw ye se sɔrɔ ele kan.»
11 Matigi Ala k'a to Asa ni Zuda mara mɔgɔw ka Etiyopikaw kɛrɛ ka se o ra, fɔ o borira.
12 Asa ni a nɔfɛmɔgɔw ka o gbɛn ka taga se fɔ Gerari; o ka Etiyopikaw camanba faga
fɔ ka taga o bɛɛ ban; o bɛɛ halakira Matigi Ala ni a ta kɛrɛkɛjama ɲa fɛ. Asa ni a ta
mɔgɔw ka o borofɛn caman cɛ.
13 O benna Gerari kɛrɛfɛduguw kan ka olugu kɛrɛ, sabu Matigi Ala tun ka siranyaba
bla o mɔgɔw ra; o ka o duguw fɛnw bɛɛ cɛ, sabu fɛn caman tun bɛ o duguw kɔnɔ.
14 O benna bɛganmarayɔrɔw fana kan, ka sagaw, ani baw caman mina, ani ɲɔgɔmɛw;
o kɔ, o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu.

15

Asa ka jɛnŋɔgɔnya don ni Ala ye
(Masacɛw fɔlɔ 15.12-15)

1 Ayiwa, Ala Nin jigira Odɛdi dencɛ Azariya kan.
2 A nana Asa kunbɛn k'a fɔ a ye ko:
«Asa, ani aw Zudakaw bɛɛ, ani aw Boniyaminukaw bɛɛ, aw ye ne lamɛn! Ni aw bɛ ni
Matigi Ala ye, ale fana bɛ kɛ ni aw ye; ni aw k'a ta jɛnŋɔgɔnya ɲini, a bɛna a yɛrɛ yira
aw ra, nka ni aw ka bɔ a kɔ, a fana bɛna bɔ aw kɔ.
3 «Kabini wagatijan, Ala ɲanaman tun tɛ Izirayɛlimɔgɔw fɛ, sarakalasebaga tun tɛ o
fɛ, min bɛ o karan, sariya fana tun tɛ o fɛ.
4 Nka ka o to o ɲani na, o sekɔra ka na Matigi Ala fɛ, Izirayɛli ta Ala; o jijara ka tugu
a kɔ, ale fana k'a yɛrɛ yira o ra.
5 O wagatiw ra kɔni, mɔgɔ si tun tɛ se ka taga yɔrɔ ra ka sekɔ a yɛrɛ ma hɛra ra; sabu
jamana tun ɲagamina, tɔɔrɔ tun benna jamana mɔgɔw bɛɛ kan.
6 Siya dɔ tun bɛ siya dɔ kɛrɛ, dugu dɔ tun bɛ dugu dɔ kɛrɛ, sabu Ala tun ka ɲani
suguya bɛɛ la o kan fɔ ka o hakiri ɲagami.
7 Nka aw kɔni, aw ye jija, aw kana a to aw baraka ye dɔgɔya, sabu aw bɛ min kɛra aw
bɛna o sara sɔrɔ.»

8 Ayiwa, Asa ka Odɛdi dencɛ ta cirayakumaw mɛn minkɛ, o k'a ja gbɛlɛya. A ka fɛn
haramuninw bɔ Zuda mara bɛɛ ra, ani Boniyaminu mara bɛɛ ra, ani a tun ka dugu
minw mina Efirayimu kuruyɔrɔw ra. Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn min tun bɛ Alabatoso
bolonda ra, a ka o lalaga k'a bla a nɔ ra.
9 A ka Zuda ta mɔgɔw, ani Boniyaminu ta mɔgɔw bɛɛ lajɛn, ani Efirayimu ni Manase
ni Simeyɔn ta mɔgɔ minw tun nana sigi o fɛ; sabu Izirayɛlimɔgɔ tɔw tun nana a ye ko
Matigi Ala, a ta Ala bɛ ni a ye minkɛ, o caman tun nana, ka na to ni a ye.
10 O bɛɛ tagara ɲɔgɔn lajɛn Zeruzalɛmu, Asa ta masaya san tan ni loorunan na, a karo
sabanan na.
11 O tun ka bɛgan minw mina o juguw ra kɛrɛ ra, o ka o dɔw kɛ saraka ye o lon na:
misi kɛmɛ wolonfla, ani saga ni ba waga wolonfla (7 000).
12 O ka jɛŋɲɔgɔnya don ni Ala ye ko o bɛ Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya ɲini, o bɛmaw ta
Ala, ni o jusukun bɛɛ ye, ani o nin bɛɛ;
13 o ko, ko ni mɔgɔ min ma Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya ɲini, Izirayɛli ta Ala, ko o tigi ka
kan ka faga, mɔgɔba fara a fitini kan, cɛ fara muso kan.
14 O karira ka layiri ta Matigi Ala ye ni kanba ye, ka mankanba ci, ka siranɛgɛ buruw,
ani sagajigigban buruw fiyɛ.
15 Zuda mara mɔgɔw bɛɛ jusu diyara o layiri kosɔn, sabu o tun k'a kɛ ni o jusukun bɛɛ
le ye. O yɛrɛ le tun k'a latigɛ o yɛrɛ sago ma, ka Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya ɲini; Matigi
Ala fana tun k'a yɛrɛ yira o ra. Matigi Ala ka laganfiya di o ma fan bɛɛ ra.
16 Masacɛ Asa ka hali a mamamuso Mahaka bɔ masamusoya ra, sabu ale fana tun ka
batofɛn haramunin dɔ lalaga jo musoman Asera tɔgɔ ra. Asa ka o batofɛn laben, k'a
karikari, ka taga a jɛni Sedɔrɔn kɔ yɔrɔ ra.
17 Nka o bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, olugu ma bɔ Izirayɛli
jamana ra, k'a sɔrɔ Asa tun tugura Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye, a ta tere bɛɛ ra.
18 A facɛ tun ka fɛn minw di Ala ma, ani ale yɛrɛ tun ka fɛn minw di Ala ma, minan
warigbɛramanw, ani a saninlamanw, ani minan suguya wɛrɛw, a nana o fɛnw bɛɛ bla
Alabatoso kɔnɔ.
19 O kɔ, kɛrɛ ma kɛ tuun fɔ ka taga se Asa ta masaya san bisaba ni loorunan ma.

16

Zuda ni Izirayɛli ta kɛrɛ
(Masacɛw fɔlɔ 15.16-22)

1 Asa ta masaya san bisaba ni wɔɔrɔnan na, Izirayɛli masacɛ Bahesa tagara Zuda mara
kɛrɛ. A ko a bɛ Rama dugu lamini ni kogo ye, janko mɔgɔ kana se ka bɔ, walama ka don
Zuda masacɛ Asa ta mara ra.
2 A kɛra ten minkɛ, warigbɛ ni sanin min tun bɛ Matigi Ala ta batoso naforoblayɔrɔ
ra, ani min tun bɛ masaso naforoblayɔrɔ ra, Asa ka o bɛɛ ta, ka o ci Siri masacɛ Bɛni
Hadadi ma, min tun bɛ Damasi, k'a fɔ a ye ko:
3 «A to ele ni ne ye jɛŋɲɔgɔnya don, i ko ne facɛ ni i facɛ tun k'a kɛ cogo min na. A
flɛ, ne bɛ nin warigbɛ ni nin sanin ci i ma. O ra, jɛŋɲɔgɔnya min tun bɛ i ni Izirayɛli
masacɛ Bahesa cɛ, o jɛŋɲɔgɔnya cɛn, janko a ye faran ne ra.»
4 Bɛni Hadadi sɔnna masacɛ Asa ta kuma ma. A k'a ta kɛrɛkɛdenw kuntigiw ci ka taga
Izirayɛli duguw kama. O tagara Iyɔn dugu kɛrɛ, ani Dan dugu, ani Abɛli Mayimu dugu,
ani Nɛfitali dugu, o minw bɛɛ tun ye fɛnmarayɔrɔw ye.
5 Bahesa nana o mɛn minkɛ, a ka Rama dugu kogo lɔri dabla, ka baaraw lalɔ.
6 O ra, masacɛ Asa ka Zudakaw bɛɛ lajɛn; Bahesa tun ka kabakuruw, ani yiri minw
lajɛn Rama lɔri kama, o tagara o cɛ, ka na o kɛ ka Geba dugu ni Misipa dugu lɔ.

Ala kumana masacɛ Asa fɛ

7 O wagati ra, flɛrikɛbaga Hanani tagara Zuda masacɛ Asa fɛ, ka taga a fɔ a ye ko:
«Ayiwa, i ka i jigi la Siri masacɛ le kan, i ma sɔn ka i jigi la Matigi Ala, i ta Ala kan; o ra,
Siri masacɛ ta kɛrɛkɛjama bɔsira i boro.
8 Yala kɛrɛkɛjamaba le tun tɛ Etiyopikaw, ani Libikaw fɛ, ani sowotorow, ani sotigi
camanba wa? Nka o bɛɛ n'a ta, i tun ka i jigi la Matigi Ala kan minkɛ, Matigi Ala ka o
bɛɛ don i boro;
9 sabu Matigi Ala ɲa bɛ dunuŋa fan bɛɛ yaala, janko minw tugunin bɛ a kɔ ni o
jusukunw bɛɛ ye, ka baraka don olugu ra. I ka hakirintanyako le kɛ nin ye; o kosɔn k'a
ta bi ra, ele bɛna kɛ kɛrɛ le ra tuma bɛɛ.»
10 Ayiwa, Asa dimina flɛrikɛbaga kɔrɔ; a k'a senw don nɛgɛ ra, k'a bla kaso ra, sabu
a tun dimina kosɛbɛ a ta kumaw kosɔn. O wagati kelen na fana, Asa ka jamana mɔgɔ
dɔw minako juguya.

Masacɛ Asa ta masaya laban
(Masacɛw fɔlɔ 15.23-24)

11 Ayiwa, Asa ta kow, k'a ta a damina ra, ka taga a bla a laban na, o bɛɛ sɛbɛra Zuda
ni Izirayɛli masacɛw ta kow kitabu kɔnɔ.
12 Asa ta masaya san bisaba ni kɔnɔntɔnnan na, bana dɔ k'a mina a senw na. O bana
juguyara kosɛbɛ. Nka hali k'a to o bana ra, a ma munu Matigi Ala fan fɛ; a tagara
flakɛbagaw le fɛ.
13 O kɔ, Asa sara, ka taga fara a bɛmaw kan. A sara a ta masaya san binaani ni
kelennan le ra.
14 A tun ko o ye kaburu min sogi a tɔgɔ ra Dawuda ta masabonba* kɔnɔ, o k'a su don
yi. Turulalagabaga dɔw tun ka kasadiyananw, ani turu kasadiman minw lalaga, o ka o
kɛ lanan dɔ kan, k'a su la o kan. O ka tasumaba mana k'a sukoya kɛ.

17

Zuda masacɛ Yosafati ta wagati
(Masacɛw fɔlɔ 15.24; 22.41-45)

1 Yosafati sigira masaya ra a facɛ Asa nɔ ra. A ka baraka don a yɛrɛ ra ka
Izirayɛlimɔgɔw kɛrɛ.
2 A ka kɛrɛkɛdenw bla Zuda mara dugu barakamanw kɔnɔ, ka kɛrɛkuntigiw sigisigi
Zuda mara ra, ani Efirayimu dugu dɔw ra, a facɛ Asa tun ka dugu minw mina.
3 Matigi Ala tora ni Yosafati ye, sabu a bɛmacɛ Dawuda tun ka sira min tagama fɔlɔfɔlɔ,
a ka o sira le ta. A ma taga Baali ta jow kɔ,
4 nka a jijara ka tugu a facɛ ta Ala le kɔ, ka tugu a ta kumaw kɔ; a ma Izirayɛlimɔgɔw
ta sira ɲɔgɔn ta.
5 Matigi Ala ka masaya sabati a boro; Zuda mara mɔgɔw bɛɛ tun bɛ to ka na ni o
borofɛnw ye ka na o di Yosafati ma. O ra, a ka naforo caman, ani bonyaba sɔrɔ.
6 A ka Matigi Ala ta sira tagama ni a jusukun bɛɛ ye. Sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ
kongoriw kan Zuda mara ra, ani jo musoman Asera ta berew, a ka olugu bɔ yi.
7 A ta masaya san sabanan na, a ta jamana ɲamɔgɔ minw tun ye Bɛni Hayili ye, ani
Abidiyasi, ani Jakariya, ani Netanehɛli, ani Mikaya, a ka olugu ci ka taga mɔgɔw karan
Zuda mara duguw ra.
8 A ka Levi* ta mɔgɔ minw fana ci ni o ye, o tun ye Semaya ye, ani Netaniya, ani
Zebadiya, ani Asahɛli, ani Simiramɔti, ani Yonatan, ani Adoniya, ani Tobiya, ani Tobi
Adoniya. A ka sarakalasebaga minw fara Levi* ta mɔgɔw kan, olugu tun ye Elisama ni
Yoramu ye.
9 Olugu tagara mɔgɔw karan Zuda mara ra ni Matigi Ala ta sariya kitabu ye o boro. O
tɛmɛna Zuda duguw bɛɛ ra, ka mɔgɔw karan.
10 Matigi Ala ɲasiran donna Zuda mara lamini jamanaw bɛɛ ra; o ma sɔn ka kɛrɛ kɛ
ni Yosafati ye.
11 Filisika dɔw nana bonyaw di Yosafati ma; o ka ninsɔngɔ sara a ye fana ni warigbɛ
ye. Arabuw fana nana sagaw ni baw di a ma: sagajigi waga wolonfla ni kɛmɛ wolonfla
(7 700), ani bakɔrɔnin waga wolonfla ni kɛmɛ wolonfla (7 700).
12 Dɔ le tun bɛ farara Yosafati ta fanga kan. A ka sankasojan dɔw lɔ Zuda mara ra, ka
dugu dɔw fana lɔ ka o kɛ a ta fɛnmarayɔrɔw ye.
13 A ka baaraba caman kɛ Zuda duguw kɔnɔ. Kɛrɛkɛden cɛfariw fana tun b'a fɛ
Zeruzalɛmu.
14 O kɛrɛkɛdenw jateda le ye nin ye, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw: Zuda ta mɔgɔw ra, Adina
tun ye kuntigi dɔ ye; cɛfari waga kɛmɛ saba (300 000) tun bɛ ni ale ye.
15 Min gbanna ale ra, o tun ye Yohanan ye; ale fana tun ye kuntigi dɔ ye; cɛfari waga
kɛmɛ fla ni biseegi (280 000) tun bɛ ni ale ye.
16 Min gbanna ale ra, o tun ye Zikiri dencɛ Amasiya ye; ale yɛrɛ le tun k'a yɛrɛ di
Matigi Ala ma; cɛfari waga kɛmɛ fla (200 000) tun bɛ ni a ye.
17 Boniyaminu ta mɔgɔw ra, Eliyada tun ye cɛfari dɔ ye; cɛ waga kɛmɛ fla (200 000)
tun bɛ ni ale ye, taman ni nɛgɛbɛnnan tun bɛ o bɛɛ boro.
18 Min tun gbanna ale ra, o tun ye Yezabadi ye; cɛ waga kɛmɛ ni biseegi (180 000) tun
bɛ ni ale ye, o bɛɛ labɛnnin bɛ kɛrɛ kama.
19 Cɛ minw tun bɛ masacɛ ta baara, ra olugu le ye nin ye; masacɛ yɛrɛ tun ka minw
sigi Zuda dugu barakamanw ra, olugu nin tɛ o ra.

18

Yosafati ka jɛnɲɔgɔnya don ni Akabu ye
(Masacɛw fɔlɔ 22.1-4)

1 Ayiwa, Yosafati tun ka naforo caman, ani bonyaba sɔrɔ. Furu nana don a ta somɔgɔw
ni Akabu ta somɔgɔw cɛ.
2 San dama tɛmɛnin kɔ, a tagara Akabu fɛ Samari. Akabu ka sagaw, ani baw, ani misi
camanba faga ale ni a nɔfɛmɔgɔw ye. Akabu k'a kɔnɔnɔsu ko o ye taga Ramɔti, Galadi
mara ra.
3 Izirayɛli masacɛ Akabu k'a fɔ Zuda masacɛ Yosafati ye ko: «Yala i bɛna sɔn ka taga
ni ne ye Ramɔti dugu kama Galadi mara ra wa?» Yosafati k'a jaabi ko: «Ne ni ele bɛɛ
ye mɔgɔ kelen le ye, ne ta mɔgɔw ni i ta mɔgɔw bɛɛ ye kelen ye; an bɛna taga ni aw ye
o kɛrɛ ra.»

Mise ni cira tɔw ma bɛn kelen ma
(Masacɛw fɔlɔ 22.5-12)

4 Nka Yosafati ko Izirayɛli masacɛ ma ko: «Sabari, i ye Matigi Ala ɲininka fɔlɔ.»
5 Izirayɛli masacɛ ka ciraw lajɛn; o tun ye cɛ kɛmɛ naani. A ka o ɲininka ko: «Yala
ne ka kan ka taga Ramɔti dugu kɛrɛ Galadi mara ra wa, walama ne ka kan k'a to yi?»
Ciraw ko: «Masacɛ, taga! Ala bɛna dugu don i boro!»
6 Nka Yosafati belen ko: «Yala Matigi Ala ta cira wɛrɛ si tɛ yan tuun, an bɛ se ka Matigi
Ala ɲininka min sababu ra wa?»
7 Izirayɛli masacɛ ka Yosafati jaabi ko: «Cɛ kelen dɔrɔn le bɛ yi, an bɛ se ka Matigi Ala
ɲininka min sababu ra. Nka a ko man di ne ye fiyewu, sabu a tɛ ciraya kɛ ka koɲuman
si le fɔ ne ta ko ra ka ye fiyewu, ni kojugu dɔrɔn tɛ; Imila dencɛ Mise lo.» Yosafati ko:
«Masacɛ, i kana o fɔ.»
8 Izirayɛli masacɛ k'a ta masaso ɲamɔgɔ dɔ wele k'a fɔ o ye ko: «Taga a fɔ Imila dencɛ
Mise ye ko a ye na yan sisan sisan.»
9 O y'a sɔrɔ Izirayɛli masacɛ ni Zuda masacɛ Yosafati tun ka o ta masacɛfaniw don; o
bɛɛ tun siginin bɛ o ta masasiginan kan kɛnɛ ma, Samari dugu donda ra. Ciraw bɛɛ tun
bɛ cirayakumaw fɔra o ɲa kɔrɔ.
10 Kenaana dencɛ Sedesiyasi, ale tun ka sogogban nɛgɛraman dɔw lalaga; a ko masacɛ
ma ko: «Matigi Ala ko: ‹I bɛna taga Sirikaw tu ni nin ye, fɔ ka taga o bɛɛ halaki pewu.›
»
11 Cira tɔw bɛɛ tun ka o kelen le fɔ masacɛ ye fana, ko: «Taga Ramɔti, Galadi mara
ra! I bɛna se sɔrɔ o kan. Matigi Ala bɛna dugu don masacɛ boro.»

Mise ta ciraya
(Masacɛw fɔlɔ 22.13-28)

12 Ayiwa, ciraden min tun tagara Mise wele, ale k'a fɔ Mise ye ko: «A flɛ, ciraw bɛɛ
bɛnna, ka o kan kɛ kelen ye ka kumaɲuman le fɔ masacɛ ye. A to i ta kuma ni o ta ye
kɛ kelen ye dɛ! Kumaɲuman fɔ a ye!»
13 Mise ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ko ni ne ta Ala nana kuma min
yira ne ra, ne bɛna o le fɔ.»
14 O tagara se masacɛ kɔrɔ minkɛ, masacɛ ko: «Mise, yala an ka kan ka taga Ramɔti
dugu kɛrɛ Galadi mara ra wa, walama ne ka kan k'a to yi?» Mise ko: «Aw kɔni ye taga
faasi! Aw bɛna se sɔrɔ; Matigi Ala bɛna o don aw boro.»
15 Nka masacɛ ko: «Ne m'a fɔ i ye ka ban siɲaga caman ko i ye kari, ko ni i bɛ kuma
ne fɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, ko i ye can dɔrɔn le fɔ ne ye wa?»
16 Mise ko o le ra, ko:
«Ne ka Izirayɛlimɔgɔw ye, o janjannin bɛ kuruw kan,
i ko saga minw tora o yɛrɛ ma, ni gbɛnbaga ma sɔrɔ o ra.
O kosɔn Matigi Ala ko: ‹Kuntigi tɛ nin mɔgɔw fɛ!
O bɛɛ ye taga o ta so, ɲasuma ra.› »
17 Izirayɛli masacɛ k'a fɔ Yosafati ye ko: «Ne m'a fɔ i ye wa? A tɛ ciraya kɛ ka koɲuman
si le fɔ ne ta ko ra, ni kojugu dama tɛ!»
18 Mise ko tuun ko: «Ayiwa, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn sa. Ne ka Matigi
Ala siginin ye a ta masasiginan kan; sankolo danfɛnw bɛɛ tun lɔnin bɛ, dɔw bɛ a
kininboroyanfan fɛ, dɔw bɛ a numanboroyanfan fɛ.
19 Matigi Ala k'a fɔ ko: ‹Jɔn le bɛna taga Izirayɛli masacɛ Akabu lafiri, k'a to a ye taga
Ramɔti dugu kɛrɛ Galadi mara ra, janko a ye taga sa o kɛrɛ ra yi?› Danfɛnw bɛɛ ka o ta
fɔ.

20 Ka o to o ra, nin dɔ bɔra ka na lɔ Matigi Ala ɲa fɛ, k'a fɔ ko: ‹Ne bɛ se k'a lafiri!›
Matigi Ala k'a ɲininka ko: ‹Cogo di?›
21 A ko: ‹Ne bɛna bɔ ka taga faninyakumaw le don a ta ciraw bɛɛ da ra.› Matigi Ala
ko: ‹Sigiya t'a ra, ele kɔni bɛna se k'a lafiri; bɔ i ye taga a kɛ ten.› »
22 Mise ko tuun ko: «Ayiwa, a kɛra o cogo le ra; Matigi Ala ka nin dɔ le don ciraw bɛɛ
kɔnɔ yan, min b'a to o daw bɛ faninya le fɔ; sabu Matigi Ala ka kojuguba le latigɛ ele
kama.»
23 Kenaana dencɛ Sedesiyasi wurira o le ra ka Mise fata, k'a fɔ a ye ko: «Matigi Ala
Nin bɔra ne ra cogo di le, ka taga kuma ele fɛ?»
24 Mise k'a jaabi ko: «Lon min na i bɛna kɛ bori ye ka taga dogo fɔ i ta bon kɔnɔnɔyɔrɔ
ra yi, o lon le ra i bɛna a lɔn.»
25 Izirayɛli masacɛ ko: «Aw ye Mise mina ka taga ni a ye dugutigi Amɔn ni ne dencɛ
Yohasi fɛ.
26 Aw ye a fɔ o ye ko masacɛ ko: ‹Aw ye cɛ nin bla kaso ra; aw ye to ka domuni dɔɔnin
ni ji dɔɔnin dɔrɔn le di a ma, fɔ ka taga ne kɔsegi ka na hɛra ra.› »
27 Mise ko: «Ni ele kɔni kɔsegira ka na hɛra ra, o tuma Matigi Ala le ma a ta kuma
don ne da ra.» Mise ko fana, ko: «Aw tɔw bɛɛ ye nin kuma lamɛn dɛ!»

Akabu sacogo
(Masacɛw fɔlɔ 22.29-40)

28 Izirayɛli masacɛ ni Zuda masacɛ Yosafati wurira ka taga Ramɔti dugu kama, Galadi
mara ra.
29 Izirayɛli masacɛ k'a fɔ Yosafati ye ko ale bɛna fani gbansan dɔw don k'a yɛrɛ yɛlɛma
ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra; ko nka Yosafati ye to ni a ta masacɛfaniw ye. O ra, Izirayɛli masacɛ
ka fani gbansan dɔw don a yɛrɛ ra, o ka taga kɛrɛ ra.
30 O y'a sɔrɔ Siri masacɛ tun k'a fɔ a ta sowotoro kuntigiw ye, ko o kana ben mɔgɔ
fitini kan, o kana ben mɔgɔba kan, nka o ye ben Izirayɛli masacɛ dɔrɔn le kan.
31 Sowotoro kuntigiw nana Yosafati ye minkɛ, o ko: «Izirayɛli masacɛ lo.» O k'a lamini,
ko o bɛ ben a kan. Yosafati kulera ka mɔgɔw wele. Matigi Ala k'a dɛmɛ, ka o mɔgɔw
mabɔ a ra;
32 sabu sowotoro kuntigiw k'a ye ko Izirayɛli masacɛ tɛ minkɛ, o bɔra a kɔ.
33 Dɔ nana biɲɛ dɔ bon a yɛrɛ kun fɛ ni a ta kalan ye; o biɲɛ tagara bɛn Izirayɛli
masacɛ ma, k'a sɔgɔ a ta nɛgɛderege fan fla tuguda ra. Masacɛ k'a fɔ a ta sowotoro
boribaga ye ko: «Ne mandimina; sow ɲa yɛlɛma, i ye bɔ ni ne ye kɛrɛkɛfogo ra.»
34 O lon na, kɔni, kɛrɛ gbanna kosɛbɛ. O ka Izirayɛli masacɛ mina k'a lɔ a ta sowotoro
kɔnɔ, k'a ɲasin Sirikaw ma, fɔ ka taga wula se. Terebenda ra, a sara.

19

Cira Yehu ka Yosafati jaraki

1 Zuda masacɛ Yosafati sekɔra ɲasuma ra ka taga a ta so, Zeruzalɛmu.
2 Yehu min ye ladibaga Hanani dencɛ ye, ale tagara masacɛ Yosafati kunbɛn k'a fɔ a
ye ko: «Yala ka mɔgɔjugu dɛmɛ, ani ka Matigi Ala kɔninyabagaw kanu, o bɛnnin lo wa?
Ayiwa, ele ka o kɛ minkɛ, Matigi Ala dimina i kɔrɔ.
3 Nka o bɛɛ n'a ta, i ka koɲuman dɔw kɛ, sabu i ka jo musoman Asera ta sɔnnikɛberew
cɛn ka bɔ jamana kɔnɔ, ani i jijara ka tugu Ala kɔ ni i jusukun bɛɛ ye.»

Yosafati ka jamana kow labɛn

4 Yosafati tora Zeruzalɛmu. O kɔ, a tagara jamana yaala, k'a ta Bɛri Seba, ka taga a
bla fɔ Efirayimu kuruyɔrɔw ra; a ka mɔgɔw lasekɔ Matigi Ala ma, o bɛmaw ta Ala.
5 A ka kititigɛbaga dɔw sigisigi jamana kɔnɔ Zuda dugu barakamanw bɛɛ kelen kelen
na.
6 A k'a fɔ kititigɛbagaw ye ko: «Aw ye aw ta baarakɛcogo kɔrɔsi kosɛbɛ, sabu aw tɛ
kiti tigɛra mɔgɔw le ye; aw b'a tigɛra Matigi Ala le ye. Ni aw bɛ kiti tigɛ, ale Ala yɛrɛ le
bɛna kɛ ni aw ye.
7 Ayiwa, sisan, aw y'a to Matigi Ala ɲasiran ye kɛ aw ra. Aw ye aw ta kokɛcogow kɔrɔsi
kosɛbɛ, sabu Matigi Ala, an ta Ala tɛ terenbariyako fɛ; ka mɔgɔ dɔ fisaya ni dɔ ye, a tɛ
o fɛ, ka bonyafɛn mina dogo ra, a tɛ o fana fɛ.»
8 Ayiwa, o kɔ, Yosafati ka Levi* ta mɔgɔw, ani sarakalasebagaw, ani Izirayɛli ta gbatigi
dɔw sigi Zeruzalɛmu fana ka kiti tigɛ Matigi Ala tɔgɔ ra, ka mɔgɔw ta kow ɲanabɔ o ni
ɲɔgɔn cɛ.
9 A k'a fɔ olugu fana ye ko: «Aw ka kan ka min kɛ Matigi Ala ɲasiran na, ni
kankelentigiya ye, ani jusukun kelen ye, o ye nin ye:

10 Ni aw balemaw bɔra o ta duguw ra ka na ni ko dɔ ye aw fɛ tuma o tuma, ni a kɛra
ko mɔgɔ le ka dɔ faga o, walama ni Ala ta sariya ko lo o, walama ni Ala ta kuma fɔnin
dɔ ko lo o, walama ni Ala ta cifɔnin dɔw lo, ani a ta ci dɔw, aw ye mɔgɔw lasɔmi, janko
o kana Matigi Ala hakɛ ta, k'a to Matigi Ala ye dimi aw ni aw balemaw kɔrɔ. Ni aw k'a
kɛ ten, o tuma aw tɛna jaraki.
11 Sarakalasebagaw kuntigi Amariya bɛna kɛ aw ɲamɔgɔ ye Matigi Ala ta kow ra.
Sumayila dencɛ Zebadiya, min ye Zuda mara kuntigi ye, ale bɛna kɛ aw ɲamɔgɔ ye
masacɛ ta kow bɛɛ ra. Levi* ta mɔgɔw bɛna kɛ ni aw ye, ka kɛ jamana ladibagaw ye.
Aw ye jija ka baara kɛ; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kɛ baaraɲuman kɛbaga ye, Matigi Ala ye kɛ
ni o tigi ye.»

20

Mohabukaw ni Amɔnkaw tagara Yosafati kama

1 Ayiwa, o kɔ, Mohabukaw, ani Amɔnkaw, ani Mehonika dɔw wurira ka na, ko o bɛna
Yosafati kɛrɛ.
2 O nana o fɔ Yosafati ye, ko: «Jamaba le bɛ nana i kama; o bɔra fɔ Kɔgɔji sanin kɔ fɛ,
Edɔmu mara ra. Sisan o sera Hasasɔn Tamari, min ye Ɛni Gedi ye.»
3 Yosafati siranna; a k'a latigɛ ko a bɛ Matigi Ala ɲininka o ko ra. A ko, ko Zuda mara
mɔgɔw bɛɛ ye sun don.
4 Zuda mara mɔgɔw ka ɲɔgɔn lajɛn ka Matigi Ala daari, ko a ye olugu dɛmɛ; o nana
ka bɔ Zuda duguw bɛɛ ra, ka na Matigi Ala daari.
5 Yosafati wurira ka lɔ Zuda mara jama ni Zeruzalɛmukaw ta jama cɛ ma, Matigi Ala
ta batoso kɔnɔ, lukɛnɛkura ɲa fɛ,
6 k'a fɔ ko: «Matigi Ala, an bɛmaw ta Ala, ele le tɛ Ala ye, min siginin bɛ sankolo kɔnɔ
wa? Ele ta fanga le tɛ dunuɲa masayaw bɛɛ kan wa? Fanga ni sebagaya bɛ i boro; mɔgɔ
si tɛ se ka lɔ ele ɲa.
7 An ta Ala, ele le ma nin jamana mɔgɔw gbɛn ka bɔ i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ɲa,
ka nin jamana di i ta mɔgɔ kanunin Iburahima ta durujaw ma, k'a kɛ o ta ye wagati bɛɛ
wa?
8 O sigira nin jamana ra, ka batoso saninman dɔ lɔ i tɔgɔ ra, k'a fɔ ko:
9 ‹Ni kojugu dɔ sera an ma, walama kɛrɛ, walama ni tɔɔrɔ dɔ ka ben an kan an ta
hakɛw kosɔn, walama banajugu dɔ, walama kɔngɔ, an bɛna lɔ nin so ɲa fɛ ele ɲa kɔrɔ,
ka kule ka i daari an ta tɔɔrɔ kosɔn; i bɛna an lamɛn ka an bɔsi, sabu i tɔgɔ bɛ nin so
kan.›
10 Nka sisan Amɔnkaw, ani Mohabukaw, ani Seyiri kuruyɔrɔ mɔgɔw ye nin ye; i tun
ma sɔn Izirayɛlimɔgɔw ye don o mɔgɔw ta jamana ra o bɔtɔ Misiran; o ra Izirayɛlimɔgɔw
tɛmɛna o kɔrɔ, o ma o halaki.
11 Ayiwa, sisan a flɛ, o nana an ta koɲuman sara cogo min na; o ko o bɛ anw gbɛn ka
bɔ jamana kɔnɔ, i ka jamana min di an ma k'a kɛ an ta ye.
12 E, an ta Ala, i tɛ tɔɔrɔ dɔ ben o kan wa? Sabu nin jama camanba min bɛ nana an
kama, baraka foyi tɛ an fɛ ka o kɛrɛ; an yɛrɛ ka kan ka min kɛ, an ma o lɔn, nka an ɲa
bɛ ele le ra.»
13 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, o ta musow, ani o ta denw, ani o ta
denfitiniw bɛɛ, o bɛɛ tun lɔnin bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.

Yahaziyɛli kumana Izirayɛlimɔgɔw fɛ

14 Ayiwa, Matigi Ala Nin jigira Yahaziyɛli kan jama cɛ ra; ale facɛ tun ye Jakariya ye,
Jakariya facɛ tun ye Benaya ye, Benaya facɛ tun Yeyɛli ye, Yeyɛli facɛ tun ye Mataniya
ye. Ale tun ye Levi* ta mɔgɔ dɔ ye, ka bɔ Asafu ta gba ra.
15 Yahaziyɛli ko: «Aw ye aw janto ne ta kuma ra, masacɛ Yosafati ni aw Zuda mara
mɔgɔw bɛɛ, ani aw Zeruzalɛmukaw bɛɛ. Matigi Ala ko: ‹Aw kana siran, aw ja kana tigɛ
nin kɛrɛkɛjamaba kosɔn, sabu nin kɛrɛ tɛ aw ta ye, Ala ta lo.
16 Sini, aw ye jigi ka taga o kama. O bɛna na Hasisi yɛlɛnyɔrɔ sira fɛ; aw bɛna taga o
kunbɛn kurufurancɛ dan na, Yeruwɛli kongokolon ɲa fɛ.
17 Aw tɛna kɛrɛ kɛ nin na; aw ye taga, ka taga lɔ o ɲa fɛ dɔrɔn. Matigi Ala bɛna aw
bɔsi cogo min na, aw bɛna o ye. Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw, aw kana siran,
aw ja kana tigɛ. Sini aw ye taga o kunbɛn; Matigi Ala bɛna kɛ ni aw ye.› »
18 Yosafati k'a ɲa biri dugu ma; Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ ka o kinbiri
gban ka o ɲa biri dugu ma Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
19 O ra, Levi* ta mɔgɔ minw bɔra Kehati ta gba ra, ani minw bɔra Kore ta gba ra, olugu
wurira ka lɔ ka kɛ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tando ye ni fanga ye, ani kanba ye.

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw bɔsi

20 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw wurira sɔgɔmada joona fɛ, ka bɔ ka taga Tekoha kongokolon
kɔnɔ. O bɔtɔ, Yosafati wurira ka lɔ k'a fɔ ko: «Aw ye ne lamɛn, aw Zuda mara mɔgɔw,
ani aw Zeruzalɛmukaw! Aw ye aw jigi la Matigi Ala kan, aw ta Ala; ni o kɛra, aw jigi
tɛna tigɛ. Aw ye aw jigi la a ta ciraw kan, ni o kɛra, aw bɛna se sɔrɔ.»
21 Yosafati ni a ta mɔgɔw ka ɲɔgɔn ye ka kuma; o kɔ, a ka mɔgɔ dɔw ɲanawoloma
janko olugu ye fani saninman dawulaman dɔw don, ka dɔnkiriw la ka Matigi Ala tando;
olugu blara kɛrɛkɛjama ɲa fɛ ka dɔnkiri la k'a fɔ ko: «Aw ye baraka la Matigi Ala ye,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.»
22 Olugu ka dɔnkirila damina, ka kɛ Ala tando ye minkɛ, Matigi Ala barara ka
kɛrɛkɛjama dɔ wuri Amɔnkaw, ani Mohabukaw, ani Seyiri kuruyɔrɔ mɔgɔw kama, o
minw tun nana Zuda mara kama. O kɛrɛkɛjama sera o ra,
23 sabu o kɛra minkɛ, Amɔnkaw, ani Mohabukaw benna Seyiri kuruyɔrɔ mɔgɔw kan,
ka olugu bɛɛ faga ka ban. O ka Seyiri mɔgɔw faga ka ban minkɛ, o gbɛrɛgbɛrɛ benna
ɲɔgɔn kan sisan ka ɲɔgɔn faga.
24 Ayiwa, mɔgɔ bɛ to yɔrɔ min na ka kongokolon ye, Zuda mara mɔgɔw nana se o yɔrɔ
ra minkɛ, o ka o ɲa munu ka jama flɛ; o ka suw dɔrɔn le lalanin ye dugu ma. Mɔgɔ si
tun ma bɔsi.
25 Yosafati ni a ta mɔgɔw tagara o mɔgɔw borofɛnw cɛ. O ka fɛn suguya caman sɔrɔ
yi: naforow, ani faniw, ani fɛn dawulamanw. O ka fɛn minw cɛ, o cayakojugu fɛ, o ma
se ka taga ni a bɛɛ ye. O ka tere saba le kɛ o fɛnw cɛri ra, sabu fɛn camanba tun lo.
26 A tere naaninan, o tagara lajɛn Beraka kɛnɛgbɛyɔrɔ ra; o ka baraka la Matigi Ala
ye o yɔrɔ ra. O kosɔn, fɔ ka na se bi ma, o yɔrɔ tɔgɔ lara ko Beraka* kɛnɛgbɛ.
27 Ayiwa, o kɔ, Yosafati blara Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ɲa; o ɲagarininba
sekɔra ka taga Zeruzalɛmu, sabu Matigi Ala tun ka o bɔsi o juguw boro, ka o jusu fa
ɲagari ra.
28 O nana don Zeruzalɛmu ni gɔnifɔkanw ni korafɔkanw ni burufiyɛkanw ye; o tagara
fɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
29 Matigi Ala ka Izirayɛli juguw kɛrɛ cogo min na, jamana tɔw ka o ko mɛn minkɛ,
Alaɲasiran donna olugu bɛɛ ra.
30 Ayiwa, Yosafati ta jamana tora hɛra ra, sabu a ta Ala tun ka laganfiya di a ma fan
bɛɛ ra.

Yosafati ta masaya laban
(Masacɛw fɔlɔ 22.41-51)

31 Yosafati sigira masaya ra Zuda mara kunna. A sigira masaya ra k'a si to san bisaba
ni looru; a ka san mugan ni looru le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A
bamuso tɔgɔ tun ye ko Azuba; Sili denmuso le tun ye ale ye.
32 A k'a facɛ Asa ta sira le ta; a ma jɛngɛ ka bɔ o sira kan. Ko minw terennin lo Matigi
Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ.
33 Nka o bɛɛ n'a ta, sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, olugu tun ma bɔ yi;
mɔgɔw tun ma tugu o bɛmaw ta Ala kɔ ni o jusukun bɛɛ ye hali bi.
34 Ayiwa, Yosafati ta ko tɔw, k'a ta a damina ra ka taga a bla a laban na, o kow sɛbɛra
Hanani dencɛ Yehu ta kibarow kitabu kɔnɔ; o kow le sɛbɛra fana Izirayɛli masacɛw ta
kitabuw kɔnɔ.
35 O kɔ, Zuda masacɛ Yosafati ka jɛn siri ni Izirayɛli masacɛ Ahaziya ye, k'a sɔrɔ ale
kɛwale tun ka jugu.
36 A ka jɛn siri ni a ye ka jirakurun dɔw lalaga, minw tun ka kan ka taga Tarisisi. O
ka o kurunw lalaga Esiyɔn Gebɛri.
37 O tuma ra, Dodava dencɛ min ye Eliyezɛri ye, ni a tun bɛ bɔ Maresa, ale ka ciraya
kɛ Yosafati kama, k'a fɔ ko: «I ka jɛn siri ni Ahaziya ye minkɛ, Matigi Ala bɛna i ta baara
cɛn!» A kɛra ten, o kurunw cɛnna; o ma se ka taga Tarisisi tuun.

21

1 Ayiwa, o kɔ, Yosafati sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a bɛmacɛw suw
kɛrɛ fɛ Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A dencɛ Yoramu sigira masaya ra a nɔ ra.

Masacɛ Yoramu ta wagati
(Masacɛw flanan 8.16-24)

* **20:26 20.26** Beraka kɔrɔ ye ko: barakalari.

2 Balemacɛ dɔw tun bɛ Yoramu fɛ, o bɛɛ tun ye Yosafati dencɛw ye. Olugu le tun ye
Azariya ni Yeyɛli ni Jakariya ni Azariya, ani Mikayilu ni Sefatiya ye. Olugu bɛɛ le tun ye
Izirayɛli masacɛ Yosafati dencɛw ye.
3 O facɛ tun ka fɛn caman di o ma: warigbɛ, ani sanin, ani fɛn dawulamanw; a tun ka
dugu barakaman dɔw fana di o ma Zuda mara ra. Nka a ka masaya di Yoramu le ma,
sabu ale le tun ye dencɛ fɔlɔ ye.
4 Tuma min na Yoramu sigira a facɛ nɔ ra masaya ra, a k'a ta fanga sabati tuma min
na, a k'a balemacɛw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ani Izirayɛli kuntigi dɔw.
5 Yoramu sigira masaya ra ka a si to san bisaba ni fla; a ka san seegi le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
6 A ka Izirayɛli masacɛw ta siraw le tagama, i n'a fɔ Akabu ta somɔgɔw tun k'a kɛ cogo
min na, sabu a tun ka Akabu denmusɔ dɔ le furu. A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
7 Nka Matigi Ala tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Dawuda ye, a ma sɔn ka Dawuda ta
so halaki o jɛnɲɔgɔnya kosɔn, sabu a tun ka layiri ta Dawuda ye ko a bɛna a ta somɔgɔ
dɔ to masaya ra wagati bɛɛ.
8 Yoramu ta masaya wagati le ra, Edɔmukaw murutira, ka masacɛ dɔ sigi o yɛrɛ kunna,
ko o tɛ to Zuda ta fanga kɔrɔ tuun.
9 O ra, Yoramu wurira ka taga o kɔ ni a ta kɛrɛkuntigiw ni a ta sowotorow bɛɛ ye. A
bɔra su fɛ ka taga ben Edɔmukaw kan, k'a sɔrɔ olugu tun ka ale ni a ta sowotorotigiw
bɛɛ lamini.
10 A kɛra ten, Edɔmukaw murutira, ka ban Zuda ta fanga ma fɔ bi. O wagati kelen na,
Libina mɔgɔw fana murutira, ka ban Zuda ta fanga ma; o kɛra, sabu Zuda mara mɔgɔw
tun bɔra Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala kɔ.
11 Nka Yoramu ma dan o ma; a ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw kɛ Zuda kuruyɔrɔw ra, k'a to
Zeruzalɛmukaw bɔra Ala kɔ, ka taga batofɛn wɛrɛw bato; a ka Zuda mara mɔgɔw fana
lafiri ka o bla kojugu ra.
12 O le ra cira Iliya* ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci Yoramu ma, k'a fɔ a ye ko: «Matigi Ala, i
bɛmacɛ Dawuda ta Ala ko: ‹Ele ma i facɛ Yosafati ta sira tagama, i ma Zuda masacɛ Asa
fana ta sira tagama;
13 i ka Izirayɛli masacɛw ta sira le tagama, k'a to Zuda ni Zeruzalɛmukaw bɔra Ala kɔ,
ka taga batofɛn wɛrɛw bato, i n'a fɔ Akabu ta somɔgɔw ka min ɲɔgɔn kɛ Izirayɛlimɔgɔw
ra; i ka i balemacɛw faga fana, minw tun ye i yɛrɛ ta somɔgɔw ye, k'a sɔrɔ olugu tun
ka fisa ni ele ye.
14 O ra, a flɛ, Matigi Ala bɛna kojuguba dɔ ben i ta mɔgɔw kan, ani i ta denw, ani i ta
musow, ani i borofɛnw bɛɛ.
15 Bana cɛjugu dɔw bɛna ele yɛrɛ mina, k'a kɛ kɔnɔnɔbana dɔ ye; o bana kɔni bɛna to
ka juguya ka taga a fɛ lon o lon le, fɔ ka taga i nogow bɔ kɛnɛ ma, bana juguya kosɔn.›
»
16 Ayiwa, Filisikaw, ani Arabu minw siginin bɛ Etiyopikaw kɔrɔ, Matigi Ala ka olugu
kɔnɔnɔsu ka o jusu wuri Yoramu kama.
17 O nana Zuda mara kama, ka na jamana yɔrɔ bɛɛ fa. Naforo min o min tun bɛ
masaso kɔnɔ, o ka o bɛɛ cɛ, k'a dencɛw ni a ta musow fana mina; dencɛ wɛrɛ ma to a
fɛ ni a dencɛw bɛɛ ra fitini tɛ, min ye Yohahazi† ye.
18 Ayiwa, o kɔ, Matigi Ala ka kɔnɔdimibana dɔ bla Yoramu na, bana kɛnɛyabari dɔ.
19 Lon o lon o bana tun bɛ juguyara ka taga a fɛ le. A san flanan laban na, bana k'a
nogow bɔ a kɔnɔbara ra. Dimi juguyakojugu fɛ, a sara. A ta mɔgɔw ma tasumaba mana
k'a sukoya kɛ, i n'a fɔ o tun ka min ɲɔgɔn kɛ a bɛma tɔw ye.
20 Yoramu tun sigira masaya ra k'a si to san bisaba ni fla. A ka san seegi le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A saya nimisa ma kɛ mɔgɔ si ra. O k'a su don Dawuda
ta masabonba kɔnɔ, nka o m'a su don masacɛw ta kaburuw dɔ kɔnɔ.

22

Zuda masacɛ Ahaziya ta wagati
(Masacɛw flanan 8.25-29; 9.27-29)

1 Ayiwa, Zeruzalɛmukaw ka Yoramu dencɛ fitini Ahaziya sigi masaya ra a nɔ ra, sabu
kɛrɛkɛjama min tun nana ni Arabuw ye Zuda mara kama, olugu tun k'a dencɛ kɔrɔbaw
bɛɛ faga. Yoramu dencɛ Ahaziya sigira ka kɛ Zuda masacɛ ye o cogo le ra.

* **21:12 21.12** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **21:17 21.17** Yohahazi tɔgɔ le ye fana ko Ahaziya.

2 Ahaziya sigira masaya ra k′a si to san mugan ni fla*. A ka san kelen le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Atali; ale tun ye Omiri denmuso
dɔ ye.
3 Ale fana ka Akabu ta somɔgɔw ta sira le ta, sabu a bamuso tun b′a ladira k′a bla
kojugu ra.
4 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n′a fɔ Akabu ta somɔgɔw tun k′a kɛ cogo min
na; sabu a facɛ sanin kɔ, olugu le tun kɛra a ladibagaw ye, ka kɛ sababu ye ka cɛnri lase
a ma.
5 Olugu le tun k′a ladi k′a to ale ni Akabu dencɛ Yoramu, Izirayɛli masacɛ tagara kɛrɛ
ra Siri masacɛ Hazahɛli kama, Ramɔti, Galadi mara ra. Sirikaw ka Yoramu mandimi o
kɛrɛ ra.
6 Ka Yoramu to kɛrɛ ra ni Siri masacɛ Hazahɛli ye Ramɔti, Sirikaw tun ka masacɛ
Yoramu mandimi a fari yɔrɔ minw na, Yoramu sekɔra ko a bɛ taga o joriw flakɛ Zizirɛli.
Zuda masacɛ Ahaziya†, min tun ye Yoramu dencɛ ye, ale tagara ko a bɛ taga Akabu dencɛ
Yoramu flɛ Zizirɛli a ta bana wagati ra.
7 Ala le kitira a ra ko Ahaziya ye o tagama kɛ ka taga Yoramu fɛ, ka o kɛ Ahaziya
fagasababu ye. A tagara se yi minkɛ, a ni Yoramu bɔra ka taga Nimisi dencɛ Yehu fɛ,
Matigi Ala tun ka turu saninman* kɛ min kun na, janko a ye Akabu ta so halaki.
8 Wagati min na Yehu tun bɛ Akabu ta somɔgɔw ta kojuguw hakɛ bɔra o ra, a tagara
bɛn ni Zuda mara ɲamɔgɔ dɔw ye, ani Ahaziya balema dɔw dencɛw, minw ye Ahaziya
ta baaradenw ye; a ka olugu faga.
9 A ka kɛ Ahaziya yɛrɛ yɔrɔɲini ye; o tagara a dogonin sɔrɔ Samari; o k′a mina ka na
ni a ye Yehu fɛ; o k′a faga. O k′a su don, sabu mɔgɔw ko, ko Yosafati min tun jijara ka
tugu Matigi Ala kɔ ni a jusukun bɛɛ ye, ko ale ta mamaden dɔ lo. Mɔgɔ si ma to Akabu
ta somɔgɔw ra tuun min tun bɛ se ka sigi masaya ra.

Atali sigira masaya ra
(Masacɛw flanan 11.1-3)

10 Ayiwa, Ahaziya bamuso Atali nana a ye ko o ka ale dencɛ Ahaziya faga minkɛ, a
fana wurira ko a bɛ Zuda ta gba ta masacɛden tɔw bɛɛ faga.
11 Nka tuma min na o tun bɛ masacɛdenw fagara, masacɛ denmuso Yehoseba ka
Ahaziya dencɛ Yohasi dogo k′a ta, ka bɔ a balemaw cɛ ra. A tagara a bla ni a lamɔbamuso
ye Alabatosoba ta sibon dɔ kɔnɔ. Masacɛ Yoramu denmuso Yehoseba min tun ye
sarakalasebaga Yehoyada ta muso ye, ale ka Yohasi dogo Atali ɲa o cogo le ra, janko
a kana a sɔrɔ k′a faga; ale tun ye Ahaziya balemamuso le ye.
12 A dogonin tora ni o ye Ala ta batoso kɔnɔ fɔ san wɔɔrɔ. O y′a sɔrɔ Atali le tun bɛ
masaya ra jamana kɔnɔ.

23

Yohasi sigira masaya ra
(Masacɛw flanan 11.4-20)

1 Ayiwa, a san wolonflanan na, Yehoyada jijara kosɛbɛ ka jɛnɲɔgɔnya don ni
kɛrɛkuntigiw ye, minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kunna. Olugu tun ye Yerohamu dencɛ Azariya
ye, ani Yohanan dencɛ Sumayila, ani Obɛdi dencɛ Azariya, ani Adaya dencɛ Maseya, ani
Zikiri dencɛ Elisafati.
2 O ka Zuda mara bɛɛ yaala, ka Levi* ta mɔgɔw wele ka bɔ Zuda duguw bɛɛ ra, ani ka
Izirayɛli ta gbatigiw wele. O bɛɛ nana Zeruzalɛmu.
3 O jama bɛɛ ka jɛnɲɔgɔnya don ni masacɛ ye, Ala ta batoso kɔnɔ. Yehoyada k′a fɔ o
ye ko: «Masacɛ dencɛ ye nin ye; a ka kan ka sigi masaya ra, i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a
layiri ta Dawuda ye cogo min na a ta durujaw ko ra.
4 Sisan, aw ka kan ka min kɛ, o ye nin ye: Aw sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔ
minw bɛ yɔrɔw kɔrɔsi Nɛnɛkirilon na, aw ta jɛnkuru saba ra kelen ka kan ka dondaw
kɔrɔsi.
5 Flanan bɛ masaso kɔrɔsi, sabanan bɛ Yesɔdi donda kɔrɔsi. Jama tɔ bɛɛ ye taga to
Matigi Ala ta batoso lu kɔnɔ.
6 Mɔgɔ si man kan ka don Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ni sarakalasebagaw dɔrɔn tɛ, ani
Levi* ta mɔgɔ minw bɛ baara ra. Olugu dɔrɔn le bɛ se ka don, sabu o saninyara.

---

* **22:2 22.2** San mugan ni fla: Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko san binaani ni fla (Masacɛw flanan 8.26). † **22:6 22.6** Ahaziya: Heburukan na a fɔra ko Azariya.

7 Levi* ta mɔgɔw ye masacɛ lamini fan bɛɛ ra; bɛɛ ta kɛrɛkɛminan ye kɛ a boro. Ni
mɔgɔ o mɔgɔ ko a bɛ don Alabatoso kɔnɔ, aw ye o tigi faga. Ni masacɛ bɛ taga yɔrɔ o
yɔrɔ, aw ka kan ka kɛ a kɔ, k'a blasira.»
8 Sarakalasebaga Yehoyada tun ka kuma o kuma fɔ Levi* ta mɔgɔw, ani Zuda mara
mɔgɔw bɛɛ ye, o ka o bɛɛ kɛ a cogo ra. O bɛɛ ka o ta mɔgɔw ta, minw ta baara tun bɛ
damina o Nɛnɛkirilon na, ani minw ta baara tun ka kan ka ban; sabu sarakalasebaga
Yehoyada tun ma jɛnkuru si labla ko o ye taga nɛnɛkiri.
9 Masacɛ Dawuda ta tamanw, ani a ta nɛgɛbɛnnan belebelebaw, ani fitini minw tun
bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, sarakalasebaga Yehoyada ka o di kɛrɛkuntigiw ma, minw
tun bɛ cɛ kɛmɛ kunna.
10 A ko bɛɛ ye lɔ ni a ta kɛrɛkɛminan ye a boro, sarakajɛnifɛn* ni Alabatosoba kɔrɔ,
ka masacɛ lamini, k'a ta Alabatosoba woroduguyanfan na ka taga a bla a sahiliyanfan
na.
11 O ka masacɛ dencɛ labɔ kɛnɛ ma, ka masafugula biri a kun na, ka Ala ta jɛnŋɔgɔnya
kitabu di a ma. O k'a sigi masaya ra; Yehoyada ni a dencɛw ka turu saninman* kɛ a kun
na. O pɛrɛnna k'a fɔ ko: «Ala ye si di masacɛ ma!»

Atali sacogo

12 Ayiwa, Atali ka jama mankan mɛn, o bɛ borira ka na, ka kɛ masacɛ tando ye.
13 A nana Matigi Ala ta batoso kɔrɔ, jama yɔrɔ ra, ka na flɛri kɛ; a ka masacɛ lɔnin
ye Alabatosoba samasen kɔrɔ, donda ra. Kɛrɛkuntigiw ni burufiyɛbagaw tun lɔnin bɛ
masacɛ kɔrɔ. Mɔgɔw bɛɛ tun ninsɔndiyaninba lo; burufiyɛbagaw tun bɛ buruw fiyɛra.
Atali ka o ye minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faran, ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin ye janfa le
ye, nin ye janfa le ye!»
14 Kuntigi minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kunna, minw tun bɛ kɛrɛkɛjama ɲa fɛ, sarakalasebaga
Yehoyada ka olugu labɔ k'a fɔ o ye ko: «Aw ye a mina ka bɔ ni a ye Alabatosoba kɔnɔ,
mɔgɔw cɛ ra; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka gban a kɔ, aw ye o tigi faga ni kɛrɛkɛmuru ye.»
Sarakalasebaga tun k'a fɔ fana ko a man kan ka faga Alabatosoba kɔnɔ.
15 O k'a mina; o tagara se ni a ye Sow ta donda kɔrɔ masaso ra minkɛ, o k'a faga o
yɔrɔ ra yi.

Yohasi sigira masaya ra

16 Sarakalasebaga Yehoyada ka jɛnŋɔgɔnya don ale yɛrɛ ni jama bɛɛ cɛ, ani masacɛ
yɛrɛ cɛ; a k'a fɔ ko jama ka kan ka kɛ Matigi Ala ta mɔgɔw le ye.
17 O kɛra minkɛ, mɔgɔw bɛɛ tagara ben Baali ta jobon kan k'a ci. O k'a sarakabɔnanw
ni a jaw bɛɛ cici; Baali ta sarakalasebaga min ye Matan ye, o ka ale faga sarakabɔnanw
ɲa fɛ.
18 Yehoyada ka Matigi Ala ta batoso kɔrɔsiko baara don sarakalasebagaw, ani Levi* ta
mɔgɔw boro. Dawuda tun ka olugu le tarantaran, bɛɛ ni a ta jɛnkuru, ka o bla Matigi
Ala ta batoso baara ra, janko o ye saraka jɛnitaw* bɔ Matigi Ala ye, i n'a fɔ a sɛbɛra
Musa ta sariya ra cogo min na, ani ka ɲagari ka dɔnkiriw la i n'a fɔ Dawuda tun k'a fɔ
cogo min na.
19 A ka dakɔrɔsibaga dɔw fana bla Matigi Ala ta batoso dondaw ra ka o kɔrɔsi janko
mɔgɔ saninyabari si kana don cogo si ra.
20 Kɛrɛkuntigi minw tun bɛ cɛ kɛmɛ kunna, a ka olugu wele, ani jama ɲamɔgɔw, ani
a kuntigiw, ani jamana mɔgɔw bɛɛ; a ka masacɛ labɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. O bɔra
sanfɛyɔrɔ ta da fɛ ka taga masaso ra. O ka masacɛ sigi masasiginan kan.
21 Jamana mɔgɔw bɛɛ tun ninsɔndiyara; dugu fana tun laganfiyara, sabu o tun ka Atali
faga ni kɛrɛkɛmuru ye.

24

Yohasi ka Alabatosoba lalaga
(Masacɛw flanan 12.1-17)

1 Yohasi sigira masaya ra k'a si to san wolonfla. A ka san binaani ni fla le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Sibiya; a tun bɛ bɔ Bɛri Seba.
2 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Yohasi ka o le kɛ sarakalasebaga Yehoyada
ta wagati bɛɛ ra.
3 Yehoyada ka muso fla furu ka o di Yohasi ma. Yohasi ka dencɛw, ani denmusow sɔrɔ.
4 O kɔ, Yohasi k'a latigɛ ko a bɛ Matigi Ala ta batoso lalaga.
5 A ka sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw lajɛn, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye bɔ ka taga
Zuda mara duguw ra, ka wari mina Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ fɛ, ka na to ka aw ta Ala ta
batoso lalaga san o san. Aw ye a ko lateliya.» Nka Levi* ta mɔgɔw ma o ko lateliya.

6 O ra, Masacɛ ka sarakalasebagaw kuntigi Yehoyada wele k′a fɔ a ye ko: «Matigi
Ala ta baaraden Musa tun ka warida min ben Izirayɛli jama kan ko o ye o di janko ka
jɛnɲɔgɔnya kɛsu ta fanibon saninman lalaga, mun kosɔn i m′a fɔ Levi* ta mɔgɔw ye ko
o ye taga o wari mina Zuda ta mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw fɛ?
7 Sabu nin musojugu min ye Atali ye, ale ni a ta mɔgɔw ka Alabatoso cɛn, fɔ ka Matigi
Ala ta minan saninmanw bɛɛ ta, ka Baali bato ni o ye.»
8 Masacɛ ko o ra, ko o ye kɛsu dɔ lalaga, ka o bla Matigi Ala ta batoso donda ra, kɛnɛ
ma.
9 O ka o kuma lase Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ma, ko Ala ta baaraden
Musa tun ka warida min ben Izirayɛlimɔgɔw kan kongokolon kɔnɔ, ko o ye a sara, ko
mɔgɔw ye na o wari di Matigi Ala ma.
10 O kuma diyara kuntigiw, ani jama bɛɛ ye; o nana ni o ta wari ye ka na a bla kɛsu
kɔnɔ, fɔ ka na kɛsu fa.
11 Ayiwa, ni wari tun cayara kɛsu kɔnɔ tuma min na, o wagati le ra Levi* ta mɔgɔw
tun bɛ taga ni kɛsu ye janko masacɛ y′a flɛ. O tuma ra masacɛ ta sɛbɛrikɛbaga ni
sarakalasebagaw kuntigi ta ciraden tun bɛ na wari bɔ kɛsu kɔnɔ, ka kɛsu bla a nɔ ra. O
k′a kɛ ten le lon o lon, fɔ ka na wari caman sɔrɔ.
12 Ayiwa, masacɛ ni Yehoyada ka o wari di Matigi Ala ta batoso baarakuntigiw ma,
minw tun ka kan ka so lalaga. Olugu ka kabakurulɛsɛbagaw, ani yirilɛsɛbaga dɔw ta
sara ra, ka Matigi Ala ta batoso lalaga; o ka nɛgɛ baarabagaw, ani siranɛgɛ baarabagaw
fana ta ka Alabatoso lalaga.
13 Baara tun dira baarakuntigi minw ma, olugu ka o ta baara kɛ. So yɔrɔ minw tun
cɛnna, o yɔrɔw lalagara olugu sababu ra. O ka Ala ta batoso lalaga ka ban, k′a kɛ bon
barakaman ye.
14 O banna baara ra tuma min na, o tagara ni wari tɔ ye masacɛ ni Yehoyada fɛ. O
ka minan dɔw lalaga ni o ye ka o bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ: sarakabɔminanw, ani
saraka jɛnita* ta minanw, ani tasaw, ani minan saninlamanw, ani a warigbɛramanw.
Yehoyada ta wagati bɛɛ ra, o tun bɛ saraka jɛnitaw* bɔ tuma bɛɛ Matigi Ala ta batoso
kɔnɔ.
15 Yehoyada nana kɔrɔ; a kɔrɔra fɔ ka sijan sɔrɔ ka sɔrɔ ka sa. A sara k′a si to san
kɛmɛ ni bisaba.
16 O k′a su don Dawuda ta masabonba kɔnɔ ni masacɛ tɔw ye, a ta koɲumanw kosɔn
Izirayɛli jamana ra, ani a ka min kɛ Ala ye, ani a ka baara min kɛ Alabatoso kɔnɔ.

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala kan bla

17 Ayiwa, Yehoyada sanin kɔ, Zuda mara kuntigiw nana o kinbiri gban masacɛ kɔrɔ.
O ka min fɔ, masacɛ ka o lamɛn.
18 O ka Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala ta batoso to yi, ka jo musoman Asera bato,
ani batofɛn wɛrɛw. Matigi Ala dimina Zuda mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw kɔrɔ o ta
kɛwalejuguw kosɔn.
19 Matigi Ala ka cira dɔw ci o fɛ, janko olugu ye taga kuma o fɛ ka o lasekɔ ale fɛ. O
ciraw tagara o jaraki o ta kɛwalew kosɔn, nka o si ma sɔn ka ciraw lamɛn.
20 Ayiwa, Ala Nin jigira sarakalasebaga Yehoyada dencɛ Jakariya kan; a tagara lɔ jama
ɲa fɛ k′a fɔ o ye ko: «Ala ko: ‹Mun kosɔn aw bɛ ban ka Matigi Ala ta kumaw sira tagama?
O kosɔn aw ta kow si tɛna se ka ɲa. Ayiwa, i n′a fɔ aw bɔra Matigi Ala kɔ, ale fana bɛna
bɔ aw kɔ.› »
21 O ka janfa siri a kama, k′a bon ni kabakuru ye k′a faga Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ
kɔnɔ, ka kaŋa ni masacɛ yɛrɛ ta kuma ye.
22 O ra, Jakariya facɛ Yehoyada tun ka koɲuman min kɛ masacɛ Yohasi ye, Yohasi
hakiri tun ma to o ra. A ka Yehoyada dencɛ faga. Jakariya satɔ, a ko: «Matigi Ala yɛrɛ
ye nin ko flɛ, ka ele sara.»

Yohasi sacogo
(Masacɛw flanan 12.18-22)

23 Ayiwa, san kelen tɛmɛnin kɔ, Sirikaw ta kɛrɛkɛjama nana Yohasi kama. O nana se
Zuda mara ra, ani Zeruzalɛmu. O ka jama kuntigiw bɛɛ halaki, ka o borofɛnw bɛɛ ci
Damasi masacɛ ma.
24 Sirikaw tun nana ni kɛrɛkɛjama fitini dɔrɔn le ye. O bɛɛ n′a ta, Matigi Ala ka Zuda
ta kɛrɛkɛjamaba don o boro, sabu o tun bɔra Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala kɔ. O ra, Ala
ka Sirikaw le kɛ sababu ye ka Yohasi ta kojugu hakɛ bɔ a ra.
25 Sirikaw nana taga minkɛ, ka Yohasi tɔɔrɔninba to a kelen na yi, a ta jamana
ɲamɔgɔw ka janfa siri a kama Yehoyada dencɛw ta fagari kosɔn; o k′a faga a ta lanan

kan; a sara minkɛ, o k'a su don Dawuda ta masabonba kɔnɔ, nka o m'a su don masacɛw ta kaburuw kɔnɔ.
26 Minw tun ka janfa siri a kama o tun ye Amɔnkamuso Simehati dencɛ Zabadi ye, ani Mohabukamuso Simiriti dencɛ Yozabadi.
27 Ayiwa, Yohasi dencɛw ta kow, ani cirayakuma minw fɔra a kama, ani a ka Ala ta batoso lalaga cogo min na, o kow sɛbɛra masacɛw ta kitabu sɛbɛw kɔnɔ. A dencɛ Amasiya sigira masaya ra a nɔ ra.

25

Zuda masacɛ Amasiya ta wagati
(Masacɛw flanan 14.1-7)

1 Amasiya sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san mugan ni kɔnɔntɔn le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yehodan; Zeruzalɛmukaw tun lo.
2 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ; nka a m'a kɛ ni a jusukun bɛɛ ye.
3 Masaya nana sabati a boro tuma min na, jamana ɲamɔgɔ minw tun k'a facɛ faga, a ka olugu faga.
4 Nka a ma o mɔgɔw denw fana faga, sabu a sɛbɛra sariya ra, Musa ta kitabu kɔnɔ, ko Matigi Ala k'a fɔ ko: «Aw man kan ka facɛ faga den kosɔn, aw man kan ka den fana faga facɛ kosɔn. Bɛɛ ka kan ka faga a yɛrɛ ta jurumun le kosɔn*.»

Amasiya k'a ta kɛrɛkɛcɛw labɛn

5 Amasiya ka Zuda mara mɔgɔw bɛɛ lajɛn, ka o sigisigi o bɛɛ ni o ta gba, ka kuntigi dɔw sigisigi cɛ waga kelen kelen kunna, ka dɔw sigisigi cɛ kɛmɛ kɛmɛ kunna. A ka Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ kɛ ten. A ka o jate, k'a damina san mugantigiw ra, ani minw tɛmɛna o kan; a ka cɛ waga kɛmɛ saba (300 000) le sɔrɔ, minw bɛ se ka taga kɛrɛ ra ni taman ni nɛgɛbɛnnan ye.
6 A ka cɛfari waga kɛmɛ (100 000) fana ta sara ra Izirayɛlimɔgɔw ra; a ka olugu sara warigbɛ kilo waga saba ni kɛmɛ looru (3 500).
7 Ala ta cira dɔ nana a fɔ a ye ko: «E, masacɛ, kana a to Izirayɛli ta kɛrɛkɛcɛw ye taga ni i ye kɛrɛ ra, sabu Matigi Ala tɛ ni Izirayɛli ye, a tɛ ni nin Efirayimukaw si ye.
8 Ni i ka taga ni o ye, hali ni i jijara kɛrɛ ra cogo o cogo, Ala bɛna a to i juguw ye se sɔrɔ i kan, sabu Ala bɛ se ka mɔgɔ dɛmɛ, a fana bɛ se ka mɔgɔ to a ye ben.»
9 Amasiya ka Ala ta cira ɲininka ko: «O tuma, ne ka warigbɛ kilo waga saba ni kɛmɛ looru (3 500) min sara Izirayɛli ta kɛrɛkɛcɛw ye ka ban do?» Ala ta cira k'a jaabi ko: «Matigi Ala bɛ se ka fɛn di i ma min ka ca ni o ye.»
10 O ra, Amasiya ka Efirayimu ta kɛrɛkɛcɛw faran ka bɔ a yɛrɛ kɔ, ka o labla ko o ye taga o ta so. O mɔgɔw dimina Zuda ta mɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. O dimininba le tagara o ta so.
11 Amasiya k'a yɛrɛ ja gbɛlɛya, ka bla a ta kɛrɛkɛjama ɲa ka taga Kɔgɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra, ka taga cɛ waga tan faga Seyiri ta mɔgɔw ra.
12 Zuda kɛrɛkɛcɛw ka cɛ waga tan wɛrɛ ɲanaman mina o mɔgɔw ra, ka taga ni olugu ye fɔ farakurujan dɔ san fɛ, ka to yi ka o firi dugu ma; o bɛɛ nana benben fɔ ka yɛrɛgɛ.
13 Nka Amasiya tun ka kɛrɛkɛjama mɔgɔ minw lasekɔ, ko o kana taga kɛrɛ ra, olugu tagara ben Zuda duguw kan, k'a ta Samari ka taga a se fɔ Bɛti Horɔn. O ka mɔgɔ waga saba faga (3 000), ka mɔgɔw ta fɛn caman cɛ ka taga ni a ye.

Yohasi sera Amasiya ra
(Masacɛw flanan 14.8-14)

14 Amasiya sekɔtɔ ka bɔ Edɔmukaw kɛrɛyɔrɔ ra, a nana ni Seyiri ta mɔgɔw ta batofɛn dɔw ye, ka na olugu kɛ a ta alaw ye. A k'a kinbiri gban o batofɛnw kɔrɔ ka o bato, ka wusunan sarakaw bɔ o ye.
15 O kɛra minkɛ, Matigi Ala dimina Amasiya kɔrɔ. Ala ka cira dɔ ci a fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i ka o mɔgɔw ta batofɛnw ta, k'a sɔrɔ o ma se ka o yɛrɛ ta mɔgɔw bɔsi?»
16 Ka cira to kuma ra, Amasiya ko a ma ko: «Jɔn le ka ele kɛ masacɛ ladibaga ye dɛ? Kuma lalɔ ten! I kana a to o ye na i faga.» Cira k'a ta kuma lalɔ; nka a ko: «Ne k'a lɔn ko Ala yɛrɛ le k'a latigɛ ko a bɛ ele halaki, sabu i sɔnna ka nin ko kɛ, i ma sɔn ka ne ta ladiri lamɛn.»

---

* **25:4 25.4** O kuma bɛ sɔrɔ Sariya 24.16.

Zuda ni Izirayɛli ta kɛrɛ

17 Ayiwa, o kɔ, Zuda masacɛ Amasiya ka hakiri ɲini a ladibagaw fɛ, ka sɔrɔ ka cira bla
ka taga Izirayɛli masacɛ Yohasi fɛ, min ye Yohahazi dencɛ ye, Yehu mamaden; a ko o ye
taga a fɔ Yohasi ye ko a ye na o bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ.
18 Izirayɛli masacɛ Yohasi ka mɔgɔ ci ka Zuda masacɛ Amasiya jaabi, ko: «Lon dɔ, le,
Liban jamana ta ŋaniyiri dɔ le ka cira bla ka taga a fɔ Liban jamana ta sɛdirisunba dɔ
ye ko: ‹I denmuso di ne dencɛ ma furu ra.› Nka Liban jamana kongosogow tɛmɛtɔ ka
ŋaniyiri dɔndɔn.»
19 Yohasi k'a fɔ a ye fana ko: «I ko: ‹A flɛ ne sera Edɔmukaw ra!› O le ka yɛrɛbonya
don i jusu ra, fɔ i bɛ waso. Nka o bɛɛ n'a ta, to i ta so yi. Mun na i bɛ kojugu dɔ ɲinina
k'a di i yɛrɛ ma sa? Ele bɛna to a ra, Zuda mɔgɔw fana bɛna to a ra ni i ye.»
20 Nka Amasiya ma sɔn k'a ta kuma lamɛn, sabu a ko tun bɔra Ala yɛrɛ le ra; Ala le
tun b'a fɛ Yohasi ye se sɔrɔ Amasiya ni a ta mɔgɔw kan, sabu o tun tugura Edɔmukaw
ta alaw le kɔ.
21 O ra, Izirayɛli masacɛ Yohasi tagara; ale ni Zuda masacɛ Amasiya ka ɲɔgɔn kunbɛn
Bɛti Semɛsi, Zuda mara ra.
22 Izirayɛlimɔgɔw ka Zuda ta mɔgɔw kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan; o bɛɛ borira ka taga o ta
so.
23 Izirayɛli masacɛ Yohasi ka Zuda masacɛ Amasiya mina Bɛti Semɛsi, ka taga ni a ye
Zeruzalɛmu; Amasiya tun ye Ahaziya dencɛ Yohasi dencɛ le ye. A tagara Zeruzalɛmu
dugu kogo ci, k'a ta Efirayimu donda ra, ka taga a bla fɔ donda min bɛ kogo nɔngɔn na;
a ka yɔrɔ min ci, o janya tun bɛ nɔngɔn ɲa kɛmɛ naani.
24 A ka sanin bɛɛ ta, ani warigbɛ bɛɛ, ani fɛn o fɛn tun bɛ sɔrɔ Ala ta batoso kɔnɔ, o
minw tun karifara Obɛdi Edɔmu ma; a ka masacɛ ta so naforow fana cɛ, ka mɔgɔ dɔw
fana mina ka taga ni olugu ye Samari.

Amasiya sacogo
(Masacɛw flanan 14.15-20)

25 Yohasi dencɛ Amasiya, min ye Zuda masacɛ ye, ale ka san tan ni looru le kɛ Yohahazi
dencɛ Yohasi sanin kɔ, min tun ye Izirayɛli masacɛ ye.
26 Ayiwa, Amasiya ta ko tɔw, k'a ta a damina ra ka taga a bla a laban na, o kow sɛbɛra
Zuda masacɛw ni Izirayɛli masacɛw ta kitabu kɔnɔ.
27 Amasiya nana bɔ Matigi Ala kɔ minkɛ, o nana janfa siri a kama Zeruzalɛmu; a
borira ka taga Lakisi, nka o tagara a kɔ Lakisi, ka taga a faga yi.
28 O k'a su ta ni so dɔw le ye ka na ni a ye, ka na a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ
Dawuda ta masabonba kɔnɔ.

26

Oziyasi kɛra Zuda masacɛ ye
(Masacɛw flanan 14.21-22; 15.1-3)

1 Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ka Amasiya dencɛ Oziyasi ta k'a sigi masaya ra a facɛ nɔ ra,
k'a si to san tan ni wɔɔrɔ.
2 Ale le ka Elati dugu lɔ, ka o dugu bla Zuda mara ta fanga kɔrɔ tuun masacɛ sanin kɔ.
3 Oziyasi sigira masaya ra k'a si to san tan ni wɔɔrɔ; a ka san bilooru ni fla le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yekoliya; Zeruzalɛmuka tun
lo.
4 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ a ta kokɛtaw bɛɛ ra, i n'a fɔ a
facɛ Amasiya tun k'a kɛ cogo min na.
5 Ka Jakariya to si ra, Oziyasi jijara kosɛbɛ ka tugu Ala kɔ, sabu Jakariya tun bɛ to k'a
karan Alaɲasiran na. A ka wagati min bɛɛ kɛ ni a bɛ Matigi Ala kɔ, Matigi Ala k'a ta
kow sabati a boro.
6 A nana bɔ ka taga Filisikaw kɛrɛ; a ka Gati dugu kogow ci, ani Yabine dugu kogow,
ani Azidɔdi dugu kogow. A ka dugu dɔw lɔ Azidɔdi mara ra, ani Filisikaw ta jamana
yɔrɔ wɛrɛw ra.
7 Ala k'a dɛmɛ ka Filisikaw kɛrɛ, ani Arabu minw tun siginin bɛ Guri Baali, ani
Mehonikaw.
8 Amɔnkaw tun bɛ to ka ninsɔngɔ sara Oziyasi ye. Oziyasi tɔgɔ bɔra ka se fɔ Misiran
jamana ra, sabu a ta fanga tun bonyara kosɛbɛ.
9 Oziyasi ka sankasojan barakaman dɔ lɔ Zeruzalɛmu, Nɔngɔn ta donda kunna, ka dɔ
lɔ Kurufurancɛ ta donda kunna, ka dɔ lɔ dugu kogo nɔngɔn na.
10 A ka sankasojan dɔw lɔ kongokolon kɔnɔ, ka kɔlɔn caman sogi, sabu bɛgan caman
tun b'a fɛ jamana dugumayanfan na, ani kɔgɔji kɛnɛgbɛba yɔrɔw ra. Sɛnɛkɛbaga dɔw

tun bɛ a ta forow sɛnɛ, ani a ta rɛzɛnforo minw tun bɛ kuruyɔrɔw ra, ani Karimɛli yɔrɔ
ra; sɛnɛ kɔni tun ka di a ye kosɛbɛ.
11 Oziyasi ta kɛrɛkɛjama tun derira kɛrɛ ra kosɛbɛ. Ni o tun bɛ taga kɛrɛ ra, o tun
bɛ taran ka kɛ jɛnkuru jɛnkuru, ka kaɲa ni mɔgɔw jateda ye. Masacɛ ta sɛbɛrikɛbaga
Yeyɛli ni a ta ciraden Maseya, olugu le tun ka mɔgɔw jate; masacɛ ta jamana kuntigi
min ye Hananiya ye, ale le tun ye olugu ɲamɔgɔ ye.
12 Gbatigi minw tun ye o kɛrɛkɛcɛfariw ɲamɔgɔw ye, olugu tun ye cɛ waga fla ni cɛ
kɛmɛ wɔɔrɔ (2 600).
13 Olugu tun bɛ kɛrɛkɛjama min kunna, o tun ye kɛrɛkɛcɛfari waga kɛmɛ saba ni
wolonfla ni cɛ kɛmɛ looru (307 500). Olugu bɛɛ tun labɛnnin lo ka kɛrɛ kɛ ni baraka ye,
janko ka se di masacɛ ma a juguw kan.
14 Oziyasi ka nɛgɛbɛnnanw, ani tamanw, ani nɛgɛfugulaw, ani nɛgɛderegew, ani
kalanw, ani kabakuru bontaw di kɛrɛkɛjama bɛɛ lajɛnnin ma.
15 Cɛ hakiritigi dɔ fana ka kɛrɛkɛminan dɔw lalaga Oziyasi ye Zeruzalɛmu. O tun bɛ
o kɛrɛkɛminanw bla sankasojanw kunna, ani dugu kogo nɔngɔnw na, ka biɲɛw bon ni
a ye, ani ka kabakurubaw firi ni a ye. O kɛra minkɛ, Oziyasi tɔgɔ bɔra kosɛbɛ, sabu o
k'a dɛmɛ kosɛbɛ fɔ ka na a kɛ fangatigiba ye.

Oziyasi k'a yɛrɛ bonya Ala ɲa kɔrɔ

16 Ayiwa, wagati min Oziyasi ta fanga nana sabati kosɛbɛ, a ta yɛrɛbonya kɛra sababu
ye k'a halaki. A ka Matigi Ala, a ta Ala kan bla; a tagara don Matigi Ala ta batoso kɔnɔ
ko a bɛ wusunan saraka don wusunanjɛnifɛn kan.
17 Sarakalasebaga Azariya donna a kɔ, ale ni Matigi Ala ta sarakalasebaga cɛ biseegi;
18 o bɛɛ tun ye cɛ jagbɛlɛnw. O ka masacɛ Oziyasi lalɔ, k'a fɔ a ye ko: «Oziyasi, ka
wusunan saraka don Matigi Ala ye, o tɛ ele ta baara ye; o ye sarakalasebagaw ta baara
le ye, Haruna ta duruja minw saninyara ka bla o baara kama. Bɔ yɔrɔ saninman kɔnɔ,
sabu i ka Ala kan bla; nin baara tɛna bonya foyi la ele kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ.»
19 Oziyasi dimina; o y'a sɔrɔ wusunandaga tun bɛ a boro, ko a bɛ wusunan don. K'a
diminin to sarakalasebagaw kɔrɔ, farirabana dɔ barara ka bɔ a ten na sarakalasebagaw
ɲa na, Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, wusunanjɛnifɛn kɔrɔ yi.
20 Sarakalasebagaw kuntigi Azariya ni sarakalasebaga tɔw bɛɛ ka o ɲa munu k'a flɛ,
k'a ye ko farirabana dɔ bɔra a ten na. O teliyara k'a labɔ kɛnɛ ma. Ale yɛrɛ fana tun bɛ
teliyara ka bɔ a yɛrɛ ma, sabu Matigi Ala tun k'a ta kojugu hakɛ bɔ a ra.

Oziyasi sacogo
(Masacɛw flanan 15.5-7)

21 Oziyasi tora ni o farirabana ye fɔ ka taga a sa. I n'a fɔ o bana tun b'a ra, a tun bɛ
bon dɔ kɔnɔ a kelen na, sabu a tun man kan ka don Matigi Ala ta batoso kɔnɔ tuun. A
dencɛ Yotamu le kɛra masaso kow ɲanabɔbaga ye, ani ka jamana mara.
22 Ayiwa, Oziyasi ta ko tɔw, a damina ni a laban, cira Ezayi, min ye Amɔzi dencɛ ye,
ale le ka o kow bɛɛ sɛbɛ.
23 O kɔ, Oziyasi sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a bɛmacɛw suw kɛrɛ fɛ
masacɛw ta kaburulo ra, ko sabu farirabana b'a ra. A dencɛ Yotamu le sigira masaya ra
a nɔ ra.

27

Masacɛ Yotamu ta wagati
(Masacɛw flanan 15.32-38)

1 Yotamu sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru; a ka san tan ni wɔɔrɔ le
kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Yerusa; Sadɔki
denmuso tun lo.
2 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ fɛn bɛɛ ra, i n'a fɔ a facɛ Oziyasi
tun k'a kɛ cogo min na.
3 Yotamu le ka Matigi Ala ta batoso sanfɛyɔrɔ ta donda lɔ, ka caman fara Ofɛli kinda
kogow kan.
4 A ka dugu dɔw fana lɔ Zuda kuruyɔrɔw ra, ka kɛrɛbonbaw, ani sankasojanw lɔ
yirituw ra.
5 A ka Amɔnkaw ta masacɛ kɛrɛ, ka se sɔrɔ ale kan. O san na, Amɔnkaw ka warigbɛ
tɔni saba ni kilo kɛmɛ looru (3 500) di a ma, ani alikama* tɔni waga saba (3 000), ani
ɔrize tɔni waga saba (3 000). Amɔnkaw ka o ɲɔgɔn le sara a ye a san flanan ni a san
sabanan fana ra.
6 Yotamu ta fanga bonyara kosɛbɛ, sabu a tun bɛ a ta kow bɛɛ kɛ ka ɲa Matigi Ala, a
ta Ala ɲa kɔrɔ.

7 Ayiwa, Yotamu ta ko tɔw bɛɛ, ani a ta kɛrɛw bɛɛ, ani a ta kokɛninw bɛɛ, o sɛbɛra
Izirayɛli masacɛw, ani Zuda masacɛw ta kow kitabu kɔnɔ.
8 A tun sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru; a ka san tan ni wɔɔrɔ le kɛ
masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
9 O kɔ, Yotamu sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don Dawuda ta masabonba
kɔnɔ. A dencɛ Ahazi sigira masaya ra a nɔ ra.

28

Zuda masacɛ Ahazi ta wagati
(Masacɛw flanan 16.1-6)

1 Ahazi sigira masaya ra k'a si to san mugan. A ka san tan ni wɔɔrɔ le kɛ masaya ra;
a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ma o kɛ, i n'a
fɔ a bɛmacɛ Dawuda.
2 A ka Izirayɛli masacɛ tɔw ta sira le ta; a yɛrɛ ka nɛgɛ yeele, ka Baali ta jo tagamasiyɛn
dɔw lalaga ka o bato.
3 A ka wusunan sarakaw bɔ Bɛni Hinɔmu kurufurancɛ ra, ka taga a yɛrɛ dencɛ di k'a
jɛni tasuma ra, jow ye; k'a sɔrɔ Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn, ka o ta jamana di
Izirayɛlimɔgɔw ma, o siyaw le tun bɛ o ko haramuninw ɲɔgɔn kɛra.
4 A tun bɛ to ka bɛgan sarakaw ni wusunan sarakaw bɔ sɔnnikɛyɔrɔw ra, ani kongoriw
kunna, ani yiriba flaburumanw jukɔrɔ.
5 Matigi Ala, a ta Ala k'a don Siri masacɛ boro. Sirikaw ka se sɔrɔ a kan, k'a ta mɔgɔ
caman mina ka taga ni o ye Damasi. Ala k'a don Izirayɛli masacɛ fana boro; ale ka se
sɔrɔ a kan k'a ta mɔgɔ caman faga.
6 Remaliya dencɛ Peka ka Zuda ta mɔgɔ waga kɛmɛ ni mugan (120 000) faga lon kelen
na; o bɛɛ tun ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye. O kɛra sabu o tun bɔra Matigi Ala kɔ, o bɛmaw ta
Ala.
7 Zikiri min tun ye Efirayimu kɛrɛkɛcɛfari dɔ ye, ale ka masacɛ dencɛ Maseya faga,
ani Azirikamu min tun ye masaso kunnasigibaga ye, ani Ɛlikana, min tun ye masacɛ ta
jamana kuntigi fɔlɔ ye.
8 Izirayɛlimɔgɔw ka mɔgɔ waga kɛmɛ fla (200 000) le mina o balema Zudakaw ra. O
ka o ta musow, ani o dencɛw, ani o ta denmusow mina. O ka o borofɛn caman fana cɛ
ka taga ni o ye Samari.

Ala ta cira kumana Izirayɛlimɔgɔw fɛ

9 Ayiwa, Matigi Ala ta cira dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Odɛdi. Kɛrɛkɛjama min
tun bɛ nana Samari, ale bɔra ka taga o mɔgɔw kunbɛn, k'a fɔ o ye ko: «Matigi Ala, aw
bɛmaw ta Ala tun dimina Zuda mara mɔgɔw kɔrɔ, o kosɔn a ka o don aw boro; nka aw
ka o halaki ni juguyaba min ye, o juguya bonyara ka se fɔ sankolo ma.
10 Ayiwa, sisan aw ko aw b'a fɛ ka nin Zudakaw, ani nin Zeruzalɛmukaw le kɛ aw ta
jɔncɛw, ani aw ta jɔnmusow ye; yala o tuma aw fana ma jurumun dɔ kɛ ka Matigi Ala,
aw ta Ala hakɛ ta wa?
11 O ra, aw ye ne lamɛn! Aw ka nin mɔgɔ minw mina aw balemaw ra, aw ye o bla ka
taga, sabu Matigi Ala ta dimiba le bɛ aw kan.»
12 Ayiwa, Izirayɛli ta kɛrɛkɛden tun bɔra kɛrɛ ra ka na; Efirayimu mara ɲamɔgɔ minw
tun ye Yohanan dencɛ Azariya ye, ani Mesilemɔti dencɛ Berekiya, ani Salumu dencɛ
Ezekiyasi, ani Hadelayi dencɛ Amasa ye, olugu wurira o kɛrɛkɛdenw kama.
13 O ko o ma ko: «Aw tɛna don ni nin mɔgɔ minaninw ye yan, ni o tɛ, aw bɛna an
jaraki Matigi Ala ɲa kɔrɔ le. Aw b'a fɛ ka dɔ le fara anw ta hakɛw ni anw ta jaraki kan,
k'a sɔrɔ anw jarakininba lo ka ban; Ala ta dimiba le fana bɛ Izirayɛlimɔgɔw kan.»
14 O fɔra minkɛ, kɛrɛkɛdenw ka mɔgɔ minaninw bla; o tun ka fɛn minw cɛ, o ka o bɛɛ
bla kuntigiw ni jama bɛɛ kɔrɔ.
15 O kɔ, mɔgɔ minw tɔgɔw tun fɔra, olugu gbarara o mɔgɔ minaninw na; fani tun tɛ
minw na, o ka fani dɔw bɔ fɛn minaninw na ka o don olugu ra. O ka faniw don o ra,
ka sanbara don o sen na, ka domuni ni ji di o ma, ka turu mun o ra. Minw tun tɛ se
ka tagama, o ka olugu sigi faliw kan, ka taga ni o ye Zeriko, tamarosunw ta dugu ra, o
balemaw fɛ. O kɔ, olugu yɛrɛ sekɔra ka na Samari.

Ahazi ka Asirikaw wele ko o ye na ale dɛmɛ
(Masacɛw flanan 16.7-20)

16 O wagati ra, masacɛ Ahazi ka cira dɔ bla Asiri masacɛ ma ko a ye na ale dɛmɛ.
17 O y'a sɔrɔ Edɔmukaw tun nana tuun, ka na Zuda mara mɔgɔw kɛrɛ, ka dɔw mina
ka taga ni o ye.

18 Filisikaw fana tun nana ben jamana dugumayanfan ni a woroduguyanfan duguw
kan; o ka dugu minw mina, o kɛra Bɛti Semɛsi ye, ani Ayalɔn, ani Gederɔti, ani Soko ni
a kɛrɛfɛduguw, ani Timina ni a kɛrɛfɛduguw, ani Gimizo ni a kɛrɛfɛduguw; o sigira o
duguw ra.
19 O kɛra sabu Matigi Ala le tun ka Zuda mara majigi, Izirayɛli masacɛ Ahazi kosɔn,
sabu ale tun ka koɲagaminin suguya bɛɛ kɛ Zuda mara ra, ka Matigi Ala kan bla.
20 Asiri masacɛ Tigilati Pilesɛri, sani ale ye na Ahazi dɛmɛ, a nana ka na ɲagban le la
a kan.
21 Ahazi tun ka Matigi Ala ta batoso minanw bɛɛ cɛ, ani masaso minanw bɛɛ, ani
jamana ɲamɔgɔw ta fɛnw, ka o bɛɛ di Asiri masacɛ ma. Nka o si ma foyi ɲa a ye.
22 Nka hali k'a to o ɲagbanba cɛ ra, ale masacɛ Ahazi belen ka dɔ le fara a ta kanblari
kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
23 Damasi ta batofɛn minw tun ka se sɔrɔ a kan, a ka sarakaw bɔ olugu ye, k'a fɔ ko:
«I n'a fɔ Siri masacɛw ta alaw ka o dɛmɛ, ne fana bɛna saraka bɔ o ye, janko o ye ne
fana dɛmɛ.» Nka o ko kɛra ale yɛrɛ ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ben sababu ye.
24 O kɔ, Ahazi ka Alabatoso minanw lajɛn ka o bɛɛ cici, ka Matigi Ala ta batoso daw
datugu. A ka sarakabɔnanw lɔ Zeruzalɛmu yɔrɔ bɛɛ ra.
25 A ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw kɛ Zuda mara duguw bɛɛ ra, ka wusunan sarakaw bɔ batofɛn
wɛrɛw ye. A k'a kɛ ten ka Matigi Ala, a bɛmaw ta Ala ta dimi lawuri.
26 Ayiwa, a ta ko tɔw, a ta kɛwalew, k'a ta a damina ra ka taga a bla a laban na, o bɛɛ
sɛbɛra Zuda masacɛw, ani Izirayɛli masacɛw ta kitabuw kɔnɔ.
27 Ahazi nana sa ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Zeruzalɛmu, nka o m'a su
don Izirayɛli masacɛw ta kaburuw dɔ ra. A dencɛ Ezekiyasi sigira masaya ra a nɔ ra.

29

Zuda masacɛ Ezekiyasi ta wagati
(Masacɛw flanan 18.1-4)

1 Ezekiyasi sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san mugan ni kɔnɔntɔn
le kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Abiya; Jakariya
denmuso tun lo.
2 Ko minw terennin bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ, k'a dafa i n'a fɔ a bɛmacɛ
Dawuda yɛrɛ tun k'a kɛ cogo min na.
3 A ta masaya san fɔlɔ ra, a karo fɔlɔ, a ka Matigi Ala ta batoso daw dayɛlɛ, k'a konw
lalaga.
4 A ka sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw wele ka na o lajɛn Alabatoso lukɛnɛ
terebɔyanfan na,
5 k'a fɔ o ye ko: «Levi* ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn! Aw ye aw yɛrɛ saninya, ka Matigi
Ala, aw bɛmaw ta Ala ta batoso fana saninya. Aw ye fɛn saninyabariw bɛɛ labɔ yɔrɔ
saninman kɔnɔ;
6 sabu an bɛmaw ka Ala kan bla. O ka kojugu kɛ Matigi Ala, an ta Ala ɲa kɔrɔ; o bɔra
Ala kɔ, ka o ɲa bɔ Matigi Ala ta yɔrɔ saninman na, ka o kɔ don a ma.
7 O ka hali a bolondaw bɛɛ datugu, k'a fitinaw faga. O ma wusunan saraka bɔ Izirayɛli
ta Ala ye, o ma saraka jɛnita bɔ a ye yɔrɔ saninman kɔnɔ.
8 O kosɔn Matigi Ala ta dimi sera Zuda mara mɔgɔw ni Zeruzalɛmukaw bɛɛ ma. A ka
o kɛ siranya sababu ye, ka jamana kɛ yɔrɔ lakolonba ye, ka o kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye mɔgɔw
fɛ, i n'a fɔ aw yɛrɛ ɲa b'a ra cogo min na.
9 Aw y'a flɛ, o le kosɔn o ka an bɛmaw faga ni kɛrɛkɛmuru ye; o ka an dencɛw, ani an
denmusow, ani an ta musow mina ka taga ni o ye.
10 «Ayiwa, sisan, a bɛ ne jusu ra ka jɛnɲɔgɔnya don ni Matigi Ala ye, Izirayɛli ta Ala,
janko a ta dimiba ye mabɔ an na.
11 O ra, sisan, ne denw, aw ye aw sɔbɛ don; sabu Matigi Ala ka aw le ɲanawoloma
janko aw ye baara kɛ a ɲa kɔrɔ, ka kɛ a ta baaradenw ye, ka to ka wusunan sarakaw bɔ
a ye.»

Levi ta mɔgɔw ka Alabatosoba saninya*

12 Ayiwa, Levi* ta mɔgɔ minw wurira, olugu flɛ: Amasayi dencɛ Mahati, ani Azariya
dencɛ Yowɛli; olugu tun ye Kehatikaw le ye. Minw tun ye Merari ta mɔgɔw ye, olugu tun
ye Abidi dencɛ Kisi ye, ani Yehalɛli dencɛ Azariya. Minw tun ye Gɛrisɔnkaw ta mɔgɔw
ye, o tun ye Zima dencɛ Yoha ye, ani Yowa dencɛ Edɛni.
13 Minw tun ye Elisafan ta mɔgɔw ye, o tun ye Simiri ni Yewɛli ye. Minw tun ye Asafu
ta mɔgɔw ye, o tun ye Jakariya ni Mataniya ye.

14 Minw tun ye Heman ta mɔgɔw ye, o tun ye Yeyɛli ni Simɛyi ye. Minw tun ye Yedutun
ta mɔgɔw ye, o tun ye Semaya ni Uziyɛli ye.
15 O ka o balema tɔw lajɛn; o ka o yɛrɛ saninya. O kɔ, o nana Matigi Ala ta batoso
saninya, i n'a fɔ masacɛ tun k'a fɔ cogo min na, ka kaɲa ni Matigi Ala yɛrɛ ta kuma ye.
16 Sarakalasebagaw donna Matigi Ala ta batoso kɔnɔnɔyɔrɔ ra k'a saninya. O ka
fɛn saninyabari min o min sɔrɔ Matigi ta batoso kɔnɔ, o ka o bɛɛ labɔ ka taga a bla
Alabatosoba lu kɔnɔ. Levi* ta mɔgɔw ka o fɛnw cɛ ka bɔ ni o ye, ka taga o kɛ Sedɔrɔn
kɔdinga kɔnɔ.
17 O tun ka Alabatosoba saninyari damina karo fɔlɔ tere fɔlɔ. Karo tere seegi, o donna
Matigi Ala ta batoso bolon kɔnɔ, ka tere seegi kɛ Matigi Ala ta batoso saninyari ra. O
karo fɔlɔ tere tan ni wɔɔrɔ, o banna o baara ra.
18 O kɔ, o tagara masacɛ Ezekiyasi fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «An ka Matigi Ala ta batoso
bɛɛ saninya: sarakajɛnifɛn ni a minanw bɛɛ, ani sarakaburu tabali ni a minanw bɛɛ.
19 Masacɛ Ahazi tun tora a ta kojugukɛ ra ka fɛn minw bɛɛ lanɔgɔ, an ka o bɛɛ labɛn
k'a saninya; o fɛnw bɛ Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn ɲa fɛ.»

Alabatosoba saninyara ka bla Ala ta baara kama

20 Masacɛ Ezekiyasi wurira sɔgɔmada joona fɛ, k'a ta jamana ɲamɔgɔw lajɛn, ka taga
Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
21 O nana ni misitoran wolonfla ye, ani sagajigi wolonfla, ani sagaden wolonfla; o nana
ni bakɔrɔnin wolonfla fana ye, ka na o kɛ jurumunyafa saraka ye masacɛ ta somɔgɔw
kosɔn, ani yɔrɔ saninman kosɔn, ani Zuda mara kosɔn. Masacɛ k'a fɔ sarakalasebagaw
ye, minw ye Haruna ta durujaw ye, ko o ye o sarakaw bɔ Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn
kan.
22 Sarakalasebagaw ka misitoranw kannatigɛ, k'a jori mina, k'a seriseri sarakajɛnifɛn
kan. O ka sagajigiw kannatigɛ, ka o fana jori seriseri sarakajɛnifɛn kan. O ka sagadenw
fana kannatigɛ ka o fana jori seriseri sarakajɛnifɛn kan.
23 O kɔ, bakɔrɔnin minw tun bɛ jurumunyafa saraka ye, o gbarara ni o ye masacɛ
kɔrɔ, ani jama kɔrɔ. Olugu ka o borow la o kan.
24 Sarakalasebagaw ka o kannatigɛ ka o jori bɔn sarakajɛnifɛn kan, k'a kɛ jurumunyafa
saraka ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunw kafari o ye; sabu masacɛ tun k'a fɔ ko saraka
jɛnitaw, ani jurumunyafa sarakaw tun ka kan ka bɔ Izirayɛli jamana bɛɛ le ye.
25 A ka Levi* ta mɔgɔw bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ ni siranɛgɛtɛgɛrɛ ye, ani gɔniw,
ani koraw, i n'a fɔ Dawuda tun k'a fɔ cogo min na, ani masacɛ ladibaga Gadi, ani cira
Natan; sabu Matigi Ala le tun ka o kuma yira a ta ciraw ra ko o y'a fɔ.
26 Levi* ta mɔgɔw lɔlɔra ni Dawuda ta fɔrifɛnw ye; burufiyɛtaw tun bɛ sarakalasebagaw boro.
27 Ezekiyasi k'a fɔ o ye ko o ye saraka jɛnita* bɔ sarakajɛnifɛn kan. O ka saraka jɛnita*
bɔri damina minkɛ, o ka Matigi Ala ta dɔnkiriw fana damina ni buru fiyɛtaw ye, ani
Izirayɛli masacɛ Dawuda ta fɔrifɛnw.
28 Jama bɛɛ ka o yɛrɛ majigi ka Ala bato. O ka dɔnkiriw la, ka buruw fiyɛ fɔ ka taga
saraka jɛnita* jɛni ka ban.
29 Saraka jɛnita bɔra ka ban tuma min na, masacɛ ni a nɔfɛmɔgɔw bɛɛ birira ka Ala
bato.
30 O kɔ, masacɛ Ezekiyasi ni a ta jamana ɲamɔgɔw k'a fɔ Levi* ta mɔgɔw ye ko o ye
Matigi Ala tando ni Dawuda ta kumaw ye, ani ladibaga Asafu ta kumaw; o ka Ala tando
ni ɲagariba ye, ka o yɛrɛ majigi, ka biri ka Ala bato.
31 O kɔ, Ezekiyasi ka kuma ta k'a fɔ ko: «Sisan aw ka aw yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye;
o ra aw ye gbara ka na ni aw ta bɛgan sarakaw ni aw ta barakalari sarakaw ye Matigi
Ala ta batoso kɔnɔ.» Jama nana ni o ta bɛgan sarakaw ni o ta barakalari sarakaw ye;
minw boro lablanin tun lo, olugu nana ni saraka jɛnitaw ye.
32 Jama nana ni saraka jɛnita minw ye, o kɛra misitoran biwolonfla, ani sagajigi kɛmɛ,
ani sagaden kɛmɛ fla. O bɛɛ tun ye saraka jɛnita ye k'a di Matigi Ala ma.
33 O ka bɛgan minw di fana, o tun ye misitoran kɛmɛ wɔɔrɔ, ani saga waga saba.
34 Nka i n'a fɔ sarakalasebagaw tun man ca, o ma se ka o saraka jɛnitaw bɛɛ boso; o
ra o balema minw ye Levi* ta mɔgɔw ye, olugu nana o dɛmɛ ka baara ban, sani k'a to
sarakalasebaga tɔw ye o yɛrɛ saninya; sabu Levi* ta mɔgɔw tun ka saninyari ko mina
ni o sɔbɛ ye ka tɛmɛ sarakalasebagaw kan.
35 Saraka jɛnitaw tun ka ca, ani ninsɔndiya sarakaw ta turuw, ani rɛzɛnji saraka min
bɛ fara saraka jɛnitaw* kan. Matigi Ala ta batoso baara daminana tuun o cogo le ra.
36 Ezekiyasi ni jama bɛɛ ninsɔndiyara, sabu Ala ka o koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye; o
kow kɛra joona fana.

30

Ezekiyasi ka mɔgɔw wele

1 Ayiwa, Ezekiyasi ka cira bla ka taga Izirayɛli mara bɛɛ ra, ani Zuda mara ra; a ka
sɛbɛ dɔw ci Efirayimu ta mara ni Manase ta mara ra, ko o ye na Matigi Ala ta batoso ra
Zeruzalɛmu, ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ye.
2 Masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ tun k'a latigɛ ko Jɔnyaban
ɲanagbɛ ye kɛ san karo flanan na.
3 O tun ma se k'a kɛ a wagati ra, sabu sarakalasebaga minw tun ka o yɛrɛ saninya
olugu tun man ca, jama fana tun ma lajɛn Zeruzalɛmu.
4 Ayiwa, o ko bɛnna masacɛ ni jama bɛɛ lajɛnnin ma.
5 O ra, o k'a latigɛ k'a fɔ Izirayɛli jamana yɔrɔ bɛɛ ra, k'a ta Bɛri Seba ka taga a bla
fɔ Dan, ko mɔgɔw ka kan ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ye
Zeruzalɛmu, sabu mɔgɔ caman tun tɛ o ɲanagbɛ kɛra tuun, i n'a fɔ a sɛbɛra cogo min
na.
6 Masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw ka sɛbɛ minw kɛ, ciradenw tagara ni o ye Izirayɛli
ni Zuda mara fan bɛɛ ra. Ka kaɲa ni masacɛ ta kuma ye, o ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw tɔ
minw bɔsira ka bɔ Asiri masacɛw boro, aw ye kɔsegi ka na Matigi Ala fɛ, Iburahima ni
Isiyaka, ni Izirayɛli ta Ala, janko ale fana ye kɔsegi aw fɛ.
7 Aw kana kɛ i ko aw bɛmaw, ani aw balema minw ka Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala kan
bla, k'a to Ala ka o ta jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye i n'a fɔ aw yɛrɛ ɲa b'a ra cogo min na.
8 O ra, aw kana aw torokun gbɛlɛya i n'a fɔ aw bɛmaw k'a kɛ cogo min na. Aw ye aw
yɛrɛ di Matigi Ala ma, ka na a ta yɔrɔ saninman na, a ka yɔrɔ min saninya k'a kɛ a yɛrɛ
ta ye tuma bɛɛ. Aw ye baara kɛ Matigi Ala, aw ta Ala ye, janko a ta dimiba ye mabɔ aw
ra.
9 Ni aw ka kɔsegi ka na Matigi Ala fɛ, aw balemaw ni aw dencɛw bɛna hina sɔrɔ o
minabagaw fɛ; o fana bɛna kɔsegi ka na nin jamana ra, sabu Matigi Ala, aw ta Ala bɛ
hina, a fana bɛ nɛɛma kɛ. Ni aw ka kɔsegi ka na a fɛ, a tɛna ban aw ra.»
10 Ayiwa, ciradenw tɛmɛna duguw bɛɛ ra; o tagara Efirayimu mara ra, ka taga Manase
ta mara ra, ka taga fɔ Zabulɔn ta mara ra. Nka mɔgɔw tun bɛ yɛrɛkora o ma le, ka kɛ o
lɔgɔbɔ ye.
11 O bɛɛ n'a ta, Asɛri, ani Manase, ani Zabulɔn ta mɔgɔ dɔw ka o yɛrɛ majigi ka sɔn
ka na Zeruzalɛmu.
12 Ala ka Zuda mara mɔgɔw fana dɛmɛ; a ka miiriya kelen don o bɛɛ jusu ra, k'a to
masacɛ ka min fɔ ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma ye, o sɔnna ka o kɛ.

Izirayɛlimɔgɔw ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ

13 Mɔgɔ camanba nana lajɛn Zeruzalɛmu ka burufunubari ɲanagbɛ kɛ san karo flanan
na. O tun kɛra jama camanba le ye.
14 Sarakabɔnan minw tun bɛ Zeruzalɛmu, o ka olugu cɛn; o ka wusunan sarakabɔnanw
fana ta ka taga o bɛɛ firi Sedɔrɔn kɔ kɔnɔ.
15 O kɔ, o ka Jɔnyaban saraka faga san karo flanan tere tan ni naani na.
Sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw maroyara; o ka o yɛrɛ saninya, ka saraka jɛnitaw
bɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
16 O bɛɛ lɔra o lɔyɔrɔw ra, i n'a fɔ a fɔra Ala ta baaraden Musa ta sariya ra cogo min
na. Levi* ta mɔgɔw le tun bɛ bɛgan jori di sarakalasebagaw ma, olugu bɛ a seriseri.
17 Mɔgɔ caman tun bɛ jama ra minw tun ma o yɛrɛ saninya; o ra minw tun ma saninya,
Levi* ta mɔgɔw le ka Jɔnyaban sarakaw faga olugu ye, janko k'a saninya k'a di Matigi
Ala ma.
18 Mɔgɔ caman tun bɛ jama ra minw tun ma o yɛrɛ saninya; olugu caman tun bɔra
Efirayimu ta mara ra, ani Manase ta mara ra, ani Isakari ta mara ra, ani Zabulɔn ta
mara ra. Olugu ka Jɔnyaban saraka domu, k'a sɔrɔ a sɛbɛra cogo min na, o m'a kɛ ten.
O kosɔn Ezekiyasi ka Ala daari o ye, k'a fɔ ko: «Matigi Ala, ele min ka ɲi, yafa bɛɛ ma;
19 min o min jijara ka tugu Ala kɔ, Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala, hali ni a kɛra ko o tigi
m'a yɛrɛ saninya i n'a fɔ a ka kan ka kɛ cogo min na, ele ye yafa o ma.»
20 Matigi Ala ka Ezekiyasi ta daariri lamɛn; a yafara o mɔgɔw ma.
21 O ra, Izirayɛlimɔgɔ minw tun bɛ Zeruzalɛmu, olugu ka burufunubari ɲanagbɛ kɛ
tere wolonfla, ni ɲagariba ye. Lon o lon, Levi* ta mɔgɔw, ani sarakalasebagaw tun bɛ
to ka Matigi Ala tando ni fɔrifɛn kanbaw ye, ka Matigi Ala bonya.
22 Ezekiyasi kumana Levi* ta mɔgɔw bɛɛ fɛ, ka o ja gbɛlɛya, sabu o tun timinadiyara
Matigi Ala ta baara ra kosɛbɛ. O ka sarakaw domu fɔ tere wolonfla, ka ninsɔndiya
sarakaw bɔ, ka Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala bonya.

23 O kɔ, jama bɛɛ lajɛnnin bɛnna a ra ko o ye tere wolonfla wɛrɛ kɛ tuun ɲanagbɛ ra.
O ka tere wolonfla wɛrɛ kɛ, ka ɲagari;
24 sabu Zuda masacɛ Ezekiyasi tun ka misitoran waga kelen ani saga waga wolonfla
(7 000) le di jama ma. Jamana ɲamɔgɔw tun ka misitoran waga kelen ani saga waga tan
le di jama ma. Sarakalasebaga caman tun ka o yɛrɛ saninya.
25 Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw, ani mɔgɔ minw
bɛɛ tun nana ka bɔ Izirayɛli, ani lonan minw tun bɔra Izirayɛli, walama minw tun siginin
bɛ Zuda mara ra, bɛɛ le ɲagarira.
26 O kɛra ɲagariba le ye Zeruzalɛmu. Kabini Izirayɛli masacɛ Dawuda dencɛ Sulemani
ta wagati ra, nin ko ɲɔgɔn tun ma deri ka kɛ ban Zeruzalɛmu.
27 O kɔ, sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw wurira ka dugawu kɛ jama ye. Ala ka o
ta dugawu mɛn; o ta daarikan sera fɔ Ala ta yɔrɔ saninman na sankolo kɔnɔ yi.

31

Ezekiyasi ka Alabatoso baara labɛn

1 Ɲanagbɛ bɛɛ nana ban tuma min na, Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ yi, olugu tagara
Zuda duguw ra, ka taga kabakurujanw benben, ka jo musoman Asera ta berew benben;
sɔnnikɛyɔrɔ minw bɛ kongoriw kan o ka olugu ni sarakabɔnanw bɛɛ waraga ka bɔ Zuda,
ani Boniyaminu, ani Efirayimu, ani Manase ta maraw ra, fɔ ka taga o bɛɛ ban. O kɔ,
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ kɔsegira ka taga o sigiyɔrɔw ra, o ta duguw ra.
2 Ezekiyasi ka sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw sigi ka kaɲa ni o ta jɛnkuruw ye,
bɛɛ ni a ta baara. Sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw ta baara tun ye saraka jɛnitaw*
ye, ani ninsɔndiya sarakaw, ani Alabatoso baaraw, ani ka dɔnkiriw la, ka baraka la Ala
ye, k'a tando Matigi Ala ta batoso donda ra.
3 Masacɛ ka dɔ bɔ a yɛrɛ ta naforow ra ka o di, janko o ye to ka o kɛ saraka jɛnitaw
ye: sɔgɔma ta, ani wulafɛ ta, ani Nɛnɛkirilonw ta, ani karokuraw ta, ani ɲanagbɛw ta, i
n'a fɔ a sɛbɛra Matigi Ala ta sariya ra cogo min na.
4 A k'a fɔ Zeruzalɛmukaw ye, ko o ye to ka sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw ninyɔrɔ
di o ma, janko o ye jija Matigi Ala ta sariya sira tagama ra.
5 O kuma sera mɔgɔw ma minkɛ, Izirayɛlimɔgɔw nana ni o ta simanw kunfɔlɔw ye
caman, ani o ta rɛzɛnjikura, ani turu, ani li, ani o ta forow ta sɛnɛfɛnw bɛɛ. O nana ni
o ta fɛnw bɛɛ yaga ye, caman.
6 Izirayɛlimɔgɔw, ani Zuda mara mɔgɔ minw tun siginin bɛ Zuda duguw ra, olugu fana
ka o ta misiw, ani o ta sagaw, ani o ta baw yagaw di; fɛn saninman minw tun ka kan ka
di Matigi Ala, o ta Ala ma, o ka o fana yaga di. O ka o fɛnw tonton ɲɔgɔn kan.
7 O ka o fɛnw lajɛnri damina san karo sabanan na, ka taga a laban fɔ san karo
wolonflanan le ra.
8 Ezekiyasi ni a ta jamana ɲamɔgɔw nana o fɛnw tontonnin ye minkɛ, o ka baraka la
Matigi Ala ye, ani a ta mɔgɔw, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye.
9 Ezekiyasi ka sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw ɲininka o fɛnw ko ra.
10 Sarakalasebagaw kuntigi Azariya, min ye Sadɔki ta somɔgɔ dɔ ye, ale k'a jaabi ko:
«Kabini mɔgɔw k'a damina ka na ni o borofɛnw ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, an ka
domuni sɔrɔ k'a domu ka fa, fɔ k'a tɔ to caman; sabu Matigi Ala ka baraka don a ta
mɔgɔw ra. Fɛn minw dira o tɔ le ye nin bɛɛ ye tan.»
11 Ezekiyasi k'a fɔ ko o ye fɛnmarayɔrɔ dɔw labɛn Matigi Ala ta batoso kɔnɔ; o ka o
labɛn.
12 Mɔgɔw ka o borofɛn minw di, ani o ta yagaw, ani fɛn saninman tɔw, o tun bɛ to
ka taga o fɛnw bla o yɔrɔw ra; o ka o baara kɛ ka ɲa a cogo ra. Levi* ta mɔgɔ min ye
Konaniya ye, ale le tun ye o ko ɲamɔgɔ ye, k'a balemacɛ Simɛyi gban ale ra.
13 Yeyɛli, ani Azaziya, ani Nahati, ani Asahɛli, ani Yerimɔti, ani Yozabadi, ani Eliyɛli, ani
Isimakiya, ani Mahati, ani Benaya, olugu le tun ye o baaraw kɔrɔsibagaw ye; Konaniya
ni a balemacɛ Simɛyi le tun ye olugu bɛɛ ɲamɔgɔw ye. Masacɛ Ezekiyasi ni Alabatoso
kuntigi Azariya, olugu le tun ka o kow bɛɛ latigɛ.
14 Levi* ta mɔgɔ min tun ye Imina dencɛ Kore ye, min tun ye terebɔyanfan donda
kɔrɔsibaga ye, mɔgɔw tun bɛ fɛn minw di Ala ma o yɛrɛ sago ma, ale le tun bɛ o fɛnw
mina; mɔgɔw tun bɛ fɛn minw di Matigi Ala ma, ani fɛn saninmanbaw, ale fana le tun
bɛ o fɛnw tarantaran.
15 Edɛni, ani Miniyaminu, ani Yosuwe, ani Semaya, ani Amariya, ani Sekaniya, olugu le
tun bɛ a kɛrɛ fɛ sarakalasebagaw ta duguw ra, k'a dɛmɛ ka fɛnw taran ka ɲa o balemaw
ra, mɔgɔkɔrɔba fara denfitini kan, ka kaɲa ni o ta jɛnkuruw ye.

16 Cɛden minw ka san saba sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan, o tun bɛ olugu fana ninyɔrɔ
di o ma, minw tɔgɔ tun sɛbɛra buruju kitabu kɔnɔ, ani minw bɛɛ tun bɛ don Matigi
Ala ta batoso kɔnɔ, janko baara minw karifara o ma ka o baaraw kɛ, ka kaɲa ni o ta
jɛnkuruw ye.
17 O tun ka sarakalasebagaw tɔgɔw sɛbɛ, bɛɛ ni a ta gba; nka min ye Levi* ta mɔgɔw
ye, minw si tun ka san mugan sɔrɔ, ani minw tɛmɛna o kan, o tun ka olugu tɔgɔ sɛbɛ
ka kaɲa ni o ta baaraw ni o ta jɛnkuruw le ye.
18 O tɔgɔw tun sɛbɛra, o ni o ta denfitiniw bɛɛ, ani o ta musow, ani o dencɛw ni o
denmusow. O ta gbamɔgɔw bɛɛ tɔgɔw le tun sɛbɛra; sabu o tun ka o yɛrɛ bla danna
yɔrɔ saninman ta baara le kosɔn.
19 Sarakalasebaga minw tun ye Haruna ta durujaw ye, minw tun siginin bɛ
kongokɔnɔyɔrɔw ra, sarakalasebagaw ta duguw kɛrɛfɛyɔrɔw ra, o ka mɔgɔ dɔw
ɲanawoloma yɔrɔ bɛɛ kelen kelen na, janko olugu ye to ka domuni nin mɔgɔw ra,
sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw cɛ ra.
20 Ayiwa, Ezekiyasi ka o le kɛ Zuda mara bɛɛ ra. Ko minw ka ɲi, ani ko minw terennin
lo, ani ko minw bɛnnin lo Matigi Ala, a ta Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ.
21 A ka baara o baara kɛ Alabatoso ta kow ra, walama Ala ta sariya ni a ta kuma sira
tagama ko ra ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, a ka o bɛɛ kɛ ni a jusukun bɛɛ ye; o baaraw
fana ɲana.

32

Asiri masacɛ nana Ezekiyasi kama
(Masacɛw flanan 18.13; Ezayi 36.1)

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Ezekiyasi ka o baaraw kɛ ni kankelentigiya ka ban tuma min na,
Asiri masacɛ Senakeribu nana ben Zuda mara kan, ka dugu barakamanw lamini, ko a
bɛ kogow ci ka don fanga ra.
2 Ezekiyasi nana a ye ko Senakeribu nakun tun ye ka na Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ minkɛ,
3 a sigira ka kuma ni a ta jamana ɲamɔgɔw ni a ta kɛrɛkɛcɛfariw ye, ko jidinga minw
bɛ dugu kɔ fɛ, ko o ye o bɛɛ gberen.
4 Olugu sɔnna a ta ma. Jamaba nana ɲɔgɔn lajɛn; jidinga ni kɔ min o min tun bɛ woyo
o mara ra o ka o bɛɛ gberen. O ko: «Asiri masacɛw man kan ka na ji camanba sɔrɔ o
yɛrɛ ɲa yan.»
5 Ezekiyasi k'a yɛrɛ ja gbɛlɛya ka dugu kogo yɔrɔcɛnninw lalaga; a ka dɔ fara
sankasojanw janya kan. A ka kogo wɛrɛ lɔ dugu kɔ fɛ, ka Milo yɔrɔ fana labɛn Dawuda
ta masabonba kɔnɔ, ka kɛrɛkɛminanw, ani nɛgɛbɛnnanw caman ɲini.
6 A ka kɛrɛkɛden kuntigi dɔw sigi jama kunna; o kɔ, a ka olugu lajɛn a yɛrɛ kɔrɔ dugu
donda ra, ka kuma o fɛ ka o ja gbɛlɛya; a ko:
7 «Aw ye jija, ka aw ja gbɛlɛya! Aw kana siran, aw ja kana tigɛ Asiri masacɛ ni a ta
jamaba ɲa, sabu min bɛ ni anw ye, o baraka ka bon ni ale nɔfɛmɔgɔw ye.
8 Adamadenw le bɛ ni ale ye; nka Matigi Ala, an ta Ala le bɛ ni an ye; ale le bɛna an
dɛmɛ, ka kɛrɛ kɛ an nɔ ra.»
Ayiwa, mɔgɔw ka o jigi la Zuda masacɛ Ezekiyasi ta kuma kan.

Senakeribu ka cira min ci Zeruzalɛmukaw ma
(Masacɛw flanan 18.17-37; 19.9-19; Ezayi 36.2-22; 37.9-20)

9 Ayiwa, o kɔ, Asiri masacɛ Senakeribu k'a ta jamana ɲamɔgɔ dɔw ci ka taga
Zeruzalɛmu; o y'a sɔrɔ ale yɛrɛ tun bɛ Lakisi ɲa fɛ ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye. A ka
o ci Zuda masacɛ Ezekiyasi fɛ, ani Zuda mara mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Zeruzalɛmu, ko o
ye taga a fɔ o ye, ko:
10 «Asiri masacɛ Senakeribu ko: ‹O tuma aw ka aw jigi la mun le kan, ka aw yɛrɛ
datugu ka to Zeruzalɛmu kɔnɔ?
11 Aw m'a lɔn ko Ezekiyasi bɛ aw lafirira le, k'a to kɔngɔ ni jiminlɔgɔ ye aw faga yan
wa, ka kɛ a fɔ ye ko: Matigi Ala, an ta Ala bɛna an bɔsi Asiri masacɛ boro?
12 Yala ale Ezekiyasi yɛrɛ le ma Matigi Ala ta sɔnnikɛyɔrɔw cɛn ka bɔ kongoriw kan,
ani a ta sarakabɔnanw fana, ka sɔrɔ k'a fɔ Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ye
ko o ka kan ka Ala bato sarakabɔnan kelen dɔrɔn le kan, ka wusunan sarakaw bɔ o yɔrɔ
ra wa?
13 Yala ne ni ne ta bɛmaw ka min kɛ jamana tɔw bɛɛ ta mɔgɔw ra, aw ma o lɔn wa?
Yala o jamanaw ta mɔgɔw ta alaw sera ka o ta jamana bɔsi ka bɔ ne boro wa?
14 Ne bɛmaw ka o siya minw halaki, o siyaw ta alaw bɛɛ ra, juman kelen le sera k'a
ta mɔgɔw bɔsi ka bɔ ne boro, ka na a fɔ ko Ala bɛ aw bɔsi ka bɔ ne boro?

15 O ra, aw kana a to Ezekiyasi ye aw nɛgɛ, ka aw lafiri tan. Aw kana la a ra dɛ! Sabu
siya si, walama jamana si ta ala ma se ka o ta mɔgɔw bɔsi ka bɔ ne boro, ani ne bɛmaw
boro. O tuma aw ta alaw bɛna aw bɔsi cogo di ka bɔ ne boro?› »
16 Senakeribu ta jamana ɲamɔgɔw belen ka kɛ kumakolonw fɔ ye Matigi Ala ma, ani
Ala ta baaraden Ezekiyasi ma.
17 Senakeribu tun ka sɛbɛ dɔ kɛ ka Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala mafiyɛnya, k'a fɔ ko:
«Jamana tɔw ta mɔgɔw ta alaw ma se ka o ta mɔgɔw bɔsi ne boro cogo min na, o cogo
ra Ezekiyasi ta Ala tɛna se k'a ta mɔgɔw bɔsi ka bɔ ne boro.»
18 O pɛrɛnna ka o kuma fɔ ni kanba ye Zuda mɔgɔw yɛrɛ ta kan na, janko
Zeruzalɛmuka minw tun bɛ kogo kunna, ka siranya ni jatigɛ bla olugu ra, k'a to Asirikaw
ye se ka dugu mina.
19 O ka Zeruzalɛmu ta Ala ta ko ta k'a kɛ i n'a fɔ siya tɔw ta alaw, mɔgɔw yɛrɛ boro
bɛ ala minw lalaga.

Ezekiyasi sera Senakeribu ra
(Masacɛw flanan 19.1,35-37; Ezayi 37.1,36-38)

20 Ayiwa, masacɛ Ezekiyasi ni cira Ezayi, min ye Amɔzi dencɛ ye, olugu ka Ala daari o
ko ra, ka o kan lase Ala ma sankolo ra.
21 O kɛra minkɛ, Matigi Ala k'a ta mɛlɛkɛ dɔ ci ka na Asiri masacɛ ta kɛrɛkɛjama
halaki: a kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ, a ɲamɔgɔw, ani a kɛrɛkuntigiw bɛɛ. Masacɛ Senakeribu
k'a ye ten minkɛ, a sekɔra a ta jamana ra a maroyaninba. A tagara don a ta ala ta batoso
kɔnɔ; a yɛrɛ dencɛw tagara a faga o yɔrɔ ra yi ni kɛrɛkɛmuru ye.
22 O cogo le ra, Matigi Ala ka Ezekiyasi ni Zeruzalɛmukaw kisi ka bɔ Asiri masacɛ
Senakeribu boro, ani ka bɔ o juguw bɛɛ boro. A ka ɲasuma di o ma fan bɛɛ ra.
23 Mɔgɔ caman nana o ta sarakaw di Matigi Ala ma Zeruzalɛmu, ani ka bonyaw di
Zuda masacɛ Ezekiyasi ma. K'a ta o wagatiw ra, dɔ farara masacɛ Ezekiyasi ta bonya
kan siya tɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ.

Masacɛ Ezekiyasi ta bana
(Masacɛw flanan 20.1-21; Ezayi 38.1-8; 39)

24 O wagati ra, Ezekiyasi nana bana, fɔ a tun bɛ ɲini ka sa. A ka Matigi Ala daari;
Matigi Ala k'a jaabi, ka kabako dɔ kɛ a ye.
25 Nka o koɲuman min kɛra Ezekiyasi ye, a ma kɛ o lɔnbaga ye. Yɛrɛbonya donna a
jusu ra; o kɛra minkɛ, Ala ta dimi sera ale ni Zuda ni Zeruzalɛmu bɛɛ ma.
26 O ra, Ezekiyasi k'a ta yɛrɛbonya dabla k'a yɛrɛ majigi. Zeruzalɛmukaw fana ka o
yɛrɛ majigi. O kɛra minkɛ, Matigi Ala ta dimi ma se o ma tuun Ezekiyasi yɛrɛ ta tere ra.
27 Ezekiyasi ka naforo caman sɔrɔ, ani bonya caman. A ka naforo caman mara a
yɛrɛ ye: warigbɛ, ani sanin, ani luluw, ani kasadiyananw, ani nɛgɛbɛnnanw, ani fɛn
dawulaman suguya bɛɛ.
28 A ka bon dɔw lɔ, ka o kɛ simanblayɔrɔ ye, ka dɔw kɛ rɛzɛnji marayɔrɔ ye, ani turu
marayɔrɔ. A ka bɛgan marayɔrɔ dɔw lɔ bɛgan suguya bɛɛ ye, ani a ta sagakuruw ye.
29 A ka dugu dɔw lɔ fana. Sagaw, ani baw, ani misiw tun b'a fɛ caman; sabu Ala tun
ka naforo caman di a ma.
30 Ale Ezekiyasi kelen le ka Giyɔn kɔ ta ji bɔyɔrɔ da gberen a sanfɛyɔrɔ ra, k'a ji lana
dugumayanfan na terebenyanfan na Dawuda ta masabonba kɔnɔ. A ka baara o baara
dabɔ, o bɛɛ ɲana a boro.
31 O bɛɛ n'a ta, kabako minw tun kɛra a ta jamana ra, wagati min na Babilɔni jamana
ɲamɔgɔw ta ciradenw nana a fɛ ka na a ɲininka o kabakow ko ra, o wagati ra Ala bɔra
a kɔ, janko k'a sɛgɛsɛgɛ, k'a lɔn ko minw bɛɛ bɛ a jusukun na.
32 Ayiwa, Ezekiyasi ta ko tɔw bɛɛ, a ka koɲuman minw kɛ Ala ɲa kɔrɔ, o kow sɛbɛra
cira Ezayi, Amɔzi dencɛ ta ciraya kitabu kɔnɔ, ani Zuda ni Izirayɛli masacɛw ta kitabuw
kɔnɔ.
33 O kɔ, Ezekiyasi sara, ka taga fara a bɛmaw kan; o k'a su don Dawuda dencɛw ta
kaburuw sanfɛyɔrɔ ra. Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ k'a sanga bonya.
A dencɛ Manase sigira masaya ra a nɔ ra.

33

Zuda masacɛ Manase ta wagati
(Masacɛw flanan 21.1-18)

1 Manase sigira masaya ra k'a si to san tan ni fla; a ka san bilooru ni looru le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.

2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. Matigi Ala tun ka siya minw gbɛn ka bɔ
Izirayɛlimɔgɔw ɲa, a ka o siyaw ta ko haramuninw ɲɔgɔn le kɛ.
3 A facɛ Ezekiyasi tun ka sɔnnikɛyɔrɔ minw cici ka bɔ kongoriw kan, a ka o bɛɛ lalaga
kokura tuun. Jo min ye Baali ye, a ka sarakabɔnan dɔw lɔ o jo tɔgɔ ra. A ka bere dɔ
turu jo musoman Asera tɔgɔ ra. A k'a kinbiri gban ka karo ni lolow bɛɛ bato.
4 A ka sarakabɔnan wɛrɛw lɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ; k'a sɔrɔ Matigi Ala tun k'a fɔ
ko ale tɔgɔ bɛna sigi Zeruzalɛmu le wagati bɛɛ.
5 A ka sarakabɔnan dɔw lɔ Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ fla bɛɛ kɔnɔ karo ni lolow bɛɛ
tɔgɔ ra.
6 A k'a dencɛ di o k'a jɛni tasuma ra k'a kɛ saraka ye Bɛni Hinɔmu ta kurufurancɛ ra.
A tun bɛ lagbɛri kɛ, ka jinamoriyakow kɛ, ani subagaya. A ka mɔgɔ dɔw sigi, minw bɛ
suw wele, ka lagbɛri kɛ. A ka dɔ fara a ta kojuguw kan Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka Matigi
Ala jusu bɔ.
7 A tun ka jo dɔ tagamasiyɛn min lalaga, a ka o bla Ala ta batoso kɔnɔ, k'a sɔrɔ Ala
tun k'a fɔ Dawuda ye, ka na a fɔ a dencɛ Sulemani fana ye o so ko ra, ko: «Ne ka nin
batoso ani nin Zeruzalɛmu dugu le ɲanawoloma Izirayɛli mara bɛɛ ra, ka ne tɔgɔ sigi
nin yɔrɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
8 Ne ka sariyaw, ani ciw ni cifɔnin minw bɛɛ yira Musa ra k'a fɔ o ye, ni o ka o bɛɛ sira
tagama ka ɲa, o tuma ne ka nin jamana min di aw bɛmaw ma, ne tɛna Izirayɛlimɔgɔw
labɔ o jamana ra tuun.»
9 Nka Manase ka Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw lafiri; Matigi Ala tun ka siya
minw halaki ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ɲa, o ka kojugu kɛ ka tɛmɛ hali o siyaw kan.
10 Matigi Ala kumana Manase ni a ta mɔgɔw fɛ, nka o ma o janto a ta kuma ra.

Manase nimisara

11 O kɛra minkɛ, Matigi Ala ka Asiri masacɛ ta kɛrɛkɛjama kuntigiw bla ka na o kama;
olugu nana Manase mina ka nɛgɛ don a nun na, k'a siri ni siranɛgɛjɔrɔkɔ ye ka taga ni
a ye Babilɔni.
12 K'a to o tɔɔrɔ le ra, a ka sɔrɔ ka kasi ka Matigi Ala, a ta Ala daari kosɛbɛ, k'a yɛrɛ
majigi kosɛbɛ a bɛmaw ta Ala ɲa kɔrɔ.
13 A ka Ala daari minkɛ, Ala k'a jaabi. Ala k'a ta makarikan lamɛn, k'a lasekɔ ka taga
a ta masaya ra Zeruzalɛmu. O le ra, Manase k'a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye.
14 O kɔ fɛ a ka kogo dɔ lɔ Dawuda ta masabonba kɔfɛyɔrɔ ra, Giyɔn terebenyanfan
na, kurufurancɛ ra, ka taga se fɔ Jɛgɛw ta donda ma; o kogo tun ka Ofɛli lamini. A tun
k'a janya kosɛbɛ fana. A ka kɛrɛkuntigi dɔw fana bla Zuda dugu barakamanw bɛɛ ra.
15 Batofɛn wɛrɛw, ani jo min tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, a ka o bɔ yi, ani a tun
ka sarakabɔnan minw lɔ Matigi Ala ta batoso ta kongori kan, ani Zeruzalɛmu. O tagara
o fɛnw bɛɛ firi dugu kɔ fɛ.
16 A ka Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn lɔ kokura, ka ninsɔndiya sarakaw, ani barakalari
sarakaw bɔ. A k'a fɔ Zuda mara mɔgɔw ye ko o ye Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala le bato.
17 Mɔgɔw tun bɛ sarakaw bɔra kongoriw kan hali bi, nka o tun bɛ o sarakaw bɔra
Matigi Ala, o ta Ala dɔrɔn le ye.
18 Ayiwa, Manase ta ko tɔw, a ka Ala daari cogo min na, ani a ladibagaw ka kuma
minw fɔ a ye Matigi Ala tɔgɔ ra, Izirayɛli ta Ala, o kow sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ta kow
kitabu kɔnɔ.
19 A ta daariri, ani Ala ka a ta daariri lamɛn cogo min na, ani a ta jurumunw, ani a
ta kanblari, ani a tun ka sɔnnikɛyɔrɔw lɔ kongoriw kan yɔrɔ minw na, ka berew turu
jo musoman Asera tɔgɔ ra, ka jow lalaga, ka sɔrɔ ka na a yɛrɛ majigi, o kow bɛɛ sɛbɛra
Hozayi ta kitabu kɔnɔ.
20 O kɔ, Manase sara, ka taga fara a bɛmaw kan. O k'a su don a ta so kɔnɔ. A dencɛ
Amɔn sigira masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Amɔn ta wagati
(Masacɛw flanan 21.19-26)

21 Amɔn sigira masaya ra k'a si to san mugan ni fla; a ka san fla le kɛ masaya ra. A
siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
22 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a facɛ Manase tun k'a kɛ cogo min na. A
facɛ Manase tun ka jo minw lalaga, a ka saraka bɔ olugu bɛɛ ye, ka o sɔn.
23 A m'a yɛrɛ majigi Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ a facɛ Manase tun k'a kɛ cogo min na;
nka ale Amɔn kɔni ka dɔ le fara a ta kojuguw kan ka taga.
24 Lon dɔ, a ta jamana ɲamɔgɔ dɔw ka janfa siri a kama, k'a faga a ta bon kɔnɔ.
25 Nka o mɔgɔ minw bɛɛ tun ka masacɛ Amɔn janfa, jama wurira ka olugu bɛɛ faga.
O k'a dencɛ Yoziyasi sigi masaya ra a nɔ ra.

34

Zuda masacɛ Yoziyasi ka jamana saninya
(Masacɛw flanan 22.1-2; 23.4-20)

1 Yoziyasi sigira masaya ra k'a si to san seegi. A ka san bisaba ni kelen le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
2 Ko minw terennin lo Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ka o le kɛ. A k'a bɛmacɛ Dawuda ta siraw
le tagama. A ma o sira bla ka jɛngɛ ka taga a kininboro fɛ walama a numanboro fɛ.
3 A ta masaya san naaninan na, k'a to denmisɛnya ra hali bi, a jijara ka tugu a bɛmacɛ
Dawuda ta Ala kɔ. A si sera san tan ni fla tuma min na, a ka kɛ Zuda ni Zeruzalɛmu
saninya ye; sɔnnikɛyɔrɔ minw tun bɛ kongoriw kan, a ka olugu cɛn, ka jo musoman
Asera ta sɔnnikɛberew ben, ka jo yiriramanw ni a nɛgɛramanw cɛn.
4 A blara mɔgɔw ɲa ka Baali ta sarakabɔnanw benben. Wusunan sarakabɔnan minw
tun bɛ o sarakabɔnanw kunna, o ka o fana cici ka Asera ta sɔnnikɛberew kari, ani a
jo yiriramanw ni a nɛgɛramanw. A ka o fɛnw cici, ka taga o seriseri o batobagaw ta
kaburuw kan yi, minw tun bɛ o sɔnna.
5 A ka o sɔnnikɛbagaw suw kolow jɛni o yɛrɛ ta sarakabɔnanw kan yi. A ka Zuda ni
Zeruzalɛmu saninya o cogo le ra.
6 A tagara Manase ta mara duguw ra, ani Efirayimu, ani Simeyɔn, ka taga se fɔ Nɛfitali,
ani yɔrɔ lakolon minw tun bɛ o yɔrɔ lamini na.
7 A ka sarakabɔnanw benben, ka jo musoman Asera ta sɔnnikɛberew benben, k'a jo
cici fɔ k'a mugumugu, ka wusunan sarakabɔnanw bɛɛ benben Izirayɛli jamana ra. O
kɔ, a sekɔra ka taga Zeruzalɛmu.

Sariya kitabu yera
(Masacɛw flanan 22.3-10)

8 Yoziyasi ta masaya san tan ni seeginan na, k'a to jamana ni Alabatoso saninyari ra,
a ka Asaliya dencɛ Safan ci, ani dugutigi Maseya, ani Yohahazi dencɛ Yoha, min tun ye
masacɛ ta kumalasebaga ye, ko o ye taga Matigi Ala, a ta Ala ta batoso lalaga.
9 O tagara sarakalasebagaw kuntigi Hilikiya fɛ; mɔgɔw tun ka wari minw di Ala
ta batoso baara kama, o ka o wariw di Hilikiya ma. Levi* ta mɔgɔ minw tun ye
dakɔrɔsibagaw ye, olugu le tun ka o wari mina Manase ni Efirayimu ta mara mɔgɔw
fɛ, ani Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ fɛ, ani Zuda ni Boniyaminu ta mara mɔgɔw fɛ, ani
Zeruzalɛmukaw fɛ.
10 Mɔgɔ minw tun blara Matigi Ala ta batoso baara kow ɲa fɛ, o ka o wari di olugu
ma. O mɔgɔw le tun bɛ baaradenw sara, baaraden minw tun bɛ Alabatoso lalaga, k'a
labɛn.
11 O ka o wari di yirilɛsɛbagaw ni bonlɔbagaw ma, janko o ye kabakuru lɛsɛninw san,
ani bonlɔyiriw, ani bonw sanfɛyɔrɔw ta yiriw; Zuda masacɛw tun ka o yɔrɔw to yi, fɔ
ka na a cɛn.
12 O mɔgɔw ka o ta baara kɛ ni terenninya ye. Levi* ta mɔgɔ minw ye Yahati ni
Abidiyasi ye, ka bɔ Merari ta gba ra, olugu le tun ye o ta ɲamɔgɔw ye, ani Jakariya ni
Mesulamu min bɔra Kehati ta gba ra; olugu le tun bɛ o ta baara kɔrɔsira.
13 Levi* ta mɔgɔw bɛɛ tun ye fɔrifɛntigiw le ye. Olugu le tun bɛ donitabagaw kɔrɔsi,
ka baaradenw bɛɛ ta baaraw yira o ra, ka kaɲa ni o ta baaraw ye. Dɔw fana tun ye
sɛbɛrikɛbagaw ye, ani sokɔrɔsibagaw, ani dakɔrɔsibagaw.
14 O wari min tun blara Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, tuma min na o tun bɛ wari bɔra,
sarakalasebaga Hilikiya ka Matigi Ala ta sariya kitabu ye, Ala tun ka o sariya min fɔ
Musa ye, k'a lase mɔgɔw ma.
15 Hilikiya ka kuma ta o le ra, k'a fɔ Safan ye, min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ko: «Ne ka
sariya kitabu ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.» Hilikiya ka o kitabu di Safan ma.
16 Safan tagara ni kitabu ye masacɛ fɛ, ka o kow lakari a ye, ko: «Baara min tun fɔra
i ta baaradenw ye, an ka o bɛɛ kɛ.
17 Wari min tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, an ka o bɔ k'a di baarakuntigiw ni
baarakɛbagaw ma.»
18 Sɛbɛrikɛbaga Safan k'a fɔ masacɛ ye fana ko: «Sarakalasebaga Hilikiya ka kitabu
dɔ di ne ma.» Safan ka kitabu karan masacɛ ɲa na ni kanba ye.

Yoziyasi ka ciramuso Huluda ɲininka
(Masacɛw flanan 22.11-20)

19 Ayiwa, masacɛ ka sariya kitabu kumaw mɛn minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faran.
20 Masacɛ k'a fɔ Hilikiya ni Safan dencɛ Ayikamu ni Mika dencɛ Abidɔn ni
sɛbɛrikɛbaga Safan ni Asaya ye, min tun ye jamana ɲamɔgɔ dɔ ye, ko:

21 «Aw ye taga Matigi Ala ɲininka ne ye, ani Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔ tɔ
minw tora, nin kitabu ta kumaw ko ra, sabu Matigi Ala ta dimi ka bon. Matigi Ala ta
dimi bɛ an kan, sabu an bɛmaw ma Matigi Ala ta kumaw sira tagama ka kaɲa ni nin
kitabu ta kumaw ye.»

Masacɛ ka Ala ta ciramuso Huluda ɲininka

22 Ayiwa, Hilikiya, ani masacɛ tun ka mɔgɔ minw ci, olugu tagara ciramuso Huluda
fɛ ka taga kuma ni a ye nin ko ra; ale tun ye Salumu ta muso le ye. Salumu facɛ tun
ye Tokeha ye, Tokeha facɛ tun ye Hasira ye. Salumu le tun ye Alabatosoba ta faniw
kɔrɔsibaga ye. A ni a muso tun siginin bɛ Zeruzalɛmu ta kindakura le ra.
23 Huluda ka o jaabi ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta kuma ye nin ye: Mɔgɔ min ka
aw ci ne fɛ, aw ye taga a fɔ o tigi ye,
24 ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛna kojuguba le ben nin dugu ni a dugumɔgɔw kan, ka kaɲa
ni nin danga kumaw bɛɛ ye, minw sɛbɛra nin kitabu kɔnɔ, nin kitabu min karanna Zuda
masacɛ ɲa na.
25 I n’a fɔ o banna ne ra, ka taga wusunan sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye, ka ne jusu bɔ
ni o ta kɛwalew ye, o kosɔn ne ta dimi bɛna wuri nin dugu kama, a tasuma fana tɛna
faga tuun.›
26 «Nka aw ye taga a fɔ Zuda masacɛ ye, ale min ka aw ci ko aw ye na Matigi Ala
ɲininka, ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹I ka nin kitabu kuma lamɛn minkɛ,
27 o kow digira i ra kosɛbɛ; i ka i yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu a ta kuma min fɔra nin
dugu ni a dugumɔgɔw kama, i ka o mɛn. Nka i ka i yɛrɛ majigi ne ɲa kɔrɔ ka i ta faniw
faran, ka kasi ne ɲa kɔrɔ minkɛ, o ra, ne fana ka i ta daariri lamɛn. Ne Matigi Ala ko
ten.
28 O kosɔn, ni i nana sa, ne bɛna i lataga i bɛma tɔw fɛ. I bɛna sa hɛra le ra; o bɛna i
su don i ta kaburu kɔnɔ. O ra, ne bɛna nin kojugu min lase nin dugu ni a dugumɔgɔw
ma, i ɲa tɛna o ye.› »
Ayiwa, o tagara o kumaw lase masacɛ ma.

Yoziyasi ka jɛnŋɔgɔnyakura don ni Ala ye
(Masacɛw flanan 23.1-3)

29 Masacɛ Yoziyasi ka Zuda mara cɛkɔrɔbaw, ani Zeruzalɛmu dugu cɛkɔrɔbaw bɛɛ
wele ka na.
30 O kɔ, masacɛ tagara Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ale ni Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ, ani sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw, ani jama bɛɛ,
denmisɛn fara mɔgɔkɔrɔba kan. O ka o jɛnŋɔgɔnya kitabu kumaw bɛɛ karan jama bɛɛ
ɲa na, o tun ka o kitabu min sɔrɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
31 O y’a sɔrɔ masacɛ tun lɔnin bɛ a lɔyɔrɔ ra; a ka jɛnŋɔgɔnyakura don tuun ni Matigi
Ala ye, k’a fɔ ko: «An bɛna tugu Matigi Ala le kɔ, k’a ta kumaw, ani a ta ciw, ani a ta
cifɔninw bɛɛ sira tagama ni an jusukun bɛɛ ye, ani an nin bɛɛ, janko Ala tun ka kuma
minw sɛbɛ jɛnŋɔgɔnya kitabu kɔnɔ kakɔrɔ, an ye o kumaw bɛɛ sira tagama.»
32 O kɔ, masacɛ k’a fɔ Zeruzalɛmukaw, ani Boniyaminu ta mara mɔgɔw bɛɛ ye ko o
ye o layiri ta Ala ye. Zeruzalɛmukaw ka o kɛ ka kaɲa ni Ala ta jɛnŋɔgɔnya ye, o bɛmaw
ta Ala.
33 Batofɛn haramunin minw tun bɛ Izirayɛlimɔgɔw ta maraw ra, Yoziyasi ka o bɛɛ bɔ
jamana kɔnɔ. Mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ Izirayɛli, a ka o bɛɛ jagboya ko o ye Matigi Ala, o ta
Ala le bato. O ra, Yoziyasi si bɛɛ ra, o ma bɔ Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala kɔ.

35

Jɔnyaban ɲanagbɛ
(Masacɛw flanan 23.21-23)

1 O kɔ, Yoziyasi ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ Zeruzalɛmu Matigi Ala ye. O ka Jɔnyaban
sarakaw faga san karo fɔlɔ tere tan ni naani.
2 A ka sarakalasebagaw sigi o ta baaraw ra, ka o ja gbɛlɛya ko o ye to Matigi Ala ta
batoso baara ra.
3 Levi* ta mɔgɔ minw bɛ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ karan, ka o yɛrɛ bla danna Matigi Ala
ye, a k’a fɔ olugu ye ko: «Izirayɛli masacɛ Dawuda dencɛ Sulemani ka Alabatoso min
lɔ, aw ye jɛnŋɔgɔnya kɛsu saninman ta ka taga a bla o so kɔnɔ. Aw man kan k’a ta aw
kamankunw kan tuun. Aw ye baara kɛ Matigi Ala, aw ta Ala ye, ani a ta mɔgɔw, minw
ye Izirayɛlimɔgɔw ye.
4 Aw ye aw yɛrɛ tarantaran ka kaɲa ni aw ta gbaw ye, ani ka kaɲa ni aw ta jɛnkuruw
ye, i n’a fɔ Izirayɛli masacɛ Dawuda ni a dencɛ Sulemani tun k’a fɔ cogo min na.

5 Aw ye to yɔrɔ saninman kɔnɔ; Levi* ta mɔgɔ dɔw ka kan ka kɛ ni aw ta jɛnkuru bɛɛ
kelen kelen ye, janko ka aw balema Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ o ta saraka kow ra.
6 Aw ye Jɔnyaban saraka faga, ka aw yɛrɛ saninya, ka labɛn ka aw balemaw
Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ, i n’a fɔ Matigi Ala k’a fɔ Musa ye cogo min na.»
7 Jama min tun nana Zeruzalɛmu, Yoziyasi ka Jɔnyaban saraka bɔ olugu ye: a ka bɛgan
waga bisaba (30 000) kɛ saraka ye, baw ni sagaw faranin ɲɔgɔn kan, ani misi waga saba
(3 000). O bɛɛ tun bɔra masacɛ yɛrɛ ta bɛgankuru le ra.
8 Jamana ɲamɔgɔw fana ka bɛgan dɔw di, ka o kɛ jama ni sarakalasebagaw ni Levi*
ta mɔgɔw ta Jɔnyaban saraka ye. Hilikiya ni Jakariya ni Yeyɛli, minw ye Alabatoso ta
kow ɲamɔgɔw ye, olugu ka sagaw ni baw di sarakalasebagaw ma, ka o kɛ bɛgan waga
fla ni kɛmɛ wɔɔrɔ (2 600), ka o kɛ o ta Jɔnyaban saraka ye, ani misi kɛmɛ saba.
9 Konaniya ni a balemaw, minw ye Semaya ni Netanehɛli ye, ani Hasabiya, ani Yeyɛli,
ani Yozabadi, o minw ye Levi* ta mɔgɔw kuntigiw ye, olugu ka sagaw ni baw di Levi ta
mɔgɔw ma, ka o kɛ bɛgan waga looru (5 000), o ta Jɔnyaban saraka ye, ani misi kɛmɛ
looru.
10 Ayiwa, o ka ɲanagbɛ labɛn. Sarakalasebagaw lɔlɔra o lɔyɔrɔw ra, ani Levi* ta
mɔgɔw, bɛɛ ni a ta jɛnkuru, i n’a fɔ masacɛ tun k’a fɔ cogo min na.
11 O ka Jɔnyaban sarakaw faga. Levi* ta mɔgɔw ka o jori di sarakalasebagaw ma, o
k’a seriseri sarakajɛnifɛn kan. Levi* ta mɔgɔw ka o bɛganw gbolow bɔ.
12 Bɛgan minw tun ka kan ka kɛ saraka jɛnita ye, o ka olugu bla danna, ka o taran
jama ra, gba bɛɛ ni a ta, janko o ye di Matigi Ala ma, i n’a fɔ a sɛbɛra Musa ta kitabu
kɔnɔ cogo min na. O ka misiw fana ta kɛ ten.
13 O ka Jɔnyaban sarakaw jɛni tasuma ra, i n’a fɔ a sɛbɛra cogo min na. O ka saraka
saninman tɔw tobi dagabaw, ani nɛgɛdagaw, ani pɔliw kɔnɔ; o ka o ninnin joona joona
mɔgɔw bɛɛ ra.
14 O kɔ, Levi* ta mɔgɔw ka olugu yɛrɛ ni sarakalasebagaw ta Jɔnyaban sarakaw fana
labɛn, sabu sarakalasebaga minw tun ye Haruna durujaw ye, olugu ka saraka jɛnitaw,
ani bɛganw ta turu jɛni fɔ ka taga su ko. O kosɔn Levi* ta mɔgɔw ka o yɛrɛ ta Jɔnyaban
saraka labɛn, ani ka Haruna ta durujaw sarakalasebagaw fana ta labɛn.
15 Fɔrifɛnfɔbagaw, minw ye Asafu ta durujaw ye, olugu tora o lɔyɔrɔw ra, i n’a fɔ
Dawuda ni Asafu ni Heman tun k’a fɔ cogo min na, ani Yedutun, min tun ye masacɛ
ladibaga ye. Dakɔrɔsibagaw lɔnin tora da bɛɛ kelen kelen na. O ma bɔ o lɔyɔrɔ ra, sabu
o balema minw ye Levi* ta mɔgɔw ye, olugu tun ka o ta Jɔnyaban saraka ko ɲanabɔ o
ye.
16 O lon na, o ka Matigi Ala ta saraka kow bɛɛ ɲanabɔ, ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ, ka
saraka jɛnitaw bɔ Matigi Ala ta sarakajɛnifɛn kan, i n’a fɔ masacɛ Yoziyasi tun k’a fɔ
cogo min na.
17 Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ o wagati
ra, ka burufunubari ɲanagbɛ kɛ fɔ tere wolonfla.
18 Nin ɲɔgɔn Jɔnyaban ɲanagbɛ ma deri ka kɛ tuun Izirayɛli kabini cira Sumayila ta
wagati ra. Izirayɛli masacɛ si ma nin Jɔnyaban ɲanagbɛ ɲɔgɔn kɛ, i n’a fɔ Yoziyasi k’a
kɛ cogo min na, ale ni sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw ni Zuda mara mɔgɔw ni
Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Zeruzalɛmu, ani Zeruzalɛmukaw yɛrɛ.
19 O Jɔnyaban ɲanagbɛ tun kɛra Yoziyasi ta masaya san tan ni seeginan le ra.

Yoziyasi ta masaya laban
(Masacɛw flanan 23.28-30)

20 Ayiwa, o kow bɛɛ kɔ fɛ, Yoziyasi ka Ala ta batoso lalaga ka ban tuma min na, Misiran
masacɛ Neko wurira ko a bɛ taga Karikemisi dugumɔgɔw kɛrɛ Efirati bada ra. Yoziyasi
bɔra ka taga a kunbɛn.
21 Neko ka ciraden dɔw ci ka taga a fɔ a ye ko: «Kɛrɛ juman le bɛ ele ni ne cɛ sa, Zuda
masacɛ? Ne tɛ bɔra ele le kama bi, ne bɔra ne kɛrɛkɛɲɔgɔn ta so le kama. Ala ko ne ye
teliya. I kana ban Ala ta ma, sabu Ala bɛ ni ne ye; ni o tɛ, a bɛna i halaki.»
22 Nka Yoziyasi ma faran Neko ra. A k’a yɛrɛ cogo yɛlɛma ka taga a kɛrɛ. Neko tun
ka kuma minw fɔ a ye, a ma o jate, k’a sɔrɔ o kumaw tun bɔra Ala le ra. A tagara Neko
kɛrɛ Megido kɛnɛgbɛyɔrɔ ra.
23 Kalanbonbaga dɔw ka masacɛ Yoziyasi bon ni kalan ye. Masacɛ Yoziyasi k’a fɔ a ta
jamana ɲamɔgɔw ye ko: «Aw ye ne ta ka bɔ yan, sabu ne mandimiko juguyara kosɛbɛ.»
24 O k’a labɔ a ta sowotoro kɔnɔ, k’a don a ta sowotoro flanan kɔnɔ ka taga ni a ye
Zeruzalɛmu. A sara minkɛ, o k’a su don a bɛmaw ta kaburu kɔnɔ. Zuda mara mɔgɔw,
ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ ka Yoziyasi su kasi.

25 Yeremi ka sangadɔnkiri dɔ la Yoziyasi sukoya ra. Dɔnkirilabaga cɛmanw, ani
musomanw bɛɛ ka Yoziyasi ko fɔ o ta dɔnkiriw ra fɔ ka na se bi ma. O ka o ko kɛ
landa le ye Izirayɛli. O dɔnkiriw sɛbɛra sukasidɔnkiriw ta kitabu kɔnɔ.
26 Ayiwa, Yoziyasi ta ko tɔw, a ka koŋuman minw kɛ, ka kaŋa ni Matigi Ala ta sariya
kitabu kumaw ye,
27 o kow damina ni a laban bɛɛ sɛbɛra Izirayɛli ni Zuda masacɛw ta kitabu kɔnɔ.

36

Zuda masacɛ Yohahazi ta wagati
(Masacɛw flanan 23.31-34)

1 Jamana mɔgɔw ka Yoziyasi dencɛ Yohahazi ta k'a sigi masaya ra a facɛ nɔ ra
Zeruzalɛmu.
2 Yohahazi sigira masaya ra k'a si to san mugan ni saba. A ka karo saba le kɛ masaya
ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
3 Misiran masacɛ k'a wuri ka bɔ masaya ra Zeruzalɛmu, ka warida dɔ ben Zuda mara
kan, o ka kan ka to ka min sara: warigbɛ kilo waga saba ni kɛmɛ naani (3 400), ani
sanin kilo bisaba ni naani.
4 Misiran masacɛ ka Yohahazi balemacɛ Eliyakimu le sigi masaya ra Zuda ni
Zeruzalɛmu kunna. A ka Eliyakimu tɔgɔ yɛlɛma k'a kɛ Yehoyakimu ye. Neko k'a
balemacɛ Yohahazi mina ka taga ni a ye Misiran.

Zuda masacɛ Yehoyakimu ta wagati
(Masacɛw flanan 23.36–24.6)

5 Yehoyakimu sigira masaya ra k'a si to san mugan ni looru. A ka san tan ni kelen le
kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A ka kojugu kɛ Matigi Ala, a ta Ala ɲa kɔrɔ.
6 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari nana a kama, ka na a siri ni siranɛgɛjɔrɔkɔw ye,
ka taga ni a ye Babilɔni.
7 Nebukadinɛsari ka Matigi Ala ta minanw ta ka taga Babilɔni, ka taga o bla a ta masaso
kɔnɔ Babilɔni.
8 Yehoyakimu ta ko tɔw, a ka ko haramunin minw kɛ, ani ko minw k'a sɔrɔ, o kow
sɛbɛra Izirayɛli masacɛw ni Zuda masacɛw ta kitabu kɔnɔ. A dencɛ Yehoyakini sigira
masaya ra a nɔ ra.

Zuda masacɛ Yehoyakini ta wagati
(Masacɛw flanan 24.8-17)

9 Yehoyakini sigira masaya ra k'a si to san seegi*. A ka karo saba ni tere tan le kɛ
masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
10 Sanyɛlɛma wagati ra, masacɛ Nebukadinɛsari k'a lataga Babilɔni. O ka Matigi Ala
ta batoso ta fɛnŋanamanw fana ta ka taga ni o ye Babilɔni. A ka Yehoyakini balemacɛ
Sedesiyasi le sigi masaya ra Zuda ni Zeruzalɛmu kunna.

Zuda masacɛ Sedesiyasi ta wagati
(Masacɛw flanan 24.18–25.21; Yeremi 39.1-10; 52.1-27)

11 Sedesiyasi sigira masaya ra k'a si to san mugan ni kelen. A ka san tan ni kelen le
kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.
12 A ka kojugu kɛ Matigi Ala, a ta Ala ɲa kɔrɔ. Cira Yeremi min tun bɛ Matigi Ala ta
kuma fɔra a ye, a ma sɔn k'a yɛrɛ majigi o ɲa kɔrɔ.
13 A nana muruti hali Nebukadinɛsari yɛrɛ kama, k'a sɔrɔ Nebukadinɛsari tun k'a
jagboya ka kari Ala ra ale ye. A k'a torokun gbɛlɛya, k'a jusukun gbɛlɛya; a ma sɔn ka
sekɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala fɛ.
14 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani mɔgɔ tɔw fana ka terenbariyakow kɛ; o ka siya
wɛrɛw ta ko haramuninw kɛ. O tora o ra ka Matigi Ala ta batoso lanɔgɔ, Ala tun ka o so
min saninya k'a kɛ yɔrɔ saninman ye Zeruzalɛmu.
15 Matigi Ala, o bɛmaw ta Ala kumana o fɛ siŋaga caman kabini a damina ra a ta ciraw
sababu ra, sabu a tun b'a fɛ k'a ta mɔgɔw kisi, k'a ta yɔrɔ saninman fana bɔsi.
16 Nka o ka Ala ta ciradenw lɔgɔbɔ, ka Ala ta kumaw mafiyɛnya, ka yɛrɛko a ta ciraw
ma, fɔ ka na a to Matigi Ala ta dimiba wurira a ta mɔgɔw kama; o tuma fla wɛrɛ ma
sɔrɔ tuun o ko ra.

Zuda ta masaya laban

---

* **36:9 36.9** San seegi: Kitabu dɔw b'a fɔ ko san tan ni seegi (Masacɛw flanan 24.8).

17 O ra, Matigi Ala ka Babilɔnikaw ta masacɛ lana o kama. O nana o ta kanbelenw faga
ni kɛrɛkɛmuru ye Alabatoso kɔnɔ. A ma kanbelen to, a ma sunguru to, a ma mɔgɔkɔrɔba
to, a ma cɛkɔrɔba to. Ala ka mɔgɔ bɛɛ le don a boro.
18 Nebukadinɛsari ka Ala ta batoso ta minanw bɛɛ cɛ ka taga ni a ye Babilɔni, fɛnba
fara fɛn fitini kan; a ka Matigi Ala ta batoso naforo bɛɛ cɛ, ani masacɛ ta naforow, ani a
ta jamana ɲamɔgɔw ta naforow.
19 A ka tasuma don Ala ta batoso ra, ka Zeruzalɛmu kogow ben, ka masasow bɛɛ jɛni,
ka fɛnɲanamanw bɛɛ halaki.
20 Minw bɔsira, fagari ma se minw ma, a ka olugu mina ka taga ni o ye Babilɔni. O
tagara kɛ ale ni a dencɛw ta jɔnw ye, fɔ ka na se Pɛrɛsikaw ta masaya wagati ma. 21 O
kɛra minkɛ, Matigi Ala tun ka kuma min fɔ cira Yeremi da ra, o kumaw kɛra can ye. A
tun k'a fɔ ko: «Jamana lakolon bɛna to, janko a ye nɛnɛkiri fɔ san biwolonfla, k'a ta
nɛnɛkiri wagati bɛɛ kɛ k'a dafa.»

Masacɛ Sirusi ta kuma
(Ɛsidarasi 1.1-4)

22 Ayiwa, Pɛrɛsi ta masacɛ Sirusi ta masaya san fɔlɔ ra, Matigi Ala ka miiriya dɔ don
Pɛrɛsi masacɛ Sirusi jusu ra. O kɛra janko Matigi Ala tun ka kuma min don Yeremi da
ra k'a fɔ, o kuma ye kɛ can ye. O ra, Sirusi ka nin kibaroya fɔ, k'a sɛbɛ k'a ci a ta mara
fan bɛɛ ra; a ko:
23 «Ne Sirusi, Pɛrɛsi masacɛ, ne ko: ‹Matigi Ala, sankolo tigi Ala ka dugukolo masayaw
bɛɛ di ne ma. A ko ne ye so dɔ lɔ ale ye Zeruzalɛmu, Zuda mara ra. Ayiwa, aw ra jɔntigiw
le ye a ta mɔgɔ dɔw ye? Matigi Ala, o ta Ala ye kɛ ni o tigiw ye; o ye wuri ka taga!› »

ƐSIDARASI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Ɛsidarasi ta kitabu sɛbɛbaga ye sarakalasebaga Ɛsidarasi yɛrɛ ye. Kibaroyaw ta kitabu flanan na, a tun fɔra ko masacɛba Sirusi bɛna Izirayɛlimɔgɔw labla, o ye taga Zeruzalɛmu, ka taga Alabatosoba lɔ kokura.

Ɛsidarasi ta kitabu bɛ tugu kibaroyaw ta kitabuw ra, ka o kumaw fɔ an ye, ka Izirayɛlimɔgɔw sekɔcogo fɔ an ye, ka taga Zeruzalɛmu.

Kitabu yɔrɔ fɔlɔ bɛ o mɔgɔw sekɔcogo fɔ an ye, ani Alabatoso lɔcogo (1–6). Izirayɛlimɔgɔ minw sekɔra, o tun ye Zuda mara, ani Boniyaminu ta mara mɔgɔw ye. Ayiwa, gbɛlɛya caman sera o mɔgɔw ma, nka o bɛɛ n'a ta, o sera ka Alabatosoba lɔ kokura.

Kitabu yɔrɔ flanan bɛ Ɛsidarasi nacogo fɔ an ye Zeruzalɛmu (7–10). Masacɛba bɛ Ɛsidarasi ci ka taga Zeruzalɛmu, Zuda mara ra, ka taga a flɛ ni Zuda mara mɔgɔw bɛ Ala ta sariya sira tagamana. Ɛsidarasi tagara Zeruzalɛmu ni sarakalasebaga caman wɛrɛ ye. Nka o tagara a sɔrɔ ko mɔgɔw tɛ Matigi Ala ta sariya sira tagamana. Ɛsidarasi ka o karan kosɛbɛ, ka o ladi, ka o dɛmɛ, janko o ye Ala ta sariya ko mina o sɔbɛ ra, ka faran ka bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ta landaw ra.

Nin kitabu bɛ Ala ta kankelentigiya yira an na. Ala tun ka layiri min ta ko a bɛna yafa a ta mɔgɔw ma, ka o lana o ta jamana ra tuun, a ka o layiri dafa. Alabatosoba lɔko nafa ka bon, sabu o kɛra Ala batoyɔrɔ le ye. Ni Matigi Ala ka fɛn min layiri ta a bɛ o kɛ.

Kitabu kɔnɔkow

Yahudiyaw bɔra Babilɔni *(1–2)*
Alabatosoba lɔcogo *(3–6)*
Ɛsidarasi ni a nɔfɛmɔgɔw nana Zeruzalɛmu *(7–8)*
Ɛsidarasi ka Izirayɛli cɛw faran ka o bɔ siya wɛrɛ musow ra *(9–10)*

Masacɛ Sirusi ka Izirayɛlimɔgɔw labla

1 Ayiwa, Pɛrɛsi masacɛ Sirusi ta masaya san fɔlɔ ra, Matigi Ala ka miiriya dɔ don Pɛrɛsi
masacɛ Sirusi jusu ra. O kɛra janko Matigi Ala tun ka kuma min don Yeremi da ra k'a
fɔ, o kuma ye kɛ can ye. O ra, Sirusi ka nin kibaroya fɔ, k'a sɛbɛ k'a ci a ta mara fan
bɛɛ ra; a ko:
2 «Ne, Sirusi, Pɛrɛsi jamana masacɛ le ko: Matigi Ala, sankolo tigi Ala ka dugukolo
masayaw bɛɛ di ne ma. A ko ne ye Alabatoso dɔ lɔ ale ye Zeruzalɛmu, Zuda mara ra.
3 Ayiwa, aw ra jɔntigiw le ye a ta mɔgɔ dɔw ye? O ta Ala ye kɛ ni o ye; o ye wuri ka
taga Zeruzalɛmu, Zuda mara ra, ka taga Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ta batoso lɔ, Ala min
bɛ Zeruzalɛmu.
4 A ta mɔgɔ tɔ minw tora, ni olugu ka kɛ jamana yɔrɔ o yɔrɔ ra, o sigiɲɔgɔn minw
bɛ o yɔrɔw ra, olugu ye o sɔn warigbɛ ni sanin na, ka fɛnŋuman caman di o ma, ani
bɛganw, ani o diyanya sarakaw*, o bɛna taga min bla Ala ta batoso kɔnɔ, Ala min bɛ
Zeruzalɛmu.»
5 Ayiwa, o kɛra minkɛ, Zuda ta gbatigiw, ani Boniyaminu ta gbatigiw, ani sarakalase-
bagaw*, ani Levi* ta mɔgɔw, ani Ala k'a don min o min jusu ra, olugu bɛɛ wurira ka
taga Matigi Ala ta batoso lɔ Zeruzalɛmu.
6 O sigiɲɔgɔnw bɛɛ ka o dɛmɛ; o ka fɛn warigbɛramanw, ani fɛn saninlamanw di o
ma, ka o borofɛn caman wɛrɛ di o ma, ani bɛganw, ani fɛn nafaman caman. O ka o
diyanya sarakaw fana di, ka o fara o fɛnw bɛɛ kan.
7 Nebukadinɛsari tun ka Matigi Ala ta batoso ta minan minw ta Zeruzalɛmu, ka na o
bla a ta ala ta batoso kɔnɔ, masacɛ Sirusi ka o minanw fana di o ma.
8 Pɛrɛsi jamana masacɛ Sirusi, k'a ta warimarabaga Miteredati le ci ka taga o minanw
labɔ. Ale ka o jate ka o di Sɛsibasari ma, min ye Zuda ta mɔgɔw ta ɲamɔgɔ ye.
9 O minanw jateda ye nin ye: Sanin tasa bisaba, ani warigbɛ tasa waga kelen, muru
mugan ni kɔnɔntɔn,
10 sanin sɛti bisaba, warigbɛ sɛti suguya wɛrɛ kɛmɛ naani ni tan, ani minan waga
kelen wɛrɛ.
11 Minanw bɛɛ lajɛnnin, a saninlamanw, ani a warigbɛramanw tun ye minan waga
looru ni kɛmɛ naani (5 400). Sɛsibasari tagara ni o minanw bɛɛ ye tuma min na, o
wagati le ra mɔgɔ minaninw tun bɛ bɔra Babilɔni ka taga Zeruzalɛmu.

2

Mɔgɔw jateda

1 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ka Zuda mara mɔgɔ minw mina ka na ni o ye
Babilɔni, o mɔgɔ minw sekɔra ka taga Zeruzalɛmu, ani ka taga Zuda mara ra, ka taga
sigi o ta duguw ra, o mɔgɔw tɔgɔw le ye nin ye:
2 Olugu le sekɔra ka taga ni Zorobabɛli ye, ani Yosuwe ni Nehemi ni Seraya ni Relaya
ni Maridose ni Bilisan ni Misipari ni Bigivayi ni Rehumu ni Bana.
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin jateda ye nin ye:
3 Parehɔsi ta durujaw: mɔgɔ waga fla ni kɛmɛ ni biwolonfla ni fla (2 172);
4 Sefatiya ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni biwolonfla ni fla (372);
5 Ara ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni biwolonfla ni looru (775);
6 Pahati Mohabu ta durujaw, minw bɔra Yosuwe ni Yohabu ta gba ra, mɔgɔ waga fla
ni kɛmɛ seegi ni tan ni fla (2 812);
7 Elamu ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni bilooru ni naani (1 254);
8 Zatu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ kɔnɔntɔn ni binaani ni looru (945);
9 Zakayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni biwɔɔrɔ (760);
10 Bani ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni binaani ni fla (642);
11 Bebayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni mugan ni saba (623);
12 Azigadi ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni mugan ni fla (1 222);
13 Adonikamu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni biwɔɔrɔ ni wɔɔrɔ (666);
14 Bigivayi ta durujaw: mɔgɔ waga fla ni bilooru ni wɔɔrɔ (2 056);
15 Adini ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ naani ni bilooru ni naani (454);
16 Atɛri ta durujaw, minw bɔra Ezekiyasi ta gba ra: mɔgɔ bikɔnɔntɔn ni seegi (98);
17 Bɛtisayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni mugan ni saba (323);
18 Yora ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ ni tan ni fla (112);
19 Hasumu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ fla ni mugan ni saba (223);
20 Gibari ta durujaw: mɔgɔ bikɔnɔntɔn ni looru (95);
21 Bɛtilɛhɛmu dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni saba (123);
22 Netofakaw: mɔgɔ bilooru ni wɔɔrɔ (56);
23 Anatɔtikaw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni seegi (128);
24 Azimavɛti dugumɔgɔw: mɔgɔ binaani ni fla (42);
25 Kiriyati Arimu, ani Kefira, ani Berɔti dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni binaani
ni saba (743);
26 Rama ni Geba dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni mɔgɔ mugan ni kelen (621);
27 Mikimasikaw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni fla (122);
28 Betɛlikaw, ani Ayikaw: mɔgɔ kɛmɛ fla ni mugan ni saba (223);
29 Nebo dugumɔgɔw: mɔgɔ bilooru ni fla (52);
30 Magibisi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ ni bilooru ni wɔɔrɔ (156);
31 Elamu tɔ kelen ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni bilooru ni naani (1 254);
32 Harimu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni mugan (320);
33 Lodi, ani Hadidi ni Ono dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni mugan ni looru (725);
34 Zeriko dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni binaani ni looru (345);
35 Sena dugumɔgɔw: mɔgɔ waga saba ni kɛmɛ wɔɔrɔ ni bisaba (3 630);
36 Sarakalasebagaw*, minw tun ye Yedaya ta durujaw ye, minw bɔra Yosuwe ta gba
ra: mɔgɔ kɛmɛ kɔnɔntɔn ni biwolonfla ni saba (973);
37 Imɛri ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni bilooru ni fla (152);
38 Pasuri ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni binaani ni wolonfla (1 247);
39 Harimu ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni tan ni wolonfla (1 017).
40 Levi* ta mɔgɔw, minw tun ye Yosuwe ni Kadimiyɛli ta durujaw ye, minw tun bɔra
Hodava ta gba ra: mɔgɔ biwolonfla ni naani (74).
41 Dɔnkirilabagaw, minw tun ye Asafu ta durujaw ye: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni seegi
(128).
42 Alabatoso donda kɔrɔsibagaw: Salumu ta durujaw, ani Atɛri ta durujaw, ani Talimɔn
ta durujaw, ani Akubu ta durujaw, ani Hatita ta durujaw, ani Sobayi ta durujaw bɛɛ
lajɛnnin: mɔgɔ kɛmɛ ni bisaba ni kɔnɔntɔn (139).
43 Alabatoso baaradenw tun ye Siha ta durujaw, ani Hasufa ta durujaw, ani Tabahoti
ta durujaw,
44 ani Kerosi ta durujaw, ani Siyaha ta durujaw, ani Padɔn ta durujaw,
45 ani Lebana ta durujaw, ani Hagaba ta durujaw, ani Akubu ta durujaw,
46 ani Hagabu ta durujaw, ani Samulayi ta durujaw, ani Hanan ta durujaw,
47 ani Gidɛli ta durujaw, ani Gahari ta durujaw, ani Rehaya ta durujaw,

48 ani Resɛn ta durujaw, ani Nekoda ta durujaw, ani Gazamu ta durujaw,
49 ani Uza ta durujaw, ani Paseha ta durujaw, ani Besayi ta durujaw,
50 ani Asina ta durujaw, ani Mehunimu ta durujaw, ani Nefusimu ta durujaw,
51 ani Bakibuki ta durujaw, ani Hakufa ta durujaw, ani Harihuri ta durujaw,
52 ani Basiluti ta durujaw, ani Mehida ta durujaw, ani Harisa ta durujaw,
53 ani Barikɔsi ta durujaw, ani Sisera ta durujaw, ani Tama ta durujaw,
54 ani Nesiya ta durujaw, ani Hatifa ta durujaw.
55 Sulemani ta baaradenw ta durujaw, olugu le tun ye Sotayi ta durujaw ye, ani Soferɛti ta durujaw, ani Peruda ta durujaw,
56 ani Yahala ta durujaw, ani Darikon ta durujaw, ani Gidɛli ta durujaw,
57 ani Sefatiya ta durujaw, ani Hatili ta durujaw, ani Pokerɛti Hatisebayimu ta durujaw, ani Ami ta durujaw.
58 Alabatoso baaradenw, ani Sulemani ta baaradenw ta durujaw, o bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ kɛmɛ saba ni bikɔnɔntɔn ni fla (392).
59 Ayiwa, minw tun bɔra Tɛli Mela, ani Tɛli Harisa, ani Kerubi Adan, ani Imɛri, olugu tɔgɔw ye nin ye; nka o ma se ka o ta somɔgɔw ni o ta buruju fɔ, k'a yira ko o ye Izirayɛlimɔgɔw ye:
60 olugu le tun ye Delaya ta durujaw ye, ani Tobiya ta durujaw, ani Nekoda ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni bilooru ni fla (652).
61 Minw tun ye sarakalasebagaw ta durujaw ye olugu ra, o tun ye Habaya ta durujaw ye, ani Hakɔsi ta durujaw, ani Barizilayi ta durujaw. Barizilayi le tun ka Galadikacɛ Barizilayi denmuso dɔ furu, o kosɔn olugu tɔgɔ lara ale ra.
62 O ka olugu ta burujusɛbɛw ɲini, nka o ma o ye. O ra, o ka o bɔ sarakalasebagaya ra.
63 Jamanatigi k'a fɔ o ye ko o man kan ka fɛn saninman domu, fɔ sarakalasebaga dɔ ye Ala ɲininka ni Urimi ni Tumimi* ye fɔlɔ, ka o ko ɲalɔn.
64 Ayiwa, jama bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ waga binaani ni fla ani mɔgɔ kɛmɛ saba ni biwɔɔrɔ (42 360).
65 O ta jɔn cɛmanw ni a musomanw tun ma jate; olugu tun ye mɔgɔ waga wolonfla ni mɔgɔ kɛmɛ saba ni mɔgɔ bisaba ni wolonfla (7 337). Dɔnkirilabaga cɛmanw, ani a musoman minw tun bɛ o ra, o tun ye mɔgɔ kɛmɛ fla (200).
66 So kɛmɛ wolonfla ni bisaba ni wɔɔrɔ (736), ani sofali kɛmɛ fla ni binaani ni looru (245),
67 ani ɲɔgɔmɛ kɛmɛ naani ni bisaba ni looru (435), ani fali waga wɔɔrɔ ni kɛmɛ wolonfla ni mugan (6 720), o le tun bɛ o fɛ.
68 O tagara se Matigi Ala ta batoso yɔrɔ ra Zeruzalɛmu minkɛ, gbatigi caman ka o yɛrɛ diyanya sarakaw* di Ala ta batoso lɔri baara kama, janko a ye lɔ a lɔyɔrɔkɔrɔ ra.
69 O ka fɛn minw di ka kaɲa ni o seko ye o baara kama, o kɛra saninden waga biwɔɔrɔ ni kelen, ani warigbɛ kilo waga fla ni kɛmɛ looru, ani sarakalasebaga derege kɛmɛ.
70 Sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw, minw ye dɔnkirilabagaw ye, ani Alabatoso donda kɔrɔsibagaw, ani a baaradenw, olugu ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tagara sigi o ta duguw ra.

3

Sarakajɛnifɛn lɔri

1 Ayiwa, san karo wolonflanan bɛ se wagati min na, o y'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw tun sigira o ta duguw ra ka ban. O wagati ra o bɛɛ tagara lajɛn Zeruzalɛmu i ko mɔgɔ kelen.
2 Yosadaki dencɛ Yosuwe, ale ni a balema sarakalasebagaw*, ani Sehalitiyɛli dencɛ Zorobabɛli ni a balemaw, olugu wurira ka Izirayɛli ta Ala ta sarakajɛnifɛn* lɔ, ka saraka jɛnitaw* bɔ o sarakajɛnifɛn kan, i n'a fɔ a sɛbɛra Musa ta sariya ra cogo min na, Musa min tun ye Ala ta cira ye.
3 O yɔrɔ mɔgɔw ɲasiran tun bɛ o ra, nka o bɛɛ n'a ta, o ka sarakajɛnifɛn lɔ a jusiginankɔrɔ kan, ka saraka jɛnitaw bɔ a kan Matigi Ala ye: sɔgɔmasaraka, ani wulafɛsaraka.
4 O kɔ, o ka gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* kɛ, i n'a fɔ a sɛbɛra sariya ra cogo min na. Saraka jɛnita hakɛya min tun ka kan ka bɔ lon o lon, o ka o bɔ.

---

* **2:63 2.63** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ. Aw ye Bɔri 28.30, ani Sarakalasebagaw 8.8 flɛ.

5 O kɔ, o ka kɛ saraka jɛnitaw bɔ ye lon o lon, ani karokura sarakaw, ani saraka minw
tun ka kan ka bɔ Matigi Ala ta ɲanagbɛ saninmanw bɛɛ ra; dɔw fana nana ni o diyanya
sarakaw* ye, ka na o di Matigi Ala ma.
6 San karo wolonflanan tere fɔlɔ le ra o ka kɛ saraka jɛnitaw bɔ ye Matigi Ala ye, hali
k'a sɔrɔ Matigi Ala ta batoso lɔri tun ma dabɔ fɔlɔ.
7 O ka wari di kabakurulɛsɛbagaw ni yirilɛsɛbagaw ma, ka domuni ni minnifɛnw ni
turu di Sidɔnkaw ni Tirikaw ma, ko o ye sɛdiriyiriw tigɛ Liban jamana ra, ka o bla kɔgɔji
kan, ka na ni a ye Zafa, i n'a fɔ Pɛrɛsi jamana masacɛ Sirusi yɛrɛ tun k'a fɔ cogo min
na.

Alabatosokura lɔri

8 Izirayɛlimɔgɔw sera Ala ta batoso yɔrɔ ra Zeruzalɛmu san min na, o san flanan
na, ani o san karo flanan na, o ka baara damina. Minw ka baara damina, o tun ye
Sehalitiyɛli dencɛ Zorobabɛli ye, ani Yosadaki dencɛ Yosuwe, ani o balema tɔw, minw
ye sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔw ye, ani minw bɛɛ tun sekɔra ka na Zeruzalɛmu.
Levi ta mɔgɔ minw tun ka san mugan sɔrɔ, ani minw tun tɛmɛna o kan, o ka olugu ci
ko o ye Matigi Ala ta batoso lɔri baaraw kɔrɔsi.
9 Yosuwe ni a dencɛw ni a balemacɛw, ani Kadimiyɛli ni a dencɛw, minw ye Zuda ta
mɔgɔ dɔw ye, olugu bɛɛ farara ɲɔgɔn kan, ka kɛ Ala ta batoso lɔbagaw ta baara kɔrɔsi
ye. Henadadi ta mɔgɔw ni o dencɛw ni o balemacɛw, minw ye Levi ta mɔgɔw ye, olugu
fana tun bɛ ni o ye.
10 Bonlɔbagaw nana Matigi Ala ta batoso ju sigi tuma min na, o ka sarakalasebagaw
wele ka na. Sarakalasebagaw tun ka o ta sarakalasebagaya faniw don, ka burufiyɛtaw
ta. Levi ta mɔgɔ minw ye Asafu dencɛw ye, siranɛgɛ tɛgɛrɛw tun bɛ olugu fana boro,
janko ka Matigi Ala tando, i n'a fɔ Izirayɛli masacɛ Dawuda tun k'a fɔ cogo min na.
11 O tun bɛ dɔnkiriw lara, k'a lamina ɲɔgɔn fɛ, ka Matigi Ala tando k'a bonya, k'a fɔ
ko:
«A ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban k'a ye
Izirayɛlimɔgɔw ta fan fɛ!»

Jama bɛɛ tun bɛ mankanba cira, ka Matigi Ala tando, sabu o tun bɛ Matigi Ala ta
batoso jubɔra.
12 Nka sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw, ani gbatigi caman tun bɛ yi, minw si tun
kɔrɔra kosɛbɛ, ani minw tun ka Alabatoso fɔlɔ ye. Tuma min na bonlɔbagaw nana kɛ
Alabatosokura ju sigi ye o ɲa na, olugu ka kɛ kasi ye, ka kule; k'a sɔrɔ mɔgɔ caman tun
bɛ ɲagarikanbaw bɔra.
13 A kɛra ten, mɔgɔ tun tɛ se ka ɲagarikanw ni kasikanw lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na; sabu
jama tun bɛ kulekan caman le cira. O mankan tun bɛ sera fɔ yɔrɔjan.

4

Alabatoso lɔri lalɔra

1 Ayiwa, minw ye Zuda ta mɔgɔw, ani Boniyaminu ta mɔgɔw ta juguw ye, olugu nana
a mɛn ko mɔgɔ minanin minw sekɔra ka na, ko olugu bɛ batoso dɔ lɔra Matigi Ala ye,
Izirayɛli ta Ala.
2 O tagara Zorobabɛli ni Izirayɛli ta gbatigiw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko: «An fana bɛna
lɔri kɛ ni aw ye, sabu an fana bɛ aw ta Ala le batora i ko aw b'a kɛ cogo min na. Asiri
masacɛ Esari Hadɔn min ka anw lana yan, kabini ale ta wagati ra, an tun bɛ sarakaw
bɔra Ala ye.»
3 Zorobabɛli ni Yosuwe ni Izirayɛli ta gbatigi tɔw ka o jaabi ko: «Aw ni anw tɛ se ka
jɛn ka batoso lɔ an ta Ala ye. Anw dama le bɛna so lɔ Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ye, i
n'a fɔ Pɛrɛsi jamana masacɛ Sirusi k'a fɔ an ye cogo min na.»
4 Nka o yɔrɔ mɔgɔw ka farifaga don Zuda mara mɔgɔw ra; o ka o lasiran janko o ye
so lɔri dabla.
5 O ka wari di fagama dɔw ma janko olugu ye baara bari; a kɛra ten baara fana lalɔra
Pɛrɛsi masacɛ Sirusi ta masaya wagati bɛɛ ra, fɔ ka taga se Pɛrɛsi masacɛ Dariyusi ta
wagati ma.

Yahudiyaw juguw ka sɛbɛ ci masacɛ ma

6 Sɛrisɛsi ta masaya wagati ra, a ta masaya damina yɛrɛ ra, Yahudiyaw juguw ka kuma
dɔw sɛbɛ ka Zuda mara mɔgɔw ni Zeruzalɛmukaw jaraki.

7 O kɔ fɛ, Pɛrɛsi jamana masacɛ Aritasɛrisɛsi fana ta wagati ra, Bisilamu ni Miteredati
ni Tabɛli ni o tɔŋɔgɔnw ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci Pɛrɛsi ta masacɛ Aritasɛrisɛsi ma. O kumaw
tun sɛbɛra Aramekaw ta sɛbɛricogo ni o ta kan le ra.
8 Jamanatigi Rehumu, ani sɛbɛrikɛbaga Simisayi, olugu fana ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci
masacɛ Aritasɛrisɛsi ma, Zeruzalɛmu dugu kama; o k'a sɛbɛ ko:
9 «Jamanatigi Rehumu, ani sɛbɛrikɛbaga Simisayi, ani o baarakɛŋɔgɔn tɔw, minw bɛ
Dini, ani Arifarisataki, ani Taripɛli, ani Afarasi, ani Erɛki, ani Babilɔni, ani Suzi, ani
Deha, ani Elamu,
10 ani masacɛba tɔgɔbatigi Osinapari ka siya minw mina ka na o bla Samari dugu
kɔnɔ, ani a ka minw bla Efirati ba terebenyanfan na, ani a yɔrɔ tɔw bɛɛ, anw le ka nin
sɛbɛ ci.»
11 O ka o sɛbɛ min ci, o sɛbɛ kɔnɔkumaw ye nin ye; o ko:
«Masacɛ Aritasɛrisɛsi ta jamana ɲamɔgɔ minw bɛ Efirati ba terebenyanfan mara ra,
ani a yɔrɔ tɔw ra, olugu le bɛ nin sɛbɛ cira masacɛ Aritasɛrisɛsi ma.
12 «Masacɛ, an bɛ i lalɔnninya ko Yahudiya minw bɔra ele fɛ yi ka na yan, ko o
Yahudiyaw sera Zeruzalɛmu yan; o ko o b'a fɛ ka o dugu murutinin ni o dugujugu le lɔ
tuun. O bɛ a kogow jusiginanw lɔra, k'a kogow lawuri.
13 O ra, masacɛ ka kan k'a lɔn ko ni nin dugu kɔni lɔra, ni a kogow fana wurira, o tɛna
ninsɔngɔ sara tuun, o tɛna wusugu sara tuun, tagamabagaw fana tɛna sirarawariw sara
tuun. A laban masacɛ ta sɔrɔta le bɛna dɔgɔya.
14 Nka i n'a fɔ anw ta baro bɛ bɔ masaso le ra, an k'a ye ko a bɛnnin tɛ ko ko min bɛ
kɛ masacɛ dɔgɔya sababu ye, an ye je o ko kan. O kosɔn an ka nin kibaroyaw ci masacɛ
ma,
15 janko aw ye aw bɛmaw ta sɛbɛkɔrɔw sɛgɛsɛgɛ. Ni aw ka o sɛbɛw flɛ, aw bɛna a
ye ko nin dugumɔgɔw ye mɔgɔ murutininw le ye, dugu min ka masacɛw ni o ta maraw
sɛgɛ. Yɔrɔ dɔ lo, min mɔgɔw murutinin lo kabini fɔlɔfɔlɔ. O le kosɔn, o tun ka nin dugu
ci.
16 An kɔni b'a fɔ masacɛ ye ko ni nin dugu lɔra, ni a kogow wurira, o tuma foyi le tɛna
kɛ ele fɛ tuun Efirati ba terebenyanfan na yan.»

Masacɛ ka sɛbɛ jaabi

17 Ayiwa, masacɛ ka o ta sɛbɛ jaabi, ko:
«Ne bɛ nin sɛbɛ ci jamanatigi Rehumu, ani sɛbɛrikɛbaga Simisayi ma, ani o
baarakɛŋɔgɔn tɔ minw bɛ Samari, ani yɔrɔ tɔw bɛɛ ra Efirati ba terebenyanfan na.
Ne ta fori bɛ aw ye, ani tɔw bɛɛ.
18 Aw ka sɛbɛ min ci, o ka o sɛbɛ karan, k'a kumaw kɔrɔw fɔ ne ye fana.
19 Ne ka mɔgɔ ci ka o kow sɛgɛsɛgɛ. A yera ko kabini wagatijan, nin dugu tun bɛ wuri
masacɛw kama, ani ko o bɛ to ka muruti, ka mankanw lawuri.
20 Masacɛ fangatigiw tun bɛ Zeruzalɛmu. O ta fanga tun bɛ Efirati ba terebenyanfan
jamana bɛɛ kan. Mɔgɔw tun bɛ ninsɔngɔw ni wusugu sara o ye, tagamabagaw tun bɛ
sirarawariw sara fana.
21 O ra, aw y'a fɔ o ye ko o ye o baaraw lalɔ; o man kan ka nin dugu lɔ, ni ne m'a sira
di o ma.
22 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana saliya don nin ko ra, janko nin ko kana na digi
masacɛ ra tuun ka tɛmɛ nin kan.»

23 Ayiwa, masacɛ Aritasɛrisɛsi ta sɛbɛ karanna Rehumu ni sɛbɛrikɛbaga Simisayi ni o
jɛnŋɔgɔnw ɲa na minkɛ dɔrɔn, o tagara Yahudiyaw fɛ Zeruzalɛmu o yɔrɔnin bɛɛ ra, ka
taga o jagboya ko o ye baaraw lalɔ fanga ra.
24 O kɛra minkɛ, Ala ta batoso baara lalɔra Zeruzalɛmu. A lalɔra ka taga se fɔ Pɛrɛsi
masacɛ Dariyusi ta masaya san flanan wagati ma.

5

Alabatoso lɔri daminana tuun

1 Ayiwa, cira Hagize, ani cira Jakariya min ye Ido ta mamaden dɔ ye, Ala ka kuma
dɔ don olugu da ra k'a fɔ Zuda mara ta Yahudiyaw, ani Zeruzalɛmu ta Yahudiyaw ye,
Izirayɛli ta Ala tɔgɔ ra.
2 O kɛra minkɛ, Sehalitiyɛli dencɛ Zorobabɛli ni Yosadaki dencɛ Yosuwe, olugu wurira
ka Ala ta batoso lɔri damina tuun Zeruzalɛmu. Ala ta ciraw fana tun bɛ ni o ye, ka o
dɛmɛ.

3 O tuma, Tatenayi min tun ye Efirati ba terebenyanfan mara jamanatigi ye o wagati
ra, ani Setari Bozinayi ni o jɛŋɲɔgɔn tɔw, olugu nana Yahudiyaw kɔ, ka na o ɲininka ko:
«Jɔn le ko aw ye nin so lɔ k'a kogow lawuri?»
4 O ka o ɲininka fana ko: «Minw bɛ nin so lɔra, olugu tɔgɔw ye di?»
5 Nka o bɛɛ n'a ta, Ala tun k'a janto o Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ra. O ma o ta baara
lalɔ; sɛbɛ min cira masacɛ Dariyusi fɛ, o tora o ta baara ra fɔ ka na o sɛbɛ kɔjaabi na.
6 Efirati ba terebenyanfan jamanatigi min ye Tatenayi ye, ani Setari Bozinayi ni a
jɛŋɲɔgɔn tɔ minw bɛ Afarisaki, ba terebenyanfan na, olugu ka sɛbɛ min ci masacɛ
Dariyusi ma, o sɛbɛ le ye nin ye.
7 O ka nin kumaw le sɛbɛ k'a ci, ko:
«Masacɛ Dariyusi, Ala ye hɛraba kɛ i ye!
8 Masacɛ, i ka kan k'a lɔn ko an tagara Zuda mara ra, ka taga se fɔ Alaba ta batoso
yɔrɔ ra. Ayiwa, an k'a ye ko Yahudiyaw bɛ o batoso lɔra ni kabakuru lɛsɛninw ye, ka
yiriw don a kogow ra. Baara bɛ kɛra ka ɲa, a fana bɛ tagara ɲa o boro kosɛbɛ.
9 An ka o ta ɲamɔgɔw ɲininka ko: ‹Jɔn le ka sira di aw ma ko aw ye nin so lɔ, k'a
kogow lawuri?›
10 An ka o ɲininka o tɔgɔw ra fana, janko ka o tɔgɔw fɔ i ye. An ka o ta ɲamɔgɔw
tɔgɔw sɛbɛ.
11 O ka an jaabi ni kuma minw ye o ye nin ye; o ko: ‹Anw ye sankolo tigi ni dugukolo
tigi Ala ta baaradenw le ye. Izirayɛli masacɛba dɔ tun ka nin so min lɔ ka ban kabini
san caman, an bɛ o so le lɔra kura ye tuun.
12 An bɛmaw le tun ka sankolo tigi Ala jusu bɔ, o kosɔn Ala tun ka o don Babilɔni ta
masacɛ Nebukadinɛsari boro, min tun ye Kalideka ye. Ale le ka nin batoso ci, ka mɔgɔw
mina ka taga ni o ye Babilɔni.
13 Nka Babilɔni ta masacɛ Sirusi ta masaya san fɔlɔ ra, a ka sariya dɔ sigi ko o ye nin
Alabatoso lɔ kokura tuun.
14 Nebukadinɛsari tun ka Ala ta batoso ta minan saninlaman ni a warigbɛraman minw
ta ka bɔ Ala ta batoso kɔnɔ Zeruzalɛmu, ka taga ni a ye Babilɔnikaw ta ala ta batoso
kɔnɔ, masacɛ Sirusi ka o fɛnw labɔ Babilɔnikaw ta ala ta batoso kɔnɔ. A tun ka o fɛnw
di cɛ dɔ ma, min tɔgɔ tun ye ko Sɛsibasari. Masacɛ ka o cɛ kɛ jamanatigi ye,
15 k'a fɔ a ye ko a ye o fɛnw ta, ka taga o bla Zeruzalɛmu ta Ala ta batoso kɔnɔ, ka
Alabatoso lɔ kokura a lɔyɔrɔkɔrɔ ra.
16 O Sɛsibasari tɔgɔ nana o cogo le ra, ka na Ala ta batoso ju sigi Zeruzalɛmu. K'a ta o
lon na fɔ ka na se bi ma, a lɔri bɛ sen na, nka a ma ban fɔlɔ.›
17 «Ayiwa, ni a bɛnna masacɛ ma, masacɛ ta sɛbɛkɔrɔw bɛ mara yɔrɔ min na Babilɔni,
o ye o sɛbɛkɔrɔw flɛ kosɛbɛ, k'a lɔn ni a kɛra ko can lo ko masacɛ Sirusi tun ka sariya
dɔ sigi ko o ye Ala ta batoso lɔ Zeruzalɛmu. O kɔ, ni masacɛ nana min latigɛ o ko ra, a
ye o lase an ma yan.»

6

Dariyusi ka Sirusi ta sariya sɛbɛ ye

1 Ayiwa, masacɛ Dariyusi ka mɔgɔ dɔw ci, ko o ye taga flɛri kɛ sɛbɛmarayɔrɔ ra, o bɛ
fɛn nafamanw mara yɔrɔ min na Babilɔni.
2 O tagara gbolokitabu dɔ melegenin ye Ɛkibatani, min ye Mɛdi mara duguba ye. A
tun fɔra o sɛbɛ kɔnɔ ko:
3 «Masacɛ Sirusi ta masaya san fɔlɔ ra, masacɛ Sirusi ka nin sariya sigi Zeruzalɛmu
ta Alabatoso ko ra, ko Alabatoso ka kan ka lɔ kokura, k'a kɛ sarakabɔyɔrɔ ye. A ka kan
ka lɔ a jusiginankɔrɔw kan. A lɔ ye kɛ nɔngɔn* ɲa biwɔɔrɔ, a bonya fana ye kɛ nɔngɔn
ɲa biwɔɔrɔ.
4 O ka kan k'a lɔ ni kabakuru lɛsɛninw ni yiri ye: ni o ka kabakuru lɛsɛnin sira saba
la, o bɛ yiri sira kelen la, ni o ka kabakuru sira saba la, o bɛ yiri sira kelen la. A baara
wari bɛɛ ka kan ka bɔ masacɛ ta naforo le ra.
5 Ka fara o kan, Nebukadinɛsari tun ka Ala ta batoso ta minan saninlaman, ani a
warigbɛraman minw ta ka bɔ Alabatoso kɔnɔ Zeruzalɛmu, ka na ni a ye Babilɔni, o
fɛnw ka kan ka sekɔ ka taga o nɔ ra Zeruzalɛmu Alabatoso kɔnɔ yi, ka taga o bla Ala ta
batoso kɔnɔ.»

Masacɛ Dariyusi k'a ta kuntigiw jaabi

* **6:3 6.3** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

6 Masacɛ ko: «Ayiwa, sisan, ele Tatenayi min ye Efirati ba terebenyanfan jamanatigi
ye, ani Setari Bozinayi, ani aw jɛnɲɔgɔn tɔ minw bɛ Afarisaki, ba terebenyanfan mara
ra, aw ye aw sen bɔ nin ko ra pewu.
7 Aw kana nin Alabatoso baara bari tuun. Aw y'a to Yahudiyaw ta jamanatigi ni o ta
ɲamɔgɔw ye a lɔ a lɔyɔrɔkɔrɔ ra.
8 Ne b'a fɛ aw fana ye min kɛ Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ye nin Alabatoso lɔri ko ra, o
flɛ nin ye: Efirati ba terebenyanfan mara mɔgɔw bɛ ninsɔngɔ minw sara, min ka kan
ka bla masacɛ ta naforo ra, o wari le bɛna kɛ ka so baaraw bɛɛ kɛ. A wari ka kan ka
sara a wagati ra, janko baara kana lalɔ.
9 Ni o mako ka lɔ fɛn o fɛn na, misitoranw, ani sagajigiw, ani sagaden cɛmanw, o ka
kan ka fɛn minw kɛ saraka jɛnita* ye k'a di sankolo tigi Ala ma, ani siman, ani kɔgɔ, ani
rɛzɛnji, ani turu, ani Zeruzalɛmu dugu sarakalasebagaw* bɛna fɛn o fɛn ɲini aw fɛ, aw
ka kan ka o bɛɛ di o ma lon o lon; foyi kana o dɛsɛ,
10 janko o ye to ka saraka kasadimanw bɔ sankolo tigi Ala ye, ka Ala daari masacɛ ni
a dencɛw ye, Ala ye o kisi.
11 Ne bɛ min fara o kan, o ye nin ye: Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin sariya cɛn, aw ye o tigi
ta bon yiri dɔ bɔ, ka o yiri nunbɔ, ka o turu o tigi kɔnɔ, ka se fɔ a kɔnɔbara ra, ka sɔrɔ
k'a dulon o yiri ra. O kɔ, aw ye a ta bon cici k'a kɛ i ko sununkun.
12 Ni masa o masa, walama ni siya o siya ka nin sariya yɛlɛma, walama ka nin
Zeruzalɛmu Alabatoso cɛn, Ala min sɔnna ko a tɔgɔ ye sigi nin yɔrɔ ra, ale Ala ye o
tigi halaki. Ne Dariyusi le ka nin sariya sigi; ne fana b'a fɛ a ye kɛ ka kaɲa ni a cogo ye.»

Alabatoso baara bannin ta ɲanagbɛ

13 Ayiwa, masacɛ Dariyusi ka min latigɛ, k'a ci kuntigiw ma, olugu ka o ciw bɛɛ kɛ.
O kuntigiw le ye Tatenayi ye, min ye Efirati ba terebenyanfan jamanatigi ye, ani Setari
Bozinayi ni o jɛnɲɔgɔnw.
14 O ra, Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka so lɔri dabɔ tuun. O ta baara fana ɲana o boro,
cira Hagize ni cira Jakariya ta kumaw baraka ra; Jakariya tun ye Ido ta duruja dɔ le
ye. Yahudiyaw ka so lɔ fɔ k'a ban, ka kaɲa ni Izirayɛli ta Ala ta kuma ye, ani Pɛrɛsi
masacɛw ta kuma, minw tun ye Sirusi ye, ani Dariyusi, ani Aritasɛrisɛsi ye.
15 Alabatoso lɔra ka ban Adari karo† tere saba le ra. O kɛra masacɛ Dariyusi ta masaya
san wɔɔrɔnan na.
16 Izirayɛlimɔgɔw, minw ye sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔw ye, ani mɔgɔ
minaninw tɔ minw tun nana, olugu bɛɛ ka Ala ta batoso lɔri ɲanagbɛ kɛ ni ninsɔndiya
ye.
17 O Alabatoso ta ɲanagbɛ ra, o ka misitoran kɛmɛ ani sagajigi kɛmɛ fla, ani sagaden
cɛman kɛmɛ naani le kɛ saraka ye. O ka bakɔrɔnin tan ni fla kɛ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ta
jurumunyafa saraka* ye; gba kelen, bakɔrɔnin kelen.
18 O ka sarakalasebagaw sigi, o bɛɛ ni o ta jɛnkuru, ka Levi ta mɔgɔw fana sigi ka kaɲa
ni o ta jɛnkuruw ye, janko o ye Ala ta baara kɛ Zeruzalɛmu, i n'a fɔ a sɛbɛra Musa ta
kitabu kɔnɔ cogo min na.
19 San karo fɔlɔ tere tan ni naani, mɔgɔ minaninw ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* kɛ.
20 Sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw bɛɛ tun ka o yɛrɛ saninya; o cogo ra o bɛɛ
tun saninyara. Levi ta mɔgɔw ka Jɔnyaban sarakaw faga mɔgɔ minaninw bɛɛ ye, ani o
balema sarakalasebagaw ye, ani o yɛrɛw ye.
21 Izirayɛlimɔgɔ minanin minw tun sekɔra ka na, olugu bɛɛ ka o saraka domu. Minw
fana tun ka o yɛrɛ mabɔ jamana ta siya saninyabariw ta kow ra, ka fara mɔgɔ minaninw
kan ka tugu Matigi Ala kɔ, Izirayɛli ta Ala, olugu fana ka o saraka domu ni o ye.
22 O bɛɛ ka burufunubari ɲanagbɛ* kɛ ɲɔgɔn fɛ ni ɲagari ye, fɔ tere wolonfla; sabu
Matigi Ala tun ka Asiri masacɛ‡ ta miiriya yɛlɛma minkɛ, k'a to a ka o dɛmɛ Izirayɛli ta
Ala ta batoso lɔri ra, o ko tun ka o jusu fa ɲagari ra.

7

Ɛsidarasi nana Zeruzalɛmu

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Ɛsidarasi nana. A nana Pɛrɛsi jamana masacɛ Aritasɛrisɛsi ta
wagati le ra. Ɛsidarasi facɛ tun ye Seraya ye; Seraya facɛ tun ye Azariya ye, Azariya
facɛ tun ye Hilikiya ye,
2 Hilikiya facɛ tun ye Salumu ye, Salumu facɛ tun ye Sadɔki ye, Sadɔki facɛ tun ye
Ahitubu ye,

† **6:15 6.15** Adari karo, o ye Yahudiyaw ta san karo tan ni flanan ye.

‡ **6:22 6.22** Asiri masacɛ, o kɔrɔ ye Pɛrɛsi jamana masacɛ.

3 Ahitubu facɛ tun ye Amariya ye, Amariya facɛ tun ye Azariya ye, Azariya facɛ tun
ye Merayɔti ye,
4 Merayɔti facɛ tun ye Zeraya ye, Zeraya facɛ tun ye Uzi ye, Uzi facɛ tun ye Buki ye,
5 Buki facɛ tun ye Abisuwa ye, Abisuwa facɛ tun ye Finehasi ye, Finehasi facɛ tun ye
Elehazari ye, Elehazari facɛ tun ye sarakalasebagaw kuntigiba* Haruna ye.
6 O Ɛsidarasi tɔgɔ le nana ka bɔ Babilɔni. Sariya karamɔgɔ tun lo. Matigi Ala, Izirayɛli
ta Ala tun ka sariya minw di Musa ma, a tun karanna o sariyaw ra kosɛbɛ. A tun ka fɛn
o fɛn ɲini masacɛ fɛ, masacɛ tun ka o bɛɛ di a ma, sabu Matigi Ala, a ta Ala boro tun bɛ
a kan.
7 Aritasɛrisɛsi ta masaya san wolonflanan na, Izirayɛlimɔgɔ dɔw fana tun nana
Zeruzalɛmu; sarakalasebagaw tun bɛ o ra, ani Levi* ta mɔgɔ dɔw, ani dɔnkirilabaga
dɔw, ani Alabatoso donda kɔrɔsibaga dɔw, ani Alabatoso baaraden dɔw.
8 Ɛsidarasi sera Zeruzalɛmu masacɛ Aritasɛrisɛsi ta masaya san wolonflanan na, o
san karo loorunan na*.
9 A tun k'a ta tagama damina Babilɔni*, san karo fɔlɔ tere fɔlɔ ra, ka taga se Zeruzalɛmu
san karo loorunan tere fɔlɔ ra, sabu a ta Ala tun k'a janto a ra ka ɲa.
10 Ɛsidarasi tun k'a yɛrɛ timinadiya Matigi Ala ta sariya karan na, ani k'a sira tagama,
ani ka Izirayɛlimɔgɔw karan Ala ta sariyaw ni a ta cifɔninw na.

Masacɛ ka cira min di Ɛsidarasi ma

11 Ɛsidarasi tun ye sarakalasebaga* le ye, ani sariya karamɔgɔ*. Matigi Ala tun k'a
ta sariyaw ni a ta kuma minw fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, a tun karanna o kow ra kosɛbɛ.
Masacɛ Aritasɛrisɛsi ka sɛbɛ min di Ɛsidarasi ma, o sɛbɛ le ye nin ye; a ko:
12 «Ne Aritasɛrisɛsi, masaw ta masa, ne le bɛ nin sɛbɛ di sarakalasebaga Ɛsidarasi
ma, min ye sankolo tigi Ala ta sariyaw karamɔgɔ ye. Ne bɛ bɛɛ fo.
13 Ayiwa, ne b'a latigɛ k'a fɔ ko Izirayɛlimɔgɔ min o min bɛ ne ta mara kɔnɔ,
sarakalasebagaw, ani Levi* ta mɔgɔw, min o min b'a fɛ ka taga ni ele Ɛsidarasi ye
Zeruzalɛmu, o tigi ye taga.
14 Ne, masacɛ, ani ne ladibaga cɛ wolonfla le bɛ ele ci, ka taga Zuda mara ni Zeruzalɛmu
cogo flɛ. I ta Ala ta sariya min bɛ i boro, i y'a flɛ k'a lɔn ni mɔgɔw bɛ tagamana ka kaɲa
ni o sariya ye.
15 Ka fara o kan, a diyara masacɛ ni a ladibagaw ye ka warigbɛ ni sanin min di Izirayɛli
ta Ala ma, Ala min siginin bɛ Zeruzalɛmu, i bɛ taga ni o wari ni o sanin fana ye.
16 I bɛna wari ni sanin min o min sɔrɔ Babilɔni mara ra, ani sarakalasebagaw ni mɔgɔ
tɔw bɛna fɛn minw di o yɛrɛ sago ma Ala ta batoso ta baara kama Zeruzalɛmu, i bɛna
taga ni o bɛɛ ye.
17 O ra, i jija ka misitoranw, ani sagajigiw, ani sagaden cɛmanw san ni o wari ye, ani
siman sarakaw*, ani rɛzɛnji sarakaw*; i bɛ taga o bɛɛ kɛ saraka ye, i ta Ala ta batoso ta
sarakabɔnan kan Zeruzalɛmu.
18 Ni warigbɛ ni sanin tɔ min ka to, ni min ka bɛn ele ni i balema Yahudiyaw ma, aw
ye o kɛ ni o ye, ka kaɲa ni aw ta Ala sago ye.
19 I ta Ala ta batoso ta batorikɛminan minw dira i ma, i bɛ taga o fɛnw bla Zeruzalɛmu
ta Ala ɲa kɔrɔ yi.
20 Ni i mako ka lɔ fɛn o fɛn na tuun i ta Ala ta batoso ko ra, i ka kan ka min san, i bɛ
se ka o wari bɔ masacɛ ta naforo ra.
21 «O ra, ne, masacɛ Aritasɛrisɛsi, ne b'a ɲini Efirati ba terebenyanfan warimarabagaw
bɛɛ fɛ, ko sarakalasebaga Ɛsidarasi, min ye sankolo tigi Ala ta sariya karamɔgɔ ye, ko
ni ale ka fɛn o fɛn ɲini aw fɛ, ko aw ye o di a ma.
22 Aw bɛ se ka o fɛnw di ka se fɔ warigbɛ kilo waga saba ni kɛmɛ looru (3 500), ani
simankisɛ kilo waga bisaba (30 000), ani rɛzɛnji litiri waga naani ni kɛmɛ looru (4 500),
ani turu litiri waga naani ni kɛmɛ looru (4 500), ani kɔgɔ hakɛya min o min ka o diya.
23 Ni sankolo tigi Ala ka fɛn o fɛn ko fɔ a ta batoso ko ra, aw ye o kɛ ka ɲa, janko a ta
dimi kana wuri masacɛ ta mara kama, ani a dencɛw kama.
24 Aw ka kan k'a lɔn fana ko aw man kan ka ninsɔngɔ, walama wusugu, walama sir-
arawari mina sarakalasebagaw fɛ, ani Levi ta mɔgɔw, ani nin Alabatoso dɔnkirilabagaw,
ani a dakɔrɔsibagaw, ani a baaradenw, ani nin Alabatoso baarakɛbaga tɔw si fɛ.
25 Sisan ele Ɛsidarasi, Ala ta hakiritigiya min bɛ i fɛ, ka kaɲa ni o ye, i ka kan ka
kititigɛbagaw, ani ɲamɔgɔ dɔw sigi, olugu ye Efirati ba terebenyanfan mara mɔgɔw ta
kitiw tigɛ, ani minw bɛɛ bɛ i ta Ala ta sariyaw lɔn; minw fana m'a lɔn i ye olugu karan
a ra.

---

* **7:8 7.8** Ɛsidarasi ka o tagama min kɛ, o tun bɛ kilo waga kelen tagama bɔ.

26 Ni mɔgɔ o mɔgɔ tɛ i ta Ala ta sariya sira tagama ka ɲa, ani min tɛ masacɛ ta sariyaw
fana sira tagama, o tigi ka kan ka faga, walama k'a gbɛn, walama k'a borofɛnw bɛɛ bɔsi
a ra, walama k'a bla kaso ra.»

Ɛsidarasi ka baraka la Ala ye

27 Ɛsidarasi ko: «Matigi Ala baraka, an bɛmaw ta Ala, min k'a don masacɛ jusu ra, ko
a ye nin bonya ɲɔgɔn la Matigi Ala ta batoso kan Zeruzalɛmu.
28 Ale Ala le ka koŋuman kɛ ne ye, k'a to ne ko diyara masacɛ ni a ladibagaw, ani a ta
fagamabaw bɛɛ ye. Matigi Ala, ne ta Ala boro tun bɛ ne kan minkɛ, o sababu le ra, ne
ka ne yɛrɛ ja gbɛlɛya ka Izirayɛli ta ɲamɔgɔ dɔw lajɛn ka taga ni olugu ye.»

8

Ɛsidarasi ni a tagamaɲɔgɔnw

1 Ayiwa, gbatigi minw nana ni ne Ɛsidarasi ye ka bɔ Babilɔni, masacɛ Aritasɛrisɛsi ta
wagati ra, ani olugu ta mɔgɔ minw tɔgɔw sɛbɛra ni o ye, olugu ye ni ye:
2 Gɛrisɔmu, ale tun ye Finehasi ta duruja dɔ ye.
Daniyɛli, ale tun ye Itamari ta duruja dɔ ye.
Hatusi, ale tun ye Dawuda ta duruja dɔ ye.
3 Sekaniya ta mɔgɔ dɔ tun lo fana.
Jakariya, ale tun ye Parehɔsi ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ ni bilooru tun bɛ ni a ye.
4 Zeraya dencɛ Eliyonayi, ale tun ye Pahati Mohabu ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ fla tun
bɛ ni a ye.
5 Yahaziyɛli dencɛ Sekaniya, ale tun ye Zatu ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ saba tun bɛ ni a
ye.
6 Yonatan dencɛ Ebɛdi, ale tun ye Adini ta duruja dɔ ye; cɛ bilooru tun bɛ ni a ye.
7 Ataliya dencɛ Ezayi, ale tun ye Elamu ta duruja dɔ ye; cɛ biwolonfla tun bɛ ni a ye.
8 Mikayilu dencɛ Zebadiya, ale tun ye Sefatiya ta duruja dɔ ye; cɛ biseegi tun bɛ ni a
ye.
9 Yeyɛli dencɛ Abidiyasi, ale tun ye Yohabu ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ fla ni tan ni seegi
tun bɛ ni a ye.
10 Yosifiya dencɛ Selomiti, ale tun ye Bani ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ ni biwɔɔrɔ tun bɛ
ni a ye.
11 Bebayi dencɛ Jakariya, ale tun ye Bebayi ta duruja dɔ ye; cɛ mugan ni seegi tun bɛ
ni a ye.
12 Hakatan dencɛ Yohanan, ale tun ye Azigadi ta duruja dɔ ye; cɛ kɛmɛ ni tan tun bɛ
ni a ye.
13 Adonikamu ta durujaw ta mɔgɔ labanw tun ye Elifelɛti ni Yewɛli ni Semaya ye; cɛ
biwɔɔrɔ tun bɛ ni olugu ye.
14 Utayi ni Zakuri, olugu tun ye Bigivayi ta duruja dɔw ye; cɛ biwolonfla tun bɛ ni
olugu ye.
15 Ayiwa, kɔ min bɛ woyo ka taga Ahava, ne tagara o lajɛn o kɔda ra; an ka an ta
fanibonw lɔ o yɔrɔ ra ka tere saba kɛ yi. Ne nana jama flɛ minkɛ, ka sarakalasebagaw*
fana flɛ, ne ma Levi* ta mɔgɔ si ye o ra.
16 O ra, ne ka Eliyezɛri ni Ariyɛli ni Semaya ni Elinatan ni Natan ni Jakariya ni
Mesulamu wele, olugu tun ye kuntigi dɔw ye. Ne ka Yoyaribu ni Elinatan fana wele,
olugu tun ye mɔgɔ karanninw le ye.
17 Ne ka o ci ka taga Ido fɛ, min tun ye ɲamɔgɔ dɔ ye Kasifiya. O tun ka kan ka taga
min fɔ Ido ni a jɛnɲɔgɔnw ye, minw ye Alabatoso baaradenw ye Kasifiya, ne ka o kumaw
fɔ o ye, ko o ye baaraden dɔw bla ka na an dɛmɛ an ta Ala ta batoso ta baaraw ra.
18 I n'a fɔ an ta Ala ta boroŋuman tun bɛ an kan, o sɔnna ka Serebiya ci ka na an fɛ;
cɛ hakiriman tun lo. Mali, min ye Levi ta duruja dɔ ye, ani Izirayɛli ta duruja dɔ, ale ta
mɔgɔ dɔ tun lo. A tun nana ni a dencɛw ni a balemaw fana ye; o bɛɛ tun kɛra cɛ tan ni
seegi.
19 Hasabiya ni Ezayi, minw ye Merari ta duruja dɔw ye, olugu fana tun nana ni o
balemaw ni o dencɛw ye; o bɛɛ tun kɛra cɛ mugan.
20 Dawuda ni jamana ɲamɔgɔw tun ka Alabatoso baaraden minw bla Levi ta mɔgɔw
kɔrɔ fɔlɔfɔlɔ janko ka o dɛmɛ, o nana ni o mɔgɔw ta duruja dɔw ye fana. Olugu tun
kɛra baaraden cɛ kɛmɛ fla ni mugan ye. O bɛɛ tun welera o tɔgɔ le ra kelen kelen.
21 Ayiwa, ka an to Ahava kɔ kɔrɔ yi, ne k'a fɔ mɔgɔw ye ko an ye sun don, ka an yɛrɛ
majigi an ta Ala ɲa kɔrɔ, k'a daari, ko a ye an ni an denw ni an borofɛnw bɛɛ ɲuman
se an seyɔrɔ ra.

22 K’a fɔ masacɛ ye ko a ye sorasiw ni sotigi dɔw bla ni an ye, janko ka an kɔrɔsi an
juguw ma sira ra, o maroya tun bɛ ne ra; sabu anw yɛrɛ le tun k’a fɔ masacɛ ye ka ban
ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ tugu an ta Ala kɔ, Ala ta baraka bɛ to o tigi kan, ka koɲuman
kɛ a ye; nka minw bɛ bɔ Ala kɔ, Ala ta dimi le bɛ ben olugu kan ni baraka ye.»
23 O ra, an ka sun don, ka an ta Ala daari; a fana ka an jaabi.
24 O kɔ, ne ka cɛ tan ni fla ɲanawoloma sarakalasebagaw kuntigiw cɛ ra: Serebiya,
ani Hasabiya, ani o balema cɛ tan.
25 Masacɛ ni a ladibagaw ni a ta kuntigiw, ani Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ bɛ Babilɔni,
olugu ka warigbɛw ni saninw ni fɛn minw bɛɛ di Alabatoso ta baara kama, ne ka o fɛnw
bɛɛ jate o mɔgɔw ɲa na.
26 Ne ka warigbɛ kilo waga mugan (20 000) jate ka o di o ma, ani warigbɛ minanw kilo
waga saba (3 000) ani sanin kilo waga saba (3 000)
27 ani sanin sɛti mugan, minw hakɛya tun bɛ saninden waga kelen bɔ, ani siranɛgɛ
minan nugunin ɲumanman fla; o sɔngɔ tun bɛ sanin sɔngɔ bɔ.
28 O kɔ, ne k’a fɔ o ye ko: «Aw saninyara ka kɛ Matigi Ala ta ye; nin minanw fana
saninyara. Mɔgɔw le k’a latigɛ o yɛrɛ sago ma ka nin warigbɛ ni nin sanin di Matigi Ala
ma, aw bɛmaw ta Ala.
29 O ra, aw ka kan ka aw janto nin fɛnw na kosɛbɛ. Ni an nana taga se Zeruzalɛmu, aw
bɛna o fɛnw jate Matigi Ala ta batoso bonw kɔnɔ, sarakalasebagaw kuntigiw, ani Levi
ta mɔgɔw, ani Izirayɛli ta gbatigiw bɛɛ ɲa na.»
30 O warigbɛ ni o sanin ni o minan minw tun jatera, sarakalasebagaw, ani Levi ta
mɔgɔw ka o mina, ka taga ni o ye an ta Ala ta batoso kɔnɔ Zeruzalɛmu.

Ɛsidarasi ni a tagamaɲɔgɔnw sera Zeruzalɛmu

31 Ayiwa, an bɔra Ahava kɔ yɔrɔ ra ka taga se Zeruzalɛmu, san karo fɔlɔ tere tan ni
fla ra. An ta Ala tun k’a janto an na. A ka an tanga an juguw ma, ani benkannikɛbagaw
ma sira ra.
32 An sera Zeruzalɛmu minkɛ, an ka tere saba bla ka nɛnɛkiri.
33 A tere naaninan, an ka warigbɛ ni sanin ni minanw jate an ta Ala ta batoso kɔnɔ,
k’a di sarakalasebaga* Meremɔti ma, Huri dencɛ. Finehasi dencɛ Elehazari tun bɛ ni a
ye, ani Levi* ta mɔgɔ dɔw, minw tun ye Yosuwe dencɛ Yozabadi ye, ani Binuwi dencɛ
Nohadiya.
34 A bɛɛ jatera, k’a bɛɛ suma tuma min na, an k’a bɛɛ lajɛnnin jateda sɛbɛ.
35 Mɔgɔ minanin minw tun sekɔra ka na, olugu ka saraka jɛnitaw* bɔ Izirayɛli ta Ala
ye; o ka misitoran tan ni fla kɛ saraka ye Izirayɛli ta mɔgɔw bɛɛ tɔgɔ ra, ani sagajigi
bikɔnɔntɔn ni wɔɔrɔ, ani sagaden cɛman biwolonfla ni wolonfla; o ka bakɔrɔnin tan ni
fla di ka o kɛ jurumunyafa saraka* ye. O bɛɛ kɛra saraka jɛnita ye, k’a di Matigi Ala ma.
36 Masacɛ tun ka cira minw fɔ, o ka o lase masacɛ ta fagamaw ma, ani Efirati ba
terebenyanfan jamanatigiw ma; olugu ka Ala ta mɔgɔw dɛmɛ Ala ta batoso lɔri baara
ra.

9

Yahudiya minw tun ka siya wɛrɛ musow ta

1 Ayiwa, o kow bɛɛ tɛmɛnin kɔ, jama ɲamɔgɔ dɔw nana ne fɛ ka na a fɔ ne ye ko:
«Izirayɛlimɔgɔw, ani sarakalasebagaw*, ani Levi* ta mɔgɔw ma sɔn ka o yɛrɛ mabɔ
nin jamana mɔgɔw ra; o ma sɔn ka faran nin jamana ta ko haramuninw na. O ka
o ta kɛwalew kaɲa ni Kanaanakaw ta kɛwalew le ye, ani Hɛtikaw, ani Perezikaw, ani
Yebusikaw, ani Amɔnkaw, ani Mohabukaw, ani Misirankaw, ani Amɔrikaw.
2 O ka o siyaw ta denmusow ta ka o kɛ o ta musow ye, ka dɔw di o dencɛw fana ma;
o cogo ra, o ka an ta siya saninman ɲagami ni nin jamana ta siyaw ye. Kuntigiw ni
ɲamɔgɔw yɛrɛ le kɔnna ka nin terenbariyakow kɛ.»
3 Ne ka o kuma mɛn minkɛ, ne ka ne ta faniw ni ne ta deregeba mina ka o faran, ka
kɛ ne kunsigiw, ani ne bonbosiw tufatufa ye k’a bɔn; ne jusu kasinin siginin tora.
4 O kɛra minkɛ, Izirayɛli ta Ala ta kuma ɲasiran tun bɛ mɔgɔ minw na, olugu bɛɛ
nana lajɛn ne kɔrɔ, sabu mɔgɔ minaninw ta terenbariyakow tun digira o ra. Ne kɔni
jusu kasinin siginin tora fɔ ka taga wulafɛsaraka bɔwagati se.
5 Wulafɛsaraka bɔwagati ra, ne jusu kasinin tun siginin bɛ yɔrɔ min na, ne wurira ka
bɔ o yɔrɔ ra, ni ne ta faniw ni ne ta deregeba faranfarannin ye. Ne ka ne kinbiri gban
ka ne boro lawuri Matigi Ala, ne ta Ala fɛ.

Ɛsidarasi ka Ala daari mɔgɔw ta terenbariya kosɔn

6 Ne k’a daari k’a fɔ ko:

«E, ne ta Ala, ne maroyara fɔ ka ne kun suuru; ne tɛ se hali ka ne ɲa kɔrɔta i fan fɛ,
ne ta Ala; sabu an ta jurumunw cayara fɔ ka an kun datugu. An ta hakɛw cayara ka se
fɔ sankolo ma.
7 K'a ta an bɛmaw ta tere ra, ka na se fɔ bi ma, an ta jurumunw cayara. An ta
jurumunw le kosɔn, anw ni an ta masacɛw ni an ta sarakalasebagaw donna siya wɛrɛ
mɔgɔw ta masacɛw boro, k'a to o ka an faga, ka an mina ka bɔ an ta jamana ra, ka an
borofɛnw cɛ, ka an lamaroya i n'a fɔ an bɛ cogo min na bi.
8 Nka sisan, Matigi Ala, an ta Ala, i makarira an na ka mɔgɔ dama dama kisi an ta siya
ra, ka yɔrɔ dɔ to an ye, an bɛ se ka na sigi yɔrɔ min na, i ta jamana saninman kɔnɔ. O
ra, an ta Ala, ele le ka i ta yeelen bɔ an ye, ka laganfiya dɔɔnin di an ma an ta jɔnya ra;
9 sabu anw ye jɔnw le ye, nka an ta Ala ma an to jɔnya ra. A ka koɲuman kɛ an ye,
ka an ko diya Pɛrɛsi jamana masacɛw ye; a ka barakakura don an na, janko an ye an ta
Ala ta batoso lɔ, k'a yɔrɔ cɛnninw lalaga, ani janko an ye sigiyɔrɔ ɲanaman sɔrɔ Zuda
ni Zeruzalɛmu.
10 «Nka nin ko min kɛra tan ka ban, an bɛ se ka mun le fɔ nin kɔ fɛ tuun, an ta Ala!
An ma i ta kumaw jate;
11 i tun ka o kuma minw fɔ an ye i ta jɔnw sababu ra, minw ye ciraw ye. I tun ko: ‹Aw
bɛna taga jamana min tigiya ta, o jamana mɔgɔw ka jamana lanɔgɔ ni o ta kɛwalejuguw
ye. O ka o ta kɛwale haramuninw kɛ, k'a ta jamana kun kelen na, ka taga a bla a kun
dɔ ra, fɔ ka jamana fa ni o ta fɛn saninyabariw ye.
12 O kosɔn, aw kana aw denmusow di o dencɛw ma furu ra, aw fana kana o denmusow
ta aw dencɛw ye. Aw kana foyi kɛ o ye min bɛ se ka o fɛntigiya, walama min bɛ se k'a
to o ye ɲasuma sɔrɔ. Ni o kɛra, aw bɛna baraka sɔrɔ, ka jamana fɛnɲumanw domu, ani
ka o fɛnw to aw ta duruja nataw fana ye wagati bɛɛ.›
13 «Ayiwa, nin ko min sera an ma, o ye an yɛrɛ ta kɛwalejuguw ni an ta hakɛ caman
nɔ le ye. Nka o bɛɛ n'a ta, an ta Ala, i ka hakɛ min bɔ an na, an ta jurumun tun ka ca
ni o bɛɛ ye belen; i fana ka mɔgɔ dama dama ɲanaman to an ye.
14 Yala an belen ka kan ka ban i ta kuma ma, ka jɛn furu ra ni nin mɔgɔw ye, minw
bɛ nin ko haramuninw ɲɔgɔn kɛ wa? Ni an ka o kɛ, i tɛna dimi an kɔrɔ ka an halaki,
ka an bɛɛ ban pewu wa?
15 E, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, i terennin lo! Anw mɔgɔ dama dama le tora bi. An flɛ
i ɲa kɔrɔ ni an ta hakɛw ye; k'a sɔrɔ mɔgɔ si tɛ se ka lɔ ele ɲa kɔrɔ nin cogo ra tan.»

10

Izirayɛlimɔgɔw lɔra o ta jurumunw na

1 Ayiwa, Ɛsidarasi tun k'a kinbiri gban Ala ta batoso ɲa fɛ, a bɛ Ala daarira, ka o ta
jurumunw fɔ, ka kasi. K'a to o ra, Izirayɛli cɛw, ani a musow, ani a denmisɛnw camanba
nana a lamini; olugu fana tun bɛ kasira kosɛbɛ.
2 Yeyɛli dencɛ Sekaniya, min ye Elamu ta duruja dɔ ye, ale k'a fɔ Ɛsidarasi ye ko: «An
kɔni ka an ta Ala kan bla, sabu siya wɛrɛ minw ka an lamini, an ka o musow furu. Nka
o bɛɛ n'a ta, jigi belen bɛ Izirayɛli fɛ nin bɛɛ kɔ.
3 Ayiwa, sisan an ye jɛnɲɔgɔnya* don ni an ta Ala ye, k'a latigɛ ko an bɛna o musow
ni o denw bɛɛ labla, o ye taga; an bɛna o kɛ ka kaɲa ni an matigicɛ Ɛsidarasi ta kuma
ye, ani an ta Ala ta kuma ɲasiran bɛ mɔgɔ minw na. Sariya ka min fɔ an ye, an y'a kɛ
o cogo ra.
4 Ele ye wuri, sabu nin ko bɛ ele le boro. An kɔni bɛ ni i ye. I jija ka nin ko ɲanabɔ.»
5 O kuma fɔra minkɛ, Ɛsidarasi wurira. A ka sarakalasebagaw* ta ɲamɔgɔw ni Levi*
ta mɔgɔw ni Izirayɛli jama bɛɛ lajɛn; a ko o ye kari, ko kuma min fɔra, ko o bɛna a kɛ
ten. O karira.
6 O kɔ, Ɛsidarasi bɔra Ala ta batoso ɲa fɛ, ka taga Eliyasibu dencɛ Yohanan ta bon
kɔnɔ. K'a to o yɔrɔ ra, a ma domuni kɛ, a fana ma ji min, sabu hali bi a belen tun bɛ
kasira mɔgɔ minaninw ta terenbariyakow kosɔn.

Izirayɛlimɔgɔw ka ɲɔgɔnye dɔ kɛ

7 Ayiwa, o ka Zuda mara mɔgɔw ni Zeruzalɛmukaw ni mɔgɔ minaninw bɛɛ wele ko o
ye na lajɛn Zeruzalɛmu.
8 O k'a fɔ ko ka kaɲa ni ɲamɔgɔw ni kuntigiw ta kuma ye, ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma na
sani tere saba cɛ, ko o bɛna o tigi borofɛnw bɛɛ bɔsi a ra, k'a gbɛn ka bɔ mɔgɔ minaninw
ta jɛn ra fana.
9 O tere saba kɔnɔ, Zuda mara mɔgɔw ni Boniyaminu ta mɔgɔw bɛɛ nana lajɛn
Zeruzalɛmu. O kɛra san karo kɔnɔntɔnnan tere mugan na; jama bɛɛ siginin tun bɛ

kɛnɛ kan Ala ta batoso ɲa fɛ. Nin ko ɲasiran kosɔn, ani sanji fana kosɔn, o tun bɛ
yɛrɛyɛrɛra.
10 Sarakalasebaga* Ɛsidarasi wurira ka lɔ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ka Ala kan bla, sabu
aw ka siya wɛrɛ musow furu; aw ka dɔ le fara Izirayɛli ta hakɛw kan.
11 O ra sisan, aw ye lɔ aw ta jurumunw na Matigi Ala, aw bɛmaw ta Ala ɲa kɔrɔ, k'a
sago kɛ. Aw ye faran ka bɔ nin jamana ta siyaw ra, ka faran nin siya wɛrɛ musow ra.»
12 Jama bɛɛ k'a jaabi ni kanba ye ko: «Can lo! I k'a fɔ cogo min na, an ka kan k'a kɛ
ten le.»
13 O ko: «Nka jama caman le bɛ yan, sanji wagati lo fana; o kosɔn an tɛ se ka to kɛnɛ
ma yan. Nin ko fana tɛ se ka ɲanabɔ tere kelen walama tere fla dɔrɔn kɔnɔ, sabu mɔgɔ
caman bɛ an cɛ ra minw ka jurumun kɛ nin ko ra.
14 O ra, an ta ɲamɔgɔw ye lajɛn jama bɛɛ nɔ ra. Cɛ minw bɛɛ bɛ an ta duguw ra, minw
ka siya wɛrɛ musow ta, o bɛna wagati dɔ yira olugu ra, o bɛɛ kelen kelen bɛna na ni o
ta dugu ɲamɔgɔ dɔw ye, ani a kititigɛbaga dɔw. An bɛna to ka nin ko ɲanabɔ ten le fɔ
ka taga a to an ta Ala ta dimiba min bɛ an kan nin ko kosɔn, o dimi ye mabɔ an na.»
15 Ayiwa, Asahɛli dencɛ Yonatan, ani Tikiva dencɛ Yaziya, olugu dɔrɔn le ma sɔn o
kuma ma; Mesulamu ni Sabetayi min ye Levi* ta mɔgɔw ye, olugu fana tun farara o
kan.
16 Nka a tun fɔra cogo min na, mɔgɔ minanin tɔw k'a kɛ ten. Sarakalasebaga Ɛsidarasi
ka gbatigi dɔw ɲanawoloma ka bɔ gba bɛɛ kelen kelen na, ka o bɛɛ tɔgɔ wele. Olugu
lajɛnna, k'a damina san karo tannan tere fɔlɔ ra, ka kɛ nin kow ɲanabɔ ye.
17 O sanyɛlɛma karo fɔlɔ tere fɔlɔ, cɛ minw bɛɛ tun ka siya wɛrɛ muso furu, o ka olugu
bɛɛ ta kow ɲanabɔ ka o ban.

Mɔgɔ minw tun ka siya wɛrɛ musow ta

18 Ayiwa, sarakalasebaga* minw tun ka siya wɛrɛ musow ta, olugu le ye nin ye:
Maseya ni Eliyezɛri ni Yaribu ni Gedaliya, olugu tun ye Yosadaki dencɛ Yosuwe ta
duruja dɔw ye, ani a balemaw ta durujaw.
19 Olugu ka o boro don ɲɔgɔn boro, ka layiri ta ko o bɛ o ta musow bla, ani ka sagajigi
kelen di ka o kɛ o ta hakɛbɔ saraka* ye.
20 Hanani ni Zebadiya, olugu tun ye Imɛri ta duruja dɔw ye.
21 Maseya ni Iliya ni Semaya ni Yeyɛli ni Oziyasi, olugu tun ye Harimu ta duruja dɔw
ye.
22 Elizohenayi ni Maseya ni Sumayila ni Netanehɛli ni Yozabadi ni Elehasa, olugu tun
ye Pasuri ta duruja dɔw ye.
23 Yozabadi ni Simɛyi ni Kelaya min bɛ wele fana Kelita, ani Petaya ni Zuda ni Eliyezɛri,
olugu tun ye Levi* ta mɔgɔw ye.
24 Eliyasibu, ale tun ye dɔnkirilabaga dɔ ye.
Salumu ni Telɛmu ni Uri, olugu tun ye Alabatoso dakɔrɔsibaga dɔw ye.
25 Minw tun bɛ Izirayɛlimɔgɔ tɔw cɛ ra, olugu ye nin ye:
Ramiya ni Isiya ni Malikiya ni Miyaminu ni Elehazari ni Malikiya ni Benaya, olugu
tun ye Parehɔsi ta duruja dɔw ye.
26 Mataniya ni Jakariya ni Yeyɛli ni Abidi ni Yeremɔti ni Iliya, olugu tun ye Elamu ta
duruja dɔw ye.
27 Eliyonayi ni Eliyasibu ni Mataniya ni Yeremɔti ni Zabadi ni Aziza, olugu tun ye Zatu
ta duruja dɔw ye.
28 Yohanan ni Hananiya ni Zabayi ni Atelayi, olugu tun ye Bebayi ta duruja dɔw ye.
29 Mesulamu ni Maluki ni Adaya ni Yasubu ni Sehali ni Yeremɔti, olugu tun ye Bani ta
duruja dɔw ye.
30 Adina ni Kelali ni Benaya ni Maseya ni Mataniya ni Bɛtisalɛli ni Binuwi ni Manase,
olugu tun ye Pahati Mohabu ta duruja dɔw ye.
31 Eliyezɛri ni Isiya ni Malikiya ni Semaya ni Simeyɔn ni
32 Boniyaminu ni Maluki ni Semariya, olugu tun ye Harimu ta duruja dɔw ye.
33 Matinayi ni Matata ni Zabadi ni Elifelɛti ni Yeremayi ni Manase ni Simɛyi ni olugu
tun ye Hasumu ta duruja dɔw ye.
34 Mahadayi ni Amuramu ni Uwɛli, olugu tun ye Bani ta duruja dɔw ye,
35 ani Benaya ni Bediya ni Keluhu
36 ni Vaniya ni Meremɔti ni Eliyasibu
37 ni Mataniya ni Matinayi ni Yahasayi
38 ni Bani ni Binuwi ni Simɛyi
39 ni Selemiya ni Natan ni Adaya,
40 ni Makinadibayi ni Sasayi ni Sarayi

41 ni Azarɛli ni Selemiya ni Semariya
42 ni Salumu ni Amariya ni Yusufu.
43 Yeyɛli ni Matitiya ni Zabadi ni Zebina ni Yadayi ni Yowɛli ni Benaya, olugu tun ye
Nebo ta duruja dɔw ye.
44 Ayiwa, o mɔgɔw bɛɛ le tun ka siya wɛrɛ musow ta; o caman fana tun ka denw sɔrɔ
ni o musow ye.

NEHEMI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Nehemi ta kitabu sɛbɛbaga ye Nehemi yɛrɛ ye. A sɛbɛra Ɛsidarasi ta kitabu kɔ fɛ.

Yahudiya minw tun minana ka taga jamana wɛrɛ ra, olugu minw tun bɛ baara kɛra Pɛrɛsi masacɛba ta masaso kɔnɔ, Nehemi tun ye olugu dɔ ye. Nehemi tora o yɔrɔ ra ka Zeruzalɛmu dugu ko mɛn minkɛ, ko dugu kogow bɛɛ benbenna, a jusu kasira kosɛbɛ. O ra masacɛba k'a labla, ko a ye taga Zeruzalɛmu kogow lɔ kokura. Ale tagara se Zeruzalɛmu, san tan ni saba, Ɛsidarasi taganin kɔ. A tagara Ɛsidarasi ta baara tɔ laban, ka sekɔ ka na masacɛba kɔrɔ tuun. Nka a taganin kɔ, mɔgɔw ka Ala kan bla tuun. O kosɔn Nehemi tagara tuun Zeruzalɛmu, ka taga o karan.

Nin kitabu bɛ Ala ta mɔgɔw ta jusukungbɛlɛya yira an na. A fana bɛ Ala ta ɲumanya yira an na, ani a ta makari, a ta mɔgɔw ta fan fɛ. Ni o ka nimisa tuma o tuma, Ala bɛ yafa o ma, ka sɔn o ma.

Nehemi tun ye lanamɔgɔ ye; baarakɛbagaba tun lo fana. Gbɛlɛya ni tɔɔrɔ minw sera a ma, o m'a to a ye baara lalɔ.

Kitabu kɔnɔkow

Nehemi nana Zeruzalɛmu dugu cogoya flɛ *(1–2)*

Dugu kogo lɔcogo *(3–7)*

Ɛsidarasi ka Ala ta sariya ta kumaw karan mɔgɔw ye *(8–10)*

Nehemi ka mɔgɔw karan ka o bla siraɲuman kan *(11–13)*

Zeruzalɛmu dugu kibaroya fɔra Nehemi ye

1 Hakaliya dencɛ Nehemi ta ko:

Ayiwa, masacɛ Aritasɛrisɛsi ta masaya san mugannan na, Kisilevu karo* ra, ka ne to
masadugu kɔnɔ, min ye Suzi ye,
2 Hanani, min ye ne balema dɔ ye, ale ni mɔgɔ dama dama bɔra Zuda mara ra, ka na.
Yahudiya tɔ minw tora yi, o mɔgɔ minanin minw tun sekɔra ka taga Zuda mara ra, ne
ka o ɲininka olugu ko ra, ani Zeruzalɛmu dugu cogo ra.
3 O k'a fɔ ne ye ko mɔgɔ minanin minw ɲanaman tora, minw sekɔra ka taga sigi Zuda
mara ra, ko o mɔgɔw kɔni bɛ ɲani ni maroyaba le cɛ ra yi; o ko wow bɛ Zeruzalɛmu
laminikogo ra, ko tasuma k'a konw fana jɛni.

Nehemi ka Ala daari

4 Ayiwa, ne ka o kumaw mɛn minkɛ, ne sigira ka kasi. Ne ɲanasisira fɔ tere dama; ne
ka sun don, ka sankolo tigi Ala daari.
5 Ne ko: «E, Matigi Ala, sankolo tigi Ala, i ka bon, i ye siranyafɛnba le ye. Ele le bɛ to
i ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka koɲuman kɛ i kanubagaw, ani i ta kuma siratagamabagaw ye.
6 Sabari ka i toro malɔ, ka i janto ne ra, ka i ta jɔncɛ ta daariri lamɛn, sabu ne bɛ i
daarira su ni tere i ta jɔnw ye, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye. Izirayɛlimɔgɔw ka jurumun
minw kɛ, ani ne yɛrɛ ni ne ta somɔgɔw ka jurumun minw kɛ ka i hakɛ ta, ne lɔra o
jurumunw bɛɛ ra.
7 An kɔni ka kojugu caman le kɛ ka i hakɛ ta. I ka kumaw, ani cifɔninw, ani i ta
kolatigɛnin minw fɔ i ta baaraden Musa ye, an ma o sira tagama.
8 I tun ka kuma min fɔ i ta baaraden Musa ye, i hakiri to o kuma ra; i tun ko, ko: ‹Ni
aw ka ne kan bla, ne bɛna aw gbɛn ka aw janjan siyaw cɛ ra.
9 Nka ni aw sekɔra ka na ne fɛ, ka ne ta kumaw lamɛn, k'a sira tagama, o tuma hali
ni a kɛra ko aw ta mɔgɔw tagara fɔ dunuɲa dan le ra, ne bɛna o lana ka bɔ o yɔrɔ ra ka
na ni o ye nin yɔrɔ ra, ne ka nin yɔrɔ min ɲanawoloma, k'a kɛ ne tɔgɔ sigiyɔrɔ ye.›
10 I ta jɔnw lo, i ta mɔgɔw lo; ele le ka o kunmabɔ i ta fangatigiya ni i ta sebagayaba
baraka ra.
11 E, Matigi Ala, sabari ka i toro malɔ ka i ta jɔncɛ ta daariri lamɛn, ka i ta jɔnw bɛɛ
ta daariri lamɛn, sabu i tɔgɔ ye bonya, o le ka di i ta jɔnw ye. Ne b'a fɛ ka ko min kɛ bi,
a to o ye ɲa, janko ni ne tagara nin cɛ ɲa kɔrɔ, ne ko ye diya a ye.»

Ayiwa, o wagati y'a sɔrɔ ne le tun ye masacɛ ta minnifɛndibaga ye.

2

Nehemi tagara Zeruzalɛmu

* **1:1 1.1** Kisilevu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo kɔnɔntɔnnan ye.

1 Nisan karo* ra, Aritasɛrisɛsi ta masaya san mugannan na, lon dɔ, ka ne to masacɛ
ɲa kɔrɔ, ne ka duvɛn ta ko ne bɛ dɔ di a ma. Ne ɲa tun ma deri ka kumu ka ye masacɛ
ɲa kɔrɔ ni o lon tɛ.
2 Masacɛ ka ne ɲininka ko: «Mun le ka i ɲa kumu tan k'a sɔrɔ bana tɛ i ra? I b'a sɔrɔ
jusukasi le bɛ i ra.» Ne siranna kosɛbɛ,
3 nka ne ka masacɛ jaabi ko: «Ala ye si di masacɛ ma! Mun na ne ɲa tɛ kumu, k'a sɔrɔ
ne bɛmaw suw donna dugu min na, o dugu bɛɛ benna, ani tasuma k'a donda konw jɛni
k'a cɛn?»
4 Masacɛ ka ne ɲininka ko: «I b'a fɛ ne ye mun le kɛ i ye sa?» Ne ka sankolo tigi Ala
daari,
5 ka sɔrɔ ka masacɛ jaabi. Ne ko: «Ni a bɛnna masacɛ ma, ni masacɛ bɛ sɔn a ta jɔncɛ
ta kuma ma, o tuma masacɛ ye ne bla ka taga Zuda mara ra, janko ne bɛmaw suw donna
dugu min na, ne ye taga o dugu lɔ kokura.»
6 Masacɛ ni a ta masamuso tun siginin bɛ ɲɔgɔn kɔrɔ. Masacɛ ka ne ɲininka ko: «O
tagama bɛna kɛ tere jori tagama le ye? I bɛna sekɔ wagati juman?»
Ne ka ne sekɔwagati yira a ra. O ra, masacɛ sɔnna ka ne bla ka taga.
7 Ne k'a fɔ masacɛ ye fana ko: «Ni a bɛnna masacɛ ma, o ye sɛbɛ dɔw di ne ma ka
taga o di Efirati ba terebenyanfan mara jamanatigiw ma, janko o y'a to ne ye tɛmɛ ka
taga se fɔ Zuda mara ra.
8 Sɛbɛ dɔ fana ye di ne ma ka taga di Asafu ma, min ye masacɛ ta yiriforo kɔrɔsibaga
ye, janko ale ye yiriw di ne ma. Sankasojan min bɛ Alabatoso kɛrɛ fɛ, ne bɛna o dondaw
lalaga ni o yiriw ye, ani dugu laminikogo, ani ne yɛrɛ ta sibon.» Masacɛ sɔnna ne ta
kuma ma, sabu ne ta Ala ta boroɲuman tun bɛ ne kan.
9 O kɔ, ne tagara Efirati ba terebenyanfan mara jamanatigiw fɛ, ka taga masacɛ ta
sɛbɛw di o ma. Masacɛ tun ka kɛrɛkuntigiw, ani sotigi dɔw ci ka taga ne blasira.
10 Ayiwa, Horonikacɛ Sanbala, ani Amɔnkacɛ Tobiya min tun ye ɲamɔgɔ dɔ ye, olugu
ka ne nako mɛn minkɛ, o ma diya o ye, k'a ye ko mɔgɔ dɔ bɛ nana a janto Izirayɛlimɔgɔw
ra, ka hɛra ɲini o ye.
11 Ne sera Zeruzalɛmu minkɛ, ne ka tere saba kɛ yi.
12 O kɔ, ne ni mɔgɔ dama dama bɔra su fɛ. Nka ne ta Ala tun ka min don ne jusu ra,
ko ne ye a kɛ Zeruzalɛmu dugu ye, ne tun ma o fɔ mɔgɔ si ye ban. Bɛgan wɛrɛ tun tɛ
ne fɛ ni ne yɛrɛ ta fali tɛ, ne tun yɛlɛnna min kan.
13 Ne bɔra su fɛ Kurufurancɛ ta donda fɛ; ne tagara Jɛgɛ belebele ta bunun yɔrɔ ra,
Sununkun ta donda fan na. Ne ka Zeruzalɛmu kogow flɛ. Ne k'a ye ko wow b'a fan bɛɛ
ra, ani ko tasuma k'a konw jɛni ka o cɛn.
14 O kɔ, ne tagara Bunun ta donda fan na, masacɛ ta kɔ yɔrɔ ra. Nka ne tun yɛlɛnna
fali min kan, o tɛmɛyɔrɔ ma sɔrɔ.
15 O su kelen na, ne yɛlɛnna ka bɔ kurufurancɛ ra; hali bi ne tun bɛ kogo kɔrɔsira. O
kɔ, ne sekɔra ka taga don Kurufurancɛ ta donda fɛ ka taga so.
16 Dugu ɲamɔgɔw tun m'a lɔn ne tagara yɔrɔ min na, ani ne tun tagara min kɛ,
sabu hali bi ne tun ma foyi fɔ Yahudiyaw ye ban, walama sarakalasebagaw*, walama
ɲamɔgɔw, walama kuntigiw. Ne tun ma foyi fɔ baara ɲamɔgɔw si ye fana.
17 Kɔ fɛ le, ne nana a fɔ o ye ko: «Bɔnɔ min bɛ an kan, aw yɛrɛ ɲa bɛ o ra. Zeruzalɛmu
kogow cɛnna, tasuma k'a dondaw ta konw jɛni. Aw ye na, an ye Zeruzalɛmu kogow lɔ,
janko maroya ye bɔ an kan.»
18 Ne ta Ala ta boroɲuman tun bɛ ne kan cogo min na, ani masacɛ tun ka kuma minw
fɔ ne ye, ne ka o fɔ o ye. O ka ne jaabi ko: «An ye wuri ka lɔri damina!» O jijara ka o
baaraɲuman damina.

Sanbala ni Tobiya ka Yahudiyaw lɔgɔbɔ

19 Nka Horonikacɛ Sanbala ni Amɔnkacɛ Tobiya min tun ye ɲamɔgɔ dɔ ye, ani Arabucɛ
Gesɛmu, olugu ka o ko mɛn minkɛ, o ka an lɔgɔbɔ, ka yɛrɛko an ma, k'a fɔ ko: «Aw bɛ
mun le kɛra nin ye dɛ? O tuma aw b'a fɛ ka muruti masacɛ ma le kɛ?»
20 Ne ka o jaabi ko: «Sankolo tigi Ala bɛna a to an ta baara ye ɲa. Anw minw ye a ta
jɔnw ye, an kɔni bɛna kogo lɔri damina; nka aw kɔni, aw ninyɔrɔ tɛ Zeruzalɛmu, aw ta
fanga tɛ Zeruzalɛmu kan, aw tɔgɔ tɛna fɔ Zeruzalɛmu.»

3

Yahudiyaw ka Zeruzalɛmu laminikogo lɔri damina

* **2:1 2.1** Nisan karo, walama Abibu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo fɔlɔ ye.

1 Sarakalasebagaw kuntigiba* Eliyasibu ni a sarakalasebaga ɲɔgɔnw ka baara damina.
Olugu ka Sagaw ta donda lɔ, k'a saninya Ala ye, k'a konw don a ra. O ka lɔri kɛ ka taga se
fɔ Meha ta sankasojan ma, ka o saninya Ala ye, ka lɔri kɛ tuun ka taga se fɔ Hananehɛli
ta sankasojan ma.
2 Zeriko dugumɔgɔw ka lɔri kɛ ka gban olugu ra.
Imiri dencɛ Zakuri ka lɔri kɛ ka gban olugu ra.
3 Sena ta durujaw ka Jɛgɛw ta donda lɔ. O k'a yiriw don, k'a konw don a ra, k'a
sɔgɔnanw ni a berew don.
4 Hakɔsi dencɛ Huri, o dencɛ Meremɔti fana ka yɔrɔ dɔw lalaga ka gban olugu ra.
Mesezabɛli dencɛ Berekiya, o dencɛ Mesulamu fana ka yɔrɔ dɔw lalaga.
Bana dencɛ Sadɔki fana ka yɔrɔ dɔw lalaga.
5 Tekoha ta mɔgɔw fana ka yɔrɔ dɔw lalaga ka gban olugu ra. Nka olugu ta ɲamɔgɔw
ma sɔn ka o yɛrɛ majigi baarakuntigiw ye ka baara kɛ.
6 Paseha dencɛ Yehoyada ni Besodiya dencɛ Mesulamu, olugu ka Dondakɔrɔ lalaga. O
k'a yiriw don, k'a konw don a ra, k'a sɔgɔnanw ni a berew don.
7 Yɔrɔ min gbanna o ra, Gabahɔnkacɛ Melatiya ni Meronitikacɛ Yadɔn, olugu ka o yɔrɔ
lalaga, olugu ni Gabahɔnkaw ni Misipakaw. Olugu tun bɛ Efirati ba terebenyanfan ta
jamanatigi ta mara le kɔnɔ.
8 Yɔrɔ min gbanna o ra, Haraya dencɛ Uziyɛli, min tun ye saninfagabaga ye, ale ka o
yɔrɔ lalaga.
Yɔrɔ min gbanna o ra, Hananiya min tun ye turu kasadiman lalagabaga dɔ ye, ale ka
o yɔrɔ lalaga. O ka Zeruzalɛmu dugu labɛn o cogo ra fɔ ka taga se kogo bonyayɔrɔ ma.
9 Yɔrɔ min gbanna o ra, Huri dencɛ Refaya, min tun ye Zeruzalɛmu mara tarancɛ
ɲamɔgɔ ye, ale ka o yɔrɔ lalaga.
10 Yɔrɔ min gbanna o ra, Harumafu dencɛ Yedaya ka o yɔrɔ lalaga; o yɔrɔ tun bɛ a ta
so ɲa fɛ.
Hasabiniya dencɛ Hatusi fana ka yɔrɔ dɔw lalaga ale kɛrɛ fɛ.
11 Harimu dencɛ Malikiya ni Pahati Mohabu dencɛ Hasubu ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga,
ani Dibiw ta sankaso.
12 Yɔrɔ min gbanna o ra, Halohɛsi dencɛ Salumu min tun ye Zeruzalɛmu mara tarancɛ
tɔ kelen ɲamɔgɔ ye, ale ni a denmusow ka o yɔrɔ lalaga.
13 Kurufurancɛ ta donda, Hanun ni Zanoha dugumɔgɔw le ka o yɔrɔ lalaga, k'a konw
don a ra, k'a sɔgɔnanw ni a berew don. O ka kogo lalaga fana k'a janya se fɔ nɔngɔn*
ɲa waga kelen, ka taga se fɔ Sununkun ta donda ma.
14 Rekabu dencɛ Malikiya min tun ye Bɛti Hakerɛmu dugu ɲamɔgɔ ye, ale ka Sununkun
ta donda lalaga. A k'a lɔ, k'a konw don, ani a sɔgɔnanw ni a berew.
15 Kɔli Hoze dencɛ Salumu min tun ye Misipa mara ɲamɔgɔ ye, ale ka Bunun ta donda
lalaga. A k'a lɔ k'a datugu, k'a konw don a ra, k'a sɔgɔnanw ni a berew don. A ka
Silohamu ta ji yɔrɔ ta kogo fana lɔ, min bɛ masacɛ ta yiriforo kɔrɔ, ka taga se fɔ sira
min bɛ jigi ka bɔ Dawuda ta masabonba* ra.
16 O kɔ, Azibuki dencɛ Nehemi, min tun ye Bɛti Suri mara tarancɛ ɲamɔgɔ ye, ale
ka Dawuda ta sudonyɔrɔ ɲafɛyɔrɔ lalaga, ka taga se fɔ jidinga ma, ani ka taga se fɔ
kɛrɛkɛcɛw ta so ma.
17 O kɔ, Levi ta mɔgɔ dɔw fana ka yɔrɔ dɔw lalaga; olugu tun ye Bani dencɛ Rehumu
ye, ani Hasabiya, min tun ye Keyila mara tarancɛ ɲamɔgɔ ye; ale ka baara kɛ ka gban
Rehumu na.
18 O kɔ, o balema minw tun bɛ ni Henadadi dencɛ Bavayi ye, min tun ye Keyila mara
tarancɛ tɔ kelen ɲamɔgɔ ye, olugu fana ka yɔrɔ dɔw lalaga.
19 Yosuwe dencɛ Ezɛri min tun ye Misipa ɲamɔgɔ ye, ale ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga ka
gban olugu ra; o fan ɲasinnin bɛ kɛrɛkɛminanw ta so yɛlɛnyɔrɔ ma; a bɛ kogo nɔngɔn
na.
20 O kɔ, Zabayi dencɛ Baruki jijara kosɛbɛ ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga, k'a ta kogo
nɔngɔn na ka taga a bla sarakalasebagaw kuntigiba Eliyasibu ta so donda ra.
21 O kɔ, Hakɔsi dencɛ Huri, o dencɛ Meremɔti, ale ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga, k'a ta
Eliyasibu ta so donda ra, ka taga a bla fɔ a ta so dan na.
22 O kɔ, sarakalasebaga minw tun bɛ o yɔrɔ mara ra, olugu fana ka yɔrɔ dɔw lalaga.
23 O kɔ, Boniyaminu ni Hasubu fana ka o ta so ɲafɛyɔrɔ lalaga.
O kɔ, Ananiya dencɛ Maseya, o dencɛ Azariya fana k'a yɛrɛ ta so ɲafɛyɔrɔ lalaga.
24 O kɔ, Henadadi dencɛ Binuwi ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga, k'a ta Azariya ta so yɔrɔ
ra ka taga a bla fɔ kogo nɔngɔn na, logologo fan na.

* **3:13 3.13** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

25 Uzayi dencɛ Palali ka yɔrɔ dɔw lalaga; o yɔrɔ tun ɲasinnin bɛ kogo nɔngɔn ni
sankasojan ma, masacɛ ta so ɲa fɛ, kasobon lukɛnɛ kɛrɛ fɛ.
O kɔ, Parehɔsi dencɛ Pedaya
26 ani Alabatoso baaraden minw siginin tun bɛ Ofɛli kongori kan, olugu ka yɔrɔ dɔw
lalaga, ka taga se Ji ta Donda ma, terebɔyanfan na, ani sankasojan fan na.
27 O kɔ, Tekohakaw fana ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga, k'a ta sankasojan na, min janyara
ka bɔ kogo kunna, ka taga se fɔ Ofɛli ta kogo ma.
28 K'a damina Sow ta Donda ra, sarakalasebagaw bɛɛ kelen kelen ka yɔrɔ dɔ lalaga o
ta so ɲafɛyɔrɔ ra.
29 O kɔ, Imɛri dencɛ Sadɔki ka yɔrɔ dɔw lalaga a yɛrɛ ta so ɲa fɛ.
O kɔ, Sekaniya dencɛ Semaya, min tun ye Terebɔyanfan ta Donda kɔrɔsibaga ye, ale
fana ka yɔrɔ dɔw lalaga.
30 O kɔ, Selemiya dencɛ Hananiya ni Salafu dencɛ wɔɔrɔnan min ye Hanun ye, olugu
ka kogo fan dɔ wɛrɛ lalaga.
O kɔ, Berekiya dencɛ Mesulamu ka yɔrɔ dɔw lalaga a yɛrɛ ta sow ɲa fɛ.
31 O kɔ, Malikiya min tun ye saninfagabaga dɔ ye, ale ka yɔrɔ dɔw lalaga, ka taga se
fɔ Alabatoso baaradenw ta so ma, ani jagokɛbagaw ta so; yɔrɔ min bɛ Yɔrɔkɔrɔsibagaw
ta donda ɲa fɛ, ka taga se fɔ Dugukɔrɔsibagaw ta bon ma, min bɛ kogo nɔngɔn kɔrɔ.
32 Ayiwa, yɔrɔ min tun bɛ kogo nɔngɔn ta sankaso ni Sagaw ta Donda cɛ,
saninfagabagaw ni jagokɛbagaw le ka o yɔrɔ kogow lalaga.

Sanbala ka Yahudiyaw mafiyɛnya

33 Ayiwa, Sanbala nana a mɛn minkɛ ko an bɛ dugu laminikogo lɔra, o ma diya a ye;
a dimina kosɛbɛ. A ka kɛ an Yahudiyaw lɔgɔbɔ ye.
34 A k'a fɔ a ta dugumɔgɔw ni Samari kɛrɛkɛjama ɲa na ko: «Nin Yahudiya
barakantanw bɛ mun le kɛra tan dɛ? Yala o b'a miiri ko o bɛna kogo lɔ kokura le
wa, ka sarakaw bɔ, ka nin baara ban bi yɛrɛ le kɛ? O tuma tasuma ka nin kabakuru
minw jɛni, ani bɔgɔ ka o datugu, yala olugu bɛ se ka nin kabakuruw labɔ ka o lɔ kokura
tuun wa?»
35 Amɔnkacɛ Tobiya min tun lɔnin bɛ Sanbala kɔrɔ, ale ko: «A to o ye a lɔ sa! Hali ni
kongowurunin dɔ le ka yɛlɛn o ta kogo nin kan, a bɛna a kabakuruw bɛɛ benben!»

Nehemi ka Ala daari

36 «E, an ta Ala, an lamɛn,
sabu o bɛ an mafiyɛnyara.
O bɛ dɔgɔyari min lasera an ma, a to o ye ben olugu yɛrɛ le kan yi!
A to o juguw ye na o cɛ ka taga o kɛ jɔnw ye jamana wɛrɛ ra.
37 I kana o ta hakɛw yafa,
i kana o ta jurumunw jɔsi ka bɔ i ɲa kɔrɔ,
sabu o ka kogo lɔbagaw mafiyɛnya.»
38 O ra, an ka kogo lɔ k'a lamini k'a bɛn, k'a lɔ se fɔ a cɛmancɛ ra; sabu mɔgɔw bɛɛ
tun ka baara ta ni o jusu bɛɛ le ye.

4

Sanbala ko a bɛ Yahudiyaw kɛrɛ

1 Nka wagati min Sanbala ni Tobiya ni Arabuw ni Amɔnkaw ni Azidɔdikaw nana a
mɛn ko Zeruzalɛmu dugu laminikogo lɔri bɛ tagara ɲa, ani ko a wow bɛ datugura, o
dimina kosɛbɛ.
2 O ka janfa siri ko o bɛna Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ, ka dugu ɲagami.
3 An fana ka o mɛn minkɛ, an ka an ta Ala daari; o kɔ, an ka mɔgɔ dɔw bla ka yɔrɔw
kɔrɔsi su ni tere, janko o kana na ben an kan.
4 Nka Zuda mara mɔgɔw nana kɛ a fɔ ye ko: «Baarakɛbagaw baraka bɛ dɛsɛra, k'a
sɔrɔ kabakurutonw belen ka ca. An kɔni tɛna se ka nin kogo lɔ le fiyewu!»
5 An juguw kɔni, olugu tun b'a fɔra ko: «Sani o ye na a lɔn ko an bɛ nana, walama
sani o ye an ye, o y'a sɔrɔ an donna o cɛ ra ka ban, ka o faga, ka o ta baara lalɔ.»

Nehemi ka kɛrɛkɛminanw di a ta mɔgɔw ma

6 Yahudiya minw tun siginin bɛ ni an juguw ye, olugu nana siɲaga caman ka na an
lasɔmi; o tun bɛ to k'a fɔ an ye ko: «Ni aw ka munu fan o fan, o bɛna na ben an kan.»
7 O ra, kogo ka surun fan minw na, ne ka mɔgɔ dɔw lɔlɔ kogo kɔ fɛ o yɔrɔw ra, ani
yɔrɔ minw lablanin bɛ. Ne ka o lɔlɔ, gba bɛɛ ni a ta yɔrɔ, ni o ta kɛrɛkɛmuruw ni o ta
tamanw ni o ta kalanw ye o boro.

8 Ne nana yɔrɔ bɛɛ flɛ ka ɲa tuma min na, ne gbarara ɲamɔgɔw ni kuntigiw ni mɔgɔ
tɔw ra k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran o ɲa. Aw ye aw hakiri to Matigi ra, ale Ala
min ka bon, ani siranyafɛnba lo fana; aw ye kɛrɛ kɛ aw balemaw ni aw dencɛw ni aw
denmusow ni aw ta musow ni aw ta bonw kosɔn.»
9 Ayiwa, an juguw nana a lɔn ko an bɔra o ta jɛn kɔrɔ ma, ani ko Ala ka o ta jɛn
kɔrɔtigɛ minkɛ, an sekɔra ka taga kogo kɔrɔ, bɛɛ k'a ta baara ta.
10 K'a ta o lon na, mɔgɔw tarancɛ dɔrɔn le tun bɛ baara kɛ; o tarancɛ tɔ kelen tun bɛ
o ta nɛgɛderegew don, ka lɔ ni o ta tamanw ye, ani o ta nɛgɛbɛnnanw, ani o ta kalanw
ye o boro. Kɛrɛkuntigiw tun lɔnin bɛ Zuda ta mɔgɔw bɛɛ kɔ fɛ.
11 Minw tun bɛ kogo lɔra, ani minw tun bɛ minanw tara, olugu tun bɛ o ta baaraw
kɛra ni o boro kelen ye, ka kɛrɛkɛminan dɔ mina boro tɔ kelen na.
12 Lɔrikɛbaga bɛɛ kelen kelen ta kɛrɛkɛmuru tun sirinin bɛ a gɛrɛn kelen na, k'a to
baara ra. Cɛ min tun ka kan ka buru fiyɛ, ale tun lɔnin bɛ ne kɔrɔ.
13 Ne k'a fɔ ɲamɔgɔw ni kuntigiw ni jama tɔ ye ko: «Baara ka ca, kogo ka jan, an cɛ
ka jan ɲɔgɔn na fana.
14 O ra, ni aw nana burufiyɛkan mɛn ka bɔ fan min na, aw ye taga lajɛn o yɔrɔ ra. An
ta Ala bɛna kɛrɛ kɛ an ye.»
15 An tun bɛ an ta baara kɛ o cogo le ra lon o lon. Tamanw tun bɛ mɔgɔw taran kelen
boro, k'a ta dugugbɛda ra fɔ ka taga lolo bɔ su fɛ.
16 O wagati ra, ne k'a fɔ mɔgɔw ye tuun ko: «Mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ni a ta
baarakɛɲɔgɔn ye to Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ su fɛ. Ni o kɛra, an bɛna dugu kɔrɔsi su
fɛ, ka baara kɛ tere fɛ.
17 Ne ni ne balemaw, ani ne baarakɛɲɔgɔnw, ani yɔrɔkɔrɔsibagaw, an si ma an ta
faniw bɔ an yɛrɛ ra. Bɛɛ ta kɛrɛkɛminan tun bɛ a boro, hali ni a tun bɛ taga ko le*.»

5

Nehemi ka Yahudiyaw ta terenbariyakow ɲanabɔ

1 Ayiwa, wagati dɔ nana kɛ, Yahudiya dɔw ni o musow ka kuma caman fɔ, ka o balema
Yahudiya tɔw jaraki kosɛbɛ.
2 Dɔw tun b'a fɔra ko: «Anw ni an dencɛw ni an denmusow ka ca; aw ka kan ka siman
di an ma janko an ye domuni kɛ ka baro!»
3 Dɔw fana ko: «Ni kɔngɔ wagati ka se, anw ka kan ka an ta forow ni an ta rɛzɛnforow,
ani an ta bonw le tɔnɔmasigi janko ka siman sɔrɔ k'a domu.»
4 Dɔw ko tuun ko: «Anw ka kan ka an ta forow ni an ta rɛzɛnforow tɔnɔmasigi ka o
wari ta, janko ka ninsɔngɔ sara masacɛ ye;
5 k'a sɔrɔ anw ni an ta jamana mɔgɔw bɛɛ ye siya kelen le ye; olugu ta denw ni an ta
denw bɛɛ ye kelen ye. O bɛɛ n'a ta, an ka kan ka an dencɛw ni an denmusow di ka o kɛ
jɔnw ye. An denmusɔ dɔw kɛra jɔnw ye ka ban; se foyi tɛ an ye fana, sabu an ta forow
ni an ta rɛzɛnforow kɛra mɔgɔ wɛrɛw ta ye.»
6 Ayiwa, ne ka o tɔɔrɔkow ni o kumaw mɛn minkɛ, ne dimina kosɛbɛ.
7 Ne k'a latigɛ ko ne bɛna kumagbɛlɛn fɔ jama ɲamɔgɔw ni a kuntigiw ye. Ne ko o ma
ko: «Mun kosɔn aw bɛ juru don aw balemaw ra, ka tɔnɔ ɲini a ra o fɛ?» Ne ka o wele
ɲɔgɔnyeba dɔ ra, janko ka o ko ɲanabɔ ni o ye.
8 Ne k'a fɔ o ye ko: «An balema Yahudiya minw tun fiyeerera siya wɛrɛw ma ka o kɛ
jɔnw ye, an jijara ka an seko kɛ, ka olugu kunmabɔ. Sisan aw yɛrɛ le bɛ sekɔra ka aw
balemaw fiyeere tuun an yɛrɛ ta mɔgɔw ma!» O jera, o ma foyi sɔrɔ k'a fɔ.
9 Ne ko o ma tuun ko: «Aw bɛ min kɛra tan, o man ɲi. Aw tun ka kan ka siran Ala ɲa,
janko an jugu minw ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye, olugu kana na maroya bla an na.
10 Ne ni ne balemaw ni ne baarakɛɲɔgɔnw, anw fana ka wari ni siman di mɔgɔw ma
juru ra. Sisan an ye o juruw to o ye.
11 Aw ye o ta forow, ani o ta rɛzɛnforow, ani o ta oliviyesunw, ani o ta bonw sekɔ o
ma bi yɛrɛ. Aw tun b'a fɛ ka tɔnɔ min fana sɔrɔ o fɛ aw ta wari ni aw ta siman ni aw
ta rɛzɛnji ni aw ta turu ra, ko fɛn o fɛn sigiyɔrɔma kɛmɛ, ko sigiyɔrɔma kelen ye fara o
kan, aw ye kaari o bɛɛ kɔ.»
12 O ka ne jaabi ko: «I ka min fɔ, an bɛna a kɛ ten. An bɛna o borofɛnw sekɔ o ma;
an fana tɛna tɔnɔ foyi ɲini o fɛ tuun.» O ra, ne ka sarakalasebagaw wele; ne k'a fɔ ko o
mɔgɔw ye kari sarakalasebagaw yɛrɛ ɲa na, ko o ka min fɔ, ko o bɛna a kɛ ten.
13 Ne ka ne ta deregeba foni k'a yuguyugu, k'a fɔ ko: «Ni mɔgɔ min ma nin layiri dafa,
Ala ye o tigi fana yuguyugu nin cogo ra, k'a faran ka bɔ a ta somɔgɔw ni a ta borofɛnw

* **4:17 4.17** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: «An ta kɛrɛkɛminanw dɔrɔn le tun bɛ an boro, ani ji.»

cɛ ra. Ala ye a yuguyugu fɔ k’a lakolon to.» Jama bɛɛ k’a jaabi k’a fɔ ko «Amina!» O ka Matigi Ala tando. Min tun latigɛra, o k’a kɛ ten.

Nehemi kɛra jamanatigiɲuman ye

14 Ka ne to Zuda mara jamanatigiya ra Aritasɛrisɛsi ta masaya wagati ra, k’a ta a ta masaya san mugannan na ka taga se a san bisaba ni flanan ma, o san tan ni fla bɛɛ kɔnɔ, ne ni ne ta gbamɔgɔ si ma masacɛ ta ninsɔngɔ mina mɔgɔw fɛ, ka o kɛ ka an yɛrɛ baro.

15 Jamanatigi fɔlɔ minw kɔnna ne ɲa, olugu tun ka mɔgɔw sɛgɛ kosɛbɛ. O tun bɛ mɔgɔw jagboya ko o ye warigbɛ binaani le di olugu ma lon o lon; domuni ni rɛzɛnji nin tɛ o ra. Hali o ta kuntigiw, olugu fana tun ka o ta fanga digi mɔgɔw kan kosɛbɛ. Nka ne kɔni ma o ɲɔgɔn kɛ, sabu Alaɲasiran tun bɛ ne ra.

16 Ne ka ne yɛrɛ bla nin kogo lɔri baara le ra. Ne baarakɛɲɔgɔnw fana lajɛnna ka baara kɛ. An fana ma dugukolo si san.

17 Ka fara o bɛɛ kan, Yahudiyaw kuntigi cɛ kɛmɛ ni bilooru le tun bɛ to ka domuni kɛ ne fɛ. Minw tun bɔra an lamini jamanaw ra ka na an fɛ, olugu nin tɛ o ra.

18 Lon o lon misitoran kelen le tun bɛ faga ne ta so, ani saga ɲanaman wɔɔrɔ, ani sisɛw. Ne le tun bɛ lɔ ni o musakaw bɛɛ ye. Tere tan o tere tan, o tun bɛ na ni rɛzɛnji suguya bɛɛ camanba ye. Nka o bɛɛ n’a ta, mɔgɔw tun ka kan ka siman minw di jamanatigi ma, ne ma sɔn ka o ɲini o fɛ, sabu baara doni tun gbiriyara mɔgɔw ma kojugu.

19 E, ne ta Ala, ne ka koɲuman minw bɛɛ kɛ nin mɔgɔw ye, o kosɔn i hakiri to ne ra, ka ɲa ne ma.

6

Yahudiyaw juguw wurira o kama tuun

1 Ayiwa, Sanbala ni Tobiya ni Arabucɛ Gesɛmu ni an jugu tɔw nana a mɛn ko an ka kogo lalaga, ko hali wo kelen ma to kogo ra tuun. O wagati ra ne tun ma konw don fɔlɔ.

2 Sanbala ni Gesɛmu ka cira dɔ ci o le ra, ka n’a fɔ ne ye ko: «Na, an ye ɲɔgɔn ye Kefirimu, Ono kɛnɛgbɛ ra.» K’a sɔrɔ o tun b’a fɛ ka ne janfa le.

3 Ne ka ciraden dɔw ci ka taga fɔ o ye ko: «Baaraba le bɛ ne fɛ yan belen, o kosɔn ne tɛna se ka taga yi. Ni ne ka bɔ yan ka taga aw fɛ, baara bɛna lalɔ.»

4 Nka o belen ka o cira kelen ci ka na, ka se fɔ siɲaga naani. O na o na, ne fana ka o jaabi ni nin kuma kelen le ye.

5 A siɲaga loorunan na, Sanbala k’a ta baaraden kanbelen ci ne fɛ ni o kuma kelen ye tuun. Sɛbɛ dɔ tun bɛ ale boro, o dayɛlɛnin bɛ.

6 A tun sɛbɛra o sɛbɛ kɔnɔ ko: «O b’a fɔra siya wɛrɛw cɛ ra ko ele ni i ta jamana mɔgɔw b’a fɛ ka muruti. Gesɛmu fana ka o kuma kelen fɔ; ko o le kosɔn ele ni Yahudiya tɔw bɛ kogo lalagara. O b’a fɔra fana ko ele le bɛna kɛ o ta masacɛ ye,

7 ko i yɛrɛ ka cira dɔw ɲanawoloma ka ban ko olugu y’a fɔ Zeruzalɛmu ko: ‹Masacɛ dɔ bɛ Zuda mara ra!› Ayiwa, nin ko kibaroya tɛna mɛɛn ka se masacɛ ma. O ra, na, an ye ɲɔgɔn ye.»

8 Ne k’a jaabi ko: «Ele bɛ nin ko minw bɛɛ fɔra, o si tɛ can ye; ele yɛrɛ le bɛ nin bɛɛ miirira i yɛrɛ kɔnɔ k’a fɔ.»

9 Can ra, o mɔgɔw bɛɛ tun b’a fɛ ka an lasiran le; o tun b’a miirira ko o kumaw bɛna kɛ sababu ye ka an fari faga, k’a to an ye baara dabla.

E, Ala, baraka don ne ra sisan janko ne ye baara kɛ.

Cira min tun b’a fɛ ka Nehemi janfa

10 Ayiwa, lon dɔ ne tagara Metabɛli dencɛ Delaya ta dencɛ Semaya ta so kɔnɔ. Ne tagara a sɔrɔ ko ale k’a yɛrɛ datugu a ta so yi. A ko ne ma ko: «Na, an ye taga ɲɔgɔn ye Ala ta batoso kɔnɔ, yɔrɔ saninman* kɔnɔnɔ. An bɛna don ka daw datugu an yɛrɛ da ra, sabu mɔgɔ dɔw bɛ nana, ko o bɛ na i faga. O b’a fɛ ka na i faga su fɛ.»

11 Ne k’a jaabi ko: «Ne bɔɲɔgɔnko bɛ se ka bori cogo di? Ne bɔɲɔgɔnko bɛ se ka taga don Ala ta yɔrɔ saninman kɔnɔ cogo di ni o ma ne faga? Ne kɔni tɛna taga yi!»

12 Ne tun k’a kɔrɔsi k’a ye ko Ala le tun m’a ci ne fɛ fiyewu; Sanbala ni Tobiya le tun ka wari di a ma. O kosɔn a tun nana o cirayakuma fɔ ne ye.

13 O tun ka o wari di a ma ko a ye nin kuma fɔ, janko ne ye siran ka tugu a ta kuma kɔ, ka kojugu dɔ kɛ, min bɛ kɛ sababu ye ka ne tɔgɔ cɛn, ka ne mafiyɛnya.

14 E, ne ta Ala, i hakiri to Tobiya ni Sanbala ra, ka o sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye. I hakiri to ciramuso Nohadiya fana ra, ani cira tɔ minw tun b’a fɛ ka ne lasiran.

Nehemi juguw maroyara

15 Ayiwa, kogo baara bɛɛ banna ka bɛn Eluli karo* tere mugan ni looru ma. A baara
bɛɛ kɛra ka ban tere bilooru ni fla le kɔnɔ.
16 An juguw, ani siya minw bɛɛ ka an ta jamana lamini, olugu ka o mɛn minkɛ, o
siranna; o maroyara kosɛbɛ, sabu o k'a faamu ko Ala le ka an dɛmɛ ka nin baara kɛ.
17 O wagatiw bɛɛ ra, Zuda mara ɲamɔgɔ dɔw ni Tobiya tun ka kibaroya caman ci
ɲɔgɔn ma.
18 O kɛra, sabu Zuda mara mɔgɔ caman tun karira ko olugu bɛ Tobiya ta jɛn le ra,
sabu Tobiya tun ka Ara dencɛ Sekaniya denmuso furu. Tobiya dencɛ Yohanan fana tun
ka Berekiya dencɛ Mesulamu ta denmuso furu.
19 O tun bɛ to ka na Tobiya ta koɲumanw lakari ne ɲa kɔrɔ; o tun bɛ taga ne ta kumaw
fana fɔ a ye. O Tobiya tɔgɔ le tun bɛ sɛbɛw cira ne ma janko ka ne lasiran.

7

Zeruzalɛmu dugu kɔrɔsicogo

1 Kogo nana lɔ ka ban minkɛ, ani ne nana a konw don tuma min na, an ka
dakɔrɔsibagaw, ani dɔnkirilabagaw, ani Levi* ta mɔgɔw sigi o ta baaraw ra.
2 Ne ka Zeruzalɛmu dugu koɲaw karifa ne balemacɛ Hanani ma, ani Hananiya min
tun ye Zeruzalɛmu kɛrɛkunbɛnbon kuntigi ye, sabu ale tun ye mɔgɔ terennin le ye;
Alaɲasiranbaga tun lo fana ka tɛmɛ mɔgɔ caman kan.
3 Ne k'a fɔ o ye ko: «Aw kana Zeruzalɛmu dugu dondaw dayɛlɛ, fɔ ni tere gbanna
tuma min na. Wula fɛ fana aw ye a daw datugu ka o sɔgɔ sani dakɔrɔsibagaw ye taga.
Aw ye Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bla, o ye to ka yɔrɔw kɔrɔsi ka ɲɔgɔn sɔn. Dɔw ye lɔlɔ
dugu kɔrɔsiyɔrɔ ra, dɔw ye lɔlɔ o yɛrɛ ta bonw kɛrɛ fɛ.»
4 Zeruzalɛmu dugu tun ka bon, dugu kɛnɛ fana tun ka bon; nka a dugumɔgɔw tun
man ca, a bonw fana tun ma lɔ kokura fɔlɔ.

Mɔgɔw jateda

5 Ne ta Ala k'a don ne jusu ra ko ne ye ɲamɔgɔw ni kuntigiw ni mɔgɔ tɔw bɛɛ lajɛn
janko ka o jate, o bɛɛ ni o ta somɔgɔw. Mɔgɔ minw tun kɔnna ka na, ne ka olugu ta
burujusɛbɛ ye. Ne ka min sɔrɔ o sɛbɛ kɔnɔ o ye nin ye:
6 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ka Zuda mara mɔgɔ minw mina ka taga ni o
ye, o mɔgɔ minw sekɔra ka na Zeruzalɛmu, ani Zuda mara ra, ka na sigi o ta duguw ra,
olugu flɛ nin ye:
7 O mɔgɔw le nana ni Zorobabɛli ye, ani Yosuwe, ni Nehemi, ni Azariya, ni Ramiya, ni
Nahamani, ni Maridose, ni Bilisan, ni Misiperɛti, ni Bigivayi, ni Nehumu, ni Bana.
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ lajɛnnin jateda flɛ nin ye:
8 Parehɔsi ta durujaw: mɔgɔ waga fla ni kɛmɛ ni biwolonfla ni fla (2 172);
9 Sefatiya ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni biwolonfla ni fla (372);
10 Ara ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni bilooru ni fla (652);
11 Pahati Mohabu ta durujaw, minw bɔra Yosuwe ni Yohabu ta gba ra: mɔgɔ waga fla
ni kɛmɛ seegi ni tan ni seegi (2 818);
12 Elamu ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni bilooru ni naani (1 254);
13 Zatu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ seegi ni binaani ni looru (845);
14 Zakayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni biwɔɔrɔ (760);
15 Binuwi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni binaani ni seegi (648);
16 Bebayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni mugan ni seegi (628);
17 Azigadi ta durujaw: mɔgɔ waga fla ni kɛmɛ saba ni mugan ni fla (2 322);
18 Adonikamu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni biwɔɔrɔ ni wolonfla (667);
19 Bigivayi ta durujaw: mɔgɔ waga fla ni biwɔɔrɔ ni wolonfla (2 067);
20 Adini ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni bilooru ni looru (655);
21 Atɛri ta durujaw, minw bɔra Ezekiyasi ta gba ra: mɔgɔ bikɔnɔntɔn ni seegi (98);
22 Hasumu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni mugan ni seegi (328);
23 Bɛtisayi ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni mugan naani (324);
24 Harifu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ ni tan ni fla (112);
25 Gabahɔn dugumɔgɔw: mɔgɔ bikɔnɔntɔn ni looru (95);
26 Bɛtilɛhɛmu dugumɔgɔw, ani Netofa dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ ni biseegi ni seegi
(188);
27 Anatɔtikaw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni seegi (128);
28 Bɛti Azimavɛti dugumɔgɔw: mɔgɔ binaani ni fla (42);

* **6:15 6.15** Eluli karo, o ye Yahudiyaw ta san karo wɔɔrɔnan ye.

29 Kiriyati Yeharimu, ani Kefira, ani Berɔti dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni
binaani ni saba (743);
30 Rama ni Geba dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni mɔgɔ mugan ni kelen (621);
31 Mikimasikaw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni fla (122);
32 Betɛlikaw, ani Ayikaw: mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ni saba (123);
33 Nebo dugu tɔ kelen ta mɔgɔw: mɔgɔ bilooru ni fla (52);
34 Elamu wɛrɛ ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni bilooru ni naani (1 254);
35 Harimu ta durujaw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni mugan (320);
36 Zeriko dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ saba ni binaani ni looru (345);
37 Lodi, ani Hadidi ni Ono dugumɔgɔw: mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni mugan ni kelen (721);
38 Sena dugumɔgɔw: mɔgɔ waga saba ni kɛmɛ kɔnɔntɔn ni bisaba (3 930);
39 Sarakalasebagaw, minw tun ye Yedaya ta durujaw ye, minw bɔra Yosuwe ta gba ra:
mɔgɔ kɛmɛ kɔnɔntɔn ni biwolonfla ni saba (973);
40 Imɛri ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni bilooru ni fla (1 052);
41 Pasuri ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni kɛmɛ fla ni binaani ni wolonfla (1 247);
42 Harimu ta durujaw: mɔgɔ waga kelen ni tan ni wolonfla (1 017).
43 Levi ta mɔgɔ minw tun ye Yosuwe ni Kadimiyɛli ta durujaw ye, minw tun bɔra
Hodeva ta gba ra: mɔgɔ biwolonfla ni naani (74).
44 Dɔnkirilabaga minw tun ye Asafu ta durujaw ye: mɔgɔ kɛmɛ ni binaani ni seegi
(148).
45 Alabatoso donda kɔrɔsibagaw tun ye Salumu ta durujaw ye, ani Atɛri ta durujaw,
ani Talimɔn ta durujaw, ani Akubu ta durujaw, ani Hatita ta durujaw, ani Sobayi ta
durujaw bɛɛ lajɛnnin: mɔgɔ kɛmɛ ni bisaba ni seegi (138).
46 Alabatoso baaradenw tun ye Siha ta durujaw ye, ani Hasufa ta durujaw, ani Tabahoti
ta durujaw,
47 ani Kerosi ta durujaw, ani Siha ta durujaw, ani Padɔn ta durujaw,
48 ani Lebana ta durujaw, ani Hagaba ta durujaw, ani Salimayi ta durujaw,
49 ani Hanan ta durujaw, ani Gidɛli ta durujaw, ani Gahari ta durujaw,
50 ani Rehaya ta durujaw, ani Resɛn ta durujaw, ani Nekoda ta durujaw,
51 ani Gazamu ta durujaw, ani Uza ta durujaw, ani Paseha ta durujaw,
52 ani Besayi ta durujaw, ani Mehunimu ta durujaw, ani Nefisimu ta durujaw,
53 ani Bakibuki ta durujaw, ani Hakufa ta durujaw, ani Harihuri ta durujaw,
54 ani Basuluti ta durujaw, ani Mehida ta durujaw, ani Harisa ta durujaw,
55 ani Barikɔsi ta durujaw, ani Sisera ta durujaw, ani Tama ta durujaw,
56 ani Nesiya ta durujaw, ani Hatifa ta durujaw.
57 Sulemani ta baaradenw ta durujaw, olugu le tun ye Sotayi ta durujaw ye, ani Soferɛti
ta durujaw, ani Perida ta durujaw,
58 ani Yahala ta durujaw, ani Darikon ta durujaw, ani Gidɛli ta durujaw,
59 ani Sefatiya ta durujaw, ani Hatili ta durujaw, ani Pokerɛti Hatisebayimu ta durujaw,
ani Amɔn ta durujaw.
60 Alabatoso baaradenw, ani Sulemani ta baaradenw ta durujaw, o bɛɛ lajɛnnin tun
ye mɔgɔ kɛmɛ saba ni bikɔnɔntɔn ni fla (392).
61 Ayiwa, minw tun bɔra Tɛli Mela, ani Tɛli Harisa, ani Kerubi Adɔn, ani Imɛri, olugu
flɛ nin ye, nka o ma se ka o ta somɔgɔw ni o ta burujuw fɔ, k'a yira ko olugu ye
Izirayɛlimɔgɔw ye:
62 Olugu le tun ye Delaya ta durujaw ye, ani Tobiya ta durujaw, ani Nekoda ta durujaw:
mɔgɔ kɛmɛ wɔɔrɔ ni binaani ni fla (642).
63 O mɔgɔw ra, minw tun ye sarakalasebagaw ta durujaw ye, o tun ye Hobaya ta
durujaw ye, ani Hakɔsi ta durujaw, ani Barizilayi ta durujaw. Barizilayi le tun ka
Galadikacɛ Barizilayi denmuso dɔ furu, o kosɔn olugu tɔgɔ lara ale ra.
64 O ka olugu ta burujusɛbɛw ɲini, nka o ma o ye. O kosɔn, o ka o bɔ sarakalasebagaya
ra.
65 Jamanatigi k'a fɔ o ye ko o man kan ka fɛn saninman domu, fɔ sarakalasebaga dɔ
ye Ala ɲininka ni Urimi ni Tumimi* ye fɔlɔ ka o ko ɲalɔn.
66 Ayiwa, jama bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ waga binaani ni fla ni mɔgɔ kɛmɛ saba ni
biwɔɔrɔ (42 360).
67 O ta jɔn cɛmanw ni a musomanw tun ma jate; olugu tun ye mɔgɔ waga wolonfla ni
mɔgɔ kɛmɛ saba ni bisaba ni wolonfla (7 337). Dɔnkirilabaga cɛmanw, ani a musoman

* **7:65 7.65** Urimi ni Tumimi tun ye sarakalasebaga ta baarakɛminan dɔw ye. Ala tun bɛ tagamasiyɛn dɔw yira sarakalasebaga ra ni o fɛnw ye, ka Izirayɛlimɔgɔw ta kiti tigɛ. Aw ye Bɔri 28.30, ani Sarakalasebagaw 8.8 flɛ.

minw tun bɛ o ra, o tun ye mɔgɔ kɛmɛ fla ni binaani ni looru (245). So kɛmɛ wolonfla
ni bisaba ni wɔɔrɔ (736), ani sofali kɛmɛ fla ni binaani ni looru (245),
68 ani ɲɔgɔmɛ kɛmɛ naani ni bisaba ni looru (435), ani fali waga wɔɔrɔ ni kɛmɛ
wolonfla ni mugan (6 720), o le tun bɛ o fɛ.
69 Gbatigi caman ka o borofɛnw di janko ka Ala ta batoso lɔ kokura. Jamanatigi
yɛrɛ ka fɛn minw di baara kama o kɛra saninden waga kelen ye, ani jifiyɛ bilooru,
ani sarakalasebagaw ta derege kɛmɛ looru ni bisaba.
70 Gbatigiw ka fɛn minw di baara kama, o kɛra saninden waga mugan (20 000), ani
warigbɛ kilo waga kelen ni kɛmɛ (1 100).
71 Jama mɔgɔ tɔw ka saninden waga mugan di, ani warigbɛ kilo waga kelen, ani
sarakalasebaga derege biwɔɔrɔ ni wolonfla.
72 Sarakalasebagaw*, ani Levi* ta mɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw, minw ye Alabatoso donda
kɔrɔsibagaw ye, ani dɔnkirilabagaw, ani Alabatoso baaradenw, olugu ni Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ tagara sigi o ta duguw ra.
San karo wolonflanan sera k'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun sigira o ta duguw ra ka
ban.

8

Ɛsidarasi ka sariya kitabu karan jama ye

1 O kɔ, jama bɛɛ tagara lajɛn i ko mɔgɔ kelen Jiw ta donda yɔrɔ ra. O k'a fɔ sariya
karamɔgɔ Ɛsidarasi ye ko a ye na ni Musa ta sariya kitabu ye, Matigi Ala tun ka o sariya
min di Izirayɛlimɔgɔw ma.
2 Ayiwa, sarakalasebaga* Ɛsidarasi nana ni o sariya kitabu ye jama ɲa kɔrɔ. O jama
tun ye cɛw, ani musow ye, ani min o min tun bɛ se ka karan faamu. O kɛra san karo
wolonflanan tere fɔlɔ le ra.
3 A ka kitabu karan k'a ta sɔgɔma joona fɛ, fɔ ka taga tere se kuncɛ. A tun bɛ Ji ta
Donda yɔrɔ ɲa fɛ; cɛw, ani musow, ani min o min tun bɛ se ka karan faamu, a tun lɔnin
bɛ olugu bɛɛ ɲa kɔrɔ. Mɔgɔw bɛɛ tun ka o toro malɔ janko ka sariya kitabu karan lamɛn.
4 O tun ka lɔyɔrɔ dɔ lalaga ni yiri ye o lon kama; Ɛsidarasi yɛlɛnna ka lɔ o kan.
Matitiya ni Sema ni Anaya ni Huri ni Hilikiya ni Maseya, olugu tun bɛ Ɛsidarasi kɔrɔ, a
kininboroyanfan fɛ; Pedaya ni Misahɛli ni Malikiya ni Hasumu ni Hasibadana ni Jakariya
ni Mesulamu, olugu tun bɛ a numanboroyanfan fɛ.
5 Ɛsidarasi ka kitabu dayɛlɛ; jama bɛɛ tun ɲa b'a ra, sabu ale tun lɔnin bɛ o bɛɛ san
fɛ. A ka kitabu dayɛlɛ minkɛ, jama bɛɛ wurira ka lɔ.
6 Ɛsidarasi ka baraka la Matigi Ala ye, Alaba. Jama bɛɛ ka o boro lawuri san fɛ, k'a
lamina k'a fɔ ko «Amina, amina!» O ka o kinbiri gban ka o ɲa biri dugu ma Matigi Ala
ɲa kɔrɔ.
7 O tuma, Yosuwe ni Bani ni Serebiya ni Yamini ni Akubu ni Sabetayi ni Hodiya ni
Maseya ni Kelita ni Azariya ni Yozabadi ni Hanan ni Pelaya, ani Levi* ta mɔgɔ tɔw,
olugu ka sariya ta kumaw ɲafɔ mɔgɔw ye, ka mɔgɔw lɔnin to.
8 O tun bɛ Ala ta sariya kitabu karanna k'a gbɛya, ka to k'a kɔrɔ fɔ, janko min bɛ
karanna, mɔgɔw ye o faamu.
9 Ayiwa, mɔgɔw ka sariya ta kumaw mɛn minkɛ, o kasira. O ra, Nehemi min tun ye
jamanatigi ye, ani Ɛsidarasi min tun ye sarakalasebaga ani sariya karamɔgɔ ye, ani Levi
ta mɔgɔ minw tun bɛ jama karanna, olugu k'a fɔ jama ye ko: «Bi lon blara danna Matigi
Ala ye, aw ta Ala; aw kana aw ɲanasisi ka kasi!»
10 Ɛsidarasi k'a fɔ o ye tuun ko: «Aw ye taga, ka taga sogo tɔrɔninw domu, ka minnifɛn
dimanw min; minw ma foyi sɔrɔ k'a tobi, aw ye dɔ ci olugu ma, sabu bi lon blara danna
an Matigi le ye. Aw kana aw jusu kasi, sabu Matigi Ala bɛ ɲagari min di aw ma, o le bɛ
aw ta baraka ye.»
11 Levi ta mɔgɔw fana kumana jama fɛ ka o jusu suma; o ko: «Aw ye je, sabu bi ye lon
saninman le ye; aw kana aw jusu kasi!»
12 O fɔra minkɛ, jama bɛɛ tagara, ka taga domuni kɛ ka min, ka domuniw ci o
sigiɲɔgɔnw ma. O ka ɲanagbɛw kɛ ka ɲagari kosɛbɛ, sabu kuma minw tun fɔra o ye, o
tun ka o faamu kosɛbɛ.

Izirayɛlimɔgɔw ka gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ kɛ

13 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, gbatigiw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, ani sarakalasebagaw*, ani Levi*
ta mɔgɔw tagara lajɛn sariya karamɔgɔ Ɛsidarasi kɔrɔ; o ka sariya ta kumaw sɛgɛsɛgɛ
kosɛbɛ.

14 O k’a ye ko Matigi Ala tun ka o sariya min fɔ Musa ye k’a lase mɔgɔw ma, ko a sɛbɛra
o sariya ra ko Izirayɛlimɔgɔw tun ka kan ka ɲanagbɛ dɔ kɛ san karo wolonflanan na,
ani ko o tun ka kan ka si gbataw le kɔrɔ o ɲanagbɛ wagati ra,
15 ani ko o tun ka kan ka nin kumaw fɔ, k’a lase o ta duguw bɛɛ ra, ani Zeruzalɛmu,
k’a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw ye bɔ ka taga kuruyɔrɔw ra, ka taga forokɔnɔ oliviyew ta
yiriborow, ani kongo oliviyew ta yiriborow tigɛ ka na, ani mirite yiriflaburuw, ani
tamaro flaburuw, ani yiri tuninw flaburuw, ka na gbataw lalaga, i n’a fɔ a sɛbɛra cogo
min na.»
16 A kɛra ten minkɛ, mɔgɔw bɔra ka taga o yiriborow ɲini ka na. O nana gbataw lɔlɔ
o ta sow sanfɛyɔrɔw ra, ani o ta luw kɔnɔ, ani Ala ta batoso luw kɔnɔ, ani Ji ta donda
yɔrɔ ra, ani Efirayimu ta donda yɔrɔ ra.
17 Jama min bɛɛ tun nana ka bɔ Babilɔni, olugu bɛɛ ka gbataw lɔ; o sira o gbataw kɔrɔ.
K’a ta Nuni dencɛ Yosuwe ta wagati ra fɔ ka na se o lon ma, Izirayɛlimɔgɔw tun ma
nin ɲɔgɔn kɛ ka ye. O ɲagarira kosɛbɛ.
18 Ɛsidarasi tun bɛ Ala ta sariya kitabu karan o ye lon bɛɛ, k’a ta ɲanagbɛ lon fɔlɔ ra,
ka taga a bla a lon laban na. O ka o ɲanagbɛ kɛ fɔ tere wolonfla. A tere seeginan, o ka
jamalajɛnba kɛ ka Ala bato, ka kaɲa ni sariya ye.

9

Izirayɛlimɔgɔw lɔra o ta jurumunw na

1 Ayiwa, o karo kelen tere mugan ni naani na, Izirayɛlimɔgɔw ka ɲɔgɔn lajɛn; o ka
sun don, ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra, ka bugurigbɛ mun o yɛrɛ ra.
2 Minw bɛɛ tun ye Izirayɛliden yɛrɛworow ye, olugu tun ka o yɛrɛ faran ka bɔ siya
wɛrɛ mɔgɔ tɔw bɛɛ ra, ka lɔ o danna, ka o ta jurumunw ni o bɛmaw ta terenbariyakow
fɔ Ala ye.
3 O lɔnin tora o lɔyɔrɔ ra ka Matigi Ala, o ta Ala ta sariya kitabu karan fɔ lɛri saba. O
kɔ, o ka lɛri saba wɛrɛ kɛ ka to ka o ta jurumunw fɔ Ala ye, ani ka Matigi Ala bato, o ta
Ala.
4 Yosuwe ni Bani ni Kadimiyɛli ni Sebaniya ni Buni ni Serebiya ni Bani ni Kenani,
olugu yɛlɛnna ka lɔ Levi* ta mɔgɔw ta lɔyɔrɔ ra, ka pɛrɛn ka Matigi Ala, o ta Ala daari
ni kanba ye.
5 O kɔ, Levi ta mɔgɔ minw ye Yosuwe, ani Kadimiyɛli, ani Bani, ani Hasabiniya, ani
Serebiya, ani Hodiya, ani Sebaniya ni Petaya ye, olugu ko: «Aw ye wuri ka baraka la
Matigi Ala ye, min ye aw ta Ala ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.»

Levi ta mɔgɔw ta Aladaari

Matigi Ala, bɛɛ ye i tɔgɔba tando;
mɔgɔw bɛ barakalariw ni tandori minw lase i ma,
i tɔgɔ ka bon ka tɛmɛ o bɛɛ kan.
6 Ele kelen le ye Matigi Ala ye.
Ele le ka sankolo ni a bonya bɛɛ dan,
ka sankolo lolow bɛɛ dan,
ani dugukolo ni fɛn o fɛn bɛ a kan,
ani kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
Ele le bɛ ɲanamanya di o fɛnw bɛɛ ma;
sankolo ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ bɛ ele le bato.
7 Ele le ye Masa Ala ye;
ele le ka Iburama ɲanawoloma,
k’a labɔ Uri, Kalidekaw ta jamana ra,
k’a tɔgɔ la ko Iburahima.
8 I k’a ye ko a jusukun terennin lo ni i ye minkɛ,
o kosɔn i ka jɛnɲɔgɔnya don ni a ye,
ko i bɛna Kanaanakaw,
ani Hɛtikaw, ani Amɔrikaw,
ani Perezikaw, ani Yebusikaw,
ani Girigasikaw ta jamana di a ta durujaw ma.
I tora i ta layiri kan, sabu i terennin lo.

9 I ka an bɛmaw ta sɛgɛ ye Misiran,
i ka o kasikan mɛn Kɔgɔjiwulen da ra.
10 I ka kabakobaw, ani tagamasiyɛnw kɛ Farawona kama,
ani a ta jamana ɲamɔgɔw kama,

ani a ta jamana mɔgɔw bɛɛ kama,
sabu yɛrɛbonya min tun bɛ Misirankaw ra an bɛmaw kama,
i yɛrɛ tun ka o lɔn.
I ka o kɛ janko ka i tɔgɔ bonya;
i tɔgɔ bonyara o cogo le ra fɔ bi.
11 I ka kɔgɔji cɛci fla ye o ɲa fɛ;
o tɛmɛna dugukolo jalan kan kɔgɔji cɛ ma.
Nka minw tun bɛ o nɔgbɛnna,
i ka olugu lajigi ji jukɔrɔ,
i ko kabakuru bɛ jigi jiba jukɔrɔ cogo min na.
12 Tere fɛ i tun bɛ sankaba jamijan dɔ bla o ɲa ka sira yira o ra;
su fɛ, i tun bɛ tasumamana jamijan dɔ bla o ɲa,
ka yeelen bɔ o ye ka o ta sira yira o ra.
13 I jigira ka na Sinayi kuru kan;
i tora sankolo ra ka kuma o fɛ.
I ta kolatigɛninw terennin lo,
i ta sariyaw bɛ can le yira,
i ta cifɔninw ni i ta kuma ka ɲi;
i ka o le yira o ra.
14 I ka o karan i ta Nɛnɛkirilon saninman ko ra;
i ka i ta kumaw, ani i ta cifɔninw, ani i ta sariya yira o ra
i ta baaraden Musa sababu ra.

15 Tuma min na kɔngɔ nana o sɔrɔ,
i ka domuni di o ma ka bɔ sankolo ra.
Tuma min na jiminlɔgɔ ka o sɔrɔ,
i ka ji bɔ farakuru ra k'a di o ma.
I tun ka i boro kɔrɔta ka kari
ko i bɛna jamana min di o ma,
i k'a fɔ o ye ko o ye taga o jamana ta.
16 Nka olugu minw tun ye an bɛmaw ye,
olugu ka o yɛrɛ bonya, ka o torokun gbɛlɛya;
o ma i ta kumaw lamɛn.
17 O banna ka i lamɛn!
I ka kabako minw kɛ o ye,
o ma se ka o hakiri to o ra.
O ka o torokun gbɛlɛya,
ka muruti ko o bɛ kuntigi dɔ ɲini o yɛrɛ ye, ka sekɔ o ta jɔnya ra.
Nka ele ye Ala ye, min bɛ yafa,
i bɛ hina, i fana bɛ makari;
i tɛ dimi joona, i ta ɲumanya ka bon.
O kosɔn i belen ma ban o ra,
18 hali wagati min na o ka sanin yeele,
ka o kɛ misiden dɔ bisigiya ye, k'a fɔ ko:
«I ta Ala min ka i labɔ Misiran, o le ye nin ye!»
O ka kojugubaw kɛ ka i tɔgɔ cɛn.
19 Nka i ta hinaba kosɔn,
i ma bɔ o kɔ kongokolon kɔnɔ yi.
Tere fɛ, sankaba jamijan tora o ɲa;
a ka o ta sira yira o ra.
Su fɛ, tasumamana jamijan fana tora o ɲa;
a ka yeelen bɔ o ye ka o ta sira yira o ra.
20 I ka i ta Ninɲuman don o jusukun na,
janko o ye hakiri sɔrɔ.
I ma ban ka i ta domuni di o ma, o ye a domu.
I ka ji di o ma ka o ta minlɔgɔ ban.
21 I ka i janto o ra kongokolon kɔnɔ, fɔ san binaani,
k'a to foyi ma o dɛsɛ.
O ta faniw ma kɔrɔ ka faran,
o senw fana ma funu.

22 I ka masacɛw ta maraw ni o ta jamanaw don o boro,

ka olugu ta dugukolow bɛɛ di o ma,
fɔ ka taga se o maraw ni o jamanaw dan ma.
O ka Hɛsibɔn masacɛ Sihɔn,
ani Basan masacɛ Ɔgi ta jamanaw mina.
23 I ka o denw caya i ko sankolo lolow.
I tun k'a fɔ o bɛmaw ye ko o ye taga don jamana min na k'a kɛ o ta ye,
i nana ni o ye o jamana ra.
24 O denw tagara don o jamana ra k'a kɛ o ta ye.
Kanaanaka minw tun siginin bɛ jamana kɔnɔ,
i ka o Kanaanakaw bla o ta fanga kɔrɔ.
I ka Kanaanakaw don o boro,
olugu ni o ta masacɛw ni o jamana mɔgɔw,
janko ni cogo min ka o diya, o ye o mina ten.
25 O ka o ta dugu barakamanw,
ani o ta dugukoloɲumanw ta.
Bon minw tun fanin bɛ fɛnɲuman suguya bɛɛ ra,
o ka o bonw ta,
ka kɔlɔn sogininw fana ta,
ani rɛzɛnsunw, ani oliviyesunw,
ani yiridenta camanba.
I ta ɲumanyaba baraka ra,
o ka domuni kɛ, ka fa, fɔ ka tɔrɔ,
ka to ka fɛndimanw diyabɔ.

26 Nka o ka i kan bla, ka muruti i ma;
o ka o kɔ don i ta sariyaw ra.
I ta cira minw tun bɛ o ladira ko o ye sekɔ i ma,
o ka olugu faga;
o ka kojuguba caman kɛ.
27 O kosɔn i ka o don o juguw boro;
olugu ka o minako juguya kosɛbɛ.
Nka ka o to o sɛgɛ le ra,
o kasira i nɔ fɛ;
i tora sankolo ra ka o lamɛn.
I ta makariba kosɔn, i ka bɔsibagaw di o ma;
olugu ka o bɔsi ka bɔ o juguw boro.
28 Nka o ka laganfiya sɔrɔ minkɛ dɔrɔn,
ko minw man di i ye, o ka o le kɛ.
O ra, i ka o labla tuun o juguw boro;
olugu ka o ta fanga digi o kan.
O kasira i nɔ fɛ tuun.
Ele tora sankolo ra ka o lamɛn tuun.
I ta makariba kosɔn, i ka o bɔsi tuma bɛɛ.
29 I k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o ye sekɔ
ka na i ta sariyaw sira tagama.
Nka o ka o yɛrɛ bonya,
ka ban ka i ta kumaw lamɛn.
O ka i ta kolatigɛninw cɛn,
k'a sɔrɔ mɔgɔ bɛ se ka o le sira tagama ka ɲanamanya.
O murutira ka o kɔ di i ma,
ka o torokun gbɛlɛya;
o ma sɔn ka mɛnnikɛ.
30 I muɲuna o kɔrɔ san caman.
I ka i Nin don i ta ciraw kɔnɔ;
olugu kumana o fɛ k'a gbɛlɛya;
nka o bɛɛ n'a ta, o ma i lamɛn.
A kɛra ten minkɛ,
i ka o don jamana wɛrɛ mɔgɔw boro.
31 Nka i ta makariba kosɔn,
i ma o halaki ka ban, i ma bɔ o kɔ fana;
sabu ele ye hina tigi ni makari tigi Ala le ye.

32 Sisan, an ta Ala,
Alaba, Setigi Ala, siranyafɛnba,
ele min bɛ to i ta jɛŋɲɔgɔnya kan tuma bɛɛ,
ele min bɛ koɲuman kɛ tuma bɛɛ;
tɔɔrɔ min sera an ma,
anw ni an ta masacɛw,
ani an ta fagamaw,
ani an ta sarakalasebagaw,
ani an ta ciraw,
ani an bɛmaw, ani jamana mɔgɔw bɛɛ,
kabini Asiri masacɛw ta wagati ra,
fɔ ka na se bi ma,
i kana o tɔɔrɔ jate ko fitini ye.
33 I sɔnna k'a to ko o ko ye se an ma,
jo tun bɛ i fɛ o bɛɛ ra;
sabu ele kɔni kɛra kankelentigi le ye,
nka anw ka kojugu kɛ.
34 An ta masacɛw, ani an ta fagamaw
ani an ta sarakalasebagaw, ani an bɛmaw,
olugu ma i ta sariya sira tagama;
o ma o janto i ta kumaw ra,
ani i ka kankari minw la o ye, o ma o jate.
35 Tuma min na o tun bɛ o ta jamana ra,
i ka koɲumanba minw kɛ o ye,
ka o to o koɲumanw cɛ ra,
ani i ka dugukoloba diman min di o ma,
ka o to o jamana ra,
o ma i bato, o ma faran o ta kojuguw ra fana.
36 Ayiwa, a flɛ, an kɛra jɔnw le ye bi!
I tun ka jamana min di an bɛmaw ma,
janko o ye a sɛnɛfɛnw domu,
k'a fɛndimanw diyabɔ,
an blara jɔnya ra o jamana le ra!
37 I ka masa minw sigi an kunna
jamana sɛnɛfɛnw ni a caya bɛɛ,
o bɛɛ kɛra olugu ta le ye;
o kɛra an ta jurumunw le kosɔn.
O bɛ an farikolo, ani an ta bɛganw bɛɛ kɛ o sago ye.
An kɔni bɛ sɛgɛba le ra!

10

Mɔgɔ minw ka o boronɔ la sɛbɛ kan

1 Ayiwa, o kow bɛɛ le kosɔn, an bɛ nin layirigbɛlɛn ta, k'a kumaw sɛbɛ. An ta ɲamɔgɔw, ani Levi* ta mɔgɔw, ani an ta sarakalasebagaw bɛɛ ka o boronɔ la o sɛbɛ kan.
2 Mɔgɔ minw ka o boronɔ la o sɛbɛw kan, olugu flɛ nin ye: Hakaliya dencɛ Nehemi, min ye jamanatigi ye, ani Sedesiyasi,
3 ani Seraya, ani Azariya, ani Yeremi,
4 ani Pasuri, ani Amariya, ani Malikiya,
5 ani Hatusi, ani Sebaniya, ani Maluki,
6 ani Harimu, ani Meremɔti, ani Abidiyasi,
7 ani Daniyɛli, ani Ginetɔn, ani Baruki,
8 ani Mesulamu, ani Abiya, ani Miyaminu,
9 ani Maziya, ani Biligayi, ani Semaya; olugu tun ye sarakalasebagaw le ye.
10 Minw tun ye Levi* ta mɔgɔw ye olugu flɛ nin ye: Azaniya dencɛ Yosuwe, ani Binuwi min tun ye Henadadi ta mɔgɔ dɔ ye, ani Kadimiyɛli,
11 ani o baarakɛɲɔgɔnw, minw ye Sebaniya ye, ani Hodiya, ani Kelita, ani Pelaya, ani Hanan,
12 ani Mika, ani Rehɔbu, ani Hasabiya,
13 ani Zakuri, ani Serebiya, ani Sebaniya,
14 ani Hodiya, ani Bani, ani Beninu.

15 Jama ɲamɔgɔ minw ka o boronɔ la sɛbɛw kan olugu flɛ nin ye: Parehɔsi, ani Pahati
Mohabu, ani Elamu, ani Zatu, ani Bani,
16 ani Buni, ani Azigadi, ani Bebayi,
17 ani Adoniya, ani Bigivayi, ani Adini,
18 ani Atɛri, ani Ezekiyasi, ani Azuri,
19 Hodiya, Hasumu, Bɛtisayi,
20 ani Harifu, ani Anatɔti, ani Nebayi,
21 ani Magipiyasi, ani Mesulamu, ani Heziri,
22 ani Mesezabɛli, ani Sadɔki, ani Yaduwa,
23 ani Pelatiya, ani Hanan, ani Asaya,
24 ani Hoze, ani Hananiya, ani Hasubu,
25 ani Halohɛsi, ani Pila, ani Sobɛki,
26 ani Rehumu, ani Hasabina, ani Maseya,
27 ani Ahiya, ani Hanan, ani Anan,
28 ani Maluki, ani Harimu, ani Bana.

Izirayɛlimɔgɔw karira Ala ye

29 Izirayɛlimɔgɔ tɔw, ani sarakalasebaga dɔw, ani Levi ta mɔgɔ dɔw, ani
dakɔrɔsibagaw, ani dɔnkirilabagaw, ani Alabatoso baaradenw, ani minw bɛɛ tun ka
o yɛrɛ faran ka bɔ siya wɛrɛw ra Ala ta sariya sira tagama kosɔn, olugu ni o ta musow,
ani o dencɛw ni o denmuso minw bɛɛ tun bɛ se ka faamuri kɛ,
30 o mɔgɔw bɛɛ farara o balema tɔw kan, mɔgɔw tun bɛ minw jatera kosɛbɛ. O ka
layiri ta ka kari, ko o bɛna tagama ka kaɲa ni Ala ta sariya ye, Ala tun ka o sariya min
di o ma a ta baaraden Musa sababu ra. O ko, ko olugu bɛna Matigi Ala, an Matigi ta
kumaw bɛɛ lamɛn, k'a sira tagama, k'a ta kolatigɛninw ni a ta cifɔninw bɛɛ kɛ.
31 O ko: «An bɛ layiri ta ko an tɛna an denmusow di furu ra siya wɛrɛ mɔgɔw ma, ko
an fana tɛna o denmusow di an dencɛw ma.
32 «Ni o mɔgɔw nana ni fiyeerefɛn dɔw ye, walama siman suguya o suguya, ko o bɛna
o fiyeere an ma Nɛnɛkirilon* na, an tɛna sanni kɛ o fɛ Nɛnɛkirilon na, walama lon
saninman dɔ wɛrɛ ra.
«San wolonfla o san wolonfla, an bɛna dugukolo to a ye nɛnɛkiri; an bɛna an ta
jurunantigiw bɛɛ ta juruw to o ye o san na.
33 «An bɛna an yɛrɛ jagboya fana san o san ka warigbɛ garamu naani di an ta Ala ta
batoso ta baara kosɔn,
34 janko ka sarakaburuw lalaga, buru minw ka kan ka bla Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ani
saraka min bɛ bɔ lon o lon, ani saraka jɛnita* min bɛ bɔ lon o lon, ani min bɛ bɔ
Nɛnɛkirilonw na, ani karokura ɲanagbɛw ra, ani ɲanagbɛ tɔw ra, ani saraka saninmanw,
ani Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunyafa sarakaw*, ani an ta Ala ta batoso ta baaraw bɛɛ.
35 «Anw sarakalasebagaw*, ani Levi ta mɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw, an ka an ta gbaw bɛɛ
kelen kelen tɔgɔw fɔ Ala ɲa kɔrɔ, janko k'a lɔn gba bɛɛ kelen kelen ka kan ka taga ni
a ta saraka lɔgɔw ye wagati min na san kɔnɔ, ka o kɛ ka sarakaw jɛni Matigi Ala, an ta
Ala ta sarakajɛnifɛn* kan, i n'a fɔ a sɛbɛra sariya ra cogo min na.
36 «An ka layiri ta k'a latigɛ fana ko san o san, an bɛna taga ni an ta dugukolo siman
fɔlɔw, ani yiridenw bɛɛ den fɔlɔw ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
37 «An bɛna taga ni an ta den fɔlɔ cɛmanw fana ye Ala ta batoso kɔnɔ, ani an ta
bɛganw den fɔlɔw cɛmanw, i n'a fɔ a sɛbɛra Matigi Ala ta sariya ra fana cogo min
na; an bɛna taga ni an ta misiw den fɔlɔ cɛmanw ni sagaw ni baw den fɔlɔ cɛmanw
ye sarakalasebagaw fɛ, sarakalasebaga minw bɛ sɔrɔ sarakalasebagaya ra an ta Ala ta
batoso kɔnɔ.
38 «An ta siman fɔlɔ mugu, ani an ta siman sarakaw*, ani yiriden suguya bɛɛ, ani
rɛzɛnjikura, ani turu, an bɛna taga o di sarakalasebagaw ma an ta Ala ta batoso ta
fɛnmarayɔrɔw ra.
«An bɛna an ta forow ta simanw yaga fana di Levi ta mɔgɔw ma. An bɛ baara kɛ dugu
o dugu ra, Levi ta mɔgɔw yɛrɛ le bɛna na o yagaw mina o duguw bɛɛ ra.
39 Ni Levi ta mɔgɔw bɛ na yagaw mina, sarakalasebaga minw ye Haruna ta durujaw
ye, olugu dɔ ka kan ka kɛ ni o ye. Ni o ka yaga mina, o ka kan ka yaga ta yaga bɔ, ka
taga ni o ye an ta Ala ta batoso bonw kɔnɔ, naforo marayɔrɔ ra.
40 Izirayɛlimɔgɔw, ani Levi ta mɔgɔw ka kan ka na ni o ta siman sarakaw, ani rɛzɛnji
sarakaw*, ani turu sarakaw ye o bonw le kɔnɔ; yɔrɔ saninman* ta minanw bɛ bla o
bonw le kɔnɔ fana. Sarakalasebaga minw bɛ sarakalasebagaya kɛ, ani dakɔrɔsibagaw,
ani dɔnkirilabagaw, olugu fana bɛ sigi o bonw le kɔnɔ.
«An tɛna an hakiri bɔ an ta Ala ta batoso kɔ tuun.»

11

Zeruzalɛmu dugumɔgɔw

1 Jamana ɲamɔgɔw yɛrɛ le tun sigira Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ. Min ye mɔgɔ tɔw ye, o
ka olugu tɔgɔw jate kelen kelen, ko ni min tɔgɔ tagara bɛn mɔgɔ tannan ma, o tigi le
bɛna taga sigi Zeruzalɛmu dugu saninman kɔnɔ. Mɔgɔ tɔ kɔnɔntɔn tɔw bɛ to dugu tɔw
ra.
2 Mɔgɔ minw sɔnna ka taga sigi Zeruzalɛmu o yɛrɛ ma, jama ka o mɔgɔw tando kosɛbɛ.
3 Jamana ɲamɔgɔ minw tun sigira Zeruzalɛmu, olugu flɛ nin ye: Izirayɛlimɔgɔw,
ani sarakalasebagaw*, ani Levi* ta mɔgɔw, ani Alabatoso baaradenw, ani Sulemani ta
baaradenw ta durujaw, olugu tun bɛ Zuda ta duguw ra; o bɛɛ tun sigira o yɛrɛ ta yɔrɔw
le ra, o yɛrɛ ta duguw ra.
4 Nka Zuda ta mɔgɔw, ani Boniyaminu ta mɔgɔ dɔw sigira Zeruzalɛmu. Zuda ta mɔgɔ
minw sigira Zeruzalɛmu, olugu flɛ nin ye: Ataya facɛ tun ye Oziyasi ye, Oziyasi facɛ
tun ye Jakariya ye, Jakariya facɛ tun ye Amariya ye, Amariya facɛ tun ye Sefatiya ye,
Sefatiya facɛ tun ye Mahalalɛli ye; olugu tun ye Perɛsi ta durujaw ye;
5 ani Maseya min facɛ tun ye Baruki ye; Baruki facɛ tun ye Kɔli Hoze ye, Kɔli Hoze
facɛ tun ye Hazaya ye, Hazaya facɛ tun ye Adaya ye, Adaya facɛ tun ye Yoyaribu ye,
Yoyaribu facɛ tun ye Jakariya ye, Jakariya facɛ tun ye Siloni ye.
6 Ayiwa, Perɛsi ta duruja minw nana sigi Zeruzalɛmu, olugu bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ
barakaman kɛmɛ naani ni biwɔɔrɔ ni seegi (468).
7 Boniyaminu ta mɔgɔw flɛ nin ye: Salu, o facɛ tun ye Mesulamu ye, Mesulamu facɛ
tun ye Yohɛdi ye, Yohɛdi facɛ tun ye Pedaya ye, Pedaya facɛ tun ye Kolaya ye, Kolaya
facɛ tun ye Maseya ye, Maseya facɛ tun ye Itiyɛli ye, Itiyɛli facɛ tun ye Ezayi ye;
8 o kɔ fɛ Gabayi ni Salayi; o bɛɛ lajɛnnin kɛra cɛ kɛmɛ kɔnɔntɔn ni cɛ mugan ni seegi
(928).
9 Yowɛli min facɛ tun ye Zikiri ye, ale le tun ye o kuntigi ye. Zuda min facɛ tun ye
Hasenuwa ye, ale tun ye dugu ɲamɔgɔ flanan ye.
10 Sarakalasebaga minw sigira Zeruzalɛmu, olugu flɛ nin ye: Yedaya min facɛ tun ye
Yoyaribu ye, ani Yakini,
11 ani Seraya min facɛ tun ye Hilikiya ye; Hilikiya facɛ tun ye Mesulamu ye, Mesulamu
facɛ tun ye Sadɔki ye, Sadɔki facɛ tun ye Merayɔti ye, Merayɔti facɛ tun ye Ahitubu ye;
ale le tun ye Ala ta batoso kuntigi ye,
12 ani o baarakɛɲɔgɔn minw tun bɛ Alabatoso baaraw kɛ. Olugu bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ
kɛmɛ seegi ni cɛ mugan ni fla (822); ani Adaya min facɛ tun ye Yerohamu ye; Yerohamu
facɛ tun ye Pelaliya ye, Pelaliya facɛ tun ye Amisi ye, Amisi facɛ tun ye Jakariya ye,
Jakariya facɛ tun ye Pasuri ye, Pasuri facɛ tun ye Malikiya ye,
13 ani a baarakɛɲɔgɔnw, minw tun ye gbatigiw ye; o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ fla
ni cɛ binaani ni fla (242), ani Amasisayi min facɛ tun ye Azarɛli ye; Azarɛli facɛ tun ye
Azayi ye, Azayi facɛ tun ye Mesilemɔti ye, Mesilemɔti facɛ tun ye Imɛri ye,
14 ani o baarakɛɲɔgɔnw, minw tun ye kɛrɛkɛcɛfariw ye; o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ
ni mugan ni seegi (128). O ta kuntigi tun ye Zabidiyɛli le ye, Hagedolimu dencɛ.
15 Levi ta mɔgɔ minw sigira Zeruzalɛmu, olugu flɛ nin ye: Semaya min facɛ tun
ye Hasubu ye, Hasubu facɛ tun ye Azirikamu ye, Azirikamu facɛ tun ye Hasabiya ye,
Hasabiya facɛ tun ye Buni ye;
16 ani Sabetayi, ani Yozabadi; Levi ta mɔgɔw ra, Ala ta batoso kɛnɛmayɔrɔ ta baara
kow tun karifara olugu le ma;
17 ani Mataniya min facɛ tun ye Mika ye, Mika facɛ tun ye Zabidi ye, Zabidi facɛ tun
ye Asafu ye; ale le tun ye dɔnkirikow ɲamɔgɔ ye, ani Ala daari wagati ta kow; ani
Bakibukiya, min tun ye a baarakɛɲɔgɔnw ta kuntigi flanan ye, ani Abida min facɛ tun
ye Samuha ye, o min facɛ tun ye Galali ye, min facɛ tun ye Yedutun ye.
18 Levi ta mɔgɔ minw nana sigi dugu saninman kɔnɔ, o bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ
fla ni biseegi ni naani (284).
19 Dakɔrɔsibaga minw nana sigi Zeruzalɛmu, olugu flɛ nin ye: Akubu, ani Talimɔn, ani
o baarakɛɲɔgɔnw, minw tun bɛ daw kɔrɔsi. O bɛɛ lajɛnnin tun ye cɛ kɛmɛ ni biwolonfla
ni fla (172).
20 Izirayɛlimɔgɔ tɔw, ani sarakalasebaga tɔw, ani Levi ta mɔgɔ tɔw, olugu tun sigira
Zuda mara dugu tɔw bɛɛ ra; o bɛɛ tun bɛ o yɛrɛ ta yɔrɔ le ra.
21 Alabatoso baaradenw tun sigira Ofɛli. Siha ni Gisipa le tun bɛ olugu kuntigiw ye.
22 Levi ta mɔgɔ minw tun bɛ Zeruzalɛmu, olugu ta kuntigi tun ye Uzi ye, Uzi facɛ tun ye
Bani ye, Bani facɛ tun ye Hasabiya ye, Hasabiya facɛ tun ye Mataniya ye, Mataniya facɛ

tun ye Mika ye. Uzi tun ye Asafu ta duruja dɔ le ye, Asafu min tun ye dɔnkirilabagaw
ɲamɔgɔ ye Ala ta batoso ra.
23 Masacɛ le tun bɛ o dɔnkirilabagaw ta kow ɲanabɔ, ka o ta lon o lon baaraw yira o
ra.
24 Mesezabɛli dencɛ Petaya, min tun ye Zuda dencɛ Zera ta duruja dɔ ye, ale le tun ye
masacɛ ta ciraden ye, min tun bɛ mɔgɔw ta kow ɲanabɔ.
25 Mɔgɔ dɔw fana sigira dugudenninw ni o laminiw na: Zuda ta mɔgɔ dɔw sigira
Kiriyati Araba, ani a lamini duguw ra, dɔw sigira Dibɔn ni a lamini duguw ra, dɔw
sigira Yekabisɛli ni a lamini duguw ra,
26 dɔw sigira Yesuwa, ani Molada, ani Bɛti Palɛti,
27 ani Hasari Suwali, ani Bɛri Seba ni a lamini duguw;
28 dɔw sigira Sikilagi, ani Mekona ni a lamini duguw ra;
29 dɔw sigira Ɛni Rimɔn, ani Soreha, ani Yarimuti,
30 ani Zanoha, ani Adulamu ni a dugudenninw, ani Lakisi ni a ta forow, ani Azeka ni
a laminiw. O sigira k'a ta Bɛri Seba, ka taga a bla fɔ Hinɔmu kurufurancɛ ra.
31 Boniyaminu ta mɔgɔw fana sigira, k'a ta Geba, ka taga se fɔ Mikimasi, ani Aya, ani
Betɛli ni a laminiw,
32 ani Anatɔti, ani Nɔbu, ani Hananiya,
33 ani Hazɔri, ani Rama, ani Gitayimu,
34 ani Hadidi, ani Seboyimu, ani Nebalati,
35 ani Lodi, ani Ono, ani yɔrɔ min bɛ wele ko borobaarakɛbagaw ta kurufurancɛ.
36 Levi ta mɔgɔ minw tun bɛ Zuda mara ra, olugu ta jɛnkuru dɔw nana sigi Boniyaminu
ta mara ra.

12

Sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw

1 Ayiwa, sarakalasebagaw* ni Levi* ta mɔgɔ minw tun sekɔra ka na ni Sehalitiyɛli
dencɛ Zorobabɛli ni Yosuwe ye, olugu flɛ nin ye: Seraya, ani Yeremi, ani Ɛsidarasi,
2 ani Amariya, ani Maluki, ani Hatusi,
3 ani Sekaniya, ani Rehumu, ani Meremɔti,
4 ani Ido, ani Ginetɔyi, ani Abiya,
5 ani Miyaminu, ani Maadiya, ani Biliga,
6 ani Semaya, ani Yoyaribu, ani Yedaya,
7 ani Salu, ani Amɔki, ani Hilikiya, ani Yedaya. Olugu le tun ye sarakalasebagaw
kuntigiw ye Yosuwe ta wagati ra, o ni o sarakalasebagaɲɔgɔnw.
8 Minw tun ye Levi ta mɔgɔw ye, olugu flɛ nin ye: Yosuwe, ani Binuwi, ani Kadimiyɛli,
ani Serebiya, ani Zuda, ani Mataniya, min tun bɛ Ala tandori dɔnkiriw ko ɲa fɛ ni a
tɔɲɔgɔnw ye.
9 Bakibukiya ani Uni, minw tun ye o jɛnɲɔgɔnw ye, olugu tun bɛ o ɲa fɛ ka to ka
dɔnkiri lamina.
10 Yosuwe ka Yehoyakimu woro, Yehoyakimu ka Eliyakibu woro, Eliyasibu ka Yehoyada
woro,
11 Yehoyada ka Yonatan woro, Yonatan ka Yaduwa woro.
12 Ayiwa, Yehoyakimu ta wagati ra, sarakalasebagaw ta gbaw ra minw tun ye gbatigiw
ye, olugu flɛ nin ye:
Seraya ta gba ra, Meraya le tun ye gbatigi ye;
Yeremi ta gba ra, Hananiya le tun ye gbatigi ye;
13 Ɛsidarasi ta gba ra, Mesulamu le tun ye gbatigi ye;
Amariya ta gba ra, Yohanan le tun ye gbatigi ye;
14 Meluku ta gba ra, Yonatan le tun ye gbatigi ye;
Sebaniya ta gba ra, Yusufu le tun ye gbatigi ye;
15 Harimu ta gba ra, Adina le tun ye gbatigi ye;
Merayɔti ta gba ra, Helikayi le tun ye gbatigi ye;
16 Ido ta gba ra, Jakariya le tun ye gbatigi ye;
Ginetɔn ta gba ra, Mesulamu le tun ye gbatigi ye;
17 Abiya ta gba ra, Zikiri le tun ye gbatigi ye;
Miniyaminu* ni Mohadiya ta gba ra, Pilitayi le tun ye gbatigi ye;
18 Biliga ta gba ra, Samuha le tun ye gbatigi ye;
Semaya ta gba ra, Yonatan le tun ye gbatigi ye;

* **12:17 12.17** Ka kaɲa ni kitabu dɔw ye, tɔgɔ min tun ka kan ka kɛ Miniyaminu tɔgɔ kɔ fɛ, o tɔgɔ ma fɔ.

19 Yoyaribu ta gba ra, Matinayi le tun ye gbatigi ye;
Yedaya ta gba ra, Uzi le tun ye gbatigi ye;
20 Salayi ta gba ra, Kalayi le tun ye gbatigi ye;
Amoki ta gba ra, Ebɛri le tun ye gbatigi ye;
21 Hilikiya ta gba ra, Hasabiya le tun ye gbatigi ye;
Yedaya ta gba ra, Netanehɛli le tun ye gbatigi ye.
22 Eliyasibu ni Yehoyada ni Yohanan ni Yaduwa ta wagati ra, o tun ka Levi ta mɔgɔw ta gbatigiw tɔgɔw sɛbɛ, ani sarakalasebagaw ta gbatigiw. O ka o kɛ ka taga se fɔ Pɛrɛsi masacɛ Dariyusi ta wagati ma.
23 Levi ta mɔgɔw ta gbatigiw, ka taga a bla fɔ Eliyasibu dencɛ Yohanan ta wagati ra, olugu tɔgɔw tun sɛbɛra kibaroyaw kitabu dɔ kɔnɔ.
24 Levi ta mɔgɔw ta kuntigiw, minw tun ye Hasabiya ni Serebiya ni Kadimiyɛli dencɛ Yosuwe ye, ani o tɔŋɔgɔnw, olugu tun bɛ lɔ ka o ɲasin ɲɔgɔn ma ka Alatandodɔnkiriw, ani barakaliridɔnkiriw la, jɛnkuru dɔ bɛ dɔ lamina, i n'a fɔ Ala ta jɔncɛ Dawuda tun k'a fɔ ko a ye kɛ cogo min na.
25 Mataniya, ani Bakibukiya, ani Abidiyasi, ani Mesulamu, ani Talimɔn, ani Akubu, olugu tun ye dakɔrɔsibagaw ye; o tun bɛ fɛnw kɔrɔsi fɛnmarayɔrɔw ra, Alabatoso dondaw ra.
26 Ayiwa, o mɔgɔw le tun bɛ baara kɛ Ala ta batoso kɔnɔ, Yosadaki dencɛ Yosuwe, o dencɛ Yehoyakimu ta wagati ra, ani jamanatigi Nehemi, ani sarakalasebaga Ɛsidarasi ta wagati ra, min tun ye sariya karamɔgɔ ye fana.

Zeruzalɛmu dugu laminikogo lɔri ta ɲanagbɛ

27 Ɲanagbɛ min tun bɛna kɛ Zeruzalɛmu dugu laminikogo lɔri laban na, o wagati sera minkɛ, Levi* ta mɔgɔw tun bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o ka o wele ka bɔ o yɔrɔw bɛɛ ra, ka o lana Zeruzalɛmu, janko o ye na o ɲanagbɛ kɛ ni ɲagari ye, ka dɔnkiriw la ka baraka la Ala ye, ni siranɛgɛ tɛgɛrɛw ye, ani gɔniw, ani koraw ye.
28 O ka dɔnkirilabagaw fana lajɛn; o bɔra Zeruzalɛmu lamini duguw ra ka na, ani Netofa mara ta duguw ra,
29 ani Bɛti Giligali, ani Geba ni Azimavɛti maraw ra; sabu dɔnkirilabaga dɔw tun ka o ta duguw lɔ Zeruzalɛmu lamini na.
30 Sarakalasebagaw, ani Levi ta mɔgɔw ka o yɛrɛ saninya, ka sɔrɔ ka mɔgɔ tɔw fana saninya, ka dondaw ni kogo fana saninya.
31 O kɔ, ne ka Zuda mara ta kuntigiw layɛlɛn kogo kunna. Ne ka dɔnkirilajamaba fla labɛn fana. Dɔnkirilajama fɔlɔ tun bɛ tagamana ka taga kininboroyanfan fɛ kogo kunna, Sununkun ta donda fan na.
32 Hosaya ni Zuda ta mɔgɔw ta kuntigiw tarancɛ le tun bɛ tagamana olugu kɔ fɛ,
33 ani Azariya, ani Ɛsidarasi, ani Mesulamu,
34 ani Zuda, ani Boniyaminu, ani Semaya, ani Yeremi.
35 Sarakalasebaga dɔw fana tun bɛ o kɔ ni burufiyɛtaw ye, ani Jakariya, min facɛ tun ye Yonatan ye, Yonatan facɛ tun ye Semaya ye, Semaya facɛ tun ye Mataniya ye, Mataniya facɛ tun ye Mikaya ye, Mikaya facɛ tun ye Zakuri ye, Zakuri facɛ tun ye Asafu ye;
36 ani Jakariya baarakɛɲɔgɔnw, minw tun ye Semaya ye, ani Azarɛli, ani Milalayi, ani Gilalayi, ani Mahayi, ani Netanehɛli, ani Zuda ni Hanani. Ala ta jɔncɛ Dawuda ta fɔrifɛnw tun bɛ o boro. Sariya karamɔgɔ Ɛsidarasi le tun blara o ɲa.
37 O tagara se Bunun ta donda ma; sira min bɛ yɛlɛn ka taga Dawuda ta masabonba ra, o tagara se o ma. O yɛlɛnna o yɛlɛnyɔrɔw fɛ kogo kunna, ka taga se Dawuda ta masabonba kunna. O kɔ, o tagara se fɔ Ji ta donda ma, dugu terebɔyanfan na.
38 Dɔnkirilajama flanan tagara numanboroyanfan fɛ. Ne gbanna o kɔ ni jama taran kelen ye kogo kunna. An tagara tɛmɛ Dibiw ta sankaso kɔrɔ, ka taga se kogo bonyayɔrɔ ma.
39 An tagara tɛmɛ Efirayimu ta donda kunna, ka tɛmɛ Dondakɔrɔ kunna, ani Jɛgɛw ta donda kunna; an tagara tɛmɛ Hananehɛli ta sankasojan na, ani Meha ta sankasojan, ka tɛmɛ Sagaw ta donda ra, ka taga lɔ kasobon kɔrɔsibagaw ta donda ra.
40 O kɔ, o dɔnkirilajama fla tagara don Ala ta batoso kɔnɔ; ne fana donna, ani ɲamɔgɔw tarancɛ,
41 ani sarakalasebaga dɔw, minw tun ye Eliyakimu, ni Maseya, ni Miniyaminu, ni Mikaya, ni Eliyonayi, ni Jakariya, ni Hananiya ye; burufiyɛtaw tun bɛ olugu le boro.
42 Maseya fana tun bɛ ni o ye, ani Semaya, ni Elehazari, ni Uzi, ni Yohanan, ni Malikiya, ni Elamu ni Ezɛri. Iziraya le tun ye dɔnkirilabagaw ɲamɔgɔ ye.

43 O lon na, o ka saraka camanba faga, ka ɲagari, sabu Ala tun ka ɲagariba don o jusu
ra. Musow ni denmisɛnw fana tun bɛ ɲagarira. Ɲagarikan minw tun bɛ Zeruzalɛmu,
mɔgɔw tun bɛ to fɔ yɔrɔjan ka o mankan mɛn.

Yagabɔcogo ni sarakabɔcogo

44 O wagati ra, o ka mɔgɔ dɔw ɲanawoloma, ko siman fɔlɔ sarakaw, ani yagaw bɛ
bla bon minw kɔnɔ, ko olugu ye o bonw kɔrɔsi. Ninyɔrɔ minw tun ka kan ka di
sarakalasebagaw ni Levi* ta mɔgɔw ma ka kaɲa ni sariya ye, ni mɔgɔw tun nana ni
o ninyɔrɔw ye ka bɔ dugu kɛrɛfɛforow ra, o tun ka kan ka o fɛnw mina k'a bla o bonw
le kɔnɔ.
Zuda mara mɔgɔw kɔni jusu tun diyara kosɛbɛ k'a ye ko sarakalasebagaw ni Levi ta
mɔgɔw tun bɛ Alabatoso ta baara kɛra.
45 O tun bɛ o ta Ala ta baaraw kɛ, ka fɛnw saninya. Dɔnkirilabagaw ni dakɔrɔsibagaw
fana tun bɛ o ta baara kɛ, i n'a fɔ Dawuda ni Sulemani tun k'a fɔ cogo min na.
46 Fɔlɔfɔlɔ, Dawuda ni Asafu ta wagati ra, dɔnkirikuntigiw tun bɛ yi; o tun bɛ dɔnkiriw
la ka Ala tando, ani ka baraka la a ye.
47 O kosɔn Zorobabɛli ni Nehemi ta wagati ra, ninyɔrɔ min tun ka kan ka di
dɔnkirilabagaw ni dakɔrɔsibagaw ma lon o lon, Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ tun bɛ o dira o
ma. O tun bɛ Levi ta mɔgɔw fana ninyɔrɔ di o ma. Levi ta mɔgɔw tun bɛ Haruna ta
durujaw fana ninyɔrɔ di o ma.

13

Izirayɛlimɔgɔw ka o yɛrɛ mabɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ra

1 O wagati ra, o tun bɛ Musa ta sariya kitabu karanna jama ye minkɛ, o k'a ye ko a
tun sɛbɛra, ko Amɔnka ni Mohabuka man kan ka kɛ Ala ta mɔgɔw cɛ ra fiyewu;
2 ko sabu olugu tun ma sɔn ka na Izirayɛlimɔgɔw kunbɛn ni domuni ni ji ye, ani ko o
tun ka wari di Balamu ma janko a ye Izirayɛlimɔgɔw danga; nka an ta Ala ka o danga
yɛlɛma k'a kɛ dugawu ye*.
3 Mɔgɔw ka o sariya ta kumaw mɛn minkɛ, mɔgɔ o mɔgɔ tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ ye, o
ka olugu bɛɛ faran ka bɔ Izirayɛlimɔgɔw ra.

Nehemi ka Tobiya labɔ Alabatoso bon kɔnɔ

4 Ayiwa, sani o kow tun ye kɛ, sarakalasebaga* Eliyasibu le tun blara an ta Ala ta
batoso ta fɛnmarayɔrɔw kunna ka o kɔrɔsi; k'a sɔrɔ Tobiya tun ye Eliyasibu balema dɔ
le ye.
5 O kosɔn a ka Alabatoso ta bonba dɔ di Tobiya ma. O tun bɛ deri ka siman sarakaw*
le bla o bon kɔnɔ, ani wusunanw, ani Alabatoso ta minanw, ani simanw ta yagaw, ani
rɛzɛnjikura, ani turu; o fɛnw tun ka kan ka di Levi* ta mɔgɔw ani dɔnkirilabagaw ni
dakɔrɔsibagaw le ma, ani sarakalasebagaw ma.
6 Nka o kow bɛɛ bɛ kɛ tuma min na, o y'a sɔrɔ ne tun tɛ Zeruzalɛmu, sabu Babilɔni
masacɛ Aritasɛrisɛsi ta masaya san bisaba ni flanan na, ne tun sekɔra ka taga to masacɛ
kɔrɔ. Wagati dɔ nana se minkɛ, ne ka sira daari masacɛ fɛ,
7 ka sekɔ ka na Zeruzalɛmu. O tuma le ra Eliyasibu tun ka kojugu min kɛ, ka bon dɔ
di Tobiya ma Ala ta batoso lu kɔnɔ, ne sɔrɔra ka bɔ o ko kala ma.
8 O ko digira ne ra kosɛbɛ. Ne ka Tobiya ta minanw bɛɛ firi kɛnɛ ma.
9 O kɔ, ne ko o ye bonw saninya; ne ka Ala ta batoso ta minanw ni siman sarakaw, ani
wusunan bla bonw kɔnɔ tuun.

Alabatoso baaradenw ta domuniko

10 Ne nana a mɛn fana ko Levi ta mɔgɔw ta siman ninyɔrɔ tun ma di o ma; ko o
kosɔn Levi ta mɔgɔw, ani dɔnkirilabaga minw tun bɛ baara kɛ Alabatoso kɔnɔ, olugu
bɛɛ sekɔra ka taga o ta forow ra.
11 Ne ka ɲamɔgɔw jaraki o ko ra; ne k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw ka Ala ta batoso
ta kow to kɔ fɛ?» O kɔ, ne ka Levi ta mɔgɔw ni dɔnkirilabagaw lajɛn ka o bla o ta baara
ra tuun.
12 A kɛra ten minkɛ, Zuda mara mɔgɔw bɛɛ nana ni o ta simanw yagaw ye, ani
rɛzɛnjikura, ani turu, ka na o bla fɛnmarayɔrɔw ra.
13 Ne ka o fɛnmarayɔrɔw karifa sarakalasebaga Selemiya ma, ani sariya karamɔgɔ
Sadɔki, ani Pedaya, min tun ye Levi ta mɔgɔ dɔ ye; ne ka Mataniya dencɛ Zakuri ta
dencɛ Hanan fana bla ni o ye, sabu o tun bɛ o mɔgɔw jatera lanamɔgɔw ye. Olugu le
tun ka kan ka siman nin o balemaw ra.

---

* **13:2 13.2** Nin kumaw fɔra yɔrɔ minw na: Jateri 22.1-6; Sariya 23.3-5.

14 E, ne ta Ala, i hakiri to ne ra nin ko kosɔn! Ne ka kɛwaleɲuman minw kɛ ne ta Ala
ta batoso ko ra, ani a ta baara ko ra, i kana ɲina o kɔ.

Nehemi ka Yahudiyaw jaraki Nɛnɛkirilon ko ra

15 O wagati ra, Zuda mara ra, ne ka mɔgɔ dɔw ye o bɛ rɛzɛnji bɔra Nɛnɛkirilon* na,
dɔw tun bɛ o ta simanw cɛra, ka o la faliw kɔ ra, ani o ta rɛzɛnjiw, ani rɛzɛnmɔw, ani
toromɔw, ani doni suguya bɛɛ, ka taga ni o ye Zeruzalɛmu, Nɛnɛkirilon na. Lon min na
o tun bɛ o ta fɛnw fiyeerera, ne ka o jaraki o lon na.
16 Tirika minw tun siginin bɛ Zeruzalɛmu, olugu fana tun bɛ na ni jɛgɛ ni fiyeerefɛn
suguya bɛɛ ye, ka na o fiyeere Zeruzalɛmu, Nɛnɛkirilon na Zuda mara mɔgɔw ma.
17 Ne ka Zuda mara ɲamɔgɔw fana jaraki o ra. Ne ko: «Mun kosɔn aw bɛ nin kojugu
ɲɔgɔn kɛ, ka Nɛnɛkirilon kɛ lon gbansan ye?
18 Yala o tuma aw bɛmaw ma nin ko kelen le kɛ k'a to an ta Ala ka nin kojuguw lase
anw ni an ta dugu ma wa? Sisan aw bɛ Nɛnɛkirilon kɛra lon gbansan ye, ka dɔ wɛrɛ
fara Ala ta dimi kan Izirayɛli kama.»
19 O ra, su nana kɛ ko ye, ka dibi don Zeruzalɛmu dugu donda kan minkɛ dɔrɔn,
sani Nɛnɛkirilon ye damina, ne k'a fɔ o ye ko o ye daw datugu, o kana o dayɛlɛ fɔ ni
Nɛnɛkirilon ka ban. Ne ka ne yɛrɛ ta baaraden dɔw lɔ dugu donda ra, k'a kɔrɔsi janko
doni si kana don dugu kɔnɔ Nɛnɛkirilon na.
20 A kɛra ten minkɛ, fɛn suguya bɛɛ fiyeerebagaw, ani sannikɛbagaw ka su kelen
walama su fla si Zeruzalɛmu dugu kɔ fɛ.
21 Nka ne ka kankari la o ye, k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ si kogo kɛrɛ fɛ? Ni aw
ka o dɔ wɛrɛ kɛ tuun, ne boro bɛna se aw ma.» K'a ta o lon na, o ma na tuun Nɛnɛkirilon
na.
22 Ne k'a fɔ Levi ta mɔgɔw ye ko o ye o yɛrɛ saninya, ka taga dugu donda* kɔrɔsi,
janko ka Nɛnɛkirilon kɛ lon saninman ye.
E, ne ta Ala, i hakiri to ne ra nin fana kosɔn; makari ne ra i ta ɲumanyaba kosɔn.

Yahudiyaw ta siya wɛrɛ musow ta ko

23 O wagati ra fana, ne k'a ye ko Yahudiya dɔw tun ka Azidɔdikamusow, ani
Amɔnkamusow, ani Mohabukamuso dɔw furu.
24 O ta denw tarancɛ tun bɛ Azidɔdikan le fɔra, walama o siyaw dɔ ta kan; o tun tɛ se
ka Yahudiyakan fɔ.
25 Ne ka o jaraki, fɔ ka o danga. Ne ka o cɛ dɔw bugɔ, ka o kunsigi sama k'a bɔn. Ne
ko o ye kari Ala ra, k'a fɔ ko: «Aw kana aw denmusow di o dencɛw ma furu ra, aw fana
kana o denmusow ta furu ra aw dencɛw ye, walama aw yɛrɛ ye.»
26 Ne ko o ma ko: «Yala Izirayɛli masacɛ Sulemani ma jurumun kɛ o furu ɲɔgɔn le
kosɔn wa? Siyaw bɛɛ ra, a ɲɔgɔn masacɛ tun tɛ yi. A ta Ala tun b'a kanu; Ala k'a kɛ
Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin ta masacɛ ye, nka o bɛɛ n'a ta, siya wɛrɛ musow ka ale
fana bla jurumun na.
27 Mun kosɔn an bɛna a mɛn aw ta ko ra, ko aw bɛ o kojuguba ɲɔgɔn le kɛra tuun, ka
an ta Ala kan bla, ka siya wɛrɛ musow ta?»
28 Sarakalasebagaw kuntigi Eliyasibu dencɛ Yehoyada, o dencɛ dɔ tun ka Horonikacɛ
Sanbala ta denmuso dɔ furu; o le kosɔn ne ka ale gbɛn k'a mabɔ ne ra.
29 E, ne ta Ala, i hakiri to o ra, sabu o ka sarakalasebagaya baara lanɔgɔ; i tun ka
jɛŋɲɔgɔnya min don i ni sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw cɛ, o ka o jɛŋɲɔgɔnya cɛn.
30 O kosɔn ne ka sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw saninya, ka o bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw
ta kow bɛɛ ra pewu; sarakalasebagaw ni Levi ta mɔgɔw bɛɛ kelen kelen ka kan ka sariya
minw tagama ka o ta baaraw kɛ, ne ka o yira o ra.
31 Lɔgɔ min bɛ di saraka ye, ne ka o fana sariya sigi, k'a diwagati yira, ani siman kun
fɔlɔ ta sarakaw.
E, ne ta Ala, i hakiri to ne ra, ka ɲa ne ma.

ƐSITƐRI
TA KO KITABU
Kitabu faamucogo

Ɛsitɛri ta ko kitabu sɛbɛbaga bɛ se ka kɛ Yahudiya dɔ ye min tun siginin bɛ Pɛrɛsi jamana ra.

Ɛsitɛri ta kow bɛ kɛ wagati min na, o y'a sɔrɔ masacɛba Sɛrisɛsi tun bɛ fanga ra Pɛrɛsi jamana ra; o y'a sɔrɔ Yahudiya dɔw tun sekɔra ka na Izirayɛli jamana ra ka ban, ka na Alabatosoba lɔri damina. Nka Yahudiya caman belen tun bɛ Pɛrɛsi jamana ra yi. Ɛsitɛri tun ye o Yahudiyaw dɔ ta denmuso le ye, nka a facɛ ni a bamuso tun sara, k'a to a belencɛ fɛ, min ye Maridose ye.

Yahudiyaw tun mɛɛnna o jamana ra yi, nka o bɛɛ n'a ta, o tun ma o ta Ala batori dabla; o tun bɛ Ala ta sariyaw sira tagama, o fana tun tɛ sɔn ka ala wɛrɛ, walama fɛn wɛrɛ bato.

Pɛrɛsi masacɛba nana a muso furu sa, ka Ɛsitɛri furu siri. Haman min tun ye jamana ɲamɔgɔba dɔ ye, ale tun b'a fɛ ka Yahudiyaw halaki Pɛrɛsi jamana bɛɛ kɔnɔ, nka Ɛsitɛri ni a belencɛ Maridose kɛra sababu ye ka o ta mɔgɔw kisi. Ala ka koba min kɛ Yahudiyaw ye o wagati ra, Yahudiyaw bɛ o ɲanagbɛ kɛ hali bi, ka o hakiri jigi o kow ra; o kɛra Purimi ta ɲanagbɛ ye.

Hali ni Ala tɔgɔ ma fɔ nin kitabu kɔnɔ, an bɛ a ta baara ye a ta mɔgɔw cɛ ra. O juguw wurira o kama tuma min na, o ka Ala daari minkɛ, Ala ka o bɔsi.

Maridose ka kuma min fɔ Ɛsitɛri ye, o kuma b'a yira ko Ala bɛ a ta baara kɛ a wagati ra. A ko Ɛsitɛri ma ko: «Jɔn le k'a lɔn ni ele ma masamusoya sɔrɔ nin wagati yɛrɛ le kosɔn?» (4.14).

Kitabu kɔnɔkow

Ɛsitɛri kɛra masamuso ye cogo min na *(1–2)*
Haman ka jɛn min siri Yahudiyaw kama *(3–5)*
Masacɛ bɔra Haman ta janfa kɔrɔ ma *(6–7)*
Yahudiyaw sera o juguw ra *(8–10)*

Masacɛ Sɛrisɛsi ta ɲanagbɛba

1 Nin kow kɛra Sɛrisɛsi ta wagati le ra. O Sɛrisɛsi tɔgɔ min tun bɛ fanga ra mara kɛmɛ
ni mugan ni wolonfla kunna, k'a ta Ɛndi jamana ra, ka taga a bla fɔ Etiyopi jamana ra.
2 O wagati ra, Sɛrisɛsi sigira masaya ra a ta jamana duguba kɔnɔ, min ye Suzi dugu
ye.
3 A ta masaya san sabanan na a ka ɲanagbɛba dɔ labɛn a ta kuntigiw ni a ta jamana
ɲamɔgɔw ye. Pɛrɛsikaw ni Mɛdikaw ta kɛrɛkuntigiw fana tun bɛ ni a ye, ani jamanatigiw
ni jamana ɲamɔgɔw.
4 A ka o kɛ janko k'a ta naforotigiya ni a ta masaya bonya yira, k'a ta fanga nɔɔrɔ ni
a ta bonyaba yira mɔgɔw ra. O ka o ɲanagbɛ kɛ ka mɛɛn, ka se fɔ karo wɔɔrɔ.
5 O teredaw dafara tuma min na, mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Suzi duguba kɔnɔ, masacɛ
ka ɲanagbɛ dɔ wɛrɛ kɛ olugu bɛɛ ye, mɔgɔba fara a fitini kan. O ka o kɛ masaso lu ta
yiritu kɔnɔ, fɔ tere wolonfla.
6 O tun ka o yɔrɔ labɛn ka ɲa kosɛbɛ. O ka lɛnfaniw, ani kɔrɔndefani gbɛmanw, ani a
bulaman dɔw siri san fɛ ni lɛnjuru wulenman ni a gbɛman dɔw ye. O tun ka o juruw
don warigbɛ koorinin dɔw ta wow le ra. Juruw tun sirinin bɛ samasen minw na, o tun
lalagara ni faragbɛ le ye. Sanin kalagaw ni warigbɛkalagaw tun bɛ dugu ma. O tun ka
fara nɛrɛmuguman ni a gbɛman ni a wulenman ni a finman dɔw le lala dugumayɔrɔ
ra.
7 O tun bɛ minnifɛnw dira mɔgɔw ma saninminanw le kɔnɔ. O minanw si ni si tun tɛ
kelen ye. Masacɛ kɔni ka duvɛn caman le di mɔgɔw ma, janko k'a ta ɲumanya yira.
8 Bɛɛ tun bɛ minni kɛ a yɛrɛ sago ma, mɔgɔ tɛ mɔgɔ jagboya. Masacɛ tun k'a fɔ a ta
so baaradenw ye ko o ye bɛɛ ta minnifɛn di a ma ka kaɲa ni a tigi yɛrɛ sago ye.
9 Ayiwa, Vasiti, min tun ye masamuso ye, ale fana ka ɲanagbɛ dɔ labɛn musow ye
Sɛrisɛsi ta masaso kɔnɔ.

Vasiti ka masacɛ dɔgɔya

10 Ɲanagbɛ tere wolonflanan na, duvɛn kɔni tun ka masacɛ ninsɔndiya kosɛbɛ.
Musow ta so kunnasigibaga wolonfla minw ye Mehuman ni Bizita ni Haribona ni Bigita
ni Abagita ni Zetari ni Karikasi ye, minw bɛ baara kɛ masacɛ kɔrɔ tuma bɛɛ, a k'a fɔ
olugu ye,

11 ko o ye masamuso Vasiti wele ka na; a ko masamuso ye a ta masafugula biri a kun
na ka na ale masacɛ ɲa kɔrɔ, janko ka na a ta cɛɲa yira jama ra, ani kuntigiw ra, sabu
Vasiti tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ.
12 Nka musow ta so kunnasigibagaw nana masacɛ ta cira fɔ Vasiti ye minkɛ, Vasiti
banna ka taga. O kɛra minkɛ, masacɛ jusu bɔra, a dimina fɔ ka se a dan bɛɛ ma.
13 A ladibaga minw tun ye faamurikɛbagaw ye, a ka olugu ɲininka; sabu masacɛ tun
tɛ foyi kɛ ni a ma o sariyalɔnbagaw ni o kititigɛbagaw ɲininka fɔlɔ.
14 Minw tun ye a ladibaga fɔlɔw ye, olugu le tun ye Karisena ni Setari ni Adimata ni
Tarisisi ni Merɛsi ni Marisena ni Memukan ye. Olugu le tun ye Pɛrɛsikaw ni Mɛdikaw
ta fagama wolonfla ye. Olugu le tun bɛ masacɛ kɔrɔ; olugu le tun bɛ jamana ɲamɔgɔ
fɔlɔw ye.
15 Masacɛ ka o ɲininka, ko ka kaɲa ni sariya ye, o ka kan ka mun le kɛ masamuso
Vasiti ra, sabu ale masacɛ Sɛrisɛsi ka musow ta so kunnasigibagaw ci ka taga cira min
fɔ a ye, a ma o kɛ.
16 Memukan ka o kuma jaabi masacɛ ni fagamaw bɛɛ ɲa na, ko: «Masamuso Vasiti
ka ko bɛnbari min kɛ, a ma o kɛ ele masacɛ dama le ra dɛ, a k'a kɛ jamana ɲamɔgɔw
bɛɛ le ra, ani mɔgɔ minw bɛɛ bɛ masacɛ Sɛrisɛsi ta mara kɔnɔ.
17 Sabu masamuso ka min kɛ, muso tɔw bɛɛ bɛna o mɛn; o bɛ kɛ sababu ye k'a to o
bɛɛ bɛna kɛ o cɛw dɔgɔya ye, k'a fɔ ko: ‹Masacɛ Sɛrisɛsi yɛrɛ ka masamuso Vasiti wele
ka na a ɲa kɔrɔ, nka a ma sɔn ka na.›
18 Bi yɛrɛ, Pɛrɛsikaw ni Mɛdikaw ta fagamaw ta muso minw ka masamuso ta kɛwale
ko mɛn, olugu fana bɛna o ɲɔgɔn le kɛ masacɛ ta fagamaw bɛɛ ra. O musow ta dɔgɔyari
fana bɛna o cɛw jusu wuri.
19 «O ra, ni a bɛnna masacɛ ma, masacɛ ye sariya dɔ sigi, ka o kɛ Pɛrɛsikaw ni Mɛdikaw
ta sariya wuribari dɔ ye, ko Vasiti kana na lɔ masacɛ ɲa kɔrɔ tuun fiyewu. Masacɛ ye
masamusoya di muso wɛrɛ ma min ka fisa ni ale ye.
20 Ni o sariya ta kuma nana fɔ a ta maraba bɛɛ kɔnɔ, musow bɛɛ bɛna o cɛw bonya,
muso fitini fara musoba kan.»
21 Ayiwa, o kuma diyara masacɛ ni a ta fagamaw ye. Memukan k'a fɔ cogo min na,
masacɛ k'a kɛ ten.
22 A ka cira dɔ bla ka taga a ta jamana yɔrɔw bɛɛ ra. A ka mara bɛɛ ta sɛbɛ o ta
sɛbɛrikɛcogo ra, ani o ta mɔgɔw ta kan na, k'a fɔ siyaw bɛɛ ta kan na, ko cɛ bɛɛ ye kɛ a
ta so kuntigi ye.

2

Masamusokura sɔrɔko

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, masacɛ Sɛrisɛsi jusu nana suma minkɛ, a ka kɛ miiri ye Vasiti ta
ko ra; Vasiti tun ka min kɛ, ani ale ka min latigɛ a kama, a miirira o bɛɛ ra.
2 O kɛra minkɛ, masacɛ ta mɔgɔ minw bɛ a ta sokɔnɔbaaraw kɛ, olugu ko masacɛ ma
ko: «An ye sunguru dɔw ɲini masacɛ ye, minw ma cɛko lɔn fɔlɔ, ani minw cɛ ka ɲi.
3 Masacɛ ye ciraden dɔw ci a ta jamana maraw bɛɛ ra; sunguru minw cɛ ka ɲi, ani
minw ma cɛko lɔn fɔlɔ, o ye na olugu bɛɛ lajɛn masaso ra, musow ta so kɔnɔ, masadugu
kɔnɔ, min ye Suzi dugu ye. Musow ta so kunnasigibaga min ye Hege ye, min bɛ masacɛ
ta musow kɔrɔsi, ale le bɛna a janto o sunguruw ra. Fɛn o fɛn bɛ se ka o cɛɲa, a ye o di
o ma.
4 Ni o sunguruw min ko nana diya masacɛ ye, ale bɛna kɛ masamuso ye Vasiti nɔ ra.»
Ayiwa, o kuma diyara masacɛ ye; min fɔra, o k'a kɛ ten.

Ɛsitɛri ta ko damina

5 Ayiwa, Yahudiyacɛ dɔ tun bɛ Suzi masadugu kɔnɔ, min tɔgɔ tun ye ko Maridose. A
facɛ tɔgɔ tun ye ko Yahiri, Yahiri facɛ tun ye Simɛyi ye, Simɛyi facɛ tun ye Kisi ye. O tun
bɛ bɔ Boniyaminu ta gba le ra.
6 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ka mɔgɔ minw mina ka na ni o ye, Zuda masacɛ
Yekoniya minawagati ra, Maridose fana tun minana k'a bɔ Zeruzalɛmu ni o mɔgɔw ye.
7 Maridose le tun ka Hadasa lamɔ, Hadasa min bɛ wele fana ko Ɛsitɛri. A belencɛ
denmuso tun lo. Ɛsitɛri facɛ ni a bamuso tun sara. A facɛ ni a bamuso sanin kɔ, Maridose
tun k'a kɛ a yɛrɛ denmuso ye. A tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ.
8 Ayiwa, masacɛ ta kuma ni a ta ci fɔra minkɛ, sunguruden caman lajɛnna Suzi
masadugu kɔnɔ; o ka o karifa Hege ma. O tagara ni Ɛsitɛri fana ye masacɛ ta so kɔnɔ,
k'a karifa Hege ma, min tun ye musow kɔrɔsibaga ye.
9 Ɛsitɛri ko diyara Hege ye; a k'a janto a ra kosɛbɛ. Fɛn o fɛn bɛ se k'a cɛɲa, a ka
o bɛɛ di a ma joona, ani a ta domuni. A ka masaso baaraden sunguru wolonfla fana

ɲanawoloma ka o bla ni a ye. A ka Ɛsitɛri ni a ta baaraden sunguruw bla musow ta so yɔrɔ bɛɛ ra ɲumanman na.
10 Nka Ɛsitɛri ma sɔn k'a ta siya fɔ, a m'a bɔyɔrɔ fɔ, sabu Maridose tun k'a fɔ a ye ko a kana a fɔ.
11 Lon o lon, Maridose tun bɛ to ka taga yaalayaala musow ta lu ɲa fɛ, k'a lɔn ni Ɛsitɛri ka kɛnɛ, ani ni o tun b'a minana ka ɲa.
12 Ayiwa, sani sunguru dɔ tun ye taga masacɛ Sɛrisɛsi ɲa kɔrɔ, a tun ka kan ka karo tan ni fla le kɛ k'a yɛrɛ labɛn fɔlɔ, k'a fari cɛɲa. Sunguruw bɛɛ tun ka kan ka o le kɛ. O tun bɛ kasadiyanan dɔw mun, min ye miri ye, fɔ karo wɔɔrɔ, ka sɔrɔ ka turu kasadiman wɛrɛw ni kasadiyanan wɛrɛw mun fɔ karo wɔɔrɔ fana.
13 Ni o le kɛra, o sunguru bɛ sɔrɔ ka taga masacɛ fɛ. O tuma ni o sunguru tun ko a bɛ fɛn o fɛn fɛ, o tun bɛ o di a ma; a tun bɛ se ka bɔ ni o fɛnw ye musow ta so kɔnɔ ka taga ni o ye masacɛ ta so.
14 A tun bɛ taga masacɛ ta so wulada fɛ. Sɔgɔmada fɛ ni a tun bɔra, a tun bɛ taga musow ta bon dɔ wɛrɛ kɔnɔ. Musow ta so kunnasigibaga min ye Sasigasi ye, min ye masacɛ ta sunguruw kɔrɔsibaga ye, ale le tun bɛ a janto o sunguruw ra. O sunguru tun man kan ka sekɔ masacɛ fɛ tuun, fɔ ni a ko tun bɛ masacɛ yɛrɛ ra, ani ni masacɛ k'a wele a tɔgɔ ma ko a ye na.

Ɛsitɛri kɛra masamusokura ye

15 Ayiwa, Ɛsitɛri donwagati nana se masacɛ fɛ; masacɛ ta musow ta so kunnasigibaga Hege min tun ye musow kɔrɔsibaga ye, ale tun ka min fɔ, Ɛsitɛri ma fɛn wɛrɛ ɲini ka tɛmɛ o kan.
Ɛsitɛri tun ye Maridose belencɛ Abisayili denmuso le ye. Maridose tun k'a lamɔ k'a kɛ a yɛrɛ denmuso ye. Mɔgɔ o mɔgɔ ka Ɛsitɛri ye, a ko diyara o bɛɛ ye.
16 O tagara ni Ɛsitɛri ye masacɛ Sɛrisɛsi fɛ, a ta masaso kɔnɔ; o kɛra Tebɛti karo* tere tan na, masacɛ ta masaya san wolonflanan na.
17 Masacɛ ka Ɛsitɛri kanu ka tɛmɛ muso tɔw bɛɛ kan. Ɛsitɛri ko diyara a ye; a tun bɛ ale le fɛ ka tɛmɛ sunguru tɔw bɛɛ kan. O ra masacɛ ka masafugula biri a kun na, k'a kɛ masamuso ye Vasiti nɔ ra.
18 O kɔ, masacɛ ka domuniba dɔ labɛn, Ɛsitɛri tɔgɔ ra, a ta kuntigiw ni a ta jamana ɲamɔgɔw ye. A k'a latigɛ ko mɔgɔw ye nɛnɛkiri o lon na a ta maraw bɛɛ ra. A ka bonyaw didi mɔgɔw ma caman, k'a ta masaya bonya yira.

Maridose ka masacɛ kisi cogo min na

19 O nana sungurudenw lajɛn tuun a siɲaga flanan na. O y'a sɔrɔ Maridose fana tun ye masaso ɲamɔgɔ dɔ ye.
20 Ɛsitɛri tun ma sɔn hali bi k'a bɔyɔrɔ ni a ta siya fɔ mɔgɔ si ye. A k'a kɛ i n'a fɔ Maridose tun k'a fɔ a ye cogo min na. Ni Maridose tun ka fɛn o fɛn fɔ a ye, a tun bɛ o le kɛ, i n'a fɔ Maridose tun b'a lamɔna a ta so wagati min na.
21 Ayiwa, o wagati ra, ka Maridose siginin to masacɛ ta so donda ra, masacɛ ta musow ta so kunnasigibaga fla, Bigitan ni Terɛsi, minw tun bɛ masacɛ ta da kɔrɔsibagaw ye, olugu dimina, ka janfa siri masacɛ Sɛrisɛsi kama, ko o b'a faga.
22 O ko sera Maridose ma minkɛ, a ka o ɲafɔ masamuso Ɛsitɛri ye. Ɛsitɛri tagara o fɔ masacɛ ye, ko Maridose ko ten.
23 O ka o ko sɛgɛsɛgɛ, k'a ye ko can lo minkɛ, o ka o kuntigi fla dulon yiri ra. O ka o kow bɛɛ sɛbɛ jamana ta kokɛninw kitabu kɔnɔ masacɛ yɛrɛ ɲa na.

3

Haman dimina Yahudiyaw kɔrɔ

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Hamedata min tun ye Agagi ta mɔgɔ dɔ ye, masacɛ Sɛrisɛsi ka ale dencɛ Haman bonya. A k'a kɔrɔta k'a sigi kuntigi tɔw bɛɛ kunna.
2 Jamana ɲamɔgɔ minw tun bɛ to ka sigi masaso donda ra, olugu bɛɛ tun bɛ o kinbiri gban Haman ɲa kɔrɔ k'a bonya, sabu masacɛ yɛrɛ le tun k'a fɔ ten. Nka Maridose kɔni tun tɛ a kinbiri gban, a fana tun tɛ a bonya.
3 Ɲamɔgɔ minw tun bɛ to ka sigi masaso donda ra, olugu ka Maridose ɲininka ko: «Mun kosɔn masacɛ ka min fɔ, ele tɛ o kɛra?»
4 Lon o lon o tun bɛ kuma a fɛ, nka a ma sɔn ka o lamɛn. O ra, o ka o ko fɔ Haman yɛrɛ ye, k'a flɛ ni Maridose belen bɛna sɔn ka to a ta kɛwale kan, sabu a tun k'a fɔ ko ale ye Yahudiya le ye.

---

* **2:16 2.16** Tebɛti karo, o ye Yahudiyaw ta san karo tannan ye.

5 Haman nana a ye ko Maridose tɛ a kinbiri gbanna ale kɔrɔ ka ale bonya minkɛ, a
jusu bɔra kosɛbɛ.
6 Nka a k'a ye ko ni ale k'a ta dimibɔ Maridose kelen dama ra, o tɛna se ka ale wasa,
sabu o tun ka Maridose ta siya fɔ a ye. O ra, Haman k'a latigɛ ko a bɛ Maridose ta siya
bɛɛ le halaki, Yahudiya min o min bɛ Sɛrisɛsi ta jamana bɛɛ lajɛnnin kɔnɔ.
7 San karo fɔlɔ ra, min ye Nisan karo ye, masacɛ Sɛrisɛsi ta masaya san tan ni flanan
na, o ka Purimi firi Haman yɛrɛ ɲa na, o kɔrɔ ye ka lagbɛri kɛ k'a flɛ lon min bɛ se ka
kɛ lonɲuman ye, ani karo min bɛ se ka kɛ wagatiɲuman ye ka Yahudiyaw halaki. O k'a
ye ko san karo tan ni flanan min ye Adari karo* ye, ko o le ye wagatiɲuman ye.
8 O ra Haman tagara a fɔ masacɛ Sɛrisɛsi ye ko: «Siya dɔw bɛ mɔgɔw cɛ ra i ta jamana
ta maraw bɛɛ ra; o farannin lo ka bɔ siya tɔw bɛɛ ra. O ta sariyaw ni siya wɛrɛ si ta
sariya tɛ kelen ye. O fana tɛ ele masacɛ ta sariyaw sira tagamana. O ra, ni o mɔgɔw tora
o yɛrɛ ma yi tan, masacɛ ta nafa si le tɛ o ra.
9 O kosɔn, ni masacɛ ka sɔn, a ye a latigɛ k'a sɛbɛ ko an ye o bɛɛ halaki. Ni o kɛra,
ne bɛna warigbɛ kilo waga kɛmɛ saba ni bilooru (350 000) jate ka o di jamana kuntigiw
ma, k'a bla masacɛ ta naforo ra.»
10 Ayiwa, masacɛ k'a ta tagamasiyɛnnɛgɛ bɔ a borokanden na k'a di Haman ma, min
tun ye Yahudiyaw jugu ye. Haman tun ye Hamedata dencɛ le ye; Agagi ta mɔgɔ dɔ tun
lo.
11 Masacɛ k'a fɔ Haman ye ko: «To ni warigbɛ ye! Ni min fana ka bɛn i ma, i ye o kɛ
nin mɔgɔw ra.»
12 San karo fɔlɔ tere tan ni saba, o ka masacɛ ta sɛbɛrikɛbagaw wele. Olugu ka Haman
ta ciw bɛɛ sɛbɛ k'a ci masacɛ ta fagamaw ma, ani jamanatigiw, ani siyaw bɛɛ ta ɲamɔgɔw
ma. O ka mara bɛɛ kelen kelen ta sɛbɛ o ta sɛbɛrikɛcogo ra, ani o ta mɔgɔw ta kan na.
O tun k'a sɛbɛ masacɛ Sɛrisɛsi yɛrɛ tɔgɔ le ra, k'a yɛrɛ ta tagamasiyɛn sigi a kan.
13 O ka ciradenw ci ka taga ni o sɛbɛw ye masacɛ ta maraw bɛɛ ra, ko o ye Yahudiyaw
bɛɛ halaki, ka o faga ka o ban pewu, denmisɛn fara mɔgɔkɔrɔba kan, musow ni
denfitiniw bɛɛ. O tun ka kan ka o kɛ ka ban tere kelen kɔnɔ, san karo tan ni flanan
na, min ye Adari karo ye, o karo tere tan ni saba. O k'a fɔ ko o ye Yahudiyaw borofɛnw
fana cɛ.
14 Sɛbɛ dɔ tun ka kan ka taga maraw bɛɛ ra, k'a kɛ sariya ye, k'a to siyaw bɛɛ ye o ko
lɔn, janko bɛɛ ye labɛn o lon kama.
15 Ayiwa, masacɛ ka min fɔ, ciradenw teliyara ka bɔ ka taga o ciraw kɛ. O ka o ko
kibaroya fɔ Suzi dugu kɔnɔ, min ye masadugu ye. Masacɛ ni Haman yɛrɛ tun sigira ka
kɛ minni kɛ ye, k'a sɔrɔ Suzi dugumɔgɔw hakiri ɲagamininba tun lo.

4

Maridose ko Ɛsitɛri ye Yahudiyaw dɛmɛ

1 Ayiwa, ko minw tun bɛ kɛra, Maridose nana bɔ o kala ma minkɛ, a k'a ta derege
faran, ka bɔrɔfani dɔ don a yɛrɛ ra, ka bugurigbɛ bɔn a yɛrɛ kan, ka don dugu kɔnɔ; a
jusu kasira, a bɛ kulera kosɛbɛ.
2 A tagara ka taga dan masacɛ ta so donda ɲa fɛ, sabu mɔgɔ tun man kan ka don ni
bɔrɔfani ye o yɔrɔ ra.
3 Masacɛ ta cira ni a ta sɛbɛ sera mara o mara ra, a kɛra ɲanasisiba le ye o yɔrɔ
Yahudiyaw fɛ. O ka sun don, ka kasi, ka maɲumankokanw fɔ. O caman lara bɔrɔfaniw
kan bugurigbɛ ra.
4 Ɛsitɛri ta baaraden sunguruw ni a ta so kunnasigibagaw nana o ko lase Ɛsitɛri ma
minkɛ, Ɛsitɛri jigi tigɛra kosɛbɛ. A ka fani dɔw ci ko o ye taga o di Maridose ma, janko
a ye o bɔrɔfaniw bɔ ka fani ɲanaman dɔw don; nka Maridose ma sɔn o ma.
5 Ɛsitɛri ka Hataki wele. Ale tun ye musow ta so kunnasigibaga dɔ ye, masacɛ tun ka
min bla janko k'a janto Ɛsitɛri ra. Ɛsitɛri ko ale ye taga Maridose fɛ, ka taga a ɲininka,
k'a lɔn fɛn min kɛra, ani nin ko kun ye min ye.
6 Hataki bɔra ka taga Maridose fɛ, dugu kɛnɛgbɛ ra, masaso donda ɲa fɛ.
7 Ayiwa, kibaroya min tun sera Maridose ma, Maridose ka o bɛɛ ɲafɔ a ye; Haman ka
warida min layiri ta ko a bɛna o don masacɛ ta naforo ra Yahudiyaw ta halakiri kosɔn,
a ka o bɛɛ ɲafɔ a ye fana.
8 Sɛbɛ min fana bɔra ka Yahudiyaw halakiri ko latigɛ, o kuma min lasera Suzi dugu
kɔnɔ, a ka o sɛbɛ dɔ fana di a ma, janko a ye taga o yira Ɛsitɛri ra, k'a ɲafɔ a ye, ko Ɛsitɛri

* **3:7 3.7** Adari karo, o ye Yahudiyaw ta san karo tan ni flanan ye.

ye taga masacɛ fɛ, ka taga a yɛrɛ majigi masacɛ kɔrɔ k'a daari kosɛbɛ a ta siyamɔgɔw ye.
9 Hataki kɔsegira ka taga Maridose ta kumaw fɔ Ɛsitɛri ye.
10 Ɛsitɛri k'a ci tuun ka taga a fɔ Maridose ye ko:
11 «Masacɛ ta jamana ɲamɔgɔw ni a ta mara mɔgɔw bɛɛ k'a lɔn ko sariya dɔ bɛ yi, ko o sariya bɛ bɛɛ le kan; ko ni cɛ o cɛ, walama ni muso o muso ka don masaso kɔnɔnɔyɔrɔ ra masacɛ fɛ, k'a sɔrɔ i ma wele, ko o tigi bɛ faga, fɔ ni masacɛ yɛrɛ k'a ta saninbere kun sin a tigi ma, o le bɛ kɛ sababu ye k'a kisi. Ne kɔni, nin ye a tere bisaba le ye, ne ma wele ka taga masacɛ fɛ fɔlɔ.»
12 O tagara Ɛsitɛri ta kuma lase Maridose ma minkɛ,
13 Maridose ka Ɛsitɛri jaabi, ko: «Ele kana a miiri ko ele bɛ masaso kɔnɔ minkɛ, ko o kosɔn ele kelen bɛna bɔsi Yahudiyaw bɛɛ cɛ ra dɛ!
14 Sabu ni ele ka je nin ko kan bi, Yahudiyaw ta kisiri ni o ta bɔsiri bɛna bɔ fan wɛrɛ le fɛ; nka ele ni i ta somɔgɔw bɛ halaki. Jɔn le yɛrɛ k'a lɔn ni ele ma masamusoya sɔrɔ nin wagati yɛrɛ le kosɔn?»
15 Ayiwa, Ɛsitɛri ka Maridose jaabi ko:
16 «Taga Suzi dugu Yahudiyaw bɛɛ lajɛn ne ye. Aw ye sun don ne kosɔn. Aw ye tere saba ni su saba kɛ ka tugu ɲɔgɔn na, aw kana domuni kɛ, aw kana ji min. Ne ni ne ta baaraden sunguruw fana bɛna sun don i n'a fɔ aw. Ni o kɛra, ne bɛna taga masacɛ fɛ, hali ni ne man kan ka taga, ka kaɲa ni sariya ye. Ni ne bɛna faga le, o tuma ne ye faga.»
17 Ɛsitɛri k'a fɔ cogo min na, Maridose fana tagara a kɛ ten.

5

Ɛsitɛri ka masacɛ ni Haman wele domuni na

1 Ayiwa, a tere sabanan, Ɛsitɛri k'a ta masamusofaniw don a yɛrɛ ra, ka taga lɔ masaso lu kɔnɔ, masacɛ yɛrɛ ta bon ɲa fɛ. O y'a sɔrɔ masacɛ tun siginin bɛ a ta masasiginan kan masaso kɔnɔ, k'a ɲasin so donda ma.
2 A ka Ɛsitɛri ye masaso kɔnɔ minkɛ, a ko diyara a ye. Saninbere min tun bɛ a boro, a ka o sin Ɛsitɛri ma. Ɛsitɛri gbarara, ka na a boro maga bere nunkun na.
3 Masacɛ k'a ɲininka ko: «A bɛ di, masamuso Ɛsitɛri? I bɛ mun le fɛ? Hali ni ne ta jamana tarancɛ lo, ne b'a di i ma!»
4 Ɛsitɛri ko: «Ni masacɛ sɔnna, ne ka domuniba min labɛn ele masacɛ ye, ne b'a fɛ ele ni Haman ye na ɲɔgɔn fɛ bi o domuni na.»
5 Masacɛ ko: «Aw ye Haman wele ka na sisan, an bɛ taga Ɛsitɛri ta weleri ra.»
Ayiwa, masacɛ ni Haman tagara o domuni na, Ɛsitɛri tun ka min labɛn.
6 Ka o to duvɛnmin na, masacɛ ka Ɛsitɛri ɲininka tuun ko: «Ayiwa, i bɛ mun le fɛ? A fɔ, ne bɛna a kɛ i ye. I b'a fɛ ka mun le daari? Hali ni a kɛra ne ta jamana tarancɛ le ye, ne b'a di i ma.»
7 Ɛsitɛri ko: «Ne bɛ min fɛ, ne b'a fɛ i ye min kɛ ne ye, o ye nin ye:
8 Ni ne ko diyara masacɛ ye, ne bɛ min fɛ, ani ne bɛna min daari, ni masacɛ b'a fɛ ka o kɛ ne ye, o tuma ne bɛna domuniba min labɛn tuun sini, masacɛ ni Haman ye na o domuni na. Ni o kɛra, ne bɛna masacɛ ta kuma jaabi.»

Haman ka janfa siri Maridose kama

9 Ayiwa, Haman ɲagarininba ni a jusu diyaninba le bɔra o lon na ka taga. Nka a tagara Maridose ye masaso donda ra minkɛ, k'a ye ko Maridose ma wuri ka lɔ, a fana ma siran ale ɲa minkɛ, a jusu bɔra Maridose kɔrɔ kosɛbɛ.
10 Nka a k'a yɛrɛ mina, ka taga a ta so kɔnɔ. A tagara a teriw ni a muso Zerɛsi wele ka na.
11 Haman k'a yɛrɛ waso olugu ɲa na; a k'a ta naforoba ko fɔ, ani a dencɛ camanw ta ko, ani masacɛ ka ale bonya cogo min na, ka ale sigi kuntigiw ni jamana ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ kunna.
12 A ko: «O dɔrɔn yɛrɛ tɛ, masamuso Ɛsitɛri tun ka domuniba min labɛn, a ma mɔgɔ si wele o domuniba ra ni ne ni masacɛ tɛ. Sini tuun, ne le fana welera ni masacɛ ye.
13 Nka o si tɛ ne wasa, ni ne belen bɛ to ka nin Yahudiyacɛ Maridose siginin ye masaso donda ra.»
14 A muso Zerɛsi ni a teriw bɛɛ k'a jaabi ko: «A to o ye berejan dɔ turu, k'a janya kɛ nɔngɔn* ɲa bilooru ye. Sini sɔgɔma i y'a fɔ masacɛ ye ko a y'a to o ye Maridose dulon o yiri ra. O ra, i jusu sumanin bɛ taga ni masacɛ ye domuni na.»
Ayiwa, o kuma diyara Haman ye. O ka o berejan turu.

* **5:14 5.14** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

6

Masacɛ ka Maridose bonya

1 Ayiwa, o lon su fɛ masacɛ ma se ka sunɔgɔ. A ko, ko o ye na ni kitabu ye, fɔlɔfɔlɔkow,
ani jamana ta kow sɛbɛra kitabu min kɔnɔ. Ayiwa, o nana o kitabu karan masacɛ ye.
2 O k'a ye ko a tun sɛbɛra ko masacɛ ta musow ta so kunnasigibaga fla, minw tun ye
Bigitan ni Terɛsi ye, minw tun bɛ so donda kɔrɔsi, ko lon dɔ, olugu tun ka janfa siri ko
o bɛ masacɛ Sɛrisɛsi faga, ko nka Maridose le tun ka o ko bɔ kɛnɛ kan.
3 Masacɛ ko: «O tuma, koɲuman juman, ani bonya juman le kɛra Maridose ye nin ko
kosɔn?» Masacɛ ta mɔgɔw k'a jaabi ko: «Foyi ma kɛ a ye!»
4 Masacɛ ko: «Jɔntigi le bɛ masaso lu kɔnɔ sisan?» O y'a sɔrɔ Haman le tun bɛ donna
masaso lu kɔnɔ, ko a bɛ na a fɔ masacɛ ye ko ale ka berejan min turu, ko a y'a to o ye
Maridose dulon o yiri ra.
5 Ayiwa, masacɛ ta mɔgɔw ko masacɛ ma ko: «Haman le lɔnin bɛ lu kɔnɔ.» Masacɛ
ko: «A ye don!»
6 Haman donna minkɛ, masacɛ ko a ma ko: «Ni masacɛ b'a fɛ ka mɔgɔ min bonya, a
ka kan ka mun le kɛ o tigi ye?» Haman k'a miiri a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Masacɛ bɛ se ka jɔn
wɛrɛ le bonya ni ne tɛ?»
7 O ra, Haman ko masacɛ ma ko: «Ni masacɛ b'a fɛ ka mɔgɔ min bonya kɔni,
8 o ka kan ka na ni masacɛ ta masaderegeba dɔ le ye, masacɛ ka min don ka ye, ka na
ni so dɔ ye fana, masacɛ yɛlɛnna min kan ka ye, ka masacɛ ta masirifɛn dɔ kɛ ka o so
kun masiri,
9 ka o masaderegeba ni o so karifa masacɛ ta jamana ɲamɔgɔba dɔ ma, fagama dɔ. O
kɔ, masacɛ b'a fɛ ka o mɔgɔ min bonya, o ye o deregeba don o tigi ra, k'a yɛlɛn so kan,
ka taga ni a ye dugu kɛnɛgbɛ ra, ka to k'a fɔ a ɲa fɛ ko: ‹Masacɛ b'a fɛ ka mɔgɔ min
bonya, a bɛ o tigi kɛ tan le!› »
10 Ayiwa, masacɛ k'a fɔ Haman ye ko: «Taga masaderegeba ta, ka so fana mina joona
joona, i ko i yɛrɛ k'a fɔ cogo min na. Yahudiyacɛ Maridose min bɛ sigi masaso donda
ra, i ye o bonya kɛ ale ye. I ka fɛn o fɛn fɔ, i ye o bɛɛ kɛ, i kana ɲina foyi kɔ.»
11 Haman tagara masaderegeba ta, ka so mina ka na. A ka masaderege don Maridose
ra, k'a layɛlɛn so kan, ka yaala ni a ye dugu kɔnɔ, ka to k'a fɔ a ɲa fɛ ka taga ko: «Masacɛ
b'a fɛ ka mɔgɔ min bonya, a bɛ o tigi kɛ tan le!»
12 O kɔ, Maridose sekɔra ka taga masaso donda ra. Haman kɔni jusu kasininba, ani a
kun suurunin le teliyara ka taga a ta so.
13 Min k'a sɔrɔ, a tagara o fɔ a muso Zerɛsi ye, ani a teriw bɛɛ. A ladibagaw, ani a
muso Zerɛsi k'a fɔ a ye ko: «Ele ta dɔgɔyari daminana nin Maridose tɔgɔ min kosɔn, i
n'a fɔ ale ye Yahudiya le ye, o tuma ele tɛna se ka foyi le kɛ a ra. Ele kɔni bɛna halaki
ka ban le pewu, sigiya tɛ o ra.»
14 Ka olugu to kuma ra ni Haman ye, masacɛ ta so kɔrɔsibagaw nana, ka na Haman
lateliya ka bɔ ka taga ni a ye domuniba yɔrɔ ra, Ɛsitɛri tun ka o domuni min labɛn.

7

Haman fagacogo

1 Ayiwa, masacɛ ni Haman tagara domuniyɔrɔ ra masamuso Ɛsitɛri fɛ.
2 Ka o to duvɛnmin na o tere flanan na tuun, masacɛ ka ɲininkari lase Ɛsitɛri ma tuun
ko: «Masamuso Ɛsitɛri, i bɛ mun le fɛ? A fɔ, ne b'a di i ma. I b'a fɛ ka mun le daari?
Hali ni a kɛra ne ta jamana tarancɛ le ye, o bɛna di i ma.»
3 Masamuso Ɛsitɛri k'a jaabi ko: «E, masacɛ, ni ne ko diyara i ye, ni ele masacɛ sɔnna,
sabari i ye ne nin kisi. Ne bɛ o le fɛ. Ne ta mɔgɔw bɔsi! Ne ta daariri ye o le ye;
4 sabu o ka ne ni ne ta mɔgɔw fiyeere, ko o bɛ an halaki, ka an faga ka an ban pewu.
Ni a yɛrɛ tun kɛra ko o bɛ an fiyeerera ka an kɛ dɔw ta jɔncɛw ni o ta jɔnmusow le, ne
belen tun bɛ se ka je o ko kan, sabu an ta tɔɔrɔ tun tɛna masacɛ sɛgɛkun bɔ.»
5 Masacɛ Sɛrisɛsi ka masamuso Ɛsitɛri ɲininka ko: «Jɔn le bɛ o tigi ye? Mɔgɔ min
sɔnna k'a ja gbɛlɛya ka o ko ɲɔgɔn kɛ, o tigi bɛ min?»
6 Ɛsitɛri ko: «An tɔɔrɔbaga, ani an jugu ye nin mɔgɔjugu Haman le ye!» O kuma fɔra
minkɛ, Haman ja tigɛra fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ masacɛ ni masamuso ɲa kɔrɔ.
7 Masacɛ dimikojugu fɛ, a wurira ka bɔ domunikɛyɔrɔ ra k'a ta duvɛn to yi, ka taga
masaso yiritu ra. Haman yɛrɛ k'a ye ko ale ta fagari latigɛra masacɛ fɛ ka ban minkɛ, a
tora ka kɛ Ɛsitɛri le daari ye, ko a ye ale kisi.
8 Masacɛ nana bɔ masaso yiritu ra tuma min na ka na don domunikɛyɔrɔ ra, a k'a
ye ko Ɛsitɛri tun lanin bɛ kalaga min kan, ko Haman k'a yɛrɛ firi ka ben o kalaga kan.
Masacɛ pɛrɛnna, ko: «O tuma a b'a fɛ ka ben masamuso yɛrɛ le kan ne yɛrɛ ɲa na, ne

ta masaso kɔnɔ wa?» Sani masacɛ ye ban o kuma ra, mɔgɔw ka Haman mina k'a kun datugu o yɔrɔnin bɛɛ.
9 Musow ta so kunnasigibaga min ye Haribona ye, ale tun bɛ masacɛ kɔrɔ; ale ko: «Yirijan dɔ turunin bɛ Haman yɛrɛ ta so kɔrɔ; a janya ye nɔngɔn ɲa bilooru. A tun ka o turu Maridose le kama, min ta kuma tun kɛra sababu ye ka masacɛ kisi.» Masacɛ ko: «Aw ye taga a dulon o berejan na yi.»
10 A kɛra ten, Haman tun ka berejan min turu Maridose kama, o tagara ale yɛrɛ le dulon o yiri ra. O kɛra minkɛ, masacɛ ta dimi ka sɔrɔ ka mala.

8

Sariya min sigira Yahudiyaw kosɔn

1 Ayiwa, o lon yɛrɛ ra, masacɛ Sɛrisɛsi ka Yahudiyaw jugu Haman ta so di masamuso Ɛsitɛri ma. Maridose fana nana masacɛ ɲa kɔrɔ, sabu balemaya min bɛ Ɛsitɛri ni Maridose cɛ, Ɛsitɛri tun ka o fɔ masacɛ ye.
2 O ra, Masacɛ tun k'a ta tagamasiyɛn borokandennɛgɛ min mina Haman fɛ, a ka o di Maridose ma. Ɛsitɛri fana ka Maridose sigi Haman ta so kunna.
3 O kɔ, Ɛsitɛri kumana masacɛ fɛ tuun; a benna masacɛ sen kɔrɔ ka kasi, k'a daari, ko Haman min tun ye Agagi ta mɔgɔ ye, ko ale tun ka kojugu min labɛn, ani a tun ka ko minw latigɛ Yahudiyaw kama, ko masacɛ ye o kow lalɔ.
4 Masacɛ ka saninbere sin Ɛsitɛri ma. Ɛsitɛri wurira ka lɔ masacɛ ɲa kɔrɔ.
5 A ko: «Ni a diyara masacɛ ye, ni ne ko diyara masacɛ ye, ni masacɛ k'a ye ko nin ko bɛ bɛn, ni masacɛ bɛ ne fɛ, o tuma Hamedata dencɛ Haman min ye Agagi ta mɔgɔ ye, ale tun ka ko min labɛn, k'a sɛbɛ ko ka Yahudiyaw bɛɛ halaki masacɛ ta maraw bɛɛ ra, masacɛ ye ci dɔ wɛrɛ sɛbɛ ka o kow lalɔ;
6 sabu ne bɛ se ka kojugu bentɔ ye ne ta mɔgɔw kan, ka o ko sɔnmina cogo di? Ne bɛ se ka ne ta siya halakitɔ ye, ka o ko sɔnmina cogo di?»
7 Masacɛ Sɛrisɛsi ka masamuso Ɛsitɛri ni Yahudiyacɛ Maridose jaabi ko: «A flɛ, Haman wurira Yahudiyaw kama minkɛ, o kosɔn ne k'a ta so di Ɛsitɛri ma; ne k'a to o k'a dulon berejan na fana.
8 Ayiwa, sisan aw yɛrɛ ye sɛbɛ dɔ wɛrɛ kɛ masacɛ tɔgɔ ra, Yahudiyaw ye; ni kuma min ka bɛn aw ma, aw ye o sɛbɛ. Aw ye masacɛ ta borokandennɛgɛ tagamasiyɛn sigi a kan. Ni ko o ko kɔni sɛbɛra masacɛ tɔgɔ ra, ka masacɛ ta borokandennɛgɛ tagamasiyɛn sigi a kan, o ko tɛ se ka yɛlɛma tuun.»
9 O lon yɛrɛ ra, o ka masacɛ ta sɛbɛrikɛbagaw wele, san karo sabanan na, min ye Sivan karo ye, a tere mugan ni saba. Maridose ka min o min fɔ, o ka o bɛɛ sɛbɛ, k'a ci Yahudiyaw ma, ani fagamaw, ani jamanatigiw, ani kuntigi minw bɛɛ bɛ masacɛ ta mara kɛmɛ ni mugan ni wolonfla kɔnɔ, k'a ta Ɛndi jamana ra, ka taga a bla fɔ Etiyopi. O ka mara bɛɛ ta sɛbɛ o ta sɛbɛrikɛcogo ra, ani o ta mɔgɔw ta kan na. O ka Yahudiyaw fana ta sɛbɛ o ta sɛbɛrikɛcogo ni o ta kan na.
10 Maridose ka o sɛbɛ masacɛ Sɛrisɛsi tɔgɔ le ra, ka masacɛ ta borokandennɛgɛ tagamasiyɛn sigi sɛbɛw bɛɛ kan, ka o ciraw di sotigi dɔw ma ko o ye taga ni o ye; olugu yɛlɛnna masacɛ yɛrɛ ta so teliman dɔw kan ka taga.
11 O sɛbɛ kɔnɔ, a tun fɔra ko masacɛ ko, ko Yahudiyaw bɛ dugu o dugu ra, ko o bɛ se ka o yɛrɛ lajɛn ka kɛrɛ kɛ ka o yɛrɛ kisi; ko ni siya o siya, walama ni mara o mara ta kɛrɛkɛcɛw nana ben o kan, ko o bɛ se ka olugu halaki, ka o faga ka o ban pewu. O bɛ se ka hali o juguw musow ni o denw bɛɛ faga, ka o borofɛnw fana cɛ.
12 Lon min tun yirara ko Yahudiyaw bɛ se ka o kɛrɛ kɛ masacɛ Sɛrisɛsi ta maraw bɛɛ ra, o tun ye san karo tan ni flanan tere tan ni saba le ye, min ye Adari karo ye.
13 Ayiwa, o sɛbɛ dɔ tun ka kan ka taga mara bɛɛ ra, ka kɛ sariya ye, k'a to siyaw bɛɛ ye a lɔn, janko o lon na, Yahudiyaw bɛɛ ye labɛn ka o juguw kɛrɛ ka o yɛrɛ dimibɔ.
14 Ciraden sotigi minw tun yɛlɛnna masacɛ ta sow kan, olugu teliyara ka bɔ ka taga, ka kaɲa ni masacɛ ta kuma ye. O ka o cira lase Suzi masadugu kɔnɔ fana.
15 O kɔ, Maridose bɔra masacɛ ta so. A tun ka masacɛfani bulaman ni a gbɛman dɔ le don, ka masafugulaba saninlaman dɔ biri a kunna, ka deregeba wulenman ni gbɛman dɔ fana don. Suzi dugumɔgɔw bɛɛ tun bɛ ɲagarikanbaw bɔra ka ninsɔndiya kosɛbɛ.
16 Yahudiyaw kɔni fɛ, o lon tun kɛra jususumalon le ye, ani ɲagarilon, ani ninsɔndiyalon, ani bonyalon.
17 Masacɛ ta cira sera mara o mara ra, ani dugu o dugu ra, ɲagari ni ninsɔndiya le kɛra Yahudiyaw fɛ o yɔrɔw bɛɛ ra. O ka domuniw kɛ, ka ɲanagbɛw kɛ. Yahudiyaw ɲasiran kosɔn, siya wɛrɛ mɔgɔ caman ka o yɛrɛ kɛ Yahudiya ye.

9

Yahudiyaw sera o juguw ra

1 San karo tan ni flanan min ye Adari karo ye, o tere tan ni saba, masacɛ tun ka kuma
min sɛbɛ, mɔgɔw tun ka kan ka o kow dafa o lon le ra. O lon na, kɔni, Yahudiyaw juguw
tun bʼa miiri ko o bɛna se sɔrɔ, nka a ko yɛlɛmana; Yahudiyaw le sera o juguw ra.
2 Yahudiyaw tun bɛ dugu min o min na masacɛ Sɛrisɛsi ta maraw bɛɛ ra, o ka o yɛrɛ
lajɛn o duguw bɛɛ ra; o jugu minw tun bʼa fɛ ka o halaki, o benna olugu kan. Mɔgɔ si
ma se ka lɔ o ɲa, sabu siya tɔw bɛɛ tun bɛ siranna o ɲa.
3 Jamana maraw ta ɲamɔgɔw, ani a fagamaw, ani a jamanatigiw, ani masacɛ ta jamana
kuntigiw, olugu ka Yahudiyaw dɛmɛ, sabu Maridose ɲasiran tun ka o bɛɛ mina.
4 Maridose tun ka lɔyɔrɔba le sɔrɔ masaso kɔnɔ. A tɔgɔ tun bɔra ka se maraw bɛɛ ra;
dɔ le fana tun bɛ farara a ta fanga kan.
5 Yahudiyaw ka o juguw bɛɛ kɛrɛ, ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka o halaki. Ko o ko
diyara o ye, o ka o kɛ o juguw ra.
6 Masadugu Suzi kɔnɔ Yahudiyaw ka cɛ kɛmɛ looru le faga ka o halaki.
7 O ka Parisandata ani Dalifɔn ani Asipata,
8 ani Porata ani Adaliya ani Aridata
9 ani Parimasita ani Arizayi ani Aridayi ani Vayezata faga.
10 Olugu le tun ye Hamedata dencɛ Haman dencɛ tan ye; Haman min tun ye Yahudiyaw
jugu ye. Nka o ma sɔn ka maga o borofɛnw si ra.
11 Mɔgɔ minw fagara masadugu Suzi kɔnɔ, o tagara o da fɔ masacɛ ye o lon yɛrɛ ra.
12 Masacɛ kʼa fɔ masamuso Ɛsitɛri ye ko: «Masadugu Suzi kɔnɔ yan, Yahudiyaw ka
cɛ kɛmɛ looru le faga ka o halaki, ani Haman dencɛ tan. O ka min kɛ jamana mara tɔw
ra, jɔn le bɛ se ka o da lɔn? Ayiwa, i bɛ mun le fɛ tuun? A fɔ, ne bʼa di i ma. I bʼa fɛ ka
mun wɛrɛ le daari tuun? A fɔ, a bɛ kɛ i ye.»
13 Ɛsitɛri ka masacɛ jaabi ko: «Ni masacɛ bɛ sɔn, Suzi Yahudiyaw ka min kɛ bi, a yʼa
to o ɲɔgɔn wɛrɛ ye kɛ tuun sini, kʼa to o ye Haman dencɛ tan bɛɛ dulon berejanw na
fana.»
14 Masacɛ sɔnna ko o ye kɛ. O ka ci dɔ wɛrɛ lase Suzi dugu kɔnɔ. O ka Haman dencɛ
tan bɛɛ dulon berejanw na.
15 Suzi Yahudiyaw ka ɲɔgɔn lajɛn tuun Adari karo tere tan ni naani na, ka cɛ kɛmɛ
saba faga, nka o ma maga o borofɛnw si ra.
16 Yahudiya tɔ minw tun bɛ masacɛ ta mara tɔw ra, olugu fana ka ɲɔgɔn lajɛn ka o
juguw kɛrɛ, janko ka o yɛrɛ kisi, ka ɲasuma sɔrɔ. Olugu fana ka cɛ waga biwolonfla ni
looru (75 000) faga o juguw ra. Nka o ma maga o borofɛnw si ra.
17 O kɛra Adari karo tere tan ni saba le ra; nka karo tere tan ni naani, o ka fagari lalɔ,
ka o kɛ ɲanagbɛlon ye, ka domuni kɛ, ka ɲagari.
18 Suzi ta Yahudiya minw tun ka ɲɔgɔn lajɛn karo tere tan ni saba, ani a tere tan ni
naani na, olugu ka karo tere tan ni loorunan le bla ka o kɛ ɲanagbɛlon ye, ka domuni
kɛ, ka ɲagari.
19 O le kosɔn, Yahudiya minw bɛ kongokɔnɔyɔrɔw ra, ani minw bɛ dugumisɛnw na,
olugu bɛ to ka Adari karo tere tan ni naani le bla, ka o kɛ ɲagarilon ye, ani ɲanagbɛlon,
ka bonyaw ci ɲɔgɔn ma.

Purimi ta ɲanagbɛ

20 Maridose ka o kow bɛɛ sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ. O kɔ, a ka sɛbɛ dɔ kɛ ka o ci Yahudiyaw
bɛɛ ma, masacɛ Sɛrisɛsi ta maraw bɛɛ ra, minw yɔrɔ ka surun, ani minw yɔrɔ ka jan.
21 A kʼa fɔ o ye ko san o san, o ye Adari karo tere tan ni naani ni a tere tan ni looru
bla ka o kɛ ɲanagbɛlon ye;
22 ko sabu o lon le ra, Yahudiyaw ka ɲasuma sɔrɔ o juguw boro. O karo le ra, o ta
jusukasi yɛlɛmana kʼa kɛ ninsɔndiya ye, ka o ta kasi yɛlɛma kʼa kɛ ɲanagbɛ ye. A ko o
ye o lonw bla ka o kɛ ɲanagbɛlonw ye, ka ɲagari, ka bonyaw ci ɲɔgɔn ma, ka fagantanw
sɔn.
23 Maridose ka min fɔ, Yahudiyaw kʼa kɛ ten. O tun ka o ɲanagbɛ min kɛ, o tora o kan,
ka to ka o kɛ san o san.
24 Hamedata dencɛ Haman, min tun ye Agagi ta mɔgɔ dɔ ye, ani min tun ye Yahudiyaw
jugu ye, ale le tun ka janfa siri Yahudiyaw kama, ko a bɛ o halaki. A tun ka Purimi firi,
o kɔrɔ ye ka lagbɛri kɛ, janko kʼa lɔn wagati min bɛ se ka bɛn, janko ale ye Yahudiyaw
halaki fɔ ka o ban.
25 Nka o janfa ko sera masacɛ ma minkɛ, masacɛ kʼa sɛbɛ ko Haman tun ka kojugu
minw latigɛ Yahudiyaw kama, ko o kojugu ye ben ale Haman yɛrɛ kan. O le kosɔn o ka
Haman ni a dencɛw dulon berejanw na.

26 O kosɔn o ka o lonw tɔgɔ la ko Purimi, ka kaɲa ni o kuma ye, min kɔrɔ ye ko «k′a
latigɛ». Ayiwa, ko minw tun fɔra o sɛbɛ kɔnɔ, ani Yahudiyaw yɛrɛ tun ka ko minw ye,
ani ko minw tun ka o sɔrɔ,
27 o kow le kosɔn, Yahudiyaw k′a latigɛ ka o ko kɛ landa ye, olugu ni o ta durujaw fɛ,
ani mɔgɔ o mɔgɔ farara o kan. O k′a latigɛ ko o ka kan ka o lon fla bla san o san, ka o
ɲanagbɛw kɛ a cogo ra, ani a wagati ra; a man kan ka dabla ka ye.
28 O k′a fɔ ko o ka kan ka o hakiri to o lonw na, ka o lonw bla danna; o ko ka kan ka
kɛ wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ gbaw bɛɛ ra, ani maraw bɛɛ ra, ani dugu bɛɛ ra. O Purimi
ɲanagbɛlonw ta ko man kan ka ben ka ye fiyewu Yahudiyaw cɛ ra; o ta duruja nataw
fana hakiri man kan ka bɔ a kɔ ka ye.
29 Masamuso Ɛsitɛri, min ye Abisayili denmuso ye, ale ni Yahudiyacɛ Maridose ka
sɛbɛ dɔ wɛrɛ kɛ, ka kaɲa ni o ta fanga ye masaya ra, janko sɛbɛ flanan min tun kɛra ka
Purimi ta ɲanagbɛ ko fɔ, ka fanga di o sɛbɛ ta kumaw ma.
30 Maridose ka o sɛbɛw ci Yahudiyaw bɛɛ ma, Sɛrisɛsi ta jamana mara kɛmɛ ni mugan
ni wolonfla bɛɛ ra. A tun ka forikanw ni dugawuw le kɛ o sɛbɛw kɔnɔ, k′a ɲasin
Yahudiyaw bɛɛ ta hɛra ma.
31 A ko o ye Purimi lonw ta ɲanagbɛ kɛ a wagatiw ra, i n′a fɔ ale Yahudiyacɛ Maridose
ni masamuso Ɛsitɛri k′a fɔ Yahudiyaw ye cogo min na, ani i n′a fɔ olugu yɛrɛ k′a ko
latigɛ o yɛrɛ ni o ta durujaw ye cogo min na. O ye a ko mina sɔbɛ ra, i n′a fɔ wagati min
o bɛ sun don, ka kasi.
32 Ɛsitɛri ka kuma min fɔ, o kumaw ka Purimi ta ɲanagbɛ ko gbɛya tuun. Yahudiyaw
ka o kow sɛbɛ ka o bla kitabu dɔ kɔnɔ.

10

Kitabu laban

1 O kɔ, masacɛ Sɛrisɛsi ka ninsɔngɔ dɔ ben a ta mara bɛɛ kan, hali kɔgɔji kɔfɛjamanaw.
2 Sɛrisɛsi ta fanga ni a ta cɛfariyakow, ani a ka Maridose bla lɔyɔrɔba ra cogo min na,
o kow bɛɛ sɛbɛra Mɛdikaw ni Pɛrɛsikaw ta masacɛw ta kitabuw kɔnɔ.
3 Yahudiyacɛ Maridose le tun gbanna masacɛ Sɛrisɛsi ra. Yahudiyaw tun bɛ Maridose
jate kosɛbɛ. A ko tun ka di a ta siyamɔgɔw bɛɛ ye fana; sabu a tun bɛ a ta mɔgɔw ta ɲa
le ɲini, ani a tun b′a fɛ a ta siyamɔgɔw bɛɛ ye o yɛrɛ sɔrɔ.

AYUBA
TA KO KITABU
Kitabu faamucogo

Ayuba ta ko kitabu bɛ min fɔ an ye a ta ko ra, ni a bɔra o ra, an ma foyi wɛrɛ lɔn Ayuba ta ko ra, walama nin kitabu sɛbɛbaga ta ko ra.

Ayuba tun ye mɔgɔ terennin ye, nka Ala sɔnna k'a to a ye kɔrɔbɔ. A borofɛnw bɛɛ cɛnna, bana k'a yɛrɛ fana mina. Ayuba teri dɔw nana ko o bɛna a jusu saaro, nka olugu k'a jaraki le, ko a ka kojugu minw kɛ, o le kɛra a tɔɔrɔkun ye. O kumaw ka Ayuba jusu kasi. A fana kumana k'a yira ko ale ma jaraki foyi ra, ko mun kosɔn Ala ka nin tɔɔrɔ lase ale ma. O bɛɛ kɔ fɛ, Ala yɛrɛ nana Ayuba jaabi, k'a ta danfɛnw kɛ sababu ye k'a ta sebagaya yira Ayuba ra.

Ayuba nimisara, ka lɔ a ra ko jo bɛ Ala fɛ ko bɛɛ ra. Nka Ala ka Ayuba teriw jaraki o ta kumaw kosɔn.

Ayuba ta ko b'a yira an na ko ni adamaden ka tɔɔrɔ cogo o cogo, a man kan ka a jigi tigɛ Ala ra, ka ban Ala ta ma. Ayuba tɔɔrɔra, nka o tɔɔrɔw bɛɛ kɛra Ala sago ye. Mɔgɔ tɛ se ka a ta tɔɔrɔ bɛɛ kun lɔn, mɔgɔ ta tɔɔrɔ bɛɛ fana tɛ jurumun nɔ ye.

Kitabu kɔnɔkow

Cɛnri ni banajugu sera Ayuba ma *(1–2)*
Ayuba k'a ta tɔɔrɔ lakari *(3)*
Ayuba teriw ta kumako fɔlɔ *(4–14)*
Ayuba teriw ta kumako flanan *(15–21)*
Ayuba teriw ta kumako sabanan *(22–26)*
Ayuba k'a ta terenninya lakari *(27–31)*
Elihu ta kuma *(32–37)*
Ala ka Ayuba jaabi *(38.1–42.6)*
Ala ka koɲuman min kɛ Ayuba ye *(42.7-17)*

Ayuba ta tagamacogoɲuman

1 Cɛ dɔ tun bɛ Usi* jamana ra, min tɔgɔ tun ye ko Ayuba. O cɛ tun ye mɔgɔ jusukungbɛnin ye, ani mɔgɔɲuman. A tun bɛ siran Ala ɲa, k'a yɛrɛ mabɔ kojugu ra.
2 Dencɛ wolonfla ni denmuso saba le tun b'a fɛ.
3 A ta bɛganw tun ye saga waga wolonfla, ani ɲɔgɔmɛ waga saba, ani sɛnɛkɛmisi fla fla sigiyɔrɔma kɛmɛ looru, ani fali kɛmɛ looru. A ta baaradenw fana tun ka ca kosɛbɛ. Mɔgɔw tun bɛ ale le jate ka tɛmɛ Zuridɛn ba terebɔyanfan jamana mɔgɔ tɔw bɛɛ kan.
4 Ayuba dencɛw tun bɛ to ka taga ɲɔgɔn ta so ka taga ɲanagbɛw kɛ. Ni o tun bɛ o kɛ, o tun bɛ o balemamusow fana wele ka taga domuni kɛ, ani ka duvɛn min ɲɔgɔn fɛ.
5 Nka ni ɲanagbɛ tun nana ban tuma o tuma, Ayuba tun bɛ a ta denw wele ka na o saninya. A tun bɛ wuri sɔgɔmada joona fɛ ka saraka jɛnita* kelen bɔ o bɛɛ kelen kelen tɔgɔ ra. Sabu Ayuba tun b'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «A bɛ se ka kɛ ko ne ta denw barokɛtɔ ka Ala tɔgɔ cɛn o jusukun na, ka jurumun kɛ.» Ayiwa, Ayuba tun b'a kɛ ten le wagati bɛɛ.

Ayuba ta kɔrɔbɔriko fɔlɔ

6 Ayiwa, lon dɔ Ala ta mɛlɛkɛw nana lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; Setana fana nana lɔ o cɛ ra.
7 Matigi Ala ko Setana ma ko: «I bɔra min?» Setana ka Matigi Ala jaabi ko: «Ne tun bɛ dunuɲa le laminina dɔrɔn, ka yɔrɔw yaalayaala!»
8 Matigi Ala ko Setana ma ko: «I ka ne ta jɔncɛ Ayuba kɔrɔsi kɛ? A ɲɔgɔn tɛ dunuɲa ra; mɔgɔ jusukungbɛnin lo, mɔgɔɲuman lo fana. A bɛ siran Ala ɲa, a b'a yɛrɛ mabɔ kojugu ra.»
9 Setana ka Matigi Ala jaabi ko: «Yala Ayuba bɛ siranna Ala ɲa gbansan le wa?
10 Yala i m'a tanga, a ni a ta somɔgɔw ni a borofɛnw bɛɛ wa? I ka baraka don a ra a ta baara bɛɛ ra; a ta bɛganw bɛ jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
11 Nka ele ye i boro se a borofɛnw ni a ta mɔgɔw ma k'a flɛ sa; sigiya t'a ra, a bɛna i tɔgɔ cɛn mɔgɔ bɛɛ ɲa na sisan.»
12 Matigi Ala ko Setana ma ko: «Ayiwa, ne b'a borofɛnw bɛɛ labla i ye, nka i kana i boro se ale yɛrɛ ma.» O fɔra minkɛ, Setana bɔra Matigi Ala kɔrɔ ka taga.

---

* **1:1 1.1** Usi jamana tun bɛ Izirayɛli jamana woroduguyanfan ni a terebɔyanfan na, Edɔmu mara ra, Arabi jamana ra (Damina 36.28; Yeremi 25.20; Kasikan 4.21).

13 Ayiwa, lon dɔ Ayuba dencɛw, ani a denmusow tun bɛ domuni kɛra, ka duvɛn min
o kɔrɔcɛ ta so.
14 O wagati yɛrɛ ra, ciraden dɔ nana a fɔ Ayuba ye ko: «Misiw tun bɛ sɛnɛ kɛra, faliw
tun bɛ bin ɲimina o kɛrɛ fɛ;
15 Sabeka† dɔw nana ben an kan, ka i ta baaradenw bɛɛ faga, ka bɛganw mina ka taga
ni o ye. Ne kelen le sera ka bɔsi, ka n'a fɔ i ye.»
16 Sani ale ye ban kuma ra, dɔ wɛrɛ nana ka na a fɔ ko: «Sanpɛrɛn jigira ka sagaw,
ani baw, ani baaradenw bɛɛ jɛni ka o faga. Ne kelen le sera ka bɔsi, ka n'a fɔ i ye.»
17 Sani ale ye ban kuma ra, dɔ wɛrɛ nana tuun ka n'a fɔ ko: «Kalideka‡ dɔw ka o yɛrɛ
taran jɛnkuru saba ka na ben baaradenw kan ka o faga, ka ɲɔgɔmɛw mina ka taga ni o
ye. Ne kelen le sera ka bɔsi, ka n'a fɔ i ye.»
18 Sani ale ye ban kuma ra, dɔ wɛrɛ nana tuun ka na a fɔ ko: «I dencɛw, ani i denmusow
tun bɛ domuni kɛra ka duvɛn min o kɔrɔcɛ ta so;
19 fɔŋɔba dɔ bɔra kongokolon fan na ka na bon fan naani bɛɛ ben; bon benna denw
kan ka o faga. Ne kelen le sera ka bɔsi, ka n'a fɔ i ye.»
20 Ayuba wurira ka lɔ; a k'a ta deregeba mina k'a faran, k'a kun li. A k'a yɛrɛ firi dugu
ma, k'a kinbiri gban,
21 k'a fɔ ko:
«Ne borolakolon le bɔra ne bamuso kɔnɔ,
ne borolakolon le fana bɛna sekɔ ka taga.
Matigi Ala le k'a di,
Matigi Ala le fana k'a ta.
Bonya ye la Matigi Ala tɔgɔ kan.»
22 Ayiwa, nin bɛɛ ra, Ayuba ma jurumun kɛ, a ma kuma bɛnbari si fɔ Ala ma.

2

Ayuba ta kɔrɔbɔriko flanan

1 Ayiwa, lon dɔ wɛrɛ ra, Ala ta mɛlɛkɛw nana lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ; Setana fana nana
lɔ o cɛ ra, Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
2 Matigi Ala ko Setana ma ko: «I bɔra min?» Setana ka Matigi Ala jaabi ko: «Ne tun
bɛ dunuɲa le laminina dɔrɔn, ka yɔrɔw yaalayaala!»
3 Matigi Ala ko Setana ma ko: «I ka ne ta jɔncɛ Ayuba kɔrɔsi kɛ? A ɲɔgɔn tɛ dunuɲa
ra; mɔgɔ jusukungbɛnin lo, mɔgɔɲuman lo fana. A bɛ siran Ala ɲa, a b'a yɛrɛ mabɔ
kojugu ra. Hali bi a bɛ a ta jusukungbɛninya kan, nka ele b'a fɛ ne y'a halaki gbansan.»
4 Setana ka Matigi Ala jaabi ko: «Gbolo le ye gbolo sara ye*. Mɔgɔ bɛ se k'a borofɛn
bɛɛ di janko k'a nin kisi!
5 Nka ele ye i boro se a farisogo ma k'a flɛ sa; sigiya t'a ra, a bɛna i tɔgɔ cɛn mɔgɔ bɛɛ
ɲa na sisan.»
6 Matigi Ala ko Setana ma ko: «Ayiwa, a flɛ, ne k'a labla i ye, nka i kana se a nin ma.»
7 O fɔra minkɛ, Setana bɔra Matigi Ala kɔrɔ ka taga. A ka jorijugu dɔ bla Ayuba fari
yɔrɔ bɛɛ ra, k'a ta a sentɛgɛ ra ka taga a bla fɔ a kuncɛ ra.
8 Ayuba siginin tora bugurigbɛ ra, ka tɛgɛnɛnkolon dɔ ta ka to k'a yɛrɛ siyɛn.
9 A muso ko a ma ko: «Ele belen bɛ i ta jusukungbɛninya le kan hali bi wa? Hali i ye
Ala tɔgɔ cɛn ka sa!»
10 Ayuba k'a jaabi ko: «Ele kɔni bɛ kumana i ko hakiri tɛ mɔgɔ min fɛ. O tuma an bɛ
koɲuman dɔrɔn le sɔrɔ Ala fɛ, an tɛ kojugu fana sɔrɔ a fɛ wa?»
Ayiwa, nin kow bɛɛ ra, Ayuba ma kumajugu si bɔ a da ra k'a sin Ala ma.

Ayuba tericɛ saba nana a fɛ

11 Tericɛ saba tun bɛ Ayuba fɛ; kelen ye Elifazi ye, ale bɛ bɔ Teman†, kelen ye Bilidadi
ye, o bɛ bɔ Suwa, tɔ kelen ye Sofari ye, o bɛ bɔ Naama. Ayiwa, kogbɛlɛn minw bɛɛ sera
Ayuba ma, olugu ka o kow kibaroya mɛn minkɛ, o bɛɛ bɔra o ta yɔrɔ ra, ka bɛn kelen
ma, ko o bɛ na Ayuba jusu saaro, k'a ɲaji cɛ.
12 O tora yɔrɔjan ka o ɲa kɔrɔta ka Ayuba ye minkɛ, o firira a ma. O ka o kan kɔrɔta
ka kule kosɛbɛ. O ka o ta deregebaw faranfaran, ka buguri cɛ k'a firi san fɛ, k'a bɔn o
kun na.

† **1:15 1.15** Sabekaw tun ye benkannikɛbaga dɔw ye, minw tun bɛ bɔ Arabi jamana woroduguyanfan fɛ, ka na ben mɔgɔw kan kongokolon kɔnɔ. ‡ **1:17 1.17** O Kalidekaw tun ye kongokolon yaalabaga dɔw ye, minw tun bɛ bɔ Arabi jamana sahiliyanfan fɛ. * **2:4 2.4** Gbolo le ye gbolo sara ye. I b'a sɔrɔ o tun ye zana dɔ ye, min kɔrɔ bɛ se ka kɛ ko mɔgɔ bɛ ko bɛɛ kɛ janko ka i nin kisi. † **2:11 2.11** Teman dugu tun bɛ wele ko: mɔgɔ hakiritigiw ta dugu (Yeremi 49.7). Suwa ni Naama, o duguw yɔrɔ ma lɔn.

13 O sigira dugu ma a kɔrɔ, fɔ tere wolonfla ni su wolonfla, mɔgɔ si ma kuma a fɛ,
sabu a ta dimi bonyara o ɲa kɔrɔ fɔ ka tɛmɛ.

Ayuba ni a tericɛ saba ta kuma

3

(3–31)

Ayuba k'a worolon danga

1 Ayiwa, o kɔ, Ayuba k'a da yɛlɛ k'a yɛrɛ worolon danga.
2 A kumana k'a fɔ ko:
3 Ne worora lon min na Ala ye o lon halaki,
ani su min na a fɔra ko: «Cɛden dɔ worora!»
4 O lon kɔni, Ala ye o lon kɛ dibi ye,
Ala kana to san fɛ k'a hakiri to o lon na fiyewu!
Yeelen kana bɔ o lon na!
5 Dibifinba ni saya dibi ye o lon mina k'a kɛ o yɛrɛ ta ye,
sankabaw ye o lon datugu,
o lon ta tere ye yɛlɛma ka kɛ su ye.
6 Dibiba le ye o su ta pewu!
O su kana ninsɔndiya san ta lon tɔw cɛ ra,
o su kana jate ni karow ta lon tɔw ye!
7 Ɔnhɔn, o lon su ye kɛ densɔrɔbariya ta su ye,
ɲagarikan kana mɛn o su fɛ!

8 Londangabagaw ye o lon danga*,
o mɔgɔ minw bɛ se ka jirasa belebele lawuri!

9 O lon ta dugugbɛda lolow ye kɛ dibi ye,
a ye tere yeelen kɔnɔ ka dɛsɛ, a kana a sɔrɔ,
a kana dugu gbɛtɔ ye!
10 Sabu kɔnɔ min ka ne woro, o lon ma sɔn ka o kɔnɔ bari janko ne kana woro,
janko ne ɲa kana nin sɛgɛ ye.

11 Mun kosɔn ne worotɔ ma sa dɛ?
Mun na ne bɔtɔ ne bamusɔ kɔnɔ, ne nɛnɛkiri ma mina ne ra dɛ?
12 Mun kosɔn mɔgɔ sɔrɔra ka ne sigi a sen kan,
mun kosɔn sin sɔrɔra k'a di ne ma ne y'a min?
13 Ne lanin tun bɛna kɛ ɲasuma ra,
ne laganfiyanin tun bɛna to saya sunɔgɔ ra.
14 Ne tun bɛna kɛ ni dugukolo masacɛw ni a kuntigiw ye,
minw ta yɔrɔɲuman lɔninw kɛra tomow ye bi.
15 Ne tun bɛna kɛ ni fagama sanintigiw ye,
minw tun ka o ta bonw fa ni warigbɛ ye.

16 Walama ne tun tɛna kɛ foyi ye,
ne tun bɛna kɛ i ko o bɛ den kɔgɔbari min dogo dugukolo ra,
i ko denfitini min bɛ sa k'a sɔrɔ hali a ɲa ma tere yeelen ye.
17 O yɔrɔ ra kɔni, mɔgɔjuguw tɛ mɔgɔ tɔɔrɔ tuun,
mɔgɔ barakantan sɛgɛninw bɛ nɛnɛkiri.
18 Kasodenw bɛɛ bɛ ɲasuma,
o tɛ o ɲagbanbagaw si kan mɛn tuun.
19 Mɔgɔ fitiniw, ani mɔgɔbaw bɛ yi,
jɔnw tɛ o matigicɛw ta fanga kɔrɔ tuun.

20 Mun kosɔn Ala bɛ yeelen bɔ sɛgɛbagatɔ ye?
Mun kosɔn a bɛ si di mɔgɔ jusu kasinin ma?
21 K'a sɔrɔ olugu bɛ saya kɔnɔna ka dɛsɛ, o t'a sɔrɔra,
o bɛ saya ɲinina ka tɛmɛ hali naforo kan.
22 Ni olugu tun ka kaburu sɔrɔ,
o tun bɛna ninsɔndiya fɔ ka ɲagari kosɛbɛ!

---

* **3:8 3.8** O wagati ra, mɔgɔ dɔw tun b'a miiri ko dɔw bɛ se ka lonw danga, ka lon dɔw kɛ lonjuguw ye.

23 Mɔgɔ min tɛmɛsira dogora a ma,
Ala ka mɔgɔ min lamini fan bɛɛ ra, bɔyɔrɔ t’a fɛ,
mun kosɔn Ala bɛ si di o tigi ma tuun sa?

24 Ɲunakanw le kɛra ne ta domuni ye,
ne kasikan bɛ bɔra i ko ji woyotɔ.
25 Ne bɛ siran fɛn min ɲa, o le bɛ ne sɔrɔ,
ne tun bɛ borira min ɲa, o le sera ne ma.
26 Ɲasuma tɛ ne fɛ, laganfiya tɛ ne fɛ, jususuma tɛ ne fɛ;
ɲagban le bɛ ne kan.

4

Elifazi ta ladirikan fɔlɔ: Ala ka kan ka adamaden koro

1 Ayiwa, Elifazi min bɛ bɔ Teman, ale ka kuma ta k’a fɔ Ayuba ye ko:
2 Ni mɔgɔ dɔ ko a bɛ kuma dɔ fɔ, yala o bɛna bɛn i ma wa?
Sabu jɔn le bɛ se ka kuma mara a yɛrɛ kɔnɔ?

3 A flɛ, ele ka mɔgɔ caman karan.
Ni mɔgɔ minw baraka tun dɛsɛra, ele le tun bɛ baraka don olugu ra,
4 ni mɔgɔ minw tun talonna ka ben, ele ta kumaw le tun bɛ olugu lawuri;
minw tun tɛ se ka lɔ o sen kan, ele le tun bɛ baraka don olugu ra.
5 Nka sisan a sera ele yɛrɛ ma minkɛ, ele fari fagara!
Sisan a ka ele yɛrɛ le sɔrɔ minkɛ, ele jigi tigɛra!
6 I ta Alaɲasiran le tun man kan ka i ja gbɛlɛya wa?
I ta jusukungbɛninya tun man kan ka kɛ i jigi ye wa?

7 Ele ye miiri k’a flɛ! Ala ka mɔgɔ jarakibari juman le halaki ka ye?
I k’a mɛn yɔrɔ juman ko Ala ka kojugu ben mɔgɔɲuman dɔ kan k’a faga?
8 Ne kɔni ka min ye, o le ye ko mɔgɔ minw bɛ terenbariya sɛnɛ,
ka juguya dan, olugu le b’a siman tigɛ;
9 Ala bɛ olugu le fiyɛ ka o halaki,
a ta jusugban tasuma bɛ o jɛni ka o ban.
10 Hali ni jara kasira, ni waraba ka kule,
Ala bɛ jarakanbelenw ɲinw karikari.
11 A bɛ domunintanya kɛ ka jara faga,
jaramuso denw bɛ janjan.

12 Kuma dɔ le dogora ka se ne ma,
a mankan fitini donna ne toro ra.
13 Wagati min siranyakow bɛ na mɔgɔ hakiri ra siko ra,
tuma min na mɔgɔ bɛ sunɔgɔ fɔ ka ɲina a yɛrɛ kɔ,
14 o wagati le ra siranya ni jatigɛ dɔ ka ne mina,
k’a kɛ fɔ ne kolow bɛ yɛrɛyɛrɛ.
15 Fɔɲɔ sumanin dɔ fiyɛra ka tɛmɛ ne ɲada kan,
fɔ ka ne farisi tagama.
16 Mɔgɔ dɔ tun lɔnin bɛ,
nka ne tun tɛ se k’a cogoya lɔn;
fɛn dɔ ja tun lɔnin bɛ ne ɲa kɔrɔ.
Ne ka kumakan fitini dɔ mɛn, ko:
17 «Yala adamaden bɛ se ka teren ka kaɲa ni Ala yɛrɛ sago ye wa?
Yala mɔgɔ bɛ se ka saninya ka kaɲa n’a danbaga sago ye wa?
18 Ni Ala ma la hali a yɛrɛ ta ciradenw na,
o minw ye a ta mɛlɛkɛw ye, ni a bɛ jaraki sɔrɔ hali olugu ra,
19 o tuma adamaden min farisogo ye bɔgɔ ye,
min danna ni buguri ye,
o bɛ se ka min terege dugu ma i ko tumu, yala kuma bɛ ale ma wa?
20 Sɔgɔmada ni wulafɛra cɛ, o y’a sɔrɔ adamaden mugumugura ka ban,
a halakira ka ban pewu, hali mɔgɔ t’a janto a ra.
21 A ta fanibon juruw bɛ tigɛ,
a bɛ sa k’a sɔrɔ a ma hakiri sɔrɔ.»

5

Elifazi ko mɔgɔ tɛ ban Ala ta korori ma

1 Ayiwa, kule sisan sa! Jɔntigi le bɛna i jaabi?
I bɛna i ɲasin Ala ta mɛlɛkɛ saninman juman le ma k'a daari?
2 Sabu jusugban bɛ naloman faga,
ɲangboya b'a to kolɔnbari bɛ sa.
3 Ne ka naloman ye, a bɛ baraka sɔrɔra,
nka o yɔrɔnin bɛɛ ne k'a sigiyɔrɔ danga.
4 «Dɛmɛbaga kana sɔrɔ a denw si ra!
Kiti ye ben o kan, mɔgɔ kana sɔrɔ ka o bɔsi!
5 A ka siman min kan, kɔngɔtɔw ye o bɛɛ domu!
Hali siman minw bɛ ŋaniw cɛ ra, o ye o bɛɛ cɛ.
Natabaw ye a ta naforo bɛɛ domu!»

6 Terenbariya tɛ bɔ dugukolo ra,
kojugu fana tɛ falen dugu ma.
7 Adamaden le danna kojugukɛ kama,
i ko tadenw bɛ bɔ tasuma ra ka wuri ka taga san fɛ cogo min na.

8 Ni nin ko tun sera ne le ma, ne tun bɛna Ala le ɲini;
ne tun bɛna ne ta kow ɲafɔ Ala le ye.
9 Ala le bɛ kobaw kɛ, ko minw tɛmɛna adamaden hakiri dan kan;
a bɛ kabako minw kɛ, o tɛ se ka jate ka ban.
10 Ale le bɛ sanji lana dugukolo kan,
ka ji lajigi kongokɔnɔyɔrɔw ra.
11 Mɔgɔ majigininw, a bɛ olugu lawuri fɔ san fɛ,
minw jusu kasira, a bɛ olugu kisi.
12 A bɛ mɔgɔ cegumanw ta kolatigɛninw cɛn;
o ka baara o baara dabɔ, o bɛɛ bɛ cɛn o boro.
13 A bɛ hakiritigiw mina ni o yɛrɛ ta ceguya ye;
ka janfamɔgɔw ta kolatigɛninw bɛɛ cɛn yɔrɔnin kelen na.
14 Dibi bɛ ben o kan tere fɛ;
teregban fɛ o bɛ mɔmɔri kɛ i ko mɔgɔ min bɛ tagamana su fɛ.
15 Nka kɛrɛkɛmuru min bɛ bɔ o mɔgɔw da ra, Ala bɛ fagantan kisi o ma,
ka o kisi ka bɔ fangatigiw boro.
16 Ni o kɛra, dɛsɛbagatɔ bɛ jigiya sɔrɔ,
mɔgɔjugu da bɛ datugu.

17 O kosɔn ni Ala bɛ mɔgɔ min jaraki, o tigi ta ɲana!
I kana ban Sebɛɛtigi Ala ta ladiri ma.

18 Sabu ale le bɛ dimi ben mɔgɔ kan, ka sɔrɔ k'a suma;
a boro bɛ mɔgɔ bana, ka sɔrɔ k'a kɛnɛya.
19 Deguko wɔɔrɔ bɛ se i ma, nka Ala bɛ i bɔsi a bɛɛ ra;
hali n'a wolonflanan ka kɛ, foyi t'i sɔrɔ.
20 Kɔngɔba wagati ra, a bɛ i kisi saya ma,
kɛrɛ wagati ra, a bɛ i kisi kɛrɛkɛmuru ma.

21 A bɛna i tanga mɔgɔjuguw nɛnkun ma;
hali ni cɛnri wagati sera, i tɛ siran.
22 I bɛ yɛrɛko cɛnri wagati ni kɔngɔ wagati ra,
i tɛ siran kongowaraw fana ɲa;
23 sabu kabakuru minw bɛ foro kɔnɔ, olugu bɛna jɛnŋɔgɔnya don ni i ye,
kongowaraw fana bɛna hɛra layiri ta ni i ye.
24 I yɛrɛ bɛna a ye ko hɛra bɛ i ta so;
ni i tagara i ta bɛganw flɛ o ta domunikɛyɔrɔ ra, i b'a ye ko foyi ma o jɛn.
25 I bɛna a ye ko i ta durujaw cayara,
ko i denw ka ca i ko kongobinw.
26 I kɔrɔninba le bɛna sa ka don kaburu kɔnɔ,
i n'a fɔ ni simantigɛwagati sera, o bɛ a tigɛ k'a lajɛn cogo min na.

27 Ayiwa, a flɛ, an ka jatemina kɛ ka nin le sɔrɔ; a fana bɛ ten le cɔ!

Ele le ka kan ka nin lamɛn, k’a sira tagama.

6

Ayuba ta jaabi: Ayuba k’a teriw jaraki

1 Ayuba ka Elifazi jaabi k’a fɔ ko:
2 E, ni ne ta dimi hakɛya tun bɛ se ka lɔn!
Ni ne ta sɛgɛ bɛɛ lajɛnnin tun bɛ se ka bla sumanikɛnan kan!
3 Sigiya t’a ra, a tun bɛna gbiriya ka tɛmɛ hali kɔgɔjiw ta kɛnkɛn kan pewu.
O le kosɔn, ne ta kuma cayara.
4 Sebɛɛtigi Ala ta biɲɛw ka ne sɔgɔ;
a baga donna ka se fɔ ne nin ma.
Ala k’a ta jatigɛkobaw labɛn ne kama.

5 Yala kongofali bɛ se ka kasi k’a lɔnin to binkɛnɛ kɔrɔ wa?
Misi bɛ se ka kasi k’a lɔnin to a ta domuni kɔrɔ wa?
6 Yala diya tɛ fɛn min na, o fɛn kɔgɔntan bɛ se ka domu wa?
Yala diya bɛ sisɛfan gbɛmanyɔrɔ ra wa?
7 Ne tun t’a fɛ ka maga fɛn min na,
o le kɛra ne ta baro ye, hali ni a ka gbo ne ye.

8 E, ne bɛ min daari, ni o tun bɛ se ka kɛ ne ye!
Ne jigi bɛ min kan, ni Ala tun bɛ se ka o kɛ ne ye!
9 Ni a ka Ala diya, a ye ne ɲɔɲɔ,
a y’a boro kɛ ka ne tɔ laban!
10 Nka o bɛɛ ra ne belen bɛna jususaaro sababu sɔrɔ,
ka ɲagari fɔ ka panpan, hali ni sɛgɛ bɛ ne kan,
sabu ne ma ban Ala saninman ta kuma ma ka ye!

11 Baraka juman le bɛ ne ra, ko ne belen bɛna Ala makɔnɔ?
Ne si tɔ ye jori le ye, ko ne belen bɛna muɲu?
12 Yala ne baraka ye kabakuru baraka le ye wa?
Ne fari ye siranɛgɛ le ye wa?
13 Yala dɛmɛbaga bɛ ne ra tuun wa?
Bɔyɔrɔ foyi tɛ ne fɛ tuun.

14 Mɔgɔ tɔɔrɔnin ka kan ni a teri ta ɲumanya ye,
hali ni a ka Sebɛɛtigi Ala ɲasiran dabla.
15 Nka ne balemaw ka ne janfa i ko dingakɔnɔji,
i ko dingakɔnɔji min bɛ ja.
16 Nɛnɛwagati ra, a jiw bɛ simi ka duuru,
nɛnɛ bɛ a ɲa kɛ i ko bugun.
17 Ni teremana sera, a bɛ ja,
fundɛninwagati ra, ji foyi tɛ sɔrɔ a ra.
18 Kongokolon ɲɔgɔmɛtigiw bɛ to jiɲini na fɔ ka o ta sira bla,
o bɛ tunu kongokolon kɔnɔ, ka o yɛrɛ halaki.
19 Tema jamana ɲɔgɔmɛtigiw bɛ o ɲa kɔrɔta ka o jiw yɔrɔɲini,
Saba jamana tagamabagaw jigi tun b’a kan.
20 Nka o ta jigi yɛlɛmana k’a kɛ nimisa ye,
sabu o tagara se yi minkɛ, o jigi tigɛra.

21 Ayiwa, sisan aw ta kɛra o cogo le ra ne fɛ.
Kogbɛlɛn min sera ne ma, aw ka o ye minkɛ, aw siranna.
22 Yala ne k’a fɔ ko aw ye fɛn dɔ di ne ma,
walama ko aw ye dɔ bɔ aw ta naforo ra k’a di ne kosɔn wa?
23 Ne k’a fɔ aw ye ko aw ye ne bɔsi ne jugu boro wa,
ko aw a ye ne kunmabɔ mɔgɔ farimanw boro wa?
24 Aw ye o fɔ ne ye, ni o kɛra, ne bɛna je.
Ne firira yɔrɔ min na, aw ye o yira ne ra.
25 Cɛnkuma kɔni bɛ digi mɔgɔ ra,
nka aw ta jarakirikumaw bɛ mun le ɲa?
26 Yala aw b’a fɛ ka ne jaraki ne ta kumaw le kosɔn wa,
ka mɔgɔ jigi tigɛnin ta kumakan jate i ko fɔɲɔ?

27 Aw kɔni bɛ sɔn ka ben hali ferita kan;
aw bɛ sɔn ka hali aw teri fiyeere.
28 Ayiwa, sisan aw ye aw ɲa lɔ ne ra ka ne flɛ.
Yala ne bɛ sɔn ka faninya tigɛ aw ye wa?

29 Aw ye aw ta miiriya yɛlɛma, aw kana to juguya kan;
aw ye aw ta miiriya yɛlɛma, sabu ne bɛ can le kan hali bi.
30 Yala juguyakuma bɛ ne darakumaw ra wa?
Yala ne da tɛ kumajugu ni kumaŋuman lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na wa?

7

Ayuba ta jaabi tɔ: Ayuba k'a ta dimi lakari

1 Adamaden ta dunuŋalatigɛ bɛ i ko kɛrɛkɛden min bɛ kɛrɛ ra;
a bɛ fɛn o fɛn kɛ a si kɔnɔ, a bɛ o kɛ i ko baaraden le.
2 A bɛ i ko jɔn sɛgɛninba, yirisuma lɔgɔ bɛ a ra fɔ a bɛ ŋuna a nɔ fɛ;
a bɛ i ko baaraden min kɔrɔtɔnin bɛ a ta sara makɔnɔna.

3 Ayiwa, ne fana ninyɔrɔ kɛra nimisa le ye kabini karo caman,
ne ta kɛra su caman sɛgɛ le ye.
4 Ni ne lara su fɛ dɔrɔn, ne bɛ kɔrɔtɔ ne wuriwagati ra;
nka su bɛ janya.
Ne bɛ to yɛlɛmayɛlɛma ra fɔ ka taga dugu gbɛ.
5 Tumuw donna ne sogo ra, ne fari jajara i ko bɔgɔjalan;
a bɛ pɛrɛnpɛrɛn, ka nɛɛn don.
6 Ne si terew ka teli i ko jesedanbaga ta kurunin,
ne si bɛ banna, ne jigi fana bɛ banna!
7 E, Ala, i hakiri to ne ra, ko ne si tɛ foyi ye ni fɔɲɔ dama tɛ;
ne ɲadenw kɔni tɛna hɛra ye tuun le fiyewu!
8 Ɲa min bɛ ne flɛra, lon dɔ o tɛna ne ye tuun;
i ɲaw bɛna ne yɔrɔŋini, nka ne tɛna kɛ yi tuun.
9 Sankaba bɛ tɛmɛ, ka tunu cogo min na,
ni mɔgɔ min ka taga lahara, o tigi fana tɛ sekɔ tuun.
10 A tɛna sekɔ ka na a ta so kɔnɔ tuun,
ni i k'a ta so flɛ, i t'a lɔn ko mɔgɔ tun bɛ yi kakɔrɔ.

11 O le kosɔn ne tɛna ne da datugu;
ne nin degunin le bɛna kuma,
ne jusu kasinin le bɛna ne ta dimi lakari.
12 Yala ne ye kɔgɔji le ye wa, walama ne ye kɔgɔji danfɛn barakaman* le ye,
fɔ i ka ne tɛmɛyɔrɔw bɛɛ datugu, bɔyɔrɔ si tɛ ne fɛ?
13 Tuma dɔ ne b'a miiri ko ni ne lara, o bɛna dɔ bɔ ne ta sɛgɛ ra,
ko layɔrɔ ra, ne ta dimi bɛna nɔgɔya.
14 Nka ni ne lara, i bɛ sikojuguw kɛ ka ne lasiran;
ne bɛ fɛn minw ye, o bɛ ne ja tigɛ.
15 Hali i ye ne kan dɛrɛ ka ne nɛnɛkiri fereke,
ne ye sa, o ka fisa ni ne fasanin ye fɔ ka ne kolow bɔ kɛnɛ ma.
16 Foyi lɔgɔ tɛ ne ra tuun!
Ne tɛna to si ra wagati bɛɛ le.
Ne to yi tan, sabu ne ta dunuŋalatigɛ kɛra gbansan le ye.

17 O tuma adamaden ye mun le ye ko i b'a jate tan,
ko i bɛ i ta miiriya la a kan,
18 ka i janto a ra lon o lon sɔgɔma,
k'a tɛmɛsiraw sɛgɛsɛgɛ wagati bɛɛ?
19 I bɛna i ɲa bɔ ne ra tuma juman le sa,
k'a to ne ye nɛnɛkiriyɔrɔ sɔrɔ dɔɔnin ka ne daji kunu?
20 Ni ne ka jurumun le kɛ,
o tuma ne ka jurumun juman le kɛ ele ra sa, adamadenw kɔrɔsibaga?

---

* **7:12 7.12** O wagati mɔgɔ dɔw tun b'a miiri ko kɔgɔji ni kɔgɔji danfɛn barakaman tun ye batofɛn dɔw ye; ko olugu ta ala ka o fɛnw kɛrɛ, ka se o ra, ka o siri ka bla (Ezayi 27.1, ani Zaburu 74.13 flɛ).

Mun na i ka ne kɛ i kɛrɛkɛɲɔgɔn ye,
ka ne ta ko kɛ doni ye i yɛrɛ kunna?
21 Mun na i tɛ ne ta hakɛ bɔ ne kunna,
ka ne ta terenbariya yafa sa?
Sabu sisan, ne bɛna taga la dugukolo jukɔrɔ,
i bɛna ne yɔrɔɲini, nka ne tɛna ye tuun.

8

Bilidadi ta ladirikan fɔlɔ: Sara bɛ kojugu ra

1 Bilidadi min bɛ bɔ Suwa, ale ka kuma ta, k'a fɔ Ayuba ye ko:
2 Ele bɛna nin kuma suguyaw dabla tuma juman le dɛ?
I bɛna nin kumalakolonw dabla tuma juman?
Sabu i darakumaw bɛ i ko fɔɲɔ dama.
3 Yala Ala bɛ se ka bɔ can sira kan wa?
Yala Sebɛɛtigi Ala bɛ se ka bɔ terenninya sira kan wa?
4 I b'a sɔrɔ ko i ta denw ka jurumun kɛ ka Ala hakɛ ta,
o ra, Ala ka o ta hakɛw kunko ben o kan kɛ!

5 Nka ni ele ka Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini,
ni i ka Sebɛɛtigi Ala daari ko a ye makari i ra,
6 ni i ma jarakiko kɛ, ni i terennin lo,
o tuma Ala bɛna a janto i ra sisan yɛrɛ;
a bɛna hɛra ladon i ta so tuun, ka kaɲa ni i ta terenninya ye.
7 Ala bɛna min kɛ i ye, o bɛna bonya kosɛbɛ;
a bɛ kɛ i n'a fɔ fɛn minw tun bɛ i fɛ fɔlɔfɔlɔ, o belen tun tɛ foyi ye.

8 Ayiwa, ele ye fɔlɔfɔlɔmɔgɔw ɲininka kɛ!
Olugu ta bɛmaw ka ko minw karan k'a lɔn, o kow sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ k'a flɛ!
9 Sabu anw kɔni worora kunu le, an tɛ foyi lɔn;
dunuɲa ra yan, an si terew bɛ tɛmɛ i ko yirisuma.
10 Fɔlɔfɔlɔmɔgɔw le bɛna i karan, ka o ta hakirinanta fɔ i ye;
o bɛna nin kuma dɔw bɔ o ta faamuyari ra ka o fɔ i ye:
11 «Yala jirabin bɛ se ka wuri ni a tɛ jida ra wa?
Kɔdarabin bɛ se ka falen ni ji t'a kɔrɔ wa?
12 Ni ji t'a kɔrɔ, a kɛnɛ bɛ ja joona ka tɛmɛ bin tɔw bɛɛ kan,
k'a sɔrɔ mɔgɔ m'a tigɛ.»

13 Minw bɛ ɲina Ala kɔ, olugu bɛ laban tan le;
Alaɲasiranbari jigi bɛ cɛn.
14 A tun k'a boromala fɛn min ma, o bɛ tigɛ ka bɔ a kɔrɔ;
sabu a bɛ i n'a fɔ a tun k'a jigi la talenjuru le kan.
15 A ko a bɛ dɛn a ta bon kan, nka bon benna;
a ko a bɛ dulon a ra cogo o cogo, a ma se a kɔrɔ.

16 A tun bɛ i ko yiri barakaman min bɛ tere kɔrɔ;
a borow bɛ janya fɔ ka yiritu ta yiri tɔw datugu.
17 A b'a lilinw melege ɲɔgɔn na ka o don ka se fɔ kabakuruw cɛ ra;
a bɛ donyɔrɔ ɲini ka taga fɔ faraw jukɔrɔ.
18 Nka lon min ni a samana ka bɔ a sigiyɔrɔ ra dɔrɔn,
a sigiyɔrɔ bɛ ban a ra, k'a fɔ a ma ko: Ne ma deri ka ele ye!
19 Ayiwa, ale bɛ ninsɔndiya min sɔrɔ a ta dunuɲalatigɛ kɔnɔ, o bɛ dan nin le ma!
Nka a ɲɔgɔn wɛrɛw bɛna falen tuun ka bɔ dugukolo ra.

20 Ala kɔni tɛ ban mɔgɔ jusukungbɛnin na fiyewu,
a fana tɛ kojugukɛbaga boro sabati a ta baara ra.
21 A bɛna a to i ye yɛrɛko tuun kosɛbɛ,
k'a to i ye ɲagari tuun kosɛbɛ.
22 Minw bɛ i kɔninya, maroya le bɛna kɛ olugu kannaderege ye;
sabu mɔgɔjuguw sigiyɔrɔ bɛna halaki.

9

Ayuba ta jaabi: Mɔgɔ tɛ Ala sɔsɔ

1 Ayuba ka Bilidadi jaabi ko:
2 Can ra, ne k'a lɔn ko i ka min fɔ ko a bɛ ten le;
adamaden tagamacogo bɛ se ka teren Ala ɲa kɔrɔ cogo di?
3 Ni i ko i bɛ sɔsɔri kɛ ni Ala ye,
ni a ka ɲininkari waga kelen kɛ, ele tɛna se ka hali kelen jaabi a ra.
4 Hakiritigiya b'a fɛ, a ta sebagaya fana ka bon.
Jɔn le bɛ se ka lɔ k'a kɔnɔ, ni fɛn ma o tigi sɔrɔ?

5 Ale le bɛ kuruw wuri ka o bɔ o nɔ ra, hali o tɛ bɔ a kala ma;
ni a dimina, a bɛ kuruw dabiri.
6 A bɛ dugukolo siginin to a jusiginan kan k'a yɛrɛyɛrɛ,
fɔ a samasenw bɛ yuguyugu.
7 A bɛ kuma tere fɛ ko a kana bɔ, tere tɛ bɔ;
a bɛ lolow datugu janko o yeelen kana bɔ.
8 Ale kelen le bɛ sankolo yɛrɛgɛ,
a bɛ tagama kɔgɔji jikurubaw kunna.
9 Ale le ka sahiliyanfan ta lolow bɛɛ dan,
ani samiya wagati ta lolow,
ani teremana wagati ta lolow,
ani woroduguyanfan ta lolow.
10 A bɛ kobaw kɛ, ko minw tɛmɛna adamaden hakiri dan kan;
a bɛ kabako minw kɛ, o tɛ se ka jate ka ban.

11 A flɛ, a bɛ se ka tɛmɛ ne kɔrɔ, nka ne t'a ye,
a bɛ se ka taga ka bɔ ne kɔrɔ, nka ne tɛ bɔ foyi kala ma.
12 Ni a ka fɛn min mina, jɔn le bɛ se ka o bɔsi a borɔ?
Jɔn le bɛ se k'a fɔ a ma ko: «I bɛ mun le kɛra tan?»

13 Ala tɛna a ta jusugban mala;
kɔgɔji danfɛn barakaman* ni a jɛnŋɔgɔnw bɛɛ bɛ o yɛrɛ majigi a kɔrɔ.
14 O tuma ne bɛ se k'a jaabi cogo di?
Ne bɛ se ka kuma juman le sɔrɔ ka sigi ka o fɔ ni a ye?
15 Hali ni ne tun terennin lo, ne tun tɛna se k'a jaabi;
ne bɛ se k'a daari le dɔrɔn, sabu ale le ye ne ta kititigɛbaga ye.
16 Ni ne k'a wele, hali ni a ka ne jaabi,
ne tɛna la a ra ko can ra, a bɛ sɔn k'a torɔ malɔ ka ne lamɛn.

17 A bɛ ne fifa ka taga fan bɛɛ ra ni a ta sanfɔŋɔ ye;
a bɛ ne ta tɔɔrɔkow caya k'a sɔrɔ ne ma foyi kɛ a ra.
18 A t'a to ne ye nɛnɛkiri;
a bɛ jusukasi caya ne kan.
19 Ni ne ko ne b'a kɛ fangako ye, ale baraka le ka bon;
ni ne ko ne bɛ taga ni a ye kiti ra, jɔntigi le bɛna o kiti sigi?
20 Hali ni ne tun terennin lo, ne yɛrɛ da tun bɛna kiti ben ne kan;
hali ni ne jusukun tun gbɛnin lo, ne yɛrɛ da tun bɛna ne jaraki.

21 Yala ne jusukun gbɛnin lo can ra wa? Ne m'a lɔn!
Ne lɔgɔ bɔra ne yɛrɛ ra!

22 A bɛɛ ka kan ne fɛ sisan! O kosɔn ne ko:
«Ala bɛ mɔgɔ jusukungbɛnin ni mɔgɔjugu bɛɛ halaki cogo kelen na!»
23 Hali ni kojugu dɔ ka bara ka ben mɔgɔ terennin kan k'a faga,
Ala bɛ yɛrɛko mɔgɔ jarakibariw ta jusukasikow ra le.
24 Ale le bɛ jamana labla mɔgɔjuguw ye,
k'a to kititigɛbagaw ye o ɲaw datugu kojugu kan.
Ni ale tɛ, o tuma jɔntigi lo sa?

25 Ne si terew bɛ tɛmɛna joona joona;

---

* **9:13 9.13** Min fɔra kɔgɔji danfɛn barakaman ta ko ra, aw ye o flɛ: 7.12.

a ka teli ka tɛmɛ hali sennaboribaga teliman kan.
Ne si bɛ banna k'a sɔrɔ ne ma hɛra ye ne ɲa ra.
26 Ne si terew bɛ tɛmɛna joona joona le, i ko jirakurun min ka fiyɛn,
i ko bɔn bɛ jigi ka na cun sogo kan cogo min na.

27 Ni ne ko ne bɛ ɲina ne ta dimi kɔ,
ka ne ɲada cogoya yɛlɛma, ka ninsɔndiya,
28 ne ta sɛgɛ bɛ ne lasiran;
sabu ne k'a lɔn ko i tɛna ne jarakibari to.
29 Ne le bɛna jaraki!
O tuma mun kosɔn ne bɛ ne yɛrɛ sɛgɛ gbansan?
30 Hali ni ne kora ni ji saninyaninba dɔ le ye,
ka ne tɛgɛw ko k'a gbɛ ni safina ye,
31 o bɛɛ n'a ta, i belen bɛna ne lajigi kaburu kɔnɔ, bɔgɔ ra;
hali ne ta faniw bɛ ne haramuya.

32 Ala tɛ adamaden ye, i ko ne,
janko ne y'a jaabi,
walama ko ne ye a wele ka taga kititigɛyɔrɔ ra.
33 Kititigɛbaga si tɛ se ka don an fla cɛ,
min bɛ se k'a ta fanga sigi an fla bɛɛ kan,
34 janko a ye a ta bere bɔ ne kan,
a ta siranyakow kana ne ja tigɛ tuun.
35 Ni o tun bɛ se ka kɛ, ne tun bɛna kuma,
ne tun tɛna siran a ɲa tuun;
nka o tɛ se ka kɛ, ne tora ne kelen na le.

10

Ayuba ta jaabi tɔ: Ala bɛ tugu le ka mɔgɔ tɔɔrɔ

1 Dunuɲa lɔgɔ bɔra ne ra!
Sisan ne bɛna ne ta dimi bɔ kɛnɛ kan;
ne jusu kasinin le bɛna kuma.
2 Ne ko Ala ma ko: I kana kiti ben ne kan!
I bɛ ne jarakira fɛn min kosɔn, o fɔ ne ye!
3 Yala ka ne minako juguya, o le ka di i ye wa?
Ka ban i ta danfɛn na, i yɛrɛ boro ka min dan,
ani ka mɔgɔjuguw ta kolatigɛninw ɲa k'a di o ma,
o le ka di i ye wa?
4 O tuma adamaden ɲa le bɛ ele fɛ wa?
Yala ele ta yerikɛcogo ni adamadenw ta bɛɛ ka kan wa?
5 Yala ele si terew bɛ ban i ko mɔgɔw ta wa,
walama i si sandaw bɛ ban i ko adamadenw ta?
6 O kosɔn i bɛ ne ta terenbariyako sɛgɛsɛgɛra,
i bɛ ne ta jurumun sɛgɛsɛgɛra k'a lɔn,
7 k'a sɔrɔ i yɛrɛ k'a lɔn ko ne ma jaraki,
ko mɔgɔ fana tɛ yi min bɛ se ka ne bɔsi ka bɔ i boro.

8 I yɛrɛ boro le ka ne labɛn, ka ne fari yɔrɔ bɛɛ kelen kelen dan;
nka sisan i b'a fɛ ka ne halaki!
9 Sabari, i ye i hakiri to a ra ko i ka ne dan ni bɔgɔ dama le ye;
yala i b'a fɛ ka ne lasekɔ dugukolo buguri ra tuun wa?
10 I ka ne sɛnsɛn i ko nɔnɔ,
ka ne gbɛrɛn i ko nɔnɔ bɛ gbɛrɛn cogo min na.
11 I ka gbolo ni sogo don ne ra,
ka ne tugutugu ɲɔgɔn na ni kolow ni fasaw ye.
12 I ka si di ne ma, ka ɲumanya kɛ ne ye,
ka i janto ne ra, ka ne nin mara.

13 Nka i tun bɛ min dogora i jusukun na, o le ye nin ye;
ne k'a lɔn ko nin ko le tun bɛ i jusu ra:
14 I tun bɛ ne kɔrɔsira, k'a flɛ ni ne bɛna ben jurumun na;
o ra, i tɛna sɔn ka ne jarakibari to ne ta terenbariya kosɔn.

15 Ni ne jarakira, bɔnɔ bɛ ne sɔrɔ!
Ni ne jo lo fana, ne tɛ se ka ne kun kɔrɔta!
Maroya kɔni ka ne labɔ,
ɲani ma tɔ to ne ra.
16 Ni ne ko ne bɛ ne kun kɔrɔta, i bɛ ne gbɛn i ko jara;
i bɛ gban ne ra tuun ni i ta sebagayaba ye.
17 I bɛ seere wɛrɛw le wurira ne kama,
dɔ le bɛ farara i ta jusugban kan ne kɔrɔ;
kɛrɛkɛjamaw bɛ benna ne kan, fɔ o bɛ ɲɔgɔn labi.

18 O tuma mun kosɔn i ka ne labɔ ne bamuso kɔnɔ sa?
Hali ne tun ye to yi ka sa, mɔgɔ si ɲa kana la ne kan!
19 O ra, ne tun bɛna kɛ i ko Ala ma mɔgɔ min dan ka ye fiyewu;
ne sanin tun bɛ bɔ ne bamuso kɔnɔ ka sin kaburu ma.

20 Ne si teredaw tɔ ye dɔɔnin dɔrɔn!
O ra, Ala ye ne to yi tan;
a ye bɔ ne kɔrɔ janko ne ye ne yɛrɛ sɔrɔ dɔɔnin,
21 sani ne ye taga dibifinba ni saya dibi ta jamana ra,
mɔgɔ tɛ sekɔ ka bɔ yɔrɔ min na.
22 Dibifinba ta jamana lo, yɔrɔ min finna i ko su dibi;
saya dibi lo, yɔrɔ ɲagamininba lo;
o yɔrɔ tere yeelen bɛ i ko su dibi!

11

Sofari ta ladirikan fɔlɔ: Ala ta hakiritigiya ka bon

1 Sofari min tun bɛ bɔ Naama, ale ka kuma ta k'a fɔ Ayuba ye ko:
2 Yala jaabiri tɛna sɔrɔ nin kuma caman na le wa?
Yala kumalɔn bɛ se ka jo di mɔgɔ ma wa?
3 Yala ele ta kuma caman kosɔn mɔgɔ tɔw ka kan ka je wa?
Ele bɛ mɔgɔ tɔw lɔgɔbɔ, ko mɔgɔ kana ele dɔgɔya!

4 I ko Ala ma ko: «Ne ta kumaw gbɛnin lo,
ne saninyanin lo i ɲa kɔrɔ!»
5 E, ni Ala tun bɛ sɔn ka kuma,
ni a tun bɛ sɔn k'a da yɛlɛ ka kuma ni ele ye,
6 ka hakiritigiya ta gundow fɔ i ye,
o gundo minw tɛmɛna adamadenw ta hakiri dan kan!
O ra, i tun bɛna a lɔn ko Ala b'a ɲa datugura ele ta terenbariya dɔw kan le.

7 Yala ele bɛ se ka Ala ta gundobaw sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn wa,
walama ka Sebɛɛtigi Ala ta kow sɛgɛsɛgɛ ka se fɔ a dan bɛɛ ma?
8 Fɛn min kɔrɔtanin lo ka tɛmɛ sankolo kan,
ele bɛ se ka mun le kɛ o ra?
Fɛn min ka dun ka tɛmɛ lahara dinga kan,
ele bɛ se ka mun le lɔn o ra sa?
9 A ka jan ka tɛmɛ dugukolo janya kan,
a fana ka bon ka tɛmɛ kɔgɔji bonya kan.

10 Ni Ala tɛmɛtɔ ka mɔgɔ dɔ mina k'a datugu,
ko a bɛ o tigi wele kiti ra, jɔn le bɛ se k'a bari?
11 Ale ka janfamɔgɔw lɔn;
a bɛ terenbariya ye, hali ni a ma a sɛgɛsɛgɛ.
12 Nka mɔgɔ hakiri lakolon lo;
kongofali bɛ woro ni hakiri min ye, adamaden bɛ woro ni o hakiri ɲɔgɔn le ye.

13 Ele kɔni, ni i ka i jusukun ta miiriyaw to Ala kan,
ka i boro kɔrɔta k'a daari,
14 ka i boro bɔ terenbariyakow ra,
ka ban kojugu ma i ta so,
15 o tuma i bɛna i kun kɔrɔta, sabu fiyɛn tɛna sɔrɔ i ra;
i bɛ baraka sɔrɔ, siranya tɛ kɛ i ra.

16 I bɛna ɲina i ta sɛgɛ kɔ;
a bɛna kɛ i hakiri ra i ko ji min woyora ka taga.
17 I ta dunuŋalatigɛ bɛna manamana ka tɛmɛ tere kan;
dibi bɛna yɛlɛma ka kɛ i ko sɔgɔmada yeelen.
18 I tɛna sigiya i yɛrɛ ra, sabu jigi bɛna kɛ i fɛ;
i bɛna la hɛra ni laganfiya ra, sabu i bɛna a ye ko fɛn bɛɛ ka ɲi.
19 I bɛna la ka laganfiya, mɔgɔ si tɛna i tɔɔrɔ;
mɔgɔ caman bɛna na i daari ko i ye o dɛmɛ.
20 Nka mɔgɔjuguw jigi bɛna ban;
dogoyɔrɔ si tɛna sɔrɔ o fɛ.
Jigi kelen min bɛna kɛ o fɛ, o ye saya le ye!

12

Ayuba ta jaabi: Ni min ka Ala diya a bɛ o kɛ

1 Ayuba ka Sofari jaabi ko:
2 Can lo, dunuŋa bɛɛ lajɛnnin ta lɔnniya bɛ aw le boro!
Ni aw kɔni sara, o tuma hakiritigiya fana sara le!
3 Nka hakiri dɔ bɛ ne fana fɛ i ko aw;
sabu ne hakiri man dɔgɔ ni aw ta ye!
Jɔntigi le ma nin kow lɔn?

4 Ne kɔni kɛra yɛrɛkofɛn le ye ne teriw fɛ.
Ne min bɛ Ala daarira janko a ye ne jaabi,
ne min ye mɔgɔ terennin ye, ani mɔgɔ jusukungbɛnin,
ne le kɛra o ta yɛrɛkofɛn ye!
5 «Ni bɔnɔ ka mɔgɔ min sɔrɔ, o tigi ta ye dɔgɔyari le ye!»
O le ye mɔgɔ wasaninw ta miiriya ye.
Ni ele mɔgɔ min ka talon ka ben, dɔgɔyari le bɛ kɛ ele ta sɔrɔta ye.
6 K'a sɔrɔ cɛnrikɛbagaw laganfiyanin lo o ta sow kɔnɔ;
minw bɛ Ala mafiyɛnya, olugu ɲasumanin lo,
olugu minw bɛ o yɛrɛ ta baraka ta k'a kɛ o ta ala ye.

7 Nka ni i ka bɛganw ɲininka, olugu bɛna i karan;
ni i ka kɔnɔw ɲininka, olugu bɛna dɔ fɔ i ye.
8 Kuma dugukolo fɛ, ale bɛna i karan,
kɔgɔjirajɛgɛw bɛna a lakari i ye!
9 Juman kelen le bɛ olugu bɛɛ ra ni min m'a lɔn
ko Matigi Ala le ye nin kow kɛbaga ye?
10 Fɛnŋanaman bɛɛ nin bɛ ale Ala le boro,
ani adamadenw bɛɛ ta nɛnɛkiri.

11 Yala toro le tɛ kumakanw faranfasi k'a silɔn wa?
Mɔgɔ dakɔnɔyɔrɔ le tɛ domuniw diya lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na wa?
12 Hakiritigiya bɛ cɛkɔrɔbaw fɛ,
faamuri ye sijantigiw ta ye.
13 Nka hakiritigiya ni sebagaya ye Ala le ta ye,
kokɛcogoŋuman, ani faamuri bɛ sɔrɔ ale le fɛ.

14 Ni a ka min cɛn, o tɛ se ka lalaga tuun,
ni a ka da datugu mɔgɔ min da ra, mɔgɔ tɛ se ka da dayɛlɛ o da ra.
15 Ni a ka jiw mina k'a lalɔ, fɛn bɛɛ bɛ ja;
ni a ka jiw labla, o bɛ dunuŋa halaki.
16 Baraka ni hakiriŋuman ye a ta ye;
mɔgɔ lafirininw, ani o lafiribagaw bɛɛ ye a ta ye fana.

17 A bɛ jamana kolatigɛbagaw bla sennakolontagama ra,
ka kuntigiw kɛ nalomanw ye.
18 A bɛ masaw ta cɛsirijaraw foni ka bɔ o cɛ ra,
ka fani gbansan siri o soro ra.
19 A bɛ sarakalasebagaw bla sennakolontagama ra,
ka fangatigibaw laben.
20 A bɛ kuma bɔsi kumalɔnbagabaw ra,

ka faamuri hakiri mina cɛkɔrɔbaw ra.
21 A bɛ dɔgɔyari lase fagamaw ma,
ka cɛ barakamanw ta kurusijara yɔgɔyɔgɔ.
22 A bɛ dibirako dogoninw bɔ kɛnɛ kan,
ka saya dibi bla yeelen na.
23 A bɛ siyaw bonya, o kɔ, a bɛ o halaki;
a bɛ o caya, o kɔ, a bɛ o janjan.
24 A bɛ dunuŋa jamanakuntigiw kɛ hakirintanw ye,
k'a to o ye yaala o kun fɛ kongokolonw kɔnɔ, sira tɛ yɔrɔ minw na.
25 O bɛ mɔmɔri kɛ dibi ra, sabu yeelen tɛ yi;
a b'a to o ye yaala ka talontalon i ko dɔrɔtɔw.

13

Ayuba ta jaabi tɔ: Ne ni Ala ka kan ka kuma

1 Can lo, ne ɲa ka nin kow bɛɛ ye,
ne toro fana k'a mɛn, ne k'a faamu.
2 Aw ka min lɔn, ne fana ka o lɔn;
sabu ne hakiri man dɔgɔ ni aw ta ye!

3 Nka ne bɛna kuma Sebɛɛtigi Ala le fɛ,
ne bɛna kuma k'a yira Ala yɛrɛ le ra, ko ne ma jaraki.
4 Aw kɔni ka ne datugu ni faninya ye;
aw bɛɛ ye flakɛbaga ɲacintanw le ye!
5 Hali aw tun ye je, aw kana foyi fɔ!
O belen tun bɛna kɛ hakiritigiya sira ye aw fɛ.

6 Ayiwa, ne bɛna min fɔ, ka ne ta jo yira, aw ye o lamɛn!
Ne da bɛna kuma min fɔ, ka can yira, aw ye aw janto o ra!
7 Yala aw bɛ sɔn ka kumajugu fɔ Ala nɔ ra wa?
Aw bɛ sɔn ka janfakuma fɔ a tɔgɔ ra wa?
8 Aw b'a fɛ ka fara Ala kan
ka kuma ka jo di a ma le wa?
9 Ni Ala ka aw sɛgɛsɛgɛ, yala o bɛna diya aw ra wa,
walama aw b'a janfara le i ko mɔgɔ b'a mɔgɔɲɔgɔn janfa cogo min na wa?
10 Sigiya t'a ra, a bɛna aw jaraki,
ni a kɛra ko aw bɛ mɔgɔ dɔw fisaya dɔw ye dogo ra.
11 Yala a ta masaya nɔɔrɔ tɛ jatigɛ blara aw ra wa?
Yala a ɲasiran tɛna kɛ aw ra wa?
12 Aw ka fɛn o fɛn fɔ, o bɛɛ bɛ i ko buguri;
aw ka ne jaabi ni kuma o kuma ye, o bɛɛ bɛ i ko bɔgɔ.

13 Aw ye je k'a to ne fana ye kuma!
Ni min bɛ kɛ ne ra o ye kɛ!
14 Ne kɔni bɛna ne yɛrɛ bla farati ra,
ka ne nin fiyeere.
15 Hali ni Ala bɛna ne faga le, ne jigi belen b'a kan.
Nka ne bɛna kuma a ɲa kɔrɔ k'a yira ko jaraki tɛ ne tagamacogo ra.
16 O le fana bɛna kɛ ne kisisababu ye;
sabu Alaɲasiranbari si tɛ sɔn ka lɔ Ala ɲa kɔrɔ.

17 Aw ye ne ta kumaw lamɛn kosɛbɛ!
Aw ye aw toro malɔ ne ta kumaɲafɔri ra!
18 A flɛ, ne bɛna kuma k'a yira ko ne bɛ can le kan;
sabu ne k'a lɔn ko jo bɛ ne fɛ.
19 Jɔntigi le bɛ se ka ne sɔsɔ?
Ni mɔgɔ sera ka ne jaraki, o tuma ne bɛ je, ka sa.

20 Nka, Ala, sabari ka nin fɛn fla kɛ ne ye,
ni o kɛra, ne tɛna dogo i ra tuun:
21 I boro bɔ ne kan,
i kana ne ja tigɛ tuun ni i ta siranyafɛnbaw ye.
22 O kɔ, ele ye i ta fɔ, ne bɛ i jaabi,

walama ne le bɛ kuma ta, ele bɛ ne jaabi.
23 Ayiwa, ne ka terenbariyako ni jurumun jori le kɛ?
Ne ka hakɛkow ni jurumun minw kɛ, o fɔ ne ye kɛ!
24 Mun kosɔn i bɛ i ɲada dogora ne ra,
ka ne kɛ i jugu ye?
25 Yala i bɛ sɔn ka kɛrɛ ni flaburu gbansan ye wa, fɔŋɔ bɛ taga ni min ye?
I bɛ sɔn ka tugu binjalan dama kɔ k'a gbɛn wa?
26 I bɛ kogbɛlɛnw le sɛbɛ k'a bla ne kama;
i bɛ ne ta denmisɛnya wagati ta terenbariyaw kunko fana ben ne kan.
27 I bɛ ne sen don nɛgɛjɔrɔkɔ ra,
i bɛ ne tɛmɛyɔrɔw bɛɛ kɔrɔsi,
ka dan sigi ne tagayɔrɔw ra;
28 k'a sɔrɔ mɔgɔ farisogo bɛ torira ka cɛn,
i ko cɛnrifɛnw bɛ don fani na k'a cɛn cogo min na.

14

Ayuba ta jaabi tɔ: Dunuŋalatigɛ ye sɛgɛ le ye

1 Adamaden o adamaden, ni muso le k'a woro,
a si man jan, a ta dunuŋalatigɛ bɛɛ ye ŋagban le ye fana.
2 A bɛ wuri i ko yirifiyeren, nka a bɛ ja;
a bɛ tɛmɛ i ko yirisuma, a tɛ mɛɛn.
3 Ala, ele ŋa lɔnin bɛ o le ra ka to k'a kɔrɔsi wa!
Ele bɛ ne le minana ka taga ni ne ye kiti ra wa?

4 Jɔn le bɛ se ka fɛn saninyanin sɔrɔ fɛn saninyabari ra?
Mɔgɔ si!
5 I n'a fɔ i ka adamaden si teredaw latigɛ ka ban, ani a karodaw,
ka dan sigi a si ra, a tɛ se ka tɛmɛ min kan,
6 o tuma i ŋa bɔ a ra k'a to a ye nɛnɛkiri dɔɔnin,
janko a ye a ta wagati laban diyabɔ, i ko baaraden bɛ a ta tere baara sara diyabɔ cogo min na.

7 Jigi belen bɛ yiri fɛ,
sabu ni o k'a tigɛ, a bɛ nugu tuun,
ka to ka yiriborokuraw bɔ tuma bɛɛ.
8 Hali ni a lilinw ka kɔrɔ dugukolo jukɔrɔ,
hali ni a kunkurun ka to dugukolo ra ka faga,
9 ni sumaya ka se a ma dɔrɔn, a bɛ nugu,
ka yiriborow bɔ i ko yirisunkura.

10 Nka ni mɔgɔ sara, a baraka bɛɛ le bɛ ban pewu;
ni adamaden nɛnɛkiri ka mina a ra, a bɛ taga min?
11 Ayiwa, kɔgɔji ta ji bɛ jigi,
ba ta ji bɛ ban, a bɛ ja.
12 O cogo ra ni mɔgɔ ka la saya sunɔgɔ ra, a tɛ wuri tuun;
fɔ ka taga sankolo tunu, a tɛ wuri,
a tɛ wuri ka bɔ a ta sunɔgɔ ra.

13 E, Ala, ni i tun bɛ sɔn ka ne dogo saya dibi ra,
ka ne dogonin to yi fɔ ka taga i ta jusugban mala,
ka wagati dɔ latigɛ ne ye, i bɛna i hakiri to ne ra wagati min na!
14 Ni mɔgɔ sara, yala a bɛ se ka ŋanamanya tuun wa?
Ni o tun bɛ se ka kɛ, ne tun bɛna ne ta sɛgɛ muŋu ka Ala makɔnɔ,
fɔ ne ta wagati ye na se, o ye na ne labi.

15 O ra i tun bɛna ne wele, ne tun bɛna i jaabi;
ne min ye i yɛrɛ boro ta danfɛn ye, ne lɔgɔ tun bɛna i sɔrɔ.
16 O ra, i tun tɛna ne ta sentako kelen kelen bɛɛ jate,
i tun tɛna to ka ne ta jurumunw si kɔrɔsi tuun.
17 I tun bɛna ne ta hakɛkow don bɔrɔ dɔ kɔnɔ k'a dasiri,
ka ne ta terenbariyakow datugu.

18 Nka kuruw bɛ ben ka yɛrɛgɛ,
faraw bɛ kari ka bɔ o nɔ ra.
19 Ji bɛ woyo kabakuru kan ka to ka dɔ bɔ a ra cogo min na,
a bɛ woyo ka bɔgɔ fana cɛ ka taga ni a ye cogo min na,
ele fana bɛ adamaden jigi cɛn o cogo le ra.
20 I bɛ ben a kan k'a kɛrɛ siɲaga kelen dɔrɔn ka se a ra, a bɛ tɛmɛ;
i b'a ɲada cogoya bɛɛ yɛlɛma, k'a bla ka taga.
21 Yala mɔgɔw bɛna a denw bonya a kɔ yan wa? A tɛ se ka o lɔn.
Yala o bɛna o dɔgɔya le wa? A tɛ se ka bɔ o kala ma.
22 Sɛgɛ min b'a yɛrɛ farisogo kan, a bɛ o dɔrɔn le lɔn,
saya dimi min sera a yɛrɛ nin ma, a bɛ o le lɔn.

15

Elifazi ta ladirikan flanan: Mɔgɔjugu tɛ bɔsi kiti ma

1 Ayiwa, Elifazi min bɛ bɔ Teman, ale ka kuma ta k'a fɔ Ayuba ye tuun ko:
2 Ni hakiritigi bɛ mɔgɔ jaabi, yala a ta lɔnniya ka kan ka kɛ kumalakolonw le ye i ko fɔɲɔ wa?
Yala a b'a kɔnɔ fa terebɔyanfan ta fɔɲɔ gbanninman le ra ka kuma wa?
3 Yala a bɛ kuma k'a ta jo yira ni kuma nafantanw le ye wa,
walama kuma ɲacintanw?

4 Ayiwa, ele kɔni bɛ Alaɲasiran cɛnna yɛrɛ le;
i bɛ Ala ko miiriya bɛɛ bɔ mɔgɔ hakiri ra.
5 Sabu i ta terenbariyakow le bɛ i da blara nin kumaw fɔri ra;
i ka mɔgɔ cegumanw ta kumacogo le ladegi.
6 Nka i yɛrɛ da le ka kiti ben i kan, ne tɛ!
I yɛrɛ darakan le ka kuma ben i kan!

7 Yala ele le worora ka kɛ adamadenw bɛɛ ra mɔgɔ fɔlɔ ye wa?
Ele nana dunuɲa ra ka kɔn kongoriw ɲa wa?
8 Yala ele tun bɛ ni Ala ye a ta jɛn ra, k'a ta gundow lamɛn wa?
Ele ka hakiritigiya bɛɛ mina k'a kɛ i kelen ta ye le wa?

9 Ele ka mun le lɔn ni an tɔw ma min lɔn?
Faamuri juman le bɛ ele fɛ ka tɛmɛ anw kan?
10 Kunsigigbɛtigi bɛ an cɛ ra, cɛkɔrɔba bɛ an cɛ ra,
minw si ka ca hali ni ele facɛ ta ye.
11 Ala ka i jusu saaro minkɛ,
ani kumadiman minw bɛɛ fɔra i ye, o belen ma i wasa!

12 Mun na i jusu bɔra?
Mun na i ka i ɲa basa an na tan?
13 I dimina Ala le kɔrɔ,
fɔ ka nin kuma ɲɔgɔn bɔ i da ra!

14 Adamaden ye mun le ye k'a fɔ ko a bɛ saninya?
Muso ka fɛn min woro, o ye mun le ye k'a fɔ ko a bɛ teren?
15 A flɛ, Ala ma la hali a yɛrɛ ta danfɛn saninmanw na;
hali sankolo ma saninya a ɲa kɔrɔ,
16 janko ka n'a fɔ adamaden, fɛn haramunin, ani fɛn ɲacintan,
min bɛ kojugu kɛ a ta minji ye!

17 Ayiwa, ne lamɛn, ne bɛna a ɲafɔ i ye!
Ne ka min lɔn, ne bɛna o lakari i ye.
18 Hakiritigiw ka min fɔ,
o ka o sɔrɔ o bɛmaw le fɛ, o fana ma foyi dogo a ra.
19 O wagati ra jamana tun dira olugu dɔrɔn le ma;
mɔgɔ wɛrɛw tun ma na ɲagami o ra fɔlɔ.

20 Mɔgɔjugu bɛ to sɛgɛ ra a si bɛɛ ra;
sanda minw latigɛra mɔgɔ jusu fariman ye, o da lɔnnin lo.
21 Lon dɔ, jatigɛkan dɔw bɛna don a toro ra;

k’a siginin to ɲasuma ra, cɛnrikɛbaga dɔ bɛna ben a kan.
22 A tɛ la a ra tuun ko ale bɛ se ka bɔsi ka bɔ o dibi ra,
nka kɛrɛkɛmuru fana b’a dɛndɛnna.
23 A bɛna to ka yaala, a t’a lɔn a bɛna domuni sɔrɔ yɔrɔ min na*;
a k’a lɔn ko lonjugu dɔ labɛnna ale kama.
24 Degu ni kɔnɔnɔfiri bɛna jatigɛ bla a ra,
k’a datugu pewu, i ko masacɛ ni a ta kɛrɛkɛjama b’a juguw datugu cogo min na.
25 Sabu a k’a borokanden sin Ala ma,
k’a yɛrɛ sanga ni Sebɛɛtigi Ala ye.
26 A k’a kun gbɛlɛya ka taga Ala kama,
ni a ta nɛgɛbɛnnan belebeleba gbirimanba ye.
27 A tun tɔrɔra fɔ a ɲada bɛ manamana,
ka bonya fɔ k’a fari bɛɛ gbiriya.
28 Nka a bɛna sigi dugu cininw le kɔnɔ,
ka si bonkolonw kɔnɔ,
bon minw bɛ benbenna.

29 A tɛna kɛ fɛntigi ye tuun, sabu a ta naforo tɛna mɛɛn tuun;
a borofɛnw tɛna caya ka se fɔ jamana yɔrɔ bɛɛ ra tuun.
30 A tɛna se ka bɔsi dibi ma;
tasumamana dɔ bɛna a lilinw jɛni ka o jaja,
Ala dafɔɲɔ bɛna a ta ka taga ni a ye.

31 A kana a jigi la fɛngbansanw kan, k’a yɛrɛ lafiri;
sabu o fɛngbansanw le fana bɛna sekɔ a ma.
32 O kow bɛna se a ma sani a ta lon ye se;
a ta yiriborow kɔni tɛna nugu tuun fiyewu.
33 A bɛ kɛ i ko rɛzɛnsun min denw kɔgɔbari bɛ burun;
walama i ko oliviyesun min fiyeren bɛ bɔn.

34 Alaɲasiranbari ta bon lakolon bɛna to;
tasuma bɛna surafɛnw minabagaw ta so domu.
35 O bɛ kojugu kɔnɔ ta,
ka terenbariya woro,
ka janfa labɛn o yɛrɛ kɔnɔ.

16

Ayuba ta jaabi: Ne ta seere bɛ san fɛ

1 Ayuba ka Elifazi jaabi ko:
2 Ne ka nin kow ɲɔgɔnna caman mɛn kakɔrɔ;
aw bɛɛ ye ladibaga mɔgɔsɛgɛbagaw le ye.
3 Aw tɛ nin kumalakolonw dabla ten wa?
O tuma mun le digira ele ra, fɔ i bɛ ne jaabi?

4 Min sera ne ma, ni o tun sera aw le ma,
ne fana tun bɛna kuma i ko aw.
Ne tun bɛna kuma dɔw labɛn aw kama,
ka kuma fɔ ka ne kun kɔmikɔmi aw ra.
5 Nka ne da tun bɛna aw ja gbɛlɛya le,
ne tun bɛna ne da lamaga ka kuma ka aw jusu saaro.

6 Ayiwa, ni ne kumana, o tɛna dɔ bɔ ne ta dimi na,
ni ne ka je fana, yala o le bɛna ne ta dimi bɔ ne kan wa?
7 Sisan kɔni, Ala ka ne baraka bɛɛ le ban pewu!
Ala, i ka ne ta lu bɛɛ kɛ yɔrɔ lakolon ye.
8 I ka ne fari cɛn, ka o kɛ i seere ye ko jo tɛ ne fɛ;
ne fasacogo yɛrɛ b’a yira ko ne jarakira.

9 Ala dimina fɔ a bɛ ben ne kan ka ne farisogo tigɛtigɛ,
k’a ɲin ɲimi ne kama;

* **15:23 15.23** A fɔra Kitabu dɔw kɔnɔ ko: Dugaw bɛna a sogo domu.

ne jugu bɛ a ɲa boso ne ra ka ne flɛ ni juguya ye.
10 Mɔgɔw ka o daw waga ne kama;
o bɛ tɛgɛ ci ne ɲa kan, ka ne lamaroya.
O bɛɛ le bɛ jɛn ka ben ne kan.
11 Ala ka ne labla mɔgɔkolonw le ye,
a ka ne to mɔgɔjuguw boro.

12 Ne ɲasumanin tun lo, nka a ka ne kolow bɛɛ karikari,
a ka ne mina ne kankɔfɛyɔrɔ ma ka ne ɲɔni ka ben, ka ne fari bɛɛ yɛrɛgɛ;
a ka ne kɛ a ta fɛnbonta le ye.
13 A ta biɲɛw bɛ ne sɔgɔra fan bɛɛ ra;
a ka ne soro sɔgɔ, hali a ma hina;
a ka ne kunakuna sɔgɔ k'a bɔn dugu ma.
14 A bɛ ben ne kan tuma bɛɛ,
i ko kɛrɛkɛdenw bɛ ben dugu kan, ka kogow sɔgɔ cogo min na;
a bɛ girin ka la ne kan i ko kɛrɛkɛcɛ.

15 Ne ka bɔrɔfani le karan ka o kɛ ka ne fari datugu;
ne ni ne ta bonya bɛɛ le bɛ fofora dugu ma!
16 Ne ɲa wulenna kasi fɛ,
saya dibi donna ne ɲa ra;
17 k'a sɔrɔ ne boro ma kojugu kɛ,
ne jusukun saninyanin le tun bɛ Ala daari fana.

18 E, dugukolo, ele kana ne jori datugu;
foyi kana ne kulekan bari k'a to Ala y'a lamɛn*!
19 Nka hali bi ne ta seere bɛ sankolo ra;
min bɛ kuma ne nɔ ra, o bɛ san fɛ.

20 Ne teriw bɛ kumakolonw fɔ ne ma;
nka ne ɲajibɔtɔ bɛ Ala le daari.
21 Ale ye kiti tigɛ mɔgɔw ni ale Ala cɛ,
ka kiti tigɛ adamaden ni a mɔgɔɲɔgɔn cɛ.
22 Sabu ne si sandaw bɛ sera a laban ma;
ne bɛna sira dɔ ta, tagakasegi tɛ sira min ta ko ra.

17

Ayuba ta jaabi tɔ: Ne teriw ka ne jigi tigɛ

1 E, ne nin baraka banna!
Ne si sera a dan ma!
Kaburu le bɛ ne kɔnɔna!
2 Mɔgɔlɔgɔbɔbagaw le ka ne lamini;
ne tɛ se ka ne ɲadenw datugu ka sunɔgɔ o ta mafiyɛnyarikumaw kosɔn.

3 Ele Ala yɛrɛ ye kɛ ne dɛmɛbaga ye i kɛrɛ fɛ;
sabu jɔn wɛrɛ le bɛna lɔ ni ne kunko ye?
4 I ka o jusukunw datugu janko o kana hakiri sɔrɔ,
o kosɔn i tɛna a to o ye se sɔrɔ.
5 O bɛ i ko mɔgɔ min b'a teriw wele domuni na,
k'a sɔrɔ kɔngɔ bɛ ale yɛrɛ ta denw ɲanaminina.

6 Siyaw bɛɛ bɛ ne tɔgɔ le don o ta zanaw ra,
o bɛ daji tu ne ɲa ra.
7 Ne ɲadenw baraka banna dimi kosɔn;
ne farisogo yɔrɔw kɛra i ko fɛn dɔ ja.
8 Ni mɔgɔɲumanw ka o ye, o bɛ digi olugu ra;
mɔgɔ jarakibariw bɛ wuri Alaɲasiranbariw kama.
9 O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ terennin bɛ jija ka to a ta sira kan;
mɔgɔ minw ta kɛwalew saninyanin lo, olugu bɛ dɔ fara o ta baraka kan.

---

* **16:18 16.18** Mɔgɔw tun b'a bisigi ko ni mɔgɔ faganin jori tun ma datugu ni buguri ye, o jori kulekan tun bɛ se fɔ Ala ma, janko Ala y'a dimibɔ (Damina 4.10; Ezekiyɛli 24.7-8).

10 Aw kɔni ye na, aw bɛɛ, aw ye na sekɔ aw ta kumaw kan tuun!
Ne tɛna hakiritigi si sɔrɔ aw ra!
11 Ne si teredaw banna, ne ta kolatigɛninw cɛnna,
ani ne jusukun diyanyakow.
12 O belen b′a fɔ su ma ko «tere»,
o b′a fɔ ko «yeelen yɔrɔ ka surun», k′a sɔrɔ dibi le bɛ nana!

13 Yala ne bɛ so min makɔnɔna, o tɛ lahara le ye wa?
Ne bɛna ne ta layɔrɔ labɛn o yɔrɔ dibi le ra.
14 Ne bɛ kaburu wele ko: «Ne fa!»
Ne b′a fɔ kaburu tumuw ma ko: «Ne baw, ani ne balemamusow!»
15 Ne jigi bɛ min le sa?
Jɔn le ɲa bɛ ne jigi ra?
16 A bɛna jigi ka taga lahara donda le ra,
ni an nana kɛ taga ye ɲɔgɔn fɛ ka taga la buguri ra, ka nɛnɛkiri.

18

Bilidadi ta ladirikan flanan: Mɔgɔjugu bɛ halaki

1 Bilidadi min bɛ bɔ Suwa, ale ka kuma ta k′a fɔ Ayuba ye ko:
2 Aw bɛna nin kuma caman dabla tuma juman le sa?
Aw ye hakiri sɔrɔ, o kɔ, an bɛ kuma!
3 Mun kosɔn aw bɛ an jate i ko bɛgan?
Mun kosɔn aw bɛ an flɛ i ko nalomanw?

4 Ele Ayuba min dimina fɔ ka i sɔn ja,
o tuma ele b′a fɛ dunuŋa lakolon ye to ele kosɔn wa,
walama ko faraw ye bɔ o nɔ ra ele kosɔn?

5 Can lo dɛ, mɔgɔjugu ta fitinayeelen bɛna faga,
a ta gba tasuma tɛna yeelen bɔ tuun.
6 Yeelen bɛna ban a ta bon kɔnɔ,
a ta fitina min bɛ yeelen bɔ a ye, o bɛna faga.

7 A tun bɛ tagama ni baraka ye, nka a ta tagama bɛna sumaya.
A yɛrɛ ta kolatigɛninw le bɛna a laben;
8 sabu a senw bɛna mina jɔ ra;
a bɛna taga a senw don jɔ wow kɔnɔ.
9 Jan bɛna a mina a senju ra,
juru bɛna a sen dɛrɛ.

10 Juru min b′a mina, o dogonin lo dugukolo jukɔrɔ;
jan lanin b′a ɲa sira kan.
11 Balahukow bɛna a lasiran fan bɛɛ ra,
o le tugunin b′a kɔ yɔrɔ bɛɛ ra.
12 Kɔngɔ b′a baraka ban,
cɛnri wurira a kama,
13 a b′a farisogo domudomuna;
banajugu dɔ b′a fari yɔrɔw bɛɛ domuna.

14 A tun k′a jigi la a ta bon min kan, o bɛna a sama ka bɔ o kɔnɔ;
k′a fofo ka taga ni a ye balahu masa fɛ.
15 Mɔgɔ wɛrɛ bɛ se ka sigi a ta so kɔnɔ, sabu a ta tɛ tuun;
o bɛ kiribi bɔn a ta sibon kan.
16 A dugumalilinw bɛ jaja;
a yiriborow bɛ fagafaga.

17 Mɔgɔ si hakiri tɛna to a ra tuun dunuŋa ra;
a tɔgɔ tɛ fɔ kɛnɛ ma yɔrɔ si tuun.
18 O b′a ɲɔni ka bɔ yeelen na k′a bla dibi ra,
o b′a gbɛn ka bɔ dunuŋa ra.
19 A tɛ den to a kɔ, a tɛ mamaden to a kɔ a ta mɔgɔw cɛ ra;
a ta mɔgɔ si ɲanaman tɛ to a kɔ a ta so kɔnɔ.

20 Terebenyanfan mɔgɔw bɛna manwu a labancogo kosɔn;
terebɔyanfan mɔgɔw kunmasi bɛna cɛ.
21 Ayiwa, kojugukɛbaga ta so bɛ laban tan le;
mɔgɔ min ma Ala lɔn, o ta yɔrɔ bɛ kɛ tan le.

19

Ayuba ta jaabi: Ala ye ne kunmabɔbaga ye

1 Ayuba ka Bilidadi jaabi, ko:
2 Aw bɛ ne jusu kasira cogo min na,
ka ne baraka ban ni aw ta kumaw ye, aw bɛna o dabla tuma juman le dɛ?
3 Aw ka ne dɔgɔya ka se fɔ siɲaga tan!
Ni aw bɛ ne tɔɔrɔ tan, yala o maroya tɛ aw ra wa?

4 Ni a kɛra ko can lo, ko ne firira,
ne ta firiri ye ne kelen ta le ye.
5 Nka ni a kɛra ko aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ fisaya ne ma le,
ka ne ta lebu kɛ sababu ye ka ne jaraki,
6 o tuma, aw y'a lɔn fana ko Ala le ka ne ta jo bɔsi ne ra,
ko ale le ka ne mina a ta jɔ ra.
7 Hali ni ne kulera ko: «O bɛ ne tɔŋɔra!», mɔgɔ si tɛna ne jaabi!
Ni ne kulera ko o ye ne dɛmɛ, mɔgɔ si tɛna jo di ne ma!

8 Ala ka sira datugu ne ɲa, ne tɛ se ka tɛmɛ;
a ka dibi don ne tɛmɛsira ra.
9 A ka ne ta bonya bɔ ne kan;
a ka ne ta masafugula bɔ ne kun na.
10 A ka ne halaki fan bɛɛ ra, janko ka ne lataga;
a ka ne jigi tigɛ, i ko yiri bɛ sama ka bɔn cogo min na.

11 A dimina ne kɔrɔ kosɛbɛ;
a ka ne kɛ i ko a jugu dɔ.
12 A ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ jɛnna ka na ɲɔgɔn fɛ,
ka o ta sira bɔ fɔ ka na se ne ma;
o ka o ta fanibonw turu ka ne ta bon lamini.

13 A ka ne balemaw mabɔ ne ra,
ne lɔnbagaw faranna ka bɔ ne kɔ.
14 Ne ta somɔgɔw bɔra ne kɔrɔ,
ne teriw ɲinana ne kɔ.
15 Ne ta lukɔnɔmɔgɔw, ani ne ta jɔnmusow bɛ ne flɛ i ko o ma deri ka mɔgɔ min ye;
ne kɛra o ɲa kɔrɔ i ko jamana wɛrɛ mɔgɔ.
16 Ne bɛ ne ta jɔncɛ wele, a t'a lamina;
fɔ ne yɛrɛ da ye makarikanw le fɔ a ye!
17 Ne dakasa ka ne lɔgɔ bɔ ne ta muso ra;
ne yɛrɛ worodenw bɛ ɲigira ne ra.
18 Hali denmisɛnw bɛɛ bɛ ne mafiyɛnyara;
ni ne ko ne bɛ wuri, o bɛ to ka ne lɔgɔbɔ.
19 Ne tun ka minw kɛ ne jɛnɲɔgɔnw ye, olugu ka ne haramuya;
minw ko tun ka di ne ye, olugu le wurira ne kama.
20 Ne fasara fɔ ka ne kolow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma;
a tun tora dɔɔnin ne nin bɛ to a ra*.

21 E, aw ye makari ne ra, ne teriw, aw ye makari ne ra,
sabu Ala boro sera ne ma!
22 Mun kosɔn aw fana bɛ ne nɔgbɛn i ko Ala?
Aw belen ma wasa ne ra ban wa?

23 E, ni ne ta kumaw tun bɛ se ka sɛbɛ!
Ni o tun bɛ se ka sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ!
24 Ni a tun bɛ se ka lɛsɛ fara ra,

* **19:20 19.20** Heburukan na a fɔra ko: Ne kisira ni ne ɲi gbolo dama le ye.

ni biɲɛ nɛgɛraman dɔ ye, ani ntileku nɛgɛ,
janko a ye to yi wagati bɛɛ!

25 Nka o bɛɛ n’a ta, ne k’a lɔn ko ne kisibaga ɲanaman lo;
lon dɔ a bɛna wuri k’a yɛrɛ yira dugukolo kan.
26 Hali ni ne fari halakira ka ban,
ne belen farisogoraman ɲa bɛna la Ala kan.
27 Ne yɛrɛ le bɛna a ye,
ne ɲa le bɛna a ye, mɔgɔ wɛrɛ ɲa tɛ;
ne jusu gbannin lo, fɔ ne bɛ kɔrɔtɔ o wagati kɔrɔ.

28 Aw b’a fɔra ko: «An bɛna a nɔgbɛn k’a mina cogo di le sa?»
Sabu aw b’a miiri ko nin ko ju bɛ sɔrɔ ne le ra.
29 Ayiwa, aw yɛrɛ ye siran kɛrɛkɛmuru ɲa dɛ!
Sabu ni aw bɛ gban ne ra, o fana bɛ se ka kɛrɛkɛmuru lase aw ma,
janko aw y’a lɔn ko kiti dɔ belen bɛ kɔ.

20

Sofari ta ladirikan flanan: Mɔgɔjugu borofɛn tɛ mɛɛn

1 Sofari min bɛ bɔ Naama, ale ka kuma ta k’a fɔ Ayuba ye ko:
2 Ayiwa, miiriya minw bɛ ne kɔnɔ,
ani jusugban min bɛ ne ra,
o le b’a to ne bɛ kɔrɔtɔ ka i jaabi.
3 Ne ka jarakikan dɔ mɛn, min kɛra ne fɛ dɔgɔyari ye;
nka faamuri hakiri min bɛ ne fɛ, ne bɛna i jaabi ni o ye.

4 O tuma ele m’a lɔn ko kabini fɔlɔfɔlɔ,
kabini adamaden sigira dugukolo kan,
5 ko mɔgɔjugu ta ɲagari wagati ka surun,
ko Alaɲasiranbari ta ninsɔndiya ye wagati dɔɔnin ko le ye wa?

6 Hali ni a kɔrɔtara ka se fɔ sankolo ma,
k’a kun se fɔ sankabaw ma,
7 lon dɔ a bɛ halaki ka ban pewu, k’a kɛ i ko ɲamaɲama.
Minw tun bɛ deri k’a ye, olugu b’a fɔ ko: «E, a bɛ min le?»

8 A bɛ tɛmɛ i ko siko; mɔgɔ t’a ye tuun.
A bɛ tunu i ko mɔgɔ bɛ fɛn minw ye su fɛ siko ra.
9 Mɔgɔ minw tun bɛ to k’a flɛ, olugu ɲa tɛna a ye tuun,
a sigiyɔrɔ tɛna a ye tuun.

10 A dencɛw bɛna dɛsɛbagatɔw ta borofɛnw sekɔ o ma jagboya ra;
a tun ka naforo min sɔrɔ, a yɛrɛ boro bɛna o sekɔ.
11 A kolow bɛɛ tun ka kɛnɛ i ko a kanbelenman
nka o bɛɛ bɛna taga la ni a ye kaburu buguri ra.

12 Kojugu tun diyara a da ra,
fɔ a b’a dogo a nɛn jukɔrɔ.
13 A tun b’a mara, a t’a fɛ k’a to a ye ban;
a tun b’a mina k’a to a da kɔnɔ.
14 Nka o domuni bɛna yɛlɛma a kɔnɔbara ra;
a bɛ yɛlɛma ka kɛ fɔnfɔnnin baga ye a kɔnɔ.

15 A tun ka naforo min kunu, a bɛna o fɔɔnɔ;
Ala bɛna a bɛɛ labɔ a kɔnɔ.
16 A tun bɛ fɔnfɔnninw ta baga le muganna,
o ra, sajugu da le bɛna a faga.
17 A tɛna li ni nɔnɔ camanba woyotɔ ye tuun
i ko bununji, walama i ko kɔji.

18 A ka fɛn o fɛn sɔrɔ, a bɛna o sekɔ, a tɛna o si domu;
a tɛna a ta jago tɔnɔ diyabɔ.

19 Sabu a tun ka dɛsɛbagatɔw tɔɲɔ fɔ ka ɔ borolakolon to;
a ma bon minw lɔ, a tun ka ɔ bɔsi ɔ tigiw ra jagboya ra.

20 A tun tɛ wasa ka ye,
nka fɛn minw ko tun ka gbɛlɛn a ma, a tɛna se ka ɔ si bɔsi cɛnri ma.
21 A ta natabaya kosɔn, a tun tɛ foyi ye k'a to yi;
ɔ kosɔn a ta hɛra fana tɛna mɛɛn.
22 K'a wasaninba to a borofɛn camanw cɛ ra, degu bɛna a sɔrɔ;
kojugu suguya bɛɛ bɛna ben a kan.

23 Wagati min a b'a kɔnɔbara fara,
ɔ wagati le ra, Ala bɛna a ta dimiba lajigi a kan,
ka ɔ bɔn a fari kan ka ɔ kɛ a ta domuni ye.
24 Ni a borira kɛrɛkɛminan nɛgɛramanw ɲa,
kalan siranɛgɛraman dɔ ta biɲɛ b'a sɔgɔ.
25 Ni a ka ɔ biɲɛ sama ka bɔ a kɔ ra,
ni a ka ɔ nɛgɛ tasumaman sama ka bɔ a kɔnɔbara ra,
jatigɛba dɔ bɛ cun a kan.

26 Kojugu dogonin bɛ dibi ra k'a ta naforo kɔnɔ;
tasuma dɔ bɛna a domu, mɔgɔ ma tasuma min don.
Fɛn ɔ fɛn tora a ta so kɔnɔ, tasuma bɛna ɔ bɛɛ jɛni.
27 Sankolo bɛna a ta terenbariya yira,
dugukolo bɛna wuri a kama.
28 A ta so naforow bɛɛ bɛna taga;
Ala ta dimilon na mɔgɔw bɛna ɔ bɛɛ cɛ.

29 Ayiwa, adamaden kojugukɛbaga ninyɔrɔ ye nin le ye Ala fɛ;
Ala bɛ nin le kɛ a ta sara ye.

21

Ayuba ta jaabi: Mɔgɔjugu ta hɛra ka ca

1 Ayuba ka Sofari jaabi, ko:
2 Aw ye ne ta kuma lamɛn kosɛbɛ!
Aw ye sɔn ka ɔ kelen kɛ ne ye, janko ka ne jusu saarɔ.
3 Aw ye sabari k'a to ne fana ye kuma!
Ni ne kumana ka ban, aw ye ne lɔgɔbɔ sa.

4 Yala ne diminin bɛ adamadenw le kɔrɔ wa?
Mun kosɔn aw ko ne jusu kana gban?
5 Aw ye aw ɲa munu ka ne flɛ, aw bɛna kabakoya,
fɔ ka aw boro la aw da ra ka je!
6 Ni ne ka miiri ne yɛrɛ ta ko ra, ne jigi bɛ tigɛ,
fɔ ne farisi bɛ tagama.

7 Mun kosɔn Ala bɛ mɔgɔjuguw to si ra,
k'a to ɔ ye kɔrɔ, ani ka dɔ fara ɔ baraka kan?
8 O ta durujaw bɛ baraka sɔrɔ ɔ kɔrɔ, ka to ni ɔ ye;
ɔ ta denw bɛ to ɔ kɔrɔ.
9 Hɛra dɔrɔn le bɛ ɔ ta so, siranyako tɛ yi;
Ala ta bugɔribere tɛ se ɔ ma.

10 O ta misitoranw bɛɛ bɛ den sɔrɔ, ɔ baraka tɛ dɔgɔya ka ye;
misimusow fana bɛ misidenw woro, ɔ si kɔnɔ tɛ can.
11 O bɛ ɔ ta denmisɛnw to ɔ ye boribori i ko sagadenw;
ɔ ta denw bɛ toron kɛ ɔ sago ma.
12 O bɛ longanw ni koraw fɔ ka dɔnkiri la,
ka ninsɔndiya ni filenfiyɛkanw ye.
13 O bɛ ɔ si bɛɛ kɛ hɛra ra;
ɔ kɔ, ɔ ɲasumanin bɛ jigi kaburu kɔnɔ.
14 K'a sɔrɔ olugu le tun b'a fɔra Ala ma ko: «I bɔ an kɔrɔ,
an t'a fɛ ka i ta siraw ɲalɔn!

15 Jɔn le ye Sebɛɛtigi Ala ye, ka na fɔ ko an bʼa bato?
Hali ni an ka makarikanw fɔ a ye, an bɛna mun le sɔrɔ?»

16 Kʼa sɔrɔ o ta hɛra tɛ olugu yɛrɛ le boro.
Mɔgɔjuguw ta kow kɔni tɛmɛna ne ta faamuri kan!
17 Yala can lo ko mɔgɔjuguw ta fitina bɛ faga joona wa?
Yala can lo ko cɛnri bɛ se o ma wa?
Yala can lo ko Ala ta jusugban bɛ se olugu fana ma wa?
18 Wagati juman le o bɛ kɛ i ko binjalan, fɔŋɔ bɛ min ta,
walama i ko binŋaga, sanfɔŋɔ bɛ taga ni min ye?

19 A fɔra ko Ala bɛna mɔgɔjuguw ta kojugu hakɛ bɔ o ta denw na;
Ala tun ka kan kʼa bɔ olugu yɛrɛ le ra, janko o yʼa silɔn!
20 Olugu yɛrɛ le tun ka kan ka o ta halakiri ye o ɲa ra!
Ala ta jusugban tun ka kan ka ben olugu yɛrɛ le kan!
21 Ni o tɛ ni olugu yɛrɛ ta wagati dafara ka ban,
o bɛ taga ka o ta somɔgɔ minw to o kɔ, o ta mun le bɛ o ra tuun?

22 Mɔgɔ tɛ se ka lɔnni yira Ala ra,
sabu ale le bɛ hali sankolokɔnɔfɛnw ta kititigɛbaga ye.
23 Mɔgɔ dɔ bɛ sa ni a farisogo barakaman ye,
a ɲasumanin ni a laganfiyaninba bɛ sa.
24 O yʼa sɔrɔ a tɔrɔninba lo, a garagaw bɛɛ ye turu ye,
a kolow bɛɛ fara sɔnbɛ ra.
25 Mɔgɔ dɔ wɛrɛ jusu kasinin bɛ sa;
ale si bɛɛ ra, a ma hɛra nɛnɛ ka ye fiyewu.
26 Nka o mɔgɔ fla bɛɛ bɛ don kaburu ra,
tumuw bɛ don o fla bɛɛ ra!

27 Ayiwa, ne ka aw ta miiriya lɔn yɛrɛ le;
aw bɛ ne tɔŋɔra ni dabari minw ye, ne ka o lɔn.
28 Aw bʼa fɔ ko: «O mɔgɔba ta so bɛ min sisan?
O mɔgɔjugu tun siginin bɛ so min kɔnɔ, o bɛ min?»
29 O tuma aw ma yaalabagaw ɲininka wa?
Olugu ka ko minw kɔrɔsi, kʼa lakari, aw ye o jate mina!

30 Cɛnrilon na, foyi tɛ se kojugukɛbaga ma!
Ala ta dimilon na, a bɛ bɔsi!
31 Jɔn le bɛ se ka lɔ a ɲa kɔrɔ kʼa jaraki?
Jɔn le bɛna a ta kojugu juru sara a ra?
32 O bʼa su ta ka taga ni a ye kaburulo ra,
ka o janto a ta kaburu ra.
33 Kaburu bɔgɔkuruw bɛ fiyɛnya a kan;
jama caman bɛ tugu a su kɔ,
mɔgɔ caman fana bɛ bla a ɲa ka taga.

34 Ayiwa, aw bɛ se ka ne jusu saaro ni nin kuma gbansanw ye cogo di?
Aw ka kuma o kuma kɛ ka ne jaabi, o bɛɛ ye mɔgɔlafirikumaw le ye!

22

Elifazi ta ladirikan sabanan: Ayuba ka fagantanw tɔŋɔ

1 Ayiwa, Elifazi min bɛ bɔ Teman, ale ka kuma ta tuun kʼa fɔ Ayuba ye ko:
2 Adamaden bɛ se ka mun le ɲa Ala ye?
Mɔgɔ hakiriman bɛ fɛn ɲa a yɛrɛ le ye!
3 Ni ele terenna, Sebɛɛtigi Ala ta mun le bɛ o ra?
Ni ele jusukun gbɛnin lo, ale Ala ta nafa juman le bɛ o ra?

4 Yala Ala bɛ sɔn ka i jaraki i ta Alaŋasiran kosɔn,
walama ka kiti ben i kan wa?
5 I ta juguya le ka ca,
dan tɛ i ta terenbariyakow ra fana!

6 I tun bɛ i balemaw borofɛnw mina o ra k’a sɔrɔ o ma juru ta i fɛ;
i tun bɛ o ta faniw bɔsi o ra ka o fari lakolon to*.
7 I tun tɛ ji di minlɔgɔtɔw ma,
i tun bɛ ban ka domuni di kɔngɔtɔw ma.
8 I tun ka jamana labla mɔgɔ jusu farimanw le ye;
ni mɔgɔ min ko tun diyara i ye, i bɛ o sigi kuntigiya ra.
9 I tun bɛ muso cɛ saninw borolakolon gbɛn ka taga,
ka feritaw bɛɛ jigi tigɛ pewu!

10 O le kosɔn, janw lara ka i lamini fan bɛɛ ra;
siranyakow bɛ i ja tigɛ.
11 I ma nin dibibaw ye wa,
ani nin jiba minw ka i datugu?

12 Yala Ala tɛ san fɛ sankolo ra wa?
Sankolo lolow flɛ fɔ san fɛ, o yɔrɔ ka jan cogo min na!
13 Ele belen b’a fɔra ko: «Ala bɛ mun le lɔn?
Yala a bɛ se ka to sankaba dibi ra yi ka mɔgɔ ta kiti tigɛ wa?
14 Sankabaw k’a dogo, a tɛ foyi yera!
A bɛ yaala sankolo sanfɛyɔrɔw le kunna yi.»

15 Yala i b’a fɛ ka sirakɔrɔ le ta wa,
kojugukɛbagaw tɛmɛna sira min fɛ?
16 Olugu tagara k’a sɔrɔ o ta wagati tun ma se;
o jigi tagara i ko kɔji bɛ woyo ka taga cogo min na.
17 O tun b’a fɔra Ala ma ko: «I bɔ an kɔrɔ,
Sebɛɛtigi Ala bɛ se ka mun le kɛ an ye?»
18 K’a sɔrɔ ale Ala le tun ka o ta bonw fa fɛnɲumanw na!
Mɔgɔjuguw ta kow kɔni tɛmɛna ne ta faamuri kan!
19 Mɔgɔ terenninw bɛna o ye ka ninsɔndiya;
mɔgɔ jarakibariw bɛna o lɔgɔbɔ, ko:
20 «Minw tun wurira an kama, yala olugu ma halaki wa?
O borofɛn min o min tun tora o kɔ, yala tasuma ma o bɛɛ domu wa?»

21 O ra, sabari ka sɔn Ala ta ma, janko i ye hɛra sɔrɔ;
ni o kɛra, i bɛna hɛra sɔrɔ tuun.
22 A to Ala darakumaw ye i karan;
a darakan mara i jusukun na.
23 Ni i ka sekɔ ka na Sebɛɛtigi Ala fɛ, a bɛna i sigi i cogokɔrɔ ra;
ni o kɛra, i bɛna kojugu mabɔ i ta so ra.
24 I ta sanin firi dugu ma!
I ta Ofiri sanin† firi kɔda kabakuruw cɛ ra!
25 Ni o kɛra, Sebɛɛtigi Ala bɛna kɛ i ta sanin ye,
a bɛna kɛ i fɛ warigbɛ camanba ye.

26 O tuma, Sebɛɛtigi Ala ko bɛna diya i ye ka tɛmɛ fɛn tɔ bɛɛ kan;
i bɛna se ka i ɲa kɔrɔta Ala fan fɛ.
27 I bɛna a daari, a fana bɛna i jaabi;
i ka dajuru minw ta a fɛ, i bɛna o dafa.
28 Ni i ka ko o ko latigɛ, o bɛɛ bɛ ɲa i boro.
Yeelen bɛna manamana i tɛmɛsira bɛɛ kan.
29 Ni mɔgɔ dɔ ka ben, ele le bɛna o tigi lawuri;
sabu Ala bɛ mɔgɔ majigininw dɛmɛ.
30 A bɛna hali mɔgɔ jarakininw bɔsi;
a bɛ o bɔsi ele boro ta kɛwale saninmanw le sababu ra.

23

Ayuba ta jaabi: Mɔgɔ tɛ Ala yɔrɔ lɔn

1 Ayuba ka Elifazi jaabi ko:

---

* **22:6 22.6** O kumaw fɔra ka kaɲa ni Ala ta sariya ye: Bɔri 22.25-26; Sariya 24.6,12-13,17. † **22:24 22.24** Ofiri jamana ta sanin tun ye sanin bɛɛ ra ɲumanman ye (Masacɛw fɔlɔ 9.28).

2 Hali bi ne ta dimi bɛ juguya ka taga a fɛ;
a boro bɛ dɔ le farara ne ŋunakan kan.

3 E, ni ne tun k'a yɔrɔ lɔn!
Ni ne tun bɛ se ka se fɔ a sigiyɔrɔ ra!
4 Ne tun bɛna taga kuma a ɲa kɔrɔ ka ne ta jo yira;
ne tun bɛna ne ta josɔrɔsababu caman sɔrɔ k'a fɔ a ye.
5 A tun bɛna ne jaabi ni min ye, ne tun bɛna o lɔn;
ne tun bɛna a ta fɔta mɛn.

6 Yala a tun bɛna a ta fanga bɛɛ le ta ka kuma ka kiti ben ne kan wa?
Ɔn-ɔn, a tun bɛna a janto ne ra ka ne lamɛn.
7 A tun bɛna a lɔn ko mɔgɔɲuman dɔ le bɛ kuma kɛra ni a ye;
ne tun bɛna bɔsi ka bɔ ne ta kititigɛbaga boro pewu!

8 Nka ni ne ka taga terebɔyanfan na, a tɛ yi,
ni ne ka taga terebenyanfan na, ne t'a ye.
9 Yala a boro degunin lo baara dɔ ra sahiliyanfan na, o kosɔn ne t'a yera wa?
Yala a dogonin bɛ woroduguyanfan le ra, o kosɔn ne ɲa tɛ se ka la a kan wa?

10 Nka o bɛɛ n'a, ta ne bɛ sira min kan a ka o lɔn;
ni a ka ne kɔrɔbɔ ka ban, ne saninyanin bɛna bɔ i ko sanin.
11 Sabu ne sen tugura a sennɔ kɔ wagati bɛɛ;
ne k'a ta sira tagama, ne ma jɛngɛ ka bɔ a kan.
12 Ne ma ne yɛrɛ mabɔ a kumakan na;
a da ka kuma min fɔ, ne ka ne yɛrɛ sago to yi ka o le kɛ.

13 Nka ni ale ka ko min latigɛ, jɔn le bɛ se ka o yɛlɛma?
Ni fɛn min k'a yɛrɛ diya, a bɛ o le kɛ.
14 A ka min latigɛ ne ta ko ra, a bɛna o kɛ,
ani a ka o ɲɔgɔnna ko caman wɛrɛ min mara ne ye.
15 O le kosɔn, ne jigi tigɛra a ɲa kɔrɔ;
ni ne ka miiri nin kow ra, ne bɛ siran.
16 Ala le ka ne baraka ban,
Sebɛɛtigi Ala le ka ne jigi tigɛ;
17 dibi min bɛ ne kan, o le ma kuma bɔsi ne ra;
dibiba min ka ne datugu, o tɛ.

24

Ayuba ta jaabi tɔ: Ala tɛ mɔgɔjugu bɔsi

1 Mun kosɔn Sebɛɛtigi Ala tɛ wagati dɔ latigɛ kiti kama,
k'a to Ala batobagaw ye o lonw ye?
2 Mɔgɔw bɛ o mɔgɔɲɔgɔnw ta forow dancɛw yɛlɛma ka dɔ fara o yɛrɛ ta foro kan*;
o bɛ bɛganw sonya, ka bla o kɔ ka o gbɛn ka taga ni o ye.
3 O bɛ feritaw ta fali mina o ra ka taga ni a ye;
o bɛ musɔ cɛ sanin ta misi mina a ra ka o ta juru tɔnɔmasigi.

4 O b'a to fagantanw bɛ o ta sira bla, ka sira wɛrɛ ta o ɲasiran kosɔn;
o b'a to jamana ɲanibagatɔw bɛɛ bɛ kɛ dogo ye o ɲa.

5 Ɲanibagatɔw bɛ i ko kongofaliw bɛ kongo kɔnɔ cogo min na;
dugugbɛda fɛ, ɲanibagatɔw bɛ bɔ ka taga o ta baara ra ka taga domuni ɲini;
o bɛ domuni sɔrɔ kongokolon yɔrɔw le ra k'a di o ta denw ma.
6 O bɛ bɛganw ta bin kan kongo kɔnɔ,
ka mɔgɔjugu ta rɛzɛnmɔw tigɛ a ye.
7 O fari lakolon bɛ la su fɛ, sabu fani tɛ o boro,
birifani tɛ o fɛ ka o yɛrɛ datugu nɛnɛ ra.
8 Sanji sumanin min bɛ ben kuruyɔrɔw ra, o bɛ o bugɔ ka o ɲigi;
dogoyɔrɔ tɛ o fɛ minkɛ, o bɛ dɛn fara dɔ kɔrɔ.

---

* **24:2 24.2** Ka kaɲa ni Izirayɛlimɔgɔw ta sariya ye, dan minw tun sigira forow cɛ, mɔgɔ si tun man kan ka o danw yɛlɛma (Sariya 19.14; Oze 5.10; Zanaw 22.28).

9 Mɔgɔjuguw bɛ feritanin bɔsi a bamuso boro fanga ra,
o bɛ ɲanibagatɔ borofɛn mina a ra ka o ta juru tɔnɔmasigi.
10 O tɛ fani si to o boro; o fari lakolon le bɛ yaala.
O bɛ o jagboya ko o ye simansiriw cɛ foro kɔnɔ k'a sɔrɔ o kɔngɔtɔ lo.
11 Olugu le bɛ oliviye turu bɔ turubɔyɔrɔw ra o matigicɛw ye;
o bɛ o ta rɛzɛn cɔngɔ ka rɛzɛnji bɔ o ye, k'a sɔrɔ olugu yɛrɛ minlɔgɔtɔ lo.

12 Mɔgɔ minw bɛ fagara tɔɔrɔ boro, olugu kasikan bɛ bɔra dugu kɔnɔ;
mɔgɔ jusukasininw bɛ kulera,
nka o ko bɛnbari minw bɛ kɛra o ra, Ala tɛ o si jatera.

13 O mɔgɔw tana ye tere yeelen ye;
o tɛ Ala ta siraw jate,
o tɛ a ta siraw tagama.
14 Mɔgɔfagabaga bɛ wuri dugugbɛda fɛ,
a bɛ ben ɲanibagatɔ fagantan kan ka a faga;
ni su kora, a bɛ yɛlɛma ka kɛ son ye.
15 Jɛnɛyakɛbaga ɲa bɛ terebenda le kɔrɔsira;
a b'a fɔ ko: «Mɔgɔ si ɲa tɛ ne ra!»
A b'a kun datugu ni fani dɔ ye.
16 Mɔgɔ dɔw bɛ bondaw kari su fɛ dibi ra;
nka tere fɛ, o bɛ o yɛrɛ datugu bon kɔnɔ ka to yi;
o tɛ tere yeelen fɛ fiyewu.
17 O mɔgɔw bɛɛ fɛ, sɔgɔmada bɛ i ko saya dibi;
sabu saya dibi ta jatigɛ ye min ye, o ka o silɔn.

18 Nka aw b'a fɔ ko:
«Mɔgɔjugu ka fiyɛn; ni a blara ji kan, ji bɛ taga ni a ye.
O ta yɔrɔw bɛɛ danganin lo jamana kɔnɔ;
a tɛ se k'a ta rɛzɛnforo sira ta tuun!
19 Tere ni fundɛnin bɛ bugun latunu cogo min na,
kaburu dibi bɛ jurumunkɛbaga latunu o cogo le ra.
20 A bɔra muso min kɔnɔ, o bɛ ɲina a kɔ,
kaburu tumuw b'a kɛ o sago ye;
mɔgɔ si hakiri tɛ to a ra tuun.
Mɔgɔjugu laban bɛ kari ka ben i ko yiri.

21 «Ale le tun bɛ muso denworobariw, muso denntanw borofɛnw mina o ra;
a tun tɛ muso cɛ saninw minako ɲa fana!
22 Nka Ala le bɛ mɔgɔ farimanw gbɛn a ta sebagaya baraka ra;
ni ale wurira, olugu tɛ la o yɛrɛ ta adamadenya ra tuun.
23 Ala bɛ o to yi, o b'a miiri ko o bɛ hɛra ni laganfiya ra,
nka a ɲa bɛ o tɛmɛsiraw kɔrɔsira.
24 O tun kɔrɔtara ka wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ, o kɔ, o bɛ tunu;
o bɛ ben i ko yirifiyeren bɛ ben cogo min na,
o bɛ tigɛ ka ben i ko siman bɛ tigɛ cogo min na.»

25 Jɔn le bɛ se k'a fɔ ko ne ka faninya le fɔ, ko a tɛ kɛ ten?
Jɔn le bɛ se ka ne ta kuma sɔsɔ?

25

Bilidadi ta ladirikan sabanan: Adamaden tɛ se ka saninya

1 Bilidadi min bɛ bɔ Suwa, ale ka kuma ta tuun k'a fɔ Ayuba ye ko:
2 Kuntigiya ni jatigɛ, o ye Ala ta ye;
a bɛ hɛra sigi sankolo kɔnɔyɔrɔw ra.
3 Yala a ta kɛrɛkɛjamaw jateda bɛ se ka lon wa?
Jɔntigi le bɛ yi, ko a ta yeelen tɛ sera min ma?
4 Adamaden bɛ se ka teren cogo di Ala ɲa kɔrɔ?
Adamaden, muso ka min woro, o bɛ se ka saninya cogo di?
5 A flɛ, hali karo gbɛnin tɛ Ala ɲa kɔrɔ,
lolow belen saninyanin tɛ a ɲa kɔrɔ,
6 janko ka n'a fɔ mɔgɔ min tɛ foyi ye ni tumu tɛ,

adamaden min ni tɔnɔnkɔ bɛɛ ka kan.

26

Ayuba ta jaabi: Mɔgɔ tɛ Ala ta kow faamu

1 Ayuba ka Bilidadi jaabi ko:
2 E, ele kɔni ka mɔgɔ barakantan dɛmɛcogo lɔn yɛrɛ le kosɛbɛ!
Se tɛ mɔgɔ min ye, ele bɛ se o dɛmɛcogo ra dɛ!
3 Ele ka hakirintanw ladicogo lɔn dɛ!
I k'a yira ko i hakiri ka bon yɛrɛ le!
4 O tuma ele bɛ nin kumaw fɔra jɔntigi le ma?
Jɔn le ka nin kumaw don i da ra?

5 Mɔgɔ saninw jaw bɛ yɛrɛyɛrɛra
kɔgɔji ni a kɔnɔfɛn jukɔrɔ.
6 Lahara so dayɛlɛnin lo Ala ɲa kɔrɔ;
lahara dibi yɔrɔ si dogonin tɛ Ala ma.

7 Ala le ka sahiliyanfan sankolo bla yɔrɔ lakolon kunna;
a ka dugukolo dulon, k'a sɔrɔ foyi m'a mina ka lɔ.
8 A bɛ jiw lajɛn a ta sankabaw kɔnɔ,
nka sankabaw tɛ faran ji baraka kosɔn.
9 A bɛ a ta sankabaw yɛrɛgɛ a ta masasiginan kunna,
ka o kɛ k'a ta masasiginan datugu.

10 A ka tagamasiyɛn koorinin dɔ kɛ kɔgɔji kan,
ka o kɛ yeelen ni dibi dan ye.
11 Ni a sɔngɔra,
sankolo jusiginanw dabari bɛ ban fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ.

12 A bɛ kɔgɔji lamaga ni a ta sebagaya ye,
a bɛ kɔgɔji danfɛn barakaman* halaki ni a ta lɔnniya ye.
13 A ta fɔɲɔ bɛ sankolo fiyɛ k'a gbɛ,
a boro bɛ sa belebele boribagatɔ† sɔgɔ.
14 Ayiwa, ni nin ye Ala ta kow bɛɛ ra fitiniw ye,
an toro bɛ min mɛn nin kow ra, ni o ye a mankan fitini dɔrɔn le ye,
o tuma ni a nana a ta sebagaya yira i ko sanpɛrɛn mankan, jɔn le bɛna se ka o faamu?

27

Ayuba ta jaabi tɔ: Ne ma jaraki

1 Ayiwa, Ayuba ka dɔ fara a ta kuma kan, k'a fɔ ko:
2 Ne bɛ kari Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka jo bɔsi ne ra,
Sebɛɛtigi Ala min ka ne jusu kasi,
3 ko fɔ ka taga ne nin mina ne ra,
Ala ta nɛnɛkiri min bɛ bɔ ne nunwo fɛ, fɔ ka taga o lalɔ,
4 kumajugu tɛna bɔ ne da ra,
ne nɛnkun tɛna janfakuma fɔ.
5 Ne kɔni tɛ se ka jo di aw ma fiyewu!
Fɔ ka taga ne sa, ne tɛna ne yɛrɛ jaraki!
6 Ne lara a ra ko ne terennin lo, sigiya tɛ o ra, ne fana tɛ bɔ o kan fiyewu;
ne jusukun ma ne jaraki foyi ra ne si bɛɛ ra.

7 Ala ye ne jugu kɛ i ko a bɛ mɔgɔjugu kɛ cogo min na;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ wuri ne kama, a ye o tigi kɛ i ko a bɛ kojugukɛbaga kɛ cogo min na!
8 Jigi juman le bɛna to Alaɲasiranbari fɛ tuun,
ni a ta wagati nana ban,
ni Ala k'a nin mina a ra?
9 Ni degu sera a ma,
yala Ala bɛna a kulekan lamɛn tuun wa?
10 Yala Sebɛɛtigi Ala ko bɛna se ka diya a ye ka tɛmɛ fɛn tɔ bɛɛ kan tuun wa?

---

* **26:12 26.12** Min fɔra kɔgɔji danfɛn barakaman ta ko ra aw ye o flɛ: 7.2. † **26:13 26.13** O sa belebele boribagatɔ ko fɔra fana Ezayi 27.1 ra.

Yala a bɛna to ka Ala wele tuun wagati bɛɛ wa?

11 Ayiwa, ne bɛna aw karan Ala ta sebagaya ra,
ne tɛna Sebɛɛtigi Ala ta kow dogo aw ma.
12 Aw bɛɛ ka o kow ye kosɛbɛ;
o tuma mun le bɛ aw blara nin kumakolonfɔ ra?

13 Ayiwa, mɔgɔjugu ninyɔrɔ flɛ nin ye Ala fɛ;
mɔgɔ hinabari ta sɔrɔta ye nin ye Sebɛɛtigi Ala fɛ*:

14 Hali ni a ka den caman sɔrɔ, o bɛɛ bɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
a ta durujaw si tɛna domuni sɔrɔ ka wasa.
15 Ni a ta mɔgɔ min o min ka to a kɔ, banajugu bɛna o faga;
a ta firiyamusow fana tɛna se k'a su kasi.

16 Hali ni a ka wari sɔrɔ caman k'a lajɛn i ko kɛnkɛn,
hali ni a ka faniw sɔrɔ caman k'a ton ɲɔgɔn kan i ko bɔgɔ,
17 ale kɔni bɛna a ton ɲɔgɔn kan, nka mɔgɔ terennin dɔ le bɛna o faniw don;
o wari bɛna kɛ mɔgɔ jarakibari dɔ le ta ye.

18 A ka bon min lɔ, o ye tumuforogo le ye;
a bɛ i ko forokɔrɔsibaga ta gbata.
19 A waritigiraman bɛ la ka sunɔgɔ, nka o ye a ta wagati laban le ye;
sabu ni a nana a ɲa yɛlɛ, a tɛ foyi ye tuun.
20 Balahu bɛ bara ka ben a kan, i ko jiba min bɛ mɔgɔ ta;
sanfɔŋɔ bɛ taga ni a ye su fɛ.
21 Terebɔyanfan ta fɔŋɔ gbanninman b'a sama ka bɔ a sigiyɔrɔ ra,
ka taga ni a ye.

22 Ala b'a bon, hali a tɛ hina a ra;
ale kɔni bɛ bori le ko a b'a yɛrɛ kisi.
23 O bɛ tɛgɛrɛ fɔ a benko kosɔn;
o b'a sigiyɔrɔ flɛ ka kabakoya a ra fɔ ka filen fiyɛ!

28

Alaɲasiran le ye hakiritigiya ye

1 Warigbɛ bɔyɔrɔ bɛ yi,
sanin fana bɛ ko k'a woloma yɔrɔ min na, o yɔrɔ bɛ yi.
2 Nɛgɛ bɛ bɔ dugukolo jukɔrɔ;
o bɛ kabakuru yeele ka siranɛgɛ bɔ a ra.

3 Mɔgɔw bɛ dibi yɛlɛma k'a kɛ yeelen ye;
o bɛ sogiri kɛ dugukolo jukɔrɔ ka se fɔ yɔrɔjan,
ka lulu dogoninw ɲini dugukolo dibi ra, dibifinba ra yi.
4 O bɛ dingaw sogi k'a yɔrɔ janya mɔgɔw sigiyɔrɔw ra,
mɔgɔ si tɛ tɛmɛ yɔrɔ minw na;
o bɛ dulon ka to ka fifa o dingaw kɔnɔ yi, o ni mɔgɔ si yɔrɔ ma surun.

5 Adamadenw ta baro bɛ sɔrɔ dugukolo min na,
o bɛ o dugukolo jukɔrɔyɔrɔw le karikari,
k'a kɛ i ko tasuma ka fɛn min jɛni.
6 Dugukolo kabakuruw le ye safiri luluw sɔrɔyɔrɔ ye,
ani saninbuguri.

7 Dugaw tɛ o yɔrɔ sira lɔn,
sogodomukɔnɔw ɲa ma la o yɔrɔ kan ka ye.
8 Kongosogo fagamaw sen ma se yi fɔlɔ;
jara ma se o yɔrɔ ra ka ye.

---

* **27:13 27.13** Nin kuma minw fɔra nin yɔrɔ ra 13–23, o bɔra Ayuba tericɛw ta kumacogo le fɛ. O kosɔn dɔw b'a miiri ko nin yɔrɔ ye Sofari ta ladirikan sabanan le ye.

9 Mɔgɔw bɛ taga ben faragbɛlɛnw kan ka o sogi,
ka kuruw sogi ka se fɔ o lilinw ma.
10 O bɛ dingaw sogi faraw jukɔrɔ;
o ɲa bɛ dugukolo jukɔrɔnaforow bɛɛ ye.
11 O bɛ jisiraw gberen,
ka bɔ ni fɛn dogoninw ye kɛnɛ kan.

12 Nka hakiritigiya bɛ sɔrɔ min le?
Faamuri hakiri bɛ yɔrɔ juman le?
13 Adamaden t'a nafa lɔn,
sabu a tɛ sɔrɔ dunuŋa ra mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra yan.
14 Ji dunba ko: «A tɛ ne kɔnɔ!»
Kɔgɔji ko: «A tɛ ne fɛ!»

15 Mɔgɔ tɛ se k'a falen sanin yɛrɛworo ra,
mɔgɔ tɛ se k'a san ni warigbɛ ye.
16 A tɛ se ka suma ni Ofiri sanin ye,
walama ni onikisi lulu sɔngɔgbɛlɛn ye,
walama ni safiri lulu ye.
17 Sanin walama dugalen tɛ se ka suma ni a ye;
mɔgɔ tɛ se k'a falen saninminan dɔ ra, hali sanin nugunin.
18 Korayi lulu ni zasipe lulu tɔgɔ yɛrɛ tɛ se ka fɔ a kɔrɔ;
hakiritigiya nafa ka bon ni lulu sɔngɔgbɛlɛn suguya bɛɛ ye.
19 Etiyopi jamana ta topazi lulu tɛ se ka suma ni a ye,
sanin yɛrɛworo tɛ se ka suma ni a ye.

20 Ayiwa, hakiritigiya bɛ bɔ min le?
Faamuri hakiri sɔrɔyɔrɔ bɛ min le?
21 A dogonin lo danfɛn ninman bɛɛ ma,
sanfɛkɔnɔw tɛ se k'a ye.
22 Lahara dibi ni saya yɛrɛ b'a fɔ ko:
«An toro k'a ko mɛn dɔrɔn le!»
23 Ala le k'a sira lɔn,
ale le k'a yɔrɔ lɔn;
24 sabu ale le bɛ flɛri kɛ ka se fɔ dunuŋa danw bɛɛ ma,
fɛn o fɛn bɛ sankolo jukɔrɔ, a ɲa bɛ o bɛɛ ra.

25 Wagati min a ka fɔɲɔ baraka latigɛ,
ka jiw hakɛya latigɛ,
26 wagati min a ka sanji ta sariya yira a ra,
ka sanmanamana ni sanpɛrɛn tɛmɛyɔrɔw yira o ra,
27 o wagati le ra a ka hakiritigiya ye k'a ko fɔ;
a ka hakiritigiya sigi k'a sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ.
28 O kɔ, a ko adamaden ma ko: «A flɛ, Matigi ɲasiran, o le ye hakiritigiya ye;
ka i yɛrɛ mabɔ kojugu ra, faamuri hakiri bɛ sɔrɔ o le ra*.»

29

Ayuba ta kumalaban: A k'a ta wagati tɛmɛninw lakari

1 Ayiwa, Ayuba ka dɔ fara a ta kuma kan tuun; a ko:
2 E, ni ne tun bɛ se ka sekɔ ka kɛ i ko ne tun bɛ cogo min na karo tɛmɛninw na,
wagati minw na Ala tun b'a jantora ne ra,
3 wagati minw na Ala tun bɛ a ta fitina mana ne kunna,
k'a to ne ye tagama o yeelen na dibi cɛ ma!

4 O wagati ra ne tun bɛ ne ta dunuŋalatigɛ diya bɛɛ le ra;
Ala ta jɛnŋɔgɔnya nɛɛma tun bɛ ne ta so kan,
5 Sebɛɛtigi Ala tun bɛ ni ne ye,
ne ta denw tun bɛ sigi ka ne lamini.
6 O wagati ra ne tun bɛ ne sen ko nɔnɔ ra*,

* **28:28 28.28** Nin kuma fɔra Zaburu 111.10, ani Zanaw 1.7; 9.10. * **29:6 29.6** K'a sen ko nɔnɔ ra, o kɔrɔ ye ko misiw tun ka ca a fɛ.

oliviye turu tun bɛ bɔ fara ra† ka woyo ne kɛrɛ fɛ.
7 O wagati ra ni ne tun bɔra ko ne bɛ taga dugu donda‡ ra,
ka taga sigi dugu ɲɔgɔnyeyɔrɔ ra,
8 ni kanbelenw tun ka ne ye, o tun bɛ sekɔ kɔ fɛ,
cɛkɔrɔbaw tun bɛ wuri ka lɔ,
9 fagamaw tun bɛ o ta kuma lalɔ,
ka o boro la o da ra, ka je.
10 Kuntigiw tun bɛ o kumakan majigi,
o nɛn bɛ nɔrɔ o da kɔnɔ.

11 Ni mɔgɔ o mɔgɔ toro tun ka ne lamɛn, o tun b'a fɔ ko ne ta ɲana;
ni min o min ɲa tun ka ne ye, o tun bɛ to ka ne ko fɔ,
12 sabu ne tun bɛ ɲanibagatɔ kasibagatɔ bɔ a ta ɲani na,
ani dɛmɛbaga tun tɛ ferita minw na, ne tun bɛ olugu dɛmɛ.
13 Mɔgɔ sabagaw satɔ tun bɛ dugawu le kɛ ne ye;
ne tun bɛ muso cɛ saninw jusu diya.

14 Terenninya le tun ye ne kannaderege ye,
ne ta can le tun ye ne ta deregeba ni ne ta jalamugu ye.
15 Ne tun kɛra fiyentɔw ta ɲaden ye,
ani senkelenw ta sen;
16 ne le tun ye fagantanw fa ye;
hali ne tun tɛ minw lɔn, ne tun bɛ ne janto olugu ta kow ra k'a sɛgɛsɛgɛ.
17 Nka ne tun bɛ kojugukɛbagaw dagbaga kari,
ka o ta domuta sama ka bɔ o da ra.

18 O wagati ra ne tun b'a miirira ko ne bɛna sa hɛra ra ne ta somɔgɔw cɛ ra,
ko ne si bɛna caya i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
19 ko ne lilinw bɛna sama ka taga se fɔ ji ma,
ko gɔmiji bɛna jigi ne ta yiriborow kan su bɛɛ ra,
20 ko ne bɛna bonyakura sɔrɔ tuma bɛɛ,
ko ne ta kalan bɛna barakakura sɔrɔ ne boro tuma bɛɛ.

21 O wagati ra mɔgɔw tun bɛ ne makɔnɔ janko ka ne lamɛn;
o tun bɛ je janko ka ne ta ladirikanw lamɛn.
22 Ni ne tun kumana ka ban, mɔgɔ si tun tɛ ne sɔsɔ;
o tun bɛ sɔn ne ta kumaw bɛɛ ma.

23 O tun bɛ ne makɔnɔ i ko sanji, i ko sanji laban,
i ko mɔgɔ minlɔgɔtɔ b'a da waga ka ji makɔnɔ cogo min na.
24 Ni o jigi tun tigɛra, ne tun bɛ o ninsɔndiya;
foyi tun tɛ ne bari ka koɲuman kɛ o ye.
25 Ne le tun kɛra o ta ɲamɔgɔ ye, ne le tun bɛ o tɛmɛsiraw yira o ra;
ne tun bɛ o cɛ ra i ko masacɛ min bɛ a ta kɛrɛkɛjama cɛ ra,
i ko min bɛ mɔgɔ jusukasininw jusu saaro.

30

Ayuba ta kumalaban tɔ: Kunu ni bi tɛ kelen ye

1 Nka bi kɔni, minw si ka dɔgɔ ni ne ta ye, olugu le bɛ yɛrɛko ne ma,
ne tun tɛ hali minw faw jate fɛn ye;
ne tun tɛ sɔn ka o bla ka taga ni ne ta wuruw ye ka taga ne ta bɛganw kɔrɔsi.
2 O mɔgɔw baraka tun bɛ se ka mun le ɲa ne ye?
O baraka bɛɛ tun bannin lo ka ban.
3 Fagantanya ni kɔngɔ tun ka o nagasi,
o tun bɛ yaala o kelen na kongokolonw kɔnɔ,
yɔrɔ lakolonw, ani yɔrɔ cɛjuguw ra.
4 O tun bɛ binkɛnɛ tigɛ tuw kɔnɔ ka o ɲimi;
yirililinw le tun bɛ o ta baro ye.

† **29:6 29.6** Turu bɛ bɔ fara ra, o kɔrɔ ye ko a ta sɛnɛfɛnw tun bɛ ɲa kosɛbɛ. ‡ **29:7 29.7** Dugu donda le tun ye dugu cɛkɔrɔbaw, ani a ɲamɔgɔw ta ɲɔgɔnyeyɔrɔ ye, ani barokɛyɔrɔ, ani kititigɛyɔrɔ.

5 O tun ka o gbɛn ka bɔ o sigiɲɔgɔnw cɛ ra;
mɔgɔw tun bɛ kule ci o kɔ i ko sonw,
6 o tun bɛ taga to dingakolonw le kɔnɔ,
ani kuruwow, ani farawow kɔnɔ.
7 Mɔgɔw tun bɛ o kulekanw mɛn yirituw cɛ ra;
o tun bɛ taga ton ɲɔgɔn kan ŋanisunw cɛ ra.
8 O tun ka o mɔgɔkolonw,
ani o mɔgɔkunntanw gbɛn le ka bɔ jamana kɔnɔ.

9 Ayiwa, bi o mɔgɔw le bɛ ne tɔgɔ donna o ta dɔnkiriw ra,
ka baro kɛ ne tɔgɔ kan.
10 O ka ne haramuya, fɔ o bɛ o yɛrɛ mabɔ ne ra.
O tɛ sigiya hali ka daji tu ne ɲa ra;
11 sabu Ala ka ne ta kalan juru foni, ka ne majigi;
mɔgɔw tɛ o yɛrɛ mina foyi ra ne ɲa kɔrɔ.

12 Mɔgɔkolon caman wurira ka lɔ ka ne jaraki;
o b'a fɛ ka ne sen gbasi ka ne laben,
o bɛ ben ne kan janko ka ne halaki.
13 O bɛ ne tɛmɛsira tigɛ, sabu o bɛ ne ta halakiri le ɲini;
o bɛ o kɛ o yɛrɛ ma, hali mɔgɔ tɛ o dɛmɛ.
14 O bɛ na ne kɔ i ko mɔgɔ minw ka woba bɔ dugu kogo ra ka to ka don o fɛ;
o bɛ to ka girin ka na kogo benninw kabakuruw cɛ ra.

15 Balahu benna ne kan,
ne ta bonya tagara, i ko fɔŋɔ bɛ taga ni fɛn ye cogo min na;
ne ta hɛra tɛmɛna i ko sankaba bɛ tɛmɛ cogo min na.
16 Sisan kɔni ne si bɛɛ banna,
ɲani benna ne kan.
17 Su fɛ, ne fari ta dimi bɛ ne sɔgɔ fɔ ne kolow ra;
dimi bɛ ne baraka banna, a fana tɛ malara ka ye.
18 Ala ka ne ta deregeba tufa k'a mina ni a baraka bɛɛ ye,
ka ne ta derege kan cɛ.
19 A ka ne firi bɔgɔ ra;
ne kɛra i ko buguri ni bugurigbɛ.

20 E, Ala, ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ, nka i tɛ ne jaabi;
ne bɛ lɔ i ɲa kɔrɔ, nka i bɛ ne flɛ dɔrɔn le!
21 I tɛ hina ne ra;
i bɛ ben ne kan ka ne kɛrɛ ni i yɛrɛ boro baraka ye.
22 I bɛ ne sama ka ne bla fɔŋɔ ɲa fɛ,
k'a to sanfɔŋɔ ye ne tufatufa ka taga ni ne ye fan bɛɛ ra.
23 Ne yɛrɛ k'a lɔn ko i bɛ tagara ni ne ye saya le ra,
ninmanfɛn bɛɛ tagayɔrɔ ye yɔrɔ min ye.

24 Nka yala sabaga man kan k'a boro kɔrɔta ka i daari wa?
Ni bɔnɔ sera mɔgɔ min ma, o man kan ka i wele tuun wa?
25 Yala ne tun tɛ kasira ni tɔw ye o ta wagatigbɛlɛnw na wa?
Yala ne jusu tun tɛ kasira fagantanw kosɔn wa?
26 Ne tun bɛ koɲuman makɔnɔna, nka kojugu nana;
ne tun bɛ yeelen makɔnɔna, nka dibiba nana.

27 Ne kɔnɔ gbannin lo tuma bɛɛ,
ɲani le sera ne ma.
28 Ne jusu kasinin le bɛ tagama; tere yeelen tɛ ne ninsɔndiya tuun;
ne bɛ wuri ka lɔ jama cɛ ra ka kule ko o ye ne dɛmɛ.
29 Ne kɛra kongowuruw balema ye,
ka kɛ kɔnɔsogolonw jɛŋɲɔgɔn ye*.
30 Ne fari finna, k'a ja fɔ a bɛ tigɛtigɛ ka ben;
farigban bɛ ne fari jɛni fɔ ka se ne kolow ma.

* **30:29 30.29** Kongowuruw ni kɔnɔsogolonw bɛ kasi o kelen na kongokolon kɔnɔ cogo min na, Ayuba ko ale fana ta kɛra ten.

31 Ne ta gɔni tɛ dɔnkiri wɛrɛ la ni sangadɔnkiriw tɛ,
ne ta filen tɛ dɔnkiri wɛrɛ lamina ni sukasibagaw ta dɔnkiriw tɛ.

31

Ayuba ta kumalaban tɔ: Ayuba ka jo di a yɛrɛ ma

1 K'a sɔrɔ ne tun ka layiri dɔ ta ni ne ɲadenw ye,
ko ne ɲa kana sunguru flɛ ka ɲabɔ a fɛ.
2 Ne ninyɔrɔ bɛna kɛ mun le ye san fɛ Ala fɛ?
Ne ta sɔrɔta bɛna kɛ mun le ye Sebɛɛtigi Ala fɛ sankolo ra?
3 Yala cɛnri ma labɛn kojugukɛbagaw le kama wa?
Minw bɛ terenbariyakow kɛ, bɔnɔ ma labɛn olugu le ye wa?
4 Yala Ala tɛ ne tagamacogo yera wa?
Yala a tɛ ne sentako kelen kelen bɛɛ jatera wa?
5 Yala ne tagamana janfa sira kan ka ye wa?
Ne sen teliyara ka don nanbarako dɔ ra ka ye wa?
6 Ala ye ne suma ni sumanikɛnan terennin ye;
a bɛna a lɔn ko ne jusukun gbɛnin lo.

7 Ni a kɛra ko ne sen jɛngɛra ka bɔ siraɲuman kan,
ne ɲa ka min ye, ni ne jusukun ta miiriya tugura o le kɔ,
ni a kɛra ko ne borow ka kɛwale dɔ kɛ min ka ne lanɔgɔ,
8 o tuma ne ye siman dan, nka mɔgɔ wɛrɛ y'a domu,
walama o ye ne ta siman falenninw bɛɛ bɔn ka bɔ yi!

9 Ni a kɛra ko walimuso dɔ ka ne nɛgɛ ka ye, ka ne jusukun yɛlɛma,
ni ne tagara dɛn ne mɔgɔɲɔgɔn ta luda ra k'a muso kɔnɔ,
10 o tuma Ala y'a to ne muso ye mugu si cɛ wɛrɛ ye,
cɛ wɛrɛw ye la ni a ye!
11 Sabu o ye maroyako le ye;
terenbariyako dɔ lo min kiti ka kan ka tigɛ.
12 Tasuma lo min bɛ mɔgɔ jɛni ka taga ni i ye fɔ lahara dibi ra;
o ko bɛ se k'a to ne ye bɔnɔ ne ta sɔrɔta bɛɛ ra.

13 Ni a kɛra ko ko dɔ tun donna ne ni ne ta jɔncɛ, walama ne ta jɔnmuso cɛ,
ni ne banna ka lɔ a ra ko jo b'a fɛ,
14 o tuma ni Ala nana o kuma lawuri, ne bɛna a kɛ di?
Ni a nana ne ɲininka o ko ra, ne bɛna a jaabi ni mun ye?
15 Min ka ne kɛ mɔgɔ ye ne bamuso kɔnɔ, yala ale le ma olugu fana kɛ mɔgɔ ye wa?
Ale kelen le ma an fla bɛɛ kɛ mɔgɔ ye an bamusow kɔnɔ wa?

16 Yala dɛsɛbagatɔ ka ne daari ka ye, ne banna k'a sɔn wa?
Yala muso cɛ saninw ka o ɲa lɔ ne ra ka dɛsɛ, ne ma o dɛmɛ wa?
17 Yala ne ka ne ta domuni kɛ ne kelen na,
ka ban ka feritaw sɔn wa?
18 Kabini ne kanbelenman, feritaw mɔna ni ne ye, ka ne kɛ i ko o fa;
kabini ne worora, ne bɛ muso cɛ saninw ladon,
19 Yala ne derira ka mɔgɔ dɔ ye fani tɛ min fɛ,
walama ka fagantan dɔ ye birifani t'a boro,
20 ni ne ma ne ta sagaw ta sagasifani dɔ don o tigi ra ka nɛnɛ bɔ a ra,
k'a to a ye dugawu kɛ ne ye wa?
21 Ni a kɛra ko ne boro sera ferita dɔ ma ka ye,
k'a sababu kɛ ko kititigɛbagaw ye ne teriw ye,
22 o tuma ne boro ye tigɛ ka bɔ ne kamankun na,
ne borokan ye kari ka tigɛ ka bɔ ne nɔngɔn na!
23 Sabu ne bɛ siran Ala ta cɛnri ɲa,
ne tɛ se ka foyi kɛ a ta masaya nɔɔrɔ ɲa kɔrɔ.

24 Yala ne ka ne boromala sanin ma wa?
Yala ne k'a fɔ sanin yɛrɛworo ma ko: «Ne jigi ye ele le ye» wa?
25 Ne borofɛnw, ne yɛrɛ boro sera ka naforo min sɔrɔ,
yala ne ninsɔndiyara o caya kosɔn wa?
26 Yala ne ka tere manamanatɔ flɛ,

walama ka karo ni a ta nɔɔrɔ tagatɔ flɛ,
27 k’a to ne jusukun ye ne lafiri,
k’a to ne ye ne boro la ne da ra o fɛnw tɔgɔ ra ka o bato wa?
28 O ko fana tun bɛna kɛ terenbariya dɔ ye min kiti ka kan ka tigɛ,
sabu ne tun bɛna Ala janfa, Ala min bɛ san fɛ.

29 Yala ne ninsɔndiyara ne kɔninyabaga ta bɔnɔ kosɔn ka ye wa?
Yala ne panpanna ka ɲagari, ko kojugu dɔ k’a sɔrɔ wa?
30 Ne min tun tɛ sɔn ne da ye jurumun kɛ,
ka mɔgɔ danga janko a ye sa!

31 Lonan minw tun bɛ jigi ne ta so, yala olugu tun tɛ to k’a fɔ wa, ko:
«Jɔntigi le ma sogo domu a fɛ ka fa k’a ye»?
32 Lonan si tun tɛ si kɛnɛ ma;
ne ta lu dayɛlɛnin tun lo lonanw ye tuma bɛɛ.
33 Yala ne ka ne ta hakɛkow dogo i ko adamaden tɔw wa?
Ne ka terenbariyakow dogo ne jusukun na wa?
34 Yala jama ɲasiran kosɔn,
walama ne ta mɔgɔw ta mafiyɛnyari jatigɛ kosɔn,
ne jenin tora ko dɔ kan, ne ma sɔn ka o bɔ kɛnɛ ma wa?

35 E, ne bɛna lamɛnbaga sɔrɔ min sa?
O le ye ne ta kumalaban ye.
Sebɛɛtigi Ala ye ne jaabi,
ne kɛrɛbaga Ala ye ne ta jarakirisɛbɛ kɛ!
36 Ne bɛna o la ne kamankun kan,
ka o siri ne ten kan i ko masafugula.
37 Ne ka sentako da min kɛ, ne bɛna o bɛɛ fɔ a ye;
ne bɛna gbara a ra i ko fagamaden.

38 Ni a kɛra ko ne ta forow bɛ kulera ka ne jaraki,
ni walanw bɛ kasira ne kosɔn,
39 ni a kɛra ko ne ka foro baaradenw tɔɲɔ,
ka forow simanw domu k’a sɔrɔ ne ma olugu sara,
40 o tuma ŋaniw le ye falen siman nɔ ra,
binjuguw ye falen siman nɔ ra.

Nin ye Ayuba ta kumaw laban ye.

Elihu ta ladiri

32

(32–37)

Elihu ta ladirikan fɔlɔ: Elihu k’a ta kuma fɔkun yira

1 Ayiwa, i n’a fɔ Ayuba tora a ta miiriya kan ko ale terennin lo, a tericɛ saba ka kuma
dabla ni a ye.
2 O tuma, Barakɛli min ye Buzi ta somɔgɔ dɔ ye, ni a bɛ bɔ Ramu ta gba ra, ale dencɛ
Elihu dimina kosɛbɛ. A dimina Ayuba kɔrɔ kosɛbɛ, sabu Ayuba tun b’a yɛrɛ jatera mɔgɔ
terennin ye fɔ ka Ala jaraki.
3 A dimina Ayuba tericɛ saba fana kɔrɔ kosɛbɛ, sabu olugu tun ma kuma ɲanaman
sɔrɔ ka Ayuba jaabi, nka o bɛɛ n’a ta, o tun b’a jarakira.
4 Ayiwa, i n’a fɔ o bɛɛ tun ka kɔrɔ ni Elihu ye, Elihu tun lɔra ka o makɔnɔ fɔlɔ, ka sɔrɔ
ka kuma ni Ayuba ye.
5 Nka Elihu nana a ye ko kuma ɲanaman tɛ bɔra o cɛ saba si da ra tuun minkɛ, a
dimina kosɛbɛ.
6 Barakɛli min ye Buzi ta somɔgɔ ye, ale dencɛ Elihu ka kuma ta o le ra; a ko:

Ne ye denmisɛn ye, aw ye cɛkɔrɔbaw ye,
o kosɔn sigiya tun bɛ ne ra,
ne tun bɛ siranna ka ne ta lɔnta fɔ aw ye.
7 Ne tun b’a miirira ko aw minw kɔrɔra, ko aw bɛna kuma,
ko aw sancamantigiw bɛna hakiritigiyakuma fɔ.
8 Nka can ra, hakiri min bɛ adamaden kɔnɔ,

Sebɛɛtigi Ala ta nin min b′a kɔnɔ, o le bɛ faamuri di a ma.
9 Ka san caman sɔrɔ, o tɛ mɔgɔ kɛ hakiritigi ye;
cɛkɔrɔbaya t′a to mɔgɔ ye can sira faamu.

10 O kosɔn ne ko i ye ne lamɛn,
ne fana bɛna ne ta lɔnta yira i ra.

11 Ayiwa, ne tun bɛ aw ta kuma makɔnɔna;
ne ka ne toro malɔ ka aw ta kumafɔcogow lamɛn,
k′a to aw ye kuma fɔ ka taga se aw ta miiriya dan ma.
12 Ne ka ne hakiri sigi ka aw ta kumaw lamɛn kosɛbɛ,
nka aw si ma se ka Ayuba ta jaraki yira a ra;
aw si ma se k′a ta kuma kɔsegi a ma.
13 O bɛɛ n′a ta, aw kana a fɔ ko: «An kɛra hakiritigiw ye!
Ala yɛrɛ le bɛna a yira a ra ko a firira, mɔgɔ tɛ!»
14 Ayuba ma a ta kumaw fɔ k′a ɲasin ne ma;
ne tɛna a jaabi ni aw ta kumaw ɲɔgɔn ye.

15 Ayiwa, kuma benna o kan, jaabi ma sɔrɔ o fɛ tuun,
kuma tɛ o da ra tuun!
16 Ne ka o makɔnɔ, nka i n′a fɔ o tɛ kumana tuun,
i n′a fɔ o ka kuma lalɔ, jaabi tɛ o fɛ tuun,
17 o ra ne fana bɛna kuma;
ne fana bɛna ne ta lɔnta yira.

18 Ayiwa, kuma caman le bɛ ne fɛ,
ne jusu gbannin lo, ne kɔrɔtɔra ka kuma.
19 A bɛ i ko minnifɛn fariman dɔ le bɛ fununa ne kɔnɔ,
i ko minnifɛn fununin b′a fɛ ka forogokura min faran.
20 O ra ne bɛna kuma ka ne yɛrɛ sɔrɔ;
ne bɛna ne da yɛlɛ ka i jaabi.
21 Ne tɛna kuma ka mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra,
ne tɛna kuma ka mɔgɔ si malasa;
22 sabu ne tɛ se mɔgɔmalasa ra;
ni ne ka o kɛ, ne Danbaga bɛna ne ta ka bɔ yi o yɔrɔnin bɛɛ ra.

33

Elihu ko Ala bɛ mɔgɔ karan tɔɔrɔ sababu ra

1 Ayiwa, sisan, Ayuba, ele ye ne ta kuma lamɛn!
I toro malɔ ne ta kumaw bɛɛ ra!
2 A flɛ, ne bɛna ne da yɛlɛ sisan,
ne nɛnkun bɛna lamaga ne da kɔnɔ ka kuma.
3 Terenninya min bɛ ne jusukun na, ne bɛna kuma ka kaɲa ni o le ye,
lɔnniya min bɛ ne fɛ, ne da bɛna o le fɔ k′a gbɛya.

4 Ala Nin le ka ne kɛ mɔgɔ ye,
Sebɛɛtigi Ala dafɔŋɔ le bɛ ne ɲanamanya.
5 Ni i bɛ se ka ne jaabi, i ye ne jaabi;
i yɛrɛ labɛn, i ye lɔ ne ɲa kɔrɔ ka i ta fɔ!
6 A flɛ, ne ni ele bɛɛ ka kan Ala ɲa kɔrɔ;
sabu ne fana danna ni bɔgɔ le ye.
7 O ra i man kan ka siran ko ne bɛna i ja tigɛ,
ne fana tɛ se ka ne ta fanga sigi i kunna.

8 I ka kuma dɔ fɔ, ne toro ka o mɛn;
ne yɛrɛ ka i kumakan mɛn.
9 I ko: «Ne saninyanin lo, hakɛ tɛ ne ra,
ne jusukun gbɛnin lo, ne ma terenbariyako kɛ!
10 Nka o bɛɛ n′a ta, Ala belen bɛ ne jarakiyɔrɔ ɲinina;
a bɛ ne jatera a jugu dɔ ye.
11 A ka ne sen don nɛgɛjɔrɔkɔ ra,
a bɛ ne tagayɔrɔ bɛɛ kɔrɔsi.»

12 Ayiwa, ne bɛ i jaabi ko jo t’i fɛ o ra,
sabu Ala ka bon ni adamaden ye.
13 Mun kosɔn i b’a fɛ ka siyɛn ta ni a ye
ko a tɛ a ta kokɛtaw kɛkun ɲafɔra mɔgɔ ye?
14 Ala bɛ kuma mɔgɔ fɛ cogo dɔ ra bi,
ka kuma a fɛ cogo wɛrɛ ra sini, nka mɔgɔw le tɛ a kɔrɔsi.
15 A bɛ kuma mɔgɔ fɛ siko ra, a bɛ ko dɔw yira a ra su fɛ,
tuma min na mɔgɔ bɛ sunɔgɔ fɔ ka ɲina a yɛrɛ kɔ,
tuma min na a lanin bɛ sunɔgɔ ra a ta lanan kan.
16 O wagati le ra, a bɛ mɔgɔ torow dayɛlɛ k’a sɔn hakiri ra,
k’a karan kosɛbɛ;
17 janko ka adamaden mabɔ a ta kɛwalejuguw ra,
janko ka mɔgɔ kisi yɛrɛbonya ma,
18 janko k’a kisi kaburu ma,
k’a nin kisi taman ta fagari ma.

19 Ayiwa, Ala bɛ bana ta dimi fana kɛ ka mɔgɔ koro, k’a lanin to a ta lanan kan;
o wagati le ra, a tigi kolow bɛ to ka yɛrɛyɛrɛ tuma bɛɛ dimi boro;
20 domuni tɛ diya a da ra tuun,
a ta miiriya tɛ kɛ domuni dimanw si kan tuun.
21 A bɛ fasa k’a fari bɛɛ bɔ a ra pewu;
a kolow tun tɛ ye, nka sisan o bɛɛ bɛ bɔ kɛnɛ ma.
22 O wagati b’a sɔrɔ a si surunyara kaburu ra,
o y’a sɔrɔ a nin lablara ninminamɛlɛkɛ ye ka ban.

23 Nka ni a kɛra ko mɛlɛkɛ soronarikɛbaga dɔ b’a kɔrɔ,
hali ni o mɛlɛkɛ ɲɔgɔnna kelen le ka sɔrɔ mɛlɛkɛ waga kelen cɛ ra,
min b’a tɛmɛsira yira a ra,
24 ni o ka makari a ra, k’a fɔ Ala ye ko:
«A kisi janko a kana jigi kaburu kɔnɔ,
sabu ne k’a kunmabɔsara sɔrɔ,»
25 o tuma a fari bɛ kɛnɛya ka kɛ i ko a denmisɛnman ta,
a bɛ sekɔ ka kɛ i ko a kanbelenman tun bɛ cogo min na.
26 A bɛ Ala daari, Ala bɛ sɔn a ta daariri ma;
a bɛ taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ ka ɲagari,
sabu Ala le bɛ mɔgɔ ta terenninya kɔsegi a ma.
27 O tigi bɛ dɔnkiri la mɔgɔw ɲa kɔrɔ k’a fɔ ko:
«Ne tun ka jurumun kɛ, ne tun ka can sira bla,
nka ne tun ka kan ni min ye, Ala ma o kɛ ne ra.
28 A ka ne nin kisi janko ne kana jigi kaburu kɔnɔ;
o ra ne bɛna to si ra, ne bɛna to yeelen na belen!»

29 Ayiwa, Ala le bɛ nin kow bɛɛ kɛ adamaden ye;
a b’a kɛ siɲaga fla, a b’a kɛ siɲaga saba,
30 janko ka mɔgɔ nin bɔsi kaburu ma,
janko a ye to yeelen na ni mɔgɔ ɲanaman tɔw ye.

31 Ayiwa, Ayuba, i janto ne ta kuma ra k’a lamɛn!
Ele ye je, k’a to ne ye kuma!
32 Nka ni kuma bɛ i fɛ ka ne jaabi, o fɔ!
Kuma, sabu ni i ka jo sɔrɔ, o ka di ne ye.
33 Ni o tɛ, ele ye ne lamɛn!
I je, k’a to ne ye hakiritigiya sira yira i ra.

34

Elihu ta ladirikan flanan: Ala ta kow bɛɛ terennin lo

1 Elihu ka dɔ fara a ta kuma kan k’a fɔ ko:
2 Aw hakiritigiw, aw ye ne ta kuma lamɛn!
Aw kolɔnbagaw, aw ye aw toro malɔ ne fɛ!
3 Sabu da bɛ domuni diya lɔn cogo min na,
toro fana bɛ kuma nafa lɔn ten le.

4 O ra, an ye can le ɲini,
an ye koɲuman le jate mina ɲɔgɔn fɛ.

5 Ayuba k′a fɔ ko: «Ne terennin lo,
nka Ala ka ne ta jo bɔsi ne ra.
6 Ne kɛra i ko faninyatigɛbaga, k′a sɔrɔ jo bɛ ne fɛ;
ne ta dimi tɛ sera ka ban, k′a sɔrɔ ne ma hakɛko kɛ.»

7 Ayiwa, wasoyakuma ka di jɔn ye ka Ayuba bɔ?
A ka di a ye i ko ji.
8 A bɛ kojugukɛbagaw le kɛ a jɛnɲɔgɔnw ye,
ka mɔgɔjuguw kɛ a tagamaɲɔgɔnw ye!
9 Sabu a ko: «Ni mɔgɔ k′a yɛrɛ ko diya Ala ye,
a tɛ nafa foyi sɔrɔ o ra!»

10 O kosɔn, aw mɔgɔ hakirimanw, aw ye ne lamɛn!
Ala ni kojugu cɛ ka jan,
Sebɛɛtigi Ala ni terenbariya cɛ ka jan!
11 A bɛ adamaden sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew le ye;
mɔgɔ tagamacogo ka kan ni min ye, a bɛ o le kɛ i ye.
12 Can ra, Ala tɛ kojugu kɛ,
Sebɛɛtigi Ala tɛ bɔ can sira kan ka ye!
13 Jɔn le k′a sigi dugukolo kuntigiya ra?
Jɔn le k′a sigi dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kunna?
14 Ni a kɛra ko Ala tun bɛ miiri ale yɛrɛ dɔrɔn ta ko le ra,
ni a tun k′a ta nɛnɛkiri ni a ta nin mina danfɛnw na,
15 o bɛɛ tun bɛ sa yɔrɔnin kelen na,
adamaden tun bɛ sekɔ ka kɛ buguri ye.

16 Ni i bɛ ko faamu, o tuma nin lamɛn;
i toro malɔ ne kumakan na!
17 Yala can kɔninyabaga bɛ se ka sigi kuntigiya ra wa?
Yala ele bɛ se ka kiti ben Ala terennin kan wa, Fangatigi Ala?
18 Ale min b′a fɔ masacɛw ma ko: «Aw mɔgɔkolonw,»
k′a fɔ kuntigiw ma ko: «Aw mɔgɔjuguw!»
19 A tɛ ɲabɔ mɔgɔ fɛ ko fagama lo,
a tɛ naforotigi fisaya dɛsɛbagatɔ ye;
sabu a boro le ka o fla bɛɛ dan.
20 O bɛɛ bɛ se ka sa yɔrɔnin kelen na.
Jamana mɔgɔw bɛ se ka muruti su cɛmancɛ ra ka kuntigiw faga;
fangatigiw bɛ tunu hali mɔgɔ boro tɛ se o ma.
21 Sabu Ala ɲa bɛ mɔgɔ tɛmɛsiraw bɛɛ ra,
a bɛ mɔgɔ ta sentako kelen kelen bɛɛ kɔrɔsi.
22 O dibi tɛ yi, kojugukɛbaga bɛ se ka dogo min kɔnɔ,
hali saya dibi.
23 Ala mako t′a ra ko a bɛ mɔgɔ ta ko sɛgɛsɛgɛ ka mɛɛn fɔlɔ,
ka sɔrɔ ka o tigi wele a ta kiti ra.
24 A bɛ fangatigiw laben, hali a tɛ ɲininkari kɛ o ta ko ra;
o kɔ, a bɛ mɔgɔ wɛrɛw sigi o nɔ ra,
25 sabu a ka o ta kɛwalew lɔn.
A bɛ o lawuri su kelen na ka o bɔ fanga ra, ka o ta ko bɛɛ cɛn.
26 A bɛ o bugɔ mɔgɔ bɛɛ ɲa na
i ko mɔgɔjuguw;
27 sabu o ka o yɛrɛ mabɔ Ala ra,
o ma hakiri sɔrɔ k′a ta kow si faamu.
28 O ka dɛsɛbagatɔw lakasi ka o kasikan se Ala ma;
o b′a to Ala bɛ ɲanibagatɔw kulekan mɛn.
29 Nka ni Ala jera, jɔn bɛ se k′a jaraki?
Ni a k′a ɲada dogo, jɔn bɛ se k′a ye?
O bɛɛ n′a ta, a bɛ min kɛ siyaw ra, a bɛ se ka o kelen kɛ adamadenw bɛɛ ra;
30 janko Alaɲasiranbari dɔ kana na sigi fanga ra,
ka to ka jan la mɔgɔw ɲa ka o laben.

31 Ayiwa, ni mɔgɔ k’a fɔ Ala ye ko:
«Ne ta kojugu hakɛ bɔra ne ra ka ban, ne tɛna kojugu wɛrɛ kɛ tuun.
32 Ne ɲa tɛ se ka fɛn min ye, i yɛrɛ ye o yira ne ra;
ne tun ka terenbariyako minw kɛ, ne tɛna o dɔ wɛrɛ kɛ tuun.»
33 Ayiwa, ele min bɛ Ala jarakira,
ka kaɲa ni ele ta miiriya ye, yala Ala ka kan ka o tigi sara wa?
Ele le ka kan k’a latigɛ, ne tɛ.
I ka min lɔn, o fɔ!

34 Mɔgɔ hakirimanw
ani mɔgɔ hakiritigi minw bɛ ne lamɛnna,
olugu bɛna a fɔ ne ma ko:
35 «Ayuba bɛ kuma i ko mɔgɔ min tɛ ko lɔn;
a bɛ kuma i ko hakiri tɛ mɔgɔ min fɛ.
36 O ra, Ayuba ka kan ka kɔrɔbɔ ka se fɔ a dan ma,
sabu a ta jaabicogo ni kojugukɛbagaw ta bɛɛ ka kan.
37 A bɛ murutiri le farara a ta jurumunw kan;
a bɛ sigiya donna an jusukun na,
ka kuma caman fɔ k’a sin Ala ma.»

35

Elihu ta ladirikan sabanan: Ayuba bɛ kumalakolonw le fɔ

1 Elihu ka dɔ fara a ta kuma kan k’a fɔ Ayuba ye ko:
2 Yala ele b’a miiri ko jo bɛ i fɛ wa?
I ko: «Ne terennin lo Ala ɲa kɔrɔ!»
3 I ko: «Nafa juman le bɛ ne ta jurumunkɛbariya ra?»
I ko: «Ala bɛ mun nafa le sɔrɔ a ra?»
4 Ne le bɛna i jaabi,
ele ni i tericɛw bɛɛ.

5 I ɲa lɔ sankolo ra k’a flɛ!
Sankabaw flɛ i kunna fɔ yɔrɔjan!
6 Ni ele ka jurumun kɛ, o bɛ mun le can Ala ye?
Ni i ka i ta hakɛkow caya, o bɛ mun kɛ Ala ra?
7 Ni ele terenna, o bɛ mun lase Ala ma?
Ala bɛ mun le sɔrɔ i boro?
8 I ta juguya bɛ digi i mɔgɔɲɔgɔnw le ra;
i ta terenninya fana bɛ adamadenw le nafa.

9 Mɔgɔw bɛ kulera o tɔɲɔbagaw boro;
o bɛ kulera ko o ye o bɔsi ka bɔ fangatigiw boro.
10 Nka mɔgɔ si t’a fɔ ko: «Ne Danbaga Ala bɛ min le,
ale min bɛ mɔgɔ bla dɔnkirila ra su fɛ,
11 ale min bɛ an karan ka an kɛ hakiritigi ye ka tɛmɛ kongosogow kan,
ka an kɛ hakiritigi ye ka tɛmɛ sanfɛkɔnɔw kan?»

12 Mɔgɔw bɛ kule, nka Ala tɛ o jaabi,
kojugukɛbagaw ta yɛrɛbonya kosɔn.
13 Can lo, o bɛ kulera gbansan le; Ala tɛ o lamɛn,
Sebɛɛtigi Ala t’a jantora o ra.

14 O tuma a bɛna ele jaabi cogo di, ni ele ko i t’a yera,
ko i ka i ta kow to a boro, nka i k’a makɔnɔ ka dɛsɛ!
15 Ayiwa, sisan, i n’a fɔ a ta jusugban tɛ foyi kɛra mɔgɔw ra fɔlɔ,
i n’a fɔ a tɛ mɔgɔw ta murutiriw jatera fɔlɔ,
16 o kosɔn, Ayuba bɛ kuma gbansanw fɔra;
a bɛ hakirintanyakumaw cayara.

36

Elihu ta ladirikan naaninan: Mɔgɔ tɛ Ala sɔsɔ

1 Elihu ka dɔ fara a ta kuma kan tuun k’a fɔ Ayuba ye ko:

2 Ne makɔnɔ dɔɔnin, ne bɛna a ɲafɔ i ye;
sabu kuma dɔ belen bɛ ne fɛ k'a fɔ i ye Ala ta ko ra.
3 Ne bɛna ne ta lɔnniya ɲini fɔ yɔrɔjan,
ne bɛna kuma ka can di ne Danbaga ma.
4 Can ra, ne ta kuma tɛ faninyakuma ye;
mɔgɔ min ta lɔnniya bɔra jusukun gbɛnin na, o tigi le bɛ i kɔrɔ tan!

5 Ala ka bon, a fana tɛ ban mɔgɔ ra;
a baraka ka bon, a hakiri ka bon.
6 A tɛ mɔgɔjugu to a ye si sɔrɔ;
nka a bɛ ɲanibagatɔw ta jo di o ma.
7 A t'a ɲa yɛlɛma k'a kɔ don mɔgɔ terenninw na;
a bɛ o lasigi masasiginanw kan i ko masacɛw,
ka o sabati kosɛbɛ, ka o kɔrɔta.

8 Ni nɛgɛjɔrɔkɔ dɔ ka o siri,
walama ni ɲani benna o kan,
9 o tuma o ta kɛwale min ka o kow lase o ma, a bɛ o fɔ o ye;
o tara wasoya fɛ ka hakɛko minw kɛ, a bɛ o fɔ o ye.
10 A bɛ o toro dayɛlɛ, janko o ye a ta karan lamɛn;
a b'a fɔ o ye ko o ye terenbariyakow dabla.
11 Ni o k'a lamɛn ka sɔn a ta ma,
o tuma o bɛ o ta dunuɲalatigɛ tɔ kɛ hɛra ra,
ka o si tɔ kɛ o diyanyakow ra.
12 Nka ni o m'a lamɛn, a b'a to o ye faga ni taman ye,
o bɛ sa o ta kolɔnbariya kosɔn.

13 Alaɲasiranbariw diminin bɛ to;
hali ni Ala ka o siri ni a ta sirinanw ye, o tɛ kule ko a ye o bɔsi.
14 O kosɔn o bɛ sa ka o to kanbelenya ra,
ka o to ni cɛ jatɔyakɛbagaw* ye o ta sɔnnikɛyɔrɔw ra.
15 Nka Ala bɛ ɲanibagatɔ bɔsi a ta ɲani sababu ra,
a bɛ sɛgɛ kɛ sababu ye k'a toro dayɛlɛ, janko a ye mɛnni kɛ.

16 Ayiwa, a bɛna ele fana sama ka i bɔ sɛgɛ ra,
ka i laganfiya; foyi tɛna i degu tuun;
domuni dimanw bɛna caya i kɔrɔ.
17 Bi, mɔgɔjuguw ka kan ni jaraki min ye, o le sera ele ma;
jaraki ni kiti benna i kan.
18 Nka i kana ta jusugban fɛ ka i yɛrɛ bla kumakolonfɔ ra;
i kana a to tɔɔrɔ bonyakojugu ye i lafiri.
19 Yala i kulekan bɛ se ka i bɔ i ta degu ra wa,
walama i yɛrɛ ta baraka fanga bɛɛ bɛ se wa?
20 I kana kɔrɔtɔ ko su ye ko,
su min bɛ siyaw ta ka o bɔ o sigiyɔrɔw ra.
21 I yɛrɛ kɔrɔsi, i kana i yɛrɛ bla terenbariyakow ra;
sabu ɲani bɛ se ka i bla o ra.

Ala ta sebagaya ka bon

22 A flɛ, Ala ni a ta sebagaya ka bon.
Jɔn le bɛ se ka mɔgɔ karan i ko ale?
23 Jɔn le bɛ a ta kokɛtaw fɔra a ye?
Jɔn le bɛ se k'a fɔ a ma ko: «I ka kojugu kɛ»?
24 I hakiri to Ala ra k'a bonya a ta kokɛninw kosɔn;
mɔgɔw bɛ dɔnkiri la k'a tando a ta ko minw kosɔn.
25 Adamaden bɛɛ ɲa b'a ra,
mɔgɔw bɛ to fɔ yɔrɔjan k'a ye.
26 Ala ka bon, nka a ta bonya tɛmɛna an ta hakiri dan kan;
a sandaw tɛ se ka jate k'a da lɔn.

---

* **36:14 36.14** Cɛ jatɔyakɛbagaw: o mɔgɔw tun bɛ o jatɔya kɛ o ta jobonw le kɔnɔ (Masacɛw fɔlɔ 14.24; 22.47).

27 A bɛ jiw sama ka o layɛlɛn san fɛ,
ka o kɛ sanji ye sankabaw kɔnɔ.
28 Sankabaw bɛ sanji lajigi,
k’a bɔn adamadenw kan caman.
29 Ala bɛ sankabaw yɛrɛgɛ san fɛ cogo min na,
ani sanpɛrɛn bɛ mankan bɔ cogo min na a ta so kɔnɔ, jɔn bɛ se ka o faamu?
30 A flɛ, a bɛ a ta sanmanamanaw bɔ cogo min na sankolo fan bɛɛ ra,
k’a sɔrɔ kɔgɔji jukɔrɔyɔrɔw bɛ dibi ra.
31 A bɛ kiti ben siyaw kan o fɛnw sababu ra,
a bɛ domuni di o ma caman o fɛnw sababu ra.
32 A bɛ sanmanamanaw kɛ k’a borotɛgɛw fa,
ka o ci ka taga o tagayɔrɔw ra.
33 A ta sanpɛrɛn le b’a ko fɔ;
hali bɛganw bɛ bɔ a nako kala ma.

37

Elihu ko Ala ta danfɛnw ye kabako ye

1 Elihu ko tuun ko:
Nin kow bɛɛ le kosɔn ne jusukun bɛ yɛrɛyɛrɛ,
fɔ a bɛ panpan.
2 Aw y’a lamɛn, aw y’a pɛrɛnkan lamɛn,
ani a da bɛ sɔngɔkanba min bɛɛ fɔra.
3 A bɛ o sɔngɔkan bɔ sankolo fan bɛɛ ra;
a ta sanmanamanaw bɛ se fɔ dugukolo danw na.
4 O kɔ, kanba dɔ bɛ bɔ: a bɛ a ta sankurukan bɔ ni baraka ye;
ni a kan bɔra dɔrɔn, a ta sanmanamanaw tɛ dabla tuun.
5 Ala ta sankurukan ye kabakofɛn le ye;
a bɛ kobaw kɛ, minw tɛmɛna an ta hakiri dan kan.
6 A b’a fɔ sanbɛrɛ ye ko: «Jigi dugukolo kan»;
a bɛ sanji lana, a bɛ a ta sanji barakamanw lana,
7 fɔ ka adamadenw bɛɛ ta baaraw lalɔ,
janko bɛɛ y’a lɔn ko ale Ala ta baara lo.
8 Kongosogow bɛ don o ta wow kɔnɔ,
o bɛ to o layɔrɔw ra.

9 Sanfɔŋɔ bɛ na ka bɔ woroduguyanfan na,
sahiliyanfan fɔŋɔ bɛ na ni nɛnɛ ye.
10 Ala b’a dafɔŋɔ fiyɛ ka jiw suma fɔ ka o simi;
jiw bɛɛ bɛ ja ka kɛ i ko kabakuru.
11 A bɛ sankabaw fa ji ra;
san bɛ manamana sankabaw cɛ ra fan bɛɛ ra.
12 Ale le bɛ o tɛmɛyɔrɔw yira o ra ka kaŋa ni a sago ye;
ni a ka fɛn o fɛn fɔ o ye, o bɛ o kɛ,
dunuŋa yɔrɔ bɛɛ lajɛnnin na.
13 Ni a ko a bɛ mɔgɔw bugɔ ni a ta bere ye,
walama ni a ko a bɛ koŋuman kɛ o ye,
a bɛ o fɛnw le ci.

14 I toro malɔ nin kow ra, Ayuba!
I lɔ dɔɔnin, i ye Ala ta kabakow jate mina.
15 Ala bɛ nin fɛnw bɛɛ ta baara yira o ra cogo min na,
ani a bɛ sanmanamana bɔ sankabaw cɛ ra cogo min na, ele ka o lɔn wa?
16 Sankabaw bɛ dulon ka lɔ yɔrɔ kelen na cogo min na, ele ka o lɔn wa?
O ye lɔnniya dafanin tigi ta baara kabakoman le ye.
17 Ni woroduguyanfan fɔŋɔ ka dugukolo gban,
ele min ta faniw bɛ fundɛnin bla i ra,
18 yala ele tun bɛ se ka Ala dɛmɛ ka sankolo yɛrɛgɛ,
k’a gbɛlɛya i ko dugalen nɛgɛraman wa?

19 Ayiwa, an ka kan ka min fɔ a ye, ele ye o fɔ an ye;
an kɔni tɛ se k’a karan foyi ra, sabu anw bɛ dibi le ra.

20 Yala o ka kan ka Ala lasɔmi sani ne ye kuma ta wa?
Yala mɔgɔ ka kan ka Ala lasɔmi ko dɔ ra, janko a ye o ko lɔn wa?
21 Tere yeelen bɛ bara ka tunu sankabaw kɔ fɛ,
nka ni fɔɲɔ ka fiyɛ dɔrɔn, olugu bɛ taga.
22 Yeelen dɔ bɛ manamana i ko sanin, ka bɔ sahiliyanfan na;
Ala ta masaya nɔɔrɔ ye siranyafɛnba ye dɛ!
23 Sebɛɛtigi Ala lo, an tɛ se ka se a ma;
a ka bon a ta fanga ni a ta can sababu ra,
sabu a tɛ mɔgɔ terennin tɔɲɔ.
24 O le kosɔn mɔgɔw ka kan ka siran a ɲa;
minw bɛ o yɛrɛ jate hakiritigi ye, a tɛ olugu jate.

Ala kumana Ayuba fɛ

38

(38.1–42.6)

Ala ta kumakan fɔlɔ: Ala ka sankolo ni dugukolo ko lakari

1 Matigi Ala tora sanfɔɲɔ cɛ ma ka Ayuba jaabi, ko:
2 Jɔntigi le bɛ sigiya donna ne ta kow ra
ni a ta kolɔnbariyakumaw ye?
3 I yɛrɛ cɛsiri i ko cɛfari;
ne bɛna hakiri ɲini ele fɛ, ele bɛna ne karan.

4 Wagati min ne tun bɛ dugukolo ju sigira, ele tun bɛ min?
Ni i ka ko lɔn, o fɔ ne ye.
5 Jɔn le ka a janya ni a bonya ni a lɔ latigɛ? Ele ka o tigi lɔn wa?
Jɔn le ka juru siri k'a suma?
6 Dugukolo ju siginin bɛ mun le kan?
Jɔn le k'a kabakuru fɔlɔ sigi,
7 wagati min sɔgɔmada ta lolow tun bɛ jɛnna ka dɔnkiri la ka ninsɔndiya ɲɔgɔn fɛ,
ani wagati min Ala ta mɛlɛkɛw bɛɛ tun bɛ ɲagarira fɔ ka pɛrɛn?

8 Wagati min kɔgɔji serira ka bɔ,
jɔn le ka konw datugu a da ra k'a mina ka lɔ,
9 ani wagati min ne ka sankabaw kɛ a ta derege ye k'a datugu,
ka dibi kɛ a ta faniw ye k'a lamini,
10 ani wagati min ne ka ne ta sariyaw sigi a kunna,
ka konw kɛ k'a datugu, ka sɔgɔnanw don a ra,
11 k'a fɔ a ye ko: «I bɛ se ka na fɔ yan, nka i man kan ka tɛmɛ yan kan,
sabu i ta jikuruw ta yɛrɛbonya ka kan ka dan yan le»?

12 Kabini ele worora, ele ka dugu gbɛ ka ye wa?
Ele ka dugugbɛda lɔyɔrɔ yira a ra ka ye wa,
13 janko a yeelen ye manamana dugukolo fan bɛɛ ra,
ka mɔgɔjuguw gbɛn?
14 O wagati le ra dugukolo cogoya bɛ yɛlɛma
k'a kɛ i ko mɔgɔ b'a boro tagamasiyɛn to bɔgɔ ra cogo min na,
k'a kɛ i ko mɔgɔ ka fani don k'a yɛrɛ pari.
15 Nka mɔgɔjuguw ta yeelen bɛ bɔsi o ra;
a tun ka o boro min lawuri, o boro bɛ kari.

16 Yala ele sera kɔgɔji ta jiw bɔyɔrɔ ra wa?
I yaalara a jidunbaw jukɔrɔ ka ye wa?
17 Saya dondaw yirara ele ra wa?
Yala ele ɲa ka saya dibi donda ye wa?
18 Yala i ka dugukolo bonya jate mina wa?
Ni a kɛra i ka o bɛɛ lɔn, a fɔ!

19 Yeelen ta sosira bɛ min le?
Dibi sigiyɔrɔ bɛ min le,
20 ka n'a fɔ ko ele bɛ o ta sosiraw lɔn,
fɔ ka taga o mina o sigiyɔrɔw ra?

21 Sigiya t’a ra, ele ka o lɔn, sabu i tun worora ka ban;
i si sandaw ka ca yɛrɛ le kosɛbɛ!

22 Bugun maranin bɛ yɔrɔ min na, ele sera yi wa?
I ka sanbɛrɛ marayɔrɔw ye wa?
23 Ne ka o fɛnw mara lonjuguw le kama,
lon min siyaw bɛ ben ɲɔgɔn kan ka ɲɔgɔn kɛrɛ.
24 Yeelen bɛ tɛmɛ sira juman le fɛ ka se yɔrɔ bɛɛ ra?
Terebɔyanfan ta fɔɲɔ gbanninman bɛ tɛmɛ min le ka fiyɛ dugukolo kan?

25 Jɔn le bɛ sanjibaw tɛmɛyɔrɔw labɛn o ye?
Jɔn le bɛ sanmanamanaw ni sanpɛrɛn ta sira bɔ o ye,
26 k’a to sanji ye ben dugukolo lakolon kan, mɔgɔ tɛ yɔrɔ min na,
ka ben kongokolonw kɔnɔ, adamaden tɛ yɔrɔ min na,
27 janko ka yɔrɔ lakolonw, ani yɔrɔjalanw sɔn ji ra,
janko binw ye falen ka caya?
28 Yala fa bɛ sanji fɛ wa?
Jɔn le ka gɔmiji den kelen kelen bɛɛ kɛ?
29 Ji siminin* bɔra min?
Jɔn le ka bugun dan?
30 O wagati le ra, ji bɛ simi ka ja, ka kɛ i ko kabakuru,
k’a sanfɛyɔrɔ gbɛlɛya k’a kɛ kulugutu kelen ye.

31 Ele bɛ se ka teremana wagati ta lolow juruw siri ɲɔgɔn na wa,
walama ka samiya wagati ta lolow juruw foni?
32 Ele bɛ se ka woroduguyanfan ta lolow bɔ o bɔwagati ra wa?
I bɛ se ka sahiliyanfan ta lolobaw, ani a lolo misɛnw ta siraw yira o ra wa?
33 Yala ele ka sankolo ta sariyaw lɔn wa?
Ele le bɛ o sariyaw lase dugukolo ma wa?

34 Yala ele bɛ se ka i kan kɔrɔta ka kuma sankabaw fɛ,
janko o ye sanji ben ka jiba bɔn i kan wa?
35 Ele le bɛ sanmanamanaw ci ka taga o tagayɔrɔw ra wa?
Ni i ka o wele, yala o b’a fɔ i ma ko: «An ye nin ye» wa?
36 Jɔn le ka hakiritigiya don adamaden jusukun na,
walama ka faamuri don a hakiri ra?
37 Jɔn le bɛ se ka sankabaw jate?
Jɔn bɛ se ka sankolo ta baraw jɛngɛ k’a ji bɔn,
38 ka buguri ɲigi k’a kɛ bɔgɔ ye,
ka bɔgɔkuruw nɔrɔ ɲɔgɔn na?

39 Ele le bɛ sogo mina k’a di jaramuso ma wa?
Ele le bɛ domuni di jaradenw ma ka kɔngɔ bɔ o ra wa,
40 wagati min o lanin bɛ o ta wow kɔnɔ,
walama wagati min o dogonin bɛ tu kɔnɔ ka sogow kɔnɔ?
41 Wagati min kankan ta denw bɛ kule Ala nɔ fɛ,
ka to ka yaalayaala sabu domuni tɛ o fɛ,
jɔn le bɛ o ta domuni di o ma?

39

Ala ka kongobɛganw ko lakari Ayuba ye

Kongobakɔrɔnin

1 Ele ka kongobakɔrɔninw worotuma lɔn wa?
I ka minanmuso jigitɔ ye wa?
2 O bɛ karo da min kɛ ka sɔrɔ ka woro, ele ka o jate k’a da lɔn wa?
Ele ka o denw worotuma lɔn wa?
3 O bɛ biri le ka o ta denw woro;
ni o kɛra, o bɛ bɔsi ka bɔ o ta dimi boro.

* **38:29 38.29** An ka ji siminin bla fɛn min nɔ ra, o tɔgɔ ye tubabukan na ko gilase. An ka bugun bla fɛn min nɔ ra, o ye fɛn dɔ ye min bɛ i ko gilase mugu.

4 O denw bɛ baraka sɔrɔ ka bonya o yɛrɛ ma kongo kɔnɔ;
o bɛ taga o ɲanayɔrɔ ra, o tɛ sekɔ o bamuso fɛ tuun.

Kongofali

5 Jɔn le ka kongofali labla k'a to a ye bori a sago ma?
Jɔn le ka kongofaliba foni k'a to a yɛrɛ ma?
6 Ne ka kongokolon kɛ a ta yɔrɔ ye,
ka yɔrɔjalanw kɛ a ta so ye.
7 A ta foyi tɛ dugukɔnɔyɔrɔ ta mankanw na;
a tɛ sowotorotigi pɛrɛnkanw mɛn.
8 A bɛ yaala kuruw kunna k'a ta domuni ɲini;
a bɛ bin nugunin suguya bɛɛ ɲini.

Kongomisi

9 Yala kongomisi bɛ sɔn ka baara kɛ ele ye wa?
A bɛ sɔn ka si i ta wɛrɛ kɔnɔ wa?
10 I bɛ se ka juru siri kongomisi ra janko a ye sɛnɛ kɛ wa?
Yala a bɛ sɔn ka misidaba sama i ye foro kɔnɔ wa?
11 Yala ele bɛ sɔn ka i jigi la a kan, ko a baraka ka bon,
ka i ta foro baara bɛɛ to a boro wa?
12 I bɛ sɔn ka la a ra ko a bɛna i ta siman cɛ ka na ni a ye,
ka na a lajɛn simangbasiyɔrɔ ra wa?

Kɔnɔsogolon

13 Kɔnɔsogolon b'a kaman gbasigbasi, ka ninsɔndiya,
nka a tɛ se ka wuri a kaman na i ko baninkɔnɔ.
14 A bɛ a ta fanw la dugukolo kan ka taga ka o to yi,
k'a to dugukolo fundɛnin ye a gban.
15 A bɛ ɲina ko fɛn dɔ bɛ se ka o dɔn,
ko kongosogo dɔ bɛ se ka o ci ni a sen ye.
16 A tɛ hina a denw na; a bɛ i n'a fɔ a yɛrɛ ta denw tɛ.
A tɛ siran ko a ka fan min la, o sɛgɛ bɛna kɛ gbansan ye,
17 sabu Ala ka ale jɛn hakiritigiya ra,
a m'a sɔn faamuri ra.
18 Nka n'a wurira ka lɔ tuma min na ka bori damina,
a bɛ yɛrɛko so ni sotigi bɛɛ ma.

So

19 Ele le ka so ta baraka don a ra wa?
Jɔn le k'a kansiw kɛ k'a cɛɲa?
20 Ele le b'a to a bɛ pan i ko ɲɔdomutɔn wa?
A ta fagamayakasi bɛ jatigɛ bla mɔgɔw ra!
21 A b'a sengbɔgɔrɔ gbasigbasi dugu ma ka ɲagari sabu baraka b'a ra;
a bɛ girin ka don kɛrɛkɛdenw cɛ ra.
22 A tɛ siranya jate, foyi tɛ a ja tigɛ;
hali ni a ka kɛrɛkɛmuru ye, a tɛ sekɔ kɔ fɛ.
23 Kɛrɛkɛcɛ min siginin b'a kan, a bɛ o ta biɲɛforogo mankan,
ani taman manamanatɔ ni biɲɛjan mankan mɛn.
24 A kɔrɔtɔninba bɛ bori yɔrɔ bɛɛ;
ni buru fiyɛra ka ban, a tɛ se ka lɔ yɔrɔ kelen na tuun.
25 Ni buru fiyɛra a b'a fɔ: «An ye taga!»
A bɛ to fɔ yɔrɔjan ka kɛrɛ kasa ta,
a bɛ kɛrɛkuntigiw pɛrɛnkan ni kɛrɛkɛdenw wɔyɔkan mɛn.

Santigi ni bɔn

26 Yala ele ta hakiri le sababu ra, santigi bɛ wuri a kaman na,
k'a kaman yangan ka taga fɔ woroduguyanfan na wa?
27 Ele le b'a fɔ bɔn ye ko a ye wuri wa?
Ele le b'a fɔ a ye ko a ye a ta ɲaga la fɔ kurujanw san fɛ wa?
28 A bɛ to faraw le cɛ ra; a bɛ si o yɔrɔw le ra.
A dogoyɔrɔ ye kuru jamijanw sanfɛyɔrɔw le ye.
29 A bɛ to o yɔrɔ ra ka sogo dɛndɛn;
k'a to fɔ yɔrɔjan, a ɲa b'a ye.
30 A denw bɛ jori min;

ni sogosu bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, a bɛ yi*.

40

Ala ko Ayuba ye ale jaabi

1 Matigi Ala k'a fɔ Ayuba ye tuun ko:
2 Ele min bɛ Sebɛɛtigi Ala sɔsɔra, yala ele b'a fɛ ka Ala wele kiti ra le wa?
Ele min bɛ Ala jarakira, ele bɛ se ka nin ɲininkariw jaabi wa?

3 Ayiwa, Ayuba ka Matigi Ala jaabi ko:
4 A flɛ, ne tɛ foyi ye; ne bɛna ele jaabi ka mun fɔ sa?
Ne bɛ ne boro la ne da ra le ka je.
5 Ne kumana siŋagako kelen, ne tɛna foyi fɔ tuun;
ne kumana siŋagako fla, ne tɛna dɔ wɛrɛ fara o kan tuun.

Ala ta kumakan flanan: A ko se tɛ Ayuba ye

6 Matigi Ala tora sanfɔŋɔ cɛ ma ka Ayuba jaabi tuun, ko:
7 I yɛrɛ cɛsiri i ko cɛfari,
ne bɛna hakiri ɲini ele fɛ, ele bɛna ne karan.
8 Yala i b'a fɛ ka jaraki ben ne le kan wa?
I b'a fɛ ka kiti ben ne kan ka jo di i yɛrɛ ma wa?
9 Yala ele boro bɛ i ko ne Ala ta boro wa?
Yala ele kan bɛ i ko sankurukan, i ko ne Ala kan bɛ cogo min na wa?

10 Ayiwa, i yɛrɛ masiri ni masaya ni fanga ye sa!
Bonya ni nɔɔrɔ la i yɛrɛ kan!
11 I ta jusugban lajigi mɔgɔw kan i ko jibaw;
i ɲa lɔ yɛrɛbonyabagaw bɛɛ ra, ka o laben!
12 I ɲa lɔ yɛrɛbonyabagaw bɛɛ ra, ka o majigi!
Mɔgɔjuguw terege dugu ma ka o ɲɔɲɔ yɔrɔnin kelen na!
13 O bɛɛ lajɛnnin dogo buguri jukɔrɔ!
O ɲa datugu ka o dogo kaburu kɔnɔ!
14 Ni o kɛra, ne yɛrɛ le bɛna ele fo ka i waleɲumanlɔn,
sabu i yɛrɛ baraka bɛ se ka i kisi!

Ala ka jirafɛn dɔw lakari

Mali

15 Ayiwa, mali flɛ! Ne ka ale dan i ko ne ka ele dan cogo min na;
a bɛ bin ɲimi i ko misi.
16 A flɛ, baraka min b'a soro ra,
ani fanga min b'a kɔnɔbara ta sogobuw ra!
17 A b'a kukala wuri k'a ja i ko sɛdirisun;
a wotow ta sogobuw ka ɲɔgɔn mina ni baraka ye.
18 A kolo ka gbɛlɛn i ko siranɛgɛ,
a garagakolow bɛ i ko nɛgɛberew.
19 Ale ye Ala ta danfɛnw bɛɛ ra kabakoman le ye;
a danbaga k'a dan ka muru di a ma*.
20 A bɛ a ta baro sɔrɔ kuruw kan,
kongosogow bɛɛ bɛ boribori yɔrɔ minw na.
21 A bɛ la kɔdarayiriw jukɔrɔ,
a bɛ dogo binw cɛ ra bɔgɔ ra.
22 Kɔdarayiriw suma b'a datugu,
a bɛ dogo yirimisɛnw cɛ ra.
23 Hali ni baji ka fariya cogo o cogo, a tɛ siran;
hali ni Zuridɛn ba ka fa ka se fɔ a da kɔrɔ, a hakiri siginin lo.
24 Yala mɔgɔ bɛ se k'a ɲa yɛlɛnnin to k'a mina wa,
walama k'a mina ni jan ye k'a nun sɔgɔ nin biŋɛ ye?

Jirasa belebele

25 Yala ele bɛ se ka jirasa belebele† mina ni dulen ye wa?

---

* **39:30 39.30** Nin kumaw fɔra Matiyu kitabu ra (24.28), ani Luka kitabu ra (17.37). * **40:19 40.19** Nin hayan fɔra cogo wɛrɛ ra Kitabu dɔw kɔnɔ. † **40:25 40.25** Jirasa belebele ye fɛŋnanaman dɔ ye min cogo bɔra banba fɛ.

Ele bɛ se k’a nɛnkun siri ni jurukisɛ ye wa?
26 Yala i bɛ se ka juru don a nun na wa?
I bɛ se ka a dagbaga sɔgɔ ni biɲɛ ye wa?
27 Ni i ko i b’a mina, a bɛna i daari ni makarikanw le ye,
ka kumadimanw fɔ i ye wa?
28 Yala a bɛna teriya don ni ele ye le,
k’a yɛrɛ kɛ ele ta jɔn ye wagati bɛɛ wa?
29 Yala i bɛ se ka toron kɛ ni a ye i ko kɔnɔnin wa,
walama k’a siri juru ra, i denmusow ye toron kɛ ni a ye?
30 Yala mɔgɔw bɛ se ka jɛn k’a mina k’a fiyeere wa?
O bɛ se k’a taran sannikɛbagaw ra wa?
31 I bɛ se k’a bon ni biɲɛ ye k’a fari yɔrɔ bɛɛ sɔgɔsɔgɔ wa,
walama k’a kunkolo sɔgɔ ni jɛgɛfagabiɲɛ ye?
32 Ayiwa, ele ye i boro la a kan ka flɛ sa! A bɛna min kɛ i ra, o tɛna bɔ i kɔnɔ;
i tɛna a se fla!

41

Ala ka jirasa belebele ta ko lakari

1 I bɛ i jigi la fɛn o fɛn kan ko i bɛ jirasa belebele kɛrɛ ni o ye, ka se sɔrɔ a kan, o bɛɛ ye gbansan ye;
a yeri dama siranya bɛ mɔgɔ ben dugu ma.
2 Mɔgɔ si tɛ sɔn ka farati k’a darabɔ.
Ayiwa, o tuma ne Ala, jɔntigi le bɛna se ka lɔ ka ne kɔnɔ?
3 Jɔn le ka fɛn di ne ma, ko ne ka kan ka o juru sara o tigi ye?
Fɛn o fɛn bɛ dunuŋa kɔnɔ o bɛɛ lajɛnnin ye ne ta le ye.

4 Ayiwa, ne tɛna jirasa belebele farikolow ko to fɔbari ye,
ani baraka min b’a ra, ani a fari cɛɲa.
5 Jɔn le sera k’a ta derege bɔ a ra ka ye?
Jɔn le sera ka don a ɲinsira fla cɛ ma ka ye?
6 Jɔn le sera k’a da yɛlɛ ka ye?
A ɲinw bɛ jatigɛ bla mɔgɔ ra!
7 A faraw bɛ i ko nɛgɛbɛnnanw; o le bɛ bonya ni baraka di a ma.
O nɔrɔnɔrɔnin lo ɲɔgɔn na a fari kan i ko tagamasiyɛnw.
8 O dondonnin lo ɲɔgɔn na;
hali fɔɲɔ tɛ tɛmɛ o ni ɲɔgɔn cɛ.
9 O bɛɛ kelen kelen sirinin bɛ ɲɔgɔn na, ka ɲɔgɔn mina;
foyi tɛ se ka o faran ka bɔ ɲɔgɔn na.

10 A tisotɔ bɛ tasumayeelen bɔ;
a ɲadenw bɛ manamana i ko teresun yeelen.
11 Tasumamana bɛ seri ka bɔ a da fɛ,
tadenw bɛ bɔ a da ra.
12 Sisi bɛ bɔ a nunwow fɛ,
i ko daga, walama dagaba wuritɔ tasuma kan.
13 A nɛnɛkiritɔ, a nunfɔɲɔ bɛ se ka takami fiyɛ k’a mana;
tasumamanaw bɛ bɔ a da fɛ.
14 A ta fanga b’a kankala le ra;
ni i k’a ye, a bɛ jatigɛ bla i ra.
15 A fari ɲuguyɔrɔw nɔrɔnin lo ɲɔgɔn na;
o jajanin lo ka o nɔrɔ ɲɔgɔn na kosɛbɛ.

16 A jusukun ka gbɛlɛn i ko kabakuru,
a ka gbɛlɛn i ko mugusi kaba.
17 Ni a wurira, hali cɛfaribaw bɛ siran;
jatigɛ kosɔn o bɛ bori ka dogo.
18 K’a fɔ ko i b’a kɛrɛ ni kɛrɛkɛmuru ye,
walama biɲɛ ni taman ni nɛgɛderege, o si tɛ foyi ɲa.
19 Nɛgɛ bɛ a ɲa kɔrɔ i ko binjalan;
siranɛgɛ bɛ a ɲa kɔrɔ i ko yiri torinin.
20 Biɲɛ tɛ se k’a labori;
ni i ka kabakuru don tafura ra k’a bon, o bɛ kɛ i ko binjalan le benna a kan.

21 Berekuru b′a fɛ i ko binjalan,
a ta foyi tɛ bijɛ tɛmɛtɔ mankan na.

22 Fara minw b′a kɔnɔbara kan, o da ka di i ko muru;
a fofotɔ, olugu bɛ kɛ i ko misidaba samatɔ bɔgɔ ra.
23 Ni a lamagara ji jukɔrɔ, a bɛ jidunbaw lawuri i ko ji wuritɔ daga kɔnɔ;
a bɛ baji ɲa duuru k′a kɛ i ko turudaga.
24 A tɛmɛsira nɔ bɛ manamana a kɔ fɛ;
ji ɲa bɛ gbɛ, k′a kɛ i ko kunsigigbɛ.

25 Mɔgɔ si tɛ ale kuntigi ye dugukolo kan yan;
ale danna ko a kana siran foyi le ɲa.
26 Danfɛn min o min kɔrɔtanin lo, a bɛ o bɛɛ kunna;
ale le ye kongosogo fagamaw bɛɛ ta masa ye.

42

Ayuba ka jo di Ala ma

1 Ayuba ka Matigi Ala jaabi, ko:
2 Ne k′a lɔn ko fɛn bɛɛ se bɛ ele ye;
ko foyi tɛ i ta kolatigɛnin si bari.
3 I ko: «Jɔntigi le bɛ sigiya donna ne ta kow ra
ni a ta kolɔnbariyakumaw ye?»
Can lo, ne tɛ ko minw faamu, ne ka o fɔ,
kabakoba minw ka bon ne ta lɔnniya ma, ne ka o fɔ.

4 I ko: «Ne lamɛn, sisan ne bɛna kuma;
ne bɛna hakiri ɲini ele fɛ, ele bɛna ne karan!»
5 Ne toro le tun ka i ko mɛn,
nka sisan ne yɛrɛ ɲa ka i ye!
6 O kosɔn ne bɛ ne yɛrɛ jaraki;
ne nimisara ne ta kɛta ra;
ne bɛ ne yɛrɛ majigi ka sigi buguri ra, ka sigi bugurigbɛ ra.

Ala ka Ayuba tericɛ saba jaraki

7 Ayiwa, Matigi Ala ka o kumaw fɔ Ayuba ye ka ban minkɛ, Elifazi min tun bɛ bɔ Teman, a k′a fɔ ale ye ko: «Ne dimina ele ni i tericɛ fla kɔrɔ kosɛbɛ, sabu aw ma ne ta ko fɔ ka kaɲa ni can sira ye, i ko ne ta jɔncɛ Ayuba k′a kɛ cogo min na.
8 O ra, aw ye misitoran wolonfla, ani sagajigi wolonfla mina ka taga ni o ye ne ta jɔncɛ Ayuba fɛ, ka o kɛ saraka jɛnita* ye aw yɛrɛ kosɔn. Ne ta jɔncɛ Ayuba bɛna Ala daari aw ye. Ne bɛna a ta daariri lamɛn; o ra, ne tɛna aw mina ka kaɲa ni aw ta hakirintanya ye, sabu aw ma ne ta ko fɔ ka kaɲa ni can sira ye i ko ne ta jɔncɛ Ayuba k′a kɛ cogo min na.»
9 Elifazi min bɛ bɔ Teman, ani Bilidadi min bɛ bɔ Suwa, ani Sofari min bɛ bɔ Naama, olugu tagara a kɛ i n′a fɔ Matigi Ala tun k′a fɔ o ye cogo min na. Matigi Ala ka Ayuba ta daariri lamɛn ka yafa o ma.

Ala ka Ayuba ta bonya kɔsegi a ma tuun

10 Ayuba ka Ala daari a teriw ye ka ban minkɛ, Matigi Ala ka Ayuba kɔsegi a cogokɔrɔ ra. Naforo minw tun b′a fɛ fɔlɔfɔlɔ, a ka o bɛɛ ɲɔgɔn fla fla di a ma.
11 A balemacɛw, ani a balemamusow, ani a lɔnbagakɔrɔw bɛɛ nana a fɛ; o nana domuni kɛ ni a ye a ta so. Matigi Ala tun ka kojugu minw bɛɛ lase a ma, o k′a jusu saaro k′a ɲaji cɛ o bɛɛ kosɔn. O bɛɛ kelen kelen ka warigbɛ kelen kelen, ani sanin bororanɛgɛ kelen kelen di a ma.
12 Matigi Ala ka baraka don Ayuba ra tuun a si tɔ ra, fɔ ka tɛmɛ wagati fɔlɔ ta kan. Ayuba ka saga waga tan ni naani (14 000), ani ɲɔgɔmɛ waga wɔɔrɔ (6 000), ani sɛnɛkɛmisi fla fla sigiyɔrɔma waga kelen (1 000), ani falimuso waga kelen (1 000) sɔrɔ tuun.
13 A ka dencɛ wolonfla ni denmuso saba sɔrɔ tuun.
14 A k′a denmuso fɔlɔ tɔgɔ la ko Yemima, ka flanan tɔgɔ la ko Kesiya, ka sabanan tɔgɔ la ko Kerɛni Hapuki*.

---

* **42:14 42.14** Yemima kɔrɔ ye ko: tugani; Kesiya kɔrɔ ye ko: yirifiyeren; Kerɛni Hapuki kɔrɔ ye ko: kale.

15 Jamana bɛɛ lajɛnnin kɔnɔ, a denmusow ɲɔgɔn muso cɛŋuman tun tɛ yi. O facɛ ka
o balemacɛw ta cɛn ɲɔgɔn dɔ di o ma.
16 O kɔ, Ayuba ka san kɛmɛ ni binaani le kɛ; a ka a ta denw ye, ka olugu ta denw ye,
fɔ ka taga se o ta duruja naaninan ma.
17 Ayuba kɔrɔra ka sijan sɔrɔ, ka sɔrɔ ka sa.

ZABURUW
ALATANDODƆNKIRIW KITABU
Kitabu faamucogo

Zaburuw kitabu sɛbɛra wagati min kɔnɔ, o bɛ san waga kelen bɔ. Zaburuw caman sɛbɛbaga ye masacɛ Dawuda ye, nka cira Musa ni masacɛ Sulemani ni Asafu fana ka Zaburu dɔw sɛbɛ.

Zaburuw kitabu kumaw ye dɔnkiriw ye, ani daaririw, ani Alatandokumaw, ani yafamadaariw. A bɛ Izirayɛli jamana ta ko tɛmɛninw fana lakari, ani Ala ka baaraba minw kɛ o cɛ ra. Cirayakumaw fana bɛ Zaburu dɔw kɔnɔ.

Zaburuw kitabu ka yɔrɔba ta Ala ta kuma ra. Zaburuw kitabu kuma dɔw fɔra siŋaga kɛmɛ ni tan ni wɔɔrɔ Layirikura kɔnɔ. Hali bi, an b′a ye ko mɔgɔ caman bɛ Zaburuw kitabu karan, ani k′a dɔnkiriw la.

Zaburu caman damina ra, an bɛ a sɛbɛbaga tɔgɔ ye, walama a sɛbɛkun, walama a dɔnkiri lacogo. Kuma dɔw fana bɛ yi, an tɛ minw kɔrɔ lɔn, i n′a fɔ nin kuma min bɛ sɔrɔ Zaburu caman na ko «Sela». Dɔw b′a miiri ko o kuma kɔrɔ ye ko dɔnkiri ka kan ka lalɔ dɔɔnin o yɔrɔw ra.

Zaburuw kitabu bɛ Ala ta bonya ni a ta sebagaya yira an na. An b′a ye nin kitabuw kɔnɔnɔkumaw fɛ fana, ko Ala b′a janto a ta mɔgɔw ra, ka o lamɛn. Adamaden bɛ se k′a ta miiriyaw, ani a ta sɛgɛkow, ani a ta dɛsɛkow, ani a ta jusukasikow bɛɛ fɔ Ala ye, sabu Ala bɛ a welebagaw lamɛn.

Kitabu kɔnɔkow

Zaburuw kitabu taranna k′a kɛ kitabu looru:
Kitabu fɔlɔ: Zaburuw 1–41
Kitabu flanan: Zaburuw 42–72
Kitabu sabanan: Zaburuw 73–89
Kitabu naaninan: Zaburuw 90–106
Kitabu loorunan: Zaburuw 107–150

Kitabu fɔlɔ

1

(Zaburuw 1–41)

Mɔgɔ terennin ta sira ani mɔgɔjugu ta sira

1 Mɔgɔ min tɛ tagama ka kaŋa ni mɔgɔjuguw ta ladiri ye,
ni a tɛ lɔ ni jurumunkɛbagaw ye o ta sira kan,
ni a tɛ sigi ni kumakolonfɔbagaw ye o ta jɛn ra,
o tigi ta ɲana;
2 Matigi Ala ta sariya le ka di a ye,
a ta miiriya bɛ o sariya le kan su ni tere.

3 O tigi bɛ i ko yiri min turunin bɛ jiwoyo kɔrɔ;
ni a dentuma sera, a bɛ den,
a flaburuw fana tɛ jaja ka ye.
Ni a ka fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ bɛ ɲa.

4 Nka mɔgɔjuguw ta tɛ ten fiyewu!
Olugu bɛ i ko binjalan, fɔŋɔ bɛ min ta ka taga ni a ye.
5 O kosɔn mɔgɔjugu tɛ se ka jo sɔrɔ kiti lon na,
jurumunkɛbaga tɛ se ka don mɔgɔ terenninw ta jɛn ra.

6 Sabu Matigi Ala bɛ mɔgɔ terennin ta sira kɔrɔsi;
nka mɔgɔjugu ta sira b′a lataga halakiyɔrɔ le ra.

2

Ala ka masacɛ min ɲanawoloma

1 Mun kosɔn siyaw bɛ muruti dɛ?
Mun kosɔn miiriya gbansanw bɛ jamana mɔgɔw kɔnɔ dɛ?
2 Dugukolo masacɛw wurira ka lɔ;
kuntigiw ka ɲɔgɔn lajɛn
Matigi Ala ni a ta mɔgɔ ɲanawolomanin kama.

3 O ko: «An ye o ta sirinanw foni ka bɔ an yɛrɛ ra,
an ye o ta juruw tigɛ ka bɔ an yɛrɛ ra!»

4 Min siginin bɛ sankolo masaya ra, ale bɛ yɛrɛkora o ma;
Matigi bɛ o lɔgɔbɔra le!
5 O kɔ, a dimininba bɛ kuma ni o ye,
a jusu bɔnin bɛ kuma o fɛ fɔ ka o ja tigɛ,
6 ko: «Ne yɛrɛ le ka ne ta masacɛ sigi Siyɔn kuru* kan,
ne ta kuru saninman kan.»

7 Ayiwa, ne bɛna Matigi Ala ta cifɔninw wangola.
A k'a fɔ ne ye ko: «Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i fa ye bi.
8 Siyaw daari ne fɛ, ne bɛna o bɛɛ tigiya di i ma,
ne bɛna yɔrɔ bɛɛ kɛ i ta ye, ka taga se fɔ dugukolo danw ma.
9 I bɛna o mara ni masacɛbere nɛgɛraman le ye;
i bɛna o ta fanga ɲɔɲɔ i ko bɔgɔdaga.»

10 Ayiwa, sisan, aw masaw, aw ye hakiri sɔrɔ!
Aw y'a to o ye aw ladi, aw minw ye dunuŋa fangatigiw ye!
11 Aw ye baara kɛ Matigi Ala ye ni Alaŋasiran ye!
Aw ye ɲagari, nka aw ye siran a ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.
12 Aw y'a dencɛ bonya,
janko a kana na dimi aw kɔrɔ ka aw halaki aw ta siraw ra;
sabu a ta dimi bɛ se ka ben aw kan yɔrɔnin kelen na.
Minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ karifa a ma,
olugu ta ɲana!

3

Ala le bɛ a ta mɔgɔw tanga
1 Dawuda ta Zaburu, a ka min sɛbɛ a boritɔ a dencɛ Abusalɔn ɲa.

2 Matigi Ala, ne juguw ka ca,
minw wurira ne kama, o ka ca.
3 Mɔgɔ caman b'a fɔra ne ta ko ra, ko:
«Ala tɛna a bɔsi fiyewu!»*
4 K'a sɔrɔ ele kɔni, Matigi Ala, ele le ye ne tangabaga ye,
ne bɛ bonya sɔrɔ ele le fɛ, ele le bɛ ne kun kɔrɔta.
5 Ne bɛ ne kan kɔrɔta, ka Matigi Ala wele,
a bɛ to a ta kuru saninman kan ka ne jaabi.†

6 Ne bɛ la ka sunɔgɔ, ka kunu,
sabu Matigi Ala bɛ ne dɛmɛ.
7 Ne juguw jamaba min ka ne lamini,
ne tɛ siran olugu si ɲa.
8 E, Matigi Ala, i wuri!
Ne ta Ala, ne kisi!
I tɛgɛ ci ne juguw bɛɛ ɲa kan,
mɔgɔjuguw bɛɛ ɲinw karikari!
9 Kisiri bɛ sɔrɔ Matigi Ala le ra;
baraka don i ta mɔgɔw ra!‡

4

Ala le bɛ a ta mɔgɔw dɛmɛ
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ele min bɛ jo di ne ma,
ni ne ka kule i nɔ fɛ tuma o tuma, i ye ne jaabi.

---

* **3:3 3.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **3:5 3.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
‡ **3:9 3.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

Ne degunin tun lo, nka i ka laganfiya di ne ma.
Makari ne ra, ka ne ta daariri lamɛn!

3 Aw adamadenw, aw minw bɛ ne ta bonya yɛlɛma k'a kɛ maroya ye,
aw bɛna o dabla tuma juman le?
Aw bɛ fɛngbansanw kanu, ka tugu faninya kɔ,
aw bɛna o fana dabla tuma juman le sa?*

4 Aw ka kan k'a lɔn ko Matigi Ala k'a ɲasiranbaga ɲanawoloma;
ni ne ka Matigi wele, a bɛ ne lamɛn.

5 Ni aw dimina, aw kana jurumun kɛ;
aw ye to aw ta layɔrɔ ra ka je ka miiri kosɛbɛ.†
6 Aw ye terenninya sarakaw bɔ,
ka aw jigi la Matigi Ala kan.

7 Mɔgɔ caman b'a fɔ ko: «E, jɔn le bɛna hɛra kɛ an ye tuun sa!»
E, Matigi Ala, makari an na ka i ta yeelen bɔ an ye.
8 Hali ni mɔgɔw ka simankura ni rɛzɛnjikura sɔrɔ caman, ka ɲagari,
i bɛ ɲagari min don ne jusu ra, o belen ka bon ka tɛmɛ olugu ta kan.
9 Ne bɛ la ka sunɔgɔ hɛra ra,
sabu ele Matigi Ala, ele yɛrɛ le bɛ ne mara ne layɔrɔ ra hɛra ni laganfiya ra.

5

Ala b'a ɲasiranbagaw dɛmɛ
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filenw ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i toro malɔ ne kumakan na,
ne ŋunakan lamɛn!
3 I janto ne ta welerikan na, ne ta Masa, ne ta Ala!
Sabu ne bɛ ele le daarira.
4 Matigi Ala, lon o lon sɔgɔma i bɛ ne kan mɛn,
lon o lon sɔgɔma ne bɛ taga lɔ ka i makɔnɔ;
5 sabu i tɛ Ala ye, kojugu ka di Ala min ye,
i tɛ mɔgɔjugu fɛ.
6 Yɛrɛbonyabaga tɛ se ka lɔ ele ɲa kɔrɔ,
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kojugu kɛ, i bɛ o haramuya.
7 I bɛ faninyafɔbagaw halaki;
mɔgɔfagabagaw, ani nanbaramɔgɔw, Matigi Ala bɛ olugu haramuya.

8 Nka ne kɔni, i ta ɲumanyaba baraka ra,
ne bɛ se ka don i ta batoso kɔnɔ,
ka ne kinbiri gban i ta batoso saninman ɲa fɛ ka i bato,
sabu i ɲasiran bɛ ne ra.

9 E, Matigi Ala, i ta terenninya sira yira ne ra,
i ta siraw lateren ne ye,
ne juguw kosɔn;
10 sabu mɔgɔ tɛ se ka la olugu darakuma si ra,
cɛnri miiriya dɔrɔn le bɛ o jusu ra,
o kandinga ye kaburu dayɛlɛnin le ye,
o bɛ mɔgɔw lafiri ni o nɛnkun ye.

11 E, Ala, o jaraki!
A to o yɛrɛ ta ŋaninyajuguw ye kɛ o ben sababu ye;
o gbɛn ka bɔ i ɲa kɔrɔ o ta jurumun caman kosɔn,
sabu o murutira i ma.

12 Nka minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ karifa ele ma, olugu bɛna ninsɔndiya,

---

* **4:3 4.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **4:5 4.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
5:10 5.10 Nin kuma fɔra Rɔmukaw 3.13.

ka ɲagari kosɛbɛ tuma bɛɛ fɔ ka kule ci,
sabu ele le bɛ o tanga.
I tɔgɔ ka di minw ye, olugu bɛna ɲagarikanbaw bɔ;
13 sabu, Matigi Ala, ele le bɛ baraka don mɔgɔ terennin na,
i bɛ koɲuman caman kɛ a ye, k'a sutara i ko nɛgɛbɛnnan.

6

Ala le ye kɛnɛyari kɛbaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni juru seegi ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i kana ta dimi fɛ ko i bɛ ne jaraki,
i kana ta jusugban fɛ ko i bɛ ne koro.
3 E, Matigi Ala, makari ne ra, sabu ne baraka bɛɛ le banna;
ne kɛnɛya, Matigi Ala, sabu ne kolow bɛɛ bɛ yɛrɛyɛrɛra.
4 Ne hakiri ɲagamina kosɛbɛ!
Matigi Ala, nin bɛna ban tuma juman le sa?

5 Na, Matigi Ala, na ne bɔsi,
na ne kisi i ta ɲumanya kosɔn.
6 Sabu mɔgɔ saninw hakiri tɛ to i ra tuun;
jɔn le bɛna to kaburu kɔnɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn?

7 Ne ŋunana fɔ ka ne baraka bɛɛ ban,
su o su ne ɲaji bɛ woyo fɔ ka ne ta lanan ɲigi,
ne bɛ kasi ka ne layɔrɔ bɛɛ kɛ ɲaji ye.
8 Ne ɲadenw finna dimi kosɔn,
ne ɲadenw baraka bɛɛ banna ne juguw ta kɛwalew kosɔn.

9 Aw kojugukɛbagaw, aw ye aw yɛrɛ mabɔ ne ra,
sabu Matigi Ala ka ne kasikan mɛn.
10 Matigi Ala ka ne ta makarikan mɛn,
Matigi Ala sɔnna ne ta daariri ma.
11 Ne juguw bɛɛ bɛna maroya, ka o ja tigɛ fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ;
o maroyaninba bɛna sekɔ ka taga joona joona.

7

Ala le bɛ a ta mɔgɔw lakisi

1 Dawuda ta maɲumanko dɔnkiri; a ka min la Matigi Ala ɲa kɔrɔ, Kusi ta ko ra, Kusi min tun ye Boniyaminu ta mɔgɔ dɔ ye.

2 Matigi Ala, ne ta Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
ne kisi ka bɔ ne nɔgbɛnbagaw bɛɛ boro, ka ne bɔsi,
3 janko o kana na ne sogo tigɛtigɛ i ko jara,
o kana na ne tigɛtigɛ, mɔgɔ kana sɔrɔ ka ne bɔsi.

4 Matigi Ala, ne ta Ala, ni a kɛra ko ne ka nin ko ɲɔgɔn dɔ le kɛ:
ni ne boro ka kojugu kɛ,
5 walama ni ne ka kojugu kɛ ne sigiɲɔgɔn na,
ni ne ka hali ne jugu dɔ ta borofɛnw bɔsi gbansan,
6 o tuma ne juguw ye ne gbɛn fɔ ka ne nin mina;
o ye ne dɔndɔn ka ne terege dugu ma fɔ ka ne si ban,
ka ne ta bonya bɛɛ tunu bɔgɔ ra.*
7 E, Matigi Ala, i wuri ka i ta dimi yira,
i wuri ka ne juguw ta jusugban bɛɛ ban;
i wuri ka ne dɛmɛ, ka kiti tigɛ.
8 Jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw ye na lajɛn ka i lamini,
ele ye sigi san fɛ o bɛɛ kunna.
9 Matigi Ala le bɛ siyaw ta kiti tigɛ;
Matigi Ala, ne ta kiti tigɛ ka kaɲa ni ne ta terenninya ye,
ka kaɲa ni ne ta jusukungbɛninya ye.

* **7:6 7.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

10 Mɔgɔjuguw ta kojuguw lalɔ ten,
ka mɔgɔ terennin sabati,
ele min bɛ adamaden jusukunnakow ni a hakirinankow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn,
ele Ala min terennin lo.

11 Ala le ye ne tangabaga ye,
ale le ye mɔgɔ jusuŋumanw kisibaga ye.

12 Ala ye kititigɛbaga terennin le ye,
a ta dimi bɛ ben mɔgɔjuguw kan lon o lon.
13 Ni o ma nimisa, Ala bɛna a ta kɛrɛkɛmuru dabɔ o kama;
a bɛ a ta kalan labɛn, k'a sama.
14 A bɛ a ta kɛrɛkɛminanw labɛn fagari kama,
a bɛ biŋɛ tasumamanw labɛn.

15 A flɛ, mɔgɔjugu bɛ terenbariya kɔnɔ ta,
kojugu kɔnɔ le b'a ra;
a fana bɛna jigi faninya le ra.
16 A bɛ dinga sogi, fɔ k'a dunya,
nka a ka dinga min sogi, ale yɛrɛ le bɛ ben o kɔnɔ.
17 A ta kojugu bɛna ben ale yɛrɛ le kan,
a ta fariya bɛ jigi ale yɛrɛ le kuncɛ ra.

18 Ne bɛna Matigi Ala fo k'a waleŋumanlɔn a ta terenninya kosɔn,
ka Alatandodɔnkiriw la ka Matigi Ala kɔrɔtaninba tɔgɔ tando.

8

Ala ta bonya ni a ta nɔɔrɔ

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, an Matigi,
i tɔgɔ ka bon dugukolo yɔrɔ bɛɛ le ra!

I ta bonya tɛmɛna sankolo bonya kan.
3 I ka i tɔgɔ tandorikumaw don denmisɛnw ni sinmindenw da ra,
janko ka i kɛrɛbagaw lamaroya,
ka i juguw da datugu, ani minw b'a fɛ ka o yɛrɛ dimibɔ i ra.

4 Ni ne ka i ta sankolo flɛ, i yɛrɛ boro ka min dan,
ka karo ni lolow flɛ, i boro ka minw labɛn,
5 o tuma ne b'a fɔ ko: «Mɔgɔ ye mun le ye, ka n'a fɔ ko i bɛ i hakiri to a ra?
Adamaden ye mun le ye, ka n'a fɔ ko i bɛ i janto a ra?»
6 O bɛɛ n'a ta, i k'a dan k'a dɔgɔya ni Ala yɛrɛ dɔrɔn le ye;
i ka bonya ni nɔɔrɔ masafugula sigi a kun na.
7 I boro ka fɛn o fɛn dan, i ka o bɛɛ bla a ta fanga kɔrɔ,
ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ:
8 sagaw, ani baw, ani misiw bɛɛ,
ani kongosogow,
9 ani sanfɛkɔnɔw, ani kɔgɔji jɛgɛw,
ani fɛn o fɛn bɛ yaala kɔgɔjiw kɔnɔ.

10 E, Matigi Ala, an Matigi,
i tɔgɔ ka bon dugukolo yɔrɔ bɛɛ le ra!

9

Ala b'a janto ɲanibagatɔw ra

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filen ni gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.*

* **9:1 9.1** Zaburu sura kɔnɔntɔn, ani sura tan ta hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan siginindenɔ ye, k'a ta a siginindenɔ fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

2 Matigi Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
ne bɛna i ta kabakobaw bɛɛ lakari.
3 Ne bɛna ninsɔndiya, ka ɲagari kosɛbɛ ele Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn;
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la ka i tɔgɔ tando, ele Ala kɔrɔtaninba!

4 Ne juguw sekɔra ni o kɔ ye;
o bɛ talon ka ben, ka halaki i ɲa kɔrɔ;
5 sabu ele le bɛ ne ta kiti tigɛ, ka ne ta jo di ne ma.
I siginin bɛ i ta masasiginan kan, i bɛ kiti tigɛ ka kaɲa ni terenninya ye.

6 I ka siya tɔw jaraki, ka mɔgɔjuguw halaki;
i ka o tɔgɔ jɔsi ka bɔ yi pewu!
7 Ne juguw bɛɛ banna, o sigiyɔrɔw kɛra tomo lawuribariw le ye;
i ka o ta duguw cici, mɔgɔ si hakiri tɛna to o ra tuun.

8 Matigi Ala kɔni siginin bɛ a ta masaya ra wagati bɛɛ,
a siginin bɛ a ta masasiginan kan, ka kiti tigɛ.
9 Ale le bɛ dunuɲa mara ni terenninya ye,
ka mɔgɔw ta kiti tigɛ ka ɲa.

10 Matigi Ala le ye sɛgɛbagatɔw dogoyɔrɔ ye,
ale le ye o dogoyɔrɔ ye o degu wagatiw ra.
11 O kosɔn minw ka i tɔgɔ lɔn, olugu bɛ o jigi la i kan;
sabu minw bɛ i yɔrɔɲini, i tɛna olugu to o kelen na, Matigi Ala.

12 Aw ye Alatandodɔnkiriw la Matigi Ala ye, Ala min siginin bɛ Siyɔn,
aw ye a ta kokɛninw lakari mɔgɔw ye.
13 A bɛna mɔgɔfagabagaw ɲininka, sabu o ka mɔgɔ minw faga, a hakiri bɛ olugu ra;
a tɛ ɲina ɲanibagatɔw kasikan kɔ.

14 E, Matigi Ala, makari ne ra,
ne ɲanicogo flɛ ne kɔninyabagaw boro;
ele le bɛ ne lawuri ka bɔ saya ta so donda ra,
15 janko ne ye i tando ka i ta bonya bɛɛ lakari
Siyɔn dugu donda ra,
ka ɲagari i ta kisiri kosɔn.

16 Siyaw benna o yɛrɛ ta dinga soginin kɔnɔ;
o dogora ka jɔ min siri, o yɛrɛ sen minana o jɔ ra.
17 Matigi Ala k'a yɛrɛ yira, a ka kiti tigɛ can kan;
mɔgɔjugu ta kɛwalew kɛra jan ye k'a yɛrɛ mina.†

18 Mɔgɔjuguw bɛna taga saya dibi ra,
o siya minw bɛɛ bɛ ɲina Ala kɔ.
19 Nka Ala tɛ ɲina fagantanw kɔ ka o to yi ten,
ɲanibagatɔw jigi tigɛnin tɛ to yi ten tuma bɛɛ.

20 E, Matigi Ala, i wuri! I kana a to mɔgɔw ye se sɔrɔ!
Siyaw ta kiti ye tigɛ i ɲa kɔrɔ.
21 Matigi Ala, siranyaba bla o ra,
siyaw y'a lɔn ko olugu tɛ foyi ye ni adamaden gbansanw tɛ.‡

10

Ala le bɛ ɲanibagatɔw bɔsi

1 E, Matigi Ala, mun kosɔn i k'a i yɛrɛ mabɔ ne ra?
Mun kosɔn i bɛ dogo ne ra ne ta degu wagatiw ra?
2 Mɔgɔjugu ni a ta yɛrɛbonya bɛ ɲanibagatɔw tɔɔrɔra;
a ka dabarijugu minw siri, a bɛna o mina ni o le ye.
3 Mɔgɔjugu b'a yɛrɛ tando, sabu ko min miiriya tun b'a jusukun na, a ka o sɔrɔ;
ale mɔgɔ nataba bɛ Matigi Ala nɛni, k'a mafiyɛnya.

† **9:17 9.17** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Higayɔni, Sela. ‡ **9:21 9.21** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

4 Mɔgɔjugu bɛ yada, fɔ k’a fɔ ko: «Ala tɛ yi!»
A ta miiriya bɛɛ bɛ o le ye.
5 A ta kow bɛ ɲa a boro tuma bɛɛ;
i ta kolatigɛninw si tɛ se a ma,
a b’a juguw bɛɛ fiyɛ ka bɔ yi.

6 A b’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Foyi tɛ se ka ne bɔ ne nɔ ra!
Kojugu si tɛna ne sɔrɔ ka ye fiyewu!»
7 Mɔgɔdangakanw dɔrɔn le bɛ a da ra, ani nanbara ni tɔɲɔri;
kumajuguw, ani terenbariyakumaw le b’a nɛnkun kan.

8 A bɛ dogo dugu kɔ fɛ ka mɔgɔw kɔnɔ,
a bɛ to yɔrɔ dogoninw na ka baga mɔgɔ jarakibari ma k’a faga;
a bɛ dogo ka dɛsɛbagatɔw kɔnɔ.
9 A bɛ dogo ka mɔgɔw kɔnɔ, i ko jara bɛ dogo a ta dinga kɔnɔ cogo min na,
a bɛ dogo ka ɲanibagatɔ kɔnɔ,
a bɛ ɲanibagatɔ sama k’a don a ta jɔ ra, k’a mina.
10 A bɛ biri, ka sonzori,
ka dɛsɛbagatɔ dɛndɛn fɔ k’a mina.
11 Ni o kɛra, a b’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: «E, Ala ɲinana!
Ala k’a ɲa datugu, a tɛ foyi yera!»

12 E, Matigi Ala, i wuri! E, Ala, i boro kɔrɔta!
I kana ɲina ɲanibagatɔw kɔ.
13 Mun na mɔgɔjugu bɛ Ala mafiyɛnyara tan?
Mun kosɔn a b’a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛna foyi kɛ ne ra!»

14 Nka ele Ala le bɛ fɛn bɛɛ yera!
Minw bɛ sɛgɛ ra, ani dimi bɛ minw kan, i ɲa bɛ olugu ra.
Ko bɛɛ bɛ ele le boro.
Dɛsɛbagatɔ b’a yɛrɛ karifa ele le ma,
ele le ye ferita dɛmɛbaga ye.

15 Mɔgɔjugu kojugukɛbaga boro kari!
A ta kojuguw hakɛ bɔ a ra fɔ ka taga a halaki ka ban pewu!
16 Matigi Ala le ye Masa ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ,
a bɛna Alaɲasiranbariw bɛɛ halaki ka bɔ a ta dugukolo kan.

17 E, Matigi Ala, ɲanibagatɔw bɛ min fɛ, ele le bɛ o kɛ o ye,
i bɛ o ja gbɛlɛya, ka i toro malɔ ka o lamɛn,
18 ka feritaw, ani sɛgɛbagatɔw ta jo di o ma,
janko adamadenw kana to ka o ta jagboyafanga sigi mɔgɔw kan tuun ka o degu.

11

Mɔgɔ terennin b’a yɛrɛ karifa Ala le ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ ne yɛrɛ karifa Matigi Ala le ma.
Mun kosɔn aw b’a fɔ ne ma
ko ne ye bori i ko kɔnɔ bɛ wuri cogo min na ka taga dogo kuruw cɛ ra?
2 A flɛ, mɔgɔjuguw bɛ o ta kalan samana,
o bɛ o ta biɲɛw donna kalan juru ra,
ka dogo dibiba ra ka mɔgɔ jusuɲuman bon.
3 Ni terenninya jusiginanw benna ka ban,
o tuma mɔgɔ terennin bɛ se ka mun le kɛ tuun?

4 Matigi Ala bɛ a ta batoso saninman kɔnɔ,
Matigi Ala ta masasiginan bɛ sankolo kɔnɔ;
a ɲa bɛ flɛri kɛra,
a bɛ adamadenw jusukunw flɛ, ka o sɛgɛsɛgɛ.
5 Matigi Ala bɛ mɔgɔ terennin jusukun sɛgɛsɛgɛ,
nka a bɛ mɔgɔjuguw ni mɔgɔ farimanw kɔninya.

6 A bɛ takami ni tasuma ni kiribi le bɔn mɔgɔjuguw kan,
ani fɔɲɔ gbanninman;
o le bɛ kɛ olugu ninyɔrɔ ye.
7 Sabu Matigi Ala terennin lo,
ko terenninw le ka di a ye;
mɔgɔ terenninw le bɛna a ɲada ye.

12

Ala bɛ a ta mɔgɔw dɛmɛ wagatigbɛlɛnw na
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni juru seegi ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, an bɔsi, ni o tɛ, Alaɲasiranbagaw banna,
lanamɔgɔ tɛ adamadenw cɛ ra tuun.
3 O bɛɛ bɛ faninya le fɔ ɲɔgɔn ye,
o bɛ ɲɔgɔn nɛgɛ; flankafuya bɛ o jusuw ra.

4 Matigi Ala ye mɔgɔnɛgɛbagaw bɛɛ halaki ka bɔ yi,
ani min o min nɛnkun bɛ yɛrɛbonyakumaw fɔ;
5 minw b'a fɔ ko: «An bɛna se sɔrɔ an nɛnkun baraka ra,
an daw bɛ an fɛ ka ban, jɔn le bɛna se an na?»

6 O bɛ ɲanibagatɔw minako juguya,
fagantanw bɛ ŋunana o boro;
o kosɔn Matigi Ala ko: «Sisan ne bɛna wuri,
o bɛ o mɔgɔ minw mafiyɛnya, ne bɛna olugu bɔsi.»

7 Matigi Ala darakumaw ye kuma saninyaninw le ye,
a bɛ i ko warigbɛ min kora daganin kɔnɔ tasuma ra,
k'a saninya fɔ siɲaga wolonfla.
8 E, Matigi Ala, ele le bɛna an mara,
ka an tanga nin mɔgɔ suguyaw ma tuma bɛɛ;
9 sabu mɔgɔjuguw bɛ yaala yɔrɔ bɛɛ,
kojugu bɛ cayara adamadenw cɛ ra.

13

Ala bɛ an kisi an juguw ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i bɛna i hakiri jigi ne ra tuma juman le sa?
I bɛna i ɲa munu ka ne flɛ tuma juman le sa?
3 Hami min bɛ ne jusu ra, o bɛna ban lon juman le?
Jusukasi min bɛ ne ra lon o lon, o bɛna ban lon juman le?
Ne jugu bɛ se sɔrɔra ne kan minkɛ, o bɛna dabla tuma juman?

4 E, Matigi Ala, ne ta Ala, ne flɛ, i ye ne jaabi!
Baraka don ne ra janko ne ɲa yɛlɛnin ye to,
janko saya sunɔgɔ kana na ne ta.
5 Ni o tɛ, ne jugu bɛna a fɔ ko: «Ne sera a ra le!»
Ni ne benna, ne kɔninyabagaw bɛna ɲagari le.

6 O bɛɛ n'a ta, ne jigi bɛ i ta ɲumanya kan,
ne jusu bɛna ɲagari i ta kisiri kosɔn.
Ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye,
sabu a ka koɲuman kɛ ne ye.

14

Alaɲasiranbariw
(Zaburu 53)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Mɔgɔ kolɔnbariw b'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛ yi!»

O mɔgɔw ye mɔgɔkolonw le ye, o ta kɛwalew bɛɛ haramunin lo;
o si tɛ koɲuman kɛ.

2 Matigi Ala bɛ to sankolo ra ka jɛngɛ ka adamadenw flɛ,
k'a flɛ ni a kɛra ko mɔgɔ bɛ yi, hakiri bɛ min fɛ,
min ye Alaɲinibaga ye.

3 O bɛɛ ka o kɔ munu Ala ma, o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye;
o si tɛ koɲuman kɛ,
hali mɔgɔ kelenpe.

4 Minw bɛɛ bɛ kojugu kɛra, yala olugu tɛ ko lɔn le wa?
O bɛ ne ta mɔgɔw domuna i ko to;
o fana tɛ Matigi Ala bato.

5 Sisan, jatigɛba le bɛna o mina,
sabu Ala bɛna kɛ ni mɔgɔ terenninw ye.
6 Aw b'a fɛ ka ɲanibagatɔ ta kokɛtaw cɛn a boro,
nka Matigi Ala le ye a karifayɔrɔ ye.

7 Jɔntigi le bɛna bɔ Siyɔn ka na Izirayɛli kisi!
Ni Matigi Ala nana a ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuma min na,
Yakuba ta mɔgɔw bɛna ɲagari, Izirayɛlimɔgɔw bɛna ninsɔndiya.

15

Ala ta mɔgɔ saninman
1 Dawuda ta Zaburu.*

Matigi Ala, jɔn le bɛna sigi i ta bon saninman kɔnɔ?
Jɔn le bɛna sigi i ta kuru saninman kan?

2 Mɔgɔ min bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
ka terenninya sira ta;
mɔgɔ min bɛ can bɔ a jusukun na k'a fɔ.
3 O tigi tɛ mɔgɔ tɔgɔ cɛn ni a nɛnkun ye,
a tɛ kojugu kɛ a mɔgɔɲɔgɔn na,
a fana tɛ a sigiɲɔgɔn lamaroya.
4 A bɛ mɔgɔ sɔnkolon mafiyɛnya,
nka Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ minw na, a bɛ olugu bonya.
Ni a ka layiri min ta, a bɛ o dafa, hali ni o ko bɛ digi a ra.
5 A tɛ juru don mɔgɔ ra ka tɔnɔ ɲini a ra,
a tɛ bonyafɛn mina dogo ra, ka kuma ben mɔgɔ jarakibari kan.

Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o sira tagama, o tigi tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye fiyewu.

16

Mɔgɔ ka kan k'a jigi la Ala le kan
1 Dawuda ta dɔnkiri.

E, Ala, ne tanga, sabu ne ka ne yɛrɛ karifa i ma.
2 Ne b'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Èle le ye ne Matigi ye,
ne ta hɛra bɛɛ lajɛnnin bɛ ele le ra.»

3 Ala ta mɔgɔ saninman minw bɛ jamana kɔnɔ, ani jamana ɲamɔgɔw,
olugu le ko ka di ne ye.

4 Nka minw bɛ boribori batofɛn wɛrɛw kɔ,
olugu bɛ o ta jusukasi le caya.
O bɛ saraka minw bɔ, ka jori bɔn o ta batofɛnw kan, ne tɛ o dɔ kɛ;
ne fana tɛna o batofɛnw tɔgɔ fɔ ne da ra fiyewu.

* **15:1 15.1** Yahudiyaw tun bɛ deri ka nin dɔnkiri la, o dontɔ Alabatosoba kɔnɔ.

5 Matigi Ala le ye ne ninyɔrɔ ye, ani ne ta sɔrɔta.
Ne ta dunuŋalatigɛ bɛ ele le boro.
6 Yɔrɔ min danw sigira k'a kɛ ne ninyɔrɔ ye, o ye yɔrɔ ɲumanba le ye;
ne ninyɔrɔ ye fɛnŋumanba le ye.

7 Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye, ne ladibaga;
hali su fɛ, o miiriya le bɛ ne jusukun na.
8 Ne ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala ra wagati bɛɛ;
k'a to ne kɛrɛ fɛ, foyi tɛ se ka ne bɔ ne nɔ ra.

9 O kosɔn ɲagari bɛ ne jusu ra, ninsɔndiya bɛ ne ra,
foyi tɛna ne farikolo fana sɔrɔ;
10 sabu i tɛna sɔn ka ne nin to saya dibi ra;
i tɛna sɔn k'a to i ta jɔn Alaŋasiranbaga ye to kaburu kɔnɔ.

11 I bɛna ɲanamanya sira yira ne ra;
ɲagari dafanin le bɛ i ɲa kɔrɔ,
kodiman banbari le bɛ i kininboro kɔnɔ.

17

Ala bɛ a ta mɔgɔw bɔsi o juguw boro
1 Dawuda ta Aladaari.

E, Matigi Ala, ne bɛ min daari i fɛ ka kaŋa ni terenninya ye, o lamɛn, i ye i janto ne kasikan na;
i toro malɔ ne ta daariri ra, sabu nanbarakuma si tɛna bɔ ne da ra.
2 Ele yɛrɛ le bɛna ne ta jo di ne ma,
i yɛrɛ ɲa bɛna koŋuman ni kojugu faranfasi k'a lɔn.
3 I bɛ ne jusukun sɛgɛsɛgɛ, i bɛ ne kɔrɔsi su fɛ,
i bɛ ne kɔrɔbɔ, nka i tɛ jarakiyɔrɔ foyi sɔrɔ ne ra;
ne k'a latigɛ ko ne tɛna a to ne da ye kojugu kɛ.

4 Ne ka adamadenw ta kɛwalew kɔrɔsi;
nka i ta darakumaw baraka ra,
ne ka ne yɛrɛ mabɔ benkannikɛbagaw ta siraw ra.
5 Ne tora i ta siraw le kan;
ne sen ma jɛngɛ ka bɔ o sira kan.

6 E, Ala, ne bɛ i wele sabu i bɛ ne jaabi;
i toro malɔ ne ye, ka ne darakumaw lamɛn.
7 I ta ɲumanyaba yira an na,
sabu minw bɛ o yɛrɛ karifa i ma,
i bɛ olugu kisi ni i boro barakaman ye, ka bɔ o juguw boro.

8 I janto ne ra i ko mɔgɔ b'a janto a ɲakisɛ ra cogo min na;
ne dogo i kaman suma kɔrɔ,
9 ka ne kisi mɔgɔjuguw ta cɛnri ma,
ani ne jugu farimanw ma, o minw ka ne lamini fan bɛɛ ra.

10 O fanin bɛ o yɛrɛ ra;
wasoyakumaw le bɛ bɔ o da ra.
11 O ka ne nɔgbɛn fan bɛɛ ra, fɔ ka ne lamini;
o ɲa lɔnin bɛ ne ra, janko ka na ne bugɔ ka ne ben dugu ma.
12 O bɛ i ko jara min kɔrɔtɔnin lo, a b'a fɛ ka fagari kɛ,
i ko jarakanbelen min dogora ka kɛ sogo dɛndɛn ye.

13 E, Matigi Ala, i wuri ka o kunbɛn, ka o ben dugu ma;
ne kisi ka bɔ mɔgɔjuguw boro ni i ta kɛrɛkɛmuru ye.
14 E, Matigi Ala, ne bɔsi ka bɔ nin mɔgɔw boro ni i yɛrɛ ta baraka ye!
Ne bɔsi ka bɔ nin dunuŋamɔgɔw boro!
A to o ninyɔrɔ ye kɛ nin dunuŋa dɔrɔn le ra yan!
I ka min labɛn k'a bla o ɲa, a to o ni o ta denw ye taga fa o ra.

O ye fa a ra fɔ k′a tɔ to o mamadenw ye.

15 Nka ne kɔni, ne ta terenninya kosɔn, ne ɲa bɛna i ɲada ye.
Ni ne kununa tuma o tuma, ne bɛ i ye ne ɲa kɔrɔ, fɔ ka wasa i ra.

18

Masacɛ bɛ baraka la Ala ye
(Samawilu flanan 22.2-51)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Matigi Ala ta jɔncɛ Dawuda ta dɔnkiri. Wagati min na Matigi
Ala ka Dawuda bɔsi ka bɔ a juguw bɛɛ boro, ani k′a bɔsi ka bɔ Sawuli boro, Dawuda ka
nin dɔnkiri le la ka Matigi Ala tando.
2 A ko:
E, Matigi Ala, ne ta baraka tigi, ne bɛ i kanu.
3 Matigi Ala le ye ne ta Ala barakaman ye, ne dogoyɔrɔ, ani ne bɔsibaga;
ne ta Ala lo, ne ta barakatigi Ala, ne karifayɔrɔ,
ne tangabaga, ne ta sesɔrɔri tigi, ani ne dogoyɔrɔ.

4 An ye Matigi Ala tando, sabu ne k′a wele minkɛ,
a ka ne bɔsi ka bɔ ne juguw bɛɛ boro.

5 Saya juruw tun melegera ne ra,
jiba woyotɔ minw bɛ cɛnri kɛ, o tun ka ne ta.
6 Saya juruw tun ka ne siri ka ban!
Saya janw tun bɛ ɲini ka ne dɛrɛ.
7 Nka ka ne to o jusukasi ra, ne ka Matigi Ala daari.
Ne ka ne ta Ala wele ko a ye ne dɛmɛ.
A tora a batoyɔrɔ saninman kɔnɔ ka ne lamɛn,
a toro ka ne kulekan lamɛn.

8 Dugukolo yuguyugura, a yɛrɛyɛrɛra;
kuruw jusigiyɔrɔw bɛɛ yɛrɛyɛrɛra;
a ta dimi ka o bɛɛ lamaga.
9 Sisi bɛ bɔ a nunwow fɛ,
tasuma farimanba bɛ bɔ a da ra,
ani takami tasumaman.

10 A bɛ sankolo jɛngɛ ka jigi,
sankaba finmanba le bɛ a sen kɔrɔ.
11 A tun yɛlɛnnin bɛ serubɛn mɛlɛkɛ* dɔ le kan,
a tun bɛ jigira ka na fɔɲɔ kan.
12 A bɛ a yɛrɛ dogo dibi kɔnɔ,
ka dogo sanfɔɲɔ dibi ra, sankaba finmanbaw kɔnɔ.
13 Yeelen min bɛ manamana a ɲa, sankabaw tun bɛ o ra,
ani sanbɛrɛ ni takami tasumamanw.

14 Matigi Ala pɛrɛnkan bɔra sankolo ra;
Ala kɔrɔtaninba kan bɔra;
a ka sanbɛrɛ ni takami lajigi.
15 A bɛ bara a juguw ra, ka o bon ni biɲɛw ye ka o bɛɛ janjan;
a bɛ sanmanamanaw bɔ caman k′a juguw bɛɛ labori.
16 E, Matigi Ala, i ka i juguw bagabaga minkɛ,
i ka i ta dimi fɔɲɔ fiyɛ minkɛ,
o ka kɔgɔji jukɔrɔfɛnw bɛɛ bɔ kɛnɛ ma,
ka dugukolo jusiginanw bɛɛ bla kɛnɛ ma.

17 Ala bɛ to sankolo ra k′a boro bɔ ka ne ta,
ka ne ta ka ne labɔ jibaw cɛ ra,
18 ka ne bɔsi ka bɔ ne jugu barakamanw boro,
ka ne bɔsi ne kɔninyabagaw boro, o minw baraka ka bon ni ne ta ye.
19 Lon min ɲagban sera ne ma, o tun bɛ benna ne kan;
nka Matigi Ala kɛra ne dɛmɛbaga ye.
20 A ka ne bla yɔrɔ laganfiyanin le ra,

ka ne bɔsi, sabu ne ko ka di a ye.

21 Matigi Ala ka ne mina ka kaɲa ni ne ta terenninya le ye;
a ka ne sara, sabu ne boro ka kɛwale minw kɛ, o bɛɛ saninyanin lo;
22 sabu ne ka Matigi Ala ta siraw tagama,
ne ma ta juguya fɛ, ka ne yɛrɛ mabɔ ne ta Ala ra.
23 Ne bɛ a ta sariyaw bɛɛ sira tagama,
ne fana tɛ ne yɛrɛ mabɔ a ta cifɔninw na.
24 Ne jarakibari lo a ɲa kɔrɔ,
sabu ne ka ne yɛrɛ kɔrɔsi jurumun ma.
25 O kosɔn, Matigi Ala fana ka ne sara ka kaɲa ni ne ta terenninya ye,
sabu ne borow saninyanin lo a ɲa kɔrɔ.

26 Matigi Ala, ni mɔgɔ min kɛra i ɲasiranbaga ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta Alaɲasiran ye;
ni mɔgɔ min kɛra mɔgɔ jusukungbɛnin ye, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta jusukungbɛninya ye.
27 Ni mɔgɔ min kɔnɔ gbɛnin lo, i bɛ o tigi mina ka kaɲa ni a ta kɔnɔgbɛninya ye;
nka ni mɔgɔ min kɔnɔ finnin lo, i bɛ o tigi mina ni hakiri ye.

28 Sabu ele le bɛ mɔgɔ sabarininw kisi,
nka yɛrɛyira bɛ minw flɛrikɛcogo ra, i bɛ olugu kun suuru.
29 Ele le bɛ ne ta lanpan yeelen bonya;
Matigi Ala, ne ta Ala bɛ ne ta dibi kɛ yeelen ye.
30 Ni i bɛ ni ne ye, ne bɛ girin ka ben kɛrɛkɛjama murutigiw kan;
ni ne ta Ala bɛ ne fɛ, ne bɛ pan kogojanw kunna ka tɛmɛ.

31 Ala ta siraw bɛɛ dafanin lo,
sigiya tɛ Matigi Ala darakuma ra.
Mɔgɔ min b'a yɛrɛ karifa Ala ma, a bɛ o tigi tanga i ko nɛgɛbɛnnan.
32 Sabu jɔn wɛrɛ le bɛ Ala ye ni Matigi Ala kelen tɛ?
Jɔn wɛrɛ le bɛ barakatigi Ala ye ni an ta Ala kelen tɛ?

33 Ala le bɛ baraka don ne ra;
ale le bɛ ne ta sira dakaɲa ka ɲa.
34 A bɛ ne senw teliya i ko dagbɛ senw,
a bɛ ne lɔ yɔrɔ kɔrɔtaninw na.
35 A bɛ ne boro degi kɛrɛ ra,
ka ne boro kɛ ka siranɛgɛkalan bon.

36 I bɛ i ta nɛgɛbɛnnan di ne ma, ka ne kisi;
i boro barakaman bɛ baraka don ne ra,
i ta ɲumanya bɛ ne bonya.
37 I bɛ ne sen lateliya,
ne sen tɛ sɛgɛ tagama ra.

38 Ne bɛ ne juguw gbɛn ka o mina;
ni ne ma o faga ka ban, ne tɛ sekɔ.
39 Ne bɛ o ban pewu, o si tɛ se ka wuri tuun;
o bɛ benben ne sen kɔrɔ.
40 I bɛ baraka don ne ra kɛrɛ kama,
ka ne juguw bɛɛ kuturu ka o bla ne sen kɔrɔ.
41 I bɛ ne juguw bɛɛ labori,
k'a to ne ye ne kɔninyabagaw bɛɛ halaki.
42 Olugu bɛ weleri kɛ yɔrɔ bɛɛ, nka o tɛ dɛmɛbaga sɔrɔ o yɛrɛ ra;
o bɛ Matigi Ala wele, nka a tɛ o jaabi!
43 Ne bɛ o terege k'a kɛ i ko fɔɲɔ bɛ buguri ta cogo min na;
ne bɛ o flan i ko siradarabuguri.

44 I ka ne bɔsi ne ta jamana mɔgɔ murutininw boro,
ka ne kɛ siya dɔw ta ɲamɔgɔ ye;
ne tun ma siya min lɔn, olugu le bɛ ne ta fanga kɔrɔ.

45 Ni ne kumana ka min fɔ dɔrɔn, o bɛ o kɛ.
Siya wɛrɛ mɔgɔw bɛ o kinbiri gban ne kɔrɔ.
46 Siya wɛrɛ mɔgɔw baraka banna,
o yɛrɛyɛrɛtɔ bɛ bɔra o dogoyɔrɔw ra.

47 Matigi Ala ɲanaman lo! Ne bɛ ne ta barakatigi Ala tando.
Ne bɛ ne kisibaga Ala bonya.
48 Ala le bɛ ne dimibɔ ne juguw ra,
ka siyaw bla ne ta masaya fanga kɔrɔ.
49 A bɛ ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro,
ka ne bla ne juguw san fɛ,
ka ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ farimanw boro.
50 O kosɔn, Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn siyaw cɛ ra,
ne bɛna Alatandodɔnkiriw la ka i tɔgɔ bonya.
51 Matigi Ala bɛ sesɔrɔriba di a ta masacɛ ma.
A ka min ɲanawoloma k'a sigi masaya ra, a bɛna o mina ni ɲumanya ye;
a bɛ o kɛ Dawuda ni a ta duruja le ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

19

Ala ta bonya
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Sankolokɔnɔfɛnw bɛ Ala ta bonya yira,
sankolo danfɛnw bɛ Ala boro ta baara lakari.
3 Tere bentɔ b'a ko lakari tere bɔtɔ ye,
su bantɔ bɛ o lɔnniya yira su nata ra.
4 A tɛ kɛ ni kumaɲafɔ ye, a tɛ kɛ ni darakuma ye,
kumakan tɛ, mɔgɔ toro bɛ min mɛn.
5 Nka o ta karan bɛ se dugukolo fan bɛɛ ra,
o ta kumaw bɛ se fɔ dunuɲa dan na.

Ala ka bon dɔ le lɔ tere ye sankolo kɔnɔ.
6 Ale bɔtɔ bɛ i ko kɔɲɔcɛ bɔtɔ a ta kɔɲɔbon kɔnɔ;
a jusu diyanin bɛ a ta bori damina i ko cɛ barakaman.
7 A bɛ bɔ sankolo kun dɔ ra,
ka taga a ta tagama laban a kun dɔ ra;
a fundɛnin bɛ se fɛn bɛɛ ma.

8 Matigi Ala ta sariya dafanin lo,
a bɛ baraka don mɔgɔ ra.
Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ta kumaw ye can le ye,
a bɛ kolɔnbariw sɔn hakiri ra.
9 Matigi Ala ta sariya ta kumaw ka ɲi,
o bɛ mɔgɔ jusu diya.
Matigi Ala ta kumaw gbɛnin lo,
o bɛ mɔgɔ ɲa yɛlɛ.
10 Matigi Ala ɲasiran ta sariya saninyanin lo,
a bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ.
Matigi Ala ta kolatigɛninw ye can ye,
o bɛɛ terennin lo.
11 A nafa ka bon ka tɛmɛ hali sanin kan,
hali sanin yɛrɛworo camanba kan.
A ka di ka tɛmɛ hali li kan,
hali li min bɛ bɔra kura ye liɲaga ra.

12 Matigi Ala, o le bɛ i ta jɔncɛ fana karan;
ni mɔgɔ min b'a sira tagama, o tigi bɛ nafaba sɔrɔ a ra.
13 Mɔgɔ bɛ firi ka kojugu minw kɛ, i tɛ bɔ o bɛɛ kala ma.
O kosɔn ne ma bɔ ne ta jurumun minw kala ma, o yafa ne ma.
14 I ta jɔn tanga yɛrɛyirabagaw ma fana;
i kana a to o ye o ta fanga sigi ne kan.
Ni o kɛra, ne bɛna kɛ mɔgɔ jusukun gbɛnin ye,

o jurumunba jaraki tɛna kɛ ne kan.

15 E, Matigi Ala, sabari k'a to ne darakumaw
ani ne jusukun ta miiriw ye bɛn i ma,
Matigi Ala, ne ta barakatigi Ala, ani ne kunmabɔbaga.

20

Matigi Ala ye a ta mɔgɔw jigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala ye i ta daariri jaabi i degulon na,
Yakuba ta Ala* tɔgɔ ye i tanga!
3 A ye to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ ka i dɛmɛ,
a ye to Siyɔn†, ka baraka don i ra.
4 A y'a hakiri to i ta siman sarakaw* bɛɛ ra,
ka sɔn i ta saraka jɛnita* ma.‡
5 A ye i jusukun diyanyafɛnw di i ma;
ni i ka ko o ko latigɛ, a ye o bɛɛ ɲa k'a di i ma.

6 Ni i ka se sɔrɔ, an bɛna ɲagari fɔ ka kule o kosɔn,
ka an ta darapo kɔrɔta an ta Ala tɔgɔ kosɔn.
Matigi Ala ye i ta daariri bɛɛ jaabi.

7 Sisan kɔni, ne k'a lɔn ko Matigi Ala bɛ a ta mɔgɔ ɲanawolomanin kisi;
a bɛ to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ sankolo ra, k'a jaabi,
k'a kisi ni a kininboro barakaman ye.

8 Dɔw jigi ye o ta kɛrɛkɛwotorow ye,
dɔw jigi ye o ta kɛrɛkɛsow ye;
nka, anw kɔni, anw jigi ye Matigi Ala, an ta Ala tɔgɔ le ye,
an bɛ ale le wele.
9 Olugu bɛ dɛsɛ ka ben,
nka anw bɛ wuri ka lɔ ni baraka ye.

10 E, Matigi Ala, masacɛ kisi!
Ni an ka i wele tuma o tuma, i ye an lamɛn!

21

Ala le bɛ koɲuman kɛ masacɛ ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, masacɛ bɛ ninsɔndiya ele ta baraka le sababu ra.
I k'a kisi minkɛ, o ko k'a jusu diya kosɛbɛ.
3 Fɛn min ko tun b'a jusukun na, i ka o di a ma,
a da ka min daari i fɛ, i ma ban ka o kɛ a ye.*
4 I nana a fɛ ni dugawu ɲanaman caman le ye;
i ka sanin yɛrɛworo masafugula biri a kun na.
5 A ka si daari i fɛ, i k'a di a ma,
sijan, si min tɛ ban ka ye.

6 I k'a kisi minkɛ, o le sababu ra, a ta nɔɔrɔ bonyara;
i k'a masiri ni bonya ni nɔɔrɔ ye.
7 I k'a kɛ dugawuden ye, dan tɛ dugawu min na;
i b'a sigi i yɛrɛ kɔrɔ k'a ninsɔndiya kosɛbɛ.
8 Sabu masacɛ b'a jigi la Matigi Ala le kan;
Ala kɔrɔtaninba ta ɲumanya baraka ra, a tɛna jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra.

9 Masacɛ, i boro bɛna i juguw bɛɛ mina;

---

* **20:2 20.2** Yakuba ta Ala, o kɔrɔ ye Izirayɛli ta Ala. † **20:3 20.3** Siyɔn, o kɔrɔ ye Zeruzalɛmu. ‡ **20:4 20.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **21:3 21.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

i boro barakaman bɛna i kɔninyabagaw mina.
10 Ni i ka na i yɛrɛ yira lon min na,
o lon na, i bɛna i juguw mana i ko tasumaba.
Ele Matigi Ala bɛna dimi o kɔrɔ, ka o bɛɛ latunu pewu;
tasuma bɛna o jɛni ka o ban.
11 I bɛna o si tunu ka bɔ dugukolo kan,
ka o ta durujaw ban adamadenw cɛ ra.
12 O tun ka kojugu le ŋaninya ele kama,
o tun ka dabarijuguw le siri, nka o tɛna se k'a kɛ.
13 Sabu i bɛna i ta kalan kɛ ka o bon,
fɔ o ye bori ka sekɔ ni o kɔ ye.

14 E, Matigi Ala, wuri ka i ta setigiya yira,
an bɛna dɔnkiriw ni Alatandodɔnkiriw la, i ta sebagaya kosɔn.

22

Nanibagatɔ ta Aladaari

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Sɔgɔmada dagbɛ». Dawuda ta Zaburu.

2 E, ne tigi Ala, ne tigi Ala, mun na i ka ne kelen to sa*?
I ka i yɛrɛ mabɔ ne ra;
ne ta maŋumankokanw fɔ, nka o bɛɛ n'a ta, i ma ne kisi.
3 E, ne ta Ala, ne bɛ kule ka i wele tere bɛɛ, nka i tɛ ne jaabi;
ne bɛ kule su bɛɛ, nka ne tɛ laganfiya sɔrɔ.

4 O bɛɛ n'a ta, ele le ye Ala saninman ye,
i siginin bɛ i ta masaya ra;
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛ ele le tandora.
5 An bɛmaw tun bɛ o jigi la ele le kan;
o tun bɛ o jigi la i kan, i bɛ o kisi fana.
6 Ni o tun kulera ka i wele, i tun bɛ o bɔsi;
o tun bɛ o jigi la ele le kan, o kosɔn o tun tɛ maroya.

7 Nka ne kɔni, ne kɛra tumu le ye, ne tɛ mɔgɔ ye tuun!
Ne kɛra lɔgɔbɔrifɛn ye adamadenw fɛ, mɔgɔw bɛɛ bɛ ne dɔgɔya!
8 Ni min o min ka ne ye, o bɛ yɛrɛko ne ma;
o bɛ kuma ka ne kɔrɔfɔ, fɔ ka o kun kɔmi,
9 ko: «A k'a yɛrɛ karifa Matigi Ala le ma;
Ala bɛna a bɔsi kɛ;
i n'a fɔ a ko ka di Ala ye, Ala y'a kisi sa!»

10 Ayiwa, Matigi Ala, ele le ka ne labɔ ne bamuso kɔnɔ,
ka i janto ne ra, ka ne sigi ne bamuso sen kan.
11 Kabini ne worolon na, ne karifara ele le ma;
kabini ne bɔra ne bamuso kɔnɔ, ele le kɛra ne ta Ala ye!
12 I kana i yɛrɛ mabɔ ne ra,
sabu degu sera ne ma,
mɔgɔ si tɛ yi min bɛ ne dɛmɛ!

13 Misitoran caman ka ne lamini,
Basan misitoran† kɔgɔnin dɔw ka ne fan bɛɛ koori.
14 O bɛ o daw waga ne kama,
i ko jara kasitɔ min bɛ sogo ɲinina k'a faga.

15 Ne fari magayara k'a kɛ i ko ji;
ne kolow bɛɛ yɔgɔyɔgɔra,
ne jusukun kɛra i ko kɛɲɛ;
a bɛ yeele ka jigi ne kɔnɔbara ra.

---

* **22:2 22.2** O kuma le fɔra Matiyu 27.46; Marika 15.34. † **22:13 22.13** Basan mara tun bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ, sahiliyanfan na. Misi caman tun bɛ o mara ra kosɛbɛ, sabu dugukolo tun ka di. (Sariya 32.14; Ezekiyɛli 39.18).

16 Ne baraka bɛɛ banna, ka ne fasa k'a kɛ i ko bɔgɔjalan.
Ne nɛn nɔrɔra ne da kɔnɔ;
i ka ne la saya buguri jukɔrɔ.

17 Wuruw ka ne lamini,
mɔgɔjuguw jɛnna ka ne koori;
o ka ne borow, ani ne senw sɔgɔ.
18 Ne fasara fɔ ka ne kolow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma;
olugu kɔni ka o ɲa lɔ ne ra, o bɛ ne flɛra le.
19 O ka ne ta faniw taran o ni ɲɔgɔn cɛ,
ka kara la* ne ta deregeba kosɔn‡.

20 E, Matigi Ala, ele kɔni kana i mabɔ ne ra.
E, ne ta baraka tigi, i teliya ka na ne dɛmɛ.
21 Ne nin kisi ne juguw ta kɛrɛkɛmuru ma,
ne nin kisi wuruw ma.
22 Ne kisi jaraw da ma,
ne bɔsi kongomisiw gbanw ma.

23 Ala, ne bɛna i tɔgɔ fɔ ne balemaw ye,
ne bɛna i tando ni dɔnkiriw ye i ta jama bɛɛ lajɛnninw cɛ ra§.
24 Aw minw bɛɛ bɛ siran Matigi Ala ɲa, aw y'a tando!
Yakuba ta durujaw bɛɛ, aw bɛɛ ye a bonya!
Izirayɛli ta durujaw bɛɛ, aw bɛɛ ye siran a ɲa!
25 Sabu a tɛ ɲanibagatɔ dɔgɔya, walama ka ɲigi a ra a ta ɲani kosɔn,
a fana t'a ɲada dogo ɲanibagatɔ ma;
nka ni ɲanibagatɔ k'a wele, a b'a lamɛn.

26 Ele le bɛna kɛ ne ta tandori sababu ye i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra;
ne ka dajuru minw ta, ne bɛna o bɛɛ dafa i ɲasiranbagaw ɲa na.
27 Ɲanibagatɔw ye na domuni kɛ ka fa,
Matigi Ala ɲinibagaw ye Ala tando,
Ala ye aw si sabati wagati bɛɛ!
28 Dunuŋa yɔrɔw bɛɛ ta mɔgɔw bɛna o hakiri jigi Matigi Ala ra, ka sekɔ ka na a bato;
siyaw bɛɛ ta mɔgɔw bɛna o kinbiri gban a ɲa kɔrɔ.
29 Sabu masaya ye Matigi Ala le ta ye,
dunuŋa siyaw bɛ ale ta fanga le kɔrɔ.
30 Dunuŋa mɔgɔbaw bɛɛ bɛna domuni kɛ, ka o kinbiri gban k'a bato fana;
minw bɛɛ bɛna don kaburu buguri jukɔrɔ, o bɛɛ ye o kinbiri gban a ɲa kɔrɔ,
min o min nin bɛna mina a ra.
31 Duruja nataw bɛɛ bɛna a bato,
o bɛna Matigi ko fɔ wagati nata ta mɔgɔw ye.
32 Den minw bɛna woro, o bɛna na a ta terenninya lakari olugu ye,
ko ale le ka o kow kɛ.

23

Sagagbɛnbagaɲuman
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala le ye ne kɔrɔsibaga ye, i ko sagagbɛnbaga;
ne tɛna dɛsɛ foyi si ra.
2 A bɛ ne laganfiya i ko sagagbɛnbaga bɛ taga ni sagaw ye bin nuguninw kɔrɔ,
ani ji ɲamalɔninw kɔrɔ cogo min na.

3 A bɛ barakakura don ne ra,
ka ne bla sira terenninw kan,
a yɛrɛ tɔgɔ kosɔn.

4 Hali ni ne bɛ tagama kurufurancɛ dibi ra, min bɛ i ko saya dibi,
ne tɛ siran foyi ɲa, sabu ele Ala, ele bɛ ni ne ye.

‡ **22:19 22.19** Nin kuma bɛ sɔrɔ Yuhana 19.24. § **22:23 22.23** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Heburuw 2.12.

I ta sagagbɛnbere ni i ta tagamabere, o le bɛ ne tanga.

5 I bɛ domuni sigi ne kɔrɔ
ne juguw yɛrɛ ɲana;
i bɛ turu kasadiman mun ne kun na,
ka ne ta minan fa fɔ k'a bɔn*.

6 Ɔnhɔn, ɲumanya ni nɛɛma le bɛna tugu ne kɔ
ne si bɛɛ ra;
ne bɛna to ka taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ†
wagati bɛɛ.

24

Jɛnɲɔgɔnya kɛsu dontɔ Alabatoso kɔnɔ
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala ta le ye dugukolo ye, ani fɛn o fɛn bɛ dugukolo kan;
a ta le ye dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye;
2 sabu ale le ka dugukolo ju sigi kɔgɔjiw kan;
a k'a ju sigi jiw kunna k'a sabati.

3 Jɔn le bɛ se ka yɛlɛn ka taga Matigi Ala ta kuru kan sa?
Jɔn le bɛ se ka don ka taga lɔ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ?
4 Ayiwa, mɔgɔ min boro ma jarakiko kɛ, ani min jusukun gbɛnin lo,
mɔgɔ min tɛ sɔn faninya ma,
ani min tɛ kari nanbara kan.
5 O tigi le bɛna Matigi Ala ta baraka sɔrɔ,
a kisibaga Ala b'a jate mɔgɔ terennin ye.
6 Mɔgɔ minw bɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu ta bɛna kɛ ten le;
mɔgɔ minw bɛ jija ka ele Ala, Yakuba ta Ala ta nɛɛma ɲini, olugu ta bɛna kɛ ten le.*

7 Yɔrɔ saninman dondaw, aw ye kɔrɔta kosɛbɛ;
fɔlɔfɔlɔ dondakɔrɔw, aw ye kɔrɔta,
k'a to masacɛ nɔɔrɔman ye don!
8 Jɔn le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye sa?
Matigi Ala lo, fangatigi ni barakatigi;
Matigi Ala lo, kɛrɛkɛcɛfari lo.
9 So dondaw, aw ye kɔrɔta,
donda wuribariw, aw ye kɔrɔta san fɛ,
k'a to masacɛ nɔɔrɔman ye don!
10 Jɔntigi le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye sa?
Fangatigi Ala lo!
Ale le ye o masacɛ nɔɔrɔman ye.†

25

Mɔgɔ degunin ta Aladaari
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne bɛ samana ele le nɔ fɛ.*
2 E, ne ta Ala, ne ka ne jigi la ele le kan;
i kana a to ne ye maroya,
i kana a to ne juguw ye yɛrɛko ne ma.
3 Mɔgɔ minw bɛɛ ka o jigi la ele kan, olugu si tɛna maroya;
minw bɛna maroya, o ye i kanblabagaw le ye,
olugu le borolakolon bɛna to.

---

* **23:5 23.5** Ni masacɛw tun ka mɔgɔ wele domuni na, a tun b'a kɛ nin cogo le ra o tigi ye. † **23:6 23.6** Kitabu dɔw b'a fɔ ko: ne bɛna sigi Matigi Ala ta batoso kɔnɔ. * **24:6 24.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **24:10 24.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **25:1 25.1** Nin Zaburu kumakanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan siginindenn dɔ ye, k'a ta a siginindenn fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

4 E, Matigi Ala, ne tagamacogo yira ne ra,
ne ka kan ka sira min ta, ne karan o ra.
5 Ne bla i ta can sira kan, ka ne karan;
sabu ele le ye ne kisibaga Ala ye,
ne jigi bɛ ele le kan lon bɛɛ.

6 E, Matigi Ala, i hakiri to i ta hina ni i ta ɲumanya ra,
i nʼa fɔ i derira kʼa kɛ an ye cogo min na kabini wagatijan.
7 Ne ka jurumunw, ani hakɛko minw kɛ ne denmisɛnman, i kana i hakiri to o ra,
nka i kɔni ye i hakiri to ne ra ka kaɲa ni i ta ɲumanya le ye,
i ta nɛɛma kosɔn, Matigi Ala.

8 Matigi Ala ka ɲi, a bɛ koŋuman kɛ;
o kosɔn a bɛ siraɲuman yira jurumunkɛbagaw ra.
9 A bɛ mɔgɔ sabarininw bla can sira kan,
a bɛ a ta sira yira mɔgɔ sabarininw na.
10 Matigi Ala ta siraw bɛɛ ye ɲumanya ni kankelentigiya le ye;
minw bɛ a ta jɛnŋɔgɔnya* sira tagama, kʼa ta ciw kɛ, a bɛ o le kɛ olugu ye.

11 Matigi Ala, ne ta kɛwalejuguw yafa ne ma i tɔgɔ kosɔn,
sabu o ka ca.
12 Ni mɔgɔ min kɛra Matigi Ala ɲasiranbaga ye,
o tigi ka kan ka sira min ta, Matigi Ala bɛ o yira a ra.
13 O tigi bɛna kɛ hɛra ra,
jamana bɛna kɛ a ta durujaw fana ta ye.
14 Matigi Ala bʼa ɲasiranbagaw le don a ta jɛn ra;
a bɛ a ta jɛnŋɔgɔnya siraw yira olugu le ra.

15 Ne ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala le ra wagati bɛɛ,
sabu ale le bɛ ne sen sama ka bɔ jɔ ra.
16 I ɲa munu ka ne flɛ, ka makari ne ra,
sabu ne bɛ ne kelen na, ne fana ye ɲanibagatɔ ye.
17 Ne jusukun degura kosɛbɛ;
na ne bɔ ne ta kɔnɔnɔfiri ra.
18 Ne ta ɲani ni ne ta sɛgɛ flɛ,
i ye ne ta jurumunw bɛɛ yafa.
19 A flɛ, ne juguw ka ca cogo min na!
A flɛ o bɛ ne kɔninyara ni kɔninyajugu min ye!
20 Ne nin mara, i ye ne bɔsi,
ne kana na maroya, sabu ne ka ne yɛrɛ karifa ele le ma.
21 Ne tanga ne ta jusukungbɛninya ni ne ta terenninya kosɔn,
sabu ne jigi bɛ ele le kan.

22 E, Ala, Izirayɛli kunmabɔ,
kʼa bɔsi ka bɔ a ta degukow bɛɛ ra.

26

Ala ta mɔgɔ tagamacogo
1 Dawuda ta Zaburu.

Ne ta kiti tigɛ ka ne ta jo di ne ma, Matigi Ala,
sabu ne jusukun gbɛnin lo.
Ne ka ne jigi la Matigi Ala le kan, foyi tɛna ne bɔ ne lɔyɔrɔ ra.

2 Ne sɛgɛsɛgɛ, Matigi Ala, i ye ne kɔrɔbɔ kʼa flɛ;
ne kɔnɔnɔkow, ani ne jusunankow bɛɛ flɛ kosɛbɛ;
3 sabu ne ɲa lɔnin bɛ i ta ɲumanya le ra,
ne fana bɛ tagama ka kaɲa ni i ta can le ye.
4 Ne tɛ sigi ni janfamɔgɔw ye,
ne tɛ tagama ni flankafuw ye.
5 Ne bɛ kojugukɛbagaw ta jɛn kɔninya;
ne tɛ sigi ni mɔgɔjuguw ye.

6 Ne bɛ ne tɛgɛ ko ka ne boro bɔ kojugu bɛɛ ra,
ka sɔrɔ ka taga tagama ka i ta sarakajɛnifɛn* lamini,
7 ka dɔnkiri la ka baraka la i ye ni kanba ye,
ka i ta kabakow bɛɛ lakari.
8 Matigi Ala, i siginin bɛ so min kɔnɔ, o ka di ne ye;
i ta nɔɔrɔ bɛ o so min kɔnɔ.
9 O ra, i kana ne ni jurumunkɛbagaw laban kɛ kelen ye,
ka ne si ni mɔgɔfagabagaw si laban kɛ kelen ye;
10 olugu minw boro bɛ kojugu ra,
o kininboro fanin lo bonyafɛnw na,
o ka minw mina mɔgɔw fɛ dogo ra.
11 Nka ne kɔni, ne jusukun gbɛnin lo;
makari ne ra, ka ne kunmabɔ.
12 Ne sen bɛ tagama terenninya sira le kan;
ne bɛna baraka la Matigi Ala ye a ta jama cɛ ra.

27

Alabatobaga jigi bɛ Ala le kan
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala le ye ne ta yeelen ye, ani ne ta kisiri tigi;
ne bɛna siran jɔntigi le ɲa?
Matigi Ala le ye ne nin karifayɔrɔ ye;
ne ja bɛna tigɛ jɔntigi le ɲa?

2 Ni mɔgɔjuguw nana ne kama,
ko o bɛ na ne sogo ɲimi,
olugu minw ye ne kɛrɛbagaw ni ne juguw ye,
olugu yɛrɛ le bɛ talon ka benben.
3 Hali ni kɛrɛkɛjama dɔ le nana ne lamini,
siranya si tɛna kɛ ne jusu ra.
Hali ni o ka kɛrɛ dɔ wuri ne kama,
o bɛɛ n’a ta, jigiba le belen bɛna kɛ ne fɛ.
4 Fɛn kelen bɛ yi, ne bɛ o le daari Matigi Ala fɛ,
ne bɛ o le ɲini a fɛ kosɛbɛ:
ne b’a fɛ ka to Matigi Ala ta so kɔnɔ
ne si bɛɛ ra,
ka to ka Matigi Ala ta cɛɲa nɔɔrɔ flɛ,
ani ka to a ɲa kɔrɔ a ta batoso kɔnɔ.

5 Sabu ni lonjugu sera, a bɛna ne dogo a ta so kɔnɔ;
a bɛna ne dogo fɔ a ta fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
A bɛna ne yɛlɛn ka ne lɔ fara dɔ kunna, janko foyi kana ne sɔrɔ.
6 Sisan ne kun kɔrɔtara;
ne jugu minw tun ka ne lamini, ne bɛ olugu bɛɛ kunna.
O ra ne bɛna saraka bɔ Matigi Ala ye a ta batoso kɔnɔ, ni ɲagarikanbaw ye;
ne bɛna dɔnkiriw la, ka Alatandodɔnkiriw la Matigi Ala ye.

7 Ne kan lamɛn Matigi Ala, ne bɛ i wele;
makari ne ra, ka ne jaabi!
8 I ka min fɔ ko: «Aw ye jija ka ne ta nɛɛma ɲini!» O kuma bɛ ne jusukun na.
E, Matigi Ala, ne bɛ ele ta nɛɛma le ɲinina.
9 I kana i ɲada dogo ne ma,
i kana dimi ka ban i ta baaraden na.
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye,
i kana taga ka ne to, i kana ban ne ra,
ne kisibaga Ala!
10 Hali ni ne facɛ ni ne bamuso banna ne ra,
Matigi Ala bɛna ne ladon.

11 Matigi Ala, i ta siraw yira ne ra,
ne bla terenninya sira kan,

ne juguw kosɔn.
12 I kana ne kɛ ne juguw sago ye,
sabu seerejugu dɔw wurira ne kama,
kuma farimanw dɔrɔn le bɛ o daw ra.

13 Ne tun bɛna a kɛ di le sa,
ni ne tun ma la a ra ko ne bɛna Matigi Ala ta nɛɛma ye tuun
dunuŋa ra yan ni mɔgɔ ɲanaman tɔw ye!

14 Matigi Ala makɔnɔ;
baraka don i yɛrɛ ra, ka jija,
ka Matigi Ala makɔnɔ.

28

Ala bɛ mɔgɔ sɛgɛninw ta welerikan mɛn
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne bɛ ele le welera;
ne ta barakatigi Ala, i kana i toro datugu ne ta welerikan na,
sabu ni i jera ne ra,
ne bɛna kɛ i ko o bɛ mɔgɔ minw lajigi kaburu kɔnɔ.
2 Ne ta makarikanw lamɛn,
ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ;
ne bɛ ne borow kɔrɔta
ka o sin i ta yɔrɔ saninman* ma ka i daari.

3 I kana ne ni mɔgɔjuguw minacogo kɛ kelen ye,
ani minw bɛ kojugu kɛ;
olugu bɛ kumadimanw fɔ o mɔgɔɲɔgɔnw ye,
k'a sɔrɔ kojugu le bɛ o jusukun na.
4 O sara ka kaŋa ni o ta kɛwalew ye,
o sara ka kaŋa ni o ta baarajuguw ye.
O yɛrɛ borow ka baara min kɛ, o sara ka kaŋa ni o ye;
o ka kan ni sara min ye, o di o ma.
5 Sabu o tɛ Matigi Ala ta kokɛninw jate,
ani a boro ta baara.
Matigi Ala bɛna o bɛɛ laben,
o si tɛna wuri tuun!

6 Matigi Ala, baraka!
Sabu i ka ne ta makarikanw lamɛn.
7 Matigi Ala le ye ne ta baraka tigi ye, ani ne tangabaga.
Ne bɛ ne jigi la ale le kan.
A bɛ ne dɛmɛ, fɔ ne jusu bɛ ɲagari;
ne bɛ dɔnkiri la k'a fo k'a waleɲumanlɔn.

8 Matigi Ala le ye a ta mɔgɔw ta baraka ye;
ale le ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw dogoyɔrɔ ni o kisiyɔrɔ ye.
9 Matigi Ala, i ta jamanadenw kisi, ka baraka don i ta mɔgɔw ra,
o kɔrɔsi, ka i janto o ra tuma bɛɛ!

29

Matigi Ala kumakan
1 Dawuda ta Zaburu.

Ala ta mɛlɛkɛw, aw ye Matigi Ala ta kow lakari,
ka Matigi Ala ta bonya ni a ta baraka lakari!
2 Aw ye Matigi Ala tɔgɔ bonya lakari!
Aw ye masirifɛn saninmanw don, ka aw kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ k'a bato.

3 Matigi Ala kan fanga ka bon ni jiw mankan ye,

bonyatigi Ala kan bɛ i ko sanpɛrɛn.
Matigi Ala kan fanga ka bon ni jibaw mankan ye.
4 Matigi Ala kan bɛ bɔ ni baraka ye,
Matigi Ala kan bɛ bɔ ni nɔɔrɔ ye.
5 Matigi Ala kan bɛ sɛdiriyiribaw karikari,
Matigi Ala bɛ Liban sɛdiriyiriw karikari.
6 A bɛ Liban kuruw yuguyugu i ko misiden bɛ panpan cogo min na,
ka Hɛrimɔn kuruw yuguyugu i ko kongomisiw bɛ panpan cogo min na.
7 Matigi Ala kan bɛ sanmanamanaw bɔ.
8 Matigi Ala kan bɛ kongokolon yɛrɛyɛrɛ,
Matigi Ala bɛ Kadɛsi kongokolon yɛrɛyɛrɛ.
9 Matigi Ala kan b'a to minanw bɛ woro*,
a bɛ yiriw flaburuw bɔn ka yiritu lakolon to.
A ta batoso kɔnɔ danfɛnw bɛɛ b'a fɔ ko: «Bonya ye Ala ta ye!»

10 Matigi Ala bɛ a ta masaya sigi jibaw bɛɛ kunna,
Matigi Ala siginin bɛ masaya ra wagati bɛɛ.
11 Matigi Ala le bɛ sebagaya di a ta mɔgɔw ma,
Matigi Ala bɛ baraka don a ta mɔgɔw ra, ka hɛra kɛ o ye.

30

Ala le ye kɛnɛyari kɛbaga ye
1 Zaburu. Dɔnkiri min tun bɛ la ka Alabatosokura karifa Ala ma. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta,
sabu i ka ne lawuri;
i ma sɔn k'a to ne juguw ye yɛrɛko ne ma.
3 Matigi Ala, ne ta Ala, ne ka i wele ko i ye ne dɛmɛ,
i fana ka ne kɛnɛya.
4 E, Matigi Ala, i ka ne nin tanga saya ma;
o bɛ minw lajigi kaburu kɔnɔ, i ka ne kisi ka bɔ olugu cɛ ra.

5 Aw Alaɲasiranbagaw, aw ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando.
Aw y'a fo k'a waleɲumanlɔn, ka aw hakiri to a tɔgɔ saninman na,
6 sabu a ta dimi bɛ wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ,
nka a ta nɛɛma bɛ to mɔgɔ kan a si bɛɛ ra.
Ni wulada kɛra kasi ye,
sɔgɔmada bɛ kɛ ɲagari ye.

7 Ne kɔni ɲasumaninba tun b'a fɔra ko:
«Foyi le tɛna ne bɔ ne nɔ ra fiyewu!»
8 Matigi Ala, ne ko tun diyara i ye minkɛ,
i tun ka ne sabati ka ne lɔ i ko kuru barakaman;
nka i nana i ɲada dogo ne ra minkɛ,
ne jigi tigɛra.

9 Matigi Ala, ne ka ele le wele;
ne ka makarikanw fɔ Matigi ye.
10 Ele bɛna mun nafa le sɔrɔ ne ta saya ra?
Ka ne su lajigi kaburu kɔnɔ, ele ta nafa juman le bɛ o ra?
Yala dugukolo buguri bɛ se ka i fo ka i waleɲumanlɔn wa?
A bɛ se ka i ta kankelentigiya lakari wa?
11 Ne lamɛn, Matigi Ala, i ye makari ne ra!
E, Matigi Ala, ne dɛmɛ!

12 I ka ne ta jusukasi yɛlɛma k'a kɛ dɔn ye;
i ka ne ta ɲanasisifaniw bɔ ne ra,
ka ɲanagbɛfaniw don ne ra;
13 janko ne ye dɔnkiri la ka i tando ni ne jusukun bɛɛ ye, ne kana je.

---

* **29:9 29.9** «Matigi Ala kan b'a to minanw bɛ woro.» Kitabu dɔw kɔnɔ a fɔra ko: Matigi Ala kan bɛ yiribaw yuguyugu.

Matigi Ala, ne ta Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ.

31

Ala b′a ɲasiranbaga bɔsi ka bɔ a juguw boro
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
i kana a to ne ye maroya fiyewu!
Ne bɔsi ka kaɲa ni i ta terenninya ye.
3 I toro malɔ ka ne lamɛn,
i ye ne bɔsi joona!
Kɛ ne ta barakatigi Ala ye,
ne dogoyɔrɔ barakaman, i ye ne kisi;
4 sabu ele le ye ne ta Ala barakaman ye, ne dogoyɔrɔ.
Bla ne ɲa, ka sira yira ne ra, i tɔgɔ kosɔn.
5 Mɔgɔw bɛ jɔ min siri ne ɲa, i bɛ ne bɔ o jɔ ra,
sabu ele le ye ne tangabaga ye.

6 Ne bɛ ne nin to i boro*;
i ka ne kunmabɔ, Matigi Ala, cantigi Ala.

7 Mɔgɔ minw bɛ batofɛn gbansanw bato, ne bɛ olugu kɔninya;
ne bɛ ne jigi la Matigi Ala le kan.

8 Ne bɛ ɲagari ka ninsɔndiya i ta ɲumanya kosɔn,
sabu i ka ne ta ɲani lɔn,
degu min bɛ ne nin kan, i ka o lɔn.
9 I ma sɔn ka ne to ne juguw boro;
i ka ne bla yɔrɔ laganfiyanin le ra.

10 Makari ne ra, Matigi Ala, sabu ne degunin lo;
dimi kosɔn, ne ɲadenw, ani ne nin, ani ne farikolo bɛɛ baraka banna.
11 Ne si bɛ banna ka ne to tɔɔrɔ ra,
ne si sandaw bɛ banna ka ne to ɲuna le ra,
ne baraka bɛ banna ne ta terenbariya kosɔn,
ne farikolo baraka bɛɛ banna.
12 Ne kɛra lɔgɔbɔrifɛn le ye ne juguw bɛɛ fɛ,
ne kɛra maroyafɛn ye ne sigiɲɔgɔnw fɛ,
ne kɛra siranyafɛn ye ne teriw fɛ;
ni o ka ne ye kɛnɛ ma, o bɛ bori ne ɲa.
13 Mɔgɔw hakiri bɔra ne kɔ, k′a kɛ i ko mɔgɔ min sara ka ban;
ne kɛra i ko fɛn cɛnnin firinin.
14 Ne ka kumajuguw mɛn mɔgɔ caman fɛ ne ta ko ra;
siranyaba bɛ ne ra fan bɛɛ ra.
O ka ɲɔgɔn lajɛn ne kama,
ka janfa siri ko o bɛ ne faga.

15 Nka ne kɔni jigi bɛ ele le kan, Matigi Ala;
ne ko: «Ele le ye ne ta Ala ye!»
16 Ne ta kow bɛɛ bɛ ele le boro.
Ne bɔsi ka bɔ ne juguw, ani ne nɔgbɛnbagaw boro.
17 Sabari ka i ta jɔncɛ flɛ ni ɲumanya ye;
ne kisi i ta ɲumanya kosɔn.

18 Matigi Ala, ni ne ka i tɔgɔ wele, i kana a to ne ye maroya;
a to mɔgɔjuguw le ye maroya,
o ye jigi kaburu kɔnɔ, kuma kana sɔrɔ o fɛ k′a fɔ.
19 O bɛ faninyaw bɔ o da minw na, o daw ye datugu;
sabu o bɛ kuma ka mɔgɔ terenninw mafiyɛnya,
ka o yɛrɛ bonya, ka tɔw dɔgɔya.

---

* **31:6 31.6** «Ne bɛ ne nin to i boro.» Yesu Kirisita ka nin kuma fɔ fana k′a to gbengbenyiri kan (Luka 23.46).

20 E, Matigi Ala, i ta koŋumanw ka ca!
I bɛ o koŋumanw mara i ɲasiranbagaw le ye;
minw bɛ o yɛrɛ karifa i ma, i b'a kɛ olugu le ye,
k'a to adamadenw bɛɛ ɲa y'a ye.
21 I bɛ i ɲasiranbagaw dogo i yɛrɛ kɔrɔ,
ka o bɔsi adamadenw ta dabarijuguw ma.
I bɛ o mara i yɛrɛ ta so,
ka o sen bɔ mɔgɔw ta kɛrɛtigɛkumaw ra.

22 Matigi Ala baraka!
Sabu i ka i ta ɲumanya kɛ ne ye, fɔ k'a bonya,
k'a sɔrɔ ne tun bɛ i ko kɛrɛkɛjama ka dugu min lamini.
23 Ne kɔni jigi tigɛnin tun b'a fɔra le
ko i ka ne gbɛn ka bɔ i ɲa kɔrɔ ka ban!
Nka ne ka i wele ko i ye ne dɛmɛ,
i fana ka ne ta makarikanw lamɛn.

24 Matigi Ala ɲasiranbagaw, aw bɛɛ ye Matigi Ala kanu!
Matigi Ala b'a janto lanamɔgɔw ra,
nka a bɛ yɛrɛbonyabagaw sara ni kojugu caman ye.
25 Aw minw jigi bɛ Matigi Ala kan,
aw ye jija, aw ye aw ja gbɛlɛya.

32

Ala le ye jurumun yafabaga ye
1 Dawuda ta Zaburu. Karan.

Ni Ala ka mɔgɔ min ta hakɛ bɔ a kunna, o tigi ta ɲana;
ni mɔgɔ min ta jurumun datugura, o tigi ta ɲana!
2 Ni Matigi Ala tɛ mɔgɔ min ta terenbariyakow jate tuun,
ni janfa tɛ mɔgɔ min jusukun na, o tigi ta ɲana.

3 Ne tun jera ne ta jurumun kan minkɛ, ne farikolo tun bɛ halakira le,
ne tun bɛ to ka ŋuna tere bɛɛ;
4 sabu su ni tere, i tun bɛ i boro digira ne kan le.
Ne baraka bɛɛ tun banna, k'a kɛ i ko yiri bɛ ja cogo min na teremana fɛ.*
5 O kosɔn ne lɔra ne ta jurumun na, k'a fɔ i ye;
ne ma ne ta terenbariyakow dogo tuun.
Ne ko: «Ne bɛna lɔ ne ta jurumunw na k'a fɔ Matigi Ala ye!»
O ra, ele ka ne ta jurumun kunko bɔ ne kunna.†
6 O kosɔn, i ɲasiranbagaw bɛɛ ye i daari a wagati ra;
o ra, lon min ni jibaw jigira o kan,
o jiw si tɛna se o ma.
7 Ele le bɛ ne sutara,
i bɛ ne bɔsi ka bɔ degukow ra.
Kisiri dɔnkiriw le ka ne lamini fan bɛɛ ra.‡
8 I ko: «Ne bɛna i sɔn hakiri ra, ka i tɛmɛsiraw yira i ra;
ne bɛna i ladi, ka ne janto i ra.
9 O ra, aw kana kɛ i ko so, walama sofali min tɛ ko faamu.
O bɛ juru ni karafe le don olugu ra,
janko o ye taga i ɲanayɔrɔ ra.»

10 Dimi caman le bɛna ben mɔgɔjugu kan,
nka ni mɔgɔ min k'a jigi la Matigi Ala kan, a ta ɲumanya bɛ o tigi lamini.
11 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ninsɔndiya, ka ɲagari Matigi Ala kosɔn!
Aw mɔgɔ jusuɲumanw, aw bɛɛ ye ninsɔndiya fɔ ka kule ci!

---

* **32:4 32.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
† **32:5 32.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
‡ **32:7 32.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

33

Danbaga Ala ta ɲumanya ka ca

1 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ɲagari fɔ ka kule ci Matigi Ala tɔgɔ kosɔn,
sabu Ala tandori ka ɲi mɔgɔɲumanw da ra.
2 Aw ye Matigi Ala fo ni kora ye,
aw y'a tando ni gɔni juru tan ye.
3 Aw ye dɔnkirikura la a ye!
Aw ye aw ta gɔniw fɔ ka ɲa, ka aw kan kɔrɔta k'a tando.

4 Matigi Ala ta kuma terennin lo,
a bɛ a ta baara bɛɛ kɛ ni kankelentigiya le ye.
5 Terenninya ni can ka di a ye.
Matigi Ala ta ɲumanya ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa.
6 Sankolo danna Matigi Ala kumakan le baraka ra;
sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ danna a dafɔɲɔ le baraka ra.
7 A bɛ kɔgɔji ta jiw bɛɛ lajɛn yɔrɔ kelen na,
a bɛ jibaw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan ka o mara dingaw kɔnɔ.

8 Dugukolo danfɛnw bɛɛ lajɛnnin ka kan ka siran Matigi Ala ɲa;
a ɲasiran ye kɛ dunuɲamɔgɔw bɛɛ ra;
9 sabu a kumana ka min fɔ, o le kɛra,
a ko fɛn minw ye bɔ, olugu bɔra kɛnɛ kan.

10 Matigi Ala le bɛ siyaw ta kolatigɛninw sa;
ale le bɛ mɔgɔw ta ko labɛnninw cɛn.
11 Matigi Ala ta kolatigɛninw bɛ to o nɔ ra wagati bɛɛ;
ni a ka ko minw latigɛ a jusukun na, o kow bɛ to o nɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

12 Matigi Ala ye siya min ta Ala ye, o siya ta ɲana!
Ni a ka mɔgɔ minw kɛ a ta mɔgɔw ye, olugu ta ɲana!
13 Matigi Ala bɛ to san fɛ ka flɛri kɛ;
a ɲa bɛ adamadenw bɛɛ ra.
14 A bɛ to a sigiyɔrɔ ra
ka dugukolo mɔgɔw bɛɛ flɛ.
15 Ale le ka adamadenw bɛɛ jusukun don o kɔnɔ;
a bɛ o ta kokɛtaw bɛɛ kɔrɔsi.

16 Masacɛ ta kɛrɛkɛjama bonya le tɛ a kisi,
kɛrɛkɛcɛfari ta baraka bonya le fana tɛ a bɔsi.
17 Ka i jigi la so kan ko a bɛ i kisi kɛrɛ ra, o ye gbansan le ye;
so ni a ta baraka bɛɛ, a tɛ se ka mɔgɔ bɔsi.
18 Matigi Ala le b'a janto a ɲasiranbagaw ra;
minw jigi bɛ a ta ɲumanya kan, a b'a janto olugu ra.
19 A bɛ o nin kisi saya ma,
ka o baro kɔngɔ wagati ra.

20 An bɛ Matigi Ala le makɔnɔna,
ale le ye an dɛmɛbaga ye, ani an tangabaga.
21 An jusu bɛ ɲagari ale le kosɔn,
an bɛ an jigi la a tɔgɔ saninman le kan.

22 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya kɛ an ye,
sabu an jigi bɛ ele le kan.

34

Ala b'a daaribagaw jaabi

1 Dawuda ta Zaburu. Wagati min a tun k'a yɛrɛ kɛ i ko fatɔ, masacɛ Abimelɛki ɲa kɔrɔ, fɔ ale nana a gbɛn ka taga, a ka nin dɔnkiri sɛbɛ o wagati le ra*.

* **34:1 34.1** O kow bɛ sɔrɔ Samawilu ta kitabu fɔlɔ ra (21.11-16). O masacɛ tɔgɔ tun ye ko Akisi.

2 Ne bɛ baraka la Matigi Ala ye tuma bɛɛ;
wagati bɛɛ ne da b'a tando.
3 Ne ta bonya sababu ye Matigi Ala le ye!
Mɔgɔ sabarininw ye o mɛn, ka ninsɔndiya!
4 Aw ye fara ne kan ka bonya la Matigi Ala kan!
An ye jɛn k'a tɔgɔ kɔrɔta ɲɔgɔn fɛ!

5 Ne ka Matigi Ala wele, a ka ne jaabi;
a ka ne bɔsi ka bɔ ne ta siranyaw bɛɛ ra.

6 Minw bɛ o ɲa lɔ Matigi Ala ra, olugu ɲada bɛ manamana;
o ɲa tɛ sisi maroya fɛ.
7 Ni ɲanibagatɔ ka Matigi Ala wele, a b'a lamɛn;
a b'a kisi ka bɔ a ta degukow bɛɛ ra.
8 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ b'a janto Alaɲasiranbagaw ra,
ka o kɔrɔsi fan bɛɛ ra janko ka o bɔsi.

9 Aw ye a nɛnɛ k'a flɛ, k'a lɔn ko Matigi Ala ka ɲi;
ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ karifa a ma, o tigi ta ɲana!
10 Ala ta mɔgɔ saninmanw, aw ye siran Matigi Ala ɲa,
sabu foyi tɛ dɛsɛ a ɲasiranbagaw fɛ.
11 Hali jarakanbelenw ta domuni bɛ ban, kɔngɔ bɛ o sɔrɔ;
nka minw bɛ o ɲa lɔ Matigi Ala ra, foyi tɛ dɛsɛ olugu fɛ.

12 Aw ye na, ne dencɛw, aw ye na ne lamɛn!
Ne bɛna aw karan Matigi Ala ɲasiran na.
13 Jɔntigi le bɛ si fɛ?
Jɔn le b'a fɛ ka sijan sɔrɔ janko ka hɛra ye a ɲa ra?
14 I nɛnkun kɔrɔsi kumajuguw ma,
ka i da kɔrɔsi nanbarakumaw ma.
15 I yɛrɛ mabɔ kojugu ra, ka koɲuman kɛ,
i jija ka hɛra ɲini, i ye tugu a nɔ fɛ.
16 Matigi Ala ɲa lɔnin bɛ mɔgɔ terenninw na,
a toro bɛ o kulekan na fana.
17 Matigi Ala bɛ kojugukɛbagaw kɛrɛ,
ka o halaki ka bɔ dugukolo kan, janko mɔgɔ si kana a hakiri to o ra tuun.
18 Ni mɔgɔ terenninw kasira, Matigi Ala bɛ o lamɛn;
a bɛ o bɔsi ka bɔ o ta degukow bɛɛ ra.
19 Matigi Ala bɛ mɔgɔ jusukasininw kɛrɛ fɛ,
a bɛ mɔgɔ dɛsɛbagatɔw kisi.

20 Kojugu caman bɛ mɔgɔ terennin sɔrɔ,
nka Matigi Ala b'a bɔsi ka bɔ a bɛɛ ra.
21 A b'a kolow bɛɛ mara,
o si tɛ karikari[†].

22 Kojugu bɛ mɔgɔjugu faga;
mɔgɔ terennin kɔninyabagaw kɔni, kiti bɛna ben olugu kan.

23 Matigi Ala bɛ a ta jɔnw nin kunmabɔ;
minw bɛ o yɛrɛ karifa a ma, kiti tɛna ben olugu si kan.

35

Ala bɛ a ɲasiranbagaw bɔsi
1 Dawuda ta Zaburu.

E, Matigi Ala, ne jarakibagaw jaraki!
Ne kɛrɛbaga kɛrɛ!
2 Nɛgɛbɛnnan fitini ni nɛgɛbɛnnanba mina,
ka wuri ka ne dɛmɛ kɛrɛ ra.

[†] **34:21 34.21** O kuma le fɔra Yesu ta ko ra fana (Yuhana 19.36).

3 Taman ni biɲɛ mina, ka wuri ne nɔgbɛnbagaw kama!
A fɔ ne ye ko ele yɛrɛ le ye ne kisibaga ye!
4 Minw bɛ ne ta saya ɲini,
olugu le ye maroya ni dɔgɔyari sɔrɔ!
Minw bɛ kojugu ŋaninya ne kama,
olugu kun suurunin le ye sekɔ ni o kɔ ye.
5 O ye kɛ i ko binjalan, fɔɲɔ bɛ taga ni min ye;
Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye o gbɛn ka taga!
6 O ta sira ye kɛ dibi ye, o ye tɛrɛndɛ a kan;
Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ye o nɔgbɛn!

7 O bagara ne ma ka dinga sogi ne ɲa,
o bagara ne ma ka jɔ siri ne ɲa ko o bɛ ne faga.
8 Cɛnri ye bara ka cun o kan, k'a sɔrɔ o tun ma sigi ni a ye.
O ka jɔ min siri ne ɲa, o jɔ ye olugu yɛrɛ le mina,
o yɛrɛ ye mina o jɔ ra, fɔ ka o halaki.

9 Ni o kɛra, ne bɛna ɲagari Matigi Ala baraka ra;
ne bɛna ninsɔndiya a ta kisiri kosɔn.
10 Ne bɛna a fɔ ni ne jusukun bɛɛ ye ko:
«E, Matigi Ala, jɔn le bɛ i ko ele?
I bɛ ɲanibagatɔ bɔsi ka bɔ a juguw boro, o minw fanga ka bon ni a ta ye.
I bɛ ɲanibagatɔ ni fagantan bɔsi ka bɔ o tɔɲɔbagaw boro.»

11 Seerejugu dɔw wurira ne kama;
ne ma ko min lɔn, o bɛ ne ɲininka o ra.
12 O bɛ ne ta koɲuman sarara ni kojugu le ye;
ne kɛra mɔgɔntan le ye.
13 K'a sɔrɔ ne kɔni, ni olugu dɔ tun banara,
ne tun bɛ bɔrɔfaniw le don,
ka ɲanasisi, ka sun don;
ne tun bɛ Ala daari o ye wagati bɛɛ,
14 i ko mɔgɔ b'a kɛ a teri, walama a balema dɔ ye cogo min na.
Ne kun suurunin ni ne ɲa sisinin tun bɛ to ka tagama,
i ko mɔgɔ min b'a bamuso su kasira.

15 Nka sisan, tɔɔrɔ benna ne kan minkɛ, olugu ɲagaritɔ tagara ɲɔgɔn lajɛn;
o mɔgɔjuguw ka ɲɔgɔn lajɛn ne kama, k'a sɔrɔ ne tɛ foyi kala ma.
O bɛ ne tɔɔrɔ wagati bɛɛ.
16 O Alaɲasiranbariw bɛ ne lɔgɔbɔ, ka ne nɛni,
fɔ ka o ɲin ɲimi ne kama.

17 E, Matigi, ele bɛ se ka je ka nin ko flɛ cogo di?
Ne nin kisi o ta cɛnri ma,
ne kisi ka bɔ nin jaraw boro!
18 Ni o kɛra, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra;
ne bɛna i tando i ta mɔgɔw camanba lajɛnnin cɛ ra.
19 Minw ka o yɛrɛ kɛ ne juguw ye gbansan, i kana a to olugu ye ɲagari ne kosɔn;
minw bɛ ne kɔninya gbansan, i kana a to olugu ye kɛ o ɲa kɔmikɔmi ye ne kosɔn.
20 Sabu o da tɛ hɛrakuma fɔ ka ye;
mɔgɔ minw ta ko tɛ se mɔgɔ ma jamana kɔnɔ, o bɛ nanbarako dɔw le labɛnna olugu kama.
21 O bɛ o da waga ne kama,
k'a fɔ ko: «Ɔnhɔn, cɔ!
An yɛrɛ ɲa k'a ye!»

22 E, Matigi Ala, ele bɛ o yera; i kana je ka o flɛ!
Matigi, i kana i mabɔ ne ra!
23 I kunu, i ye wuri ka ne ta jo di ne ma!
Ne ta Ala, ne Matigi, i lɔ ni ne kunko ye.
24 Ne ta kiti tigɛ ka kaɲa ni i ta terenninya ye, Matigi Ala, ne ta Ala!
Ne le kana kɛ o ta ɲagari sababu ye!

25 O kana a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ, ko:
«Ɔnhɔn, cɔ! An tun bɛ min ɲinina, an ka o sɔrɔ!»
I kana a to o y'a fɔ ko: «An k'a latunu pewu!»
26 Minw bɛɛ bɛ ɲagarira ne ta tɔɔrɔw kosɔn,
o bɛɛ ye maroya fɔ ka o kun suuru;
minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ wasora ne ma,
maroya ni mafiyɛnyari le ye ben olugu kan.

27 Nka minw b'a fɛ ko Ala ye a yira ko jo bɛ ne fɛ,
olugu ye ɲagari, fɔ ka kule ci,
ka to k'a fɔ tuma bɛɛ ko:
«E, Matigi Ala ka bon,
a bɛ a ta jɔnw ta hɛra ɲini.»

28 O ra, ne da bɛna i ta terenninya lakari,
ka i tando lon bɛɛ.

36

Mɔgɔjugu ta kɛwalew tɛ Ala ta ɲumanya bari
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Matigi Ala ta jɔncɛ Dawuda ta Zaburu.

2 Jurumun bɛ mɔgɔjugu karan ko minw na, o bɛ ne jusu ra:
Alaɲasiran tɛ mɔgɔjugu jusukun na.
3 A ko ka di a yɛrɛ ye fɔ ka tɛmɛ;
o kosɔn a tɛ se ka lɔ a ta jurumun na, ka jurumun kɔninya.
4 A darakan bɛɛ ye terenbariya ni nanbara le ye;
a tɛ sɔn ka tagama ni hakiri ye, ka koɲuman kɛ.
5 A lanin bɛ to a layɔrɔ ra su fɛ ka kojugu ŋaninya;
sira min man ɲi, a bɛ o le ta,
a fana tɛ ban kojugu ma.

6 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya bonya bɛ se fɔ sankolo ma!
I ta kankelentigiya bonya bɛ se fɔ sankabaw ma.
7 I ta terenninya bɛ i ko kuru barakamanw,
i ta kolatigɛninw bɛ i ko jidunbaw.
Matigi Ala, i bɛ adamadenw, ani bɛganw bɛɛ kisi.
8 E, Ala, i ta ɲumanya ɲɔgɔn tɛ yi!
Adamadenw bɛ o yɛrɛ dogo ele kaman suma le kɔrɔ.
9 I ta so fara fɛŋŋuman minw na, i bɛ o di o ma fɔ ka o wasa;
i bɛ koɲumanw kɛ o ye i ko mɔgɔ bɛ jiɲuman sɔrɔ k'a min cogo min na.

10 Sabu ɲanamanya bununji bɛ ele le fɛ;
ele ta yeelen le baraka ra, an bɛ yeelen sɔrɔ.
11 Minw ka i lɔn o ta Ala ye, i ta ɲumanya ye to olugu kan tuma bɛɛ;
mɔgɔ minw jusu ka ɲi, olugu mina ka ɲa, ka kaŋa ni i ta terenninya ye.
12 I kana a to yɛrɛbonyabaga ye tagama ka se ne ma,
i kana a to mɔgɔjuguw boro ye ne mina ka ne bɔ ne nɔ ra!
13 Kojugukɛbagaw bencogo flɛ nin ye!
O bɛ ben, hali o tɛ se ka wuri tuun.

37

Muɲu ni Alamakɔnɔ
(Zaburu 49)
1 Dawuda ta Zaburu.

I kana i jusu gban mɔgɔ kɛwalejuguw kosɔn,
i kana ɲabɔ kojugukɛbagaw fɛ;*

2 sabu o bɛna jaja yɔrɔnin kelen na i ko bin,

* **37:1 37.1** Nin Zaburu hayan dɔw bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

o bɛ fagafaga i ko flaburukɛnɛ.

3 I yɛrɛ karifa Matigi Ala ma, ka koɲuman kɛ;
sigi jamana kɔnɔ, ka tagama can kan.
4 Matigi Ala kanu ka tɛmɛ fɛn tɔ bɛɛ kan;
ni o kɛra, i jusukun bɛ ɲabɔ fɛn min fɛ, a bɛna o di i ma.

5 I ta ko bɛɛ to Matigi Ala boro;
i yɛrɛ karifa a ma; ale le bɛna i ta kow ɲanabɔ.
6 A bɛna i ta terenninya bɔ kɛnɛ kan mɔgɔw bɛɛ ɲa na, i ko tere bɔtɔ,
ka i ta jo bɔ kɛnɛ kan, i ko wagati min tere bɛ kun cɛ.

7 I je, ka Matigi Ala flɛ, k'a makɔnɔ.
Mɔgɔ minw ta kow bɛɛ bɛ ɲa o boro, i kana i jusu gban olugu kosɔn;
minw bɛ kojuguw ŋaninya, i kana i jusu gban olugu kɔrɔ.
8 Dimi dabla, jusubɔ to yi,
i kana i jusu gban, ni o tɛ, o laban bɛ kɛ kojugu le ye;
9 k'a sɔrɔ kojugukɛbagaw bɛna halaki ka bɔ yi,
nka minw bɛ Matigi Ala makɔnɔ, olugu bɛna jamana tigiya ta.

10 Sani wagati dɔɔnin cɛ, kojugukɛbaga tɛ ye tuun!
Ni i ka a sigiyɔrɔ flɛ, i tɛ foyi ye.
11 Mɔgɔ sabarininw le bɛna jamana tigiya ta;
o bɛna hɛraba sɔrɔ k'a diyabɔ fɔ ka wasa.

12 Mɔgɔjuguw bɛ janfa siri mɔgɔ terenninw kama,
fɔ o bɛ o ɲin ɲimi o kama.
13 Nka Matigi bɛ yɛrɛko mɔgɔjugu ma,
sabu a k'a lɔn ko mɔgɔjugu ta lon sera ka ban.

14 Mɔgɔjuguw bɛ o ta kɛrɛkɛmuruw samana ka bɔ,
ka o ta kalanw sama,
janko ka ɲanibagatɔw ni fagantanw bon ka o faga,
ka mɔgɔsɔbɛw kannatigɛ.
15 Nka o ta kɛrɛkɛmuru bɛna o yɛrɛ jusukun le sɔgɔ,
o ta kalanw bɛna karikari.

16 Mɔgɔ terennin ta borofɛn fitini,
o ka fisa ni mɔgɔjuguw bɛɛ lajɛnnin ta borofɛn caman ye.
17 Sabu Matigi Ala bɛna mɔgɔjuguw borow karikari,
nka a bɛ mɔgɔ terenninw dɛmɛ.

18 Matigi Ala b'a janto mɔgɔ jusukungbɛninw ta dunuŋalatigɛ ra;
jamana min bɛna di o ma, o bɛna to o tigiya ra wagati bɛɛ.
19 Hali ni kojugu sera o ma, o tɛna maroya;
hali kɔngɔ wagati ra, o bɛna fa.
20 Nka mɔgɔjuguw kɔni, olugu bɛna halaki;
Matigi Ala ta juguw bɛna tunu, i ko kongobinw cɛɲa bɛ tunu cogo min na;
o bɛna tunu, i ko sisi.

21 Mɔgɔjugu bɛ fɛn singa, nka a t'a lasekɔ;
nka mɔgɔ terennin bɛ makari mɔgɔw ra, ka o sɔn.
22 Ni Matigi Ala ka baraka don mɔgɔ minw na, olugu le bɛna jamana tigiya ta;
nka ni a ka minw danga, olugu bɛ halaki.

23 Matigi Ala le baraka ra, mɔgɔ tagamacogo bɛ sabati,
ni a tigi ta kokɛcogo diyara Ala ye.
24 Hali ni a talonna, a tɛ ben,
sabu Matigi Ala k'a boro mina.

25 Ne kɛra denmisɛn ye, ka na kɔrɔ ka kɛ cɛkɔrɔba ye sisan;
ne m'a ye ban ko Ala banna mɔgɔ terennin na,

walama ko a ta denw le bɛ domuni daarira.
26 Wagati bɛɛ a bɛ makari, a bɛ juru don tɔw ra,
a ta denw fana bɛ baraka sɔrɔ.

27 I yɛrɛ mabɔ kojugu ra, ka koɲuman kɛ,
ni o kɛra, i bɛna to i nɔ ra wagati bɛɛ.
28 Sabu can le ka di Matigi Ala ye,
a tɛ taga k'a ɲasiranbagaw to,
a b'a janto o ra wagati bɛɛ;
nka mɔgɔjuguw ta durujaw bɛna halaki.
29 Mɔgɔ terenninw le bɛna jamana tigiya ta;
o bɛna sigi jamana kɔnɔ wagati bɛɛ.

30 Mɔgɔ terennin bɛ hakiritigiyakumaw le bɔ a da ra;
a nɛnkun bɛ can le fɔ.
31 A ta Ala ta sariya b'a jusukun na;
a tagamatɔ, a sen tɛ tɛrɛndɛ.

32 Mɔgɔjugu bɛ mɔgɔ terennin dɛndɛnna;
a b'a fɛ k'a faga.
33 Nka Matigi Ala tɛna a to a boro;
hali ni a tagara ni a ye kiti ra, Ala tɛna a to kiti ye ben a kan.

34 Matigi Ala makɔnɔ, k'a ta sira tagama,
ni o kɛra, a bɛna i kɔrɔta, ka jamana tigiya di i ma;
i bɛna mɔgɔjuguw halakitɔ ye.

35 Ne ka mɔgɔjugu ye, a ni a ta jusukungbɛlɛya;
a baraka bɛ bonyara i ko sɛdiriyiriba min flaburuw nugunin lo.
36 Nka dɔɔnin kɛra dɔrɔn, a tɛmɛna, a ma ye tuun;
ne k'a yɔrɔɲini, nka ne m'a ye.

37 Mɔgɔ jusukungbɛnin kɔrɔsi, ka mɔgɔɲuman fana flɛ;
sabu mɔgɔ sabarinin labanko le bɛ ɲa;
38 nka mɔgɔ murutininw bɛɛ bɛna halaki,
mɔgɔjuguw laban ye halakiri ye.

39 Mɔgɔ terenninw ta kisiri bɛ bɔ Matigi Ala le ra;
ale le ye o dogoyɔrɔ ye o degu wagatiw ra.
40 Matigi Ala bɛ o dɛmɛ, ka o bɔsi;
a bɛ o bɔsi mɔgɔjuguw boro ka o kisi,
sabu o ka o yɛrɛ karifa ale le ma.

38

Mɔgɔ tɔɔrɔnin ta daariri
1 Dawuda ta Zaburu. Hakirijigi dɔnkiri.

2 E, Matigi Ala, i kana ta dimi fɛ ko i bɛ ne jaraki,
i kana ta jusugban fɛ ko i bɛ ne koro.
3 Sabu i ta biɲɛw ka ne sɔgɔ,
i boro sera ne ma kosɛbɛ.
4 Yɔrɔɲuman si tɛ ne farisogo ra tuun,
i ta dimiba kosɔn;
yɔrɔ kɛnɛman tɛ ne farikolo yɔrɔ si ra tuun,
ne ta jurumun kosɔn.
5 Sabu ne ta terenbariyakow cayara fɔ ka ne kun datugu,
a kɛra i ko doni gbiriman, min ka gbiri ka tɛmɛ ne baraka kan.
6 Ne ta joriw torira fɔ ka nɛɛn don,
ne ta hakirintanya le ye o sababu ye.
7 Ne sɛgɛra, ne baraka bɛɛ banna, fɔ ka ne kɔ kuru;
lon o lon ne ɲanasisinin le bɛ yaalayaala.
8 Ne soro bɛ to ka ne jɛni;

yɔrɔɲuman si tɛ ne farisogo ra tuun.
9 Ne baraka banna, ne jigi tigɛra pewu;
ne bɛ to ka ŋuna, sabu ne jusukun tɔɔrɔnin lo.

10 E, Matigi, ne bɛ min ɲini, ele ka o lɔn,
ne ta jusukasikanw fana ma dogo i ma.
11 Ne sɔnkun bɛ yɛrɛyɛrɛ, ne baraka banna;
ne ɲa tɛ manamana tuun.
12 Ne teriw, ani ne tɔɲɔgɔnw ka o yɛrɛ mabɔ ne ra, ne ta bana kosɔn;
ne sigiɲɔgɔnw fana bɔra ne kɔrɔ.
13 Minw bɛ ne fagayɔrɔ ɲini, olugu ka o ta janw la ne ɲa,
minw b′a fɛ kojugu ye ne sɔrɔ, olugu bɛ ne halakirikuma le fɔra;
tere bɛɛ, o bɛ to ka dabarijuguw le siri ne kama.

14 Ne kɔni, ne bɛ i ko torogberen, ne tɛ foyi mɛn;
ne bɛ i ko bobo, ne tɛ ne da yɛlɛ ka foyi fɔ.
15 Ne bɛ i ko mɔgɔ min tɛ mɛnni kɛ,
ani min da tɛ se ka kuma jaabi fana.

16 Nka ne jigi bɛ ele le kan, Matigi Ala,
ele le bɛna ne jaabi, ne Tigi Ala.
17 Ne ko: «I kana a to o ye ɲagari ne ta tɔɔrɔ kosɔn,
walama ka waso ne ra, ni ne benna.»
18 Sabu ne kɔni bɛ ɲini ka ben,
ne ta dimi bɛ ne kan hali bi.
19 Ne lɔra ne ta terenbariya ra;
sabu ne ta jurumun ka ne hakiri ɲagami.
20 K′a sɔrɔ ne juguw ka kɛnɛ, olugu baraka ka bon;
minw bɛ ne kɔninya faninya gbansan kan, o ka ca.
21 Minw bɛ ne ta koɲuman sara ni kojugu ye,
olugu wurira ne kama, sabu ne bɛ tugura koɲuman kɔ.

22 E, Matigi Ala, i kana taga ka ne to!
Ne ta Ala, i kana i yɛrɛ mabɔ ne ra!
23 I teliya ka na ne dɛmɛ,
Matigi, ne ta kisiri tigi.

39

Adamaden tɛ foyi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne tun b′a fɔra ko ne bɛna ne tagamacogo kɔrɔsi,
janko ne nɛnkun kana na ne bla jurumun na;
ne tun b′a fɔra ko ka mɔgɔjugu to ne kɛrɛ fɛ,
ne bɛna karafe le don ne da ra.
3 Ne jera, ne ma foyi fɔ,
hali kumaɲuman, ne m′a fɔ;
nka ne ta dimi juguyara le.
4 Ne jusukun tun bɛ ne jɛnina;
ni ne ka miiri, a bɛ kɛ i ko tasuma dɔ le bɛ manana ne kɔnɔ;
a laban, ne ka ne da yɛlɛ ka kuma:

5 E, Matigi Ala, ne si laban yira ne ra,
ani ne ta dunuɲalatigɛ dan;
janko ne y′a lɔn ko ne tɛ foyi ye.
6 A flɛ, i ka ne si janya kɛ i ko mɔgɔ borotɛgɛ bonya;
ne ta dunuɲalatigɛ janya tɛ foyi ye i ɲa kɔrɔ.
Can lo, adamaden min o min lɔnin lo, o tɛ foyi ye ni fɔɲɔ tɛ.*
7 Can lo, adamaden bɛ taga, a bɛ na, i ko yirisuma;
a bɛ boribori, nka a bɛ tɛmɛ i ko fɔɲɔ.

* **39:6 39.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

A bɛ naforo lajɛn, nka a t′a lɔn a bɛna kɛ mɔgɔ min ta ye.

8 Ayiwa, Matigi, sisan ne bɛ se ka ne jigi la mun le kan sa?
Ne boromalanin bɛ ele le ma.
9 Ne bɔsi ka bɔ ne ta hakɛkow bɛɛ ra!
I kana a to mɔgɔ sɔnkolonw ye ne lebu!
10 Ne bɛ je, ne tɛna ne da yɛlɛ tuun,
sabu nin kow kɛbaga ye ele yɛrɛ le ye.
11 I ta bugɔri mabɔ ne ra ten,
sabu i boro bɛ ne halakira.
12 I bɛ adamaden koro a ta terenbariyakow kosɔn;
fɛn min ko ka gbɛlɛn a ma, i bɛ o cɛn i ko cɛnrifɛn bɛ fɛn cɛn cogo min na.
Can lo, adamaden tɛ foyi ye ni fɔɲɔ dama tɛ.†

13 E, Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
i toro malɔ ne ta welerikan na,
i kana i toro datugu ne kasikan na;
sabu ne kɔni ye lonan le ye i ta so,
ne ye tɛmɛbaga le ye, i ko ne bɛma tɔw bɛɛ.
14 I ɲa bɔ ne ra ten, janko ne ye ninsɔndiya dɔɔnin,
sani ne ye na taga, ka tunu ka ban pewu!

40

Ala bɛ koɲuman kɛ a ɲinibagaw ye
(Hayan 14–18; Zaburu 70.2-6)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne tun ka ne jigi la Matigi Ala kan k′a makɔnɔ,
a k′a toro malɔ ne fɛ, ka ne kulekan lamɛn.
3 A ka ne sama ka bɔ dingajuguba kɔnɔ,
ka ne labɔ bɔgɔ cɛ ma, dingadun kɔnɔ;
a ka ne sen fla lɔ fara kan,
ka ne lɔ yɔrɔɲuman na.
4 A ka dɔnkirikura don ne da ra,
ka o kɛ an ta Ala ta tandori dɔnkiri ye.
Mɔgɔ caman bɛna o ye, ka siran Ala ɲa,
ka o jigi la Matigi Ala kan.
5 Mɔgɔ min bɛ Matigi Ala kɛ a jigi ye,
o tigi ta ɲana!
Yɛrɛbonyabaga minw bɛ o yɛrɛ bla faninyafɔ ra,
a tɛ sɔn k′a ɲasin olugu fan fɛ.

6 E, Matigi Ala, ne ta Ala,
i ka koɲumanbaw, ani kabako minw kɛ an ye, o ka ca!
Foyi tɛ se ka suma ni ele ye;
ni ne ko ne b′a bɛɛ fɔ, ani k′a bɛɛ lakari,
a da tɛ se ka lɔn, sabu a ka ca.

7 I ko i tɛ bɛgan saraka* fɛ, i tɛ siman saraka* fɛ;
i ka o kuma don ne toro ra kosɛbɛ.
Saraka jɛnitaw* o, jurumunyafa sarakaw* o,
i ma o si ɲini an fɛ.
8 O ra ne ko: «Ne natɔ flɛ,
i n′a fɔ a fɔra ne ta ko ra sariya kitabu kɔnɔ cogo min na*.
9 Ne ta Ala, i sago kɛri, o le ka di ne ye;
i ta sariya ta kumaw bɛ ne jusukun na.»
10 Ne bɛ i ta terenninya ko fɔ
i ta mɔgɔw ta jamaba bɛɛ lajɛnnin cɛ ra.
A flɛ, ne ma ne da datugu o ko kan,

† **39:12 39.12** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **40:8 40.8** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Heburuw 10.5-7).

ele yɛrɛ ka o lɔn, Matigi Ala.
11 Ne tɛ i ta terenninya ko dogo ne jusu ra,
ne bɛ i ta kankelentigiya, ani i ta kisiri ko fɔ le;
ne tɛ i ta ɲumanya ni i ta can dogo i ta mɔgɔw ta jamaba lajɛnnin ma.

12 E, Matigi Ala, ele kɔni tɛna ban ka hina ne ra;
i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya bɛna ne tanga wagati bɛɛ;
13 sabu kojugu caman ka ne lamini,
dan tɛ kojugu minw na.
Ne ta terenbariyakow ka ne datugu,
k'a kɛ fɔ ne tɛ foyi yera tuun;
o ka ca ka tɛmɛ hali ne kunsigiw kan.
Ne baraka bɛɛ banna.
14 Matigi Ala, sabari ka ne bɔsi,
Matigi Ala, teliya ka na ne dɛmɛ!

15 Minw b'a fɛ ka ne nin bɔ ne ra,
olugu bɛɛ ye maroya fɔ ka o kun suuru!
Minw b'a fɛ kojugu le ye ne sɔrɔ,
olugu le ye dɔgɔyari sɔrɔ fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye.
16 Minw bɛ yɛrɛko ne ma ko: «Ha ha ha»,
maroya ye olugu halaki ka o ban pewu!

17 Nka minw bɛɛ bɛ i yɔrɔɲinina,
olugu ye ninsɔndiya ka ɲagari i kosɔn!
I ta kisiri ko ka di minw ye,
olugu y'a fɔ tuma bɛɛ ko: «E, Matigi Ala ka bon!»
18 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan,
nka Matigi hakiri bɛ ne ra.
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye, ani ne kunmabɔbaga;
ne ta Ala, i kana mɛɛn ka na ne dɛmɛ.

41

Ala bɛ mɔgɔ jusukungbɛnin sutara
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Mɔgɔ min b'a hakiri to dɛsɛbagatɔ ra, o tigi ta ɲana!
Lon min ni kojugu k'a sɔrɔ, Matigi Ala b'a bɔsi.
3 Matigi Ala b'a kɔrɔsi ka si di a ma;
a bɛ hɛra sɔrɔ jamana kɔnɔ.
Ala tɛna a don a juguw borɔ.
4 K'a tɔɔrɔnin lanin to a ta lanan kan, Matigi Ala bɛ baraka don a ra;
ni bana k'a sɔrɔ, a b'a kɛnɛya ka bɔ o sɛgɛ bɛɛ ra.

5 Ne ko: «Matigi Ala, makari ne ra!
Ne kɛnɛya, sabu ne ka jurumun kɛ ka i hakɛ ta.»
6 Ne juguw bɛ kumajuguw fɔra ne kama, ko:
«A bɛna sa wagati juman le sa, janko a tɔgɔ ye tunu?»
7 Ni min ka na ne flɛ, o bɛ faninyakumaw le fɔ;
a bɛ kumajuguw dogo a jusukun na,
ni a bɔra kɛnɛ ma, a bɛ o fɔ.

8 Ne kɔninyabagaw bɛɛ bɛ kumana ɲɔgɔn fɛ o da jukɔrɔ ne kama;
o bɛ kojugu le miirira ne kama.
9 O b'a fɔ ko: «Kojuguba dɔ benna a kan!
A lanin flɛ, a tɛna wuri tuun!»
10 Hali ne tericɛgbɛlɛn, ne jigi tun bɛ min kan,
min tun bɛ domuni kɛ ni ne ye,
o k'a yɛrɛ kɛ ne jugu ye.*

* **41:10 41.10** Nin kuma fɔra Yesu Kirisita ni Zudasi ta ko ra (Yuhana 13.18).

11 Nka Matigi Ala, ele kɔni ye makari ne ra, ka ne lawuri,
janko ne ye ne ta juru sara o ra.

12 Ni ne juguw ma se sɔrɔ ne kan,
o le bɛna a to ne b′a lɔn ko ne ko ka di i ye.
13 I bɛ ne kɔrɔsi, sabu ne jusukun gbɛnin lo;
i bɛ ne to i ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.

14 Matigi Ala baraka, Izirayɛli ta Ala baraka,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!
Amina! Amina!

Kitabu flanan

42

(Zaburuw 42–72)

Alaɲinibagaw jigi ye Ala ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw* ta dɔnkiri.

2 Minan minlɔgɔtɔ bɛ kasi kɔji nɔ fɛ cogo min na,
ne nin bɛ kasi ele nɔ fɛ ten le, Ala!
3 Ala nege bɛ ne ra i ko ji, Ala ɲanaman nege bɛ ne ra.
Wagati juman le ne bɛna taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ sa?

4 Ne ɲaji le ye ne ta baro ye su ni tere;
k′a sɔrɔ wagati bɛɛ mɔgɔw b′a fɔ ne ma ko: «Ele ta Ala bɛ min le sa?»

5 O bɛɛ n′a ta, ni ne hakiri ka jigi nin kow ra,
a bɛ miiri caya ne jusu ra:
O wagati ra ne le tun bɛ jama cɛ ra,
ne le tun bɛ bla o ɲa ka tagama ka taga Ala ta batoso ra,
ni ɲagarikanbaw ye, ani Ala tandorikanw;
o y′a sɔrɔ jama bɛɛ lajɛnnin ɲagarininba lo.

6 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?
I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k′a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

7 Ala, ne jusu kasira;
o kosɔn, ka ne to Zuridɛn mara yɔrɔ ra, ani Hɛrimɔn kuru yɔrɔ ra,
ani Misari kuru yɔrɔ ra,
ne bɛ ne hakiri to i ra.
8 Jiba dɔ bɛ jiba dɔ wele, o bɛ tugu ɲɔgɔn kɔ,
ka woyo ni mankanba ye;
i b′a to o jikuruw, ani o jiwoyow bɛɛ ye woyo ka tɛmɛ ne kan.

9 Tere fɛ, Matigi Ala bɛ a ta ɲumanya yira ne ra;
su fɛ, ne bɛ dɔnkiri la k′a tando,
ka ne ta ɲanamanya tigi Ala daari.
10 Ne b′a fɔ ne ta Ala ye, ne ta Ala barakaman ye ko:
«Mun na i ɲinana ne kɔ?
Mun kosɔn ne ɲanasisinin le bɛ to ka yaalayaala,
ani ne juguw fana bɛ ne minako juguya?»
11 Ne juguw ka ne mafiyɛnya
fɔ ka na ne baraka bɛɛ ban;
o b′a fɔ ne ma tuma bɛɛ, ko:
«Ele ta Ala bɛ min le?»

12 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?

---

* **42:1 42.1** Kore ni a ta mɔgɔw fana tun ye Alabatosoba dɔnkirilabaga dɔw ye (Kibaroyaw fɔlɔ 6.18,22).

I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k'a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

43

Ala le ye a ta mɔgɔw jigi ye
1 E, Ala, ne ta kiti tigɛ, ka ne ta jo di ne ma,
ka nin siya Alaɲasiranbariw kɛrɛ;
ne bɔsi ka bɔ nin mɔgɔ nanbaratɔw, ani nin mɔgɔ kɛwalejuguw boro;
2 sabu ele le ye ne dogoyɔrɔ ye, ne ta Ala.
Mun kosɔn i banna ne ra?
Mun kosɔn ne ɲanasisinin le bɛ yaalayaala,
ne juguw fana bɛ ne minako juguya?

3 I ta yeelen ni i ta can yira,
janko ka ne tɛmɛsira yira ne ra,
ka taga ni ne ye i ta kuru saninman kan,
i sigiyɔrɔ ra.
4 O ra, ne bɛna taga Ala ta sarakajɛnifɛn kɔrɔ, Ala fɛ,
Ala min ye ne ta ninsɔndiya ani ne ta ɲagarikun ye;
ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn ni kora ye,
Ala, ne ta Ala!

5 E, ne nin, mun kosɔn ele bɛ i jusu kasi dɛ?
Mun na i bɛ ŋuna?
I jigi la Ala kan, sabu ne bɛna a fo k'a waleɲumanlɔn tuun;
ale le ye ne kisibaga ye, ani ne ta Ala.

44

Ala ta mɔgɔw ta tɔɔrɔ
(Zaburuw 74; 79; 80)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta karan.

2 E, Ala, i ka ko minw kɛ an bɛmaw ta wagati ra,
kabini fɔlɔfɔlɔ,
an torow ka o mɛn;
an bɛmaw ka o lakari an ye.
3 I yɛrɛ boro ka siya dɔw gbɛn,
janko ka an bɛmaw sigi olugu nɔ ra;
i ka kojugu ben siya dɔw kan,
janko an bɛmaw ye laganfiya sɔrɔ.
4 Sabu o ma jamana kɛrɛ k'a mina ni o yɛrɛ ta kɛrɛkɛmuruw le ye,
o yɛrɛ boro le ma se di o ma;
nka ele boro barakaman, ani i ta sebagaya,
ani i ta ɲumanya nɔ lo;
sabu o ko tun diyara i ye.

5 E, Ala, ele le ye ne ta masacɛ ye;
ele le b'a latigɛ ka Yakuba ta mɔgɔw kisi ka o bɔ o juguw boro.
6 Ele le baraka ra, an bɛ se ka an juguw gbɛn;
i tɔgɔ le baraka ra, an bɛ an kɛrɛbagaw dɔndɔn ka o terege dugu ma.
7 Sabu ne tɛ ne jigi la ne ta kalan kan,
ne ta kɛrɛkɛmuru le tɛ ne kisi;
8 nka ele le bɛ an kisi ka bɔ an kɛrɛbagaw boro,
ele le bɛ an kɔninyabagaw lamaroya.
9 An bɛ Ala tando lon o lon,
k'a tɔgɔ bonya wagati bɛɛ.*

10 Nka sisan i banna an na, ka an lamaroya;
i tɛ bɔ ni an ta kɛrɛkɛdenw ye tuun.

---

* **44:9 44.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 I bɛ an labori an kɛrɛkɛɲɔgɔnw ɲa,
k’a to an kɔninyabagaw ye an borofɛnw cɛ o sago ma.
12 I ka an don o boro i ko o bɛ saga min faga k’a sogo domu;
i ka an gbɛn ka taga yɔrɔ bɛɛ, siyaw cɛ ra.
13 I ka i ta mɔgɔw fiyeere dasu le ra,
hali i ma o sɔngɔ gbɛlɛya.
14 I ka an kɛ dɔgɔyarifɛn le ye an sigiɲɔgɔnw fɛ;
minw ka an lamini, olugu bɛ an lɔgɔbɔ, ka yɛrɛko an ma.
15 I k’a to siya tɔw bɛ zanaw fɔ ni anw tɔgɔ le ye;
siya tɔw bɛ o kun yuguyugu anw le ra.

16 Ne ta maroya bɛ ne kan wagati bɛɛ.
Ne maroyara fɔ ka ne kun suuru,
17 sabu ne bɛ ne mafiyɛnyabagaw ni ne dɔgɔyabagaw kan mɛnna;
ne bɛ ne juguw yera, o b’a fɛ ka o yɛrɛ dimibɔ ne ra.

18 Nin kow bɛɛ sera an ma,
nka an ma ɲina i kɔ,
an ma i ta jɛnɲɔgɔnya* layiri cɛn.
19 An ma an ta miiriya munu fan wɛrɛ fɛ,
an sen ma bɔ i ta sira kan.
20 Nka i ka an baraka bɛɛ ban, ka an sigiyɔrɔ kɛ kongowuruw ta ye,
ka saya dibi kɛ ka an datugu.
21 Ni an tun ɲinana an ta Ala tɔgɔ kɔ,
ni an tun ka an boro lɔ batofɛn wɛrɛw le ye,
22 yala Ala tun tɛna o lɔn wa,
ale min ka mɔgɔ jusukun ta gundow lɔn?
23 Ele le kosɔn o bɛ an fagayɔrɔ ɲinina lon o lon,
ka an kɛ i ko saga minw blara fagari kama.

24 Matigi, i wuri! Mun na i bɛ sunɔgɔra?
I kunu! I kana ban an na pewu ka an to yi ten!
25 Mun na i ka i ɲada dogo an ma sa?
Mun na i bɛ ɲina an ta ɲani ni an ta sɛgɛ kɔ?
26 Anw kɔni lanin lo buguri ra,
fɔ ka an farikolo nɔrɔ dugukolo ra.
27 I wuri ka an dɛmɛ!
An bɔsi i ta ɲumanya kosɔn!

45

Masacɛ ni masamuso ta furudɔnkiri

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yirifiyeren». Kore dencɛw ta karan. Kanuyadɔnkiri.

2 Ne jusukun fara kumadimanw na;
o ra, ne bɛna ne ta cirayakuma fɔ masacɛ ye.
Ne nɛnkun bɛ i ko sɛbɛrikɛbagaɲuman ta sɛbɛrikɛnan.

3 I cɛ ka ɲi ka tɛmɛ adamaden tɔw bɛɛ kan;
nɛɛma bɛ i ta kuma bɛɛ ra,
o kosɔn Ala bɛ baraka don i ra tuma bɛɛ.

4 E, kɛrɛkɛcɛfari, i ta kɛrɛkɛmuru siri i tɔgɔ ra!
O le ye i ta bonya ni i ta nɔɔrɔ ye.
5 I ni i ta nɔɔrɔ ye don i ta sowotoro kɔnɔ ka kɛrɛ kɛ, ka se sɔrɔ;
taga kɛrɛ kɛ can ni sabari ni terenninya kosɔn.
I boro barakaman ye koba caman kɛ i ye!
6 I ta biɲɛw da ka di;
o bɛ masacɛ ta juguw sɔgɔ o sɔnkun na,
ka mɔgɔw benben i sen kɔrɔ.

7 E, Ala, i ta masaya bɛ to a nɔ ra tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ;

i ta masacɛbere ye hɔrɔnya bere le ye.
8 I bɛ terenninya kanu, ka juguya kɔninya;
o kosɔn Ala, i ta Ala ka i ɲanawoloma,
ka turu kɛ i kun na, ka i ninsɔndiya, ka i fisaya i tɔɲɔgɔnw bɛɛ ye*.

9 Mire turu, ani alowɛsi turu, ani kase turu, o ka i ta faniw kasa diya.
I ta masabonw lɔra ni samaŋninw ye;
ka i to o masasow kɔnɔ, gɔnifɔkanw bɛ i ninsɔndiya.
10 I diyanyamusow ye masacɛdenw le ye;
masamuso bɛ i kininboroyanfan fɛ, a masirinin bɛ ni Ofiri sanin yɛrɛworo ye.

11 Ne lamɛn, ne denmuso, i ɲa yɛlɛ, ka i toro malɔ fana;
i hakiri bɔ i ta siyamɔgɔw kɔ, ani i faso kɔ.
12 Masacɛ ɲabɔra i fɛ i ta cɛɲa kosɔn;
i yɛrɛ majigi a kɔrɔ k'a bonya, sabu ale le ye i matigicɛ ye.
13 Ni o kɛra, Tiri dugumɔgɔw, minw ye mɔgɔw bɛɛ ra naforotigiw ye,
olugu bɛna na ni bonyafɛnw ye i fɛ, ka o yɛrɛ ko diya i ye.

14 Masacɛ denmuso bɛ a ta bon kɔnɔ, a yɔrɔ bɛɛ ye nɔɔrɔ le ye;
a ta faniw ɲɛgɛnɲɛgɛnna ni sanin ye.
15 O tagara ni a ye masacɛ fɛ, a ni a ta fani cɛɲumanw.
Sunguruden dɔw b'a kɔ fɛ; a kafiɲɔgɔnw lo;
olugu fana tagara ni a ye.
16 O tagara ɲagari ni ninsɔndiya le cɛ ra;
o ka o ladon masacɛ ta masabon kɔnɔ.

17 Masacɛ, i dencɛw bɛna sigi i bɛmaw nɔ ra,
i bɛna o kɛ kuntigiw ye jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
18 Ne bɛna a to wagati bɛɛ ta mɔgɔw hakiri ye to i tɔgɔ ra;
ni o kɛra, siyaw bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

46

Ala le ye Sebɛɛtigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta dɔnkiri.

2 Ala le ye an karifayɔrɔ ye, ani an ta baraka sɔrɔyɔrɔ.
Ni degu ka an sɔrɔ tuma o tuma, a bɛ kɛ an kɔrɔ ka an dɛmɛ.
3 O kosɔn an tɛ siran, hali ni dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
hali ni kuruw bɛ bɔ o nɔ ra ka yɛlɛma ka ben kɔgɔji kɔnɔ,
4 hali ni a jikurubaw bɛ mankanbaw bɔ, ka kanga,
ka wuri san fɛ fɔ ka kuruw yuguyugu.*

5 Kɔ dɔ bɛ yi, min jiwoyo bɛ Ala ta duguba ninsɔndiya,
dugu min ye Ala kɔrɔtaninba ta sigiyɔrɔ saninmanba ye.
6 Ala yɛrɛ siginin bɛ o dugu kɔnɔ,
o dugu tɛna bɔ a nɔ ra ka ye;
sabu ni dugugbɛda sera dɔrɔn, a bɛ na o fɛ ka na o dɛmɛ.

7 Siya dɔw bɛ mankanw cira, masa dɔw ta masaya bɛ benna;
nka ni ale Ala k'a kan bɔ dɔrɔn, dugukolo bɛ yeele.
8 Fangatigi Ala bɛ ni an ye;
an tangabaga ye Yakuba ta Ala le ye.†

9 Aw ye na Matigi Ala ta kabakow flɛ,
a ka cɛnriba min kɛ dugukolo kan, aw ye na o flɛ!
10 Ale le bɛ kɛrɛw lalɔ dunuŋa fan bɛɛ ra;
a bɛ kalanw karikari, ka tamanw tigɛtigɛ,
ka kɛrɛkɛwotorow jɛni tasuma ra!

---

* **45:8 45.8** Hayan 7 ni 8, o fɔra Heburuw 1.8-9. * **46:4 46.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **46:8 46.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 «Aw ye nin kow bɛɛ dabla, k′a lɔn ko ne le Ala ye;
ne le bɛ siyaw bɛɛ kunna,
ne le bɛ dunuŋa bɛɛ kunna.»
12 Fangatigi Ala bɛ ni an ye;
an tangabaga ye Yakuba ta Ala le ye.‡

47

Siyaw bɛɛ ye tɛgɛrɛ fɔ Ala ye
(Zaburuw 93; 96–99)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw, aw ye tɛgɛrɛ fɔ!
Aw ye ɲagari ka kule ci, ka Ala tando!
3 Sabu Matigi Ala kɔrɔtaninba ye siranyafɛnba le ye,
masacɛba lo min bɛ dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kunna.
4 A bɛ jamanaw ta mɔgɔw bla a ta fanga kɔrɔ,
ka siyaw bla an sen kɔrɔ.
5 A ka jamana dɔ ɲanawoloma ka o kɛ an ninyɔrɔ ye;
o le ye Yakuba* ta bonya kun ye, a bɛ Yakuba min kanu.†

6 Ala bɛ yɛlɛnna ka taga a ta yɔrɔ saninman* kɔnɔ a ta mɔgɔw ta ɲagarikanbaw le cɛ ra,
Matigi Ala bɛ yɛlɛnna ka taga burufiyɛkanw le cɛ ra.

7 Aw ye tandoridɔnkiriw la Ala ye, aw ye tandoridɔnkiriw la!
Aw ye tandoridɔnkiriw la an ta Masa ye, aw ye tandoridɔnkiriw la.
8 Sabu Ala le ye dunuŋa bɛɛ lajɛnnin ta Masa ye;
aw y′a tando ni dɔnkiri ɲanaman le ye.

9 Ala ta fanga bɛ siyaw bɛɛ kan,
Ala siginin bɛ a ta masasiginan saninman kan.
10 Siyaw ta kuntigiw bɛ lajɛn
ka fara Iburahima ta Ala ta mɔgɔw kan;
sabu dunuŋa nɛgɛbɛnnanw bɛɛ ye Ala ta le ye.
A kɔrɔtanin lo fɛn bɛɛ kunna.

48

Zeruzalɛmu dugu saninman
1 Dɔnkiri. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Matigi Ala ka bon,
bɛɛ ka kan k′a tando kosɛbɛ
an ta Ala ta dugu saninman kɔnɔ,
min bɛ a ta kuru saninman kan.
3 O kuru wuricogo cɛ ka ɲi;
a bɛ dunuŋa mɔgɔ bɛɛ ninsɔndiya.
Siyɔn kuru le ye Ala sigiyɔrɔ ye;
Masacɛba ta dugu lo.
4 Ala bɛ Siyɔn masasobaw kɔnɔ,
bɛɛ k′a lɔn ko tangabaga ɲanaman lo.

5 A flɛ, masacɛw tun ka ɲɔgɔn lajɛn,
ka jɛn ka na dugu kama.
6 Nka olugu ɲa lara a kan minkɛ dɔrɔn, o kabakoyara,
o jigi tigɛra, o borira.
7 O barara ka to ka yɛrɛyɛrɛ o yɔrɔnin bɛɛ ra,
i ko muso jigibagatɔ kɔnɔdimitɔ b′a kɛ cogo min na,
8 i ko terebɔyanfan ta fɔŋɔ gbanninman min bɛ fiyɛ,
ka jirakurunbaw karikari.

---

‡ **46:12 46.12** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **47:5 47.5** Yakuba, o kɔrɔ ye Izirayɛli. † **47:5 47.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

9 An tun ka min mɛn, an ɲa nana o le ye fana
Fangatigi Ala ta dugu kɔnɔ,
an ta Ala ta dugu kɔnɔ;
Ala bɛna o dugu baraka bonya wagati bɛɛ.*

10 E, Ala, ka an to i ta batoso kɔnɔ,
an bɛ miiri i ta ɲumanya ra.
11 E, Ala, i ta bonya bɛ i n'a fɔ i tɔgɔ;
i ta bonya sera fɔ dunuɲa dan bɛɛ ra.
I boro barakaman bɛ ko terenninw dɔrɔn le kɛ.
12 Siyɔn kuru† bɛ ninsɔndiya,
Zuda duguw bɛ ɲagari,
i ta kolatigɛninw kosɔn.

13 Aw ye yaala ka Siyɔn dugu yɔrɔ bɛɛ lamini;
aw ye a sankasow jate,
14 k'a laminikogow flɛ ka ɲa,
k'a bon barakamanw kɔrɔsi kosɛbɛ,
janko ka na o lakari duruja nataw ye,
15 ko an ta Ala le ye nin ye;
an bɛna tugu ale le kɔ wagati bɛɛ‡.

49

Ala ye jigi ɲanaman ye ka tɛmɛ naforo kan
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 Aw ye nin lamɛn, jamanaw bɛɛ ta mɔgɔw;
aw ye aw toro malɔ, dunuɲamɔgɔw bɛɛ,
3 mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan,
naforotigi fara fagantan kan!
4 Ne da bɛna hakiritigiyakumaw le fɔ,
sabu faamurikumaw le bɛ ne jusukun na.
5 Ne bɛ ne toro malɔ ka zanaw lamɛn,
ne bɛna ne ta kuma kɔrɔmanw kɔrɔ fɔ ni gɔnifɔkan le ye.

6 Hali ni tɔɔrɔ sera ne ma,
ni ne janfabagaw ka ne lamini ni o ta terenbariyakow ye,
mun kosɔn ne bɛna siran o ra?
7 Olugu jigi bɛ o borofɛnw le kan,
o bɛ o yɛrɛ waso o ta naforo caya le kosɔn.
8 O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ si tɛ se k'a mɔgɔɲɔgɔn nin kunmabɔ,
walama k'a yɛrɛ nin kunmabɔsara di Ala ma,
9 sabu mɔgɔ nin kunmabɔsara ye sɔngɔba le ye;
mɔgɔ bɛ se ka fɛn o fɛn di, o si t'a bɔ.
10 Yala olugu b'a miiri ko o bɛna to si ra wagati bɛɛ le wa,
ani ko o tɛna don kaburu kɔnɔ fiyewu le wa?
11 An b'a ye ko hakiritigiw bɛ sa,
hakirintan ni naloman fana bɛ ban;
o bɛ taga ka o borofɛnw to mɔgɔ wɛrɛw le boro.
12 O b'a miiri ko o ta bonw bɛna to yi wagati bɛɛ,
ko o ta sigiyɔrɔw bɛna to yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ,
ko olugu tɔgɔw bɛna to o ta dugukolow ra tuma bɛɛ.
13 Nka adamaden ni a ta bonya bɛɛ, a tɛ mɛɛn;
a bɛ i ko bɛgan fagata.

14 Mɔgɔ minw jigi bɛ o yɛrɛ kan, olugu ta bɛ kɛ ten le;
minw yɛrɛ ta kumafɔta ka di o ye, olugu bɛ laban ten le.*

---

* **48:9 48.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **48:12 48.12** Siyɔn kuru, o ye Zeruzalɛmu ye; o dugu tun siginin bɛ kuru kan. ‡ **48:15 48.15** «Wagati bɛɛ»: Kitabu dɔw ko: «fɔ saya.» * **49:14 49.14** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

15 O bɛ o gbɛngbɛn i ko sagaw, ka taga o lajigi kaburu kɔnɔ;
saya le ye kɛ o gbɛngbɛnbaga ye.
Sɔgɔmada fɛ, mɔgɔɲuman bɛ tagama o kan.
O ta cɛɲa bɛɛ bɛ tɛmɛ;
saya dibi le bɛ kɛ o ta so ye.
16 Nka Ala bɛna ne nin kunmabɔ saya dibi ma;
sabu a bɛna ne ta.†

17 Ni mɔgɔ dɔ ka naforo sɔrɔ, o kana digi i ra,
ni a borofɛnw cayara a ta so, o kana digi i ra;
18 Sabu a satɔ tɛ taga ni foyi ye,
a borofɛnw tɛ jigi ni a ye kaburu kɔnɔ.
19 A bɛ se k'a fɔ ko ale ka jususuma sɔrɔ a ta dunuŋalatigɛ ra,
sabu ni dunuŋa diyara i ra, mɔgɔw bɛ i tando.
20 O bɛɛ n'a ta, i bɛna taga fara i bɛmaw kan lahara;
olugu minw tɛna tere yeelen ye o ɲa ra tuun fiyewu.
21 Adamaden ni a ta bonya bɛɛ,
a tɛ a faamu ko a bɛ i ko bɛgan fagata.

50

Saraka min ka di Ala ye
1 Asafu ta Zaburu.

Alaw ta Ala, Matigi Ala kumana,
ka dunuŋamɔgɔw wele,
k'a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
2 Ala ta nɔɔrɔ manamanatɔ bɛ bɔ Siyɔn dugu kɔnɔ,
dugu min ta cɛɲa dafanin lo.
3 An ta Ala bɛ nana yi, a kumabari tɛna to;
tasuma farimanba dɔ le b'a ɲa fɛ,
sanfɔɲɔ fariman dɔ k'a lamini.
4 A bɛ sankolo wele san fɛ,
ka dugukolo wele, janko ka na a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ.
5 A ko: «Aw ye ne ɲasiranbagaw lajɛn ne ye,
minw ka saraka bɔ ka jɛŋɔgɔnya* don ni ne ye!»
6 sankolokɔnɔfɛnw bɛ Ala ta terenninya lakari,
sabu ale yɛrɛ le bɛ kiti tigɛ.*

7 «Ne ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn, ne bɛna kuma;
Izirayɛli, ne bɛna ele jaraki,
ne le ye Ala ye, i ta Ala.
8 Ne tɛ aw jarakira aw ta sarakaw le kosɔn,
sabu aw ta saraka jɛnitaw* bɛ ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.
9 Misitoran minw bɛ aw ta so, ne mako tɛ o dɔ ra,
ba minw bɛ aw ta babonw kɔnɔ, ne mako tɛ o dɔ ra;
10 sabu kongosogow bɛɛ ye ne ta le ye,
bɛgan waga caman minw bɛ kuruw kan, o bɛɛ ye ne ta le ye.
11 Kɔnɔ o kɔnɔ bɛ san fɛ, ne ka o bɛɛ da lɔn,
fɛŋnanaman min o min bɛ kongo kɔnɔ, o bɛɛ ye ne ta ye.
12 Ni kɔngɔ tun bɛ ne ra, ne tun tɛna o fɔ aw ye,
sabu dunuŋa bɛɛ lajɛnnin ye ne ta le ye, ani a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
13 Yala ne bɛ misitoran sogo domu wa?
Yala ne bɛ bakɔrɔninw jori min wa?
14 Ni i bɛ saraka bɔ Ala ye, a ye kɛ barakalari le ye;
i ka dajuru minw ta Ala kɔrɔtaninba fɛ, o dafa.
15 Ni o kɛra, ni i ka degu lon min na, i ye ne wele;
ne bɛna i bɔsi, i fana bɛna ne bonya.»

16 Nka Ala b'a fɔ mɔgɔjugu ye ko:

---

† **49:16 49.16** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

* **50:6 50.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

«Mun kosɔn ele bɛ ne ta cifɔninw karan,
ka to ka ne ta jɛŋɔgɔnya sariyaw fɔ i da ra?
17 K'a sɔrɔ ele tɛ sɔn korori ma,
i bɛ ne ta kumaw firi i yɛrɛ kɔ fɛ.
18 Ni i ka son ye, i bɛ fara a kan;
jɛnɛyakɛbagaw le ye i kokɛɲɔgɔnw ye.
19 I bɛ i da don kojugu ra,
i nɛnkun bɛ nanbarakow labɛn.
20 I bɛ sigi ka i balema kɔrɔfɔ,
i bɛ i yɛrɛ baden tɔgɔ cɛn.
21 I bɛ nin kow le kɛ, nka ne tɛ kuma minkɛ,
a kɛra i ɲana ko ne fana bɛ i n'a fɔ ele;
nka sisan ne bɛ i jaraki, ka i ta kɛwalew bɛɛ bla i yɛrɛ ɲa kɔrɔ.»

22 Aw minw bɛ ɲina Ala kɔ, aw ye nin faamu,
ni o tɛ, ne bɛna aw sogo tigɛtigɛ, mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka aw bɔsi.
23 Minw bɛ barakalari kɛ o ta saraka ye, olugu le bɛ ne bonya;
minw bɛ o tagamacogo kɔrɔsi,
ne bɛna a yira olugu le ra ko ne Ala le ye o kisibaga ye.

51

Jurumunkɛbaga ta yafamadaari

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.
2 Masacɛ Dawuda tun jɛnna ni Huri ta musɔ Baseba ye; o kɔ, cira Natan tagara a fɛ ka taga a ladi. Dawuda ka nin yafamadaari le kɛ o wagati ra*.

3 E, Ala, makari ne ra
i ta ɲumanya kosɔn;
a kɛ i ta hinaba kosɔn,
i ye ne ta hakɛw jɔsi ka bɔ yi.
4 Ne ko, ka ne bɔ ne ta terenbariyaw bɛɛ ra pewu;
ne saninya ka bɔ ne ta jurumun na.
5 Sabu ne yɛrɛ k'a lɔn ko ne ka i hakɛ ta;
ne ta jurumunw bɛ ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.
6 Ne ka jurumun kɛ ka ele kelen le hakɛ ta;
i bɛ fɛn min jate kojugu ye, ne ka o le kɛ.
O kosɔn ni i ka min o min latigɛ ne kama, o bɛnnin lo,
ni i ka kiti min ben ne kan, mɔgɔ si tɛna se ka i jaraki o ra.
7 Can lo, ne worora ni terenbariya le ye,
ne bamusɔ ka ne jurumuntɔ le kɔnɔ ta.
8 Nka ele b'a fɛ can le ye kɛ adamaden jusukun na;
o ra, hakiritigiya don fɔ ne jusukun kɔnɔ.
9 Ne saninya ni izope† ye, ni o kɛra, ne bɛna saninya;
ne ko, ni o kɛra, ne bɛna gbɛ pepepe.

10 A to ne jusu ye diya, k'a to ne ye ninsɔndiya tuun;
ni o kɛra, i tun ka ne min farikolo bɛɛ karikari, ne belen bɛna ɲagari tuun.
11 I ɲa yɛlɛma ka bɔ ne ta jurumun na,
i ye ne ta terenbariyakow bɛɛ jɔsi ka bɔ yi.
12 E, Ala, jusukun saninyanin dɔ dan ka o don ne kɔnɔ,
hakiriɲuman labɛn ka o don ne kɔnɔ.
13 I kana ne gbɛn ka bɔ i yɛrɛ ɲa kɔrɔ,
i kana i ta nin saninman bɔ ne jusukun na.
14 Ne kisi, ka o kisiri ɲagari don ne jusukun na,
ka hakiriɲuman di ne ma, ka baraka don ne ra.

15 Ni o kɛra, ne bɛna i hakɛtabagaw karan i ta siraw ra;
jurumunkɛbagaw bɛna sekɔ ka na i fɛ.

---

* **51:2 51.2** Aw ye Samawilu flanan sura 11–12 flɛ. † **51:9 51.9** O tun bɛ izopeyiri flaburuw le su ji ra walama jori ra, k'a seriseri mɔgɔw kan, walama fɛn dɔw kan, ka o saninya, ka kaɲa ni Layirikɔrɔ ta sariyaw ye (Bɔri 12.22).

16 E, Ala, ne ta kisiri tigi Ala, ne ka mɔgɔ min faga
o fagari hakɛ bɔ ne kunna;
ni o kɛra, ne da bɛna pɛrɛn ni kanba ye
ka i ta terenninya ko lakari.
17 E, Matigi, ne dagbolow labla,
janko ne da ye i tando.
18 I tɛ saraka fɛ,
ni o tɛ, ne tun bɛna dɔ bɔ i ye;
nka i tɛ sɔn saraka jɛnitaw ma.
19 Saraka min ka di Ala ye, o ye adamaden nimisabagatɔ le ye,
kojugu nimisa bɛ mɔgɔ min jusukun na, fɔ k'a jusu kasi,
Ala, i tɛ ban o tigi ra.

20 Koŋuman kɛ Siyɔn dugu ye, i ta nɛɛma kosɔn;
Zeruzalɛmu laminikogow lɔ kokura!
21 Ni o kɛra, saraka ɲanamanw ko bɛna diya i ye,
o saraka jɛnita minw kuturu bɛ di i ma;
an bɛna misitoran sarakaw bɔ i ye i ta sarakajɛnifɛn kan.

52

Naforo kanubagajugu labancogo

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta dɔnkiri.

2 A ka nin dɔnkiri la wagati min na Edɔmukacɛ Dɔgi* tagara a fɔ Sawuli ye ko Dawuda tagara Ayimelɛki ta so.

3 Ele cɛfari, mun kosɔn i bɛ i yɛrɛ tando i ta kojugu kosɔn,
k'a sɔrɔ Ala ta ɲumanya tɛ ban ka ye?
4 I nɛnkun bɛ cɛnri kɛ i ko muru dadiman;
i bɛ janfaw siri.
5 Kojugu ka di i ye ka tɛmɛ koŋuman kan,
faninya ka di i ye ka tɛmɛ can kan.†
6 Mɔgɔ halakikumaw dama le ka di i ye,
ele mɔgɔ nɛnkun nanbaratɔ!

7 O kosɔn Ala bɛna ele halaki pewu;
a bɛna i mina, ka i sama ka bɔ i ta bon kɔnɔ,
ka i lilinw bɔn, ka i bɔ dunuŋa ra mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra pewu.‡
8 Mɔgɔ terenninw bɛna o ye ka siran;
o bɛna yɛrɛko i ma, k'a fɔ ko:
9 «Mɔgɔ min tun ma sɔn ka Ala kɛ a dogoyɔrɔ ye, ale le ye nin ye;
a tun k'a jigi la a ta naforoba le kan,
ka baraka sɔrɔ a ta kɛwalejugu baraka ra.»

10 Nka ne kɔni, ne bɛ Ala ta so kɔnɔ i ko oliviyesun nugunin;
ne jigi bɛ Ala ta ɲumanya kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

11 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn wagati bɛɛ, i ta kokɛninw kosɔn;
ne jigi bɛ i tɔgɔ kan, sabu i ka ɲi i ɲasiranbagaw ma.

53

Alaɲasiranbariya laban ye maroya ye
(Zaburu 14)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta karan; dɔnkiri min bɛ la ni filen ye.

2 Mɔgɔ kolɔnbariw b'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ala tɛ yi!»
O mɔgɔw ye mɔgɔkolonw le ye, o ta kɛwalew bɛɛ haramunin lo;
o si tɛ koŋuman kɛ.
3 Ala bɛ to sankolo ra ka jɛngɛ ka adamadenw flɛ,

---

* **52:2 52.2** Dɔgi ka min kɛ, o kow sɛbɛra Samawilu fɔlɔ 21.8; 22.9-10. † **52:5 52.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **52:7 52.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

k’a flɛ ni a kɛra ko mɔgɔ bɛ yi, hakiri bɛ min fɛ,
min ye Alaɲinibaga ye.

4 O bɛɛ ka o yɛrɛ mabɔ Ala ra, o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye;
o si tɛ koɲuman kɛ, hali mɔgɔ kelenpe.

5 Minw bɛ kojugu kɛra, yala olugu tɛ ko lɔn le wa?
O bɛ ne ta mɔgɔw domuna i ko to;
o fana tɛ Matigi Ala bato.

6 Sisan jatigɛba le bɛna o mina,
k’a sɔrɔ siranya ko tɛ yi.
Minw ka aw lamini ko o bɛ aw kɛrɛ, Ala bɛna olugu kolow bɛɛ yɛrɛgɛ.
Aw bɛna o lamaroya, sabu Ala banna o ra.

7 Jɔntigi le bɛna to Siyɔn ka Izirayɛli kisi!
Ni Ala nana a ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuma min na,
Yakuba ta mɔgɔw bɛna ɲagari, Izirayɛlimɔgɔw bɛna ninsɔndiya.

54

Ala ye mɔgɔ degunin bɔsibaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ka nin dɔnkiri la,
2 wagati min Zifikaw nana a fɔ Sawuli ye ko: «Dawuda dogonin bɛ anw fɛ yi!»*

3 E, Ala, ne kisi i tɔgɔ baraka ra;
kiti tigɛ ka ne ta jo di ne ma, i ta sebagaya baraka ra.
4 E, Ala, ne ta daariri lamɛn,
i toro malɔ ne darakan na.
5 Sabu Alaɲasiranbari dɔw wurira ne kama,
mɔgɔ fariman dɔw b’a fɛ ka ne nin bɔ;
o tɛ Alako fan si le jate.†

6 Nka, a flɛ, Ala le ye ne dɛmɛbaga ye,
Matigi le bɛ baraka don ne nin na.

7 A bɛna ne juguw ta kojuguw hakɛ ben o yɛrɛ kan.
E, Ala, o halaki i ta kankelentigiya kosɔn.
8 Ne bɛna ne yɛrɛ diyanya sarakaw bɔ i ye ni ne jusukun bɛɛ ye;
Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn, ka i tɔgɔ bonya, sabu i tɔgɔ ka ɲi.
9 A bɛ ne bɔsi ka bɔ ne ta degukow bɛɛ ra.
Ne bɛ ne ɲa lɔ ne juguw ra ka o bentɔ flɛ.

55

Terijugu mɔgɔjanfabagaw

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta karan.

2 E, Ala, i toro malɔ ne ta daariri ra;
i kana dogo, ka ban ka ne ta makarikanw lamɛn.
3 I janto ne kumakan na, i ye ne jaabi;
sabu ne hakiri ɲagamina, ne ta jusukasi kosɔn.
Ne bɛ ŋuna
4 ne juguw ta kumakan kosɔn,
ani mɔgɔjuguw ta juguya kosɔn.
O bɛ kojuguw kɛ ne ra,
o dimininba bɛ ben ne kan.

5 Ne sɔnkun bɛ panpanna,
saya jatigɛ ka ne mina.
6 Siranya ni yɛrɛyɛrɛ ka ne mina,

---

* **54:2 54.2** Nin kumaw bɔ sɔrɔ Samawilu fɔlɔ 23.15-24; 26.1-5. † **54:5 54.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

jatigɛba ka ne datugu fan bɛɛ ra.
7 Ne ko: «Jɔn le bɛna kaman di ne ma sa, ne ye kɛ i ko tugani?
Ne tun bɛna wuri ka taga sigi yɔrɔ wɛrɛ.
8 A flɛ, ne tun bɛna bori ka taga fɔ yɔrɔjan,
ne tun bɛna taga to kongokolon kɔnɔ.*
9 Ne tun bɛna teliya ka taga dogoyɔrɔ dɔ ɲini,
janko ka kisi fɔŋɔba ni sanfɔŋɔ ma.»

10 E, Matigi, o ta kuma ɲagami, ka o kan taran;
sabu ne ɲa bɛ jusukungbɛlɛya ni kɛrɛ le ra dugu kɔnɔ.
11 Su ni tere, o kow le bɛ kɛra dugu kogow kunna, ka dugu lamini;
terenbariyakow, ani tɔɔrɔ bɛ dugu kɔnɔ,
12 cɛnri bɛ yi,
tɔŋɔri ni nanbara tɛ ban dugu jamalajɛnyɔrɔw ra ka ye.

13 Ne jugu dɔ le tɛ ne mafiyɛnyara;
ni o dɔ tun lo, ne belen tun bɛna o muŋu.
Ne kɔninyabaga dɔ le ma wuri ne kama;
ni o dɔ tun lo, ne tun bɛna dogo o tigi ra.
14 Nka ele lo, ne ni ele min bɛɛ ye mɔgɔ kelen ye,
ele min tun ye ne yɛrɛ teri ye, ani ne jɛŋŋɔgɔn,
15 ne ni ele min ta jɛŋŋɔgɔnya tun ka di kosɛbɛ;
anw le tun bɛ kɛ ni jama ye, ka taga ɲɔgɔn fɛ Ala ta batoso kɔnɔ.

16 Ayiwa, saya ye bara ka cun o kan,
o ɲanaman ye don saya dibi ra;
sabu juguya bɛ o ta sɔ, a bɛ o jusukun na.

17 Ne kɔni, ne bɛ Ala le wele;
Matigi Ala bɛna ne kisi.
18 Wula fɛ, ani sɔgɔma, ani teregban fɛ
ne bɛ maŋumankokanw fɔ, ka ŋuna;
a fana bɛ ne kan mɛn.
19 Kɛrɛ min dabɔra ne kama, a bɛna ne bɔsi ka bɔ o ra,
ka hɛra kɛ ne ye,
hali ni ne kɛrɛbagaw ka ca.
20 Ala bɛna ne lamɛn, ka o bɛɛ majigi,
ale min bɛ a ta masaya ra wagati bɛɛ.†

Olugu kɔni tɛ o jogo yɛlɛma,
o fana tɛ siran Ala ɲa.

21 Ne jɛŋŋɔgɔn bɛ kojugu kɛ a teriw ra,
a tun ka teriya layiri min ta, a bɛ o cɛn.
22 A darakuma nugunin lo ka tɛmɛ nare kan,
nka kɛrɛ dogonin bɛ a jusukun na;
a ta kumaw ka di ka tɛmɛ turu kan,
nka a bɛ i ko kɛrɛkɛmuru bɔnin a la ra.

23 I ta ko bɛɛ to Matigi Ala boro,
ni o kɛra, a bɛna baraka don i ra;
a tɛ sɔn ka mɔgɔ terennin to a ye ben fiyewu.

24 Nka ele Ala kɔni, ele bɛna nin mɔgɔw lajigi fɔ kaburu kɔnɔnɔ.
Mɔgɔfagabagaw, ani nanbaramɔgɔw tɛna hali o ta si sandaw tarancɛ sɔrɔ.
Nka ne bɛ ne jigi la ele Ala kan.

56

Ala b'a janto a ta mɔgɔw ra

---

* **55:8 55.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **55:20 55.20** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yɔrɔjanna
tugani kasibari.» Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min Filisikaw tagara a mina Gati
dugu kɔnɔ*.

2 E, Ala, makari ne ra, sabu mɔgɔw bɛ ne nin tɔɔrɔra;
lon o lon o bɛ ne kɛrɛ, o bɛ ben ne kan.
3 Lon o lon ne juguw bɛ ne tɔɔrɔ;
ne kɛrɛbagaw cayara, fɔ o bɛ waso ne ra.
4 Nka ni siranya ka ne mina wagati min na,
ne bɛ ne jigi la ele le kan.
5 Ne bɛ Ala ta kuma tando;
ne jigi bɛ Ala le kan, ne tɛ siran;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?

6 Lon o lon o b'a fɛ ka ne ta kow cɛn le;
o bɛ kojugu dama le miiri ne ta ko ra.
7 O bɛ janfa siri ne kama, o bɛ dogo ka ne kɔrɔsi,
o bɛ ne tɛmɛyɔrɔw bɛɛ kɔrɔsi,
sabu o bɛ ne fagayɔrɔ le ɲini.
8 Yala o bɛna bɔsi k'a sɔrɔ o bɛ nin terenbariyaw kɛra wa?
Ala, i ta dimi kosɔn, nin mɔgɔw halaki!
9 I bɛ ne senlayɔrɔw bɛɛ kelen kelen jate, ka ne to ne ta dunuɲalatigɛ ta yaala ra.
Ne ɲajiw mina ka o mara i ta minan kɔnɔ;
yala a bɛɛ hakɛya sɛbɛnin tɛ i ta kitabu kɔnɔ wa?

10 Ni ne nana i wele lon min na,
o lon na ne juguw bɛna sekɔ ni o kɔ ye;
o ra ne bɛna a lɔn ko Ala bɛ ni ne ye.
11 Ne bɛ Ala ta kuma tando,
ne bɛ Matigi Ala ta kuma tando.
12 Ne jigi bɛ Ala le kan, ne tɛ siran;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?

13 E, Ala, ne ka dajuru min ta i fɛ, ne ka kan ka o dafa.
Ne bɛna barakalari sarakaw bɔ i ye,
14 sabu i ka ne nin kisi saya ma,
i ma sɔn k'a to ne sen ye talon;
o ra, ne ɲanaman bɛna tagama Ala ɲa kɔrɔ yeelen na.

57

Ala ta mɔgɔw jigi ye Ala ye
(Hayan 8–12; Zaburu 108.2-6)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «I kana a halaki.»
Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min a borira Sawuli ɲa ka taga dogo kuruwo kɔnɔ*.

2 Makari ne ra, Ala, makari ne ra!
Sabu ne ka ne nin karifa ele le ma.
Ne bɛ ne yɛrɛ dogo i kaman suma kɔrɔ,
sani k'a to kojugu wagati ye tɛmɛ.
3 Ne bɛ kule ka Ala kɔrɔtaninba wele,
Ala min bɛ ko bɛɛ kɛ ne ye k'a dafa.
4 A bɛna to sankolo ra ka ne kisi,
a bɛna ne tɔɔrɔbagaw mafiyɛnya.†
Ala bɛna a ta ɲumanya ni a ta kankelentigiya lajigi ne kan.
5 Ne kɔni lanin bɛ jaraw le cɛ ra,
minw bɛ adamaden sogo ɲimi;
o ɲinw bɛ i ko tamanw, ani biɲɛw,
o nɛnkun bɛ i ko kɛrɛkɛmuru dadiman.

* **56:1 56.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 21.11-16 flɛ. * **57:1 57.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 22.1-2; 24.1-2 flɛ. † **57:4 57.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

6 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kunna.

7 O tun ka jɔ le siri ne sen kɔrɔ
janko ka ne laben;
o ka dinga sogi ne ɲa,
nka olugu yɛrɛ le nana ben o dinga kɔnɔ.‡

8 Ne hakiri sigira, Ala, ne hakiri sigira;
ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tando.
9 Ne nin, i kunu!
Ne ta kora ni ne ta gɔni, aw ye kunu!
Ne bɛna dugugbɛda lakunu.

10 E, Matigi, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn jamana mɔgɔw cɛ ra;
ne bɛ dɔnkiri la ka i tando siyaw cɛ ra,
11 sabu i ta ɲumanya bonya bɛ se fɔ sankolo kɔnɔ,
i ta kankelentigiya bɛ se fɔ sankolo ma.

12 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kunna.

58

Ala le ye mɔgɔjugu sarabaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «I kana a halaki»
Dawuda ta dɔnkiri.

2 Aw fangatigiw, yala can ra aw bɛ terenninya sira kan wa?
Yala aw bɛ adamadenw ta kiti tigɛra ka ɲa wa?
3 Fiyewu! Aw bɛ tugu ka kojuguw kɛ,
aw borow le bɛ kojugu caya jamana kɔnɔ.

4 Mɔgɔjuguw bɛ sirajugu ta kabini o worolon na,
faninyafɔbagaw bɛ o yɛrɛ lafiri kabini o worolon.
5 Baga min bɛ o ra, o baga bɛ i ko sa ta baga,
a bɛ i ko fɔnfɔnnin min tɛ mɛnni kɛ, min b'a toro datugu,
6 janko a kana sanɛgɛbaga kan mɛn,
hali sanɛgɛbagaw bɛɛ ra ceguman.

7 E, Ala, o ɲinw karikari o da kɔnɔ!
Matigi Ala, nin jarakanbelenw dagbagaw karikari!
8 O ye tunu i ko ji bɛ woyo ka tunu cogo min na;
ni o ka o ta kalan bon, o ta biŋɛw kana foyi ɲa.
9 O ye kɛ i ko tɔnɔnkɔ, min tagatɔ bɛ to ka yeele tere kɔrɔ.
O ye kɛ i ko den min kɔgɔbari worora, o ɲa kana tere yeelen ye.
10 Sani daga ye bɔ ŋani tasuma fundɛnin kala ma,
ni ŋani kɛnɛ lo, walama ni a jalan lo o,
sanfɔŋɔ ye mɔgɔjugu ta ka taga ni a ye.

11 Mɔgɔ terennin bɛna ɲagari, sabu Ala k'a mɔnɛbɔ;
a bɛna a sen ko mɔgɔjuguw jori le ra.
12 Mɔgɔw bɛna a fɔ ko: «Can lo, mɔgɔ terennin ta baraji bɛ yi;
can lo, Ala bɛ yi, min bɛ kiti tigɛ dunuŋa kɔnɔ.»

59

Ala le ye a ɲasiranbagaw karifayɔrɔ ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. A bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «I kana a halaki!»
Dawuda ka nin dɔnkiri la wagati min Sawuli ka mɔgɔw ci ka taga a ta bon lamini, janko
a bɔtɔ, o y'a faga*.

‡ **57:7 57.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

* **59:1 59.1** Aw ye Samawilu fɔlɔ 19.11-17 flɛ.

2 E, Ala, ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro,
minw bɛ wurira ne kama, ne tanga olugu ma.
3 Ne bɔsi ka bɔ mɔgɔ terenbariw boro,
ne kisi ka bɔ mɔgɔfagabagaw boro.
4 Sabu o dogonin ye nin ye ka ne kɔnɔ;
mɔgɔ jusu farimanw lo.
O ka janfa siri ne kama, k'a sɔrɔ ne ma hakɛko kɛ,
ne ma jurumun kɛ, Matigi Ala.
5 Ne ma terenbariyako si kɛ o ra, nka o bɛ boriborira ka o yɛrɛ labɛn ne kama.

I kunu, ka na o flɛ, i ye ne dɛmɛ!
6 Ele, Matigi Ala, Fangatigi, Izirayɛli ta Ala,
i wuri ka siyaw bɛɛ kɛrɛ!
I kana makari nin janfamɔgɔw ni nin mɔgɔ terenbariw si ra.†
7 Wula fɛ o bɛ sekɔ ka na;
o bɛ kasi i ko wuruw;
o bɛ yaala ka dugu lamini.
8 A flɛ, kumakolon tɛ ban o da ra ka ye,
o darakumaw ka jugu i ko kɛrɛkɛmuruw;
o b'a fɔ ko: «Mɔgɔ si tɛ an lamɛnna?»

9 Nka ele, Matigi Ala, ele bɛ yɛrɛko o ma;
ele bɛ siyaw bɛɛ lɔgɔbɔ.
10 E, ne ta barakatigi, ne ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
sabu ele le ye ne tangabaga ye.
11 Ne ta ɲumanya tigi Ala bɛna na ne fɛ;
Ala bɛna a to ne ye ne juguw bentɔ flɛ.
12 I kana o faga, janko ne ta mɔgɔw kana na ɲina o kɔ;
nka i ta sebagaya baraka ra, o janjan le, ka o majigi,
Matigi, an tangabaga Ala.
13 O darakuma bɛɛ ye jurumun le ye;
o kosɔn o yɛrɛ ta yɛrɛbonya ye kɛ jan ye ka o mina,
sabu o bɛ kumajuguw ni faninyakumaw dama le fɔ.
14 I jusu gbannin ye o bɛɛ halaki;
o halaki fɔ ka na o bɛɛ ban pewu!
O ra, bɛɛ bɛna a lɔn, ka taga se fɔ dunuɲa dan na,
ko Ala le ye Yakuba ta mɔgɔw‡ ta masacɛ ye.§

15 Wula fɛ, o bɛ sekɔ ka na,
o bɛ kasi i ko wuruw,
o bɛ yaala ka dugu lamini.
16 O bɛ yaalayaala ka o ta domuni ɲini;
ni o ma fa, o bɛ to ka kule ci.

17 Ne kɔni, ne bɛna dɔnkiri la ka i ta sebagaya lakari,
lon o lon sɔgɔma, ne bɛna i ta ɲumanya ko fɔ.
Sabu ele le ye ne dogoyɔrɔ ye;
ne ta degulonw na, ele le ye ne karifayɔrɔ ye.
18 E, ne ta barakatigi, ne bɛna dɔnkiri la ka i tando,
sabu Ala le ye ne tangabaga ye,
ne ta Ala ye ɲumanya tigi le ye.

60

Ala bɛ sesɔrɔri di a ta mɔgɔw ma
(Hayan 7–14; Zaburu 108.7-14)

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Jɛnɲɔgɔnya yirifiyeren.» Dawuda ka nin dɔnkiri la, janko ka mɔgɔw karan,

† **59:6 59.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **59:14 59.14** Yakuba ta mɔgɔw, o kɔrɔ ye Izirayɛlimɔgɔw.
§ **59:14 59.14** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

2 wagati min a ta mɔgɔw tun tagara Mesopotami mara ta Sirikaw kɛrɛ, ani Soba mara
ta Sirikaw, ani o kɔ fɛ Yohabu sekɔra ka na Edɔmuka cɛ waga tan ni fla faga Kɔgɔ
kɛnɛgbɛ yɔrɔ ra*.

3 E, Ala, i ɓanna an na, k'a to an juguw ka an gbɛn ka an janjan;
i tun dimina an kɔrɔ, nka sabari ka sɔn an na tuun.
4 I ka dugukolo yɛrɛyɛrɛ, fɔ k'a pɛrɛn;
dugukolo pɛrɛndaw lalaga, sabu a bɛ yuguyugura.
5 I ka kogbɛlɛnw lase i ta mɔgɔw ma,
k'a kɛ i n'a fɔ i ka duvɛn le di o ma, o k'a min fɔ ka ɲanamini.
6 Nka i ka tagamasiyɛn dɔ di i ɲasiranbagaw ma,
min bɛ o tanga o juguw ta biɲɛw ma.†

7 An jaabi, ka an kisi ni i ɓoro ɓarakaman ye,
janko i ta mɔgɔ kanuninw ye bɔsi.

8 Ala tora a ta yɔrɔ saninman* kɔnɔ, ka kuma, ko:
«Ne bɛna se sɔrɔ, ka Sikɛmu ta mara taran k'a nin,
ka Sukɔti dingakɔnɔyɔrɔ suma k'a nin.
9 Galadi ta mara ye ne ta le ye,
Manase ta mara ye ne ta le ye,
Efirayimu ta mara ye ne kun dogoyɔrɔ ye,
Zuda ta mara ye ne ta masacɛbere ye,
10 Mohabu ta mara ye ne ta kominan ye,
ne bɛ ne ta sanbara bɔ k'a firi Edɔmu ta mara le kan;
ne bɛ se sɔrɔ, fɔ ka pɛrɛn Filisikaw ta jamana kunna.»

11 Ala, jɔn le bɛna ne lataga dugu ɓarakaman kɔnɔ sa?
Jɔn le bɛna taga ni ne ye Edɔmu?
12 Ele Ala tɛ wa? Ele min tun ɓanna an na,
ele min tun tɛ bɔra ni an ta kɛrɛkɛcɛw ye tuun, Ala!
13 An dɛmɛ, ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro!
Sabu adamaden ta dɛmɛri ye gbansan le ye.
14 Nka ni Ala bɛ ni an ye, an bɛna kobaw kɛ;
ale le bɛna an juguw dɔndɔn fɔ ka o ɲɔɲɔ.

61

Ala le ye a ta mɔgɔw karifayɔrɔ ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ne kulekan lamɛn!
I janto ne ta daarikan na!
3 Ka ne to hali dunuŋa dan na, ne bɛ kule ka i wele,
sabu ne jigi tigɛra.
Farakuru min yɔrɔ ka jan ne ma,
ne layɛlɛn o kan,
4 sabu ele le ye ne karifayɔrɔ ye,
i ko sankasojan min bɛ ne tanga ne juguw ma.

5 Ne b'a fɛ ka to i ta ɓon kɔnɔ tuma bɛɛ,
ka ne yɛrɛ dogo i kamanw kɔrɔ;*
6 sabu Ala, ne ka dajuruw ta i fɛ fɛn minw na, i ka o kɛ ne ye;
i ka fɛn minw mara i tɔgɔ ɲasiranbagaw ye, i bɛna o di ne fana ma.

7 Dɔ fara masacɛ si kan!
A ye to si ra ka wagatijan kɛ!
8 A siginin ye to masaya ra Ala ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ!
A to i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya y'a mara!
9 Can lo, ne bɛna dɔnkiri la ka i tɔgɔ tando tuma bɛɛ,

---

* **60:2 60.2** Aw ye Samawilu flanan 8.3-14; Kibaroyaw fɔlɔ 18.3-13 flɛ. † **60:6 60.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **61:5 61.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

ka ne ta dajuruw dafa lon o lon.

62

Ala kelenpe le ye kisiri tigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne nin, i je ka Ala kelenpe le makɔnɔ;
ne ta kisiri bɛ bɔ ale le ra.
3 Ɔnhɔn, ale le ye ne ta barakatigi Ala ye, ani ne ta kisiri tigi;
ne tangabaga lo; foyi tɛna ne jɛngɛ ka bɔ ne nɔ ra.

4 Tuma juman le aw bɛna nin dabla:
Aw bɛɛ bɛ ben mɔgɔ dɔ kan,
aw bɛ jɛn o tigi ra k'a bugɔ k'a faga,
i n'a fɔ mɔgɔ bɛ kogo jɛngɛnin tɔ laben cogo min na,
i n'a fɔ mɔgɔ bɛ sansan cɛnnin tɔ waraga cogo min na!

5 Can lo, o bɛ janfa siri janko ka mɔgɔ laben ka bɔ a ta lɔyɔrɔɲuman na;
faninya le ka di o ye.
O bɛ dugawu kɛ i ye ni o da ye,
k'a sɔrɔ o bɛ i danga o jusukun na.*
6 Ɔnhɔn, ne nin, i je ka Ala kelenpe le makɔnɔ;
sabu ne jigi ye ale le ye.
7 Ale le ye ne ta barakatigi ye, ani ne ta kisiri tigi;
ne tangabaga lo; ne tɛna jɛngɛ ka bɔ ne nɔ ra.
8 Ne ta kisiri ni ne ta bonya bɛ bɔ Ala le ra;
ne ta barakatigi Ala barakaman, ani ne karifayɔrɔ ye Ala le ye.
9 Aw adamadenw, aw ye aw yɛrɛ karifa a ma wagati bɛɛ;
aw ye aw jusukunnakow bɛɛ fɔ a ye,
sabu Ala le ye an dogoyɔrɔ ye.†

10 Can lo, adamadenw tɛ foyi ye;
mɔgɔw ye fɛngbansanw le ye.
Hali ni i ka o bɛɛ bla sumanikɛnan dɔ kɔnɔ,
o bɛɛ lajɛnnin bɛ fiyɛnya ka tɛmɛ hali fɔɲɔ kan.

11 Aw kana aw jigi la tɔɲɔri kan,
walama ka aw boromala sonyari kan gbansan.
Hali ni naforo ka caya cogo o cogo,
aw kana aw jigi la a kan.

12 Ala ka nin fɔ siɲaga kelen,
ka sekɔ k'a fɔ siɲaga fla, ne k'a mɛn;
a ko: «Fanga ye Ala ta le ye.»
13 Ɲumanya fana ye ele ta le ye, an Matigi!
Sabu ele le bɛ bɛɛ sara ka kaɲa ni a tigi ta kɛwalew ye.

63

Ala ta ɲumanya ka fisa ni fɛn bɛɛ ye
1 Dawuda ta Zaburu. A ka min la k'a to Zuda kongokolon kɔnɔ.

2 E, Ala, ele le ye ne ta Ala ye, ne bɛ i ta jɛnɲɔgɔnya le ɲini,
i lɔgɔ bɛ ne ra i ko jiminlɔgɔ;
ne farikolo bɛ sama i nɔ fɛ,
i ko dugukolo janin, sɛgɛnin, jintan bɛ ji fɛ cogo min na.
3 O kosɔn ka ne to i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, ne bɛ ne ɲa lɔ i ra,
janko ka i ta sebagaya ni i ta bonya flɛ,
4 sabu i ta ɲumanya sɔrɔri ka fisa ni si sɔrɔri ye;
o kosɔn ne bɛ i bonya ni ne darakumaw ye.

---

* **62:5 62.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **62:9 62.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

5 Ne bɛ ne boro fla lawuri i tɔgɔ ra,
ka baraka la i ye ne si bɛɛ ra.
6 Ne nin wasara, i n’a fɔ mɔgɔ min ka domuni dimanyɔrɔw le domu ka fa;
ne ɲagarininba, ne da bɛna i tando.
7 Ka ne to ne layɔrɔ ra, ni ne hakiri ka jigi i ra,
ne bɛ to ka miiri i ra su wagatiw bɛɛ ra.
8 Sabu ele le ye ne dɛmɛbaga ye,
ne bɛ to i kaman suma kɔrɔ ka ɲagarikanw fɔ.
9 Ne nin sirinin bɛ i ra,
i boro barakaman bɛ ne mina.

10 Nka minw b’a fɛ ka ne nin halaki,
i bɛna olugu lajigi fɔ dugukolo jukɔrɔ.
11 I bɛna o labla murutigiw ye,
k’a to o sogo ye kɛ kongowuruw ta domuni ye.
12 Nka masacɛ bɛna ɲagari Ala ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kari ni Ala tɔgɔ ye, o tigi kun bɛ kɔrɔta,
sabu faninyafɔbagaw da bɛna datugu.

64

Ala bɛ mɔgɔjugu ta ko bɛɛ kala ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ne ta maɲumankokan lamɛn;
ne si tanga, sabu ne juguw ɲasiran bɛ ne ra.
3 Mɔgɔjuguw ka jɛn min siri, ne kisi o ma,
ka ne bɔ kojugukɛbagaw ta mankanw cɛ ra.
4 O bɛ o nɛnkun dabɔ, k’a da diya i ko kɛrɛkɛmuru,
o bɛ o ta kumajuguw labɛn i ko biɲɛw,
5 ka dogo ka mɔgɔ jusukungbɛnin bon;
o bɛ bara a ra, k’a bon, hali o tɛ siran.
6 O bɛ o yɛrɛ jija kojugu le ra,
k’a fɔ ko olugu bɛna jan dɔw dogo ka o la mɔgɔw ɲa;
o b’a fɔ ko: «An ka dabarijugu min siri, o ɲana yɛrɛ le!»
Can lo, mɔgɔ kɔnɔnɔkow ni a jusukunnakow ye dingadunba le ye min dunya tɛ lɔn.

8 Nka Ala bɛna o bon ni biɲɛ dɔ ye;
o bɛna bara ka benben.
9 O yɛrɛ nɛnkun le bɛna kɛ sababu ye ka o laben;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o ye, o tigi b’a kun yuguyugu.
10 Ni o kɛra, adamadenw bɛɛ bɛna siran;
o bɛna Ala ta kobaw lakari,
sabu o bɛna a ta kokɛninw kɔrɔ faamu.
11 Mɔgɔ terennin bɛ ɲagari Matigi Ala kosɔn,
a b’a yɛrɛ karifa Matigi Ala ma;
mɔgɔ jusuɲumanw bɛɛ kun bɛna kɔrɔta.

65

Ala b’a janto a ta danfɛnw na
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 E, Ala, i ka kan ni tandori ye, Siyɔn dugu kɔnɔ;
mɔgɔw ka dajuru minw ta i fɛ, o bɛna na o dafa.
3 Ele min bɛ daariri jaabi,
adamadenw bɛɛ bɛna na ele le fɛ.
4 Ne ta terenbariyakow doni gbiriyara ne ma,
nka i bɛ an ta hakɛw bɛɛ yafa.
5 I bɛ mɔgɔ minw ɲanawoloma, ka o gbara i yɛrɛ ra,
janko o ye to i ta so kɔnɔ, olugu ta ɲana.

I ta so ta fɛnɲumanw bɛna an wasa,
i ta batoso saninman ta fɛnɲumanw.
6 An ta kisiri tigi Ala, i ka kabakobaw kɛ ka an jaabi,
janko ka i ta terenninya yira;
bɛɛ jigi ye ele le ye,
hali minw bɛ fɔ dugukolo dan na, ani fɔ kɔgɔji dan na.

7 Ale le ka kuruw sigi a ta fanga baraka ra;
sabu sebagaya b'a fɛ.
8 A bɛ kɔgɔjiw ta mankan mala,
ka jikuruw ta mankan mala,
ka siyaw ta wɔyɔkanw mala.

9 Mɔgɔ minw bɛ fɔ hali dugukolo dan na, siranya bɛ olugu ra i ta tagamasiyɛnw kosɔn.
I bɛ terebɔyanfan mɔgɔw ni terebenyanfan mɔgɔw fa ɲagari ra.
10 I bɛ i janto dugukolo ra k'a sɔn ji ra,
ka dugukolo diya kosɛbɛ,
sabu Ala ta kɔ fanin lo ji ra.
I bɛ siman di mɔgɔw ma, sabu i ka dugukolo labɛn o le kama.
11 I bɛ forow ta walanw sɔn ji ra kosɛbɛ,
k'a bɔgɔkuruw yɛrɛgɛ,
ka sanji kɛ ka o magaya,
ka baraka don simanw falentɔ ra.
12 I ta koɲumanw sababu ra, san laban bɛ diya;
ni ele ka tɛmɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ fɛnw bɛɛ bɛ ɲa.
13 Bɛganw ta domunikɛyɔrɔ minw bɛ kongokolon kɔnɔ, o bɛɛ ka ɲi;
ɲagarikanw bɛ kongoriw kunna fan bɛɛ ra.
14 Kongokɔnɔyɔrɔw bɛɛ fara sagaw ni baw ra,
forow bɛɛ fara siman na.
Bɛɛ bɛ ɲagari fɔ ka dɔnkiriw la.

66

Ala bɛ a ta mɔgɔw bɔsi o juguw boro
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri. Zaburu.

Aw ye Ala tando ni ɲagarikanbaw ye, aw dunuɲamɔgɔw bɛɛ.
2 Aw ye dɔnkiri la k'a tɔgɔ bonya lakari,
aw y'a tando ni bonyaba ye.
3 Aw y'a fɔ Ala ye ko: «I ta kow ye siranyakobaw ye!
I ta baraka bonya kosɔn, i juguw bɛ o kinbiri gban i kɔrɔ.
4 Dunuɲa bɛɛ lajɛnnin bɛ a kinbiri gban i kɔrɔ ka i bato,
ka dɔnkiri la ka i bonya,
ka dɔnkiri la ka i tɔgɔ bonya.»*
5 Aw ye na Ala ta kokɛninw flɛ;
a bɛ koba minw kɛ adamadenw ye.
6 A ka kɔgɔji yɛlɛma k'a kɛ dugukolo jalan ye,
k'a to mɔgɔw tagamana a cɛ ma k'a cɛtigɛ.
O le kosɔn an bɛ ɲagari a ta kokɛninw kosɔn.
7 A siginin bɛ kuntigiya ra wagati bɛɛ, a ta sebagaya baraka ra,
a ɲa bɛ siyaw ra;
o kosɔn mɔgɔ murutininw kana o yɛrɛ kɔrɔta!†

8 Siyaw, aw ye baraka la an ta Ala ye!
Aw ye aw kan bɔ k'a tando!
9 A ka an nin ɲanamanya;
a m'a to an sen ye talon.

10 E, Ala, i ka an sɛgɛsɛgɛ,
i ka an kɔrɔbɔ i ko mɔgɔ bɛ warigbɛ kɔrɔbɔ tasuma ra cogo min na.

---

* **66:4 66.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **66:7 66.7** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 I tun ka an don jɔ ra,
i tun ka doni gbiriman la an kɔ ra;
12 I k’a to an juguw ka sɔ bori ka yɛlɛn an kunw kan.
An ka tasuma cɛtigɛ, ka ji cɛtigɛ;
nka i ka an bɔsi ka bɔ o bɛɛ ra, ka an laganfiya.

13 Ne bɛna taga i ta batoso kɔnɔ ni saraka jɛnitaw* ye;
ne ka dajuru minw ta i fɛ, ne bɛ taga o dafa;
14 ne da ka dajuru minw ta,
ne da ka kuma minw fɔ wagati min ne tun degura, ne bɛna o dafa.
15 Ne bɛna bɛgan tɔrɔninw kɛ saraka jɛnitaw ye ka o di i ma,
ani sagajigi sarakaw, ani wusunan sarakaw*;
ne bɛna misitoranw, ani bakɔrɔninw kɛ saraka ye.‡

16 Aw minw bɛɛ bɛ siran Ala ɲa, aw ye na lamɛnni kɛ;
Ala ka min kɛ ne ye, ne bɛna o lakari.
17 Ne kulera ni ne da ye k’a wele,
ne k’a bonya ni ne nɛnkun ye.
18 Ni ne tun ka terenbariya ye ne jusukun na, ka je a kan,
Matigi tun tɛna ne lamɛn.
19 Nka can ra, Ala ka ne lamɛn;
a k’a janto ne ta daarikan na.
20 Ala baraka,
sabu a ma ban ne ta daariri ma,
a fana ma a ta ɲumanya mabɔ ne ra.

67

Ala le ye hinatigi ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Zaburu. Alabatodɔnkiri.

2 Ala ye hina an na, ka baraka don an na,
ka sɔn ka an flɛ ni ɲumanya ye.*
3 Ni o kɛra, mɔgɔw bɛna i ta kow ɲalɔn dunuɲa kɔnɔ,
siyaw bɛna i ta kisiri ko faamu.

4 Ala, mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
Mɔgɔw bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
5 Siyaw ye ɲagari ka dɔnkiri la ka ninsɔndiya,
sabu i bɛ mɔgɔw ta kiti tigɛ hɔrɔnya kan,
ele le ye siyaw kuntigi ye dugukolo kan.†
6 Ala, mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn,
mɔgɔw bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!

7 Dugukolo sɛnɛfɛnw bɛ den;
Ala, an ta Ala, ale bɛ baraka don an na.
8 Ɔnhɔn, Ala bɛ baraka don an na;
a ɲasiran bɛna kɛ mɔgɔw bɛɛ ra, ka taga se fɔ dunuɲa danw bɛɛ ra.

68

Ala bɛ se sɔrɔ a juguw bɛɛ kan
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 Ala ye wuri k’a juguw bɛɛ janjan,
a kɔninyabagaw bɛɛ ye bori a ɲa.
3 Sisi bɛ tunu cogo min na, i bɛna o latunu ten le,
ka o kɛ i ko kɛɲɛ bɛ yeele cogo min na tasuma kɔrɔ.
Mɔgɔjuguw bɛna halaki Ala ɲa kɔrɔ;

---

‡ **66:15 66.15** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **67:2 67.2** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **67:5 67.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

4 nka mɔgɔ terenninw bɛna ninsɔndiya,
o bɛna ɲagari kosɛbɛ Ala ɲa kɔrɔ,
ka ninsɔndiya fɔ k'a kɛ ninsɔndiya dan ye.
5 Aw ye dɔnkiri la Ala ye, ka Alatandodɔnkiriw la k'a tɔgɔ bonya;
aw y'a kunbɛn ni bonya ye, ale min bɛ sankabaw kɛ a ta sowotoro ye.
A tɔgɔ ye ko Matigi Ala, aw ye ɲagari kosɛbɛ a ɲa kɔrɔ.
6 Feritaninw fa, ani muso cɛ saninw ta kititigɛbaga,
Ala ye o le ye; a siginin bɛ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.
7 Ala le bɛ mɔgɔ di mɔgɔntanw ma,
ka mɔgɔ minaninw labla ka o wasa.
Mɔgɔ murutininw le sigiyɔrɔ bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye.

8 E, Ala, wagati min i bɔra ka bla i ta mɔgɔw ɲa,
wagati min i tun bɛ tagamana o ɲa fɛ kongokolon kɔnɔ,*
9 dugukolo yɛrɛyɛrɛra, sankolo ka sanji lajigi;
o kɛra Ala ɲa kɔrɔ, Sinayi ta Ala,
o kɛra Ala ɲa kɔrɔ, Izirayɛli ta Ala.
10 E, Ala, i ka sanji lana caman;
i ta jamana tun jara, nka i yɛrɛ ka sumaya jigi a kan tuun.
11 I ta mɔgɔw sigira o yɔrɔ le ra.
E, Ala, i ta ɲumanya kosɔn, i ka o yɔrɔ labɛn ɲanibagatɔw ye.

12 Matigi kumana;
muso kumalasebagaw ye jamaba le ye.
13 Siya tɔw ta kɛrɛkɛjamaw ni o ta masacɛw borira; o bɛɛ borira.
An ta muso minw tun tora so kɔnɔ, olugu le ka an juguw borofɛnw tarantaran.
14 Jɛndɛtuganiw tagamasiyɛnw† lo, o kamanw warigbɛraman lo,
o kamansiw kɛra ni sanin nugunin le ye.
Nka kɛrɛkɛden dɔw lanin tora so sagakuruw cɛ ra.
15 Wagati min Sebɛɛtigi Ala ka masacɛw gbɛn ka o janjan o kɛrɛyɔrɔ ra,
a tun kɛra i ko bugun le tun bɛ jigira Salimɔn kuru kan.

16 Ala ta kuruba, Basan kuru!
Kuru kun caman, Basan kuru!
17 Ala ka kuru min ɲanawoloma k'a kɛ a sigiyɔrɔ ye,
mun kosɔn o kuru ɲangboya bɛ aw ra, aw kuru kun camanw?
Sigiya t'a ra, Matigi Ala bɛna o yɔrɔ le kɛ a sigiyɔrɔ ye wagati bɛɛ.

18 Ala ta sowotorow jateda ye waga camanba,
waga caman sigiyɔrɔma caman.
Matigi bɛ bɔ Sinayi kuru kan ka taga a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.
19 I yɛlɛnna san fɛ,
i ka jɔn dɔw mina ka taga ni olugu ye,
i ka bonyaw mina mɔgɔw fɛ, hali mɔgɔ murutininw,
janko ka o yɔrɔ kɛ ele Masa Ala ta sigiyɔrɔ ye.

20 Matigi baraka lon bɛɛ!
Ale le bɛ lɔ ni an kunko ye,
ale Ala le ye an ta kisiri tigi ye.‡
21 Ale Ala le ye an kisibaga ye;
Matigi Ala, an Matigi, ale le bɛ mɔgɔ bɔsi ka bɔ saya boro.
22 Nka Ala bɛna a juguw kun ci;
minw bɛ hakɛkow kɛ, a bɛna olugu kunkolo siman ci.

23 Matigi ko: «Ne bɛna o lana ka bɔ fɔ Basan;
ne bɛna o lana ka bɔ fɔ kɔgɔji jukɔrɔ;
24 janko aw ye aw senw ko aw juguw jori ra,
aw ta wuruw fana nɛnw ye aw juguw jori dɔ sɔrɔ k'a nɛmu.»

---

* **68:8 68.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **68:14 68.14** O jɛnɛtuganiw tagamasiyɛnw bɛ se ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw juguw borofɛn minanin dɔw ye. ‡ **68:20 68.20** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

25 E, Ala, mɔgɔw ka i ni i ta mɔgɔw ta sesɔrɔri tagama ye,
ne ta Ala ka tagama min kɛ,
ne ta Masacɛ ka tagama min kɛ ka na don yɔrɔ saninman kɔnɔ.
26 Dɔnkirilabagaw tun bɛ ɲa fɛ, ka fɔrifɛntigiw gban olugu kɔ;
sungurudenw bɛ o cɛ ra, olugu bɛ longanw fɔra.

27 Aw ye baraka la Ala ye jamalajɛnyɔrɔw ra,
aw ye baraka la Matigi Ala ye, aw minw buruju bɔra Izirayɛli ra.
28 Mɔgɔ fɔlɔw ye o bɛɛ ra fitini Boniyaminu ta mɔgɔw le ye;
ale le ye o ɲamɔgɔ ye.
O kɔ, Zuda ta kuntigiw ni o ta jamakuru,
ani Zabulɔn ta kuntigiw, ani Nɛfitali ta kuntigiw.

29 I ta Ala k'a latigɛ ko i baraka ye bonya.
E, Ala, i ta sebagaya yira i n'a fɔ i tun derira k'a kɛ an ye cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
30 Ka i to i ta batosoba kɔnɔ, Zeruzalɛmu dugu kunna,
masaw bɛna na i fɛ ni bonyafɛnw ye.

31 Jirafɛn min bɛ yaala bin na, sɔngɔ ale ra,
ani misitoranw ni siya wɛrɛw ta misiden
minw bɛ na ni warigbɛw ye o boro, ka na o kinbiri gban;
kɛrɛ ka di siya minw ye, olugu bɛɛ janjan.
32 Ciraden dɔw bɛna na ka bɔ Misiran,
Etiyopikaw fana ka o boro kɔrɔta, o bɛ borira ka na Ala fɛ.

33 Dunuɲa masayaw bɛɛ, aw ye dɔnkiri la Ala ye,
aw ye Alatandodɔnkiriw la Matigi ye.§
34 A yɛlɛnnin bɛ sankolo le kan i ko so, sankolo min danna kabini fɔlɔfɔlɔ;
a bɛ a kan bɔra, a bɛ a kan barakaman kɔrɔta.
35 Aw ye lɔ a ra k'a lɔn ko sebagaya ye Ala ta ye;
a ta bonya bɛ Izirayɛli kan,
a ta sebagaya ka sankolo fa.
36 E, Ala, i ye siranfɛnba le ye i ta yɔrɔ saninmanba kɔnɔ dɛ!
Izirayɛli ta Ala bɛ sebagaya ni baraka di a ta mɔgɔw ma;
Ala baraka!

69

Ala le bɛ mɔgɔ kisi

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Yirifiyeren». Dawuda ta Zaburu.

2 E, Ala, ne kisi,
sabu ji ka ne mina fɔ ne kan kɔrɔ.
3 Ne bɛ jigira jibɔgɔ jukɔrɔ, dan tɛ min dunya ra,
foyi tɛ yi ka ne lalɔ;
ne bɛ jigira fɔ ji jukɔrɔyɔrɔ ra,
jiwoyo bɛ tagara ni ne ye.
4 Ne kulera fɔ ka ne baraka ban,
ne kan jara fɔ a bɛ ne jɛni;
ne ka ne ta Ala maflɛ,
fɔ ka na ne ɲadenw sɛgɛ flɛri ra.

5 Mɔgɔ minw bɛ ne kɔninya gbansan,
olugu ka ca ka tɛmɛ hali ne kunsigiw kan.
Minw b'a fɛ ka ne halaki, olugu baraka ka bon kosɛbɛ;
ne juguw bɛ bagara ne ma le.
Ne ma fɛn min sonya,
o ko ne ye o sekɔ jagboya ra!

6 E, Ala, ele ka ne ta hakirintanya lɔn,

§ **68:33 68.33** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

ne ta hakɛkow fana ma dogo i ma.
7 Minw jigi bɛ i kan, i kana a to olugu ye maroya ne kosɔn,
Matigi Fangatigi Ala.
Minw bɛ i ta jɛnɲɔgɔnya ɲinina, i kana a to olugu kun ye suuru ne kosɔn,
Izirayɛli ta Ala.
8 Sabu ele le kosɔn mafiyɛnyari bɛ ne kan,
ele le kosɔn ne kun suurura.
9 Ne kɛra mɔgɔ wɛrɛ ye ne yɛrɛ balemaw cɛ ra,
ne kɛra siya wɛrɛ mɔgɔ ye ne balemaw cɛ ra,
10 sabu i ta so ko hami bɛ ne jɛnina ne jusukun na i n'a fɔ tasuma.
I mafiyɛnyabagaw bɛ mafiyɛnyarikuma minw fɔ i ma, o kumaw bɛ ben ne le kan.
11 Ni ne bɛ kasi ka sun don,
o bɛ dɔgɔyari le lase ne ma.
12 Ni ne ka bɔrɔfani don ne yɛrɛ ra,
o bɛ ne tɔgɔ le don o ta zanaw ra.
13 Minw bɛ sigi dugu donda ra, olugu bɛ ne kɔrɔfɔ,
dɔrɔminbagaw bɛ ne tɔgɔ le don o ta dɔnkiriw ra.

14 Nka ne kɔni, Matigi Ala, ne bɛ ne ta daariri fɔra ele le ye;
nin ye kɛ wagatiɲuman ye.
E, Ala, ne jaabi i ta ɲumanyaba kosɔn,
i ye ne kisi ka kaŋa ni i ta kankelentigiya ye.
15 Ne sama ka bɔ bɔgɔ ra, janko ne kana jigi tuun,
ne bɔsi ka bɔ ne kɔninyabagaw boro;
ne sama ka bɔ ji jukɔrɔ,
16 jiwoyo kana taga ni ne ye,
jidunbaw kana ne datugu,
saya dinga kana datugu ne da ra.

17 Ne jaabi, Matigi Ala, sabu i ta ɲumanya ka di;
a kɛ i ta hinaba kosɔn, i ye i ɲa munu ka ne flɛ.
18 I kana i ɲada dogo i ta jɔn ma;
i teliya ka ne jaabi sabu ne degunin lo.
19 Gbara ne ra, i ye ne kisi;
ne kunmabɔ ka bɔ ne juguw boro.
20 O ka ne dɔgɔya, ka ne lamaroya, ka ne kun suuru cogo min na, i yɛrɛ ka o lɔn;
i ka ne juguw bɛɛ lɔn.
21 O ta dɔgɔyari ka ne jusu kasi
fɔ ka ne bana;
ne tun b'a miiri ko dɔ bɛna makari ne ra, nka mɔgɔ si ma makari ne ra,
ne tun ko jususaarobaga bɛna sɔrɔ ne ra, nka mɔgɔ ma sɔrɔ.
22 O ka fagarifɛn kɛ ne ta domuni na,
ka minnifɛn kumunin dɔ kɛ ne ta minji ye*.
23 Ala y'a to o ta domunibaw ye kɛ jan ye ka o mina,
o ta hɛra ye kɛ jɔ ye ka o mina.
24 O ɲaw ye fin, o kana yeri kɛ tuun;
o kɔ kurunin ye to tuma bɛɛ.
25 I ta jusugban ye jigi o kan,
i ta dimiba ye ben o kan.
26 O ta sigiyɔrɔw ye kɛ yɔrɔ lakolonw ye,
mɔgɔ si kana kɛ o ta bonw kɔnɔ.
27 Sabu ele ka kojugu ben mɔgɔ minw kan, o bɛ wuri olugu le kama ka o tɔɔrɔ;
ele ka dimi ben mɔgɔ minw kan, o bɛ to ka olugu ta sɛgɛkow le lakari.
28 O ta kojuguw bɛɛ jate,
o kana i ta terenninya sɔrɔ ka ye.
29 O tɔgɔ ye jɔsi ka bɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ,
o tɔgɔ kana sɛbɛ ni mɔgɔ terenninw tɔgɔw ye.

30 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ne sɛgɛnin lo;
Ala, ne kisi, ka i janto ne ra.

---

* **69:22 69.22** Nin kuma fɔra Yesu ta ko ra (Matiyu 27.48; Marika 15.36).

31 Ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tɔgɔ tando,
ne bɛna a bonya ka baraka la a ye.
32 O le ka di Matigi Ala ye ka tɛmɛ misisaraka kan,
ka tɛmɛ misitoran ni a gbanw ni a sengbɔgɔrɔw bɛɛ kan.
33 Ni mɔgɔ majigininw ka o ye, olugu bɛna ninsɔndiya.
Aw Alaɲinibagaw, Ala ye sijan di aw ma!
34 Sabu Matigi Ala bɛ fagantanw lamɛn;
o k'a ta mɔgɔ minw mina, a tɛ ɲina olugu kɔ.

35 Sankolo ni dugukolo bɛɛ y'a tando,
ani kɔgɔji ni a fɛnɲanamanw bɛɛ;
36 sabu Ala bɛna Siyɔn dugu kisi,
ka Zuda duguw lɔ kokura.
A ta mɔgɔw bɛna sigi o duguw kɔnɔ tuun, k'a kɛ o ta ye;
37 o yɔrɔw bɛna kɛ a ta jɔnw ta durujaw ta ye.
A tɔgɔ ka di minw ye, o yɔrɔ bɛna kɛ olugu le sigiyɔrɔ ye.

70

Ala le ye ɲanibagatɔ dɛmɛbaga ye
(Hayan 2–6; Zaburu 40.14-18)
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu. Hakirijigi dɔnkiri.

2 E, Ala, na ne bɔsi,
Matigi Ala, teliya ka na ne dɛmɛ!
3 Minw b'a fɛ ka ne nin bɔ,
olugu le ye maroya, fɔ ka o kun suuru!
Minw b'a fɛ kojugu ye ne sɔrɔ,
olugu le ye dɔgɔyari sɔrɔ, fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye.
4 Minw bɛ yɛrɛko ne ma ko: «Ha ha ha»,
maroya ye olugu lasekɔ ni o kɔ ye!
5 Nka minw bɛɛ bɛ ele yɔrɔɲini,
olugu ye ninsɔndiya ka ɲagari i kosɔn!
I ta kisiri ko ka di minw ye,
olugu y'a fɔ tuma bɛɛ ko: «E, Ala ka bon!»
6 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan.
E, Ala, i teliya ka na ne dɛmɛ!
Ele le ye ne dɛmɛbaga ye, ani ne kunmabɔbaga,
Matigi Ala, i kana mɛɛn.

71

Ala le bɛ baraka don a ta jɔnw na
1 E, Matigi Ala, ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma;
i kana a to ne ye maroya.
2 Na ne dɛmɛ, i ye ne bɔsi i ta terenninya kosɔn!
I toro malɔ ka ne lamɛn, i ye ne kisi!
3 Kɛ ne ta barakatigi Ala ye, ani ne dogoyɔrɔ;
ne bɛ se ka taga dogo yɔrɔ min na wagati bɛɛ.
I k'a latigɛ ko i bɛ ne kisi,
sabu ele le ye ne ta Ala barakaman ye, ani ne dogoyɔrɔ.

4 E, ne ta Ala, ne bɔsi ka bɔ mɔgɔjugu boro,
ne bɔsi ka bɔ kojugukɛbaga ni mɔgɔ jusufariman boro;
5 sabu ele le ye ne jigi ye, Dunuɲatigi Ala;
kabini ne denmisɛnman, ne jigi bɛ i kan.
6 Kabini ne worora, ne ka ne yɛrɛ karifa i ma,
sabu i ka ne mara kabini ne worolon;
ne ta tandori kun ye ele le ye wagati bɛɛ.

7 Ne kɛra kabakofɛn le ye mɔgɔ caman fɛ,
nka ele le ye ne karifayɔrɔ barakaman ye.
8 I tɔgɔ tandori dɔrɔn le bɛ ne da ra,

ne da bɛ i ta bonya nɔɔrɔman lakari lon bɛɛ.

9 Ni kɔrɔya nana se ne ma wagati min ma, i kana i kɔ don ne ra;
ni ne baraka nana dɛsɛ, i kana ban ne ra.
10 Sabu ne juguw bɛ ne le kɔrɔfɔra,
minw bɛ ne dɛndɛnna, olugu ka janfa siri ne kama.
11 O b′a fɔra ko: «Ala banna a ra;
an ye tugu a kɔ, k′a mina,
sabu mɔgɔ si tɛ yi min b′a bɔsi!»

12 E, Ala, i kana i yɛrɛ mabɔ ne ra!
Ne ta Ala, i teliya ka na ne dɛmɛ.
13 Minw bɛ ne jarakira gbansan,
maroya ye olugu le halaki pewu!
Minw b′a fɛ ka kojugu kɛ ne ra,
olugu le ye lebu fɔ ka o kun suuru.

14 Ne kɔni jigi bɛ ele kan wagati bɛɛ;
ne bɛna dɔ le fara i tɔgɔ tandori kan tuun.
15 Ne da bɛna i ta terenninya ko lakari,
ka i ta kisiri ko lakari lon bɛɛ,
sabu i ta koŋumanw dan tɛ se ka lɔn.
16 Ne bɛna taga ele Dunuŋatigi Ala ta setigiya ko le fɔ,
ne bɛna ele kelen ta terenninya le lakari.

17 E, Ala, i ka ne karan kabini ne denmisɛnman;
fɔ ka na se bi ma fana, ne bɛ i ta kabakow lakarira.
18 O kosɔn fɔ ka taga ne kɔrɔ ka ne kunsigi gbɛ,
Ala, i kana i kɔ don ne ra,
janko ne ye i ta baraka ko fɔ ne ta durujaw ye,
ka i ta sebagaya ko lakari duruja nataw bɛɛ ye.
19 E, Ala, i ta terenninya bonya bɛ se fɔ sankolo ma.
E, Ala, ele min ka kabakobaw kɛ,
jɔn le bɛ i ko ele?
20 Ele min ka kojuguw lase an ma, ka an degu kosɛbɛ,
ele le bɛna an laganfiya tuun;
i bɛna ne labɔ dugukolo jukɔrɔ, ka ne layɛlɛn san fɛ.
21 Dɔ fara ne ta bonya kan,
i ye ne jusu saaro kokura.

22 Ni o kɛra, Ala, ne fana bɛna i fo ka i waleŋumanlɔn ni gɔni ye,
i ta kankelentigiya kosɔn.
Ne bɛna Alatandodɔnkiriw la i ye ni kora ye,
Izirayɛli ta Ala saninman!
23 Ni ne nana kɛ i tando ye ni dɔnkiriw ye,
ne da bɛna kule ci ka ɲagarikanw fɔ;
i ka ne nin min kunmabɔ, o fana bɛna i tando.
24 Ne nɛnkun fana bɛna i ta terenninya ko lakari wagati bɛɛ,
sabu minw tun b′a fɛ ka kojugu kɛ ne ra,
olugu maroyara, olugu kun suurura.

72

Ala ye si di masacɛ ma
1 Sulemani ta Zaburu.

E, Ala, masacɛ karan i ta kititigɛcogo ra,
i ta terenninya don masacɛ dencɛ jusukun na.
2 Ni o kɛra, a bɛna i ta mɔgɔw ta kiti tigɛ terenninya kan,
ka i ta mɔgɔ ɲanibagatɔw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni can ye.
3 Kuruw bɛna hɛra lase mɔgɔw ma,
kongoriw fana bɛna hɛra lase mɔgɔw ma, terenninya sababu ra.
4 A bɛna jamana ɲanibagatɔw ta jo di o ma,

ka fagantandenw kisi,
ka o tɔɔrɔbagaw dɔndɔn ka o terege a sen kɔrɔ.

5 Ni o kɛra, fɔ ka taga dunuŋa wuri, ni tere bɛ bɔ, ni karo bɛ bɔ,
i ɲasiran bɛna kɛ mɔgɔw ra tuma bɛɛ.
6 Masacɛ bɛna kɛ i ko sanji min bɛ ben siman wuritɔ kan,
i ko sanji min bɛ dugukolo sɔn ji ra.
7 A ta masaya wagati ra, mɔgɔ terenninw bɛna caya,
hɛra bɛna caya wagati bɛɛ fɔ ka taga dunuŋa wuri.

8 A ta fanga bɛna kɛ dunuŋa bɛɛ kan;
k'a ta kɔgɔji dɔ ra ka taga a bla fɔ kɔgɔji dɔ wɛrɛ ra,
k'a ta Efirati ba ra ka taga a bla fɔ dugukolo dan na.
9 Kongokolon sigibagaw bɛna o kinbiri gban a kɔrɔ,
a juguw bɛna biri a kɔrɔ fɔ ka buguri nɛmu.
10 Tarisisi ta masacɛw, ani kɔgɔji kɔfɛjamanaw masacɛw,
olugu bɛna na o borofɛnw nin a ra;
Saba jamana ta masacɛw, ani Seba mara ta masacɛw bɛna na bonyafɛnw di a ma.
11 Masacɛw bɛɛ bɛna o kinbiri gban a kɔrɔ,
siyaw bɛɛ bɛna baara kɛ a ye.
12 Sabu fagantan minw bɛ kasi k'a wele, a bɛ olugu bɔsi,
ani dɛmɛbaga tɛ ɲanibagatɔ minw na.
13 A bɛna makari dɛsɛbagatɔw ni fagantanw na;
a bɛna fagantanw nin kisi.
14 A bɛna o nin kunmabɔ ka bɔ tɔŋɔrikɛbagaw ni mɔgɔ farimanw boro,
sabu o nin ko ka gbɛlɛn a ma kosɛbɛ.

15 Ala ye si di masacɛ ma!
Mɔgɔw ye na ni sanin ye ka bɔ Seba jamana ra ka na a di a ma!
O ye Ala daari a ye tuma bɛɛ,
ka dugawu kɛ a ye lon o lon.
16 Siman ye ɲa jamana kɔnɔ ka taga se fɔ kuruw san fɛ,
siman tizanw ye to ka fifa i ko Liban yirisunw,
mɔgɔw ye caya duguw kɔnɔ i ko kongobinw.
17 A tɔgɔ ye fɔ tuma bɛɛ;
a tɔgɔ kana tunu fɔ ka taga dunuŋa wuri.
Mɔgɔw bɛɛ ye dugawu kɛ ɲɔgɔn ye ni a tɔgɔ le ye;
o bɛɛ y'a fɔ ko Ala k'a ta ɲa!

18 Masa Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka!
Ale kelen le bɛ kabakow kɛ.
19 Baraka ye la a tɔgɔ nɔɔrɔman kan wagati bɛɛ!
A ta nɔɔrɔ ye dunuŋa yɔrɔ bɛɛ fa!
Amina! Amina!

20 Nin ye Yese dencɛ Dawuda ta daririw laban ye.

Kitabu sabanan

73

(Zaburuw 73–89)

Alaŋasiranbari ta ko tɛ laban

1 Asafu ta Zaburu.

Can lo, Ala ka ɲi Izirayɛli ma;
minw jusukun saninyanin lo, a ka ɲi olugu ma.
2 O bɛɛ n'a ta, a tun tora dɔɔnin, ne sen tun bɛna jɛngɛ ka sira bla,
ne tun bɛ ɲini ka talon ka ben;
3 sabu yɛrɛbonyabagaw ɲangboya tun ka ne mina;
ne tun b'a yera ko mɔgɔjuguw ta kow bɛɛ bɛ ɲana o boro.
4 Ne k'a ye ko sɛgɛ si tɛ o kan fɔ ka taga o sa,
o ka kɛnɛ, o tɔrɔnin lo tuma bɛɛ.
5 Sɛgɛ min bɛ se mɔgɔ tɔw ma, o ɲɔgɔn tɛ se olugu ma;

kojugu tɛ o sɔrɔ i ko adamaden tɔw.
6 O kosɔn o bɛ yɛrɛbonya kɛ masirifɛn ye ka o don o kan na;
jusukungbɛlɛya ye o kannaderege ye.
7 O tɔrɔra fɔ o ɲada bɛ manamana;
miiriyajugu minw bɛ o jusukun na, dan tɛ o ra.
8 O bɛ o yɛrɛ waso, ka mɔgɔw jaabi ni kumajuguw ye;
o bɛ kuma ka o yɛrɛ fisaya tɔw ma, ka mɔgɔw minako juguya.
9 O da bɛ kuma ka se fɔ Ala ma san fɛ,
k'a sɔrɔ o nɛnkun bɛ cɛnri kɛra dugukolo kan.
10 O kosɔn Ala ta mɔgɔw bɛ tugu o kɔ;
mɔgɔw bɛ la o ra, ka o ta kumaw bɛɛ kunu i ko ji,
11 ka to k'a fɔ ko: «Ala bɛ se ka an ta kɛwalew lɔn cogo di?
Lɔnniya juman le bɛ Ala kɔrɔtaninba fɛ?»
12 Mɔgɔjuguw bɛ ten le.
O laganfiyanin lo tuma bɛɛ, dɔ le fana bɛ fara o ta naforo kan.

13 O tuma ne ka ne jusukun saninya gbansan le kɛ!
Ne ka ne boro ko ka bɔ kojugu bɛɛ ra gbansan le!
14 Sabu lon bɛɛ tɔɔrɔ bɛ ne le kan,
sɔgɔma o sɔgɔma, korori bɛ ne kan.
15 Nka ni ne ko ne bɛ kuma i n'a fɔ o mɔgɔw,
o tuma ne bɛna Ala ta mɔgɔw janfa.

16 Ayiwa, ne nana nin ko jate mina minkɛ janko k'a faamu,
nin ko ka ne sɛgɛ.
17 Ne nana taga don Ala ta yɔrɔ saninman kɔnɔ minkɛ,
ne sɔrɔra ka mɔgɔjuguw ta labancogo ko faamu.

18 Ala, can lo, i bɛ o bla sira dɔ kan, o bɛ tɛrɛndɛ sira min kan,
k'a to o ye ben ka halaki.
19 E, a flɛ, cɛnri barara ka ben o kan yɔrɔnin kelen na!
O bɛɛ tununa, balahu ka o halaki ka ban pewu!
20 Mɔgɔ bɛ min ye siko ra, ni i kununa, o bɛ tunu cogo min na,
Matigi, i bɛna o mɔgɔw latunu o cogo le ra.

21 O kosɔn tuma min ne jusu tun cɛnna,
tuma min nin ko tun digira ne ra kosɛbɛ,
22 o wagati ra ne kɔni tun ye naloman le ye, ne tun ma foyi lɔn;
ne tun bɛ i ɲa kɔrɔ i ko bɛganw.

23 O bɛɛ n'a ta, ne bɛ ni i ye tuma bɛɛ,
i ka ne kininboro mina.
24 I bɛ ne ladi ka sira yira ne ra,
o kɔ, i bɛna ne ladon i ta nɔɔrɔ ra.

25 Jɔn wɛrɛ le bɛ ne fɛ sankolo ra ni ele tɛ?
Ni i bɛ ni ne ye, ne tɛ foyi wɛrɛ fɛ tuun dugukolo kan yan.
26 Ne farisogo ni ne jusukun baraka bɛ se ka ban,
nka Ala le bɛ baraka don ne jusukun na,
ale le ye ne ninyɔrɔ ye wagati bɛɛ.

27 A flɛ, minw ka o yɛrɛ mabɔ i ra, olugu bɛna halaki;
minw ma kɛ kankelentigi ye i ta sira kan, i bɛna olugu bɛɛ latunu.
28 Ne kɔni, Ala ta jɛn le ka di ne ye;
ne karifayɔrɔ ye Dunuŋatigi Ala le ye,
janko ne ye a ta kobaw bɛɛ lakari.

74

Ala yɛrɛ le bɛna a juguw halaki
1 Asafu ta karan.

E, Ala mun kosɔn i banna an na pewu?

Mun kosɔn i ta dimi wurira i yɛrɛ ta sagakuru kama i ko tasuma sisiman?
2 I hakiri to i ta jama ra, i ka min ɲanawoloma kabini fɔlɔfɔlɔ k'a kɛ i ta ye;
i ka i yɛrɛ ta mɔgɔ minw kunmabɔ, i hakiri to olugu ra,
Siyɔn kuru min tun ye i sigiyɔrɔ ye, i hakiri to o ra.
3 Taga a yɔrɔ cɛnninw flɛ;
an jugu ka fɛn bɛɛ cɛn i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.

4 I kɛrɛbagaw ka pɛrɛnkanba bɔ i ta yɔrɔ saninman kɔnɔ,
o ka o yɛrɛ ta darapow turu ka o kɛ i ta yɔrɔ tagamasiyɛn ye.
5 O bɛ i ko mɔgɔ minw ka jende ta
ka taga yiriw kama yiritu ra.
6 O ka tagamasiyɛnfɛnw bɛɛ cici
ni jendew ni nɛgɛkurunw ye.
7 O ka tasuma don i ta yɔrɔ saninman na;
i ta mɔgɔw tun bɛ i tɔgɔ wele bon min kɔnɔ, o ka o ben dugu ma k'a lanɔgɔ.
8 O tun b'a fɔra o yɛrɛ kɔnɔ ko: «An bɛna o bɛɛ halaki ka ban pewu!»
O ka Ala ta mɔgɔw ta jamalajɛnyɔrɔw bɛɛ jɛni jamana kɔnɔ.
9 An ɲa tɛ an ta tagamasiyɛnw si ra tuun,
Ala ta cira tɛ yi tuun,
mɔgɔ si fana tɛ an cɛ ra min bɛ se ka nin kow laban lɔn.
10 E, Ala, an tɔɔrɔbagaw bɛ mafiyɛnyari min lara an kan, o bɛna ban tuma juman sa?
Yala i juguw bɛna to ka i tɔgɔ cɛn tuma bɛɛ tan wa?
11 Ala, mun kosɔn i ka i boro barakaman dogo?
I boro bɔ, i ye o halaki ka ban pewu!

12 Ala le ye ne ta masacɛ ye kabini fɔlɔfɔlɔ;
ale le bɛ mɔgɔw kisi dugukolo kan.
13 Ele Ala le ka kɔgɔji cɛtigɛ fla ye i ta sebagaya baraka ra;
i ka danfɛn barakamanw kunw ci ji ra.
14 Ele le ka jirasa belebele kunw ci,
k'a sogo di kongokolon danfɛnw ma, ko o y'a domu.
15 Ele le ka bununw ni kɔw dayɛlɛ an ye;
kɔ minw ji tun bɛ woyo tuma bɛɛ, i ka olugu jiw ja.
16 Tere ye ele ta ye, su fana ye i ta ye;
ele le ka karo ni tere dan.
17 Ele le ka dugukolo danw bɛɛ sigi,
ele le ka samiya ni teremana wagatiw latigɛ.

18 Ala, i hakiri to a ra ko i juguw bɛ ele Matigi Ala le mafiyɛnyara,
ko siya hakirintan dɔ bɛ i tɔgɔ cɛnna.
19 I kana i ta tugani nin to kongowaraw boro,
i kana ɲina i ta mɔgɔ ɲanibagatɔw nin kɔ pewu.
20 I ka jɛnɲɔgɔnya min don ni o ye, i hakiri to o ra,
sabu jamana yɔrɔ dogoninw bɛɛ kɛra kojugukɛbagaw dogoyɔrɔw le ye.
21 I kana a to sɛgɛbagatɔw maroyanin ye sekɔ ka taga!
A to ɲanibagatɔw ni fagantanw ye i tɔgɔ tando.
22 E, Ala, i wuri ka i juguw kɛrɛ ka i yɛrɛ mɔnɛbɔ!
Hakirintanw bɛ mafiyɛnyari min lara i kan lon bɛɛ, i hakiri to o ra.
23 I kana ɲina i juguw ta kumaw kɔ;
i kɛrɛbagaw bɛ mankanba minw cira tuma bɛɛ, i kana ɲina o kɔ.

75

Ala le ye kititigɛbaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «I kana a cɛn!» Asafu ta Zaburu. Dɔnkiri.

2 Ala, an bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn;
an bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn.
An bɛ i tɔgɔ bonya lakari;
mɔgɔw bɛ i ta kabakobaw lakari.

3 Ne Ala ka wagati min latigɛ, ni o sera,

ne yɛrɛ le bɛna kiti tigɛ can kan.
4 Ni dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ ni a sigibagaw bɛɛ ye,
ne le b'a mina k'a lɔ yɔrɔ kelen na.*

5 Ne b'a fɔ yɛrɛbonyabagaw ye ko: «Aw kana aw yɛrɛ bonya!»
Ne b'a fɔ mɔgɔjuguw ye ko: «Aw kana aw yɛrɛ kɔrɔta!
6 Aw kana aw kun kɔrɔta san fɛ tan,
aw kana aw kun gbɛlɛya ka dabayakumaw fɔ.»
7 Sabu bonya tɛ bɔ terebɔyanfan na,
a tɛ bɔ terebenyanfan na,
a fana tɛ bɔ kongokolon fan le fɛ.
8 Ala le bɛ ko bɛɛ latigɛ;
a bɛ dɔ majigi, ka dɔ kɔrɔta.
9 Sabu minan dɔ le bɛ Matigi Ala boro;
minnifɛn fariman dɔ labɛnninkoŋuman bɛ o minan kɔnɔ, fɔ a bɛ kanga.
A bɛna o dɔ kɛ mɔgɔw kun.
Dunuŋa mɔgɔjuguw bɛna a kami;
o bɛna a min fɔ ka taga se a buruburu ma.

10 Ne kɔni, ne bɛna nin lakari wagati bɛɛ;
ne bɛna dɔnkiri la ka Yakuba ta Ala tando.
11 A bɛna mɔgɔjuguw gbanw bɛɛ karikari;
mɔgɔŋumanw kun le bɛna kɔrɔta.

76

Ala le ye sesɔrɔbaga ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye. Asafu ta Zaburu. Alabatodɔnkiri.

2 Ala tɔgɔ lɔnnin lo Zuda mara ra kosɛbɛ;
a tɔgɔ ka bon Izirayɛli mara ra.
3 A ta so bɛ Salɛmu,
Siyɔn ye a sigiyɔrɔ ye.
4 A k'a juguw ta biŋɛ tasumamanw karikari o yɔrɔ le ra,
ani o ta nɛgɛbɛnnanw ni o ta kɛrɛkɛmuruw ni o ta kɛrɛkɛminanw bɛɛ.*

5 Ala, i ta nɔɔrɔ ni i ta bonya tɛmɛna kurubaw ta kan,
kuru minw danna kabini fɔlɔfɔlɔ.
6 Ala ka kɛrɛkɛcɛ jusufariw borofɛnw bɛɛ mina o ra;
o lara sunɔgɔ ra, o tɛna kunu tuun.
Kɛrɛkɛcɛfariw si ma se ka o boro kɔrɔta ka ko kɛ tuun.
7 Yakuba ta Ala, i sɔngɔra o ra minkɛ,
soboribaga o, so yɛrɛ o, o bɛɛ benna ka kirin.

8 Ele Ala ye siranyafɛnba le ye!
Ni i ta dimi wurira, jɔn le bɛ se ka lɔ i ɲa?
9 I tora sankolo ra ka kiti tigɛ;
dunuŋamɔgɔw siranna, o bɛɛ jera;
10 sabu Ala ka kiti tigɛ,
ka dunuŋa ɲanibagatɔw bɛɛ kisi.†

11 Ala, hali adamaden diminin bɛ ele bonya jagboya ra;
i bɛ adamaden ta dimi kɛ masirifɛn le ye ka o don i yɛrɛ ra.

12 Aw ye dajuru ta Matigi Ala, aw ta Ala fɛ, k'a dafa;
siya minw bɛɛ yɔrɔ ka surun,
olugu bɛɛ ye na o borofɛnw di jatigɛbaga Ala ma.
13 Ale le bɛ kuntigiw ta yɛrɛbonya bɔ o ra,
a bɛ siranyaba bla dugukolo masacɛw ra.

---

* **75:4 75.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **76:4 76.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
† **76:10 76.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

77

Ala bɛ mɔgɔ tɔɔrɔninw jusu saaro
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi, Yedutun. Asafu ta Zaburu.

2 Ne bɛ ne kan bɔ Ala ma, ka kule;
ne bɛ ne kan bɔ Ala ma, janko a ye ne lamɛn.
3 Wagati min ne tun degura, ne ka Matigi Ala ta jɛŋŋɔgɔnya ɲini.
Su fɛ ne ka ne boro kɔrɔta ka mɛɛn, hali ne ma sɛgɛ;
ne ma sɔn mɔgɔ si ye ne jusu saaro.
4 Ni ne hakiri jigira Ala ra, ne bɛ to ka ŋuna;
ni ne miirira a ma, ne jusu bɛ kasi.*
5 Ala, i ka ne bari sunɔgɔ bɛɛ ra,
ne hakiri ɲagamina, hali ne tɛ se ka kuma tuun.
6 Ne bɛ to ka miiri lon tɛmɛninw ta kow ra,
ani sanjan tɛmɛninw ta kow.
7 Ne tun bɛ to ka dɔnkiri minw la su fɛ, ne hakiri bɛ jigi o ra,
ne bɛ o kow miiri ne jusu ra,
ne bɛ ne yɛrɛ ɲininka ko:
8 «Yala Matigi banna ne ra pewu le wa?
Yala a tɛna sɔn ne ra tuun fiyewu le wa?
9 Yala a ta ɲumanya banna le wa?
Yala kuma si t'a fɛ k'a fɔ an ye tuun le wa?
10 Yala Ala ɲinana a ta makari kɔ le wa?
Yala a dimina ko a tɛ hina tuun le wa?»†

11 Ne ko: «Ne ta tɔɔrɔ sababu ye
ko Ala kɔrɔtaninba boro barakaman tɛ a cogokɔrɔ ra tuun.»

12 Ayiwa, ne bɛna ne hakiri to Matigi Ala ta kobaw ra;
ne bɛna ne hakiri jigi i ta kabakobaw ra, i ka minw kɛ fɔlɔfɔlɔ.
13 Ne bɛna i ta kokɛninw bɛɛ jate mina,
ne bɛna miiri i ta kobaw ra.

14 Ala, i ta siraw saninyanin lo;
ala juman wɛrɛ le ka bon i ko ele Ala?
15 Ele Ala le bɛ kabakow kɛ.
I ka i ta sebagaya yira siyaw ra.
16 I ta sebagaya baraka ra, i ka i ta mɔgɔw kunmabɔ,
minw ye Yakuba ni Yusufu ta mɔgɔw ye.‡

17 E, Ala, kɔgɔji ka i ye!
Kɔgɔji ka i ye minkɛ, a lamagara,
jidunbaw yuguyugura.
18 Sanji caman jigira ka bɔ sankabaw ra;
san finna ka sankurukan bɔ,
i ka i ta biɲɛw bon ka taga fan bɛɛ ra.
19 I ta sanpɛrɛnkan bɔra sanfɔŋɔba cɛ ma,
sanmanamanaw ka dunuŋa yɔrɔ bɛɛ kɛ yeelen ye;
dugukolo lamagara, ka yɛrɛyɛrɛ.
20 I ka i ta sira bɔ kɔgɔji cɛ ma,
i ka i tɛmɛyɔrɔ bɔ jiba cɛ ma;
nka i sennɔ ma ye.
21 I blara i ta mɔgɔw ɲa ka taga ni o ye i ko sagakuru;
i ka Musa ni Haruna le bla o ɲa.

78

Ala ta mɔgɔw kɛra koɲumanlɔnbariw ye
1 Asafu ta karan.

---

* **77:4 77.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **77:10 77.10** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **77:16 77.16** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

Ne ta mɔgɔw, aw ye aw toro malɔ ne ta karan na,
aw ye aw toro sigi ka ne darakuma lamɛn.
2 Ne bɛna ne da yɛlɛ ka talenw le fɔ,
ne bɛna gundokɔrɔ dɔw le lakari aw ye.

3 An ka min mɛn, ani an ka min lɔn,
an bɛmaw ka min lakari an ye,
4 anw tɛna o dogo o denw na,
an bɛna o fɔ duruja nataw ye;
an bɛna Matigi Ala ta bonya ni a ta sebagaya ko fɔ o ye,
ani a ka kabako minw kɛ.

5 Ala tun ka ci dɔw fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye,
a tun ka sariya di Izirayɛlimɔgɔw ma;
a k'a fɔ an bɛmaw ye
ko o ye o denw karan o ra,
6 janko duruja nataw,
den minw bɛna woro kɔ fɛ,
olugu fana ye o lɔn,
ka a lakari o yɛrɛ ta denw ye.
7 Ni o kɛra, o bɛna o boromala Ala ma,
o tɛna ɲina Ala ta kokɛninw kɔ;
o bɛna a ta kumaw lamɛn k'a sira tagama.
8 O tɛna kɛ o bɛmaw bɔɲɔgɔnko ye,
ka kɛ mɔgɔ kanminabariw, ani mɔgɔ murutininw ye,
minw jusukun tun ma teren Ala ye,
ani minw ta miiriyaw tun ma to Ala kan.

9 Efirayimu ta mɔgɔw borira ka kalan to o boro;
o borira kɛrɛkɛlon na.
10 O ma Ala ta jɛnɲɔgɔnya sira tagama,
o banna ka a ta sariya sira tagama.
11 O ɲinana Ala ta kobaw kɔ;
a tun ka kabakoba minw kɛ o ɲana, o ɲinana o kɔ.
12 A tun ka kabakow kɛ o bɛmaw ɲa na,
Misiran jamana ra, Sohan mara ra.
13 A tun ka kɔgɔji cɛtigɛ fla ye ka o latɛmɛ a cɛ ma,
ka ji mina k'a lɔ i ko kogo.
14 Tere fɛ a tun bɛ sankaba jamijan dɔ bla o ɲa, ka sira yira o ra,
su bɛɛ a tun bɛ tasumamana dɔ bla o ɲa fana.
15 A ka fara dɔw dayɛlɛ kongokolon kɔnɔ,
ka ji camanba di o ma, o k'a min.
16 A ka ji seri ka bɔ fara ra,
k'a woyo i ko baji.

17 Nka o belen ka dɔ fara o ta jurumunw kan ka Ala hakɛ ta;
o murutira Ala kɔrɔtaninba ma kongokolon kɔnɔ.
18 O k'a lawuri a kama ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ;
o ka domuni daari a fɛ nege dɔrɔn kosɔn.
19 O ka kumajuguw fɔ Ala ma, ko:
«Yala can ra, Ala bɛ se ka domuni di an ma kongokolon kɔnɔ yan wa?
20 A kɔni ka fara gbasi, ji serira ka bɔ,
fɔ ka woyo caman.
Nka yala can ra, a bɛ se ka domuni fana di,
walama ka sogo di a ta mɔgɔw ma wa?»

21 Ayiwa, Matigi Ala ka o mɛn, a jusu bɔra o kɔrɔ;
a ka tasuma mana Yakuba ta mɔgɔw kama,
a ta dimi wurira Izirayɛli kama;
22 sabu o tun ma la Ala ra,
o tun ma o jigi la a kan, ko a bɛ se ka olugu kisi.
23 O bɛɛ n'a ta, a kumana sankabaw fɛ san fɛ,

a ka sankolo dayɛlɛ.
24 A ka mane* lajigi i ko sanji, k’a di o ma o k’a domu;
a ka sankolo ta domuni di o ma.
25 O bɛɛ ka Ala ta danfɛn barakamanw ta domuni le kɛ;
a ka domuni caman di o ma, o ka o domu fɔ ka fa.

26 O kɔ, a ka terebɔyanfan fɔɲɔ fiyɛ san fɛ,
ka woroduguyanfan fɔɲɔ lana a ta sebagaya baraka ra.
27 A ka sogo lajigi o kan caman i ko buguri,
a ka kɔnɔw lajigi caman i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
28 ka na o bɔn o sigiyɔrɔw ra,
ka o ta sow lamini.
29 O k’a domu ka fa kosɛbɛ;
fɛn min nege tun bɛ o ra, a ka o di o ma.
30 Nka hali bi, o belen tun ma wasa;
ka domuni to o da kɔnɔ,
31 Ala ta dimi wurira o kama.
A ka o bɛɛ ra cɛ barakamanw faga,
a ka Izirayɛli kanbelenw ben dugu ma.

32 Nka o bɛɛ n’a ta, o ka jurumun kɛ tuun,
o ma la a ta kabakow ra.
33 O kosɔn a ka o ta dunuŋalatigɛ kɛ gbansan ye,
ka o si laban jatigɛ ra.

34 Nka ni Ala tun ka dɔw halaki, o wagati le ra, tɔw tun bɛ a ta jɛnŋɔgɔnya ɲini,
o tun bɛ nimisa ka Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini.
35 O tuma ra o hakiri tun bɛ jigi a ra ko Ala le ye olugu ta barakatigi Ala ye,
ko Ala kɔrɔtaninba le ye o kunmabɔbaga ye.
36 Nka o tun bɛ o bɛɛ kɛ ka Ala janfa ni o da ye le,
o tun bɛ faninyaw le fɔ Ala ye ni o nɛnkunw ye.
37 O jusukun tun ma teren Ala ye,
o tun tɛ to Ala ta jɛnŋɔgɔnya kan.
38 K’a sɔrɔ Ala bɛ hina,
o kosɔn a tun bɛ o ta terenbariyakow yafa o ma,
a tun tɛ o halaki.
Wagati caman, a k’a ta dimi mala,
a ma sɔn k’a ta jusugban bɛɛ ben o kan.
39 A b’a hakiri to o ra, ko adamadenw lo,
ko o bɛ i ko fɔɲɔ min bɛ tɛmɛ, ni a tɛ sekɔ tuun.

40 O murutira a kama tuma caman kongokolon kɔnɔ;
o k’a jusu kasi kongo kɔnɔ tuma caman.
41 Tuma bɛɛ o tun bɛ Ala dakɔrɔbɔ,
tuma bɛɛ o tun bɛ Izirayɛli ta Ala saninman le dɔgɔya.
42 O hakiri ma to Ala ta sebagaya ra;
lon min na a tun ka o bɔsi ka bɔ o juguw boro,
43 ani a k’a ta tagamasiyɛn kabakomanw yira Misiran jamana ra cogo min na,
ani a ka kabako minw kɛ Sohan mara ra, o hakiri ma to o ra.
44 A ka Misirankaw ta bajiw yɛlɛma ka o kɛ jori ye,
o ma se k’a ji min tuun.
45 A ka limɔgɔjuguw caman lana o kama, ka na o kin,
ka tɔrisenjanw lana o kama ka na o tɔɔrɔ.
46 A ka o ta simanw labla tɔnwulenninw ye,
ka o ta sɛnɛ sɛgɛ tɔnɔ di ɲɔdomutɔnw ma.
47 A k’a to sanbɛrɛ ka o ta rɛzɛnforow cɛn,
k’a to nɛnɛ ka o ta torosunw faga.
48 A k’a to sanbɛrɛ ka o ta bɛganw halaki,
sanpɛrɛn ka o ta misiw ni o ta sagaw ni o ta baw halaki.
49 A k’a ta dimiba ben o kan,
ani a ta jusugban ni a ta fariya, fɔ ka o degu;
a ka cɛnrikɛmɛlɛkɛ camanba ci o kama.

50 Foyi ma a ta dimi bari tuun;
a ma sɔn ka o bɔsi saya ma,
nka a ka banajuguw ben o kan.
51 A ka Misirankaw den fɔlɔw bɛɛ faga,
Kamu ta durujaw ta den fɔlɔw, minw ye o ta baraka nɔ fɔlɔ ye.

52 O kɔ, a k'a ta mɔgɔw labɔ i ko sagakuru;
a ka o gbɛngbɛn kongokolon kɔnɔ i ko sagagbɛnbaga.
53 A blara o ɲa, k'a janto o ra, foyi ma o lasiran;
kɔgɔji ka o juguw le datugu.
54 A tagara ni o ye fɔ a ta jamana saninman donda ra,
ka taga se fɔ kuru kan, a yɛrɛ boro barakaman ka kuru min mina.
55 A ka siya dɔw gbɛn ka bɔ o ɲa,
ka o siyaw ta jamana tarantaran k'a di Izirayɛlimɔgɔw ma k'a kɛ o ta ye;
a ka Izirayɛli ta mɔgɔw sigi o siyaw ta sow kɔnɔ.

56 Nka o bɛɛ n'a ta, o ka Ala kɔrɔtaninba kɔrɔbɔ,
o murutira a ma, o ma a ta ciw kɛ.
57 O ka o yɛrɛ mabɔ Ala ra ka kɛ janfamɔgɔw ye i ko o bɛmaw;
kalan min man ɲi o biɲɛ bɛ jɛngɛ ka sira bla cogo min na, o kɛra ten le.
58 O ka o ta sɔnnikɛyɔrɔw caya kongoriw kan k'a kɛ fɔ Ala dimina o kɔrɔ;
o ka Ala ni batofɛn wɛrɛw jɛn ka o bato, k'a jusu bɔ.

59 Ayiwa, Ala k'a ye ten minkɛ, a jusu bɔra kosɛbɛ,
a banna Izirayɛli ra pewu!
60 A sigiyɔrɔ min tun bɛ Silo, a banna o yɔrɔ ra,
o yɔrɔ min tun ye a sigiyɔrɔ ye adamadenw cɛ ra.
61 A ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* min ye a ta baraka tagamasiyɛn ye, a k'a to o ka o ta;
a k'a ta nɔɔrɔ labla a juguw boro.
62 A k'a to o k'a ta mɔgɔw faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
sabu a jusu gbanna a yɛrɛ ta mɔgɔw kɔrɔ.
63 Tasuma ka o ta kanbelenw jɛni;
dɔnkiri ma se ka la o ta sungurudenw ye*.
64 O ka o ta sarakalasebagaw faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
hali o ta firiyamusow ma se ka o su kasi.

65 Nka o bɛɛ kɔ, Matigi wurira i ko mɔgɔ min kununa sunɔgɔ ra,
i ko duvɛn ka kɛrɛkɛcɛ min mina k'a fariya!
66 A k'a juguw gbɛn ka o lasegi ni o kɔ ye,
a ka o lebu, dan tɛ lebu min na.
67 Nka a banna Yusufu ta somɔgɔw ra;
a ma ɲabɔ Efirayimu† ta mɔgɔw fɛ tuun.
68 A ka Zuda ta mɔgɔw le ɲanawoloma;
Siyɔn kuru‡ ko le diyara a ye.
69 A k'a ta yɔrɔ saninman lɔ k'a kɔrɔta san fɛ,
k'a ju sigi i ko dugukolo; a tɛ bɔ a nɔ ra tuun fiyewu.

70 A ka Dawuda le mina ka bɔ a ta sagabonw kɔrɔ,
k'a ɲanawoloma k'a kɛ a ta baaraden ye.
71 A k'a mina ka bɔ saga denbatigiw kɔrɔ,
janko a ye na a janto ale ta mɔgɔw ra, minw ye Yakuba ta mɔgɔw ye,
k'a janto Izirayɛlimɔgɔw ra, minw ye ale yɛrɛ ta mɔgɔw ye.
72 Dawuda k'a janto o ra ni jusukun gbɛnin ye,
a ka o kɔrɔsi ni hakiri ye.

79

Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi
1 Asafu ta Zaburu.

---

* **78:63 78.63** O dɔnkiriw tun bɛna kɛ o ta kɔɲɔdɔnkiriw ye.
† **78:67 78.67** Efirayimu tun ye Yusufu dencɛ dɔ ye.
‡ **78:68 78.68** Siyɔn kuru ye Zeruzalɛmu ye, Zuda mara ra.

E, Ala, siya wɛrɛw nana don i ta jamana ra,
o ka i ta batoso saninman lanɔgɔ;
o ka Zeruzalɛmu dugu ci k'a kɛ tomo le ye.
2 O ka i ta baaradenw faga,
ka o suw di kɔnɔw ma, ka o kɛ o ta baro ye.
O ka i ɲasiranbagaw sogo di waraw ma,
3 ka o jori woyo i ko ji,
ka Zeruzalɛmu lamini;
hali mɔgɔ ma sɔrɔ ka o su don.
4 An kɛra dɔgɔyarifɛn le ye an sigiɲɔgɔnw fɛ;
siya minw ka an lamini, olugu bɛ an lɔgɔbɔ, ka yɛrɛko an ma.
5 E, Matigi Ala, i ta dimi bɛna mala tuma juman le sa?
An ka ala wɛrɛ minw bato, o dimi min bɛ i ra, o tasuma bɛna faga tuma juman le sa?
6 I ta jusugban ben siya wɛrɛw kan, minw tɛ i lɔn o ta Ala ye,
ani jamana wɛrɛw kan, jamana minw tɛ i tɔgɔ bato;
7 sabu o ka Yakuba ta mɔgɔw domu,
o ka o sigiyɔrɔ cɛn k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye.

8 I kana i hakiri to an ta terenbariyako tɛmɛninw na tuun;
a to i ta hina ye na joona ka na jigi an kan,
sabu an baraka dɛsɛra kosɛbɛ.
9 An dɛmɛ, an ta kisiri tigi Ala,
i tɔgɔ bonya baraka ra;
an bɔsi, ka an ta jurumunw kafari
i tɔgɔ kosɔn.
10 Mun na i b'a to siya tɔw b'a fɔ an ma ko:
«O ta Ala bɛ min le?»
O ka i ta baaraden minw faga ka o jori woyo, olugu dimibɔ,
k'a to an yɛrɛ ɲa y'a ye, siyaw fana y'a lɔn.

11 I toro malɔ ka kasodenw ŋunakan lamɛn;
minw blara fagari kama, olugu bɔsi i ta sebagayaba baraka ra.
12 Matigi, an sigiɲɔgɔnw ka i mafiyɛnya ni mafiyɛnyari minw ye,
o ɲɔgɔn bɔŋɔgɔnko wolonfla kɔsegi o ma,
13 Ni o kɛra, an minw ye i ta mɔgɔw ye, i ta sagakuru,
anw bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn tuma bɛɛ;
an bɛna i ta bonya lakari wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

80

Ala le ye Izirayɛli marabaga ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Nin dɔnkiri bɛ la dɔnkiri min lacogo ra, o tɔgɔ ye ko «Jɛnŋɔgɔnya yirifiyeren». Asafu ta Zaburu.

2 E, Izirayɛli kɔrɔsibaga, i toro malɔ!
Ele min bɛ i janto Yusufu ta mɔgɔw ra i ko i ta sagakuru, i toro malɔ!
Ele min siginin bɛ masaya ra serubɛn mɛlɛkɛw* cɛ ra, i ta nɔɔrɔ manamana
3 Efirayimu ni Boniyaminu ni Manase ta mɔgɔw ɲa kɔrɔ.
I ta baraka yira, i ye na ka na an kisi.
4 E, Ala, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi.

5 E, Matigi Ala, Fangatigi, i jusu bɛna suma tuma juman,
ka sɔn ka i ta mɔgɔw ta daariri lamɛn sa?
6 I ka o ta domuni kɛ o yɛrɛ ɲaji le ye;
i ka ɲaji fa minan kɔnɔ fɔ siɲaga saba ka o kɛ o minji ye.
7 An sigiɲɔgɔnw bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ an ta jamana le nɔ fɛ,
fɔ an juguw bɛ an lɔgɔbɔ.
8 E, Fangatigi, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi!

9 Ala, i tun ka rɛzɛnsun dɔ bɔn Misiran jamana ra ka na ni a ye;
i ka siya tɔw gbɛn, ka o rɛzɛnsun turu olugu ta jamana ra.

10 I k’a jukɔrɔyɔrɔ labɛn ka ɲa;
a ka lilinw don dugukolo ra fɔ ka jamana bɛɛ fa.
11 A suma tun ka kuruw bɛɛ datugu;
a yiriborow tun kɛra i ko sɛdiriyiribaw yiriborow.
12 A yiriborow janyara ka se fɔ kɔgɔji ma,
ka woyo ka se fɔ Efirati ba ma.

13 Ayiwa, mun na i nana a laminikogow ben,
k’a to tɛmɛbagaw bɛɛ ye kɛ a denw tigɛtigɛ ye?
14 Kongolɛw bɛ don a ra k’a cɛn;
kongosogow k’a kɛ o ta domuni ye.

15 E, Fangatigi, sabari, i ye kɔsegi ka na an fɛ;
ka i to sankolo ra ka i ɲa majigi ka an flɛ,
ka i hakiri to nin rɛzɛnsun na,
16 i boro barakaman ka yiri min turu,
i yɛrɛ ka baraka don o den min na k’a kɛ i yɛrɛ ta ye.
17 Tasuma ka i ta rɛzɛnsun jɛni, mɔgɔw k’a tigɛtigɛ!
I dimina ka i ta mɔgɔw jaraki, ka o bɛɛ halaki.

18 I janto i ta mɔgɔ ɲanawolomanin na,
i yɛrɛ ka baraka don mɔgɔ min na, k’a kɛ i ta ye.
19 Ni o kɛra, an tɛna an yɛrɛ mabɔ i ra tuun fiyewu!
Barakakura don an na, janko an ye i tɔgɔ wele ka i bato.
20 E, Matigi Ala, Fangatigi, an lasekɔ ka na i fɛ tuun!
Sabari ka an flɛ ni ɲumanya ye, janko an ye kisi.

81

Mɔgɔw ka kan ka Ala lamɛn

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye. Asafu ta Zaburu.

2 Aw ye dɔnkiri la Ala ye ka ɲagari, sabu ale le ye an ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye.
Aw ye aw kan kɔrɔta ka pɛrɛn ka Yakuba ta Ala tando!
3 Aw ye Alatandodɔnkiriw damina, aw ye longan fɔ!
Aw ye kora kandimanw fana fɔ, ani gɔniw!
4 Aw ye buru fiyɛ karokura ɲanagbɛ* ra,
ni karo sera a cɛmancɛ ra, aw y’a fiyɛ tuun, an ta ɲanagbɛlon na;
5 sabu nin ye Ala ta cifɔnin le ye k’a di Izirayɛli ma,
nin ye Yakuba ta Ala ta kolatigɛnin le ye.
6 Ala tun ka o ciw le fɔ Yusufu ta mɔgɔw ye,
wagati min a tun tagara Misiran jamana kama.

Ne ka kan dɔ mɛn ne ma min lɔn:
7 «Ne ka doni ta ka bɔ o kamankunw kan,
o borow ka segi gbirimanw bla.
8 Aw tun degura wagati min na, aw ka ne wele, ne ka aw bɔsi,
ne dogonin tora sanpɛrɛn cɛ ma ka aw jaabi;
ne ka aw kɔrɔbɔ Meriba ta ji yɔrɔ ra.†
9 Ne ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn, ne bɛna aw lasɔmi.
E, Izirayɛli, ni a kɛra ko ele tun bɛ sɔn ka ne lamɛn sa!
10 Aw kana a to ala wɛrɛ ye sɔrɔ aw cɛ ra,
aw kana aw kinbiri gban siya wɛrɛ ta ala kɔrɔ ka a bato.
11 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala,
min ka aw labɔ Misiran jamana ra;
aw ye aw da yɛlɛ kosɛbɛ, ne bɛna a fa.

12 «Nka ne ta mɔgɔw ma ne kan lamɛn,
Izirayɛli banna ne ra.

---

* **81:4 81.4** Karokura ɲanagbɛ tun ye Yahudiyaw ta ɲanagbɛ dɔ ye (Jateri 28.11-15; Amɔsi 8.5). Ni karo tun sera a cɛmancɛ ra, o tun bɛ ɲanagbɛ dɔ wɛrɛ kɛ (Sarakalasebagaw 23.33-43; Jateri 29.12-39). † **81:8 81.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

13 O kosɔn ne ka o to ni o yɛrɛ jusukun ta miiriw ye,
k’a to o ka o yɛrɛ sagonansiraw ta.

14 «E, ni ne ta mɔgɔw tun bɛ sɔn ka ne lamɛn,
ni Izirayɛli tun bɛ sɔn ka tagama ne ta sira kan!
15 Ne tun bɛna o juguw majigi o ye yɔrɔnin kelen na,
ne tun bɛna wuri o kɛrɛbagaw kama.
16 Minw bɛ Matigi Ala kɔninya olugu tun bɛna o kinbiri gban o kɔrɔ;
Izirayɛli tun bɛna kɛ hɛra le ra wagati bɛɛ.
17 Ala tun bɛna o baro ni alikama* bɛɛ ra ɲumanman le ye,
ka kongokɔnɔli bɔ fara ra k’a di o ma o y’a domu fɔ ka o wasa.»

82

Ala bɛ kiti tigɛ can kan
1 Asafu ta Zaburu.

Ala bɛ a ta kititigɛjama cɛ ra,
a bɛ kiti tigɛ ala tɔw cɛ ra.
2 «Aw bɛ kiti minw tigɛ terenbariya kan,
ka jo di mɔgɔjuguw ma, aw bɛna o ko dabla tuma juman?*
3 Aw ye dɛsɛbagatɔw, ani feritaw ta jo di o ma,
aw ye ɲanibagatɔw, ani fagantanw ta kiti tigɛ ni terenninya ye.
4 Aw ye dɛsɛbagatɔw ni fagantanw kisi,
aw ye o bɔsi ka bɔ mɔgɔjuguw boro.

5 «O tɛ foyi lɔn, o tɛ foyi faamu,
o bɛ tagama dibi le ra;
sabu dunuɲa kɔnɔ, terenninya jusiginanw bɛɛ jɛngɛra ka bɔ o nɔ ra.
6 Ne tun k’a fɔ aw ma ko aw ye alaw ye,
ko aw bɛɛ ye Ala kɔrɔtaninba dencɛw le ye.
7 Nka aw fana bɛna sa i ko adamadenw,
aw bɛna ben i ko dunuɲa kuntigi tɔw.»

8 E, Ala, i wuri ka dunuɲa ta kiti tigɛ,
sabu siyaw bɛɛ ye ele ta le ye!

83

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala daari o juguw kama
1 Dɔnkiri. Asafu ta Zaburu.

2 E, Ala, i kana je,
i kana to ni i ma foyi kɛ,
i kana to ɲasuma ra, Ala!
3 Sabu a flɛ, i juguw bɛ mankan cira,
i kɔninyabagaw bɛ o yɛrɛ kɔrɔtara.
4 O bɛ dabarijuguw sirira i ta mɔgɔw kama,
ka janfa siri i ta mɔgɔw kama, minw ko ka gbɛlɛn i ma.
5 O b’a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw ye na, an ye o ta siya tunu pewu,
janko mɔgɔ si hakiri kana to Izirayɛli tɔgɔ ra tuun.»
6 O bɛɛ le bɛnna ni miiriya kelen ye ka janfa siri;
o ka jɛŋŋɔgɔnya don ni ɲɔgɔn ye ele kama.
7 Edɔmu ta mɔgɔw, ani Sumayila ta mɔgɔw,
Mohabukaw, ani Hagarikaw,
8 Gebali, ani Amɔn, ani Amalɛki ta mɔgɔw,
ani Filisikaw, ani Tiri dugumɔgɔw.
9 Asirikaw fana farara o kan;
olugu fana bɛ Lutu ta mɔgɔw dɛmɛna.*
10 Ala, o kɛ i n’a fɔ i ka Madiyankaw kɛ cogo min na,
i n’a fɔ i ka Sisera, ani Yabɛn kɛ cogo min na Kisɔn kɔda ra.

---

* **82:2 82.2** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **83:9 83.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

11 I tun ka olugu halaki Ɛni Dɔri,
ka o suw kɛ nɔgɔ ye dugukolo kan.
12 O ta kuntigiw kɛ i n'a fɔ i ka Orɛbu ni Zɛbu kɛ cogo min na,
ka o ta ɲamɔgɔw kɛ i ko Zeba ni Salimuna.
13 Olugu minw tun k'a fɔ ko: «An ye Ala ta yɔrɔ ta
k'a kɛ an yɛrɛ ta ye!»

14 E, ne ta Ala, o kɛ i ko folonkonto ta gbangban,
o ye kɛ i ko fɔɲɔ bɛ binjalan min ta.
15 Tasuma bɛ tu jɛni cogo min na,
tasumamana bɛ kuruw jɛni cogo min na,
16 i ta sanfɔɲɔ kɛ ka o gbɛn ten;
o jatigɛ ni i ta sanfɔɲɔba ye.

17 Maroyaba bla o ra, Matigi Ala,
janko o ye i ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
18 Maroya ni jatigɛ ye o mina wagati bɛɛ,
o kun suurunin ye halaki.
19 O y'a lɔn ko ele le tɔgɔ ye ko Matigi Ala,
ko ele kelenpe le ye Ala kɔrɔtaninba ye dunuɲa bɛɛ kunna.

84

Ala ta yɔrɔ saninman ko ka di a ta mɔgɔw ye

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni Gatikaw ta gɔni ye. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 E, Fangatigi Ala,
i ta so ko ka di ne ye dɛ!
3 Matigi Ala ta batoso lukɛnɛw ɲanafin ka ne sɔrɔ fɔ ka ne baraka ban;
ne jusukun ni ne farikolo bɛɛ bɛ ɲagarikanba bɔ Ala ɲanaman kosɔn.
4 Hali cɔrɔninw bɛ so sɔrɔ,
hali naganaganinw bɛ o ta ɲaga layɔrɔ sɔrɔ,
o bɛ se ka o denw bla yɔrɔ min na;
o yɔrɔ ye ele ta sarakabɔnan kɛrɛfɛyɔrɔw le ye, Fangatigi Ala,
ne ta masa, ani ne ta Ala.
5 Minw bɛ sigi i ta so kɔnɔ, olugu ta ɲana!
O bɛ to ka i tando wagati bɛɛ.*

6 Ele ye mɔgɔ minw ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye,
olugu ta ɲana;
i ta so sira tagama ka di minw ye,
olugu ta ɲana.
7 Hali ni o bɛ Baka ta dingakɔnɔyɔrɔ† cɛtigɛ,
o yɔrɔ bɛ kɛ bununjiyɔrɔ ye o fɛ;
teremanasanji dɔ fana bɛna baraka di o yɔrɔ ma.

8 O tagatɔ, dɔ le bɛ to ka fara o baraka kan ka taga,
fɔ ka taga se Ala ɲa kɔrɔ Siyɔn.

9 Matigi Ala, Fangatigi, ne ta daariri lamɛn,
i toro malɔ, Yakuba ta Ala!‡
10 E, Ala, ele min ye an ta tangabaga ye, an flɛ,
i janto i yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na.

11 Ka tere kelen dama kɛ i ta so lu kɔnɔ,
o ka fisa ni tere waga kelen ye yɔrɔ wɛrɛ.
Ne ye lɔ ne ta Ala ta so donda ra dɔrɔn,
o ka fisa sani ne ye taga to mɔgɔjuguw ta bon kɔnɔ.
12 Sabu Masa Ala bɛ i ko tere, a bɛ mɔgɔ tanga.

---

* **84:5 84.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **84:7 84.7** Baka ta dingakɔnɔyɔrɔ ye yɔrɔjalan dɔ ye, min tagama ka gbɛlɛn kosɛbɛ. ‡ **84:9 84.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

Matigi Ala bɛ makari ni bonya lase mɔgɔ ma;
minw bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
a tɛ ban ka koŋuman kɛ olugu ye.
13 E, Fangatigi Ala,
mɔgɔ min b′a yɛrɛ karifa i ma, o tigi ta ɲana!

85

Ala le bɛ koŋuman kɛ a ta mɔgɔw ye
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Kore dencɛw ta Zaburu.

2 E, Matigi Ala, i ka koŋuman kɛ i ta jamana ye;
i ka Yakuba ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuun.
3 I ka i ta mɔgɔw ta terenbariya ta ka bɔ o kunna,
i ka o ta jurumunw bɛɛ datugu.*
4 I ka i ta jusugban bɛɛ dabla,
i ka i ta dimiba ban.

5 E, an ta kisiri tigi Ala, sekɔ an fɛ tuun!
Dimi min bɛ i jusu ra an kama, a to o ye ban!
6 Yala i bɛna dimi an kɔrɔ wagati bɛɛ le wa?
Yala i diminin bɛna to wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ le wa?
7 Ele yɛrɛ le tɛna na sekɔ ka na barakakura don an na tuun,
janko i ta mɔgɔw ye ninsɔndiya i ta jɛnŋɔgɔnya ra wa?
8 E, Matigi Ala, i ta koŋumanw kɛ an ye,
ka an kisi.

9 Ala bɛ min fɔra, Matigi Ala bɛ min fɔra, a to ne ye o lamɛn;
sabu a bɛ hɛrakuma le fɔra a ta mɔgɔw ye, minw ye a ɲasiranbagaw ye;
nka o kana na sekɔ o ta hakirintanyakow ra tuun dɛ!
10 Can lo, a ta kisiri ka surun a ɲasiranbagaw ra;
a bɛ o kɛ janko a ta bonya ye to an ta jamana kan.

11 Ɲumanya ni kankelentigiya ka ɲɔgɔn bɛn,
terenninya ni hɛra ka o boro mini ɲɔgɔn ma.
12 Kankelentigiya bɛ falen ka bɔ dugukolo ra,
terenninya bɛ jigi ka bɔ sankolo ra.
13 Matigi Ala yɛrɛ bɛna koŋuman kɛ an ye,
an ta dugukolo simanw bɛna ɲa.
14 Terenninya le bɛna bla a ɲa fɛ,
k′a tɛmɛsira labɛn a ye.

86

Ala le ye dɛmɛbaga ye
1 Dawuda ta Aladaari.

Matigi Ala, i toro malɔ, ka ne jaabi,
sabu ne ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan.
2 Ne nin mara, sabu ne ye i ɲasiranbaga le ye.
Ele le ye ne ta Ala ye;
i ta jɔncɛ kisi, sabu a jigi bɛ ele le kan.
3 Makari ne ra, Matigi,
sabu ne bɛ kule ka i wele lon bɛɛ.
4 I ta jɔncɛ ninsɔndiya,
sabu ne jusukun ta miiriya bɛ ele le kan, Matigi.
5 I ka ɲi, Matigi, i bɛ yafa.
Mɔgɔ minw bɛɛ bɛ i bato, i bɛ koŋuman caman kɛ olugu ye.
6 Matigi Ala, i toro malɔ ne ta daariri ra,
i janto ne ta makarikanw na.
7 Ne ta degulonw na, ne bɛ i wele,

* **85:3 85.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

sabu i bɛ ne jaabi.

8 E, Matigi, ele bɔɲɔgɔnko tɛ batofɛnw si ra;
i ta kɛwalew fana bɔɲɔgɔnko tɛ yi.
9 I ka siya minw bɛɛ dan,
olugu bɛɛ bɛna na o kinbiri gban i ɲa kɔrɔ, Matigi,
ka bonya la i tɔgɔ kan;
10 sabu i ka bon, i bɛ kabakow kɛ,
ele kelen le ye Ala ye.

11 E, Matigi Ala, ne karan i ta siraw ra,
janko ne ye tagama can kan;
ne jusukun kɛ jusukun kelen ye, ka i tɔgɔ ɲasiran don ne ra.
12 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye, ne tigi Ala;
ne bɛ i tɔgɔ bonya wagati bɛɛ;
13 sabu i ka ɲumanya min kɛ ne ye, o ka bon,
i ka ne nin kisi ka bɔ saya dinga kɔnɔ.

14 E, Ala, yɛrɛyirabaga dɔw wurira ne kama,
mɔgɔ jusukungbɛlɛn dɔw bɛ ne fagayɔrɔ ɲinina;
o tɛ ele ta kow si jate.
15 Nka ele Matigi, ele le ye hina tigi Ala ye, ani Ala min bɛ makari;
i tɛ dimi joona, i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya ka bon.
16 I ɲa lɔ ne ra, i ye makari ne ra,
i ta baraka don i ta jɔncɛ ra,
ka i ta jɔnmuso dencɛ kisi!
17 Tagamasiyɛn dɔ kɛ ka i ta koɲuman yira ne ra,
janko ne kɔninyabagaw ye o ye, ka maroya,
sabu ele Matigi Ala le bɛ ne dɛmɛ, ka ne jusu saaro.

87

Ala ta dugu saninman
1 Kore dencɛw ta Zaburu. Dɔnkiri.

Matigi Ala ka Siyɔn dugu ju sigi kuru saninmanw le kunna.
2 Siyɔn dugu donda ko ka di Matigi Ala ye
ka tɛmɛ Yakuba ta dugu tɔw bɛɛ kan.

3 E, Ala ta dugu,
koba caman fɔra ele ta ko ra!*
4 Ne bɛna Misirankaw, ani Babilɔnikaw fana tɔgɔ fɔ ne lɔnbagaw ra;
ne bɛna Filisikaw, ani Tirikaw, ani Etiyopikaw fana jate, ko olugu worora yan.
5 Nka Siyɔn kɔni, a fɔra ko bɛɛ le worora yi;
Ala kɔrɔtaninba yɛrɛ le ka nin dugu ju sigi.
6 Ni Matigi Ala bɛ siyaw jateda sɛbɛ,
a b'a fɔ bɛɛ kelen kelen ta ko ra, ko: «Nin worora yan le!»†
7 Dɔnkirilabagaw, ani dɔnkɛbagaw bɛɛ b'a fɔ Siyɔn ma ko:
«Ne ta ko bɛɛ bɛ bɔ ele le ra.»

88

Ala ta mɔgɔ kasikan
1 Dɔnkiri. Kore dencɛw ta Zaburu. Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dɔnkiri min bɛ la ni filen ye. Ezirahikacɛ Heman ta dɔnkiri.

2 E, Matigi Ala, ne ta kisiri tigi Ala,
su ni tere, ne bɛ kule i ɲa kɔrɔ.
3 A to ne ta daariri ye se i ma,
i toro malɔ ne kulekan na;
4 sabu tɔɔrɔ warara ne ma,

* **87:3 87.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **87:6 87.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

ne nin ka surun saya ra.
5 Ne bɛ jate i ko o ka minw lajigi kaburu kɔnɔ;
ne bɛ i ko mɔgɔ min baraka bɛɛ banna.
6 Ne bɛ ni mɔgɔ saninw le ye,
ne bɛ i ko mɔgɔ faganin minw su lanin bɛ kaburu kɔnɔ,
i hakiri tɛ minw na tuun,
i tɛ i janto minw na tuun.
7 I ka ne firi dingadunba le kɔnɔ,
fɔ dibiba cɛ ma dinga jukɔrɔyɔrɔ ra yi.
8 I ka i ta jusugban bɛɛ ben ne kan,
ka i ta jikurubaw bɛɛ tɛmɛ ne kan.*
9 I ka ne lɔnbagaw bɛɛ mabɔ ne ra,
ka ne kɛ o fɛ i ko fɛn haramunin.
I ka ne datugu, bɔyɔrɔ si tɛ ne fɛ;
10 tɔɔrɔ ka ne ɲadenw bɛɛ fin.
E, Matigi Ala, lon o lon ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ,
ne bɛ ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ.

11 Yala i bɛna kabakow kɛ suw le ye wa?
Yala mɔgɔ saninw bɛ se ka wuri ka i fo ka i waleɲumanlɔn wa?†

12 Yala o bɛna i ta ɲumanya ko fɔ kaburu le kɔnɔ wa?
Yala o bɛna i ta kankelentigiya lakari lahara dibi le ra wa?
13 Jɔn le ka i ta kabakow lɔn saya dibi ra yi?
Jɔn le ka i ta terenninya lɔn laharaso kɔnɔ yi?

14 Nka ne kɔni, ne bɛ kulera ele Matigi Ala le nɔ fɛ;
lon o lon sɔgɔma, ne ta daarikan bɛ se i ma.
15 E, Matigi Ala, mun kosɔn i banna ne ra sa?
Mun kosɔn i bɛ i ɲada dogora ne ma?
16 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye kabini ne denmisɛnman, ne ni saya cɛ man jan;
i ka jatigɛ bla ne ra fɔ ka ne jigi tigɛ.
17 I ta dimiba ka ne datugu,
i ka sɛgɛba min la ne kan, o ka ne si ban pewu.
18 O tɔɔrɔw bɛ ne lamini lon bɛɛ i ko jiwoyo,
o ka ne datugu fan bɛɛ ra.
19 I ka ne teriw, ani ne sigiɲɔgɔnw bɛɛ mabɔ ne ra,
dibi dɔrɔn le kɛra ne teri ye.

89

Ala bɛ a ta layiri dafa
1 Ezirayikacɛ Etan ta karan.

2 Ne bɛna Matigi Ala ta ɲumanya dɔnkiri la wagati bɛɛ,
ne da bɛna i ta kankelentigiya ko lakari wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Ne b'a fɔ ko i ta ɲumanya tɛna bɔ a nɔ ra ka ye;
i ka i ta kankelentigiya sabati k'a sigi sankolo kɔnɔ.

4 I tun ko: «Ne ka jɛŋɲɔgɔnya don ni ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye,
ne tun karira ne ta jɔncɛ Dawuda ye.»
5 Ne ko: «Ne bɛna baraka don i ta durujaw ra wagati bɛɛ,
ne bɛna i ta masaya sabati wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.»*
6 Matigi Ala, sankolo ni a kɔnɔfɛnw bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn i ta kobaw kosɔn,
danfɛn saninmanw bɛ i ta kankelentigiya fana lakari.
7 Sabu jɔn le bɛ sankolo ra min bɛ se k'a yɛrɛ suma ni ele ye?
Ala ta danfɛn juman le bɛ se k'a yɛrɛ suma ni Matigi Ala ye?

8 Ala ta danfɛn saninmanw ta jɛn ra, bɛɛ bɛ siran a ɲa;
siranyafɛnba lo ka tɛmɛ danfɛn tɔw bɛɛ kan, danfɛn minw k'a lamini.

---

* **88:8 88.8** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **88:11 88.11** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. * **89:5 89.5** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

9 E, Matigi Ala, Fangatigi, se bɛ jɔntigi le ye i ko ele, Matigi Ala?
Kankelentigiya ka i lamini fan bɛɛ ra.

10 Ele le bɛ kɔgɔji ta yɛrɛbonya mala;
ni a jikurubaw ka wuri, i bɛ o mala.
11 Ele le ka kɔgɔji danfɛn barakaman ɲɔɲɔ, fɔ k'a kɛ su ye;
i ka i juguw janjan i ta sebagayaba baraka ra.

12 Sankolo ye i ta ye, dugukolo fana ye i ta ye;
ele le ka dunuŋa ni a kɔnɔfɛn bɛɛ dan.
13 Ele le ka sahili ni worodugu dan,
Tabɔri kuru ni Hɛrimɔn kuru bɛ ɲagari ka pɛrɛn i tɔgɔ kosɔn.

14 I boro ye cɛfariboro le ye;
sebagaya bɛ i borotɛgɛ kɔnɔ,
i boro barakaman kɔrɔtanin lo.
15 Terenninya ni can le bɛ i ta masaya jusiginan ye,
ɲumanya ni kankelentigiya bɛ i ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.

16 Siya min bɛ tandori dɔnkiriw la Ala ye, o ta ɲana;
Matigi Ala, o bɛna tagama i ɲada yeelen na.
17 O siya bɛ ɲagari wagati bɛɛ i tɔgɔ kosɔn,
a bɛ bonya sɔrɔ i ta terenninya sababu ra;
18 sabu ele le ye o ta baraka nɔɔrɔ ye,
ele le sababu ra an fanga bɛ kɔrɔta.
19 An tangabaga bɛ Matigi Ala le boro,
an ta masacɛ bɛ Izirayɛli ta Ala saninman le boro.

20 I tun kumana i ɲasiranbagaw fɛ siko dɔ ra
k'a fɔ ko: «Ne ka cɛfari dɔ dɛmɛ,
ne ka kanbelen dɔ kɔrɔta mɔgɔw cɛ ra.
21 Ne ka Dawuda sɔrɔ, ne ta jɔn lo,
ne ka ne ta turu saninman* kɛ a kun na.
22 Ne yɛrɛ boro bɛna a dɛmɛ k'a sabati,
ne yɛrɛ bɛna baraka don a ra.
23 A juguw tɛna se ka ben a kan a ɲina ma;
mɔgɔ kɛwalejuguw tɛna se k'a minako juguya.
24 Ne bɛna a kɛrɛbagaw bɛɛ ɲɔɲɔ a ɲa kɔrɔ,
k'a kɔninyabagaw bɛɛ kɛrɛ.
25 Ne ta kankelentigiya ni ne ta ɲumanya bɛna kɛ ni a ye,
a baraka bɛna bonya ne tɔgɔ sababu ra.
26 Ne bɛ kɔgɔji bla a ta kuntigiya kɔrɔ,
ka baw bla a ta fanga kɔrɔ.

27 «A bɛna ne wele k'a fɔ ko: ‹Ne fa,
ne ta Ala, ne ta kisibaga barakatigi Ala!›
28 Ne bɛna a kɛ bɛɛ ra fɔlɔ ye,
k'a kɔrɔta ka tɛmɛ dugukolo masacɛw bɛɛ kan.

29 «Ne bɛna ne ta ɲumanya to a kan wagati bɛɛ;
ne ta jɛnŋɔgɔnya bɛna sabati a kan.
30 Ne bɛna duruja dɔ to a kɔ wagati bɛɛ;
ni sankolo ma wuri ka bɔ a nɔ ra, a ta masaya fana tɛna wuri.

31 «Ni a denw ka ne ta sariya sira bla,
ni o ma tagama ka kaŋa ni ne ta kolatigɛninw ye,
32 ni o ka ne ta cifɔninw sira bla,
ni o tɛ, ne ta kumaw lamɛn,
33 ne bɛna wuri o kama ni bere ye o ta hakɛw kosɔn,
ka wuri o kama ka o bugɔ o ta terenbariyaw kosɔn.
34 Nka ne tɛna ne ta ɲumanya bɔ o kan,
ne tɛna ne ta kankelentigiya dabla.

35 Ne tɛna ne ta jɛnɲɔgɔnya cɛn;
kuma min bɔra ne da ra, ne tɛna o yɛlɛma.
36 Ne karira ka ban siɲagako kelen ne ta saninmanya kosɔn;
yala ne bɛna faninya tigɛ Dawuda ye wa?
37 Ne ko a ta duruja bɛna to a kɔ wagati bɛɛ,
a ta masaya bɛna to ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ i ko tere;
38 a bɛna to a nɔ ra wagati bɛɛ i ko karo,
min ye seere cantigi ye sankolo kɔnɔ.»†

39 Nka sisan i banna a ra, i bɔra a kɔ,
i jusu gbanna i yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomanin kɔrɔ.
40 I ka i ni i ta jɔncɛ ta jɛnɲɔgɔnya cɛn,
i k'a ta masafugula ben dugu ma k'a lanɔgɔ.
41 I k'a to o k'a ta dugu kogow bɛɛ sɔgɔsɔgɔ,
k'a to o k'a ta bon barakamanw benben ka o kɛ tomow ye.
42 Tɛmɛbagaw bɛɛ b'a borofɛnw cɛ;
i k'a kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye a sigiɲɔgɔnw fɛ.
43 I k'a kɛrɛbagaw baraka bonya,
k'a juguw bɛɛ to o ye ninsɔndiya.
44 I k'a ta kɛrɛkɛmuru da gboya,
i ma sɔn k'a dɛmɛ kɛrɛ ra.

45 I k'a ta dawula ban,
i k'a ta masaya laben dugu ma.
46 I k'a ta kanbelenya wagati surunya,
i ka maroyaba bla a ra.‡

47 E, Matigi Ala, i dogonin bɛna to fɔ wagati juman le sa?
I ta jusugban tasuma bɛna faga tuma juman?
48 I hakiri to a ra ko ne ta dunuɲalatigɛ man jan,
i ka adamaden min o min dan, o bɛɛ bɛ tɛmɛ.
49 Jɔn le bɛna to si ra, ko ale ɲa tɛna saya ye,
walama jɔn le bɛ se k'a nin kisi kaburu ma?§

50 E, Matigi, i derira ka ɲumanya minw kɛ fɔlɔfɔlɔ, o bɛ min sisan?
I tun karira ko i bɛna koɲuman minw kɛ Dawuda ye ka kaɲa ni i ta kankelentigiya ye, o bɛ min?
51 E, Matigi, dɔgɔyari minw sera i ta jɔnw ma, i hakiri to o ra;
ka i hakiri to a ra ko nin jama caman doni bɛ ne le kunna.
52 E, Matigi Ala, i hakiri to i juguw ta mafiyɛnyari ra,
o bɛ i ta mɔgɔ ɲanawolomanin dɔgɔyara.

53 Matigi Ala, i baraka wagati bɛɛ!
Amina! Amina!

Kitabu naaninan
90

(Zaburuw 90–106)

Ala tɛ yɛlɛma

1 Ala ta jɔncɛ Musa ta Aladaari.

Matigi, ele le kɛra an karifayɔrɔ ye,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
2 Sani kuruw ye dan,
sani i ye dugukolo ni dunuɲa dan,
ele le ye Ala ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Ele le bɛ mɔgɔ lasekɔ dugukolo bɔgɔ ra;
i b'a fɔ a ma ko: «Adamaden, i sekɔ!»
4 Sabu ele fɛ, san waga kelen bɛ i ko kunu tere min tɛmɛna ka ban,

† **89:38 89.38** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **89:46 89.46** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. § **89:49 89.49** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

walama i ko su wagati dɔ.

5 I bɛ adamadenw latɛmɛ,
o bɛ ban i ko sunɔgɔ bɛ ban cogo min na sɔgɔmada fɛ.
O bɛ tɛmɛ i ko bin;
6 bin bɛ fiyerenkura bɔ sɔgɔma,
nka wula fɛ, a bɛ fɔsɔnfɔsɔn, ka ja.

7 I ta dimi ka an halaki ka ban;
i ta jusugban ka an jigi tigɛ.
8 I ka an ta terenbariyakow bla i ɲa kɔrɔ,
ka an ta ko dogoninw bla kɛnɛ kan.

9 An si teredaw bɛɛ dɔgɔyara i ta jusugban kosɔn;
an sandaw bɛ banna i ko dafɔɲɔ fiyɛko kelen.
10 An si sandaw bɛɛ lajɛnnin ye san biwolonfla;
minw ye mɔgɔ barakamanw ye, olugu le bɛ san biseegi sɔrɔ.
Nka an bɛ fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ laban ye sɛgɛ ni kojugu le ye,
sabu fɛn bɛɛ bɛ tɛmɛ, an fana tagatɔ lo.
11 Adamaden juman le ka i ta dimi baraka hakɛya lɔn?
I ta jusugban min ka kan ka i ɲasiran don mɔgɔw ra, jɔn ka o hakɛya lɔn?

12 An karan, an ye an si terew jate,
janko an jusukun ye hakiritigiya sira ta.

13 E, Matigi Ala, sekɔ ka na an fɛ! An bɛna i makɔnɔ fɔ wagati juman sa?
Makari i ta jɔnw na ten.
14 An fa i ta ɲumanya ra lon o lon sɔgɔma,
ni o kɛra, an bɛna ninsɔndiya fɔ ka kule ci an si terew bɛɛ ra.
15 An ka tereda min kɛ maroya ra i boro, o ɲɔgɔn ninsɔndiya fana di an ma;
an ka sanda min kɛ tɔɔrɔ ra, o ɲɔgɔn ninsɔndiya fana di an ma.
16 I ta kokɛtaw yira i ta jɔnw na,
ka i ta nɔɔrɔ yira o ta denw fana ra.
17 An tigi Ala ta nɛɛma ye to an kan!
An ta baara sabati an boro, Ala!
Ɔnhɔn, an ta baara sabati an boro.

91

Ala ye a ta mɔgɔw dogoyɔrɔ ye

1 Ni mɔgɔ min bɛ dogo Ala kɔrɔtaninba kɛrɛ fɛ,
o tigi bɛ laganfiya Sebɛɛtigi Ala ta suma kɔrɔ.

2 Ne b'a fɔ Matigi Ala ma ko: «Ne karifayɔrɔ, ani ne dogoyɔrɔ,
ne ta Ala, ne jigi lanin bɛ min kan.»

3 Ale le bɛ i kisi ka bɔ kɔnɔminabaga ta jɔ ra,
ka i kisi banajugu tɔɔrɔ ma.
4 A bɛ i dogo i ko sisɛ b'a denw dogo a siw jukɔrɔ cogo min na,
i ko sisɛ b'a denw dogo a kamanw kɔrɔ cogo min na.
A bɛ i tanga i ko nɛgɛbɛnnan, walama i ko nɛgɛderege, a ta kankelentigiya kosɔn.
5 Fɛn minw bɛ mɔgɔ ja tigɛ su fɛ, i tɛna siran o ɲa,
walama i juguw bɛ se ka i bon ni biɲɛ minw ye tere fɛ,
6 walama banajugu min bɛ dɛndɛn dibiba ra ka taga ben mɔgɔ kan,
walama kojugu minw bɛ ben mɔgɔ kan teregban fɛ.

7 Hali ni mɔgɔ waga kelen le ka ben i kɛrɛ fɛ,
hali ni mɔgɔ waga tan le ka ben i kininboroyanfan fɛ,
foyi tɛna se ele ma.
8 Ele bɛna i ɲa le lɔ ka flɛri kɛ dɔrɔn,
ka mɔgɔjuguw ta sara flɛ.

9 Can lo, Matigi Ala le ye ne karifayɔrɔ ye.

Ni Ala kɔrɔtaninba ye i dogoyɔrɔ ye,
10 kojugu si tɛna se i ma,
banajugu si tɛna se i ta somɔgɔw ma;
11 sabu a bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw ye,
k'a fɔ o ye ko o ye o janto i ra i ta kokɛtaw bɛɛ ra.
12 O bɛna i ta o boro kɔnɔ,
janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.

13 I bɛna tagama jara kan, ka tagama fɔnfɔnnin kan;
i bɛna jarakanbelen dɔn ka tɛmɛ, ka sajugu dɔn ka tɛmɛ.

14 I n'a fɔ ne ko ka di a ye, a nɔrɔra ne ra, ne bɛna a bɔsi,
ne bɛna a tanga, sabu a bɛ ne tɔgɔ lɔn.
15 Ni a ka ne wele, ne bɛna a jaabi,
ni a degura, ne bɛ kɛ ni a ye;
ne bɛna a bɔsi, k'a bonya.
16 Ne bɛna a si janya fɔ k'a wasa,
ne bɛna a yira a ra ko ne le ye a kisibaga ye.

92

Ala ta kɛwalew bɛɛ ka ɲi
1 Zaburu. Nɛnɛkirilon ta dɔnkiri.

2 Ka Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, o ka ɲi;
ka dɔnkiri la ka ele Ala kɔrɔtaninba tɔgɔ tando,
3 ka i ta ɲumanya lakari lon o lon sɔgɔma,
ka i ta kankelentigiya lakari lon o lon su fɛ
4 ni gɔni juru tan ye,
ani korafɔkanw ye, o ka ɲi.

5 E, Matigi Ala, i ta kɛwalew bɛ ne ninsɔndiya;
ne bɛ ninsɔndiya fɔ ka kule ci i boro ta baaraw kosɔn.
6 Matigi Ala, i ta kokɛninw ka bon!
I ta kolatigɛninw kɔrɔ ka dun kosɛbɛ!
7 Naloman t'a lɔn,
hakirintan tɛ se k'a faamu.
8 Mɔgɔjuguw bɛ wuri ka caya i ko binjugu,
kojugukɛbagaw bɛɛ ta kow bɛ ɲa o boro,
nka o laban bɛ halaki ka ban le pewu!

9 Nka ele kɔni Matigi Ala,
ele kɔrɔtanin lo wagati bɛɛ.
10 E, Matigi Ala, i juguw flɛ,
i juguw halakitɔ flɛ,
minw bɛɛ bɛ terenbariyakow kɛ, i bɛ olugu bɛɛ janjan.

11 I bɛ ne baraka bonya i ko kongomisi baraka;
i bɛ turu kasadiman kɛ ne kan ka ne ninsɔndiya.
12 Ne bɛ ne ɲa lɔ ne daraɲinibagaw ra ka o flɛ;
minw bɛɛ bɛ wurira ne kama ni kojugu ye, ne toro bɛ olugu kan na.

13 Mɔgɔ terenninw bɛ wuri i ko tamarosun,
o baraka bɛ bonya i ko Liban jamana sɛdirisunw.
14 O bɛ i ko yiri turuninw Matigi Ala ta so kɔnɔ,
o bɛ wuri ka nugu an ta Ala ta lukɛnɛ kɔnɔ.
15 Hali o kɔrɔnin bɛ den,
ji bɛ o ra tuma bɛɛ, o flaburu nugunin lo;
16 o bɛ Matigi Ala ta terenninya lakari.
Ale le ye ne ta barakatigi Ala ye, terenbariyako si t'a ra.

93

Ala le ye Masa ye
1 Matigi Ala le ye Masa ye,
bonya le ye a ta masiri ye,
bonya le ye Matigi Ala ta masiri ye;
baraka ye a ta cɛsirinan ye.
O kosɔn dunuɲa sabatinin lo,
a tɛ se ka jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra.

2 Ala, i ta masasiginan sigira kabini fɔlɔfɔlɔ,
i bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

3 Bajiw bɛ o kan kɔrɔtara, Matigi Ala,
bajiw bɛ o kan kɔrɔtara kosɛbɛ,
bajiw bɛ mankan wurira.
4 Nka Matigi Ala ta sebagaya ka bon ka tɛmɛ jibaw mankan kan,
a ka bon ka tɛmɛ kɔgɔji jikurubaw baraka kan;
Matigi Ala kɔrɔtanin lo san fɛ, a ta sebagaya ka bon.

5 Ala, i ka ci minw fɔ, o tɛ yɛlɛma ka ye.
Saninyari bɛnna i ta so ma,
wagati bɛɛ ra, Matigi Ala.

94

Ala le bɛ mɔgɔɲuman dimibɔ
1 Dimibɔbaga Ala, Matigi Ala,
dimibɔbaga Ala, i ta nɔɔrɔ yira!
2 I wuri, dunuɲa kititigɛbaga!
Yɛrɛbonyabagaw sara ka kaɲa ni o ta kɛtaw ye!

3 Mɔgɔjuguw ta wagati ye juman le ye sa, Matigi Ala?
Mɔgɔjuguw ta ɲagari banwagati bɛna kɛ tuma juman le?
4 O bɛ dabayakumaw fɔ ka mɔgɔw mafiyɛnya;
kojugukɛbagaw bɛɛ bɛ o yɛrɛ bonya.

5 E, Matigi Ala, o bɛ i ta mɔgɔw teregera o sen kɔrɔ,
o bɛ i ta jamana mɔgɔw minako juguyara.
6 O bɛ muso cɛ saninw, ani lonanw fagara,
o bɛ feritaw nin bɔra o ra.
7 O b'a fɔ ko: «Matigi Ala tɛ foyi yera,»
ko: «Yakuba ta Ala tɛ foyi kala ma!»

8 Aw ye miiri, aw nalomanw!
Aw hakirintanw, aw bɛna hakiri sɔrɔ tuma juman le?
9 Ala min ka toro di mɔgɔ ma, mun b'a to ko ale tɛ mɛnni kɛ?
Ala min ka ɲaden di mɔgɔ ma, mun b'a to ko ale tɛ yeri kɛ?
10 Ala min bɛ siyaw koro, mun b'a to ko ale tɛ se ka aw ta hakɛw juru sara aw ra,
ale min bɛ lɔnniya yira adamadenw na?
11 Matigi Ala ka adamadenw jusukunnakow lɔn,
a k'a lɔn ko o ta miiriyaw bɛɛ ye gbansan le ye.

12 Matigi Ala, ni ele ka mɔgɔ min koro, o tigi ta ɲana;
ni i ka mɔgɔ min karan i ta sariya ra, o tigi ta ɲana.
13 Ni wagatigbɛlɛnw sera a ma, i bɛ a jusu suma,
sani k'a to dingaba ye sogi, mɔgɔjugu bɛna ben min kɔnɔ.
14 Matigi Ala tɛna bɔ a ta mɔgɔw kɔ fiyewu,
a tɛna ban a ta jamana mɔgɔw ra.
15 Kiti bɛna tigɛ can kan tuun,
mɔgɔ jusuɲumanw bɛɛ bɛna sɔn o ma.

16 Jɔntigi le bɛna lɔ ni kunko ye ne ni mɔgɔjuguw ta kiti ra?

Jɔn le bɛna fara ne kan janko ne ye jo sɔrɔ kojugukɛbagaw kan?
17 Ni Matigi Ala tun ma kɛ ne dɛmɛbaga ye kɔni,
bi tun b'a sɔrɔ ne nin tagara jamana mankanntan* na ka ban.

18 Ni ne ko: «E, ne senw dɛsɛra tagama ra!»
O tuma i ta ɲumanya bɛ baraka don ne ra, Matigi Ala.
19 Ni ne ta haminakow cayara,
i bɛ ne jusu saaro ka ne ninsɔndiya.

20 Fanga min sigira mɔgɔfaga kama, yala ele bɛ sɔn o fanga ma wa?
O bɛ Ala ta cifɔninw sira bla, ka sɛgɛ bla mɔgɔw kan.
21 O bɛ ɲɔgɔn lajɛn mɔgɔ terennin nin kama,
ka kiti ben mɔgɔ jarakibari kan k'a faga gbansan;
22 nka Matigi Ala ye ne tangabaga ye,
ne ta Ala le ye ne ta barakatigi Ala ye, ne karifayɔrɔ.
23 A bɛna o yɛrɛ ta kojuguw le kɛ ka o sara,
ka o latunu pewu o ta juguya kosɔn.
Matigi Ala, an ta Ala bɛna o latunu pewu.

95

Ala le ka kan ni tandori ye

1 Aw ye na an ye ɲagari ka Matigi Ala tando,
an ye ɲagari ni kanba ye ka barakatigi Ala, an kisibaga Ala tando.
2 An ye taga a ɲa kɔrɔ ni forikanw ye,
an ye ɲagari ka dɔnkiriw la k'a tando ni kanba ye;
3 sabu Matigi Ala ye Alaba le ye,
Masaba lo min bɛ batofɛnw bɛɛ kunna.
4 K'a ta dugukolo jukɔrɔyɔrɔw ra, ka taga a bla fɔ kuruw sanfɛyɔrɔw ra,
o bɛɛ b'a boro kɔnɔ, o bɛɛ ye a ta ye.
5 Kɔgɔji ye a ta ye, ale le k'a dan;
dugukolo fana, ale le ka o dan.

6 Aw ye na, an ye an yɛrɛ majigi a kɔrɔ k'a bato,
an ye an kinbiri gban Matigi Ala kɔrɔ, min ka an dan;
7 Sabu ale le ye an ta Ala ye,
anw le ye a ta mɔgɔw ye, a bɛ minw kɔrɔsi;
an bɛ i ko a ta sagakuru, a yɛrɛ boro bɛ min gbɛngbɛn.

O kosɔn ni aw k'a kumakan mɛn bi,
8 aw kana aw jusukun gbɛlɛya i n'a fɔ a kɛra Meriba cogo min na,
i n'a fɔ a kɛra cogo min na kongokolon kɔnɔ Masa* ta ko ta wagati ra.
9 O yɔrɔ le ra, aw bɛmaw ko o bɛ ne Ala kɔrɔbɔ, ka ne sɛgɛsɛgɛ k'a flɛ,
k'a sɔrɔ o tun ka ne ta kokɛninw ye.
10 Fɔ san binaani, nin siya lɔgɔ bɔra ne ra;
ne ko: «Siya dɔ lo min jusukun terennin tɛ,
o tɛ ne ta sira tagama.»
11 O kosɔn ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
«O tɛna don ne ta jamana ra ka nɛnɛkiri fiyewu!»

96

Dunuɲa bɛɛ ye Ala ta bonya lakari
(Zaburuw 105; 106; Kibaroyaw fɔlɔ 16.23-33)

1 Aw ye dɔnkirikura la ka Matigi Ala tando!
Dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando!
2 Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye, k'a tɔgɔ bonya,
aw y'a fɔ lon o lon, ko ale le ye an kisibaga ye.
3 Aw ye a ta bonya lakari siyaw bɛɛ ye,
aw ye a ta kobaw lakari mɔgɔw bɛɛ ye.

---

* **94:17 94.17** Jamana mankanntan, o kɔrɔ ye lahara.
* **95:8 95.8** Meriba ni Masa ta ko (Bɔri 17.7).

4 Sabu Matigi Ala ka bon, a ka kan ni tandori ye kosɛbɛ;
an ka kan ka siran a ɲa ka tɛmɛ batofɛn tɔw bɛɛ kan.
5 Siya tɔw ta alaw bɛɛ ye batofɛn gbansanw le ye,
nka Matigi Ala le ka sankolo dan.
6 Bonya ni nɔɔrɔ ye ale ta le ye,
sebagaya ni dawula bɛ sɔrɔ a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.

7 Dunuŋa siyaw bɛɛ, aw ye bonya ni fanga di Matigi Ala ma,
aw y'a di Matigi Ala ma.
8 Aw ye bonya la Matigi Ala tɔgɔ kan,
aw ye na don a ta batoso lu kɔnɔ ni aw ta sarakaw ye.
9 Aw ye saninya ka na aw kinbiri gban ka Matigi Ala bato,
dunuŋamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye siran Matigi Ala ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.

10 Aw y'a fɔ siyaw bɛɛ ye ko: «Matigi Ala le ye Masa ye!»
O kosɔn dugukolo b'a nɔ ra, a tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye.
Matigi Ala bɛna siyaw ta kiti tigɛ can le kan.
11 Sankolokɔnɔfɛnw ye ɲagari, dugukolokanfɛnw ye ninsɔndiya,
kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye mankanba bɔ!
12 Kongokɔnɔyɔrɔw, ani kongokɔnɔfɛnw bɛɛ ye ɲagarikanba bɔ!
Kongoyiriw bɛɛ ye ɲagari, ka dɔnkiri la.
13 O ye o kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu a bɛ nana,
a bɛ nana ka na dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ!
A bɛna dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni terenninya ye,
ka siyaw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni a ta can ye.

97

Matigi Ala le ye dunuŋa Masa ye
1 Matigi Ala le ye Masa ye!
Dunuŋamɔgɔw ye ɲagari,
kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛɛ ye ninsɔndiya!

2 Sankabaw, ani dibikurubaw k'a lamini,
terenninya ni can le ye a ta masaya jusiginan ye.
3 Tasuma bɛ mana a ɲa fɛ,
k'a juguw jɛni fan bɛɛ ra.
4 A ta sanmanamanaw yeelen bɛ bɔ dunuŋa bɛɛ kan;
ni dunuŋamɔgɔw ka o ye, o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
5 Kuruw bɛ yeele i ko kɛŋɛ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
o bɛ yeele dunuŋa bɛɛ tigi Ala ɲa kɔrɔ.
6 Sankolokɔnɔfɛnw bɛ a ta terenninya lakari,
dunuŋamɔgɔw bɛɛ bɛ a ta nɔɔrɔ ye.

7 Minw bɛ batofɛn lɛsɛninw bato,
minw bɛ o yɛrɛ bonya batofɛn gbansanw kosɔn,
maroya ye kɛ olugu ta le ye;
ala tɔw bɛɛ ye o kinbiri gban Matigi Ala le kɔrɔ.

8 Siyɔn dugu bɛna o mɛn ka ninsɔndiya,
Zuda dugumɔgɔw bɛna ɲagari
i ta kolatigɛninw kosɔn, Matigi Ala.
9 Sabu, ele Matigi Ala le ye Ala kɔrɔtaninba ye dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kunna,
i kɔrɔtara fɔ san fɛ alaw bɛɛ kunna.

10 Ala kanubagaw, aw ye kojugu kɔninya!
Ala b'a ɲasiranbagaw nin kɔrɔsi,
a bɛ o bɔsi ka bɔ mɔgɔjuguw boro.
11 Ala bɛ yeelen manamana mɔgɔ terenninw kan,
a bɛ mɔgɔ jusuŋuman ninsɔndiya.
12 Aw mɔgɔ terenninw, aw ye ninsɔndiya Matigi Ala kosɔn,
aw y'a fo k'a waleŋumanlɔn a tɔgɔ saninman kosɔn.

98

Danfɛnw bɛɛ ye Ala tando
1 Zaburu.

Aw ye dɔnkirikura la ka Matigi Ala tando,
sabu a ka kabakobaw kɛ.
A bɛ mɔgɔ kisi ni a boro barakaman
ni a ta sebagaya saninman ye.
2 Matigi Ala k'a yira mɔgɔw ra ko ale le ye kisiri tigi ye;
a k'a ta terenninya yira siyaw ra, k'a to o ɲa y'a ye.
3 A hakiri tora Izirayɛlimɔgɔw ra k'a ta ɲumanya ni a ta kankelentigiya kɛ o ye;
dunuŋa yɔrɔ bɛɛ k'a ye ko an ta Ala le ye kisiri tigi ye.

4 Dunuŋamɔgɔw, aw bɛɛ ye ɲagarikanba bɔ Matigi Ala kosɔn!
Aw ye pɛrɛn ka ɲagari ka dɔnkiri la k'a tando!
5 Aw ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando ni korafɔkan ye,
aw y'a tando ni korafɔkan ni dɔnkirilakan ye,
6 k'a tando ni burufiyɛkan ni sagajigiɡban buru ye;
aw ye ɲagari ka pɛrɛn masacɛ ɲa kɔrɔ, Matigi Ala ɲa kɔrɔ!
7 Kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ ye mankanba bɔ,
ani dunuŋa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
8 Bajiw ye tɛɡɛrɛ fɔ,
kuruw bɛɛ ye jɛn ka ɲagarikanw bɔ!
9 O ye o kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, sabu a bɛ nana ka na dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ;
a bɛna dunuŋamɔgɔw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni terenninya ye,
ka siyaw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni can ye.

99

Ala le ye saninyari Masa ye
1 Matigi Ala le ye Masa ye, dunuŋamɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa kɔrɔ;
a siginin bɛ serubɛn mɛlɛkɛw* kunna, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa kɔrɔ.
2 Matigi Ala ka bon Siyɔn dugu kɔnɔ;
ale le kɔrɔtara dunuŋamɔgɔw bɛɛ kunna.

3 Mɔgɔw ye i fo ka i waleɲumanlɔn, sabu i tɔgɔ ka bon, siranyafɛn lo,
a saninyanin lo fana.
4 Ele Masacɛ barakaman, can ka di min ye,
ele le bɛ ɲumanya sabati,
ele le bɛ can ni terenninya sigi Yakuba ta mɔgɔw cɛ ra.
5 Aw ye Matigi Ala, an ta Ala kɔrɔta!
Aw ye aw kinbiri ɡban a sen kɔrɔ k'a bato,
sabu a saninyanin lo.

6 Musa ni Haruna tun ye a ta sarakalasebaga dɔw ye,
Samawilu tun ye a batobaga dɔ ye;
olugu ka Matigi Ala wele, a ka o jaabi.
7 A tora sankaba jamijan cɛ ma ka kuma o fɛ;
o k'a ta ciw sira tagama,
a tun ka cifɔnin minw yira o ra, o ka o kɛ.

8 Matigi Ala, an ta Ala, ele le ka o jaabi;
i kɛra o ta Ala ye, Ala min bɛ yafa o ma,
nka i tun bɛ o ta kɛwalejuguw hakɛ bɔ o ra fana.

9 Aw ye Matigi Ala, an ta Ala kɔrɔta;
aw ye aw kinbiri ɡban k'a bato a ta kuru saninman kan,
sabu Matigi Ala, an ta Ala saninyanin lo.

100

Dunuŋamɔgɔw bɛɛ ye Ala tando
1 Barakalari Zaburu.

Aw ye ɲagari ka Matigi Ala tando,
aw dunuŋamɔgɔw bɛɛ!
2 Aw ye baara kɛ Matigi Ala ye ni ninsɔndiya ye,
aw ye na a ɲa kɔrɔ ni ɲagarikanbaw ye!
3 Aw y'a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye,
ko ale le ka an dan, an fana ye a ta ye;
anw le ye a ta mɔgɔw ye, anw le ye a ta sagakuru ye.

4 Aw ye don a ta so dondaw fɛ ni barakalari ye,
aw ye don a lu kɔnɔ ni tandori ye.
Aw y'a fo k'a waleɲumanlɔn, ka baraka la a tɔgɔ kan;
5 sabu Matigi Ala ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
A ta kankelentigiya tɛ yɛlɛma ka ye!

101

Masacɛ ka kan ka layiri minw ta
1 Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛna dɔnkiri la ka koɲuman sira ni can sira yira;
Matigi Ala, ne bɛna dɔnkiri la ka ele le tando.

2 Ne bɛna jija ka tagama sira gbɛnin le kan.
I bɛna na ne fɛ tuma juman le sa, Ala?
Ne bɛna tagama ni jusukun gbɛnin le ye, ne ni ne ta somɔgɔw.
3 Ne tɛna sɔn kokolonw ye kɛ ne ɲa kɔrɔ;
ne bɛna Alaɲasiranbariw ta sira kɔninya,
ne tɛna sɔn ka jɛn ni o kow si ye.
4 Ne bɛna ne yɛrɛ mabɔ mɔgɔ terenbariw ra,
ne tɛna sɔn kojugu si ma.
5 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ dogo k'a mɔgɔɲɔgɔn tɔgɔ cɛn,
ne bɛna o tigi halaki.
Yɛrɛyira bɛ minw flɛrikɛcogo ra, ani yɛrɛbonya bɛ minw jusukun na,
ne tɛna olugu ta ko muɲu.

6 Ne bɛna ne janto lanamɔgɔw le ra jamana kɔnɔ,
k'a to olugu ye sigi ne kɔrɔ.
Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ tagama sira gbɛnin kan,
o tigi le bɛna baara kɛ ne ye.

7 Mɔgɔ o mɔgɔ b'a mɔgɔɲɔgɔn janfa,
o tigi tɛna sigi ne ta so;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ faninya tigɛ
o tigi tɛna to ne kɔrɔ.

8 Lon o lon sɔgɔma, ne bɛna wuri
ka jamana mɔgɔjuguw bɛɛ halaki,
janko ka kojugukɛbagaw bɛɛ ban
ka bɔ Matigi Ala ta dugu kɔnɔ.

102

Ala le ye ɲanibagatɔ jigi ye
1 Nin ye ɲanibagatɔ dɔ ta daariri ye, wagati min na a jigi tigɛra; a k'a kɔnɔnɔkow ɲafɔ
Matigi Ala ye.

2 E, Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
a to ne ta welerikan ye se i ma.
3 I kana i ɲada dogo ne ra k'a sɔrɔ ne degunin lo;
ni ne ka kule ka i wele tuma o tuma, i ye i toro malɔ ka ne lamɛn,
i teliya ka ne jaabi.
4 Sabu ne si bɛ banna i ko sisi bɛ tunu cogo min na,

ne kolow bɛ ne jɛnina i ko tasuma.
5 Ne jusukun baraka bɛɛ banna, k'a ja i ko binjalan;
ne bɛ ɲina hali ka domuni kɛ.
6 Ne ŋunakojugu fɛ,
ne fasara fɔ ka ne kolow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma.
7 Ne kɛra i ko kɔnɔdaba min bɛ kongokolon kɔnɔ,
ne kɛra i ko gbingbinfin min bɛ sigi yɔrɔ dogoninw na.
8 Ne bɛ si ɲana,
i ko kɔnɔnin min bɛ a kelen na bon kunna.
9 Lon o lon ne juguw bɛ ne mafiyɛnya;
o bɛ ne lɔgɔbɔ, ka to ka ne tɔgɔ kɛ ka ɲɔgɔn danga.
10 Bugurigbɛ le kɛra ne ta domuni ye,
ne ɲaji bɛ ɲagami ne ta minji ra,
11 i ta jusugban ni i ta dimi kosɔn;
sabu i ka ne ta ka ne firi fɔ yɔrɔjan.
12 Ne si bɛ banna i ko wulafɛsuma min bɛ samana ka taga a laban na,
ne bɛ jara i ko bin bɛ ja cogo min na.

13 Nka ele kɔni, Matigi Ala, ele siginin bɛ i ta masaya ra wagati bɛɛ,
i bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Ele le bɛna na, ka na hina Siyɔn dugu ra;
i ka kan ka makari a ra wagati min na, o sera;
wagati min tun latigɛra o sera.
15 Sabu a dugu kabakuruw ko ka gbɛlɛn i ta jɔnw ma kosɛbɛ,
hali a buguri ko ka di o ye.
16 Ni o kɛra, siyaw bɛna siran Matigi Ala tɔgɔ ɲa,
dunuɲa masaw bɛɛ bɛna siran i ɲa i ta bonya kosɔn.
17 Matigi Ala bɛna Siyɔn dugu lɔ kokura,
a bɛna a ta bonya yira.
18 A bɛna ɲanibagatɔw flɛ, ka o ta daariri lamɛn;
a tɛna a toro datugu o ta daarikan na.

19 Nin kow ye sɛbɛ k'a bla duruja nataw ye,
janko mɔgɔ minw bɛna na kɔ fɛ, olugu fana ye Matigi Ala tando.
20 A bɛ to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ san fɛ ka flɛri kɛ dugu ma,
a bɛ to sankolo ra ka dugukolo flɛ,
21 janko ka a ta mɔgɔ minaninw ŋunakan lamɛn,
ani minw blara fagari kama, janko ka olugu bɔsi.
22 Ni o kɛra, o bɛna Matigi Ala tɔgɔ lakari Siyɔn dugu kɔnɔ,
k'a tando Zeruzalɛmu;
23 o wagati le ra siyaw bɛna lajɛn ɲɔgɔn kan,
ani jamanaw, janko ka Matigi Ala bato.

24 Matigi Ala ka ne baraka ban ka ne to tagama ra;
a ka dɔ bɔ ne si ra.
25 Ne ko: «E, ne ta Ala, i kana ne ta ka ne to ne si cɛmancɛ ra,
ele min si sandaw tɛ ban ka ye fiyewu!»
26 I ka dugukolo dan kabini fɔlɔfɔlɔ,
sankolo fana ye i boro nɔ le ye.
27 Olugu kɔni bɛna ban pewu, nka ele bɛ to i cogo ra.
O bɛɛ bɛna kɔrɔ ka cɛn i ko fani,
i bɛna o yɛlɛma i ko mɔgɔ bɛ fani donta yɛlɛma cogo min na;
o bɛna tɛmɛ.
28 Nka ele kɔni bɛ to i cogo ra,
i si sandaw tɛ ban ka ye le fiyewu!
29 I ta jɔnw ta denw bɛna sigi i kɔrɔ,
o ta durujaw fana bɛna sabati i ɲa kɔrɔ.

103

Danfɛnw bɛɛ ye baraka la Ala ye
1 Dawuda ta Zaburu.

E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!
Ne jusukun bɛɛ ye baraka la a tɔgɔ saninman kan!
2 E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye,
i kana ɲina a ta koɲuman si kɔ.
3 Ale le bɛ i ta terenbariyaw bɛɛ yafa,
ale le bɛ i ta banaw bɛɛ kɛnɛya.
4 A bɛ i nin kunmabɔ kaburu ma,
k'a ta ɲumanya ni a ta hina kɛ masafugula ye i kun na.
5 A bɛ koɲumanw kɛ i ye i si bɛɛ ra;
a bɛ i kanbelenman wagati ta baraka ɲɔgɔn don i ra, i ko bɔn ta baraka.

6 Matigi Ala bɛ kiti tigɛ terenninya kan,
ka mɔgɔ tɔɲɔninw bɛɛ ta jo di o ma.
7 A k'a ta siraw yira Musa ra,
k'a ta kobaw kɛ ka o yira Izirayɛlimɔgɔw ra.
8 Matigi Ala bɛ hina, a bɛ makari,
a tɛ dimi joona, a ta ɲumanya ka bon.
9 A tɛ mɔgɔ jaraki k'a kɛ jaraki dablabari ye,
a fana tɛ dimi maranin to a jusukun na mɔgɔ kama.
10 A tɛ an mina ka kaɲa ni an ta jurumunw ye,
a fana tɛ an sara ka kaɲa ni an ta terenbariyaw ye.
11 Sankolo ni dugukolo cɛ ka bon cogo min na,
a bɛ ɲumanya min kɛ a ɲasiranbagaw ye, o fana ka bon ten le.
12 Terebɔ ni tereben cɛ ka jan cogo min na,
a fana bɛ an ta hakɛw yɔrɔ janya an na ten le.
13 Fa bɛ hina a denw na cogo min na,
Matigi Ala fana bɛ hina a ɲasiranbagaw ra ten le.
14 Sabu an danna ni fɛn min ye, a yɛrɛ ka o lɔn;
a hakiri b'a ra ko an ye bɔgɔ le ye.

15 Adamaden ta ɲanamanya bɛ i ko bin;
a bɛ i ko kongobinw bɛ fiyeren cogo min na.
16 Nka ni fɔɲɔ wurira ka fiyɛ dɔrɔn, a tɛ ye tuun;
ni i k'a sigiyɔrɔ flɛ, i t'a lɔn ko fɛn tun bɛ yi.
17 Nka Matigi Ala ta ɲumanya bɛ to a ɲasiranbagaw kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
a ta terenninya bɛ to o ta denw ta denw kan,
18 minw kɔni bɛ sɔn ka to a ta jɛnŋɔgɔnya ra,
ka o hakiri to a ta sariya ta kumaw ra ka o sira tagama.

19 Matigi Ala k'a ta masasiginan sigi sankolo kɔnɔ,
a ta fanga bɛ danfɛn bɛɛ kan.
20 Matigi Ala ta mɛlɛkɛw, aw ye baraka la Matigi Ala ye,
aw minw baraka ka bon, aw minw bɛ a ta baara kɛ,
aw minw bɛ a ta kumakan lamɛn.
21 Matigi Ala ta sankolokɔnɔfɛnw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye,
aw minw bɛ a ta baara ra, aw minw b'a sago kɛ!
22 Matigi Ala ta danfɛnw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye,
ni aw ka kɛ dunuɲa yɔrɔ o yɔrɔ a ta fanga kɔrɔ.
E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!

104

Ala le ye danfɛn bɛɛ makoɲabaga ye

1 E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!
Matigi Ala, ne ta Ala, i ka bon kosɛbɛ;
bonya ni nɔɔrɔ le bɛ ele ta masiri ye.
2 Yeelen ka i lamini i ko derege,
i bɛ sankolo yɛrɛgɛ i ko fanibon.
3 I bɛ i ta so lɔ sankolo jiw le kunna san fɛ;
sankabaw ye i ta sowotoro ye,
i bɛ bori fɔɲɔ kan.
4 I bɛ fɔɲɔ kɛ i ta ciradenw ye,

ka tasumamana kɛ i ta baaradenw ye.

5 I ka dugukolo sigi a jusiginanw kan,
a tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye fiyewu.
6 I tun ka ji kɛ k′a datugu i ko fani,
jiw tun yɛlɛnna fɔ kuruw kunna.
7 Nka i sɔngɔra jiw ra, o borira,
i ta sanpɛrɛnkan bɔra minkɛ, o teliyara ka taga.
8 O yɛlɛnna kuruw kan ka taga, o jigira kurufurancɛw ra,
ka taga se fɔ o toyɔrɔ ra, i ka yɔrɔ min labɛn o ye.
9 I ka dan dɔ sigi, jiw man kan ka tɛmɛ min kan,
janko o kana na dugukolo datugu tuun.

10 I bɛ kɔw fa ji ra,
o bɛ fa fɔ ka woyo kuruw furancɛw ra.
11 I bɛ kongosogow bɛɛ sɔn ji ra,
kongofaliw bɛna min a ra.
12 Sanfɛkɔnɔw bɛ to a jidaw ra,
o bɛ to ka kasi yiriflaburuw cɛ ra.
13 I bɛ to i sigiyɔrɔ ra san fɛ ka sanji lana kuruw kan,
i ta baara tɔnɔ ka dugukolo wasa.
14 I bɛ binw falen ka o di bɛganw ma,
ka adamadenw ta sɛnɛfɛnw falen,
janko o ye o ta baro sɔrɔ dugukolo ra,
15 ani rɛzɛnji min bɛ adamaden jusu diya,
ani turu min b′a ɲada manamana,
ani domuni min bɛ baraka don a ra.

16 Matigi Ala ta yiriw bɛ ji sɔrɔ fɔ ka wasa,
a ka Liban jamana sɛdiriyiri minw turu, o bɛ ji sɔrɔ.
17 Kɔnɔninw bɛ o ta ɲagaw la o yiriw le ra,
baninkɔnɔw bɛ o ta so lalaga sipɛrɛsisunba le san fɛ.
18 Kuru jamijanw ye kongobakɔrɔninw ta ye,
faraw ye farawo ɲinanw dogoyɔrɔ ye.

19 A ka karo dan janko ka wagatiw bɔ ɲɔgɔn na,
tere fana k′a benwagati lɔn.
20 Ni a ka dibi don, su bɛ ko;
o wagati le ra kongosogow bɛɛ bɛ bɔ ka yaala.
21 Jaraw bɛ kasi o ta domuni kɔ,
o bɛ o ta baro ɲini Ala fɛ.
22 Nka ni tere ka bɔ dɔrɔn, o bɛ sekɔ,
ka taga la o ta wow kɔnɔ.
23 O tuma ra mɔgɔw bɛ bɔ ka taga o ta baaraw kɛ;
o bɛ to o ta baaraw ra fɔ wula fɛ.

24 E, Matigi Ala, i ta kokɛninw ka ca!
I ka o bɛɛ kɛ ni hakiritigiya ye;
dunuɲa fara i ta danfɛnw na.
25 Kɔgɔji ye nin ye, a ka bon, a dan yɔrɔ ka jan;
fɛnɲanaman minw b′a kɔnɔ, o da tɛ lɔn,
a fitiniw, ani a belebelebaw.
26 Jirakurunbaw bɛ yaala a kan,
ani jirasa belebele, i ka o min dan janko a ye ɲanagbɛ ji kɔnɔ.

27 O fɛnw bɛɛ ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
janko i ye o ta domuni di o ma a wagati ra.
28 I b′a di o ma, o b′a mina,
i bɛ i boro dayɛlɛ o ye, o bɛ wasa fɛnɲumanw na.
29 Nka ni i ka i ɲada dogo o ma, o jigi bɛ tigɛ,
ni i ka i ta nin bɔ o ra, o bɛ sa,
o bɛ sekɔ ka kɛ buguri ye tuun.

30 Nka ni i ka i ta nin lajigi, dɔ wɛrɛw bɛ woro kokura,
ka kɛ danfɛnkuraw ye dugukolo kɔ kan.

31 Matigi Ala ta bonya ye to a nɔ ra wagati bɛɛ,
Matigi Ala ye ninsɔndiya a yɛrɛ ta baara kosɔn!
32 Ni a ka a ɲa lɔ dugukolo ra, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
ni a magara kuruw ra, o bɛ sisi bɔ.

33 Ne bɛna dɔnkiri la Matigi Ala ye ne si bɛɛ ra,
ka ne to nin na, ne bɛna dɔnkiriw la ka ne ta Ala tando lon bɛɛ.
34 Ne ta dɔnkiri ye diya Matigi Ala ye;
ne kɔni bɛna ninsɔndiya Matigi Ala kosɔn.
35 Ala y'a to jurumunkɛbagaw bɛɛ ye tunu ka bɔ dugukolo kan,
mɔgɔjugu si kana ye tuun!

E, ne nin, baraka la Matigi Ala ye!

Aw ye Matigi Ala tando!

105

Ala ye kankelentigi ye
(Hayan 1–15; Kibaroyaw fɔlɔ 16.8-22)
1 E, aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, aw y'a tɔgɔ wele!
Aw ye a ta kabakobaw ko fɔ siya tɔw ye!
2 Aw ye dɔnkiri la a ye, aw ye tandori dɔnkiriw la a ye;
aw ye a ta koɲumanbaw bɛɛ ko fɔ mɔgɔw ye.
3 Aw ye ɲagari a tɔgɔ saninman kosɔn;
minw bɛ Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu ye ninsɔndiya!

4 Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, k'a ta baraka ɲini;
aw ye gbara a ra wagati bɛɛ!
5 A ka koɲumanba minw kɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
a ka kabako minw kɛ, ani a ka ko minw latigɛ, aw ye aw hakiri to o ra,
6 aw minw ye a ta jɔn Iburahima ta durujaw ye,
aw minw ye a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ye, Yakuba ta denw!

7 Ale le ye Matigi Ala ye, an ta Ala.
A ta fangatigiya bɛ dugukolo yɔrɔ bɛɛ kan.
8 A b'a hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra wagati bɛɛ,
a tun ka o kuma minw fɔ duruja caman ye.
9 A ka jɛnɲɔgɔnya min don ni Iburahima ye,
ani a karira min na ni Isiyaka ye,
10 a kɔsegira o kuma le kan, ka o kɛ sariya ye k'a di Yakuba ma,
ka o kɛ jɛnɲɔgɔnya wuribari ye ka o di Izirayɛli* ma.
11 A ko o ma ko: «Ne bɛna Kanaana jamana di aw le ma,
ka o kɛ aw ninyɔrɔ ye, ka o kɛ aw ta ye.»

12 O wagati ra, o tun ye mɔgɔ dama dama le ye dɔrɔn,
o tun man ca, o tun bɛ lonanya ra o dugukolo kan;
13 o tun bɛ yaala siyaw ni ɲɔgɔn cɛ,
ka bɔ jamana dɔ ra ka taga dɔ ra.
14 Nka Ala ma sɔn mɔgɔ si ye o minako juguya,
a ka masaw jaraki o kosɔn.
15 A ko: «Aw kana maga ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na dɛ!
Aw kana kojugu si kɛ ne ta ciraw ra!»

16 Ala nana kɔngɔ ben jamana kan,
ka domuni bɛɛ dɛsɛ mɔgɔw ra.
17 A ka cɛ dɔ bla o ɲa,
o ye Yusufu ye, min tun fiyeerera ka taga kɛ jɔn ye.

---

* **105:10 105.10** Yakuba tɔgɔ ye fana ko Izirayɛli.

18 O ka nɛgɛjɔrɔkɔ don a senw na,
ka nɛgɛ don a kan na,
19 fɔ lon min na a ta kuma nana kɛ can ye,
Matigi Ala darakuma nana jo di a ma.
20 Masacɛ k’a fɔ ko o y’a labla,
jamana matigicɛ ko o y’a labɔ kasobon na.
21 O k’a labɔ k’a kɛ masacɛ ta so ɲamɔgɔ ye,
k’a sigi a borofɛnw bɛɛ kunna,
22 ko a bɛ se ka jamana kuntigiw jagboya a sago ma,
ka cɛkɔrɔbaw sɔn hakiri ra.

23 O kɔ, Izirayɛli nana Misiran,
Yakuba nana sigi Kamu ta jamana ra[†].
24 Ala ka o ta mɔgɔw caya kosɛbɛ,
ka o baraka bonya ka tɛmɛ o juguw ta kan.
25 Nka Ala nana Misirankaw ta miiriya yɛlɛma, k’a to o ka Ala ta mɔgɔw kɔninya;
ka Ala ta jɔnw janfa.
26 Ala k’a ta jɔncɛ Musa ci o fɛ,
ani Haruna, a tun ka ale min fana wele.
27 O ka tagamasiyɛnw kɛ Ala ta sebagaya baraka ra, k’a yira Misirankaw ra;
o ka kobaw kɛ Kamu ta jamana ra.

28 Ala ka dibi don, ka jamana yɔrɔ bɛɛ kɛ dibi ye;
mɔgɔ si ma ban Ala ta kuma ma.
29 A ka o ta jiw yɛlɛma ka o kɛ jori ye,
ka o ta jɛgɛw faga.
30 O ta jamana fara tɔrisenjanw na,
ka taga don hali o ta masaw ta sibonw kɔnɔ.
31 A kumana minkɛ, kinnifɛn misɛnw nana
jamana yɔrɔ bɛɛ ra, ani sosow.
32 A ka sanbɛrɛ lajigi o kan i ko sanji,
ka tasumamana lajigi o ta jamana kan.
33 A ka o ta rɛzɛnsunw, ani o ta torosunw halaki,
ka o ta jamana yiriw karikari.
34 A kumana minkɛ tuun, ɲɔdomutɔnw nana,
ani tɔnbaw, minw da tɛ se ka lɔn.
35 O ka o ta jamana binw bɛɛ ɲimi,
ka o ta dugukolo yiridenw bɛɛ domu.
36 A ka o ta jamana den fɔlɔw bɛɛ faga,
den minw tun ye o ta baraka nɔ fɔlɔ ye.

37 A k’a ta mɔgɔw labɔ, k’a to o ye bɔ ni warigbɛ ni sanin ye;
o ta gbaw si ta mɔgɔ ma dɛsɛ ka to kɔ.
38 O bɔko ka Misirankaw ninsɔndiya,
sabu o ɲasiran tun ka Misirankaw mina.
39 Ala ka sankaba kɛ ka a ta mɔgɔw datugu,
ka tasuma mana ka yeelen bɔ o ye su fɛ.
40 O ko o bɛ sogo fɛ, a ka wɔlɔninw lana o fɛ;
a ka domuni di o ma ka bɔ sankolo ra.
41 A ka fara dayɛlɛ, ji bɔra,
ka woyo i ko kɔ, ka taga kongokolon fan bɛɛ ra.

42 Ala tun ka layiri saninman min ta, a k’a hakiri to o ra;
a k’a hakiri to a ta jɔncɛ Iburahima ra.
43 A k’a ta mɔgɔw labɔ ni ninsɔndiyakanw ye;
a k’a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw labɔ ni ɲagarikanw ye.
44 A ka siya wɛrɛw ta dugukolow di o ma,
ka mɔgɔ wɛrɛw ta baara tɔnɔ kɛ o ta ye,
45 janko o ye a ta cifɔninw lamɛn,
k’a ta sariyaw sira tagama.

---

† **105:23 105.23** Aw ye hayan 10 flɛ: Yakuba le ye Izirayɛli ye; Misiran ye Kamu ta jamana ye.

Aw ye Matigi Ala tando!

106

Izirayɛlimɔgɔw ma kɛ kankelentigiw ye
(Hayan 1,47-48; Kibaroyaw fɔlɔ 16.34-36)

1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Jɔn le bɛna se ka Matigi Ala ta kobaw bɛɛ lakari?
Jɔn le bɛna se k'a ta tandori bɛɛ fɔ?

3 Minw bɛ tagama ka kaɲa ni can ye,
minw bɛ terenninya sira tagama tuma bɛɛ, olugu ta ɲana.
4 Matigi Ala, ni i bɛ nɛɛma i ta mɔgɔw ye, i ye i hakiri to ne ra;
ni i bɛ o kisi, i ye i hakiri to ne ra,
5 janko ne ɲa ye i ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ta hɛra ye,
ka ninsɔndiya ni i ta jamana mɔgɔw ye;
ne fana kun ye kɔrɔta ni i ta mɔgɔw ye.

6 Anw fana ka jurumun kɛ i ko an bɛmaw,
an ka ko bɛnbariw kɛ, ka kojuguw kɛ fana.
7 An bɛmaw ma i ta kabakow kɔrɔ faamu Misiran;
i ka koɲuman caman min kɛ o ye, o hakiri ma to o si ra,
o murutira kɔgɔji kɔrɔ, Kɔgɔjiwulen kɔrɔ.
8 Nka a ka o kisi a tɔgɔ kosɔn,
janko k'a ta sebagaya yira.
9 A sɔngɔra Kɔgɔjiwulen na, a jara;
a ka o latɛmɛ jiba cɛ ma i ko mɔgɔ bɛ tagama kongokolon kɔnɔ cogo min na.
10 A ka o bɔsi ka bɔ o kɔninyabaga boro,
ka o kunmabɔ o jugu boro.
11 Ji ka o juguw le datugu,
hali o ra kelen ma bɔsi.
12 O ra, o lara a ta kuma ra,
o ka dɔnkiri la k'a tando.

13 Nka a ma mɛɛn, o ɲinana a ta kokɛninw kɔ joona;
o ma muŋu k'a ta kolatigɛninw wagati makɔnɔ.
14 Fɛn caman nege ka o mina kongokolon kɔnɔ,
o ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ kongokolon kɔnɔ.
15 O tun bɛ min fɛ, Ala ka o di o ma,
nka o kɔ, a ka banajugu dɔ bla o ra.
16 Ka o to o ta sigiyɔrɔ ra, Musa ɲangboya ka o mina,
ani Haruna, min tun blara danna Matigi Ala ye.
17 Dugukolo dayɛlɛra ka Datan kunu,
a datugura Abiramu ni a tɔɲɔgɔnw da ra.
18 Tasuma ka o nɔfɛmɔgɔw jɛni,
tasumamana ka o mɔgɔjuguw halaki.

19 O ka misiden dɔ bisigiya lalaga ni sanin ye Horɛbu,
o ka o kinbiri gban o ta batofɛn lalaganin kɔrɔ ka o bato.
20 Misi min bɛ bin ɲimi, o ka o bisigiya le lalaga,
ka o bla o ta Ala nɔɔrɔman nɔ ra.
21 O ɲinana o kisibaga Ala kɔ,
ale min tun ka kobaw kɛ o ye Misiran,
22 min tun ka kabakow kɛ Kamu ta jamana ra,
min tun ka siranyakobaw kɛ Kɔgɔjiwulen kan.
23 A tun ko a bɛ o halaki,
nka Musa min tun ye a ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye, ale lɔra o ni Ala cɛ,
janko ka Ala ta jusugban lalɔ, k'a to a kana o halaki.

24 O ka o jamana ɲumanba ko mafiyɛnya,

o ma la Ala ta kuma ra.
25 O ka Ala kɔrɔfɔ o ta fanibonw kɔnɔ,
o ma sɔn ka Matigi Ala kan mina.
26 Ala karira o ye,
ko ale bɛna a to o ye faga kongokolon kɔnɔ,
27 ko a bɛna o ta durujaw janjan ka taga jamanaw cɛ ra
k'a to o ye sa siya tɔw cɛ ra yi.

28 O kɔ, o ka Baali Pehɔri ta batofɛnw bato,
o ka o sukɔrɔw ta sarakaw domu.
29 O k'a to Matigi Ala dimina o ta kɛwalew kosɔn,
k'a to fagari sera o ma.
30 Finehasi le wurira ka o ko ɲanabɔ;
o kɛra minkɛ, bana lalɔra.
31 Ala k'a jate mɔgɔ terennin ye o kɛwale kosɔn,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ, o tɛ yɛlɛma.

32 O ka Matigi Ala jusu bɔ Meriba ta ji yɔrɔ ra
k'a to Ala ka kojugu kɛ Musa ra olugu kosɔn,
33 sabu o tun k'a jusu kasi,
k'a to a ka kuma bɛnbari fɔ.

34 O ma sɔn ka siya wɛrɛw halaki
i ko Matigi Ala tun k'a fɔ o ye cogo min na.
35 O ka o yɛrɛ ɲagami o siyaw ra,
ka o ta kokɛcogow ladegi.
36 O ka o siyaw ta batofɛnw bato;
o kɛra jan ye ka o mina.
37 O ka o dencɛw kɛ saraka ye,
o ka o denmusow kɛ saraka ye ka o di jinaw ma.
38 O bagara mɔgɔ jarakibari ma k'a faga,
o ka o dencɛw, ani o denmusow faga,
ka olugu kɛ saraka ye ka Kanaana jamana ta jow sɔn.
O fagariw kɛra sababu ye ka jamana lanɔgɔ.
39 O ka o yɛrɛ lanɔgɔ ni o ta kɛwalew ye;
o ta kɛwalejuguw fɛ, o bɔra Ala kɔ ka jow bato.

40 O kosɔn Matigi Ala dimina a ta siya kɔrɔ kosɛbɛ;
a k'a yɛrɛ ta mɔgɔw haramuya.
41 A ka o labla siya tɔw ye;
o kɔninyabagaw ka o ta fanga sigi o kunna.
42 O juguw ka o minako juguya,
ka o majigi ka o bla o ta fanga kɔrɔ.

43 Siɲaga caman, a ka o bɔsi,
nka o belen tugura ka muruti a ma,
ka dɔ fara o ta terenbariyaw kan.
44 Nka a ka o kasikan mɛn minkɛ,
a ka o degucogo ye.
45 A k'a hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra o kosɔn;
a k'a jusu suma o kɔrɔ a ta ɲumanyaba kosɔn;
46 o tun ka o mina ka taga siya minw bɛɛ fɛ,
a ka o hina don olugu ra.

47 E, Matigi Ala, an ta Ala, an kisi!
An labɔ siyaw cɛ ra ka an lajɛn;
janko an ye i fo ka i waleɲumanlɔn i tɔgɔ saninman kosɔn,
ka an ta bonya kun kɛ ele tandori ye.

48 Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, baraka,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!
Jama bɛɛ lajɛnnin y'a fɔ ko: «Amina!»

Aw ye Matigi Ala tando!

Kitabu loorunan

107

(Zaburuw 107–150)

Ala le ye mɔgɔ bɛɛ kisibaga ye

1 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.

2 Matigi Ala ka mɔgɔ minw kunmabɔ, olugu ye o fɔ;
a ka olugu minw bɔ degu ra,
3 a ka minw labɔ jamana tɔw ra, ka o lajɛn
ka bɔ terebɔyanfan ni terebenyanfan na,
sahiliyanfan ni woroduguyanfan na.

4 Dɔw tun bɛ yaalara kongokolon kɔnɔ o kun fɛ, yɔrɔ lakolonw na,
o tɛ sira sɔrɔra ka taga dugu si ra, o bɛ se ka sigi min na.
5 Kɔngɔ ni minlɔgɔ tun bɛ o ra,
o baraka tun bɛ ɲini ka ban.

6 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o bɔsi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
7 A ka o lataga sira terennin fɛ,
fɔ ka taga se dugu dɔ ma, o bɛ se ka sigi min na.

8 Olugu ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye;
9 sabu minlɔgɔ tun bɛ minw na, a ka olugu ta minlɔgɔ ban,
ka fɛnɲumanw di kɔngɔtɔw ma ka o wasa.

10 Dɔw tun siginin bɛ dibi ra, saya dibi ra,
o tun bɛ kasɔ ra, ɲani na, o sirinin bɛ nɛgɛjɔrɔkɔ ra,
11 sabu o murutira Ala ta kuma ma,
ka Ala kɔrɔtaninba ta ladiriw mafiyɛnya.
12 O kosɔn a ka sɛgɛ ben o kan ka o majigi;
o talonna ka ben, mɔgɔ si ma sɔrɔ ka o dɛmɛ.

13 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o kisi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
14 A ka o labɔ dibi ra, saya dibi ra,
ka o ta sirinanw tigɛtigɛ ka bɔ o ra.

15 Olugu ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye;
16 sabu a ka kasobon ta siranɛgɛkonw karikari,
k'a sɔgɔnan nɛgɛramanw cici.

17 Naloman dɔw tun bɛ hakɛkow kɛ,
fɔ bana ka o tɔɔrɔ o ta terenbariyaw kosɔn.
18 Hali domuni lɔgɔ tun tɛ o ra tuun;
o tun bɛ surunyara saya donda le ra.

19 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o kisi ka bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
20 A kumana minkɛ, a ta kuma ka o kɛnɛya,
a ka o bɔsi kaburu ma.

21 Olugu ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye.
22 O ye ɲumanlɔn sarakaw* bɔ,
k'a ta kokɛninw lakari ni ɲagarikanbaw ye.

23 Dɔw tun bɛ kɔgɔji kan jirakurunw kɔnɔ,
o tun bɛ sanni ni fiyeere kɛ yɔrɔw ni ɲɔgɔn cɛ jiw kan.
24 Olugu fana ka Matigi Ala ta kɛwalew ye,
o k'a ta kobaw ye ka o to ji dunbaw cɛ ma yi.

25 A kumana minkɛ, sanfɔɲɔba dɔ wurira,
ka jikuruw kɔrɔta.
26 Kurun tun bɛ wuri san fɛ, ka sekɔ ka na ben ji ra;
o tɔɔrɔra fɔ ka o baraka bɛɛ ban.
27 Ɲanamini ka o mina, o bɛ tingitanga i ko dɔrɔtɔw;
o ta dabari bɛɛ tun banna pewu.

28 Ka o degunin to, o kulera ka Matigi Ala wele,
a ka o bɔ o ta kɔnɔnɔfiri ra.
29 A ka sanfɔɲɔ lalɔ k'a mala,
ka jikuruw mankan suma.
30 Yɔrɔ sumana minkɛ, o diyara o ye;
Ala ka o lataga o ɲanayɔrɔ ra.

31 Olugu ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a ta ɲumanya kosɔn,
a bɛ koɲumanba minw kɛ adamadenw ye.
32 O y'a tɔgɔ kɔrɔta a ta mɔgɔw ta jamalajɛnyɔrɔ ra
k'a tando cɛkɔrɔbaw ta ɲɔgɔnlajɛnyɔrɔ ra.

33 Ala le bɛ bajiw yɛlɛma ka o kɛ kongokolon ye,
ka bununjiw yɛlɛma ka o kɛ yɔrɔjalan ye,
34 ka dugukoloɲuman yɛlɛma k'a kɛ yɔrɔjalan ye,
jamana mɔgɔw ta juguya kosɔn.

35 A fana bɛ kongokolon yɛlɛma k'a kɛ jiyɔrɔ ye,
ka yɔrɔjalan yɛlɛma k'a kɛ bununji ye,
36 ka o kɛ kɔngɔtɔw sigiyɔrɔ ye,
ka o kɛ dugu ye, mɔgɔ bɛ sigi min na.

37 O bɛ simanw dan forow ra, ka rɛzɛnsunw turu,
ka den caman sɔrɔ o ra.
38 A bɛ baraka don o ra, ka o caya kosɛbɛ;
a t'a to dɔ ye bɔ o ta bɛganw na.

39 Dɔw baraka tun dɔgɔyara, fɔ ka o kun suuru
mɔgɔw ta tɔɲɔri ni sɛgɛ ni jusukasi sababu ra.
40 O kosɔn Ala ka dɔgɔyari lase fagamaw ma,
k'a to o ye yaala o kun fɛ kongokolonw kɔnɔ, sira tɛ yɔrɔ minw na.
41 A ka fagantanw lawuri ka o bɔ ɲani na,
ka o ta gbamɔgɔw caya i ko sagakuruw.

42 Mɔgɔ terenninw bɛ o ye, ka ninsɔndiya,
nka kojugukɛbagaw bɛɛ da bɛ datugu.
43 Ni mɔgɔ min ye hakiritigi ye, o tigi bɛna nin kow kɔrɔsi,
ka Matigi Ala ta ɲumanya ko faamu.

108

Ala le ye sesɔrɔri tigi ye
(Hayan 2–6; Zaburu 57.8-12; Hayan 7–14; Zaburu 60.7-14)
1 Alatandodɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

2 Ne hakiri sigira, Ala, ne hakiri sigira!
Ne bɛna dɔnkiri la ka Ala tando ni ne jusukun bɛɛ ye.
3 Ne ta kora ni ne ta gɔni, aw ye kunu!
Ne bɛna dugugbɛda lakunu.

4 E, Matigi Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn jamana mɔgɔw cɛ ra,

ne bɛ dɔnkiri la ka i tando siyaw cɛ ra;
5 sabu i ta ɲumanya bonya bɛ tɛmɛ sankolo kan,
i ta kankelentigiya bɛ se fɔ sankolo ma.

6 E, Ala, i tɔgɔ ye kɔrɔta, fɔ ka tɛmɛ sankolo kan,
i ta bonya ye kɛ dunuɲa bɛɛ lajɛnnin kan.
7 Ne jaabi, ka an kisi ni i boro barakaman ye,
janko i ta mɔgɔ kanuninw ye bɔsi.

8 Ala tora a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, ka kuma, ko:
«Ne bɛna se sɔrɔ, ka Sikɛmu mara taran k'a nin,
ka Sukɔti dingakɔnɔyɔrɔ suma k'a nin.
9 Galadi ta mara ye ne ta ye,
Manase ta mara fana ye ne ta ye;
Efirayimu ta mara ye ne ta nɛgɛfugula ye,
Zuda ta mara ye ne ta masacɛbere ye.
10 Mohabu ta mara ye ne ta kominan dɔrɔn le ye,
ne bɛ ne ta sanbara bɔ k'a firi Edɔmu ta mara le kan;
ne bɛ se sɔrɔ, ka pɛrɛn Filisikaw ta jamana kunna.»

11 Jɔn le bɛna ne lataga dugu barakaman kɔnɔ sa?
Jɔn le bɛna taga ni ne ye Edɔmu?
12 Ele tɛ wa? E, Ala! Ele min tun banna an na;
ele min tun tɛ bɔra ni an ta kɛrɛkɛcɛw ye tuun! E, Ala!

13 An dɛmɛ, ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro!
Sabu adamaden ta dɛmɛri ye gbansan le ye.
14 Nka ni Ala bɛ ni an ye, an bɛna kobaw kɛ;
ale le bɛna an juguw dɔndɔn fɔ ka o ɲɔɲɔ.

109

Ala le bɛ fagantan mɔnɛbɔ
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

E, Ala, ne bɛ ele le tando, i kana je ne ra!
2 Sabu mɔgɔjuguw, ani nanbaratɔw ka o da yɛlɛ ne kama;
o bɛ faninyakumaw fɔ ne kama.
3 O bɛ kɔninyarikumaw fɔ ne kama fan bɛɛ ra,
o bɛ kɛrɛ ɲini ne fɛ gbansan.
4 O bɛ ne jaraki k'a sɔrɔ ne bɛ olugu kanu;
ne kɔni ta ye Aladaari le ye.
5 O bɛ ne ta koɲuman sara ni kojugu ye,
ka ne ta kanuya sara ni kɔninya ye.

6 Mɔgɔjugu dɔ ye wuri a kama k'a jaraki,
a jarakibaga ye lɔ a kininboroyanfan fɛ!
7 Ni a ta kiti bɛ tigɛ, kiti ye ben a kan;
hali a ta Aladaari ye jate jurumun ye!
8 Dɔ ye bɔ a si ra,
mɔgɔ wɛrɛ ye a ta baara kɛ a nɔ ra.
9 A denw ye kɛ feritaw ye,
a muso ye kɛ muso cɛ sanin ye!
10 A denw ye yaala o kun fɛ ka daariri kɛ,
o ye bɔ o ta bonkolonw kɔnɔ ka taga domuni daari fɔ yɔrɔjan!
11 Jurunantigiw y'a borofɛnw bɛɛ mina,
mɔgɔ wɛrɛw ye a ta baara tɔnɔ bɛɛ cɛ!
12 Mɔgɔ si kana koɲuman kɛ a ye,
a bɛ sa ka den minw to a kɔ, mɔgɔ si kana makari olugu ra.
13 A kɔmɔgɔw ye halaki ka ban,
o tɔgɔ ye tunu ka bɔ duruja nata cɛ ra.
14 Matigi Ala hakiri ye to a bɛmaw ta terenbariyakow ra;
a bamuso ta jurumunw kana yafa!

15 O ta jurumunw ye to Matigi Ala hakiri ra tuma bɛɛ;
Ala ye o tɔgɔ tunu ka bɔ dugukolo kɔ kan.

16 Ayiwa, nin kow bɛɛ y’a sɔrɔ, sabu ale ma miiri ka koɲuman kɛ mɔgɔ ye;
a ka mɔgɔ ɲanibagatɔw, ani fagantanw, ani mɔgɔ jusu kasinin tɔɔrɔ fɔ ka o faga.
17 Ka mɔgɔw danga, o le tun ka di a ye;
sisan danga ye ben ale yɛrɛ kan!
Dugawukɛ tun man di a ye;
sisan dugawu yɔrɔ ye janya ale yɛrɛ ra!
18 Danga le ye kɛ a kannaderege ye,
danga ye jigi a kɔnɔ i ko ji,
ka jigi a kolow kɔnɔ i ko turu.
19 Danga ye kɛ fani ye a kanna k’a datugu,
ka kɛ a ta kurusijara ye a cɛ ra tuma bɛɛ.
20 Ne jarakibagaw, ani minw bɛ kumajuguw fɔ ne ma,
olugu ta sara bɛna kɛ o le ye Matigi Ala fɛ.

21 E, Matigi Ala, ne Matigi,
ele kɔni ye ne minako ɲa, i tɔgɔ kosɔn;
ne bɔsi, sabu i ta ɲumanya ka ɲi!

22 Ne kɔni ye ɲanibagatɔ ye, ani fagantan;
ne jusu cɛnna!
23 Ne bɛ tagara i ko wulafɛsuma min bɛ samana ka taga a laban na.
O bɛ ne yuguyugu i ko o bɛ yiri yuguyugu ka tɔnw benben cogo min na.
24 Ne kinbirikunw bɛ yɛrɛyɛrɛ ne kɔrɔ, sundonkojugu fɛ;
ne fasara fɔ ka ne ja.
25 Ne kɛra dɔgɔyarifɛn le ye o fɛ,
o bɛ ne flɛ ka o kun yuguyugu.

26 E, Matigi Ala, ne ta Ala, ne dɛmɛ!
Ne kisi i ta ɲumanya kosɔn,
27 k’a to o y’a lɔn ko ele boro nɔ lo,
ko ele Matigi Ala yɛrɛ le ka nin kɛ.
28 Hali ni olugu ka ne danga, ele bɛna baraka don ne ra.
Ni o ka wuri ne kama, olugu le bɛna maroya,
nka i ta jɔn bɛna ninsɔndiya.
29 Dɔgɔyari le bɛna kɛ ne jarakibagaw kannaderege ye,
maroya le bɛna o datugu i ko deregeba.

30 Ne da bɛna Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn kosɛbɛ,
ne bɛna a tando a ta mɔgɔw ta jamaba cɛ ra;
31 sabu a bɛ lɔ fagantan kɔrɔ,
k’a kisi ka bɔ a jarakibagaw boro.

110

Masacɛ sarakalasebaga
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala k’a fɔ ne Matigi ye ko:
«Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye na i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ*.»

2 Matigi Ala bɛna i ta fanga bonya, k’a damina Siyɔn ka se fɔ yɔrɔjan;
i bɛna i ta kuntigiya sigi i juguw kan.

3 I bɛna wuri ka i juguw kɛrɛ lon min na,
i ta mɔgɔw labɛnnin lo o lon kama.
I ta kanbelenw bɛna na to i kɔrɔ kuru saninman kan,

* **110:1 110.1** Nin kumaw fɔra Layirikura yɔrɔ caman na: (Matiyu 22.44; Marika 12.36; Luka 20.42-43; Kɛwalew 2.34-35; Heburuw 1.13).

i ko sɔgɔmada gɔmiji.

4 Matigi Ala karira,
a fana tɛna a ta miiriya yɛlɛma:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ,
i n’a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na[†].»

5 Matigi bɛ i kɔrɔ i kininboroyanfan fɛ,
a ta dimilon, na a bɛna masaw ɲɔŋɔ.
6 A bɛ kiti ben siyaw kan;
suw bɛ fan bɛɛ ra,
a bɛ kuntigiw ɲɔŋɔ jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
7 K’a tagatɔ to sira kan a bɛ ji min kɔ ra;
o kɔ, a b’a kun kɔrɔta tuun.

111

Ala ka kan ni tandori ye
(Zaburu 112)

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Ne bɛ Matigi fo k’a waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
mɔgɔɲumanw ta jɛn ra, ani jamalajɛnyɔrɔw ra.*
2 Matigi Ala ta kokɛninw ka bon,
a ta kow ka di minw bɛɛ ye, olugu bɛ o kow mara o jusu ra;
3 sabu bonya ni nɔɔrɔ le bɛ a ta kokɛtaw kan,
a ta terenninya tɛ ban ka ye fiyewu.

4 A b’a fɛ mɔgɔw hakiri ye to a ta kabakow ra;
Matigi Ala bɛ makari, a bɛ hina,
5 a bɛ domuni di a ɲasiranbagaw ma,
a b’a hakiri to a ta jɛnɲɔgɔnya ra wagati bɛɛ.

6 A k’a ta setigiya yira a ta mɔgɔw ra a ta kɛwalew sababu ra,
ka siya wɛrɛw ta jamanaw mina k’a di o ma.
7 A boro bɛ baara o baara kɛ, o bɛɛ bɛ kɛ ni kankelentigiya ni can le ye;
mɔgɔ bɛ se ka la a ta sariya ta kumaw bɛɛ ra;
8 a ta cifɔninw tɛ yɛlɛma ka ye,
o ju sigira can ni terenninya le kan.

9 A k’a ta mɔgɔw kunmabɔ,
ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye, jɛnɲɔgɔnya min tɛ yɛlɛma;
a tɔgɔ saninyanin lo, siranyafɛnba lo.

10 Matigi Ala ɲasiran le ye hakiritigiya damina ye.
Min o min bɛ o sira tagama, o tigi bɛ faamurikoɲuman sɔrɔ.
Matigi Ala ye tando wagati bɛɛ.

112

Ala ta baraka bɛ mɔgɔɲuman kan
(Zaburu 111)

1 Aw ye Matigi Ala tando!

Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na,
a ta kumaw ka di mɔgɔ min ye kosɛbɛ, o tigi ta ɲana.*
2 A ta durujaw le bɛna kɛ jamana mɔgɔ barakamanw ye;
sabu mɔgɔɲumanw ta siya bɛ baraka sɔrɔ.
3 Naforo ni fɛnɲumanw bɛ sɔrɔ a ta so,

---

† **110:4 110.4** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Heburuw 5.6; 6.20; 7.17,21. * **111:1 111.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔw ye, k’a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye. * **112:1 112.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔw ye, k’a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

a bɛ terenninya sira tagama tuma bɛɛ.
4 Hali dibi ra, Ala bɛ yeelen bɔ mɔgɔɲuman ye,
mɔgɔ min bɛ makari, ni a bɛ hina, ani a terennin lo.

5 Ni mɔgɔ bɛ makari a mɔgɔɲɔgɔn na ka juru don a ra,
ani k′a ta kow kɛ ka kaɲa ni can sira ye, o ka ɲi.
6 O tigi kɔni tɛna jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra fiyewu!
Sabu mɔgɔw hakiri bɛ to mɔgɔ terennin na wagati bɛɛ!
7 A tɛ siran kibarojuguw ɲa,
a hakiri siginin lo, a jigi lanin bɛ Matigi Ala kan.
8 A ja siginin lo, a tɛ siran;
a laban, a bɛna a ɲa lɔ a juguw ra ka o bentɔ flɛ.

9 A b′a boro labla ka fagantanw sɔn;
a ta terenninya tɛ ban ka ye.
A ta fanga bɛ to ka kɔrɔta, ka bonya.
10 Mɔgɔjugu bɛ o ye ka dimi,
k′a ɲin ɲimi fɔ k′a yɛrɛ halaki;
mɔgɔjugu bɛ sama fɛn min nɔ fɛ, o bɛ tunu a ma.

113

Matigi Ala bɔɲɔgɔnko tɛ yi

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Matigi Ala ta jɔnw, aw y′a tando,
aw ye Matigi Ala tɔgɔ tando!
2 Aw ye baraka la Matigi Ala tɔgɔ kan,
k′a damina sisan, ani wagati bɛɛ;
3 k′a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na,
Matigi Ala tɔgɔ ye tando yɔrɔ bɛɛ.

4 Matigi Ala le kɔrɔtara siyaw bɛɛ san fɛ,
a ta bonya tɛmɛna hali sankolo janya kan.
5 Jɔn le bɛ i ko Matigi Ala, an ta Ala,
min siginin bɛ yɔrɔ kɔrɔtaninw na fɔ san fɛ?
6 A b′a ɲa majigi
ka sankolo ni dugukolo flɛ.
7 A bɛ dɛsɛbagatɔ lawuri ka bɔ dugu ma,
ka fagantan labɔ nɔgɔ ra,
8 k′a lasigi ni fagamaw ye,
ni a ta jamana fagamaw ye.
9 A bɛ somɔgɔ di muso denworobari ma,
k′a kɛ bamuso ninsɔndiyanin ye a denw cɛ ra.

Aw ye Matigi Ala tando!

114

Ala ka kobaw kɛ a ta mɔgɔw ye

1 Wagati min Izirayɛli bɔra Misiran,
wagati min Yakuba ta mɔgɔw bɔra o siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra,
2 Zuda mara le kɛra a sigiyɔrɔ saninman ye,
Izirayɛli kɛra a ta mara ye.

3 Kɔgɔji ka o ye minkɛ, ale borira,
Zuridɛn ba sekɔra kɔ fɛ.
4 Kuruw panpanna i ko sagajigiw,
kongoriw panpanna i ko sagadenw.

5 Kɔgɔji, ele borikun?
Zuridɛn, ele sekɔkun kɔ fɛ?
6 Kuruw, aw panpankun i ko sagajigiw?
Kongoriw, aw panpankun i ko sagadenw?

7 Dugukolo, ele ye yɛrɛyɛrɛ Matigi ɲa kɔrɔ,
Yakuba ta Ala ɲa kɔrɔ;
8 sabu ale le bɛ farayɔrɔ yɛlɛma k'a kɛ dinga jiman ye,
ka faragbɛlɛn yɛlɛma k'a kɛ bununji ye.

115

Ala le ye baraka bɛɛ tigi ye

1 Bonya kana la anw kan, Matigi Ala, bonya kana la anw kan,
nka bonya ye la ele tɔgɔ le kan,
i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya kosɔn!
2 I kana a to siya tɔw y'a fɔ ko:
«O ta Ala bɛ min le?»
3 Anw ta Ala bɛ san fɛ,
ni ko o ko k'a diya, a bɛ o kɛ.

4 Olugu ta batofɛnw ye fɛn warigbɛramanw le ye, ani fɛn saninlamanw;
adamadenw yɛrɛ boro le ka o lalaga.
5 Da bɛ o fɛ, nka o tɛ kuma,
ɲa bɛ o fɛ, nka o tɛ yeri kɛ,
6 toro bɛ o fɛ, nka o tɛ mɛnni kɛ,
nun bɛ o fɛ, nka o tɛ kasa mɛn,
7 boro bɛ o fɛ, nka o tɛ maga fɛn na,
sen bɛ o fɛ, nka o tɛ tagama,
mankan si tɛ bɔ o kandinga ra.
8 O lalagabagaw ni olugu yɛrɛ bɛɛ ye kelen ye,
ani minw bɛɛ bɛ o jigi la o kan.

9 Izirayɛli, i jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.
10 Haruna ta somɔgɔw, aw ye aw jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.
11 Aw minw bɛ siran Matigi Ala ɲa, aw ye aw jigi la Matigi Ala kan!
Ale le ye o dɛmɛbaga ni o tangabaga ye.

12 Matigi Ala hakiri bɛ an na, a bɛna baraka don an na;
a bɛna baraka don Izirayɛli ta somɔgɔw ra,
a bɛna baraka don Haruna ta somɔgɔw ra,
13 a bɛna baraka don a ɲasiranbagaw ra,
mɔgɔba fara a fitini kan.

14 Matigi Ala ye dɔ fara aw kan,
ka dɔ fara aw ni aw ta denw kan.
15 Matigi Ala ye baraka don aw ra,
ale min ka sankolo ni dugukolo dan.

16 Sankolo ye Matigi Ala kelen ta ye;
a ka dugukolo le di adamadenw ma.
17 Suw le tɛna Matigi Ala tando,
laharatagabagaw le tɛna a tando.
18 Anw le bɛna Matigi Ala tando,
k'a ta sisan, ani wagati bɛɛ.

Aw ye Matigi Ala tando!

116

Mɔgɔ min bɛ Ala waleɲumanlɔn

1 Ne bɛ Matigi Ala kanu,
sabu a bɛ ne ta makarikanw lamɛn,
2 sabu a b'a toro malɔ ka ne lamɛn;
o kosɔn, ne bɛna a daari ne si bɛɛ ra.

3 Saya ta sirinanw tun melegera ne ra ka ban,
kaburu jatigɛ tun ka ne mina ka ban,
degu ni jusukasi tun sera ne ma.
4 Nka ne ka Matigi Ala tɔgɔ wele, ko:
«E, Matigi Ala, ne nin kisi!»

5 Matigi Ala bɛ makari, a terennin lo;
an ta Ala bɛ hina.
6 Matigi Ala b'a janto mɔgɔ majigininw na;
ne tun dɛsɛra, a ka ne kisi.
7 Ne nin, sekɔ i ta laganfiya ra tuun,
sabu Matigi Ala ka koɲuman kɛ i ye.

8 Can lo, i ka ne nin kisi ka bɔ saya ra,
ka ne ɲa kisi ɲajibɔ ma,
ka ne sen kisi talon ma.
9 O ra, ne bɛna tagama Matigi Ala ɲa kɔrɔ
ni mɔgɔ ɲanaman tɔw ye, dunuɲa ra yan.
10 Ne jigi tun bɛ Ala kan, hali tuma min ne tun b'a fɔra
ko ɲani bɛ ne kan kosɛbɛ.
11 Ne jusu gbannin le tun b'a fɔra ko
mɔgɔ bɛɛ ye faninyafɔbaga le ye.

12 Matigi Ala ka koɲuman minw bɛɛ kɛ ne ye,
ne bɛna a waleɲumanlɔn o bɛɛ ra cogo di sa?
13 Ne bɛna jifiyɛ kɔrɔta, ka o kɛ ne ta kisiri tagamasiyɛn ye,
ka Matigi Ala tɔgɔ wele.
14 Ne ka dajuru minw ta Matigi Ala fɛ, ne bɛna o dafa,
a ta jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ.

15 Alaɲasiranbagaw ta saya
ko ka bon Matigi Ala fɛ kosɛbɛ.
16 E, Matigi Ala, ne ye i ta jɔn le ye,
ne ye i ta jɔn le ye, ne ye i ta jɔnmuso dencɛ le ye.
Ele le ka ne bɔsi ka bɔ ne ta sirinanw bɛɛ ra.
17 O kosɔn ne bɛna ɲumanlɔn saraka* bɔ i ye,
ne bɛna Matigi Ala tɔgɔ wele.
18 Ne ka dajuru minw ta Matigi Ala fɛ, ne bɛna o dafa
a ta jama bɛɛ lajɛnnin ɲa kɔrɔ,
19 Matigi Ala ta batoso lu kɔnɔ,
ele Zeruzalɛmu dugu yɛrɛ kɔnɔ!

Aw ye Matigi Ala tando!

117

Bɛɛ ye Matigi Ala tando
1 Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw bɛɛ ye Matigi Ala tando!
Aw dunuɲamɔgɔw, aw bɛɛ y'a bonya!
2 Sabu a bɛ ɲumanya min kɛ an ye, o ka bon kosɛbɛ.
Matigi Ala ta kankelentigiya tɛ ban ka ye fiyewu!

Aw ye Matigi Ala tando!

118

Ala ta ɲumanya tɛ ban
1 aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Izirayɛli y'a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»
3 Haruna ta somɔgɔw y'a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»

4 Matigi Ala ɲasiranbagaw y’a fɔ ko:
«Sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!»

5 Ka ne degunin to, ne ka Matigi Ala wele,
Matigi Ala ka ne jaabi, a ka ne laganfiya.
6 Matigi Ala bɛ ne fɛ, ne tɛ siran foyi ɲa;
adamadenw bɛ se ka mun le kɛ ne ra?
7 Matigi Ala bɛ ne fɛ, ale le ye ne dɛmɛbaga ye;
ne bɛna ne ɲa lɔ ne kɔninyabagaw ra ka o bentɔ flɛ.
8 Ka i yɛrɛ karifa Matigi Ala ma,
o ka fisa sani i ye i jigi la adamaden kan.
9 Ka i yɛrɛ karifa Matigi Ala ma,
o ka fisa sani i ye i jigi la fagamaw kan.

10 Siya tɔw bɛɛ tun ka ne lamini,
nka Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.
11 O tun ka ne lamini, fɔ ka ne datugu,
nka Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.
12 O tun ka ne lamini fan bɛɛ ra i ko lidenw,
nka o fagara i ko ŋanitasuma;
Matigi Ala tɔgɔ baraka ra, ne ka o halaki.

13 O tun bɛ ne ɲɔnina ni baraka ye, janko ka ne laben,
nka Matigi Ala ka ne dɛmɛ.
14 Matigi Ala le bɛ baraka di ne ma, ne bɛ dɔnkiri la ale le ye,
ale le kɛra ne ta kisiri tigi ye.

15 Mɔgɔ terenninw ɲagarikan bɛ bɔra o ta sow kɔnɔ,
sabu Matigi Ala ka o kisi.
Matigi Ala boro barakaman bɛ kobaw kɛ.
16 Matigi Ala boro barakaman kɔrɔtanin lo!
Matigi Ala boro barakaman bɛ kobaw kɛ.

17 Ne tɛna sa, ne bɛna ɲanamanya,
janko ka Matigi Ala ta kow lakari.
18 Matigi Ala ka ne koro kosɛbɛ,
nka a ma ne labla saya ye.

19 Aw ye terenninya dondaw* dayɛlɛ ne ye;
ne bɛna don o daw fɛ ka taga Matigi Ala fo k’a waleɲumanlɔn.
20 Matigi Ala ta donda ye nin ye;
mɔgɔ terenninw bɛ don o le fɛ.

21 Matigi Ala, ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn sabu i ka ne jaabi,
sabu i kɛra ne ta kisiri sababu ye.

22 Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ† ye.
23 O kow bɛɛ bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra,
o kɛra kabako ye an ɲa na.

24 Nin ye Matigi Ala yɛrɛ ta lon le ye,
an ye ɲagari ka ninsɔndiya nin lon na.
25 E, Matigi Ala, sabari, i ye an kisi!
Matigi Ala, sabari, i y’a to an ye se sɔrɔ!

26 Min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
An bɛ to Matigi Ala ta so kɔnɔ ka dugawu kɛ aw ye!
27 Matigi Ala le ye Ala ye,

---

* **118:19 118.19** Terenninya dondaw, o ye Zeruzalɛmu ta Alabatosoba dondaw ye. † **118:22 118.22** Bon kabakuru fɔlɔ: Nin kuma fɔra yɔrɔ caman na, Yesu Kirisita ta ko ra (Matiyu 21.42; Marika 12.10; Luka 20.17; Kɛwalew 4.11; Piyɛri fɔlɔ 2.7).

ale le ka yeelen bɔ an ye.
Aw ye na ɲanagbɛ ra ni yiriborow ye aw boro,
ka taga se fɔ sarakabɔnan gbanw kɔrɔ!

28 Ele le ye ne ta Ala ye, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn!
Ne ta Ala, ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta.
29 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,
a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.

119

Ala ta sariya ɲɔgɔn tɛ
(Zaburu 19.8-15)

1 Minw bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye,
minw bɛ tagama ka kaɲa ni Matigi Ala ta sariya ye,
olugu ta ɲana.*
2 Minw bɛ a ta ciw sira tagama,
minw b'a yɔrɔɲini ni o jusukun bɛɛ ye,
olugu ta ɲana.
3 Olugu kɔni tɛ terenbariyako kɛ,
o bɛ Ala ta sira le tagama.
4 I ka i ta sariya ta kumaw yira an na,
janko an y'a sira tagama ka ɲa.
5 A to ne tagamacogo ye ɲa,
janko ne ye i ta cifɔninw sira tagama.
6 Ni o kɛra, ni ne ka i ta kumaw bɛɛ jate mina,
ne tɛna maroya.
7 Ne bɛna i fo ka i waleɲumanlɔn ni jusukunɲuman ye,
ka to ka i ta kolatigɛninw karan, sabu o terennin lo.
8 Ne b'a fɛ ka i ta cifɔninw sira tagama,
o ra, i kana ban ne ra fiyewu!

9 Kanbelen bɛ se ka a tagamacogo saninya cogo di?
Ni a bɛ tagama ka kaɲa ni i ta kuma ye.
10 Ne bɛ i ta jɛnɲɔgɔnya ɲini ni ne jusukun bɛɛ ye,
i kana a to ne ye jɛngɛ ka i ta kumaw sira bla.
11 Ne bɛ i ta darakuma mara ka ɲa ne jusukun na,
janko ne kana na i hakɛ ta.
12 E, Matigi Ala, i baraka!
Ne karan i ta cifɔninw na.
13 I da ka kolatigɛnin minw fɔ,
ne bɛ o bɛɛ fɔ kelen kelen.
14 Ka i ta ciw sira tagama, o bɛ ne ninsɔndiya,
k'a kɛ i n'a fɔ naforoba le bɛ ne boro.
15 Ne bɛ to ka miiri i ta sariya ta kumaw ra;
ne bɛ ne ɲa lɔ i ta siraw le ra.
16 I ta cifɔninw ko le ka di ne ye kosɛbɛ;
ne tɛ ɲina i ta kuma kɔ.

17 Koɲuman kɛ i ta jɔn ye, janko ne ye si sɔrɔ,
ka i ta kuma sira tagama!
18 Ne ɲa yɛlɛ,
janko koɲumanba minw bɛ i ta sariya ra, ne ye o flɛ!
19 Ne ye lonan le ye dugukolo kan yan;
i kana i ta kumaw dogo ne ma.
20 I ta kolatigɛninw lɔgɔ bɛ ne ra tuma bɛɛ,
fɔ ne jusukun bɛ kɔrɔtɔ o ma.
21 I bɛ yɛrɛyirabagaw dɔgɔya,
o mɔgɔ danganin minw bɛ o yɛrɛ mabɔ i kumakan na.

---

* **119:1 119.1** Nin Zaburu hayan seeginanw bɛɛ kelen bɛ damina ni heburukan siginindan dɔ ye, k'a ta a siginindan fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye. A hayan bɛɛ kelen kelen bɛ Ala ta sariya tɔgɔ fɔ.

22 O ta mafiyɛnyari ni o ta dɔgɔyari bɔ ne kunna,
sabu ne bɛ i ta ciw sira tagama.
23 Hali ni kuntigiw ka janfa siri ne kama,
i ta jɔn bɛ miiri i ta cifɔninw le ra.
24 I ta ciw ko le ka di ne ye kosɛbɛ,
olugu le bɛ ne ladi.

25 Ne lanin flɛ dugu ma, buguri ra!
A to ne ye ɲanamanya tuun ka kaɲa ni i ta kuma ye!
26 Ne ka ne ta kow ɲafɔ i ye, i ka ne jaabi;
ne karan i ta cifɔninw na.
27 A to ne ye i ta sariya ta kumaw faamu,
janko ne ye i ta kabakow jate mina.
28 Ne bɛ kasi jusukasi kosɔn;
ne lawuri ka kaɲa ni i ta kuma ye.
29 Faninyasira mabɔ ne ra,
makari ne ra k'a to ne ye i ta sariya sira tagama!
30 Ne ka kankelentigiya sira le ta;
ne bɛ tagama ka kaɲa ni i ta kolatigɛninw le ye.
31 Ne bɛ nɔrɔ i ta ciw le ra k'a sira tagama.
E, Matigi Ala, i kana a to ne ye maro.
32 Ne bɛ bori i ta kumakanw le kɔ,
sabu i bɛ faamuri di ne ma.

33 Matigi Ala, ne karan i ta cifɔninw na,
janko ne ye o sira tagama ka se fɔ a laban ma!
34 Faamuri di ne ma, janko ne ye to i ta sariya kan,
k'a sira tagama ni ne jusukun bɛɛ ye!
35 I ta kuma sira yira ne ra,
sabu a ka di ne ye.
36 Ne jusukun jɛngɛ ka taga i ta ciw fan fɛ,
a kana taga nafa fan fɛ.
37 Ne ɲa bɔ fɛngbansanw na,
k'a to ne ye to i ta sira kan!
38 I ka i darakan min di i ɲasiranbagaw ma,
o kuma dafa i ta jɔn ye.
39 Ne bɛ siran tɔgɔcɛn min ɲa, o mabɔ ne ra,
sabu i ta kolatigɛninw ka ɲi.
40 A flɛ, i ta sariya ta kumaw lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ;
a to ne ye ɲanamanya i ta terenninya sira kan.

41 Matigi Ala, i ta ɲumanya ye jigi ne kan, ani i ta kisiri,
ka kaɲa ni i darakan ye
42 Ni o kɛra, ne bɛna ne mafiyɛnyabagaw jaabi,
sabu ne jigi bɛ i ta kuma kan.
43 I kana cankuma mabɔ ne da ra ka ye fiyewu,
sabu ne bɛ i ta kolatigɛninw le makɔnɔna.
44 Ne bɛna i ta sariya sira tagama lon bɛɛ,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
45 Ne laganfiyanin le bɛ tagama,
sabu ne bɛ tugu i ta sariya ta kumaw le kɔ.
46 Ne bɛna i ta ciw ɲafɔ masacɛw ye;
o maroya tɛna kɛ ne ra.
47 I ta kumaw le ka di ne ye kosɛbɛ,
ne bɛ o le kanu.
48 Ne bɛ ne boro kɔrɔta i ta kumaw nɔ fɛ, sabu ne bɛ o kanu;
ne bɛ sigi ka miiri i ta cifɔninw le ra.

49 I ka kuma min fɔ i ta jɔn ye, i hakiri to o ra,
sabu ne bɛ o le makɔnɔna!
50 Min bɛ ne jusu saaro ne ta ɲani na,
o ye ko i darakuma bɛ si di ne ma.

51 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ ne lɔgɔbɔ;
nka ne tɛ jɛngɛ ka bɔ i ta sariya sira kan.
52 Ni ne hakiri jigira i ta kolatigɛninw na i ka minw fɔ fɔlɔfɔlɔ,
Matigi Ala, o bɛ ne jusu saaro.
53 Dimiba bɛ ne mina mɔgɔjuguw kosɔn,
olugu minw bɛ ban i ta sariya ra.
54 Ne bɛ i ta cifɔninw le la dɔnkiri ye,
ka ne to nin so kɔnɔ yan, i ko lonan.
55 E, Matigi Ala, hali su fɛ, ne hakiri bɛ to i tɔgɔ ra,
ka i ta sariya sira tagama.
56 Min ye ne ta ye,
o ye ko ne ye to i ta sariya ta kumaw kan.

57 Ne ninyɔrɔ ye min ye, Matigi Ala, ne bɛ kɔsegi a kan,
o ye ka i ta kuma sira tagama.
58 Ne b'a fɛ ka i diyanyako le kɛ ni ne jusukun bɛɛ ye;
makari ne ra, i darakuma kosɔn.
59 Ne ka ne ta kow jate mina,
ka ne tagamacogo kɛ ka kaɲa ni i ta ciw ye tuun.
60 Ne tɛ sumaya; ne bɛ teliya le,
ka i ta kumaw sira tagama.
61 Mɔgɔjuguw ka o ta sirinanw kɛ ka ne melege,
nka ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
62 Su cɛmancɛ ra, ne bɛ wuri ka i fo ka i waleɲumanlɔn
i ta kolatigɛninw kosɔn, sabu o terennin lo.
63 Ne ye i ɲasiranbagaw bɛɛ ta teri le ye,
ani i ta sariya ta kumaw siratagamabagaw.
64 E, Matigi Ala, i ta ɲumanya ka dugukolo fa!
Ne karan i ta cifɔninw na.

65 I ka koɲuman kɛ i ta jɔncɛ ye,
Matigi Ala, ka kaɲa ni i ta kuma ye.
66 Hakiriɲuman ni lɔnniya yira ne ra,
sabu ne lara i ta kumaw ra.
67 Wagati min i tun ma ne koro fɔlɔ, ne tun bɛ bɔra i ta sira kan;
nka sisan ne bɛ i darakumaw lamɛnna.
68 I ka ɲi, i bɛ koɲuman kɛ;
ne karan i ta cifɔninw na.
69 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ faninyaw lara ne ra;
nka ne bɛ i ta sariya ta kumaw mara kosɛbɛ ne jusukun na.
70 Olugu hakiri gberenna;
nka ele ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
71 I ka ne koro minkɛ, o fisayara ne ma;
sabu sisan ne bɛ i ta cifɔninw karanna.
72 I da ka sariya min fɔ, o ka di ne ye
ka tɛmɛ hali sanin ni warigbɛ waga caman kan.

73 I boro le ka ne dan, ka baraka don ne ra;
hakiri di ne ma janko ne ye i kumakan faamu.
74 I ɲasiranbagaw bɛna ne ye ka ninsɔndiya,
sabu o b'a ye ko ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
75 Matigi Ala, ne k'a lɔn ko i ta kolatigɛninw terennin lo,
ko i ka ne koro ka kaɲa ni i ta kankelentigiya le ye.
76 I ta ɲumanya ye ne jusu saaro,
ka kaɲa ni i darakuma ye.
77 I ta hina ye se ne ma, janko ne ye si sɔrɔ,
sabu i ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
78 Yɛrɛyirabaga minw bɛ ne tɔɲɔra gbansan, olugu le ye maroya!
Ne kɔni bɛ miiri i ta sariya ta kumaw le ra.
79 I ɲasiranbagaw ye sekɔ ka na ne fɛ,
ani minw ka i ta ciw lɔn.
80 A to ne ye i ta cifɔninw sira tagama ni jusukun gbɛnin ye,

janko ne kana na maroya.

81 Ne nin bɛ samana i ta kisiri le nɔ fɛ;
ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
82 Ne ka i darakumaw ɲanaflɛ fɔ ka na ne ɲadenw baraka ban;
ne ko: «I bɛna ne jusu saaro tuma juman sa?»
83 Ne bɛ i ko sisi ka forogo min fin[†];
nka ne ma ɲina i ta cifɔninw kɔ.
84 I ta jɔn si tɔ ye san jori le ye?
I bɛna kiti ben ne nɔgbɛnbagaw kan tuma juman?
85 Yɛrɛyirabaga dɔw bɛ dingaw sogira ne ɲa fɛ,
k'a sɔrɔ o ma bɛn ni i ta sariya ye.
86 I ta kumaw bɛɛ ye can ye;
o wurira ne kama gbansan le; ne dɛmɛ!
87 A tora dɔɔnin, o tun bɛna ne halaki;
nka ne ma bɔ i ta sariya ta kumaw kan.
88 A to ne ye si sɔrɔ, i ta ɲumanya kosɔn,
janko i da ka ci minw fɔ, ne ye o sira tagama.

89 Matigi Ala, i ta kuma bɛ yi tuma bɛɛ!
A sabatinin lo sankolo ra.
90 I ta kankelentigiya bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
i ka dugukolo sabati, a fana bɛ to a nɔ ra.
91 I ta kolatigɛninw le kosɔn danfɛnw bɛ o nɔ ra bi;
sabu fɛn bɛɛ bɛ baara kɛ ele le ye.
92 Ni i ta sariya ko tun man di ne ye kosɛbɛ,
ne tun bɛna sa ne ta ɲani na.
93 Ne tɛ ɲina i ta sariya ta kumaw kɔ,
sabu i bɛ ne ɲanamanya o le sababu ra.
94 Ne kɛra i ta ye;
ne kisi, sabu ne bɛ tugu i ta sariya ta kumaw le kɔ.
95 Mɔgɔjugu dɔw bɛ ne kɔnɔna, janko ka ne halaki;
nka ne bɛ i ta ciw le lamɛn.
96 Ne bɛ dan ye fɛn dafanin bɛɛ ra,
nka ele ta kumaw bonya dan tɛ lɔn.

97 E, ne bɛ i ta sariya kanu dɛ!
Ne ta miiriya bɛ o le kan wagati bɛɛ.
98 I ta kuma bɛ ne kɛ hakiritigi ye ka tɛmɛ ne juguw kan,
sabu o kuma bɛ ne kɛrɛ fɛ tuma bɛɛ.
99 Hakiri bɛ ne fɛ ka tɛmɛ ne karanfaw bɛɛ kan,
sabu ne bɛ miiri i ta ciw le ra.
100 Ne bɛ faamuri kɛ ka tɛmɛ cɛkɔrɔbaw kan,
sabu ne bɛ i ta sariya ta kumaw mara.
101 Ne bɛ ne sen kɔrɔsi sirajugu bɛɛ ma,
janko ne ye i ta kuma sira tagama.
102 Ne tɛ ne yɛrɛ mabɔ i ta kolatigɛninw na;
sabu ele le bɛ ne karan.
103 I darakuma ka di ne ye dɛ!
A ka di ka tɛmɛ hali li kan.
104 I ta sariya ta kumaw baraka ra, ne bɛ faamuri sɔrɔ;
o kosɔn ne bɛ faninyasiraw bɛɛ kɔninya.

105 I ta kuma ye fitina le ye ne sen kɔrɔ,
yeelen lo fana ne ta sira kan.
106 Ne bɛ kari a ra, ne fana bɛna a dafa,
ko ne bɛna i ta kolatigɛninw sira tagama, sabu o terennin lo.
107 I ka ne koro ka ne majigi kosɛbɛ;
Matigi Ala, a to ne ye ɲanamanya i ta kuma baraka ra.
108 Matigi Ala, sɔn ne ta tandori ma i ko saraka;

[†] **119:83 119.83** Sisi ka forogo min fin: o kɔrɔ ye ko ale tɛ foyi ɲa tuun.

ne karan i ta kolatigɛninw na.
109 Ne nin bɛ farati ra wagati bɛɛ,
nka ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
110 Mɔgɔjuguw bɛ jan la ne ɲa;
nka ne tɛ ne yɛrɛ mabɔ i ta sariya ta kumaw ra.
111 I ta ciw le ye ne ninyɔrɔ ye tuma bɛɛ,
sabu o bɛ ninsɔndiya don ne jusu ra.
112 Ka i ta cifɔninw sira tagama, o le bɛ ne jusukun na
wagati bɛɛ, fɔ a laban.

113 Ne bɛ mɔgɔ jusuflatigiw kɔninya;
ne bɛ i ta sariya le kanu.
114 Ele le ye ne dogoyɔrɔ ye, ani ne tangabaga;
ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
115 Aw mɔgɔjuguw, aw ye mabɔ ne ra,
janko ne ye ne ta Ala ta kumaw lamɛn.
116 Baraka don ne ra, i darakuma kosɔn, janko ne ye ɲanamanya;
ne jigi kana maroya!
117 Baraka don ne ra janko ne ye kisi,
ani janko i ta cifɔninw ye to ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ!
118 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ bɔ i ta cifɔninw sira kan, i bɛ o tigi mabɔ i yɛrɛ ra,
sabu o bɛ fɛn o fɛn dabari, o bɛɛ ye faninya le ye.
119 I bɛna dunuŋa mɔgɔjuguw bɛɛ firi i ko ɲamaɲama;
o kosɔn ne bɛ i ta ciw kanu.
120 Ne bɛ siran i ɲa fɔ ne fari bɛ yɛrɛyɛrɛ;
i ta kolatigɛninw ɲasiran bɛ ne ra.

121 Ne bɛ can ni terenninya sira tagama;
i kana ne labla ne tɔŋɔbagaw ye.
122 Kɛ ne ta hɛra sarati ye;
i kana a to yɛrɛyirabagaw ye ne minako juguya.
123 Ne ka i ta kisiri ko ɲanaflɛ,
ka i ta darakuma terennin ɲanaflɛ fɔ ka na ne ɲadenw baraka ban.
124 I ta jɔn mina ka kaɲa ni i ta ɲumanya ye,
i ye ne karan i ta cifɔninw na.
125 Ne ye i ta jɔn le ye, faamuri di ne ma,
k'a to ne ye i ta ciw lɔn.
126 Matigi Ala, wagati sera i ye i ta setigiya yira,
sabu mɔgɔw bɛ i ta sariya cɛnna.
127 Nin le kosɔn, ne bɛ i ta kumakan kanu,
ka tɛmɛ hali sanin kan, hali sanin yɛrɛworo kan.
128 O kosɔn ne bɛ i ta sariya ta kumaw bɛɛ jate ko kuma terenninw lo;
ne bɛ faninyasiraw bɛɛ kɔninya.

129 I ta ciw ye fɛnŋumanba ye;
o kosɔn ne bɛ o mara.
130 I ta kuma faamuri bɛ mɔgɔ bla yeelen na;
a bɛ faamuri di kolɔnbariw ma.
131 Ne bɛ ne da yɛlɛ ka ŋuna,
sabu i ta kumaw lɔgɔ bɛ ne ra.
132 I ɲa munu ka ne flɛ, ka makari ne ra
i n'a fɔ i b'a kɛ i kanubagaw ye cogo min na ka kaɲa ni i ta kolatigɛnin ye.
133 Ne tagamacogo sabati ka bɛn ni i darakumaw ye;
i kana a to terenbariyako si ye se sɔrɔ ne kan.
134 Ne kisi mɔgɔw ta tɔŋɔri ma,
janko ne ye i ta sariya ta kumaw sira tagama.
135 Sabari ka i ta jɔn flɛ ni ɲumanya ye,
ka ne karan i ta cifɔninw na.
136 Ne bɛ kasira ka ɲaji caman le bɔ,
sabu mɔgɔw tɛ i ta sariya sira tagamana.

137 E, Matigi Ala, i terennin lo,

i ta kolatigɛninw fana ka ɲi.
138 I ka i ta ciw fɔ ni terenninya ye,
ani kankelentigiyaba.
139 Sɔnja ka ne baraka bɛɛ ban,
sabu ne juguw bɛ ɲina i ta kumaw kɔ.
140 I darakumaw bɛɛ kora ka o saninya kosɛbɛ;
i ta jɔncɛ bɛ o le kanu.
141 Ne ka dɔgɔ, mɔgɔw tɛ ne jate,
nka ne tɛ ɲina i sariya ta kumaw kɔ.
142 I ta terenninya ye terenninya banbari le ye,
i ta sariya fana ye can le ye.
143 Degu ni kɔnɔnɔfiri sera ne ma,
o bɛɛ n’a ta, i ta kumaw ko ka di ne ye kosɛbɛ.
144 I ta ciw terennin lo tuma bɛɛ;
o faamuri di ne ma, janko ne ye si sɔrɔ.

145 Ne bɛ i wele ni ne jusukun bɛɛ ye, ne jaabi, Matigi Ala;
ne bɛna to i ta cifɔninw kan.
146 Ne bɛ i wele ko i ye ne kisi,
janko ne ye i ta ciw sira tagama.
147 Ne bɛ kɔn dugugbɛda ɲa ka kasi ka i wele,
sabu ne jigi bɛ i ta kuma le kan.
148 Ne ɲadenw bɛ yɛlɛ k’a sɔrɔ dugu ma gbɛ ban;
ne bɛ to ka miiri i darakumaw ra.
149 Ne kan lamɛn i ta ɲumanya kosɔn!
Matigi Ala, a to ne ye ɲanamanya ka kaɲa ni i ta kolatigɛninw ye.
150 Dabarijuguw siribagaw bɛ nana yi;
o bɛ o yɛrɛ mabɔ i ta sariya ra.
151 Nka ele yɔrɔ ka surun ne ra, Matigi Ala!
I ta kumaw bɛɛ ye can ye.
152 Kabini wagatijan, i ta ciw k’a yira ne ra
ko ele ka o sigi, o fana tɛ yɛlɛma tuun fiyewu.

153 Ne ta ɲani flɛ, i ye ne bɔsi,
sabu ne tɛ ɲina i ta sariya kɔ.
154 Lɔ ni ne kunko ye, i ye ne kunmabɔ;
a to ne ye ɲanamanya i darakuma sababu ra.
155 Kisiri yɔrɔ ka jan mɔgɔjuguw ra,
sabu olugu tɛ i ta cifɔninw ɲini.
156 I ta hina ka bon, Matigi Ala;
a to ne ye ɲanamanya i ta kolatigɛninw baraka ra.
157 Ne nɔgbɛnbagaw, ani ne juguw ka ca,
nka ne tɛ jɛngɛ ka bɔ i ta ciw sira kan.
158 Ne bɛ janfamɔgɔw flɛ fɔ ka ɲigi o ra,
olugu minw tɛ i darakuma lamɛn.
159 Ne bɛ i ta sariya ta kumaw kanu cogo min na, o jate,
Matigi Ala, k’a to ne ye ɲanamanya i ta ɲumanya kosɔn.
160 I ta kuma ju sigira can le kan,
i ta kolatigɛninw bɛɛ terennin lo, o si tɛ ban ka ye.

161 Kuntigi dɔw wurira ne kama gbansan,
nka i ta kuma dɔrɔn le ɲasiran bɛ ne jusukun na.
162 Ne bɛ ninsɔndiya i darakuma kosɔn,
i ko mɔgɔ min ka naforoba cɛ.
163 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ faninya fɔ, ne bɛ o kɔninya, k’a haramuya;
ne bɛ i ta sariya le kanu.
164 Ne bɛ i tando fɔ siɲaga wolonfla tere kɔnɔ,
i ta kolatigɛninw kosɔn, sabu o terennin lo.
165 Hɛra caman le maranin bɛ i ta sariya kanubagaw ɲa;
o sen tɛna talon foyi ra.
166 E, Matigi Ala, ne bɛ i ta kisiri le makɔnɔna!
Ne bɛ i kumakan le lamɛn.

167 Ne bɛ i ta ciw sira tagama,
ne bɛ o kanu kosɛbɛ.
168 Ne bɛ i ta sariya ta kumaw, ani i ta ciw sira tagama,
sabu ne ta kow si ma dogo i ma.

169 A to ne kasikan ye se i ma, Matigi Ala!
Faamuri di ne ma i ta kuma kosɔn.
170 A to ne ta makarikanw ye se i ma!
Ne bɔsi i darakan kosɔn!
171 Tandori camanba ye bɔ ne da ra,
sabu i bɛ ne karan i ta cifɔninw na.
172 Ne da ye dɔnkiri la ka i darakuma tando,
sabu i ta kumaw bɛɛ terennin lo.
173 I boro ye ne dɛmɛ,
sabu ne ka i ta sariya ta kumaw le ɲanawoloma.
174 E, Matigi Ala, ne bɛ kasi i ta kisiri nɔ fɛ,
i ta sariya ko le ka di ne ye kosɛbɛ.
175 Ne ye to si ra ka i tando,
i ta kolatigɛninw ye baraka don ne ra.
176 Ne bɛ yaalara ne kun fɛ i ko sagaden tununin:
i ta jɔn yɔrɔŋini,
sabu ne tɛ ɲina i kumakanw kɔ.

120

Mɔgɔɲuman ta sɛgɛ
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ka ne degunin to, ne kasira ka Matigi Ala wele,
a ka ne jaabi.
2 «E, Matigi Ala, ne nin bɔsi faninyafɔbaga da ma,
ne nin bɔsi mɔgɔjanfabaga nɛnkun ma.»
3 Aw mɔgɔjanfabagaw, mun le bɛna kɛ aw sara ye?
Aw bɛna mun le sɔrɔ?
4 Kɛrɛkɛcɛw ta biɲɛ minw donna tasumakami na k'a da diya,
o le bɛna kɛ aw sara ye.

5 Bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu ne tagara sigi Mesɛki;
bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu ne tagara to Kedari ta mɔgɔw cɛ ra*!
6 Ne siginin tora nin mɔgɔw cɛ ra yan ka mɛɛn fɔ ka tɛmɛ;
nin mɔgɔ minw tɛ hɛra fɛ.
7 Ne ko hɛra le;
nka ni ne kumana dɔrɔn,
olugu ko kɛrɛ.

121

Ala le ye a ta mɔgɔw kɔrɔsibaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ne bɛ ne ɲa kɔrɔta ka kuruw flɛ!
Ne ta dɛmɛri bɛna bɔ min le sa?
2 Ne ta dɛmɛri bɛ bɔ Matigi Ala le fɛ,
min ka sankolo ni dugukolo dan.

3 A tɛna sɔn k'a to i sen ye talon;
i kɔrɔsibaga tɛ jingɔ ka ye!
4 A flɛ, Izirayɛli kɔrɔsibaga tɛ jingɔ,
janko ka sunɔgɔ.

5 Matigi Ala le ye i kɔrɔsibaga ye.

* **120:5 120.5** Nin kumaw kɔrɔ ye ko Dawuda tun siginin bɛ yɔrɔ min na, o yɔrɔ mɔgɔw tun ye mɔgɔ sɔnkolon dɔw ye minw ta sigi man di fiyewu.

Matigi Ala bɛ to i kɛrɛ fɛ, ka kɛ suma ye i kunna.

6 Tere fɛ, tere tɛna kojugu kɛ i ra,
su fɛ, karo fana tɛna kojugu kɛ i ra.
7 Matigi Ala bɛna i kɔrɔsi kojugu bɛɛ ma;
a bɛna i nin kɔrɔsi.
8 Matigi Ala bɛna i tagatɔ ni i natɔ kɔrɔsi,
k'a ta sisan, ani wagati bɛɛ.

122

Matigi Ala ta so kanuya
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ ninsɔndiya, n'a fɔra ne ye
ko: «An ye taga Matigi Ala ta so kɔnɔ!»
2 An tagara fɔ ka taga an sen lɔ
ele Zeruzalɛmu dugu dondaw le ra!

3 Ele Zeruzalɛmu dugu min lɔra,
ka kɛ dugu ye min donna ɲɔgɔn na ka ɲa.
4 Gbaw bɛ taga yi le,
Matigi Ala ta gbaw bɛ taga yi le.
O ye ci le ye min dira Izirayɛlimɔgɔw ma,
ko o ye taga Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn a tɔgɔ kosɔn.
5 Sabu kititigɛbagaw ta masasiginanw bɛ yi le,
Dawuda ta so ta masasiginanw.

6 Aw ye Ala daari ko a ye hɛra kɛ Zeruzalɛmu ye:
«Zeruzalɛmu, i kanubagaw ye ɲasuma!
7 Hɛra ye kɛ i ta sow kɔnɔ,
ɲasuma ye kɛ i ta masabonw kɔnɔ.»
8 Ne balemaw ni ne teriw kosɔn,
ne b'a fɔ ko: «Hɛra ye kɛ i ta sow kɔnɔ!»
9 Matigi Ala, an ta Ala ta so kanuya kosɔn,
ne bɛ i ta hɛra le ɲini Ala fɛ.

123

Makari tigi Ala
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ne bɛ ne ɲa kɔrɔta ka ele le flɛ,
ele min siginin bɛ sankolo ta masaya ra.
2 Jɔncɛ ɲa lɔnin bɛ a matigicɛ boro ra cogo min na,
jɔnmuso ɲa lɔnin bɛ a matigimuso boro ra cogo min na,
anw fana ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala, an ta Ala ra ten,
fɔ a ye na makari an na.
3 Makari an na, Matigi Ala, makari an na;
sabu dɔgɔyari ka an labɔ fɔ k'a dama tɛmɛ.
4 Wasobagaw ta lɔgɔbɔri ka an labɔ,
yɛrɛbonyabagaw ta dɔgɔyari ka an labɔ.

124

Ala le ye an bɔsibaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ni Matigi Ala tun tɛ ni an ye,
Izirayɛli y'a fɔ ten,
2 ni Matigi Ala tun tɛ ni an ye
wagati min mɔgɔw wurira an kama,
3 o tun bɛna an bɛɛ ɲanaman le latunu,
tuma min na o tun dimina an kɔrɔ kosɛbɛ.

4 Jibaw le tun bɛna an datugu,
jiwoyoba dɔ tun bɛna woyo ka tɛmɛ an kunna.
5 Ji barakamanw le tun bɛna woyo
ka tɛmɛ an kunna.

6 Nka Matigi Ala baraka!
Ale ma sɔn k’a to o ye an domu.
7 An nin bɔsira o boro i ko kɔnɔ bɛ bɔsi ka bɔ kɔnɔminabaga ta jɔ ra cogo min na;
jɔ tigɛra, an bɔsira.
8 An ta dɛmɛri bɛ sɔrɔ Matigi Ala tɔgɔ le ra,
min ka sankolo ni dugukolo dan.

125

Ala bɛ a ta mɔgɔɲumanw kɔrɔsi
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Minw bɛ o jigi la Matigi Ala kan,
olugu bɛ i ko Siyɔn kuru*;
o tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye,
o bɛ yi wagati bɛɛ.

2 Kuruw ka Zeruzalɛmu lamini cogo min na,
Matigi Ala fana bɛ a ta mɔgɔw lamini o cogo le ra,
sisan, ani wagati bɛɛ.
3 Mɔgɔjuguw ta masacɛbere siginin tɛna to
mɔgɔ terenninw ta mara kunna,
janko mɔgɔ terenninw kana na o boro sama
ka taga kojugu nɔ fɛ.

4 E, Matigi Ala, koɲuman kɛ mɔgɔɲumanw ye,
ani mɔgɔ minw jusu ka ɲi.
5 Nka minw bɛ sira jɛngɛninw ta,
Matigi Ala bɛna olugu gbɛn ka bɔ yi,
ani minw bɛɛ bɛ terenbariyakow kɛ.

Ala ye hɛra kɛ Izirayɛli ye!

126

Ala bɛ hɛra lasekɔ a ta mɔgɔw ma
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Wagati min Matigi Ala tun ka Siyɔn dugu ta bonya lasekɔ a ma tuun,
a tun kɛra anw ɲa na i ko siko.
2 An yɛrɛkora kosɛbɛ,
an ɲagarira fɔ ka pɛrɛn.
O tuma o tun b’a fɔra siyaw cɛ ra ko:
«Matigi Ala ka kobaw kɛ o ye dɛ!»
3 Matigi Ala ka koba kɛ anw ye,
o kosɔn an bɛ ninsɔndiya.

4 Matigi Ala, an ta bonya lasekɔ an ma,
i ko kɔji min bɛ woyo woroduguyanfan kongokolon kɔnɔ.
5 Minw ɲajibɔtɔ bɛ danni kɛ,
olugu ɲagarininba le bɛna siman tigɛ.
6 Minw kasitɔ bɛ bɔ ni siman ye o boro ka taga a dan,
olugu ɲagarininba bɛ sekɔ ni siman tigɛnin ye o boro.

127

Ala le ye ko bɛɛ ɲabaga ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Sulemani ta Zaburu.

Ni Matigi Ala yɛrɛ ma bon lɔ,
minw b′a lɔra, olugu bɛ o yɛrɛ sɛgɛra gbansan le.
Ni Matigi Ala yɛrɛ ma dugu kɔrɔsi,
min b′a kɔrɔsira, ale ta siɲana ye gbansan le ye.
2 Aw bɛ sori ka wuri, ka mɛɛn ɲana gbansan,
ka sɛgɛ ka aw ta baro sɔrɔ;
Ala bɛ o ɲɔgɔn di a ta mɔgɔ kanuninw ma ka o to sunɔgɔ ra.

3 A flɛ, den ye Matigi Ala ta difɛn le ye,
worodenw ye baraji le ye.
4 Biɲɛw bɛ cogo min na kɛrɛkɛcɛ boro,
mɔgɔ kanbelenman ta denw bɛ kɛ i boro ten le.
5 Ni mɔgɔ min k′a sɔrɔ k′a ta biɲɛforogo fa, o tigi ta ɲana.
Ni a bɛ kuma kititigɛyɔrɔ ra a juguw ɲa kɔrɔ, dugu donda ra, a tɛ maroya.

128

Alaɲasiranbaga bɛ Ala ta baraka sɔrɔ
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Matigi Ala ɲasiran bɛ ele mɔgɔ min na,
ni i bɛ Matigi Ala ta sira tagama,
ele ta ɲana.
2 I bɛna i boro ta baara nafa sɔrɔ k′a domu;
i ta kow bɛ ɲa, i fana bɛ hɛra sɔrɔ.
3 I ta muso bɛ kɛ i ta so kɔnɔ
i ko rɛzɛnsun min bɛ den caman kɛ;
i ta denw bɛ sigi i kɛrɛ fɛ domunikɛyɔrɔ ra,
i ko oliviyesun falenninkuraw.
4 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na,
a bɛ baraka don o tigi ra o cogo le ra.

5 Matigi Ala bɛna to Siyɔn, ka baraka don i ra,
k′a to i ye Zeruzalɛmu ta hɛra ye i ɲa ra i si bɛɛ ra.
6 I bɛna i ta denw ta denw ye.

Ala ye hɛra kɛ Izirayɛli ye!

129

Mɔgɔjugu ni labankojugu
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Kabini ne denmisɛnman, o ka ne tɔɔrɔ kosɛbɛ.
Izirayɛli y′a fɔ ten!
2 Kabini ne denmisɛnman, o ka ne tɔɔrɔ kosɛbɛ,
nka o ma se ne ra.
3 Sɛnɛkɛbagaw ka ne kɔ sɛnɛ,
fɔ ka walanjanw bɔ ne kɔ ra.
4 Nka Matigi Ala ta le ye can ye;
a ka mɔgɔjuguw ta sirinanw foni ka bɔ ne ra.

5 Minw bɛɛ bɛ Siyɔn dugu kɔninya,
olugu le ye maroya fɔ ka sekɔ ni o kɔ ye!
6 O ye kɛ i ko bin min bɛ falen biribon kunna;
sani a bɔntuma ye se, a bɛ ja.
7 A tɛ a bɔnbaga boro fa,
a t′a cɛbaga fana kɔnkɔn fa.
8 Tɛmɛbagaw t′a fɔ olugu ma ko:
«Matigi Ala ye baraka don aw ra!
An bɛ dugawu kɛ aw ye ni Matigi Ala tɔgɔ ye!»

130

Ala ta mɔgɔw jigi ye Ala ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Ka ne deguninba to, Matigi Ala,
ne bɛ i wele ko i ye ne dɛmɛ!
2 Matigi, ne kan lamɛn,
i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn.

3 Matigi Ala, ni i tun bɛ an ta terenbariyakow mara i yɛrɛ kɔnɔ,
Matigi, jɔntigi le tun bɛna se ka kisi?
4 Nka ele kɔni bɛ yafa,
o kosɔn mɔgɔw bɛ siran i ɲa ka i bonya.

5 Ne bɛ Matigi Ala le makɔnɔna, ne nin b'a makɔnɔna;
ne jigi bɛ ale ta kuma le kan.
6 Dugu kɔrɔsibagaw bɛ sɔgɔmada makɔnɔna,
dugu kɔrɔsibagaw kɔrɔtɔnin bɛ sɔgɔmada makɔnɔna,
nka ne kɔrɔtɔnin bɛ Matigi makɔnɔna belen ka tɛmɛ olugu kan.

7 Izirayɛli, i jigi la Matigi Ala kan;
sabu ɲumanya bɛ sɔrɔ Matigi Ala le fɛ;
a bɛ mɔgɔ kunmabɔ ko bɛɛ ma.
8 Ale le bɛna Izirayɛli kunmabɔ
a ta terenbariyakow bɛɛ ra.

131

Alaɲasiranbaga wasara
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, yɛrɛbonya tɛ ne jusukun na,
yɛrɛyira tɛ ne flɛrikɛcogo ra;
ne tɛ miiri kobaw ra,
ani ko minw tɛmɛna ne ta lɔnniya kan.

2 Ne jera ka to yɔrɔ kelen na,
i ko den min fanin siginin bɛ a bamuso sen kan;
ne nin wasara i ko den min fanin siginin bɛ a bamuso sen kan.
3 Izirayɛli, Matigi Ala makɔnɔ,
k'a ta sisan ma, ani wagati bɛɛ.

132

Ala bɛ baraka don a ta masacɛ ra
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

E, Matigi Ala, i hakiri to Dawuda ra;
i hakiri to a ta sɛgɛ bɛɛ ra.
2 A karira Matigi Ala ye,
ka nin dajuru ta Yakuba ta Ala fangatigi ye, ko:
3 «Ne tɛna don ne ta bon kɔnɔ,
ne tɛna la ne ta lanan kan,
4 ne tɛna a to sunɔgɔ ye don ne ɲa ra,
ne tɛna ne ɲa tugu ka jingɔ,
5 fɔ ne ye yɔrɔ dɔ sɔrɔ Matigi Ala ye,
fɔ ne ye sigiyɔrɔ sɔrɔ Yakuba ta Ala fangatigi ye.»

6 A flɛ, an ka jɛnɲɔgɔnya kɛsu ko mɛn Efirata;
an tagara a sɔrɔ Yahari* kongokɔnɔyɔrɔw ra.
7 «An ye taga a ta so!

* **132:6 132.6** Yahari ye Kiriyati Yeharimu dugu le ye; o dugu bɛ Zeruzalɛmu kɛrɛ fɛ.

An y’an kinbiri gban a sen kɔrɔ k’a bato!»

8 E, Matigi Ala, i wuri, i ye na i ta laganfiyayɔrɔ ra,
i ni i ta jɛŋɲɔgɔnya kɛsu barakaman!
9 I ta sarakalasebagaw ye terenninya kɛ o kannaderege ye,
i ɲasiranbagaw ye ɲagari fɔ ka pɛrɛn!
10 I ta jɔncɛ Dawuda kosɔn,
i kana i kɔ di i ta mɔgɔ ɲanawolomanin ma.

11 Matigi Ala karira Dawuda ye can kan,
a fana tɛna a ta kuma yɛlɛma;
a ko: «I yɛrɛ woroden dɔ,
ne bɛna o le sigi i ta masasiginan kan i nɔ ra.
12 Ni i denw ka ne ta jɛŋɲɔgɔnya sira tagama,
ani ne ka ci minw yira o ra, ni o ka o kɛ,
o tuma olugu yɛrɛ fana ta denw
bɛna sigi i ta masasiginan kan tuma bɛɛ.»

13 Sabu Matigi Ala ka Siyɔn dugu le ɲanawoloma;
o yɔrɔ ko le diyara a ye, a ko a bɛ o kɛ a sigiyɔrɔ ye.
14 A ko: «Nin le ye ne ta laganfiyayɔrɔ ye tuma bɛɛ;
ne bɛna sigi nin yɔrɔ le ra, sabu a ko diyara ne ye.
15 Ne bɛna baraka don o ta simanw na kosɛbɛ,
ne bɛna domuni di o ta fagantanw ma ka o fa.
16 Ne bɛna kisiri kɛ o ta sarakalasebagaw kannaderege ye;
o ta Alaɲasiranbagaw bɛna ɲagari fɔ ka pɛrɛn.
17 O yɔrɔ le ra, ne bɛna Dawuda ta fanga lawuri;
ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin ta fitina mananin bɛna to[†].
18 Ne bɛna maroya kɛ a juguw kannaderege ye,
nka ale ta masafugula bɛna manamana!»

133

Balemaya ka di
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Can ra, balemaw ye bɛn, ka to ɲɔgɔn fɛ,
o ka ɲi dɛ! O ka di yɛrɛ le!
2 A bɛ i ko turu kasadiman min bɔnna Haruna kun na[*],
min bɛ jigi fɔ a bonbosi kan,
fɔ Haruna bonbosi kan,
ka jigi ka se fɔ a ta deregeba kan ma.
3 A bɛ i ko Hɛrimɔn kuru ta gɔmiji,
min bɛ jigi Siyɔn kuruw kan.
Matigi Ala bɛ baraka di o yɔrɔ le ra,
ka si di, wagati bɛɛ.

134

Ala ta baaradenw bɛɛ ye baraka la a ye
1 Ala ta batoso yɛlɛnsira ta dɔnkiri.

Matigi Ala ta baaradenw, aw bɛɛ ye baraka la Matigi Ala ye!
Aw minw bɛ baara kɛ Matigi ta so kɔnɔ su bɛɛ!
2 Aw ye aw boro kɔrɔta k’a sin yɔrɔ saninman fan na,
ka baraka la Matigi Ala ye!
3 Matigi Ala ye to Siyɔn dugu kɔnɔ ka baraka don i ra;
ale min ka sankolo ni dugukolo dan.

[†] **132:17 132.17** Nin kumaw kɔrɔ ye ko mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ Dawuda kɔ tuma bɛɛ, a ta gba ra, min bɛ sigi a nɔ ra masaya ra. [*] **133:2 133.2** O tun bɛ turu kɛ sarakalasebaga kun na k’a saninya k’a bla Ala ta baara kama.

135

An ye Ala tando a ta sebagaya kosɔn

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Aw ye Matigi Ala tɔgɔ tando!
Matigi Ala ta baaradenw, aw y'a tando!
2 Aw minw bɛ baara kɛ Matigi Ala ta so kɔnɔ,
aw minw bɛ baara kɛ an ta Ala ta batoso lu kɔnɔ, aw y'a tando!

3 Aw ye Matigi Ala tando, sabu Matigi Ala ka ɲi.
Aw ye dɔnkiri la k'a tɔgɔ tando, sabu a tɔgɔ ka di.
4 Matigi Ala ka Yakuba ta mɔgɔw ɲanawoloma ka o kɛ a ta ye,
a ka Izirayɛli ta mɔgɔw ɲanawoloma ka o kɛ a ta mɔgɔw ye.

5 Ne kɔni k'a lɔn ko Matigi Ala ka bon,
ko an Matigi bɛ ala tɔw bɛɛ kunna.
6 Ni ko o ko ka Matigi Ala diya, a bɛ o kɛ,
sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan,
ani kɔgɔji n'a dunmanyɔrɔw bɛɛ ra.
7 A bɛ sankabaw lawuri ka bɔ fɔ dugukolo danw na,
a bɛ sanmanamana bɔ, ka sanji ben;
a bɛ fɔŋɔ lana ka bɔ a marayɔrɔw ra.

8 A ka Misirankaw ta dencɛ fɔlɔw halaki,
k'a ta adamadenw na, ka taga se bɛganw ma.
9 A ka tagamasiyɛnw, ani kabakow kɛ ele Misiran jamana cɛ ma,
Farawona ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ kama.

10 A ka siya caman halaki,
ka masacɛ barakamanw faga.
11 Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn,
ani Basan masacɛ Ɔgi,
ani Kanaanakaw ta masacɛw bɛɛ.
12 A ka o ta jamana di Izirayɛli ma,
a ka o ta jamana kɛ a ta mɔgɔw ta ye.

13 Matigi Ala, ele tɔgɔ kɔni tɛ tunu ka ye fiyewu!
Matigi Ala, mɔgɔw hakiri bɛ to i tɔgɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
14 Matigi Ala bɛna a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ ka jo di o ma;
a bɛna hina a ta jɔnw na.

15 Siya tɔw ta batofɛnw ye fɛn warigbɛramanw ni fɛn saninlamanw le ye;
adamadenw yɛrɛ boro le ka o lalaga.
16 Da bɛ o fɛ, nka o tɛ kuma,
ɲa bɛ o fɛ, nka o tɛ yeri kɛ,
17 toro bɛ o fɛ, nka o tɛ mɛnni kɛ;
dafɔŋɔ si tɛ bɔ o da fɛ.
18 O lalagabagaw ni olugu yɛrɛ bɛɛ ye kelen ye,
ani minw bɛɛ bɛ o jigi la o kan.

19 Izirayɛli ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
Haruna ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
20 Levi ta somɔgɔw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
Matigi Ala ɲasiranbagaw, aw ye baraka la Matigi Ala ye!
21 Matigi Ala baraka, ele min bɛ Siyɔn,
ele min siginin bɛ Zeruzalɛmu!

Aw ye Matigi Ala tando!

136

Ala ta ɲumanya

1 Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, sabu a ka ɲi,

a ta ɲumanya tɛ ban ka ye.
2 Aw ye alaw bɛɛ ta Ala fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
3 Aw ye matigiw bɛɛ ta Matigi fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

4 Ale Ala kelen le bɛ kabakobaw kɛ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
5 Ale le ka sankolo dan a ta lɔnniya sababu ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
6 Ale le ka dugukolo dan k'a bla ji kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
7 Ale le ka sankolo yeelenbɔnan belebelew dan,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
8 A ka tere dan ka o sigi terefɛra kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
9 A ka karo ni lolow dan ka o sigi sufɛra kunna,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

10 Ale le ka Misirankaw ta dencɛ fɔlɔw faga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
11 A ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ o cɛ ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
12 A ta sebagaya ni a ta fanga baraka ra,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
13 Ale le ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ fla ye,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
14 A ka Izirayɛlimɔgɔw latɛmɛ ji cɛ ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
15 A ka Farawona ni a ta kɛrɛkɛjama dafiri Kɔgɔjiwulen kɔnɔ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

16 Ale le blara a ta mɔgɔw ɲa kongokolon kɔnɔ ka taga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
17 Ale le ka masacɛbaw halaki,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
18 A ka masacɛ barakamanw faga,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
19 Amɔrikaw ta masacɛ Sihɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
20 Basan masacɛ Ɔgi,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
21 A ka o ta jamana di Izirayɛli ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
22 A k'a kɛ a ta jɔnw ta ye, Izirayɛlimɔgɔw ta ye;
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

23 Ale le k'a hakiri to an na, tuma min na an tun bɛ siya tɔw ta fanga kɔrɔ,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
24 A ka an bɔsi ka bɔ an juguw boro,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
25 Ale le bɛ domuni di danfɛnw bɛɛ ma,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

26 Aw ye sankolo tigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!

137

Zeruzalɛmu ta bɔnɔ
1 Ka an to Babilɔni badaw ra,
an hakiri jigira Siyɔn dugu ko ra minkɛ,
an siginin tora yi, ka to ka kasi.

2 Yirimisɛn minw tun bɛ o yɔrɔ ra,
an tun ka an ta gɔniw dulon olugu ra.
3 Ka an to yi, an minabagaw tun b'a fɔra an ye
ko an ye dɔnkiri dɔ la olugu ye;
an tɔɔrɔbagaw tun b'a fɔra ko an ye olugu ninsɔndiya.
O ko: «Aw ye Siyɔn dugu dɔnkiri dɔw la an ye kɛ!»

4 An bɛ se ka Matigi Ala ta dɔnkiriw la
jamana wɛrɛ dugukolo kan cogo di sa?
5 E, Zeruzalɛmu, ni ne ka ɲina ele kɔ,
o tuma ne kininboro ye ɲina gɔnifɔ kɔ!
6 Ne nɛn nɔrɔnin ye to ne da kɔnɔ,
ni ne ma ne hakiri to ele ra,
ni ne ma ele Zeruzalɛmu jate
ka tɛmɛ ne ta ɲagariko tɔw bɛɛ kan.

7 Matigi Ala, Edɔmukaw ka min kɛ an na, i hakiri to o ra:
Zeruzalɛmu dugu minalon na,
olugu le tun b'a fɔra ko: «Aw y'a ci, aw y'a ci
ka se fɔ bonw jusiginanw ma!»
8 Ele Babilɔni, ele min bɛna halaki,
ele ka kojugu min kɛ anw na,
ni mɔgɔ min ka i sara ni o ɲɔgɔn ye, Ala ye o tigi ta ɲa.
9 Ni mɔgɔ min ka aw ta denfitiniw mina
ka o gbasi fara kan ka o ɲɔɲɔ, Ala ye o tigi ta ɲa.

138

Bɛɛ ye Ala fo k'a waleɲumanlɔn
1 Dawuda ta Zaburu.

Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn ni ne jusukun bɛɛ ye,
ne bɛ dɔnkiri la ka i tando i ta danfɛn saninmanw ɲa kɔrɔ.
2 Ne bɛ ne kinbiri gban i ta batoso saninman kɔnɔ,
ka i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn i ta ɲumanya ni i ta kankelentigiya kosɔn;
sabu i ka i tɔgɔ bonya ka tɛmɛ fɛn bɛɛ kan,
ka i darakumaw bɛɛ dafa.
3 Lon min ne ka i wele, i ka ne jaabi;
i ka ne ja gbɛlɛya, ka baraka don ne ra.

4 Matigi Ala, ni dunuɲa masaw nana i ta kumaw mɛn ka bɔ i yɛrɛ da ra,
o bɛɛ ye i fo ka i waleɲumanlɔn!
5 O ye dɔnkiri la ka Matigi Ala ta kow lakari,
sabu Matigi Ala ta nɔɔrɔ ka bon.
6 Matigi Ala kɔrɔtanin lo, nka a ɲa bɛ mɔgɔ majigininw na;
a bɛ mɔgɔ yadaninw fana ye fɔ yɔrɔjan, ka o lɔn.

7 Hali ni ne degura kosɛbɛ,
i bɛ ne nin tanga;
i bɛ i boro bɔ ka ne bɔsi ne juguw ta dimi ma,
ka ne kisi ni i boro barakaman ye.
8 Matigi Ala bɛ ko bɛɛ kɛ ne ye k'a dafa.
E, Matigi Ala, i ta ɲumanya tɛ ban ka ye!
I yɛrɛ boro ka baara min kɛ, i kana i kɔ don o ra.

139

Foyi dogonin tɛ Ala ma
1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, i ka ne jusukun sɛgɛsɛgɛ,
i ka ne jusukunnakow bɛɛ lɔn.
2 I ka ne sigiwagati lɔn, i ka ne wuriwagati lɔn;

i ka ne ta miiriyaw lɔn kabini wagatijan.
3 Ni ne bɛ tagama ra, walama ni ne lanin lo, i ka o lɔn;
i bɛ ne ta kow bɛɛ kala ma.
4 Hali k'a sɔrɔ kuma ma bɔ ne da ra fɔlɔ,
Matigi Ala, o y'a sɔrɔ ko ne bɛna min fɔ, ele ka o bɛɛ lɔn ka ban.
5 I bɛ ne kɔ fɛ, i bɛ ne ɲa fɛ,
i boro fana bɛ ne kan.
6 O lɔnniyaba ɲɔgɔn ka bon ne ta hakiri ma,
a tɛmɛna ne ta faamuri dan kan pewu.

7 Ne bɛ se ka taga min le, ko ne bɛ faran ka mabɔ ele ra?
Ne bɛ se ka bori ka taga dogo min le, ele ɲa tɛna ne ye yɔrɔ min na?
8 Ni ne ka yɛlɛn ka taga sankolo ra, i bɛ yi;
ni ne jigira fɔ dugukolo jukɔrɔ, i bɛ yi.
9 Ni ne wurira ka taga fɔ terebɔyanfan dan na,
walama ni ne tagara sigi terebenyanfan na fɔ kɔgɔji dan na,
10 hali o yɔrɔ ra, i boro bɛ ne tɛmɛsira yira ne ra,
i boro barakaman bɛna ne mina.
11 Ni ne ko, ko dibi ye ne datugu,
hali su bɛ yɛlɛma ka kɛ tere ye ka ne lamini.
12 Hali dibi tɛ se ka dibi don ele ma;
ele fɛ su gbɛnin lo i ko tere,
dibi bɛ i ko yeelen ele fɛ.

13 Ele le ka ne kɔnɔnɔyɔrɔw bɛɛ dan,
ka ne fari yɔrɔw tugutugu ɲɔgɔn na ne bamuso kɔnɔ.
14 Ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn, sabu i ka ne kɛ danfɛn kabakoman ye, ani danfɛn ɲumanba.
I ta danfɛnw bɛɛ ye fɛnɲumanbaw le ye;
ne yɛrɛ ka o lɔn kosɛbɛ.
15 Ne farikolo yɔrɔ si tun dogonin tɛ ele ma,
wagati min i tun bɛ ne farisogo danna dogo ra,
wagati min i ka ne fari yɔrɔw tugutugu ɲɔgɔn na dugukolo jukɔrɔ.
16 Hali wagati min ne fari tun ma labɛn fɔlɔ, i ɲa tun bɛ ne ra.
Tereda minw tun latigɛra ne ye,
o bɛɛ tun sɛbɛra i ta kitabu kɔnɔ ka ban,
k'a sɔrɔ o lonw si tun ma se fɔlɔ.

17 E, Ala, i ta miiriyaw kɔrɔ ka dun ne ta faamuri ma!
O hakɛya ka ca ne ma!
18 Ni ne ko ne bɛ o jate mina,
o ka ca ka tɛmɛ hali kɔgɔji kɛnkɛn kan.
A flɛ, ni ne kununa tuma o tuma,
ne ni ele belen bɛ ɲɔgɔn fɛ.

19 E, Ala ni i tun bɛ sɔn ka mɔgɔjuguw faga,
ka o mɔgɔfagabagaw gbɛn ka o mabɔ ne ra!
20 Olugu bɛ ele ko fɔ ni ŋaninyajuguya le ye;
o bɛ i tɔgɔ fɔ gbansan le, sabu i juguw lo.
21 Matigi Ala, yala ne man kan ka i kɔninyabagaw kɔninya wa?
Minw bɛ wuri i kama, yala olugu ko man kan ka gboya ne ye wa?
22 Ne bɛ o kɔninya fɔ ka se kɔninya dan ma;
ne juguw lo.

23 Ala, ne sɛgɛsɛgɛ, ka ne jusukunnakow lɔn!
Ne kɔrɔbɔ ka flɛ, ka ne jusukunnakow lɔn.
24 A flɛ, ni ne bɛ sirajugu kan,
i ye ne bla i ta ɲanamanya banbari sira kan.

140

Ala le bɛ an kisi an juguw ta tɔɔrɔ ma

1 Dɔnkirilabagaw kuntigi. Dawuda ta Zaburu.

2 Matigi Ala, ne bɔsi mɔgɔjuguw boro,
ne tanga mɔgɔ farimanw ma.
3 Olugu minw bɛ kojugu ŋaninya o jusukun na;
lon o lon o bɛ kɛrɛ lawuri.
4 O bɛ o nɛnkun dabɔ k'a kɛ i ko sa;
o darakan ka jugu i ko fɔnfɔnnin baga.*

5 Matigi Ala, ne kɔrɔsi, janko mɔgɔjugu boro kana se ne ma;
ne tanga mɔgɔ farimanw ma,
minw bɛ janfa siri janko ka ne laben.
6 Yɛrɛbonyabaga dɔw ka jɔ siri, ka juruw siri ne ɲa;
o ka jɔw siri ne ɲa sira kan,
o ka minarijanw lala ne ɲa.†

7 Ne b'a fɔ Matigi Ala ye ko: «Ele le ye ne ta Ala ye!
Matigi Ala, i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn!»
8 Matigi Ala, ne Matigi, ne ta baraka tigi, ani ne kisibaga,
ele le ka ne kɔrɔsi kɛrɛ wagati ra.
9 Matigi Ala, i kana a to mɔgɔjugu diyanyako ye kɛ!
I kana a to a ta kolatigɛninw ye ɲa,
ni o tɛ, a bɛna a yɛrɛ kɔrɔta.‡

10 Ne jugu minw ka ne lamini,
olugu da tun ka kojugu minw labɛn,
o kojuguw ye ben olugu yɛrɛ le kun na ka o datugu!
11 Tasumakamiw ye bɔn o kan,
o ye o firi tasuma ra, dingadun dɔw kɔnɔ,
o kana se ka bɔ tuun.
12 Kumajuguɲɔbaga kana lɔyɔrɔ sɔrɔ jamana kɔnɔ!
Mɔgɔ fariman kɔni, kojugu le ye gban ale kɔ tuma bɛɛ.

13 Ne k'a lɔn ko Matigi Ala bɛna ɲanibagatɔw ta kiti tigɛ o ye,
a bɛna fagantanw ta jo di o ma.
14 Can lo, Matigi Ala, mɔgɔ terenninw bɛna i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn,
mɔgɔɲumanw bɛna to i ɲa kɔrɔ.

141

Mɔgɔjugu bɛ mina a yɛrɛ ta jɔ ra
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne bɛ i wele, i teliya ka na ne fɛ!
Ni ne bɛ i wele, i ye i toro malɔ ka ne kan lamɛn!
2 A to ne ta daariri ye diya i ye i ko wusunan saraka;
ni ne ka ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ, o ye diya i ye i ko wulafɛsaraka!

3 Matigi Ala, ne da kɔrɔsi kumajugu ma,
ne dagbolow tanga kumajugu ma!
4 I kana a to ne jusukun ye sama kojugu nɔ fɛ,
ne kana ne sen don kɛwalejuguw ra,
ne kana kori ni mɔgɔ terenbariw ye,
ne kana o ta ɲanagbɛ domuni dɔ domu!

5 Mɔgɔ terennin ye ne bugɔ, o ye koɲuman le ye;
ni a ka ne jaraki, o bɛ i n'a fɔ a ka turu le kɛ ne kun na.
Ne tɛ ban o turu ma;
nka tuma bɛɛ ne ta Aladaari ye ko mɔgɔjuguw ta kow kana ɲa.
6 Ala y'a to o ye o ta kititigɛbagaw mina ka o firi farakuruw kan!
Ni o kɛra, o bɛna ne kumakan lamɛn k'a lɔn ko ne ta kumaw ka di.
7 Mɔgɔ sɛnɛkɛtɔ bɛ dugukolo ci k'a yɛrɛgɛ cogo min na,

* **140:4 140.4** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **140:6 140.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. ‡ **140:9 140.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

o kolow bɛna yɛrɛgɛ o cogo le ra kaburu da ra.*

8 Nka ne ɲa lɔnin bɛ ele le ra, Matigi Ala, ne Matigi;
ne bɛ ne yɛrɛ karifa ele le ma, i kana ne nin labla saya ye!

9 O ka jan min la ne ye, ne tanga o ma;
ne tanga mɔgɔ terenbariw ta minarijanw ma!
10 Mɔgɔjuguw ye mina o yɛrɛ ta jɔw ra,
nka ne ye tɛmɛ, foyi kana ne sɔrɔ.

142

Ala hakiri bɛ a ta jɔn na
1 Dawuda ta karan: wagati min a tun bɛ kuruwo kɔnɔ. Aladaari.

2 Ne bɛ ne kan kɔrɔta, ka kasi Matigi Ala nɔ fɛ,
ne bɛ ne kan bɔ ka makarikanw fɔ Matigi Ala ye.
3 Ne bɛ ne ta maɲumankow bɛɛ fɔ a ye,
ne bɛ ne ta degukow ɲafɔ a ye.
4 Ni ne jusu kasira, ele le bɛ ne tɛmɛyɔrɔ lɔn;
o ka jan la ne ɲa ne tɛmɛsira ra.
5 Ne kɛrɛfɛyɔrɔw flɛ,
i b′a ye ko mɔgɔ si tɛ yi min b′a jantora ne ra.
Dogoyɔrɔ si tɛ ne fɛ,
sabu ne ta ko hami tɛ mɔgɔ si ra.

6 E, Matigi Ala, ne bɛ kasi ele le nɔ fɛ, ko: «Ele le ye ne dogoyɔrɔ ye,
ele le ye ne ninyɔrɔ ye nin dunuŋa ra yan mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra.»
7 I janto ne kasikan na, sabu ne dɛsɛnin lo kosɛbɛ.
Ne bɔsi ka bɔ ne nɔgbɛnbagaw boro, sabu o baraka ka bon ni ne ta ye.
8 Ne nin labɔ kaso ra, janko ne ye i tɔgɔ fɔ ka i fo ka i waleɲumanlɔn!
Mɔgɔ terenninw bɛna ne lamini, sabu i ka koɲuman kɛ ne ye.

143

Ala le ye a ta jɔnw bɔsibaga ye
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne ta daarikan lamɛn,
i toro malɔ ka ne ta makarikanw lamɛn i ta kankelentigiya kosɔn;
ne jaabi i ta terenninya kosɔn.
2 I kana a to kiti ye don ele ni i ta jɔn cɛ,
sabu adamaden si terennin tɛ ele ɲa kɔrɔ.

3 Ne jugu bɛ ne nin nɔgbɛnna,
a b′a fɛ ka ne nin terege dugu ma;
a ka ne bla dibi ra,
i ko mɔgɔ minw sara kabini wagatijan.
4 Ne jusu kasira,
ne jigi tigɛra pewu!

5 Ne hakiri bɛ fɔlɔfɔlɔ wagatiw ra,
ne bɛ miiri i ta ko tɛmɛninw bɛɛ ra,
ne bɛ i boro ta baara jate mina.
6 Ne bɛ ne boro kɔrɔta i nɔ fɛ,
ne sɔn jara i ɲa kɔrɔ k′a kɛ i ko dugukolo janin.*

7 E, Matigi Ala, i teliya ka ne jaabi,
tɔ si tɛ ne ra tuun!
I kana i ɲada dogo ne ra,
ni o tɛ, ne bɛna kɛ i ko o bɛ minw lajigi kaburu kɔnɔ.

---

* **141:7 141.7** Hayan 5–7 ta kumaw fɔra cogo wɛrɛ ra kitabu dɔw ra.

* **143:6 143.6** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

8 Lon o lon sɔgɔma, a to ne ye i ta ɲumanya ko mɛn,
sabu ne jigi bɛ ele le kan.
Ne ka kan ka tagama sira min kan, o yira ne ra,
sabu ne bɛ samana ele le nɔ fɛ, ka i daari.

9 Matigi Ala, ne bɔsi ka bɔ ne juguw boro!
Ne bɛ ne yɛrɛ dogo ele le kɔrɔ.
10 Ne karan i sago kɛcogo ra,
sabu ele le ye ne ta Ala ye.
I ta hakiriɲuman ye ne tɛmɛsira yira ne ra,
ka ne lataga sira dakaɲanin kan.

11 Matigi Ala, a to ne ye si sɔrɔ i tɔgɔ kosɔn;
ne nin bɔ degu ra, i ta terenninya kosɔn.
12 I ta ɲumanya kosɔn, i bɛna ne juguw ban pewu;
i bɛna ne kɛrɛbagaw bɛɛ halaki,
sabu ne ye i ta jɔn le ye.

144

Ala ta baraka le bɛ jamana ɲa
1 Dawuda ta Zaburu.

Matigi Ala, ne ta barakatigi Ala, i baraka!
Ele le bɛ ne boro degi kɛrɛkɛcogo ra,
ka ne borokandenw degi kɛrɛkɛminanw minacogo ra.
2 Ele le ye ne ta kow ɲabaga ye, ani ne tangabaga,
ne ta karifayɔrɔba, ani ne bɔsibaga;
ne tangabaga lo, ne bɛ ne yɛrɛ karifa min ma,
min bɛ ne ta mɔgɔw majigi ne ye!

3 Matigi Ala, adamaden ye mun le ye k'a fɔ ko ele b'a jate?
Mɔgɔ ye mun ye ka n'a fɔ ko ele bɛ miiri a ma?
4 Adamaden bɛ i ko fɔɲɔ,
a si teredaw bɛ i ko suma min bɛ tunu.

5 Matigi Ala, i ta sankolo jɛngɛ ka jigi,
ka maga kuruw ra fɔ o ye sisi bɔ.
6 Sanmanamana bɔ ka ne juguw janjan;
o bon ni i ta biɲɛw ye, fɔ ka o yɛrɛgɛ!
7 To san fɛ, ka i boro foni
ka ne kisi, ka ne sama ka bɔ jiba jukɔrɔ,
ka ne bɔsi ka bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw boro,
8 minw da bɛ faninyakumaw fɔ,
o bɛ o kininboro kɔrɔta ka kari faninya kan.

9 E, Ala, ne bɛna dɔnkirikura la i ye,
ne bɛna dɔnkiri la, ka i tando ni gɔni juru tan ye;
10 ele le bɛ masacɛw kisi,
ka i ta jɔncɛ Dawuda kisi fagarimuru ma.

11 Ne kisi, i ye ne bɔsi siya wɛrɛ mɔgɔw boro,
minw da bɛ faninyakumaw fɔ,
o bɛ o kininboro kɔrɔta ka kari faninya kan.

12 An dencɛw bɛna kɛ o ta denmisɛnya ra i ko yiri minw bɛ wuri ni baraka ye.
An denmusow bɛna kɛ i ko samasen minw lɛsɛra k'a bla masaso kɔnɔ ka masaso cɛ ɲa.
13 An ta bondow bɛna fa siman na,
siman suguya bɛɛ bɛna sɔrɔ o kɔnɔ.
An ta sagaw, ani an ta baw bɛna bugu ka kɛ fɔ waga caman,
ka kɛ fɔ waga tan sigiyɔrɔma caman.
14 An ta misiw bɛna bonya fɔ ka tɔrɔ.
An juguw tɛna se ka ben an kan, ka an mina fanga ra ka taga ni an ye;

mɔgɔ si tɛna degu fɔ ka kule tuun an ta dugu siradaw ra.

15 Ni siya min ta kɛra nin cogo ra, o siya ta ɲana;
ni Matigi Ala ye siya min ta Ala ye, o siya ta ɲana.

145

Ala ta bonya ni a ta ɲumanya
1 Ala tandori dɔnkiri. Dawuda ta Zaburu.

Ne bɛ i tɔgɔ kɔrɔta, ne ta Ala, ne ta Masa!
Ne bɛ baraka la i tɔgɔ ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.*
2 Lon o lon ne bɛna baraka la i ye,
ne bɛna i tɔgɔ tando wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
3 Matigi Ala ka bon, a ka kan ni tandori ye kosɛbɛ,
a ta bonya dan tɛ lɔn.

4 Durujaw bɛɛ ye i ta kɛwalew bonya ko fɔ ɲɔgɔn ye,
o ye i ta kobaw lakari,
5 ka i ta bonyaba nɔɔrɔman ko fɔ.
Ne bɛ miiri i ta kɛwale kabakomanw ra.
6 Mɔgɔw bɛna i ta baraka ko fɔ, sabu siranyafɛnba lo;
ne fana bɛna i ta bonya lakari.
7 O bɛna o hakiri to i ta koɲumanbaw ra ka o lakari,
ka ɲagari ni kanba ye ka i ta terenninya ko fɔ.

8 Matigi Ala bɛ makari, a bɛ hina,
a tɛ dimi joona, a ta ɲumanya ka bon.
9 Matigi Ala ka ɲi mɔgɔ bɛɛ ma,
a ta hina bɛ se a ta danfɛnw bɛɛ ma.

10 Matigi Ala, i ta danfɛnw bɛɛ bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn,
i ɲasiranbagaw bɛɛ bɛ baraka la i ye.
11 O bɛ i ta masaya nɔɔrɔ ko fɔ,
ka i ta sebagaya lakari,
12 janko adamadenw ye i ta kobaw lɔn,
ani i ta masaya ta bonya nɔɔrɔman.
13 I ta masaya ye masaya wuribari le ye,
i ta fanga bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

Matigi Ala bɛ a ta darakan bɛɛ dafa,
a bɛ ɲumanya kɛ a ta danfɛnw bɛɛ ye.
14 Matigi Ala bɛ mɔgɔ benninw lawuri,
a bɛ mɔgɔ dɛsɛninw bɛɛ lawuri.

15 Danfɛnw bɛɛ ɲa lɔnin bɛ ele le ra,
ele le bɛ o ta domuni di o ma a wagati ra.
16 I bɛ i boro foni,
ka ninmanfɛnw bɛɛ fa o sago ma.

17 Matigi Ala terennin lo a ta kow bɛɛ ra,
a bɛ a ta kokɛtaw bɛɛ kɛ ni ɲumanya ye.
18 Matigi Ala bɛ to a welebagaw bɛɛ kɛrɛ fɛ,
minw bɛɛ b'a wele ni can ye o jusukun na.
19 A b'a ɲasiranbagaw bɛɛ diyanyakow kɛ o ye,
a bɛ o kulekan mɛn, ka o kisi.
20 Matigi Ala bɛ a kanubagaw bɛɛ mara,
nka a bɛna mɔgɔjuguw halaki.

21 Matigi Ala tandorikan le ye sɔrɔ ne da ra;

---

* **145:1 145.1** Nin Zaburu hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

danfɛn bɛɛ ye baraka la a tɔgɔ saninman kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!

146

Ala ye barakantanw dɛmɛbaga ye

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Ne nin ye Matigi Ala tando!
2 Ne bɛ Matigi Ala tando ne si bɛɛ ra,
ne bɛ dɔnkiri la ka ne ta Ala tando ne ta dunuɲalatigɛ bɛɛ ra.

3 Aw kana aw jigi la fagamaw kan,
aw kana aw jigi la adamadenw kan, sabu olugu tɛ se ka mɔgɔ kisi.
4 Ni o nɛnɛkiri ka mina o ra lon min na, o bɛ sekɔ o nɔ ra dugukolo buguri ra;
o lon yɛrɛ ra, o ta kow bɛɛ bɛ ban.

5 Ni Yakuba ta Ala kɛra mɔgɔ min dɛmɛbaga ye, o tigi ta ɲana;
ni mɔgɔ min jigiya kɛra Matigi Ala ye, a ta Ala, o tigi ta ɲana.

6 Ale le ka sankolo ni dugukolo dan,
ani kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.
A bɛ to a ta kankelentigiya ra wagati bɛɛ.

7 A bɛ kiti tigɛ ka mɔgɔ tɔɲɔninw ta jo di o ma,
a bɛ domuni di kɔngɔtɔw ma;
Matigi Ala bɛ mɔgɔ minaninw labla.
8 Matigi Ala bɛ fiyentɔw ɲa yɛlɛ,
Matigi Ala bɛ mɔgɔ dɛsɛninw lawuri,
Matigi Ala bɛ mɔgɔ terenninw kanu.
9 Matigi Ala b'a janto lonanw na,
a bɛ baraka don feritaw ni muso cɛ saninw na,
nka a bɛ mɔgɔjuguw ta kow cɛn.

10 Matigi Ala bɛ to masaya ra wagati bɛɛ;
Siyɔn dugumɔgɔw, aw ta Ala bɛ to masaya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ!

Aw ye Matigi Ala tando!

147

Ala b'a janto a ta danfɛnw bɛɛ ra

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Sabu ka dɔnkiri la ka an ta Ala tando, o ka ɲi,
o ka di, o bɛnnin lo!

2 Matigi Ala bɛna Zeruzalɛmu lɔ kokura;
Izirayɛlimɔgɔ minw tun minana ka taga jamana wɛrɛ ra, a bɛna olugu lajɛn tuun.
3 A bɛna mɔgɔ jusukasininw jusu saaro,
ka o ta dimiw suma.

4 A ka sankolo lolow da latigɛ;
a ka tɔgɔ la o bɛɛ ra.
5 An Matigi ka bon, a ta sebagaya ka bon,
dan tɛ a ta faamuri ra.
6 Matigi Ala bɛ baraka don mɔgɔ majigininw na;
nka a bɛ mɔgɔjuguw majigi fɔ dugu ma.

7 Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye k'a fo k'a waleɲumanlɔn;
aw ye dɔnkiri la ni kora ye ka an ta Ala tando!
8 Ale le bɛ sankabaw lajɛn, ka san fin;
a bɛ sanji labɛn, k'a ben dugukolo kan,
ka binw falen kongoriw kan.
9 A bɛ bɛganw ta domuni di o ma;

ni kankan* ta denw bɛ kasi, a bɛ olugu fana ta domuni di o ma.

10 Matigi Ala mako tɛ so ta baraka ra,
a tɛ adamaden ta tofanga jate.
11 Nka Matigi Ala b'a ɲasiranbagaw le fɛ,
minw bɛɛ kɔni jigi bɛ a ta ɲumanya kan.

12 Ele Zeruzalɛmu, Matigi Ala bonya!
Siyɔn dugu, i ta Ala tando!
13 Sabu a bɛ aw ta dugu donda sɔgɔnanw baraka bonya,
a bɛ baraka don aw ta denw na aw ta sow kɔnɔ.
14 A bɛ hɛra ladon aw ta jamana kɔnɔ,
a bɛ aw fa ni siman bɛɛ ra ɲumanman ye.

15 A b'a darakuma lase dugukolo kan,
a kumakan bɛ se yɔrɔ bɛɛ ra yɔrɔnin kelen na.
16 A bɛ bugun lajigi ka yɔrɔ bɛɛ gbɛ i ko sagasiw,
a bɛ gɔmiji kɛ yɔrɔ bɛɛ i ko bugurigbɛ.
17 A bɛ a ta sanbɛrɛ lajigi i ko kabakuru.
Jɔn bɛ se ka lɔ k'a ta nɛnɛba kɔnɔ?
18 Nka ni a kumana, o fɛnw bɛɛ bɛ yeele,
a bɛ a ta fɔɲɔ fiyɛ, jiw bɛ woyo ka taga.

19 A k'a ta kumaw lase Yakuba ma,
k'a ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛninw yira Izirayɛli ra.
20 A ma o ɲɔgɔn kɛ siya si ye;
olugu ma a ta kolatigɛninw lɔn.

Aw ye Matigi Ala tando!

148

Danfɛn bɛɛ ye Ala tando

1 Aw ye Matigi Ala tando!
Aw sankolokɔnɔfɛnw, aw ye Matigi Ala tando!
Aw y'a tando sanfɛyɔrɔw ra!
2 A ta mɛlɛkɛw bɛɛ, aw y'a tando!
A ta danfɛn fangatigiw bɛɛ, aw y'a tando!
3 Tere ni karo, aw y'a tando!
Lolow bɛɛ ye manamana k'a tando!
4 Sankolow ta sankolo, aw y'a tando!
Ji minw bɛ sankolo kunna, aw y'a tando!
5 O fɛnw bɛɛ ye Matigi Ala tando,
sabu ale kumakan le sababu ra, o danna.
6 A ka o sigi yɔrɔ min na, o bɛ to yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
a ka sariya min sigi o kan, o tɛ yɛlɛma ka ye.

7 Aw dugukolokanfɛnw, aw ye Matigi Ala tando!
Kɔgɔji danfɛn barakamanw, ani jidunbaw,
8 sanpɛrɛn ni sanbɛrɛ, bugun ni sankaba finmanw,
ani sanfɔɲɔ min bɛ a ta ciw kɛ,
9 kuruw, ani kongoriw bɛɛ,
yiridentaw, ani sɛdiriyiriw bɛɛ,
10 kongosogow, ani bɛganw bɛɛ,
fɛnɲanaman fofotaw, ani kɔnɔw,
11 dunuɲa masaw, ani siyaw bɛɛ,
fagamaw, ani dunuɲa kititigɛbagaw bɛɛ,
12 kanbelenw, ani sunguruw,
cɛkɔrɔbaw, ani denmisɛnw!
13 O bɛɛ ye Matigi Ala tɔgɔ tando,
sabu ale kelen tɔgɔ le kɔrɔtanin lo,

* **147:9 147.9** Kankan ye kɔnɔ dɔ ye min tɛ a janto a denw na.

a nɔɔrɔ ka bon ka tɛmɛ dugukolo ni sankolo bɛɛ lajɛnnin nɔɔrɔ kan.
14 A k’a ta mɔgɔw ta fanga kɔrɔta;
ka o kɛ a ɲasiranbagaw bɛɛ ta tandori kun ye,
ani Izirayɛlimɔgɔw, o siya min ko ka gbɛlɛn a ma.

Aw ye Matigi Ala tando!

149

Matigi Ala ta mɔgɔw ko ka di a ye
1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye dɔnkirikura la Matigi Ala ye,
aw ye dɔnkiri la k’a tando a ɲasiranbagaw bɛɛ lajɛnnin cɛ ra.

2 Izirayɛlimɔgɔw ye ninsɔndiya o danbaga kosɔn,
Siyɔn dugumɔgɔw ye ɲagari o ta masacɛ kosɔn.
3 O y’a tɔgɔ tando ni dɔnw ye,
ka dɔnkiri la k’a tando ni longan ni kora ye;
4 sabu Matigi Ala ta mɔgɔw ko ka di a ye,
a bɛ kisiri kɛ mɔgɔ majigininw ta masiri ye.

5 Alaɲasiranbagaw ye ɲagari Ala ta bonya kosɔn,
o ye ɲagari ka pɛrɛn hali o ta layɔrɔw ra.
6 Ala tɔgɔ kɔrɔtakumaw ye kɛ o da ra,
kɛrɛkɛmuru da fla fana ye kɛ o boro,
7 janko ka o yɛrɛ dimibɔ siyaw ra,
ka mɔgɔw sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye,
8 ka siyaw ta masacɛw siri ni nɛgɛjɔrɔkɔw ye,
ka o ta fagamaw sen don nɛgɛ ra;
9 kiti min sɛbɛra o kama, o ye o kiti ben o kan.
O bɛna kɛ nɔɔrɔba le ye Alaɲasiranbagaw bɛɛ kan.

Aw ye Matigi Ala tando!

150

Ninmanfɛnw bɛɛ ye Matigi Ala tando
1 Aw ye Matigi Ala tando!

Aw ye Ala tando a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ!
Aw y’a tando sankolo kɔnɔ, o yɔrɔ min bɛ a ta sebagaya yira!
2 Aw y’a tando a ta kobaw kosɔn!
Aw y’a tando ka kaɲa ni a ta bonyaba ye!
3 Aw y’a tando ni burufiyɛkanw ye!
Aw y’a tando ni gɔniw ni koraw ye!
4 Aw y’a tando ni longanw ni dɔnw ye!
Aw y’a tando ni gɔniw ni filenw ye!
5 Aw y’a tando ni siranɛgɛtɛgɛrɛw mankanw ye!
Aw y’a tando ni siranɛgɛtɛgɛrɛw fɔkanw ye!

6 Nɛnɛkiri bɛ fɛn o fɛn na, o bɛɛ ye Matigi Ala tando!
Aw ye Matigi Ala tando!

ZANAW
KITABU
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Zanaw kitabu fanba sɛbɛbaga, walama a labɛnbaga ye masacɛ Sulemani ye (1–29). Masacɛ Sulemani ka zana waga saba ɲɔgɔn le sɛbɛ. O dɔw bɛ nin kitabu kɔnɔ. Nka hakiritigi wɛrɛw ka nin kitabu zana dɔw sɛbɛ, i n'a fɔ Aguri (sura 30), ani masacɛ Lemuwɛli (sura 31).

Nin zanaw fɔra Yahudiyaw ta zanafɔcogo le ra; o kɔrɔ ye ko o bɛ ko kɛcogoɲuman fɔ, k'a kɛcogojugu fana fɔ:
«Naloman t'a facɛ ta ladirikan jate,
nka mɔgɔ min bɛ sɔn korori ma, o ye mɔgɔ ceguman ye.» (15.5)

Walama ka kɛwale dɔ fɔ, ka sɔrɔ k'a kɔfɛko fɔ k'a la a kan:
«Nɛnɛ kosɔn salibagatɔ tɛ sɔn ka bɔ ka taga sɛnɛ kɛ,
ni simantigɛwagati nana se, a bɛ siman ɲini a tɛ foyi sɔrɔ.» (20.4)

Zanaw kitabu ye hakiritigiyakumaw le ye, minw bɛ mɔgɔ ladi, ka mɔgɔ karan, ka mɔgɔ bla siraɲuman kan (1.4; 4.20). A bɛ kuma ko minw kan, o ye baaraɲuman ta ko ye, ani salibagatɔya, ani adamadenya minacogo, ani terenninya, ani denlamɔcogo, ani muɲuri, ani fagantanw ta ko, ani furu, ani naforo, ani hina, ani ɲumanya. Nka a kunba ye Alaɲasiran ye: «Matigi Ala ɲasiran le ye lɔnniya damina ye» (1.7).

Kitabu sira laban, min ye sura 31, o bɛ muso barakaman le mangutu.

Kitabu kɔnɔkow

Hakiritigiya nafa ka bon *(1–9)*
Masacɛ Sulemani ta zanaw *(10–29)*
Aguri ta hakiritigiya kumaw *(30)*
Lemuwɛli bamuso ta ladirikanw *(31)*

Kitabu sɛbɛkun

1 Dawuda dencɛ Sulemani min tun ye Izirayɛli masacɛ ye, ale ta zanaw le ye nin ye.
2 A sɛbɛkun ye janko ka mɔgɔw sɔn hakiri ra, ani ka o karan,
janko o ye kuma kɔrɔmanw faamu.
3 A sɛbɛkun ye fana janko ka mɔgɔw ladi, k'a to o ye tagama ni hakiri ye,
ka o karan terenninya sira ra, ani can sira, ani siraɲuman.
4 A sɛbɛkun ye fana janko ka nalomanw laceguya,
ka lɔnniya ni miiricogoɲuman don denmisɛnw hakiri ra.

5 Hakiritigiw fana y'a lamɛn, ka dɔ fara o ta lɔnni kan;
faamurikɛbagaw y'a lamɛn, janko ka o tagamacogo lɔn.
6 Ni o kɛra, o bɛna zanaw, ani kuma kɔrɔmanw faamu,
ka hakiritigiw ta kumaw, ani o ta gundow faamu.

7 Matigi Ala ɲasiran le ye lɔnniya damina ye,
nka nalomanw bɛ hakiritigiya ni ladirikan mafiyɛnya.

Denmisɛn ka kan k'a yɛrɛ kɔrɔsi

8 Ne dencɛ, i facɛ ta ladirikan lamɛn,
i kana ban i bamuso ta ladirikan ma;
9 sabu o ye nɛɛma masafugula le ye i kun na,
o ye masirifɛn le ye i kan na.

10 Ne dencɛ, ni jurumunkɛbaga dɔw ko o bɛ i lafiri,
i kana sɔn.
11 Ni o ko: «Na, an ye taga dogo mɔgɔ dɔ ɲa, ka ben a kan k'a faga;
na, an ye taga dogo mɔgɔ jarakibari dɔ ɲa sira ra, ka baga a ma k'a faga.
12 An ye o bɛɛ ɲanaman latunu i ko saya dibi bɛ mɔgɔ latunu cogo min na!
An ye o bɛɛ lajɛnnin latunu i ko o bɛ mɔgɔ lajigi kaburu kɔnɔ cogo min na!
13 An bɛna fɛn nafaman suguya bɛɛ sɔrɔ,
ka o cɛ, ka an ta bonw fa.
14 Ele fana bɛna i ninyɔrɔ sɔrɔ ni an ye;
ni an ka fɛn o fɛn sɔrɔ, o bɛna kɛ an bɛɛ ta jɛn le ye.»
15 Ne dencɛ, i kana tagama ni o mɔgɔw ye;

i sen bɔ o ta sira kan pewu!
16 Sabu o senw bɛ bori kojugu le nɔ fɛ,
o ka teri mɔgɔfaga le fɛ.
17 Nka ni jɔ min sirira kɔnɔw bɛɛ ɲa na,
o jɔ kɔni sirira gbansan le.
18 Nka o mɔgɔ minw bɛ dogo mɔgɔw ɲa, ka na ben o kan, a laban olugu yɛrɛ le bɛna faga;
o bɛ jan min la tɔw ye, o jan bɛna olugu yɛrɛ le mina.
19 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ naforo ɲini benkanni sababu ra, o tigi labancogo bɛ ten le;
o naforo sɔrɔbaga yɛrɛ nin le bɛ to a ra.

Hakiritigiya bɛ adamadenw wele

20 Hakiritigiya bɛ pɛrɛnna siradaw ra,
a b'a kan kɔrɔtara dugu jamalajɛnyɔrɔw ra.
21 A bɛ kule cira jamayɔrɔw ra,
a b'a fɔra mɔgɔw ye dugu dondaw ra ko:
22 «Aw nalomanw, aw bɛna ceguya tuma juman le sa?
Aw kumakolonfɔbagaw, aw bɛna kumakolonfɔ dabla tuma juman le sa?
Aw hakirintanw, aw bɛna sɔn lɔnniya ma tuma juman le sa?
23 Aw ye sekɔ ka na sɔn ne ta korori ma.
Ni o kɛra, ne bɛna ne yɛrɛ nin lajigi aw kan;
ne bɛna aw karan ne ta kumaw ra.

24 «Nka i n'a fɔ ne ka aw wele, aw banna,
ne ka ne boro lɔ aw ye, mɔgɔ si m'a janto o ra;
25 i n'a fɔ aw banna ne ta ladiriw bɛɛ ma,
aw ma sɔn ne ta korori ma,
26 o ra, ni cɛnri nana se aw ma, ne fana bɛna yɛrɛko;
ni jatigɛ nana ben aw kan, ne fana bɛna aw lɔgɔbɔ.
27 Ni jatigɛ nana ben aw kan i ko sanfɔɲɔba,
ni cɛnri nana ben aw kan i ko folonkonto,
ni degu ni kɔnɔnɔfiri nana ben aw kan tuma min na, ne fana bɛna aw lɔgɔbɔ.

28 «O wagati le ra o bɛna ne wele, nka ne tɛna o jaabi,
o bɛna ne ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, nka o tɛna ne sɔrɔ;
29 sabu o ka lɔnniya kɔninya,
min fana ye Matigi Ala ɲasiran ye, o ma sɔn o ma.
30 O ma sɔn ne ta ladiriw ma,
o ma ne ta korori jate.
31 O kosɔn o bɛna o yɛrɛ ta kɛwalew tɔnɔ le domu,
o bɛna o yɛrɛ ta ladirikanw tɔnɔ le domu fɔ ka fa.
32 Sabu nalomanw ta yɛrɛlafiri le bɛ o faga;
hakirintanw ta jateminabariya le bɛ o halaki.
33 Nka ni mɔgɔ min ka ne lamɛn, o tigi bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra;
a bɛna sigi ɲasuma ra, kojugu si tɛna a ja tigɛ.»

2

Hakiritigiya bɛ mɔgɔ tanga kojugu ma

1 Ne dencɛ, ni i ka sɔn ne ta kumaw ma,
ni i ka ne ta kumakan mara i yɛrɛ kɔnɔ,
2 ni i ka i toro malɔ ka i janto hakiritigiyakumaw ra,
ni i ka i jusukun jɛngɛ ka taga faamurikoɲuman sira fɛ,
3 ni i ka faamuri wele,
ni i ka i kan kɔrɔta ka kule faamurikoɲuman nɔ fɛ,
4 ni i ka faamuri ɲini i ko warigbɛ,
ni i k'a yɔrɔɲini kosɛbɛ i ko naforo dogonin,
5 o tuma ra i bɛna Matigi Ala ɲasiran faamu;
min ye Ala ta lɔnniya ye, i bɛna o sɔrɔ.
6 Sabu Matigi Ala le bɛ hakiritigiya di mɔgɔ ma;
ale da le bɛ mɔgɔ karan lɔnniya ni faamurikoɲuman na.
7 A bɛ sesɔrɔri mara mɔgɔɲumanw ye;
minw bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye, a bɛ olugu tanga i ko nɛgɛbɛnnan;

8 Sabu Ala bɛ can siratagamabagaw ta tɛmɛyɔrɔw kɔrɔsi;
a b’a janto a ta mɔgɔɲumanw tɛmɛsira ra.

9 O ra, i bɛna terenninya ni can ni siraɲuman ko faamu,
ani sira o sira ka ɲi.
10 Sabu hakiritigiya bɛna don i jusu ra,
lɔnniya bɛna i ninsɔndiya.
11 I ta miiricogoɲuman bɛna kɛ sababu ye ka i bɔsi,
i ta faamurikoɲuman bɛna kɛ sababu ye ka i tanga,
12 ka i kisi ka bɔ sirajugu kan,
ka i kisi kumayɛlɛmabaga darakan ma,
13 ani mɔgɔ minw bɛ siraɲuman bla,
ka dibirasiraw ta,
14 ani minw bɛ kojugu kɛ fɔ ka ninsɔndiya o ra,
ka kumayɛlɛma kɛ, fɔ ka ɲagari o ra;
15 o mɔgɔw tɛ sira terennin ta,
o tɛmɛyɔrɔw bɛɛ jɛngɛnin lo.

16 O ra, i bɛna i yɛrɛ kisi ka bɔ muso sunguruba boro,
ka i yɛrɛ kisi ka bɔ muso yaalabaga boro, ale ni a ta mɔgɔmalasakumaw.
17 A sunguruman k’a kan di cɛ min ma, a bɛ ban o cɛ ra;
a ka layiri min ta a ta Ala ɲa kɔrɔ, a bɛ ɲina o kɔ.
18 A ta so bɛ jɛngɛ ka taga saya fan le fɛ,
a ta siraw bɛ taga mɔgɔ saninw le ta so.
19 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ taga a nɔ fɛ, o si tɛ sekɔ tuun;
o si tɛ ɲanamanya sira sɔrɔ tuun.

20 O ra, i bɛna tagama mɔgɔɲumanw tɛmɛyɔrɔ ra,
ka to mɔgɔ terenninw ta sira kan.
21 Sabu mɔgɔɲumanw le bɛna sigi jamana kɔnɔ;
mɔgɔ jusukun gbɛninw le bɛna to jamana kɔnɔ.
22 Nka Ala bɛna mɔgɔjuguw labɔ jamana kɔnɔ,
a bɛna mɔgɔjanfabagaw sama ka o bɔ jamana kɔnɔ.

3

Hakiritigiya ni Alaɲasiran

1 Ne dencɛ, i kana i hakiri bɔ ne ta ladirikan kɔ;
ne ta kumakan mara i jusukun na,
2 sabu o le bɛna i si janya,
ka san caman fara i si kan, ka hɛra di i ma.
3 I kana a to ɲumanya ni kankelentigiya ye bɔsi i ra.
A siri i kan na,
k’a sɛbɛ i jusukun walaka kan.
4 Ni o kɛra, i bɛna tɔgɔɲuman sɔrɔ,
i ko bɛna diya Ala ye, i ko bɛna diya mɔgɔw fana ye.

5 I jigi la Matigi Ala kan ni i jusukun bɛɛ ye;
i kana i boromala i yɛrɛ ta faamuri kan.
6 Ala sago ɲini i ta kokɛta bɛɛ ra;
ni o kɛra, ale bɛna i ta sira lateren i ye.
7 I kana i yɛrɛ jate hakiritigi ye;
nka siran Matigi Ala le ɲa, ka i yɛrɛ mabɔ kojugu ra.
8 O le bɛna i farikolo kɛnɛya,
ka baraka don i kolow ra.

9 Matigi Ala bonya ni i borofɛnw ye,
a bonya ni i ta foro ta simanw bɛɛ kun fɔlɔw ye.
10 Ni o kɛra, i ta bondow bɛna fa fɔ ka bɔn;
i ta rɛzɛnji minanw bɛna fa rɛzɛnjikura ra fɔ ka woyo.

11 Ne dencɛ, i kana ban Matigi Ala ta ladirikan ma;
ni a ka i jaraki, i kana muruti.

12 Sabu Matigi Ala bɛ mɔgɔ min kanu, a bɛ o tigi le koro,
i n’a fɔ fa bɛ a den koro cogo min na, den min ko ka di a ye.

Hakiritigiya nafa ka bon
13 Ni mɔgɔ min ka hakiritigiya sɔrɔ, o tigi ta ɲana;
ni mɔgɔ min ka faamurikoɲuman sɔrɔ, o tigi ta ka di!
14 Sabu nafa min bɛ sɔrɔ a ra, o nafa ka bon ni hali wari ye;
tɔnɔ min bɛ sɔrɔ a ra, o ka bon ni hali sanin ye.
15 Hakiritigiya sɔngɔ ka bon ni lulu ye;
i ɲa bɛ bɔ fɛn o fɛn fɛ, o si dawula tɛ se ka suma ni a ta ye.
16 Sijan le bɛ hakiritigiya kininboro kɔnɔ.
Naforo ni bonya bɛ a numanboro kɔnɔ.
17 Hakiritigiya ta tɛmɛyɔrɔw ye jususuma yɔrɔw le ye,
a tɛmɛsiraw bɛɛ ye laganfiya siraw le ye.
18 Yiri dɔ lo, ni mɔgɔ min k’a mina, a bɛ si di o tigi ma;
ni min k’a dɛrɛ ni a boro fla ye, o tigi ta ɲana.
19 Matigi Ala ka dugukolo ju sigi ni hakiritigiya le ye;
a ka sankolo lɔ a nɔ ra ni faamuri le ye.
20 A ta lɔnniya le sababu ra, dugukolo jidingaw dayɛlɛra;
o le sababu ra, gɔmiji bɛ jigi ka bɔ sankabaw ra.

Ala le bɛ hakiritigiw tanga
21 Ne dencɛ, hakiriɲuman ni miiricogoɲuman mara ka ɲa;
i ɲadon a ra tuma bɛɛ.
22 O le bɛna si di i ma,
ka kɛ masirifɛn ye i kan na.
23 O ra, i bɛna tagama i ta sira kan hɛra ni laganfiya ra;
i tagamatɔ sen tɛna talon foyi ra.
24 Ni i bɛ la, foyi tɛna i ja tigɛ;
ni i lara, i ta sunɔgɔ bɛna diya.
25 Jatigɛ min bɛ bara ka cun mɔgɔ kan, i tɛna siran o ɲa;
cɛnriba min bɛna ben mɔgɔjuguw kan, i tɛna siran o fana ɲa.
26 Sabu Matigi Ala bɛna kɛ i jigilayɔrɔ ye;
a bɛna i tagamatɔ kɔrɔsi, janko i sen kana mina jan dɔ ra.

Mɔgɔ ka kan k’a mɔgɔɲɔgɔn minako ɲa
27 Mɔgɔ min ka kan ni i ta koɲuman ye, i kana ban ka koɲuman kɛ o tigi ye,
k’a sɔrɔ se bɛ i ye k’a kɛ.
28 I kana a fɔ i mɔgɔɲɔgɔn ma ko: «Taga ka na, sini ne bɛna a di i ma,»
k’a sɔrɔ bi yɛrɛ i bɛ se k’a di a ma.
29 I kana kojugu ŋaninya i mɔgɔɲɔgɔn kama,
k’a sɔrɔ a siginin bɛ i kɔrɔ, miiriyajugu si tɛ a kɔnɔ i ta fan fɛ.
30 I kana kɛrɛ kɛ ni mɔgɔ dɔ ye gbansan,
k’a sɔrɔ a ma kojugu si kɛ i ra.
31 I kana ɲabɔ mɔgɔ fariman fɛ,
i kana sɔn a ta kow si ma.
32 Sabu Matigi Ala bɛ kojugukɛbagaw haramuya,
nka a bɛ mɔgɔɲumanw don a ta jɛn ra.
33 Matigi Ala ta danga le bɛ mɔgɔjugu ta so kan,
nka a bɛ baraka don mɔgɔɲuman ta sigiyɔrɔ ra.
34 Minw ye kumakolonfɔbagaw ye, a fana bɛ kumakolon le fɔ olugu ma,
nka a bɛ ɲa mɔgɔ sabarininw ma.
35 Hakiritigiw bɛna bonya sɔrɔ o ta cɛn ye,
nka mɔgɔ hakirintanw ta bɛna kɛ maroya le ye.

4

Den bɛ hakiritigiya sɔrɔ a facɛ fɛ
1 Ne dencɛw, aw ye aw fa ta ladirikan mɛn,
aw ye aw janto o ra, ka faamuri sɔrɔ,
2 sabu ne bɛ lɔnniyaɲuman le yirara aw ra;
aw kana ban ne ta ladirikan na.

3 Wagati min ne fana tun ye denmisɛnnin ye ne facɛ kɔrɔ,

tuma min ne fitiniman kelenpe le tun bɛ ne bamuso kɔrɔ, ka to k′a ta kanuya diyabɔ,
4 ne facɛ fana tun bɛ to ka kow ɲayira ne ra, k′a fɔ ne ye ko:
«Ne ta kumaw to i jusu ra!
Ne kumakan mara, janko i ye si sɔrɔ.
5 Hakiritigiya ɲini, faamuri ɲini.
I kana ɲina ne ta kumaw kɔ,
i kana i yɛrɛ mabɔ ne darakumaw ra.
6 I kana i kɔ di nin kumaw ma, sabu o le bɛna i kisi,
o kumaw kanu, sabu o le bɛna i tanga kojugu ma.
7 Ka jija ka hakiritigiya ɲini, o le ye hakiritigiya damina ye,
fɛn o fɛn bɛ i boro, o bɛɛ kɛ ka faamuri ɲini.
8 Ni i ka hakiritigiya jate fɛnba ye, hakiritigiya bɛ i kɔrɔta,
ni i k′a mina ni i boro fla ye, a bɛ i bonya.
9 A bɛna nɛɛma masafugula le sigi i kun na,
a bɛna masafugula nɔɔrɔman le biri i kun na.»

Mɔgɔ terennin ta sira ani mɔgɔjugu ta sira

10 Ne dencɛ, ne lamɛn, ka sɔn ne ta kumaw ma;
ni o kɛra, i si sandaw bɛna caya.
11 Ne ka hakiritigiya sira yira i ra,
ne ka i bla siraɲuman kan.
12 Ni i ka o sira tagama, foyi tɛna i ta tagama bari,
i boritɔ sen tɛna talon foyi ra.
13 I jija ka ladirikan mina ka ɲa, a kana bɔsi i ra;
a mara kosɛbɛ, sabu i bɛ si sɔrɔ o le baraka ra.
14 I kana tɛmɛ mɔgɔjuguw tɛmɛyɔrɔ ra,
i kana tagama kojugukɛbagaw ta sira kan.
15 O sira ye k′a to yi, i kana tɛmɛ a fɛ;
i yɛrɛ mabɔ o sira ra, ka taga i ta sira fɛ.
16 Sabu ni o mɔgɔw ma kojugu kɛ fiyewu, o tɛ se ka sunɔgɔ;
o ɲa tɛ sunɔgɔ sɔrɔ, ni o ma mɔgɔ dɔ laben.
17 Sabu olugu ta domuni ye kojugu le ye,
o ta duvɛn minta ye fariya le ye.
18 Nka mɔgɔ terenninw ta sira bɛ i ko dugugbɛda yeelen;
a yeelen bɛ to ka bonya, fɔ ka taga tere se kuncɛ.
19 Mɔgɔjuguw ta sira bɛ i ko dibifinba;
fɛn min bɛna o laben sira ra, o tɛ se ka o ye.

Mɔgɔ ka kan ka sira terennin tagama

20 Ne dencɛ, i janto ne ta kumaw ra,
i toro sigi ka ne darakan lamɛn.
21 I ɲa lɔ ne ta kumaw ra tuma bɛɛ;
o mara fɔ i jusukun kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
22 Sabu ni minw ka hakiri sɔrɔ, a bɛ si di olugu ma;
a bɛ o farikolo yɔrɔ bɛɛ kɛnɛya.

23 I janto i jusukun le ra ka tɛmɛ fɛn tɔw bɛɛ kan,
sabu i ta ɲanamanya kow bɛ bɔ yi le.
24 I sen bɔ flankafukumaw ra,
i da bɔ janfakumaw ra.
25 I ɲa lɔ i ta sira ra ka teren ka taga,
i ɲadenw sin i ta sira ma ka teren ka tagama.
26 I ye tagama sira terennin kan;
ni o kɛra, i ta kow bɛɛ bɛna dakaɲa.
27 I kana jɛngɛ ka taga i kininboro fɛ walama i numanboro fɛ,
i sen bɔ kojugu ra.

5

Ka nɔrɔ muso wɛrɛ ra o ma bɛn

1 Ne dencɛ, i janto ne ta hakiritigiyakumaw ra,
i toro malɔ ne ta faamurikumaw ra,
2 janko i ye miiricogoɲuman sɔrɔ,

janko i da ye lɔnniyakumaw sɔrɔ k’a fɔ.

3 Sabu li bɛ tɔni ka bɔ muso sunguruba da ra,
a darakan nugunin lo ka tɛmɛ turu kan.
4 Nka a laban, o li bɛ kunaya i da ra i ko jalaji;
a laban, a darakan bɛ i tigɛ i ko muru da fla.
5 A senw bɛ saya sira le kan,
a ta tagama ɲasinna kaburu le ma.
6 Sira min b’a sɔn si ra, a tɛ o jate,
a ta siraw ɲagaminin lo, nka a tɛ o lɔn.

7 Ayiwa, ne dencɛw, aw ye ne lamɛn!
Aw kana aw yɛrɛ mabɔ ne kumakan na!
8 I ta sira yɔrɔ janya o muso ɲɔgɔn na,
i kana gbara a ta bonda ra!
9 Ni o tɛ, i bɛna i ta bonya di mɔgɔ wɛrɛw le ma,
i bɛna i si sandaw di mɔgɔ hinabari dɔ le ma.
10 Mɔgɔ wɛrɛw le bɛna i borofɛnw cɛ fɔ ka wasa a ra,
i ta sɛgɛ tɔnɔ bɛna taga mɔgɔ wɛrɛ le ta so.
11 I bɛna to ka ŋuna i si laban na,
k’a sɔrɔ i fari ni i sogo bɛɛ halakira ka ban.
12 O wagati le ra, i bɛna a fɔ ko: «E, mun na ne tun ma sɔn ladiri ma sa?
Mun na ne banna korori ma?
13 Mun na ne ma sɔn ka ne karamɔgɔw kumakan lamɛn dɛ?
Mun na ne ma ne toro lɔ ne karanbagaw kan na sa?
14 A tora dɔɔnin, ne tun bɛna halaki ka ban le pewu
ne ta jamana mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin cɛ ra!»

Ka i yɛrɛ ta muso kanu o le ɲɔgɔn tɛ

15 I yɛrɛ ta dinga soginin ji min;
ji min bɛ bɔ i yɛrɛ ta kɔlɔn kɔnɔ, o min.
16 Mun na i b’a to i ta bununji ye bɔn kɛnɛ ma gbansan?
Mun na i b’a to i ta kɔ jiw ye woyo ka taga siradaw fɛ?
17 A ka kan ka kɛ i kelen ta le ye,
a man kan ka kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta ye.
18 I yɛrɛ ta bununji diyabɔ;
i kanbelenman ka muso min furu, i yɛrɛ ninsɔndiya ni o ye.
19 I ta minanmuso kanunin lo,
i ta dagbɛmuso saraman lo;
i wasa don ale ta kanuya le ra tuma bɛɛ,
a jarabi ye i mina wagati bɛɛ.

20 Mun kosɔn i bɛ jarabi muso sunguruba ra sa, ne dencɛ?
Mun kosɔn i bɛ i boro melege muso yaalabaga dɔ cɛ ra?

21 Ayiwa, Matigi Ala ɲa bɛ adamaden tɛmɛsiraw bɛɛ ra,
a bɛ mɔgɔ tagamacogo bɛɛ kɔrɔsi.
22 Mɔgɔjugu yɛrɛ ta kojuguw le b’a mina jan na,
a yɛrɛ ta jurumun juruw le b’a siri.
23 A bɛ sa, sabu a banna ladiri ma,
a ta hakirintanya bonyakojugu b’a lafiri.

6

Ni i ka layiri ta, i y’a dafa

1 Ne dencɛ, ni i ka i yɛrɛ kɛ i mɔgɔɲɔgɔn ta juru ko seere ye,
ni i boro don a boro ka kari ko i bɛ lɔ ni o kunko ye,
2 ni i yɛrɛ darakan ka i mina o jan na,
ni i yɛrɛ kumakan ka i siri juru ra,
3 ne dencɛ, i ka kan ka min kɛ ka i yɛrɛ bɔ, o le ye nin ye:
i n’a fɔ i ka i yɛrɛ don o tigi boro ka ban,
taga i yɛrɛ majigi, ka jurudonbaga daari kosɛbɛ.
4 I kana a to sunɔgɔ ye don i ɲa ra ni a ma ɲanabɔ,

i kana i ɲa tugu ka jingɔ ni a ma ɲanabɔ.
5 I yɛrɛ bɔsi i ko dagbɛ bɛ bori k'a yɛrɛ bɔsi donsocɛ boro cogo min na,
i yɛrɛ bɔsi i ko kɔnɔ bɛ a yɛrɛ bɔsi kɔnɔminabaga boro cogo min na.

Salibagatɔ

6 Ele salibagatɔ, taga dugumɛnɛninw flɛ,
taga o ta baaracogo flɛ, i ye hakiri sɔrɔ.
7 Kuntigi tɛ o fɛ,
ɲamɔgɔ tɛ o fɛ, jamanatigi tɛ o fɛ.
8 Nka ni simantigɛ sera, o bɛ o ta siman labɛn,
ni simancɛwagati sera, o bɛ o ta domuni ladon o ta so.

9 Ele salibagatɔ, ele bɛna wuri tuma juman le?
Ele bɛna wuri sunɔgɔ ra tuma juman le?
10 Ka sunɔgɔ dɔɔnin, ka i ɲa tugu ka jingɔ dɔɔnin,
ka i boro fla kuru ka la dɔɔnin,
11 ni i ka to o ra, fagantanya bɛna bara i ra i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na,
ɲani bɛna bara i ra i ko kɛrɛkɛcɛ murutigi bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na.

Janfamɔgɔ laban tɛ ɲa

12 Adamaden sɔnkolon, adamaden mɔgɔ terenbari,
ale le bɛ yaala ni janfa ye a da ra.
13 A b'a ɲa kɔmikɔmi, ka ko dɔ fɔ,
a bɛ tagamasiyɛnw kɛ ni a sen ye ka ko dɔ fɔ,
a bɛ tagamasiyɛnw kɛ ni a borokandenw ye ka ko dɔ yira.
14 Kumayɛlɛma b'a jusu ra,
a bɛ kojugu ŋaninya wagati bɛɛ,
a bɛ mɔgɔw bla ɲɔgɔn na.
15 O le kosɔn, cɛnri bɛna cun a kan yɔrɔnin kelen na,
a bɛna bara ka halaki, fla tɛ halakiri min na.

Fɛn wolonfla minw man di Ala ye

16 Fɛn wɔɔrɔ bɛ yi, Matigi Ala bɛ minw kɔninya,
a fɔ fɛn wolonfla yɛrɛ, a bɛ minw haramuya:
17 Mɔgɔ min b'a yɛrɛ fisaya tɔw ma,
mɔgɔ min nɛnkun bɛ faninya fɔ,
mɔgɔ min bɛ mɔgɔ jarakibari faga,
18 mɔgɔ min jusukun bɛ terenbariyakow ŋaninya,
mɔgɔ min sen ka teri kojugu nɔ fɛ,
19 mɔgɔ seerejugu min bɛ faninya fɔ,
ani mɔgɔ min bɛ balemaw bla ɲɔgɔn na.

Muso jɛnɛyakɛbaga

20 Ne dencɛ, i facɛ ta kumakan lamɛn,
i kana ban i bamuso ta ladirikan ma.
21 O kumaw mara i jusukun na wagati bɛɛ,
a siri i kan na tuma bɛɛ.
22 Ni i bɛ tagama, o le bɛna i ta sira yira i ra,
ni i lara sunɔgɔ ra, o le bɛna i kɔrɔsi,
ni i wurira, o le bɛna kɛ i barokɛɲɔgɔn ye.
23 Sabu o kumaw ye fitina le ye,
o ladirikanw ye yeelen le ye,
o korori ni o karan ye sisɔrɔsira le ye.
24 O le bɛna i tanga muso jogojugu ma,
ka i tanga muso yaalabaga ta mɔgɔmalasakumaw ma.
25 I kana ta a cɛɲa ma, ka ɲabɔ a fɛ i jusukun na dɛ!
I kana a to a lɔgɔ ye i mina a ɲakisɛw cɛɲa kosɔn dɛ!
26 Jatɔmuso bɛ mɔgɔ borofɛn bɛɛ ban fɔ ka taga i ta sɔrɔta tɔ to buru kunkurunnin kelenpe ye,
muso furunin jɛnɛyakɛbaga bɛ mɔgɔ ta ɲanamanya bɛɛ le mina jan na.
27 Yala mɔgɔ bɛ se ka tasuma don i ta derege jukɔrɔ,
ni i ta faniw ma jɛni wa?
28 Yala mɔgɔ bɛ se ka tagama takami kan,
ni a ma i sen jɛni wa?

29 Cɛ min bɛ jɛn ni a mɔgɔɲɔgɔn ta muso ye, o tigi ta bɛ ten le,
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga a mɔgɔɲɔgɔn ta muso ra, o tigi jarakibari tɛ to.

30 Son min kɔngɔtɔ bɛ fɛn sonya k'a domu kɔngɔ kosɔn,
mɔgɔ tɛ o mafiyɛnya.
31 O bɛɛ n'a ta, ni a minana, a ka min sonya a bɛ o ɲɔgɔn wolonfla le sara,
hali ni a kɛra ko a bɛ a ta sokɔnɔminan bɛɛ le di.
32 Nka mɔgɔ min bɛ jɛnɛya kɛ ni walimuso ye, o tigi hakiri ka dɔgɔ;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o kɛ, o tigi b'a yɛrɛ halaki le.
33 O tigi tɛna foyi sɔrɔ ni bugɔri ni dɔgɔyari tɛ;
ale ta maroya kɔni tɛna ban ka ye.
34 Sabu celiya bɛ furucɛ ta jusugban lawuri,
ni a b'a yɛrɛ dimibɔ lon min na, a tɛ makari.
35 Bonyafɛn si tɛ se k'a jusu suma,
hali ni i ka bonya caya cogo o cogo k'a di a ma, a tɛna sɔn.

7

Muso jɛnɛyakɛbaga

1 Ne dencɛ, ne ta kumaw to i hakiri ra,
ne ta kumakan mara ka ɲa i jusukun na.
2 Ne ta kuma mara janko i ye si sɔrɔ,
ne ta ladirikan kɔrɔsi kosɛbɛ, i ko i bɛ i janto i ɲakisɛ ra cogo min na.
3 O kumaw siri i borokandenw na,
a sɛbɛ i jusukun walaka kan.
4 A fɔ hakiritigiya ma ko: «Ele ye ne balemamuso le ye!»
Faamuri wele ko i terimuso!
5 Ni o kɛra, o bɛna i tanga muso sunguruba ma,
ka i tanga muso yaalabaga ma, ani a ta mɔgɔmalasakumaw.

6 Lon dɔ, ne tun bɛ ne ta bon finɛtiri ra,
ne tun bɛ flɛri kɛra finɛtiri nɛgɛsansan wow fɛ.
7 Ne ka cɛden dɔ ye naloman dɔw cɛ ra,
ne ka cɛden dɔ kɔrɔsi kanbelenw cɛ ra, min hakiri tun ka dɔgɔ.
8 A tun bɛ nana sira kan o muso ɲɔgɔn dɔ ta so fan na,
a tun ka o muso ta sosira ta.
9 Terebenda wagati tun lo, wuladayanfan fɛ,
su damina wagati ra, dibi donwagati ra.
10 Muso dɔ barara ka bɔ ka na a kunbɛn,
a ta fanidoncogo tun bɛ i ko jatɔmuso, ŋaninyajugu b'a jusu ra.
11 A da ka ca, a tɛ maro,
a tɛ sigi a ta so ka ye.
12 Ni a tɛ sirada ra, a bɛ dugu kɔnɔ,
a bɛ tɛmɛ sirafaranw bɛɛ ra, ka to ka cɛw le kɔnɔ.
13 A ka kanbelen poron k'a mina o cogo le ra, ka melege a ra,
k'a fɔ kanbelen ye, hali a ma maroya, ko:
14 «E, ne tun ka kan ka ninsɔndiya saraka* min faga,
ne sera ka o layiri dafa bi*.

15 «O kosɔn ne bɔra ka na i kunbɛn,
ne ka i yɔrɔŋini, fɔ ka i ye.
16 Ne ka birifaniw lala ne ta lanan kan, k'a labɛn ka ɲa,
ne ka Misiran jamana ta birifani ɲumanman dɔw le la a kan.
17 Ne ka ne ta layɔrɔ kasa diya ni turu kasadimanw ye:
miri turu, ani alowɛsi turu, ani sinamɔne turu.
18 Na, an ye ɲɔgɔn kanu, ka fa ɲɔgɔn na, fɔ ka ɲanamini, fɔ ka taga dugu gbɛ,
an ye ɲɔgɔn lɔgɔrakɛ kanuya ra.
19 Sabu ne cɛ tɛ so,
a tagara tagamajan dɔ le ra.
20 A ka wari caman le don a ta waribɔrɔ kɔnɔ ka taga,

* **7:14 7.14** O kɔrɔ ye ko ale bɔra ka na kanbelen wele, ka taga o sarakasogo le domu, nka can tɛ o ye.

a tɛ sekɔ fɔ ni karo janfara.»

21 O muso ka o kanbelen mina ni a ta ceguya ye,
a k'a nɛgɛ fɔ k'a sɔrɔ ni a ta mɔgɔmalasa kumaw ye.
22 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, kanbelen gbanna a kɔ,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni misi min ye a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ o bɛ tagara ni fatɔ min sirinin ye a bugɔyɔrɔ ra,
23 fɔ bijɲɛ dɔ ye na a sɔnkun sɔgɔ.
A bɛ i ko kɔnɔnin min bɛ bori ka taga a yɛrɛ don jɔ ra,
sabu a t'a lɔn ko ale nin bɛna to a ra.

24 Ayiwa, sisan ne dencɛw, aw ye ne lamɛn!
Aw ye aw janto ne darakumaw ra!
25 I kana i ta miiriya sama ka taga nin muso ɲɔgɔn ta sira fɛ,
i kana a ta siraw ta ka i yɛrɛ latunu.
26 Sabu a ka cɛ minw laben ka ban ka o faga, o ka ca;
a ka minw faga, o bɛɛ tun ye cɛ barakamanw le ye fana.
27 A ta so ye kaburu sira le ye,
sira min bɛ mɔgɔ lajigi fɔ saya ta so yɛrɛ kɔnɔ.

8

Bɛɛ ka kan ka hakiritigiya ɲini

1 Yala hakiritigiya tɛ adamadenw welera wa?
Yala faamuri tɛ a kan kɔrɔtara ka pɛrɛn wa?
2 A bɛ lɔ yɔrɔ kɔrɔtaninw na, ani siradaw ra,
a bɛ lɔ sirafaranw na,
3 a bɛ lɔ dugu dondaw kɔrɔ,
a bɛ lɔ dugu donda siraw ra ka pɛrɛn:
4 «Aw mɔgɔw, ne bɛ aw le welera!
Ne kan bɛ aw adamadenw le ma!
5 Aw nalomanw, aw ye ceguya degi!
Aw hakirintanw, aw ye hakiri sɔrɔ!
6 Aw ye mɛnni kɛ, sabu ne bɛna kuma nafamanw le fɔ,
ne bɛna ne da yɛlɛ ka cankumaw le fɔ.
7 Ne da bɛ kumaɲuman le fɔ,
ne nɛnkun bɛ kumajugu haramuya.
8 Ne darakuma bɛɛ terennin lo,
nanbarakuma ni kuma terenbari si tɛ bɔ ne da ra,
9 ne darakuma bɛɛ gbɛnin lo faamurikɛbagaw fɛ,
a bɛɛ ye kumaɲuman le ye lɔnnikɛbagaw fɛ.
10 Aw ye kɛ ne ta ladirikan fɛ ka tɛmɛ hali wari kan,
lɔnniya ka fisa ni sanin bɛɛ ra ɲumanman ye.
11 Sabu hakiritigiya ka fisa ni lulu ye,
mɔgɔ bɛ ɲabɔ fɛn o fɛn fɛ, o si tɛ se ka suma ni hakiritigiya ye.»

Hakiritigiya bɛ min kɛ mɔgɔ ye

12 «Ne min ye hakiritigiya ye, ne ni ceguya le siginin bɛ ɲɔgɔn fɛ,
lɔnniya ni miiricogoɲuman bɛ sɔrɔ ne le fɛ.
13 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na, o tigi bɛ kojugu kɔninya,
yɛrɛwasobaga, ani yɛrɛbonyabaga, ani sirajugu tagamabaga,
ani da min bɛ kumayɛlɛma kɛ, ne bɛ o kɔninya.
14 Ladiri ni hakiriɲuman bɛ sɔrɔ ne le fɛ,
ne le ye faamuri ye, sebagaya bɛ sɔrɔ ne le fɛ.
15 Ne le sababu ra, masacɛw sigira masaya ra,
ne le sababu ra, kuntigiw bɛ se ka ko terenninw latigɛ.
16 Ne le sababu ra, fagamaw sigira fanga ra,
ani mɔgɔbaw, ani dunuɲa kititigɛbagaw bɛɛ.
17 Ne kɔni, mɔgɔ minw bɛ ne kanu, ne fana bɛ olugu kanu,
minw bɛ ne yɔrɔɲini, olugu bɛ ne sɔrɔ.
18 Naforo ni bonya bɛ ne le fɛ,
fɛnɲuman mɛɛntaw, ani wasa bɛ sɔrɔ ne le fɛ.
19 Tɔnɔ min bɛ sɔrɔ ne ra, o ka fisa ni sanin ye, a ka fisa ni sanin yɛrɛworo ye,

nafa min bɛ ne ra, o ka fisa ni warigbɛ bɛɛ ra ɲumanman ye.
20 Ne bɛ tagama sira terennin le kan,
ne bɛ tɛmɛ cansiraw le fɛ.
21 Ne bɛ ne kanubagaw fɛntigiya,
ka o ta naforomarayɔrɔw fa.»

Hakiritigiya bɛ bɔ Ala yɛrɛ le ra

22 «Ne worora kabini Matigi Ala ta baara damina ra,
tuma min na a tun ma a ta danfɛn fɔlɔw si dan ban.
23 Ne sigira kabini wagatijan,
kabini fɔlɔfɔlɔ, k'a sɔrɔ dugukolo ma dan fɔlɔ.
24 Ne nana, k'a sɔrɔ jibaw tun tɛ yi fɔlɔ,
ne nana, k'a sɔrɔ bununjibaw si tun tɛ yi fɔlɔ;
25 ne nana k'a sɔrɔ kuruw tun ma dan ban,
ne nana k'a sɔrɔ kongoriw tun ma sigi ban,
26 o y'a sɔrɔ Ala tun ma dugukolo ni kongow dan fɔlɔ,
a tun ma hali dunuŋa buguri fɔlɔ dan ban.
27 Wagati min Ala ka sankolo bla a nɔ ra, ne tun bɛ yi;
wagati min a ka jibaw dantigɛ,
28 wagati min a ka sankabaw bla san fɛ,
wagati min dugukolo jukɔrɔjiw woyora ka bɔ ni baraka ye,
29 wagati min a ka kɔgɔji dan yira,
janko a ji kana tɛmɛ o danw kan,
wagati min a ka dugukolo jusigiyɔrɔ tagamasiyɛn kɛ,
30 ne tun bɛ a kɛrɛ fɛ i ko baarakuntigi.
Lon o lon ne tun b'a diyanyako kɛ,
ka ɲagari a ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.
31 Ne tun bɛ ɲagari a ta dugukolo kɔ kan,
ka ninsɔndiya adamadenw cɛ ra.»

Hakiritigiw le bɛ ɲasuma sɔrɔ

32 «Ayiwa, sisan, ne dencɛw, aw ye ne lamɛn!
Minw bɛ ne ta sira tagama, olugu ta ɲana!
33 Aw ye ladiri lamɛn, ka kɛ hakiritigiw ye,
aw kana ladiri bla aw yɛrɛ kɔ fɛ.
34 Mɔgɔ min bɛ ne lamɛn, o tigi ta ɲana,
mɔgɔ min bɛ lɔ lon o lon ne ta so donda ra ka mɛnni kɛ,
min bɛ lɔ ne ta da ra, ka mɛnni kɛ, o tigi ta ɲana.
35 Sabu ni mɔgɔ min ka ne sɔrɔ, o tigi kɛra sitigi ye,
Matigi Ala bɛ sɔn o tigi ma.
36 Nka ni mɔgɔ min ka ne kan bla, o tigi ka kojugu kɛ a yɛrɛ le ra;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ne kɔninya, o tigi bɛ saya le kanu.»

9

Hakiritigiya ta welerikan

1 Hakiritigiya k'a ta bon samasen wolonfla lɛsɛ,
a k'a ta bon lɔ.
2 A ka bɛganw faga, ka minnifɛnw labɛn,
a ka domunikɛyɔrɔ labɛn.
3 A k'a ta baaraden sunguruw ci,
ko o ye taga pɛrɛn k'a ta weleri lase mɔgɔw ma;
o bɛ lɔ dugu yɔrɔ kɔrɔtaninw le ra ka weleri kɛ:
4 «Mɔgɔ o mɔgɔ ye kolɔnbari ye, o ye tɛmɛ yan!»
Minw hakiri ka dɔgɔ, a b'a fɔ olugu ye ko:
5 «Aw ye na ne ta domuni kɛ,
ne ka minnifɛn min labɛn, aw ye na o min!
6 Aw ye nalomanya dabla, janko aw ye si sɔrɔ,
aw ye faamuri sira ta.»

Hakiritigi ni hakirintan

7 Mɔgɔ min bɛ kumakolonfɔbaga ladi, o tigi bɛ dɔgɔyari le lase a yɛrɛ ma,
mɔgɔ min bɛ mɔgɔjugu jaraki, o tigi bɛ maroya le lase a yɛrɛ ma.
8 I kana kumakolonfɔbaga jaraki, ni o tɛ, a bɛ i kɔninya,

nka hakiritigi jaraki, ni o kɛra, a bɛ i kanu.
9 Hakiritigi karan, ni o kɛra, dɔ bɛ fara a ta hakiritigiya kan;
lɔnniya yira mɔgɔ terennin na, ni o kɛra, dɔ bɛ fara a ta lɔnni kan.

10 Matigi Ala ɲasiran, o le ye hakiritigiya damina ye,
Ala saninman lɔnniya, o le ye faamuri ye.
11 Sabu, ne hakiritigiya, ne le sababu ra i si bɛna caya,
ne le sababu ra san caman bɛna fara i si kan.
12 Ni i ye hakiritigi ye, i ta hakiritigiya nafa bɛ i kan,
ni i ye kumakolonfɔbaga ye, i ta kumakolonfɔ kunko bɛ i kelen kan.

Hakirintanya ta welerikan
13 Hakirintan bɛ i ko muso dacamantigi,
a bɛ i ko muso naloman, min tɛ foyi lɔn.
14 A bɛ sigi a ta so donda ra,
siginan dɔ kan, dugu yɔrɔ kɔrɔtaninw na,
15 ka pɛrɛn ka tɛmɛbagaw wele;
minw terenna, ni o bɛ tagara o ta sira fɛ, a bɛ olugu wele:
16 «Mɔgɔ o mɔgɔ ye kolɔnbari ye, o ye tɛmɛ yan!»
Minw hakiri ka dɔgɔ a b'a fɔ olugu ye ko:
17 «Ji sonyanin le ka di,
denjuguya domuni le ka timi.»

18 Mɔgɔw m'a lɔn ko a ta so ye saya ta yɔrɔ le ye,
o m'a lɔn ko a bɛ mɔgɔ minw wele ko olugu bɛɛ bɛ jigi saya dibi le ra.

10

Sulemani ta hakiritigiyakumaw
1 Masacɛ Sulemani ta zanaw.

Den hakiriman b'a facɛ jusu suma,
nka den hakirintan bɛ a bamuso jusu kasi le.

2 Naforojugu sɔrɔri tɛ mɔgɔ nafa,
nka terenninya bɛ mɔgɔ kisi saya ma.

3 Matigi Ala tɛ mɔgɔ terennin to kɔngɔ ra,
nka mɔgɔjuguw bɛ sama fɛn minw kɔ, Ala bɛ o yɔrɔ janya o ra.

4 Boro min ka suma baara ra, o bɛ fagantanya lase mɔgɔ ma,
nka boro min bɛ timinadiya baara ra, o bɛ mɔgɔ fɛntigiya.

5 Den min bɛ siman ladon simantigɛwagati ra, o ye den hakiriman ye;
nka min bɛ a ta kɛ sunɔgɔ ye simankanwagati ra, o bɛ mɔgɔ lamaroya.

6 Dugawu le bɛ mɔgɔ terennin kan,
nka kuma farimanw le dogonin bɛ mɔgɔjugu da ra.

7 Mɔgɔw hakiri bɛ to mɔgɔ terennin na, ka dugawu le kɛ a ye,
nka mɔgɔjugu tɔgɔ bɛ tori.

8 Mɔgɔ hakiriman bɛ sɔn ladirikan ma,
nka nalomanyakuma fɔbaga b'a yɛrɛ halaki.

9 Mɔgɔ min bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye, o tigi ja siginin bɛ tagama,
nka mɔgɔ min tɛ sira terennin ta, o ta kow bɛna bɔ kɛnɛ kan.

10 Mɔgɔ min b'a ɲa kɔmikɔmi janfa kosɔn, o bɛ tɔɔrɔ le lase mɔgɔ ma,
nalomanyakuma fɔbaga b'a yɛrɛ halaki*.

11 Mɔgɔ terennin darakuma bɛ si di mɔgɔ ma,

* **10:10 10.10** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: mɔgɔ min b'a mɔgɔɲɔgɔn jaraki can kan, o tigi bɛ hɛra le ɲini.

nka mɔgɔjugu da fara kuma farimanw le ra.

12 Kɔninya bɛ kɛrɛ lawuri;
nka kanuya bɛ hakɛ bɛɛ datugu.

13 Hakiritigiyakumaw le bɛ faamurikɛbaga da ra,
nka minw hakiri ka dɔgɔ, bisan bɛ ɲini olugu kɔ le kama.

14 Hakiritigiw bɛ lɔnniya mara ka ɲa,
nka naloman da b’a sama ka taga ni a ye a benyɔrɔ le ra.

15 Naforotigiw ta naforo le ye o ta dugu barakaman ye,
nka fagantan ta fagantanya le ye a bensababu ye.

16 Mɔgɔ terennin ta baara sara b’a sɔn si ra,
nka mɔgɔjugu ta baara tɔnɔ b’a bla jurumun na.

17 Mɔgɔ min bɛ ladirikan mɛn, o bɛ sisɔrɔsira le kan,
nka min bɛ ban korori ma, o b’a yɛrɛ lafiri.

18 Mɔgɔ min bɛ kɔninya dogo a jusu ra, o da bɛ faninya tigɛ,
min bɛ yaala ka mɔgɔw tɔgɔ cɛn, o ye hakirintan ye.

19 Kumacamantigi ni jurumun tɛ ban,
nka mɔgɔ min bɛ se a da kɔrɔ, o ye mɔgɔ hakiriman ye.

20 Mɔgɔ terennin ta kuma bɛ i ko warigbɛ bɛɛ ra ɲumanman,
nka mɔgɔjuguw ta jusukunnakow nafa ka dɔgɔ.

21 Mɔgɔ terennin ta kuma bɛ mɔgɔ caman nafa,
nka naloman bɛ sa a ta hakiridɔgɔya kosɔn.

22 Matigi Ala ta baraka le bɛ mɔgɔ fɛntigiya,
a fana tɛ tɔɔrɔ wɛrɛ si fara a kan.

23 Kojugukɛ ye hakirintan diyanyako ye,
hakiritigiya fana ye mɔgɔ faamurikɛbaga diyanyako ye.

24 Mɔgɔjugu bɛ siran ko min ɲa cɔ, o le b’a sɔrɔ,
nka mɔgɔ terennin bɛ ɲabɔ fɛn min fɛ, Ala bɛ o di a ma.

25 Ni folonkonto fiyɛra ka tɛmɛ, mɔgɔjugu bɛ tunu,
nka mɔgɔ terennin bɛ to a nɔ ra tuma bɛɛ.

26 Minnifɛn kumunin bɛ min kɛ mɔgɔ ɲin na, sisi bɛ min kɛ mɔgɔ ɲaden na,
salibagatɔ bɛ o le kɛ a cibagaw ra.

27 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ si janya,
nka Ala bɛ mɔgɔjuguw si dɔgɔya.

28 Mɔgɔ terenninw ta Alamakɔnɔ laban ye ɲagari ye,
nka mɔgɔjugu jigi bɛ cɛn.

29 Matigi Ala ta sira ye mɔgɔ jusukungbɛnin ta dogoyɔrɔ le ye,
nka minw bɛ terenbariyakow kɛ, olugu halaki sababu lo.

30 Mɔgɔ terennin tɛ jɛngɛ ka bɔ a nɔ ra ka ye,
nka mɔgɔjuguw tɛna to jamana kɔnɔ fiyewu.

31 Hakiritigiyakumaw le bɛ bɔ mɔgɔ terennin da ra,
nka kumayɛlɛmabaga nɛnkun bɛ tigɛ.

32 Mɔgɔ terennin da bɛ kuma bɛnnin fɔcogo lɔn,

nka mɔgɔjugu da bɛ kumayɛlɛma le lɔn.

11

1 Matigi Ala bɛ sumanikɛnan dayaganin tigi haramuya;
nka kilo dafanin tigi ka di Ala ye.

2 Yɛrɛyira bɛ dɔgɔyari lase mɔgɔ ma,
nka hakiritigiya ye mɔgɔ majigininw ta ye.

3 Mɔgɔɲumanw ta jusukungbɛninya bɛ o bla siraɲuman kan,
nka janfamɔgɔw ta kumayɛlɛma bɛ o halaki.

4 Naforo tɛ foyi ɲa Ala ta dimilon na,
terenninya le bɛ mɔgɔ kisi saya ma.

5 Mɔgɔ jusukungbɛnin ta terenninya le bɛ a ta sira ɲa,
nka mɔgɔjugu bɛ ben a yɛrɛ ta juguya kosɔn.

6 Mɔgɔɲumanw ta terenninya bɛ o kisi,
nka janfamɔgɔw bɛ mina jan na o yɛrɛ ta nege kosɔn.

7 Ni mɔgɔjugu sara, a jigi bɛ ban,
a tun k'a boromala a ta fangatigiya min kan, o bɛɛ bɛ tunu.

8 Ni mɔgɔ terennin degura, Ala b'a bɔsi,
ka mɔgɔjugu bla a nɔ ra.

9 Alaɲasiranbari b'a fɛ k'a mɔgɔɲɔgɔn halaki n'a da ye,
nka mɔgɔ terennin ta lɔnniya b'a kisi.

10 Ni mɔgɔ terenninw ka hɛra sɔrɔ, dugumɔgɔw jusu bɛ diya;
ni mɔgɔjuguw ka halaki, dugumɔgɔw bɛ ɲagarikanbaw bɔ.

11 Mɔgɔɲumanw ta dugawu le bɛ dugu lɔ,
nka mɔgɔjuguw da bɛ dugu ci.

12 Mɔgɔ min b'a mɔgɔɲɔgɔn dɔgɔya, o hakiri ka dɔgɔ,
nka mɔgɔ min ye faamurikɛbaga ye, o tɛ kuma.

13 Nafigi bɛ mɔgɔw ta gundow labɔ kɛnɛ kan,
nka lanamɔgɔ bɛ kow mara.

14 Ni ko ɲayirabagaw ka fɔn, jamana bɛ ben,
nka ni ladibagaw ka caya, o le bɛ na ni sesɔrɔri ye.

15 Ni mɔgɔ min k'a kan di ka kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye, o tigi bɛ sɛgɛ le la a yɛrɛ kan,
nka mɔgɔ min tɛ sɔn k'a kan di mɔgɔ wɛrɛ ta ko ra, o tigi bɔsira.

16 Muso jusuɲuman bɛ bonya sɔrɔ,
nka mɔgɔ farimanw bɛ naforo dɔrɔn le sɔrɔ.

17 Koɲumankɛbaga ta koɲuman tɔnɔ b'a yɛrɛ kan,
nka mɔgɔ hinabari bɛ kojugu kɛ a yɛrɛ le ra.

18 Mɔgɔjugu ta sɔrɔta tɛ foyi ɲa a ye,
nka mɔgɔ min bɛ terenninya dan, o bɛ sara ɲanaman sɔrɔ.

19 Terenninya bɛ si di mɔgɔ ma,
nka ka tugu kojugu nɔ fɛ, o bɛ saya le lase mɔgɔ ma.

20 Mɔgɔ minw jusukun terennin tɛ, Matigi Ala bɛ olugu haramuya,

nka minw bɛ sira terennin tagama, olugu ko ka di a ye.

21 Mɔgɔjugu kɔni jarakibari tɛna to fiyewu, sigiya tɛ o ra,
nka Ala bɛ mɔgɔ terennin ni a ta duruja bɔsi.

22 Nunnasanin donna lɛ nun na,
o ye muso cɛŋuman hakirintan ye!

23 Mɔgɔŋuman bɛ sama fɛn min nɔ fɛ, o ye koŋuman dɔrɔn le ye,
nka mɔgɔjugu jigi bɛ taga laban ni Ala ta dimi le ye a kan.

24 Dɔ b'a boro labla ka mɔgɔw sɔn, nka dɔ le bɛ fara ale ta naforo kan,
dɔ b'a tɛgɛ gbɛlɛya fɔ k'a dama tɛmɛ, nka dɔ le bɛ fara ale ta fagantanya kan.

25 Mɔgɔ min bɛ tɔw sɔn, Ala bɛ o wasa;
mɔgɔ min bɛ ji kɛ tɔw kɔrɔ, Ala fana bɛ ji kɛ o tigi kɔrɔ.

26 Mɔgɔ min bɛ ban k'a ta siman fiyeere mɔgɔw ma, mɔgɔw bɛ o tigi danga,
nka min bɛ a ta siman fiyeere, dugawu bɛ o tigi kan.

27 Mɔgɔ min bɛ tugu koŋuman nɔ fɛ, o tigi bɛ mɔgɔw diyanyako le fɛ,
nka mɔgɔ min bɛ kojugu yɔrɔŋini, kojugu le bɛna o sɔrɔ.

28 Mɔgɔ min k'a boromala a ta naforo kan, o tigi bɛ ben,
nka mɔgɔ terennin bɛ nugu ka ɲa i ko flaburukura bɔtɔ.

29 Mɔgɔ min bɛ kojugu lase a yɛrɛ ta so ma, o ta sɔrɔta bɛna kɛ fɔŋɔ le ye;
mɔgɔ naloman bɛna kɛ hakiritigi ta jɔn ye.

30 Mɔgɔ terennin bɛ den min kɛ, o yiri ye sisɔrɔyiri le ye;
mɔgɔ hakiritigi le bɛ mɔgɔw sɔrɔ.

31 Hali mɔgɔ terennin bɛ a ta kɛwalew sara sɔrɔ dunuɲa ra yan,
janko ka n'a fɔ mɔgɔjugu ni jurumunkɛbaga!

12

1 Korori ka di mɔgɔ min ye, lɔnniya ka di o tigi ye,
nka mɔgɔ min bɛ ban jarakiri ma, o ye naloman le ye.

2 Mɔgɔŋuman ko ka di Matigi Ala ye,
nka mɔgɔ min bɛ kojugu ŋaninya, Ala bɛ kiti ben o tigi kan.

3 Adamaden tɛ sabati juguya baraka ra,
mɔgɔ terennin ta lilinw tɛ se ka yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.

4 Muso barakaman ye a cɛ ta masafugula le ye,
nka min b'a cɛ lamaroya, ale bɛ kɛ a cɛ fɛ i ko jorijugu min bɛ mɔgɔ kolo ɲimi.

5 Mɔgɔ terenninw ta miiriya bɛ can le kan,
nka mɔgɔjuguw bɛ tagama nanbara le kan.

6 Mɔgɔjuguw darakumaw ye jan dogoninw le ye min bɛ mɔgɔ faga,
nka mɔgɔŋumanw darakan bɛ o bɔsi.

7 Mɔgɔjuguw bɛna yɛlɛma ka bɔ o nɔ ra, ka tunu pewu,
nka mɔgɔ terenninw ta so lɔnin bɛ to.

8 Hakiri min bɛ mɔgɔ fɛ, i bɛ tando ka kaŋa ni o le ye,
nka mɔgɔ kɔnɔnɔjugu bɛ dɔgɔya.

9 Mɔgɔw ye i mafiyɛnya k'a sɔrɔ baaraden bɛ i tɔgɔ ra, o ka fisa,
sani i ye i yɛrɛ bonya k'a sɔrɔ hali domuni tɛ sɔrɔ i boro.

10 Mɔgɔ terennin b’a janto a ta bɛganw na ka o baro,
nka mɔgɔjugu ta hina ni a ta hinabariya bɛɛ ka kan.

11 Mɔgɔ min bɛ a ta foro sɛnɛ, o bɛ domuni sɔrɔ ka fa,
nka mɔgɔ min bɛ tugu fɛngbansanw nɔ fɛ, o hakiri ka dɔgɔ.

12 Naforo min sɔrɔra kojugu sababu ra, mɔgɔjugu bɛ ɲabɔ o le fɛ,
nka mɔgɔ terenninw ta lilinw b’a to o bɛ den caman kɛ.

13 Mɔgɔjugu bɛ mina a yɛrɛ ta kumakanjugu ta jan le ra,
nka mɔgɔ terennin bɛ bɔsi ka bɔ ɲagban na.

14 Darakanŋuman bɛ koŋuman caman lase mɔgɔ ma;
ni mɔgɔ boro ka baara min kɛ, i bɛ o sara le sɔrɔ.

15 Naloman ta sira ka ɲi ale yɛrɛ ɲa na,
nka mɔgɔ min bɛ sɔn ladiri ma, o ye hakiritigi ye.

16 Naloman bɛ a ta dimi yira yɔrɔnin kelen na,
nka mɔgɔ min bɛ dɔgɔyari sɔnmina, o ka cegu.

17 Mɔgɔ min bɛ can fɔ, kuma terennin le bɛ bɔ o da ra,
nka seerejugu ta ye nanbara ye.

18 Mɔgɔ kumabagajugu ta kuma bɛ mɔgɔ sɔgɔ i ko kɛrɛkɛmuru,
nka hakiritigi ta kuma bɛ mɔgɔ jusu suma.

19 Da min bɛ can fɔ, o bɛ si sɔrɔ tuma bɛɛ,
nka nɛnkun min bɛ faninya fɔ, o ta wagati ye ɲakɔmiko kelen ye.

20 Mɔgɔ minw bɛ kojugu ŋaninya, nanbara le bɛ olugu jusu ra,
nka minw bɛ mɔgɔw ladi ka o bla hɛra sira kan, olugu bɛna ninsɔndiya.

21 Ala tɛ kojugu si ben mɔgɔ terennin kan,
nka mɔgɔjuguw ni tɔɔrɔ le bɛ ɲɔgɔn na.

22 Da min bɛ faninya fɔ, Matigi Ala bɛ o haramuya,
nka mɔgɔ min bɛ tagama ni kankelentigiya ye, o ko ka di a ye.

23 Mɔgɔ min ka cegu, o tɛ a ta lɔnniya wangola;
nka hakirintan bɛ a ta hakirintanya fɔ kɛnɛ kan ni a jusu bɛɛ ye.

24 Mɔgɔ min boro bɛ timinadiya baara ra, o tigi le bɛ sigi kuntigiya ra,
nka mɔgɔ farifaganin ka kan ni jagboyabaaraw le ye.

25 Mɔgɔ ta jusukunnahami b’a baraka ban,
nka kumakanŋuman bɛ mɔgɔ ninsɔndiya.

26 Mɔgɔ terennin bɛ sira yira a mɔgɔɲɔgɔn na,
nka mɔgɔjugu ta sira b’a lafiri.

27 Mɔgɔ farifaganin tɛ se ka hali a ta sogo jɛni a yɛrɛ ye,
nka ka timinadiya baara ra, nafaba bɛ o ra.

28 Si bɛ sɔrɔ terenninya sira le kan,
saya tɛ o sira kan.

13

1 Den hakiriman b’a facɛ ta ladirikan mɛn,
nka den kumakolonfɔbaga tɛ sɔn jarakiri ma.

2 Mɔgɔ darakan sababu ra, i bɛ se ka fɛnŋuman sɔrɔ k’a domu,

nka janfamɔgɔ bɛ sama fariya dɔrɔn le nɔ fɛ.

3 Mɔgɔ min b’a kumacogo kɔrɔsi, o b’a nin tanga,
nka min da yɛlɛnin lo tuma bɛɛ, o b’a yɛrɛ halaki.

4 Fɛn caman nege bɛ salibagatɔ ra, nka a t’a sɔrɔ,
nka mɔgɔ min bɛ timinadiya baara ra, o bɛ wasa.

5 Fɛn o fɛn ye faninya ye, mɔgɔ terennin bɛ o kɔninya,
nka mɔgɔjugu bɛ kuma ka tɔw dɔgɔya, ka o lamaroya.

6 Mɔgɔ jusukungbɛnin ta terenninya le b’a tanga,
nka jurumunkɛbaga ta kojugu b’a halaki pewu.

7 Dɔ b’a yɛrɛ kɛ waritigi ye k’a sɔrɔ foyi t’a fɛ,
dɔ fana b’a yɛrɛ kɛ fagantan ye k’a sɔrɔ naforoba b’a fɛ.

8 Naforotigi ta wari le ye a nin kunmabɔsara ye,
nka mɔgɔ si tɛ fagantan jaraki.

9 Mɔgɔ terennin ta fitinayeelen bɛ mana ka ɲa,
nka mɔgɔjugu ta fitina bɛ faga le.

10 Yɛrɛyira bɛ mɔgɔ bla kɛrɛ dɔrɔn le ra,
nka minw bɛ sɔn ladiri ma, olugu ye hakiritigiw ye.

11 Naforo min bɛ na joona joona, o laban bɛ tunu yɔrɔnin kelen na,
nka mɔgɔ min bɛ a ta sɔrɔ dɔɔnin dɔɔnin, o ta bɛ caya.

12 Mɔgɔ jigi bɛ fɛn min kan, ni o fɛn mɛɛnna kojugu, a bɛ i jusu kasi,
nka fɛn min nege bɛ mɔgɔ ra, ni i ka o sɔrɔ, o bɛ dɔ fara i si kan.

13 Mɔgɔ min bɛ ladirikan mafiyɛnya, o juru bɛna sara o tigi ra,
nka min bɛ kuma jate, o tigi bɛna o baraji sɔrɔ.

14 Hakiritigi ta ladirikan bɛ si di mɔgɔ ma,
a bɛ mɔgɔ tanga saya ta janw ma.

15 Hakiriɲuman le bɛ mɔgɔ ko diya mɔgɔw ye,
nka janfamɔgɔ ni sɛgɛ le bɛ ɲɔgɔn na.

16 Mɔgɔ ceguman bɛɛ bɛ a ta ko kɛ ni jatemina le ye,
nka hakirintan bɛ a ta hakirintanya yira bɛɛ ra.

17 Ciradenjugu bɛ kojugu le lase mɔgɔ ma,
nka cirafɔbaga kankelentigi bɛ jususuma le lase mɔgɔ ma.

18 Mɔgɔ min bɛ ban ladiri ma, o laban ye fagantanya ni maroya ye,
nka min bɛ sɔn jarakiri ma, o bɛ bonya sɔrɔ.

19 Fɛn min lɔgɔ bɛ mɔgɔ ra, ni i ka o sɔrɔ, o ka di;
ka kojugu dabla, o ye mɔgɔ hakirintanw tana le ye.

20 Mɔgɔ min bɛ tagama ni hakiritigiw ye, o bɛ kɛ hakiritigi ye,
nka mɔgɔ min bɛ hakirintan kɛ a jɛnɲɔgɔn ye, o bɛ sɛgɛ.

21 Kojugu le bɛ jurumunkɛbagaw kɔ,
nka mɔgɔ terenninw ta sara ye koɲuman ye.

22 Mɔgɔɲuman bɛ cɛn mara a ta denw ta denw ye,
nka jurumunkɛbaga b’a borofɛnw lajɛn k’a bla mɔgɔ terennin le ye.

23 Fagantan ta foro sɛnɛnin siman bɛ ɲa kosɛbɛ,

nka ni terenninya ka mɔgɔ min jɛn, o ta bɛɛ bɛ cɛn.

24 Mɔgɔ min bɛ bisan bla, o tigi ta den ko man di a ye le;
mɔgɔ min b’a den kanu, ale b’a janto a ra k’a koro.

25 Mɔgɔ terennin bɛ domuni kɛ ka wasa,
nka mɔgɔjugu kɔnɔbara lakolon bɛ to.

14

1 Muso hakiritigi bɛ a ta so lɔ,
nka muso hakirintan yɛrɛ boro bɛ a ta so ci.

2 Mɔgɔ min bɛ siraɲuman tagama, Matigi Ala ɲasiran bɛ o tigi ra,
nka min tɛ sira terennin ta, o tɛ Ala bonya.

3 Bere min bɛ naloman ta yɛrɛbonya bɔ a ra, o ye a yɛrɛ darakuma le ye;
nka mɔgɔ hakiritigi ta darakuma b’a bɔsi.

4 Ni sɛnɛkɛmisi tɛ yi, bondow lakolon bɛ to,
nka sɛnɛkɛmisiw baraka sababu ra, siman caman bɛ sɔrɔ.

5 Seere kankelentigi tɛ faninya tigɛ,
nka seerejugu bɛ faninya caman fɔ.

6 Kumakolonfɔbaga bɛ hakiritigiya ɲini, a t’a sɔrɔ,
nka faamurikɛbaga ta lɔnniya sɔrɔ ka di.

7 I yɛrɛ mabɔ mɔgɔ hakirintan na,
sabu i tɛna lɔnniyakuma si sɔrɔ ka bɔ a da ra.

8 Mɔgɔ ceguman ta hakiritigiya ye k’a janto a tɛmɛsiraw ra,
nka hakirintan ta nalomanya b’a lafiri.

9 Nalomanw tɛ hakɛbɔ saraka* jate,
nka Ala bɛ sɔn mɔgɔɲumanw ma.

10 Mɔgɔ jusukun yɛrɛ le bɛ a yɛrɛ ta tɔɔrɔw silɔn,
mɔgɔ fana tɛ se ka mɔgɔ wɛrɛ jusukun ta ɲagari silɔn.

11 Mɔgɔjugu ta bon bɛ ci,
nka mɔgɔɲuman ta so bɛ sabati.

12 Mɔgɔ bɛ sira dɔ ye, ko a ka ɲi,
nka a laban bɛ taga kɛ saya sira le ye.

13 Mɔgɔ bɛ se ka yɛrɛko k’a sɔrɔ tɔɔrɔ bɛ a jusu ra,
ɲagari fana bɛ se ka laban ni jusukasi ye.

14 Mɔgɔ sɔnkolon bɛna a ta kɛwale tɔnɔ sɔrɔ,
mɔgɔɲuman fana bɛna a ta tɔnɔ sɔrɔ.

15 Naloman bɛ la ko bɛɛ ra,
nka mɔgɔ ceguman b’a tagamacogo kɔrɔsi.

16 Hakiritigi bɛ siran kojugu ɲa, k’a yɛrɛ mabɔ a ra,
nka hakirintan tɛ a yɛrɛ mina, sabu a lanin bɛ a yɛrɛ ra.

17 Mɔgɔ min jusu gban ka di, o bɛ hakirintanyakow kɛ,
mɔgɔ min bɛ kojugu ŋaninya, mɔgɔw bɛ o tigi kɔninya.

18 Nalomanw bɛ hakirintanya le sɔrɔ o ninyɔrɔ ye,
nka lɔnniya masafugula le bɛ biri mɔgɔ cegumanw kun na.

19 Mɔgɔjuguw bɛna o kinbiri gban mɔgɔɲumanw kɔrɔ,
mɔgɔ kɛwalejuguw bɛna o kinbiri gban mɔgɔ terenninw ta bondaw ra.

20 Hali fagantan sigiɲɔgɔn b’a kɔninya,
nka naforotigi kanubagaw ka ca.

21 Ka i sigiɲɔgɔn dɔgɔya, o ye jurumun le ye,
nka mɔgɔ min bɛ makari ɲanibagatɔw ra, o tigi ta ɲana.

22 Minw bɛ kojugu ŋaninya, yala olugu tɛ o yɛrɛ lafirira le wa?
Nka minw bɛ koɲuman ŋaninya, olugu bɛ to ɲumanya ni kankelentigiya ra.

23 Mɔgɔ bɛ sɛgɛ baara o baara ra, tɔnɔ bɛ sɔrɔ o ra,
nka ka to kumagbansanfɔ ra, o bɛ fagantanya dɔrɔn le lase mɔgɔ ma.

24 Hakiritigiw ta naforo le ye o ta masafugula ye,
nka hakirintan ta nalomanya tɛ kɛ foyi ye ni nalomanya tɛ.

25 Seere canfɔbaga bɛ mɔgɔ nin kisi,
nka seere faninyafɔbaga ta ye nanbara ye.

26 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ min na, jigiyaba le bɛ o tigi fɛ,
o tigi bɛ kɛ a ta denw fana dogoyɔrɔ ye.

27 Ka siran Matigi Ala ɲa, o bɛ si di mɔgɔ ma,
a bɛ mɔgɔ kisi saya ta janw ma.

28 Ni jamana mɔgɔw ka caya, o ye masacɛ ta bonya le ye,
nka mɔgɔntanya ye fagama ta ben sababu le ye.

29 Mɔgɔ min bɛ sabari, o ta faamuri ka bon,
nka min jusu gban ka di, o bɛ a ta nalomanya le yira.

30 Jususuma ye mɔgɔ farikolo kɛnɛya le ye,
nka ɲangboya bɛ i ko jorijugu min bɛ mɔgɔ kolo ɲimi.

31 Ni mɔgɔ min ka dɛsɛbagatɔ minako juguya, o tigi k’a danbaga le mafiyɛnya,
nka ni mɔgɔ min ka ɲa fagantan ma, o tigi k’a danbaga le bonya.

32 Mɔgɔjugu yɛrɛ ta kɛwalejugu le b’a laben,
nka mɔgɔ terennin bɛ jigiya sɔrɔ hali a satuma ra.

33 Hakiritigiya siginin bɛ faamurikɛbagaw jusukun na,
nka hakiritigiya lɔnbaga tɛ hakirintanw cɛ ra.

34 Terenninya le bɛ jamana kɔrɔta,
nka jurumun ye siyaw bɛɛ ta maroyako le ye.

35 Baaraden min bɛ tagama ni hakiri ye, o ko ka di masacɛ ye,
nka baaraden min bɛ maroyakow kɛ, a jusu bɛ bɔ o kɔrɔ.

15

1 Ka mɔgɔ jaabi ni kumadiman ye o bɛ a ta jusugban mala,
nka kumajugu bɛ mɔgɔ ta dimi lawuri.

2 Lɔnniyakuma cɛ ka ɲi hakiritigi da ra,
nka hakirintan da bɛ nalomanyakumaw le fɔ.

3 Matigi Ala ɲa bɛ yɔrɔ bɛɛ ra,
a bɛ bɛɛ kɔrɔsira, mɔgɔjuguw fara mɔgɔɲumanw kan.

4 Nɛnkun min bɛ kumadiman fɔ, o bɛ i ko yiri min bɛ si di mɔgɔ ma,

nka min bɛ mɔgɔ janfa, o bɛ mɔgɔ jusu cɛn.

5 Naloman tɛ a facɛ ta ladirikan jate,
nka mɔgɔ min bɛ sɔn korori ma, o ye mɔgɔ ceguman ye.

6 Naforo caman bɛ sɔrɔ mɔgɔ terennin ta so,
nka mɔgɔjugu ta sɔrɔta bɛ sɛgɛ le lase a ma.

7 Hakiritigiw da bɛ lɔnniyakumaw le seri mɔgɔw kan,
nka o ɲɔgɔn tɛ se ka bɔ hakirintanw jusukun na.

8 Matigi Ala bɛ mɔgɔjugu ta saraka haramuya,
nka a bɛ mɔgɔɲumanw ta Aladaari mina.

9 Matigi Ala bɛ mɔgɔjugu ta kɛwalew haramuya,
nka minw tugunin bɛ terenninya kɔ, a bɛ olugu kanu.

10 Mɔgɔ min bɛ siraɲuman bla, kororigbɛlɛn le bɛna se o tigi ma;
mɔgɔ min tɛ sɔn jarakiri ma, o le bɛ kɛ o tigi ta saya sababu ye.

11 Saya dibi ni lahara dibi, o si dogonin tɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
janko ka n’a fɔ adamaden jusukun!

12 Ka kumakolonfɔbaga jaraki, o man di a ye,
o kosɔn a tɛ sɔn ka taga hakiritigiw fɛ.

13 Jusudiya bɛ mɔgɔ ɲada cɛɲa,
nka jusukasi bɛ mɔgɔ ninsɔngboya.

14 Mɔgɔ faamurikɛbaga le bɛ lɔnniya ɲini,
nka nalomanya le ye hakirintanw ta baro ye.

15 Lon bɛɛ ye lonjugu ye ɲanibagatɔ fɛ,
nka mɔgɔ wasanin bɛ ɲanagbɛ le ra wagati bɛɛ.

16 I borofɛn ye dɔgɔya, nka Matigi Ala ɲasiran ye kɛ i ra,
o ka fisa i ye naforoba sɔrɔ ka to ɲagban na.

17 Ka flaburunan gbansan domu ni i kanubaga ye,
o ka fisa i ye taga misisogo tɔrɔnin domu ni i kɔninyabaga ye.

18 Mɔgɔ jusu gbannin bɛ kɛrɛ lawuri,
nka mɔgɔ sabarinin bɛ kɛrɛ mala.

19 Ŋaniw bɛ wuri ka salibagatɔ ta tɛmɛsira bɛɛ datugu,
nka mɔgɔɲuman ta sira ye siraba gbɛnin le ye.

20 Den hakiriman b’a facɛ jusu suma,
nka adamaden hakirintan b’a bamusɔ dɔgɔya.

21 Mɔgɔ min hakiri ka dɔgɔ, nalomanya ye o tigi fɛ ɲagariko le ye,
nka mɔgɔ faamurikɛbaga bɛ teren ka taga a ta sira fɛ.

22 Ni mɔgɔw ma sigi ka kuma ka sɔrɔ ka baara min dabɔ, o baara bɛ cɛn,
nka ni ladibagaw cayara, baara bɛ ɲa.

23 Kuma jaabikoɲuman, o bɛ mɔgɔ ninsɔndiya;
ka kuma fɔ a fɔwagati ra, o ka di dɛ!

24 Sira min bɛ yɛlɛn san fɛ, ɲanamanya sira, mɔgɔ hakiriman bɛ o le ta;
sira min bɛ jigi ka taga saya ra, a b’a yɛrɛ kisi o sira ma.

25 Matigi Ala bɛ yɛrɛbonyabaga ta bon ben,

nka a b’a janto muso cɛ sanin ta yɔrɔ ra.

26 Matigi Ala bɛ ŋaninyajuguw haramuya,
nka kumaɲumanw saninyanin lo a ɲa kɔrɔ.

27 Mɔgɔ min tɛ fa naforojugu ra ka ye, o tigi bɛ bɔnɔ lase a ta so ma,
nka bonya min bɛ mina dogo ra, mɔgɔ min bɛ o haramuya, o tigi bɛ si sɔrɔ.

28 Mɔgɔ terennin bɛ miiri fɔlɔ ka sɔrɔ ka mɔgɔ jaabi,
nka mɔgɔjugu da bɛ kumakolonw dɔrɔn le fɔ.

29 Matigi Ala b’a yɛrɛ mabɔ mɔgɔjuguw ra,
nka a bɛ mɔgɔ terenninw ta Aladaari lamɛn.

30 Flɛrikɛcogoɲuman bɛ mɔgɔ jusu diya;
ka kibaro diman lamɛn, o bɛ mɔgɔ kolow kɛnɛya.

31 Jarakirikuma min bɛ mɔgɔ bla siraɲuman kan, ni mɔgɔ min k’a toro malɔ o ra,
o tigi bɛ se ka sigi hakiritigiw cɛ ra.

32 Mɔgɔ min bɛ ban ladiri ma, o tigi t’a nin fɛ,
nka mɔgɔ min bɛ jarakirikumaw lamɛn, o bɛ hakiri sɔrɔ.

33 Matigi Ala ɲasiran bɛ mɔgɔ karan hakiritigiya ra,
nka yɛrɛmajigi kɔ ye bonya ye.

16

Matigi Ala le ye Setigi ye fɛn bɛɛ ra

1 Adamaden kɔni bɛ ko miiri a jusukun na,
nka ni Matigi Ala da ka min latigɛ, o le bɛ kɛ.

2 Mɔgɔ ta kɛwalew bɛɛ bɛnnin lo a yɛrɛ ɲa na,
nka Matigi Ala le bɛ mɔgɔ ta miiriya cogo lɔn.

3 I ta kow bɛɛ to Matigi Ala boro,
ni o kɛra, i ta kokɛtaw bɛ ɲa.

4 Matigi Ala ka fɛn bɛɛ dan kun dɔ le ra,
hali mɔgɔjugu, ale danna lonjugu le kosɔn.

5 Matigi Ala bɛ mɔgɔ yadanin haramuya;
sigiya t’a ra, Ala tɛna a to ni a ma a ta hakɛw juru sara a ra.

6 Ka koŋuman kɛ, ani ka can sira tagama, o bɛ mɔgɔ ta kojugu kafari,
Matigi Ala ɲasiran fana bɛ mɔgɔ bɔ sirajugu kan.

7 Ni mɔgɔ ta kɛwalew diyara Matigi Ala ye,
a bɛ hɛra don hali i ni i juguw cɛ.

8 I ta sɔrɔta ye dɔgɔya, nka i ye kɛ mɔgɔ terennin ye,
o ka fisa sani i ta sɔrɔta ye caya, k’a sɔrɔ i bɛ tagama terenbariya le ra.

9 Adamaden bɛ a ta kokɛtaw jate mina a jusukun na,
nka Matigi Ala le b’a tɛmɛsira yira a ra.

Masacɛw ta ko

10 Masacɛ darakuma bɛ i ko Ala ta kuma,
o kosɔn ni a bɛ kiti tigɛ, a da man kan ka firi kuma ra.

11 Sumanikɛnan bɛnnin ni a sumanikɛfɛn bɛɛ ye Matigi Ala ta le ye,
kilo dafanin min o min bɛ bɔrɔ kɔnɔ, o bɛɛ ye a ta fɛn latigɛnin le ye.

12 Masaw bɛ kɛwalejuguw haramuya,

sabu terenninya le bɛ masaya sabati.

13 Kuma terenninw ka di masaw ye;
mɔgɔ min bɛ can fɔ, o tigi ko ka di o ye.

14 Masacɛ ta jusugban ye saya ta ciraden le ye,
nka mɔgɔ hakiritigi bɛ se k'a jusu suma.

15 Ni ninsɔndiya bɛ masacɛ ɲada kan, mɔgɔw bɛ si sɔrɔ,
ni mɔgɔw ko diyara a ye, a bɛ kɛ i ko sankaba minw bɛ sanji laban lana.

Adamadenya minacogo
16 Ka hakiritigiya sɔrɔ, o ka ɲi ka tɛmɛ sanin kan pewu!
Ka faamuri sɔrɔ, o ka fisa ni warigbɛ sɔrɔri ye pewu!

17 Mɔgɔɲumanw bɛ o tɛmɛsira mabɔ kojugu ra;
ni mɔgɔ min b'a tɛmɛsira kɔrɔsi, o tigi b'a jantora a yɛrɛ nin le ra.

18 Yɛrɛbonya kɔ ye halakiri ye,
waso kɔ ye ben ye.

19 Ka i yɛrɛ majigi ka sigi ni mɔgɔ sabarininw ye,
o ka fisa sani i ye taga sigi ni yɛrɛbonyabagaw ye ka o ta benkannifɛnw domu.

20 Mɔgɔ min b'a hakiri sigi ka kuma lamɛn, o tigi bɛ hɛra sɔrɔ,
mɔgɔ min b'a jigi la Matigi Ala kan, o tigi ta bɛ ɲa.

21 Hakiritigiya bɛ mɔgɔ min jusukun na, o tigi le bɛ wele ko faamurikɛbaga,
kumacogoɲuman fana bɛ mɔgɔ ta kuma baraka bonya.

22 Mɔgɔ min bɛ tagama ni hakiri ye, hakiri bɛ si di o tigi ma,
nka nalomanw ta sɛgɛ bɛ bɔ o yɛrɛ ta nalomanya le ra.

23 Mɔgɔ hakiritigi jusukun le b'a da sɔn hakiri ra,
a bɛ baraka don a ta darakumaw ra.

24 Kumadiman ye li le ye,
a bɛ i jusu diya, a bɛ i fari fana kɛnɛya.

25 Mɔgɔ bɛ sira dɔ ye, ko a ka ɲi,
nka a laban bɛ taga kɛ saya sira le ye.

26 Kɔngɔ le bɛ baarakɛbaga bla baara ra,
sabu mɔgɔ da le b'a ɲɔni k'a bla baara ra.

27 Mɔgɔ sɔnkolon bɛ kojugu le labɛn,
a darakuma bɛ i ko tasuma farimanba.

28 Kumayɛlɛmabaga bɛ mɔgɔw bla ɲɔgɔn na,
nafigi bɛ terimanw faran.

29 Mɔgɔ fariman b'a mɔgɔɲɔgɔn nɛgɛ,
k'a bla sirajugu kan.

30 Mɔgɔ min b'a ɲa tugu ka kojugu miiri,
mɔgɔ min b'a dagbolo kin, o tigi ka kojugu kɛ ka ban.

31 Kɔrɔya ta kunsigigbɛ ye bonya masafugula le ye,
mɔgɔ min bɛ sira terennin tagama, o le b'a sɔrɔ.

32 Sani i ye kɛ kɛrɛkɛcɛfari ye, kɛ mɔgɔ sabarinin ye, o le ka fisa;
sani i ye kɛ kɛrɛkɛcɛ ye min bɛ dugu mina, kɛ mɔgɔ ye min b'a yɛrɛ mina, o le ka fisa.

33 Mɔgɔw bɛ kara la* janko ka kow latigɛ,

nka ni ko o ko latigɛra, i b′a sɔrɔ o bɔra Matigi Ala yɛrɛ le ra.

17

1 Burukunkurun jalan, o ni ɲasuma,
o ka fisa ni bon fanin ye sogo ra, nka lon o lon kɛrɛ.

2 Jɔncɛ hakiriman, o laban bɛ kɛ a matigicɛ ta denkolon kuntigi ye;
o jɔncɛ le bɛna cɛn ta ni a matigicɛ dencɛ tɔw ye.

3 O bɛ warigbɛ don daganin kɔnɔ tasuma ra, ka sanin yeele furunɛ kan, k′a silɔn,
nka Matigi Ala le bɛ adamaden jusukun sɛgɛsɛgɛ.

4 Kojugukɛbaga le b′a janto mɔgɔjuguw ta kuma ra,
faninyatigɛbaga le b′a toro malɔ ka kumajuguw lamɛn.

5 Mɔgɔ min bɛ fagantan lɔgɔbɔ, o tigi b′a danbaga le mafiyɛnya,
mɔgɔ min bɛ ɲagari dɔ ta cɛnri kosɔn, Ala tɛna o tigi jarakibari to.

6 Cɛkɔrɔbaw ta masafugula ye o mamadenw le ye,
denw fana ta kunkɔrɔtasababu ye o worobagaw ye.

7 Mɔgɔkunntan ni kumafɔkoɲuman man kan,
janko ka n′a fɔ fagama ni faninya!

8 Minw bɛ bonyafɛnw di mɔgɔw ma dogo ra, a bɛ olugu ɲa na ko fla le bɛ o bonyaw ra,
ko ni i ka bonya di dɔrɔn, ni i boro ka don fɛn o fɛn na, o bɛ ɲa.

9 Mɔgɔ min bɛ hakɛ yafa, o bɛ kanuya le ɲini;
nka min bɛ to ka kɔsegi hakɛkow kan, o b′a teriw mabɔ a yɛrɛ ra.

10 Jarakiko kelen bɛ min ɲa faamurikɛbaga ye,
hali bisan ɲa kɛmɛ tɛ o ɲa hakirintan ye.

11 Mɔgɔjugu tɛ foyi ɲini ni murutiri tɛ;
o ra, ciraden hinabari dɔ le bɛna ci a kama.

12 Ka bɛn ni wara dɔ ye min denw bɔsira a ra,
o ka fisa sani i ye bɛn ni hakirintan dɔ ye min bɛ a ta nalomanyakow ra.

13 Mɔgɔ min bɛ koɲuman sara ni kojugu ye,
kojugu tɛna mabɔ o tigi ta so ra ka ye.

14 Ka kɛrɛ lawuri, ani ka jiwoyoba tɛmɛsira dayɛlɛ, o bɛɛ ye kelen ye;
o ra, sani sɔsɔri ye na gban, i yɛrɛ kun bɔ.

15 Mɔgɔ min bɛ jo di kojugukɛbaga ma, ani min bɛ kiti ben mɔgɔ terennin kan,
Matigi Ala bɛ o mɔgɔ fla bɛɛ haramuya.

16 Ka hakiritigiya sansɔngɔ don hakirintan boro, o bɛ mun le ɲa?
Mɔgɔ min tɛ miiri, o bɛ se ka hakiritigiya san cogo di?

17 Mɔgɔ ta teri bɛ i kanu wagati bɛɛ,
balemaya fana kun ye ɲɔgɔndɛmɛ ye degu wagatiw ra.

18 Mɔgɔ min hakiri ka dɔgɔ, o le bɛ sɔn ka layiri ta,
k′a yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye.

19 Kɛrɛ ka di mɔgɔ min ye, jurumun le ka di o ye,
mɔgɔ min b′a yɛrɛ kɔrɔta, o tigi b′a yɛrɛ ta cɛnri le ɲini.

20 Mɔgɔ min jusukun terennin tɛ, o tɛ hɛra sɔrɔ,
kojugu fana bɛ ben kumayɛlɛmabaga le kan.

21 Ni mɔgɔ min ka den hakirintan woro, o tigi ta ye jusukasi ye,
denkolon facɛ tɛ se ka ninsɔndiya.

22 Jusudiya ye fla ɲanaman le ye,
nka jusukasi bɛ mɔgɔ baraka ban.

23 Mɔgɔjugu bɛ bonyafɛn mina k'a dogo a ta deregeba jukɔrɔ,
ka can yɛlɛma k'a kɛ faninya ye.

24 Mɔgɔ faamurikɛbaga ta miiriya bɛ hakiritigiya le kan tuma bɛɛ,
nka hakirintan ta miiriya bɛ yaala ka taga fɔ dugukolo dan na.

25 Den hakirintan bɛ dimi don a facɛ ra,
ka jusukasi bla a bamuso ra.

26 Ka baga mɔgɔ terennin ma ka wari ben a kan ko a y'a sara, o man ɲi;
ka baga fagama ma k'a bugɔ a ta koɲuman kosɔn, o ma bɛn.

27 Mɔgɔ min b'a kumacogo kɔrɔsi, o tigi ka ko lɔn,
mɔgɔ min hakiri siginin lo, o tigi ye faamurikɛbaga ye.

28 Hali naloman, ni a ka se ka je, a bɛ jate hakiritigi ye;
ni a ka se a da kɔrɔ, a bɛ jate faamurikɛbaga ye.

18

1 Kelennamɔgɔ b'a yɛrɛ negerakow le ɲini,
fɛn o fɛn bɛ se k'a sɔn hakiriɲuman na, a bɛ ban o bɛɛ ma.

2 Hakirintan mako tɛ faamuri ra,
nka k'a yɛrɛ kɔnɔnɔkow fɔ, o ka di a ye.

3 Kojugukɛ bɛ na ni dɔgɔyari ye,
yɛrɛmafiyɛnyari, o bɛ na ni lebu ye.

4 Kuma bɛ i ko ji min ka dun, i ko kɔ min fara fɔ ka bɔ kɛnɛ ma;
hakiritigiya bɛ sɔrɔ kuma le ra.

5 Ka fara kojugukɛbaga kan,
ka jo bɔsi mɔgɔ terennin na kiti ra, o man ɲi.

6 Hakirintan da le b'a bla kɛrɛ ra,
a yɛrɛ darakuma le bɛ bugɔri lase a ma.

7 Hakirintan yɛrɛ darakuma le bɛ kojugu ben a kan,
a yɛrɛ ta kumaw le bɛ kɛ jan ye k'a mina.

8 Nafigi darakan bɛ i ko domunifɛn diman,
i b'a kunu cogo min na, a bɛ jigi i kɔnɔbara ra ten.

9 Mɔgɔ min b'a boro sumaya baara ra,
o ye cɛnrikɛbaga dɔgɔcɛ le ye.

10 Matigi Ala tɔgɔ bɛ i ko kɛrɛkunbɛnbon,
mɔgɔ terennin bɛ bori ka taga don o so kɔnɔ k'a yɛrɛ kisi.

11 Naforotigi ta naforo ye a ta dugu barakaman le ye,
a b'a miiri ko kogojan lo, min b'a tanga fɛn bɛɛ ma.

12 Ni yɛrɛbonya ka don mɔgɔ jusukun na, o kɔ ye cɛnri ye,
nka yɛrɛmajigi kɔ ye bonya ye.

13 Mɔgɔ min bɛ kɔrɔtɔ ka kuma jaabi k'a sɔrɔ a m'a bɛɛ lamɛn fɔlɔ,

o ta ye nalomanya le ye, a laban fana ye maroya ye.

14 Mɔgɔ jusukun le bɛ baraka don a ra k'a to a ye bana sɔnmina,
nka ni i jusu cɛnna ka ban, mun le bɛ se ka i dɛmɛ?

15 Faamuri jusu bɛ mɔgɔ min fɛ, o le bɛ lɔnniya sɔrɔ,
hakiritigi toro bɛ lɔnniyakumaw le ɲini.

16 Mɔgɔ ta bonyafɛnw le bɛ sira dayɛlɛ a ye,
fɔ ka taga a lase fagamaw kɔrɔ.

17 Ni mɔgɔ min kɔnna k'a ta ɲafɔ kititigɛyɔrɔ ra, a bɛ kɛ i n'a fɔ jo bɛ ale le fɛ,
fɔ mɔgɔ wɛrɛ le ye na, ka na o ko sɛgɛsɛgɛ, can yɛrɛ bɛ sɔrɔ ka lɔn.

18 Karala bɛ kɛrɛ ban,
a bɛ fangatigiw faran ka o bɔ ɲɔgɔn na.

19 Ka gbara i balema tɔɲɔnin na, o ka gbɛlɛn ka tɛmɛ dugu barakaman minari kan;
Masabonba donda belen kari ka di ka tɛmɛ kɛrɛban kan.

20 Mɔgɔ da bɛ min fɔ, i bɛ se ka i ta domuni sɔrɔ o sababu ra,
i darakuma bɛ se ka kɛ sababu ye ka i wasa.

21 Saya ni si bɛ sɔrɔ adamaden nɛnkun na,
ni kuma ka diya mɔgɔ min ye, o tigi fana bɛ kuma tɔnɔ sɔrɔ.

22 Ni mɔgɔ ka musɔ sɔrɔ, a ka fɛŋɲuman sɔrɔ,
Matigi Ala ka koɲumanba le kɛ a ye fana.

23 Fagantan ta kuma ye makarikanw le ye,
nka naforotigi ta jaabiri ye kumagbɛlɛnw le ye.

24 Mɔgɔ jɛŋɲɔgɔn dɔw bɛ cɛnri le lase i ma,
nka teri dɔ bɛ yi, o bɛ nɔrɔ i ra ka tɛmɛ hali i balema kan.

19

1 Fagantan min jusukun gbɛnin lo,
o ka fisa ni mɔgɔ hakirintan ye min da tɛ kuma terennin fɔ.

2 Ka don ko ra ni jusugban ye k'a sɔrɔ i ma jatemina kɛ fɔlɔ, o man ɲi;
teriyakojugu fana bɛ mɔgɔ lafiri.

3 Adamaden ta nalomanya le bɛ cɛnri lase a ma,
o kɔ, a b'a jusu bɔ Matigi Ala kɔrɔ.

4 Naforo bɛ mɔgɔ teriw caya,
nka dɛsɛbagatɔ teri bɛ ban a ra.

5 Seerejugu jarakibari tɛna to fiyewu,
faninyafɔbaga fana tɛna bɔsi.

6 Mɔgɔ caman b'a fɛ ka o yɛrɛ ko diya fagamaw ye,
mɔgɔ min bɛ mɔgɔ sɔn, bɛɛ bɛ kɛ o teri ye.

7 Fagantan balemaw bɛɛ b'a kɔninya,
janko ka n'a fɔ a teriw; olugu bɛ o yɛrɛ mabɔ a ra le;
hali ni a b'a fɛ ka kuma ni dɔ ye, a tɛ mɔgɔ si ye.

8 Mɔgɔ min bɛ hakiri ɲini, o tigi b'a yɛrɛ nin kanu;
mɔgɔ min bɛ faamuri ɲini, o tigi bɛna fɛŋɲuman sɔrɔ.

9 Seerejugu jarakibari tɛna to fiyewu,

faninyafɔbaga fana bɛna halaki.

10 Mɔgɔ hakirintan man kan ni mɔgɔbaya ye,
jɔn fana man kan ka sigi kuntigiya ra fagamaden kunna.

11 Mɔgɔ min bɛ tagama ni hakiri ye, o tigi sabarinin lo;
mɔgɔw b’a hakɛ ta, a tɛ o jate minkɛ, o le ye a ta bonya ye.

12 Masacɛ diminin mankan bɛ i ko jarakanbelen kasikan,
nka a ta ɲumanya bɛ i ko gɔmiji min bɛ sumaya jigi binw kan.

13 Den hakirintan bɛ bɔnɔ le lase a facɛ ma,
musow ta kɛrɛ fana ye kodablabari le ye, i ko ji min bɛ tɔnitɔni tuma bɛɛ.

14 Mɔgɔ bɛ se ka bon ni naforo sɔrɔ cɛn ye i facɛ fɛ,
nka muso hakiriman dibaga ye Matigi Ala le ye.

15 Salibagatɔya bɛ mɔgɔ bla sunɔgɔba le ra;
mɔgɔ farifaganin le fana bɛ to kɔngɔ ra.

16 Mɔgɔ min bɛ kuma lamɛn, o tigi b’a nin kisi,
nka mɔgɔ min t’a tagamacogo kɔrɔsi, o tigi bɛ sa.

17 Ni mɔgɔ min ka makari dɛsɛbagatɔ ra, o tigi ka juru le don Matigi Ala ra;
Ala bɛna a ta koɲuman sara a ye.

18 I den koro a korowagati ra,
nka i kana dimi a kɔrɔ k’a faga.

19 Mɔgɔ jusu fariman ta fariya hakɛ ka kan ka bɔ a ra,
ni o tɛ, ni i k’a to yi, i bɛna a to a b’a ɲɔgɔn wɛrɛ le kɛ tuun.

20 Ni i bɛ ladirikan mɛn, ka sɔn karan ma,
a laban i fana bɛ kɛ hakiritigi ye.

21 Miiriya caman bɛ mɔgɔ jusukun na,
nka Matigi Ala ka min latigɛ, o le bɛ kɛ.

22 Min bɛ ɲini adamaden fɛ, o ye koɲuman ye;
nka fagantan belen ka fisa ni faninyatigɛbaga ye.

23 Matigi Ala ɲasiran bɛ si di mɔgɔ ma,
a bɛ i wasa, i bɛ si hɛra ra, kojugu si tɛ se i ma.

24 Salibagatɔ b’a boro don tominan kɔnɔ,
nka a tɛ se k’a lase hali a da ma.

25 Ni i ka kumakolonfɔbaga bugɔ, ni naloman ka o ye, ale bɛ ceguya;
ni i ka faamuribaga jaraki ko dɔ ra, a bɛ faamuri sɔrɔ.

26 Den min b’a facɛ minako juguya, k’a bamuso gbɛn,
o ye denkolon le ye, den min bɛ mɔgɔ lebu.

27 Ne dencɛ, ni i kɔni b’a fɛ ka i yɛrɛ mabɔ lɔnniyakuma ta sira kan,
o tuma i ye ladirikanw lamɛnni dabla.

28 Seere sɔnkolon mako tɛ can ra,
kojugu ka di kojugukɛbaga ye i ko to.

29 Tɔɔrɔ labɛnna kumakolonfɔbagaw kama,
bugɔribere fana labɛnna hakirintanw kɔ kama.

20

1 Duvɛn bɛ mɔgɔ bla kumakolonfɔ ra, minnifɛn fariman bɛ mɔgɔ bla mankanci ra,
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka a yɛrɛ bla o ra, o tigi tɛ kɛ hakiritigi ye.

2 Masacɛ diminin ta jatigɛ bɛ i ko jarakanbelen kasikan jatigɛ;
ni mɔgɔ min k'a jusu wuri, o tigi ka kojuguba kɛ a yɛrɛ ra.

3 Ka i yɛrɛ mabɔ kɛrɛkow ra, mɔgɔ ta bonya bɛ o le ra,
nka naloman bɛɛ ka teli ka don kɛrɛ ra.

4 Nɛnɛ kosɔn, salibagatɔ tɛ sɔn ka bɔ ka taga sɛnɛ kɛ,
ni simantigɛwagati nana se, a bɛ siman ɲini a tɛ foyi sɔrɔ.

5 Adamaden jusukun ta kolatigɛninw bɛ i ko kɔlɔn min ji yɔrɔ ka jan,
nka mɔgɔ faamurikɛbaga bɛ se ka o ji bi.

6 Mɔgɔ caman bɛ o yɛrɛ ta koɲuman lakari,
nka lanamɔgɔ yɛrɛ, o sɔrɔ man di.

7 Mɔgɔ terennin jusukun gbɛnin lo,
a ta den minw bɛ to a kɔ fɛ, olugu ta ɲana!

8 Ni masacɛ sigira a ta kititigɛsiginan kan,
a ɲa bɛ kojugu bɛɛ ye k'a lɔn.

9 Jɔn le bɛ se k'a fɔ ko: «Ne ka ne jusukun ko k'a gbɛ,
ne saninyara ka bɔ ne ta jurumun bɛɛ ra»?

10 Ka kilo yɛlɛma, walama ka sumanikɛminan yɛlɛma,
Matigi Ala bɛ o ko fla bɛɛ haramuya.

11 Hali denfitini ta kɛwalew b'a yira a bɛna kɛ mɔgɔ suguya min ye,
ni a bɛna kɛ mɔgɔ terennin ye, ani mɔgɔsɔbɛ, o bɛ lɔn a ta kɛwalew fɛ.

12 Matigi Ala le ka toro dan mɛnni kama,
ka ɲa dan yeri kama.

13 I kana a to sunɔgɔ ye diya i ye ka tɛmɛ, ni o tɛ, fagantanya bɛna ben i kan,
i ɲa yɛlɛ, ni o kɛra, i bɛ fa domuni na.

14 Sannikɛbaga b'a fɔ ko: «Nin man ɲi, nin man ɲi fiyewu!»
Nka ni a k'a kɔ don, a b'a fɔ ko ale ka fɛnɲuman sɔrɔ.

15 Sanin bɛ sɔrɔ, lulu caman fana bɛ sɔrɔ,
nka lɔnniyakuma dawula ka bon ni a bɛɛ ye.

16 Ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye,
o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tɔnɔmasigi;
ni mɔgɔ min ka layiri ta, ko a bɛ lɔ ni mɔgɔ wɛrɛ ta ko ye,
fɛn dɔ ka kan ka mina o tigi ra k'a kɛ a sarati ye.

17 Domuni min sɔrɔra nanbara ra, o ka di mɔgɔ da ra,
nka a laban bɛ kɛ bɛrɛkoro le ye ka i da fa.

18 Ladiri le bɛ mɔgɔ ta kokɛtaw ɲa,
sani i ye taga kɛrɛ ra, i ka kan ka hakiri ɲini fɔlɔ.

19 Nafigi bɛ mɔgɔw ta gundow labɔ kɛnɛ kan,
mɔgɔ min da ka fiyɛn, i kana o tigi kɛ i jɛnɲɔgɔn ye.

20 Ni mɔgɔ min k'a facɛ ni a bamuso mafiyɛnya,
o tigi ta fitina bɛ faga k'a to dibiba cɛ ma.

21 Naforo min barara ka sɔrɔ joona joona,
a laban, baraka tɛ kɛ o ra.

22 I kana a fɔ ko: «Ne bɛna nin kojugu juru sara le!»
A to Matigi Ala ma, ale bɛna i bɔsi.

23 Kilo suguya fla, fiyeerefɛn kelen, Matigi Ala bɛ o haramuya;
sumanikɛnan dayaganin, o man ɲi.

24 Mɔgɔ ta dunuŋalatigɛ bɛ Matigi Ala le boro,
o kosɔn adamaden yɛrɛ tɛ se ka foyi faamu a yɛrɛ ta kow ra.

25 Mɔgɔ min b'a da teliya k'a fɔ ko: «Ne bɛ nin di Matigi Ala ma»,
o dajuru tanin kɔ a bɛ sɔrɔ ka miiri, o tigi b'a yɛrɛ sen don jan le ra.

26 Masacɛ hakiritigi bɛ mɔgɔjuguw fiyɛ, ka o woloma ka bɔ mɔgɔ tɔw cɛ ra,
a bɛ simangbasiwotoro senw yɛlɛn o kan ka tɛmɛ.*

27 Matigi Ala ta fitina bɛ yeelen bɔ adamaden nin kɔnɔ,
o le bɛ mɔgɔ jusukun kɔnɔnɔyɔrɔ bɛɛ sɛgɛsɛgɛ.

28 Ɲumanya ni kankelentigiya, o le bɛ masacɛ tanga,
koŋuman le bɛ baraka don a ta fanga ra.

29 Kanbelenw ta masiri ye o ta baraka le ye,
nka kunsigigbɛ ye mɔgɔkɔrɔbaw ta nɔɔrɔ ye.

30 Bisan ta jorinɔw, o ye kojugukɛbaga ta kojugu fla ye;
a bɛ bugɔri min mina, o le b'a jusukun saninya.

21

1 Masacɛ jusukun bɛ Matigi Ala boro kɔnɔ i ko jiwoyo,
ni fan min k'a diya, a b'a ɲasin o fan na.

2 Mɔgɔ ta kɛwalew bɛɛ ka ɲi a yɛrɛ ɲa na,
nka Matigi Ala le bɛ mɔgɔ jusukun cogoya lɔn.

3 Ka terenninya ni can sira tagama,
Matigi Ala fɛ, o le ka fisa ni sarakabɔ ye.

4 Yɛrɛyira bɛ o flɛrikɛcogo ra, yɛrɛbonya bɛ o jusukun na;
mɔgɔjuguw ta dawula bɛɛ ye jurumun le ye.

5 Mɔgɔ min bɛ jatemina kɛ a ta baara ra, o laban bɛ nafa sɔrɔ,
nka mɔgɔ min bɛ kɔrɔtɔ kow ra, o tigi bɛ fagantanya.

6 Ka naforo sɔrɔ faninya sababu ra,
o bɛ i ko fɔɲɔ tɛmɛtɔ, min bɛ saya lase mɔgɔ ma.

7 Mɔgɔjuguw ta kɛwalejuguw le bɛna kɛ o minasababu ye,
sabu o tɛ sɔn ka can sira tagama.

8 Kojugukɛbaga ta kɛwalew si terennin tɛ,
nka mɔgɔ jarakibari tagamacogo ka ɲi.

9 Ka si logologonin dɔ ra biribon kunna*, o belen ka fisa,
sani i ye si ni musɔ kɛrɛtigɛbaga ye bon kelen na.

---

* **20:26 20.26** O kɔrɔ ye ko a b'a kɛ i ko simangbasibagaw b'a kɛ cogo min na: O bɛ siman gbasi, k'a fiyɛ, walama o bɛ wotoro senw bori a kan k'a ɲaga bɔ a ra. * **21:9 21.9** O wagati ta bonw tun ye biribonw le ye. Mɔgɔ tun bɛ se ka la o bonw san fɛ fundɛninwagati ra, nka a tun man kan ka kɛ mɔgɔ siyɔrɔ ye.

10 Mɔgɔjugu jusukun bɛ sama kojugu le nɔ fɛ,
a tɛ makari hali a teri ra.

11 Ni i ka kumakolonfɔbaga bugɔ, ni naloman ka o ye, ale bɛ hakiri sɔrɔ;
ni i ka hakiri di hakiritigi ma, o bɛ dɔ fara a ta lɔnniya kan.

12 Terenninya tigi Ala ɲa lɔnin bɛ mɔgɔjugu ta so ra,
a bɛ halakiri ben mɔgɔjuguw kan.

13 Ni mɔgɔ min k'a toro datugu dɛsɛbagatɔ kulekan na,
lon dɔ ale yɛrɛ fana bɛna kule, nka mɔgɔ tɛna a jaabi.

14 Ka bonyafɛn dogo k'a di mɔgɔ ma, o b'a tigi ta dimi mala,
ka bonyafɛn dogo i ta deregeba jukɔrɔ k'a di mɔgɔ ma, o b'a tigi ta jusugban mala.

15 Ka can sira tagama, o ye ɲagariko le ye mɔgɔ terennin fɛ,
nka o ye siranyakoba le ye mɔgɔ terenbari fɛ.

16 Adamaden min bɛ a yɛrɛ mabɔ hakirisɔrɔsira ra,
o laban bɛna taga a yɛrɛ sɔrɔ suw le cɛ ra.

17 Kodiman kanubagajugu bɛ kɛ fagantan ye,
duvɛn ni fɛndiman kanubagajugu tɛ kɛ waritigi ye fiyewu!

18 Mɔgɔjugu le bɛ kɛ mɔgɔ terennin kunmabɔsara ye,
janfamɔgɔ bɛ bla mɔgɔɲuman nɔ ra.

19 Ka sigi jamana dɔ ra kongokolon kɔnɔ i kelen na yi, o belen ka fisa,
sani i ye sigi ni muso kɛrɛtigɛbaga mɔgɔtɔɔrɔbaga ye.

20 Fɛnɲuman ni turu maranin bɛ mɔgɔ hakiritigi ta so kɔnɔ,
nka adamaden hakirintan bɛ a ta bɛɛ domu ka ban.

21 Ni mɔgɔ min ka tugu terenninya ni koɲuman kɔ,
o tigi bɛ si sɔrɔ, ani terenninya, ani bonya.

22 Hakiritigi bɛ se ka don cɛfariw ta dugu kɔnɔ,
o jigi tun bɛ o ta bon barakaman min kan, a bɛ o ci.

23 Ni mɔgɔ min k'a da ni a nɛnkun kɔrɔsi,
o tigi b'a yɛrɛ kisi degu ma.

24 Yɛrɛyirabaga ni yɛrɛwasobaga tɔgɔ le ye ko kumakolonfɔbaga;
a bɛ a ta kow kɛ ni a jusu gbanninba ni yɛrɛyira le ye.

25 Salibagatɔ ta negerafɛnw sɔrɔbariya b'a faga,
sabu a boro tɛ sɔn baara ma.
26 Tere bɛɛ, a bɛ ɲabɔ fɛnw fɛ, a tɛ wasa;
nka mɔgɔ terennin bɛ mɔgɔ sɔn, hali a tɛ jatemina kɛ a ra.

27 Matigi Ala bɛ mɔgɔjuguw ta saraka haramuya,
janko ka n'a fɔ ni o saraka bɔra ni miiriyajugu ye.

28 Seere faninyafɔbaga bɛ halaki,
nka mɔgɔ min bɛ ko lamɛn ka ɲa, o ta kuma le bɛ laban.

29 Mɔgɔjugu b'a kun gbɛlɛya ka kow kɛ,
nka mɔgɔɲuman kɔni, ale b'a janto a yɛrɛ ra.

30 Hakiritigi si tɛ yi, faamuribaga si tɛ yi, ladibaga si tɛ yi,
min bɛ se ka lɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.

31 Sow kɔni bɛ labɛn kɛrɛkɛlon kama,

nka sesɔrɔri bɛ bɔ Matigi Ala le ra.

22

1 Tɔgɔɲuman ka fisa ni naforoba ye;
warigbɛ o, sanin o, mɔgɔw ye kɛ i fɛ, o le ka fisa ni nin bɛɛ ye.

2 Naforotigi o, fagantan o,
Matigi Ala le ye nin fla bɛɛ danbaga ye.

3 Ni mɔgɔ ceguman ka kojugu natɔ ye, a bɛ dogo,
nka naloman bɛ kojugu ye, ka taga don a ra, k'a yɛrɛ tɔɔrɔ.

4 Yɛrɛmajigi, ani Matigi Ala ɲasiran,
o tɔnɔ ye naforo ni bonya ni si ye.

5 Ŋaniw, ani janw le bɛ mɔgɔ terenbari ta sira kan,
nka mɔgɔ min b'a janto a yɛrɛ ra, o b'a yɛrɛ mabɔ o fɛnw na.

6 Den ka kan ka sira min ta, a karan o ra,
ni o kɛra, hali ni a kɔrɔyara, a tɛna o sira bla.

7 Naforotigiw le ye fagantanw kuntigiw ye,
jurutabaga ye jurudonbaga ta jɔn ye.

8 Ni mɔgɔ min ka juguya dan, o bɛ kojugu siman le tigɛ,
a tun bɛ a ta jusugban ben mɔgɔw kan ni bere min ye, o bɛ tunu.

9 Mɔgɔ hinabaga le bɛ baraka sɔrɔ,
sabu a bɛ a ta domuni dɔ di fagantanw ma.

10 Ni i ka kumakolonfɔbaga gbɛn, kɛrɛ bɛ ban,
sɔsɔri ni ɲɔgɔnfiyɛnyari bɛɛ bɛ dabla.

11 Jusukungbɛninya ka di mɔgɔ min ye, min bɛ kumaɲuman fɔ,
o tigi bɛ kɛ masacɛ teri ye.

12 Matigi Ala b'a janto lɔnniya ra,
nka a bɛ mɔgɔjanfabaga ta kumaw cɛn.

13 Salibagatɔ ko: «Jara bɛ kɛnɛ ma!
Ni ne bɔra, a bɛna ne faga sira kan yi!»

14 Muso sungurubaw da ye dingadun le ye,
ni Matigi Ala dimina cɛ min kɔrɔ, o cɛ le bɛ ben o dinga kɔnɔ.

15 Fatɔya le sirinin bɛ denmisɛn jusukun na,
korori bisan le bɛ se k'a mabɔ a ra.

16 Mɔgɔ min bɛ fagantan minako juguya janko k'a yɛrɛ ta naforo caya,
walama mɔgɔ min bɛ naforotigi sɔn, o tigi bɛ laban fagantanya le ra.

Mɔgɔ ka kan k'a yɛrɛ kɔrɔsi

17 I toro malɔ ka hakiritigiw ta kuma lamɛn!
I janto ne ta lɔnniyakumaw ra.
18 Sabu ni i ka o kumaw mara i jusukun na,
k'a fɔ i da ra tuma bɛɛ, o ka di.
19 Ne bɛna ele fana karan bi,
janko i ye i jigi la Matigi Ala kan.
20 Yala ne ma ladirikan ni lɔnniyakuma
bisaba sɛbɛ ka o di i ma wa?
21 Ne ka cankumaw le fɔ i ye, sigiya tɛ kuma minw na,

janko i ye i cibaga jaabi ni jaabiri ɲanaman ye.

22 I kana dɛsɛbagatɔ tɔɲɔ, ko dɛsɛbagatɔ lo,
i kana ɲanibagatɔ sɛgɛ kititigɛyɔrɔ ra;
23 sabu Matigi Ala bɛna lɔ ni o kunko ye,
minw ka o borofɛnw mina, a bɛna olugu nin mina o ra.

24 I kana teriya don ni mɔgɔ jusubatigi ye,
mɔgɔ min jusu gban ka di, i kana o kɛ i jɛŋŋɔgɔn ye.
25 Ni o tɛ, i bɛna a ta kokɛcogo ladegi,
ka i yɛrɛ mina jan na.

26 Minw bɛ layiri ta, ka o yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye,
i kana kɛ o mɔgɔ dɔ ye.
27 Ni i yɛrɛ k'a lɔn ko i tɛna se k'a sara,
mun na i b'a to o ye na hali i ta lanan ta ka bɔ i kɔrɔ?

28 I bɛmaw tun ka kabakuru min bla kabini fɔlɔfɔlɔ ka yɔrɔw dan sigi,
i kana o kabakuru bɔ a nɔ ra.

29 Ni i ka mɔgɔ o mɔgɔ ye min timina ka di a ta baara ra,
a laban o tigi bɛna taga baara kɛ masacɛw le ye,
a tɛna baara kɛ mɔgɔ gbansanw ye tuun.

23

1 Ni i sigira domuni na ni fagama dɔ ye,
min bɛ i ɲa kɔrɔ, i yɛrɛ kɔrɔsi o ra kosɛbɛ.
2 Ni i ye mɔgɔ ye min nogo ka bon,
o tuma muru la i kan na dɛ!
3 I kana ɲabɔ a ta domuni dimanw fɛ,
sabu mɔgɔnɛgɛdomuni lo.

4 I kana i yɛrɛ sɛgɛ ko i bɛ kɛ naforotigi ye;
o bɔ i ta miiriya ra!
5 A dan ye i ɲa ye la naforo kan dɔrɔn, o y'a sɔrɔ a tununa,
sabu sigiya t'a ra, a bɛ kamanw don a yɛrɛ ra,
ka wuri i ko bɔn, ka taga san fɛ.

6 I kana sɔn ka mɔgɔ tɛgɛgbɛlɛn ta domuni domu,
i kana ɲabɔ a ta domuni dimanw fɛ;
7 sabu mɔgɔ dɔ lo, ni a ka wari o wari bɔ, a bɛ o bɛɛ jate mina a yɛrɛ kɔnɔ;
a b'a fɔ i ma ko: «A domu! A min!»
K'a sɔrɔ o kuma tɛ bɔra a jusukun na.
8 A laban, i ka to min o min domu, i bɛna o fɔɔnɔ;
i ka kumadiman minw fɔ a ye, o bɛɛ kɛra gbansan ye fana.

9 I kana kuma ka don mɔgɔ hakirintan toro ra,
sabu a bɛna i ta hakiritigiyakumaw mafiyɛnya.

10 Kabakuru min blara kabini fɔlɔfɔlɔ ka yɔrɔw dan sigi, i kana o bɔ a nɔ ra,
i kana don feritaw ta foro ra;
11 sabu baraka bɛ o ta hakɛbɔbaga ra,
ale le bɛna lɔ ni o kunko ye ka i kɛrɛ.

12 I sɔbɛ don karan na ni i jusu bɛɛ ye,
i toro malɔ ka lɔnniyakumaw lamɛn.

13 I kana den tanga korori ma;
ni i k'a koro ni bisan ye, a tɛ sa.
14 Ni i b'a koro ni bisan ye,
i b'a nin le kisira saya ma.

Denfaw ta ladirikanw
15 Ne dencɛ, ni hakiritigiya bɛ ele jusu ra,
o bɛna ne fana jusu diya.
16 Ni kumaɲumanw ka bɔ i da ra,
o le bɛna ne jusu ɲagari kosɛbɛ.

17 I kana ɲabɔ jurumunkɛbagaw fɛ,
nka Matigi Ala ɲasiran le ye kɛ i jusu ra lon bɛɛ;
18 ni o kɛra, i bɛna labankoɲuman sɔrɔ,
i jigi fana tɛna tigɛ.

19 Ne dencɛ, ele kɔni ye ne lamɛn ka kɛ hakiritigi ye,
ka i hakiri bla siraɲuman kan.
20 I kana kɛ ni dɔrɔtɔw ye,
walama minw bɛ o ta kɛ sogobadomu ye;
21 sabu dɔrɔtɔw, ani domunibakɛbagaw laban ye fagantanya ye.
O bɛ to o sunɔgɔ le ra, fɔ ka na o kannaderege bɛɛ ban ka o bla fanikolondon na.

22 I facɛ lamɛn, sabu ale le ka i woro,
i kana i bamuso fana dɔgɔya hali ni a kɔrɔra.

23 Can san, i kana a fiyeere,
hakiritigiya, ani ladiri, ani faamuri san.

24 Mɔgɔ terennin facɛ kɔni bɛ ɲagari yɛrɛ le,
mɔgɔ min ka den hakiriman woro, o bɛ ninsɔndiya le.
25 A to i facɛ ni i bamuso ye ninsɔndiya;
i bamuso ka i woro, a to a ye ɲagari.

Muso yaalabaga
26 Ne dencɛ, i yɛrɛ di ne ma,
ne ta kumaw kanu, k'a sira tagama;
27 sabu jatɔmuso ye dingadun le ye,
muso yaalabaga ye kɔlɔn le ye, min kɔnɔ gbɛndɛnin lo.
28 A bɛ dogo ka cɛw kɔnɔ i ko benkannikɛbaga;
cɛ minw bɛ o ta musow janfa, a bɛ olugu caya cɛw cɛ ra.

Dɔrɔminbaga
29 Jɔn le bɛ «yooyi» fɔ? Jɔn le bɛ «waayi» fɔ?
Jɔn le bɛ kɛrɛ ra tuma bɛɛ? Jɔn le bɛ jusukasikumaw fɔ tuma bɛɛ?
O bɛ jɔn le bugɔ gbansan k'a mandimi tuma bɛɛ?
Jɔn ɲadenw wulennin lo tuma bɛɛ?
30 Minw bɛ to duvɛnminyɔrɔ ra ka mɛɛn, olugu lo;
minw bɛ to ka duvɛn suguya caman ɲagami k'a min, olugu lo.
31 I kana duvɛn ɲa wulencogo flɛ ka ɲabɔ a fɛ dɛ!
I kana a kangatɔ ni a manamanatɔ flɛ fiyɛ kɔnɔ ka ɲabɔ a fɛ dɛ!
A kɔni jigi ka di mɔgɔ kan na,
32 nka a laban, a bɛ i kin i ko sa,
a bɛ i sɔgɔ i ko fɔnfɔnnin.
33 O tuma i ɲa bɛ to ka minimini, i bɛ fɛn wɛrɛw ye,
i ta miiriya bɛ i bla kumakunntanfɔ ra.
34 I bɛ kɛ i ko mɔgɔ min lanin bɛ kɔgɔji cɛ ma,
i ko mɔgɔ min lanin bɛ kurunba fifatɔ ta fanisiribere san fɛ.
35 I b'a fɔ ko: «O bɛ ne bugɔra, nka a tɛ digira ne ra,
o bɛ ne bugɔra ni bisan ye, nka a tɛ ne dimina!
Ne bɛna se ka wuri tuma juman le dɛ,
janko ka dɔ wɛrɛ min tuun?»

24

Mɔgɔ hakiritigi ni mɔgɔjugu
1 I kana ɲabɔ mɔgɔ kɛwalejuguw fɛ,
i kana o ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
2 Sabu o jusukun bɛ cɛnri le miiri,

o da bɛ kojuguw dɔrɔn le fɔ.

3 So bɛ lɔ hakiritigiya le sababu ra,
baraka bɛ don so ra faamuri le sababu ra.
4 Bonw bɛ fa lɔnniya le sababu ra,
ka fa fɛn nafamanw, ani fɛndiman suguya bɛɛ ra.

5 Mɔgɔ hakiritigi baraka ka bon,
dɔ le fana bɛ to ka fara mɔgɔ kolɔnbaga baraka kan;
6 sabu mɔgɔw bɛ hakiri min di i ma, o le sababu ra i bɛ se ka kɛrɛ kɛ;
ni ladibagaw ka caya, o le bɛ na ni sesɔrɔri ye.

7 Hakiritigiya yɔrɔ ka jan naloman ma,
o kosɔn a tɛ a da yɛlɛ ka kuma dugu donda ta ɲɔgɔnyew ra.

8 Mɔgɔ min bɛ janfa siri ka kojugu kɛ,
o tigi tɔgɔ le ye ko cɛnrikɛbaga.

9 Naloman bɛ ko o ko ŋaninya, o bɛɛ ye jurumun le ye;
mɔgɔw bɛ kumakolonfɔbaga haramuya.

10 Ni wagatigbɛlɛn ka se, ni i ka i fari faga,
o tuma i baraka ka dɔgɔ dɛ!

11 O bɛ tagara ni minw ye o fagayɔrɔ ra, olugu bɔsi,
minw fifatɔ bɛ tagara fagayɔrɔ ra, olugu kisi.
12 Ni o tɛ, ni i ko: «Ne tun m'a lɔn!»
O tuma, min bɛ adamaden jusunankow lɔn, ale tɛ a yera wa?
Min b'a janto i nin na, yala ale t'a lɔn wa?
Yala a tɛna bɛɛ kelen kelen sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye wa?

13 Ne dencɛ, li domu, sabu a ka di,
li min bɛ bɔ liɲaga ra, o ka timi mɔgɔ da kɔnɔ cogo min na,
14 i ka kan k'a lɔn ko hakiritigiya fana ka di i jusukun ye ten le.
Ni i k'a sɔrɔ, i bɛna labankoŋuman sɔrɔ,
i jigi fana tɛna tigɛ.

15 I kana ta juguya fɛ ka jan la mɔgɔ terennin ɲa a ta so,
i kana a sigiyɔrɔ cɛn;
16 sabu mɔgɔ terennin bɛ se ka ben siɲaga wolonfla, nka a bɛ wuri a bɛɛ ra,
k'a sɔrɔ kojugukɛbagaw bɛ to kojugu ra ka o yɛrɛ halaki pewu.

17 Ni i jugu ka ben, i kana ɲagari o ra,
ni a sen ka talon, i jusu kana diya o ra;
18 ni o tɛ, ni Matigi Ala ka o ye, o tɛna diya ale ye;
o ra, dimi min tun b'a jusu ra i jugu kama, a bɛ o ban.

19 I kana i jusu gban mɔgɔ kɛwalejuguw kosɔn,
i kana ɲabɔ mɔgɔjuguw fɛ;
20 sabu mɔgɔ kɛwalejugu tɛ labankoŋuman sɔrɔ,
mɔgɔjugu ta fitina bɛ faga.

21 Ne dencɛ, siran Matigi Ala ɲa, siran masacɛ ɲa,
i kana don mɔgɔ murutininw ta jɛn ra;
22 sabu cɛnri bɛna bara ka ben o kan le,
Matigi Ala ni masacɛ fana bɛna kojugu min la o kan, jɔn ka o lɔn?

Hakiritigiw kumakan
23 Nin ye hakiritigiw ta kuma dɔ wɛrɛw ye:
Ka mɔgɔ dɔ fisaya ni dɔ ye kiti ra, o man ɲi.
24 Kititigɛbaga min b'a fɔ mɔgɔjugu ma ko: «I ma jaraki!»
Jama bɛna o danga, mɔgɔw bɛna a mangboya.

25 Nka min bɛ mɔgɔjugu jaraki, o ta le bɛ ɲa;
dugawu ni hɛra le bɛ ale kan.

26 Ni i bɛ mɔgɔ jaabi, ni i ka gbɛ a tigi ye,
o le b′a yira ko i b′a kanu.

27 I ta kɛnɛmabaaraw kɛ ka ɲa,
i ta foro labɛn ka ɲa
o kɔ, i ye i ta bon lɔ.

28 I kana kɛ seere ye ka i mɔgɔɲɔgɔn jaraki gbansan,
i kana mɔgɔw lafiri ni i darakan ye.

29 I kana a fɔ ko: «A ka min kɛ ne ra, ne bɛna o ɲɔgɔn le kɛ a ra,
nin cɛ nin ka min kɛ ne ra, ne bɛna o juru sara a ra.»

Salibagatɔ
30 Ne tɛmɛna salibagatɔ dɔ ta foro kɔrɔ,
ne tɛmɛna mɔgɔ jusuntan dɔ ta rɛzɛnforo kɔrɔ.
31 Ne k′a ye ko ŋaniw wurira fan bɛɛ ra,
binw falenna ka yɔrɔ bɛɛ datugu,
kabakurukogo min tun k′a lamini, o benna.
32 Ne k′a flɛ, k′a jate mina kosɛbɛ,
ne ka min ye, o ka ne ladi.
33 Ka sunɔgɔ dɔɔnin, ka i ɲa tugu ka jingɔ dɔɔnin,
ka i boro fla kuru ka la dɔɔnin,
34 ni i ka to o ra, fagantanya bɛna bara i ra, i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na,
ɲani bɛna bara i ra i ko kɛrɛkɛcɛ murutigi bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na.

25

Masacɛw ka kan ni bonya le ye
1 Masacɛ Sulemani ta zana dɔ wɛrɛw ye nin ye; Zuda masacɛ Ezekiyasi ta mɔgɔw le tun ka olugu sɛbɛ.

2 Ka kow dogo, Ala ta bonya bɛ o le ra;
ka kow sɛgɛsɛgɛ, masaw ta bonya bɛ o le ra.

3 Sankolo janya tɛ se ka lɔn, dugukolo dunya tɛ se ka suma,
masacɛ jusukun fana tɛ se ka sɛgɛsɛgɛ k′a cogo lɔn.

4 Ni warigbɛ kora ka nɔgɔ bɔ a ra,
o tuma saninfagabaga bɛ se k′a lalaga k′a kɛ minan dɔ ye.
5 Ni mɔgɔjuguw gbɛnna ka bɔ masacɛ kɔrɔ,
a ta fanga bɛ baraka sɔrɔ terenninya sababu ra.
6 I kana i yɛrɛ bonya masacɛ ɲa kɔrɔ,
i kana i yɛrɛ bla mɔgɔbaw lɔyɔrɔ ra;
7 sabu mɔgɔw ye i wele k′a fɔ i ma ko: «Wuri ka na sigi ɲa fɛ yan,» o ka fisa,
sani o ye na i dɔgɔya fagamaw yɛrɛ ɲa na.

Kokɛcogoɲuman ni kumacogoɲuman
8 I ɲa ka fɛn min ye,
i kana teliya ka taga o fɔ kititigɛyɔrɔ ra,
ni o tɛ, ni i kitikɛɲɔgɔn nana kiti ben i kan ka i lamaroya,
i bɛna a kɛ di sisan?

9 Ni ko ka don i ni i sigiɲɔgɔn cɛ, o ɲanabɔ aw ni ɲɔgɔn cɛ,
nka i kana mɔgɔ wɛrɛ ta gundo fɔ.
10 Ni o tɛ, ni a tigi nana a mɛn, a bɛna i lamaroya;
o tuma ele ta tɔgɔjugu tɛna fɔ ka ban.

11 Sanin yiriden bisigi kɛra ka warigbɛ ɲɛgɛn,
o ye kuma bɛnnin fɔnin ye a fɔwagati ra.

12 Tororanɛgɛ saninlaman, ani sanin yɛrɛworo masirifɛn bɛ cogo min na,
hakiritigi ta jarakirikuma bɛ ten le a lamɛnbaga toro ra.

13 Jisuma bɛ min ɲa mɔgɔ ye simankanwagati ra, fundɛnin na,
ciradeɲuman bɛ o le ɲa a cibaga ye;
a b′a matigicɛ jusu suma.

14 Sankaba ni sanfɔɲɔ min tɛ sanji lana,
o ye mɔgɔ dɔ ye min b′a yɛrɛ tando ko ale bɛ mɔgɔw sɔn, k′a sɔrɔ can tɛ.

15 Sabari sababu ra, mɔgɔ bɛ se ka fagama ta miiriya yɛlɛma,
kumadiman bɛ se ka hali korokun ci.

16 Ni i ka li sɔrɔ, min bɛ i bɔ o dɔrɔn le domu,
ni o tɛ, ni i ka fa a ra k′a dama tɛmɛ, i b′a fɔɔnɔ.
17 I kana to ka taga i mɔgɔɲɔgɔn ta so tuma bɛɛ,
ni o tɛ, ni a nana sɛgɛ i kɔrɔ, a laban a bɛ i kɔninya.

18 Berekuru, walama kɛrɛkɛmuru, walama biɲɛ nunbɔnin bɛ min kɛ mɔgɔ ra,
mɔgɔ min bɛ kɛ seerejugu ye a mɔgɔɲɔgɔn kama, o tigi bɛ o ɲɔgɔn le kɛ mɔgɔw ra.

19 Ɲin min yɔgɔyɔgɔra, walama sen min mugura, ka i jigi la o kan,
o bɛ i n′a fɔ i bɛ i jigi la janfamɔgɔ kan i degu wagati ra.

20 Ka i ta derege bɔ i kan na nɛnɛ ra,
walama ka lemurukumu kɛ sɛgɛn kan*,
o bɛ i ko ni i bɛ ɲagari dɔnkiri la mɔgɔ jusu kasinin ye.

21 Ni kɔngɔ bɛ i jugu ra, domuni di a ma.
Ni minlɔgɔtɔ b′a ra, ji di a ma.
22 Ni i bɛ o kɛra, a bɛ i ko i bɛ takami le cɛra ka o kɛ a kun na;
Matigi Ala fana bɛna i sara.

23 Sahiliyanfan fɔɲɔ bɛ na ni sanji ye cogo min na†,
nɛnkun min bɛ mɔgɔ kɔrɔfɔ dogo ra, o fana bɛ na ni ɲanasisi ye.

24 Ka si logologonin dɔ ra biribon kunna‡, o belen ka fisa,
sani i ye si ni muso kɛrɛtigɛbaga ye bon kelen na.

25 Jisuma ka di mɔgɔ sɛgɛnin minlɔgɔtɔ ye cogo min na,
kibaro diman ye bɔ fɔ jamanajan dɔ ra ka n′a fɔ i ye, o fana ka di ten le.

26 Bununji duurunin, ani kɔlɔnji cɛnnin bɛ cogo min na,
ni mɔgɔ terennin k′a yɛrɛ to kojugukɛbaga boro, a bɛ kɛ ten le.

27 Ka li domu k′a dama tɛmɛ, o man ɲi,
ka bonya ɲini k′a dama tɛmɛ, o man ɲi.

28 Dugu min lablanin lo, ni laminikogo t′a ra,
o ye mɔgɔ dɔ ye min tɛ se k′a yɛrɛ mina foyi ra.

26

Hakirintanw

1 Nɛnɛ man ɲi fundɛninwagati ra,
sanji man ɲi simankanwagati ra,
bonya fana man ɲi hakirintan kan.

2 Kɔnɔnin bɛ wuri ka taga cogo min na,
walama naganaganin bɛ tɛmɛ cogo min na,
ni i ka mɔgɔ danga k′a sɔrɔ kun t′a ra, o danga fana bɛ tɛmɛ le.

---

* **25:20 25.20** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: ka lemurukumu kɛ jori kan. † **25:23 25.23** O jamana ra, sanji bɛ bɔ sahiliyanfan le fɛ. ‡ **25:24 25.24** Aw ye 21.9 flɛ.

3 Bisan ka kan ni so ye, karafe ka kan ni fali ye,
bere ka kan ni hakirintan kɔ ye.

4 I kana hakirintan jaabi ka kaŋa ni a ta hakirintanya ye,
ni o tɛ, i fana bɛ kɛ a bɔŋɔgɔnko dɔ ye.
5 Hakirintan jaabi ka kaŋa ni a ta hakirintanya ye,
ni o tɛ, a bɛna a yɛrɛ jate hakiritigi ye.

6 Ni mɔgɔ min k'a ta cira don hakirintan boro,
a kɛra i ko o tigi k'a yɛrɛ sen tigɛ le, ka kunko dɔ lase a yɛrɛ ma.

7 Nabara senw tɛ foyi ɲa a ye cogo min na,
ni hakirintan da ka zana fɔ, o fana tɛ foyi ɲa.

8 Ni i ka hakirintan bonya,
a kɛra i n'a fɔ i ka kabakuru siri tafura kɔnɔ ko i b'a bon.

9 Zana bɛ hakirintan da ra,
o bɛ i ko ŋanibisan donna dɔrɔtɔ boro.

10 Mɔgɔ min bɛ hakirintanw bɛɛ ta baara ra,
ni a ka min o min tɛmɛtɔ ye, a bɛ o ta,
o tigi bɛ i ko kalantigi min bɛ mɔgɔw bɛɛ bonna ka o mandimi.

11 Wuru bɛ sekɔ a ta fɔɔnɔ ma cogo min na,
hakirintan fana bɛ sekɔ a ta nalomanya ma ten le.

12 Ni i ka mɔgɔ o mɔgɔ ye min b'a yɛrɛ jate hakiritigi ye,
mɔgɔ ka kan k'a jigi la hakirintan kan ka tɛmɛ o tigi kan belen.

Salibagatɔ
13 Salibagatɔ ko: «Waraba dɔ bɛ sira ra,
jara bɛ yaalayaalara sirada ra!»

14 Kon bɛ to ka yɛlɛma a donyɔrɔw kan cogo min na,
salibagatɔ bɛ to ka yɛlɛma a ta lanan kan ten le.

15 Salibagatɔ b'a boro don tominan kɔnɔ,
nka ka to lase a da ma, o b'a sɛgɛ.

16 Salibagatɔ b'a yɛrɛ jate hakiritigi ye,
ka tɛmɛ hali cɛ wolonfla kan, minw bɛ mɔgɔ jaabicogo lɔn.

Kɛrɛtigɛbaga
17 Tɛmɛbaga min b'a yɛrɛ ɲagami kɛrɛ dɔ ra min t'a ta ye,
o bɛ i ko mɔgɔ min bɛ wuru ye, k'a mina a toro ma.

18 Fatɔ bɛ biɲɛ tasumamanw bon,
ka kalan bon ka mɔgɔw faga cogo min na,
19 mɔgɔ min b'a mɔgɔɲɔgɔn janfa,
ka sɔrɔ k'a fɔ ko: «Ne tun bɛ toron le kɛra,» o tigi fana bɛ ten le.

20 Ni lɔgɔ banna, tasuma bɛ faga,
ni nafigi tɛ yi, kɛrɛ bɛ ban!

21 Finfin bɛ kɛ takami ye cogo min na,
lɔgɔ bɛ tasuma mana cogo min na,
kɛrɛtigɛbaga bɛ kɛrɛ juguya ten le.

22 Nafigi darakan bɛ i ko domunidiman,
i b'a kunu cogo min na, a bɛ jigi i kɔnɔbara ra ten.

23 Ka warigbɛ ɲagaminin kɛ ka bɔgɔdaga kɔ mun,
o ye kumadimanfɔbaga kɔnɔnɔjugu ye.

24 I jugu bɛ se ka i nɛgɛ n’a darakan ye,
k’a sɔrɔ nanbara le fanin b’a jusukun na.
25 Hali ni a k’a kumakan diya cogo o cogo, i kana la a ra,
sabu haramu wolonfla le b’a jusukun na.
26 Kɔninya min b’a jusukun na, a bɛ nanbara kɛ ka o dogo,
nka a laban, a ta juguya bɛ yira kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na.

27 Mɔgɔ min ka dinga sogi, o tigi le bɛ ben a kɔnɔ,
mɔgɔ min ka kabakuru kolonkolon, kabakuru bɛ kɔsegi ka ben o tigi yɛrɛ le kan.

28 Faninyafɔbaga bɛ kuma ka digi mɔgɔ minw na, a bɛ olugu kɔninya fana;
da min bɛ mɔgɔ nɛgɛ, o bɛ cɛnri kɛ.

27

Ladirikanw
1 I bɛna min kɛ sini, i kana i yɛrɛ tando o ra bi,
sabu min bɛ se ka kɛ sisan ni sini cɛ, i tɛ o lɔn.

2 Mɔgɔ tɔw le ka kan ka i tando, i yɛrɛ tɛ,
a to mɔgɔ wɛrɛ ye i tando, a kana bɔ i yɛrɛ da ra.

3 Kabakuru ka gbiri, kɛnkɛn fana ye fɛn gbiriman ye,
nka naloman bɛ dimi min don mɔgɔ ra, o doni ka gbiri ni nin fla bɛɛ ye.

4 Jusugban ye kojuguba ye, dimi ye jiba woyotɔ le ye,
nka jɔn bɛ se ka lɔ ka celiya kɔnɔ?

5 Mɔgɔ ye gbɛ i ye, ka i jaraki, o ka fisa,
sani a ye ta kanuya fɛ ka i ta jaraki dogo i ma.

6 I teri min bɛ kuma ka digi i ra, o le bɛ i fɛ,
nka i jugu bɛ i nɛgɛ le ni a ta kanuyaforiw ye.

7 Mɔgɔ fanin bɛ ban li ra,
k’a sɔrɔ kɔngɔtɔ fɛ, fɛn bɛɛ ka di, hali fɛn kunaman.

8 Mɔgɔ min bɛ bɔ a ta so ka taga fɔ yɔrɔjan,
o bɛ i ko kɔnɔ min bɛ bɔ a ta ɲaga kɔnɔ ka taga fɔ yɔrɔjan.

9 Turu kasadiman ni wusunan bɛ mɔgɔ ninsɔndiya,
nka teriya ta diyanya le bɛ mɔgɔ jusu saaro.
10 I kana ban i teri ra, walama i facɛ ta teri,
ni cɛnri ka se i ma, i kana taga i balema dɔ ta so;
sabu i sigiɲɔgɔn min yɔrɔ ka surun i ra,
ale ka fisa ni i balema ye, min yɔrɔ ka jan i ra.

11 Ne dencɛ, kɛ hakiritigi ye, ka ne jusu diya,
ni o kɛra, ne bɛna se ka ne mafiyɛnyabagaw jaabi.

12 Ni mɔgɔ ceguman ka kojugu natɔ ye, a bɛ dogo,
nka naloman bɛ kojugu ye, ka taga don a ra, k’a yɛrɛ tɔɔrɔ.

13 Ni mɔgɔ min k’a yɛrɛ kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta juru ko seere ye,
o tigi ta derege ka kan ka mina a ra ka o juru tɔnɔmasigi;
ni mɔgɔ min ka layiri ta, ko a bɛ lɔ ni muso yaalabaga dɔ ta kunko ye,
fɛn dɔ ka kan ka mina o tigi ra ka o kɛ a sarati ye.

14 Ni i bɛ taga dugawu kɛ i teri ye ni kanba ye sɔgɔmada joona fɛ,
a bɛ kɛ i n’a fɔ i b’a dangara le.

15 Ji min bɛ tɔnitɔni tuma bɛɛ sanji wagati ra, ni a tɛ lɔ ka ye,
o ni muso kɛrɛtigɛbaga bɛɛ ye kelen ye.

16 Ni mɔgɔ min ko a b’a lalɔ, a kɛra i n’a fɔ o tigi ko a bɛ fɔɲɔ le lalɔ,
walama ko a bɛ turuji dɛrɛ k’a mina a tɛgɛ kɔnɔ.

17 Nɛgɛ bɛ nɛgɛ dabɔ,
mɔgɔ le b’a mɔgɔɲɔgɔn sɔn hakiri ra.

18 Ni mɔgɔ min k’a janto torosun na, o tigi le b’a den domu,
ni mɔgɔ min k’a matigicɛ minako ɲa, o tigi le bɛ o bonya sɔrɔ.

19 Ni i ka ji flɛ, i bɛ i yɛrɛ ɲada cogo le ye,
ni i ka adamaden dɔ jusukun sɛgɛsɛgɛ, i bɛ i yɛrɛ jogo le ye.

20 Saya dibi ni lahara dibi tɛ fa ka ye,
adamaden ɲa fana tɛ fa flɛri ra ka ye.

21 O bɛ warigbɛ don daganin kɔnɔ tasuma ra, ka sanin yeele furunɛ kan, k’a silɔn,
mɔgɔw bɛ tandori min lase adamaden ma, o le b’a cogo yira.

22 Hali ni i ka naloman don kolon kɔnɔ k’a susu i ko simankisɛ,
a ta nalomanya tɛ bɔ a ra.

Mɔgɔ ka kan k’a janto a borofɛnw na
23 I ka kan ka jija ka i ta bɛganw cogoya lɔn ka ɲa tuma bɛɛ,
ka i janto o ra ka ɲa kosɛbɛ;
24 sabu naforo tɛ to mɔgɔ boro wagati bɛɛ,
masafugula tɛ to mɔgɔ kun na tuma bɛɛ.
25 Ni i ka bin kan, ni binkura bɔra,
i bɛ binjalan cɛ kuruw kan.
26 I bɛ sagaw si kan, ka o kɛ i ta fiyɛrɛbɔ ye,
ka bakɔrɔnin dɔw fiyeere, ka o kɛ ka foro dɔ san.
27 I bɛ baw ta nɔnɔ kɛ i ni i ta gbamɔgɔw ta domuni ye,
ani ka i ta baaradenmusow fana baro.

28

Mɔgɔ ka kan ka sɔn ladiri ma
1 Mɔgɔjugu bɛ bori hali k’a sɔrɔ mɔgɔ t’a gbɛnna,
nka mɔgɔ terennin lanin bɛ a yɛrɛ ra i ko jarakanbelen.

2 Ni jamana mɔgɔw murutira, kuntigiw bɛ caya;
nka ni faamurikɛbaga ni lɔnnikɛbaga ka sɔrɔ o ra, o bɛ jamana sabati ka mɛɛn.

3 Ni kuntigi fagantan bɛ dɛsɛbagatɔw minako juguya,
o bɛ i n’a fɔ sanjiba min bɛ ben ka simanw cɛn, ka mɔgɔw bla kɔngɔ ra.

4 Minw bɛ sariya sira bla, olugu bɛ mɔgɔjuguw tando,
nka minw bɛ sariya sira tagama, olugu bɛ mɔgɔjuguw kɛrɛ.

5 Mɔgɔ kɛwalejugu tɛ can sira faamu,
nka minw bɛ Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, olugu b’a bɛɛ faamu.

6 Fagantan min jusukun gbɛnin lo,
o ka fisa ni naforotigi dɔ ye, min tɛ sira terennin tagama.

7 Den min bɛ sariya sira tagama, o ye faamurikɛbaga ye,
nka min bɛ tagama ni mɔgɔ sɔnkolonw ye, o b’a facɛ lamaroya.

8 Mɔgɔ min bɛ juru don mɔgɔw ra, ka tɔnɔba la a kan, janko k’a ta naforo caya,
o tigi bɛ naforo min lajɛnna, o laban bɛ taga mɔgɔ wɛrɛ fɛ, min bɛ makari dɛsɛbagatɔw ra.

9 Mɔgɔ min b’a toro datugu janko a kana sariya lamɛn,
hali o tigi ta Aladaari ye haramu le ye.

10 Mɔgɔ min bɛ mɔgɔɲumanw lafiri ka o bla sirajugu kan,
o tigi bɛ ben a yɛrɛ ta dinga soginin kɔnɔ,
nka minw jusukun gbɛnin lo, olugu bɛ hɛra sɔrɔ.

11 Naforotigi b′a yɛrɛ jate hakiritigi ye,
nka fagantan faamurikɛbaga bɛ se k′a kɔrɔbɔ.

12 Ni mɔgɔ terenninw ka se sɔrɔ, o ye ɲagarikoba le ye,
nka ni mɔgɔjuguw ka wuri, bɛɛ bɛ dogo.

13 Mɔgɔ min bɛ a ta hakɛw dogo, o ta kow si tɛ ɲa,
nka min bɛ lɔ a ta hakɛw ra, k′a dabla, Ala bɛ hina o tigi ra.

14 Kojugu ɲasiran bɛ mɔgɔ min na tuma bɛɛ, o tigi ta ɲana,
nka mɔgɔ min b′a jusukun gbɛlɛya, kojugu bɛ ben o kan.

15 Ni mɔgɔjugu ka sigi kuntigiya ra fagantanw kunna,
a bɛ kɛ i ko jara kasitɔ, walama wara kɔngɔtɔ.

16 Kuntigi kolɔnbari bɛ tɔɲɔri caman kɛ,
nka ɲamɔgɔ min bɛ naforojugu kɔninya, o bɛ sijan sɔrɔ.

17 Mɔgɔfaga hakɛ bɛ mɔgɔ min kɔ,
o bɛ bori a yɛrɛ ma fɔ kaburu ra; mɔgɔ kana a lalɔ dɛ!

18 Mɔgɔ min bɛ tagama ni jusukun gbɛnin ye, o bɛ kisi,
nka mɔgɔ min bɛ sira fla tagama, o laban bɛ ben a fla dɔ kan.

19 Mɔgɔ min bɛ a ta foro sɛnɛ, o bɛ domuni sɔrɔ ka fa,
nka mɔgɔ min bɛ tugu fɛngbansanw nɔ fɛ, o bɛ fa fagantanya le ra.

20 Mɔgɔ kankelentigi bɛ dugawu caman sɔrɔ,
nka mɔgɔ min kɔrɔtɔra k′a ta naforo sɔrɔ, o jarakibari tɛna to.

21 Ka mɔgɔ dɔ fisaya dɔ ye, o man ɲi;
nka buru kunkurunnin kelen kosɔn, mɔgɔ bɛ se k′a yɛrɛ bla kojugu ra.

22 Mɔgɔ tɛgɛgbɛlɛn bɛ bori naforo kɔ;
a m′a lɔn ko fagantanya le bɛna ben ale kan.

23 Mɔgɔ min bɛ a mɔgɔɲɔgɔn jaraki ni a firira, a laban o tigi ko le bɛ diya a ye;
nka min b′a nɛgɛ k′a ta jaraki dogo a ma, o ko tɛna diya a ye.

24 Mɔgɔ min b′a facɛ, walama a bamuso borofɛn sonya, k′a fɔ ko hakɛ tɛ o ra,
o tigi ye cɛnrikɛbaga jɛnɲɔgɔn ye.

25 Mɔgɔ wasabari bɛ kɛrɛ lawuri,
nka min b′a jigi la Matigi Ala kan, o bɛ wasa.

26 Mɔgɔ min jigi lanin bɛ a yɛrɛ jusukunnakow le kan, o ye hakirintan ye,
nka min bɛ tagama ni hakiritigiya ye, ale bɛ bɔsi.

27 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ fagantan sɔn, o tɛ kɛ dɛsɛbagatɔ ye;
nka min b′a ɲa datugu fagantan na, danga caman le bɛ o tigi kan.

28 Ni mɔgɔjuguw ka wuri, bɛɛ bɛ dogo,
nka ni o halakira, mɔgɔ terenninw bɛ caya.

29

1 Mɔgɔ min jarakira fɔ siɲaga caman, ni o tigi belen b′a torokun gbɛlɛya,
o tigi bɛna bara ka halaki, fla tɛ halakiri min na.

2 Ni mɔgɔ terenninw cayara, jamana mɔgɔw bɛ ɲagari,
nka ni mɔgɔjuguw bɛ kuntigiya ra, mɔgɔw bɛ kɛ ŋuna ye.

3 Hakiritigiya ka di mɔgɔ min ye, o bɛ a facɛ ninsɔndiya,
nka min bɛ jɛn ni jatɔmusow ye, o b'a borofɛnw bɛɛ cɛn.

4 Masacɛ bɛ a ta jamana sabati can le baraka ra,
nka min bɛ to ka wari ben jamanadenw kan, o bɛ a ta jamana cɛn.

5 Mɔgɔ min b'a mɔgɔɲɔgɔn nɛgɛ,
o tigi bɛ jɔ le sirira a sen kɔrɔ.

6 Mɔgɔ kɛwalejugu yɛrɛ ta hakɛw le bɛ kɛ jan ye k'a mina,
nka mɔgɔ terenninw bɛ ɲagari fɔ ka dɔnkiri la.

7 Mɔgɔ terennin bɛ dɛsɛbagatɔw ta jo lɔn,
nka o faamuri ɲɔgɔn tɛ mɔgɔjugu fɛ.

8 Kumakolonfɔbagaw bɛ tasuma fiyɛ dugu kan,
nka mɔgɔ hakiritigiw bɛ mɔgɔw ta dimi mala.

9 Ni hakiritigi ka taga ni naloman ye kiti ra,
naloman kɔni bɛna dimi, ka yɛrɛkobaw kɛ, nka foyi tɛ ɲanabɔ.

10 Mɔgɔfagabaga bɛ mɔgɔ jusukun gbɛnin kɔninya,
nka mɔgɔɲuman b'a janto a ra.

11 Hakirintan bɛ a ta dimi bɛɛ yira kɛnɛ kan yɔrɔ kelen na,
nka hakiritigi b'a yɛrɛ mina ka sabari.

12 Kuntigi min b'a janto faninyakumaw ra,
o ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ bɛ kɛ mɔgɔjuguw ye.

13 Fagantan o, mɔgɔtɔɲɔbaga o,
nin fla bɛɛ bɛ yeri kɛ Matigi Ala ta yeelen le sababu ra.

14 Masa min bɛ dɛsɛbagatɔ ta kiti tigɛ can kan,
o ta fanga bɛ baraka sɔrɔ wagati bɛɛ.

15 Bisan ni korori le bɛ den kɛ hakiritigi ye,
nka den min tora a yɛrɛ ma, o b'a bamuso lamaroya.

16 Ni mɔgɔjuguw ka caya, hakɛ bɛ caya,
nka mɔgɔ terenninw bɛna to ka o bentɔ flɛ.

17 I den koro, ni o kɛra, a bɛna i jusu suma,
a bɛna i nin laganfiya.

18 Ni mɔgɔ tɛ yi min bɛ Ala ta kuma lamɛn ka mɔgɔw ladi, mɔgɔw tɛ o yɛrɛ mina foyi ra tuun;
nka mɔgɔ min bɛ sariya sira tagama, o tigi ta ɲana!

19 Mɔgɔ tɛ jɔncɛ koro ni kuma dama ye;
hali ni a ka ko faamu, a t'a kɛ.

20 Ni i ka mɔgɔ o mɔgɔ ye min tɛ jatemina kɛ ka sɔrɔ ka kuma,
mɔgɔ ka kan k'a jigi la hakirintan kan, ka tɛmɛ o tigi kan belen.

21 Ni i ka i ta jɔncɛ ladiya kojugu a denmisɛnman,
a laban, a tɛ foyi ɲa.

22 Mɔgɔ diminin bɛ kɛrɛ lawuri,
mɔgɔ jusu gbannin bɛ hakɛko caman kɛ.

23 Adamaden ta yɛrɛbonya le bɛ dɔgɔyari lase a ma,
nka mɔgɔ majiginin bɛ bonya sɔrɔ.

24 Mɔgɔ min jɛŋɲɔgɔn ye son ye, o tigi b'a yɛrɛ nin le kɔninya;
a bɛ dangarikumaw mɛn, nka a tɛ foyi fɔ.

25 Adamadenw ɲasiran ye jan le ye,
nka ni mɔgɔ min k'a jigi la Matigi Ala kan, a bɛ o tigi tanga.

26 Mɔgɔ caman b'a fɛ ka o yɛrɛ ko diya fagamaw ye,
nka Matigi Ala le bɛ bɛɛ ta kiti tigɛ can kan.

27 Mɔgɔ terenninw bɛ mɔgɔ terenbariw haramuya,
mɔgɔjuguw fana bɛ mɔgɔɲumanw haramuya.

30

Aguri ni Lemuwɛli ta kumaw

1 Nin ye Yake dencɛ Aguri ta kumaw ye. Nin cɛ ka kuma minw fɔ Itiyɛli ye, Itiyɛli ni Ukali*.

Nininkarigbɛlɛnw

2 Can lo, ne ye naloman ye ka tɛmɛ mɔgɔ bɛɛ kan,
adamaden hakiri tɛ ne fɛ.
3 Ne ma hakiritigiya karan,
ne fana ma mɔgɔ saninmanw ta lɔnniya sɔrɔ.
4 Jɔntigi le yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ ka sekɔ ka na ka ye?
Jɔntigi le ka fɔɲɔ mina a boro kɔnɔ ka ye?
Jɔntigi le ka ji mina k'a don a ta deregeba jukɔrɔ ka ye?
Jɔntigi le ka dugukolo danw bɛɛ sigi?
A tigi tɔgɔ ye di? A dencɛ fana tɔgɔ ye di?
Ni i ka o lɔn, a fɔ!

5 Ala ta darakumaw bɛɛ gbɛnin lo,
minw bɛ o yɛrɛ karifa Ala ma, a bɛ olugu tanga i ko nɛgɛbɛnnan.
6 I kana foyi fara o kumaw kan,
ni o tɛ, a bɛna i jaraki, i bɛ kɛ faninyafɔbaga ye.

Fɛn fla

7 Matigi Ala, ne bɛ fɛn fla ɲini i fɛ,
i kana ban ka o di ne ma sani ne ye sa:
8 Kuma gbansanw, ani faninyakumaw mabɔ ne ra.
I kana ne kɛ fagantan ye, i fana kana ne kɛ naforotigi ye,
nka domuni min bɛ ne bɔ, o di ne ma;
9 janko ne kana na fa ka tɛmɛ, fɔ ka na ban Ala ra,
k'a fɔ ko: «Matigi Ala yɛrɛ ye jɔn le ye dɛ?»
Walama fagantanya kana na ne bla sonyari ra,
k'a to ne ye ne ta Ala tɔgɔ cɛn.

10 I kana taga baaraden tɔgɔjugu fɔ a matigicɛ kɔrɔ,
janko a kana na i danga, ka i jaraki.

Mɔgɔjugu suguya naani

11 Mɔgɔ dɔw bɛ o facɛ dɔgɔya,
o fana tɛ o bamusɔ bonya!
12 Mɔgɔ dɔw bɛ o yɛrɛ jate ko o saninyara,
k'a sɔrɔ o ma ko ka bɔ o ta nɔgɔ ra fɔlɔ.
13 Mɔgɔ dɔw bɛ o ɲa lɔ tɔw ra ni wasoya ye,
yɛrɛbonya bɛ hali o flɛrikɛcogo ra.
14 Mɔgɔ dɔw ɲinw ye kɛrɛkɛmuruw le ye,
o ɲinw ye muruw le ye,
janko ka ɲanibagatɔw domu ka o ban dugukolo kan,

* **30:1 30.1** Itiyɛli ni Ukali: Heburu kan na, nin tɔgɔ fla kɔrɔ bɛ se ka kɛ fana ko: «Ne sɛgɛra, Ala, ne sɛgɛra, ne baraka dɛsɛra.»

ka fagantanw domu ka o ban adamadenw cɛ ra.

Fɛn fla fɛn saba ani fɛn naani
15 Denmuso fla bɛ tɔrimaganan fɛ,
kelen tɔgɔ ye: «A di!»
Tɔ kelen fana tɔgɔ ye: «A di!»

Fɛn saba bɛ yi, minw tɛ fa ka ye,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, minw t'a fɔ ko: «Ne wasara»:
16 Lahara dingaba,
muso min ma den sɔrɔ ka ye,
dugukolo min ma fa ji ra,
ani tasuma min t'a fɔ fiyewu ko: «Ne wasara!»

17 Mɔgɔ min b'a ɲa lɔ a facɛ ra k'a lɔgɔbɔ,
min b'a ɲadon a bamuso ra, ka ban k'a kan mina,
kɔda ta kankan kɔnɔw bɛna o tigi ɲadenw wɔgɔbi ka bɔ,
bɔn ta denw bɛna o domu.

18 Fɛn saba bɛ yi, minw tɛmɛna ne ta lɔnniya kan,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, ne tɛ minw faamu:
19 Bɔn tɛmɛsira sankolo ra,
sa tɛmɛsira fara kan,
jirakurun tɛmɛsira kɔgɔji kan,
ani cɛ tɛmɛsira ka taga sunguru kɔ.

20 Muso jɛnɛyakɛbaga cogo bɛ tan le:
a bɛ domuni kɛ k'a da jɔsi[†],
k'a fɔ ko: «Ne ma kojugu kɛ!»

21 Dugukolo bɛ se ka yɛrɛyɛrɛ fɛn saba kosɔn,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, a tɛ se ka minw muɲu:
22 Jɔncɛ ye kɛ masacɛ ye, o ye dɔ ye,
mɔgɔkolon ye fa domuni na, o ye dɔ ye,
23 muso min mangboyara o ye cɛ sɔrɔ, o ye dɔ ye,
jɔnmuso ye sigi a matigimuso nɔ ra, o fana ye dɔ ye.

24 Fɛnŋanaman naani bɛ dunuŋa ra, minw ka dɔgɔ,
nka o ta hakiritigiya ka bon kosɛbɛ:
25 Dugumɛnɛw, olugu ye danfɛn dɔw ye fanga tɛ minw na,
nka simantigɛwagati ra, o bɛ o ta domuni labɛn k'a bla.
26 Farawɔŋinanw, olugu fana ye danfɛn dɔw ye baraka tɛ minw na,
nka o bɛ o ta dogoyɔrɔ ɲini fɔ faraw le cɛ ra.
27 Kuntigi tɛ ɲɔdomutɔnw fɛ,
nka o bɛ bla ɲɔgɔn kɔ ka taga jɛnkuru jɛnkuru i ko kɛrɛkɛdenw.
28 Basa bɛ se ka mina ni boro ye,
nka a bɛ don fɔ masacɛw ta masasow kɔnɔ.

29 Fɛnŋanaman saba bɛ yi, minw sentacogo cɛ ka ɲi,
a fɔ fɛn naani yɛrɛ, minw tagamacogo cɛ ka ɲi:
30 Jara, min ye kongofɛnw bɛɛ ta cɛfari ye,
a tɛ bori foyi ɲa,
31 dondo, min bɛ kanbelenya tagama kɛ,
ani bakɔrɔnin[‡],
ani masacɛ min bɛ tagama a ta kɛrɛkɛjama ɲa fɛ.

32 Ni mɔgɔ min tun kɛra hakirintan ye, fɔ k'a yɛrɛ bonya,
walama ni ŋaninyajuguw tun bɛ mɔgɔ min kɔnɔ,
o tigi y'a boro la a da ra ka je;
33 sabu ni i ka nɔnɔ bisi, nare bɛ bɔ a ra,

[†] **30:20 30.20** A bɛ domuni kɛ k'a da jɔsi: O kɔrɔ ye ko a ta kɛwalejuguw tɛ foyi cɛn a ye. [‡] **30:31 30.31** O jamana ta bakɔrɔninw ka jan, o cɛ ka ɲi fana.

ni i ka nun bisi, jori bɛ bɔ a ra,
ni i ka dimi bisi, kɛrɛ bɛ bɔ a ra.

31

Masacɛ bamuso ta ladiriw

1 Nin ye masacɛ Lemuwɛli ta kumaw ye, a bamuso k'a karan ni ladirikan minw ye:

2 Ne dencɛ, ne bɛna mun le fɔ ele ye sa?
Ne woroden, ne bɛna mun le fɔ i ye dɛ?
Ne ka dajuru ta den min kosɔn, ne bɛna mun kuma le fɔ o ye sa?

3 I kana i baraka bɛɛ di musow ma,
muso minw bɛ masaw laben, i kana i yɛrɛ to olugu boro.

4 Masacɛ man kan ka duvɛn min, Lemuwɛli!
Fagama man kan ka bori minnifɛn farimanw nɔ fɛ.
Masacɛ man kan ka o kɛ!
5 Ni o tɛ, ni a ka duvɛn min, a bɛna ɲina sariya sigininw kɔ,
ka sɛgɛbagatɔw bɛɛ ta jo bɔsi o ra.
6 Minnifɛn farimanw ye di sabagaw le ma,
duvɛn ye di mɔgɔ jusukasininw le ma.
7 O y'a min ka ɲina o ta fagantanya kɔ,
o hakiri ye bɔ o ta sɛgɛ kɔ pewu!

8 Se tɛ minw ye ka kuma, i da yɛlɛ ka kuma olugu nɔ ra;
kuma, ka sɛgɛbagatɔ ta jo di a ma.
9 I da yɛlɛ ka kuma, ka kiti tigɛ ni terenninya ye,
ka fagantan ni ɲanibagatɔ ta jo di a ma.

Muso barakaman makirikan

10 Muso barakaman sɔrɔ man di dɛ!*
A sɔngɔ ka gbɛlɛn ka tɛmɛ hali luluw kan pewu.
11 A cɛ lanin b'a ra ni a jusukun bɛɛ ye,
foyi kɔni tɛna fɔn ale ta so.
12 A bɛ koɲuman le kɛ a cɛ ye,
a tɛ kojugu kɛ a ra, a si bɛɛ ra.
13 A bɛ sagasiw ni lɛn ɲini,
k'a yɛrɛ timinadiya ka o baara ni a boro ye.
14 A bɛ i ko jagokɛbagaw ta jirakurunbaw,
a bɛ a ta baro ɲini ka bɔ fɔ yɔrɔjan ka na ni a ye.
15 Sani dugu ye gbɛ, i b'a sɔrɔ a wurira ka ban;
a bɛ domuni di a ta sokɔnɔmɔgɔw ma,
a bɛ a ta baaradenmusow ta baaraw yira o ra.
16 A bɛ foro dɔ ko miiri a yɛrɛ kɔnɔ, o kɔ, a bɛ o foro san,
ni a ka min sɔrɔ a ta baara ra, a bɛ o kɛ ka rɛzɛn sɛnɛ.
17 A b'a yɛrɛ cɛsiri ka baraka don a yɛrɛ ra,
k'a boro don baara ra.
18 A b'a ye ko a bɛ tɔnɔ caman sɔrɔra a ta jago ra,
o ra, a ta fitina tɛ faga su fɛ.
19 A bɛ sagasi mina a boro kelen na,
a borokandenw bɛ jɛnɛkala munu ka jese dan.
20 A b'a tɛgɛ labla ka ɲanibagatɔw sɔn,
a b'a boro foni fagantanw ye.
21 Nɛnɛwagati ra, a tɛ siran ko nɛnɛ bɛna a ta somɔgɔw mina,
sabu a ka sagasifani gbirimanw dan o bɛɛ ye.
22 A bɛ kosow dan,
lɛnfaniw, ani faniɲuman wulenmanw fana b'a fɛ.
23 Ni a cɛ ka taga sigi ni dugu cɛkɔrɔbaw ye dugu donda ra,
mɔgɔ bɛɛ b'a bonya.
24 A bɛ faniw dan ka o fiyeere,

---

* **31:10 31.10** Nin hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

a bɛ cɛsirinanw fiyeere jagokɛbagaw ma.
25 Baraka ni nɔɔrɔ, o le ye a ta masiri ye;
a bɛ sigi ka yɛrɛko, sabu sini ta ko hami t’a ra.
26 A b’a da yɛlɛ ka kuma ni hakiritigiya ye,
ladirijumanw le bɛ bɔ a da ra.
27 A b’a janto a ta sokɔnɔkow bɛɛ ra ka ɲa,
a tɛ sɔn salibagatɔya ma, a bɛ baara kɛ le k’a ta baro sɔrɔ.
28 A denw bɛ wuri k’a fɔ a ma ko a ta ɲana,
a cɛ fana b’a tando, ko:
29 «Muso caman ye muso barakamanw ye,
nka ele kɔni ta tɛmɛna olugu bɛɛ ta kan.»
30 Farikolo nɔɔrɔ bɛ mɔgɔ lafiri, cɛɲa ye fɛngbansan le ye,
Matigi Ala ɲasiran bɛ muso min na, o le bɛna tando.
31 Aw ye muso barakaman ta baara tɔnɔ di a ma,
mɔgɔw y’a tando a ta kɛwalew kosɔn jamalajɛnyɔrɔw ra.

WAAJURIKƐBAGA
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni nin kitabu ta kuma dɔw ye (1.1,12,16; 2.4-9; 12.9), mɔgɔ caman ta miiriya ra nin kitabu sɛbɛbaga ye masacɛ Sulemani ye. A sɛbɛbaga kɔni b'a yɛrɛ tɔgɔ la ko «Waajurikɛbaga.»

A bɛ i n'a fɔ cɛkɔrɔba dɔ lo min sigira ka miiri, ka jatemina kɛ a ta ko tɛmɛninw na. A ka karan caman kɛ, ka hakiritigiyaba sɔrɔ; nka a k'a ye ko fɛn bɛɛ bɛ tɛmɛ i ko fɔŋɔ: lɔnniya, ani naforo, ani mɔgɔ diyanyafɛnw, o bɛɛ ye gbansan le ye. Adamaden ni a ta hakiritigiya bɛɛ, ko caman bɛ yi, a tɛ se ka o faamu; a tɛ se ka Ala ta kolatigɛninw faamu. Wagati dɔw ra a b'a ye i n'a fɔ kun yɛrɛ tɛ adamaden ta dunuŋalatigɛ ra.

Waajurikɛbaga nana min faamu, o ye ko adamaden tɛ se ka nafa foyi sɔrɔ ni Ala ma min di a ma.

Nin kitabu ta karan kunba ye ko adamaden ka kan k'a jigi la Ala kelenpe le kan. Ka bori naforo nɔ fɛ, walama ka naforo caman lajɛn, walama ka i yɛrɛ sɛgɛ baara ra, walama ka i diyanyafɛnw sɔrɔ, o si tɛ foyi ye, ni i ma Ala sɔrɔ.

Kitabu kɔnɔkow

Adamaden ta dunuŋalatigɛ tɛ foyi ye *(1–2)*
Ko bɛɛ ni a kɛwagati lo *(3.1-8)*
Ko bɛnbari caman bɛ kɛ dunuŋa kɔnɔ *(3.9–11.6)*
Alaŋasiran le bɛ ko bɛɛ ɲa *(11.7-10)*

Kuma damina

1 Nin ye Waajurikɛbaga ta kuma ye, masacɛ Dawuda dencɛ, min tun siginin bɛ Zeruzalɛmu:

Dunuŋa ta kow si tɛ kokura ye

2 Gbansan, ani gbansan, ne Waajurikɛbaga ko ten!
Gbansan, ani gbansan, fɛn bɛɛ ye gbansan le ye!
3 Adamaden bɛ ɲagban min bɛɛ la a yɛrɛ kan dugukolo kan yan,
a bɛ mun nafa le sɔrɔ o ra sa?
4 Duruja dɔw bɛ taga, dɔw bɛ na olugu kɔ,
nka dugukolo b'a nɔ ra tuma bɛɛ.
5 Tere bɛ bɔ, tere bɛ ben;
o kɔ, a bɛ teliya ka sekɔ ka taga a bɔyɔrɔ ra tuun.
6 Fɔŋɔ bɛ fiyɛ ka taga woroduguyanfan na,
ka yɛlɛma ka taga sahiliyanfan na.
A bɛ munumunu, ka munumunu,
ka kɔsegi ka tɛmɛ a tɛmɛsirakɔrɔw fɛ tuun.
7 Bajiw bɛɛ bɛ woyo ka taga kɛ kɔgɔji ra,
nka kɔgɔji tɛ fa ka ye.
Bajiw bɛ deri ka woyo ka taga fan min na,
o bɛ woyo ka taga o fan kelen le ra tuma bɛɛ.
8 Sɛgɛ min bɛ danfɛnw bɛɛ kan,
mɔgɔ da tɛ se ka o bɛɛ ɲafɔ.
Ɲaden tɛ fa flɛri ra,
toro fana tɛ wasa lamɛnni na.
9 Ko minw tɛmɛna kakɔrɔ, o ko kelenw le bɛ nana tuun,
ko minw kɛra kakɔrɔ, o ko kelenw le bɛ kɛra tuun,
ko si le tɛ kokura ye dugukolo kan yan.
10 Hali ni mɔgɔ ka ko dɔ ye, k'a fɔ ko:
«A flɛ, nin ko ye kokura ye!»,
i bɛna taga a sɔrɔ ko o ko tun bɛ kɛra kakɔrɔ
kabini wagatijan tɛmɛninw na.
11 Ko minw tɛmɛna ka ban, an hakiri tɛ to o ra tuun.
Ko minw fana bɛna kɛ tuun,
kɔfɛmɔgɔw hakiri tɛna to o kow ra.

Adamaden ta hakiritigiya tɛ foyi ye

12 Ne Waajurikɛbaga, ne kɛra Izirayɛli masacɛ ye; ne siginin tun bɛ Zeruzalɛmu.

13 Ko o ko bɛ kɛ dunuɲa kɔnɔ, ne ka ne yɛrɛ timinadiya ka ɲininkari kɛ o kow bɛɛ
ra kelen kelen, k'a sɛgɛsɛgɛ ni hakiritigiya ye. O ye sɛgɛba dɔ le ye, Ala ka min doni la
adamadenw kan.
14 Ayiwa, ne k'a kɔrɔsi k'a ye ko baara o baara bɛ kɛ dugukolo kan yan, ko o bɛɛ ye
gbansan le ye; a bɛ i ko mɔgɔ min bɛ borira fɔɲɔ kɔ, ko a b'a mina.
15 Fɛn min kuturunin lo kakɔrɔ, o tɛ se ka lateren.
Fɛn min tɛ yi, o tɛ se ka jate.
16 Ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: «A flɛ, minw sigira masaya ra ne ɲa Zeruzalɛmu, ne ka
ne ta hakiritigiya bonya, k'a caya ka tɛmɛ olugu bɛɛ ta kan. Ne ka hakiritigiya ni lɔnniya
caman sɔrɔ.»
17 Ne ka ne yɛrɛ timinadiya, janko k'a lɔn fɛn min ye hakiritigiya ye, ani k'a lɔn fɛn
min ye fatɔya ni nalomanya ye. Nka ne nana a ye ko o kow bɛɛ fana bɛ i ko mɔgɔ min
bɛ borira fɔɲɔ kɔ, ko a b'a mina. Sabu,
18 Hakiritigiyaba, jusukasiba!
Lɔnniya caman, sɛgɛ caman!

2

Dunuɲa ta fɛntigiya tɛ foyi ye

1 Ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ayiwa, ne bɛna ɲagarikow kɛ k'a flɛ, ka kodimanw
diyabɔ k'a flɛ.» Nka o bɛɛ ye kogbansan le ye fana!
2 Ne ko:
«Yɛrɛko ye nalomanya le ye,
ɲagari tɛ foyi ye!»
3 O kɔ, ne k'a latigɛ ne yɛrɛ kɔnɔ, ko ne bɛna to ne ta hakiritigiya sira kan, ka ne
yɛrɛ bla duvɛnmin na. Ne k'a latigɛ ka ne yɛrɛ bla fatɔya ra, janko k'a lɔn min ka fisa
adamaden ma dugukolo kan yan, a ta dunuɲalatigɛ wagati ra.
4 Ne ka baarabaw dabɔ. Ne ka bonw lɔ, ka rɛzɛnforow sɛnɛ.
5 Ne ka nankɔw, ani yiriforow sɛnɛ; ne ka yiridenta suguya bɛɛ turu.
6 Ne ka jidingaw sogi ka yirimisɛnw sɔn ni o ji ye.
7 Ne ka jɔncɛw ni jɔnmusow san. Olugu ta denw fana worora ne ta so ka fara jɔn tɔw
kan. Ka fara o bɛɛ kan, misiw, ani sagaw, ani baw camanba tun bɛ ne fɛ; minw bɛɛ tun
sigira Zeruzalɛmu ne ɲa, ne borofɛnw cayara ka tɛmɛ olugu bɛɛ ta kan.
8 Ne ka warigbɛ ni sanin caman lajɛn, ka masacɛ wɛrɛw, ani jamana wɛrɛw ta naforow
fana lajɛn ka o bla ne yɛrɛ ye. Ne ka dɔnkirilabaga cɛmanw ni a musomanw ta, dɔnkirila
kama. Ne ka muso caman fana ta, o min ye cɛw diyanyakoba ye.
9 O ra, ne ta fanga bonyara. Minw bɛɛ tun tɛmɛna ne ɲa Zeruzalɛmu, ne ta bonya tun
tɛmɛna olugu bɛɛ ta kan. O bɛɛ n'a ta, ne ta hakiritigiya ma bɔsi ne ra.
10 Ne ɲabɔra fɛn o fɛn fɛ, ne ma ne yɛrɛ bari o si ra. Ne ma ne yɛrɛ bari ɲagariko si
ma. Ne ka ne ta baaraw bɛɛ diyabɔ. Ne ka ɲagari min sɔrɔ, o le kɛra ne ta baaraw tɔnɔ
ye.
11 O kɔ, ne boro ka baara minw kɛ, ani ne ka sɛgɛ min kɛ ka o baaraw dafa, ne ka o
jate mina. Ne k'a ye ko o bɛɛ ye kogbansan le ye, i ko mɔgɔ min bɛ borira fɔɲɔ kɔ, ko a
b'a mina. Nafa tɛ foyi si le ra dugukolo kan yan.

Hakiritigi ni hakirintan bɛ sa

12 O kɔ, ne ka jatemina kɛ, k'a lɔn hakiritigiya ye min ye, ani fatɔya ye min ye, ani
nalomanya ye min ye; sabu mɔgɔ min bɛna sigi masaya ra masacɛ kɔ, o tigi bɛna mun
wɛrɛ le kɛ, ni min tun ma kɛ kakɔrɔ?
13 O bɛɛ n'a ta, ne k'a ye ko nafa bɛ hakiritigiya ra ka tɛmɛ nalomanya kan, i n'a fɔ
nafa bɛ yeelen na ka tɛmɛ dibi kan cogo min na.
14 Hakiritigi ɲa bɛ a tagayɔrɔ ra;
nka hakirintan bɛ tagama dibi le ra.
O bɛɛ n'a ta, ne k'a kɔrɔsi fana k'a ye ko o mɔgɔ fla bɛɛ laban ye kelen ye.
15 Ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ko min bɛ se hakirintan ma, o le bɛna se ne fana ma.
O tuma, ne ta hakiritigiya nafa kɛra juman le ye sa?» O kosɔn ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko
nin fana ye kogbansan le ye.
16 Sabu mɔgɔw hakiri tɛna to hakiritigi ra ka mɛɛn ka tɛmɛ hakirintan kan; ni wagati
dɔ nana se fana, mɔgɔw bɛna ɲina o fla bɛɛ kɔ. Hakiritigi bɛ sa, hakirintan fana bɛ sa.
Mun le ka o kɛ sa?
17 Ayiwa, o le kosɔn dunuɲa lɔgɔ bɛɛ bɔra ne ra pewu, sabu fɛn o fɛn bɛ kɛ dugukolo
kan yan, o bɛɛ gboyara ne ye; sabu a bɛɛ ye kogbansan le ye, i ko mɔgɔ min bɛ borira
fɔɲɔ kɔ, ko a b'a mina.

Adamadenw bɛ ɲɔgɔn ta tɔnɔ le domu

18 O kosɔn ne tun bɛ sɛgɛra baara minw bɛɛ ra dugukolo kan yan, ne ka o bɛɛ kɔninya,
sabu mɔgɔ min bɛna na ne kɔ, ne bɛna ne ta sɛgɛ nafa bɛɛ to ale le boro.
19 Jɔn k'a lɔn ni o tigi bɛna kɛ hakiritigi ye, walama hakirintan? K'a sɔrɔ ne sɛgɛra
ka baara min bɛɛ kɛ ni hakiri ye dugukolo kan yan, ale le bɛna o tigiya ta. Nin bɛɛ ye
kogbansan le ye fana.
20 A laban, ne ka sɛgɛ min bɛɛ kɛ baara ra dugukolo kan yan, ni ne miirira o ra, ne
jusu bɛ kasi.
21 Sabu mɔgɔ dɔ bɛ a ta baara kɛ ni hakiri ye, ani lɔnniya, ani timinadiya, ka na
a borofɛn bɛɛ to dɔ wɛrɛ boro, min m'a sɛgɛ kɛ. O fana ye kogbansan dɔ le ye, ani
kojuguba!
22 Adamaden b'a yɛrɛ sɛgɛ dugukolo kan yan ka baara min bɛɛ kɛ, ani ka tɔɔrɔ min
bɛɛ la a yɛrɛ kan, a bɛ mun nafa le sɔrɔ o bɛɛ ra sa?
23 A bɛ a ta dunuŋalatigɛ bɛɛ kɛ sɛgɛ le ra. A ta baara fana bɛ dɔ le fara a ta jusukasi
kan. Hali su fɛ, a hakiri tɛ sigi. Nin bɛɛ ye kogbansan le ye fana.
24 Foyi man fisa adamaden ma, fɔ ka domuni kɛ, ka min, ka i ta baara nafa diyabɔ.
Nka ne k'a ye fana ko Ala le bɛ o kɛ mɔgɔ ye.
25 Jɔn le bɛ se ka domuni kɛ, ka ŋagari ni Ala m'a di i ma?
26 Sabu ni mɔgɔ min ko diyara Ala ye, Ala bɛ hakiritigiya ni lɔnniya ni ŋagari di o tigi
le ma. Nka a b'a to jurumunkɛbaga le ye sɛgɛ ka baara kɛ k'a tɔnɔ lajɛn k'a bla Ala
diyanyamɔgɔ ye. O fana ye kogbansan le ye, i ko mɔgɔ min bɛ borira fɔŋɔ kɔ, ko a b'a
mina.

3

Ko bɛɛ n'a wagati lo

1 Ko bɛɛ ni a kɛwagati lo,
kɛtuma le bɛ ko bɛɛ ra dunuŋa kɔnɔ:
2 Worowagati bɛ yi, sawagati bɛ yi.
Yiri turuwagati bɛ yi, yiri bɔnwagati bɛ yi.
3 Fagari wagati bɛ yi, flakɛri wagati bɛ yi.
Bon ciwagati bɛ yi, bon lɔwagati bɛ yi.
4 Kasi wagati bɛ yi, yɛrɛko wagati bɛ yi.
Sangakasi wagati bɛ yi, dɔnkɛ wagati bɛ yi.
5 Kabakuruw firiwagati bɛ yi, kabakuruw cɛwagati bɛ yi.
Ka boro mini ŋɔgɔn ma, o wagati bɛ yi, ka boro bɔ ŋɔgɔn na, o wagati bɛ yi.
6 Fɛn ŋiniwagati bɛ yi, a tunuwagati bɛ yi.
Fɛn marawagati bɛ yi, a firiwagati bɛ yi.
7 Fani karanwagati bɛ yi, a faranwagati bɛ yi.
Mɔgɔ jewagati bɛ yi, a kumawagati bɛ yi.
8 Kanuya wagati bɛ yi, kɔninya wagati bɛ yi.
Kɛrɛ wagati bɛ yi, hɛra wagati bɛ yi.

Ala le ye ko bɛɛ ŋabaga ye

9 Baarakɛbaga bɛ sɛgɛ min kɛ, a bɛ mun nafa le sɔrɔ o bɛɛ ra sa?
10 Ala ka baara min la adamadenw kan janko ka o sɛgɛ, ne ka o ko jate mina.
11 Ala bɛ fɛn bɛɛ kɛ k'a bɛn a wagati ma. A ka hali ko tɛmɛninw, ani ko nataw miiriya
don adamaden jusukun na, k'a sɔrɔ adamaden tɛ se ka Ala ta baara cogo bɛɛ faamu, k'a
ta a damina ra ka taga a bla a laban na.
12 O kosɔn ne k'a ye ko foyi man fisa adamaden ma, fɔ ka ŋagari ani k'a yɛrɛ ŋanagbɛ
dɔrɔn, k'a ta dunuŋalatigɛ diyabɔ.
13 Ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ domuni kɛ ka min, k'a ta baara tɔnɔ diyabɔ, o tigi ka kan k'a
lɔn ko Ala le fana ka o di a ma.
14 Ne nana a faamu ko Ala bɛ fɛn o fɛn kɛ, o bɛ to a cogo ra tuma bɛɛ; foyi tɛ se ka
fara a kan, foyi fana tɛ se ka bɔ a ra. Ala bɛ o kɛ janko adamadenw ye siran ale ŋa.
15 Ko o ko bɛ kɛra bi, i b'a sɔrɔ o tun kɛra kakɔrɔ; fɛn o fɛn bɛna kɛ kɔ fɛ, i b'a sɔrɔ o
tun bɛ kɛra ka ban fɔlɔfɔlɔ. Ala bɛ ko tɛmɛninw lasekɔ tuun.

Ala le bɛna kiti tigɛ

16 Ne ka ko wɛrɛ kɔrɔsi tuun dugukolo kan yan; ne k'a ye ko can tun ka kan ka fɔ yɔrɔ
min na, terenbariyakow le bɛ kɛra o yɔrɔ ra. Terenninya tun ka kan ka kɛ yɔrɔ min na,
terenbariyakow le bɛ kɛra o yɔrɔ ra.
17 O ra, ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: Mɔgɔ terennin fara mɔgɔjugu kan, Ala le bɛna bɛɛ
ta kiti tigɛ. Sabu fɛn bɛɛ ni a kɛwagati lo, ko bɛɛ ni a kɛtuma lo.

Adamaden tɛ foyi ye

18 Ne k'a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko min ye adamadenw ye, ko Ala bɛ o kɔrɔbɔ le, janko k'a
yira o ra ko olugu ni bɛganw bɛɛ ka kan.
19 Sabu adamaden laban ni bɛgan laban bɛɛ ye kelen ye. Adamaden bɛ sa, bɛgan fana
bɛ sa. Nin kelen le bɛ o bɛɛ ra. Adamaden man fisa ni bɛgan ye foyi le ra, sabu fɛn bɛɛ
ye gbansan le ye.
20 O bɛɛ bɛ taga yɔrɔ kelen le ra. O bɛɛ bɔra bɔgɔ le ra, o bɛɛ bɛ sekɔ o bɔgɔ kelen le
ra fana.
21 Ɲɔn le k'a lɔn ni adamaden nin bɛ yɛlɛn ka taga san fɛ le, walama ni bɛgan nin bɛ
jigi dugukolo jukɔrɔ le?
22 O ra, ne k'a ye ko foyi man fisa adamaden ma, fɔ k'a ta baara tɔnɔ diyabɔ dɔrɔn. A
ninyɔrɔ ye o le ye, sabu jɔn le bɛna ale lasekɔ dunuŋa ra yan tuun, janko a ye na a flɛ
min bɛ kɛra a kɔ fɛ yan?

4

Adamadenw ta ɲɔgɔntɔŋɔri

1 O kɔ, tɔŋɔri minw bɛɛ bɛ kɛra dugukolo kan yan, ne ka o fana kɔrɔsi. O bɛ mɔgɔ
minw tɔŋɔra, ne ka olugu ɲaji bɔtɔ ye; nka mɔgɔ si tɛ sɔrɔ ka o ɲaji cɛ. Fanga bɛ o
tɔŋɔbagaw le boro; mɔgɔ si tɛ sɔrɔ ka o ɲaji cɛ.
2 O kosɔn ne k'a miiri k'a fɔ ko mɔgɔ minw sara ka ban, ko olugu ta ka di ka tɛmɛ
mɔgɔ ɲanamanw kan, minw bɛ nin na.
3 Nka minw belen ta ka fisa ni a tɔ bɛɛ ye, o ye mɔgɔ minw yɛrɛ ma woro, kojugu
minw bɛ kɛ dugukolo kan yan minw ma o dɔ ye.

Mɔgɔ ka kan ka baara kɛ ni hakiri ye

4 Ne k'a kɔrɔsi fana, k'a ye ko mɔgɔ b'a yɛrɛ sɛgɛ ka baara o baara kɛ k'a ɲa, a bɛ o
bɛɛ kɛ a mɔgɔŋɔgɔn ɲangboya le kosɔn. O fana ye kogbansan le ye, i ko mɔgɔ min bɛ
borira fɔŋɔ kɔ, ko a b'a mina.
5 Hakirintan kɔni bɛ sigi k'a boro fla mini ɲɔgɔn ma
ka to k'a yɛrɛ cɛn.
6 Nka ka boroŋa kelen sɔrɔ, o ni laganfiya,
o ka fisa sani i ye boroŋa fla sɔrɔ, o ni ɲagban,
ka to ka bori fɔŋɔ kɔ, ko i b'a mina.
7 Ne ka kogbansan dɔ wɛrɛ ye dugukolo kan yan.
8 Mɔgɔ dɔ flɛ nin ye, a kelen lo, mɔgɔ wɛrɛ tɛ ni a ye. Den t'a fɛ, balema t'a fɛ; nka a
ta baara tɛ ban ka ye. A ɲa fana tɛ wasa naforo ra ka ye. «O tuma ne bɛ sɛgɛra ka nin
baaraw bɛɛ kɛ jɔntigi le ye sa, ka ne yɛrɛ bari ɲanagbɛ bɛɛ ma?» Nin fana ye kogbansan
dɔ le ye, ani ɲanasisiko dɔ.

Fla ka fisa ni kelen ye

9 Fla ka fisa ni kelen ye; sabu mɔgɔ fla ta baara tɔnɔ le bɛ caya.
10 O fla ra ni kelen ka ben, a tɔŋɔgɔn b'a lawuri. Nka mɔgɔ min bɛ a kelen na, bɔnɔ
bɛ o tigi sɔrɔ, sabu ni a ka ben, mɔgɔ t'a fɛ min bɛ se k'a lawuri.
11 O cogo ra fana, ni mɔgɔ fla ka la ɲɔgɔn kɔrɔ, o bɛ nɛnɛ bɔ ɲɔgɔn na. Nka ele min
bɛ la i kelen na, ele bɛ se ka nɛnɛ bɔ i yɛrɛ ra cogo di?
12 Ni mɔgɔ dɔ sera cɛ kelen na, cɛ fla bɛ se ka lɔ ka o tigi kɔnɔ. Juru min danna ni
juruden saba ye, o tigɛ man di dɛ!

Masaya bonya tɛ foyi ye

13 Denmisɛn fagantan hakiritigi, o ka fisa ni masacɛ dɔ ye min kɔrɔra, nka hakirintan
lo, a fana tɛ sɔn ladiri ma tuun.
14 Hali ni a kɛra ko o den bɔra kaso le ra ka na sigi masaya ra, walama ni a
fagantanman le worora, ka sɔrɔ ka na sigi masaya ra, o belen ka fisa.
15 Ne k'a kɔrɔsi k'a ye ko adamaden min o min bɛ ɲanamanyara dugukolo kan yan,
ko o bɛɛ bɛ tugu o denmisɛn ɲɔgɔn le kɔ, min sigira masaya ra masacɛ fɔlɔ nɔ ra.
16 Jama min bɛ o masacɛ kɔ, o jama hakɛya tɛ se ka lɔn. Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔ minw
bɛna na olugu kɔ fɛ, olugu tɛna ninsɔndiya foyi sɔrɔ o masacɛ ta ko ra. Nin fana ye
kogbansan dɔ le ye, i ko mɔgɔ min bɛ borira fɔŋɔ kɔ ko a b'a mina.

Mɔgɔ ka kan k'a kumacogo kɔrɔsi

17 Ni i bɛ don Ala ta batoso kɔnɔ, i ka kan ka i yɛrɛ kɔrɔsi. I ye gbara ka mɛnni kɛ,
o ka fisa, sani i ye taga hakirintanw ta saraka bɔ; sabu olugu t'a lɔn ko o bɛ kojugu le
kɛra.

5

1 Ni i bɛ Ala ɲa kɔrɔ, i kana kɔrɔtɔ ka kuma; i kana teliya ka ko dɔ miiri i jusu ra k'a
fɔ, sabu Ala bɛ san fɛ, k'a sɔrɔ ele bɛ dugukolo kan yan le. O kosɔn, i ta kuma kana
caya.
2 Hami caman le bɛ na ni sikow ye; mɔgɔ hakirintan fana bɛ lɔn a ta kuma caman le
fɛ.

Ni i ka dajuru ta, i y'a dafa

3 Ni i ka dajuru ta Ala fɛ, i kana mɛɛn k'a dafa, sabu mɔgɔ hakirintan ko man di Ala
ye. O kosɔn ni i ka dajuru ta, a dafa.
4 A ka fisa i kana dajuru ta, sani i ye a ta k'a sɔrɔ i tɛna a dafa.
5 I kana a to i da ye i bla jurumun na, ka n'a fɔ Ala ta ciraden ye ko: «Nɛ tun firira ka
dajuru nin ta le!» Ni o kɛra, Ala bɛna dimi i kɔrɔ i darakuma kosɔn, ka i ta baara bɛɛ
cɛn i boro.
6 Ni sikow cayara ka tɛmɛ, a laban tɛ kɛ foyi ye. Ni kuma fana cayara ka tɛmɛ, a laban
bɛ kɛ kumalakolon ye. O kosɔn i ka kan ka siran Ala ɲa.

Fagamaw ta tɔɲɔri

7 Ni i k'a ye jamana dɔ ra ko mɔgɔw bɛ fagantanw tɔɲɔra, ka ban can ni terenninya
ma, o kana bara i ra; sabu fagama dɔ le bɛ dɔ kunna, nka fagama wɛrɛw le siginin bɛ
olugu bɛɛ kunna.
8 K'a sɔrɔ dugukolo nafa ye bɛɛ ta le ye. Hali masacɛ yɛrɛ ta ko bɛɛ bɛ bɔ sɛnɛ le ra.

Naforo ye fɛn tɛmɛta le ye

9 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ wari kanu, wari tɛ o tigi wasa ka ye. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ naforo kanu,
o tigi ta sɔrɔta t'a wasa ka ye. Nin fana ye kogbansan dɔ le ye.
10 Ni i borofɛnw cayara, o domubagaw fana bɛ caya. O tuma fɛntigi yɛrɛ ta nafa ye
juman le ye? A ɲa y'a ye dɔrɔn!
11 Baarakɛbaga ta sunɔgɔ ka di, hali ni a ka dɔɔnin dɔrɔn le sɔrɔ, walama ni a ka
caman le sɔrɔ k'a domu. Nka waritigi ta wasa t'a to a ye sunɔgɔ.
12 Ne ka kojuguba dɔ fana ye dugukolo kan yan: o ye naforotigi min bɛ naforo lajɛn
k'a bla a yɛrɛ ta halakiri kama.
13 O naforo bɛna cɛn kokolon dɔ le ra; hali ni o tigi nana den sɔrɔ, o den tɛna foyi sɔrɔ
o naforo ra.
14 Adamaden fari lakolon le bɛ bɔ a bamusɔ kɔnɔ. A fari lakolon nana cogo min na, a
fana bɛ sekɔ ka taga o cogo kelen le ra; a tɛ taga ni a ta baara tɔnɔ si ye a yɛrɛ boro.
15 Nin ye kojuguba dɔ le ye fana. Adamaden nana cogo min na, a fana bɛ taga ten le.
O tuma, juman le kɛra ale ta nafa ye? A ta baara tɔnɔ bɛɛ tagara fɔɲɔ fɛ;
16 k'a sɔrɔ a k'a ta dunuŋalatigɛ bɛɛ kɛ ɲanasisi le ra, ka tɔɔrɔ caman sɔnmina, ani
jusukasi ni dimi.
17 Nin bɛɛ ra, ne k'a ye ko min ka fisa, ani adamaden ta nafa bɛ min na, o ye ka
domuni kɛ, ka min; Ala ka wagati min di a ma, a ye a ta baara sɛgɛ diyabɔ dugukolo
kan yan o wagati kɔnɔ. O le ye a ninyɔrɔ ye.
18 Ni Ala fana ka naforo di mɔgɔ o mɔgɔ ma, k'a fɛntigiya, k'a to a tigi y'a diyabɔ, k'a
nafa sɔrɔ, ka ɲagari a ta baara kosɔn, Ala le k'a di a ma.
19 O tigi tɛna sigi ka to ka miiri a ta dunuŋalatigɛ ra, sabu Ala b'a jusukun fa ni ɲagari
ye.

6

Mɔgɔ min tɛ a borofɛnw diyabɔ

1 Kojugu dɔ wɛrɛ bɛ yi, ne ka min ye dugukolo kan yan, min bɛ digi adamadenw na
kosɛbɛ:
2 Ala bɛ naforo di mɔgɔ dɔ ma, k'a fɛntigiya, k'a bonya. Fɛn o fɛn ka di a nin ye, o si
t'a dɛsɛ. Nka Ala t'a to a ye o fɛnw diyabɔ. Mɔgɔ wɛrɛ le bɛna o diyabɔ. Nin fana ye
sɛgɛ gbansan dɔ le ye, ani kojuguba.
3 Mɔgɔ bɛ se ka den kɛmɛ sɔrɔ, ka sijan sɔrɔ. Nka hali ni i ka sijan sɔrɔ cogo o cogo,
ni i ma se ka i ta dunuŋalatigɛ diyabɔ, ni i ma i tɔgɔra kaburu yɛrɛ sɔrɔ, o tuma ne kɔni
ta miiriya ra, hali den min kɔgɔbari worora, o ta ka fisa ni ele ta ye;
4 sabu ale worora gbansan cogo min na, a fana bɛ sekɔ dibi ra o cogo le ra, a tɔgɔ fana
bɛ to dibi ra yi.
5 A ɲa ma tere ye, a ma dunuŋa ko foyi si lɔn. O kosɔn ale belen laganfiyara ka tɛmɛ
tɔ kelen kan.

6 Ka san waga kelen sigiyɔrɔma fla sɔrɔ, o bɛ mun le ɲa, ni i ma i borofɛnw si diyabɔ?
Yala an bɛɛ tɛna taga laban yɔrɔ kelen le ra wa?

Adamaden ta wasabariya

7 Adamaden ta sɛgɛ bɛɛ kun ye a da le ye; nka o bɛɛ n'a ta, a tɛ fa ka ye.
8 Nafa juman le bɛ hakiritigiya ra ka tɛmɛ hakirintanya kan? Hali ni fagantan k'a yɛrɛ
tagamacogo lɔn mɔgɔw cɛ ra, a bɛ mun nafa le sɔrɔ o ra?
9 Mɔgɔ ɲa bɛ se ka fɛn min ye, o ka fisa ni fɛn dɔ wɛrɛ ye, i nin bɛ sama min kɔ, nka
i ɲa t'a ye. Nka nin bɛɛ ye kogbansan le ye, i ko mɔgɔ min bɛ borira fɔŋɔ kɔ, ko a b'a
mina.

Adamaden ta dunuŋalatigɛ tɛ foyi ye

10 Fɛn min tun bɛ yi kakɔrɔ, tɔgɔ bɛ o ra ka ban. Adamaden ye min ye, an ka o lɔn;
mɔgɔ min baraka ka bon ni i ta ye, i tɛ se ka o tigi sɔsɔ.
11 Kuma caman ye kogbansan le ye. Mɔgɔ tɛ nafa foyi sɔrɔ a ra.
12 Adamaden ta dunuŋalatigɛ tɛ foyi ye. A si ka dɔgɔ, a bɛ tɛmɛ i ko suma bɛ tunu
cogo min na. Fɛn min ka fisa adamaden ma, jɔn le ka o lɔn? Ko min bɛna kɛ dugukolo
kan ale kɔ fɛ, jɔntigi le bɛ se ka o fɔ a ye?

7

Fɛn min ka fisa

1 Tɔgɔɲuman ka fisa ni turu kasadiman ye;
mɔgɔ sawagati ka fisa ni i worowagati ye.

2 Ka taga sangabon na,
o ka fisa sani i ye taga, ɲanagbɛbon na;
sabu o yɔrɔ le ye bɛɛ labanyɔrɔ ye;
mɔgɔ ɲanamanw fana ka kan ka o hakiri to o le ra.

3 Ɲanasisi ka fisa ni yɛrɛko ye;
sabu ɲanasisi bɛ mɔgɔ sɔn hakiriŋuman na.

4 Hakiritigi ta miiriya bɛ sangabon kɔnɔ,
nka hakirintan ta miiriya bɛ ɲanagbɛbonw le kɔnɔ.

5 Ka mɔgɔ hakiritigi ta ladirigbɛlɛnw lamɛn,
o ka fisa ni mɔgɔ hakirintan ta mɔgɔnɛgɛkumaw lamɛnni ye.

6 Ɲaniyiri bɛ mankan bɔ cogo min na tasuma ra daga jukɔrɔ,
mɔgɔ hakirintan ta yɛrɛko kan bɛ ten le.
O fana ye kogbansan le ye.

7 Mɔgɔtɔɲɔ bɛ hakiritigi kɛ fatɔ ye,
bonyafɛn bɛ mɔgɔ kun yɛlɛma.

8 Ko laban ka fisa ni a damina ye;
sabari ka fisa ni yɛrɛbonya ye.

9 I kana teliya ka dimi,
sabu hakirintanw le bɛ yaala ni dimi ye o boro jukɔrɔ tuma bɛɛ.

10 I kana a fɔ ko: «Mun kosɔn fɔlɔ wagati tun ka fisa ni sisan wagati ye?»
Sabu o ɲininkari tɛ hakiritigiya sira ye.

11 Hakiritigiya ni can bɛɛ ka kan;
adamaden bɛɛ bɛ nafa sɔrɔ ale le ra.

12 Hakiritigiya bɛ mɔgɔ sutara i ko wari bɛ mɔgɔ sutara cogo min na.
Nka nafa min bɛ hakiritigiya ra, o ye ko ni minw k'a sɔrɔ, a bɛ si di olugu ma.

13 Ala ta baara kɔrɔsi!
A ka fɛn min kuturunin dan, jɔn bɛ se ka o lateren?

14 Ni hɛra lon ka se, i ninsɔndiya!
Nka ni sɛgɛ lon ka se, i miiri!
Sabu a fla bɛɛ ye Ala nɔ le ye.
Min bɛna adamaden sɔrɔ lon nataw ra, a tɛ se ka o lɔn.

Mɔgɔ ka kan ka hakiri sɔrɔ ko bɛɛ ra

15 Ne ta dunuŋalatigɛ tɛ foyi ye, nka ne ka nin kow bɛɛ ye. Mɔgɔ dɔw terennin lo, nka o bɛɛ n'a ta, o bɛ sa, o tɛ sijan sɔrɔ; k'a sɔrɔ dɔw ka jugu, nka olugu bɛ sijan sɔrɔ.
16 I kana i yɛrɛ kɛ mɔgɔ terennin ye k'a dama tɛmɛ, i kana a yira ko i ye hakiritigi ye k'a dama tɛmɛ. Mun na i bɛ i yɛrɛ halaki?
17 I kana kɛ mɔgɔjugu ye k'a dama tɛmɛ, i kana kɛ hakirintan ye fana. Mun na i bɛna a to i ye sa i sawagati ŋa?
18 I ka kan ka nin ladiri fla bɛɛ le jate mina; i kana a to a dɔ kelen ye bɔsi i ra. Mɔgɔ min bɛ siran Ala ŋa, o tigi bɛna nin fɛn fla bɛɛ minacogo lɔn.
19 Hakiritigiya bɛ hakiritigi baraka bonya ka tɛmɛ hali dugu ŋamɔgɔ cɛ tan kan.
20 Mɔgɔ si tɛ dugukolo kan, min terennin lo, ko a bɛ koŋuman dɔrɔn le kɛ, ko a tɛ kojugu kɛ ka ye.
21 O kosɔn kuma minw bɛɛ bɛ fɔ, i kana i toro lɔ ka o bɛɛ lamɛn, ni o tɛ, i bɛna a ye ko hali i yɛrɛ ta baaraden bɛ i dangara.
22 Sabu ele yɛrɛ k'a lɔn i jusukun na ko i fana ka mɔgɔ tɔw danga siŋaga caman.
23 Ne ka nin kow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ ni hakiri ye. Ne tun ko: «Ne b'a fɛ ka hakiritigiya sɔrɔ!» Nka hakiritigiya yɔrɔ janyara ne ra.
24 Fɛn min lo, a yɔrɔ ka jan, a kɔrɔ ka dun, a ka dun. Jɔn le bɛ se k'a faamu sa?
25 Ne ka ne yɛrɛ timinadiya ni ne jusu bɛɛ ye, janko ka hakiritigiya ni kow kɛkun jate mina, k'a sɛgɛsɛgɛ, k'a lɔn; ne ka juguya, ani hakirintanya, ani nalomanya, ani fatɔya fana kun ŋini k'a lɔn.
26 Ne ka fɛn dɔ ye min ka jugu ka tɛmɛ hali saya kan: muso min bɛ mɔgɔ mina i ko jan, min jusukun bɛ mɔgɔ don jɔ ra, ani min borow bɛ mɔgɔ siri i ko nɛgɛjɔrɔkɔ. O muso ka jugu ka tɛmɛ hali saya kan. Ala ta mɔgɔŋumanw bɛ bɔsi a boro. Nka jurumunkɛbagaw bɛ to a boro.
27 Waajurikɛbaga ko: Ne ka kow sɛgɛsɛgɛ kelen kelen fɔ ka taga se a kun yɛrɛ ma; ne ka min sɔrɔ, o le ye nin ye.
28 Nka hali bi ne bɛ fɛn kelen ŋinina, ne ma min sɔrɔ ban. Ne ka cɛ kelen sɔrɔ cɛ waga tan cɛ ra min ye cɛ ye, nka ne ma se ka hali muso kelen sɔrɔ musow bɛɛ cɛ ra min ye muso ye.
29 O bɛɛ n'a ta, ne ka min kelen sɔrɔ, o le ye nin ye: Ala ka adamadenw dan ka o ŋa, nka olugu yɛrɛ le ka o ta kow gbɛlɛya.

8

An ye masaw mina ni hakiri ye

1 Jɔntigi le ye hakiritigi ye?
Jɔntigi le bɛ se ka kow kɔrɔ lɔn k'a fɔ?
Hakiritigiya bɛ mɔgɔ ŋada manamana,
a bɛ mɔgɔ ta ŋanasisi yɛlɛma k'a kɛ ninsɔndiya ye.
2 Ne ko: Masacɛ ta kumakan lamɛn,
sabu i yɛrɛ karira ka o le fɔ Ala ŋa kɔrɔ.
3 I kana kɔrɔtɔ k'a fɔ ko i bɛ bɔ masacɛ kɔrɔ.
Ko min tɛ koŋuman ye, i kana i kun gbɛlɛya ka don o ra,
sabu ni fɛn o fɛn ka masacɛ diya, a bɛ o le kɛ.
4 Mɔgɔ tɛ masacɛ ta kuma sɔsɔ.
Jɔntigi le bɛ se k'a fɔ a ma ko: «Mun na i ka nin kɛ?»
5 Ni mɔgɔ min bɛ a ta kuma lamɛn, a ta kojugu tɛna se o tigi ma.
Mɔgɔ hakiritigi le ka ko kɛtuma ni a kɛcogo lɔn.
6 Sabu kɛtuma ni kɛcogo le bɛ ko bɛɛ ra.
Nka kojuguba dɔ le bɛ adamaden kan:
7 ko min bɛna kɛ kɔ fɛ, ale tɛ se ka o lɔn.
Ko nataw bɛna kɛ cogo min na, jɔn le bɛ se ka o fɔ a ye?
8 Adamaden si ta nin tɛ a yɛrɛ ta ye,
ko a b'a mara, janko lon dɔ ale kana sa.
Mɔgɔ si tɛ se k'a salon bari.
Kɛrɛ min lo, mɔgɔ tɛ se ka bɔsi ka bɔ a ra.
Kojugukɛbaga ta kojugu fana tɛ se k'a bɔsi.

Mɔgɔjugu labanko tɛ ɲa

9 Ne ka nin bɛɛ kɔrɔsi. Fɛn o fɛn bɛ kɛ dugukolo kan, ne ka o bɛɛ jate mina. Wagati dɔw ra, mɔgɔ dɔw bɛ o fanga digi dɔw kan ka kojugu kɛ o ra.
10 Ne k'a ye fana ko mɔgɔjuguw suw bɛ donna ka ɲa. O kɔ, mɔgɔw bɛ to ka don ka bɔ yɔrɔ saninman kɔnɔ, ka o tando dugu kɔnɔ, o tun ka o ta kojuguw kɛ dugu min yɛrɛ kɔnɔ. O fana ye kogbansan dɔ le ye.
11 I n'a fɔ kojugu juru tɛ sara kojugukɛbaga ra joona, o kosɔn adamaden jusukun fanin lo kojugu nege ra.
12 O bɛɛ n'a ta, hali ni kojugukɛbaga ka kojugu kɛ siɲaga kɛmɛ, ka sijan sɔrɔ cogo o cogo, ne kɔni k'a lɔn ko Alaɲasiranbagaw ta le ka di, sabu Alaɲasiran bɛ olugu jusukun na.
13 Nka mɔgɔjugu ta tɛna diya, a fana tɛna sijan sɔrɔ; a bɛna tɛmɛ i ko suma bɛ tunu cogo min na, sabu Alaɲasiran tɛ a jusukun na.

Mɔgɔ ka kan k'a ta wagati diyabɔ

14 Kogbansan dɔ wɛrɛ bɛ kɛra dunuɲa kɔnɔ tuun: tuma dɔw, i b'a ye ko mɔgɔjugu ka kan ni ko min ye, o ko bɛ taga kɛ mɔgɔ terennin le ra; mɔgɔ terennin fana ka kan ni min ye, mɔgɔjugu bɛ o sɔrɔ. Ne ko, ko nin fana ye kogbansan dɔ le ye.
15 O kosɔn ne ko, ko ninsɔndiya le ɲɔgɔn tɛ, sabu foyi man fisa adamaden ma dugukolo kan yan, fɔ ka domuni kɛ, ka min, ani k'a yɛrɛ ninsɔndiya. A ka kan ka o le kɛ k'a to a ta baara ra a ta dunuɲalatigɛ wagati kɔnɔ; Ala ka o wagati le di a ma ko a y'a kɛ dugukolo kan.
16 Ne ka ne yɛrɛ timinadiya ka hakiritigiya sɔrɔ minkɛ, ani adamaden bɛ sɛgɛba min na dunuɲa ra, k'a yɛrɛ bari sunɔgɔ ra su ni tere, ne ka o jate mina minkɛ,
17 o tuma ne ka Ala ta baara bɛɛ lajɛnnin flɛ; ko minw bɛ kɛ dugukolo kan, mɔgɔ si tɛ se ka o faamu. Hali ni mɔgɔ ka jija k'a kɔrɔ ɲini cogo o cogo, a tɛna se k'a kɔrɔ faamu. Hali ni mɔgɔ hakiritigi dɔ le k'a fɔ ko ale k'a lɔn, i b'a sɔrɔ ko a tɛ se k'a faamu.

9

Ko bɛɛ bɛ Ala le boro

1 Ayiwa, ne miirira nin kow bɛɛ ra, k'a bɛɛ sɛgɛsɛgɛ. Ne k'a ye ko mɔgɔ terenninw, ani mɔgɔ hakiritigiw ni o ta kɛwalew bɛɛ bɛ Ala le boro. Adamaden bɛna taga bɛn ni kanuya le ye a yɛrɛ ɲa wa, walama kɔninya wa, a tɛ se ka o lɔn.
2 Kokelen le bɛ bɛɛ sɔrɔ. Ko min bɛ mɔgɔ terennin sɔrɔ, o kelen le bɛ mɔgɔjugu fana sɔrɔ; a bɛ mɔgɔɲuman ni mɔgɔ saninyanin sɔrɔ, a bɛ mɔgɔ saninyabari sɔrɔ; a bɛ sarakabɔbaga sɔrɔ, a bɛ sarakabɔbari sɔrɔ. Kokelen le bɛ mɔgɔɲuman ni mɔgɔjugu sɔrɔ; minw bɛ kari, a bɛ olugu sɔrɔ, minw bɛ siran ka kari, a bɛ olugu sɔrɔ.
3 Ko minw bɛɛ bɛ kɛ dugukolo kan, o kow bɛɛ ra juguman ye nin ye: Kokelen le bɛ se adamaden bɛɛ ma. Ka fara o kan, adamadenw jusukun fara kojugu ra; fatɔya fana bɛ o jusu ra o ta dunuɲalatigɛ wagati ra. O kɔ, o bɛ sa ka taga fara suw kan.
4 Mɔgɔ min bɛ mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra, jigi bɛ o tigi fɛ. Wuru min ɲanaman lo, o belen ka fisa ni jara su ye.
5 Mɔgɔ minw ɲanaman lo, olugu k'a lɔn ko o bɛna sa, nka suw tɛ foyi lɔn tuun. Olugu ta sɔrɔta banna, sabu mɔgɔ si hakiri tɛ to o ra tuun.
6 O ta kanuya o, o ta kɔninya o, o ta celiya o, o bɛɛ banna. Ko o ko bɛ kɛ dugukolo kan yan, o nin tɛ o si ra tuun.

Ala le bɛ ninsɔndiya di adamaden ma

7 Taga i ta domuni kɛ ni ninsɔndiya ye, ka i ta duvɛn min ni jusudiya ye, sabu i ta kɛwalew diyara Ala ye ka ban.
8 I ta fani dontaw ye gbɛ ka ɲa tuma bɛɛ, turu kasadiman kana fɔn i kun na ka ye.
9 Ala ka wagati min di i ma ko i y'a kɛ dugukolo kan yan, i yɛrɛ ɲanagbɛ ni i ta muso kanunin ye o wagati bɛɛ kɔnɔ; i ninyɔrɔ le ye o ye dunuɲa kɔnɔ yan, ka i to nin sɛgɛba ra dugukolo kan, sabu dunuɲalatigɛ ye kogbansan le ye, adamaden bɛ wagati min bɛɛ kɛ o bɛɛ ye gbansan le ye.
10 Ni i boro ka fɛn o fɛn sɔrɔ k'a kɛ, ni i baraka bɛ se, a kɛ! Sabu i bɛ tagara yɔrɔ min na, min ye lahara ye, baara tɛ yi, jatemina tɛ yi, lɔnniya tɛ yi, hakiritigiya tɛ yi.
11 Ne k'a ye fana ko dugukolo kan yan, ko minw sen ka teri bori ra, olugu le tɛ kɔn ka se, mɔgɔ barakamanw le fana tɛ se sɔrɔ kɛrɛ ra, mɔgɔ hakiritigiw le tɛ domuni sɔrɔ, mɔgɔ cegumanw le tɛ naforo sɔrɔ, mɔgɔ kolɔnbagaw le fana tɛ bonya sɔrɔ; sabu kunnadiya ni kunnagboya bɛ se bɛɛ le ma.

12 Adamaden fana tɛ a ta wagati lɔn. A bɛ i ko jɛgɛ bɛ mina jɔ ra cogo min na, jɔ
min bɛ kɛ a sababu ye, walama i ko kɔnɔ bɛ mina jan na cogo min na. Wagatijugu bɛ
adamaden fana sɔrɔ o cogo le ra; a bɛ bara ka cun a kan k'a mina.

Hakiritigiya ka fisa ni cɛfariya ye

13 Ne ka nin hakiritigiyasira fana ye dugukolo kan; o kɛra koba ye ne ɲa na.
14 Dugu fitini dɔ tun bɛ yi, o dugumɔgɔw tun man ca. Masacɛ barakaman dɔ nana o
dugu kama. A ka dugu lamini, k'a ta kɛrɛkɛminanw kɛ ka dugu lamini.
15 Cɛ tun bɛ o dugu kɔnɔ, min tun ye fagantan ye, nka hakiritigi tun lo. Ale le ka dugu
bɔsi ni a ta hakiritigiya ye. Nka mɔgɔ si hakiri ma na to o cɛ fagantan na tuun.
16 O kosɔn ne kɔni ko:
Hakiritigiya ka fisa ni cɛfariya ye.
Nka mɔgɔ tɛ fagantan ta hakiritigiya jate,
mɔgɔ tɛ a ta kuma fana lamɛn.
17 Hakiritigi b'a kan jigi ka kuma min fɔ,
mɔgɔ ka kan ka o lamɛn ka tɛmɛ hakirintanw kuntigi ta pɛrɛnkan kan.
18 Hakiritigiya ka fisa ni kɛrɛkɛminanw ye,
nka kojugukɛbaga kelen dɔrɔn bɛ se ka koɲuman caman cɛn.

10

Hakiritigiya nafa

1 Limɔgɔsuw bɛ turutigi ta turu cɛn k'a kasa gboya cogo min na,
o cogo ra nalomanya dɔɔnin dɔrɔn bɛ hakiritigiya cɛn; a bɛ bonya bɔ mɔgɔ kan.
2 Mɔgɔ hakiritigi ta hakiri b'a lataga a boroɲuman fɛ,
nka hakirintan ta hakiri b'a lataga a borojugu le fɛ.
3 Hali ni hakirintan bɛ tagama sira kan, hakiri t'a fɛ;
a b'a yira bɛɛ ra ko ale ye hakirintan le ye*.

4 Ni fagama ka dimi i kɔrɔ, i ye to i sigiyɔrɔ ra;
sabu sabari bɛ kojugubа caman bari.

5 Ne ka ko bɛnbari dɔ ye dugukolo kan,
k'a kɛ i n'a fɔ jamana ɲamɔgɔ yɛrɛ le firira o yɔrɔ ra:

6 Lɔyɔrɔw bɛɛ ra ɲumanmanw bɛ di hakirintan ma,
ka mɔgɔsɔbɛw sigi olugu kɔ fɛ.

7 Ne ka jɔnw yɛlɛnnin ye sow kan,
k'a sɔrɔ fagamadenw bɛ tagamana o sen na i ko jɔnw.

8 Mɔgɔ min bɛ dinga sogi, o tigi bɛna ben a kɔnɔ;
mɔgɔ min bɛ kogo ci, sa bɛna o tigi kin.
9 Mɔgɔ min bɛ kabakuruw lawuri, kabakuruw bɛna o tigi mandimi,
mɔgɔ min bɛ lɔgɔ ci, o tigi bɛ farati ra.
10 Ni jende da gboyara, ni mɔgɔ m'a da diya,
o tuma baarakɛbaga le ka kan ka dɔ fara a baraka kan;
nka hakiritigiya b'a to baara bɛ ɲa.
11 Ni sa ka mɔgɔ kin, sani sanɛgɛbaga ye na sa nɛgɛ,
o tuma kun tɛ sanɛgɛbaga ta baara ra tuun.

12 Kuma min bɛ bɔ hakiritigi da ra, o ye nɛɛma le ye;
nka hakirintan da le bɛ a yɛrɛ halaki.
13 A bɛ kuma damina nalomanya ra,
ka taga a laban fatɔya juguman na.
14 O bɛɛ n'a ta, hakirintan ta kuma tɛ ban ka ye.
Adamaden tɛ ko nataw lɔn;
min fana bɛna kɛ ale kɔ fɛ, jɔn le bɛ se ka o fɔ a ye fana?

15 Hakirintan ta baara b'a sɛgɛ gbansan;
a tɛ hali a ta dugu yɛrɛ sira lɔn.

---

* **10:3 10.3** Nin kuma kɔrɔ bɛ se ka kɛ fana ko a b'a fɔ tɔw ma ko olugu ye hakirintanw ye.

16 Jamana min ta masacɛ ye denmisɛn ye,
jamana min ta kuntigiw bɛ domunibaw damina kabini sɔgɔma,
bɔnɔ bɛna o jamana sɔrɔ.
17 Nka jamana min ta masacɛ ye hɔrɔn ye,
min ta kuntigiw bɛ domuni kɛ a wagati ra ka fanga sɔrɔ, nka o tɛ min ka fa,
o jamana kɔni ta ɲana.

18 Salibagatɔya le b'a to mɔgɔ ta bon sanfɛyɔrɔ bɛ ben;
ni i boro banna baara ma, sanji bɛ don i ta bon na.

19 Mɔgɔw bɛ domunibaw labɛn ka o yɛrɛ ɲanagbɛ,
ka duvɛn kɛ ka o yɛrɛ ninsɔndiya,
wari fana bɛ o ta kow bɛɛ ɲanabɔ!

20 I kana masacɛ danga hali i jusukun na.
I kana fangatigiw danga hali i sibon kɔnɔ;
sabu kɔnɔ dɔ bɛ se ka i kumakan ta ka taga ni a ye,
danfɛn kamantigi bɛ se ka taga o ko lakari yɔrɔ bɛɛ.

11

Jateminakojugu man ɲi ko bɛɛ ra

1 I ta domuni firi ji kan,
sabu ni wagati dɔ ka se, i bɛna a sɔrɔ tuun.
2 Dɔ di mɔgɔ wolonfla ma, hali mɔgɔ seegi yɛrɛ ma;
sabu kojugu min bɛna kɛ dugukolo kan mɔgɔ ma o lɔn.

3 Ni sankabaw ka fa ji ra,
o bɛ sanji ben dugukolo kan;
ni yiri ka ben woroduguyanfan na, walama sahiliyanfan na,
ni a kɔni ka ben yɔrɔ min na, a bɛ to o yɔrɔ le ra.
4 Mɔgɔ min bɛ to ka fɔŋɔ le jate mina, o tigi tɛna danni kɛ.
Ni mɔgɔ min tora sankabaw flɛri ra, o tigi tɛna siman tigɛ.
5 Fɔŋɔ tɛmɛsira ye, min ye ele tɛ o lɔn,
deŋɲɛnin farikolo bɛ labɛn a bamuso kɔnɔ cogo min na, i tɛ o fana lɔn;
o cogo kelen na, Ala min ye fɛn bɛɛ kɛbaga ye, i tɛ se ka ale fana ta baara faamu.

6 Sɔgɔmada fɛ, i ta siman seri;
fɔ ka taga wula se, i kana saliya don i yɛrɛ ra,
sabu min bɛna ɲa walama min bɛna cɛn, i tɛ o lon,
ni a bɛɛ le fana bɛna ɲa wa, i tɛ o lɔn.

7 Yeelen ye fɛndiman ye;
ka tere yeelen ye, o ka di mɔgɔ ɲa ye.
8 Ni mɔgɔ min ka sijan sɔrɔ, o tigi ye ɲagari o wagatiw kɔnɔ;
nka a ka kan k'a hakiri to a ra ko wagatijuguw fana bɛna caya.
Ko o ko bɛ kɛ, o bɛɛ ye kogbansan le ye.

Denmisɛn ka kan ka hakiri sɔrɔ

9 Ele kanbelen, i ɲagari i ta denmisɛnya wagati ra.
I jusu diya i ta kanbelenya wagati ra.
Ni i ta miiriya ka se ko o ko ma,
ni i ɲa ka bɔ fɛn o fɛn fɛ, o kɛ.
Nka i ka kan k'a lɔn ko
kiti lon na, Ala bɛna taga i ɲininka nin kow bɛɛ ra.
10 O kosɔn ko min bɛ na ni ɲanasisi ye, o bɔ i ta miiriya ra;
ko min bɛ tɔɔrɔ lase i farikolo ma, i yɛrɛ mabɔ o ra.
Sabu denmisɛnya bɛ tɛmɛ i ko dugugbɛda wagati.
Nin bɛɛ ye kogbansan le ye.

12

Kɔrɔya tagamasiyɛnw

1 O kosɔn i hakiri to i danbaga ra i ta kanbelenya wagati ra,

sani k′a to lonjuguw ye se,
sani k′a to sanw ye se,
san minw na i yɛrɛ bɛna a fɔ ko: «Dunuɲa lɔgɔ si tɛ ne ra tuun!»
2 I hakiri to i danbaga ra sani tere ye don dibi ra,
sani yeelen ye kɛ dibi ye,
sani karo ni lolow ye don dibi ra,
sani sankaba wɛrɛw ye wuri ka na tuun sanji bennin kɔ fɛ*.

3 O wagati le ra, bon kɔrɔsibagaw bɛ yɛrɛyɛrɛ,
cɛ barakamanw bɛ kuturu,
mugusibagaw bɛ mugusi lalɔ, sabu dɔ bɔra o ra;
minw tun bɛ flɛri kɛ finɛtiri fɛ, olugu ɲa bɛ fin†.

4 Da minw tun yɛlɛnin bɛ ka bla sira kan, o daw bɛ datugu,
mugusikan bɛ dɔgɔya,
mɔgɔ bɛ kunu kɔnɔkasituma ra,
dɔnkirilabagaw kan bɛ dɔgɔya‡.

5 O wagati le ra, mɔgɔ bɛ siran fɛn kɔrɔtaninw ɲa,
siraratagama jatigɛ bɛ i sɔrɔ.
Amandesun bɛ fiyeren bɔ,
tɔn tɛ se ka pan kosɛbɛ tuun§,
diya tɛ kɛ foyi si ra tuun;
sabu lon dɔ adamaden bɛ taga a ta so kɔnɔ,
a bɛna to so min kɔnɔ wagati bɛɛ.
Ni o kɛra, kasibagaw bɛ to ka kasi siradaw ra.

6 I hakiri to i danbaga ra, sani warigbɛjuru ye tigɛ,
sani sanindaga ye ci,
sani jurufiyɛ ye ci kɔlɔnda ra,
sani jibinɛgɛ ye kari ka ben kɔlɔn kɔnɔ.
7 I hakiri to i danbaga ra, sani bɔgɔ ye sekɔ dugukolo ra,
i n′a fɔ a bɔra dugukolo ra cogo min na,
ani sani adamaden nin ye sekɔ a dibaga Ala fɛ.

8 Gbansan, ani gbansan,
ne Waajurikɛbaga ko ten!
Fɛn bɛɛ ye gbansan le ye!

Karan laban

9 Ayiwa, Waajurikɛbaga tun ye hakiritigi ye; ka fara o kan, a ka mɔgɔw karan a ta lɔnniya ra. A ka zana caman lamɛn, ka o sɛgɛsɛgɛ, ka o labɛn ka ɲa, ka o sɛbɛ.
10 Waajurikɛbaga jijara ka kumaɲumanw le fɔ; a ka o kumaw sɛbɛ ka ɲa, ka kaɲa ni can yɛrɛ ye.
11 Hakiritigiw ta kuma bɛ i ko nɛgɛbere nunbɔnin; o bɛ o ta hakiritigiyakuma minw labɛn ka o sɛbɛ, o bɛ i ko nɛgɛ min gbengbenna dugukolo ra. O kumaw bɛɛ bɔra kuntigi kelen le fɛ.
12 I yɛrɛ kɔrɔsi, ne dencɛ, i kana foyi fara a kan. Mɔgɔ bɛ se ka kitabu minw sɛbɛ, dan tɛ o ra; nka karan cayakojugu bɛ mɔgɔ sɛgɛ.
13 Ayiwa, min bɛɛ fɔra, o kumaw laban ye nin ye: Siran Ala ɲa, k′a ta kumakanw sira tagama. Adamaden ta ko bɛɛ bɛ bɔ o le ra.
14 Sabu Ala bɛna adamadenw ta kɛwalew bɛɛ kiti tigɛ, hali minw kɛra dogo ra, koɲuman fara kojugu kan.

---

* **12:2 12.2** Nin kumaw bɛɛ ye saya tagamasiyɛnw le ye. † **12:3 12.3** Bon kɔrɔsibagaw, o ye mɔgɔ borow ye; ni kɔrɔya sera mɔgɔ ma, i borow bɛ to ka yɛrɛyɛrɛ. Cɛ barakamanw, o ye senw ye. Mugusibagaw, o ye ɲinw ye. Minw bɛ flɛri kɛ finɛtiri fɛ, o ye ɲadenw ye. ‡ **12:4 12.4** Da minw tun yɛlɛnin bɛ, o ye mɔgɔ torow ye. Mugusikan, ani dɔnkirilabagaw, o ye mɔgɔ kumakan ye. § **12:5 12.5** Amandesun ta fiyeren: o ye kunsigigbɛw ye. Tɔn tɛ se ka pan: ni mɔgɔ kɔrɔra, i ta ko bɛɛ bɛ sumaya.

DƆNKIRIW TA DƆNKIRI
KITABU
Kitabu faamucogo

Dɔnkiriw ta dɔnkiri kɔrɔ ye ko dɔnkiriw bɛɛ ra ɲumanman, min ka di ni a tɔw bɛɛ ye. Dɔw b'a wele ko masacɛ Sulemani ta dɔnkiri. Mɔgɔ caman fana b'a miiri ko a sɛbɛbaga ye masacɛ Sulemani ye, sabu ale tɔgɔ le fɔra kitabu damina na.

Kanuɲɔgɔn fla ta ko le bɛ nin kitabu kɔnɔ, kanbelen dɔ ni a ta sunguru; olugu jarabira ɲɔgɔn na; o bɛ ɲɔgɔn tando, ka ɲɔgɔn ladiya ni o darakumaw ye. O mɔgɔ fla bɛ kuma ka ɲɔgɔn sɔn, walama o bɛ kelennakuma kɛ, walama o bɛ ɲɔgɔn ko fɔ o teri dɔw ye, o b'a fɔ minw ma ko «Zeruzalɛmu sunguruw».

Nin kitabu faamucogo ma nɔgɔn; tuma dɔw kuma min bɛ fɔ, i t'a lɔn ni o ye kanbelen, walama sunguru kan ye. O kosɔn an ka kuma dɔw kɛ kanbelen ta ye, ka dɔw kɛ sungurunin ta ye, hali ni heburukan kitabu m'a kɛ ten.

Mɔgɔw ka nin kitabu faamu cogo caman na: Dɔw ko, ko nin kitabu ye Ala ni a ta mɔgɔw ta kanuya tagamasiyɛn le ye, dɔw ko, ko Matigi Ala ni a ta jɔnw ta jɛnɲɔgɔnya* tagamasiyɛn lo, dɔw ko, ko Matigi Yesu ni lanabagaw ta kanuya tagamasiyɛn lo.

Nka an ka kan ka nin kitabu kumaw ta i n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na; o kɔrɔ ye ko cɛ ni muso ta kanuɲɔgɔnya ko bɔra Ala yɛrɛ le ra. Cɛ ni muso ye ɲɔgɔn kanu, walama ka jarabi ɲɔgɔn na furu ta sira fɛ, o tɛ baasi ye, o ka ɲi.

O ra, an bɛ se k'a fɔ ko nin kitabu kunba yɛrɛ kɛra kanuya ye, ka kaɲa ni nin kumaw ye:

«Hali jiba tɛ se ka kanuya tasuma faga,
ji si tɛ se k'a datugu» (8.7).

Kitabu kɔnɔkow

Dɔnkiri fɔlɔ *(1.1–2.7)*
Dɔnkiri flanan *(2.8–3.5)*
Dɔnkiri sabanan *(3.6–5.1)*
Dɔnkiri naaninan *(5.2–6.3)*
Dɔnkiri loorunan *(6.4–8.4)*
Dɔnkiri wɔɔrɔnan *(8.5-14)*

Kanuɲɔgɔnmanw ta baro

1 Dɔnkiriw bɛɛ ta dɔnkiri. Sulemani ka min sɛbɛ.
(Sunguru kumakan)
2 Ne mɔmɔ! Ne fari yɔrɔ bɛɛ saarɔ!
Sabu i ta kanuya ka di ka tɛmɛ duvɛn kan.
3 I munturu kasa ka di.
I tɔgɔ bɛ i ko turu kasadiman min kasa bɛ yɔrɔ bɛɛ labɔ.
O kosɔn, i ko ka di sungurudenw ye.
4 Ne mina, ka gban i kɔ, an ye bori!
Masacɛ, ne ladon i ta bon kɔnɔ!
An ye ɲagari ka ninsɔndiya ɲɔgɔn fɛ!
An ye kanuya diyabɔ ka tɛmɛ hali duvɛn kan.
Sunguruw jo lo ka ɲabɔ i fɛ.

5 Zeruzalɛmu sunguruw, ne finnin lo, nka ne cɛ ka ɲi,
i ko Kedari ta fanibonw,
i ko Sulemani ta masaso bondarafaniw.
6 Aw kana ne ta finya flɛ,
tere le ka ne fin.
Ne balemacɛw le dimina ne kɔrɔ,
ka ne bla ko ne ye rɛzɛnforow kɔrɔsi.
O ra, ne ma ne yɛrɛ ta foro kɔrɔsi.

7 E, ne jusukun bɛ ele min kanu, a fɔ ne ye:
ele bɛ taga ni i ta bɛganw ye min, o ye taga bin ɲimi?
Aw bɛ sigi yɔrɔ juman ka nɛnɛkiri tere fɛ?
Ni ne ka o lɔn, ne tɛna to ka yaalayaala tuun ka lamini

i tɔɲɔgɔnw ta bɛganw kɔ gbansan.
(Kanbelen kumakan)
8 E, musow bɛɛ ra cɛɲuman, ni ele ma o lɔn,
bɔ ka tugu bɛganw nɔ fɛ,
ka taga ni i ta badenninw ye,
o ye taga bin ɲimi sagagbɛnbagaw ta fanibonw kɛrɛ fɛ.
9 E, ne kanuɲɔgɔn, ne bɛ i ta cɛɲa suma
ni masacɛ Farawona ta wotorosamasow le ye.
10 I dafuruw cɛ ka ɲi i ta tororanɛgɛ fla cɛ ma,
i kankala cɛ ka ɲi i ta kannanɛgɛ cɛ ma!
(Sagagbɛnbagaw kumakan)
11 An bɛna tororanɛgɛ saninlamanw le gbasi i ye,
ka o ɲɛgɛn ni warigbɛ ye.
(Sunguru kumakan)
12 Ka ne ta masacɛ ni a jɛŋɲɔgɔnw siginin to,
ne ta turu ka yɔrɔ bɛɛ kasa diya.
13 Ne jarabi bɛ i ko kasadiyanan, min bɛ bɔrɔnin kɔnɔ.
A lanin bɛ ne sin fla cɛ ma.
14 Ne jarabi bɛ i ko jabifiyeren,
min bɛ Ɛni Gedi rɛzɛnforow cɛ ra.
(Kanbelen kumakan)
15 E, i cɛ ka ɲi sa, ne kanuɲɔgɔn, i cɛ ka ɲi!
I ɲakisɛw cɛ ka ɲi i ko tugani!
(Sunguru kumakan)
16 I cɛ ka ɲi, ne jarabi, i ko ka di ne ye;
an ta lanan bɛ i ko binkɛnɛ.
17 An ta bon yiriw ye sɛdiriyiri cɛɲuman le ye,
a kogow ye sipɛrɛsi yiriɲumanw le ye.

2

1 Ne bɛ i ko yirifiyeren min bɛ falen Sarɔn kɛnɛgbɛ ra,
i ko yirifiyeren min bɛ falen kuruw furancɛ ra.
(Kanbelen kumakan)
2 Ne kanuɲɔgɔn bɛ sunguru tɔw cɛ ra
i ko yirifiyeren cɛɲuman falennin ŋaniyiriw cɛ ra.
(Sunguru kumakan)
3 Ne jarabi bɛ kanbelen tɔw cɛ ra
i ko pɔmusun bɛ yiri tɔw cɛ ra tu kɔnɔ cogo min na.
Ne jusu diyaninba bɛ sigi a suma kɔrɔ,
a den fana ka di ne da ra!
4 A ka ne ladon ɲanagbɛyɔrɔ ra, so kɔnɔ;
ka kanu kɛ ka ne datugu.
5 Aw ye rɛzɛn mɔnin di ne ma ka baraka don ne ra,
aw ye pɔmu di ne ma ka dɔ fara ne fanga kan,
sabu kanu kɛra ne ra bana ye.
6 A numanboro ye to ne kun kɔrɔ,
a kininboro ye ne mɔmɔ.
(Kanbelen kumakan)
7 E, Zeruzalɛmu sunguruw, ne bɛ aw daari,
aw y'a kɛ minanw, ani mankalaninw kosɔn,
aw kana kanu lawuri, aw kana a lakunu
k'a sɔrɔ a wagati ma se.
(Sunguru kumakan)
8 Ne toro bɛ ne jarabi kumakan na!
A flɛ nin ye, a bɛ nana!
A bɛ panpanna kuruw kan,
a bɛ borira kongoriw kunna!
9 Ne jarabi bɛ i ko minan,
i ko mankalanin den;
a lɔnin flɛ kɛnɛ ma an ta kogo kɔ fɛ.
A bɛ flɛri kɛra finɛtiri fɛ,
a ɲaw bɛ finɛtiri sansanw na.

10 Ne jarabi kumana ne fɛ; a ko:
«I wuri, ne kanuɲɔgɔn! Ne ta cɛɲumanin, na yan!
11 A flɛ, nɛnɛwagati banna,
sanji tigɛra, sanji lɔra.
12 Yiriw bɛ fiyerenna jamana kɔnɔ;
dɔnkirilawagati le sera*;
tuganiw kasikan bɛ bɔra an ta kongow kɔnɔ.
13 Toroden fɔlɔw bɛ mɔna,
rɛzɛnsunw fiyerenna, ka yɔrɔ kasa diya.
I wuri, ne kanuɲɔgɔn! Ne ta cɛɲumanin, na yan!

14 «E, ne ta tugani birinin bɛ farawow le ra,
a dogonin bɛ fɔ kuruwow le cɛ ra.
A to ne ye i ɲada flɛ sa!
A to ne ye i kumakan mɛn,
sabu i kumakan ka di,
i ɲada cɛ ka ɲi.»
(Bamusoman kumakan)
15 Aw ye kongowuru mina an ye,
kongowurunin minw bɛ an ta rɛzɛnforow cɛn,
tuma min na o bɛ fiyeren bɔ!
(Sunguru kumakan)
16 Ne jarabi ye ne ta ye, ne fana ye a ta ye.
A bɛ ni a ta bɛganw ye, o bɛ bin ɲimina yirifiyerenw cɛ ra.
17 Sani tere ye suma,
sani yirisuma ye tunu,
i ye kɔsegi ka na, ne jarabi;
bori ka na i ko minan,
walama mankalaninden min bɛ panpan
kuru walonwalonninw kan.

3

Sunguru sikora ni a ta kanbelen ye
(Sunguru kumakan)
1 Ka ne to ne layɔrɔ ra,
su bɛɛ, ne sikora k'a ye
ko ne bɛ ne ta kanbelen kanunin yɔrɔŋninina.
Ne k'a yɔrɔŋnini ka dɛsɛ, ne m'a ye.
2 Ne wurira ka dugu yaala,
siradaw ra, ani jamalajɛnyɔrɔw ra.
Min ko ka di ne ye, ne ka o yɔrɔŋnini,
ne k'a yɔrɔŋnini ka dɛsɛ, ne m'a ye.

3 Ne ka dugu kɔrɔsibagaw kunbɛn,
o bɛ yaalara ka dugu kɔrɔsi.
Ne ko: «Ne jarabi don? Aw ma bɛn ni a ye wa?»
4 Ne tɛmɛna o ra dɔɔnin dɔrɔn,
ne bɛnna ni ne jarabi ye.
Ne k'a mina, ne tɛna a bla tuun,
fɔ ne ye don ni a ye ne bamuso ta so kɔnɔ,
ne woroba ta bon kɔnɔ.

5 E, Zeruzalɛmu sunguruw, ne bɛ aw daari,
aw y'a kɛ minanw, ani mankalaninw kosɔn,
aw kana kanu lawuri, aw kana a lakunu
k'a sɔrɔ a wagati ma se.

6 E, jɔn le bɛ wurira ka bɔ kongokolon kɔnɔ ka na,
i ko sisiba wuritɔ,
mire kasadiman ni wusunan kasadiman,

* **2:12 2.12** An bɛ se k'a fɔ fana ko: dɔnkirilawagati ni gerenadisunw lɛsɛwagati.

ani turutigiw ta turu kasadiman suguya bɛɛ kasa b′a kɔ?
7 Masacɛ Sulemani le lanin bɛ a ta lanan kɔnɔ; o k′a ta, o bɛ nana.
Cɛ barakaman biwɔɔrɔ b′a blasirara,
Izirayɛli ta kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ra cɛfariw lo.
8 Kɛrɛkɛmuru bɛ o bɛɛ boro,
o degira kɛrɛ ra;
o bɛɛ ta kɛrɛkɛmuru bɛ o tɔgɔkun na,
o labɛnna sufɛra ta kojuguw kama.

9 Masacɛ Sulemani ka o lanan lalaga
ni Liban jamana yiriɲumanw ye;
10 a k′a senw lalaga ni warigbɛ ye,
k′a kɔdɛnyɔrɔ kɛ ni sanin ye,
k′a sigiyɔrɔ lalaga ni faniwulen cɛɲuman dɔ ye.
Zeruzalɛmu sunguruw k′a kɔnɔnɔyɔrɔ sɔgɔ ka ɲa, kanu kosɔn.

11 Siyɔn sunguruw, aw ye bɔ ka masacɛ Sulemani flɛ!
A bamuso ka masafugula min biri a kun na
a furulon na, o le bɛ a kun na;
a ta ninsɔndiyalon le kɛra o lon ye.

4

(Kanbelen kumakan)
1 E, i cɛ ka ɲi, ne kanuɲɔgɔn, i cɛ ka ɲi haali!
I ɲakisɛw cɛ ka ɲi i ko tuganiw,
i ta lankana jukɔrɔ.
I kunsigi finna, k′a caya i ko bakuru min bɛ jigira ka bɔ Galadi kuru kan.
2 I ɲinw gbɛra i ko sagakuru min siw kanna,
i ko saga minw konin bɛ bɔra kɔ ra.
I ɲinsira fla bɛɛ dafanin lo,
dɔ ma fɔn a si ra.
3 I dagbolo fla wulencogo ɲana haali;
i da cɛ ka ɲi.
I dafuru bɛɛ kelen kelen bɛ i ko gerenadi cɛtigɛ
i ta lankana jukɔrɔ.
4 I kankala bɛ i ko masacɛ Dawuda ta sankaso,
min lɔra k′a kɛ kɛrɛkɛminanw marayɔrɔ ye;
nɛgɛbɛnnan waga kelen le dulonnin b′a kɔnɔ,
kɛrɛkɛcɛfari ta nɛgɛbɛnnanw.
5 I sinbara fla bɛ i ko mankalaninden fla,
o bɛ i ko minanmuso ta flaninw,
minw bɛ bin ɲimi yirifiyerenw cɛ ra.
6 Sani tere ye suma,
sani yirisuma ye tunu,
ne bɛna yɛlɛ o mirisunw ta kuru kan,
ne bɛ taga o wusunanyiriw ta kongori kan.

7 Ne kanuɲɔgɔn, i cɛ ka ɲi haali!
Fiyɛn t′i ra!
8 Na ne fɛ, ka bɔ Liban kuru kan, ne ta maminamuso,
jigi ka bɔ Liban kuru kan i ye na.
Jigi ka bɔ Amana kuru kunna ka flɛri kɛ;
jigi ka bɔ Seniri kuru kunna ka flɛri kɛ,
jigi ka bɔ Hɛrimɔn kuru kunna ka flɛri kɛ,
jaraw bɛ dogo yɔrɔ min na,
waraninkalaw bɛ dogo kuru minw cɛ ra.

9 E, ne dɔgɔmuso, ne ta maminamuso, i ka ne jusukun mina.
I ta flɛrikɛko kelen dɔrɔn ka ne jusukun mina,
i ta kɔnɔkisɛ kelen dɔrɔn ka ne jusukun mina.
10 Ne dɔgɔmuso, ne ta maminamuso, i ta kanu ka di dɛ,
i ta kanu ka di ka tɛmɛ duvɛn kan.

I munturu kasa ka di ka tɛmɛ wusunanw bɛɛ kan!

11 Ne ta maminamusɔ, li le bɛ tɔni ka bɔ i dagbolow ra,
li ni nɔnɔ le bɛ i nɛnden jukɔrɔ.
I ta faniw kasa ka di i ko Liban yiriw kasa.
12 Ele ye nankɔ koorinin le ye,
ne dɔgɔmusɔ, ne maminamusɔ;
ele ye bununji koorinin le ye,
ani kɔlɔn min dasɔgɔra!
13 I bɛ i ko gerenadi yirituɲuman min bɛ denɲumanw kɛ,
ani min denw ka di;
jabisunw, ani narisunw b'a ra.
14 Narisunw ni safiransunw,
ani yiri kasadimanw, ani sinamɔnisunw,
ani wusunanyiri suguya bɛɛ:
miri ni alowɛsi,
ani kasadiyananw bɛɛ ra ɲumanman.
15 Ele ye kɔlɔn le ye nankɔw cɛ ma,
bununji saninman
min bɛ woyo ka bɔ fɔ Liban kuruw ra!
(Sunguru kumakan)
16 Sahiliyanfan fɔɲɔ ye wuri!
Woroduguyanfan fɔɲɔ ye na!
O ye fiyɛ ne ta nankɔ kan,
janko a yiriw kasadiman ye wuri,
k'a to ne jarabi ye don a ta nankɔ ra,
k'a yiridendimanw domu.

5

(Kanbelen kumakan)
1 Ne dɔgɔmusɔ, ne maminamusɔ,
ne bɛ nana ne ta nankɔ ra,
ka na ne ta kasadiyananw tigɛ,
mirisunw, ani ne ta wusunanyiriw.
Ne bɛna ne ta liɲaga ni a ji bɛɛ domu,
ka ne ta duvɛn ni ne ta nɔnɔ min!
(Teriw kumakan)
An teriw, aw ye domuni kɛ, ka min,
ka ɲɔgɔn kanu fɔ ka ɲanamini!

Sunguru ma da yɛlɛ joona
(Sunguru kumakan)
2 Ne tun bɛ sunɔgɔra, nka ne hakiri tun bɛ ne jarabi ra.
A flɛ ne jarabi kan lo, a bɛ da gbasira.
(Kanbelen kumakan)
«Da yɛlɛ, ne dɔgɔmusɔ, ne kanuɲɔgɔn,
ne ta tugani, ne ta musɔ dafanin!
Ne kun bɛɛ kɛra gɔmiji ye,
su sumaya ka ne kunsigi bɛɛ ɲigi.»
(Sunguru kumakan)
3 Ne ka ne ta derege bɔ ka ban;
o tuma ne bɛna a don tuun wa?
Ne ka ne senw ko ka ban,
ne bɛna o nɔgɔ tuun wa?
4 Ne jarabi k'a boro don da wo fɛ;
a makari ka ne mina.
5 Ne wurira ko ne bɛ da yɛlɛ ne jarabi ye,
k'a sɔrɔ ne boro bɛɛ tun ye turu kasadiman ye;
ne ta turu kasadiman ka da sɔgɔnan bɛɛ kɛ turu ye.
6 Ne ka da yɛlɛ ne jarabi ye,
nka o y'a sɔrɔ a tun k'a kɔ don ka taga ka ban.
A tagako ka ne hakiri bɛɛ ɲagami.

Ne k’a yɔrɔɲini, nka ne m’a ye.
Ne k’a wele, nka a ma ne lamina.

7 Dugu kɔrɔsibagaw yaalayaalatɔ ka ne kunbɛn,
o ka ne bugɔ fɔ ka ne mandimi;
o ka ne ta lankana bɔsi ne ra!
Dugu kɔrɔsibagaw ka o le kɛ ne ra.

8 E, Zeruzalɛmu sunguruw, ne bɛ aw daari,
ni aw ka ne jarabi ye,
aw bɛna mun le fɔ a ye sa?
Aw y’a fɔ a ye ko a ta kanu ka bana bla ne ra!
(Dugu sunguruw kumakan)
9 E, musow bɛɛ ra cɛɲuman,
o tuma mun le bɛ ele jarabi ra ka tɛmɛ cɛ tɔw kan sa?
Mun le bɛ ele jarabi ra ka tɛmɛ cɛ tɔw kan,
fɔ i bɛ an daarira tan?
(Sunguru kumakan)
10 Ne jarabi gbɛnin lo, fɔ a bɛ manamana.
A bɔɲɔgɔnko tɛ sɔrɔ hali cɛ waga tan cɛ ra.
11 A kunkolo ye sanin yɛrɛworo ye,
a kunsigi ka ca fɔ a bɛ fifa a kɔ,
a kunsigiw finna i ko kɔnɔninfin ta siw.
12 A ɲakisɛw bɛ i ko kɔdaratuganiw,
i ko nɔnɔ kɛra ka kɔdaratugani minw ko;
a ɲakisɛw bɛ a ɲa kɔnɔ i ko lulu.
13 A dafuru bɛ i ko nankɔrayiri kasadimanw;
ani wusunanyiri kasadimanw.
A dagbolo cɛ ka ɲi, i ko yirifiyeren kasadimanw.
14 A borow bɛɛ ye sanin ye,
ka lulu kɛ k’a ɲɛgɛn.
A fari cɛ ka ɲi, i ko samaɲin nugunin,
safiri lulu donna min na k’a cɛɲa.
15 A senkalaw bɛ i ko farakuruɲuman gbɛman,
minw ju sigira sanin yɛrɛworo kan.
A baraka bɛ i ko Liban kuruw;
a bɛ i ko sɛdiriyiri, min ta cɛɲa ɲɔgɔn tɛ yiri tɔw si ra.
16 A da ka timi,
a yɔrɔ bɛɛ ka di ne ye.
Ne jarabi bɛ ten le, ne kanuɲɔgɔn bɛ ten le,
Zeruzalɛmu sunguruw.

6

(Dugu sunguruw kumakan)
1 Musow bɛɛ ra cɛɲuman,
i jarabi tagara min le?
I jarabi tagara fan juman fɛ sa?
A fɔ an ye janko an ye i dɛmɛ k’a yɔrɔɲini.
(Sunguru kumakan)
2 Ne jarabi tagara a ta nankɔ le ra,
wusunanyiriw falennin bɛ yɔrɔ min na.
A tagara to ni a ta bɛganw ye nankɔw kɔnɔ,
a bɛ yirifiyerenw tigɛra yi.
3 Ne ye ne jarabi ta ye,
ne jarabi fana ye ne ta ye.
A bɛ ni a ta bɛganw ye, o bɛ bin ɲimina yirifiyerenw cɛ ra.

Sunguru ta cɛɲa
(Kanbelen kumakan)
4 E, ne kanuɲɔgɔn, i cɛ ka ɲi, i ko Tirisa dugu,
i saraman lo i ko Zeruzalɛmu dugu;
i bɛ mɔgɔ ja tigɛ i ko kɛrɛkɛjamaba lajɛnnin.

5 I ɲa bɔ ne ra,
sabu i ta flɛri bɛ ne hakiri wuri le.
I kunsigi cɛ ka ɲi, i ko bakuru
minw bɛ jigira ka bɔ Galadi kuru kan.
6 I ɲinw gbɛra i ko sagakuru
min konin bɛ bɔra kɔ ra.
I ɲinsira fla bɛɛ dafanin lo,
dɔ ma fɔn a si ra.
7 I dafuru bɛɛ kelen kelen bɛ i ko gerenadi cɛtigɛ,
i ta lankana jukɔrɔ.

8 Masamuso biwɔɔrɔ bɛ masacɛ fɛ,
jɔnmuso biseegi ye a musow ye;
sunguruw da tɛ lɔn.
9 Nka ne ta tugani, ne ta dafanin ye kelenpe le ye.
A ɲɔgɔn wɛrɛ tɛ a bamuso fɛ.
A ko ka di a woroba ye ka tɛmɛ fɛn bɛɛ kan.
Ni sunguru tɔw k'a ye, olugu b'a fɔ a ma ko a ta ɲana.
Masamusow, ani jɔnmusow minw ye a musow ye, olugu b'a tando.
(Teriw kumakan)
10 E, nin ye sunguru juman natɔ ye i ko dugugbɛda bɔtɔ?
A cɛ ka ɲi i ko karo,
a bɛ manamana i ko tere;
a bɛ mɔgɔ ja tigɛ i ko kɛrɛkɛjamaba lajɛnnin.
11 Ne jigira nankɔ ra, yiridentaw bɛ nankɔ min na,
ka taga yiriw falentɔ flɛ,
k'a flɛ ni rɛzɛnsunw bɛ nugura,
ni gerenadisunw bɛ fiyerenna.
12 Fɛn min k'a to ne nege ka ne sama
ka taga ni ne ye fɔ ne ta jamana ta kɛrɛkɛwotoro cɛ ra, ne ma o lɔn.

7

(Mɔgɔ wɛrɛw kumakan)
1 Na, na, Sulamiti sunguru!
Na, na janko an ye i ɲada flɛ!
(Sunguruw kumakan)
Mun na aw bɛ Sulamiti sunguru flɛra
i ko mɔgɔ minw bɛ dɔnkɛbagaw flɛra?
(Kanbelen kumakan)
2 E, fagamadennin,
i senw cɛ ka ɲi i ta sanbaraw kɔnɔ!
I soro koorinin bɛ ka ɲa i ko kannakɔnɔn;
baarakɛbaga hakiriman dɔ boro nɔ le bɛ o ye.
3 I cɛmancɛyɔrɔ bɛ i ko minan koorinin,
duvɛn kasadiman tɛ fɔn min kɔnɔ.
I kɔnɔbara bɛ i ko siman min lajɛnna ɲɔgɔn kan,
k'a lamini ni yiri fiyerenw ye.
4 I sinbara fla bɛ i ko mankalaninden fla,
o bɛ i ko minanmuso ta flaninw.
5 I kankala bɛ i ko sankaso
min lɔra ni samaɲin ye.
I ɲadenw bɛ manamana i ko Hɛsibɔn kɔ ji,
min bɛ Bati Rabimu donda kɛrɛ fɛ.
I nunkala bɛ i ko Liban sankaso,
min lɔnin bɛ k'a ɲasin Damasi dugu ma.
6 I kunkolo cɛ ka ɲi i ko Karimɛli kuru.
I kunsigi danna k'a cɛɲa i ko danfani dawulaman.
I kunsigi bɛ se ka masacɛ sen fereke k'a laben.

7 E, i cɛ ka ɲi dɛ! I ko ka di ne ye!
Ne ta kanunin, ne diyanyamɔgɔ.
8 I lɔcogo bɛ i ko tamarosun.

I sin bɛ i ko tamaro tizanw.
9 Ne bɛ yɛlɛn tamarosun na k'a tizan dɔ tigɛ!
I sinw bɛ i ko rɛzɛn mɔnin.
I da kasa ka di i ko yiriden mɔkoɲuman.
10 I da ka timi i ko duvɛndiman.
Can lo, o duvɛn ye ne ni ne jarabi ta le ye,
a bɛ woyo an dagbolo kan fɔ ka taga an sunɔgɔ.

Kanu ni ninsɔndiya
(Sunguru kumakan)
11 Ne ye ne jarabi ta le ye,
a ta miiriya bɛɛ bɛ ne le kan.
12 Na, ne jarabi, an ye taga kongo kɔnɔ,
an bɛna si togoda dɔ ra,
13 sɔgɔmada joona fɛ, an bɛ taga rɛzɛnforo ra,
k'a flɛ ni rɛzɛnsun nugura, ni a bɛ fiyerenna,
ni gerenadisunw fiyerenna.
O yɔrɔ le ra, ne bɛna a yira i ra ko i ko ka di ne ye.
14 Mandaragɔriw* kasadiman ka yɔrɔ bɛɛ labɔ.
Yiridenɲuman suguya bɛɛ bɛ an ta bonda ra;
yiriden tigɛninkuraw, ani a kɔrɔninw.
Ne jarabi, ne ka o bɛɛ mara ele le ye.

8

1 E, ni ele tun ye ne kɔrɔcɛ yɛrɛ le ye,
ni ele ni ne tun ka sin kelen min,
ne tun bɛna i kunbɛn kɛnɛ ma ka melege i ra,
mɔgɔ si tun tɛna ne mafiyɛnya.
2 Ne tun bɛna taga ni i ye ka taga i ladon ne bamuso ta so;
i tun bɛna ne karan.
Ne tun bɛna duvɛndiman dɔ di i ma, i ye o min;
ne tun bɛna ne ta gerenadisunw yiriden ji dɔ di i ma.

3 A numanboro ye to ne kun kɔrɔ,
a y'a kininboro melege ne ra.
(Kanbelen kumakan)
4 E, Zeruzalɛmu sunguruw, ne bɛ aw daari
aw kana kanu lawuri, aw kana a lakunu
k'a sɔrɔ a wagati ma se.

Kanu ta fanga bɛ i ko saya fanga
(Dugu sunguruw kumakan)
5 E, muso juman le bɛ nana ka bɔ kongokolon kɔnɔ,
a dɛnnin bɛ a jarabi kan?
(Sunguru kumakan)
Ne ka i lakunu pɔmusunw le kɔrɔ,
i bamuso ka i kɔnɔ ta yɔrɔ min na,
i woroba ka i kɔnɔ ta yɔrɔ min na.
6 Ne sigi i jusukun kan i ko tagamasiyɛn,
ne don i boro ra i ko tagamasiyɛn;
sabu kanu fanga bɛ i ko saya fanga,
celiya ka fari i ko kaburu.
Kanu tasuma ye tasuma farimanba le ye,
a bɛ i ko Matigi Ala ta tasuma.
7 Hali jiba caman tɛ se ta kanuya tasuma faga,
ji si tɛ se k'a datugu.
Ni mɔgɔ min ka hali a ta sokɔnɔfɛnw bɛɛ di ko a bɛ kanu san,
o tigi tɛna foyi sɔrɔ ni lɔgɔbɔri tɛ.
(Sunguru balemaw kumakan)
8 Dɔgɔmuso dɔ bɛ an fɛ,
a kɔgɔ ma fa fɔlɔ.

---

* **7:14 7.14** Mɔgɔw tun b'a miiri ko mandaragɔri yiriden tun bɛ se ka kanu bonya cɛ ni muso cɛ.

An bɛna mun le kɛ an dɔgɔmusɔ ye,
ni a furukɔkuma nana wuri lon min na?
9 Ni an dɔgɔmusɔ ye dugu laminikɔgɔ le ye,
an bɛna sansan warigbɛramanw lɔ a kunna.
Ni an dɔgɔmusɔ ye donda le ye,
an bɛna sɛdiriyiri barakamanw le kɛ a kɔn ye.
(Sunguru kumakan)
10 Ne ye dugu laminikɔgɔ le ye,
ne sinw ye a kɔgɔ sankasow ye.
O ra, ne kɛra ne jarabi fɛ hɛra sababu le ye.
(Kanbelen kumakan)
11 Yiriforo dɔ tun bɛ Sulemani fɛ Baali Hamɔn.
A k'a karifa dɔw ma ko o y'a kɔrɔsi.
Olugu bɛɛ kelen kelen tun bɛ to ka na warigbɛ waga kelen le di a ma
yiridenw sɔngɔ ye.
12 Ne ta yiriforo bɛ ne yɛrɛ le ɲa kɔrɔ yan.
Ele Sulemani ye to ni i ta warigbɛ waga kelen ye,
warigbɛ kɛmɛ fla ye kɛ a kɔrɔsibagaw ta ye.

13 Ele min siginin bɛ nankɔ kɔnɔ,
ne tɔɲɔgɔn dɔw ka o toro malɔ, ko o bɛ i ta kuma lamɛn.
A to ne ye i kumakan mɛn!
(Sunguru kumakan)
14 Bori, ne jarabi,
i ko minan, walama mankalanin den,
min bɛ panpan kuruw kan ka taga,
yirikasadimanw bɛ kuru minw kan.

EZAYI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Ezayi ani cira Amɔsi, ani cira Oze, ani cira Mise, olugu bɛɛ ka baara kɛ wagati kelen na. Cira Ezayi tun bɛ Zeruzalɛmu. A ka waajuri kɛ ni baraka ye fɔ san biwɔɔrɔ, Zuda mara ra. A ka masacɛw, ani jamana ɲamɔgɔw ladi. O wagati ra, Asiri jamana ta fanga le tun ka bon dunuŋa yɔrɔ caman kan. Cira Ezayi ka Zuda mɔgɔw ladi ko o kana o jigi la o siyaw ta fanga kan. Zuda mɔgɔw tun ka kan ka o jigi la Matigi Ala kelenpe le kan.

Ezayi ta Kitabu damina ra, a ta kumaw ɲasinna Zuda mara mɔgɔw ma, O kɛra Asiri jamana ta fanga wagati ra. Nka k'a damina a sura 40 na, a yɛlɛmana. Zuda mɔgɔ minw tun minana ka taga Babilɔni, cira bɛ kuma k'a ɲasin olugu le ma. O wagati ra, Pɛrɛsi masacɛ Sirusi le tun bɛ fanga ra. Ale le tun bɛna se sɔrɔ Babilɔnikaw kan, ka Zuda mara mɔgɔw labla ka taga o ta jamana ra.

Kitabu ta kumalabanw, minw bɛ damina sura 56 ra, o ye cira ta ladiriw, ani a ta daaririw, ani a ta Alatandodɔnkiriw ye. A bɛ o fɔ Zuda mɔgɔw le ye, minw tun sekɔra ka na ka bɔ Babilɔni.

Cira Ezayi tɔgɔ lara ko «Kibaro diman ta cira», sabu ale le ka kisiri ko fɔ kosɛbɛ (12.1-2; 40.10; 52.7; 61.1), ani jurumun yafa ko (6.7; 40.2; 53.5; 55.7), ani jurumun kafari ko (1.18,25; 27.9; 52.15), ani hɛra (9.6; 26.12; 32.17; 53.5). A k'a yira ko Ala le bɛ o kow bɛɛ kɛ adamadenw bɛɛ ye (11.10; 42.6; 45.22). Ala ka mɔgɔ min ɲanawoloma k'a kɛ kisibaga ye, o le bɛna na, ka na hɛra kɛ mɔgɔw ye (7.14; 9.5,6; 11.10; 55.3).

Yɔrɔba saba bɛ nin kitabu kɔnɔ:

Sura 1–39: Asirikaw ta fanga wagati

Sura 40–55: Zuda mara mɔgɔw minawagati ka taga Babilɔni

Sura 56–66: Izirayɛlimɔgɔw sekɔwagati ka na o ta jamana ra

Kitabu kɔnɔkow

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jarakiri *(1–12)*
Ala bɛna siyaw tɔw ta kiti tigɛ *(13–23)*
Ala ka wagati nataw ta kow fɔ *(24–27)*
Ala bɛna kiti tigɛ k'a ta mɔgɔw kisi *(28–35)*
Ala ka min kɛ Masacɛ Ezekiyasi ta wagati ra *(36–39)*
Ala ka Izirayɛli ta jususaaro wagati fɔ *(40–55)*
Ala ta mɔgɔw ta jarakiri ani Ala ta layiriw *(56–66)*

Kitabu kumakan fɔlɔ

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jarakiri

(1–12)

1 Ala ka nin kow le yira Amɔzi dencɛ Ezayi ra, Zuda mara ni Zeruzalɛmu dugu ta ko
ra; o kɛra Zuda masacɛw Oziyasi, ani Yotamu, ani Ahazi, ani Ezekiyasi ta wagatiw ra*.

Ala ta mɔgɔw ta hakirintanya

2 Sankolo, ele ye nin lamɛn, dugukolo, i toro malɔ!
Sabu Matigi Ala le bɛ kumana:
«Ne ka denw lamɔ, ka o kɛ mɔgɔ ye,
nka olugu le murutira ne ma.
3 Hali misi b'a tigi lɔn,
fali fana k'a ta domunikɛyɔrɔ lɔn a tigi ta so;
nka Izirayɛlimɔgɔw ma foyi lɔn,
ne ta mɔgɔw tɛ foyi faamu.»

Zuda jamana halakicogo

4 Aw siya jurumunkɛbaga, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ!
Aw ta terenbariyaw ka ca!
Aw siya kojugukɛbaga!
Aw den cɛnninw!
Aw banna Matigi Ala ra,
aw ka Izirayɛli ta Ala saninman dɔgɔya,

---

* **1:1 1.1** Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Oziyasi: Masacɛw flanan 15.1-7; Yotamu: Masacɛw flanan 15.32-38; Ahazi: Masacɛw flanan 16.1-20; Ezekiyasi: Masacɛw flanan 18.1–20.21.

aw ka aw kɔ don a ra.

5 Ne bɛna aw bugɔ aw fan juman le ra tuun?
Mun kosɔn aw bɛ murutira tuma bɛɛ?
Aw kunkolo yɔrɔ bɛɛ ye jori ye,
aw jusukun bɛɛ tɔɔrɔnin lo.
6 K'a ta sentɛgɛ ra ka taga a bla fɔ kunkolo cɛmancɛ ra,
yɔrɔ si tɛ yi ni bana tɛ min na;
a bɛɛ ye bugɔrinɔw ye, ani birindirinɔw, ani jorikɛnɛw;
o joriw si ma ko k'a flakɛ, k'a siri;
turu ma mun a si ra k'a dimi suma.
7 Aw ta jamana kɛra yɔrɔ lakolonba ye!
Tasuma ka aw ta duguw jɛni;
siya wɛrɛ mɔgɔw le bɛ aw ta dugukolo tɔnɔ domuna aw yɛrɛ ɲa kɔrɔ.
Yɔrɔ bɛɛ cɛnna k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye,
i ko siya wɛrɛ mɔgɔw ka yɔrɔ min halaki.
8 Siyɔn dugu tora a kelen na
i ko gbata min bɛ rɛzɛnforo cɛ ma,
i ko togo min lɔnin bɛ rɛzɛnforo cɛ ma,
i ko kɛrɛkɛjama ka dugu min lamini.
9 Ni Fangatigi Ala tun ma mɔgɔ dama dama kisi ka olugu to an kɔ,
an tun bɛna kɛ i ko Sodɔmukaw;
an ni Gomɔrikaw† bɛɛ tun bɛna kɛ kelen ye.

Izirayɛlimɔgɔw ta batori kɛra haramu ye

10 Aw ye Matigi Ala kumakan lamɛn,
aw Sodɔmu dugu ɲamɔgɔw!
Aw ye aw toro malɔ an ta Ala ta sariya ta kumaw ra,
aw Gomɔri dugumɔgɔw‡!
11 «Aw ta bɛgan saraka* caman bɛ mun le ɲa ne ye?
Matigi Ala ko ten.
Ne fara aw ta sagajigi saraka jɛnitaw* ra,
ani aw ta misiden sarakaw ta turuw.
Misitoranw, ani sagadenw, ani bakɔrɔninw joriw,
ne tɛ o si fɛ tuun.
12 Aw bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ,
ka to ka tagama ne ta batoso lukɛnɛ ra!
Jɔntigi le ka aw ci o ra?
13 Aw ye aw ta siman saraka* ɲacintanw bɔri dabla;
ne bɛ aw ta wusunan sarakaw* fana haramuya.
Aw bɛ batori minw kɛ karokuraw ra, ani Nɛnɛkirilonw* na, ani jamalajɛnbaw ra,
ne tɛ se ka sɔn o si ma tuun;
sabu aw bɛ terenbariya ni Alabato jɛn.
14 Aw ta karokura ɲanagbɛw, ani ɲanagbɛlonbaw,
ne bɛ o bɛɛ kɔninya.
O kɛra doni le ye ne kunna,
ne sɛgɛra o kɔrɔ.
15 Hali ni aw bɛ aw boro kɔrɔta,
ne bɛ ne ɲa dogo aw ma.
Hali ni aw ka aw ta daaririw caya cogo o cogo,
ne tɛna aw lamɛn,
sabu mɔgɔw jori ka aw borow bɛɛ maraga.
16 Aw ye ko ka aw yɛrɛ saninya,
aw ye aw ta kɛwalejuguw bɔ ne ɲa kɔrɔ,
aw ye kojugu dabla.
17 Aw ye koɲuman ladegi,
aw ye can ɲini,
aw ye mɔgɔ tɔɲɔninw dɛmɛ,

---

† **1:9 1.9** Sodɔmukaw, ani Gomɔrikaw tun ka kojugu caman kɛ fɔləfɔlɔ, o kosɔn Ala ka o duguw halaki. O kuma bɛ sɔrɔ Damina 19.24-25. ‡ **1:10 1.10** O kɔrɔ ye ko Izirayɛli kuntigiw ta kɛwalew tun juguyara ka kɛ i ko Sodɔmu ni Gomɔri dugumɔgɔw ta kɛwalew, o kosɔn Ala bɛ o suma ni o mɔgɔw ye.

aw ye feritaw ta kiti tigɛ ka o ta jo di o ma,
aw ye lɔ ni muso cɛ saninw kunkow ye.»

18 «Ayiwa, aw ye na, an ye kuma ka bɛn sa!
Matigi Ala ko ten.
Hali ni aw ta jurumunw wulennin lo cancan,
o bɛna gbɛ pepepe.
Ni o wulennin lo fɔ k'a fin,
o bɛna gbɛ i ko sagasi gbɛman.
19 Ni aw sɔnna ka ne kan mina,
jamana fɛnw bɛɛ ra ɲumanmanw, aw bɛna o le domu.
20 Nka ni aw banna, ni aw ka muruti,
o tuma kɛrɛkɛmuru le bɛna aw domu,
sabu Matigi Ala yɛrɛ da le k'a fɔ ten.»

Zeruzalɛmu ta jurumun

21 E, mun le nana ele kɛ jatɔmuso ye,
ele dugu kankelentigi!
Can tun ka dugu min fa,
terenninya fana tun siginin b'a kɔnɔ!
Nka sisan, a kɛra mɔgɔfagabagaw sigiyɔrɔ le ye.
22 Ayiwa, aw ta warigbɛ kɛra nɛgɛbo le ye
aw ta rɛzɛnji kɛra ji gbansan ye.
23 Aw ta kuntigiw ye mɔgɔ murutininw le ye;
sonw jɛŋŋɔgɔnw lo.
Surafɛnw ka di o ye,
o bɛ boribori bonyafɛnw le nɔ fɛ.
O tɛ feritaw ta kiti tigɛ ka o ta jo di o ma,
o tɛ muso cɛ saninw ta ko ɲanabɔ, hali o tɛ miiri o ra.

Zeruzalɛmu saninyacogo

24 O kosɔn, Matigi, Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala barakaman ko:
«E, ne bɛna ne yɛrɛ mɔnɛbɔ ne kɛrɛbagaw ra fɔ ka wasa;
ne bɛna ne yɛrɛ dimibɔ ne juguw ra.
25 Ne bɛna ne boro lawuri ele Zeruzalɛmu kama tuun;
ne bɛna i yeele ka nɛgɛbo bɛɛ bɔ i ra, i ko sɛgɛn bɛ fɛn saninya cogo min na,
ka nɔgɔ bɛɛ bɔ a ra.
26 Ne bɛna aw ta kititigɛbagaw sigi o nɔ ra tuun, i ko o tun bɛ cogo min na kakɔrɔ,
ka aw ladibagaw fana sigi, i n'a fɔ o tun bɛ cogo min na fɔləfɔlɔ.
Ni o kɛra, aw ta dugu bɛna wele ko terenninya ta dugu, dugu kankelentigi!»

27 Siyɔn dugu bɛna kunmabɔ can sababu ra,
ni o ta mɔgɔ minw ka nimisa, olugu bɛna kunmabɔ terenninya sababu ra.
28 Nka halakiri bɛna ben mɔgɔ murutininw, ani jurumunkɛbagaw bɛɛ kan;
minw bɛ ban Matigi Ala ra, olugu bɛna tunu.

29 O tuma ra, aw bɛna maroya yirisunbaw kosɔn,
o yirisunba minw ko tun ka di aw ye haali;
aw tun ka yiritu minw ɲanawoloma
aw bɛna maroya olugu kosɔn§.
30 Sabu aw yɛrɛ bɛna kɛ i ko yirisun min flaburuw fɔsɔnfɔsɔnna,
ka kɛ i ko yiritu jintan.
31 Cɛ barakaman bɛna kɛ i ko kɔrɔndemugu,
a ta kɛwalew bɛ kɛ tadenw ye;
o fla bɛɛ bɛna jɛni ɲɔgɔn fɛ,
mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka o tasuma faga.

2

Siyaw bɛɛ bɛna taga Zeruzalɛmu

1 Ala ka ko minw yira Amɔzi dencɛ Ezayi ra, Zuda mara ni Zeruzalɛmu dugu ta ko ra:
2 Wagati dɔw bɛna se,

§ **1:29 1.29** O kɔrɔ ye ko o tun bɛ jow sɔn o yiriw, ani o yirituw jukɔrɔ.

o wagatiw ra, Matigi Ala ta batoso lɔnin bɛ kuru min kan,
o kuru le bɛna kɛ kuru tɔw bɛɛ kunna;
a bɛna kɔrɔta ka kɛ kongoriw bɛɛ kunna.
Siyaw bɛɛ bɛna ɲɔgɔn lajɛn caman ka taga o yɔrɔ ra.
3 Jamana caman ta mɔgɔw bɛna taga yi; o bɛna a fɔ ko:
«Aw ye na, an ye taga Matigi Ala ta kuru saninman kan,
Yakuba ta Ala ta batoso ra,
janko a ye an karan a ta siraw ra,
an ye a ta siraw tagama»;
sabu Ala ta sariya bɛna bɔ Siyɔn dugu le ra,
Matigi Ala ta kuma bɛna bɔ Zeruzalɛmu le.
4 A bɛna siyaw ta kiti tigɛ,
ka jamana caman ta mɔgɔw ta kow ɲanabɔ.
O bɛna o ta kɛrɛkɛmuruw yɛlɛma ka o kɛ sɛnɛkɛdabaw ye,
ka o ta tamanw yɛlɛma ka o kɛ wɔrɔsɔw ye;
siya dɔ tɛna kɛrɛkɛmuru ta dɔ kama tuun,
o si tɛna kɛrɛkɛcogo karan tuun*.

5 E, Yakuba ta somɔgɔw,
aw ye na, an ye tagama Matigi Ala ta yeelen na.

Matigi Ala ta kititigɛlonba

6 Matigi, i banna i ta mɔgɔw ra, minw ye Yakuba ta somɔgɔw ye,
sabu o ta jamana fara terebɔyanfan mɔgɔw ta landakow ra,
o bɛ lagbɛriw kɛ i ko Filisikaw;
minw ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye, o bɛ o boro don olugu le boro.
7 O ta jamana fara wari ni sanin na,
o ta naforo da tɛ se ka lɔn;
o ta jamana fara sow ra,
dan tɛ o ta sowotorow ra.
8 O ta jamana fara batofɛn gbansanw na fana.
O yɛrɛ boro ka fɛn minw lalaga, o bɛ o kinbiri gban o le kɔrɔ;
o bɛ o kinbiri gban o yɛrɛ boro ta fɛn lalaganinw kɔrɔ.
9 O kosɔn adamadenw bɛna suuru,
mɔgɔw bɛna majigi.
Nka ele Ala, ele kana yafa o ma dɛ!
10 Aw ye don faraw jukɔrɔ;
aw ye don dugukolo jukɔrɔ,
ka dogo Matigi Ala ta jatigɛ ɲa,
ani a ta bonya nɔɔrɔ ɲa.

11 Yɛrɛyira bɛ adamaden minw ta flɛrikɛcogo ra, olugu kun bɛna suuru,
mɔgɔ yɛrɛbonyabagaw bɛna majigi;
Matigi Ala kelenpe le bɛna kɔrɔta o lon na.
12 Can lo, Fangatigi Ala ka lon dɔ labɛn
yɛrɛbonyabagaw, ani wasobagaw bɛɛ kama,
ani minw bɛɛ bɛ o yɛrɛ kɔrɔta;
a bɛna o bɛɛ majigi.
13 A bɛna wuri Liban jamana sɛdiriyiriw jamijanw kama,
ani a yiri kɔrɔtaninw bɛɛ kama,
ani Basan mara yirisunbaw bɛɛ kama,
14 ani kuru jamijanw bɛɛ kama,
ani kongori kɔrɔtaninw bɛɛ kama,
15 ani sankasojanw bɛɛ kama,
ani kogo barakamanw bɛɛ kama,
16 ani jirakurunbaw bɛɛ kama,
ani kurunba dawulamanw bɛɛ kama.
17 Adamaden yadaninw kun bɛna suuru,
yɛrɛbonyabagaw bɛna majigi;
Matigi Ala kelenpe le bɛna kɔrɔta o lon na.
18 Batofɛn gbansanw bɛɛ bɛna tunu pewu.

---

* **2:4 2.4** Nin kuma kelenw bɛ sɔrɔ Mise 4.1-3.

19 O bɛna don farawow kɔnɔ,
ka don fɔ dugukolo jukɔrɔ,
ka dogo Matigi Ala ɲa, jatigɛ kosɔn,
ka dogo a ta bonya nɔɔrɔ ɲa;
o wagati le ra, a bɛna wuri ka jatigɛba bla dunuɲamɔgɔw ra.
20 O lon na, adamadenw tun ka batofɛn warigbɛramanw,
ani batofɛn saninlaman minw lalaga o yɛrɛ ye,
ka o kinbiri gban o kɔrɔ ka o bato,
o bɛna o fɛnw firi totow ni tolenw fɛ.
21 O bɛna don farawow kɔnɔ,
ka don fɔ kuruwow kɔnɔ,
ka dogo Matigi Ala ɲa, jatigɛ kosɔn,
ka dogo a ta bonya nɔɔrɔ ɲa;
o wagati le ra, a bɛna wuri ka jatigɛba bla dunuɲamɔgɔw ra.

22 Aw ye aw jigi bɔ adamaden kan,
sabu ni ale ta nɛnɛkiri lɔra dɔrɔn, a ta banna le.
Se juman le bɛ adamaden ye?

3

Gbɛlɛya minw bɛna se Zuda mɔgɔw ma

1 Ayiwa, a flɛ, Matigi Ala, Fangatigi Ala bɛna Zeruzalɛmukaw, ani Zuda mara mɔgɔw ta jigi ni o ta dɛmɛsira bɛɛ bɔsi o ra:
o ta domuni maraninw bɛɛ,
ani o ta ji maraninw bɛɛ,
2 o ta cɛfariw, ani o ta kɛrɛkɛcɛw,
o ta kititigɛbagaw, ani o ta ciraw,
o ta lagbɛrikɛbagaw, ani o ta cɛkɔrɔbaw,
3 o ta kɛrɛkuntigi cɛbiloorutigiw, ani o ta mɔgɔbaw,
o ladibagaw, o ta lɔnnikɛbagabaw,
ani o ta subagakuntigiw.
4 Ne bɛna denmisɛnw le kɛ o ɲamɔgɔw ye;
sinmindenw le bɛna sigi o kunna.
5 Jamana mɔgɔw bɛna wuri ɲɔgɔn kama,
mɔgɔw bɛna wuri o sigiɲɔgɔnw kama;
denmisɛnw bɛna mɔgɔkɔrɔbaw fiyɛnya,
mɔgɔkolon bɛna mɔgɔsɔbɛ fiyɛnya.
6 O wagati ra dɔw bɛna taga o balema dɔ mina,
o ta somɔgɔ dɔ, k'a fɔ a ye ko:
«Deregeba kelen bɛ ele fɛ, ele ye kɛ an ɲamɔgɔ ye!
Sigi kuntigiya ra ka nin yɔrɔ lakolonw mara!»
7 Nka o lon na, o tigi bɛna kule, k'a fɔ ko:
«E, ne tɛ se ka aw ta bana kɛnɛya dɛ!
Domuni tɛ ne ta so, fani donta tɛ ne ta so;
aw kana ne kɛ jamana ɲamɔgɔ ye!»

8 Ɔnhɔn, Zeruzalɛmu talonna,
Zuda benna;
sabu o bɛ muruti Matigi Ala kama ni o ta kumacogo ni o ta kɛwalew ye;
o tɛ siran a ta bonya nɔɔrɔ ɲa.
9 O yɛrɛ ɲada cogo bɛ o jaraki;
o bɛ o ta jurumun kɛ k'a yira kɛnɛ kan i ko Sodɔmukaw*.
Hali o t'a dogo.
Bɔnɔ bɛna o sɔrɔ,
sabu o bɛ kojugu le labɛnna o yɛrɛ ɲa.

10 Aw y'a fɔ mɔgɔ terennin ye ko ale ta ka di,
sabu a bɛna a ta baara tɔnɔ sɔrɔ.
11 Nka mɔgɔjugu ta bɛna kɛ bɔnɔ le ye, kojugu le bɛna se ale ma,
sabu a boro ka baara min kɛ, o sara le bɛna di a ma.

* **3:9 3.9** Min fɔra Sodɔmukaw ta ko ra: (Ezayi 1.9).

12 Minw bɛ o ta jagboyafanga sigira ne ta mɔgɔw kan, o ye sinmindenw le ye;
musow le sigira ne ta mɔgɔw kunna ka o mara.
E, ne ta mɔgɔw, aw kuntigiw bɛ aw lafirira,
o bɛ aw tɛmɛsira dogora aw ma.

Izirayɛli kuntigiw ta kiti

13 Matigi Ala bɛ nana mɔgɔw jaraki,
a bɛna wuri ka jamanaw ta kiti tigɛ.
14 Matigi Ala k'a ta jamana cɛkɔrɔbaw,
ani a kuntigiw wele kiti ra.
«Aw le ka ne ta rɛzɛnforo cɛn;
aw ka ɲanibagatɔw ta borofɛn minw bɔsi, o bɛ aw ta bonw kɔnɔ.
15 Aw bɛ ne ta mɔgɔw minako juguyara,
ka ɲanibagatɔw ɲagban ka la kɔrɔ juman le kan?»
Matigi Ala, Fangatigi Ala ko ten.

Zeruzalɛmu sungurubaw ta kiti

16 Matigi Ala ko:
«Siyɔn dugu musow yadanin lo;
o bɛ o kun kɔrɔta ka tagama,
ka cɛw nɛgɛ ni o flɛrikɛcogo ye.
O bɛ sunguruyatagama kɛ sa,
ka to ka o sennanɛgɛw mankan bɔ.
17 O kosɔn Matigi bɛna Siyɔn dugu musow kun gbana;
Matigi Ala bɛna o lebu bɔ kɛnɛ kan.»

18 O lon na, kɔni, Matigi bɛna o ta masirifɛnw bɔ o ra: o ta sennanɛgɛw, ani o ta kunnajalaw, ani o ta kannakɔnɔnw;
19 o ta tororanɛgɛw, ani o ta bororanɛgɛw, ani o ta ɲadatugufaniw;
20 o ta musɔrɔw, ani o ta sennajɔlɔkɔninw, ani o ta cɛsirinanw, ani o ta wusunan-baraninw, ani o ta sɛbɛw;
21 o ta borokandennɛgɛw, ani o ta nunnanɛgɛw;
22 o ta fani dawulamanw, ani o ta deregejanw, ani o ta deregebaw; o ta wariblananw,
23 ani o ta dugalenninw, ani o ta fani fiyɛnmanw, ani o ta jalamuguw, ani o ta lankanaw.
24 O ta turu kasadiman bɛna yɛlɛma ka kɛ fɛn torinin kasa le ye,
o ta cɛsirinan bɛna kɛ jurukisɛ le ye,
o kunw dankoŋumanw bɛna kɛ kungbanaw ye,
o ta deregebaŋumanw bɛna kɛ bɔrɔfaniw le ye,
o ta cɛŋa bɛna yɛlɛma ka kɛ cɛjuguya ye.

Zeruzalɛmu musow labancogo

25 Kɛrɛkɛmuru bɛna aw ta cɛw faga;
aw ta cɛfariw bɛna ben ka faga kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
26 Ŋunakanw, ani sangakasikanw le bɛna kɛ Siyɔn dugu donda ra;
o borolakolon bɛna sigi dugu ma.

4

1 Muso wolonfla bɛna nɔrɔ cɛ kelen na o lon na, k'a fɔ a ma ko:
«An yɛrɛ bɛna lɔ ni an ta baro ni an ta fiyɛrɛbɔ ye;
sabari k'a to i tɔgɔ ye la an na dɔrɔn ko i ta musow,
janko mɔgɔw ta mafiyɛnyari ye bɔ an kunna.»

Ala bɛna min kɛ a ta mɔgɔw ye

2 O lon na, kɔni, Matigi Ala bɛna yiri min falen, o yiri bɛna cɛŋa ni nɔɔrɔ sɔrɔ; a bɛna nafa minw ladon jamana kɔnɔ, o bɛna kɛ Izirayɛli ta mɔgɔ tɔ kisininw ta bonya ni o ta dawula ye.
3 O wagati ra, mɔgɔ tɔ minw bɛna kisi, ka to Siyɔn dugu kɔnɔ, minw bɛna to Zeruzalɛmu, o bɛna olugu wele ko mɔgɔ saninmanw; o mɔgɔw bɛɛ tɔgɔw le bɛna sɛbɛ, ka ɲanamanya Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
4 Matigi Ala bɛna Siyɔn dugumɔgɔw ta nɔgɔw ko k'a bɔ o ra, ka Zeruzalɛmukaw saninya, ka mɔgɔ faganinw ta joriw nɔw bɔ o ra a ta kiti ni a ta saninyari tasuma baraka ra.

5 O tuma ra Matigi Ala bɛna bugun sisiman dɔ lawuri tere fɛ, ka tasumamana dɔ bɔ
su fɛ, Siyɔn kuru* yɔrɔ bɛɛ kan, ani a jama bɛɛ lajɛnnin kan; Matigi Ala ta bonya nɔɔrɔ
bɛna yɔrɔ bɛɛ datugu, ka o ta yɔrɔw bɛɛ tanga.
6 A bɛna kɛ dogoyɔrɔ ye, ka suma di tere ta fundɛnin wagati ra; a bɛ kɛ donyɔrɔ ye,
ani dogoyɔrɔ, sanfɔŋɔ ni sanji wagati ɲa.

5

Matigi Ala ta rɛzɛnforo

1 Aw y'a to ne ye ne diyanyamɔgɔ ta dɔnkiri la;
ne bɛna o la ne diyanyamɔgɔ ye a ta rɛzɛnforo ko ra:
Rɛzɛnforo dɔ tun bɛ ne diyanyamɔgɔ fɛ,
a tun bɛ kuru kɛrɛ fɛ, dugukolodiman dɔ ra.
2 A k'a yɔrɔ siyɛn, k'a kabakuruw bɔ,
ka rɛzɛnsunɲumanw turu a ra.
A ka foro kɔrɔsibagaw ta gbata lɔ foro cɛmancɛ ra,
ka rɛzɛnforogidinga dɔ sogi.
A tun b'a bisigi ko rɛzɛnforo bɛna rɛzɛnɲumanw le kɛ,
nka a nana rɛzɛn kumuninw le kɛ.

3 Ayiwa, sisan aw Zeruzalɛmukaw, ani aw Zuda mara mɔgɔw,
aw ye nin kiti tigɛ ne ni ne ta rɛzɛnforo cɛ!
4 Mun wɛrɛ le tun ka kan ka kɛ ne ta rɛzɛnforo ra,
ni ne ma min kɛ a ra sa?
Ne tun b'a bisigi ko a bɛna rɛzɛnɲumanw le kɛ;
mun na a ka rɛzɛn kumuninw kɛ?

5 Ayiwa, ne bɛna min kɛ ne ta rɛzɛnforo ra,
aw y'a to ne ye o fɔ aw ye sisan!
Ne tun k'a lamini ni sansan min ye, ne bɛna o waraga,
k'a to bɛganw y'a domu.
Ne bɛna a kogow ben,
k'a to mɔgɔw y'a dondon.
6 Ne bɛna a kɛ yɔrɔ lakolon le ye;
mɔgɔ tɛna a borow tigɛtigɛ ka o dakaɲa, k'a sɛnɛ tuun.
Nɔnfɔnw, ani ŋaniw le bɛna wuri a ra.
Ne bɛna a fɔ sankabaw ye ko o kana sanji ben a kan tuun.

7 Ayiwa, Fangatigi Ala ta rɛzɛnforo,
o ye Izirayɛli ta mɔgɔw le ye.
Zuda ta mɔgɔw,
olugu le ye a ta yiriforo kanunin ye.
A tun b'a bisigi ko o bɛna terenninya sira le tagama,
nka o ka terenbariya sira le tagama;
a tun b'a bisigi ko a bɛna terenninya sira le tagama,
nka a ka mɔgɔtɔŋɔkan le mɛn.

Ala kanblabagaw ta bɔnɔ

8 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw bɛ bonw lɔ caman ka o fara ɲɔgɔn kan,
ka forow mina caman ka o fara ɲɔgɔn kan,
fɔ ka taga yɔrɔ bɛɛ ban,
k'a to aw kelen dɔrɔn ye sigi jamana kɔnɔ.
9 Fangatigi Ala ka nin le fɔ k'a don ne toro ra, ko:
«Sigiya t'a ra, nin bon caman bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw le ye;
nin bonba cɛɲumanw lakolon bɛna to.
10 Rɛzɛnforo ɛkitari saba, o ta rɛzɛnji tɛna tɛmɛ litiri binaani kan;
simankisɛ bɔrɔ tan dannin, siman min bɛna sɔrɔ o ra, o tɛna tɛmɛ bɔrɔ kelen kan.»

11 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw bɛ wuri sɔgɔmada joona fɛ,
ka bori ka taga minnifɛn farimanw nɔ fɛ;
su bɛ janfa ka aw to kɛnɛ ma,
k'a sɔrɔ duvɛn nege belen gbannin bɛ aw ra.
12 Korafɔkanw, ani gɔnifɔkanw, ani longanfɔkanw, ani filenfiyɛkanw, ani duvɛn,

o fɛnw le bɛ o ɲanagbɛ.
Nka o mɔgɔw tɛ Matigi Ala ta kɛwalew jatera;
a boro ka baara min kɛ, o ɲa tɛ o yera.
13 O kosɔn o bɛna ne ta mɔgɔw mina ka taga ni o ye,
o ta kolɔnbariya kosɔn.
O ta fagamaw bɛna kɛ kɔngɔtɔw ye,
o ta mɔgɔ tɔw, minlɔgɔ le bɛna olugu halaki.
14 O kosɔn kaburu b'a kandinga dayɛlɛ k'a bonya;
a b'a da waga, fɔ k'a tɛmɛ a dan kan.
O ta fagamaw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ bɛ jigi a kɔnɔ,
ani o ta ɲanagbɛkanw ni a mankan bɛɛ.

15 O kosɔn adamadenw bɛna suuru,
mɔgɔw bɛna majigi,
yɛrɛbonya bɛ minw ta flɛrikɛcogo ra, olugu kun bɛna suuru.
16 Fangatigi Ala bɛna a ta bonya yira ka kaɲa ni a ta can ye,
Ala saninman bɛna a ta saninmanya yira ka kaɲa ni a ta terenninya ye.
17 Sagaw bɛna bin ɲimi dugu cinin kɔnɔ, k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ kongo le kɔnɔ;
naforotigiw tagara ka o ta yɔrɔ minw to, o yɔrɔw le bɛna kɛ baw ta binɲimiyɔrɔ ye.

18 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw bɛ janfa ta juru kɛ ka terenbariya sama aw yɛrɛ kɔ,
ka jurumun sama aw yɛrɛ kɔ, i ko misi bɛ daba sama cogo min na.
19 Aw minw b'a fɔ ko: «Ala ye teliya,
a ye a ta kow kɛ joona,
janko an ye a ye.
Izirayɛli ta Ala saninman ye a ta kolatigɛnin kɛ joona,
janko an ye a ta kɛta lɔn.»

20 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw b'a fɔ kojugu ma ko koɲuman,
k'a fɔ koɲuman ma ko kojugu;
aw minw bɛ dibirako ta k'a kɛ ko gbɛnin ye,
ka ko gbɛnin ta ka o kɛ dibirako ye,
ka jusukasiko ta ka o kɛ jusudiyako ye,
ka jusudiyako ta ka o kɛ jusukasiko ye.

21 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw bɛ aw yɛrɛ kɛ hakiritigiw ye,
aw minw bɛ aw yɛrɛ jate kolɔnbagaw ye.

22 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw ko, ko aw ɲɔgɔn cɛfari tɛ duvɛnmin na,
ko aw ɲɔgɔn jagbɛlɛn tɛ minnifɛn farimanw ɲagamini na.

23 O bɛ can di mɔgɔjugu ma surafɛn kosɔn,
ka mɔgɔ terennin ta jo bɔsi a ra.
24 O kosɔn tasumamana bɛ binjalan jɛni cogo min na,
ani binɲaga bɛ jɛni ka ban tasuma ra cogo min na,
o cogo kelen na, nin mɔgɔw ta lilinw bɛna tori,
o ta fiyerenw bɛna taga fɔɲɔ fɛ i ko gbangban;
sabu o banna Matigi Ala ta sariya ra,
o ka Izirayɛli ta Ala Saninman darakan mafiyɛnya.

25 O kosɔn Matigi Ala dimina a ta mɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ;
a b'a boro kɔrɔta o kama ka o bugɔ,
fɔ kuruw bɛ yɛrɛyɛrɛ;
o suw bɛ benben siraw kan i ko ɲamaɲama.
Nka o bɛɛ n'a ta, a ta dimi belen ma mala,
a boro belen kɔrɔtanin lo o kama hali bi.

Cɛnri min bɛ nana
26 Ala bɛna tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta ka o yira yɔrɔjanmɔgɔw ra;
a bɛna filen fiyɛ ka o wele ka na ka bɔ fɔ dunuɲa kun dɔ ra,
olugu fana bɛna teliya ka na joona joona.
27 O mɔgɔw si tɛ sɛgɛ, o si tɛ dɛsɛ,
o tɛ jingɔ, o tɛ sunɔgɔ,

o si ta cɛsirijara tɛ yɔgɔyɔgɔ o soro ra,
o si ta sanbara juru tɛ foni.
28 O ta bɪŋɛw dabɔnin lo,
o ta kalanw samanin lo tuma bɛɛ,
o ta sow sengbɔgɔrɔ bɛ i ko kabakuru,
o ta sowotorow senw ka teri i ko folonkonto.
29 O kulecikan bɛ i ko jara kulekan,
o bɛ kule ci i ko jarakanbelenw;
o bɛ mankan ci, ka o ta sogo mina ka taga ni a ye,
mɔgɔ tɛ se k'a bɔsi o boro.

30 O lon na, kɔni, o bɛna mankanba dɔ le bɔ nin jamana kunna,
k'a kɛ i ko kɔgɔji mankan.
O lon na, ni i ka jamana flɛ,
i b'a bɛɛ ye dibi ye, ani kɔnɔnɔfiri;
sankabaw bɛna yeelen datugu, ka yɔrɔ kɛ dibifinba ye.

6

Ezayi sɔnna Ala ta weleri ma

1 Masacɛ Oziyasi* sara san min na, ne ka Matigi ye, a siginin bɛ masasiginan kɔrɔtanin
dɔ kan san fɛ, a ta masaderege senkɔrɔyɔrɔ tun ka Alabatosoba fa.
2 Serafɛn* mɛlɛkɛ dɔw tun lɔlɔnin bɛ a kunna; kaman wɔɔrɔ tun bɛ olugu bɛɛ kelen
kelen fɛ: o tun bɛ fla kɛ ka o ɲada datugu, ka fla kɛ ka o senw datugu, ka wuri ni fla ye.
3 O tun bɛ to ka pɛrɛn k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko:
«Ala saninman, saninman, saninman,
Fangatigi Ala ye o le ye;
dunuŋa yɔrɔ bɛɛ fara a ta nɔɔrɔ ra!»

4 O ta mankan tun bɛ Alabatosoba* dondaw jusiginanw yuguyugura, yɔrɔ saninman*
tun fara sisi ra.
5 Ne ko: «E, bɔnɔ ka ne sɔrɔ, ne tora a ra, sabu ne ye mɔgɔ dɔ ye min darakan saninyanin
tɛ, ne siginin bɛ mɔgɔ minw cɛ ra, olugu fana darakan saninyanin tɛ; k'a sɔrɔ ne ɲa ka
Masacɛ, Fangatigi Ala ye!»
6 Nka serafɛn mɛlɛkɛ kelen wurira kaman na ka na ne kɔrɔ ni tasumakami dɔ ye a
boro; a tun ka o ta sarakabɔnan kan ni tasumabɔnan dɔ ye.
7 A ka o maga ne da ra, k'a fɔ ko:
«Nin magara i dagbolow ra minkɛ,
i ta terenbariya yafara,
i ta jurumun kafarira.»

8 O kɔ, ne ka Matigi kumakan mɛn, a ko: «Ne bɛna jɔntigi le ci? Jɔntigi le bɛna taga
anw ta cira kɛ?» Ne ko: «Ne flɛ nin ye, ne ci!»
9 A ko ne ma ko:
«Taga a fɔ nin jamana mɔgɔw ye ko:
‹Aw kɔni bɛna a lamɛn, k'a lamɛn, nka aw tɛna a faamu,
aw bɛna a flɛ, k'a flɛ, nka aw tɛna a ye!›
10 Taga nin jamana mɔgɔw jusukun gbɛlɛya,
ka o toro gberen,
ka o ɲadenw fiyen;
janko o ɲadenw kana na yeri kɛ,
o torow kana na mɛnni kɛ,
o jusukun kana na faamuri kɛ,
ni o tɛ, o bɛna sekɔ ka na ne fɛ, k'a to ne ye o kisi†.»

11 Ne k'a ɲininka ko: «A bɛna kɛ ten ka se fɔ wagati juman sa, ne Matigi?» A ko:
«Fɔ ka taga a to duguw ye halaki,
mɔgɔ si kana sigi o kɔnɔ tuun,
adamaden si kana kɛ bon si kɔnɔ tuun,

---

* **6:1 6.1** Aw ye Masacɛw flanan 15.7 flɛ. Oziyasi tɔgɔ tun ye fana ko Azariya. † **6:10 6.10** Hayan 9–10, o kumaw fɔra nin yɔrɔw ra: Matiyu 13.14-15; Marika 4.12; Luka 8.10; Yuhana 12.40; Kɛwalew 28.26-27.

o ta dugukolo ye halaki ka kɛ yɔrɔ lakolon ye.»

12 Matigi Ala bɛna adamadenw gbɛn ka taga fɔ yɔrɔjan,
ka o ta yɔrɔw kɛ yɔrɔ lakolonba caman ye jamana kɔnɔ.
13 Hali ni mɔgɔ kelen le ka bɔsi mɔgɔ tan cɛ ra,
o mɔgɔ kelen fana bɛna halaki.
Nka yiriba ni yirisunba ju bɛ to dugukolo ra cogo min na, ni a tigɛra,
o cogo ra, o kɔmɔgɔw fana bɛna falen tuun ka kɛ duruja saninman ye.

7

Ala ka Ezayi ci masacɛ Ahazi fɛ

1 Wagati min na Oziyasi dencɛ Yotamu, o dencɛ Ahazi tun bɛ Zuda mara masacɛ ye,
Siri masacɛ Resɛn ani Izirayɛli masacɛ Peka, min ye Remaliya dencɛ ye, olugu tagara
Zeruzalɛmu dugu kama, ko o bɛ taga dugu kɛrɛ; nka o ma na se ka a kɛrɛ.
2 O ka o kuma fɔ Ahazi ye, min tun ye Dawuda ta duruja ye, ko: «Sirikaw nana fara
Efirayimukaw* kan!» Ahazi ni a ta mɔgɔw bɛɛ jusukun tun bɛ panpanna i ko fɔɲɔ bɛ
yiriw yuguyugu cogo min na tu kɔnɔ.
3 Matigi Ala k'a fɔ Ezayi ye ko: «Bɔ ka taga Ahazi kunbɛn, i ni i dencɛ Sehari
Yasubu; jidinga min bɛ dugu sanfɛyɔrɔ ra, ni i tagara o jisira danyɔrɔ ra, fanikobagaw
ta fanikoyɔrɔ sira ra, i b'a sɔrɔ yi.
4 I b'a fɔ a ye ko: ‹I hakiri sigi, i jusu suma; i kana siran, i fari kana faga Sirikacɛ Resɛn
ni Remaliya dencɛ ta jusugban kosɔn; olugu ye lɔgɔkurun sisiman fla le ye.
5 Sirikaw, ani Efirayimukaw, ani Remaliya dencɛ bɛ kojugu labɛnna i kama, k'a fɔ ko:
6 An ye taga Zuda mara kama, ka taga jatigɛba bla o ra, ka o ta mara mina, ka Tabɛli
dencɛ sigi o kunna k'a kɛ o ta masacɛ ye.
7 Nka Dunuŋatigi Ala ko:
O ko tɛna ɲa sɔrɔ,
a tɛna kɛ.
8 Sabu Siri jamana kunkolo, o ye Damasi le ye,
Damasi kunkolo, o ye Resɛn ye.
Sani san biwɔɔrɔ ni looru, Efirayimu bɛna yɛrɛgɛ,
o tɛna kɛ siya ye tuun.
9 Efirayimu kunkolo, o ye Samari ye,
Samari kunkolo, o ye Remaliya dencɛ ye.
Ni aw ta lanaya ma sabati, aw yɛrɛ tɛna sabati.› »

Den min tɔgɔ bɛna la ko Emanuwɛli

10 Matigi Ala ka dɔ fara a ta kuma kan tuun, k'a fɔ Ahazi ye ko:
11 «Tagamasiyɛn dɔ daari Matigi Ala, i ta Ala fɛ, ko a ye o kɛ i ye; a fɔ ko a y'a kɛ i ye
ka bɔ dugukolo jukɔrɔyɔrɔ dɔ ra, walama ka bɔ san fɛ, sankolo ra.»
12 Ahazi k'a jaabi ko: «Ne tɛna foyi daari; ne t'a fɛ ka Matigi Ala kɔrɔbɔ k'a flɛ!»
13 O tuma Ezayi ko: «Aw ye nin kuma lamɛn sa, aw Dawuda ta somɔgɔw! Aw bɛ
mɔgɔw sɛgɛra minkɛ, o ma aw wasa, fɔ aw b'a fɛ ka ne ta Ala yɛrɛ fana sɛgɛ wa?
14 Ayiwa, o kosɔn Matigi yɛrɛ bɛna tagamasiyɛn dɔ yira aw ra: Sunguru bɛna kɔnɔ ta
ka dencɛ woro, k'a tɔgɔ la ko Emanuwɛli†.
15 A bɛna to ka nare ni li le domu, fɔ a ye na ko lɔn, ka kojugu ye k'a to yi, ka koŋuman
lɔn k'a kɛ.
16 Nka sani den ye na ko lɔn ka kojugu ye k'a to yi, ka koŋuman lɔn k'a kɛ, masacɛ fla
minw ɲasiran bɛ ele ra, olugu ta jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye.
17 Matigi Ala bɛna wagati dɔ latigɛ, ka kojuguba dɔ ben ele ni i ta jamana mɔgɔw kan,
ani i ta somɔgɔw kan; o wagati ɲɔgɔn ma kɛ ka ye fɔlɔ, kabini Efirayimu mara faranna
ka bɔ Zuda mara ra. O wagati ye Asiri masacɛ ta wagati le ye.»

Asirikaw bɛna min kɛ Zuda mara ra

18 O wagati ra kɔni, Matigi Ala bɛna filen fiyɛ ka limɔgɔw lana ka bɔ fɔ Misiran bajiw
dan na, ka lidenw‡ lana ka bɔ Asiri.
19 O bɛɛ bɛna na ka na sigisigi dingakolonbaw kɔnɔ, ani farawow kɔnɔ, ani ŋanituw
bɛɛ kɔnɔ, ani jiyɔrɔw bɛɛ ra.

---

* **7:2 7.2** Efirayimu tun ye Izirayɛli mara dɔ ye, jamana sahiliyanfan na; a yɔrɔ tun man jan Zeruzalɛmu dugu ra.
† **7:14 7.14** Emanuwɛli kɔrɔ ye ko: Ala bɛ ni an ye. Nin kuma bɛ sɔrɔ Matiyu 1.23. ‡ **7:18 7.18** Limɔgɔw ani lidenw, o ye Izirayɛli juguw tagamasiyɛnw ye.

20 O wagati ra, Matigi Ala bɛna kunlimuru dɔ singa ka bɔ Efirati ba kɔ fɛ, Asiri masacɛ
fɛ, ka aw kun li, ka aw fari yɔrɔ bɛɛ li, ka aw bonbosi fana li ka bɔ yi.
21 O wagati ra fana, mɔgɔ bɛɛ kelen kelen bɛna misimuso kelen ni sagamuso fla le
mara.
22 Nɔnɔ cayakojugu fɛ, mɔgɔw ta baro bɛna kɛ nare le ye. Ɔnhɔn, minw bɛna kisi ka
to jamana kɔnɔ, olugu bɛɛ bɛna nare ni li le domu.
23 O wagati ra fana, rɛzɛnsun waga kelen bɛ sɔrɔ foro minw kɔnɔ, foro minw sɔngɔ
bɛ warigbɛ waga kelen bɔ, mɔgɔw bɛna ban o forow ra ka o to nɔnfɔnw, ani ŋaniw cɛ
ra yi.
24 Mɔgɔw bɛna taga yaala o yɔrɔw ra ni kalanw ni biɲɛw le ye, sabu jamana bɛɛ
lajɛnnin bɛna kɛ nɔnfɔntuw ni ŋanituw le ye.
25 O tun bɛ deri ka kongoriw kɛrɛfɛyɔrɔw ta dugukolodiman minw sɛnɛ ni daba ye,
mɔgɔ tɛna taga o yɔrɔw ra tuun, nɔnfɔntuw, ani ŋanituw ɲasiran kosɔn. Misiw le bɛna
domuni kɛ yi, sagaw bɛna yaala yi.

8

Asirikaw bɛna kojugu minw kɛ

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Walakaba dɔ ɲini, i y'a sɛbɛ a kan ni sɛbɛridenbabaw
ye ko: ‹Mahɛri Salali Hasi Bazi*,› o kɔrɔ ye ko ‹cɛnri surunyara, naforo cɛtuma sera!› »
2 Ne ka mɔgɔsɔbɛ dɔw ta, ka olugu kɛ ne seerew ye: sarakalasebaga Huri, ani
Yeberekiya dencɛ Jakariya.
3 O kɔ, ne gbarara ciramuso ra, min ye ne ta muso ye. A nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro.
Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «A tɔgɔ la ko: ‹Mahɛri Salali Hasi Bazi,› ko: ‹cɛnri surunyara,
naforo cɛtuma sera!›
4 Sabu sani den ye se k'a fɔ ko: ‹Baba,› walama ko: ‹Na,› Asiri masacɛ bɛna na Damasi
ta naforow, ani Samarikaw borofɛnw cɛ ka taga ni o ye.»
5 Matigi Ala ka dɔ fara a ta kuma kan tuun, k'a fɔ ne ye ko:
6 «I n'a fɔ nin jamana mɔgɔw ka Silowe ta ji mafiyɛnya,
o ji min ɲamalɔnin bɛ woyo,
i n'a fɔ Resɛn ni Remaliya dencɛ ta ko le diyara o ye,
7 o kosɔn, a flɛ, Matigi Ala bɛna Efirati ba ta ji belebele barakamanw lana o kama,
min ye Asiri masacɛ ye, ani a ta baraka bɛɛ.
O ba kɔnɔ bɛna fa, ka woyo ka bɔ fɔ kɛnɛ ma,
k'a kɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ fa.
8 A bɛna woyo ka don Zuda mara kɔnɔ,
a bɛna fa ka woyo ka yɔrɔ bɛɛ datugu,
ka mɔgɔw mina fɔ o kan kɔrɔ.
Nka Ala bɛ ni an ye, Emanuwɛli;
Ala bɛna a kamanw yangan an ta jamana bɛɛ kunna k'a tanga.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw bɔsi

9 Aw ye jɛn ka kɛrɛ mankanw ci, dunuŋa mɔgɔw,
nka aw bɛna janjan!
Aw bɛɛ ye aw toro malɔ,
aw minw bɛ fɔ jamanajanw na;
aw ye aw yɛrɛ cɛsiri kɛrɛ kama,
nka aw bɛna janjan,
aw ye aw yɛrɛ cɛsiri kɛrɛ kama,
aw bɛna janjan!
10 Aw ye janfa siri,
nka o bɛɛ bɛna kɛ fɛngbansan ye!
Aw ye kuma ka bɛn,
nka o ko tɛna bɔ,
sabu Ala bɛ ni an ye.

Matigi Ala ɲasiran le ka fisa

11 Matigi Ala ka nin le fɔ ne ye, wagati min a boro barakaman ka ne mina, k'a fɔ ne
ye k'a gbɛlɛya ko ne kana nin jamana mɔgɔw ta sira ɲɔgɔn tagama; a ko:
12 «Nin mɔgɔw bɛ ko minw bɛɛ wele ko janfa,
aw kana o wele ko janfa.
O bɛ siran fɛn minw ɲa, aw kana siran o ɲa;

* **8:1 8.1** ‹Mahɛri Salali Hasi Bazi› o ye heburukan le ye.

aw ja kana tigɛ fana.
13 Aw ka kan ka Fangatigi Ala le jate ko Ala saninman lo,
aw ka kan ka ale le bonya,
aw ka kan ka siran ale le ɲa.
14 Dogoyɔrɔ saninman lo,
nka a bɛna kɛ kabakuru ye mɔgɔ sen bɛ gbasi min na;
a bɛna kɛ sentalon kabakuru ye Izirayɛli mara fla mɔgɔw fɛ,
ka kɛ jɔ ye, ani jan, Zeruzalɛmukaw fɛ.
15 O ra, mɔgɔ caman bɛna talon a ra,
ka ben fɔ ka halaki;
o bɛna o mina jan na, ka o mina ka taga ni o ye.»

Cira ka kan ka Ala makɔnɔ

16 Nin seereyakumaw mara,
nin karan kitabu dasiri k'a bla ne ta karamɔgɔdenw ye.
17 Ne bɛ Matigi Ala makɔnɔ,
ale min k'a kɔ don Yakuba ta mɔgɔw ra;
ne jigi b'a kan.
18 Ne flɛ nin ye, ne ni Matigi Ala ka den minw di ne ma.
Anw kɛra ko nataw tagamasiyɛn ni lasɔminifɛn le ye Izirayɛli jamana ra;
o ko bɔra Fangatigi Ala le ra,
min sigiyɔrɔ bɛ Siyɔn kuru kan.

19 Ni mɔgɔw nana a fɔ aw ye ko
mɔgɔ minw bɛ kuma ni suw ye, ko aw ye taga olugu fɛ,
ani minw bɛ lagbɛri kɛ
ka kuma o da jukɔrɔ, ka ŋununŋunu,
ni o ko, ko yala siya bɛɛ man kan k'a ta alaw bato wa,
ka suw daari mɔgɔ ɲanamanw ye wa?
Aw ye o jaabi ko:
20 «Ala ta sariya ni a ta jɛnŋɔgɔnya* kumaw,
an ka kan ka o sira le tagama!»
Ni aw m'a fɔ ten,
o tuma jamana mɔgɔw tɛna dugugbɛ sɔrɔ ka ye.

21 O bɛna jamana cɛtigɛ, o sɛgɛninba ni o kɔngɔtɔ;
ni kɔngɔ nana gban o ra,
o bɛna dimi fɔ ka o ta masacɛ danga, ka o ta alaw danga.
O bɛna o ɲa kɔrɔta san fɛ,
22 ka dugukolo fana flɛ;
o tɛna foyi ye ni degu, ani dibi, ani kɔnɔnɔfirikow tɛ.
O bɛna to dibifinba le kɔnɔ.

Hɛra masacɛ nako

23 Nka kɔnɔnɔfiri bɛ nin jamana min kɔnɔ sisan,
dibi tɛna to o jamana kɔnɔ tuma bɛɛ;
hali ni Zabulɔn mara ni Nɛfitali mara ma kɛ foyi ye wagati tɛmɛnin na,
wagati nata ra, bonya bɛna la kɔgɔjisira mara kan,
ani Zuridɛn ba kɔfɛyɔrɔ mara,
ani siya tɔw ta maraw.

9

1 Mɔgɔ minw tun bɛ tagamana dibi ra,
yeelenba bɔra olugu kan.
Minw tun siginin bɛ saya jamana dibi ra,
yeelen dɔ manamanana olugu kan*.
2 Matigi Ala, i bɛ bonyaba la jamana kan,
ka o ta ninsɔndiya caya;
o bɛ ninsɔndiya i ɲa kɔrɔ
i ko mɔgɔ bɛ ninsɔndiya simankanwagati ra cogo min na,
walama i ko kɛrɛkɛdenw bɛ ɲagari cogo min na fɛn minaninw taranwagati ra.

* **9:1 9.1** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra: Matiyu 4.16, ani Luka 1.79.

3 Sabu doni gbiriman min tun bɛ o kun na,
bugɔribere min tun bɛ o kɔ kan,
o tɔɔrɔbagaw tun bɛ o bugɔ ni bisan min ye,
i ka o karikari i n′a fɔ i tun k′a kɛ cogo min na lon min na i ka Madiyankaw kɛrɛ†.
4 Mɔgɔ tun ka sanbara o sanbara don ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra,
ani jori seriserira derege o derege kan,
o fɛnw bɛɛ bɛna bla tasuma ra
ka o jɛni ka o ban.

5 Sabu den dɔ worora an ye,
dencɛ dira an ma.
Kuntigiya bɛna di a ma.
O bɛna a tɔgɔ la ko
Ladibaga min ɲɔgɔn tɛ, Ala barakatigi,
fa Ala banbari, Hɛra Masa.
6 A bɛna a ta masaya baraka bonya;
a bɛna hɛra ladon Dawuda ta masaso ni a ta mara bɛɛ kɔnɔ,
dan tɛ hɛra min na,
ka masaya sigi k′a sabati can ni terenninya baraka ra,
sisan, ani wagati tɔ bɛɛ ra.
Fangatigi Ala bɛna nin le kɛ
a ta kanuya barakaman kosɔn.

Matigi Ala ta lasɔmini

7 Matigi ka kuma dɔ fɔ Yakuba ta mɔgɔw kama,
o kuma benna Izirayɛli kan.
8 Jamana mɔgɔw bɛɛ bɛna o mɛn;
Efirayimukaw, ani Samari dugumɔgɔw,
minw bɛ ta yɛrɛbonya ni wasoya fɛ k′a fɔ ko:
9 «Bɔgɔbirikiw benbenna,
nka an bɛna kogo lɔ kokura ni kabakuru lɛsɛninw le ye.
Sikomɔriyiriw karikarira,
nka an bɛna sɛdiriyiriw le bla olugu nɔ ra.»

10 Matigi Ala ka baraka don Resɛn ta juguw‡ ra, ka o lawuri Izirayɛlimɔgɔw kama;
a ka o kɛrɛbagaw kɔnɔnɔsu ka o bla o ra.
11 Sirikaw bɛ bɔ terebɔyanfan na ka na,
Filisikaw bɛ bɔ terebenyanfan na ka na;
o bɛna o da fa Izirayɛlimɔgɔw ra ka o bɛɛ domu.
Nka o bɛɛ n′a ta, a ta dimi belen ma mala,
a boro belen kɔrɔtanin lo o kama hali bi.

12 Izirayɛlimɔgɔw ma nimisa ka sekɔ ka na o bugɔbaga fɛ,
o ma Fangatigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
13 O kosɔn Matigi Ala bɛna Izirayɛli kunkolo ni a kukala bɛɛ bɔ a ra,
ka tamarosun ni bin bɛɛ tigɛ lon kelen na.
14 Cɛkɔrɔbaw, ani ɲamɔgɔw, olugu le ye kunkolo ye.
Cira minw bɛ mɔgɔw karan faninya ra olugu ye kukala ye.
15 Nin jamana mɔgɔw ta ɲamɔgɔw bɛ o lafirira le;
o kɛra mɔgɔ minw ɲamɔgɔw ye, olugu fana tununa.
16 O kosɔn Matigi tɛna makari o ta kanbelenw ra,
a tɛna hina o ta feritaw, ani o ta muso cɛ saninw na;
sabu o bɛɛ ye Alaɲasiranbariw, ani mɔgɔjuguw le ye,
o bɛɛ da bɛ kumakolonw le fɔ.
Nka o bɛɛ n′a ta, a ta dimi belen ma mala,
a boro belen kɔrɔtanin lo o kama hali bi.

17 Sabu juguya bɛ cɛnri kɛ i ko tasuma;
a bɛ nɔnfɔntuw, ani ŋanituw jɛni,
ka yiritubaw jɛni ka ban,

† **9:3 9.3** Matigi Ala k′a to Zedeyɔn ka se sɔrɔ Madiyankaw kan o lon na (Kititigɛbagaw 6–7). ‡ **9:10 9.10** Resɛn ta juguw: O kɔrɔ ye Asirikaw (Ezayi 7.1; Masacɛw flanan 16.8-9).

ka o sisikuruba lawuri ka taga san fɛ.
18 Fangatigi Ala ta jusugban kosɔn,
tasuma bɛna jamana mina,
tasuma bɛna mɔgɔw domu.
Mɔgɔ si tɛna hina a balema ra;
19 o bɛ dɔ mina o kininboroyanfan fɛ ka o ɲimi,
nka o bɛɛ n’a ta, kɔngɔ belen bɛ o ra.
O bɛ dɔ mina o numanboroyanfan fɛ ka o domu,
nka o bɛɛ n’a ta, o tɛ fa.
Mɔgɔw bɛna o yɛrɛ ta somɔgɔw domu.
20 Manase ta mɔgɔw bɛ Efirayimu ta mɔgɔw domu,
Efirayimu ta mɔgɔw bɛ Manase ta mɔgɔw domu;
o bɛ fara ɲɔgɔn kan ka taga ben Zuda ta mɔgɔw kan.
Nka o bɛɛ n’a ta, a ta dimi belen ma mala,
a boro belen kɔrɔtanin lo o kama hali bi.

10

Zuda mara ɲamɔgɔw ta kiti

1 Mɔgɔ minw bɛ sariya terenbariw sigi,
minw bɛ sariya juguw latigɛ,
bɔnɔ bɛna olugu sɔrɔ.
2 O bɛ o kɛ janko ka dɛsɛbagatɔw tɔɲɔ kititigɛyɔrɔ ra,
ka ne ta jamana ɲanibagatɔw ta jo bɔsi o ra,
ka muso cɛ saninw borofɛnw mina o ra,
ka feritaw borofɛnw sonya!

3 Ni aw saralon nana se, aw bɛna a kɛ di?
Ni kojugu nana bɔ fɔ yɔrɔjan ka na ben aw kan, aw bɛna a kɛ di?
Aw bɛna bori ka taga jɔntigi le fɛ ko a ye aw bɔsi?
Aw bɛna aw ta naforo bla min?
4 Aw tɛna se ka foyi wɛrɛ kɛ fɔ ka biri ni kasoden tɔw ye,
ka ben dugu ma ni mɔgɔ fagataw ye.
Nka o bɛɛ n’a ta, Matigi Ala ta dimi belen ma mala,
a boro belen kɔrɔtanin lo o kama hali bi.

Asirikaw ta yɛrɛbonya

5 Matigi Ala ko:
«Bɔnɔ bɛna Asirikaw sɔrɔ,
olugu minw kɛra ne ta dimibɔbere ye.
Bere min bɛ o boro,
o ye ne ta jusufariya bere le ye.
6 Ne bɛ o ci ka taga siya Alaɲasiranbari dɔ kama;
siya min bɛ ne jusu bɔ, ne bɛ o bla ka taga o siya kama,
janko o ye taga o borofɛnw cɛ, ka o ta naforow bɔsi o ra,
ka o dɔndɔn i ko bɔgɔ min bɛ sira kan.

7 «Nka Asirikaw m’a faamu o cogo ra,
olugu m’a miiri ten o ta hakiri ra.
Halakiri miiriya le kɛra olugu jusukun na,
ka siya camanba faga.
8 O kosɔn o ko:
‹An ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ tɛ masacɛw le ye fana wa?
9 Yala an ma Kalino kɛ i ko Karikemisi,
ka Hamati kɛ i ko Aripadi,
ka Samari kɛ i ko Damasi wa*?
10 Ni anw boro sera ka o batofɛn gbansanw ta jamanaw mina,
k’a sɔrɔ olugu ta batofɛn lɛsɛninw tun ka ca ni Zeruzalɛmu ni Samari taw ye,
11 o tuma an ka min kɛ Samarikaw ni o ta batofɛn gbansanw na,
an tɛna o kelen le kɛ Zeruzalɛmukaw ni o ta batofɛn lɛsɛninw na wa?› »

Ala bɛna Asirikaw ta yɛrɛbonya bɔ o ra

* **10:9 10.9** Asirikaw ka o duguw bɛɛ kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan.

12 Nka ni Matigi nana a ta baara bɛɛ kɛ k’a dafa tuma min na Siyɔn kuru* kan, ani
Zeruzalɛmu, a bɛna a fɔ ko: «Yɛrɛbonya miiriya min bɛ Asiri masacɛ jusukun na, ani
wasoya min b’a flɛrikɛcogo ra, ne bɛna a sara ka kaɲa ni o ye.
13 Sabu Asiri masacɛ ko:
‹Ne ka nin bɛɛ kɛ ni ne yɛrɛ boro baraka le ye,
ani ne yɛrɛ ta hakiritigiya, sabu ne hakiri ka bon.
Ne ka siya tɔw ta jamana danw bɔ o nɔ ra, ka o ta jamana fara ne ta kan,
ka o ta naforow cɛ.
Ne ka masacɛw lajigi ka bɔ o sigiyɔrɔ ra, i ko cɛ barakaman.
14 Ne boro ka siyaw ta naforow cɛ, i ko mɔgɔ bɛ kɔnɔŋaga ta cogo min na.
Ne ka dunuŋa bɛɛ ta, i ko mɔgɔ bɛ kɔnɔ ta fanw benninw tɔmɔ cogo min na;
o si ma o kaman magamaga,
walama k’a o dakala yɛlɛ ka dɔ fɔ.› »

15 Ayiwa, yala jende yiritigɛtɔ b’a yɛrɛ waso yiritigɛbaga ra wa?
Yiritigɛsi b’a yɛrɛ bonya yirisibaga ma wa?
A kɛra i n’a fɔ bere le b’a minabaga boro kɔrɔtara,
i n’a fɔ berekuru le b’a minabaga boro lawurira.
16 O kosɔn Matigi Ala, Fangatigi Ala bɛna o ta kɛrɛkɛcɛ barakamanw kɛ cɛ fasaninw ye;
o ta bonya bɛɛ bɛna jɛni i ko tasuma bɛ mana ka fɛn jɛni cogo min na.

17 Ala min ye Izirayɛli ta yeelen ye, ale bɛna kɛ tasuma le ye;
Izirayɛli ta Ala Saninman bɛna kɛ tasumamana ye,
ka nɔnfɔnw, ani ŋaniw bɛɛ jɛni
ka o ban pewu, lon kelen na.
18 O ta yirituw, ani o ta yiriforow ta cɛɲa kɔ ani a ɲa,
a bɛna o bɛɛ halaki ka bɔ yi,
k’a kɛ i ko bana ka mɔgɔ min baraka bɛɛ ban.
19 O ta yirituw ta yiriw tɔ dɔgɔyakojugu fɛ,
hali denfitini dɔ bɛna se ka o jate k’a sɛbɛ.

Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta ko

20 O wagatiw ra, Izirayɛli ta mɔgɔ tɔw, ani Yakuba ta somɔgɔ minw bɔsira, olugu tɛna
o boromala o bugɔbaga kan tuun, nka o bɛna o boromala Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala
saninman le kan, ka kaɲa ni can ye.
21 O tɔ bɛna sekɔ ka na; Yakuba ta mɔgɔw tɔ bɛna na Setigi Ala fɛ.
22 Aw Izirayɛlimɔgɔw, hali ni aw ta mɔgɔw ka ca i ko kɔgɔjida kɛnkɛn, mɔgɔ dama
dama dɔrɔn le bɛna kɔsegi. Aw ta halakiri latigɛra ka ban; Ala ta terenninya bɛna sigi
bɛɛ kan.
23 O halakiri min latigɛra, Matigi Ala, Fangatigi Ala le bɛna o kɛ k’a dafa jamana bɛɛ
lajɛnnin kɔnɔ.

Asirikaw ta fanga bɛna ban pewu

24 O kosɔn Matigi Ala, Fangatigi Ala ko: «E, ne ta mɔgɔw, aw minw siginin bɛ Siyɔn
dugu kɔnɔ, aw kana siran Asirikaw ɲa, hali ni o bɛ aw bugɔ ni bere ye, ka berekuru ta
aw kama, i n’a fɔ Misirankaw k’a kɛ aw ra cogo min na.
25 Sani wagati dɔɔnin dɔrɔn, ne ta jusufariya bɛna ban aw ta fan fɛ, nka ne ta dimi
bɛna kɛ olugu Asirikaw ta cɛnri sababu le ye.»
26 Fangatigi Ala bɛna bisan ta o kama, i n’a fɔ a tun k’a kɛ Madiyankaw ra cogo min
na, Orɛbu ta farakuru yɔrɔ ra. A bɛna a ta bere kɔrɔta kɔgɔji kunna, i n’a fɔ a tun k’a
kɛ ni Misirankaw ye cogo min na.
27 O lon na, o ta doni bɛna ta ka bɔ aw kunna,
o ta fanga yiri bɛna bɔ aw kan na;
aw bɛna bonya ka aw kan tɔrɔ fɔ ka yiri kari.

Zeruzalɛmukaw juguw nacogo

28 O natɔ flɛ Ayati kama,
o bɛ tɛmɛna Migɔrɔn,
o ka o ta doniw bla Mikimasi!
29 A flɛ, o bɛ tɛmɛna kuruw furancɛ ra.
O ko: «An bɛna si Geba bi su fɛ!»
Ramakaw bɛ yɛrɛyɛrɛra;
Gibehakaw, minw ye Sawuli ta dugumɔgɔw ye, olugu bɛ borira.

30 Aw ye kule ci, Galimu dugumɔgɔw!
Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw Lahisakaw!
Anatɔtikaw, bɔnɔ ka aw sɔrɔ!
31 Madimenakaw bɛ janjanna,
Gebimu dugumɔgɔw bɛ dogoyɔrɔ ɲinina!
32 Bi yɛrɛ, o bɛna lɔ Nɔbu;
o bɛna o boro kɔrɔta Siyɔn dugumɔgɔw ta kuru kama,
min ye Zeruzalɛmu ta kongori ye.

Halakiriba

33 A flɛ, Matigi Ala, Fangatigi Ala
bɛna yiriborow karikari ni barakaba ye;
yirijanbaw bɛna tigɛ,
yiri jamijanbaw bɛna tigɛ ka ben dugu ma.
34 A bɛ yiritubaw tigɛ ni jende ye ka o benben,
i ko Liban yiritu cɛɲumanbaw bɛ ben cogo min na.

11

Yese ta duruja ta masayakura

1 Ayiwa, yiriborokura bɛna bɔ Yese* ta yiriju ra,
falenkun dɔ bɛna bɔ a lilinw na, ka den kɛ.
2 Matigi Ala Nin bɛna to a kan;
o Nin bɛna hakiritigiya ni faamuri di a ma,
ka kolatigɛcogoɲuman ni cɛfariya di a ma,
ka Matigi Ala lɔnniya ni a ɲasiran di a ma.
3 A diyanyakoba bɛna kɛ Matigi Ala ɲasiran le ye.
A ɲa bɛ min ye, a tɛna kiti tigɛ ka kaɲa ni o ye,
a toro bɛ min mɛn, a tɛna ko latigɛ ka kaɲa ni o ye;
4 nka a bɛna dɛsɛbagatɔw ta kiti tigɛ terenninya kan,
ka jamana ɲanibagatɔw ta ko latigɛ ni hɔrɔnya ye.
A kumakan bɛna dunuɲamɔgɔw bugɔ i ko bere,
a darakuma ta fɔɲɔ baraka bɛna mɔgɔjuguw faga.
5 Terenninya le bɛna kɛ a ta cɛsirijara ye;
a bɛna kankelentigiya fana siri a yɛrɛ cɛ ra.

6 Wara ni sagadennin bɛna to ɲɔgɔn fɛ,
waraninkala ni badennin bɛ la ɲɔgɔn kɔrɔ.
Sagaden ni jaraden bɛna domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ;
cɛdennin dɔ le bɛna kɛ o gbɛnbaga ye.
7 Misi ni waraba bɛna domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ,
o ta denw fana bɛna la ɲɔgɔn kɔrɔ;
jara bɛna bin ɲimi i ko misi.
8 Denŋɛnin bɛna toron kɛ fɔnfɔnnin ta wo da ra,
denfitini bɛna a boro don satutu ta wo kɔnɔ.
9 Kojugu si tɛna kɛ, cɛnri si tɛna kɛ
ne ta kuru saninman yɔrɔ si kan;
sabu Matigi Ala ta lɔnniya bɛna dunuɲa fa,
i ko jiw bɛ kɔgɔji fa cogo min na.

Ala bɛna a ta mɔgɔw kunmabɔ

10 Ayiwa, o lon na Yese ta duruja bɛna wuri ka lɔ,
ka kɛ i ko tagamasiyɛn, jamanaw ta mɔgɔw ye.
Siyaw bɛna a yɔrɔɲini;
a sigiyɔrɔ bɛna fa nɔɔrɔ ra.
11 O lon na, kɔni, Matigi Ala bɛna a boro kɔrɔta tuun a siɲaga flanan na†,
k'a ta mɔgɔ tɔw kunmabɔ,
a ta mɔgɔ tɔ minw tun tora Asiri, ani Misiran,
ani Patɔrɔsi, ani Etiyopi,

---

* **11:1 11.1** Yese tun ye Dawuda facɛ ye. Nin cirayakuma kɔrɔ ye ko Ala bɛna mɔgɔ dɔ lawuri o ta duruja ra min bɛna kɛ Ala ta mɔgɔ ye (Samawilu fɔlɔ 16.18-19; Yirari 5.5; 22.16). † **11:11 11.11** O kɔrɔ ye ko a bɛna a kɛ i n'a fɔ a tun k'a kɛ cogo min na wagati min na a ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran (Bɔri 3.20).

ani Elamu, ani Sinehari, ani Hamati
ani kɔgɔji kɔfɛjamanaw ra.

12 A bɛna tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta siyaw ye,
ka Izirayɛli ta mɔgɔ minaninw kɛ ɲɔgɔn kan,
ka Zuda ta mɔgɔ janjanninw lajɛn
ka bɔ dunuŋa fan naani na.
13 Efirayimu ta mɔgɔw ta celiya bɛna ban,
Zuda ta mɔgɔw fana ta juguya bɛna dabla;
Efirayimu ta mɔgɔw tɛna celiya kɛ ni Zuda ta mɔgɔw ye tuun,
Zuda ta mɔgɔw fana tɛna juguya Efirayimu ta mɔgɔw ma tuun.
14 O bɛna jɛn ka taga ben Filisikaw kan terebenyanfan na,
ka jɛn ka taga terebɔyanfan mɔgɔw borofɛnw cɛ.
O bɛna Edɔmu ni Mohabu jamana mina,
ka o ta fanga sigi Amɔnkaw fana kan‡.

15 Matigi Ala bɛna Misiran ta kɔgɔji ja;
a bɛna a boro fifa Efirati baji san fɛ,
ka fɔŋɔ barakaman dɔ fiyɛ
ka ji tarantaran k'a kɛ kɔ fitini wolonfla ye,
mɔgɔ bɛ se ka minw tigɛ ni a ta sanbara ye a sen na.
16 A ta mɔgɔ tɔ minw tora Asiri,
olugu bɛna sira sɔrɔ ka na,
i n'a fɔ a ta mɔgɔw bɔtɔ Misiran fɔlɔfɔlɔ,
olugu tun ka sira sɔrɔ ka na cogo min na.

12

Alatandodɔnkiri

1 O lon na, i bɛna a fɔ ko:
«E, Matigi Ala, ne bɛ i fo ka i waleɲumanlɔn,
sabu i tun dimina ne kɔrɔ,
nka i ta dimi banna,
i ka ne jusu saaro.
2 Can lo, Ala le ye ne Kisibaga ye!
Ne jigi b'a kan, ne ja tɛna tigɛ;
sabu Matigi Ala, Matigi Ala le ye ne ta baraka ye, ani ne ta dɔnkirila sababu;
ale le ye ne kisibaga ye.»
3 Aw ninsɔndiyanin bɛna ji bi
kisiri ta bunun na.

4 O lon na, aw bɛna a fɔ ko:
«Aw ye Matigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn, k'a tɔgɔ bato!
Aw ye a ta kobaw lakari siyaw cɛ ra,
ka o hakiri jigi a ra ko a tɔgɔ ka bon.
5 Aw ye dɔnkiri la ka Matigi Ala tando,
sabu a ka koŋumanbaw kɛ;
dunuŋamɔgɔ bɛɛ ka kan ka o lɔn.»
6 Siyɔn dugumɔgɔw,
aw ye ɲagarikanbaw bɔ, ka ɲagari fɔ ka pɛrɛn,
sabu Izirayɛli ta Ala saninman min bɛ aw cɛ ra,
o ka bon.

13
Siya tɔw ta kiti

(13–23)

Babilɔni ta kiti

1 Ala ka fɛn minw yira Amɔzi dencɛ Ezayi ra, Babilɔni* ta kow ra.
2 Aw ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta kuru dɔ kan, yiri foyi tɛ kuru min kan!

‡ **11:14 11.14** O siya minw tun ka Izirayɛli ta jamana lamini, olugu bɛɛ tun bɛ Izirayɛli ta fanga kɔrɔ Dawuda ta masaya wagati ra (Samawilu flanan 8.12).

Aw ye aw kan kɔrɔta ka o wele!
Aw ye aw boro fifa o ma,
o ye na don fagamaw ta donda fɛ!
3 Ne yɛrɛ kumana ne ta cɛw fɛ, minw blara danna ne ye;
ne ka ne ta cɛfariw wele, ne dimibɔbagaw,
ne ta bonya sɔrɔri ko ka di minw ye.

4 Mankan caman bɛ bɔra kuruw kunna,
i ko jama camanba mankan;
jamanaw ta wɔyɔkanw,
siyaw lajɛnnin ta wɔyɔkan!
Fangatigi Ala bɛ a ta mɔgɔw jatera,
k'a ta kɛrɛkɛjama labɛn kɛrɛ kama.
5 O bɛ nana ka bɔ jamanajan dɔ ra, fɔ dunuŋa dan na yi.
Matigi Ala ni a ta jusufariya ciradenw bɛna jamana bɛɛ halaki.

6 Aw ye maŋumankokasi kɛ,
sabu Matigi Ala ta lon surunyara,
Sebɛɛtigi Ala ta cɛnrilonba bɛ nana.
7 O kosɔn bɛɛ baraka bɛna ban,
cɛ bɛɛ fari bɛna faga.
8 Jigitigɛ bɛna o mina,
tɔɔrɔ ni dimi bɛna ben o kan;
o bɛna o yɛrɛ tɔnɔmi i ko muso jigibagatɔ.
O kɔnɔnɔfirinin bɛna to ka ɲɔgɔn flɛ;
o ɲadaw cogo bɛna yɛlɛmana.

9 Matigi Ala ta lon natɔ ye nin ye,
a ta fariya, ni a ta jusugban, ni a ta dimiba lon lo.
A bɛna jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye,
ka jurumunkɛbagaw halaki ka bɔ jamana kɔnɔ.
10 Sankolo lolow, ani a lolokuruw,
o si tɛna o ta yeelen bɔ tuun.
Tere bɔtɔ bɛna kɛ dibi ye,
karo fana tɛna a ta yeelen bɔ tuun.
11 Ne bɛna dunuŋamɔgɔw ta kojugu sara di o ma,
ka mɔgɔjuguw ta terenbariya sara di o ma.
Ne bɛna yɛrɛyiramɔgɔw ta yɛrɛbonya ban,
ka mɔgɔ jusu farimanw ta wasoya bɔ o ra.
12 Ne bɛna mɔgɔw yeko gbɛlɛya ka tɛmɛ sanin yɛrɛworo yeko kan,
ka adamadenw yeko gbɛlɛya ka tɛmɛ Ofiri sanin yeko kan.

13 O kosɔn ne bɛna sankolo yuguyugu;
dugukolo ni a jusiginanw bɛna yɛrɛyɛrɛ,
Fangatigi Ala ta jusugban sababu ra,
ani a ta dimiba lon kosɔn.
14 Mɔgɔw bɛna kɛ i ko o bɛ dagbɛ min gbɛnna,
ka kɛ i ko sagaw ni ba minw ma mɔgɔ sɔrɔ ka o lajɛn;
bɛɛ bɛna munu a ta siyamɔgɔw fan na,
bɛɛ bɛna bori ka taga a ta faso fan na.
15 Ni o ka mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔ, o bɛ o tigi sɔgɔ ni biŋɛ ye,
ni o ka min o min mina, o bɛ o faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
16 O bɛna o ta sinmindenw gbasi dugu ma ka o ɲɔɲɔ o yɛrɛ ɲa na;
o bɛna o ta bonkɔnɔfɛnw bɛɛ cɛ,
ka jɛn ni o ta musow ye jagboya ra.

17 A flɛ, ne bɛna Mɛdikaw lasu o ra,
o siya min tɛ wari jate foyi ye,
o fana tɛ sanin fɛ.
18 O ta kalanw bɛna kanbelenw sɔgɔ ka o ben dugu ma.
O tɛna hina hali deŋɲɛninw na,
o tɛna denmisɛn si flɛ ka makari a ra.

19 O ra, Babilɔni min tun ye maraw bɛɛ ta dugu cɛŋumanba ye,
min tun ye Babilɔnikaw ta nɔɔrɔ ni o ta yɛrɛbonya sababu ye,
o dugu bɛna kɛ i ko Ala ka Sodɔmu ni Gomɔri dugu minw halaki.
20 Mɔgɔ si tɛna sigi Babilɔni tuun;
a lakolon le bɛna to wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
Hali kongoyaalabagaw tɛna o ta fanibonw lɔ yi,
sagagbɛnbagaw tɛna sigi yi ni o ta sagaw ye ka nɛnɛkiri!
21 Kongofɛnw le bɛna la yi:
gbingbinw bɛna a bonw fa,
kɔnɔsogolonw bɛna a yɔrɔw kɛ o ta siyɔrɔw ye,
bakɔrɔninw bɛna to ka panpan yi.
22 Suruguw le bɛna to ka kasi o ta fagamabonbaw kɔnɔ,
kongowuruw bɛna to ka kasi o ta masasoŋumanw kɔnɔ.
Babilɔni ta wagati le sera;
dɔ fana tɛna fara a ta teredaw tɔ kan.

14

Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw ladon tuun

1 Sigiya t'a ra, Matigi Ala bɛna hina Yakuba ta mɔgɔw ra, a bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta tuun; a bɛna o sigi o yɛrɛ ta dugukolo kan. Lonanw bɛna na fara o kan; olugu bɛna na sigi ni Yakuba ta mɔgɔw ye.
2 Siya dɔw le bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta ka na ni o ye Izirayɛli jamana ra. Izirayɛlimɔgɔw bɛna o mɔgɔw kɛ o ta jɔncɛw ni o ta jɔnmusow ye Izirayɛli jamana ra, Matigi Ala ka jamana min di o ma. Siya minw tun ka Izirayɛlimɔgɔw mina, Izirayɛlimɔgɔw bɛna olugu fana mina; minw tun ka o ta fanga sigi Izirayɛlimɔgɔw kan, Izirayɛlimɔgɔw bɛna o ta fanga sigi olugu fana kan.

Babilɔni masacɛ ta kiti

3 Ni Matigi Ala nana aw laganfiya tuma min na, ka aw ta tɔɔrɔ ni aw ta sɛgɛ ban, ani jɔnyagbɛlɛn min tun lara aw kan, ka o bɛɛ ban,
4 o tuma ra aw bɛna Babilɔni masacɛ tɔgɔ don dɔnkiri ra, k'a fɔ ko:
E, min tun bɛ mɔgɔw minako juguyara, ale ta ko banna pewu!
A ta jagboyafanga sera a dan ma!
5 Matigi Ala ka mɔgɔjuguw ta bere kari;
a ka fangatigi farimanw ta masacɛbere kari.
6 Ale jusu gbannin le tun bɛ to ka jamana wɛrɛw ta mɔgɔw faga,
o fagari fana tun tɛ dabla;
a diminin le tun bɛ siya tɔw mara jagboya ra,
ka sɛgɛba la o kan, dan tɛ sɛgɛ min na.

7 Sisan kɔni, jamana bɛɛ bɛ ɲasuma ni laganfiya ra;
o bɛ ɲagari fɔ ka kule ci!
8 Hali sipɛrɛsisunw bɛɛ bɛ ninsɔndiya ele ta ben kosɔn;
Liban sɛdirisunw ko:
«Kabini ele benna,
yiritigɛbaga si tɛ nana an kama tuun!»

9 Kaburu jukɔrɔyɔrɔ kɔrɔtɔninba bɛ a yɛrɛ labɛnna
ka i natɔ kunbɛn;
o bɛ su tɔw lakunu ele kosɔn,
dunuŋa kuntigiw bɛɛ suw;
o bɛ siyaw ta masaw bɛɛ lawurira ka bɔ o ta sigiyɔrɔw ra ele kosɔn.
10 O bɛɛ bɛna kuma ta, k'a fɔ i ma ko:
«Ele fana kɛra barakantan ye i ko anw,
ele ni anw bɛɛ kɛra kelen ye!»
11 I ta yɛrɛbonya jigira kaburu kɔnɔ,
ani i ta gɔnifɔkanw bɛɛ;
kaburu tumuw le kɛra i ta lanan ye,
tumumisɛnw kɛra i ta birifani ye.

12 E, ele le bɔra san fɛ ka ben tan wa?
Ele sɔgɔmada lolo, dugugbɛda lolo,

ele bɛnna fɔ dugu ma,
ele min tun bɛ se siya tɔw ra!
13 I tun b’a fɔra i yɛrɛ kɔnɔ ko:
«Ne bɛna yɛlɛn ka taga fɔ sankolo kɔnɔ,
ne bɛna ne ta sigiyɔrɔ layɛlɛn ka se fɔ Ala ta lolow kunna;
ne bɛna taga sigi fɔ alaw ta jamalajɛnkuru kunna,
fɔ sahiliyanfan kɔnɔnɔyɔrɔ ra*!
14 Ne bɛna yɛlɛn fɔ sankabaw kunna,
ne bɛna kɛ i ko Ala kɔrɔtaninba yɛrɛ!»
15 Nka o ka i firi kaburu dibi ra,
fɔ dingaba dɔ jukɔrɔyɔrɔ ra yi!
16 Ni mɔgɔ min ka i ye, o tigi b’a ɲa lɔ i ra,
ka i flɛ kosɛbɛ, k’a fɔ ko:
«E, cɛ min tun bɛ dugukolo yɛrɛyɛrɛ, ale le ye nin ye tan wa?
Ale le tun bɛ jamanaw yuguyugu,
17 ka dunuŋa kɛ i ko kongokolon,
k’a duguw cici;
a fana tun tɛ a ta kasodenw labla ka ye fiyewu!»

18 Siya tɔw ta masacɛw bɛɛ,
o ka olugu bɛɛ kelen kelen la ni bonya ye o ta kaburu kɔnɔ.
19 Nka o ka ele firi kɛnɛ ma, i ma kaburu sɔrɔ.
I kɛra i ko den kɔgɔbari su, mɔgɔw bɛ ɲigi min na.
O ka i la kɛrɛkɛden faganinw cɛ ra, minw fagara ni kɛrɛkɛmuru ye.
Mɔgɔw bɛ o suw dɔndɔn ka tɛmɛ;
o bɛ o suw firi faradinga kɔnɔ.
20 Ele tɛna la kaburu kɔnɔ i ko masacɛ tɔw,
sabu i ka i ta jamana cɛn,
ka i yɛrɛ ta jamana mɔgɔw halaki.
Mɔgɔjuguw ta siya tɔgɔ tɛna fɔ tuun fiyewu!

21 Aw ye o ta denw ta fagari ko labɛn,
o facɛw ta terenbariyaw kosɔn,
janko olugu fana kana na wuri lon dɔ ka dunuŋa mina, k’a kɛ o ta ye,
ka o ta duguw lɔ ka yɔrɔ bɛɛ fa.

22 «Ne bɛna wuri o kama; Fangatigi Ala ko ten. Ne bɛna Babilɔni tɔgɔ ni a ta ko tɔ bɛɛ
latunu, o ta denw ni o ta mamadenw bɛɛ; Matigi Ala ko ten.
23 Ne bɛna o ta yɔrɔ kɛ juguninw dogoyɔrɔ le ye, k’a yɔrɔ bɛɛ kɛ bɔgɔ ye. Ne bɛna o
flan ni flanan ye ka o halaki; Fangatigi Ala ko ten.»

Asirikaw ta kiti
24 Fangatigi Ala karira, ko:
«Sigiya t’a ra, ne ka min ŋaninya o le bɛna kɛ,
ne ka min latigɛ, o bɛna dafa!
25 Ne bɛna Asirikaw halaki ka bɔ ne ta jamana kɔnɔ;
ne bɛna o dɔndɔn ne ta kuruw kan.
Ne bɛna o ta doni ta ka bɔ ne ta mɔgɔw kunna,
ka o ta fanga yiri kari ka bɔ o kan na.»

26 Matigi Ala ka min latigɛ dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kama, o le ye nin ye;
a k’a boro kɔrɔta siyaw bɛɛ kan ko a bɛna min kɛ o ra, o le ye nin ye.
27 Fangatigi Ala ka nin ko latigɛ ka ban;
jɔn le bɛ se k’a bari?
A boro kɔrɔtanin lo;
jɔn bɛ se k’a lalɔ?

Filisikaw ta kiti
28 Masacɛ Ahazi sara san min na, nin kuma fɔra, ko:
29 Filisi jamana bɛɛ lajɛnnin, aw kana ɲagari

---

* **14:13 14.13** Kanaanakaw tun b’a miiri ko o ta alaw tun bɛ o ta ɲɔgɔnyew kɛ kuru dɔ le san fɛ, fɔ sahiliyanfan kɔfɛyɔrɔ ra, ka dunuŋa ta kow latigɛ.

ko aw bugɔbere karira dɛ,
sabu sa ta lilin tɔ bɛna falen ka kɛ satutu le ye;
sa bɛna den min woro, o bɛna kɛ sajuguba kamantigi dɔ le ye!
30 O tuma ra, dɛsɛbagatɔw bɛɛ ra mɔgɔ dɛsɛnin bɛna domuni sɔrɔ,
fagantanw bɛna hɛra ni laganfiya sɔrɔ.
Nka ne bɛna aw Filisikaw ta lilinw bɛɛ faga, kɔngɔ sababu ra;
ni fɛn o fɛn ka to aw kɔ, ne bɛna o bɛɛ faga.

31 Dugu donda, ele ye maɲumankokanw fɔ!
Dugu, ele ye kule!
Filisi jamana bɛɛ lajɛnnin baraka ye ban,
sabu sisi finman dɔ bɛ wurira ka na ka bɔ sahiliyanfan fɛ;
o mɔgɔw ta kɛrɛkɛjama ra, cɛ si tɛ to kɔ.

32 An bɛna nin siya ta ciradenw jaabi ni mun kuma le ye?
Ko Matigi Ala le ka Siyɔn dugu sigi,
ko a ta jamana ɲanibagatɔw bɛna dogoyɔrɔ sɔrɔ yi.

15

Mohabukaw ta kiti

1 Kuma minw fɔra Mohabukaw ta ko ra:

Ɔnhɔn, a halakira su kelen na!
Mohabukaw ta dugu min ye Ari ye, o ta banna!
Ɔnhɔn, a halakira su kelen na!
Mohabukaw ta dugu min ye Kiri ye, o ta banna!
2 Dibɔnkaw bɛ tagara o ta alaw ta batosow kɔnɔ,
o bɛ tagara o ta sɔnnikɛyɔrɔw ra, ka taga kasi.
Nebo ni Medeba le kosɔn,
Mohabukaw bɛ maɲumankokanw fɔra.
O bɛɛ kun lira,
o bɛɛ bonbosiw lira.
3 O ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra ka sigi siradaw ra;
o bɛɛ bɛ maɲumankokanw le fɔra,
ka to ka ɲaji bɔ
biribonw kunna, ani jamalajɛnyɔrɔw ra.
4 Hɛsibɔnkaw, ani Elalekaw bɛ kule cira;
o ta mankan bɛ sera fɔ Yahasi.
O kosɔn Mohabukaw ta kɛrɛkɛcɛw bɛ mankan cira;
o ja tigɛninba lo.

5 Ne jusu kasira Mohabu jamana kosɔn;
o ta boribagaw borira ka taga fɔ Sowari,
ka taga fɔ Egilati Selisiya.
O bɛ yɛlɛnna ka taga Luhiti dugu sira fɛ;
o tagatɔ bɛ kasira ka taga.
O tagatɔ Horonayimu dugu sira fɛ,
cɛnri min sera o ma, o bɛ o kule le cira.

6 Nimirimu ta jiw jara,
binw jara,
kongobinw halakira,
binkɛnɛ ni flaburukɛnɛ si tɛ yi tuun.
7 O kosɔn o ta borofɛn minw tora o boro,
o sera ka fɛn o fɛn mara,
o bɛ o cɛra ka taga ni o ye sɔlisunw ta kɔ kɔ fɛ.
8 Sabu mankan bɛ wurira ka Mohabu jamana bɛɛ lamini;
o ta maɲumankokanw mankan sera fɔ Egilayimu,
o ta maɲumankokanw mankan sera fɔ Bɛri Elimu.
9 Dimɔn kɔ jiw bɛɛ kɛra jori ye,
nka ne bɛna ko wɛrɛ fara Dibɔnkaw ta kan tuun;
Mohabuka minw bɔsira, minw tɔ tora o ta jamana kɔnɔ,

jara dɔ bɛna ben olugu kan.

16

Mohabukaw dɛsɛra

1 Aw ye sagajigi dɔ bla ka bɔ Sela, ka taga o di jamana kuntigi ma,
ka kongokolon cɛtigɛ,
ka taga o kɛ bonya ye
Siyɔn dugu kɔnɔ, Siyɔn kuru kan.

2 Mohabukamusow bɛna kɛ Arinɔn kɔji sennatigɛyɔrɔ ra
i ko kɔnɔnin minw gbɛnna ka bɔ o ta ɲaga kɔnɔ, o bɛ yaala o kun fɛ.
3 O b'a fɔ ko: «E, aw ye an ladi,
aw ye fɛn dɔ latigɛ an ta ko ra;
aw ye kɛ suma ye ka anw datugu teregban fɛ,
ka yɔrɔ kɛ i ko su dibi.
Aw ye an ta mɔgɔ gbɛnninw dogo,
aw kana an ta mɔgɔ boribagatɔw janfa!
4 Aw y'a to Mohabukaw ta mɔgɔ gbɛnninw ye taga sigi aw fɛ;
aw ye kɛ o dogoyɔrɔ ye,
ka o tanga cɛnrikɛbagaw ma.»

Sabu lon dɔ mɔgɔjuguw bɛna ban,
cɛnri bɛna lalɔ,
cɛnrikɛbagaw bɛna tunu ka bɔ jamana kɔnɔ.
5 O kɔ, masaya dɔ bɛna wuri ka sabati a ta ɲumanya sababu ra;
kuntigi dɔ bɛna sigi o masasiginan kan, ka kɛ kankelentigi ye Dawuda ta so kɔnɔ;
a bɛna kiti tigɛ can kan,
ka terenninya sira ko lateliya.

6 An ka Mohabukaw ta yɛrɛbonya ko mɛn,
o ta yɛrɛbonya dama tɛmɛnin,
o ta yɛrɛyira ni o ta yɛrɛbonya,
o ta dabaya ni o ta wasoyakuma gbansanw.
7 O kosɔn Mohabukaw bɛ kasira Mohabu jamana kosɔn,
o bɛɛ le bɛ kasira.
Aw ye maɲumankokasi kɛ, ka aw jusu kasi
Kiri Haresɛti ta rɛzɛnburuw kosɔn.
8 Hɛsibɔn dugu ta forow jajara,
ani Sibima dugu ta rɛzɛnsunw.
Siyaw ta kuntigiw k'a yiriborow* karikari.
A yiriborow tun woyora ka se fɔ Yazɛri,
ka se fɔ kongokolon fan na;
a borow tun nugura ka janya ka se fɔ Kɔgɔji sanin kɔ fɛ.

9 O kosɔn ne bɛna kasi, ka kasi ni Yazɛrikaw ye
Sibima dugu ta rɛzɛnforo kosɔn.
E, Hɛsibɔnkaw! E, Elalekaw!
Ne bɛna ɲaji bɔ, fɔ ka aw ɲigi,
sabu kɛrɛmankan dɔ ka aw ta simankan ɲagari
ni aw ta rɛzɛntigɛ ɲagari mankanw ban.
10 Ɲagari ni ninsɔndiya banna yiriforow cɛ ra,
dɔnkirilakanw tɛ rɛzɛnforow kɔnɔ tuun,
ɲanagbɛkan tɛ yi tuun.
Mɔgɔ si tɛ rɛzɛn forogira rɛzɛnforogidinga kɔnɔ tuun,
sabu ne ka ɲagarikanw bɛɛ ban.
11 O kosɔn ne kɔnɔ gbannin bɛ ŋuna Mohabukaw ta ko ra,
k'a kɛ i ko gɔnifɔkan;
ne jusukun tɔɔrɔra Kiri Hɛrɛsi ta ko ra.

12 Mohabukaw bɛ taga o yɛrɛ sɛgɛ o ta sɔnnikɛyɔrɔw ra;

---

* **16:8 16.8** Yiriborow, o kɔrɔ ye jamana mɔgɔw.

o bɛ taga o ta alaw daari o ta batoso kɔnɔ, nka o si tɛ foyi ɲa.

13 Matigi Ala ka nin kuma le fɔ kabini wagatijan Mohabukaw ta ko ra.
14 Ayiwa, sisan, Matigi Ala b'a fɔ tuun ko: «Sani san saba cɛ, san saba dafanin, Mohabu jamana ta dawula bɛna ben, ani a ta jama camanba bɛɛ; mɔgɔ dama dama minw bɛna to o kɔ, olugu tɛna kɛ foyi ye, o tɛna baraka sɔrɔ.»

17

Damasi dugu ta kiti

1 Kuma minw fɔra Damasi dugu ta ko ra:
«A flɛ, Damasi* tɛna kɛ dugu ye tuun;
a bɛna kɛ kabakuruton le ye.
2 Arowɛri mara ta duguw bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye,
ka kɛ bɛganw ta toyɔrɔ ye;
bɛganw bɛna la yi, foyi tɛna o lasiran.
3 Dugu barakamanw bɛna ban Efirayimu mara kɔnɔ,
masaya bɛna ban Damasi mara ra.
Sirika tɔ dama dama min tora,
olugu bɛna laban i ko Izirayɛlimɔgɔw ta bonya banna cogo min na.
Fangatigi Ala ko ten.»

Min bɛna kɛ Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra

4 «Ayiwa, o lon na kɔni, Yakuba ta mɔgɔw ta bonya bɛna dɔgɔya;
o bɛna fasa, ka turu bɛɛ ban o fari ra.
5 Izirayɛlimɔgɔw bɛna kɛ i ko simankanbaga bɛ siman lɔlɔninw mina ni a boro ye cogo min na k'a kan;
o bɛna kɛ i ko mɔgɔw bɛ siman benbennin minw tɔmɔtɔmɔ Refayikaw ta kɛnɛgbɛ ra.
6 Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw bɛna to, olugu bɛna kɛ i ko o ka oliviyesun min yuguyugu k'a denw burun;
o bɛna kɛ i ko yiriden tɔ fla, walama tɔ saba min bɛ to fɔ sanfɛyiriborow ra,
walama den tɔ naani, walama tɔ looru min bɛ to yiriboro dencamantigi ra.
Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko ten.»

7 O lon na, adamadenw bɛna o ɲa munu o danbaga fan fɛ; o bɛna o ɲa lɔ Izirayɛli ta Ala saninman na.
8 O tɛna o ɲasin sarakabɔnanw ma tuun, o yɛrɛ boro tun ka minw lɔ; o tɛna o yɛrɛ boro ta fɛnlalaganinw flɛ tuun, jo musoman Asera ta berew, ani wusunan sarakabɔnanw.
9 O lon na, Izirayɛli ta dugu barakamanw bɛna kɛ i ko dugu minw tun kɛra tomow ye yirituw cɛ ra, ani kuruw kan† fɔlɔfɔlɔ, wagati min Izirayɛlimɔgɔw tun nana ben o yɔrɔ mɔgɔw kan ka o halaki. Ayiwa, Izirayɛli duguw fana bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye ten le.
10 Sabu aw ɲinana aw kisibaga Ala kɔ,
aw ma aw hakiri to aw ta baraka sɔrɔyɔrɔ ra;
o kosɔn aw ka yiriforoɲumanw sɛnɛ,
ka rɛzɛn yiriboro turu ala wɛrɛw ye.
11 Aw ka o turu lon min na, o lon yɛrɛ ra aw ka o wuritɔ ye;
o sɔgɔmada yɛrɛ fɛ, aw ka aw ta sɛnɛfɛnw fiyerentɔ ye.
Nka siman tigɛta tɛna kɛ foyi ye o lon na,
banajugu ni dimi banbari kosɔn.

Cɛnrikɛbagaw bɛna halaki

12 E, jamaba dɔ mankan!
O mankan bɛ i ko kɔgɔjiw mankan.
Siyaw wɔyɔkan bɛ bɔra,
i ko ji barakamanw woyokan.
13 Siyaw bɛ wɔyɔkanw cira i ko jibaw woyokan;
nka Matigi Ala bɛna sɔngɔ o ra, o bɛ bori ka taga fɔ yɔrɔjan.
A bɛna o cɛ ka taga, i ko fɔɲɔ bɛ bɔ kuruw ra ka biŋnaga cɛ ka taga cogo min na,
i ko sanfɔɲɔ bɛ buguri wuri ka taga folonkonto ra cogo min na.
14 Wulada wagati belen ye balahu ye,

---

* **17:1 17.1** Damasi tun ye Siri jamana ta duguba ye (Ezayi 10.9); Damasi benko tun kɔnna ka fɔ (Masacɛw flanan 16.9). † **17:9 17.9** Yirituw cɛ ra, ani kuruw kan: Kitabu dɔw b'a fɔ ko: Hevikaw, ani Amɔrikaw ta duguw.

nka sani sɔgɔmada ye se, o bɛɛ bɛ tunu.
Minw bɛ benna an kan, olugu ta bɛna kɛ ten le;
minw bɛ an borofɛnw minana, olugu ta bɛna kɛ ten.

18

Etiyopi jamana fagamaw ta kiti

1 E, bɔnɔ bɛna nin jamana sɔrɔ, kamanw mankan bɛ bɔra jamana min na,
jamana min bɛ Etiyopi jamana ta baw kɔ fɛ,
2 jamana min bɛ ciradenw ci jibaw kan,
ka o bla ka taga ji kan ni jirakurunw ye, jirakurun minw lalagara ni bin ye!
Aw ciraden telimanw, aw ye taga nin siya mɔgɔw fɛ,
siya min mɔgɔw ka jan, ani o fari bɛ manamana,
siya min ye siranyafɛnba ye yɔrɔsurunmɔgɔw, ani yɔrɔjanmɔgɔw bɛɛ fɛ,
siya min ye siya barakaman ye, min sen bɛ fɛn bɛɛ terege,
bajiw ka siya min ta jamana cɛtigɛ.

3 Aw dunuŋamɔgɔw bɛɛ,
aw minw siginin bɛ dugukolo kan,
ni tagamasiyɛn dɔ nana kɔrɔta kuruw kunna, aw ye o flɛ!
Ni buru nana fiyɛ, aw y'a lamɛn!
4 Sabu Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko:
«Ne bɛna to ne sigiyɔrɔ ra ka flɛri kɛ;
ne bɛ to yɔrɔ kelen na,
i ko fundɛnin min bɛ bɔ tere bɔwagati ra,
i ko bugun min bɛ gɔmiji jigi simankanwagati ta fundɛnin tuma ra.»

5 Sabu ni rɛzɛn fiyerenna ka ban,
ni a fiyerenw yɛlɛmana ka kɛ rɛzɛn mɔtaw ye,
sani rɛzɛntigɛwagati ye se o bɛ rɛzɛn yiriboromisɛnw lɛsɛ ni muru ye,
ka yiriboro janjanw tigɛtigɛ ka bɔ yi.
6 O kɔ, a bɛɛ lajɛnnin bɛna to yi,
ka kɛ kuruyɔrɔw ta sogodomukɔnɔw ta ye,
ka kɛ jamana kongosogow ta ye;
kɔnɔw bɛna baro a ra fundɛninwagati ra,
jamana kongosogow bɛɛ bɛna baro a ra nɛnɛwagati ra.

7 O wagati ra, o jamana mɔgɔw bɛna na ni bonyaw ye Fangatigi Ala fɛ; jamana dɔ lo, min ta mɔgɔw ka jan, ani o fari bɛ manamana; siya dɔ lo, min ye siranyafɛnba ye yɔrɔsurunmɔgɔw, ani yɔrɔjanmɔgɔw bɛɛ fɛ, siya min ye siya barakaman ye, min sen bɛ fɛn bɛɛ terege, bajiw ka siya min ta jamana cɛtigɛ. O bɛna na ni o bonyafɛnw ye Siyɔn kuru kan, Fangatigi Ala tɔgɔ bɛ yɔrɔ min na.

19

Misirankaw ta kiti

1 Kuma minw fɔra Misiran jamana ta ko ra:
Matigi Ala yɛlɛnna sankaba teliman dɔ kan,
a bɛ nana Misiran.
Misirankaw ta jow bɛ yɛrɛyɛrɛra a ɲa;
Misirankaw ja tigɛra.
2 «Ne bɛna Misirankaw kɔnɔnɔsu ɲɔgɔn kama:
balemaw bɛna ɲɔgɔn kɛrɛ,
sigiɲɔgɔnw bɛna ɲɔgɔn kɛrɛ,
dugu dɔ bɛ dugu dɔ kɛrɛ,
mara dɔ bɛ mara dɔ kɛrɛ.
3 Misirankaw ta jagbɛlɛya bɛɛ bɛna ban pewu;
ne bɛna o ta kolatigɛninw cɛn.
O bɛna taga lagbɛri kɛ jotigiw le fɛ, ani subagaw,
ani minw bɛ suw wele, ani lagbɛrikɛbagaw.
4 Ne bɛna Misirankaw don matigicɛ fariman dɔw boro;
masacɛ hinabari dɔ le bɛna a ta fanga sigi o kan.
Matigi Ala, Fangatigi Ala ko ten.»

5 Kɔgɔji ta jiw bɛna ja,
ba ta ji bɛna ban fɔ ka ja.
6 Ba ta jiborow ta jiw bɛna tori,
Nili ba ta jisira ta jiw bɛna jigi fɔ ka ja;
binw, ani karaw bɛna jaja.
7 Bin o bin bɛ bada ra, ani ba donyɔrɔ ra kɔgɔji ra,
fɛn o fɛn bɛ sɛnɛ Nili bada ra, o bɛɛ bɛna jaja,
fɔɲɔ b′a yɛrɛgɛ, k′a tunu pewu!
8 Jɛgɛminabagaw bɛna to ka ŋuna;
minw bɛɛ bɛ dulen bla Nili baji ra, olugu bɛɛ bɛna sukasi kɛ;
minw bɛ jɔ firi ji ra, olugu bɛɛ jusu bɛna kasi.
9 Minw bɛ lɛnfani baara kɛ, olugu jigi bɛna tigɛ;
musɔ minw bɛ jese woloma, ani cɛ minw b′a dan, olugu ta bɛna kɛ kɔnɔnɔfiri ye.
10 O ta jesedanbagaw jigi bɛna tigɛ,
minw bɛ baara kɛ sara ra, olugu bɛɛ jusu bɛna kasi.

11 Sohan* dugu ɲamɔgɔw ye nalomanw le ye,
Farawona ladibaga hakiritigiw ta ladiri ye hakirintanyakuma le ye.
Mun na aw bɛ sɔn k′a fɔ Farawona ye ko:
«Anw ye hakiritigidenw le ye, masacɛkɔrɔw ta denw?»
12 Aw ta hakiritigiw bɛ min sa?
Ayiwa, Fangatigi Ala ka min latigɛ Misirankaw kama,
o ye o kow ɲalɔn ka o yira aw ra sa!
13 Sohan dugu ɲamɔgɔw kɛra fatɔw ye,
Mɛnfisi† dugu ɲamɔgɔw bɛ o yɛrɛ nɛgɛra;
Misiran kuntigiw le bɛ Misirankaw lafirira.
14 Matigi Ala ka ɲanamini le bla o ra,
k′a to o ye to ka talontalon o ta kokɛtaw bɛɛ ra,
i n′a fɔ dɔrɔtɔ bɛ talontalon ka ben a yɛrɛ ta fɔɔnɔ ra cogo min na.
15 Mɔgɔ si tɛna se ka foyi kɛ Misiran jamana ye tuun:
ɲamɔgɔw tɛna se, kɔmɔgɔ tɛna se;
mɔgɔba tɛna se, mɔgɔ gbansan tɛna se‡.

Misirankaw bɛna Matigi Ala bato

16 O lon na, Misirankaw bɛna kɛ i ko musow; wagati min ni Fangatigi Ala nana a boro kɔrɔta o kama, k′a boro fifa o kama, o bɛna siran fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.
17 Zuda mara ta ko bɛna kɛ jatigɛkoba ye Misirankaw fɛ; ni a tɔgɔ fɔra mɔgɔ o mɔgɔ kɔrɔ, o tigi bɛ siran Fangatigi Ala ta kolatigɛninw kosɔn, a ka ko min latigɛ Misiran jamana kama.
18 O lon na, dugu looru bɛna sɔrɔ Misiran jamana ra, o dugumɔgɔw bɛna heburukan fɔ, o bɛna kari Fangatigi Ala tɔgɔ le ra. O duguw ra kelen bɛna wele ko Teredugu§.
19 O lon na, sarakabɔnan dɔ bɛna sɔrɔ Matigi Ala tɔgɔ ra Misiran jamana cɛmancɛ ra; o bɛna kabakurujan dɔ kɛ hakirijigifɛn ye, ka o bla jamana danyɔrɔ ra.
20 O bɛna kɛ Fangatigi Ala ta tagamasiyɛn ni a ta seereya le ye Misiran jamana kɔnɔ; ni Misirankaw ka kule o tɔɲɔbagaw boro, ka Matigi Ala wele, Matigi Ala bɛna kisibaga di o ma, min bɛna o juguw kɛrɛ, ka o bɔsi.
21 Matigi Ala bɛna a yɛrɛ yira Misirankaw ra, Misirankaw fana bɛna Matigi Ala lɔn o lon na. O bɛna a bato, ka bɛgan sarakaw* ni siman sarakaw* bɔ a ye; o bɛna dajuruw ta Matigi Ala fɛ, ka o dajuruw dafa.
22 Matigi Ala bɛna Misirankaw tɔɔrɔ; a bɛna o tɔɔrɔ, nka a bɛna o kɛnɛya. O yɛrɛ bɛna sekɔ ka na Matigi Ala fɛ; a bɛna sɔn o ta daariri ma ka o kɛnɛya.
23 O lon na, sira dɔ bɛna bɔ Misiran, ka taga Asiri jamana ra; Asirikaw bɛna taga Misiran, Misirankaw fana bɛna taga Asiri. Misirankaw, ani Asirikaw bɛɛ bɛna jɛn ka Matigi Ala bato.
24 O lon na, Izirayɛli le bɛna kɛ jamana sabanan ye, ka fara Misiran jamana ni Asiri jamana kan, o jamana minw sababu ra Ala bɛna baraka don dunuŋa ra.

---

* **19:11 19.11** Sohan tun ye Misiran dugu dɔ ye, Nili ba terebɔyanfan na. A tun bɛ wele fana ko Tanisi. † **19:13 19.13** Mɛnfisi tun ye Misiran duguba dɔ ye; o dugu bɛ wele fana ko Nɔfu. ‡ **19:15 19.15** Heburukan na ɲamɔgɔw ye kunkolo ye; kɔmɔgɔw ye kukala ye; mɔgɔbaw ye tamaro yiriborow ye; mɔgɔ gbansanw ye karaw ye. § **19:18 19.18** Kitabu dɔw ko Halakidugu.

25 Fangatigi Ala bɛna baraka don a ra, k’a fɔ ko: «Ne bɛ baraka don Misiran jamana
ra, sabu ne ta mɔgɔw lo; ne bɛ baraka don Asiri jamana ra, sabu ne boro le ka o dan;
ne bɛ baraka don Izirayɛli jamana ra, sabu ne yɛrɛ ta jamana lo.»

20

Misirankaw ni Etiyopikaw ta sɛgɛ tagamasiyɛn

1 San min na Asiri masacɛ Sarigɔn tun k’a ta kɛrɛkɛjamaw kuntigiba ci ka na Azidɔdi
dugu kɛrɛ k’a mina,
2 o wagati le ra Matigi Ala tun kumana Amɔzi dencɛ Ezayi fɛ, k’a fɔ a ye ko: «Bɔrɔfani
min bɛ i ra, taga o bɔ i yɛrɛ ra, ka i ta sanbara fana bɔ i sen na.» Ezayi k’a kɛ ten; a fari
lakolon ni a sennakolon ka kɛ yaala ye.
3 Matigi Ala k’a fɔ o le ra, ko: «Ayiwa, ne ta jɔncɛ Ezayi fari lakolon ni a sennakolon
tagamana fɔ san saba, ka o kɛ ko nataw tagamasiyɛn ye, ka Misirankaw, ani Etiyopikaw
lasɔmi cogo min na,
4 Asiri masacɛ bɛna Misiran jamana ta kasodenw, ani Etiyopi jamana mɔgɔ minaninw
kɛ o cogo le ra; o bɛna denmisɛnw, ani cɛkɔrɔbaw bɛɛ fari lakolon ni o sennakolon ni o
julakolon mina ka taga ni o ye, ka o kɛ maroyakoba ye Misirankaw fɛ.
5 Ni o kɛra, minw tun bɛ o jigi lara Etiyopi jamana kan, ka o yɛrɛ bonya Misirankaw
sababu ra, olugu ta bɛna kɛ jatigɛ ni maroya ye.»
6 O lon na, kɔni, o kɔgɔjida ta yɔrɔ mɔgɔw bɛna a fɔ ko: «E, a flɛ, an tun ka an jigi la
minw kan, ani an tun bɛ to ka bori ka taga minw fɛ ko o ye an dɛmɛ, ka an bɔsi Asiri
masacɛ boro, olugu laban kɛra nin le ye! E, anw bɛna bɔsi cogo di sisan sa?»

21

Babilɔni ta fanga laban

1 Kuma minw fɔra kɔgɔjida kongokolon ta ko ra:
An juguw bɛ nana i ko sanfɔŋɔ min bɛ wuri ka woroduguyanfan kongokolon cɛtigɛ;
o bɛ nana ka bɔ kongokolon kɔnɔ,
ka bɔ jamana dɔ ra, min tɔgɔ bɛ siranya bla mɔgɔw ra.
2 Kogbɛlɛnba le yirara ne ra:
Mɔgɔjanfabagaw bɛ janfa sirira,
cɛnrikɛbagaw bɛ cɛnri kɛra.
Elamu kɛrɛkɛcɛw, aw ye taga!
Mɛdi kɛrɛkɛcɛw, aw ye dugu lamini!
Ne Ala bɛna ŋunakanw bɛɛ ban.

3 O kosɔn ne soro bɛ ne dimina,
kɔnɔdimi ka ne mina i ko muso jigibagatɔ;
jigitigɛ kosɔn ne toro tɛ foyi mɛnna tuun,
jatigɛ kosɔn ne ɲa tɛ foyi yera tuun.
4 Ne hakiri ɲagamina,
ne ja tigɛra fɔ ne bɛ yɛrɛyɛrɛ.
Ne kɔrɔtɔnin tun bɛ to ka sufɛra min makɔnɔ,
o kɛra siranyafɛn ye ne fɛ sisan.

5 O bɛ domunikɛyɔrɔ labɛn
ka tapiw lala,
ka domuni kɛ, ka min.
Nka o bɛna bara k’a mɛn ko:
«Aw ye wuri, kɛrɛkuntigiw!
Aw ye turu mun aw ta nɛgɛbɛnnanw na!»

6 Sabu Matigi Ala k’a fɔ ne ye ko:
«Taga yɔrɔkɔrɔsibaga dɔ sigi, ka yɔrɔ kɔrɔsi;
ni a ka min ye, a ye o fɔ.
7 Ni a ka sowotoro dɔ ye so fla bɛ min samana,
ka mɔgɔ dɔw ye faliw kan, ka dɔw ye ɲɔgɔmɛw kan,
a ye kɔrɔsiri kɛ ka ɲa,
a ye kɔrɔsiri kɛ ka ɲa kosɛbɛ.»

8 Yɔrɔkɔrɔsibaga pɛrɛnna, ko:

«Matigi, ne lɔnin bɛ sankaso kunna,
lon o lon ne bɛ yɔrɔ kɔrɔsi.
Ne lɔnin bɛ ne lɔyɔrɔ ra;
su o su ne bɛ flɛri kɛ.
9 A flɛ, cɛ dɔ bɛ nana sowotoro dɔ kɔnɔ,
so fla bɛ sowotoro samana!
A ka kuma ta, k'a fɔ ko:
‹A benna, Babilɔni benna!
O ta alaw bɛɛ benbenna dugu ma, ka cici.› »

10 E, ne ta mɔgɔw, o ka aw minw gbasi simangbasikɛnɛ ra, ka aw fiyɛ i ko siman,
ne ka min mɛn Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala fɛ,
ne ka o le fɔ aw ye.

Duma mara ta kiti

11 Kuma minw fɔra Duma* mara ta ko ra:
Mɔgɔ dɔ tora Seyiri ka pɛrɛn ka ne wele, ko:
«Dugu kɔrɔsibaga, sufɛra bɛ cogo di?
Dugu kɔrɔsibaga, sufɛra bɛ cogo di?»
12 Dugu kɔrɔsibaga ko:
«Sɔgɔmada bɛ sera, nka su fana bɛ kora tuun.
Ni aw b'a fɛ ka ɲininkari kɛ, aw ye ɲininkari kɛ;
o kɔ, aw ye sekɔ ka na tuun.»

Arabujamana ta kiti

13 Kuma minw fɔra Arabujamana ta ko ra:
«Aw bɛna si Arabujamana yirituw ra,
aw Dedanka ɲɔgɔmɛtigi dugutagabagaw!
14 Aw ye taga minlɔgɔtɔw kunbɛn ni ji ye,
aw minw siginin bɛ Tema jamana ra,
aw ye taga boribagaw nɔ fɛ ni domuni ye.
15 Sabu o bɛ borira kɛrɛkɛmuru le ɲa,
kɛrɛkɛmuru min samana ka bɔ a forogo ra o kama,
ani kalan min samana o kama;
o bɛ borira kɛrɛ baraka bonyakojugu le ɲa.»
16 Sabu Matigi k'a fɔ ne ye ko: «Sani san kelen cɛ, san kelen dafanin, ne bɛna Kedari mara† ta dawula bɛɛ ban.
17 Kedari ta kalanbonbaga cɛfari tɔ minw bɛna to, olugu bɛna kɛ cɛ dama dama dɔrɔn.
Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala le kumana.»

22

Zeruzalɛmu ta kiti

1 Kuma minw fɔra kurufurancɛ ta ko ra, Ala ka kurufurancɛ min yira cira ra:
O tuma mun le ka aw sɔrɔ,
fɔ aw bɛɛ yɛlɛnna aw ta biribonw san fɛ,
2 ele dugu mankanbatigi,
dugu min fara wɔyɔkanw ni ɲanagbɛkanw na?
Aw ta mɔgɔ faganinw ma faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
o ma sa kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
3 Aw ta kɛrɛkuntigiw bɛɛ borira ɲɔgɔn fɛ;
kalantigiw ka o mina ka o kɛ kasodenw ye.
O ka aw ta mɔgɔ min o min sɔrɔ, o ka o bɛɛ mina,
hali minw tun borira ka se fɔ yɔrɔjan.

4 O kosɔn ne b'a fɔ ko: «Aw ye aw ɲa bɔ ne ra,
aw y'a to ne ye kasi kosɛbɛ.
Aw kana aw yɛrɛ sɛgɛ ko aw bɛ ne jusu saarora
ne ta dugumɔgɔw ta cɛnri kosɔn.»
5 Sabu nin lon ye ɲagban lon le ye,

---

* **21:11 21.11** Duma bɛ Arabujamana sahiliyanfan na, Babilɔni ni Siri jamana fla cɛ. Dɔw b'a miiri ko Duma ye Edɔmu mara le ye. † **21:16 21.16** Kedari mara tun bɛ Arabujamana ta kongokolon sahiliyanfan na.

ani halakiri lon, ani kɔnɔnɔfiri lon,
Matigi, Fangatigi Ala ka min ben an kan kurufurancɛ yɔrɔ ra,
a ka kurufurancɛ min yira cira ra.
Dugu laminikogow bɛna benben o lon na,
kulekanw bɛna bɔ ka taga kuruyɔrɔw fan na.
6 Elamukaw ta kɛrɛkɛcɛw ka o ta biɲɛforogow ta;
o ta sowotorotigiw, ani o ta sotigiw fana wurira.
Kiri ta kɛrɛkɛcɛw ka o ta nɛgɛbɛnnanw labɔ.
7 E, Zeruzalɛmukaw, aw ta dingakɔnɔyɔrɔw bɛɛ ra cɛɲumanw fara sowotorow ra!
Kɛrɛkɛcɛ sotigiw nana lɔ aw ta dugu donda ra dɛ!
8 Fɛn min tun bɛ Zuda mara tanga, o bɛɛ tara ka bɔ o kɔrɔ.

O lon na, aw jigi tun bɛ Yiritu ta bon* ta kɛrɛkɛminanw le kan.
9 Wo caman minw tun bɔra Dawuda ta masabonba kogow ra, aw ka o ye.
Aw tun ka ji mara aw yɛrɛ ye dugumayanfan ta jimarayɔrɔ ra.
10 Aw tun ka Zeruzalɛmu bonw jate
ka bon dɔw cici janko ka dɔ fara dugu kogo baraka kan.
11 Aw tun ka jimarayɔrɔ dɔ labɛn kogo fla cɛ ma, ka jidinga kɔrɔ ta jiw kɛ o kɔnɔ.
Nka min ye nin kow kɛbaga ye, aw ma o tigi flɛ;
min ka nin kow labɛn kabini wagatijan, aw ma o tigi jate.

12 O lon na, Matigi, Fangatigi Ala tun k'a fɔ aw ye
ko aw ye kasi, ka maɲumankokasi kɛ,
ka aw kun li, ka bɔrɔfaniw don aw yɛrɛ ra.
13 Nka jusudiyakow, ani ninsɔndiyakow, aw ka o le kɛ!
Aw ka misiw faga, ka sagaw kannatigɛ,
ka o sogo domu, ka duvɛn min,
k'a fɔ ko: «An ye domuni kɛ, ka min, sabu sini an bɛna sa†!»
14 Fangatigi Ala ka nin kuma fɔ k'a don ne toro ra;
a ko: «Fɔ ka taga se aw ta saya ma
nin terenbariyakow tɛna yafa aw ma fiyewu!»
Matigi, Fangatigi Ala ko ten.

Masaso kunnasigibaga ta kiti

15 Matigi, Fangatigi Ala ko: «Wuri ka taga nin fagamacɛ fɛ, min ye Sebina ye, masaso kunnasigibaga, i y'a fɔ a ye ko:
16 ‹Ele ta mun le bɛ yan, walama i ta mɔgɔ juman le bɛ yan,
fɔ ka na kɛ kaburu sogi ye k'a bla i yɛrɛ tɔgɔ ra yan?
I bɛ kaburu sogira i yɛrɛ tɔgɔ ra kuruw san fɛ,
i bɛ i su layɔrɔ lɛsɛra faraw ra k'a bla!
17 A flɛ, ele cɛ barakaman, Matigi Ala bɛna ele mina ka i siri kɔlikɔli,
ka i firi ni baraka ye fɔ yɔrɔjan,
18 k'a to i ye kolonkolon, ka kolonkolon i ko kabakuru,
ka taga fɔ jamana dɔ ra, jamana min kɔnɔ ka bon.
I bɛna taga sa o yɔrɔ le ra, i ta sowotoro dawulamanw bɛna to yi,
ele min ka maroya ben i matigicɛ ta masaso kan!
19 Ne bɛna i gbɛn ka bɔ i ta baara ra,
ka i sama ka bɔ i lɔyɔrɔ ra.
20 O lon na, ne bɛna ne ta baaraden wele,
min ye Hilikiya dencɛ Eliyakimu ye.
21 Ne bɛna i ta fagamaderege don ale le ra,
k'a cɛsiri ni i ta cɛsirijara ye,
ka i ta fanga di a ma.
A bɛna kɛ Zeruzalɛmukaw fa ye,
ani Zuda mara mɔgɔw fa.
22 Ne bɛna Dawuda ta masaya fanga lakile di a ma.
Ni a ka bon min dayɛlɛ, mɔgɔ tɛ se ka o datugu;
ni a ka min datugu, mɔgɔ tɛ se ka o dayɛlɛ.
23 Ne bɛna a turu dugu ma i ko nɛgɛbere, yɔrɔ barakaman dɔ ra;
a ta masasiginan bɛna tɔgɔba sɔrɔ ka bonya la a ta somɔgɔw kan.› »

---

* **22:8 22.8** O bon tun ye masaso ta bon dɔ tɔgɔ le ye. † **22:13 22.13** Pɔli ka nin kumaw fɔ Korɛntikaw fɔlɔ 15.32.

24 A ta somɔgɔw ta doni bɛɛ bɛna dulon ale le ra, o ta durujaw, ani o kɔmɔgɔw bɛɛ, i
ko o bɛ minanw dulon nɛgɛbere ra cogo min na, jifiyɛw, ani dagaw.
25 Nka Fangatigi Ala ko: «Lon dɔ, o nɛgɛbere min tun turura yɔrɔ barakaman na, o
nɛgɛbere bɛna yɔgɔyɔgɔ, ka kari ka ben; doni minw tun dulonnin b'a ra, o bɛɛ bɛna
ben ka cici. Matigi Ala ko ten.»

23

Tiri ni Sidɔn ta kiti

1 Kuma min fɔra Tiri dugu ta ko ra*:
Tarisisi ta jirakurunbaw, aw ye maɲumankokasi kɛ!
Sabu Tiri dugu halakira,
bon tɛ yi tuun, kurunlɔyɔrɔ tɛ yi tuun!
O kuma fɔra o ye, o nanin kɔ ka bɔ Sipere jamana ra.
2 Aw kɔgɔjidaramɔgɔw, aw ye je,
aw Sidɔn jagokɛbagaw, aw ye je,
aw minw ta ciradenw bɛ kɔgɔji yaala ka taga fɔ yɔrɔjan.
3 Siman minw tun bɛ sɛnɛ Nili bada ra,
o tun bɛ o siman minw kan bada ra,
o tun ye Sidɔnkaw ta naforosɔrɔ sababu ye;
o ta dugu le tun kɛra siya tɔw ta jagokɛyɔrɔ ye.

4 Ele Sidɔn, kɔgɔjida dugu barakaman,
ele ta le ye maroya ye;
sabu kɔgɔji kumana, a ko:
«Ne tɛna kɔnɔdimi sɔnmina tuun,
walama ka den woro;
ne tɛna dencɛ lamɔ tuun,
walama denmuso.»†
5 Ni o kibaroya nana se Misiran,
ni olugu ka Tiri ta ko kibaroya mɛn,
o kɔnɔ bɛna gban.

6 Aw ye kɔgɔji cɛtigɛ ka taga Tarisisi,
aw ye maɲumankokasi kɛ, aw kɔgɔjidaramɔgɔw!
7 Ɲanagbɛ caman tun bɛ dugu min kɔnɔ, o dugu le kɛra tan wa?
Dugu min ju sigira kabini fɔlɔfɔlɔ,
dugu min mɔgɔw senw tun bɛ o ta ka taga fɔ yɔrɔjan,
ka taga jamana wɛrɛw mara jagboya ra!

8 Jɔntigi le ka nin ko latigɛ Tiri dugu kama sa,
dugu min tun bɛ masacɛw sigi masaya ra,
dugu min ta fiyeerekɛbagaw tun bɛ i ko fagamadenw,
min ta jagokɛbagaw tun ye dunuɲa tɔgɔbatigiw le ye?
9 Fangatigi Ala le ka nin ko latigɛ,
janko ka mɔgɔ dawulamanw bɛɛ ta yɛrɛbonya cɛn,
ka dunuɲa tɔgɔbatigiw bɛɛ dɔgɔya.

10 Tarisisi dugumɔgɔw, aw ye aw ta dugukolo sɛnɛ
i ko Misirankaw bɛ Nili bada yɔrɔ sɛnɛ cogo min na;
sabu kurunlɔyɔrɔ tɛ aw fɛ tuun.
11 Ala k'a boro lawuri kɔgɔji kama,
a bɛ maraw yuguyugu;
Matigi Ala ka mɔgɔ dɔw ci
ko o ye Kanaanakaw‡ ta bon barakamanw cici.
12 A ko: «Aw tɛna ɲanagbɛ kɛ tuun;
aw Sidɔn dugumɔgɔw kɛra i ko cɛ benna sunguru min kan.

---

* **23:1 23.1** Tiri ni Sidɔn tun ye Fenisi jamana ta duguba fla ye, kɔgɔjida ra. Jamana caman ta jirakurunbaw tun bɛ na ni fɛn caman ye o duguw kurunlɔyɔrɔw ra. † **23:4 23.4** Nin kumaw kɔrɔ ye ko Fenisikaw tɛna naforo sɔrɔ kɔgɔji ta baara sababu ra tuun. Fenisikaw tun b'a miiri ko kɔgɔji ye olugu ta siya ta muso le ye. ‡ **23:11 23.11** Fenisikaw tun ye Kanaanaka dɔw le ye (Damina 10.15); jagokɛbagaw fana tun bɛ wele tuma dɔw ko Kanaanakaw (Ezayi 23.8).

Aw ye wuri ka kɔgɔji cɛtigɛ ka taga fɔ Sipere;
nka hali ni aw bɛ o yɔrɔ ra, aw tɛna laganfiya sɔrɔ.
13 Aw ye Babilɔnikaw ta jamana flɛ;
olugu ta siya tununa.
Asirikaw ka o ta yɔrɔ kɛ kongobɛganw ta siyɔrɔ le ye.
O ka yɛlɛnyɔrɔw lɔ ka Babilɔni dugu kogo lamini,
ka o ta bon barakamanw cici,
ka o kɛ tomow ye.
14 Jirakurunbaw, aw ye maɲumankokasi kɛ,
sabu aw ta masabonbaw benbenna.»

15 O wagati ra, mɔgɔw bɛna ɲina Tiri dugu kɔ, fɔ san biwolonfla; o ye masacɛ kelen si sandaw ye. Ni o san biwolonfla dafara, Tiri dugu ta ko bɛna kɛ i ko jatɔmuso min ta ko fɔra dɔnkiri ra, ko:
16 «Gɔni ta ka dugu lamini,
cɛw ɲinana ele jatɔmuso min kɔ!
Gɔni fɔ kosɛbɛ,
ka dɔnkiri caman la,
janko cɛw ye o hakiri to i ra tuun.»

17 Ni san biwolonfla dafara, Matigi Ala bɛna a hakiri to Tiri dugu ra tuun. A bɛna a ta warisɔrɔ damina tuun, ka to ka jatɔya kɛ ni dunuɲa siyaw bɛɛ ye.
18 Nka a ta sara ni a ta sɔrɔta bɛɛ bɛna bla danna Matigi Ala ye; a tɛna lajɛn, a tɛna mara tuun. Minw bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, ka baara kɛ a ye, o ta sɔrɔta bɛna kɛ olugu le ta ye, janko o ye domuni sɔrɔ ka wasa, ani faniɲumanw.

24
Wagati nataw ta ko

(24–27)

Matigi Ala bɛna dunuɲa halaki
1 A flɛ, Matigi Ala bɛna dugukolo halaki, k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye;
a bɛna a dabiri, k'a sigibagaw bɛɛ janjan.
2 Min bɛna kɛ mɔgɔ gbansanw na, o le bɛ kɛ sarakalasebaga ra;
min bɛna kɛ jɔncɛ ra, o le bɛ kɛ a matigicɛ ra;
min bɛna kɛ jɔnmuso ra, o le bɛ kɛ a matigimuso ra;
min bɛna kɛ fiyeerekɛbaga ra, o le bɛ kɛ sannikɛbaga ra;
min bɛna kɛ fɛnsingabaga ra, o le bɛ kɛ a dibaga ra;
min bɛna kɛ jurudonbaga ra, o le bɛ kɛ jurunantigi ra.
3 Dugukolo bɛna halaki pewu, k'a lakolon to;
sabu Matigi Ala le ka nin kumaw fɔ.

4 Dugukolo bɛ sukasi kɛra, a baraka banna,
dunuɲamɔgɔw baraka banna, o fasara,
dunuɲa mɔgɔbaw fasara.
5 Dugukolo lanɔgɔra a sigibagaw sababu ra;
sabu o banna Ala ta sariyaw ra,
k'a ta cifɔninw yɛlɛma,
k'a ta jɛŋŋɔgɔnya* wuribari cɛn.
6 O le kosɔn, danga bɛ dugukolo halaki;
o hakɛ bɛ ben a mɔgɔw kan.
O le kosɔn, dugukolo mɔgɔw bɛ banna;
mɔgɔ dama dama dɔrɔn le tora.

7 Duvɛnkura banna pewu,
rɛzɛnsunw jajara;
minw jusu tun diyara, olugu bɛɛ bɛ ŋunana.
8 Longanfɔkanw ta ninsɔndiya banna,
ɲanagbɛkanw mankan lalɔra,
korafɔkanw ta ninsɔndiya banna.
9 Mɔgɔ si tɛ dɔnkiri la ka duvɛn min tuun;
minnifɛn farimanw kunayara a minbagaw da ra.

10 Dugu cira, k’a kɛ yɔrɔ lakolon ye;
bonw bɛɛ datugura,
mɔgɔ si tɛ don o kɔnɔ tuun.
11 Mɔgɔw bɛ kule dugu siradaw ra, ko duvɛn dɛsɛra;
ninsɔndiya tɛ yi tuun,
jusudiya bɔra jamana kɔnɔ.
12 Dugu bɛɛ kɛra yɔrɔ lakolon ye;
dugu donda konw karira ka ben, ka cɛn.

13 Min bɛna kɛ dugukolo kan, ani siyaw cɛ ra,
o bɛna kɛ i ko wagati min o bɛ oliviyesun yuguyugu k’a denw burun,
walama rɛzɛn tigɛnin kɔ, o bɛ rɛzɛnden tɔ dama dama minw tɔmɔtɔmɔ.

Ala ta mɔgɔw ta ninsɔndiya wagati ma se
14 Minw bɔsira, olugu bɛ o kan kɔrɔtara ka ɲagarikanbaw bɔ;
o bɛ to terebenyanfan na ka pɛrɛn ka Matigi Ala tɔgɔ bonya.
15 O kosɔn aw ye Matigi Ala bonya terebɔyanfan jamanaw ra;
aw ye Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɔgɔ bonya kɔgɔji kɔfɛjamanaw ra.

16 An bɛ dɔnkirilakan mɛnna ka bɔ fɔ dunuŋa dan na ko:
«Ala terennin ta le ye bonya ye!»
Nka ne ko: «E, ne jigi tigɛra;
ne jigi tigɛra, bɔnɔ ka ne sɔrɔ!»
Janfabagaw bɛ janfa sirira! Janfa!
Janfabagaw bɛ janfa sirira!
17 Jatigɛ, ani dingaba, ani jɔ,
o le bɛ aw ɲa, aw dunuŋamɔgɔw.
18 Ni min ka bori jatigɛ mankan ɲa,
o bɛ ben dingaba kɔnɔ;
ni min ka bɔ dingaba kɔnɔ,
o bɛ mina jɔ ra.
Sabu sankolo wow dayɛlɛra,
dugukolo jusiginanw bɛ yɛrɛyɛrɛra.
19 Dugukolo cira fɔ ka yɛrɛgɛ,
dugukolo pɛrɛnna fɔ ka karikari,
dugukolo yuguyugura ni baraka ye.
20 Dugukolo bɛ tingitanga i ko dɔrɔtɔ;
a bɛ fifara i ko gbatakolon.
A ta hakɛkow baraka bonyara a ma;
a bɛna ben, a tɛna se ka wuri tuun.

Matigi Ala le bɛna kɛ masacɛ ye Zeruzalɛmu
21 O lon na, Matigi Ala bɛna sankolokɔnɔfɛnw ta hakɛw sara bɔ o ra san fɛ, ka dugukolo masacɛw ta hakɛw sara bɔ o ra dugukolo kan yan.
22 O bɛna lajɛn ɲɔgɔn kan i ko o bɛ kasodenw lajɛn dinga kɔnɔ cogo min na. O bɛna o datugu kasobon kɔnɔ; ni wagatijan tɛmɛna, o bɛna o ta kiti tigɛ.

23 Karo kun bɛna suuru,
tere bɛna maroya;
sabu Fangatigi Ala bɛna sigi masaya ra Siyɔn kuru kan, ani Zeruzalɛmu;
a nɔɔrɔ bɛna manamana a ta jamana ɲamɔgɔw ɲa kɔrɔ.

25

Ala le ye a ɲasiranbagaw jigi ye
1 E, Matigi Ala, ele le ye ne ta Ala ye;
ne bɛ i bonya ka i tɔgɔ tando,
sabu i ka kobaw kɛ;
i ka min latigɛ kabini wagatijan, o bɛ to a nɔ ra, a tɛ yɛlɛma.

2 I ka dugu barakaman kɛ tomo ye,
k’a halaki k’a kɛ kabakuruton ye.
Siyaw ta fagamaduguba tɛ dugu ye tuun,
a tɛna lɔ ka ye tuun fiyewu.

3 O kosɔn siya barakamanw bɛ i bonya,
siya farimanw ta duguw bɛ siran i ɲa.

4 Ele le ye dɛsɛbagatɔw dogoyɔrɔ ye,
ele le ye fagantanw dogoyɔrɔ ye o degu wagati ra,
ele le ye o dogoyɔrɔ ye sanjiba wagati ra,
ele le ye o ta suma ye, fundɛninwagati ra.
Sabu mɔgɔ farimanw ta jusugban bɛ i ko sanjiba min bɛ kogo gbasi,
5 walama i ko tere fundɛnin bɛ dugukolojalan jɛni cogo min na.
Ele le bɛ siyaw ta wɔyɔkanw mala;
sankaba bɛ tere datugu k'a fundɛnin lalɔ cogo min na,
i bɛ mɔgɔ farimanw ta dɔnkirilakanw fana ban ten.

Matigi Ala ta ɲanagbɛba

6 Fangatigi Ala bɛna ɲanagbɛba dɔ labɛn siyaw bɛɛ ye nin kuru* kan:
sogo turuman ta ɲanagbɛ,
duvɛndiman ta ɲanagbɛ,
ani sogo tobikoɲuman ni a turu,
ani duvɛndiman sɛnsɛnkoɲuman!

7 O kuru kelen kan, fani min tun ka jamana mɔgɔw bɛɛ ɲa datugu, a bɛna o faran;
birifani min tun ka siyaw bɛɛ ɲa datugu, a bɛna o faran.
8 A bɛna saya ban pewu!
Dunuɲatigi Ala bɛna bɛɛ ɲaji cɛ.
Mafiyɛnyari min tun bɛ a ta mɔgɔw kan, a bɛna o ban jamana yɔrɔ bɛɛ ra;
sabu Matigi Ala kumana.

Izirayɛli ta hɛra ani Mohabu ta bɔnɔ

9 O lon na, o bɛna a fɔ ko:
«An ta Ala flɛ nin ye;
an ka an jigi la ale le kan, a ka an kisi.
An jigi bɛ Matigi Ala le kan;
an ye ninsɔndiya ka ɲagari, sabu a ka an kisi.
10 Matigi Ala b'a boro la nin kuru kan k'a tanga.»

Nka o bɛna Mohabukaw terege yɔrɔnin kelen na,
i ko o bɛ binjalan karikari k'a digi ɲamaɲamadinga kɔnɔ cogo min na.
11 Ka o to o dingakolon kɔnɔ, o bɛna a boro yangan
i ko jinɔmubaga b'a boro yangan ka ji nɔmu cogo min na;
nka Ala bɛna o ta yɛrɛbonya bɔ o ra,
o ni o ta setigiya bɛɛ.

12 Mohabukaw, aw ta kogo jamijan barakamanw kɔni,
Matigi Ala bɛna o cici, ka o lala;
a bɛna o benben dugu ma, bɔgɔ ra.

26

Matigi Ala ta dugu barakaman

1 O lon na, mɔgɔw bɛna nin dɔnkiri la Zuda mara ra, k'a fɔ ko:
«Dugu barakaman bɛ an fɛ;
Matigi Ala ka laminikogow ni kogo barakamanw lɔ k'a lamini, janko ka an kisi.
2 Aw ye dugu dondaw yɛlɛ,
k'a to siya terennin ta mɔgɔw ye don,
siya kankelentigi.
3 Ni mɔgɔ min kɛra jusukelentigi ye, i bɛ hɛra kɛ o tigi ye;
i bɛ hɛra kɛ a ye, sabu a b'a jigi la i kan.
4 Aw ye aw jigi la Matigi Ala kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ,
sabu Matigi Ala, Matigi Ala le ye an dogoyɔrɔ barakaman ye wagati bɛɛ.
5 A ka sanfɛsigibagaw lajigi;
a ka dugu barakaman laben,
k'a ben fɔ dugu ma,

* **25:6 25.6** Nin kuru: o kɔrɔ ye Siyɔn kuru, min ye Zeruzalɛmu ye.

k’a ben k’a la fɔ buguri ra.
6 Mɔgɔw b’a dɔndɔn ni o sen ye:
ɲanibagatɔw b’a dɔndɔn ni o senw ye,
dɛsɛbagatɔw bɛ tagama a kan.»

Alaɲinibagaw ta Aladaari

7 Mɔgɔ terennin ta sira ye sira terennin le ye.
Ala, ele min ye cantigi ye, ele le bɛ mɔgɔ terennin tɛmɛsira dakaɲa.
8 Can lo, Matigi Ala, an bɛ to i ta kolatigɛninw sira le kan;
an bɛ ele le makɔnɔna.
I tɔgɔ ni i ta bonya,
o le ye an jusukun diyanyako ye.
9 Su fɛ i ta ko miiriya bɛ kɛ ne jusukun na;
ne bɛ i ta jɛnŋɔgɔnya ɲini ni ne ta miiriya bɛɛ ye.
Ni i ta kiti bɛ ben dunuŋamɔgɔw kan,
o le b’a to adamadenw bɛ terenninya sira yɔrɔɲini.
10 Nka ni i ka makari mɔgɔjugu ra,
a tɛ terenninya sira yɔrɔɲini.
A bɛ to ka kojugu kɛ, hali mɔgɔ terenninw ta jamana ra;
a tɛ Matigi Ala ta bonya jate.

11 E, Matigi Ala,
i boro kɔrɔtanin lo mɔgɔjuguw kama, nka o tɛ a yera.
I bɛna min kɛ i ta mɔgɔw ye i ta kanuyaba kosɔn,
o bɛna o ye, fɔ ka maroya.
Tasuma min labɛnna i juguw kama, o le bɛna mɔgɔjuguw domu.
12 E, Matigi Ala,
i bɛ hɛra kɛ anw ye;
sabu an bɛ fɛn o fɛn dabɔ, ele le bɛ o bɛɛ dafa an ye.
13 E, Matigi Ala, an ta Ala,
matigicɛ wɛrɛw tun sigira an kunna, minw tɛ ele ye,
nka an bɛ ele kelenpe tɔgɔ le bato.
14 Olugu sara ka ban, o tɛna ɲanamanya tuun;
o tagara ka ban, o tɛna wuri ka lɔ tuun;
sabu i wurira o kama ka o halaki,
ka o tɔgɔ tunu ka bɔ mɔgɔw hakiri ra.
15 E, Matigi Ala, i ka an ta siya caya,
i ka an ta siya caya, ka i ta nɔɔrɔ yira;
i ka jamana danw bɛɛ yɛlɛma ka dɔ fara a bonya kan.

16 E, Matigi Ala, wagati min an tun degura, an ka i yɔrɔɲini;
wagati min i ka an ta kojugu hakɛ bɔ an na, an ka i daari kosɛbɛ.
17 E, Matigi Ala,
an tun bɛ i ɲa kɔrɔ i ko muso lasiritɔ,
min jigiwagati surunyara,
min b’a yɛrɛ tɔnɔmi ka kule kɔnɔdimi boro.
18 An ka kɔnɔ ta, ka kɔnɔdimi sɔnmina,
nka an ka fɔɲɔ le woro.
An ma se ka jamanadenw bɔsi,
an ma den woro ka o fara dunuŋamɔgɔw kan.

Ala ka layiri min ta a ta mɔgɔw ye

19 Aw ta mɔgɔ saninw bɛna ɲanamanya tuun;
ne ta mɔgɔw suw bɛna kunu.
Aw ye kunu ka ninsɔndiya ka kule ci,
aw minw lanin bɛ dugukolo buguri ra;
sabu Ala bɛna sɔgɔmada gɔmiji le lajigi aw ta dugukolo kan,
dugukolo bɛna mɔgɔ saninw ɲanaman labɔ.

20 Ne ta mɔgɔw, aw ye taga don aw ta bonw kɔnɔ
ka da datugu aw yɛrɛ da ra,
ka dogo ka wagati dɔɔnin kɛ
sani k’a to ne ta jusufariya ye ban.

21 Sabu, a flɛ, Matigi Ala bɛ bɔra a sigiyɔrɔ ra;
a bɛna dugukolo mɔgɔw ta kojuguw hakɛ bɔ o ra.
Dugukolo bɛna mɔgɔ faganinw jori labɔ kɛnɛ kan;
a tɛna mɔgɔ faganinw dogo tuun.

27

Jirasa belebele halakira

1 O lon na, Matigi Ala bɛna a ta kɛrɛkɛmuru fariman, a ta kɛrɛkɛmuru belebele, a ta kɛrɛkɛmuru barakaman ta jirasa* belebele kama, min ye sa boribaga ye, jirasa belebele, sa tɔnɔminin! A bɛna o kɔgɔji danfɛn barakaman faga.

Matigi Ala ta rɛzɛnforo ta ko

2 «O lon na, aw bɛna rɛzɛnforo diman ta ko dɔnkiri la!
3 Ne Matigi Ala, ne yɛrɛ le bɛna ne janto a ra;
ne bɛna a sɔn ji ra wagati bɛɛ.
Ne bɛna a kɔrɔsi su ni tere,
janko foyi kana na a cɛn.
4 Dimi foyi tɛ ne jusukun na tuun;
nka ni ne ka nɔnfɔnyiriw, ani ŋaniyiri dɔw le sɔrɔ a ra,
o tuma ne bɛna wuri olugu kama ka o kɛrɛ,
ka o bɛɛ jɛni tasuma ra;
5 fɔ ni o ka ne kɛ o dogoyɔrɔ ye,
ka hɛra ɲini ne fɛ,
ka hɛra kɛ ni ne ye.»

Izirayɛlimɔgɔw ta jurumunw bɛna yafa

6 Wagati nataw ra, Yakuba ta mɔgɔw bɛna lilinw don;
Izirayɛlimɔgɔw bɛna nugu, ka fiyeren,
fɔ ka dunuŋa bɛɛ fa o denw na.
7 Yala Matigi Ala ka o bugɔ i n′a fɔ a tun ka o bugɔbagaw bugɔ cogo min na wa?
Yala a ka o faga i ko a tun ka o fagabagaw faga cogo min na wa?
8 Ɔn-ɔn, a ka o ta kiti tigɛ k′a dama kaŋa;
a ka o gbɛn ka taga jamana wɛrɛ ra,
ka o fiyɛ n′a dafɔŋɔ fariman ye,
i ko terebɔyanfan ta fɔŋɔ gbanninman wurilon na.

9 Yakuba ta mɔgɔw ta terenbariyaw bɛna kafari nin cogo le ra;
o ta jurumunw yafari kɔ bɛna kɛ nin le ye:
O bɛna o ta sɔnnikɛyɔrɔw ta kabakuruw bɛɛ cici ka o mugumugu i ko faragbɛ;
jo musoman Asera ta sɔnnikɛberew, ani wusunan saraka* bɔyɔrɔw si tɛna ye tuun.

10 E, dugu barakaman kɛra yɔrɔ lakolon ye;
mɔgɔw bɛɛ tagara k′a lakolon to, k′a kɛ i ko kongokolon.
Misidenw le bɛ bin ɲimi yi, ka la yi,
ka yiri misɛnw flaburuw ɲimi.
11 Ni a yiriborow jajara, o bɛ o karikari,
musow b′a kɛ ka tasuma mana.
Mɔgɔ hakirintanw tun lo,
o kosɔn o danbaga ma hina o ra;
min ka o kɛ mɔgɔ ye, ale ma makari o ra.

Mɔgɔ minaninw bɛɛ bɛna labla

12 O lon na, Matigi Ala bɛna a ta siman gbasi, k′a fiyɛ,
k′a ta Efirati ba ra, ka taga a bla fɔ Misiran kɔba ra;
a bɛna aw bɛɛ tɔmɔtɔmɔ kelen kelen, aw Izirayɛlimɔgɔw.

13 O lon na, buru belebele bɛna fiyɛ;
ni o kɛra, minw tun tununa Asiri jamana ra,
minw tun gbɛnna ka taga fɔ Misiran jamana ra,
olugu bɛɛ bɛna sekɔ ka na.
O bɛna na o kinbiri gban Matigi Ala ɲa kɔrɔ, k′a bato

* **27:1 27.1** O jirasa ko tun fɔra (Ayuba 7.12; Zaburu 74.13-14; 104.26).

a ta kuru saninman kan, Zeruzalɛmu.

28
Ala bɛna kiti tigɛ k’a ta mɔgɔw kisi

(28–35)

Samari mara bɛna halaki
1 Efirayimu dɔrɔtɔw bɛ o yɛrɛ bonya masafugula min kosɔn, bɔnɔ bɛna o sɔrɔ*.
O ka o yirifiyeren faganin le kɛ o ta masiri ye,
o min bɛ o ta dugukoloɲuman sanfɛyɔrɔ ra;
dɔrɔ ka o mɔgɔ minw halaki, bɔnɔ bɛna olugu ta dugu sɔrɔ!
2 A flɛ, cɛ dɔ bɛ Matigi fɛ, cɛ barakaman fangatigi lo.
A natɔ bɛ i ko sanbɛrɛ jigitɔ, i ko sanfɔɲɔ min bɛ cɛnri kɛ,
i ko sanjiba min bɛ jibaw lana;
a boro baraka bɛna fɛn bɛɛ yɛlɛma dugu ma.
3 Efirayimu dɔrɔtɔw bɛ o yɛrɛ bonya masafugula min kosɔn,
mɔgɔw bɛna o dɔndɔn ni o sen ye.
4 O ka o yirifiyeren faganin min kɛ o ta masiri ye,
min bɛ o ta dugukoloɲuman sanfɛyɔrɔ ra,
o bɛna kɛ i ko toromɔ min mɔna toro mɔwagati ɲa;
ni mɔgɔ min k’a ye, k’a sɔrɔ k’a mina a boro dɔrɔn,
o tigi b’a domu o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.

5 O lon na, Fangatigi Ala yɛrɛ bɛna kɛ a ta mɔgɔ tɔw ta masafugula nɔɔrɔman ye,
ka kɛ o ta masirifɛn dawulaman ye.
6 Minw bɛ sigi ka kiti tigɛ, a bɛna can hakiri di olugu ma;
minw bɛ taga o juguw kɛrɛ dugu donda ra, a bɛna cɛfariya don olugu ra.

Ala ta cira lɔgɔbɔbagaw
7 Ayiwa, nin mɔgɔw fana bɛ talontalon duvɛn kosɔn;
minnifɛn farimanw ka o lafiri.
Sarakalasebagaw, ani ciraw bɛ talontalon minnifɛn farimanw kosɔn;
duvɛn ka o hakiri ɲagami,
minnifɛn farimanw ka o lafiri,
ni o bɛ cirayakumaw fɔ, o bɛ to ka talontalon,
o fifa fifatɔ le bɛ kiti tigɛ.
8 O ta tabaliw bɛɛ fara fɔɔnɔ ni nɔgɔ ra,
yɔrɔ si saninyanin tɛ.

9 O ko: «Ale b’a fɛ ka jɔntigi le karan dɛ?
A b’a fɛ ka kuma ɲafɔ jɔntigi le ye?
A b’a miiri ko anw ye den dabɔninkuraw le ye sin na wa,
den minw bɛ sinmin dablara kura ye?
10 ‹Aw y’a don tan, aw y’a bɔ tan,
aw y’a kɛ tan, aw y’a kɛ tan,
aw ye dɔɔnin kɛ yan, ka dɔɔnin fana kɛ yan†!› »

11 Ayiwa, o tɛ jamana min mɔgɔw ta kuma faamu,
siya wɛrɛ mɔgɔw ta kanw,
Matigi Ala bɛna o mɔgɔw le ta ka kuma nin mɔgɔw fɛ.
12 A tun k’a fɔ o ye ko: «Laganfiya ye nin ye!
Minw sɛgɛra, olugu ye laganfiya!
Ɲasuma ye nin ye!»
Nka o ma sɔn k’a lamɛn‡.
13 O kosɔn olugu kɔni fɛ, Matigi Ala ta kuma bɛna kɛ o le ye, ko:
«Aw y’a don tan, aw y’a bɔ tan,
aw y’a kɛ tan, aw y’a kɛ tan,
aw ye dɔɔnin kɛ yan, ka dɔɔnin fana kɛ yan!»
O ra, o tagamatɔ bɛna ben ka o kɔ kari,

---

* **28:1 28.1** Nin kumaw fɔra k’a ɲasin Samari mara le ma. † **28:10 28.10** Minw bɛ kokolonw kɛ, olugu le bɛ nin kumaw fɔra Ala ta cira ma, janko k’a jaraki, ani k’a ta karan lɔgɔbɔ. ‡ **28:12 28.12** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Korɛntikaw fɔlɔ 14.21.

o bɛna don jɔ ra, jɔ bɛ o mina.

Kabakuru nafaman

14 O kosɔn aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, aw mɔgɔlɔgɔbɔbagaw,
aw minw ka aw ta fanga sigi Zeruzalɛmu dugumɔgɔw kunna.
15 Aw ko: «An ka jɛŋɲɔgɔnya don ni saya ye,
anw ni lahara ka layiri ta ɲɔgɔn ye.
O ra, hali ni kojuguba dɔ ka na, a tɛna se an ma;
sabu an ka janfa kɛ an dogoyɔrɔ ye,
ka faninya kɛ ka an yɛrɛ sutara.»

16 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna kabakuru dɔ sigi ka o kɛ Siyɔn dugu jusiginan ye;
kabakuru barakaman lo,
kabakuru fɔlɔ lo, kabakuru sɔngɔgbɛlɛn lo, bon jusiginan barakaman lo.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a jigi la a kan, o tigi tɛna siran, ka bori§.
17 Ne bɛna can le kɛ sumanikɛjuru ye,
ka terenninya kɛ kogo laterenjuru ye.
Aw dogoyɔrɔ min ye janfa ye, sanbɛrɛ bɛna o flan ka bɔ yi;
jiba dɔ bɛna aw sutarayɔrɔ ta ka taga ni a ye.»
18 O ra, aw tun ka jɛŋɲɔgɔnya min don ni saya ye, o bɛna cɛn,
aw tun ka layiri min ta ni lahara ye, o tɛna to yi.
Ni kojuguba nana,
a bɛna aw terege dugu ma ka tɛmɛ.
19 Ni a bɛ tɛmɛ tuma o tuma, a bɛna aw ta;
a bɛna tɛmɛ sɔgɔma o sɔgɔma, lon o lon, ani su o su;
a kumakan dama mɛnni, o bɛna jatigɛ bla aw ra.
20 Lanan surunyakojugu fɛ, mɔgɔ tɛna se ka la k'a yɛrɛ foni a kan,
birifani dɔgɔyakojugu fɛ, mɔgɔ tɛna se k'a yɛrɛ datugu ni a ye.

Ala bɛna min kɛ mɔgɔjuguw ra

21 Matigi Ala bɛna wuri i n'a fɔ a tun wurira Perasimu kuru kan cogo min na;
a bɛna dimi i ko a tun dimina Gabahɔn kɛnɛgbɛ ra cogo min na*.
A bɛna a ta koba kɛ, koba min ɲɔgɔn ma deri ka kɛ;
a bɛna a ta baara kɛ, baara min ɲɔgɔn ma kɛ ka ye ban.
22 O ra, sisan, aw kana aw yɛrɛ bla lɔgɔbɔri ra,
janko aw ta sirinanw kana na aw dɛrɛ tuun;
sabu ne k'a mɛn Matigi Ala, Fangatigi Ala fɛ,
ko jamana bɛɛ lajɛnnin ta halakiri ko latigɛra.

Sɛnɛkɛbaga k'a ta baara kɛcogo lɔn

23 Ayiwa, aw ye aw toro malɔ ka ne kan lamɛn,
aw ye aw janto ne darakuma ra, k'a lamɛn.
24 Min bɛ sɛnɛ kɛ ka siman dan, yala o tigi bɛ sɛnɛ kɛ wagati bɛɛ le wa?
Yala a bɛ to ka walanw bɔ, walama ka dugukolo dakaɲa tuma bɛɛ le wa?
25 A bɛ dugukolo dakaɲa fɔlɔ le,
o kɔ, a bɛ nanfɛn misɛn dɔw kisɛ seri, ka dɔw kisɛ dan;
o kɔ, a bɛ siman suguya dɔ dan foro yɔrɔ dɔ ra,
ka suguya wɛrɛ dan yɔrɔ wɛrɛ ra,
ka sɔrɔ ka siman† dɔ fana dan k'a ta foro lamini.
26 Ala le k'a karan a kɛcogo ra,
ale le ka o yira a ra.

27 Mɔgɔ si tɛ nanfɛn misɛnw kisɛ bɔ ni yirikurunba sirinin ye misi ra;
o fana tɛ wotoro sen yɛlɛ nanfɛn misɛnw kan ka o kisɛ bɔ.
O bɛ nanfɛn misɛn dɔw gbasi ni bere le ye,
ka dɔw gbasi ni kalama ye.
28 O bɛ simankisɛ si, k'a mugu bɔ, k'a kɛ buru ye;
nka mɔgɔ si tɛ siman gbasi k'a dama tɛmɛ.

---

§ **28:16 28.16** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Zaburu 118.22-23; Rɔmukaw 9.33; 10.11; ani Piyɛri fɔlɔ 2.6. * **28:21 28.21** Perasimu, Gabahɔn: Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Samawilu flanan 5.20; Kibaroyaw fɔlɔ 14.11,16; Yosuwe 10.10-12. † **28:25 28.25** Siman minw tɔgɔw fɔra heburukan na hayan 28.23-28, o simanw tɛ sɔrɔ an fɛ yan.

O bɛ misiwotoro senw, ani yirikurunba tɛmɛ siman kan,
nka misiw tɛ simankisɛw dɔndɔn ka o cici ni o senw ye.
29 O bɛɛ bɔra Fangatigi Ala le ra fana;
a ta kolatigɛninw ye kabako le ye,
a ta hakiritigiya ka bon.

29

Zeruzalɛmu dugu ta ko

1 Bɔnɔ bɛna Ariyɛli sɔrɔ, Ariyɛli kɔni,
Dawuda tun tagara dugu min kama!
San o san, ni a ka aw diya,
aw kɔni ye aw ta san ɲanagbɛw bɛɛ kɛ.
2 O bɛɛ n'a ta, ne bɛna Ariyɛli degu kosɛbɛ:
ne bɛna o ta kɛ kasi ni ɲaji le ye;
ne bɛna dugu kɛ i ko sarakajɛniyɔrɔ.
3 Ne bɛna na aw kama ka na aw ta dugu lamini;
ne bɛna yɛlɛnyɔrɔw lɔ ka dugu kogo lamini,
ka kogojanw lɔ ka aw datugu.
4 Aw bɛna majigi, aw bɛna to dugu ma le ka kuma;
aw darakuma bɛna bɔ dugukolo buguri le ra,
aw kumakan bɛna bɔ dugukolo jukɔrɔ, i ko minw bɛ suw wele,
aw bɛna aw darakumaw ŋununununu ka bɔ dugukolo jukɔrɔ le.

5 Nka aw juguw ta jama bɛɛ bɛna kɛ i ko bugurimugu;
o mɔgɔ farimanw ta jama bɛɛ bɛna kɛ i ko binjalan, fɔɲɔ bɛ min ta.
O kow bɛɛ bɛna bara ka kɛ yɔrɔnin kelen na.
6 Fangatigi Ala yɛrɛ bɛna na aw bɔsi;
a bɛna na ni sanpɛrɛn ni dugukoloyɛrɛyɛrɛ ni mankan belebele ye,
ani sanjiba ni sanfɔɲɔba ni tasumamana fariman.
7 Mɔgɔw ta sikow, ani o bɛ fɛn minw ye su fɛ, o bɛɛ bɛ tunu cogo min na,
siya caman minw bɛ Ariyɛli kɛrɛra, olugu bɛna tunu ten le,
o mɔgɔ minw bɛɛ bɛ benna o kan, ani o ta bon barakamanw kan, ka o degu.

8 Mɔgɔ min kɔngɔtɔ bɛ sunɔgɔ, ka siko ko a bɛ domuni kɛra,
ka na kunu k'a sɔrɔ a kɔnɔbara lakolon lo,
walama mɔgɔ min minlɔgɔtɔ bɛ sunɔgɔ, ka siko ko a bɛ ji minna,
ka na kunu, k'a sɔrɔ a sɛgɛninba lo, a kan janin lo,
ayiwa, siya caman minw bɛɛ bɛ Siyɔn kuru kɛrɛra,
olugu ta bɛna kɛ ten le.

Ala ta mɔgɔw ta faamubariya

9 Aw ye kabakoya fɔ ka manwu,
aw ye fiyentɔya kɛ fɔ ka kɛ fiyentɔw ye.
Aw ye ɲanamini, k'a sɔrɔ duvɛn nɔ tɛ,
aw tagamatɔ ye to ka fifa, k'a sɔrɔ minnifɛn fariman nɔ tɛ.
10 Sabu Matigi Ala ka aw hakiri lasunɔgɔ;
a ka ciraw ɲaw datugu,
ka fani biri flɛrikɛbagaw ɲadaw kan.

11 Ayiwa, nin ko minw yirara aw ra, o bɛɛ bɛ aw fɛ i ko gbolokitabu dɔ kɔnɔkumaw, gbolokitabu min melegera k'a da nɔrɔ. Ni i k'a di sɛbɛlɔnbaga dɔ ma k'a fɔ a ye ko: «Sabari, i ye nin karan dɛ,» ale bɛ i jaabi ko: «Ne tɛ se k'a karan, sabu a da nɔrɔnin lo.»
12 Walama ni i ka kitabu di sɛbɛlɔnbari dɔ ma, k'a fɔ a ye ko: «Sabari, i ye nin karan dɛ,» ale bɛ i jaabi ko: «Ne tɛ sɛbɛ lɔn!»
13 Matigi ko:
«Nin mɔgɔw bɛ gbara ne ra ka ne bato ni o da dama le ye;
o b'a fɔra o da ra le, ko o bɛ ne bonya,
k'a sɔrɔ o jusukun yɔrɔ ka jan ne ra kosɛbɛ.
Ne ɲasiran min bɛ o ra, o ye adamadenw ta kuma fɔnin dama le ye, o ka min karan o kun fɛ.
14 O kosɔn a flɛ, ne bɛna nin mɔgɔw kabakoya tuun,
ka o kabakoya fɔ ka taga o kabakoya.

Hakiritigiw ta hakiritigiya bɛna cɛn,
lɔnnikɛbagaw ta lɔnniya bɛna tunu o ma.»

15 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw minw bɛ taga fɔ yɔrɔjan,
ko aw bɛ aw ta kow dogora Matigi Ala ma;
aw bɛ aw ta kow kɛ dibi ra,
k'a fɔ ko: «Jɔn le bɛ an yera? Jɔn le b'a kala ma?»
16 Aw kumayɛlɛmabagaw,
o tuma dagalalagabaga yɛrɛ le kɛra bɔgɔ ye sisan wa?
Yala fɛn lalaganin b'a fɔ a lalagabaga ma wa, ko: «Ele le ma ne lalaga»?
Daga b'a fɔ dagalalagabaga ma ko a ma foyi lɔn wa?

Ala bɛna a ta mɔgɔw jusukun yɛlɛma
17 Sani wagati dɔɔnin dɔrɔn cɛ yala Liban jamana tɛna yɛlɛma ka kɛ yiriforo ye,
ka yiriforo yɛlɛma k'a kɛ i ko yirituba wa?
18 O lon na, kɔni, hali torogberenw bɛna kitabu kumaw lamɛn.
Fiyentɔw bɛna bɔ dibi ra, ka bɔ dibifinba ra; o ɲaw bɛna yeri kɛ.
19 Dɔ le bɛna to ka fara mɔgɔ majigininw ta ɲagari kan, Matigi Ala kosɔn;
mɔgɔw bɛɛ ra fagantanw bɛna ninsɔndiya Izirayɛli ta Ala saninman kosɔn.
20 Sabu mɔgɔ fariman tɛna ye tuun,
kumakolonfɔbaga bɛna ban,
minw bɛɛ tun bɛ mɔgɔw dɛndɛn ka kojugu kɛ o ra, olugu bɛɛ bɛna halaki;
21 olugu le tun bɛ adamadenw jaraki ni o darakumaw ye,
ka jan la dugu kititigɛbagaw ɲa dugu donda ra ka o lafiri,
ka mɔgɔ terenninw ta jo bɔsi o ra ni faninyakumaw ye.

22 O kosɔn Matigi Ala
min ka Iburahima kunmabɔ,
ale ko Yakuba ta somɔgɔw ma ko:
«Sisan kɔni, Yakuba ta mɔgɔw tɛna maroya tuun,
o kun tɛna suuru tuun.
23 Sabu ne boro bɛna baara min kɛ o cɛ ra,
ni o ta denw nana o ye tuma min na,
o bɛna ne tɔgɔ jate ko a saninyanin lo,
ka Yakuba ta Ala saninman jate ko a saninyanin lo,
ka siran fɔ ka yɛrɛyɛrɛ Izirayɛli ta Ala ɲa.
24 Mɔgɔ hakiri lafirininw bɛna faamuri sɔrɔ,
mɔgɔ murutininw bɛna sɔn karan ma.»

30

Misiran jamana ta dɛmɛri
1 Bɔnɔ bɛna aw den murutininw sɔrɔ.
Matigi Ala ko ten!
Aw bɛ aw ta kow latigɛ, k'a sɔrɔ o kow ma bɔ ne ra,
ka jɛnɲɔgɔnyaw don, minw tɛ ne sago ye,
ka to ka jurumun dɔ fara dɔ kan.
2 Aw bɛ sira ta ka taga Misiran,
k'a sɔrɔ aw ma ne ɲininka;
aw b'a fɔ ko aw bɛ taga aw yɛrɛ karifa Farawona ta fanga kɔrɔ,
ka dogoyɔrɔ ɲini Misiran jamana suma kɔrɔ.
3 Farawona ta karifari bɛna kɛ aw fɛ maroya le ye;
Misiran jamana ta dogoyɔrɔ suma bɛna kɛ aw kun suuru sababu le ye.

4 O ta ɲamɔgɔw sera fɔ Sohan ka ban,
o ta ciradenw sera fɔ Hanɛsi ka ban.
5 Nka o bɛɛ bɛna maroya Misirankaw ta ko ra,
sabu o tɛna se ka o makɔ ɲa,
o tɛna se ka o dɛmɛ, walama ka o nafa;
Misirankaw ta ko bɛna kɛ o fɛ maroya ni mafiyɛnyari le ye.

6 Kuma min fɔra woroduguyanfan kongokolon ta bɛganw ta ko ra:
«Degu ni kɔnɔnɔfiri bɛ jamana min na,

jaramusow, ani jaracɛw bɛ jamana min na,
fɔnfɔnnin ni sajuguba kamantigi bɛ jamana min na,
o ka o ta naforow la o ta faliw kɔ ra,
ka o borofɛnw la ɲɔgɔmɛw kɔ ra ka o jamana le cɛtigɛ,
ka taga o naforo di siya dɔ ma, siya min tɛna foyi ɲa o ye.
7 Misiran ta dɛmɛri ye gbansan le ye,
a tɛ foyi ɲa;
o kosɔn ne bɛ o ta jamana wele ko:
‹Mankancamantigi kokɛbari!› »

Ala ta mɔgɔw kɛra mɔgɔ murutininw ye

8 Ayiwa, sisan taga nin kow sɛbɛ walaka dɔ kan o ɲa na;
a sɛbɛ gbolokitabu dɔ kan,
janko a sɛbɛnin ye to yi lon nataw kosɔn,
ka kɛ ne seere ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
9 Sabu siya murutinin lo,
den faninyafɔbagaw lo,
den minw t’a fɛ ka Matigi Ala ta sariya ta kuma lamɛn.
10 O b’a fɔ cira yerikɛbagaw ye ko: «Aw kana foyi ye k’a fɔ an ye!»
O b’a fɔ cira ladibagaw ye ko: «Aw kana cankuma si kɛ ka an ladi!
Aw ye kumadimanw dɔrɔn le fɔ an ye,
cirayakuma minw bɛ an nɛgɛ, aw ye o le fɔ an ye.
11 Aw ye siraɲuman bla, aw ye jɛngɛ ka bɔ sira terennin kan!
Aw kana Izirayɛli ta Ala saninman ta kuma dɔ fɔ an ɲa kɔrɔ tuun!»

12 O kosɔn Izirayɛli ta Ala saninman ko:
«I n’a fɔ aw banna nin kumaw ma,
ka aw jigi la tɔɲɔri ni janfa kan,
ka aw boromala o kan,
13 o kosɔn nin terenbariyakow bɛna kɛ aw fɛ i ko cida bɔra kogojan min na;
kogo bɛ jɛngɛ, ka na bara ka ben yɔrɔnin kelen na.
14 A bɛna ben ka yɛrɛgɛ, i ko dagalalagabaga ta daga bɛ ci cogo min na,
k’a ɲɔɲɔ hali foyi tɛ to a kɔ;
foyi tɛ sɔrɔ a kɔ min bɛ se ka hali tasuma bɔ,
walama ka ji ta kɔ ra.»

Ala ta mɔgɔw ma sɔn ka nimisa

15 Dunuɲatigi Ala, Izirayɛli ta Ala saninman ko:
«Ni aw ka sekɔ Ala ma, ka aw hakiri sigi, aw ta kisiri bɛna sɔrɔ o le ra;
ni aw ka ɲamalɔ, ka aw jigi la ne kan, aw ta baraka bɛna sɔrɔ o le ra.
Nka aw ma sɔn o ma!
16 Aw ko: ‹Fiyewu, anw bɛ yɛlɛn so le kan ka bori!›
Ayiwa, aw bɛna bori haali!
Aw ko: ‹An b’a fɛ ka yɛlɛn socɛ telimanw le kan!›
Ayiwa, aw nɔgbɛnbagaw fana bɛna teliya aw kɔ.
17 Aw cɛ waga kelen bɛna bori cɛ kelen ɲa;
cɛ looru bɛna aw bɛɛ labori,
fɔ ka na aw tɔ to kelen kelen i ko bere turunin kuru kan,
i ko darapo min bɛ kongori kunna.»

Ala ta makari ka bon

18 O bɛɛ n’a ta, Matigi Ala b’a fɛ ka makari aw ra;
a b’a fɛ ka hina aw ra,
sabu Matigi Ala ye cantigi Ala le ye.
Minw bɛɛ b’a makɔnɔ, olugu ta ɲana.

19 Siyɔn dugumɔgɔw, Zeruzalɛmukaw,
aw tɛna kasi tuun!
Ni Ala nana aw kasikan mɛn, sigiya t’a ra, a bɛna makari aw ra;
ni a nana aw kan mɛn, a bɛna aw jaabi.
20 Matigi bɛna domuni di aw ma aw ta degu wagatiw ra,
ka ji di aw ma aw ta sɛgɛ wagatiw ra.
Aw karanbaga tɛna dogo aw ma tuun;

aw yɛrɛ ɲa bɛna a ye.
21 Ni aw ka taga aw kininboro fɛ,
walama aw numanboro fɛ,
aw bɛna kumakan dɔ mɛn aw kɔ fɛ, ko:
«Sira ye nin ye, aw ye tagama a kan!»

22 O tuma aw ka warigbɛ la aw ta jo yiriraman minw kan,
ani aw ka sanin gbasi k'a la aw ta jo nɛgɛraman minw kan,
aw bɛna o fɛnw bɛɛ jate i ko fɛn saninyabariw.
Aw bɛna o cɛ ka o firi, i ko fɛn nɔgɔninw,
k'a fɔ o ma ko: «Aw ye taga ka bɔ yan!»
23 Ni o kɛra, aw ka siman min dan dugukolo ra,
Ala bɛna sanji ben o kan.
Siman minw bɛna bɔ dugukolo ra,
o bɛna baraka sɔrɔ, ka diya.
O wagati ra, aw ta bɛganw ta domunikɛyɔrɔw bɛna kɛ kɛnɛgbɛbaw le ye.
24 Misiw ni fali minw bɛ aw ta dugukolo sɛnɛ,
aw bɛna kɔgɔ kɛ olugu ta domuni na k'a timiya;
aw bɛna o ta bin domutaw woloma, k'a yɛrɛgɛ ka ɲa o kɔrɔ.

25 Ji bɛna woyo caman kurujanw bɛɛ kunna,
ani kongorijanw bɛɛ kunna,
aw juguw fagalon na,
ani o ta sankasojanw benlon na.
26 Karo yeelen bɛna kɛ i ko tere yeelen,
tere yeelen baraka bɛna bonya fɔ siɲaga wolonfla,
ka kɛ i ko tere wolonfla yeelen faranin ɲɔgɔn kan.
A bɛna kɛ ten le, lon min na Matigi Ala bɛna a ta mɔgɔw ta joriw flakɛ,
ka o ta bugɔrinɔw kɛnɛya.

Ala bɛna Asirikaw kɛrɛ
27 A flɛ, Matigi Ala tɔgɔ bɛ nana ka bɔ fɔ yɔrɔjan;
a ta dimi ka fari.
A bɛ na i ko sankaba finmanba;
a darakumaw bɛɛ ka fari,
a nɛnkun bɛ i ko tasuma fariman.
28 A dafɔɲɔ bɛ i ko kɔ min fara fɔ ka bɔ kɛnɛ ma,
min ji bɛ se fɔ mɔgɔ kan kɔrɔ;
a bɛna siyaw tɛntɛn ni a ta halakiritɛmɛ ye,
a bɛ karafe don o da ra ka o mina ka taga o latunu.

29 Aw bɛna dɔnkiri la, i ko aw b'a kɛ cogo min na su fɛ aw ta ɲanagbɛlonw na. Aw jusu bɛna diya i ko filen bɛ fiyɛra mɔgɔ minw ye, o tagatɔ Matigi Ala ta kuru kan, Izirayɛli ta Ala barakaman ta yɔrɔ ra.
30 Matigi Ala bɛna kuma ni a ta masacɛkan ye;
mɔgɔw bɛna a boro barakaman jigitɔ ye o kan
ni a ta dimiba ye,
ani a ta tasuma farimanba,
ani sanjiba, ani sanfɔɲɔ, ani sanbɛrɛ.

31 Ni Asirikaw nana Matigi Ala kan mɛn, o ja bɛna tigɛ;
Matigi Ala bɛna o bugɔ ni a ta bere ye.
32 Ni Matigi Ala bɛ o bugɔ, longanw ni koraw bɛna fɔ, bere ɲa kelen kelen bɛɛ ra. Ala yɛrɛ boro le bɛna wuri o kama ka o kɛrɛ.
33 Kabini wagatijan, tasumaba dɔ labɛnna ka ban,
a labɛnna masacɛ le kama;
a kɔnɔ ka dun, a ka bon;
tasumaba ani lɔgɔ caman lo.
Matigi Ala yɛrɛ dafɔɲɔ le b'a mana k'a kɛ tasumamanaba ye.

31

Bɔnɔ bɛna Misiran tagabagaw sɔrɔ

1 Minw bɛ taga Misiran, ka taga Misirankaw ta dɛmɛri ɲini, bɔnɔ bɛna olugu sɔrɔ,
sabu o bɛ o boromala Misirankaw ta sow le kan,
o bɛ o jigi la Misirankaw ta sowotoro caman le kan,
ani o ta sotigiw ta baraka bonya kan;
nka o tɛ o ɲa lɔ Izirayɛli ta Ala saninman na,
o tɛ jija ka Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini;
2 k'a sɔrɔ ale fana ye hakiritigi ye,
a bɛ kojugu kɛ mɔgɔ ra,
a fana tɛ a darakuma yɛlɛma.
A bɛna wuri kojugukɛbagaw ta jɛn kama,
ani terenbariya kɛbagaw ta dɛmɛbagaw kama.
3 Misiranka ye adamaden le ye, Ala tɛ;
o ta sow ye bɛganw le ye, Ala ninw tɛ.
Ni Matigi Ala nana a boro kɔrɔta,
dɛmɛbaga bɛna talon, a bɛ min dɛmɛna o bɛ ben;
o bɛɛ bɛ halaki ɲɔgɔn fɛ ka ban.

Ala kelenpe le ye Zeruzalɛmu bɔsibaga ye

4 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko:
«Ni jara bɛ mankan ci,
ni jarakanbelen bɛ mankan ci a ta domuni kɔrɔ,
hali ni sagagbɛnbagaw ta jɛnkuru bɛɛ lajɛnnin welera a kama,
olugu ta mankan tɛ jara ja tigɛ,
o ta wɔyɔkan tɛ a lasiran.
O cogo ra, Fangatigi Ala bɛna jigi,
ka na kɛrɛ kɛ Siyɔn kuru kan, ani a kongori kan.
5 Kɔnɔ b'a kaman yangan a ta denw kunna cogo min na,
Fangatigi Ala bɛna Zeruzalɛmu kɔrɔsi o cogo ra;
a bɛna a kɔrɔsi, k'a bɔsi,
k'a tanga, k'a kisi.»

6 Aw murutira Matigi Ala min ma pewu, aw ye sekɔ ka na ale le ma, aw Izirayɛlimɔgɔw!
7 O lon na, kɔni, aw yɛrɛ boro tun ka batofɛn gbansan warigbɛramanw, ani a saninlaman minw lalaga, aw bɛna o bɛɛ firi.

8 «Kɛrɛkɛmuru dɔ bɛna Asirikaw faga, nka mɔgɔw ta kɛrɛkɛmuru tɛ;
kɛrɛkɛmuru min tɛ adamadenw ta ye, o le bɛna o halaki.
O bɛna bori o kɛrɛkɛmuru ɲa;
o juguw bɛna o ta kanbelendenw mina ka o bla jagboyabaaraw ra.
9 Min ye o ta cɛ barakatigi ye, jatigɛ bɛna o labori;
o ta kɛrɛkuntigiw bɛna bori ka o ta darapo to.»
Matigi Ala ko ten,
min ta tasuma mananin lo Siyɔn dugu kɔnɔ,
min ta tasumaba mananin lo Zeruzalɛmu.

32

Masacɛ terennin

1 A flɛ, masacɛ dɔ bɛna sigi masaya ra ka kaɲa ni terenninya ye;
a ta jamana ɲamɔgɔw bɛna sigi ka kaɲa ni can ye.
2 O bɛɛ bɛna kɛ i ko dogoyɔrɔ min bɛ mɔgɔ tanga fɔɲɔ ma,
i ko bon min bɛ mɔgɔ tanga sanfɔɲɔ ma,
i ko ji min bɛ woyo ka dugukolojalan ɲigi,
i ko mɔgɔw bɛ sigi farakuruba min suma ra kongokolon kɔnɔ.
3 Minw bɛ yeri kɛ, olugu ɲa tɛna fin,
minw bɛ mɛnni kɛ, olugu bɛna o toro malɔ.
4 Mɔgɔ miiribariw bɛna hakiri sɔrɔ ka faamuri kɛ;
minw da bɛ sigisigi, olugu bɛna kuma ka ɲa.
5 O tɛna naloman kɛ fagama ye tuun,
walama ka nanbaramɔgɔ kɛ mɔgɔba ye.

6 Naloman bɛ nalomanyakumaw le fɔ,
terenbariyakow le b'a jusukun na;

a bɛ Alaɲasiranbariyakow kɛ,
ka tɔgɔcɛnkumaw fɔ Matigi Ala ma.
A bɛ kɔngɔtɔ kɔnɔbara lakolon to,
ka minlɔgɔtɔ jɛn minnifɛn na.
7 Janfabaga ta kɛwalew ka jugu;
a bɛ kojuguw le ŋaninya
ka ɲanibagatɔw halaki ni faninyakumaw ye,
k'a sɔrɔ fagantan bɛ min fɔra, a jo le bɛ o ra.
8 Nka mɔgɔsɔbɛ bɛ ko sɔbɛ le kɛ;
a fana bɛ to a ta mɔgɔsɔbɛya sira le kan.

Zeruzalɛmu musow ta kiti ni Ala ta makari

9 Aw muso fɛrɛninw,
aw ye wuri ka ne lamɛn!
Aw sunguru minw lanin bɛ aw yɛrɛ ra,
aw ye aw toro malɔ ka ne darakan lamɛn!
10 Ni san kelen tɛmɛna, ka dɔɔnin fara o kan,
aw minw lanin bɛ aw yɛrɛ ra, aw bɛna yɛrɛyɛrɛ,
sabu rɛzɛnmɔ tigɛta tɛna sɔrɔ,
siman tigɛta tɛna sɔrɔ.
11 Aw ja bɛna tigɛ, aw muso fɛrɛninw!
Aw minw lanin bɛ aw yɛrɛ ra, aw bɛna yɛrɛyɛrɛ!
Aw ye fani bɔ aw yɛrɛ ra, ka aw fari lakolon to,
ka bɔrɔfaniw siri aw yɛrɛ cɛ ra.
12 Aw ye aw disi gbasigbasi*,
ka kasi aw ta foroɲumanw kosɔn,
ani aw ta rɛzɛnforo denkoɲumanw kosɔn,
13 ani ne ta mɔgɔw ta dugukolo kosɔn,
ŋaniw, ani nɔnfɔnw wurira ka dugukolo min fa.
Aw ye kasi o ta bonw kosɔn, bon minw tun fara ɲanagbɛkanw na,
ani nin dugu min tun fara ɲanagbɛkanw na.
14 Sabu masabonba lakolon tora,
duguba mankantigi kɛra yɔrɔ lakolon ye.
Masabonba ni sankasojan bɛna kɛ tomo ye wagati bɛɛ;
a bɛna kɛ kongofaliw ta toronkɛyɔrɔ ye,
ka kɛ bɛganw ta domuniyɔrɔ ye.

15 A bɛna kɛ ten, fɔ lon min na Ala bɛna a Nin lajigi an kan ka bɔ san fɛ,
ka kongokolon yɛlɛma k'a kɛ yiriforo ye,
ka yiriforo yɛlɛma k'a kɛ yiritu ye.
16 O wagati ra, kongokolon sigibagaw bɛna can sira tagama,
dugukoloɲumanw sigibagaw bɛna terenninya sira ta.
17 Terenninya nafa bɛna kɛ hɛra ye;
terenninya tɔnɔ bɛna kɛ hɛra ni laganfiya ye wagati bɛɛ.

18 Ne ta mɔgɔw bɛna sigi hɛra yɔrɔ le ra,
foyi tɛ se o ma yɔrɔ min na;
o bɛna sigi yɔrɔ ɲasumanin laganfiyaninw na.

19 Hali ni sanbɛrɛ ka yirituw halaki,
ka dugu ben k'a ci,
20 aw ta bɛna ɲa, aw minw bɛ danni kɛ jidaw bɛɛ ra;
aw bɛna aw ta misiw, ani aw ta faliw bla o ye yaala o sago ma.

33

Bɔnɔ min bɛna cɛnrikɛbagaw sɔrɔ

1 Bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ, ele min bɛ cɛnri kɛ
k'a sɔrɔ mɔgɔ ma cɛnri kɛ ele fɛ,
ele min bɛ tɔw janfa,
k'a sɔrɔ mɔgɔ ma ele janfa.

---

* **32:12 32.12** Ka o disi gbasi: O mɔgɔw tun bɛ deri ka o le kɛ k'a yira ko o jusu kasira.

Ni i nana ban i ta cɛnri ra tuma min na,
cɛnri bɛna se ele fana ma;
ni i nana ban i ta janfa ra tuma min na,
o bɛna ele fana janfa.

2 E, Matigi Ala, makari an na,
an bɛ ele le makɔnɔna;
i boro baraka ye an dɛmɛ lon bɛɛ,
ka an kisi an degu wagatiw ra.

3 Ni i ta mankanba bɔra, mɔgɔw bɛ bori;
ni i wurira ka lɔ dɔrɔn, siyaw bɛ janjan.
4 O juguw bɛ o borofɛnw bɛɛ cɛ, i ko tɔnmisɛnw bɛ siman domu cogo min na;
o bɛ girin ka la a kan i ko tɔnw camanba.

5 Matigi Ala kɔrɔtanin lo,
sabu a siginin bɛ fɔ san fɛ;
a bɛ Siyɔn dugu fa can ni terenninya ra.
6 A bɛna aw tanga aw ta dunuŋalatigɛ bɛɛ ra:
Hakiritigiya ni lɔnniya ye naforo le ye, min bɛ mɔgɔ kisi;
Matigi Ala ɲasiran le ye aw ta naforo ye.

Matigi Ala bɛna a ta mɔgɔw dɛmɛ

7 A flɛ, cɛfariw bɛ kule cira siradaw ra;
ciraden minw tun tagara hɛra ɲini, olugu jusu kasinin bɛ kasira.
8 Sirabaw lakolon lo,
mɔgɔ si tɛ tɛmɛna siraw fɛ tuun.
Mɔgɔw ka jɛnŋɔgɔnya cɛn,
o ka seerew dɔgɔya,
o ma mɔgɔ si jate.
9 Jamana ta kɛra maɲumanko ye, a halakira,
Liban mara maroyara, a yiriw bɛɛ jajara,
Sarɔn mara kɛra i ko kongokolon,
Basan ni Karimɛli kɛra yɔrɔ lakolonw ye.

10 «Sisan kɔni, ne bɛna wuri,
Matigi Ala ko ten.
Sisan ne ta bonya bɛna yira;
sisan ne bɛna kɔrɔta.
11 Aw ka binjalan le kɔnɔ ta;
aw bɛna binŋaga le woro.
Aw yɛrɛ nɛnɛkiri ta fɔŋɔ bɛna kɛ tasuma ye ka aw halaki.
12 Jamana mɔgɔw bɛna jɛni i ko faragbɛ bɛ jɛni cogo min na,
walama i ko ŋani bɛ tigɛ k'a jɛni tasuma ra cogo min na.»

13 Aw minw bɛ yɔrɔjan na, ne ka ko minw kɛ, aw ye o lamɛn!
Aw minw bɛ yɔrɔsurun na, aw ye ne ta sebagaya lɔn.
14 Jurumunkɛbagaw ja tigɛra Siyɔn dugu kɔnɔ,
siranya ka Alaŋasiranbariw mina fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
O ko: «Anw cɛ ra, jɔntigi le bɛ se ka to nin tasuma fariman kɔrɔ?
Anw cɛ ra, jɔntigi le bɛ se ka to nin tasumaba fagabari kɔrɔ?»
15 Mɔgɔ min bɛ tagama terenninya kan,
min bɛ kuma ka kaŋa ni can ye,
min tɛ sɔn naforojugu sɔrɔri ma,
min bɛ a boro kuturu ka ban ka surafɛnw mina,
min b'a toro datugu janko a kana hali mɔgɔfagakumaw mɛn a toro ra,
min b'a ɲa datugu janko a kana hali kojugu ye a ɲa ra,
16 o tigi le bɛna sigi yɔrɔ kɔrɔtaninw na;
farayɔrɔ barakamanw le bɛna kɛ a dogoyɔrɔ ye;
domuni bɛna di a ma,
ji fana tɛna a dɛsɛ.

Zeruzalɛmu bɛna bɔsi

17 Aw ɲa bɛna masacɛ ni a ta cɛɲa ye,
aw bɛna jamana ni a bonya bɛɛ flɛ.
18 Aw hakiri bɛna jigi fɔlɔfɔlɔ ta jatigɛkow ra:
«Warijatebaga bɛ min? Wariminabaga bɛ min?
Sankasojanw kɔrɔsibaga bɛ min?»*
19 Aw tɛna o mɔgɔ wasobagaw ye tuun fiyewu;
o mɔgɔ minw ta kan ka gbɛlɛn, aw tɛ se ka minw ta kan mɛn;
mɔgɔ minw ta kuma ɲagaminin lo, aw tɛ se ka minw ta kumaw faamu.

20 Aw ye Siyɔn dugu flɛ, an ta Ala bato ɲanagbɛw dugu lo;
aw ɲa bɛna Zeruzalɛmu ye, dugu ɲamalɔnin;
a fanibonw tɛna bɔ o nɔ ra tuun,
fanibonw ta nɛgɛberew tɛna bɔn tuun,
o sirijuruw tɛna tigɛ tuun.
21 Matigi Ala bɛna a ta bonya yira an na o yɔrɔ le ra;
a bɛna kɛ i n'a fɔ ba belebelew, ani kɔbaw ka yɔrɔ min lamini,
kɛrɛkɛdenw ta jirakurunw tɛ tɛmɛ ji minw kan,
jirakurunba fana tɛ tɛmɛ a kan.

22 Sabu Matigi Ala le ye an ta kolatigɛbaga ye,
Matigi Ala le ye an kuntigi ye,
Matigi Ala le ye an ta masa ye,
ale le bɛna an kisi.

23 An juguw ta jirakurunw ta juruw yɔgɔyɔgɔra;
o tɛ se ka kurun ta fanisiribere mina ka ɲa tuun,
o tɛ se ka kurun ta fani layɛlɛn, k'a foni tuun.
O ra an bɛna o borofɛnw camanba le cɛ ka o taran ɲɔgɔn na;
hali senkelenninw bɛɛ bɛna o ninyɔrɔ sɔrɔ a ra.
24 Zeruzalɛmu dugumɔgɔ si tɛna a fɔ ko: «Ne man kɛnɛ!»
Mɔgɔ minw siginin bɛ yi, olugu ta terenbariyaw bɛna yafa o ma.

34

Edɔmukaw ta kiti

1 Siyaw, aw ye gbara ka na mɛnni kɛ!
Jamanaw ta mɔgɔw, aw ye aw janto nin kuma ra!
Dugukolo n'a danfɛnw bɛɛ ye lamɛnni kɛ,
dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.

2 Sabu Matigi Ala ta jusubɔ bɛna ben siyaw bɛɛ kan,
a ta jusufariya bɛna ben o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ kan,
a bɛna o bɛɛ halaki,
a bɛna o labla fagari kama.
3 O ta mɔgɔ faganinw firinin bɛna to yi,
o suw kasa bɛna bɔ,
o jori bɛna woyo kuruw kan.
4 Sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ bɛna yeele;
a bɛna sankolo kuru i ko gbolokitabu;
a kɔnɔfɛnw bɛɛ bɛna benben
i ko rɛzɛn flaburuw bɛ jaja ka benben cogo min na,
i ko toro flaburuw bɛ jaja ka benben cogo min na.
5 Ala ko: Ne ta kɛrɛkɛmuru minna fɔ ka ɲanamini sankolo kɔnɔ;
sisan a jigitɔ flɛ Edɔmukaw kan,
ne ka kiti ben o mɔgɔ minw kan ko ne bɛ o halaki ka ban pewu!

6 Matigi Ala ta kɛrɛkɛmuru fara jori ra, a munnin lo ni turu ye:
sagadenw, ani bakɔrɔninw jori,
ani sagajigiw kɔkiriw ta turuw;
sabu saraka dɔ bɛna bɔ Matigi Ala ye Bɔsira,

* **33:18 33.18** O mɔgɔw ye Asiri jamana ta fagamaw ye, minw tun o fanga digi Izirayɛlimɔgɔw kan fɔlɔ.

fagariba dɔ bɛna kɛ Edɔmu jamana ra.
7 Kongomisiw fana bɛna benben o wagati kelen na,
ani misigberenw, ani misitoranw;
o ta jamana bɛna jori min fɔ ka fa,
a dugukolo buguri bɛɛ bɛ kɛ sogoturu ye.
8 O lon bɛna kɛ Matigi Ala ta mɔnɛbɔlon le ye,
ka kɛ hakɛsarasan ye, ka Siyɔn dugu dimibɔ.

9 Edɔmu jamana ta kɔw bɛna yɛlɛma ka kɛ mananji le ye;
a buguri bɛ kɛ kiribi ye,
o ta jamana bɛna kɛ mananji tasumaman ye.
10 Su ni tere, a tasuma tɛ faga;
a sisi bɛ wuri wagati bɛɛ.
A bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ;
mɔgɔ tɛna tɛmɛ o ta jamana kɔnɔ tuun.
11 Kɔnɔdabaw, ani juguninw bɛna o yɔrɔ kɛ o ta ye;
gbingbinw, ani kankanw bɛna a kɛ o ta siyɔrɔ ye.
Ala bɛna halakiri juru le kɛ ka jamana suma,
ka cɛnri juru kɛ k'a suma.

12 O ta fagamaw si tɛna kɛ yi tuun, ka masacɛ wɛrɛ sigi;
o ta kuntigiw bɛɛ bɛna ban!
13 Ɲaniw bɛna wuri o ta masabonw kɔnɔ,
binjuguw, ani ŋaniyiriw bɛna falen o ta sankasojanw kɔnɔ.
A bɛna kɛ kongowuruw dogoyɔrɔ le ye,
ani kɔnɔsogolonw ta so.
14 Kongowaraw ni suruguw bɛna ɲɔgɔn kunbɛn yi,
kongobakɔrɔninw bɛna ɲɔgɔn wele yi,
gbingbinw* bɛna a kɛ o sigiyɔrɔ ye,
sabu o bɛna laganfiya sɔrɔ yi.
15 Saw bɛna o ta ɲaga la yi, ka o ta fanw la yi,
ka o kɔrɔsi fɔ ka na o tɔtɔ, ka o denw lajɛn o yɛrɛ kɔrɔ.
Dugaw bɛna ɲɔgɔn lajɛn yi,
o bɛɛ kelen kelen ni o jɛnŋɔgɔn.

16 Aw ye Matigi Ala ta kitabu ta, k'a karan; a fɔra ko:
Ni bɛganw si tɛna fɔn yi,
o si tɛna fɔn o jɛnŋɔgɔn na yi;
sabu Matigi Ala yɛrɛ da le kumana o fɛ,
a yɛrɛ nin le ka o lajɛn.
17 Ale yɛrɛ le ka o bɛɛ ninyɔrɔ di o ma,
a yɛrɛ boro le ka nin dugukolo suma k'a di o ma;
a bɛna kɛ o ta ye tuma bɛɛ,
o bɛna sigi a kɔnɔ wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

35

Ala ta mɔgɔw lablawagati ta hɛra

1 Kongokolon ni dugukolo janinw ye ɲagari,
kɛnɛgbɛyɔrɔ janinw ye ninsɔndiya!
Yiriw ye falen yi, ka fiyeren ka ɲa i ko kongobinw.
2 Yiriw bɛɛ ye fiyeren caman kɛ,
yɔrɔ bɛɛ ye ninsɔndiya, ka ɲagari fɔ ka dɔnkiri la.
Liban kuruw ta bonya ɲɔgɔn le bɛna di aw ma,
ani Sarɔn kɛnɛgbɛ ni Karimɛli kuruw ta nɔɔrɔ.
Mɔgɔw bɛna Matigi Ala ta bonya ye,
o bɛna an ta Ala ta nɔɔrɔ ye.

3 Minw sɛgɛra fɔ ka o borow magaya, aw ye olugu ja gbɛlɛya;
minw kinbiriw bɛ yɛrɛyɛrɛra, aw ye baraka don olugu ra.

---

* **34:14 34.14** Gbingbinw: Heburukan na a fɔra ko: Liliti. Dɔw b'a miiri ko Babilɔnikaw fɛ, o tun ye o ta jinamuso dɔ tɔgɔ le ye.

4 Minw ja tigɛra, aw y'a fɔ olugu ye ko:
«Aw ye jija! Aw kana siran!
Aw ta Ala ye nin ye,
a bɛ nana aw dimibɔ;
Ala bɛna na aw juguw sara,
a bɛna na aw kisi.»

5 O wagati ra, fiyentɔw ɲaw bɛna yɛlɛ,
torogberenw torow bɛna dayɛlɛ.
6 Sendimitɔw bɛna pan i ko mankalanin,
bobow nɛnkunw bɛna labla, o daw bɛna dɔnkiri la.
Sabu jibaw bɛna seri ka bɔ, ka woyo kongokolon kɔnɔ,
kɔdingaw bɛna fa ka woyo yɔrɔjalanw na.
7 Yɔrɔjalan bɛna yɛlɛma ka kɛ kɔba ye,
yɔrɔ jintanw bɛ kɛ bununjiw ye.
Kongowuruw tun bɛ deri ka la yɔrɔ minw na,
kongobinw, ani kɔdarabinw bɛna falen o yɔrɔw bɛɛ ra.

8 Siraba dɔ bɛna kɛ yi,
o bɛna o sira wele ko sira saninman;
Mɔgɔ saninyabari si tɛna tɛmɛ a kan;
a bɛna kɛ Ala ta mɔgɔw dɔrɔn ta le ye.
Tagamabaga si tɛna o sira ta ka tunu, hali hakirintanw.
9 Jara tɛna ye o sira kan,
wara fariman si tɛna o sira ta,
mɔgɔ tɛna bɛn ni o fɛnw ɲɔgɔnw si ye o sira kan;
Ala ta mɔgɔ kisininw le bɛna tagama a kan.

10 Matigi Ala ta mɔgɔ kunmabɔninw bɛna sekɔ ka na o cogo le ra;
o bɛna don Siyɔn dugu kɔnɔ ni ɲagarikanw ye,
hɛra banbari le bɛna jigi o kunna.
Jusudiya ni ɲagari bɛna na o fɛ,
jusukasi ni ŋunakanw bɛna ban.

36
Masacɛ Ezekiyasi ta ko

(36–39)

Asiri masacɛ nana Zeruzalɛmu kama
(Masacɛw flanan 18.13,17-37)

1 Masacɛ Ezekiyasi ta masaya san tan ni naaninan na, Asiri masacɛ Senakeribu nana Zuda mara ta dugu barakamanw bɛɛ kɛrɛ ka o duguw mina.
2 Asiri masacɛ k'a ta kɛrɛkuntigiba ci ka bɔ Lakisi ka taga masacɛ Ezekiyasi fɛ Zeruzalɛmu ni kɛrɛkɛjamaba dɔ ye. Ji min bɛ dugu sanfɛyɔrɔ ra, a tagara lɔ o jisira kɔrɔ, fanikobagaw ta foro sira kan.
3 O tuma, Hilikiya dencɛ Eliyakimu min ye masacɛ Ezekiyasi ta so kɔrɔsibaga ye, ani Sebina, min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ani Asafu dencɛ Yoha, min ye masacɛ ta kumalasebaga ye, olugu bɔra dugu kɔnɔ ka taga o kunbɛn.
4 Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga a fɔ Ezekiyasi ye, ko masacɛba, Asiri masacɛ ko: ‹O tuma ele jigi lanin bɛ jɔntigi le kan sa?
5 Ne b'a fɔ i ye ko ni i ko, ko kɛrɛ hakiri ni kɛrɛkɛfanga bɛ ele fɛ, o ye kuma gbansan le ye. Ele ka i jigi la jɔntigi le kan ko i bɛ murutira ne ma?
6 A flɛ, i bɛ i jigi lara Misiran masacɛ le kan, k'a sɔrɔ ale ye kara kunkurun le ye; ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a jigi la a kan, a bɛ o tigi boro sɔgɔ k'a mandimi. Can lo dɛ, Misiran masacɛ Farawona bɛ ten le; ni ele mɔgɔ o mɔgɔ ka i jigi la a kan, a bɛ o le kɛ i ra.
7 I bɛ se k'a fɔ ne ye ko aw jigi bɛ Matigi Ala, an ta Ala le kan! O tuma ele Ezekiyasi yɛrɛ ma o Ala kelen ta sɔnnikɛyɔrɔw ni a ta sarakabɔnanw le cici, k'a fɔ Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ye ko o ka kan ka Ala bato nin sarakajɛnifɛn* dɔrɔn le kan wa?›
8 «Ayiwa, sisan, i ka kan ka bɛn le ɲini ni ne matigicɛ ye, min ye Asiri masacɛ ye. Ni o kɛra, ne bɛna so waga fla di i ma, ni i bɛ se ka mɔgɔ sɔrɔ min bɛna o bori kɔni.

9 Ele bɛ se ka mun le kɛ ka hali anw ta kɛrɛkɛkuntigi cɛ kelen dɔrɔn lalɔ, hali ni a
kɛra ne matigicɛ ta kuntigiw bɛɛ ra fitini le ye? Aw jigi bɛ Misirankaw le kan, ko olugu
bɛna sowotorow ni sotigiw di aw ma kɛ!
10 O tuma ele b'a miiri ko ne bɛ se ka wuri ka na nin jamana halaki ni a ma kɛ Matigi
Ala yɛrɛ sago ye wa? Matigi Ala yɛrɛ le k'a fɔ ne ye ko: ‹Taga nin jamana kama ka taga
a halaki!› »
11 Eliyakimu, ani Sebina, ani Yoha, olugu k'a fɔ Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ye ko:
«Sabari, i ye kuma i ta jɔnw fɛ Aramekan na; an bɛ o mɛn. I kana kuma an fɛ heburukan
na, k'a to mɔgɔ tɔ minw bɛ dugu kogo kan olugu y'a mɛn.»
12 Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ko: «O tuma ne matigicɛ ka ne ci ko ne ye na nin
kumaw fɔ ele ni i matigicɛ dɔrɔn le ye wa? A ka ne ci nin mɔgɔw bɛɛ le fɛ, nin mɔgɔ
minw sigisiginin bɛ kogo kan, minw bɛna o yɛrɛ ta sokɔtaga domu, ka o yɛrɛ ɲɛgɛnɛji
min i n'a fɔ ele yɛrɛ.»
13 O kɔ, Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba k'a kun kɔrɔta, ka pɛrɛn ni a fanga bɛɛ ye k'a
fɔ heburukan na, ko: «Aw ye masacɛba ta kuma lamɛn, Asiri masacɛ!
14 Masacɛ ko: ‹Aw kana a to Ezekiyasi ye aw lafiri, sabu a tɛna se ka aw bɔsi!
15 Aw kana a to Ezekiyasi ye aw lafiri, ko aw ye aw yɛrɛ karifa Matigi Ala ma, ko sigiya
t'a ra, Matigi Ala bɛna aw bɔsi, ko aw ta dugu tɛna to Asiri masacɛ boro!›
16 «Aw kana Ezekiyasi lamɛn. Asiri masacɛ ko: ‹Aw ye bɛn don ni ne ye, ko aw yɛrɛ di
ne ma. Ni o kɛra, aw bɛɛ bɛna aw ta forow rɛzɛnmɔw sɔrɔ k'a domu, ka aw ta torosunw
denw domu, ka aw ta kɔlɔnw ji min,
17 sani ne ye na aw ta ka taga ni aw ye aw ta jamana ɲɔgɔn dɔ ra, siman ni duvɛn bɛ
jamana min na caman, domuni ni rɛzɛnsunw bɛ jamana min na caman.
18 « ‹Aw kana a to Ezekiyasi ye aw lafiri ko: Matigi Ala bɛna an bɔsi. Yala siya tɔw ta
alaw sera ka o kisi ka bɔ Asiri masacɛ boro wa?
19 Hamatikaw, ani Aripadikaw ta alaw sera ka mun le kɛ? Sefarivayimukaw ta alaw
sera ka mun kɛ? Yala o sera ka Samarikaw kisi ka bɔ ne boro wa?
20 O jamanaw bɛɛ ra, jamana juman ta ala le sera k'a kisi ka bɔ ne boro, ka n'a fɔ ko
Matigi Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi ka bɔ ne boro?› »
21 Ayiwa, o jera, o ma foyi fɔ, sabu masacɛ Ezekiyasi tun k'a fɔ o ye ko o kana a jaabi.
22 O kɔ, Hilikiya dencɛ Eliyakimu min ye masacɛ Ezekiyasi ta lu kɔrɔsibaga ye, ani
Sebina min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ani Asafu dencɛ Yoha min ye masacɛ ta kumalasebaga
ye, olugu sekɔra ka taga Ezekiyasi fɛ; o tun ka o ta deregew faranfaran. Asiri masacɛ ta
kɛrɛkuntigiba tun ka kuma minw fɔ, o tagara o lakari Ezekiyasi ye.

37

Ezekiyasi ka hakiri ɲini cira Ezayi fɛ
(Masacɛw flanan 19.1-7)

1 Masacɛ Ezekiyasi ka o kuma mɛn minkɛ, a k'a ta derege mina k'a faran, ka bɔrɔfani
don a yɛrɛ ra, ka taga Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
2 A k'a ta so kɔrɔsibagaw kuntigi Eliyakimu ni a ta sɛbɛrikɛbaga Sebina, ani
sarakalasebagaw bɛɛ ta cɛkɔrɔbaw ci ka taga cira Ezayi fɛ, Amɔzi dencɛ. O bɛɛ tun
ka bɔrɔfaniw le don o yɛrɛ ra.
3 O tagara a fɔ Ezayi ye ko Ezekiyasi ko: «Bi lon ye jusukasilon, ani hakɛbɔlon, ani
maroyalon le ye; sabu an ta kɛra i ko den minw jigiwagati sera, nka baraka tɛ bamusow
fɛ k'a woro.
4 A bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala, i ta Ala ka Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba ta kumaw bɛɛ
mɛn, a matigicɛ k'a ci ka na Ala ɲanaman mafiyɛnya ni kuma minw ye. A bɛ se ka kɛ
ko Matigi Ala, i ta Ala bɛna o mafiyɛnyari juru sara Asiri masacɛ ra. O kosɔn mɔgɔ tɔ
minw belen ɲanaman tora, sabari i ye Ala daari olugu ye.»
5 Masacɛ Ezekiyasi ta jamana kuntigiw tagara Ezayi fɛ ni o kumaw ye.
6 Ezayi ka o jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ aw matigicɛ ye ko Matigi Ala ko: ‹I ka kuma
minw mɛn, Asiri masacɛ ta kuntigiw nana ne dɔgɔya ni kuma minw ye, o kumaw kana
i lasiran.
7 A flɛ, Asiri masacɛ bɛna kibaroya dɔ mɛn; ni a ka o kibaroya mɛn, ne bɛna a kɔnɔnɔsu
k'a to a ye a latigɛ ko a bɛ sekɔ a yɛrɛ ta jamana ra. Ni a sera yi, ne bɛna a to o ye a
faga ni kɛrɛkɛmuru ye.› »

Sanakeribu ta sɛbɛ ka Ezekiyasi lasiran
(Masacɛw flanan 19.8-13)

8 Ayiwa, Asiri masacɛ ta kɛrɛkuntigiba nana a mɛn ko Asiri masacɛ bɔra Lakisi, k'a
taga Libina dugu kɛrɛ. A wurira ka taga Asiri masacɛ kɔ o yɔrɔ ra.

9 Nka Asiri masacɛ nana kibaroya dɔ mɛn, ko Etiyopi masacɛ min ye Tiraka ye, ko ale
ni a ta kɛrɛkɛjama wurira ko o bɛna a kɛrɛ. Asiri masacɛ ka o mɛn minkɛ, a ka ciraden
wɛrɛw ci tuun Ezekiyasi fɛ ni sɛbɛ dɔ ye, k'a fɔ a ye ko:
10 «Aw ye taga a fɔ Zuda masacɛ Ezekiyasi ye, ko: ‹I kana a to i ta Ala ye i lafiri
gbansan, ko i ka i jigi la ale kan minkɛ, ko o ra Asiri masacɛ tɛna se ka Zeruzalɛmu dugu
mina.
11 Asiri masacɛw ka min kɛ jamana tɔw bɛɛ ra, i yɛrɛ ka o ye. O ka o bɛɛ halaki le
pewu! Ele ko ele le bɛna bɔsi wa?
12 Ne bɛmaw ka siya minw halaki, siya minw tun bɛ Gozan dugu kɔnɔ, ani Haran
dugu, ani Resɛfu dugu, ani Edɛni ta mɔgɔ minw tun bɛ Telasari, yala o siyaw ta alaw
sera ka o kisi wa?
13 Hamati ni Aripadi ni Sefarivayimu ni Hena ni Iva ta masacɛw bɛ min sisan?› »

Ezekiyasi ta daariri
(Masacɛw flanan 19.14-19)

14 Ezekiyasi ka sɛbɛ mina ciradenw boro, k'a karan; o kɔ, a tagara Matigi Ala ta batoso
kɔnɔ. A ka sɛbɛ dayɛlɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
15 Ezekiyasi ka Matigi Ala daari, k'a fɔ a ye ko:
16 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala, ele min siginin bɛ serubɛn mɛlɛkɛw kunna. Ele
kelen le ye dugukolo masayaw bɛɛ ta Ala ye. Ele le ka sankolo ni dugukolo dan.
17 Matigi Ala, i toro malɔ ka ne lamɛn! Matigi Ala, i ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ! Senakeribu k'a
ta ciraden ci ka na ele Ala ɲanaman mafiyɛnya ni kuma minw ye, o lamɛn!
18 Matigi Ala, can lo ko Asiri masacɛw ka siya tɔw, ani o ta jamanaw halaki,
19 ka o ta alaw jɛni tasuma ra; nka o alaw fana tun tɛ ala ɲanamanw ye; mɔgɔw yɛrɛ
boro ka fɛn minw lalaga ni yiri ni kabakuru ye, o lo; o kosɔn o sera ka o halaki.
20 O ra, Matigi Ala, an ta Ala, an kisi ka bɔ Senakeribu boro, k'a to dunuɲa masayaw
bɛɛ y'a lɔn ko ele kelenpe le ye Matigi Ala ye.»

Matigi Ala ka Ezekiyasi ta daariri jaabi
(Masacɛw flanan 19.20-34)

21 Amɔzi dencɛ Ezayi ka cira bla ka taga a fɔ Ezekiyasi ye, ko: «Matigi Ala, Izirayɛli
ta Ala, i ka min daari Asiri masacɛ Senakeribu ta ko ra, ale ta kuma ye nin ye;
22 Matigi Ala ka min fɔ Asiri masacɛ kama, o ye nin ye; a ko:
Siyɔn dugu tɛ ele jatera foyi ye,
a bɛ i lɔgɔbɔra le.
Zeruzalɛmu dugu cɛɲumanba
bɛ yɛrɛkora ele ma le, fɔ k'a kun yuguyugu.
23 Ele ka ne le mafiyɛnya, ka ne dɔgɔya wa?
Ele kumana k'a yira ne le ra wa?
Ele ka i ɲa don ne le ra wa,
ne min ye Izirayɛli ta Ala saninman ye?
24 I ka i ta ciradenw ci ka na ne mafiyɛnya, ne Matigi Ala!
I ko: ‹Ne ta sowotoro caman sababu ra,
ne yɛlɛnna fɔ kuruw kunna,
ka taga se fɔ Liban jamana cɛmancɛ ra;
ne ka Liban sɛdiriyiriw bɛɛ ra jamijanw tigɛ
ani sipɛrɛsiyiriw bɛɛ ra ɲumanmanw.
Ne bɛna yɛlɛn kuruw bɛɛ ra jamijan kunna,
ka taga don fɔ o ta yirituba yɛrɛ kɔnɔ.›
25 I ko: ‹Ne ka kɔlɔnw sogi
ka o ji min.
Ni ne ka ne sen la Misiran jamana kɔnɔ,
ne bɛ Nili bajiw bɛɛ ja.›

26 «O tuma ele m'a lɔn
ko ne kitira nin kow ra kabini wagatijan wa?
Kabini fɔlɔfɔlɔ ne tun ka ko minw labɛn k'a bla,
sisan ne bɛ o le kɛra.
Ne k'a latigɛ ko ele le bɛna dugu barakamanw halaki,
fɔ ka o kɛ tomow ye.
27 O duguw ta mɔgɔw baraka banna,
jatigɛ ni maroya ka o mina;
o kɛra i ko kongobinw,

i ko bin nuguninw,
i ko binjalan min bɛ bon kunna;
a kɔgɔbari bɛ ja.

28 «Nka ne ka ele sigituma lɔn,
ka i bɔtuma lɔn, ka i dontuma lɔn,
ani wagati min i jusu bɛ bɔ ne kama.
29 Ayiwa, i n'a fɔ i jusu bɔra ne kama,
i ta wasokanw fana sera ne toro ma,
ne bɛna ne ta nunnanɛgɛ don i nun na,
ka ne ta karafe don i da ra,
i nana sira min fɛ,
ne bɛna sekɔ ni i ye o sira kelen fɛ.

30 «Ayiwa, ele Ezekiyasi, nin bɛna kɛ tagamasiyɛn ye ele fɛ: Simankisɛ minw benbenna foro kɔnɔ ka falen o yɛrɛ ma, aw bɛna o siman le domu ɲinan. San wɛrɛ, minw bɛna falen o yɛrɛ ma tuun, aw bɛna o domu. Nka a san sabanan, aw yɛrɛ le bɛna aw ta siman dan, k'a tigɛ, k'a domu; ka aw ta rɛzɛnforow sɛnɛ, k'a den domu.
31 «Ni o kɛra, Zuda ta mɔgɔ tɔ minw ɲanaman tora, olugu bɛna kɛ i ko yiri min ka lilinkuraw bɔ, k'a lilinw don fɔ dugukolo jukɔrɔ, ka nugu kura ye tuun, fɔ ka den.
32 «Can lo, mɔgɔ dɔw belen bɛna wuri Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, mɔgɔ dama dama bɛna kisi, ka lɔ Siyɔn kuru kan. Fangatigi Ala bɛna o le kɛ aw ye a ta kanuyaba kosɔn.
33 «O kosɔn Matigi Ala ka min fɔ Asiri masacɛ ko ra, o ye nin ye: Asiri masacɛ tɛna don nin dugu kɔnɔ, a tɛna mɔgɔ si bon ni a ta biɲɛw ye, a tɛna mɔgɔ si kɛrɛ ni a ta nɛgɛbɛnnan ye, a tɛna yɛlɛnyɔrɔ lɔ ka yɛlɛn o kan ka dugu kɛrɛ.
34 A nana sira min fɛ, a bɛna sekɔ o sira kelen le fɛ. A tɛna don nin dugu kɔnɔ fiyewu! Ne Matigi Ala, ne le ko ten.
35 Ne le bɛna nin dugu tanga, k'a bɔsi, ne yɛrɛ tɔgɔ kosɔn, ani ne ta jɔncɛ Dawuda kosɔn.»

Ala ta mɔgɔw kisicogo
(Masacɛw flanan 19.35-37)

36 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ nana Asirika cɛ waga kɛmɛ ni biseegi ni looru faga (185 000). Mɔgɔ tɔw wurira sɔgɔmada fɛ minkɛ, o ka suw ye yɔrɔ bɛɛ ra.
37 O kɛra minkɛ, Asiri masacɛ Senakeribu sekɔra ka taga sigi Ninive dugu kɔnɔ.
38 Nka lon dɔ, k'a kinbiri gbannin to a ta ala ta sɔnnikɛbon kɔnɔ, ala min bɛ wele ko Nisirɔki, a yɛrɛ dencɛw, minw ye Adaramelɛki ni Saresɛri ye, olugu nana ben a kan k'a faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka bori ka taga Ararati jamana ra. A dencɛ Esari Hadɔn sigira masaya ra a nɔ ra.

38

Ezekiyasi ka Ala daari a ta bana ko ra
(Masacɛw flanan 20.1-11)

1 O wagati ra, Ezekiyasi nana bana, fɔ a tun bɛ ɲini ka sa. Amɔzi dencɛ Ezayi tagara a fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Matigi Ala ko i ye i ta lu koŋaw labɛn, sabu i bɛna sa; i tɛna kɛnɛya ka bɔ nin bana ra.»
2 Ezekiyasi k'a ɲa munu bon kogo fan na, ka Matigi Ala daari.
3 A ko: «E, Matigi Ala, i hakiri to ne ra, sabu ne tugura i kɔ ni kankelentigiya le ye, ni ne jusukun bɛɛ ye; ko min ka di i ye, ne ka o le kɛ.» Ezekiyasi ka o fɔ minkɛ, a kasira kosɛbɛ.
4 Matigi Ala kumana Ezayi fɛ k'a fɔ a ye ko:
5 «Taga a fɔ Ezekiyasi ye ko Matigi Ala, a bɛmacɛ Dawuda ta Ala ko: ‹Ne ka i ta daariri mɛn, ne ka i ta ɲaji fana ye. Ne bɛna sanji tan ni looru fara i si kan.
6 Ne bɛna ele ni nin dugu bɔsi ka bɔ Asiri masacɛ boro. Ne bɛna nin dugu kisi.
7 « ‹Matigi Ala bɛna nin tagamasiyɛn le kɛ i ye, k'a yira i ra ko a ka kuma min fɔ, ko a bɛna o kɛ.
8 A flɛ, suma min bɛ Ahazi ta so yɛlɛnyɔrɔ kan, ne bɛna a to o suma ye sekɔ ka taga kɔ fɛ, ka se fɔ senlayɔrɔ tan.› »
Ayiwa, suma tun bɛ so yɛlɛnyɔrɔ minw kan, tere sekɔra o kan tuun fɔ senlayɔrɔ tan.

Ezekiyasi ka Ala tando

9 Zuda masacɛ Ezekiyasi ka kuma minw sɛbɛ a ta bana ni a kɛnɛyari ko ra, o ye nin
ye; a ko:
10 Ne kɔni tun b′a fɔra ko ne bɛna taga le,
ka ne to ne si cɛmancɛ ra;
ne bɛna taga don lahara donda fɛ,
ka ne si tɔ kɛ o yɔrɔ ra.
11 Ne tun ko, ko ne tɛna Matigi Ala ye tuun,
ko ne tɛna Matigi Ala ye dunuɲa ra yan mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra tuun,
ko ne ɲa tɛna adamaden si ye tuun
dunuɲamɔgɔw cɛ ra.
12 Ne tun ko ne ta dunuɲalatigɛ bɔsira ne ra ka taga,
i ko sagagbɛnbaga bɛ a ta fanibon ta ka taga cogo min na.
Ne tun ko, ko i ka ne si kuru ka ban i ko jesedanbaga bɛ fani kuru cogo min na,
ko ne tigɛra ka bɔ kpɛlɛ ra ka ban,
ko sani tere ye ban ka se wulada ma, o b′a sɔrɔ i ka ne laban.

13 Ne ka ne ta tɔɔrɔ muɲu fɔ ka na dugu gbɛ,
nka i ka ne kolow bɛɛ karikari i ko jara;
ne ko sani tere ye ban, ka se wulada ma, o b′a sɔrɔ i ka ne laban.
14 Ne tun bɛ kasimisɛnw kɛ i ko naganaganin tɛmɛtɔ san fɛ;
ne tun bɛ ŋuna i ko tugani.
Ne ka flɛri kɛ san fɛ, fɔ ka ne ɲadenw baraka ban.
E, Matigi, ne kɔnɔnɔfirira; na ne bɔsi!

15 Ne bɛ se ka mun fɔ sa?
A kumana ne fɛ; ale yɛrɛ le bɛ nin kow kɛra.
Ne majiginin le bɛna tagama ne si tɔ bɛɛ ra*,
ne ta jusukasi kosɔn.

16 E, Matigi, mɔgɔ bɛ ɲanamanya nin kow le baraka ra,
ne bɛ si sɔrɔ nin bɛɛ le sababu ra fana;
i bɛna ne kɛnɛya, k′a to ne ye to si ra.
17 A flɛ, ne ta jusukasiba yɛlɛmana k′a kɛ jususuma ye;
i ta kanuya kosɔn, i ka ne sama ka bɔ dingaba kɔnɔ,
ka ne ta jurumun bɛɛ firi i kɔ fɛ.
18 Sabu kaburukɔnɔmɔgɔw le tɛna i fo ka i waleɲumanlɔn,
suw le tɛna i tando;
minw lajigira kaburu dinga kɔnɔ,
olugu jigi tɛ i ta kankelentigiya kan tuun.
19 Mɔgɔ ɲanamanw, mɔgɔ ɲanamanw,
olugu bɛ se ka i fo ka i waleɲumanlɔn,
i n′a fɔ ne b′a kɛra cogo min na bi.
Facɛw bɛ o denw karan
janko o ye i ta kankelentigiya lɔn.
20 Matigi Ala ka ne kisi!
An bɛna dɔnkiri la a ye ni an ta fɔrifɛnw ye
an si bɛɛ ra,
Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.

21 Ayiwa, Ezayi tun k′a fɔ ko o ye na ni toromɔ siri kelen ye, ka na o lala Ezekiyasi ta
joriw kan; ko ni o kɛra, a bɛ kɛnɛya†.
22 Ezekiyasi tun k′a fɔ ko: «Tagamasiyɛn juman le bɛna a yira ko ne bɛna kɛnɛya fɔ
ka taga don Matigi Ala ta batoso kɔnɔ tuun?»

39

Babilɔni masacɛ ta ciradenw nana Ezekiyasi fɛ
(Masacɛw flanan 20.12-21)

* **38:15 38.15** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: Ne tɛ se ka sunɔgɔ. † **38:21 38.21** Aw ye Masacɛw flanan 20.7 flɛ.

1 Ayiwa, o wagati kelen na, Babilɔni* masacɛ Merodaki Baladan, min ye Baladan dencɛ
ye, ale ka Ezekiyasi ta bana ni a kɛnɛyako kibaroya mɛn minkɛ, a ka sɛbɛ dɔ kɛ, ka bonya
dɔ la o kan, ka o ci Ezekiyasi ma.
2 O ko diyara Ezekiyasi ye kosɛbɛ. Fɛn o fɛn tun bɛ Ezekiyasi ta fɛnmarayɔrɔw ra, a ka
o bɛɛ yira o ciradenw na: warigbɛ ni sanin, ani kasadiyananw, ani turu kasadimanw;
a k'a ta kɛrɛkɛminanw bɛɛ yira o ra, ani a ta naforow bɛɛ. Foyi le ma to a ta masaso
kɔnɔ, ani a ta mara bɛɛ kɔnɔ, ni Ezekiyasi ma min yira o ciradenw na.

Ala ka Ezekiyasi jaraki

3 O kow kɔ, cira Ezayi nana masacɛ Ezekiyasi fɛ, ka na a ɲininka ko: «Nin mɔgɔw bɔra
min le? O nana mun le fɔ i ye?» Ezekiyasi ko: «O bɔra jamanajan dɔ le ra, fɔ Babilɔni,
ka na ne fɛ.»
4 Ezayi k'a ɲininka tuun ko: «O ka mun ni mun le ye i ta so kɔnɔ?» Ezekiyasi ko: «Fɛn
o fɛn bɛ ne ta masaso kɔnɔ, o ka o bɛɛ ye! Foyi ma to ne ta naforow ra, ni ne ma min
yira o ra.»
5 Ezayi k'a fɔ Ezekiyasi ye ko: «Fangatigi Ala ta kuma lamɛn:
6 ‹Lon dɔ, bɛna se, fɛn o fɛn bɛ i ta masaso kɔnɔ, i bɛmaw ka fɛn o fɛn lajɛn fɔ ka na
se bi ma, o bɛna na o fɛnw bɛɛ cɛ ka taga ni o ye Babilɔni; foyi tɛna to. Matigi Ala ko
ten.
7 O bɛna i yɛrɛ mamaden dɔw mina, i yɛrɛ worodenw ta denw, ka taga ni olugu ye,
ka taga o bɔ cɛya ra, ka o bla Babilɔni masacɛ ta masaso kɔnɔ.› »
8 Ezekiyasi ka Ezayi jaabi ko: «I ka Matigi Ala ta kuma min fɔ ne ye, o ka ɲi; sabu hɛra
ni ɲasuma bɛna kɛ jamana kɔnɔ ne yɛrɛ ta tere bɛɛ ra.»

Kitabu kumakan flanan

40

Izirayɛli ta jususaaro wagati

(40–55)

Ala bɛna Izirayɛli bɔsi

1 Aw ye o jusu saaro, aw ye ne ta mɔgɔw jusu saaro!
Aw ta Ala ko ten.
2 Aw ye kuma Zeruzalɛmu fɛ k'a jusu saaro;
aw ye aw kan kɔrɔta k'a fɔ a ye
ko a ta jagboyabaaraw banna,
ko a ta terenbariyaw juru sarara,
ko Matigi Ala k'a ta jurumunw bɛɛ hakɛ bɔ a ra ka ban fɔ siŋaga fla.

3 Pɛrɛnkan dɔ bɛ bɔra ko:
«Aw ye sira labɛn Matigi Ala ye kongokolon kɔnɔ;
aw ye siraba dakaŋa nin yɔrɔjalanw na an ta Ala ye*.
4 Dingakɔnɔyɔrɔw bɛɛ ye lafa,
aw ye kuruw, ani kongoriw bɛɛ cici ka o yɛrɛgɛ,
ka tintinw bɛɛ dakaŋa,
yɔrɔ kɔrɔtaninw ye kɛ kɛnɛgbɛw ye.
5 Ni o kɛra, Matigi Ala ta nɔɔrɔ bɛna yira,
adamadenw bɛɛ lajɛnnin bɛna a ye;
sabu Matigi Ala yɛrɛ le kumana.»

6 Kumakan dɔ ko: «Pɛrɛn!»
Ne ko: «Ne ye pɛrɛn ka mun fɔ?»
A ko: «Adamadenw bɛɛ bɛ i ko bin,
o dawula bɛɛ bɛ i ko kongobinw ta fiyerenw.
7 Ni Matigi Ala ta fɔŋɔ ka fiyɛ a kan,
a bɛ ja, a fiyerenw fana bɛ fagafaga.
Can lo, adamadenw bɛ i ko bin;
8 bin bɛ ja, a fiyeren fana bɛ fagafaga;
nka an ta Ala ta kuma kɔni bɛ to a nɔ ra tuma bɛɛ ani wagati bɛɛ†.»

Ala bɛna a janto a ta mɔgɔw ra

---

* **40:3 40.3** Nin kumaw fɔra Yuhana Batizerikɛbaga ta ko ra (Matiyu 3.3,Marika 1.3,Yuhana 1.23). † **40:8 40.8** Hayan 6–8 fɔra Piyɛri ta kitabu fɔlɔ ra (1.24-25).

9 Ele ye yɛlɛn kuru jamijan kan,
ele Siyɔn dugu, dugu kibarodimanfɔbaga;
ele ye i kan kɔrɔta ni baraka ye,
ele Zeruzalɛmu, dugu kibarodimanfɔbaga.
Ele ye i kan kɔrɔta, aw kana siran;
ele y'a fɔ Zuda mara ta duguw ye
ko o ta Ala ye nin ye!
10 A flɛ, Dunuŋatigi Ala bɛ nana ni barakaba ye,
a boro baraka le bɛ se di a ma.
A bɛ nana ni a ta sara ye a boro;
a bɛ nana ni a ta baara tɔnɔ‡ ye a ɲa fɛ.
11 A bɛna a janto a ta sagakuru ra i ko sagagbɛnbaga;
a bɛna sagadenw lajɛn ni a boro ye,
ka o la a disi kan.
A bɛna sagamuso dentigiw dɛmɛdɛmɛ.

Ala ta bonya ni a ta hakiritigiya

12 Jɔn le ka kɔgɔji suma ni a borotɛgɛ ye,
ka sankolo bonya suma ni a boro ye?
Jɔn le ka dugukolo buguri bɛɛ suma sumanikɛminan kɔnɔ,
ka kuruw suma ka o gbiriya hakɛya lɔn,
ka kongoriw suma ni sumanikɛnan ye?

13 Jɔn le bɛ se ka Matigi Ala ta hakiri bonya sɛgɛsɛgɛ?
Jɔn le kɛra a ladibaga ye, k'a karan§?
14 A ka hakiri ɲini jɔntigi le fɛ, ka faamuri sɔrɔ?
Jɔn le k'a karan can sira ra?
Jɔn le k'a karan lɔnniya ra,
ka faamuri sira yira a ra?

15 A flɛ, siyaw bɛ i ko jiden kelen tɔninin minan kɔnɔ,
o bɛ i ko kɛnkɛnden kelen, sumanikɛminan kɔnɔ;
Matigi Ala bɛ kɔgɔji kɔfɛjamanaw lawuri i ko buguri.
16 Liban jamana yiriw bɛɛ lajɛnnin tɛ se k'a ta sarakajɛnifɛn* tasuma labɔ,
a bɛganw bɛɛ lajɛnnin tɛ a ta saraka jɛnita* bɔ.
17 Siyaw bɛɛ lajɛnnin tɛ foyi ye a ɲa kɔrɔ;
a bɛ o bɛɛ jate i ko fɛn ɲacintanw, i ko fɛngbansanw.

Matigi Ala bɔɲɔgɔnko tɛ yi

18 Aw bɛ se ka Ala suma ni mun le ye?
Aw bɛ se ka fɛn juman le kɛ a bɔɲɔgɔnko ye?
19 Jow kɔni, nɛgɛyeelebaga dɔ le bɛ nɛgɛ yeele ka o lalaga;
saninfagabaga dɔ bɛ sani nɔrɔ a kan,
ka warigbɛ jɔrɔkɔnin dɔw kɛ k'a ɲɛgɛn.
20 Ni se tɛ mɔgɔ min ye ka o fɛnw sɔrɔ,
ale bɛ yiri dɔ ɲini min tɛ tori joona,
ka yirilalagabaga hakiriman dɔ ɲini,
ka o yiri lɛsɛ k'a kɛ jo dɔ ye, a bɛ se ka min lɔ ka teren.

21 Aw m'a lɔn wa? Aw m'a mɛn ka ye wa?
O ko ma fɔ aw ye kabini fɔlɔfɔlɔ wa?
Aw ma dunuŋa ju sigicogo ko faamu wa?
22 Matigi Ala le siginin bɛ dugukolo sanfɛyɔrɔ koorinin kunna;
dunuŋamɔgɔw bɛ a ɲa kɔrɔ i ko tɔnmisɛnw.
A bɛ sankolo yɛrɛgɛ i ko fanimugu,
a b'a foni i ko fanibon, ka sigi a kɔnɔ.
23 Ale le bɛ fagamaw kɛ i n'a fɔ o tɛ foyi ye,
ka dugukolo kititigɛbagaw kɛ mɔgɔ gbansanw ye.
24 O turutɔ ye nin ye sisan, o dantɔ ye nin ye sisan,
hali o lilinw ma donyɔrɔ sɔrɔ dugukolo ra fɔlɔ,

‡ **40:10 40.10** A ta sara, a ta baara tɔnɔ, o bɛ se ka kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye, Ala ka minw labɔ Babilɔnikaw ta fanga kɔrɔ, ka o lasekɔ o ta jamana ra. § **40:13 40.13** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Rɔmukaw 11.34, ani Korɛntikaw fɔlɔ 2.16.

a b′a dafɔŋɔ kɛ ka o fiyɛ, ka o jaja;
sanfɔŋɔ bɛ o ta ka taga ni o ye i ko binjalan.

25 «Aw b′a fɛ ka ne suma ni jɔntigi le ye?
Ne ni jɔntigi le ka kan?»
Ala Saninman ko ten.
26 Aw ye aw ɲa kɔrɔta san fɛ ka flɛri kɛ!
Jɔntigi le ka nin fɛnw dan?
Ale le bɛ o bɛɛ labɔ ka o bɛɛ bla o ta sira kan;
a bɛ o bɛɛ wele o tɔgɔ ra,
a ta sebagayaba ni a ta barakaba sababu ra.
O ra, hali kelen tɛ fɔn.

Ala bɛna barakakura don a ta mɔgɔw ra

27 Yakuba ta mɔgɔw, mun na aw bɛ nin kuma fɔ?
Izirayɛlimɔgɔw, mun na aw b′a fɔ ko:
«Anw ta kunkow dogonin lo Matigi Ala ma,
anw ta Ala tɛ anw ta jo jatera?»
28 Aw m′a lɔn wa?
Aw m′a mɛn ka ye wa,
ko Matigi Ala le ye Ala banbari ye?
Ale le ka dunuŋa dan ka se fɔ a danw na.
A tɛ sɛgɛ, a baraka tɛ dɛsɛ,
a ta hakiri dan tɛ se ka lɔn.
29 A bɛ fanga don mɔgɔ sɛgɛninw na,
ka baraka don barakantanw na.
30 Kanbelendenw bɛ sɛgɛ, o baraka bɛ dɛsɛ;
hali kanbelenkɔrɔw fana bɛ ben.
31 Nka minw bɛ Matigi Ala makɔnɔ, olugu bɛ to ka barakakura le sɔrɔ;
o bɛ pan ka taga san fɛ i ko bɔn,
o bɛ bori, o tɛ sɛgɛ,
o bɛ tagama, o baraka tɛ dɛsɛ.

41

Ala ta ciradenkura

1 Aw kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw, aw ye je ka ne lamɛn!
Siyaw ye baraka don o yɛrɛ ra,
o ye gbara ka na, an ye kuma;
aw ye na, an ye jɛn ka taga an ta kiti tigɛ.

2 Min bɛ terenninya wele k′a gban a yɛrɛ kɔ,
jɔn le ka o tigi wele ka bɔ terebɔyanfan na?
Jɔn le bɛ siyaw don a boro?
Jɔn le bɛ masaw bla a ta fanga kɔrɔ?
A ta kɛrɛkɛmuru bɛ o kɛ i ko buguri,
a ta kalan bɛ o kɛ i ko fɔŋɔ bɛ binjalan kɛ cogo min na*.
3 A bɛ tugu o kɔ, a bɛ tɛmɛ hali foyi tɛ se a ma,
k′a sɔrɔ a sen tun ma deri ka o sira ta ka ye.
4 Jɔntigi le ka nin kow kɛ k′a dafa,
ka wagatiw bɛɛ ta mɔgɔw wele kabini fɔlɔfɔlɔ?
Ne Matigi Ala, ne min ye fɔlɔ ye,
ne min fana ye laban ye, ne lo.

5 Kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw ka o ye, o siranna;
minw bɛ fɔ dugukolo dan na, olugu yɛrɛyɛrɛtɔ bɛ gbarara ka na.
6 Bɛɛ bɛ a mɔgɔŋɔgɔn dɛmɛ,
bɛɛ b′a fɔ a balema ye ko: «I jija!»
7 Yirilɛsɛbaga bɛ saninfagabaga ja gbɛlɛya,

---

* **41:2 41.2** Cira bɛ min ko fɔ yan, o bɛ se ka kɛ Pɛrɛsi masacɛ Sirusi ye. Ale le bɛna se sɔrɔ Babilɔnikaw kan, ka Izirayɛlimɔgɔw labla o ye taga Zeruzalɛmu dugu ni Alabatoso lɔ kokura (Ɛsidarasi 1.1-5; Kibaroyaw flanan 36.23, ani Ezayi 41.25; 44.28; 45.1).

saningbasibaga bɛ nɛgɛgbasibaga ja gbɛlɛya;
a b'a fɔ ko: «Nɛgɛ nɔrɔcogo ɲana!»
O bɛ o jo lalaga k'a gbengben ni nɛgɛ ye k'a lɔ, janko a kana lamaga.

Ala bɛna a ta mɔgɔw dɛmɛ

8 Ayiwa, aw Izirayɛlimɔgɔw kɔni, ne ta baaradenw,
Yakuba ta mɔgɔw, ne ka aw minw ɲanawoloma,
aw minw ye ne tericɛ Iburahima ta siya ye,
9 ne tagara aw yɔrɔɲini fɔ dugukolo dan na,
ne tagara aw wele ka bɔ fɔ yɔrɔjan.
Ne k'a fɔ aw ye ko: «Aw le ye ne ta baaradenw ye,
ne ka aw le ɲanawoloma, ne tɛna ban aw ra.»
10 Aw kana siran, sabu ne bɛ ni aw ye.
Aw ja kana tigɛ, sabu ne le ye aw ta Ala ye,
ne bɛna baraka don aw ra, ka aw dɛmɛ,
ne bɛna aw tanga ne ta terenninya kosɔn, ni ne boro baraka ye.
11 A flɛ, minw bɛɛ jusu tun bɔra aw kɔrɔ,
olugu bɛna maroya fɔ ka o kun suuru;
minw bɛ kɛrɛra ni aw ye,
olugu bɛna halaki, ka tunu pewu.
12 Minw bɛ siyɛn tara ni aw ye,
aw bɛna olugu yɔrɔɲini, nka aw tɛna o ye;
minw tun bɛ aw kɛrɛra
olugu bɛna tunu ka ban pewu.
13 Sabu ne le ye Matigi Ala, aw ta Ala ye;
ne le bɛ aw boro mina,
k'a fɔ aw ye ko: «Aw kana siran,
ne bɛna aw dɛmɛ.»
14 Aw kana siran, Yakuba ta tumudenninw!
Izirayɛli ta mɔgɔ barakantanw,
ne bɛna aw dɛmɛ.
Matigi Ala, aw kunmabɔbaga,
Izirayɛli ta Ala saninman ko ten.

15 A flɛ, ne bɛna aw kɛ simangbasinan ye,[†]
min kura lo, ani min ɲinw da ka di;
aw bɛna kuruw bɛɛ benben, ka o bɛɛ yɛrɛgɛ,
ka kongoriw yɛrɛgɛ i ko binjalan.
16 Aw bɛna o fiyɛ i ko siman, fɔɲɔ bɛ o ta ka taga,
sanfɔɲɔ bɛ o janjan;
nka aw kɔni bɛna ninsɔndiya sɔrɔ Matigi Ala fɛ,
ka Izirayɛli ta Ala saninman kɛ aw kunkɔrɔtasababu ye.

Ala bɛna kongokolon yɛlɛma k'a kɛ jiyɔrɔ ye

17 Ɲanibagatɔw, ani fagantanw bɛ ji ɲini,
nka o tɛ ji sɔrɔ;
minlɔgɔ ka o kan ja.
Nka ne Matigi Ala, ne bɛna o jaabi;
ne, Izirayɛli ta Ala, ne tɛna ban o ra.
18 Ne bɛna kɔjiw woyo kuru yirintanw kunna,
k'a to bununw ye woyo kurufurancɛw ra;
ne bɛna kongokolon yɛlɛma k'a kɛ jiyɔrɔ ye,
ka dugukolojalan kɛ jiwoyow ye.
19 Ne bɛna sɛdirisunw falen kongokolon kɔnɔ,
ani akasiyasunw, ani miritesunw, ani oliviyesunw;
ne bɛna sipɛrɛsisunw falen yɔrɔjalanw na,
ani ɔrimesunw ni buyisunw bɛɛ,
20 janko mɔgɔw y'a ye, k'a lɔn,
ka miiri, k'a faamu
ko Matigi Ala boro le ka nin kow kɛ,
ko Izirayɛli ta Ala saninman le ka nin fɛnw dan.

[†] **41:15 41.15** O tun bɛ o yirikurunba siri misi ra, i ko misidaba, janko a ye o sama a kɔ, ka siman cɔngɔ k'a kisɛ bɔ.

Batofɛn wɛrɛw tɛ foyi ɲa
21 «Batofɛn wɛrɛw, aw ye na aw ta ɲafɔ!»
Matigi Ala le ko ten.
«Min bɛ aw fɛ, aw ye o fɔ!»
Yakuba ta mɔgɔw ta Masacɛ ko ten.
22 O ye na kuma,
ka ko nataw ɲafɔ an ye.
Fɔlɔfɔlɔkow kɛra cogo min na,
o ye o ɲafɔ an ye;
ni o kɛra, an bɛna miiri
k'a lɔn min bɛna kɛ kɔ fɛ;
walama aw ye ko nataw fɔ an ye.
23 Aw ye wagati labanw ta kow ɲafɔ an ye,
ni o kɛra, an bɛna a lɔn ko aw fana ye ala dɔw ye.
Aw kɔni ye koɲuman walama kojugu dɔ kɛ dɔrɔn,
janko an ye o ye ka kabakoya.
24 A flɛ, aw tɛ foyi ye!
Aw ta kɛwalew ye gbansan le ye!
Minw bɛ aw kɛ o ta alaw ye, olugu haramuyara.

25 Ne ka mɔgɔ dɔ lawuri ka bɔ sahiliyanfan na,
a bɛna na ka bɔ terebɔyanfan na.
A bɛ ne tɔgɔ wele;
a bɛna kuntigiw dɔndɔn ni a sen ye i ko bɔgɔ,
i ko dagalalagabaga bɛ bɔgɔ terege cogo min na.
26 Jɔn ka nin kow ye k'a fɔ kabini fɔlɔfɔlɔ janko an ye a lɔn?
Jɔn kɔnna k'a yira an na, janko an ye a fɔ ko: «Can lo!»
Mɔgɔ si ma nin ko fɔ, mɔgɔ si m'a ye k'a fɔ,
mɔgɔ si ma foyi mɛn aw fɛ nin kow ra.
27 Nka ne le kɛra mɔgɔ fɔlɔ ye k'a fɔ Siyɔn dugu ye ko:
«O ye nin ye, o natɔ ye nin ye!»
Ne ka kibarodimanfɔbaga dɔ ci Zeruzalɛmu.

28 K'a sɔrɔ ne bɛ flɛri kɛ, nka ne tɛ mɔgɔ si ye;
hali ladibaga kelen tɛ o batofɛnw cɛ ra,
min bɛ se ka ne jaabi ni ne k'a ɲininka.
29 O si tɛ foyi ye,
o ta kokɛtaw ye ko gbansanw le ye,
fɔɲɔ lakolon, o le ye o ta jo nɛgɛramanw ye.

42

Ala ta jɔnɲuman ta dɔnkiri fɔlɔ: A ta baara
1 «Ne ta baaraden ye nin ye, ne bɛ ne hakiri to min na;
ne ta mɔgɔ ɲanawolomanin lo, min ko ka di ne ye haali.
Ne bɛna ne nin lajigi a kan,
janko a ye can sira yira siyaw ra.
2 A tɛna kule ci, walama k'a kan kɔrɔta;
mɔgɔ tɛna a pɛrɛnkan mɛn siradaw ra.
3 A tɛna hali bin karinin tɔ karikari,
a tɛna hali fitina fagatɔ tɔ dufa;
a bɛna can sira le yira mɔgɔw ra ni kankelentigiya ye.
4 A baraka tɛna dɛsɛ,
a fari tɛna faga,
fɔ a ye na can sigi dugukolo kan,
fɔ kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛɛ ye o jigi la a ta sariya kan*.»

5 Ala, Matigi Ala,
min ka sankolo dan, k'a bonya,
ka dugukolo yɛrɛgɛ fan bɛɛ, ani fɛn o fɛn bɛ falen a kan,
ka nɛnɛkiri don dunuɲamɔgɔw ra,

* **42:4 42.4** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Matiyu 12.17-21).

ka nin don dunuŋa yaalabagaw ra,
ale Matigi Ala ko:
6 «Ne Matigi Ala, ne le ka ele wele terenninya kama;
ne bɛna i boro mina,
ne bɛna i tanga, ka i lasigi,
ka i kɛ ne ni mɔgɔw ta jɛnŋɔgɔnya donbaga ye,
ka i kɛ siyaw ta yeelen ye,
7 janko ka fiyentɔw ɲa yɛlɛ,
ka kasodenw labɔ kaso ra,
ka dibiramɔgɔw labɔ o ta dibi ra[†].

8 «Ne le ye Matigi Ala ye, o le ye ne tɔgɔ ye;
ne ta bonya kɔni, ne tɛna o di danfɛn wɛrɛ ma,
walama tandori min ka kan ni ne ye, ka o di batofɛn yiriramanw ma.
9 Ko minw tun kɔnna ka fɔ, a flɛ, olugu kɛra;
sisan ne bɛna kokura le fɔ,
nka sani a ye damina,
ne bɛ aw lasɔmi.»

Dunuŋa bɛɛ ye Matigi Ala tando
10 Aw ye dɔnkirikura la ka Matigi Ala tando;
aw y'a tando ka se fɔ dunuŋa danw na,
aw minw bɛ tagamaw kɛ jirakurunw kɔnɔ, kɔgɔji kan,
ani aw danfɛnw minw bɛ kɔgɔji ra,
ani aw kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw!
11 Kongokolon n'a duguw ye o kan kɔrɔta,
ani Kedari ta dugumisɛnw!
Sela kuruyɔrɔ mɔgɔw ye ɲagari ka dɔnkiri la;
o ye to kuruw san fɛ ka ɲagari fɔ ka pɛrɛn!
12 Mɔgɔw ye bonya la Matigi Ala kan,
kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw ye a tando.

13 Matigi Ala bɛ bɔ i ko cɛfari,
a bɛ fariya i ko kɛrɛkɛcɛ;
a bɛ pɛrɛn, ka kulekanba ci,
ka se sɔrɔ a juguw kan.

Matigi Ala bɛna a ta baara laban
14 «Ne kumabari tun tora ka mɛɛn;
ne tun jera, ne tun ka ne yɛrɛ mina.
Nka sisan ne bɛna kule i ko muso jigibagatɔ
min bɛ firinfirin, fɔ k'a nɛnɛkiri fereke.
15 Ne bɛna kuruw ni kongoriw halaki,
ka a binw ni a yiriw bɛɛ jaja;
ne bɛna baw kɛ yɔrɔjalanw ye,
ka jiyɔrɔw ja.
16 Ne bɛna fiyentɔw bla o ye tagama sira dɔ kan,
o ma sira min lɔn;
o ma sira min lɔn cɔ, ne bɛna o bla o le kan.
Ne bɛna dibi yɛlɛma k'a kɛ yeelen ye o ɲa fɛ,
ka sira cɛjuguw kɛ sira dakaŋaninw ye.
Ne bɛna nin kow le kɛ;
ne tɛna a to kɛbari ye.

17 «Minw bɛ o jigi la jo yiriramanw kan,
olugu bɛna sekɔ ni o kɔ ye, ka maroya kosɛbɛ;
minw b'a fɔ jo nɛgɛramanw ma ko:
‹Aw le ye an ta alaw ye!› »

Izirayɛlimɔgɔw ma Ala lamɛn
18 Ala ko: «Aw torogberenw, aw ye mɛnni kɛ!
Fiyentɔw, aw ye flɛri kɛ, ka yeri kɛ!

[†] **42:7 42.7** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Luka 4.18).

19 Jɔntigiw le ye fiyentɔw ye ni ne yɛrɛ ta baaradenw tɛ?
Jɔntigiw le ye torogberenw ye i ko ne yɛrɛ ta ciradenw, ne ka minw ci?
Jɔntigiw le ye fiyentɔw ye i ko Ala ta ciradenw?
Jɔntigiw le ye fiyentɔw ye i ko Matigi Ala ta baaradenw?
20 Aw ka fɛn caman ye, nka aw ma o jate;
aw torow dayɛlɛra, nka aw ma foyi mɛn.»
21 Matigi Ala ta terenninya kosɔn,
a tun b'a fɛ k'a ta sariya bonya, ka nɔɔrɔ la a kan;
22 nka siya tɔw benna a ta mɔgɔw le kan,
ka o borofɛnw bɛɛ cɛ.
O benna dingaba kɔnɔ, ka mina jan na,
siya tɔw ka a ta mɔgɔw mina ka o dogo kasobonw kɔnɔ;
o benna o kan, mɔgɔ si ma sɔrɔ ka o bɔsi,
o ka o borofɛnw cɛ, mɔgɔ si ma sɔrɔ k'a fɔ ko: «Aw y'a lasekɔ!»

23 Nka jɔntigi le bɛna a toro malɔ nin kow ra,
walama k'a janto o ra siŋaga wɛrɛ k'a lamɛn?
24 Jɔn le ka Yakuba ta mɔgɔw don o borofɛnw cɛbagaw boro,
ka Izirayɛli don benkannikɛbagaw boro?
An ka Matigi Ala min hakɛ ta,
yala ale tɛ wa?
An ma sɔn ka a ta sira tagama,
an ma sɔn k'a ta sariyaw lamɛn.
25 O kosɔn a k'a ta dimi tasuma bɔn Izirayɛli kan,
ka kɛrɛ juguw lawuri o kama.
A ta dimi tasuma manana ka o lamini, nka o ma hakiri sɔrɔ;
o tasuma ka o jɛni, nka o ma o jate.

43

Matigi Ala ka layiri ta a ta mɔgɔw ye

1 Sisan, Matigi Ala min ka aw dan, aw Yakuba ta mɔgɔw,
Matigi Ala min ka aw kɛ mɔgɔ ye, aw Izirayɛlimɔgɔw,
ale ko: «Aw kana siran, sabu ne ka aw kunmabɔ;
ne ka aw wele aw tɔgɔ ra,
aw ye ne ta le ye.
2 Hali ni aw bɛ jibaw le cɛtigɛ, ne bɛna to ni aw ye;
hali ni aw bɛ baji le cɛtigɛ, ji tɛna aw datugu.
Hali ni aw bɛ tagama tasuma cɛ ma, a tɛna aw jɛni,
tasumamana tɛna se aw ma.

3 «Sabu ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala;
ne le ye Izirayɛli ta Ala saninman ye, aw kisibaga.
Ne bɛna Misiran jamana di, ka o kɛ aw kunmabɔsara ye,
ka Etiyopi jamana ni Seba jamana di aw nɔ ra.
4 I n'a fɔ aw ko ka gbɛlɛn ne ma,
aw ta ko ka bon ne fɛ, ani ne bɛ aw kanu,
o ra, ne bɛna mɔgɔ wɛrɛw le di aw nɔ ra,
ka siya wɛrɛw di ka aw nin kunmabɔ.

5 «Aw kana siran, sabu ne bɛ ni aw ye;
ne bɛna aw ta den dɔw lana ka bɔ terebɔyanfan na,
ka dɔw lana ka bɔ terebenyanfan na,
ka na aw bɛɛ lajɛn.
6 Ne bɛna a fɔ sahiliyanfan mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye o di,›
k'a fɔ woroduguyanfan mɔgɔw ye ko: ‹Aw kana o mara tuun.›
Aw ye ne dencɛw lana ka bɔ fɔ yɔrɔjan,
aw ye ne denmusow lana ka bɔ fɔ dunuŋa dan na,
7 ne tɔgɔ bɛ minw bɛɛ ra,
ne ka minw bɛɛ dan ne ta nɔɔrɔ kosɔn,
ka o kɛ mɔgɔ ye, ka o labɛn.»

Matigi Ala kelenpe le ye Ala ye

8 «Aw y’a to nin mɔgɔw ye na, nin mɔgɔ minw tɛ yeri kɛ, k’a sɔrɔ ɲa bɛ o fɛ,
minw tɛ mɛnni kɛ, k’a sɔrɔ torow bɛ o fɛ.
9 Siyaw bɛɛ ye lajɛn,
mɔgɔw bɛɛ ye fara ɲɔgɔn kan.
Olugu ra, jɔntigi le tun ka nin kow ye k’a fɔ?
Jɔn le tun ka ko tɛmɛninw ye k’a fɔ an ye?
O ye na ni o ta seerew ye ka na kuma k’a yira ko o ta ye can ye;
seerew ye o lamɛn k’a fɔ ko: ‹Can lo!›

10 «Aw le ye ne ta seerew ye,
Matigi Ala ko ten;
aw le ye ne ta baaradenw ye, ne ka minw ɲanawoloma,
janko aw y’a lɔn, ka la a ra,
k’a faamu ko ne le ye Ala ye,
ko ala dɔ wɛrɛ ma na ne ɲa fɛ,
dɔ wɛrɛ fana tɛna na ne kɔ fɛ.
11 Ne, ne le ye Matigi Ala ye;
ni ne tɛ, kisibaga wɛrɛ tɛ yi tuun!
12 Ne le ka nin kow ye k’a fɔ, ne le ka aw kisi, ne le kɔnna ka nin kow yira;
ala wɛrɛ minw bɛ aw cɛ ra, olugu dɔ tɛ.
Aw le ye ne ta seerew ye,
Matigi Ala ko ten;
ne le ye Ala ye.
13 Ne le ye Ala ye wagati bɛɛ;
mɔgɔ si tɛ se ka fɛn bɔsi ne boro.
Ni ne ka ko min kɛ, jɔn le bɛ se ka o yɛlɛma?»

Ala ka sirakura min bɔ

14 Matigi Ala, aw kunmabɔbaga, Izirayɛli ta Ala saninman ko:
«Aw kosɔn, ne bɛna mɔgɔ dɔw ci Babilɔni kama,
ka taga Babilɔnikaw bɛɛ lajigi;
o bɛna don o ta jirakurunw kɔnɔ ka bori,
o tun bɛ ɲagari o jirakurun minw kosɔn.
15 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala saninman,
ne le ye Izirayɛli danbaga ye, aw ta masacɛ.»

16 Matigi Ala min ka sira bɔ kɔgɔji kɔnɔ,
ka tɛmɛyɔrɔ kɛ jibaw cɛ ma,
17 ale min tun ka sowotorow ni sow labɔ,
ani kɛrɛkɛjama ni a cɛfariw,
ka na o benben ka o lala, o kana se ka wuri tuun,
k’a to o ye mana ka ban, ka faga i ko fitinajuru,
18 ale ko: «Aw kana aw hakiri to fɔlɔfɔlɔkow ra tuun,
aw kana kokɔrɔw jate tuun.
19 A flɛ, ne bɛna kokura dɔ kɛ;
a dabɔra ka ban, aw ta yera wa?
Ne bɛna sira bɔ kongokolon kɔnɔ,
ka bajiw woyo dugukolojalan kan.
20 Kongobɛganw bɛna ne bonya:
kongowuruw, ani kɔnɔsogolonw;
sabu ne bɛna ji lana kongokolon kɔnɔ,
ka bajiw woyo dugukolojalan na,
ka ji di ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ma, o y’a min.
21 Ne ka mɔgɔ minw labɛn ka o kɛ ne ta ye,
olugu bɛna ne ta bonya lakari.»

Matigi Ala k’a ta mɔgɔw jaraki

22 «O bɛɛ n’a ta, aw ma ne tɔgɔ wele, aw Yakuba ta mɔgɔw;
aw sɛgɛra ne kɔrɔ, aw Izirayɛlimɔgɔw.
23 Aw ma aw ta sagadenw kɛ saraka jɛnitaw* ye ka o di ne ma,
aw ma aw ta sarakaw bɔ janko ka ne bonya;
ne fana ma siman sarakaw* doni la aw kan,
walama ka aw sɛgɛ wusunan sarakaw* ko ra.

24 Aw ma wari bɔ ka yiri kasadiman san ne ye,
aw ma ne wasa ni aw ta bɛgan sarakaw* turumanyɔrɔw ye;
nka aw ka aw ta jurumunw doni la ne kan,
ka ne sɛgɛ ni aw ta terenbariyakow ye.
25 Nka ne kɔni, ne le bɛ aw ta hakɛw jɔsi ka bɔ aw ra, ne ta bonya kosɔn;
ne tɛna ne hakiri to aw ta jurumunw na tuun.

26 «Aw ye ne hakiri jigi ne ta jaraki ra, an ye kiti kɛ;
aw yɛrɛ ye kuma k'a yira ko aw ta ye can ye.
27 Aw bɛmacɛ fɔlɔ ka jurumun kɛ,
aw ta kumalasebagaw murutira ne ma.
28 O le kosɔn, ne ka batoso saninman ɲamɔgɔw dɔgɔya,
ka halakiri lase Yakuba ta mɔgɔw ma,
ka Izirayɛlimɔgɔw mangboya.»

44

Ala bɛna a ta baraka lajigi a ta mɔgɔw kan

1 «Aw ye nin lamɛn sisan, Yakuba ta mɔgɔw, ne ta baaradenw,
Izirayɛlimɔgɔw, ne ka aw minw ɲanawoloma!
2 Matigi Ala min ka aw dan,
ka aw kɛ mɔgɔ ye aw bamuso kɔnɔ, ka kɛ aw dɛmɛbaga ye:
Aw kana siran, Yakuba ta mɔgɔw, ne ta baaradenw,
Yesurun*, ne ka aw minw ɲanawoloma.
3 Ne bɛna ji woyo dugukolojalan kan,
ka bununjiw woyo yɔrɔjalanw na;
ne bɛna ne nin lajigi aw ta durujaw kan,
ka ne ta baraka lajigi aw ta denw kan.
4 O bɛna falen i ko kɔdarabinw,
ka falen i ko yiri minw bɛ jida ra.
5 Dɔ bɛna a fɔ ko: ‹Ne ye Matigi Ala ta le ye!›
Dɔ wɛrɛ bɛna a fɔ ko ale ye Yakuba ta mɔgɔ le ye!
Dɔ wɛrɛ fana bɛna a sɛbɛ a boro kan ko: ‹Ne ye Matigi Ala ta le ye!›
O bɛna Izirayɛli tɔgɔ kɛ o ta bonya sababu ye.»

Ala wɛrɛ tɛ yi Matigi Ala kɔ

6 Matigi Ala, Izirayɛli masacɛ,
Fangatigi Ala, min bɛ Izirayɛli kunmabɔ, ale ko:
«Ne le ye fɔlɔ ye, ne le fana ye laban ye;
ni ne tɛ, Ala wɛrɛ tɛ yi.
7 Jɔntigi le bɛ i ko ne, o tigi ye kuma ta!
A ye kuma, k'a fɔ ne ye;
ko minw kɛra kabini ne ta mɔgɔw sigiwagati ra fɔlɔfɔlɔ,
ko nataw, ani ko minw bɛna kɛ o kɔ fɛ, a ye o fɔ!

8 «Aw kana siran, aw kana yɛrɛyɛrɛ.
Yala ne tun ma nin kow fɔ k'a yira aw ra kabini wagatijan wa?
Aw le ye ne seerew ye:
Yala Ala wɛrɛ bɛ yi ni ne tɛ wa?
Ala Barakatigi wɛrɛ tɛ yi, ne ma dɔ wɛrɛ lɔn.»

Batofɛn wɛrɛw tɛ foyi ɲa

9 Jo lalagabagaw si tɛ foyi ye;
o ta batofɛn lalaganinw bɛɛ ra ɲumanman tɛ foyi ɲa.
Minw ye o jow ta seerew ye, olugu ɲa tɛ foyi yera,
o tɛ foyi lɔn, o kosɔn o bɛna maroya.
10 Jɔn le bɛ sɔn ka yiri lalaga ka o kɛ a ta ala ye,
ka nɛgɛ yeele ka o kɛ jo ye,
k'a sɔrɔ a tɛna nafa foyi sɔrɔ a ra?
11 A flɛ, jo nɔfɛmɔgɔw bɛɛ bɛna maroya;
jo lalagabaga tɛ foyi ye ni adamadenw gbansan tɛ.
O bɛɛ ye lajɛn, o bɛɛ ye na lɔ yan;

* **44:2 44.2** Yesurun, o kɔrɔ ye Izirayɛli.

o bɛɛ ja bɛna tigɛ, o bɛɛ bɛna maroya.

12 Numucɛ bɛ nɛgɛ ta
k′a don tasuma ra.
A b′a gbasi ni nɛgɛgbasinan ye;
a bɛ o kɛ ni a boro fanga bɛɛ ye.
Nka ni kɔngɔ k′a mina dɔrɔn, a baraka bɛ ban,
ni a ma ji min dɔrɔn, a baraka bɛ dɛsɛ.

13 Yirilɛsɛbaga bɛ juru la ka yirisuma,
ka fɛn dɔ tagamasiyɛn kɛ ni sɛbɛrikɛnan ye;
o kɔ, a bɛ yiri lɛsɛ ni yirilɛsɛnan ye,
a b′a dakaɲa ni sumanikɛnan ye,
k′a lɛsɛ k′a kɛ i n′a fɔ mɔgɔ,
k′a kɛ adamaden bisigiya ye, k′a cɛɲa,
k′a bla bon kɔnɔ.

14 A bɛ sɛdirisunw tigɛ,
walama a bɛ sipɛrɛsisunw, ani sɛnisun dɔw ɲanawoloma
k′a to olugu ye bonya kongoyiri tɔw cɛ ra yi;
walama a yɛrɛ bɛ pɛnisunw turu,
sanji bɛ ben o kan ka o wuri.
15 Ayiwa, a bɛ o yiri kelenw le kɛ lɔgɔ ye:
a bɛ dɔ don tasuma ra, ka ja ni o tasuma ye,
ka dɔ kɛ tasuma ye ka buru jɛni o kan.
Nka a bɛ dɔ fana lalaga ka o kɛ a ta ala ye ka o bato;
a bɛ jo dɔ lalaga k′a kinbiri gban o kɔrɔ.
16 A bɛ yiri tarancɛ kɛ lɔgɔ ye,
a bɛ sogo jɛni o kan,
ka o sogo domu ka fa;
a bɛ ja o tasuma ra fana, k′a fɔ ko:
«Ha, ne bɛ jara, tasuma flɛ!»
17 Nka yiri tɔ, a bɛ o kɛ a ta ala ye, a ta jo;
a bɛ a kinbiri gban o kɔrɔ k′a bato,
k′a daari k′a fɔ ko:
«Ne kisi, sabu ele le ye ne ta ala ye!»

18 O mɔgɔw tɛ foyi lɔn, o tɛ foyi faamu;
o ɲaw datugunin lo janko o kana foyi ye,
o hakiri gberennin lo janko o kana hakiri sɔrɔ.
19 Mɔgɔ si tɛ miiri a yɛrɛ kɔnɔ,
walama ka ko lɔn, ka faamuri kɛ, k′a fɔ ko:
«Ne ka yiri dɔ kɛ lɔgɔ ye ka o don tasuma ra,
ka buru jɛni ni o takamiw ye,
ka sogo fana jɛni ka o ɲimi;
mun kosɔn ne bɛna fɛn haramunin dɔ lalaga ni o yiri tɔ ye,
ka ne kinbiri gban o yirikunkurun kɔrɔ ka o bato!»
20 Mɔgɔ min bɛ o kɛ, o tigi tugura fɛngbansan le kɔ;
a hakiri cɛnna, fɔ k′a lafiri.
A tɛna se k′a yɛrɛ kisi, a fana tɛna a fɔ ko:
«Fɛn min bɛ ne boro, yala o tɛ batofɛn gbansan le ye wa?»

Matigi Ala le ye Izirayɛli kunmabɔbaga ye

21 «Aw ye aw hakiri to nin na, aw Yakuba ta mɔgɔw;
Izirayɛlimɔgɔw, aw le ye ne ta baaradenw ye.
Ne le ka aw kɛ mɔgɔ ye, aw le ye ne ta baaradenw ye.
E, Izirayɛlimɔgɔw, ne tɛ ɲina aw kɔ.
22 Ne ka aw ta hakɛ jɔsi ka bɔ yi, i ko sankaba bɛ tunu cogo min na,
ka aw ta jurumunw jɔsi ka bɔ yi i ko bugun bɛ tunu cogo min na.
Aw ye sekɔ ka na ne fɛ,
sabu ne ka aw kunmabɔ.»

23 E, sankolo, ele ye ɲagari ka pɛrɛn, sabu Matigi Ala le ka nin kɛ!

E, dugukolo jukɔrɔyɔrɔw, aw ye ninsɔndiyakanw fɔ!
E, kuruw, aw ye ɲagarikanw bɔ,
ani yirituw, ani yiriw bɛɛ;
sabu Matigi Ala ka Yakuba ta mɔgɔw kunmabɔ,
a ka a ta bonya yira Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra.

24 Matigi Ala, aw kunmabɔbaga,
min ka aw kɛ mɔgɔ ye aw bamuso kɔnɔ, ale ko:
«Ne Matigi Ala, ne le bɛ nin kow bɛɛ kɛ;
ne kelenpe le ka sankolo foni,
ne yɛrɛ le ka dugukolo yɛrɛgɛ.
25 Ne bɛ cira faninyafɔbagaw ta cirayakumaw cɛn,
ka fatɔkumaw don lagbɛrikɛbagaw da ra;
ne bɛ hakiritigiw lasekɔ kɔ fɛ,
ka o ta lɔnniya kɛ nalomanya ye.
26 Nka ne b'a yira ko ne ta baaraden ta kuma ye can ye,
ne bɛ ne ta ciradenw ta cirayakumaw dafa.
Ne le b'a fɔ Zeruzalɛmu ma ko: ‹Mɔgɔw bɛna sigi yi tuun,›
k'a fɔ Zuda duguw ma ko: ‹O bɛna o lɔ kokura!›
Ne bɛna o ta yɔrɔ benninw lɔ kokura.
27 Ne b'a fɔ kɔgɔjiba ma ko: ‹I ja!
Ne bɛ ele ta jiw bɛɛ ja!›
28 Ne b'a fɔ Sirusi† ma ko: ‹Ne ta mɔgɔw marabaga lo!
Ale le bɛna ne sagonankow bɛɛ kɛ.
A bɛna a fɔ ko Zeruzalɛmu ye lɔ kokura,
k'a fɔ ko Alabatoso lɔri ye dabɔ.› »

45

Ala ka baara min di Sirusi ma

1 Matigi Ala k'a fɔ a ta mɔgɔ ɲanawolomanin Sirusi* ta ko ra, ko:
«Ne bɛna a boro mina,
ka siya tɔw majigi a ta fanga kɔrɔ;
ne bɛna siya tɔw ta masacɛw ta kurusijaraw foni,
ka dondaw bɛɛ dayɛlɛ ale ɲa fɛ,
janko daw si kana datugu tuun.
2 Ne yɛrɛ bɛna bla ele Sirusi ɲa fɛ,
ne bɛna kuruw yɛrɛgɛ i tagatɔ ɲa fɛ,
ne bɛna siranɛgɛ konw kari,
ka o sɔgɔnan nɛgɛramanw tigɛtigɛ.
3 Ne bɛna naforo dogoninw di i ma,
naforo minw bɛ gundo yɔrɔw ra,
janko i y'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye,
Izirayɛli ta Ala, min bɛ i wele i tɔgɔ ra.

4 «Ne ta jɔncɛ Yakuba le kosɔn,
ani ne ta siya ɲanawolomanin Izirayɛli le kosɔn,
ne ka ele wele i tɔgɔ ra,
ka bonya la i kan, k'a sɔrɔ ele ma ne lɔn.
5 Ne le ye Matigi Ala ye, Ala wɛrɛ tɛ yi,
Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ.
Ne ka i cɛsiri ka baraka don i ra, k'a sɔrɔ ele ma ne lɔn,
6 janko k'a ta terebɔyanfan na
ka taga a bla fɔ terebenyanfan na,
mɔgɔw y'a lɔn ko ni ne tɛ, batofɛn tɔw bɛɛ ye fɛngbansanw le ye;
ne le ye Matigi Ala ye, Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ.
7 Ne bɛ yeelen bɔ, ne bɛ dibi don,
ne bɛ hɛra lana, ne bɛ tɔɔrɔ lana.
Ne Matigi Ala, ne le bɛ nin kow bɛɛ kɛ.

---

† **44:28 44.28** Sirusi ko tun fɔra kakɔrɔ (Ezayi 41.1-5; 41.25–42.9). Nka yan le, ani yɔrɔ wɛrɛw ra a tɔgɔ fɔra (Ezayi 45.1-13; 46.8-13; 48.12-16). * **45:1 45.1** Aw ye Sirusi ta ko flɛ (Ezayi 41.1-4).

8 «Sankolo ye terenninya lajigi i ko gɔmiji,
sankabaw fana y′a lajigi i ko sanji;
dugukolo ye dayɛlɛ janko kisiri ye falen,
k′a to terenninya fana ye nugu.
Ne Matigi Ala, ne le bɛ nin bɛɛ kɛ.»

Mɔgɔ ni a danbaga

9 Bɔnɔ bɛ ele sɔrɔ, ele min bɛ i danbaga sɔsɔ;
k′a sɔrɔ ele fana ye bɔgɔdaga dɔ le ye bɔgɔdaga tɔw cɛ ra!
Yala bɔgɔ bɛ se k′a fɔ a lalagabaga ma wa, ko: «Ele bɛ mun le kɛra tan?»
walama k′a fɔ ko: «I ta baara ma ɲa i boro!»
10 Bɔnɔ bɛ ele sɔrɔ, ele min b′a fɔ i facɛ ma ko: «Mun na i ka ne woro?»
K′a fɔ i bamuso ma ko: «Mun na i ka ne woro?»
11 Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala saninman,
Izirayɛli danbaga ko:
«Ne ta denw bɛna kɛ min ye, yala aw le ka kan ka ne ɲininka o ra wa?
Aw le ka kan ka ne ta kokɛtaw yira ne ra wa?
12 Ne le ka dugukolo dan,
ka adamadenw dan ka o sigi a kan.
Ne yɛrɛ boro le ka sankolo foni k′a se yɔrɔ bɛɛ,
ne le bɛ sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ mara.
13 Ne le ka Sirusi lawuri ne ta terenninya kama;
ne bɛna a ta siraw bɛɛ dakaɲa.
Ale le bɛna ne ta dugu lɔ kokura,
ka ne ta mɔgɔ minaninw labla o ye taga,
o tɛna wari sara a ye, o fana tɛna bonyafɛn di a ma.
Fangatigi Ala ko ten.»

Ala bɛ a ta mɔgɔw cɛ ra

14 Matigi Ala ko:
«Misirankaw ta sɔrɔtaw, ani Etiyopikaw ta tɔnɔw,
ani Sebakaw, o siya mɔgɔ janjanw,
o bɛɛ bɛna tɛmɛ aw fɛ, o bɛɛ bɛna kɛ aw ta ye.
O mɔgɔw bɛna na tugu aw kɔ, o sirinin bɛ ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye.
O bɛna o kinbiri gban aw kɔrɔ,
ka aw bonya, k′a fɔ ko:
‹Ala bɛ aw dama le fɛ, Ala wɛrɛ tɛ yi.
Batofɛn tɔw ye fɛngbansanw le ye.› »

15 Can ra, ele ye Ala dogonin le ye,
Izirayɛli ta Ala, kisibaga Ala.

16 Jo lalagabagaw maroyara fɔ ka o kun suuru;
o bɛɛ kun suurunin le bɛ sekɔra ka taga.
17 Nka Izirayɛli bɛna kisi Matigi Ala baraka ra,
kisiri min tɛ ban.
Aw tɛna maroya,
aw kun tɛna suuru tuun ka ye fiyewu!

Sankolo ni dugukolo danbaga Ala

18 Matigi Ala
min ka sankolo dan,
min fana ka dugukolo lalaga, k′a labɛn, k′a sabati;
a m′a dan k′a lakolonba to,
nka a k′a dan janko mɔgɔw ye sigi a kan.
Ale ko: «Ne le ye Matigi Ala ye,
Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ.
19 Ne ma kuma dogo ra,
ne ma kuma dugukolo yɔrɔ dogonin dɔ ra;
ne m′a fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye ko:
‹Aw ye ne yɔrɔɲini yɔrɔ lakolonw na!›
Ne Matigi Ala, ne bɛ kuma terennin le fɔ,
kuma min ye can ye, ne bɛ o le lase.»

Siyaw bɛɛ bɛna Matigi Ala lɔn
20 «Aw ye ɲɔgɔn lajɛn ka na;
aw tɔ minw bɔsira siyaw cɛ ra, aw bɛɛ ye gbara ka na!
Minw bɛ o ta jo yiriramanw ta ka yaala, olugu tɛ foyi lɔn;
ala min tɛ se ka o kisi, o bɛ o le daari.

21 «Aw ye gbara ka na aw ta fɔ,
aw bɛɛ ye lajɛn ka na sigi ka kuma.
Jɔntigi le ka nin kow fɔ kabini wagatijan?
Jɔn le k'a lase kabini fɔlɔfɔlɔ?
Ne tɛ wa, ne Matigi Ala?
Ni ne tɛ, Ala wɛrɛ tɛ yi
min terennin lo, min bɛ mɔgɔ kisi;
ni ne tɛ, dɔ wɛrɛ tɛ yi.
22 Aw ye aw ɲasin ne ma janko aw ye kisi,
aw minw bɛ fɔ dunuŋa danw na;
sabu ne le ye Ala ye,
Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ.
23 Ne bɛ kari ni ne yɛrɛ tɔgɔ ye;
ne da bɛ kuma terennin le fɔ,
kuma min tɛ yɛlɛma ka ye.
Adamadenw bɛɛ bɛna o kinbiri gban ne le kɔrɔ[†];
o bɛɛ bɛna kari ni ne tɔgɔ le ye.
24 O bɛna a fɔ ne ta ko ra, ko:
‹Terenninya ni baraka bɛ sɔrɔ Matigi Ala kelenpe le fɛ.› »
Minw bɛɛ jusu tun gbanna a kɔrɔ
olugu maroyanin bɛna sekɔ ka na a fɛ.
25 Matigi Ala le baraka ra
Izirayɛli ta denw bɛɛ bɛna terenninya sɔrɔ, ka o kun kɔrɔta.

46

Matigi Ala bɔɲɔgɔnko tɛ yi
1 Bɛli dɛsɛra, Nebo[*] baraka banna;
o ka o jow siri bɛganw le kɔ ra, donitabɛganw.
Aw tun bɛ o jo minw ɲu fɔlɔfɔlɔ ka taga ni o ye,
olugu le kɛra doni ye bɛganw kɔ ra, fɔ ka bɛganw sɛgɛ!
2 O jow bɛɛ baraka banna, o dɛsɛra,
o ma se ka o yɛrɛ kisi;
o ka olugu yɛrɛ le mina ka taga ni o ye jamana wɛrɛ ra.

3 «Ayiwa, Yakuba ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn,
Izirayɛli ta mɔgɔ tɔw bɛɛ, aw ye ne lamɛn.
Ne lɔra ni aw kunko ye kabini aw worolon na;
ne ka aw ta, kabini aw worolon na.
4 Fɔ ka taga aw kɔrɔ, ne le bɛna aw ta;
fɔ ka taga aw kunsigi gbɛ, ne le bɛna aw dɛmɛ.
Ne le bɛna o kɛ; ne le bɛna aw ta,
ne le bɛna aw dɛmɛ, ne le bɛna aw bɔsi.

5 «Aw b'a fɛ ka ne suma ni jɔntigi le ye,
ka ne ni o tigi kɛ kelen ye?
Aw b'a fɛ ka ne kaŋa ni jɔntigi le ye,
k'a fɔ ko ne ni o tigi ka kan?
6 Dɔw bɛ o ta sanin bɛɛ bɔ bɔrɔ kɔnɔ,
ka o ta warigbɛ jate ni sumanikɛnan ye;
o bɛ o fɛnw di saninfagabaga ma, ko a ye ala dɔ lalaga ni o ye.
O bɛna o kinbiri gban o batofɛn le kɔrɔ k'a bato!
7 O bɛna o le la o kamankun kan ka taga ni a ye,
ka taga a bla a blayɔrɔ ra, a bɛ to yi;

[†] **45:23 45.23** Nin kuma bɛ sɔrɔ Rɔmukaw 14.11 ani Filipikaw. 2.10–11. [*] **46:1 46.1** Bɛli ni Nebo, o tun ye Babilɔnikaw ta jo dɔw ye (Yeremi 50.2; 51.44).

a tɛ se ka bɔ a nɔ ra.
Hali ni mɔgɔ ka pɛrɛn k'a wele, a tɛ se k'a lamina,
a tɛ se ka mɔgɔ kisi ka bɔ tɔɔrɔ ra.

8 «Aw ye aw hakiri to nin kow ra, ka aw janto a ra kosɛbɛ;
aw mɔgɔ murutininw, aw ye miiri!
9 Aw ye aw hakiri to fɔlɔfɔlɔ ta ko tɛmɛninw na,
sabu ne le ye Ala ye, Ala wɛrɛ tɛ yi ne kɔ;
ne le ye Ala ye, ne bɔŋɔgɔnko wɛrɛ tɛ yi.
10 Ne bɛ ko nataw fɔ kabini a damina;
ko minw ma kɛ fɔlɔ, ne bɛ o fɔ kabini wagatijan.
Ne b'a fɔ ko: Ne ta kolatigɛninw bɛna kɛ;
ko o ko ka di ne ye, ne bɛ o bɛɛ dafa.

11 «Ne bɛna kɔnɔ fariman dɔ wele ka bɔ terebɔyanfan na,
ne bɛna ne ta ko dafabaga wele ka bɔ fɔ jamanajan dɔ ra;
ne ka min fɔ, ne bɛna a to o ye kɛ,
ne ka min latigɛ, ne bɛna o dafa.

12 «Aw ye ne lamɛn, aw mɔgɔ jusukungbɛlɛnw,
aw minw yɔrɔ ka jan terenninya ra.
13 Ne bɛna na ni ne ta terenninya ye;
a yɔrɔ man jan tuun;
ne tɛna mɛɛn tuun ka aw kisi.
Ne bɛna Siyɔn dugu kisi,
ka ne ta nɔɔrɔ la Izirayɛli kan.»

47

Ala bɛna a yɛrɛ dimibɔ Babilɔnikaw ra

1 Ala ko: «Aw ye jigi ka sigi buguri ra,
Babilɔni dugumɔgɔw!
Aw ye sigi dugu ma, sabu masasiginan tɛ aw fɛ tuun,
aw Babilɔnikaw!
Mɔgɔ tɛna aw wele tuun ko:
‹Dugu ɲasumanin, dugu fɛrɛnin!›
2 Aw ye wuguw mina ka mugu si*.
Aw ye lankana bɔ aw kun na,
ka aw ta tagafe kɔrɔta ka aw senkalaw bɔ kɛnɛ ma,
ka ba tigɛ.
3 Aw fari lakolon bɛna to,
aw lebu bɛna bɔ kɛnɛ kan.
Ne bɛna ne yɛrɛ dimibɔ,
ne tɛna mɔgɔ si to.»

4 Anw bɔsibaga tɔgɔ le ye ko Fangatigi Ala,
Izirayɛli ta Ala saninman.

5 «Babilɔnikaw, aw ye je ka sigi,
aw ye to dibi ra;
mɔgɔ tɛna aw wele tuun ko:
‹Siyaw ta masamusɔ!›
6 Ne jusu tun bɔra ne ta mɔgɔw kɔrɔ,
o kosɔn ne tun banna ne ta jamana ra,
ka a don aw boro;
nka aw ma hina o ra,
aw ka aw ta fanga digi ni baraka ye hali cɛkɔrɔbaw kan.
7 Aw tun b'a fɔra ko: ‹Wagati bɛɛ anw bɛna to an ta masaya ra!›
O le kosɔn aw ma nin kow jate;
a laban bɛna kɛ min ye, aw ma miiri o ra.

* **47:2 47.2** Nin kumaw b'a yira ko Babilɔnikaw bɛna bɔ o ta jamana ra ka taga kɛ siya wɛrɛw ta jɔnw ye, ka jagboyabaaraw kɛ olugu ye, i n'a fɔ mugusi.

8 «Ayiwa, sisan aw ye nin lamɛn, aw kodiman kanubagaw,
aw minw fɛrɛnin bɛ sigi
ka to k’a fɔ aw yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Anw kɔni, anw ɲɔgɔn tɛ yi!
Anw tɛna kɛ i ko musɔ cɛ sanin fiyewu,
an tɛna kɛ denntanw ye fiyewu!›
9 Ayiwa, nin ko fla bɛɛ bɛna aw sɔrɔ
yɔrɔnin kelen na, lon kelen na:
Densaya ni cɛsaya.
O kow bɛna aw sɔrɔ fɔ ka juguya,
aw ni aw ta subagayaba,
ani aw ta lagbɛri caman bɛɛ.

10 «Aw tun ka aw jigi la aw ta kojugukɛ le kan;
aw tun b’a fɔra ko: ‹Mɔgɔ si tɛ anw yera!›
Aw ta hakiritigiya ni aw ta lɔnniya ka aw lafiri.
Aw tun b’a fɔra aw yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Anw kɔni, anw ɲɔgɔn tɛ yi!›
11 Nka bɔnɔ dɔ bɛna ben aw kan,
aw tɛna min minacogo lɔn;
cɛnri dɔ bɛna ben aw kan,
aw tɛna se ka min bari.
Kojugu dɔ bɛna bara ka cun aw kan
k’a sɔrɔ aw ma sɔmi a ra.

12 «Ayiwa, aw ye to aw ta lagbɛrikɛ ra sa,
ani aw ta subagayaba!
Aw ka aw yɛrɛ sɛgɛ o kow le ra kabini aw denmisɛnman.
I b’a sɔrɔ ko aw bɛna nafa sɔrɔ a ra,
ko o kow bɛna aw kɛ siranyafɛn ye.
13 Aw ka aw yɛrɛ sɛgɛ lagbɛri ra!
Ayiwa, minw bɛ sankolo tagamasiyɛnw lɔn,
minw bɛ flɛri kɛ ni lolow ye,
minw bɛ aw ta lon nataw fɔ aw ye karokura o karokura,
olugu ye wuri ka aw kisi sa!

14 «A flɛ, olugu bɛɛ bɛ i ko binjalan,
tasuma bɛ min jɛni.
O tɛ se ka o yɛrɛ nin kisi ka bɔ tasumamana boro.
Mɔgɔ b’a yɛrɛ ja ni takami min ye, o ɲɔgɔn tɛ;
mɔgɔ bɛ sigi tasumayeelen min kɔrɔ, o ɲɔgɔn tɛ.
15 Aw ka aw yɛrɛ sɛgɛ minw ye, olugu ka ko min ɲa aw ye, o le ye nin ye;
aw tun ka minw kɛ aw kokɛɲɔgɔnw ye kabini aw denmisɛnman.
O bɛɛ bɛna taga o kun fɛ, o bɛɛ bɛ taga o ta fan na,
mɔgɔ si tɛna sɔrɔ ka aw kisi.»

48

Ala ka kokuraw yira

1 Ala ko: «Yakuba ta somɔgɔw, aw ye nin lamɛn,
Izirayɛli tɔgɔ bɛ aw le ra,
aw le buruju bɔra Zuda ra,
aw le bɛ kari ni Matigi Ala tɔgɔ ye,
aw le bɛ Izirayɛli ta Ala bato;
nka aw tɛ o kɛ ni can ni terenninya ye!
2 Aw b’a fɔ ko aw ye dugu saninman ta mɔgɔw ye,
aw bɛ aw boromala Izirayɛli ta Ala kan,
min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala.

3 «Ayiwa, ne tun ka ko tɛmɛninw fɔ kabini wagatijan sani o ye kɛ;
o kumaw tun bɔra ne da ra, ne tun k’a lase aw ma,
o kɔ, ne barara k’a kɛ, k’a dafa.

4 Sabu ne k’a lɔn ko aw ye mɔgɔ torokungbɛlɛnw le ye,
ko aw kan janin lo i ko nɛgɛbere,
ko aw kun ka gbɛlɛn i ko siranɛgɛ.
5 Ne tun ka nin kow fɔ aw ye kabini wagatijan;
sani a ye kɛ, ne tun k’a lase aw ma,
janko aw kana na a fɔ ko: ‹Anw ta sɔnnifɛnw le ka nin kow kɛ,
anw ta jo yiriramanw, ani a nɛgɛramanw le ka nin kow latigɛ.›
6 Min fɔra, aw ka o mɛn, aw yɛrɛ k’a ye ko a bɛɛ dafara;
yala aw tɛna lɔ a ra wa?

«Sisan ne bɛna a to aw ye kokuraw mɛn,
ko dogonin dɔw lo, aw ma ko minw lɔn.
7 O kow labɛnna sisan le, wagatijan ko tɛ;
fɔ ka na se bi, ma aw tun m’a mɛn fɔlɔ,
ni o tɛ, aw tun bɛna a fɔ ko aw tun k’a lɔn kakɔrɔ!
8 Aw ma nin ko mɛn ka ye, aw ma foyi lɔn a ra,
a tun ma don aw toro ra ka ye,
sabu ne ka aw lɔn ni janfa dɔrɔn le ye;
kabini aw worora, aw tɔgɔ lara ko mɔgɔ murutininw.

9 «Nka ne tɔgɔ kosɔn, ne bɛ ne ta dimi mala;
ne ta bonya kosɔn, ne bɛ ne yɛrɛ mina,
janko ne kana na aw halaki.
10 A flɛ, ne ka aw yeele, nka ne tun tɛ warigbɛ le ɲinina;
ne ka aw kɔrɔbɔ ni tɔɔrɔ ta tasuma le ye.
11 Ne ka o kɛ ne yɛrɛ tɔgɔ le kosɔn, ne yɛrɛ tɔgɔ;
yala ne bɛ sɔn k’a to ne tɔgɔ ye cɛn wa?
Ne tɛna ne ta bonya di mɔgɔ wɛrɛ ma.»

Ala ka baara min karifa Sirusi ma

12 «E, Yakuba ta mɔgɔw, aw ye ne lamɛn,
Izirayɛli, ne ka aw minw wele, aw ye ne lamɛn!
Ne lo, ne le ye fɔlɔ ye,
ne le fana ye laban ye.
13 Ne yɛrɛ boro le ka dugukolo ju sigi,
ne kininboro ka sankolo bonya ka se yɔrɔ bɛɛ;
ni ne ka o wele dɔrɔn, o bɛɛ bɛ wuri ka lɔ.
14 Aw bɛɛ ye na lajɛn ka mɛnni kɛ!
Aw ra, jɔn le kɔnna ka nin kow fɔ?
Matigi Ala bɛ cɛ* min kanu,
ale le bɛna Ala sago kɛ Babilɔni,
ka wuri Babilɔnikaw kama.
15 Ne, ne le kumana a fɛ, ne le k’a wele;
ne le k’a lana, a ta kow fana bɛna ɲa a boro.

16 «Aw ye gbara ne ra ka nin lamɛn!
Kabini a damina, ra ne ma kuma fɔ dogo ra;
kabini nin kow kɛwagati ra, ne tun bɛ yi.»

Sisan Dunuŋatigi Ala k’a nin lajigi ne kan ka ne ci.

17 Matigi Ala, aw kunmabɔbaga,
Izirayɛli ta Ala saninman ko:
«Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala,
min bɛ aw karan aw yɛrɛ ta nafa kama,
ka aw bla sira kan, aw ka kan ka sira min ta.
18 E, ni aw tun sɔnna ka aw janto ne ta kumaw ra,
aw ta hɛra tun bɛna woyo i ko baji,
aw ta terenninya tun bɛ caya i ko kɔgɔji jikuruw.
19 Aw ta durujaw tun bɛ caya i ko kɛnkɛn,
aw ta denw tun bɛ caya i ko kɛnkɛnmugu;

* **48:14 48.14** O cɛ ye Sirusi ye (41.1-2).

o ta siya tɔgɔ tun tɛna tunu,
o tun tɛna halaki ne ɲa kɔrɔ.»

Ala ta mɔgɔw bɛna bɔ Babilɔni
20 «Aw ye bɔ Babilɔni, aw ye bori ka bɔ Babilɔnikaw cɛ ra!
Aw ye nin fɔ ni ɲagarikanbaw ye, k'a to bɛɛ y'a mɛn;
aw y'a fɔ ka se fɔ dunuɲa dan na.
Aw y'a fɔ ko: ‹Matigi Ala k'a ta jɔncɛ Yakuba kunmabɔ!

21 « ‹A tagara ni o ye yɔrɔjalan min na, minlɔgɔ ma o sɔrɔ yi;
a ka ji woyo ka bɔ fara ra k'a di o ma,
a ka fara dayɛlɛ, ji serira ka bɔ.

22 « ‹Nka mɔgɔjuguw kɔni tɛna hɛra sɔrɔ fiyewu.› »
Matigi Ala ko ten.

49

Ala ta jɔnɲuman ta dɔnkiri flanan: Dunuɲa yeelen
1 Aw kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw, aw ye ne lamɛn!
Aw yɔrɔjanmɔgɔw, aw ye aw janto nin kuma ra!
Matigi Ala ka ne wele, k'a sɔrɔ ne tun ma woro fɔlɔ;
ka ne to ne bamuso kɔnɔ, a ka ne tɔgɔ fɔ.
2 A ka ne da diya i ko kɛrɛkɛmuru dadiman,
ka ne dogo a boro jukɔrɔ;
a ka ne kɛ i ko biɲɛ dabɔnin,
ka ne dogo a ta biɲɛforogo kɔnɔ.
3 A ko ne ma ko: «Ele le ye ne ta jɔn ye,
ele Izirayɛli, ne bɛna ne ta nɔɔrɔ yira ele le sababu ra.»
4 Nka ne ko: «Ne kɔni ka ne yɛrɛ sɛgɛ gbansan le;
ne ka ne baraka ban ko lakolonw ani ko ɲacintanw le ra.
O bɛɛ n'a ta, ne ta ko bɛ Matigi Ala le boro,
ne ta baraji bɛ ale Ala le fɛ.»

5 Ayiwa, sisan, Matigi Ala kumana;
ale le ka ne kɛ mɔgɔ ye ne bamuso kɔnɔ, ka ne kɛ a ta jɔn ye,
janko ka Yakuba ta mɔgɔw lasekɔ a fɛ,
ka Izirayɛlimɔgɔw lajɛn a kɔrɔ.
Ne bɛna bonya sɔrɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
ne ta Ala le bɛna kɛ ne ta baraka ye.
6 Matigi Ala ko: «I bɛna kɛ ne ta jɔn ye
ka Yakuba ta gbaw lawuri,
ka Izirayɛlimɔgɔ tɔw lasekɔ ka na;
nka o dɔrɔn tɛ,
ne bɛna i sigi ka i kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta yeelen ye,
janko ne ta kisiri ko ye se fɔ dunuɲa fan bɛɛ ra.»

Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw ladon
7 Matigi Ala ye Izirayɛli kunmabɔbaga,
ani a ta Ala saninman ye;
mɔgɔ mafiyɛnyanin, siyaw bɛ mɔgɔ min kɔninya,
mɔgɔ min kɛra fangatigiw ta jɔn ye, a b'a fɔ o tigi ye ko:
«Ni masacɛw nana ele ye, o bɛna wuri ka lɔ;
ni kuntigiw nana i ye, o bɛna o kinbiri gban,
Matigi Ala, Ala kankelentigi kosɔn,
Izirayɛli ta Ala saninman min ka ele ɲanawoloma, ale Ala kosɔn.»

8 Matigi Ala ko:
«Ne ka aw ta daariri lamɛn ne diyanya wagati ra,
ne ka aw kisi kisiri lon na;
ne bɛna ne janto aw ra, ka aw sigi,
janko ka jɛnɲɔgɔnya don ni mɔgɔw ye aw sababu ra,
ka jamana lɔ kokura,
ka bɛɛ ninyɔrɔ di a ma nin jamana halakinin na,

9 k′a fɔ kasodenw ye ko: ‹Aw ye bɔ,›
k′a fɔ dibiramɔgɔw ye ko: ‹Aw ye bɔ dibi ra!›
Ni o kɛra, o bɛna domuni kɛ siradaw ra,
o bɛna o ta baro sɔrɔ kurukɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ ra.
10 Kɔngɔ tɛna o sɔrɔ tuun, walama minlɔgɔ;
kongokolon fundɛnin walama tere tɛna o jɛni,
sabu min bɛ hina o ra ale bɛna bla o ɲa,
ka taga ni o ye bununjiw kɔrɔ.
11 Ne bɛna tɛmɛsiraw bɔ ne ta kuruw bɛɛ ra,
ne ta sirabaw bɛɛ bɛna dakaɲa.

12 «O natɔ flɛ ka bɔ fɔ yɔrɔjan!
Dɔw natɔ flɛ ka bɔ sahiliyanfan na, ani terebenyanfan na;
dɔw bɛ nana ka bɔ fɔ Sinimu jamana ra.
13 Sankolo, ele ye ɲagari ni kanba ye!
Dugukolo, ele ye ninsɔndiya!
Kuruw, aw ye ɲagari fɔ ka pɛrɛn,
sabu Matigi Ala bɛ a ta mɔgɔw jusu saaro,
a bɛ hina a ta mɔgɔ ɲanibagatɔw ra.»

Ala tɛ ɲina a ta mɔgɔw kɔ

14 «Siyɔn dugumɔgɔw tun b′a fɔra ko: ‹Matigi Ala banna an na,
Matigi ɲinana an kɔ!›
15 Yala musɔ bɛ se ka ɲina a ta sinminden kɔ wa?
Yala a tɛ hina a yɛrɛ woroden na wa?
Hali ni musow bɛ ɲina,
ne kɔni tɛna ɲina aw kɔ.
16 Aw m′a ye, ne ka aw tagamasiyɛn kɛ ne borotɛgɛ kɔnɔ;
aw ta dugu kogow tagamasiyɛn bɛ ne ɲa kɔrɔ tuma bɛɛ.

17 «Aw ta denw bɛ borira ka na*;
aw ta dugu cibagaw, ani a cɛnbagaw bɛna bɔ aw cɛ ra.
18 Aw ye aw ɲa kɔrɔta ka aw lamini flɛ:
aw ta denw bɛɛ bɛ lajɛnna ka na aw fɛ.
Ne bɛ kari ko sigiya t′a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye,
Matigi Ala ko ten,
ko aw bɛna aw denw siri aw yɛrɛ ra i ko masirifɛnw,
ka aw yɛrɛ masiri ni o ye i ko kɔɲɔmusɔ.
19 Ɔnhɔn, aw ta tomow, ani aw ta yɔrɔ lakolonw,
aw ta jamana min tun halakira,
o yɔrɔw bɛna dɔgɔya aw ta mɔgɔw ma;
aw tɔɲɔbagaw fana bɛna taga ka mabɔ aw ra.
20 Aw tun b′a miiri ko aw bɔnɔna aw ta den minw na,
olugu le bɛna to k′a fɔ aw toro kɔrɔ ko:
‹Yɔrɔ ka dɔgɔ an ma,
aw ye yɔrɔ dɔ di an ma, an bɛ se ka sigi min na!›
21 O tuma aw bɛna a fɔ aw yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Jɔn le ka nin denw bɛɛ woro ne ye sa?
Ne tun kɛra denntan ye, ka kɛ denworobari ye,
o tun ka ne mina, ka ne gbɛn ka taga jamana wɛrɛ ra;
o tuma jɔntigi le ka nin denw lamɔ sa?
Ne tun bɛ ne kelen na,
o tuma ninnugu bɛɛ bɔra min le?› »

22 Dunuɲatigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna ne boro lawuri siyaw ma,
ka ne ta tagamasiyɛn kɔrɔta jamanaw ye;
janko o ye aw dencɛw ta o boro kɔnɔ ka na ni o ye,
ka aw denmusow sigi o kamankunw kan ka na ni o ye.
23 Masacɛw le bɛna kɛ aw lamɔfaw ye,

* **49:17 49.17** A fɔra Kitabu dɔw kɔnɔ ko: aw ta dugu lɔbagaw bɛ borira ka na.

o ta masamusow bɛ kɛ aw lamɔbamusow ye;
o bɛna na o kinbiri gban aw ɲa kɔrɔ ka o ɲa biri dugu ma,
fɔ ka aw sennabuguri nɛmu.
Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye,
ko mɔgɔ minw bɛ o jigi la ne kan, olugu tɛna maroya.»

24 Cɛfari ka fɛn minw sɔrɔ kɛrɛ ra, yala o bɛ se ka bɔsi a boro wa?
Yala kuntigi fariman ta mɔgɔ minaninw bɛ se ka bɔsi wa?
25 Ayiwa, Matigi Ala ko:
«Can lo, cɛfari ta mɔgɔ minaninw bɛna bɔsi,
kuntigi fariman ka fɛn minw sɔrɔ kɛrɛ ra, o bɛna bɔsi.
Ne yɛrɛ le bɛna aw kɛrɛbagaw kɛrɛ,
ne yɛrɛ le bɛna aw denw kisi.
26 Ne bɛna aw tɔɔrɔbagaw yɛrɛ ta sogo le di o ma o y'a domu,
o bɛna o yɛrɛ jori le min i ko duvɛnkura, fɔ ka ɲanamini.
Ni o kɛra, adamaden bɛɛ bɛna a lɔn
ko ne le ye Matigi Ala ye, aw kisibaga,
ani aw kunmabɔbaga, Yakuba ta Ala fangatigi.»

50

Matigi Ala ma ban a ta mɔgɔw ra

1 Matigi Ala ko:
«Furusasɛbɛ bɛ min, ne ka aw bamuso furu sa ni sɛbɛ min ye?
Jɔntigi ta juru le tun bɛ ne ra fɔ k'a to ne ka aw fiyeere o tigi ma?
A flɛ, aw fiyeerera aw ta terenbariyaw le kosɔn;
aw bamuso furu sara aw ta hakɛw le kosɔn.
2 Mun kosɔn ne nana, ne ma mɔgɔ ye,
ne ka weleri kɛ, mɔgɔ si m'a lamina?
Yala ne boro ka surun ka tɛmɛ ko a tɛ se ka aw bɔsi wa?
Ne baraka man bon ka se ka aw kisi wa?
K'a sɔrɔ ne sɔngɔko kelen, o bɛ kɔgɔji ja,
ka baji yɛlɛma k'a kɛ kongokolon ye;
jɛgɛw bɛ tori jintanya kosɔn,
sabu minlɔgɔ bɛ o faga.
3 Ne bɛ dibi don sankolo ra i ko fani,
k'a yɔrɔ bɛɛ datugu i ko mɔgɔ min ka bɔrɔfani don.»

Ala ta jɔnɲuman ta dɔnkiri sabanan: Tɔɔrɔ m'a jigi tigɛ

4 Dunuɲatigi Ala ka ne karan kumacogo ra,
janko ne ye mɔgɔ sɛgɛninw dɛmɛcogo lɔn ni ne ta kuma ye.
Sɔgɔma o sɔgɔma a bɛ ne lakunu,
a bɛ ne lakunu janko ne ye ne toro malɔ ka mɛnni kɛ i ko karamɔgɔdenw.
5 Dunuɲatigi Ala ka ne toro dayɛlɛ;
ne ma muruti,
ne ma sekɔ kɔ fɛ.
6 Ne sɔnna ka ne kɔ lɔ ne bugɔbagaw ye,
ka ne ɲada lɔ ne bonbosi tufabagaw ye;
minw ka ne nɛni, ka daji tu ne kan,
ne ma ne ɲada dogo olugu ma.

7 Nka Dunuɲatigi Ala bɛ ne dɛmɛ,
o kosɔn ne kun ma suuru;
o kosɔn ne fana ka ne kun gbɛlɛya i ko kabakuru,
sabu ne k'a lɔn ko ne tɛna maroya.
8 Min bɛ ne ta jo di ne ma, o natuma surunyara.
Jɔntigi le bɛ se ka ne wele kiti ra?
O tigi ye na an bɛɛ ye taga lɔ ka kuma!
Jɔntigi le b'a fɛ ka ne jaraki?
O tigi ye na ne kama!
9 A flɛ, Dunuɲatigi Ala bɛna na ne dɛmɛ.
Jɔntigi le bɛ se ka kiti ben ne kan?
Ne juguw bɛɛ bɛna tigɛ ka benben i ko fanikolon,

fɔ ka tumu don o ra.

10 Aw ra jɔntigi le bɛ siran Matigi Ala ɲa,
k’a ta jɔncɛ ta kuma lamɛn?
Hali ni o tigi bɛ tagamana dibi le ra,
ni yeelen t’a fɛ,
a y’a jigi la Matigi Ala tɔgɔ kan,
k’a boromala a ta Ala ma.
11 Nka aw minw bɛɛ bɛ tasuma mana
ka biɲɛ tasumamanw lalaga aw yɛrɛ ye,
aw ye taga don aw yɛrɛ ta tasuma mananin na
ani aw ta biɲɛ tasumamanw cɛ ra;
ne boro le ka o lase aw ma,
aw bɛna la ka sa tɔɔrɔ le ra.

51

Dan tɛ Matigi Ala ta kisiri ra

1 Ala ko: «Aw ye ne lamɛn, aw minw bɛ terenninya ɲinina,
aw minw bɛ Matigi Ala yɔrɔɲinina!
Aw lɛsɛra ka bɔ fara min na, aw ye o fara flɛ,
aw sogira ka bɔ farakuru min na, aw ye o flɛ!
2 Aw ye aw bɛmacɛ Iburahima flɛ
ani Saran min ka aw woro;
wagati min ne k’a wele, a kelen tun lo,
nka ne ka baraka don a ra, k’a ta denw caya.»

3 Matigi Ala bɛna Siyɔn dugumɔgɔw jusu saaro,
k’a yɔrɔ lakolonw bɛɛ jusu saaro.
A bɛna o ta kongokolon yɛlɛma k’a kɛ i ko Edɛni yiritu,
ka o ta dugukolojalanw kɛ i ko Matigi Ala ta yiritu.
Jusudiya ni ninsɔndiya le bɛna kɛ yi,
ani barakalari ni dɔnkirilakanw.

4 «Aw ye aw janto ne ta kuma ra, ne ta mɔgɔw!
Ne ta siya, aw ye aw toro malɔ ne ye,
sabu sariya bɛna bɔ ne le fɛ k’a di aw ma;
ne bɛna ne ta kolatigɛninw sigi, ne bɛna siyaw bla yeelen na.
5 Ne ta terenninya wagati surunyara,
ne ta kisiri wagati sera;
ne yɛrɛ le bɛna jamana mɔgɔw ta kiti tigɛ.
Kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛna ne le makɔnɔ,
o bɛna o jigi la ne le kan.

6 «Aw ye aw ɲa kɔrɔta san fɛ,
o kɔ, aw ye aw kun suuru ka dugukolo flɛ;
sabu dugukolo bɛna tunu i ko sisi,
dugukolo bɛna bɔ ɲɔgɔn na i ko fanikolon,
a sigibagaw bɛna sa i ko limɔgɔw.
Nka ne ta kisiri bɛna to a cogo ra wagati bɛɛ,
ne ta terenninya tɛna ban ka ye.

7 «Aw ye ne lamɛn, aw minw ka terenninya lɔn,
ne ta sariya bɛ aw minw jusukun na!
Aw kana siran mɔgɔw ta mafiyɛnyari ɲa,
aw ja kana tigɛ o ta kumajuguw kosɔn;
8 sabu cɛnrifɛnw bɛna o domu i ko fani,
tumuw bɛna o domu i ko sagasi.
Nka ne ta terenninya bɛna to a cogo ra wagati bɛɛ,
ne ta kisiri bɛna to a cogo ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.»

Ala ta mɔgɔw ta daariri

9 I kunu, i kunu ka i ta baraka don i yɛrɛ ra,

Matigi Ala boro barakaman!
I wuri i n’a fɔ i tun k’a kɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ,
wagati tɛmɛninw na.
Ele le ma Rahabu halaki,
ka kɔgɔji danfɛn barakaman* faga wa?
10 Ele le ma kɔgɔji ja,
ka o jiba ta jiw bɛɛ ja wa?
Ele le ma sira bɔ kɔgɔji cɛ ma,
ka o kɛ i ta mɔgɔ kunmabɔninw tɛmɛsira ye wa?

11 Matigi Ala ta mɔgɔ kunmabɔninw bɛna sekɔ ka na o cogo le ra;
o bɛna don Siyɔn dugu kɔnɔ ni ɲagarikanw ye.
Hɛra banbari le bɛna jigi o kunna,
jusudiya ni ɲagari bɛna na o fɛ,
jusukasi ni ŋunakanw bɛna ban.

Ala le ye a ta mɔgɔw jigi ye
12 «Ne, ne le bɛ aw jusu saaro;
mun kosɔn aw bɛ siran mɔgɔ ɲa, k’a sɔrɔ fɛn sata lo?
Mun kosɔn aw bɛ siran adamaden ɲa, min ni bin bɛɛ ka kan?
13 Aw bɛ ɲina aw Matigi Ala kɔ, aw danbaga,
ale min ka sankolo bonya, ka dugukolo ju sigi!
Aw ja tigɛnin lo lon o lon, tere kururu bɛɛ,
aw tɔɔrɔbagaw ta jusufariya kosɔn,
sabu o bɛ labɛnna ka na aw halaki.
Ayiwa, aw tɔɔrɔbagaw ta jusufariya bɛ min sisan?
14 Sani wagati dɔɔnin cɛ, kasodenw bɛna labla;
o tɛna to kasobon kɔnɔ ka sa,
o tɛna fɔn o ta domuni na tuun.
15 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala;
ne bɛ kɔgɔji lamaga, k’a jikuruw mankan bɔ.
Fangatigi Ala, o le ye ne tɔgɔ ye.
16 Ne bɛ ne ta kuma don ele da ra,
ka ne boro ta suma kɛ ka i datugu;
ne le bɛ sankolo bonya k’a se yɔrɔ bɛɛ, ka dugukolo ju sigi,
k’a fɔ Siyɔn dugumɔgɔw ye ko: ‹Aw le ye ne ta mɔgɔw ye.› »

Ala bɛna Zeruzalɛmu dugu lawuri
17 Aw ye kunu, aw ye kunu,
Zeruzalɛmukaw, aw ye wuri!
Aw minw ka Matigi Ala ta fariya duvɛn mina Matigi Ala boro k’a min.
Aw k’a min k’a ban pewu, fɔ ka se a buruburu ma;
aw k’a min fɔ ka ɲanamini.

18 O ka den minw bɛɛ woro,
hali mɔgɔ kelen ma sɔrɔ olugu ra ka bla o ɲa;
o ka den minw bɛɛ lamɔ,
hali mɔgɔ kelen ma sɔrɔ olugu ra ka o boro mina.
19 Kojugu fla fla le sera aw ma;
jɔntigi le bɛna kasi ni aw ye sa?
Cɛnri ni halakiri, kɔngɔ ni kɛrɛkɛmuru bɛ aw kan!
Jɔn le bɛna aw jusu saaro sa?
20 Aw denw baraka dɛsɛra,
o lalanin bɛ siradaw bɛɛ ra,
i ko mankalanin min minana jan na.
Matigi Ala jusu fariyaninba lo o kama;
aw ta Ala ta mafiyɛnyari bɛ o kan.

21 O kosɔn aw ye nin lamɛn, aw ɲanibagatɔw,
aw minw ɲanaminina, nka duvɛn nɔ tɛ!
22 Dunuŋatigi Ala, aw ta Ala,

* **51:9 51.9** Rahabu ni kɔgɔji danfɛn barakaman, o kumaw bɛ Misiran jamana ta ko le fɔ.

min bɛ lɔ ni a ta mɔgɔw ta ko ye, ale ko:
«A flɛ, ɲanamini duvɛn min bɛ aw boro,
ne bɛna o mina ka bɔ aw boro;
min ye ne ta fariya ta duvɛn ye,
aw tɛna o min tuun.
23 Ne bɛna a don aw tɔɔrɔbagaw le boro;
minw tun b'a fɔ aw ma ko:
‹Aw ye la, an ye tagama aw kan ka tɛmɛ!›
O tuma aw kɔ tun kɛra i ko dugukolo,
i ko mɔgɔw bɛ tagama siraba min kan.»

52

Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi

1 I Kunu! I Kunu!
Baraka don i yɛrɛ ra, ele Siyɔn dugu!
I ta fani dawulamanw don, ele Zeruzalɛmu, dugu saninman!
Sabu kɛnɛsigibariw, ani mɔgɔ saninyabariw,
o dɔ si tɛna na i fɛ tuun.
2 Wuri ka buguri yuguyugu ka bɔ i yɛrɛ ra,
ka na sigi i sigiyɔrɔ ra, ele Zeruzalɛmu!
Juru min bɛ i kan na, o foni,
o tun ka ele Siyɔn dugu min mina!

3 Matigi Ala ko:
«I n'a fɔ aw sanbagaw ma foyi di,
o ra, wari fana tɛna bɔ ka aw kunmabɔ.»
4 Sabu Dunuŋatigi Ala ko:
«Fɔlɔfɔlɔ, ne ta mɔgɔw tun tagara Misiran ka taga sigi yi;
o kɔ, Asirikaw bagara o ma, ka o ta fanga sigi o kan.
5 Ayiwa, sisan ne ka kan ka mun le kɛ?
Matigi Ala ko ten;
sabu o bagara ne ta mɔgɔw ma ka o mina.
O kosɔn o tɔŋɔbagaw bɛ wasora;
lon o lon ne tɔgɔ bɛ cɛn.
Matigi Ala ko ten.
6 Ayiwa, lon dɔ, ne ta mɔgɔw bɛna ne tɔgɔ lɔn.
O lon na, kɔni, o bɛna a lɔn ko ne le kumana, ko ne yɛrɛ lo!»

Ala bɛna sekɔ ka na Zeruzalɛmu

7 Minw bɛ na ni kibaro dimanw ye,
olugu nacogo ka ɲi kuruw kunna*;
minw bɛ hɛra kibaro lase,
minw bɛ koŋuman kibaro fɔ,
minw bɛ kisiri ko fɔ,
k'a fɔ Siyɔn dugu ye ko: «Aw ta Ala le masa ye!»
8 Aw ta dugu kɔrɔsibagaw kan lo, o bɛ o kan kɔrɔtara
ka jɛn ka ɲagari, ka dɔnkiri la;
sabu o yɛrɛ ɲa bɛ Matigi Ala ra,
a bɛ sekɔra ka na don Siyɔn dugu kɔnɔ.
9 Aw ye jɛn ka ɲagari ka dɔnkiri la ni kanba ye,
Zeruzalɛmu tomow;
sabu Matigi Ala bɛ a ta mɔgɔw jusu saaro,
a bɛ Zeruzalɛmu kunmabɔ!
10 Matigi Ala k'a boro saninman ta baraka yira siyaw bɛɛ ɲa kɔrɔ;
ka taga se fɔ dugukolo danw bɛɛ ra, bɛɛ bɛna an ta Ala ta kisiri ye.

Ala bɛna a ta mɔgɔw labɔ Babilɔni

11 Aw ye taga, aw ye taga ka bɔ yan!
Aw kana maga fɛn saninyabari si ra.
Aw ye bɔ o cɛ ra, aw ye aw yɛrɛ saninya,
Matigi Ala ta minanw bɛ aw minw boro.

---

* **52:7 52.7** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Rɔmukaw 10.15.

12 Aw girintɔ kana bɔ,
aw boritɔ kana bɔ,
sabu Matigi Ala le bɛna bla aw ɲa fɛ,
ale Izirayɛli ta Ala le bɛna kɛ aw kɔ fɛ fana.

Ala ta jɔnɲuman ta dɔnkiri naaninan: A ta tɔɔrɔ ni a ta bonya
13 «A flɛ, ne ta jɔn ta baara bɛna ɲa;
a bɛna kɔrɔta, a bɛna layɛlɛn san fɛ,
a bɛna bonya kosɛbɛ.
14 A kɛra jatigɛfɛn ye mɔgɔ caman fɛ,
sabu a ɲada cogo tun cɛnna,
a cogo ni adamaden si cogo tun ma bɔ ɲɔgɔn fɛ tuun;
15 o kosɔn a bɛna siya caman kabakoya fana;
masacɛw bɛna lɔ a ɲa kɔrɔ, kuma tɛna sɔrɔ o da ra k'a fɔ,
sabu mɔgɔ si tun ma deri ka min fɔ o ye, o bɛna o ye,
o tun ma min mɛn ka ye fɔlɔ, o bɛna o faamu.»

53

1 Kuma min fɔra an ye, jɔntigi le lara o ra?
Jɔntigi le ka Matigi Ala ta sebagaya lɔn*?
2 A wurira Ala ɲa kɔrɔ i ko yiri nuguninkura,
i ko yiri lilin min bɛ falen dugukolojalan na.
Cɛɲa tun t'a ra, dawula tun t'a ra min b'a to an b'a flɛ;
nɔɔrɔ foyi tun tɛ a kan, min b'a to an bɛ ɲabɔ a fɛ.
3 Mɔgɔw k'a dɔgɔya, ka ban a ra,
a kɛra mɔgɔ sɛgɛnin ye, mɔgɔ min ka tɔɔrɔ silɔn.
A kɛra i ko mɔgɔ si t'a fɛ ka mɔgɔ min flɛ;
o k'a mafiyɛnya, an m'a jate.

4 K'a sɔrɔ a tɔɔrɔra anw nɔ le ra,
a ka anw ta sɛgɛ doni le ta;
anw kɔni k'a jate i ko sɛgɛbagatɔ,
ko Ala le ka kojugu ben a kan, ka ɲani la a kan.
5 Nka a mandimina anw ta hakɛw le kosɔn,
a baraka bɛɛ banna anw ta terenbariyaw le kosɔn;
korori min bɛ hɛra lase anw ma, o benna ale kan,
jori minw tigɛra a farikolo ra, o le ka kɛnɛya lase anw ma.
6 An bɛɛ tun bɛ yaala an kun fɛ i ko sagaw,
an bɛɛ kelen kelen tun bɛ taga an ta sira le fɛ;
nka Matigi Ala ka an bɛɛ ta kojuguw hakɛ ben ale kan†.

7 O k'a bugɔ, a fana k'a yɛrɛ majigi,
a ma foyi fɔ.
A tun kɛra i ko sagaden min minana ka taga a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ saga min tɛ kasi a si kanbagaw boro;
a ma foyi fɔ.
8 O ka jagboya kiti tigɛ a kan, k'a mina ka taga ni a ye.
A ta mɔgɔw si ma o janto a ra,
wagati min o k'a labɔ dunuɲa ra mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra.
A fagara ne ta jamana mɔgɔw ta hakɛw le kosɔn‡.
9 O k'a ta kaburu kɛ mɔgɔjuguw ta kaburuw cɛ ra,
a sanin kɔ, o k'a su don naforotigiw sudonyɔrɔ ra;
k'a sɔrɔ a ma kojugu kɛ,
faninya si ma bɔ a da ra ka ye.

10 Matigi Ala le kitira a ra ko a baraka ye ban, ko a ye tɔɔrɔ.
Nka hali ni Ala k'a di, k'a kɛ hakɛbɔ saraka* ye,
a bɛna si caman sɔrɔ, k'a ta duruja nataw ye;
a bɛna Matigi Ala diyanyakow kɛ k'a dafa.

---

* **53:1 53.1** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Yuhana 12.38, ani Rɔmukaw 10.16. † **53:6 53.6** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Piyɛri fɔlɔ 2.24-25). ‡ **53:8 53.8** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Kɛwalew 8.32-33).

11 A ta sɛgɛ bɛɛ bannin kɔ fɛ,
a ɲa bɛna dunuŋa ta yeelen ye tuun, fɔ ka wasa.
I n’a fɔ mɔgɔ caman bɛna a lɔn,
ne ta jɔn terennin bɛna o mɔgɔw jate mɔgɔ terenninw ye,
a bɛna lɔ ni o ta terenbariyakow kunko ye.
12 O kosɔn ne bɛna a ninyɔrɔ di a ma ni mɔgɔbaw ye,
k’a to a ye naforo taran ni fangatigiw ye;
sabu a sɔnna k’a yɛrɛ di ka sa.
O k’a jate ni kojugukɛbagaw ye,
k’a sɔrɔ a ka mɔgɔ caman ta jurumun doni le ta,
ka soronari kɛ kojugukɛbagaw ye§.

54

Zeruzalɛmu bɛna kɛ Ala ta dugu ye tuun

1 «Ɲagari ni kanba ye, ele muso denworobari,
ele min ma den sɔrɔ ka ye!
I ninsɔndiya fɔ ka pɛrɛn,
ele min ma denworo sɛgɛ lɔn ka ye!
Sabu muso min tora a kelen na,
o ta denw bɛna caya ka tɛmɛ muso cɛtigi ta kan*.
Matigi Ala ko ten.
2 I ta fanibon kɔnɔnɔyɔrɔ waga kosɛbɛ,
i ta bon faniw foni kosɛbɛ,
i kana jatemina kɛ; a juruw sama ka taga fɔ yɔrɔjan,
k’a nɛgɛberew gbengben ka ɲa.
3 Sabu i ta denw bɛna caya, ka janjan ka taga fan bɛɛ ra;
i ta durujaw bɛna siya tɔw ta yɔrɔw mina,
ka sigi o ta dugu lakolonw kɔnɔ, fɔ ka o duguw fa mɔgɔw ra.

4 «I kana siran, sabu i tɛna maroya tuun;
i kana i kun biri, sabu dɔgɔyari tɛna se i ma tuun.
I bɛna ɲina i sunguruman ta maroyakow kɔ,
mafiyɛnyari min sera i ma i cɛ sawagati ra, i hakiri tɛna to o ra tuun.
5 Sabu min ka i dan, ale le bɛna kɛ i cɛ ye;
‹Fangatigi Ala›, o le ye a tɔgɔ ye.
I kunmabɔbaga ye Izirayɛli ta Ala saninman le ye;
a tɔgɔ le ye ko: ‹Dunuŋa bɛɛ ta Ala.›

6 «Matigi Ala bɛ i wele tuun,
i ko muso furusanin jusu kasinin ta cɛ b’a wele tuun cogo min na,
i ko cɛ bɛ a kanbelenman ta muso furusanin wele cogo min na.
I ta Ala ko ten.
7 Ne tun banna i ra wagati fitini dɔrɔn le;
nka ne ta hinaba kosɔn, ne bɛna i ladon tuun.
8 Ne jusu tun gbanna i kɔrɔ minkɛ,
o kosɔn ne tun ka ne ɲada dogo i ra wagati dɔɔnin;
nka ne ta ɲumanya banbari kosɔn, ne bɛna hina i ra.
I kunmabɔbaga, Matigi Ala ko ten.

9 «Ne bɛna a kɛ i ko ne tun k’a kɛ cogo min na Nuho ta wagati ra:
Ne tun karira ko Nuho ta wagati ta jiba ɲɔgɔn tɛna dugukolo datugu tuun.
Ne bɛ kari o cogo ra fana ko ne tɛna ne jusu gban i kɔrɔ tuun,
ko ne tɛna wuri i kama tuun.
10 Hali ni kuruw bɔra o nɔ ra,
hali ni kongoriw yɛlɛmana,
ne bɛ ɲumanya min kɛ i ye, o tɛna bɔ a nɔ ra;
ne ka hɛra jɛnŋɔgɔnya* min don ni i ye o tɛna yɛlɛma.
Matigi Ala min bɛ hina i ra, ale ko ten.»

---

§ **53:12 53.12** Nin kumaw fɔra Yesu Kirisita ta ko ra (Marika 15.28; Luka 22.37). * **54:1 54.1** Nin kuma bɛ sɔrɔ Galasikaw 4.27.

Zeruzalɛmu bɛna kɛ dugukura ye
11 «E, ele dugu ɲanibagatɔ, sanfɔɲɔ ka dugu min fifa,
hali mɔgɔ ma sɔrɔ ka dugu min jusu saaro!
A flɛ ne bɛna kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw le kɛ ka o dugu lɔ,
k'a jusiginanw kɛ safiri lulu ye.
12 Ne bɛna i ta kogo sanfɛyɔrɔw kɛ lulu wulenman ye,
ka dugu donda ta konw kɛ lulu ye, lulu min bɛ manamana,
ka dugu laminikogow bɛɛ kɛ lulu yɛrɛworo ye.

13 «Matigi Ala bɛna i ta denw bɛɛ karan,
i ta denw ta hɛra bɛna caya.
14 I bɛna sabati terenninya sababu ra,
i bɛna bɔsi mɔgɔw ta tɔɲɔri boro,
i tɛna siran foyi ɲa,
i bɛna bɔsi jatigɛkow boro,
foyi tɛna se i ma tuun.
15 Ni mɔgɔ dɔ wurira ka ben i kan,
ne tɛna jɛn ni o ye;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ko a bɛ ben i kan,
o tigi yɛrɛ le bɛna ben i ɲa kɔrɔ.

16 «A flɛ, numucɛ min bɛ takami fiyɛ,
ka kɛrɛkɛminan lalaga a ta baara kama,
ne le ka ale dan.
Cɛnrikɛbaga min bɛ o kɛrɛkɛminan halaki, ne le ka ale fana dan.
17 Kɛrɛkɛminan o kɛrɛkɛminan lalagara i kama, o tɛna foyi ɲa;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ko a bɛ kuma ka kiti ben i kan, o tigi bɛ jaraki.
Matigi Ala ta jɔnw ta sɔrɔta bɛna kɛ o le ye,
ne bɛna jo di o ma o cogo le ra;
Matigi Ala ko ten.»

55

Ala ta ɲumanya bɛ sɔrɔ gbansan
1 «Minlɔgɔ bɛ aw min o min na,
aw bɛɛ ye na ji min!
Hali wari tɛ aw minw fɛ,
aw ye na sanni kɛ ka domuni kɛ;
aw ye na rɛzɛnji ni nɔnɔ san,
waribɔ t'a ra, warisara t'a ra!

2 «Domuni min tɛ mɔgɔ baro,
mun kosɔn aw bɛ wari don o ra?
Domuni min tɛ mɔgɔ fa,
mun kosɔn aw bɛ sɛgɛ o kosɔn?
Aw ye ne lamɛn kosɛbɛ, ni o kɛra, aw bɛna fɛnɲumanw le domu,
aw bɛna domuni dimanw diyabɔ.
3 Aw ye aw toro malɔ, aw ye na ne fɛ!
Aw ye ne lamɛn janko aw nin ye kisi;
ne bɛna jɛnɲɔgɔnya* wuribari don ni aw ye,
i ko ne tun ka ɲumanya ni kankelentigiya min kɛ Dawuda ye.
4 Ne tun k'a kɛ ne ta kow seere ye siya tɔw cɛ ra,
k'a kɛ siyaw ta ɲamɔgɔ ye, ani o ta kuntigi.
5 A flɛ, aw ma siya min lɔn, aw bɛna o siya wele;
siya min ma aw lɔn, olugu le bɛna bori ka na aw fɛ,
Matigi Ala, aw ta Ala kosɔn, Izirayɛli ta Ala saninman kosɔn,
sabu Matigi Ala bɛna bonya la aw kan.»

Ala ta layiri bɛɛ bɛna dafa
6 «Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini a ɲiniwagati ra,
aw ye a wele, wagati min a yɔrɔ ka surun aw ra.
7 Mɔgɔjugu ye a ta sirajugu bla,
kojugukɛbaga ye a ta miiriyajuguw dabla;

a ye sekɔ Matigi Ala ma,
ale bɛna hina a ra;
a ye sekɔ an ta Ala ma,
sabu ale bɛ yafa kɛ caman.

8 «Ne ta miiriyaw ni aw ta miiriyaw tɛ kelen ye,
ne ta siraw ni aw ta siraw tɛ kelen ye.
Matigi Ala ko ten.
9 Sankolo kɔrɔtara san fɛ dugukolo kunna cogo min na,
ne ta siraw kɔrɔtara aw ta siraw san fɛ o cogo le ra,
ne ta miiriyaw fana kɔrɔtara aw ta miiriyaw san fɛ o cogo le ra.

10 «Sanji ni bugun bɛ jigi ka bɔ san fɛ,
nka o tɛ sekɔ yi tuun,
ni o ma dugukolo sɔn ji ra,
ka siman falen, k'a wuri,
k'a to dannikɛbaga ye simansi sɔrɔ,
k'a to domunikɛbaga ye a ta baro sɔrɔ.
11 Ne ta kuma min bɛ bɔ ne da ra, o fana bɛ ten:
A tɛ sekɔ ka na ne fɛ gbansan,
fɔ ne ka min latigɛ, a ye o kɛ,
fɔ ne k'a ci kun min na, a ye o kɛ k'a dafa.

12 «Can lo, aw ɲagaritɔ le bɛna bɔ ka taga,
o bɛna bla aw ɲa, ka taga ni aw ye hɛra ra;
kuruw ni kongoriw bɛna ɲagari ni kanba ye aw ɲa fɛ,
kongoyiriw bɛɛ bɛna tɛgɛrɛ fɔ aw ye*.
13 Sipɛrɛsiŋumanw bɛna falen ŋaniyiriw nɔ ra,
miritesun kasadimanw bɛna falen binjuguw nɔ ra;
o bɛna kɛ bonyaba le ye Matigi Ala kan,
ka kɛ tagamasiyɛn wuribari ye, min tɛ bɔ a nɔ ra ka ye.»

Kitabu kumakan sabanan

56

Jarakiriw ani layiriw

(56–66)

Ala ta batoso bɛna kɛ siyaw bɛɛ ta ye
1 Matigi Ala ko:
«Aw ye can sira tagama,
aw ye sira terennin ta;
sabu ne ta kisiri wagati bɛ ɲini ka se,
ne ta terenninya yirawagati surunyara.
2 Mɔgɔ min bɛ o sira tagama,
adamaden min bɛ jija ka to a kan, o tigi ta ɲana;
sabu a bɛ Nɛnɛkirilon* sariya sira tagama, a tɛ o sariya cɛn,
a b'a yɛrɛ kɔrɔsi kojugu suguya bɛɛ ma.»

3 Jamana wɛrɛ mɔgɔ min bɛ tugu Matigi Ala kɔ, ale kana a fɔ ko:
«Sigiya t'a ra, Matigi Ala bɛna ne faran ka bɔ a ta mɔgɔw ra!»
Cɛ min bɔra cɛya ra, ale kana a fɔ ko:
«E, ne kɔni ye yirijalan le ye!»
4 Sabu Matigi Ala ko:
«O cɛ minw bɔra cɛya ra, ni o bɛ ne ta Nɛnɛkirilon sariya sira tagama,
ka ne diyanyakow kɛ,
ka jija ka to ne ta jɛnŋɔgɔnya ra,
5 ne bɛna hakirijigifɛn dɔ kɛ olugu ye, ka tɔgɔba dɔ di o ma
ne ta batoso kɔnɔ, ne ta bon kɔnɔnɔyɔrɔ ra,
tɔgɔ min ka fisa ni dencɛw walama denmusow ye;
ne bɛna tɔgɔ wuribari le di o ma,

* **55:12 55.12** Nin kumaw kɔrɔ ye ko Ala ta mɔgɔw bɛna bɔ Babilɔni, min ye o juguw ta jamana ye, ka sekɔ ka na o yɛrɛ ta jamana ra, ni ninsɔndiyakan caman ye.

tɔgɔ min tɛna tunu ka ye.

6 «Jamana wɛrɛ mɔgɔ minw fana bɛ tugu Matigi Ala kɔ,
ka baara kɛ a ye, ka Matigi Ala tɔgɔ kanu,
ka kɛ a ta jɔnw ye,
minw bɛ Nɛnɛkirilon sariya sira tagama, ni o tɛ o sariya cɛn,
minw bɛ jija ka to ne ta jɛnɲɔgɔnya* ra,
7 ne bɛna taga ni olugu ye ne ta kuru saninman kan;
ne bɛna o ninsɔndiya ne ta Aladaaribon kɔnɔ.
O bɛ saraka jɛnitaw* ni bɛgan sarakaw* minw bɔ ne ye ne ta sarakabɔnan kan,
ne bɛna sɔn o sarakaw ma;
sabu ne ta bon bɛna wele le ko siyaw bɛɛ ta Aladaariyɔrɔ*.
8 Dunuŋatigi Ala ko ten,
ale min bɛ Izirayɛli ta mɔgɔ minaninw lajɛn.
A ko: ‹Minw lajɛnna ka ban,
ne bɛna dɔ wɛrɛw lajɛn ka o fara olugu kan.› »

Ala ka Izirayɛli kuntigiw jaraki
9 «Kongosogow bɛɛ,
aw bɛɛ ye na domuniba kɛ!
Aw kongowaraw bɛɛ!

10 «Izirayɛli kɔrɔsibagaw bɛɛ ye fiyentɔw ye,
o tɛ foyi lɔn;
o bɛɛ ye wuru bobow le ye,
o tɛ se ka sɔngɔ mɔgɔ ra.
O bɛ la ka jan, ka kuma o yɛrɛ kun fɛ;
sunɔgɔ le ka di o ye.
11 Nka wuru wasabariw lo,
o tɛ fa ka ye;
ne ta mɔgɔw kɔrɔsibagaw tɛ ko lɔn.
Bɛɛ bɛ taga a ɲanasira le fɛ,
bɛɛ b’a yɛrɛ kelen ta nafa le ɲini.
12 O b’a fɔ ko:
‹Aw ye na, an ye taga duvɛn ɲini!
An bɛna duvɛn farimanw min fɔ ka ɲanamini;
sini fana an bɛ bi ta ɲɔgɔn kɛ,
sabu a tɔ camanba le bɛ yi!› »

57

Ala k’a ta mɔgɔw jaraki batofɛn wɛrɛw ko ra
1 Mɔgɔ terennin bɛ sa,
nka mɔgɔ si tɛ o jate.
Mɔgɔɲumanw bɛ sa,
nka mɔgɔ si t’a faamu
ko o mɔgɔ terenninw sara janko ka bɔsi kojugu le ma.
2 O bɛ taga don ɲasuma le ra;
minw kɔni bɛ sira terennin tagama,
olugu bɛ sa ka laganfiya le.

3 «Nka aw kɔni, aw ye gbara yan,
aw lagbɛrikɛbagaw,
aw siya jɛnɛyakɛbaga, siya jatɔyakɛbaga!
4 Aw bɛ yɛrɛkora jɔn le ma?
Aw b’a da wagara jɔn le ra,
fɔ ka to ka aw nɛn labɔ?
Yala aw tɛ mɔgɔ hakɛtigiw le ye wa,
ani siya faninyafɔbaga?
5 Jatɔya nege b’a to aw bɛ boribori yirisunbaw jukɔrɔ,
ani yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ,

* **56:7 56.7** Matigi Yesu ka nin kumaw fɔ (Matiyu 21.13; Marika 11.17; Luka 19.46).

ka denmisɛnw kɛ sarakaw ye kɔdingaw da ra,
ani farawow kɔnɔ.

6 «Kɔdinga kabakuru nuguninw, aw ka o le kɛ aw ta alaw ye;
o fɛnw kɔni, olugu le kɛra aw ta batofɛnw ye.
Aw bɛ rɛzɛnji sarakaw* bɔn o kabakuruw le kan,
aw bɛ siman sarakaw* bɔ o le kan.
Yala ne Ala bɛ se ka o kow sɔnmina wa?

7 «Aw bɛ aw ta layɔrɔ labɛn* kuru belebele jamijan dɔ le san fɛ;
aw bɛ yɛlɛn o yɔrɔ ra fana ka taga sarakaw bɔ yi.
8 Aw bɛ aw ta jo tagamasiyɛn nɔrɔ aw ta bonda ta kon kan, ani a sanfɛyɔrɔ ra;
aw dogora ne ra, ka aw ta fani bɔ aw yɛrɛ ra,
ka yɛlɛn aw ta lanan kan;
aw ka aw ta lanan kɔnɔ bonya.
Aw bɛ teri dɔw ɲini aw yɛrɛ ye,
sabu olugu ta layɔrɔ le ka di aw ye;
aw bɛ to ka olugu fari flɛ sa.

9 «Aw bɛ tagama kɛ ka taga Molɔki† fɛ ni turu ye;
aw bɛ taga a bonya ni turu kasadimanw ye.
Aw bɛ aw ta ciradenw ci ka taga fɔ yɔrɔjan,
ka kɛ sababu ye ka olugu lajigi fɔ lahara.
10 Aw tagamana fɔ ka sɛgɛ,
nka aw m'a fɔ ko: ‹Nin ko tɛ foyi ɲa!›
Aw belen ka baraka sɔrɔ tuun,
o kosɔn aw ma dɛsɛ.

11 «O tuma jɔn le ka kɔnɔnɔfiri ni siranya bla aw ra,
k'a to aw bɛ ne janfa,
ka aw hakiri bɔ ne kɔ,
ka ne ta ko bɔ aw jusukun na?
Yala kabini wagatijan ne jera minkɛ, o lo wa?
Yala o le k'a to ne ɲasiran tɛ aw ra tuun wa?
12 Ne bɛna aw ta terenninya ni aw ta kɛwalew bɔ kɛnɛ kan;
o kow si tɛna foyi ɲa aw ye.
13 Ni aw nana kɛ kule ye tuma min na,
o tuma aw ka ala caman minw lajɛn, olugu bɛna aw bɔsi!
Nka fɔŋɔba dɔ le bɛna olugu bɛɛ ta,
fɔŋɔ dɔ bɛna taga ni o ye.
Nka ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ dogo ne kɔrɔ,
o tigi bɛna to jamana kɔnɔ,
a bɛna ne ta kuru saninman sɔrɔ.»

Ala bɛna makari a ta mɔgɔw ra
14 O bɛna a fɔ ko:
«Aw ye sira bɔ, aw ye sira bɔ, aw ye sira dayɛlɛ,
aw ye sentalonfɛnw bɛɛ bɔ sira ra ne ta mɔgɔw ɲa.»
15 Sabu Ala kɔrɔtaninba
min sigiyɔrɔ tɛ yɛlɛma ka ye, min tɔgɔ saninyanin lo,
ale ko: «Ne siginin bɛ yɔrɔ kɔrɔtanin ni yɔrɔ saninman le ra,
nka ne bɛ ni dɛsɛbagatɔw, ani mɔgɔ majigininw fana ye,
janko ka mɔgɔ majigininw lawuri,
ka dɛsɛbagatɔw lawuri.
16 Ne tɛna to ka mɔgɔw jaraki wagati bɛɛ,
walama ka ne jusu gban o kɔrɔ tuma bɛɛ;
ni o tɛ, ne yɛrɛ ka danfɛn minw dan,
olugu bɛna dɛsɛ ne ɲa kɔrɔ, fɔ ka o nin bɔ o ra.

---

* **57:7 57.7** O bɛ o ta layɔrɔ labɛn jatɔya kama; Ala bɛ josɔn suma ni jatɔya ye; Izirayɛlimɔgɔw banna Ala ra ka taga ala wɛrɛ kɔ, i ko muso min banna a cɛ ra ka taga cɛ wɛrɛ fɛ. † **57:9 57.9** Molɔki: Kitabu dɔw b'a fɔ ko masacɛba. O tun ye Amɔnkaw ta batofɛnba tɔgɔ ye.

17 «Izirayɛli ta wasabariyajugu le tun ka ne jusu gban;
o kosɔn ne ka o kɛrɛ, ne jusu gbanin dogora o ra.
Nka o belen murutira ka taga o ɲanasiraw fɛ.
18 Ne ka o ta kɛwalew ye cɔ, nka o bɛɛ n’a ta, ne bɛna o kɛnɛya;
ne bɛna bla o ɲa, ka o jusu saaro ka ɲa,
o ni o ta mɔgɔ jusukasininw bɛɛ.
19 Ne bɛna tandoridɔnkiriw don o da ra.
Hɛra ni hɛra, yɔrɔjanmɔgɔw, ani yɔrɔsurunmɔgɔw bɛɛ bɛna o sɔrɔ.
Ne bɛna o kɛnɛya.
Matigi Ala ko ten.»

20 Nka mɔgɔjuguw bɛ i ko kɔgɔji lamagatɔ;
a ji tɛ se ka ɲamalɔ ka ye.
A jikuruw bɛ ɲamaɲama ni bɔgɔ le lawuri.
21 «Mɔgɔjuguw kɔni tɛna hɛra sɔrɔ fiyewu!»
Ne ta Ala ko ten.

58

Sun min ka di Ala ye

1 «Kule ni i baraka bɛɛ ye, i kana je;
i kan bɔ i ko burufiyɛkan,
ka ne ta mɔgɔw ta hakɛkow fɔ o ye,
ka Yakuba ta mɔgɔw ta jurumunw yira o ra.
2 O bɛ ne le batora lon o lon,
ko o b’a fɛ ka ne ta sariya siraw lɔn;
o bɛ o yɛrɛ kɛ i ko siya min bɛ terenninya tagamana,
i ko siya min ma ɲina a ta Ala ta kolatigɛninw kɔ.
O b’a fɛ ne ye o ta kow latigɛ ka kaɲa ni terenninya ye,
ko ne Ala ye kɛ olugu kɛrɛ fɛ tuma bɛɛ.

3 «O b’a fɔ ne ma ko: ‹An ta sundon kun ye mun ye, k’a sɔrɔ ele tɛ an flɛra?
An ta yɛrɛmajigi kun ye mun ye, k’a sɔrɔ ele t’a jatera?›
Ayiwa, ni aw bɛ sun don lon min na, aw bɛ aw sago le kɛ,
aw bɛ aw ta baaradenw bɛɛ tɔɲɔ.
4 Aw bɛ sun don ka sɔsɔri ni kɛrɛ le kɛ,
ka aw mɔgɔɲɔgɔn bugɔ ni aw borokuru ye kɔnɔnɔjuguya kosɔn;
aw bɛ sun min ɲɔgɔn donna bi,
o tɛ se k’a to Ala ye aw ta daariri lamɛn.
5 Ne bɛ sun min fɛ, yala o le ye nin ye wa?
Mɔgɔ ka kan k’a yɛrɛ majigi cogo min na, o le ye nin ye wa?
Aw bɛ aw kun suuru i ko bin,
ka bɔrɔfaniw don aw yɛrɛ ra ka la bugurigbɛ ra;
yala aw bɛ o le wele ko sun wa?
Aw ko bɛ se ka diya Matigi Ala ye nin lon na tan wa?

6 «Ne bɛ sun min fɛ, o le ye nin ye:
‹Aw ye aw ta juguya nɛgɛjɔrɔkɔw tigɛ ka bɔ mɔgɔw ra,
ka aw ta fanga doni jigi ka bɔ mɔgɔw kunna,
ka mɔgɔ sɛgɛninw labla,
ka doni suguya bɛɛ bɔ mɔgɔw kunna.
7 Aw ye kɔngɔtɔw sɔn domuni na,
siyɔrɔ tɛ ɲanibagatɔ minw fɛ, aw ye olugu ladon aw ta sɔ.
Ni aw ka mɔgɔ dɔ ye fani tɛ min fɛ, aw ye fani don o tigi ra,
aw kana aw kɔ don aw mɔgɔɲɔgɔn na.›

8 «Ni o kɛra, ne ta nɛɛma yeelen bɛna jigi aw kan i ko sɔgɔmadatere,
ne bɛna aw ta bana kɛnɛya joona;
Matigi Ala bɛna bla aw ɲa fɛ a ta terenninya kosɔn,
a ta bonya bɛna kɛ aw kɔ fɛ ka aw mara.
9 Ni aw ka weleri kɛ, Matigi Ala bɛna aw jaabi,
ni aw kulera a nɔ fɛ, a bɛna a fɔ ko: ‹Ne flɛ nin ye!›

«Nka aw ka kan ka aw ta jagboyafanga bɔ mɔgɔw kan,
aw bɛ aw borokanden sin o ma ka kumajugu minw fɔ o ma, aw ye o dabla.
10 Ni aw bɛ aw yɛrɛ ta domuni dɔ di kɔngɔtɔw ma,
ka ɲanibagatɔw jusu wasa,
o tuma hali dibi ra, Ala bɛna yeelen bɔ aw ye;
aw ta dibi bɛna yɛlɛma ka kɛ i ko wagati min tere bɛ kun cɛ.
11 Matigi Ala bɛna bla aw ɲa fɛ wagati bɛɛ,
ni aw bɛ jintanyɔrɔw ra kongokolon kɔnɔ, a bɛna aw jusu wasa;
a bɛna baraka don aw kolow ra.
Aw bɛna kɛ i ko ji bɛ yiritu min kɔrɔ tuma bɛɛ,
i ko bunun min ji tɛ mɔgɔ janfa.
12 Aw ta mɔgɔw bɛna tomokɔrɔw lɔ kokura,
aw bɛna kogo lɔ wagatijan tɛmɛninw ta bonkɔrɔw jusiginanw kan.
O bɛna aw tɔgɔ la ko: ‹Kogo cininw lɔbagaw,
minw bɛ dugu siradaw lalaga k’a kɛ mɔgɔw sigiyɔrɔw ye.› »

Nɛnɛkirilon min ka di Ala ye

13 «Ni aw ka aw senw kɔrɔsi Nɛnɛkirilon* na,
janko aw kana aw yɛrɛ diyanyakow kɛ ne ta lon saninman na,
ni aw ka Nɛnɛkirilon ko diya aw yɛrɛ ye,
ka bonya la Matigi Ala ta lon saninman kan,
ni aw ka bonya la a kan, ka aw yɛrɛ ta siraw to yi,
ni aw ma aw yɛrɛ diyanyakow kɛ, walama ka kumalakolonw fɔ,
14 o tuma Matigi Ala ko bɛna diya aw ye ka tɛmɛ fɛn tɔ bɛɛ kan;
ne bɛna aw ta jamana layɛlɛn jamana tɔw bɛɛ san fɛ.
Ne bɛna a to aw ye aw bɛmacɛ Yakuba ta jamana diyabɔ;
sabu ne Matigi Ala yɛrɛ da le kumana.»

59

Ala ta mɔgɔw ta kɛwalejuguya

1 Ɔn-ɔn, Matigi Ala boro ma surun, k’a kɛ ko a tɛ se ka aw kisi;
a toro ma gberen, k’a kɛ ko a tɛ se ka aw lamɛn.
2 Nka aw yɛrɛ ta terenbariya le ka dan sigi aw ni aw ta Ala cɛ.
Aw yɛrɛ ta jurumunw le k’a ɲada dogo aw ma,
k’a to a tɛ sɔn ka aw lamɛn.
3 Mɔgɔfaga kosɔn jori ka aw borow maraga,
kojugu ka aw borokandenw maraga;
aw da bɛ faninya tigɛ,
aw nɛnkun bɛ kumajuguw fɔ.
4 Mɔgɔ si tɛ kiti tigɛ terenninya kan,
mɔgɔ si tɛ kiti tigɛ can kan.
O bɛ o ta seereya ju sigi kumalakolonw le kan, ka janfa siri;
o bɛ juguya kɔnɔ ta, ka kojugu woro.
5 O bɛ satutu ta fanw le tɔtɔ,
o bɛ talenjuruw le dan.
Ni mɔgɔ min ka o fanw dɔ domu, o tigi bɛ sa;
ni mɔgɔ ka a dɔ ci, sajugu dɔ le bɛ bɔ o kɔnɔ.
6 O bɛ talenjuru minw dan, o tɛ se ka kɛ fani ye,
o tɛ se ka kɛ ka o yɛrɛ datugu;
o ta kɛwalew bɛɛ ye kɛwalejuguw le ye,
o borow bɛ baarajuguw le kɛ.
7 O senw bɛ bori kojugu nɔ fɛ,
o ka teri ka mɔgɔ jarakibari faga.
O bɛ kojugu le miiri o yɛrɛ kɔnɔ,
cɛnri ni halakiri le bɛ o ta sira kan.
8 Min ye hɛra sira ye, o tɛ o lɔn,
can si tɛ o ta kow ra;
o bɛ sira jɛngɛninw le ta,
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o ta sira ta, o tigi tɛ hɛra ye a ɲa ra.

Ala ta mɔgɔw nimisara o ta kɛwalejuguw ra

9 Ayiwa, o le kosɔn Ala tɛ an ta jo jate, ka an bɔsi,

a tɛ an ta terenninya jate ka an kisi;
an tun bɛ yeelen makɔnɔna, nka o kɛra dibi ye,
an tun bɛ yeelen makɔnɔna, nka o kɛra dibiratagama ye.
10 An bɛ mɔmɔri kɛ i ko fiyentɔ tagamatɔ kogo kɛrɛ fɛ;
an bɛ mɔmɔri kɛ i ko ɲa tɛ mɔgɔ minw fɛ.
An bɛ talontalon teregban fɛ, k'a sɔrɔ tere ma ben;
an ka kɛnɛ, nka an bɛ i ko suw.
11 An bɛ to ka kule i ko waraw;
an bɛ ŋuna, ka ŋuna i ko tuganiw.
An tun b'a miiri ko Ala bɛna an bɔsi, nka a ma an bɔsi!
An tun b'a miiri ko a bɛna an kisi, nka kisiri yɔrɔ janyara an na.

12 An ta hakɛw cayara le i ɲa kɔrɔ,
an ta jurumunw bɛ an jarakira,
an ta hakɛw bɛ an kan;
anw yɛrɛ ka an ta terenbariyakow lɔn cɔ.
13 An ka hakɛkow kɛ, ka an yɔrɔ janya Matigi Ala ra,
ka an kɔ di an ta Ala ma,
ka tɔŋɔrikumaw fɔ, ka muruti,
ka faninyakumaw miiri an yɛrɛ kɔnɔ ka o fɔ.
14 O kosɔn can k'a kɔ don an na,
terenninya yɔrɔ janyara an na;
kankelentigiya tɛ lɔyɔrɔ sɔrɔ an ta jamalajɛnyɔrɔw ra,
hɔrɔnya tɛ donyɔrɔ sɔrɔ yi.
15 Kankelentigiya banna;
ni mɔgɔ min ka faran kojugu ra, o bɛ ben o tigi kan.

Ala bɛna a ta mɔgɔw kunmabɔ

Matigi Ala k'a ye ko can tɛ fɔra tuun minkɛ,
o ko ma bɛn a ma.
16 A k'a ye ko hali mɔgɔ kelen tɛ yi,
ko mɔgɔ si tɛ ale soronara minkɛ, o barara a ra.
O ra, a yɛrɛ boro baraka k'a dɛmɛ,
a ta terenninya kɛra a ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye.
17 A k'a ta terenninya don a yɛrɛ ra i ko nɛgɛderege,
a ka kisiri nɛgɛfugula don a kun na;
a k'a ta dimibɔderege don a yɛrɛ ra i ko fani,
k'a ta fariya kɛ a ta deregeba ye.
18 A bɛna bɛɛ sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye:
A bɛna a kɛrɛbagaw sara ni a ta fariya le ye,
k'a juguw ta kɛwalew sara di o ma,
ka hali kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛɛ ta kɛwalew sara di o ma.

19 Ni o kɛra, k'a taga se fɔ terebenyanfan na, bɛɛ bɛna siran Matigi Ala tɔgɔ ɲa;
ka taga se fɔ terebɔyanfan na, bɛɛ bɛna siran a ta nɔɔrɔ ɲa.
A bɛna na i ko jiba woyotɔ,
Matigi Ala yɛrɛ ta fɔɲɔ bɛ min ɲɔni.
20 «Kunmabɔbaga dɔ bɛna na Siyɔn;
Yakuba ta mɔgɔ minw bɛ o ta hakɛkow dabla, a bɛna olugu kunmabɔ;
Matigi Ala ko ten.
21 «Ne kɔni, ne bɛna o jɛnŋɔgɔnya* le don ni o ye, Matigi Ala ko ten: Ne ta nin min bɛ i kan, ani ne bɛ ne ta kuma minw don i da ra, o kumaw tɛna mabɔ i da ra, o tɛna mabɔ i ta denw fana da ra, o tɛna mabɔ i ta denw ta denw da ra; k'a damina sisan, ani wagati tɔ bɛɛ. Matigi Ala ko ten.»

60

Zeruzalɛmu ta nɔɔrɔkura

1 «Zeruzalɛmu, wuri ka manamana, sabu i ta yeelen nana;
Matigi Ala ta nɔɔrɔ bɛna manamana i kan.
2 A flɛ, dibi ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ datugu,
dibifinba ka mɔgɔw bɛɛ datugu;
nka Matigi Ala ta yeelen bɛna jigi ele kan,

a ta nɔɔrɔ bɛna na i kunna.
3 Siya wɛrɛw bɛna tagama ka na ele ta yeelen le ra,
masaw bɛna tagama ka na ele ta dugugbɛda yeelen le ra.

4 «I ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ fan bɛɛ ra;
o bɛɛ bɛ ɲɔgɔn lajɛnna, ka na i fɛ.
I dencɛw bɛ nana ka bɔ yɔrɔjan,
o ka i denmusow la o kɔ ra, o bɛ nana ni o ye.
5 Ni i nana o ye, i ɲada bɛna manamana,
i bɛna ɲagari fɔ i jusukun bɛ panpan;
sabu kɔgɔji ta fɛnɲumanw bɛna yɛlɛma ka na i fɛ,
siya tɔw ta naforow bɛna na i fɛ.

6 «Ɲɔgɔmɛ camanba bɛna na i ta jamana fa,
Madiyan jamana ni Efa jamana ta ɲɔgɔmɛw.
Saba jamana mɔgɔw bɛɛ bɛna na;
o bɛna na ni sanin ni wusunan ye;
o bɛna Matigi Ala tando k'a ta bonya lakari.
7 Kedari ta bɛganw bɛɛ bɛna taga lajɛn i kɔrɔ,
Nebayɔti ta sagajigiw bɛna bla i ta baara kama.
O bɛna kɛ saraka jɛnitaw* ye ne ta sarakabɔnan kan, saraka minw ka di ne ye.
Ne bɛna ne ta bon nɔɔrɔman dawula bonya.

8 «Jɔntigiw le bɛ wurira san fɛ i ko sankaba,
i ko jɛnɛtugani minw bɛ tagara o ta layɔrɔw ra?
9 Can lo, kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw bɛ ne le makɔnɔna,
jirakurunbaw le bɛna kɔn ka na,
o bɛna i ta denw ta ka bɔ fɔ yɔrɔjan ka na ni o ye;
o bɛ na ni o ta warigbɛ ni o ta sanin ye,
ka na nɔɔrɔ la Matigi Ala, i ta Ala tɔgɔ kan,
Izirayɛli ta Ala saninman, min ka i bonya.

10 «Siya wɛrɛ mɔgɔw le bɛna i ta dugu kogow lɔ,
o ta masacɛw le bɛna baara kɛ aw ye;
ne ta jusugban kosɔn, ne tun ka i kɛrɛ,
nka ne ta ɲumanya kosɔn, ne bɛna hina i ra.
11 I ta dugu dondaw dayɛlɛnin bɛna to tuma bɛɛ,
o tɛna datugu tere fɛ, o tɛna datugu su fɛ,
janko siya tɔw ta naforow ye ladon i fɛ,
o ta masacɛw fana ye tugutugu ɲɔgɔn kɔ ka na i fɛ.

12 «Siya o siya, walama masaya o masaya, min tɛ baara kɛ i ye, o bɛ halaki; o siyaw bɛɛ bɛna halaki ka ban pewu.

13 «Liban jamana ta bonya bɛna na i ta jamana ra,
sabu ne bɛna sipɛrɛsisunw, ani ɔrimesunw, ani buyisun suguya bɛɛ falen yi,
janko ka nɔɔrɔ la ne ta yɔrɔ saninman kan,
ka bonya la ne ta sigiyɔrɔ kan.
14 Minw tun ka i minako juguya,
olugu ta denw bɛna na o yɛrɛ majigi i kɔrɔ;
minw tun bɛ i mafiyɛnyara,
olugu bɛna o kinbiri gban i kɔrɔ.
O bɛna i wele ko Matigi Ala ta dugu,
Izirayɛli ta Ala saninman ta dugu, Siyɔn.

15 «Mɔgɔw tun banna i ra, o tun bɛ i kɔninya,
mɔgɔ si tun tɛ na i fɛ tuun;
nka ne bɛna i kɛ ne kunkɔrɔtasababu ye tuma bɛɛ,
ka i kɛ ne ta ninsɔndiya sababu ye wagati bɛɛ.
16 I bɛna siya tɔw ta nɔnɔ min,
ka o ta masacɛw sin min;
ni o kɛra, i bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, i kisibaga,

ani i kunmabɔbaga, Yakuba ta Ala fangatigi.

17 «Ne bɛna sanin di i ma siranɛgɛ nɔ ra,
ka warigbɛ di i ma nɛgɛ nɔ ra,
ka siranɛgɛ di yiri nɔ ra
ka nɛgɛ di kabakuru nɔ ra.
Hɛra le bɛna kɛ i kɔrɔsibaga ye,
terenninya bɛ kɛ i kuntigi ye.
18 Benkanniko tɛna mɛn i ta dugukolo kan,
cɛnri, walama halakiriko tɛna mɛn i ta jamana kɔnɔ.
I bɛna i ta dugu kogow tɔgɔ la ko Kisiri,
k'a dondaw tɔgɔ la ko Tandori.

19 «Tere le tɛna kɛ i ta yeelen ye tuun tere fɛ,
karo le fana tɛna yeelen bɔ i ye su fɛ,
nka Matigi Ala le bɛna kɛ i ta yeelen ye wagati bɛɛ,
i ta Ala le bɛna kɛ i ta nɔɔrɔ ye.
20 I ta tere tɛna ben ka ye tuun,
i ta karo fana tɛna don dibi ra ka ye tuun,
sabu Matigi Ala bɛna kɛ i ta yeelen ye wagati bɛɛ;
i ta sangakasi wagati bɛna ban.

21 «I ta mɔgɔw bɛɛ bɛna kɛ mɔgɔ terenninw le ye,
jamana bɛna kɛ o ta ye wagati bɛɛ;
sabu ne yɛrɛ ta yiri turuninw lo,
ne boro le ka o dan, ka nɔɔrɔ la ne yɛrɛ kan.
22 Min ka dɔgɔ i ta mɔgɔw bɛɛ ra, ale ta denw bɛna kɛ mɔgɔ waga kelen,
o bɛɛ ra fitini bɛna kɛ siya barakaman ye.
Ne Matigi Ala, ne yɛrɛ le bɛna nin kow lateliya, k'a kɛ a wagati ra.»

61

Matigi Ala ta ciraden ta baara

1 Dunuɲatigi Ala Nin bɛ ne kan;
sabu ale Matigi Ala ka ne ɲanawoloma,
ka ne ci ka taga kibaro diman fɔ ɲanibagatɔw ye,
ka mɔgɔ jigi tigɛninw jigi tugu,
ka mɔgɔ minaninw kunmabɔri ko fɔ o ye,
ka kasodenw lablari ko fɔ o ye,
2 ka Matigi Ala ta nɛɛma wagati,
ani an ta Ala ta dimibɔlon ko fɔ mɔgɔw ye,
ka mɔgɔ kasibagatɔw bɛɛ jusu saaro*.
3 Siyɔn dugumɔgɔ minw bɛ kasira, ne bɛna olugu laje;
ne bɛna nɔɔrɔ la o kan, bugurigbɛ† nɔ ra;
ka ninsɔndiya turu kɛ o kun na, kasi nɔ ra;
ka tandori derege don o ra, ɲanasisi nɔ ra.
Ni o kɛra, mɔgɔw bɛna o wele ko terenninya ta yirisunw,
Matigi Ala ka yiri minw turu a ta bonya kama.
4 O bɛna tomokɔrɔw lɔ kokura;
o bɛna wagati tɛmɛninw ta bon benninw lawuri,
o bɛna dugu cininw lɔ kokura,
dugu minw tun kɛra yɔrɔ lakolonw ye kabini wagatijan.

5 Jamana wɛrɛ mɔgɔw le bɛna wuri ka na aw ta bɛganw kɔrɔsi;
siya wɛrɛ mɔgɔw le bɛna kɛ aw ta sɛnɛkɛbagaw ye, ka aw ta rɛzɛnforow sɛnɛ.
6 Aw kɔni, aw bɛna wele ko Matigi Ala ta sarakalasebagaw;
o bɛna a fɔ aw ma ko an ta Ala ta baaradenw.
Aw bɛna siya tɔw ta naforo diyabɔ,
ka o ta bonya ta ka aw yɛrɛ waso ni o ye.

---

* **61:2 61.2** Matigi Yesu ka nin kumaw fɔ (Luka 4.18,19).

† **61:3 61.3** Bugurigbɛ: Mɔgɔw tun bɛ bugurigbɛ kɛ o kun na, ka o kɛ o ta jusukasi tagamasiyɛn ye.

7 Maroya min sera aw ma, aw bɛna bonya fla le sɔrɔ o nɔ ra;
dɔgɔyari min sera aw ma, aw bɛna ɲagari le sɔrɔ o nɔ ra.
Aw bɛna aw ta jamana ta bonya ɲɔgɔn fla le sɔrɔ;
aw ta ninsɔndiya tɛna ban ka ye.
8 «Sabu ne Matigi Ala, ne bɛ can kanu,
nka ne bɛ tɔɲɔri ni janfa kɔninya;
ne bɛna o ta koɲumanw sara o ye, ne ta kankelentigiya kosɔn,
ka jɛnɲɔgɔnya* wuribari don ni o ye.»

9 Siyaw bɛɛ bɛna o ta durujaw silɔn,
jamanaw bɛɛ bɛna o ta denw silɔn;
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o ye, o tigi bɛna a lɔn
ko Matigi Ala ta siya barakamanw lo.

Zeruzalɛmu ta barakalaridɔnkiri
10 Ne bɛna ninsɔndiya kosɛbɛ Matigi Ala kosɔn,
ne jusu bɛ ɲagari ne ta Ala kosɔn;
sabu a ka kisiri ta faniw don ne ra,
ka terenninya ta deregeba don ne ra,
i ko kɔɲɔcɛ bɛ jalamugu fugula siri a kun na cogo min na,
i ko kɔɲɔmuso bɛ a ta masirifɛnw don a yɛrɛ ra cogo min na.
11 Siman bɛ falen ka bɔ dugukolo ra cogo min na,
nanfɛnw bɛ falen nankɔ ra cogo min na,
Dunuɲatigi Ala bɛna terenninya ni tandori falen ten le siyaw bɛɛ ɲa na.

62

Ala bɛna Zeruzalɛmu kisi
1 Siyɔn dugu kanuya kosɔn, ne tɛna je;
Zeruzalɛmu dugu kosɔn, ne tɛna ne yɛrɛ ɲasuma,
fɔ Ala ye o ta terenninya yira kɛnɛ kan i ko tere bɔtɔ,
ka o ta kisiri ko gbɛya i ko tasumayeelen.
2 Ni o kɛra, siyaw bɛɛ bɛna i ta terenninya lɔn,
masaw bɛɛ bɛna i ta bonya ye.
O bɛna tɔgɔkura la i ra,
Matigi Ala yɛrɛ da le bɛna o tɔgɔ fɔ.
3 I bɛna kɛ i ko masafugula nɔɔrɔman Matigi Ala boro kɔnɔ,
ka kɛ i ko masacɛw ta jalamugu, i ta Ala borotɛgɛ kɔnɔ.
4 Mɔgɔ tɛna a fɔ i ma tuun ko: «Jamana blanin,»
mɔgɔ tɛna i ta jamana wele tuun ko: «Jamana lakolonba!»
O bɛna i wele le ko: «Ala diyanya jamana,»
ka i ta jamana wele ko «Furumuso,»
sabu i ko bɛna diya Matigi Ala ye,
a bɛna i ta jamana ta k'a kɛ a yɛrɛ ta ye.
5 Kanbelen bɛ sunguru furu cogo min na,
i ta denw bɛna i ta jamana ta o cogo le ra;
kɔɲɔmuso bɛ kɔɲɔcɛ ninsɔndiya cogo min na,
i bɛna i ta Ala ninsɔndiya o cogo le ra.

6 Zeruzalɛmu, ne ka dugu kɔrɔsibagaw bla i ta dugu kogow kunna;
su fara tere kan, olugu man kan ka je.
Aw minw bɛ Matigi Ala tɔgɔ wele,
aw kana aw yɛrɛ ɲasuma,
7 aw kana a to ale fana ye ɲasuma,
ni a ma Zeruzalɛmu lɔ kokura,
k'a to mɔgɔw y'a bonya dunuɲa fan bɛɛ ra.

8 Matigi Ala k'a kininboro kɔrɔta,
a k'a boro barakaman kɔrɔta ka kari,
ko: «Ne tɛna i ta siman di i juguw ma tuun
k'a kɛ o ta domuni ye;
i sɛgɛra ka rɛzɛn min sɔrɔ,
jamana wɛrɛ mɔgɔw tɛna o ji min tuun.

9 Nka minw bɛ siman sɛnɛ k’a tigɛ,
olugu yɛrɛ le bɛna a domu, ka Matigi Ala tando;
minw bɛ rɛzɛn sɛnɛ, k’a denw bɔ,
olugu le bɛna a ji min ne ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.»

10 Aw ye tɛmɛ, aw ye tɛmɛ dondaw fɛ!
Aw ye sira labɛn ne ta mɔgɔw ye!
Aw ye sira bɔ! Aw y’a bɔ!
Aw ye kabakuruw bɔ sira ra!
Aw ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta siyaw ye!
11 Matigi Ala bɛ a kan lase fɔ dunuɲa dan na, ko:
«Aw y’a fɔ Siyɔn dugumɔgɔw ye ko:
‹I kisibaga natɔ flɛ nin ye;
a bɛ nana ni a ta sara ye a boro,
a bɛ nana ni a ta baara tɔnɔ* ye a ɲa fɛ.› »
12 O bɛna o mɔgɔw wele ko: «Mɔgɔ saninmanw,
Matigi Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw.»
Ele Zeruzalɛmu kɔni, o bɛna ele tɔgɔ la ko: «Dugu min ma ka di,
dugu min lakolon ma to!»

63

Ala bɛna a ta mɔgɔw dimibɔ

1 Nin ye jɔntigi le bɔtɔ ye Edɔmu?
Jɔn le bɛ bɔra Bɔsira ni derege wulenman ye a kan na?
Jɔntigi le ka nin fani dawulamanw don,
ka to ka tagama ka na ni a baraka bɛɛ ye?

«Ne Matigi Ala lo, ne min bɛ kuma ka kaɲa ni terenninya ye,
se bɛ ne min ye ka aw kisi!»

2 «Mun le ka i ta faniw wulen,
ka i ta deregew kɛ i ko rɛzɛnforogibagaw ta?»

3 «Ne kelen le ka rɛzɛn forogi dinga kɔnɔ;
jamana si ta mɔgɔ tun tɛ ni ne ye.
Ne dimininba le ka siyaw dɔndɔn,
ne jusu gbanninba le ka o cɔngɔ;
o jori seriserira ne ta faniw kan,
ka ne ta deregew maraga.
4 Sabu ne tun ka ne ta mɔgɔw ta dimibɔlon latigɛ ne jusukun na;
ne bɛ ne ta mɔgɔw kunmabɔ san min na, o le sera.
5 Ne ka flɛri kɛ, nka ne ma dɛmɛbaga ye;
ne kabakoyara ko mɔgɔ si ma sɔrɔ min bɛ fara ne kan.
O ra, ne yɛrɛ boro baraka ka ne dɛmɛ,
ne ta jusugban farara ne kan.
6 Ne dimininba ka siyaw dɔndɔn;
ne jusu gbanninba ka o lamin fɔ ka o ɲanamini,
ka o jori woyo dugu ma.»

Ala bɛ koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye

7 Ne b’a fɛ ka Matigi Ala ta ɲumanyaba lakari,
k’a Matigi Ala ta bonya lakari;
Matigi Ala ka ko minw bɛɛ kɛ an ye,
ani Matigi Ala ka kodimanba minw kɛ Izirayɛli ta mɔgɔw ye,
a ka o kɛ ka kaɲa ni a ta hina le ye,
ani a ta ɲumanyaba.

8 A tun k’a fɔ ko: «Sigiya t’a ra, ne ta mɔgɔw lo,
ne ta denw lo, o tɛna ne janfa.»
O kosɔn a kɛra o kisibaga ye.
9 O ta degu wagatiw bɛɛ ra, degu tun bɛ ale yɛrɛ kan.

---

* **62:11 62.11** Aw ye Ezayi 40.10 flɛ.

A ta mɛlɛkɛ min b’a kɔrɔ ale ka o kisi;
ale yɛrɛ ka o kunmabɔ a ta kanuya ni a ta maɲuman kosɔn;
a ka o ta, ka lɔ ni o kunko ye wagatiw bɛɛ.
10 Olugu le tun murutira,
ka Ala Nin Saninman ɲanasisi;
o kosɔn Ala yɛlɛmana ka kɛ o jugu ye,
ale yɛrɛ ka o kɛrɛ.

11 O ra, o hakiri jigira wagati tɛmɛninw na,
wagati min Musa tun bɛ ni a ta mɔgɔw ye.
O ko: «Ala min ka a ta mɔgɔw labɔ kɔgɔji kɔnɔ,
ka sagagbɛnbaga ni a ta sagaw labɔ, ale bɛ min sa?
Ala min tun k’a ta Nin Saninman lajigi o cɛ ra,
ale bɛ min sa?
12 Ala tun tora Musa kɛrɛ fɛ
k’a dɛmɛ ni a boro nɔɔrɔman ye;
a ka kɔgɔji cɛtigɛ o ɲa fɛ,
ka bonya la a tɔgɔ kan, bonya min tɛ ban.
13 A ka o latɛmɛ jiba cɛ ma,
i ko so boritɔ kongokolon kɔnɔ, hali o ma talon.
14 Matigi Ala Nin tagara ni o ye o ɲasumayɔrɔ ra,
i ko bɛganw jigitɔ kɛnɛgbɛ ra.»
I blara i ta mɔgɔw ɲa o cogo le ra,
ka nɔɔrɔba la i yɛrɛ tɔgɔ kan.

Ala ta mɔgɔw ta Aladaari

15 Matigi Ala, ka i to sankolo ra, i ɲa majigi ka an flɛ;
ka i to i ta yɔrɔ saninman nɔɔrɔman kɔnɔ, an flɛ.
I ta kanuyagbɛlɛn, ani i ta baraka bɛ min sa?
I ta makari ni i ta hina kɔni, olugu mabɔra anw na le pewu.
16 O bɛɛ n’a ta, ele le ye an Fa ye;
Iburahima ma an lɔn,
Izirayɛli hakiri tɛ an na.
Ele Matigi Ala, ele le ye an Fa ye;
kabini fɔlɔfɔlɔ, an bɛ ele le wele ko an Kunmabɔbaga.

17 E, Matigi Ala, mun kosɔn i b’a to an ye mabɔ i ra ka taga an kun fɛ?
Mun kosɔn i bɛ an jusukun gbɛlɛya ka i ɲasiran bɔ an na?
Sabari, i ye sekɔ ka na, i ta jɔnw kosɔn,
i ta jamana mɔgɔw kosɔn.
18 I ta mɔgɔ saninmanw kɔni, jamana tora olugu boro wagati dɔɔnin dɔrɔn;
o kɔ, an juguw nana i ta yɔrɔ saninman dɔndɔn.
19 Kabini wagatijan an kɛra i ko ele tɛ mɔgɔ minw kuntigi ye tuun;
an bɛ i n’a fɔ i tɔgɔ tɛ mɔgɔ minw kan tuun.

E, ni i tun bɛ sɔn ka sankolo faran ka jigi,
fɔ k’a to kuruw ye yɛrɛyɛrɛ i ɲa kɔrɔ!

64

1 Tasuma bɛ yirijalanw jɛni cogo min na,
ani tasuma bɛ ji wuri cogo min na,
i bɛna i tɔgɔ yira i juguw ra o cogo le ra,
k’a to siyaw ye siran i ɲa fɔ ka yɛrɛyɛrɛ.
2 Wagati min i ka siranyakobaw kɛ ka bara an na,
i jigira minkɛ, kuruw yɛrɛyɛrɛra i ɲa kɔrɔ.

3 Kabini fɔlɔfɔlɔ, nin ko ma fɔ mɔgɔ si ye ban,
mɔgɔ si toro m’a mɛn ka ye;
mɔgɔ si ɲa ma la Ala dɔ kan ka ye,
min bɛ kobaw kɛ a makɔnɔbagaw ye, ni ele kelen tɛ.
4 Minw tun bɛ terenninya sira tagama ni ninsɔndiya ye, i tun bɛ olugu kunbɛn,
ani minw tun bɛ o hakiri to i ra ka i ta sira tagama.

I jusu bɔra an kɔrɔ, sabu an ka jurumun kɛ;
nka ni an ka sirakɔrɔ ta, o le bɛna an kisi.

5 An bɛɛ kɛra i ko fɛn saninyabariw;
hali an ta kɛwale terenninw, o bɛɛ bɛ i ko faninɔgɔw.
An bɛɛ kɛra i ko flaburu faganinw,
an ta terenbariyakow bɛna an cɛ ka taga ni an ye i ko fɔɲɔ.
6 Mɔgɔ si tɛ i tɔgɔ welera tuun,
mɔgɔ si tɛ wuri ka jija ka tugu i kɔ;
sabu i ka i ɲada dogo an na,
i ka an baraka ban an ta terenbariyaw kosɔn.

7 O bɛɛ n’a ta, Matigi Ala, ele le ye an Fa ye;
anw le ye bɔgɔ ye, ele ye an danbaga ye.
An bɛɛ ye i boro ta baara nɔ le ye.
8 E, Matigi Ala, i kana i jusu gban an kɔrɔ k’a dama tɛmɛ,
i kana an ta terenbariyaw to i hakiri ra tuma bɛɛ;
a flɛ, anw bɛɛ lajɛnnin ye i ta mɔgɔw le ye.

9 I ta dugu saninmanw bɛɛ kɛra kongokolonw ye;
Siyɔn dugu kɛra kongokolon ye,
Zeruzalɛmu kɛra yɔrɔ lakolon ye.
10 An ta Ala batosoba saninman cɛɲumanba, an bɛmaw tun bɛ i bato yɔrɔ min na,
o yɔrɔ tora tasuma ra;
yɔrɔ o yɔrɔ ko tun ka gbɛlɛn an ma,
o bɛɛ kɛra tomo ye.
11 E, Matigi Ala, ayiwa, nin bɛɛ kɔ i tɛna foyi kɛ an ye wa?
I belen bɛna je ka an to ɲani na fɔ ka taga a tɛmɛ a dan kan wa?

65

Alakanminabariw ta kiti

1 Matigi Ala ko:
«Ne tun b’a fɛ ka nin mɔgɔw jaabi, nka mɔgɔ si ma ne ɲininka;
ne tun b’a fɛ ka ne yɛrɛ yira o ra, nka mɔgɔ si ma ne ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
Siya min tɛ ne tɔgɔ wele,
ne ko o ma ko: ‹Ne flɛ, ne flɛ nin ye yan!›
2 Ne ka ne boro lɔ tere kururu bɛɛ siya murutinin dɔ le ye.
Sira minw man ɲi, o bɛ tagama o le kan;
o bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ ta miiriyaw le ye.
3 Siya dɔ lo, min b’a lawuri a kama ka ne jusu gban tuma bɛɛ;
o bɛ sarakaw bɔ yirituw kɔnɔ,
ka wusunan sarakaw* bɔ kabakuruw kan.
4 O bɛ taga sigi kaburulo ra,
o bɛ si kuruwow kɔnɔ,
o bɛ lɛsogo domu;
domuni haramuninw le ka o ta minanw fa.
5 O b’a fɔ mɔgɔw ma ko: ‹Aw ye bɔ yi,
aw kana gbara anw na, sabu an saninyanin lo ka tɛmɛ aw kan!›

«Ayiwa, nin kow bɛ i ko sisi le bɛ donna ne nun na,
i ko tasuma min bɛ jɛni wagati bɛɛ.
6 A flɛ, aw ta kow bɛɛ sɛbɛnin lo ne ɲa kɔrɔ;
o ra, ne tɛna je tuun; ne bɛna aw sara le.
Can lo, ne bɛna o ta kɛwalew sara o ye ka se fɔ a dan ma.
7 O ta terenbariyaw, ani o bɛmaw ta terenbariyaw bɛɛ;
Matigi Ala ko ten.
Sabu o ka wusunan sarakaw bɔ kuruw kan,
o ka ne mafiyɛnya kongoriw kan.
Ne bɛna o sara ka se fɔ a dan ma,
ka o ta kɛwalekɔrɔw bɛɛ sara.»

Alakanminabagaw ta baraji

8 Matigi Ala ko:
«Ni mɔgɔ ka rɛzɛnmɔ sɔrɔ rɛzɛnsun na, ji bɛ min na,
a b′a fɔ ko: ‹Aw kana a cɛn, sabu baraka b′a ra!›
Ne fana bɛna a kɛ ten le ne ta jɔnw kosɔn;
ne tɛna olugu ni tɔw bɛɛ halaki ɲɔgɔn fɛ.
9 Ne bɛna duruja dɔw di Yakuba ma,
ne bɛna denw di Zuda ma, minw bɛna kɛ ne ta kuruw tigiw ye;
o yɔrɔw bɛna kɛ ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ta ye,
ne ta jɔnw bɛna sigi o yɔrɔw ra.
10 Sarɔn mara bɛna kɛ bɛgan misɛnw ta domunikɛyɔrɔ ye,
Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ bɛna kɛ misiw ta layɔrɔ ye;
ne ta mɔgɔ minw bɛ jija ka ne ta jɛŋɲɔgɔnya ɲini, olugu le bɛna o yɔrɔw sɔrɔ.

11 «Nka aw minw banna Matigi Ala ra,
ka ɲina ne ta kuru saninman kɔ,
aw minw bɛ tabali labɛn ka sarakaw bɔ Gadi ta jo* ye,
ka rɛzɛnji sarakaw* bɔ Mɛni ta jo ye,
12 ayiwa, ne bɛna aw labla kɛrɛkɛmuru ye,
aw bɛɛ bɛna aw kinbiri gban, k′a to o ye aw kannatigɛ;
sabu ne ka aw wele, nka aw ma ne jaabi,
ne kumana aw fɛ, nka aw ma ne lamɛn.
Aw ka kojugu kɛ ne ɲa kɔrɔ;
ko minw tɛ bɛn ne ma, o le diyara aw ye.»

13 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko:
«A flɛ, ne ta jɔnw bɛna domuni kɛ,
nka kɔngɔ bɛna aw sɔrɔ.
A flɛ, ne ta jɔnw bɛna ji min,
nka minlɔgɔ bɛna aw sɔrɔ.
A flɛ, ne ta jɔnw bɛna ninsɔndiya,
nka aw bɛna maroya.
14 A flɛ, ne ta jɔnw jusu diyaninba bɛna dɔnkiri la,
nka aw jusu tɔɔrɔnin bɛna kule,
aw jusu kasinin bɛna to ka maɲumankokanw fɔ.
15 Ne ta mɔgɔw bɛna aw tɔgɔ ta k′a kɛ mɔgɔdangakan le ye;
o bɛna a fɔ ko: ‹Dunuŋatigi Ala ye i faga i n′a fɔ mɔgɔtisina!›
Nka ne ta jɔnw kɔni, tɔgɔ wɛrɛ le bɛna di olugu ma.
16 Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka dugawu kɛ mɔgɔ dɔ ye jamana kɔnɔ,
o tigi bɛna o dugawu kɛ Ala kankelentigi tɔgɔ le ra.
Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka kari jamana kɔnɔ,
o tigi bɛna kari Ala kankelentigi tɔgɔ le ra;
sabu tɔɔrɔ minw tɛmɛna, o bɛna ɲina olugu kɔ,
o kow bɛna tunu ka bɔ ne ɲa kɔrɔ.»

Sankolokura ni dugukolokura

17 «A flɛ, ne bɛna sankolokura dan,
ani dugukolokura;
mɔgɔw hakiri tɛna to fɛn tɛmɛninw na tuun,
o fɛnw tɛna kɛ mɔgɔw ta miiriya ra tuun.
18 Aw ka kan ka ninsɔndiya, ani ka ɲagari tuma bɛɛ le,
ne ta baara kosɔn, ne bɛna baara min kɛ;
sabu ne bɛna Zeruzalɛmu lɔ kokura ɲagari kama,
k′a dugumɔgɔw sigi ninsɔndiya kama.
19 Ne yɛrɛ bɛna ɲagari Zeruzalɛmu kosɔn,
ka ninsɔndiya ne ta mɔgɔw kosɔn;
kasikan tɛna mɛn yi tuun,
kulekan tɛna mɛn yi tuun.
20 Denŋɛnin tɛna kɛ yi, min bɛ tere dama dama dɔrɔn kɛ, ka sa;
cɛkɔrɔba tɛna kɛ yi, ni min tɛ kɔrɔ k′a si bɛɛ dafa.
Ni mɔgɔ min ka sa k′a si to san kɛmɛ, o bɛna a fɔ ko o tigi denmisɛnman le sara;

* **65:11 65.11** O tun b′a miiri ko Gadi ta jo bɛ mɔgɔ kunnadiya, Mɛni ta jo bɛ mɔgɔ ta dunuŋalatigɛ sabati.

ni mɔgɔ† min sara k′a sɔrɔ a si ma san kɛmɛ sɔrɔ, o tigi bɛ jate i ko mɔgɔ danganin.

21 «O bɛna bonw lɔ ka don o kɔnɔ,
ka rɛzɛnforow sɛnɛ ka o rɛzɛnmɔw domu.
22 O tɛna bon lɔ tuun janko mɔgɔ wɛrɛ ye don a kɔnɔ,
o tɛna rɛzɛnforow sɛnɛ tuun k′a to mɔgɔ wɛrɛ ye o rɛzɛnmɔw domu.
Ne ta mɔgɔw sandaw bɛna kɛ i ko yirisun sandaw;
ne ta mɔgɔ ɲanawolomaninw bɛna o ta baara tɔnɔ diyabɔ.
23 O tɛna sɛgɛ gbansan tuun,
o tɛna o ta denw woro tuun k′a to balahukow ye ben o kan;
sabu o bɛna kɛ Matigi Ala ta dugawudenw le ye,
o ni o ta durujaw bɛɛ.

24 «O tuma ra, sani o ye ne daari,
o y′a sɔrɔ ne ka o jaabi ka ban;
sani o ye ban kuma ra,
o y′a sɔrɔ ne ka o lamɛn ka ban.
25 Wara ni sagadennin bɛna domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ,
jara ni misi bɛɛ bɛna bin le ɲimi;
sa kɔni, ale ta baro bɛna kɛ buguri le ye.
Kojugu si tɛna kɛ, cɛnri si tɛna kɛ ne ta kuru saninman yɔrɔ si kan;»
Matigi Ala ko ten.

66

Ala ta mɔgɔw kɛra kanminabariw ye

1 Matigi Ala ko:
«Sankolo ye ne ta masasiginan ye,
dugukolo ye ne senblayɔrɔ ye;
aw bɛ se ka bon juman le lɔ ne ye tuun?
Ne ta laganfiyayɔrɔ bɛ se ka sɔrɔ yɔrɔ juman tuun*?
2 Ne yɛrɛ boro le ka o fɛnw bɛɛ kɛ,
ne le baraka ra, fɛnw bɛɛ danna;
Matigi Ala ko ten.
Ɲanibagatɔ jusu kasinin,
ne ta kuma ɲasiran bɛ min na,
ne bɛ o le jate.

3 «Aw ra, min bɛ misi kɛ saraka ye,
o tigi kelen le fana bɛ mɔgɔ faga.
Min bɛ saga kɛ saraka ye,
o tigi kelen le fana bɛ wuru kun ci.
Min bɛ siman saraka* bɔ,
o tigi kelen le fana bɛ lɛ kɛ saraka ye.
Min bɛ wusunan saraka* bɔ,
o tigi kelen le fana bɛ jow sɔn.
Nin mɔgɔw bɛɛ tugura o yɛrɛ ta sira le nɔ fɛ;
o ta kɛwale haramuninw le ka di o ye.
4 O kosɔn ne fana bɛna sɛgɛ caman la o kan;
o bɛ siran ko min ɲa cɔ, ne bɛna o le kɛ o ra.
Sabu ne ka o wele, nka mɔgɔ si ma ne jaabi,
ne kumana, nka o ma ne lamɛn.
O ka kojugu kɛ ne ɲa kɔrɔ;
ko minw man di ne ye, o ka o le kɛ.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw dimibɔ

5 Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn,
a ta kuma ɲasiran bɛ aw minw na.
Aw yɛrɛ balema minw bɛ aw kɔninya,
minw banna aw ra ne tɔgɔ kosɔn,
olugu b′a fɔ aw ma ko: «Matigi Ala ye a ta nɔɔrɔ yira,

† **65:20 65.20** Mɔgɔ: A sɛbɛra kitabu dɔw ra ko: jurumunkɛbaga. * **66:1 66.1** Nin kumaw bɛ sɔrɔ Kɛwalew 7.49.

janko an ye aw ɲagaritɔ ye!»
Nka olugu yɛrɛ le bɛna maroya.
6 Wɔyɔkanba dɔ bɛ bɔra dugu kɔnɔ,
mankan dɔ bɛ bɔra Alabatoso kɔnɔ;
Matigi Ala kan lo,
a bɛ a juguw ta kojuguw sara le dira o ma.

7 E, sani muso kɔnɔ ye a dimi,
a jigira!
Sani dimi ye damina,
a ka dencɛ woro!
8 Jɔn le ka nin kuma ɲɔgɔn mɛn ka ye?
Jɔn le derira ka nin ko ɲɔgɔn ye?
Yala jamana kuturu bɛ se ka woro tere kelen kɔnɔ wa?
Siya kuturu bɛ se ka woro yɔrɔnin kelen na wa?
Siyɔn dugu ta dimi kɔni daminana yɔrɔ min na dɔrɔn,
a k'a ta denw woro.
9 «Ne min bɛ den se a worowagati ma,
yala ne le bɛna a bari ko a kana woro wa?
Matigi Ala ko ten.
Ne min sababu ra den bɛ woro,
yala ne bɛna woro bari wa?
Aw ta Ala ko ten.»

10 Aw ye ninsɔndiya ni Zeruzalɛmu ye, ka ɲagari a kosɔn,
aw minw bɛɛ b'a kanu!
Aw ye ninsɔndiya ka ɲagari,
aw minw bɛɛ tun bɛ kasira Zeruzalɛmu kosɔn!
11 Sabu a bɛna sin di aw ma fɔ ka aw wasa, a ta jususaarosin;
aw bɛna o min kosɛbɛ fɔ k'a diyabɔ, o sinji barakaman.

12 Sabu Matigi Ala ko:
«Ne bɛna hɛra jigi o kan i ko baji,
ka siyaw ta naforow di o ma caman, i ko kɔ fanin ji ra.
Ni o kɛra, o bɛna aw ta, ka sin di aw ma,
ka aw sigi o sen kan ka aw mɔmɔ.
13 Den bamuso bɛ den jusu saaro cogo min na,
ne fana bɛna aw jusu saaro ten le;
ne bɛna aw jusu saaro Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
14 Ni aw nana o ye tuma min na, aw jusu bɛna diya;
aw farikolo bɛna kɛnɛya i ko binkɛnɛ.
Matigi Ala bɛna a ta sebagaya yira a ta jɔnw na,
nka a bɛna a ta fariya le yira a juguw ra.»

15 Matigi Ala natɔ flɛ tasuma cɛ ma,
a ta sowotorow ka teri i ko folonkonto;
a bɛna a juguw sara ni a ta dimi farimanba ye,
ka o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra ni tasumamana ye.
16 Matigi Ala bɛ a ta kiti ben mɔgɔw kan ni tasuma le ye,
a bɛ adamadenw bɛɛ ta kiti tigɛ ni a ta kɛrɛkɛmuru le ye;
Matigi Ala bɛna mɔgɔ minw faga, o bɛna caya dɛ!
17 O mɔgɔ minw b'a fɔ ko o bɛ o yɛrɛ saninya, ka o yɛrɛ labɛn,
ka taga don yirituw kɔnɔ ka sɔnni kɛ.
O bɛ tugutugu ɲɔgɔn kɔ, ka mɔgɔ kelen to o cɛ ma.
O bɛ lɛsogo domu, ani fɛn haramuninw, ani ɲinanw;
o mɔgɔw bɛɛ bɛna halaki.
Matigi Ala ko ten.

18 Matigi Ala ko: «Ne ka o ta kɛwalew, ani o ta miiriyaw lɔn. Ne bɛna siyaw bɛɛ lajɛn,
ani kanw bɛɛ ta mɔgɔw. O bɛɛ bɛna na, ka na ne ta nɔɔrɔ ye.
19 Ne bɛna tagamasiyɛn dɔ yira o ra. O ta mɔgɔ minw bɛna kisi ne ta kiti tɔɔrɔ ma,
ne bɛna olugu dɔw ci ka taga Tarisisi, ani Puli ni Ludi, yɔrɔ min mɔgɔw bɛ se kalanbon

na kosɛbɛ; ne bɛna dɔw ci fana ka taga Tubali, ani Yavan, ani ka taga fɔ yɔrɔjan, kɔgɔji
kɔfɛjamanaw ra, o mɔgɔ minw ma ne ko mɛn ka ye, o fana ma deri ka ne ta nɔɔrɔ ye.
O bɛna taga ne ta bonya ko lakari o siyaw ye.
20 O bɛna aw balemaw bɛɛ mina ka bɔ siyaw bɛɛ cɛ ra, ka na ni o ye Matigi Ala fɛ, i ko
saraka. O bɛna dɔw sigi sow kan, ka dɔw ta ni sowotorow ye, ka dɔw ta jɔw kɔnɔ, ka dɔw
layɛlɛn sofaliw, ani ɲɔgɔmɛw kan, ka na ni o ye ne ta kuru saninman kan Zeruzalɛmu;
a bɛna kɛ i n'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ deri ka na ni siman sarakaw* ye Matigi Ala ta
batoso kɔnɔ minan saninman kɔnɔ cogo min na. Matigi Ala ko ten.
21 Ne bɛna o mɔgɔ dɔw ta fana, ka olugu kɛ sarakalasebagaw ye, ani Levi* ta mɔgɔw.
Matigi Ala ko ten.»

22 «Ayiwa, ne bɛna sankolokura ni dugukolokura min dan,
olugu bɛna to ne ɲa kɔrɔ cogo min na,
aw ta durujaw, ani aw tɔgɔ fana bɛna to ne ɲa kɔrɔ o cogo le ra.
Matigi Ala ko ten.

23 «Karokura o karokura,
Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon,
adamaden bɛɛ bɛna na a kinbiri gban ne ɲa kɔrɔ.
24 Mɔgɔw bɔtɔ dugu kɔnɔ, o bɛna suw ye,
mɔgɔ minw tun murutira ne ma, olugu suw.
Tumu minw bɛna o suw domu, o tumuw tɛna faga ka ye;
tasuma min bɛna o jɛni, o tasuma tɛna faga ka ye.
Mɔgɔw bɛɛ bɛna ɲigi o ra.»

YEREMI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Yeremi ni cira Sofoni ni cira Habakuki ta wagatiw tun ka surun ɲɔgɔn na. Yeremi tun ye sarakalasebaga ye, nka Ala k'a wele k'a kɛ a ta cira ye. Yeremi tun t'a fɛ ka sɔn ciraya ma, o baara gbɛlɛya kosɔn. Baruki le tun bɛ Yeremi ta cirayakumaw sɛbɛ. Yeremi ta cirayakumaw ma sɛbɛ ka tugutugu ɲɔgɔn na ka kaɲa ni a kɛwagati ye.

Yeremi k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ta jurumunw kosɔn, o juguw bɛna na o mina ka taga ni o ye jamana wɛrɛ ra.

Yeremi ka mɔgɔw ladi, ko o ye o jigi la Ala kelenpe kan, ka sɔn Ala ta ma, sabu o tɛ se ka o juguw kɛrɛ ni o yɛrɛ baraka ye. Mɔgɔw tun tɛ sɔnna Yeremi ta kumaw ma minkɛ, o ko k'a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ. Nka o bɛɛ n'a ta, Yeremi tun ka kuma minw fɔ o ye, o kow bɛɛ kɛra can ye. Babilɔnikaw nana Izirayɛli kɛrɛ, ka Zeruzalɛmu dugu halaki, ka mɔgɔw mina ka taga ni o ye Babilɔni.

Cira Yeremi ka tagamasiyɛn dɔw kɛ, janko k'a ta cirayakumaw gbɛya mɔgɔw ye: A k'a ta cɛsirinan don farawo kɔnɔ k'a to a ye tori (sura 13), k'a yira ko Ala ta mɔgɔw fana kɛra i ko fɛn torinin. A ka daga dɔ ci (sura 19), k'a yira ko Ala fana bɛna a ta mɔgɔw cici ka o halaki. A ka foro dɔ san (sura 32), k'a yira ko Ala bɛna a ta mɔgɔw lana o ta jamana ra tuun.

Yeremi ta cirayakumaw b'a yira fana ko ni wagati dɔ nana se, Ala bɛna a ta mɔgɔw labɔ Babilɔni, ka na ni o ye o ta jamana ra. A ko wagati dɔ fana bɛna se, min ye Ala ta nɛɛma wagati ye, o wagati ra Ala bɛna a ta sariya sɛbɛ adamaden bɛɛ kelen kelen jusukun na. Ala ko:

«Ne bɛna ne ta sariyaw don o kɔnɔ, k'a sɛbɛ o jusukun na; ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛ kɛ ne ta mɔgɔw ye.» (31.33).

Kitabu kɔnɔkow

Ala bɛna tɔɔrɔ ben Zuda mara kan *(1–12)*
Ala bɛna Zuda mara laben cogo min na *(13–20)*
Zuda ni Zeruzalɛmu ta tɔɔrɔ kow *(21–29)*
Ala bɛna a ta mɔgɔw lana o ta jamana ra tuun *(30–33)*
Yeremi ka kuma minw fɔ Sedesiyasi ni Rekabu ta mɔgɔw ye *(34–35)*
Ala ta kuma ko ka sɛgɛ lase Yeremi ma *(36–45)*
Ala bɛna tɔɔrɔ min lase siya tɔw ma *(46–51)*
Ala ka Zeruzalɛmu benko fɔ *(52)*

Ala bɛna tɔɔrɔ ben Zuda mara kan

(1–12)

Ala ka Yeremi wele k'a kɛ cira ye

1 Nin ye Hilikiya dencɛ Yeremi ta kumaw ye, Hilikiya min tun ye Anatɔti dugu sarakalasebaga dɔ ye, Boniyaminu ta mara ra.
2 Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma; o kɛra Zuda masacɛ minw ta tere ra, o tun ye Amɔn dencɛ Yoziyasi ye, ale ta masaya san tan ni sabanan na,
3 ka taga se Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu ta wagati ma, ani ka taga a se fɔ Yoziyasi dencɛ Sedesiyasi ta masaya san tan ni kelennan laban na, ani ka taga a bla fɔ Zeruzalɛmukaw minawagati ra ka taga Babilɔni; o kɛra san karo loorunan na.

4 Ayiwa, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko:
5 «Sani ne ye i dan i bamuso kɔnɔ, ne tun ka i ɲanawoloma;
sani i ye bɔ i bamuso kɔnɔ, ne tun ka i saninya ka i kɛ ne ta ye,
ka i kɛ ne ta cira ye siyaw cɛ ra.»
6 Ne k'a jaabi, ko: «E, Dunuɲatigi Ala, ne kɔni tɛ se kuma ra, sabu ne ye denmisɛn le ye.»
7 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko:
«I kana a fɔ ko i ye denmisɛn ye,
sabu ne bɛna i ci mɔgɔ min o min fɛ, i bɛna taga olugu bɛɛ fɛ;
ne bɛna fɛn o fɛn fɔ i ye, i bɛna taga o bɛɛ fɔ o ye.
8 I kana siran o ɲa,
sabu ne bɛna kɛ ni i ye, ne bɛna i tanga.
Matigi Ala ko ten.»

9 O kɔ, Matigi Ala k'a boro maga ne da ra, k'a fɔ ne ye ko:
«A flɛ, ne ka ne ta kuma don i da ra.
10 A flɛ, bi ne bɛ i sigi siyaw, ani jamanaw kunna,
janko i ye o bɔn ani ka o laben,
ka o halaki ani ka o cici,
ka o lɔ ani ka o turu.»

Amande yiriboro ni daga wuritɔ

11 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko: «Yeremi, i ɲa bɛ mun le ra?» Ne ko: «Amandesun min bɛ kɔn ka fiyeren joona, ne ɲa bɛ o yiriboro dɔ le ra.»
12 Matigi Ala ko:
«I k'a ye ka ɲa,
sabu ne fana bɛna kɔn ka ne ta kuma fɔninw dafa joona.»

13 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma a siɲaga flanan na, ko: «I ɲa bɛ mun le ra?» Ne ko: «Ne ɲa bɛ daga dɔ wuritɔ le ra tasuma kan fɔ sahiliyanfan na.»
14 Matigi Ala ko ne ma ko:
«Kojugu bɛna bɔ sahiliyanfan le ra
ka na ben jamana mɔgɔw bɛɛ kan.
15 Sabu, a flɛ, ne bɛna siyaw bɛɛ wele
ka bɔ sahiliyanfan jamanaw ra,
Matigi Ala ko ten.
O bɛɛ bɛna na, ka na o ta masasiginanw sigisigi
Zeruzalɛmu dugu dondaw ra,
ka sigisigi ka dugu kogow lamini,
ka sigisigi Zuda duguw bɛɛ dondaw ra.
16 Ne bɛna ne ta kiti ben Zuda kan o ta kojuguw bɛɛ kosɔn,
sabu o banna ne ra:
O tagara saraka bɔ ala wɛrɛw ye;
o yɛrɛ boro ka ala minw lalaga, o bɛ o le bato.

17 «O ra, ele kɔni ye i yɛrɛ cɛsiri le;
ne bɛna fɛn o fɛn yira i ra,
i wuri i ye taga o bɛɛ lakari o ye.
I ja kana tigɛ o ɲa,
ni o tɛ, ne yɛrɛ bɛna jatigɛ wɛrɛ bla i ra.
18 Ne le bɛ i sigi bi,
ka i kɛ i ko dugu barakaman,
ka i kɛ i ko samasen nɛgɛraman,
ka i kɛ i ko siranɛgɛkogo,
Zuda masacɛw kama,
ani jamana ɲamɔgɔw kama,
ani a sarakalasebagaw kama,
ani a jamana mɔgɔw bɛɛ kama.
19 O bɛna i kɛrɛ,
nka o tɛna se i ra
sabu ne bɛ ni i ye, ne bɛ i tanga.
Matigi Ala ko ten.»

2

Ala k'a janto a ta mɔgɔw ra cogo min na

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko:
2 «Taga pɛrɛn ka nin kuma fɔ Zeruzalɛmukaw toro kɔrɔ,
ko Matigi Ala ko:
‹Aw denmisɛnman tun sirinin bɛ ne ra cogo min na, ne hakiri bɛ o ra,
ani aw furuninkura tun bɛ ne fɛ cogo min na,
wagati min aw tun tugura ne kɔ kongokolon kɔnɔ,
o yɔrɔ lakolon na.
3 O wagati ra Izirayɛli tun blara danna Matigi Ala ye,

i ko siman kun fɔlɔ* bɛ bla Ala ye cogo min na.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a domu, o hakɛ bɛ ben o tigi kan;
kojugu bɛ ben a kan.
Matigi Ala ko ten.› »

Izirayɛlimɔgɔw bɛmaw ta jurumun

4 «Aw Yakuba ta mɔgɔw,
aw Izirayɛli ta gbaw bɛɛ,
aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
5 Matigi Ala ko:
O tuma aw bɛmaw ka mun kojugu le sɔrɔ ne ra,
min k'a to o mabɔra ne ra,
ka taga fɛngbansanw kɔ,
fɔ ka na o yɛrɛ kɛ fɛngbansan ye fana?

6 «O m'a ɲininkari kɛ, ko: ‹Matigi Ala bɛ min,
ale min ka an labɔ Misiran jamana ra,
ka bla an ɲa kongokolon kɔnɔ,
o yɔrɔ lakolonw, ani o dingakolonyɔrɔw ra,
o yɔrɔjalan na, yɔrɔ min bɛ i ko saya dibi,
mɔgɔ tɛ tɛmɛ yɔrɔ min na,
adamaden si tɛ sigi yɔrɔ min na?›
7 Ne ka aw lana dugukolodiman le ra,
janko aw ye o yɔrɔ simanw domu, k'a fɛnɲumanw sɔrɔ.
Nka aw nana ka na ne ta jamana lanɔgɔ,
ka ne ta yɔrɔ kɛ yɔrɔ haramunin ye.
8 «Sarakalasebagaw ma ɲininkari kɛ ko: ‹Matigi Ala bɛ min?›
Sariya karamɔgɔw ma ne jate;
kuntigiw murutira ne ma.
Ciraw kumana Baali* ta jow tɔgɔ le ra,
fɛn minw tɛ se ka o nafa, o tagara o fɛnw le kɔ.»

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jaraki

9 «O kosɔn ne bɛ aw jaraki tuun,
Matigi Ala ko ten.
Ne bɛ aw ta denw ta denw jaraki.
10 Aw ye taga fɔ Kitimu, kɔgɔji kɔfɛjamanaw ra, ka taga flɛri kɛ yi!
Aw ye mɔgɔ ci ka taga Kedari, ka taga a sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ,
k'a flɛ ni nin ko ɲɔgɔn bɛ kɛra yi.
11 Yala siya bɛ yi min bɛ sɔn k'a ta alaw falen ala wɛrɛw ra wa,
hali ni o ta alaw tɛ ala ɲanamanw ye?
Ne ta mɔgɔw kɔni ka o ta bonyatigi Ala falen fɛn dɔ ra,
nafa tɛ fɛn min na.
12 Sankolokɔnɔfɛnw, aw ye kabakoya nin ko kosɔn!
Aw kunmasi ye cɛ, fɔ ka aw baraka ban!
Matigi Ala ko ten.
13 Ne ta mɔgɔw ka kojugu fla le kɛ;
o banna ne ra, ne min ye bununji ɲanaman ye,
ka taga jidinga dɔw sogi o yɛrɛ ma, dinga pɛrɛnpɛrɛnnin dɔw,
ji tɛ se ka mara minw kɔnɔ.»

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala kan bla

14 «Yala Izirayɛli ye jɔn sannin le ye wa,
walama jɔn min worora sɔ kɔnɔ, o dɔ lo?
Mun kosɔn o juguw ka o mina?
15 Jarakanbelenw† bɛ sɔngɔ o ra,
ka kulebaw ci o ra.
O ka o ta jamana cɛn, k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye;
o ta duguw jɛnina, mɔgɔ si tɛ yi tuun.

---

* **2:3 2.3** Siman kun fɔlɔ: Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ siman fɔlɔ bla danna Ala ye cogo min na, olugu yɛrɛ tun blara danna Ala ye o cogo ra (Sariya 7.7-11; 26.1-11). † **2:15 2.15** Cira ka Izirayɛli ta juguw le suma ni jarakanbelenw ye.

16 «Hali Mɛnfisi ta mɔgɔw, ani Tapanɛsi‡ ta mɔgɔw,
olugu bɛɛ bɛna aw mina ka aw kun li§.
17 Yala o kow bɛɛ tɛ kɛra aw ra,
sabu aw banna Matigi Ala, aw ta Ala le ra wa,
wagati min a tun bɛ sira yirara aw ra?
18 Ayiwa, sisan Misiran sira takun ye mun ye aw fɛ,
ko a bɛ taga Nili ba ta ji min?
Asiri sira takun ye mun ye aw fɛ
ko aw bɛ taga Efirati ba ta ji min?
19 Aw ta juguya sara bɛna di aw ma,
aw ta lanabariya hakɛ bɛna bɔ aw ra.
Aw y'a kɔrɔsi, k'a lɔn ko kojugu ni sɛgɛ bɛna se aw ma,
sabu aw bɛ ban Matigi Ala, aw ta Ala ra,
sabu ne ɲasiran si tɛ aw jusukun na tuun.»
Matigi Fangatigi Ala ko ten.

Izirayɛlimɔgɔw banna ka Ala bato

20 «Kabini wagatijan, aw kɛra i ko sɛnɛkɛmisi* min ka yiri kari ka bɔ a kan na,
ka a ta sirinanw foni.
Aw ko: ‹Anw tɛna kɛ mɔgɔ ta jɔn ye tuun!›
O kosɔn aw bɛ la i ko jatɔmusow, kongorijanw bɛɛ kunna,
ani yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ†.
21 K'a sɔrɔ ne tun ka aw turu i ko rɛzɛnsunŋuman,
min ju tun bɔra rɛzɛnsun ɲanaman na.
Aw nana kɛ cogo di ka cɛn,
ka kɛ rɛzɛnsunjugu ye?
22 Hali ni aw ka aw yɛrɛ ko ni safina ye,
ka sɛgɛn caman kɛ aw yɛrɛ ra,
aw ta terenbariya nɔ belen bɛna to aw ra ne ɲa kɔrɔ.»
Dunuŋatigi Ala ko ten.
23 «Aw bɛ se k'a fɔ cogo di ko aw ma aw yɛrɛ lanɔgɔ,
ko aw ma jɛnŋɔgɔnya don ni Baali* ta josɔnbagaw ye?
Aw sennɔw tɛ nin ye kuruw furancɛw ra wa?
Aw ka min kɛ, aw ye lɔ o ra.
Aw bɛ i ko ɲɔgɔmɛmusɔ min sen ka fiyɛn, min bɛ boribori fan bɛɛ ra;
24 aw bɛ i ko kongofali musoman min derira kongokolon le ra.
Nege kosɔn a bɛ falicɛw kasa ta fɔŋɔ fɛ;
cɛko lɔgɔ min b'a ra, jɔn bɛ se k'a bari o ra?
Minw b'a yɔrɔŋini, hali olugu tɛ o yɛrɛ sɛgɛ,
sabu ni a wagati sera a fɛ, o b'a sɔrɔ.

25 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi,
aw kana a to aw sennasanbaraw ye cɛn ka aw sennakolon to;
jiminlɔgɔ kana na aw kan ja!
Nka aw ko: ‹O si tɛ foyi ye!
Anw bɛ batofɛn wɛrɛw le fɛ,
an b'a fɛ ka don olugu ta jɛn le ra.› »

Izirayɛlimɔgɔw ka kan ni tɔɔrɔ min ye

26 «Ni son minana, a bɛ maroya cogo min na,
Izirayɛlimɔgɔw fana bɛna maroya ten le,
o ni o ta masacɛw, ani o ta kuntigiw,
ani o ta sarakalasebagaw, ani o ta ciraw.
27 Olugu minw b'a fɔ yiri ma ko: ‹Ele le ye an facɛ ye!›
K'a fɔ kabakuru ma ko: ‹Ele le ka an woro!›
O ka o kɔ le di ne ma,
o ma o ɲa di ne ma;

---

‡ **2:16 2.16** Mɛnfisi ni Tafinɛsi tun ye Misiran dugu dɔw ye. § **2:16 2.16** Mɔgɔ minw tun minana kɛrɛkɛyɔrɔ ra ka o kɛ kasodenw ye, o tun bɛ olugu le kun li (Ezayi 7.20). * **2:20 2.20** Izirayɛli tun kɛra i ko sɛnɛkɛmisi min bɛ baara kɛ Ala ye, nka o murutira Ala ma. † **2:20 2.20** Izirayɛli ka batofɛn wɛrɛw bato, minw ye Kanaanakaw ta jow ye; Ala bɛ o suma ni jatɔya ye (Oze 4.13-14). O ta sɔnnikɛyɔrɔw tun bɛ kongoriw le kan, ani yiriba flaburumanw jukɔrɔ (Masacɛw fɔlɔ 3.2).

nka ni kojugu sera o ma lon min na, o b’a fɔ ne ma ko:
‹Na an kisi!›
28 O tuma aw ka ala minw lalaga, olugu bɛ min le?
Olugu ye wuri, ni a kɛra ko o bɛ se ka aw kisi kojugu wagati ra!
Sabu aw ta duguw ka ca cogo min na,
aw ta alaw fana ka ca ten le, aw Zuda mara mɔgɔw!

29 «Mun na aw bɛ ne jarakira,
k’a sɔrɔ aw bɛɛ lajɛnnin murutira ne ma?
Matigi Ala ko ten.
30 Ne ka aw denw bugɔ ka na dɛsɛ,
o ma sɔn ne ta korori ma;
aw yɛrɛ ta kɛrɛkɛmuruw ka aw ta ciraw faga,
i ko jara cɛnrikɛtɔ.
31 Aw bi mɔgɔw, aw ye Matigi Ala ta kuma jate:
Yala ne kɛra Izirayɛlimɔgɔw fɛ kongokolon le ye wa,
walama dibi bɛ jamana min kɔnɔ?
Mun kosɔn ne ta mɔgɔw b’a fɔ ko: ‹An bɛ an yɛrɛ ma,
an tɛna sekɔ i fɛ tuun›?
32 Yala sunguru bɛ se ka ɲina a ta masirifɛnw kɔ wa?
Kɔŋɔmuso bɛ se ka ɲina a ta kɔŋɔfaniw kɔ wa?
Ayiwa, ne ta mɔgɔw kɔni ɲinana ne kɔ,
kabini wagatijan.
33 E, aw kɔni bɛ aw yɛrɛ lalaga kosɛbɛ ka aw ta kanuɲɔgɔnw yɔrɔɲini!
Aw bɛ se ka hali musow bɛɛ ra jogojugu karan.

34 «Aw bagara fagantan minw ma ka o faga gbansan,
olugu jori nɔ bɛ aw ta deregew senkɔrɔyɔrɔw bɛɛ ra;
k’a sɔrɔ aw ma o mina sonyari ra.
35 O bɛɛ n’a ta, aw belen ko: ‹Anw ma jaraki!
Ala bɛna a ta dimi mabɔ ne ra.›
A flɛ, ne bɛna aw wele kiti ra,
sabu aw ko, ko aw ma jurumun kɛ.
36 Mun na aw bɛ boribori fan bɛɛ ra,
ka to ka aw ta siraw yɛlɛmayɛlɛma?
Aw bɛna taga maroya Misiran,
i ko aw maroyara Asiri cogo min na.
37 Aw bɛna bɔ o yɔrɔ ra fana
ka aw boro lanin to aw kun na,
sabu aw ka aw jigi la minw kan, Matigi Ala banna olugu ra;
aw ta kow si tɛna ɲa fana.»

3

Izirayɛli ka Ala kan bla

1 Matigi Ala ko:
«Ni cɛ dɔ k’a ta muso bla,
ni o muso tagara to ni cɛ wɛrɛ ye,
yala cɛkɔrɔ bɛ sɔn ka o muso ta tuun wa?
Ni o kɛra, yala o ko tɛna jamana bɛɛ lajɛnnin lanɔgɔ wa?
Aw bɔra ka taga jatɔya kɛ ni cɛ caman ye,
mun kosɔn aw ko, ko aw bɛ na ne fɛ tuun!
Matigi Ala ko ten.
2 Aw ye aw ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ kongoriw kunna!
Yɔrɔ juman le bɛ yi ni aw ma la ka jatɔya kɛ yɔrɔ min na?
Aw bɛ sigi siradaw ra ka aw ɲamɔgɔcɛw kɔnɔ,
i ko benkannikɛbaga minw bɛ kongokolon kɔnɔ.
Aw ka jamana lanɔgɔ
ni aw ta jatɔya ni aw ta kojugu ye.
3 O le kosɔn, sanji lɔra,
sanji labanw ma na.
Nka aw ka aw kun gbɛlɛya i ko jatɔmuso;

aw ma sɔn ka lɔ a ra ko aw maroyara.

4 «Sisan aw bɛ kule ka ne wele ko: ‹An Fa!
Ele le ye an jɛnɲɔgɔn ye kabini an denmisɛnman!
5 Yala Ala diminin bɛna to an kɔrɔ tuma bɛɛ wa?
Yala a jusu bɔnin bɛna to wagati bɛɛ wa?›
Aw bɛ kuma tan le,
nka aw belen bɛ kojugu kɛra ni aw baraka bɛɛ ye.»

Izirayɛli ni Zuda ta mɔgɔw ta janfa

6 Ayiwa, masacɛ Yoziyasi ta wagati ra, Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Izirayɛli siya lanabari ka min kɛ, i ka o ye kɛ? O tagara kurujanw bɛɛ kunna, ani yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ, ka taga jatɔya kɛ*.
7 «Ne tun b'a miiri ko ni o nana nin kow bɛɛ kɛ ka ban tuma min na, ko o bɛna sekɔ ka na ne fɛ; nka o ma sekɔ. Izirayɛli balemamuso Zuda janfakɛbaga fana kɛra a seere ye.
8 Ne ka Izirayɛli siya lanabari ta furu sa a ta jɛnɛyaw bɛɛ kosɔn, k'a ta furusasɛbɛ di a ma; nka ne k'a ye ko o si ma siranya bla a balemamuso Zuda, siya janfakɛbaga ra. Ale fana bɔra ka taga jatɔya kɛ.
9 Izirayɛli ka jamana lanɔgɔ ni a ta jatɔyajugu ye; a ka jɛnɛya kɛ ni kabakuruw, ani yiriw ye†.
10 «Nka o bɛɛ n'a ta, a balemamuso Zuda, siya janfakɛbaga ma sekɔ ka na ne fɛ ni a jusukun bɛɛ ye. A ka min kɛ, o tun ye flankafuya le ye; Matigi Ala ko ten.»
11 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Izirayɛli siya lanabari belen terennin lo tuun ka tɛmɛ Zuda siya janfakɛbaga kan.
12 Taga pɛrɛn ka nin kuma fɔ sahiliyanfan na, ko:
‹Aw ye sekɔ ka na, aw Izirayɛli, siya lanabari!›
Matigi Ala ko ten.
‹Ne tɛna aw flɛ ni juguya ɲa ye tuun;
sabu ne ka ɲi.
Matigi Ala ko ten.
Ne diminin tɛ to wagati bɛɛ.
13 Aw ye lɔ aw ta terenbariya ra dɔrɔn,
k'a lɔn ko aw murutira Matigi Ala, aw ta Ala le ma.
Aw tagara aw yɛrɛ di ala wɛrɛw ma yɔrɔ caman na,
yiriba flaburumanw bɛɛ jukɔrɔ‡;
aw ma sɔn ka ne kan lamɛn.
Matigi Ala ko ten.› »

Ala bɛ a ta mɔgɔw welera

14 «Aw ye sekɔ ka na, aw den murutininw!
Matigi Ala ko ten.
Sabu ne le ye aw matigicɛ ye.
Ne bɛna aw ta ka bɔ duguw ra, kelen kelen,
ka aw ta ka bɔ gbaw ra, fla fla,
ka sekɔ ni aw ye Siyɔn.
15 «Ne bɛna kuntigi dɔw sigi aw kunna ka kaɲa ni ne yɛrɛ sago ye; olugu bɛna aw kɔrɔsi ni lɔnniya ni hakiri ye.
16 Ni aw nana caya jamana kɔnɔ ka den caman sɔrɔ tuma min na, o wagati ra kɔni, mɔgɔ tɛna Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu* ko fɔ tuun; Matigi Ala ko ten. Mɔgɔ yɛrɛ tɛna miiri a ra, mɔgɔ hakiri tɛna to a ra, mɔgɔ tɛna a lɔn ni a bɛ yi walama ni a tɛ yi, a ɲɔgɔn fana tɛna lalaga tuun.
17 O wagati ra, o bɛna Zeruzalɛmu wele ko Matigi Ala ta masasiginan. Siyaw bɛɛ bɛna taga lajɛn o yɔrɔ le ra, Matigi Ala tɔgɔ ra, Zeruzalɛmu. O tɛna to ka tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ jusukun ta miirijuguw ye tuun.
18 «O wagati ra, Zuda mara ta mɔgɔw bɛna fara Izirayɛli ta mɔgɔw kan. O bɛɛ bɛna sekɔ ɲɔgɔn fɛ ka na ka bɔ sahiliyanfan jamana ra, ka na sigi o ta jamana ra, ne tun ka jamana min di o bɛmaw k'a kɛ o ta ye.»

Ala ta mɔgɔw sekɔcogo

19 «Ne tun b'a fɔra ko:

---

* **3:6 3.6** Aw ye 2.20 flɛ. † **3:9 3.9** O jɛnɛya kɔrɔ ye ko o banna Matigi Ala ra, ka taga jo kabakururamanw, ani jo yiriramanw sɔn. ‡ **3:13 3.13** Aw ye 2.20 flɛ.

Ne tun b’a fɛ ka aw mina i ko ne ta denw!
Ne tun b’a fɛ ka jamana diman le di aw ma;
fɛnɲuman min ɲɔgɔn tɛ siya tɔw si fɛ, ne tun b’a fɛ ka o di aw ma.
Ne tun b’a fɔra fana ko aw bɛna ne wele ko aw fa,
ko aw tɛna bɔ ne kɔ tuun ka ye.
20 Nka, muso b’a cɛ janfa cogo min na,
Izirayɛli ta mɔgɔw ka ne janfa o cogo le ra;
Matigi Ala ko ten.

21 «Kan dɔ bɛ bɔra kongoriw kunna;
Izirayɛli ta denw kasikanw, ani o ta makarikanw lo,
sabu o ka o kɛwalew cɛjuguya;
o ɲinana Matigi Ala, o ta Ala kɔ.
22 Aw ye sekɔ ka na, den murutininw!
Ne bɛna aw kɛnɛya ka bɔ aw ta lanabariya ra.»

Mɔgɔw ko: «An flɛ nin ye, an bɛ nana i fɛ,
sabu ele le ye Matigi Ala, an ta Ala ye.
23 Can lo, fɛn o fɛn bɛ bɔ kongoriw kan, o bɛɛ ye faninya le ye;
mankankolon dɔrɔn le bɛ kuruw kan.
Izirayɛli ta kisiri bɛ bɔ Matigi Ala,
an ta Ala dɔrɔn le ra.

24 «Kabini an denmisɛnman,
maroyafɛnw ta batori ka an bɛmaw ta baara tɔnɔ bɛɛ domu;
o ta bɛgan fitiniw, ani a belebelew,
ani o dencɛw, ani o denmusow.
25 Maroya le kɛra an ta lanan ye,
ka dɔgɔyari kɛ an ta birifani ye;
sabu an ka jurumun kɛ ka Matigi Ala, an ta Ala hakɛ ta,
anw ni an bɛmaw.
K’a ta an denmisɛnman, fɔ bi;
an ma sɔn ka Matigi Ala, an ta Ala lamɛn.»

4

Ala ko Izirayɛlimɔgɔw ye nimisa

1 «E, Izirayɛli, ni aw ka sekɔ ka na,
Matigi Ala ko ten,
ni aw ka sekɔ ka na ne fɛ,
ni aw ka aw ta fɛn haramuninw bɛɛ bɔ ne ɲa kɔrɔ,
ni aw ma to ka yaala ka taga fan bɛɛ ra tuun,
2 ni aw ka kari k’a fɔ ko: ‹Matigi Ala ɲanaman lo,›
ka o fɔ ni kankelentigiya ye, ani mɔgɔsɔbɛya, ani terenninya,
o tuma siya tɔw bɛna baraka sɔrɔ Matigi Ala fɛ,
ka o ta bonya sababu kɛ ale Ala ye.
3 «Matigi Ala bɛ nin fɔ Zuda mara mɔgɔw ye, ani Zeruzalɛmu dugumɔgɔw, ko:
‹Aw ye forokuraw labɛn aw yɛrɛ ye;
aw kana siman dan ŋaniw cɛ ra tuun.
4 Aw ye aw yɛrɛ kɛnɛsigi Matigi Ala ye;
aw ye aw jusukun kɛnɛsigi*,
Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu dugumɔgɔw,
janko ne ta jusugban kana na wuri i ko tasuma,
ka mana fɔ mɔgɔ kana se k’a faga,
aw ta kɛwalejuguw kosɔn.› »

Tɔɔrɔ min bɛna ben Zuda mara kan

5 «Nin fɔ Zuda mara mɔgɔw ye,
a to Zeruzalɛmukaw y’a mɛn.
O y’a fɔ ko: ‹Aw ye buru fiyɛ jamana fan bɛɛ ra!›
Aw ye pɛrɛn kosɛbɛ k’a fɔ mɔgɔw ye ko:

* **4:4 4.4** Ka o jusukun kɛnɛsigi, o kɔrɔ ye ka o jogo yɛlɛma.

‹Aw ye lajɛn, an ye bori ka taga dogo dugu barakamanw kɔnɔ!›
6 Aw ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta ka Siyɔn dugu fan yira!
Aw ye bori, aw kana lɔ!
Sabu ne bɛna kojugu dɔ lana ka bɔ sahiliyanfan fɛ;
o bɛna kɛ cɛnriba le ye.

7 «Jara panna ka bɔ a dogoyɔrɔ ra;
siyaw halakibaga bɛ nana yi.
A bɔra a ta so,
ka na aw ta jamana cɛn k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye;
aw ta duguw bɛna halaki,
mɔgɔ tɛna sɔrɔ o duguw kɔnɔ tuun.
8 O kosɔn aw ye bɔrɔfaniw don aw yɛrɛ ra;
aw ye sukasi kɛ, ka maŋumankokanw fɔ,
sabu Matigi Ala ta dimiba tɛna mabɔ anw na.

9 «O lon na, kɔni,
Matigi Ala ko ten,
masaw, ani kuntigiw bɛɛ baraka bɛna ban.
Sarakalasebagaw jigi bɛna tigɛ,
ciraw bɛna kɔnɔnɔfiri.»
10 Ayiwa, ne ko: «E, Dunuŋatigi Ala, o tuma i ka nin mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw janfa le, k'a fɔ o ye ko: ‹Aw bɛna to hɛra ra!› K'a sɔrɔ kɛrɛkɛmuru lara o kan na.»

11 O wagati ra, o bɛna a fɔ nin mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ye ko:
«Fɔŋɔ gbanninman dɔ bɛ fiyɛra ka bɔ kongokolon kuruw kunna.
A bɛ nana ne ta mɔgɔw fan le fɛ;
simangbasi fɔŋɔ tɛ, simanfiyɛ fɔŋɔ tɛ.
12 Fɔŋɔba dɔ lo,
min bɛ bɔra yi, ka na ne sago kɛ.
Sisan ne bɛna o ta kiti tigɛ.»

Zuda juguw bɛ nana o kama
13 Mɔgɔw b'a fɔ ko: «A flɛ, o bɛ yɛlɛnna ka na i ko sankabaw.
O ta sowotorow bɛ i ko folonkonto;
o ta sow ka teli ka tɛmɛ hali bɔnw kan.
Bɔnɔ ka an sɔrɔ, sabu an ta cɛnna pewu!

14 «Zeruzalɛmukaw, aw ye aw jusukun ko ka kojugu bɔ a ra,
janko aw ye kisi.
Aw bɛna ŋaninyajuguw bɔ aw jusukun na
wagati juman le sa?
15 Kumakan dɔ bɛ bɔra Dan mara ra;
o bɛ kojugu nako fɔra Efirayimu kuruw kan.
16 Aw ye nin fɔ siyaw ye,
aw y'a lase Zeruzalɛmukaw ma, ko
jamana minabaga dɔw bɛ nana ka bɔ jamanajan dɔ ra yi;
o bɛ kule cira ka na Zuda duguw kama.
17 O bɛna Zeruzalɛmu lamini i ko forokɔrɔsibagaw,
sabu o murutira ne ma.
Matigi Ala ko ten.
18 Aw ta sirajuguw, ani aw ta kɛwalejuguw,
o le ka nin lase aw ma.
Aw ta kojugu tɔnɔ le kunayara aw da ra tan;
a bɛ aw sɔgɔ fɔ aw jusukun na.»

Jamana ta ko ka Yeremi jusu kasi
19 E, ne jusukun! Ne jusukun!
Ne jusukun bɛɛ tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ.
Ne sɔnkun bɛ to ka yɛrɛyɛrɛ;
ne tɛ se ka je,
sabu ne bɛ burufiyɛkan mɛnna,
ani kɛrɛkɛdenw ta kulecikanw.

20 Cɛnri ni cɛnri, o dɔrɔn le bɛ fɔra;
jamana bɛɛ halakira.
Ne ta fanibonw bɛɛ bɛ barara ka waraga,
ne siyɔrɔw bɛɛ bɛ cɛnna yɔrɔnin kelen na.
21 Nin kɛrɛ tagamasiyɛnw bɛna bɔ ne ɲa kɔrɔ tuma juman le sa?
Burufiyɛkan bɛna ban tuma juman le sa?

22 «Can lo, ne ta mɔgɔw ye nalomanw le ye,
o ma ne lɔn.
Den hakirintanw lo,
o tɛ ko faamu.
Kojugukɛ hakiri kɔni bɛ o fɛ;
nka min ye koŋuman ye, o ma o lɔn.»

Cɛnriba wagati

23 Ne ka dugukolo flɛ, k'a ye ko a lakolonba lo!
Ne ka sankolo flɛ, k'a ye ko yeelen tɛ yi tuun!
24 Ne ka kuruw flɛ, k'a ye ko o bɛ yɛrɛyɛrɛra!
Kongoriw bɛɛ bɛ fifafifara!
25 Ne ka flɛri kɛ, k'a ye ko adamaden si tɛ yi tuun!
Sanfɛkɔnɔw bɛɛ borira!
26 Ne ka flɛri kɛ, k'a ye ko jamana sɛnɛkɛyɔrɔŋumanw kɛra kongokolonw ye!
Duguw bɛɛ kɛra tomow ye
Matigi Ala ɲa kɔrɔ, a ta dimiba kosɔn.
27 Sabu, Matigi Ala ko:
«Jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye,
nka ne tɛna a bɛɛ lajɛnnin halaki.
28 O le kosɔn, jamana bɛna sukasi kɛ,
san fɛ, sankolo bɛna fin.
Ne tun k'a fɔ,
ne k'a latigɛ.
Ne tɛna nimisa a kɛri ra,
ne fana tɛna ne ta miiriya yɛlɛma.»

Zeruzalɛmu dugu halakibagaw

29 Sotigiw, ani kalanbonbagaw mankan kosɔn,
dugu bɛɛ borira.
O bɛ dogo tuw kɔnɔ,
o bɛ yɛlɛn faraw kunna.
Dugu bɛɛ lakolon tora,
mɔgɔ si tɛ dugu kɔnɔ tuun.
30 Ele dugu halakinin, ele bɛ mun le kɛra tan?
Mun kosɔn i bɛ fani wulenman sɔngɔgbɛlɛnw don,
ka masirifɛnw don i yɛrɛ ra,
ka kale la i ɲa ra?
I bɛ i yɛrɛ cɛŋana gbansan le.
I kanubagaw banna i ra;
o bɛ i fagayɔrɔ le ɲinina.
31 Sabu ne bɛ kulekan dɔ mɛnna i ko muso jigibagatɔ kulekan,
i ko muso min deguninba kuletɔ bɛ a ta den fɔlɔ worora.
Siyɔn dugu kulekan lo;
a bɛ ŋuna, k'a boro sama, k'a fɔ ko:
«E, bɔnɔ ka ne sɔrɔ,
tɔ si tɛ ne ra tuun mɔgɔfagabagaw ɲa kɔrɔ.»

5

Zeruzalɛmukaw ta jurumun

1 «Aw ye Zeruzalɛmu dugu siraw yaala,
aw ye flɛri kɛ, ka ɲininkari kɛ;
aw ye kɛnɛgbɛyɔrɔw flɛ,
k'a lɔn ni mɔgɔ bɛ yi, hali mɔgɔ kelen,
min bɛ can sira tagamana,

min bɛ kankelentigiya fɛ.
Ni o mɔgɔ bɛ yi, o tuma ne bɛ yafa Zeruzalɛmukaw ma.
2 Hali ni o b’a fɔ ko: ‹An bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra!›
O bɛ kari faninya le kan.»

3 E, Matigi Ala, yala ele ɲa tɛ can le yɔrɔɲinina wa?
I ka o bugɔ,
nka a ma o dimi.
I ka o baraka bɛɛ ban pewu,
nka o ma sɔn korori ma.
O ka o ɲa gbɛlɛya ka tɛmɛ hali kabakuru kan;
o ma sɔn ka sekɔ ka na i fɛ.

4 «Ne tun b’a fɔra ne yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Nin mɔgɔw ye dɛsɛbagatɔw le ye;
hakiri tɛ o fɛ;
sabu o tɛ Matigi Ala ta siraw lɔn,
o tɛ o ta Ala ta kolatigɛninw lɔn.
5 O ra ne bɛna taga o ta ɲamɔgɔw fɛ
ka taga kuma olugu fɛ;
sigiya t’a ra, olugu kɔni ka Matigi Ala ta siraw lɔn,
o ka o ta Ala ta kolatigɛninw lɔn.›
Nka olugu bɛɛ murutira fana i ko sɛnɛkɛmisi min ka yiri kari ka bɔ o kan na,
ka juruw foni ka bɔ o yɛrɛ ra*.
6 O kosɔn jara bɛna bɔ tu kɔnɔ ka na ben o kan,
wara bɛna bɔ kongokolon kɔnɔ ka na o halaki,
waraninkalaw bɛna dogo ka la o ta duguw kɔ fɛ ka o kɔnɔ;
ni min o min ka bɔ, a bɛ o tigi tigɛtigɛ,
sabu o ta terenbariyakow ka ca,
o ta lanabariya bonyara.»

7 «Ayiwa, ne bɛ se ka yafa aw ma nin na cogo di?
Aw ta mɔgɔw banna ne ra;
fɛn minw tɛ Ala ye, o bɛ kari ni olugu tɔgɔ le ye.
Ne tun ka o wasa fɛn bɛɛ ra,
nka o belen bɛ jɛnɛya kɛra;
o camanba bɛ taga, ka taga jatɔmusow ta bonw fa.
8 O bɛ i ko socɛ faninw, socɛ kɔgɔninw;
o bɛɛ bɛ kule o mɔgɔɲɔgɔnw ta musow le nɔ fɛ.
9 Yala ne man kan ka nin kow juru sara o ra wa?
Matigi Ala ko ten.
Yala ne man kan ka ne yɛrɛ dimibɔ nin siya ɲɔgɔn na wa?

10 «Aw ye don o ta rɛzɛnforo kɔnɔ k’a cɛn,
nka aw kana a bɛɛ halaki.
Aw y’a yiriborow karikari,
sabu o ma kɛ ne ta ye.
11 Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔw
ka ne janfa yɛrɛ le;
Matigi Ala ko ten.»

Ala ta mɔgɔw ta kiti

12 «O ka faninya le fɔ Matigi Ala ta ko ra!
O k’a fɔ ko: ‹A tɛna foyi kɛ an na!
Kojugu si tɛna an sɔrɔ!
An tɛna kɛrɛkɛmuru ye an ɲa ra, walama kɔngɔ.›
13 Ciraw kɔni, olugu tɛ foyi ye tuun, ni fɔɲɔ tɛ;
kuma tɛ o fɛ tuun.
O ka kojugu minw fɔ, o kojuguw ye ben o yɛrɛ kan.

14 «O kosɔn Matigi Ala, Fangatigi Ala ko:
‹I n’a fɔ aw ka nin kumaw le fɔ,

* **5:5 5.5** O kɔrɔ ye ko o mɔgɔw kɛra i ko sɛnɛkɛmisi min murutira.

a flɛ, ne bɛna ne ta kuma kɛ tasuma le ye ele Yeremi da ra,
ka nin mɔgɔw kɛ yiri ye, o tasuma bɛna min jɛni.
15 A flɛ, aw Izirayɛlimɔgɔw,
ne bɛna siya dɔ lana aw kama ka bɔ fɔ yɔrɔjan;
Matigi Ala ko ten.
Siyakɔrɔba lo,
siya min baraka tɛ ban,
aw tɛ siya min ta kan mɛn,
aw tɛ min ta kumaw faamu.
16 O ta biŋɛforogo bɛ i ko kaburu dayɛlɛnin;
o bɛɛ ye kɛrɛkɛcɛfariw le ye.
17 O bɛna aw ta siman tigɛninw, ani aw ta domuniw bɛɛ domu,
ka aw dencɛw, ani aw denmusow domu,
ka aw ta bɛgan misɛnw, ani a belebelew bɛɛ domu,
ka aw ta rɛzɛnmɔw, ani aw ta toromɔw domu;
aw jigi tun bɛ aw ta dugu barakaman minw kan,
o bɛna o bɛɛ halaki ni kɛrɛkɛmuru ye.›

18 «Nka, hali o wagati ra, ne belen tɛna aw bɛɛ halaki pewu. Matigi Ala ko ten.
19 Ayiwa, ni o k'a fɔ ko: ‹Mun kosɔn Matigi Ala bɛ nin ko kɛra an na?› Ele ye o jaabi ko ne ko: ‹I n'a fɔ aw banna ne ra, ka baara kɛ ala wɛrɛw ye aw ta jamana kɔnɔ, o ra, aw bɛna taga baara kɛ siya wɛrɛw ye jamana wɛrɛ ra, min tɛ aw ta jamana ye.› »

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw lasɔmi

20 «Nin fɔ Yakuba ta mɔgɔw ye,
k'a to Zuda mɔgɔw y'a mɛn:
21 ‹Aw ye nin lamɛn, aw siya hakirintan kolɔnbari!
Ɲadenw bɛ aw fɛ, nka o tɛ yeri kɛ,
torow bɛ aw fɛ, nka o tɛ mɛnni kɛ!
22 Aw tɛ siran ne ɲa wa?
Matigi Ala ko ten.
Aw tɛ yɛrɛyɛrɛ ne ɲa kɔrɔ wa?
Ne le ka kɛnkɛn kɛ kɔgɔji dan ye;
ka o kɛ kogo wuribari ye, a tɛ se ka tɛmɛ min kunna.
A jikuruw bɛ wuri, nka se tɛ o ye;
o bɛ mankan ci, nka o tɛ se ka tɛmɛ o dan kan.

23 « ‹Nka nin mɔgɔw ye mɔgɔ jusukungbɛlɛnw, ani mɔgɔ murutininw le ye;
o ka ne ta sira bla ka taga o kun fɛ.
24 Hali o t'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko:
An ye siran Matigi Ala ɲa, an ta Ala,
ale min bɛ sanji di an ma a wagati ra,
ka sanji fɔlɔ, ani sanji laban di,
ka lɔgɔkun dɔw bla an ye san o san
ka o kɛ simantigɛwagati ye.›

25 «Aw ta terenbariya le ka nin kow bɛɛ ɲagami;
aw ta jurumunw le ka nin fɛnŋumanw mabɔ aw ra.

26 «Sabu mɔgɔjuguw bɛ sɔrɔ ne ta mɔgɔw cɛ ra.
O bɛ dogo ka mɔgɔw kɔnɔ i ko mɔgɔ min bɛ kɔnɔw dɛndɛnna;
o bɛ janw la mɔgɔw ɲa ka o mina.
27 Kɔnɔminabaga ta sansara bɛ fa kɔnɔw ra cogo min na,
fɛn minw sɔrɔra nanbara ra, o ta so fara o ra ten le.
O ka o ta baraka ni o ta naforo sɔrɔ o cogo le ra.
28 O bonyara ka tɔrɔ fɔ ka manamana;
dan tɛ o ta kojugukɛ ra.
O tɛ kiti tigɛ can kan, ka feritaw ta jo di o ma,
nka o yɛrɛ ta kow dɔrɔn le bɛ ɲa;
o tɛ sɔn ka jo di fagantan ma fana.
29 Yala ne man kan ka nin kow juru sara o ra wa?
Matigi Ala ko ten.

Yala ne man kan ka ne yɛrɛ dimibɔ
nin siya ɲɔgɔn na wa?

30 «Kojuguba ni siranyakoba dɔ kɛra jamana kɔnɔ.
31 Ciraw bɛ faninyakumaw le fɔra,
sarakalasebagaw fana bɛ o ta sarakalasebagaya kɛ ka kaɲa ni o ye.
O le fana ka di ne ta mɔgɔw ye!
Nka nin kow bɛɛ laban na, aw bɛna a kɛ di le sa?»

6

Ala bɛna kojuguba ben Zeruzalɛmu kan

1 «E, Boniyaminu ta mɔgɔw, aw ye bori ka bɔ Zeruzalɛmu dɛ!
Aw ye buru fiyɛ Tekoha!
Aw ye sisi tagamasiyɛn kɛ Bɛti Hakerɛmu kuru kan,
sabu kojugu dɔ bɛ nana ka bɔ sahiliyanfan na, cɛnriba dɔ.
2 Siyɔn dugu cɛɲumanba, dugu saraman,
ne bɛna o dugu le halaki pewu!
3 Sagagbɛnbaga* dɔw bɛna na ni o ta sagaw ye a kama;
o bɛna na o ta fanibonw lɔ k'a lamini;
bɛɛ ta sagakuru bɛ a ta bin ninyɔrɔ ɲimi.
4 O ko: ‹Aw ye kɛrɛkɛjama labɛn a kama!
Aw ye wuri, an ye ben a kan teregban papa fɛ!
E, bɔnɔ ka an sɔrɔ, sabu tere banna ka ban,
dibi bɛ donna.
5 Ayiwa, an bɛna ben o kan su fɛ!
An bɛ o ta masabonbaw cici!› »

6 Ayiwa, Matigi Ala, Fangatigi Ala ko:
«Aw ye yiriw tigɛ,
ka yɛlɛnyɔrɔw labɛn Zeruzalɛmu kama;
dugu dɔ lo min ta kojugu hakɛ ka kan ka bɔ a ra,
dugu dɔ lo foyi tɛ dugu min kɔnɔ ni tɔɲɔri tɛ.
7 Bununji bɛ woyo cogo min na,
nin dugu fana ta juguya bɛ woyo ten le.
Benkanni ni cɛnri dɔrɔn le bɛ dugu kɔnɔ,
sɛgɛ ni tɔɔrɔ le bɛ ne ɲa kɔrɔ wagati bɛɛ.

8 «E, Zeruzalɛmukaw, aw ye sɔn ladiri ma,
ni o tɛ, ne bɛna faran ka bɔ aw ra;
ne bɛna Zeruzalɛmu kɛ yɔrɔ lakolon ye,
mɔgɔ tɛ se ka sigi yɔrɔ min na.»

Izirayɛlimɔgɔw banna ka Ala lamɛn

9 Matigi Ala, Fangatigi Ala ko:
«Izirayɛlimɔgɔw tɔ min tora,
aw ye o tɔ bɛɛ cɛ i ko mɔgɔ bɛ rɛzɛnmɔ tigɛ cogo min na;
o kɔ, aw ye sekɔ a kan tuun
i ko rɛzɛntigɛbaga bɛ yiriborow mɔmɔ cogo min na.»

10 Ne bɛna kuma jɔntigi le fɛ?
Ne bɛna jɔntigi le lasɔmi janko a ye ne lamɛn?
A flɛ, o torow ma dayɛlɛ;
o tɛ se ka o janto ne ta kuma ra.
Matigi Ala ta kuma kɛra o fɛ mafiyɛnyarifɛn le ye;
o ma diyanya si sɔrɔ a ra.
11 Ne jusu fara Matigi Ala ta dimi na,
ne tɛ se ka dimi mara ne yɛrɛ kɔnɔ tuun.

«Ala, i ta dimi bɔn denmisɛnw kan siradaw ra,
ani kanbelen minw ka ɲɔgɔn lajɛn.

* **6:3 6.3** Sagagbɛnbagaw: O kɔrɔ ye ko masacɛ dɔw bɛna na ni o ta kɛrɛkɛdenw ye ka na ben Zeruzalɛmu kan.

Furucɛ ni furumuso bɛna mina,
mɔgɔkɔrɔba, ani cɛkɔrɔba sancamantigi bɛna mina.
12 O ta bonw bɛna kɛ mɔgɔ wɛrɛw ta ye,
ani o ta forow, ani o ta musow;
sabu ne bɛna ne boro se nin jamana mɔgɔw ma.
Matigi Ala ko ten.»

13 «K'a ta o bɛɛ ra fitini na ka taga a bla o bɛɛ ra kɔrɔba ra,
o bɛɛ ye natabaw le ye;
k'a ta ciraw ra ka taga a bla sarakalasebagaw ra,
o bɛɛ ye faninyafɔbagaw le ye.
14 O tɛ o sɔbɛ don ne ta mɔgɔw ta bana ko ra
ka o flakɛ ka ɲa.
O b'a fɔ dɔrɔn ko: ‹Hɛra! Hɛra!›
K'a sɔrɔ hɛra tɛ yi.
15 Yala o maroyara nin ko haramuninw kɛri kosɔn wa?
O ma maroya fiyewu!
Ko min bɛ mɔgɔ kun suuru, o tɛ o lɔn.
O kosɔn o bɛna ben ni benbagaw ye;
lon min ne bɛna o sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye,
o lon le ra o bɛna talon ka ben.
Matigi Ala ko ten.»

Izirayɛlimɔgɔw murutira

16 Matigi Ala ko:
«Aw ye lɔ siradaw ra ka flɛri kɛ!
Aw ye ɲininkari kɛ fɔlɔfɔlɔ kɔw ra,
k'a lɔn siraɲuman ye min ye, janko ka o sira ta.
Ni o kɛra, aw bɛna laganfiya.
Nka aw ko: ‹An tɛ o sira ta!›
17 Ne ka lasɔmibaga dɔw bla aw cɛ ra,
ko aw ye aw janto olugu ta burufiyɛkan na.
Nka aw ko: ‹An tɛ foyi lamɛn!›

18 «Ayiwa, siyaw, aw ye ne lamɛn!
Ko min bɛna kɛ nin jamana mɔgɔw ra, aw ye kɛ o seere ye.
19 Dugukolo, ele ye nin lamɛn!
Ne bɛna kojuguba le ben nin mɔgɔw kan;
o ta ŋaninyajuguw tɔnɔ le bɛ o ye.
Sabu o ma o janto ne ta kuma ra;
ne ta sariya kɔni, o banna o ra.
20 Wusunan min bɔra Saba jamana ra, ne bɛ mun kɛ ni o ye?
Ne bɛ mun kɛ ni o jamanajan ta yiri kasadimanw ye?
Aw ta saraka jɛnitaw* man di ne ye;
ne tɛ aw ta bɛgan sarakaw* fɛ.»
21 O kosɔn Matigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna sentalonfɛnw bla sira ra nin mɔgɔw ɲa,
o bɛna talon o ra;
den ni fa bɛna talon,
terimanw, ani sigiɲɔgɔnw bɛna talon;
o bɛɛ bɛna halaki.»

Izirayɛli juguw natɔ

22 Matigi Ala ko:
«Siya dɔ natɔ flɛ ka bɔ sahiliyanfan jamana ra;
siya camanba bɛ wurira ka bɔ fɔ dugukolo dan na ka na.
23 O ka o ta kalanw ni o ta tamanw kɔrɔta;
mɔgɔ hinabariw lo, o tɛ makari.
O mankan bɛ i ko kɔgɔji mankan,
o yɛlɛnnin bɛ sow kan;
o labɛnnin lo kɛrɛ kama, ka jɛn ka kɛ i ko mɔgɔ kelen,
ka na ele kɛrɛ, ele Siyɔn dugu.»
24 «An ka o kibaroya mɛn minkɛ,

an baraka bɛɛ banna;
jatigɛ ka an mina,
kɔnɔnɔfiri ka an sɔrɔ, i ko muso jigibagatɔ.

25 «Aw kana bɔ ka taga kongo kɔnɔ,
aw kana taga siradaw ra;
sabu aw juguw bɛ yi, kɛrɛkɛmuruw bɛ o boro,
siranyakobaw bɛ fan bɛɛ ra.»

26 «Ne ta dugumɔgɔw, aw ye bɔrɔfani don aw yɛrɛ ra,
ka kolonkolon bugurigbɛ ra,
ka kasi i ko mɔgɔ min b'a dencɛ kelenpe su kasira;
aw ye maŋumankokan caman fɔ,
sabu cɛnrikɛbaga bɛna bara aw ra,
a bɛna ben aw kan.»

Izirayɛlimɔgɔw jusukun tɛ se ka yɛlɛma

27 «Yeremi, ne ka ele sigi ne ta mɔgɔw cɛ ra, i ko numu min bɛ nɛgɛ sɛgɛsɛgɛ k'a silɔn;
janko i ye nin mɔgɔw tagamacogo kɔrɔsi, ka o sɛgɛsɛgɛ.
28 O bɛɛ ye mɔgɔ murutininw ye, ani mɔgɔ torokungbɛlɛnw;
o bɛ yaala ka nafigiya kɛ.
O jusukun ka gbɛlɛn i ko siranɛgɛ, walama nɛgɛfin;
o bɛɛ ye cɛnrikɛbagaw le ye.
29 Numucɛ ta vu bɛ tasuma fiyɛra kosɛbɛ,
tasuma bɛ nɛgɛ yeelera;
nka a b'a yɛrɛ sɛgɛra le ko a bɛ nɛgɛ yeele k'a saninya,
sabu nɔgɔ tɛna bɔ a ra.
30 O bɛna nin mɔgɔw wele ko ‹warigbɛ nafantan›,
sabu Matigi Ala banna o ra.»

7

Izirayɛlimɔgɔw ka Ala ta batoso lanɔgɔ

1 Matigi Ala ka nin kuma lase Yeremi ma, k'a fɔ a ye ko:
2 «Taga lɔ Matigi Ala ta batoso donda ra, ka nin kuma lase mɔgɔw ma k'a fɔ o ye ko:
‹Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, Zuda ta mɔgɔw bɛɛ, aw minw bɛ to ka don nin so
dondaw fɛ ka na Matigi Ala bato.›
3 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw ye aw ta siraw, ani aw ta kɛwalew yɛlɛma; ni
o kɛra, ne bɛna a to aw ye to nin jamana ra.
4 Aw kana aw jigi la nin faninyakumaw kan, ka to k'a fɔ ko: Matigi Ala ta batoso bɛ
yan le! Matigi Ala ta batoso bɛ yan le! Matigi Ala ta batoso bɛ an fɛ yan le!
5 Ni aw ka aw ta siraw, ani aw kɛwalew yɛlɛma can ra, ni aw ka gbɛ ɲɔgɔn ye,
6 ni aw ma lonanw, ani feritaw, ani muso cɛ saninw minako juguya, ni aw ma to ka
mɔgɔ jarakibariw faga jamana kɔnɔ, ni aw ma tugu ala wɛrɛw kɔ, ka kojugu kɛ aw yɛrɛ
ra,
7 o tuma, ne bɛna a to aw ye sigi nin jamana kɔnɔ; ne ka nin jamana min di aw bɛmaw
ma kabini wagatijan, k'a kɛ o ta ye tuma bɛɛ.
8 « ‹Nka a flɛ, aw bɛ aw jigi lara faninyakumaw le kan, kuma minw tɛna foyi ɲa aw
ye.
9 Aw bɛ sonyari kɛ, ka jɛnɛya kɛ, ka kari faninya kan, ka wusunan sarakaw bɔ Baali*
ta jo ye, ka taga ala wɛrɛw kɔ, aw ma minw lɔn;
10 o kɔ, aw bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ nin so kɔnɔ yan, ne tɔgɔ bɛ so min na, k'a fɔ ko: ‹An
bɔsira!› K'a sɔrɔ aw belen bɛ nin ko haramuninw kɛra.
11 Yala ne tɔgɔ lara nin so min na, nin so kɛra aw fɛ benkannikɛbagaw dogoyɔrɔ le ye
wa*? Ne kɔni bɛ o le yera. Matigi Ala ko ten.
12 « ‹Ayiwa, ne ta yɔrɔ min tun bɛ Silo†, ne tun ka ne tɔgɔ la o yɔrɔ ra; nka ne ka min
kɛ o yɔrɔ ra ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta kojuguw kosɔn, aw ye taga yi ka taga o flɛ.
13 Sisan, i n'a fɔ aw bɛ nin kow le kɛra, Matigi Ala ko ten, i n'a fɔ ne kumana aw fɛ
lon bɛɛ, aw ma ne lamɛn, ne ka aw wele, aw ma ne jaabi,

* **7:11 7.11** Yesu Kirisita ka nin kumaw fɔ (Matiyu 21.13; Marika 11.17). † **7:12 7.12** Silo ko fɔra yɔrɔ minw na: Yeremi 26.9; Yosuwe 18.1; Samawilu fɔlɔ 1.3; 3.21; 4.3; Zaburu 78.60.

14 o ra ne tɔgɔ lara nin so min na, aw ka aw jigi la nin so min kan, ne tun ka min di
aw ni aw bɛmaw ma, ne bɛna o so kɛ i ko ne ka Silo ta kɛ cogo min na.
15 Ne bɛna aw gbɛn ka bɔ ne ɲa kɔrɔ, i n'a fɔ ne ka aw balemaw Efirayimuka tɔw bɛɛ
gbɛn cogo min na.› »

Ala ko a tɛna Izirayɛlimɔgɔw lamɛn tuun

16 «Ele Yeremi, ele kɔni kana daariri kɛ nin mɔgɔw ye tuun; i kana i kan kɔrɔta ka
kule ka ne daari o ye, walama ka ne sorona, sabu ne tɛna i lamɛn.
17 O bɛ min kɛra Zuda duguw kɔnɔ, ani Zeruzalɛmu dugu siradaw ra, ele ɲa tɛ o yera
wa?
18 Denw bɛ lɔgɔ ɲini, faw bɛ tasuma mana, musow bɛ mugu nɔɔni; o bɛ o kɛ takula
ye ka o ta jo sɔn, o bɛ min wele ko sankolo masamuso. O bɛ rɛzɛnji sarakaw* bɔ ka ala
wɛrɛw bato, janko ka ne jusu bɔ.
19 Yala o bɛ ne le jusu bɔra wa? Matigi Ala ko ten. O t'a kɛra o yɛrɛ le ra, ka na maroya
bla o yɛrɛ ra wa?»
20 O kosɔn Dunuɲatigi Ala ko: «A flɛ, ne ta dimi ni ne ta jusugban bɛna ben nin jamana
kan: adamadenw, ani bɛganw kan, kongokɔnɔyiriw, ani sɛnɛfɛnw kan. A bɛna cɛnri kɛ
i ko tasuma fagabari.»

Izirayɛlimɔgɔw banna ka o ta Ala lamɛn

21 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «Aw ye aw ta saraka jɛnitaw* ni aw ta bɛgan
saraka* tɔw bɛɛ fara ɲɔgɔn kan; aw yɛrɛ ye o sogo domu!
22 Sabu lon min na ne ka aw bɛmaw labɔ Misiran jamana ra, ne ma kuma o fɛ, ne
fana ma foyi ɲini o fɛ saraka jɛnitaw* ni saraka wɛrɛw ko ra.
23 Nka ne ka kuma min fɔ o ye, o le ye nin ye; ne ko: ‹Aw ye ne kan le lamɛn, ni o
kɛra, ne bɛna kɛ aw ta Ala ye, aw fana bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye; ne ka ci min o min fɔ
aw ye, aw ye o bɛɛ sira tagama, janko aw ye hɛra sɔrɔ.›
24 Nka o ma ne lamɛn, o ma o toro malɔ ne ta kuma ra. O tagamana ka kaɲa ni o yɛrɛ
jusukun ta miirijuguw le ye; sani o ye taga ɲa, o kɔsegira le.
25 «K'a ta lon min na aw bɛmaw bɔra Misiran jamana ra, fɔ ka na se bi ma, ne ka ne
ta baaradenw bɛɛ ci aw le fɛ, minw ye ciraw ye; ne tun bɛ o ci aw fɛ lon o lon, ne ma o
dabla;
26 nka aw ma ne lamɛn, aw ma aw toro malɔ ne ta kuma ra. Aw ka aw torokun
gbɛlɛya, ka kojugu kɛ ka tɛmɛ aw bɛmaw kan belen.
27 «O kosɔn ni ele Yeremi nana taga nin kumaw bɛɛ fɔ o ye, o tɛna i lamɛn; ni i nana
o wele, o tɛna i jaabi.
28 O ra, a fɔ o ye ko: ‹Siya min tɛ sɔn ka Matigi Ala, o ta Ala kan mina, ani siya min tɛ
sɔn korori ma, aw le ye o siya ye. Can banna, can tɛ bɔ mɔgɔ si da ra tuun.› »

Kojuguba wagati

29 «Aw ye aw kunsigiw tigɛ k'a firi‡;
aw ye taga sangadɔnkiriw la kongoriw kunna,
sabu Matigi Ala banna nin mɔgɔw ra; a k'a kɔ don o ra,
sabu o k'a ta dimi lawuri.
30 «Zuda ta mɔgɔw ka kojugu kɛ ne ɲa kɔrɔ; Matigi Ala ko ten. Ne tɔgɔ lara so min
na, o ka o ta jo haramuninw bla o so le kɔnɔ, ka ne ta so lanɔgɔ.
31 O ka sɔnnikɛyɔrɔw lɔ Tofɛti, Bɛni Hinɔmu dingakolonba yɔrɔ ra, ka o dencɛw, ani
o denmusow jɛni tasuma ra ka o kɛ saraka ye, k'a sɔrɔ ne ma o fɔ o ye, o ko yɛrɛ ma
don ne ta miiriya ra ka ye.
32 «O kosɔn, a flɛ, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na o tɛna a fɔ tuun ko: ‹Tofɛti›,
walama ko: ‹Bɛni Hinɔmu dingakolonba›; o bɛna a fɔ le ko: ‹kannatigɛri dingakolonba›.
O bɛna suw don Tofɛti§, sabu sudonyɔrɔ tɛna sɔrɔ yɔrɔ wɛrɛ.
33 Nin mɔgɔw suw le bɛna kɛ kɔnɔw, ani kongowaraw ta baro ye; mɔgɔ si tɛna o gbɛn.
34 Ne bɛna a to ɲagarikanw, ani ninsɔndiyakanw, ani kɔɲɔcɛ ta dɔnkirilakanw, ani
kɔɲɔmuso ta dɔnkirilakanw bɛɛ ye dabla Zuda duguw kɔnɔ, ani Zeruzalɛmu siradaw
ra; sabu jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon le ye.»

‡ **7:29 7.29** Izirayɛlimɔgɔ dɔw tun bɛ o kunsigiw to a ye janya, k'a yira ko o ka o yɛrɛ bla danna Matigi Ala ye (Jateri 6.1-21). § **7:32 7.32** I n'a fɔ Tofɛti yɔrɔ le tun kɛra o ta sɔnnikɛyɔrɔ ye, o tun man kan ka suw don o yɔrɔ ra, ni o tɛ, o sɔnnikɛyɔrɔ tun bɛ cɛn.

8

1 «O lon na, kɔni, Matigi Ala ko ten, o bɛna Zuda masacɛw suw kolow, ani kuntigiw
suw kolow, ani sarakalasebagaw suw kolow, ani ciraw suw kolow, ani Zeruzalɛmukaw
suw kolow labɔ o ta kaburuw kɔnɔ.
2 O bɛna o kolow yɛrɛgɛ tere ni karo ni lolow ɲa kɔrɔ; sabu o tun ka o fɛnw le kanu,
ka saraka bɔ o ye, ka tugu o nɔ fɛ, ka lagbɛri kɛ ni o fɛnw tɔgɔ ye, ka o bato. Mɔgɔ tɛna
sɔrɔ ka o kolow cɛ, ka o sutara tuun; o bɛna kɛ nɔgɔ le ye dugukolo kan.
3 Ne bɛna nin mɔgɔjuguw gbɛn ka taga jamana wɛrɛw ra; o ta duruja tɔ minw bɛna
to o kɔ o jamanaw ra yi, saya lɔgɔ bɛna kɛ olugu ra ka tɛmɛ ɲanamanya kan. Matigi Ala
ko ten.»

Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn ka sekɔ Ala ma

4 «A fɔ nin mɔgɔw ye, ko Matigi Ala ko:
Yala ni mɔgɔ ka ben, a tɛ wuri tuun wa?
Ni mɔgɔ firira ka sira bla, a tɛ sekɔ tuun wa?
5 Ayiwa, o tuma mun kosɔn nin Zeruzalɛmu dugumɔgɔw murutira,
ka kɛ lanabariw ye tuma bɛɛ?
Mun kosɔn o bɛ janfa kɛ tuma bɛɛ,
ka ban ka sekɔ ka na ne Ala fɛ?
6 Ne ka ne janto o ta kuma ra k'a lamɛn:
o bɛ faninyakumaw le fɔra.
O dɔ tɛ nimisa a ta kɛwalejuguw ra k'a fɔ ko:
‹Mun kosɔn ne ka nin kɛ?›
O bɛɛ bɛ borira ka taga o kun fɛ,
i ko so girintɔ ka taga kɛrɛ ra.
7 Hali baninkɔnɔ min bɛ yaala san fɛ,
ale k'a ta wagatiw lɔn;
kongotugani, ani naganaganin, ani kunangbɛ,
olugu bɛɛ ka o sekɔwagati lɔn.
Nka ne ta mɔgɔw kɔni,
olugu ma Matigi Ala ta kolatigɛninw lɔn.»

8 «E, aw bɛ sɔn k'a fɔ ko aw ye hakiritigiw ye,
ko Matigi Ala ta sariya bɛ aw boro wa?
K'a sɔrɔ can yɛrɛ ra, sariya karamɔgɔw ta sɛbɛrikɛnan bɛ faninya le sɛbɛ;
o ka sariya ta kumaw yɛlɛma k'a kɛ faninya ye.
9 Hakiritigiw maroyara,
o jigi tigɛra, o minana,
sabu o ka Matigi Ala ta kuma mafiyɛnya;
hakiritigiya juman le bɛ o fɛ tuun?»

Ala bɛna kojugu minw lase a ta mɔgɔw ma

10 «O kosɔn ne bɛna o ta musow di cɛ wɛrɛw ma,
ka o ta forow di o minabagaw ma;
sabu k'a ta o bɛɛ ra fitini na ka taga a bla o bɛɛ ra kɔrɔba ra,
o bɛɛ ye natabaw le ye;
k'a damina ciraw ra, ka taga a bla sarakalasebagaw ra,
o bɛɛ ye faninyafɔbagaw le ye.
11 O tɛ o sɔbɛ donna ne ta dugumɔgɔw ta bana ko ra
ka o flakɛ ka ɲa.
O b'a fɔ dɔrɔn ko: ‹Hɛra! Hɛra!›
K'a sɔrɔ hɛra tɛ yi.
12 Yala o maroyara nin ko haramuninw kɛri kosɔn wa?
O ma maroya fiyewu!
Ko min bɛ mɔgɔ kun suuru, o tɛ o lɔn.
O kosɔn o bɛna ben ni benbagaw ye;
lon min ne bɛna o sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye,
o lon le ra o bɛna talon ka ben.
Matigi Ala ko ten.»

13 «Ne bɛna o cɛ fɔ ka o ban pewu!
Matigi Ala ko ten.
Rɛzɛnmɔ tɛna sɔrɔ rɛzɛnsunw na tuun,

toromɔ tɛna sɔrɔ torosunw na tuun.
O flaburuw bɛna jaja;
ne tun ka fɛn o fɛn di o ma, ne bɛna o bɛɛ bɔsi o boro.»

Ala ta mɔgɔw jigi tigɛra
14 «Mun kosɔn an siginin bɛ yan?
Aw ye ɲɔgɔn lajɛn ka taga dugu barakamanw kɔnɔ
ka taga sa yi,
sabu Matigi Ala, an ta Ala b'a fɛ ka an faga;
a ka baga kɛ an ta minji ra ka o di an ma,
ko an ka jurumun kɛ ka Matigi Ala hakɛ ta.
15 An tun bɛ hɛra le makɔnɔna, nka a ma na ɲa;
an tun bɛ an ta tɔɔrɔw nɔgɔyawagati le makɔnɔna, nka o nana kɛ jatigɛba le ye.

16 «O ta sow mankan bɛ nana ka bɔ Dan mara fan le fɛ;
o ta socɛ barakamanw kasikan mankan bɛ jamana bɛɛ yɛrɛyɛrɛ.
O natɔ bɛ jamana ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ domuna,
ani duguw ni dugumɔgɔw bɛɛ.

17 «Ayiwa, a flɛ, ne bɛna sajuguw ci aw kama,
mɔgɔ si tɛ se ka sa minw nɛgɛ;
o bɛna aw kin.
Matigi Ala ko ten.»

Ala ta mɔgɔw ta ko ka cira Yeremi jusu kasi
18 «E, fla si tɛ ne ta jusukasi ra;
ne jusukun tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ.
19 A flɛ, ne bɛ ne ta mɔgɔw kulekan mɛnna
ka bɔ fɔ jamanajan dɔ ra.
O tuma Matigi Ala tɛ Siyɔn dugu kɔnɔ tuun le wa?
Dugu masacɛ tɛ yi tuun le wa?

«Mun kosɔn o ka ne jusu bɔ ni o ta jow ye,
ni siya wɛrɛw ta batofɛn gbansanw ye?

20 «Simantigɛwagati tɛmɛna, samiya banna,
nka hali bi an ma kisi!»
21 Tɔɔrɔ min sera ne ta mɔgɔw ma, o ka ne jusukun tɔɔrɔ;
ɲanasisi ka ne mina, ne jigi tigɛra.
22 O tuma fla munta tɛ Galadi mara ra wa?
Flakɛbaga tɛ yi tuun wa?
Mun kosɔn ne ta mɔgɔw ta bana tɛ sera ka kɛnɛya sa?
23 Hali ne kunkolo tun ye kɛ bunun ye,
ka ne ɲadenw fa ɲaji ra i ko kɔ;
ne tun bɛna kasi su ni tere
ne ta mɔgɔw fagako kosɔn.

9

Kojugu cayara jamana kɔnɔ
1 E, ni ne tun bɛ se ka dugutagabagaw ta lonanjigibon dɔ sɔrɔ kongokolon kɔnɔ yi sa!
Ne tun bɛna bɔ ne ta mɔgɔw kɔrɔ,
ka ne yɛrɛ mabɔ o ra, ka taga fɔ yɔrɔjan;
sabu o bɛɛ ye jɛnɛyakɛbagaw le ye,
o bɛɛ ye mɔgɔjanfabagaw le ye!

2 «Kalan juru bɛ sama ka biŋɛ bon cogo min na,
o bɛ o nɛnkun sama ka faninya fɔ o cogo le ra.
O ma o ta fanga sɔrɔ jamana kɔnɔ can sababu ra dɛ!
O bɛ kojugu dɔ le fara kojugu dɔ kan lon o lon,
o fana t'a lɔn ko ne ye Ala ye;
Matigi Ala ko ten.

3 «Bɛɛ ye a yɛrɛ kɔrɔsi a teriw ra,

mɔgɔ si kana la a balema ra;
sabu balemaw bɛɛ bɛ ɲɔgɔn janfa,
teriw bɛɛ ye nafigiw le ye.
4 Bɛɛ bɛ faninya fɔ a mɔgɔɲɔgɔn ye;
mɔgɔ si tɛ can fɔra tuun.
O ka o nɛnkunw degi faninyatigɛ ra;
o ta kojugukɛ ka o baraka ban
5 O siginin bɛ faninya le cɛ ra;
o ta faninya kosɔn, o t'a lɔn ko ne ye Ala ye.
Matigi Ala ko ten.»

Ala ka kankari la a ta mɔgɔw ye

6 O kosɔn Fangatigi Ala ko:
«Ne bɛna o yeele tasuma ra i ko warigbɛ, ka o kɔrɔbɔ.
Ni o tɛ ne bɛ se ka mun wɛrɛ le kɛ ne ta dugumɔgɔw ra tuun?
7 O nɛnkunw bɛ i ko mɔgɔfagabiɲɛ dabɔnin;
faninya dɔrɔn le bɛ o da ra.
O b'a fɔ o mɔgɔɲɔgɔn ma ko hɛra bɛ yi,
k'a sɔrɔ o ta miiriya ye ka jan la a ɲa k'a laben.
8 Yala ne man kan ka nin kojuguw juru sara o ra wa?
Matigi Ala ko ten.
Yala ne man kan ka ne yɛrɛ dimibɔ nin siya ɲɔgɔn na wa?»

Kasi ni jusukasi

9 «Ne bɛna kasi ka ŋuna kuruw kosɔn;
ne bɛna maɲumanko dɔnkiriw la bɛganmarayɔrɔw kosɔn kongokolon kɔnɔ,
sabu yɔrɔ bɛɛ jɛnina, mɔgɔ si tɛ tɛmɛ yi tuun.
Bɛganw kasikan tɛ mɛnna tuun;
k'a ta kɔnɔw ra ka taga a bla kongosogow ra,
o bɛɛ tagara.

10 «Ne bɛna Zeruzalɛmu kɛ kabakuruton le ye,
k'a kɛ kongowuruw dogoyɔrɔ ye;
min ye Zuda duguw ye, ne bɛna o kɛ yɔrɔ lakolon ye,
mɔgɔ tɛna sigi yɔrɔ min na tuun.
11 Jɔn ye hakiritigi ye
min bɛ se ka nin kow faamu?
Matigi Ala da ka nin kow ɲafɔ jɔntigi le ye,
ni a bɛ se k'a ɲafɔ an ye?
Mun kosɔn jamana cɛnna,
k'a bɛɛ jɛni k'a kɛ i ko kongokolon,
mɔgɔ tɛ tɛmɛ yɔrɔ min na tuun?»

12 Matigi Ala ko: «O kɛra, sabu ne tun ka sariya minw yira o ra, o banna o sariyaw ra;
o ma sɔn ka ne ta kumaw lamɛn, o m'a sira tagama fana.
13 O tora o yɛrɛ jusukun ta miirijuguw le kan, ka tugu Baali* ta jow nɔ fɛ, i n'a fɔ o
bɛmaw ka o karan a ra cogo min na.
14 O kosɔn Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Ne bɛna nin mɔgɔw baro ni jalaji le ye,
ka flajugu kɛ o ta minji ra k'a di o ma.
15 Ne bɛna o janjan siya tɔw cɛ ra, o ni o bɛmaw si tun ma siya minw lɔn. Ne bɛna
tugu o kɔ ni kɛrɛkɛmuru ye, fɔ ka taga o bɛɛ halaki ka ban pewu.»

16 Fangatigi Ala ko:
«Aw ye miiri! Aw ye sangakasibagaw wele ka na!
Muso minw ka sangakasi lɔn kosɛbɛ, aw ye o dɔw yɔrɔɲini ka na.
17 O ye teliya ka na kule an kunna
fɔ ka an ɲaw fa ɲaji ra,
fɔ ka ɲaji woyo ka bɔ an ɲaw ra.»

18 «Sabu ŋunakanw bɛ bɔra Siyɔn dugu kɔnɔ:
‹E, anw ta cɛnna pewu!
An marora dɛ!
Sabu an gbɛnna ka bɔ an ta jamana ra;

o ka an ta bonw bɛɛ benben.›

19 «E, musow, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
A da bɛ min fɔ aw ye, aw ye aw torow dayɛlɛ ka o lamɛn.
Aw ye aw denmusow karan sangadɔnkiriw ra,
aw bɛɛ ye aw sigiɲɔgɔnw degi sukasi ra.
20 Sabu saya donna an ta bonw finɛtiriw fɛ,
a donna an ta bonɲumanbaw kɔnɔ;
a ka denw faga siradaw ra,
ka kanbelenw faga jamalajɛnyɔrɔw ra.»

21 «Yeremi, a fɔ ko Matigi Ala ko,
ko adamadenw suw bɛna yɛrɛgɛ dugu ma
i ko o bɛ nɔgɔ yɛrɛgɛ foro kɔnɔ cogo min na,
i ko siman minw benbenna simankanbagaw kɔ, mɔgɔ tɛ sɔrɔ ka minw tɔmɔ.»

Ala lɔnniya le ye hakiritigiya ye
22 Matigi Ala ko:
«Hakiritigi kana a yɛrɛ bonya a ta hakiritigiya kosɔn,
cɛfari kana a yɛrɛ bonya a ta cɛfariya kosɔn,
naforotigi kana a yɛrɛ bonya a ta naforotigiya kosɔn!
23 Nka ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a yɛrɛ bonya,
o tigi y'a yɛrɛ bonya ko a ka hakiri sɔrɔ ka ne lɔn*,
k'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye,
ko ne bɛ ɲumanya ni can ni terenninya kɛ dugukolo kan
sabu o le ka di ne ye.
Matigi Ala ko ten.»

Siya minw ma o jogo yɛlɛma
24 «Wagati dɔ bɛ nana, Matigi Ala ko ten, siya minw kɛnɛsigira k'a sɔrɔ o jogo ma yɛlɛma, ne bɛna wuri olugu kama:
25 O ye Misirankaw, ani Zudakaw, ani Edɔmukaw, ani Amɔnkaw, ani Mohabukaw ye, o siya minw bɛɛ bɛ o bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li†, minw siginin bɛ kongokolon kɔnɔ, sabu o siyaw si ma kɛnɛsigi ka o jogo yɛlɛma; Izirayɛli jamana mɔgɔw fana jogo ma yɛlɛma.»

10

Batofɛn gbansanw ani Ala ɲanaman
1 Matigi Ala bɛ min fɔra aw kama, aw ye o lamɛn, aw Izirayɛlimɔgɔw!
2 Matigi Ala ko:
«Aw kana siya wɛrɛw ta kokɛcogow ladegi;
aw kana siran sankolo tagamasiyɛnw ɲa,
hali ni siya tɔw bɛ siranna o ɲa.
3 Siyaw ta landakow tɛ foyi ye.
O bɛ taga yiri tigɛ kongo kɔnɔ,
yirilɛsɛbaga b'a lɛsɛ ni yirilɛsɛnan ye.
4 O bɛ warigbɛ ni sanin kɛ k'a cɛɲa,
ka nɛgɛkuru dɔw kɛ k'a gbengben k'a lɔ,
janko a kana ben.
5 O alaw bɛ i ko kɔnɔgbɛnnan minw bɛ fifa foro kɔnɔ,
o tɛ se ka kuma.
Mɔgɔ le bɛ o ta,
ni o tɛ, o tɛ se ka tagama.
Aw kana siran o ɲa,
sabu o tɛ se ka kojugu kɛ,
o fana tɛ se ka koɲuman kɛ.»

6 E, Matigi Ala, ele bɔɲɔgɔnko tɛ yi!
I ka bon, i tɔgɔ baraka ka bon!
7 E, siyaw bɛɛ ta Masa, mɔgɔ juman le bɛ yi ko ele ɲasiran tɛ min na?

---

* **9:23 9.23** Pɔli ka nin kumaw fɔ (Korɛntikaw fɔlɔ 1.31; Korɛntikaw flanan 10.17). † **9:25 9.25** Siya dɔw tun bɛ o bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li ka kaɲa ni o ta batofɛnw ta landaw ye. Nka Ala tun t'a fɛ a ta mɔgɔw ye o kow ladegi.

Bɛɛ ka kan ka siran i ɲa.
Siyaw ta mɔgɔ hakiritigiw bɛɛ ra,
ani o ta maraw bɛɛ ra
ele bɔɲɔgɔnko tɛ yi.

8 O bɛɛ ye nalomanw le ye, o bɛɛ ye hakirintanw le ye;
o ta batofɛnw tɛ se ka mɔgɔ karan foyi ra, sabu yiri dama lo.
9 O bɛ na ni warigbɛ gbasinin ye ka bɔ Tarisisi,
o bɛ bɔ ni sanin fana ye Ufazi.
Yirilɛsɛbaga bɛ fɛn dɔ tagamasiyɛn kɛ,
saninfagabaga boro b'a lalaga.
O bɛ o jow masiri ni faniɲuman bulamanw, ani a wulenmanw ye,
k'a sɔrɔ o bɛɛ ye adamaden dɔ ta hakiri nɔ le ye.
10 Matigi Ala le ye Ala yɛrɛ ye;
ale le ye Ala ɲanaman ye, ani Masa wuribari.
Ni a jusu bɔra, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
siya si tɛ se ka lɔ k'a ta dimiba makɔnɔ.

11 Aw y'a fɔ o ye ko ala minw ma sankolo dan, o ma dugukolo dan, ko lon dɔ o alaw bɛna tunu ka bɔ dugukolo kɔ kan, ka tunu ka bɔ sankolo jukɔrɔ.

12 Matigi Ala ka dugukolo dan a ta sebagaya baraka ra,
ka dunuɲa ju sigi a ta hakiritigiya baraka ra,
ka sankolo dan a ta faamuri baraka ra.
13 Ni a k'a ta sankurukan bɔ, jibaw bɛ lajɛn sankolo kɔnɔ,
a bɛ sankabaw lana ka bɔ fɔ dunuɲa danw na;
a bɛ sanmanamanaw bɔ sanji cɛ ra,
a bɛ fɔɲɔ labɔ a marayɔrɔw ra.

14 Adamadenw bɛɛ ye nalomanw le ye, o si tɛ ko lɔn;
saninfagabaga bɛ jo min lalaga, o maroya bɛ laban ka ale yɛrɛ sɔrɔ;
a bɛ o fɛnw lalaga ka mɔgɔw nɛgɛ le,
sabu nɛnɛkiri tɛ o fɛnw na.
15 Fɛngbansanw lo, baarakunntanw lo;
ni o ta kojugu saralon nana se, o bɛɛ bɛna halaki.
16 Nka Ala min bɛ Yakuba ta mɔgɔw fɛ, ale tɛ o cogo ra;
ale le ka fɛn bɛɛ dan.
Izirayɛli le ye a ta siya ye,
Fangatigi Ala, o ye a tɔgɔ ye.

Cɛnriba wagati sera
17 Aw ye aw ta doniw cɛ ka bɔ dugu ma,
aw juguw ka aw minw ta dugu lamini!
18 Sabu Matigi Ala ko:
«A flɛ, sisan kɔni,
ne bɛna nin jamana mɔgɔw firi fɔ yɔrɔjan;
ne bɛna sɛgɛ ben o kan ka o degu,
janko o juguw ye o mina.»

19 Zeruzalɛmu ko: «E, bɔnɔ ka ne sɔrɔ, ne banara;
ne ta jori dimi ka bon kosɛbɛ!
Ne tun b'a fɔra ko: Sɛgɛ sera ne ma,
nka ne ka kan k'a sɔnmina le.
20 Ne ta fanibon benna,
a sirijuruw bɛɛ tigɛtigɛra.
Ne dencɛw bɛɛ tagara ka ne to,
o si tɛ yi tuun;
mɔgɔ tɛ yi min bɛ se ka ne ta bon lɔ tuun,
k'a datugufaniw lawuri.»

21 Sagagbɛnbagaw* kɛra nalomanw ye,

* **10:21 10.21** Sagagbɛnbagaw: O kɔrɔ ye jamana ɲamɔgɔw; olugu ma se ka jamana mara ka ɲa.

o ma Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini;
o kosɔn o ta baara ma ɲa,
o ta bɛganw bɛɛ janjanna.
22 Aw ye mankan dɔ lamɛn! A bɛ surunyara ka na!
Wɔyɔkanba dɔ le bɛ bɔra sahiliyanfan jamana fan na.
O bɛna Zuda mara duguw ci ka o kɛ yɔrɔ lakolonba ye,
ka o kɛ kongowuruw dogoyɔrɔ ye.

Cira Yeremi ka Ala daari a ta jamana mɔgɔw ye

23 E, Matigi Ala, ne k'a lɔn ko adamaden ta dunuɲalatigɛ tɛ a yɛrɛ boro,
ko mɔgɔ tagamatɔ tɛ se k'a tɛmɛyɔrɔw latigɛ.
24 E, Matigi Ala, ne koro, nka i kana a dama tɛmɛ;
i kana a kɛ ni dimi ye, ni o tɛ, i bɛna ne halaki ka ban pewu.
25 Siya minw tɛ i lɔn o ta Ala ye, i ta dimi ben olugu kan,
ani mɔgɔ minw tɛ i tɔgɔ bato!
Sabu olugu le ka Yakuba ta mɔgɔw domu,
o ka o domu ka o ban pewu;
o k'a ta jamana cɛn, k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye.

11

Ala ta mɔgɔw ma kɛ kankelentigiw ye

1 Matigi Ala ka nin kuma lase Yeremi ma, ko:
2 «Aw ye nin jɛnɲɔgɔnya ta kumaw lamɛn! A fɔ Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu
dugumɔgɔw ye!
3 A fɔ o ye ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ tɛ nin jɛnɲɔgɔnya ta
kumaw lamɛn, ne bɛ o tigi danga.
4 Ne ka nin jɛnɲɔgɔnya ta kumaw lase aw bɛmaw ma wagati min ne ka o labɔ Misiran
jamana ra, dibiba tasumaman kɔnɔ. Ne tun k'a fɔ o ye ko: Aw ye ne kan lamɛn; ni ne
ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye o kɛ. Ni o kɛra, aw bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne fana bɛna
kɛ aw ta Ala ye.
5 O ra, ne karira ka layiri min ta aw bɛmaw ye ko ne bɛna jamana dɔ di o ma, nɔnɔ
ni li bɛ woyo jamana min na, ne bɛna to o layiri kan; aw bɛ o jamana le ra bi.› »
Ne ka Ala jaabi ko: «Amina, Matigi Ala!»
6 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Nin kumaw bɛɛ fɔ, bɛɛ y'a mɛn Zuda duguw kɔnɔ,
ani Zeruzalɛmu siradaw ra. A fɔ o ye ko: ‹Aw ye nin jɛnɲɔgɔnya ta kumaw lamɛn, k'a
sira tagama!
7 Sabu k'a ta lon min na ne ka aw bɛmaw labɔ Misiran jamana ra fɔ ka na se bi ma,
ne ka o lasɔmi siɲagako caman, k'a fɔ o ye ko o ye ne ta kuma lamɛn.
8 Nka o ma ne lamɛn, o ma o toro malɔ; o tora o yɛrɛ jusukun ta miirijuguw le kan. O
kosɔn ne tun ko o ye jɛnɲɔgɔnya min sira tagama, nka o m'a tagama, ne ka o jɛnɲɔgɔnya
ta danga kumaw bɛɛ ben o kan.› »
9 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Zuda ta mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw ka janfa dɔ
siri.
10 O kɔsegira o ta fɔlɔfɔlɔ bɛmaw ta terenbariyakow ra, olugu minw tun banna ka ne
ta kuma lamɛn; o tugura ala wɛrɛw kɔ, ka olugu bato. Ne tun ka jɛnɲɔgɔnya min don
ni o bɛmaw ye, Izirayɛlimɔgɔw, ani Zuda mara mɔgɔw ka o jɛnɲɔgɔnya cɛn.
11 «O le kosɔn, Matigi Ala ko: ‹A flɛ, ne bɛna kojugu dɔ ben o kan, o tɛna se ka o yɛrɛ
bɔ kojugu min na. Hali ni o ka kule ka ne wele, ne tɛna o jaabi.
12 Zuda dugu tɔw, ani Zeruzalɛmukaw bɛ wusunan sarakaw* bɔra ala wɛrɛ minw ye,
o bɛna taga kule ka o alaw wele, nka olugu tɛna se ka o kisi o kojugu wagati ra.
13 Sabu aw Zuda mara mɔgɔw, aw ta duguw ka ca cogo min na, aw ta alaw fana
ka ca ten le! Aw Zeruzalɛmukaw, aw ta dugukɔnɔsiraw ka ca cogo min na, aw ka
aw ta sɔnnikɛyɔrɔw lɔlɔ k'a caya ten le, ka to ka marobariya sarakaw bɔ! Aw ka o
sɔnnikɛyɔrɔw lɔ ka Baali* ta jo le sɔn.›
14 «Ele Yeremi, ele kɔni kana daariri kɛ nin mɔgɔw ye tuun; i kana i kan kɔrɔta ka
kule ka ne daari o ye, sabu ni o ka ne wele o ta tɔɔrɔ wagati ra, ne tɛna o jaabi.»

Matigi Ala bɛna a ta oliviyesun ben

15 «Ne ta mɔgɔ kanunin bɛ mun le kɛra ne ta so kɔnɔ tuun,
k'a sɔrɔ a bɛ nin kojugu caman kɛra?
Aw b'a miiri ko dajurutariw ni bɛgan sarakaw bɛ se ka aw ta hakɛw mabɔ aw ra wa?
Yala o bɛ se ka aw bɔsi wa?

16 Matigi Ala tun bɛ aw wele le ko:
Oliviyesunɲuman, denɲumantigi!
Nka mankanba dɔ bɛna bɔ;
a bɛna tasuma don yiri ra k'a yiriborow bɛɛ cɛn.»
17 Fangatigi Ala min tun ka aw turu, ale le ka kojugu latigɛ aw kama, Izirayɛli ta
mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔw ta kojuguw kosɔn, o ka kojugu minw kɛ; sabu o ka wusunan
sarakaw* bɔ Baali* ta jo ye, ka a jusu bɔ.

Yeremi ta mɔgɔw ka janfa siri a kama

18 Matigi Ala k'a yira ne ra, o kosɔn ne k'a lɔn. Ala, i ka o ta kɛwalejuguw yira ne ra.
19 Ne tun bɛ i ko saga derinin, o bɛ tagara ni min ye a fagayɔrɔ ra. Ne tun m'a lɔn ko
o bɛ janfa sirira ne le kama, k'a fɔ ko: «An ye yiri ni a denw bɛɛ halaki! An y'a labɔ
dunuɲa ra mɔgɔ ɲanamanw cɛ ra, mɔgɔ si hakiri kana to a tɔgɔ ra tuun!»
20 Nka Fangatigi Ala ye kititigɛbaga terennin le ye,
a bɛ adamaden jusukunnakow ni a ta miiriyaw bɛɛ sɛgɛsɛgɛ.
Ala, i bɛna i yɛrɛ dimibɔ o ra cogo min na, a to ne ɲa ye o ye,
sabu ne ka ne yɛrɛ karifa ele le ma.
21 O kosɔn Matigi Ala bɛ min fɔ Anatɔtikaw kama, minw tun bɛ i fagayɔrɔ ɲinina, k'a
fɔ ko: «I kana cirayakuma fɔ Matigi Ala tɔgɔ ra, ni o tɛ, an bɛ i faga.»
22 Fangatigi Ala ko olugu ma ko: «Ne bɛna o ta kojugu hakɛ bɔ o ra. O juguw bɛna o
ta kanbelenw faga ni kɛrɛkɛmuru ye, kɔngɔ bɛna o dencɛw, ani o denmusow faga.
23 O tɔ foyi tɛna to. San min na ne bɛna Anatɔtikaw ta kojuguw hakɛw bɔ o ra, o san
na ne bɛna kojuguba le ben o kan.»

12

Yeremi ta ɲininkari

1 «E. Matigi Ala, ele terennin lo tuma bɛɛ;
ne bɛ se ka sɔsɔri kɛ ni ele ye cogo di?
O bɛɛ n'a ta, ne bɛna i ɲininka i ta terenninya ko ra:
Mun le kosɔn mɔgɔjuguw ta kow bɛ ɲa o boro dɛ?
Mun le kosɔn janfamɔgɔw siginin bɛ to ɲasuma ra?
2 I ka o lalaga ka o turu, fɔ o ka lilinw don;
o bɛ wuri ka ɲa fɔ ka den.
I tɔgɔ bɛ o da ra tuma bɛɛ,
k'a sɔrɔ o ta miiriya yɔrɔ ka jan i ra.
3 Matigi Ala, ele kɔni ka ne lɔn, i ɲa bɛ ne ra;
i ka ne sɛgɛsɛgɛ, k'a lɔn ko ne jusukun ta miiriyaw bɛɛ bɛ ele le kan.
Mɔgɔjuguw mina i ko sagaw, i ye taga ni o ye fagariyɔrɔ ra;
o bla danna fagarilon kama!

4 «Jamanadenw ta sukasi bɛna ban tuma juman le sa?
Kongobinw bɛɛ bɛna nugu tuma juman le tuun?
O bɛɛ kɛra jamana mɔgɔw yɛrɛ ta juguya le kosɔn.
Bɛganw, ani kɔnɔw bɛɛ bɛ halakira,
sabu mɔgɔw b'a fɔra ko: ‹An laban bɛna kɛ min ye, Ala tɛ o lɔn.› »

Ala ta jaabiri

5 «Ni sennamanw ta bori ka ele sɛgɛ,
o tuma i bɛna se ka bori ni sotigiw ye cogo di?
Ni ele hakiri tɛ sigi fɔ i ye kɛ yɔrɔ laganfiyanin le ra,
o tuma ni i nana taga sigi Zuridɛn baji ta mankanw cɛ ra don?
6 Sabu hali i yɛrɛ balemaw, ani i ta somɔgɔw,
olugu fana bɛ i janfara;
o bɛ o kan kɔrɔta ka i kɔrɔfɔ.
O kosɔn i kana la o ra,
hali ni o bɛ kumadimanw fɔra i ye.»

Ala k'a kɔ don a ta batoso ni a ta mɔgɔw ra

7 «Ne ka ne kɔ don ne ta batoso ma,
ne banna ne ta mɔgɔw ra;
ne tun bɛ minw kanu ni ne jusukun bɛɛ ye,
ne ka olugu le labla o juguw ye.
8 Ne ta mɔgɔw kɛra ne fɛ

i ko jara bɛ cogo min na kongo kɔnɔ.
O bɛ pɛrɛnna ne kunna,
o le kosɔn ne ka o kɔninya.
9 Yala ne ta mɔgɔw kɛra ne fɛ i ko jori nɔw bɛ duga min na,
fɔ duga tɔw bɛna a lamini fan bɛ ra wa?
Aw ye taga kongosogow bɛɛ lajɛn,
o ye na domuniba kɛ!
10 Bɛganmarabaga caman ka ne ta rɛzɛnforo cɛn,
o ka ne ta foro dɔndɔn;
o ka ne diyanyaforo yɛlɛma
k'a kɛ yɔrɔ lakolonba ye.
11 O k'a cɛn k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye;
o kasibagatɔ le bɛ ne ɲa kɔrɔ, sabu o ta yɔrɔ kɛra yɔrɔ lakolon ye.
Jamana bɛɛ cɛnna,
sabu mɔgɔ tɛ yi min b'a janto a ra.

12 «Cɛnrikɛbagaw bɛ nana
ka bɔ kongokolon kuruw bɛɛ kunna;
sabu Matigi Ala ta kɛrɛkɛmuru bɛna cɛnri kɛ,
k'a ta jamana fan kelen na ka taga a bla a fan dɔ ra.
Danfɛn si tɛna ɲasuma sɔrɔ.
13 O ka siman dan, ka na ŋani kan siman nɔ ra;
o ma tɔnɔ sɔrɔ o ta sɛgɛ ra.
Aw ta simantigɛ bɛna maroya bla aw ra,
sabu Matigi Ala dimina aw kɔrɔ kosɛbɛ!»

Ala bɛna min kɛ Izirayɛli sigiɲɔgɔnw na

14 Matigi Ala ko: «Ne ka jamana min di Izirayɛlimɔgɔw ma, ne ta mɔgɔw, k'a kɛ o ta ye, ne sigiɲɔgɔnjugu minw bɛɛ sera o jamana ma, ne bɛna olugu bɛɛ lawuri ka bɔ o ta jamanaw ra, ka Zuda mara mɔgɔw fana labɔ o cɛ ra.
15 Nka o lawurinin kɔ, ne belen bɛna hina o ra tuun, ka o bɛɛ kelen kelen lasekɔ o sigiyɔrɔ ra, ka o bɛɛ kelen kelen lasekɔ o ta jamana ra.
16 Ni o ka ne ta mɔgɔw ta tagamacogo ladegi ka ɲa, ka kari ni ne tɔgɔ ye k'a fɔ ko: ‹An bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra›, i n'a fɔ o tun ka ne ta mɔgɔw karan ko o ye kari Baali* ta jo tɔgɔ ra cogo min na, o tuma o bɛna sigiyɔrɔ sɔrɔ ne ta mɔgɔw cɛ ra.
17 Nka ni siya min ma ne lamɛn, ne bɛna o siya gbɛn ka bɔ a ta jamana ra, ka o gbɛn, ka o halaki. Matigi Ala ko ten.»

Ala bɛna Zuda mara laben cogo min na

13

(13–20)

Cɛsirinan ta ko

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Taga cɛsirinan dɔ san, min danna ni lɛnfani ye, i ye a siri i yɛrɛ cɛ ra; nka i kana a to ji ye se a ma.»
2 Ayiwa, ne tagara cɛsirinan san, i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ ne ye cogo min na, k'a siri ne yɛrɛ cɛ ra.
3 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun a siŋaga flanan na, ko:
4 «I ka cɛsirinan min san k'a siri i cɛ ra, o ta ka taga ni a ye Efirati ba fan fɛ, i ye taga a dogo farawo dɔ kɔnɔ yi.»
5 Ne tagara a dogo Efirati ba kɔrɔ i n'a fɔ Matigi Ala tun k'a fɔ cogo min na.
6 Wagatijan tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Wuri ka taga Efirati ba ra; ne tun ko i ye taga cɛsirinan min dogo yi, taga o ta.»
7 Ne tagara Efirati ba kɔrɔ, ne tun ka cɛsirinan dogo yɔrɔ min na, ne ka o yɔrɔ wɔgɔbi ka cɛsirinan bɔ. Nka ne k'a ye ko cɛsirinan tun torira, a tɛ foyi ɲa tuun.
8 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun;
9 a ko: «Matigi Ala ko: ‹Ne bɛna Zuda mara mɔgɔw ta yɛrɛbonya cɛn nin cogo le ra, ani Zeruzalɛmukaw ta yɛrɛbonyaba min bɛ o ra.
10 O siya mɔgɔjugu minw bɛ ban ka ne ta kuma lamɛn, minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ jusukun ta miiriyaw ye, ka tugu ala wɛrɛw kɔ, ka o kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o bato, o mɔgɔw bɛna kɛ i ko nin cɛsirinan min tɛ foyi ɲa tuun.

11 Sabu mɔgɔ bɛ cɛsirinan siri a yɛrɛ cɛ ra cogo min na, ne fana tun ka Izirayɛli ta
mɔgɔw siri ne cɛ ra o cogo le ra, ani Zuda ta mɔgɔw bɛɛ, Matigi Ala ko ten, janko o ye
kɛ ne ta mɔgɔw ye, ani ne tɔgɔ bonya sababu, ani ne tandori sababu, ani ne ta nɔɔrɔ;
nka o ma ne lamɛn.› »

Ala ta dimi

12 «Ayiwa, nin kuma fɔ o ye, ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Rɛzɛnjiforogow bɛɛ
kɛra janko o ye fa rɛzɛnji le ra!› O bɛna i jaabi ko: ‹Yala o tuma anw m'a lɔn ko
rɛzɛnjiforogow bɛɛ kɛra janko o ye fa rɛzɛnji ra le wa?›
13 O tuma i bɛna a fɔ o ye ko Matigi Ala ko: ‹Ne bɛna nin jamana mɔgɔw bɛɛ fa;
masacɛ min siginin bɛ Dawuda ta masasiginan kan, ani sarakalasebagaw, ani ciraw, ani
Zeruzalɛmukaw bɛɛ, ne bɛna o bɛɛ fa fɔ ka o ɲanamini.
14 Ne bɛna o gbasi ɲɔgɔn na ka o cici, facɛw ni dencɛw bɛɛ. Matigi Ala ko ten. Ne tɛna
hina, ne tɛna maɲuman, ne tɛna makari mɔgɔ si ra. Foyi le tɛna ne bari ka o halaki.› »

Ala kanminari

15 Aw ye mɛnni kɛ, aw ye aw toro malɔ kosɛbɛ,
aw kana yada,
sabu Matigi Ala le bɛ kumana.
16 Aw ye bonya la Matigi Ala, aw ta Ala kan,
sani a ye na dibi lajigi aw kan,
sani aw sen ye talon
kuruw ra, terebenda dibi ra.
Aw bɛ yeelen makɔnɔna,
nka a bɛna a yɛlɛma k'a kɛ saya dibi le ye,
k'a kɛ dibikuruba ye.
17 Nka ni aw ma lamɛnni kɛ,
ne bɛna dogo ka kasi aw ta yɛrɛbonya kosɔn;
ne bɛna kasi ka ɲaji caman bɔ,
sabu o bɛna Matigi Ala ta sagakuru mina ka taga ni a ye.

Ala ka min fɔ masacɛ ta somɔgɔw ye

18 «A fɔ masacɛ ni masamuso ye ko:
‹Aw ye jigi ka sigi dugu ma,
sabu masafugula min tun ye aw ta masiri ye,
o bɔra aw kun na ka ben.›
19 Jamana woroduguyanfan duguw ta dondaw datugura,
mɔgɔ si tɛ yi min bɛ se ka o dayɛlɛ.
Zuda mara mɔgɔw bɛɛ minana,
o bɛɛ lajɛnnin minana ka taga ni o ye.»

Maroya bɛna Zeruzalɛmu sɔrɔ

20 «Zeruzalɛmu, i ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ,
minw bɛ nana ka bɔ sahiliyanfan fɛ, o flɛ!
Sagakuru min tun dira i ma, o bɛ min?
O sagakuru* min tun ye i ta masiri ye, o bɛ min?
21 Ele yɛrɛ ka minw karan, ka o kɛ i kuntigiw ye,
ni olugu nana sigi i kunna, i bɛna mun fɔ sa?
Yala dimi tɛna ben i kan
i ko muso jigibagatɔ ta dimi wa?
22 Ni i k'a fɔ i yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Mun kosɔn nin kow sera ne ma sa?›
I ta terenbariya caya kojugu le kosɔn,
i ta tagafe kɔrɔtara,
k'a to o benna i kan.

23 «Yala Etiyopika bɛ se k'a fari cogoya yɛlɛma wa?
Walama waraninkala bɛ se k'a siw ɲɛgɛn bɔ a yɛrɛ ra wa?
Aw fana bɛ se ka koɲuman kɛ cogo di,
aw minw derira kojugukɛ ra?
24 Ne bɛna aw janjan
i ko kongokolon fɔɲɔ bɛ binjalan cɛ ka taga cogo min na.

* **13:20 13.20** Sagakuru: O kɔrɔ ye Zeruzalɛmu dugumɔgɔw; o juguw bɛ na o bɛɛ cɛ ka taga ni o ye.

25 «Ele ninyɔrɔ ye nin ye,
ne ka min latigɛ i ye.
Matigi Ala ko ten,
sabu i ɲinana ne kɔ,
ka i jigi la faninya alaw kan.
26 Ne bɛna i ta tagafe kɔrɔta k'a se fɔ i ɲada ma
janko o ye i lebu ye.
27 Ne ka i ta jɛnɛyaw ye, ani i ta cɛkokasiw,
ani i bɛ i ta jatɔyajugu minw kɛ
kongoriw kunna ani kongokɔnɔyɔrɔw ra.
Ne ka i ta ko haramuninw ye.
E, Zeruzalɛmu, bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ,
ele bɛna bɔ i ta saninyabariya ra tuma juman le sa?»

14

Yeremi ka Ala daari sanji ko ra

1 Matigi Ala ka kuma min lase Yeremi ma sanjinabariya ko ra, o le ye nin ye:
2 «Zuda bɛ maɲumankokasi kɛra,
o ta duguw benbenna;
mɔgɔw jusu kasinin sigisiginin bɛ dugu ma;
kasikan le bɛ bɔra Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
3 Matigicɛw bɛ o ta baaradenw ci ka taga ji ɲini;
olugu bɛ taga kɔlɔnda ra, nka o tɛ ji sɔrɔ.
O bɛ sekɔ ni o ta minan lakolon ye,
o kɔnɔnɔfirinin ni o jigi tigɛnin bɛ o kun datugu ka sekɔ ka na.
4 Dugukolo jara fɔ k'a pɛrɛnpɛrɛn,
sabu sanji tɛ benna jamana kɔnɔ.
Sɛnɛkɛbagaw jigi tigɛra,
fɔ o bɛ o kun datugu.
5 Hali minanmuso bɛ den woro kongo kɔnɔ ka taga k'a to yi,
sabu bin tɛ yi.
6 Kongofaliw bɛ lɔlɔ fara kongoriw kunna,
ka to ka fɔɲɔ mina i ko kongowuruw;
o ɲadenw baraka banna
sabu bin tɛ yi.»

7 Mɔgɔw ko:
«E, Matigi Ala, hali ni an ta terenbariya ka an jaraki,
an dɛmɛ i tɔgɔ kosɔn!
An ta lanabariya bonyara,
an ka jurumun kɛ, ka i hakɛ ta.
8 Ele le ye Izirayɛli jigi ye,
ele le ye a bɔsibaga ye a degu wagatiw ra.
Mun kosɔn i bɛna kɛ jamana kɔnɔ i ko lonan,
i ko dugutagabaga min bɛ na su kelen dɔrɔn si, ka taga?
9 Mun kosɔn i bɛ kɛ i ko mɔgɔ min dabari bɛɛ banna,
i ko kɛrɛkɛcɛfari min tɛ se ka mɔgɔ kisi?
O bɛɛ n'a ta, Matigi Ala, i bɛ an cɛ ra,
ele tɔgɔ le bɛ an na;
i kana ban an na!»

Ala ma sɔn ko Yeremi ye daariri kɛ mɔgɔw ye

10 Matigi Ala bɛ min fɔ nin mɔgɔw ma, o ye, ko: «Can ra, yaala ka di o ye. O sen tɛ to yɔrɔ kelen na; o kosɔn Matigi Ala tɛ o fɛ tuun. Sisan kɔni, a bɛna a hakiri to o ta terenbariyaw ra, ka o ta jurumunw hakɛ bɔ o ra.»
11 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «I kana daariri kɛ nin mɔgɔw ye ko ne ye koɲuman kɛ o ye.
12 Hali ni o ka sun don ka ne daari, ne tɛna o kasikan lamɛn. Ni o ka saraka jɛnitaw* ni siman sarakaw* bɔ ne ye, ne tɛna sɔn o ra. Ne bɛna o halaki ni kɛrɛkɛmuru, ni kɔngɔ, ni banajuguw ye.»

13 Ne ko: «E, Dunuŋatigi Ala, a flɛ, ciraw b'a fɔra o ye ko: ‹Kɛrɛ tɛna ben aw kan,
kɔngɔ fana tɛna ben aw kan, sabu Ala bɛna hɛra ŋanaman le di aw ma nin yɔrɔ ra yan.›
»
14 Matigi Ala ka ne jaabi ko: «Ciraw bɛ faninya le fɔra ne tɔgɔ ra. Ne ma o ci, ne
ma foyi fɔ o ye, ne ma kuma don o da ra; faninya sikow, ani kuma gbansanw, ani
mɔgɔlafirikuma minw bɛ bɔ o yɛrɛ ta miiriya ra, o bɛ o cirayakumaw le fɔra aw ye.
15 O kosɔn nin cira minw bɛ kumana ne tɔgɔ ra k'a sɔrɔ ne ma o ci, k'a fɔ ko kɛrɛ
tɛna kɛ nin jamana ra, walama kɔngɔ, Matigi Ala bɛ min fɔ o ciraw kama, o ye nin ye:
Kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ le bɛna o ciraw halaki.
16 O bɛ o cirayakumaw fɔra mɔgɔ minw ye fana, kɔngɔ ni kɛrɛkɛmuru bɛna olugu
faga ka o suw benben Zeruzalɛmu dugukɔnɔsiraw ra; olugu yɛrɛ o, o ta musow o, o
dencɛw o, o denmusow o, mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka o si su don. Ne bɛna o ta juguya ben o yɛrɛ
kan.»

Yeremi ka yafamadaari kɛ

17 Nin kuma fɔ o ye, ko:
«Ne ŋaji ye jigi su ni tere,
a kana lɔ ka ye,
sabu kojuguba benna ne ta dugumɔgɔw kan,
banajuguba dɔ le benna o kan.
18 Ni ne ka taga kongo kɔnɔ,
kɛrɛkɛmuru ka minw faga, olugu suw bɛ yi;
ni ne ka don dugu kɔnɔ,
kɔngɔ ka minw mina fɔ ka o halaki, olugu bɛ yi.
Ciraw, ani sarakalasebagaw bɛ yaala jamana kɔnɔ,
nka o tɛ foyi faamu nin kow ra.»

19 Mɔgɔw ko:
«E, Ala, yala i banna Zuda jamana ra pewu le wa?
Yala Siyɔn dugu lɔgɔ bɔra i ra le wa?
Mun kosɔn i ka tɔɔrɔ ben an kan,
k'a to fla tɛ sɔrɔra an ta tɔɔrɔ ra?
An tun bɛ hɛra le makɔnɔna,
nka a ma na ŋa;
an tun bɛ an ta tɔɔrɔw nɔgɔyawagati le makɔnɔna,
nka o nana kɛ jatigɛba le ye.
20 E, Matigi Ala, an lɔra an ta juguya ra,
ani an bɛmaw ta terenbariya;
sabu an ka jurumun kɛ ka i hakɛ ta.
21 A kɛ i tɔgɔ kosɔn, i kana ban an na;
i kana i ta masasiginan nɔɔrɔman mafiyɛnya!
I hakiri to an na, i kana an ni i ta jɛnŋɔgɔnya cɛn.
22 Siya tɔw ta batofɛn gbansanw bɛɛ ra,
o ra juman kelen le bɛ se ka sanji laben?
Yala sankolo bɛ se ka sanji lana a yɛrɛ ma wa?
Ele tɛ wa, ele Matigi Ala, an ta Ala?
An jigi bɛ i kan,
sabu ele le bɛ nin kow bɛɛ kɛbaga ye.»

15

Jaraki bɛna ben Ala ta mɔgɔw kan

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Hali ni Musa ni Samawilu le nana ka na lɔ ne ŋa
kɔrɔ ka ne daari, ne tɛna sɔn nin mɔgɔw ma tuun. O gbɛn ka bɔ ne ŋa kɔrɔ, o ye taga.
2 Ni o ko i ma ko: ‹O tuma an bɛna taga min le?› I ye o jaabi, ko Matigi Ala ko:
‹Minw ka kan ni banajugu ye, banajugu bɛ olugu faga,
minw ka kan ni kɛrɛkɛmuru ye, kɛrɛkɛmuru bɛ olugu faga,
minw ka kan ni kɔngɔ ye, kɔngɔ bɛ olugu faga,
minw ka kan ni minari ye, olugu bɛ mina ka taga.›
3 «Ne bɛna kojugu suguya naani le ben o kan; Matigi Ala ko ten: O bɛna o faga ni
kɛrɛkɛmuru ye, wuruw bɛ o sogo sama k'a tigɛtigɛ, kɔnɔw bɛ o sogisogi, kongowaraw
bɛ o halaki.

4 Ne bɛna o ta ko kɛ jatigɛkoba ye dugukolo siya tɔw bɛɛ fɛ; ne bɛna o kɛ Ezekiyasi
dencɛ Manase*, Zuda masacɛ ta kojuguw le kosɔn, a tun ka kojugu minw bɛɛ kɛ
Zeruzalɛmu.»

Zeruzalɛmu k'a kɔ don Ala ra

5 «E, Zeruzalɛmu, jɔn le bɛna makari ele ra sa?
Jɔn le bɛna i jusu saaro?
Jɔn le bɛna a ta sira bla
ka faran ka na ele koŋininka?
6 Ele banna ne ra;
Matigi Ala ko ten,
i ka i kɔ di ne ma,
o kosɔn ne ka ne boro bɔ i kama ka i halaki,
sabu ne sɛgɛra sabari ra.
7 Ne bɛna o fiyɛ ni simanfiyɛnan ye ka o labɔ jamana kɔnɔ, ka o janjan,
ka o bɔnɔ o ta denw na.
Ne bɛna ne ta mɔgɔw halaki,
sabu o ma sekɔ ka bɔ o ta sirajuguw kan.
8 Ne sababu ra, o ta muso cɛ saninw cayara
ka tɛmɛ hali kɔgɔjida kɛnkɛn kan.
Ne ka cɛnrikɛbaga ci teregban papa fɛ kɛrɛkɛdenw bamusow kama;
ne barara ka kɔnɔnɔfiri ni jatigɛ cun o kan.
9 Muso min tun ka dencɛ wolonfla woro, o baraka banna,
a nɛnɛkiri minana a ra.
Ale ta tere bɛ ben, k'a sɔrɔ tere ma ban fɔlɔ;
a maroyara, fɔ ka lebu.
Ni o tɔ minw ka to, ne bɛna olugu labla kɛrɛkɛmuru ye
ka o bla o juguw ɲa kɔrɔ.
Matigi Ala ko ten.»

Ala bɛna baraka don Yeremi ta baara ra

10 «E, ne bamuso, bɔnɔ ka ne sɔrɔ sabu i ka ne woro!
Ne le kɛra jamana bɛɛ lajɛnnin ta sɔsɔriw ni a ta kɛrɛw kun ye!
Ne ma juru don mɔgɔ ra, ne ma juru ta mɔgɔ fɛ,
nka bɛɛ bɛ ne dangara.»

11 Matigi Ala ka ne jaabi ko:
«Sigiya t'a ra, ne bɛna i bɔsi
i ta wagatigbɛlɛnw na, ani i degu wagatiw ra:
i juguw yɛrɛ le bɛna na i daari.
12 Yala mɔgɔ bɛ se ka nɛgɛ kari wa,
sahiliyanfan ta nɛgɛ, walama siranɛgɛ?

13 «Ne bɛna a to mɔgɔw ye aw borofɛnw, ani aw ta naforow cɛ, o tɛna foyi sara aw ye;
o bɛ kɛ aw ta jurumunw le kosɔn, aw ka jurumun minw bɛɛ kɛ aw ta jamana kɔnɔ.
14 Ne bɛna a to aw ye taga kɛ aw juguw ta jɔnw ye
jamana dɔ ra, aw ma jamana min lɔn;
sabu ne ta dimi manana i ko tasuma,
o tasuma bɛ manana aw le kama.

15 «Ele ka fɛn bɛɛ lɔn, Matigi Ala;
i hakiri to ne ra, i janto ne ra,
ka ne dimibɔ ne tɔɔrɔbagaw ra;
i kana muŋu ne juguw kɔrɔ fɔ ka na a to o ye ne latunu.
I hakiri to a ra ko ne kɛra mafiyɛnyarifɛn ye ele le kosɔn.
16 Ne ka i ta kumaw sɔrɔ minkɛ, ne ka o domu,
i ta kuma ka ne ninsɔndiya, ka ne jusu diya,
sabu ele tɔgɔ le bɛ ne ra.
E, Matigi Ala, Fangatigi Ala.
17 Ne ma taga sigi ni mɔgɔlɔgɔbɔbagaw ye
ka yɛrɛko ni olugu ye;

---

* **15:4 15.4** Manase ta kow sɛbɛra yɔrɔ minw na: Masacɛw flanan 21.1-16; Kibaroyaw flanan 33.1-20.

i boro baraka ka ne jagboya ka sigi ne kelen na,
sabu i ka ne jusu bɔ kosɛbɛ mɔgɔw kama.
18 Mun kosɔn ne ta sɛgɛ tɛ banna ka ye?
Mun kosɔn ne ta bana tɛ banna ka ye,
a tɛ sɔnna ka kɛnɛya?
Yala i b'a fɛ ka kɛ ni ne ye le i ko bunun min bɛ mɔgɔ janfa wa,
i ko mɔgɔ tɛ se k'a jigi la bunun min ta ji kan?»

19 Ayiwa, Matigi Ala ta jaabi ye nin ye:
«Ni i ka na ne fɛ tuun, ne bɛna i ta,
ka i lɔ i lɔyɔrɔfɔlɔ ra ne ɲa kɔrɔ.
Ni i ka fɛnŋanamanw faran ka bɔ fɛngbansanw na,
o tuma i bɛna kɛ ne ta daramina ye.
O ra, olugu le bɛna sekɔ ka na ele fɛ,
ele le tɛna sekɔ ka taga olugu fɛ.
20 Ne bɛna i kɛ nin mɔgɔw fɛ
i ko siranɛgɛkogo barakaman;
o bɛna i kɛrɛ,
nka o tɛna se i ra,
sabu ne bɛna kɛ ni i ye,
janko ka i kisi, ka i bɔsi;
Matigi Ala ko ten.
21 Ne bɛna i bɔsi ka bɔ mɔgɔjuguw boro,
ne bɛna i kisi ka bɔ mɔgɔ jusu farimanw boro.»

16

Yeremi kɛra kelennamɔgɔ ye

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, k'a fɔ ne ye ko:
2 «I man kan ka muso furu, ka dencɛ walama denmuso sɔrɔ ni a ye nin yɔrɔ ra yan;
3 sabu dencɛw, ani denmuso minw bɛna woro yan, ani o bamuso minw bɛna o woro, ani o facɛ minw bɛna o woro nin jamana kɔnɔ yan, Matigi Ala b'a fɔ olugu ta ko ra, ko:
4 ‹Bana dɔw bɛna o faga, mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka o sanga kɛ, ka o sutara. O suw bɛna kɛ nɔgɔ le ye dugukolo kan. Kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ fana bɛna o halaki. O suw bɛna kɛ kɔnɔw ni kongowaraw ta domuni ye.› »
5 Matigi Ala ko ne ma ko: «I man kan ka don sangabon kɔnɔ, i man kan ka taga sukoya ra, walama ka mɔgɔ su kasi, sabu ne ka ne ta hɛra bɔ nin jamana mɔgɔw kan, Matigi Ala ko ten; ne ta ɲumanya ni ne ta hina bɔra o kan.
6 Mɔgɔbaw, ani mɔgɔ fitiniw bɛɛ bɛna sa nin jamana kɔnɔ; mɔgɔ tɛna o ta sanga kɛ, o su tɛna don kaburu kɔnɔ. Mɔgɔ si tɛna a fari tigɛtigɛ ka tagamasiyɛn kɛ a fari ra o kosɔn, mɔgɔ si tɛna a kun li o kosɔn.
7 Mɔgɔ si tɛna domuni kɛ ni mɔgɔ ye ko a bɛ o tigi jusu saaro, ko sabu a ta mɔgɔ sara, walama ka minnifɛn min ni mɔgɔ ye, ko a bɛ a jusu saaro, ko sabu a facɛ walama a bamuso sara.
8 «I man kan ka taga ɲanagbɛ yɔrɔ ra fana, ka taga sigi ni mɔgɔ dɔw ye ka domuni kɛ, ka min;
9 sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne bɛna ɲagarikanw, ani ninsɔndiyakanw, ani kɔŋɔcɛ ta dɔnkirilakanw, ani kɔŋɔmuso ta dɔnkirilakanw bɛɛ ban nin jamana kɔnɔ aw ta wagati ra, aw yɛrɛ ɲa na.› »

Ala bɛna a ta mɔgɔw gbɛn ka taga jamana wɛrɛ ra

10 «Ayiwa, ni i nana nin kumaw bɛɛ fɔ nin mɔgɔw ye, ni o ko i ma ko: ‹Mun kosɔn Matigi Ala ka nin kojugubaw bɛɛ latigɛ an kama? O tuma an ka terenbariyako juman le kɛ, walama an ka jurumun juman le kɛ Matigi Ala, an ta Ala ra sa?›
11 I ye o jaabi ko: ‹Aw bɛmaw banna ne ra, Matigi Ala ko ten. O tugura ala wɛrɛw kɔ, ka olugu bato, ka o kinbiri gban o kɔrɔ. Nka ne kɔni, o banna ne ra, o ma to ne ta sariya kan.
12 O bɛɛ n'a ta, aw belen ka kojugu kɛ ka tɛmɛ aw bɛmaw kan pewu. Aw bɛɛ bɛ tagama ka kaɲa ni aw yɛrɛ jusukun ta miiriyajuguw le ye; aw tɛ sɔn ka ne lamɛn.
13 O kosɔn ne bɛna aw labɔ nin jamana ra, ka aw firi jamana wɛrɛ ra, aw ni aw bɛmaw si ma jamana min lɔn. Aw bɛna taga ala wɛrɛw bato o yɔrɔ ra su ni tere, sabu ne tɛna makari aw ra tuun.› »

Ala bɛna a ta mɔgɔw lasekɔ

14 «O bɛɛ n′a ta, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na mɔgɔ tɛna a fɔ tuun ko:
‹Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana
ra.›
15 Nka o bɛna a fɔ le ko: ‹Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka
Izirayɛlimɔgɔw lana ka bɔ sahiliyanfan jamana ra, ani ka bɔ jamana tɔw bɛɛ ra, a tun
ka o gbɛn ka taga jamana minw bɛɛ ra.› Sabu ne bɛna o lasekɔ o ta dugukolo kan, ne
tun ka dugukolo min di o bɛmaw ma.
16 «A flɛ, ne bɛna jɛgɛminabaga caman ci, Matigi Ala ko ten, olugu bɛna taga o mina;
o kɔ, ne bɛna donso caman ci, olugu bɛna taga tugu o kɔ kuruw, ani kongoriw bɛɛ kan,
fɔ ka taga don o kɔ farawow kɔnɔ.
17 Sabu ne ɲa bɛ o ta kow bɛɛ ra; o ta ko si ma dogo ne ma, o ta terenbariyaw ma dogo
ne ɲa kɔrɔ.
18 Ne bɛna o ta terenbariyaw, ani o ta jurumunw juru sara o ra fɔlɔ, fɔ siŋaga fla, sabu
o ka ne ta jamana lanɔgɔ ni o ta batofɛnw ye, nin tɛ batofɛn minw na; o ka ne ta yɔrɔ
fa ni batofɛn cɛjugu haramuninw ye.»
19 «E, Matigi Ala, ne ta fanga sɔrɔyɔrɔ, ani ne ta baraka sɔrɔyɔrɔ!
Ele le ye ne dogoyɔrɔ ye wagatigbɛlɛnw na.
Siyaw bɛna na i fɛ
ka bɔ fɔ dugukolo danw na, ka n′a fɔ ko:
‹An bɛmaw ta alaw tun tɛ ala ɲanamanw ye;
batofɛn gbansanw tun lo, minw ma se ka foyi ɲa o ye.
20 Yala adamaden bɛ se ka ala lalaga a yɛrɛ ye wa?
Ɔn-ɔn, sabu o fɛnw tɛ se ka kɛ alaw ye!› »

21 Ala ko: «Ayiwa, a flɛ, ne bɛna o karan;
sisan kɔni, ne bɛna ne ta sebagaya ani ne ta fanga yira o ra;
ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le tɔgɔ ye ko Matigi Ala.»

17

Zuda mara ta mɔgɔw ta jurumun

1 «Zuda mara ta mɔgɔw ta jurumun sɛbɛra ni nɛgɛ le ye,
a sɛbɛra ni lulu dabɔnin le ye*;
a sɛbɛra o jusukun ta walaka kan,
a sɛbɛra o ta sarakabɔnanw gbanw kan.
2 O ra, o dencɛw hakiri bɛna to o sarakabɔnanw na,
o hakiri bɛna to o ta jo musoman Asera ta berew ra,
o ka minw turu yiriba flaburumanw kɛrɛ fɛ, ani kongorijanw kunna,
3 ani kuruyɔrɔw ra, ani kongokɔnɔyɔrɔw ra.
Aw borofɛnw, ani aw ta naforow bɛɛ,
ne bɛna a to mɔgɔw ye o bɛɛ cɛ,
hali aw ta sɔnnikɛyɔrɔw!
Ne bɛ o kɛ aw ta jurumun le kosɔn,
aw ka jurumun minw kɛ aw ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
4 Ne ka jamana min di aw ma, aw yɛrɛ le bɛna a to o bɛ bɔsi aw ra.
Ne bɛna aw lataga jamana dɔ ra, aw ma jamana min lɔn,
ka taga aw kɛ aw juguw ta jɔnw ye;
sabu aw ka ne ta dimi lawuri, i ko tasuma,
tasuma min tɛna faga tuun.»

Ala kelen le ye jigiŋuman ye

5 Matigi Ala ko:
«Mɔgɔ min b′a jigi la adamaden kan, o tigi danganin lo,
min b′a boromala mɔgɔw ma,
k′a ta miiriya bɔ Matigi Ala kan.
6 O tigi bɛ i ko ŋaniyiri min bɛ kongokolon kɔnɔ;
ale tɛna hɛra ye a ɲa ra fiyewu.
A siginin bɛ to kongokolon yɔrɔ janinw le ra yi,
kɔgɔ kabakuruw cɛ ra, mɔgɔ si tɛ yɔrɔ min na.

* **17:1 17.1** A sɛbɛra ni nɛgɛ ye, walama lulu, o kɔrɔ ye ko o sɛbɛrinɔ tɛ tunu ka ye.

7 «Nka mɔgɔ min b’a jigi la Matigi Ala kan,
ni Matigi Ala ye mɔgɔ min jigiya ye, o tigi ta ɲana.
8 A bɛ i ko yiri min turura jida ra,
min bɛ a ta lilinw don ka taga ji fan na;
a tɛ bɔ fundɛninwagati kala ma,
a flaburuw kɛnɛ lo tuma bɛɛ.
Hali ni sanji ma na san min na, a tɛ hami,
a fana bɛ den wagati bɛɛ.»

Minw bɛ ban Matigi Ala ra

9 «Janfa bɛ adamaden jusukun na ka tɛmɛ fɛn bɛɛ kan,
fla tɛ yi, min bɛ se k’a kɛnɛya.
Jɔntigi le bɛ se ka adamaden jusukun cogo lɔn?
10 Ne Matigi Ala, ne bɛ mɔgɔ jusukun sɛgɛsɛgɛ,
k’a kɔnɔnɔkow bɛɛ jate mina,
janko ka bɛɛ sara ka kaɲa ni a tagamacogo ye,
ka bɛɛ sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye.

11 «Wɔlɔnin ma fan minw la, a bɛ taga biri o kan;
mɔgɔ min bɛ naforo sɔrɔ terenbariya ra, o tigi fana ta bɛ ten.
K’a si to a cɛmancɛ ra, a bɛ ta ka bɔ a ta naforo kɔrɔ,
a ta kow bɛ laban i ko naloman ta kow.

12 «Masasiginan nɔɔrɔman dɔ bɛ yi, min kɔrɔtanin lo tuma bɛɛ;
an ta Ala ta batoso saninman bɛ o yɔrɔ le ra.
13 E, Matigi Ala, ele min ye Izirayɛli jigi ye,
ni mɔgɔ o mɔgɔ ka ban ele ra, o tigi bɛna maroya le.
Minw bɛ o yɛrɛ mabɔ ele Ala ra olugu tɔgɔ bɛ to dugukolo buguri ra;
sabu o banna bununji ɲanaman na, min ye Matigi Ala ye.»

Yeremi ta Aladaari

14 «E, Matigi Ala, ne kɛnɛya, ni o kɛra, ne bɛna kɛnɛya;
ne kisi, ni o kɛra, ne bɛna kisi,
sabu ne ta tandori kun ye ele le ye.

15 «A flɛ, o b’a fɔra ne ma ko:
‹Matigi Ala ta kuma ko kɛra di le?
A ka min fɔ, a ye o kɛ!›
16 Nka ne kɔni, ne ma ban ka tugu ele kɔ,
ka kɛ i ta sagagbɛnbaga ye.
Ne tun t’a fɛ nin tɔɔrɔ ye se o ma; i yɛrɛ ka o lɔn.
Kuma o kuma bɛ bɔ ne da ra, i ka o bɛɛ lɔn,
a si ma dogo i ma.
17 I kana kɛ ne fɛ jatigɛko ye;
sabu ni kojugu ka se ne ma, ne dogoyɔrɔ ye ele le ye.
18 A to ne tɔɔrɔbagaw le ye maroya,
nka ne yɛrɛ kana maroya;
olugu jigi le ye tigɛ,
nka ne yɛrɛ jigi kana tigɛ.
Kojugu lase o ma,
ka cɛnri ben o kan fɔ siɲaga fla.»

Ala ta mɔgɔw ma Nɛnɛkirilon jate

19 Matigi Ala k’a fɔ ne ye ko: «Dugu donda min tɔgɔ ye ko Jamanadenw ta donda, Zuda masacɛw bɛ don ka bɔ da min fɛ, taga lɔ o da ra. O kɔ, i ye taga lɔ Zeruzalɛmu dugu donda tɔw bɛɛ ra ten.
20 I y’a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, aw Zuda masacɛw, ani aw Zuda mara mɔgɔw bɛɛ, ani aw Zeruzalɛmukaw bɛɛ, aw minw bɛ tɛmɛ nin daw fɛ!
21 Matigi Ala ko: Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana to ka doniw ta Nɛnɛkirilon* na, ka don ni doniw ye Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
22 Aw kana bɔ ni doni ye aw ta bonw kɔnɔ fana Nɛnɛkirilon na, aw kana baara si kɛ; aw ye Nɛnɛkirilon kɛ lon saninyanin ye, i n’a fɔ ne tun k’a fɔ aw bɛmaw ye cogo min na.

23 « ‹Nka o ma sɔn ka ne lamɛn, o ma o toro malɔ. O ka o kun gbɛlɛya, ka ban ka
mɛnni kɛ, o ma sɔn ne ta ladirikan ma.
24 « ‹Ayiwa, ni aw sɔnna ka ne lamɛn can ra, Matigi Ala ko ten, ni aw ma don ni doniw
ye nin dugu dondaw fɛ Nɛnɛkirilon na, ni aw ka Nɛnɛkirilon kɛ lon saninyanin ye, ni
aw ma baara si kɛ o lon na kɔni,
25 o tuma masacɛw ni fagamaw bɛna to ka tɛmɛ nin dugu dondaw fɛ. O bɛna sigi
masacɛ Dawuda ta masasiginan kan; o bɛna don sowotorow kɔnɔ, ka yɛlɛ sow kan,
olugu ni o ta jamana ɲamɔgɔw, ani Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu dugumɔgɔw;
mɔgɔw bɛna sigi nin dugu kɔnɔ wagati bɛɛ.
26 Ni o kɛra, mɔgɔw bɛna na ka bɔ Zuda duguw ra, ani Zeruzalɛmu kɛrɛfɛduguw ra, ani
Boniyaminu ta mara ra, ani jamana dugumayanfan na, ani kuruyɔrɔw ra, ani jamana
woroduguyanfan na, ka na saraka jɛnitaw*, ani saraka wɛrɛw, ani siman sarakaw*, ani
wusunan sarakaw* bɔ, ka barakalari sarakaw* bɔ Matigi Ala ta so kɔnɔ.
27 Nka ni aw ma ne lamɛn, ni aw ma Nɛnɛkirilon kɛ lon saninman ye, ni aw ka to ka
doniw ta ka don Zeruzalɛmu dugu dondaw fɛ Nɛnɛkirilon na, o tuma ne bɛna tasuma
don dugu dondaw ra; tasuma bɛna Zeruzalɛmu masabonbaw jɛni, a fana tɛna faga
tuun.› »

18

Adamaden bɛ Ala boro kɔnɔ i ko bɔgɔdaga

1 Matigi Ala ka kuma min lase Yeremi tuun, o ye nin ye; a ko a ma ko:
2 «I wuri ka taga dagalalagabaga ta so. Ni i sera yi, ne bɛna ne ta kuma lase i ma.»
3 Ne tagara dagalalagabaga ta so, ka taga a sɔrɔ a bɛ daga dɔ lalagara dagalalaganan
kan.
4 Ne nana a ye ko tuma dɔw ra, a b'a fɛ ka daga min lalaga, o daga tɛ ɲa a boro, sabu
tuma dɔ bɔgɔ bɛ kɛ ten dagalalagabaga boro. Ayiwa, ni a kɛra ten, a bɛ o daga yɛlɛma
k'a kɛ daga suguya wɛrɛ ye, suguya min ka di a yɛrɛ ye.
5 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko:
6 «E, Izirayɛlimɔgɔw, yala ne tɛ se ka aw kɛ i ko nin dagalalagabaga b'a kɛra cogo min
na wa? Matigi Ala ko ten. Aw bɛ ne boro i ko bɔgɔ bɛ dagalalagabaga boro kɔnɔ cogo
min na, aw Izirayɛlimɔgɔw!
7 «Ne bɛ se k'a fɔ siya dɔ ta ko ra, walama jamana dɔ ta o ra, ko ne bɛna a wuri ka
bɔ a nɔ ra, k'a ci, k'a halaki;
8 nka ne ka o kuma fɔ o siya min na, ni o siya k'a ta juguya dabla, o tuma ne tun ka
kojugu min latigɛ a kama, ne bɛ o dabla.
9 Ne bɛ se k'a fɔ fana siya dɔ ta ko ra, walama jamana dɔ ta ko ra, ko ne bɛna o siya
lɔ, k'a sabati.
10 Nka ni o siya ka kojugu kɛ ne ɲa kɔrɔ, ni o ma sɔn ka ne lamɛn, o tuma ne tun ka
koɲuman min latigɛ o ye, ne bɛ o dabla.
11 «Ayiwa, sisan a fɔ Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ye, ani Zeruzalɛmukaw, ko Matigi Ala ko:
‹Ne bɛ kojugu dɔ labɛnna aw kama, ne bɛ ko dɔ ŋaninya aw kama. O ra aw bɛɛ ye sekɔ
ka bɔ aw ta sirajuguw kan, ka aw tagamacogow, ani aw ta kɛwalew ɲa.›
12 «Nka o ko: ‹I kana i yɛrɛ sɛgɛ! Ni an yɛrɛ ka min ŋaninya, an bɛna o le kɛ; an bɛna
tagama ka kaɲa ni an yɛrɛ jusukun ta miirijuguw le ye.› »

Izirayɛlimɔgɔw ɲinana Ala kɔ

13 O kosɔn Matigi Ala ko:
«Aw ye ɲininkari kɛ siyaw cɛ ra;
jɔn le ka nin ko ɲɔgɔn mɛn ka ye?
Izirayɛli, sunguru kanunin* ka kojuguba kɛ.
14 Ji min bɛ lɔ farakuru kunna Liban jamana ra,
yala o bɛ se ka ban ka ye wa?
Jisuma min bɛ woyo ka bɔ fɔ yɔrɔjan,
yala o bɛ se ka ja ka ye wa†?
15 Ne ta mɔgɔw kɔni ɲinana ne kɔ.
O bɛ taga wusunan sarakaw* bɔ batofɛn gbansanw ye.
O kosɔn o sen bɛ talon o ta sira kan,
fɔ o bɛ sirakɔrɔ bla,
ka tɛmɛ sira wɛrɛw fɛ,
sira minw man ɲi.

---

* **18:13 18.13** Sunguru kanunin, o ye Zeruzalɛmu ye. † **18:14 18.14** Nin kumaw fɔra cogo wɛrɛ ra Kitabu dɔw kɔnɔ.

16 O ka o ta jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye,
ka o kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye tuma bɛɛ;
mɔgɔ o mɔgɔ bɛ tɛmɛ, o tigi bɛ kabakoya,
fɔ a b'a kun kɔmi.
17 Ne bɛna o labori o juguw ɲa, ka o janjan,
i ko terebɔyanfan fɔɲɔ bɛ fɛnw yɛrɛgɛ cogo min na.
O ta ɲagbanlon na, ne bɛna ne kɔ le di o ma,
ne tɛna ne ɲa di o ma.»

Mɔgɔw ta ŋaninyajugu, ani Yeremi ta Aladaari

18 O ko: «Aw ye na, an ye dabarijugu dɔ siri Yeremi kama. An tɛna fɔn sarakalasebaga ra min bɛ an karan sariya ra, an tɛna fɔn hakiritigi ra min bɛ an ladi, an tɛna fɔn cira ra min bɛ an waaju. Aw ye na, an ye Yeremi laben ni an ta nafigiya kumaw ye. An kana an janto a ta kumaw si ra tuun.»
19 «E, Matigi Ala, i janto ne kumakan na,
ne kɛrɛbagaw ta kuma lamɛn!
20 Yala koɲuman ka kan ka sara ni kojugu ye wa?
Sabu o ka dinga sogi ne ɲa.
Ala, i hakiri to a ra ko ne lɔra i ɲa kɔrɔ
ka kuma i fɛ olugu ta ɲa le kosɔn,
janko ka i ta dimi mabɔ o ra.
21 Ayiwa, a to kɔngɔ ye ben o ta denw kan;
kɛrɛkɛmuru ye o faga.
O ta musow ye bɔnɔ o ta denw na, o ye kɛ muso cɛ saninw ye;
sabu banajugu bɛna ben o ta cɛw kan ka o faga,
kɛrɛkɛmuru bɛ o ta cɛdenw faga kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
22 Ni i nana bara ka benkannikɛbagaw lana o kama tuma min na,
kulekanw ye bɔ o ta sow kɔnɔ,
sabu o ka dinga sogi janko ne ye ben o kɔnɔ,
o ka janw dogo k'a la janko ne senw ye mina o ra.

23 «Nka ele kɔni, Matigi Ala, o ka jɛn min o min siri janko ka ne faga,
ele ka o bɛɛ lɔn.
I kana sɔn ka o ta terenbariyaw yafa o ma,
i kana o ta jurumunw jɔsi ka bɔ i ɲa kɔrɔ,
o ye bɔ ka ben i ɲa kɔrɔ,
ni i ta dimi wagati sera, i ye wuri o kama.»

19

Daga cinin tagamasiyɛn

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Taga bɔgɔdaga dɔ san dagalalagabaga fɛ; o kɔ, i ye taga dugu cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebaga cɛkɔrɔba dɔw wele,
2 aw ye bɔ ka taga Bɛni Hinɔmu ta dingakolonba yɔrɔ ra, donda min bɛ wele ko Dagakolonw ta donda, aw ye taga o donda ra. Ni aw sera yi, ne bɛ kuma min fɔ i ye, i ye pɛrɛn ka o fɔ.
3 I b'a fɔ o ye ko: ‹Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, aw Zuda masacɛw, ani aw Zeruzalɛmukaw! Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Ne bɛna kojuguba dɔ ben nin yɔrɔ kan; ni mɔgɔ o mɔgɔ toro nana o mɛn, o tigi bɛna kabakoya fɔ ka manwu.
4 Sabu o banna ne ra, ka nin yɔrɔ yɛlɛma k'a kɛ yɔrɔ gbansan ye. O ka wusunan sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye, olugu yɛrɛ ni o bɛmaw ni Zuda masacɛw si tun ma ala minw lɔn. O bagara mɔgɔ jarakibari caman ma, ka o faga nin yɔrɔ ra yan.
5 O ka sɔnnikɛyɔrɔw lalaga Baali* ta jo ye, ka o dencɛw jɛni tasuma ra ka o kɛ saraka jɛnitaw* ye ka Baali ta jo sɔn, k'a sɔrɔ ne ma o fɔ o ye, ne ma o kuma ɲɔgɔn fɔ o ye, o ko yɛrɛ ma don ne ta miiriya ra ka ye.
6 « ‹Ayiwa, o kosɔn, a flɛ, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na nin yɔrɔ tɛna wele tuun ko: Tofɛti, walama ko: Bɛni Hinɔmu dingakolonba, nka a bɛna wele le ko: kannatigɛri dingakolonba.
7 Ne bɛna Zuda ni Zeruzalɛmu ta kolatigɛninw cɛn nin yɔrɔ ra. Ne bɛna a to o juguw ye o faga ni kɛrɛkɛmuru ye; minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina, ne bɛna o don olugu boro; ne bɛna o sogo kɛ kɔnɔw, ani kongowaraw ta domuni ye.
8 Ne bɛna nin dugu kɛ yɔrɔ lakolon ye, ka mɔgɔw kabakoya fɔ o bɛ filen fiyɛ. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka tɛmɛ a kɔrɔ, o tigi bɛna kabakoya fɔ ka filen fiyɛ a ra a ta tɔɔrɔw bɛɛ kosɔn.

9 Ne bɛna o jagboya o ye o dencɛw, ani o denmusow sogo domu. O yɛrɛ fana bɛna
ɲɔgɔn sogo domu; o wagati b'a sɔrɔ o jugu minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina, olugu ka o ta
dugu lamini ka o degu kosɛbɛ.›

10 «Ayiwa, o kɔ, cɛkɔrɔba minw tun tagara ni i ye, i ye bɔgɔdaga ci olugu ɲa na,
11 k'a fɔ o ye ko Fangatigi Ala ko: ‹Ne bɛna nin mɔgɔw, ani nin dugu ci tan le, i n'a
fɔ mɔgɔ bɛ bɔgɔdaga ci cogo min na; ni a cira, a tɛ se ka lalaga tuun. O bɛna suw don
Tofɛti, sabu sudonyɔrɔ tɛna sɔrɔ yɔrɔ wɛrɛ ka mɔgɔw su don.
12 « ‹Ne bɛna o le kɛ nin jamana ni a mɔgɔw ra; Matigi Ala ko ten. Ne bɛna nin dugu
kɛ i ko Tofɛti kɛra cogo min na.
13 O tun bɛ wusunan sarakaw* bɔra Zeruzalɛmu ta bonw, ani Zuda masacɛw ta bon
minw bɛɛ kunna ka sankolokɔnɔfɛnw bato, ani ka rɛzɛnji sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye,
ne bɛna o bonw kɛ yɔrɔ saninyabariw ye, i ko Tofɛti ta yɔrɔ.› »

14 Ayiwa, Yeremi bɔra Tofɛti yɔrɔ ra, Matigi Ala tun k'a ci yɔrɔ min na ka taga
cirayakumaw fɔ. A tagara lɔ Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ ra k'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye ko:
15 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne tun ka kojugu minw bɛɛ fɔ nin dugu kama,
ani a kɛrɛfɛduguw bɛɛ, ne bɛna o kojugu ben o kan, sabu o ka o kun gbɛlɛya, ka ban ka
ne ta kumaw lamɛn.› »

20

Yeremi blara kaso ra

1 Yeremi tun bɛ nin cirayakuma minw fɔra, Imɛri dencɛ Pasuri, min tun ye
sarakalasebaga ye ani Matigi Ala ta batoso kɔrɔsibagaw kuntigi, ale ka o kumaw mɛn.
2 Pasuri ka cira Yeremi bugɔ, k'a senw don nɛgɛ ra k'a bla Matigi Ala ta batoso
sanfɛyɔrɔ donda kɔrɔ, min bɛ wele ko Boniyaminu ta donda.
3 Nka o dugusagbɛ, Pasuri ka Yeremi senw bɔ nɛgɛ ra k'a labɔ kaso ra. Yeremi k'a fɔ
a ye ko: «Matigi Ala tɛ ele wele tuun ko: ‹Pasuri›, a bɛ i wele le ko: ‹Magɔri Misabibu›,
ko: ‹siranyakoba bɛ fan bɛɛ ra›.
4 Sabu Matigi Ala ko: ‹Ne bɛna siranyakoba le ben ele kan, ele ni i teriw bɛɛ. O juguw
ta kɛrɛkɛmuru bɛna o faga ele yɛrɛ ɲa na. Ne bɛna Zuda mara bɛɛ don Babilɔni masacɛ
boro fana; ale bɛna o cɛ ka taga ni o ye Babilɔni, ka taga o faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
5 Nin dugu ta fɛn maraninw bɛɛ, ani o ta baara tɔnɔ bɛɛ, ani o ta fɛn nafamanw bɛɛ,
ani Zuda masacɛw ta naforo bɛɛ, ne bɛna o bɛɛ don o juguw boro; olugu bɛna ben o
kan ka o fɛnw bɛɛ cɛ ka taga ni o ye Babilɔni.
6 Ele Pasuri kɔni, ele ni i ta somɔgɔw bɛɛ, o bɛna aw mina ka taga ni aw ye. Ele
bɛna taga Babilɔni; i bɛna sa yi, o bɛna i su don yi, ele ni i teriw bɛɛ, i ka i ta faninya
cirayakumaw fɔ minw ye.› »

Ala ta kuma fɔri ka tɔɔrɔ min la Yeremi kan

7 E, Matigi Ala, i ka ne nɛgɛ ka ne sɔrɔ,
ne fana sɔnna nɛgɛri ma;
i ka ne mina jagboya ra
ka se sɔrɔ ne kan.
Ne kɛra yɛrɛkofɛn le ye lon bɛɛ;
bɛɛ bɛ ne lɔgɔbɔ.
8 Ni ne bɛ kuma tuma o tuma, fɔ ne ye kule le;
ne bɛ pɛrɛn ka mɔgɔw ta jusukungbɛlɛya ni o ta tɔŋɔri fɔ.
Matigi Ala ta kuma fɔri
bɛ mafiyɛnyari ni lɔgɔbɔri le lase ne ma.
9 Ayiwa, ni ne ko, ko ne tɛna a ko fɔ tuun,
walama ko ne tɛna kuma a tɔgɔ ra tuun,
a ta kuma bɛ ne jɛni ne jusukun na i ko tasuma,
a bɛ i ko tasuma le donna ne kolow kɔnɔ;
ne b'a fɔ ko ne b'a kun ne yɛrɛ ra,
nka ne baraka bɛ ban, ne tɛ se.

Yeremi k'a yɛrɛ karifa Ala ma

10 Jama bɛ kumajugu minw fɔra ne ma, ne bɛ o mɛnna:
«Siranyakobaw bɛ fan bɛɛ ra!
Aw y'a ko fɔ! An y'a ko fɔ ɲamɔgɔw ye!»
Ne teriw bɛɛ bɛ ne kɔrɔsira k'a flɛ ni ne bɛna ben.
Dɔw ko: «A bɛ se ka kɛ ko dɔ bɛna a nɛgɛ,

ni o kɛra, an bɛna se sɔrɔ a kan,
ka an yɛrɛ dimibɔ a ra!»
11 Nka Matigi Ala bɛ ne fɛ i ko kɛrɛkɛcɛfari;
o kosɔn ne nɔgbɛnbagaw bɛ talon ka ben,
o tɛ se sɔrɔ.
O bɛna maroya kosɛbɛ sabu o tɛna se sɔrɔ;
o kun suurunin bɛna to tuma bɛɛ,
mɔgɔ tɛna ɲina o ta maroya kɔ ka ye.

12 Fangatigi Ala bɛ mɔgɔ terennin sɛgɛsɛgɛ,
a b′a kɔnɔnɔkow ni a jusukunnakow bɛɛ lɔn.
Ala, ni i bɛ i yɛrɛ dimibɔ o ra tuma min na, a to ne ɲa ye o ye,
sabu ne ka ne yɛrɛ to ele le boro.

13 Aw ye dɔnkiri la Matigi Ala ye,
aw ye Matigi Ala tando;
sabu a bɛ fagantanw nin kisi,
ka bɔ kojugukɛbagaw boro.

Yeremi ta jusukasikumaw

14 Ne worora lon min na,
Ala ye o lon danga!
Ne bamuso ka ne woro lon min na,
Ala kana baraka don o lon na!
15 Cɛ min tagara o kibaro fɔ ne facɛ ye,
Ala ye o cɛ danga!
Min k′a fɔ ko: «I ka den sɔrɔ, dencɛ lo,»
fɔ ka ne facɛ ninsɔndiya kosɛbɛ,
16 o cɛ ye kɛ i ko Matigi Ala ka dugu minw ci,
ni a ma sɔn ka hina o ra.
Sɔgɔmada fɛ a ye kulecikanw mɛn,
teregban fɛ a ye kɛrɛmankanw le mɛn!
17 Mun na a m′a to ne ye sa ne bamuso kɔnɔ?
O ra ne bamuso tun bɛ kɛ ne ta kaburu ye,
a lasiritɔ tun bɛ to ten wagati bɛɛ!
18 Mun kosɔn ne bɔra ne bamuso kɔnɔ
ka na to sɛgɛ ni jusukasi ra,
fɔ ka taga ne ta dunuŋalatigɛ ban maroya ra?

Zuda ni Zeruzalɛmu ta tɔɔrɔ kow

21

(21–29)

Ala ka masacɛ Sedesiyasi jaabi

1 Matigi Ala ka nin kuma le lase Yeremi ma, wagati min masacɛ Sedesiyasi* ka Malikiya
dencɛ Pasuri, ani Maseya dencɛ sarakalasebaga Sofoni ci Yeremi fɛ, ka taga a fɔ a ye ko:
2 «Sabari ka Matigi Ala ɲininka an ye, sabu Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari bɛ kɛrɛ
ra ni an ye†. A bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala bɛna a ta kabakoba dɔ kɛ an ye i n′a fɔ a derira
k′a kɛ cogo min na, janko Nebukadinɛsari ye faran an na.»
3 Yeremi ka o jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ Sedesiyasi ye,
4 ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹A flɛ, kɛrɛkɛminan minw bɛ aw boro, aw bɛ
Babilɔni masacɛ ni Babilɔnikaw kɛrɛra ni minw ye, sabu o ka aw ta dugu lamini, ayiwa,
o kɛrɛkɛminanw ɲasinna aw ta dugu kɔfɛyɔrɔ ma, nka ne bɛna o yɛlɛma ka o ɲasin
dugu yɛrɛ kɔnɔnɔyɔrɔ ma.
5 Ne yɛrɛ bɛna aw kɛrɛ ni ne ta sebagaya ni ne ta fanga ye, ne diminin, ani ne jusu
gbannin, ani ne jusu bɔninba.
6 Ne bɛna nin dugu kɔnɔfɛnw bɛɛ kɛrɛ, adamaden fara bɛganw kan; bana juguba dɔ
bɛna o faga.

---

* **21:1 21.1** Sedesiyasi tun ye Yoziyasi dencɛ sabanan ye; ale le kɛra Zuda masacɛ laban ye Zeruzalɛmu (Masacɛw flanan 24.17–25.7 flɛ). † **21:2 21.2** Zuda mara ta mɔgɔw, ani Babilɔnikaw ta kɛrɛ: Masacɛw flanan 24.20–25.11; Kibaroyaw flanan 36.11-21.

7 Matigi Ala ko ten; o kɔ, min ye Zuda masacɛ Sedesiyasi ye, ani a ta jamana ɲamɔgɔw,
ani jamanadenw, ani minw bɔsira banajuguw, ani kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ boro, ne bɛna
olugu don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari boro, ka o don o juguw boro, ani min o min
bɛ o fagayɔrɔ ɲinina. Nebukadinɛsari bɛna o faga ni kɛrɛkɛmuru ye; a tɛna makari o
ra, a tɛna sabari, a fana tɛna hina.›
8 «Min ye nin dugumɔgɔw ye, a fɔ olugu ye ko Matigi Ala ko: ‹A flɛ, ne bɛ ɲanamanya
sira ni saya sira bla aw kɔrɔ.
9 Ni min o min ka to dugu kɔnɔ, kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajugu bɛna o faga; nka
Babilɔnika minw ka aw ta dugu lamini, ni mɔgɔ min ka bɔ ka taga a yɛrɛ di olugu ma,
o tigi bɛ kisi, a ta kisiri le bɛ kɛ a ta nafa ye.
10 Sabu ne ka ne ɲa sin nin dugu ma janko ka kojugu le kɛ a ra, koŋuman tɛ; Matigi
Ala ko ten. Ne bɛ nin dugu don Babilɔni masacɛ boro, ko a y'a jɛni.› »

Ala ka kankari la masacɛ ta somɔgɔw ye

11 Zuda masacɛ ta somɔgɔw,
aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
12 Dawuda ta somɔgɔw, Matigi Ala ko:
«Aw ye kiti tigɛ can kan lon o lon.
Mɔgɔw bɛ ben minw kan ka o borofɛnw cɛ,
aw ye olugu bɔsi a tɔŋɔbagaw boro.
Ni o tɛ, ne ta dimi bɛna mana ka aw jɛni i ko tasuma,
mɔgɔ fana tɛna se ka o tasuma faga;
ne bɛna o kɛ aw ta kɛwalejuguw le kosɔn.

13 «Ne ni aw bɛ ɲɔgɔn na, aw kurufurancɛ mɔgɔw,
aw minw siginin bɛ farakuru kan kɛnɛgbɛba ra!
Matigi Ala ko ten.
Aw minw b'a fɔra ko: ‹Jɔn bɛ se ka jigi ka na anw kama yan?
Jɔn bɛ se ka na don fɔ anw ta dogoyɔrɔw ra yan?›
14 Ayiwa, ne bɛna aw sara
ka kaŋa ni aw ta kɛwalew ye,
Matigi Ala ko ten.
Ne bɛna tasuma dɔ don aw ta yiritu kɔnɔ,
ka aw jɛni aw fan bɛɛ ra.»

22

Ala ka Yeremi ci Zuda masacɛ ta somɔgɔw kama

1 Matigi Ala ko: «Taga Zuda masacɛ ta so, i ye taga nin kuma fɔ a ye.
2 A fɔ ko: ‹Ele ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, ele Zuda masacɛ, min sigira Dawuda ta
masasiginan kan, ele ni i ta jamana ɲamɔgɔw, ani i ta mɔgɔ tɔ minw bɛɛ bɛ to ka don
nin daw fɛ.
3 Matigi Ala ko: Aw ye can ni terenninya sira tagama. Aw ye mɔgɔ tɔŋɔninw bɔsi ka
bɔ o tɔŋɔbagaw boro, aw kana lonanw, ani feritaw, ani muso cɛ saninw minako juguya,
aw kana jusukungbɛlɛyako kɛ o ra, aw kana mɔgɔ jarakibari faga nin jamana ra yan.
4 Sabu ni aw ka nin kumaw sira tagama can yɛrɛ ra, o tuma masacɛ dɔw belen bɛna to
ka sigi Dawuda nɔ ra a ta masasiginan kan, ka to ka don nin so dondaw fɛ o ta sowotorow
kɔnɔ, ani o ta sow kan, olugu ni o ta jamana ɲamɔgɔw, ani o ta jamana mɔgɔw.
5 Nka ni aw ma sɔn ka nin kumaw lamɛn, ne bɛ kari ne yɛrɛ tɔgɔ ra, Matigi Ala ko
ten, ko nin so bɛna kɛ tomo le ye.› »
6 Sabu Matigi Ala bɛ min fɔra Zuda masacɛ ta so ta ko ra, o ye nin ye; a ko:
«Ele bɛ ne fɛ i ko Galadi mara,
i ko Liban kuru kuncɛmayɔrɔ;
nka o bɛɛ n'a ta, ne bɛna i kɛ kongokolonyɔrɔ le ye,
ka i kɛ dugu lakolon ye.
7 Ne bɛna cɛnrikɛbaga dɔw labɛn i kama;
o bɛɛ ta baarakɛminan bɛ o boro.
O bɛna i ta masaso sɛdiriyiriw bɛɛ ra cɛŋumanw tigɛtigɛ,
ka o firi tasuma ra.
8 «Siya camanba bɛna tɛmɛ nin dugu kɛrɛ fɛ; mɔgɔw bɛna to ka ɲɔgɔn ɲininka ko:
‹Mun kosɔn Matigi Ala ka nin ko ɲɔgɔn kɛ nin duguba ra sa?›
9 Mɔgɔw bɛna o jaabi ko: ‹A ka nin kɛ sabu o banna Matigi Ala, o ta Ala ta jɛnŋɔgɔnya
ma, ka taga o kinbiri gban ala wɛrɛw kɔrɔ ka olugu bato.› »

Kuma min fɔra Salumu ta ko ra

10 Min sara* aw kana o su kasi,
aw kana aw yɛrɛ ɲanasisi o kosɔn.
Min minana ka taga†, aw ye kasi o le kosɔn,
sabu a tɛ sekɔ tuun,
a ɲa tɛna la a worojamana kan tuun.
11 Matigi Ala ka kuma min fɔ masacɛ Salumu ta ko ra, Yoziyasi dencɛ min tun kɛra
masacɛ ye a facɛ Yoziyasi nɔ ra, ka sɔrɔ ka bɔ nin jamana ra, o kuma ye nin ye ko: «Ale
tɛ sekɔ yan tuun;
12 o k'a mina ka taga ni a ye yɔrɔ min na, a bɛna sa yi, a tɛna nin jamana ye tuun.»

Kuma min fɔra Yehoyakimu ta ko ra

13 «Mɔgɔ min bɛ a ta so lɔ, ni a tɛ terenninya jate,
ka a sanfɛbon lɔ ni a tɛ can sira jate,
a mɔgɔɲɔgɔnw bɛ baara kɛ a ye, nka a tɛ foyi di o ma,
a tɛ o ta sara di o ma,
bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ‡.
14 A b'a fɔ ko: ‹Ne bɛna sankaso belebele dɔ lɔ ne yɛrɛ tɔgɔ ra,
k'a sanfɛbonw kɔnɔ bonya,
ka finɛtiriw bɔ a ra ka ɲa,
ka sɛdiriyirifɛrɛnw la a kɔnɔ,
k'a kɔnɔnɔyɔrɔ mun k'a wulen k'a ɲa.›
15 Ele b'a miiri ko sɛdiriyiri caman sɔrɔri le bɛna i ta masaya sabati wa?
Yala ele facɛ fana tun tɛ domuni kɛra, ka min, i ko mɔgɔ tɔw wa?
O bɛɛ n'a ta, a tun bɛ can ni terenninya sira tagama;
o ra, a ta kow fana ɲana.
16 A tun bɛ ɲanibagatɔw, ani fagantanw ta kiti tigɛ ka ɲa,
o kosɔn a ta kow bɛɛ tun ka ɲi.
Ayiwa, o kɛwale ɲɔgɔn le b'a yira ko mɔgɔ ka ne Ala lɔn;
Matigi Ala ko ten.

17 «Nka ele ɲa tɛ foyi ra, i jusukun tɛ foyi miiri
ni i yɛrɛ ta nafa dɔrɔn tɛ,
ani ka baga mɔgɔ jarakibariw ma ka o faga,
ka mɔgɔw tɔɲɔ, ka o minako juguya.
18 «O kosɔn Matigi Ala ka min fɔ Zuda masacɛ Yehoyakimu ta ko ra, Yoziyasi dencɛ, o
kuma ye nin ye, ko:
Mɔgɔ tɛna a su kasi, i ko o bɛ deri k'a fɔ cogo min na ko:
‹E, ne balemacɛ!› Walama ko: ‹E, ne balemamuso!›
Mɔgɔ tɛna a su kasi, i ko o bɛ deri k'a fɔ cogo min na ko:
‹E, an matigicɛ!› Walama ko: ‹E, an ta masa!›
19 O bɛna a sutara i ko fali bɛ sutara cogo min na;
o bɛna a sama ka taga a firi Zeruzalɛmu dugu kɔ fɛ.»

Bɔnɔ bɛna Zeruzalɛmu sɔrɔ

20 «Yɛlɛn Liban kuruw kan ka kule ci!
Yɛlɛn Basan kuruw kan ka i kan kɔrɔta!
Yɛlɛn Abarimu kuruw kan ka kule ci!
Sabu i kanubagaw bɛɛ halakira ka ban.
21 Tuma min na i tun bɛ i yɛrɛ jate fɛntigi ye, ne kumana i fɛ,
nka i tun b'a fɔra ko: ‹Ne tɛna foyi lamɛn!›
I ta cogo kɛra o le ye kabini i denmisɛnman;
i ma sɔn ka ne kan lamɛn.
22 Fɔɲɔ bɛna i ta kuntigiw bɛɛ ta,
i kanubagaw bɛna mina ka taga jamana wɛrɛ ra;
o wagati le ra, i bɛna maroya fɔ ka i kun suuru,
i ta kojuguw bɛɛ kosɔn.
23 Ele min sigira Liban,
ka i ta ɲaga la sɛdiriyiriɲumanw cɛ ra,

* **22:10 22.10** Min sara, o ye masacɛ Yoziyasi ye, ale sara Megido kɛrɛ ra (Masacɛw flanan 23.29). † **22:10 22.10** Min minana ka taga, o ye Yoziyasi dencɛ Yohahazi ye, min bɛ wele fana ko Salumu; ale minana ka taga Misiran (Masacɛw flanan 23.31-33). ‡ **22:13 22.13** Nin kumaw fɔra ka ɲasin masacɛ Yehoyakimu le ma.

ni dimi nana se i ma,
dimi min bɛ i ko muso jigibagatɔ ta dimi, i bɛna ŋuna dɛ!»

Yehoyakimu dencɛ Koniya ta ko

24 «Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Matigi Ala ko ten, ko ele
Yehoyakimu dencɛ Koniya§, Zuda masacɛ, hali ni ele tun kɛra bororanɛgɛ le ye ne
kininboro ra, ne bɛna ele sama ka bɔ.
25 Minw bɛ i fagayɔrɔ ɲinina, ne bɛ i don olugu boro; i bɛ siran minw ɲa, ne bɛ i don
olugu boro; ne bɛ i don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari boro, ka i don Babilɔnikaw
boro.
26 Ne bɛna i gbɛn, ele ni i woroba, ka aw lataga jamana wɛrɛ ra, aw si ma woro jamana
min na; aw bɛna taga sa o yɔrɔ le ra.
27 Aw ta jamana lɔgɔ bɛna aw mina, fɔ ka sekɔlɔgɔ kɛ aw ra, nka aw tɛna se ka sekɔ
ka na aw ta jamana ra tuun.»
28 Ayiwa, yala nin Koniya tɔgɔ ye dagakolon cinin le ye wa, mɔgɔ tɛ min jate, mɔgɔ si
tɛ min fɛ tuun? Mun kosɔn o ka ale ni a denw gbɛn, ka o firi jamana dɔ ra, o ma jamana
min lɔn?

29 E, dugukolo, dugukolo, dugukolo, Matigi Ala ta kuma lamɛn!
30 Matigi Ala ko: «Aw ye nin cɛ tɔgɔ sɛbɛ i n'a fɔ mɔgɔ min ma den sɔrɔ, i n'a fɔ mɔgɔ
min ma se sɔrɔ a ta dunuŋalatigɛ ra; sabu a ta den si tɛna se sɔrɔ, ka sigi Dawuda ta
masasiginan kan, ka kɛ Zuda mara kuntigi ye tuun.»

23

Sagagbɛnbaga juguw, ani sagagbɛnbagaŋumanw

1 «Sagagbɛnbaga minw bɛ ne ta sagakuru halakira ka sagaw janjan, bɔnɔ bɛ olugu
sɔrɔ, Matigi Ala ko ten.
2 O kosɔn sagagbɛnbaga minw bɛ ne ta mɔgɔw kunna, ne Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala
ka min fɔ olugu ta ko ra, o ye nin ye, ko: Aw le ka ne ta sagaw gbɛn, ka sagakuru janjan;
aw ma aw hakiri to o ra, nka ne kɔni bɛna ne hakiri to aw ra ka aw sara ka kaŋa ni aw
ta kɛwalejuguw ye. Matigi Ala ko ten.
3 «Ne ta sagakuru tɔ minw tora jamanaw bɛɛ ra, ne tun ka o gbɛn ka taga jamana
minw bɛɛ ra, ne yɛrɛ bɛna olugu lajɛn, ka o lana o yɛrɛ ta yɔrɔ ra; o bɛna bugu, ka caya
kosɛbɛ.
4 Ne bɛna sagagbɛnbaga dɔw bla o kunna, minw bɛna o kɔrɔsi. Siranya tɛna o mina
tuun, jigitigɛko tɛna o sɔrɔ tuun; o dɔ tɛna tunu tuun. Matigi Ala ko ten.»
5 A flɛ, lon dɔ bɛna se,
Matigi Ala ko ten,
ne bɛna mɔgɔ terennin dɔ lawuri Dawuda ta duruja ra,
min bɛna sigi masaya ra ka mɔgɔw mara ni hakiri ye,
ka can ni terenninya ladon jamana kɔnɔ.
6 Ale ta wagati ra, Zuda mara bɛna kisi,
Izirayɛli jamana bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra;
o bɛna a wele tɔgɔ min na o ye ko:
Matigi Ala, an ta terenninya tigi.
7 «O le kosɔn, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na mɔgɔ tɛna a fɔ tuun ko: ‹Ne
bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jamana ra.›
8 Nka o bɛna a fɔ le ko: ‹Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra, ale min ka
Izirayɛlimɔgɔw ta durujaw lana, ka aw lasekɔ ka bɔ sahiliyanfan jamana ra, ani ka
bɔ jamana tɔw bɛɛ ra, a tun ka aw gbɛn ka taga jamana minw bɛɛ ra.› O bɛna na sigi o
yɛrɛ ta dugukolo kan.»

Cira ta juguw

9 Min fɔra ciraw ta ko ra:
«Ne jusu kasira kosɛbɛ,
fɔ ka ne kolow bɛɛ magaya;
ne kɛra i ko dɔrɔtɔ,
i ko dɔrɔ ka mɔgɔ min ɲanamini,
Matigi Ala ni a ta kuma saninmanw kosɔn.

§ **22:24 22.24** Koniya bɛ wele fana ko Yekoniya, walama Yehoyakini. A ta masaya san naaninan le ra o ka Zuda mara mɔgɔw mina ka taga ni o ye Babilɔni (Masacɛw flanan 24.8-16; Kibaroyaw flanan 36.8-10).

10 Sabu jamana fara jɛnɛya ra,
jamana bɛ sukasi ra, danga kosɔn,
kongokolon bɛganmarayɔrɔw jajara.
Mɔgɔw bɛ bori kojugu nɔ fɛ,
o bɛ o ja gbɛlɛya ka ko bɛnbariw le kɛ.
11 Ciraw, ani sarakalasebagaw, o bɛɛ ye Alaɲasiranbariw le ye;
hali ne ta batoso kɔnɔ, ne ka o ta kojuguw sɔrɔ yi!
Matigi Ala ko ten!
12 O kosɔn o bɛna tɛrɛndɛ o tɛmɛsira kan,
o ta sira bɛ kɛ dibi ye;
o bɛna o ɲɔni ka o ben,
sabu ni ne nana wuri o kama san min na,
ne bɛna kojugu ben o kan.
Matigi Ala ko ten.»

Zeruzalɛmu ni Samari ta ciraw

13 «Ne ka ko bɛnbariw ye Samari ta ciraw fɛ:
O ka ciraya kɛ ni Baali* ta jo tɔgɔ ye,
o ka ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw lafiri.
14 Nka Zeruzalɛmu ta ciraw fɛ, ne ka kojuguba le ye;
o bɛ jɛnɛya kɛ, o bɛ tagama faninya kan.
O bɛ baraka don kojugukɛbagaw ra,
janko o si kana o ta juguya dabla.
O bɛɛ bɛ ne ɲa kɔrɔ i ko Sodɔmukaw;
Zeruzalɛmukaw bɛ i ko Gomɔrikaw*.»

15 O kosɔn Fangatigi Ala ka nin le fɔ ciraw ta ko ra, ko:
«Ne bɛna o baro ni jalaji le ye,
ka baga kɛ o minji ra k'a di o ma;
sabu Zeruzalɛmu ta ciraw le sababu ra,
Alaɲasiranbariya cayara jamana yɔrɔ bɛɛ ra.»

Cira faninyafɔbagaw

16 Fangatigi Ala ko:
«Ni ciraw bɛ cirayakumaw fɔ aw ye,
aw kana o ta kumaw lamɛn,
sabu o bɛ aw nɛgɛra ni kuma gbansanw le ye.
O bɛ ko minw fɔra aw ye ko Ala ka o yira o ra,
o kow bɔra olugu yɛrɛ le ra, o ma bɔ Matigi Ala da ra.
17 Minw bɛ ne dɔgɔya, o bɛ sɔn k'a fɔ olugu ye ko:
‹Matigi Ala ko a bɛna hɛra kɛ aw ye!›
Minw bɛɛ bɛ tugu o yɛrɛ jusukun ta miiriyaw kɔ
o b'a fɔ olugu ye ko: ‹Kojugu foyi tɛna aw sɔrɔ!›
18 O tuma, jɔntigi le tun bɛ ni Matigi Ala ye a ta kolatigɛyɔrɔ ra?
Jɔn le ɲa k'a ye, walama k'a lamɛn?
Jɔn le k'a janto a ta kuma ra,
janko k'a lamɛn?»

19 «A flɛ, Matigi Ala ta sanfɔɲɔ ye nin ye!
A ta jusugban le wurira;
o sanfɔɲɔba le wurira,
a bɛ munumununa mɔgɔjuguw kunna.
20 Matigi Ala ta dimi tɛna mala
fɔ a ka ko min latigɛ a jusukun na,
a ye o kɛ k'a dafa.
Wagati nataw ra, aw bɛna o kow bɛɛ faamu.»

21 Ala ko:
«Ne ma nin ciraw ci,
nka o borira ka taga ciraya kɛ;
ne ma kuma don o da ra

* **23:14 23.14** Sodɔmukaw, ani Gomɔrikaw tun ka kojugu caman kɛ Ala ɲa kɔrɔ (Damina 19.1-29).

nka o tagara cirayakumaw fɔ.
22 Ni o tun bɛ ni ne ye ne ta kolatigɛyɔrɔ ra,
o tun bɛna ne ta kumaw lase ne ta mɔgɔw ma,
k'a to o ye sekɔ ka bɔ o ta sirajuguw kan,
ka o ta kɛwalejuguw dabla.»

Matigi Ala bɛ yɔrɔ bɛɛ

23 «Yala ne ye yɔrɔsurunmɔgɔw dɔrɔn ta Ala le ye wa?
Matigi Ala ko ten.
Yala ne tɛ yɔrɔjanmɔgɔw bɛɛ ta Ala ye fana wa?
24 Yala mɔgɔ bɛ se ka dogo yɔrɔ dogonin dɔ ra
ko ne Ala tɛna o tigi ye wa?
Matigi Ala ko ten.
Yala ne ta bonya ma sankolo ni dugukolo yɔrɔ bɛɛ fa wa?
Matigi Ala ko ten.»

Cira mɔgɔlafiribagaw

25 «Ciraw bɛ min fɔra, ne ka o mɛn. O bɛ cirayakuma minw fɔra ne tɔgɔ ra o ye faninya le ye. O b'a fɔ ko: ‹Ne ka ko dɔ ye siko ra dɛ! Ne ka ko dɔ ye siko ra!›
26 O ciraw bɛ jijara ka o faninya ciraya minw kɛ, ka o mɔgɔlafirikumaw miiri o jusukun na ka o ciraya kɛ, o bɛna o kow dabla tuma juman le?
27 O bɛ to ka o ta siko minw ɲafɔ ɲɔgɔn ye, o b'a miiri ko o bɛ se k'a to ne ta mɔgɔw ye ɲina ne tɔgɔ kɔ, i n'a fɔ o bɛmaw ɲinana ne tɔgɔ kɔ cogo min na Baali* ta jo kosɔn.
28 Ni cira min ka siko kɛ, o ye a ta siko lakari; nka ne ka ne ta kuma lase mɔgɔ min ma, o tigi ye ne ta kuma fɔ ka kaɲa ni can sira ye, sabu mun le ka simaŋnaga ni simankisɛ kɛ kelen ye? Matigi Ala ko ten.
29 Yala ne ta kuma tɛ i ko tasuma le wa? Matigi Ala ko ten. Yala a tɛ i ko nɛgɛkuru min bɛ fara ci wa?
30 «A flɛ, nin le kosɔn ne bɛ ciraw kɛrɛ, Matigi Ala ko ten, olugu minw bɛ ne ta kuma sonya ɲɔgɔn fɛ.
31 A flɛ, ne bɛ ciraw kɛrɛ, Matigi Ala ko ten; minw bɛ o yɛrɛ nɛnkun ta k'a fɔ ko: ‹Matigi Ala ko!›
32 A flɛ, minw bɛ faninya sikow ciraya kɛra, ne bɛna olugu kɛrɛ, Matigi Ala ko ten; o bɛ o sikow lakari ka ne ta mɔgɔw lafiri ni o faninyakumaw ye, ani o ta kungbɛlɛya ye, k'a sɔrɔ ne ma o ci, ne ma foyi fɔ o ye. O tɛ foyi le ɲa nin mɔgɔw ye; Matigi Ala ko ten.»

Ala ta kuma tɛ doni ye

33 «Ayiwa, ni nin mɔgɔw, walama ni cira dɔ, walama ni sarakalasebaga dɔ ka i ɲininka ko: ‹Matigi Ala ta kuma ye juman le ye, a ka doni† juman la an kan?› I ye o tigi jaabi ko: ‹Aw yɛrɛ le ye doni ye, ne bɛna o doni bɔ ne kunna. Matigi Ala ko ten.›
34 Ni cira dɔ, walama ni sarakalasebaga dɔ, walama ni mɔgɔ dɔ k'a fɔ ko: ‹Matigi Ala ka doni juman le la ale kan!› Ayiwa, ne bɛna o tigi ni a ta somɔgɔw kɛrɛ.
35 Aw ka kan ka aw sigiɲɔgɔnw, walama aw balemaw ɲininka le ko: ‹Matigi Ala ta jaabi ye juman ye? Matigi Ala ka mun fɔ?›
36 Nka aw man kan k'a fɔ tuun ko: ‹Matigi Ala ka doni juman le la an kan!› Yala Matigi Ala ta kuma ye doni le ye wa? Ni aw bɛ o fɔ, o tuma aw bɛ Ala ɲanaman, Fangatigi Ala, an ta Ala ta kuma yɛlɛmana le.
37 Aw ye cira ɲininka ko: ‹Matigi Ala ka i jaabi ko di? Matigi Ala ka mun fɔ?›
38 Nka ni aw ka to k'a fɔ ko: ‹Matigi Ala ka doni la anw kan›, o tuma Matigi b'a fɔ ko: i n'a fɔ aw bɛ to ka nin kuma fɔ, ko: ‹Matigi Ala ka doni la anw kan› k'a sɔrɔ ne k'a fɔ aw ye ko aw kana a fɔ, ko: ‹Matigi Ala ka doni la anw kan›,
39 o tuma ne bɛna ban aw ra pewu, ka aw gbɛn ka bɔ ne ɲa kɔrɔ, aw ni aw ta dugu bɛɛ, ne tun ka o dugu min di aw bɛmaw ma.
40 Ne bɛna aw kɛ dɔgɔyarifɛn ye, dɔgɔyari min tɛna ban; ka aw lamaroya kosɛbɛ, mɔgɔ tɛna ɲina maroya min kɔ ka ye.»

24

Toromɔ ɲumanw ani toromɔ cɛnninw

1 Ayiwa, Matigi Ala ka toromɔ segi fla yira ne ra; o segiw blanin tun bɛ Matigi Ala ta batoso ɲa fɛ. O wagati y'a sɔrɔ Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ka Yehoyakimu

† **23:33 23.33** «Kuma» ani «doni»: Heburukan na o kuma fla fɔcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ.

dencɛ Yekoniya*, Zuda masacɛ, ani Zuda mara ɲamɔgɔw, ani bororabaarakɛbagaw, ani nɛgɛbaarabagaw mina ka bɔ Zeruzalɛmu ka taga ni o ye Babilɔni.
2 Ayiwa, segi kelen ta toromɔw tun ka ɲi kosɛbɛ; o tun bɛ i n′a fɔ torosun den fɔlɔw.
Nka segi tɔ kelen ta toromɔw bɛɛ tun cɛnna; mɔgɔ tun tɛ se ka o domu o cɛnkojugu fɛ.
3 Matigi Ala ko ne ma ko: «Yeremi, i ɲa bɛ mun le ra?» Ne k′a jaabi ko: «Toromɔ! A ɲumanmanw kɔni ka ɲi kosɛbɛ, nka minw cɛnna, olugu man ɲi le fiyewu, hali mɔgɔ tɛ se ka o domu o cɛnkojugu fɛ.»
4 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma.
5 A ko Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «Mɔgɔ bɛ ɲabɔ toromɔɲuman fɛ cogo min na, ne ka Zuda mara mɔgɔ minw labɔ nin jamana ra ka o lataga Babilɔnikaw ta jamana ra, ne fana bɛna ɲabɔ olugu fɛ ten.
6 Ne bɛna o flɛ ni ɲumanya ye, ka o lasekɔ ka na nin jamana ra yan tuun. Ne bɛna o lɔ, ne tɛna o ci tuun; ne bɛna o turu, ne tɛna o bɔn tuun.
7 Ne bɛna ne lɔnniya don o jusu ra, k′a to o y′a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye. O bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne fana bɛ kɛ o ta Ala ye, sabu o bɛna sekɔ ne ma ni o jusukun bɛɛ ye.»
8 Ayiwa, min ye toromɔ cɛnninw ye, mɔgɔ tɛ se ka minw domu o cɛnkojugu fɛ, Matigi Ala ko: «Ne bɛna Zuda masacɛ Sedesiyasi kɛ o cogo le ra, ale ni a ta jamana kuntigiw, ani Zeruzalɛmuka tɔ minw tora nin jamana ra yan, ani minw tagara sigi Misiran.
9 Ne bɛna min kɛ o ra, o bɛna kɛ jatigɛkoba ye dugukolo siyaw bɛɛ fɛ, k′a to bɛɛ ye o ta bɔnɔ ye; ne bɛna o gbɛn ka taga yɔrɔ minw na, o yɔrɔ mɔgɔw bɛɛ bɛna o mafiyɛnya, ka o tɔgɔ don o ta zanaw ra, ka o lɔgɔbɔ, ka o danga.
10 Ne bɛna mɔgɔw bla ka taga ni kɛrɛkɛmuru ye o kama, ka kɔngɔ ben o kan, ani banajuguw, fɔ ka taga o tunu ka ban pewu o ta dugukolo kan, ne tun ka dugukolo min di o ni o bɛmaw ma.»

25

San mugan ni saba waajuri

1 Ala ka kuma min lase Yeremi ma, Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ta ko ra, Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu, Zuda masacɛ ta masaya san naaninan na, ani Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta masaya san fɔlɔ ra,
2 Yeremi ka o kuma le fɔ Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ɲa na, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ ɲa na, ko:
3 K′a ta Amɔn dencɛ Yoziyasi, Zuda masacɛ ta masaya san tan ni sabanan na, fɔ ka na se bi ma, nin ye a san mugan ni saba ye, Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma; ne bɛ to k′a fɔ aw ye lon o lon, nka aw ma sɔn k′a lamɛn.
4 Matigi Ala ta baaradenw, minw ye a ta ciraw ye, a ka olugu bɛɛ ci aw le fɛ; a tun bɛ olugu ci aw fɛ lon o lon, nka o bɛɛ n′a ta, aw m′a lamɛn, aw ma aw toro malɔ a ta kuma ra.
5 O tun bɛ to k′a fɔ aw ye ko: «Aw ye sabari, aw bɛɛ ye bɔ aw ta sirajuguw kan, ka aw ta kɛwalejuguw dabla; ni o kɛra, Matigi Ala ka dugukolo min di aw ni aw bɛmaw ma, aw bɛna to o dugukolo kan wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
6 Aw kana tugu ala wɛrɛw kɔ ka aw kinbiri gban olugu kɔrɔ ka o bato; aw kana ne jusu bɔ ni aw yɛrɛ boro ta batofɛn lalaganinw ye; ni o kɛra, ne tɛna kojugu si kɛ aw ra.
7 Nka aw ma ne lamɛn; Matigi Ala ko ten. Aw ka ne jusu bɔ ni aw yɛrɛ boro ta batofɛn lalaganinw ye, ka kojugu lase aw yɛrɛ ma.
8 «O kosɔn Fangatigi Ala ko: ‹I n′a fɔ aw ma ne ta kumaw lamɛn,
9 a flɛ, ne bɛna sahiliyanfan mɔgɔw bɛɛ wele, Matigi Ala ko ten, ani Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari, min ye ne ta baaraden ye; ne bɛna olugu lana nin jamana ni a mɔgɔw kama, ani siya minw bɛɛ ka o lamini, janko o ye o halaki pewu, fɔ ka o ta ko kɛ jatigɛkoba ye, ka o kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye, ka o ta yɔrɔ kɛ yɔrɔ lakolonba ye tuma bɛɛ.
10 Ne bɛna o ta ɲagarikanw, ani o ta ninsɔndiyakanw, ani kɔɲɔcɛ ta dɔnkirilakanw, ani kɔɲɔmuso ta dɔnkirilakanw, ani o ta mugusikanw bɛɛ ban, ka o ta fitinayeelenw bɛɛ faga.›
11 Nin jamana bɛɛ bɛna kɛ tomo le ye, ka kɛ yɔrɔ lakolonba ye; nin siyaw bɛna to Babilɔni ta masacɛ ta fanga kɔrɔ fɔ san biwolonfla.
12 «Nka ni o san biwolonfla dafara, ne bɛna wuri Babilɔni masacɛ ni a ta mɔgɔw yɛrɛ kama, o ta terenbariyaw kosɔn, Matigi Ala ko ten; ne bɛna Babilɔnikaw kɛrɛ, ka o ta jamana kɛ yɔrɔ lakolonba ye wagati bɛɛ.

* **24:1 24.1** Yekoniya: Aw ye sura 22.24 flɛ, ani Masacɛw flanan 24.12-16.

13 Ne tun ka kojugu o kojugu fɔ o ta jamana ta ko ra, ne bɛna o bɛɛ lase o ta jamana
ma; ko o ko sɛbɛra nin kitabu kɔnɔ, Yeremi ka ciraya kɛ ka fɛn o fɛn fɔ siyaw kama, ne
bɛna o kɛ.
14 Sabu siya fangatigi dɔw, ani masacɛba dɔw fana bɛna o ta fanga sigi Babilɔnikaw
kan; ne bɛna Babilɔnikaw fana sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye, ani o boro ka baara
min kɛ.»

Ala ta kiti tagamasiyɛn

15 Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala k'a fɔ ne ye ko: «Nin jifiyɛ mina ne boro; a fanin lo ne
ta jusugban na i ko duvɛn; ne bɛ i ci siya minw fɛ, a to olugu bɛɛ ye dɔ min a ra.
16 O bɛna a min fɔ ka talontalon, ka fatɔya bla o yɛrɛ ra, sabu ne bɛna murutigiw ci o
kama.»
17 Ne ka jifiyɛ mina Matigi Ala boro; Matigi Ala tun ka ne ci siya minw fɛ, ne k'a di
olugu bɛɛ ma ko o bɛɛ y'a min:
18 Zeruzalɛmukaw, ani Zuda dugu tɔw ta mɔgɔw, ani o ta masacɛw ni o ta kuntigiw,
janko ka o ta yɔrɔ kɛ tomo ye, k'a kɛ jatigɛkoba ye, ani lɔgɔbɔrifɛn, ani yɔrɔ danganin,
i n'a fɔ a bɛ cogo min na bi.
19 Ne ka dɔ di Misiran masacɛ Farawona ma, ani a ta jamana ɲamɔgɔw, ani a kuntigiw,
ani jamana mɔgɔw bɛɛ,
20 ani siya wɛrɛ minw bɛɛ siginin bɛ ni o ye, ani Usi ta jamana masacɛw bɛɛ, ani
Filisikaw ta jamana masacɛw bɛɛ, minw bɛ Asikalɔn, ani Gaza, ani Ekurɔn, ani Azidɔdika
tɔ minw bɛ yi,
21 ani Edɔmu jamana, ani Mohabu jamana, ani Amɔn jamana,
22 ani Tiri masacɛw bɛɛ, ani Sidɔn masacɛw bɛɛ, ani masacɛ minw ta jamana bɛ fɔ
yɔrɔjan kɔgɔji kɔ fɛ,
23 ani Dedan jamana, ani Tema jamana, ani Buzi jamana, ani siya minw bɛɛ bɛ o
bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li*,
24 ani Arabujamana masacɛw bɛɛ, ani siya wɛrɛ minw siginin bɛ kongokolon kɔnɔ,
olugu ta masacɛw,
25 ani Zimiri masacɛw bɛɛ, ani Elamu masacɛw bɛɛ, ani Mɛdi masacɛw bɛɛ,
26 ani sahiliyanfan masacɛw bɛɛ, minw yɔrɔ ka surun, ani minw yɔrɔ ka jan ɲɔgɔn
na, ani dunuɲa masayaw bɛɛ, min o min bɛ dugukolo kɔ kan; Sesaki† masacɛ le bɛna a
ta min o bɛɛ kɔ fɛ.
27 «O kɔ, i y'a fɔ o ye ko Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw y'a min ka ɲanamini,
ka fɔɔnɔ, ka ben dugu ma fɔ aw kana se ka wuri tuun, sabu ne bɛna murutigiw ci aw
kama.›
28 «Ni o banna ka jifiyɛ mina i boro ka dɔ min, i y'a fɔ o ye ko Fangatigi Ala ko: ‹Aw
bɛna a min yɛrɛ le!›
29 Sabu aw y'a flɛ, ne yɛrɛ tɔgɔ bɛ fɔ dugu min kɔnɔ, ne bɛna kojugu damina o dugu
le ra; o tuma aw don, yala ne bɛna aw jarakibari to wa? Ne tɛna aw jarakibari dɛ! Sabu
ne bɛna murutigiw wele dugukolo mɔgɔw bɛɛ le kama. Fangatigi Ala ko ten.»
30 Ayiwa, Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Ele ye nin kow bɛɛ ciraya kɛ, k'a fɔ o ye
ko:
‹Matigi Ala bɛna to san fɛ ka pɛrɛn,
a bɛ to a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ k'a kan bɔ.
A bɛ pɛrɛn a yɛrɛ ta yɔrɔ mɔgɔw le kunna,
a bɛ kule ci i ko rɛzɛnforogibagaw,
a bɛ kule ci dugukolo mɔgɔw bɛɛ kama.
31 A mankan bɛ se fɔ dugukolo dan na,
sabu kɛrɛ dɔ le bɛ Matigi Ala ni siyaw cɛ,
kiti dɔ le bɛ a ni adamadenw bɛɛ cɛ;
a bɛna mɔgɔjuguw labla murutigiw ye.
Matigi Ala ko ten.› »

32 Fangatigi Ala ko:
«Aw y'a flɛ, kojuguba dɔ bɛ nana yi,
a bɛna bɔ siya dɔ ra, ka taga siya dɔ wɛrɛ ra;
sanfɔɲɔba dɔ bɛ wurira ka bɔ fɔ dunuɲa dan na.»

---

* **25:23 25.23** Siya minw bɛ o bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔ li: Aw ye 9.25 flɛ. † **25:26 25.26** Sesaki, o ye Babilɔni ye.

33 Matigi Ala bɛna minw faga o lon na, olugu suw bɛna ta dunuɲa kun dɔ ra, ka taga
a bla a kun dɔ ra; mɔgɔ tɛna o su kasi, mɔgɔ tɛna o suw lajɛn, mɔgɔ tɛna o sutara; o
bɛna tori ka kɛ nɔgɔ le ye dugukolo kan.

34 Aw ye kasi, aw sagagbɛnbagaw‡, aw ye kule!
Aw ye kolonkolon buguri ra, aw minw ye sagakuru kuntigiw ye;
sabu aw kannatigɛlon sera.
Aw bɛna ben ka ci ka yɛrɛgɛ i ko minan sɔngɔgbɛlɛn.

35 Dogoyɔrɔ tɛna kɛ sagagbɛnbagaw fɛ tuun,
bɔsiyɔrɔ tɛna kɛ sagakuru kuntigiw fɛ tuun.
36 Aw ye sagagbɛnbagaw kulekan lamɛn!
Aw ye sagakuru kuntigiw kasikanw lamɛn!
Matigi Ala ka o ta bɛganmarayɔrɔw bɛɛ halaki.
37 O ta bɛganmarayɔrɔ laganfiyaninw kɛra yɔrɔ lakolonbaw ye,
Matigi Ala ta dimiba kosɔn.
38 A bɔra a ta yɔrɔ ra i ko jaraden bɛ bɔ a dogoyɔrɔ ra cogo min na;
o ta jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye,
cɛnrikɛbaga ta fariya kosɔn,
ani Matigi Ala ta dimiba kosɔn.

26

Yeremi ta juguw ko o b'a faga

1 Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu Zuda masacɛ ta masaya damina ra, Matigi Ala ka nin
kuma fɔ, Yeremi ye.
2 «Matigi Ala ko: ‹Taga lɔ Matigi Ala ta batoso lukɛnɛ ra; mɔgɔ minw bɛ to ka bɔ Zuda
duguw bɛɛ ra ka na o kinbiri gban ka Matigi Ala bato a ta batoso kɔnɔ, ne bɛ i ci ni
kuma minw bɛɛ ye olugu fɛ, taga o kumaw bɛɛ fɔ o ye, i kana hali kelen bɔ a ra.
3 A bɛ se ka kɛ ko o bɛna i lamɛn, ka sekɔ ka bɔ o ta sirajugu kan; ni o kɛra, ne tun
b'a fɛ ka kojugu min kɛ o ra o ta kɛwalejuguw kosɔn, ne bɛna nimisa ka o dabla.
4 A fɔ o ye ko Matigi Ala ko: Ni aw ma ne lamɛn ka tagama ka kaɲa ni ne ta sariyaw
ye, ne ka sariya minw yira aw ra,
5 ni aw ma ne ta baaradenw ta kumaw lamɛn, minw ye ne ta ciraw ye, ne tun bɛ olugu
minw ci aw fɛ lon o lon, nka aw tɛ o lamɛnna,
6 o tuma ne bɛna nin batoso kɛ i n'a fɔ ne ka Silo* kɛ cogo min na, ka nin dugu kɛ
dugu danganin ye dugukolo siyaw bɛɛ ɲa na.› »
7 Ayiwa, sarakalasebagaw, ani ciraw, ani mɔgɔ tɔw ka Yeremi kan mɛn, a bɛ nin
kumaw fɔra Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
8 Wagati min na Yeremi tun bɛ banna kuma ra, Matigi Ala tun k'a ci ni kuma minw
bɛɛ ye ko a y'a lase mɔgɔw ma, sarakalasebagaw, ani ciraw, ani mɔgɔ tɔw ka Yeremi
mina. O ko: «Ele ka kan ka faga yɛrɛ le!
9 Mun kosɔn i bɛ ciraya kɛra Matigi Ala tɔgɔ ra k'a fɔ ko nin batoso bɛna kɛ i ko Silo
kɛra cogo min na, ani ko nin dugu bɛna halaki fɔ k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye?» Jama bɛɛ
tagara lajɛn Yeremi kɔrɔ Ala ta batoso kɔnɔ.
10 Ayiwa, Zuda mara ɲamɔgɔw nana o kow mɛn minkɛ, o bɔra masacɛ ta so ka taga
Matigi Ala ta batoso ra, ka taga sigi Matigi Ala ta batoso Dondakura da ra.
11 Sarakalasebagaw, ani ciraw k'a fɔ ɲamɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ye ko: «Nin cɛ ka
kan ka faga le, sabu a ka ciraya kɛ nin dugu kama; aw yɛrɛ toro k'a mɛn!»
12 Ayiwa, Yeremi k'a fɔ ɲamɔgɔw bɛɛ ye, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ye, ko: «Aw ka nin kuma
minw bɛɛ mɛn, Matigi Ala le ka ne ci ka na o cirayakumaw fɔ nin so kama ni nin dugu
kama.
13 Sisan, aw ye aw tagamacogo ni aw ta kɛwalew yɛlɛma, ka Matigi Ala, aw ta Ala
kan mɛn; ni o kɛra, Matigi Ala tun ka kojugu minw latigɛ aw kama, a bɛna a ta miiriya
yɛlɛma ka o dabla.
14 Ayiwa, ne kɔni, ne ye nin ye aw boro; ni min ka aw diya, ani ni min ka bɛn aw ma,
aw ye o kɛ ne ra.
15 Nka aw ka kan k'a lɔn ko ni aw ka ne faga, o tuma a kɛra i n'a fɔ aw ka mɔgɔ
jarakibari fagari hakɛ le ben aw yɛrɛ kan, aw ni nin dugu ni dugumɔgɔw; sabu can ra,
Matigi Ala le ka ne ci aw fɛ, ka na nin kumaw bɛɛ fɔ k'a don aw toro ra.»

‡ **25:34 25.34** Sagagbɛnbagaw: O ye jamana ɲamɔgɔw ye. * **26:6 26.6** Silo: aw ye 7.12 flɛ.

16 Ɲamɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ k'a fɔ sarakalasebagaw ni ciraw ye ko: «Nin cɛ man
kan ni fagari ye, sabu a kumana an fɛ Matigi Ala, an ta Ala yɛrɛ tɔgɔ le ra.»
17 Jamana cɛkɔrɔba dɔw wurira ka lɔ, k'a fɔ jama bɛɛ lajɛnnin ye ko:
18 «Moresɛtikacɛ Mise tun bɛ ciraya kɛra Zuda masacɛ Ezekiyasi ta tere ra; a tun b'a
fɔra Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ye ko:
‹Fangatigi Ala ko:
O bɛna Siyɔn dugu sɛnɛ i ko foro,
ka Zeruzalɛmu kɛ kabakuruton ye.
Alabatoso tun bɛ kuru min kan, yiritu le bɛna o kuru datugu[†].›
19 «Yala Zuda masacɛ Ezekiyasi ni Zuda mara mɔgɔw bɛɛ ka Mise mina k'a faga wa?
Yala Ezekiyasi ma siran Matigi Ala ɲa, ka Matigi Ala daari wa? O le kosɔn, Matigi Ala
tun ka kojugu min latigɛ o kama, a ka a ta miiriya yɛlɛma ka o dabla. Ayiwa, o tuma
anw don, anw le bɛna nin kojuguba ɲɔgɔn lase an yɛrɛ ma wa?»

Yehoyakimu ka cira Uriya faga

20 Ayiwa, cɛ dɔ wɛrɛ fana tun bɛ ciraya kɛra Matigi Ala tɔgɔ ra; ale tɔgɔ tun ye ko
Uriya, Semaya dencɛ tun lo ka bɔ Kiriyati Yeharimu. A tun bɛ ciraya kɛra Zeruzalɛmu
dugu kama, ani Zuda mara kama; a ta kuma ni Yeremi ta kuma bɛɛ tun bɛ kelen ye.
21 Masacɛ Yehoyakimu ni a ta cɛfariw, ani a ta jamana kuntigiw bɛɛ k'a ta kumaw
mɛn. Masacɛ tun b'a fɛ k'a faga. Uriya ka o ko mɛn minkɛ, a siranna, a borira ka taga
Misiran.
22 Masacɛ Yehoyakimu ka mɔgɔ dɔw fara Akibɔri dencɛ Elinatan kan, ka olugu ci ka
taga Misiran.
23 Olugu tagara Uriya labɔ Misiran, ka na ni a ye masacɛ Yehoyakimu fɛ. O k'a faga
ni kɛrɛkɛmuru ye k'a su firi mɔgɔ gbansanw sudonyɔrɔ ra.
24 Nka Safan dencɛ Ayikamu k'a janto Yeremi ra, janko o kana na a don mɔgɔw boro
k'a to o y'a faga.

27

Ala ko siyaw bɛɛ ye to Babilɔni ta fanga kɔrɔ

1 Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu, Zuda masacɛ, ale ta masaya damina ra, Matigi Ala ka
nin kuma lase Yeremi ma;
2 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Juruden dɔw lalaga, ka yiri dɔw lɛsɛ ka o kɛ i ko zuw[*],
ka dɔ siri i kanna.
3 O kɔ, i ye o dɔ ci Edɔmu masacɛ ma, ka dɔ ci Mohabu masacɛ ma, ka dɔ ci Amɔnkaw
ta masacɛ ma, ka dɔ ci Tiri masacɛ ma, ka dɔ ci Sidɔn masacɛ ma. O masacɛw ta ciraden
minw nana Zeruzalɛmu, Zuda masacɛ Sedesiyasi fɛ, i bɛna o ciraw don olugu le boro.
4 I ye ne ta ci fɔ o ye, o ye taga o fɔ o matigicɛw ye, ko Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala
ko o ye taga nin fɔ o matigicɛw ye ko:
5 ‹Ne Ala le ka dugukolo dan, ani adamadenw ni bɛgan minw bɛ dugukolo kan; ne ka
o dan ne ta sebagayaba ni ne ta fanga sababu ra. Ni mɔgɔ min ka ne diya, ne bɛ o fɛnw
tigiya di o tigi le ma.
6 Sisan, ne le ka nin jamanaw bɛɛ don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari boro, ne ta
baaraden; ne ka hali kongosogow di a ma, ka olugu fana bla a ta fanga kɔrɔ.
7 Siyaw bɛɛ bɛna kɛ a ta fanga kɔrɔ, ka na kɛ a dencɛ fana ta fanga kɔrɔ, ka na kɛ
a mamaden fana ta fanga kɔrɔ, fɔ ka taga ale yɛrɛ ta jamana ta wagati se, wagati min
siya fangatigi dɔw, ani masacɛba dɔw fana bɛna o ta fanga sigi ale yɛrɛ kan.
8 « ‹Nka ni siya o siya, walama ni jamana o jamana ma sɔn ka baara kɛ Babilɔni masacɛ
Nebukadinɛsari ye, k'a to Babilɔni masacɛ ye a ta fanga yiri la ale kan na, ne bɛna o
siya kɛrɛ ni kɛrɛkɛmuru ye, ani kɔngɔ, ani banajuguw, fɔ ka taga a to Nebukadinɛsari
boro ye o siya halaki ka ban pewu; Matigi Ala ko ten.
9 « ‹Aw kɔni, aw kana aw ta ciraw, ani aw ta lagbɛrikɛbagaw, ani aw ta sikolɔnbagaw,
ani aw ta tagamasiyɛn lɔnbagaw, ani aw ta jotigiw lamɛn, olugu minw b'a fɔra aw ye
ko aw tɛna to Babilɔni masacɛ ta fanga kɔrɔ!
10 Sabu o ta cirayaw ye faninyakumaw le ye; o le bɛna a to ne bɛna aw gbɛn, ka aw
labɔ aw ta jamana ra, ka aw halaki.
11 « ‹Nka ni siya o siya ka sɔn k'a to Babilɔni masacɛ ye a ta fanga yiri la ale kan na,
ka sɔn ka baara kɛ Babilɔni masacɛ ye, ne bɛna ɲasuma ladon o siya ta jamana ra, k'a
to o ye sigi o ta jamana ra tuun, ka o ta dugukolow sɛnɛ; Matigi Ala ko ten.› »

[†] **26:18 26.18** Nin kumaw fɔra Mise ta kitabu kɔnɔ (Mise 3.12).

[*] **27:2 27.2** Yiri min bɛ la sɛnɛkɛmisiw kan na, o le ye zu ye. Nin yɔrɔ ra, zu ye Babilɔni ta fanga tagamasiyɛn le ye.

12 Ayiwa, ne ka nin kuma kelen le fɔ Zuda masacɛ Sedesiyasi ye; ne ko: «Aw ye sɔn
k'a to Babilɔni masacɛ ye a ta fanga yiri la aw kan na; aw ye baara kɛ ale ni a ta mɔgɔw
ye, ni o kɛra, aw bɛ kisi.
13 Mun kosɔn i bɛna a to kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw ye ele ni i ta mɔgɔw
faga? Sabu Matigi Ala ka o le fɔ, ko ni siya o siya tɛ to Babilɔni masacɛ ta fanga kɔrɔ,
ale bɛna o kow le lase o siya ma.
14 Cira minw b'a fɔra aw ye ko aw tɛna to Babilɔni masacɛ ta fanga kɔrɔ, aw kana o
ciraw ta kumaw lamɛn! Sabu o ta cirayakumaw ye faninya le ye.
15 Ne ma o ci! Matigi Ala ko ten. O bɛ cirayakuma minw fɔra ne tɔgɔ ra, o ye faninya
le; o le bɛna a to ne bɛ aw gbɛn k'a to aw ye halaki, aw ni o ciraw yɛrɛ minw bɛ o
cirayakumaw fɔra aw ye.»
16 Ayiwa, ne ka nin le fɔ sarakalasebagaw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ye fana, ko Matigi Ala ko:
«Cira dɔw bɛ ciraya kɛra k'a fɔ ko: ‹Sisan kɔni, a tɔ ye wagati dɔɔnin, o bɛna Matigi
Ala ta batoso ta minanw labɔ Babilɔni, ka o lasekɔ o nɔ ra!› Aw kana o ciraw ta kumaw
lamɛn, sabu o ta cirayakumaw ye faninya le ye.
17 Aw kana o lamɛn! Aw ye to Babilɔni masacɛ ta fanga kɔrɔ, ni o kɛra, aw bɛna kisi;
ni o tɛ, aw bɛna a to nin dugu ye halaki ka kɛ tomo le ye.
18 «Ni o ciraw ta ciraya tun ye can ye, ni a kɛra ko Matigi Ala yɛrɛ le bɛ kumana o fɛ, o
tuma o ye Fangatigi Ala daari janko minan tɔ minw tora Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ani
minw tora Zuda masacɛ ta so kɔnɔ, walama Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, Babilɔnikaw kana
na o minanw fana cɛ ka taga Babilɔni.
19 Sabu min ye Ala ta batoso samasenw ye, ani minanba koorinin ni a jusiginanw, ani
fɛn tɔ minw tora nin dugu kɔnɔ,
20 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun ma fɛn minw ta, wagati min a ka Yehoyakimu
dencɛ Yekoniya, Zuda masacɛ, ani Zuda ɲamɔgɔw mina ka bɔ Zeruzalɛmu ka taga ni o
ye Babilɔni,
21 ayiwa, o fɛn tɔ minw tora Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ani Zuda masacɛ ta so kɔnɔ,
walama Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala k'a fɔ ko:
22 ‹O fɛnw kɔni bɛna taga Babilɔni; o bɛna taga to yi, fɔ lon min na o fɛnw ta wagati
bɛna se ne Ala fɛ; Matigi Ala ko ten. Ni o lon sera, ne bɛna o lasekɔ ka na o bla nin yɔrɔ
ra yan.› »

28

Hananiya ka Yeremi ta kuma sɔsɔ

1 O san kelen na, san min tun ye Zuda masacɛ Sedesiyasi ta masaya san naaninan ye,
ani a ta masaya damina, o san karo loorunan na, Azuri dencɛ Hananiya min tun ye cira
dɔ ye ka bɔ Gabahɔn, lon dɔ ale k'a fɔ ne ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, sarakalasebagaw,
ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na, ko:
2 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Babilɔni masacɛ ka fanga min sigi aw kan, ne
bɛna o fanga yiri kari ka bɔ aw kan na!
3 Sani san fla cɛ, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ka Matigi Ala ta batoso minan min
o min ta ka bɔ yan ka taga ni a ye Babilɔni, ne bɛna o bɛɛ lana nin yɔrɔ ra tuun.
4 Ne bɛna Yehoyakimu dencɛ Yekoniya, Zuda masacɛ fana lana nin yɔrɔ ra yan, ani
Zuda mara mɔgɔ min o min minana ka taga Babilɔni*; sabu Babilɔni masacɛ ka fanga
min sigi aw kan, ne bɛna o fanga yiri kari ka bɔ aw kan na.› »
5 Cira Yeremi ka Hananiya jaabi sarakalasebagaw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na, minw bɛɛ
tun bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
6 Cira Yeremi k'a jaabi ko: «Amina! Matigi Ala y'a kɛ ten! I ka cirayakuma min fɔ,
Matigi Ala ye o kɛ can ye, k'a to Matigi Ala ta batoso ta minanw, ani mɔgɔ minaninw
bɛɛ ye bɔ Babilɔni ka sekɔ ka na nin yɔrɔ ra yan.
7 Nka ne kɔni bɛna nin kuma min fɔ ka don ele toro ra, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ toro ra, o
lamɛn:
8 Cira minw nana ne ni ele ɲa fɛ kabini wagatijan tɛmɛninw na, olugu ka cirayakumaw
fɔ jamana caman kama, ani marabaw kama, ko kɛrɛ ni kojuguw ni banajuguw le bɛna
ben o kan.
9 Ni cira min ka ciraya kɛ ka hɛrakuma fɔ, a ka ciraya kɛ ka kuma min fɔ, ni o kuma
nana kɛ can ye, o le bɛna a yira ko can ra, Matigi Ala le ka a ci.»
10 Ayiwa, yiri min tun bɛ cira Yeremi kan na, cira Hananiya ka o yiri bɔ cira Yeremi
kan na k'a kari.

11 O kɔ, Hananiya k’a fɔ mɔgɔw bɛɛ ɲa na ko: «Matigi Ala ko: ‹Sani san fla cɛ, Babilɔni
masacɛ Nebukadinɛsari ka fanga min sigi siyaw bɛɛ kan, ne bɛna o fanga yiri kari ka
bɔ o kan na nin cogo le ra.› »
A ka o fɔ minkɛ, Yeremi tɛmɛna a ta sira fɛ ka taga.
12 Cira Hananiya ka yiri bɔ cira Yeremi kan na k’a kari minkɛ, o kɔ fɛ, Matigi Ala k’a
ta kuma lase Yeremi ma, ko:
13 «Taga a fɔ Hananiya ye, ko Matigi Ala ko: ‹I sera ka yiri kari, nka i bɛna nɛgɛbere
le lalaga ka o bla a nɔ ra cɔ;
14 sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Ne bɛna nɛgɛbere le la siyaw bɛɛ kan na,
janko o ye to Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta fanga kɔrɔ; o fana bɛna to a ta fanga
kɔrɔ le. Ne bɛ hali kongosogow bla a ta fanga kɔrɔ.› »
15 Cira Yeremi tagara a fɔ cira Hananiya ye ko: «Hananiya, ne lamɛn! Matigi Ala ma
ele ci, o bɛɛ n’a ta, ele b’a to nin mɔgɔw bɛ o jigi la i ta faninyakumaw kan.
16 O kosɔn Matigi Ala ko: ‹A flɛ, ne bɛna ele ta ka bɔ dugukolo kan. Ɲinan san yɛrɛ
ra, ele bɛna sa, sabu i ka murutiri kumaw le fɔ ka Matigi Ala sɔsɔ.› »
17 Cira Hananiya sara o san kelen na, san karo wolonflanan na.

29

Yeremi ka sɛbɛ ci mɔgɔw minaninw ma

1 Nebukadinɛsari tun ka mɔgɔ minw bɛɛ mina ka bɔ Zeruzalɛmu ka taga ni o ye
Babilɔni, cɛkɔrɔba minw tun tora si ra o mɔgɔ minaninw na yi, ani sarakalasebagaw,
ani ciraw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, cira Yeremi tora Zeruzalɛmu ka sɛbɛ dɔ ci olugu bɛɛ ma; o
sɛbɛ kumaw le ye nin ye.
2 O kɛra k’a sɔrɔ masacɛ Yekoniya, ani a bamuso, ani masaso ɲamɔgɔw, ani Zuda
mara ni Zeruzalɛmu dugu ɲamɔgɔw, ani yiribaarabagaw, ani nɛgɛbaarabagaw bɛɛ tun
minana ka bɔ Zeruzalɛmu ka ban.
3 Yeremi tun ka o sɛbɛ di Safan dencɛ Elehasa ma, ani Hilikiya dencɛ Gemariya, sabu
Zuda masacɛ Sedesiyasi tun ka olugu ci Babilɔni, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari fɛ.
Kuma minw tun fɔra o sɛbɛ kɔnɔ o le ye nin ye; a ko:
4 «Ne Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala bɛ nin kumaw fɔ mɔgɔ minaninw bɛɛ ye, ne ka
minw bɛɛ ta ka bɔ Zeruzalɛmu ka taga Babilɔni:
5 ‹Aw ye bonw lɔ ka don o kɔnɔ, aw ye nankɔw sɛnɛ ka o nankɔrafɛnw domu.
6 Aw ye furu, ka dencɛw ni denmusow sɔrɔ; aw ye musow furu aw dencɛw ye, ka aw
denmusow di furu ra, janko o ye dencɛw ni denmusow sɔrɔ. Aw y’a to aw ye caya o
yɔrɔ ra yi, aw kana dɔgɔya.
7 Ne ka aw bla ka taga o dugu min na, aw ye o dugu ta hɛra ɲini, ka Matigi Ala daari
a ye, sabu aw ta hɛra bɛna bɔ o dugu ta hɛra le ra.›
8 «Sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw ta ciraw, ani aw ta lagbɛrikɛbaga minw
bɛ aw cɛ ra yi, aw kana a to olugu ye aw lafiri; ni o ko o bɛ aw ta sikow ɲafɔ, aw kana
o ta kumaw jate.
9 O bɛ cirayakuma minw fɔra ne tɔgɔ ra, o bɛɛ ye faninya le ye, sabu ne ma o ci; Matigi
Ala ko ten.› »
10 «Nka Matigi Ala ka min fɔ, o ye nin ye, ko: ‹Ni Babilɔni ta san biwolonfla fanga
dafara tuma min na, ne bɛna na aw dɛmɛ; ne tun ka koŋuman min layiri ta aw ye, ne
bɛna o dafa, ka aw lana nin jamana ra yan tuun.
11 Ne ka ko minw latigɛ aw ta ko ra, ne yɛrɛ le ka o lɔn; Matigi Ala ko ten. Ne ka hɛra
le latigɛ aw ye, kojugu tɛ; ne bɛ o kɛ janko aw ye labankoŋuman sɔrɔ, ani jigi.
12 « ‹O tuma aw bɛna ne tɔgɔ wele, aw bɛna na ne daari, ne fana bɛna aw lamɛn.
13 Aw bɛna ne ta jɛnŋɔgɔnya ɲini, aw fana bɛna ne sɔrɔ, sabu aw bɛna ne ɲini ni aw
jusukun bɛɛ le ye;
14 ne fana bɛna a to aw ye ne sɔrɔ. Matigi Ala ko ten. Aw ta mɔgɔ minw minana
ka taga jamana wɛrɛw ra, ne bɛna olugu lasekɔ tuun. Ne tun ka aw gbɛn ka taga siya
minw bɛɛ cɛ ra, ani yɔrɔ minw bɛɛ ra, ne bɛna aw labɔ o yɔrɔw bɛɛ ra ka na aw lajɛn
yan tuun; Matigi Ala ko ten. Ne tun ka aw gbɛn ka bɔ nin jamana min na, ne bɛna aw
lasekɔ o jamana kelen na tuun.›
15 «Nka aw b’a fɔra ko: ‹Matigi Ala ka cira dɔw sigi an cɛ ra Babilɔni yan.›
16 «Ayiwa, masacɛ min siginin bɛ Dawuda ta masasiginan kan, ani mɔgɔ minw bɛɛ
siginin bɛ nin dugu kɔnɔ yan, aw balema tɔ minw ma mina ka taga Babilɔni, Matigi Ala
ka nin le fɔ olugu ta ko ra;

17 Fangatigi Ala ka min fɔ, o flɛ nin ye; a ko: ‹Ne bɛna o faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka
kɔngɔ ni banajuguw ben o kan, ka o kɛ i n’a fɔ toromɔ torinin min tɛ se ka domu a
cɛnkojugu fɛ.
18 Ne bɛna tugu o kɔ ni kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw ye; ne bɛna o ta ko kɛ
siranyakoba ye dunuŋa maraw bɛɛ fɛ, ka o kɛ siya danganin ye, ka o ta ko kɛ jatigɛkoba
ye, ka o kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye, ani mafiyɛnyarifɛn,
19 sabu o ma ne ta kuma lamɛn, Matigi Ala ko ten, k’a sɔrɔ ne ka ne ta baaradenw ci
o fɛ, minw ye ciraw ye; ne tun bɛ olugu ci o fɛ lon o lon, nka aw si ma o lamɛn. Matigi
Ala ko ten.›
20 «Ayiwa, sisan aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, aw mɔgɔ minaninw, ne ka aw minw
bɛɛ labɔ Zeruzalɛmu ka aw bla ka taga Babilɔni.
21 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka min fɔ Kolaya dencɛ Akabu, ani Maseya dencɛ
Sedesiyasi ta ko ra, olugu minw ka faninya cirayaw kɛ ne tɔgɔ ra, a ka min fɔ olugu ta
ko ra o ye nin ye, ko: ‹A flɛ, ne bɛ olugu don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari boro; a
bɛna o faga aw yɛrɛ ɲa na.
22 Olugu ta ko kosɔn, Zuda mara mɔgɔ minanin minw bɛ Babilɔni, olugu bɛna to ka
ɲɔgɔn danga ni nin kumaw le ye, ko: Matigi Ala ye i kɛ i ko Sedesiyasi ni Akabu, Babilɔni
masacɛ ka olugu minw jɛni tasuma ra!›
23 Sabu o ka maroyakoba le kɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra; o ka jɛnɛya kɛ ni o mɔgɔɲɔgɔnw
ta musow ye, ka faninyakumaw fɔ ne tɔgɔ ra, k’a sɔrɔ ne ma foyi fɔ o ye. Ne ka o ko
lɔn, ne b’a seere ye fana. Matigi Ala ko ten.»

Yeremi ka kuma min fɔ Semaya ma

24 «A fɔ Semaya ye, min bɛ bɔ Nehelamu,
25 ko Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹I ka sɛbɛ dɔw ci i yɛrɛ tɔgɔ ra Zeruzalɛmu
dugumɔgɔw bɛɛ ma, ani sarakalasebaga Sofoni ma, Maseya dencɛ, ani sarakalasebaga
tɔw bɛɛ ma; i k’a fɔ Sofoni ye ko:
26 Matigi Ala ka ele le sigi sarakalasebagaya ra sarakalasebaga Yehoyada nɔ ra, janko
i ye Matigi Ala ta batoso kɔrɔsi; janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka fatɔya bla a yɛrɛ ra, k’a yɛrɛ
kɛ cira ye, i ye o tigi mina k’a senw don nɛgɛ ra k’a bla kaso ra.
27 O ra, mun kosɔn i ma Anatɔtikacɛ Yeremi dɔgɔya, ale min b’a yɛrɛ kɛra cira ye aw
cɛ ra yi?
28 A ka sɛbɛ dɔ ci an ma yan Babilɔni*, k’a fɔ ko: Aw ta Babilɔnisigi bɛna mɛn! Aw ye
bonw lɔ ka don o kɔnɔ, aw ye nankɔw sɛnɛ ka o nankɔrafɛnw domu.› »
29 Ayiwa, sarakalasebaga Sofoni ka nin sɛbɛ karan cira Yeremi ɲa na.
30 Matigi Ala k’a ta kuma lase Yeremi ma, ko:
31 «Cira dɔ ci ka taga a fɔ mɔgɔ minaninw bɛɛ ye ko Matigi Ala bɛ nin fɔ Nehelamukacɛ
Semaya ma, o ye nin ye: ‹I n’a fɔ Semaya bɛ ciraya kɛra aw cɛ ra yi, k’a sɔrɔ ne m’a ci,
k’a to aw bɛ aw jigi lara a ta faninyakumaw kan,
32 o tuma Matigi Ala ko: Ne bɛna Nehelamukacɛ Semaya ni a ta duruja bɛɛ kɛrɛ. A ta
mɔgɔ si tɛna to nin mɔgɔw cɛ ra; ne bɛna koɲuman min kɛ ne ta mɔgɔw ye, a ta mɔgɔw
si ɲa tɛna o ye; Matigi Ala ko ten, sabu a ka murutiri kumaw fɔ ka Matigi Ala sɔsɔ.› »

Ala bɛna a ta mɔgɔw lana o ta jamana ra tuun

30

(30–33)

Ala bɛna a ta mɔgɔw bɔsi o juguw boro

1 Matigi Ala ka kuma min lase Yeremi ma; a ko:
2 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne ka kuma o kuma fɔ i ye, o bɛɛ sɛbɛ kitabu dɔ
kɔnɔ.
3 Wagati dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, ne bɛna ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw, ani Zuda
mara mɔgɔ minaninw lana; ne ka jamana min di o bɛmaw ma, ne bɛna o lana o jamana
ra tuun, ka na a kɛ o ta ye.› » Matigi Ala le ka o fɔ.
4 Matigi Ala ka kuma minw fɔ Izirayɛli ni Zuda ta ko ra, o flɛ nin ye:
5 «Matigi Ala ko:
‹An bɛ jatigɛkan le mɛnna;
siranya ko lo, hɛra ko tɛ.
6 Aw ye ɲininkari kɛ k’a flɛ
ni a kɛra ko cɛ bɛ se ka den woro!
Mun kosɔn ne bɛ cɛw bɛɛ yera,
o bɛɛ boro bɛ o soro ra

i ko muso jigibagatɔ?
Mun kosɔn cɛ bɛɛ ɲada yɛlɛmana?
7 E, nin ye lonjuguba ye dɛ!
A ɲɔgɔnna lon ma kɛ ban.
A bɛna kɛ Yakuba ta mɔgɔw ta degu wagati le ye,
nka o bɛna kisi ka bɔ a ra.› »
8 «O lon na, kɔni, Fangatigi Ala ko ten, o ka fanga min sigi aw kan, ne bɛna o fanga yiri kari ka bɔ aw kan na, ka aw ta sirinanw foni; jamana wɛrɛ tɛna a ta fanga sigi aw kan tuun.
9 O bɛna baara kɛ Matigi Ala, o ta Ala le ye, ani ne bɛna Dawuda ta duruja min sigi o kunna ka kɛ o ta masacɛ ye.»
10 «Aw Yakuba ta mɔgɔw, ne ta jɔnw, aw kana siran!
Matigi Ala ko ten.
Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw jigi kana tigɛ;
sabu aw y'a flɛ, ne bɛna aw kisi ka aw lana ka bɔ fɔ o jamanajan na,
ka aw ta durujaw kisi ka bɔ o jamana ra, o ka o mina ka taga ni o ye jamana min na.
Yakuba ta mɔgɔw bɛna sekɔ ka na,
ka na laganfiya ni ɲasuma sɔrɔ,
mɔgɔ si tɛna o tɔɔrɔ tuun.
11 Ne bɛ ni aw ye;
Matigi Ala ko ten.
Ne bɛna aw kisi.
Ne tun ka aw janjan ka taga siya minw bɛɛ ra,
ne bɛna o siyaw bɛɛ halaki pewu;
nka aw kɔni, ne tɛna aw halaki pewu.
Ne bɛna aw koro, ka kaɲa ni can sira ye;
sabu ne tɛ se ka aw jarakibari to.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw kɛnɛya

12 Matigi Ala ko:
«Fla tɛ aw ta bana ra,
aw ta tɔɔrɔ dimi ka bon.
13 Mɔgɔ si tɛ lɔ ni aw kunko ye, ka aw ta jori flakɛ;
fla tɛ yi min bɛ aw ta bana kɛnɛya.
14 Aw kanubagaw bɛɛ ɲinana aw kɔ,
o si tɛ aw yɔrɔŋini tuun.
Ne ka aw kɛrɛ i ko mɔgɔ b'a jugu kɛrɛ cogo min na;
ne ka aw koro hali ne ma hina aw ra,
aw ta terenbariyaw cayakojugu kosɔn,
ani aw ta jurumunw bonyakojugu kosɔn.
15 Mun kosɔn aw bɛ kasi aw ta dimi kosɔn,
aw ta bana kɛnɛyabari kosɔn?
Aw ta terenbariyaw cayakojugu,
ani aw ta jurumun bonyakojugu le kosɔn,
ne ka nin kɛ aw ra.

16 «Nka minw bɛ aw domu, dɔw bɛna olugu fana domu.
Aw juguw bɛɛ, o bɛna olugu bɛɛ mina ka taga ni o ye.
Minw ka aw borofɛnw cɛ, o bɛna olugu fana borofɛnw cɛ;
minw ka aw borofɛnw mina aw ra, o bɛna olugu fana borofɛnw mina o ra.
17 Sabu ne bɛna aw flakɛ
ka aw ta bana kɛnɛya,
Matigi Ala ko ten;
sabu mɔgɔw bɛ aw welera ko ‹mɔgɔ gbɛnninw›,
‹Siyɔn dugumɔgɔw, mɔgɔ si tɛ mɔgɔ minw jatera tuun›.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw lawuri

18 Matigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna Yakuba ta mɔgɔw ta bonw lawuri tuun,
ne bɛna hina o ta sow ra.
O ta dugu bɛna lɔ kokura a lɔyɔrɔkɔrɔ ra,
masaso bɛna lɔ a lɔyɔrɔ yɛrɛ ra.
19 Mɔgɔw bɛna o ta dɔnkirilakanw, ani barakalarikanw mɛn,

ka o ta ɲagarikanw mɛn.
Ne bɛna o caya,
dɔ tɛna bɔ o ra;
ne bɛna o bonya,
mɔgɔ tɛna o dɔgɔya.
20 O ta denw bɛna kɛ i ko o tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ,
o ta mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin bɛna sabati ne ɲa kɔrɔ;
ne bɛna wuri o tɔɔrɔbagaw bɛɛ kama.
21 O ta kuntigi bɛna kɛ o yɛrɛ ta mɔgɔ dɔ le ye;
o ta ɲamɔgɔ bɛna bɔ o yɛrɛ le cɛ ra.
Ne bɛna a madon ne ra,
a fana bɛna gbara ne ra.
Ni o tɛ jɔntigi le bɛ se k'a ja gbɛlɛya
k'a fɔ ko a bɛ gbara ne ra a yɛrɛ ma?
Matigi Ala ko ten.
22 Aw bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye,
ne fana bɛna kɛ aw ta Ala ye.»

Matigi Ala ta sanfɔɲɔba

23 A flɛ, Matigi Ala ta sanfɔɲɔ ye nin ye!
A ta jusugban le wurira;
o sanfɔɲɔba le bɛ labɛnna,
a bɛ munumununa mɔgɔjuguw kunna.
24 Matigi Ala ta dimiba tɛna mala
fɔ a ka ko min latigɛ a jusukun na,
a ye o kɛ k'a dafa.
Wagati nataw ra, aw bɛna o kow bɛɛ faamu.

31

Izirayɛlimɔgɔw kɔsegiko o ta jamana ra

1 «O wagatiw ra, Matigi Ala ko ten, ne bɛna kɛ Izirayɛli ta gbaw bɛɛ ta Ala ye, olugu
fana bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye.»
2 Matigi Ala ko:
«Mɔgɔ minw bɔsira kɛrɛkɛmuru boro
olugu le ko diyara ne Ala ye kongokolon kɔnɔ;
ne bɛna na ɲasuma di Izirayɛlimɔgɔw ma.»
3 Kabini fɔlɔfɔlɔ Matigi Ala k'a yɛrɛ yira anw na;
a ko: «Ne bɛ aw kanu ni kanuya banbari le ye,
o kosɔn ne bɛ ne ta ɲumanya to aw kan.
4 Ne bɛna aw sigi kokura aw nɔ ra, aw siginin fana bɛna to,
ele Izirayɛli, sunguru kanunin!
Aw bɛna aw yɛrɛ masiri ka aw ta longanw ta tuun,
ka bɔ ka dɔn kɛ ka ɲagari ni dɔnkɛbagaw ye.
5 Aw bɛna rɛzɛnforow sɛnɛ tuun Samari tintinw kan;
sɛnɛkɛbagaw bɛna sɛnɛ kɛ,
o fana bɛna a tɔnɔ sɔrɔ.
6 Sabu lon dɔ bɛna se,
o lon na dugu kɔrɔsibagaw bɛna pɛrɛn Efirayimu kuruw kan, ko:
‹Aw ye wuri, an ye taga Siyɔn dugu kɔnɔ
Matigi Ala, an ta Ala fɛ!› »

7 Sabu Matigi Ala ko:
«Aw ye pɛrɛn, ka ɲagari Yakuba ta mɔgɔw kosɔn;
aw ye ɲagarikanba bɔ o ta siya ye,
siya min bɛ siya tɔw bɛ ɲa fɛ.
Aw ye aw kan kɔrɔta ka Ala tando k'a fɔ ko:
‹Matigi Ala, i ta mɔgɔw kisi,
Izirayɛlimɔgɔ tɔw kisi.›
8 A flɛ, ne bɛna o lana ka bɔ sahiliyanfan jamana ra;
ne bɛna o labɔ fɔ dunuɲa danw na ka na o lajɛn.
Fiyentɔw, ani senkelenw bɛna kɛ o cɛ ra,
ani muso lasiritɔw, ani muso jigibagatɔw bɛɛ;

jama camanba le bɛna sekɔ ka na yan.
9 O kasitɔ le bɛna na.
Ne bɛna bla o ɲa ka sekɔ ni o ye ka o to makarikanfɔ ra.
Ne bɛna taga ni o ye jida ra,
ka tɛmɛ ni o ye sira dakaŋanin kan,
o sen tɛna talon foyi ra yɔrɔ min na;
sabu ne le ye Izirayɛli facɛ ye,
Efirayimu le ye ne dencɛ fɔlɔ ye.»

Izirayɛli ta ɲanasisi bɛna kɛ ɲagari ye

10 «Siyamɔgɔw, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn;
aw ye taga a lakari fɔ yɔrɔjan, kɔgɔji kɔfɛjamanaw ra.
Aw y'a fɔ ko: ‹Min ka Izirayɛlimɔgɔw janjan, ale le bɛna o lajɛn tuun;
a bɛna o kɔrɔsi i ko sagagbɛnbaga bɛ a ta sagakuru kɔrɔsi cogo min na.›
11 Sabu Matigi Ala bɛna Yakuba ta mɔgɔw labla;
mɔgɔ minw baraka ka bon ni o ta ye, a bɛna o kunmabɔ ka bɔ olugu boro.
12 O bɛna na ɲagari fɔ ka pɛrɛn Siyɔn kuruw kan;
o bɛna bori ka na Matigi Ala ta fɛnɲumanw nɔ fɛ:
siman, ani rɛzɛnjikura, ani turu,
ani sagaw, ani baw, ani misiw.
O bɛna kɛ i ko kɔdarananko;
o baraka tɛna ban tuun.
13 O wagati ra sungurudenw bɛna ɲagari ka dɔn kɛ,
ani kanbelenw ni cɛkɔrɔbaw bɛɛ.
Ne bɛna o ta sangakasi yɛlɛma k'a kɛ ɲagari ye,
ka o jusu saaro;
ne bɛna o bɔ jusukasi ra ka o ninsɔndiya.
14 Ne bɛna sarakalasebagaw fa ni sarakasogo turumanyɔrɔw ye;
ne bɛna ne ta mɔgɔw wasa ni ne ta fɛnɲumanw ye.
Matigi Ala ko ten.»

Izirayɛli bɛna labankoɲuman ni jigi sɔrɔ

15 Matigi Ala ko:
«Kan dɔ bɔra Rama dugu kɔnɔ,
maɲumankokanw, ani kasikan caman;
Rasɛli* le bɛ kasira a ta denw kosɔn,
a ma sɔn mɔgɔ si ye a jusu saaro,
sabu a bɔnɔna a denw na.»

16 Matigi Ala ko:
«Aw ye kasi dabla,
aw ye aw ɲaji cɛ;
sabu aw bɛna aw ta baara sara sɔrɔ.
Matigi Ala ko ten.
Aw ta denw bɛna sekɔ ka bɔ aw juguw ta jamana ra.
17 Aw ta durujaw bɛna jigi sɔrɔ,
Matigi Ala ko ten.
Aw ta denw bɛna sekɔ ka na o yɛrɛ ta jamana ra.

18 «Ne ka Efirayimukaw ta maɲumankokan mɛn kosɛbɛ, o ko:
‹I ka an koro, an fana sɔnna korori ma,
sabu an tun bɛ i ko misiden min ma koro fɔlɔ.
An lasekɔ, ni o kɛra, an bɛna sekɔ ka na;
sabu ele le ye Matigi Ala ye, an ta Ala.
19 Fɔlɔfɔlɔ an tun banna i ra, nka sisan an nimisara;
an ka ko lɔn sisan minkɛ,
tingalɔn ka an sɔrɔ fɔ an bɛ an woto gbasi.
An maroyara, an jigi tigɛra,
sabu an ka kɛwale minw kɛ an denmisɛnman, o dɔgɔyari le sera an ma.›
20 Efirayimu ye ne dencɛ le ye, min ko ka gbɛlɛn ne ma;
den dɔ lo, min ko ka di ne ye haali.

---

* **31:15 31.15** Rasɛli ye Izirayɛli jamana bɛɛ lajɛnnin tagamasiyɛn le ye (Matiyu 2.18).

Ni ne k’a ko fɔ tuma o tuma,
ne hakiri bɛ jigi a ra tuun,
o kosɔn a ta ko ka bon ne jusu ra yɛrɛ le;
ne bɛna hina a ra tuun kosɛbɛ.
Matigi Ala ko ten.»

Izirayɛlimɔgɔw welekan

21 «Aw ye nɔ bla aw tɛmɛsira ra,
ka tagamasiyɛn berew turu siradaw ra;
aw ye aw tɛmɛsira kɔrɔsi,
aw bɛna sira min ta, aw ye o kɔrɔsi.
Aw ye sekɔ ka na, Izirayɛli, sunguru kanunin,
aw ye sekɔ ka na don aw ta duguw kɔnɔ.
22 Aw bɛna aw ta miniminisalo dabla tuma juman,
denmusɔ murutininw?
Matigi Ala bɛna kokura le kɛ dunuɲa kɔnɔ:
Musɔ le bɛna cɛ yɔrɔɲini!»

Zuda mara mɔgɔw bɛna kɔsegi o ta jamana ra

23 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «Wagati min ne bɛna o ta mɔgɔ minaninw lana, o tuma o bɛna to ka nin kumaw fɔ tuun Zuda mara ra, ani a duguw kɔnɔ, ko:
‹Matigi Ala ye baraka don i ra
terenninya sigiyɔrɔ,
kuru saninyanin!›

24 «Zuda mara mɔgɔw, ani a dugumɔgɔw bɛɛ bɛna sigi o yɔrɔ ra, ani sɛnɛkɛbagaw, ani minw bɛ to ka yaala ni o ta sagakuruw ye.
25 Sabu minlɔgɔ ka minw baraka ban, ne bɛ olugu sɔn ji ra, kɔngɔ ka minw baraka dɛsɛ ne bɛ olugu bɛɛ fa.»
26 O wagati ra, ne kununa, ne ka ne ɲa yɛlɛ; ne ta sunɔgɔ tun diyara kosɛbɛ.

Ala bɛna a ta mɔgɔw ladon kokura

27 «Wagati dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o wagati ra ne bɛna danni kɛ Izirayɛli ta so ni Zuda ta so kɔnɔ; o simansi bɛna kɛ adamadenw, ani bɛganw le ye.
28 Ne ka ne janto o ra ka o bɔn, ka o ben, ka o cici, ka o halaki, ani ka o cɛn cogo min na, ne bɛna ne janto o ra o cogo kelen na fana ka o lɔ, ani ka o turu. Matigi Ala ko ten.
29 O lon na, mɔgɔ tɛna a fɔ tuun ko:
‹Faw ka rɛzɛngberen min domu,
o ka o denw ɲinw kumu.›
30 «Nka mɔgɔ bɛɛ kelen kelen bɛna sa a yɛrɛ ta terenbariya le kosɔn. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka rɛzɛngberen domu, o tigi yɛrɛ ɲinw le bɛ kumu.»

Ala ni a ta mɔgɔw ta jɛnɲɔgɔnyakura

31 «Lon dɔ, bɛna se, Matigi Ala ko ten, ne bɛna jɛnɲɔgɔnyakura don ni Izirayɛli ta gbamɔgɔw, ani Zuda ta gbamɔgɔw ye.
32 O jɛnɲɔgɔnya tɛna kɛ i ko ne tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni o bɛmaw ye, lon min na ne ka o boro mina ka bɔ ni o ye Misiran jamana ra; sabu olugu tun ka o jɛnɲɔgɔnya cɛn, k’a sɔrɔ ne le tun ye o matigicɛ ye; Matigi Ala ko ten.
33 «Nka o wagatiw tɛmɛnin kɔ, ne bɛna jɛnɲɔgɔnya min don ni Izirayɛli ta gbamɔgɔw ye, o ye nin ye, Matigi Ala ko ten: Ne bɛna ne ta sariyaw don o kɔnɔ, k’a sɛbɛ o jusukun na; ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛ kɛ ne ta mɔgɔw ye.
34 Mɔgɔ si tɛna a mɔgɔɲɔgɔn karan tuun, walama k’a balema karan tuun, ko: ‹Aw ye jija ka Matigi lɔn.› Sabu o bɛɛ bɛna ne lɔn, k’a ta mɔgɔ fitiniw na ka taga a bla mɔgɔbaw ra. Matigi Ala ko ten. Sabu ne bɛna o ta terenbariyaw bɛɛ yafa o ma, ne tɛna ne hakiri to o ta jurumunw si ra tuun.»

Ala ye kankelentigi ye

35 Matigi Ala min bɛ tere bɔ, janko a ye yeelen bɔ tere fɛ,
min bɛ karo ni lolow ta wagatiw latigɛ, janko o ye yeelen bɔ su fɛ,
min bɛ kɔgɔji lawuri, k’a to jikuruw ye mankan bɔ,
min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala, ale ko:
36 «Ni nin fɛnw ta wagati latigɛninw ma ban ne ɲa kɔrɔ fiyewu,
o tuma Izirayɛli ta durujaw ta siya fana tɛna ban ne ɲa kɔrɔ,
Matigi Ala ko ten.»

37 Matigi Ala ko:
«Ni sankolo janya tun bɛ se ka suma,
ni mɔgɔ tun bɛ se ka dugukolo dunya sɛgɛsɛgɛ ka se fɔ a jusiginanw ma,
o tuma ne tun bɛna ban Izirayɛli ta duruja bɛɛ lajɛnnin na
o ta kɛwale bɛɛ kosɔn,
Matigi Ala ko ten.»

Zeruzalɛmu dugukura

38 «A flɛ, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten; o lon na nin dugu bɛna lɔ kokura Matigi
Ala ye, k'a ta Hananehɛli ta sankaso yɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ kogo nɔngɔn ta donda ra.
39 O bɛna sumanikɛjuru la k'a teren tuun ka taga se fɔ Garɛbu kongori ma; o kɔ, o bɛ
munumunu ka taga Goha fan na.
40 O bɛ fɛn saninw, ani bugurigbɛw firi dingakolon min kɔnɔ, o yɔrɔ bɛɛ, ani forow
bɛɛ, ka taga se fɔ Sedɔrɔn kɔ ma, ani ka taga se fɔ Sow ta donda ta nɔngɔn yɔrɔ ma,
terebɔyanfan na, o yɔrɔ bɛɛ bɛna saninya ka kɛ Matigi Ala ta ye; o yɔrɔ si tɛna ben tuun
walama ka ci.»

32

Yeremi ta foro

1 Matigi Ala ka kuma min lase Yeremi ma, Zuda masacɛ Sedesiyasi ta masaya san
tannan na; o tun ye Nebukadinɛsari ta masaya san tan ni seeginan ye.
2 O wagati ra, Babilɔni ta masacɛ ta kɛrɛkɛjama tun ka Zeruzalɛmu dugu lamini.
Yeremi tun minana k'a bla masacɛ ta so kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ.
3 Zuda masacɛ Sedesiyasi le tun k'a datugu o yɔrɔ ra, ko mun kosɔn a bɛ ciraya kɛra
k'a fɔ ko Matigi Ala ko: «A flɛ, ne bɛna nin dugu don Babilɔni masacɛ boro, k'a to a y'a
mina.
4 Zuda masacɛ Sedesiyasi tɛna bɔsi Babilɔnikaw boro, sabu sigiya t'a ra, ne bɛna a
don Babilɔni masacɛ boro; ale yɛrɛ ni Babilɔni masacɛ bɛna ɲɔgɔn ye ɲa ani ɲa, o bɛna
kuma fana da ani da.
5 O bɛna Sedesiyasi mina ka taga ni a ye Babilɔni; a bɛna taga to yi fɔ lon min na ne
Ala bɛna ne sago kɛ a ra, Matigi Ala ko ten. Hali ni aw ka Babilɔnikaw kɛrɛ, aw tɛna se
o ra.»
6 Yeremi ko: «Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, k'a fɔ ko:
7 ‹A flɛ, i belencɛ Salumu dencɛ Hanamehɛli bɛna na i fɛ, ka n'a fɔ i ye ko ale ta foro
min bɛ Anatɔti, ko i ye o san, ko sabu ka kaɲa ni kunmabɔri ta sariya ye, ele ka kan k'a
san*.› »
8 «Ayiwa, ne belencɛ dencɛ Hanamehɛli nana ne fɛ, ka kaɲa ni Matigi Ala ta kuma
ye. A nana ne sɔrɔ masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, k'a fɔ ne ye ko: ‹Ne ta foro min bɛ
Anatɔti, Boniyaminu ta mara ra, o foro san, sabu ka kaɲa ni cɛn ta sariya ye, ele le ka
kan k'a kunmabɔ, k'a sɔrɔ; o ra, a san k'a kɛ i ta ye!›
«Ne k'a lɔn o le ra ko Matigi Ala yɛrɛ le tun kumana ne fɛ.
9 Ne ka o foro san ne belencɛ dencɛ Hanamehɛli fɛ; o foro tun bɛ Anatɔti; ne ka
warigbɛ tan ni wolonfla jate ka o di a ma foro sɔngɔ ye.
10 Ne k'a sansɛbɛ kɛ, k'a melege, ka ne boronɔ la a kan, k'a da nɔrɔ, ka mɔgɔ dɔw kɛ
an seerew ye, ka warigbɛ hakɛya suma sumanikɛnan dɔ kɔnɔ olugu ɲana.
11 O kɔ, ne tun ka foro sansɛbɛ min melege, ka ne boronɔ la a kan, k'a da nɔrɔ, foro
sancogo ni a sankan tun sɛbɛra min kɔnɔ, ne ka o ta; foro sansɛbɛ flanan min tun ma
melege ne ka o fana ta.
12 «Ne ka o sɛbɛw di Baruki ma, min ye Maseya dencɛ Neriya dencɛ ye. Ne k'a di a
ma ne belencɛ dencɛ Hanamehɛli ɲa na, ani seere minw fana tun ka o boronɔ la foro
sansɛbɛ kan, ani Yahudiya minw bɛɛ tun bɛ masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ.
13 «Ne k'a fɔ Baruki ye olugu bɛɛ ɲa na ko:
14 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Nin foro sansɛbɛw ta, min melegenin lo, ani min
ma melege, i ye taga o bla bɔgɔdaga dɔ kɔnɔ, janko a maranin ye to yi ka mɛɛn.›
15 Sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Mɔgɔw belen bɛna bonw, ani forow, ani
rɛzɛnforow san nin jamana kɔnɔ.› »

Yeremi ta Aladaari

16 Ne ka foro sansɛbɛw di Neriya dencɛ Baruki ma minkɛ, ne ka nin daariri kɛ Matigi
Ala fɛ; ne ko:

---

* **32:7 32.7** Ni mɔgɔ dɔ tun sara, walama n'a dɛsɛra, a balema dɔ tun ka kan ka a ta dugukolo kunmabɔ, janko o dugukolo kana na kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta ye (Sariya 25.5-10).

17 «E, Dunuŋatigi Ala, a flɛ, ele le ka sankolo ni dugukolo dan i ta barakaba ni i ta
sebagaya sababu ra; foyi man gbɛlɛn ele ma!
18 Ele bɛ koŋuman kɛ mɔgɔ ye, k'a kɛ a ta denw ye, fɔ ka taga se a ta duruja waga
kelennan ma; nka i bɛ facɛw ta terenbariyaw hakɛ bɔ o ta denw na o kɔ fɛ. E, bonyatigi
Ala, ani barakabatigi Ala, ele min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala,
19 i ta kolatigɛninw ka bon, i ta kɛwalew ye kabakow ye! I ŋa bɛ adamadenw ta
kɛwalew bɛɛ ra. I bɛ bɛɛ kelen kelen sara ka kaŋa ni a ta tagamacogo ye, ka kaŋa ni a
yɛrɛ ta kɛwalew ye.
20 «I ka tagamasiyɛnw, ani kabakow kɛ Misiran jamana ra; hali bi i belen bɛ o kow
kɛra Izirayɛlimɔgɔw, ani adamaden tɔw ye. O le ka i tɔgɔ bonya tan bi.
21 I ta mɔgɔw, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye, i ka olugu labɔ Misiran jamana ra, ka
tagamasiyɛnw ni kabakow kɛ i ta sebagaya ni i ta fanga sababu ra, ka siranyaba bla
mɔgɔw ra.
22 I tun karira o bɛmaw ye ko i bɛna jamana min di o ma, i nana o jamana di o ma,
nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na.
23 O nana, ka na o jamana tigiya ta, nka o ma sɔn ka i kan mina, o ma i ta sariya sira
tagama; i tun ka fɛn o fɛn fɔ o ye, o ma o si kɛ. O kosɔn i ka nin kojuguw bɛɛ lase o ma.
24 «Ayiwa, a flɛ, Babilɔnikaw ka yɛlɛnyɔrɔw labɛn ka dugu kogo lamini, janko ka dugu
mina. O nana dugu kɛrɛ, dugu bɛna don o boro fana, o ta kɛrɛkɛmuru sababu ra, ani
kɔngɔ ni banajugu minw bɛna ben o kan, o sababu ra. I tun ka kuma min fɔ, o le bɛ
dafara, i ko i yɛrɛ ŋa b'a ra cogo min na.
25 O bɛɛ n'a ta, Dunuŋatigi Ala, ele k'a fɔ ne ye ko ne ye foro san ni wari ye, ka mɔgɔ
dɔw kɛ ne seerew ye, k'a sɔrɔ dugu bɛna don Babilɔnikaw boro!»

Ala ka Yeremi jaabi

26 Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma, ko:
27 «A flɛ, ne le ye Matigi Ala ye, danfɛnw bɛɛ tigi Ala. Yala ko dɔ bɛ yi min bɛ se ka ne
kaŋa wa?
28 O kosɔn Matigi Ala ko: A flɛ, ne bɛ nin dugu don Babilɔnikaw boro, k'a don Babilɔni
masacɛ Nebukadinɛsari boro; ale bɛna dugu mina.
29 Babilɔnikaw bɛna na nin dugu kama, ka na don dugu kɔnɔ, ka tasuma don dugu ra
k'a jɛni. O bɛna aw ta bonw jɛni, aw tun bɛ to ka wusunan sarakaw* bɔ Baali* ta jo ye
biribon minw kunna, ani aw tun bɛ to ka rɛzɛnji sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye bon minw
kunna, janko ka ne jusu bɔ, o bɛna o bonw jɛni.
30 «Sabu kabini o denmisɛnman, Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔw ma foyi kɛ
ne ŋa kɔrɔ ni kojugu dɔrɔn tɛ. Izirayɛlimɔgɔw ma foyi le kɛ, fɔ ka ne jusu bɔ dɔrɔn ni
o ta kɛwalew ye, o yɛrɛ boro ka kɛwalejugu minw kɛ; Matigi Ala ko ten.
31 Sabu kabini a lɔlon na fɔ ka na bla bi ra, nin dugu kɛra ne dimi sababu ani ne
jusugban sababu le ye; o kosɔn ne bɛna a halaki ka bɔ ne ŋa kɔrɔ,
32 Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda mɔgɔw ta kojuguw bɛɛ kosɔn, o ka kojugu minw kɛ ka
ne jusu bɔ, olugu ni o ta masacɛw, ani o ta jamana ŋamɔgɔw, ani o ta sarakalasebagaw,
ani Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw.
33 O ka o kɔ le di ne ma, o ma o ŋa di ne ma; ne tun bɛ o karan lon o lon, nka o ma
sɔn ka ne lamɛn, o fana ma sɔn ne ta ladiri ma.
34 Ne tɔgɔ bɛ so min kan, o ka o ta jo haramuninw bla o so le kɔnɔ, k'a lanɔgɔ.
35 O ka sɔnnikɛyɔrɔ dɔw lɔ Baali ta jo ye Bɛni Hinɔmu dingakolonba yɔrɔ ra, janko ka
o dencɛw, ani o denmusow kɛ saraka ye ka Molɔki ta jo sɔn; k'a sɔrɔ ne ma o fɔ o ye,
o ko yɛrɛ ma don ne ta miiriya ra ka ye, k'a fɔ ko o ye nin ko haramunin ŋɔgɔn kɛ, ka
Zuda mɔgɔw bla jurumun na.
36 «Nka o bɛɛ n'a ta, aw b'a fɔra nin dugu min ta ko ra ko a bɛna don Babilɔni masacɛ
boro, kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw sababu ra, ayiwa, Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala
bɛ min fɔra o dugu ta ko ra, o flɛ nin ye, ko:
37 ‹A flɛ, ne diminin, ani ne jusu gbannin, ani ne jusu bɔninba tun ka o gbɛn ka taga
jamana minw bɛɛ ra, ne bɛna o lana ka bɔ o jamanaw bɛɛ ra, ka o lajɛn tuun; ne bɛna
o lana nin yɔrɔ ra tuun, k'a to o ye na sigi yan hɛra ni laganfiya ra.
38 O bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne bɛna kɛ o ta Ala ye.
39 Ne bɛna miiriya kelen le don o bɛɛ jusukun na, ka sira kelen bla o bɛɛ kɔrɔ, k'a to
ne ŋasiran ye kɛ o ra tuma bɛɛ, janko o ta ye ŋa, o ta den minw bɛ na o kɔ fɛ, olugu
fana ta ye ŋa.
40 Ne bɛna jɛnŋɔgɔnya wuribari don ni o ye; ne tɛna ne kɔ don o ra tuun, ka ban ka
koŋuman kɛ o ye. Ne bɛna ne ŋasiran don o jusukun na, janko o kana o yɛrɛ mabɔ ne
ra.

41 Ne ninsɔndiyanin le bɛna koŋuman kɛ o ye; can ra, ne bɛna o sigi nin jamana ra,
ni ne jusukun bɛɛ ye, ani ne nin bɛɛ.›
42 «Matigi Ala ko tuun: Ne ka nin kojuguba bɛɛ lase nin mɔgɔw ma cogo min na, o
cogo kelen na fana ne ka koŋuman min bɛɛ ko fɔ, ne bɛna o bɛɛ lase o ma fana.
43 Aw b'a fɔra nin jamana min ta ko ra ko a kɛra yɔrɔ lakolon ye, ko adamaden t'a ra,
bɛgan t'a ra, ko a donna Babilɔnikaw boro, o belen bɛna forow san nin jamana ra tuun.
44 O belen bɛna forow san ni wari ye, ka foro sansɛbɛw kɛ, ka o melege, ka o boronɔw
la o kan, ka o da nɔrɔ, ka mɔgɔ dɔw kɛ a seerew ye; o kow belen bɛna kɛ Boniyaminu ta
mara ra, ani Zeruzalɛmu kɛrɛfɛyɔrɔw ra, ani Zuda duguw ra, ani dugu minw bɛ jamana
kuruyɔrɔw ra, ani jamana dugumayanfan ta duguw, ani woroduguyanfan kongokolon
ta duguw, sabu ne bɛna o ta mɔgɔ minaninw lasekɔ, Matigi Ala ko ten.»

33

Izirayɛli duguw bɛna lɔ kokura

1 Ka Yeremi datugunin to masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, Matigi Ala ta kuma sera a
ma tuun a siŋaga flanan na, ko:
2 «Matigi Ala min bɛ nin kow kɛ, Matigi Ala min bɛ a labɛn k'a latigɛ, min tɔgɔ ye ko
Matigi Ala, ale ko:
3 ‹Ne wele, ne bɛna i jaabi; ne bɛna kobaw fɔ i ye, ani ko dogoninw, i tɛ ko minw lɔn.
4 Sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ka nin le fɔ nin dugu ta bonw, ani Zuda masacɛw ta
bonw ta ko ra. O ka o bon minw cici, janko o jugu minw nana dugu lamini, olugu kana
yɛlɛnyɔrɔ sɔrɔ ka don dugu kɔnɔ ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
5 o tun kɛra wagati min na o ni Babilɔnikaw tun bɛ kɛrɛ ra. O bonw bɛna fa mɔgɔw
suw le ra, ne bɛna mɔgɔ minw faga ne ta dimi ni ne ta jusugban kosɔn. Ne bɛna ne
ɲada dogo nin dugu ra o ta kojuguw bɛɛ kosɔn.
6 « ‹Nka o bɛɛ n'a ta, ne bɛna o flakɛ, ka o kɛnɛya; ne bɛna o kɛnɛya, ka hɛra ni
ɲasuma caman di o ma.
7 Ne bɛna Zuda ta mɔgɔ minaninw, ani Izirayɛli ta mɔgɔ minaninw lana tuun, ka na
o sigi o ta jamana ra i ko o tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
8 O ka terenbariya minw bɛɛ kɛ ka ne hakɛ ta, ne bɛna o saninya ka bɔ o bɛɛ ra. O ka
terenbariya minw bɛɛ kɛ ka ne hakɛ ta, ka muruti ne ma, ne bɛna o bɛɛ yafa o ma.
9 Nin dugu bɛna kɛ ne tɔgɔ bonya sababu le ye dugukolo siyaw bɛɛ cɛ ra, ani
ninsɔndiya sababu, ani ne tando sababu, ani ne ta nɔɔrɔ; sabu ne bɛna koŋuman minw
bɛɛ kɛ o ye, siya tɔw bɛɛ bɛna o ko mɛn. Ne bɛna koŋuman ni hɛra min bɛɛ kɛ o ye, ni
siya tɔw nana o ye, o ko bɛna siranya bla o ra, fɔ o bɛna yɛrɛyɛrɛ.› »
10 Matigi Ala ko: «Aw b'a fɔra nin yɔrɔ min ma ko a kɛra yɔrɔ lakolon ye, ko mɔgɔ tɛ
yi, ko bɛgan tɛ yi, ko Zuda duguw, ani Zeruzalɛmu siradaw kɛra yɔrɔ lakolonw ye, ko
mɔgɔ tɛ sigi yi tuun, ko bɛgan fana t'a ra,
11 ayiwa, lon dɔ, mɔgɔw belen bɛna ɲagarikanw, ani ninsɔndiyakanw mɛn nin yɔrɔw
ra tuun, ani kɔŋɔcɛ ta dɔnkirilakanw, ani kɔŋɔmuso ta dɔnkirilakanw, ani minw bɛna
to ka barakalari sarakaw* bɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ka dɔnkiri la, k'a fɔ ko:
‹Aw ye Fangatigi Ala fo k'a waleɲumanlɔn,
sabu Matigi Ala ka ɲi,
sabu a ta ɲumanya tɛ ban ka ye!›
«Sabu ne bɛna jamana mɔgɔ minaninw lana tuun, ka na o sigi o sigicogokɔrɔ ra.
Matigi Ala ko ten.»
12 Fangatigi Ala ko: «Nin yɔrɔ min kɛra yɔrɔ lakolon ye bi, mɔgɔ tɛ yɔrɔ min na tuun,
bɛgan t'a ra tuun, ayiwa, sagagbɛnyɔrɔw bɛna kɛ sagagbɛnbagaw fɛ nin yɔrɔ ra tuun,
ani a duguw bɛɛ ra; o bɛna to ka o ta sagaw mara yi.
13 Dugu minw bɛ jamana kuruyɔrɔw ra, ani jamana dugumayanfan ta duguw, ani
woroduguyanfan kongokolon ta duguw, ani Boniyaminu ta mara ra, ani Zeruzalɛmu
kɛrɛfɛduguw ra, ani Zuda dugu tɔw ra, mɔgɔw belen bɛna o ta sagaw, ani o ta baw jate
yi tuun. Matigi Ala ko ten.»

Ala bɛna Dawuda ta masaya kɔrɔta

14 «A flɛ, lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na ne tun ka koŋuman min layiri ta
Izirayɛli ta somɔgɔw, ani Zuda ta somɔgɔw ye, ne bɛna o layiri dafa.
15 O lon na, ani o wagati ra, ne bɛna mɔgɔ terennin dɔ lawuri Dawuda ta duruja ra,
min bɛna terenninya ni can ladon jamana kɔnɔ.
16 O wagati ra, Zuda mara bɛna kisi, Zeruzalɛmu bɛna kɛ hɛra ni laganfiya ra. A bɛna
wele ni tɔgɔ min ye, o ye nin ye ko: ‹Matigi Ala, an ta terenninya tigi.› »

17 Sabu Matigi Ala ko: «Mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ Dawuda ta duruja ra tuma bɛɛ, min bɛ sigi
masaya ra Izirayɛli ta somɔgɔw kunna;
18 sarakalasebaga minw ye Levi ta mɔgɔw ye, mɔgɔ dɔ bɛna sɔrɔ olugu ta duruja ra
fana tuma bɛɛ, min bɛna lɔ ne ɲa kɔrɔ ka saraka jɛnitaw* bɔ, ka simanw sarakaw* jɛni,
ka bɛgan sarakaw* bɔ ne ye lon bɛɛ.»

Ala bɛna jɛnɲɔgɔnya don ni a ta mɔgɔw ye

19 Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma, k'a fɔ a ye ko:
20 «Matigi Ala ko: ‹Ni aw bɛ se ka ne ni tere ta jɛnɲɔgɔnya cɛn, ka ne ni su ta
jɛnɲɔgɔnya cɛn, k'a to tere kana bɔ tuun a wagati ra, su fana kana ko tuun a wagati ra,
21 o tuma ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni ne ta jɔncɛ Dawuda ye, o fana bɛna cɛn; dencɛ
tɛna sɔrɔ a ta duruja ra min bɛ sigi a nɔ ra masaya ra. Ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni
sarakalasebagaw ye, Levi ta mɔgɔ minw bɛ ne ta baara ra, o jɛnɲɔgɔnya fana bɛna cɛn.
22 Sankolo lolow ka ca cogo min na fɔ mɔgɔ tɛ se ka o jate, walama kɔgɔji kɛnkɛn ka
ca cogo min na fɔ mɔgɔ tɛ se ka o hakɛya lɔn, ne bɛna ne ta jɔncɛ Dawuda ta durujaw
caya o cogo le ra, ani Levi ta mɔgɔ minw bɛ ne ta baara ra.› »
23 Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma, ko:
24 «Nin mɔgɔw bɛ min fɔra, i tɛ o mɛnna wa? O b'a fɔra ko: ‹Matigi Ala tun ka gba
fla min ɲanawoloma, a banna o ra!› O bɛ ne ta mɔgɔw mafiyɛnyara le; olugu fɛ ne ta
mɔgɔw tɛ siya dɔ ye tuun.»
25 Matigi Ala ko: «Ni ne tun ma ne ta jɛnɲɔgɔnya don ni su ye, k'a don ni tere ye, ni
ne tun ma sankolo ni dugukolo ta sariyaw sigi,
26 o tuma ne tun bɛna ban Yakuba ta duruja ra, ani ne ta jɔncɛ Dawuda ta duruja; ne
tun tɛna a ta duruja dɔ ta tuun ka o sigi kuntigiya ra Iburahima, ani Isiyaka ni Yakuba
ta durujaw kunna. O kosɔn ne bɛna o ta mɔgɔ minaninw lana, ne bɛna hina o ra tuun.»

Yeremi ka kuma minw fɔ Sedesiyasi ni Rekabu ta mɔgɔw ye

34

(34–35)

Yeremi ka masacɛ Sedesiyasi lasɔmi

1 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ, ani jamanaw ni siya minw
bɛɛ tun bɛ a ta mara kɔnɔ, o mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Zeruzalɛmu ni a kɛrɛfɛduguw bɛɛ kɛrɛra
wagati min na, Matigi Ala ka nin kuma lase Yeremi ma, ko:
2 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Taga a fɔ Zuda masacɛ Sedesiyasi ye, ko Matigi Ala
ko: A flɛ, ne bɛ nin dugu don Babilɔni masacɛ boro, a bɛna tasuma don a ra, k'a jɛni.
3 Ele kɔni tɛna bɔsi a boro; o bɛna i mina fanga ra ka i don a boro. Ele ni Babilɔni
masacɛ bɛna ɲɔgɔn ye ɲa ni ɲa, ka kuma da ni da. O bɛna i mina ka taga ni i ye fɔ
Babilɔni.›
4 «Nka ele Zuda masacɛ Sedesiyasi, ele ye Matigi Ala ta kuma lamɛn. Matigi Ala k'a
fɔ ele ta ko ra ko i tɛna faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
5 I bɛna sa ɲasuma ra; masacɛ minw kɔnna ele ɲa, minw ye i bɛmaw ye, o ka wusunan
don olugu suw ye cogo min na, o bɛna wusunan don ele fana ye ten. O bɛna i sukoya
kɛ, ka kasi k'a fɔ ko: ‹E, an matigicɛ!› Ne bɛ o layiri ta i ye, Matigi Ala ko ten.»
6 Ayiwa, cira Yeremi ka nin kumaw bɛɛ fɔ Zuda masacɛ Sedesiyasi ye Zeruzalɛmu.
7 O wagati ra, Babilɔni masacɛ ta kɛrɛkɛjama tun bɛ Zeruzalɛmu dugu kɛrɛra, ani
Zuda dugu tɔw bɛɛ, minw ye Lakisi dugu ni Azeka dugu ye, sabu Zuda mara dugu
barakamanw bɛɛ ra, o dugu fla le tun tora.

Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn ka jɔnw labla

8 Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma; o wagati ra masacɛ Sedesiyasi tun kumana
ka bɛn ni Zeruzalɛmukaw bɛɛ ye, ko a ka kan ka fɔ yɔrɔ bɛɛ ra ko bɛɛ ye a ta jɔnw labla.
9 Bɛɛ tun ka kan k'a ta jɔncɛ walama a ta jɔnmuso labla, ni Heburu lo; mɔgɔ si tun
man kan ka a balema Yahudiya dɔ mara jɔnya ra tuun.
10 Jamana ɲamɔgɔw, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ tun ka o layiri ta, ko o bɛna o ta jɔncɛw, ani o
ta jɔnmusow labla, janko o kana to jɔnya ra tuun; o sɔnna ka o layiri kuma dafa, o ka
jɔnw labla.
11 Nka kɔ fɛ, o nana o ta miiriya yɛlɛma; o tun ka o ta jɔncɛw ni o ta jɔnmuso minw
labla, o tagara olugu mina tuun, ka na o bla jɔnya ra.
12 O kɛra minkɛ, Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma k'a fɔ a ye ko:
13 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Lon min na ne tun ka aw bɛmaw labɔ Misiran
jamana ra, jɔnyaso ra, ne tun ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye, k'a fɔ o ye ko:

14 Aw balema Heburu minw ka o yɛrɛ fiyeere aw ma ka kɛ aw ta jɔnw ye, aw ka kan
ka olugu labla o ta jɔnya san wolonflanan na. O ka kan ka baara kɛ aw ye san wɔɔrɔ,
nka o kɔ, aw ka kan ka o labla o ye taga o ta so.› Nka aw bɛmaw ma sɔn ne ta kuma
ma, o ma o toro malɔ ka ne lamɛn.
15 «Aw kɔni tun nimisara ka ɲa bi, ko minw terennin lo ne ɲa kɔrɔ, aw tun ka o kɛ.
Aw tun k'a fɔ yɔrɔ bɛɛ ra ko aw bɛɛ bɛna aw sigiɲɔgɔn jɔnw labla, fɔ ka taga o layiri ta
ne ɲa kɔrɔ ne ta so kɔnɔ, ne tɔgɔ bɛ so min kan.
16 Nka aw nana aw ta miiriya yɛlɛma, ka ne tɔgɔ cɛn. Aw tun ka aw ta jɔncɛw ni aw
ta jɔnmuso minw labla, ko o kɛra o yɛrɛ ta ye, aw sekɔra ka taga olugu jagboya ka o kɛ
aw ta jɔncɛw, ani aw ta jɔnmusow ye tuun.»
17 O kosɔn Matigi Ala ko: «I n'a fɔ aw ma ne kan mɛn, aw balemaw, ani aw sigiɲɔgɔn
minw ye jɔnw ye, aw ma sɔn ka olugu labla, o ra, ne kɔni bɛna aw labla kɛrɛkɛmuru ni
banajuguw ni kɔngɔ ye. Ne bɛna aw ta ko kɛ jatigɛkoba ye dugukolo siyaw bɛɛ fɛ.
18 «Nin mɔgɔ minw ka layiri ta ne ye, ka sɔrɔ ka o layiri cɛn, minw ka layiri ta ne ɲa
kɔrɔ, ka misiden cɛtigɛ fla ye*, ka tɛmɛ o cɛtigɛ fla cɛ ma, nka o ma na o layiri kumaw
dafa, ne bɛna o mɔgɔw don o juguw boro.
19 Zuda mara ɲamɔgɔw, ani Zeruzalɛmu dugu ɲamɔgɔw, ani masaso ɲamɔgɔw, ani
sarakalasebagaw, ani jamana mɔgɔ minw bɛɛ tɛmɛna misiden cɛtigɛ fla cɛmancɛ ra,
20 ne bɛna olugu don o juguw boro, o jugu minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina; o suw le bɛna
kɛ kɔnɔw ni kongosogow ta domuni ye.
21 Ne bɛna Zuda masacɛ Sedesiyasi ni a ta jamana ɲamɔgɔw don o juguw boro, o jugu
minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina; ne bɛ o don Babilɔni masacɛ ta kɛrɛkɛjama boro. Sisan
olugu kɔni mabɔra aw ra,
22 nka, a flɛ, ne bɛna kuma o fɛ, Matigi Ala ko ten, k'a fɔ ko o ye sekɔ ka na nin dugu
kama tuun. O bɛna nin dugu kɛrɛ, ka dugu mina ka tasuma don a ra; ne bɛna Zuda
mara duguw kɛ yɔrɔ lakolon ye, mɔgɔ tɛna sigi yɔrɔ min na tuun.»

35

Ala ka Rekabu ta mɔgɔw tando

1 Matigi Ala ka nin kuma lase Yeremi ma Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu, Zuda masacɛ ta
wagati ra, ko:
2 «Taga Rekabu* ta somɔgɔw fɛ i ye taga kuma o fɛ, ko o ye na ni i ye, aw ye na don
Matigi Ala ta batoso bon dɔ kɔnɔ, i ye duvɛn di o ma, ko o y'a min.»
3 Ayiwa, Habasiniya dencɛ Yeremi, o dencɛ min ye Yazaniya ye, ne tagara ale ta, ale
ni a balemaw, ani a dencɛw bɛɛ, ani Rekabu ta somɔgɔ tɔw bɛɛ.
4 Ne tagara ni o ye Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, ka taga don ni o ye Igidaliya dencɛ
Hanan ta karamɔgɔdenw ta bon kɔnɔ, Hanan min ye Ala ta cira ye. O bon bɛ Alabatoso
ɲamɔgɔw ta bon kɛrɛ fɛ, a bɛ Salumu dencɛ Maseya ta bon san fɛ, Maseya min ye
Alabatoso donda kɔrɔsibaga ye.
5 Ne ka daga dɔw fa duvɛn na, ka na o ni jifiyɛw sigi Rekabu ta somɔgɔw kɔrɔ; ne ko
o ma ko: «Aw ye duvɛn dɔ min!»
6 O ka ne jaabi ko: «An tɛ duvɛn min, sabu an bɛmacɛ Yonadabu min tun ye Rekabu
dencɛ ye, ale tun kumana an fɛ, ko: ‹Aw ni aw denw si man kan ka duvɛn min fiyewu.
7 Aw man kan ka bon lɔ, aw man kan ka sɛnɛ kɛ ka siman dan, aw man kan ka
rɛzɛnforo sɛnɛ; o fɛnw si dɔ man kan ka kɛ aw fɛ. Aw si bɛɛ ra aw ka kan ka si
fanibonw le kɔnɔ; ni o kɛra, aw bɛna sijan sɔrɔ nin dugukolo kan, aw bɛ lonanya ra nin
dugukolo min kan yan.›
8 «Ayiwa, an bɛmacɛ Yonadabu min ye Rekabu dencɛ ye, ale ka fɛn o fɛn fɔ an ye,
an bɛ o le kɛ. An si bɛɛ ra, an si man kan ka duvɛn min, anw ni an ta musow, ani an
dencɛw, ani an denmusow.
9 An tɛ bon lɔ ka sigi a kɔnɔ, rɛzɛnforo tɛ an fɛ, foro tɛ an fɛ, an fana tɛ siman dan;
10 an bɛ si fanibonw le kɔnɔ. An bɛmacɛ Yonadabu ka kuma minw bɛɛ fɔ an ye, an
bɛ o sira le tagama, an bɛ o le kɛ.
11 Wagati min na Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari nana nin jamana kama, an ko: ‹An
ye taga Zeruzalɛmu, an ye bori Babilɔnikaw ni Sirikaw ta kɛrɛkɛjama ɲa.› O le k'a to
an siginin bɛ Zeruzalɛmu yan.»
12 O tuma, Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma, ko:

---

* **34:18 34.18** Ka misiden cɛtigɛ fla ye: Mɔgɔw tun bɛ o saraka ɲɔgɔn bɔ, ka o kɛ jɛŋŋɔgɔnya sarati ye; ni mɔgɔ min tun ma a ta layiri fa, o tigi tun bɛ se ka faga k'a kɛ i ko bɛgan min cɛtigɛra (Damina 15.10). * **35:2 35.2** Rekabu ta somɔgɔw ta ko: (Masacɛw flanan 10.15-16; Kibaroyaw fɔlɔ 2.55).

13 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Taga a fɔ Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw
ye ko: Yala nin ko ma aw karan wa? Yala aw tɛna ne ta kumaw lamɛn sisan nin sababu
ra wa? Matigi Ala ko ten.
14 Rekabu dencɛ Yonadabu tun k′a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o kana duvɛn min; o fana tora
o kuma kan; fɔ ka na se bi ma o ma duvɛn min, sabu o tora o bɛmacɛ ta kuma kan. Nka
ne bɛ kuma aw fɛ, ne bɛ kuma aw fɛ lon o lon, nka aw tɛ ne lamɛnna.
15 Ne ka ne ta baaradenw bɛɛ ci aw le fɛ, minw ye ciraw ye; ne tun bɛ o ci aw fɛ lon
o lon, k′a fɔ aw ye ko: Aw ye nimisa, ka aw ta sirajuguw bla, aw ye aw jogo yɛlɛma, aw
kana tugu ala wɛrɛw kɔ, ka olugu bato; ni o kɛra, aw bɛna ne ka dugukolo min di aw
ni aw bɛmaw ma, aw bɛna to o dugukolo kan. Nka aw ma aw toro malɔ, aw ma sɔn ka
ne lamɛn!›
16 Rekabu ta mɔgɔw bɛmacɛ, min ye Yonadabu ye, Rekabu dencɛ, ale ka kuma min fɔ
o ye, olugu tora o kan; nka nin mɔgɔw tɛ sɔn ka ne lamɛn.
17 «O kosɔn Matigi Ala, Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹A flɛ, ne ka kojugu minw
bɛɛ latigɛ Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw kama, ne bɛna o kojuguw bɛɛ ben o
kan, sabu ne kumana o fɛ, nka o ma ne lamɛn, ne ka o wele, nka o m′a lamina.› »
18 O kɔ, Yeremi k′a fɔ Rekabu ta somɔgɔw ye ko: «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹I
n′a fɔ aw ka aw bɛmacɛ Yonadabu ta kuma mɛn, a ka fɛn o fɛn fɔ aw ka o sira tagama,
a ka min o min yira aw ra, aw ka o bɛɛ kɛ,
19 o kosɔn Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: Dɔ bɛna sɔrɔ Rekabu dencɛ Yonadabu ta
duruja ra tuma bɛɛ min bɛna baara kɛ ne ye.› »

Ala ta kuma ko ka sɛgɛ lase Yeremi ma

36

(36–45)

Masacɛ ka kitabu jɛni

1 Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu, Zuda masacɛ ta masaya san naaninan na, Matigi Ala ka
nin kuma lase Yeremi ma, ko:
2 «Gbolo kitabu* dɔ ta; ne ka kuma o kuma fɔ i ye Izirayɛli ni Zuda mara ni siya tɔw
bɛɛ ta ko ra, kabini lon min na ne kɔnna ka kuma i fɛ, kabini masacɛ Yoziyasi ta wagati
ra fɔ ka na se bi ma, i ye o kumaw bɛɛ sɛbɛ o kitabu kɔnɔ.
3 Ne ka kojugu minw bɛɛ latigɛ ko ne bɛna a lase Zuda mara mɔgɔw ma, ni o nana
o kumaw mɛn, a bɛ se ka kɛ ko o bɛna o ta kɛwalejuguw dabla, janko ne ye o ta
terenbariyakow ni o ta hakɛkow yafa o ma.»
4 Yeremi ka Neriya dencɛ Baruki wele; Matigi Ala tun ka kuma o kuma fɔ Yeremi ye,
a ka o bɛɛ fɔ Baruki ye, Baruki ka o kumaw bɛɛ sɛbɛ gbolokitabu kɔnɔ.
5 O kɔ, Yeremi k′a fɔ Baruki ye ko: «O ka ne mina ka ne bla yan; ne tɛ se ka bɔ, ne tɛ
se ka taga Matigi Ala ta so kɔnɔ.
6 I yɛrɛ le bɛna bɔ ka taga nin kitabu karan; ne ka Matigi Ala ta kuma minw fɔ i ye, i
ka o sɛbɛ kitabu min kɔnɔ. O bɛna lon min bla danna ka sun don, i y′a karan mɔgɔw
ɲa na o lon dɔ le ra, Matigi Ala ta batoso kɔnɔ; Zuda mara mɔgɔ minw bɛɛ bɛna na ka
bɔ o ta duguw ra, i ye a karan olugu fana ɲa na.
7 O bɛ se ka kɛ sababu ye k′a to o ye Matigi Ala daari ni makarikanw ye, ka nimisa,
ka bɔ o ta sirajuguw kan; sabu Matigi Ala ta dimi ni a ta jusugban min fɔra nin mɔgɔw
kama, o ka bon.»
8 Ayiwa, cira Yeremi tun ka fɛn o fɛn fɔ Neriya dencɛ Baruki ye, Baruki ka o bɛɛ kɛ a
cogo ra, wagati min na a tun bɛ Matigi Ala ta kuma karanna kitabu kɔnɔ Matigi Ala ta
batoso kɔnɔ.
9 Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu, Zuda masacɛ ta masaya san loorunan na, o san karo
kɔnɔntɔnnan na, o ka lon dɔ latigɛ ka sun don, ka Matigi Ala daari; o sun tun kɛra
Zeruzalɛmukaw bɛɛ ta le ye, ani mɔgɔ minw tun bɔra Zuda mara dugu wɛrɛw ra ka na
Zeruzalɛmu.
10 O lon le ra, Baruki ka Yeremi ta kumaw karan kitabu kɔnɔ Matigi Ala ta so kɔnɔ
mɔgɔ bɛɛ ɲa na. A tun bɛ Safan dencɛ Gemariya ta bon le kɔnɔ, Gemariya min ye
sɛbɛrikɛbaga ye; o yɔrɔ bɛ Ala batoso lu sanfɛyɔrɔ ra, Matigi Ala ta so donda dɔ ra, min
bɛ wele ko Dondakura.
11 Matigi Ala ta kuma min o min karanna kitabu kɔnɔ, Safan dencɛ Gemariya dencɛ
Mika tun ka o kumaw bɛɛ mɛn.

* **36:2 36.2** O wagati ra sɛbɛri tun bɛ kɛ gbolo le kan, k′a melege, k′a siri. O le tun bɛ wele ko gbolokitabu.

12 A jigira ka taga masaso kɔnɔ, ka taga don sɛbɛrikɛbaga ta bon kɔnɔ; jamana
ɲamɔgɔw bɛɛ tun siginin bɛ yi: Elisama min ye sɛbɛrikɛbaga ye, ale tun bɛ yi, ani
Semaya dencɛ Delaya, ani Akibɔri dencɛ Elinatan, ani Safan dencɛ Gemariya, ani
Hananiya dencɛ Sedesiyasi, ani ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ.
13 Mika tun ka kuma minw bɛɛ mɛn wagati min na Baruki tun bɛ kitabu karanna jama
ɲa fɛ, a ka o bɛɛ lakari ɲamɔgɔw ye.
14 Ɲamɔgɔw ka Yehudi ci Baruki fɛ, Yehudi min facɛ tun ye Netaniya ye, o min facɛ
tun ye Selemiya ye, o min facɛ tun ye Kusi ye; o ko a ye taga a fɔ Baruki ye ko a ka
gbolokitabu min karan jama ye, ko a ye na ni o ye. Neriya dencɛ Baruki ka gbolokitabu
mina a boro ka taga ni a ye o fɛ.
15 O ko a ma ko: «Sigi, i y'a karan an ye.» Baruki sigira k'a karan o ye.
16 O ka kitabu kumaw mɛn minkɛ, o siranninba ka o ɲaw lɔ ɲɔgɔn na; o ko Baruki
ma ko: «An ka kan ka nin kumaw bɛɛ lase masacɛ ma!»
17 O ka Baruki ɲininka tuun ko: «I ka nin kumaw sɛbɛ cogo min na, o fɔ an ye. Yala
Yeremi tun b'a fɔra i ɲa na le wa?»
18 Baruki ka o jaabi ko: «A yɛrɛ da le tun bɛ nin kumaw bɛɛ fɔra ne ye, ne fana tun
b'a sɛbɛra ka tugu a kɔ ni dabaji ye gbolokitabu kan.»
19 Ɲamɔgɔw ko Baruki ma ko: «Ele ni Yeremi bɛɛ ye taga dogo, mɔgɔ si kana a lɔn
aw bɛ yɔrɔ min na.»
20 O ka kitabu blanin to sɛbɛrikɛbaga Elisama ta bon kɔnɔ ka taga masaso ra masacɛ
fɛ; o tagara o kumaw bɛɛ lakari masacɛ ye.
21 Masacɛ ka Yehudi ci ka taga gbolokitabu ta. Yehudi tagara a ta sɛbɛrikɛbaga Elisama
ta bon kɔnɔ, ka na a karan masacɛ ɲa na, ani ɲamɔgɔw bɛɛ ɲa na, minw bɛɛ tun bɛ
masacɛ kɔrɔ.
22 Ayiwa, o y'a sɔrɔ masacɛ tun siginin bɛ masaso ta nɛnɛwagati ta bon le kɔnɔ; o
wagati tun ye san karo kɔnɔntɔnnan ye. Tasuma tun bɛ furunɛ kɔnɔ masacɛ kɔrɔ.
23 Ni Yehudi tun ka sira saba walama sira naani ɲɔgɔn karan, o fan min fonina ka jigi,
masacɛ bɛ o tigɛ ni sɛbɛrikɛbaga ta muru ye, ka o firi furunɛ kɔnɔ tasuma ra. A k'a kɛ
ten fɔ ka na gbolokitabu bɛɛ jɛni k'a ban.
24 A kɛra ten, masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ka o kumaw mɛn, nka o si ma siran
tuun, o si jusu ma kasi ka o ta derege faran.
25 O bɛɛ n'a ta, Elinatan ni Delaya ni Gemariya tun ka masacɛ daari ko a ye sabari a
kana gbolokitabu jɛni, nka a tun ma sɔn ka o lamɛn.
26 O kɔ, Yeramɛli min tun ye masacɛden ye, masacɛ ka ale ni Aziriyɛli dencɛ Seraya,
ani Abidehɛli dencɛ Selemiya ci, ko o ye taga sɛbɛrikɛbaga Baruki ni cira Yeremi mina
ka na ni o ye, nka Matigi Ala ka o dogo.

Yeremi ka kitabu wɛrɛ sɛbɛ

27 Ayiwa, Yeremi tun ka kuma minw fɔ, Baruki tun ka o kumaw sɛbɛ gbolokitabu min
kɔnɔ, o kitabu jɛninin kɔ masacɛ fɛ, Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma tuun, ko:
28 «Gbolo kitabu wɛrɛ ta; kuma minw bɛɛ tun bɛ kitabu fɔlɔ kɔnɔ, Zuda masacɛ
Yehoyakimu ka min jɛni, i ye o kumaw bɛɛ sɛbɛ tuun.
29 A fɔ Zuda masacɛ Yehoyakimu ye ko: ‹Matigi Ala ko: Ele ka nin gbolokitabu jɛni,
k'a fɔ ko: Mun kosɔn i ka nin kumaw sɛbɛ, k'a fɔ ko sigiya t'a ra, Babilɔni masacɛ bɛna
na, ka na nin jamana halaki, ka adamadenw ni bɛganw bɛɛ ban!
30 « ‹O kosɔn Matigi Ala bɛ nin kuma fɔ Zuda masacɛ Yehoyakimu kama, ko ale ta
mɔgɔ si tɛna kɛ masacɛ ye tuun ka sigi Dawuda ta masasiginan kan; a su firinin bɛna
to tere kɔrɔ tere fɛ, ka to nɛnɛ ra su fɛ.
31 Ne bɛna ale ni a ta durujaw, ani a ta jamana ɲamɔgɔw ta terenbariyaw sara di o
ma; ne tun kumana o fɛ ka kojugu minw bɛɛ fɔ, nka o banna ka ne lamɛn, ne bɛna o
kojuguw bɛɛ ben olugu ni Zeruzalɛmukaw, ani Zuda mara mɔgɔw bɛɛ kan.› »
32 Ayiwa, Yeremi ka gbolokitabu wɛrɛ ta k'a di Neriya dencɛ Baruki ma, min ye
sɛbɛrikɛbaga ye. Zuda masacɛ Yehoyakimu tun ka kitabu min jɛni tasuma ra, Yeremi ka
o kitabu kɔnɔkumaw bɛɛ fɔ tuun; Baruki ka o sɛbɛ. A ka o ɲɔgɔnna kuma caman wɛrɛ
fɔ ka o fara a kan.

37

Masacɛ Sedesiyasi ko Yeremi ye Ala daari ale ye

1 Masacɛ Sedesiyasi, min tun ye Yoziyasi dencɛ ye, ale tun sigira masaya ra Yehoyakimu
dencɛ Koniya* le nɔ ra; Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari le tun k'a sigi masaya ra Zuda
mara kunna.
2 Matigi Ala tun ka kuma o kuma don cira Yeremi da ra, ale ni a ta jamana ɲamɔgɔw,
ani a ta jamana mɔgɔw si ma sɔn ka o kumaw lamɛn.
3 O bɛɛ n'a ta, masacɛ Sedesiyasi ka Selemiya dencɛ Yehukali, ani sarakalasebaga
Maseya dencɛ Sofoni ci cira Yeremi fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «Sabari ka Matigi Ala, an ta
Ala daari an ye.»
4 O wagati ra, o tun ma Yeremi bla kaso ra fɔlɔ; a tun bɛ a yɛrɛ ma a bɛ yaalayaala
mɔgɔw cɛ ra.
5 Farawona ta kɛrɛkɛjama nana bɔ Misiran ka kɛ na ye minkɛ, Babilɔnika minw tun
ka Zeruzalɛmu dugu lamini, olugu ka o kibaroya mɛn minkɛ, o mabɔra Zeruzalɛmu na.
6 Matigi Ala k'a ta kuma lase cira Yeremi ma, ko:
7 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Zuda masacɛ min ka aw ci ne fɛ ka na ladiri ɲini ne
fɛ, aw ye taga a fɔ ale ye ko: Farawona ta kɛrɛkɛjama min tun bɛ bɔra ka na aw dɛmɛ,
a flɛ, ale bɛ sekɔra a ta jamana ra Misiran.
8 Babilɔnikaw bɛna sekɔ ka na, ka na ben nin dugu kan, ka se sɔrɔ a kan, ka tasuma
don a ra k'a jɛni.
9 « ‹Matigi Ala ko: Aw kana aw yɛrɛ nɛgɛ k'a fɔ ko Babilɔnikaw bɛna mabɔ aw ra ka
taga fɔ yɔrɔjan; o tɛna taga dɛ!
10 Babilɔnika minw bɛ aw kɛrɛra, hali ni aw ka olugu ta kɛrɛkɛjama bɛɛ kɛrɛ ka se o
ra, ka o tɔ to mɔgɔ mandiminin dama dama ye dɔrɔn o ta fanibonw kɔnɔ, olugu belen
bɛna wuri ka na tasuma don nin dugu ra k'a jɛni.› »

Yeremi blara kaso ra

11 Wagati min na Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama tun mabɔra Zeruzalɛmu na, Farawona
ta kɛrɛkɛjama ɲasiran kosɔn,
12 o wagati ra Yeremi ko a bɛ bɔ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, ka taga Boniyaminu ta mara
ra ka taga dugukolo dɔ mina o yɔrɔ mɔgɔw cɛ ra yi.
13 Donda min bɛ wele ko Boniyaminu ta Donda, a bɔtɔ tagara se yi; da kɔrɔsibagaw
kuntigi, min tɔgɔ ye ko Iriya, Hananiya dencɛ Selemiya dencɛ, ale tun bɛ yi; a ka cira
Yeremi mina k'a fɔ a ye ko: «Ele bɛ tagara fara Babilɔnikaw le kan!»
14 Yeremi k'a jaabi ko: «Can tɛ! Ne tɛ tagara fara Babilɔnikaw kan.» Nka Iriya ma sɔn
k'a lamɛn. A k'a mina ka taga a di fagamaw ma.
15 Fagamaw dimina Yeremi kɔrɔ, k'a bugɔ, k'a mina k'a bla kaso ra sɛbɛrikɛbaga
Yonatan ta so kɔnɔ, sabu o tun ka o yɔrɔ kɛ kasobon ye.
16 O ra, o ka Yeremi bla fɔ kasobon dingakɔnɔbon dɔ kɔnɔ yi; a tora yi ka mɛɛn.

Masacɛ Sedesiyasi ka Yeremi ɲininka dogo ra

17 O kɔ, masacɛ Sedesiyasi nana mɔgɔ ci ka taga Yeremi labɔ ka na ni a ye a ta masaso
kɔnɔ, ka na a ɲininka dogo ra; a k'a ɲininka ko: «Yala Matigi Ala ka kuma dɔ fɔ i ye an
ta ko ra wa?» Yeremi k'a jaabi ko: «Ɔnhɔn! Matigi Ala bɛna ele don Babilɔni masacɛ
borɔ.»
18 Yeremi k'a fɔ masacɛ Sedesiyasi ye tuun, ko: «Ne ka mun kojugu le kɛ ele ra, walama
i ta jamana ɲamɔgɔw ra, walama nin jamana mɔgɔw ra, fɔ aw ka ne mina ka ne bla
kaso ra?
19 Aw ta cira minw ka ciraya kɛ k'a fɔ aw ye ko Babilɔni masacɛ tɛna na aw kama,
walama ni jamana kama, o ciraw bɛ min bi?
20 «E, ne matigicɛ masacɛ, ayiwa, sisan ele ye sabari ka ne lamɛn, ka sɔn ne ta
makarikan ma! I kana a to ne ye sekɔ tuun sɛbɛrikɛbaga Yonatan ta bon kɔnɔ, ni o
tɛ, ne bɛna taga sa yi!»
21 Masacɛ Sedesiyasi k'a fɔ ko o ye Yeremi bla masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, ka to
ka burujɛnibagaw ta buru dɔ di a ma lon o lon, fɔ ka taga domuni ban dugu kɔnɔ. A
kɛra ten Yeremi tora masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ.

38

O ka Yeremi bla kɔlɔn kɔnɔ

1 Yeremi tun bɛ kuma minw fɔra mɔgɔw bɛɛ ye, Matan dencɛ Sefatiya, ani Pasuri
dencɛ Gedaliya, ani Selemiya dencɛ Yukali, ani Malikiya dencɛ Pasuri, olugu tun ka o
kumaw mɛn; Yeremi tun b'a fɔra ko:

* **37:1 37.1** Koniya o ye Yehoyakini ye.

2 «Matigi Ala ko: ‹Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka to nin dugu kɔnɔ, kɛrɛkɛmuru, walama kɔngɔ,
walama banajuguw le bɛna o tigi faga; nka ni mɔgɔ min ka bɔ ka taga a yɛrɛ di
Babilɔnikaw ma, o tigi bɛ kisi, a ta kisiri le bɛ kɛ a ta nafa ye; a bɛ kisi.› »
3 Matigi Ala ko tuun ko: «Sigiya t'a ta, nin dugu kɔni bɛna don Babilɔni masacɛ ta
kɛrɛkɛjama boro; o bɛna dugu mina.»
4 Fagamaw ko masacɛ ma ko: «Cɛ nin ka kan ka faga le! Sabu kɛrɛkɛcɛ tɔ minw tora
dugu kɔnɔ, ale le bɛ olugu ni mɔgɔ tɔw bɛɛ fari fagara ni a ta kumaw ye. Cɛ nin tɛ
mɔgɔw ta ɲa fɛ, a bɛ o ta bɔnɔ le fɛ.»
5 Masacɛ Sedesiyasi ka o jaabi ko: «A ye nin ye aw boro. Masacɛ tɛ se ka ban aw ta
ma.»
6 O fɔra minkɛ, o ka Yeremi mina k'a bla masacɛ dencɛ Malikiya ta kɔlɔn kɔnɔ; o kɔlɔn
tun bɛ masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ. O k'a lajigi ni juru dɔ ye kɔlɔn kɔnɔ; ji tun tɛ
kɔlɔn kɔnɔ, bɔgɔ le tun b'a kɔnɔ. Yeremi jigira bɔgɔ ra yi.
7 Ayiwa, o y'a sɔrɔ Ebɛdi Melɛki, min tun ye Etiyopika ye, ani masaso ɲamɔgɔ dɔ, ale
tun bɛ masacɛ ta so kɔnɔ; ale k'a mɛn ko o ka Yeremi mina k'a bla kɔlɔn kɔnɔ. Masacɛ
siginin tun bɛ Boniyaminu ta donda ra.
8 Ebɛdi Melɛki bɔra masaso kɔnɔ, ka taga a fɔ masacɛ ye ko:
9 «E, masacɛ, ne matigicɛ, nin mɔgɔw ka ko o ko kɛ cira Yeremi ra, o bɛɛ ye kojugu le
ye; o k'a bla kɔlɔn kɔnɔ, k'a to kɔngɔ bɛna a faga yi, sabu domuni tɛ dugu kɔnɔ tuun.»
10 Masacɛ k'a fɔ Etiyopikacɛ Ebɛdi Melɛki ye ko: «Taga cɛ bisaba ta ka fara i yɛrɛ kan,
aw ye taga Yeremi sama k'a labɔ kɔlɔn kɔnɔ sani a ye sa!»
11 Ebɛdi Melɛki ka cɛ dɔw ta, o ka taga masaso yɔrɔ dɔ ra, min bɛ naforomarabon
jukɔrɔ; o ka fanikolonw, ani deregekolon dɔw ta, ka taga o lajigi Yeremi fɛ kɔlɔn kɔnɔ
ni juru ye.
12 Etiyopikacɛ Ebɛdi Melɛki ko Yeremi ma ko: «Nin fanikolonw ani nin deregekolonw
don i kaman kɔrɔ, ka juru la a kan.» Yeremi k'a kɛ ten.
13 O ka Yeremi sama ni juruw ye k'a labɔ kɔlɔn kɔnɔ. Yeremi tora masaso kɔrɔsibagaw
ta lu kɔnɔ.

Masacɛ Sedesiyasi ni Yeremi ta kumalaban

14 Masacɛ Sedesiyasi ka mɔgɔ dɔ ci ka taga cira Yeremi wele ka na; a tagara ni Yeremi
ye Matigi Ala ta batoso donda sabanan kɔrɔ. Masacɛ ko a ma ko: «Ne b'a fɛ ka i ɲininka
ko dɔ ra, nka i kana foyi dogo ne ma.»
15 Yeremi ka Sedesiyasi jaabi ko: «Ni ne ka can fɔ i ye, yala i tɛna ne faga wa? Hali ni
ne ka i ladi, ele tɛna ne lamɛn.»
16 Masacɛ Sedesiyasi karira Yeremi ye dogo ra, ko: «Ne bɛ kari Matigi Ala ɲanaman
tɔgɔ ra, ale min ka nɛnɛkiri don an na, ko ne tɛna i faga, ne fana tɛna i don nin mɔgɔw
boro, minw bɛ i fagayɔrɔ ɲinina.»
17 Yeremi k'a fɔ Sedesiyasi ye ko: «Matigi Ala, Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ni i
ka bɔ ka taga i yɛrɛ di Babilɔni masacɛ ta fagamaw ma, i bɛna kisi, tasuma fana tɛna
nin dugu jɛni; ele ni i ta somɔgɔw bɛna to si ra.
18 Nka ni i ma bɔ ka taga i yɛrɛ di Babilɔni masacɛ ta fagamaw ma, o tuma nin dugu
bɛna don Babilɔnikaw boro, o bɛna tasuma don a ra k'a jɛni, ele fana tɛna bɔsi o boro.›
»
19 Masacɛ Sedesiyasi ko Yeremi ma ko: «Yahudiya minw tagara o yɛrɛ di Babilɔnikaw
ma, ne bɛ siranna olugu le ɲa, sabu Babilɔnikaw bɛ se ka ne don olugu boro, o bɛna ne
minako juguya.»
20 Yeremi ko: «Babilɔnikaw tɛna i don o boro. Matigi Ala ta kuma lamɛn; ne bɛ min
fɔra, i ye sɔn ka o kɛ. O bɛna fisaya i ma, i nin bɛna kisi fana.
21 Nka ni i ma sɔn ka bɔ ka taga i yɛrɛ di, Matigi Ala ka min yira ne ra, o flɛ nin ye; a
ko:
22 ‹Muso minw bɛɛ bɛna to Zuda masacɛ ta so kɔnɔ, o bɛna olugu bɛɛ labɔ ka taga ni
o ye Babilɔni masacɛ ta fagamaw fɛ; o musow bɛna a fɔ ele ma ko:
Minw tun ye i terijɲumanw ye,
olugu ka i janfa ka se sɔrɔ i kan!
I sen donna bɔgɔ ra minkɛ,
o ka o kɔ don ka taga ka i to!›
23 «O bɛna i ta musow, ani i ta denw bɛɛ labɔ yan ka taga ni o ye Babilɔnikaw fɛ; ele
fana tɛna bɔsi o boro, sabu Babilɔni masacɛ bɛna i mina, nin dugu fana bɛna jɛni.»
24 Sedesiyasi k'a fɔ Yeremi ye ko: «I kana a to mɔgɔ si ye dɔ lɔn nin kuma ra, ni o
kɛra, ne tɛna i faga.

25 Ni fagamaw nana a mɛn ko ne ni ele kumana, ni o nana i ɲininka ko: ‹I ka min fɔ
masacɛ ye, ani masacɛ ka min fɔ i ye, o fɔ an ye, i kana foyi dogo an ma, ni o tɛ, an bɛ i
faga,›
26 i y'a fɔ o ye ko: ‹Ne tun bɛ makarikanw le fɔra masacɛ ye, ko a ye sabari, a kana
ne lasekɔ Yonatan ta so kɔnɔ tuun!› »
27 Ayiwa, a fana kɛra ten, fagamaw bɛɛ jɛnna ka na Yeremi fɛ, ka n'a ɲininka. Masacɛ
tun ka min fɔ a ye, a ka o jaabi ni o le ye. O tagara k'a to ɲasuma ra, sabu mɔgɔ si tun
ma dɔ lɔn Yeremi ni masacɛ ta kuma ra.
28 O cogo ra, Yeremi tora masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, fɔ lon min na o nana
Zeruzalɛmu dugu mina.

39

Babilɔnikaw ka Zeruzalɛmu dugu mina
(Masacɛw flanan 25; Kibaroyaw flanan 36; Yeremi 52)

1 Zeruzalɛmu minacogo flɛ nin ye: Zuda masacɛ Sedesiyasi ta masaya san
kɔnɔntɔnnan na, o san karo tannan na, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ni a ta
kɛrɛkɛjama bɛɛ nana Zeruzalɛmu kama, ka na dugu lamini.
2 Sedesiyasi ta masaya san tan ni kelennan na, a karo naaninan na, o karo tere
kɔnɔntɔnnan na, o ka wo bɔ kogo ra.
3 O kɛra minkɛ, Babilɔni masacɛ ta fagamaw bɛɛ tagara ka taga sigi dugu donda
ra, da min bɛ wele ko Cɛmancɛ da; o fagamaw tun ye Nɛrigali Saresɛri ye, min tun
ye kɛrɛkɛjama ɲamɔgɔ ye, ani Samugari Nebu, ani Sarisekimu, min tun ye masaso
kɔrɔsibagaw kuntigi ye, ani Babilɔni masacɛ ta jamana ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ.
4 Zuda masacɛ Sedesiyasi ni kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ka o ye minkɛ, o ka masacɛ ta nankɔ sira
ta ka bori ka bɔ dugu kɔnɔ su fɛ; da min bɛ kogo fla cɛ ma, o bɔra o fɛ, ka taga Zuridɛn
kɛnɛgbɛ sira ta.
5 Nka Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama ka o gbɛn; o tagara kun Sedesiyasi ni kɛrɛkɛcɛw ra
Zeriko kɛnɛgbɛyɔrɔ ra. O ka o mina ka taga ni o ye Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari fɛ
Ribila, Hamati jamana ra; o k'a ta kiti tigɛ.
6 Babilɔni masacɛ ka Sedesiyasi dencɛ kannatigɛ a yɛrɛ ɲa na Ribila. A ka Zuda mara
ɲamɔgɔw bɛɛ kannatigɛ fana.
7 O ka Sedesiyasi yɛrɛ ɲadenw ci, k'a siri ni siranɛgɛ jɔrɔkɔw ye, ka taga ni a ye
Babilɔni.
8 Babilɔnikaw ka tasuma don Zuda masaso ra k'a jɛni, ani mɔgɔ tɔw ta bonw; o ka
Zeruzalɛmu laminikogow benben.
9 Mɔgɔ minw tun tora dugu kɔnɔ, ani minw tun tagara o yɛrɛ di, ani mɔgɔ tɔ minw
tun tora, masaso kɔrɔsibagaw kuntigi Nebuzaradan ka olugu cɛ ka taga ni o ye Babilɔni.
10 Nka minw tun ye dɛsɛbagatɔw ye mɔgɔw cɛ ra, foyi tun tɛ minw boro, masaso
kɔrɔsibagaw kuntigi Nebuzaradan ka olugu to Zuda mara ra, ka rɛzɛnsunw, ani forow
di o ma o wagati yɛrɛ ra.

O ka Yeremi labɔ kaso ra

11 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun kumana masaso kɔrɔsibagaw kuntigi Neb-
uzaradan fɛ Yeremi ta ko ra, k'a fɔ a ye ko:
12 «I janto a ra, k'a kɔrɔsi, i kana kojugu kɛ a ra; ni a ka min fɔ, i ye o kɛ a ye.»
13 O ra, Nebuzaradan min tun ye masaso kɔrɔsibagaw kuntigi ye, ani Nebusaziban
min tun ye masaso kɔrɔsibagaw ɲamɔgɔ ye, ani Nɛrigali Saresɛri min tun ye kɛrɛkɛjama
ɲamɔgɔ ye, ani Babilɔni masacɛ ta jamana ɲamɔgɔ tɔw bɛɛ,
14 olugu ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Yeremi labɔ masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, k'a karifa
Gedaliya ma, min ye Safan dencɛ Ayikamu dencɛ ye, ko a ye taga ni a ye a ta so. O ra
Yeremi tora ni mɔgɔ tɔw ye yi.

Ala ka layiri ta Ebɛdi Melɛki ye

15 Wagati min na Yeremi tun bɛ kaso ra masaso kɔrɔsibagaw ta lu kɔnɔ, Matigi Ala
tun ka kuma dɔ lase a ma, ko:
16 «Taga a fɔ Etiyopikacɛ Ebɛdi Melɛki ye ko Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹A flɛ, ne
tun ka min fɔ nin dugu ta ko ra, ne bɛna o kɛ dugu ra; a bɛna kɛ kojugu le ye, koɲuman
tɛ. A bɛna kɛ a wagati ra i yɛrɛ ɲa na.
17 Nka o lon na, ne bɛna ele kisi; Matigi Ala ko ten. I bɛ siranna mɔgɔ minw ɲa, i tɛna
don olugu boro.
18 Ne bɛna i bɔsi ka bɔ o boro; o tɛna i faga ni kɛrɛkɛmuru ye. I ta kisiri le bɛ kɛ i ta
nafa ye, sabu i lara ne ra. Matigi Ala ko ten.› »

40

Yeremi tora Gedaliya kɔrɔ Misipa

1 Matigi Ala k′a ta kuma lase Yeremi ma; o y′a sɔrɔ masaso kɔrɔsibagaw kuntigi
Nebuzaradan tun ka Yeremi labɔ kaso ra k′a lataga ka bɔ Rama. Lon min a tun bɛ tagara
Yeremi labla, o y′a sɔrɔ Yeremi tun sirinin lo ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye; a tun bɛ Zeruzalɛmukaw,
Zuda mara mɔgɔ minanin tɔw cɛ ra, o tun bɛna taga ni minw ye Babilɔni.
2 Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi ka Yeremi labɔ o mɔgɔw cɛ ra, k′a fɔ a ye ko: «Matigi
Ala, i ta Ala tun ka nin kojugu ko fɔ nin yɔrɔ kama.
3 Matigi Ala tun ka min fɔ, o le sera, a ka o le kɛ, sabu aw ka jurumun kɛ Matigi Ala
ɲa kɔrɔ, aw ma sɔn k′a kan lamɛn. O kosɔn a tun ka ko min fɔ, o ko ka aw sɔrɔ.
4 Ayiwa, sisan ne bɛna nɛgɛjɔrɔkɔw bɔ i boro ra. Ni i b′a fɛ ka taga ni ne ye Babilɔni,
o bɛ se ka kɛ; ne bɛna ne janto i ra. Nka ni i t′a fɛ ka taga ni ne ye fana Babilɔni, i ye to
yan. Jamana bɛɛ lajɛnnin flɛ i ɲa kɔrɔ, ni yɔrɔ min ka i diya, ni yɔrɔ min ka bɛn i ma, i
ye taga yi.»
5 Ayiwa, i n′a fɔ Yeremi tun tɛ dɔ fɔra, Nebuzaradan ko a ma ko: «Sekɔ ka taga
Gedaliya fɛ, min ye Safan dencɛ Ayikamu dencɛ ye; Babilɔni masacɛ ka ale le sigi Zuda
mara duguw kunna. Taga to ni ale ye mɔgɔ tɔw cɛ ra yi; walama ni yɔrɔ o yɔrɔ ka
bɛn i ma i ye taga yi.» Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi ka domunifɛnw ni bonyafɛn dɔw di
Yeremi ma, k′a bla ka taga.
6 Yeremi tagara Ayikamu dencɛ Gedaliya fɛ Misipa, ka taga to ni ale ni mɔgɔ tɔw ye,
mɔgɔ minw tun tora jamana kɔnɔ.

Zuda mara mɔgɔw tagara lajɛn Gedaliya kɔrɔ

7 Zuda mara kɛrɛkuntigi minw bɛɛ tun bɛ kongokɔnɔyɔrɔw ra, olugu ni o ta kɛrɛkɛcɛw
nana a mɛn ko Babilɔni masacɛ ka Ayikamu dencɛ Gedaliya le sigi jamana kunna, janko
a ye jamana dɛsɛbagatɔw kɔrɔsi, cɛw, ani musow, ani denmisɛnw, o tun ma taga ni
minw ye Babilɔni.
8 O tagara Gedaliya fɛ Misipa. O mɔgɔw tun ye Netaniya dencɛ Sumayila ye, ani Kareya
dencɛw, minw ye Yohanan ni Yonatan ye, ani Tahumɛti dencɛ Seraya, ani Efayi dencɛw,
minw bɛ bɔ Netofa, ani Yezaniya, min ye Mahakaka dɔ dencɛ ye. O ni o ta kɛrɛkɛcɛw
tun nana ɲɔgɔn fɛ.
9 Gedaliya, min ye Safan dencɛ Ayikamu dencɛ ye, ale karira o mɔgɔw ni o ta
kɛrɛkɛcɛw ye; a k′a fɔ o ye ko: «Aw kana siran ka to Babilɔnikaw ta fanga kɔrɔ. Aw ye
to jamana kɔnɔ yan, ka baara kɛ Babilɔni masacɛ ye; aw ta hɛra bɛ o le ra.
10 Ne yɛrɛ bɛna sigi Misipa; ni Babilɔnikaw ka an ɲininka fɛn o fɛn na, ne bɛna o jaabi
aw tɔgɔ ra. Aw kɔni, aw ye aw ta rɛzɛnw ji bɔ, ka aw ta samiyayiridenw tigɛ, ka o turu
bɔ, ka o mara minan dɔw kɔnɔ. Aw bɛ dugu minw na, aw ye to o duguw ra.»
11 Yahudiya minw bɛɛ tun bɛ Mohabu mara ra, ani Amɔnkaw ta mara ra, ani Edɔmu
mara ra, ani jamana tɔw bɛɛ ra, olugu fana nana a mɛn ko Babilɔni masacɛ ka mɔgɔ
dɔw to Zuda mara ra, ka Safan dencɛ Ayikamu dencɛ Gedaliya sigi olugu kunna.
12 O Yahudiyaw tun janjanna ka taga yɔrɔ minw bɛɛ ra, o bɛɛ nana ka bɔ o yɔrɔw ra.
O nana sigi Zuda mara ra, Gedaliya kɔrɔ, Misipa. O ka sɛnɛ kɛ ka rɛzɛnji caman sɔrɔ,
ani samiyayiriden caman.

Gedaliya fagako fɔra
(Masacɛw flanan 25.25-26)

13 Kareya dencɛ Yohanan ni kɛrɛkuntigi minw bɛɛ tun bɛ kongokɔnɔyɔrɔw ra, olugu
nana Gedaliya fɛ Misipa,
14 ka na a fɔ a ye ko: «Ele m′a lɔn ko Amɔnkaw ta masacɛ Baalisi ka Netaniya dencɛ
Sumayila ci ka na i faga wa?» Ayiwa, Ayikamu dencɛ Gedaliya ma la o ta kuma ra.
15 O kɔ, ka o to Misipa yi, Kareya dencɛ Yohanan k′a fɔ Gedaliya ye tuun, dogo ra, ko:
«A to ne ye taga Netaniya dencɛ Sumayila faga; mɔgɔ si tɛna bɔ a kala ma. Mun kosɔn
i b′a to a bɛ i faga, k′a to Yahudiya minw nana lajɛn i kɔrɔ, olugu ye janjan tuun, k′a to
Zuda mara tɔ ye halaki?»
16 Nka Ayikamu dencɛ Gedaliya ka Kareya dencɛ Yohanan jaabi ko: «I kana o ko ɲɔgɔn
kɛ, sabu ele bɛ min fɔra Sumayila ta ko ra, o tɛ can ye.»

41

Sumayila ka Gedaliya faga

1 San karo wolonflanan na, Elisama dencɛ Netaniya dencɛ Sumayila, min tun ye
masacɛden ye, ani masacɛ ta ɲamɔgɔ dɔ, ale nana Ayikamu dencɛ Gedaliya fɛ Misipa ni
cɛ tan ye. O ni Gedaliya ka domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ Misipa yi.

2 Ka o to domuni na, Sumayila ni cɛ tan min tun bɛ ni a ye, olugu wurira ka ben
Gedaliya kan, min tun ye Safan dencɛ Ayikamu dencɛ ye, k'a faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
Babilɔni masacɛ tun ka mɔgɔ min sigi jamana kunna, o ka o faga.
3 Yahudiya min o min tun bɛ ni Gedaliya ye Misipa, Sumayila ka olugu bɛɛ faga fana,
ani Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛden minw tun bɛ yi.

Sumayila ka Ala batobaga cɛ biseegi faga

4 Gedaliya fagari tere flanan, k'a sɔrɔ mɔgɔ si tun ma bɔ foyi kala ma fɔlɔ,
5 cɛ biseegi nana ka bɔ Sikɛmu, ani Silo, ani Samari. O tun ka o bonbosiw li, ka o ta
faniw faranfaran, ka o fari tigɛtigɛ ni muru ye. Siman sarakaw* ni wusunan sarakaw*
le tun bɛ o boro; o tun bɛ nana o sarakaw bɔ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ.
6 Netaniya dencɛ Sumayila bɔra Misipa ka taga o mɔgɔw kunbɛn; a tagatɔ tun bɛ
kasira. A tagara se o ma minkɛ, a ko o ma ko: «Aw ye na Ayikamu dencɛ Gedaliya fɛ!»
7 Nka o tagara se dugu kɔnɔ minkɛ, Netaniya dencɛ Sumayila ni a ta mɔgɔw ka o
mɔgɔw kannatigɛ, ka o suw firi dinga dɔ kɔnɔ.
8 Nka cɛ tan tun bɛ o mɔgɔw ra, olugu ko Sumayila ma ko: «I kana anw faga, sabu
domunifɛnw dogonin bɛ an fɛ forow kɔnɔ; siman bɛ an fɛ, ani turu, ani li.» O ra,
Sumayila ka o balemaw faga ka olugu cɛ tan to yi.
9 Sumayila tun ka Gedaliya ni mɔgɔ minw faga, a tun ka o suw bɛɛ firi dinga min kɔnɔ,
masacɛ Asa le tun ka o dingaba sogi ka o kɛ a dogoyɔrɔ ye, wagati min ale ni Izirayɛli
masacɛ Bahesa tun bɛ kɛrɛ ra. Netaniya dencɛ Sumayila ka o dinga le fa ni mɔgɔw suw
ye.
10 Mɔgɔ tɔ minw tun tora Misipa, Sumayila ka olugu mina ka taga ni o ye; Zuda masacɛ
denmuso dɔw tun bɛ o ra, ani mɔgɔ tɔ minw bɛɛ tun tora Misipa; Babilɔni masaso
kɔrɔsibaga Nebuzaradan tun ka olugu karifa Ayikamu dencɛ Gedaliya ma. Netaniya
dencɛ Sumayila ka olugu mina ka bɔ ni o ye, ka taga Amɔnkaw ta jamana ra.

Yohanan ka mɔgɔw bɔsi ka bɔ Sumayila boro

11 Netaniya dencɛ Sumayila tun ka kojugu minw bɛɛ kɛ, Kareya dencɛ Yohanan ni a
ta kɛrɛkuntigiw bɛɛ ka o mɛn.
12 O ka o ta kɛrɛkɛcɛw bɛɛ lajɛn ka taga Netaniya dencɛ Sumayila kama. O tagara a
sɔrɔ Gabahɔn ta jiba yɔrɔ ra.
13 Sumayila tun ka mɔgɔ minw mina ka gban a yɛrɛ kɔ, olugu ka Kareya dencɛ
Yohanan ni a ta kɛrɛkuntigi natɔ ye minkɛ, o diyara olugu ye kosɛbɛ.
14 Sumayila tun ka o mɔgɔ minw mina Misipa, olugu ka o kɔ don Sumayila ra, ka sekɔ
ka na fara Kareya dencɛ Yohanan kan.
15 Nka Netaniya dencɛ Sumayila ni a ta cɛ seegi sera ka bɔsi Yohanan ra, ka bori ka
taga Amɔnkaw fɛ.
16 Netaniya dencɛ Sumayila tun ka mɔgɔ minw mina ka bɔ Misipa, Ayikamu dencɛ
Gedaliya faganin kɔ, Kareya dencɛ Yohanan ni a ta kɛrɛkuntigiw ka o mɔgɔw ta ka o
bla o yɛrɛ kɔ; kɛrɛkɛdenw tun bɛ o ra, ani musow, ani denmisɛnw, ani masaso ɲamɔgɔ
dɔw. O bɔra ni o ye Gabahɔn ka taga.
17 O ka sira ta, ka taga lɔ Kimamu ta lonanjigibon yɔrɔ ra, Bɛtilɛhɛmu kɛrɛ fɛ, ka sɔrɔ
ka sira ta ka kɛ taga ye Misiran,
18 Babilɔnikaw ɲasiran kosɔn; sabu Netaniya dencɛ Sumayila tun ka Ayikamu dencɛ
Gedaliya faga, k'a sɔrɔ Babilɔni masacɛ le tun ka ale sigi Zuda mara kunna.

42

Yeremi ko mɔgɔw kana taga Misiran

1 Ayiwa, Zuda ta kɛrɛkɛjama kuntigiw bɛɛ, ani Kareya dencɛ Yohanan, ani Hosaya
dencɛ Yezaniya, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, k'a ta mɔgɔ fitiniw na ka taga a bla mɔgɔbaw ra, o
bɛɛ tagara
2 cira Yeremi fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Sabari ka an ta makarikan mɛn; an mɔgɔ tɔ
minw tora, an b'a fɛ i ye Matigi Ala, i ta Ala daari an ye; sabu an tun ka ca, nka sisan
an tɔ tora fitini dɔrɔn, i ko i yɛrɛ ɲa b'a ra cogo min na.
3 An ka kan ka sira min ta, ani an ka kan ka min kɛ, an b'a fɛ Matigi Ala ye o yira an
na.»
4 Cira Yeremi k'a fɔ o ye ko: «Ne k'a mɛn; ne bɛna Matigi Ala, aw ta Ala daari aw ye,
i n'a fɔ aw k'a fɔ cogo min na. Ni Matigi Ala nana fɛn o fɛn fɔ, ne bɛna o lase aw ma;
ne tɛna foyi dogo aw ma.»

5 Olugu fana ko Yeremi ma ko: «Ni Matigi Ala, i ta Ala nana i ci ni kuma o kuma ye
an fɛ, ni an ma o sira tagama, o tuma Matigi Ala ye kɛ an seere ye ka an jaraki, ka kaɲa
ni a ta can ni a ta kankelentigiya ye.
6 A bɛna min fɔ, ni o diyara an ye o, walama ni a belen ma diya an ye o, an kɔni ka i
ci Matigi Ala, an ta Ala min fɛ, an bɛna ale kan le mɛn; sabu ni an ka Matigi Ala, an ta
Ala kan mɛn, an ta hɛra bɛna bɔ o le ra.»
7 Ayiwa, tere tan tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase Yeremi ma.
8 Yeremi ka Kareya dencɛ Yohanan wele, ani kɛrɛkɛjama kuntigi minw bɛɛ tun bɛ ni
a ye, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, k'a ta mɔgɔ fitiniw na, ka taga a bla mɔgɔbaw ra.
9 A k'a fɔ o ye ko: «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala, aw tun ka ne ci min fɛ ko ne ye aw ta
makarikanw lase a ma, ale ko:
10 ‹Ni aw tora nin jamana ra yan, ne bɛna aw lɔ le, ne tɛna aw cici; ne bɛna aw turu
le, ne tɛna aw bɔn; ne tun ka kojugu min kɛ aw ra, ne bɛna ne ta miiriya yɛlɛma ka o
dabla.
11 Babilɔni masacɛ min ɲasiran bɛ aw ra, aw kana siran ale ɲa. Aw kana siran a ɲa,
Matigi Ala ko ten, sabu ne bɛ ni aw ye, janko ka aw kisi, ka aw bɔsi ka bɔ a boro.
12 Ne bɛna hina aw ra; ni o kɛra, ale bɛna hina aw ra k'a to aw ye sekɔ aw ta dugukolo
kan.› »
13 Yeremi k'a fɔ tuun ko: «Nka ni aw ko: ‹An tɛ sigi nin jamana ra!› Ni aw ma Matigi
Ala, aw ta Ala kan mɛn,
14 ni aw ko: ‹An tɛ sɔn, an bɛ taga Misiran jamana le ra, an tɛna kɛrɛ ye yɔrɔ min na,
an tɛna kɛrɛkɛdenw ta burufiyɛkan mɛn yɔrɔ min na, an tɛna fɔn domuni na yɔrɔ min
na; an bɛna taga sigi o yɔrɔ le ra.›
15 O tuma aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, aw Zuda mara mɔgɔ tɔ minw tora!
Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ni aw k'a latigɛ ko aw bɛ taga Misiran, ka taga sigi yi,
16 aw bɛ siranna kɛrɛkɛmuru min ɲa, o bɛna taga aw sɔrɔ Misiran jamana ra yi; aw
bɛ hamina kɔngɔ ko min na, o bɛna tugu aw kɔ Misiran, aw fana bɛna sa yi le.
17 Aw ra minw bɛɛ bɛna a latigɛ ko o bɛ taga Misiran ka taga sigi o yɔrɔ ra, olugu bɛɛ
bɛna faga kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw boro. O ta mɔgɔ si tɛna to o kɔ; ne bɛna
kojugu min ben o kan, o si tɛna kisi ka bɔ o ra, o si tɛna bɔsi.› »
18 Yeremi k'a fɔ tuun ko: «Sabu Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne ta dimi ni ne ta
jusugban benna Zeruzalɛmukaw kan cogo min na, ni aw ka taga Misiran, ne ta jusugban
bɛna ben aw kan o cogo kelen le ra. Aw tɔgɔjugu bɛna fɔ, aw ta ko bɛna kɛ jatigɛkoba
ye mɔgɔw fɛ, aw bɛna kɛ siya danganin ye, ka kɛ mafiyɛnyarifɛn ye mɔgɔw fɛ. Aw fana
ɲa tɛna la nin yɔrɔ kan tuun.› »
19 «E, aw Zuda mara mɔgɔ tɔw, Matigi Ala bɛ o le fɔ aw ye, ko: ‹Aw kana taga Misiran,
aw y'a lɔn ka la a ra ko ne ka aw lasɔmi bi.
20 Aw ka aw yɛrɛ lafiri kosɛbɛ, sabu aw yɛrɛ le ka ne ci Matigi Ala, aw ta Ala fɛ ko:
Matigi Ala, an ta Ala daari an ye; ni Matigi Ala, an ta Ala ka na fɛn o fɛn fɔ, o lase an
ma, an bɛna a kɛ!›
21 Ayiwa, ne kɔni k'a fɔ aw ye bi, nka aw tɛ Matigi Ala, aw ta Ala kan lamɛnna, sabu
a bɛ ne ci aw fɛ ni kuma o kuma ye, aw tɛ o si lamɛn.
22 Sisan kɔni, aw y'a lɔn ka la a ra, ko aw b'a fɛ ka taga sigi o jamana min na,
kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw le bɛna aw faga o yɔrɔ ra yi.»

43

Yeremi minana ka taga Misiran

1 Ayiwa, Yeremi ka nin kumaw bɛɛ fɔ mɔgɔw bɛɛ ye; Matigi Ala, min ye o ta Ala ye,
ale tun ka Yeremi ci o fɛ ni nin kumaw bɛɛ le ye, Matigi Ala, o ta Ala ta kumaw.
2 O kumaw fɔnin kɔ, Azariya min ye Hosaya dencɛ ye, ani Yohanan min ye Kareya
dencɛ ye, ani yɛrɛyirabaga tɔw bɛɛ ko Yeremi ma ko: «Ele bɛ faninya le fɔra; Matigi
Ala, an ta Ala ma i ci ko i ye na a fɔ an ye ko: ‹Aw kana taga Misiran ka taga sigi o yɔrɔ
ra!›
3 Neriya dencɛ Baruki le bɛ ele kɔnɔnɔsura anw kama, janko ka an di Babilɔnikaw
ma, o ye an faga, walama ka an mina ka taga ni an ye Babilɔni.»
4 Kareya dencɛ Yohanan, ani kɛrɛkɛjama kuntigi tɔw bɛɛ, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, o si ma
sɔn ka Matigi Ala kan mɛn, ka to Zuda mara ra.
5 Kareya dencɛ Yohanan, ani kɛrɛkɛjama kuntigi tɔw bɛɛ ka Zuda mara mɔgɔ tɔw bɛɛ
lajɛn, ani minw tun minana ka taga siya tɔw cɛ ra, ni o kɔsegira ka na sigi Zuda mara
ra tuun,

6 cɛw, ani musow, ani denmisɛnw, ani masacɛ denmusow, ani masaso kɔrɔsibaga
Nebuzaradan tun ka mɔgɔ minw bɛɛ karifa Gedaliya ma, min ye Safan dencɛ Ayikamu
dencɛ ye; o ka cira Yeremi fana fara o kan, ani Neriya dencɛ Baruki.
7 O tagara Misiran jamana ra, sabu o ma sɔn Matigi Ala kumakan ma. O tagara, ka
taga se Tapanɛsi.

Ko minw bɛna se Misiran jamana ma

8 Ka Yeremi to Tapanɛsi, Matigi Ala k'a ta kuma lase a ma, ko:
9 «Kabakuruba dɔw ta, ka o dogo bɔgɔ ra biriki gbasiyɔrɔ ra, Farawona ta masaso
donda ɲa fɛ, Tapanɛsi; o kɛ Zuda mara mɔgɔw ɲa na.
10 O kɔ, i y'a fɔ o ye ko Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw y'a flɛ, ne bɛna taga ne
ta baaraden, Nebukadinɛsari, Babilɔni masacɛ wele ka na. Ne bɛna a ta masasiginan
sigi nin kabakuruw le kan, ne ka nin kabakuru minw dogo bɔgɔ ra. A bɛna a ta masa
fanibon lɔ nin kabakuruw kunna.
11 A bɛna na ben Misiran jamana kan; minw ka kan ni saya ye, saya bɛ olugu ta, minw
ka kan ni minari ye, olugu bɛ mina ka taga, minw ka kan ni kɛrɛkɛmuru ye, kɛrɛkɛmuru
bɛ olugu faga!
12 Ne bɛna a to a ye tasuma don Misirankaw ta alaw ta batosow ra, ka o jɛni, ka o ta
jow cɛ ka taga ni o ye. Sagagbɛnbaga bɛ a ta deregeba melege a yɛrɛ ra* cogo min na,
a bɛna Misiran jamana naforow cɛ ka o mini a yɛrɛ ma ten le, ka sɔrɔ ka bɔ ka taga ni
a yɛrɛ ye ɲasuma ra.
13 Jo min ye tere tagamasiyɛn ye, o ta batoso min bɛ Misiran jamana ra, a bɛna o jo ta
kabakurujanw cici, ka tasuma don Misirankaw ta alaw ta batosow ra ka o jɛni.› »

44

Ala ka min fɔ Zuda mara mɔgɔw ta ko ra

1 Ala ka nin kuma fɔ Yeremi ye Misiran jamana Yahudiyaw bɛɛ ta ko ra, olugu minw
tun siginin bɛ Migidɔli, ani Tapanɛsi, ani Mɛnfisi, ani Patɔrɔsi mara ra; a ko:
2 «Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne ka kojugu minw bɛɛ lase Zeruzalɛmu ni Zuda
dugu tɔw bɛɛ ma, aw ka o bɛɛ ye. Bi o duguw bɛɛ kɛra tomow ye, mɔgɔ si tɛ yi tuun.
3 O kɛra o mɔgɔw ta kojuguw le kosɔn. O ka ne jusu bɔ, sabu o tagara wusunan
sarakaw* bɔ ala wɛrɛw ye, ka o bato, olugu yɛrɛ tun ma ala minw lɔn, aw ni aw bɛmaw
si tun ma ala minw lɔn.
4 K'a sɔrɔ ne ta baaradenw, minw ye ciraw ye, ne tun ka olugu bɛɛ ci aw fɛ; ne tun bɛ
o ci aw fɛ lon o lon, k'a fɔ aw ye ko aw kana nin ko haramuninw kɛ, ne bɛ nin ko minw
kɔninya.
5 Nka o ma ne lamɛn, o ma sɔn ka o toro malɔ ne ta kuma ra, o ma nimisa ka o ta
kojuguw dabla, o ma wusunan sarakaw bɔri dabla ala wɛrɛw ye.
6 O kosɔn ne ta jusugban ni ne ta dimi tasuma wurira ka Zuda duguw, ani Zeruzalɛmu
dugukɔnɔsiraw bɛɛ mina, ka o bɛɛ kɛ tomow ye, ani yɔrɔ lakolonw, i n'a fɔ aw yɛrɛ ɲa
b'a ra cogo min na bi.› »
7 Yeremi k'a fɔ tuun ko: «Ayiwa, sisan, Matigi Ala, Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko:
‹Mun kosɔn aw ka nin kojuguba ɲɔgɔn lase aw yɛrɛ ma, k'a to nin cɛw, ani nin musow,
ani nin denmisɛnw, ani nin denfitiniw ye tigɛ ka bɔ Zuda mara mɔgɔw ra, fɔ ka taga aw
kɔmɔgɔw bɛɛ ban?
8 Aw ka ne jusu bɔ ni aw ta kɛwalew ye, ka wusunan sarakaw bɔ ala wɛrɛw ye Misiran
jamana ra, aw nana sigi o jamana min na. O ra, aw bɛna aw yɛrɛ halaki, ka kɛ siya
danganin ye, ka kɛ mafiyɛnyarifɛn ye dugukolo siya tɔw bɛɛ cɛ ra.
9 « ‹Yala aw ɲinana aw bɛmaw ta terenbariyakow kɔ wa, ani Zuda masacɛw ni o ta
musow ta terenbariyakow, ani aw yɛrɛw ni aw ta musow ta terenbariyakow, aw ka o
ko minw kɛ Zuda mara ra, ani Zeruzalɛmu dugukɔnɔsiraw ra?
10 Nka fɔ ka na se bi ma, o ko ma digi mɔgɔ si ra, ne ɲasiran ma kɛ mɔgɔ si ra. Ne
tun ka ne ta sariyaw, ani ne ta cifɔnin minw yira aw ni aw bɛmaw ra, mɔgɔ si ma o sira
tagama.›
11 «O kosɔn Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne b'a latigɛ ko ne bɛna kojugu kɛ aw
ra, ka Zuda mara bɛɛ halaki.
12 Zuda mara mɔgɔ tɔ minw k'a latigɛ ka na sigi Misiran jamana ra yan, ne bɛna olugu
bɛɛ halaki Misiran jamana ra yan; kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ bɛna o faga. O bɛɛ bɛna halaki,

* **43:12 43.12** A fɔra Kitabu dɔw kɔnɔ ko: I ko sagagbɛnbaga bɛ a ta deregeba yuguyugu ka kinnifɛnw bɔ a ra cogo min na.

k’a ta mɔgɔ fitiniw na ka taga a bla mɔgɔbaw ra; kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ bɛna o halaki.
Tɔgɔjugu, ani jatigɛkoba, ani danga, ani mafiyɛnyari, o ta bɛna kɛ o le ye.
13 Minw nana sigi Misiran jamana ra, ne bɛna wuri olugu kama, i ko ne tun wurira
Zeruzalɛmukaw kama cogo min na, ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw ye.
14 Zuda mara mɔgɔ tɔ minw nana sigi Misiran jamana ra, o mɔgɔw si tɛna bɔsi, o si
ɲanaman tɛna to. Minw tun b’a miiri ko olugu bɛna sekɔ Zuda mara ra tuun, ka taga
sigi yi, sabu o yɔrɔ lɔgɔ bɛ o ra, olugu si tɛna sekɔ yi tuun, fɔ mɔgɔ dama dama dɔrɔn.›
»

Batofɛn wɛrɛw ta ko

15 Ayiwa, cɛ minw bɛɛ tun k’a lɔn ko o ta musow bɛ wusunan sarakaw* bɔra ala
wɛrɛw ye, ani muso caman minw bɛɛ tun lajɛnnin bɛ o yɔrɔ ra, ani mɔgɔ tɔ minw bɛɛ
tun bɛ Patɔrɔsi, Misiran jamana ra yi, olugu ka Yeremi jaabi ko:
16 «I bɛ kuma min fɔra an ye Matigi Ala tɔgɔ ra, an tɛna o lamɛn i fɛ!
17 An yɛrɛ da ka fɛn o fɛn fɔ, an bɛna o le kɛ: An bɛna wusunan sarakaw bɔ sankolo
masamuso* ye, ka rɛzɛnji sarakaw* bɔ a ye, i n’a fɔ anw ni an bɛmaw, ani an ta
masacɛw, ani an ta jamana ɲamɔgɔw tun bɛ deri k’a kɛ cogo min na Zuda duguw ra,
ani Zeruzalɛmu dugukɔnɔsiraw ra. O wagati ra an tun bɛ domuni sɔrɔ fɔ ka wasa, an
tun bɛ hɛra ra, kojugu si tun tɛ an kan.
18 Nka kabini an ka wusunan sarakaw bɔri dabla sankolo masamuso ye, ka rɛzɛnji
sarakaw dabla, fɛn bɛɛ dɛsɛra an fɛ, kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ le bɛ an halakira.»
19 Musow fana ko: «Ni anw bɛ wusunan sarakaw bɔ sankolo masamuso ye, ka rɛzɛnji
sarakaw bɔ a ye, yala an bɛ o kɛra an cɛw ɲina ma le wa? Olugu yɛrɛ k’a lɔn ko an bɛ
takula lalaga a ye, ka o kɛ a bisigiya ye, ka rɛzɛnji sarakaw bɔ a ye.»
20 Ayiwa, mɔgɔ minw bɛɛ tun ka nin kumaw kɛ ka Yeremi jaabi, cɛw, ani musow,
Yeremi k’a fɔ olugu bɛɛ ye ko:
21 «Aw tun ka wusunan saraka minw bɔ Zuda duguw kɔnɔ, ani Zeruzalɛmu
dugukɔnɔsiraw ra, aw ni aw bɛmaw, ani aw ta masacɛw, ani aw ta jamana ɲamɔgɔw,
ani jamana mɔgɔw bɛɛ, yala Matigi Ala ma a hakiri to o kow ra wa? A ma o kow jate
wa?
22 Matigi Ala ma na se ka aw ta kɛwalejuguw muɲu tuun, ani aw ka ko haramunin
minw kɛ; o kosɔn aw ta jamana kɛra tomo ye, ka kɛ jatigɛkoba ye, k’a kɛ yɔrɔ danganin
ye, mɔgɔ si tɛ sigi yɔrɔ min na tuun, i n’a fɔ aw yɛrɛ ɲa b’a ra cogo min na bi.
23 Aw ka o wusunan sarakaw bɔ, ka jurumun kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ minkɛ, ani aw ma
sɔn ka Matigi Ala kan mɛn minkɛ, ani aw ma sɔn ka a ta sariyaw, ani a ta cifɔninw, ani
a ta ciw sira tagama minkɛ, o le kosɔn nin kojuguw sera aw ma, i ko aw yɛrɛ ɲa b’a ra
cogo min na bi.»
24 Ayiwa, o kɔ, Yeremi k’a fɔ mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ye, ani musow bɛɛ ye, ko: «Aw Zuda
mara mɔgɔ minw bɛɛ bɛ Misiran jamana ra yan, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
25 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Aw ni aw musow da tun ka kuma min fɔ, aw yɛrɛ
boro ka o kuma dafa; aw tun ko: An ka dajuru minw ta ko an bɛna wusunan sarakaw*
ni rɛzɛnji sarakaw* bɔ sankolo masamuso ye, sigiya t’a ra, an bɛna o dajuruw dafa.›
Ayiwa, aw bɛna aw ta dajuruw dafa yɛrɛ le kosɛbɛ; aw da ka min fɔ, aw bɛna o kɛ yɛrɛ
le kosɛbɛ!
26 Aw Zuda mara mɔgɔ minw bɛɛ siginin bɛ Misiran jamana ra yan, aw ye Matigi Ala
ta kuma lamɛn; Matigi Ala ko: Ne bɛ kari ne yɛrɛ tɔgɔba ra, ko Zuda mara mɔgɔ si tɛna
ne tɔgɔ wele a da ra tuun! Misiran jamana bɛɛ kɔnɔ, mɔgɔ si tɛna a fɔ tuun ko: ‹Ne bɛ
kari Dunuɲa tigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra!›
27 Sabu ne bɛna ne hakiri to o ra janko ka kojugu le kɛ o ra, ne tɛna koɲuman kɛ
o ye. Zuda mara mɔgɔ minw bɛɛ bɛ Misiran jamana ra yan, olugu bɛɛ bɛna halaki
kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ sababu ra, fɔ ka taga o bɛɛ ban pewu!
28 Mɔgɔ dama dama dɔrɔn le bɛna bɔsi kɛrɛkɛmuru boro, ka bɔ Misiran jamana ra,
ka sekɔ ka taga Zuda mara ra; nka Zuda mara mɔgɔ tɔw bɛɛ, minw bɛɛ nana Misiran
jamana ra ka na sigi yan, olugu kɔni bɛna a lɔn min ta kuma bɛna kɛ can ye: ni ne ta
kuma lo, walama ni olugu ta kuma lo.
29 «Ayiwa, a flɛ, Matigi Ala ko ten, tagamasiyɛn min bɛna a yira ko ne bɛna wuri aw
kama nin yɔrɔ ra, janko aw y’a lɔn ko ne ka ko min fɔ ko o bɛna aw sɔrɔ, o tagamasiyɛn
ye nin ye:
30 Matigi Ala ko: ‹A flɛ, Hofira min ye Misiran masacɛ Farawona ye, ne bɛna ale don
a juguw boro, a jugu minw b’a fagayɔrɔ ɲinina, i n’a fɔ ne ka Zuda masacɛ Sedesiyasi

* **44:17 44.17** Sankolo masamuso, o ye jo dɔ tɔgɔ ye. Aw ye Yeremi 7.18 flɛ.

don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari boro cogo min na, min tun ye a jugu ye, ni a tun bɛ a fagayɔrɔ ɲinina.› »

45

Yeremi ka Baruki ladi

1 Cira Yeremi ka nin kumaw fɔ Neriya dencɛ Baruki ye, wagati min na Baruki tun
bɛ Yeremi ta kuma fɔninw sɛbɛra gbolokitabu kan; o kɛra Yoziyasi dencɛ Yehoyakimu,
Zuda masacɛ ta masaya san naaninan na; a ko:
2 «Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala bɛ nin kuma le fɔ ele Baruki ye, ko:
3 Ele b′a fɔra ko: ‹Bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu Matigi Ala bɛ jusukasi dɔ le farara ne ta dimi
kan. Ne bɛ ŋunana fɔ ka ne baraka ban, ne tɛ ɲasuma sɔrɔra.›
4 «A fɔ Baruki ye ko Matigi Ala ko: ‹A flɛ, ne tun ka min lɔ, ne bɛna o ci, ne tun ka
min turu, ne bɛna o bɔn; jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ ten le.
5 Yala ele belen bɛna kɛ kobaw le miiri ye tuun wa? I kana o miiri, sabu ne bɛna
kojugu ben adamaden bɛɛ kan, Matigi Ala ko ten; nka ni ele kɔni ka taga yɔrɔ o yɔrɔ,
ne bɛna i bɔsi, ka i kisiri kɛ i ta nafa ye.› »

Ala bɛna tɔɔrɔ min lase siya tɔw ma

46

(46–51)

Misirankaw dɛsɛra o juguw kɔrɔ

1 Matigi Ala ka kuma min lase cira Yeremi ma siyaw ta ko ra, o le ye nin ye:
2 Nin le fɔra Misiran jamana ni Misiran masacɛ Neko ta ko ra, min ye Farawona ye. Ka
o to Efirati ba kɔrɔ, Karikemisi, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ka se sɔrɔ Farawona
kan; o kɛra Zuda masacɛ Yehoyakimu, Yoziyasi dencɛ ta masaya san naaninan na. A ko:
3 «Aw ye nɛgɛbɛnnan fitiniw, ani nɛgɛbɛnnanbaw labɛn,
ka bɔ ka taga kɛrɛ ra!
4 Aw ye sow siri wotorow ra!
Sotigiw, aw ye don sowotorow kɔnɔ!
Aw ye aw ta nɛgɛfugulaw biri aw kun na ka lɔ!
Aw ye aw ta biŋɛw dabɔ!
Aw ye aw ta nɛgɛderegew don aw yɛrɛ ra!

5 «E, ne ɲa bɛ mun le yera tan?
E, o ja tigɛra, o bɛ sekɔra ni o kɔ ye!
O juguw ka se sɔrɔ o ta kɛrɛkɛcɛfariw kan.
O borira o, ka bori;
hali o tɛ o kɔ flɛra tuun!
Siranyaba bɛ fan bɛɛ ra,
Matigi Ala ko ten!
6 Hali minw sen ka teli, olugu tɛ sera ka bori;
cɛfariw tɛ sera ka bɔsi.
O bɛ talontalonna ka benben.
Efirati bada ra, sahiliyanfan na.

7 «Jɔntigi le ye nin ye, min bɛ wurira i ko Nili jikuruw,
i ko ba min jiw bɛ serira ka bɔ kɛnɛ ma?
8 «Misiran jamana le bɛ wurira i ko Nili jikuruw,
i ko ba min jiw bɛ serira ka bɔ kɛnɛ ma.
A ko: ‹Ne bɛna wuri ka woyo fɔ ka dugukolo datugu;
ne bɛna duguw ni dugumɔgɔw bɛɛ halaki.›

9 «Sow, aw ye girin,
sowotorow, aw ye bori,
cɛfariw, aw ye bɔ:
Etiyopi jamana taw, ani Puti jamana taw,
aw minw bɛ nɛgɛbɛnnan minacogo lɔn;
Ludi jamana taw,
aw minw bɛ se kalanbon na!

10 «O lon ye Fangatigi, Matigi Ala ta le ye;

a ta dimibɔlon lo,
lon min a b’a dimibɔ a juguw ra.
Kɛrɛkɛmuruw bɛna domuni kɛ fɔ ka fa,
ka jori min ka fa;
sabu Fangatigi, Matigi Ala bɛ saraka le bɔra
sahiliyanfan jamana ra, Efirati ba fan na.

11 «Aw ye taga Galadi mara ra ka taga fla munta dɔ ɲini,
aw Misiran jamana mɔgɔw!
Aw bɛ fla caman kɛra aw yɛrɛ ra gbansan,
o si tɛna aw kɛnɛya!
12 Siya tɔw ka aw ta maroya ko mɛn,
aw kulekan ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ fa;
sabu cɛfari dɔ boritɔ bɛ taga talon cɛfari dɔ wɛrɛ ra,
o fla bɛɛ bɛ ben ɲɔgɔn fɛ.»

Babilɔnikaw bɛna min kɛ Misirankaw ra

13 Matigi Ala ka kuma min lase cira Yeremi ma Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta nako ra, ale min bɛna na Misiran jamana halaki; a ko:

14 «Aw ye nin fɔ Misiran,
aw y’a lase Migidɔli fana,
aw y’a lase Mɛnfisi ni Tapanɛsi!
Aw y’a fɔ ko: ‹Aw ye wuri, aw ye aw yɛrɛ labɛn,
sabu kɛrɛkɛmuru bɛ cɛnri kɛra ka aw lamini.›
15 Mun kosɔn aw ta jo Apisi* borira?
Aw ta misitoran lɔnin ma se ka to, sabu Matigi Ala ka a laben.
16 A bɛna a to mɔgɔ caman sen ye talon; o bɛ benben ɲɔgɔn kan;
o b’a fɔ ɲɔgɔn ma ko: ‹An ye wuri ka taga an ta mɔgɔw fɛ,
an ye taga an worojamana ra,
an ye bɔ nin kɛrɛkɛmurujuguw kɔrɔ.›
17 Ni o sera yi, o b’a fɔ Farawona ma ko:
‹Misiran masacɛ tɛ foyi ye, ni mankankoloncibaga tɛ;
a ta wagati tɛmɛna a kan ka ban!›

18 «Nɛ bɛ kari, ko sigiya t’a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye,
Masacɛ ko ten, Masacɛ min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala.
Tabɔri kuru bɛ kuru tɔw kunna cogo min na,
Karimɛli kuru bɛ kɔgɔji kunna cogo min na,
a bɛna na o cogo le ra!

19 «Aw ye aw ta doniw labɛn jamana wɛrɛ taga kama,
aw Misiran jamana mɔgɔw!
Mɛnfisi dugu bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye,
ka kɛ tomo ye, mɔgɔ tɛ sigi yɔrɔ min na.

20 «Misiran ye misimuso cɛɲuman le ye,
nka limɔgɔba dɔ bɛna na a kama ka bɔ sahiliyanfan na.
21 O ka kɛrɛkɛden minw ta sara ra, olugu fana bɛ o cɛ ra
i ko misiden tɔrɔninw.
Nka olugu fana bɛna o kɔ don,
o bɛɛ bɛna bori, o tɛna se ka lɔ tuun,
sabu o halakilon sera,
o sarawagati sera.
22 O boritɔ mankan tɛ hali sa boritɔ mankan bɔ;
sabu o juguw bɛ nana ni barakaba le ye;
o bɛ nana o kama
i ko yiritigɛbagaw bɛ na ni o ta jendew ye cogo min na ka na yiriw ben.
23 O bɛna a ta yiritu tigɛ,
Matigi Ala ko ten,

---

* **46:15 46.15** Apisi tun ye Misirankaw ta jo dɔ ye, min tagamasiyɛn tun ye misitoran ye. Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: aw ta cɛfariw benna dugu ma.

hali ni tufinba lo;
sabu o juguw ka ca ka tɛmɛ tɔnw kan,
mɔgɔ tɛ se ka o jate.
24 Misiran jamana mɔgɔw maroyara,
Ala ka o don sahiliyanfan mɔgɔw boro!»

25 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: «A flɛ, ne bɛna wuri Amɔn kama, min ye Tɛbu mara ta ala ye, ka wuri Farawona kama, ani Misiran jamana kama, ani o ta alaw, ani o ta masacɛw; ne bɛna wuri Farawona kama, ani minw bɛ o jigi la ale kan!
26 Minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina, ne bɛna o don olugu boro. Ne bɛna o don Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ni a ta jamana ɲamɔgɔw boro. Nka o kɔ fɛ, mɔgɔw bɛna sigi Misiran jamana ra tuun, k'a kɛ i n'a fɔ a tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ; Matigi Ala ko ten.»

Izirayɛli kisiwagati
27 «Aw Yakuba ta mɔgɔw, ne ta jɔnw, aw kana siran!
Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw jigi kana tigɛ,
sabu a flɛ, ne bɛna aw kisi ka aw lana ka bɔ fɔ o jamanajan na,
ka aw ta durujaw kisi ka bɔ o jamana ra,
o ka o mina ka taga jamana min na.
Yakuba ta mɔgɔw bɛna sekɔ ka na,
ka na laganfiya ni ɲasuma sɔrɔ,
mɔgɔ si tɛna o tɔɔrɔ tuun.
28 Aw Yakuba ta mɔgɔw, ne ta jɔnw, aw kana siran!
Matigi Ala ko ten,
sabu ne bɛ ni aw ye.
Ne tun ka aw janjan ka taga siya minw bɛɛ cɛ ra,
ne bɛna o siyaw bɛɛ halaki pewu;
nka aw kɔni, ne tɛna aw halaki pewu.
Ne bɛna aw koro le ka kaɲa ni can sira ye,
sabu ne tɛ se ka aw jarakibari to.»

47

Min fɔra Filisikaw ta ko ra
1 Matigi Ala ka kuma min lase cira Yeremi ma Filisikaw ta ko ra, sani Farawona ye ben Gazakaw kan, o kuma ye nin ye:
2 Matigi Ala ko:
«A flɛ, jiw bɛ wurira san fɛ sahiliyanfan na,
ka kɛ i ko kɔ min ji bɛ woyo fɔ ka bɔ kɛnɛ ma.
A bɛna jamana ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ datugu,
ani duguw ni dugumɔgɔw bɛɛ.
Mɔgɔw bɛ kulera,
jamana mɔgɔw bɛɛ bɛ maɲumankokanw fɔra.
3 Sɔcɛ barakamanw girintɔ senw mankan kosɔn,
ani sowotorow mankan kosɔn,
ani sowotorow senw mankan kosɔn,
hali faw tɛ o kɔ flɛ o denw na,
o baraka bankojugu fɛ.
4 Filisikaw ta jamana halakilon sera.
Mɔgɔ laban minw tun tora, minw tun bɛ se ka Tiri dugu ni Sidɔn dugu dɛmɛ,
o bɛna olugu bɛɛ faga;
sabu Matigi Ala bɛna Filisikaw ta jamana cɛn,
o minw ye Kafitɔri jamana mɔgɔ tɔw ye, kɔgɔji cɛmayɔrɔ maraw ra.
5 Gazakaw bɛɛ kun wulanna!
Asikalɔnkaw mankan tɛ mɛnna tuun.
Aw minw siginin bɛ kɛnɛgbɛyɔrɔ ra,
aw bɛna aw fari tigɛtigɛri* dabla tuma juman le sa?

6 «Aw ko: ‹E, Matigi Ala ta kɛrɛkɛmuru,
ele bɛna i fagari lalɔ ka nɛnɛkiri tuma juman le sa?
Don i ta forogo kɔnɔ ten,

* **47:5 47.5** O mɔgɔw tun bɛ o kun li, ka o fari tigɛtigɛ ka kaɲa ni o ta landaw ye, k'a yira ko kojuguba ka o sɔrɔ.

to yɔrɔ kelen na, ka i yɛrɛ ɲasuma!›

7 «A bɛ se k’a lalɔ cogo di,
k’a sɔrɔ Matigi Ala le ko,
ko a ye taga Asikalɔn ni kɔgɔjida maraw kama!
A k’a ci o yɔrɔw le ra.»

48

Min fɔra Mohabukaw ta ko ra

1 Mohabu jamana ta ko:
Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko:
«Bɔnɔ ka Nebokaw sɔrɔ, sabu o ta dugu cɛnna,
Kiriyatayimukaw maroyara, sabu o ta dugu minana;
minw tun siginin bɛ bonba barakamanw kɔnɔ, olugu maroyara, jatigɛ ka o mina.

2 «Mohabu jamana ta bonya bɛɛ bɔra a kan!
O bɛ kojugu le labɛnna a kama, Hɛsibɔn.
O ko: ‹Aw ye na, an y’a halaki k’a tɔgɔ bɔ siya tɔw cɛ ra!›
Aw Madimɛnikaw, aw fana mankan tɛna mɛn tuun;
sabu kɛrɛkɛmuru bɛ nana aw kɔ.

3 «Kulekan dɔ bɛ bɔra Horonayimu
cɛnri, ani halakiriba bɛ yi.
4 Mohabu jamana cira,
a denw bɛ kulera.
5 O yɛlɛntɔ ka taga Luhiti, o bɛ kasi;
o kasitɔ le bɛ yɛlɛn.
Mɔgɔ deguninw kulekan le bɛ bɔra,
Horonayimu sira jigijigi ra, halakiri kosɔn.
6 Aw ye bori ka aw yɛrɛ kisi,
aw ye taga to kongokolon kɔnɔ ka kɛ i ko kongofaliw.

7 «Aw ka aw jigi la aw yɛrɛ ta baara ni aw ta naforo le kan minkɛ,
o kosɔn, o bɛna aw fana mina;
Kemɔsi* fana bɛna mina k’a labɔ jamana kɔnɔ,
ani a sɔnnikɛbagaw, ani a ɲamɔgɔw bɛɛ.
8 Cɛnrikɛbagaw bɛna ben dugu bɛɛ kelen kelen kan;
dugu si tɛna bɔsi.
Kurufurancɛw bɛna halaki,
kɛnɛgbɛyɔrɔw bɛna cɛn.
Matigi Ala ka o le fɔ.

9 «Aw ye kamanw di Mohabukaw ma,
janko o ye wuri ka taga†!
Sabu o ta duguw bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye;
mɔgɔ tɛna sigi o duguw kɔnɔ tuun.
10 Mɔgɔ min bɛ Matigi Ala ta baara kɛ ni farifaga ye,
Matigi Ala ye o tigi danga!
Mɔgɔ min bɛ a ta kɛrɛkɛmuru bari mɔgɔfaga ma,
Matigi Ala ye o tigi danga!

11 «Mohabukaw tun ɲasumanin lo kabini o denmisɛnman;
o tun bɛ i ko duvɛn ɲamalɔnin min buruburu sigira a jukɔrɔ,
min ma yɛlɛma ka bɔ minan dɔ kɔnɔ k’a don dɔ wɛrɛ kɔnɔ.
O ma deri ka mina ka bɔ o ta jamana ra ka ye;
o kosɔn o ta timiya tora o ra,
a kasa fana ma yɛlɛma.

---

* **48:7 48.7** Kemɔsi, o ye Mohabukaw ta ala ye.

† **48:9 48.9** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: Aw ye kɔgɔ bɔn Mohabu jamana kan.

12 «O kosɔn lon dɔ bɛna se, Matigi Ala ko ten, o lon na ne bɛna mɔgɔ dɔw ci ka na o
yɛlɛma. O bɛna o yɛlɛma ka bɔ minanw kɔnɔ, ka dagaw cici.
13 O tuma ra Mohabukaw ta Kemɔsi‡ ko maroya bɛna olugu yɛrɛ sɔrɔ, i n'a fɔ Betɛli§
ta ko maroya tun ka Izirayɛlimɔgɔw sɔrɔ cogo min na, sabu o tun ka o jigi bɛɛ la o yɔrɔ
le kan.»
14 E, yala aw bɛ sɔn k'a fɔ ko aw ye cɛfariw le ye wa,
ko aw ye kɛrɛkɛcɛ jagbɛlɛnw le ye?
15 Mohabu jamana cɛnna pewu!
O juguw bɛ benna o ta duguw kan.
O ta kanbelendenw bɛɛ ra barakamanw le bɛna mina ka taga ni o ye o fagayɔrɔ ra.
Masacɛ le ko ten, masacɛ min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala.
16 Mohabu jamana halakiwagati bɛ ɲini ka se;
a ta bɔnɔ lon bɛ teliyara ka na.

17 Aw minw bɛɛ ye a lamini mɔgɔw ye, aw ye kasi a kunna.
Aw minw bɛɛ tun k'a tɔgɔ bonya ko mɛn,
aw y'a fɔ ko: E, nin masacɛbere barakaman le karira wa!
Nin bere nɔɔrɔman le karira wa!
18 Aw ye jigi ka bɔ aw ta bonya cɛ ra;
aw ye sigi dugukolo jalan kan,
aw Dibɔn dugumɔgɔw,
sabu Mohabu jamana halakibaga bɛ nana aw kama,
a bɛna aw ta masabonbaw cici.

19 Aw Arowɛri dugumɔgɔw,
aw ye lɔ sirada ra ka kɔrɔsiri kɛ;
cɛ minw bɛ borira, ani muso minw bɔsira
aw ye olugu ɲininka ko: Mun le kɛra?
20 Mohabukaw maroyara, sabu o benna.
Aw ye maɲumankokanw fɔ ka kule!
Aw y'a fɔ Arinɔn kɔda ra
ko Mohabu jamana cɛnna.

21 Ala ta kiti benna kɛnɛgbɛyɔrɔ jamana kan, ani Holɔn, ani Yahasa, ani Mefaati,
22 ani Dibɔn, ani Nebo, ani Bɛti Diblatayimu,
23 ani Kiriyatayimu, ani Bɛti Gamuli, ani Bɛti Mehɔn,
24 ani Keriyɔti, ani Bɔsira, ani Mohabu jamana dugu tɔw bɛɛ kan, minw yɔrɔ ka jan,
ani minw yɔrɔ ka surun.

25 «Mohabukaw gban karira,
o boro karira,
Matigi Ala ko ten.»
26 «Aw ye o lamin, fɔ ka o ɲanamini, sabu Mohabukaw ka o yɛrɛ bonya Matigi Ala ɲa
kɔrɔ. O ye ben ka kolonkolon o ta fɔɔnɔ ra, olugu fana ye kɛ yɛrɛkofɛn ye.
27 Yala aw tun ma Izirayɛlimɔgɔw kɛ yɛrɛkofɛn ye wa? Yala olugu tun minana sonyari
le ra wa, fɔ ni aw tun bɛ o ko fɔ, aw bɛ aw kun kɔmikɔmi o ra?
28 Aw ye bɔ duguw kɔnɔ
ka taga sigi farakuruw cɛ ra,
aw Mohabukaw!
Aw ye kɛ i ko tugani
min bɛ a ta ɲaga la dingakolonbaw dakun kan.
29 An tun ka Mohabu jamana ta yɛrɛbonya ko mɛn,
o ta yɛrɛbonya dama tɛmɛnin,
o ta wasoya, ani o ta yɛrɛbonya, ani o ta yada;
o tun bɛ o yɛrɛ fisaya tɔw ma.
30 «Ne ka o ta yɛrɛyira lɔn, Matigi Ala ko ten, nka gbansan lo; o ta yɛrɛbonya fana ye
gbansan le ye.»
31 O kosɔn ne bɛ kasi Mohabu kosɔn,
ne bɛ kule Mohabu jamana bɛɛ lajɛnnin kosɔn;
ne bɛ ɲuna Kiri Hɛrɛsi dugumɔgɔw kosɔn.

‡ **48:13 48.13** Kemɔsi: Aw ye hayan 7 flɛ. § **48:13 48.13** Betɛli tun ye Izirayɛlimɔgɔw ta sɔnnikɛyɔrɔ dɔ ye.

32 E, Sibima dugu ta rɛzɛnforo*, ne bɛ kasi min kɛ ele kosɔn,
ne tɛ o kasi ɲɔgɔn kɛ Yazɛri ta mɔgɔw kosɔn.
Ele yiriborow tun janyara fɔ ka Kɔgɔji sanin cɛtigɛ,
ka se fɔ Yazɛri ta kɔgɔji ma;
nka cɛnrikɛbaga nana ben aw ta samiyayiridenw, ani aw ta rɛzɛnmɔw kan.
33 Ninsɔndiya ni ɲagari banna Mohabu yiriforow ra,
ani a jamana yɔrɔ tɔw ra.
Ne ka rɛzɛnjiw ja o ta minanw kɔnɔ.
Mɔgɔ si ɲagaritɔ tɛna rɛzɛn forogi ka to ka kule ci tuun;
kulecikan tɛ yi tuun!

34 «O kasikan bɛ bɔra, k'a ta Hɛsibɔn ka taga a bla fɔ Elale; o kan bɛ mɛnna fɔ Yahasi,
k'a ta Sowari ka taga se fɔ Horonayimu, ani ka taga se fɔ Egilati Selisiya. Sabu hali
Nimirimu jiw, o bɛɛ jara.
35 «Minw bɛ sarakaw bɔ sɔnnikɛyɔrɔw ra, ka wusunan sarakaw* bɔ o ta alaw ye, ne
bɛna olugu halaki ka o ban pewu Mohabu jamana kɔnɔ; Matigi Ala ko ten.
36 «O kosɔn ne bɛ ŋunana Mohabu jamana kosɔn i ko sangadɔnkirilabaga ta
filenfiyɛkan; ne bɛ ŋunana Kiri Hɛrɛsi dugumɔgɔw kosɔn i ko sangadɔnkirilabaga ta
filenfiyɛkan, sabu o tun ka naforo minw lajɛn, o bɛɛ tagara.
37 Bɛɛ kun lira, bɛɛ bonbosi lira, murunɔ bɛ bɛɛ boro ra, bɔrɔfaniw bɛ bɛɛ cɛ ra.
38 Sangakasikan le bɛ biribon bɛɛ kunna, ani jamalajɛnyɔrɔw bɛɛ ra Mohabu jamana
kɔnɔ, sabu ne ka Mohabu jamana ci i ko dagakolon. Matigi Ala ko ten.
39 E, Mohabu benna! Aw ye kasi! Mohabukaw maroyaninba ka o kɔ don. Mohabukaw
ta ko kɛra yɛrɛko ko ye, ani jatigɛkoba, o ta jamana lamini mɔgɔw bɛɛ fɛ.»
40 Matigi Ala ko: «A flɛ, a bɛ i ko bɔn dɔ le bɛ tɛmɛna san fɛ; a b'a kamanw yanganna
Mohabu jamana kunna.
41 Keriyɔti dugu minana,
o ka masabonbaw bɔsi;
o lon na Mohabu jamana cɛfariw jusukun bɛna kɛ
i ko muso jigibagatɔ jusukun.

42 «Mohabu jamana bɛna halaki ka bɔ siya tɔw cɛ ra,
sabu o ka o yɛrɛ bonya Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
43 Jatigɛ, ani dingaba, ani jɔ,
o le bɛ aw Mohabukaw ɲa;
Matigi Ala ko ten.
44 Ni min ka bori jatigɛ ɲa
o bɛ ben dingaba kɔnɔ,
ni min ka bɔ dingaba kɔnɔ
o bɛ mina jɔ ra;
sabu ne bɛna o ta hakɛsarasan kiti ben o kan,
Mohabukaw ta hakɛsarasan;
Matigi Ala ko ten.
45 Boribagaw bɛ taga lɔ Hɛsibɔn dugu suma ra,
o y'a sɔrɔ o baraka banna,
sabu tasuma dɔ bɛ bɔra Hɛsibɔn,
tasumamana dɔ bɛ bɔra Sihɔn† ta dugu cɛ ma;
a bɛ Mohabu jamana kɛrɛfɛyɔrɔw jɛni,
ka o mɔgɔ hinabariw kuncɛ jɛni.

46 «E, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Mohabukaw!
Kemɔsi‡ ta mɔgɔw halakira;
sabu aw dencɛw minana ka taga jamana wɛrɛ ra,
aw denmusow fana minana.
47 Nka wagati nataw ra,
Matigi Ala ko ten,
ne bɛna Mohabu jamana lasekɔ a cogokɔrɔ ra tuun.»

Matigi Ala ka kiti kuma min fɔ Mohabu ta ko ra, o kuma bɛ laban yan.

---

* **48:32 48.32** Sibima dugu ta rɛzɛnforo, o kɔrɔ ye Sibima dugumɔgɔw. † **48:45 48.45** Sihɔn le tun ye Hɛsibɔn dugu masacɛ ye. ‡ **48:46 48.46** Kemɔsi tun ye Mohabukaw ta ala ye; aw ye hayan 7 flɛ.

49

Min fɔra Amɔnkaw ta ko ra

1 Amɔn jamana ta ko:
Matigi Ala ko:
«Yala den tɛ Izirayɛli fɛ le wa?
Mɔgɔ t'a fɛ min b'a cɛn ta wa?
Mun kosɔn Amɔnkaw ta masacɛ* ka Gadi mara mina?
Mun kosɔn a ta mɔgɔw sigira Gadi duguw kɔnɔ?
2 Ayiwa, wagati dɔ bɛna se,
Matigi Ala ko ten,
ne bɛna kɛrɛmankanw lawuri Amɔnkaw ta dugu kama, min ye Raba ye;
dugu bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye;
tasuma bɛna a kɛrɛfɛduguw bɛɛ jɛni.
O wagati ra minw tun ka Izirayɛli ta jamana bɔsi,
Izirayɛli fana bɛna olugu ta jamana bɔsi.
Matigi Ala ko ten.

3 «Hɛsibɔnkaw, aw ye kasi, sabu Ayi dugu cɛnna!
Raba dugumɔgɔw, aw ye kule,
aw ye bɔrɔfaniw siri aw yɛrɛ cɛ ra;
aw ye maŋumankokanw fɔ ka boribori ka kogow lamini,
sabu o bɛna Amɔnkaw ta masacɛ mina ka taga ni a ye,
ani a ta sɔnnikɛbagaw, ani jamana ŋamɔgɔw bɛɛ.
4 Aw mɔgɔ murutininw, mun kosɔn aw bɛ aw yɛrɛ bonyara aw ta dingakɔnɔyɔrɔw kosɔn,
aw ta dingakɔnɔyɔrɔw ta dugukolodimanw kosɔn?
Aw ka aw jigi la aw ta naforo le kan,
k'a fɔ ko: ‹Jɔn le bɛ se ka na ben an kan?›
5 A flɛ, ne bɛna siranya ben aw kan;
Matigi, Fangatigi Ala ko ten.
Siranya bɛna na ka bɔ aw fan bɛɛ ra;
o bɛna aw gbɛn, aw bɛɛ bɛ yɛrɛgɛ ka taga aw ta fan na,
mɔgɔ si tɛna boribagaw lajɛn.
6 «Nka o kɔ fɛ, ne bɛna Amɔnkaw ta jamana lasekɔ a cogokɔrɔ ra tuun. Matigi Ala ko ten.»

Min fɔra Edɔmu mara ta ko ra

7 Edɔmu mara ta ko:
Fangatigi Ala ko:
«O tuma hakiritigi tɛ Teman† mara ra tuun le wa?
Ladibagaw banna o ta denw cɛ ra wa,
walama o ta hakiritigiya cɛnna le wa?
8 Aw ye aw kɔ don, ka bori,
aw ye taga to fɔ kuruwow kɔnɔnɔ yi,
aw Dedankaw‡!
Sabu ne bɛna cɛnri lase Esawu ta mɔgɔw ma;
o ta kojugu sarawagati lo.
9 Ni rɛzɛntigɛbagaw nana na aw fɛ,
o tɛna hali rɛzɛnden kelen bennin to o kɔ!
Ni sonw nana su fɛ,
fɛn o fɛn ka di o ye, o bɛna o bɛɛ ta!
10 Sabu ne kɔni bɛna Esawu ta mɔgɔw borolakolon le to;
ne bɛna o ta dogoyɔrɔw bɛɛ bɔ kɛnɛ kan,
o tɛna se ka dogo tuun.
Ne bɛna cɛnri lase o ta durujaw ma, ani o balemaw, ani o sigiŋɔgɔnw bɛɛ.
Mɔgɔ si tɛna to, min b'a fɔ ko:
11 ‹Aw ye aw ta feritaw to yi,
ne le bɛna o baro;

---

* **49:1 49.1** Amɔnkaw ta masacɛ: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Milikɔmu, walama Molɔki; o ye Amɔnkaw ta ala ye. † **49:7 49.7** Teman o ye Edɔmu jamana mara dɔ ye. ‡ **49:8 49.8** Dedankaw tun siginin bɛ Edɔmu jamana ra; Esawu tun ye Edɔmukaw bɛmacɛ ye (Damina 36.9).

aw ta muso cɛ saninw ye o jigi la ne kan!› »
12 Matigi Ala ko: «A flɛ, kiti tun ma ben minw kan, ko o ye nin minnifɛn min, olugu
bɛna a min. O tuma aw don, yala aw jarakibari bɛna to wa? Aw jarakibari tɛna to dɛ,
aw fana ka kan k'a min.
13 Sabu ne bɛ kari ne yɛrɛ tɔgɔ ra, Matigi Ala ko ten, ko Bɔsira dugu ta ko bɛna
kɛ jatigɛkoba ye, a bɛna kɛ mafiyɛnyarifɛn ye, ka kɛ tomo ye, ani yɔrɔ danganin. A
kɛrɛfɛduguw bɛɛ bɛna kɛ tomow ye wagati bɛɛ, ka to ten.»
14 Ne ka kibaroya dɔ mɛn ka bɔ Matigi Ala fɛ;
a ka ciraden dɔ ci ka taga siya tɔw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko:
«Aw ye aw yɛrɛ lajɛn ka na Edɔmu kama,
aw ye wuri ka na a kɛrɛ!
15 Edɔmukaw, ne bɛna aw dɔgɔya siya tɔw cɛ ra,
o tɛna aw jate ni adamaden tɔw ye.

16 «Aw ɲasiran min bɛ mɔgɔw ra, ani yɛrɛyira min bɛ aw jusu ra, o le ka aw lafiri,
aw minw tun siginin bɛ faraw cɛ ra,
aw minw tun bɛ kongoriw kunna.
Nka hali ni aw ka aw ta ɲaga la fɔ sanlegelege ra i ko bɔnw,
ne bɛna aw lajigi ka bɔ yi;
Matigi Ala ko ten.
17 «Edɔmu jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ nana tɛmɛ a kɔrɔ, o tigi
dabari bɛna ban fɔ a bɛ filen fiyɛ, o ta tɔɔrɔw bɛɛ kosɔn.
18 Sodɔmu ni Gomɔri ni o kɛrɛfɛduguw halakira cogo min na, o cogo kelen na, mɔgɔ
si tɛna sigi Edɔmu tuun, adamaden si tɛmɛtɔ tɛna jigi yi tuun; Matigi Ala ko ten.»

19 Matigi Ala ko:
«A flɛ, jara bɛ bɔ Zuridɛn kɔtuw ra cogo min na,
ka na ben bɛganw kan bɛganmarayɔrɔ ɲumanmanw na,
ne fana bɛna Edɔmukaw gbɛn o cogo le ra,
ka bɔ o ta jamana ra yɔrɔnin kelen na.
Ne yɛrɛ bɛna mɔgɔ dɔ ɲini min bɛna a ta fanga sigi o kan;
sabu jɔn le bɛ se k'a yɛrɛ suma ni ne ye?
Jɔn le bɛ se ka ne ɲininka ne ta kɛta ra?
Sagagbɛnbaga juman le bɛ se ka lɔ ka ne kɔnɔ?

20 «O ra, Matigi Ala ka ko min latigɛ Edɔmukaw kama,
ani a ka fɛn min labɛn Temankaw kama, aw ye o lamɛn!
Sigiya t'a ra, o bɛna o sama ka taga ni o ye i ko sagaden barakantanw;
sigiya t'a ra, o bɛna o ta jamana halaki k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye.
21 O bentɔ mankan kosɔn, dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ;
o kuletɔ mankan bɛ se fɔ Kɔgɔjiwulen ma.
22 A flɛ, a bɛ i ko bɔn dɔ le bɛ tɛmɛna san fɛ,
a b'a kamanw yanganna Bɔsira dugu kunna.
O lon na, Edɔmu jamana cɛfariw jusukun bɛna kɛ
i ko muso jigibagatɔ jusukun.»

Min fɔra Damasi dugu ta ko ra

23 Damasi§ dugu ta ko:
«Hamati ni Aripadi* dugumɔgɔw maroyara,
sabu o ka kibarojugu mɛn.
O baraka bɛɛ banna,
o hakiri wurira,
ka kɛ i ko kɔgɔji min tɛ se ka mala.
24 Damasi dugumɔgɔw baraka dɛsɛra,
o ka o kɔ don ka bori.
O ja wurira;
kɔnɔnɔfiri ni dimi barara ka o mina,
i ko muso jigibagatɔ ta dimi.
25 E, mun le nana a to mɔgɔ bɛɛ banna Damasi ra sa,
nin dugu tɔgɔba,

§ **49:23 49.23** Damasi tun ye Siri jamana ta duguba ye. * **49:23 49.23** Hamati ni Aripadi fana tun ye Siri dugu dɔw ye (Ezayi 17.1-3; Amɔsi 1.3-5).

ne tun bɛ ɲagari dugu min kosɔn?
26 O kosɔn o ta kanbelenw bɛna benben ka sa jamalajɛnyɔrɔw ra,
o ta kɛrɛkɛcɛw si mankan tɛna mɛn tuun o lon na.
Fangatigi Ala ko ten.
27 Ne bɛna tasuma don Damasi dugu laminikogo ra,
ka Bɛni Hadadi ta masabonbaw jɛni.»

Kedari ni Hazɔri ta maraw ta ko

28 Kedari mara ta ko, ani Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari tun benna Hazɔri mara minw kan, ka o kɛrɛ, nin le fɔra olugu ta ko ra:
Matigi Ala ko:
«Aw ye wuri ka taga Kedari kama,
aw ye taga cɛnri kɛ terebɔyanfan mɔgɔw fɛ.
29 O juguw ye o ta fanibonw ni o ta bɛganw bɛɛ cɛ,
ka o ta fanibonw datugufaniw, ani o ta minanw bɛɛ cɛ,
ka o ta ɲɔgɔmɛw mina!
Mɔgɔw y'a fɔ o ma ko: ‹Siranyakobaw bɛ aw fan bɛɛ ra!›
30 Aw ye bori ka taga joona,
aw ye taga dogo dingadunbaw kɔnɔ, ka to yi,
aw Hazɔrikaw!
Matigi Ala ko ten.
Sabu Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ka ko dɔ latigɛ aw kama,
a ka fɛn dɔ labɛn aw kama.

31 «Aw ye wuri ka taga ben siya dɔ kan,
siya min siginin bɛ hɛra ni laganfiya ra;
Matigi Ala ko ten.
Datugunan tɛ o ta dugu donda ra, sɔgɔnan t'a ra;
o siginin bɛ o kelen na, o danna.
32 O juguw bɛna o ta ɲɔgɔmɛw mina,
ka taga ni o ta bɛgankuru caman bɛɛ ye.
Ne bɛna o fiyɛ ka o janjan ka taga fan bɛɛ ra,
o mɔgɔ minw bɛ o bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li[†];
ne bɛna cɛnri ben o kan ka bɔ fan bɛɛ ra,
Matigi Ala ko ten.
33 O tuma Hazɔri mara bɛna kɛ kongowuruw dogoyɔrɔ le ye,
ka kɛ yɔrɔ lakolon ye tuma bɛɛ;
mɔgɔ si tɛna sigi yi tuun,
adamaden si tɛmɛtɔ tɛna jigi yi tuun.»

Min fɔra Elamu mara ta ko ra

34 Nin ye Matigi Ala ta kuma ye, a ka min fɔ cira Yeremi ye Elamu mara ta ko ra; o kɛra Zuda masacɛ Sedesiyasi ta masaya damina ra; a ko:
35 Fangatigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna Elamukaw ta kalan kari,
sabu o le ye o ta baraka sɔrɔsababu ye.
36 Ne bɛna fɔɲɔ naani lana Elamu mara kan,
ka bɔ sankolo fan naani na.
Ne bɛna Elamukaw fiyɛ ka o janjan ka taga fan bɛɛ ra.
Jamana tɛna kɛ yi,
ni Elamuka dɔw tɛna mina ka taga jamana min na.
37 Ne bɛna siranya bla Elamukaw ra k'a to o ye yɛrɛyɛrɛ o juguw ɲa kɔrɔ,
o minw bɛ o fagayɔrɔ ɲinina.
Ne bɛna kojugu ben o kan,
ne ta dimiba kosɔn;
Matigi Ala ko ten.
Ne bɛna o nɔgbɛn ni kɛrɛkɛmuru ye,
fɔ ka taga o bɛɛ faga ka ban pewu.
38 Ne bɛna ne ta masasiginan sigi Elamu mara kɔnɔ,
ka o ta masacɛ ni o ta ɲamɔgɔw halaki;
Matigi Ala ko ten.

---

† **49:32 49.32** Siya minw bɛ o bonbosi kɛrɛfɛyɔrɔw li: Aw ye Yeremi 9.25 flɛ.

39 Nka wagati nataw ra,
ne bɛna Elamu mara lasekɔ a cogokɔrɔ ra tuun;
Matigi Ala ko ten.»

50

Babilɔni halakicogo ani Izirayɛli kisicogo

1 Matigi Ala ka nin kuma le fɔ cira Yeremi ye, Babilɔni dugu ni a jamana ta ko ra:
2 «Aw ye nin fɔ siya tɔw ye, k'a to o y'a mɛn;
aw ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta, k'a lakari bɛɛ ye.
Aw kana a dogo, aw y'a fɔ ko:
‹Babilɔni minana,
Bɛli maroyara,
Merodaki* jigi tigɛra!
O ta batofɛnw maroyara,
o ta jow jigi tigɛra!›
3 Sabu siya dɔ bɛ bɔra sahiliyanfan fɛ ka na o kama.
O bɛna o ta jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye;
mɔgɔ si tɛna sigi yi tuun,
adamaden fara bɛgan kan, bɛɛ bɛna bori ka taga.

4 «O lonw na, ani o wagati ra,
Matigi Ala ko ten,
Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔw bɛna sekɔ ka na ɲɔgɔn fɛ;
o kasitɔ le bɛna na,
ka na Matigi Ala, o ta Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
5 O bɛna Siyɔn dugu sira koɲininka;
o bɛna o ɲa munu o yɔrɔ le ra,
o bɛna na nɔrɔ Matigi Ala ra,
ka jɛnɲɔgɔnya* wuribari don ni a ye, mɔgɔ tɛna ɲina jɛnɲɔgɔnya min kɔ ka ye fiyewu.

6 «Ne ta mɔgɔw tun ye saga tununinw le ye,
o kɔrɔsibagaw tun ka o lafiri,
o k'a to o tununa kuruw kunna;
o tun bɛ bɔ kuru dɔ kan ka taga kongori dɔ kan, o kun fɛ;
o ɲinana o ta wɛrɛ kɔ.
7 Ni min o min tun ka o kunbɛn, o tun bɛ o domu;
o juguw tun b'a fɔ ko:
‹An ma jaraki dɛ,
sabu olugu yɛrɛ le ka jurumun kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ,
Matigi Ala min tun ye o ta laganfiyayɔrɔ ye, ka kaɲa ni terenninya sira ye,
ani o bɛmaw jigi tun ye Matigi Ala min ye.›

8 «Aw ye bori ka bɔ Babilɔni,
aw ye bɔ Babilɔni jamana ra,
aw ye teliya i ko bakɔrɔninw bɛ teliya ka bla sagakuru ɲa fɛ cogo min na.
9 Sabu ne bɛna mɔgɔ dɔw labɛn ka na Babilɔnikaw kama;
siya barakaman dɔw le bɛna lajɛn ka bɔ sahiliyanfan jamanaw ra,
ka na lɔ Babilɔnikaw kama, ka o kɛrɛ ka o ta jamana mina.
O ta kalanw ta biɲɛw bɛ i ko kɛrɛkɛcɛfariw ta biɲɛw,
min tɛ fɛn bon k'a jɛn,
o borolakolon fana tɛ sekɔ ka bɔ kɛrɛ ra.
10 O bɛna Babilɔni jamana fɛnw bɛɛ cɛ,
a cɛbagaw fana bɛna wasa;
Matigi Ala ko ten.

11 «Ɔnhɔn, aw ye ninsɔndiya sa, aw ye ɲagari kosɛbɛ,
aw minw ka ne ta jamana fɛnw bɛɛ cɛ!
Ɔnhɔn, aw ye panpan i ko misiden min bɛ siman dɔndɔnna,
aw ye hanhan i ko socɛ barakamanw.

---

* **50:2 50.2** Bɛli, ani Merodaki, o tun ye Babilɔnikaw ta ala dɔw tɔgɔw ye (Ezayi 46.1; Yeremi 51.44).

12 Maroyaba le bɛna aw woroyɔrɔ sɔrɔ,
dɔgɔyari le bɛna aw worojamana sɔrɔ.
A flɛ, ale le bɛna kɛ siyaw bɛɛ ra laban ye,
ka kɛ kongokolon ye, ani yɔrɔjalan, ani yɔrɔ lakolon.
13 Matigi Ala ta dimi kosɔn, mɔgɔ si tɛna sigi yi tuun;
jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ yɔrɔ lakolon le ye.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ nana tɛmɛ Babilɔni jamana kɔrɔ
ka o ta tɔɔrɔw bɛɛ ye, o tigi dabari bɛna ban fɔ a bɛ filen fiyɛ!

14 «Aw minw bɛ se kalanbon na,
aw ye labɛn, ka lɔ Babilɔnikaw kama, ka o lamini!
Aw ye o bon, aw kana hali biŋɛ kelen to a forogo kɔnɔ;
sabu o ka jurumun kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.
15 Aw ye kule ci o kama fan bɛɛ ra!
O siranna, fɔ o bɛ o yɛrɛ dira o juguw ma!
O ta bon barakamanw benna,
o ta dugu laminikogow benbenna,
sabu Matigi Ala le b′a yɛrɛ dimibɔra.
Aw ye aw yɛrɛ dimibɔ o ra!
O ka min kɛ tɔw ra, aw fana ye o ɲɔgɔn kɛ o ra.
16 Aw ye dannikɛbagaw bɛɛ ban Babilɔni,
ani wɔrɔsɔ bɛ kɛ simantigɛbaga minw boro simantigɛwagati ra!
Kɛrɛkɛmuru ta halakiri ɲasiran kosɔn
o bɛɛ ye taga o ta mɔgɔw fɛ,
o bɛɛ ye bori ka taga o yɛrɛ ta mara ra.
17 «Izirayɛli tun ye sagaden tununin le ye; jaraw tun b′a gbɛnna. Min kɔnna k′a domu, o ye Asiri masacɛ ye; min laban k′a kolow karikari, o ye Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ye.
18 O kosɔn Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko: ‹Ne bɛna wuri Babilɔni* masacɛ ni a ta jamana kama, i n′a fɔ ne wurira Asiri masacɛ kama cogo min na.
19 « ‹Ne bɛna Izirayɛlimɔgɔw lasekɔ o ta sagabon kɔnɔ; o ta domunikɛyɔrɔw bɛna kɛ Karimɛli kuru kan, ani Basan mara ra; o bɛna domuni kɛ Efirayimu kuruw, ani Galadi kuruw kan fɔ ka fa.
20 O lonw na, ani o wagatiw ra, Matigi Ala ko ten, o bɛna Izirayɛli ta terenbariyakow yɔrɔŋini, nka o tɛna foyi ye; o bɛna Zuda ta jurumunkow yɔrɔŋini, nka o tɛna foyi ye, sabu ne ka o tɔ minw to, ne bɛna yafa olugu ma.› »
21 «Aw ye taga ben Meratayimu jamana kan!
Aw ye taga ben Pekodi dugumɔgɔw kan!
Aw ye tugu o kɔ, ka o faga,
ka o bɛɛ halaki ka ban pewu;
Matigi Ala ko ten.
Ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye o kɛ.

22 «Kɛrɛmankanw le bɛ jamana kɔnɔ,
ani cɛnriba mankan.
23 E, dunuŋa bɛɛ lajɛnnin ta nɛgɛkuruba,
o le karira tan fɔ ka mugumugu wa!
E, Babilɔni le kɛra yɔrɔ lakolon ye siya tɔw cɛ ra wa!
24 Ne ka jan la ele ɲa, Babilɔni,
nka sani i ye bɔ a kala ma, i minana.
I juguw ka i sɔrɔ ka i mina,
sabu i ka Matigi Ala sɔsɔ.

25 «Matigi Ala k′a ta kɛrɛkɛminanw marayɔrɔ dayɛlɛ,
a k′a ta kɛrɛkɛminan farimanw bɔ.
Sabu nin le ye Fangatigi Ala, Matigi Ala ta baara ye,
a bɛna min kɛ Babilɔnikaw ta jamana ra.
26 Aw ye bɔ fan bɛɛ ra ka na o kama,
aw ye o ta bondow dayɛlɛ,
ka o borofɛnw cɛ ka o ton i ko simanton,
ka dugu bɛɛ halaki pewu;
foyi si kana to yi!

27 Aw ye o ta misitoranw† bɛɛ faga;
aw ye taga o kannatigɛ misifagayɔrɔ ra.
E, bɔnɔ ka o sɔrɔ, sabu o ta lon le sera,
o ta kojuguw sarawagati sera.
28 Minw borira ka bɔsi Babilɔni jamana kɔnɔ,
aw ye olugu kan mɛn:
o bɛ nana Matigi Ala, an ta Ala ta dimibɔcogo lakari Siyɔn dugu kɔnɔ,
ani a k'a ta batoso dimibɔ cogo min na.

29 «Aw ye kalanbonbagaw wele ka na Babilɔni kama,
minw bɛɛ bɛ se kalanbon na.
Aw ye na sigi k'a lamini,
o si kana bɔsi.
Aw ye o sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.
O ka min kɛ, aw fana ye o ɲɔgɔn kɛ o ra,
sabu o ka o yɛrɛ suma ni Matigi Ala ye,
ka o yɛrɛ suma ni Izirayɛli ta Ala saninman ye.
30 O kosɔn o ta kanbelenw bɛna benben jamalajɛnyɔrɔw ra,
o ta kɛrɛkɛcɛw si mankan tɛna mɛn tuun o lon na;
Matigi Ala ko ten.»
31 «A flɛ, ne ni ele bɛ ɲɔgɔn na, ele jamana yɛrɛyirabaga!
Matigi, Fangatigi Ala ko ten;
sabu aw ta lon sera,
aw ta kojugu saralon sera.
32 Jamana yɛrɛyirabaga bɛna talon ka ben,
mɔgɔ si tɛna a lawuri;
ne bɛna tasuma don o ta duguw ra,
tasuma bɛna o kɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ jɛni.»

Ala ka min latigɛ Babilɔnikaw kama

33 Fangatigi Ala ko:
«O ka Izirayɛli ta mɔgɔw, ani Zuda ta mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin minako juguya.
Minw ka o mina, olugu bɛɛ ka o mara o ta jamana ra yi,
o t'a fɛ ka o labla.
34 Nka o kunmabɔbaga baraka ka bon,
ale min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala!
A bɛna wuri ka lɔ ni o kunko ye,
janko ka ɲasuma don o ta jamana ra,
ka ɲagban la Babilɔnikaw kan.

35 «Aw ye kɛrɛkɛmuru ta Babilɔnikaw kama!
Matigi Ala ko ten.
Aw ye kɛrɛkɛmuru ta Babilɔni dugumɔgɔw kama!
Aw ye kɛrɛkɛmuru ta o ta fagamaw, ani o ta hakiritigiw kama!
36 Aw ye kɛrɛkɛmuru ta cira faninyafɔbagaw kama,
o ye kɛ hakirintanw ye!
Aw ye kɛrɛkɛmuru ta cɛfariw kama,
o jigi ye tigɛ!
37 Aw ye kɛrɛkɛmuru ta o ta sow, ani o ta sowotorow kama!
Siya wɛrɛ mɔgɔ minw bɛɛ bɛ o cɛ ra, aw ye kɛrɛkɛmuru ta olugu kama,
o ye kɛ i ko musow!
Aw ye kɛrɛkɛmuru ta o ta naforow bɛɛ kama,
ka o bɛɛ cɛ!
38 Ja ye don o ta kɔw bɛɛ ra
k'a jiw ja!
Sabu jo caman le bɛ nin jamana ra;
o ta batofɛn lɛsɛnin cɛjuguw ka o hakiri bɛɛ ɲagami.
39 O kosɔn kongowuruw bɛna o ta jamana kɛ o sigiyɔrɔ ye, ani jakumawaraw;
kɔnɔsogolonw bɛna a kɛ o ta so ye.
Adamaden tɛna sigi yi tuun,
a lakolon bɛna to wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

† **50:27 50.27** Misitoranw, o kɔrɔ ye Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛcɛfariw.

40 A bɛna kɛ i ko Ala ka Sodɔmu ni Gomɔri ni o kɛrɛfɛdugu minw halaki;
Matigi Ala ko ten.
Mɔgɔ si tɛna sigi yi tuun,
adamaden si tɛmɛtɔ tɛna jigi yi tuun.

41 «Siya dɔ natɔ flɛ ka bɔ sahiliyanfan na!
Siya camanba lo, ani o ta masacɛ barakamanw;
olugu le bɛ wurira ka bɔ fɔ dugukolo dan na ka na.
42 O ka o ta kalanw ni o ta tamanw kɔrɔta;
mɔgɔ hinabariw lo, o tɛ makari.
O mankan bɛ i ko kɔgɔji mankan,
o yɛlɛnnin bɛ sow kan;
o labɛnnin lo kɛrɛ kama, ka jɛn ka kɛ i ko mɔgɔ kelen,
ka na ele kɛrɛ, ele Babilɔni dugu.
43 Babilɔni masacɛ ka o kibaroya mɛn minkɛ,
a baraka bɛɛ banna;
jatigɛ k'a mina,
kɔnɔnɔfiri ka a sɔrɔ, i ko muso jigibagatɔ.

44 «A flɛ, jara bɛ bɔ Zuridɛn kɔtuw ra cogo min na,
ka na ben bɛganw kan bɛganmarayɔrɔ ɲumanmanw na,
ne fana bɛna Edɔmukaw gbɛn o cogo le ra
ka bɔ o ta jamana ra yɔrɔnin kelen na.
Ne yɛrɛ bɛna mɔgɔ dɔ ɲini min bɛna a ta fanga sigi o kan;
sabu jɔn le bɛ se k'a yɛrɛ suma ni ne ye?
Jɔn le bɛ se ka ne ɲininka ne ta kɛta ra?
Sagagbɛnbaga juman le bɛ se ka lɔ ka ne kɔnɔ?

45 «O ra, Matigi Ala ka ko min latigɛ Babilɔni dugu kama,
ani a ka fɛn min labɛn Babilɔnikaw kama, aw ye o lamɛn!
Sigiya t'a ra, o bɛna o sama ka taga ni o ye i ko sagaden barakantan;
sigiya t'a ra, o bɛna o ta jamana halaki k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye.
46 Babilɔni minatɔ mankan kosɔn dugukolo bɛna yɛrɛyɛrɛ;
mankanba dɔ bɛna bɔ siyaw cɛ ra!»

51

Babilɔni ta tɔɔrɔ bɛna juguya kosɛbɛ

1 Matigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna cɛnrikɛfɔɲɔ dɔ lawuri
Babilɔni kama,
ani Lɛvu Kamayi* ta mɔgɔw kama.
2 Ne bɛna siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ci Babilɔnikaw kama,
ka na o fiyɛ i ko siman,
ka o ta jamana lakolon to.
Ni kojugu lon nana se a ma,
o mɔgɔw bɛna na a kama ka bɔ fan bɛɛ ra.»

3 Aw kana a to kalantigiw ye o ta kalanw samayɔrɔ sɔrɔ,
aw kana a to o ye o ta kɛrɛkɛderege donyɔrɔ sɔrɔ;
aw kana o ta kɛrɛkɛden kanbelenw to yi,
aw ye o ta kɛrɛkɛjama bɛɛ halaki pewu!
4 Aw ye o faga ka o suw benben Babilɔni jamana kɔnɔ,
ka o sɔgɔ ni muru ye ka o su benben Babilɔni dugukɔnɔsiraw kan.
5 Sabu Izirayɛli ni Zuda ta Ala ma taga ka o to,
ka o kelen to i ko muso cɛ sanin;
Fangatigi Ala ma taga ka o to,
hali ni a kɛra ko o ta jamana bɛɛ lajɛnnin ka hakɛkow kɛ
Izirayɛli ta Ala saninman ɲa kɔrɔ.

6 Aw ye bori ka bɔ Babilɔni,

* **51:1 51.1** Lɛvu Kamayi, o ye Babilɔnikaw tɔgɔ fɔcogo dɔ ye.

bɛɛ ye bori k’a yɛrɛ kisi,
janko aw kana na sa o ta terenbariyaw kosɔn,
sabu nin ye Matigi Ala ta dimibɔlon le ye;
o ka kan ni min ye, a bɛna o sara ni o le ye.
7 Babilɔni tun bɛ Matigi Ala boro kɔnɔ i ko sanin jifiyɛ,
dunuŋa bɛɛ minna jifiyɛ min na fɔ ka ɲanamini;
siyaw k’a ta duvɛn min,
o kosɔn fatɔya blara o ra.
8 Nka Babilɔni barara ka ben fɔ ka mugumugu.
Aw ye maɲumankokanw fɔ a ma,
aw ye fla munta ɲini a ta joriw kosɔn;
a bɛ se ka kɛ ko a bɛna kɛnɛya tuun.
9 An kɔni tun b’a fɛ ka Babilɔni ta bana kɛnɛya,
nka a ma se ka kɛnɛya.
An y’a to yi,
an bɛɛ ye taga an ta jamana ra;
sabu a ta kiti bonya sera fɔ sankolo ma,
a sera fɔ sankabaw ma.
10 Matigi Ala ka an ta terenninya yira kɛnɛ kan;
aw ye na an ye Matigi Ala, an ta Ala
ta kobaw lakari Siyɔn dugu kɔnɔ.

11 Aw ye aw ta biŋɛw dabɔ,
aw ye aw ta biŋɛforogo fa!
Matigi Ala ka Mɛdikaw ta masacɛw kɔnɔnɔsu,
sabu a k’a latigɛ ko a bɛ Babilɔni halaki.
Matigi Ala bɛna a yɛrɛ dimibɔ,
k’a ta batoso fana dimibɔ.
12 Aw ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta Babilɔni kogow kɔrɔ,
aw ye dɔ fara dugu kɔrɔsibagaw kan,
aw ye kɛrɛkɛdenw lɔlɔ ka dugu kɔrɔsi,
kɛrɛkɛden dɔw ye dogo ka o juguw kɔnɔ,
sabu Matigi Ala tun ka min fɔ Babilɔnikaw ta ko ra,
a ka min latigɛ, a bɛna o kɛ.
13 Babilɔni, ele min siginin bɛ jiba† kɛrɛ fɛ,
naforobaw bɛ ele min fɛ,
i laban sera,
i ta tɔŋɔri minan fara!
14 Fangatigi Ala karira a yɛrɛ tɔgɔ ra:
«Can lo, ne bɛna i ta jamana fa mɔgɔw ra, ka o caya i ko tɔnw;
o ɲagaritɔ bɛna to ka kule ci i kunna.»

Danbaga Ala ta bonya

15 Matigi Ala ka dugukolo dan a ta sebagaya baraka ra,
ka dunuŋa ju sigi a ta hakiritigiya baraka ra,
ka sankolo dan a ta faamuri baraka ra.
16 Ni a k’a ta sankurukan bɔ, jibaw bɛ lajɛn sankolo kɔnɔ,
a bɛ sankabaw lana ka bɔ fɔ dunuŋa danw na;
a bɛ sanmanamanaw bɔ sanji cɛ ra,
a bɛ fɔŋɔ labɔ a marayɔrɔw ra.

17 «Adamaden bɛɛ ye naloman le ye, o si tɛ ko lɔn;
saninfagabaga bɛ jo min lalaga, o maroya bɛ ban ka ale yɛrɛ mina;
a bɛ o fɛnw lalaga ka mɔgɔw nɛgɛ le,
sabu nɛnɛkiri tɛ o fɛnw na.
18 Fɛngbansanw lo, baarakunntanw lo;
ni o ta kojugu saralon nana se, o bɛɛ bɛna halaki.
19 Nka Ala min bɛ Yakuba ta mɔgɔw fɛ, ale tɛ o cogo ra;
ale le ka fɛn bɛɛ dan.
Izirayɛli le ye a ta siya ye,
Fangatigi Ala, o ye a tɔgɔ ye.»

† **51:13 51.13** Jiba, o ye Efirati ba ye (Yirari 17.1).

Babilɔni ta masaya labancogo
20 «Babilɔni, ele tun kɛra ne boro i ko nɛgɛkuru, i ko kɛrɛkɛminan;
ne ka ele kɛ ka siya tɔw bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka jamana dɔw halaki.
21 Ne ka ele kɛ ka so ni sotigi bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka sowotoro ni a boribaga bugɔ ka o ben,
22 ne ka ele kɛ ka cɛw ni musow bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka mɔgɔkɔrɔbaw ni denmisɛnw bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka kanbelenw ni sunguruw bugɔ ka o ben,
23 ne ka ele kɛ ka sagagbɛnbaga ni a ta sagakuru bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka sɛnɛkɛbaga ni a ta misidaba bugɔ ka o ben,
ne ka ele kɛ ka jamanatigiw ni kuntigiw bugɔ ka o ben.
24 Nka Babilɔnikaw ka kojugu minw bɛɛ kɛ Siyɔn dugu ra,
ne bɛna o juru sara o ra,
ne bɛna o juru sara Babilɔni jamana mɔgɔw ra aw yɛrɛ ɲa na;
Matigi Ala ko ten.»

25 «A flɛ, ne ni ele bɛ ɲɔgɔn na, ele kuru cɛnrikɛbaga!
Matigi Ala ko ten.
Ele min tun bɛ dunuŋa bɛɛ halaki,
ne bɛna ne boro bɔ ele kama,
ka i kolonkolon ka bɔ fara kunna ka i ben,
ka i kɛ kuru jɛninin ye.
26 Kabakuru si tɛna bɔ ele ra ka o kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye,
kabakuru tɛna bɔ ka o kɛ bon jusiginan kabakuru ye;
sabu ele bɛna kɛ yɔrɔ lakolonba le ye, ka to ten tuma bɛɛ.
Matigi Ala ko ten.»

27 «A ye tagamasiyɛn dɔ kɔrɔta jamana kɔnɔ,
aw ye buru fiyɛ siyaw cɛ ra,
aw ye siyaw wele ka bla a kama,
aw ye nin maraw mɔgɔw wele a kama:
Ararati, ani Mini, ani Asikenazi maraw.
Aw ye kɛrɛkuntigiw wele a kama,
aw ye bɔ a kama ni sow ye, camanba i ko tɔnw.
28 Aw ye siyaw wele a kama,
ani Mɛdikaw ta masacɛw,
o ta jamanatigiw, ani o ta ɲamɔgɔw bɛɛ,
ani jamana minw bɛɛ bɛ o ta mara kɔnɔ.
29 Dugukolo yuguyugura, a yɛrɛyɛrɛra,
sabu Matigi Ala tun ka min latigɛ Babilɔni kama, o bɛ kɛ:
a bɛna Babilɔni jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye,
mɔgɔ tɛna sigi yɔrɔ min na tuun.
30 Babilɔni kɛrɛkɛdenw ka kɛrɛ dabla;
o tora kɛrɛkunbɛnbonw kɔnɔ.
O ta cɛfariya banna;
o kɛra musow le ye.
O juguw ka tasuma don o sigiyɔrɔw ra,
ka o ta dugu dondaw sɔgɔnanw karikari.
31 Ciraden dɔ tagatɔ bɛ ciraden dɔ natɔ kunbɛn,
kibaroyafɔbaga dɔ bɛ dɔ kunbɛn;
olugu bɛɛ bɛ tagara a fɔ Babilɔni masacɛ ye
ko a ta dugu bɛɛ lajɛnnin minana.
32 Tɛmɛsiraw bɛɛ minana,
tasuma donna kɔdarabinw na,
kɛrɛkɛcɛw jigi tigɛra.»
33 Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko:
«Babilɔni dugu bɛ i ko simangbasikɛnɛ,
wagati min o b'a dondon;
a tora dɔɔnin, a ta simantigɛwagati bɛna se.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw dimibɔ

34 «Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ka an domu,
ka an ban pewu,
ka an kɛ i ko minan lakolon;
a ka an kunu i ko kɔgɔji danfɛn barakaman bɛ mɔgɔ kunu cogo min na.
A ka an ta fɛnw bɛɛ ra ɲumanmanw kɛ k'a kɔnɔbara fa,
ka sɔrɔ ka an gbɛn ka bɔ an ta jamana ra.
35 O ka minakojuguya min la an kan,
o hakɛ ye ben Babilɔnikaw kan.
Siyɔn dugumɔgɔw ko ten.
An fagari hakɛ ye ben Babilɔni jamana mɔgɔw kan.»
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw ko ten.

36 O kosɔn Matigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna lɔ ni aw kunko ye,
ne bɛna aw dimibɔ;
ne bɛna Babilɔni ta kɔba ji ja,
k'a bununji ja.
37 Babilɔni dugu bɛna kɛ kabakuruton le ye,
a bɛ kɛ kongowuruw dogoyɔrɔ ye;
o ta ko bɛna kɛ jatigɛkoba ye, o bɛ kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye,
mɔgɔ si tɛna sigi Babilɔni tuun.
38 O bɛna kasi ɲɔgɔn fɛ i ko jarakanbelenw,
o bɛna mankan ci i ko jaradenw.
39 Ni o ta nege wurira o nɔ fɛ kosɛbɛ tuma min na,
o tuma, ne bɛna ɲanagbɛba labɛn o ye;
k'a to o ye min fɔ ka ɲanamini,
ka o jusu diya kosɛbɛ;
o kɔ, o bɛ sunɔgɔ banbari kɛ,
o tɛna wuri sunɔgɔ min na ka ye;
Matigi Ala ko ten.
40 Ne bɛna o mina ka jigi ni o ye fagariyɔrɔ ra,
i ko o bɛ taga ni sagaden ye a fagayɔrɔ ra cogo min na,
i ko o bɛ taga ni sagajigiw ni bakɔrɔninw ye cogo min na.»

Babilɔnikaw ta maɲumanko

41 E, Sesaki‡ minana wa?
Dunuɲa bɛɛ lajɛnnin tun bɛ min tando, o le tagara wa?
E, Babilɔni ta ko kɛra jatigɛkoba ye siyaw cɛ ra dɛ!
42 Kɔgɔji wurira ka ben Babilɔni kan,
a jiwoyobaw ni a mankan k'a datugu pewu!
43 A ta duguw kɛra yɔrɔ lakolonw ye,
jamana kɛra yɔrɔjalan ye, ani kongokolon;
mɔgɔ tɛna sigi o ta jamana ra tuun,
adamaden si tɛna tɛmɛ yi tuun.
44 Ne bɛna wuri Bɛli§ kama Babilɔni;
a ka fɛn minw kunu, ne bɛna o sama ka bɔ a da ra.
Siya tɔw tɛna to ka bori ka na a fɛ tuun;
Babilɔni dugu kogow fana bɛna ben.

45 «Ne ta mɔgɔw, aw ye bɔ Babilɔni dugu kɔnɔ,
aw ye bori ka aw yɛrɛ kisi,
ka bɔ Matigi Ala ta dimiba kɔrɔ.
46 Aw bɛna kibaroya minw mɛn jamana kɔnɔ,
aw kana a to o ye aw fari faga, walama ka aw lasiran;
san dɔ ra o bɛ kibaroya dɔ fɔ,
san wɛrɛ o bɛ dɔ wɛrɛ fɔ.
Tɔɲɔri bɛna caya jamana kɔnɔ,
kuntigi dɔ bɛna wuri dɔ kama.
47 O kosɔn, lon dɔ bɛna se,
o lon na ne bɛna wuri Babilɔni ta jow kama;

‡ **51:41 51.41** Sesaki, o ye Babilɔni ye (Yeremi 25.26).
§ **51:44 51.44** Bɛli ye Babilɔnikaw ta ala dɔ tɔgɔ ye (Ezayi 46.1,Yeremi 50.2).

o ta jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna maroya,
o ta mɔgɔ faganinw suw bɛɛ lalanin bɛna to jamana kɔnɔ yi.
48 Sankolo ni dugukolo ni o kɔnɔfɛnw bɛɛ
bɛna ɲagarikanbaw bɔ Babilɔni kosɔn;
sabu cɛnrikɛbagaw bɛna na ka bɔ sahiliyanfan na ka na ben o kan;
Matigi Ala ko ten.»

49 Babilɔni fana ka kan ka ben Izirayɛli ta mɔgɔ faganinw kosɔn,
i n’a fɔ dunuŋa fan bɛɛ mɔgɔ fagara, ka benben Babilɔni sababu ra cogo min na.
50 Aw minw bɔsira kɛrɛkɛmuru boro,
aw ye taga, aw kana lɔ!
Ka aw to yɔrɔjan, aw ye aw hakiri to Matigi Ala ra,
Zeruzalɛmu ko ye to aw jusu ra.

51 An tun maroyara, sabu o tun ka an mafiyɛnya.
An kun tun suurura,
sabu jamana wɛrɛ mɔgɔ dɔw nana
ka na don Matigi Ala ta bon yɔrɔ saninmanw kɔnɔ.

52 «O kosɔn, lon dɔ bɛna se,
Matigi Ala ko ten,
ne bɛna wuri o ta jow kama;
mɔgɔ mandiminin minw bɛ ɲini ka sa, olugu bɛna ŋuna jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
53 Hali ni Babilɔni ka yɛlɛn ka se fɔ sankolo ma,
k’a ta bon barakamanw lɔ ka yɛlɛn fɔ san fɛ,
o bɛɛ n’a ta, ne bɛna cɛnrikɛbagaw lana a kama;
Matigi Ala ko ten.»

54 Kulekan dɔ bɛ bɔra Babilɔni,
cɛnriba dɔ mankan bɛ bɔra Babilɔnikaw ta jamana ra.
55 Sabu Matigi Ala bɛna Babilɔni halaki,
a bɛna o ta mankanba bɛɛ mala.
O juguw bɛ i ko jikurubaw,
o mankan bɛ i ko jibaw mankan,
o kan bɛ bɔra ni barakaba ye.
56 Sabu cɛnrikɛbagaw bɛ nana o kama,
o bɛ nana Babilɔni kama.
Babilɔnikaw ta cɛfariw minana,
o ta kalanw karira;
sabu Matigi Ala ye mɔgɔ sarabaga Ala le ye,
a bɛ bɛɛ sara ka kaɲa ni a ta kɛta ye!

57 «Ne bɛna o ta kuntigiw ni o ta hakiritigiw lamin fɔ ka o ɲanamini,
ani o ta jamanatigiw, ni o ta ɲamɔgɔw, ni o ta cɛfariw.
O bɛna sunɔgɔ banbari le kɛ,
o tɛna wuri sunɔgɔ min na ka ye.
Masacɛ le ko ten, masacɛ min tɔgɔ ye ko Fangatigi Ala.
58 Fangatigi Ala ko:
Babilɔni dugu laminikogojanbaw
bɛɛ bɛna waraga ka benben.
Tasuma bɛna dugu donda kon jamijanw jɛni.
Mɔgɔw bɛ baara kɛ gbansan le,
siyaw bɛ o yɛrɛ sɛgɛ ka na o ta sɛgɛ tɔnɔ laban tasuma le ra.»

Kitabu min firira Efirati baji ra

59 Ayiwa, cira Yeremi tun ka nin cira di Seraya ma, Maseya dencɛ Neriya dencɛ, wagati min Seraya tun bɛ tagara Babilɔni ni Zuda masacɛ Sedesiyasi ye; o tun kɛra Sedesiyasi ta masaya san naaninan na. O y’a sɔrɔ Seraya tun ye Zuda masaso ɲamɔgɔ fɔlɔ ye.
60 Kojugu minw bɛɛ tun bɛna se Babilɔni ma, nin ko minw bɛɛ tun sɛbɛra Babilɔni ta ko ra, Yeremi tun ka o bɛɛ sɛbɛ gbolokitabu dɔ kan.
61 Yeremi k’a fɔ Seraya ye ko: «Ni i ka se Babilɔni, i ye jija ka nin kow bɛɛ karan ni kanba ye;

62 i y′a fɔ ko: ‹Matigi Ala, ele yɛrɛ le k′a fɔ ko i bɛna nin yɔrɔ halaki, janko adamaden
kana sigi a ra tuun, walama bɛgan; a ye kɛ yɔrɔ lakolon ye tuma bɛɛ ka to ten.›
63 Ni i ka nin kitabu karan ka ban tuma min na, i ye kabakuru dɔ siri a ra, k′a firi
Efirati baji ra.
64 O kɔ, i y′a fɔ ko: ‹Babilɔni bɛna tunu nin cogo le ra; ne bɛna kojuguba minw ben
Babilɔni kan, a tɛna se ka wuri ka bɔ o ra tuun fiyewu. O bɛna halaki ka ban.› »
Nin ye Yeremi ta kumaw laban ye.

Zeruzalɛmu dugu benko

52

(Masacɛw flanan 25.1-7; Kibaroyaw flanan 36.11-13; Yeremi 39.1-7)

Masacɛ Sedesiyasi minacogo

1 Sedesiyasi sigira masaya ra k′a si to san mugan ni kelen. A ka san tan ni kelen le
kɛ masaya ra; a siginin tun bɛ Zeruzalɛmu. A bamuso tɔgɔ tun ye ko Hamutali. Yeremi
denmuso tun lo; Libinaka tun lo.
2 A ka kojugu kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, i n′a fɔ Yehoyakimu tun k′a kɛ cogo min na.
3 Nin kow bɛɛ tun sera Zeruzalɛmu dugu ni Zuda mara ma, Matigi Ala ta dimi le kosɔn.
A laban, Matigi Ala nana o gbɛn ka bɔ a yɛrɛ ɲa kɔrɔ. O kɔ fɛ, Sedesiyasi belen nana
muruti Babilɔni masacɛ ma.
4 Sedesiyasi ta masaya san kɔnɔntɔnnan na, o san karo tannan na, o karo tere
tannan na, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari nana Zeruzalɛmu dugu kama tuun ni a
ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye, ka na dugu lamini; o ka tintin dɔw lɔ ka dugu lamini.
5 O ka dugu lamini ten ka taga se fɔ masacɛ Sedesiyasi ta masaya san tan ni kelennan
ma.
6 O san karo naaninan, o karo tere kɔnɔntɔnnan, kɔngɔ nana gban dugumɔgɔw ra k′a
sɔrɔ domuni si tun tɛ o boro tuun minkɛ,
7 o ka wo dɔ bɔ kogo ra. Kɛrɛkɛcɛw bɛɛ bɔra o sira fɛ su fɛ, kogo fla cɛ ma, masacɛ
ta yiritu fan na, ka bori ka taga Zuridɛn kɛnɛgbɛ sira fɛ. O y′a sɔrɔ Babilɔnikaw tun ka
dugu lamini.
8 Nka Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama ka masacɛ Sedesiyasi gbɛn ka taga a mina Zeriko
kɛnɛgbɛyɔrɔ ra. A ta kɛrɛkɛjama bɛɛ borira ka janjan k′a to yi.
9 O ka masacɛ Sedesiyasi mina ka taga ni a ye Babilɔni masacɛ fɛ Ribila, Hamati ta
jamana ra ka taga a ta kiti tigɛ.
10 Babilɔni masacɛ ka Sedesiyasi dencɛw kannatigɛ Ribila a yɛrɛ ɲa na. A ka Zuda
mara ɲamɔgɔw bɛɛ kannatigɛ fana Ribila.
11 O kɔ, Babilɔni masacɛ ka Sedesiyasi yɛrɛ ɲadenw ci, k′a siri ni siranɛgɛ jɔrɔkɔw ye,
ka taga ni a ye Babilɔni, ka taga a bla kaso ra yi, fɔ ka taga se a saya ma.

Nebuzaradan ka Zeruzalɛmu tɔ halaki
(Masacɛw flanan 25.8-21; Yeremi 39.8-10)

12 Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ta masaya san tan ni kɔnɔntɔnnan na, o san karo
loorunan, o karo tere tannan, Nebuzaradan nana Zeruzalɛmu. Ale tun ye Babilɔni
masacɛ ta jamana kuntigi dɔ ye, ani masaso kɔrɔsibagaw kuntigi.
13 A ka Matigi Ala ta batoso jɛni, ani Zuda masacɛ ta so, ani dugu bonw bɛɛ; a ka bon
ɲanamanw bɛɛ jɛni.
14 Babilɔnikaw ta kɛrɛkɛjama min tun bɛ ni masaso kɔrɔsibagaw kuntigi ye, olugu ka
Zeruzalɛmu dugu kogow bɛɛ cici.
15 Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi Nebuzaradan ka jamana dɛsɛbagatɔ dɔw mina ka taga
ni olugu ye, ani mɔgɔ tɔ minw tun tora dugu kɔnɔ, ani minw tun ka o yɛrɛ di Babilɔni
masacɛ ma, ani bororabaarakɛbagaw.
16 Nka Nebuzaradan ka dɛsɛbagatɔ dɔw to yi, janko olugu ye kɛ rɛzɛnw ni forow sɛnɛ
ye.
17 Matigi Ala ta batoso ta samasen siranɛgɛramanw, ani a wotoro siranɛgɛramanw,
ani a minanba koorinin min tun lalagara ni siranɛgɛ ye, Babilɔnikaw ka o bɛɛ cici, ka
taga ni o siranɛgɛ ye Babilɔni.
18 O ka a siranɛgɛdagaw, ani a buguricɛnanw, ani a muruw, ani jifiyɛw, ani a sɛtiw ta.
O tun bɛ baara kɛ ni siranɛgɛfɛn min o min ye Alabatoso kɔnɔ, o ka o bɛɛ ta.
19 Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi ka tasaw, ani tasumabɔnanw, ani jifiyɛw, ani
nɛgɛdagaw, ani saninfitinablananw, ani sɛtiw, ani jifiyɛw bɛɛ ta; fɛn o fɛn tun ye sanin
ye, ani fɛn o fɛn tun ye warigbɛ ye, a ka o bɛɛ ta.

20 Masacɛ Sulemani tun ka fɛn minw lalaga Ala batoso kama, min ye samasen fla ye,
ani minanba koorinin, ani misi tan ni fla min lalagara ni siranɛgɛ ye ka minanba sigi o
kunna, ani wotorow, mɔgɔ si tun tɛ o siranɛgɛ hakɛya lɔn.
21 Min ye samasenw ye, samasen bɛɛ kelen kelen janya tun ye nɔngɔn* ɲa tan ni seegi
ye, a lamini tun ye nɔngɔn ɲa tan ni fla ye, a siranɛgɛ bonya tun bɛ borokanden naani
bɔ; wo tun bɛ samasenw kɔnɔ.
22 O tun ka datugunan dɔw kɛ o ra ni siranɛgɛ ye; o janya tun ye nɔngɔn ɲa looru. O
tun ka jɔ bisigiya dɔw kɛ ka samasen sanfɛyɔrɔ ɲɛgɛn, ani gerenadi yiriden bisigiyaw;
o bɛɛ tun ye siranɛgɛ le ye. Samasen fla bɛɛ cogoya tun ye kelen ye, ani yiriden minw
tun kɛra ka o ɲɛgɛŋɛgɛn.
23 Gerenadi yiriden bikɔnɔntɔn ni wɔɔrɔ le tun b'a kɛrɛfɛyɔrɔw ra; yiriden minw tun
kɛra ka jɔw lamini, o tun ye yiriden kɛmɛ.
24 Masaso kɔrɔsibaga kuntigi ka sarakalasebagaw kuntigiba Seraya fana mina, ani a
dɛmɛbaga min tun ye sarakalasebaga Sofoni ye, ani sarakalasebaga saba minw tun bɛ
Alabatosoba donda kɔrɔsibagaw ye.
25 A ka dugu kɛrɛkɛjama ɲamɔgɔba dɔ fana mina, ani Zuda masacɛ ladibaga cɛ
wolonfla minw tun tora dugu kɔnɔ, ani kɛrɛkɛjama kuntigi ta sɛbɛrikɛbaga min tun
bɛ cɛdenw tɔgɔw sɛbɛ ka o ta kɛrɛkɛdenya ra, ani Zuda mara cɛ biwɔɔrɔ; olugu tun bɛ
dugu kɔnɔ yi.
26 Masaso kɔrɔsibagaw kuntigi Nebuzaradan ka o mɔgɔw mina ka taga ni o ye Ribila,
Babilɔni masacɛ fɛ.
27 Babilɔni masacɛ ka o faga Ribila, Hamati mara ra.
28 Nebukadinɛsari ka mɔgɔ da min mina ka taga ni o ye, o flɛ nin ye: A ta masaya
san wolonflanan na, a ka Zuda mara mɔgɔ waga saba ni mɔgɔ mugan ni saba (3 023) le
mina ka taga ni o ye.
29 A ta masaya san tan ni seeginan na, a nana Zeruzalɛmuka mɔgɔ kɛmɛ seegi ni mɔgɔ
bisaba ni fla (832) le mina ka taga ni o ye.
30 Nebukadinɛsari ta masaya san mugan ni sabanan na, masaso kɔrɔsibaga kuntigi
Nebuzaradan nana Zuda mara mɔgɔ kɛmɛ wolonfla ni mɔgɔ binaani ni looru (745) mina
ka taga ni o ye. Mɔgɔ minaninw bɛɛ lajɛnnin kɛra mɔgɔ waga naani ni kɛmɛ wɔɔrɔ (4
600).

Babilɔni masacɛ ka Yehoyakini labɔ kaso ra
(Masacɛw flanan 25.27-30)

31 Ayiwa, Masacɛ Yehoyakini ta minari san bisaba ni wolonflanan na, san min na Evili
Merodaki kɛra Babilɔni masacɛ ye, o san karo tan ni flanan na, ani o karo tere mugan
ni loorunan, Babilɔni masacɛ ka Zuda masacɛ Yehoyakini labla, k'a labɔ kasobon na.
32 A ka Yehoyakimu minako ɲa kosɛbɛ. Masacɛ tɔ minw tun minana ka taga to ale
kɔrɔ Babilɔni, a ka Yehoyakimu sigi olugu bɛɛ kunna.
33 O ka Yehoyakini ta kasodenderegew bɔ a ra. A ka domuni kɛ ni Babilɔni masacɛ
yɛrɛ ye lon o lon, a si tɔ bɛɛ ra.
34 Babilɔni masacɛ k'a mako bɛɛ ɲa o cogo le ra lon o lon, a si tɔ bɛɛ ra, fɔ ka taga a
sa.

* **52:21 52.21** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

KASIKAN
KITABU
Kitabu faamucogo

Kasikan kitabu ye mɔgɔ dɔ ta jusukasikumaw le ye, Zeruzalɛmu dugu halakiko kosɔn. Kogbɛlɛnw, ani kojugu minw kɛra mɔgɔw ra, nin tigi ɲa ka o bɛɛ ye. A bɛ se ka kɛ cira Yeremi yɛrɛ ye. O kosɔn nin kitabu tɔgɔ lara fana ko Yeremi ta kasikan kitabu.

Babilɔnikaw nana Zeruzalɛmu dugu lamini fɔ san kelen ni tarancɛ, ka kɔngɔba ben mɔgɔw kan. O kumaw bɛ sɔrɔ Masacɛw flanan 25, ani Kibaroyaw flanan 36, ani Yeremi 39 ni 52. O ka masacɛ Sulemani ta Ala batoso cɛɲumanba ci, ka mɔgɔw mina ka taga ni o ye Babilɔni.

Nin kitabu sɛbɛbaga ɲajibɔtɔ bɛ o kow le lakari nin kitabu kɔnɔ, ka mɔgɔw ladi, ko Ala kanblari tɔnɔ ye halakiri ye.

Ka kaɲa ni nin kitabu sɛbɛcogo ye, k'a ta a sura fɔlɔ ra ka taga a bla a sura naani na, o kumakanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye. O sɛbɛricogo bɛ se ka kitabu karanbaga dɛmɛ k'a hakiri to kitabu kɔnɔkumaw ra.

Kasikan kitabu b'a yira ko Ala ka nin tɔɔrɔw bɛɛ lase a ta mɔgɔw ma o ta jurumunw, ani o ta terenbariyaw le kosɔn. Nka o bɛɛ n'a ta, Ala ta hina ka bon. Ni a ta mɔgɔw ka nimisa o ta jurumunw na, a bɛ sɔn ka yafa o ma, ka o ta daariri lamɛn. Nin kitabu kunba ye 3.22-23 ye; o yɔrɔ b'a fɔ ko: «Matigi Ala ta ɲumanya ma ban, a ta hina ma se a dan ma. Sɔgɔma o sɔgɔma ɲumanyakura, ani hinakura.»

Kitabu kɔnɔkow

Dɔnkiri fɔlɔ: Zeruzalɛmu kɛra yɔrɔ lakolon ye *(1)*
Dɔnkiri flanan: Ala ta kiti sera Zeruzalɛmu ma *(2)*
Dɔnkiri sabanan: Cira jigi ma tigɛ Ala ra *(3)*
Dɔnkiri naaninan: Zeruzalɛmu dugu halakira pewu *(4)*
Dɔnkiri loorunan: Ala ta mɔgɔw ta daariri *(5)*

Zeruzalɛmu kɛra dugu lakolon ye

1 E, dugu min tun fara mɔgɔw ra fɔlɔfɔlɔ,*
bi o le kɛra dugu lakolon ye tan!
Siyaw bɛɛ tun bɛ dugu min ko fɔra fɔlɔfɔlɔ,
bi o dugu le kɛra i ko muso cɛ sanin!
Dugu min tun siginin bɛ kuntigiya ra jamanaw kunna fɔlɔfɔlɔ,
bi o dugu le blara jamana tɔw ta fanga kɔrɔ!

2 A bɛ kasi o, ka kasi su bɛɛ;
a ɲada bɛɛ fara ɲaji ra.
A kanubagaw bɛɛ ra,
mɔgɔ si ma sɔrɔ k'a jusu saaro.
A teriw bɛɛ k'a janfa;
o bɛɛ yɛlɛmana ka kɛ a juguw ye.

3 O ka Zuda ta mɔgɔw mina ka taga ni o ye,
ka taga o bla jɔnyagbɛlɛn le ra.
O siginin bɛ siyaw cɛ ra,
nka o tɛ laganfiya sɔrɔra.
O nɔgbɛnbagaw bɛɛ ka o gbɛn ka o mina;
o y'a sɔrɔ a deguninba tun lo.

4 Siyɔn dugu ta siraw bɛ sukasi kɛra,
sabu mɔgɔ si tɛ nana ɲanagbɛw ra o siraw fɛ tuun.
O ta sarakalasebagaw bɛ ŋunana,
o ta sunguruw† jusukun tɔɔrɔra.
Dugu dondaw bɛɛ benbenna,
dugu yɛrɛ ko bɛɛ kɛra jusukasi ko ye.

---

* **1:1 1.1** Kasikan kitabu sura 1 ka taga a bla sura 4, o kumakanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye. † **1:4 1.4** O sunguruw fana tun bɛɛ baara kɛ Alabatoso kɔnɔ.

5 O juguw sigira o kunna;
o ɲasumanin le siginin bɛ o kunna,
sabu Matigi Ala yɛrɛ le ka nin tɔɔrɔ la o kan
o ta hakɛw caya kosɔn.
O ka o denw mina ka taga ni o ye;
olugu tagara kɛ o juguw ta jɔnw ye.

6 Siyɔn dugu ta nɔɔrɔ bɛɛ bɔra a kan.
O ta kuntigiw kɛra i ko mankalaninw,
domunikɛyɔrɔ tɛ minw fɛ tuun.
O bɛ bori o nɔgbɛnbaga ɲa,
k'a sɔrɔ baraka si tɛ o ra tuun.

7 Naforoba min tun bɛ Zeruzalɛmukaw fɛ fɔlɔfɔlɔ,
sisan o ta sɛgɛ wagati ra,
o bɛ miirira o naforoba ko ra
ka o to yaala ra jamanaw ni ɲɔgɔn cɛ.
O ta mɔgɔw donna o juguw boro,
mɔgɔ si ma sɔrɔ ka o bɔsi;
o juguw ka o halakitɔ ye ten minkɛ,
olugu ka kɛ o lɔgɔbɔ ye.

8 Zeruzalɛmu dugu ta jurumunw cayara fɔ k'a dama tɛmɛ;
o kosɔn a kɛra yɔrɔ saninyabari ye.
Minw bɛɛ tun b'a bonyara,
olugu k'a fari lakolon ye minkɛ,
o b'a dɔgɔyara sisan.
Ale yɛrɛ bɛ ŋunana le,
fɔ a b'a ɲa dogo.

9 A ta nɔgɔninya nɔ bɛ a ta derege dugumayɔrɔ ra.
Ko min tun bɛna a sɔrɔ kɔ fɛ, a tun ma o jate mina.
A bencogo kɛra kabako le ye;
mɔgɔ si fana ma sɔrɔ k'a jusu saaro.
A ko: «E, Matigi Ala, ne ta sɛgɛ flɛ,
sabu ne juguw sera ne ra.»

10 A juguw ka a borofɛn nafaman bɛɛ cɛ.
A ka siya wɛrɛw dontɔ ye
a ta yɔrɔ saninman kɔnɔ;
k'a sɔrɔ ele Ala tun ka o siyaw bari,
ko o man kan ka don i ta mɔgɔw ta jɛn ra.

11 A ta mɔgɔw bɛɛ ŋunatɔ le bɛ o ta domuni ɲini.
O borofɛn minw ko tun ka gbɛlɛn o ma, o ka o di o juguw ma,
janko ka domuni sɔrɔ k'a domu,
ka baraka dɔɔnin don o yɛrɛ ra.
«E, Matigi Ala, i ɲa lɔ ne ra ka ne flɛ,
sabu mɔgɔ si tɛ ne jatera fɛn ye tuun.»

12 Aw minw bɛ tɛmɛna sira kan,
aw tɛ ne ta sɛgɛ jatera fɛn ye wa?
Aw ye aw ɲa lɔ ne ra ka ne flɛ;
jɔn ta tɔɔrɔ le ka ne ta bɔ?
Jɔn ta tɔɔrɔ bɛ i ko nin tɔɔrɔ min benna ne kan,
Matigi Ala ka min ben ne kan a ta dimiba lon na?

13 A tora san fɛ ka tasuma lajigi
ka n'a don fɔ ne korokunw na.
A ka jɔ siri ne sen kɔrɔ,
ka ne laben kɔ fɛ.
A ka ne halaki pewu;

ne sɛgɛninba lo lon bɛɛ.

14 A yɛrɛ boro ka ne ta terenbariyakow siri
k’a kɛ i ko yiri min bɛ la sɛnɛkɛmisi kan na;
a ka o siri ɲɔgɔn na ka o la ne kan na,
fɔ ka ne baraka bɛɛ ban.
Matigi ka ne don mɔgɔ dɔw boro,
ne fanga tɛ se mɔgɔ minw kɔrɔ.

15 Ne ta kɛrɛkɛcɛfari minw bɛɛ tun bɛ ni ne ye,
Matigi ka olugu bɛɛ gbɛn.
A ka kɛrɛkɛjama dɔ wele ne kama,
janko ka ne ta kanbelenw terege;
Matigi ka Zuda mara ta dugumɔgɔw
terege a sen kɔrɔ i ko rɛzɛn bɛ cɔngɔ cogo min na.

16 O le kosɔn, ne bɛ kasira.
E, ne ɲadenw fara ji ra,
sabu ne jusu saarobaga yɔrɔ janyara ne ra,
ale min tun bɛ se ka ne ja gbɛlɛya.
Ne dencɛw bɛɛ halakira ka ban,
sabu ne juguw baraka bonyara ni ne ta ye.

17 Siyɔn k’a boro lɔ mɔgɔw ye,
nka mɔgɔ si ma sɔrɔ k’a jusu saaro.
Matigi Ala ka ci dɔ di
Yakuba ta denw ta juguw ma,
ko o juguw ye o lamini yɔrɔ bɛɛ ra.
Zeruzalɛmu dugu kɛra yɔrɔ saninyabari ye olugu ɲa kɔrɔ.

18 Matigi Ala ta le ye can ye;
sabu ne le murutira ka ban a ta kuma ma.
Aw siyaw bɛɛ, aw ye ne lamɛn!
Aw ye ne ta dimi flɛ:
O ka ne ta sungurudenw, ani ne ta kanbelenw
mina ka taga ni o ye.

19 Minw tun bɛ ne kanuna fɔlɔfɔlɔ, ne ka olugu wele,
nka o ka ne janfa.
Ne ta sarakalasebagaw, ani ne ta cɛkɔrɔbaw
fagara dugu kɔnɔ;
o tun bɛ domuni le ɲinina,
janko ka baraka don o yɛrɛ ra.

20 E, Matigi Ala, a flɛ, ne deguninba lo.
Ne kɔnɔ bɛɛ ɲagamina;
ne jusu bɛɛ ɲagamina,
sabu ne le murutira ka ban i ta kuma ma pewu!
Kɛnɛ ma, mɔgɔw bɛ fagara ni kɛrɛkɛmuru ye;
so kɔnɔ, saya le bɛ yi!

21 Mɔgɔw ka ne ŋunakan mɛn,
nka mɔgɔ si ma na ne jusu saaro.
Kojugu min sera ne ma, ne juguw bɛɛ ka o mɛn;
ele Ala sɔnna ka o kɛ ne ra minkɛ, o diyara o ye sa.
I tun ka lon min ko fɔ, a to o lon ye se;
k’a to ne juguw fana ye kɛ i n’a fɔ ne.

22 I kana i hakiri bɔ o ta kojuguw kɔ!
I ka min kɛ ne ra
ne ta terenbariyakow kosɔn,
i ye o ɲɔgɔn le fana kɛ o ra;

sabu ne ŋunakan cayara,
ne baraka banna pewu.

2

Matigi Ala ka min kɛ a ta mɔgɔ ra

1 E, Matigi dimina
fɔ a ka Siyɔn dugu datugu ni sankabaw ye, k'a kɛ dibi ye!
A ka Izirayɛli ta nɔɔrɔ bɛɛ bɔ a kan,
k'a ben dugu ma.
O dugu le tun bɛ i ko a senlayɔrɔ;
nka a ma sɔn k'a hakiri to o ra, a ta dimilon na.

2 Matigi ka Yakuba ta duguw bɛɛ halaki ka o ban pewu,
hali a ma hina o ra.
A jusu bɔninba
ka Zuda mara ta dugu barakamanw benben.
Jamana ni a kuntigiw bɛɛ,
o ka o bɛɛ ben dugu ma ka o lamaroya.

3 A ta dimiba kosɔn,
a ka Izirayɛli ta baraka bɔ a kan.
Wagati min na o juguw wurira o kama,
a banna k'a boro bɔ ka o dɛmɛ.
A ka tasumaba mana Yakuba ta so kɔnɔ,
ka o ta yɔrɔw fan bɛɛ jɛni.

4 A k'a ta kalan sama a ta mɔgɔw kama, i n'a fɔ o jugu dɔ.
A ka kalan mina ni a kininboro ye a ta mɔgɔw kama, i n'a fɔ o kɛrɛbaga dɔ.
Mɔgɔw ɲa tun bɛ bɔ mɔgɔ minw bɛɛ fɛ,
a ka olugu bɛɛ faga Siyɔn dugu ta sow kɔnɔ.
A k'a ta dimiba lajigi o kan
i ko tasuma.

5 Matigi kɛra i ko Izirayɛli jugu dɔ;
a ka Izirayɛlimɔgɔw halaki ka o ban pewu.
A ka o ta masabonbaw bɛɛ halaki,
ka o ta bon barakamanw cɛn.
A ka ɲaji ni kasi caya
Zuda mara mɔgɔw cɛ ra.

6 A k'a yɛrɛ ta yɔrɔ laminikogo cɛn, i ko nankɔ ta sansan bɛ cɛn cogo min na;
a k'a ta ɲɔgɔnkunbɛnyɔrɔ cɛn.
Matigi Ala ka mɔgɔw hakiri bɔ
ɲanagbɛw, ani Nɛnɛkirilonw* kɔ Siyɔn dugu kɔnɔ.
A ta dimiba kosɔn, a ka masacɛw
ani sarakalasebagaw bɛɛ dɔgɔya.

7 Matigi banna a ta sarakajɛnifɛn* na;
a k'a kɔ don a ta yɔrɔ saninman ma.
A ka Siyɔn dugu masabonw labla,
k'a to o juguw ka o kogow cici.
Mankanw cayara Matigi Ala ta batoso kɔnɔ,
k'a kɛ i ko ɲanagbɛlon dɔ ta mankan.

8 Matigi Ala k'a latigɛ
ko a bɛ Siyɔn dugu laminikogow ci.
A ka juru la k'a suma,
a fana ma sɔn k'a ciri dabla fiyewu!
A ka dugu kogo barakamanw ni a laminikogow bla sukasi ra;
o bɛɛ benbenna ɲɔgɔn kan.

9 Dugu donda konw karira ka ben fɔ ka don bɔgɔ ra, dugukolo ra;

a ka konw sɔgɔnanw cɛn, ka o bɛɛ karikari.
O ta masacɛ ni o ta kuntigiw bɛ siya wɛrɛw boro.
Sariya tɛ yi tuun;
o ta ciraw fana tɛ kuma foyi sɔrɔra
ka bɔ Matigi Ala fɛ tuun k'a fɔ mɔgɔw ye.

10 Siyɔn dugu cɛkɔrɔbaw,
olugu jenin siginin bɛ dugu ma.
O ka buguri kɛ o kun na,
ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra.
Zeruzalɛmu sungurudenw
ka o kun biri dugu ma.

11 Ne ɲadenw baraka banna kasi fɛ;
ne kɔnɔ gbanna;
ne kɔnɔnɔ firira
ne ta dugumɔgɔw ta cɛnri kosɔn;
sabu denmisɛnw ni denɲɛninw bɛ siradaw ra,
o bɛɛ baraka dɛsɛnin lo.

12 O b'a fɔra o bamusow ye ko:
«An bɛ domuni ni rɛzɛnji fɛ!»
O baraka dɛsɛnin bɛ dugu siradaw ra
i ko mɔgɔ mandiminin.
O nin bɛ bɔra o ra,
ka o to o bamusow boro.

13 Ne bɛna mun le fɔ aw ye tuun?
Ne bɛna aw suma ni jɔn le ye tuun, Zeruzalɛmu dugumɔgɔw?
Ne bɛna aw suma ni jɔn le ye,
ka aw jusu saaro, Siyɔn dugumɔgɔw?
Sabu aw ta cɛnri bonyara i ko Kɔgɔjiba!
Jɔn le bɛna se ka aw bɔsi ka bɔ nin na sa?

14 Aw ta ciraw ka ko o ko ye k'a fɔ aw ye,
o bɛɛ tun ye kumalakolonw, ani mɔgɔlafirikumaw le ye.
O ma aw ta jurumunw gbɛya k'a fɔ aw ye,
ni o tɛ, o tun tɛna aw mina.
O ka kuma min o min fɔ aw ye,
o bɛɛ kɛra faninya ni janfakumaw le ye.

15 Tɛmɛbagaw bɛɛ bɛ kabakoya
fɔ ka o boro fla gbasi ɲɔgɔn na aw le kosɔn.
O bɛ filen fiyɛ ka o kun yuguyugu
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw kosɔn,
k'a fɔ ko: «E, o tun b'a fɔra dugu min ma ko a cɛɲa dafanin lo,
ani dunuɲa bɛɛ tun bɛ ɲagarira dugu min kosɔn,
o dugu le ye nin ye tan bi wa?»

16 Aw juguw bɛɛ bɛ o daw wagara
ka kumabaw fɔ aw le ma.
O bɛ filen fiyɛ, ka o ɲin ɲimi,
ko: «An ka o bɛɛ halaki ka ban pewu!
An tun bɛ lon min kɔnɔna cɔ,
o le sera bi, an ɲa k'a ye!»

17 Matigi Ala tun ka min latigɛ, a ka o kɛ.
A tun k'a darakan min di kabini wagatijan, a ka o le dafa.
A ka cɛnri kɛ,
hali a ma hina.
A k'a to aw juguw yɛrɛkora aw ma;
a ka aw juguw baraka bonya.

18 O bɛ kulera ni o jusukun bɛɛ ye, ka Matigi wele.
Siyɔn dugu kogow,
aw ye ɲaji woyo su ni tere,
i ko baji.
Aw kana sɛgɛ kasi ra;
aw ɲaden kana ɲajibɔ dabla ka ye.

19 Aw ye wuri su fɛ ka kule!
Aw ye kule su wagati bɛɛ ra.
Aw ye aw jusukunnakow bɛɛ fɔ Matigi ɲa kɔrɔ,
k'a kɛ i ko ji bɛ woyo cogo min na.
Aw ye aw boro kɔrɔta k'a daari,
janko a ye aw denw kisi,
sabu o bɛ sara kɔngɔ boro
dugu siradaw bɛɛ ra.

20 E, Matigi Ala,
i ɲa lɔ an na, k'a flɛ i bɛ nin kow kɛra mɔgɔ minw na.
Yala a daganin bɛ ko muso ye a yɛrɛ woroden sogo domu wa,
a b'a den min kanu?
Yala a daganin lo ko sarakalasebagaw ni ciraw ye faga
hali Matigi ta yɔrɔ saninman kɔnɔ wa?

21 Denmisɛnw ni mɔgɔkɔrɔbaw
suw lalanin bɛ dugu ma siradaw ra.
O ka ne ta sungurudenw
ani ne ta kanbelenw faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
I ta dimilon na kɔni, i ka fagari kɛ,
i ka mɔgɔw kannatigɛ, hali i ma hina.

22 I ka an jatigɛbagaw wele ka bɔ fan bɛɛ ra ka na an kama,
k'a kɛ i n'a fɔ o bɛ mɔgɔw wele ɲanagbɛ ra cogo min na.
Matigi Ala ta dimilon na, mɔgɔ si ma bɔsi,
mɔgɔ si ɲanaman ma to.
An tun ka an janto den minw na, ka o lamɔ,
an juguw ka olugu bɛɛ halaki.

3

Ala ta cira ta tɔɔrɔ ni a ta jigi

1 Ne ye mɔgɔ dɔ le ye min ka tɔɔrɔ silɔn,
sabu Ala ta dimi kosɔn, a ta tɔɔrɔ sera ne ma.
2 A ka ne mina ka taga ni ne ye dibi ra;
a ma taga ni ne ye yeelen na.
3 A boro bɛ ne kelen le kan;
wagati bɛɛ a bɛ tɔɔrɔ lase ne ma.

4 A ka ne fari ni ne sogo bɛɛ cɛn;
a ka ne kolow bɛɛ karikari.
5 A ka kogo le lɔ ne fan bɛɛ ra,
ka ne lamini ni bɔnɔ ni tɔɔrɔ ye.
6 A ka ne bla dibi ra,
i n'a fɔ mɔgɔ minw sara kabini wagatijan.
7 A ka ne lamini ni kogo ye janko ne kana se ka bɔsi;
a ka nɛgɛjɔrɔkɔ gbirimanw don ne ra.

8 Ne kulera cogo bɛɛ ra k'a wele ko a ye ne dɛmɛ,
nka a ma ne ta daariri jaabi.
9 A ka ne ta siraw datugu ni kabakurubaw ye;
a ka ne tɛmɛsira tigɛ.

10 A lara ka ne kɔnɔ i ko wara bɛ la ka mɔgɔ kɔnɔ cogo min na,
i ko jara bɛ dogo ka mɔgɔ kɔnɔ cogo min na.

11 A ka ne sama ka bɔ ne ta sira kan, ka ne sogo tigɛtigɛ i ko wara;
a ka ne to ne kelen na.
12 A ka biɲɛ don a ta kalan na k'a sama;
a ka ne suma, ka ne bon ni a ta biɲɛ ye.

13 A ka biɲɛw bɔ a ta biɲɛforogo kɔnɔ,
ka ne bon ka ne sɔgɔ ne soro ra.
14 Ne kɛra lɔgɔbɔrifɛn ye ne ta mɔgɔw bɛɛ le fɛ;
o bɛ ne tɔgɔ le don o ta dɔnkiriw ra lon bɛɛ.
15 A ka ne kɔnɔ fa ni ɲuguflaburu kunaman le ye,
ka jalaji kɛ ne ta minji ye.

16 A ka ne ɲinw karikari ni bɛrɛkisɛ ye,
ka ne la bugurigbɛ ra.
17 I ka ne ni hɛra faran ka bɔ ɲɔgɔn na;
ne m'a lɔn tuun fɛn min tɔgɔ ye ko ɲasuma.
18 O kosɔn ne ko: «Ne ta bonya banna pewu;
ne jigi tɛ foyi kan tuun Matigi Ala fɛ.»

Matigi Ala ta ɲumanya tɛ ban

19 Ni ne miirira ne ta sɛgɛ ni ne ta maɲumanko ra,
a bɛ kɛ ne fɛ i ko jalaji ni baga.
20 Ne hakiri b'a ra tuma bɛɛ;
o kosɔn ne jusukun tɔɔrɔnin lo.
21 Nka ne bɛ ko min to ne hakiri ra, o le ye nin ye;
fɛn min bɛ ne jigi ye o le ye nin ye:

22 Matigi Ala ta ɲumanya ma ban,
a ta hina ma se a dan ma.
23 Sɔgɔma o sɔgɔma ɲumanyakura, ani hinakura.
E, i ta kankelentigiya ka bon dɛ!
24 Ne b'a fɔ ne jusukun na ko: «Matigi Ala le ye ne ninyɔrɔ ye.»
O kosɔn ne jigi bɛ ale le kan.

25 Minw jigi bɛ Matigi Ala kan,
mɔgɔ minw bɛ Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ɲini,
a bɛ koɲuman kɛ olugu ye;
26 Ka je ka Matigi Ala ta kisiri makɔnɔ,
o ka ɲi.
27 Mɔgɔ ye dimi sɔnmina a denmisɛnman,
o ka ɲi a ma.
28 A bɛna je ka sigi a kelen na,
sabu Ala le k'a latigɛ a ye ten.

29 A bɛna biri fɔ k'a da don buguri ra,
sabu kisiri jigiya bɛ se ka sɔrɔ hali bi.
30 A bɛna a yɛ lɔ a bugɔbaga ye,
k'a to mɔgɔw y'a dɔgɔya.

31 Sabu Matigi tɛ ban mɔgɔ ra,
k'a tigi to yi wagati bɛɛ.
32 Nka hali ni a ka i jusukun tɔɔrɔ, a bɛ hina,
ka kaɲa ni a ta ɲumanyaba ye;
33 sabu a man di a ye ka sɛgɛ ben mɔgɔ kan,
a man di a ye ka adamaden jusukun tɔɔrɔ.

34 Nka ni aw bɛ jamana ta kasodenw
bɛɛ dɔndɔn aw sen kɔrɔ,
35 ni aw bɛ mɔgɔ ta jo yɛlɛma k'a kɛ a jaraki ye
Ala Kɔrɔtaninba yɛrɛ ɲa kɔrɔ,
36 ni aw bɛ mɔgɔ jo bɔsi a ra kititigɛyɔrɔ ra,
yala Matigi tɛ o kow yera le wa?

37 Jɔn le bɛ se ka kuma dɔrɔn, k’a to ko dɔ ye kɛ,
ni Matigi yɛrɛ m’a latigɛ ko o ko ye kɛ?
38 Koŋuman o, kojugu o,
yala Ala Kɔrɔtaninba yɛrɛ da le tɛ o bɛɛ latigɛra wa?
39 Mun kosɔn adamaden bɛ dimi,
mun kosɔn mɔgɔ bɛ dimi a ta jurumun tɔɔrɔ kosɔn?

Cira ko a ta mɔgɔw ye nimisa

40 An ye an ta kokɛcogo sɛgɛsɛgɛ, ka miiri,
ka sekɔ ka na Matigi Ala fɛ.
41 An ye an jusukun miiriyaw bɛɛ la Ala kan,
ka an boro fana kɔrɔta Ala fan fɛ, sankolo ra.
42 An kɔni ka i hakɛ ta, an kɛra mɔgɔ murutininw ye;
ele fana ma sɔn ka yafa an ma.

43 I ka i ta dimi kɛ fani ye k’a melege i yɛrɛ ra, ka an nɔgbɛn;
i ka an faga, hali i ma hina an na.
44 I ka i yɛrɛ datugu ni sankaba ye,
janko an ta daariri si kana se i ma.
45 I ka an kɛ i ko fɛn ɲacintanw,
i ko ɲamaɲama, siya tɔw cɛ ra.

46 An juguw bɛɛ bɛ o da wagara
ka kumabaw fɔ anw le ma.
47 Jatigɛ ni dingakɔnɔben, o le sera an ma;
halakiri ni cɛnriba, o le sera an ma.
48 Ne ɲaji bɛ jigira i ko kɔji,
ne ta mɔgɔw ta cɛnriba kosɔn.

49 Ne ɲaji bɛ jigira le, a tɛ lɔ;
ne tɛna kasi dabla ka ye,
50 fɔ Matigi Ala ye na to sankolo ra
k’a hakiri to an na, ka an flɛ.
51 Min sera ne ta dugu sunguruw ma,
ni ne ka o flɛ, o bɛ ne jusukun tɔɔrɔ le.

52 Minw kɛra ne juguw ye, k’a sɔrɔ kun t’a ra,
olugu ka ne nɔgbɛn i ko o bɛ kɔnɔnin gbɛn k’a mina cogo min na.
53 O ka ne firi kɔlɔn kɔnɔ ko o bɛ ne faga;
o ka kabakuru dɔ kɛ ka ne datugu.
54 Jiw ka ne tunu.
Ne ko: «Ne ta banna sa!»

55 Nka ne tora fɔ kɔlɔn kɔnɔnɔ yi
ka ele Matigi Ala tɔgɔ wele.
56 I ka ne ta welerikan mɛn:
«I kana i toro datugu ne ŋunakan ni ne ta welerikan na.»

Ala k’a ta mɔgɔw jaabi

57 Lon min ne ka i wele, i gbarara ne ra;
i k’a fɔ ne ma ko ne kana siran!

58 Matigi, i lɔra ni ne kunko ye,
i ka ne nin kisi.
59 Matigi Ala, o ka kojugu minw kɛ ne ra, i ka o ye;
o kosɔn, i yɛrɛ ye ne ta kiti tigɛ.
60 O b’a fɛ ka o yɛrɛ dimibɔ ne ra cogo min na,
ani o ka jɛn min siri ne kama, i ka o bɛɛ ye.

61 Matigi Ala, i ka o ta dɔgɔyarikumaw mɛn,
ani o b’a fɛ ka jɛn min siri ne kosɔn.
62 O bɛ o ta kumaw bɛɛ fɔra ne le ma;
o ta miiriya bɛɛ bɛ ne le kan lon bɛɛ.

63 A flɛ, ni o siginin lo o, ni o lɔnin lo o,
ne tɔgɔ le bɛ o ta dɔnkiriw bɛɛ ra.

64 E, Matigi Ala, o ka min kɛ ne ra,
i ye o sara ni o ɲɔgɔn le ye fana.
65 I ye o jusukun tɔɔrɔ kosɛbɛ,
ka i ta danga ben o kan.
66 Matigi Ala, i ye dimi o kɔrɔ ka o nɔgbɛn,
ka o halaki ka bɔ i ta dugukolo kɔ kan pewu.

4

Zeruzalɛmu dugumɔgɔw ta sɛgɛ

1 E, sanin le ɲa finna!
Sanin yɛrɛworo le ɲa yɛlɛmana!
Yɔrɔ saninman ta kabakuruw le yɛrɛgɛra
siradaw bɛɛ ra!

2 E, Siyɔn duguden dawulamanw,
minw dawula tun ka bon i ko sanin yɛrɛworo,
olugu le kɛra sisan i ko bɔgɔdaga,
dagalalagabaga boro bɛ min lalaga!

3 Hali kongowuruw bɛ o sinw lɔ o denw ye,
k'a to o denw ye sin min.
Nka ne ta mɔgɔw kɛra mɔgɔ hinabariw le ye,
i ko kɔnɔsogolon* min bɛ kongokolon kɔnɔ.

4 Deŋɲɛninw kan bɛ ja
minlɔgɔ boro;
denmisɛnw bɛ kasi domuni nɔ fɛ,
nka mɔgɔ si tɛ foyi di o ma.
5 Minw ta baro tun ye domuni dimanw ye,
olugu le bɛ sara kɔngɔ boro sirakunw na.
Minw tun lamɔna fani sɔngɔgbɛlɛnw cɛ ra,
olugu le bɛ lara sununkunw kan.

6 Ne ta mɔgɔw ta jurumun tɔɔrɔ juguyara
fɔ ka tɛmɛ Sodɔmukaw ta kan;
Sodɔmukaw ta dugu tun halakira yɔrɔnin kelen na le;
mɔgɔ si boro tun ma se o ma.

7 Siyɔn fagamaw tun saninyanin bɛ kosɛbɛ;
o tun gbɛnin bɛ ka tɛmɛ nɔnɔ kan.
O fari tun cɛ ka ɲi ka tɛmɛ kɔnɔnkisɛ kan;

o fari cogo tun dakaɲanin bɛ i ko safiri lulu.
8 Nka sisan o ɲada finna ka tɛmɛ dagafinfin kan;
mɔgɔ tɛ se ka o ye sira ra ka o lɔn tuun.
O fasara, fɔ ka o kolow bɔ kɛnɛ ma;
o fari jajara i ko yirijalan.
9 O ka minw faga ni kɛrɛkɛmuru ye, olugu ta belen fisayara
ka tɛmɛ kɔngɔ ta mɔgɔ faganinw kan;
kɔngɔ ka olugu baraka bɛɛ ban,
domunisɔrɔbariya ka o halaki.

10 Muso minw tun ye hinabagaw ye kakɔrɔ,
bi olugu yɛrɛ boro le ka o ta denw sogo tobi.
O le kɛra o ta domuni ye.
O kow kɛra ne ta dugumɔgɔw ta halakiri wagati le ra.

---

* **4:3 4.3** Kɔnɔsogolon ye kɔnɔ dɔ ye, min bɛ taga k'a ta fanw ni a ta denw to a kɔ kongo kɔnɔ; a tɛ a janto o ra (Ayuba kitabu 39.14-18).

11 Matigi Ala ta dimi sera a dan ma;
a k’a ta dimi bɔn Siyɔn dugu kan.
A ka tasuma dɔ mana Siyɔn dugu kɔnɔ,
fɔ ka dugu jusiginanw bɛɛ jɛni.

12 Dugukolo masacɛw si tun tɛna la nin ko ra;
dunuŋamɔgɔw si tun tɛna la a ra,
ko lon dɔ, Zeruzalɛmu kɛrɛbagaw, ani o juguw
tun bɛna don Zeruzalɛmu dugu donda fɛ.

13 O bɛɛ kɛra o ta ciraw ta terenbariyaw le kosɔn,
ani o ta sarakalasebagaw ta kojuguw kosɔn;
sabu olugu ka mɔgɔ terenninw faga,
ka o jori woyo dugu kɔnɔ.

14 O bɛ talontalonna siraw kan ka taga, i ko fiyentɔw;
o ta mɔgɔfaga hakɛ ka o lanɔgɔ,
k’a kɛ fɔ mɔgɔ si tɛ sɔn
ka maga hali o ta faniw na.

15 Mɔgɔw bɛ pɛrɛn k’a fɔ o ye ko: «Aw ye bɔ yi, mɔgɔ saninyabariw!
Aw ye bɔ yi! Aw ye bɔ yi! Aw kana maga an na!»
O kosɔn o bɔra ka kɛ yaala ye ka lamini.
Siya wɛrɛ mɔgɔw b’a fɔ o ma ko: «Aw tɛ se ka sigi an cɛ ra yan tuun!»

16 Matigi Ala yɛrɛ le ka o janjan yɔrɔw ra;
a tɛna a janto o ra tuun.
Mɔgɔw ma sarakalasebagaw si bonya,
o ma makari cɛkɔrɔbaw si ra.

17 An ŋadenw sɛgɛra flɛri ra;
an ka dɛmɛbaga ŋini an yɛrɛ ra, ka dɛsɛ.
An ka flɛri kɛ ka mɛɛn, ka an jigi la jamana min kan,
o jamana mɔgɔw ma na an kisi.

18 An juguw bɛ an tagamatɔ kɔrɔsi;
hali an tɛ se ka tɛmɛ an yɛrɛ ta dugu siraw fɛ!
An laban kɔni surunyara, an ta teredaw dafara ka ban,
sabu an ta laban le sera.

19 An nɔgbɛnbagaw ka teri
ka tɛmɛ bɔn tagatɔ kan san fɛ.
O ka an nɔgbɛn kuruw kan,
ka taga dogo ka an kɔnɔ kongokolon kɔnɔ.

20 Min tun ye an nin tangabaga ye, Matigi Ala ta mɔgɔ ŋanawolomanin,
ale yɛrɛ benna o ta jan na.
An tun b’a fɔra ko an bɛna dogo ale min ta suma kɔrɔ
janko ka ŋanamanya ka to siyaw cɛ ra.

21 Edɔmu ta mɔgɔw, aw minw siginin bɛ Usi jamana ra,
aw ye ŋagari, ka ninsɔndiya!
Nka o bɛna minnifɛn dɔ di aw fana ma;
aw bɛna o min ka ŋanamini fɔ ka aw fari lakolon to.

22 Siyɔn dugu, aw ta jurumunw kafarira;
o tɛna aw mina ka taga ni aw ye tuun.
Ele Edɔmu dugu, Ala bɛna aw ta jurumunw hakɛw le bɔ aw ra sisan;
a bɛna aw ta terenbariyaw bɔ kɛnɛ kan.

5

Ala ta mɔgɔw ta daariri

1 E, Matigi Ala, ko min sera an ma, i hakiri to o ra;
an ta maroya flɛ, ka i janto an na.
2 An ta cɛn yɛlɛmana ka kɛ siya wɛrɛ ta ye;
an ta sow kɛra mɔgɔ wɛrɛ ta ye.
3 An kɛra feritaw le ye, sabu an facɛw tɛ yi;
an bamusow kɛra i ko muso cɛ saninw.
4 An ka kan ka an ta ji minta san le;
an ta tobirikɛlɔgɔ fana bɛ sɔrɔ ni wari le ye.
5 An nɔgbɛnbagaw bɛ an kɔ tuma bɛɛ;
an sɛgɛra, o tɛ a to an ye nɛnɛkiri.
6 An bɛ Misirankaw, ani Asirikaw le daari,
janko olugu ye domuni di an ma ka an wasa.
7 An bɛmaw le ka terenbariyakow kɛ, nka olugu tɛ yan tuun;
o ta jurumun hakɛ bɛ benna anw le kan.
8 Jɔnw le sigira an kunna;
mɔgɔ tɛ yi min bɛ an bɔsi ka bɔ o boro.
9 An bɛ an nin le bla farati ra ka taga an ta domuni ɲini ka na;
sabu mɔgɔfagabagaw bɛ ben an kan kongokolon kɔnɔ.
10 Kɔngɔ gbanna an na, fɔ an fari bɛ an jɛnijɛni,
i n'a fɔ an donna furunɛ le kɔnɔ.
11 O benna Siyɔn dugu musow kan,
ka ben Zuda mara dugu ta sungurudenw kan.
12 O boro ka an ta kuntigiw kan dulon juru ra;
o ma cɛkɔrɔbaw bonya.
13 An ta kanbelenw le bɛ wugusikabaw ɲu;
cɛdenninw bɛ talontalonna ni lɔgɔdoniw ye o kunna.
14 Dugu cɛkɔrɔbaw tɛ sigira dugu donda ra tuun,
kanbelenw tɛ o ta fɔrifɛnw fɔra tuun.
15 Ɲagari banna an jusu ra pewu;
an ta dɔnw yɛlɛmana k'a kɛ sukasi le ye.
16 An ta masafugula benna ka bɔ an kun na;
bɔnɔ ka an sɔrɔ, sabu an ka jurumun kɛ.
17 Fɛn min k'a to an baraka banna;
fɛn min kosɔn an ɲadenw baraka dɔgɔyara,
18 o le ye ko Siyɔn kuru* kɛra yɔrɔ lakolon ye,
ka kɛ kongowuruw ta yaalayɔrɔ ye.
19 Nka ele kɔni Matigi Ala, ele bɛ i ta masaya ra wagati bɛɛ;
i ta masaya bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ le.
20 Mun kosɔn i ɲinana an kɔ pewu?
Yala i bɛna ban an na an ta si tɔ bɛɛ le ra wa?
21 A to an ye sekɔ ka na i fɛ Matigi Ala, janko an ye sekɔ ka na;
a to an ye kɛ i ko an tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
22 Yala i bɛna ban an na ka an to yi pewu le wa?
Yala i dimina an kɔrɔ fɔ ka taga se a dan ma le wa?

EZEKIYƐLI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Nin kitabu ye sarakalasebaga Ezekiyɛli ta kitabu le ye. Ala k'a kɛ a ta cira ye, ko a ye nin kow sɛbɛ, Zeruzalɛmu dugu ciwagati ra.

Zuda masacɛ Yehoyakimu murutira Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ma minkɛ, Nebukadinɛsari dimina; a nana ben Zuda mara kan, ka cɛ waga tan mina Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ra, ka taga ni olugu ye Babilɔni. Ezekiyɛli tun bɛ o mɔgɔw ra; ale nana a si tɔ bɛɛ kɛ Babilɔni.

Ala k'a ta kuma lase Ezekiyɛli ma ni tagamasiyɛn caman ye. Ala b'a wele ko «adamaden». Ala Nin ko fɔra siɲaga caman nin kitabu kɔnɔ.

Ka Ezekiyɛli to Babilɔni, Ala ka nin cirayakumaw don a da ra; a kumana Zuda mara mɔgɔ minaninw fɛ, ani minw tun tora Zeruzalɛmu, k'a yira o ra ko Ala bɛna a ta kiti ben o kan o ta kojuguw kosɔn. Ezekiyɛli ta kuma kɛra can ye; Zeruzalɛmu dugu halakira, Alabatosoba jɛnina. O le kɔ fɛ, mɔgɔw sɔrɔra ka cira ta kumaw jate, ka nimisa o ta jurumunw na. A kɛra ten, Ala ka layiri ta o ye ko a bɛna yafa o ma ka o dɛmɛ.

Nin kitabu yɔrɔ dɔw faamu ka gbɛlɛn, sabu cira bɛ kuma minw fɔ, an t'a lɔn ni o kow kɛra ka ban, walama ni o ma kɛ fɔlɔ. Tuma dɔw, cira bɛ ko tɛmɛninw, ani ko nataw bɛɛ ye yɔrɔnin kelen na ka o fɔ.

Ezekiyɛli ta kitabu bɛ Ala ta saninmanya yira an na, ani a ta makari, ani a ta kankelentigiya. Jurumun bɛ Ala ta kiti ben mɔgɔw kan, nka ni o ka nimisa, Ala bɛ yafa o ma, ka o dɛmɛ, ka o kɛ a ta mɔgɔw ye tuun. O kosɔn Cira b'a fɔ k'a gbɛlɛya mɔgɔw ye ko o ka kan ka o jogo yɛlɛma.

Kitabu kɔnɔkow

Ala ka Ezekiyɛli wele ciraya kama *(1–3)*
Ezekiyɛli ka Zeruzalɛmu halaki ko fɔ *(4–24)*
Ala bɛna kiti ben siya tɔw fana kan *(25–32)*
Ala ka layiri ta a ta mɔgɔw ye *(33–37)*
Ala bɛna Gɔgi halaki *(38–39)*
Izirayɛli jamana ni Alabatosokura ta ko *(40–48)*

Zeruzalɛmu ta kiti

(1–24)

Ezekiyɛli ka Ala ta nɔɔrɔ ye

1 San bisabanan, karo naaninan tere looru, ka ne to ni mɔgɔ minanin tɔw ye Kebari
jiba kɛrɛ fɛ, sankolo dayɛlɛra; Ala ka fɛn dɔw yira ne ra.
2 O san tun ye masacɛ Yehoyakini minari san loorunan ye. Karo tere loorunan na,
3 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne Ezekiyɛli ma, sarakalasebaga Buzi dencɛ. O kɛra
Babilɔnikaw ta jamana ra, Kebari jiba kɛrɛ fɛ. Matigi Ala k'a ta sebagaya jigi ne kan o
yɔrɔ le ra.
4 Ne ka flɛri kɛ ka sanfɔɲɔba dɔ natɔ ye ka bɔ sahiliyanfan fɛ, ani sankababa dɔ, ani
tasumamana dɔ; yeelen tun ka min lamini. O tasumamana tun bɛ i ko sanmanamana le
tun bɛ bɔra a cɛmancɛ ra, k'a cɛmancɛ kɛ i ko siranɛgɛ min donna tasuma ra k'a wulen.
5 Fɛnɲanaman naani bisigiya tun bɛ a cɛmancɛ ra; olugu cogoya tun bɛ i ko
adamadenw.
6 Ɲada naani tun bɛ o bɛɛ kelen kelen fɛ, ani kaman naani.
7 O senkalaw tun terennin lo; o senw tun bɛ i ko misiden senw, o tun bɛ manamana i
ko siranɛgɛ nugunin.
8 Adamaden borow tun bɛ o kamanw jukɔrɔ o fan naani na; o naani bɛɛ kelen kelen
tun bɛ i a ta ɲadaw, ani a ta kamanw ye.
9 O kamanw tun bɛ sera ɲɔgɔn ma; o tagatɔ tun tɛ o ɲa yɛlɛma, nka o bɛɛ kelen kelen
tun bɛ o ɲa teren le ka taga.
10 Min ye o ɲadaw cogo ye, o naani bɛɛ kelen kelen ɲada tun bɛ i ko adamaden ɲada
o ɲafɛyanfan na, jara ɲada tun bɛ o bɛɛ kelen kelen fɛ o kininboroyanfan na, misitoran
ɲada tun bɛ o bɛɛ kelen kelen fɛ o numanboroyanfan na, bɔn ɲada fana tun bɛ o bɛɛ
kelen kelen fɛ o kɔfɛyanfan na.
11 O kaman fla minw tun kɔrɔtara san fɛ, olugu tun bɛ maga ɲɔgɔn na; o tun bɛ o
kaman fla tɔ kɛ ka o fari datugu.

12 O bɛɛ kelen kelen tun bɛ o ɲa teren ka taga le. Ni Ala ta sebagaya tun b′a fɛ o ye
taga yɔrɔ min na, o tun bɛ taga o yɔrɔ ra; o tagatɔ fana tun tɛ o ɲa yɛlɛma.
13 Nin fɛnɲanamanw cogoya tun bɛ i ko tasumakami, i ko tasumamana; tasuma tun
bɛ munumunu o cɛ ra, o tasuma yeelen tun ka bon. Sanmanamanaw fana tun bɛ seri
ka bɔ tasuma cɛ ma.
14 Fɛnɲanamanw tun bɛ to ka boribori fan bɛɛ ra, ka taga ka na.
15 Ayiwa, ka ne to o fɛnɲanamanw flɛri ra, ne ka wotorosen dɔw lɔnin ye dugu ma,
kelen bɛ o fɛnɲanaman naani bɛɛ kelen kelen kɛrɛ fɛ.
16 O wotorosenw yecogo ni o lalagacogo kosɔn, o tun bɛ manamana i ko kirisoliti lulu;
o naani bɛɛ cogo tun ye kelen ye. O yecogo ni o lalagacogo tun kɛra i ko wotorosen dɔ
le donna wotorosen dɔ wɛrɛ kɔnɔ.
17 Ni o bɛ taga, o bɛ se ka taga fan naani bɛɛ ra, nka o tagatɔ tɛ o ɲa yɛlɛma.
18 O wotorosenw ta kɔnɔnɔnɛgɛw kɔnɔ tun ka bon, jatigɛfɛnba tun lo fana. Ɲakisɛw
tun ka o sen naani yɔrɔ bɛɛ lamini.
19 Ni fɛnɲanamanw tun bɛ taga, wotorosenw fana tun bɛ taga ni o ye; ni fɛnɲanamanw
tun bɛ kɔrɔta san fɛ ka bɔ dugu ma, wotorosenw fana tun bɛ kɔrɔta ni o ye.
20 Ni Ala ta sebagaya tun b′a fɛ o ye taga yɔrɔ min na, o tun bɛ taga o yɔrɔ ra;
wotorosenw fana tun bɛ kɔrɔta ka taga ni o ye, sabu fɛnɲanamanw ta sebagaya le tun
bɛ wotorosenw lataga.
21 Ni fɛnɲanamanw tun bɛ taga, wotorosenw fana tun bɛ taga. Ni o tun ka lɔ,
wotorosenw fana tun bɛ lɔ. Ni o tun ka kɔrɔta san fɛ ka bɔ dugu ma, wotorosenw fana
tun bɛ kɔrɔta ni o ye; sabu fɛnɲanamanw ta sebagaya le tun bɛ wotorosenw lataga.
22 Furancɛ koorinin dɔ tun bɛ fɛnɲanamanw kun sanfɛyɔrɔ ra, i ko dugalen belebele
dɔ manamanatɔ; jatigɛfɛnba tun lo.
23 O furancɛ koorinin jukɔrɔ, o fɛnɲanamanw bɛɛ kelen kelen tun ka o kaman fla
kɔrɔta san fɛ ka sin ɲɔgɔn ma, ka o kaman fla tɔ kɛ ka o yɛrɛ datugu, ka o fari datugu
ni o ye.
24 O tagatɔ, ne ka o kamanw mankan mɛn; a bɛ i ko jibaw mankan, i ko Sebɛɛtigi
Ala ta kan, i ko jamaba mankan, i ko kɛrɛkɛjamaba mankan. Ni o tun ka lɔ, o tun bɛ o
kamanw lajigi.
25 Ni o ka lɔ ka o kamanw lajigi, o tuma furancɛ koorinin min bɛ o kunw san fɛ,
mankan dɔ bɛ bɔ o furancɛ kunna.
26 Furancɛ koorinin min tun bɛ o kunw sanfɛyɔrɔ ra, fɛn dɔ tun bɛ o furancɛ kunna
min cogoya tun bɛ i ko safiri lulu, k′a kɛ i ko masasiginan bisigi. Danfɛn dɔ tun bɛ o
masasiginan bisigi kunna, fɔ a sanfɛyɔrɔ ra, min cogoya tun bɛ i ko adamaden.
27 A yɔrɔ min tun bɛ i ko a soro, k′a ta o yɔrɔ ra ka yɛlɛn san fɛ, o tun bɛ i ko siranɛgɛ
manamanatɔ, k′a kɛ i ko tasuma le k′a lamini; k′a ta o yɔrɔ ra ka jigi jukɔrɔ, o tun bɛ i
ko tasuma, ka yeelenba kɛ k′a lamini.
28 A yeelen tun bɛ i ko sanmuru bɛ manamana cogo min na sankabaw cɛ ra sanji
nalon na. Nɔɔrɔ min tun k′a lamini, o nɔɔrɔ tun bɛ o cogo le ra; a cogoya tun bɛ i ko
Matigi Ala ta nɔɔrɔ. Ne ka o ye minkɛ, ne benna ka ne ɲa biri dugu ma; ne ka kumakan
dɔ mɛn.

2

Ala ka Ezekiyɛli ci

1 A ko ne ma ko: «Adamaden, i wuri ka lɔ i sen kan, ne bɛna kuma i fɛ.»
2 Kabini a ka o fɔ ne ye dɔrɔn, Ala ta sebagaya donna ne ra ka ne wuri ka ne lɔ ne sen
kan; min tun bɛ kumana ne fɛ, ne ka o kumakan mɛn.
3 A ko ne ma ko: «Adamaden, ne bɛ ele ci la taga Izirayɛlimɔgɔw fɛ; siya murutinin
lo, sabu o banna ne ra. Olugu ni o bɛmaw tora ka ne hakɛ ta fɔ ka na se bi lon ma.
4 Ne bɛ i ci mɔgɔ ɲanagbɛlɛnw, ani mɔgɔ jusukungbɛlɛnw le fɛ. Taga a fɔ o ye ko
Dunuɲatigi Ala le ko tan!
5 Mɔgɔ murutininw lo; o kosɔn ni o ka i lamɛn o, walama ni o yɛrɛ ma i lamɛn o, o
kɔni bɛna a lɔn ko Ala ta cira dɔ bɛ o cɛ ra.
6 Adamaden, ele kɔni kana siran o ɲa, i kana siran o ta kumaw fana ɲa, hali ni i
kɛra i ko mɔgɔ min siginin bɛ binjuguw, ani ŋaniyiriw, ani bundɛninw cɛ ra. Mɔgɔ
murutininw lo, nka i kana siran o ta kumaw ɲa, i ja kana tigɛ o ɲa kɔrɔ fana.
7 Mɔgɔ murutininw lo, o kosɔn ni o ka i lamɛn o, walama ni o yɛrɛ ma i lamɛn o, i ye
ne ta kumaw fɔ o ye dɔrɔn.

8 «Adamaden, ele kɔni, ne bɛna min fɔ i ye, o lamɛn. Ele fana kana kɛ mɔgɔ murutinin
ye i ko nin mɔgɔw murutinin lo cogo min na. Ayiwa, ne bɛna fɛn min di i ma, i dayɛlɛ
ka o domu.»
9 Ne ka flɛri kɛ ka borotɛgɛ dɔ sinnin ye ne ma, gbolokitabu dɔ tun bɛ o borotɛgɛ kɔnɔ.
10 A ka gbolokitabu dɔ dayɛlɛ ne ɲa na; sɛbɛri tun bɛ o kitabu kɔ n'a ɲa bɛɛ kan.
Sangakasikanw, ani maɲumankokanw, ani ŋunakanw, o le tun sɛbɛra a kɔnɔ.

3

1 A ko ne ma ko: «Adamaden, fɛn min dira i ma, o domu! Nin gbolokitabu domu, i ye
taga kuma Izirayɛlimɔgɔw fɛ.»
2 Ne ka ne da yɛlɛ, a ka gbolokitabu di ne ma ko ne y'a domu.
3 A ko ne ma tuun ko: «Adamaden, ne ka nin kitabu min di i ma, i yɛrɛ baro ni o ye,
k'a domu ka i kɔnɔ fa a ra.» Ne k'a domu minkɛ, a timiyara ne da ra i ko li.
4 A k'a fɔ ne ye tuun ko: «Taga Izirayɛlimɔgɔw fɛ, i ye taga ne ta kuma lase o ma.
5 Ne tɛ i cira siya dɔ fɛ, siya min ta kan ka gbɛlɛn, min ta kumaw faamu man di; ne
bɛ i cira Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ le fɛ.
6 Ne tɛ i cira siya caman fɛ, siya minw ta kan ka gbɛlɛn, minw ta kumaw faamu man
di, ani i tɛ minw ta kan mɛn; ni ne tun ka i ci olugu dɔ le fɛ, olugu belen tun bɛna i
lamɛn.
7 Nka Izirayɛlimɔgɔw kɔni tɛna sɔn ka i lamɛn, sabu o tɛ sɔnna ka ne lamɛn;
Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye mɔgɔ kunkologbɛlɛnw, ani mɔgɔ jusukungbɛlɛnw le ye.
8 Nka ne bɛna ele fana ɲa gbɛlɛya i ko olugu ɲa ka gbɛlɛn cogo min na, ka i kun
gbɛlɛya i ko olugu fana kun ka gbɛlɛn cogo min na.
9 Ne bɛna i kun gbɛlɛya k'a kɛ i ko lulu kabakuru, k'a gbɛlɛya ka tɛmɛ fara kan. I
kana siran o ɲa, i ja kana tigɛ o ɲa, sabu mɔgɔ murutininw lo.»
10 A k'a fɔ ne ye tuun ko: «Ele adamaden, ne bɛna ne ta kuma min o min fɔ i ye, i
toro sigi ka o bɛɛ lamɛn ka ɲa, k'a mara i jusukun na.
11 Taga i ta jamanadenw fɛ, mɔgɔ minaninw; ni o ka i lamɛn o, walama ni o yɛrɛ ma
i lamɛn o, i ye kuma o fɛ k'a fɔ o ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko tan!› »
12 O kɔ, Ala ta sebagaya ka ne kɔrɔta san fɛ; ne ka mankanba dɔ mɛn ne kɔ fɛ, o b'a
fɔra ko: «An ye baraka la Matigi Ala ye a ta nɔɔrɔ kosɔn, nɔɔrɔ min bɛ a sigiyɔrɔ ra!»
13 Fɛnŋanamanw kamanw gbasi gbasitɔ ɲɔgɔn na, ani wotorosenw mankan, o le tun
ye nin mankanba ye.
14 Ala ta sebagaya ka ne kɔrɔta san fɛ ka taga ni ne ye. Ne jusu kasinin ni ne jusu
gbannin le tagara, o y'a sɔrɔ Matigi Ala boro barakaman tun bɛ ne kan.
15 Mɔgɔ minanin minw tun bɛ Tɛli Avivu dugu kɔnɔ, ne tagara se olugu fɛ, Kebari jiba
kɛrɛ fɛ. O tun siginin bɛ o yɔrɔ le ra. Ne ka tere wolonfla kɛ o yɔrɔ ra, kɔnɔnɔfiri kosɔn
ne ma se ka kuma.

Ala ka Ezekiyɛli kɛ a ta mɔgɔw kɔrɔsibaga ye

16 Tere wolonfla tɛmɛnin kɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, k'a fɔ ko:
17 «Adamaden, ne bɛ ele sigi ka i kɛ Izirayɛli mara mɔgɔw kɔrɔsibaga ye. Ele le bɛna
ne darakumaw lamɛn, ka taga kuma o fɛ ka o lasɔmi ne ye.
18 Ni ne k'a fɔ mɔgɔjugu ma ko: ‹Sigiya t'a ra, i bɛna sa!› Ni ele m'a lasɔmi, ni i ma
kuma mɔgɔjugu fɛ, k'a lasɔmi janko a ye bɔ a ta sirajugu kan, k'a nin kisi, o mɔgɔjugu
bɛna sa a ta terenbariya kosɔn, nka ne bɛna a ta saya kunko ben ele le kan.
19 Nka ni ele ka mɔgɔjugu lasɔmi, ni ale le ma sɔn ka a ta kojugu dabla, ni a ma bɔ a
ta sirajugu kan, a bɛ sa a ta terenbariya kosɔn, nka ele bɛ bɔsi o kunko ma.
20 «Ayiwa, ni mɔgɔ terennin dɔ ka a ta terenninya dabla, ka kojugu kɛ, ne bɛna sababu
dɔ kɛ, k'a to a ye sa; ni ele m'a lasɔmi, a bɛ sa a ta jurumun kosɔn. A tun ka terenninya
sira min tagama, mɔgɔ si hakiri tɛna to o ra tuun; ne fana bɛna a ta saya kunko ben ele
le kan.
21 Nka ni ele ka mɔgɔ terennin lasɔmi, ko a kana jurumun kɛ tuun, ni a fana ma
jurumun kɛ tuun, sigiya t'a ra, a bɛna kisi, sabu i k'a lasɔmini ni kuma min ye, a sɔnna
o ma; ele fana bɛ bɔsi o kunko ma.»

Ala ka Ezekiyɛli kɛ bobo ye

22 Ayiwa, ka ne to o yɔrɔ ra, Matigi Ala k'a ta sebagaya jigi ne kan tuun. A k'a fɔ ne
ye ko: «Bɔ ka taga kɛnɛgbɛba yɔrɔ ra, ne bɛna kuma i fɛ.»
23 Ne bɔra ka taga kɛnɛgbɛba yɔrɔ ra. Matigi Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, i n'a fɔ ne
tun k'a ye cogo min na Kebari jiba kɛrɛ fɛ. Ne benna ka ne ɲa biri dugu ma.
24 Ala ta sebagaya donna ne ra ka ne wuri ka lɔ ne sen kan. Matigi Ala kumana ne fɛ,
k'a fɔ ko: «Taga i yɛrɛ datugu bon kɔnɔ.

25 Ele adamaden, a flɛ, o bɛna juru don i ra ka i siri. I tɛna se ka bɔ ka taga i ta jamana
mɔgɔw cɛ ra tuun.
26 Ne bɛna i nɛnkun nɔrɔ i da kɔnɔ, ka i kɛ bobo ye, janko i kana se ka o jaraki, sabu
mɔgɔ murutininw lo.
27 Nka ni ne nana kuma i fɛ tuma min na, ne bɛna a to i da ye yɛlɛ, janko i ye a fɔ o
ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko tan!› Minw b'a fɛ k'a lamɛn, olugu y'a lamɛn; minw t'a fɛ k'a
lamɛn, olugu kana a lamɛn; sabu mɔgɔ murutininw lo.»

4

Zeruzalɛmu ciko tagamasiyɛn kɛ

1 Matigi Ala ko ne ma ko: «Adamaden, sisan ele ye birikiden dɔ ta, k'a bla i ŋa fɛ, ka
Zeruzalɛmu dugu tagamasiyɛn kɛ a kan.
2 A lamini k'a kɛ i n'a fɔ kɛrɛkɛdenw bɛ dugu lamini cogo min na, ka yɛlɛnyɔrɔw lalaga
a kama, ka tintinw lɔ a kama, k'a kɛ i n'a fɔ kɛrɛkɛdenw k'a lamini, ka kogocifɛnw lɔlɔ
ka o ŋasin a ma.
3 O kɔ, i ye nɛgɛ falafala dɔ ta ka o lɔ i ko kogo nɛgɛraman ele ni dugu cɛ; i ye i ŋasin
dugu ma k'a flɛ: A kɛra i n'a fɔ dugu minabagaw le k'a lamini. Ele le ye dugu minabaga
ye. Nin ko bɛna kɛ tagamasiyɛn ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ.
4 «O kɔ, i ye la i numanboroyanfan kan, ka Izirayɛlimɔgɔw ta terenbariyakow kunko
ta. I bɛna tere da min kɛ ka i lanin to, i bɛna o ta terenbariyakow kunko ta o wagatiw
le ra.
5 O ka sanda min kɛ terenbariya ra, ne bɛna o ŋɔgɔn tere da le di i ma. O ra, i bɛna
Izirayɛlimɔgɔw ta terenbariyaw kunko ta fɔ tere kɛmɛ saba ni tere bikɔnɔntɔn.
6 Ni o kɛra, ka ban, i bɛ la i kininboroyanfan kan fana, ka Zuda mara ta mɔgɔw ta
terenbariyakow kunko fana ta fɔ tere binaani; san kelen kelen bɛɛ ta ye tere kelen.
7 «I bɛ i ŋasin Zeruzalɛmu dugu ma, o juguw ka o dugu min lamini; i bɛ i ta derege
boro kuru, ka i boro lakolon sin dugu ma, ka kuma a kama.
8 A flɛ, ne bɛna i siri ni juru ye janko i kana se ka bɔ i fan kelen kan ka yɛlɛma fan dɔ
kan, fɔ ka taga o wagati dafa, i bɛna Zeruzalɛmu kɛrɛ ka wagati min bɛɛ kɛ.
9 «Ayiwa, sisan i bɛ alikama* suguya fla ta, ani simankisɛ wɛrɛw, ani sɔsɔ suguya fla,
ani ŋɔ; i bɛ o bɛɛ kɛ minan kelen kɔnɔ, ka o kɛ i ta baro ye. I bɛna to ka o le domu fɔ
tere kɛmɛ saba ni tere bikɔnɔntɔn, ka i lanin to i fan kelen kan.
10 I bɛna i ta domuni taran: lon o lon siman garamu kɛmɛ fla; i bɛna to ka o le domu
i ta domuniwagatiw ra.
11 I bɛna i ta ji minta fana suma: tere kelen, litiri kelen; i bɛna to ka o le min i ta
jiminwagatiw ra.
12 I bɛna i ta domuni tobi k'a kɛ i ko ŋɔmi, k'a domu. I bɛna sokɔtaga jajaninw le don
tasuma ra, ka o kɛ ka i ta domuni tobi mɔgɔw bɛɛ ŋa na.»
13 Matigi Ala ko: «Ne bɛna Izirayɛlimɔgɔw gbɛn ka taga siya minw cɛ ra, o bɛna o ta
domuni saninyabari domu o cogo le ra o siyaw cɛ ra yi.»
14 Ne ko: «E, Dunuŋatigi Ala, ne ma ne yɛrɛ lanɔgɔ ka ye fiyewu. K'a ta ne
denmisɛnman, ka na se fɔ bi, ne ma bɛgan jufanin domu ka ye, walama wara datɔ;
sogo haramunin si ma don ne da ra ka ye.»
15 Matigi Ala ka ne jaabi, ko: «Ayiwa, ne bɛ sɔn i ye misibo ta sokɔtaga nɔ ra, ka i ta
domuni tobi ni o ye.»
16 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Adamaden, ne bɛna domuni dɛsɛ Zeruzalɛmu
dugu kɔnɔ. O kɔnɔnɔfirinin bɛna to ka o ta siman domuta suma ni minan fitini dɔ le ye
k'a domu; o jigi tigɛnin bɛna to ka o ta ji minta fana suma ni minan fitini dɔ le ye k'a
min.
17 Domuni ni ji bɛna dɛsɛ o ra minkɛ, o jigi bɛna tigɛ ŋɔgɔn na fɔ ka o baraka bɛɛ ban;
o kow bɛɛ bɛna kɛ o ra o ta terenbariyakow le kosɔn.»

5

Zeruzalɛmu halakiko tagamasiyɛn

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Ayiwa, adamaden, ele ye kɛrɛkɛmuru dadiman dɔ ta ka
o kɛ i ta kunlimuru ye; o kɛ ka i kun ni i bonbosi li. O kɔ, i ye sumanikɛminan dɔ ta ka
o siw suma k'a kɛ taranyɔrɔ saba ye.
2 I ka kan ka dugu lamini ka wagati min kɛ, ni o wagati dafara, i ye o siw taran kelen
jɛni tasuma ra dugu cɛmancɛ ra, ka a taran kelen gbasigbasi ni i ta kɛrɛkɛmuru ye
ka dugu lamini; o kɔ, i y'a taran kelen janjan fɔŋɔ fɛ. Ne yɛrɛ bɛna tugu olugu kɔ ni
kɛrɛkɛmuru ye.

3 Nka i ye dɔɔnin bɔ ka o siri i ta deregeba dagbolo ra.
4 O kɔ, i ye dɔɔnin bɔ o fana ra ka o jɛni tasuma ra. Tasuma dɔ bɛna bɔ o ra ka Izirayɛli
mara bɛɛ jɛni.
5 «Ne Dunuŋatigi Ala ko: Nin ye Zeruzalɛmu le ye! Ne tun k'a sigi siyaw cɛ ra, ka
jamanaw kɛ k'a lamini.
6 Nka a murutira ne ta kolatigɛninw ma, ka kojugu kɛ ka tɛmɛ hali siya tɔw kan. A
murutira ne ta cifɔninw ma ka tɛmɛ hali a lamini jamanaw kan; sabu a ta mɔgɔw banna
ne ta kolatigɛninw ma, o ma ne ta cifɔninw sira tagama.
7 «O kosɔn ne Dunuŋatigi Ala ko: I n'a fɔ aw ta cɛnri bonyara ka tɛmɛ aw lamini
jamanaw kan, aw ma ne ta cifɔninw sira tagama, ka ne ta kolatigɛninw kɛ, siya minw
ka aw lamini aw ma se ka hali olugu ta landaw sira tagama,
8 o ra, ne Dunuŋatigi Ala, ne fana bɛna wuri aw kama, ne bɛna ne ta kitiw ben aw
kan siya tɔw bɛɛ ɲa na.
9 Ne tun ma deri ka ko min ɲɔgɔn kɛ mɔgɔ ra ka ye, ani ne tɛna ko min ɲɔgɔn kɛ
mɔgɔ ra tuun fiyewu, ne bɛna o le kɛ aw ra aw ta ko haramuninw kosɔn.
10 Facɛ dɔw bɛna o dencɛw sogo domu aw ta dugu kɔnɔ; dencɛ dɔw fana bɛna o facɛ
sogo domu. Ne bɛna ne ta kitiw ben aw kan, ka aw ta mɔgɔ ɲanaman tɔw bɛɛ janjan
ka taga fan bɛɛ ra.
11 «Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten; i n'a
fɔ aw ka ne ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ ni aw ta batofɛn cɛjugu haramuninw ye, ayiwa,
ne fana bɛna aw li ka bɔ yi; ne tɛna aw flɛ ka makari aw ra, ne fana tɛna maɲuman aw
ra.
12 Banajugu bɛna aw ta dugumɔgɔw taran kelen faga dugu kɔnɔ; kɔngɔ bɛna o halaki.
Aw juguw bɛna dugumɔgɔw taran kelen tɔ faga ni kɛrɛkɛmuru ye dugu laminiw na; ne
bɛna o taran tɔ kelen gbɛn ka o janjan ka taga fan bɛɛ ra, ka tugu o kɔ ni kɛrɛkɛmuru
ye.
13 «O ra, ne ta dimi bɛna se fɔ a dan ma, foyi tɛna ne ta jusugban lalɔ; ne bɛna ne yɛrɛ
dimibɔ o ra. Ni ne ta jusugban nana ben o kan tuma min na, o bɛna a lɔn ko ne Matigi
Ala, ko ne le kumana, ko batofɛn wɛrɛ si tɛ fara ne kan.
14 Siya minw ka aw lamini, ne bɛna aw ta yɔrɔ kɛ tomo ye, ka aw kɛ mafiyɛnyarifɛn
ye olugu cɛ ra, ani tɛmɛbagaw bɛɛ ɲa kɔrɔ.
15 Ne diminin, ani ne jusu gbannin bɛna ne ta kitiw ben aw kan; ne bɛna aw koro, ka
fariya aw ma. Ni o kɛra, siya minw ka aw lamini, aw bɛna kɛ mafiyɛnyarifɛn ye olugu
fɛ, ani dɔgɔyarifɛn. Aw ta ko bɛna olugu karan, ka kɛ jatigɛkoba ye o fɛ. Ne Matigi Ala,
ne le kumana.
16 «Ni ne nana aw bon ni ne ta biŋɛjuguw ye, min ye kɔngɔ ye, janko ka aw halaki, ne
bɛna aw bon ni o ye ka aw halaki le; ne bɛna kɔngɔ baraka bonya aw kan, ka domuni
dɛsɛ aw ra.
17 Ne bɛna kɔngɔ ben aw kan, ka kongowaraw fana su aw ra; o bɛna kɛ sababu ye ka
aw bɔnɔ aw ta denw na. Banajuguw, ani fagari bɛna se aw ma; ne bɛna kɛrɛkɛmuru
lana aw kama. Ne Matigi Ala, ne le kumana.»

6

Ala bɛna kiti ben jobatobagaw kan

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun ko:
2 «Adamaden, i ɲasin Izirayɛli kuruw fan na, ka ne ta kuma lase o ma.
3 I b'a fɔ ko: ‹Izirayɛli kuruw, aw ye Dunuŋatigi Ala ta kuma lamɛn. Dunuŋatigi Ala
b'a fɔ kuruw, ani kongoriw, ani kɔw, ani kurufurancɛw ye ko: A flɛ ne bɛna kɛrɛkɛmuru
bla ka na aw kama; ne bɛna aw ta sɔnnikɛyɔrɔw halaki.
4 O bɛna aw ta sarakabɔnanw halaki, ka aw ta wusunan sarakabɔnanw cici; ne bɛna
aw ta mɔgɔw faga ka o suw benben aw ta jow kɛrɛ fɛ.
5 Ne bɛna Izirayɛlimɔgɔw suw blabla o ta jow kɛrɛ fɛ, ka o kolow yɛrɛgɛ ka o ta
sarakabɔnanw lamini.
6 Aw ta duguw bɛna kɛ tomow ye, aw ta sɔnnikɛyɔrɔw bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye aw
sigiyɔrɔw bɛɛ ra. Ni o kɛra, ne bɛna aw ta sarakabɔnanw halaki ka kɛ yɔrɔ lakolonw
ye, ka aw ta jow cici ka o bɔ yi; aw ta wusunan sarakabɔnanw bɛna benben. Aw ka fɛn
o fɛn kɛ, o bɛɛ bɛna tunu.
7 Aw ta mɔgɔw bɛna benben ka sa aw cɛ ra. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le Matigi
Ala ye.
8 « ‹Nka ne bɛna mɔgɔ dama dama to aw kɔ siyaw cɛ ra; ne bɛna olugu bɔsi
kɛrɛkɛmuru boro, ka o janjan ka taga jamana wɛrɛw ra.

9 O mɔgɔ minw bɔsira, o minana ka taga o jamana minw na, ka olugu to o jamanaw
ra, o bɛna o hakiri jigi ne ra; k'a lɔn ko o banna ne ra, ka o kɔ di ne ma, ka ɲabɔ o ta jow
fɛ minkɛ, ko o le kosɔn, ne ka o jigi tigɛ. O ka kojugu minw kɛ ani o ka ko haramunin
minw bɛɛ kɛ, o kosɔn o bɛna ɲigi o yɛrɛ ra.
10 O bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, ko ne tun k'a fɔ ko ne bɛna nin kojugu minw
kɛ o ra, ko ne tun ma o kuma fɔ gbansan.
11 « ‹Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko ne ma tuun ko: I tɛgɛ fla gbasi ɲɔgɔn na, ka i sen
gbasi dugu ma, k'a kule ci Izirayɛlimɔgɔw ta kojuguba haramuninw bɛɛ kosɔn, sabu
kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni banajuguw bɛna o faga.
12 Banajuguw bɛna yɔrɔjanmɔgɔw faga, kɛrɛkɛmuru bɛ yɔrɔsurunmɔgɔw faga; mɔgɔ
tɔ minw bɛna to dugu kɔnɔ, ni o juguw nana dugu lamini, kɔngɔ bɛna olugu faga. Ne
bɛna ne ta jusugban wuri o kama ka se fɔ a dan ma.
13 Ni o nana o ta mɔgɔw suw ye o ta jow cɛ ra tuma min na, k'a ye ko suw ka o ta
sarakabɔnanw lamini, ko suw bɛ kongorijanw bɛɛ kunna, ani kuruw bɛɛ kunna, ani
yiriba flaburumanw ni yirisunba tuninw bɛɛ jukɔrɔ, o tun bɛ deri ka saraka wusunan
kasadimanw bɔ o ta jow bɛɛ ye o yɔrɔ minw na, o tuma o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi
Ala ye.
14 Ne bɛna ne boro kɔrɔta o kama, ka o ta jamana cɛn k'a kɛ yɔrɔ lakolonba ye, k'a ta
kongokolon yɔrɔ ra ka taga a bla fɔ Ribila, ani o sigiyɔrɔw bɛɛ ra. Ni o kɛra, o bɛna a
lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.› »

7

Izirayɛlimɔgɔw ta kiti wagati sera

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
2 «Ele adamaden, Dunuŋatigi Ala bɛ min fɔ Izirayɛli jamana ma, o ye nin ye; a ko: Aw
ta ko laban sera, a laban sera jamana fan naani bɛɛ ra.
3 Sisan kɔni aw ta ko laban sera; ne bɛna ne ta dimi ben aw kan. Ne bɛna kiti ben aw
kan ka kaɲa ni aw ta kɛwalew ye, ka aw ta ko haramuninw bɛɛ hakɛ bɔ aw ra.
4 Ne tɛna aw flɛ ka makari aw ra, ne fana tɛna maɲuman, sabu ne bɛna aw ta kɛwalew
hakɛ le bɔ aw ra, ka aw ta ko haramuninw kunko ben aw kan. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn
ko ne le ye Matigi Ala ye.
5 «Dunuŋatigi Ala ko: E, bɔnɔ! Bɔnɔ min ɲɔgɔn ma deri ka ye, o le natɔ flɛ nin ye!
6 A banna! A banna le! Bɔnɔ bɛ nana aw le kama; a natɔ flɛ nin ye.
7 Kojugu sera aw ma, aw jamana sigibagaw. Kiti wagati sera, a lon surunyara.
Ɲagbankan le bɛna kɛ kuruw kunna, ɲagarikan tɛna kɛ yi.
8 Ne bɛna ne ta jusugban bɔn aw kan sisan, ka ne ta dimi ben aw kan ka se fɔ a dan
ma; ne bɛna kiti ben aw kan ka kaɲa ni aw ta kɛwalew ye, ka aw ta ko haramuninw
bɛɛ hakɛ bɔ aw ra.
9 Ne tɛna aw flɛ ka makari aw ra, ne fana tɛna maɲuman; sabu ne bɛna aw ta kɛwalew
hakɛ bɔ aw ra, ka aw ta ko haramuninw kunko ben aw kan. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn
ko ne le ye Matigi Ala ye, aw bugɔbaga Ala.
10 «Kiti lon flɛ nin ye! A natɔ flɛ! Kojugu kunbɔra! Terenbariya bere fiyerenna!
Wasoya yiri falenna!
11 Fariya wurira ka kɛ kojugu sara bere ye. Foyi tɛna to aw kɔ; aw ta naforo tɔ tɛna
to, aw ta jama camanba tɔ tɛna to, aw ta bonya tɔ tɛna to.
12 Kiti wagati sera, a lon surunyara. Sannikɛbaga kana ninsɔndiya, fiyeerekɛbaga fana
kana a jusu kasi; sabu ne ta dimi bɛ nin jama bɛɛ le kan.
13 Fiyeerekɛbaga tun ka min fiyeere, a tɛna o sɔrɔ tuun, hali ni ale bɛ ni mɔgɔ
ɲanamanw ye; sabu ko min yirara nin jama ta ko ra, o tɛna to kɛbari ye! Terenbariya
kosɔn, mɔgɔ si tɛna se k'a nin kisi.
14 «Hali ni aw ka kɛrɛkɛburu fiyɛ, ka fɛn bɛɛ labɛn, mɔgɔ si tɛna taga kɛrɛ ra; sabu
ne ta dimi bɛ jama bɛɛ lajɛnnin le kan.»

Ala bɛna min kɛ Izirayɛlimɔgɔw ra

15 «Ni i ka bɔ dugu kɔnɔ, kɛrɛkɛmuru! Ni i ka don, banajugu ni kɔngɔ! Ni min ka taga
kongo kɔnɔ, kɛrɛkɛmuru bɛ o faga; ni min ka to dugu kɔnɔ, kɔngɔ ni banajuguw bɛ o
halaki.
16 Minw sera ka bori ka bɔsi, olugu bɛ taga to kuruw cɛ ra, i ko kongotugani minw bɛ
kurufurancɛw ra; o bɛɛ bɛna to ka ŋuna o yɛrɛ ta terenbariyaw kosɔn.
17 O bɛɛ boro baraka bɛna ban,
o bɛɛ kinbirikunw bɛna magaya.
18 O bɛna bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra,

jatigɛ bɛna o datugu fan bɛɛ ra;
maroya bɛna o bɛɛ ɲada cogo yɛlɛma,
o bɛɛ kun bɛna gbana.
19 O bɛna o ta warigbɛw firi sira kan,
o ta sanin bɛna kɛ i ko fɛn nɔgɔnin;
o ta warigbɛ o, o ta sanin o,
o si tɛna se ka o bɔsi Matigi Ala ta jusugbanlon na.
O nin tɛna wasa,
o kɔnɔ fana tɛna fa,
sabu o fɛnw le kɛra o bensababu ye,
ka o bla kojugukɛ ra.
20 O ka o ta naforoɲumanw kɛ o ta yɛrɛbonya sababu ye;
o ka o le kɛ ka o ta batofɛn cɛjugu haramuninw ta tagamasiyɛnw lalaga.
O kosɔn ne Matigi Ala bɛna o fɛnw kɛ fɛnsaninyabariw ye o boro.
21 Ne bɛna a to siya wɛrɛ mɔgɔw ye o kɛrɛ ka o fɛnw cɛ,
k'a to dunuɲa mɔgɔjuguw ye o fɛnw bɔsi o boro ka taga ni o ye,
ka taga o lanɔgɔ.
22 Ne bɛna ne kɔ don o ra.
Ne bɛna a to mɔgɔw ye ne ta yɔrɔ kanunin* lanɔgɔ,
benkannikɛbaga dɔw bɛna don a kɔnɔ k'a lanɔgɔ.

23 «Nɛgɛjɔrɔkɔw labɛn†,
sabu jamana fara mɔgɔfaga ra,
dugu fara kojugu ra.
24 Ne bɛna siyaw bɛɛ ra mɔgɔjuguw lana,
olugu bɛna o ta bonw mina ka o kɛ o yɛrɛ ta ye.
Ne bɛna o ta fangatigiw ta yɛrɛbonya ban;
o juguw bɛna o ta yɔrɔ saninmanw lanɔgɔ.
25 Kɔnɔnɔfiri bɛna se o ma;
o bɛna ɲasuma ɲini, nka o tɛna a sɔrɔ.
26 Bɔnɔ dɔ le bɛna fara dɔ kan,
kibaro juguw bɛna caya ɲɔgɔn kan.
O bɛna a fɔ ko ciraw ye flɛri kɛ olugu ye,
nka sarakalasebagaw tɛna se ka mɔgɔ karan tuun,
cɛkɔrɔbaw fana tɛna se ka mɔgɔ ladi tuun.
27 Masacɛ bɛna sukasi kɛ,
jigitigɛ benna fagamaw kan fan bɛɛ ra;
jamana mɔgɔw borow bɛ yɛrɛyɛrɛra.
Ne bɛna o mina ka kaɲa ni o ta kɛwalew le ye;
ne bɛna o ta kiti tigɛ ka kaɲa ni o yɛrɛ ta kokɛcogo le ye.
Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

8

Batofɛn wɛrɛw yera Ala batoso kɔnɔ

1 San wɔɔrɔnan, karo wɔɔrɔnan tere looru, ka ne siginin to ne ta bon kɔnɔ, ka Zuda
mara cɛkɔrɔbaw fana siginin to ni ne ye, Dunuɲatigi Ala k'a ta sebagaya lajigi ne kan.
2 Ne ka flɛri kɛ ka danfɛn dɔ ye, min cogoya tun bɛ i ko adamaden. A yɔrɔ min tun
ye a soro ye, k'a ta o yɔrɔ ra ka jigi dugu ma, o tun bɛ i ko tasuma; k'a ta o yɔrɔ ra ka
yɛlɛn san fɛ o tun bɛ manamana i ko siranɛgɛ manamanatɔ.
3 O fɛnɲanaman ka boro bisigiya dɔ bɔ ka ne mina ne kunsigi ma. I n'a fɔ Ala le tun
bɛ o fɛn yirara ne ra, Ala ta sebagaya ka ne lawuri ka ne lɔ san ni dugu cɛ, ka taga ni ne
ye Zeruzalɛmu. Alabatosoba donda min bɛ kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ka ɲasin sahiliyanfan ma, a
tagara ni ne ye o donda ra. Jo min bɛ Matigi Ala jusu bɔ, o jo blanin tun bɛ o yɔrɔ le ra.
4 Izirayɛli ta Ala ta nɔɔrɔ yirara ne ra o yɔrɔ ra, i n'a fɔ ne tun derira k'a ye cogo min
na kuruw furancɛ yɔrɔ ra.
5 Ala ko ne ma ko: «Adamaden, i ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ sahiliyanfan na!» Ne ka ne ɲa
kɔrɔta ka flɛri kɛ sahiliyanfan na minkɛ, ne ka o jo ye, jo min bɛ Matigi Ala jusu bɔ; a
tun bɛ sarakabɔnan ta donda sahiliyanfan na.

---

* **7:22 7.22** Yɔrɔ kanunin: O bɛ se ka kɛ Izirayɛli jamana ye, walama Zeruzalɛmu, walama Alabatosoba. † **7:23 7.23** Ka nɛgɛjɔrɔkɔw labɛn: O kuma b'a yira ko Izirayɛlimɔgɔw bɛna mina ka taga kɛ kasodenw ye jamana wɛrɛ ra.

6 A ko ne ma tuun ko: «Adamaden, o bɛ min kɛra, i ɲa bɛ o ra wa? Izirayɛli mara
mɔgɔw bɛ kojugu haramuninw le kɛra yan, ko minw b'a to ne bɛ ne yɛrɛ mabɔ ne ta
yɔrɔ saninman na! Nka i bɛna ko haramunin wɛrɛw ye minw belen ka jugu ni nin ye.»
7 A tagara ni ne ye Alabatosoba lukɛnɛ donda ra. Ne ka flɛri kɛ, ka wo dɔ ye kogo ra.
8 A ko ne ma ko: «Adamaden, kogo sɔgɔ!» Ne ka kogo sɔgɔ, ka o kɛ donyɔrɔ ye.
9 A ko ne ma ko: «O bɛ kojuguba haramunin minw kɛra yan, ele ye don ka o flɛ!»
10 Ne donna ka flɛri kɛ minkɛ, ne ka fɛnɲanaman fofotaw, ani bɛgan haramunin
suguya bɛɛ ye, ani Izirayɛli mara ta jow bɛɛ tagamasiyɛnw; o bɛ kogow kan fan bɛɛ
ra.
11 Izirayɛli mara cɛkɔrɔba biwolonfla tun lɔlɔnin bɛ o jow ɲa fɛ; Safan dencɛ Yazaniya
fana tun bɛ o cɛ ra. Wusunandaga tun bɛ o bɛɛ boro, wusunan sisi kasa bɛ wurira.
12 A ko ne ma tuun ko: «Adamaden, Izirayɛli mara cɛkɔrɔbaw bɛ dogora ka min kɛ
dibi ra o ta jobonw kɔnɔ, i ka o ye kɛ! O b'a fɔ ko: ‹Matigi Ala tɛ an yera, Matigi Ala
banna an ta jamana ra!› »
13 A ko ne ma tuun ko: «I bɛna a ye ko o bɛ ko haramunin wɛrɛw kɛra minw belen
ka jugu ni nin ye.»
14 A tagara ni ne ye Matigi Ala ta batoso donda ra, min bɛ sahiliyanfan na. Ne ka muso
dɔw sigisiginin ye, o bɛ kasira Tamuzi* ta jo kosɔn.
15 A ko ne ma ko: «Adamaden, i ka nin ye kɛ! Ayiwa, i bɛna ko haramunin wɛrɛw ye
minw belen ka jugu ni nin ye.»
16 A tagara ni ne ye Matigi Ala ta batoso lukɔnɔyɔrɔ ra. Ne ka cɛ mugan ni looru
ɲɔgɔnna ye Matigi Ala ta batoso donda ra, bolon ni sarakajɛnifɛn* cɛ, o ka o kɔ don
Matigi Ala ta batoso ma, ka o ɲasin terebɔyanfan ma; o tun ka o kinbiri gban ka o ɲasin
terebɔyanfan ma ka to ka tere bato.
17 A ko ne ma ko: «Adamaden, i ka nin ye kɛ! Zuda mara mɔgɔw bɛ nin ko haramunin
minw kɛra nin yɔrɔ ra yan, o ma o wasa, fɔ o belen ka jamana fa tuun ni tɔɲɔri ye, ka
to ka ne jusu wuri tuma bɛɛ! A flɛ, o bɛ yiriboro blara o nun kɔrɔ† cogo min na.
18 O kosɔn ne fana bɛna o mina ni jusugban le ye, ne tɛna o flɛ ka makari o ra, ne tɛna
maɲuman o ra. O bɛna o kan kɔrɔta ka kasi ne toro kɔrɔ, nka ne tɛna o lamɛn.»

9

Ala bɛna min kɛ Zeruzalɛmukaw ra

1 O kɔ fɛ, Matigi Ala pɛrɛnna ni kanba ye ne toro kɔrɔ, k'a fɔ ko: «Aw ye gbara ka na,
aw minw ye dugu ta kojuguw sarabagaw ye, aw bɛɛ ye na ni aw ta halakiriminanw ye
aw boro!»
2 O fɔra minkɛ, ne ka cɛ wɔɔrɔ ye, olugu nana ka bɔ sanfɛyɔrɔ ta donda fɛ, donda
min ɲasinna sahiliyanfan ma; o bɛɛ ta halakiriminan bɛ o boro. Cɛ kelen tun bɛ o cɛ
ra, lɛnfani tun bɛ ale ra, sɛbɛrikɛnan bɛ a ta cɛsirijara ra. O nana lɔ sarakajɛnifɛn*
siranɛgɛraman kɛrɛ fɛ.
3 Izirayɛli ta Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ serubɛn mɛlɛkɛw* bisigiya min kan, o nɔɔrɔ wurira
ka bɔ o kan, ka taga Alabatosoba dakun kan. Lɛnfani tun bɛ cɛ min na, ani sɛbɛrikɛnan
bɛ a ta cɛsirijara ra, Matigi Ala ka o wele.
4 Matigi Ala k'a fɔ a ye ko: «Taga don dugu kɔnɔ, Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ; mɔgɔ minw
jusu kasinin lo fɔ o bɛ ŋunana ko haramuninw kosɔn, ko haramunin minw bɛɛ bɛ kɛra
dugu kɔnɔ, i ye tagamasiyɛn dɔ sɛbɛ o mɔgɔw ten kan.»
5 A ka kuma dɔ fɔ cɛ tɔw ye, ne toro ka o mɛn; a ko: «Aw ye tugu a kɔ ka don dugu
kɔnɔ, ka mɔgɔw faga; aw kana mɔgɔ si flɛ ka makari a ra, aw kana maɲuman mɔgɔ si
ra.
6 Cɛkɔrɔbaw o, kanbelenw o, sunguruw o, denmisɛnw o, musokɔrɔbaw o, aw ye o
bɛɛ halaki ka ban; nka tagamasiyɛn bɛ mɔgɔ o mɔgɔ ten kan, aw kana maga o ra. Aw
y'a damina ne yɛrɛ ta yɔrɔ saninman mɔgɔw le ra.» O ra, o cɛkɔrɔba minw tun bɛ
Alabatosoba ɲa fɛ, o ka damina olugu ra.
7 A k'a fɔ o ye tuun ko: «Aw ye taga Alabatosoba lanɔgɔ, k'a lukɛnɛw fa suw ra! Aw
ye bɔ ka taga!» O bɔra ka taga mɔgɔw faga dugu kɔnɔ.
8 Ka o to mɔgɔfaga ra, ani ka ne lɔnin to ne kelen na, ne benna ka ne ɲa biri dugu ma;
ne kulera, ne ko: «E, Dunuŋatigi Ala, yala i bɛna i ta jusugban ben Zeruzalɛmu kan ka
Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ le halaki wa?»

---

* **8:14 8.14** Tamuzi tun ye Mesopotami jamana ta jo dɔ tɔgɔ ye. O tun bɛ o jo sanga kɛ san o san. † **8:17 8.17** Ka yiriboro bla o nun kɔrɔ: O bɛ se ka kɛ Mesopotami jamana ta jow ta landako dɔw ye.

9 A ka ne jaabi ko: «Izirayɛli ni Zuda mara mɔgɔw ta kojugu bonyara fɔ k’a dama
tɛmɛ. O ka jamana fa mɔgɔfaga ra, ka dugu fa terenbariya ra; o b’a fɔ ko: ‹Matigi Ala
banna an ta jamana ra; ko minw bɛ kɛra yan, Matigi Ala tɛ o yera!›
10 O ra, ne fana tɛna makari o ra, ne tɛna maɲuman o ra; ne bɛna o ta kɛwalew jaraki
ben o yɛrɛ kan.»
11 Ayiwa, lɛnfani tun bɛ cɛ min na, ani sɛbɛrikɛnan bɛ a ta cɛsirijara ra, ale sekɔra ka
n’a fɔ Matigi Ala ye ko: «I k’a fɔ cogo min na, ne k’a kɛ ten!»

10

Ala k’a yɛrɛ yira Ezekiyɛli ra tuun

1 Ne ka flɛri kɛ, k’a ye ko furancɛ koorinin min tun bɛ serubɛn mɛlɛkɛw* kun sanfɛyɔrɔ
ra, ko fɛn dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra i ko safiri lulu, k’a kɛ i ko masasiginan*.
2 Lɛnfani tun bɛ cɛ min na, Matigi Ala k’a fɔ o ye ko: «Taga don wotorosenw cɛ ra,
serubɛn mɛlɛkɛw jukɔrɔ; tasumakami minw bɛ serubɛn mɛlɛkɛw cɛ ra, i boro fa o ra,
k’a bɔn dugu kan.» Cɛ tagara; ne yɛrɛ k’a tagatɔ ye.
3 Wagati min cɛ tun bɛ tagara serubɛn mɛlɛkɛw cɛ ra, o y’a sɔrɔ serubɛn mɛlɛkɛw tun
bɛ Alabatosoba kininboroyanfan na. O tuma ra, sankaba ka Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ
bɛɛ fa.
4 Matigi Ala ta nɔɔrɔ wurira ka bɔ serubɛn mɛlɛkɛw kunna ka taga sigi Alabatosoba
dakun kan. Alabatosoba fara sankaba ra; Matigi Ala ta nɔɔrɔ yeelen ka Alabatosoba
lukɛnɛ fa.
5 Serubɛn mɛlɛkɛw ta kamanw mankan sera fɔ lukɛnɛba ra; a tun bɛ i ko Sebɛɛtigi
Ala yɛrɛ ta kan, ni a bɛ kuma.
6 Matigi Ala kumana lɛnfanitigi fɛ minkɛ, k’a fɔ a ye ko a ye taga tasuma ta wotorosenw
cɛ ra, serubɛn mɛlɛkɛw cɛ ra, cɛ tagara lɔ wotorosenw kɔrɔ.
7 Serubɛn mɛlɛkɛ kelen k’a boro bɔ serubɛn mɛlɛkɛ tɔw cɛ ra, k’a boro don tasuma
ra serubɛn mɛlɛkɛw cɛ ra, ka tasuma dɔ ta ka o don lɛnfanitigi boro. A k’a mina ka bɔ
ni a ye.
8 Boro dɔw tun bɛ serubɛn mɛlɛkɛw kamanw jukɔrɔ, i ko adamaden boro.
9 Ne ka flɛri kɛ ka wotorosen naani lɔnin ye serubɛn mɛlɛkɛw kɛrɛ fɛ, kelen tun bɛ o
bɛɛ kelen kelen kɛrɛ fɛ; o wotorosenw tun bɛ manamana i ko kirisoliti lulu.
10 O naani bɛɛ cogoya tun ye kelen ye; a tun kɛra i ko wotorosen dɔ le donna wotorosen
dɔ wɛrɛ kɔnɔ.
11 Ni o bɛ taga, o bɛ se ka taga fan naani bɛɛ ra, nka o tagatɔ tɛ o ɲa yɛlɛma; ni serubɛn
mɛlɛkɛw tun ka o ɲasin fan min na, wotorosenw tun bɛ taga o fan le ra, o fana tagatɔ
tun tɛ o ɲa yɛlɛma.
12 Ɲakisɛw tun ka serubɛn mɛlɛkɛw fari yɔrɔ bɛɛ lamini: o kɔw, ani o borow, ani o
kamanw, ani wotorosenw yɛrɛ; ɲakisɛw tun bɛ o naani bɛɛ ta wotorosenw na.
13 Ne k’a mɛn ko o wotorosenw tɔgɔ tun lara ko «Folonkonto».
14 Ɲada naani tun bɛ serubɛn mɛlɛkɛ bɛɛ kelen kelen fɛ: ɲada fɔlɔ tun ye serubɛn
mɛlɛkɛ ɲada ye, flanan tun ye adamaden ɲada ye, sabanan tun ye jara ɲada ye, naaninan
tun ye bɔn ɲada ye.
15 Serubɛn mɛlɛkɛw wurira ka taga san fɛ. Ne tun ka fɛnɲanaman minw ye Kebari
jiba kɛrɛ fɛ, olugu tun lo.
16 Ni serubɛn mɛlɛkɛw tun bɛ taga, wotorosenw fana tun bɛ taga ni o ye; ni serubɛn
mɛlɛkɛw tun ka o kaman foni ka kɔrɔta san fɛ ka bɔ dugu ma, wotorosenw tun tɛ bɔ o
kɔ.
17 Ni o tun ka lɔ wotorosenw fana tun bɛ lɔ, ni o tun yɛlɛnna san fɛ, wotorosenw fana
tun bɛ yɛlɛn ni o ye, sabu fɛnɲanamanw ta sebagaya le tun bɛ wotorosenw lataga.

Matigi Ala ta nɔɔrɔ bɔra Alabatosoba kɔnɔ

18 Matigi Ala ta nɔɔrɔ bɔra Alabatosoba dakun kan ka taga sigi serubɛn mɛlɛkɛw kan.
19 Serubɛn mɛlɛkɛw ka o kaman foni ka wuri ka bɔ dugu ma ne ɲa na; o tagara ni
wotorosenw ye. O tagara lɔ Matigi Ala ta batoso donda ra, terebɔyanfan na. Izirayɛli ta
Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ o kan; a tun bɛ o kunna.
20 Ne tun ka fɛnɲanaman minw ye Kebari jiba kɛrɛ fɛ, Izirayɛli ta Ala tun bɛ
fɛnɲanaman minw kunna, olugu lo; ne ka o ye minkɛ, ne k’a lɔn ko serubɛn mɛlɛkɛw
lo.
21 Ɲada naani le tun bɛ o bɛɛ kelen kelen fɛ, ani kaman naani; adamaden borow
bisigiyaw tun bɛ o kamanw jukɔrɔ.

---

* **10:1 10.1** Aw ye 1.26 flɛ.

22 Ne tun ka minw ye Kebari jiba kɛrɛ fɛ, o ɲadaw cogo tun bɛ i ko olugu ɲada. O bɛɛ
tun ye cogoya kelen ye; olugu yɛrɛ tun lo. O bɛɛ kelen kelen tun bɛ o ɲa teren ka taga.

11

Ala bɛna kiti ben Zeruzalɛmu kan

1 Ala ta sebagaya ka ne ta ka taga ni ne ye Matigi Ala ta batoso ta terebɔyanfan donda
ra, min ɲasinna terebɔyanfan ma. Ne ka cɛ mugan ni looru ye Alabatosoba donda ra;
ne ka jamana kuntigi dɔw ye o cɛ ra, minw ye Azuri dencɛ Yazaniya, ani Benaya dencɛ
Pelatiya ye.
2 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Adamaden, nin mɔgɔw le bɛ dabarijuguw sirira, ka to
ka mɔgɔw ladi ni ladirikanjuguw ye nin dugu kɔnɔ yan.
3 O b'a fɔ ko: ‹Bonlɔwagati tɛ sisan ye; nin dugu ye daga le ye, anw maranin b'a kɔnɔ
i ko sogo!›
4 O kosɔn, adamaden, ciraya kɛ o kama, ciraya kɛ!»
5 Matigi Ala ta sebagaya jigira ne kan; a ko ne y'a fɔ ko: «Matigi Ala ko: Aw Izirayɛli
mara mɔgɔw, aw bɛ nin kumaw le fɔra; miiriya min bɛ aw kɔnɔ, ne ka o lɔn.
6 Aw ta mɔgɔ fagataw cayara nin dugu kɔnɔ; aw ka dugu siradaw bɛɛ fa suw ra.
7 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: Can lo, nin dugu ye daga le ye, nka aw ka mɔgɔ minw
faga dugu kɔnɔ, olugu le ye sogo ye. Aw kɔni, ne bɛna aw gbɛn ka aw labɔ.
8 Aw bɛ siran kɛrɛkɛmuru min ɲa cɔ, ne bɛna o kɛrɛkɛmuru le lana aw kama.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
9 Ne bɛna aw labɔ nin dugu kɔnɔ, ka aw don siya wɛrɛ mɔgɔw boro; ne bɛna ne ta
kitiw ben aw kan.
10 Ne bɛna kiti ben aw kan Izirayɛli jamana le kɔnɔ, k'a to kɛrɛkɛmuru ye aw faga. Ni
o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
11 Nin dugu tɛna kɛ daga ye aw fɛ tuun, aw fana tɛna kɛ sogo ye a kɔnɔ tuun. Ne bɛna
kiti ben aw kan Izirayɛli jamana yɛrɛ kɔnɔ yan.
12 Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye. Aw ma ne ta cifɔninw sira
tagama, aw ma ne ta kolatigɛninw kɛ, nka siya minw ka aw lamini, aw tagamana ka
kaŋa ni olugu ta kokɛcogow le ye.»
13 Ayiwa, tuma min ne tun bɛ o cirayakumaw fɔra, Benaya dencɛ Pelatiya sara. Ne
benna ka ne ɲa biri dugu ma, ka pɛrɛn ni kanba ye k'a fɔ ko: «E, Dunuŋatigi Ala, i bɛna
Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ le halaki ka ban wa!»

Ala bɛna a ta mɔgɔw lajɛn tuun

14 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma k'a fɔ ko:
15 «Adamaden, minw ye ele balemaw ye, i yɛrɛ balemaw, i ta somɔgɔw, ani Izirayɛli
mara mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin, Zeruzalɛmukaw b'a fɔra olugu le ma ko: ‹Aw ye aw yɛrɛ
mabɔ Matigi Ala ra, sabu jamana dira anw le ma k'a kɛ an ta ye.›
16 O kosɔn a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Hali ni ne ka aw gbɛn ka taga fɔ yɔrɔjan,
siya tɔw cɛ ra, ka aw janjan ka taga jamana wɛrɛw ra, o bɛɛ n'a ta, aw tagara jamana
minw na, ne tora aw fɛ o jamanaw ra janko aw ye se ka ne bato o yɔrɔw ra, fɔ ka se
wagati dɔ ma.
17 O kosɔn a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna aw lajɛn ka bɔ siyaw cɛ ra; ne
tun ka aw janjan ka taga jamana minw na, ne bɛna aw ta ka bɔ o jamanaw ra, ka na
Izirayɛli ta dugukolo di aw ma tuun.
18 «O bɛna sekɔ ka na o jamana ra, ka na batofɛn cɛjuguw, ani fɛn haramuninw bɛɛ
labɔ.
19 Ne bɛna miiriya kelen le don o bɛɛ jusukun na, ka hakirikura di o ma. Jusukungbɛlɛn
min bɛ aw kɔnɔ i ko kabakuru, ne bɛna o bɔ yi, ka jusukunŋuman di aw ma.
20 Ni o kɛra, o bɛna ne ta cifɔninw kɛ, ka ne ta kolatigɛninw kɔrɔsi, k'a sira tagama.
O ra, o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne fana bɛna kɛ o ta Ala ye.
21 Nka minw ta miiriya bɛ sama ka taga batofɛn cɛjuguw, ani o fɛn haramuninw nɔ
fɛ, ne bɛna olugu ta kɛwalejuguw kunko ben o yɛrɛ kunna. Dunuŋatigi Ala ko ten.»
22 O kɔ, serubɛn mɛlɛkɛw* ka o kamanw kɔrɔta ka wuri; wotorosenw tugura o kɔ.
Izirayɛli ta Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ o kan; a tun bɛ o kunna.
23 Matigi Ala ta nɔɔrɔ wurira ka bɔ dugu cɛ ma ka taga sigi kuru dɔ kan, dugu
terebɔyanfan na.
24 Ala ta sebagaya ka ne ta ka taga ni ne ye Babilɔnikaw ta jamana ra, mɔgɔ minaninw
kɔrɔ; Ala Nin le tun ka o fɛnw yira ne ra. O kɔ, ne tun bɛ fɛn minw yera, o fɛnw tununa
ne ma.
25 Matigi Ala tun ka ko minw yira ne ra, ne ka o bɛɛ fɔ mɔgɔ minaninw ye.

12

Izirayɛlimɔgɔw minako flanan

1 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun k’a fɔ ne ye ko:
2 «Adamaden, ele kɔni siginin bɛ mɔgɔ murutininw le cɛ ra. Ɲadenw bɛ o fɛ janko o
ye yeri kɛ, nka o tɛ foyi yera; torow bɛ o fɛ janko o ye mɛnni kɛ, nka o tɛ foyi mɛnna,
sabu mɔgɔ murutininw lo.
3 Ele kɔni, Adamaden, ele ye i ta doniw labɛn k’a kɛ i ko o bɛ mɔgɔ min minana k’a
taga ni a ye jamana wɛrɛ ra. Bɔ teregban fɛ o bɛɛ ɲa na, k’a kɛ i ko o bɛ mɔgɔ min
minana k’a taga ni a ye jamana wɛrɛ ra. Bɔ i sigiyɔrɔ ra o yɛrɛ ɲa na, k’a kɛ i n’a fɔ i
bɛ tagara jamana wɛrɛ ra. Ni o kɛra, a bɛ se ka kɛ ko o bɛna a lɔn ko olugu ye mɔgɔ
murutininw le ye.
4 I ta doniw labɔ teregban fɛ o yɛrɛ ɲa na, i ko mɔgɔ minanin dɔ ta doni. Wulada fɛ i
bɛ bɔ o ɲa na, i ko mɔgɔ minaninw bɛ bɔ cogo min na.
5 I bɛ dugu laminikogo sɔgɔ o ɲa na, ka i ta doni bɔ o wo fɛ.
6 I bɛ i ta doni la i kamankun kan o ɲa na, k’a ta su fɛ ka bɔ ni a ye. I bɛ i ɲada datugu,
janko i bɔtɔ ɲa kana jamana ye. Ne bɛ i kɛ lasɔminifɛn le ye Izirayɛlimɔgɔw fɛ.»
7 Matigi Ala ka min fɔ ne ye, ne ka o kɛ. Ne ka ne ta doni labɔ teregban fɛ, ka o labɛn
i ko mɔgɔ minaninw bɛ o ta doniw labɛn cogo min na. Wulada fɛ ne ka kogo sɔgɔ ni ne
boro ye, ka doni labɔ dibi ra, k’a la ne kamankun kan o ɲa na.
8 Ayiwa, o dugusagbɛ sɔgɔma, Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, k’a fɔ ne ye ko:
9 «Adamaden, yala Izirayɛli mara mɔgɔ murutininw ma i ɲininka, ko i bɛ mun le kɛra
wa?
10 A fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Nin cirayakuma ye Zeruzalɛmu dugu ɲamɔgɔ ta le
ye, ani Izirayɛli mara mɔgɔ minw bɛɛ bɛ dugu kɔnɔ yi.
11 A fɔ o ye ko ele ye lasɔminifɛn le ye o fɛ, ko i ka min kɛ, ko o le bɛna kɛ
Zeruzalɛmukaw ra. O juguw bɛna o mina* ka taga ni o ye jamana wɛrɛ ra.
12 O ta jamana ɲamɔgɔ† bɛna a ta doni la a kamankun kan dibi ra ka bɔ. O bɛna wo
dɔ bɔ kogo ra k’a labɔ o fɛ. A bɛna a ɲada datugu, janko a bɔtɔ kana jamana ye.
13 Ne bɛna ne ta jɔ firi a kan, k’a mina ni ne ta jan ye, k’a lataga Babilɔnikaw ta jamana
ra; nka a bɛna sa o jamana ra k’a sɔrɔ a ɲa ma jamana ye.
14 Minw bɛɛ tun b’a kɛrɛ fɛ, a kɔrɔsibagaw, ani a ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ, ne bɛna olugu
bɛɛ janjan ka taga fan bɛɛ ra, k’a o gbɛn ni kɛrɛkɛmuru ye.
15 Ni ne nana o yɛrɛgɛ siya tɔw cɛ ra, ka o janjan ka taga jamana wɛrɛw ra tuma min
na, o bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.
16 Nka ne bɛna mɔgɔ dama dama to o kɔ. Olugu bɛna bɔsi kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni
banajugu boro; olugu bɛna taga sigi siya minw cɛ ra, o bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta kɛwale
haramuninw lakari o siyaw ye. Ni o kɛra, olugu fana bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala
ye.»
17 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
18 «Adamaden, i yɛrɛyɛrɛtɔ ye to ka i ta domuni kɛ, i ja tigɛnin ni i kɔnɔnɔfirinin ye
to ka i ta ji min.
19 A fɔ jamana mɔgɔw ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Zeruzalɛmuka minw siginin tora
Izirayɛli jamana ra, olugu kɔnɔnɔfirinin le bɛna o ta domuni kɛ, o jigi tigɛnin le bɛna
o ta ji min; sabu o ta jamana kɔnɔfɛnw bɛɛ bɛna ban k’a lakolon to, jamana sigibagaw
bɛɛ ta tɔŋɔri kosɔn.
20 Duguw bɛna kɛ tomow ye, jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye. Ni o kɛra, aw bɛna a
lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.› »

Matigi Ala bɛ a ta layiri dafa

21 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, k’a fɔ ko:
22 «Adamaden, mun kosɔn mɔgɔw bɛ nin zana fɔ Izirayɛli jamana kɔnɔ, ko: ‹Wagati
bɛ janyara ka taga, nka Ala ka fɛn o fɛn yira o si tɛ kɛra can ye›?
23 Ayiwa, a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna o zana ban; mɔgɔ tɛna o zana fɔ
Izirayɛli jamana ra tuun. A fɔ o ye ko: ‹Wagati bɛ surunyara, Ala ka fɛn o fɛn yira, o
bɛɛ fana bɛna kɛ can ye!›
24 Sabu mɔgɔ si tɛna faninya tigɛ tuun Izirayɛli mara mɔgɔw cɛ ra, k’a fɔ ko Ala ka
fɛn dɔ yira a le ra, walama ka kuma dɔ fɔ ni Ala tɔgɔ ye ka mɔgɔw lafiri.

---

* **12:11 12.11** Izirayɛlimɔgɔw ta minako fɔlɔ tun kɛra ka ban (Ezekiyɛli 1.1-3). Nin ye o minako flanan ye. † **12:12 12.12** O jamana ɲamɔgɔ ye Sedesiyasi ye; Babilɔnikaw k’a ɲaden fla ci, ka sɔrɔ k’a mina ka taga ni a ye Babilɔni (Masacɛw flanan 25.4; Yeremi 52.7).

25 Ne Matigi Ala, ne b’a fɛ ka kuma min fɔ, ne yɛrɛ le bɛna o kuma fɔ, o kuma fana
bɛna kɛ can ye, a tɛna mɛɛn. Aw mɔgɔ murutininw, aw ta wagati yɛrɛ le ra, ne bɛna ne
ta kuma fɔ, k’a kɛ. Dunuŋatigi Ala ko ten.»
26 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, k’a fɔ ko:
27 «Adamaden, Izirayɛli mara mɔgɔw bɛ min fɔra, o ye nin ye: O b’a fɔ ko: ‹Ala ka fɛn
minw yira cira ra, ko o ye wagatijan kow le ye, ko cira ta cirayakumaw ye kɔfɛwagatiw
ta kow le ye.›
28 O kosɔn a fɔ o ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: ne bɛna kuma o kuma fɔ, o kuma bɛɛ
bɛna kɛ can ye, a tɛna mɛɛn. Dunuŋatigi Ala ko ten.› »

13

Cira faninyafɔbagaw ta kiti

1 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
2 «Adamaden, nin cirayakuma fɔ Izirayɛli ta ciraw kama. Olugu minw bɛ ciraya kɛra
ka kaŋa ni o yɛrɛ ta jusukun ta miiriyaw ye, a fɔ o ye ko o ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
3 Dunuŋatigi Ala ko: Bɔnɔ bɛna cira hakirintanw sɔrɔ, minw bɛ kuma ka kaŋa ni o
yɛrɛ ta jusukun ta miiriyaw ye, k’a sɔrɔ Ala ma foyi yira o ra.
4 Kongowuruw bɛ yaala tomow cɛ ra cogo min na, aw ta ciraw bɛ ten le, aw
Izirayɛlimɔgɔw!
5 «Aw ciraw, aw ma yɛlɛn ka taga dugu laminikogo wow datugu, aw ma kogo lɔ kokura
ka Izirayɛli mara mɔgɔw tanga, janko ni Matigi Ala ta lon nana se, o ye se ka lɔ ka o
kɛrɛkɛŋɔgɔnw kɔnɔ.
6 «Ciraw bɛ faninya fɔ ko Ala ka fɛn dɔw yira olugu ra; o bɛ mɔgɔw lafiri ni o ta
cirayakumaw ye. O b’a fɔ ko: ‹Matigi Ala ko ten,› k’a sɔrɔ Matigi Ala ma o ci. O bɛɛ n’a
ta, o belen b’a miiri ko o ta kumaw bɛna kɛ can ye.
7 «Aw ciraw, aw ko, ko aw ka ko minw ye, yala o bɛɛ tɛ faninya le ye wa? Aw ka
cirayakuma minw fɔ, o tɛ mɔgɔlafirikumaw le ye wa? Aw b’a fɔ ko: ‹Matigi Ala ko ten,›
k’a sɔrɔ ne ma foyi fɔ aw ye.
8 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: I n’a fɔ aw ta kumaw ye faninya le ye, i n’a fɔ aw ta
fɛnyetaw fana ye mɔgɔlafirikan le ye, ayiwa, sisan ne bɛna wuri aw kama. Dunuŋatigi
Ala ko ten.
9 «Ne bɛna ne boro lawuri ciraw kama, cira minw bɛ faninya fɔ ko Ala ka fɛn yira olugu
ra, ka mɔgɔw lafiri ni o ta cirayakumaw ye. O ciraw tɛna kɛ ne ta jamana kolatigɛbagaw
ta jɛn ra, o tɔgɔ tɛna sɛbɛ ni Izirayɛli ta mɔgɔw ye, o tɛna sekɔ ka na sigi Izirayɛli mara
ra tuun. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Dunuŋatigi Ala ye.
10 «Can lo, ciraw bɛ ne ta mɔgɔw lafirira le, ka to k’a fɔ o ye ko: ‹Hɛra,› k’a sɔrɔ hɛra
tɛ yi. Ne ta mɔgɔw bɛ kogo lɔ, olugu b’a mun.
11 Ayiwa, a fɔ o kogomunbagaw ye ko kogo bɛna ben. Sanjiba dɔ bɛna na; ne bɛna
sanbɛrɛw lajigi, sanfɔŋɔba dɔ bɛna wuri.
12 Ayiwa, kogo bentɔ flɛ nin ye! Yala mɔgɔw tɛna a fɔ aw ma ko aw ka kogo mun ni
bɔgɔ min ye ko o bɔgɔ ka mun le ŋa wa?
13 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: Ne jusu gbanninba le bɛna sanfɔŋɔba dɔ lawuri; ne
dimininba bɛna sanjiba lana, ne jusu gbanninba bɛna sanbɛrɛ lajigi ni baraka ye ka fɛn
bɛɛ halaki ka ban.
14 Aw ka kogo min mun ni bɔgɔ ye, ne bɛna o kogo ben fɔ k’a la dugu ma, k’a
jusiginanw bɔ kɛnɛ kan; kogow bɛna ben ka aw fana halaki o cɛ ra yi. Ni o kɛra,
aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
15 Ne bɛna ne ta jusugban bɛɛ ben kogo kan, ani minw k’a mun ni bɔgɔ ye. O kɔ, ne
bɛna a fɔ aw ma ko: Kogo tɛ yi tuun, a munbagaw fana tɛ yi tuun!
16 Izirayɛli ta cira minw tun bɛ cirayakumaw fɔra Zeruzalɛmu ta ko ra, ko olugu ka
hɛra le ye Zeruzalɛmu ta ko ra, k’a sɔrɔ hɛra tɛ yi, o ciraw si tɛna kɛ yi tuun. Dunuŋatigi
Ala ko ten.»

Ciramuso faninyafɔbagaw ta kiti

17 «Ele adamaden, i ŋasin i ta jamana musow ma sisan, minw bɛ ciraya kɛra ka kaŋa
ni o yɛrɛ ta jusukun ta miiriyaw ye; ciraya kɛ olugu kama!
18 A fɔ o ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Bɔnɔ bɛna aw musow sɔrɔ, aw minw bɛ sɛbɛdenw
tu ka o sirisiri mɔgɔw bɛɛ borokanw na, ka kunnajalaw lalaga mɔgɔ suguya bɛɛ ye,
janko ka o mɔgɔw sɔrɔ. Aw b’a fɛ ka ne ta jamana mɔgɔw nin le mina, ka aw yɛrɛ nin
ŋanaman to!
19 Aw bɛ ne tɔgɔ cɛn ne ta mɔgɔw cɛ ra, simankisɛ boro ŋa dama dama kosɔn, ani
burukun dama dama. Mɔgɔ minw tun man kan ni fagari ye, aw bɛ olugu faga; minw

tun man kan ka ɲanamanya, aw bɛ olugu ɲanaman to, sabu aw bɛ faninya fɔ ne ta
mɔgɔw ye, olugu fana bɛ o faninyakumaw lamɛn.›
20 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna wuri aw ta sɛbɛdenw kama, aw bɛ minw
kɛ ka mɔgɔ mina i ko kɔnɔw. Ne bɛna o sɛbɛw tigɛtigɛ ka bɔ aw borow ra; aw bɛ mɔgɔ
minw mina i ko kɔnɔw, ne bɛna olugu bɔsi ka bɔ aw boro.
21 Ne bɛna aw ta kunnajalaw fana faranfaran, ka ne ta mɔgɔw bɔsi ka bɔ aw boro; o
tɛna kɛ fɛn minata ye aw ta jan na tuun. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala
ye.
22 Sabu aw bɛ mɔgɔ terennin jusu kasi ni aw ta faninyakumaw ye, k'a sɔrɔ ne tun t'a
fɛ ka kojugu kɛ a ra. Aw bɛ mɔgɔjugu ja gbɛlɛya k'a to a ye timinadiya kojugukɛ ra; o
ra, a tɛ sekɔ ka bɔ a ta sirajugu kan ka ɲanamanya.
23 Ayiwa, aw tɛna faninya fɔ tuun fiyewu, k'a fɔ ko Ala ka fɛn yira aw ra; aw fana
tɛna cirayakuma fɔ tuun fiyewu. Ne bɛna ne ta mɔgɔw bɔsi ka bɔ aw boro. Ni o kɛra,
aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

14

Ala ta mɔgɔw ka kan ka jobato dabla

1 Lon dɔ, Izirayɛli cɛkɔrɔba dɔw nana ne fɛ, ka na sigi ne ɲa kɔrɔ.
2 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, k'a fɔ ko:
3 «Adamaden, nin mɔgɔw ta jow bɛ o jusukun le ra. Fɛn min bɛ kɛ o sentalon sababu
ye ka o bla kojugu ra, o bɛ ɲabɔ o le fɛ. Yala ne bɛ sɔn ko o ye ne ɲininka ko dɔ ra wa?
4 O ra, kuma o fɛ, i y'a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Izirayɛli mara mɔgɔ o mɔgɔ ta jo
bɛ a jusukun na, ani fɛn min bɛ kɛ a sentalon sababu ye ka a bla kojugu ra, ni a bɛ ɲabɔ
o fɛ, ni o tigi nana Ala ta cira fɛ, ne Matigi Ala yɛrɛ le bɛna o tigi jaabi; a bɛ jo caman
minw sɔnna, ne bɛna a jaabi ka kaŋa ni o jow ta ko le ye.
5 Ni o kɛra, ne bɛna Izirayɛli mara mɔgɔw ta miiriya yɛlɛma, ka o kɔsegi ka na ne ma;
sabu o bɛɛ le banna ne ra ka taga jow kɔ.
6 O kosɔn a fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Aw ye aw kɔ don aw ta
jow ra ka kɔsegi ne ma; aw ye aw ɲa ta ka bɔ aw ta batofɛn haramuninw na.
7 «Sabu Izirayɛli mara mɔgɔ min o min, walama lonan min o min siginin bɛ Izirayɛli
mara ra, ni o dɔ ka a yɛrɛ mabɔ ne ra, ni a ta jow bɛ a jusukun le ra, fɛn min bɛ kɛ a
sentalon sababu ye k'a bla kojugu ra, ni a bɛ ɲabɔ o le fɛ, ni o tigi ka na cira fɛ, ko a bɛ
ne ɲininka ko dɔ ra, ayiwa, ne yɛrɛ le bɛna o tigi jaabi, ne le ye Matigi Ala ye.
8 Ne bɛna ne ɲasin o tigi ma k'a kɛrɛ, ka o tigi kɛ tagamasiyɛn ye janko ka tɔw karan.
Mɔgɔw bɛna a ta ko kɛ zana ye ka ɲɔgɔn karan. Ne bɛna a faran ka bɔ ne ta jamana
mɔgɔw cɛ ra. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
9 «Nka ni mɔgɔw ka cira yɛrɛ le nɛgɛ k'a to a ka kuma dɔ fɔ, o tuma i b'a sɔrɔ ko ne
Matigi Ala yɛrɛ le ka o cira lafiri. Ne bɛna ne boro kɔrɔta o cira kama, k'a faran ka bɔ
ne ta jamana Izirayɛli ta mɔgɔw cɛ ra.
10 O mɔgɔw bɛɛ ta terenbariyaw hakɛ bɛ ben o yɛrɛ kan: ɲininkarikɛbaga ta hakɛ ni
cira ta hakɛ bɛɛ ka kan.
11 Ni o kɛra, Izirayɛli mara mɔgɔw tɛna o yɛrɛ lafiri tuun ka mabɔ ne ra, ka o yɛrɛ
lanɔgɔ ni o ta hakɛkow bɛɛ ye. O ra, o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne bɛna kɛ o ta Ala ye.
Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Foyi tɛna Ala ta kiti bari

12 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
13 «Adamaden, ni a kɛra ko jamana dɔ ta mɔgɔw ka ne kan bla, ka jurumun kɛ ka ne
hakɛ ta, ni ne ka ne boro kɔrɔta o jamana kama, ka domuni dɛsɛ o ra, ka kɔngɔ ben o
kan ka adamadenw ni bɛganw halaki,
14 hali ni a kɛra ko nin cɛ saba, minw ye Nuho ni Danɛli ni Ayuba* ye, ko olugu cɛ
saba bɛ sɔrɔ o jamana kɔnɔ, olugu cɛ saba dama le bɛna kisi o ta terenninya kosɔn.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
15 «Walama ni ne ka kongowaraw bla ka taga jamana kɔnɔ, ka mɔgɔw faga, ka jamana
ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye, mɔgɔ si tɛ tɛmɛ yɔrɔ min na tuun waraw kosɔn,
16 hali ni a kɛra ko nin cɛ saba bɛ jamana kɔnɔ, ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye
Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten, ko o cɛ saba tɛna se ka hali o dencɛw, walama
o denmusow kisi; olugu yɛrɛ dama le bɛna kisi, jamana bɛ kɛ yɔrɔ lakolonba ye.
17 «Walama ni ne ka kɛrɛkɛmuru lana jamana kama, ka kɛrɛkɛdenw ci ka taga jamana
yɔrɔ bɛɛ yaala ni kɛrɛkɛmuru ye, ka adamadenw ni bɛganw faga,

* **14:14 14.14** Nuho ni Danɛli ni Ayuba: olugu tun ye Ala ta mɔgɔ terennin dɔw ye.

18 hali ni a kɛra ko nin cɛ saba bɛ jamana kɔnɔ, ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye
Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten, ko o cɛ saba tɛna se ka hali o dencɛw, walama
o denmusow kisi; olugu yɛrɛ dama le bɛna kisi.
19 «Walama ni ne ka banajuguw lana jamana kɔnɔ, ni ne ka ne ta jusugban ben jamana
kan, ka saya caya, ka adamadenw, ani bɛganw faga,
20 hali ni a kɛra ko nin cɛ saba, minw ye Nuho ni Danɛli ni Ayuba ye, ko olugu bɛ
jamana kɔnɔ, ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko
ten, o cɛ saba tɛna se ka hali o dencɛw, walama o denmusow kisi; o yɛrɛ dama le bɛna
kisi o ta terenninya kosɔn.»
21 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: Hali ni ne ka ne ta kojuguba naani bɛɛ ben Zeruzalɛmu
kan, minw ye kɛrɛkɛmuru ni kɔngɔ ni kongowaraw ni banajuguw ye, janko ka
adamadenw, ani bɛganw halaki,
22 o bɛɛ n'a ta, mɔgɔ dɔw bɛna bɔsi; cɛ dɔw, ani muso dɔw bɛna bɔsi. O bɛna olugu
labɔ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ; o bɛna na aw fɛ yan. Ni aw nana olugu tagamacogo ni o
ta kɛwalew ye, o bɛna aw jusu saaro Zeruzalɛmu ta kojugu ko ra, ne ka kojugu min ben
dugu kan, ani ne ka kojugu minw bɛɛ lase a ma.
23 Ni aw nana o mɔgɔw tagamacogo ni o ta kɛwalew ye, o bɛna aw jusu saaro. Ni o
kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne ka ko minw bɛɛ kɛ dugu ra, ko ne ma o kɛ gbansan. Dunuŋatigi
Ala ko ten.»

15

Zeruzalɛmukaw kɛra i ko rɛzɛnsun

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko:
2 «Adamaden, yala rɛzɛnsun ka fisa ni yiri tɔw bɛɛ ye wa? Yala kongoyiriw cɛ ra ale
ta yiri le ka fisa ni yiri tɔw ye wa?
3 Yala mɔgɔ bɛ se k'a yiri kɛ ka fɛn dɔ lalaga wa? Yala a yiriboro dɔ bɛ se ka turu
dugu ma ka fɛnw dulon a ra wa?
4 Ɔn-ɔn, a bɛ don tasuma ra le, tasuma b'a jɛni. Ni tasuma k'a kun fla bɛɛ jɛni, ka na
a cɛmancɛ fana jɛni ka ban, o tuma a bɛ se ka mun le ɲa tuun?
5 Wagati min a kuturu tun lo, a ma se ka foyi ɲa; sisan a jɛninin kɔ ka ban, a bɛna se
ka mun le ɲa mɔgɔ ye?
6 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛ rɛzɛnsun bɔ kongoyiri tɔw cɛ ra k'a to o y'a don
tasuma ra k'a jɛni cogo min na, ne bɛna Zeruzalɛmu dugumɔgɔw fana ta kɛ o cogo le
ra.
7 Ne bɛna ne ɲasin o ma ka o kɛrɛ; o bɔra tasuma le ra, tasuma le fana bɛna o domu.
Ni ne nana ne ɲasin o ma ka o kɛrɛ wagati min na, o wagati ra aw bɛna a lɔn ko ne le
ye Matigi Ala ye.
8 Ne bɛna jamana kɛ yɔrɔ lakolonba ye, sabu o ka ne kan bla. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

16

Ala tun k'a janto Zeruzalɛmu na

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, Zeruzalɛmukaw ta kojugu haramuninw yira o ra!
3 A fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko Zeruzalɛmu ma ko: Ele bɔyɔrɔ ni i woroyɔrɔ ye
Kanaana jamana le ye. I facɛ tun ye Amɔrika ye, i bamuso tun ye Hɛtika ye.
4 I worolon na, mɔgɔ ma sɔrɔ ka i barajuru tigɛ, mɔgɔ ma i ko ni ji ye ka i saninya,
mɔgɔ ma i fari jɔsi ni kɔgɔ ye, mɔgɔ ma fani kɛ ka i melege.
5 Mɔgɔ si ma i flɛ ka makari i ra, ka maɲuman i ra ka hali nin kow dɔ kelenpe kɛ i ye.
O ka i firi kongo kɔnɔ, sabu mɔgɔw tun ɲigira i ra kabini i worolon*.
6 «Ayiwa, ka ne tɛmɛtɔ to i kɔrɔ, ne ka i firinfirintɔ ye i ta jori ra. Ne ko i ma ko: ‹Hali
ni i bɛ jori ra, i bɛna baro! Hali ni i bɛ jori ra, i bɛna baro!›
7 Ne ka i lamɔ; i kɔgɔra i ko kongokɔnɔyiri. I kɔrɔyara ka bonya ka kɛ sunguru
cɛɲumanba ye. I kɔgɔ fara, ka i kɛ muso dafanin ye; nka i fari lakolon tun lo.
8 «O kɔ fɛ, ka ne tɛmɛtɔ to i kɔrɔ tuun, ne ka i flɛ minkɛ, ne k'a ye ko i sera furu ma.
O ra, ne ka ne ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ biri i kan ka i fari datugu. Ne karira i ye ka
jɛŋɲɔgɔnya don ni i ye. Dunuŋatigi Ala ko ten. O ra, i kɛra ne ta ye.†
9 «Ne ka i ko ni ji ye, ka jori bɔ i fari ra, ka i mun ni turu ye.

---

* **16:5 16.5** Ala bɛ Zeruzalɛmu dugu suma ni denɲɛnin le ye, mɔgɔ si ma sɔn k'a janto den min na.

† **16:8 16.8** Ala tun ka Zeruzalɛmu dugu mina ka ɲa, i ko furucɛ bɛ furumuso mina cogo min na.

10 Ne ka derege kansɔgɔninw don i ra, ka gbolosanbara ɲumanman dɔ don i sen na.
Ne ka lɛnfani cɛsirinan dɔ siri i cɛ ra, ka deregeba dawulaman dɔ don i ra.
11 Ne ka masirifɛnw kɛ ka i masiri: ne ka bororanɛgɛ don i boro ra, ka kannakɔnɔn
don i kan na.
12 Ne ka nunnasanin don i nun na, ka tororasanin don i toro ra, ka jalamugu cɛɲuman
dɔ siri i kun na.
13 Ne ka i masiri ni sanin ni warigbɛ ye, ka lɛnfani ni fani dawulamanw, ani fani
ɲumanman sɔgɔninw don i ra. I ta baro tun ye mugu tɛntɛnnin ɲumanman le ye, ani
li, ani turu. O ra, i ɲana kosɛbɛ, ka i kɛ i ko masamuso.
14 I tɔgɔ sera siya tɔw bɛɛ ma, i ta cɛɲa kosɔn; sabu ne tun ka nɔɔrɔ min kɛ ka i masiri
o nɔɔrɔ sababu ra, i ta cɛɲa tun dafanin lo. Dunuŋatigi Ala ko ten.»
15 «Nka i ka i jigi la i ta cɛɲa kan, ka i ta tɔgɔbaya kɛ sababu ye ka i yɛrɛ bla jatɔya
ra‡. I ka i yɛrɛ fiyeere tɛmɛbagaw bɛɛ fɛ; i ka i yɛrɛ di cɛ bɛɛ ma.
16 I ka i yɛrɛ ta fani dɔw sirisiri i ta sɔnnikɛyɔrɔw ra k'a cɛɲa, ka jatɔya kɛ o kan. O
kow ɲɔgɔn tun ma deri ka kɛ, a ɲɔgɔn fana tɛna kɛ tuun.
17 Ne tun ka masirifɛn cɛɲuman minw lalaga ni ne ta sanin ni ne ta warigbɛ ye ka o
di i ma, i ka o le ta ka o kɛ ka cɛw tagamasiyɛn lalaga, ka o kɛ jow ye, ka jatɔya kɛ ni o
jow ye.
18 I ka i ta fani ɲumanman kansɔgɔninw kɛ ka o jow datugu, ka o sɔn ni ne ta turu ni
ne ta wusunan ye.
19 Ne tun ka domunifɛn minw di i ma, mugu tɛntɛnnin ɲumanman, ani turu, ani li,
ka o kɛ i ta baro ye, i ka o di jow ma, ka o kɛ saraka kasadiman ye jow ɲa kɔrɔ. A kɛra
ten le. Dunuŋatigi Ala ko ten.
20 «I tun ka dencɛw, ani denmuso minw woro ne fɛ, i ka olugu ta ka o kɛ sarakaw ye,
ka o di jow ma janko olugu ye o domu. I ta jatɔya belen ma i wasa!
21 I ka ne ta denw kannatigɛ ka o kɛ saraka jɛnitaw* ye, ka jow sɔn.
22 Ka i to i ta ko haramuninw, ani i ta jatɔya ra, ne tun ka min kɛ i ye i denmisɛnman,
i hakiri ma to o ra, wagati min i fari bɛɛ lakolon tun lo, i tun bɛ firinfirinna jori ra.
23 «I ta kɛwalejuguw bɛɛ kosɔn, bɔnɔ bɛna i sɔrɔ, bɔnɔ! Dunuŋatigi Ala ko ten.
24 I ka jobonw lalaga, ka sɔnnikɛyɔrɔw lɔ kɛnɛgbɛw bɛɛ ra.
25 I ka sɔnnikɛyɔrɔw lalaga sirafaranw bɛɛ ra. I tara i ta cɛɲa fɛ ka ko haramuninw
kɛ; i ka i yɛrɛ di tɛmɛbaga bɛɛ ma, ka i ta jatɔya caya.
26 I ka i yɛrɛ di jatɔya ra i sigiɲɔgɔn Misirankaw ma, sabu o cɛw fari cɛ ka ɲi! I ka i
ta jatɔya caya fɔ ka ne jusu gban.
27 O kosɔn ne ka ne boro bɔ i kama. Ne ka dɔ bɔ i ta sɔrɔta ra, ka i kɛ i juguw sago
ye. I ta kɛwalejuguya ka maroya bla hali Filisikaw denmusow§ ra.
28 I ka i yɛrɛ di jatɔya ra Asirikaw ma, sabu hali bi i tun ma wasa. I ka jatɔya kɛ ni
olugu ye, nka o si belen ma i wasa.
29 I ka jatɔya caman kɛ Babilɔnika jagokɛbagaw ta jamana ra, nka olugu si belen ma
i wasa.»

Zeruzalɛmu ta kojuguw dama tɛmɛna

30 «E, ele dɛsɛra dɛ! Dunuŋatigi Ala ko ten. K'a sɔrɔ i ka nin kow bɛɛ kɛ, ka i yɛrɛ kɛ
i ko jatɔmusow bɛɛ ra marobari.
31 Wagati min i tun bɛ i ta jobonw lalaga sirafaranw bɛɛ ra, ka i ta sɔnnikɛyɔrɔw lɔ
kɛnɛgbɛw bɛɛ ra, o wagati ra i tun tɛ i ko jatɔmuso tɔw, sabu i tun tɛ hali wari yɛrɛ jate
fɛn ye.
32 I tun kɛra i ko muso jɛnɛyakɛbaga min bɛ a furucɛ to yi, ka taga jɛn ni cɛ wɛrɛw ye.
33 Jatɔmusow bɛɛ bɛ sara sɔrɔ a ta jatɔya ra, nka ele yɛrɛ le bɛ wari di i ɲamɔgɔcɛw
bɛɛ ma; i bɛ o nɛgɛ ni i borofɛnw ye ka o sama ka na i yɛrɛ kɔrɔ; o bɛ bɔ fan bɛɛ ra ka
na jatɔya kɛ ni i ye.
34 Ele kɔni ma i ta jatɔya kɛ muso tɔw ta kɛcogo ra! Cɛw tun tɛ ele yɔrɔɲini, ele yɛrɛ
le tun bɛ cɛw yɔrɔɲini; cɛw tun tɛ sara di ele ma, nka ele yɛrɛ le tun bɛ cɛw sara. Ele
ni tɔw kɔni ma kɛ kelen ye fiyewu!
35 «Ayiwa, ele jatɔmuso, Matigi Ala ta kuma lamɛn sa!
36 Dunuŋatigi Ala ko: Ele ka i yɛrɛ labɛn k'a bla, ka i yɛrɛ waraga pewu, janko ka
jatɔya kɛ ni i ɲamɔgɔcɛw ye, ani i ta batofɛn haramuninw bɛɛ; i ka i denw faga ka o
jori kɛ ka o batofɛnw sɔn.

‡ **16:15 16.15** Zeruzalɛmu ni Ala ta jɛŋŋɔgɔnya ko tun kɛra i ko furucɛ ni furumuso. O kosɔn o tagara batofɛn wɛrɛw kɔ minkɛ, Ala bɛ o suma ni jatɔya ye. § **16:27 16.27** Filisikaw denmusow, o kɔrɔ ye Filisikaw ta duguw.

37 O ra, ne bɛna i ɲamɔgɔcɛw bɛɛ lajɛn, i ko diyara minw bɛɛ ye, i ka minw bɛɛ kanu,
ani i ka minw bɛɛ kɔninya. Ne bɛna o lajɛn ka bɔ yɔrɔ bɛɛ ka na i kama, ka na i fari
lakolon bɔ kɛnɛ kan o ɲa kɔrɔ, janko o ye i musoyɔrɔw bɛɛ ye.
38 Ne bɛna i ta kiti tigɛ i ko muso jɛnɛyakɛbagaw, ani muso mɔgɔfagabagaw ta kiti bɛ
tigɛ cogo min na. Ne bɛna ele faga le ka ne yɛrɛ dimibɔ, ne ta jusugban kosɔn; sabu i
ma ne ta kanuya jate.
39 Ne bɛna i don i ɲamɔgɔcɛw boro. O bɛna i ta jobon ci, ka i ta sɔnnikɛyɔrɔw waraga.
O bɛna i ta faniw bɛɛ bɔ i ra, ka i ta masirifɛn nɔɔrɔmanw bɔ i ra ka i fari lakolon to.
40 O bɛna jamaba dɔ lawuri ka na i kama; olugu bɛna i bon ni kabakuruw ye, ka i
sɔgɔsɔgɔ ni o ta kɛrɛkɛmuruw ye.
41 O bɛna tasuma don i ta bonw na ka o jɛni, ka i ta kojuguw hakɛ bɔ i ra muso
camanba ɲa na. Ne bɛna i ta jatɔya lalɔ, i tɛna sara di kanbelen si ma tuun jatɔya kama.
42 Ne bɛna ne ta jusugban se fɔ a dan ma. Ni o kɛra, ne ta kanuya ta kɛrɛ bɛ sɔrɔ ka
ban; ne jusu bɛna suma, ka ne ta dimi mala.
43 Ne ka min kɛ i ye i denmisɛnman, i hakiri ma to o ra minkɛ, ani i ka ne jusu wuri
ni i ta kɛtaw bɛɛ ye minkɛ, o kosɔn ne fana bɛna i ta jatɔyajuguw kunko ben i kunna;
Dunuɲatigi Ala ko ten. Yala i ma kɛwalejuguw kɛ ka o fara i ta kojugu haramunin tɔw
bɛɛ kan wa?»

Zeruzalɛmu ta kɛwalew juguyara ni dugu tɔw ta ye

44 «A flɛ, zanalabagaw bɛɛ bɛna nin zana fɔ ele ma, ko: ‹Denmuso b’a bamuso jogo le
ta!›
45 Ele kɔni kɛra i bamuso woroden yɛrɛ le ye; sabu i bamuso fana banna a cɛ ni a ta
denw na nin cogo le ra. Ele kɛra i balemamuso tɔw balema yɛrɛ dɔ le ye; sabu olugu
fana banna o cɛw ni o denw na nin cogo le ra. Aw bamuso tun ye Hɛtika ye, aw facɛ
tun ye Amɔrika ye.
46 I kɔrɔmuso ye Samari le ye; ale ni a denmusow siginin bɛ i ta dugu sahiliyanfan
na. I dɔgɔmuso min siginin bɛ i ta dugu woroduguyanfan na ni a denmusow ye, o ye
Sodɔmu ye*.
47 Ele ma olugu ta sira ɲɔgɔn tagama dɔrɔn ka dan o ma, walama ka o ta ko
haramuninw ɲɔgɔn kɛ dɔrɔn ka dan o ma dɛ, nka ele ta kɛwalew bɛɛ le juguyara ka
tɛmɛ olugu ta kan.
48 Ne bɛ kari, ko sigiya t’a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuɲatigi Ala ko ten: I
dɔgɔmuso Sodɔmu ni a denmusow ma ele ni i denmusow ta ɲɔgɔn kɛ ka ye.
49 «Ayiwa, i dɔgɔmuso Sodɔmu ta kojugu ye nin ye: Yɛrɛbonya le tun donna ale ni a
denmusow ra; sabu o tun ka domuni sɔrɔ ka fa fɔ k’a dama tɛmɛ, ka sigi laganfiya ni
ɲasuma ra. O ma dɛsɛbagatɔw, ani fagantanw dɛmɛ.
50 O yadara fɔ ka ko haramuninw kɛ ne ɲa kɔrɔ; o kosɔn ne ka o halaki ka bɔ yi, i n’a
fɔ i yɛrɛ k’a ye cogo min na.
51 Samari ma hali ele ta jurumun ɲɔgɔn tarancɛ kɛ. Ele ta ko haramuninw cayara
ka tɛmɛ ale ta kan. Ele ka ko haramunin minw bɛɛ kɛ, o k’a to i balemamusow belen
terenna ka tɛmɛ i kan.
52 Ele kɔni, ele fana bɛna dɔgɔyari sɔnmina, sabu i ka jo di i balemamusow ma. I ka
jurumun kɛ ka ko haramuninw kɛ ka tɛmɛ olugu kan minkɛ, o kosɔn olugu terennin lo
tuun ka tɛmɛ ele kan. Maroya bɛna ele fana mina, k’a to i ye dɔgɔyari sɔnmina, sabu i
k’a yira ko i balemamusow belen terennin lo ka tɛmɛ i kan.»

Ala bɛna Sodɔmu ni Samari lawuri kokura

53 «Ayiwa, o bɛɛ n’a ta, ne bɛna hɛra lasekɔ Sodɔmu ni a denmusow ma tuun, ka hɛra
lasekɔ Samari ni a denmusow ma tuun, ka hɛra lasekɔ ele fana ma ni olugu ye.
54 Ni o kɛra, i bɛna dɔgɔyari sɔnmina fɔ ka i kun suuru i ta kɛwalew bɛɛ kosɔn, i ka
kɛwale minw kɛ. O bɛna kɛ sababu ye ka tɔw jusu saaro, sabu o bɛna a ye ko olugu ma
ele ta ɲɔgɔn kɛ.
55 I balemamusow Sodɔmu ni a denmusow bɛna sekɔ ka kɛ o sigicogokɔrɔ ra, Samari
ni a denmusow bɛna sekɔ ka kɛ o sigicogokɔrɔ ra, ele ni i denmusow bɛna sekɔ ka kɛ
aw sigicogokɔrɔ ra.
56 Yala i da tun tɛ to ka i balemamuso Sodɔmu tɔgɔjugu fɔ i ta yɛrɛbonya wagati ra
wa?

---

* **16:46 16.46** Samari ni Zeruzalɛmu ni Sodɔmu, o duguw ta kɛwalew tun ka jugu. O denmusow, o kɔrɔ ye o kɛrɛfɛduguw.

57 O wagati ra i ta juguya tun ma bɔ kɛnɛ kan fɔlɔ. Nka sisan, Aramu mara ta duguw,
ani o kɛrɛfɛduguw bɛɛ bɛ ele le mafiyɛnyara; Filisikaw ta duguw fana bɛ i dɔgɔyara fan
bɛɛ ra.
58 I ta jatɔyajugu ni i ta kojugu haramuninw doni le bɛ i kunna sisan; Matigi Ala ko
ten.»

Matigi Ala ta jɛŋɲɔgɔnya wuribari

59 «Dunuŋatigi Ala ko: I ka min kɛ, ne fana bɛna o ɲɔgɔn le kɛ i ra. I ka ne ni i ta
jɛŋɲɔgɔnya* cɛn, sabu i karira ka kuma min fɔ, i ma o jate tuun.
60 Nka ne kɔni bɛna ne hakiri to ne ta jɛŋɲɔgɔnya ra, ne tun ka jɛŋɲɔgɔnya min don
ni i ye kabini i denmisɛnman. Ne bɛna o kɛ jɛŋɲɔgɔnya wuribari le ye.
61 Ni o kɛra, ni i kɔrɔmusow, ani i dɔgɔmusow nana i fɛ, i hakiri bɛna jigi i ta kɛwalew
ra ka maroya. Ne bɛna olugu di i ma ka o kɛ i n'a fɔ i denmusow; nka o tɛna kɛ ne ni
ele ta jɛŋɲɔgɔnya kosɔn.
62 Ne bɛna ne ta jɛŋɲɔgɔnya don ni i ye tuun; ni o kɛra, i bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi
Ala ye.
63 I hakiri bɛna jigi i ta kɛwale tɛmɛninw na, ka maroya; o ra ni ne nana i ta kojuguw
bɛɛ kafari wagati min na, maroya kosɔn i tɛna sɔn ka i da yɛlɛ tuun ka kuma. Dunuŋatigi
Ala ko ten.»

17

Bɔn fla ni rɛzɛnsun ta talen

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
2 «Adamadɛn, kuma kɔrɔman dɔ fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye; talen dɔ fɔ o ye!
3 A fɔ o ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Bɔn* belebeleba, min kamanw ka janjan, a
kamansiw ka janjan, a siw ɲɛgɛnɲɛgɛnnin lo, lon dɔ ale le tagara fɔ Liban kuruw kunna,
ka taga sɛdiriyiri sanfɛboro kari.
4 Yiriboro min yɔrɔ ka jan ni yiriboro tɔw bɛɛ ye, a ka o kari ka taga ni a ye
jagokɛjamana dɔ ra, ka taga a bla jagokɛdugu dɔ ra†.
5 « ‹O kɔ, a ka Izirayɛli jamana yɛrɛ ta yiriden‡ dɔ ta ka o dan. A k'a dan jiba dɔ kɛrɛ
fɛ, i ko sɔlisun min bɛ wuri jida ra.
6 O yiri nana wuri ka kɛ rɛzɛnsuŋnuman ye, ka woyo ka ɲa. A yiriborow janyara ka
taga bɔn fan fɛ, a lilinw tun bɛ bɔn jukɔrɔ. A kɛra rɛzɛnsun ye, ka yiriborobaw, ani
yiriboromisɛnw bɔ.
7 « ‹Nka bɔn§ dɔ wɛrɛ nana; ale fana tun ka bon. A kamanw tun ka janjan, a kamansiw
tun ka ca. O ra, rɛzɛnsun k'a lilinw sin ale fan na, k'a yiriborow bɔ ka taga ale fan na.
Rɛzɛnsun tun b'a miiri ko ale bɛna ji caman sɔrɔ o yɔrɔ ra ka tɛmɛ a ta yɔrɔ fɔlɔ kan.
8 K'a sɔrɔ o tun ka rɛzɛnsun turu dugukolodiman le ra, jiba dɔ kɔrɔ, janko a ye
yiriborow bɔ, ka den, ka kɛ rɛzɛnsun cɛŋumanba ye.›
9 «Ayiwa, a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Yala o rɛzɛnsun bɛna a yɛrɛ
sɔrɔ wa? Yala bɔn fɔlɔ tɛna a lilinw bɛɛ bɔn, k'a denw bɛɛ cɛn, k'a to a ye ja fɔ k'a
flaburukuraw bɛɛ jaja wa? A bɛna rɛzɛnsun sama k'a bɔn ni a lilinw ye, hali a tɛna a
kɛ ni barakaba ye, walama ka jamaba lajɛn a kama.
10 Ayiwa, rɛzɛnsun kɔni turura, nka yala a bɛna a yɛrɛ sɔrɔ wa? Ni terebɔyanfan ta
fɔɲɔ gbanninman nana a fiyɛ, yala a tɛna ja pewu wa? A bɛna ja a turuyɔrɔ yɛrɛ ra yi.»

Ezekiyɛli ka talen kɔrɔ fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye

11 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
12 «A fɔ nin mɔgɔ murutininw ye ko: ‹Aw ma nin kow kɔrɔ lɔn wa?› A fɔ o ye ko:
‹Babilɔni* masacɛ tagara Zeruzalɛmu, ka taga Zuda masacɛ ni a ta jamana ɲamɔgɔw
mina ka taga ni o ye Babilɔni.
13 O kɔ, a ka Zuda masacɛ ta somɔgɔ dɔ ta, ka jɛŋɲɔgɔnya don ni o ye, ka o sigi
kuntigiya ra, k'a fɔ a ye ko a ye kari ko a bɛna kɛ kankelentigi ye. O y'a sɔrɔ a tagara
ni jamana ɲamɔgɔw bɛɛ ye Babilɔni,
14 janko jamana baraka dɔgɔyanin ye to, jamana kana se ka wuri tuun, mɔgɔw ye to
ale dɔrɔn ta jɛŋɲɔgɔnya ra.

---

* **17:3 17.3** Bɔn ye kɔnɔ belebele barakaman le ye. Masacɛ Nebukadinɛsari tagamasiyɛn lo; ale le nana Zeruzalɛmu kɛrɛ, ka dugu mina (Ezekiyɛli 17.12). † **17:4 17.4** Nin kumaw bɛ Zuda masacɛ Yehoyakini ni a ta jamana ɲamɔgɔw minako le fɔ (Ezekiyɛli 17.12). ‡ **17:5 17.5** Izirayɛli jamana ta yiriden, o ye Sedesiyasi ye; Nebukadinɛsari tun ka ale le sigi Zuda mara kunna (Masacɛw flanan 24.17). § **17:7 17.7** O bɔn flanan ye Farawona ye; Sedesiyasi tun b'a fɛ ka jɛŋɲɔgɔnya don ni ale ye (Ezekiyɛli 17.15).

15 Nka o kuntigi nana muruti Nebukadinɛsari ma. A ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Misiran,
ko Misiran masacɛ ye so caman ni kɛrɛkɛden caman di ale ma. Ayiwa, yala a bɛna se
sɔrɔ wa? Kuntigi min ka o ko ɲɔgɔn kɛ, yala o bɛna bɔsi wa? Yala a bɛna bɔsi k'a sɔrɔ
a ka jɛnɲɔgɔnya cɛn wa?
16 « ‹Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten, masacɛ
min tun ka o kuntigi sigi kuntigiya ra, o kuntigi bɛna taga sa o masacɛ ta jamana le ra,
Babilɔni dugu kɔnɔ; sabu a ka jɛnɲɔgɔnya cɛn, a tun karira a ye ka kuma min fɔ, a ma
o jate.
17 Hali ni Misiran masacɛ Farawona nana ni kɛrɛkɛjamaba le ye, ani kɛrɛkɛden
camanba, o tɛna se ka foyi ɲa nin kuntigi ye kɛrɛ wagati ra; sabu Babilɔnikaw bɛna
tintinw lɔ, ka yɛlɛnyɔrɔw lalaga, ka dugu lamini, ka don dugu kɔnɔ ka mɔgɔ camanba
halaki.
18 Kuntigi ka jɛnɲɔgɔnya cɛn, sabu a tun karira ka kuma min fɔ, a ma o jate tuun. Ale
ni Nebukadinɛsari tun kumana ka bɛn, fɔ ka o boro don ɲɔgɔn boro, nka o kɔ fɛ ale ka
nin ko kɛ; o kosɔn a tɛna bɔsi!›
19 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛ kari, ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye,
ko a tun karira ne ɲa kɔrɔ ka kuma min fɔ, a ma o le jate; a ka ne ta jɛnɲɔgɔnya le cɛn.
Ne fana bɛna o ko kunko ben a kan.
20 Ne bɛna ne ta jɔ firi a kan, k'a mina ne ta jan na, k'a lataga Babilɔni, ka taga kiti
ben a kan o yɔrɔ ra, sabu a ka ne kan bla ka terenbariyakow kɛ ne ra.
21 O bɛna a ta kɛrɛkɛden boribagatɔw bɛɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye; a tɔ minw bɛna to,
olugu bɛna janjan ka taga fan bɛɛ ra. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, ko ne
le kumana.»

Ala ka masacɛkura layiri ta a ta mɔgɔw ye

22 «Dunuŋatigi Ala ko: Ne yɛrɛ bɛna yiriboromisɛn dɔ kari sɛdirisunjan san fɛ, ka o
turu. Ne bɛna a yiriboro nuguninkura* dɔ le tigɛ yiriboro tɔw bɛɛ san fɛ; ne yɛrɛ bɛna
o turu kuru jamijanba† dɔ kunna.
23 Ne bɛna a turu Izirayɛli kuruw bɛɛ ra jamijan le kunna. A bɛna wuri ka yiriborow
bɔ, ka den, ka kɛ sɛdiriyiri cɛŋumanba ye. Kɔnɔ suguyaw bɛɛ bɛna sigi a jukɔrɔ; kɔnɔ
suguyaw bɛɛ bɛna sigi a yiriborow suma ra.
24 Ni o kɛra, kongoyiriw bɛɛ bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, ko ne le bɛ yiriba
dɔgɔya, ka yiri fitini bonya; ko ne le bɛ yirikɛnɛ ja, ka yirijalan nugu. Ne Matigi Ala, ne
le kumana; ne fana bɛna a kɛ ten le.»

18

Facɛ ta hakɛ tɛ ben a denw kan

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Mun le k'a to aw bɛ to ka nin zana fɔ Izirayɛli jamana ta ko ra, ko:
‹Faw ka rɛzɛngberen min domu,
o ka denw ɲinw kumu.›
3 «Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten, ko aw
tɛna o zana fɔ tuun Izirayɛli jamana kɔnɔ.
4 A flɛ, adamaden bɛɛ ta nin ye ne ta le ye; den ta nin o, a facɛ ta nin o, o bɛɛ ye ne ta
le ye. Mɔgɔ min ka jurumun kɛ, o tigi le ka kan ka faga.
5 «Ayiwa, mɔgɔ min terennin lo, o cogo flɛ nin ye: A bɛ can ni terenninya sira tagama,
6 a tɛ saraka domu ni josɔnbagaw ye kuruw kunna, a tɛ ɲabɔ Izirayɛli ta mɔgɔw ta
jow fɛ, a tɛ a mɔgɔɲɔgɔn ta muso lebu, a tɛ jɛn ni a muso ye k'a sɔrɔ a ma saninya ka
bɔ a ta landa ra.
7 A tɛ mɔgɔ tɔɲɔ; jurunantigiw tun ka o borofɛn minw di a ma ka o ta juru tɔnɔmasigi,
a bɛ o fɛnw kɔsegi olugu ma; a tɛ sonyari kɛ, a bɛ domuni di kɔngɔtɔw ma, fani tɛ minw
fɛ, a bɛ olugu fiyɛrɛbɔ.
8 A tɛ juru don mɔgɔ ra ka tɔnɔ ɲini a ra, a tɛ dɔ fara a ta fiyeerefɛnw sɔngɔ yɛrɛ kan.
A tɛ sɔn k'a boro don terenbariyakow ra. A bɛ kiti tigɛ can kan mɔgɔ ni a mɔgɔɲɔgɔn
cɛ.
9 A bɛ ne ta cifɔninw kɛ, ka ne ta kolatigɛninw sira tagama ka kaŋa ni can ye. Ayiwa,
o tigi kɔni terennin lo; a bɛ kisi, sigiya tɛ o ra. Dunuŋatigi Ala ko ten.
10 «Nka ni o tigi nana dencɛ dɔ sɔrɔ, ni o den ka kɛ benkannikɛbaga ye, ani
mɔgɔfagabaga, walama ni a kɛra nin kojuguw ɲɔgɔn dɔ kɛbaga ye,

---

* **17:22 17.22** O yiriboro nugunin ye Izirayɛli masacɛkura tagamasiyɛn ye (Ezekiyɛli 34.23; Samawilu flanan 7.12-16).

† **17:22 17.22** Kuru jamijanba: O ye Zeruzalɛmu dugu ye.

11 k’a sɔrɔ a facɛ ma o kojuguw ɲɔgɔn si kɛ: a bɛ saraka domu ni josɔnbagaw ye
kuruw kunna, a bɛ a mɔgɔɲɔgɔn ta musɔ lebu, a bɛ ɲanibagatɔw ani fagantanw tɔŋɔ,
a bɛ sonyari kɛ;
12 jurunantigiw tun ka o bɔrofɛn minw di a ma ka o ta juru tɔnɔmasigi, a tɛ o fɛnw
kɔsegi olugu ma, a bɛ ɲabɔ jow fɛ, ka ko haramuninw kɛ;
13 a bɛ juru don mɔgɔw ra ka tɔnɔ ɲini a ra, a bɛ dɔ fara a ta fiyeerefɛnw sɔngɔ yɛrɛ
kan. Yala o den ɲɔgɔn bɛ se ka kisi wa? A tɛ kisi le fiyewu! A ka nin ko haramuninw
bɛɛ kɛ minkɛ, sigiya t’a ra, a bɛ faga; a fagari kunko bɛ ben a yɛrɛ le kan.
14 «Ayiwa, nka ni a kɛra ko o dencɛ fana nana dencɛ wɛrɛ sɔrɔ, ale facɛ ka jurumun
minw bɛɛ kɛ, a ka o ye; a ka o ye, nka a ma o ɲɔgɔn kɛ:
15 A ma sɔn ka sarakaw domu ni josɔnbagaw ye kuruw kunna, a ma ɲabɔ Izirayɛli
mara mɔgɔw ta jow fɛ. A ma a mɔgɔɲɔgɔn ta musɔ lebu.
16 A ma mɔgɔ si tɔŋɔ, a ma fɛn mina mɔgɔ fɛ k’a ta juru tɔnɔmasigi, a ma sonyari kɛ,
a ka domuni di kɔngɔtɔw ma, fani tɛ minw fɛ, a ka olugu fiyɛrɛbɔ.
17 A ma sɔn k’a bɔrɔ don terenbariyakow ra, a ma juru don mɔgɔ ra ka tɔnɔ ɲini a ra,
a ma dɔ fara a ta fiyeerefɛnw sɔngɔ kan; nka a ka ne ta kolatigɛninw sira tagama, ka
ne ta cifɔninw kɛ. Ayiwa, o den tɛna faga a facɛ ta terenbariya kosɔn; a bɛ kisi, sigiya
tɛ o ra.
18 A facɛ le ka mɔgɔw tɔŋɔ, k’a mɔgɔɲɔgɔnw bɔrofɛnw sonya; ale le ka ko bɛnbariw
kɛ a ta jamana mɔgɔw ra. Ale le ka kan ka faga a ta terenbariya kosɔn.
19 «Ayiwa, aw b’a fɔ ko: ‹Mun kosɔn facɛ ta terenbariya hakɛ tɛ ben den kan?› O tɛ
kɛ, sabu den ka can ni terenninya sira le tagama; a ka ne ta cifɔninw bɛɛ kɛ, k’a sira
tagama, o kosɔn a bɛ kisi, sigiya tɛ o ra.
20 Mɔgɔ min ka jurumun kɛ, o le ka kan ka faga. Facɛ ta terenbariya hakɛ tɛ ben a den
kan, den fana ta terenbariya hakɛ tɛ ben a facɛ kan. Mɔgɔ terennin bɛ a ta terenninya
sara sɔrɔ, mɔgɔjugu fana bɛ a ta juguya sara sɔrɔ.»

Mɔgɔjugu ni mɔgɔ terennin saracogo

21 «Mɔgɔjugu ka jurumun o jurumun kɛ, ni a k’a kɔ don o bɛɛ ra, ni a ka ne ta cifɔninw
bɛɛ kɛ, ka terenninya sira ta, a bɛ kisi, sigiya tɛ o ra; a tɛ faga a ta jurumun kosɔn.
22 A tun ka kojugu minw bɛɛ kɛ, o si tɛ jate a kun tuun. A ka terenninya sira min
tagama, a bɛ kisi o sababu ra.
23 «Yala aw b’a miiri ko mɔgɔjugu ye faga, ko o ka di ne ye wa? Dunuŋatigi Ala ko
ten. Ne b’a fɛ ko a ye a ta sirajugu le bla, ka kisi.
24 «Ni mɔgɔ terennin k’a ta terenninya dabla, ka to ka terenbariyakow kɛ, mɔgɔjuguw
bɛ ko haramunin minw kɛ, ni a ka o ladegi, yala a bɛna kisi wa? A tun ka ko terennin
min o min kɛ, ne tɛ o si jate tuun; a ka ne kan bla, ka jurumun minw kɛ, o sababu ra a
bɛ faga.
25 «Aw b’a fɔ ko: ‹Matigi ta siraw bɛnnin tɛ.› Aw ye ne lamɛn, aw Izirayɛli ta mɔgɔw!
Yala ne ta siraw le bɛnnin tɛ wa? Aw t’a fɔ ko aw yɛrɛ ta siraw le bɛnnin tɛ wa?
26 Ni mɔgɔ terennin k’a ta terenninya dabla, ka to ka terenbariyakow kɛ, ni a fagara
o kosɔn, a ka ko terenbari minw kɛ, o le kɛra a fagasababu ye.
27 Nka mɔgɔjugu tun bɛ kojugu minw kɛ, ni ale ka o dabla, ka can ni terenninya sira
tagama, o tuma a nin bɛ kisi.
28 Ni a k’a ɲa yɛlɛ k’a ta kojugu kɛninw bɛɛ flɛ, ka o dabla, a bɛ kisi, sigiya tɛ o ra; a
tɛna faga a ta jurumun kosɔn.
29 «Nka Izirayɛli mara mɔgɔw b’a fɔ ko: ‹Matigi ta siraw bɛnnin tɛ.› Yala ne ta siraw
le bɛnnin tɛ wa, Izirayɛli mara mɔgɔw? Aw t’a fɔ ko aw yɛrɛ ta siraw le bɛnnin tɛ wa?
30 «O kosɔn ne bɛna aw ta kiti tigɛ ka kaŋa ni aw ta kɛwalejuguw ye, aw Izirayɛli ta
mɔgɔw; Dunuŋatigi Ala ko ten. Aw ye nimisa ka aw kɔ dɔn aw ta hakɛkow bɛɛ ra, janko
aw ta terenbariya kana kɛ aw ben sababu ye.
31 Aw ka jurumun o jurumun kɛ, aw ye aw yɛrɛ mabɔ o bɛɛ ra. Aw ye jusukunkura
ni hakirikura sɔrɔ. Mun kosɔn aw bɛna fagari lase aw yɛrɛ ma, aw Izirayɛli ta mɔgɔw?
32 Sabu mɔgɔ ye faga o man di ne yɛrɛ ye; Dunuŋatigi Ala ko ten. O ra, aw ye kojugu
dabla, janko aw ye kisi.»

19

Jaramuso ni a denw ta sangadɔnkiri

1 Matigi Ala k’a fɔ ne ye ko ne ye sangadɔnkiri* dɔ la Izirayɛli ɲamɔgɔw ta ko ra,
2 k’a fɔ ko:

* **19:1 19.1** Nin kow bɛ Izirayɛli jamana ni a ta masacɛw ta kɛwalew le yira.

E, ele bamuso tun ye jaramusoba le ye dɛ,
jara tɔw cɛ ra!
A tun bɛ la jarakanbelenw cɛ ra,
a tun b’a denw lamɔ.
3 A k’a ta den kelen koro,
ka o kɛ jarakanbelen ye.
Ale ka sogomina degi,
a bɛ mɔgɔw fana mina.
4 Siya dɔw nana a ko mɛn.
Olugu ka dinga sogi a ɲa, k’a laben o kɔnɔ;
o k’a mina ka nunnanɛgɛ don a nun na
ka taga ni a ye Misiran jamana ra[†].

5 Jaramuso k’a ye ko ale k’a dencɛ makɔnɔ ka dɛsɛ minkɛ,
ko ale jigi tigɛra fana,
a k’a ta jaraden dɔ wɛrɛ ta
ka o fana koro ka o kɛ jarakanbelen[‡] ye.
6 Ale ka kɛ yaala ye ni jara tɔw ye,
a fana kɛra jarakanbelen ye;
a ka sogomina degi,
a bɛ mɔgɔw fana mina.
7 A ka o ta bon barakamanw cɛn,
ka o ta duguw halaki.
A kasikan mankan kosɔn,
jamana ni a mɔgɔw bɛɛ ja bɛ tigɛ.
8 Nka siya tɔw ka ɲɔgɔn lajɛn a kama;
o bɔra kɛrɛfɛjamanaw ra ka na a kama.
O ka o ta jɔ firi a kan;
a benna o ta dinga kɔnɔ.
9 O ka nunnanɛgɛ don a nun na k’a bla kɛsu dɔ kɔnɔ;
o tagara ni a ye Babilɔni masacɛ fɛ.
O tagara a datugu bon barakaman dɔ kɔnɔ,
janko mɔgɔ si kana a kan mɛn tuun Izirayɛli kuru kunna.

Rɛzɛnforo ta sangadɔnkiri

10 I bamuso tun bɛ i ko rɛzɛnsun min turura jida ra.
Den caman ni flaburu caman tun b’a ra, sabu ji caman tun b’a kɔrɔ.
11 Yiriboro barakamanw tun b’a ra;
a yiriw kɛra masacɛberew ye.
A janyara ka kɛ yiri tɔw bɛɛ san fɛ.
Mɔgɔ tun bɛ to fɔ yɔrɔjan k’a ye, a janya kosɔn,
ani a ta yiriboro camanba kosɔn.
12 Nka o nana a tufa k’a bɔn ni jusugban ye,
k’a firi dugu ma.
Terebɔyanfan ta fɔɲɔ gbanninman k’a denw jaja;
o benbenna.
A yiriboro barakamanw jajara,
tasuma ka o bɛɛ jɛni.
13 Sisan o ka o rɛzɛnsun turu kongokolon le kɔnɔ,
dugukolojalan jintan dɔ ra.
14 Tasuma dɔ bɔra a yiriborobaw ra
k’a yiriboromisɛnw ni a denw jɛni.
Yiriboro barakaman t’a ra tuun,
masacɛbere tɛ sɔrɔ a ra tuun.

Nin dɔnkiri ye sangadɔnkiri le ye; a bɛ la i ko sangadɔnkiri.

[†] **19:4 19.4** O jarakanbelen ye masacɛ Yohahazi tagamasiyɛn ye, Farawona ka min mina; nin kow kɛra masacɛ Yohahazi ra (Masacɛw flanan 19.28; 23.31-34). [‡] **19:5 19.5** O jara flanan bɛ se ka kɛ Yehoyakini, walama Sedesiyasi tagamasiyɛn ye (Masacɛw flanan 24.15; 25.7).

20

Ala ka koɲuman kɛ Izirayɛlimɔgɔw ye

1 San wolonflanan, karo loorunan, tere tan, Izirayɛli cɛkɔrɔba dɔw nana ko o bɛna
Matigi Ala ɲininka; o nana sigi ne ɲa kɔrɔ.
2 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma; a ko:
3 «Adamaden, kuma Izirayɛli cɛkɔrɔbaw fɛ; a fɔ o ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Aw nana
ne ɲininka le kɛ! Ayiwa, ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, ko ne tɛna
sɔn aw ye ne ɲininka; Dunuŋatigi Ala ko ten.›
4 «Adamaden, i tɛ o jaraki wa? I tɛ o jaraki wa? O bɛmaw ka ko haramunin minw kɛ,
o fɔ o ye!
5 A fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Lon min na ne ka Izirayɛli ɲanawoloma, ne tun ka
ne boro kɔrɔta ka kari Yakuba ta durujaw ye. Ne ka ne yɛrɛ yira o ra Misiran jamana
ra; ne karira o ye k'a fɔ ko: Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
6 O lon na, ne ka ne boro kɔrɔta ka kari o ye, ko ne bɛna o labɔ Misiran jamana ra, ka
taga ni o ye jamana dɔ ra, ne yɛrɛ ka jamana min ɲini o ye, nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana
min na*, jamana bɛɛ ra cɛɲuman.
7 Ne k'a fɔ o ye ko: ‹Aw bɛ ɲabɔ batofɛn haramunin minw fɛ, aw ye o bɛɛ to yi; aw
kana aw yɛrɛ lanɔgɔ ni Misiran jamana ta jow ye tuun. Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta
Ala.›
8 «Nka o murutira ne ma, o ma sɔn ka ne lamɛn. O tun bɛ ɲabɔra batofɛn haramunin
minw fɛ, o si ma sɔn ka o to yi, o ma sɔn ka ban Misiran jamana ta jow ra. O kosɔn ne
tun k'a miiri ko ne bɛna ne ta jusugban ben o kan, ka ne ta dimi ben o kan ka se fɔ a
dan ma, ka o to Misiran jamana ra yi.
9 Nka ne ma sɔn ka o kɛ ne yɛrɛ tɔgɔ kosɔn, janko o tun siginin bɛ siya minw cɛ ra, ne
tun ka ne yɛrɛ yira o ra ka o labɔ Misiran jamana ra o siya minw ɲa na, ne tɔgɔ kana
na cɛn o siyaw ɲa kɔrɔ.
10 O ra, ne ka o labɔ Misiran jamana ra, ka taga ni o ye kongokolon kɔnɔ.
11 Ne ka ne ta cifɔninw yira o ra, ka ne ta kolatigɛninw fɔ o ye; adamaden bɛ o sira le
tagama, ka kisi o sababu ra.
12 Ne ka ne ta Nɛnɛkirilon* sariya fana yira o ra, ka o kɛ tagamasiyɛn ye ne ni o cɛ,
janko o y'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, min bɛ o saninya.
13 «Nka Izirayɛli ta mɔgɔw murutira ne ma kongokolon kɔnɔ. O ma ne ta cifɔninw
sira tagama, o banna ne ta kolatigɛninw ma, k'a sɔrɔ adamaden bɛ o sira le tagama ka
kisi o sababu ra. O ka ne ta Nɛnɛkirilonw kɛ lon gbansanw ye. O kosɔn ne tun k'a miiri
ko ne bɛna ne ta jusugban ben o kan kongokolon kɔnɔ, ka o halaki ka ban.
14 Nka ne ma sɔn ka o kɛ ne yɛrɛ tɔgɔ kosɔn, janko ne ka o labɔ siya minw ɲa na, ne
tɔgɔ kana cɛn o siyaw ɲa kɔrɔ.
15 Nka ne yɛrɛ le ka ne boro kɔrɔta ka kari o ye kongokolon kɔnɔ, ko ne tun ka jamana
min di o ma, ko ne tɛna taga ni o ye o jamana ra tuun, nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min
na, jamana bɛɛ ra cɛɲuman.
16 Ne ka o kɛ, sabu o tun ma ne ta kolatigɛninw jate, o tun tɛ ne ta cifɔninw sira
tagamana, o tun bɛ ne ta Nɛnɛkirilonw kɛ lon gbansanw ye, sabu o jusu tun bɛ o ta jow
le kan.
17 Nka o bɛɛ n'a ta, ne ka o flɛ ka makari o ra; ne ma sɔn ka o halaki ka o ban
kongokolon kɔnɔ.
18 «Ne k'a fɔ o ta denw ye kongokolon kɔnɔ ko: Aw kana tugu aw bɛmaw ta cifɔninw
kɔ, aw kana o ta kolatigɛninw sira tagama, aw kana aw yɛrɛ lanɔgɔ ni o ta jow ye.
19 Ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala. Aw ye tugu ne ta cifɔninw le kɔ, aw ye ne ta
kolatigɛninw sira le tagama, k'a kɛ.
20 Aw ye ne ta Nɛnɛkirilonw kɛ lon saninmanw ye; o bɛna kɛ tagamasiyɛn ye ne ni
aw cɛ, janko aw y'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
21 «Nka o ta denw fana murutira ne ma. O ma tugu ne ta cifɔninw kɔ, o ma ne ta
kolatigɛninw sira tagama, ani k'a kɛ; k'a sɔrɔ adamaden ka kan ka o le sira tagama
janko ka kisi o sababu ra. O ka ne ta Nɛnɛkirilonw kɛ lon gbansanw ye. O kosɔn ne tun
k'a miiri ko ne bɛna ne ta jusugban ben o kan, ka ne ta dimi ben o kan ka se fɔ a dan
ma, kongokolon kɔnɔ yi.
22 Nka ne ka ne yɛrɛ mina, ne ma foyi kɛ o ra ne yɛrɛ tɔgɔ kosɔn, janko ne tun ka o
labɔ siya minw ɲa na, ne tɔgɔ kana cɛn olugu ɲa kɔrɔ.

---

* **20:6 20.6** Nɔnɔ ni li bɛ woyo jamana min na (Bɔri 6.2-8).

23 K’a sɔrɔ kongokolon kɔnɔ, ne tun ka ne boro kɔrɔta ka kari ko ne bɛna o janjan
siya tɔw cɛ ra, ka o yɛrɛgɛ ka taga jamana wɛrɛw ra.
24 Sabu o ma ne ta kolatigɛninw sira tagama, o banna ne ta cifɔninw na; o ka ne ta
Nɛnɛkirilonw kɛ lon gbansanw ye. O tun bɛ ɲabɔra o bɛmaw ta jow le fɛ.
25 O kosɔn ne ka cifɔnin dɔw di o ma, minw tun man ɲi o ma; ne ka kolatigɛnin dɔw
yira o ra, o tun tɛ se ka minw sira tagama ka kisi.
26 Ne k’a to o ka o yɛrɛ lanɔgɔ ni o ta sarakaw ye, sabu o ka o dencɛ fɔlɔw bɛɛ kɛ
sarakaw ye; ne ka o kɛ, ka jatigɛ bla o ra, janko o y’a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta kanblari ban

27 «O kosɔn, adamaden, kuma Izirayɛli ta mɔgɔw fɛ, k’a fɔ o ye ko Dunuɲatigi Ala ko:
Aw bɛmaw ka ne mafiyɛnya fana, sabu o ka ne kan bla.
28 Ne tun ka ne boro kɔrɔta ka kari ko ne bɛna jamana min di o ma, ne tagara o ladon
o jamana ra. Nka ni o ka kongorijan min o min ye, ani yiriba flaburuman min o min, o
bɛ o ta bɛgan sarakaw* kɛ ka sɔnni kɛ o yɔrɔw ra, ka o ta siman sarakaw* bɔ, ani o ta
wusunan saraka* kasadimanw, ani o ta rɛzɛnji sarakaw*, k’a sɔrɔ o kow le bɛ ne jusu
gban.
29 O ra, ne ka o ɲininka ko: Aw bɛ to ka taga nin sɔnnikɛyɔrɔ minw na kongori kan o
ye mun le ye? K’a ta o wagati ra fɔ ka na se bi ma, o yɔrɔw bɛ wele ko sɔnnikɛyɔrɔw.
30 «O kosɔn a fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye ko: Dunuɲatigi Ala ko: Yala aw tɛ aw yɛrɛ
lanɔgɔra i ko aw bɛmaw wa? Yala aw tɛ jatɔya kɛra ni o ta batofɛn haramuninw ye wa?
31 Aw bɛ aw ta sarakaw bɔ, ka aw ta denw jɛni ka aw ta jow sɔn; hali bi aw belen
bɛ aw yɛrɛ lanɔgɔra ni o jow bɛɛ le ye. Yala o bɛɛ ra ne bɛna sɔn ko aw ye ne ɲininka
wa, aw Izirayɛli mara mɔgɔw? Ne bɛ kari ko sigiya t’a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye,
Dunuɲatigi Ala ko ten; ne tɛna sɔn aw ye ne ɲininka.
32 «Aw b’a fɔra ko: ‹Anw b’a fɛ ka kɛ i ko siya tɔw, ka kɛ i ko jamana tɔw ta mɔgɔw; an
b’a fɛ ka jo yiriramanw, ani a kabakururamanw sɔn.› Nka o miiriya min bɛ aw hakiri
ra, o tɛna kɛ!
33 Ne bɛ kari ko sigiya t’a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, ko ne bɛna ne ta masaya sigi
aw kunna, ne ta sebagaya ni ne ta fanga baraka ra, ka ne ta jusugban ben aw kan.
34 Ne bɛna aw labɔ siyaw cɛ ra; ne tun ka aw janjan ka taga jamana minw na, ne bɛna
aw labɔ o jamanaw ra ka aw lajɛn kokura ne ta sebagaya ni ne ta fanga baraka ra, ka
ne ta jusugban ben aw kan.
35 Ne bɛna aw mabɔ siya tɔw ra, ka taga ni aw ye yɔrɔ lakolon dɔ ra, an ye taga ɲɔgɔn
ye ɲada ni ɲada, ne ye kiti ben aw kan.
36 Ne ka kiti ben aw bɛmaw kan Misiran jamana kongokolon kɔnɔ cogo min na, ne
bɛna kiti ben aw fana kan o cogo le ra; Dunuɲatigi Ala ko ten.
37 Ne bɛna aw gbɛngbɛn ni ne ta bere ye, ka taga ni aw ye ne ta jɛnɲɔgɔnya* yɔrɔ ra.
38 Ne bɛna mɔgɔ murutininw labɔ aw cɛ ra, ani minw ka ne hakɛ ta. Olugu siginin bɛ
jamana min na lonanya ra, ne bɛna o labɔ o jamana ra, nka o tɛna taga don Izirayɛli
jamana kɔnɔ. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
39 «Aw kɔni, aw Izirayɛli ta mɔgɔw, Dunuɲatigi Ala ko: Ni a ka aw diya, aw bɛɛ ye
taga aw ta jow sɔn faasi! Nka o kɔ fɛ aw bɛna na ne kan mina jagboya ra. Aw tɛna ne
tɔgɔ saninman lanɔgɔ tuun ni aw ta sarakaw, ani aw ta jow ye tuun.
40 Sabu Izirayɛli mara mɔgɔw bɛɛ, min o min bɛ jamana kɔnɔ, o bɛɛ bɛna ne bato
ne ta kuru saninman le kan, Izirayɛli kuruw bɛɛ ra jamijan; Dunuɲatigi Ala ko ten. Ne
bɛna sɔn aw ma o yɔrɔ le ra; ne bɛna ɲabɔ aw ta sarakaw fɛ tuun, ani aw ta simankura
sarakaw, ani aw bɛna fɛn o fɛn bla a danna ne ye.
41 Ne bɛna aw labɔ siyaw cɛ ra; ne ka aw janjan ka taga jamana minw na, ne bɛna aw
labɔ o jamanaw kɔnɔ ka aw lajɛn kokura. Ni o kɛra, o tuma ne bɛna sɔn aw ra tuun i ko
saraka kasadiman; ne bɛna a to siya tɔw y’a lɔn aw sababu ra ko ne le ye Ala saninman
ye.
42 Ne bɛna aw lasekɔ ka na Izirayɛli jamana ra tuun, ne tun ka ne boro kɔrɔta ka kari
ko ne bɛna o jamana min di aw bɛmaw ma; ni o kɛra, o tuma aw bɛna a lɔn ko ne le ye
Matigi Ala ye.
43 O yɔrɔ ra, aw hakiri bɛna jigi aw ta tagamacogokɔrɔ ra, ani aw ka kɛwale minw
bɛɛ kɛ ka aw yɛrɛ lanɔgɔ; aw ka kojugu minw bɛɛ kɛ, o bɛɛ bɛna a to aw yɛrɛ bɛna ɲigi
aw yɛrɛ ra.
44 Ne bɛna aw mina ka ɲa ne yɛrɛ tɔgɔ le kosɔn; aw Izirayɛli ta mɔgɔw, ne tɛna aw
mina ka kaɲa ni aw ta tagamacogojuguw ye, walama aw ta kɛwalejuguw. Ni o kɛra, aw
bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye; Dunuɲatigi Ala ko ten.»

21

Kibaroyajugu min fɔra Zuda mara ta ko ra

1 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, i ɲasin woroduguyanfan ma, ka kuma woroduguyanfan fan jamana
kama, ka ciraya kɛ woroduguyanfan yiritu kama.
3 A fɔ woroduguyanfan yiritu ta mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
Dunuɲatigi Ala ko: Ne bɛna tasuma don aw ra; o tasuma bɛna yirikɛnɛw, ani yirijalanw
bɛɛ jɛni. O tasumamana tɛna faga; a bɛna bɛɛ ɲada wulan, k’a ta woroduguyanfan na
ka taga a bla fɔ sahiliyanfan.
4 Ni o kɛra, adamaden bɛɛ bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala le ka o tasuma mana; a fana
tɛna faga.› »
5 Ne ko: «E, Dunuɲatigi Ala, mɔgɔw b’a fɔra ne ma ko: ‹Nin cɛ tɛ kuma wɛrɛ fɔra ni
talenw tɛ!› »
6 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
7 «Adamaden, i ɲasin Zeruzalɛmu ma, ka kuma yɔrɔ saninmanw kama; ciraya kɛ
Izirayɛli dugukolo kama.
8 A fɔ Izirayɛli dugukolo ye ko: ‹Matigi Ala ko: Ne bɛ wuri ele kama. Ne bɛna ne ta
kɛrɛkɛmuru sama ka bɔ a la ra, ka mɔgɔ terenninw ni mɔgɔjuguw bɛɛ halaki.
9 I n’a fɔ ne b’a fɛ ka mɔgɔ terenninw ni mɔgɔjuguw bɛɛ halaki, o kosɔn ne bɛna ne
ta kɛrɛkɛmuru bɔ a la ra ka mɔgɔ bɛɛ halaki, k’a ta woroduguyanfan na ka taga a bla
fɔ sahiliyanfan na.
10 Ni o kɛra, adamadenw bɛɛ bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, ko ne ka ne ta kɛrɛkɛmuru
sama ka bɔ a la ra, a fana tɛna sekɔ a nɔ ra tuun.›
11 «O ra, adamaden, ele ye ŋuna! I jigi tigɛnin ani i jusu kasinin ye biri ka ŋuna o bɛɛ
ɲa na!
12 Ni o ka i ɲininka ko: ‹Mun kosɔn i bɛ ŋunana?› I ye o jaabi ko: ‹Kibaroya dɔ
le bɛ nana yi! A bɛna bɛɛ jigi tigɛ, ka bɛɛ boro magaya, ka bɛɛ hakiri ɲagami, ka bɛɛ
kinbirikunw magaya k’a kɛ i ko ji. A natɔ flɛ nin ye! A bɛna kɛ, sigiya tɛ o ra! Dunuɲatigi
Ala ko ten.› »

Ala ta kɛrɛkɛmuru ta ko

13 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
14 «Adamaden, ciraya kɛ, k’a fɔ ko: ‹Matigi ko:
Kɛrɛkɛmuru! Kɛrɛkɛmuru dabɔra!
A jɔsira fɔ a bɛ manamana.
15 Kɛrɛkɛmuru dabɔra fagariba le kama;
a jɔsira janko a ye manamana i ko sanmanamana.
Yala an bɛ se ka ɲagari ne dencɛ ta masacɛbere kosɔn tuun wa?
Kɛrɛkɛmuru tɛ o yiri ɲɔgɔn jatera.
16 Ala ka kɛrɛkɛmuru di ko o y’a jɔsi,
janko mɔgɔ dɔ boro le y’a mina.
Kɛrɛkɛmuru dabɔra, a jɔsira,
k’a don fagarikɛbaga le boro.
17 Adamaden, ele ye kule, ka maŋumankokanw fɔ,
sabu kɛrɛkɛmuru tara ne ta mɔgɔw le kama,
a tara Izirayɛli kuntigiw bɛɛ le kama.
O ka olugu di kɛrɛkɛmuru ma,
o ni ne ta mɔgɔ tɔw bɛɛ.
O kosɔn ele ye i woto gbasi;
18 sabu nin ye kogbɛlɛn le ye.
Kɛrɛkɛmuru tɛ masacɛ ta bere min jate
ni o bere nana tunu, o tuma mun bɛna kɛ?
Dunuɲatigi Ala ko ten.›

19 «Ayiwa, adamaden, ele ye ciraya kɛ!
I tɛgɛ fla gbasi ɲɔgɔn na!
Kɛrɛkɛmuru ye tigɛri kɛ fɔ siŋaga fla, fɔ siŋaga saba.
Fagari ta kɛrɛkɛmuru lo,
fagariba ta kɛrɛkɛmuru lo;
o muru le ka o lamini fan bɛɛ ra.
20 Ne b’a fɛ o ja le ye tigɛ,
o caman bɛna talon ka ben;

o kosɔn ne ka fagarimuru bla o ta dondaw bɛɛ ra.
Kɛrɛkɛmuru jɔsira janko a ye manamana,
a dabɔra fagari le kama.
21 Kɛrɛkɛmuru, ele ye fagari kɛ i kininboroyanfan na,
ka fagari kɛ i numanboroyanfan na!
Ni i ɲasinna fan o fan, i ye fagari kɛ yi!
22 «Ne fana bɛna ne tɛgɛ fla gbasi ɲɔgɔn na, foyi tɛna ne ta jusugban lalɔ. Ne Matigi Ala, ne le kumana.»

Zeruzalɛmu ta kiti

23 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
24 «Adamaden, sira fla tagamasiyɛn kɛ, Babilɔni masacɛ ta kɛrɛkɛmuru bɛ se ka tɛmɛ min fɛ ka na. O sira fla bɛɛ ka kan ka bɔ jamana kelen na. I ye tagamasiyɛn dɔ kɛ sira bɛɛ kelen kelen daminayɔrɔ ra, a bɛ taga dugu min na, ka o dugu yira.
25 I bɛ sira kelen tagamasiyɛn kɛ, kɛrɛkɛmuru bɛ na min fɛ ka na se fɔ Raba, Amɔnkaw ta dugu ra; i bɛ sira dɔ wɛrɛ tagamasiyɛn kɛ, kɛrɛkɛmuru bɛ na min fɛ ka na se fɔ Zeruzalɛmu, Zuda mara ta dugu barakaman kɔnɔ.
26 Babilɔni masacɛ lɔnin bɛ sirafaran na, sira fla daminayɔrɔ ra, a bɛ lagbɛri kɛra k'a lɔn a bɛna dugu min sira ta; a bɛ lagbɛri kɛ ni a ta biɲɛw ye, a bɛ a ta jow ɲininka, a bɛ lagbɛri kɛ ni bɛganw biyɛn ye.
27 Lagbɛrikɛfɛnw nana kininboroyanfan le yira, o ye Zeruzalɛmu ye. O ra, o bɛna na kogocifɛnw bla o dugu kogow le kɔrɔ, ka kulew ci kɛrɛ kosɔn, ka fagari kɛ; o bɛna kogocifɛnw lɔlɔ dugu dondaw kɔ fɛ, ka tintinw lɔlɔ, ka yɛlɛnyɔrɔw lalaga.
28 «Nka Zeruzalɛmukaw bɛ o lagbɛri ko jate faninya le ye, sabu o tun karira k'a fɔ o ye ko foyi tɛna o sɔrɔ. O bɛɛ n'a ta, Babilɔni masacɛ bɛna o hakiri jigi o ta terenbariya ra, ka o mina ka taga ni o ye.
29 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: I n'a fɔ aw ka ne hakiri jigi aw ta terenbariyakow ra, ka aw ta hakɛkow yira kɛnɛ kan, ka aw ta jurumunw yira aw ta kɛwalew bɛɛ ra, ka ne hakiri jigi o bɛɛ ra, o kosɔn aw juguw borow bɛna aw mina ka taga ni aw ye.
30 « ‹Ayiwa, ele Izirayɛli kuntigi*, ele Alatɔgɔcɛnbaga, mɔgɔjugu, i ta kojugu saralon sera; i ta terenbariya sera a dan ma, o kosɔn i saralon sera sisan.
31 Dunuŋatigi Ala ko: Jalamugu bɛna foni ka bɔ i kun na, masafugula bɛna ta ka bɔ i kun na! Fɛn bɛɛ yɛlɛmana. Min tun majigira, o bɛna kɔrɔta, min tun kɔrɔtara, o bɛna majigi.
32 Cɛnri ni cɛnri! Ne bɛna cɛnri le kɛ dugu kɔnɔ, cɛnri min ɲɔgɔn ma deri ka kɛ ban! Ne bɛna a kɛ ten fɔ ka taga fangatigi natuma se, ne yɛrɛ bɛna fanga di mɔgɔ min ma.› »

Amɔnkaw ta kiti

33 «Adamaden, ele ye ciraya kɛ, k'a fɔ ko: ‹Dunuŋatigi Ala ka min fɔ Amɔnkaw† kama, o ta mafiyɛnyarikumaw kosɔn, o le ye nin ye!› A fɔ o ye ko: Kɛrɛkɛmuru! Kɛrɛkɛmuru! Kɛrɛkɛmuru samana ka bɔ fagari kama, a jɔsira k'a nugu halakiri kama, k'a manamana i ko sanmanamana.
34 Aw ta lagbɛrikɛbagaw tun ka min fɔ aw ye. O tun ye kumagbansan le ye; flɛrikɛbagaw tun ka min fɔ. O tun ye faninya le ye. Kɛrɛkɛmuru bɛna Alaŋasiranbariw ani mɔgɔjuguw kannatigɛ, sabu o ta kojugu saralon sera; o ta terenbariya sera a dan ma, o kosɔn o saralon sera sisan.»

Ala bɛna murutigiw fana halaki

35 «Aw ye kɛrɛkɛmuru don a la ra. Ne ka aw dan ka aw bla yɔrɔ min na, aw buruju bɔra jamana min na, ne bɛna taga kiti ben aw kan o yɔrɔ le ra.
36 Ne bɛna ne ta jusugban ben aw kan, ka ne ta dimiba tasuma fiyɛ aw kan, ka aw don mɔgɔ naloman dɔw boro, minw ta baara ye cɛnri ye.
37 Tasuma bɛna aw domu; aw jori bɛna bɔn jamana kɔnɔ. Mɔgɔ si hakiri tɛna to aw ra tuun; sabu ne Matigi Ala, ne le kumana.»

22

Zeruzalɛmu ta kojuguw

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:

---

* **21:30 21.30** O kuntigi ye masacɛ Sedesiyasi ye. Ko min k'a sɔrɔ, o kumaw bɛ sɔrɔ Masacɛw flanan 25.4-7. † **21:33 21.33** Amɔnkaw tun ka jɛŋŋɔgɔnya don ni Zuda mara mɔgɔw ye, ko o bɛ muruti Babilɔni masacɛ ma (Yeremi 27.2-6).

2 «I tɛ nin dugu jaraki wa, adamaden? I tɛ nin mɔgɔfagadugu jaraki wa? O ka ko
haramunin minw kɛ, o bɛɛ fɔ o ye!
3 A fɔ o ye ko: ‹Dunuɲatigi Ala ko: A flɛ, nin dugumɔgɔw bɛ mɔgɔ faga o ta dugu kɔnɔ,
ka Ala ta kiti ben o yɛrɛ kan; o bɛ jow lalaga ka o yɛrɛ lanɔgɔ.
4 Aw ka mɔgɔ minw faga, o hakɛ bɛ aw kan. Aw ka jo minw lalaga, o jow ka aw
lanɔgɔ. Aw yɛrɛ le ka aw ta dunuɲalatigɛ wagati surunya, ka aw si sandaw se a dan
ma. O kosɔn ne bɛna aw kɛ dɔgɔyarifɛn ye siya tɔw ɲa kɔrɔ, ka aw kɛ mafiyɛnyarifɛn
ye jamana tɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ.
5 Yɔrɔjanmɔgɔw, ani yɔrɔsurunmɔgɔw bɛɛ bɛna aw lɔgɔbɔ, sabu aw ta dugu tɔgɔ
cɛnna, dugu fara mankan ni koɲagamininw le ra.
6 « ‹A flɛ, Izirayɛli jamana ɲamɔgɔ minw bɛ aw fɛ, olugu bɛɛ bɛ o ta fanga kɛ sababu
ye ka mɔgɔw faga.
7 « ‹Aw fɛ, mɔgɔ b′a facɛ ni a bamuso dɔgɔya.
« ‹Aw fɛ, mɔgɔw bɛ lonanw minako juguya.
« ‹Aw fɛ, mɔgɔw bɛ ferita ni muso cɛ sanin tɔɲɔ.
8 « ‹Aw tɛ ne ta yɔrɔ saninman jatera, aw bɛ ne ta Nɛnɛkirilonw* kɛ lon gbansanw ye.
9 « ‹Aw fɛ, dɔw bɛ nafigiya kɛ janko ka o mɔgɔɲɔgɔn faga.
« ‹Aw fɛ, mɔgɔw bɛ saraka domu ni josɔnbagaw ye kuruw kunna.
« ‹Aw fɛ mɔgɔw bɛ kokolonw kɛ.
10 « ‹Aw fɛ, dɔw bɛ jɛn ni o facɛ muso ye, ka o facɛ lebu.
« ‹Aw fɛ, dɔw bɛ ben muso kan, k′a sɔrɔ o ma saninya ka bɔ a ta landa ra fɔlɔ.
11 « ‹Aw fɛ, dɔw bɛ ko haramuninw kɛ ni o mɔgɔɲɔgɔn ta muso ye, dɔw bɛ jɛn ni o
dencɛ muso ye k′a lebu hali o tɛ maroya; dɔw fana bɛ ben o balemamuso kan, o yɛrɛ
worofa denmuso.
12 « ‹Aw fɛ, aw bɛ sɔn ka wari mina, ka mɔgɔ faga; aw bɛ juru don mɔgɔ ra ka tɔnɔ
ɲini a ra, aw bɛ dɔ fara fɛnw sɔngɔ kan, aw bɛ aw mɔgɔɲɔgɔn tɔɲɔ a borofɛn kosɔn,
nka aw bɛ ɲina ne kɔ; Dunuɲatigi Ala ko ten.
13 « ‹A flɛ, ne bɛ ne tɛgɛ fla gbasi ɲɔgɔn na aw kosɔn, sabu aw ka mɔgɔw le tɔɲɔ ka
naforo sɔrɔ, aw ka mɔgɔw faga aw ta dugu kɔnɔ.
14 Ni ne nana wuri aw kama lon min na, yala aw ja siginin bɛna to wa? Yala baraka
bɛna kɛ aw ra tuun wa? Ne Matigi Ala, ne le kumana, ne le fana bɛna a kɛ ten.
15 Ne bɛna aw janjan siyaw cɛ ra, ka aw yɛrɛgɛ ka taga jamana wɛrɛw ra, ka fɛn
saninyabariw bɔ aw cɛ ra pewu.
16 Aw yɛrɛ le bɛna aw yɛrɛ lamaroya siyaw ɲa kɔrɔ; ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le
Matigi Ala ye.› »

17 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun, ko:
18 «Adamaden, Izirayɛli mara mɔgɔw kɛra ne fɛ i ko nɛgɛbo. O bɛɛ kɛra i ko siranɛgɛ,
walama letɛn, walama nɛgɛfin, walama ntileku nɛgɛ bɛ nɔgɔ min to daga kɔnɔ tasuma
ra. O kɛra i ko warigbɛ ta nɛgɛbo.
19 O kosɔn Dunuɲatigi Ala ko: I n′a fɔ aw bɛɛ kɛra i ko nɛgɛbo, o ra ne bɛna aw lajɛn
Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
20 O bɛ warigbɛ, walama siranɛgɛ, walama nɛgɛfin, walama ntileku nɛgɛ, walama
letɛn kɛ daganin kɔnɔ ka tasuma don a kɔrɔ k′a yeele cogo min na, ne fana diminin ni
ne jusu gbannin bɛna aw lajɛn, ka aw ton daga kɔnɔ ka aw yeele o cogo le ra.
21 Ne bɛna aw lajɛn ka ne ta jusugban tasuma don aw kɔrɔ; ni o kɛra, aw bɛna yeele
Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
22 O bɛ warigbɛ yeele daganin kɔnɔ cogo min na, ne fana bɛna aw yeele o cogo le ra
nin dugu kɔnɔ. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, ko ne le ka ne ta jusugban
ben aw kan.»

23 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
24 «Adamaden, a fɔ Zeruzalɛmu ye ko: ‹Ele ye dugukolo dɔ le ye min ma saninya;
sanji tɛna ben i kan ne ta jusugban wagati ra.›
25 Aw ta ciraw bɛ janfa siri dugu kɔnɔ. O bɛ ben mɔgɔw kan, i ko jara kasitɔ bɛ sogo
mina k′a tigɛtigɛ cogo min na; o bɛ mɔgɔw ta naforow, ani o ta fɛn dawulamanw bɔsi o
ra, ka muso caman bɔnɔ o cɛw ra dugu kɔnɔ.
26 «Aw ta sarakalasebagaw bɛ ne ta sariyaw cɛn, ka ne ta fɛn saninmanw lanɔgɔ. O
tɛ fɛn saninmanw, ani fɛngbansanw bɔ ɲɔgɔn na; o tɛ mɔgɔw karan janko o ye fɛn
saninyabariw ani fɛn saninyaninw lɔn ka o bɔ ɲɔgɔn na. O tɛ ne ta Nɛnɛkirilonw* jate;
o tɛ ne ta saninmanya jate.

27 Aw ta ɲamɔgɔw bɛ aw cɛ ra i ko wara minw bɛ sogo mina k'a tigɛtigɛ; o bɛ mɔgɔw
faga, o bɛ mɔgɔw nin halaki ka naforojugu sɔrɔ o ra.
28 Aw ta ciraw bɛ mɔgɔw ta kojuguw dogo, i ko mɔgɔ bɛ kogo mun k'a gbɛ cogo min na;
o bɛ to ka faninya fɔ ko Ala ka fɛn dɔ yira olugu ra, ka mɔgɔw lafiri ni o ta cirayakumaw
ye. O b'a fɔ ko: ‹Dunuŋatigi Ala k'a fɔ!› K'a sɔrɔ Matigi Ala ma kuma o fɛ.
29 «Jamanadenw bɛ ben mɔgɔw kan ka o borofɛnw sonya; o bɛ dɛsɛbagatɔw, ani
fagantanw tɔŋɔ, o bɛ lonanw minako juguya, ka o ta jo bɔsi o ra.
30 «Ayiwa, ne k'a flɛ ni a kɛra ko hali mɔgɔ kelen bɛna sɔrɔ o cɛ ra, min bɛ kɛ i ko kogo,
ka mɔgɔw tanga, min bɛ kɛ ne ɲa kɔrɔ i ko dugu kogo cidaw kɔrɔsibaga, ka jamana kisi,
janko ne kana na dugumɔgɔw halaki, nka ne ma mɔgɔ si sɔrɔ.
31 O kosɔn ne bɛna ne ta jusugban ben o kan, ka o jɛni ni ne ta dimi ta tasuma ye fɔ
ka o ban. Ne bɛna o ta kɛwalew hakɛ ben o kan; Dunuŋatigi Ala ko ten.»

23

Samari mara ta jatɔya

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, muso fla le tun bɛ yi, o fla bɛɛ tun bɛ bamuso kelen na.
3 Ayiwa, ka o to Misiran, o ka jatɔya kɛ; o ka jatɔya kɛ o sunguruman. Cɛw ka o sinw
mɔmɔ, o ka o sunguruman sinw mina yi.
4 Kɔrɔmusoman tɔgɔ tun ye ko Ohola, dɔgɔmusoman tɔgɔ tun ye ko Oholiba. Ne ta
musow tun lo; o tun ka dencɛw, ani denmusow sɔrɔ ne fɛ. Min tɔgɔ tun ye ko Ohola,
ale ye Samari le ye; Oholiba, ale ye Zeruzalɛmu ye.
5 «Ohola ka jatɔya kɛ, k'a sɔrɔ ne ta muso tun lo. A ɲamɔgɔcɛ minw tun ye Asirikaw
ye, a sigiɲɔgɔnw, olugu nege gbanna a ra fɔ k'a jarabi o ra.
6 Olugu tun bɛ derege wulenman ɲumanmanw le don, kuntigiw, ani fagamaw tun lo,
o bɛɛ tun ye kanbelen saramanw le ye, o bɛɛ tun ye sotigiw ye, o bɛ yɛlɛn sow kan.
7 Ohola k'a yɛrɛ di olugu le ma jatɔya ra; o bɛɛ tun ye Asiri jamana cɛw bɛɛ ra
cɛɲumanw le ye. O mɔgɔ minw nege tun gbanna a ra fɔ k'a jarabi o ra, a ka a yɛrɛ
lanɔgɔ ni olugu bɛɛ ye, ni o ta jow ye.
8 A tun derira jatɔya min na kabini Misiran, a ma o dabla; sabu kabini a sunguruman,
cɛw tun bɛ jɛn ni a ye. O tun b'a sunguruman sinw mina, ka jatɔya kɛ ni a ye k'a lanɔgɔ.
9 O kosɔn ne fana k'a don a ɲamɔgɔcɛw boro; ne k'a don Asirikaw boro, minw nege
tun gbanna a ra fɔ k'a jarabi o ra.
10 Olugu le ka a fari lakolon bɔ kɛnɛ kan, k'a dencɛw, ani a denmusow mina, ka ale
yɛrɛ faga ni kɛrɛkɛmuru ye. O k'a ta kojuguw hakɛ bɔ a ra, k'a kɛ fɔ muso tɔw bɛɛ b'a
ko fɔ.

Zeruzalɛmu dugu ta jatɔya

11 «Ayiwa, a dɔgɔmuso Oholiba ka o ye, nka ale ta cɛko negejuguyara tuun ka tɛmɛ a
kɔrɔmuso ta kan; a ta jatɔya tɛmɛna kɔrɔmusoman ta kan pewu.
12 Asiri jamana ta cɛw nege gbanna ale fana ra fɔ k'a jarabi o ra: kuntigiw, ani
fagamaw tun lo; a sigiɲɔgɔnw tun lo. O bɛ faniɲuman dawulaman le don; o bɛɛ ye
sotigiw ye, o bɛ yɛlɛn sow kan, o bɛɛ ye kanbelen saramanw ye.
13 Ne k'a ye ko ale fana k'a yɛrɛ lanɔgɔ, ko o fla bɛɛ ka sira kelen le tagama.
14 Nka dɔgɔmusoman ka dɔ fara a ta jatɔya kan. A ka cɛ dɔw tagamasiyɛn ye kogo
kan; a ka Babilɔnika dɔw ja lɛsɛnin wulenman ye.
15 Cɛsirijara tun sirinin bɛ o cɛ ra, jalamugu cɛɲumanw melegenin bɛ o kun na. O bɛɛ
tun bɛ i ko kuntigiw, o tun bɛ i ko Babilɔnikacɛw yɛrɛyɛrɛ, minw worora Babilɔni, o
yɛrɛ ta jamana ra.
16 Kabini Oholiba ka olugu ye dɔrɔn, olugu nege gbanna a ra fɔ k'a jarabi o ra; a ka
ciraden dɔw ci o fɛ Babilɔni jamana ra ka o wele ka na.
17 Babilɔnikacɛw nana a fɛ ka na jɛn ni a ye a layɔrɔ ra. O ka jatɔya kɛ ni a ye k'a
lanɔgɔ. O k'a lanɔgɔ ka ban minkɛ, o lɔgɔ bɔra a ra.
18 A tun k'a ta jatɔya kɛ bɛɛ ɲa na, k'a fari lakolon bɔ kɛnɛ kan minkɛ, ne banna a ra
i ko ne tun banna a kɔrɔmusɔ ra cogo min na.
19 A k'a dɔ fara a ta jatɔya kan, k'a caya, k'a kɛ i n'a fɔ wagati min a sunguruman tun
bɛ jatɔya kɛra Misiran.
20 A ɲamɔgɔcɛw nege gbanna a ra fɔ k'a jarabi o ra; sabu olugu baraka tun bɛ i ko
falicɛ ta, o fanga bɛ i ko socɛ ta.

Ala bɛna Zeruzalɛmu ta kojugu hakɛ bɔ a ra

21 «Oholiba, ele sunguruman tun bɛ marobariyako minw kɛra, i hakiri jigira o ra sisan;
o wagati ra Misirankaw tun bɛ to ka maga i sinw na, ka i sunguruman sinw mɔmɔ.
22 «O kosɔn, ele Oholiba, ne Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna i ɲamɔgɔcɛw kɔnɔnɔsu
i kama, minw lɔgɔ bɔra i ra; ne bɛna o lana i kama ka bɔ fan bɛɛ ra.
23 Ne bɛna Babilɔnikaw lana, ani Kalideka tɔw bɛɛ: Pekodi, ani Sowa, ani Kowa ta
mɔgɔw, ka Asirikaw bɛɛ fara olugu kan. O bɛɛ ye kanbelen saramanw ye, ani kuntigiw,
ani fagamaw, ani kɛrɛkuntigibaw; o bɛɛ bɛ yɛlɛn so kan.
24 O bɛ nana i kama ka bɔ sahiliyanfan na ni o ta kɛrɛkɛminanw ye, ani o ta sowotorow,
ani o ta kɛrɛkɛwotorow, ani kɛrɛkɛjama camanba. O bɛna lɔ ka i lamini fan bɛɛ ra, ni
o ta nɛgɛbɛnnan belebelew, ani a fitiniw ye, ani o ta nɛgɛfugulaw. Ne ka i ta kiti ko don
olugu le boro; o bɛna i ta kiti tigɛ ka kaŋa ni o yɛrɛ ta sariyaw le ye,
25 I ma ne ta kanuya min jate, ne bɛna o dimi ben i kan. O mɔgɔw bɛna fariya i ma
kosɛbɛ; o bɛna i nun ni i torow tigɛ. I ta mɔgɔ tɔ minw bɛna to, o bɛna olugu faga
ni kɛrɛkɛmuru ye. O bɛna i dencɛw, ani i denmusow mina. Ni minw ka bɔsi o boro,
tasuma bɛ olugu jɛni.
26 O bɛna i ta faniw bɛɛ bɔ i ra, ka i ta masirifɛnw fana bɔ i ra.
27 O ra, i ka marobariyakow, ani jatɔya min damina kabini Misiran, ne bɛna o ban. I
tɛna ɲabɔ o fɛ tuun, i hakiri tɛna jigi Misiran ta kow ra tuun.
28 «Sabu Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, i bɛ mɔgɔ minw kɔninya, ne bɛna i don olugu le
boro; mɔgɔ minw nege bɔra i ra, ne bɛna i don olugu le boro.
29 O bɛna i mina ni kɔninya le ye. O bɛna i ta baara tɔnɔ ta. O bɛna taga ka i lakolon
to, ka i waraganin to; i ta jatɔya maroya bɛna bɔ kɛnɛ kan, ani i ta marobariyakow, ani
i ta jogojuguya.
30 O bɛna i mina o cogo le ra; sabu i ka i yɛrɛ bla jatɔya ra ni siyaw ye, ka i yɛrɛ lanɔgɔ
ni o ta jow ye.
31 I ka i kɔrɔmuso Ohola ta sira ɲɔgɔn le tagama; o kosɔn ale minna fiyɛ min na, ne
bɛna o fiyɛ le don ele fana boro.
32 Dunuŋatigi Ala ko:
I kɔrɔmuso Ohola minna fiyɛ min na, ele fana bɛna min o le ra.
O fiyɛ ka bon, a ka dun;
mɔgɔw bɛna yɛrɛko i ma, ka i lɔgɔbɔ,
sabu fiyɛ fanin lo kosɛbɛ.
33 I bɛna fa a ra fɔ ka ɲanamini, ka i jusu kasi;
sabu i kɔrɔmuso Samari minna fiyɛ min na,
o fiyɛ ye cɛnri ni jatigɛ ta fiyɛ le ye.
34 I bɛna a min k'a ban pewu,
fɔ ka fiyɛ gbasi k'a cici,
k'a kɛ ka i sinw tigɛtigɛ.
Sabu ne kumana,
Dunuŋatigi Ala ko ten.
35 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: I n'a fɔ i ɲinana ne kɔ, ka ne firi i yɛrɛ kɔ fɛ, o ra i ta
marobariya ni i ta jatɔya kunko bɛna ben i yɛrɛ kan.»

Samari mara ni Zeruzalɛmu dugu ta kiti

36 Matigi Ala k'a fɔ ne ye ko: «Adamaden, i tɛ Ohola ni Oholiba jaraki wa? O ka ko
haramunin minw kɛ, o fɔ o ye!
37 Sabu o ka jɛnɛya kɛ, mɔgɔw jori fana ka o borow maraga. O ka jɛnɛya kɛ ni o ta
jow le ye; ka fara o bɛɛ kan, o tun ka den minw sɔrɔ ne fɛ, o ka o denw le kɛ ka o ta jow
sɔn.
38 Nka o ka min kɛ ne ra fana, o flɛ nin ye: O ka ne ta yɔrɔ saninman* lanɔgɔ o lon
kelen na, ka ne ta Nɛnɛkirilonw* kɛ lon gbansanw ye.
39 O ka o ta denw kɛ ka o ta jow sɔn lon min na, o lon kelen na o tagara don ne ta
yɔrɔ saninman kɔnɔ k'a lanɔgɔ. O ka o le kɛ ne ta batoso kɔnɔ.
40 O yɛrɛ ka cira bla ka taga cɛ dɔw wele ka bɔ fɔ yɔrɔjan. Ciraden sera olugu ma
minkɛ dɔrɔn, olugu nana. O ra, aw ka aw yɛrɛ ko, ka kale la aw ɲada ra, ka aw yɛrɛ
masiri o cɛw kosɔn.
41 Aw sigira lanan cɛɲuman dɔ kan, ka tabali dɔ labɛn ka bla o cɛw ɲa fɛ, ka ne ta
wusunan saninman ni ne ta turu saninman* bla o kan.
42 Mɔgɔ camanba tun nana; o mɔgɔ miiribariw camanba ta mankanw tun bɛ bɔra.
Cɛ dɔw fana tun nana ka bɔ kongokolon fanw bɛɛ ra. Olugu ka bororanɛgɛw don
balemamuso fla borow ra sa, ka jala dawulaman dɔw siri o kunw na.»

43 «A kɛra ten minkɛ, ne k′a fɔ ko: ‹Jɛnɛya ka nin muso min halaki ka ban, o belen
b′a yɛrɛ blara jatɔya ra tuun wa!›
44 Cɛw bɛ don a fɛ i ko mɔgɔ bɛ don jatɔmuso fɛ cogo min na. Cɛw donna Ohola ni
Oholiba fɛ o cogo le ra; muso marobariw lo.
45 Nka cɛ terennin dɔw le bɛna o ta kiti tigɛ, i ko o bɛ muso jɛnɛyakɛbagaw, ani
mɔgɔfagabagaw ta kiti tigɛ cogo min na; sabu o ka jɛnɛya kɛ, o boro ka mɔgɔw faga
fana.
46 «Dunuŋatigi Ala ko: Kɛrɛkɛjama dɔ ye lajɛn ka na o kama, ka na jatigɛ ben o kan
ka o borofɛnw bɛɛ cɛ.
47 O jama bɛna o bon ni kabakuru ye, ka o faga ni kɛrɛkɛmuru ye; o bɛna o dencɛw,
ani o denmusow faga, ka tasuma don o ta bonw na.
48 Ne bɛna marobariyakow ban jamana kɔnɔ o cogo le ra. O ko bɛna muso tɔw bɛɛ
ladi, k′a to o si kana aw ta marobariya ɲɔgɔn kɛ.
49 O bɛna aw ta marobariya kunko ben aw kan. Aw ta josɔn jurumun hakɛ bɛna bɔ
aw ra. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Dunuŋatigi Ala ye.»

24

Zeruzalɛmu bɛ i ko nɛgɛdaga min cɛnna

1 San kɔnɔntɔnnan karo tannan tere tan, Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a
ko:
2 «Adamaden, bi lon sɛbɛ; a tɔgɔ yɛrɛyɛrɛ sɛbɛ k′a bla; sabu Babilɔni masacɛ nana
Zeruzalɛmu dugu kama bi lon yɛrɛ le ra.
3 «Kuma kɔrɔman dɔ fɔ nin siya murutinin ye; a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko:
Nɛgɛdaga dɔ labɛn, k′a sigi ta kan,
i ye ji kɛ a ra.
4 Sogo tigɛtigɛ k′a bla a kɔnɔ,
sogokuru ŋanamanw, ani woto, ani kamankun;
sogo kolomanyɔrɔ ŋanaman dɔw kɛ k′a tɔ dafa.
5 Saga ŋumanman dɔ ta sogo kɛ daga kɔnɔ,
ka lɔgɔ kɛ tasuma ra nɛgɛdaga kɔrɔ.
A to a ye wuri, a ye barabara kosɛbɛ,
k′a to a kolomanyɔrɔw bɛɛ ye mɔ.

6 «Sabu Dunuŋatigi Ala ko:
Bɔnɔ bɛna mɔgɔfagadugu sɔrɔ,
dugu min bɛ i ko son ka nɛgɛdaga min mina,
min ta son tɛ bɔra a ra ka ye.
Sogokuruw ta kelen kelen ka bɔ a kɔnɔ;
i kana wolomari kɛ, ni i boro ka bɛn min ma, i bɛ o bɔ.
7 Sabu Zeruzalɛmukaw ka mɔgɔ minw faga, o jori bɛ dugu kɔnɔ;
o ka o jori bɔn farajalan le kan,
o m′a bɔn dugu ma
janko buguri y′a datugu.
8 Ne fana ka o ta mɔgɔ faganinw jori to fara kan,
janko a kana se ka datugu,
janko ka ne ta jusugban lawuri o kama,
ka ne yɛrɛ dimibɔ o ra.

9 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko:
Bɔnɔ bɛna mɔgɔfagadugu sɔrɔ,
sabu ne fana bɛna lɔgɔ camanba don ka tasumaba mana.
10 Lɔgɔ camanba lajɛn, ka tasuma mana;
sogo tobi k′a mɔ kosɛbɛ,
ka nanfɛnw kɛ a ra.
A to a kolomanyɔrɔw ye mɔ fɔ k′a sisi.
11 O kɔ, i bɛ nɛgɛdaga lakolon sigi takami kan,
a ye gban, a siranɛgɛ ye jɛni,
janko a nɔgɔw ye yeele a kɔnɔ,
son ye bɔ a ra.
12 «Nka o sɛgɛ bɛɛ ye gbansan le ye; son caman min ka nɛgɛdaga mina, o tɛ bɔra a ra.
Hali tasuma tɛ se k′a bɔ a ra.

13 «Aw Zeruzalɛmukaw ka kokolon minw kɛ, o le ka aw lanɔgɔ. Ne tun b′a fɛ ka aw
saninya, nka aw ma sɔn ka saninya ka bɔ aw ta nɔgɔ ra. O ra, aw kɔni tɛna saninya
tuun, fɔ ni ne nana ne ta jusugban bɛɛ ben aw kan ka ban tuma min na.
14 Ne Matigi Ala, ne le kumana. A wagati sera, ne bɛna a kɛ. Ne tɛna a to kɛbari ye, ne
tɛna makari, ne tɛna ne kan yɛlɛma. Ne bɛna aw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni aw tagamacogo
ni aw ta kɛwalew le ye; Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Ala ka Ezekiyɛli bɔnɔ a muso ra

15 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
16 «Adamaden, a flɛ, mɔgɔ min ko ka gbɛlɛn i ma, ne bɛna bara ka o tigi le ta ka bɔ i
kɔrɔ. Nka i man kan ka i ɲanasisi, walama ka kasi, walama ka ɲaji bɔ.
17 Mɔgɔ si kana i ŋunakan mɛn; i kana sanga kɛ. I ta jalamugu mini i kun na, ka i ta
sanbara don i sen na; i kana i ɲada dugumayanfan datugu, i kana sangadomuni kɛ ni
mɔgɔw ye.»
18 Ayiwa, ne kumana jama fɛ sɔgɔmada fɛ; ne muso sara wulada fɛ. O lon dugusagbɛ
sɔgɔma, Ala tun ka min fɔ ne ye, ne ka o kɛ.
19 Mɔgɔw k′a fɔ ne ma ko: «I ka nin ko minw kɛ, i b′a fɛ ka min yira an na, i tɛ o ɲafɔ
an ye wa?»
20 Ne ka o jaabi ko: «Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma, ko:
21 ‹A fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne yɛrɛ bɛna a to mɔgɔw
ye ne ta yɔrɔ saninman* lanɔgɔ; o yɔrɔ min ye aw ta baraka ni aw ta yɛrɛbonya sababu
ye, yɔrɔ min ko ka di aw ye, ani min ko ka bon aw ma. Aw ka aw dencɛw, ani aw
denmuso minw to aw kɔ Zeruzalɛmu, mɔgɔw bɛna olugu faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
22 Ni o kɛra, ne k′a kɛ cogo min na, aw fana bɛna a kɛ o cogo ra. Aw tɛna aw ɲada
dugumayanfan datugu, aw tɛna sangadomuni kɛ ni mɔgɔw ye.
23 Aw bɛna aw ta jalamugu siri aw kun na, ka aw ta sanbara don aw sen na. Aw tɛna
aw ɲanasisi, aw tɛna kasi. Aw bɛna fasa aw ta terenbariyaw kosɔn; aw bɛna to ka ŋuna
ɲɔgɔn kosɔn.
24 Ezekiyɛli ka min kɛ, o bɛna kɛ tagamasiyɛn le ye ka aw lasɔmi; ale k′a kɛ cogo min
na, aw fana bɛna a kɛ ten le. Ni o kow nana kɛ, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Dunuŋatigi
Ala ye.›
25 «Ayiwa, adamaden, yɔrɔ min ye o ta baraka sababu ye, ani o ta ninsɔndiya sababu,
ani o ta masiri, o yɔrɔ min ko ka gbɛlɛn o ma, min ko ka bon o ma kosɛbɛ, ni ne nana
o yɔrɔ bɔ o boro lon min na, ka o dencɛw, ani o denmusow fana bɔ o kɔrɔ,
26 o lon na mɔgɔ dɔ boribagatɔ dɔ bɛna na o kow lakari ele ye.
27 O lon na, i nɛn bɛna foni; i bɛna kuma ni o tigi ye. I tɛna kɛ bobo ye tuun. I ta ko
bɛna kɛ tagamasiyɛn ye ka o lasɔmi; ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

Siya tɔw ta kiti

25

(25–32)

Amɔnkaw ta kiti

1 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, i ɲasin Amɔnkaw ma, ka ciraya kɛ o kama!
3 A fɔ Amɔnkaw ye ko: ‹Aw ye Dunuŋatigi Ala ta kuma lamɛn! Dunuŋatigi Ala ko:
Wagati min na o ka ne ta yɔrɔ saninman* lanɔgɔ, ka ne ta jamana Izirayɛli ci k′a kɛ
yɔrɔ lakolon ye, ka Zuda mara mɔgɔw mina ka taga jamana wɛrɛ ra, aw k′a fɔ o ra ko:
Ɔnhɔn cɔ!
4 O le kosɔn, a flɛ, ne bɛna aw Amɔnkaw di terebɔyanfan mɔgɔw ma, ka aw kɛ o ta
ye; o bɛna o ta bonw lɔ aw ta jamana kɔnɔ, ka aw ta jamana kɛ o sigiyɔrɔ ye. Olugu le
bɛna aw ta yiridenw domu, olugu le bɛna aw ta bɛganw ta nɔnɔ min.
5 Raba min ye aw ta duguba ye, ne bɛna o kɛ o ta ɲɔgɔmɛw ta domunikɛyɔrɔ ye, ka
Amɔnkaw ta jamana tɔ bɛɛ kɛ o ta bɛganmarayɔrɔw ye. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne
le Matigi Ala ye.
6 « ‹Sabu Dunuŋatigi Ala ko: I n′a fɔ aw ka tɛgɛrɛ fɔ, ka dɔn kɛ, ka ninsɔndiya ni
kɔnɔnɔjuguya suguya bɛɛ ye Izirayɛli jamana ta bɔnɔ kosɔn,
7 o ra, ne bɛna ne boro kɔrɔta aw kama, ka aw di siya tɔw ma, k′a to o ye aw borofɛnw
cɛ. Ne bɛna aw ta siya tɔgɔ tunu ka bɔ siya tɔw cɛ ra, ka aw ta jamana tɔgɔ bɔ jamana
tɔw cɛ ra. Ne bɛna aw halaki; ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.› »

Mohabukaw ta kiti

8 «Dunuŋatigi Ala ko: I n’a fɔ Mohabukaw, ani Seyirikaw b’a fɔra ko: ‹A flɛ, Zuda
mara kɛra i ko siya tɔw!›
9 O kosɔn, ne bɛna Mohabu jamana fan kelen labla o juguw ye; dugu minw bɛ o ta
jamana dancɛw ra, ne bɛna o duguw halaki, o dugu minw ye o ta jamana dawula ye, i
n’a fɔ Bɛti Yesimɔti, ani Baali Mehɔn, ani Kiriyatayimu.
10 «Ne bɛna o ni Amɔn jamana bɛɛ labla terebɔyanfan mɔgɔw ye, k’a kɛ o ta ye. Ni o
kɛra, Amɔnkaw tɔgɔ bɛ tunu ka bɔ siya tɔw cɛ ra.
11 Ne bɛna ne ta kitiw ben Mohabukaw kan. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi
Ala ye.»

Edɔmukaw ta kiti

12 «Dunuŋatigi Ala ko: Edɔmukaw ka ko minw kɛ ka o yɛrɛ dimibɔ Zuda mara mɔgɔw
ra, ani o ka o yɛrɛ dimibɔ fɔ ka na jarakiba ben o yɛrɛ kan minkɛ,
13 o kosɔn ne Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna ne boro kɔrɔta Edɔmu jamana kama, ka
adamadenw, ani bɛganw bɛɛ faga. K’a ta Teman, ka taga a bla fɔ Dedan, ne bɛna o bɛɛ
ci k’a kɛ yɔrɔ lakolon ye; kɛrɛkɛmuru bɛna o bɛɛ faga.
14 Ne bɛna ne yɛrɛ dimibɔ Edɔmukaw ra, ne ta mɔgɔw sababu le ra, minw ye
Izirayɛlimɔgɔw ye; o bɛna Edɔmukaw sara ka kaŋa ni ne ta dimi ni ne ta jusugban
ye. Ni o kɛra, Edɔmukaw bɛna ne ta dimibɔko silɔn. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Filisikaw ta kiti

15 «Dunuŋatigi Ala ko: I n’a fɔ Filisikaw ka o yɛrɛ dimibɔ, ka o yɛrɛ dimibɔ ni
kɔnɔnɔjuguya suguya bɛɛ ye, ka halakiri kɛ ka kaŋa ni o ta kɔninya banbari ye,
16 o kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna ne boro kɔrɔta Filisikaw kama. Ne bɛna
Keretikaw faga; mɔgɔ tɔ minw tora kɔgɔjida ra, ne bɛna olugu halaki.
17 Ne bɛna ne ta dimiba le bɔ o ra; ne jusu gbanninba le bɛna o sara. Ni ne nana ne
yɛrɛ dimibɔ o ra ten minkɛ, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

26

Tirikaw ta kiti

1 San tan ni kelennan, karo tere fɔlɔ ra, Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, Tiri dugu k’a fɔ Zeruzalɛmu ta ko ra minkɛ ko: ‹Ɔnhɔn, Zeruzalɛmu
min tun ye siyaw bɛɛ tagayɔrɔ ye, ale donda karira! Mɔgɔw bɛna yɛlɛma anw le fɛ
sisan. Anw le bɛna fa naforo ra, ale bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye.›
3 Ayiwa, o kumaw kosɔn, Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ ne bɛ wuri ele Tiri kama! Ne bɛna
siya caman kɔnɔnɔsu ka na i kama i ko kɔgɔji jikurubaw.
4 O bɛna Tiri dugu laminikogow ci, k’a sankasojanw benben; ne bɛna a buguri bɛɛ
flan ka bɔ yi, k’a yɔrɔ kɛ faralakolon ye.
5 Tiri bɛna kɛ dugukolojalan le ye kɔgɔji cɛ ma, jɛgɛminabagaw bɛna o ta jɔw ja yɔrɔ
min na; sabu ne le kumana, Dunuŋatigi Ala ko ten. Siya wɛrɛw bɛna Tiri dugu ni a
kɔnɔfɛnw bɛɛ le cɛ.
6 A kɛrɛfɛdugu misɛn minw bɛ kɔgɔjida yɔrɔ tɔw ra, kɛrɛkɛmuru bɛna o mɔgɔw faga.
Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
7 «Sabu Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari lana ka bɔ
sahiliyanfan na Tiri dugu kama; masaw ta masa lo. A bɛna na ni sow ye, ani sowotorow,
ani sotigiw, ani kɛrɛkɛden jamaba.
8 Tiri kɛrɛfɛdugu misɛn minw bɛ kɔgɔjida yɔrɔ tɔw ra, a bɛna o mɔgɔw bɛɛ faga ni
kɛrɛkɛmuru ye; a bɛna tintinw lalaga, ka yɛlɛnyɔrɔw lɔ ka dugu kogo lamini. A bɛna
nɛgɛbɛnnanw ta aw kama.
9 A bɛna a ta kogocifɛnw kɛ ka aw ta dugu kogow ci, ka aw ta sankasojanw benben ni
a ta dingasoginanw ye.
10 A ta sow camanba boritɔ ta gbangban bɛna aw datugu. Ni Babilɔni masacɛ nana
don aw ta dugu donda fɛ i ko mɔgɔ bɛ don dugu minanin kɔnɔ cogo min na, o tuma aw
ta dugu kogow bɛna yɛrɛyɛrɛ a ta sotigiw, ani a ta sowotorow ni wotorow senw mankan
fɛ.
11 A ta sow senw bɛna aw ta dugukɔnɔsiraw bɛɛ dɔndɔn; a bɛna aw ta jamana mɔgɔw
faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka aw ta bonbaw ta samasen barakamanw benben dugu ma.
12 O bɛna aw ta naforow cɛ, o bɛna aw ta jagofɛnw sonya, o bɛna aw ta dugu kogow
ben, o bɛna aw ta bon cɛŋumanbaw cici, k’a kabakuruw, ani a yiriw, ani a bɔgɔ bɛɛ cɛ
ka taga o firi kɔgɔji ra.
13 «Ne bɛna aw ta dɔnkirilakanw ban; mɔgɔ tɛna aw ta gɔnifɔkanw mɛn tuun.

14 Ne bɛna aw ta dugu kɛ farajalan le ye; a bɛna kɛ dugukolojalan le ye, jɛgɛminabagaw
bɛna o ta jɔw ja yɔrɔ min na. Mɔgɔ tɛna aw ta dugu lɔ kokura tuun; sabu ne Matigi Ala,
ne le kumana; Dunuŋatigi Ala ko ten.
15 «Dunuŋatigi Ala b'a fɔ Tiri dugu ma ko: Ni o nana kɛ fagari kɛ ye aw cɛ ra tuma
min na, ni mɔgɔ mandimininw nana kɛ ŋuna ye, yala aw ta dugu benkan mankan tɛna
kɔgɔji kɔfɛjamana mɔgɔw ja tigɛ fɔ ka o yɛrɛyɛrɛ wa?
16 Kɔgɔjida jamanaw ta masacɛw bɛɛ bɛna wuri ka bɔ o ta masasiginanw kan; o bɛna
o ta deregebaw bɔ, ka o ta faniŋuman kansɔgɔninw bɔ o yɛrɛ ra, ka yɛrɛyɛrɛ. Jatigɛ
bɛna o mina fɔ o bɛ sigi dugu ma; o ja tigɛnin bɛna kɛ wagati bɛɛ, sabu aw ta ko bɛna
o jigi tigɛ.
17 Mɔgɔw bɛna nin sangadɔnkiri la aw kunna, k'a fɔ ko:
‹E, ele le tununa ka bɔ kɔgɔji kan wa, ele dugu tɔgɔbatigi!
Ele min baraka tun ka bon kɔgɔji kan, ele ni i ta mɔgɔw;
aw le tun bɛ jatigɛ blara mɔgɔw ra o yɔrɔw bɛɛ ra.
18 Sisan aw bencogo ka kɔgɔji kɔfɛjamana mɔgɔw ja tigɛ;
aw labancogo ka kɔgɔji kɔfɛmɔgɔw jigi tigɛ.›
19 «Sabu Dunuŋatigi Ala ko: Ni ne nana aw ta dugu ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye tuma
min na, i ko mɔgɔ ma deri ka kɛ dugu minw kɔnɔ tuun, ni ne nana jibaw lajigi aw kan,
ka jibaw kɛ ka aw datugu tuma min na,
20 o tuma o ka mɔgɔ minw lajigi kaburu kɔnɔ, ne bɛna aw fara olugu kan, ka aw bla
ni fɔlɔfɔlɔmɔgɔw ye. Ne bɛna aw bla fɔ dugukolo jukɔrɔyɔrɔw ra, ka aw kɛ i ko fɔlɔfɔlɔ
tomokɔrɔw, ka aw bla ni kaburukɔnɔmɔgɔw ye, janko mɔgɔ kana sigi aw ta dugu kɔnɔ
tuun. Aw tɛna sigiyɔrɔ sɔrɔ dunuŋa ra mɔgɔ ŋanamanw cɛ ra tuun.
21 Ne bɛna aw ta ko kɛ jatigɛkoba ye; aw tɔgɔ bɛna tunu. Mɔgɔw bɛna aw yɔrɔŋini,
nka o tɛna aw ye. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

27

Tiri ta yɛrɛbonya

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, ele ye sangadɔnkiri dɔ la Tiri dugu kosɔn.
3 Tiri dugu siginin bɛ kɔgɔjida ra, a bɛ jago kɛ ni siya tɔw ye kɔgɔji kɔfɛjamana caman
na; a fɔ Tiri ye ko Dunuŋatigi Ala ko:
E, Tiri, ele tun b'a fɔra
ko i ta cɛŋa dafanin lo!
4 I ta mara dan bɛ fɔ yɔrɔjan, kɔgɔji cɛmancɛ ra;
i lɔbagaw ka i lɔ ka i ta cɛŋa dafa.

Tiri tun kɛra i ko jirakurunba

5 O ka i lɔ i ko jirakurunba, ka i kɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ lɔ ni Seniri ta sipɛrɛsiyiriw ye;
o ka Liban ta sɛdiriyiri dɔ le kɛ kurun ta faniw siribere ye.
6 O ka Basan yirisunba dɔ ta yiri le lɛsɛ ka o kɛ jufaw ye;
o ka kurun kɔnɔnɔyɔrɔ lalaga ni samaŋninw ye,
ka o dondon Sipere kɔgɔjida jamanaw ta yiri dɔw ra.
7 Misirankaw ta lɛnfaniŋuman sɔgɔninw le tun ye kurun ta faniba ye;
o le tun ye kurun tagamasiyɛn ye.
Elisa kɔgɔjida ta jamanaw ta fani bulamanw, ani a wulenmanw,
o le tun ye kurun datugufaniw ye.

8 «Sidɔnkaw, ani Arivadikaw le tun ye aw ta kurunboribagaw ye.
Ele Tiri dugu yɛrɛ ta kurunlɔnbagabaw le tun ye aw ta kuruntigiw ye.
9 Gabali lɔnnikɛbagakɔrɔw, ani a mɔgɔ hakirimanw,
olugu tun bɛ kurun kɔnɔ, ka to ka kurun yɔrɔ cɛnninw lalaga.
Kɔgɔji jirakurunw bɛɛ tun bɛ na aw fɛ;
o mɔgɔw bɛɛ tun bɛna jago kɛ ni aw ye.

10 «Pɛrɛsikaw, ani Ludikaw, ani Putikaw le tun ye aw ta kɛrɛkɛjama mɔgɔw ye;
olugu tun ye aw ta kɛrɛkɛcɛ dɔw ye.
O tun bɛ o ta nɛgɛbɛnnanw, ani o ta nɛgɛfugulaw dulondulon dugu kɔnɔ;
olugu le tun ka tɔgɔba di aw ma.
11 Arivadikaw, ani aw yɛrɛ ta kɛrɛkɛcɛw bɛ dugu laminikogow kɔrɔsi;
Gamadikaw, olugu bɛ sankasojan kunna.

O tun bɛ o ta nɛgɛbɛnnanw dulon dugu kogow ra;
o tun ka aw ta dugu cɛɲa dafa.»

Siya minw tun bɛ jago kɛ ni Tirikaw ye

12 «Tarisisikaw tun bɛ jago kɛ ni aw ye, sabu fɛnɲuman caman tun bɛ aw fɛ; o tun bɛ
o ta warigbɛ ni o ta nɛgɛ ni o ta letɛn ni o ta ntileku nɛgɛ falen aw ta jagofɛnw na.
13 «Yavankaw, ani Tubalikaw, ani Mesɛkikaw tun bɛ jago kɛ ni aw ye; olugu tun bɛ
jɔnw, ani siranɛgɛfɛnw falen aw ta jagofɛnw na.
14 «Bɛti Togarimakaw tun bɛ wotorosamasow, ani kɛrɛkɛsow, ani sofaliw falen aw ta
jagofɛnw na.
15 «Dedankaw fana tun bɛ jago kɛ ni aw ye. Kɔgɔjida jamana caman tun bɛ sanni kɛ
aw le fɛ; o tun bɛ aw sara ni samaɲinw ye, ani ebɛniyiri.
16 «Sirikaw* fana tun bɛ sanni kɛ aw fɛ, sabu fiyeerefɛn camanba le tun bɛ aw
fɛ. Olugu tun bɛ aw ta fiyeerefɛnw falen ni sikaribuli luluw ye, ani fani wulenman
ɲumanmanw, ani fani sɔgɔnin ɲumanmanw, ani lɛnfaniw, ani korayi luluw, ani rubi
luluw.
17 «Hali Zuda ni Izirayɛli jamana fana tun bɛ jago kɛ ni aw ye; o tun bɛ aw ta
fiyeerefɛnw falen ni Miniti mara ta alikama* ye, ani ɲɔ, ani li, ani turu, ani munturu.
18 «Damasikaw fana tun bɛ sanni kɛ aw fɛ, sabu fiyeerefɛn camanba le tun bɛ aw fɛ;
aw borofɛnw tun ka ca kosɛbɛ. Olugu tun bɛ aw ta fiyeerefɛnw falen ni Hɛlibɔn mara
ta duvɛn ye, ani Sahari mara ta sagasi.
19 «Vedankaw, ani Yavanka minw bɛ bɔ Uzali, olugu fana tun bɛ na ni nɛgɛ gbasinin
ye, ani sumadiyananw, ka na o falen aw fɛ aw ta fiyeerefɛnw na.
20 «Dedankaw fana tun bɛ na fani gbirimanw falen aw fɛ, fani minw bɛ la sow kɔ ra
ka sigi a kan.
21 «Arabuw, ani Kedari mara ta kuntigiw bɛɛ tun bɛ jago kɛ ni aw ye; olugu tun bɛ na
ni sagadenw, ani sagajigiw, ani bakɔrɔninw ye aw fɛ.
22 «Sabakaw, ani Rahemakaw fana tun bɛ jago kɛ ni aw ye; o tun bɛ aw ta fiyeerefɛnw
falen ni kasadiyananw bɛɛ ra ɲumanmanw ye, ani luluw, ani sani.
23 «Harankaw, ani Kanekaw, ani Edɛnikaw, ani Saba mara ni Asiri mara ni Kilimadi
mara ta jagokɛbagaw fana tun bɛ na jago kɛ ni aw ye.
24 Olugu tun bɛ fani dawulamanw le jago ni aw ye; o tun bɛ na ni deregeba
bulamanw, ani fani ɲumanman sɔgɔninw ye, ani tapi ɲɛgɛnnin suguya caman, ani
jurukisɛ dankoɲumanw.»

Tiri bɛ halaki a ta yɛrɛbonya kosɔn

25 «Jirakurunbaw le tun bɛ aw ta jagofɛnw ta.
Aw ta dugu tun fara jagofɛn camanba le ra kɔgɔji cɛ ma yi.
26 Nka aw ta kurunboribagaw tagara ni aw ye fɔ yɔrɔjan kɔgɔji cɛ ma minkɛ,
terebɔyanfan ta fɔɲɔ fariman ka aw ta jirakurunba karikari kɔgɔ ji cɛ ma.
27 Aw ta naforow, ani aw ta jagofɛnw, ani aw ta fiyeerefɛnw,
ani aw ta kurun ta baaradenw, ani kurunboribagaw,
ani kurunlalagabagaw, ani jagokɛbagaw, ani kɛrɛkɛdenw bɛɛ,
ani mɔgɔ tɔ minw bɛɛ tun bɛ ni aw ye,
olugu bɛɛ tora kɔgɔji ra
aw halakilon na.

Tiri halakicogo ka siya tɔw ja tigɛ

28 Aw ta kuruntigiw kulekan fɛ,
kɔgɔjida mɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛra.
29 Siya tɔw ta kurunboribagaw
ani o ta kurun baaradenw, ani o ta kuruntigiw bɛɛ,
olugu bɔra o ta kurunw kɔnɔ,
ka taga lɔ ji da ra.
30 O bɛ o kan kɔrɔta ka kasi aw kunna;
o jusu kasinin bɛ kule kosɛbɛ.
O bɛ buguri cɛ k'a kɛ o kun na,
ka kolonkolon bugurigbɛ ra.
31 O ka o kun li aw kosɔn,
ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra;
o jusukun tɔɔrɔnin bɛ kasi aw kunna,
o jusu kasinin bɛ maɲumankokanw fɔ.

---

* **27:16 27.16** Kitabu dɔw b'a fɔ ko Edɔmukaw.

32 O tɔɔrɔnin bɛna sangadɔnkiri dɔ la aw kunna;
o bɛna nin maɲumanko dɔnkiri la k'a fɔ ko:
‹E, dugu juman le tun bɛ i ko Tiri sa?
Tiri ta mankan bɛɛ le banna tan sisan kɔgɔji cɛ ma wa?›

Tiri ta ko bɛɛ banna

33 Aw ta jirakurunw tun bɛ kɔgɔji cɛtigɛ ni aw ta fiyeerefɛnw ye
ka taga jamana caman wasa.
Aw ka dugukolo masacɛw fɛntigiya
ni aw borofɛn caman ye, ani aw ta jagofɛn caman.
34 Ayiwa, sisan kɔgɔji jikuruw ka aw ta kurunw karikari,
ka o lajigi fɔ ji dunmanyɔrɔ ra;
aw ta jagofɛnw, ani aw ta kurunkɔnɔmɔgɔw bɛɛ,
o bɛɛ jigira ji jukɔrɔ.
35 Minw ye kɔgɔji kɔfɛjamana mɔgɔw ye,
aw ta ko ka olugu bɛɛ jigi tigɛ;
o ta masacɛw kunmasi cɛ ra,
o ɲanasisira.
36 Siya tɔw ta jagokɛbagaw bɛ kabakoya fɔ ka filen fiyɛ aw ra;
aw ta ko kɛra jatigɛkoba le ye.
Aw ta kɔni banna le pewu!»

28

Tiri masacɛ ta kiti

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, a fɔ Tiri dugutigi ye ko Dunuɲatigi Ala ko:
‹Yɛrɛbonya donna ele jusu ra,
fɔ i ko: Ne ye Ala le ye,
ne siginin bɛ alaw ta sigiyɔrɔ le ra
kɔgɔji cɛ ma!›
K'a sɔrɔ ele ye adamaden le ye, i tɛ Ala ye;
nka i bɛ i yɛrɛ ta miiriya jate i ko Ala ta miiriya.
3 A flɛ, i ta hakiritigiya kɔni tɛmɛna hali Danɛli* ta kan;
gundo si ma dogo i ma.
4 I ta hakiritigiya ni i ta faamuri sababu ra
i ka naforoba sɔrɔ;
i ka sanin ni warigbɛ sɔrɔ
ka o bla i ta naforoblayɔrɔ ra.
5 Hakiritigiyaba min bɛ i fɛ jagoko ra,
o le ka i ta naforo caya;
nka o naforo ko ka yɛrɛbonya don i jusu ra.

6 «Ayiwa, o kosɔn Dunuɲatigi Ala ko:
i n'a fɔ i bɛ i yɛrɛ ta miiriya jate i ko Ala ta miiriya,
7 o kosɔn, a flɛ, ne bɛna siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw lana i kama;
siyaw bɛɛ ra mɔgɔ farimanw lo.
O bɛna o ta kɛrɛkɛmuru bɔ, ka i ta hakiritigiya baaraw halaki,
ka i ta nɔɔrɔ cɛn.
8 O bɛna i lataga lahara dingaba kɔnɔ;
i bɛna sa sacogojugu ra kɔgɔji cɛ ma.
9 Yala i bɛna se k'a fɔ i fagabaga ɲa kɔrɔ tuun wa,
ko: ‹Ne ye ala le ye wa›?
Ele tɛ foyi ye ni adamaden tɛ;
i tɛ ala ye i halakibagaw boro dɛ!
10 I bɛna sa siya wɛrɛ mɔgɔw boro
i ko mɔgɔ kɛnɛsigibariw;
sabu ne kumana.
Dunuɲatigi Ala ko ten.»

11 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:

* **28:3 28.3** Danɛli: Aw ye Ezekiyɛli 14.14 flɛ.

12 «Adamaden, ele ye sangadɔnkiri dɔ la Tiri masacɛ ta ko ra. A fɔ a ye ko Dunuŋatigi
Ala ko:
‹Bɛɛ tun bɛ ele le flɛ,
sabu i ta hakiritigiya tun ka bon, i ta cɛŋa tun dafanin lo.
13 I tun siginin bɛ Edɛni, Ala ta yiritu kɔnɔ.
Lulu suguya bɛɛ tun kɛra ka i masiri:
Sariduwani luluw, topazi luluw, jama luluw,
kirisoliti luluw, onikisi luluw, zasipe luluw,
safiri luluw, sikaribuli luluw, ani emerodi luluw.
I ta masirifɛnw, ani i ta minanw bɛɛ tun ye sanin le ye;
o bɛɛ tun labɛnna i ye kabini lon min na i danna.
14 Ne tun ka i kɛ serubɛn mɛlɛkɛ* le ye, min bɛ yɔrɔ kɔrɔsi;
ne tun ka i bla o le kama.
I tun bɛ Ala ta kuru saninman kan,
i tun bɛ tagama kabakuru tasumamanw cɛ ra.
15 Kabini i danna lon min na,
i jusukun tun gbɛnin lo i ta sira bɛɛ ra,
fɔ lon min na terenbariya nana ye i ra.
16 Jago diyara i ra, ka ŋa i boro minkɛ,
o ka i bla tɔŋɔri ra, ka i bla jurumun na.
O kosɔn ne bɛ i gbɛn ka bɔ Ala ta kuru kan,
ka i kɛ i ko mɔgɔ tɔw.
Ne bɛ ele serubɛn mɛlɛkɛ yɔrɔkɔrɔsibaga gbɛn,
ka i labɔ lulu kabakuruw manamanatɔ cɛ ra.
17 I ta cɛŋa ka yɛrɛbonya don i jusu ra,
i ta nɔɔrɔ kɛra sababu ye ka i ta hakiritigiya cɛn.
O kosɔn ne bɛ i firi dugu ma,
ka i kɛ flɛrifɛn ye masacɛ tɔw ŋa kɔrɔ.
18 I ka terenbariyako caman minw kɛ,
ani i ka mɔgɔw tɔŋɔ i ta jago ra minkɛ,
o le ka i ta sigiyɔrɔ saninmanw lanɔgɔ.
O kosɔn ne bɛna tasuma dɔ mana i sigiyɔrɔ cɛ ma,
ka i jɛni fɔ ka i ban.
Ne bɛ i jɛni fɔ ka na i kɛ bugurigbɛ ye dugukolo kan,
i flɛbagaw bɛɛ ŋa kɔrɔ.
19 Siya minw bɛɛ tun ka i lɔn,
i ta ko bɛna olugu bɛɛ jigi tigɛ.
I ta ko kɛra jatigɛkoba le ye;
i ta kɔni banna le pewu!› »

Sidɔnkaw ta kiti

20 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
21 «Adamaden, i ŋasin Sidɔn dugu ma ka ciraya kɛ o kama!
22 A fɔ ko Dunuŋatigi Ala ko:
‹A flɛ, ne bɛna wuri ele Sidɔn dugu kama,
ka ne ta bonya yira aw cɛ ra.
Ni ne nana ne ta kitiw ben i kan tuma min na,
o tuma i bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
Ni o kɛra, i bɛna ne ta saninmanya jate.
23 Ne bɛna banajuguw ben aw kan;
mɔgɔw faganinw jori bɛna woyo dugukɔnɔsiraw kan.
Mɔgɔ faganinw bɛna benben aw cɛ ra,
sabu kɛrɛkɛmuru bɛna na aw kama ka bɔ fan bɛɛ ra.
Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.› »

24 «Ni o kɛra, siya minw bɛ i ko binjugu min bɛ mɔgɔ fari tigɛtigɛ,
walama i ko ŋani min bɛ mɔgɔ sɔgɔ,
olugu dɔ tɛna wuri Izirayɛli mara kama tuun.
Siya dɔ tɛna sɔrɔ a kɛrɛ fɛ tuun min b'a mafiyɛnya.
Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Dunuŋatigi Ala ye.

25 « ‹Dunuŋatigi Ala ko: Ne tun ka Izirayɛlimɔgɔw janjan ka taga siya minw cɛ ra, ni
ne nana o labɔ o siyaw cɛ ra ka o lajɛn tuma min na, o tuma ne bɛna a to siya tɔw y'a
lɔn olugu sababu ra ko ne le ye Ala saninman ye. O bɛna na sigi o ta dugukolo kan, ne
tun ka dugukolo min di ne ta jɔncɛ Yakuba ma.
26 O bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra; o bɛna bonw lɔ, ka rɛzɛnsunw turu. O kɛrɛfɛjamana
minw bɛɛ tun bɛ o mafiyɛnyara, ni ne nana ne ta kitiw ben olugu kan tuma min na, o
tuma Izirayɛli bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra. O bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, o
ta Ala.› »

29

Misirankaw ta kiti

1 San tannan, karo tannan, tere tan ni fla, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a
ko:
2 «Adamaden, i ŋasin Misiran masacɛ Farawona ma, ciraya kɛ a kama, ani Misiran
jamana bɛɛ kama.
3 Kuma a fɛ k'a fɔ a ye ko Dunuŋatigi Ala ko:
‹Ne bɛna wuri ele Misiran masacɛ Farawona kama;
ele kɔgɔji danfɛn barakaman,
min lanin bɛ i ta bajiw cɛ ra,
k'a to k'a fɔ ko: Ne ta Nili ba ye ne ta le ye;
ne le k'a dan ne yɛrɛ ye.
4 Ne bɛna nɛgɛ don i dagbaga ra,
ka i ta baji ta jɛgɛw nɔrɔnɔrɔ i faraw ra,
ka i sama ka bɔ i ta baji cɛ ma,
i ni i ta bajirajɛgɛw bɛɛ;
olugu nɔrɔnin bɛ to i faraw ra.
5 Ne bɛna i firi kongokolon kɔnɔ
i ni i ta bajirajɛgɛw bɛɛ.
I bɛna taga ben kongo kɔnɔ dugu ma;
mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka i ta, ka i su don.
Kongobɛganw, ani sanfɛkɔnɔw,
ne bɛna i kɛ olugu ta domuni le ye.
6 Ni o kɛra, Misirankaw bɛna a lɔn
ko ne le ye Matigi Ala ye.

« ‹Aw kɛra kara kunkurun le ye
Izirayɛlimɔgɔw fɛ.
7 O ko o bɛ aw mina janko o kana ben minkɛ, aw karira ni o ye,
ka o kamankun mandimi.
O ko o bɛ dɛn aw ra minkɛ, aw karira ni o ye,
ka o ben ka o soro tigɛ.

8 « ‹O kosɔn, Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna kɛrɛkɛmuru lana aw kama, ka adamadenw,
ani bɛganw bɛɛ faga.
9 Misiran jamana bɛna kɛ kongokolonw, ani tomow le ye. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko
ne le ye Matigi Ala ye.
« ‹Aw k'a fɔ minkɛ ko: Nili ba ye anw ta le ye, anw le k'a dan.
10 O kosɔn ne bɛna wuri aw kama, ka wuri aw ta bajiw fana kama. Ne bɛna Misiran
jamana kɛ tomow le ye; k'a kɛ tomow, ani kongokolonw ye, k'a damina Migidɔli, ka taga
a bla fɔ Siyɛni, ani fɔ Etiyopi jamana kɛrɛ fɛ.
11 Adamaden o, bɛgan o, o si sen tɛna bla yi tuun. Jamana bɛna san binaani le kɛ ni
mɔgɔ ma sigi a kɔnɔ.
12 Ne bɛna Misiran jamana ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye ka tɛmɛ jamana lakolon tɔw bɛɛ
kan, ka o ta duguw kɛ yɔrɔ lakolonw ye ka tɛmɛ dugu lakolon tɔw bɛɛ kan; o bɛ kɛ
fɔ san binaani. Ne bɛna Misirankaw janjan siya tɔw cɛ ra, ka o yɛrɛgɛ ka taga jamana
wɛrɛw ra.
13 « ‹Nka Dunuŋatigi Ala ko: Ni san binaani dafara, ne tun ka Misirankaw janjan ka
taga jamana minw na, ne bɛna o labɔ o jamanaw ra ka o lajɛn tuun.
14 Ne bɛna Misirankaw lasekɔ o sigiyɔrɔkɔrɔ ra. Ne bɛna o lasekɔ Patɔrɔsi jamana ra,
o yɛrɛ ta faso ra; o bɛna taga kɛ jamana dɔ le ye min fanga ka dɔgɔ.
15 O fanga bɛna dɔgɔya ka tɛmɛ jamana tɔw bɛɛ kan; o tɛna o yɛrɛ kɔrɔta siya tɔw
san fɛ tuun. Ne bɛna o baraka dɔgɔya janko o kana o ta fanga sigi siya tɔw kunna tuun.

16 Misiran tɛna kɛ jigilayɔrɔ ye Izirayɛli mara mɔgɔw fɛ tuun; a bɛna kɛ sababu le ye
ka o hakiri jigi o ta terenbariyaw ra, sabu o tun ka dɛmɛ ɲini Misirankaw fɛ. Ni o kɛra,
o bɛna a lɔn ko ne le ye Dunuŋatigi Ala ye.› »

Nebukadinɛsari bɛna Misiran jamana mina

17 San mugan ni wolonflanan, karo fɔlɔ, tere fɔlɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma
tuun; a ko:
18 «Adamaden, Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ka baaragbɛlɛn le la a ta kɛrɛkɛjama
kan Tiri dugu kosɔn, fɔ donita ka kɛrɛkɛdenw bɛɛ kuncɛ wulan, ka o bɛɛ kamankunw
mandimi; nka ale ni a ta kɛrɛkɛjama ma nafa foyi sɔrɔ o baaragbɛlɛn na, o ka baara
min kɛ Tiri dugu kama.
19 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna Misiran jamana di Babilɔni masacɛ
Nebukadinɛsari ma. A bɛna o ta naforow cɛ; a bɛna ben jamana kan ka fɛnw bɛɛ
cɛ ka taga ni o ye, ka o kɛ a ta kɛrɛkɛjama ta sara ye.
20 A ka baaragbɛlɛn min kɛ, ne bɛna Misiran jamana di a ma o baara sara ye, sabu a
ka o kɛ ne le ye; Dunuŋatigi Ala ko ten.
21 «O lon na, ne bɛna dɔ fara Izirayɛli mara ta baraka kan, k'a to ele ye i da yɛlɛ ka
kuma o cɛ ra. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

30

Ala ta lonjugu sera Misiran jamana ma

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, ciraya kɛ, k'a fɔ ko Dunuŋatigi Ala ko:
‹E, aw ye kasi,
sabu nin ye lonjuguba le ye!
3 Ɔnhɔn, lon bɛ surunyara;
Matigi Ala ta lon bɛ surunyara.
Dibilon lo,
siyaw ta kiti lon lo.
4 Kɛrɛkɛmuru bɛ nana Misiran jamana kama.
A tɔɔrɔ bɛna se Etiyopikaw fana ma.
O wagati ra mɔgɔ faganinw bɛna benben Misiran;
o juguw bɛna o ta naforow bɛɛ cɛ ka taga ni a ye,
ka jamana halaki ka se fɔ bonw jusiginanw ma.
5 Etiyopi jamana, ani Puti jamana, ani Ludi jamana,
ani Arabujamana bɛɛ, ani Libi jamana,
ani jamana minw ka jɛŋɔgɔnya don ni ɲɔgɔn ye,
kɛrɛkɛmuru bɛna olugu bɛɛ faga ni Misirankaw ye.› »

Ala bɛna Misiran jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye

6 «Matigi Ala ko:
‹Misiran dɛmɛbagaw bɛɛ bɛna ben;
baraka min ka yɛrɛbonya bla o ra, o bɛna ban.
K'a ta Migidɔli ka taga se fɔ Siyɛni,
kɛrɛkɛmuru bɛna o yɔrɔw ta mɔgɔw bɛɛ faga.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
7 « ‹O ta yɔrɔ bɛna ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye jamana lakolon tɔw cɛ ra; o ta duguw
bɛna kɛ tomow ye tomo tɔw cɛ ra.
8 Ni ne nana tasuma don Misiran jamana ra, ni o ta dɛmɛbagaw bɛɛ nana halaki tuma
min na, o tuma o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
9 « ‹O lon na, ne bɛna ciraden dɔ ci ni jirakurun ye, ka taga Etiyopi jamana mɔgɔw
ɲasumanin ja tigɛ. Tɔɔrɔ bɛna ben o kan Misiran ta bɔnɔlon na; o lon natɔ ye nin ye.
10 « ‹Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna Misiran ta jamaba halaki k'a ban, Babilɔni masacɛ
Nebukadinɛsari sababu ra.
11 Ale ni a ta mɔgɔw, minw ye siyaw bɛɛ ra mɔgɔ farimanw ye, olugu le bɛna taga
jamana halaki; o bɛna o ta kɛrɛkɛmuru bɔ Misirankaw kama, ka jamana yɔrɔ bɛɛ kɛ
suw ye.
12 Ne bɛna Nili baji ja; ne bɛna Misiran jamana fiyeere mɔgɔjuguw ma. Ne bɛna a to
siya wɛrɛ mɔgɔ dɔw ye jamana ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ halaki. Ne Matigi Ala, ne le kumana.›
»

Ala bɛna a ta kiti ben Misiran duguw bɛɛ kan

13 «Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna jow halaki, ka batofɛngbansanw labɔ Mɛnfisi dugu
kɔnɔ. Kuntigi tɛna kɛ Misiran jamana kunna tuun; ne bɛna siranya bla Misiran jamana
yɔrɔ bɛɛ ra.
14 Ne bɛna Patɔrɔsi mara ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye, ka tasuma don Sohan dugu ra, ka
ne ta kitiw ben Tɛbu dugu kan.
15 Ne bɛna ne ta jusugban ben Sini dugu kan, min ye Misiran dugu barakaman ye; ne
bɛna Tɛbu dugu ta jamaba bɛɛ halaki.
16 Ne bɛna tasuma don Misiran jamana ra; Sini dugumɔgɔw bɛna o yɛrɛ tɔnɔmi dimi
boro, o juguw bɛna wow bɔ Tɛbu dugu laminikogow ra, o bɛna ben Mɛnfisi dugu kan
teregban fɛ.
17 O bɛna Heliyopolisi ni Pi Besɛti ta kanbelenw faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka mɔgɔ tɔw
mina ka taga ni o ye.
18 Ni ne nana Misiran ta fanga yiri kari, baraka min bɛ yɛrɛbonya bla a ra, ni ne nana
o ban tuma min na, o tuma, Tapanɛsi dugu bɛna kɛ dibi ye teregban fɛ. Sankaba finman
dɔ bɛna dugu datugu. O bɛna dugumɔgɔw mina ka taga ni o ye.
19 O cogo ra ne bɛna kiti ben Misiran jamana kan; ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye
Matigi Ala ye.»

Ala bɛna Babilɔni masacɛ lana Misiran jamana kama

20 San tan ni kelennan, karo fɔlɔ, tere wolonfla, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma
tuun; a ko:
21 «Adamaden, ne ka Misiran masacɛ Farawona boro kari. Fla ma kɛ a ra janko k'a
kɛnɛya, fani ma kɛ k'a siri k'a lɔ, janko a ye se ka baraka sɔrɔ ka kɛrɛkɛmuru mina.
22 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna wuri Misiran masacɛ Farawona kama. Ne bɛna
a boro fla bɛɛ kari: a boro min ka ɲi, ani min karinin lo; ni o kɛra, kɛrɛkɛmuru bɛna
bɔ a boro ka ben.
23 Ne bɛna Misirankaw janjan ka taga siya tɔw cɛ ra, ne bɛna o yɛrɛgɛ ka taga jamana
tɔw ra.
24 Ne bɛna Babilɔni masacɛ boro baraka bonya, ka ne ta kɛrɛkɛmuru don a boro. Nka
ne bɛna Farawona boro fla kari; a bɛna ŋuna Babilɔni masacɛ ɲa kɔrɔ i ko kɛrɛkɛden
mandiminin satɔ.
25 Ne bɛna Babilɔni masacɛ boro baraka bonya, nka Farawona baraka bɛna dɛsɛ. Ni
ne nana ne ta kɛrɛkɛmuru don Babilɔni masacɛ boro, k'a to a ye kɛrɛkɛmuru sin Misiran
jamana ma tuma min na, o tuma o bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.
26 Ne bɛna Misirankaw janjan ka taga siya tɔw cɛ ra, ne bɛna o yɛrɛgɛ ka taga jamana
tɔw ra. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

31

Ala ka Misiran masacɛ suma ni yirisunba dɔ ye

1 San tan ni kelennan, karo sabanan, tere fɔlɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun;
a ko:
2 «Adamaden, a fɔ Misiran masacɛ Farawona ni a ta jama ye ko:
‹Ele bɔra jɔntigi le fɛ sa, ele ni i ta bonya?
3 A flɛ, Asiri jamana fana tun bɛ i ko Liban jamana sɛdirisun dɔ.
A yiriboro cɛɲumanbaw suma tun bɛ i ko yirituba suma;
a tun ka jan kosɛbɛ,
a kun tun bɛ se fɔ sankabaw ma.
4 Jiw tun k'a bonya;
dugukolo jukɔrɔjiw tun k'a janya.
O jiw woyora k'a kɔrɔyɔrɔ lamini,
ka woyo ka taga kongoyiri tɔw bɛɛ kɔrɔ.
5 O kosɔn a tun janyara ka tɛmɛ kongoyiri tɔw bɛɛ kan;
a yiriborow cayara,
a yiriboromisɛnw janyara,
sabu a wuritɔ, ji caman tun b'a kɔrɔ.

6 « ‹Sanfɛkɔnɔw bɛɛ tun bɛ o ta ɲaga la a yiriboromisɛnw le cɛ ra;
kongosogow bɛɛ tun bɛ o denw woro a yiriborow suma le ra.
Siya caman tun bɛ sigi a suma ra.
7 A tun cɛ ka ɲi, a bonya ni a yiriborow janya kosɔn;
sabu a lilinw tun bɛ ji camanba sɔrɔ dugukolo jukɔrɔ.
8 Ala ta yiritu ta sɛdirisunw si tun tɛ se ka o yɛrɛ suma ni a ye,

sipɛrɛsisunw fana tun tɛ se ka o yɛrɛ kaɲa ni a yiriborow ye;
pilatanisunw si tun tɛ a yiriborow bɔ cɛɲa ra.
Ala ta yiritu yiriw si ta cɛɲa tun tɛ a ta bɔ.
9 Ne tun ka yiriboro caman kɛ k'a cɛɲa;
yiri o yiri tun bɛ Edɛni, Ala ta yiritu kɔnɔ, a ɲangboya tun ka olugu bɛɛ mina.› »

Yirisunba bɛna kari

10 «O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko: Yirisunba tun janyara kosɛbɛ, a k'a kun kɔrɔta ka se fɔ sankabaw ma; yɛrɛbonya donna a jusukun na a ta janya kosɔn.
11 O kosɔn, ne k'a don siyaw bɛɛ ta kuntigiba* boro; a ka kojugu minw kɛ, ale bɛna a mina ka kaɲa ni o le ye, sabu ne banna a ra.
12 Siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ ra mɔgɔ farimanw, olugu k'a tigɛ k'a ben, ka taga k'a to yi. A yiriborow benbenna kuruw kan, ani kurufurancɛw bɛɛ ra. A yiriboromisɛnw karikarira ka benben jamana dingakolonw bɛɛ kɔnɔ. Dunuŋamɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ sigi a suma kɔrɔ, olugu bɔra a kɔrɔ, k'a kelen to yi.
13 Sanfɛkɔnɔw bɛɛ bɛna sigi a yirisun bennin kan;
kongobɛganw bɛɛ bɛna sigi a yiriborow cɛ ra.

14 « ‹Ni o kɛra, jidarayiri wɛrɛ si tɛna a yɛrɛ bonya a janya kosɔn, k'a kun kɔrɔta ka se fɔ sankabaw ma tuun; yiri si tɛna a fɔ ko ji caman b'a kɔrɔ, k'a yɛrɛ bonya ka kɛ yiri tɔw san fɛ. Sabu ne ka o bɛɛ labla saya ye; o bɛ taga dugukolo jukɔrɔyɔrɔ ra, ka taga fara adamaden sanin tɔw kan, minw lajigira kaburu dinga kɔnɔ.›
15 «Dunuŋatigi Ala ko: A jigira kaburu kɔnɔ lon min na, ne ka yɔrɔ bɛɛ bla sukasi ra; ne ka dugukolo jukɔrɔjiw datugu a kosɔn, ne ka bajiw lalɔ, k'a jiwoyow mina ka o lɔ yɔrɔ kelen na. Ne ka ɲanasisi dibi lajigi Liban kuruw kan. Kongoyiriw bɛɛ jajara a kosɔn.
16 Wagati min ne k'a lajigi kaburu kɔnɔ, ka fara kaburukɔnɔmɔgɔw kan, a benkan fɛ, ne ka siyaw ja tigɛ fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ; Edɛni yiri minw bɛɛ bɛ dugukolo jukɔrɔ, Liban yiri ɲumanmanw, a yiriw bɛɛ ra cɛɲumanw, min o min tun bɛ ji sɔrɔ, olugu jusu saarora.
17 Minw tun kɛra a jɛnŋɔgɔnw ye, minw tun sigira a suma kɔrɔ siya tɔw cɛ ra, olugu fana jigira ni a ye kaburu kɔnɔ, ka taga fara mɔgɔ faganinw kan, o ka minw faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
18 « ‹Ayiwa, Edɛni yiri juman ta nɔɔrɔ ni a ta bonya tun bɛ i ko ele ta? O bɛɛ n'a ta, i ni Edɛni yiriw bɛɛ bɛna jigi ɲɔgɔn fɛ dugukolo jukɔrɔ. I su bɛna taga la mɔgɔ kɛnɛsigibariw suw cɛ ra, ka taga fara mɔgɔ faganinw kan, o ka minw faga ni kɛrɛkɛmuru ye. Farawona laban bɛna kɛ o le ye, ani a ta jamaba bɛɛ. Dunuŋatigi Ala ko ten.› »

32

Misiran ni a ta masacɛ ta kiti tɔ

1 San tan ni flanan, karo tan ni flanan, tere fɔlɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, sangadɔnkiri dɔ la Misiran masacɛ Farawona kosɔn; a fɔ a ye ko:
‹Ele tun bɛ siya tɔw cɛ ra i ko jarakanbelen,
i tun bɛ i ko kɔgɔji danfɛn barakaman;
i tun bɛ baji lawuri san fɛ,
ka ji duuru ni i senw ye,
ka baji ɲa cɛn.
3 « ‹Dunuŋatigi Ala ko:
Ne bɛna jamaba dɔ fara ne yɛrɛ kan, ka ne ta jɔ firi i kan;
olugu bɛna i sama ka i labɔ ni ne ta jɔ ye.
4 Ne bɛna i firi dugukolo kan,
ka i to kongo kɔnɔ yi;
ne bɛna a to sanfɛkɔnɔw bɛɛ ye na sigi i kan,
k'a to kongosogow bɛɛ ye na fa i sogo ra.
5 Ne bɛna i sogo bla kuruw kan,
ka i fari yɔrɔ tɔw kɛ ka kurufurancɛw lafa.
6 Ne bɛna i jori woyo dugukolo kan, ka se fɔ kuruw ma;
kɔdingaw bɛna fa i jori ra.
7 Ni ele nana faga tuma min na, ne bɛna sankolo datugu;
ne bɛna lolow kɛ dibi ye,

* **31:11 31.11** Siyaw bɛɛ ta kuntigiba, o ye Babilɔni masacɛ Nebukadinɛsari ye.

ne bɛna tere datugu ni sankaba dɔ ye;
karo tɛna a ta yeelen bɔ tuun.
8 Sankolo yeelenbɔnanw bɛɛ,
ne bɛna o bɛɛ kɛ dibi ye ele kosɔn;
ne bɛna i ta jamana kɛ dibi ye.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
9 « ‹Ni ne nana i ta halakiri ko lase siya tɔw ma tuma min na, ne bɛna siya caman jusu kasi, ani jamana dɔw, i yɛrɛ ma jamana minw lɔn.
10 Ne bɛna a to i ta ko ye jamana caman jigi tigɛ; ni ne nana ne ta kɛrɛkɛmuru fifa o ŋa kɔrɔ tuma min na, o ta masacɛw fana kunmasi bɛna cɛ ele kosɔn. Ele benlon na, o bɛɛ bɛna kɛ yɛrɛyɛrɛ ye wagati bɛɛ, ka to ka hami o nin kisi ko ra.

11 « ‹Sabu Dunuŋatigi Ala ko:
Babilɔni masacɛ ta kɛrɛkɛmuru bɛna se i ma.
12 Ne bɛna a to kɛrɛkɛcɛfari dɔw ye i ta jama bɛɛ faga;
o kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ye siyaw bɛɛ ra mɔgɔ farimanw le ye.
O bɛna Misirankaw ta yɛrɛbonya bɔ o ra,
ka o ta jama bɛɛ halaki.
13 Ne bɛna o ta bɛganw bɛɛ faga jidaw ra;
adamaden si tɛna ji duuru ni a sen ye tuun,
bɛgan si sen tɛna ji duuru tuun fana.
14 Ne bɛna a to Misiran jiw ye ŋamalɔ,
k'a to a bajiw ŋamalɔnin ye woyo i ko turu.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
15 Ni ne nana Misiran jamana ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye tuma min na,
ni o juguw nana jamana kɔnɔfɛnw bɛɛ cɛ tuma min na,
ni ne nana jamana sigibagaw bɛɛ faga tuma min na,
o wagati le ra o bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.› »
16 Ayiwa, nin ye sangadɔnkiri dɔ le ye, min ka kan ka la. Siya wɛrɛ musow bɛna nin dɔnkiri la; o bɛna a la Misiran ni a ta jama bɛɛ lajɛnnin kosɔn. Dunuŋatigi Ala ko ten.

Siya tɔw ta kiti

17 San tan ni flanan, karo tere tan ni loorunan, Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
18 «Adamaden, sangadɔnkiri dɔ la Misiran jama bɛɛ lajɛnnin kosɔn, ka o lajigi dugukolo jukɔrɔ, ka o fara kaburukɔnɔmɔgɔw kan, olugu ni siya barakaman tɔw ta mɔgɔw.
19 A fɔ o ye ko: ‹Yala aw ka fisa ni siya tɔw ye wa? Aw fana bɛna jigi ka taga la kɛnɛsigibariw cɛ ra!›
20 «O bɛna benben ka sa ni mɔgɔ faganinw ye, kɛrɛkɛmuru ka minw faga. Kɛrɛkɛmuru samana ka bɔ ka ban; aw ye Misiran ni a ta jama bɛɛ lajɛnnin mina ka o labɔ.
21 Kɛrɛkɛcɛfariw, ani Misiran jɛnŋɔgɔnkɔrɔ minw tagara lahara, olugu bɛna a fɔ o ma ko: ‹O jigira ka na la kaburu kɔnɔ ni kɛnɛsigibariw ye, o tun ka minw faga ni kɛrɛkɛmuru ye!›
22 «Asiri masacɛ ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ lanin bɛ yi; a ta kɛrɛkɛcɛw ta kaburuw k'a yɛrɛ ta lamini. O bɛɛ sara kɛrɛ ra; kɛrɛkɛmuru ka o faga.
23 O ta kaburuw bɛ fɔ dugukolo jukɔrɔyɔrɔ ra yi. Kɛrɛkɛcɛw ta kaburuw ka masacɛ ta lamini. O bɛɛ sara kɛrɛ ra; kɛrɛkɛmuru ka o faga. Olugu le tun bɛ jatigɛ blara mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ.
24 «Elamu masacɛ ni a ta jama lanin bɛ yi; a ta mɔgɔw ta kaburuw k'a ta kaburu lamini. O bɛɛ sara kɛrɛ ra; kɛrɛkɛmuru ka o faga. O cɛ kɛnɛsigibariw jigira kaburu kɔnɔ; olugu minw tun bɛ jatigɛ blara mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ. O ta maroya bɛ to o kan, o ni kaburukɔnɔmɔgɔ tɔw.
25 O ka layɔrɔ di Elamu masacɛ ma ni mɔgɔ faganin tɔw ye, ani a ta kɛrɛkɛjama; olugu ta kaburuw k'a ta lamini. O cɛ kɛnɛsigibariw bɛɛ fagara ni kɛrɛkɛmuru ye, sabu o tun bɛ jatigɛ bla mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ. O ta maroya bɛ to o kan, o ni kaburukɔnɔmɔgɔ tɔw. O suw lara mɔgɔ faganin tɔw suw cɛ ra.
26 «Mesɛki ni Tubali ta masacɛw ni o ta jama bɛɛ lanin bɛ yi; o ta kɛrɛkɛcɛw ta kaburuw ka o taw lamini. O cɛ kɛnɛsigibariw bɛɛ fagara ni kɛrɛkɛmuru ye, sabu o tun bɛ jatigɛ bla mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ.

27 O ma o su don ni fɔlɔfɔlɔ ta kɛrɛkɛcɛfariw ye, o tun bɛ minw don kaburu kɔnɔ ni o
ta kɛrɛkɛminanw ye; o tun bɛ olugu ta kɛrɛkɛmuru la o kun kɔrɔ, ka o ta nɛgɛbɛnnan
bla o fari kan, sabu o kɛrɛkɛcɛw tun bɛ jatigɛ bla mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ.
28 «Ayiwa, ele Farawona, ele kɔni bennin flɛ nin ye ni cɛ kɛnɛsigibariw ye; kɛrɛkɛmuru
ka mɔgɔ minw faga, i lanin bɛ ni olugu le ye.
29 «Edɔmu fana lanin bɛ yi, ani a ta masacɛw, ani a ta kuntigiw bɛɛ; olugu ni o ta
cɛfariya bɛɛ, o su donna ni mɔgɔ faganinw ye, kɛrɛkɛmuru ka minw faga. O lanin bɛ
ni cɛ kɛnɛsigibariw ye, o ka minw lajigi kaburu kɔnɔ.
30 «Sahiliyanfan jamana kuntigiw bɛɛ, ani Sidɔnkaw bɛɛ lanin bɛ yi; o ka olugu fana
lajigira kaburu kɔnɔ ni mɔgɔ faganinw ye. O ta cɛfariya tun ka jatigɛ bla mɔgɔw ra,
nka o bɛɛ n'a ta, maroya ka o sɔrɔ. O cɛ kɛnɛsigibariw lanin bɛ ni mɔgɔ faganinw ye,
kɛrɛkɛmuru ka minw faga. O ta maroya bɛ to o kan, o ni kaburukɔnɔmɔgɔ tɔw.
31 «Ni Farawona nana olugu ye, a jusu bɛna suma a ta jama ta ko kosɔn, sabu
kɛrɛkɛmuru bɛna Farawona ni a ta kɛrɛkɛjama fana faga; Dunuŋatigi Ala ko ten.
32 Ne k'a to a ka jatigɛ bla mɔgɔw ra dunuŋa kɔnɔ, nka o bɛna ale Farawona ni a ta
jama bɛɛ la kaburu kɔnɔ ni cɛ kɛnɛsigibariw ye, o ka cɛ minw faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw lajɛn

33

(33–39)

Ala ka Ezekiyɛli kɛ a ta mɔgɔw kɔrɔsibaga ye
(3.16-21)

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, kuma i ta jamana mɔgɔw fɛ, i y'a fɔ o ye ko: ‹Ni ne ka kɛrɛkɛjama dɔ
ci ka taga jamana dɔ halaki ni kɛrɛkɛmuru ye, ni a kɛra ko o jamana mɔgɔw tun ka cɛ
dɔ ɲanawoloma o yɛrɛ cɛ ra ka o tigi kɛ jamana kɔrɔsibaga ye,
3 ni o tigi ka kɛrɛkɛdenw natɔ ye ni kɛrɛkɛmuru ye jamana kama, ni a ka buru fiyɛ
ka mɔgɔw lasɔmi,
4 ni mɔgɔ min ka burufiyɛkan mɛn, nka a ma a jate, ni o nana o tigi faga ni kɛrɛkɛmuru
ye, a fagari kunko bɛ ben a yɛrɛ le kan.
5 Sabu a ka burufiyɛkan mɛn, nka a m'a jate; a fagari kunko bɛ ben a kan. Ni a tun
ka lasɔmini jate, a tun bɛna a nin kisi.
6 « ‹Nka ni jamana kɔrɔsibaga ka kɛrɛkɛdenw natɔ ye ni kɛrɛkɛmuru ye, ni a ma buru
fiyɛ, ni mɔgɔw ma lasɔmi, ni kɛrɛkɛdenw nana mɔgɔ dɔ faga ni kɛrɛkɛmuru ye, o tigi
bɛ sa a ta terenbariya kosɔn, nka ne bɛna a ta saya kunko ben jamana kɔrɔsibaga le
kan.›
7 « ‹Ayiwa, adamaden, ne bɛ ele sigi ka i kɛ Izirayɛli mara mɔgɔw kɔrɔsibaga ye. Ele
bɛna ne darakumaw lamɛn, ka to ka o lasɔmi ne ye.
8 Ni ne k'a fɔ mɔgɔjugu ma ko: ‹Ele mɔgɔjugu, sigiya t'a ra, i bɛna sa!› Ni i ma kuma
mɔgɔjugu fɛ k'a lasɔmi a ta tagamacogo ko ra, o mɔgɔjugu bɛna sa a ta terenbariya
kosɔn, nka ne bɛna a ta saya kunko ben ele le kan.
9 « ‹Nka ni ele kɔni ka mɔgɔjugu lasɔmi ko a ye bɔ a ta sirajugu kan, ni ale ma bɔ a ta
sirajugu kan, o tuma a bɛ sa a ta terenbariya kosɔn, nka ele bɛ bɔsi o kunko ma.› »

Ni mɔgɔjugu ka kojugu dabla a bɛ kisi

10 «Ayiwa, adamaden, a fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye ko: Aw bɛ to k'a fɔ ko: ‹Anw ta
hakɛkow, ani an ta jurumunw bɛ an kan minkɛ, o le bɛ an halakira; an bɛ se ka kisi
cogo di?›
11 A fɔ o ye ko: ‹Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala
ko ten; mɔgɔjugu ye faga, o man di ne ye; a ye a jogo yɛlɛma, ka kisi, o le ka di ne ye. Aw
ye sekɔ, aw ye sekɔ ka bɔ aw ta sirajuguw kan! Aw kana na a to aw ye sa, aw Izirayɛli
mara mɔgɔw.›
12 «Ayiwa, adamaden, a fɔ i ta jamana mɔgɔw ye fana ko: ‹Ni mɔgɔ terennin dɔ ka
hakɛko dɔ kɛ lon o lon, a ta terenninya tɛna a kisi o lon na. Ni mɔgɔjugu k'a ta juguya
dabla lon o lon, a ta juguya tɛna a to a ye halaki tuun; o cogo kelen na, ni mɔgɔ terennin
ka jurumun kɛ lon o lon, a ta terenninya tɛna a to a ye bɔsi o lon na.›
13 Hali ni ne k'a fɔ mɔgɔ terennin ma ko sigiya t'a ra, a bɛna kisi, ni ale k'a boromala
a ta terenninya ma ka kojugu kɛ, a ta terenninyakow si tɛna jate tuun; a ka kojugu min
kɛ, a bɛ sa o kosɔn.

14 Hali ni ne k′a fɔ mɔgɔjugu ma ko: ‹Sigiya t′a ra, ele bɛna sa!› Ni a ka a ta jurumun
dabla, ka can ni terenninya sira tagama,
15 jurunantigiw tun ka o borofɛn minw di a ma ka o ta juruw tɔnɔmasigi, ni mɔgɔjugu
ka o fɛnw kɔsegi o ma, ka mɔgɔw ta fɛn sonyaninw kɔsegi o ma, Ala ta cifɔnin minw bɛ
mɔgɔ kisi, ni a ka o sira tagama, ni a ma terenbariyako kɛ tuun, ayiwa, sigiya t′a ra, a
bɛna kisi, a tɛ sa a ta kojugu kosɔn.
16 A tun ka jurumun minw bɛɛ kɛ, o si tɛna jate tuun. A bɛ can ni terenninya sira
tagama minkɛ, sigiya t′a ra, a bɛ kisi o sababu ra.
17 «O bɛɛ n′a ta, i ta jamana mɔgɔw b′a fɔra ko: ‹Matigi ta siraw bɛnnin tɛ!› Nka
olugu yɛrɛ ta siraw le bɛnnin tɛ.
18 Ni mɔgɔ terennin k′a ta terenninya dabla ka kojugu kɛ, a bɛ sa a ta kojugu kosɔn.
19 Ni mɔgɔjugu k′a ta juguya dabla ka can ni terenninya sira tagama, a bɛ kisi o sababu
ra.
20 «Aw b′a fɔ ko: ‹Matigi ta siraw bɛnnin tɛ.› Ayiwa, ne bɛna aw ta kiti tigɛ ka kaɲa
ni aw bɛɛ kelen kelen ta tagamacogo le ye, aw Izirayɛli mara mɔgɔw kɔni!»

Izirayɛli jamana halakicogo

21 Izirayɛlimɔgɔw minanin ka taga Babilɔni, o san tan ni flanan, karo tannan, tere
looru, mɔgɔ dɔ bɔsira, ka bori ka bɔ Zeruzalɛmu ka na ne fɛ, ka n′a fɔ ne ye ko o ka
Zeruzalɛmu dugu mina.
22 Matigi Ala tun k′a boro la ne kan lon min wulada fɛ, o lon dugusagbɛ le ra, o cɛ
boribagatɔ tun nana. Sani a ye se ne fɛ sɔgɔma, o y′a sɔrɔ Matigi Ala tun ka ne da labla.
Ne da tun lablara, ne tun tɛ bobo* ye tuun.
23 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
24 «Adamaden, mɔgɔ minw siginin bɛ nin tomow cɛ ra Izirayɛli mara ra yi, olugu b′a
fɔra ko: ‹Iburahima kelen dɔrɔn tun lo, o bɛɛ n′a ta, jamana dira a ma. Ayiwa, anw
minw ka ca, jamana dira anw fana ma sisan k′a kɛ anw ta ye.›
25 Ayiwa, a fɔ o mɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Aw bɛ jufasogow domu ni a jori ye,
aw bɛ aw ɲa lɔ aw ta jow le ra, aw bɛ mɔgɔ faga! Ayiwa, aw bɛ se ka jamana sɔrɔ o ra
cogo di?
26 Aw jigi bɛ aw ta kɛrɛkɛmuruw le kan, aw bɛ ko haramuninw kɛ, aw bɛɛ bɛ jɛn ni
aw mɔgɔɲɔgɔn ta muso ye k′a lebu. Aw bɛ se ka jamana sɔrɔ o ra cogo di?
27 «A fɔ o ye fana ko Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛ kari ko sigiya t′a ra, ne le ye Ala
ɲanaman ye, ko mɔgɔ minw siginin bɛ o tomow cɛ ra, ko kɛrɛkɛmuru bɛna olugu faga.
Minw bɛ kongo kɔnɔ, ne bɛna olugu kɛ waraw ta domuni ye. Minw bɛ farawow, ani
kuruwow kɔnɔ, banajuguw bɛna olugu faga yi.
28 Ne bɛna jamana cɛn k′a kɛ yɔrɔ lakolonba ye. Baraka min bɛ yɛrɛbonya blara o
ra, ne bɛna o baraka ban. Izirayɛli kuruyɔrɔw bɛna kɛ yɔrɔ lakolonw ye; mɔgɔ si tɛna
tɛmɛ yi tuun.
29 O ka o ko haramunin minw bɛɛ kɛ, ni ne nana jamana cɛn k′a kɛ yɔrɔ lakolonba ye
o ko haramuninw bɛɛ kosɔn tuma min na, o tuma o bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala
ye.
30 «Adamaden, ele kɔni, i ta jamana mɔgɔw bɛ to ka ele ta ko le fɔ kogow kɛrɛ fɛ, ani
bondaw ra; o b′a fɔ ɲɔgɔn ye ko: ‹Aw ye na, an ye taga Matigi Ala ta kuma lamɛn!›
31 O ra, ne ta mɔgɔw camanba bɛ taga, ka taga sigi i ɲa kɔrɔ. O bɛ i ta kumaw lamɛn,
nka o tɛ a kɛ; kumadimanw bɛ o da ra, k′a sɔrɔ natabaya le bɛ o jusukun na.
32 Ele kɛra o fɛ i ko dɔnkirilabagaŋuman, kandiman, min ta dɔnkiri ka di. O bɛ i ta
kumaw lamɛn, nka o tɛ kɛ a kɛbagaw ye.
33 «O kosɔn i bɛ ko minw fɔra, ni o kow nana kɛ tuma min na, sigiya t′a ra, a fana
bɛna kɛ, o tuma o bɛna a lɔn ko can ra cira dɔ le tun bɛ olugu cɛ ra.»

34

Ala ka Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw jaraki

1 Matigi Ala k′a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, ciraya kɛ Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw kama; ciraya kɛ k′a fɔ o ye, k′a fɔ
ɲamɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Bɔnɔ bɛna aw Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw sɔrɔ, aw
minw bɛ aw jantora aw yɛrɛ le ra. Yala bɛgankɔrɔsibaga* man kan k′a janto bɛganw le
ra wa?

---

* **33:22 33.22** Ezekiyɛli ta boboya ko tun fɔra (3.26; 24.27).

* **34:2 34.2** Ala bɛ Izirayɛli ta ɲamɔgɔw suma ni sagagbɛnbagaw ye; jamanadenw kɛra i ko sagaw.

3 Aw ka bɛgan tɔrɔninw sogo domu[†], ka o siw kɛ ka aw yɛrɛ fiyɛrɛbɔ; aw ka bɛgan
tɔrɔninw faga. Aw ma aw janto bɛganw na.
4 Aw ma dɛsɛbagatɔw dɛmɛdɛmɛ, aw ma banabagatɔw flakɛ; aw ma bɛgan
mandimininw ta joriw siri; minw mabɔra bɛgankuru ra, aw ma taga olugu gbɛngbɛn
ka na ni o ye; minw tununa, aw ma taga olugu yɔrɔɲini. Nka aw ka aw ta fanga sigi o
kan, ka o minako juguya, ka fariya o ma.
5 O janjanna sabu gbɛnbaga ma sɔrɔ o ra; o janjanna minkɛ, o kɛra kongowaraw bɛɛ
ta domuni ye.
6 Ne ta bɛganw bɛ yaala o kun fɛ kuruw bɛɛ kan, ani kongoriw bɛɛ kan; o janjanna
jamana fan bɛɛ ra. Mɔgɔ si tɛ o yɔrɔɲinina, mɔgɔ si tɛ o kɔrɔsira.
7 « ‹O kosɔn, aw ɲamɔgɔw, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
8 Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten: Aw k'a
to mɔgɔw ka ne ta bɛganw mina, k'a to ne ta bɛganw kɛra kongowaraw bɛɛ ta domuni
ye, sabu gbɛnbaga tɛ o ra. Ne ta bɛgankɔrɔsibagaw tɛ ne ta bɛganw yɔrɔɲinina; o bɛ o
jantora o yɛrɛ le ra, o tɛ o jantora bɛganw na.
9 Ayiwa, i n'a fɔ a bɛ ten, aw bɛgankɔrɔsibagaw, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
10 Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛna wuri bɛgankɔrɔsibagaw kama. Ne bɛna ne ta
bɛganw koŋininka o fɛ; ne tɛna a to o ye o janto ne ta bɛganw na tuun, ni o tɛ, o bɛna
to ka o janto o yɛrɛ le ra. Ne bɛna ne ta bɛganw sama ka bɔ o da ra; ne ta bɛganw tɛna
kɛ o ta domuni ye tuun.› »

Ala yɛrɛ bɛna a janto a ta bɛganw na

11 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne yɛrɛ le bɛna ne ta bɛganw yɔrɔɲini ka o
gbɛngbɛn.
12 Ni bɛgankɔrɔsibaga bɛ ni bɛganw ye, ni bɛganw janjanna a bɛ o gbɛngbɛn cogo min
na, ne fana bɛna ne ta bɛganw gbɛngbɛn o cogo le ra; ni o yɛrɛgɛra ka taga yɔrɔ o yɔrɔ,
ne bɛna taga o yɔrɔw bɛɛ ra ka taga o bɔsi, hali ni san le finna o lon na ka yɔrɔ bɛɛ kɛ
dibi ye.
13 Ne bɛna o labɔ siya tɔw cɛ ra, ka o labɔ jamana tɔw ra, ka o lajɛn, ka sekɔ ka taga
ni o ye o yɛrɛ ta jamana ra. Ne bɛ taga a to o ye domuni kɛ Izirayɛli kuruw kan, ani a
jidaw ra, ani mɔgɔw bɛ jamana yɔrɔ o yɔrɔ ra.
14 Ne bɛna taga ni o ye yɔrɔɲumanw le ra; o marayɔrɔ bɛna kɛ Izirayɛli jamana kuruw
sanfɛyɔrɔw ra. O bɛna laganfiya o bɛganmarayɔrɔ ɲumanmanw na, ka bin nugunin
caman sɔrɔ k'a domu Izirayɛli kuruw kan.
15 Ne yɛrɛ le bɛna ne janto ne ta bɛganw na, k'a to o ye laganfiya. Dunuŋatigi Ala ko
ten.
16 Minw tununa, ne bɛna taga olugu yɔrɔɲini, minw mabɔra sagakuru ra, ne bɛna
taga olugu gbɛngbɛn ka na ni o ye; ne bɛna bɛgan mandimininw ta joriw siri, ka
banabagatɔw dɛmɛdɛmɛ. Nka bɛgan tɔrɔnin barakamanw, ne bɛna olugu halaki; sabu
ne bɛna bɛganw bɛɛ kɔrɔsi ka kaɲa ni terenninya le ye.»

Ala bɛna bɛganw bɔ ɲɔgɔn na

17 « ‹Ayiwa, aw kɔni, ne ta bɛganw, Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne bɛ kiti tigɛ sagadenw
ni ɲɔgɔn cɛ, ka kiti tigɛ sagajigiw ni bakɔrɔninw cɛ.
18 Aw bɛ domuni kɛra yɔrɔɲuman minw na, o ma aw wasa, fɔ aw belen bɛ bin tɔ
dɔndɔn ni aw senw ye! Aw bɛ jiɲuman min minna, o fana ma aw wasa, fɔ aw belen bɛ
aw senw don ji tɔ ra k'a ɲa duuru!
19 Aw ka bin minw dɔndɔn ni aw senw ye, ne ta bɛgan tɔw ka kan ka o le domu; aw
ka ji min duuru ni aw senw ye, o ka kan ka o le min.
20 « ‹O kosɔn, Dunuŋatigi Ala bɛ min fɔ aw ye, o flɛ nin ye: Ne yɛrɛ le bɛna kiti tigɛ
sagaden tɔrɔninw, ani sagaden fasaninw cɛ.
21 I n'a fɔ aw bɛgan tɔrɔninw ka bɛgan barakantanw bɛɛ ɲɔniɲɔni ni aw kɛrɛn ni aw
kamankunw ye, ka o tu ni aw gbanw ye, fɔ ka o gbɛn ka bɔ kɛnɛ ma, ka o janjan,
22 o kosɔn ne bɛna ne ta bɛganw bɔsi, janko mɔgɔw kana o mina; ne bɛna kiti tigɛ
sagadenw ni ɲɔgɔn cɛ.
23 Ne bɛna bɛgankɔrɔsibaga kelenpe le sigi o kunna, min ye ne ta jɔncɛ Dawuda[‡] ye.
Ale bɛna a janto o ra, ka kɛ o kɔrɔsibaga ye.
24 Ne Matigi Ala, ne le bɛna kɛ o ta Ala ye; ne ta jɔncɛ Dawuda bɛna kɛ o kuntigi ye.
Ne Matigi Ala, ne le kumana.

[†] **34:3 34.3** Kitabu dɔw ko: Aw ka bɛganw ta nɔnɔ min. [‡] **34:23 34.23** Masacɛ Dawuda: O kɔrɔ ye ko o masacɛɲuman bɛna kɛ i ko masacɛ Dawuda, walama a bɛna kɛ a ta mɔgɔ dɔ ye.

25 « ‹Ne bɛna hɛra jɛnɲɔgɔnya* le don ni o ye; ne bɛna kongowaraw bɛɛ ban ka bɔ
jamana kɔnɔ. O bɛna sigi kongokolon kɔnɔ, ka sunɔgɔ yirituw kɔnɔ hɛra ni laganfiya
ra.
26 Ne bɛna o yɔrɔw, ani ne ta kongori kɛrɛfɛyɔrɔw kɛ yɔrɔ barakamanw ye; ne bɛna
sanji ben a wagati ra, k'a kɛ sanji barakamanw ye.
27 Kongoyiriw bɛna den, sɛnɛfɛnw bɛna ɲa. O bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra o ta
dugukolo kan. O tun ka fanga min sigi o kan, ne bɛna o fanga yiri kari ka bɔ o kan na;
minw tun ka o jɔnyamina, ne bɛna o bɔsi ka bɔ olugu boro. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko
ne le ye Matigi Ala ye.
28 Siya tɔw tɛna o borofɛnw cɛ tuun, kongowaraw tɛna o domu tuun. O bɛna sigi hɛra
ni laganfiya ra, mɔgɔ si tɛna o tɔɔrɔ tuun.
29 Ne bɛna sɛnɛkɛyɔrɔ dɔ labɛn o ye, yɔrɔ min ka tɔgɔba sɔrɔ a dugukolo ta diya
kosɔn. Kɔngɔ tɛna ben o kan tuun jamana kɔnɔ, siya tɔw fana ta mafiyɛnyari tɛna se o
ma tuun.
30 Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, o ta Ala, ko ne bɛ ni o ye, ko olugu le ye ne
ta mɔgɔw ye, olugu minw ye Izirayɛli mara mɔgɔw ye. Dunuŋatigi Ala ko ten.
31 « ‹Aw minw ye ne ta sagaw ye, ne ta bɛganmarayɔrɔ ta sagaw, aw ye adamadenw
le ye; ne le ye aw ta Ala ye. Dunuŋatigi Ala ko ten.› »

35

Edɔmukaw ta kiti

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, i ɲasin Seyiri kuru fan fɛ, i ye ciraya kɛ a kama!
3 A fɔ a ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna wuri i kama, ele Seyiri kuru. Ne bɛna ne
boro kɔrɔta i kama, ka i halaki ka i kɛ yɔrɔ lakolonba ye.
4 Ne bɛna i ta duguw kɛ tomow ye, ka i ta jamana ci k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye; ni o kɛra,
i bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
5 «Izirayɛlimɔgɔw kɔninya bɛ ele jusu ra wagati bɛɛ; ele le ka o don o juguw boro, k'a
to o juguw ye ben o kan ni kɛrɛkɛmuru ye, k'a sɔrɔ o deguninba tun lo; Ala tun bɛ o ta
terenbariyaw hakɛ le bɔra o ra, sabu o ta terenbariyaw tun sera a dan ma.
6 O kosɔn, ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala ko ten,
ne bɛna fagariba lase ele ma; fagari bɛna tugu i kɔ. I n'a fɔ i ma mɔgɔfaga kɔninya, o
tuma fagari fana bɛna tugu i kɔ.
7 Ne bɛna Seyiri kuru cɛn k'a kɛ yɔrɔ lakolonba ye; minw tun bɛ tagakasegi kɛra o
yɔrɔw ra, ne bɛna olugu bɛɛ halaki.
8 Ne bɛna i ta kuruyɔrɔw fa mɔgɔ faganinw na. O bɛna i ta mɔgɔw faga ni kɛrɛkɛmuru
ye ka o suw benben kongoriw kan, ani kurufurancɛw ra, ani kɔjiw ra.
9 Ne bɛna i ta jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye; a bɛna to o cogo le ra wagati bɛɛ. Mɔgɔ si
tɛna sigi i ta duguw kɔnɔ tuun. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
10 «I k'a fɔ ko: ‹Nin siya fla, ani nin jamana fla bɛɛ bɛna kɛ ne ta le ye; anw bɛna o ta
ka o kɛ an yɛrɛ ta ye, hali ni Matigi Ala siginin bɛ yi!›
11 Ayiwa, o kosɔn ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ne le ye Ala ɲanaman ye, Dunuŋatigi Ala
ko ten, ko i ka o kɔninya ka o mina ni dimi ni ɲangboya min ye, ne bɛna ele fana mina o
cogo kelen le ra; ne bɛna kiti ben i kan, ka o kɛ sababu ye ka ne ta sebagaya yira olugu
ra.
12 Ni o kɛra, i bɛna a lɔn ko i ka kumajugu minw bɛɛ fɔ Izirayɛli ta kuruw ma, ko ne
Matigi Ala ka o bɛɛ mɛn. I ko: ‹A kɛra yɔrɔ lakolon le ye, a kɛra an ta domuni le ye!›
13 Aw ka aw yɛrɛ bonya ne ɲa kɔrɔ ni dabayakumaw ye; aw ka kuma caman fɔ ne
kama; ne ka o bɛɛ mɛn.
14 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: Dunuŋa bɛɛ lajɛnnin bɛna ninsɔndiya wagati min na,
o wagati ra ne bɛna aw halaki, ka aw ta jamana kɛ yɔrɔ lakolon ye.
15 Izirayɛli mara mɔgɔw ta yɔrɔ cira k'a kɛ yɔrɔ lakolon ye minkɛ, ele ɲagarira o ra;
ayiwa, ne bɛna ele fana kɛ o cogo ra; ele fana bɛna ci ka kɛ yɔrɔ lakolon ye, ele Seyiri
kuru ni Edɔmu mara bɛɛ lajɛnnin; ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.»

36

Ala bɛna Izirayɛli juguw kɛrɛ

1 «Adamaden, ele ye ciraya kɛ ka kuma Izirayɛli kuruw fɛ, k'a fɔ o ye ko: Aw Izirayɛli
kuruw, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn!
2 Dunuŋatigi Ala ko: I n'a fɔ aw juguw k'a fɔ aw ma ko: ‹Ɔnhɔn, nin kurukɔrɔw kɛra
anw ta le ye sisan!›

3 O ra ele ye ciraya kɛ k’a fɔ ko Dunuŋatigi Ala ko: Ayiwa, i n’a fɔ o ka aw halaki fan
bɛɛ ra, ka aw minako juguya, ka aw ta yɔrɔ kɛ siya wɛrɛw ta ye, k’a to bɛɛ ka aw lɔgɔbɔ,
ka aw nɛni, ka aw tɔgɔ cɛn siya tɔw cɛ ra,
4 o kosɔn, aw Izirayɛli kuruw, aw ye Dunuŋatigi Ala ta kuma lamɛn! Dunuŋatigi Ala
bɛ kuma kuruw, ani kongoriw, ani kɔdingaw, ani kurufurancɛw, ani tomo lakolonw, ani
dugu lakolonw fɛ; siya minw siginin bɛ aw kɛrɛ fɛ, olugu ka o yɔrɔ mɔgɔw borofɛnw
cɛ, ka o lɔgɔbɔ.
5 Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: Sigiya t’a ra, ne jusu gbanninba le bɛ nin kumaw fɔ siya
tɔw ye, ani Edɔmu mara bɛɛ lajɛnnin ye; sabu o jusu diyaninba ni o ta kɔnɔnɔjuguya
kosɔn, o ka ne ta jamana ta k’a kɛ o yɛrɛ ta ye, janko k’a bɛganmarayɔrɔw sɔrɔ.
6 Ayiwa, ciraya kɛ Izirayɛli jamana ta ko ra! A fɔ a kuruw, ani a kongoriw, ani a
kɔdingaw, ani kurufurancɛw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: A flɛ, ne jusu gbanninba ni ne
fariyaninba le bɛ nin kumaw fɔra, sabu siya tɔw ka aw mafiyɛnya.
7 O ra, Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛ ne boro kɔrɔta ka kari ko sigiya t’a ra, ko siya minw
ka aw lamini, olugu fana bɛna mafiyɛnya.
8 «Aw kɔni, aw Izirayɛli kuruw, aw ta yiriw bɛna yiriborow bɔ, ka den kɛ ne ta mɔgɔw
ye, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye; sabu aw sekɔtuma sera ka na aw ta jamana ra.
9 Ne natɔ flɛ aw fɛ, ne bɛna ne janto aw ra; ne bɛna aw sɛnɛ, ka aw dan.
10 Ne bɛna aw ta mɔgɔw caya Izirayɛli mara bɛɛ lajɛnnin na. Mɔgɔw bɛna sigi duguw
kɔnɔ tuun; o bɛna tomokɔrɔw lɔ kokura.
11 Ne bɛna aw ta mɔgɔw, ani aw ta bɛganw caya; o bɛna caya ka den caman sɔrɔ. Ne
bɛna aw caya k’a kɛ i n’a fɔ aw tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ; ne bɛna koŋuman caman
kɛ aw ye ka tɛmɛ hali fɔlɔ ta kan. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
12 Ne bɛna a to mɔgɔw ye tagama aw ta dugukolo kan tuun, minw ye ne ta mɔgɔw,
Izirayɛlimɔgɔw ye; o bɛna ele Izirayɛli dugukolo ta, k’a kɛ o ta jamana ye. Jamana wɛrɛ
tɛna o bɔnɔ o ta denw na tuun.
13 «Dunuŋatigi Ala ko: I n’a fɔ o b’a fɔra ele Izirayɛli jamana ma ko ele bɛ mɔgɔw
domu, ko i bɛ i yɛrɛ ta siyamɔgɔw bɔnɔ o denw na,
14 ayiwa, ele Izirayɛli jamana tɛna mɔgɔ si domu tuun, i tɛna i yɛrɛ ta siyamɔgɔw bɔnɔ
o ta denw na tuun. Dunuŋatigi Ala ko ten.
15 Ne tɛna a to siya tɔw ye i mafiyɛnya tuun; jamana wɛrɛ mɔgɔw tɛna i lamaroya
tuun. I tɛna kɛ i yɛrɛ ta siya bensababu ye tuun. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Ala bɛna Izirayɛlimɔgɔw lajɛn kokura

16 Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
17 «Adamaden, wagati min Izirayɛli mara mɔgɔw tun bɛ o ta jamana ra, o tun ka o ta
jamana lanɔgɔ o ta tagamacogo ni o ta kɛwalew fɛ. O tagamacogo tun ka o lanɔgɔ ne
ŋa kɔrɔ i ko muso ta jori b’a lanɔgɔ cogo min na a ta landa wagati ra*.
18 O kosɔn ne ka ne ta jusugban ben o kan, sabu o tun ka mɔgɔw faga jamana kɔnɔ,
ka jamana lanɔgɔ ni o ta jow ye.
19 Ne ka o janjan siya tɔw cɛ ra, ka o yɛrɛgɛ ka taga jamana wɛrɛw ra; ne ka kiti ben
o kan ka kaŋa ni o ta tagamacogo ni o ta kɛwalew le ye.
20 «O tagara siya tɔw cɛ ra minkɛ, ni o sera yɔrɔ o yɔrɔ, o bɛ ne tɔgɔ saninman cɛn o
yɔrɔw bɛɛ ra, sabu mɔgɔw tun b’a fɔra o ma ko: ‹Matigi Ala ta mɔgɔw tun lo, nka a ka
o labɔ a ta jamana ra.›
21 O ra, ne ka ne hakiri to ne tɔgɔ saninman na, sabu Izirayɛli mara mɔgɔw tagara
siya minw cɛ ra, o ka ne tɔgɔ saninman cɛn o siyaw cɛ ra.
22 «Ayiwa, a fɔ Izirayɛli mara mɔgɔw ye ko Dunuŋatigi Ala ko: Izirayɛli mara mɔgɔw,
ne tɛna nin kow kɛ aw le kosɔn; ne bɛna a kɛ ne yɛrɛ tɔgɔ saninman le kosɔn, aw tagara
siya tɔw cɛ ra ka taga ne tɔgɔ saninman min lanɔgɔ.
23 Ne bɛna a yira mɔgɔ bɛɛ ra ko ne ta tɔgɔba ye tɔgɔ saninman le ye, ne tɔgɔ min
cɛnna siyaw cɛ ra, aw ka ne tɔgɔ min cɛn siyaw cɛ ra. O ra, ni ne nana a yira siyaw ra
aw sababu ra ko ne le ye Ala saninman ye, o tuma siyaw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi
Ala ye; Dunuŋatigi Ala ko ten.
24 «Ne bɛna aw ta ka aw labɔ siyaw cɛ ra; ne bɛna aw labɔ jamanaw bɛɛ ra ka aw
lajɛn, ka na ni aw ye aw ta dugukolo kan.
25 Ne bɛna ji saninyanin dɔ seriseri aw kan ka aw saninya; ne bɛna aw saninya ka bɔ
aw ta saninyabariya bɛɛ ra, ka aw bɔ aw ta josɔn bɛɛ ra.
26 Ne bɛna jusukunkura di aw ma, ka hakirikura di aw ma; jusukungbɛlɛn min bɛ aw
kɔnɔ i ko kabakuru, ne bɛna o bɔ yi, ka jusukunŋuman di aw ma.

---

* **36:17 36.17** Ka kaŋa ni Musa ta sariya ye, ni muso bɛ landa ra, a saninyabari bɛ to fɔ lɔgɔkun kelen (Sariya 15.19-22).

27 Ne bɛna ne yɛrɛ nin don aw kɔnɔ, k’a to aw ye ne ta cifɔninw sira tagama, ka aw
janto ne ta kolatigɛninw na, ka o kɛ.
28 Ne tun ka jamana min di aw bɛmaw ma, aw bɛna taga sigi o jamana ra; aw le bɛna
kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne le fana bɛna kɛ aw ta Ala ye.
29 Ne bɛna aw kisi ka bɔ aw ta ko saninyabariw bɛɛ ra. Ne bɛna siman wele ka na aw
fɛ, k’a caya kosɛbɛ; ne tɛna kɔngɔ ben aw kan tuun.
30 Ne bɛna yiridenw caya, ka simanw ɲa kongo kɔnɔ, janko domunisɔrɔbariya ta
maroya kana na aw sɔrɔ tuun siya tɔw cɛ ra.
31 Ni o kɛra, aw bɛna aw hakiri jigi aw ta tagamacogojuguw ra, ani aw ka ko bɛnbari
minw kɛ; aw bɛna ɲigi aw yɛrɛ ra, aw ta terenbariyakow, ani aw ta ko haramuninw
kosɔn.
32 Nka aw ka kan k’a lɔn ko ne tɛ nin kɛra aw le kosɔn; Dunuŋatigi Ala ko ten. O ra,
aw Izirayɛli mara mɔgɔw, aw ka kan ka maroya fɔ ka aw kun suuru aw tagamacogo
kosɔn!
33 «Dunuŋatigi Ala ko: Lon min ne bɛna aw saninya ka bɔ aw ta terenbariyaw bɛɛ ra,
o lon na ne bɛna mɔgɔw caya duguw kɔnɔ tuun; aw bɛna tomow lɔ kokura.
34 Dugukolo lakolonw bɛna sɛnɛ tuun, sani a ye kɛ yɔrɔ lakolon ye tɛmɛbagaw bɛɛ ɲa
kɔrɔ.
35 O bɛna a fɔ ko: ‹E, nin jamana min tun ye yɔrɔ lakolon ye, o le kɛra sisan i ko Edɛni
yiritu! Nin dugu minw tun cira ka kɛ tomow ye, ani yɔrɔ lakolonw, olugu le lɔra tuun
ka kɛ dugu barakamanw ye, fɔ ka o fa mɔgɔw ra!›
36 Siya minw bɛna to aw kɛrɛ fɛ, olugu bɛna a lɔn ko yɔrɔ min tun benna, ko ne Matigi
Ala le ka o lɔ kokura; ko yɔrɔ min tun kɛra yɔrɔ lakolon ye, ko ne le ka yiriw turu o ra.
Ne Matigi Ala, ne le kumana, ne le bɛna o kɛ.
37 «Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna sɔn ka Izirayɛli mara mɔgɔw ta daariri lamɛn, ka min
kɛ o ye tuun, o flɛ nin ye: Ne bɛna o ta mɔgɔw caya i ko sagakuruw.
38 Dugu minw ye tomow ye bi, olugu bɛna fa mɔgɔw ra, k’a kɛ i ko sagakuruw; o bɛna
kɛ i ko saraka bɛganw, i ko o bɛgankuru minw bɛ taga Zeruzalɛmu dugu fa, ɲanagbɛ
wagatiw ra. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye.»

37

Mɔgɔkolo janinw ta tagamasiyɛn

1 Matigi Ala k’a boro la ne kan; Matigi Ala Nin ta sebagaya ka ne ta siko ra ka taga ne
bla kurufurancɛ dɔ ra. O yɔrɔ tun fara mɔgɔkolow le ra.
2 A k’a to ne tagamana ka o yɔrɔ lamini. Ne k’a ye ko mɔgɔkolo camanba le tun bɛ
kurufurancɛ ra; mɔgɔkolo jajaninw tun lo.
3 Matigi Ala ka ne ɲininka ko: «Adamaden, yala nin kolow bɛ se ka ɲanamanya tuun
wa?» Ne k’a jaabi ko: «E, Dunuŋatigi Ala, ele kelenpe le ka o lɔn.»
4 A k’a fɔ ne ye ko: «Ciraya kɛ nin kolow kan, k’a fɔ o ye ko: ‹Kolo jajaninw, aw ye
Matigi Ala ta kuma lamɛn!
5 Dunuŋatigi Ala b’a fɔ nin kolow ma ko: Ne bɛna nɛnɛkiri don aw ra, ka aw
ɲanamanya.
6 Ne bɛna fasajuruw don aw ra, ka farisogo don aw ra, ka gbolo kɛ ka aw datugu; ne
bɛna nɛnɛkiri don aw ra, aw bɛna ɲanamanya. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne le Matigi
Ala ye.› »
7 Ayiwa, ne ka ciraya kɛ, i n’a fɔ a fɔra ne ye cogo min na. Wagati min ne bɛ ciraya kɛra,
mankan dɔ bɔra, a kɛra i ko fɛnŋanaman dɔw lamagatɔ mankan. Kolow gbaragbarara
ɲɔgɔn na, ka tugutugu ɲɔgɔn na.
8 Ne k’a flɛri kɛ k’a ye ko fasajuruw donna o ra, farisogo donna o ra, gbolo ka o datugu;
nka nɛnɛkiri tun tɛ o ra.
9 Matigi Ala ko ne ma tuun ko: «Ciraya kɛ, i ye kuma nin fɛ! Adamaden, ciraya kɛ,
k’a fɔ nin ye, ko Dunuŋatigi Ala ko: Nin, na ka bɔ dunuŋa fan naani na, ka na don nin
suw kɔnɔ, janko o ye ɲanamanya.»
10 Ayiwa, ne ka ciraya kɛ, i n’a fɔ Ala tun k’a fɔ ne ye cogo min na. Nin donna o ra; o
ɲanamanyara, ka wuri ka lɔ o senw kan. Jama camanba tun lo.
11 Ayiwa, Matigi Ala ko ne ma ko: «Nin kolow ye Izirayɛli mara mɔgɔw bɛɛ le ye.
Olugu le bɛ to k’a fɔ ko: ‹Anw kɛra i n’a fɔ nin kolo jajaninw, anw jigi tigɛra, anw ta
banna!›
12 Ayiwa, ciraya kɛ, k’a fɔ o ye ko Dunuŋatigi Ala ko: E, ne ta mɔgɔw, ne bɛna aw ta
kaburuw dayɛlɛ, ka aw lawuri ka bɔ aw ta kaburuw kɔnɔ, ka aw lasekɔ ka taga Izirayɛli
jamana ra tuun.

13 E, ne ta mɔgɔw, ni ne nana aw ta kaburuw dayɛlɛ tuma min na, ka aw lawuri ka
bɔ aw ta kaburuw kɔnɔ, o tuma aw bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.
14 Ne bɛna ne ta nin don aw kɔnɔ ka aw ɲanamanya; ne bɛna aw sigi aw ta dugukolo
kan tuun. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, ko ne le kumana, ko ni ne ka min
fɔ ko ne bɛ o kɛ. Matigi Ala ko ten.»

Ala bɛna Izirayɛli maraw bɛɛ fara ɲɔgɔn kan

15 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
16 «Adamaden, ele ye bere dɔ ta, k'a sɛbɛ o kan ko: ‹Zuda mara, ani Izirayɛlimɔgɔ
minw bɛ o mara ra.› O kɔ, i ye bere dɔ wɛrɛ ta k'a sɛbɛ o kan ko: ‹Yusufu ta bere, min
ye Efirayimu mara ye, ani Izirayɛlimɔgɔ minw bɛɛ bɛ o mara ra.›
17 O berew kun fla tugu ɲɔgɔn na k'a mina, k'a kɛ i ko bere kelen; o fla ye kɛ i boro
kɔnɔ i ko berenin kelen.
18 «Ni i ta jamana mɔgɔw ka i ɲininka ko: ‹Nin kɔrɔ ye min ye i fɛ, i tɛ o fɔ an ye
wa?›,
19 o jaabi ko: ‹Dunuɲatigi Ala ko: Yusufu ta mara ni Izirayɛli ta gba minw bɛ o mara
ra, olugu ta bere min bɛ Efirayimu boro, ne bɛna o bere ta, ka o tugu Zuda ta bere ra,
ka o bere fla kɛ bere kelen ye. O bɛna kɛ bere kelen le ye ne boro kɔnɔ.›
20 «I bɛna sɛbɛri kɛ bere minw kan, i ye o berew mina i boro mɔgɔw ɲa kɔrɔ k'a to o
y'a ye;
21 a fɔ o ye ko: ‹Dunuɲatigi Ala ko: A flɛ, Izirayɛlimɔgɔw tun tagara sigi siya minw cɛ
ra, ne bɛna o ta ka bɔ o siyaw cɛ ra; ne bɛna o ta ka bɔ o yɔrɔw bɛɛ ra, ka o lajɛn, ka
na ni o ye o yɛrɛ ta dugukolo kan.
22 O bɛna kɛ siya kelen le ye jamana kɔnɔ, Izirayɛli ta kuruw kan. Masacɛ kelen le
bɛna sigi o bɛɛ kunna; o tɛna kɛ siya fla ye tuun, o fana tɛna taran ka kɛ mara fla ye
tuun.
23 O tɛna o yɛrɛ lanɔgɔ ni o ta jow, ani o ta fɛn haramuninw ye tuun, walama ni o ta
hakɛkow si ye tuun. O tora lanabariya ra ka jurumun minw bɛɛ kɛ, ne bɛna o kisi o bɛɛ
ma, ka o saninya. O bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye, ne fana bɛna kɛ o ta Ala ye.
24 « ‹Ne ta jɔncɛ Dawuda* le bɛna kɛ o ta masacɛ ye. Kuntigi kelenpe le bɛna kɛ o fɛ.
O bɛna tugu ne ta kolatigɛninw le kɔ, ka ne ta cifɔninw kɛ, k'a sira tagama.
25 Ne tun ka jamana min di ne ta jɔncɛ Yakuba ma, o bɛmaw tun sigira o jamana min
na, o bɛna sekɔ ka taga sigi o jamana le ra. O siginin bɛna to o jamana ra wagati bɛɛ,
olugu ni o ta denw, ani o ta denw ta denw; ne ta jɔncɛ Dawuda bɛna kɛ o kuntigi ye
wagati bɛɛ.
26 Ne bɛna hɛra jɛŋɲɔgɔnya* don ni o ye; o bɛna kɛ jɛŋɲɔgɔnya wuribari le ye ni o
ye. Ne bɛna o sigi, ka o caya, ka ne ta yɔrɔ saninman* kɛ o cɛ ra wagati bɛɛ.
27 Ne bɛna sigi o cɛ ra; ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye.
28 Ni ne ta yɔrɔ saninman nana kɛ o cɛ ra wagati bɛɛ tuma min na, o tuma siya tɔw
bɛna a lɔn ko ne le Matigi Ala ye, min bɛ Izirayɛli saninya.› »

38

Gɔgi ta kiti

1 Matigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun; a ko:
2 «Adamaden, i ɲasin Gɔgi ma, ale min ye Mesɛkikaw, ani Tubalikaw ta mara kuntigiba
ye, Magɔgi ta jamana ra; ciraya kɛ a kama.
3 A fɔ ko Dunuɲatigi Ala ko: Ne bɛna wuri ele Gɔgi kama, ele min ye Mesɛkikaw, ani
Tubalikaw ta mara kuntigiba ye.
4 Ne bɛna i ta sira yɛlɛma, ka i mina, ka nɛgɛ don i dagbaga ra, ka i sama ka i labɔ,
i ni i ta kɛrɛkɛjama bɛɛ lajɛnnin: i ta sow, ani i ta sotigi minw bɛɛ masirinin lo ka ɲa
kɛrɛ kama, ani i ta jama camanba, nɛgɛbɛnnan belebele ni a fitini bɛ minw boro, ani
kɛrɛkɛmuru bɛ minw bɛɛ boro.
5 Pɛrɛsikaw, ani Etiyopikaw, ani Putikaw ta kɛrɛkɛjamaw fana bɛna na fara i kan,
nɛgɛbɛnnan ni nɛgɛfugula bɛ o bɛɛ fɛ.
6 Gomɛri ni a ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ, ani Togarima mara mɔgɔw, minw bɛ fɔ sahiliyanfan
jamana dan na, olugu ni o ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ bɛna fara i kan, ani kɛrɛkɛjama camanba
wɛrɛw.
7 « ‹I yɛrɛ labɛn, i yɛrɛ cɛsiri, ele ni jamaba min ka i lamini; sabu ele le bɛna kɛ o ta
ɲamɔgɔ ye.

---

* **37:24 37.24** Dawuda ta ko: aw ye 34.24 flɛ.

8 Ni wagatijan tɛmɛna, o bɛna aw wele ka aw lajɛn kɛrɛ kama. San caman tɛmɛnin
kɔ, aw bɛna taga jamana dɔ kama. O jamana mɔgɔw bɛna bɔsi kɛrɛkɛmuru boro*, ka
bɔ siya caman cɛ ra ka na lajɛn Izirayɛli kuruw kan, kuru minw tun kɛra tomow ye
fɔlɔfɔlɔ. O mɔgɔw bɛna bɔ siya dɔw le cɛ ra ka na, o bɛɛ bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra.
9 Aw bɛna taga ben o kan i ko sanfɔŋɔba; aw bɛna kɛ i ko sankaba, ka o ta jamana
bɛɛ datugu, aw ni aw ta kɛrɛkɛjamaw bɛɛ, ani jama camanba minw bɛna kɛ ni aw ye.›
10 «Dunuŋatigi Ala ko: O wagatiw ra, miiriya dɔw bɛna don ele Gɔgi jusu ra; i bɛna
dabarijugu dɔ le siri.
11 I bɛna a fɔ ko: Ne bɛna taga jamana lablanin dɔ kama, ka taga ben o mɔgɔ
ɲasumaninw kan, minw siginin bɛ hɛra ni laganfiya ra o ta sow kɔnɔ, o ma sɔmi foyi
ra. O ma o ta dugu lamini ni kogo ye ka dondaw, ani sɔgɔnanw kɛ o ra.
12 Ayiwa, o yɔrɔ minw tun kɛra tomow ye fɔlɔfɔlɔ, sani mɔgɔw ye na sigira a ra, o yɔrɔ
min mɔgɔw bɔra siya wɛrɛ le ra ka na, bɛganw, ani naforow bɛ mɔgɔ minw fɛ, o mɔgɔ
minw siginin bɛ dunuŋa cɛmancɛ ra, ele bɛna taga ben olugu le kan ka o borofɛnw cɛ;
i bɛna i boro se o yɔrɔ le ma.
13 Sabakaw, ani Dedankaw, ani Tarisisi ta jagokɛbagaw, ani o ta kuntigiw bɛɛ bɛna a
fɔ i ye ko: Ele nana naforo le cɛ wa? I ka nin kɛrɛkɛjama lajɛn ka na ben nin mɔgɔw
le kan ka o ta warigbɛ ni o ta sanin cɛ, ka o ta bɛganw, ani o ta naforow mina, ka fɛn
caman mina o ra kɛ!»
14 «Ayiwa, adamaden, ciraya kɛ! A fɔ Gɔgi ye ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Lon min ne ta
mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw bɛna taga sigi hɛra ni laganfiya ra, ele bɛna bɔ o lon kala ma.
15 Ni o lon sera, i bɛna na ka bɔ i sigiyɔrɔ ra, fɔ sahiliyanfan jamana dan na yi, ele ni i ta
jama camanba min bɛ ni i ye; o bɛɛ yɛlɛnnin bɛ sow kan, jama camanba, kɛrɛkɛjamaba!
16 Gɔgi, i bɛna na ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kama, ka kɛ i ko sankaba min bɛ
jamana datugu. Ni wagatijan tɛmɛna, o ko bɛna kɛ. Ne bɛna i ci ne ta jamana kama,
janko ne bɛna min kɛ i ra, o ye kɛ sababu ye ka ne ta saninmanya yira siya tɔw ra, k'a
to olugu fana ye ne lɔn.›
17 «Dunuŋatigi Ala ko: Yala ne tun ma ele ko le fɔ kabini fɔlɔfɔlɔ ne ta jɔnw sababu
ra wa, minw ye Izirayɛli ta ciraw ye? O wagatiw ra, olugu ka o ciraya kɛ san caman, k'a
fɔ ko ne bɛna ele ci ka na ne ta mɔgɔw kama.
18 Nka o lon na kɔni, lon min na ele Gɔgi bɛna na Izirayɛli mara kama, o lon na ne ta
jusugban bɛna wuri fɔ ka juguya; Dunuŋatigi Ala ko ten.
19 Ne ta fariya ni ne ta dimiba kosɔn, ne b'a fɔ ko sigiya t'a ra, o lon na kɔni,
dugukoloyɛrɛyɛrɛba le bɛna kɛ Izirayɛli mara ra.
20 Kɔgɔji jɛgɛw, ani sanfɛkɔnɔw bɛna yɛrɛyɛrɛ ne ɲa kɔrɔ, ani kongosogow, ani fɛn
fofota minw bɛɛ bɛ fofo dugu ma, ani adamaden minw bɛɛ bɛ dugukolo kɔ kan. Kuruw
bɛna dabiri, kuru jigijigiw ta faraw bɛna karikari, kogow bɛɛ bɛna benben.
21 Ne bɛna kɛrɛkɛmuru wele ka na Gɔgi kama ne ta kuruw bɛɛ kan; Dunuŋatigi Ala
ko ten. Gɔgi ta mɔgɔw bɛɛ kelen kelen bɛ na o ta kɛrɛkɛmuru ta o yɛrɛ balema kama.
22 Ne bɛna kiti ben o kan ka banajuguw, ani fagari lase o ma; ne bɛna sanjiba ni
sanbɛrɛw, ani tasuma ni kiribi lajigi o kan, ani o ta kɛrɛkɛjamaw kan, ani jama camanba
min bɛ ni o ye.
23 O ra, ne bɛna ne ta bonya ni ne ta saninmanya yira; ne bɛna o kɛ sababu ye k'a to
siya caman ye ne lɔn, k'a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye.»

39

Gɔgi labancogo

1 «Adamaden, ciraya kɛ Gɔgi kama tuun, k'a fɔ ko: ‹Dunuŋatigi Ala ko: Ne bɛna wuri
ele Gɔgi kama, ele min ye Mesɛkikaw, ani Tubalikaw ta kuntigiba ye.
2 Ne bɛna i ta sira yɛlɛma, ka i mina ka i labɔ fɔ sahiliyanfan jamana dan na, ka na
ni i ye Izirayɛli kuruw kan.
3 O kɔ, ne bɛna i ta kalan bugɔ k'a ben ka bɔ i numanboro kɔnɔ, ka i ta biɲɛw benben
ka bɔ i kininboro kɔnɔ.
4 I bɛna ben ka sa Izirayɛli kuruw kan, ele ni i ta kɛrɛkɛjamaw, ani jama tɔ minw bɛ
ni i ye; ne bɛna i kɛ dugaw ta domuni ye, ani kɔnɔ suguyaw bɛɛ, ani kongowaraw.
5 I bɛna ben ka sa kongo kɔnɔ, sabu ne le kumana; Dunuŋatigi Ala ko ten.
6 Ne bɛna tasuma lajigi Magɔgi jamana kan; minw siginin bɛ hɛra ni laganfiya ra kɔgɔji
kɔfɛjamanaw ra, ne bɛna tasuma lajigi olugu fana kan. Ni o kɛra, o bɛna a lɔn ko ne le
ye Matigi Ala ye.

* **38:8 38.8** Jamana min ta mɔgɔw bɛna bɔsi kɛrɛkɛmuru boro, o ye Izirayɛli jamana ye (38.14-16).

7 Ne bɛna ne tɔgɔ saninman yira ne ta mɔgɔw ra, minw ye Izirayɛlimɔgɔw ye. Ne
tɛna sɔn k'a to ne tɔgɔ saninman ye cɛn tuun. Ni o kɛra, siya tɔw bɛna a lɔn ko ne le ye
Matigi Ala ye, Izirayɛli ta Ala saninman.
8 A flɛ, nin kow bɛ nana yi, a fana bɛna kɛ; Dunuŋatigi Ala ko ten. Ne tun ka lon min
ko fɔ, o lon le sera.
9 « ‹Mɔgɔ minw siginin bɛ Izirayɛli duguw kɔnɔ, olugu bɛna bɔ, ka tasuma don, ka
kɛrɛkɛminanw jɛni: nɛgɛbɛnnan fitiniw, ani a belebelebaw, kalanw, ani biɲɛw, tamanw,
ani berew. O bɛna o fɛnw jɛni tasuma ra fɔ san wolonfla.
10 O tɛna taga lɔgɔ ɲini kongo kɔnɔ tuun, o tɛna taga yiri tigɛ tu kɔnɔ tuun; o bɛna to
ka tasuma don ni o kɛrɛkɛminanw le ye. Minw tun ka Izirayɛlimɔgɔw ta naforow ta,
o bɛna o mɔgɔw yɛrɛ ta naforow le ta; minw tun ka o borofɛnw cɛ, o bɛna olugu yɛrɛ
borofɛnw le cɛ; Dunuŋatigi Ala ko ten.
11 « ‹Ayiwa, o wagati ra, ne bɛna sudonyɔrɔ di Gɔgi ma Izirayɛli jamana ra; o yɔrɔ
bɛna kɛ dugutagabagaw ta dingakolonba yɔrɔ le ra, Kɔgɔji sanin terebɔyanfan na. O
bɛna dugutagabagaw ta sira tigɛ. O bɛna Gɔgi ni a ta jamaba bɛɛ su don o yɔrɔ le ra. O
bɛna o yɔrɔ tɔgɔ la ko Gɔgi ta jamaba ta kurufurancɛ.
12 Izirayɛli mara mɔgɔw bɛna o su don janko ka jamana saninya. O bɛna karo wolonfla
le kɛ o ra.
13 Jamana mɔgɔw bɛɛ bɛna o su don, ka tɔgɔ sɔrɔ o sababu ra, ne ta nɔɔrɔ yiralon na;
Dunuŋatigi Ala ko ten.
14 « ‹O karo wolonfla tɛmɛnin kɔ, o bɛna mɔgɔ dɔw ɲanawoloma, ka olugu bla danna
ko o ye taga jamana yɔrɔ bɛɛ yaala. Su minw benbennin tora jamana kɔnɔ, olugu bɛna
taga o suw yɔrɔɲini, ka o sutara, janko ka jamana saninya.
15 O mɔgɔw bɛna jamana yaala; ni olugu dɔ ka mɔgɔkolo dɔw ye yɔrɔ dɔ ra, o bɛ
tagamasiyɛn dɔ kɛ o kɔrɔ, janko kaburusogibagaw ye na o ta ka taga o don kaburu kɔnɔ
Gɔgi ta jamaba ta kurufurancɛ ra.
16 O yɔrɔ ra dugu dɔ yɛrɛ tɔgɔ bɛna la ko Hamona, ko jamaba. Ayiwa, jamana bɛna
saninya o cogo le ra.› »

Ala bɛna a ta mɔgɔw dimibɔ o juguw ra

17 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun ko: «Adamaden, Dunuŋatigi Ala ko: A fɔ kɔnɔ suguya
bɛɛ ye, ani kongosogow bɛɛ ye ko: Aw ye ɲɔgɔn lajɛn ka na, aw ye bɔ fan bɛɛ ra ka na
fara ɲɔgɔn kan, ka na ne ta saraka domu, ne yɛrɛ ka saraka min labɛn aw ye. A bɛna
kɛ sarakaba le ye Izirayɛli kuruw kan; aw bɛna sogo domu, ka jori min.
18 Aw bɛna cɛfariw sogo domu, ka dunuŋa kuntigiw jori min, k'a kɛ i n'a fɔ sagajigiw,
ani sagadenw, ani bakɔrɔninw, ani misitoranw lo, Basan mara ta bɛgan tɔrɔninw.
19 Aw bɛna sogo tɔrɔninw domu fɔ ka fa, ka jori min fɔ ka ɲanamini ne ta saraka
domuyɔrɔ ra, ne bɛna saraka min labɛn aw ye.
20 Aw bɛna fa wotorosamasow, ani sotigiw sogo ra, ka fa cɛfariw, ani kɛrɛkɛcɛ suguya
bɛɛ sogo ra. Dunuŋatigi Ala ko ten.
21 «Ne bɛna ne ta bonya yira siyaw cɛ ra; ne bɛna kiti minw ben siyaw kan, ani ne
boro baraka bɛna min kɛ o ra, siyaw bɛɛ bɛna o ye.
22 K'a ta o lon na, ani wagati nataw ra, Izirayɛli mara mɔgɔw bɛna a lɔn ko ne le Matigi
Ala ye, o ta Ala.»
23 «Siya tɔw bɛna a lɔn ko Izirayɛli mara mɔgɔw ta terenbariyaw le kosɔn, o minana
ka taga jamana wɛrɛw ra; o ka ne ta sira bla minkɛ, o kosɔn ne ka ne ɲada dogo o ma,
ka o don o juguw boro, k'a to kɛrɛkɛmuru ye o ta kɛrɛkɛdenw bɛɛ faga.
24 Ne ka o mina ka kaɲa ni o ta saninyabariya ni o ta hakɛw le ye; o kosɔn ne ka ne
ɲada dogo o ma.
25 «Ayiwa, Dunuŋatigi Ala ko: Sisan ne bɛna Yakuba ta mɔgɔ minaninw lana o
sigiyɔrɔkɔrɔ ra; ne bɛna hina Izirayɛli mara mɔgɔw bɛɛ ra. Minw tɛ ne tɔgɔ saninman
bonya, ne bɛna olugu le kɛrɛ.
26 Ni o kɛra, o bɛna ɲina o ta maroya kɔ, ani o ka ne ta sira bla ka terenbariyako minw
bɛɛ kɛ. O bɛna sigi hɛra ni laganfiya ra o ta dugukolo kan; mɔgɔ si tɛna o tɔɔrɔ tuun.
27 Ni ne nana o labɔ siyaw cɛ ra ka na ni o ye, ka o labɔ o juguw ta jamanaw ra ka o
lajɛn tuma min na, o tuma ne bɛna min kɛ o ye, o bɛna kɛ sababu ye k'a to siya caman
y'a lɔn ko ne le Ala saninman ye.
28 O bɛna a lɔn ko ne le ye Matigi Ala ye, o ta Ala; sabu ne tun ka o gbɛn ka taga siyaw
cɛ ra, nka ne bɛna o lajɛn o ta dugukolo kan tuun, ne tɛna hali mɔgɔ kelen to yi.
29 Ne tɛna ne ɲada dogo o ma tuun fiyewu, sabu ne bɛna ne Nin lajigi Izirayɛli mara
mɔgɔw kan; Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Zeruzalɛmu dugukura

40

(40–48)

Ala ka Alabatosobaba min yira Ezekiyɛli ra

1 An minanin ka taga Babilɔni, o san mugan ni loorunan damina ra, san karo tere tan
na, Zeruzalɛmu dugu cinin san tan ni naani na, o lon yɛrɛ ra Matigi Ala k'a boro la ne
kan; a ka ne ta ka taga ni ne ye o yɔrɔ ra yi.
2 Ala tagara ni ne ye siko ra Izirayɛli jamana ra, ka taga ne bla kuru jamijanba dɔ
kunna; bon dɔw tun lɔra o kuru woroduguyanfan na k'a kɛ i ko dugu.
3 A tagara ni ne ye o yɔrɔ ra minkɛ, ne ka cɛ dɔ ye min fari cogoya tun bɛ i ko siranɛgɛ.
Lɛn jurukisɛ dɔ tun b'a boro, ani sumanikɛbere dɔ; a lɔnin tun bɛ donda dɔ kɔrɔ.
4 O cɛ k'a fɔ ne ye ko: «Adamaden, i ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ, ka i toro malɔ ka mɛnni kɛ.
Ne bɛna fɛn o fɛn yira i ra, i janto o bɛɛ ra kosɛbɛ, sabu i nana yan, janko ne ye nin
fɛnw yira i ra. I bɛ fɛn o fɛn ye, i bɛ taga o bɛɛ lakari Izirayɛli mara mɔgɔw ye.»

Lukɛnɛ ni kɛnɛmayɔrɔ ta dondaw

5 Ayiwa, ne ka kogo dɔ ye, min tun ka Alabatosoba fan bɛɛ lamini. Sumanikɛbere min
tun bɛ cɛ boro, o janya tun ye nɔngɔn* ɲa wɔɔrɔ. Sibiri† ɲa kelen kelen tun farara a
nɔngɔn ɲa kelen kelen bɛɛ janya kan. A ka kogo bonya suma, o kɛra a ta sumanikɛbere
ɲa kelen; a k'a lɔ suma, o fana kɛra bere ɲa kelen.
6 A tagara donda fan na, donda min ɲasinna terebɔyanfan ma; a yɛlɛnna da
senlayɔrɔw kan. A ka dakun suma; a dunya kɛra sumanikɛbere ɲa kelen.
7 Bondennin dɔw tun bɛ yi, o bɛɛ kelen kelen janya tun ye bere ɲa kelen kelen, o
bonya fana tun ye bere ɲa kelen kelen. Kogo minw tun bɛ o bondenninw furancɛ ra, o
bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru. Donda ta dakun min tun bɛ Alabatosoba ta bolon kɛrɛ
fɛ, o dunya tun ye bere ɲa kelen ye.
8 A ka donda ta bolon suma,
9 o kɛra nɔngɔn ɲa seegi; a samasenw bonya kɛra nɔngɔn ɲa fla. Donda ta bolon tun
bɛ kɔnɔnɔyɔrɔ ra.
10 Bondennin saba tun bɛ terebɔyanfan ta donda fan kelen na, saba tun bɛ fan dɔ ra.
O saba bɛɛ bonya tun ye kelen ye; samasen minw tun bɛ a fan fla ra, olugu fana bonya
tun ye kelen ye.
11 A ka donda bonya suma, o kɛra nɔngɔn ɲa tan; donda janya kɛra nɔngɔn ɲa tan ni
saba.
12 Kogo dɔ tun bɛ bondenninw ɲafɛyɔrɔ ra; o kogo janya tun ye nɔngɔn ɲa kelen.
Bondenninw yɛrɛ fan kelen tun ye nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ, fan dɔ fana tun ye nɔngɔn ɲa
wɔɔrɔ.
13 O kɔ, a ka donda bonya suma, k'a ta bondennin kelen laminikogo ra ka taga a bla a
ɲafɛbon laminikogo ra. O kɛra nɔngɔn ɲa mugan ni looru; o bɛɛ daw sinnan ɲɔgɔn ma.
14 A ka bolon suma, o kɛra nɔngɔn ɲa mugan. Lukɛnɛ le tun ka donda ta bolon lamini.
15 K'a ta so donda ra, ka taga a bla kɔnɔnɔda ta bolon da ra, o furancɛ tun ye nɔngɔn
ɲa bilooru.
16 Finɛtiri dɔw tun bɛ bondenninw, ani samasenw na ka donda lamini. Finɛtiri dɔw
tun bɛ bolon fan bɛɛ ra fana. O tun ka tamarosunw tagamasiyɛn kɛ ka samasenw ɲɛgɛn.
17 O kɔ, a tagara ni ne ye lukɛnɛba ra. O tun ka kabakuru banbe dɔ labɛn ka bon dɔw
lɔ o kan ka lukɛnɛ lamini; bonkɔnɔ bisaba le tun bɛ o banbe kan.
18 Banbe tun bɛ dondaw fanw bɛɛ ra; o bonya ni dondaw bonya tun ye kelen ye. O
banbe tun bɛ dugumayɔrɔ ra.
19 K'a ta kɛnɛmayɔrɔ ta donda ɲafɛyɔrɔ ra, ka taga a bla fɔ lukɔnɔyɔrɔ ɲafɛyɔrɔ ra,
a ka o fana suma. O kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye. O ye terebɔyanfan ta ye. Ayiwa, sisan
sahiliyanfan ta ye nin ye:
20 Ayiwa, donda min tun ɲasinna sahiliyanfan ma, lukɛnɛba ra, a ka o fana janya ni a
bonya suma.
21 A ta bondennin saba tun bɛ a fan fla bɛɛ kelen kelen na, ani a ta samasenw, ani a
ta bolonw, olugu bonya ni o janya tun bɛ i ko donda fɔlɔ ta: O janya tun ye nɔngɔn ɲa
bilooru, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ni looru.

---

* **40:5 40.5** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma. † **40:5 40.5** Sibiri ɲa kelen bɛ bɛn nɔngɔn ɲa kelen ta tarancɛ ma.

22 A finɛtiriw, ani a bolonw, ani a tamarosunw tagamasiyɛnw, olugu janya ni o bonya
ni terebɔyanfan ta donda ta bɛɛ tun ye kelen ye. A donda yɛlɛnyɔrɔ tun ye senlayɔrɔ
wolonfla; bolonw tun bɛ o yɛlɛnyɔrɔ ɲa fɛ.
23 Donda dɔ tun bɛ lukɔnɔyɔrɔ ra, min tun ɲasinna sahiliyanfan ta donda ma, dɔ fana
tun ɲasinna terebɔyanfan ta donda ma. A ka o donda fla furancɛ suma, o kɛra nɔngɔn
ɲa kɛmɛ.
24 O kɔ, a tagara ni ne ye woroduguyanfan na; ayiwa, ne ka woroduguyanfan ta donda
ye. A ka o samasenw suma, ani a bolonw; o janya ni o bonya ni donda tɔw ta bɛɛ tun
ye kelen ye.
25 Finɛtiriw tun bɛ o donda ni a bolonw fan bɛɛ ra; o finɛtiriw tun bɛ i ko finɛtiri tɔw.
Olugu fana janya tun ye nɔngɔn ɲa bilooru, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ni looru.
26 A donda tun ye senlayɔrɔ wolonfla; bolon dɔ tun bɛ o donda ɲa fɛ. Tamarosunw
tagamasiyɛnw tun bɛ a samasenw kan a fan fla bɛɛ ra.
27 Donda dɔ fana tun bɛ lukɔnɔyɔrɔ woroduguyanfan na. A ka o donda ni donda tɔ
kelen furancɛ suma, o kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ye.

Lukɔnɔyɔrɔ ta dondaw

28 Ayiwa, cɛ tɛmɛna ni ne ye woroduguyanfan ta donda fɛ ka taga ni ne ye lukɔnɔyɔrɔ
ra. A ka woroduguyanfan ta donda suma, o ni donda tɔw bɛɛ janya ni a bonya tun ye
kelen ye.
29 A ta bondenninw, ani a ta samasenw, ani a ta bolonw bɛɛ janya ni a bonya tun bɛ
i ko donda tɔw ta. Finɛtiriw tun bɛ o donda ni a bolonw fan bɛɛ ra. O janya tun ye
nɔngɔn ɲa bilooru, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ni looru.
30 Bolonw tun bɛ a fan bɛɛ ra. O janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ni looru, o bonya tun
ye nɔngɔn ɲa looru.
31 O bolondaw tun ɲasinna lukɛnɛba ma. Tamarosunw tagamasiyɛnw tun bɛ a
samasenw kan. A donda yɛlɛnyɔrɔ tun ye senlayɔrɔ seegi.
32 O kɔ, a tɛmɛna ni ne ye terebɔyanfan donda fɛ ka taga ni ne ye lukɔnɔyɔrɔ ra. A
ka o donda suma; a janya ni a bonya ni donda tɔw bɛɛ ta tun ye kelen ye.
33 A ta bondenninw, ani a ta samasenw, ani a ta bolonw bɛɛ janya ni o bonya tun bɛ i
ko donda tɔw ta. Finɛtiriw tun bɛ o donda ni a bolon fan bɛɛ ra. O janya tun ye nɔngɔn
ɲa bilooru, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ni looru.
34 O bolondaw tun ɲasinna lukɛnɛba ma. Tamarosunw tagamasiyɛnw tun bɛ a
samasenw kan a fan fla bɛɛ ra. A donda yɛlɛnyɔrɔ tun ye senlayɔrɔ seegi.
35 O kɔ, a tagara ni ne ye sahiliyanfan ta donda ra. A ka o suma. O janya ni a bonya
ni donda tɔw bɛɛ ta tun ka kan;
36 a ta bondenninw, ani a ta samasenw, ani a ta bolon ni tɔw bɛɛ tun ka kan. Finɛtiriw
tun bɛ a fan bɛɛ ra. O janya tun ye nɔngɔn ɲa bilooru, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan
ni looru.
37 A ta bolondaw tun ɲasinna lukɛnɛba ma. Tamarosunw tagamasiyɛnw tun bɛ a
samasenw kan, a fan fla bɛɛ ra. A donda yɛlɛnyɔrɔ tun ye senlayɔrɔ seegi.
38 Bon dɔ da tun sinna sahiliyanfan ta donda ma. O tun bɛ saraka jɛnitaw* ko o bon
le kɔnɔ.
39 Tabali fla tun bɛ o donda ta bolon fan kelen na, fla tun bɛ fan dɔ ra; o tun bɛ saraka
jɛnitaw kannatigɛ o tabaliw le kan, ani jurumunyafa sarakaw* ni hakɛbɔ sarakaw*.
40 Tabali fla tun bɛ o bolon kɛrɛfɛyɔrɔ ra, sahiliyanfan ta donda fan na; tabali fla wɛrɛ
tun bɛ bolon fan dɔ ra, o donda kelen na.
41 O cogo ra, tabali naani le tun bɛ donda fan kelen na, naani bɛ a fan dɔ ra. A bɛɛ
lajɛnnin kɛra tabali seegi ye; o bɛ sarakaw kannatigɛ o tabaliw le kan.
42 Tabali naani wɛrɛ tun bɛ yi, o tun blara sara jɛnitaw kama; o tun lɛsɛra kabakuru
le ra. O janya tun ye nɔngɔn ɲa kelen ni tarancɛ, a bonya tun ye nɔngɔn ɲa kelen ni
tarancɛ, a lɔ tun ye nɔngɔn ɲa kelen. O bɛ saraka jɛnitaw, ani saraka wɛrɛw kannatigɛ
ka o boso ni minan minw ye, o bɛ o minanw bla o tabaliw le kan.
43 O tun ka o tabaliw kɛrɛfɛyɔrɔw fan bɛɛ kɔrɔta dɔɔnin; o kɛrɛfɛyɔrɔw bonya tun ye
sibiri ɲa kelen‡. Saraka sogow bɛ bla o tabaliw kan.
44 Bolon kɔnɔnɔyɔrɔ ta da kɔ fɛ, lukɔnɔyɔrɔ ra, dɔnkirilabagaw ta bonw tun bɛ yi.
Bon dɔ tun bɛ sahiliyanfan ta donda kɛrɛ fɛ, k'a ɲasin woroduguyanfan ma, tɔ kelen
tun bɛ woroduguyanfan ta donda kɛrɛ fɛ, k'a ɲasin sahiliyanfan ma.
45 Cɛ ko ne ma ko: «Nin bon min ɲasinna woroduguyanfan ma, o ye sarakalasebaga
dɔw ta ye, sarakalasebaga minw bɛ baara kɛ Alabatosoba kɔnɔ.

‡ **40:43 40.43** Sibiri ɲa kelen bɛ se ka bɛn nɔngɔn ɲa kelen ta tarancɛ le ma.

46 Bon min ɲasinna sahiliyanfan ma, o ye sarakalasebaga dɔw fana ta ye, sarakalasebaga minw bɛ sarakaw bɔ sarakabɔnan kan. Olugu ye Sadɔki ta durujaw le ye; Levi ta mɔgɔw ra, olugu le bɛ se ka sarakaw bɔ Matigi Ala ye.»

Alabatosoba cogoya

47 Ayiwa, a ka lukɔnɔyɔrɔ fana suma. O janya tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ, a bonya fana tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ; a janya ni a bonya bɛɛ ka kan. Sarakabɔnan tun bɛ Alabatosoba ɲa fɛ.

48 O kɔ, a tagara ni ne ye Alabatosoba ta bolon kɔnɔ. A ka o bolon ta samasenw suma: A fan kelen tun ye nɔngɔn ɲa looru, fan dɔ fana tun ye nɔngɔn ɲa looru. Donda bonya tun ye nɔngɔn ɲa tan ni naani; kogo min tun bɛ a fan fla ra, o bɛɛ kelen kelen bonya tun ye nɔngɔn ɲa saba.

49 Bolon janya tun ye nɔngɔn ɲa mugan, a bonya tun ye nɔngɔn ɲa tan ni fla; senlayɔrɔw tun bɛ a donda ra. Samasenba dɔw tun bɛ o fan fla ra samasen tɔw kɛrɛ fɛ.

41

1 O kɔ fɛ, cɛ tagara ni ne ye Alabatosoba ta bonkɔnɔ fɔlɔ kɔnɔ. A ka o yɔrɔ ta samasenw suma; o fan fla bɛɛ tun ye nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ.

2 Donda bonya tun ye nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ; kogo minw tun bɛ a fan fla ra, o bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru. A ka Alabatosoba ta bonkɔnɔ fɔlɔ suma; a janya tun ye nɔngɔn ɲa binaani, a bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan.

3 O kɔ, a donna Alabatosoba bonkɔnɔ flanan kɔnɔ. A ka o donda ta samasenw fana suma, o kɛra nɔngɔn ɲa fla; donda yɛrɛ kɛra nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ; kogo minw tun bɛ a fan fla ra, o kɛra nɔngɔn ɲa wolonfla.

4 A ka Alabatosoba bonkɔnɔ flanan suma: O janya kɛra nɔngɔn ɲa mugan, a bonya fana kɛra nɔngɔn ɲa mugan. Ale tun bɛ bonkɔnɔ fɔlɔ ɲafɛyɔrɔ ra. Cɛ ko ne ma ko: «Nin le ye yɔrɔ saninmanba ye.»

Kɛnɛmabonw

5 O kɔ, cɛ ka Alabatosoba kogow suma: o bonya tun ye nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ. Bon minw tun bɛ Alabatosoba kɛrɛfɛyɔrɔw ra, k'a lamini, o bɛɛ kelen kelen bonya tun ye nɔngɔn ɲa naani.

6 O kɛrɛfɛbonw tun ye sankaso saba le ye ɲɔgɔn kunna, a sira kelen kelen bɛɛ tun ye bonden bisaba. O bonw tun lɔra ka o don Alabatosoba laminikogo cɛ ma, nka o tun ma don Alabatosoba yɛrɛ ta kogo ra.

7 Ni i bɛ yɛlɛn ka taga sankaso bonw kɔnɔ, i b'a ye ko sanfɛbonw ka bon ni dugumataw ye, sabu kogo ta bonya tun bɛ fara bonw kan ka taga. O kosɔn sanfɛbonw kɔnɔ ka bon ni dugumabonw kɔnɔ ye. I bɛ to sankaso bonkɔnɔ fɔlɔ kɔnɔ ka taga a flanan na, ani a sabanan na.

8 Ne k'a ye fana ko jusiginan dɔ tun lɔra ka Alabatosoba lamini; o le tun ye kɛrɛfɛbonw jusiginan ye. A janya tun ye sumanikɛbere ɲa kelen; o ye nɔngɔnjan ɲa wɔɔrɔ ye.

9 Kɛrɛfɛbonw ta kɔfɛkogow bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru. Furancɛ min tun bɛ Alabatosoba kɛrɛfɛbonw

10 ani sarakalasebagaw ta bonw cɛ, o furancɛ tun ye nɔngɔn ɲa mugan, Alabatosoba lamini bɛɛ ra.

11 Kɛrɛfɛbonw ta dondaw ɲasinna o furancɛ le ma; donda kelen bɛ sahiliyanfan na, kelen bɛ woroduguyanfan na. O tɛmɛyɔrɔ bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru.

12 Bon dɔ wɛrɛ tun ɲasinna Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ ma, terebenyanfan na. O kɔnɔ bonya tun ye nɔngɔn ɲa biwolonfla, a laminikogow bonya tun ye nɔngɔn ɲa looru, a janya tun ye nɔngɔn ɲa bikɔnɔntɔn.

13 O kɔ, cɛ ka Alabatosoba suma, a janya kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ. Furancɛ ni terebenyanfan ta bon ni a kogow, o bɛɛ lajɛnnin fana janya tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ.

14 Alabatosoba ɲafɛyɔrɔ ra, terebɔyanfan na, ani o yɔrɔ furancɛ, o bɛɛ lajɛnnin bonya fana tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ.

15 O kɔ, bonba min bɛ Alabatosoba kɔfɛyɔrɔ ra, k'a ɲasin lukɛnɛ ma, ani tɛmɛyɔrɔ min bɛ a fan fla ra, a ka o fana suma; o kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ.

Alabatosoba ta bonkɔnɔ fɔlɔ, ani a bonkɔnɔ flanan, ani bolon min ɲasinna lukɛnɛ ma, yiri tun lara o bɛɛ kan.

16 Dakunw, ani finɛtiriw, ani tɛmɛyɔrɔ minw tun bɛ a fan saba bɛɛ ra, yiri tun lara olugu fana kan. Yiri tun lara a yɔrɔ bɛɛ kan, k'a ta dugu ma ka taga se fɔ finɛtiriw ma; yiri tun bɛ finɛtiriw fana kan.

17 K'a ta Alabatosoba donda sanfɛyɔrɔ ra, kɛnɛ ma, ka taga a bla fɔ bonkɔnɔ flanan
kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ani bonkɔnɔ fɔlɔ ni bonkɔnɔ flanan laminikogow bɛɛ, tagamasiyɛnw
tun bɛ o kogow kan.
18 O tun ka serubɛn mɛlɛkɛw* ni tamarosunw tagamasiyɛnw kɛ o yɔrɔw bɛɛ kan, ka o
tugutugu ɲɔgɔn kɔ: Tamarosun kelen ni serubɛn mɛlɛkɛ kelen. Ɲada fla tun bɛ serubɛn
mɛlɛkɛw bɛɛ kelen kelen fɛ.
19 A ta adamaden ɲada sinna tamarosun kelen ma, jara ɲada fana sinna tamarosun
kelen ma. O tagamasiyɛnw tun ka bon fan bɛɛ lamini.
20 K'a ta dugumayɔrɔ ra ka taga a bla fɔ da sanfɛyɔrɔ ra, serubɛn mɛlɛkɛw, ani
tamarosunw tagamasiyɛnw tun bɛ Alabatosoba bonkɔnɔ fɔlɔ kogow bɛɛ kan.
21 Alabatosoba ta bonkɔnɔ fɔlɔ donda ta samasenw janya ni a bonya bɛɛ tun ka kan.
Fɛn dɔ tun bɛ yɔrɔ saninman ɲafɛyɔrɔ ra,
22 o tun bɛ i ko sarakabɔnan yiriraman. A lɔ tun ye nɔngɔn ɲa saba ye, a janya tun
ye nɔngɔn ɲa fla. A nɔngɔnw, ani a jusiginan ni kɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ tun ye yiri le ye. Cɛ
k'a fɔ ne ye ko: «Tabali min bɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, o le ye nin ye.»
23 Donda fla tun bɛ Alabatosoba ta bonkɔnɔ fɔlɔ ni yɔrɔ saninman* na.
24 Kon fla fla tun bɛ o dondaw ra; fla bɛ da kelen na, fla bɛ da tɔ kelen na. O konw fla
bɛɛ tun bɛ datugu ka dayɛlɛ.
25 O tun ka serubɛn mɛlɛkɛw, ani tamarosunw tagamasiyɛnw kɛ Alabatosoba ta
bonkɔnɔ fɔlɔ dondaw fana kan, i ko a tun kɛra kogow kan cogo min na. Yiri gbata
dɔ tun bɛ bolon ɲafɛyɔrɔ ra, kɛnɛ ma.
26 Finɛtiriw, ani tamarosunw tagamasiyɛnw tun bɛ bolon kogow kan, a fan bɛɛ ra, ani
Alabatosoba kɛrɛfɛbonw, ani gbataw.

42

Alabatosoba kɛrɛfɛbonw

1 O kɔ, cɛ bɔra ni ne ye ka taga lukɛnɛba sahiliyanfan na; bon minw bɛ furancɛ ɲa fɛ,
k'a ɲasin Alabatosoba ma, sahiliyanfan na, a tagara ni ne ye o bonw fan na.
2 O bonjuru fan min ɲasinna sahiliyanfan donda ma, o janya tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ;
a bonya tun ye nɔngɔn ɲa bilooru.
3 Furancɛ min tun ka lukɔnɔyɔrɔ lamini, min bonya tun ye nɔngɔn ɲa mugan ye, o
bonjuru fan kelen tun ɲasinna o furancɛ ma; a fan dɔ fana tun ɲasinna lukɛnɛba ta
banbew ma. Tɛmɛyɔrɔw tun bɛ ɲɔgɔn san fɛ fɔ sira saba.
4 Tɛmɛsira dɔ tun bɛ o bonw ɲafɛyɔrɔ ra, min bonya tun ye nɔngɔn ɲa tan, a janya tun
ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ; o sira tun bɛ kɔnɔnɔyɔrɔ ra. O bonw dondaw tun bɛ sahiliyanfan
na.
5 Sanfɛbonw kɔnɔ tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ dugumabonw, ani cɛmancɛbonw kan; sabu
tɛmɛyɔrɔw tun ka dɔ bɔ sanfɛbonw ta bonya ra.
6 O bonw tun ye sankasow le ye, k'a kɛ bonjuru saba ye ɲɔgɔn san fɛ, nka samasen
tun tɛ o ra k'a kɛ i ko lukɛnɛ ta bon tɔw ta tun bɛ cogo min na; o kosɔn k'a ta dugu ma
ka taga san fɛ, sanfɛbonw kɔnɔ tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ dugumabonw, ani cɛmancɛbonw
kan.
7 Kogo min tun bɛ lukɛnɛba fan na, bonw ɲafɛyɔrɔ ra, o kogo janya tun ye nɔngɔn ɲa
bilooru,
8 sabu bonjuru fana janya tun ye nɔngɔn ɲa bilooru lukɛnɛba fan na, nka Alabatosoba
fan na, a janya tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ.
9 O bonw dugumayɔrɔ ra, a terebɔyanfan na, donda dɔ tun bɛ yi, mɔgɔ tun bɛ se ka
bɔ lukɛnɛba ra ka don min fɛ.
10 Lu laminikogo fan min bɛ terebɔyanfan na, bon dɔw fana tun bɛ o yɔrɔ ra, ka ɲasin
Alabatosoba ni o yɔrɔ furancɛ ma.
11 Tɛmɛyɔrɔ dɔ tun bɛ o bonw ɲa fɛ; a tun bɛ i ko sahiliyanfan ta bonw cogoya. O
janya ni o bonya tun bɛ i ko sahiliyanfan ta bonw; o bɔdaw, ani o lɔcogoya fana tun ye
kelen ye. O ta dondaw tun bɛ i ko
12 woroduguyanfan ta bonw dondaw. Tɛmɛyɔrɔ min tun bɛ terebɔyanfan ta kogo
ɲafɛyɔrɔ ra, donda dɔ fana tun bɛ o tɛmɛyɔrɔ damina ra; mɔgɔw tun bɛ don o donda
le fɛ.
13 Cɛ k'a fɔ ne ye tuun ko: «Sahiliyanfan ta bonw, ani woroduguyanfan ta bon minw
ɲasinna Alabatosoba lukɔnɔ yɔrɔ ma, o ye bon saninmanw le ye; sarakalasebaga minw
bɛ sarakaw bɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ, olugu bɛ o saraka saninmanbaw domu o bonw le
kɔnɔ. O bɛ saraka saninmanbaw bla o yɔrɔ le ra: siman sarakaw*, ani jurumunyafa
sarakaw*, ani hakɛbɔ sarakaw*, sabu o yɔrɔ ye yɔrɔ saninman le ye.

14 Ni sarakalasebagaw ka don yɔrɔ saninman kɔnɔ, o man kan ka bɔ ka taga lukɛnɛba
ra, ni o ma o ta sarakalasebaga faniw bɔ o yɛrɛ ra, sabu o faniw saninyanin lo; o ka kan
ka fani wɛrɛw le don ka sɔrɔ ka taga jama ta yɔrɔ ra.»

Alabatosoba bɛɛ lajɛnnin laminikogo

15 Ayiwa, cɛ ka Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔ suma ka ban tuma min na, a ka ne labɔ
terebɔyanfan ta donda fɛ. A ka Alabatosoba lamini suma.
16 A ka Alabatosoba terebɔyanfan suma ni a ta sumanikɛbere ye, o kɛra nɔngɔn ɲa
kɛmɛ looru.
17 A ka Alabatosoba sahiliyanfan suma, o fana kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ looru, ka kaɲa
ni sumanikɛbere ye.
18 A ka Alabatosoba woroduguyanfan suma, o kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ looru, ka kaɲa ni
sumanikɛbere ye.
19 A tɛmɛna ka taga Alabatosoba terebenyanfan na ka o fana suma, o fana kɛra nɔngɔn
ɲa kɛmɛ looru, ka kaɲa ni sumanikɛbere ye.
20 O kɔ, a ka Alabatosoba laminikogo fan naani suma; o fan kelen kelen bɛɛ janya fana
tun ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ looru; o kogo le bɛ yɔrɔ saninman ni yɔrɔ tɔw bɔ ɲɔgɔn na.

43

Ala nɔɔrɔ donna Alabatosoba kɔnɔ

1 Donda min ɲasinna terebɔyanfan ma, cɛ tagara ni ne ye o donda ra.
2 Ayiwa, ne ka Izirayɛli ta Ala ta nɔɔrɔ natɔ ye ka bɔ terebɔyanfan na. A kumakan
tun bɛ i ko jibaw mankan; a nɔɔrɔ tun bɛ dugukolo manamana.
3 Ne tun bɛ fɛn minw yera, o tun bɛ i ko ne tun ka minw ye, wagati min na ne tun
nana dugu halaki ko fɔ. Ne tun bɛ fɛn min yera, o tun bɛ i ko ne tun ka min ye Kebari
jiba kɛrɛ fɛ. A kɛra ten minkɛ, ne benna ka ne ɲa biri dugu ma.
4 Matigi Ala nɔɔrɔ nana don Alabatosoba kɔnɔ terebɔyanfan ta donda fɛ.
5 Ala Nin ka ne ta ka taga ni ne ye lukɔnɔyɔrɔ ra. Matigi Ala nɔɔrɔ ka Alabatosoba fa.
6 Ayiwa, ka cɛ lɔnin to ne kɛrɛ fɛ, ne ka mɔgɔ dɔ kumakan mɛn ka bɔ Alabatosoba
kɔnɔ.
7 A ko: «Adamaden, nin yɔrɔ le ye ne ta masasiginan ye, ani ne senlayɔrɔ, ne bɛna sigi
yɔrɔ min na ka to Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra wagati bɛɛ. Izirayɛli ta mɔgɔw ni o ta masacɛw
tɛna ne tɔgɔ saninman lanɔgɔ tuun ni o ta jatɔyakow ye, ani o ta masacɛw suw minw
bɛ o ta sɔnnikɛyɔrɔw ra.
8 O tun ka o ta sɔnnikɛyɔrɔ lɔ k'a dakun kɛ ne ta batoso dakun kɔrɔ, k'a donda kɛ
ne ta batoso donda kɔrɔ; kogo dɔrɔn le tun bɛ ne ni olugu cɛ. O ka ne tɔgɔ saninman
lanɔgɔ ni o ta ko haramuninw ye; o kosɔn ne dimina ka o halaki.
9 Nka sisan kɔni, o bɛna o ta jatɔyakow, ani o ta masacɛw suw mabɔ ne ra. Ne bɛna
sigi o cɛ ra wagati bɛɛ.
10 «Ayiwa, adamaden, ele ye Alabatosoba cogoya lakari Izirayɛli mara mɔgɔw ye, k'a
to o ye maroya o yɛrɛ ta terenbariyaw kosɔn; o ye nin batoso lɔcogo jate mina kosɛbɛ.
11 Ni o maroya can ra o yɛrɛ ta kɛwalew bɛɛ kosɔn, o tuma i bɛ nin batoso cogoya yira
o ra: a lɔcogo ni a dondaw, ani a bɔdaw. I b'a cogoya bɛɛ yira o ra: A siraw bɛɛ, ani
a tagamasiyɛnw bɛɛ, ani a sariyaw bɛɛ. I bɛ o bɛɛ sɛbɛ k'a bla o ɲa kɔrɔ, janko o ye a
tagamasiyɛnw bɛɛ jate mina ka ɲa, k'a siraw bɛɛ tagama ka kaɲa n'a fɔcogo ye.
12 Alabatosoba sariya flɛ nin ye: A kɛrɛfɛyɔrɔw bɛɛ saninyanin lo kosɛbɛ kuru san fɛ.
Nin le ye Alabatosoba sariya ye.»

Sarakajɛnifɛn ni sarakaw

13 «Ayiwa, sarakajɛnifɛn* jate hakɛyaw flɛ nin ye, ka kaɲa ni a nɔngɔn daw ye; sibiri
ɲa kelen kelen farara a nɔngɔn ɲa kelen kelen bɛɛ janya kan. A jusiginan sigira dinga
min kɔnɔ, o dunya ye nɔngɔn ɲa kelen, a bonya fana ye nɔngɔn ɲa kelen. A dagbolo
lamini ye sibiri ɲa kelen. A lɔ flɛ nin ye:
14 K'a ta sarakajɛnifɛn dugumayɔrɔ ra ka taga a bla a jukɔrɔyɔrɔ ta jusiginan na, o lɔ
ye nɔngɔn ɲa fla. A bonya ye nɔngɔn ɲa kelen ye; k'a ta jusiginan fitini na ka taga a bla
a jusiginanba ra, o lɔ ye nɔngɔn naani, a bonya ye nɔngɔn ɲa kelen.
15 Sarakajɛnifɛn tasumadonyɔrɔ lɔ ye nɔngɔn ɲa naani; gban naani bɛ a nɔngɔn naani
na.
16 Tasumadonyɔrɔ janya ye nɔngɔn ɲa tan ni fla, a bonya fana ye nɔngɔn ɲa tan ni
fla ye; a fan naani bɛɛ hakɛya ye kelen ye.
17 Jusiginan flanan janya ye nɔngɔn ɲa tan ni naani, o bonya fana ye nɔngɔn ɲa tan
ni naani. A fan naani bɛɛ hakɛya ye kelen ye. Dagbolo min k'a lamini, o lɔ ye nɔngɔn

ɲa tarancɛ; dinga min k′a lamini, o dunya ye nɔngɔn ɲa kelen. A senlayɔrɔw ɲasinna terebɔyanfan le ma.»
18 Cɛ ko ne ma tuun ko: «Adamaden, Dunuɲatigi Ala ko: Lon min ni aw nana
sarakajɛnifɛn lɔ, ko aw bɛ sarakaw jɛni a kan, ka sarakaw jori seriseri a kan, a kɛcogo
le ye nin ye:
19 Sarakalasebaga minw ye Levi* ta mɔgɔw ye, Sadɔki ta durujaw, olugu dɔrɔn le bɛ
se ka gbara ne ra ni saraka ye; Dunuɲatigi Ala ko ten. I bɛ misitoran kaɲaman kelen di
olugu ma ka o kɛ jurumunyafa saraka* ye.
20 I bɛ o saraka jori dɔ mina ka o mun sarakajɛnifɛn gban naani na, a nɔngɔn naani
na, ani a dagbolo min b′a lamini na. I bɛ o kɛ ka jurumunw kafari, ka sarakajɛnifɛn
saninya.
21 O kɔ, o misitoran min kɛra jurumunyafa saraka ye, i bɛ o ta ka bɔ yɔrɔ saninman
kɔnɔ, ka taga a jɛni Alabatosoba yɔrɔ dɔ ra, yɔrɔ min blara o baara kama.
22 A tere flanan, i bɛ bakɔrɔnin dɔ mina, fiyɛn tɛ min na, ka o fana kɛ jurumunyafa
saraka ye, ka sarakajɛnifɛn saninya, i ko i tun k′a saninya ni misitoran ye cogo min na.
23 Ni i ka o jurumunyafa saraka bɔ, ka saraka jɛnifɛn saninya ka ban, i bɛ misitoran
kaɲaman kelen ni sagajigi kelen mina bɛgankuru ra, fiyɛn tɛ minw na, ka o fana kɛ
saraka ye.
24 I bɛ taga ni o ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ; sarakalasebaga bɛ kɔgɔ seriseri a kan, k′a kɛ
saraka jɛnita* ye k′a di Matigi Ala ma.
25 Lon o lon i ka kan ka bakɔrɔnin kelen kɛ jurumunyafa saraka ye, fɔ tere wolonfla;
i bɛ misitoran kaɲaman kelen ni sagajigi kelen fana bɔ bɛgankuru ra, fiyɛn tɛ minw na,
ka o fana kɛ saraka ye.
26 Aw bɛna jurumun kafari kɛ fɔ tere wolonfla ka sarakajɛnifɛn saninya; aw b′a
saninya k′a bla danna ne Ala ye.
27 Ni o teredaw dafara tuma min na, k′a damina a tere seeginan na, ani lon tɔw bɛɛ
ra, sarakalasebagaw bɛna to ka aw ta saraka jɛnitaw, ani aw ta ninsɔndiya sarakaw* bɔ
sarakajɛnifɛn kan; ne bɛna sɔn aw ta sarakaw ma. Dunuɲatigi Ala ko ten.»

44

Jamana kuntigi ta donda

1 Ayiwa, o kɔ fɛ, cɛ tagara ni ne ye yɔrɔ saninman* ta terebɔyanfan donda ra, da min
ɲasinna kɛnɛmayɔrɔ ma. A tun datugunin lo.
2 Matigi Ala k′a fɔ ne ye ko: «Nin donda datugunin le ka kan ka to; a man kan ka
dayɛlɛ. Mɔgɔ si man kan ka tɛmɛ a fɛ, sabu Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala tɛmɛna nin da
fɛ; o kosɔn a datugunin ka kan ka to tuma bɛɛ.
3 Ayiwa, min ye jamana kuntigi ye, jamana kuntigi kɔni bɛ se ka sigi nin yɔrɔ ra ka
domuni kɛ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A bɛ don bolonda fɛ, ka bɔ o bolonda kelen fɛ.»

Alaɲasiranbariw tɛ don Alabatosoba kɔnɔ

4 Cɛ tagara ni ne ye sahiliyanfan ta donda ra, Alabatosoba ɲafɛyɔrɔ ra. Ne ka flɛri kɛ
k′a ye ko Matigi Ala ta nɔɔrɔ bɛ Alabatosoba fara. Ne benna ka ne ɲa biri dugu ma.
5 Matigi Ala k′a fɔ ne ye ko: «Adamaden, i ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ, ka i toro malɔ ka mɛnni
kɛ; ne bɛna ciw, ani sariya minw bɛɛ fɔ i ye Matigi Ala ta batoso ta ko ra, i ye i janto o
ra kosɛbɛ. Min ye Alabatosoba donbagaw doncogo ni o bɔcogo ye, i ka kan ka i janto o
ra kosɛbɛ.
6 «A fɔ Izirayɛli mara mɔgɔ murutininw ye ko: ‹Dunuɲatigi Ala ko: E, Izirayɛli mara
mɔgɔw, aw ta ko haramuninw bɛɛ tɛmɛna a dan kan!
7 Wagati min aw bɛ na ni sarakaburu ye, ani saraka sogow ta turu, ani a jori, ka na
o di ne ma, aw bɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ladon ne ta batoso kɔnɔ, k′a to o mɔgɔ lanabari
kɛnɛsigibariw ye ne ta batoso lanɔgɔ; aw ka aw ta ko haramuninw kɛ ka ne ni aw ta
jɛnɲɔgɔnya* cɛn.
8 Aw ma aw janto ne ta fɛn saninmanw na, nka aw ka mɔgɔ wɛrɛw le bla o baaraw
ra aw nɔ ra ne ta yɔrɔ saninman kɔnɔ.
9 « ‹O kosɔn ne Dunuɲatigi Ala ko: Siya wɛrɛ mɔgɔ lanabari, kɛnɛsigibari si man kan
ka don ne ta yɔrɔ saninman kɔnɔ tuun, hali siya wɛrɛ minw siginin bɛ Izirayɛlimɔgɔw
cɛ ra.› »

Levi ta mɔgɔ minw mabɔra Ala ra

10 « ‹Ayiwa, Levi* ta mɔgɔ minw kɔni mabɔra ne ra, olugu ta terenbariya kunko bɛna
ben o yɛrɛ kan; sabu wagati min Izirayɛlimɔgɔw tun ka o yɛrɛ lafiri ka o kɔ don ne ra
ka taga o ta batofɛnw kɔ, olugu mabɔra ne ra.

11 Olugu bɛna kɛ ne ta yɔrɔ saninman* dondaw kɔrɔsibagaw le ye dɔrɔn, ani
Alabatosoba baaradenw. Olugu le bɛna saraka jɛnitaw* ani saraka tɔw faga mɔgɔw
ye; o bɛna to ka o baaraw le kɛ mɔgɔw ye.
12 Nka i n′a fɔ o farara Izirayɛlimɔgɔw kan ka o ta jow sɔn, ka kɛ sentalon sababu ye ka
Izirayɛli jama bla jurumun na, o kosɔn ne bɛ ne boro kɔrɔta ka kari, ko o ta terenbariya
kunko bɛna ben o yɛrɛ kan; Matigi Ala ko ten.
13 O tɛna gbara ne ra tuun ka sarakaw lase ne ma, o tɛna gbara ne ta fɛn saninmanw si
ra, walama ne ta saraka saninmanbaw si ra; o ka maroyakow, ani ko haramunin minw
kɛ, o kunko bɛna ben o kan.
14 Ne bɛna Alabatosoba kɔrɔsiri ta baara dɔrɔn le di o ma, ani baara misɛn minw ka
kan ka kɛ ka Alabatosoba kɔnɔnɔyɔrɔw labɛn.› »

Ala ta sarakalasebagaw ta baara

15 « ‹Ayiwa, sarakalasebaga minw ye Levi* ta mɔgɔw ye, Sadɔki ta durujaw, olugu
minw tun ka o janto ne ta yɔrɔ saninman* na k′a baaraw kɛ, hali wagati min na
Izirayɛlimɔgɔw tun mabɔra ne ra, olugu le bɛna gbara ne ra ka sarakalasebagaya kɛ, ka
na ni saraka sogow ta turu ni a jori ye ne ɲa kɔrɔ; Dunuŋatigi Ala ko ten.
16 Olugu dɔrɔn le bɛna don ne ta yɔrɔ saninman kɔnɔ, olugu dɔrɔn le bɛna gbara ne
ta tabali ra, ka sarakalasebagaya kɛ ne ye; o bɛna o janto ne ta batoso baaraw ra.
17 « ‹Ni sarakalasebagaw donna Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ dondaw fɛ, o ka kan ka
lɛnfaniw le don. Ni o bɛ baara kɛ lukɔnɔyɔrɔ ta dondaw ra, walama Alabatosoba kɔnɔ,
o man kan ka sagasifani don o yɛrɛ ra.
18 O ka kan ka lɛnfani jalamugu le mini o kun na, ka lɛnfani kurusi don; o man kan
ka foyi siri o yɛrɛ cɛ ra min bɛ se k′a to o ye wasi.
19 Ni o bɛ bɔ tuma o tuma ka taga lukɛnɛba ra, ka taga lukɛnɛba ra jama nɔ fɛ, o ka
kan ka o ta sarakalasebaga faniw bɔ o yɛrɛ ra ka o bla yɔrɔ saninman ta bonw kɔnɔ, ka
fani wɛrɛw don ka bɔ, janko jama ra mɔgɔ dɔ kana na maga o fani saninmanw na, ka
sa*.
20 « ‹Sarakalasebaga man kan k′a kun li, nka a fana man kan ka a kunsigi to a ye
janya. A ka kan k′a kunsigi tigɛ k′a dakaŋa.
21 « ‹Sarakalasebaga si man kan ka duvɛn min ka don Alabatosoba lu kɔnɔ.
22 « ‹Sarakalasebaga man kan ka muso cɛ sanin, walama muso furusanin furu; a ka
kan ka sunguru le furu, min ye Izirayɛli mara mɔgɔ dɔ ye, walama muso cɛ sanin min
ta cɛ fana tun ye sarakalasebaga dɔ ye.
23 « ‹Sarakalasebagaw ka kan ka ne ta mɔgɔw karan, janko fɛn minw blara danna Ala
ye, mɔgɔw ye o fɛnw, ani fɛngbansanw lɔn ka o bɔ ɲɔgɔn na, ka fɛn saninyaninw, ani
fɛn saninyabariw lɔn ka o bɔ ɲɔgɔn na.
24 « ‹Ni sarakalasebaga bɛ kiti tigɛ, a ka kan ka lɔ can le kan, ka kiti tigɛ ka kaŋa ni
ne ta kolatigɛninw ye.
« ‹Sarakalasebagaw ka kan ka ne ta ɲanagbɛw bɛɛ kɛ ka kaŋa ni ne ta sariyaw, ani
ne ta cifɔninw ye, ka ne ta Nɛnɛkirilonw* kɛ lon saninmanw ye.
25 « ‹Sarakalasebaga man kan ka gbara mɔgɔ dɔ su ra, janko a kana na a yɛrɛ lanɔgɔ;
a bɛ se ka gbara min na, o ye a facɛ ye, walama a bamuso, walama a dencɛ, walama a
denmuso, walama a balemacɛ, walama a balemamuso min ma furu fɔlɔ.
26 Nka ni o ɲɔgɔnna lo, a ka kan k′a yɛrɛ saninya; a saninyanin kɔ, a ka kan ka tere
wolonfla kɛ sani a ye a ta baara damina.
27 Ni a donna yɔrɔ saninman lukɔnɔyɔrɔ ra lon min na, a ka kan ka jurumun yafa
saraka* dɔ bɔ a yɛrɛ ye; Dunuŋatigi Ala ko ten.
28 « ‹Ayiwa, sarakalasebagaw bɛna ninyɔrɔ min sɔrɔ, o ye nin ye: Ne yɛrɛ le bɛna kɛ
olugu ninyɔrɔ ye. Aw man kan ka yɔrɔ si di o ma k′a kɛ o tɔgɔra ta ye Izirayɛli jamana
ra, sabu ne yɛrɛ le ye olugu ta yɔrɔ ye.
29 O bɛna siman sarakaw* le domu, ani jurumunyafa sarakaw, ani hakɛbɔ sarakaw*;
ni fɛn o fɛn ka bla danna Ala ye Izirayɛli jamana ra, o bɛ kɛ sarakalasebagaw ta ye.
30 Simankura suguya bɛɛ kun fɔlɔ, min ye a bɛɛ ra ɲumanman ye, ani saraka suguya
bɛɛ, o bɛɛ ye sarakalasebagaw ta ye; aw ka kan ka aw ta mugu bɛɛ ra ɲumanman fana
saraka di o ma, janko ne ye baraka don aw ta gba ye.
31 « ‹Sarakalasebaga man kan ka bɛgan jufanin sogo domu, walama wara datɔ, ni a
kɛra kɔnɔ ye walama bɛgan suguya wɛrɛ.› »

---

* **44:19 44.19** Ka kaŋa ni sariya ye, mɔgɔ gbansan tun man kan ka maga Ala ta fɛn saninmanw na (Bɔri 30.29; Samawilu flanan 6.6,7).

45

Ala ta dugukolo saninman

1 «Ayiwa, ni aw nana taga kɛ jamana taran ye tuma min na ka bɛɛ ninyɔrɔ di a ma, aw
ye dugukolo dɔ bla danna jamana kɔnɔ Matigi Ala ye, ka o kɛ dugukolo saninyanin ye.
A janya ye kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru, a bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan.
O dugukolo yɔrɔ bɛɛ bɛna kɛ yɔrɔ saninyanin ye.
2 Aw ye yɔrɔ dɔ suma o dugukolo kan, ka a bonya ni a janya bɛɛ kɛ kelen ye, k'a kɛ
nɔngɔn ɲa kɛmɛ looru; o yɔrɔ bɛ kɛ Alabatosoba saninman lɔyɔrɔ ye. Aw ye furancɛ
dɔ to Alabatosoba lamini bɛɛ ra; o furancɛ bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa bilooru.
3 «O kɔ, Alabatosoba yɔrɔ saninman* ni a yɔrɔ saninmanba* bɛ lɔ fan min na, aw ye
yɔrɔ dɔ dan bɔ o fan na, ka o janya kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru ye, k'a bonya
kɛ nɔngɔn ɲa waga tan ye.
4 O yɔrɔ bɛ kɛ yɔrɔ saninman ye jamana kɔnɔ; a bɛ kɛ sarakalasebagaw ta ye,
sarakalasebaga minw bɛ yɔrɔ saninman ta baara kɛ, ka gbara Matigi Ala ra ka sarakaw
bɔ a ye. Olugu ta bonw bɛna lɔ o yɔrɔ le ra; o yɔrɔ dɔ le fana bɛna bla danna ka kɛ yɔrɔ
saninman lɔyɔrɔ ye.
5 «Dugukolo fan dɔ min tora, min fana janya ye nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru,
k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa waga tan, o yɔrɔ bɛ kɛ Levi ta mɔgɔw ta ye, minw bɛ o janto
Alabatosoba ra; olugu ta duguw bɛna kɛ o yɔrɔ ra, ka o kɛ o sigiyɔrɔw ye.
6 «Ayiwa, aw ye yɔrɔ dɔ wɛrɛ danbɔ o dugukolo saninman kɛrɛ fɛ, ka o bonya kɛ
nɔngɔn ɲa waga looru, k'a janya kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru, ka o kɛ dugu dɔ
lɔyɔrɔ ye; o dugu bɛna kɛ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ta ye.»

Jamana kuntigi ta yɔrɔw

7 «Min ye jamana kuntigi ye, aw bɛna yɔrɔ fla le di ale ma. Yɔrɔ kelen bɛ kɛ dugukolo
saninman ni dugu terebenyanfan na, ka taga a bla fɔ kɔgɔjiba ra, yɔrɔ tɔ kelen bɛ
kɛ dugukolo saninman ni dugu terebɔyanfan na, ka taga se fɔ Izirayɛli jamana dan ma
terebɔyanfan na. Kuntigi ta yɔrɔw bɛɛ kelen kelen bonya ka kan ka kɛ i ko Izirayɛlimɔgɔ
tɔw ta maraw bonya.
8 O le bɛna kɛ ale ta yɔrɔ ye Izirayɛli jamana ra. Ni o kɛra, ne ta jamana kuntigiw tɛna
to ka jamanadenw tɔɲɔ tuun; o bɛna jamana to Izirayɛlimɔgɔw fɛ, o bɛɛ ni o ta yɔrɔ.»

Kuntigi ka kan ka terenninya sira tagama

9 Dunuŋatigi Ala ko: Aw Izirayɛli kuntigiw, aw ta tɛmɛna a dan kan dɛ! Aw ye
benkanni ni mɔgɔw minakojuguya da bla, ka can ni terenninya sira tagama, ka ne ta
mɔgɔw tɔɲɔri dabla; Dunuŋatigi Ala ko ten.
10 «Aw ta sumanikɛminanw ka kan ka dafa; aw ta sumanikɛfɛnw, minw ye efa ye, ani
bati, olugu bɛɛ ka kan ka dafa.
11 Efa ni bati kɔnɔ ka kan kɛ kelen ye. Homɛri ɲa tan ka kan ka bɛn bati ɲa kelen ma,
a ka kan ka bɛn efa ɲa kelen ma fana. O sumanikɛfɛnw bɛɛ ka kan ka bɛn ni Homɛri*
ta jate le ye.
12 Aw ta sumanikɛfɛnw gbiriya ka kan ka kaɲa ni ɲɔgɔn ye. Sikele kelen ta gbiriya
ka kan ka bɛn gera mugan ta gbiriya ma. Mini kelen ta gbiriya ka kan ka bɛn sikele
biwɔɔrɔ ta gbiriya ma†.»

Sarakaw bɔcogo

13 «Aw ka kan ka aw borofɛnw di saraka ye cogo min na o flɛ nin ye: Ni alikama* kilo
kɛmɛ saba bɛ aw fɛ, aw ka kan ka kilo looru le di; ni ɔrize kilo kɛmɛ saba bɛ aw fɛ, aw
ka kan ka kilo looru le di fana.
14 «Min ye turu ye, ni turu litiri binaani bɛ aw fɛ, aw ka kan ka litiri naani le di;
sumanikɛfɛn minw ye kɔri ni homɛri ye, olugu bɛɛ kɔnɔ ye kelen ye; homɛri ɲa kelen
bɛ bɛn litiri kɛmɛ naani le ma.
15 «Min ye bɛgan misɛnw ye, ni bɛganw ka bɛgan kɛmɛ fla bɔ Izirayɛli jamana
ta bɛganmarayɔrɔ min o min na, aw ka kan ka bɛgan kelen le bɔ, ka o fara siman
sarakaw* kan, walama ka o kɛ saraka jɛnitaw* ye, walama ninsɔndiya sarakaw*, janko
ka jurumunw kafari. Dunuŋatigi Ala ko ten.
16 «Izirayɛli jamanadenw bɛɛ ka kan ka o fɛnw bɔ ka o di Izirayɛli jamana kuntigi ma.
17 Jamana kuntigi le bɛna o sarakakow ɲanabɔ: saraka jɛnitaw, ani siman sarakaw, ani
rɛzɛnji saraka* minw ka kan ka bɔ ɲanagbɛw wagatiw ra, ani karokura ɲanagbɛw ra, ani
Nɛnɛkirilonw* na, ani Izirayɛli jamana ta ɲanagbɛlonbaw bɛɛ ra. A bɛna jurumunyafa

---

* **45:11 45.11** Efa, ani bati ani homɛri, o tun ye sumanikɛminan dɔw ye. † **45:12 45.12** Gera, ani Sikele, ani Mini, o bɛɛ tun ye sumanikɛfɛn dɔw ye, janko ka fiyeerefɛn gbiriya lɔn.

sarakaw* bɔ, ani siman sarakaw, ani saraka jɛnitaw, ani ninsɔndiya sarakaw, janko ka Izirayɛli mara mɔgɔw ta jurumunw kafari.»

Jɔnyaban ɲanagbɛ

18 Dunuŋatigi Ala ko: San karo fɔlɔ, tere fɔlɔ, aw ka kan ka misitoran kaŋaman kelen mina, fiyɛn tɛ min na, ka o kɛ saraka ye ka yɔrɔ saninman* saninya.
19 Sarakalasebaga bɛ jurumunyafa saraka* jori dɔ mina, ka o mun Alabatosoba dondaw ta konw na, ani sarakajɛnifɛn* jusiginan fan naani na, ani lukɔnɔyɔrɔ donda ta konw na.
20 Karo tere wolonflanan, aw ka kan ka o sarakaw ɲɔgɔn bɔ tuun; ni mɔgɔ dɔ ka jurumun kɛ k'a sɔrɔ a ma a lawuri a kama, walama ni a m'a lɔn, o jurumun bɛ kafari, ka Alabatosoba saninya.
21 «San karo fɔlɔ tere tan ni naani, o bɛna kɛ aw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* ye. O bɛna kɛ tere wolonfla ɲanagbɛ le ye. Aw ka kan ka burufunubari le domu.
22 O lon na, jamana kuntigi bɛ misitoran kelen kɛ jurumunyafa saraka ye, ale ni jama bɛɛ kosɔn.
23 Ɲanagbɛ tere wolonfla bɛɛ kelen kelen na, a ka kan ka misitoran wolonfla ni sagajigi wolonfla mina, fiyɛn tɛ minw na, ka o kɛ saraka jɛnita* ye ka o di Matigi Ala ma; a bɛ bakɔrɔnin kelen fana kɛ jurumunyafa saraka ye lon o lon.
24 A ka kan ka siman kilo bisaba kɛ siman saraka* ye ka o fara misitoran saraka bɛɛ kelen kelen kan, ani sagajigi saraka bɛɛ kelen kelen kan, ka turu litiri wɔɔrɔ fara siman saraka kilo bisaba bɛɛ kelen kelen kan.
25 «San karo wolonflanan tere tan ni naani ta ɲanagbɛ ra, a ka kan ka o jurumunyafa saraka, ani o saraka jɛnita, ani o siman saraka ɲɔgɔn dɔ bɔ tuun, ani turu, fɔ tere wolonfla.»

46

Jamana kuntigi ta sarakaw

1 Dunuŋatigi Ala ko: Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ ta donda min bɛ terebɔyanfan na, o da datugunin ka kan ka to lɔgɔkun baarakɛlon tere wɔɔrɔ bɛɛ kɔnɔ; nka a ka kan ka dayɛlɛ Nɛnɛkirilon* na, ani karokura ɲanagbɛ* lon na.
2 Ni jamana kuntigi bɛ na ka bɔ lukɛnɛba ra, a ka kan ka don bolonda le fɛ, ka taga lɔ donda ta konw kɛrɛ fɛ. Sarakalasebagaw bɛ ale ta saraka jɛnitaw* ni a ta ninsɔndiya sarakaw* bɔ. Jamana kuntigi b'a kinbiri gban dakun kan k'a ɲa biri dugu ma ka Ala bato, o kɔ, a bɛ bɔ ka taga; da yɛlɛnin bɛ to fɔ wula fɛ.
3 Jamana mɔgɔ tɔw bɛna o kinbiri gban ka Matigi Ala bato donda ra Nɛnɛkirilonw le ra, ani karokura ɲanagbɛw ra.
4 «Jamana kuntigi bɛna saraka jɛnita min di Matigi Ala ma Nɛnɛkirilon na, o bɛ kɛ sagaden wɔɔrɔ ye, fiyɛn tɛ minw na, ani sagajigi kelen, fiyɛn tɛ min na.
5 A bɛ siman saraka* min fara sagajigi kan, o ye siman kilo bisaba ye; ni siman saraka hakɛya min ka a yɛrɛ diya a bɛ o fara sagaden kan. A bɛ turu litiri wɔɔrɔ kɛ siman saraka kilo bisaba bɛɛ kelen kelen kan.
6 Karokura ɲanagbɛlon na, a bɛ misitoran kaŋaman kelen kɛ saraka ye, fiyɛn tɛ min na, ani sagaden cɛman wɔɔrɔ, ani sagajigi kelen, fiyɛn tɛ min na.
7 A bɛna siman saraka min fara misitoran kan, o ye siman kilo bisaba ye; min bɛ fara sagajigi kan, o fana ye siman kilo bisaba ye; ni siman saraka hakɛya min ka a yɛrɛ diya, a bɛ o fara sagaden kan. A bɛ turu litiri wɔɔrɔ kɛ siman saraka kilo bisaba bɛɛ kelen kelen kan.
8 «Ni jamana kuntigi bɛ don, a bɛ don bolonda le fɛ, a fana bɛ bɔ o da kelen le fɛ.
9 «Nka ni jamana mɔgɔ tɔw bɛna Matigi Ala bato ɲanagbɛlonbaw ra, ni o ka don sahiliyanfan ta donda fɛ ka taga Matigi Ala bato, o ka kan ka bɔ woroduguyanfan ta da le fɛ; ni o ka don woroduguyanfan ta donda fɛ, o ka kan ka bɔ sahiliyanfan ta da le fɛ. O bɛ don da min fɛ, o man kan ka sekɔ ka bɔ o da kelen fɛ; o bɛ bɔ da tɔ kelen le fɛ, min ɲasinna o donda ma.
10 Jamana kuntigi ka kan ka kɛ ni jama ye; a bɛ don ni o dontɔ ye, ka bɔ ni o bɔtɔ ye.»

Sarakaw bɔcogo

11 «Ɲanagbɛlonw ani lonbaw ra, siman saraka* min ka kan ka fara misitoran ta saraka kan, o ye siman kilo bisaba ye; min ka kan ka fara sagajigi kan, o ye siman kilo bisaba ye. Ni siman saraka hakɛya min ka aw yɛrɛ diya, aw bɛ o fara sagaden kan. Aw bɛ turu litiri wɔɔrɔ kɛ siman saraka kilo bisaba bɛɛ kelen kelen kan.
12 «Ni jamana kuntigi b'a fɛ k'a yɛrɛ diyanya saraka* jɛnita le bɔ k'a di Matigi Ala ma, walama a yɛrɛ diyanya ninsɔndiya saraka*, o tuma aw bɛ terebɔyanfan donda dayɛlɛ a

ye, a bɛ don k′a ta saraka jɛnita ni a ta ninsɔndiya saraka bɔ, i n′a fɔ a b′a kɛ cogo min na Nɛnɛkirilonw* na; o kɔ, a bɛ bɔ. Ni a bɔra, aw bɛ da datugu a nɔ ra.

13 «Aw ka kan ka sagaden kelen kɛ saraka jɛnita ye lon o lon, ka o di Matigi Ala ma, sagaden min si ye san kelen, ani fiyɛn tɛ min na. Aw ka kan ka o kɛ lon o lon sɔgɔma.

14 Aw ka kan ka siman saraka dɔ fara o kan lon o lon sɔgɔma; o ye kɛ mugu kilo looru ye, turu litiri fla bɛ kɛ ka o mugu nɔɔni. O ye Matigi Ala ta siman saraka le ye. Cifɔnin lo min ka kan ka kɛ wagati bɛɛ; a tɛ yɛlɛma.

15 Lon o lon sɔgɔma, aw ka kan ka o sagaden kɛ saraka ye, ani a siman saraka, ani a turu. Saraka jɛnita* lo, min tɛ dabla ka ye.»

Jamana kuntigi ta denw ninyɔrɔ

16 «Dunuŋatigi Ala ko: Ni jamana kuntigi ka dɔ bɔ a yɛrɛ ta dugukolo ra ka o di a dencɛ dɔ ma, o yɔrɔ bɛ kɛ a dencɛ ta ye; o kɔ, a bɛ kɛ dencɛ ta denw fana ta ye. O yɔrɔ bɛ kɛ olugu ta cɛn le ye.

17 Nka ni a ka dɔ bɔ a ta dugukolo ra ka o di a ta jɔncɛ dɔ le ma, o yɔrɔ bɛ kɛ o jɔncɛ ta ye fɔ ka taga se yafarisan ma; ni yafarisan sera, yɔrɔ bɛ sekɔ jamana kuntigi ma tuun. Jamana kuntigi dencɛw dɔrɔn le bɛ se ka o facɛ cɛn ta.

18 Jamana kuntigi man kan ka jamanadenw ta dugukolo yɔrɔ si mina o ra. A man kan ka o ta yɔrɔw bɔsi o ra. A bɛ yɔrɔ min di a dencɛw ma ka o kɛ o ta cɛn ye, a ka kan ka o bɔ a yɛrɛ ta dugukolo le ra, janko ne ta mɔgɔw si kana gbɛn ka bɔ o ta yɔrɔ ra.»

Alabatosoba gbabuguw

19 «Ayiwa, da min bɛ sarakalasebagaw ta bon saninmanw ta donda kɛrɛ fɛ sahiliyanfan na, cɛ tagara don ni ne ye o da fɛ. Ne ka yɔrɔ dɔ ye kɔnɔnɔyɔrɔ ra, terebenyanfan na.

20 A k′a fɔ ne ye ko: ‹Sarakalasebagaw bɛna hakɛbɔ sarakaw* ni jurumunyafa sarakaw* sogo tobi nin yɔrɔ le ra, ani siman sarakaw*; o man kan ka bɔ ka taga ni o fɛnw ye lukɛnɛba ra, janko jama ra mɔgɔ dɔ kana na maga o fɛn saninmanw na, ka sa.› »

21 O kɔ, a tagara ni ne ye lukɛnɛba ra, ka taga tɛmɛ ni ne ye lukɛnɛba nɔngɔn naani bɛɛ ra. Ne ka lukɛnɛ fitini dɔ ye lukɛnɛba nɔngɔn bɛɛ kelen kelen na.

22 Lukɛnɛba nɔngɔn naani na, lukɛnɛ fitini koorinin dɔw tun bɛ yi. O janya tun ye nɔngɔn ɲa binaani, o bonya ye nɔngɔn ɲa bisaba. O naani bɛɛ bonya ni o janya tun ye kelen ye, o tun bɛ lukɛnɛba nɔngɔnw le ra.

23 O tun ka o lukɛnɛ fitini bɛɛ koori ni kogo dɔ ye. Tasumadonyɔrɔ tun bɛ o kogo kɛrɛ fɛ k′a lamini.

24 Cɛ k′a fɔ ne ye ko: «Alabatosoba baaradenw bɛ jama ta sarakasogow tobi gbabugu minw kɔnɔ, olugu le ye nin ye.»

47

Ji woyora ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ

1 O kɔ, cɛ sekɔra ni ne ye Alabatosoba donda ra. Ne ka ji dɔ woyotɔ ye ka bɔ Alabatosoba donda dakun jukɔrɔ, ka taga terebɔyanfan na, sabu Alabatosoba ɲa tun sinna terebɔyanfan le ma. Ji tun bɛ woyora ka bɔ Alabatosoba jukɔrɔ, a woroduguyanfan na, ka na tɛmɛ sarakajɛnifɛn* kɛrɛ fɛ, a woroduguyanfan na.

2 Cɛ bɔra ni ne ye Alabatosoba sahiliyanfan ta donda fɛ. A munumununa ni ne ye kɛnɛ ma, ka taga se fɔ terebenyanfan ta donda ma; ne k′a ye ko ji bɛ woyora ka bɔ o donda woroduguyanfan na.

3 Cɛ gbarara ni ne ye terebɔyanfan na; sumanikɛjuru dɔ tun b′a boro. A ka nɔngɔn ɲa waga kelen suma, ka o tagama ni ne ye ji kɛrɛ fɛ; o kɔ, a ka ji cɛtigɛ ni ne ye; ji sera ne senkuruw ma.

4 A ka nɔngɔn ɲa waga kelen wɛrɛ suma, ka o tagama ni ne ye ji kɛrɛ fɛ; a ka ji cɛtigɛ ni ne ye ka yɛlɛma ka na fan dɔ ra. Ji sera ne kinbirikunw ma. A ka nɔngɔn ɲa waga kelen wɛrɛ suma, ka o tagama ni ne ye ji kɛrɛ fɛ; a ka ji cɛtigɛ ni ne ye ka yɛlɛma ka taga fan dɔ ra. Ji sera fɔ ne soro ra.

5 A ka nɔngɔn ɲa waga kelen wɛrɛ suma, ka o tagama ni ne ye ji kɛrɛ fɛ minkɛ, o yɔrɔ ra ji kɛra kɔba ye; ne tun tɛ se k′a cɛtigɛ, sabu ji tun ka dun. Mɔgɔ tun tɛ se k′a cɛtigɛ ni i ma ji lɔn. A tun kɛra jiba le ye, mɔgɔ tɛ se ka tagama ka min cɛtigɛ i sen na.

6 Cɛ ko ne ma ko: «Adamaden, i ka nin ye wa?» A sekɔra ni ne ye jida ra tuun.

7 An sera yi minkɛ, ne ka yirisun caman ye ji fan fla bɛɛ ra.

8 A ko ne ma tuun ko: «Nin ji bɛna woyo ka taga jamana terebɔyanfan na, ka jigi ka
taga Zuridɛn kɛnɛgbɛ ra, ka sɔrɔ ka taga kɛ Kɔgɔji sanin na. Ni a donna kɔgɔji ra, kɔgɔji
ta ji bɛ saninya.
9 Ni nin ji ka woyo ka se yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ fɛnɲanamanw bɛɛ bɛ ɲanamanya, ka
caya. Jɛgɛw bɛ caya kosɛbɛ, sabu ni nin ji ka se kɔgɔji ma, a bɛ saninya; ni nin ji ka se
yɔrɔ o yɔrɔ, o yɔrɔ fɛnw bɛɛ bɛ ɲanamanya ka caya.
10 Jɛgɛminabagaw bɛna na jida ra. O bɛna o ta jɔw yɛrɛgɛ, k'a ta Ɛni Gedi ka taga
a bla fɔ Ɛni Egilayimu; jɛgɛ suguya caman bɛna sɔrɔ yi, k'a kɛ i ko Kɔgɔjiba ta jɛgɛw.
Jɛgɛw bɛna caya kosɛbɛ.
11 Nka kɔ fitiniw, ani jiborow, olugu tɛna saninya; o yɔrɔw bɛna kɛ kɔgɔbɔyɔrɔw ye.
12 Yiri suguya bɛɛ bɛna wuri ji fan fla ra. O yiriw flaburuw tɛna ja ka ye, o denw fana
tɛna ban ka ye. O bɛna den karo o karo, sabu ji bɛ bɔ yɔrɔ saninman* jukɔrɔ ka o sɔn.
Mɔgɔw bɛna o yiridenw domu, k'a flaburuw kɛ fla ye.»

Ala ka jamana danw yira

13 Dunuŋatigi Ala ko: Aw bɛna jamana min taran Izirayɛli ta duruja tan ni fla ra, k'a
kɛ o ta yɔrɔw ye, o jamana danw flɛ nin ye; Yusufu ta duruja ka kan ka mara fla le sɔrɔ.
14 Aw bɛna jamana taran, ka o bɛɛ ninyɔrɔ kɛ kelen ye, sabu ne ka ne boro kɔrɔta ka
kari ko ne bɛ nin jamana di aw bɛmaw ma; o ra nin jamana bɛna kɛ aw ta ye.
15 «Jamana danw flɛ nin ye: Jamana sahiliyanfan bɛ damina Kɔgɔjiba ra; sira min bɛ
tɛmɛ Hɛtilɔn, ani Lebo Hamati, ani Sedadi, a bɛ tɛmɛ o sira fɛ,
16 ka taga se Berota ni Sebarayimu, dugu fla min bɛ Damasi mara ni Hamati mara cɛ
ma, ka bɔ yi ka tɛmɛ Hasɛri Tikɔn, min bɛ Haran jamana dan na.
17 O cogo ra, o dancɛ bɛ damina kɔgɔjiba ra ka taga se fɔ Hasari Enan mara ra,
terebɔyanfan na. Damasi mara ni Hamati mara le bɛ kɛ a dan ye. O le ye sahiliyanfan
ta dancɛ ye.
18 «Jamana terebɔyanfan ta dancɛ bɛ damina Damasi mara ni Haran mara furancɛ
ra, ka tɛmɛ Zuridɛn kɛnɛgbɛba fɛ, Galadi mara ni Izirayɛli mara furancɛ ra, ka taga se
fɔ Tamari, Kɔgɔji sanin ma. O le ye terebɔyanfan ta dancɛ ye.
19 «Woroduguyanfan ta dancɛ bɛ damina Tamari, ka taga fɔ Meriba ta ji yɔrɔ ra,
min bɛ Kadɛsi. A bɛ tɛmɛ Meriba kɔ kɛrɛ fɛ, ka taga a bla Kɔgɔjiba ra. O le ye
woroduguyanfan ta dancɛ ye.
20 «Terebenyanfan na, Kɔgɔjiba le bɛna kɛ jamana dan ye, k'a ta woroduguyanfan na
ka taga a bla fɔ Lebo Hamati, sahiliyanfan na. O le ye terebenyanfan ta dancɛ ye.
21 «Aw ka kan ka nin jamana taran Izirayɛli ta durujaw bɛɛ le ra.
22 Aw b'a taran ɲɔgɔn na, ka bɛɛ ninyɔrɔ di a ma; lonan minw sigira aw cɛ ra ka denw
sɔrɔ aw cɛ ra, aw bɛ olugu fana ninyɔrɔ di o ma. Aw ka kan ka olugu fana jate i ko
Izirayɛliden dɔw; o ka kan ka o ta dugukolo ninyɔrɔ sɔrɔ i ko Izirayɛli ta duruja tɔw.
23 O lonanw sigira duruja minw cɛ ra, aw ka kan ka o ta yɔrɔ di o ma ni o duruja
mɔgɔw le ye. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

48

Jamana sahiliyanfan ta mɔgɔw ninyɔrɔ

1 Izirayɛli ta durujaw tɔgɔw ye nin ye, ani o ta dugukolo ninyɔrɔw.
«Dan ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ fɔ sahiliyanfan na, Hɛtilɔn ni Lebo Hamati ni
Hasari Enan ta sira kɛrɛ fɛ, Damasi mara ni Hamati mara kɛrɛ fɛ. A bɛ damina jamana
terebɔyanfan ta dan na ka taga se fɔ kɔgɔjiba ma terebenyanfan na.
2 «Asɛri ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Dan ta duruja ta mara ra, k'a ta
terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
3 «Nɛfitali ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Asɛri ta duruja ta mara ra, k'a ta
terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
4 «Manase ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Nɛfitali ta duruja ta mara ra, k'a ta
terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
5 «Efirayimu ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Manase ta duruja ta mara ra, k'a
ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
6 «Rubɛn ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Efirayimu ta duruja ta mara ra, k'a ta
terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
7 «Zuda ta duruja bɛ mara kelen sɔrɔ ka gban Rubɛn ta duruja ta mara ra, k'a ta
terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.»

Matigi Ala yɛrɛ ninyɔrɔ

8 «Aw bɛna dugukolo dɔ danbɔ Zuda mara dan na, k’a ta terebɔyanfan na ka taga a bla
terebenyanfan, ka o bla danna. A bonya ye kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru, a janya
ni mara tɔw janya ye kɛ kelen ye, k’a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan
na. Yɔrɔ saninman* bɛna lɔ o yɔrɔ cɛmancɛ le ra.
9 Aw bɛna dugukolo min bla danna Matigi Ala ye, o janya bɛna kɛ nɔngɔn ɲa waga
mugan ni looru, k’a bonya kɛ nɔngɔn ɲa waga tan.
10 O yɔrɔ saninman bɛna kɛ sarakalasebagaw ta yɔrɔ ye. A janya bɛna kɛ nɔngɔn ɲa
waga mugan ni looru sahiliyanfan na, k’a bonya kɛ nɔngɔn ɲa waga tan terebenyanfan
na, k’a bonya fana kɛ nɔngɔn ɲa waga tan terebɔyanfan na, k’a janya kɛ nɔngɔn ɲa
waga mugan ni looru woroduguyanfan na. Matigi Ala ta batoso saninman bɛna kɛ o
yɔrɔ cɛmancɛ ra.
11 O yɔrɔ bɛna kɛ sarakalasebaga saninmanw ta ye, Sadɔki ta durujaw, minw ka ne ta
baara kɛ ni kankelentigiya ye; o ma ne kan bla i ko Levi* ta mɔgɔw k’a kɛ cogo min na
tuma min na Izirayɛlimɔgɔ tɔw tun ka ne kan bla.
12 Dugukolo min danbɔra jamana kɔnɔ, nin yɔrɔ bɛna bɔ o dugukolo le ra, k’a kɛ
sarakalasebaga saninmanw ta ye, k’a kɛ yɔrɔ saninmanba* ye. Levi ta mɔgɔw ta yɔrɔ
bɛna gban olugu ta yɔrɔ ra.
13 «Levi ta mɔgɔw ta yɔrɔ bɛna gban sarakalasebagaw ta yɔrɔ ra; a janya bɛna kɛ
nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru, k’a bonya kɛ nɔngɔn ɲa waga tan. A janya bɛɛ lajɛnnin
bɛna kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru, k’a bonya kɛ nɔngɔn ɲa waga tan.
14 Mɔgɔ man kan ka o dugukolo fiyeere walama k’a falen. Nin yɔrɔw ye jamana bɛɛ
ra yɔrɔɲumanw le ye; a man kan k’a di mɔgɔ ma, sabu a blara danna ka kɛ Matigi Ala
ta yɔrɔ saninman le ye.»

Dugu sigiyɔrɔ ni jamana kuntigi ta yɔrɔ

15 «Ayiwa, dugukolo tɔ min bɛna to, o bonya bɛna kɛ nɔngɔn ɲa waga looru, k’a janya
kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru. O dugukolo bɛna kɛ yɔrɔgbansan le ye. A bɛna kɛ
dugu lɔyɔrɔ ye, ka kɛ mɔgɔw sigiyɔrɔ ye; a kɛrɛfɛyɔrɔw bɛna kɛ bɛgan marayɔrɔw ye.
Dugu yɛrɛ bɛ lɔ yɔrɔ cɛmancɛ ra.
16 «Dugu janya ni a bonya flɛ nin ye: A sahiliyanfan bonya ye nɔngɔn ɲa waga naani
ni kɛmɛ looru, a woroduguyanfan bonya ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru, a
terebɔyanfan bonya ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru, a terebenyanfan bonya
ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru.
17 Dugu kɛrɛfɛyɔrɔ minw ye bɛganmarayɔrɔw ye, o bonya ye nɔngɔn ɲa kɛmɛ fla ni
bilooru sahiliyanfan na, nɔngɔn ɲa kɛmɛ fla ni bilooru woroduguyanfan na, nɔngɔn ɲa
kɛmɛ fla ni bilooru terebɔyanfan na, nɔngɔn ɲa kɛmɛ fla ni bilooru terebenyanfan na.
18 «Yɔrɔ tɔ min belen bɛna to o dugukolo saninman kɛrɛfɛyɔrɔ fla ra, o yɔrɔ dɔ janya
bɛna kɛ nɔngɔn ɲa waga tan ye dugu terebɔyanfan na, yɔrɔ dɔ janya bɛna kɛ nɔngɔn
ɲa waga tan ye dugu terebenyanfan na. Dugumɔgɔw bɛna o yɔrɔw sɛnɛ ka o ta baro
bɔ o ra.
19 Izirayɛli ta duruja min o min bɛ baara kɛ dugu kɔnɔ, olugu bɛɛ bɛ se ka o yɔrɔw
sɛnɛ.
20 «O dugukolo min blara danna, o bɛɛ lajɛnnin janya bɛna kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan
ni looru ye, a bonya fana bɛ kɛ nɔngɔn ɲa waga mugan ni looru. O yɔrɔ tarancɛ ta
tarancɛ le bɛ kɛ dugu lɔyɔrɔ ye.
21 «Yɔrɔ minw tora yɔrɔ saninman ni dugu lɔyɔrɔ fan fla ra, o yɔrɔw bɛna kɛ jamana
kuntigi ta ye. Terebɔyanfan na, a bɛ damina dugukolo saninman dan na, min ye nɔngɔn
ɲa waga mugan ni looru ye, ka taga a bla fɔ jamana terebɔyanfan dan na. Terebenyanfan
na, a bɛ damina dugukolo saninman dan na min fana ye nɔngɔn ɲa waga mugan ni
looru ye, ka taga a bla fɔ jamana dan na terebenyanfan na. O ra, yɔrɔ saninman ni
Alabatosoba saninman bɛna kɛ jamana dugukolo saninman cɛmancɛ le ra.
22 O cogo ra, Levi* ta mɔgɔw ta yɔrɔ ni dugu lɔyɔrɔ bɛna kɛ jamana kuntigi ta yɔrɔ
fla cɛ ma. Zuda ta duruja ta yɔrɔ bɛna kɛ jamana kuntigi ta yɔrɔw sahiliyanfan na,
Boniyaminu ta duruja ta yɔrɔ bɛna kɛ a woroduguyanfan na.»

Woroduguyanfan ta mɔgɔw ninyɔrɔw

23 «Duruja tɔw ninyɔrɔw flɛ nin ye: Boniyaminu ta duruja bɛna mara kelen sɔrɔ, k’a
ta terebɔyanfan na, ka taga a bla terebenyanfan na.
24 «Simeyɔn ta duruja bɛna mara kelen sɔrɔ, ka gban Boniyaminu ta duruja ta mara
ra, k’a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
25 «Isakari ta duruja bɛna mara kelen sɔrɔ, ka gban Simeyɔn ta duruja ta mara ra, k’a
ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.

26 «Zabulɔn ta duruja bɛna mara kelen sɔrɔ, ka gban Isakari ta duruja ta mara ra, k’a
ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
27 «Gadi ta duruja bɛna mara kelen sɔrɔ, ka gban Zabulɔn ta duruja ta mara ra, k’a
ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na.
28 «Gadi ta mara dan min bɛ woroduguyanfan na, o le bɛna kɛ jamana dan ye
woroduguyanfan na. A bɛ damina Tamari, terebɔyanfan na ka taga a bla fɔ Meriba
ta ji yɔrɔ ra, min bɛ Kadɛsi, ka sɔrɔ ka tɛmɛ Misiran kɔba kɛrɛ fɛ ka taga a bla Kɔgɔjiba
ra.
29 «Ayiwa, aw bɛna nin jamana le taran Izirayɛli ta durujaw ra, k’a kɛ o ta sigiyɔrɔw
ye; aw ka kan ka a taran nin cogo le ra. Dunuŋatigi Ala ko ten.»

Dugu dondaw

30 «Dugu dondaw cogoya flɛ nin ye, k’a damina sahiliyanfan na, min janya ye nɔngɔn
ɲa waga naani ni kɛmɛ looru ye:
31 Izirayɛli ta durujaw tɔgɔw le bɛna la dugu dondaw ra. Donda saba bɛna kɛ dugu
sahiliyanfan na: Rubɛn ta donda, ani Zuda ta donda, ani Levi ta donda.
32 «Dugu terebɔyanfan fana janya ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru ye. O fana
ye donda saba: Yusufu ta donda, ani Boniyaminu ta donda, ani Dan ta donda.
33 «Dugu woroduguyanfan fana janya ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru ye. O
fana ye donda saba: Simeyɔn ta donda, ani Isakari ta donda, ani Zabulɔn ta donda.
34 «Dugu terebenyanfan janya ye nɔngɔn ɲa waga naani ni kɛmɛ looru ye. O fana ye
donda saba: Gadi ta donda, ani Asɛri ta donda, ani Nɛfitali ta donda.
35 «Dugu bɛɛ lajɛnnin laminikogo janya ye nɔngɔn ɲa waga tan ni seegi.
«Ayiwa, k’a damina bi ra, dugu tɔgɔ le ye ko: ‹Matigi Ala bɛ yan!› »

DANIYƐLI
TA KO KITABU
Kitabu faamucogo

Daniyɛli tɔgɔ lara nin kitabu ra, nka an t'a lɔn ni ale kɛra a sɛbɛbaga ye.

Wagati min na Yahudiyaw tun bɛ siya tɔw ta fanga kɔrɔ, o wagati le ra Daniyɛli ta kitabu sɛbɛra.

Kitabu tarancɛ fɔlɔ (1–6) bɛ Daniyɛli ni a tɔɲɔgɔncɛ saba ta ko fɔ an ye. O cɛ naani ka o jigi la Ala kan, o ma sɔn ka Ala kan bla, hali ni o bɛ tɔɔrɔ.

Kitabu tarancɛ flanan na (7–12), Ala bɛ tagamasiyɛn caman yira Daniyɛli ra. O tagamasiyɛnw bɛ dunuɲa fangatigiw, ani o ta masayaw damina ni a laban yira. Tuma dɔw, Daniyɛli yɛrɛ tɛ o tagamasiyɛnw kɔrɔ lɔn; Ala ta mɛlɛkɛ le b'a kɔrɔ fɔ a ye.

Nin kitabu bɛ a yira an na ko Ala ta fanga le bɛ fanga tɔ bɛɛ kunna. A bɛ se ka dugukolo siyaw bɛɛ kɛ k'a yɛrɛ sago dafa. Dunuɲa fangatigibaw bɛ na, ka taga, nka Ala ta fanga bɛ to a cogo ra wagati bɛɛ; a tɛ yɛlɛma. Ala le bɛ se k'a ta mɔgɔw kisi. Lanabaga ka kan ka k'a jigi la Ala kan wagati bɛɛ, ka kɛ kankelentigi ye, ka to Ala ta can sira kan.

Kitabu kɔnɔkow

Daniyɛli ni a tɔɲɔgɔncɛ saba ta ko *(1–6)*
Daniyɛli ka wara naani tagamasiyɛn ye *(7)*
Daniyɛli ka sagajigi ni bakɔrɔnin tagamasiyɛn ye *(8–9)*
Daniyɛli ka Ala ta ciraden tagamasiyɛn ye bada ra *(10–11)*
Daniyɛli ka dunuɲa laban tagamasiyɛn ye *(12)*

Daniyɛli ni a tɔɲɔgɔnw bɛ Babilɔni masacɛ ta so

1 Zuda mara masacɛ Yehoyakimu ta masaya san sabanan na, Babilɔni masacɛ
Nebukadinɛsari nana Zude mara ra, ka na Zeruzalɛmu dugu lamini.
2 Matigi Ala ka Zuda masacɛ Yehoyakimu don a boro. A ka Ala ta batoso ta minan dɔw
cɛ. A ka o minanw ta ka taga ni o ye a ta ala ta bon kɔnɔ Sinehari jamana ra, ka taga o
bla a ta ala ta bon ta naforoblayɔrɔ ra.
3 Lon dɔ, masacɛ k'a fɔ a ta baaradenw kuntigi Asipenazi ye, ko a ye Izirayɛli kanbelen
minanin dɔw ɲanawoloma ka na ni o ye, minw ye masacɛdenw walama fagamadenw
ye.
4 O ye kɛ kanbelen dɔw ye, fiyɛn tɛ minw fari ra, ani minw cɛ ka ɲi. O ye kɛ mɔgɔ
hakirimanw ye, ani mɔgɔ kolɔnbagaw ye fɛn bɛɛ ra, ani mɔgɔ karanninw, ani mɔgɔ
barakamanw, ani mɔgɔ faamurikɛbagaw, minw bɛna se ka baara kɛ masacɛ ta so kɔnɔ,
ani ka Babilɔnikaw ta kan ni o ta sɛbɛri degi.
5 Masacɛ yɛrɛ ta domuni ni a ta duvɛn le tun ka kan ka di o ma lon o lon ka o kɛ o ta
baro ye. O ka kan ka karan fɔ san saba. O kɔ, o bɛ sɔrɔ ka don masacɛ ta baara ra.
6 Ayiwa, kanbelen minw ɲanawolomara, cɛ naani tun bɛ olugu ra minw tun bɔra Zuda
ta gba ra. O tun ye Daniyɛli ye, ani Hananiya, ani Misahɛli, ani Azariya.
7 Baaradenw kuntigi ka tɔgɔ wɛrɛw la o ra. A ka Daniyɛli tɔgɔ la ko Bɛlisasari, ka
Hananiya tɔgɔ la ko Sadaraki, ka Misahɛli tɔgɔ la ko Mesaki, ka Azariya tɔgɔ la ko Abɛdi
Nego*.
8 Nka Daniyɛli k'a latigɛ a jusukun na ko ale t'a fɛ ka masacɛ ta domunifɛnw domu,†
walama k'a ta duvɛn min, k'a yɛrɛ lanɔgɔ Ala ɲa kɔrɔ. O ra, a k'a fɔ baaradenw kuntigi
ye k'a gbɛlɛya ko a kana olugu jagboya ka masacɛ ta fɛnw domu ka o yɛrɛ lanɔgɔ.
9 Ala fana k'a kɛ Daniyɛli ko diyara baaradenw kuntigi ye; a sɔnna ka Daniyɛli ta
kuma lamɛn.
10 Nka a k'a fɔ Daniyɛli ye ko: «Aw ka kan ka fɛn minw domu, ani aw ka kan ka fɛn
minw min, masacɛ yɛrɛ le ka o latigɛ. O ra, ne bɛ siranna, sabu ni a nana a ye ko aw
fasara ka tɛmɛ aw tɔɲɔgɔnw kan, a bɛna a fɔ ko ne nɔ lo. A bɛna ne faga aw kosɔn.»
11 Ayiwa, baaradenw kuntigi tun ka cɛ min bla ko a ye a janto Daniyɛli ni Hananiya
ni Misahɛli ni Azariya ra, Daniyɛli tagara kuma o cɛ fɛ.
12 A k'a fɔ a ye ko: «Sabari ka i ta jɔnw kɛ k'a flɛ, ka se tere tan, k'a to an ye domuni
gbansan dɔrɔn le domu, sogo tɛ min na, ani ka ji dama min.
13 O kɔ, an tɔɲɔgɔn tɔ minw bɛ masacɛ ta fɛnw domuna, i ye anw ɲadaw ni olugu
ɲadaw suma; ni i yɛrɛ ka min kɔrɔsi, o tuma ni min ka i diya i ye o kɛ.»

---

* **1:7 1.7** O ka o tɔgɔw la o kanbelenw ra, ka kaɲa ni Babilɔnikaw ta alaw tɔgɔw le ye, k'a yira ko o kɛra Babilɔnikaw ye sisan. † **1:8 1.8** Ka kaɲa ni Yahudiyaw ta sariya ye, o tun man kan ka o domunifɛnw domu (Sarakalasebagaw 11; 17.10-16; 20.25).

14 Domunidibaga sɔnna o ta kuma ma. A ka o kɛ k'a flɛ ka se fɔ tere tan.
15 Ayiwa, tere tan bɛ dafa tuma o tuma, o bonyara, o ɲadaw fana tun flɛ ka di ka tɛmɛ
o tɔɲɔgɔn ta kan, minw tun bɛ masacɛ ta domuniw kɛra.
16 Kabini domunidibaga k'a ye ten, a ma masacɛ ta domuni ni a ta duvɛn di o ma tuun.
A ka domuni gbansanw dɔrɔn le di o ma.
17 Ala ka lɔnniya ni faamuri di o kanbelen naani ma o ta karan na, ka hakiritigiya
fana di o ma. Ka fara o kan, Daniyɛli tun bɛ se ka ko yiraninw, ani sikow bɛɛ kɔrɔ lɔn
k'a fɔ mɔgɔw ye.
18 Ayiwa, masacɛ tun ka wagati min yira, o dafara minkɛ, baaradenw kuntigi tagara
ni kanbelenw bɛɛ ye masacɛ fɛ.
19 Masacɛ kumana ni o bɛɛ ye kelen kelen. Nka a k'a ye ko o si ta hakiritigiya ma
Daniyɛli ni Hananiya ni Misahɛli ni Azariya ta bɔ. O kosɔn masacɛ ka o bla a yɛrɛ ta
baaraw kunna.
20 Ko o ko tun ye hakiritigiya ko ye, ani faamuri ko, ni masacɛ tun ka o ɲininka o
dɔ ra, a tun b'a ye ko Daniyɛli ni a tɔɲɔgɔnw ta ladiri le tun ka fisa ni a ta jamana
lagbɛrikɛbagaw, ani a jinamoriw ta ye fɔ siɲaga tan.
21 Ayiwa, o ra, Daniyɛli tora Babilɔni*, masacɛ ta so, fɔ ka taga se masacɛ Sirusi ta
masaya san fɔlɔ ma.

2

Masacɛ Nebukadinɛsari ta siko

1 Masacɛ Nebukadinɛsari ta masaya san flanan na, a ka siko dɔw kɛ. O ko k'a hakiri
ɲagami kosɛbɛ, fɔ k'a bari sunɔgɔ ra.
2 A ko o ye a ta lɔnnikɛbagaw bɛɛ wele: jinamoriw, ani lagbɛrikɛbagaw, ani subagaw,
ani tagamasiyɛn lɔnbagaw bɛɛ, o ye na ale ta sikow ɲafɔ a ye. O bɛɛ nana masacɛ fɛ.
3 Masacɛ k'a fɔ o ye ko: «Ne ka siko dɔ le kɛ, min ka ne hakiri ɲagami. Ne b'a fɛ aw
ye ne ta siko fɔ ne ye.»
4 Lɔnnikɛbagaw ka masacɛ jaabi aramekan na, ko: «E, Masacɛ, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ!
I ta siko fɔ i ta jɔnw ye, ni o kɛra, an bɛna a kɔrɔ fɔ i ye.»
5 Masacɛ k'a fɔ o ye ko: «Ne ka min latigɛ, o le ye nin ye: ni aw ma se ka ne ta siko fɔ
ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ, o bɛna aw mina ka aw faga, ka aw ta sow bɛɛ ci k'a ton ɲɔgɔn
kan i ko ɲamaɲama.
6 Nka ni aw sera ka siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fɔ ka la a kan, ne bɛna aw ladiya, ka aw
bonya kosɛbɛ. O ra, aw ye siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ.»
7 Lɔnnikɛbagaw ka masacɛ jaabi tuun ko: «Masacɛ, ele kɔni ye siko fɔ an ye dɔrɔn;
an bɛna a kɔrɔ fɔ i ye.»
8 Masacɛ ko: «Ne ka aw ta ceguya lɔn! Aw b'a fɛ ka kuma caya le janko aw ye wagati
sɔrɔ ka fɛn dɔ sɔrɔ k'a fɔ ne ye, sabu ne ka min latigɛ, aw ka o lɔn.
9 Ayiwa, ni aw ma siko fɔ ne ye, min fɔra, o le bɛna kɛ aw bɛɛ ra. Aw b'a fɛ ka bɛn
a ra ka na faninyakumaw ni nanbarakuma dɔw le fɔ ne ye, janko sani wagati dɔ cɛ, ne
ye ne ta miiriya yɛlɛma. Aw ye siko fɔ ne ye; ni o kɛra, ne bɛna a lɔn ko can ra, aw bɛ
se k'a kɔrɔ fana fɔ ne ye.»
10 Lɔnnikɛbagaw ka masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, i ka min fɔ, mɔgɔ si tɛ dunuɲa ra
yan min bɛ se ka o kɛ. Masacɛ si fana ma nin ko ɲɔgɔn ɲini a ta jinamoriw ni a ta
lagbɛrikɛbagaw ni a ta tagamasiyɛn lɔnbagaw fɛ fɔlɔ ni ele tɛ; hali masacɛw bɛɛ ra
fangatigi, walama o bɛɛ ra tɔgɔtigi ma nin ɲɔgɔn kɛ.
11 Masacɛ, i ka min fɔ, o ka gbɛlɛn. Mɔgɔ si tɛ se ka nin ko fɔ masacɛ ye, ni an ta alaw
tɛ, k'a sɔrɔ olugu fana tɛ adamadenw cɛ ra yan.»
12 O ka o kuma fɔ minkɛ, masacɛ dimina kosɛbɛ. A ko o ye Babilɔni lɔnnikɛbagaw bɛɛ
faga.
13 O ko latigɛra minkɛ dɔrɔn, o ka kɛ lɔnnikɛbagaw mina ye ko o bɛ taga o faga. O
tagara Daniyɛli ni a tɔɲɔgɔnw fana yɔrɔɲini ko o bɛ o faga.
14 Daniyɛli ka o mɛn minkɛ, a tagara kuma masacɛ ta sorasikuntigi fɛ, min tɔgɔ ye
ko Ariyɔki. O tun ka Babilɔni lɔnnikɛbagaw fagari ko baara don ale le boro. Daniyɛli
kumana a fɛ ni hakiritigiya ani bonya ye.
15 A ka Ariyɔki ɲininka ko: «Mun le k'a to masacɛ ka nin kogbɛlɛn ɲɔgɔn latigɛ?»
Ayiwa, Ariyɔki k'a ko bɛɛ ɲafɔ Daniyɛli ye.
16 Daniyɛli teliyara ka taga masacɛ fɛ, ka taga a fɔ a ye ko a ye muɲu dɔɔnin, ko sani
wagati dɔ cɛ, ale bɛna a ta siko fɔ a ye.

Ala ka siko gundo yira Daniyɛli ra

17 Ayiwa, Daniyɛli bɔra ka taga a ta so, ka taga o ko ɲafɔ a tɔɲɔgɔnw ye, Hananiya,
ani Misahɛli ni Azariya.
18 A ko o ye sankolo tigi Ala daari, janko Ala ye makari o ra ka siko gundo yira o ra,
janko o kana olugu ni Babilɔni lɔnnikɛbaga tɔw bɛɛ faga.
19 Ayiwa, Ala ka o siko gundo yira Daniyɛli ra su fɛ siko ra. Daniyɛli ka sankolo tigi
Ala fo.
20 Daniyɛli ko:
«Ne bɛ Ala tɔgɔ tando wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
Hakiritigiya ni fanga ye ale le ta ye.
21 Ale le bɛ se ka wagatiw ni ko nataw yɛlɛma k'a kɛ a sago ye.
A bɛ masa dɔ wuri ka dɔ sigi.
A bɛ hakiritigiya di hakiritigiw ma,
ka lɔnniya di kolɔnbagaw ma.
22 A bɛ fɛnbaw, ani fɛn dogoninw yira.
Fɛn minw bɛ dibi ra, a ka o lɔn fana.
Ale yɛrɛ siginin bɛ yeelen le cɛ ma.
23 Ne bɛmaw ta Ala,
ne bɛ i bonya, ka i tando;
sabu i ka hakiritigiya ni fanga di ne ma.
An ka min daari i fɛ, i ka o yira ne ra;
i ka masacɛ ta siko gundo yira an na.»

Daniyɛli ka siko kɔrɔ fɔ

24 Ayiwa, o kɔ, Daniyɛli tagara Ariyɔki fɛ, masacɛ tun k'a fɔ min ye ko a ye Babilɔni
lɔnnikɛbagaw faga. Daniyɛli tagara a fɔ a ye ko a kana lɔnnikɛbagaw faga, ko a ye taga
ni ale ye masacɛ fɛ, ale bɛna taga siko ɲafɔ masacɛ ye.
25 Ariyɔki teliyara ka taga ni Daniyɛli ye masacɛ fɛ. O sera yi minkɛ, Ariyɔki k'a fɔ
masacɛ ye ko: «Zuda ta mɔgɔ minw minana, ne ka cɛ kelen sɔrɔ olugu ra, min bɛ se ka
i ta siko ɲafɔ i ye.»
26 Masacɛ ka Daniyɛli ɲininka. O tun bɛ Daniyɛli wele ko Bɛlisasari. Masacɛ ko: «Yala
can lo ko ele bɛ se ka ne ta siko fɔ ne ye, k'a kɔrɔ fana fɔ ka la a kan wa?»
27 Daniyɛli ka masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, i ka fɛn min ɲini, o ye gundo le ye,
lagbɛrikɛbagaw ni jinamoriw ni jotigiw si tɛ se ka min lɔn k'a fɔ i ye.
28 Nka Ala dɔ bɛ san fɛ, ale bɛ gundow lɔn. Ale Ala le ka ko nataw yira masacɛ ra siko
ra. Ayiwa, i ka siko min kɛ, ani i ka fɛn minw ye ka i to sunɔgɔ ra, ne bɛna o fɔ i ye.
29 «E, masacɛ, ko minw bɛna kɛ wagati nataw ra, o le nana i ta miiriya ra, ka i to
sunɔgɔ ra. Ala min bɛ gundow lɔn, ale le ka ko nataw yira i ra.
30 Ayiwa, ne kɔni, nin kow yirara ne ra, nka o t'a yira ko ne ta hakiritigiya le ka bon
danfɛn tɔw bɛɛ ta ye dɛ! Ala le b'a fɛ ko i ta siko kɔrɔ ye fɔ i ye, ani miiriya minw nana
i hakiri ra, i ye o kɔrɔ lɔn.
31 «E, masacɛ! I ta siko ra, i ka mɔgɔ bisigiya dɔ le lɔnin ye, belebeleba jamijan, a bɛ
manamanana. Siranyafɛnba tun lo fana.
32 A kunkolo tun ye sanin yɛrɛworo ye, a disi ni a borow tun ye warigbɛ ye, a kɔnɔbara
ni a wotow tun ye siranɛgɛ ye,
33 a senkalaw tun ye nɛgɛ ye, a senw yɔrɔ dɔw tun ye nɛgɛ ye, yɔrɔ dɔ tun ye bɔgɔ ye.
34 Ayiwa, ka i to flɛri ra, kabakuru dɔ bɔra yi a yɛrɛ ma, ka na o mɔgɔ bisigi sen gbasi,
k'a sen nɛgɛraman ni a bɔgɔraman karikari.
35 O kɛra minkɛ, nɛgɛ o, bɔgɔ o, siranɛgɛ o, warigbɛ o, sanin o, o bɛɛ cira ɲɔgɔn fɛ, fɔ
ka mugumugu. Fɔɲɔ k'a ta i n'a fɔ fɔɲɔ bɛ ɲɔkalaw ta cogo min na ɲɔgbasituma ra; a
yɔrɔ si ma ye tuun. Nka kabakuru min k'a gbasi k'a ben, o kabakuru kɛra kuru belebele
ye, fɔ ka dugukolo bɛɛ fa.
36 «Ayiwa, masacɛ, i ta siko ye nin le ye. Sisan an bɛna a kɔrɔ fɔ i ye.
37 E, masacɛ, ele le ye masacɛw ta masacɛ ye, sabu sankolo tigi Ala ka masaya ni
sebagaya ni fanga ni bonya di i ma.
38 A ka adamadenw ni bɛganw ni kɔnɔw bla i ta fanga kɔrɔ dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra. A
ka i sigi o bɛɛ kunna. I ka mɔgɔ bisigi min ye siko ra, o kunkolo saninlaman ye ele yɛrɛ
le ye.
39 Nka masaya dɔ wɛrɛ bɛna na i ta masaya kɔ fɛ, min tɛna bonya ka i ta bɔ. O kɔ,
masaya sabanan bɛna na fana; o le bɛna kɛ i ko siranɛgɛ. O fanga bɛna sigi dunuɲa
yɔrɔ bɛɛ kunna.

40 O kɔ, masaya wɛrɛ bɛna na, o bɛna kɛ a naaninan ye. O masacɛ ta fanga bɛna
gbɛlɛya i ko nɛgɛ. Nɛgɛ bɛ ciri ni tigɛri kɛ cogo min na, o masacɛ bɛna masaya tɔw bɛɛ
cici ka bɔ yi, ka o bɛɛ mugumugu o cogo le ra.
41 Nka i n'a fɔ i k'a senw ni a senmandenw ye, o yɔrɔ dɔw ye bɔgɔ ye, a yɔrɔ dɔw ye
nɛgɛ ye, ayiwa, o masaya bɛna taran fla le. Nka o bɛɛ n'a ta, fanga belen bɛna kɛ a ra i
ko nɛgɛ ta fanga, sabu nɛgɛ ni bɔgɔ le tun ɲagaminin bɛ ɲɔgɔn na.
42 Ayiwa, i n'a fɔ a senmanden dɔw tun ye nɛgɛ ye, dɔw tun ye bɔgɔ ye, o masaya
baraka bɛna bonya fan dɔ ra, k'a baraka dɔgɔya fan dɔ ra.
43 I ka nɛgɛ ni bɔgɔ ɲagaminin ye cogo min na, o b'a yira ko o masacɛ fla bɛna don
ɲɔgɔn na, fɔ ka furuw don o ta mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ. Nka o tɛna se ka bɛn ka o kan kɛ
kelen ye, sabu nɛgɛ ni bɔgɔ tɛ se ka ɲɔgɔn mina ka kɛ kelen ye.
44 «Nka o masayaw wagati ra, sankolo tigi Ala bɛna masaya wɛrɛ sigi. O masaya tɛna
ban ka ye, siya wɛrɛ si tɛna se ka fanga bɔsi o masacɛ ra fana. A bɛna masaya tɔw bɛɛ
ci ka bɔ yi; a yɛrɛ bɛna sigi a ta fanga ra wagati bɛɛ.
45 I ka kabakuru min ye, min wɔrɔra a yɛrɛ ma ka bɔ kuru ra, k'a sɔrɔ mɔgɔ boro
ma maga a ra, ka na nɛgɛ ni siranɛgɛ ni bɔgɔ ni warigbɛ ni sanin ci, o kabakuru bɛ o
masayakura tagamasiyɛn le ye.
«Ayiwa, Alaba le ka o fɛn nataw yira masacɛ ra. I ta siko ye can le ye, a kɔrɔ fɔra cogo
min na, a bɛna kɛ ten le fana, sigiya t'a ra.»
46 Ayiwa, Nebukadinɛsari ka o mɛn minkɛ, a k'a kinbiri gban k'a ɲa biri dugu ma
Daniyɛli kɔrɔ k'a bonya. A ko o ye saraka bɔ Daniyɛli ye, ka wusunan saraka don a ye.
47 Masacɛ ka kuma lase Daniyɛli ma k'a fɔ a ye ko: «Can ra, aw ta Ala le ye alaw bɛɛ
ta Ala ye, ani masaw bɛɛ ta Matigi. Ale le bɛ se ka gundow yira; o kosɔn i sera ka nin
gundo lɔn k'a fɔ.»
48 O kɔ, masacɛ ka Daniyɛli bonya kosɛbɛ, ka fɛnɲanaman caman di a ma. A ka
Daniyɛli sigi Babilɔni* mara bɛɛ kunna, k'a kɛ lɔnnikɛbagaw bɛɛ ta ɲamɔgɔba ye.
49 Nka Daniyɛli ka masacɛ daari ko a ye Babilɔni mara kuntigiya di Sadaraki ni Mesaki
ni Abɛdi Nego ma. Ale yɛrɛ tora masacɛ ta masaso lu kɔnɔ.

3

Nebukadinɛsari ta batofɛn saninlaman

1 Ayiwa, masacɛ Nebukadinɛsari nana batofɛn saninlaman dɔ lalaga. A janya tun ye
nɔngɔn* ɲa biwɔɔrɔ k'a bonya kɛ nɔngɔn ɲa wɔɔrɔ ye. O ka o batofɛn saninlaman lɔ
Dura kɛnɛgbɛba ra, Babilɔni mara ra.
2 Masacɛ ka fagamaw, ani dugutigiw, ani jamanatigiw, ani masacɛ ladibagaw, ani
jamana warimarabagaw, ani sariya kuntigiw, ani kititigɛbagaw, ani jamana ɲamɔgɔ tɔw
bɛɛ wele ka na. Olugu nana lajɛn, ka batofɛn saninlaman ta ɲanagbɛ kɛ, Nebukadinɛsari
tun ka o batofɛn min lalaga.
3 Ayiwa, o fagamaw, ani o dugutigiw, ani o jamanatigiw, ani masacɛ ladibagaw, ani
jamana warimarabagaw, ani sariya kuntigiw, ani kititigɛbagaw, ani jamana ɲamɔgɔ tɔw
bɛɛ, olugu nana lajɛn batofɛn saninlaman ɲa fɛ ka o ɲanagbɛ kɛ.
4 Kumalasebaga dɔ nana pɛrɛn k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Siyaw bɛɛ, jamanaw bɛɛ mɔgɔw,
kanw bɛɛ mɔgɔw, masacɛ ko k'a fɔ aw ye,
5 ko ni aw nana kɛ burufiyɛkan, ani filenfiyɛkan, ani gɔnifɔkan, ani korafɔkan, ani
filen dafla fɔkan, ani fɔrifɛn suguya bɛɛ kan mɛn ye tuma min na, o tuma, aw bɛɛ ye aw
ɲa biri dugu ma, ka batofɛn saninlaman bato, masacɛ Nebukadinɛsari ka min lalaga.
6 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ma a ɲa biri dugu ma k'a bato, o bɛna o tigi firi tasumaba dɔ cɛ ma
o yɔrɔnin bɛɛ.»
7 O ra, mɔgɔw nana burufiyɛkan ni filenfiyɛkan ni gɔnifɔkan ni sokufɔkan ni fɔrifɛn
tɔw kan mɛn minkɛ, siyaw bɛɛ, ani jamanaw bɛɛ mɔgɔw, ani kanw bɛɛ mɔgɔw bɛɛ ka o
ɲa biri dugu ma ka batofɛn saninlaman bato, masacɛ Nebukadinɛsari tun ka min lalaga.

Daniyɛli tɔɲɔgɔnw banna ka batofɛn saninlaman bato

8 Ayiwa, o wagati yɛrɛ ra, Babilɔnika dɔw tagara Yahudiyaw jaraki masacɛ fɛ.
9 O k'a fɔ masacɛ ye ko: «E, masacɛ, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ!
10 Masacɛ, ele yɛrɛ le k'a fɔ ko ni mɔgɔw nana burufiyɛkan ni filenfiyɛkan ni gɔnifɔkan
ni sokufɔkan ni fɔrifɛn tɔw kan mɛn, ko bɛɛ ye a ɲa biri dugu ma ka batofɛn saninlaman
bato.
11 I ko ni mɔgɔ o mɔgɔ m'a ɲa biri dugu ma k'a bato, ko i bɛna o tigi firi tasumaba cɛ
ma.

* **3:1 3.1** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

12 K’a sɔrɔ i ka Babilɔni mara ɲamɔgɔya di Yahudiya minw ma, Sadaraki, ani Mesaki ni
Abɛdi Nego, olugu tɛ i ta kuma jatera. O tɛ i ta alaw si le batora; i ka batofɛn saninlaman
min fana lalaga, o tɛ sɔn ka o bato fiyewu.»
13 Masacɛ ka o mɛn minkɛ, a dimina kosɛbɛ. A ko, ko o ye na ni Sadaraki ni Mesaki
ni Abɛdi Nego ye. O nana ni o ye masacɛ fɛ.
14 A ka o ɲininka ko: «Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego, yala can lo ko aw banna ko
aw tɛ ne ta alaw bato, ani ko ne ka batofɛn saninlaman min lalaga ko aw tɛ o bato wa?
15 Ayiwa, sisan, aw ye aw yɛrɛ labɛn. Ni aw nana burufiyɛkan, ani filenfiyɛkan, ani
gɔnifɔkan, ani sokufɔkan, ani fɔrifɛn tɔw bɛɛ kan mɛn tuma o tuma, o tuma aw ye aw
ɲa biri dugu ma ka batofɛn saninlaman bato, ne ka min lalaga. Ni aw m’a bato, ne bɛna
aw firi tasumaba cɛ ma sisan yɛrɛ. Ni ne ka aw firi tasumaba cɛ ma, o tuma ala juman
wɛrɛ le bɛna aw kisi ka bɔ ne boro?»
16 Ayiwa, Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego ka masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, anw
kumakun yɛrɛ tɛ nin ko ra.
17 Nka hali ni o ka anw firira tasumaba cɛ ma, anw ta Ala, an bɛ Ala min bato, ale bɛ
se ka an kisi tasumaba ma; ale bɛna an kisi fana ka bɔ ele masacɛ boro.
18 Nka hali ni a ma an kisi, i ye a lɔn ka la a ra, masacɛ, ko an kɔni tɛna i ta alaw bato
fiyewu, walama i ka i ta batofɛn saninlaman min lalaga, ka o bato.»

O ka Daniyɛli tɔɲɔgɔncɛ saba firi tasuma ra

19 O kuma fɔra minkɛ, dɔ farara Nebukadinɛsari ta dimi kan. A dimina Sadaraki ni
Mesaki ni Abɛdi Nego kɔrɔ fɔ k’a ɲa wulen. A k’a fɔ a ta mɔgɔw ye ko o ye dɔ fara
tasumaba baraka kan, k’a baraka bonya fɔ siɲaga wolonfla ka tɛmɛ a cogokɔrɔ kan.
20 A k’a fɔ a ta sorasicɛ barakaman dɔw ye, ko olugu ye Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi
Nego mina ka o siri ka o firi tasumaba cɛ ma.
21 O ka o mina ka o siri ni o ta kurusiw ni o ta forokiyaw ni o ta deregebaw ni o ta
banflaw ni o ta fani tɔw bɛɛ ye, ka o firi tasumaba cɛ ma.
22 I n’a fɔ masacɛ fariyaninba le tun k’a fɔ ka gbɛlɛya ko o ye tasuma baraka bonya, o
fana tun k’a bonya fɔ ka tɛmɛ a dan kan. O ra, sorasi minw tun ka Sadaraki ni Mesaki
ni Abɛdi Nego firi ta ra, ta fundɛnin ka olugu faga.
23 Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego sirinin tagara ben tasumaba cɛ ma.
24 Dɔɔnin kɛra, Nebukadinɛsari barara ka wuri ka lɔ; a kabakoyara. A k’a ta jamana
ɲamɔgɔw ɲininka ko: «O tuma an ma cɛ saba le siri ka o firi tasuma ra wa?» O ka
masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, cɛ saba le firira tasuma ra.»
25 Masacɛ ko: «O bɛɛ n’a ta, ne ɲa bɛ cɛ naani le ra, o bɛ yaalayaalara tasuma cɛ ma,
o si sirinin tɛ; tasuma ma nɔ bla o si ra fana. A naaninan cogoya bɔra alaw ta mɔgɔ dɔ
le fɛ.»

Masacɛ ka Daniyɛli tɔɲɔgɔncɛw bonya

26 O kɔ, Nebukadinɛsari gbarara tasumaba kɔrɔ. A ko: «Sadaraki, Mesaki, Abɛdi Nego,
Ala kɔrɔtaninba ta baaradenw, aw ye bɔ ka na yan!» Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego
bɔra tasuma ra.
27 Fagamaw ni jamanatigiw ni dugutigiw ni masacɛ ladibagaw bɛɛ nana lajɛn. O k’a
ye ko tasuma ma foyi kɛ o cɛ saba si fari ra, ko o kunsigi ma jɛni, tasuma ma se o ta
faniw ma, ko hali tasuma kasa yɛrɛ tɛ o ra.
28 Nebukadinɛsari ka kuma ta, k’a fɔ ko: «An ye Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego ta
Ala tando. Ale le k’a ta mɛlɛkɛ ci ka na a ta baaradenw bɔsi, sabu o lara o ta Ala ra.
O banna ne masacɛ ta kuma ma, ka sɔn ka o farikolo di a ye jɛni, sani o ye ala wɛrɛ
bonya, ka ala wɛrɛ bato, min tɛ o ta Ala ye!
29 O ra, ne bɛ min latigɛ sisan, o ye nin ye: ‹Mɔgɔ o mɔgɔ, ni a ka kɛ siya o siya ta
mɔgɔ ye, walama jamana o jamana mɔgɔ, walama ni a ka kɛ kan o kan fɔbaga ye, ni a
ka kumajugu fɔ Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego ta Ala ma, o tigi bɛ faga, k’a ta so ci
k’a ton ɲɔgɔn kan i ko ɲamaɲama; sabu Ala wɛrɛ tɛ yi, min bɛ se ka mɔgɔ kisi i ko ale.›
»
30 O kɔ, masacɛ ka dɔ fara Sadaraki ni Mesaki ni Abɛdi Nego ta kuntigiya kan tuun
Babilɔni mara ra.
31 Ayiwa, o kɔ, Nebukadinɛsari ka cira dɔ sɛbɛ k’a ci ka taga jamanaw bɛɛ ra, ani
siyaw bɛɛ ma, ani kanw bɛɛ mɔgɔw ma, dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra. A ko: «Ala ye hɛra caman
kɛ aw bɛɛ ye.
32 Ne Nebukadinɛsari, ne k’a ye ko a bɛnnin lo ko Ala kɔrɔtaninba ka kabakow ni
tagamasiyɛn minw kɛ, k’a ta nɛɛma kɛ ne ye, ko ne ye o fɔ aw ye.
33 Ala ka tagamasiyɛn minw yira ne ra, o ka bon.
A ka kabakoba le kɛ ne ye.

Ala ta masaya ye masaya banbari le ye;
a ta kuntigiya bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

4

Nebukadinɛsari ta siko flanan

1 «Ne, Nebukadinɛsari, ne tun bɛ hɛra ra ne ta so kɔnɔ; ne tun wasara ne ta masabon
kɔnɔ.
2 Ayiwa, lon dɔ su fɛ, ne ka siko dɔ kɛ; o siko ka siranya bla ne ra. Miiriya minw nana
ne fɛ, ani ne ka fɛn minw ye o siko ra, o ka ne ja tigɛ kosɛbɛ.
3 Ne ka cira bla ko o ye Babilɔni lɔnnikɛbagaw bɛɛ wele ka na, janko o ye na ne ta
siko kɔrɔ fɔ ne ye.
4 Jinamoriw ni lagbɛrikɛbagaw ni tagamasiyɛn lɔnbagaw ni jotigiw nana. Ne ka ne ta
siko fɔ o ye, nka o si ma se k'a kɔrɔ fɔ ne ye.
5 O kɔ, Daniyɛli min ye Bɛlisasari ye, ale fana nana; Bɛlisasari, o ye ne ta ala tɔgɔ le
ye. Ne tun k'a lɔn ko Ala saninman yɛrɛ ta hakiri bɛ Daniyɛli fɛ. Ayiwa, ne ka ne ta siko
fɔ ale ye.
6 Ne k'a fɔ a ye ko: ‹Bɛlisasari, ele min ye ne ta lɔnnikɛbagaw bɛɛ ta ɲamɔgɔba ye,
ne k'a lɔn ko Ala saninman yɛrɛ ta hakiri le bɛ ele fɛ; gundo si man gbɛlɛn ele ma fana.
Ne ka fɛn minw ye siko ra, o ye nin ye; a lamɛn, i ye a kɔrɔ fɔ ne ye.
7 Ka ne to sunɔgɔ ra, ne ka min ye, o ye nin ye:
Yiri dɔ tun turunin bɛ dugukolo cɛmancɛ ra, yiri jamijanba dɔ.
8 O yiri bonyara, ka bonya,
fɔ ka taga a kun se sankolo ma;
mɔgɔw tun bɛ to dunuŋa yɔrɔ bɛɛ ra k'a ye.
9 A flaburuw tun cɛ ka ɲi;
a denw tun ka ca fana.
Danfɛnw bɛɛ tun bɛ o ta domuni sɔrɔ a ra.
Kongosogow tun bɛ na la a suma ra,
kɔnɔw tun bɛ o ta ɲagaw la a yiriborow ra.
Danfɛnw bɛɛ tun bɛ baro a yiridenw le ra.
10 « ‹Ayiwa, hali bi, ka ne lanin to, ne bɛ siko ra, ne barara ka Ala ta mɛlɛkɛ saninman
dɔ ye, a jigira ka bɔ sankolo ra.
11 A pɛrɛnna k'a fɔ ko:
Aw ye yiri ben k'a borow bɛɛ tigɛtigɛ.
Aw ye a yuguyugu k'a flaburuw bɛɛ bɔn dugu ma, k'a yiridenw bɛɛ burun ka o yɛrɛgɛ;
kongosogow ye bori ka bɔ a jukɔrɔ,
kɔnɔw fana ye bori ka bɔ a yiriborow ra.
12 Nka aw ye a ju ni a lilinw to dugukolo ra yi;
aw ye a ju siri ni nɛgɛjɔrɔkɔw ni siranɛgɛjɔrɔkɔw ye,
k'a to binw cɛ ra yi,
gɔmiji ye a ɲigi,
a ye kɛ i ko kongosogow, ka bin ɲimi.
13 Adamaden hakiri min b'a ra aw ye o bɔ a ra,
ka bɛgan hakiri don a kɔnɔ.
A bɛna san wolonfla le kɛ o cogo ra.

14 « ‹Nin ko ye Ala ta danfɛn saninmanw ta kolatigɛnin le ye;
Ala ta ciraden saninmanw le k'a latigɛ,
janko ninmanfɛnw bɛɛ ye a lɔn ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya le bɛ adamadenw ta
masayaw kunna,
ani ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ko diyara a ye, a bɛ masaya di o tigi ma;
hali mɔgɔ si tɛ mɔgɔ min jate a bɛ se ka o kɔrɔta.
15 « ‹Ayiwa, ne masacɛ Nebukadinɛsari, ne ka siko min kɛ, o le ye nin ye. Ele Bɛlisasari,
ele ye nin siko kɔrɔ fɔ ne ye, sabu ne ta jamana lɔnnikɛbagaw si ma se k'a kɔrɔ fɔ ne
ye. Ne k'a lɔn ko ele bɛ se, sabu Ala saninman yɛrɛ ta hakiri le bɛ ele fɛ.› »

Daniyɛli ka siko kɔrɔ fɔ

16 Ayiwa, Daniyɛli, min ye Bɛlisasari ye, ale ka o kuma mɛn minkɛ, a manwuna, k'a
hakiri ɲagami, fɔ a ma se ka kuma. Masacɛ ko a ma ko: «Bɛlisasari, i kana a to nin siko
ni a kɔrɔ ye siranya bla i ra!»
Bɛlisasari ko: «E, masacɛ, nin siko tun man kan ka kɛ ele ta ye. A tun ka kan ka kɛ i
juguw ta le ye, a kɔrɔ ye fɔ i kɛrɛbagaw kama.»

17 A ko: «E, masacɛ, i ka yiri min ye, ni a tun ka bon, ani baraka tun b'a ra, ani a tun
ka jan fɔ a kun bɛ se sankolo ma, fɔ mɔgɔw tun bɛ to dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra k'a ye,
18 ani a flaburuw tun cɛ ka ɲi, a denw tun ka ca, fɔ danfɛnw bɛɛ tun bɛ o ta domuni
sɔrɔ a ra, ani kongosogow tun bɛ na la a suma ra, kɔnɔw tun bɛ o ta ɲagaw la a yiriborow
ra,
19 Masacɛ, o yiri ye ele yɛrɛ le ye. Ele ta baraka le bonyara, ka i ta fanga bonya fɔ k'a
se sankolo ma. I ta masaya fanga sera fɔ dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra.
20 «Ayiwa, o kɔ, i ka Ala ta mɛlɛkɛ saninman dɔ ye, o jigira ka bɔ sankolo ra, ka na a
fɔ ko: ‹Aw ye yiri ben, ka cɛn pewu; nka aw ye a ju ni a lilinw to dugukolo ra yi. Aw ye
a ju siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ni siranɛgɛjɔrɔkɔ ye k'a to binw cɛ ra yi; gɔmiji ye to k'a ɲigi, a
ye to kongosogow cɛ ra yi fɔ san wolonfla.›
21 Masacɛ, o kuma kɔrɔ ye nin ye. Ala kɔrɔtaninba k'a latigɛ ko fɛn min bɛna kɛ ne
matigicɛ masacɛ ra, a ka o le yira.
22 Lon dɔ, o bɛna i gbɛn ka bɔ adamadenw cɛ ra. I bɛna taga to ni kongosogow le ye.
I bɛ bin ɲimi i ko misi. I bɛ si kɛnɛ ma, gɔmiji bɛ to ka i ɲigi, ka taga se fɔ san wolonfla,
janko i ye a lɔn ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya bɛ adamadenw ta masaya kunna; ani ko
ni mɔgɔ o mɔgɔ ko diyara Ala ye, a bɛ masaya di o tigi ma.
23 «Nka a fɔra minkɛ ko yiri ju ni a lilinw ye to yi, o kɔrɔ ye ko i ta masaya tɔ belen
bɛ yi; lon min ni i nana lɔ a ra ko sankolo tigi Ala le ye Masa ye, o lon na i bɛna sekɔ i
ta masaya ra tuun.
24 «Ayiwa, o ra, masacɛ, sabari ka sɔn ne ta kuma ma. I ta jurumunkow dabla, ka
terenninya sira ta; juguya dabla, ka hina ɲanibagatɔw ra. Ni o kɛra, Ala bɛ se ka dɔ fara
i ta hɛra kan.»

Daniyɛli ta kuma kɛra can ye

25 Ayiwa, Daniyɛli ka min fɔ, o kow bɛɛ sera Nebukadinɛsari ma.
26 Karo tan ni fla tɛmɛnin kɔ, Daniyɛli ta kuma kɔ fɛ, lon dɔ, ka masacɛ to a bɛ
yaalayaalara a ta masaso sankaso kunna Babilɔni, a ka dugu flɛ,
27 k'a fɔ ko: «E, ne ta duguba Babilɔni le ye nin ye! Ne Nebukadinɛsari yɛrɛ boro
baraka le k'a lɔ, k'a kɛ ne ta masadugu ye, ka ne ta bonya ni ne ta setigiya ni ne ta
masaya yira mɔgɔw ra.»
28 Ayiwa, sani masacɛ ye ban o kuma ra dɔrɔn, kumakan dɔ bɔra sankolo ra, k'a fɔ
ko: «Masacɛ Nebukadinɛsari, i ta masaya bɛna bɔsi i boro.
29 O bɛna i gbɛn ka bɔ adamadenw cɛ ra. I bɛna taga kɛ ni kongosogow le ye. I bɛna
bin ɲimi i ko misi, ka taga se fɔ san wolonfla, janko i ye a lɔn ko Ala kɔrɔtaninba ta
masaya bɛ adamadenw ta masaya kunna, ani ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ko diyara a ye, a bɛ
masaya di o tigi ma.»
30 O yɔrɔnin bɛɛ, o kuma kɛra can ye; o ko sera Nebukadinɛsari ma. O k'a gbɛn ka bɔ
adamadenw cɛ ra, k'a bla ni kongosogow ye bin na. A ka bin ɲimi i ko misi; a tun bɛ
si kɛnɛ ma, gɔmiji bɛ to k'a ɲigi. A kunsigiw nana janya k'a kɛ i ko bɔn kaman siw. A
sɔninfaraw janyara k'a kɛ i ko kɔnɔw ta.

Nebukadinɛsari hakiri kɔsegira a ma

31 «Ayiwa, Ala tun ka wagati min latigɛ, o dafara minkɛ, ne, Nebukadinɛsari, ne ka ne
ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ san fɛ. Ne hakiri kɔsegira ne ma.
Ne ka baraka la Ala kɔrɔtaninba ye,
k'a tando, k'a bonya, ale min ye Ala banbari ye.
A ta kuntigiya ye kuntigiya banbari le ye;
a ta masaya bɛ yi wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
32 Dugukolo mɔgɔw bɛɛ lajɛnnin tɛ a ɲa na foyi ye.
Ni min k'a diya, a bɛ o le kɛ sankolokɔnɔfɛnw na;
dugukolo mɔgɔw fana ta bɛ ten.
Mɔgɔ si tɛ se k'a ta baara lalɔ,
walama k'a ɲininka ko: ‹Mun na i ka nin kɛ?›
33 «Ayiwa, o wagati ra, ne hakiri sekɔra ne ma. Ne ta masaya, ani a kuntigiya, ni
a nɔɔrɔ, ni a bonya bɛɛ dira ne ma tuun. Ne ta jamana kuntigiw, ani ne ta jamana
ɲamɔgɔw ka ne wele ka na tuun. Ne sigira ne ta masaya ra tuun, fɔ ka ne ta fanga
bonya ka tɛmɛ fɔlɔ ta kan.
34 O kosɔn, ne Nebukadinɛsari, ne bɛ Masa Ala, sankolo tigi tando, k'a kɔrɔta, k'a
bonya. A ta kokɛtaw bɛɛ bɛnnin lo, a ta siraw bɛɛ terennin lo. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ
bonya, a bɛ o majigi.»

5

Babilɔni masacɛ Baalitazari ta ɲanagbɛba

1 Ayiwa, lon dɔ, masacɛ Baalitazari ka ɲanagbɛba dɔ kɛ, k'a ta jamana mɔgɔbaw
ladiya. O tun ye mɔgɔ waga kelen. Masacɛ ka duvɛn min ni a ta mɔgɔbaw ye.
2 Duvɛn nana a mina minkɛ, a facɛ Nebukadinɛsari tun ka Ala ta minan saninman
minw cɛ ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ Zeruzalɛmu, a ka mɔgɔ dɔw ci ka taga o minan
saninlamanw ni a warigbɛramanw ta ka na ni o ye, janko ale ni a ta jamana mɔgɔbaw,
ani a furumusow, ani a muso tɔw bɛɛ ye duvɛn min o minanw kɔnɔ.
3 Ayiwa, o nana ni o minanw ye. Masacɛ ni a ta mɔgɔbaw, ani a ta furumusow, ani a
muso tɔw ka duvɛn min o minanw kɔnɔ.
4 O ka duvɛn min ka fa tuma min na, o ka o ta jow tando: o ta jo saninlamanw, ani
a warigbɛramanw, ani a siranɛgɛramanw, ani a nɛgɛramanw, ani a yiriramanw, ani a
kabakururamanw.
5 Ayiwa, o wagati yɛrɛ ra, boro dɔ barara ka bɔ fitinadaga ɲa fɛ, yeelen na, ka sɛbɛri
dɔ kɛ masacɛ ta bon kogo kan. Masacɛ ka o boro sɛbɛrikɛtɔ ye minkɛ,
6 a fari cogoya yɛlɛmana siranya boro. A hakiri ɲagamina, k'a ja tigɛ, k'a baraka bɛɛ
ban, fɔ a kinbirikunw ka kɛ yɛrɛyɛrɛ ye ka gbasigbasi ɲɔgɔn na.
7 A pɛrɛnna ko o ye lagbɛrikɛbagaw ni tagamasiyɛn lɔnbagaw ni jotigiw bɛɛ wele ka
na. O mɔgɔ minw tun ye Babilɔni hakiritigiw ye, olugu nana minkɛ, masacɛ k'a fɔ o ye
ko: «Ni aw ra min o min ka se ka nin sɛbɛri karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, ne bɛna masaderege
le don o tigi ra, ka sanin don a kan na, k'a kɛ jamana kuntigi sabanan ye.»
8 Lɔnnikɛbagaw donna ka sɛbɛri flɛ, nka o si ma se k'a karan k'a kɔrɔ fɔ masacɛ ye.
9 A kɛra ten minkɛ, dɔ farara masacɛ ta siranya kan. A cogo yɛlɛmana tuun. A ta
jamana mɔgɔbaw bɛɛ fari fagara.

Daniyɛli ka sɛbɛri kɔrɔ fɔ

10 Masacɛ bamuso nana masacɛ ni a ta mɔgɔbaw ta siranya ko mankan mɛn minkɛ, a
donna o kɔ ɲanagbɛ yɔrɔ ra. A ko: «Masacɛ, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ! I kana to i hakiri
ye ɲagami fɔ ka i cogo yɛlɛma tan.
11 «Cɛ dɔ bɛ i ta jamana ra yan, Ala saninman yɛrɛ ta hakiri le bɛ ale fɛ. I facɛ ta
masaya wagati ra, i facɛ tun bɛ faamuri sɔrɔ o cɛ le fɛ, ani lɔnniya; o cɛ ta hakiritigiya
bɛ i ko Ala saninman yɛrɛ ta. O kosɔn i facɛ, masacɛ Nebukadinɛsari tun ka o cɛ le kɛ
jinamoriw ni lagbɛrikɛbagaw ni tagamasiyɛn lɔnbagaw ni jotigiw bɛɛ ta ɲamɔgɔ ye;
12 sabu o Daniyɛli tɔgɔ, min bɛ wele fana ko Bɛlisasari, ale hakiri ka bon ni mɔgɔ
bɛɛ ta ye. Lɔnniya ni hakiritigiya b'a fɛ. A bɛ sikow kɔrɔ fɔ, ka gundow lɔn, ka
ɲininkarigbɛlɛnw bɛɛ jaabi. Aw ye taga Daniyɛli wele ka na, a bɛna sɛbɛri kɔrɔ fɔ.»
13 O tagara Daniyɛli wele ka na ni a ye masacɛ fɛ. Masacɛ ko a ma ko: «Ka ne facɛ
to masaya ra, a tun tagara mɔgɔ minw mina Zuda mara ra, Daniyɛli tɔgɔ min tun bɛ o
mɔgɔw ra, ele lo wa?
14 O ka i ko fɔ ne ye, ko Ala saninman yɛrɛ ta hakiri le bɛ i fɛ, ko mɔgɔ bɛ se ka faamuri
ni lɔnniya ni hakiritigiya sɔrɔ i fɛ, hakiritigiya min tɛ sɔrɔ mɔgɔ si fɛ.
15 Ayiwa, o nana ne fɛ ni lɔnnikɛbagaw ni lagbɛrikɛbagaw ye, janko o ye nin sɛbɛri
karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, nka o si ma se.
16 K'a sɔrɔ ne k'a mɛn ko i bɛ se ka gundow lɔn, ani ka ɲininkarigbɛlɛnw jaabiri lɔn
k'a fɔ. Ayiwa, sisan ni i sera ka nin sɛbɛri karan k'a kɔrɔ fɔ ne ye, ne bɛna masaderege
don i ra, ka sanin don i kan na, ka i kɛ ne ta jamana kuntigi sabanan ye.»
17 Daniyɛli ka masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, to ni i ta masaderege ni i ta sanin ni i ta
bonyaw ye, walama i y'a di mɔgɔ wɛrɛ ma. Ne kɔni bɛna sɛbɛri karan k'a kɔrɔ fɔ
masacɛ ye.
18 Masacɛ, Ala kɔrɔtaninba tun ka masaya ni tɔgɔba ni bonya ni nɔɔrɔ di i facɛ
Nebukadinɛsari ma.
19 A tɔgɔ bonya kosɔn, dunuɲamɔgɔw bɛɛ, ani a siyaw bɛɛ, ani kanw bɛɛ mɔgɔw tun
bɛ siran a ɲa, fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa. Ni a tun ko min ye faga, o bɛ o faga, ni a ko min ye
to yi, o bɛ o to yi. Ni a ko a bɛ min bonya a bɛ o bonya, ni a ko a bɛ min dɔgɔya a bɛ o
dɔgɔya.
20 Nka yɛrɛbonya nana don a ra tuma min na, ani a k'a jusukun gbɛlɛya minkɛ, fɔ ka
kɛ wasobagaba ye, Ala k'a bɔ masaya ra, k'a ta bonya bɛɛ bɔ a kan.
21 O k'a gbɛn ka bɔ adamadenw cɛ ra. A hakiri kɛra i ko bɛganw ta. A tagara to bin
kɔnɔ ni kongofaliw ye, ka bin ɲimi i ko misi. Gɔmiji k'a ɲigi bin kɔnɔ yi, fɔ lon min a
yɛrɛ nana lɔ a ra, ko Ala kɔrɔtaninba ta masaya le bɛ adamadenw ta masaya kunna, ko
ni mɔgɔ min ko diyara Ala ye, a bɛ masaya di o tigi le ma.

22 «Ayiwa, ele Baalitazari, ele min ye a dencɛ ye, ele ka ni kow bɛɛ lɔn, nka o bɛɛ n’a
ta, i ma sɔn ka i yɛrɛ majigi.
23 I ka i yɛrɛ bonya, ka i yɛrɛ suma ni sankolo tigi Ala ye. I sɔnna ka Alabatosoba
ta minan saninmanw le ta, ka na duvɛn min o kɔnɔ, ele ni i ta jamana mɔgɔbaw, ani
i ta furumusow, ani i ta muso wɛrɛw. I ka i ta jow le tando, i ta jo warigbɛramanw,
ani a saninlamanw, ani a siranɛgɛramanw, ani a nɛgɛramanw, ani a yiriramanw, ani a
kabakururamanw. O jo minw tɛ yeri kɛ, o tɛ mɛnni kɛ, o tɛ foyi lɔn. K’a sɔrɔ i nin, ani
i ta ko bɛɛ bɛ Ala min boro, i ma o bonya!
24 O le kosɔn Ala ka nin boro lana ka na nin sɛbɛri kɛ i ɲa kɔrɔ.
25 «Kuma min sɛbɛra, o ye nin ye, ko: ‹Mene, Mene, Tekɛli, Parisini.›
26 «Sisan a kɔrɔ flɛ nin ye: Mene, o kɔrɔ ye ko ‹a jatera›. Ala ka i ta masaya teredaw
jate, k’a latigɛ ko o teredaw banna.
27 Tekɛli, o kɔrɔ ye ko ‹a sumana›. Ala ka i suma ni sumanikɛnan dɔ ye, k’a ye ko i ka
fiyɛn.
28 Parisini, o kɔrɔ ye ko ‹a taranna›. Ala ka i ta masaya bɔ i bɔrɔ, k’a taran, ka dɔ di
Mɛdikaw ma, ka dɔ di Pɛrɛsikaw ma.»
29 Ayiwa, o yɔrɔnin bɛɛ, masacɛ Baalitazari k’a fɔ a ta baaradenw ye ko o ye
masaderege don Daniyɛli ra, ka sanin don a kan na. A k’a fɔ yɔrɔ bɛɛ ko Daniyɛli
le bɛna kɛ jamana kuntigi sabanan ye.
30 Nka o lon yɛrɛ su fɛ, o ka Babilɔni ta masacɛ Baalitazari faga.

6

Daniyɛli juguw ka janfa siri a kama

1 Mɛdikaw ta masacɛ Dariyusi le ka Babilɔni jamana masaya ta, k’a si to san biwɔɔrɔ
ni san fla.
2 Masacɛ Dariyusi k’a ye ko a ka ɲi ale ye fagama kɛmɛ ni mugan sigi a ta jamana
kunna, janko olugu ye kɛ jamana yɔrɔw bɛɛ ra.
3 A ka kuntigiba saba sigi o fagama kɛmɛ ni mugan kunna; jamanatigiw tun ka kan
ka o ta baarakɛtaw bɛɛ ɲafɔ o kuntigibaw le ye, janko mɔgɔ si kana se ka masacɛ janfa.
Ayiwa, Daniyɛli fana tun ye o kuntigiba saba dɔ ye.
4 Nka Daniyɛli ta hakiri ni a ta lɔnniya tun ka bon ka tɛmɛ kuntigiba tɔw ni fagamaw
bɛɛ ta kan. A kɛra ten, masacɛ tun b’a fɛ k’a sigi a ta jamana bɛɛ kunna.
5 Ayiwa, kuntigiba tɔw ni fagamaw k’a ye ten minkɛ, o ka kɛ sababu dɔ ɲini ye, o bɛ
se ka Daniyɛli jaraki ni min ye a ta kuntigiya baara ko ra, ka o fɔ masacɛ ye. Nka o ma
jarakiyɔrɔ si sɔrɔ, o ma foyi ye Daniyɛli ta baara ra, sabu Daniyɛli tun terennin lo fɛn
bɛɛ ra, firiyɔrɔ tun tɛ a ta baara ra, a tun tɛ ko bɛnbari kɛ fana.
6 O mɔgɔw yɛrɛ nana a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «A bɛ cogo min na, an tɛna jarakiyɔrɔ si le sɔrɔ
Daniyɛli tɔgɔ nin na, fɔ ni an ka sababu dɔ sɔrɔ a ta Ala ta sariya ta ko ra k’a jaraki.»
7 Ayiwa, o kuntigiba fla ni fagamaw jɛnna ka taga masacɛ fɛ; k’a fɔ a ye ko: «Masacɛ
Dariyusi, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ!
8 Jamana ɲamɔgɔw bɛɛ, o kɔrɔ ye warimarabagaw, ani fagamaw, ani kuntigiw, ani
dugutigiw bɛɛ bɛnna a ra ko i ye sariya dɔ sigi k’a fɔ k’a gbɛlɛya, ko fɔ ka taga se tere
bisaba, ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka ala wɛrɛ daari, walama ka mɔgɔ wɛrɛ daari, ni a ma
masacɛ kelen le daari, o tigi ka kan ka mina k’a firi jaraw fɛ, jaraw ta dinga kɔnɔ.
9 Ayiwa, sisan, masacɛ, o sariya sigi, ka i boronɔ tagamasiyɛn la a kan, janko a kana
se ka yɛlɛma; a ye kɛ Mɛdikaw ni Pɛrɛsikaw ta sariya wuribari dɔ ye.»
10 Masacɛ Dariyusi ka o sariya sigi k’a boronɔ la a kan.

O ka Daniyɛli firi jaraw ta dinga kɔnɔ

11 Daniyɛli nana a mɛn minkɛ ko o sariya sigira, a tagara a ta so. A ta sankasobon
finɛtiriw tun bɔra k’a ɲasin Zeruzalɛmu dugu fan ma. Daniyɛli tun bɛ deri k’a kinbiri
gban o yɔrɔ ra, o finɛtiri da ra, ka Ala daari, k’a bato siɲaga saba lon o lon.
12 Daniyɛli juguw tagara ɲɔgɔn fɛ ka taga bara a ra a ta bon kɔnɔ, k’a ko ye a bɛ Ala
daarira ni makarikanw ye, ka Ala bato.
13 O tagara masacɛ fɛ, ka taga o sariya ko fɔ a ye. O ko: «Masacɛ, i ma sariya dɔ sigi
ko fɔ ka taga se tere bisaba ma, ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka ala wɛrɛ daari, walama ka mɔgɔ
wɛrɛ daari, ni ele kelen tɛ, ko o tigi ka kan ka firi jaraw ta dinga kɔnɔ wa?» Masacɛ ko:
«A sɛbɛra ten le; Mɛdikaw ni Pɛrɛsikaw ta sariya lo, a tɛ se ka yɛlɛma.»
14 O ka kuma ta tuun k’a fɔ ko: «Ayiwa, masacɛ, mɔgɔ minw minana ka bɔ Zude mara
ra, olugu ra kelen min tɔgɔ ye ko Daniyɛli, ale ma i jate, a ma i ta sariya fana jate. A bɛ
Ala daari siɲaga saba lon o lon.»

15 Masacɛ ka o mɛn minkɛ, a jusu kasira kosɛbɛ. A tun b'a fɛ ka cogo ɲini ka Daniyɛli
bɔsi; fɔ ka taga o lon tere bɛɛ ban, a bɛ miirira, a bɛ se ka Daniyɛli bɔsi cogo min na.
16 Nka o mɔgɔw teliyara ka na a fɔ masacɛ ye k'a gbɛlɛya tuun ko: «Masacɛ, i yɛrɛ
k'a lɔn ko Mɛdikaw ni Pɛrɛsikaw ta sariya ra, ni fɛn o fɛn sɛbɛra, ka masacɛ boronɔ la
a kan ka ban, o tɛ se ka yɛlɛma tuun dɛ!»
17 A kɛra ten, masacɛ ko o ye na ni Daniyɛli ye, ka na a firi jaraw ta dinga kɔnɔ. Masacɛ
ko Daniyɛli ma ko: «I bɛ i ta Ala min bato lon o lon, ale ye i kisi.»
18 O ka Daniyɛli firi dinga kɔnɔ, ka kabakuruba dɔ kɛ k'a datugu. Masacɛ k'a boronɔ
la o kabakuruba kan; a ta jamanatigiw fana ka o boronɔ la a kan, janko mɔgɔ si kana
na a fɔ ko a bɛ kabakuruba bɔ yi ka Daniyɛli labɔ o ɲina ma.
19 O kɔ, masacɛ tagara a ta so. A ka su bɛɛ kɛ, a ma sɔn ka domuni kɛ. A ma sɔn a ta
musow si ye na a kɔrɔ; a ma se ka sunɔgɔ fana.

Ala ka Daniyɛli bɔsi jaraw ma

20 Masacɛ wurira sɔgɔmada joona fɛ, sani kɛnɛ ye ci, a teliyara ka taga jaraw ta dinga
da ra.
21 A gbarara dinga ra ka Daniyɛli wele, a jusu kasininba. A ko Daniyɛli ma ko: «Ala
ɲanaman ta baaraden Daniyɛli, i bɛ Ala min bato lon o lon, o sera ka i bɔsi jaraw boro
wa?»
22 Daniyɛli tora yi ka masacɛ jaabi ko: «Masacɛ, Ala ye i mɛɛn an kɔrɔ!
23 Ne ta Ala k'a ta mɛlɛkɛ ci ka na jaraw da datugu, o si ma se ka foyi kɛ ne ra, sabu
Ala k'a ye ko ne jarakibari lo; ne ma kojugu si kɛ ele fana ra, masacɛ.»
24 Masacɛ ka o mɛn minkɛ, a jusu diyara kosɛbɛ. A ko o ye Daniyɛli labɔ dinga kɔnɔ.
O ka Daniyɛli labɔ dinga kɔnɔ. Nɔ foyi ma ye a fari ra, sabu a tun k'a jigi la Ala kan.
25 Masacɛ ko, ko mɔgɔ minw ka Daniyɛli jaraki, ko o ye na ni olugu ye, ani o ta musow
ni o ta denw bɛɛ, ka na o bɛɛ firi dinga kɔnɔ jaraw fɛ. O ka o firi dinga kɔnɔ minkɛ, hali
o ma dinga kɔnɔnɔyɔrɔ yɛrɛ sɔrɔ, jaraw benna o kan ka o kolow bɛɛ ɲɔɲɔ.

Masacɛ ka min latigɛ

26 Ayiwa, o kɔw kɔ, masacɛ Dariyusi ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci mɔgɔw bɛɛ ma, ani siyaw
bɛɛ, ani kan bɛɛ mɔgɔw, dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra. A k'a fɔ o ye ko: «Ala ye hɛra caman kɛ
aw ye.»
27 A ko: «Ne bɛ nin fɔ aw ye k'a gbɛlɛya, ko ne ta jamana yɔrɔ bɛɛ ra, mɔgɔ bɛɛ ye
siran Daniyɛli ta Ala ɲa, k'a bonya.
Ale le ye Ala ɲanaman ye, ani Ala banbari;
a ta masaya tɛna cɛn ka ye,
dan tɛ a ta kuntigiya fana ra.
28 «Ale le bɛ mɔgɔ bɔsi,
ale le bɛ mɔgɔ kisi.
A bɛ tagamasiyɛnw ni kabakow kɛ sankolo ra,
k'a kɛ dugukolo kan.
Ale le ka Daniyɛli bɔsi
k'a to jaraw ma se k'a faga.»
29 Ayiwa, o kow kɔ, Daniyɛli ka lɔyɔrɔɲuman sɔrɔ jamana kɔnɔ masacɛ Dariyusi ta
tere ra, ani Pɛrɛsikaw ta masacɛ Sirusi fana ta tere ra.

7

Daniyɛli ta siko fɔlɔ: wara naani bɔra kɔgɔji ra

1 Babilɔni masacɛ Baalitazari ta masaya san fɔlɔ ra, ka Daniyɛli lanin to a ta lanan
kan, a sikora; Matigi Ala ka fɛn dɔw yira a ra. O kɔ, Daniyɛli ka o sikow kunbabaw sɛbɛ.
A ka min fɔ, o ye nin ye:
2 Daniyɛli ko: «O lon su fɛ, ne k'a ye ko fɔɲɔ bɔra sankolo fan naani bɛɛ ra, ka na
Kɔgɔjiba lamaga ni fanga ye.
3 Wara belebeleba naani bɔra kɔgɔji ra, o si ni si tɛ kelen ye.
4 Wara fɔlɔ tun bɛ i ko jara. Kamanw tun bɛ a fɛ, i ko bɔn ta kamanw. Ka ne to a flɛri
ra, o k'a kamanw tigɛ ka bɔ a ra, k'a wuri k'a lɔ a sen fla kan i ko mɔgɔ. O kɔ, o ka
adamaden hakiri di a ma.
5 «Wara flanan tun bɛ i n'a fɔ waraba dɔ; a tun lanin bɛ a gɛrɛn kelen kan, garagakolo
saba bɛ a da ra. O k'a fɔ a ye ko a ye wuri ka taga sogo camanba domu.
6 «O kɔ, ne ka flɛri kɛ tuun, ka wara sabanan ye; a tun bɛ i ko waraninkala. Kaman
naani tun bɛ a kɔ ra i ko kɔnɔ. Kunkolo naani fana bɛ a fɛ. O ka kuntigiya di a ma.

7 «O kɔ, ka ne lanin to hali bi, ne tora flɛri ra, ka wara naaninan ye. O wara tun ye
fɛn cɛjuguba le ye, ani siranyafɛnba, min bɛ mɔgɔ ja tigɛ. Barakaba le tun b'a ra. Ɲin
jamijan nɛgɛramanw le tun bɛ a da ra. A tun bɛ sogo faga, k'a tigɛtigɛ, k'a domu, k'a tɔ
dɔndɔn. A ni wara tɔw si cogo tun tɛ kelen ye. Gban tan le tun bɛ a fɛ.
8 Ka ne to o gbanw flɛri ra, ne nana a ye ko gban fitini dɔ bɔra gban tɔw cɛ ma. O gban
fitini bɔtɔ ka gban saba bɔn ka bɔ yi. Ɲadenw tun bɛ o gban fitini na i ko adamaden.
Da dɔ fana tun bɛ a fɛ; o da tun bɛ wasoyakumaw le fɔra.»

Ala saninman ta kiti

9 «Ayiwa, ne belen ka flɛri kɛ tuun, k'a ye ko o ka masasiginan dɔw blabla. Min
tun bɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ*, ale sigira o masasiginan dɔ kan. A ta derege tun gbɛra
pepepe. A kunsigi gbɛra i ko sagasi gbɛman. A ta masasiginan tun bɛ i ko tasumamana;
masasiginan senw tun bɛ i ko tasumakami.
10 «Tasuma tun bɛ serira ka bɔ a ɲa fɛ, i ko ji. Mɔgɔ waga caman caman le tun bɛ
a ta jɔnw ye; waga caman caman wɛrɛ tun lɔnin bɛ a ɲa fɛ ka baara kɛ a ye. O kɔ,
kititigɛbagaw sigisigira. O ka kitabu dɔw dayɛlɛ.
11 «Ne tun bɛ flɛri kɛra tuun, ka to ka gban fitini ta wasoyakumaw lamɛn. Ka ne to a
flɛri ra, o ka wara yɛrɛ mina ka faga, k'a halaki, k'a sogo firi tasuma ra k'a jɛni.
12 Wara tɔw fana ta fanga minana o ra; nka o ka o ɲanaman to ka wagati dɔɔnin kɛ.
13 «Ka ne lanin to hali bi, ne ka flɛri kɛ tuun; ne ka mɔgɔ dɔ ye, a nana ka bɔ sankolo
ra, sankabaw kunna, a bɛ i ko adamaden. Min tun bɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ, a tun bɛ nana
o kɔrɔ; o k'a mina ka na ni a ye o fɛ.
14 O ka kuntigiya ni bonya ni masaya di a ma, janko mɔgɔw bɛɛ, ani siyaw bɛɛ, ani
kanw bɛɛ mɔgɔw ye baara kɛ a ye. A ta kuntigiya ye kuntigiya banbari le ye; a ta masaya
fana tɛna cɛn ka ye fiyewu.»

Daniyɛli ta siko kɔrɔ ye min ye

15 «Ayiwa, o kow ka ne Daniyɛli hakiri ɲagami kosɛbɛ, sabu ne ka fɛn minw ye, o ka
ne ja tigɛ kosɛbɛ.
16 O ra, mɔgɔ minw tun bɛ yi, ne gbarara olugu dɔ ra k'a ɲininka o kow kɔrɔ yɛrɛyɛrɛ
ra. A k'a kɔrɔ fɔ ne ye.
17 A ko: ‹I ka wara belebeleba naani min ye, o ye masacɛ naani le ye, minw bɛna wuri
dugukolo kan yan.
18 Nka Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw le bɛna sigi masaya ra. Olugu le bɛna to
kuntigiya ra wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.›
19 «Ayiwa, ne tun b'a fɛ ka wara naaninan fana ta ko lɔn ka ɲa. Ale ni tɔw si tun tɛ
kelen ye; siranyafɛnba tun lo. A ɲinw tun ye nɛgɛ ye, a sɔninfaraw ye siranɛgɛ ye. A
tun bɛ sogo faga, k'a tigɛtigɛ, k'a domu, k'a tɔ dɔndɔn.
20 Gban naani min tun bɛ a kun na, ne tun b'a fɛ ka o kɔrɔ fana lɔn ka ɲa, ani gban
fitini min bɔtɔ ka gban saba bɔn ka bɔ o nɔ ra. Ɲadenw tun bɛ o gban fitini na, da dɔ
fana tun b'a ra; o da tun bɛ wasoyakumaw fɔra. O gban fitini baraka tun ka bon ni gban
tɔw bɛɛ ta ye.
21 «Ne tun ka flɛri kɛ, ka o gban fitini ye, a bɛ kɛrɛ kɛra ni Ala ta mɔgɔ saninmanw
ye, fɔ ka se o ra.
22 Nka min tun bɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ, ale nana kiti bɛn a kan ka jo di Ala kɔrɔtaninba
ta mɔgɔ saninmanw ma. O kɔ, wagati sera minkɛ, masaya dira Ala ta mɔgɔ saninmanw
ma.
23 «Ayiwa, o kow kɔrɔ fɔra ne ye, ko: ‹Wara naaninan ye masacɛ naaninan ta masaya
tagamasiyɛn le ye. O masaya fana bɛna wuri dugukolo kan yan. A ta masaya ni masaya
tɔw si tɛna kɛ kelen ye. A bɛna dunuɲa yɔrɔ bɛɛ domu, ka mɔgɔw tigɛtigɛ ka o dɔndɔn.
24 O wara ta gban tan, o ye masacɛ tan le ye; o masacɛ tan bɛɛ bɛna bɔ wara ta masaya
le kɔnɔ. Nka masacɛ kelen bɛna na olugu kɔ fɛ, ale ni tɔw tɛna kɛ kelen ye fiyewu. A
bɛna masacɛ saba laben.
25 A bɛna kumajuguw fɔ Ala kɔrɔtaninba ma, ka Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw
tɔɔrɔ. A bɛna a fɔ ko a bɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw ta wagati sigininw ni o ta sariyaw
yɛlɛma. Mɔgɔ saninmanw bɛna kɛ a ta fanga kɔrɔ fɔ wagati kelen, ani wagati dɔw, ani
wagati tarancɛ†.
26 « ‹O kɔ, kiti wagati bɛna se; o bɛna a ta kuntigiya bɔsi a ra, k'a halaki k'a ban pewu.

---

* **7:9 7.9** Min tun bɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ, o kɔrɔ ye Ala. † **7:25 7.25** O kɔrɔ ye san kelen, ani san fla, ani san tarancɛ. An bɛ se k'a fɔ san saba ni tarancɛ (Yirari 12.14).

27 O tuma ra, dunuɲa masayaw ta fanga bɛɛ, ani o ta kuntigiya bɛɛ, ani o ta bonya
bɛɛ bɛna di Ala kɔrɔtaninba ta mɔgɔ saninmanw le ma. O ta masaya bɛna kɛ masaya
banbari le ye. Dunuɲa fagamaw bɛɛ bɛna kɛ o ta jɔnw ye, ka o yɛrɛ majigi o ye.›
28 «Ayiwa, kuma laban le ye nin ye. Ayiwa, nin kow miiriyaw ka ne Daniyɛli hakiri
ɲagami kosɛbɛ, ka ne siran, fɔ ka ne cogo yɛlɛma. O kosɔn ne ka nin kow bɛɛ to ne yɛrɛ
kɔnɔ.»

8

Daniyɛli ta siko flanan: sagajigi ni bakɔrɔnin

1 «Masacɛ Baalitazari ta masaya san sabanan na, ne Daniyɛli sikora ka fɛn dɔw ye
tuun; o kɛra ne ta siko fɔlɔ kɔ fɛ.
2 Ne ka min ye, o flɛ nin ye: ne ka ne yɛrɛ ye Suzi dugu kɔnɔ, min ye Elamu jamana
masaduguba ye; ne tun bɛ Hulayi bada ra.
3 Ne ka flɛri kɛ, ka sagajigi dɔ lɔnin ye bada ra. Gban jamijan fla tun b'a ra; kelen
bɔra kelen ɲa. Min bɔra kɔ fɛ, ale tun ka jan ka tɛmɛ tɔ kelen kan.
4 Ayiwa, ne k'a ye ko o sagajigi tun bɛ turi kɛra terebenyanfan na, ani sahiliyanfan fɛ,
ani woroduguyanfan fɛ. Danfɛn si tun tɛ se ka lɔ a ɲa. Ni a tun ka fɛn o fɛn mina, mɔgɔ
si tun tɛ se ka o bɔsi a boro. Ni fɛn o fɛn tun k'a diya, a tun bɛ o le kɛ; a baraka bonyara
kosɛbɛ.
5 «Ka ne to o ko miiri ra, ne barara ka bakɔrɔnin dɔ boritɔ ye ka na ka bɔ
terebenyanfan na. A tun bɛ yɔrɔw yaalara ka na, hali a senw tun tɛ sera dugu ma.
Gban jamijanba kelen tun bɛ a ɲaden fla cɛmancɛ ra.
6 Ne tun ka sagajigi gbantigi min ye bada ra, bakɔrɔnin tagara se o ma; a girinna ka
la o kan ni a fanga bɛɛ ye.
7 A dimininba ka sagajigi tu fɔ ka sagajigi gban fla kari. Sagajigi fanga ma se a ra. A
ka sagajigi ben dugu ma k'a dɔndɔn ni a sen ye. Mɔgɔ si ma sɔrɔ min bɛ se ka sagajigi
bɔsi a boro.
8 «Bakɔrɔnin fanga bonyara kosɛbɛ. Nka tuma min na a ta fanga tun bɛ a tan ni fla
ra, a gban jamijan karira. Nka a karira minkɛ, gban jamijanba naani wɛrɛ bɔra o nɔ ra,
ka ɲasin dunuɲa fan naani bɛɛ ra.
9 Gban fitini dɔ fana bɔra o gbanw kelen kunna; o gban fitini bonyara kosɛbɛ. A k'a ta
fanga ɲasin woroduguyanfan fɛ, ani terebɔyanfan na, ani jamanaw bɛɛ ra ɲumanman*
fan fɛ.
10 «A fanga bonyara fɔ ka se Ala ta danfɛnw ma sankolo ra; a ka o danfɛn dɔw sama
k'a ben dugu ma, ani lolo dɔw, ka olugu dɔndɔn ni a sen ye.
11 A k'a yɛrɛ bonya fɔ k'a yɛrɛ suma ni sankolo danfɛnw Kuntigiba yɛrɛ ye. Saraka
minw ka kan ka bɔ lon o lon sankolo danfɛnw Kuntigiba ye, a ka o bɛɛ lalɔ; a ka sankolo
danfɛnw Kuntigiba ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ.
12 Sankolo danfɛnw blara a ta fanga kɔrɔ; saraka saninman min tun bɛ bɔ lon o lon,
o dablara, jurumun kosɔn. Mɔgɔw ka Ala ta can sira bla. A kɛra ten, ni o gban fitini ka
fɛn o fɛn kɛ, o bɛ ɲa a boro.
13 «Ayiwa, o kɔ, ne ka mɛlɛkɛ saninman dɔ kumakan mɛn. Mɛlɛkɛ saninman dɔ wɛrɛ
ka ale ɲininka ko: ‹Ko minw yirara, o kow bɛna to ka kɛ fɔ wagati juman le? Saraka
min tun bɛ bɔ lon o lon, o dablanin bɛna to ten ka se fɔ wagati juman? Mɔgɔw bɛna
to o ta kɛwalejuguw ra ka se fɔ wagati juman? O bɛna Ala ta yɔrɔ saninman ni Ala ta
danfɛnw minako juguya fɔ wagati juman?›
14 «A k'a fɔ ne ye ko: ‹Sɔgɔmada waga kelen, ani sɔgɔmada kɛmɛ ni sɔgɔmada bilooru,
wulada waga kelen, ani wulada kɛmɛ ni wulada bilooru†, o le bɛna tɛmɛ, Ala ta yɔrɔ
saninman bɛ sɔrɔ ka saninya.›

Mɛlɛkɛ ka siko kɔrɔ fɔ Daniyɛli ye

15 «Ayiwa, Ala tun ka fɛn minw yira ne ra, ka ne Daniyɛli to o fɛnw ni o kɔrɔ miiri ra,
danfɛn dɔ nana lɔ ne ɲa fɛ, a bɛ i ko mɔgɔ.
16 Ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ Hulayi baji cɛmancɛ ra. A pɛrɛnna ko: ‹Jibirili, a ka
fɛn minw ye, o kɔrɔ fɔ a ye.›
17 Ne tun lɔnin bɛ yɔrɔ min na, o danfɛn gbarara o yɔrɔ ra. A gbarara ne ra minkɛ, ne
siranna fɔ ne ka ne yɛrɛ firi dugu ma ka ne ɲa biri dugu ma. A ko ne ma ko: ‹Adamaden,
nin lamɛn k'a faamu, ko i ka fɛn minw ye, o bɛ wagati laban ta kow le yira.›
18 K'a to kuma ra ne fɛ, ne kirinna, ka ne ɲa birinin to dugu ma. A magara ne ra ka
ne lawuri ka ne lɔ ne senw kan.

* **8:9 8.9** Jamana bɛɛ ra ɲumanman, o ye Izirayɛli jamana ye. † **8:14 8.14** Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Daniyɛli 7.25; 8.26; Yirari 12.14.

19 A k’a fɔ ne ye tuun kɔ: ‹Fɛn minw bɛna kɛ Ala ta dimi wagati laban na, ne bɛna o
yira i ra; sabu o wagati latigɛra.
20 « ‹I ka sagajigi min ye ni gban fla ye, o ye Mɛdikaw ni Pɛrɛsikaw ta masacɛw le ye.
21 I ka bakɔrɔnin sicamantigi min ye, ale ye Gɛrɛsi jamana masacɛ le ye. Gbanjan min
tun bɛ a ɲaden fla cɛmancɛ ra, o ye Gɛrɛsi jamana masacɛ fɔlɔ ye.
22 O gban karira minkɛ, gban naani min bɔra o nɔ ra, o ye masaya naani ye min bɛna
bɔ o jamana kelen na. Nka o masaya naani fanga tɛna bonya ka fɔlɔ ta bɔ.
23 « ‹Ayiwa, olugu ta masaya laban na, ni mɔgɔw ta kɛwalejuguw nana wara tuma
min na, masacɛ dɔ bɛna wuri; ale bɛna waso, ka mɔgɔw lafiri ni ceguya ye.
24 A ta fanga bɛna bonya, nka o fanga tɛna bɔ ale yɛrɛ le ra. A bɛna cɛnri kɛ kosɛbɛ.
Ni a ka fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ bɛ ɲa a boro. A bɛna fangatigiw halaki, ani Ala ta mɔgɔ
saninmanw fana.
25 A bɛna mɔgɔ caman nanbara a ta ceguya sababu ra. A ta yɛrɛbonya kosɔn, mɔgɔ
minw tun bɛ a miiri ko foyi tɛ se ka o sɔrɔ, a bɛna olugu caman faga. A bɛna a fɔ ko
a bɛ wuri hali masacɛw bɛɛ ta Masacɛ yɛrɛ kama. O tuma le ra a bɛna halaki, k’a sɔrɔ
mɔgɔ boro yɛrɛ tɛna se a ma.
26 I ka min mɛn sɔgɔmada waga kelen ni sɔgɔmada kɛmɛ ni sɔgɔmada bilooru ko ra,
ani wulada waga kelen ni wulada kɛmɛ ni wulada bilooru‡ ko ra, o ye can le ye. O ko
gundo mara, sabu wagatijan ko lo.›
27 «Ayiwa, o kow kɔ, ne Daniyɛli kɔni baraka bɛɛ banna, fɔ ka ne bana tere dama. O
kɔ le, ne ka sɔrɔ ka kɛ masacɛ ta baaraw kɛ ye. Nka ne tun ka fɛn minw ye, o ko belen
tun ka ne hakiri ɲagami, sabu ne tun ma se k’a faamu.»

9

Daniyɛli ka Ala daari

1 «Sɛrisɛsi* dencɛ Dariyusi min tun ye Medika ye, ale le tun sigira ka kɛ Babilɔni
masacɛ ye.
2 «A ta masaya san fɔlɔ ra, ne Daniyɛli ka kitabuw karan; Matigi Ala tun ka kuma min
don cira Yeremi da ra, ko Zeruzalɛmu dugu bɛna halaki, k’a kɛ tomo ye, ka se fɔ san
biwolonfla, ne ka o kumaw kɔrɔ sɛgɛsɛgɛ, ka o faamu.
3 «Ne ka o faamu minkɛ, ne ka ne ɲa munu Matigi Ala fɛ, k’a daari, ni makarikanw
ye, ka sun don, ka bɔrɔfani don ne yɛrɛ ra, ka sigi bugurigbɛ ra.
4 Ne ka Matigi Ala, ne ta Ala daari, ko a ye an ta jurumunw yafa. Ne ko: ‹E, Matigi
Ala, ele le ka bon, i bɛ siranyakobaw kɛ. Minw bɛ i kanu, ka i ta sariya sira tagama, i bɛ
to i ta jɛŋɲɔgɔnya ra ni olugu ye, ka koŋuman kɛ o ye.
5 An ka jurumun kɛ, an ka ko bɛnbariw kɛ, an ka kojuguw kɛ, an murutira ka i ta
sariyaw sira bla, ka ban i ta cifɔninw na.
6 « ‹I ta jɔnw, minw ye i ta ciraw ye, i ka olugu ci ka kuma an ta masacɛw ni an ta
fagamaw ni an bɛmaw ni an ta jamana mɔgɔw bɛɛ fɛ; nka an ma sɔn ka olugu ta kuma
lamɛn.
7 « ‹Matigi Ala, ele kɔni terennin lo; anw le maroyara bi, anw minw bɔra Zuda, ani
minw bɔra Zeruzalɛmu, ani Izirayɛlimɔgɔ tɔw bɛɛ, minw yɔrɔ ka surun, ani minw
yɔrɔ ka jan, i ka minw bɛɛ gbɛn ka taga jamana wɛrɛw ra, sabu an ka i kan bla ka
terenbariyakow kɛ.
8 « ‹E, Matigi Ala, anw le maroyara, an ni an ta masacɛw, ani an ta jamana ɲamɔgɔw,
ani an bɛmaw; sabu anw ka i hakɛ ta.
9 « ‹Nka ele min ye Matigi Ala ye, an ta Ala, ele bɛ hina, i bɛ yafa an ma, hali ni an
murutira ka i ta sariya sira bla.
10 An banna ka Matigi Ala, an ta Ala kan mɛn; a k’a ta sariya minw di a ta jɔnw ma,
minw ye a ta ciraw ye, k’a lase an ma, an ma sɔn ka o sariyaw sira tagama.
11 « ‹IzirayɛlimɔgɔW bɛɛ le ka i ta sariyaw cɛn. O bɛɛ le ka o kɔ di, ka ban ka i ta kuma
lamɛn. O le kosɔn, danga ni kojugu minw fɔra Ala ta jɔncɛ Musa ta sariya ra, o dangaw
benna an kan, sabu an ka Ala hakɛ ta.
12 I tun k’a fɔ ko i bɛna min kɛ anw ni an ta jamana ɲamɔgɔw ra, i ka o kɛ. I ka o
tɔɔrɔba lase an ma. Tɔɔrɔ min sera Zeruzalɛmu dugu ma, o tɔɔrɔ ɲɔgɔn ma deri ka se
dunuŋa yɔrɔ si ra ka ye.
13 O tɔɔrɔkow bɛɛ sera an ma, i n’a fɔ a tun sɛbɛra cogo min na Musa ta sariya ra. Nka
hali bi, an belen ma sɔn ka Matigi Ala, an ta Ala daari, an ma sɔn ka an ta terenbariyakow
dabla, an ma sɔn ka i ta kuma jate ko can lo.

‡ **8:26 8.26** Aw ye Daniyɛli 8.14 flɛ. * **9:1 9.1** Sɛrisɛsi tɔgɔ le ye ko Asuwerusi, heburukan na.

14 O le kosɔn Matigi Ala, i k’a dabɔ a kama k’a to o kojuguw ye an sɔrɔ; sabu, Matigi
Ala, an ta Ala, i terennin lo i ta kokɛtaw bɛɛ ra; nka anw le ma sɔn ka i ta cifɔninw
lamɛn.
15 « ‹Ayiwa, sisan an Tigi Ala, ele le ka i ta mɔgɔw ɲamina ka o labɔ Misiran jamana
ra, i ta sebagaya baraka ra, ka i tɔgɔ bonya fɔ ka na se bi ma. Nka anw ka i hakɛ ta, an
jarakira.
16 « ‹Matigi Ala, i ta terenninya kosɔn, sabari ka i ta dimi ni i ta jusugban mabɔ
Zeruzalɛmu dugu ra, min ye i ta kuru saninman ye[†]; sabu anw ni an bɛmaw ta
jurumunw ni an ta terenbariyaw kosɔn, siya minw bɛɛ ka an ta jamana lamini, olugu
bɛ Zeruzalɛmu ni a dugumɔgɔw mafiyɛnyara.
17 « ‹Ayiwa, sisan, an ta Ala, sabari ka i ta jɔncɛ ta daariri ni a ta makarikanw lamɛn. I
tɔgɔ kosɔn, Matigi Ala, sabari ka makari i ta yɔrɔ saninman na, k’a saninya, sabu mɔgɔw
k’a halaki.
18 « ‹Ne ta Ala, sabari ka i torɔ malɔ, ka an lamɛn. I ɲa lɔ an ta jamana ra k’a cɛncogo
flɛ! I tɔgɔ sigira dugu min na, o cɛncogo flɛ! An tɛ i daarira ka makarikanw fɔ anw ta
terenninya le kosɔn, nka an bɛ i daarira i ta hinaba le kosɔn.
19 « ‹An Matigi, an lamɛn! An Matigi, yafa an ma! An Matigi, i janto an na, i ye an bɔsi
i tɔgɔ kosɔn, i kana mɛɛn, ne ta Ala; sabu i yɛrɛ tɔgɔ le bɛ i ta dugu kan, i tɔgɔ le bɛ i ta
mɔgɔw fana kan.› »

Mɛlɛkɛ Jibirili ka siko kɔrɔ fɔ

20 «Ne tora Ala daari ra, ka ne ta jurumun ni ne ta jamana mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw
bɛɛ ta jurumun fɔ Matigi Ala ye, ka makarikanw fɔ Matigi Ala, ne ta Ala ye, a ta kuru
saninman ko ra.
21 «Ka ne to daariri ra, ne tun ka cɛ min ye ne ta siko dɔ ra kakɔrɔ, min ye Jibirili le,
ale wurira ni a kamanw ye, ka teliya ka na ne fɛ, wulafɛsaraka bɔwagati ra.
22 A nana kuma ne fɛ, k’a fɔ ko: ‹Daniyɛli, ne nana hakiri ni faamuri le di i ma.
23 Kabini i ka i ta makarikanw damina, Ala ka kuma jaabi di; ne nana o le fɔ i ye, sabu
i ye Ala ta mɔgɔ kanunin le ye. O ra, i torɔ malɔ nin kuma ra, i ka min ye, i jija ka o
kɔrɔ faamu.
24 Ala ka san biwolonfla sigiyɔrɔma wolonfla le latigɛ i ta jamana ni i ta dugu saninman
ko ra. Ni o wagati dafara, terenbariyakow bɛ sɔrɔ ka dabla, kojuguw bɛ ban, jurumunw
bɛ yafa, terenninya banbari bɛ sigi, Ala ka fɛn minw yira, ani ciraw ka kuma minw fɔ,
o kow bɛɛ bɛ kɛ, Ala ta yɔrɔ saninmanba fana bɛ saninya ka bla danna Ala ye.
25 « ‹I ka kan k’a lɔn k’a faamu, ko wagati min na a fɔra ko Zeruzalɛmu dugu bɛna
lɔ kokura, k’a ta o wagati ra fɔ ka taga se Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin nawagati ma,
san wolonfla sigiyɔrɔma wolonfla le bɛna tɛmɛ. Sani san wolonfla sigiyɔrɔma biwɔɔrɔ
ni fla cɛ, dugu bɛna lɔ kokura, k’a yɔrɔ bɛɛ lalaga, k’a kogow lɔ; nka o wagatiw bɛna
gbɛlɛya kosɛbɛ.
26 « ‹Ni o san wolonfla sigiyɔrɔma biwɔɔrɔ ni fla dafara, mɔgɔw bɛna Ala ta mɔgɔ
ɲanawolomanin dɔ faga; mɔgɔ si tɛna sɔn ka lɔ ni a ye k’a dɛmɛ. O kɔ, jamana dɔ ta
kuntigi ni a ta kɛrɛkɛjama bɛna na dugu ni yɔrɔ saninman ci. O bɛɛ n’a ta, Ala bɛna
dimi ka o kuntigi halaki. Nka sani a ye sa, a bɛna kɛrɛ wuri ka cɛnri kɛ, i ko a fɔra cogo
min na.
27 A bɛna jɛŋɔgɔnyagbɛlɛn don ni mɔgɔ caman ye k’a ta fanga digi olugu kan fɔ
san wolonfla. O san wolonfla cɛmancɛ ra, a bɛna a fɔ ko o ye bɛgan sarakaw ni siman
sarakaw dabla. O kuntigi cɛnrikɛbaga bɛna ko haramunin suguya bɛɛ kɛ, fɔ ka taga se
a yɛrɛ halaki lon ma, i n’a fɔ a latigɛra a ta ko ra cogo min na.› »

10

Ala ka tagamasiyɛn dɔ wɛrɛ yira Daniyɛli ra

1 Pɛrɛsikaw ta masacɛ Sirusi ta masaya san sabanan na, Ala ka kuma dɔ fɔ Daniyɛli ye,
o tun bɛ Daniyɛli min wele ko Bɛlisasari. O kuma ye cankuma le ye; a bɛ wagatigbɛlɛn
dɔw ta ko le fɔ. Daniyɛli ka o kuma lamɛn ka ɲa; Ala ka o kuma kɔrɔ yira a ra janko a
ye a faamu.
2 «O wagatiw ra, ne Daniyɛli, ne ka lɔgɔkun saba kɛ, ka ne yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ, ka
ne diyanyafɛnw bɛɛ ye ka o to yi.
3 Ne ma sɔn ka domuni ɲanaman kɛ; ne ma sogo domu, ne ma duvɛn min. Ne ma
turu mun ne yɛrɛ ra ka ne yɛrɛ kasa diya, fɔ ka taga o lɔgɔkun saba dafa.

---

† **9:16 9.16** Kuru saninman, o kɔrɔ Zeruzalɛmu dugu.

4 «Ayiwa, san karo fɔlɔ tere mugan ni naaninan, ne tun bɛ bada ra, ba belebele min
bɛ wele ko Tigere.
5 Ne ka ne ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ minkɛ, ne ka cɛ dɔ lɔnin ye, lɛnfani derege b'a ra, a
cɛsirinin bɛ ni cɛsirinan min ye, o ye Ufazi sanin yɛrɛworo ye.
6 A fari tun bɛ manamanana i ko lulu. A ɲada tun bɛ manamanana i ko sanmanamana.
A ɲadenw tun bɛ i ko tasumamana. A senkalaw ni a borokalaw tun bɛ manamana i ko
siranɛgɛ nugunin. A kumakan tun bɛ i ko jamaba dɔ mankan.
7 «Ne Daniyɛli kelen le ka o tagamasiyɛn ye. Minw tun bɛ ni ne ye, olugu m'a ye, nka
siranya dɔ le barara ka o mina; o borira ka taga dogo.
8 Ne kelen le lɔnin tora ka kɛ o tagamasiyɛnba flɛ ye. Ne fari bɛɛ nana kɛ magaya ye,
ka ne ɲada cogo yɛlɛma, ka ne baraka bɛɛ ban.
9 Ne ka o cɛ kumakan mɛn. Ne k'a kumakan mɛn minkɛ, ne kirinna, ka ben ka ne ɲa
biri dugu ma.
10 «Ne bennin kɔ, ne k'a ye ko boro dɔ magara ne ra, ka ne biri ne kinbirikunw ni ne
borow kan, ne yɛrɛyɛrɛtɔ.
11 A ko ne ma ko: ‹Daniyɛli, Ala ta mɔgɔ kanunin, ne bɛna min fɔ i ye, o lamɛn kosɛbɛ,
k'a kɔrɔ faamu. I bɛ yɔrɔ min na, i wuri ka lɔ yi, sabu ne cira ele le fɛ sisan.› A ka o
kuma fɔ ne ye minkɛ, ne yɛrɛyɛrɛtɔ wurira ka lɔ.
12 A ko ne ma tuun ko: ‹Daniyɛli, i kana siran; sabu i ka i yɛrɛ majigi Ala ɲa kɔrɔ, ka
Ala daari, janko ka faamuri sɔrɔ; ayiwa, kabini o lonw tere fɔlɔ, i ta Aladaari minana.
Ne nana ka na i ta daariri kɔjaabi le fɔ i ye.
13 Pɛrɛsikaw ta mara mɛlɛkɛ kuntigi le tun ka ne bari fɔ tere mugan ni kelen. Mɛlɛkɛ
kuntigi Mikayilu le nana ne dɛmɛ. Ne tora Pɛrɛsikaw ta masacɛw kɔrɔ.
14 Min bɛna kɛ i yɛrɛ ta jamana mɔgɔw ra kɔ fɛ, ne nana o le fɔ i ye, sabu nin kow ye
ko nataw le ye.›
15 «K'a to kuma ra ne fɛ, ne kun birinin tora, ne ma se ka foyi fɔ.
16 Ne ka cɛ dɔ ye tuun, a bɛ i ko adamaden, a nana maga ne dagbolow ra. O kɛra
minkɛ, ne sera ka kuma. Ne kumana o tigi fɛ k'a fɔ a ye ko: ‹Ne matigicɛ, ne ka fɛn min
ye o ka siranya bla ne ra, fɔ ka ne baraka ban.
17 Ne matigicɛ, sisan i ta jɔncɛ bɛna kuma i fɛ cogo di? Ne baraka bɛɛ banna, fɔ ka ne
nɛnɛkiri mina ne ra.›
18 «O tuma ra, o danfɛn min tun bɛ i ko adamaden, o magara ne ra tuun, ka baraka
don ne ra.
19 A k'a fɔ ne ye ko: ‹Ala ta mɔgɔ kanunin, i kana siran. I jusu suma, ka i yɛrɛ ja
gbɛlɛya, ka baraka don i yɛrɛ ra.› K'a to kuma ra ni ne ye, baraka ka donna ne ra. Ne
ko: ‹Ne matigicɛ, kuma sisan, sabu i ka baraka don ne ra.›
20 A ko: ‹Ne nana i fɛ kun min na, i ka o lɔn wa? Sisan ne bɛ taga Pɛrɛsikaw ta jamana
ta mɛlɛkɛ kuntigi kɛrɛ. Ni ne ka taga, Gɛrɛsi jamana ta mɛlɛkɛ kuntigi bɛna na.
21 Nka min sɛbɛra Ala ta can kitabu kɔnɔ, ne nana o le fɔ i ye. Mɔgɔ si tɛ ne dɛmɛ o
kɛrɛ ra ni aw ta jamana ta mɛlɛkɛ kuntigi Mikayilu tɛ.

11

1 « ‹Mɛdikaw ta masacɛ Dariyusi ta masaya san fɔlɔ ra, ne fana tun bɛ ni Mikayilu ye,
janko k'a dɛmɛ.› »

Masacɛ dɔw ta ko

2 « ‹Ayiwa, sisan, ne bɛna can yira i ra. A flɛ, masacɛ saba wɛrɛ le bɛna wuri Pɛrɛsi
jamana ra. Olugu kɔ fɛ, masacɛ naaninan bɛna sigi; nka ale ta naforo bɛna caya ka tɛmɛ
tɔw bɛɛ ta kan. Ni a nana fanga sɔrɔ tuma min na a ta naforo baraka ra, a bɛna mɔgɔw
bɛɛ kɔnɔnɔsu Gɛrɛsi jamana masacɛ kama.
3 « ‹Nka masacɛfari dɔ bɛna wuri Gɛrɛsi jamana ra; ale ta masaya bɛna bonya kosɛbɛ.
Ni fɛn o fɛn ka o masacɛ diya a bɛna o le kɛ.
4 Nka ni a ta fanga nana bonya kosɛbɛ wagati min na, a ta masaya bɛna ben, a ta
fanga bɛna yɛrɛgɛ ka taga dunuŋa fan naani na. A ta denw fana tɛna se ka sigi a nɔ ra.
A ta fanga bɛna di mɔgɔ wɛrɛw le ma; nka olugu ta fanga tɛna bonya k'a ta bɔ.› »

Worodugu masacɛ ni sahili masacɛ

5 « ‹Ayiwa, worodugu masacɛ* ta fanga bɛna bonya kosɛbɛ, nka a ta kuntigi kelen ta
fanga bɛna bonya ka tɛmɛ ale yɛrɛ ta kan. O kuntigi le bɛna sigi fanga ra. A ta fanga
bɛna bonya kosɛbɛ.
6 « ‹San dama tɛmɛnin kɔ, worodugu masacɛ ni sahili masacɛ† bɛna jɛnŋɔgɔnya

* **11:5 11.5** Worodugu masacɛ, o ye Misiran masacɛ ye. † **11:6 11.6** Sahili masacɛ, o ye Siri jamana masacɛ ye.

don. Worodugu masacɛ denmuso bɛna taga sahili masacɛ fɛ, janko ka baraka don o
ta jɛnɲɔgɔnya ra. Nka o muso tɛna mɛɛn fanga ra. Sahili masacɛ yɛrɛ ni a dencɛ fana
tɛna mɛɛn fanga ra. O bɛna o muso fana mina, ale ni a blasirabagaw, ani a facɛ, ani
min tun kɛra a dɛmɛbaga ye.
7 « ‹Mɔgɔ dɔ bɛna bɔ o muso ta somɔgɔw ra, ka muso facɛ nɔ ta, ka kɛ worodugu
masacɛ ye. A bɛna kɛ cɛfari ye. A bɛna taga don sahili masacɛ ta masadugu ra k'a ta
kɛrɛkɛjama kɛrɛ ka se a ra,
8 ka o ta batofɛnw cɛ ka taga ni o ye Misiran, ani o batofɛnw ta minan saninlamanw
ni a warigbɛramanw bɛɛ. O kɔ, a bɛna san dama kɛ, a tɛna kɛrɛ kɛ sahili masacɛ fɛ.
9 Nka o kɔ, sahili masacɛ bɛna taga worodugu jamana mɔgɔw kama ka taga o kɛrɛ; o
kɔ, a bɛna sekɔ a ta jamana ra.
10 « ‹Sahili masacɛ dencɛw bɛna o yɛrɛ labɛn kɛrɛ kama, ka kɛrɛkɛjamaba lajɛn. Mɔgɔ
o mɔgɔ bɛ o ta sira kan o tɛmɛtɔ bɛna olugu bɛɛ kɛrɛ, ka yɔrɔ bɛɛ datugu i ko jiba woyotɔ.
O bɛna taga hali o juguw ta kɛrɛkɛbon yɛrɛ kama.
11 Worodugu masacɛ dimininba bɛna bɔ ka taga sahili masacɛ kɛrɛ ni kɛrɛkɛjamaba
ye. A bɛna se sɔrɔ sahili masacɛ ta mɔgɔw kan.
12 Worodugu masacɛ ni a ta mɔgɔw bɛna o yɛrɛ bonya, ko o ka se sɔrɔ o kɛrɛ ra. O
bɛna mɔgɔ caman faga, nka o bɛɛ n'a ta, o ta fanga tɛna mɛɛn;
13 sabu sahili masacɛ bɛna taga kɛrɛkɛjama wɛrɛ labɛn. O kɛrɛkɛjama bɛna caya
ka tɛmɛ fɔlɔ ta kan. San dama tɛmɛnin kɔ, a bɛna na ni o kɛrɛkɛjamaba ye, ani
kɛrɛkɛminan caman.
14 O wagati ra, mɔgɔ caman bɛna wuri worodugu masacɛ kama; hali ele Daniyɛli ta
jamana benkannikɛbaga dɔw bɛna wuri a kama. O cogo ra, i ka tagamasiyɛn minw ye,
o kow bɛ kɛ. Nka o tɛna se worodugu masacɛ ra.
15 Ayiwa, sahili masacɛ bɛna wuri, ka na yɛlɛnyɔrɔw lɔlɔ ka worodugu masacɛ ta
dugu barakaman dɔ lamini, k'a kɛrɛ k'a kɔnɔfɛnw bɛɛ cɛ. Worodugu masacɛ ni a ta
kɛrɛkɛjamaba bɛɛ, ani a ta kɛrɛkɛcɛfariw bɛɛ, a tɛna se ka lɔ sahili masacɛ ɲa; o baraka
tɛna se.
16 O sahili masacɛ cɛnrikɛbaga bɛna a sago kɛ, sabu mɔgɔ si tɛna se ka lɔ a ɲa.
Ni a nana tɛmɛ yɔrɔ caman na ka cɛnri kɛ ka ban, a bɛna taga sigi jamanaw bɛɛ ra
ɲumanman na.
17 A bɛna na ni a ta kɛrɛkɛjama bɛɛ ye, ka na a kɛ i n'a fɔ a b'a fɛ ka jɛnɲɔgɔnya don
ni worodugu masacɛ ye. A bɛna a denmuso di worodugu masacɛ ma furu ra, janko ka
worodugu masacɛ ta masaya cɛn. Nka o ko tɛna ɲa a boro.
18 O kɔ, a bɛna yɛlɛma kɔgɔji kɔfɛjamanaw kama, ka o caman kɛrɛ ka se sɔrɔ o kan.
Nka jamana dɔ ta kuntigi bɛna a kɛrɛ, k'a ta mafiyɛnyari lalɔ, k'a ta wasoya ben a yɛrɛ
kan.
19 O kɔ, sahili masacɛ bɛna kɔsegi a yɛrɛ ta jamana ra, ka taga don a yɛrɛ ta
kɛrɛbonbaw kɔnɔ. Nka a baraka bɛɛ bɛna ban, a bɛna sa, k'a tɔgɔ tunu pewu.
20 Min bɛna sigi a nɔ ra, o masacɛ bɛna a ta fagama dɔ ci ka taga fɛnw cɛ jagboya ra
jamana ta yɔrɔ nɔɔrɔman[‡] kɔnɔ. Nka sani tere dama, o bɛna o masacɛ faga, nka a tɛna
faga jama ta dimi le kosɔn, a fana tɛna faga kɛrɛ le ra.› »

Sahili masacɛjugu ta kɛwalew

21 « ‹Ayiwa, mɔgɔ sɔnkolon dɔ le bɛna sigi sahili masacɛ nɔ ra, k'a sɔrɔ mɔgɔ si ma
masaya di a ma. Ka mɔgɔw to hɛra ra, a bɛna a yɛrɛ sigi masaya ra ni ceguya ye.
22 A juguw ta kɛrɛkɛjama minw ta fanga tun bɛ taga yɔrɔ bɛɛ i ko jiwoyoba, a bɛna
olugu bɛɛ datugu, ka o bɛɛ halaki. A bɛna Ala ta mɔgɔw ta kuntigi dɔ fana faga.
23 Minw bɛɛ bɛna jɛnɲɔgɔnya don ni a ye, a bɛna o bɛɛ nanbara; a ta fanga baraka
bɛna to ka bonya ka taga ɲa, k'a sɔrɔ a ta mɔgɔw man ca.
24 Ka mɔgɔw to hɛra ra, a bɛna taga don jamana yɔrɔɲumanw na, ka taga mɔgɔw
kɛrɛ, ka o ta borofɛnw ni o ta naforow cɛ, ka o di a ta mɔgɔw ma; k'a sɔrɔ hali a bɛmaw
ma sɔn ka o ko ɲɔgɔn kɛ. A bɛna a fɔ ko a bɛ dugu barakaman dɔw fana kɛrɛ. Nka a
bɛna wagati dama dɔrɔn le kɛ o kow ra.
25 A bɛna a jigi la a ta fanga kan, ka jija ka kɛrɛkɛjama caman lajɛn, ka taga worodugu
masacɛ kama. Worodugu masacɛ fana bɛna na o nɔ fɛ ni kɛrɛkɛjama caman ni barakaba
ye, nka worodugu masacɛ tɛna se a ra, sabu o bɛna jɛn dɔw siri ale kama.
26 A yɛrɛ ta mɔgɔ dɔw le bɛna a janfa. O bɛna a ta kɛrɛkɛjama gbɛn ka o bɛɛ yɛrɛgɛ,
a ta kɛrɛkɛden caman bɛna faga.

‡ **11:20 11.20** Jamana ta yɔrɔ nɔɔrɔman, o ye Zeruzalɛmu Alabatosoba ye.

27 O kɔ, o masacɛ fla bɛna sigi ka domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ. Nka juguya le bɛna kɛ o bɛɛ
jusukun na ɲɔgɔn kama; o ra, o bɛna kuma nka o si tɛna gbɛ ɲɔgɔn ye. O ta ɲɔgɔnye
tɛna foyi ɲa, sabu o ta miiriya ra o tun b'a fɛ ka min kɛ, o wagati ma se fɔlɔ.
28 Sahili masacɛ bɛna kɔsegi a yɛrɛ ta jamana ra ni naforo caman ye. A bɛna Ala ta
mɔgɔw kɔninya; a bɛna wuri olugu kama ka o kɛrɛ, ka sɔrɔ ka taga a ta jamana ra.
29 « ‹Ayiwa, wagati dɔ bɛna se tuun, sahili masacɛ bɛna wuri ka taga worodugu masacɛ
kɛrɛ. Nka o kɛrɛ tɛna kɛ i ko fɔlɔ ta.
30 Mɔgɔ dɔw bɛna na a kama kurunbaw kɔnɔ ka bɔ terebenyanfan na. A baraka bɛɛ
bɛna ban; a bɛna kɔsegi a ta jamana ra. A dimininba bɛna wuri Ala ta mɔgɔw kama
tuun ka olugu kɛrɛ. O kɔ, Ala ta mɔgɔ minw bɛna ban Ala ta jɛnɲɔgɔnya ra, a bɛna
olugu le kɛ a jɛnɲɔgɔnw ye.
31 A bɛna a ta kɛrɛkɛden dɔw ci Ala ta mɔgɔw kama. Olugu bɛna taga Ala ta yɔrɔ
saninman lanɔgɔ. Saraka min tun bɛ bɔ Ala ye lon o lon, o bɛna o dabla, ka fɛn
haramunin bla sarakajɛnifɛn* kan.
32 Masacɛ yɛrɛ bɛna Ala ta mɔgɔ dɔw nɛgɛ, k'a to o ye Ala ta jɛnɲɔgɔnya cɛn. Nka
minw bɛ Ala ta can kan, olugu tɛna sɔn a ta ma.
33 Olugu ra minw ye kolɔnbagaw ye, olugu bɛna mɔgɔ tɔw caman karan Ala ta sariya
ra. Nka o bɛna olugu dɔw faga, ka dɔw jɛni, ka dɔw borofɛnw bɛɛ bɔsi o boro, ka o bla
kaso ra.
34 O ta tɔɔrɔw wagati ra, mɔgɔ ɲanaman tɛna sɔrɔ ka o dɛmɛ. Dɔw bɛna a kɛ i n'a fɔ
o bɛ ni o ye, nka o bɛna o kɛ flankafuya le ra.
35 O kolɔnbaga minw tugura Ala kɔ, o bɛna olugu dɔw faga. Olugu ta saya le bɛna kɛ
sababu ye, ka Ala ta mɔgɔw saninya, ka o gbɛ, fɔ ka taga wagati laban se; sabu wagati
min latigɛra, o ma se ban.
36 « ‹Ni fɛn o fɛn kɔni ka o masacɛ diya a bɛna o le kɛ. A bɛna a yɛrɛ kɔrɔta, ko ale
ka bon ni batofɛnw bɛɛ ye. Kumajugu minw ɲɔgɔn ma deri ka mɛn fɔlɔ, a bɛna o le fɔ
Ala kɔrɔtaninba yɛrɛ ma. A bɛna tɔgɔ sɔrɔ fɔ ka taga Ala ta dimi wagati se; sabu Ala ka
min latigɛ a kama, a bɛna o kɛ a ra.
37 A bɛmaw tun ka batofɛn minw bato, ani musow bɛ batofɛn minw kanu kosɛbɛ, a
tɛna o si jate; a tɛna ala wɛrɛ jate, sabu a bɛna a fɔ ko ale yɛrɛ ka bon ka tɛmɛ o bɛɛ
kan.
38 A yɛrɛ ta ala min bɛ a ta masadugu kɔnɔ, a bɛna o le bato ni sanin ye, ani warigbɛ,
ani lulu suguya caman ye, ani fɛn dawulamanw; k'a sɔrɔ a bɛmaw si ma o ala bato ka
ye.
39 A bɛna duguw kɛrɛ o ala sababu ra, min ye siya wɛrɛ ta ala ye. Ni mɔgɔ minw ka
sɔn o batofɛn ma, a bɛna olugu bonya, ka o sigi kuntigiya ra mɔgɔ caman kunna. A
bɛna a ta jamana yɔrɔ dɔw di o mɔgɔw ma ka o kɛ o sara ye.› »

Sahili masacɛjugu labancogo

40 « ‹Ayiwa, ni sahili masacɛ ta wagati laban nana se, worodugu masacɛ bɛna wuri a
kama tuun. Nka sahili masacɛ bɛna girin ka na a kama ni barakaba ye, i ko sanfɔɲɔba,
ni a ta sowotorow ni a ta sotigiw ni a ta jirakurunw ye, ka na a kɛrɛ. A bɛna don jamana
caman na ka o fa ni a ta kɛrɛkɛjama ye, i n'a fɔ jiba min bɛ woyo ka yɔrɔ bɛɛ fa.
41 A bɛna don jamanaw bɛɛ ra ɲumanman na, ka o fana mina, ka mɔgɔ caman faga.
Nka Edɔmukaw, ani Mohabukaw bɛna bɔsi a boro, ani Amɔnkaw ta ɲamɔgɔw.
42 A bɛna a ta fanga sigi jamana wɛrɛw kan fana; hali Misiran jamana tɛna bɔsi.
43 A bɛna Misiran ta naforow cɛ, ani a saninw, ani a warigbɛw, ani a fɛn dawulamanw.
Libikaw, ani Etiyopikaw fana bɛna kɛ a ta fanga kɔrɔ.
44 Nka kibaroya dɔw bɛna bɔ terebɔyanfan ni sahiliyanfan fɛ, o kibaroyaw bɛna a ja
tigɛ. O ra a fariyaninba bɛna wuri kɛrɛ kama ka mɔgɔ camanba faga.
45 A bɛna a ta masa fanibon lɔ kɔgɔji ni kuru nɔɔrɔman saninman furancɛ ra. Nka a
ta wagati laban bɛna se; mɔgɔ si tɛna sɔrɔ k'a dɛmɛ.› »

12

Mɛlɛkɛ ka wagati labanw ko fɔ Daniyɛli ye

1 « ‹Ayiwa, o wagati ra, mɛlɛkɛw kuntigiba Mikayilu bɛna na. Ale le ye aw ta jamana
kɔrɔsibaga ye. O wagatiw bɛna kɛ wagatigbɛlɛnbaw le ye. Kabini siyaw bɛ dugukolo
kan o tɔɔrɔjugu ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ. O wagati ra, i ta jamana mɔgɔ minw tɔgɔ
sɛbɛra ɲanamanya kitabu kɔnɔ, olugu bɛna kisi.
2 Minw bɛ sunɔgɔra bɔgɔ ra, dugukolo jukɔrɔ, olugu caman bɛna kunu. Dɔw bɛna
kunu ka ɲanamanya banbari sɔrɔ, dɔw fana bɛna kunu ka kɛ maroya ni tɔɔrɔ banbari
ra.

3 Mɔgɔ minw kɛra mɔgɔ hakirimanw ye, olugu bɛna manamana i ko sankolo nɔɔrɔ;
minw ka mɔgɔ caman karan terenninya sira ra, olugu fana bɛna manamana i ko sankolo
lolow, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
4 « ‹Ayiwa, ele Daniyɛli, ele ye nin kumaw mara ka ɲa; kitabu datugu, k’a siri k’a bla,
fɔ ka taga wagati laban se. Mɔgɔ caman bɛna a karan k’a sɛgɛsɛgɛ, ka o ta lɔnniya caya.›
»
5 «Ka ne Daniyɛli to o tagamasiyɛnw flɛri ra, ne ka mɔgɔ fla wɛrɛ ye, kelen lɔnin bɛ
ba fan kelen na, tɔ kelen lɔnin bɛ a fan dɔ ra.
6 Min tun ka lɛnfani don ka lɔ baji kan, o ra kelen ka o lɛnfanitigi ɲininka ko: ‹Nin
kabakow laban bɛna kɛ wagati juman le?›
7 Lɛnfani donbaga min tun lɔnin bɛ baji kan, ne ka ale kumakan mɛn; a k’a kininboro
wuri, k’a numanboro fana wuri san fɛ, ka kari Ala banbari tɔgɔ ra, k’a fɔ ko: ‹Nin
kow bɛna kɛ ka se fɔ wagati kelen, ani wagati fla, ani wagati tarancɛ*. Ni Ala ta mɔgɔ
saninmanw baraka nana ban tuma min na pewu, nin kow bɛ sɔrɔ ka kɛ.›
8 «Ne ka nin kuma mɛn, nka ne m’a faamu. Ne k’a ɲininka ko: ‹Ne matigicɛ, ni kow
laban bɛna kɛ wagati juman le?›
9 A ka ne jaabi ko: ‹Daniyɛli, ele ye taga. Nin kumaw maranin ka kan ka to, ka kitabu
datugu k’a siri k’a bla, fɔ ka taga wagati laban se.
10 Tɔɔrɔw bɛna mɔgɔ caman saninya, ka o gbɛ. Nka mɔgɔjuguw bɛna to o ta juguya
ra; o tɛna foyi faamu. Mɔgɔ hakirimanw le bɛna nin kow faamu.
11 Saraka min tun bɛ bɔ lon o lon, o dablara wagati min na, k’a ta o wagati ra fɔ ka
taga se lon min cɛnrikɛbaga ka fɛn haramunin bla sarakabɔnan kan, o bɛna kɛ tere
waga kelen ni tere kɛmɛ fla ni tere bikɔnɔntɔn.
12 Mɔgɔ minw sera ka kɛ kankelentigiw ye fɔ ka taga tere waga kelen ni tere kɛmɛ
saba ni tere bisaba ni tere looru dafa, olugu ta ɲana.
13 « ‹Ayiwa, ele kɔni, ele ye jija fɔ ka taga se a laban ma. I bɛna sa, ka laganfiya. O kɔ,
i bɛna wuri ka i ta baraji sɔrɔ dunuɲa laban na.› »

* **12:7 12.7** Aw ye 7.25 flɛ.

OZE
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Oze, ani cira Amɔsi, ani cira Ezayi, ani cira Mise, olugu bɛɛ tun ye wagati kelen mɔgɔw ye.

Cira Oze ka ciraya kɛ k'a yira Ala ta mɔgɔw ra ko Ala ye kankelentigi ye a ta mɔgɔw ta fan fɛ, ko nka a ta mɔgɔw ma kɛ kankelentigiw ye; o bɔra Ala kɔ ka taga ala wɛrɛw, ani batofɛn wɛrɛw bato. O kosɔn Ala k'a fɔ cira ye ko a ka kan ka jatɔmuso dɔ furu, k'a yira a ta mɔgɔw ra ko o bɛ Ala kan bla, i n'a fɔ jatɔmuso min tɛ se ka sigi cɛ kelen fɛ.

Izirayɛli jamana ɲamɔgɔw banna Ala ra, ka taga o yɛrɛ karifa siya wɛrɛw ma, ani batofɛn wɛrɛw ma. O kosɔn Ala bɛna a ta mɔgɔw wele o kiti ra. Oze ka den minw sɔrɔ ni a muso jatɔyakɛbaga ye, o denw tɔgɔw kɛra tagamasiyɛnw ye, k'a yira ko Ala banna Izirayɛlimɔgɔw ra o ta kojuguw kosɔn.

Nka cɛ bɛ yafa a furumuso ma cogo min na, Ala fana bɛna yafa a ta mɔgɔw ma o cogo ra. Ala ko o ma ko:

«Ne bɛna o kɛnɛya ka bɔ o ta lanabariya ra.
Ne bɛna o kanu ni ne jusukun bɛɛ ye;
sabu ne ta dimi mabɔra o ra» (14.5).

O ra, an b'a ye ko nin kitabu kumaw bɛ Ala ni a ta mɔgɔ ta kanuya ko le yira. A bɛ damina ni Ala ta kanuya ko le ye (11.1-4). Ala bɛ to o kanuya kan wagati bɛɛ; a b'a fɛ a ta mɔgɔw ye o kanuya jate, ka sɔn a ma (5.15–6.6; 14.2-9). Cira b'a fɛ a lamɛnbagaw y'a faamu fana ko dan tɛ Ala ta kanuya ra.

Kitabu kɔnɔkow

Oze ta furu ko *(1–3)*
Ala bɛ Izirayɛlimɔgɔw jaraki *(4–13)*
Ala bɛna yafa a ta mɔgɔw ma *(14)*

Oze ta furu ko

1 Matigi Ala ka nin kuma lase Bɛri dencɛ Oze ma. O kɛra Zuda mara masacɛ Oziyasi, ani Yotamu, ani Ahazi, ani Ezekiyasi ta wagatiw le ra, ani Izirayɛli masacɛ Yerobohamu, Yohasi dencɛ ta wagati ra.

2 Matigi Ala ka kuma min fɔ Oze ye, ko a y'a lase mɔgɔw ma, o kuma damina ye nin ye. Matigi Ala k'a fɔ Oze ye ko:
«Taga jatɔmuso dɔ furu,
ka jatɔmusodenw sɔrɔ ni a ye;
sabu jamana k'a yɛrɛ bla jatɔyajugu le ra;
o ka o kɔ don Matigi Ala ra.»

3 Oze tagara Dibilayimu denmuso Gomɛri ta. A nana kɔnɔ ta ka dencɛ woro a ye.

4 Matigi Ala k'a fɔ Oze ye ko:
«Den tɔgɔ la ko Zizirɛli*,
sabu fagari min kɛra Zizirɛli, a tɔ ye dɔɔnin, ne bɛna o hakɛ bɔ Yehu ta durujaw ra;
ne bɛna Izirayɛli mara ta masaya ban.
5 O lon na, ne bɛna Izirayɛlimɔgɔw ta kalan kari
Zizirɛli dingakɔnɔyɔrɔ ra.»

6 Gomɛri nana kɔnɔ ta tuun, ka denmuso woro. Ala k'a fɔ Oze ye ko:
«A tɔgɔ la ko Lo Ruhama†;
sabu ne tɛna to ka hina Izirayɛlimɔgɔw ra tuun,
ka to ka yafa o ma wagati bɛɛ.

7 «Nka min ye Zuda ta mɔgɔw ye, ne bɛna hina olugu ra, ka o kisi ni Matigi Ala, o ta Ala ta baraka ye. Ne tɛna o kisi kalan baraka ra, walama kɛrɛkɛmuru baraka ra, walama kɛrɛ baraka ra, walama sow, walama sotigiw baraka ra.»

8 Gomɛri nana Lo Ruhama dabɔ sin na minkɛ, a ka kɔnɔ wɛrɛ ta tuun ka dencɛ woro.

9 Ala ko Oze ma ko:
«A tɔgɔ la ko Lo Ami‡;

---

* **1:4 1.4** Zizirɛli tun ye dugu dɔ tɔgɔ ye, ani kɛnɛgbɛba dɔ tɔgɔ. Kɛrɛ caman tun kɛra o yɔrɔ ra. Masacɛ Akabu ni a ta somɔgɔw bɛɛ fagara o yɔrɔ ra (Masacɛw flanan 9–10). † **1:6 1.6** Lo Ruhama kɔrɔ ye ko: hina tɛ yi tuun. ‡ **1:9 1.9** Lo Ami kɔrɔ ye ko: ne ta mɔgɔw tɛ.

sabu aw tɛ ne ta mɔgɔw ye tuun,
ne fana tɛ aw ta Ala ye tuun.»

2

Ala bɛna koɲuman minw kɛ a ta mɔgɔw ye

1 «Nka lon dɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛna caya
ka kɛ i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
mɔgɔ tɛ se ka min jate,
walama k’a da lɔn.
Yɔrɔ min na a tun fɔra o ma ko:
‹Aw tɛ ne ta mɔgɔ ye!›
O yɔrɔ kelen le ra o bɛna a fɔ o ma ko:
‹Ala ɲanaman ta mɔgɔw!›
2 Zuda mara mɔgɔw, ani Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ bɛna lajɛn tuun.
O bɛna kuntigi kelen sigi o yɛrɛ kunna;
olugu le bɛna jamana mara,
sabu Zizirɛli ta lon bɛna kɛ lonba le ye.
3 Aw y’a fɔ aw balemacɛw ma ko: ‹Ne ta mɔgɔw!›
Aw y’a fɔ aw balemamusow ma ko: ‹Hinasɔrɔbagaw!› »

Izirayɛli ka Ala kan bla

4 «Aw ye aw bamuso jaraki!
Aw y’a jaraki dɛ!
Sabu a tɛ ne muso ye tuun,
ne fana tɛ a cɛ ye tuun.
A ye a ta jatɔya tagamasiyɛnw bɔ a ɲada ra,
k’a ta jɛnɛya tagamasiyɛnw bɔ a sinw kan.
5 Ni o tɛ, ne bɛna a ta faniw bɔ a ra k’a fari lakolon to,
k’a kɛ i ko a worora cogo min na.
Ne bɛna a kɛ i ko kongokolon,
k’a kɛ i ko jamana jintan,
k’a to minlɔgɔ y’a faga.
6 A ta denw kɔni, ne tɛna hina olugu ra tuun,
sabu jatɔmusodenw lo.
7 O bamuso k’a yɛrɛ bla jatɔya ra;
o bamuso min ka o kɔnɔ ta, ale ka maroyako le kɛ,
sabu a ko: ‹Ne bɛna gban ne ta ɲamɔgɔcɛw le kɔ;
minw bɛ ne ta domuni ni ne ta minji dira ne ma,
minw bɛ ne ta sagasifaniw, ani ne ta lɛnfaniw dira ne ma,
minw bɛ ne ta turu ni ne ta rɛzɛnji dira ne ma.›

8 «Ayiwa, a flɛ, ne bɛna ŋaniw bla a ɲa,
k’a ta sira datugu;
ne bɛna kogo lɔ k’a lamini,
a tɛna tɛmɛsira sɔrɔ tuun.
9 A bɛna gban a ɲamɔgɔcɛw kɔ,
nka a tɛna se ka kun o ra.
A bɛna o yɔrɔɲini,
nka a tɛna o ye.
Ni o kɛra, a bɛna a fɔ ko:
‹Ne bɛna sekɔ ka taga ne cɛkɔrɔ fɛ;
sabu ale ta wagati tun ka di ne ra,
ka tɛmɛ sisan ta wagati kan.›
10 A tun m’a lɔn
ko ne le tun bɛ domuni ni rɛzɛnji ni turu dira a ma;
ko o tun bɛ wari ni sanin min kɛra ka Baali* ta jo sɔn,
ko ne le tun bɛ o wari ni o sanin caman bɛɛ dira a ma.

11 «Ayiwa, ne bɛna na ne ta simanw mina a ra simankanwagati ra,
ka ne ta rɛzɛnji mina a ra rɛzɛntigɛwagati ra.
A tun bɛ ne ta sagasifaniw ani ne ta lɛnfani minw donna,
ne bɛna o fana bɔ a ra.

12 Sisan ne bɛna a fari lakolonba le bɔ kɛnɛ kan a ɲamɔgɔcɛw bɛɛ ɲa na.
Mɔgɔ si tɛna se k'a bɔsi ka bɔ ne boro.
13 Ne bɛna a ta ɲanagbɛw bɛɛ lalɔ:
a ta Alabato ɲanagbɛw,
ani a ta karokura ɲanagbɛw,
ani a ta Nɛnɛkirilon ɲanagbɛw, ani
ɲanagbɛ tɔw bɛɛ.
14 Ne bɛna a ta rɛzɛnsunw, ani a ta torosunw cɛn,
a tun b'a fɔra ko a ɲamɔgɔcɛw ka minw di a ma a ta sara ye.
Ne bɛna o forow kɛ ŋanituw le ye,
k'a to kongosogow ye na a yiridenw domu.
15 A ka wagati min bɛɛ kɛ Baali ta josɔn na
ka wusunan sarakaw* bɔ Baali ta jo ye,
ani wagati min a tun b'a yɛrɛ pari
ni a ta nunnanɛgɛw ni a ta kannakɔnɔnw ye,
ka gban a ta ɲamɔgɔcɛw kɔ, ka ɲina ne kɔ,
ne bɛna o bɛɛ hakɛ bɔ a ra.
Matigi Ala ko ten.»

Ala ni a ta mɔgɔw bɛna bɛn kelen ma

16 «Ayiwa, a flɛ, ne yɛrɛ bɛna a nɛgɛ tuun ka taga ni a ye kongokolon kɔnɔ,
ka taga kuma a fɛ ni kanuya ye.
17 Ne bɛna a ta rɛzɛnforow sekɔ a ma o yɔrɔ le ra,
ka Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ* kɛ a jigisɔrɔyɔrɔ ye.
A bɛna dɔnkiriw la o yɔrɔ ra i n'a fɔ a sunguruman,
i n'a fɔ lon min na a bɔra Misiran jamana ra.

18 «Ayiwa, o lon na kɔni,
Matigi Ala ko ten,
i bɛna ne wele le ko: ‹Ne furucɛ!›
I tɛna ne wele tuun ko: ‹Ne matigicɛ Baali!›
19 Ne bɛna Baali ta jow tɔgɔw bɔ a da ra;
mɔgɔ si hakiri tɛna to o tɔgɔw ra tuun.

20 «O lon na, ne bɛna jɛnɲɔgɔnya* dɔ don
o ni kongosogow cɛ,
o ni kɔnɔw cɛ,
o ni dugukolo fɛnɲanaman tɔw bɛɛ cɛ.
Ne bɛna bonnikɛkalanw, ani kɛrɛkɛmuruw, ani kɛrɛkow ban jamana kɔnɔ,
k'a to bɛɛ ye la ka sunɔgɔ hɛra ni laganfiya ra.

21 «Ne bɛna i mamina ka i kɛ ne ta muso ye wagati bɛɛ;
ne bɛna i mamina ka i kɛ ne ta muso ye,
ka kaɲa ni terenninya ni can ye
ani ɲumanya ni hina.
22 Ne bɛna i mamina ka i kɛ ne ta muso ye ni kankelentigiya ye;
ni o kɛra, i bɛna Matigi Ala lɔn.

23 «O lonw na kɔni, ne bɛna aw jaabi,
Matigi Ala ko ten.
24 Ne bɛna sankolo jaabi,
sankolo bɛna dugukolo jaabi,
dugukolo bɛna siman ni rɛzɛnjikura ni turu jaabi,
olugu bɛna Zizirɛli mara mɔgɔw jaabi.
25 Ne bɛna o dan, ka o caya jamana kɔnɔ i ko siman, ka o kɛ ne ta ye.
Ne bɛna hina Lo Ruhama ra;
ne bɛna a fɔ Lo Ami ma, ko: ‹Ne ta mɔgɔw!›
O fana bɛna a fɔ ne ma ko: ‹An ta Ala!› »

---

* **2:17 2.17** Akɔri dingakɔnɔyɔrɔ tun bɛ Zeriko dugu kɛrɛ fɛ; a yɔrɔ tun kɛra tɔɔrɔyɔrɔ le ye (Yosuwe 7.24-26; 15.7).

3

Oze k'a muso kanu tuun

1 Matigi Ala k'a fɔ ne ye tuun kɔ: «Taga i muso kɔ, i y'a kanu tuun, hali ni cɛ wɛrɛ b'a kanuna, hali ni a bɛ jɛnɛya ra ni cɛ wɛrɛ ye. A kanu i ko Matigi Ala bɛ Izirayɛlimɔgɔw kanu cogo min na, hali k'a sɔrɔ olugu tugura batofɛn wɛrɛw kɔ; o batofɛnw ta rɛzɛnburuw* le ka di o ye kosɛbɛ.»
2 O ra, ne ka warigbɛ tan ni looru, ani simankisɛ kilo kɛmɛ naani ni kilo bilooru sara, ka o muso ta kokura.
3 Ne ko a ma kɔ: «To ne fɛ ka mɛɛn, i kana i yɛrɛ bla jatɔya ra, i kana sɔn cɛ wɛrɛ ra; ne fana bɛna to ni i ye o cogo kelen le ra.»
4 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw bɛna wagatijan kɛ, masacɛ tɛna kɛ o fɛ, kuntigi tɛna kɛ o fɛ, o tɛna saraka bɔ, kabakurujan tɛna kɛ o fɛ, o bɛ min sɔn, saninderege† tɛna kɛ o fɛ, batofɛn tɛna kɛ o fɛ.
5 Nka o kɔ fɛ, Izirayɛlimɔgɔw bɛna sekɔ ka na; o bɛna Matigi Ala ta jɛŋɔgɔnya ɲini, o ta Ala, ka o ta masacɛ Dawuda ta duruja fana yɔrɔɲini. Wagati nataw ra, Alaɲasiran bɛna don o ra; o yɛrɛyɛrɛtɔ bɛna na Matigi Ala fɛ, janko ka na nɛɛma sɔrɔ a fɛ.

4

Ala k'a ta mɔgɔw jaraki

1 «E, Izirayɛlimɔgɔw, aw ye Matigi Ala ta kuma lamɛn,
sabu kiti dɔ bɛ Matigi Ala ni a ta jamana mɔgɔw cɛ,
sabu kankelentigiya banna, ɲumanya banna,
Ala lɔnniya banna jamana kɔnɔ.
2 Danga kumaw, ani nanbara, ani mɔgɔfaga,
ani sonyari, ani jɛnɛya, o le bɛ yɔrɔ bɛɛ ra;
adamadenw jori bɛ yɔrɔ bɛɛ.
3 O kosɔn sukasi bɛna kɛ jamana kɔnɔ;
jamana mɔgɔw bɛɛ baraka bɛna ban,
ani fɛnŋanaman minw bɛ kongo kɔnɔ, ani kɔnɔw bɛɛ;
hali kɔgɔjirajɛgɛw, o bɛɛ bɛna faga ka ban.

4 «Nka mɔgɔ si kana sɔsɔri kɛ ni a mɔgɔɲɔgɔn ye,
mɔgɔ si kana si jaraki;
ne bɛ kiti ra ni aw sarakalasebagaw le ye.
5 Aw bɛna talon ka ben teregban fɛ,
aw ni ciraw bɛɛ bɛna talon ka ben su fɛ;
ne bɛna aw bamuso* halaki.
6 Ne ta mɔgɔw bɛ halakira o ta kolɔnbariya kosɔn;
i n'a fɔ aw banna lɔnniya ra,
o ra ne bɛna aw bɔ ne ta sarakalasebagaya ra.
I n'a fɔ aw ɲinana aw ta Ala ta sariya kɔ,
o ra ne fana bɛna ɲina aw ta denw kɔ.

7 «O bɛ cayara ka taga cogo min na,
o ta jurumun fana bɛ cayara ka taga ten le.
Ne bɛna o ta yɛrɛbonya yɛlɛma
k'a kɛ maroya ye.
8 Ne ta mɔgɔw bɛ jurumun minw kɛ,
sarakalasebagaw bɛ baro o sarakaw le ra.
Ni ne ta mɔgɔw bɛ kojugu kɛ,
o le ka di o ye kosɛbɛ.
9 Min bɛna kɛ mɔgɔ tɔw ra,
o kelen le bɛna kɛ sarakalasebagaw ra.
Ne bɛna o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra;
ne bɛna o sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.
10 O bɛna domuni kɛ, nka o tɛna fa.
O bɛ jatɔya kɛ, nka o tɛna den sɔrɔ;

---

* **3:1 3.1** O tun bɛ o rɛzɛnburuw kɛ ka batofɛn dɔw sɔn (Ezayi 16.7; Yeremi 7.18; 44.19). † **3:4 3.4** Saninderege tun ye sarakalasebaga ta fani dɔ ye, a tun bɛ se ka lagbɛri kɛ ni min ye. * **4:5 4.5** Aw bamuso, o kɔrɔ ye Izirayɛli ta jamana.

sabu o bɔra Matigi Ala kɔ
11 ka o yɛrɛ bla jatɔya ra,
ka duvɛnkɔrɔ ni duvɛnkura min.
O le ka faamuri bɔ ne ta mɔgɔw hakiri ra.

12 «Ne ta mɔgɔw bɛ o ta yirimɔgɔninw le ɲininka;
o ta lagbɛrikɛbere le bɛ kuma o fɛ.
Jatɔya jusu min bɛ o ra, o le ka o lafiri;
o bɛ to jatɔya ra, ka o yɛrɛ mabɔ o ta Ala ra.
13 O bɛ sarakaw bɔ kuruw kunna;
o bɛ wusunan sarakaw* bɔ kongoriw kan,
ani yirisunbaw, ani pepiliyesunw, ani terebɛntisunw jukɔrɔ,
ko sabu o yiriw suma ka di.
O le kosɔn aw denmusow bɛ jatɔya kɛ,
aw dencɛw ta musow bɛ jɛnɛya kɛ.
14 Ne tɛna aw denmusow ta jatɔya hakɛ bɔ o ra,
walama ka aw dencɛw ta musow ta jɛnɛya hakɛ bɔ o ra,
sabu o ta cɛw yɛrɛ bɛ jɛnna ni jatɔmusow ye,
ka jɛn ka sarakaw bɔ ni jatɔyakɛbagaw ye o ta sɔnnikɛyɔrɔw ra.
Hakiri tɛ jamana min ta mɔgɔw fɛ, o mɔgɔw bɛ halaki le.

15 «E, Izirayɛli, hali ni ele ka i yɛrɛ bla jatɔya ra,
Zuda fana kana na jaraki ben a yɛrɛ kan;
aw kana taga Giligali†,
aw kana taga Bɛti Avɛni‡,
ka taga kari k'a fɔ ko:
‹Ne bɛna kari Matigi Ala ɲanaman tɔgɔ ra!›

16 «Misimuso bɛ muruti cogo min na,
Izirayɛli fana bɛ muruti o cogo le ra.
Yala o cogo ra Matigi Ala bɛ se ka domuni di o ma
i ko sagaden min ɲasumanin bɛ yɔrɔ laganfiyanin na wa?
17 Efirayimu§ jɛnna ni josɔnbagaw le ye;
aw y'a to yi!
18 Ni duvɛn ka o bla dɔrɔn, o bɛ o yɛrɛ bla jatɔya ra;
maroyakow le ka di o ta kuntigiw ye kosɛbɛ.
19 Fɔŋɔ bɛna o ta ka taga ni o ye;
ni o kɛra, o ka saraka minw bɔ, o maroya bɛna o mina.»

5

Izirayɛli ni Zuda ta kiti

1 «Aw sarakalasebagaw, aw ye nin lamɛn!
Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye aw janto nin kuma ra!
Masacɛ ta somɔgɔw, aw ye aw toro malɔ!
Nin kiti dabɔra aw le kama,
sabu aw kɛra jan le ye mɔgɔw ɲa Misipa*,
aw kɛra jɔ sirinin le ye mɔgɔw ɲa Tabɔri kuru† kan.
2 Aw ka dingaba le sɔgi mɔgɔw ɲa Sitimu,
nka ne bɛna aw ta kojuguw bɛɛ hakɛ bɔ aw ra.

3 «Ne kɔni ka Efirayimu lɔn,
Izirayɛli ma dogo ne ma.
Sisan, Efirayimu, ele ka jatɔya kɛ,
Izirayɛli k'a yɛrɛ lanɔgɔ.
4 O ta kɛwalew bɛ o bari

† **4:15 4.15** Giligali tun ye sɔnnikɛyɔrɔ dɔ ye, Zeriko dugu kɛrɛ fɛ, min kɛra sababu ye ka Izirayɛlimɔgɔw kunnacɛn ka o bla josɔn na (Oze 9.15; 12.12; Samawilu fɔlɔ 11.13-15). ‡ **4:15 4.15** Bɛti Avɛni kɔrɔ ye ko: kojuguso; o tɔgɔ lara Betɛli ra, sabu Yerobohamu tun ka saninmisiden dɔ lalaga ka o bla Betɛli ka o kɛ batofɛn dɔ ye. § **4:17 4.17** Efirayimu tun ye Izirayɛli mara bɛɛ ra belebeleba ye, o kosɔn tuma dɔw ra a bɛ bla Izirayɛli mara bɛɛ nɔ ra. * **5:1 5.1** Misipa tun ye jɔ musoman Asera ta sɔnnikɛyɔrɔ dɔ ye Oze ta wagati ra. † **5:1 5.1** Tabɔri kuru tun ye Kanaanakaw ta sɔnnikɛyɔrɔ dɔ ye.

k’a to o tɛ se ka sekɔ ka na ne Ala fɛ tuun;
sabu jatɔya jusu le bɛ o ra,
o fana tɛ Matigi Ala lɔn.
5 Izirayɛli ta yɛrɛbonya le k’a jaraki.
Izirayɛli ni Efirayimu ta kojuguw bɛna o laben.
Zuda fana bɛna ben ni o ye.

6 «O bɛna taga ni o ta bɛgan sarakaw ye,
ko o bɛ taga Matigi Ala bato;
nka o tɛna Matigi Ala ye,
sabu Matigi Ala bɔra o cɛ ra.
7 O ka Matigi Ala janfa,
sabu o ka sokɔfɛdenw woro.
Sisan, karokura bɔlon na,
o ni o borofɛnw bɛɛ bɛna halaki.»

Efirayimu ni Zuda ta kɛrɛ

8 «Aw ye buru fiyɛ Gibeha!
Aw ye siranɛgɛburu fiyɛ Rama!
Aw ye kule ka Bɛti Avɛnikaw lasɔmi!
Boniyaminukaw, aw ye aw kɔfɛyɔrɔ kɔrɔsi dɛ!
9 Efirayimu bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye
Ala ta kiti lon na.
Ne bɛ o kuma min lase Izirayɛli ta gbaw ma,
sigiya si tɛ o kuma ra.
10 Zuda kuntigiw bɛ i ko mɔgɔ minw bɛ yɔrɔw danw yɛlɛma ka dɔ fara o ta yɔrɔ kan.
O kosɔn ne bɛna ne ta jusugban bɔn o kan i ko jiba.

11 «O ka Efirayimu minako juguya, ka kiti ben a kan;
sabu a k’a latigɛ ko a bɛ tugu fɛngbansanw le nɔ fɛ.
12 O le kosɔn ne kɔni bɛna Efirayimu cɛn
i ko cɛnrifɛn bɛ fɛn cɛn cogo min na.
Ne bɛna Zuda fana cɛn,
i ko fɛn bɛ tori ka cɛn cogo min na.
13 Efirayimu k’a ta bana ye tuma min na,
Zuda k’a ta joriw ye tuma min na,
Efirayimu tagara Asirikaw fɛ;
a ka cira bla ka taga o ta masacɛba fɛ.
Nka ale tɛna se ka aw kɛnɛya,
a tɛna se ka aw ta joriw flakɛ.

14 «Ne le bɛna wuri Efirayimu kama i ko jara,
ka wuri Zuda ta somɔgɔw kama i ko jarakanbelen.
Ne, ne bɛna o sogo tigɛtigɛ, ka taga;
ne bɛna o mina ka taga ni o ye, mɔgɔ si tɛna se ka o bɔsi ne boro.
15 O kɔ, ne bɛ sekɔ ka taga ne bɔyɔrɔ ra,
fɔ o yɛrɛ ye na a lɔn ko olugu jarakira.
O tuma le ra, o bɛna jija ka ne ta nɛɛma ɲini;
o deguninba bɛna jija ka ne ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.»

6

Ala ta mɔgɔw ta nimisarikumaw

1 «Ayiwa, aw ye na,
an ye sekɔ Matigi Ala fɛ.
Ale le benna an kan i ko wara,
nka a bɛna an bɔsi.
A ka tɔɔrɔ ben an kan,
nka a bɛna an ta tɔɔrɔw ban.
2 Sani tere fla cɛ, a bɛna a to an ye ɲanamanya tuun;
a tere sabanan, a bɛna an lawuri,
janko an ye ɲanamanya a ɲa kɔrɔ.
3 An y’a lɔn ko Matigi Ala le ye Ala ye;

an ye jija k’a lɔn.
I n’a fɔ sigiya t’a ra, ko dugugbɛda bɛna se,
sigiya t’a ra, fana ko a bɛna na an dɛmɛ.
A bɛna na an fɛ i ko sanji,
i ko sanji laban min bɛ sumaya don dugukolo ra.»

Ala k’a ta mɔgɔw jaraki

4 «E, Efirayimu, ne bɛna mun le kɛ ele ra sa?
E, Zuda, ne bɛna mun le kɛ ele ra?
Aw ta kanuya bɛ tɛmɛ i ko sɔgɔmada bugun,
a bɛ tɛmɛ i ko gɔmiji min bɛ ja yɔrɔnin kelen na.
5 O le kosɔn, ne ka ne ta ciraw ci aw kama;
ne ka aw halaki ni ne darakumaw le ye.
Ne ta kiti bɛna ben aw kan i ko tere yeelen.
6 Sabu ne bɛ kanuya le fɛ,
ne tɛ saraka fɛ;
ne bɛ Ala lɔnniya le fɛ
ka tɛmɛ saraka jɛnitaw* kan*.

7 «Aw ka ne ta jɛnɲɔgɔnya* cɛn, i ko Adama k’a cɛn cogo min na;
aw ka ne janfa o yɔrɔ le ra.

8 «Galadi† ye kojugukɛbagaw ta dugu le ye;
mɔgɔ faganinw joriw nɔw bɛ yi.
9 Benkannikɛbaga bɛ dogo ka mɔgɔw kɔnɔ cogo min na,
sarakalasebagaw b’a kɛ ten le.
O bɛ dogo ka mɔgɔw faga Sikɛmu dugu sira ra;
o bɛ o kojugubaw le kɛra.
10 Ne ka kojugubaw ye Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra;
Efirayimu bɛ jatɔya kɛra,
Izirayɛli b’a yɛrɛ lanɔgɔra.

11 «E, Zuda, simantigɛ‡ dɔ labɛnna ele fana kama!»

7

Ala k’a ta mɔgɔw jaraki tuun

1 «Tuma min ne tun b’a fɛ ka ne ta mɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma,
tuma min ne tun b’a fɛ ka Izirayɛli kisi,
Efirayimu ta jurumunw, ani Samari* ta kɛwalejuguw bɔra kɛnɛ kan;
sabu o ka janfakow kɛ.
Sonw bɛ don fɔ bonw kɔnɔ,
benkannikɛbagaw bɛ ben mɔgɔw kan kɛnɛ ma.

2 «O tun t’a miirira o jusu ra
ko ne hakiri bɛ o ta kojuguw bɛɛ ra.
Sisan kɔni o ta kɛwalejuguw ka o lamini fan bɛɛ ra;
ne ɲa bɛ o ta kɛwalew bɛɛ ra.

3 «O bɛ kojuguw kɛ ka masacɛ ninsɔndiya,
ka nanbarakow kɛ ka kuntigiw ninsɔndiya.
4 O bɛɛ ye jɛnɛyakɛbagaw le ye!
O bɛ i ko burujɛnigba gbanninmanba;
ni burujɛnibaga ka mugu nɔɔni ka ban, hali a tɛ tasuma kundon tuun,
fɔ ka taga burumugu bɛɛ funu.
5 An ta masacɛ ta ɲanagbɛ† lon na,
kuntigiw bɛ fa duvɛn na fɔ ka bana bla o yɛrɛ ra;

---

* **6:6 6.6** Yesu Kirisita ka nin kuma fɔ (Matiyu 9.13; 12.7). † **6:8 6.8** Galadi tun ye Zuridɛn ba kɔfɛyɔrɔ dugu dɔ ye. Masacɛ Pekaya fagara o yɔrɔ ra (Masacɛw flanan 15.25). ‡ **6:11 6.11** Simantigɛ, o kɔrɔ ye ko Ala bɛna o ta kojuguw sara di o ma. * **7:1 7.1** O wagati ra Samari le tun ye Izirayɛli mara ta duguba ye. † **7:5 7.5** Ni masacɛ tun bɛ sigi masaya ra, o tun bɛ ɲanagbɛba dɔ kɛ a ye; mɔgɔ dɔw tun bɛ se ka janfa siri, janko ka masacɛ faga o ɲanagbɛ wagati ra (Masacɛw flanan 15.8-31).

masacɛ fana bʼa boro lɔ o mɔgɔlɔgɔbɔbagaw ye.

6 «O bɛ gbara masacɛ ra,
kʼa sɔrɔ o jusu gbannin lo i ko burujɛnigba;
o kɔrɔtɔninba lo ka o ta janfa siri.
Su bɛɛ, o ta dimi tun malara,
nka sɔgɔma o ta dimi bɛ wuri i ko tasumamana.
7 O bɛɛ jusu gbannin lo i ko burujɛnigba;
o bɛ o ta kuntigiw halaki.
O ta masacɛw bɛɛ bɛ benben,
nka o si tɛ ne tɔgɔ wele.

8 «Efirayimu kʼa yɛrɛ ɲagami siya tɔw ra;
Efirayimu kɛra i ko ŋɔmi min ma yɛlɛma.
9 Siya wɛrɛ mɔgɔw kʼa baraka ban,
nka ale yɛrɛ ma o lɔn.
A bɛ kɔrɔra fɔ kʼa kunsigi gbɛ,
nka ale yɛrɛ ma o lɔn.

10 «Izirayɛli ta yɛrɛbonya le kʼa jaraki.
Nka o bɛɛ nʼa ta, o tɛ sekɔ ka na Matigi Ala fɛ, o ta Ala;
o tɛ Matigi Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini.
11 Efirayimu kɛra i ko tugani naloman,
hakiri tɛ min fɛ.
O bɛ Misirankaw le wele ko o ye na o dɛmɛ,
o bɛ taga Asirikaw le fɛ ko olugu ye o dɛmɛ.

12 «Nka ka o tagatɔ to,
ne bɛ ne ta jɔ firi o kan ka o mina,
ka o sama ka o ben,
i ko kɔnɔw bɛ ben cogo min na.
Ni ne nana a mɛn tuma o tuma ko o bɛ lajɛnna,
ne bɛna o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra.
13 Bɔnɔ le bɛna o sɔrɔ,
sabu o borira ka o yɛrɛ mabɔ ne ra.
Kojuguba le bɛna ben o kan,
sabu o murutira ne ma.
Ne kɔni tun bʼa fɛ ka o bɔsi,
nka olugu bɛ faninyaw le fɔra ne ta ko ra.
14 O bɛ to ka maŋumankokanw fɔ o ta layɔrɔw ra,
nka o tɛ kule ni o jusukun bɛɛ ye ka ne wele.
O bɛ o yɛrɛ fari tigɛtigɛ‡ janko ka siman ni rɛzɛn sɔrɔ,
nka o bɛ o kɔ don ne ra.

15 «Ne le tun bɛ o karan, ka baraka don o ra;
nka olugu ka kojugu le miiri ne kama.
16 Hali ni o sekɔra ka bɔ o ta sirajugu kan,
o tɛ teren ka na ne Ala fɛ.
O bɛ i ko kalan min terennin tɛ.
O juguw bɛna o ta kuntigiw faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
o ta kumajuguw kosɔn.
Mɔgɔw bɛna yɛrɛko o ma Misiran jamana ra.»

8

Ala ta mɔgɔw ka Ala kan bla

1 «Buru la i da ra, kʼa fiyɛ!
Kojugu bɛ nana Matigi Ala ta so kama i ko bɔn!
Sabu o ka ne ta jɛnŋɔgɔnya* cɛn;
o ma sɔn ne ta sariyaw ma.

‡ **7:14 7.14** O tun bɛ o fari tigɛtigɛ ka o ta batofɛnw le daari, janko o batofɛnw ye o ta sɛnɛfɛnw ɲa (Masacɛw fɔlɔ 18.28).

2 O kulera ka ne wele ko:
‹An ta Ala, anw Izirayɛlimɔgɔw, anw ka i lɔn!›

3 «Izirayɛli banna koŋuman ma;
o kosɔn o juguw bɛna o nɔgbɛn.
4 O yɛrɛ ka masacɛw sigi o yɛrɛ kunna,
k’a sɔrɔ ne le ma o ci.
O ka kuntigiw sigi o yɛrɛ kunna,
k’a sɔrɔ ne ma bɔ a kala ma.
O ka o ta warigbɛw ni o ta saninw gbasi ka o kɛ batofɛnw ye,
ka o kɛ sababu ye ka o yɛrɛ halaki.

5 «E, Samari, mɔgɔ si tɛ aw ta saninmisiden* fɛ;
ne dimina aw kɔrɔ kosɛbɛ.
Aw bɛna se ka bɔ aw ta saninyabariya ra tuma juman le?

6 «Aw ta saninmisiden tɛ Ala ye!
A bɔra Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ le ra;
baarakɛbaga dɔ le k’a lalaga.
O kosɔn o bɛna Samari ta saninmisiden cici fɔ k’a mugumugu.

7 «O ka fɔŋɔ le dan siman nɔ ra;
o fana bɛna sanfɔŋɔ le tigɛ siman nɔ ra.
O ta simanw si tɛna falen;
ni min ka falen, kisɛ tɛna kɛ o ra.
Ni kisɛ fana kɛra min na,
mɔgɔ wɛrɛw le bɛna o bɛɛ domu o fɛ.

8 «Siya wɛrɛw ka Izirayɛli kunu.
Sisan o bɛ siya tɔw cɛ ra i ko mina ɲacintan;
9 sabu o tagara Asiri.
Efirayimu bɛ i ko kongofali min bɛ a kelen na;
10 Efirayimu k’a ɲamɔgɔcɛw san ni bonyafɛnw le ye.
Nka hali ni o ka bonyaw di siya wɛrɛw ma, ne bɛna o lajɛn;
kuntigiw ta masacɛba bɛna o minako juguya, fɔ ka o halaki.

11 «Efirayimu ka sarakabɔnan caman lɔ
ko a bɛ jurumunyafa sarakaw* bɔ;
nka o sarakabɔnanw yɛlɛmana
ka kɛ jurumunkɛyɔrɔw le ye.
12 Hali ni ne ka ne ta sariya ta kumaw sɛbɛ caman k’a di o ma,
a bɛna kɛ o fɛ i ko o toro ma kuma min mɛn ka ye fiyewu.
13 O bɛ sarakaw faga ne ye, ka o sogo domu;
nka o sarakaw man di ne Matigi Ala ye.
Sisan Matigi Ala bɛna a hakiri to o ta jurumunw na,
a bɛna o ta terenbariyaw hakɛ bɔ o ra.
O bɛna sekɔ ka taga Misiran†!

14 «Izirayɛli ɲinana a danbaga kɔ;
o ka masabonbaw le lɔ.
Zuda ka dugu barakaman caman lɔ,
nka ne bɛna tasuma lajigi o ta duguw kan,
ka o ta masabonbaw jɛni.»

9

Bɔnɔ min bɛna Izirayɛli sɔrɔ

1 «Ele kana ninsɔndiya dɛ, Izirayɛli!
Ele kana ɲagari i ko jamana tɔw;

---

* **8:5 8.5** Yerobohamu le tun ka o saninmisiden lalaga ka o bla Betɛli (Masacɛw fɔlɔ 12.28-29). † **8:13 8.13** Ka sekɔ ka taga Misiran, o kɔrɔ ye ko Izirayɛli bɛna tɔɔrɔ tuun, i n’a fɔ wagati min na o tun bɛ jɔnya ra Misiran.

sabu ele ka jatɔya kɛ,
ka i yɛrɛ mabɔ i ta Ala ra.
I bɛ i ta jatɔya sara min sɔrɔ simangbasikɛnɛw* bɛɛ kan,
o le diyara i ye.
2 Nka simangbasikɛnɛ ta siman,
ani rɛzɛnforogiyɔrɔ ta rɛzɛn tɛna se ka mɔgɔw baro,
rɛzɛnji tɛna o labɔ.
3 O tɛna to Matigi Ala ta jamana ra.
Efirayimu bɛna sekɔ ka taga Misiran;
o bɛna taga domuni saninyabariw domu Asiri jamana ra.
4 O tɛna rɛzɛnji sarakaw* bɔ Matigi Ala ye tuun;
o ta saraka faganinw tɛna diya Ala ye.
O ta saraka domuniw bɛna kɛ o fɛ i ko sanga domuni;
ni mɔgɔ min k'a domu, o tigi b'a yɛrɛ lanɔgɔ.
O ta sarakaw bɛna kɛ o yɛrɛ ta le ye;
a tɛna don Matigi Ala ta so kɔnɔ.

5 «Aw bɛna mun le kɛ ɲanagbɛlonba ra?
Aw bɛna mun le kɛ Matigi Ala ta ɲanagbɛlon na?

6 «Ayiwa, o tagatɔ flɛ,
sabu o ta jamana bɛɛ cɛnna.
Misiran jamana le bɛna aw ladon;
Mɛnfisi† dugu le bɛna kɛ aw ta kaburu ye.
Binjuguw bɛna o ta naforo bɛɛ cɛn;
ŋaniyiriw bɛna wuri o ta bonw kɔnɔ.

7 «Ayiwa, hakɛbɔlon bɛ nana!
Kojugu saralon bɛ nana!
Izirayɛli ka kan ka o lɔn.
Ala ta cira kɛra fatɔ le ye,
Ala Nin bɛ min kɔnɔ, o kɛra hakirintan ye!
Aw ta terenbariya cayakojugu le nana ni o ye,
ani aw ta juguya cayakojugu.

8 «Ala ta cira le ye Efirayimu kɔrɔsibaga ye
Ala yɛrɛ tɔgɔ ra.
Nka o bɛ jan la a ɲa a tɛmɛsiraw bɛɛ ra,
ka kojugu suguya bɛɛ kɛ a ra, hali a ta Ala ta so kɔnɔ.
9 O ka o yɛrɛ bla kojugukɛ ra fɔ ka tɛmɛ a dan kan,
i n'a fɔ o tun k'a kɛ Gibeha cogo min na.
Ala bɛna a hakiri to o ta jurumunw na;
a bɛna o sara ka kaŋa ni o ta terenbariyakow ye.

10 «Ne tun ka Izirayɛli sɔrɔ minkɛ,
a tun kɛra i ko mɔgɔ ka rɛzɛnmɔ sɔrɔ kongokolon kɔnɔ.
Ne ka aw bɛmaw ye minkɛ,
o tun kɛra i ko mɔgɔ ka torosun den fɔlɔ mɔninw sɔrɔ.
Nka o nana se Baali Pehɔri‡ minkɛ,
o ka o yɛrɛ bla o marobariyakow ra;
a laban olugu yɛrɛ kɛra fɛn haramunin ye
i n'a fɔ o tun ka o batofɛn min kanu.
11 Efirayimu ta nɔɔrɔ bɛna taga
i ko kɔnɔ bɛ wuri a kaman na ka taga cogo min na.
Musɔ tɛna kɔnɔ ta tuun,
musokɔnɔman tɛna ye tuun, janko ka na fɔ ko a bɛ jigi.
12 Hali ni o ka den sɔrɔ, k'a lamɔ,
sani o denw ye kɔrɔya, ne bɛna o bɔsi o boro§.

---

* **9:1 9.1** O simangbasikɛnɛw fana tun ye sɔnnikɛyɔrɔ dɔw ye. † **9:6 9.6** Mɛnfisi tun ye Misiran ta duguba ye. Masacɛw ta kaburuw tun bɛ yi. Oze bɛ nin fɔ ka Izirayɛlimɔgɔw lɔgɔbɔ. ‡ **9:10 9.10** Baali Pehɔri ta ko: Aw ye Jateri 25; 31.16 flɛ. § **9:12 9.12** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko: janko mɔgɔ si kana to o kɔ.

Ni ne ka na ne yɛrɛ mabɔ o ra tuma min na,
o tuma ra bɔnɔ le bɛna o sɔrɔ.
13 Ne tun bɛ Efirayimu yera i n’a fɔ Tiri dugu,
min tun siginin bɛ yɔrɔŋuman na.
Nka Efirayimu bɛna a denw cɛ ka taga ni o ye o fagabaga fɛ.
14 E, Matigi Ala, a di o ma!
I bɛna mun le di o ma sa?
Kɔnɔcɛnbana bla o ta musow ra,
ka o sinw ja.

15 «O ka o ta kojugu bɛɛ kɛ Giligali,
o kosɔn ne ka o kɔninya o yɔrɔ ra.
Ne bɛna o gbɛn ka bɔ ne ta so kɔnɔ
o ta kɛwalejuguw kosɔn.
Ne tɛna to ka o kanu tuun;
o ta kuntigiw bɛɛ ye mɔgɔ murutininw le ye.

16 «Efirayimu benna,
a lilinw bɛɛ jara.
A tɛna den kɛ tuun.
Hali ni o ka den sɔrɔ,
ne bɛna o denw faga,
o den minw ko ka gbɛlɛn o ma.
17 Ne ta Ala bɛna ban o ra,
sabu o ma sɔn k’a lamɛn.
O bɛna to ka yaala o kun fɛ le
siya tɔw cɛ ra yi.»

10

Izirayɛli ta jurumunw cayara

1 «Izirayɛli tun ye rɛzɛnsunŋuman le ye,
min tun bɛ den kosɛbɛ.
Nka a denw nana caya minkɛ,
a k’a ta sɔnnikɛyɔrɔw fana caya.
A ta jamana nana cɛŋa minkɛ,
a bɛ kabakurujan minw sɔn a ka olugu fana cɛŋa.
2 O jusu terennin tɛ;
nka sisan o bɛna o ta kojugu sara sɔrɔ.
Ala yɛrɛ bɛna o ta sɔnnikɛyɔrɔw benben,
ka o ta kabakurujanw cɛn.

3 «O bɛna a fɔ ko: ‹Masacɛ tɛ an fɛ,
sabu an ma siran Matigi Ala ŋa k’a bonya;
nka hali ni masacɛ tun bɛ an fɛ,
a tun bɛna se ka mun le kɛ an ye?›
4 O bɛ kuma gbansanw fɔ;
o bɛ kari ŋɔgɔn ye, ka layiriw ta ni kumalakolonw ye.
O kosɔn kitiw bɛ wuri yɔrɔ bɛɛ,
i ko bagasun bɛ falen foro kɔnɔ walanw cɛ ra cogo min na.

5 «Samarikaw bɛ siranna Bɛti Avɛni ta misiden ta ko ra,
sabu o jo ni a ta bonya bɛɛ tagara.
O ta mɔgɔw bɛna sukasi kɛ a kunna,
o ni o ta sɔnnikɛbaga minw tun bɛ ŋagarira o jo bonya kosɔn fɔlɔfɔlɔ.
6 O bɛna taga o jo di Asirikaw ma,
k’a kɛ o ta masacɛba ta bonya ye.
Maroya bɛna Efirayimu mina,
Izirayɛli kun bɛna suuru a ta kɛwalew kosɔn.
7 Samari halakira ka ban pewu!
O ta masacɛ kɛra i ko jiwoyo ka yirikunkurun min ta.
8 Avɛni sɔnnikɛyɔrɔ minw bɛ kongoriw kan,

Izirayɛli tun bɛ jurumun kɛra o yɔrɔ minw na,
o yɔrɔw bɛna halaki;
binjuguw ni ŋanisunw bɛna falen yi.
O wagati ra, o bɛna a fɔ kuruw ye ko:
‹Aw ye an datugu!›
O b′a fɔ kongoriw ye ko:
‹Aw ye ben an kan*!›

9 «Kabini Gibeha ta ko wagati ra, Izirayɛli, ele ka terenbariyakow kɛ;
i fana tora o ko kelenw le ra.
Yala kɛrɛ ma mɔgɔ terenbariw halaki Gibeha wa?
10 Ni wagati min ka ne diya, ne bɛna o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra.
Siya wɛrɛw bɛna lajɛn o kama;
o ka jurumun fla min kɛ,
o bɛna nɛgɛjɔrɔkɔw don o ra o jurumunw kosɔn.

11 «Efirayimu ye misigberen le ye, min korora ka ɲa;
ka siman dɔndɔn k′a kisɛ bɔ, o le ka di a ye.
Nka ne bɛna zu la a kan cɛɲuman kan;
ne bɛna misidaba siri Efirayimu na,
Zuda bɛna sɛnɛ kɛ,
Yakuba† bɛna misidaba sama.

12 «Aw ye terenninya le dan
ka ɲumanya sɔrɔ a siman ye.
Aw ye forokura labɛn;
sabu Matigi Ala ta nɛɛma ɲiniwagati sera,
sani a ye na terenninya jigi aw kan, i ko sanji.
13 Nka aw ka juguya le sɛnɛ,
aw fana ka kojugu le sɔrɔ o siman ye;
aw ka aw ta nanbara tɔnɔ le domu,
sabu aw ka aw jigi la aw yɛrɛ ta lɔnniya le kan,
aw ka aw jigi la aw ta kɛrɛkɛden camanw le kan.
14 O kosɔn kɛrɛ mankan bɛna wuri aw ta mɔgɔw cɛ ra.
Aw ta kɛrɛbonbaw bɛɛ bɛna benben,
i n′a fɔ Saliman ka Bɛti Aribɛli halaki cogo min na kɛrɛkɛlon na,
lon min na o ka bamusow ni o denw bɛɛ dɔndɔn ka o terege ɲɔgɔn kan.
15 Betɛli ta ko bɛna min lase aw ma, o le ye nin ye;
sabu aw ta kojugu dama tɛmɛna.
Ni dugu gbɛra dɔrɔn,
o bɛna a sɔrɔ ko Izirayɛli masacɛ ta banna pewu.»

11

Izirayɛli ma Ala ta makari lɔn

1 «Wagati min Izirayɛli tun ye denmisɛn ye, ne tun k′a kanu.
Ne ka ne dencɛ wele ka bɔ Misiran.
2 Nka sisan mɔgɔ wɛrɛw ka o wele,
o fana tagara olugu le kɔ;
o ka Baali* ta jo sɔn,
ka wusunan sarakaw* bɔ batofɛn wɛrɛw ye.
3 K′a sɔrɔ ne le ka Efirayimu fitinitɔ mina a boro ma k′a degi tagama ra;
nka o m′a lɔn ko ne le tun bɛ olugu kisira.
4 Ne ka o mina ni mɔgɔya ye,
ka nɔrɔ o ra ni kanuya ye.
Ne ka doni ta ka bɔ o kan na,
ka suuru ka domuni di o ma.

5 «O tɛna sekɔ ka taga Misiran tuun,

---

* **10:8 10.8** Nin kumaw b′a yira ko Izirayɛlimɔgɔw jigi tigɛra. Nin kumaw fɔra ka dunuŋa laban ta kiti ko yira (Luka 23.30,Yirari 6.16). † **10:11 10.11** Yakuba, o kɔrɔ ye Izirayɛli. **11:1 11.1** Nin kuma fɔra Matiyu 2.5.

nka Asirikaw ta masacɛ bɛna sigi o kunna,
sabu o ma sɔn ka sekɔ ka na ne fɛ.
6 Kɛrɛkɛmuru bɛna to ka yɛlɛma, ka cɛnri kɛ o ta duguw kɔnɔ;
o juguw bɛna o ta duguw dondaw ta sɔgɔnanw karikari,
ka o bɛɛ faga ka ban,
o ta ŋaninyajuguw kosɔn.
7 Ne ta mɔgɔw kɛra lanabariw le ye;
ne b'a fɔ o ye ko o ye o ɲa kɔrɔta ka ne flɛ,
nka o tɛ sɔn ka o ɲa kɔrɔta.»

Ala bɛ makari a ta mɔgɔw ra

8 «E, Efirayimu, ne bɛ se ka ban aw ra cogo di?
Izirayɛli, ne bɛ se ka aw labla aw juguw ye cogo di?
Yala ne bɛ se ka aw mina i ko ne ka Adima* dugu mina cogo min na wa?
E, yala ne bɛ se ka aw kɛ i ko ne ka Seboyimu dugu kɛ cogo min na wa?
Aw hina bonyara ne jusu ra,
fɔ ka ne ta miiriyaw bɛɛ yɛlɛma.
9 Ne tɛna aw mina ka kaŋa ni ne ta dimiba ye,
ne tɛna Efirayimu halaki tuun;
sabu ne tɛ adamaden ye,
ne ye Ala le ye.
Ne le ye Ala saninman ye aw cɛ ra;
ne diminin tɛna na aw kama.

10 «O bɛna tugu Matigi Ala kɔ,
Matigi Ala min kan bɛ i ko jara kulekan.
Ni Matigi Ala kan bɔra,
a denw yɛrɛyɛrɛtɔ bɛ bori ka na ka bɔ terebenyanfan na.
11 O yɛrɛyɛrɛtɔ bɛna bori ka na ka bɔ Misiran i ko kɔnɔninw;
o bɛna na ka bɔ Asiri jamana ra i ko jɛnɛtuganiw.
Ne bɛna o ladon o ta sow kɔnɔ tuun.
Matigi Ala ko ten.»

12

Ala ka Yakuba ta mɔgɔw jaraki

1 «Efirayimu ka ne lamini ni faninya le ye,
Izirayɛli ka ne lamini ni janfa le ye.
Hali bi Zuda murutira Ala ma;
o murutira Ala saninman cantigi ma.
2 Efirayimu b'a yɛrɛ barora ni fɔŋɔ le ye;
a bɛ bori terebɔyanfan ta fɔŋɔ le kɔ.
Lon o lon a bɛ dɔ fara a ta nanbara kan,
ka dɔ fara a ta kojuguw kan.
A ka jɛnŋɔgɔnya don ni Asiri jamana ye;
a bɛ oliviye turu bla ka taga Misiran.
3 Matigi Ala bɛ kiti le ra ni Zuda ye;
a bɛna Yakuba ta mɔgɔw sara ka kaŋa ni o tagamacogo ye,
ka o ta kɛwalejuguw sara di o ma.
4 Ka Yakuba* to a bamuso kɔnɔbara ra, a k'a flaninŋɔgɔn sen mina;
a kɔrɔyara minkɛ, a ka siyɛn ta ni Ala ye.
5 A ka siyɛn ta ni mɛlɛkɛ ye ka se sɔrɔ.
A kasira ka Ala daari ko Ala ye baraka don ale ra.
A ka Ala ye Betɛli;
Ala kumana ni a ye o yɔrɔ ra.

6 «Matigi Ala, Fangatigi!
Matigi Ala, o le ye a tɔgɔ ye.
7 O kosɔn ele kɔni ka kan ka sekɔ ka na i ta Ala fɛ,
ka ɲumanya ni terenninya sira tagama,

* **11:8 11.8** Adima ni Seboyimu: o dugu fla halakira ni Sodɔmu ni Gomɔri duguw ye (Damina 10.9; 14.2,8). * **12:4 12.4** Yakuba ta ko: Damina 25.19-26; 32.23-32.

ka i jigi la i ta Ala kan tuma bɛɛ!

8 «Nin mɔgɔw bɛ o ta sumanikɛnanw yɛlɛma i ko Kanaanakaw,
sabu tɔŋɔri le ka di o ye.
9 Efirayimu ko: ‹Ne ka fɛn caman sɔrɔ,
ne ka naforoba sɔrɔ!
Nka mɔgɔ tɛna foyi sɔrɔ ne ta kokɛtaw ra
min ye jurumun ye!›

10 «Kabini aw bɔra Misiran jamana ra,
ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala.
Ne bɛna fanibonw le kɛ aw siyɔrɔw ye tuun,
i n’a fɔ aw b’a kɛ cogo min na aw ta gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ[†] lonw na.

11 «Ne kumana ciraw fɛ;
ne yɛrɛ ka fɛn caman yira o ra.
Ne ka kuma kɔrɔmanw don ciraw da ra
ko o y’a fɔ mɔgɔw ye.

12 «Kojugu bɛ Galadi,
o kosɔn olugu tɛna kɛ foyi ye.
O bɛ misitoranw kɛ saraka ye Giligali,
o kosɔn o ta sarakabɔnanw bɛna benben ka kɛ kabakurutonw ye forow kɔnɔ, walanw cɛ ra.

13 «Yakuba tun borira
ka taga Aramu mara kongoyɔrɔw ra,
Izirayɛli ka baara kɛ ka muso dɔ mamina;
a ka saga gbɛn janko ka muso sɔrɔ k’a furu.[‡]

14 «Matigi Ala ka Izirayɛli labɔ Misiran cira dɔ le sababu ra;
a k’a janto o ra, cira[§] dɔ le sababu ra.

15 «Efirayimu ka Ala jusu bɔ kosɛbɛ;
o kosɔn a Matigi bɛna a ta kojugu ben a yɛrɛ kun na,
k’a ta mafiyɛnyariw sekɔ k’a ben a yɛrɛ kan.»

13

Izirayɛli ta kiti

1 «Ni Efirayimu tun kumana, mɔgɔw tun bɛ yɛrɛyɛrɛ;
ale le tun kɔrɔtara ka tɛmɛ bɛɛ kan Izirayɛli jamana ra.
Nka a ka Baali* ta jo sɔn, k’a yɛrɛ jaraki;
o kosɔn a sara.
2 Nka hali sisan o belen bɛ dɔ farara o ta jurumunw kan.
O bɛ o ta warigbɛ yeele ka o kɛ batofɛnw ye.
O bɛ o fɛnw lalaga ka kaɲa ni o yɛrɛ ta hakiri le ye;
mɔgɔ boro nɔ lo.
O b’a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye sarakaw faga nin jow ye!›
Mɔgɔw bɛ sɔn ka nin misiden warigbɛramanw kanu fɔ ka o da sɔnsɔn cogo di?
3 O kosɔn o bɛna tɛmɛ i ko sɔgɔmada bugun;
o bɛna kɛ i ko gɔmiji min tɛ mɛɛn ka ja.
O bɛna kɛ i ko fɔŋɔ bɛ simanŋaga min ta simangbasikɛnɛ kan ka taga ni a ye;
o bɛna kɛ i ko sisi min bɛ bɔ gbabugu wo fɛ ka tunu.

4 «K’a sɔrɔ ne le ye Matigi Ala ye, aw ta Ala,
kabini aw bɔtɔ Misiran jamana ra.
Aw ma Ala wɛrɛ lɔn ni ne tɛ,
kisibaga wɛrɛ fana tɛ yi ni ne tɛ.

---

† **12:10 12.10** O ɲanagbɛ ra Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ si gbataw kɔrɔ ka o hakiri jigi o ta kongokolon tagama wagati ra.

‡ **12:13 12.13** O kuma bɛ sɔrɔ Damina 18.1-5; 29.1-30.

§ **12:14 12.14** O cira ye cira Musa le ye (Jateri 12.6-8; Sariya 18.15-18).

5 Ne le ka ne janto aw ra kongokolon kɔnɔ,
tuma min na aw tun bɛ o dugukolo jintan na.

6 «Nka o nana domuni sɔrɔ ka fa!
O fara minkɛ, o ka o yɛrɛ bonya;
o kosɔn o ɲinana ne kɔ.
7 O kosɔn ne fana bɛna ben o kan i ko jara;
ne bɛna dogo ka dɛn sira ra ka o kɔnɔ i ko waraninkala.
8 Ne bɛna fariya o ma i ko wara min denw tara ka bɔ a kɔrɔ;
ne bɛna o disiw kari ka o dayɛlɛ,
ka o domu i ko jaramuso.
Kongowaraw bɛna o sogo tɔ tigɛtigɛ.

9 «Izirayɛli, ele halakira,
sabu ne min ye aw dɛmɛbaga ye,
aw wurira ne kama!
10 Aw ta masacɛ min tun ka kan ka aw kisi
ale bɛ min?
Aw ta duguw kititigɛbagaw bɛ min,
aw tun b'a fɔra minw kosɔn ko: ‹Masacɛ ni kuntigiw di an ma*!›
11 Ne diminin le tun ka masacɛ di aw ma;
o ra ne jusu bɔnin le fana nana o masacɛ ta ka bɔ yi!

12 «Efirayimu ta jurumun bɛɛ sɛbɛnin lo k'a bla,
o ta terenbariyaw maranin lo.
13 Dimi bɛna ben o kan i ko muso jigibagatɔ ta dimi;
nka dɛn dɔ lo, hakiri tɛ min fɛ;
a worotuma sera,
nka a tɛ sɔnna ka bɔ.

14 «Ayiwa, yala ne bɛ sɔn ka nin mɔgɔw kisi saya dibi ma tuun wa?
Ne bɛ sɔn ka o bɔsi saya ma tuun wa?
E, saya, i ta sebagaya yira o ra dɛ!
Saya dibi, i ta fagaribiɲɛ bɔ o kama dɛ†!
Ne tɛna o flɛ ni hina ye tuun.

15 «Hali ni Efirayimu ta sɔrɔta cayara k'a siginin to a balemaw cɛ ra,
terebɔyanfan ta fɔɲɔ gbanninman bɛna na;
Matigi Ala bɛna o fiyɛ ka bɔ kongokolon fan na,
ka o ta bununw ja,
ka o ta kɔlɔnw ja.
O juguw bɛna o ta naforoblayɔrɔ fɛn nafamanw bɛɛ cɛ ka taga ni a ye.»

14

1 «Jaraki bɛna ben Samarikaw kan,
sabu o murutira o ta Ala ma.
O juguw bɛna o faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
o bɛna o ta denfitiniw terege dugu ma,
ka o ta musokɔnɔmanw kɔnɔ faran.»

Ala ko a ta mɔgɔw ye nimisa o ta jurumun na

2 «E, Izirayɛli, aw ye sekɔ ka na Matigi Ala fɛ, aw ta Ala;
sabu aw ta jurumunw le ka aw laben.
3 Aw ye sekɔ ka na Matigi Ala fɛ;
aw ye na kuma, k'a fɔ a ye ko:
An ta jurumunw bɛɛ yafa an ma,
ka an minako ɲa.
An bɛ an darakan le di i ma saraka ye ka i bonya ni o ye,
misitoranw nɔ ra.
4 Asirikaw tɛna se ka an kisi,

* **13:10 13.10** O kow bɛ sɔrɔ Samawilu fɔlɔ 6.1-10. † **13:14 13.14** Pɔli ka nin kumaw fɔ k'a yira ko saya ma se ka foyi kɛ Yesu Kirisita ra (Korɛntikaw fɔlɔ 15.55).

an tɛna yɛlɛn sow kan ka taga kɛrɛ ra.
An yɛrɛ boro ka fɛn min lalaga, an tɛna a fɔ o ma tuun ko: ‹An ta Ala!›
Sabu ele le bɛ hina ferita ra!»

Ala bɛna koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye

5 «Ne bɛna o kɛnɛya ka bɔ o ta lanabariya ra.
Ne bɛna o kanu ni ne jusukun bɛɛ ye;
sabu ne ta dimi mabɔra o ra.
6 Ne bɛna ne ta baraka lajigi Izirayɛli kan i ko gɔmiji;
o bɛna fiyeren i ko kongobinw,
ka o lilin don dugukolo ra i ko Liban jamana ta sɛdiriyiribaw.
7 O yiriborow bɛna janya;
o ta cɛɲa bɛna kɛ i ko oliviyesun ta cɛɲa,
ka o kasa diya i ko Liban yiritu kasa.
8 Mɔgɔw bɛna sigi o suma ra tuun.
O bɛna falen i ko simankisɛ, ka wuri,
ka fiyeren ka ɲa i ko rɛzɛn.
O bɛna tɔgɔ sɔrɔ i ko Liban jamana ta rɛzɛnji.
9 E, Efirayimu, ne ni batofɛn juman le bɛ kelen ye?
Ne le bɛ aw ta daariri jaabi,
ne le bɛ ne janto aw ra.
Ne le bɛ i ko sipɛrɛsisun min nugunin lo tuma bɛɛ;
aw bɛ den sɔrɔ ne le sababu ra.»

10 Ni mɔgɔ min ye hakiritigi ye,
o tigi ye hakiri sɔrɔ nin kow ra.
Ni mɔgɔ min ye faamurikɛbaga ye,
o tigi ye nin kow faamu.
Sabu Matigi Ala ta siraw terennin lo.
Mɔgɔ terenninw bɛ o siraw le tagama;
nka Ala kanblabagaw bɛ talon ka ben o sira kan.

YOWƐLI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Yowɛli tun bɛ Zuda mara ra, Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ fɛ.

Ala ta mɔgɔw ta kojuguw kosɔn, Ala ka cira Yowɛli ci ka taga a fɔ o ye ko ale ta kiti bɛna ben o kan. A bɛna cɛnrifɛn suguya caman ci ka na o kama, ka na o ta simanw bɛɛ halaki, ka kɔngɔ ben o kan. O tɔnw kɛra i n'a fɔ Ala ta kɛrɛkɛdenw. O ra Ala ta mɔgɔw ka kan ka nimisa ka o ta kojuguw dabla. Ni o kɛra, Ala bɛna yafa o ma, ka o ta simanw ɲa tuun.

Nin kitabu kɔnɔ, Ala ta kiti wagati bɛ wele fana ko Matigi Ala ta lon. O le kɛra kitabu kunba yɛrɛ ye.

Cira k'a fɔ fana ko lon dɔ bɛna se, Ala bɛna a nin lajigi a ta mɔgɔw kan, k'a ta sebagaya di o ma (3.1-5).

Kitabu kɔnɔkow

Ala bɛ tɔnw bla ka na jamana kama *(1)*
Ala b'a fɛ a ta mɔgɔw ye nimisa ka kojugu dabla *(2)*
Ala bɛna koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye tuun *(3)*
Ala bɛna siya tɔw fana ta kojugu hakɛ bɔ o ra *(4)*

Ala ka cɛnri lase a ta mɔgɔw ma

1 Matigi Ala k'a ta kuma min lase Petuwɛli dencɛ Yowɛli ma, o le ye nin ye. A ko:
2 Aw cɛkɔrɔbaw, aw ye nin lamɛn!
Aw jamana mɔgɔw, aw bɛɛ ye aw toro malɔ!
Yala nin ɲɔgɔn kɛra aw ta wagati ra wa,
walama a kɛra aw bɛmaw ta wagati ra wa?
3 Aw ye nin lakari aw dencɛw ye,
aw dencɛw fana y'a lakari o dencɛw ye,
olugu fana y'a lakari o ta durujaw ye.
4 Situmuw ka siman tɔ min to, ɲɔdomutɔnw ka o domu.
Ɲɔdomutɔnw k'a tɔ min to, tɔnbaw ka o domu.
Tɔnbaw k'a tɔ min to, tumuwulenninw ka o domu.
5 Aw dɔrɔtɔw, aw ye kunu sunɔgɔ ra ka kasi!
Aw duvɛnminbagaw bɛɛ, aw ye maɲumankokanw fɔ!
Aw ye maɲumankokanw fɔ duvɛnkura kosɔn,
sabu duvɛnji tigɛra ka bɔ aw da ra!

6 Siya dɔ benna ne ta jamana kan;
o baraka ka bon, o tɛ se ka jate ka o da lɔn.
O ɲinw bɛ i ko jara ɲinw,
o dagbagaw bɛ i ko jaramuso dagbagaw.
7 O ka ne ta rɛzɛnforo cɛn,
o ka ne ta torosunw karikari;
o k'a faraw bɛɛ bɔ k'a bɔn dugu ma.
A yiriborow jajara.

8 Aw ye kasi i ko sunguru min ka bɔrɔfaniw don,
k'a maminacɛ su kasi.
9 Siman sarakaw* ni rɛzɛnji sarakaw* dablara
Matigi Ala ta so kɔnɔ.
Sarakalasebaga minw bɛ Matigi Ala ta baara kɛ
olugu bɛ maɲumankokanw fɔra.
10 Forow cɛnna;
dugukolo lakolon tora, sabu o ka simanw cɛn;
rɛzɛnjikura banna,
turu fana jara pewu.

11 Aw sɛnɛkɛbagaw, aw jigi tigɛra!
Aw rɛzɛnsɛnɛbagaw, aw ye maɲumankokanw fɔ!
Sabu alikama* ni ɔrize cɛnna;

forow ta simanw bɛɛ halakira.
12 Rɛzɛnsunw jara,
torosunw fɔsɔnfɔsɔnna.
Gerenadisunw o, tamarosunw o, pɔmusunw o,
forow ta yiriw bɛɛ le jajara.
Adamadenw ta ɲagari bɛɛ banna pewu!

Ala ta mɔgɔw ka kan ka nimisa
13 Aw sarakalasebagaw, aw ye bɔrɔfaniw don, ka maɲumankokanw fɔ!
Aw minw bɛ sarakaw bɔ sarakajɛnifɛn* kan, aw ye kasi!
Aw minw bɛ ne ta Ala ta baarakɛbagaw ye, aw ye su bɛɛ kɛ ni bɔrɔfaniw ye aw yɛrɛ ra,
sabu siman sarakaw* ni rɛzɛnji sarakaw* dɛsɛra aw ta Ala ta batoso kɔnɔ.
14 Aw ye lon dɔ bla ka sun don,
ka jamalajɛnba kɛ ka Ala bato.
Aw ye cɛkɔrɔbaw lajɛn,
ani jamana mɔgɔw bɛɛ,
o ye na Matigi Ala, aw ta Ala ta batoso kɔnɔ;
aw ye Matigi Ala wele ko a ye aw dɛmɛ.

Ala ka siman dɛsɛ jamana kɔnɔ
15 E, lonjugu le ye nin ye dɛ!
Matigi Ala ta lon surunyara;
Sebɛɛtigi Ala ta cɛnrilonba,
o lon le bɛ nana yi.
16 Yala a ma domuni dɛsɛ jamana kɔnɔ an yɛrɛ ɲa na wa?
Ɲagari ni jusudiya ma ban an ta Ala ta batoso kɔnɔ wa?
17 Siman danninw torira dugukolo jukɔrɔ;
bondow lakolon lo,
simanmarayɔrɔw benbenna,
alikama* tɛ yera tuun!
18 E! Aw ye bɛganw sɛgɛnin ŋunatɔ flɛ!
Misikuruw bɛ yaalara o yɛrɛ ma,
sabu domunikɛyɔrɔ tɛ o fɛ tuun.
Hali sagaw ni baw, olugu bɛɛ sɛgɛra.

19 E, Matigi Ala, ne bɛ kulera ele le nɔ fɛ,
sabu tasuma ka bɛganw ta domunikɛyɔrɔw bɛɛ jɛni kongo kɔnɔ;
tasumamana ka forow ta yiriw bɛɛ jɛnijɛni.
20 Kongosogow fana bɛ kasira ele le nɔ fɛ,
sabu kɔjiw bɛɛ jara;
tasuma ka o ta domunikɛyɔrɔw jɛni kongo kɔnɔ.

2

Matigi Ala ta lonba surunyara
1 Aw ye buru fiyɛ Siyɔn dugu kɔnɔ!
Aw ye mankanba ci ne ta kuru saninman kan!
Jamana mɔgɔw bɛɛ ye yɛrɛyɛrɛ,
sabu Matigi Ala ta lon bɛ nana; a surunyara ka ban!
2 O lon na, dibi bɛna don, ka yɔrɔ bɛɛ fin;
o lon na sankabaw bɛna caya, ka yɔrɔ bɛɛ kɛ dibikuruba ye!
Kɛrɛkɛden barakaman caman bɛ nana yi!
O natɔ bɛ i ko dibi le donna ka kuruw datugu.
A ɲɔgɔn ma deri ka ye ban,
a ɲɔgɔn fana tɛna ye tuun duruja nataw si ra!

3 O bɛ cɛnri kɛ o yɛrɛ ɲa fɛ ka taga i ko tasuma farimanba;
o bɛ halakiri kɛ o yɛrɛ kɔ fɛ ka taga i ko tasumamana.
Sani o ye na, jamana min tun cɛ ka ɲi i ko Edɛni ta yirituɲuman,
o le kɛra kongokolonba ye o tɛmɛnin kɔ.
Mɔgɔ si tɛ bɔsi o boro!
4 O cogoya bɛ i ko sow cogoya,
o bɛ girin i ko kɛrɛkɛsow.

5 O mankan bɛ bɔra i ko sowotoro minw bɛ panpanna kuruw kuncɛ ma.
O mankan bɛ bɔra i ko tasuma le bɛ binjalan jɛnina.
O bɛ i ko kɛrɛkɛjama barakaman min labɛnna ka na lɔ kɛrɛ kama.
6 Mɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛra o ɲa,
mɔgɔw bɛɛ ɲada yɛlɛmana.
7 O bɛ girin i ko kɛrɛkɛcɛfariw,
o bɛ pan kogow kunna i ko kɛrɛkɛdenw.
Bɛɛ bɛ taga a ta sira fɛ,
bɛɛ bɛ to a ta sira kan.
8 O si tɛ ɲɔgɔn ɲɔniɲɔni,
bɛɛ bɛ teren ka taga a ta sira le fɛ.
O bɛ girin ka don maramafɛnw cɛ ra;
foyi tɛ o lalɔ.
9 O bɛ girin ka la dugu kan,
o bɛ bori dugu laminikogo kunna,
o bɛ pan ka don bonw kɔnɔ,
o bɛ don bonw finɛtiriw fɛ i ko sonw.
10 Dugukolo bɛ yuguyugu o ɲa,
sankolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
tere ni karo bɛ kɛ dibi ye,
lolow ta yeelen bɛ tunu.
11 Matigi Ala b′a kan bɔ a ta kɛrɛkɛjama ɲa fɛ;
a ta kɛrɛkɛjama ka bon.
A ka o mɔgɔ minw ci, o baraka ka bon.
Matigi Ala ta lon ye lonba le ye,
siranyalonba lo.
Jɔn le bɛna se ka lɔ ka o lon kɔnɔ?

Ala b′a fɛ a ta mɔgɔw ye nimisa

12 «Ayiwa, hali bi aw ye sekɔ ka na ne fɛ ni aw jusukun bɛɛ ye;
aw ye sun don, ka kasi, ka aw ɲanasisi.
Matigi Ala ko ten!
13 Sani aw ye aw ta faniw faran, aw ye aw jusukunw le faran!»
Aw ye sekɔ ka na Matigi Ala, aw ta Ala fɛ,
sabu a bɛ makari, a bɛ hina,
a tɛ dimi joona,
a ta ɲumanya fana ka bon.
A tun b′a fɛ ka kojugu min lase aw ma, a bɛna sɔn ka o dabla.
14 Jɔn k′a lɔn ni a tɛna sekɔ aw ma,
ani a tun b′a fɛ ka kojugu min kɛ aw ra ka o dabla,
ka baraka don aw ra,
janko aw ye siman sarakaw* ani rɛzɛnji sarakaw* bɔ Matigi Ala, aw ta Ala ye tuun?
15 Aw ye buru fiyɛ Siyɔn dugu kɔnɔ!
Aw ye lon dɔ bla ka sun don,
ka jamalajɛnba kɛ ka Ala bato.
16 Aw ye mɔgɔw lajɛn,
aw ye jama lajɛn Matigi Ala tɔgɔ ra.
Aw ye cɛkɔrɔbaw lajɛn,
aw ye denmisɛnw lajɛn;
aw ye hali sinmindenw lajɛn.
Kɔŋɔcɛ ye bɔ a sibon kɔnɔ ka na!
Kɔŋɔmusɔ ye bɔ a ta kɔŋɔbon kɔnɔ ka na!
17 Sarakalasebaga minw bɛ Matigi Ala ta baara ra,
olugu ye to Alabatoso bolon ni sarakajɛnifɛn* cɛ, ka kasi.
O y′a fɔ ko:
«E, Matigi Ala, i ta mɔgɔw bɔsi!
I kana a to i ta mɔgɔw ye kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye, k′a to siya tɔw ye o tɔgɔ don o ta zanaw ra.
I kana a to mɔgɔw y′a fɔ an ma ko: ‹O ta Ala bɛ min dɛ?› »

Ala ka layiri min ta a ta mɔgɔw ye

18 Matigi Ala ta jamana kanuya bonyara a jusu ra fɔ ka tɛmɛ;
a ta mɔgɔw maɲuman k′a sɔrɔ.
19 Matigi Ala k′a ta mɔgɔw jaabi k′a fɔ o ye ko:

«A flɛ, ne bɛna siman ni rɛzɛnjikura ni turu di aw ma,
fɔ ka aw wasa.
Ne tɛna a to siya tɔw ye aw mafiyɛnya tuun.
20 Aw jugu minw bɛ nana ka bɔ sahiliyanfan na, ne bɛna olugu mabɔ aw ra.
Ne bɛna o gbɛn ka taga jamana jintan, ani jamana lakolon dɔ ra.
Ne bɛna o ta kɛrɛkɛjama ɲafɛmɔgɔw ben terebɔyanfan kɔgɔji* ra,
k'a kɔfɛmɔgɔw ben terebenyanfan kɔgɔji† ra.
O bɛna tori fɔ ka o kasa bɔ
k'a yɛrɛgɛ fan bɛɛ ra,
sabu o ka kojugu camanba le kɛ.

21 «Ne ta jamana mɔgɔw, aw kana siran!
Aw ye ɲagari ka ninsɔndiya,
sabu Matigi Ala ka kobaw kɛ.
22 Kongosogow, aw kana siran,
sabu kongokolon binɲimiyɔrɔw ta binw bɛ nugura tuun.
Yiriw bɛ denna tuun,
torosunw ni rɛzɛnsunw bɛ den caman kɛra.
23 Aw Siyɔn dugumɔgɔw,
aw ye ɲagari, ka ninsɔndiya Matigi Ala, aw ta Ala kosɔn,
sabu a ka sanji fɔlɔ di aw ma a cogo ra;
a ka sanji caman di aw ma.
A ka sanji fɔlɔ ni sanji laban di aw ma
i n'a fɔ a tun b'a kɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.
24 Simangbasiyɔrɔw bɛna fa siman na,
minanw bɛna fa rɛzɛnjikura ni turu ra.
25 Ne tun ka ne ta kɛrɛkɛjamaba min ci aw kama,
minw ye ɲɔdomutɔnw, ani tɔnbaw, ani tumuwulenninw, ani situmuw ye,
olugu tun ka san minw ta simanw domu,
ne bɛna o simanw bɛɛ kɔsegi aw ma.
26 Aw bɛna domuni kɛ fɔ ka fa.
Aw bɛna Matigi Ala, aw ta Ala tɔgɔ tando,
ale min ka kobaw kɛ aw ye.
Ne ta mɔgɔw tɛna maroya tuun fiyewu!
27 Aw bɛna a lɔn ko ne Ala, ko ne bɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra;
ko ne le ye Matigi Ala, aw ta Ala ye,
ko Ala wɛrɛ tɛ yi ni ne tɛ.
Ne ta mɔgɔw tɛna maroya tuun fiyewu!»

3

Ala bɛna a Nin lajigi a ta mɔgɔw kan

1 «O kow kɔ fɛ, ne bɛna ne Nin* lajigi adamadenw bɛɛ kan.
Aw dencɛw, ani aw denmusow bɛna kuma sɔrɔ Ala fɛ k'a lase mɔgɔw ma;
aw ta cɛkɔrɔbaw bɛna Ala ta kow ye siko ra,
Ala bɛna a ta kow yira aw ta kanbelenw ra.

2 «O lonw na, ne bɛna ne Nin* lajigi
hali jɔncɛw, ani jɔnmusow bɛɛ kan.
3 Ne bɛna kabakofɛn dɔw yira sankolo ra, ani dugukolo kan,
jori, tasuma, ani bugun sisimanw;
4 Tere bɛna kɛ dibi ye,
karo bɛna wulen i ko jori.
O bɛɛ le kɔ fɛ Matigi Ala ta lon bɛna se,
lonba ani siranyalonba.»
5 O wagati ra ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Matigi Ala tɔgɔ wele, o tigi bɛ kisi;
sabu Siyɔn kuru* kan, ani Zeruzalɛmu, Matigi Ala bɛna mɔgɔ dɔw bɔsi,
i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ cogo min na.
Matigi Ala bɛna mɔgɔ minw wele, olugu le bɛna kɛ o mɔgɔ kisininw ye.

---

* **2:20 2.20** Terebɔyanfan kɔgɔji, o ye Kɔgɔji sanin ye. † **2:20 2.20** Terebenyanfan kɔgɔji, o ye Kɔgɔjiba ye.

4

Siyaw ta kiti

1 «A flɛ, o lonw na, o wagatiw ra,
ni ne nana Zuda ni Zeruzalɛmu ta mɔgɔ minaninw lana o sigiyɔrɔkɔrɔ ra,
2 ne bɛna siyaw bɛɛ lajɛn,
ka jigi ni o ye Yosafati* ta dingakɔnɔyɔrɔ ra.
Ne bɛna o wele kiti ra o yɔrɔ le ra
ne ta mɔgɔw kosɔn, ne ta jamanamɔgɔw, Izirayɛli kosɔn,
o ka minw janjan ka taga jamanaw bɛɛ ra;
ne bɛna o wele kiti ra ne ta jamana kosɔn,
o ka ne ta jamana min tarantaran ɲɔgɔn cɛ.

3 «O ka ne ta mɔgɔw tarantaran ɲɔgɔn cɛ, ni min ka bɛn min ma, o bɛ o ta.
O ka cɛdenninw di, ka o wari don jatɔmusow ra,
ka musodenninw fiyeere ka o wari don duvɛn na, ka o min.

4 «Ayiwa, aw Tirikaw, ani aw Sidɔnkaw, ani aw Filisikaw ta maraw bɛɛ,
aw b'a fɛ ka mun le kɛ ne ra?
Yala aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ dimibɔ ne ra le wa?
Ni aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ dimibɔ ne ra,
ne bɛna aw ta kɛwalejuguw ben aw yɛrɛ le kan yɔrɔnin kelen na sisan.
5 Aw ka ne ta wari ni ne ta sanin ta;
ne ta fɛnɲuman dawulamanw, aw ka o ta ka taga ni o ye aw ta jow ta batosow kɔnɔ.
6 Zuda mara mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu mɔgɔw kɔni, aw ka olugu fiyeere Gɛrɛkiw ma,
janko ka o yɔrɔ janya o ta jamana ra.
7 A flɛ, aw tun ka o fiyeere ka o lataga yɔrɔ minw na,
ne bɛna o wuri ka o lasekɔ ka bɔ o yɔrɔw ra, ka aw ta kɛwalejuguw ben aw yɛrɛ kan.
8 Ne bɛna aw dencɛw ni aw denmusow fiyeere Zuda mara mɔgɔw ma;
o bɛna o fiyeere Sabekaw ma, minw ta jamana bɛ fɔ yɔrɔjan.
Matigi Ala ko ten.»

9 Aw ye nin kuma fɔ siyaw ye,
ko: «Aw ye kɛrɛ labɛn!
Aw ye aw ta kɛrɛkɛcɛw lakunu!
Kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ye na, ka na ben o juguw kan.
10 Aw ye aw ta sɛnɛkɛdabaw gbasi k'a kɛ kɛrɛkɛmuruw ye,
ka aw ta wɔrɔsɔw yɛlɛma ka o kɛ tamanw ye.
Cɛ bɛɛ ra siranbagatɔ y'a fɔ ko: ‹Ne ye cɛfari le ye!›
11 Aw ye teliya ka na!
Yɔrɔ bɛɛ ta siyaw ye na lajɛn nin yɔrɔ ra.»
E, Matigi Ala, ele ye i ta kɛrɛkɛcɛw lajigi.
12 «Siyaw bɛɛ ye wuri ka na Yosafati ta dingakɔnɔyɔrɔ ra!
Ne bɛna sigi o yɔrɔ le ra
ka siyaw bɛɛ ta kiti tigɛ,
siya minw bɛɛ ka aw lamini.

13 «Aw ye wɔrɔsɔ ta,
sabu siman sera tigɛri ma!
Aw ye na rɛzɛn cɔngɔ ni aw sen ye, k'a ji bɔ,
sabu rɛzɛncɔngɔyɔrɔ fara rɛzɛn na,
minan fara fɔ ka bɔn.
Can ra, o ta juguya warara.»

14 Jamaba, jamakuruba,
o le bɛ kititigɛkɛnɛ kan;
sabu Matigi Ala ta lon surunyara
kititigɛkɛnɛ kan.
15 Tere ni karo kɛra dibi ye,
lolow ta yeelen dogora.
16 Matigi Ala pɛrɛnkan bɔra Siyɔn, i ko waraba mankan;

* **4:2 4.2** Yosafati kɔrɔ ye ko: Matigi Ala bɛ kiti tigɛ.

a kan bɔra Zeruzalɛmu minkɛ, sankolo ni dugukolo yɛrɛyɛrɛra.
Nka Matigi Ala le ye a ta mɔgɔw tangabaga ye,
ale le ye Izirayɛlimɔgɔw dogoyɔrɔ ye.
17 «O le ra, aw bɛna a lɔn ko ne Matigi Ala, aw ta Ala,
ko ne siginin bɛ Siyɔn, ne ta kuru saninman kan.
Ne bɛna Zeruzalɛmu saninya;
siya gbansan wɛrɛ si tɛna don a kɔnɔ tuun fiyewu.»

Ala ta mɔgɔw ta hɛra wagati

18 «O lonw na kɔni, rɛzɛnjikura bɛna woyo ka bɔ kuruw kunna,
nɔnɔ bɛna woyo ka bɔ kongoriw kunna;
ji bɛna woyo Zuda kɔw bɛɛ ra.
Bununji dɔ fana bɛna woyo Matigi Ala ta batoso kɔnɔ,
ka don Sitimu ta kɔdinga kɔnɔ.
19 Misiran jamana bɛna kɛ yɔrɔ lakolon le ye.
Edɔmu jamana bɛna kɛ kongokolonba ye;
sabu o ka Zuda ta mɔgɔw minako juguya,
ka o mɔgɔ jarakibariw faga ka o jori bɔn o yɛrɛ ta dugukolo kan.
20 Nka mɔgɔw bɛna sigi Zuda mara ra tuma bɛɛ;
mɔgɔw bɛna sigi Zeruzalɛmu wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
21 Ne tun ma o fagari hakɛ min bɔ o juguw ra,
ne bɛna o hakɛ bɔ o ra sisan;
Matigi Ala bɛna sigi Siyɔn.»

AMƆSI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Amɔsi tun ye bɛgan marabaga le ye. A tun bɛ bɔ Tekoha dugu kɔnɔ; o yɔrɔ tun bɛ Bɛtilɛhɛmu dugu kɛrɛ fɛ, Zuda mara ra. Amɔsi k'a ta ciraya kɛ ka kɔn cira Oze ni cira Ezayi ni cira Mise ɲa. Amɔsi k'a ta cirayakuma fɔ k'a ɲasin jamana sahiliyanfan mɔgɔw le ma. O mɔgɔw tun bɛ sɔnni kɛ Betɛli.

O wagati ra Izirayɛlimɔgɔw tun ka se sɔrɔ o juguw kan, ka fanga ni naforo caman sɔrɔ. O kɛra sababu ye ka wasoya ni fɛrɛ don o mɔgɔw ra, ka o bla terenbariyakow ra, ani ɲɔgɔntɔŋɔri; hali sarakalasebagaw tun tɛ terenna Ala ye tuun. O tun b'a fɔra ko olugu bɛ Matigi Ala ta lon le makɔnɔna, ko Ala bɛna koŋuman kɛ olugu ye o lon na. Nka cira Amɔsi k'a fɔ o ye ko Matigi Ala ta lon tɛna kɛ hɛralon ye o fɛ, o ta jurumunw kosɔn (5.18,20). O kosɔn a k'a fɔ o ye ko o ka kan ka o ta kɛwalew yɛlɛma, ka Ala sago kɛ; ni o tɛ, o ta sarakaw, ani o ta Alabato tɛna foyi ɲa (5.24); Ala fana bɛna o labla o juguw ye.

Amɔsi ko naforotigi minw bɛ fagantanw, ani dɛsɛbagatɔw tɔŋɔ, ko Ala ta kiti bɛna ben olugu kan. Nka a k'a fɔ fana ko minw bɛ kojuguw dabla, Ala bɛna makari olugu ra, ka o dɛmɛ.

Kitabu kɔnɔkow

Ala bɛna kiti ben Izirayɛli kɛrɛfɛjamanaw kan *(1.1–2.5)*
Ala bɛna kiti ben Izirayɛli jamana kan *(2.6–6.14)*
Ala bɛ tagamasiyɛn looru yira Amɔsi ra Izirayɛli ta ko ra *(7.1–9.15)*

Matigi Ala kumakan

1 Nin ye Amɔsi ta kumaw le ye. Ale tun ye Tekoha dugu bɛgantigi dɔ le ye. Ala ka
nin kow yira a ra Izirayɛli jamana ko ra, Zuda masacɛ Oziyasi ta wagati ra, ani Izirayɛli
masacɛ Yerobohamu min tun ye Yohasi dencɛ ye, o ta wagati ra. San fla le tɛmɛna o kɔ
fɛ, dugukoloyɛrɛyɛrɛ sɔrɔra ka kɛ.
2 Amɔsi ko:
«Matigi Ala pɛrɛnkan bɔra Siyɔn, i ko waraba mankan.
A kan bɔra Zeruzalɛmu minkɛ,
bɛgantigiw ta bɛganw ta domuniyɔrɔw binw fagara,
Karimɛli kuru sanfɛyɔrɔw jara.»

Damasikaw

3 Matigi Ala ko:
«Damasikaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka Galadikaw sɛnɛ ni misidaba nɛgɛraman ta ɲinw le ye.
4 O ra, ne bɛna tasuma lajigi Hazahɛli ta masabonw kan,
ka Bɛni Hadadi ta masabonbaw jɛni pewu.
5 Ne bɛna Damasi dugu donda ta sɔgɔnanw kari,
ka Bikati Avɛni* mɔgɔw halaki;
masacɛbere bɛ min boro, ne bɛna o halaki ka bɔ Bɛti Edɛni†.
O bɛna Sirikaw mina ka taga ni o ye Kiri jamana ra.
Matigi Ala ko ten.»

Gazakaw

6 Matigi Ala ko:
«Gazakaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka jamana mɔgɔw bɛɛ cɛ,
ka taga o don Edɔmukaw boro.
7 O ra ne bɛna tasuma lajigi Gaza dugu kogo kan,
ka o ta masabonbaw jɛni pewu.
8 Ne bɛna Azidɔdi dugutigi halaki.
Masacɛbere bɛ min boro, ne bɛna o halaki ka bɔ Asikalɔn.
Ne bɛna wuri Ekurɔnkaw kama;
ni o kɛra, Filisika tɔw bɛɛ bɛna halaki.»

---

* **1:5 1.5** Bikati Avɛni kɔrɔ ye ko: terenbariya kurufurancɛ. † **1:5 1.5** Bɛti Edɛni kɔrɔ ye ko: ɲanagbɛbon.

Dunuɲatigi Ala ko ten.

Tirikaw
9 Matigi Ala ko:
«Tirikaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka mɔgɔ caman mina ka o don Edɔmukaw boro;
balemaya min tun bɛ o cɛ, o ma o hakiri to o ra.
10 O ra ne bɛna tasuma lajigi Tiri dugu kogo kan
ka o ta masabonbaw jɛni pewu.»

Edɔmukaw
11 Matigi Ala ko:
«Edɔmukaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka kɛrɛkɛmuru ta ka o balemaw nɔgbɛn;
o ma sɔn ka hina o ra fiyewu.
O dimina, ka to ka cɛnri kɛ wagati bɛɛ;
o ta dimiba ma mala ka ye.
12 O ra, ne bɛna tasuma lajigi Teman dugu kan,
ka Bɔsira ta masabonbaw jɛni pewu.»

Amɔnkaw
13 Matigi Ala ko:
«Amɔnkaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu ka o to kɛrɛ ra ko o bɛ dɔ fara o ta jamana kan,
o ka Galadi dugu musokɔnɔmanw kɔnɔw faran.
14 O ra, ne bɛna tasuma mana Raba dugu kogo kan
ka o ta masabonbaw jɛni pewu.
O mankan bɛna kɛ i ko kɛrɛkɛlon ta kulekanbaw,
ka kɛ i ko sanfɔɲɔba, sanjiba nalon na.
15 O bɛna o ta masacɛ mina ka taga ni a ye;
ale ni a ta jamana kuntigiw bɛɛ.
Matigi Ala ko ten.»

2

Mohabukaw
1 Matigi Ala ko:
«Mohabukaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka Edɔmu masacɛ su kolow jɛni,
fɔ k'a kɛ bugurigbɛ ye.
2 Ne bɛna tasuma lajigi Mohabukaw kan,
ka Keriyɔti ta masabonbaw jɛni pewu.
Mohabukaw bɛna halaki o mankanbaw cɛ ra,
ani kɛrɛmankanw, ni burufiyɛkanw cɛ ra.
3 Ne bɛna o ta kititigɛbaga halaki ka bɔ o cɛ ra,
ka o ta kuntigiw bɛɛ faga ni o ye.
Matigi Ala ko ten.»

Zudakaw
4 Matigi Ala ko:
«Zudakaw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu o ka o kɔ di Matigi Ala ta sariya ma,
o ma Ala ta cifɔninw sira tagama.
O bɛmaw tun ka faninyasira minw tagama,
o faninya kelenw le ka o lafiri.
5 Ne bɛna tasuma lajigi Zudakaw kan,
ka Zeruzalɛmu ta masabonbaw jɛni pewu.»

Izirayɛlimɔgɔw
6 Matigi Ala ko:

«Izirayɛlimɔgɔw ta kojugu saba kosɔn, a fɔ kojugu naani yɛrɛ,
ne ka min latigɛ o kama, ne tɛna o to kɛbari ye;
sabu wari kosɔn, o ka mɔgɔ terennin fiyeere;
o ka fagantan fiyeere sennasanbara fla kosɔn.
7 O bɛ o sen la fagantanw kun kan, i ko mɔgɔ bɛ a sen la dugu ma cogo min na.
O bɛ mɔgɔ barakantanw tɔɲɔ.
Den ni fa bɛɛ bɛ taga jɛn ni sunguru kelen ye,
ka ne tɔgɔ saninman lanɔgɔ.
8 O ka fani minw mina o ta jurunantigiw fɛ ka o ta juruw tɔnɔmasigi, o bɛ la o faniw le kan, sarakabɔnanw bɛɛ kɔrɔ.
O ka wari ben mɔgɔ minw kan, o mɔgɔw ka o wariw sara ni duvɛn min ye, o bɛ o duvɛn min o ta alaw ta batosow kɔnɔ.
9 K'a sɔrɔ ne ka Amɔrikaw halaki ka o bɔ o ɲa fɛ.
O mɔgɔ minw tun ka jan i ko sɛdirisunw,
o baraka ka bon i ko yirisunbaw.
Nka ne ka o yiriw denw cɛn o yirisunw sanfɛyɔrɔ ra, ka o lilinw cɛn dugukolo jukɔrɔ.
10 Ne le ka aw labɔ Misiran jamana ra,
ka bla aw ɲa kongokolon kɔnɔ fɔ san binaani,
janko ka taga Amɔrikaw ta jamana di aw ma.
11 Ne ka aw dencɛ dɔw kɛ ne ta ciraw ye,
ka aw ta kanbelen dɔw kɛ ne ta mɔgɔ saninmanw ye.
Yala a ma kɛ ten wa, Izirayɛlimɔgɔw?
Matigi Ala ko ten.»
12 «Nka aw ka duvɛn di Ala ta mɔgɔ saninmanw* ma, o k'a min;
aw k'a fɔ ciraw ye ko o kana cirayakuma fɔ.

13 «A flɛ, ne fana bɛna aw terege yɔrɔ kelen na,
i n'a fɔ wotoro min fara siman kansiriw ra, o bɛ fɛn dɔn k'a terege cogo min na.
14 Mɔgɔ sen teliman tɛna se ka bori ka dogo,
mɔgɔ barakaman ta baraka tɛna se ka foyi ɲa a ye,
kɛrɛkɛcɛ tɛna se k'a yɛrɛ kisi.
15 Kalanbonbaga tɛna se ka lɔ a lɔyɔrɔ ra tuun,
kɛrɛkɛcɛ sen teliman tɛna bɔsi,
sotigi tɛna se k'a yɛrɛ kisi.
16 Hali kɛrɛkɛcɛw bɛɛ ra jagbɛlɛn,
ale fari lakolon le bɛna bori o lon na.
Matigi Ala ko ten.»

3

Ala k'a ta mɔgɔw jaraki

1 Aw ye nin kumaw lamɛn: Matigi Ala bɛ kuma min fɔra aw Izirayɛlimɔgɔw ma, Izirayɛli ta gba bɛɛ lajɛnnin ma, ne Ala ka o gba minw labɔ Misiran.
2 «Ne ka aw dama le ɲanawoloma dunuɲa ta gbaw bɛɛ cɛ ra;
o kosɔn aw ka terenbariyako minw bɛɛ kɛ, ne bɛna aw ɲininka o bɛɛ ra.»
3 Yala mɔgɔ fla bɛ se ka tagama ɲɔgɔn fɛ,
ni o fla ma bɛn a ra wa?
4 Yala jara bɛ se ka kule kongo kɔnɔ gbansan,
ni a ma sogo mina wa?
Jaraden bɛ kasi a ta dinga kɔnɔ gbansan,
ni a ma fɛn dɔ mina wa?
5 Kɔnɔnin bɛ se ka mina jan na dugu ma,
ni jan tun ma la a ɲa wa?
Jan fana bɛ se ka pan a yɛrɛ ma dugu ma,
ni foyi ma mina a ra wa?
6 Kɛrɛkɛburu bɛ se ka fiyɛ dugu kɔnɔ,
ni dugumɔgɔw ja ma tigɛ wa?
Kojugu dɔ bɛ se ka ben dugu dɔ kan,
ni Matigi Ala le m'a kɛ wa?
7 O ra, Dunuɲatigi Ala tɛ foyi kɛ,

* **2:12 2.12** Mɔgɔ saninmanw: mɔgɔ minw ka o yɛrɛ saninya Ala ye, minw bɛ wele ko Nazirikaw.

ni a ma o gundo yira a ta jɔnw na,
olugu minw ye a ta ciraw ye.
8 Jara kulera!
Jɔn le ja tɛ tigɛ?
Dunuŋatigi Ala kumana!
Jɔn le bɛ se ka ban ka o cirayakuma fɔ?

Ala ta kiti bɛna ben Samarikaw kan

9 Aw ye aw kan lase Azidɔdi masabonbaw ma,
aw ye aw kan lase Misiran jamana masabonbaw ma.
Aw y'a fɔ ko: «Aw ye na lajɛn Samari kuruw kan,
k'a flɛ ɲagban min bɛ mɔgɔw kan yi,
ani tɔŋɔri min bɛ mɔgɔw kan yi!
10 O tɛ terenninya sira lɔn tuun.»
Matigi Ala ko ten!
O ka fɛn minw sɔrɔ kojugu ni benkanni sababu ra,
o ka o ta masabonbaw fa ni o le ye.
11 O kosɔn Dunuŋatigi Ala ko:
«Aw juguw bɛna na jamana fan bɛɛ lamini.
O bɛna aw ta so barakamanw ben,
ka aw ta masabonbaw naforow cɛ.»

12 Matigi Ala ko:
«Sagagbɛnbaga bɛ a ta saga sen kunkurun fla, walama saga torofara tigɛnin sama ka bɔ jara da ra cogo min na,
Izirayɛlimɔgɔ minw siginin bɛ Samari, olugu tɔ bɛna sama ka bɔ o juguw boro o cogo le ra,
olugu minw bɛ to ka la ka jan Damasi dugu ta lafɛnŋumanw kan,
ani a kalagaŋumanw kan.

13 «Aw ye nin lamɛn, ka Yakuba ta somɔgɔw lasɔmi!
Dunuŋatigi Ala, Fangatigi Ala kumakan lo.
14 Lon min na ne bɛna wuri Izirayɛlimɔgɔw kama
ka o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra,
o lon na ne bɛna wuri Betɛli ta sarakabɔnanw fana kama.
Sarakabɔnan gbanw bɛna kari ka bɔ a ra, ka ben dugu ma.
15 O ka o ta bon minw lɔ nɛnɛwagatiw kama,
ani o ka minw lɔ fundɛninwagatiw kama
ne bɛna olugu bɛɛ benben ɲɔgɔn kan.
O ka o ta bonba minw lalaga, ka o cɛŋa ni samaŋninw ye, olugu bɛɛ bɛna cɛn.
O le bɛna kɛ o ta bonba labanw ye.
Matigi Ala ko ten.»

4

Samari musow ta kanminabariya

1 «Aw ye nin kuma lamɛn, Basan mara misimusow!
Aw minw bɛ Samari kuru kan,
aw bɛ dɛsɛbagatɔw tɔŋɔ,
aw bɛ aw fanga digi fagantanw kan,
aw b'a fɔra aw cɛw ye ko:
‹Aw ye na ni minnifɛn dɔ ye, an y'a min!›
2 Dunuŋatigi Ala karira a yɛrɛ tɔgɔ saninman na,
ko lon dɔ bɛna se, sigiya tɛ o ra, o lon na kɔni,
o bɛna nɛgɛ le don aw nun na ka aw mina ka taga ni aw ye;
o bɛna aw kɔmɔgɔw mina ni dulen le ye ka taga ni o ye.
3 Aw bɛna bori ka bɔ kogo wow fɛ.
Bɛɛ bɛna teren ka taga a ta sira fɛ.
O bɛna aw gbɛn ka taga fɔ Hɛrimɔn.
Matigi Ala ko ten!

Izirayɛlimɔgɔw ta tɔɔrɔ

4 Aw kɔni ye taga Betɛli, ka taga kojugu kɛ faasi!

Aw kɔni ye taga Giligali, ka taga dɔ fara a kan tuun sa!
Lon o lon sɔgɔma aw ye aw ta sarakaw bɔ.
Tere saba o tere saba, aw ye aw ta yagaw bɔ.
5 Aw ye ɲumanlɔn sarakaw* bɔ,
ka burufunufɛn kɛ aw ta sarakaburuw ra.
Aw ye aw ta diyanya sarakaw* wangola,
k'a ko fɔ, janko bɛɛ y'a mɛn;
sabu o le ka di aw ye, aw Izirayɛlimɔgɔw!»
Dunuŋatigi Ala ko ten.

6 «O le kosɔn aw ta duguw bɛɛ ra, ne fana ka aw kɔnɔbara lakolon to;
ka domunintanya ben aw kan aw ta sigiyɔrɔw bɛɛ ra.
Nka o bɛɛ n'a ta, aw belen ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ!
Matigi Ala ko ten.»

7 «O le kosɔn ne ka sanji fana tigɛ aw ra,
k'a sɔrɔ a tɔ tun tora karo saba sani siman ye se tigɛri ma.
Ne ka sanji ben dugu dɔw ra, ka dugu dɔw to yi.
Foro dɔw ka sanji sɔrɔ, nka foro minw m'a sɔrɔ, olugu jara.
8 Dugu fla, walama dugu saba, o ta mɔgɔw tagara dugu wɛrɛ ra, ka taga ji ɲini k'a min;
nka o ji ma o ta minlɔgɔ ban.
O bɛɛ n'a ta, aw belen ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ.
Matigi Ala ko ten.»

9 «Ne ka banaw bla aw ta sɛnɛfɛnw na ka o ja, ka o tori.
Tɔnw ka aw ta nankɔrafɛnw, ani aw ta rɛzɛnsunw, ani aw ta torosunw, ani aw ta oliviyesunw domu.
O bɛɛ n'a ta, aw belen ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ!
Matigi Ala ko ten.
10 Ne ka banajugu ben aw kan i ko ne ka min ɲɔgɔn kɛ Misirankaw ra.
Ne ka aw ta kanbelenw faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ka aw ta sow mina aw ra.
Mɔgɔ minw sara aw ta sigiyɔrɔ ra, fɔ ka o suw tori, ne ka o kasa don aw nun na.
Nka o bɛɛ n'a ta, aw belen ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ!
Matigi Ala ko ten.
11 Ne ka aw dɔw halaki i n'a fɔ Sodɔmukaw, ani Gomɔrikaw;
dɔw porokotora ka kisi, i ko o ka lɔgɔkunkurun min sama ka bɔ tasuma ra.
Nka o bɛɛ n'a ta, aw belen ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ!
Matigi Ala ko ten.
12 O le kosɔn aw Izirayɛlimɔgɔw, ne bɛna aw kɛ tan le!
Ayiwa, i n'a fɔ ne bɛna aw kɛ tan,
o ra, aw ye aw yɛrɛ labɛn ka na lɔ ka aw ta Ala ta kiti makɔnɔ, aw Izirayɛlimɔgɔw!»
13 Sabu Ala min ka kuruw dan, Ala min ka fɔɲɔ dan,
min bɛ a ta miiriyaw yira adamadenw na,
min bɛ kɛnɛbɔda yɛlɛma k'a kɛ dibi ye,
min bɛ tagama dugukolo kan yɔrɔ kɔrɔtaninw kuncɛ ma,
Matigi Ala, Fangatigi, o le bɛ ne tɔgɔ ye.

5

Kojugu minw bɛna se Izirayɛli ma

1 E, Izirayɛlimɔgɔw, aw ye nin kuma lamɛn!
Ne bɛ nin sangadɔnkiri min lara aw kunna, aw ye o dɔnkiri lamɛn!
2 E, Izirayɛli, sunguru cɛɲuman benna, a tɛ wuri tuun!
A lanin bɛ a yɛrɛ ta dugukolo le kan;
mɔgɔ si ma sɔrɔ k'a lawuri;
3 sabu Dunuŋatigi Ala ko:
«Cɛ waga kelen bɛ bɔ dugu min kɔnɔ ka taga kɛrɛ ra,
cɛ kɛmɛ dɔrɔn le bɛna sekɔ o dugu kɔnɔ.
Cɛ kɛmɛ bɛ bɔ dugu min kɔnɔ ka taga kɛrɛ ra,
cɛ tan dɔrɔn le bɛna sekɔ o dugu kɔnɔ.
A bɛna kɛ ten le Izirayɛli jamana ra.»

4 O kosɔn Matigi Ala ko Izirayɛli ta somɔgɔw ma ko:

«Aw ye ne Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini,
janko aw ye si sɔrɔ.
5 Aw kana taga foyi ɲini Betɛli,
aw kana taga Giligali,
aw kana se Bɛri Seba;
sabu o bɛna Giligalikaw bɛɛ cɛ ka taga,
Betɛli bɛna kɛ tomo le ye.
6 Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini,
janko aw ye si sɔrɔ.
Ni o tɛ, Ala bɛna jigi Yusufu ta somɔgɔw kan, ka o halaki i ko tasuma;
mɔgɔ tɛna sɔrɔ ka tasuma faga Betɛli dugumɔgɔw ye.

7 «Aw bɛ can yɛlɛma k'a kɛ jalaji ye;
aw bɛ terenninya firi dugu ma.
8 Ala min ka teremana wagati ta lolow, ani samiya wagati ta lolow dan,
min bɛ dibikuruba yɛlɛma ka o kɛ kɛnɛbɔda ye,
ka tere yɛlɛma k'a kɛ su ye,
min bɛ kɔgɔji ta jiw wele
ka o bɔn dugukolo kɔ kan,
ale tɔgɔ le ye ko Matigi Ala!
9 Ale le bɛ halakiri lase fangatigiw ma,
ka o ta so barakamanw bɛɛ halaki.

10 «Mɔgɔ min bɛ kiti tigɛ ka aw jaraki aw ta terenbariya kosɔn, aw bɛ o tigi kɔninya.
Mɔgɔ min bɛ can fɔ aw ye, aw bɛ o tigi haramuya.
11 Ayiwa, i n'a fɔ aw bɛ fagantanw dɔndɔn ni aw senw ye,
ka o jagboya ka siman di aw ma,
o ra, aw ka kabakurubonba minw lɔlɔ,
aw tɛna don o bonw kɔnɔ.
Aw ka rɛzɛnforoɲuman minw sɛnɛ,
aw tɛna o rɛzɛnw ji min.
12 Sabu ne k'a lɔn ko aw ta kojuguw ka ca,
ko aw ta jurumunw ka bon.
Aw bɛ mɔgɔ terennin minako juguya.
Aw bɛ bonyafɛnw mina dogo ra, ka jo bɔsi fagantanw na kititigɛyɔrɔ ra.
13 O le kosɔn nin wagatiw ra, mɔgɔ hakirimanw bɛ je,
sabu nin wagatiw man ɲi.
14 Aw ye tugu koɲuman le kɔ, janko aw ye si sɔrɔ;
aw kana tugu kojugu kɔ;
ni o kɛra, Matigi Ala, Fangatigi Ala bɛna kɛ ni aw ye,
i ko aw yɛrɛ k'a fɔ cogo min na.
15 Aw ye kojugu kɔninya, aw ye koɲuman le kanu,
aw ye kiti tigɛ ka kaɲa ni terenninya le ye;
ni o kɛra, a bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala, Fangatigi Ala bɛna hina aw ra, aw minw ye Yusufu ta mɔgɔ tɔw ye.

16 «O kosɔn Matigi Ala, Fangatigi min ye Matigi ye, ale ko:
Sangakasikan le bɛna bɔ kɛnɛgbɛyɔrɔw bɛɛ ra;
siradaw bɛɛ ra mɔgɔw bɛna a fɔ ko: ‹E, Ala! Bɔnɔ ka an sɔrɔ!›
O bɛna sɛnɛkɛbagaw wele sukasi ra,
ka sukasibagaw wele ka na sangadɔnkiriw la;
17 sabu ni ne nana tɛmɛ aw cɛ ra tuma min na,
mɔgɔw bɛna kasi rɛzɛnforow bɛɛ ra.
Matigi Ala ko ten.»

Matigi Ala ta lon

18 Aw minw kɔrɔtɔnin lo ko Matigi Ala ta lon ye se, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ dɛ!
Aw b'a miiri ko Matigi Ala ta lon bɛna kɛ mun le ye?
Matigi Ala ta lon bɛna kɛ dibiba le ye, a tɛna kɛ yeelen ye dɛ!
19 Aw ta bɛna kɛ i n'a fɔ mɔgɔ min bɛ borira jara ɲa,
ka taga bɛn ni waraba dɔ ye;
a sera so kɔnɔ, a k'a boro la kogo kan minkɛ,

sa dɔ k′a kin.
20 Ayiwa, sigiya t′a ra, Matigi Ala ta lon bɛna kɛ dibiba le ye;
a tɛna kɛ yeelen ye fiyewu.
A bɛna kɛ dibikuruba le ye,
hali yeelen dɔɔnin tɛna kɛ a ra.

Izirayɛlimɔgɔw ta batori ma bɛn Ala ma
21 «Ne tɛ aw ta Alabato ɲanagbɛw fɛ, o man di ne ye;
aw ta jamalajɛnlonw lɔgɔ bɛɛ bɔra ne ra pewu.
22 Ni aw bɛ aw ta saraka jɛnitaw* ni aw ta siman sarakaw* bɔ ne ye,
ne tɛ o sarakaw si mina.
Aw bɛ misi tɔrɔnin minw faga ka o kɛ aw ta ninsɔndiya sarakaw* ye,
ne tɛ o si flɛ.
23 Aw ye aw ta dɔnkirilakanw mabɔ ne ra.
Ne t′a fɛ ka aw ta gɔnifɔkan mɛn.
24 Ne b′a fɛ ko aw ta kititigɛyɔrɔw ra, can le ye woyo i ko ji;
terenninya ye caya i ko baji min tɛ ja.
25 Aw ka san binaani min kɛ kongokolon kɔnɔ,
yala aw tun bɛ aw ta bɛgan sarakaw* ni aw ta siman sarakaw bɔra ne le ye wa, aw Izirayɛlimɔgɔw?
26 Aw yɛrɛ boro ka o ala minw lalaga,
aw ta alaw ta masacɛ Sakuti,
ani aw ta ala lolotigi Kewan,
aw ka olugu le ta.
27 O kosɔn ne bɛna a to o ye aw mina ka taga ni aw ye fɔ Damasi kɔ fɛ.
Matigi Ala, Fangatigi le ko ten.
O le bɛ ne tɔgɔ ye.»

6

Ala ka jamana kuntigiw jaraki
1 «Aw minw ɲasumanin siginin bɛ Siyɔn,
aw minw b′a miiri ko foyi tɛ se ka aw sɔrɔ, ka aw siginin to Samari kuru kan,
aw minw kɛra siyaw bɛɛ ra fɔlɔ ta mɔgɔbaw ye,
Izirayɛli jamana bɛɛ bɛ borira aw minw kɔ,
ayiwa, bɔnɔ le bɛna aw sɔrɔ.
2 Aw ye taga Kaline, ka taga a flɛ min kɛra yi;
o kɔ, aw ye taga Hamati duguba kɔnɔ,
o kɔ, aw ye taga Gati, Filisikaw ta dugu ra.
Yala o duguw cogo tun ka ɲi ka tɛmɛ aw ta mara fla bɛɛ kan wa?
Yala o ta mara tun ka bon ka tɛmɛ aw ta kan wa?
3 Aw ko aw bɛ kojugu nalon mabɔra aw yɛrɛ ra le,
k′a sɔrɔ aw bɛ ɲagban fanga le blara aw yɛrɛ kan.

4 «O bɛ la lanan sɔngɔgbɛlɛnw kan, lanan minw lalagara ni samaɲinw ye.
O bɛ lala ka jan o ta lafɛnŋumanw kan.
O bɛ sagaden dɔw mina sagakuru ra ka o faga ka o domu;
o bɛ misiden tɔrɔninw le domu.
5 O bɛ gɔniw fɔ, ka to ka dɔnkirikunntanw la;
o b′a kɛ i n′a fɔ olugu yɛrɛ le ye Dawuda ye, i n′a fɔ Dawuda yɛrɛ le bɛ a ta gɔni fɔra.
6 O bɛ duvɛn min jifiyɛbabaw kɔnɔ;
o bɛ turuŋuman kasadimanw mun o fari ra.
Nka cɛnri min bɛna se Yusufu ta somɔgɔw ma,
hali o jusu tɛ kasi o ra.

7 «O kosɔn o bɛna kɔn ka olugu le mina tɔw bɛɛ ɲa fɛ, ka taga ni o ye.
Ni o kɛra, o ta ɲanagbɛw, ani o ɲagarikanbaw bɛɛ bɛna ban.»

Samari mara bɛna halaki
8 Dunuŋatigi Ala karira ni a yɛrɛ tɔgɔ ye.
Fangatigi Ala, Matigi Ala ko ten, ko:
«Yakuba ta mɔgɔw ta yɛrɛbonya lɔgɔ bɔra ne ra;
o ta masabonbaw ko man di ne ye.

O kosɔn ne bɛna o ta duguw, ani o kɔnɔfɛnw bɛɛ don o juguw boro.»

9 Ni cɛ tan ka to so kelen kɔnɔ, olugu bɛɛ bɛna sa.
10 Min ka kan ka na a balemaw suw ta ka o labɔ so kɔnɔ ka taga o jɛni, ale bɛna
ɲininkari kɛ sokɔnɔmɔgɔ dɔ fɛ, ko yala ni mɔgɔ wɛrɛ bɛ yi tuun. O b'a jaabi ko mɔgɔ
wɛrɛ tɛ yi. A b'a fɔ o ye ko o ye je, ko sabu o man kan ka Matigi Ala tɔgɔ fɔ.

11 A flɛ, Matigi Ala kumana ka ban!
A bɛna bonba ben, fɔ k'a kɛ tomo ye,
ka bon fitini ben, fɔ k'a mugumugu.
12 Yala mɔgɔ bɛ se ka so bori farakuruw kan wa?
Yala mɔgɔ bɛ se ka fara sɛnɛ ni misidaba ye wa?
Mun kosɔn aw ta kititigɛyɔrɔw ra, aw ka can yɛlɛma k'a kɛ mɔgɔfagafɛn ye,
ka terenninya sira yɛlɛma ka o kɛ jalaji ye?
13 Aw bɛ ɲagarira fɛngbansan le kosɔn Lodebari dugu kɔnɔ;
aw b'a fɔra ko: «Yala an ma Karinayimu dugu mina ni an yɛrɛ baraka le ye wa?»
14 «O kosɔn, Izirayɛli ta somɔgɔw, a flɛ,
ne bɛna siya dɔ lawuri aw kama,
min bɛna a fanga digi aw kan,
k'a ta Lebo Hamati, ka taga a bla fɔ Araba kɔba yɔrɔ ra.»
Matigi Ala, Fangatigi le ko ten.

7

Tagamasiyɛn fɔlɔ: tɔnw

1 Dunuŋatigi Ala ka tagamasiyɛn min yira ne ra: Ne k'a ye ko Ala tun bɛ tɔn camanba
le danna. O wagati y'a sɔrɔ masacɛ ta bɛganw ta bin tigɛra ka ban, binkura le tun bɛ
bɔra.
2 Ne nana a ye ko tɔnw bɛ dugukolo binw bɛɛ ɲimina minkɛ, ne ka Ala daari ko:
«Dunuŋatigi Ala, yafa an ma! Ni o tɛ Yakuba ta mɔgɔw bɛna kisi ka bɔ nin na cogo di,
k'a sɔrɔ o baraka ka dɔgɔ?»
3 Matigi Ala k'a ta miiriya yɛlɛma; a k'a fɔ ko: «I ka min ye, o tɛna kɛ!»

Tagamasiyɛn flanan: tasuma

4 Dunuŋatigi Ala ka tagamasiyɛn min yira ne ra tuun, o flɛ nin ye: Ne k'a ye ko
Dunuŋatigi Ala tun b'a fɔra ko kiti bɛna tigɛ ale ta mɔgɔw kan ni tasuma le ye. Tasuma
nana dunuŋa jibaw bɛɛ ja; a tun bɛ forow fana jɛnina.
5 Ne ko: «E, Dunuŋatigi Ala, sabari ka nin lalɔ! Ni o tɛ Yakuba ta mɔgɔw bɛna kisi ka
bɔ nin na cogo di, k'a sɔrɔ o baraka ka dɔgɔ?»
6 Matigi Ala k'a ta miiriya yɛlɛma. A ko: «I ka min ye, o fana tɛna kɛ. Dunuŋatigi Ala
ko ten.»

Tagamasiyɛn sabanan: sumanikɛjuru

7 Ala ka tagamasiyɛn min yira ne ra tuun, o flɛ nin ye: Ne k'a ye ko Matigi Ala lɔnin
tun bɛ kogo dɔ kɔrɔ. O tun ka o kogo lɔ k'a teren ni sumanikɛjuru ye. O sumanikɛjuru
tun bɛ Matigi Ala boro.
8 A ka ne ɲininka ko: «Amɔsi, i ɲa bɛ mun le ra?» Ne k'a jaabi ko: «Ne ɲa bɛ
sumanikɛjuru dɔ le ra.» A ko:
«Ne bɛna sumanikɛjuru le la ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw kan, ka o suma.
Ne tɛna o ta kojuguw si hakɛw to o ra tuun.
9 Isiyaka ta sɔnnikɛyɔrɔ minw bɛ kongori kan, ne bɛna o yɔrɔw bɛɛ halaki,
ka Izirayɛli ta jobatoyɔrɔw bɛɛ cɛn.
Ne bɛna wuri ni kɛrɛkɛmuru le ye Yerobohamu ta somɔgɔw kama.»

Sarakalasebaga ni masacɛ ka Amɔsi gbɛn

10 Ayiwa, o kɛra minkɛ, Betɛli ta sarakalasebaga* min ye Amasiya ye, ale ka cira bla
Izirayɛli masacɛ Yerobohamu ma, k'a fɔ a ye ko: «Amɔsi bɛ jɛn dɔ le sirira i kama
Izirayɛli jamana kɔnɔ yan. Jamanamɔgɔw tɛna se k'a ta kumaw bɛɛ muŋu tuun.
11 Amɔsi b'a fɔra ko: ‹O bɛna Yerobohamu faga ni kɛrɛkɛmuru ye,› ko: ‹o bɛna
Izirayɛlimɔgɔw mina ka bɔ o ta jamana ra, ka taga ni o ye fɔ yɔrɔjan.› »
12 Amasiya k'a fɔ Amɔsi ye o le ra ko: «Ladibaga, taga! Teliya ka taga to Zuda mara
ra; o bɛna i ta domuni di i ma yi, i bɛ to ka i ta ciraya kɛ yi;
13 nka Betɛli yan kɔni, i kana cirayakuma fɔ yan tuun, sabu yan ye masacɛ ta yɔrɔ
saninman le ye; masacɛ ta batoso lo.»

14 Amɔsi ka Amasiya jaabi ko: «Ne tɛ cira ye, ne tɛ cira dɔ ta den ye fana. Ne ye
bɛgantigi le ye; ne bɛ sikomɔrisunw fana sɛnɛ.»
15 Matigi Ala ka ne wele ka bɔ ne ta sagaw le kɔrɔ, k'a fɔ ne ye ko: «Taga nin
cirayakuma fɔ ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ye.
16 Sisan ele ye Matigi Ala ta kuma lamɛn, ele min b'a fɔra ko ne kana cirayakuma fɔ
Izirayɛlimɔgɔw kama, ko ne kana waajurikuma fɔ Isiyaka ta somɔgɔw ye.
17 O le kosɔn Matigi Ala ka min fɔ, o flɛ nin ye:
‹Ele ta musɔ, o bɛna bla jatɔya ra dugu kɔnɔ;
i dencɛw ni i denmusow, olugu bɛna faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
O bɛna i sigiyɔrɔ suma ni juru ye, k'a taran mɔgɔw ra.
Ele yɛrɛ bɛna taga sa Alalɔnbariw ta jamana le ra.
O bɛna Izirayɛlimɔgɔw mina ka bɔ o ta jamana ra
ka taga ni o ye fɔ yɔrɔjan.› »

8

Tagamasiyɛn naaninan: yiridenw bɛ segi kɔnɔ

1 Dunuŋatigi Ala ka tagamasiyɛn nin le yira ne ra tuun: Ne ka segi dɔ fanin ye
samiyayiriden mɔnin na.
2 A ka ne ɲininka ko: «I ɲa bɛ mun le ra, Amɔsi?» Ne ko: «Ne ɲa bɛ segi dɔ fanin le
ra samiyayiriden mɔnin na.» Matigi Ala ko ne ma ko:
«Ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw mɔna, olugu fana ta wagati sera.
Ne tɛna o ta kojuguw si hakɛ to o ra tuun.
3 O lon na, masaso ta dɔnkirilakanw bɛna yɛlɛma ka kɛ ŋunakanw le ye.
Dunuŋatigi Ala ko ten.
Suw camanba le bɛna kɛ yɔrɔ bɛɛ;
mɔgɔw bɛna kɛ o cɛ ye ka o firi;
o b'a fɔ ɲɔgɔn ye ko:
‹Aw ye je dɛ!› »

4 Ayiwa, aw ye nin lamɛn, aw minw bɛ fagantanw ɲagbanna,
aw minw bɛ ɲanibagatɔw tɔ labanna jamana kɔnɔ!
5 Aw b'a fɔra ko:
«Karokura ɲanagbɛ bɛna ban wagati juman le dɛ,
k'a to an ye an ta simanw fiyeere?
Nɛnɛkirilon ye ban joona,
k'a to an ye an ta simanmarayɔrɔw dayɛlɛ.
An bɛna an ta sumanikɛnanw kɔnɔ dɔgɔya,
ka fɛnw sɔngɔ gbɛlɛya!
An bɛna sumanikɛfɛnw yɛlɛma,
ka mɔgɔw nanbara.
6 An bɛna dɛsɛbagatɔw san ni wari ye,
ka fagantanw san sennasanbara dama sɔngɔ kosɔn.
Hali simankisɛ ɲaga, an bɛna o bɛɛ fiyeere.»

7 Ayiwa, Matigi Ala karira Yakuba ta Ala ta bonya kosɔn.
A ko: « ‹Ne tɛna ɲina nin mɔgɔw ta kɛwalew si kɔ.
8 Nin kow kosɔn jamana bɛna yuguyugu fɔ ka bɔ a nɔ ra.
Jamanamɔgɔw bɛɛ bɛna ɲanasisi.
Jamana bɛɛ bɛna wuri i ko Nili baji,
ka yɛlɛn ka sɔrɔ ka na ben i ko Misiran ta kɔba.› »

Ɲanasisilon

9 O lon na, kɔni, ne bɛna tere ben, ka tere to sankolo cɛmancɛ ra.
Ne bɛna dugukolo kɛ dibi ye teregban fɛ!
Dunuŋatigi Ala ko ten.
10 Ne bɛna aw ta ɲanagbɛw yɛlɛma ka o kɛ sukasi ye,
ka aw ta dɔnkiriw bɛɛ yɛlɛma ka o kɛ sangadɔnkiriw ye.
Ne bɛna bɔrɔfani la aw bɛɛ kɔ ra,
ka bɛɛ kun gbana.
Ne bɛna nin wagati gbɛlɛya k'a kɛ i ko mɔgɔ minw dencɛ kelenpenin sara, o b'a su
kasira.
O kɔ, nin kow bɛɛ laban bɛna kɛ jusukasikoba le ye.

11 A flɛ lon dɔ bɛna se,
Dunuŋatigi Ala ko ten,
ne bɛna kɔngɔ ben jamana kan.
Ne m’a fɔ domuni kɔngɔ, walama ji kɔngɔ dɛ,
nka Matigi Ala ta kuma lamɛnni kɔngɔ.
12 O wagati ra kɔni, o bɛna to ka yaala o yɛrɛ kun fɛ kɔgɔjiw ni ɲɔgɔn cɛ;
o bɛ bɔ terebenyanfan na ka taga woroduguyanfan na,
ka bɔ sahiliyanfan na ka taga terebɔyanfan na.
O bɛna kɛ yaala ye fan bɛɛ ra ko o bɛ Matigi Ala ta kuma ɲinina,
nka o tɛna a mɛn yɔrɔ si.

13 O lon na, kɔni, sunguruŋumanw
ani kanbelenw baraka bɛna dɛsɛ minlɔgɔ borɔ.
14 Minw bɛɛ tun bɛ kari ni Samarikaw ta jo tɔgɔ ye,
k’a fɔ ko: «Dan, i ta ala ye mɛɛn an kɔrɔ!»,
ko: «Bɛri Seba ta sɔnnikɛyɔrɔ sira ye mɛɛn an kɔrɔ!»,
o mɔgɔw bɛɛ bɛna ben, o si tɛna se ka wuri tuun!

9

Tagamasiyɛn loorunan: yɔrɔ saninman cɛnna

1 Ne ka Matigi ye, a lɔnin bɛ sarakabɔnan kunna; a ko:
«Aw ye Alabatosoba samasenw sanfɛyɔrɔ bugɔ k’a kari,
fɔ ka bon jusiginan yuguyugu.
Aw y’a karikari k’a ben mɔgɔw bɛɛ kun na yi!
Ni minw ka bɔsi, ne bɛna olugu faga ni kɛrɛkɛmuru ye;
o si tɛna se ka bori;
o si tɛna se ka bɔsi.
2 Hali ni o ka dugukolo ci ka taga dogo fɔ kaburuw jukɔrɔ,
ne boro bɛna o sama ka o labɔ.
Hali ni o ka yɛlɛn ka taga fɔ sankolo kɔnɔ,
ne bɛna o lajigi ka bɔ yi.
3 Hali ni o ka taga dogo Karimɛli kuru kan,
ne bɛna taga o yɔrɔɲini, ka o mina ka na ni o ye.
Ni o ka tunu kɔgɔji jukɔrɔ ko o bɛ dogo ne ra,
ne bɛna jirasa dɔ ci ka taga o kin yi.
4 Hali ni o juguw ka o mina ka taga ni o ye,
ne bɛna a to o ye o faga ni kɛrɛkɛmuru ye yi.
Ne bɛna ne ɲa lɔ o ra tuma bɛɛ janko ka kojugu le kɛ o ra;
ne tɛna koŋuman kɛ o ye.

5 «Ni Matigi, Fangatigi Ala ka maga dugukolo ra,
dugukolo bɛ yɛrɛyɛrɛ,
dugukolokanfɛnw bɛɛ bɛ sukasi kɛ.
Jamana bɛɛ bɛ wuri i ko Nili baji,
ka sɔrɔ ka na ben i ko Misiran ta kɔba.
6 Matigi Ala bɛ a ta sigiyɔrɔ lɔ fɔ san fɛ, sankolo kunna;
ka sankolo ju sigi dugukolo kan.
A bɛ kɔgɔji ta jiw wele
ka o bɔn dugukolo kɔ kan.
Ale tɔgɔ le ye ko Matigi Ala!»

Jurumunkɛbagaw ta kiti

7 Aw Izirayɛlimɔgɔw, yala aw ni Etiyopikaw bɛɛ tɛ kelen ye ne fɛ wa?
Matigi Ala ko ten.
Aw Izirayɛlimɔgɔw, yala ne ma aw labɔ Misiran,
i n’a fɔ ne ka Filisikaw labɔ Kafitɔri cogo min na wa,
ani ne ka Sirikaw labɔ Kiri cogo min na wa?
8 A flɛ, Dunuŋatigi Ala ɲa lɔnin bɛ nin jamana ra,
jamana min jarakinin lo.
Ne bɛna nin jamana halaki ka bɔ dugukolo kɔ kan.
Nka o bɛɛ n’a ta, ne tɛna Yakuba ta somɔgɔw bɛɛ halaki.
Matigi Ala ko ten.

9 Sabu ne kɔni k’a latigɛ
ko ne bɛna Izirayɛli ta somɔgɔw yuguyugu siya tɔw bɛɛ cɛ ra,
i n’a fɔ o bɛ simankisɛ yuguyugu tɛmɛ kɔnɔ cogo min na,
janko hali bɛrɛkoro den kelen kana ben dugu ma ka ɲagami siman na.
10 Ne ta mɔgɔ minw ye jurumunkɛbagaw ye, olugu bɛɛ bɛna faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
Olugu minw b’a fɔra ko: «Kojugu tɛna se an ma, foyi tɛna an sɔrɔ!»

Ala bɛna koɲuman kɛ Izirayɛli ye tuun

11 «Ayiwa, Dawuda ta so min tun benna, ne bɛna o so lawuri tuun.
Ne bɛna a wow datugu,
k’a yɔrɔ cɛnninw bɛɛ lalaga,
k’a lɔ a cogokɔrɔ ra.
12 Ni o kɛra, Edɔmu jamana tɔ bɛna kɛ o ta ye tuun,
ani ne tɔgɔ tun bɛ siya minw bɛɛ kan.
Matigi Ala ko ten,
ale le ye o kow kɛbaga ye.
13 Lon dɔw bɛna se, Matigi Ala ko ten,
o lonw na kɔni,
sani simantigɛ ye ban foro ra, o y’a sɔrɔ simankura bɛ sɛnɛna ka ban.
Sani rɛzɛn ye cɔngɔ ka ban foro ra, o y’a sɔrɔ rɛzɛnkura bɛ sɛnɛna ka ban.
O lonw na kɔni,
rɛzɛnjikura bɛna woyo ka bɔ kuruw kunna,
ka bɔn kongoriw kunna.
14 Ne bɛna ne ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma tuun.
O ta dugu minw tun cira, o bɛna o duguw lɔ tuun, fɔ ka sigi o duguw ra.
O bɛna rɛzɛnforow sɛnɛ, ka o rɛzɛnji min,
o bɛna nankɔw sɛnɛ tuun, ka o nankɔrafɛnw domu.
15 Ne bɛna o sigi o yɛrɛ ta dugukolo kan.
Mɔgɔ si tɛna o lawuri tuun ka bɔ o dugukolo kan,
ne ka o dugukolo min di o ma.
Matigi Ala, aw ta Ala ko ten!»

ABIDIYASI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Filisikaw tun nana ben Zeruzalɛmu dugu kan wagati min na, o wagati le ra Abidiyasi ka nin kumaw fɔ. Nin kitabu ye sura kelen dɔrɔn ye. O wagati ra Edɔmuka minw tun bɛ jamana woroduguyanfan na, olugu nana ka na fara Zeruzalɛmukaw juguw kan, ka Zeruzalɛmu kɛrɛ, ka dugumɔgɔw borofɛnw cɛ ka taga ni o ye, k'a sɔrɔ Edɔmukaw ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ta duruja bɔra o bɛmacɛ Isiyaka le ra.

Ala ka Abidiyasi ci ka na nin cirayakuma fɔ Edɔmukaw ye, ko Ala bɛna o ta kɛwalejuguw hakɛ bɔ o ra, sabu o ka siya wɛrɛw dɛmɛ ka Ala ta mɔgɔw kɛrɛ.

Nin kumaw b'a yira an na ko siya o siya bɛ Ala ta mɔgɔw kɛrɛ, ko Ala fana bɛna o siya kɛrɛ.

Kitabu kɔnɔkow

Edɔmukaw halakicogo *(1.1-9)*
Edɔmukaw ta kojuguw cayara *(1.10-15)*
Ala bɛna Izirayɛli sigi a juguw kunna *(1.16-21)*

Ala ka Edɔmukaw jaraki

1 Ala ka ko minw yira Abidiyasi ra:
Dunuŋatigi Ala ka kuma min fɔ Edɔmukaw kama, o le ye nin ye:
An ka kibaroya dɔ mɛn ka bɔ Matigi Ala fɛ;
ciraden dɔ cira ka taga siyaw fɛ.
A ko: «Aw ye wuri, an ye taga Edɔmukaw kama,
ka taga o kɛrɛ.»
2 «A flɛ, aw Edɔmukaw, ne bɛna aw baraka dɔgɔya ka tɛmɛ siya tɔw bɛɛ ta kan.
O bɛna aw mafiyɛnya kosɛbɛ.
3 Yɛrɛyira min tun bɛ aw jusu ra, o le ka aw lafiri;
aw sigiyɔrɔ dogonin bɛ faraw cɛ ra, yɔrɔ kɔrɔtaninw na minkɛ,
o kosɔn aw tun b'a fɔra ko:
‹Jɔn le bɛna se ka anw lajigi dugu ma?›
4 Ayiwa, hali ni aw ka yɛlɛn ka taga fɔ sankolo ra i ko bɔn,
hali ni aw ka aw ta ɲaga la fɔ lolow cɛ ra,
ne bɛna aw lajigi!
Matigi Ala ko ten.

5 «Ayiwa, ni sonw nana aw fɛ su fɛ,
walama ni benkannikɛbagaw nana,
o bɛna cɛnri kɛ aw fɛ dɛ!
Ni fɛn o fɛn ka o diya, o bɛ o bɛɛ ta.
Ni o nana aw ta rɛzɛnw sonya,
o bɛna rɛzɛnden dama dama le to aw ye.
6 O kɔni ka Esawu ta mɔgɔw ta fɛnw bɛɛ le cɛ;
o ka o ta fɛnmarayɔrɔw bɛɛ dayɛlɛ.
7 Aw jɛŋŋɔgɔnw bɛɛ bɛna aw gbɛn ka taga se fɔ jamana dan le ra.
Aw teriw bɛna aw janfa, ka o fanga sigi aw kan.
Minw tun bɛ aw ta domuni kɛra, olugu bɛna jan la aw sen kɔrɔ,
nka aw tɛna se ka bɔ o kow kala ma.
8 Sigiya t'a ra, ne bɛna mɔgɔ hakirimanw halaki o lon le ra, ka bɔ Edɔmu;
ka faamurikɛbagaw halaki ka bɔ Esawu ta kuru kan.
Matigi Ala ko ten!
9 E! Teman, aw ta kɛrɛkɛcɛw ja bɛna tigɛ
fɔ ka Esawu ta kuruyɔrɔ mɔgɔw bɛɛ faga ka ban.»

Edɔmukaw ka Izirayɛlimɔgɔw minako juguya

10 «Aw juguyara aw balemaw ma,
minw ye Yakuba ta mɔgɔw ye.
O kosɔn maroyaba bɛna ben aw kan;
aw bɛna halaki ka ban pewu;
11 sabu lon min na siya wɛrɛ mɔgɔw tun tagara Yakuba ta mɔgɔw ta naforow cɛ,

lon min na mɔgɔ wɛrɛw tagara don o ta dugu kɔnɔ ka kara la janko ka Zeruzalɛmukaw
ta borofɛnw taran ɲɔgɔn cɛ,
o lon na aw tun bɛ yi;
aw ni o siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ le tun kɛra kelen ye.
12 Aw tun man kan ka lɔ ka aw balemaw flɛ
o ta bɔnɔ lon na;
Zuda ta mɔgɔw halaki lon na
aw tun man kan ka ɲagari.
Aw tun man kan ka o dabayakumaw fɔ
aw balemaw ta degu lon na.
13 Aw kɔni tun man kan ka don ne ta mɔgɔw ta dugu donda fɛ
o ta cɛnri lon na.
Aw fana tun man kan ka lɔ ka kojugu bentɔ flɛ Zuda ta mɔgɔw kan
o ta ɲani lon na.
Aw tun man kan ka o ta naforow cɛ
o ta cɛnri lon na.
14 Aw tun man kan ka taga lɔ sirafaran na
ka o ta mɔgɔ boribagaw faga.
O ta mɔgɔ minw bɔsira, aw tun man kan ka olugu mina ka o di o juguw ma,
o ta ɲani lon na.
15 Sabu Matigi Ala ta lon surunyara;
a bɛna wuri siyaw bɛɛ le kama.
Aw ka min kɛ, o ɲɔgɔn le bɛna kɛ aw ra.
Aw ta kojuguw sara bɛna sekɔ ka na ben aw yɛrɛ le kunna.
16 Ayiwa, aw ka minni kɛ ne ta kuru saninman kan cogo min na, ne ta dimi kosɔn,
siya tɔw bɛɛ bɛna minni kɛ ten le, dan tɛ minni min na;
o bɛna min fɔ ka ɲanamini,
fɔ ka na o bɛɛ latunu.

17 «Nka minw bɛ Siyɔn kuru kan, olugu bɛna kisi.
O yɔrɔ bɛna kɛ yɔrɔ saninman le ye.
Yakuba ta mɔgɔw bɛna sekɔ
ka na sigi o ta sigiyɔrɔ ra.
18 Yakuba ta somɔgɔw bɛna kɛ tasuma le ye,
Yusufu ta somɔgɔw bɛna kɛ tasumamana le ye;
nka Esawu ta somɔgɔw bɛna kɛ bin le ye.
O bɛna o bin jɛni k’a ban.
Mɔgɔ si tɛna bɔsi Esawu ta somɔgɔw ra,
sabu Matigi Ala kumana.
19 Jamana woroduguyanfan mɔgɔw bɛna na sigi Esawu ta kuruyɔrɔw ra.
Jamana dugumayanfan mɔgɔw, olugu bɛna sigi Filisikaw ta mara ra.
O bɛna sigi Efirayimu jamana ra, ani Samari jamana ra.
Boniyaminu ta mɔgɔw, olugu bɛna sigi Galadi mara ra.
20 Izirayɛlimɔgɔw ta mɔgɔ minaninw ta jɛnkuru min bɛ Kanaana,
olugu bɛna sigi o yɔrɔ mara ra ka taga se fɔ Sarɛpita.
Zeruzalɛmu ta mɔgɔ minanin minw bɛ Sefaradi,
olugu bɛna sigi jamana woroduguyanfan duguw kɔnɔ.
21 Olugu le bɛna se sɔrɔ, ka sigi Siyɔn kuru kan,
ka o ta fanga sigi Edɔmukaw kan.
O tuma masaya bɛna kɛ Ala ta ye.»

YUNUSU
TA KO KITABU
Kitabu faamucogo

Yunusu ni cira Amɔsi tun ye wagati kelen mɔgɔw ye.

O wagati ra Asirikaw tun kɛra Izirayɛlimɔgɔw juguw bɛɛ ra farimanw ye. Ala nana Yunusu ci ko a ye taga Asirikaw ta duguba kɔnɔ, min ye Ninive ye, ka taga a fɔ o ye ko ni o ma nimisa ka kojugu dabla, o ta dugu bɛna halaki, sabu o ta jurumunw cayara kosɛbɛ. O ko ma bɛn Yunusu ma, sabu ale tun b'a fɛ o mɔgɔw ye to o ta jurumunw na le, janko Ala ye o halaki, sabu Izirayɛli juguw lo. Yunusu banna Ala ta kuma ma, ka jirakurun dɔ ta ka taga fan wɛrɛ fɛ. Nka a laban, o ka Yunusu firi kɔgɔji ra, jɛgɛba dɔ k'a kunu. O kow bɛɛ le kɔ fɛ, Yunusu sɔnna ka waajuri kɛ Ninive dugu kɔnɔ. Ninivekaw nimisara, ka o ta kojuguw dabla minkɛ, Ala yafara o ma. Nka o ma diya Yunusu ye.

An b'a ye ko nin kitabu ni cira tɔw ta kitabuw tɛ kelen ye, sabu cira Yunusu ma cirayakuma fɔ; nka cira yɛrɛ ta kɛwalew le fɔra an ye.

Cira tɔw sɔnna Ala ta ma, nka Yunusu banna.

Yunusu ta ko kitabu b'a yira an na ko jurumun man di Ala ye, nka ni jurumunkɛbaga ka nimisa k'a jogo yɛlɛma, Ala bɛ yafa a ma, a ta nɛɛma ni a ta makari kosɔn. Ala ta nɛɛma tɛ dan Izirayɛlimɔgɔw dɔrɔn ma, nka ni siya o siya ka nimisa a ta jurumunw na, Ala bɛ yafa o ma, sabu a bɛ mɔgɔ bɛɛ le kanu.

Kitabu kɔnɔkow

Yunusu banna Ala ta cira ma *(1)*
Yunusu nimisara, Ala k'a bɔsi *(2)*
Yunusu ka waajuri kɛ Ninivekaw kama *(3)*
Ala yafara Ninivekaw ma, ka o kisi *(4)*

Yunusu ma sɔn ka taga Ala ta cira kɛ

1 Lon dɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase Amitayi dencɛ Yunusu ma. Ala k'a fɔ a ye ko:
2 «Wuri joona ka taga Ninive, Ninive duguba kɔnɔ, i ye taga kuma o fɛ k'a gbɛlɛya, k'a
fɔ o ye ko o ta juguya warara ne ɲa kɔrɔ.»
3 Nka Yunusu wurira ko ale bɛ bori ka taga fɔ Tarisisi, ko ale bɛ taga fɔ yɔrɔjan, ka
bɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A tagara Zafa; a tagara kurunba dɔ sɔrɔ yi, min tun bɛ tagara
Tarisisi. A ka kurunsara di kuruntigi ma, ka don kurun kɔnɔ, ko a bɛ taga ni o ye Tarisisi,
ko a bɛ taga fɔ yɔrɔjan ka bɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ.

Fɔŋɔba wurira kɔgɔji kan

4 Ayiwa, Matigi Ala ka fɔŋɔba dɔ wuri kɔgɔji kan. Fɔŋɔ bonyara ji kan, fɔ kurunba
tun bɛ ɲini ka cɛn.
5 Kurun baarakɛdenw siranna kosɛbɛ. O bɛɛ ka kɛ kule ci ye, ka kɛ o ta alaw daari ye,
ko o ye olugu kisi. A ma na ɲa, o ka kurunkɔnɔminanw bɛɛ firi kɔgɔji ra janko kurun
ye fiyɛnya.
O y'a sɔrɔ Yunusu tun jigira kurun dugumayɔrɔ ra, ka taga la ka sunɔgɔ yi, fɔ ka ɲina
a yɛrɛ kɔ.
6 Kuruntigi tagara Yunusu kɔ. O k'a lakunu k'a ɲininka ko: «Cɛ, a kɛra di ele bɛ
sunɔgɔra? I fana tɛ wuri ka i ta ala daari wa? Jɔn k'a lɔn ni ale tɛna makari an na ka
an kisi, janko an kana halaki?»
7 Ayiwa, kurun baarakɛdenw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw ye na an ye kara la*, k'a lɔn
mɔgɔ min kosɔn nin kojuguba bɛ sera an ma.» O ka kara la minkɛ, Yunusu le yirara.
8 O ko Yunusu ma ko: «Ele ka ko min kɛ k'a to nin kojuguba ka an sɔrɔ, o fɔ an ye. I
bɔra min le? I bɛ mun baara le kɛ? Jamana juman mɔgɔ le bɛ ele ye? Siya juman mɔgɔ
le bɛ i ye?»
9 Yunusu ka o jaabi, ko: «Ne ye Heburu le ye. Ne bɛ Matigi Ala, sankolo tigi Ala le
bato, min ka kɔgɔji dan, ka dugukolo dan.»
10 Yunusu k'a ta ko ɲafɔ o ye. O k'a mɛn ko a bɛ dogora Matigi Ala le ɲa minkɛ, o
siranna kosɛbɛ. O k'a ɲininka ko: «Mun le kosɔn i sɔnna ka nin ko ɲɔgɔn kɛ?»
11 O ka Yunusu ɲininka tuun ko: «Sisan an ka kan ka mun le kɛ i ra janko kɔgɔji ye
mala.» O ka o fɔ sabu fɔŋɔ tun bɛ juguyara ka taga a fɛ.
12 Yunusu ka o jaabi ko: «Aw ye ne ta ka ne firi kɔgɔji ra; ni o kɛra, kɔgɔji bɛna mala
aw ye, sabu ne k'a lɔn ko ne le kosɔn nin fɔŋɔba wurira ji kan.»
13 O bɛɛ n'a ta, kurun baarakɛdenw belen ka ko bɛɛ kɛ ko o bɛ kurun lataga jida ra
dugukolo fan fɛ, nka o ma se, sabu kɔgɔji tun bɛ fariyara ka taga.

14 O ka Matigi Ala daari ko: «E, Matigi Ala, i kana an halaki nin cɛ kosɔn. I kana mɔgɔ
jarakibari fagari hakɛ ben an kan, sabu a ma foyi kɛ an na. Nin ko bɛɛ kɛra ka kaɲa ni
ele yɛrɛ sago le ye.»
15 O kɔ, o ka Yunusu ta k'a firi kɔgɔji ra. A firira kɔgɔji ra yɔrɔ min na dɔrɔn, o yɔrɔnin
bɛɛ ra, kɔgɔji mankan malara.
16 Kurun baarakɛdenw k'a ye ten minkɛ, o siranna Matigi Ala ɲa kosɛbɛ. O ka saraka
bɔ Matigi Ala ye, ka dajuru ta Ala ye.

2

Yunusu ka Ala daari jɛgɛba kɔnɔ

1 A kɛra ten, Matigi Ala ka jɛgɛba dɔ lana, ka na Yunusu kunu. Yunusu ka tere saba
ni su saba kɛ jɛgɛba kɔnɔ.
2 Yunusu tora jɛgɛba kɔnɔ k'a Matigi Ala, a ta Ala daari.
3 A ko:
«Ka ne to tɔɔrɔ ra, Matigi Ala,
ne ka i daari, i ka ne jaabi.
Ka ne to saya dibi ra,
ne kasira i nɔ fɛ, i ka ne kasikan mɛn.
4 I tun ka ne firi kɔgɔji dunmanyɔrɔ ra.
Jiwoyow tun ka ne datugu,
jikuruw tɛmɛna ne kunna.
5 Ne tun b'a miiri ko i ka ne gbɛn ka ban pewu le ka bɔ i ɲa kɔrɔ.
Nka ne bɛna i bato i ta Alabatosoba saninman kɔnɔ tuun.
6 Jiwoyow tun ka ne tunu fɔ ne bɛ ɲini ka sa.
Ne jigira fɔ ji jukɔrɔ,
kɔgɔji jukɔrɔbinw melegera ne kun na.
7 Ne jigira ji jukɔrɔ, ka se fɔ kuruw daminayɔrɔ ra.
Saya da tun tugura ne da ra ka ban, bɔyɔrɔ si tun tɛ ne fɛ.
Nka i ka ne ɲanaman labɔ kaburu dibi ra;
Matigi Ala, ne ta Ala.
8 Wagati min ne tun bɛ ɲini ka sa,
ne hakiri tora i ra, Matigi Ala.
Matigi Ala, ne ka i daari,
ne ta daarikan sera i ma, i ta yɔrɔ saninman na.
9 Mɔgɔ minw bɛ batofɛn gbansanw bato,
olugu bɛ o yɛrɛ yɔrɔ janya Matigi Ala ta nɛɛma ra.
10 Nka ne kɔni, ne bɛna saraka bɔ i ye,
ka dɔnkiri la, ka baraka la i ye.
Ne ka layiri minw ta i ye, ne bɛna o bɛɛ dafa;
sabu ele, Matigi Ala, ele bɛ ne kisibaga ye.»

11 Ayiwa, Matigi Ala kumana jɛgɛba fɛ; jɛgɛba tagara Yunusu fɔɔnɔ kɔgɔjida ra.

3

Yunusu tagara kuma Ninivekaw fɛ

1 O kow kɔ, Matigi Ala k'a ta kuma lase Yunusu ma a siɲaga flanan na ko:
2 «Wuri joona ka taga Ninive duguba kɔnɔ; ne bɛ ci min fɔ i ye, i ye taga o lase a
dugumɔgɔw ma.»
3 Yunusu wurira ka taga Ninive duguba kɔnɔ, i n'a fɔ Matigi Ala k'a fɔ a ye cogo min
na. Ninive tun ye dugu belebeleba le ye. Mɔgɔ tun bɛ tere saba kɛ tagama ra ka Ninive
dugu yaala.
4 Yunusu ka tere kelen tagama kɛ dugu kɔnɔ. O kɔ, a ka kɛ pɛrɛn ye k'a fɔ mɔgɔw ye
ko: «Sani tere binaani cɛ, Matigi Ala bɛna Ninive duguba halaki.»
5 Ninivekaw lara Ala ra. O k'a fɔ ko mɔgɔw bɛɛ ye sun don; k'a ta fagamaw ra, ka
taga a bla mɔgɔ gbansanw na, o bɛɛ ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra.
6 O kibaroya sera Ninive masacɛ ma tuma min na, a wurira ka bɔ a ta masasiginan
kan. A k'a ta masaderege bɔ, ka bɔrɔfani don a yɛrɛ ra, ka sigi bugurigbɛ ra.
7 O tuma ra, masacɛ ni a ta fagamaw ka ciragbɛlɛn fɔ ka taga dugu yɔrɔ bɛɛ ra, ko:
«Mɔgɔ fara bɛgan kan, o si kana domuni kɛ, o si kana ji min. Misiw ni sagaw si kana
bin ɲimi, o si kana ji min.

8 Mɔgɔw bɛɛ ye bɔrɔfani don o yɛrɛ ra ka bɔrɔfani don bɛganw fana ra, k′a yira ko
o nimisara. Bɛɛ ye nimisa ka kasi Ala nɔ fɛ, o ta kɛwalejuguw ni o ta terenbariyakow
kosɔn, ka o dabla.
9 Jɔn k′a lɔn ni o tɛna kɛ sababu ye, k′a to Ala ye a ta miiriya yɛlɛma, ka hina an na,
k′a ta dimi mala, janko an kana halaki?»
10 Ayiwa, Ala k′a ye ko Ninivekaw nimisara ka o ta kɛwalejuguw dabla minkɛ, a tun
b′a fɛ ka kojugu min kɛ o ra, a ma o kɛ tuun.

4

Ninivekaw ta nimisari ma diya Yunusu ye

1 Ayiwa, o ko ma diya Yunusu ye fiyewu. A dimina kosɛbɛ.
2 A k′a fɔ Matigi Ala ye ko: «Matigi Ala, ne tun ma nin le fɔ ka ne to ne ta jamana ra
wa? Nin le kosɔn ne tun b′a fɛ ka bori ka taga Tarisisi; sabu ne k′a lɔn ko ele ye Ala min
ye, i bɛ hina, ani i bɛ makari. I tɛ dimi joona, i ta ɲumanya fana ka bon; i bɛ sɔn ka i ta
miiriya yɛlɛma ka yafa mɔgɔ ma, i tɛ a ta kojugu hakɛ bɔ a ra.
3 Ayiwa, Matigi Ala, nin ko kɔni ma diya ne ye. A to ne ye sa; sabu ne sanin ka fisa ka
tɛmɛ ne ɲanaman kan.»
4 Matigi Ala ka Yunusu ɲininka ko: «Yala jo bɛ i fɛ ka dimi nin ko ra wa?»
5 Yunusu ma Ala jaabi; a bɔra Ninive dugu kɔnɔ, ka taga sigi dugu terebɔyanfan na,
ka gbata dɔ lɔ o yɔrɔ ra ka sigi o suma ra, k′a flɛ Matigi Ala bɛna min kɛ dugu ra.
6 O wagati ra, Masa Ala ka nɔnfɔnyiri dɔ falen Yunusu kɔrɔ, ka o suma kɛ Yunusu
kan, janko a jusu ye suma. O nɔnfɔnyiri ko diyara Yunusu ye kosɛbɛ.
7 Nka o dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Ala ka tumu dɔ lana ka na don nɔnfɔnyiri ra.
Tumu ka nɔnfɔnyiri ɲimi k′a faga, fɔ k′a ja.
8 Ayiwa, tere bɔra tuma min na, Ala ka fɔɲɔ gbanninman dɔ lana ka bɔ terebɔyanfan
na; tere bɔra, ka digi Yunusu ra kosɛbɛ, fɔ a tun bɛ ɲini ka ɲanamini. Yunusu ko Matigi
Ala ma tuun ko a y′a to ale ye sa; a ko: «Saya ka fisa ne fɛ ni ɲanamanya ye.»
9 Ala ka Yunusu ɲininka ko: «Yala jo bɛ i fɛ ka dimi nin nɔnfɔnyiri ta ko ra wa?»
Yunusu ka Ala jaabi ko: «Jo bɛ ne fɛ kosɛbɛ yɛrɛ le.»
10 Matigi Ala ko: «Ele ma baara foyi kɛ ka nin nɔnfɔnyiri falen; ele le fana m′a to a
wurira. A falenna su kelen, ka faga su kelen. O bɛɛ n′a ta, nin nɔnfɔnyiri hina ka i mina.
11 O tuma, mun na i t′a fɛ ne Ala ye makari Ninive duguba ta mɔgɔw ra, dugu min
mɔgɔw ka ca ni mɔgɔ waga kɛmɛ ni mugan ye, minw tɛ kojugu ni koɲuman lɔn ka bɔ
ɲɔgɔn na! Bɛgan camanba le fana bɛ yi!»

MISE
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Mise tun bɛ Moresɛti. O yɔrɔ bɛ Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ fɛ. Mise ni cira Oze, ani cira Ezayi bɛɛ tun ye wagati kelen mɔgɔw ye.

Cira Mise ta cirayakumaw tun ɲasinna Zeruzalɛmu dugu le ma, min tun ye Zuda mara ta duguba ye, ani Samari dugu min tun ye Izirayɛli mara ta duguba ye. O dugu fla ta mɔgɔw ta kɛwalew tun ka jugu kosɛbɛ. O tun tɛ Ala ta sariyaw jate, o tun bɛ mɔgɔw tɔɲɔ, ka o yɛrɛ waso, ka mɔgɔw minako juguya. Jamana ɲamɔgɔw, ani sarakalasebagaw, ani kuntigiw, ani naforotigiw bɛɛ tun bɛ kojugu kɛ.

Mise ka cira faninyafɔbagaw fana jaraki.

Mise k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o ta jurumunw bɛna kɛ sababu ye k'a to Ala bɛ o don o juguw boro, minw ye Asirikaw, ani Babilɔnikaw ye.

Mise ta kitabu b'a fɔ k'a gbɛlɛya ko Ala bɛ terenninya le fɛ. Ni Ala ta mɔgɔw ka Ala ta sariyaw sira tagama a cogo ra, Ala bɛ baraka don o ra. Nka ni o ka ban Ala ta sariyaw ma, o tuma, Ala bɛna o ta kojuguw hakɛw bɔ o ra, ka o gbɛn ka o labɔ jamana kɔnɔ.

O bɛɛ n'a ta, Mise ta cirayakumaw bɛ Ala ta nɛɛma fana ko fɔ. Ala bɛna a ta mɔgɔw ta miiriya yɛlɛma k'a to o ye kɔsegi ale fɛ. Siya tɔw bɛɛ bɛna Ala ta nɛɛma sɔrɔ fana lon dɔ (4.1-4). Ala bɛna masacɛ Dawuda ta duruja dɔ kɛ kuntigi ye. O kuntigi min bɛna woro Bɛtilɛhɛmu, o le bɛna hɛra ni laganfiya di mɔgɔw ma (5.1-4).

Kitabu kɔnɔkow

Ala ta kiti bɛna ben a ta mɔgɔw kan *(1–2)*

Jamana ɲamɔgɔw ni sarakalasebagaw ta kiti *(3–5)*

Ala ta mɔgɔw ka kan ka nimisa *(6–7)*

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jaraki

1 Matigi Ala k'a ta kuma min lase Moresɛtikacɛ Mise ma, o le ye nin ye. O kɛra Zuda
masacɛw Yotamu ni Ahazi ni Ezekiyasi ta wagatiw le ra. Ala ka nin kow le yira a ra
Samari ni Zeruzalɛmu ta ko ra. A ko:
2 Siyaw bɛɛ ye mɛnni kɛ!
Dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ, aw ye aw janto nin kuma ra!
Dunuɲatigi Ala bɛna kɛ seere ye aw kama ka kiti ben aw kan.
Matigi bɛna to a ta so saninman kɔnɔ ka kiti ben aw kan.

3 A flɛ, Matigi Ala bɛ nana ka bɔ a sigiyɔrɔ ra;
a bɛ jigira, a bɛ tagamana dugukolo yɔrɔ kɔrɔtaninw na.
4 Kuruw bɛ yeele a sen kɔrɔ,
dingakɔnɔyɔrɔw bɛ dayɛlɛ,
i n'a fɔ kɛɲɛ bɛ yeele cogo min na tasuma ra,
i n'a fɔ ji bɛ woyo cogo min na ka jigi ka bɔ kuru kan.
5 O kow bɛɛ bɛ kɛra Yakuba ta terenbariyakow le kosɔn;
o kow bɛɛ bɛ kɛra Izirayɛli ta mɔgɔw ta jurumunw le kosɔn.

Yakuba ta terenbariya sababu, o sɔrɔra jɔn le ra?
O sɔrɔra Samari le ra.
Zuda ta sɔnnikɛyɔrɔw, o dabɔra min le?
O dabɔra Zeruzalɛmu le.

6 «Ne bɛna Samari kɛ tomo le ye kongo kɔnɔ,
k'a kɛ rɛzɛnsɛnɛyɔrɔ ye,
k'a kabakuruw bɛɛ kolonkolon ka o lajigi kurufurancɛ kɔnɔ,
k'a bonw jusigikabakuruw bɛɛ wɔgɔbi ka o bla kɛnɛ kan.
7 O ta batofɛn lɛsɛninw bɛɛ bɛna cici.
O tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ o ta baarajuguw ra, o bɛɛ bɛna jɛni tasuma ra,
o ta batofɛn lalaganinw, ne bɛna o bɛɛ halaki.
I n'a fɔ o fɛnw sɔrɔra ni jatɔya wari le ye,
o fana bɛna taga kɛ jatɔya dɔ wɛrɛ sara le ye.»

8 O le kosɔn, ne Mise, ne bɛna kasi, ka kule;
ne sennakolon ni ne fari lakolon bɛna bɔ ka tagama.

Ne bɛna to ka kule i ko kongowuru,
ka maɲumankokasi kɛ i ko kɔnɔsogolon*.

9 Sabu Samarikaw ta bana tɛ se ka kɛnɛya.
O bana juguyara ka se fɔ Zuda mara ma,
ka se ne ta mɔgɔw ma Zeruzalɛmu yɛrɛ.

10 Aw kana nin kuma fɔ Gati dugu kɔnɔ dɛ†!
Aw kana a to aw kasikan ye mɛn le fiyewu!
Aw ye kolonkolon buguri ra Bɛti Lefira dugu le kɔnɔ.
11 Safiri dugumɔgɔw, aw fari lakolon ni aw maroyanin ye tɛmɛ ka taga aw ta sira fɛ.
Sanan dugumɔgɔw tɛ sɔn ka bɔ,
Bɛti Hɛsɛli dugumɔgɔw bɛ kasira; olugu tɛ se ka foyi kɛ ka aw dɛmɛ.
12 Marɔti dugumɔgɔw bɛ hamina, o m'a lɔn o bɛna ɲasuma sɔrɔ min;
sabu Matigi Ala ka bɔnɔ lana ka na se fɔ Zeruzalɛmu donda ra.
13 Lakisi dugumɔgɔw, aw ye aw ta sowotorow siri sow ra!
Aw le kɛra Siyɔn dugu ta terenbariyakow sababu ye,
sabu Izirayɛli ta kojuguw bɔra aw le ra.
14 O le kosɔn aw bɛna faran ka bɔ Moresɛti Gati dugumɔgɔw ra.
Akizibu ta somɔgɔw, olugu ta ko bɛna kɛ jigitigɛ sababu le ye Izirayɛli masacɛw fɛ.
15 Aw minw ye Maresakaw ye, ne bɛna kuntigikura sigi aw kunna.
Izirayɛli masacɛ nɔɔrɔman bɛna taga Adulamu.
16 Aw Zeruzalɛmukaw, aw ye aw kunsigiw sama ka bɔn.
Aw ye aw kun gbana aw dencɛ kanuninw kosɔn.
Aw ye aw kun gbana k'a kɛ i ko duga kuncɛ;
sabu o bɛna aw dencɛw ta ka bɔ aw kɔrɔ, ka taga ni o ye yɔrɔjan.

2

Minw bɛ mɔgɔw minako juguya
1 Minw bɛ terenbariyakow miiri,
minw bɛ kojugu ŋaninya o layɔrɔ ra su fɛ,
ni dugu ka gbɛ, o bɛ o kojuguw kɛ, sabu a se bɛ o ye,
bɔnɔ bɛna o mɔgɔw sɔrɔ.
2 Ni o ka ɲabɔ mɔgɔ min ta foro fɛ, o bɛ o mina o tigi ra.
Ni o ka ɲabɔ min ta bon fɛ, o bɛ o bɔsi o tigi ra.
O bɛ ben mɔgɔw kan ka o ta bonw bɔsi o ra;
o bɛ ben yɔrɔtigiw kan ka o ta yɔrɔw bɔsi o ra.
3 O kosɔn Matigi Ala ko:
«A flɛ, ne ka kojugu dɔ le ŋaninya nin siya kama.
O tɛna se ka o yɛrɛ kun bɔ kojugu min na.
Aw kun kɔrɔtanin tɛna se ka tagama tuun,
sabu o wagati bɛna kɛ bɔnɔ le ye aw fɛ.
4 O lon na, mɔgɔw bɛna aw lɔgɔbɔ ka zana dɔ fɔ aw ma,
ka nin sangadɔnkiri la aw kunna, k'a fɔ ko:
‹E, anw kɔni halakira le pewu!
An ta mɔgɔw ta cɛn minana k'a di mɔgɔ wɛrɛw ma.
E, o ka an gbɛn ka bɔ a sigiyɔrɔw ra
ka an ta mara taran an juguw ra!› »

5 Ayiwa, o le kosɔn mɔgɔ si tɛna sɔrɔ Matigi Ala ta jama ra
min bɛna juru la ka yɔrɔ dɔ suma, ko o yɔrɔ ye ale ta ye.

6 O b'a fɔ ne ma ko ne kana kuma caya,
ko ne ye kuma caman dabla!
Ko maroyako si tɛna se olugu ma.
7 Yakuba ta somɔgɔw, yala aw bɛ se ka nin kuma fɔ wa?
Ko: «O tuma Matigi Ala ta muɲu banna le wa?
Matigi Ala ta kɛta ye nin le ye wa?»

---

* **1:8 1.8** Kitabu dɔw kɔnɔ a sɛbɛra ko gbingbin. † **1:10 1.10** Hayan 10–15: Kojugu minw fɔra nin duguw ta ko ra, o kojuguw fɔcogo ni duguw yɛrɛ tɔgɔw fɔcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ. Bɛti Lefira kɔrɔ ye ko: buguriso; olugu ye kolonkolon buguri ra.

Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ tagama terenninya kan, ne ta kuma bɛ fɛn ɲa olugu le ye.
8 Ala ko: «Kabini wagatijan, aw wurira ka kɛ ne ta mɔgɔw ta juguw le ye.
Aw bɛ ben mɔgɔ sabarininw kan;
mɔgɔ minw ɲasumanin bɛ tɛmɛna ka bɔ kɛrɛkɛyɔrɔ,
aw bɛ ben o tigiw kan.
O ka deregeba min don o ta deregedennin kan,
aw bɛ o deregeba bɔsi o ra.
9 Aw bɛ ne ta jamana ta musow gbɛn ka bɔ o ta boŋɲumanw kɔnɔ.
Aw bɛ o denw ta sɔrɔtaw bɛɛ bɔsi o ra pewu.

10 «Ayiwa, aw ye wuri ka taga!
Nin yɔrɔ tɛna kɛ aw ta laganfiyayɔrɔ ye;
sabu aw ka nin yɔrɔ lanɔgɔ;
aw ka nin yɔrɔ bɛɛ cɛn k'a halaki pewu!
11 Ni mɔgɔ dɔ le tun sɔrɔra ka na kɛ kumalakolonw fɔ ye,
ka kɛ faninyakumaw fɔ ye nin mɔgɔw ye,
k'a fɔ o ye ko: ‹Aw bɛna duvɛn ni dɔrɔ caman sɔrɔ›,
ayiwa, o kumafɔbaga ɲɔgɔn ko le tun bɛna diya nin mɔgɔw ye.»

Ala ka layiri ta a ta mɔgɔw ye
12 «Nka sigiya t'a ra, aw Yakuba ta somɔgɔw, ne bɛna aw bɛɛ lajɛn tuun.
Izirayɛli ta mɔgɔ tɔ minw tora, ne bɛna olugu lajɛn tuun.
Ne bɛna o kɛ ɲɔgɔn kan
i ko sagaw bɛ lajɛn sagakuru kɔnɔ cogo min na;
i ko bɛganw bɛ lajɛn bɛganmarayɔrɔ ra cogo min na:
mɔgɔ camanba mankan le bɛna bɔ.
13 Min bɛ o tɛmɛsira bɔ o ye, ale bɛna kɛ o ɲa fɛ.
O bɛna bara ka bɔ da fɛ ka taga.
O ta masacɛ bɛna tɛmɛ ka bla o ɲa,
Matigi Ala yɛrɛ le bɛna kɛ o ɲa fɛ.»

3

Izirayɛli kuntigiw ta terenbariyaw
1 Ayiwa, ne ko:
«Yakuba ta so kuntigiw, aw ye mɛnni kɛ!
Izirayɛli ta ɲamɔgɔw, aw ye mɛnni kɛ!
Aw minw tun ka kan ka kiti tigɛ ka kaɲa ni can ye,
2 aw le bɛ koŋuman kɔninyara, ka kojugu kanu.
Aw le bɛ ne ta mɔgɔw gbolo wɔrɔra ka bɔ o sogo kan,
ka o sogo sama ka bɔ o kolow kan.
3 Aw bɛ ne ta mɔgɔw sogo domu,
ka o gbolo wɔrɔ, ka o kolow cici.
Aw bɛ o sogo tigɛtigɛ i ko sogo min bɛ tobi daga kɔnɔ,
i ko sogo min bɛ tobi dagaba kɔnɔ.
4 O kosɔn aw bɛna kule ka Matigi Ala wele,
nka a tɛna aw jaabi.
O wagati le ra, Ala bɛna a ɲada dogo aw ma
aw ta kojugu kɛninw kosɔn.»

Cira faninyafɔbagaw
5 Matigi Ala ko: «Aw ciraw, aw minw bɛ ne ta mɔgɔw lafirira,
ne bɛ nin fɔra aw le ma:
Ni mɔgɔ min ka aw sɔn domuni na,
aw b'a fɔ o tigi ye ko Ala bɛna hɛra kɛ a ye;
nka ni min ma aw sɔn domuni na,
aw bɛ kɛrɛ le wuri o tigi kama.
6 O kosɔn su bɛna ko aw ra, aw tɛna foyi ye k'a fɔ mɔgɔw ye tuun!
Dibi bɛna don aw ma, aw tɛna kuma foyi sɔrɔ Ala fɛ tuun, k'a fɔ mɔgɔw ye.
Tere bɛna ben o ciraw kan;
yeelen bɛna kɛ dibi ye ka o lamini.
7 Ladibagaw bɛna maroya,
lagbɛrikɛbagaw bɛna lebu.

O bɛɛ bɛna o da datugu,
sabu Ala tɛna o si jaabi tuun.»

8 Nka o bɛɛ n’a ta, ne kɔni, Matigi Ala ta nin baraka le bɛ ne ra.
Terenninya ni jagbɛlɛya bɛ ne jusu ra,
janko ka Yakuba ta mɔgɔw ta terenbariyakow fɔ o ye,
ka Izirayɛlimɔgɔw ta jurumun fɔ o ye.

Zeruzalɛmu dugu halakicogo
9 Yakuba ta mɔgɔw ta kuntigiw,
Izirayɛli ta mɔgɔw ta fagamaw,
aw ye nin kuma lamɛn sa!
Aw minw bɛ kiti tigɛ faninya kan,
aw minw bɛ can yɛlɛma,
10 aw minw bɛ Siyɔn dugu lɔra ni adamadenw jori ye,
ka Zeruzalɛmu lɔ ni terenbariya ye.
11 Aw ta kuntigiw bɛ bonya le mina dogo ra mɔgɔw fɛ,
ka sɔrɔ ka o ta kiti tigɛ.
Aw ta sarakalasebagaw bɛ sara le mina,
ka sɔrɔ ka mɔgɔw karan.
Aw ta ciraw bɛ wari le mina
ka sɔrɔ ka ciraya kɛ.
O bɛ Matigi Ala tɔgɔ le ta, k’a fɔ ko:
«Matigi Ala bɛ ni an ye! Kojugu foyi tɛna an sɔrɔ tuun!»
12 O ra, aw ta kɛwalew le kosɔn, o bɛna Siyɔn dugu sɛnɛ i ko foro;
ka Zeruzalɛmu kɛ kabakuruton ye.
Alabatoso tun bɛ kuru min kan, yiritu le bɛna o kuru datugu.

4

Ala ka hɛra layiri ta a ta mɔgɔw ye
1 Wagati dɔw bɛna se, o wagatiw ra
Matigi Ala ta batoso lɔnin bɛ kuru min kan,
o kuru le bɛna sigi kuru tɔw bɛɛ kunna;
a bɛna kɔrɔta ka kɛ kongoriw bɛɛ kunna.
Jamanaw ta mɔgɔw bɛna ɲɔgɔn cɛ ka taga o yɔrɔ ra.
2 Siya caman bɛna taga yi; o bɛna a fɔ ko:
«Aw ye na an ye taga Matigi Ala ta kuru saninman kan,
Yakuba ta Ala ta batoso ra,
janko a ye an karan a ta siraw ra,
an ye a ta siraw tagama.»
Sabu Ala ta sariya bɛna bɔ Siyɔn dugu le ra,
Matigi Ala ta kuma bɛna bɔ Zeruzalɛmu le.
3 A bɛna jamana caman ta kiti tigɛ;
siya fangatigi minw bɛ yɔrɔjanw na, a bɛna olugu ta kow ɲanabɔ.
O bɛna o ta kɛrɛkɛmuruw yɛlɛma ka o kɛ sɛnɛkɛdabaw ye,
ka o ta tamanw yɛlɛma ka o kɛ wɔrɔsɔw ye;
siya dɔ tɛna kɛrɛkɛmuru ta siya dɔ wɛrɛ kama tuun;
o si tɛna kɛrɛkɛcogo karan tuun*.
4 Bɛɛ bɛna sigi ɲasuma ra a ta rɛzɛnforo kɔrɔ,
walama a ta torosun kɔrɔ.
Mɔgɔ si tɛna o tɔɔrɔ tuun;
sabu Fangatigi Ala yɛrɛ da le kumana.

5 Jamana tɔw bɛɛ ta mɔgɔw bɛ tugu o ta alaw tɔgɔw le kɔ;
nka anw kɔni, anw bɛ tugu Matigi Ala, an ta Ala tɔgɔ le kɔ,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

Ala ka layiri ta a ta mɔgɔw ye
6 «O wagatiw ra kɔni, ne bɛna ne ta saga sendimitɔw ladon;
minw tun gbɛnna ka taga yɔrɔjan,
ne tun ka minw minako juguya,

* **4:3 4.3** Nin kumaw fɔra Ezayi 2.2-4.

ne bɛna olugu bɛɛ kɛ ɲɔgɔn kan.
Matigi Ala ko ten!
7 Minw tun ye sendimitɔw ye, ne bɛna olugu tɔ lawuri.
Minw tun gbɛnna ka taga yɔrɔjan, ne bɛna olugu kɛ siya barakaman ye.
Matigi Ala le bɛna kɛ o kuntigi ye Siyɔn kuru kan,
k'a ta o lon na, fɔ wagati bɛɛ.

8 «Ayiwa, ele min ye sagakuru kɔrɔsiyɔrɔ ye,
ele min ye Siyɔn dugu ta sankasojan ye,
i ta fangakɔrɔ bɛna sekɔ i ma tuun!
Zeruzalɛmu dugumɔgɔw, aw ta masaya bɛna sekɔ aw ma!»

Zeruzalɛmu dugu bɛna kisi

9 Mun kosɔn aw bɛ kulera sisan?
Yala masacɛ tɛ aw fɛ le wa?
Mun kosɔn dimi benna aw kan i n'a fɔ muso jigibagatɔ?
Yala aw ladibaga tɛ yi tuun le wa?
10 Ayiwa, Siyɔn dugumɔgɔw, aw ye aw yɛrɛ tɔnɔmi ka ŋuna dimi boro,
i n'a fɔ muso jigibagatɔ;
sabu sisan aw bɛna bɔ dugu kɔnɔ,
ka taga to kongo kɔnɔ.
Aw bɛna taga fɔ Babilɔni*;
aw bɛna taga kisi o yɔrɔ le ra.
Matigi Ala bɛna aw kunmabɔ o yɔrɔ le ra
ka aw bɔsi aw juguw boro.
11 Sisan kɔni siya caman lajɛnna aw kama.
O b'a fɔ ko: «Siyɔn kuru ye lanɔgɔ,
janko an ɲa ye a halakitɔ ye!»
12 Nka olugu tɛ Matigi Ala ta miiriya lɔn,
olugu tɛ Matigi Ala ta kolatigɛninw faamu.
O m'a lɔn ko Ala ka olugu lajɛn
i ko o bɛ simansiriw lajɛn cogo min na simangbasikɛnɛ kan gbasiri kama.

13 Siyɔn dugumɔgɔw, aw ye wuri ka o dɔndɔn!
Ne bɛna gban nɛgɛramanw di aw ma;
ne bɛna sengbɔgɔrɔ siranɛgɛramanw di aw ma.
Aw bɛna siya caman ɲɔŋɔ,
ka o borofɛnw bla danna Matigi Ala ye,
ka o ta naforow di dunuŋa bɛɛ tigi Ala ma.

14 Ayiwa, sisan, kɛrɛkɛjamaw ta dugu,
aw ye aw ta kɛrɛkɛjamaw lajɛn;
sabu an juguw ka an lamini;
o ka Izirayɛli kuntigi yɛrɛ bugɔ a ɲa ra ni bere ye!

5

Kuntigi min bɛna woro Bɛtilɛhɛmu

1 Ayiwa, ele Bɛtilɛhɛmu Efirata,
ele le ye Zuda mara duguw bɛɛ ra fitini ye;
nka mɔgɔ min bɛna sigi Izirayɛli kunna ne tɔgɔ ra,
o tigi bɛna bɔ ele le ra;
a ta buruju tun bɛ yi kabini wagatijan, kabini fɔlɔfɔlɔ.
2 O kosɔn Ala bɛna a ta mɔgɔw to o kelen na,
fɔ muso min ka kan ka den woro, o ye den woro,
ani a balema tɔw ye sekɔ ka taga fara Izirayɛlimɔgɔw kan.
3 A bɛna wuri ka kɛ Ala ta mɔgɔw kuntigi ye;
a bɛna o mara ni Matigi Ala ta baraka ye,
ka o mara ni Matigi Ala, a ta Ala ta tɔgɔ bonya ye.
Ni o kɛra, o bɛna sigi hɛra ra;
sabu o wagati ra a tɔgɔ bonya bɛna se fɔ dugukolo dan na.
4 Ale le bɛna na ni hɛra ye.

Ni Asirikaw nana ben an ta jamana kan,
ka don an ta masabonbaw kɔnɔ,
an bɛna kuntigi caman ci
ka jamana ɲamɔgɔ camanba* ci ka taga o kama.

5 Olugu bɛna o ta fanga sigi Asiri jamana kan o ta kɛrɛkɛmuru baraka ra,
ka o ta fanga sigi Namurɔdu ta jamana kan o ta kɛrɛkɛmuru baraka ra.
Ni Asirikaw nana ko o bɛna don an ta jamana ra,
ni Asirikaw nana o sen don an ta mara kɔnɔ,
ale le bɛna an bɔsi ka bɔ Asirikaw boro.

Ala bɛna baraka don Izirayɛlimɔgɔ tɔw ra
6 O tuma ra, Yakuba ta mɔgɔ tɔw bɛna kɛ jamana caman cɛ ra,
i ko Matigi Ala bɛ gɔmiji min lajigi,
i ko sanji min bɛ ben ka binw falen.
O jigi tɛ mɔgɔ si kan,
o tɛ foyi ɲini adamaden si fɛ.
7 Yakuba ta mɔgɔ tɔw bɛna kɛ siya tɔw cɛ ra,
ani jamana caman cɛ ra,
i ko jara bɛ kɛ cogo min na kongosogow cɛ ra,
i ko jarakanbelen bɛ kɛ cogo min na sagakuruw cɛ ra.
A tɛmɛtɔ bɛ o dɔndɔn ka o sogo tigɛtigɛ!
Mɔgɔ si tɛ se ka o bɔsi ka bɔ a boro.
8 O ra, aw boro bɛna kɔrɔta aw juguw kunna;
aw kɛrɛbagaw bɛɛ bɛna halaki.

Ala bɛna a ta mɔgɔw saninya
9 «O lon na, kɔni,
ne bɛna aw ta sow bɛɛ faga ka bɔ aw kɔrɔ,
ka aw ta sowotorow halaki.
Matigi Ala ko ten!
10 Ne bɛna aw ta jamana dugubaw halaki,
ka aw ta kɛrɛbonbaw bɛɛ benben.
11 Ne bɛna subagayakow bɛɛ bɔ aw cɛ ra;
lagbɛrikɛbaga tɛna kɛ aw cɛ ra tuun.
12 Ne bɛna aw ta jo kabakururamanw, ani aw ta batofɛn lɛsɛninw bɛɛ cɛn ka bɔ aw cɛ ra.
Aw ta batofɛn minw ye aw yɛrɛ boro nɔ ye, aw tɛna aw kinbiri gban ka olugu si bato tuun.
13 Ne bɛna jo musoman Asera ta berew bɛɛ bɔn ka bɔ aw ta yɔrɔw ra;
ne bɛna aw ta dugubaw halaki.
14 Siya minw ma ne lamɛn,
ne jusu bɔnin ni ne dimininba bɛna ne yɛrɛ mɔnɛbɔ olugu bɛɛ ra.»

6

Ala k'a ta mɔgɔw jaraki
1 Ayiwa, Matigi Ala bɛ min fɔ, aw ye o lamɛn sa!
A ko:
«Wuri i ye nin kiti fɔ kuruw ye,
kongoriw fana ye i kan mɛn!»
2 Kuruw, aw ye Matigi Ala ta kiti ko lamɛn!
Dugukolo jusiginan wuribariw, aw ye a lamɛn!
Sabu kiti le bɛ Matigi Ala ni a ta mɔgɔw cɛ;
sɔsɔri dɔ bɛ a ni Izirayɛli cɛ.

3 «Ayiwa, ne ta mɔgɔw, ne ka mun le kɛ aw ra sa?
Ne ka aw sɛgɛ cogo di le? Aw ye ne jaabi!
4 Ne ka aw ta ka aw labɔ Misiran jamana kɔnɔ;
ne ka aw kunmabɔ ka aw labɔ jɔnyaso kɔnɔ.
Ne ka Musa bla aw ɲa, ani Haruna ni Mariyamu.
5 Ne ta mɔgɔw, Mohabu ta masacɛ Balaki tun ka jɛn min siri,

* **5:4 5.4** A sɛbɛra heburukan na ko kuntigi wolonfla, ɲamɔgɔ seegi.

ani Behɔri dencɛ Balamu tun ka ale jaabi cogo min na,
aw ye aw hakiri to o ra!
Aw ka tagama min kɛ k'a ta Sitimu, ka taga se fɔ Giligali,
aw ye aw hakiri to o ra, k'a lɔn ko Matigi Ala ka koɲuman le kɛ aw ye!»

Ala bɛ min ɲini mɔgɔw fɛ

6 Ne bɛna taga ni mun le ye Matigi Ala ɲa kɔrɔ?
Ne bɛna taga ne kinbiri gban ni mun fɛn le ye bonyatigi Ala ɲa kɔrɔ?
Yala ne bɛna taga a ɲa kɔrɔ ni san kelen misiden dɔw le ye, ka o kɛ saraka jɛnitaw* ye wa?
7 Yala ni ne ka sagajigi waga caman kɛ saraka ye,
o le bɛna diya a ye wa,
walama ni ne ka kɔ waga tan ji kɛ turu ye ka o di a ma saraka ye,
o le bɛna diya a ye?
Walama ne ka kan ka ne dencɛ fɔlɔ le di a ma ne ta terenbariyakow kosɔn,
ka ne yɛrɛ woroden di ne ta jurumun sara ye,
o le bɛna diya a ye?

8 Ele adamaden, sira min ka ɲi, o sira yirara i ra.
Matigi Ala bɛ min ɲini i fɛ,
o le ye ko i ye teren Ala ye, ka koɲuman kanu,
ka i yɛrɛ majigi, ka i ta Ala ta sira tagama.

Ala ta kiti bɛna ben Zeruzalɛmu kan

9 Matigi Ala bɛ a kumakan lase dugumɔgɔw ma.
Alaɲasiran le ye hakiritigiya ye.
«Kiti min bɛna se aw ma aw ta hakɛw kosɔn,
ani min bɛna o kiti lase aw ma, aw ye o lamɛn sa!
10 Jamanajugu ta mɔgɔw, aw bɛ wari ɲini nanbara le ra,
aw bɛ aw ta sumanikɛminanw dɔgɔya fɔ k'a cɛjuguya!
Ne bɛ se ka sɔn o ma cogo di?
11 Mɔgɔ minw bɛ o ta sumanikɛnan yɛlɛma,
ka kilo dafabariw bla o ta bɔrɔw kɔnɔ,
yala ne bɛ se ka o tigiw to yi,
ni ne ma o hakɛ bɔ o ra wa?
12 Dugu naforotigiw bɛ mɔgɔw minako juguya;
dugumɔgɔw bɛ faninya fɔ.
O bɛ mɔgɔw janfa ni o nɛnkun ye.
13 Ayiwa, ne fana bɛna tɔɔrɔ le ben aw kan;
ne bɛna aw halaki aw ta jurumunw kosɔn.
14 Aw bɛna domuni kɛ, nka aw tɛna fa;
aw kɔnɔbara lakolon bɛna to.
Aw bɛna siman mara, nka foyi tɛna to aw boro.
Ni aw ta siman min ka to, ne bɛna a to aw juguw ye aw kɛrɛ ka o mina aw ra.
15 Aw bɛna danni kɛ, nka aw tɛna siman tigɛ.
Aw bɛna oliviye turu bɔ, nka aw tɛna o turu mun.
Aw bɛna rɛzɛn forogi, nka aw tɛna o rɛzɛnji min.
16 Aw bɛ Omiri ta cifɔninw sira le tagamana;
aw bɛ Akabu ta somɔgɔw ta sira le tara,
ka o ta kokɛcogow ladegi.
O kosɔn ne bɛna aw halaki,
ka aw ta dugumɔgɔw kɛ lɔgɔbɔrifɛn ye mɔgɔw fɛ.
Siya tɔw bɛna aw le mafiyɛnya.»

7

Mise ka mɔgɔw ta kojuguw fɔ

1 E, bɔnɔ ka ne sɔrɔ, sabu ne bɛ i ko mɔgɔ min tagara yiridenɲiniyɔrɔ ra
samiyayiridenw bɛɛ tɔmɔnin kɔ.
Ne bɛ i ko mɔgɔ min tagara rɛzɛntɔmɔyɔrɔ ra
rɛzɛnmɔ bɛɛ tigɛnin kɔ.
Ne ma rɛzɛnmɔ sɔrɔ k'a domu!
Toroden fɔlɔ minw lɔgɔ tun bɛ ne ra, ne ma o dɔ sɔrɔ ka o domu fana.

2 Alaɲasiranbagaw bɛɛ tununa ka bɔ jamana kɔnɔ pewu!
Adamaden cantigi tɛ yi tuun;
o bɛɛ bɛ dogo ka mɔgɔ faga,
o bɛɛ bɛ jan la o balemaw ɲa.
3 Ni kojugu kɔni lo, o borow bɛ se o ra fɔ ka ɲa.
Jamana kuntigiw ko, ko fɔ bonyafɛn le ye di olugu ma!
Kititigɛbagaw, olugu bɛ surafɛnw mina mɔgɔw fɛ.
Fagamaw kɔni, olugu bɛ min fɛ, o bɛ o fɔ bɛɛ ɲa na kɛnɛ kan.
O bɛɛ le jɛnna kojugu kan.
4 O bɛɛ ra mɔgɔɲuman, ale ka jugu i ko ŋaniyiri;
mɔgɔ terennin, o bɛ i ko ŋani.

Aw ta kɔrɔsirikɛbagaw tun ka lon min ko fɔ, o lon le sera;
Matigi Ala bɛna na aw kama o lon le ra.
O ta kɔnɔnɔfirilon le sera.
5 Mɔgɔ si kana a jigi la a jɛŋŋɔgɔn kan tuun.
Mɔgɔ si kana la a teri ra tuun!
Hali i musɔ min bɛ deri ka la i kɔrɔ,
i kumacogo lɔn ni a ye!
6 Sabu dencɛ bɛ a facɛ nɛni,
denmusɔ bɛ wuri a bamusɔ kama,
musɔ bɛ wuri a buranmusɔ kama.
Mɔgɔ bɛɛ juguw bɛna kɛ a yɛrɛ ta somɔgɔw le ye.

Mise k'a jigi la Ala kan

7 Ayiwa, ne kɔni, ne ɲa lɔnin bɛ Matigi Ala le ra.
Ne jigi bɛ ne kisibaga Ala le kan;
ne ta Ala bɛna ne jaabi.
8 Ne juguw, aw kana yɛrɛko ne ma;
sabu hali ni ne benna, ne bɛna wuri.
Hali ni ne siginin bɛ dibi le ra,
Matigi Ala bɛna yeelen bɔ ne ye.
9 Ne ka Matigi Ala hakɛ ta;
o ra ne bɛna a ta dimi muɲu,
fɔ a ye na lɔ ni ne kunko ye, ka ne ta jo di ne ma.
A bɛna ne bla yeelen na,
k'a yira ko a ta kɛwalew bɛɛ terennin lo.
10 Ni ne juguw nana o ye,
maroyaba le bɛna o mina.
Olugu minw tun b'a fɔra ko:
«Matigi Ala, aw ta Ala bɛ min?»
Ne bɛna olugu le flɛ sisan.
Mɔgɔw bɛna olugu le dɔndɔn, i ko bɔgɔ min bɛ sira kan.

Ala bɛna koɲuman kɛ a ta mɔgɔw ye

11 Aw ta dugu kogow lɔlon bɛna se.
O lon na, dɔ bɛna fara dugu bonya kan.
12 O lon na, aw ta mɔgɔw bɛna sekɔ ka na aw fɛ,
ka bɔ Asiri, ani Misiran duguw ra;
minw tun siginin bɛ k'a ta Misiran, ka taga a bla fɔ Efirati ba ra,
k'a ta kɔgɔji dɔ ra, ka taga a bla kɔgɔji dɔ wɛrɛ ra,
k'a ta kuru dɔ ra, ka taga a bla kuru dɔ wɛrɛ ra,
olugu bɛɛ bɛna na.
13 Nka jamana tɔw lakolon bɛna to, o ta mɔgɔw ta kɛwalew kosɔn;
o ta kɛwalew sara le bɛna kɛ o ye.

Cira ka Ala daari Izirayɛli ye

14 Matigi Ala, i janto i ta mɔgɔw ra ka o gbɛngbɛn ni i ta sagagbɛnbere ye.
O bɛ i ko i yɛrɛ ta sagakuru.
O bɛ o kelen na tu kɔnɔ, yirisunɲumanw cɛ ra.
A to o ye domuni kɛ Basan ni Galadi mara ra, i ko a tun bɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.

15 «Ne bɛna kabakow kɛ i ye,

i nʼa fɔ i bɔtɔ Misiran fɔlɔfɔlɔ, ne tun kʼa kɛ cogo min na.»
16 Siya tɔw ni o ta sebagaya bɛɛ bɛna o ko ye, ka maroya.
O bɛna o boro la o da ra; o torow tɛna se ka foyi mɛn tuun!
17 O bɛna buguri nɛmu i ko sa,
i ko danfɛn minw bɛ fofo dugu ma.
O yɛrɛyɛrɛtɔ bɛna bɔ o ta dingaw kɔnɔ.
O ja tigɛninba bɛna o ɲasin ele Matigi Ala, an ta Ala ma, ka siran i ɲa.

18 Ala juman wɛrɛ le bɛ i ko ele?
I ta mɔgɔw tɔ min tora, i bɛ olugu ta jurumunw bɔ a ra,
i tɛ o ta terenbariyakow jate.
I diminin tɛ to tuma bɛɛ;
koŋuman le ka di i ye.
19 I bɛna makari an na tuun,
ka an ta jurumunw bla i sen kɔrɔ,
ka an ta kojuguw bɛɛ bla kɔgɔji jukɔrɔ.
20 I bɛna to i ta kankelentigiya ra ni Yakuba ta somɔgɔw ye,
ka nɛɛma Iburahima ta mɔgɔw ye,
i nʼa fɔ i ka o layiri ta an bɛmaw ye cogo min na kabini fɔlɔfɔlɔ.

NAHƆMU
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Nahɔmu ka ciraya kɛ Ninive dugu le kama, min ye Asiri jamana ta duguba ye. Asirikaw tun ka Samari mara halaki pewu.

Nahɔmu bɔra Galile mara ra. A k'a ta ciraya kɛ cira Ezayi kɔ fɛ, nka a tun bɛ cira Yeremi ɲa fɛ. Nahɔmu kɔrɔ ye ko jususaarɔ. A ta kuma fana tun bɛ Zuda mara mɔgɔw jusu saarɔ, sabu a tun bɛ Ninive dugu halakiko le fɔ. Nahɔmu ta cirayakumaw kɛra can ye, sabu Babilɔnikaw, ani Mɛdikaw nana Ninive dugu mina, k'a halaki. O ko kɛra cira Yunusu ta waajuri ko tɛmɛnin kɔ fɛ, fɔ san kɛmɛ ni san bilooru.

Ninivekaw ta kojuguw cayara; o le k'a to Ala ta kiti benna o kan. Nin kitabu b'a yira an na ko ni juguya ni jurumun cayara ka se hakɛya dɔ ma, o bɛ na ni Ala ta kiti ye.

Kitabu kɔnɔkow

Ala ta kiti bɛna ben Ninive dugu kan *(1)*

Ninive dugu bɛna halaki ka ban pewu *(2–3)*

Ala bɛna a yɛrɛ dimibɔ Ninivekaw ra

1 Cirayakuma min fɔra Ninive dugu ta ko ra, Ala ka o ko minw yira Elikɔsikacɛ Nahɔmu
na, o kow kitabu le ye nin ye.*
2 Ala min t'a fɛ mɔgɔ ye ale ni batofɛn wɛrɛ kanu ɲɔgɔn fɛ, ani Ala min bɛ kojugu juru
sara,
o le ye Matigi Ala ye.
Matigi Ala bɛ hakɛ sara; a ta dimi ka jugu kosɛbɛ.
A bɛ a kɛrɛbagaw ta kojuguw sara,
a bɛ a ta dimi mara a juguw kama.

3 Matigi Ala tɛ dimi joona, a ta sebagaya ka bon;
a fana tɛ kojugukɛbaga to ni a ma a ta kojugu hakɛ bɔ a ra.
Matigi Ala bɛ a tɛmɛsira bɔ folonkonto ni sanfɔɲɔ cɛ ma;
sankabaw ye a sennabuguri le ye.
4 A bɛ sɔngɔ kɔgɔji ra, k'a ji ja,
a bɛ bajiw bɛɛ ji ja.
Basan ni Karimɛli kuruyɔrɔw bɛ ja,
Liban yirifiyerenw bɛ fɔsɔnfɔsɔn.
5 Kuruw bɛ yɛrɛyɛrɛ a ɲa kɔrɔ,
kongoriw bɛ yeele;
dugukolo bɛ yuguyugu a ɲa kɔrɔ,
ani dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ.

6 Jɔn le bɛ se ka lɔ k'a ta dimiba makɔnɔ?
Ni a jusu bɔra, jɔn bɛ se ka lɔ k'a kɔnɔ?
A ta dimi bɛ jigi i ko tasuma,
a bɛ jigi ka faraw pɛrɛnpɛrɛn.

7 Matigi Ala ka ɲi.
Jusukasilon na a bɛ kɛ mɔgɔ dogoyɔrɔ ye.
Minw bɛ o yɛrɛ karifa a ma,
a b'a janto olugu ra.
8 Nka a bɛna jiwoyobaw kɛ ka Ninive dugu ban pewu!
A bɛna a juguw nɔgbɛn fɔ ka taga o bla dibi ra.

Min fɔra Zuda kuntigiw ma

9 Aw bɛ dabari juman le sirira Matigi Ala kama?
Ale le bɛna aw halaki ka aw ban pewu.
Ɲagban tɛna se aw ma k'a se siɲaga fla.

10 Hali ni o melegenin bɛ ɲɔgɔn na i ko ŋaniyiriw,

---

* **1:1 1.1** Nahɔmu 1.2-11: O hayanw bɛɛ kelen kelen bɛ damina ni heburukan sigininden dɔ ye, k'a ta a sigininden fɔlɔ ra, min ye Alɛfu ye, ka taga a bla a laban na min ye Tavu ye.

hali ni o minna ka fa,
a bɛna o jɛni ka ban, i ko binjalan.

Min fɔra Ninive ma
11 Miiriyajuguw tun bɛ mɔgɔ min jusu ra Matigi Ala kama,
ani ŋaninyajuguw,
o tigi tun bɔra ele Ninive dugu le kɔnɔ.

Min fɔra Zuda ma
12 Matigi Ala ko: «Hali ni Asirikaw ka ca,
hali ni o baraka ka bon cogo o cogo,
o bɛna tigɛ ka ben le!
O bɛɛ bɛna ban pewu.
Aw Zuda mɔgɔw, ne ka aw tɔɔrɔ,
nka ne tɛna aw tɔɔrɔ tuun.
13 O ka doni min la aw kunna, ne bɛna o bɔ aw kan;
ne bɛna aw ta sirinanw foni.»

Min fɔra Ninive masacɛ ma
14 Matigi Ala ka kuma min fɔ ele Ninive dugu kama, o le ye nin ye:
A ko: «Aw tɛna duruja sɔrɔ aw tɔgɔ bɛ la min na.
Aw ta jo kabakururamanw, ani aw ka nɛgɛ yeele k'a kɛ batofɛn minw ye,
ne bɛna o bɛɛ sama ka bɔ aw ta alaw ta sɔnnikɛbonw kɔnɔ.
Ne bɛna aw ta kaburu labɛn k'a bla, sabu aw tɛ foyi ye.»

2

Ninive dugu bencogo
1 Mɔgɔ min bɛ nana ni hɛra kibaro diman ye,
o tigi natɔ flɛ kuruw kan!
Zuda mara mɔgɔw, aw ye aw ta ŋanagbɛw kɛ,
ka aw ta dajuruw dafa;
sabu mɔgɔjugu tɛna tɛmɛ aw cɛ ra tuun.
A bɛna halaki ka bɔ yi pewu!

2 Aw Ninivekaw, cɛnrikɛbaga natɔ ye nin ye aw kama!
Aw ye aw ta masabonbaw kɔrɔsi,
aw ye aw janto aw ta siraw ra.
Aw ye aw yɛrɛ cɛsiri,
ka baraka don aw yɛrɛ ra ka jija kosɛbɛ!
3 Sabu Matigi Ala bɛna Yakuba ta somɔgɔw ta bonya lasekɔ o ma,
a bɛna Izirayɛli ta bonya lasekɔ a nɔ ra;
cɛnrikɛbagaw tun ka o borofɛnw cɛ,
o tun ka o ta rɛzɛnsunw yiriborow karikari.

4 O ta kɛrɛkɛcɛw ta nɛgɛbɛnnanw wulennin lo.
O ta cɛfariw ka faniwulenw le don.
O ta sowotorow nɛgɛw bɛ manamana.
O labɛnnin lo kɛrɛ kama;
o ta tamanw yiriw bɛ lamaga!
5 Sowotorow bɛ girin dugu siraw fɛ;
o bɛ boribori kɛnɛgbɛw ra.
O bɛ manamana i ko tasumamana,
o bɛ tɛmɛtɛmɛ yɔrɔ bɛɛ i ko sanmanamana.
6 Ninive masacɛ k'a ta cɛfariw wele,
nka olugu natɔ bɛ talontalonna.
Juguw girinna ka la dugu kogow kan,
o ka o yɛrɛ dogo o ta nɛgɛbɛnnanw jukɔrɔ.
7 Dugu donda minw ŋasinna ba ma, o ka olugu kari ka o ben.
Masaso mɔgɔw jigi tigɛra pewu!
8 O ka dugu ta jo musoman bɔ a dogoyɔrɔ ra
k'a mina ka taga ni a ye.
Muso minw tun bɛ o jantora a ra,
olugu bɛ ŋunana i ko jɛnɛtuganiw,

ka to ka o disi gbasigbasi.

9 Ninive bɛ i ko jimarayɔrɔ min karira k’a ji bɔn.
Mɔgɔw boritɔ flɛ!
Aw ye lɔ! Aw ye lɔ!
Nka mɔgɔ si yɛrɛ t’a kɔ flɛra!
10 Aw ye o ta wariw cɛ!
Aw ye o ta saninw cɛ!
O ta naforo tɛ ban.
Fɛn dawulaman suguya bɛɛ le bɛ o ta naforow ra.
11 Cɛnri, ani ciri, ani cɛri!
Bɛɛ jigi tigɛra, bɛɛ sen bɛ yɛrɛyɛrɛra,
bɛɛ soro tigɛra, bɛɛ ɲada yɛlɛmana.

Ninive baraka banna
12 Jaraw ta dogoyɔrɔ kɛra di le?
Jarakanbelenw ta dinga kɛra di?
Jaracɛ tun bɛ yaala dinga kɔnɔ, ani jaramuso ni jaradenw;
foyi tun tɛ o lasiran!
13 Jaracɛ tun ka sogo caman mina a ta jaradenw ye.
A tun ka sogo caman faga a ta jaramusow ye.
A tun k’a ta dingaw fa ni sogo ye;
a tun k’a dogoyɔrɔw fa ni sogosuw ye.

14 «A flɛ, ne wurira aw kama!
Fangatigi Ala ko ten.
Ne bɛna aw ta sowotorow jɛni ka o kɛ sisi ye.
Aw ta jaradenw kɔni, kɛrɛkɛmuru le bɛna olugu faga.
Ne bɛna aw ta domuni ban dugukolo kan.
Mɔgɔ si tɛna aw ta ciradenw kan mɛn tuun.»

3

Dugujugu halakicogo
1 Bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ,
ele mɔgɔfagadugu!
Ele min fanin bɛ faninya ni benkanni na.
Ele min ta domuta tɛ ban ka ye!
2 Gbɛɲɛ mankan! Sowotorow senw mankan!
Sow boritɔ mankan! Sowotorow panpantɔ mankan!
3 Sotigiw girintɔ flɛ!
Kɛrɛkɛmuruw yɛlɛmayɛlɛmatɔ flɛ!
Tamanw manamanatɔ flɛ!
Mɔgɔ faganin camanba, mɔgɔ sanin camanba tonnin flɛ!
Suw da tɛ se ka lɔn;
mɔgɔw bɛ talon suw ra ka ben!

Cɛnri min sera jatɔmuso ma
4 O bɛɛ kɛra jatɔyadugu ta jatɔyajugu le kosɔn;
a ta cɛɲaba ni a ta subagayaba kosɔn,
a ka siyaw fiyeere ni a ta jatɔya ye,
ka jamanaw fiyeere ni a ta subagaya ye.

5 «A flɛ, ne wurira i kama!
Fangatigi Ala ko ten.
Ne bɛna i ta derege lawuri fɔ k’a se i ɲada ma,
ka i fari lakolon yira siyaw ra,
ka i lebu yira jamanaw ra.
6 Ne bɛna ɲamaɲamaw firi i kan, fɔ ka i datugu.
Ne bɛna i kɛ ɲigifɛn ye,
ka i kɛ flɛrifɛn ye.
7 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka i ye, o tigi bɛ bori ka bɔ i kɔrɔ,
k’a fɔ ko: ‹E, Ninive dugu cɛnna pewu!

Jɔn le bɛna hina Ninive ra sa?›
Ne bɛna jɔn le sɔrɔ ka Ninivekaw jusu saarɔ?»

Ninive ni Tɛbu ta kiti kɛra kelen ye

8 Yala aw ka fisa ni Tɛbu dugu ye wa,
o dugu min tun siginin bɛ Nili bada ra, ka ji kɛ k'a lamini?
Jiw tun bɛ a tanga fɛn bɛɛ ma,
jiw tun k'a lamini i ko kogo.
9 Etiyopi ni Misiran le tun ye Tɛbu ta baraka sɔrɔyɔrɔ ye;
dan tun tɛ a baraka ra.
Putikaw, ani Libikaw tun ye a jɛnŋɔgɔnw ye.
10 O bɛɛ n'a ta, Tɛbu dugumɔgɔw fana minana;
o minana ka taga ni o ye.
O ka o ta denŋɛninw mina
ka o gbasi kabakuruw kan,
ka o ɲɔŋɔ dugu siradaw bɛɛ ra.
O ka karala kɛ, ka o ta kuntigiw taran o juguw ra;
o ka nɛgɛjɔrɔkɔw don o ta mɔgɔbaw bɛɛ ra.
11 Ninive dugumɔgɔw, aw fana bɛna dɔrɔ min ka fa ten le, fɔ aw bɛna kɛ dogo ye.
Aw fana bɛna kɛ dogoyɔrɔ ɲini ye, ka dogo aw juguw ɲa.

Ninive dɛsɛra pewu

12 Aw ta kɛrɛbonbaw bɛɛ bɛ i ko torosun min fanin bɛ a den fɔlɔ mɔninw na.
Ni o k'a yuguyugu dɔɔnin dɔrɔn, toromɔw bɛ ben a domubaga da ra.
13 Aw ta kɛrɛkɛcɛw flɛ! O bɛɛ ye musow le ye.
Aw ta jamana daw yɛlɛninba lo aw juguw ye.
Tasuma bɛna aw ta dugu dondaw sɔgɔnanw jɛni ka o ban.

14 Aw ye ji caman bi k'a bla, sabu aw juguw bɛna aw ta dugu lamini.
Aw ye aw ta dugu kogow lalaga kosɛbɛ;
aw ye bɔgɔ dɔndɔn, aw ye bɔgɔ nɔɔni,
aw ye birikibɔnan ta.
15 Tasuma bɛna aw halaki o yɔrɔ le ra;
kɛrɛkɛmuru bɛna aw faga ka aw ban,
i ko tɔnbaw bɛ siman domu k'a ban cogo min na.

Ninive kɛra dugu lakolon ye

Aw ye caya i ko tɔnbaw,
aw ye caya i ko ɲɔdomutɔnw!
16 Aw ka aw ta jagokɛbagaw caya fɔ ka tɛmɛ lolow hakɛya kan.
Nka o bɛɛ bɛna tunu i ko tɔnbaw bɛ pan ka wuri cogo min na.
17 Aw ta kuntigiw ka ca i ko ɲɔdomutɔnw,
aw ta ɲamɔgɔw ka ca i ko tɔnw lajɛnnin ɲɔgɔn kan.
O bɛ na sigi sansanw kan nɛnɛwagati ra;
nka ni tere bɔra dɔrɔn, o bɛɛ bɛ wuri ka taga, mɔgɔ tɛ o tagayɔrɔ lɔn.

18 E, Asiri masacɛba, i ta jamana ɲamɔgɔw lara sunɔgɔ ra,
i ta kɛrɛkuntigiw lanin tora o nɔ ra;
i ta mɔgɔw janjanna kuruw kan,
mɔgɔ si tɛ o lajɛnna.
19 Fla tɛ yi, min bɛ se ka aw ta bana kɛnɛya.
Aw ta jori bɛna aw faga le.
Ni mɔgɔ o mɔgɔ nana aw ta ko kibaroya mɛn,
o tigi bɛna tɛgɛrɛ fɔ aw ta halakiri kosɔn;
sabu jɔn le bɛ yi, ko aw ta kojugu dablabari tɔɔrɔ tun ma se min na?

HABAKUKI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Habakuki ni Yeremi ni Sofoni ka o ta ciraya kɛ wagati kelen na.

Ala ni cira Habakuki bɛ kuma ka ɲɔgɔn sɔn nin kitabu kɔnɔ. Habakuki ka Ala ta mɔgɔw ta terenbariya ni o ta Alaɲasiranbariya ye minkɛ, o ko k'a jusu kasi. Nka Ala k'a fɔ cira ye ko ale bɛna Babilɔnikaw le kɛ sababu ye k'a ta mɔgɔw koro.

Nka Habakuki k'a miiri ko Ala tun man kan ka sɔn ko siya wɛrɛ mɔgɔw ye kɛ sababu ye k'a yɛrɛ ta mɔgɔw koro, sabu o mɔgɔw fana terennin tɛ. O kow tun ka Habakuki jusukun tɔɔrɔ kosɛbɛ. Nka Ala k'a yira Habakuki ra ko ale le ye Sebɛɛtigi ye.

Habakuki ka Zuda mara mɔgɔw lasɔmi o le ra, ko ni o ma o ta kojuguw, ani o ta Alaɲasiranbariya kow dabla, Ala bɛna o don Babilɔnikaw boro. Nka a b'a yira fana ko ni mɔgɔ min ka terenninya sira tagama, o tigi bɛ ɲanamanya (2.4).

Kitabu kɔnɔkow

Habakuki ta ɲininkariw ani Ala ta jaabiriw *(1.1–2.5)*

Ala bɛna mɔgɔ terenbariw halaki *(2.6-20)*

Habakuki ta Aladaari *(3.1-19)*

Cira Habakuki ta ɲininkari

1 Matigi Ala ka kuma min yira cira Habakuki ra:
2 Matigi Ala, i bɛna ne jaabi tuma juman le sa?
Ne ka i wele ko i ye an dɛmɛ, nka i ma ne lamɛn!
Ne kulera k'a fɔ i ye ko kojuguw warara, nka i ma an kisi.
3 Mun kosɔn i b'a to ne ɲa ye nin kojuguw ye?
Mun kosɔn i bɛ je ka terenbariya flɛ?
Ne ɲa bɛ tɔɲɔri ni benkanni le ra,
sɔsɔriw bɛ wuri, kɛrɛ fana bɛ yi.
4 O kosɔn sariya sira tagama dablara,
kiti tɛ tigɛra can kan tuun.
Mɔgɔjugu le bɛ se mɔgɔɲuman na,
kiti bɛ tigɛ nanbara le kan.

Ala ka cira jaabi

5 «Aw ye aw ɲa lɔ siyaw ra ka o flɛ,
aw ye kabakoya fɔ ka kɔnɔnɔban;
sabu ko dɔ bɛna kɛ aw ta wagati ra,
ni mɔgɔ tun k'a fɔ aw ye ko a bɛ kɛ, aw tun tɛna la a ra.
6 A flɛ, ne bɛna Babilɔnikaw lawuri,
o mɔgɔ hinabariw, ani o mɔgɔ farimanw,
minw bɛ dugukolo yɔrɔ bɛɛ yaala ka mɔgɔw ta sigiyɔrɔw mina;
yɔrɔ minw tɛ o ta ye, o bɛ o mina.
7 Jatigɛmɔgɔw, ani siranyamɔgɔw lo.
O yɛrɛ le bɛ o ta sariya sigi, ka o ta fanga sigi.
8 O ta sow sen ka fiyɛn ka tɛmɛ waraninkala kan.
O ka fari ka tɛmɛ hali kongowuru sufɛraman kan.
O ta sow bɛ teliyara ka na;
o ta sotigiw bɛ nana ka bɔ yɔrɔjan.
O bɛ teliyara ka na i ko bɔn min bɛ nana a ta domunifɛn kɔ.
9 Nin mɔgɔw bɛɛ bɛ nana kojugu le kama;
o bɛ girinna ka na ɲa fɛ dɔrɔn.
O bɛ mɔgɔw mina ka o lajɛn, caman i ko kɛnkɛn.
10 O bɛ masacɛw dɔgɔya,
o bɛ fagamaw mafiyɛnya.
Dugu barakamanw tɛ o ɲa na foyi ye;
o bɛ yɛlɛnyɔrɔw lɔ ni bɔgɔ ye ka dugu kogo lamini, ka yɛlɛn o kan ka dugu mina.
11 O kɔ, o bɛ tɛmɛ i ko fɔɲɔ,
ka taga yɔrɔ wɛrɛ.
O bɛ kojugu kɛ ka o yɛrɛ jaraki;
o yɛrɛ ta baraka le bɛ o ta ala ye.»

Cira kumana Ala fɛ tuun
12 Ele le tun tɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ wa?
E, Matigi Ala, ne ta Ala saninman, ele min tɛ sa ka ye!
E, Matigi Ala, i ka nin mɔgɔw labɛn an ta kiti le kama.
E, an ta Ala barakaman, i ka o sigi ko o ye an ta kojuguw hakɛw le bɔ an na.
13 Ele ɲa saninyanin lo, i t'a fɛ ka kojugu ye i ɲa ra.
I t'a fɛ ka mɔgɔw tɔɔrɔtɔ flɛ.
Mun na i bɛ je ka mɔgɔjanfabaga flɛ?
Mun na i tɛ foyi fɔ, k'a sɔrɔ mɔgɔjugu bɛ mɔgɔ terennin halakira,
mɔgɔ min terennin lo ka tɛmɛ ale yɛrɛ kan?

14 I ka adamadenw kɛ i n'a fɔ kɔgɔji jɛgɛw,
i n'a fɔ fɛnɲanaman minw bɛ fofo, kuntigi tɛ minw fɛ.

15 O jugu bɛ o bɛɛ mina ni dulen ye;
a bɛ o sama ka bɔ ni a ta jɔ ye.
A bɛ o kɛ a ta jɛgɛminafɛn kɔnɔ,
ka ninsɔndiya fɔ ka ɲagari.
16 O kɔ, a bɛ sarakaw bɔ a ta jɔ ye;
a bɛ wusunan sarakaw* bɔ a ta jɛgɛminafɛn ye;
sabu o le sababu ra, a ta sɔrɔta cayara,
o le sababu ra, a ta domuni bɛ diya.
17 Yala an jugu bɛna to k'a ta jɔ fa k'a labɔ tan wagati bɛɛ wa?
A bɛna to ka mɔgɔw halaki tan, hali a tɛ hina o ra wa?

2

Ala ka cira jaabi
1 Ne bɛna lɔ ne lɔyɔrɔ ra ka yɔrɔ kɔrɔsi;
ne bɛna lɔ dugu kogo kunna ka yɔrɔ kɔrɔsi.
Ne bɛna ne toro malɔ k'a lɔn Ala bɛna min fɔ ne ye,
k'a lɔn ne ta ɲininkari jaabi bɛna kɛ min ye.
2 Matigi Ala ka ne jaabi k'a fɔ ko:
«I ka min ye, o sɛbɛ;
a sɛbɛ k'a gbɛya walakaw kan,
janko hali mɔgɔ boritɔ ye se k'a karan.
3 Sabu nin fɛn min yirara, o ye wagati dɔ ta ko le ye;
a bɛ wagatilabanw ta ko le fɔ; faninyakuma tɛ,
hali ni a mɛɛnna, a makɔnɔ,
sabu min fɔra, o bɛna kɛ le jate;
a kɛwagati tɔ fana man jan.

4 «Mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ bonya, o tigi jusukun tɛ sira terennin ta;
nka mɔgɔ terennin bɛ ɲanamanya a ta lanaya le sababu ra.
5 Naforo bɛ mɔgɔ lafiri*,
mɔgɔ yɛrɛbonyabagaw ta ko si tɛ laban.
O bɛ o da yɛlɛ k'a bonya i ko lahara dingaba;
o bɛ i ko saya min tɛ wasa mɔgɔdomu na ka ye.
O bɛ mɔgɔw mina ka o kɛ o yɛrɛ ta ye,
ka mɔgɔw bɛɛ mina ka o lajɛn o yɛrɛ ye.»

Ala ta danga kumaw
6 «Nka yala lon dɔ nin mɔgɔ minaninw tɛna olugu ta ko fɔ i ko talen wa?
Ka o ta ko fɔ i ko zana, k'a kɛ yɛrɛko ko ye wa?
Mɔgɔw bɛna a fɔ ko:
‹Mɔgɔ min bɛ walifɛn cɛ ka o kɛ a yɛrɛ ta ye, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.
Aw bɛ mɔgɔw ta fɛn minw tara ka o juru caman don aw yɛrɛ kan na, aw bɛna o dabla tuma juman le?›
7 Lon dɔ, aw ta jurunantigiw bɛna bara ka wuri aw kama;
o bɛna wuri ka aw yuguyugu, ka aw borofɛnw cɛ.
8 I n'a fɔ aw ka siya caman ta fɛnw cɛ,

---

* **2:5 2.5** Naforo bɛ mɔgɔ lafiri: a fɔra Kitabu dɔw kɔnɔ ko: duvɛn bɛ mɔgɔ lafiri.

o kosɔn siyaw ta mɔgɔ minw tora, olugu bɛna aw ta fɛnw cɛ fana.
O kow bɛna kɛ aw ra sabu aw ka adamadenw faga,
aw ka kojuguw kɛ jamana kɔnɔ, aw ka duguw ni dugumɔgɔw halaki.

9 «Mɔgɔ min bɛ a ta fɛnw sɔrɔ tɔŋɔri ra,
janko k'a ta so lɔ, k'a ta so lɔ ka ɲa
i ko kɔnɔŋaga min bɛ kuruw kunna,
janko kojugu kana ale sɔrɔ,
bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.

10 «Aw ka siya caman faga minkɛ,
o kosɔn aw ka maroya ben aw yɛrɛ ta so le kan,
aw ka kojugu kɛ aw yɛrɛ le ra.
11 Hali aw ta bon kabakuruw bɛna to kogo ra ka kule aw kama;
bonlɔyiriw fana bɛna to bon san fɛ ka kabakuruw lamina.

12 «Mɔgɔ min bɛ mɔgɔw faga k'a ta dugu lɔ ni o jori ye,
bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ;
mɔgɔ min bɛ a ta dugu sindi ni kojugu ye,
bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.
13 Mɔgɔw bɛ baara kɛ, nka o tɔnɔ bɛɛ bɛ taga tasuma ra,
siyaw bɛ o yɛrɛ sɛgɛ, nka o ta sɛgɛ tɛ foyi ɲa;
o kow bɛɛ bɛ bɔra Fangatigi Ala le ra.
14 Sabu dugukolo bɛɛ bɛna fa Matigi Ala ta nɔɔrɔ lɔnniya ra,
i n'a fɔ ji ka kɔgɔji fa cogo min na.

15 «Ele min bɛ dɔrɔ di i mɔgɔɲɔgɔn ma ko a y'a min,
bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ.
Ele min bɛ fɛnjugu di i mɔgɔɲɔgɔn ma, k'a to a b'a min ka ɲanamini, janko k'a lebu flɛ,
bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ.
16 Sani ele ye bonya sɔrɔ, ele fana bɛna fa maroya le ra;
sisan ele fana le bɛna min ka fa, ka i lebu yira.
Minnifɛn min bɛ Matigi Ala kininboro ra, o bɛna di ele ma;
i ta dawula bɛna yɛlɛma ka kɛ maroya ye.

17 «Aw ka cɛnri min kɛ Liban jamana ra, o juru bɛna sara aw yɛrɛ ra.
Kongowara farimanw bɛna ben aw kan, fɔ ka jatigɛ bla aw ra.
O kow bɛna kɛ aw ra sabu aw ka adamadenw faga,
aw ka kojuguw kɛ jamana kɔnɔ, aw ka duguw ni dugumɔgɔw halaki.

18 «Mɔgɔ bɛ batofɛn minw lɛsɛ,
o bɛ se ka mun le ɲa?
Mɔgɔ bɛ nɛgɛ yeele k'a kɛ batofɛn minw ye, o fɛn minw bɛ mɔgɔ lafiri dɔrɔn,
o bɛ se ka mun le ɲa?
Mun kosɔn mɔgɔ b'a jigi la a yɛrɛ boro ta fɛn lalaganin kan,
ka o batofɛngbansanw lalaga, o minw tɛ se ka kuma?
19 Ele min b'a fɔ yiri ma ko: ‹I wuri!›
Ele min b'a fɔ kabakuru lɛsɛnin ma, nin tɛ min na, ko: ‹I kunu!›
Bɔnɔ bɛna ele sɔrɔ.
O fɛnw bɛ se ka ele karan mun le ra?
Sanin ni warigbɛ dɔrɔn le bɛ o kan;
nin foyi tɛ o ra.
20 Nka Matigi Ala bɛ a ta batoso saninman kɔnɔ:
dunuɲa bɛɛ lajɛnnin ye je a ɲa kɔrɔ.»

3

Cira ta Aladaari

1 Cira Habakuki ka daariri min kɛ, ni maɲumankokanw ye, o le ye nin ye; a ko:
2 E, Matigi Ala, ne ka i ta kuma fɔnin mɛn;
i ta kokɛninw ka siranyaba bla ne ra, Matigi Ala.
I ka nin ko min labɛn,
a to o ye kɛ nin san nataw kɔnɔ.

A to mɔgɔw ye a lɔn san nataw ra.
Nka hali ni i dimina, i hakiri to i ta makari ra.

3 Ala bɛ nana ka bɔ Teman,
Ala Saninman bɛ nana ka bɔ Paran kuruw yɔrɔ ra.*
A bonya ka sankolo yɔrɔ bɛɛ fa,
dugukolo yɔrɔ bɛɛ fara a bonya ra.

4 A bɛ manamana i ko yeelen.
Yeelenw bɛ bɔ a tɛgɛ kɔnɔ;
a ta baraka dogonin bɛ o yɔrɔ le ra.
5 A tagatɔ bɛ banajugu ben jamanaw kan a ɲa fɛ,
a tɛmɛnin kɔ, a bɛ farigbanjuguw bla jamanamɔgɔw ra.
6 Ni a ka lɔ, dugukolo bɛ yuguyaga;
ni a ka flɛri kɛ, jamana mɔgɔw bɛ yɛrɛyɛrɛ.
Kuru minw tun bɛ yi kabini fɔlɔfɔlɔ, olugu bɛ cici,
kongori minw tun bɛ yi kabini wagatijan, olugu bɛ yeele;
o yɔrɔw le tun bɛ a tɛmɛyɔrɔ ye kabini fɔlɔfɔlɔ.

7 Ne ka Kusan mara ta fanibonw ye, jigitigɛ benna olugu kan,
ne ka Madiyan mara ta sow ye, kɔnɔnɔfiri benna olugu kan.

8 E, Matigi Ala, wagati min i yɛlɛnnin tun bɛ nana i ta sow kan,
wagati min i tun bɛ nana i ta sowotoro kɔnɔ ka na se sɔrɔ,
yala i tun dimina bajiw le kɔrɔ wa?
Yala i jusu tun bɔra kɔjiw le kɔrɔ wa?
Yala i jusu tun gbanna kɔgɔji le kɔrɔ?

9 I ka i ta kalan bɔ a forogo kɔnɔ;
i ka biɲɛ caman le ta.†
I ka dugukolo cɛci,
ka o kɛ bajiw tɛmɛsiraw ye.
10 Kuruw ka i ye minkɛ, olugu bɛɛ yɛrɛyɛrɛra,
jibaw woyora ka tɛmɛ;
kɔgɔji ka mankanba bɔ,
ka jikurubaw lawuri fɔ san fɛ.
11 Tere ni karo lɔnin tora o lɔyɔrɔ ra,
i ta biɲɛw tagatɔ ta yeelenba kosɔn,
i ta taman manamanatɔ kosɔn.
12 I jusu gbanninba bɛ dunuɲa yaala,
i dimininba bɛ jamanaw dɔndɔn ka tɛmɛ.

13 I bɔra ka na i ta mɔgɔw kisiri kama,
i nana i ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kisiri kama.
I ka mɔgɔjuguw ta so ɲamɔgɔ halaki ka bɔ yi,
ka o ta so halaki pewu, k'a ta dugu ma ka taga a bla fɔ a san fɛ.‡
14 I ka o ta kɛrɛkɛdenw kuntigi sɔgɔ ni a yɛrɛ ta biɲɛ ye;
ale min tun bɛ girinna ka na i ko sanfɔɲɔ, ka na an halaki.
O tun bɛ ɲagarira ka ban,
ko o bɛna ɲanibagatɔ faga dogo ra.
15 I bɛ yaala kɔgɔjiw kɔnɔ ni i ta sow ye,
i bɛ tɛmɛ jikurubaw cɛ ma.

16 Ne ka o mɛn minkɛ, ne kɔnɔnɔfirira;
ne dagbolow yɛrɛyɛrɛra.
Ne kolow bɛɛ fagara,
ne senw bɛɛ magayara ne kɔrɔ.
Ne bɛ je ka o tɔɔrɔ nalon makɔnɔ,
an juguw bɛna ben an kan ka an kɛrɛ lon min na.

---

* **3:3 3.3** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela. † **3:9 3.9** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.
‡ **3:13 3.13** Nin yɔrɔ ra a sɛbɛra heburukan na ko: Sela.

17 Hali ni torosun tɛna fiyerenkura bɔ tuun,
hali ni rɛzɛnmɔ tɛna kɛ rɛzɛnsunw na tuun,
hali ni oliviyesun tɛna den kɛ tuun,
hali ni siman tɛna sɔrɔ forow ra tuun,
hali ni sagaw ni baw tɛna sɔrɔ tuun,
hali ni misi tɛna kɛ wɛrɛ kɔnɔ tuun,
18 o bɛɛ n’a ta, ne kɔni bɛna ɲagari Matigi Ala baraka ra.
Ne bɛna ninsɔndiya ne kisibaga Ala baraka ra.
19 Matigi Ala, ne Matigi,
ale le ye ne ta baraka ye.
A bɛ ne senw lateliya i ko dagbɛ ta senw,
a b’a to ne ye tagama yɔrɔ kɔrɔtaninw san fɛ.

Dɔnkirilabagaw kuntigi: dɔnkiri min bɛ la ni gɔni ye.

SOFONI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Sofoni k'a ta ciraya kɛ masacɛ Yoziyasi ta wagati le ra.

Izirayɛlimɔgɔw tun b'a miiri ko Ala ta kiti bɛna ben siya wɛrɛ mɔgɔw le kan, o ta jurumunw kosɔn; nka olugu minw ye a ta mɔgɔw ye, a ta kiti tɛna se olugu ma. Nka cira Sofoni k'a yira o ra ko Ala ta kiti bɛna damina a yɛrɛ ta mɔgɔw le ra fɔlɔ, ka sɔrɔ ka se siya tɔw ma. O kosɔn Sofoni k'a fɔ o ye ko Matigi Ala ta lonba bɛna na, ko o lon tɛna kɛ ninsɔndiyalon ye, nka a bɛna kɛ halakirilon le ye. O kiti bɛna se siyaw bɛɛ le ma.

O kosɔn a ka Ala ta mɔgɔw lasɔmi, ko o ka kan ka nimisa, ka o ta jurumun dabla; ni o kɛra, Ala ta kiti tɛna ben o kan; Ala bɛna baraka don o ta jamana ra.

Nin kitabu b'a yira an na ko Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Jurumun hakɛ bɛ bɔ jurumunkɛbaga ra, nka ni mɔgɔ min ka nimisa ka jurumun dabla, Ala bɛ yafa o ma, ka sɔn o tigi ma, ka koɲuman kɛ a ye.

Kitabu kɔnɔkow

Matigi Ala ta kiti lon bɛna kɛ lonjuguba ye *(1.1–2.3)*
Ala ta kiti bɛna se siya wɛrɛw fana ma *(2.4-15)*
Ala bɛna Zeruzalɛmukaw ta jurumun yafa *(3.1-20)*

1 Matigi Ala k'a ta kuma min lase Sofoni ma, o le ye nin ye. Sofoni tun ye Kusi dencɛ
le ye, Kusi facɛ tun ye Gedaliya ye, Gedaliya facɛ tun ye Amariya ye, Amariya facɛ tun
ye Ezekiyasi ye. Sofoni ka nin kumaw fɔ Zuda masacɛ Yoziyasi ta wagati le ra, Yoziyasi
min tun ye Amɔn dencɛ ye.

Ala ta kiti bɛ se dunuŋna bɛɛ ma

2 «Ne bɛna danfɛnw bɛɛ flan ka bɔ dugukolo kan pewu!
Matigi Ala ko ten.
3 Ne bɛna adamadenw, ani bɛganw flan ka bɔ yi!
Ne bɛna kɔnɔw, ani jɛgɛw flan ka bɔ yi!
Ne bɛna mɔgɔjuguw bɛɛ lajigi!
Ne bɛna adamadenw bɛɛ halaki ka bɔ dugukolo kɔ kan.
Matigi Ala ko ten.»

Zuda ni Zeruzalɛmu ta kiti

4 «Ne bɛna ne boro kɔrɔta Zuda mara kama,
ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ kama;
Baali ta jobatobaga tɔ minw tora, ne bɛna olugu bɛɛ halaki ka bɔ nin yɔrɔ ra.
Ne bɛna jobatobagaw ni o ta sɔnnikɛbagaw bɛɛ halaki pewu;
5 minw bɛ o kinbiri gban o ta bon kunna ka lolow ni karo bato,
minw bɛ o kinbiri gban ka kari Matigi Ala tɔgɔ ra,
ani ka kari o ta jo Molɔki fana tɔgɔ ra;
6 minw bɛ o kɔ di Matigi Ala ma,
minw tɛ tugu Matigi Ala kɔ,
minw tɛ Matigi Ala ɲininka,
ne bɛna olugu bɛɛ halaki.

7 «Bɛɛ ye je Dunuŋatigi Ala ɲa kɔrɔ!
Sabu Matigi Ala ta lon surunyara.
Matigi Ala ka saraka dɔ le labɛn;
a k'a ta mɔgɔ weleninw bɛɛ saninya ka ban o saraka kama.

8 «Matigi Ala ta saraka bɔlon na,
ne Ala bɛna kuntigiw, ani masacɛdenw bɛɛ ta kojugu hakɛ bɔ o ra,
ani minw bɛɛ bɛ siya wɛrɛw ta fanidoncogo* ta.

9 «O lon na, kɔni, minw bɛ pan bon dakun kunna†,
ne bɛna olugu ta kojugu hakɛ bɔ o ra,

---

* **1:8 1.8** Ka siya wɛrɛw ta fanidoncogo ta, o kɔrɔ ye ka tugu o siyaw ta landaw, ani o ta alaw kɔ.

† **1:9 1.9** Ka pan bon dakun kunna, o ye siya dɔw ta landa dɔ ye (Samawilu fɔlɔ 5.1-5).

ani minw bɛ o matigicɛw ta bonw fa ni kojugu ni nanbara ye.

10 «O lon na, kɔni, kulekanbaw bɛna bɔ Jɛgɛw ta donda yɔrɔ ra,
kasikanbaw bɛna bɔ dugu kindakura fan na;
mankanba dɔ bɛna bɔ kongoriw kan.
Matigi Ala ko ten.
11 Aw minw bɛ dugu jigijigi ra, aw ye kule;
sabu jagokɛbagaw bɛɛ halakira;
minw yɔrɔ bɛɛ tun fara wari ra, olugu bɛɛ halakira.
12 O wagati ra, ne bɛna tasumayeelen le ta ka Zeruzalɛmu yɔrɔw bɛɛ yaala;
minw bɛɛ siginin bɛ ɲasuma ra, ko o lanin bɛ o yɛrɛ ra, ne bɛna olugu bɛɛ ta kojuguw hakɛ bɔ o ra;
olugu minw b′a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Matigi Ala tɛna koɲuman kɛ an ye, a fana tɛna kojugu kɛ an na.›
13 O juguw bɛna o ta naforow bɛɛ cɛ,
o ta bonw lakolon bɛna to.
O tun ka bon minw lɔ, o tɛna don o bonw kɔnɔ;
o tun ka rɛzɛnforo minw sɛnɛ, o tɛna o rɛzɛnji min.»

Matigi Ala ta lonba
14 «Matigi Ala ta lonba surunyara;
a surunyara, a tɔ man jan tuun.
Matigi Ala ta lon mankan bɛna kɛ jigitigɛmankan le ye;
kɛrɛkɛcɛw bɛna kule ci o lon na.
15 O lon bɛna kɛ dimilon le ye,
degulon, ani kɔnɔnɔfirilon,
halakirilon, ani cɛnrikɛlon,
dibi bɛna don, ka yɔrɔ bɛɛ fin,
sankabaw bɛ caya,
ka yɔrɔ kɛ dibikuruba ye;
16 burufiyɛkanw bɛ bɔ, ani kɛrɛkɛdenw kulekanw.
O bɛna wuri dugu barakamanw kama, ani sankasojanw kama.
17 Ne bɛna tɔɔrɔ ben mɔgɔw kan,
k′a kɛ fɔ o bɛ tagama i ko fiyentɔw;
sabu o ka Matigi Ala hakɛ ta.
Mɔgɔw jori bɛna seriseri ka yɛrɛgɛ i ko buguri,
o sogo bɛna firi sununkun kan i ko ɲamaɲama.
18 O ta wari o, o ta sani o, o si tɛna se ka o kisi Matigi Ala ta dimilon na;
jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna halaki tasuma ra, Ala ta dimiba kosɔn;
sabu a bɛna dugukolo mɔgɔw bɛɛ halaki ka bɔ yi,
ka o bɛɛ ban ka bɔ yi pewu.»

2

Ala b′a fɛ a ta mɔgɔw ye nimisa
1 Aw siya marobari,
aw ye miiri, ka hakiri sɔrɔ,
2 sani wagati ye se,
wagati min na o bɛna aw bɛɛ flan ka bɔ yi lon kelen na i ko binjalan;
aw ye miiri sani Matigi Ala ta dimiba ye na ben aw kan,
sani Matigi Ala ta dimilon ye na se aw ma.
3 Aw ye Matigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini, aw minw majiginin lo jamana kɔnɔ,
aw minw bɛ Ala ta sira tagamana.
Aw ye terenninya ɲini, ka aw yɛrɛ majigi;
ni o kɛra, a bɛ se ka kɛ ko Matigi Ala ta dimilon na,
a bɛna aw tanga.

Terebenyanfan mɔgɔw ta kiti
4 Gaza dugu bɛna kɛ tomo ye,
Asikalɔn bɛna kɛ yɔrɔ lakolon ye.
O bɛna Azidɔdikaw labɔ teregban papa fɛ,
o bɛna Ekurɔnkaw gbɛn ka bɔ o sigiyɔrɔ ra.

5 E, aw kɔgɔjidaramɔgɔw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ dɛ!
Aw Keretikaw* ta siya kɔni, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ!
Matigi Ala ta kuma fɔra ele kama,
ele Kanaana jamana, Filisikaw ta jamana.
Ne bɛna aw bɛɛ halaki,
ne tɛna hali mɔgɔ kelen to aw ra.
6 Kɔgɔjida jamana bɛna kɛ bɛganw ta domunikɛyɔrɔw le ye,
a bɛna kɛ sagagbɛnbagaw ta bɛganyaalayɔrɔ le ye, ani bɛganw ta siyɔrɔ.
7 O kɔgɔjida bɛna kɛ Zuda ta mɔgɔ tɔw ta ye;
a bɛna kɛ o ta bɛganmarayɔrɔ ye.
Asikalɔn dugu ta bonw bɛna kɛ o ta layɔrɔw ye su fɛ;
sabu Matigi Ala, o ta Ala bɛna a janto o ra,
ka o ta bonya lasekɔ o ma.

Terebɔyanfan mɔgɔw ta kiti
8 «Ne ka Mohabukaw ta mafiyɛnyarikanw mɛn,
ani Amɔnkaw fana ka ne ta mɔgɔw mafiyɛnya ni kumajugu minw ye;
o ka ne ta mɔgɔw ta jamana danw yɛlɛma,
ka dɔ fara o yɛrɛ ta mara kan.
9 O kosɔn ne bɛ kari ne yɛrɛ tɔgɔ ɲanaman kosɔn,
Fangatigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko ten,
Mohabu bɛna kɛ i ko Sodɔmu,
Amɔnkaw bɛna kɛ i ko Gomɔri;
binjuguw le bɛna falen o ta yɔrɔ ra, kɔgɔjalan le bɛna kɛ ka o ta jamana bɛɛ datugu;
a bɛna kɛ yɔrɔ lakolonba le ye, yɔrɔ min tɛna ɲa tuun fiyewu.
Ne ta jamana mɔgɔw tɔ minw tora,
olugu bɛna o borofɛnw cɛ.
Ne ta jamana mɔgɔ minw ɲanaman tora,
olugu bɛna o ta jamana tigiya ta.»
10 O le bɛ kɛ o ta yɛrɛbonya sara ye;
sabu o ka Fangatigi Ala ta mɔgɔw mafiyɛnya, ka o yɛrɛ bonya o ma.
11 Matigi Ala bɛna fariya o ma;
a bɛna dunuŋamɔgɔw ta batofɛnw bɛɛ halaki.
Ni o kɛra, siyaw bɛɛ, kɔgɔji kɔfɛjamanaw bɛna to o sigiyɔrɔ ra ka o kinbiri gban ka Matigi Ala bato.

Woroduguyanfan ni sahiliyanfan ta kiti
12 «Aw Etiyopikaw, ne ta kɛrɛkɛmuru bɛna aw fana sɔgɔ.»

13 Matigi Ala bɛna a boro kɔrɔta sahiliyanfan mɔgɔw kama;
a bɛna Asiri jamana halaki.
A bɛna Ninive dugu kɛ yɔrɔ lakolon ye,
k'a kɛ jintan yɔrɔ ye, k'a kɛ i ko kongokolon.
14 Bɛganw bɛna la o yɔrɔ le ra;
ani kongofɛn suguya bɛɛ:
Kɔnɔdabaw, ani juguninw,
bɛɛ bɛna si a ta bon sanfɛyɔrɔ le ra.
O fɛnw kasikanw bɛna to ka mɛn bon finɛtiriw fɛ;
bonw dondaw bɛɛ bɛna cɛn.
Bonw tun lɔra ni sɛdiriyiri minw ye,
o yiriw bɛɛ bɛna waraga ka o bla kɛnɛ ma.
15 Ŋagarikan tun bɛ dugu min na wagati bɛɛ ra, o dugu le ye nin ye tan bi wa?
Dugu min tun bɛ hɛra ni laganfiya ra,
fɔ o b'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Anw wa, anw kɔni ɲɔgɔn tɛ!»
O dugu le kɛra yɔrɔ lakolon ye tan,
ka kɛ kongofɛnw dogoyɔrɔ ye!
Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka tɛmɛ a kɔrɔ, o tigi bɛ filen fiyɛ a ra k'a boro sin a ma!

3

Zeruzalɛmukaw ma Ala ta kuma lamɛn
1 Dugu murutinin, dugu nɔgɔnin, dugujugu,

* **2:5 2.5** Keretikaw le ye kɔgɔjidaramɔgɔw ye.

bɔnɔ bɛna ele ta mɔgɔw sɔrɔ!
2 O ma sɔn ka mɔgɔ lamɛn,
o ma sɔn mɔgɔ ye o karan;
o ma o jigi la Matigi Ala kan,
o ma gbara o ta Ala ra.

3 O kuntigi minw bɛ o cɛ ra, olugu bɛ i ko jara kasitɔ.
O ta kititigɛbagaw bɛ i ko wara min bɛ yaala su fɛ;
ni a ka fɛn o fɛn sɔrɔ, a bɛ o bɛɛ domu; a tɛ foyi bla sɔgɔmada ɲa.
4 O ta ciraw ye kumakolonfɔbagaw le ye;
mɔgɔjanfabagaw lo.
O ta sarakalasebagaw bɛ Ala ta fɛn saninmanw lanɔgɔ;
o bɛ Ala ta sariya cɛn.

5 K'a sɔrɔ Matigi Ala min ta siraw terennin lo, ale bɛ o cɛ ra;
ale min tɛ kojugu si kɛ.
Sɔgɔma o sɔgɔma, a bɛ a ta terenninya yira o bɛɛ ra;
a tɛ dɛsɛ o ra lon si.
Nka kojugukɛbaga tɛ maro!

6 «Ne ka siya wɛrɛw halaki,
ne ka o ta sankasojanw benben.
Ne ka o ta siraw cɛn;
mɔgɔ si tɛ tɛmɛ o siraw fɛ tuun.
O ta duguw kɛra yɔrɔ lakolonw ye;
mɔgɔ tɛ yi, dugumɔgɔ si tɛ yi!
7 Ne tun b'a fɔra ko sigiya t'a ra, aw bɛna siran ne ɲa,
ko aw bɛna sɔn ne ye aw karan.
O ra, aw ta so tun tɛna halaki,
ne tun ka kuma minw fɔ aw kama, ne tun tɛna o kow si kɛ aw ra.

«Nka o belen teliyara ka to ka terenbariyakow le kɛ!
8 O kosɔn, aw ye ne makɔnɔ!
Matigi Ala ko ten!
Lon min ne bɛna wuri ka kuma ka kɛ seere ye aw kama, aw ye o lon makɔnɔ;
sabu ne k'a latigɛ ko ne bɛna siyaw lajɛn,
ka jamanaw kɛ ɲɔgɔn kan,
ka ne ta dimi ben o kan
ani ne ta jusugban bɛɛ.
Sabu o ma ne ta kanuya min jate, o dimi min bɛ ne ra,
o tasuma le bɛna jamana bɛɛ jɛni.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw saninya

9 «Nka o kɔ, ne bɛna nin mɔgɔw ta kumacogo yɛlɛma, ka o darakan saninya;
janko o bɛɛ lajɛnnin ye Matigi Ala tɔgɔ wele k'a bato,
ka baara kɛ a ye ni kan kelen ye.
10 Ne batobagaw, ne ta mɔgɔ minw tun janjanna,
olugu bɛna bɔ fɔ Etiyopi baw kɔ fɛ, ka na sarakaw bɔ ne ye.

11 «O lon na, kɔni, aw murutira ka kojugu minw kɛ ka ne hakɛ ta,
aw tɛna maroya o kojuguw si kosɔn tuun.
Sabu yɛrɛbonya ka di minw ye, ne bɛna olugu labɔ aw cɛ ra;
aw fana tɛna waso tuun ne ta kuru saninman kan.
12 Ne bɛna mɔgɔ dɛsɛbagatɔw, ani barakantanw le to dugu kɔnɔ;
olugu le bɛna o yɛrɛ karifa Matigi Ala ma, a tɔgɔ kosɔn.
13 Izirayɛlimɔgɔ tɔ minw tora, olugu tɛna terenbariyako kɛ,
o tɛna faninya fɔ,
o tɛna janfa siri ni o darakan ye.
O bɛna domuni kɛ ka la ɲasuma ra;
mɔgɔ si tɛna o lasiran tuun.»

Zeruzalɛmu bɛna hɛra sɔrɔ

14 Siyɔn dugu, aw ye dɔnkiri la!

Izirayɛli, aw ye ɲagarikanba bɔ!
Zeruzalɛmu dugu, aw ye ninsɔndiya, ka ɲagari ni aw jusu bɛɛ ye!
15 Matigi Ala ka kiti mabɔ aw ra;
a ka aw juguw gbɛn ka o kɔsegi.
Izirayɛli masacɛ min ye Matigi Ala ye, o bɛ aw cɛ ra;
aw tɛna siran kojugu si ɲa tuun.
16 O lon na, kɔni, o bɛna a fɔ Zeruzalɛmu ma ko:
«Aw kana siran, Siyɔn dugu!
Aw kana aw fari faga!»
17 Matigi Ala, aw ta Ala bɛ aw cɛ ra, i ko cɛfari, min bɛ aw kisi.
A bɛna ɲagari fɔ k'a jusu diya aw kosɔn.
A bɛna aw kanu, ka ɲanamanyakura di aw ma;
a bɛna ɲagari aw kosɔn, fɔ ka dɔnkiri la ni kanba ye.

18 «Ne bɛna maroya bɔ aw kan, k'a kɛ i n'a fɔ ɲanagbɛlon;
jaraki tɛna ben aw kan tuun.
19 O wagati ra, mɔgɔ minw tun ka aw minako juguya, ne bɛna wuri olugu bɛɛ kama.
Ne bɛna saga sendimitɔw bɔsi;
minw tun yɛrɛgɛra, ne bɛna olugu lajɛn.
O tun ka aw lamaroya jamana minw bɛɛ ra,
ne bɛna tandori ni bonya la aw kan o jamanaw bɛɛ ra.
20 O wagati ra kɔni, ne bɛna aw lana;
o wagati ra, ne bɛna aw lajɛn.
Sabu ne bɛna aw ta bonya lasekɔ aw ma,
k'a to mɔgɔw ye aw tɔgɔ bonya ka aw tando dugukolo siyaw bɛɛ cɛ ra.
Matigi Ala ko ten!»

HAGIZE
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Hagize ni cira Jakariya ka ciraya kɛ wagati kelen na.

O wagati ra Yahudiyaw tun sekɔra ka na ka bɔ Babilɔni. Naforotigiw tun bɛ o ra, nka dɔw fana tun ye fagantanw ye. Gbɛlɛya caman tun bɛ o kan.

Cira Hagize k'a fɔ o ye ko mɔgɔw ma o janto Ala ta batoso ra minkɛ, ko o le kɛra o ta sɛgɛ sababu ye. A k'a fɔ o ye ko: «Yala wagati sera aw fɛ ka aw yɛrɛ ta biribonɲumanw lɔ ka don o kɔnɔ, k'a sɔrɔ Matigi Ala ta batoso benna wa?» (1.4)

Hagize ka cirayakuma naani le fɔ. O kumaw bɛ Alabatosokura cogoya le yira; o nɔɔrɔ bɛna bonya ka tɛmɛ Alabatoso fɔlɔ ta kan.

Nin kitabu b'a yira ko Ala ta mɔgɔw ka kan ka o janto Ala ta baara le ra fɔlɔ, ka sɔrɔ ka o yɛrɛ ta baaraw kɛ. Ni o ka o kɛ, Ala bɛ baraka don o ta kokɛta tɔw bɛɛ ra.

Kitabu kɔnɔkow

Ala ka a ta batoso lɔri ko fɔ a ta mɔgɔw ye *(1.1-15)*
Alabatosokura ta nɔɔrɔ *(2.1-9)*
Ala bɛna baraka don a kanminabagaw ra *(2.10-19)*
Ala bɛna koɲuman kɛ Zorobabɛli ye *(2.20-23)*

Alabatosokura ta lɔri

1 Masacɛ Dariyusi ta masaya san flanan na, o san karo wɔɔrɔnan na, o karo tere fɔlɔ,
Matigi Ala k'a ta kuma lase cira Hagize ma, ko a y'a fɔ Zuda jamanatigi Zorobabɛli
ye, min ye Sehalitiyɛli dencɛ ye, ani k'a fɔ sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe ye, min ye
Yosadaki dencɛ ye; a ko:
2 Fangatigi Ala ko: «Nin mɔgɔw b'a fɔra ko Matigi Ala ta batoso lɔwagati ma se ban.»
3 Matigi Ala ka a ta kuma lase mɔgɔw ma cira Hagize sababu ra; a ko:
4 «Yala wagati sera aw fɛ ka aw yɛrɛ ta biribonɲumanw lɔ ka don o kɔnɔ, k'a sɔrɔ
Matigi Ala ta batoso benna wa?»
5 Ayiwa, sisan Fangatigi Ala ta kuma ye nin ye, ko: «Aw ye aw ta kokɛcogow kɔrɔsi
dɛ!
6 Aw bɛ siman caman dan, nka aw bɛ fitini le sɔrɔ. Aw bɛ domuni kɛ, nka aw tɛ fa.
Aw bɛ minni kɛ, nka aw tɛ fa. Aw bɛ fani don aw yɛrɛ ra, nka o tɛ nɛnɛ bɔ aw ra. Minw
bɛ baara kɛ ka sara sɔrɔ, o sara bɛ kɛ i n'a fɔ a blara bɔrɔ sɔgɔnin le kɔnɔ.»
7 Fangatigi Ala ta kuma ye nin ye, ko: «Aw ye miiri aw ta kokɛcogow ra. Aw ye aw ta
kokɛcogow kɔrɔsi dɛ!
8 Aw ye yɛlɛn kongoriw kunna, ka taga yiriw tigɛ ka na ni o ye, ka na Ala ta so lɔ; ni
o kɛra, o bɛna diya ne Ala ye, o fana bɛna bonya la ne kan. Matigi Ala ko ten.
9 «Aw jigi tun bɛ siman caman kan, nka aw nana fitini dɔrɔn le sɔrɔ. Aw nana ni o
fitini min ye so kɔnɔ fana, ne ka o fiyɛ ka bɔ yi. Mun na? Ne ka o kɛ sabu ne ta batoso
benna, k'a sɔrɔ aw bɛɛ bɛ teliyara ka taga don aw yɛrɛ ta bonw kɔnɔ. Fangatigi Ala ko
ten.
10 «O le kosɔn sankolo banna ka ji di aw ma, dugukolo fana banna ka siman di aw ma.
11 O le kosɔn ne ka ja lana dugukolo kan, ani kuruw kan; ne ka ja se aw ta simanw
ma, k'a se aw ta rɛzɛnjikura ma, k'a se turu ma, k'a se sɛnɛfɛnw ma, k'a se adamadenw
ni bɛganw ma, k'a se aw ta bororabaaraw bɛɛ ma.»
12 Ayiwa, Sehalitiyɛli dencɛ Zorobabɛli, ani sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe min ye
Yosadaki dencɛ ye, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, olugu ka Matigi Ala, o ta Ala kan mina. O sɔnna
cira Hagize ta kuma ma, Matigi Ala, o ta Ala tun ka o min ci o fɛ. Matigi Ala ɲasiran
donna o mɔgɔw ra.
13 O ra, Hagize min tun ye Matigi Ala ta ciraden ye, ale ka nin kumaw fɔ o ye, Matigi
Ala tɔgɔ ra, ko: «Ne bɛ ni aw ye! Matigi Ala ko ten.»
14 O ra, Zuda jamanatigi Zorobabɛli min ye Sehalitiyɛli dencɛ ye, Matigi Ala ka baraka
don ale ra, ani sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe min ye Yosadaki dencɛ ye, ani mɔgɔ
tɔw bɛɛ. O nana Fangatigi Ala, o ta Ala ta batoso baara dabɔ.
15 O kɛra san karo wɔɔrɔnan tere mugan ni naani na, masacɛ Dariyusi ta masaya san
flanan na.

2

Alabatosokura ta bonya

1 O san kelen karo wolonflanan tere mugan ni kelen na, Matigi Ala k’a ta kuma lase
cira Hagize ma, ko:
2 «A fɔ Zuda jamanatigi Zorobabɛli ye, min ye Sehalitiyɛli dencɛ ye, ani sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe, min ye Yosadaki dencɛ ye, ani mɔgɔ tɔw bɛɛ ye, ko:
3 ‹Yala mɔgɔ dɔ bɛ aw ra yan min tun ka nin batoso ni a ta dawula ye fɔlɔfɔlɔ wa?
Aw bɛ nin batoso yera cogo di bi? Yala a tɛ aw ɲa na i n’a fɔ foyi tɛ wa?
4 Ayiwa, sisan kɔni, Zorobabɛli, ele ye i yɛrɛ ja gbɛlɛya! Matigi Ala ko ten.
Sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe, Yosadaki dencɛ, i ja gbɛlɛya! Aw jamanamɔgɔ tɔw
bɛɛ, aw bɛɛ ye aw ja gbɛlɛya! Matigi Ala ko ten. Aw ye baara kɛ, sabu ne bɛ ni aw ye.
Fangatigi Ala ko ten.
5 Aw bɔtɔ Misiran, ne tun ka o layiri le ta aw ye. Ne Nin* siginin bɛ aw cɛ ra; aw kana
siran,
6 sabu Fangatigi Ala ko: Sani wagati dɔɔnin cɛ, ne bɛna sankolo ni dugukolo yuguyugu
tuun, ka kɔgɔjiw ni yɔrɔjalanw yuguyugu;
7 ne bɛna siyaw bɛɛ yuguyugu, ka siyaw ta naforow bɛɛ lana. Ne bɛna nin batoso fa
nɔɔrɔ ra. Fangatigi Ala ko ten.
8 Wari ye ne ta le ye, sanin ye ne ta le ye! Fangatigi Ala ko ten.
9 Nin batosokura ta nɔɔrɔ bɛna bonya ka tɛmɛ batoso fɔlɔ ta kan pewu. Ne bɛna hɛra
lana nin yɔrɔ le ra fana. Fangatigi Ala ko ten.› »

Ala ta mɔgɔw ta saninyabariya

10 Masacɛ Dariyusi ta masaya san flanan na, o san karo kɔnɔntɔnnan na, ani o karo
tere mugan ni naaninan na, Matigi Ala k’a ta kuma lase cira Hagize ma tuun.
11 A ko: «Fangatigi Ala ko: ‹Sarakalasebagaw ɲininka, ko sariya bɛ mun fɔ nin ko ra?
12 Ni mɔgɔ dɔ ka a ta deregeba senkɔrɔyɔrɔ kuru ka sarakasogo saninman dɔ don o
kɔnɔ, ni o tigi ta deregeba magara buru ra, walama domuni, walama rɛzɛnji, walama
turu, walama siman dɔ ra, yala o fɛn bɛ se ka saninya o saraka sogo kosɔn wa?› »
Sarakalasebagaw k’a jaabi ko: «O fɛnw tɛ saninya.»
13 Hagize ka o ɲininka tuun ko: «Sisan ni mɔgɔ magara su le ra k’a yɛrɛ lanɔgɔ,
ni o tigi magara nin fɛnw dɔ ra, yala o fɛnw fana bɛ kɛ fɛn saninyabariw ye wa?»
Sarakalasebagaw ko: «Ɔnhɔn, o fɛnw bɛ kɛ fɛn saninyabariw ye.»
14 Hagize ko o ma ko: «Nin mɔgɔw fana ta bɛ ten le, nin siya ta bɛ ten le ne ɲa kɔrɔ.
Matigi Ala ko ten. O boro bɛ fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ bɛ ten le. O bɛ saraka o saraka di ne
ma, o si saninyanin tɛ.»

Izirayɛlimɔgɔw bɛna baraka sɔrɔ

15 «Ayiwa, sisan aw ye a kɔrɔsi k’a flɛ min bɛna kɛ, k’a ta bi ra, ani lon nataw ra. Sani
kabakuru dɔ ye ta k’a la dɔ kan, ka Matigi Ala ta so lɔ, aw ta kow tun bɛ cogo min na,
aw yɛrɛ ye miiri o ra.
16 Ni aw tun tagara ko aw bɛ taga siman cɛ, aw tun b’a miiri ko aw bɛna minan ɲa
mugan sɔrɔ a ra, nka a bɛ taga kɛ minan ɲa tan ye. Ni aw tun tagara aw ta rɛzɛnji
tayɔrɔ ra, aw tun b’a miiri ko aw bɛna minan ɲa bilooru sɔrɔ, nka a bɛ taga kɛ minan
ɲa mugan ye.
17 Ne tun ka simancɛnbanaw, ani sanbɛrɛ kɛ ka aw ta simanw bɛɛ cɛn; nka o bɛɛ n’a
ta, aw tun ma nimisa ka sekɔ ka na ne fɛ. Matigi Ala ko ten.
18 Ayiwa, aw y’a kɔrɔsi k’a flɛ min bɛna kɛ k’a ta bi ra, ani lon nataw ra, k’a ta san
karo kɔnɔntɔnnan tere mugan ni naani na. Kabini Matigi Ala ta batoso ju sigira lon min
na, aw y’a kɔrɔsi k’a flɛ min bɛna kɛ.
19 Yala siman bɛ aw ta bondow kɔnɔ tuun wa? Hali bi rɛzɛn ni toro ni gerenadi ni
oliviye si ma den fɔlɔ. Nka k’a ta bi ra, ne bɛna baraka don aw ra.»

Ala ka layiri ta Zorobabɛli ye

20 Matigi Ala k’a ta kuma lase cira Hagize ma a siɲaga flanan na karo tere mugan ni
naani na, ko:
21 «A fɔ Zuda mara jamanatigi Zorobabɛli ye, ko ne bɛna sankolo ni dugukolo
yuguyugu.
22 Ne bɛna masacɛw ta masasiginanw yɛlɛma ka o ben, ka siyaw ta masayaw ta fanga
cɛn. Ne bɛna sowotorow ni sowotorotigiw yɛlɛma ka o benben, ka sow ni sotigiw yɛlɛma
ka o benben dugu ma. O bɛna ɲɔgɔn faga ni o yɛrɛ ta kɛrɛkɛmuruw le ye.
23 O lon na, kɔni, Fangatigi Ala ko ten, Sahalitiyɛli dencɛ Zorobabɛli, ne ta baaraden,
ne bɛna ele ta, Matigi Ala ko ten, ka i kɛ i ko tagamasiyɛn, i ko bororanɛgɛ, ne boro ra;
sabu ne ka ele le ɲanawoloma. Fangatigi Ala ko ten.»

JAKARIYA
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Jakariya ni cira Hagize ka ciraya kɛ wagati kelen na. Masacɛba Sirusi tun ka Yahudiya mɔgɔ waga bilooru (50 000) minw bla ka na Zeruzalɛmu, ka na Alabatosoba lɔ kokura, Jakariya ni Hagize tun ye o Yahudiyaw dɔw ye.

Jakariya ka o mɔgɔw ja gbɛlɛya, ko o ye Matigi Ala ta batoso lɔ, ani ka teren Ala ye kosɛbɛ. Jakariya ni Hagize ta kumaw sababu ra, Alabatosoba sera ka lɔ ka ban. Sarakalasebaga minw ye Zorobabɛli ni Yosuwe ye, olugu le tun bɛ o baaraw ɲamɔgɔw ye.

Nin kitabu taranna taranyɔrɔ fla. A taranyɔrɔ kelen kelen bɛɛ sɛbɛra a ta wagati ra. A taranyɔrɔ fɔlɔ ra (1–8), Ala ka tagamasiyɛn seegi yira cira Jakariya ra. Ala ta mɛlɛkɛ dɔ le bɛ o tagamasiyɛnw kɔrɔ fɔ Jakariya ye, k'a yira a ra ko Ala bɛna na a ta mɔgɔw dɛmɛ, ka Zeruzalɛmu dugu ni Alabatosoba lɔ kokura tuun, ka Zorobabɛli kɛ jamana ɲamɔgɔ ye.

A taranyɔrɔ flanan na (9–14), cira b'a yira ko Ala bɛna kiti ben siya tɔw kan kuntigiba nawagati ra. Ala bɛna sebagaya di a ta mɔgɔw ma, k'a to Zeruzalɛmu ye se sɔrɔ a juguw bɛɛ kan. Cira ka o le fɔ ko: «Matigi Ala le bɛna kɛ dunuŋa bɛɛ ta masacɛ ye. O lon na, Matigi Ala kelenpe le bɛna kɛ Ala ye, ale kelenpe tɔgɔ le bɛna fɔ» (14.9).

Ala bɛna o kuntigi le ci ka na ni hɛra ni terenninya ye. Ale bɛna kɛ masacɛ ye; a bɛna se sɔrɔ, k'a majiginin to (9.9). Mɔgɔw bɛna ban a ra, nka ale le bɛna kɛ Ala ta mɔgɔw kɔrɔsibaga ye (11.7). Mɔgɔw bɛna ban a ra k'a faga, k'a sɔrɔ ale le ye Ala ta ciraden ye (12.9-10).

Kitabu kɔnɔkow

Cira Jakariya ka tagamasiyɛn minw ye *(1–8)*
Ala bɛna a ta kiti ben siya tɔw kan *(9.1-8)*
Ala bɛna hɛra ni sebagaya di a ta mɔgɔw ma *(9.9-14)*

Ala ko Izirayɛli ye nimisa ka kojugu dabla

1 Dariyusi ta masaya san flanan karo seeginan na, Matigi Ala k'a ta kuma lase cira
Berekiya dencɛ Jakariya ma; Berekiya tun ye Ido dencɛ ye. Ala k'a fɔ Jakariya ye ko:
2 «Matigi Ala dimina aw bɛmaw kɔrɔ kosɛbɛ.
3 A fɔ nin mɔgɔw ye ko Fangatigi Ala ko:
‹Aw ye sekɔ ka na ne fɛ!
Fangatigi Ala ko ten.
Ni o kɛra, ne fana bɛna sekɔ aw fɛ.
Fangatigi Ala ko ten.›
4 «Aw kana kɛ i ko aw bɛmaw; fɔlɔfɔlɔ ciraw tun ka Ala ta kuma lase olugu ma, ko
Fangatigi Ala ko: ‹Aw ye bɔ aw ta sirajuguw kan, ka aw ta kɛwalejuguw dabla! Nka o
ma ne lamɛn, o fana ma o janto ne ta kumaw ra. Matigi Ala ko ten.›
5 «Ayiwa, aw bɛmaw bɛ min sisan? Yala o ciraw tun bɛ se ka to si ra fɔ bi wa?
6 O bɛɛ n'a ta, ne tun ka ne ta kumaw, ani ne ta cifɔnin minw fɔ ne ta baaradenw
ye, minw ye ciraw ye, yala o kumaw ma na ben aw bɛmaw kan wa? Aw bɛmaw yɛrɛ
nana nimisa, k'a fɔ ko: ‹Fangatigi Ala ka min latigɛ, a ka o le kɛ an na, ka kaŋa ni an ta
sirajuguw ni an ta kɛwalejuguw ye.› »

Siko fɔlɔ: sow

7 Dariyusi ta masaya san flanan karo tan ni kelennan na, min ye Sebati karo* ye, o
karo tere mugan ni naaninan, Matigi Ala k'a ta kuma lase cira Jakariya ma, min tun ye
Ido dencɛ Berekiya ta dencɛ ye. Jakariya ko:
8 O lon su fɛ, ne ka cɛ dɔ yɛlɛnin ye so wulenman dɔ kan, a lɔnin bɛ mirite yiriw cɛ
ra, dingakɔnɔyɔrɔ dɔ ra. So wulenman dɔw, ani so finman bisigi dɔw, ani so gbɛman
dɔw tun b'a kɔ fɛ.
9 Ne k'a ɲininka ko: «Ne matigicɛ, nin sow ye mun sow le ye?» Mɛlɛkɛ min tun bɛ
kumana ni ne ye, ale ko ne ma ko: «Nin sow kɔrɔ ye min ye, ne bɛna o fɔ i ye!»
10 Cɛ min tun lɔnin bɛ mirite yiriw cɛ ra, ale ka kuma ta, k'a fɔ ko: «Matigi Ala ka
olugu le ci ka taga dunuŋa yɔrɔw bɛɛ yaala.»

---

* **1:7 1.7** Sebati karo, o ye Yahudiyaw ta san karo tan ni kelennan ye.

11 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ min lɔnin tun bɛ mirite yiriw cɛ ra, sotigiw kumana o fɛ, k'a
fɔ a ye ko: «An ka dunuŋa yɔrɔ bɛɛ yaala; an k'a ye ko dunuŋa yɔrɔ bɛɛ bɛ laganfiya
ni ɲasuma le ra.»
12 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ka o jaabi k'a fɔ ko: «Fangatigi Ala, i dimina Zeruzalɛmu ni
Zuda dugu tɔ minw kɔrɔ kabini san biwolonfla, i bɛna hina o duguw ra wagati juman
le sa?»
13 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, Matigi Ala ka o mɛlɛkɛ jaabi ni kumadiman
ye, ani jususaarokuma.
14 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, o k'a fɔ ne ye ko: «A fɔ bɛɛ ye, ko Fangatigi
Ala ko:
‹Ne ka Zeruzalɛmu ni Siyɔn kanu ni kanuyaba le ye.
15 O kosɔn siya minw ɲasumanin siginin bɛ, ne dimininba lo olugu kɔrɔ;
sabu ne tun dimina dɔɔnin dɔrɔn le ne ta mɔgɔw kɔrɔ,
nka olugu le ka dɔ fara o ta tɔɔrɔ kan.›
16 O kosɔn Matigi Ala ko:
‹Ne bɛna sekɔ ka na Zeruzalɛmu ni hina ye.
Ne ta batoso bɛna lɔ Zeruzalɛmu tuun.
O bɛna juru la Zeruzalɛmu dugu kan,
k'a suma, k'a lɔ kokura.
Fangatigi Ala ko ten!›
17 A fɔ bɛɛ ye tuun ko Fangatigi Ala ko:
‹Fɛnɲumanw bɛna caya ne ta duguw kɔnɔ tuun;
Matigi Ala bɛna Siyɔn dugumɔgɔw jusu saaro tuun,
ka Zeruzalɛmu ɲanawoloma k'a kɛ a ta dugu ye.› »

2

Siko flanan: gban fla ni numucɛ naani

1 O kɔ, ne ka ne ɲa kɔrɔta ka gban* naani ye.
2 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ne fɛ, ne ka o ɲininka ko: «Nin ye mun ye?» A ka ne
jaabi ko: «Nin gbanw le ka Zuda ni Izirayɛli ni Zeruzalɛmu dugumɔgɔw janjan.»
3 O kɔ, Matigi Ala ka numucɛ naani yira ne ra.
4 Ne k'a ɲininka ko: «Ninnugu bɛ nana mun le kɛ?» A ka ne jaabi ko: «Gban minw
ka Zuda ta mɔgɔw janjan, fɔ o si tɛ se ka o kun kɔrɔta tuun, o nana ka na siranyaba bla
o gbanw le ra, ka o gbanw karikari, sabu siya minw ka o ta fanga sigi Zuda kan ka Zuda
ta mɔgɔw bɛɛ janjan, gbanw ye olugu tagamasiyɛnw le ye.»

Siko sabanan: sumanikɛjuru

5 O kɔ, ne ka ne ɲa kɔrɔta ka cɛ dɔ ye, sumanikɛjuru b'a boro.
6 Ne k'a ɲininka ko: «I bɛ tagara min le?» A ka ne jaabi ko: «Ne bɛ tagara Zeruzalɛmu
dugu le suma k'a bonya ni a janya lɔn.»
7 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, ale gbarara ka na; mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ nana ale
kunbɛn,
8 k'a fɔ a ye ko: «Bori, i ye taga a fɔ nin kanbelen jurutigi ye ko:
‹Zeruzalɛmu dugu tɛna se ka lamini ni kogo ye tuun,
a kɔnɔmɔgɔw, ani a bɛganw cayakojugu fɛ.
9 Ne Ala yɛrɛ le bɛna kɛ kogo tasumaman ye,
ka Zeruzalɛmu dugu lamini, ka kɛ dugu nɔɔrɔ ye.
Matigi Ala ko ten!› »

Ala bɛ mɔgɔw wele

10 «Aw ye wuri, aw ye wuri!
Aw ye bori ka bɔ sahiliyanfan jamana ra.
Matigi Ala ko ten.
Sabu ne tun ka aw janjan
ka aw lataga dunuŋa fan naani na.
Matigi Ala ko ten.
11 Aw ye wuri, Siyɔn dugumɔgɔw!
Aw ye wuri ka bori, aw minw siginin bɛ Babilɔni* dugu kɔnɔ.»
12 Sabu Fangatigi Ala ka sebagaya di ne ma, ka ne ci; siya minw ka aw borofɛnw cɛ a
b'a fɔ olugu ye, ko:
«Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maga aw ra,

* **2:1 2.1** Gbanw, o ye siyaw ta fanga tagamasiyɛnw ye.

a kɛra i ko o tigi k'a boro su ne yɛrɛ ɲaden le ra.
13 Ne kɔni bɛna ne boro kɔrɔta o mɔgɔw kama,
k'a to o mɔgɔw ta jɔnw yɛrɛ ye o borofɛnw cɛ.»
Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko Fangatigi Ala le ka ne ci.
14 «Siyɔn dugumɔgɔw, aw ye kule ci ka ɲagari;
sabu ne bɛ nana ka na sigi aw cɛ ra.
Fangatigi Ala ko ten.
15 O lon na, siya caman bɛna don Matigi Ala ta jɛn ra,
ka kɛ Matigi Ala ta mɔgɔw ye.
O ra ne Matigi Ala, ne bɛna sigi aw cɛ ra. Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko Fangatigi Ala le ka ne ci aw fɛ.»
16 Matigi Ala bɛna Zuda le kɛ a yɛrɛ sigiyɔrɔ ye, a ta jamana saninman kɔnɔ,
ka Zeruzalɛmu ɲanawoloma tuun k'a kɛ a ta dugu ye.
17 Danfɛnw bɛɛ ye je Matigi Ala ɲa kɔrɔ;
sabu a bɛ wurira ka bɔ a ta yɔrɔ saninman na ka na.

3

Siko naaninan: sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe

1 O kɔ, Ala ka sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe yira ne ra; a lɔnin tun bɛ Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ɲa fɛ, Setana lɔnin bɛ a kininboroyanfan na, a b'a jarakira.
2 Matigi Ala ko Setana ma ko: «Matigi Ala ye kuma ben ele kan, Setana, Matigi Ala ye kuma ben ele kan, Matigi Ala min ka Zeruzalɛmu dugu ɲanawoloma. Yala nin cɛ tɛ i ko lɔgɔkurun min bɔra tasuma ra wa?»
3 O y'a sɔrɔ Yosuwe lɔnin tun bɛ mɛlɛkɛ ɲa kɔrɔ ni fani nɔgɔninw le ye a kan na.
4 Minw tun lɔnin bɛ mɛlɛkɛ ɲa fɛ, mɛlɛkɛ k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye a ta fani nɔgɔninw bɔ a ra!» A k'a fɔ Yosuwe ye ko: «A flɛ, ne ka i ta jurumunw bɔ i ra; ne bɛna fani ɲumanmanw le don i ra.»
5 Ne ko: «Aw ye jalamugu saninman dɔ fana melege a kun na!» O ka jalamugu saninman dɔ melege a kun na, ka faniw don a ra. Matigi Ala ta mɛlɛkɛ tun lɔnin bɛ.
6 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ ka nin layiri ta Yosuwe ye;
7 a ko Fangatigi Ala ko:
«Ni i ka ne ta siraw tagama
ka ne ta kumaw lamɛn,
ele le bɛna sigi ne ta so kunna,
ka ne ta lu kɔrɔsi.
Minw bɛ yan,
ne bɛna i sigi olugu ta sigiyɔrɔ ɲɔgɔn na.

8 «Ele sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe, ele ye nin kumaw lamɛn,
ani i jɛnɲɔgɔn minw bɛ ni i ye.
O mɔgɔw ye ko nataw tagamasiyɛnɲumanw le ye.
Ne bɛna ne ta baaraden ci ka na; a tɔgɔ ye ko Yiri Falentɔ*.
9 A flɛ, ne ka kabakuru min bla Yosuwe ɲa fɛ;
ɲaden wolonfla le bɛ o kabakuru kelenpe ra.
Ne yɛrɛ le bɛna o kabakuru ta sɛbɛri kɛ a kan.
Fangatigi Ala ko ten!
Ne bɛna nin jamana ta jurumun kafari lon kelen na.
10 O lon na kɔni, aw bɛna ɲɔgɔn wele ka na sigi rɛzɛnsunw kɔrɔ,
ka ɲɔgɔn wele ka na sigi torosunw kɔrɔ.
Fangatigi Ala ko ten.»

4

Siko loorunan: fitinablanan ni oliviyesunw

1 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, o nana tuun, ka na ne lakunu, i ko o bɛ mɔgɔ lakunu sunɔgɔ ra cogo min na.
2 A ko ne ma ko: «I ɲa bɛ mun le ra?» Ne ko: «Ne ɲa bɛ fitinablanan dɔ ra, a bɛɛ ye sanin ye; fitinadaga dɔ b'a kunna, fitina wolonfla siginin b'a san fɛ, ani fitinajuru tɛmɛyɔrɔ wolonfla.

* **3:8 3.8** Yiri Falentɔ: Aw ye nin yɔrɔw flɛ: (Yeremi 23.5; 33.15; Ezayi 11.1).

3 Oliviyesun fla turunin bɛ fitinablanan kɔrɔ, kelen b’a kininboroyanfan na, tɔ kelen
b’a numanboroyanfan na.»
4 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, ne ka kuma ta tuun ka ale ɲininka; ne ko: «Ne
matigicɛ, nin kow kɔrɔ ye di le?»
5 Mɛlɛkɛ ka ne jaabi ko: «I ma nin lɔn wa?» Ne ko: «Ɔn-ɔn, ne matigicɛ!»
6 A ko ne ma ko: «Matigi Ala bɛ kuma min lase Zorobabɛli ma, o flɛ nin ye:
‹Aw ta fanga nɔ tɛ,
aw ta baraka nɔ tɛ,
nka ne Nin* nɔ lo,
Fangatigi Ala ko ten!›
7 Ele ye mun le ye Zorobabɛli ɲa fɛ?
Ele kuru belebeleba, i bɛna ci, ka dakaɲa.
Bon ta kabakuru fɔlɔ bɛna bɔ ele ra;
mɔgɔw bɛna kule k’a fɔ ko: ‹Ala ta ɲumanya lo! Ala ta ɲumanya lo!› »
8 O kɔ, Matigi Ala k’a ta kuma lase ne ma tuun, k’a fɔ ko:
9 «Zorobabɛli boro le ka nin batoso jubɔ, a boro le bɛna a laban fana. Ni o kɛra, aw
bɛna a lɔn ko Fangatigi Ala le ka ne ci aw fɛ.
10 Jɔn le tun bɛ jɔnna nin baara ra, a daminawagati ra, ko a ka dɔgɔ? Ni mɔgɔw nana
bonlɔjuru ye Zorobabɛli boro a bɛ bon lɔra, o bɛna ɲagari.
«Ayiwa, nin fitina wolonfla ye Matigi Ala ɲadenw le ye, minw bɛ dunuɲa yɔrɔ bɛɛ
yaala.»
11 Ne ka kuma ta, k’a ɲininka tuun, ko: «Nin oliviyesun fla min bɛ fitinablanan
kininboroyanfan ni a numanboroyanfan na, olugu ye mun ye?»
12 Ne k’a ɲininka a siɲaga flanan na tuun ko: «Oliviye yiriboro fla min bɛ saninbere
woman kɔrɔ, turu saninman* bɛ bɔra minw wow fɛ, o ye mun ye?»
13 A ka ne jaabi ko: «Ele ma o lɔn wa?» Ne ko: «Ɔn-ɔn, ne matigicɛ!»
14 A ko: «Turu saninman kɛra mɔgɔ minw kun na, ka o bla danna dunuɲa bɛɛ tigi Ala
ta baara kama, olugu lo.»

5

Siko wɔɔrɔnan: gbolo kitabu

1 Ne ka ne ɲa kɔrɔta ka flɛri kɛ tuun; ne ka gbolo dɔ melegenin tɛmɛtɔ ye san fɛ.
2 Mɛlɛkɛ ka ne ɲininka ko: «I ɲa bɛ mun le ra?» Ne ko: «Ne ɲa bɛ gbolo dɔ melegenin
tɛmɛtɔ ra san fɛ. A janya ye nɔngɔn* ɲa mugan, a bonya ye nɔngɔn ɲa tan.»
3 Mɛlɛkɛ ko ne ma ko: «Nin ye danga le ye, min bɛ benna jamana bɛɛ lajɛnnin kan.
A sɛbɛra a ɲa kelen kan ko sonw bɛɛ bɛna gbɛn ka bɔ yan; a sɛbɛra a ɲa tɔ kelen kan
ko minw bɛɛ bɛ kari gbansan, ko olugu bɛɛ bɛna gbɛn ka bɔ yan.
4 ‹Ne bɛna danga lajigi,
Fangatigi Ala ko ten;
ka danga ladon sonw ta bon kɔnɔ,
ani mɔgɔ minw bɛ kari ni ne tɔgɔ ye faninya kan.
Danga bɛna jigi o ta bon kɔnɔ, k’a halaki,
a ni a bonlɔyiriw ni bon kabakuruw bɛɛ.› »

Siko wolonflanan: muso siginin minan kɔnɔ

5 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, ale gbarara ne ra, k’a fɔ ne ye ko: «I ɲa kɔrɔta
k’a flɛ fɛn min bɛ nana!»
6 Ne k’a ɲininka ko: «Mun lo?» A ko: «Minan dɔ le bɛ nana!» A ko tuun ko: «Nin ye
jamana bɛɛ lajɛnnin ta jurumun tagamasiyɛn le ye!»
7 O kɔ, datugunan nɛgɛraman min tun bɛ o minan da ra, o datugunan wurira. Muso
dɔ siginin tun bɛ minan kɔnɔ.
8 A ko: «Nin ye juguya tagamasiyɛn le ye!» A ka muso digi k’a don minan kɔnɔ, ka
datugunan nɛgɛraman digi k’a datugu a da ra.
9 Ne ka ne ɲa kɔrɔta tuun, ka muso fla ye o bɛ nana san fɛ. O tun bɛ o kamanw
lamagara fɔŋɔ kan ka na. O kamanw tun bɛ i ko baninkɔnɔ kamanw. O nana minan ta
ka taga ni a ye san ni dugu cɛ.
10 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, ne ka ale ɲininka ko: «O bɛ tagara ni minan
ye min le?»

---

* **5:2 5.2** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

11 A ka ne jaabi ko: «O bɛ tagara so dɔ le lɔ a ye Babilɔni† mara ra. Ni o so lɔra ka
ban, o bɛna minan bla a blayɔrɔ ra yi.»

6

Siko seeginan: sowotoro naani

1 Ne ka ne ɲa kɔrɔta tuun, ka flɛri kɛ, ka sowotoro naani bɔtɔ ye kuru fla furancɛ ra;
o kuruw siranɛgɛraman tun lo.
2 Sowotoro fɔlɔ ta sow tun ye wulenman ye, flanan ta sow tun ye finman ye,
3 sabanan ta sow tun ye gbɛman ye, naaninan ta sow tun ye ɲɛgɛŋɛgɛnman ye.
4 Mɛlɛkɛ min tun bɛ kumana ni ne ye, ne ka o ɲininka, ko: «Nin fɛnw ye mun ye?»
5 Mɛlɛkɛ ka ne jaabi ko: «Sankolo fan naani ta fɔŋɔw le bɛ bɔra ka taga; o tun siginin
bɛ dunuŋa bɛɛ tigi Ala ɲa kɔrɔ.»
6 So finmanw ta sowotoro bɛ tagara sahiliyanfan jamana fan le ra. So gbɛmanw ta
sowotoro bɛ tagara terebenyanfan jamana fan le ra. So ɲɛgɛŋɛgɛnmanw ta sowotoro
bɛ tagara woroduguyanfan fan le ra.
7 So wulenmanw bɔra minkɛ, olugu tun kɔrɔtɔnin lo ka taga dunuŋa yaala. Mɛlɛkɛ
k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga, ka taga dunuŋa yaala!» O bɔra ka taga dunuŋa yaala.
8 Mɛlɛkɛ ka ne wele k'a fɔ ne ye ko: «A flɛ, minw bɔra ka taga sahiliyanfan jamana
fan na, olugu le bɛna ne ta dimi mala sahiliyanfan jamana kɔrɔ.»

Ala ka fanga di Yosuwe ma

9 Matigi Ala kumana ne fɛ k'a fɔ ne ye ko:
10 «Mɔgɔ minaninw ka fɛn minw di Hɛlidayi, ani Tobiya, ani Yedaya ma, taga o fɛnw
mina. Wuri i ye taga bi yɛrɛ Sofoni dencɛ Yoziyasi ta so kɔnɔ; o mɔgɔw bɔra Babilɔni
ka na jigi o so le kɔnɔ.
11 I ye o warigbɛ ni o sanin mina, ka masafugula dɔ lalaga ni a ye, ka o biri
sarakalasebagaw kuntigi Yosuwe kun na, min ye Yosadaki dencɛ ye.
12 O kɔ, i y'a fɔ a ye ko Fangatigi Ala ko:
‹Cɛ min tɔgɔ ye ko Yiri Falentɔ,
o le ye nin ye;
a bɛna to a nɔ ra ka falen,
ka Matigi Ala ta batoso lɔ.
13 Ale le bɛna Matigi Ala ta batoso lɔ.
A bɛna masaya bonya sɔrɔ,
ka sigi masaya ra a ta masasiginan kan k'a ta jamana mara.
A bɛna to masaya ra ka kɛ sarakalasebaga ye fana.
A bɛna o baara fla bɛɛ kɛ ka ɲa.›
14 «Masafugula bɛna bla Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, janko ka mɔgɔw hakiri jigi
Hɛlidayi,* ni Tobiya, ani Yedaya, ani Sofoni dencɛ Yoziyasi† ta ko ra.»
15 Mɔgɔ minw yɔrɔ ka jan, olugu bɛna na, ka na baara kɛ ka Matigi Ala ta batoso lɔ.
Ni o kɛra, aw bɛna a lɔn ko Fangatigi Ala le ka ne ci aw fɛ. Ni aw ka sɔn ka Matigi Ala,
aw ta Ala kan lamɛn ka ɲa, o kow bɛna kɛ k'a dafa.

7

Batori min ka di Ala ye

1 Masacɛ Dariyusi ta masaya san naaninan na, o san karo kɔnɔntɔnnan na, min ye
Kisilevu karo* ye, o karo tere naaninan, Matigi Ala k'a ta kuma lase Jakariya ma tuun.
2 Ayiwa, Betɛlikaw tun ka Saresɛri ni Regɛmu Melɛki ni o ta mɔgɔ dɔw ci, ka taga
Matigi Ala daari.
3 O tagara Fangatigi Ala ta batoso sarakalasebagaw ni a ta ciraw ɲininka ko: «Yala an
ka kan ka to ka kasi, ka an yɛrɛ bari an diyanyakow bɛɛ ra, san karo loorunan na, i n'a
fɔ an tun bɛ deri k'a kɛ cogo min na kabini san caman wa?»
4 Fangatigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, k'a fɔ ko:
5 «Kuma jamana mɔgɔw bɛɛ fɛ, ani sarakalasebagaw, ka o ɲininka ko: ‹Tuma min na
aw tun bɛ to ka sun don san karo loorunan ni a karo wolonflanan na, fɔ san biwolonfla,
yala can ra aw tun ka sun don ne le kosɔn wa?

---

† **5:11 5.11** Babilɔni, walama Sinehari, o yɔrɔ kɛra kojugu tagamasiyɛn le ye. * **6:14 6.14** Hɛlidayi: Heburukan na a fɔra ko: Helɛmu. † **6:14 6.14** Yoziyasi: Heburukan na a fɔra ko: Hɛni. * **7:1 7.1** Kisilevu karo, o ye Yahudiyaw ta san karo kɔnɔntɔnnan ye.

6 Ni aw fana tun bɛ domuni kɛ ka min, yala aw tun tɛ o domuniw ni minniw kɛra aw
yɛrɛ ta nafa le kama wa?
7 Yala Matigi Ala tun ma o kuma kelenw le don ciraw da ra fɔlɔfɔlɔ k'a fɔ aw ye, wagati
min na mɔgɔw tun siginin bɛ Zeruzalɛmu ni a kɛrɛfɛduguw kɔnɔ ɲasuma ra, ani wagati
min mɔgɔw tun bɛ jamana woroduguyanfan ni jamana dugumayanfan na wa?› »

Ala ta mɔgɔw ta kanminabariya

8 Matigi Ala k'a ta kuma lase Jakariya ma tuun, ko:
9 Fangatigi Ala ko:
«Aw ye kiti tigɛ ka kaɲa ni can ye;
aw ye ɲɔgɔn mina ni ɲumanya ni hina ye.
10 Aw kana muso cɛ saninw, ani feritaw, ani lonanw, ani fagantanw tɔɲɔ.
Aw kana kojugu ŋaninya aw jusu ra ɲɔgɔn kama!

11 «Nka o ma o janto ne ta kuma ra.
O murutira, o ka o kɔ di ne ma,
ka o torokun gbɛlɛya,
janko o kana ne ta kuma lamɛn.
12 O ka o jusukun gbɛlɛya i ko lulu,
janko Fangatigi Ala tun k'a ta sariyaw ni a ta kuma minw lase ciraw ma fɔlɔfɔlɔ a Nin* baraka ra,
k'a fɔ o ye, o kana o lamɛn.
O le k'a to Fangatigi Ala dimina o kɔrɔ kosɛbɛ; a ko:
13 ‹Wagati min ne tun ka o wele,
o tun ma sɔn ka ne lamɛn.
Sisan olugu fana bɛna ne wele,
ne tɛna o lamɛn.
Fangatigi Ala ko ten.›

14 «O kosɔn ne ka o janjan ka taga siya wɛrɛw cɛ ra,
o ma siya minw lɔn.
O ta jamana lakolon tora o kɔ fɛ;
mɔgɔ tɛ don a kɔnɔ, mɔgɔ tɛ bɔ a kɔnɔ.
Jamana min tun ye jamanaɲuman ye,
o le kɛra jamana lakolon ye.»

8

Ala ka hɛra layiri ta Zeruzalɛmu dugu ye

1 Fangatigi Ala k'a ta kuma lase ne ma, ko:
2 Fangatigi Ala ko:
«Ne ka Siyɔn dugu kanu ni kanuyagbɛlɛn le ye,
o ta kanuya baraka bonyara ne jusu ra kosɛbɛ.»

3 Matigi Ala ko:
«Ne bɛna kɔsegi ka na Siyɔn dugu kɔnɔ tuun.
Ne bɛna na sigi Zeruzalɛmu tuun.
Zeruzalɛmu dugu bɛna wele ko can ta dugu;
Fangatigi Ala ta kuru bɛna wele ko kuru saninman.»

4 Fangatigi Ala ko:
«Cɛkɔrɔbaw, ani musokɔrɔbaw
bɛna na sigi Zeruzalɛmu dugu siradaw ra tuun;
o bɛɛ ta tagamabere bɛ kɛ o boro,
sabu o bɛɛ bɛna sijan sɔrɔ, ka kɔrɔya kosɛbɛ.
5 Dugu siradaw bɛna fa cɛdenninw ni musodenninw na;
olugu bɛna to ka toron kɛ siradaw ra.»

6 Fangatigi Ala ko:
«Jamana mɔgɔ tɔ minw tora,
nin ko bɛna kɛ koba le ye olugu ɲa na;
nka ne fɛ nin tɛ koba ye!
Fangatigi Ala ko ten.»

7 Fangatigi Ala ko:
«A flɛ, ne bɛna ne ta mɔgɔw kisi ka bɔ terebɔyanfan mɔgɔw boro,
ka o kisi ka bɔ terebenyanfan mɔgɔw boro.
8 Ne bɛna o lasekɔ tuun,
ka na o sigi Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.
O bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye,
ne bɛna kɛ o ta Ala ye,
can ni terenninya kan.»

9 Fangatigi Ala ko:
«Aw ye baraka don aw yɛrɛ ra!
Wagati min Matigi Ala ta so tun bɛ lɔra,
cira minw kumana o so jubɔwagati ra,
o ciraw tun ka kuma minw fɔ,
aw bɛ o kuma kelenw le mɛnna bi.
10 Sani o wagati ye se,
sara tun tɛ mɔgɔ si ta baara ra,
sara tun tɛ bɛgan si ta baara ra.
Mɔgɔ si tun tɛ se ka don walama ka bɔ a yɛrɛ sago ma,
aw juguw ɲasiran kosɔn;
sabu ne tun ka mɔgɔw bɛɛ kɛ ɲɔgɔn juguw ye.
11 Nka nin mɔgɔ tɔ minw tora sisan,
ne tɛna olugu mina i ko ne tun k'a kɛ cogo min na fɔlɔfɔlɔ.»
Fangatigi Ala ko ten.
12 «Sabu ne bɛna hɛra caya jamana kɔnɔ.
Rɛzɛn bɛna den ka ɲa,
simanw bɛna ɲa forow ra,
sanji bɛna ɲa.
Ne bɛna nin fɛnw bɛɛ di nin jamana mɔgɔ tɔw ma.

13 «E, Zuda, ani Izirayɛli,
aw tun kɛra jamana danganin ye siya tɔw cɛ ra cogo min na,
o cogo kelen na ne bɛna aw kisi ka baraka don aw ra.
Aw kana siran,
aw ye aw ja gbɛlɛya.»
14 Sabu Fangatigi Ala ko:
«Wagati min na aw tun ka ne jusu bɔ,
ne tun k'a latigɛ cogo min na ko ne bɛna aw halaki,
ko hali ne tɛna hina aw ra,
Fangatigi ko ten,
15 o cogo ra, sisan ne k'a latigɛ
ka koŋuman le kɛ Zeruzalɛmu ni Zuda ye tuun.
Aw kana siran.
16 Aw ka kan ka min kɛ, o flɛ nin ye:
Aw ye can fɔ ɲɔgɔn ye,
aw ta kititigɛyɔrɔw ra, aw ye kiti tigɛ can kan,
ka hɛra don mɔgɔw ni ɲɔgɔn cɛ.
17 Aw si kana kojugu ŋaninya aw jusu ra aw mɔgɔɲɔgɔn kama.
Aw kana kari faninya kan;
sabu ne bɛ o fɛnw bɛɛ kɔninya.
Matigi Ala ko ten.»

Nanasisi bɛna yɛlɛma ka kɛ ɲagari ye

18 Fangatigi Ala k'a ta kuma lase ne ma tuun, ko Fangatigi Ala ko:
19 «San karo naaninan ta sun, ani san karo loorunan ta sun, ani san karo wolonflanan ta sun, ani san karo tannan ta sun, o bɛɛ bɛna yɛlɛma ka kɛ Zuda ta mɔgɔw fɛ ninsɔndiyalonw, ani ɲagarilonw, ani hɛra ɲanagbɛlonw le ye. O kosɔn aw ye can ni hɛra le kanu.»
20 Fangatigi Ala ko:
«Mɔgɔw bɛna na tuun;
dugu caman ta mɔgɔw bɛna na.
21 Dugu dɔ ta mɔgɔw bɛna taga a fɔ dugu wɛrɛ ta mɔgɔw ye ko:

‹An ye taga Matigi Ala daari,
an ye taga Fangatigi Ala kɔ!
Anw fana bɛ taga!›
22 Jamana caman ta mɔgɔw,
ani siya barakamanw bɛna na Fangatigi Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini Zeruzalɛmu,
ka na Matigi Ala daari.»

23 Fangatigi Ala ko:
«O lon na, cɛ tan bɛna bɔ siya wɛrɛw ra,
siya minw bɛ kan wɛrɛw fɔ,
ka na Yahudiya cɛ kelen mina a ta derege senkɔrɔyɔrɔ ma,
k’a fɔ a ye ko:
‹An bɛ taga ni i ye,
sabu an k’a mɛn ko Ala bɛ ni aw ye!› »

9

Ala bɛna siyaw ta kiti tigɛ ka o saninya

1 Matigi Ala ta kuma:
Matigi Ala ta kuma fɔra Hadaraki jamana kama.
A bɛna se Damasi dugu fana ma;
sabu Matigi Ala ɲa lɔnin bɛ adamadenw bɛɛ ra
i n’a fɔ a ɲa bɛ Izirayɛlimɔgɔw ra cogo min na.

2 Ala ta kuma sera Hamati dugu fana ma,
o dugu min bɛ Damasi dugu kɔrɔ;
Tiri dugu ni Sidɔn dugu fana sen b’a ra,
olugu ni o ta ceguya bɛɛ.

3 Tirikaw ka sankasojan dɔ le lɔ;
o ka warigbɛ lajɛn caman i ko dugukolo buguri,
ka sanin lajɛn caman i ko bɔgɔmugu min bɛ sirada ra.
4 Nka a flɛ, Matigi bɛna o borofɛnw bɛɛ bɔsi o ra,
ka o ta dugu laminikogow ben kɔgɔji ra,
ka tasuma kɛ ka dugu yɛrɛ jɛni.
5 Ni Asikalɔnkaw nana o ye, siranya bɛna olugu mina.
Ni Gazakaw fana nana o ye, siranya bɛna jatigɛ bla olugu ra.
Ekurɔnkaw kɔni, olugu jigi tigɛra.
Masacɛ tɛna kɛ Gazakaw fɛ tuun,
mɔgɔ tɛna sigi Asikalɔn tuun.

6 Siya ɲagaminin dɔw le bɛna sigi Azidɔdi dugu kɔnɔ.
Ne bɛna Filisikaw ta yɛrɛbonya bɛɛ bɔ o ra.
7 Ne tɛna a to o ye josɔnsogow joriw min tuun,
ne tɛna a to o ye o sogo haramuninw ɲimi tuun.
O ta mɔgɔ tɔ minw tora,
olugu fana bɛna kɛ an ta Ala ta mɔgɔ dɔw ye,
ka kɛ Zuda jamana ɲamɔgɔ dɔw ye.
Ekurɔnkaw bɛna kɛ i ko Yebusikaw.
8 Ne bɛna ne ta so lamini, k’a kɔrɔsi,
janko kɛrɛkɛjama si tɛmɛtɔ kana na se a ma.
Fangatigi si tɛna o minako juguya tuun,
sabu sisan ne yɛrɛ ɲa bɛ o kɔrɔsira.

Hɛra masacɛ min bɛna na

9 Aw ye ɲagari kosɛbɛ, Siyɔn dugumɔgɔw!
Aw ye ɲagarikanbaw bɔ, Zeruzalɛmu dugumɔgɔw!
A flɛ, aw ta masacɛ bɛ nana aw fɛ!
A terennin lo, a ka se sɔrɔ;
a majiginin yɛlɛnin bɛ fali le kan;
a yɛlɛnnin bɛ faliden dɔ kan,
falimuso ta falidennin.

10 Ne bɛna kɛrɛkɛwotorow tunu ka bɔ Efirayimu,
ka kɛrɛkɛsow bɛɛ ban Zeruzalɛmu.
Kɛrɛ bɛ kɛ ni kalan minw ye, ne bɛna o karikari.
Ale bɛna hɛra kibaroya le fɔ mɔgɔw ye.
A ta masaya bɛna bɔ kɔgɔji dɔ ra ka taga a bla dɔ ra,
ka bɔ Efirati ba ra, ka taga a bla fɔ dunuŋa dan na.

Ala ta mɔgɔw ta kisicogo
11 Ele kɔni, ne ka jɛnŋɔgɔnya* min don ni ele ye ni bɛgan sarakaw jori ye,
o jɛnŋɔgɔnya kosɔn, ne bɛna i ta mɔgɔ minaninw labɔ dinga jintan kɔnɔ.
12 Aw ye sekɔ aw ta dugu barakaman kɔnɔ,
jigi bɛ aw mɔgɔ minanin minw fɛ.
Ne b'a fɔ aw ye tuun bi, ko aw bɔnɔna fɛn o fɛn na,
ko ne bɛna o ɲɔgɔn fla le sekɔ aw ma.
13 Sabu ne bɛna Zuda le kɛ ne ta kalan ye, ka o kalan sama;
ka Efirayimu kɛ a biɲɛw ye, ka o don kalan na.
Ele Siyɔn, ne bɛna i dencɛw lawuri!
Ele Gɛrɛsi jamana, ne bɛna Siyɔn dencɛw lawuri ele dencɛw le kama,
ka Siyɔn kɛ i ko cɛfari ta kɛrɛkɛmuru.
14 Matigi Ala bɛna tɛmɛ o kunna;
a bɛna a ta biɲɛw bon i ko sanmanamana.
Dunuŋatigi Ala bɛna buru fiyɛ;
a bɛna taga a juguw kɛrɛ ni woroduguyanfan ta sanfɔŋɔba ta baraka le ye.
15 Fangatigi Ala bɛna o tanga.
O bɛna o juguw halaki;
o juguw bɛ o bon ni kabakuru minw ye, o bɛna o bɛɛ cici.
O bɛna o juguw jori min, ka mankan ci, i ko mɔgɔ minw ka dɔrɔ min.
O bɛna fa o juguw jori ra i ko minan bɛ fa bɛganw jori ra cogo min na,
k'a seriseri sarakajɛnifɛn* gbanw kan.
16 Matigi Ala, o ta Ala bɛna o kisi o lon na,
a bɛna o bɔsi i ko sagagbɛnbaga bɛ a ta sagaw bɔsi cogo min na.
O bɛna nɔɔrɔ sɔrɔ i ko lulu min donna masafugula ra k'a cɛŋa;
o bɛna nɔɔrɔba sɔrɔ o ta jamana ra.
17 O ta bɛna diya dɛ!
O ta bɛna ɲa yɛrɛ le!
Siman bɛna baraka don cɛdenw na,
rɛzɛnjikura bɛna baraka don sungurudenw na.

10

Ala ka kisiri layiri ta a ta mɔgɔw ye
1 Aw ye Matigi Ala daari sanji ra,
ko a ye sanji di aw ma sanjilabanw wagati ra.
Matigi Ala le bɛna sanfɔŋɔbaw lawuri,
ka sanji caman di aw ma
ka binw falen bɛɛ ta foro ra.
2 Sabu aw ta batofɛnw ta kumaw ye kumalakolonw le ye;
lagbɛrikɛbagaw bɛ faninyakow le yera.
Sikokɛbagaw bɛ kumalakolonw le fɔ;
o ta jususaaro kumaw bɛɛ ye kumagbansanw le ye.
O kosɔn mɔgɔw bɛ yaala o kun fɛ
i ko saga minw sɛgɛnin lo, sabu gbɛnbaga tɛ o ra.

3 Ne ta dimi wurira i ko tasuma sagagbɛnbagaw kama.
Ne bɛna o ta kuntigiw ta kojuguw sara di o ma;
sabu Fangatigi Ala bɛna a janto a ta sagakuru ra, min ye Zuda ta mɔgɔw ye.
A bɛna olugu le kɛ a ta kɛrɛkɛso barakamanw ye.
4 Bon kabakuru fɔlɔ bɛna bɔ Zuda le ra,
fanibon nɛgɛbere bɛna bɔ ale le ra,
o bɛ taga kɛrɛ ra ni kalan min ye, o bɛna bɔ ale le ra;
kuntigiw bɛɛ lajɛnnin bɛna bɔ ale le ra.
5 O bɛna kɛ i ko cɛfariw;
ka o to kɛrɛ ra, o bɛ siradarabuguri dɔndɔn ka taga.

O bɛna kɛrɛ kɛ, sabu Matigi Ala bɛ ni o ye.
O jugu minw yɛlɛnna sow kan, o bɛna maroya bla olugu ra.

6 Ne bɛna baraka don Zuda ta somɔgɔw ra;
ne bɛna Yusufu ta somɔgɔw kisi.
Ne bɛna o lasekɔ o ta jamana ra, sabu ne bɛ hina o ra.
A bɛna a kɛ i n'a fɔ ne yɛrɛ tun ma ban o ra;
sabu ne le ye Matigi Ala ye, o ta Ala.
Ne bɛna o jaabi.
7 Efirayimu ta mɔgɔw bɛna kɛ i ko cɛfariw;
o jusu bɛna diya i ko mɔgɔ minw ka duvɛn min.
O ta denw bɛna o ye, ka ninsɔndiya;
ɲagariba bɛna kɛ o jusu ra Matigi Ala kosɔn.
8 Ne bɛna filen fiyɛ ka o lajɛn,
sabu ne bɛna o kunmabɔ.
O bɛna caya tuun
i n'a fɔ o tun ka ca cogo min na kakɔrɔ.
9 Ne ka o janjan siyaw cɛ ra,
nka o bɛna to fɔ o jamanajanw na yi, ka o hakiri jigi ne ra.
O ni o ta denw bɛna baro,
o bɛna sekɔ ka na.
10 Ne bɛna o lana ka bɔ Misiran jamana ra,
ka o lajɛn, ka o labɔ Asiri jamana ra.
Ne bɛna o lana Galadi mara ra, ani Liban jamana ra;
o sigiyɔrɔ yɛrɛ bɛna dɔgɔya o ma.
11 O bɛna kɔgɔji cɛtigɛ, ka bɔ tɔɔrɔ ra.
Ala bɛna kɔgɔji jikuruw gbasi ka o mala,
Nili baji dunmanyɔrɔw bɛɛ bɛ ja.
Asiri jamana ta yɛrɛbonya bɛna ban,
Misirankaw ta masaya bɛna ben.
12 Ne bɛna Matigi Ala ta baraka don o ra,
k'a to o ye tagama ni Matigi Ala tɔgɔ le ye.
Matigi Ala ko ten.

11

Fangatigiw ta fanga laban

1 Liban jamana, aw ye aw ta jamana donda dayɛlɛ,
k'a to tasuma ye aw ta sɛdiriyiriw jɛni!
2 Sipɛrɛsi yiriw, aw ye maɲumankokanw fɔ, sabu sɛdirisunw benbenna!
Yiri barakaman cɛɲumanbaw halakira!
Basan yirisunbaw, aw ye maɲumankokanw fɔ,
sabu tufinba ta yiriw bɛɛ benbenna!
3 Aw ye sagagbɛnbagaw ta kasikanw lamɛn,
sabu o ta bɛganw ta domuniyɔrɔɲumanw cɛnna!
Aw ye jaradenw kasikan lamɛn,
sabu Zuridɛn ta yirituba min tun ye o dogoyɔrɔ ye, o halakira!

Sagagbɛnbaga fla ta tagamasiyɛnw

4 Matigi Ala, ne ta Ala k'a fɔ ne ye ko: «Saga minw blara fagari kama, kɛ olugu gbɛnbaga ye!
5 Minw bɛ o san, ka o faga, mɔgɔ tɛna olugu jaraki. Minw fana bɛ o fiyeere, olugu b'a fɔ ko: ‹E, Matigi Ala baraka! Sabu ne kɛra fɛntigi ye.› O sagaw gbɛnbagaw yɛrɛ si tɛna makari o ra ka o bɔsi.
6 «Ayiwa, ne fana tɛna hina nin jamana mɔgɔw ra tuun. Matigi Ala ko ten. Ne bɛna adamadenw don o mɔgɔɲɔgɔnw boro, ka o don o ta masacɛw boro. Olugu bɛna jamana halaki pewu! Ne fana tɛna o bɔsi ka bɔ o boro.»
7 Ayiwa, o saga minw blara fagari kama, ne kɛra olugu gbɛnbaga ye; ne ka ne janto o bɛɛ ra barakantanw le ra kosɛbɛ. Ne ka sagagbɛnbere fla ta; ne ka bere kelen tɔgɔ la ko Nɛɛma, ka tɔ kelen tɔgɔ la ko Jɛn. Ne ka kɛ sagaw gbɛn ye.
8 Karo kelen kɔnɔ, ne ka sagagbɛnbaga saba labla. A laban ne jusu tun gbanna sagaw kɔrɔ, olugu fana tun sɛgɛra ne kɔrɔ.

9 O kɛra minkɛ, ne k′a fɔ sagaw ye ko: «Ne tɛna ne janto aw ra tuun! Minw bɛ sa,
olugu ye sa! Minw bɛ halaki, olugu ye halaki. Ni tɔ minw ka to, olugu ye ɲɔgɔn domu.»
10 Ne ta sagagbɛnbere min tɔgɔ tun ye ko Nɛɛma, ne ka o mina k′a kari, k′a yira ko
ne tun ka jɛnɲɔgɔnya min don ni siyaw bɛɛ ye, ko ne ka o jɛnɲɔgɔnya cɛn.
11 O jɛnɲɔgɔnya cɛnna o lon na. O kɛra minkɛ, saga barakantan minw tun bɛ ne
kɔrɔsira, olugu k′a faamu ko nin tun ye Matigi Ala ta kuma le ye.
12 Ne k′a fɔ o ye ko: «Ni a diyara aw ye, aw ye ne ta sara di ne ma; nka ni a ma diya
aw ye, aw y′a to yi!» O ka ne sara ni warigbɛ bisaba ye.
13 Matigi Ala k′a fɔ ne ye ko: «O ka ne sara kɛ nin wariba min ye, taga o wari di
dagalalagabaga ma!» Ne ka o warigbɛ bisaba ta ka taga a di dagalalagabaga ma, Matigi
Ala ta batoso kɔnɔ.
14 O kɔ, ne ka ne ta sagagbɛnbere flanan fana kari, ne tun ka min tɔgɔ la ko Jɛn; ne
ka o kɛ k′a yira ko jɛnɲɔgɔnya min tun bɛ Zuda ni Izirayɛli cɛ, ko o jɛnɲɔgɔnya cɛnna.
15 Matigi Ala k′a fɔ ne ye ko: «Sagagbɛnminan dɔw ta, ka i yɛrɛ kɛ i ko sagagbɛnbaga
hakirintan.
16 Sabu, a flɛ, ne yɛrɛ bɛna sagagbɛnbaga dɔ sigi jamana kɔnɔ. Saga minw tununa,
a tɛna a janto olugu ra; a tɛna taga sagadennin tununinw yɔrɔɲini, a tɛna saga
mandimininw flakɛ, minw ka kɛnɛ, a tɛna domuni di olugu ma. A bɛna to ka saga
tɔrɔninw sogo le domu, fɔ ka o sengbɔgɔrɔw bɛɛ cici.
17 Sagagbɛnbaga hakirintan
min bɛ bori ka sagaw to,
bɔnɔ bɛna o sɔrɔ!
Kɛrɛkɛmuru y′a boro tigɛ,
k′a kininboro ɲaden sɔgɔ!
A boro ye ja!
A kininboro ɲaden ye fiyen!»

12

Ala bɛna Zeruzalɛmukaw kisi

1 Matigi Ala ka kuma min fɔ Izirayɛli ta ko ra, o le ye nin ye:
Matigi Ala min ka sankolo dan, ka dugukolo ju sigi,
min ka adamaden hakiri don a ra, ale ko:
2 «Ne bɛna Zeruzalɛmu kɛ minnifɛn fariman le ye; siya minw bɛɛ k′a lamini, olugu
bɛɛ bɛna a min ka ɲanamini. Zuda mara fana ta bɛna kɛ ten le, wagati min na o bɛna
na Zeruzalɛmu lamini.
3 A flɛ, o lon na kɔni, ne bɛna Zeruzalɛmu kɛ kabakuru gbirimanba le ye siyaw bɛɛ
fɛ; ni min ko a b′a kɔrɔta, o tigi b′a yɛrɛ mandimi fɔ ka cɛjuguya. Dugukolo siyaw bɛɛ
bɛna jɛn ko o b′a kɛrɛ.
4 O lon na, kɔni, Matigi Ala ko ten, ne bɛna jatigɛ bla sow ra, ka fatɔya bla soboribagaw
ra. Nka ne bɛna ne janto Zuda ta somɔgɔw le ra, ka siya tɔw ta sow bɛɛ ɲaw fiyen!
5 O tuma ra Zuda kuntigiw bɛna a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Zeruzalɛmukaw bɛ o ta baraka
sɔrɔ ka bɔ Fangatigi Ala le ra, o ta Ala.›
6 «O lon na, ne bɛna Zuda kuntigiw kɛ i ko tasuma min manana yiritu cɛ ma; ne bɛna
o kɛ i ko tasuma min manana siman kansiriw cɛ ra. Jamana minw bɛ o lamini na, o
bɛna o jamana mɔgɔw halaki fan bɛɛ ra. Nka Zeruzalɛmu dugu siginin bɛna to a nɔ ra.
7 Matigi Ala bɛna kɔn ka Zuda ta somɔgɔw le kisi, janko Dawuda ta so ta bonya, ani
Zeruzalɛmukaw ta bonya kana tɛmɛ Zuda ta kan.
8 O lon na, Matigi Ala bɛna Zeruzalɛmukaw tanga. O bɛɛ ra barakantan bɛna kɛ i ko
Dawuda o lon na. Dawuda ta somɔgɔw bɛna kɛ i ko Ala yɛrɛ, i ko Matigi Ala ta mɛlɛkɛ
min bɛ tagama o ɲa fɛ.»

Ala bɛna a ta mɔgɔw saninya

9 «O lon na, kɔni, siya min o min bɛna ben Zeruzalɛmu kan, ne bɛna wuri ka olugu
bɛɛ halaki.
10 «O ra, ne bɛna hina hakiri, ani Aladaari hakiri di Dawuda ta somɔgɔw, ani
Zeruzalɛmukaw ma. Ni o kɛra, o tun ka ne min sɔgɔ ni biɲɛ ye, o bɛna o ɲa lɔ ne
ra; o bɛna kasi ne kosɔn, i ko mɔgɔ bɛ a ta den kelenpenin su kasi cogo min na. O bɛna
o jusu kasi ne kosɔn i ko mɔgɔ bɛ a jusu kasi a den fɔlɔ su kunna cogo min na.
11 «O lon na, sangakasikan bɛna caya Zeruzalɛmu, k′a kɛ i ko Hadadi Rimɔn ta
sangakasikan min ɲɔgɔn kɛra Megido kɛnɛgbɛ ra.

12 Jamana bɛɛ bɛna sukasi kɛ. Gba bɛɛ bɛna a ta kɛ a danna. Dawuda ta gba bɛna a ta
kɛ a danna; o ta musow fana bɛna o ta kɛ o danna. Natan ta gba bɛna a ta kɛ a danna;
o ta musow fana bɛna o ta kɛ o danna.
13 Levi ta gba bɛna a ta kɛ a danna; o ta musow fana bɛna o ta kɛ o danna. Simɛyi ta
gba bɛna a ta kɛ a danna; o ta musow fana bɛna o ta kɛ o danna.
14 Gba tɔw bɛɛ bɛna o ta kɛ o danna; o ta musow fana bɛna o ta kɛ o danna.»

13

Ala bɛna a ta jamana saninya

1 «O lon na, bunun dɔ bɛna dayɛlɛ Dawuda ta somɔgɔw, ani Zeruzalɛmukaw bɛɛ
kosɔn, janko ka o saninya ka bɔ o ta jurumunw ni o ta ko saninyabariw bɛɛ ra.
2 «O lon na, kɔni, Fangatigi Ala ko ten, ne bɛna jow tɔgɔw tunu ka bɔ jamana kɔnɔ
pewu; mɔgɔ si hakiri tɛna to o ra tuun. Ne bɛna o ta ciraw fana labɔ jamana kɔnɔ, ani
miiriya saninyabariw bɛ mɔgɔ minw kɔnɔ.
3 Ni mɔgɔ min belen ka cirayakuma fɔ tuun, o tigi worofa ni a woroba yɛrɛ bɛna a fɔ
a ma ko: ‹Ele ka kan ni fagari le ye, sabu i ka faninya fɔ ni Matigi Ala tɔgɔ ye!› Tuma
min na a bɛ o cirayakuma fɔra, a yɛrɛ worofa n’a woroba le bɛna a sɔgɔ ni kɛrɛkɛmuru
ye.
4 «O lon na, ciraw bɛɛ bɛna maroya k’a fɔ ko Ala ka fɛn dɔ yira olugu ra, ko o bɛ o
cirayakuma fɔ. O tɛna sɔn ka bɛgansi* derege dɔ don o yɛrɛ ra tuun ka mɔgɔw lafiri.
5 «O bɛɛ bɛna a fɔ ko: ‹Ne tɛ cira ye dɛ, ne ye sɛnɛkɛbaga le ye; kabini ne denmisɛnman
o ka ne bla sɛnɛ le kama.›
6 Ni mɔgɔ k’a ɲininka ko: ‹O tuma nin jorinɔ minw bɛ i fari ra o ye mun ta le ye?› A
bɛna o jaabi ko: ‹O ka ne bugɔ ka ne mandimi ne teri dɔw ta bon le kɔnɔ.› »

Ala bɛna a ta mɔgɔ minw ɲanawoloma

7 «Kɛrɛkɛmuru, i wuri ne ta sagagbɛnbaga kama!
I wuri ne jɛnɲɔgɔn kama!
Fangatigi Ala ko ten!
Sagagbɛnbaga faga, k’a to sagaw ye yɛrɛgɛ.
Ne bɛna ben sagadenw kan.
8 Jamana bɛɛ lajɛnnin kɔnɔ,
Matigi Ala ko ten,
adamadenw tarannin taranyɔrɔ saba, taranyɔrɔ fla bɛna halaki,
taranyɔrɔ kelen le bɛna kisi.
9 Ne bɛna o taranyɔrɔ kelen don tasuma ra,
ka o yeele ka o saninya i ko o bɛ warigbɛ yeele k’a saninya cogo min na,
ka o sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ i ko o bɛ sanin sɛgɛsɛgɛ cogo min na.
O bɛna ne tɔgɔ wele,
ne fana bɛna o jaabi.
Ne bɛna a fɔ o ma ko: ‹Aw le ye ne ta mɔgɔw ye!›
Olugu fana bɛna a fɔ ko: ‹Matigi Ala le ye an ta Ala ye!› »

14

Matigi Ala ta lonba

1 A flɛ, Matigi Ala ta lon dɔ bɛ nana yi. O lon na, aw juguw bɛna aw borofɛnw cɛ, k’a
taran ɲɔgɔn na aw yɛrɛ ta dugu kɔnɔ.
2 Ne bɛna siyaw bɛɛ lajɛn, ka Zeruzalɛmu dugu kɛrɛ. O bɛna dugu mina, ka bonw cɛn,
ka ben musow kan. O bɛna dugumɔgɔw tarancɛ mina ka taga ni o ye, nka mɔgɔ tɔw
tɛna bɔ dugu kɔnɔ.
3 O kɔ, Matigi Ala bɛna bɔ ka na o siyaw kɛrɛ, i n’a fɔ a bɛ deri ka kɛrɛ kɛ cogo min
na kɛrɛkɛlonw na.
4 O lon na, a senw bɛna lɔ Oliviyesunw kuru kan, kuru min bɛ Zeruzalɛmu dugu
kɔrɔ, terebɔyanfan na. Oliviyesunw kuru bɛna ci fla ye k’a ta terebɔyanfan na ka taga
a bla terebenyanfan na, k’a kɛ kurufurancɛba ye. Kuru fan kelen bɛna jɛngɛ ka taga
sahiliyanfan fɛ, tɔ kelen bɛna jɛngɛ ka taga woroduguyanfan fɛ.
5 Aw bɛna bori ka don ne ta kuruw furancɛw ra, sabu kuruw furancɛ janya bɛna se
fɔ Asali. Aw bɛna bori i n’a fɔ aw tun borira dugukoloyɛrɛyɛrɛ ɲa cogo min na Zuda

* **13:4 13.4** Ciraw tun bɛ bɛgansi le kɛ o kannaderege ye, k’a yira ko o ye Ala ta ciraw ye (Masacɛw flanan 1.8).

masacɛ Oziyasi ta wagati ra. O kɔ, Matigi Ala, ne ta Ala bɛna na; a ta mɔgɔ saninmanw
bɛɛ bɛna kɛ ni a ye.
6 O lon na, kɔni, yeelen tɛna bɔ, walama nɛnɛ; ji fana tɛna suma fɔ ka simi.
7 O lon bɛna kɛ a damannalon le ye. Matigi Ala kelenpe le ka o lon lɔn. Wagati bɛna
cinjan, a tɛna kɛ tere ye, a fana tɛna kɛ su ye; tere bɛna bɔ su ta wagati ra.
8 O lon na, bununji dɔw bɛna woyo ka bɔ Zeruzalɛmu; fan kelen bɛna woyo ka taga
terebɔyanfan kɔgɔji fan na, a fan tɔ bɛna woyo ka taga terebenyanfan kɔgɔji fan na. O
jiw bɛna woyo samiya fara teremana kan.
9 Matigi Ala le bɛna kɛ dunuɲa bɛɛ ta masacɛ ye. O lon na, Matigi Ala kelenpe le bɛna
kɛ Ala ye, a le kelenpe tɔgɔ le bɛna fɔ.
10 Jamana bɛɛ lajɛnnin bɛna kɛ i ko kɛnɛgbɛ, k'a ta Geba ka taga a bla fɔ Rimɔn,
Zeruzalɛmu woroduguyanfan na. Zeruzalɛmu bɛna kɔrɔta; a bɛna to a sigiyɔrɔ ra, k'a
ta Boniyaminu ta Donda ra, ka taga a bla fɔ Donda Fɔlɔ ra, ani ka taga a bla fɔ dugu
Nɔngɔn ta Donda ra, k'a ta Hananehɛli ta sankasojan na ka taga a bla fɔ masacɛ ta
rɛzɛnforogiyɔrɔw ra.
11 Mɔgɔw bɛna sigi Zeruzalɛmu. Halakiri tɛna kɛ yi tuun. Zeruzalɛmu bɛna to hɛra ni
laganfiya ra.
12 O kɔ, jamana minw bɛɛ tun tagara Zeruzalɛmu kɛrɛ, Matigi Ala bɛna halakiri min
lase olugu ma, o flɛ nin ye: O sogo bɛna kɛ tori ye, ka o lɔnin to o sen kan. O ɲadenw
bɛna kɛ tori ye o ɲawow kɔnɔ. O nɛnw bɛna kɛ tori ye o da kɔnɔ.
13 O lon na, Matigi Ala bɛna jatigɛba dɔ le bla o mɔgɔw ra. O bɛna ɲɔgɔn boro dɛrɛ,
ka ben ɲɔgɔn kan.
14 Zuda ta mɔgɔw fana bɛna don o kɛrɛ ra Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ. O bɛna o siyaw ta
naforow bɛɛ cɛ, o siya minw bɛ o laminiw na: Sanin, ani warigbɛ, ani fani camanba.
15 Halakiri bɛna se hali sow fana ma, ani sofaliw, ani ɲɔgɔmɛw, ani faliw, ani bɛgan o
bɛgan bɛ o ta yɔrɔ ra. O halakiri ni adamadenw ta bɛɛ bɛna kɛ kelen ye.
16 Ni o kɛra, o siya minw bɛɛ tun nana Zeruzalɛmu kɛrɛ, olugu ta mɔgɔ minw bɔsira o
kɛrɛ ra, olugu bɛna taga san o san ka taga masacɛ, Fangatigi Ala bato, ka gbatakɔrɔsigi
ɲanagbɛ* kɛ.
17 Ni dugukolo siya min o min ma taga Zeruzalɛmu ka taga masacɛ, Fangatigi Ala bato,
olugu tɛna sanji sɔrɔ.
18 Ni Misirankaw ma sɔn ka bɔ ka taga, o tɛna sanji sɔrɔ. Siya minw tun ma sɔn ka
taga gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ kɛ, banajugu minw tun benna olugu kan, Matigi Ala bɛna o
ɲɔgɔn le ben Misirankaw kan.
19 O le bɛna kɛ Misirankaw ta sara ye, ani siya min o min tɛna sɔn ka taga gbatakɔrɔsigi
ɲanagbɛ kɛ.
20 O lon na, tanan minw bɛ sow kan na, o bɛna a sɛbɛ o tananw kan ko: «A saninyara
ka kɛ Matigi Ala ta ye». Nɛgɛdaga minw bɛ Matigi Ala ta batoso kɔnɔ, olugu fana bɛna
saninya i ko jifiyɛ minw bɛ sarakajɛnifɛn* kɔrɔ.
21 Nɛgɛdaga min o min bɛ Zeruzalɛmu ni Zuda, o bɛɛ bɛna saninya ka bla danna
Fangatigi Ala ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ saraka bɔ, o tigi bɛna o nɛgɛdaga dɔ le ta ka
sarakasogo tobi a kɔnɔ. Jagokɛbaga* si tɛna kɛ Fangatigi Ala ta batoso kɔnɔ tuun o
wagati ra.

* **14:21 14.21** Jagokɛbaga: Heburukan na a sɛbɛra ko Kanaanaka.

MALAKI
TA KITABU
Kitabu faamucogo

Cira Hagize ni Zorobabɛli ni Yosuwe sababu ra, Alabatosoba lɔra ka ban. O kɔ, Ɛsidarasi nana Zeruzalɛmu ni Yahudiya caman ye. Ɛsidarasi ka mɔgɔw karan kosɛbɛ Ala ta sariyaw ra. O kɔ fɛ Nehemi nana ka na Zeruzalɛmu dugu kogo lɔ kokura. A ka mɔgɔw karan fana Ala ta sariyaw ra, ka Ala ta Nɛnɛkirilon* ta sariya ko fɔ k'a gbɛlɛya o ma, k'a fɔ o ye ko o man kan ka siya wɛrɛ musow furu. Nehemi nana sekɔ ka taga Pɛrɛsi masacɛ fɛ tuun, nka o kɔ fɛ, a nana tuun, ka na mɔgɔw karan kokura.

Ayiwa, tuma min Nehemi tun sekɔra ka taga Pɛrɛsi jamana ra tuun, o wagati le ra cira Malaki ka ciraya kɛ.

Malaki kɔrɔ ye ko Ala ta ciraden. Izirayɛlimɔgɔw tun ka san biwolonfla kɛ Babilɔni, o juguw ta jamana ra. O kɔ, Ala ka o lana o yɛrɛ ta jamana ra; nka o belen tun bɛ Ala kan blara, ka o yɛrɛ mabɔ Ala ta sariyaw ra.

Cira Malaki tun ka mɔgɔw jaraki o ta kojuguw, ani o ta Alaɲasiranbariya kosɔn. O tun bɛ bɛgan banabagatɔw le di Ala ma saraka ye, ka ban ka yaga bɔ k'a di Ala ma, ani ka o ta furumusow bla ka siya wɛrɛ musow ta; sarakalasebagaw fana tun bɛ mɔgɔw lafiri. Malaki k'a fɔ o ye ko o ka kan ka nimisa o kojuguw ra, ka Ala ta jɛnŋɔgɔnya* ko jate, ka Ala bato ni saraka ɲanamanw ye.

Malaki ta kumaw b'a yira fana ko lon dɔ Ala bɛna a ta ciraden ci ka na, ka na kiti tigɛ a ta mɔgɔw kan, ka o saninya.

«A flɛ, ne bɛna ne ta ciraden ci, janko a ye sira labɛn ne ye. Ni o kɛra, aw bɛ Matigi min ta nawagati makɔnɔna, ale bɛna na ka bara aw ra, ka na don a ta batoso kɔnɔ. Ciraden min bɛna Ala ta jɛnŋɔgɔnya ko fɔ, o ciraden min lɔgɔ bɛ aw ra, ale natɔ le flɛ nin ye! Fangatigi Ala ko ten.»

Kitabu kɔnɔkow

Ala ta mɔgɔw mabɔra Ala ra *(1–2)*

Ala bɛna a ta mɔgɔw ta kojuguw hakɛ bɔ o ra *(3)*

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw jaraki

1 Matigi Ala ka kuma min don ne Malaki da ra, k'a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye, o kuma le ye
nin ye:
2 Matigi Ala ko: «Ne ka aw kanu,
nka aw ko: ‹I ka an kanu cogo di le?›
Yala Esawu tun tɛ Yakuba kɔrɔcɛ le ye wa?
Matigi Ala ko ten.
O bɛɛ n'a ta, ne ka Yakuba kanu,
3 ka ban Esawu ra.
Ne k'a ta jamana kuruyɔrɔw kɛ yɔrɔ lakolonw ye,
k'a sigiyɔrɔ kɛ kongowuruw toyɔrɔ ye.»
4 Edɔmukaw bɛ se k'a fɔ ko: «Hali ni an ta duguw cira,
an bɛna o dugu benninw lawuri!»
Nka Fangatigi Ala ko:
«O bɛ se k'a lawuri, nka ne bɛna a ben tuun.
Mɔgɔw bɛna o ta jamana wele ko kojugu jamana,
Matigi Ala ta dimi bɛ jamana min mɔgɔw kan wagati bɛɛ.
5 Aw yɛrɛ ɲa bɛna o ye, fɔ aw bɛna a fɔ ko: ‹Matigi Ala ka bon dɛ!
A ta bonya tɛmɛna hali Izirayɛli jamana dan kan!› »

Ala ka sarakalasebagaw jaraki

6 «Den b'a fa bonya,
jɔn fana bɛ a matigicɛ bonya.
Ayiwa, ni ne ye fa ye,
o tuma ne ta bonya bɛ min?
Fangatigi Ala ko ten!
Ni ne ye matigicɛ ye,
mun le b'a yira ko ne ɲasiran bɛ aw ra?
Aw sarakalasebagaw, aw le bɛ ne tɔgɔ mafiyɛnyara.
Nka aw ko: ‹An ka i tɔgɔ mafiyɛnya cogo di?›
7 Aw bɛ domunifɛn saninyabariw le bla ne ta sarakabɔnan kan!

Nka aw bɛlen ko: ‹An ka i tɔgɔ lanɔgɔ cogo di?›
Aw ka ne tɔgɔ lanɔgɔ sabu aw ko,
ko Matigi Ala ta sarakabɔyɔrɔ ye mafiyɛnyafɛn le ye.
8 Ni aw bɛ na ni bɛgan fiyenninw le ye ka na o kɛ saraka ye,
yala o tɛ kojugu le ye wa?
Ni aw bɛ na ni bɛgan senkelenw, ani bɛgan banabagatɔw le ye,
yala o tɛ kojugu le ye wa?
Aw ye o bɛgan ɲɔgɔn di aw ta jamanatigi ma k′a flɛ kɛ!
Yala a bɛna diya a ye wa?
A bɛna sɔn a ra wa?
Fangatigi Ala ko ten!»

9 «Sisan aw bɛ Ala daari ko: ‹Ala ye sabari ka hina an na!›
K′a sɔrɔ o kow bɔra aw yɛrɛ le ra.
Yala Ala bɛna sɔn ka aw flɛ wa?
Fangatigi Ala ko ten.
10 E, ni mɔgɔ dɔ yɛrɛ le tun bɛ se ka sɔrɔ aw ra, min bɛ taga Alabatoso daw datugu,
janko aw kana to ka taga tasuma don ne ta sarakabɔnan kan gbansan!
Aw ta ko si le man di ne ye!
Fangatigi Ala ko ten!
Ne tɛ sɔn aw boro ta sarakaw si ma.
11 Nka k′a ta terebɔyanfan na ka taga a bla terebenyanfan na,
siya wɛrɛw bɛ ne tɔgɔ bonya.
O bɛ wusunan sarakaw* ni saraka saninmanw bɔ ne tɔgɔ kosɔn;
siya wɛrɛw kɔni bɛ ne tɔgɔ bonya.
Fangatigi Ala ko ten.
12 Nka aw le bɛ ne tɔgɔ lanɔgɔra,
ka to k′a fɔ ko: ‹Matigi Ala ta saraka tabali saninyanin tɛ›,
ani ko: ‹a saraka domuniw man kan ka jate tuun!› »

13 «Aw b′a fɔ ko: ‹E, anw yɛrɛ sɛgɛra sa!›
Aw bɛ ne tɔgɔ mafiyɛnyara o cogo le ra.
Fangatigi Ala ko ten.
Ni aw bɛ na ni bɛgan sonyaninw, ani bɛgan senkelenw,
ani bɛgan banabagatɔw le ye, ka na o kɛ saraka ye;
ne bɛ se ka o mina cogo di aw boro?
Matigi Ala ko ten.
14 Bɛgan cɛman ɲanamanw bɛ mɔgɔ min ta bɛganw na,
nka o bɛɛ n′a ta, o tigi bɛ dajuru ta,
ka bɛgan cɔrɔkɔnin dɔ le kɛ saraka ye ka o di Matigi ma,
o nanbaramɔgɔ ɲɔgɔn danganin lo;
sabu ne ye Masacɛba le ye!
Fangatigi Ala ko ten;
ne tɔgɔ ɲasiran fana bɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ra.»

2

Ala ka kankarigbɛlɛn la sarakalasebagaw ye

1 Ayiwa, sisan aw sarakalasebagaw, nin kumaw ye aw ta le ye.
2 Fangatigi Ala ko: «Ni aw ma lamɛnni kɛ,
ni aw m′a bla aw jusu ra ka bonya la ne tɔgɔ kan,
o tuma ne bɛna danga ben aw kan;
ne bɛna aw ta dugawuw yɛlɛma ka o kɛ danga ye.
Ɔnhɔn, ne yɛrɛ ka aw ta dugawuw kɛ danga ye ka ban;
sabu aw ma a bla aw jusu ra ka ne bonya.

3 «A flɛ, ne bɛna wuri aw ni aw ta durujaw kama;
aw bɛ bɛgan minw kɛra sarakaw ye aw ta ɲanagbɛw ra,
ne bɛna o bɛganw bo seri aw ɲada kan;
o kɔ, o bɛna aw ni o bɛganw bɛɛ cɛ ka taga ni aw ye.
4 O le ra, aw bɛna a lɔn ko ne ka nin kuma fɔ aw ye
janko ne ka jɛnɲɔgɔnya* min don ni Levi* ye,

o jɛnɲɔgɔnya ye to a nɔ ra.
Fangatigi Ala ko ten.

5 «Ne ka jɛnɲɔgɔnya min don ni a ye,
o tun ye si ni kɛnɛya ta jɛnɲɔgɔnya le ye;
ne tun ka o kɛ a ye janko a ye ne bonya.
A fana ka ne bonya,
ne tɔgɔ ɲasiran fana tun b'a ra.
6 A tun bɛ mɔgɔw karan sariya ra ka kaɲa ni can le ye;
faninya ma bɔ a da ra ka ye.
A ka ne ta sira tagama ni hɛra ni hɔrɔnya le ye,
ka mɔgɔ caman labɔ o ta sirajuguw kan;
7 sabu lɔnniya ka kan ka bɔ sarakalasebaga da le ra.
Mɔgɔw ka kan ka sariya karan lamɛn ka bɔ ale da le ra;
sabu ale le ye Fangatigi Ala ta ciraden ye.

8 «Nka aw kɔni, aw jɛngɛra ka sira bla;
aw ka mɔgɔ caman laben ni aw ta sariya karan ye.
Aw ka ne ni Levi ta jɛnɲɔgɔnya cɛn.
Fangatigi Ala ko ten!
9 O ra ne fana bɛna aw dɔgɔya,
ka aw majigi mɔgɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ;
sabu aw tɛ ne ta siraw tagamana.
Aw ta sariya ta karan na fana aw bɛ mɔgɔ dɔw fisaya ni dɔw ye.»

Siya wɛrɛ musow ta furuko

10 O tuma an bɛɛ tɛ facɛ kelen le ra wa?
Ala kelen le ma an bɛɛ dan wa?
Mun na an bɛ ɲɔgɔn janfara,
ka an bɛmaw ni Ala ta jɛnɲɔgɔnya* cɛn?
11 Zuda ta mɔgɔw ka janfa kɛ;
ko haramuninw kɛra Izirayɛli ni Zeruzalɛmu;
sabu Zuda mɔgɔw ka Matigi Ala ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ,
yɔrɔ min ko tun ka di Matigi Ala ye.
Muso minw bɛ batofɛn wɛrɛw bato,
o ka o musow le furu.
12 Cɛ min bɛ o ko ɲɔgɔn kɛ,
ni a ka kɛ mɔgɔ o mɔgɔ ye,
Matigi Ala ye o tigi faran ka bɔ Yakuba ta somɔgɔw ra,
hali ni a kɛra mɔgɔ dɔ ye min bɛ saraka bɔ Fangatigi Ala ye!

Ala ma sɔn furusa ma

13 Aw bɛ min fana kɛra tuun o flɛ nin ye:
Aw bɛ Matigi Ala ta sarakabɔnan fa ni aw ɲajiw ye, ka kasi, ka ŋuna,
sabu Ala tɛ aw ta sarakaw flɛra,
a fana tɛ sɔnna ka o mina tuun.
14 Aw ko: «Mun kosɔn?»
Ayiwa, o kɛra sabu ele ka muso min furu i kanbelenman,
Matigi Ala tun ye ele ni o muso min seere ye,
ele ka o muso janfa,
k'a sɔrɔ ale le tun ye i jɛnɲɔgɔn ye;
aw tun ka layiri ta ɲɔgɔn ye.
15 O tuma Ala ma aw fla bɛɛ le jɛn ka aw kɛ mɔgɔ kelen ye wa?
Aw farikolo ni aw nin bɛɛ ma kɛ kelen ye wa?
Ala bɛ min ɲini aw fɛ,
o ye ko aw ta denw fana ye kɛ Ala ta ye.
O ra, aw ye hakiri sɔrɔ.
Aw kanbelenman ka muso min furu, aw si kana sɔn ka o janfa tuun.
16 «Sabu furusa man di ne ye,
Matigi Ala, Izirayɛli ta Ala ko ten;
ka kojugu kɛ i kannaderege ye, o man di ne ye!
Fangatigi Ala ko ten.
O ra, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi,

aw kana janfa kɛ.»

17 Aw ka Matigi Ala sɛgɛ ni aw ta kumaw ye.
Aw belen ko: «An k’a sɛgɛ cogo di le?»
Aw k’a sɛgɛ sabu aw ko, ko mɔgɔ minw bɛɛ bɛ kojugu kɛra,
ko Matigi Ala bɛ olugu le minako ɲana,
ko olugu le ko ka di a ye!
Aw b’a fɔ fana ko: «Mun le b’a yira ko Ala terennin lo?»

3

Ala ta ciraden

1 «A flɛ, ne bɛ ne ta ciraden ci,
janko a ye sira labɛn ne ye.
Ni o kɛra, aw bɛ Matigi min nawagati makɔnɔna,
ale bɛna na ka bara aw ra, ka na don a ta batoso kɔnɔ.
Ciraden min bɛna Ala ta jɛnɲɔgɔnya* ko fɔ,
o ciraden min lɔgɔ bɛ aw ra,
ale natɔ le flɛ nin ye!
Fangatigi Ala ko ten.
2 Nka jɔn ta baraka le bɛna se a nalon kɔrɔ?
Jɔn bɛna se ka lɔ a ɲa, ni a bɔra?
Sabu a bɛna kɛ i ko nɛgɛyeelebaga ta tasuma,
a bɛna kɛ i ko fanikobaga ta fanikosɛgɛn,
3 i ko mɔgɔ min bɛ warigbɛ yeele k’a saninya.
A bɛna Levi* ta mɔgɔw saninya,
ka o sɛnsɛn, i ko sanin ni warigbɛ bɛ sɛnsɛn cogo min na;
o ra o bɛna sarakaw bɔ Matigi Ala ye ni terenninya ye.
4 Ni o kɛra, Zuda ta mɔgɔw, ani Zeruzalɛmu dugumɔgɔw ta sarakaw bɛna diya Matigi Ala ye,
k’a kɛ i n’a fɔ wagati tɛmɛninw, ani san tɛmɛninw ta tun bɛ cogo min na.
5 Ni o kɛra, ne bɛna gbara aw ra ka kiti tigɛ;
ne bɛna teliya ka kɛ seere ye,
ka subagaw jaraki, ka jɛnɛyakɛbagaw jaraki,
ani minw bɛ kari faninya kan,
ani minw bɛ baaradenw tɔɲɔ o ta sara ko ra,
ani minw bɛ muso cɛ sanin ni den feritaw minako juguya,
ani minw bɛ lonanw minako juguya;
sabu o tɛ siran ne Ala ɲa.
Fangatigi Ala ko ten.
6 Sabu ne Matigi Ala, ne tɛ yɛlɛma.
O kosɔn, aw minw ye Yakuba ta durujaw ye, ne ma aw halaki.»

Izirayɛlimɔgɔw ma yaga bɔ Ala ye

7 Kabini aw bɛmaw ta wagati ra,
aw jɛngɛra ka mabɔ ne ta cifɔninw na;
aw ma o sira tagama.
O ra, aw ye sekɔ ka na ne fɛ,
ne fana bɛna sekɔ aw fɛ,
Fangatigi Ala ko ten.
Nka aw ko:
«An ye sekɔ i fɛ cogo di?»

8 «Yala adamaden bɛ se ka Ala borofɛn sonya wa?
Ayiwa, aw kɔni bɛ ne ta sonyara dɛ!
Nka aw belen ko:
‹An bɛ i ta sonyara cogo di le?›
Aw bɛ ne ta sonyara yagaw ta ko ra,
ani aw ta fɛnditaw ta ko ra, ne ma!
9 Danga bɛ aw kan,
sabu aw bɛ ne ta sonyara,
aw jamanamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin!
10 Aw ye na ni yagaw ye ka na o bla ne ta fɛnmarayɔrɔ ra,

janko domuni ye sɔrɔ ne ta so kɔnɔ.
Aw ye o kɛ ka ne kɔrɔbɔ k'a flɛ,
Fangatigi Ala ko ten.
Aw bɛna a ye ni ne tɛna sankolo wow dayɛlɛ aw ye,
ka ne ta baraka lajigi aw kan caman, fɔ ka aw wasa.
11 Ne bɛna cɛnrifɛnw gbɛn aw ye;
o tɛna aw ta dugukolo simanw cɛn tuun.
Aw ta rɛzɛnforow fana tɛna to denkɛbari ye tuun.
Fangatigi Ala ko ten.
12 O ra, siyaw bɛɛ bɛna a fɔ aw ma ko aw ta ɲana,
sabu aw ta jamana bɛna kɛ jamana diman le ye;
Fangatigi Ala ko ten.»

Ala ka layiri ta a ɲasiranbagaw ye

13 Matigi Ala ko:
«Aw ka kumagbɛlɛnw fɔ ne ma!
Nka aw ko:
‹An ka kumagbɛlɛn fɔ i ma cogo di?›
14 Aw k'a fɔ ko:
‹An bɛ Ala batora gbansan le.
An k'a ta kumakan lamɛn minkɛ,
ani an ka an jusu kasi
ka tagama Fangatigi Ala ɲasiran na minkɛ,
an ka mun le sɔrɔ o ra?
15 Sisan an b'a jate ko yɛrɛyirabagaw ta le ɲana;
ɔnhɔn, kojugukɛbagaw le sabatira.
O bɛ Ala kɔrɔbɔ,
nka o bɛɛ n'a ta, o bɛ bɔsi.› »

16 Ayiwa, Matigi Ala ɲasiran bɛ minw na, olugu kumana ɲɔgɔn fɛ.
Matigi Ala k'a janto o ta kuma ra, ka o lamɛn.
Kitabu dɔ sɛbɛra ka o kɛ hakirijigifɛn ye Ala ɲa kɔrɔ,
Matigi Ala ɲasiranbagaw, ani a tɔgɔ bonyabagaw kosɔn.
17 «O bɛna kɛ ne ta ye,
Fangatigi Ala ko ten.
Ne ka lon min labɛn, o lon na o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye,
mɔgɔ minw ko ka gbɛlɛn ne ma.
Ne bɛna ne janto o ra i ko mɔgɔ b'a janto a dencɛ ra cogo min na,
a dencɛ min bɛ baara kɛ a ye.
18 O ra, faranfasi min bɛ mɔgɔ terennin ni mɔgɔjugu cɛ, aw bɛna o ye tuun;
faranfasi min bɛ Ala ta baarakɛbaga ni baarakɛbari cɛ, aw bɛna o ye.»

Ala ta kitilon ani Iliya nalon

19 «A flɛ, o lon bɛ nana;
o lon gbanninmanba lo, i ko dibiba tasuma.
Yɛrɛbonyabaga, ani mɔgɔjugu, olugu bɛɛ bɛna kɛ i ko binjalan.
O lon tasuma bɛna o jɛni.
Fangatigi Ala ko ten.
Lilin tɛna to, yiriboro fana tɛna to o kɔ.
20 Nka ne tɔgɔ ɲasiran bɛ aw minw na,
terenninya ta tereyeelen bɛna bɔ aw ye.
Kɛnɛyari sebagaya bɛ ale le ye.
Ni o kɛra, aw bɛna to ka boribori ka bɔ,
ka kɛ panpan ye i ko misidenw bɔtɔ misiwɛrɛ ra.
21 Ne bɛ lon min labɛnna,
o lon na aw bɛna mɔgɔjuguw dɔndɔn;
o bɛna kɛ aw sen kɔrɔ i ko bugurigbɛ.
Fangatigi Ala ko ten.
22 Aw ye aw hakiri to ne ta jɔncɛ Musa ta sariyaw ra,
ne ka ne ta cifɔninw, ani ne ta kolatigɛnin minw fɔ a ye Horɛbu,
ko a ye o fɔ Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ye.

23 «A flɛ, sani Matigi Ala ta lon ye se,

ne yɛrɛ bɛna cira Iliya* ci aw fɛ;
o lon bɛna kɛ lonba le ye,
ani siranyalonba.
24 A bɛna denw kanuya don o faw jusukun na,
ka faw fana kanuya don denw jusukun na,
janko ne kana na jamana halaki pewu.»

* **3:23 3.23** Iliya: Dɔw b′a fɔ a ma ko Eli.

MATIYU
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Nin kitabu ye Yesu Kirisita ta Kibaro Diman* kitabu fɔlɔ ye, min b'a yira an na ko Ala tun ka Kisibaga min layiri ta, ko Yesu Kirisita le ye o kisibaga* ye. Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Matiyu le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. Matiyu tun ye ninsaraminabaga ye; a tun bɛ wele fana ko Levi. Kitabu sɛbɛbaga ka Layirikɔrɔ ta cirayakuma biwolonfla ɲɔgɔn sɛbɛ, k'a yira an na ko Ala tun ka layiri minw ta, ko o layiriw dafara Yesu Kirisita sababu ra; ale le ye Kisibaga ye, ani Den min bɔra Ala yɛrɛ ra*. Ni a fɔra ko Yesu ye Ala den ye, o bɛ a ta Alaya le yira. Matiyu ta kitabu bɛ Yesu Kirisita ta kow lakari an ye, k'a ta a worowagati ra, ka taga a bla a ta kuma laban na, a ka min fɔ a ta karamɔgɔdenw ye. Nka Yesu Kirisita ta kow bɛɛ ma sɛbɛ nin kitabu kɔnɔ; a sɛbɛbaga ka ko minw ye, ani a kɛra minw seere ye, a ka o le fɔ an ye.

A bɛ Yesu ta waajuriw taran taranyɔrɔ looru; o waajuriw bɛ Ala ta Masaya* ko ɲafɔ an ye:

1. Waajuri min kɛra kuru kan (5–7)
2. Waajuri min kɛra ka karamɔgɔden tan ni fla karan (10)
3. Waajuri min kɛra ka Ala ta Masaya ko yira (13)
4. Waajuri min kɛra ka karamɔgɔdenya kɔrɔ yira (18)
5. Waajuri min kɛra ka Ala ta Masaya nawagati yira (24–25)

Kitabu kɔnɔkow

Yesu worocogo ni a ta buruju *(1–2)*
Yesu batizeriko ni a ta kɔrɔbɔri *(3–4)*
Yesu ta kabakow ni ta waajuriw *(5–17)*
Yesu ka karamɔgɔdenya kɔrɔ yira *(18)*
Yesu bɔtɔ Galile ka taga Zeruzalɛmu *(19–23)*
Yesu ka Ala ta Masaya nacogo fɔ *(24–25)*
Yesu sacogo ni a kunucogo *(26–28)*

Yesu ta buruju
(Luka 3.23-38)

1 Yesu Kirisita ta buruju ye nin ye. Yesu bɔra Dawuda ta duruja ra, Dawuda bɔra
Iburahima ta duruja ra.
2 Iburahima tun ye Isiyaka facɛ ye.
Isiyaka tun ye Yakuba facɛ ye.
Yakuba tun ye Zuda facɛ ye, ani Zuda balemacɛ tɔw.
3 Zuda tun ye Perɛsi ni Zara facɛ ye. O bamuso tɔgɔ tun ye ko Tamari.
Perɛsi tun ye Esiromu facɛ ye.
Esiromu tun ye Aramu facɛ ye.
4 Aramu tun ye Aminadabu facɛ ye.
Aminadabu tun ye Naasun facɛ ye.
Naasun tun ye Salimɔn facɛ ye.
5 Salimɔn tun ye Boozi facɛ ye. A bamuso tun ye Rahabu ye.
Boozi tun ye Obɛdi facɛ ye. A bamuso tun ye Ruti ye.
Obɛdi tun ye Yese facɛ ye.
6 Yese tun ye masacɛ Dawuda facɛ ye.
Masacɛ Dawuda tun ye masacɛ Sulemani facɛ ye; a bamuso tun ye Huri ta muso ye.
7 Masacɛ Sulemani tun ye Robohamu facɛ ye.
Robohamu tun ye Abiya facɛ ye.
Abiya tun ye Asafu facɛ ye.
8 Asafu tun ye Yosafati facɛ ye.
Yosafati tun ye Yoramu facɛ ye.
Yoramu tun ye Oziyasi facɛ ye.
9 Oziyasi tun ye Yotamu facɛ ye.
Yotamu tun ye Akazi facɛ ye.
Akazi tun ye Ezekiyasi facɛ ye.
10 Ezekiyasi tun ye Manase facɛ ye.
Manase tun ye Amɔn facɛ ye.
Amɔn tun ye Yoziyasi facɛ ye.

11 Yoziyasi tun ye Yekoniya facɛ ye, ani Yekoniya balemacɛ tɔw. O wagati le ra, o ka
Izirayɛlimɔgɔw mina ka taga ni o ye jɔnya ra Babilɔni jamana ra.
12 Izirayɛlimɔgɔw taganin kɔ Babilɔni: Yekoniya tun ye Salatiyɛli facɛ ye.
Salatiyɛli tun ye Zorobabɛli facɛ ye.
13 Zorobabɛli tun ye Abiyudi facɛ ye.
Abiyudi tun ye Eliyakimu facɛ ye.
Eliyakimu tun ye Azɔri facɛ ye.
14 Azɔri tun ye Sadɔki facɛ ye.
Sadɔki tun ye Akimu facɛ ye.
Akimu tun ye Eliyudi facɛ ye.
15 Eliyudi tun ye Elehazari facɛ ye.
Eleyazari tun ye Matan facɛ ye.
Matan tun ye Yakuba facɛ ye.
16 Yakuba tun ye Yusufu facɛ ye.
Yusufu muso tɔgɔ le tun ye ko Mariyamu. O Mariyamu tɔgɔ le ka Yesu woro, min bɛ
wele ko Kirisita*.
17 Ayiwa, k'a damina Iburahima ra fɔ ka taga se Dawuda ma, duruja tan ni naani le
tɛmɛna. K'a damina Dawuda ra fɔ ka taga se Izirayɛlimɔgɔw minawagati ma ka taga
jɔnya ra Babilɔni jamana ra, duruja tan ni naani le tɛmɛna. K'a damina Izirayɛlimɔgɔw
minawagati ra ka taga Babilɔni fɔ ka taga se Kirisita ta wagati ma, duruja tan ni naani
le tɛmɛna fana.

Yesu worocogo
(Luka 2.1-7)

18 Ayiwa, Yesu Kirisita worocogo kɛra tan le: Mariyamu min kɛra a bamuso ye, ale tun
ye Yusufu ta maminamuso le ye; nka Mariyamu nana kɔnɔ ta Nin Saninman* baraka
ra k'a sɔrɔ a ni Yusufu ma jɛn fɔlɔ.
19 A maminacɛ Yusufu tun ye mɔgɔɲuman ye minkɛ, ani a tun t'a fɛ ka Mariyamu
tɔgɔ cɛn minkɛ, a ko a bɛ o furu ko dabla dogo ra.
20 Ka Yusufu to o kow miiri ra, a nana Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ye siko ra; mɛlɛkɛ k'a fɔ a
ye ko: «Yusufu, Dawuda mamaden, i kana siran ka Mariyamu ta k'a kɛ i muso ye, sabu
a ka kɔnɔ min ta, o bɔra Nin Saninman ta sebagaya le ra.
21 A bɛna dencɛ le woro; i bɛna a tɔgɔ la ko Yesu*, sabu ale le bɛna a ta mɔgɔw kisi
ka bɔ o ta jurumunw na.»
22 O kow bɛɛ kɛra minkɛ, Matigi Ala ta cira tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
23 «Sunguru bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ woro,
o bɛna a tɔgɔ la ko Emanuwɛli.»
(Emanuwɛli, o kɔrɔ le ye ko Ala bɛ ni an ye).
24 Yusufu wurira sunɔgɔ ra minkɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ ka min fɔ a ye, a ka o kɛ. A ka
Mariyamu ta ka na a ta so, ka a kɛ a muso ye.
25 Nka Yusufu ma jɛn ni a ye fɔ ka taga Mariyamu jigiwagati se; a jigira dencɛ ra, Yusufu
ka a tɔgɔ la ko Yesu.

2

Lɔnnikɛbagaw ka Yesu koɲininka

1 Yesu worora o cogo le ra Bɛtilɛhɛmu, Zude mara ra. A kɛra masacɛ Herodi* ta tere
le ra. O wagati le ra, lɔnnikɛbaga dɔw bɔra terebɔyanfan na ka na Zeruzalɛmu,
2 ka na mɔgɔw ɲininka ko: «Yahudiyaw ta masacɛ min worora sisan, a bɛ min? An
ka a ta lolo ye terebɔyanfan na, an nana ka na a bato.»
3 Masacɛ Herodi ka o kuma mɛn minkɛ, o ko ka ale ni Zeruzalɛmukaw bɛɛ hakiri
ɲagami.
4 Masacɛ ka jamana sarakalasebagaw kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* bɛɛ lajɛn ka o
ɲininka ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta, ko o ka kan ka woro min le?
5 Olugu ko masacɛ ma ko a ka kan ka woro Bɛtilɛhɛmu le, Zude mara ra, ko sabu cira
dɔ ka o le sɛbɛ, ko Ala ko:
6 «Ayiwa, ele Bɛtilɛhɛmu, ele min bɛ Zude mara ra,
i ma kɛ Zude duguw bɛɛ ra fitini ye dɛ!
Sabu kuntigi dɔ bɛna bɔ i ra
min bɛna kɛ ne ta siya Izirayɛlimɔgɔw kɔrɔsibaga ye.»

---

* **1:21 1.21** Yesu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: Kisibaga. **1:23 1.23** Nin kuma fɔra Ezayi 7.14. **2:6 2.6** Nin kuma fɔra Mise 5.1.

7 Herodi ka o mɛn minkɛ, a ka lɔnnikɛbagaw wele dogo ra ka o ɲininka kosɛbɛ ko o ka
lolo ye wagati juman kelen le ra.
8 O kɔ, a ka lɔnnikɛbagaw bla ka taga Bɛtilɛhɛmu, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga ɲininkari
kɛ kosɛbɛ den ta ko ra; ni aw k'a ye, aw ye na a fɔ ne ye, janko ne fana ye taga a bato.»
9 Lɔnnikɛbagaw ka masacɛ ta kumaw mɛn minkɛ, o tagara. O tagatɔ, o tun ka lolo
min ye terebɔyanfan na, o lolo kelen blara o ɲa. Den tun bɛ yɔrɔ min na, lolo tagara se
o yɔrɔ kunna minkɛ, a lɔra.
10 Lɔnnikɛbagaw ka lolo ye minkɛ, o jusu diyara kosɛbɛ.
11 O donna bon kɔnɔ. O ka den ye, ani a bamuso Mariyamu. O ka o kinbiri gban
ka den bato. O kɔ, o ka o ta minanw dayɛlɛ ka sanin ni wusunan di den ma, ani turu
kasadiman min tɔgɔ ye ko miri.
12 O kɔ, o sekɔtɔ, Ala k'a yira o ra siko ra ko o kana se Herodi fɛ yi tuun. O ka sira
wɛrɛ ta ka taga o ta jamana ra.

Yusufu ka Mariyamu ni Yesu ta ka taga Misiran

13 Ayiwa, lɔnnikɛbagaw taganin kɔ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ k'a fɔ Yusufu ye siko ra ko:
«Wuri ka den ni a bamuso ta ka bori ka taga ni o ye Misiran, ka to yi fɔ ni ne nana a fɔ
i ye lon min na ko i ye na; sabu Herodi* bɛna den yɔrɔɲini ko a bɛ a faga.»
14 Yusufu wurira o le ra, ka den ni a bamuso ta su fɛ, o ka taga dogo Misiran.
15 A tora Misiran fɔ ka taga Herodi sa. O kɛra minkɛ, cira dɔ tun ka kuma min fɔ, o
kɛra can ye, ko:
«Ne ka ne dencɛ wele ka bɔ Misiran.»

Masacɛ Herodi dimina ka den caman faga

16 Ayiwa, Herodi* nana a ye ko lɔnnikɛbagaw ka ale janfa minkɛ, a dimina kosɛbɛ. A
ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Bɛtilɛhɛmu dugu kɔnɔ, ani a mara ra, ko dencɛ o dencɛ, ni a si
ma tɛmɛ san fla kan, ko o ye olugu bɛɛ faga. A ka o kɛ ka kaɲa ni lɔnnikɛbagaw ta lolo
yetuma ye, ani o tun ka min fɔ a ye.
17 O cogo ra cira Yeremi tun ka min fɔ, o kɛra can ye, ko:
18 «Kan dɔ bɔra Rama dugu kɔnɔ,
kasikan ni kulekan caman;
Rasɛli le bɛ kasira a ta denw kosɔn.
A ma sɔn mɔgɔ si ye a jusu saaro,
sabu a denw fagara.»

Yusufu bɔra Misiran ka sekɔ Izirayɛli jamana ra

19 Herodi* nana sa minkɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira Yusufu ra siko ra, ka
Yusufu to Misiran.
20 Mɛlɛkɛ ko a ma ko: «Wuri ka den ni a bamuso ta, aw ye sekɔ Izirayɛli* jamana ra,
sabu mɔgɔ minw tun bɛ den ɲinina ka a faga, olugu sara.»
21 Yusufu wurira o le ra, ka den ni a bamuso ta, o ka sekɔ ka taga Izirayɛli jamana ra.
22 Nka Yusufu nana a mɛn minkɛ ko Arikilayɔsi le sigira masaya ra Zude mara ra a
facɛ Herodi nɔ ra, a siranna ka taga Zude mara ra. Ala ka a lasɔmi siko ra tuun minkɛ,
a tagara to Galile mara ra.
23 O tagara sigi dugu dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Nazarɛti. O kɛra minkɛ, ciraw tun ka kuma
min fɔ Yesu ta ko ra, o kɛra can ye, ko: «A bɛna wele ko Nazarɛtikacɛ.»

3

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Marika 1.1-8; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

1 Ayiwa, wagati dɔ nana se, Yuhana Batizerikɛbaga ka a yɛrɛ yira Zude kongokolon
kɔnɔ, ka to ka waajuri kɛ.
2 A tun b'a fɔra mɔgɔw ye ko: «Aw ye nimisa aw ta jurumunw na, sabu sankolo
Masaya* wagati surunyara.»
3 Cira Ezayi tun ka Yuhana Batizerikɛbaga le ko fɔ, ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye,
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.› »
4 Yuhana ta derege tun ye ɲɔgɔmɛsi le ye, a cɛsirinan tun ye gbolojuru dɔ le ye. A tun
bɛ tɔnw, ani kongokɔnɔli le domu.

2:15 2.15 Nin kuma fɔra Oze 11.1. **2:18 2.18** Nin kuma fɔra Yeremi 31.15. **3:3 3.3** Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

5 Zeruzalɛmu dugumɔgɔw, ani Zude mara mɔgɔw bɛɛ, ani Zuridɛn kɔba lamini mɔgɔw
bɛɛ tun bɛ nana Yuhana fɛ;
6 o tun bɛ lɔ o ta jurumunw na k'a fɔ a ɲa na; Yuhana tun bɛ o batize Zuridɛn kɔji ra.
7 Yuhana k'a ye ko Farisi* caman ni Sadusi* caman bɛ nana ka na batize minkɛ, a ko o
ma ko: «Aw fɔnfɔnninw! Jɔn le ka aw karan ko aw ye bori Ala ta kiti nata ɲa?
8 Aw ta kɛwalew le ka kan k'a yira ko can ra aw jusukun yɛlɛmana.
9 Aw kana a miiri dɔrɔn k'a fɔ ko: ‹Anw le ye Iburahima ta durujaw ye!› Sabu ni duruja
ko lo, ne b'a fɔ aw ye ko Ala bɛ se ka hali nin kabakuruw yɛlɛma ka o kɛ Iburahima ta
durujaw ye.
10 Jende tara yiriw lilinw tigɛri kama ka ban. Yiri o yiri tɛ denŋuman kɛ, o bɛ tigɛ ka
ben, ka firi tasuma ra.
11 Ne kɔni bɛ aw batize ji dama le ra, k'a yira ko aw nimisara ka lɔ aw ta jurumun na.
Nka min bɛna na ne kɔ fɛ, o fanga ka bon ni ne ta ye. Ne tɛ se k'a fɔ ko ne bɛ hali a ta
sanbara bɔ a sen na. Ale le bɛna aw batize ni Nin Saninman* ye, ani tasuma.
12 A ta baarakɛminan b'a boro, a bɛ simankisɛ ni a ɲaga bɔ ɲɔgɔn na. A bɛ simankisɛ
kɛ a ta bondo kɔnɔ. Nka fɛn o fɛn kɛra ɲaga ye, a bɛna o bɛɛ jɛni tasuma ra, tasuma
min tɛ faga ka ye.»

Yesu batizeriko
(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)

13 Ayiwa, Yesu bɔra Galile mara ra ka na, ko a bɛna batize Yuhana fɛ Zuridɛn kɔba ra.
14 Nka Yuhana ma sɔn. A ko Yesu ma ko: «Ne min tun ka kan ka taga batize ele fɛ,
ele bɛ nana ne fɛ wa?»
15 Yesu ka a jaabi ko: «A to a ye kɛ ten sisan fɔlɔ, sabu o cogo le ra an bɛna Ala sago
kɛ k'a dafa.» Yesu ka o fɔ minkɛ, Yuhana ka a batize.
16 Yesu batizenin kɔ dɔrɔn, a bɔra ji ra. Sankolo dayɛlɛra. A ka Ala Nin jigitɔ ye i ko
jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
17 Kumakan dɔ bɔra sankolo kɔnɔ ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin ye; a ko ka di ne
ye haali.»

4

Setana ko a bɛ Yesu kɔrɔbɔ
(Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)

1 O kow bɛɛ kɔ fɛ, Nin Saninman* blara Yesu ɲa ka taga ni a ye kongokolon kɔnɔ,
janko Setana ye a kɔrɔbɔ k'a flɛ.
2 Yesu ka tere binaani ni su binaani kɛ, a ma domuni kɛ. O kɔ, kɔngɔ ka a mina.
3 Setana gbarara a ra k'a fɔ a ye ko: «Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo can ra, a fɔ nin
kabakuruw ye ko o ye yɛlɛma ka kɛ buru ye kɛ!»
4 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Domuni dama le tɛ mɔgɔ baro, nka
kuma min o min bɛ bɔ Ala da ra, o le fana bɛ mɔgɔ baro.› »
5 O kɔ, Setana ka Yesu ta ka taga ni a ye Zeruzalɛmu, dugu saninman kɔnɔ, ka taga a
layɛlɛn ka a lɔ Alabatosoba kunna,
6 k'a fɔ a ye ko: «Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo can ra, i pan ka i cun dugu ma, sabu
a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ala bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw ye, o bɛna i ta o boro kɔnɔ,
janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.› »
7 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ fana ko: ‹I man kan k'a fɔ ko i bɛ i Matigi
Ala kɔrɔbɔ.› »
8 O kɔ, Setana tagara ni a ye kuru jamijanba dɔ kunna. A ka dunuŋa jamanaw bɛɛ
yira a ra, ani o cɛŋa bɛɛ,
9 k'a fɔ a ye ko: «Ni i ka sɔn ka i kinbiri gban ne kɔrɔ ka ne bato, ne bɛna nin fɛnw
bɛɛ di i ma.»
10 Yesu ko a ma ko: «Taga ka bɔ ne kɔrɔ Setana! Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹I ka
kan ka i Matigi Ala le bato ka baara kɛ ale kelenpe ye.› »
11 A kɛra ten minkɛ, Setana tagara ka bɔ a kɔrɔ. Yesu mako tun bɛ fɛn minw na,
mɛlɛkɛ dɔw nana o kɛ a ye.

Yesu bɛ waajuri kɛ Kapɛrinahumu
(Marika 1.14-15; Luka 4.14-15)

12 Yesu nana a mɛn tuma min na ko o ka Yuhana Batizerikɛbaga mina ka a bla kaso
ra, a tagara Galile mara ra.

4:4 4.4 Nin kuma fɔra Sariya 8.3. **4:6 4.6** Nin kuma fɔra Zaburu 91.11-12. **4:7 4.7** Nin kuma fɔra Sariya 6.16.
4:10 4.10 Nin kuma fɔra Sariya 6.13.

13 Nka a ma to Nazarɛti; a tagara to Kapɛrinahumu. O dugu siginin bɛ Galile bada ra,
Zabulɔn ni Nɛfitali mara ra.
14 A kɛra o cogo ra minkɛ, cira Ezayi tun ka min fɔ, o kɛra can ye, ko:
15 «Zabulɔn mara ni Nɛfitali mara,
o yɔrɔ minw bɛ Galile ba kɛrɛ fɛ,
Zuridɛn ba kɔ fɛ,
siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛ Galile min kɔnɔ.
16 Mɔgɔ minw tun siginin bɛ dibi ra,
yeelenba bɔra olugu kan.
Minw tun siginin bɛ saya jamana dibi ra,
yeelen dɔ bɔra olugu ye.»
17 Yesu ka waajuri damina o wagati le ra. A tun b'a fɔra mɔgɔw ye ko: «Aw ye nimisa
aw ta jurumun na, sabu sankolo Masaya* wagati surunyara.»

Yesu ka jɛgɛminabaga naani wele
(Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)

18 Yesu tɛmɛtɔ Galile bada ra, a ka balemacɛ fla ye: Simɔn min bɛ wele ko Piyɛri, ani
a balemacɛ Andere. O tun bɛ jɔ firira ji ra, sabu o ta baara tun ye jɛgɛmina le ye.
19 Yesu ko o ma ko: «Aw ye tugu ne kɔ, aw tun bɛ jɛgɛ mina cogo min na, ne bɛna aw
karan aw ye mɔgɔw ɲini ten.»
20 O yɔrɔnin bɛɛ, o ka o ta jɔw to yi ka tugu Yesu kɔ.
21 A tagara ɲa fɛ tuun, a ka balemacɛ fla wɛrɛ ye. O tun ye Zebede dencɛ Yakuba ni a
balemacɛ Yuhana ye. O tun siginin bɛ o ta kurun kɔnɔ, o ni o facɛ Zebede, o bɛ o ta jɔw
karanna.
22 Yesu ka o wele. O yɔrɔnin bɛɛ, o bɔra ka o facɛ to kurun kɔnɔ ka tugu Yesu kɔ.

Mɔgɔ caman ka Yesu ko mɛn Galile

23 Yesu tun bɛ taga Galile mara bɛɛ ra. A tun bɛ mɔgɔw karan karansow* kɔnɔ, ka
Ala ta Masaya* ta Kibaro Diman* ko waajuri kɛ mɔgɔw ye, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta
banaw, ani o ta tɔɔrɔw ra.
24 Yesu tɔgɔ sera fɔ Siri jamana bɛɛ ra. O tun bɛ na ni banabagatɔw bɛɛ ye a fɛ, ani
tɔɔrɔ tun bɛ minw na, ani jinatɔw, ani kirikirisiyɛntɔw, ani muruguw; o tun bɛ na ni
olugu bɛɛ ye a fɛ, a tun bɛ o bɛɛ kɛnɛya.
25 Jamaba tun tugura a kɔ; dɔw bɔra Galile mara ra, dɔw bɔra Dekapɔli* mara ra, dɔw
bɔra Zeruzalɛmu, dɔw bɔra Zude, dɔw bɔra fɔ Zuridɛn kɔfɛduguw ra.

5

Mɔgɔ minw ta ɲana
(Luka 6.20-23)

1 Ayiwa, Yesu ka jama ye minkɛ, a yɛlɛnna ka sigi kuru dɔ kan; a ta karamɔgɔdenw
gbarara a kɔrɔ.
2 A ka kɛ o karan ye; a ko:
3 «Minw k'a lɔn ko ni Ala tɛ, ko se tɛ olugu ye, olugu ta ɲana,
sabu olugu ninyɔrɔ bɛna kɛ sankolo Masaya* ra.
4 Minw jusu kasinin lo, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna o jusu saaro.
5 Minw sabarinin lo, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna dugukolo di o ma cɛn ye.
6 Terenninya lɔgɔ bɛ minw na i ko domuni ni ji, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna terenninya sɔrɔ.
7 Minw bɛ makari o mɔgɔɲɔgɔnw na, olugu ta ɲana,
sabu Ala bɛna makari o ra fana.
8 Minw jusu saninyanin lo, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna Ala ye.
9 Minw bɛ hɛra ladon o ni o mɔgɔɲɔgɔnw cɛ, olugu ta ɲana,
sabu o bɛna wele ko Ala denw.
10 Minw bɛ tɔɔrɔra mɔgɔw boro sabu o bɛ Ala sago kɛ, olugu ta ɲana,
sabu sankolo Masaya ye o ta ye.
11 Ni mɔgɔw bɛ aw nɛni, ka aw tɔɔrɔ, ka kojugu suguya bɛɛ la aw kan, ne tɔgɔ kosɔn,
aw ta ɲana.

---

* **4:16 4.16** Nin kuma fɔra Ezayi 8.23; 9.1,2. * **4:25 4.25** Dekapɔli kɔrɔ ye ko: dugu tan.

12 Aw ye ɲagari ka ninsɔndiya, sabu aw ta baraji bɛna bonya sankolo ra. Sabu cira minw
tɛmɛna aw ɲa fɛ, o ka olugu fana tɔɔrɔ ten le.»

Dunuɲa ta kɔgɔ ni dunuɲa ta yeelen
(Marika 9.50; Luka 14.34-35)

13 «Ayiwa, aw le ye dunuɲa ta kɔgɔ ye. Nka ni kɔgɔ timiya bɔra a ra, mun le bɛ se
ka a latimiya tuun? A tɛ se ka kɛ foyi ye tuun fɔ ka a firi kɛnɛ ma, mɔgɔw tɛmɛtɔ b'a
dɔndɔn.
14 Aw le ye dunuɲa ta yeelen ye. Dugu min siginin bɛ kongori kan, o tɛ se ka dogo.
15 Mɔgɔ si tɛ fitina mana bon kɔnɔ ka fiyɛ biri a kunna. I b'a bla fitinablayɔrɔ le ra;
ni o kɛra, a yeelen bɛ se bonkɔnɔmɔgɔw bɛɛ ma.
16 Ayiwa, aw ta yeelen ye bɔ ten fana mɔgɔw ɲa na, k'a to o ye aw ta kɛwaleɲumanw
ye; ni o kɛra, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o bɛna o bonya.»

Yesu bɛ sariya ni ciraw ta kuma dafa

17 Yesu ko: «Aw kana a miiri ko ne nana ka na sariya* ban, walama ka ciraw ta kumaw
sa dɛ! Ne ma na o sa, ne nana o dafa le.
18 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko fɔ ka taga sankolo ni dugukolo wuri, hali Ala ta sariya
tomi kelen, walama a sɛbɛriden kelen tɛna bɔ a nɔ ra, fɔ ka taga se fɛn bɛɛ laban ma.
19 O le kosɔn ni mɔgɔ min ka hali sariya bɛɛ ra fitini kelen cɛn, ani ka mɔgɔw karan
ko o ye o ɲɔgɔn kɛ, o tigi bɛna kɛ bɛɛ ra fitini ye sankolo Masaya* ra. Nka ni mɔgɔ min
ka sariya sira tagama, ani ka tɔw karan a ra ten fana, o tigi bɛna kɛ mɔgɔba ye sankolo
Masaya ra.
20 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ta terenninya ma tɛmɛ sariya karamɔgɔw* ni
Farisiw* ta kan, aw tɛna don sankolo Masaya* ra fiyewu.»

Mɔgɔfaga ni bɛnbariya

21 «Aw derira k'a mɛn ko Ala k'a fɔ aw bɛmaw ye ko: ‹I kana mɔgɔ faga; ko ni mɔgɔ
min ka mɔgɔ faga, kiti bɛ ben o tigi kan.›
22 Nka ne kɔni b'a fɔ aw ye ko hali ni i ka dimi dɔrɔn le i balema kɔrɔ, kiti ka kan
ka ben i kan. Ni mɔgɔ min ka a balema nɛni dɔrɔn le ko a mɔgɔkolon, kititigɛbagaw ka
kan ka kiti tigɛ o tigi kan. Ni mɔgɔ dɔ ko a balema ma ko a naloman, o tigi ka kan ka
firi jahanama tasuma ra.
23 O kosɔn, ni i nana sarakabɔyɔrɔ ra ko i bɛ na i ta saraka bla sarakabɔnan kan, ka i
to o yɔrɔ ra, ni i hakiri ka jigi a ra ko ko dɔ bɛ i ni i balema cɛ,
24 i ka kan ka i ta saraka to sarakabɔnan kɔrɔ yi, ka taga o ko ɲanabɔ i ni i balema cɛ
fɔlɔ. O kɔ, i bɛ sɔrɔ ka na i ta saraka di Ala ma.
25 «Ni i ni mɔgɔ dɔ bɛ kɛrɛra; ni o tigi ko a bɛ taga ni i ye fagamaw fɛ, i ka kan ka
teliya ka kuma ka bɛn ni a ye ka aw to sira ra; ni o tɛ, ni a tagara i don kititigɛbagaw
boro, olugu bɛ i di kasobon kɔrɔsibaga ma, o bɛ i bla kaso ra.
26 Ni i kɔni donna o yɔrɔ ra, ne b'a fɔ i ye ko o ka wari min ben i kan, ni i ma o bɛɛ
sara ka ban pewu, i tɛ bɔ kaso ra fiyewu.»

Jɛnɛya ni furu

27 «Aw derira k'a mɛn ko Ala k'a fɔ aw bɛmaw ye ko: ‹I kana jɛnɛya kɛ.›
28 Nka ne b'a fɔ aw ye ko ni i ka dɔ ta muso flɛ, ka ɲabɔ a fɛ dɔrɔn, i ka jɛnɛya kɛ ni
o muso ye ka ban i jusukun na.
29 O kosɔn ni i kininboroyanfan ɲaden le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a
wɔgɔbi ka a firi. Sabu ka bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelenpe ra, o ka fisa i ma, sani i farikolo
dafanin ye taga firi jahanama kɔnɔ.
30 Ni i kininboro le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka a firi yɔrɔjan.
Sabu ka bɔnɔ i farikolo yɔrɔ kelenpe ra, o ka fisa i ma, sani i farikolo dafanin ye taga
jahanama kɔnɔ.»

Yesu ko furu man kan ka sa
(Matiyu 19.9; Marika 10.11-12; Luka 16.18)

31 «A fɔra ko: ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka a muso bla, a ye furusasɛbɛ di a ma.›
32 Nka ne kɔni b'a fɔ aw ye ko ni cɛ o cɛ k'a muso bla, k'a sɔrɔ a tun tɛ cɛ wɛrɛ fɛ,
o tigi ka o muso bla jɛnɛya siran le kan. Ni cɛ min fana ka muso furusanin ta, o cɛ bɛ
jɛnɛya le kɛra.»

Mɔgɔ man kan ka kari foyi ra

5:21 5.21 Nin kuma fɔra Bɔri 20.13; Sariya 5.17. **5:27 5.27** Nin kuma fɔra Bɔri 20.14; Sariya 5.18. **5:31 5.31** Nin kuma fɔra Sariya 24.1.

33 Yesu ko: «Aw derira k′a mɛn fana ko Ala k′a fɔ aw bɛmaw ye ko: ‹I kana kari ka
layiri ta, ni i ma a dafa; nka ni i ka layiri ta Ala ye, i ka kan ka a dafa.›
34 Nka ne ko, ko aw kana kari yɛrɛ le fiyewu: aw kana kari sankolo ra, sabu Ala
sigiyɔrɔ lo;
35 aw kana kari dugukolo ra, sabu o ye a senblayɔrɔ ye, aw kana kari Zeruzalɛmu na,
sabu Masaba Ala ta dugu lo.
36 Aw kana kari aw yɛrɛ kunkolo ra, sabu kunsigi minw bɛ aw kun na, aw tɛ se ka o
dɔ gbɛ, walama ka o dɔ fin.
37 Ni o ka aw ɲininka, aw ye a fɔ ‹Ɔnhɔn, o lo,› walama ‹Ɔn-ɔn, o tɛ,› ka dan o ma.
Aw bɛ fɛn o fɛn fara o kan, o bɛ bɔ Setana le ra.»

Sabari ni kanuya
(Luka 6.29-30)

38 Yesu ko: «Aw derira k′a mɛn ko a fɔra ko: ‹Ni min ka mɔgɔ ɲa ci, o ta ka kan ka ci
a ɲɔgɔn ye; ni min ka mɔgɔ ɲin bɔn, o ta ka kan ka bɔn a ɲɔgɔn ye.›
39 Nka ne ko, ko ni mɔgɔ ka i darabɔ, i kana kɛrɛ kɛ ni a ye. Ni mɔgɔ ka i fata i
kininboro yɛ ra, i ye tɔ kelen fana lɔ a ye.
40 Ni mɔgɔ ka i mina fanga ra ko a bɛ taga ni i ye fagamaw fɛ i ta deregedennin kosɔn,
i ta deregeba fana to a boro.
41 Ni mɔgɔ ka i jagboya ko i ye kilo kelen tagama kɛ ni a ye, a kɛ kilo fla ye.
42 Ni mɔgɔ ka i daari fɛn na, a sɔn. Ni mɔgɔ dɔ ko, ko a bɛ i ta fɛn singa, i kana ban.»

Yesu ko an ye an juguw kanu
(Luka 6.27-28,32-36)

43 «Aw derira k′a mɛn ko a fɔra ko: ‹I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu ka i jugu kɔninya.›
44 Nka ne b′a fɔ aw ye ko: Aw ye aw juguw kanu. [Mɔgɔ minw bɛ aw danga, aw ye
dugawu kɛ olugu ye, aw ye kɔɲuman kɛ aw kɔninyabagaw ye.] Minw bɛ aw minako
juguya, ka aw tɔɔrɔ, aw ye Ala daari olugu ye.
45 Ni aw bɛ o kɛ, o le bɛna aw kɛ aw Fa Ala ta denw ye, o min bɛ sankolo ra; sabu
ale le bɛ tere bɔ mɔgɔjuguw, ani mɔgɔɲumanw ye. A bɛ sanji ben mɔgɔ terenninw, ani
mɔgɔ terenbariw ye.
46 Ni o tɛ, ni aw bɛ aw kanubagaw dɔrɔn le kanu, aw bɛna mun baraji wɛrɛ le sɔrɔ o
ra? Ninsaraminabagaw bɛ o le kɛ fana.
47 Ni aw bɛ aw balemaw dɔrɔn le fo, o ye koba ye wa? Hali siya wɛrɛ mɔgɔw bɛ o le
kɛ fana.
48 O ra, aw ye dafa fɛn bɛɛ ra i n′a fɔ aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale dafanin lo cogo
min na.»

6

Saraka bɔcogo

1 «Aw kana aw ta Alasira tagama kɛ mɔgɔw ɲa kɔrɔ, janko mɔgɔw ye aw ye dɔrɔn. Ni
o tɛ, aw tɛna baraji foyi sɔrɔ tuun aw Fa Ala fɛ sankolo ra.
2 Ni i ko i bɛ saraka di fagantan dɔ ma, i kana mankan ci ka i yɛrɛ yira i n′a fɔ
flankafuw b′a kɛ cogo min na karanso* kɔnɔ, ani siradaw ra, janko mɔgɔw ye olugu
tando. Can ra ne b′a fɔ aw ye ko o ta baraji bɛ dan mɔgɔw ta tandori le ma.
3 Ni i bɛ saraka bɔ, i kininboro bɛ min di, i numanboro man kan ka dɔ lɔn o ra,
4 janko i ta saraka ye di dogo ra. Ni o kɛra, i Fa Ala min bɛ ko dogoninw bɛɛ ye, ale
bɛna a baraji di i ma.»

Ala daaricogo
(Luka 11.2-4)

5 «Ni aw bɛ Ala daari, aw kana a kɛ i n′a fɔ flankafuw; ka lɔ ka Ala daari karansow*
kɔnɔ, ani siradaw ra, janko mɔgɔw ye o ye, o le ka di olugu ye. Can ra, ne b′a fɔ aw ye
ko olugu ta baraji bɛna dan mɔgɔw ta tandori le ma.
6 Ni ele bɛ Ala daari, don i ta bon kɔnɔ ka da tugu i yɛrɛ da ra, ka i Fa Ala daari; ni o
kɛra, i Fa Ala min bɛ hali yɔrɔ dogoninw na, ani a bɛ ko dogoninw ye, ale bɛna o baraji
di i ma.
7 Ni aw bɛ Ala daari, aw kana to ka kɔsegi kuma kelenw kan ka to ka o fɔ k′a caya, i
n′a fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw. A bɛ olugu hakiri ra ko o ta kuma caya le kosɔn, Ala bɛna o ta
daariri lamɛn.

5:33 5.33 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.2; Jateri 30.3; Sariya 23.22-24. **5:38 5.38** Nin kuma fɔra Bɔri 21.24; Sarakalasebagaw 24.20; Sariya 19.21. **5:43 5.43** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18.

8 Aw kana o ɲɔgɔn kɛ, sabu aw mako bɛ fɛn o fɛn na, aw Fa Ala yɛrɛ ka o lɔn k'a sɔrɔ
aw ma a daari a fɛ fɔlɔ yɛrɛ.
9 Ni aw bɛ Ala daari, aw y'a fɔ ko:
‹An Fa min bɛ sankolo ra,
10 i tɔgɔ saninman ye bonya mɔgɔw bɛɛ fɛ.
I ta Masaya ye na.
I sago ye kɛ dugukolo kan
i ko a bɛ kɛ sankolo ra cogo min na.
11 An ta bi domuni di an ma.
12 An ta hakɛw yafa an ma
i ko an fana bɛ yafa an hakɛtabagaw ma cogo min na.
13 I kana a to Setana ye an nɛgɛ ka an bla kojugu ra,
nka an bɔsi a boro.
[Sabu masaya, ani sebagaya ni bonya ye ele le ta ye wagati bɛɛ. Amina.]›
14 «Ni aw bɛ mɔgɔ tɔw ta hakɛw yafa o ma, aw Fa min bɛ sankolo ra, ale fana bɛna
aw ta hakɛw yafa aw ma.
15 Nka ni aw tɛ mɔgɔ tɔw ta hakɛw yafa o ma, aw Fa Ala fana tɛna aw ta hakɛw yafa
aw ma.»

Sun ta ko

16 «Lon min ni aw bɛ sun don, aw kana aw ɲa sisi, i n'a fɔ flankafuw. Olugu bɛ o ɲa
kumu janko mɔgɔw y'a lɔn ko o bɛ sun na. Can ra ne b'a fɔ aw ye ko olugu ta baraji
bɛna dan mɔgɔw ta tandori le ma.
17 Ni i bɛ sun don lon min na, i ye i ɲa ko, ka turu kasadiman dɔ kɛ i yɛrɛ ra,
18 janko mɔgɔw kana i ye ka a lɔn ko i ka sun don, nka i Fa Ala le ye i ye dogo ra ka a
lɔn. Ni o kɛra, ale min bɛ ko dogoninw ye, ale bɛna o baraji di i ma.»

Naforo min tɛ ban
(Luka 12.33-34)

19 «Aw kana naforo lajɛn ka a bla dunuŋa ra yan. Tumu bɛ se ka don a ra, son bɛ se
ka a mina, sonw fana bɛ se ka da kari ka don ka a sonya.
20 Aw ye aw ta naforo lajɛn sankolo le ra. Tumu tɛna don a ra yi, son tɛna a mina yi,
sonw fana tɛna se ka da kari ka a sonya yi.
21 Sabu i ta naforo bɛ yɔrɔ min na, i jusukun ta miiriya fana bɛ o yɔrɔ le kan.»

Farikolo ta yeelen
(Luka 11.34-36)

22 «Mɔgɔ ɲaden le ye a farikolo ta fitinayeelen ye. Ni i ɲaden ka ɲi, i fari yɔrɔ bɛɛ bɛ
kɛ yeelen na.
23 Nka ni i ɲaden man ɲi, i fari yɔrɔ bɛɛ le bɛ kɛ dibi ra. Fɛn min bɛ ele bla yeelen
na, ni o yɛrɛ bɛ dibi ra, o tuma i bɛna kɛ dibiba le ra dɛ!»

Dunuŋafɛnw ta hami
(Luka 16.13; 12.22-31)

24 Yesu ko: «Mɔgɔ si tɛ se ka baara kɛ kuntigi fla ye; sabu a bɛna kelen kɔninya ka tɔ
kelen kanu, walama a bɛ nɔrɔ kelen na, ka tɔ kelen mafiyɛnya. Aw tɛ se ka kɛ Ala ta
jɔnw ye, ka kɛ wari fana ta jɔnw ye.
25 O kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko aw kana hami aw ta baro ko ra, ko aw bɛna mun domu,
aw bɛna mun min; walama aw fari ko ra, ko aw bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ cogo di. Si nafa man
bon ka tɛmɛ domuni kan wa, farikolo fana nafa man bon ka tɛmɛ fiyɛrɛbɔ kan wa?
26 Aw ye kɔnɔw flɛ san fɛ: o tɛ sɛnɛ kɛ, o tɛ siman tigɛ, o tɛ foyi mara bondo kɔnɔ;
nka aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale bɛ o baro. Aw man fisa ni o kɔnɔw ye wa?
27 Aw ra jɔntigi le bɛ se ka hali dɔɔnin fara a si kan hami fɛ?
28 Mun na aw bɛ hami aw fiyɛrɛbɔ ko ra? Aw ye binfiyerenw wuricogo flɛ kongo kɔnɔ;
o tɛ baara kɛ, o tɛ jese dan k'a kɛ fani ye.
29 Nka ne b'a fɔ aw ye ko hali masacɛ Sulemani ni a ta bonya bɛɛ, a ma fani si don
min cɛŋa ka o binfiyeren kelen cɛŋa bɔ.
30 Ayiwa, kongobin min bɛ yan bi, nka sini tasuma bɛna a jɛni, ni Ala bɛ o cɛŋa tan,
yala a tɛna aw fiyɛrɛbɔ ka tɛmɛ o kan wa? Aw ta lanaya ka dɔgɔ dɛ!
31 O kosɔn aw kana hami ka to k'a fɔ ko: ‹An bɛna mun domu, an bɛna mun min,
walama an bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ min?›
32 Alalɔnbariw bɛ bori o fɛnw bɛɛ le kɔ. Nka aw Fa min bɛ sankolo ra, ale k'a lɔn ko
aw mako bɛ o fɛnw na.

33 Aw ye jija ka Ala ta Masaya* ni a ta terenninya le ɲini fɔlɔ. Ni o kɛra, a bɛna o fɛn
tɔw bɛɛ di aw ma ka fara o kan.
34 Aw kana hami sini kow ra. Aw ye sini kow to sini ɲa. Aw ye bi ta hami dan bi kelen
ta tɔɔrɔ le ma.»

7

Mɔgɔ man kan ka a mɔgɔɲɔgɔn kɔrɔfɔ
(Luka 6.37-38,41-42)

1 «Aw kana mɔgɔ kɔrɔfɔ janko aw fana kana kɔrɔfɔ.
2 Sabu aw bɛ tɔw kɔrɔfɔ cogo min na, aw fana bɛna kɔrɔfɔ o cogo le ra; aw bɛ mɔgɔ
tɔw mina cogo min na, aw fana bɛna mina o cogo le ra.
3 Mun kosɔn ɲamaɲama fitini min bɛ i balema ɲaden na, i bɛ o ye, k'a sɔrɔ yiri belebele
min bɛ ele yɛrɛ ɲaden na, i tɛ o ye?
4 Ele bɛ se k'a fɔ i balema ma cogo di ko: ‹A to ne ye ɲamaɲama nin bɔ i ɲa ra,› k'a
sɔrɔ yiri belebele dɔ le bɛ ele yɛrɛ ɲa ra?
5 Flankafu flɛ! I ta yiri belebele bɔ i yɛrɛ ɲa ra fɔlɔ; ni o kɛra, ni i yɛrɛ ɲa yɛlɛra, i bɛ
se ka ɲamaɲama fitini bɔcogo lɔn i balema ɲa ra.
6 «Aw kana fɛn saninmanw di wuruw ma; ni o tɛ, o bɛna sekɔ ka na ben aw yɛrɛ kan.
Aw kana aw ta luluw firi lɛw kɔrɔ, ni o tɛ, o bɛna o dɔndɔn.»

Aladaari
(Luka 11.9-13)

7 «Aw ye daariri kɛ, a bɛna di aw ma; aw ye ɲinini kɛ, aw bɛna a ye; aw ye da gbasi,
da bɛna yɛlɛ aw ye.
8 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ ka fɛn daari, o tigi bɛna o sɔrɔ; ni mɔgɔ min ka fɛn ɲini, o tigi
bɛna o ye; ni mɔgɔ min ka da gbasi, da bɛna yɛlɛ o tigi ye.
9 Jɔn le bɛ aw ra, ni a ta den ko a bɛ buru fɛ, a bɛ kabakuru le ta k'a don a boro?
10 Walama ni den ko a bɛ jɛgɛ fɛ, a bɛ sa mina k'a di a ma?
11 Ayiwa, aw adamadenw, aw ka jugu, nka aw bɛ fɛnŋuman lɔn k'a di aw denw ma.
Ayiwa, aw ma la a ra ko Fa Ala min bɛ sankolo ra, ko ale bɛ se ka fɛnŋuman lɔn k'a di
a daaribagaw ma fɔ ka tɛmɛ aw ta kan wa?
12 «Ni aw b'a fɛ mɔgɔw ye fɛn o kɛ aw ye, aw fana ye o ɲɔgɔn le kɛ o ye. Sariya* ko
ten le, ciraw fana ko ten le.»

Da fitini
(Luka 13.24)

13 «Aw ye don da fitini le fɛ; sabu da min bɛ mɔgɔ ladon halakiyɔrɔ ra, o da ka bon, a
sira fana ka bon; mɔgɔ caman fana bɛ tɛmɛ o le fɛ.
14 Nka da min bɛ mɔgɔ ladon ɲanamanya ra, o da ka dɔgɔ, a sira fana gbɛndɛnin lo,
mɔgɔ minw b'a sɔrɔ, olugu man ca.»

Cira faninyafɔbagaw ta ko
(Luka 6.43-44)

15 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi cira faninyafɔbagaw ra. O bɛ o yɛrɛ kɛ i ko sagaw, ka na aw
fɛ; k'a sɔrɔ can ra, wara farimanw lo.
16 Aw bɛna o lɔn o kɛwalew le fɛ. Mɔgɔ bɛ se ka rɛzɛnmɔ sɔrɔ ŋanisun na wa, walama
ka toromɔ sɔrɔ yiri gbansan dɔ ra?
17 Yiriŋuman bɛɛ bɛ denŋuman le kɛ; nka yirijugu bɛ denjugu le kɛ.
18 Yiriŋuman tɛ se ka denjugu kɛ, yirijugu fana tɛ se ka denŋuman kɛ.
19 Ni yiri o yiri fana tɛ denŋuman kɛ, o bɛ tigɛ ka firi tasuma ra.
20 O ra, aw bɛ se ka cira faninyafɔbagaw lɔn o ta kɛwalew le fɛ.»

Mɔgɔ ka kan ka Ala sago le kɛ
(Luka 13.25-27)

21 «Mɔgɔ minw bɛɛ b'a fɔra ne ma ko: ‹Matigi, Matigi,› olugu bɛɛ le tɛna don sankolo
Masaya* ra dɛ! Ne Fa min bɛ sankolo ra, mɔgɔ min bɛ o sago kɛ, o tigi le bɛ don Ala ta
Masaya ra.
22 Kiti lon na, mɔgɔ caman bɛna a fɔ ne ye ko: ‹Matigi, Matigi, anw ma cirayakumaw
fɔ ele tɔgɔ le ra wa? An ma jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra ele tɔgɔ le ra wa? An ma kabako
caman kɛ ele tɔgɔ le ra wa?›
23 O tuma ne bɛna a fɔ o mɔgɔw ye, bɛɛ ɲa na, ko: ‹Ne ma aw lɔn fiyewu; aw
kojugukɛbagaw, aw ye bɔ ne kɔrɔ!› »

Bon fla ta ko
(Luka 6.47-49)

24 «Ayiwa, mɔgɔ o mɔgɔ ka nin kumaw lamɛn, ka a sira tagama, o tigi bɛ i n’a fɔ cɛ
hakiritigi min ka a ta bon lɔ fara kan.
25 Sanji benna ka kɔw fa fɔ ka bɔ kɛnɛ ma, fɔɲɔ wurira ka kɛ bon kan, nka a ma ben,
sabu a lɔnin bɛ fara le kan.
26 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ nin kumaw lamɛn ni a tɛ a sira tagama, o tigi bɛ i n’a fɔ
naloman min ka a ta bon lɔ kɛnkɛn kan.
27 Sanji benna ka kɔw fa fɔ ka bɔ kɛnɛ ma, fɔɲɔ wurira ka kɛ bon kan, bon benna fɔ
ka a bencogo juguya.»
28 Ayiwa, Yesu banna nin kumaw ra tuma min na, a ta karan cogoya tun ka jama
kɔnɔnɔban.
29 Sabu Yesu tun bɛ mɔgɔw karan ni baraka ye, a tun tɛ o karan i ko o ta sariya
karamɔgɔw*.

8

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Marika 1.40-45; Luka 5.12-16)

1 Yesu jigira ka bɔ kuru kan tuma min na, jamaba tugura a kɔ.
2 Kunatɔcɛ dɔ gbarara ka na a kinbiri gban Yesu kɔrɔ k’a fɔ a ye ko: «Matigi, ni i bɛ
sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
3 Yesu ka a boro la a kan k’a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, ko i ye saninya!» O yɔrɔnin bɛɛ,
a kɛnɛyara ka bɔ a ta kuna ra.
4 Yesu k’a fɔ a ye ko: «I kana nin ko fɔ mɔgɔ si ye. Taga i yɛrɛ yira sarakalasebaga*
ra. Cira Musa ka saraka min fɔ kunatɔw saninyari ko ra, i ye o saraka bɔ, janko k’a yira
bɛɛ ra ko i kɛnɛyara*.»

Yesu ka sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛya
(Luka 7.1-10)

5 O kɔ, Yesu donna Kapɛrinahumu dugu kɔnɔ minkɛ, sorasikuntigi dɔ gbarara a ra ka
a daari kosɛbɛ;
6 a ko: «Matigi, ne ta baaraden lanin bɛ so kɔnɔ. Bana k’a murugu k’a la; a tɔɔrɔnin
lo kojugu.»
7 Yesu ko a ma ko: «Ne k’a mɛn; ne yɛrɛ bɛna taga, ka taga a kɛnɛya.»
8 Sorasikuntigi ko: «Matigi, a man kan ko ele ye na ne ɲɔgɔn ta so. Hali ni i ka kuma
kelenpe le fɔ, o kuma baraka ra, ne ta baaraden bɛ se ka kɛnɛya.
9 Sabu kuntigi dɔw bɛ ne kunna, nka ne fana bɛ sorasi dɔw kunna. Ni ne k’a fɔ min
ma ko: ‹Taga!›, o bɛ taga; ni ne k’a fɔ min ma ko: ‹Na yan!›, o bɛ na. Ni ne k’a fɔ ne ta
baaraden ye ko: ‹Nin kɛ tan!›, a bɛ o kɛ.»
10 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, o cɛ ko diyara a ye fɔ ka tɛmɛ. A ko a nɔfɛmɔgɔw ma
ko: «Can ra, ne bɛ a fɔ aw ye ko ne ma nin lanayaba ɲɔgɔn sɔrɔ mɔgɔ si fɛ Izirayɛli
jamana ra.
11 Ne b’a fɔ aw ye ko lon dɔ, mɔgɔ caman bɛna na ka bɔ jamana wɛrɛw ra,
terebɔyanfan na, ani terebenyanfan na, ka na domuni kɛ ni Iburahima ni Isiyaka ni
Yakuba ye sankolo Masaya* ra.
12 K’a sɔrɔ Ala ta Masaya tɔgɔ lara minw na, o bɛna olugu firi kɛnɛ ma, dibi ra; kasi
ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.»
13 Yesu ko sorasikuntigi ma ko: «Taga, i ka min fɔ, i ta lanaya baraka ra, o ye kɛ i ye.»
O wagati yɛrɛ ra, sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛyara so kɔnɔ yi.

Yesu ka banabagatɔ wɛrɛw kɛnɛya
(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)

14 O kɔ, Yesu tagara Piyɛri ta so. A tagara Piyɛri muso bamuso lanin sɔrɔ, farigban b’a
ra.
15 Yesu magara a boro ra minkɛ, farigban banna; a wurira ka gba kɛ o ye.
16 Tere benna minkɛ, mɔgɔw nana ni jinatɔ caman ye Yesu fɛ. A sɔngɔra jinaw ra ka
o gbɛn ka bɔ jinatɔw ra, ka banabagatɔw bɛɛ kɛnɛya.
17 O kɛra minkɛ, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«A ka an ta tɔɔrɔw bɔ an kan,
ka an ta banaw kɛnɛya.»

---

* **8:4 8.4** Yesu ka nin kuma fɔ ka kaɲa nin Musa ta sariya ye: Sarakalasebagaw 14.2-32. **8:17 8.17** Nin kuma fɔra Ezayi 53.4.

Karamɔgɔdenya ni a tɔɔrɔ
(Luka 9.57-62)

18 Yesu nana a ye ko jamaba ka ale lamini minkɛ, a k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko o
ye taga ba ɲa dɔ kan.
19 Sariya karamɔgɔ* dɔ gbarara Yesu ra k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, ne b'a fɛ ka
tugu i kɔ, ni i bɛ taga yɔrɔ o yɔrɔ.»
20 Yesu k'a jaabi ko: «I ka kan k'a lɔn ko dinga bɛ kongowuruw fɛ, ɲaga fana bɛ
kɔnɔninw fɛ, nka min kɛra Adamaden ye*, yɔrɔ si tɛ o fɛ a bɛ se ka a yɛrɛ laganfiya
yɔrɔ min na dɛ!»
21 Karamɔgɔden kelen wɛrɛ ko Yesu ma ko: «Matigi, a to ne ye taga ne facɛ su don
fɔlɔ!»
22 Yesu ko o ma ko: «Tugu ne kɔ; a to suw yɛrɛ ye o ta suw don.»

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)

23 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ.
24 Fɔɲɔba dɔ barara ka wuri ka o to ji kan. Fɔɲɔ bonyakojugu fɛ, jikuruw tun bɛ donna
kurun kɔnɔ. Yesu tun bɛ sunɔgɔra.
25 Karamɔgɔdenw gbarara a ra ka a lakunu, ko: «Matigi, wuri ka an kisi, an satɔ flɛ
ji ra!»
26 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ siranna? Aw ta lanaya ka dɔgɔ dɛ!» A wurira
o le ra ka sɔngɔ fɔɲɔ ni ji ra; yɔrɔ bɛɛ sumana.
27 Karamɔgɔdenw kabakoyara. O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «E! Nin cɛ ye mɔgɔ suguya
juman ye? Hali fɔɲɔ ni ji, o bɛɛ bɛ a kan mɛn!»

Yesu ka cɛ jinatɔ fla kɛnɛya
(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)

28 Yesu sera ba ɲa dɔ kan, Gerasakaw ta mara ra. Jinatɔcɛ fla bɔra kaburulo ra ka na
a kunbɛn. O jinatɔ fla tun nana fariya, fɔ a tun tɛ kun mɔgɔ si ra k'a fɔ ko a bɛ tɛmɛ o
yɔrɔ ra.
29 O pɛrɛnna k'a fɔ Yesu ye ko: «Den min bɔra Ala ra*, mun le bɛ an ni ele cɛ? I nana
an tɔɔrɔ le, k'a sɔrɔ an tɔɔrɔwagati ma se ban wa?»
30 O y'a sɔrɔ lɛkuruba dɔ tun bɛ yɔrɔjan, olugu bɛ domuni kɛra.
31 Jinaw ka Yesu daari kosɛbɛ, ko: «Ni i bɛ an gbɛn, sabari k'a to an ye taga don nin
lɛkuru ra.»
32 Yesu ko: «Aw ye taga!» Jinaw bɔra o cɛ fla ra ka taga don lɛw ra. O donna lɛw ra
minkɛ, lɛw bɛɛ girinna, ka jigi kuru jigijigi fɛ ka taga ben ji ra. O bɛɛ fagara ji ra yi.
33 Lɛgbɛnbagaw borira ka taga dugu kɔnɔ ka taga o ko lakari. Min kɛra cɛ jinatɔ fla
ra, o ka o le lakari kosɛbɛ.
34 Dugumɔgɔw bɛɛ bɔra ka na Yesu kunbɛn. O nana a ye minkɛ, o ka a daari ko a ye
sabari ka taga ka bɔ o ta mara ra.

9

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)

1 Yesu donna kurun dɔ kɔnɔ, ka ba tigɛ ka sekɔ ka na a ta dugu ra.
2 A sera minkɛ, mɔgɔ dɔw ka murugu dɔ ta ni a ta lanan ye ka na ni a ye a fɛ. Yesu
k'a ye ko o mɔgɔw tun lara ale ra minkɛ, a ko murugu ma ko: «Ne dencɛ, i jigi kana
tigɛ, i ta jurumunw yafara i ma.»
3 Yesu ka o fɔ minkɛ, sariya karamɔgɔ* dɔw ka kɛ a fɔ ye o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Cɛ nin ka
Ala tɔgɔ cɛn.»
4 Yesu fana ka o ta miiriya lɔn. A ko o ma ko: «Mun kosɔn nin miirijuguw ɲɔgɔn bɛ
aw jusukun na?
5 K'a fɔ murugu ma ko a ta jurumunw yafara a ma, walama k'a fɔ a ye ko a ye wuri
ka tagama, aw ɲa na o fla ra juman le kɛ ka di?
6 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye* ko se bɛ ne ye ka
jurumun yafa dunuŋa kɔnɔ.» A ko murugu ma ko: «Wuri ka i ta lanan ta ka taga i ta
so.»
7 Cɛ wurira ka a ta lanan ta ka taga a ta so.
8 Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o siranna. O ka kɛ Ala tando ye, ko Ala ka nin ɲɔgɔn
sebagayaba di adamaden ma.

Yesu ka Matiyu wele
(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)

9 Yesu tagatɔ, a tɛmɛtɔ ka cɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Matiyu, a siginin bɛ
ninsaraminabon na; Yesu ko a ma ko: «Tugu ne kɔ!» Matiyu wurira ka tugu Yesu
kɔ.
10 Ayiwa, Yesu tun bɛ domuni na Matiyu ta bon kɔnɔ; ninsaraminabaga caman, ani
mɔgɔ kɛwalejugu wɛrɛw fana nana sigi domuni na ni Yesu ye, ani a ta karamɔgɔdenw.
11 Farisiw* ka o ye minkɛ, o ko Yesu ta karamɔgɔdenw ma ko: «Mun kosɔn aw
karamɔgɔ bɛ domuni kɛ ni ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ kɛwalejuguw ye?»
12 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu mako tɛ flakɛbaga ra;
banabagatɔw le mako b'a ra.
13 Kuma min fɔra, ko Ala ko: ‹Ka hina ɲɔgɔn na, ne Ala bɛ o le fɛ ka tɛmɛ saraka
kan.› Aw ye taga o kuma karan ka a kɔrɔ lɔn. Ne ma na mɔgɔ terenninw wele; ne nana
jurumuntɔw le wele.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)

14 Ayiwa, Yuhana ta karamɔgɔdenw nana Yesu fɛ ka na a ɲininka. O ko a ma ko: «Mun
kosɔn anw ni Farisiw*, anw bɛ to ka sun don, nka ele ta karamɔgɔdenw tɛ sun don?»
15 Yesu ka o jaabi ko: «Yala kɔŋɔcɛ teriw bɛ se ka o ɲa kumu k'a sɔrɔ o ni kɔŋɔcɛ bɛ
ɲɔgɔn fɛ kɔŋɔya ra wa? O tɛ se ka kɛ! Nka lon min na o bɛna kɔŋɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o
lon na kɔni o bɛna sun don.
16 «Mɔgɔ si tɛ fanikura kɛ ka fani kɔrɔ bari, ni o tɛ, fanikura bɛ fani kɔrɔ sama ka a
faran. A farancogo bɛ cɛjuguya ka tɛmɛ fɔlɔ ta kan.
17 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ forogokɔrɔw bɛ faran,
duvɛn bɛ bɔn, forogow fana tɛ foyi ɲa tuun. Duvɛnkura ka kan ka kɛ forogokuraw le
kɔnɔ; ni o kɛra, i tɛ bɔnɔ a fla si ra.»

Yahudiyaw kuntigi denmuso kunuko ani muso dɔ kɛnɛyako
(Marika 5.21-43; Luka 8.40-56)

18 Ka Yesu to kuma ra mɔgɔw fɛ, Yahudiyaw ta kuntigi dɔ nana. A nana a kinbiri gban
Yesu kɔrɔ ka a daari ko: «Ne denmusonin sara sisan, sabari ka na i boro la a kan ka a
kunu.»
19 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw wurira ka tugu cɛ kɔ.
20 Ayiwa, muso dɔ gbarara Yesu ra ka na maga a ta derege dagbolo ra a kɔ fɛ. Joribɔn
bana tun bɛ o muso ra kabini san tan ni fla.
21 A tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ni ne sera ka maga a ta derege dama ra ne bɛna
kɛnɛya.»
22 Yesu ka a ɲa munu k'a ye. A ko a ma ko: «I kana siran, ne denmuso. I ta lanaya ka
i kisi ka bɔ bana ra.» Muso kɛnɛyara o wagati kelen yɛrɛ ra.
23 Ayiwa, Yesu tagara se o kuntigi ta so; a ka filenfiyɛbagaw ye, ka jama ye o bɛ mankan
cira minkɛ,
24 a k'a fɔ o ye ko: «Aw ye bɔ kɛnɛ ma! Den ma sa, a bɛ sunɔgɔra le.» Mɔgɔw ka kɛ a
lɔgɔbɔ ye.
25 Jama bɛɛ bɔra kɛnɛ ma tuma min na, a donna bon kɔnɔ, ka den mina a boro ma;
den wurira.
26 Mɔgɔw ka o ko lakari ka se o yɔrɔ mara bɛɛ ra.

Yesu ka fiyentɔcɛ fla ɲa yɛlɛ

27 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to sira kan, fiyentɔcɛ fla gbanna a kɔ, o bɛ pɛrɛnna ko: «Sabari
ka ɲa an ma, Dawuda Mamaden*.»
28 Yesu tagara se so kɔnɔ tuma min na, fiyentɔcɛ fla gbarara a ra. Yesu ka o ɲininka
ko: «Aw lara a ra ko can ra ne bɛ se ka aw ɲa yɛlɛ wa?» O ko: «Ɔnhɔn, Matigi, i bɛ se.»
29 Yesu ka a boro maga o ɲa ra, k'a fɔ o ye ko: «Aw ta lanaya kosɔn, aw ɲa ye yɛlɛ.»
30 O ɲa yɛlɛra. Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana a to mɔgɔ si y'a lɔn.
31 Nka o bɔra so kɔnɔ dɔrɔn, o ka Yesu ko fɔ o jamana yɔrɔ bɛɛ ra.

Yesu ka cɛ jinatɔ dɔ kɛnɛya

32 Ayiwa, o tagatɔ, mɔgɔw nana ni cɛ jinatɔ dɔ ye Yesu fɛ; o jinatɔ tun ye bobo ye.
33 Yesu ka jina gbɛn minkɛ, bobo ka kɛ kuma ye. Jama jusu diyaninba, ka kɛ a fɔ ye
ko: «Nin ko ɲɔgɔn ma deri ka ye Izirayɛli* jamana kɔnɔ fiyewu!»

9:13 9.13 Nin kuma fɔra Oze 6.6.

34 Nka Farisiw* kɔni, olugu ko: «Yesu bɛ jinaw gbɛnna ni jinaw kuntigiba Setana ta
sebagaya le ye.»

Jama hina donna Yesu ra

35 Yesu tun bɛ yaala ka tɛmɛ duguw bɛɛ ra, dugubaw, ani dugumisɛnw. A tun bɛ
mɔgɔw karan karansow kɔnɔ, ka Ala ta Masaya* Kibaro Diman* ko waajuri kɛ mɔgɔw
ye, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta banaw, ani o ta tɔɔrɔw ra.
36 A nana jama ye a yɛrɛ kɔ minkɛ, o hina donna a ra, sabu o tun sɛgɛnin lo, o dɛsɛnin
lo, i ko saga minw tora o yɛrɛ ma ni gbɛnbaga ma sɔrɔ o ra.
37 A ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Siman tigɛta ka ca, nka baarakɛbagaw ka dɔgɔ.
38 Aw ye forotigi daari, janko a ye baarakɛbagaw ci ka taga a ta siman tigɛ.»

10

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Marika 3.13-19; Luka 6.12-16)

1 Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele ka sebagaya di o ma janko o ye se ka jinaw
gbɛn, ka mɔgɔw kɛnɛya ka bɔ o ta banaw, ani o ta tɔɔrɔw bɛɛ ra.
2 O karamɔgɔden tan ni fla tɔgɔw ye nin ye: A fɔlɔ ye Simɔn ye, min tɔgɔ lara ko
Piyɛri; ka a balemacɛ Andere gban ale ra; o kɔ, Yakuba ni a balemacɛ Yuhana, minw ye
Zebede dencɛw ye;
3 o kɔ, Filipe ni Baritelemi, ani Toma ni Matiyu, min tun ye ninsaraminabaga ye, ani
Alife dencɛ Yakuba, ani Tade,
4 ani Simɔn min bɛ wele ko faso kanubagaba*, ani Zudasi Sikariyɔti, min nana Yesu
janfa.

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Marika 6.7-13; Luka 9.1-6)

5 Yesu ka nin karamɔgɔden tan ni fla le ci; nka sani o ye taga, a ka o ladi ni nin kumaw
ye, ko: «Aw kana taga siya wɛrɛw* fɛ, aw kana don Samarikaw ta duguw ra.
6 Izirayɛli* jamana mɔgɔ minw bɛ i ko saga tununinw, aw ye taga olugu le fɛ.
7 Aw tagatɔ, aw ye to ka mɔgɔw waaju k'a fɔ o ye ko sankolo Masaya* wagati
surunyara.
8 Aw ye banabagatɔw kɛnɛya, ka suw lakunu, ka kunatɔw kɛnɛya, ka jinaw gbɛn ka
bɔ mɔgɔw ra. Aw ka a sɔrɔ gbansan, aw fana ye a di gbansan.
9 Aw kana sanin, walama warigbɛ, walama siranɛgɛwari ta ka o bla aw yɛrɛ kun.
10 Aw kana dugutagabɔrɔ ta, aw kana derege flanan ta, walama sanbaraw, walama
tagamabere; sabu baaraden ka kan ni a ta baro ye.
11 Ni aw ka se dugu o dugu ra, ni duguba lo, walama dugudennin, aw ye ɲininkari kɛ,
yala ni mɔgɔ bɛ yi min bɛ se ka aw lajigi a ta so. Ni mɔgɔ sɔrɔra, aw ye to o tigi fɛ fɔ ka
taga aw bɔ o dugu kɔnɔ.
12 Ni aw ka don lu o lu kɔnɔ, aw ye fori kɛ.
13 Ni o sɔnna aw ta fori ma ka aw lajigi, aw ta hɛra fana bɛna jigi o lu kan, nka ni o
fana banna aw ra, o tuma o tɛna aw ta hɛra sɔrɔ.
14 Ayiwa, ni lu min mɔgɔw, walama ni dugu min mɔgɔw ka ban aw ra, ko o tɛ aw ta
kuma fɛ, aw bɔtɔ o lu kɔnɔ, walama o dugu kɔnɔ, aw ye aw sennabuguri gbongbon.
15 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, o dugumɔgɔw ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ
hali Sodɔmu ni Gomɔri† ta kan.»

Yesu ka karamɔgɔdenw lasɔmi o ta tɔɔrɔw ra
(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

16 Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «A flɛ, ne bɛ aw ci ka taga, i ko saga minw bɛ taga
waraw cɛ ra. Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra i ko saw; aw ye kɛ i ko jɛnɛtuganiw, aw ta ko
kana se mɔgɔ ma.
17 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi mɔgɔw ra. O bɛna aw mina ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔw
ra, ka aw bugɔ ni gbɛɲɛ ye o ta karansow* kɔnɔ.
18 Ne tɔgɔ kosɔn o bɛna aw mina ka taga ni aw ye fagamaw fɛ, ani masacɛw fɛ. O
sababu ra, aw bɛna kɛ ne seerew ye ka ne ta ko fɔ olugu ye, ani siya wɛrɛw ye.
19 Nka ni o ka aw mina ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔ ra, aw kana hami aw ta
kumafɔcogo ra, walama aw ta kumafɔta ra. Ni o nana aw ɲininka, aw ka kan ka min
fɔ, Ala yɛrɛ bɛna o don aw da ra o wagati kelen yɛrɛ ra.

---

* **10:4 10.4** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zeləti. † **10:15 10.15** Fɔləfɔlɔ, Sodɔmu ni Gomɔri dugumɔgɔw ta terenbariya kosɔn, Ala ka o ta dugu jɛni ka o bɛɛ faga (Damina 19).

20 Sabu kuma tɛna bɔ aw yɛrɛ le ra; aw Fa Ala Nin* le bɛna kuma don aw da ra.
21 Balema bɛna a balemaɲɔgɔn mina ka a di, ko o y'a faga; facɛ bɛna a den di, ko o
y'a faga; denw bɛna wuri o worobagaw kama ka o faga.
22 Bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn. Nka ni min ka jija ka to lanaya ra fɔ ka taga
se a laban ma, o tigi bɛna kisi.
23 Ni o nana kɛ aw tɔɔrɔ ye dugu dɔ ra, aw ye bori ka taga dugu wɛrɛ ra. Can ra ne
b'a fɔ aw ye ko sani aw ye Izirayɛli* duguw bɛɛ tagama ka ban, Min kɛra Adamaden
ye*, o bɛna na.»

Yesu ka layiri ta a ta karamɔgɔdenw ye

24 «Karamɔgɔden tɛ se ka tɛmɛ a karamɔgɔfa kan. Jɔn fana tɛ se ka tɛmɛ a matigicɛ
kan.
25 A dan ye karamɔgɔden ye kɛ a karamɔgɔfa ɲɔgɔn ye. A dan ye jɔn fana ye kɛ a
matigicɛ ɲɔgɔn ye. Ni o k'a fɔ lutigi yɛrɛ ma ko ‹Setana›, yala lukɔnɔmɔgɔw ta tɛna
juguya ka tɛmɛ lutigi ta kan wa?»

Mɔgɔ ka kan ka siran Ala ɲa
(Luka 12.2-7)

26 «O kosɔn aw kana siran o ɲa. Fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi
ni min tɛna lɔn.
27 Ni ne ka min fɔ aw ye dibi ra, aw ye o fɔ kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na. Ni min fɔra da jukɔrɔ
ka don aw toro ra, aw ye yɛlɛn bon kunna ka o wangola bɛɛ ye.
28 Mɔgɔ minw bɛ mɔgɔ faga, ka farikolo dɔrɔn halaki, ni o tɛ se ka foyi kɛ mɔgɔ nin
na, aw kana siran olugu ɲa. Ala min bɛ se ka mɔgɔ nin ni a farikolo bɛɛ bla jahanama
kɔnɔ ka a halaki, aw ye siran ale le ɲa.
29 Yala aw tɛ kɔnɔnin fla fiyeere tama kelen dɔrɔn le wa? K'a sɔrɔ o kɔnɔnin kelen tɛ
ben dugu ma, ni Ala yɛrɛ ma a latigɛ.
30 Aw kɔni, hali aw kunsigiw bɛɛ jateda lɔnnin lo Ala fɛ.
31 O ra, aw kana siran fiyewu. Nafa bɛ aw ra ka tɛmɛ hali kɔnɔnin caman kan.»

Lanabaga ka kan ka to Yesu kɔ
(Luka 12.8-9)

32 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ ye, ne fana bɛna
a fɔ ne Fa Ala ɲa na sankolo ra ko o tigi ye ne ta ye.
33 Nka ni mɔgɔ min ma sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ ye, ne fana tɛna
a fɔ ne Fa ɲa na sankolo ra ko o tigi ye ne ta mɔgɔ ye.»

Mɔgɔw bɛna taran Yesu tɔgɔ kosɔn
(Luka 12.51-53; 14.26-27)

34 Yesu ko: «Aw kana a miiri ko ne nana ni hɛra le ye dugukolo kan. Ne ma na ni hɛra
ye dɛ, ne nana ni kɛrɛkɛmuru le ye.
35 Sabu ne nana ka na dencɛ ni a facɛ faran, ka na denmuso ni a bamuso faran, ka na
furumuso ni a buranmuso faran.
36 Mɔgɔ jugu bɛna kɛ a yɛrɛ ta somɔgɔw le ye.
37 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a facɛ walama a bamuso kanu ka tɛmɛ ne kan, o tigi tɛ ne ta
karamɔgɔdenya ɲa. Mɔgɔ o mɔgɔ fana bɛ a dencɛ walama a denmuso kanu ka tɛmɛ ne
kan, o tigi fana tɛ ne ta karamɔgɔdenya ɲa.
38 Ni mɔgɔ min ma a ta gbengbenyiri ta‡, ka tugu ne kɔ, o tigi tɛ ne ta karamɔgɔdenya
ɲa.
39 Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a nin kunmabɔ, o tigi bɛna bɔnɔ a nin ra; nka ni mɔgɔ min
ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin sɔrɔ.»

Koɲuman baraji
(Marika 9.41)

40 Yesu ko: «Ni mɔgɔ min sɔnna aw ma, o tigi sɔnna ne le ma; ni mɔgɔ min fana sɔnna
ne ma, o tigi sɔnna ne cibaga le ma.
41 Ni mɔgɔ min sɔnna Ala ta cira dɔ ma ka a minako ɲa a ta ciraya kosɔn, cira bɛ
baraji min sɔrɔ, o tigi bɛna o ɲɔgɔn sɔrɔ. Ni mɔgɔ min fana sɔnna Alaɲasiranbaga ma
ka a minako ɲa a ta Alaɲasiran kosɔn, Alaɲasiranbaga bɛ baraji min sɔrɔ, o tigi bɛna o
baraji ɲɔgɔn sɔrɔ.
42 Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka hali jisuma jifiyɛ ɲa kelen dɔrɔn di ne ta karamɔgɔden
dɔ ma a ta karamɔgɔdenya kosɔn, can ra ne b'a fɔ aw ye ko o tigi tɛna fɔn o baraji ra
fiyewu.»

‡ **10:38 10.38** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

11

Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ
(Luka 7.18-35)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ a ta karamɔgɔden tan ni fla ye ka ban tuma min na, a bɔra o yɔrɔ ra ka taga mɔgɔw karan, ka o waaju o yɔrɔ duguw ra.
2 Ayiwa, Yuhana Batizerikɛbaga tora kasobon kɔnɔ, ka Yesu ta kokɛninw kibaroya mɛn. A ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ,
3 ka taga a ɲininka ko: «Kisibaga* min tun ka kan ka na, ele lo wa, walama an ka kan ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
4 Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ kuma minw mɛnna, ani aw bɛ ko minw kɛtɔ yera, aw ye taga o lakari Yuhana ye,
5 ko: fiyentɔw bɛ yeri kɛra, nabaraw bɛ tagamana k'a ɲa, kunatɔw bɛ kɛnɛyara, torogberenw bɛ mɛnni kɛra, mɔgɔ saninw bɛ kununa ka bɔ saya ra, Kibaro Diman* bɛ fɔra fagantanw ye fana.
6 Ni mɔgɔ min ma sigiya ne ta ko ra ka lanaya dabla, o tigi ta ɲana!»

Yesu ka Yuhana Batizerikɛbaga ko fɔ

7 Yuhana Batizerikɛbaga ta ciradenw sekɔra ka taga minkɛ, Yesu kumana jama fɛ Yuhana ko ra. A ko o ma ko: «Aw tun tagara kongo kɔnɔ minkɛ o, aw tagara bin gbansan le ye fɔŋɔ b'a lamagara wa?
8 O tɛ dɛ! O tuma aw tagara mun le ye? Aw ka mɔgɔ dɔ le ye min ka faniɲuman sɔngɔgbɛlɛn dɔ don wa? Aw yɛrɛ k'a lɔn ko minw bɛ faniɲuman sɔngɔgbɛlɛnw don, olugu bɛ sɔrɔ masasow le kɔnɔ.
9 Ayiwa, aw tagara mun le ye kongo kɔnɔ sa? Cira dɔ lo wa? Ɔnhɔn, ne b'a fɔ aw ye ko cira lo; a ka bon ka tɛmɛ hali cira kan.
10 Sabu min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ko:
‹A flɛ, ne bɛna ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ ka i ta sira labɛn i ye,›
o ciraden ye Yuhana le ye.
11 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko muso si ma den woro fɔlɔ min ta bonya bɛ Yuhana Batizerikɛbaga ta bɔ. O bɛɛ n'a ta, Sankolo Masaya* ra, mɔgɔw bɛɛ ra fitini ka bon ni Yuhana ye.
12 K'a damina Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ra fɔ ka na se sisan ma, sankolo Masaya* ko kɛra fanga ko le ye, minw bɛ jija, olugu le b'a sɔrɔ.
13 Ciraw bɛɛ, ani cira Musa ta sariya* kitabu, o bɛɛ kumana Ala ta Masaya ko ra fɔ ka na se Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ma.
14 Ni aw kɔni b'a fɛ ka lɔ a ra, cira Iliya* min ko fɔra ko a bɛna na tuun, Yuhana le ye o ye.
15 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka mɛnni kɛ.»
16 Yesu ko: «Ne bɛ se ka bi mɔgɔw suma ni jɔntigiw le ye? Bi mɔgɔw kɛra i ko denmisɛnnin minw siginin bɛ toron na kɛnɛgbɛ ra; dɔw bɛ pɛrɛn k'a fɔ o tɔɲɔgɔnninw ma ko:
17 ‹A flɛ, anw ka filen fiyɛ aw ye,
aw ma dɔn kɛ!
Anw ka sangadɔnkiriw la aw ye,
aw ma kasi!›
18 Sabu Yuhana nana, a tun tɛ domuni ɲanaman kɛ, a tun tɛ minnifɛn min; o ko, ko jina le b'a ra.
19 Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye*, ale nana, a bɛ domuni kɛ, a bɛ minni kɛ. O ko: ‹E, cɛ nin nogo ka bon kojugu! Dɔrɔminbaga lo, ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ kɛwalejuguw teri lo.› Nka hakiritigiya min bɔra Ala ra, o bɛ lɔn mɔgɔ kɛwalew le fɛ.»

Yesu ka dugu dɔw mafiyɛnya
(Luka 10.13-15)

20 O kɔ, Yesu tun ka kabako caman kɛ dugu minw kɔnɔ, a ka kɛ o duguw jaraki ye, sabu o dugumɔgɔw tun ma sɔn ka nimisa.
21 A ko: «Korazɛnkaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Bɛtisayidakaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Sabu kabako minw kɛra aw fɛ yan, ni o ɲɔgɔn tun kɛra Tiri, walama Sidɔn†, o dugumɔgɔw tun bɛna nimisa o ta jurumunw na kabini wagatijan, ka bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra, ka sigi bugurigbɛ ra.

11:10 11.10 Nin kuma fɔra Malaki 3.1. * **11:14 11.14** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **11:21 11.21** Tiri ni Sidɔn dugumɔgɔw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye minw ta kɛwalew tun ka jugu kosɛbɛ.

22 O le kosɔn, ne b’a fɔ aw ye ko kiti lon na, Tirikaw, ani Sidɔnkaw ta kiti belen bɛna
nɔgɔya ka tɛmɛ aw ta kan.
23 Ayiwa, Kapɛrinahumukaw, aw do? Aw b’a miiri ko aw ta dugu bɛna bonya ka se fɔ
sankolo ma wa? Fiyewu! Aw bɛna jigi le ka se fɔ jahanama kɔnɔ; sabu kabako minw
kɛra aw fɛ, ni o ɲɔgɔn tun kɛra Sodɔmu, o dugu tun bɛna to a nɔ ra fɔ ka na se bi ma.
24 O le ra ne b’a fɔ aw ye ko kiti lon na, aw ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ Sodɔmu ta
kan.»

Yesu le bɛ laganfiya di mɔgɔ ma
(Luka 10.21-22)

25 O wagati ra Yesu k’a fɔ ko: «Ne Fa Ala, sankolo ni dugukolo Matigi, ne bɛ baraka
la i ye, sabu i ka nin kow dogo dunuɲa hakiritigiw, ani a kolɔnbagaw ma, k’a yira
denmisɛnw na.
26 Can lo, Ne Fa Ala, ne bɛ i tando, sabu i k’a latigɛ o cogo le ra ka kaɲa ni i ta ɲumanya
ye.
27 «Ne Fa ka fɛn bɛɛ labla ne ye. Mɔgɔ si tɛ Dencɛ lɔn ni Fa Ala tɛ, mɔgɔ si fana tɛ Fa
Ala lɔn ni Dencɛ tɛ, ani ni Dencɛ b’a fɛ k’a yira mɔgɔ min na.
28 «Aw minw sɛgɛnin lo, ani aw minw dɛsɛnin lo aw ta doni kɔrɔ, aw ye na ne fɛ, ne
bɛna laganfiya di aw ma.
29 Aw ye ne ta zu‡ la aw kan na, k’a to ne ye aw karan, sabu ne sabarinin lo, ne
majiginin lo fana; ni o kɛra, aw nin bɛna laganfiya sɔrɔ.
30 Ne ta zu tako ka nɔgɔn, ne ta doni fana ka fiyɛn.»

12

Nɛnɛkirilon ta ko
(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ tɛmɛna foro dɔ cɛ ma; o lon tun ye Nɛnɛkirilon* le ye. Kɔngɔ
tun bɛ karamɔgɔdenw na; o ka kɛ siman dɔw karikari ye ka o kisɛw ɲimi.
2 Farisiw ka o ye minkɛ, o ko Yesu ma ko: «A flɛ, ko min man kan ka kɛ Nɛnɛkirilon
na, i ta karamɔgɔdenw bɛ o le kɛra!»
3 Yesu ka o jaabi, ko: «Wagati min kɔngɔ tun ka Dawuda ni a tagamaɲɔgɔnw mina, a
ka min kɛ aw ma o ko karan wa?
4 Dawuda ni a tagamaɲɔgɔnw donna Alabatoso kɔnɔ ka sarakaburuw ta ka a ɲimi,
k’a sɔrɔ ale o, a tagamaɲɔgɔnw o, mɔgɔ si tun man kan k’a ɲimi ni sarakalasebagaw*
dɔrɔn tɛ.
5 Aw ma a karan fana sariya ra ko Nɛnɛkirilon na, ko ni sarakalasebagaw ka baara kɛ
Alabatosoba kɔnɔ, ko o tɛ jate kojugu ye wa?
6 K’a sɔrɔ dɔ bɛ yan min ka bon ni Alabatosoba ye.
7 Ala ko: ‹Aw ye hina ɲɔgɔn na, ne bɛ o le fɛ ka tɛmɛ saraka kan*.› Ni aw tun ka o
kuma kɔrɔ lɔn, aw tun tɛna baga karamɔgɔdenw ma gbansan.
8 Sabu Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon kuntigiya bɛ o le boro.»

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)

9 O kɔ, Yesu tagara o yɔrɔ mɔgɔw ta karanso* ra.
10 Cɛ dɔ tun bɛ yi, min boro kelen faganin tun lo. O ka Yesu ɲininka ko: «Ka mɔgɔ
kɛnɛya Nɛnɛkirilon* na, yala o daganin lo wa?» O tun bɛ sababu dɔ le ɲinina janko ka
Yesu jaraki.
11 Yesu ka o jaabi ko: «Jɔn le bɛ aw ra yan ko ni sagaden kelenpe b’a fɛ, ni o benna
dinga kɔnɔ Nɛnɛkirilon na, ko a tɛ a mina k’a labɔ?
12 Yala mɔgɔ man fisa ni saga ye pewu wa? Ka koɲuman kɛ Nɛnɛkirilon na, o bɛnnin
lo kosɛbɛ.»
13 O kɔ, Yesu ko cɛ ma ko: «I boro foni!» A k’a boro foni minkɛ, a boro kɛnɛyara ka
kɛ i ko a boro tɔ kelen.
14 Farisiw* bɔra ka taga ɲɔgɔn ye, janko ka cogo ɲini Yesu fagako ra. Nka Yesu bɔra o
ta janfa kɔrɔ ma; a bɔra ka taga.

Cira Ezayi tun ka kuma min fɔ Yesu ko ra

15 Yesu tagatɔ, banabagatɔ caman gbanna Yesu kɔ. A ka o bɛɛ kɛnɛya.
16 Nka a k’a fɔ o ye k’a gbɛlɛya ko o kana ale ko fɔ mɔgɔw ye.

‡ **11:29 11.29** Zu: Nin ye sɛnɛkɛmisi tagamasiyɛn ye. Zu bɛ la a kan na, a bɛ doni ta. Ka baara kɛ Yesu ye, o ka nɔgɔn.

* **12:7 12.7** Nin kuma fɔra Oze 6.6, ani Matiyu 9.13.

17 A ka o fɔ minkɛ, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko Ala ko:
18 «Ne ta baaraden ye nin ye,
ne ka ale le ɲanawoloma.
Ne ta mɔgɔ kanunin lo,
a ko ka di ne ye haali.
Ne bɛna ne Nin* don a kɔnɔ,
a bɛna siya wɛrɛw* karan terenninya sira ra.
19 A tɛna sɔsɔri kɛ ni mɔgɔ ye,
a tɛna pɛrɛn,
mɔgɔ tɛna a pɛrɛnkan mɛn sira kan yɔrɔ si.
20 A tɛna hali bin karinin tɔ karikari,
a tɛna hali fitina fagatɔ tɔ dufa†.
A bɛna to o le kan fɔ ka na terenninya sigi yɔrɔ bɛɛ.
21 A tɔgɔ bɛna kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ jigiya ye.»

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)

22 O kɔ, o nana ni jinatɔ dɔ ye Yesu fɛ; o jinatɔ tun ye fiyentɔ ye, ani bobo. Yesu ka a kɛnɛya; a kumana, ka yeri kɛ fana.
23 Mɔgɔw kabakoyara fɔ ka o hakiri wuri. O ko: «O tuma Dawuda Mamaden* le tɛ cɛ nin ye wa?»
24 Farisiw* ka o mɛn minkɛ, o ko mɔgɔw ma ko: «Nin cɛ nin tɛ jinaw gbɛnna ni fɛn wɛrɛ ye ni Setana ta sebagaya tɛ, jinaw kuntigiba.»
25 Yesu tun ka o ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Ni masaya min o min ta mɔgɔw ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o masaya bɛ halaki; ni dugu o dugu, walama ni lu o lu ta mɔgɔw fana ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o dugu, walama o lu tɛ to a nɔ ra.
26 Ni Setana bɛ a jɛnɲɔgɔnw gbɛn, a kɛra i n'a fɔ a bɛ a yɛrɛ le kɛrɛra. O tuma a ta masaya bɛ se ka to a nɔ ra cogo di?
27 Ayiwa, ni aw ko, ko ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba tɔgɔ le baraka ra, o tuma aw yɛrɛ ta mɔgɔw, olugu bɛ o gbɛnna jɔn tɔgɔ le baraka ra? Aw yɛrɛ ta mɔgɔw le bɛna o kuma ben aw kan.
28 Nka i n'a fɔ ne bɛ jinaw gbɛnna Ala Nin le baraka ra, o b'a yira ko Ala ta Masaya* nana se fɔ aw ma.
29 Mɔgɔ bɛ se ka taga don cɛ barakaman dɔ ta so kɔnɔ ten ko i bɛ a ta fɛnw sonya, ni i ma se ka a yɛrɛ mina ka a siri fɔlɔ wa? Ni i sera ka a mina ka a siri, o tuma i bɛ se ka a ta fɛnw cɛ.
30 Ayiwa, mɔgɔ min tɛ ne fɛ, o tigi ye ne jugu le ye. Min tɛ ne dɛmɛna ka a lajɛn, o tigi bɛ a yɛrɛgɛra le.
31 O le kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko: ‹Jurumun suguya bɛɛ, ani kumajugu suguya bɛɛ bɛ se ka yafa mɔgɔw ma. Nka ka kumajugu fɔ Nin Saninman* ma, o jurumun tɛ yafa fiyewu.›
32 Min kɛra Adamaden ye*, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ o ma, o tigi bɛna o jurumun yafa sɔrɔ; nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ Nin Saninman ma, o jurumun tɛ yafa dunuɲa ra yan, a tɛ yafa lahara fana.»

Yiri bɛ lɔn a den fɛ
(Luka 6.43-45)

33 «Ayiwa, aw y'a fɔ ko yiri ka ɲi, o tuma a den fana ka ɲi, walama aw y'a fɔ ko yiri man ɲi, o tuma a den fana man ɲi; sabu yiri bɛ lɔn a den le fɛ.
34 Aw fɔnfɔnninw! Ka juguya to aw kɔnɔ, aw bɛ se ka kumaɲuman fɔ cogo di? Mɔgɔ jusu fanin bɛ min na, a da bɛ o le fɔ.
35 Mɔgɔ jusuɲuman bɛ koɲuman le bɔ a jusu ra k'a kɛ, nka mɔgɔ jusujugu bɛ kojugu le bɔ a jusu ra k'a kɛ.
36 Ne b'a fɔ aw ye ko kiti lon na, mɔgɔw ka kumakolon o kumakolon bɔ o da ra, o bɛna taga o bɛɛ ɲafɔ Ala ɲa na.
37 I darakuma le kosɔn i bɛna jo sɔrɔ, i darakuma le fana kosɔn i bɛna jaraki.»

Farisiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ kɛ
(Marika 8.11-12; Luka 11.29-32)

38 Ayiwa, sariya karamɔgɔw* ni Farisi* dɔw k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an b'a fɛ i ye tagamasiyɛn dɔ kɛ an ɲa na.»

---

† **12:20 12.20** Nin kumaw b'a yira ko Yesu tɛna a fanga digi dɛsɛbagatɔw kan, ani ko a tɛna fagantanw jigi tigɛ.
12:21 12.21 Nin kuma fɔra Ezayi 42.1-4.

39 Yesu ka o jaabi ko: «Bi mɔgɔjuguw, Ala kanblabagaw ko o b′a fɛ ka tagamasiyɛn dɔ
le ye. Tagamasiyɛn wɛrɛ tɛna kɛ o ye ni cira Yunusu‡ ta tagamasiyɛn tɛ!
40 Cira Yunusu ka tere saba ni su saba kɛ jɛgɛba kɔnɔ cogo min na, Min kɛra Adamaden
ye*, o fana bɛna tere saba ni su saba le kɛ kaburu ra.
41 Kiti lon na, Ninivekaw bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw jaraki, sabu cira Yunusu ka olugu
waaju minkɛ, o nimisara; o bɛna aw jaraki, sabu mɔgɔ dɔ bɛ yan bi min ka bon ni cira
Yunusu ye, nka o bɛɛ n′a ta, aw ma nimisa.
42 Kiti lon na, Seba jamana masamuso§ fana bɛna wuri ka bi mɔgɔw jaraki, sabu ale
bɔra fɔ dunuŋa kun dɔ ra ka na masacɛ Sulemani ta hakiritigiyakumaw lamɛn. A bɛna
bi mɔgɔw jaraki sabu mɔgɔ dɔ bɛ yan min ka bon ni masacɛ Sulemani ye, nka aw tɛ o
lamɛnna.»

(Luka 11.24-26)

43 Yesu ko: «Ni jina bɔra mɔgɔ dɔ ra, o jina bɛ taga yaalayaala kongo kɔnɔ ka
laganfiyayɔrɔ ɲini, nka a tɛ laganfiyayɔrɔ sɔrɔ.
44 A b′a fɔ o le ra ko: ‹Ne bɛna sekɔ ka taga ne bɔyɔrɔkɔrɔ ra.› A bɛ sekɔ o tigi fɛ, ka
taga a sɔrɔ ko o tigi jusukun lakolon lo, i ko bon min kɔnɔ flanna k′a gbɛ, k′a labɛn ka
ɲa.
45 O tuma a bɛ taga jina wolonfla wɛrɛ ɲini ka na, minw ka jugu ni ale yɛrɛ ye; olugu
bɛna don o jinatɔkɔrɔ ra tuun ka to yi. A laban, o tigi cogo bɛ juguya ka tɛmɛ a cogokɔrɔ
kan. Ayiwa, bi mɔgɔjuguw ta bɛna kɛ ten le.»

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a somɔgɔw ye
(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)

46 Ayiwa, ka Yesu to kuma ra jama fɛ, a bamuso ni a balemaw nana ka na lɔ kɛnɛ ma,
ko o b′a fɛ ka kuma ni a ye.
47 Dɔ ka o kuma lase Yesu ma ko: «I bamuso ni i balemaw lɔnin bɛ kɛnɛ ma, o ko o
b′a fɛ ka kuma ni i ye.»
48 Yesu ko o tigi ma ko: «Jɔn le ye ne bamuso ye, jɔn le ye ne balemaw ye?»
49 A ka a boro sin a ta karamɔgɔdenw ma, k′a fɔ ko: «Ninnugu le ye ne bamuso ni ne
balemaw ye.
50 Ne Fa min bɛ sankolo ra, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ale sago kɛ, o tigi le ye ne balemacɛ, ani
ne dɔgɔmuso, ani ne bamuso ye.»

13

Simankisɛw ta talen
(Marika 4.1-9; Luka 8.4-8)

1 O lon yɛrɛ ra, Yesu bɔra bon kɔnɔ ka taga sigi bada ra.
2 Jama caman nana lajɛn a kɔrɔ, fɔ a ma ɲa a donna ka sigi kurun dɔ kɔnɔ ji kan.
Jama tora bada ra.
3 A ka kuma caman fɔ o ye ni talenw ye. A ko: «Sɛnɛkɛbaga dɔ le bɔra ka taga siman
seri a ta foro ra.
4 A seririkɛtɔ, simankisɛ dɔw benbenna sirada ra; kɔnɔw nana o bɛɛ kunukunu.
5 Simankisɛ dɔw benbenna farayɔrɔw ra; o yɔrɔ bɔgɔmugu tun man ca. O siman
falenna joona joona, sabu o ma don dugukolo ra ka se yɔrɔjan.
6 O kosɔn tere nana bɔ minkɛ, o bɛɛ jajara, sabu o lilinw ma tagayɔrɔ sɔrɔ dugukolo
jukɔrɔ.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ka o datugu.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. Olugu denna; dɔw ka den
kɛmɛ kɛ, dɔw biwɔɔrɔ, dɔw bisaba.»
9 Yesu ko: «Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka nin kow faamu, o ye jija ka nin kumaw lamɛn.»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Marika 4.10-12; Luka 8.9-10)

10 Karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra k′a ɲininka ko: «Mun kosɔn i bɛ kuma kɛ talenw
le ye k′a fɔ o ye?»
11 Yesu ko o jaabi ko: «Sankolo Masaya* gundow lɔnniya dira aw le ma, nka a ma di
olugu ma.
12 Sabu dɔ bɛ min fɛ ka ban, dɔ wɛrɛ bɛna di o tigi le ma, k′a ta caya; nka dɔ tɛ min
fɛ, hali fitini min b′a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.

‡ **12:39 12.39** Cira Yunusu ta ko fɔra Yunusu 1–4.

§ **12:42 12.42** Saba jamana masamuso ta ko fɔra Masacɛw fɔlɔ 10.1-10.

13 O le kosɔn, ne bɛ kuma o fɛ ni talenw ye, sabu olugu b'a flɛ, nka o tɛ a ye; o bɛ o
toro malɔ, nka o tɛ a mɛn, o tɛ a faamu fana.
14 O cogo ra cira Ezayi tun ka kuma min fɔ o ta ko ra, o kɛra can ye, ko:
‹Aw bɛna mɛnni kɛ, nka aw tɛna faamuri kɛ;
aw bɛna flɛri kɛ, nka aw tɛna foyi ye.
15 Sabu nin jamana mɔgɔw ka o jusukun gbɛlɛya.
O ka o torow datugu, ka o ɲaw datugu,
janko o ɲa kana yeri kɛ,
o toro kana mɛnni kɛ,
o jusukun fana kana faamuri kɛ;
sabu o t'a fɛ ka yɛlɛma ka na ne fɛ,
janko ne ye o kisi.› »
16 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Aw kɔni, aw ta ɲana, sabu aw ɲaw bɛ yeri kɛ,
aw toro fana bɛ mɛnni kɛ.
17 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw bɛ min yera bi, cira caman ni Alaɲasiranbaga caman
tun b'a fɛ ka o ye, nka o m'a ye; aw bɛ min mɛnna, o tun b'a fɛ ka o mɛn, nka o m'a
mɛn.»

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Marika 4.13-20; Luka 8.11-15)

18 «Ayiwa, aw ye simankisɛ ta talen kɔrɔ lamɛn:
19 Mɔgɔ dɔ bɛ Ala ta Masaya* kumaw lamɛn, nka a tɛ a faamu; o kuma min fɔra a ye,
Setana bɛ na ka na o bɔ a jusukun na: o tigi le bɛ i ko simankisɛ minw benbenna sirada
ra.
20 Simankisɛ minw benbenna farayɔrɔ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ min bɛ Ala ta Kuma lamɛn,
ka sɔn a ma joona joona ni ninsɔndiya ye;
21 nka o kuma tɛ lilin don ka taga yɔrɔjan o tigi kɔnɔ. A ta miiriya yɛlɛma ka di. O
kosɔn ni sɛgɛ sera a ma, walama ni mɔgɔw ka a tɔɔrɔ Ala ta Kuma kosɔn, o bɛ kɛ sababu
ye ka a kunnacɛn o yɔrɔnin bɛɛ.
22 Simankisɛ minw benbenna ŋaniw cɛ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ min bɛ kuma mɛn, nka
dunuɲa ta kow hami, ani naforo jarabi bɛ a sɔrɔ, ka kɛ sababu ye ka o kuma degu, a tɛ
foyi ɲa.
23 Simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye mɔgɔ min bɛ Ala ta Kuma
lamɛn, ka a faamu. A bɛ i ko siman min bɛ den; dɔ bɛ den kɛmɛ kɛ, dɔ biwɔɔrɔ, dɔ
bisaba.»

Binjugu ta talen

24 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la tuun; a ko: «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ sɛnɛkɛbaga dɔ ta
ko: a ka simanŋuman seri a ta foro ra.
25 Nka su fɛ, ka mɔgɔw to sunɔgɔ ra, a jugu tagara binjugu dɔ kisɛw seri siman cɛ ra,
ka taga.
26 Ayiwa, siman nana falen tuma min na, ka wuri, ka den, binjugu fana falenna.
27 Forotigi ta baaradenw nana a fɔ o matigicɛ ye ko: ‹An matigicɛ, o tuma i tun ma
simanŋuman le seri i ta foro ra wa? Binjugu bɔra min, ka na wuri a cɛ ra?›
28 O matigicɛ ka o jaabi, ko: ‹Ne jugu dɔ le ka o baara kɛ.› Baaradenw ko a ma ko: ‹I
t'a to an ye taga o bɔnbɔn wa?›
29 O matigicɛ ko: ‹Ɔn-ɔn, aw y'a to yi; binjuguw bɔntɔ aw kana na siman fana bɔnbɔn
ni a ye.
30 Aw ye o bɛɛ to o ye wuri ɲɔgɔn fɛ yi fɔ ka taga simantigɛwagati se. Ni
simantigɛwagati sera, ne bɛna a fɔ simantigɛbagaw ye ko: Aw ye binjugu bɔn fɔlɔ,
ka a siri, ka a jɛni. O kɔ, aw bɛ siman tigɛ ka a ladon bondo kɔnɔ.› »

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Marika 4.30-32; Luka 13.18-19)

31 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la mɔgɔw ye tuun; a ko: «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ mutaridi
kisɛ. Cɛ dɔ ka o kisɛ ta ka taga a dan a ta foro ra.
32 O kisɛ le ka dɔgɔ ka tɛmɛ yiri tɔw bɛɛ kisɛ kan; nka a nana falen minkɛ, a wurira
ka kɛ yiri ye, ka bonya ka tɛmɛ foro yiri tɔw bɛɛ kan, fɔ kɔnɔw bɛna o ta ɲagaw la a
yiriborow ra.»
(Luka 13.20-21)

13:15 13.15 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

33 A ka talen dɔ wɛrɛ fɔ tuun. A ko: «Sankolo Masaya* bɛ i ko burufunufɛn. Ni muso
ka burufunufɛn dɔɔnin kɛ mugu caman na, a bɛ mugu bɛɛ wuri ka a funu.»
(Marika 4.33-34)
34 Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ mɔgɔw ye ni talenw le ye. A ma kuma o fɛ cogo wɛrɛ ra
ni talenw tɛ.
35 O cogo ra Ala ta cira ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko Ala ko:
«Ne bɛna ne da yɛlɛ ka talenw le fɔ;
ko minw dogonin bɛ kabini dunuŋa danwagati, ne bɛna o fɔ.»

Yesu ka binjugu ta talen kɔrɔ fɔ
36 O kɔ, Yesu bɔra jama kɔrɔ ka taga don bon kɔnɔ. A ta karamɔgɔdenw gbarara a ra,
k'a fɔ a ye ko: «Binjugu min wurira foro kɔnɔ, o talen kɔrɔ fɔ an ye.»
37 Yesu ka o jaabi ko: «Min kɛra Adamaden ye, o le bɛ simankisɛŋuman seri.
38 Foro, o ye dunuŋa ye; simankisɛŋuman, o ye Ala ta Masaya* mɔgɔw ye; binjuguw,
o ye Setana ta mɔgɔw ye.
39 Jugu min ka binjugu kisɛw seri, o ye Setana ye; simantigɛwagati, o ye dunuŋa laban
ye; simantigɛbagaw, o ye mɛlɛkɛw ye.
40 Binjugu bɛ bɔn ka a firi tasuma ra cogo min na, dunuŋa laban na, a bɛna kɛ ten le.
41 Min kɛra Adamaden ye*, ale bɛna a ta mɛlɛkɛw ci ka na mɔgɔlafiribagaw, ani
kojugukɛbagaw bɛɛ sama ka o labɔ a ta Masaya ra,
42 ka o firi tasumaba cɛ ma; kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.
43 Nka mɔgɔ terenninw, olugu bɛna manamana i ko tere, o Fa Ala ta Masaya ra. Min
b'a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka mɛnni kɛ.»

Ala ta Masaya nafa le ka bon
44 Yesu ko: «Sankolo Masaya* bɛ i n'a fɔ naforo min tun dogonin bɛ foro dɔ kɔnɔ.
Cɛ min tagara bɔ a kan, ale ka a lalaga ka a dogo a nɔ ra yi. A jusu diyaninba tagara a
borofɛnw bɛɛ fiyeere ka na foro yɛrɛ san kunkelen.
45 «Sankolo Masaya bɛ i n'a fɔ jagokɛbaga min tun bɛ lulu ɲumanmanw ɲinina.
46 A nana lulu sɔngɔba dɔ ye lon dɔ, a tagara a borofɛnw bɛɛ fiyeere ka na o lulu san.
47 «Sankolo Masaya bɛ i n'a fɔ jɔ min firira ji ra. A bɛ jɛgɛ suguya bɛɛ mina.
48 Ni a fara jɛgɛ ra, o b'a sama ka na ni a ye jida ra kɛnɛ ma. Jɛgɛminabagaw bɛ sigi
ka jɛgɛw woloma. Minw ka ɲi, o bɛ olugu bla minan kɔnɔ. Minw man ɲi, o bɛ olugu
firi.
49 Dunuŋa laban na a bɛna kɛ ten le. Mɛlɛkɛw bɛna mɔgɔjuguw woloma ka bɔ
mɔgɔɲumanw na,
50 ka o firi tasumaba ra. Kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.»
51 Ayiwa, Yesu ka karamɔgɔdenw ɲininka; a ko: «Aw ka nin kumaw faamu wa?» O
ko: «Ɔnhɔn.»
52 A k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, ni sariya karamɔgɔ* min ka sɔn sankolo Masaya ma, ka
karan a ra, o bɛ lɔnniyakura sɔrɔ ka fara lɔnniyakɔrɔ kan. A bɛ i n'a fɔ lutigi min bɛ
fɛn kɔrɔ ni fɛnkura sɔrɔ a ta naforo ra.»

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)
53 Ayiwa, Yesu ka o talenw fɔ ka ban minkɛ, a bɔra o yɔrɔ ra.
54 A tagara a lamɔdugu ra. A tagara mɔgɔw karan o ta karanso* kɔnɔ. A ta karan
tun ka mɔgɔw kɔnɔnɔban fɔ o ka kɛ a fɔ ye ko: «A ka nin hakiritigiya ni nin kabakow
sebagaya sɔrɔ min?
55 Yirilɛsɛbaga dencɛ le tɛ wa? A bamuso tɔgɔ le tɛ Mariyamu ye wa? Yakuba ni
Yusufu ni Simɔn ni Zude, olugu le tɛ a dɔgɔcɛw ye wa?
56 Yala a dɔgɔmusow bɛɛ tɛ an fɛ yan wa! O tuma ale bɔra ni nin kow bɛɛ ye min?»
57 O kow kɛra sababu ye ka o bɛɛ kunnacɛn, o ma la Yesu ra. Yesu k'a fɔ o ye ko: «Cira
tɛ dɔgɔya yɔrɔ si, ni a yɛrɛ ta dugu tɛ, ani a yɛrɛ ta so.»
58 Yesu ma kabako caman kɛ o yɔrɔ ra, o mɔgɔw ta lanabariya kosɔn.

14

Yuhana Batizerikɛbaga fagacogo
(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)
1 Ayiwa, o wagati ra, jamanatigi Herodi* nana Yesu ko mɛn.

13:35 13.35 Nin kuma fɔra Zaburu 78.2.

2 A ko a ta baaradenw ma ko: «Yuhana Batizerikɛbaga lo! A kununa ka bɔ saya ra le!
O le kosɔn sebagaya b'a fɛ ka kabakow kɛ.»
3 Ayiwa, Herodi tun ka Yuhana mina ka a siri ka a bla kaso ra. O tun kɛra a balemacɛ
Filipe ta muso Herodiyadi le kosɔn.
4 Sabu Yuhana tun k'a fɔ Herodi ye ko: «A bɛnnin tɛ ko i ye nin muso furu.»
5 Herodi tun b'a fɛ ka Yuhana faga. Nka a tun bɛ siranna jama ɲa, sabu mɔgɔw tun
bɛ Yuhana jatera Ala ta cira le ye.
6 Ayiwa, Herodi worolon kunbɛn nana se; ka o to o ɲanagbɛ ra, Herodiyadi denmuso
ka dɔn kɛ mɔgɔw ye; a ko diyara Herodi ye,
7 fɔ a karira sungurunin ye ko ni a ka fɛn o fɛn daari ale fɛ, ale bɛna o di a ma.
8 Sungurunin bamuso k'a kɔnɔnɔsu; sungurunin ko masacɛ ma ko: «Yuhana
Batizerikɛbaga kunkolo bla minan dɔ kɔnɔ, k'a di ne ma yan sisan!»
9 O kuma ka masacɛ ɲanasisi; nka a karira minkɛ sungurunin ye jama bɛɛ ɲa na, a
ko, ko o ye a di a ma.
10 A ka mɔgɔ dɔ ci ka taga Yuhana kunkolo tigɛ kasobon kɔnɔ.
11 O ka a kunkolo bla minan dɔ kɔnɔ ka na a di sungurunin ma; a tagara a di a bamuso
ma.
12 Yuhana ta karamɔgɔdenw nana a su ta ka taga a sutara. O tagara o kibaroya fɔ Yesu
ye.

Yesu ka domuni di jama ma
(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

13 Yesu ka o kibaroya mɛn minkɛ, a bɔra o yɔrɔ ra ka don kurun dɔ kɔnɔ ka ji tigɛ, ka
taga yɔrɔ dɔ ra kongo kɔnɔ a danna. Mɔgɔw nana o lɔn minkɛ, o bɔra o ta duguw kɔnɔ
ka tugu a kɔ o sen na.
14 Yesu bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, a ka jamaba ye; o hina donna a ra. Banabagatɔ minw
tun bɛ o cɛ ra, a ka olugu kɛnɛya.
15 Wulada nana se minkɛ, karamɔgɔdenw gbarara a ra, k'a fɔ a ye ko: «A flɛ, an bɛ
kongo le kɔnɔ yan, wagati fana janfara. Jama labla, o ye taga kɛrɛfɛduguw ra ka taga
domuni san.»
16 Yesu ka o jaabi, ko: «O man kan ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra. Aw yɛrɛ ye domuni di o ma!»
17 Karamɔgɔdenw ko Yesu ma ko: «Burukun looru ni jɛgɛden fla dɔrɔn le bɛ an fɛ.»
18 Yesu ko: «Aw ye na ni o ye yan.»
19 A ko mɔgɔw ye sigi dugu ma binmisɛnw kan. A ka burukun looru ni jɛgɛden fla ta
ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka baraka la Ala ye. O kɔ, a ka buru tigɛtigɛ k'a di karamɔgɔdenw
ma; olugu k'a tarantaran jama ra.
20 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. O kɔ, burukunkurunw ni jɛgɛ tɔ minw tora, o ka
segi tan ni fla fa ni o ye.
21 Mɔgɔ minw tun ka o domuni kɛ, olugu ra cɛw tun bɛ mɔgɔ waga looru bɔ; musow
ni denmisɛnw ma jate.

Yesu tagamana ji kan
(Marika 6.45-52; Yuhana 6.15-21)

22 O kɔ, Yesu ka karamɔgɔdenw jagboya ko o ye kurun ta ka ba tigɛ, ka bla ale ɲa, sani
ale ye jama labla.
23 Yesu ka jama labla minkɛ, a yɛlɛnna kuru kan ka Ala daari a kelen na. A kelen tora
yi fɔ ka na su ko.
24 O y'a sɔrɔ karamɔgɔdenw ta kurun yɔrɔ tun janyara bada ra ka ban. Fɔɲɔ nana kɛ
o kunbɛn ye; jikuruw ka kɛ o ta kurun fifafifa ye.
25 Su dugutarama fɛ, Yesu tagamana ji kan ka taga o nɔ fɛ.
26 Karamɔgɔdenw nana Yesu tagamatɔ ye ka na ji kan minkɛ, o ja tigɛra; o ko, ko su
dɔ ja lo. O siranna, fɔ o ka kɛ kule ci ye.
27 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ko: «Aw ye aw hakiri sigi, ne lo! Aw kana siran!»
28 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, ni ele lo, a fɔ ne ye tagama ji kan ka taga i nɔ fɛ.»
29 Yesu ko: «Na!» Piyɛri bɔra kurun kɔnɔ ka kɛ tagama ye ji kan ka taga Yesu fɛ.
30 Nka Piyɛri nana a ye ko fɔɲɔ bɛ bonyara minkɛ, a siranna. A nana kɛ jigi ye ji
jukɔrɔ minkɛ, a pɛrɛnna ko: «Matigi, ne kisi!»
31 O yɔrɔnin kelen bɛɛ Yesu k'a mina, k'a fɔ a ye ko: «I ta lanaya le ka dɔgɔ. Mun na
i sigiyara?»
32 O donna kurun kɔnɔ. Fɔɲɔ lɔra.
33 Mɔgɔ tɔ minw tun bɛ kurun kɔnɔ, olugu bɛɛ ka o kinbiri gban Yesu kɔrɔ; o ko: «Can
ra, Den min bɔra Ala ra*, ele lo.»

Yesu ka banabagatɔw kɛnɛya Zenesarɛti mara ra
(Marika 6.53-56)

34 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ka ba tigɛ; o tagara se Zenesarɛtikaw ta mara ra.
35 O yɔrɔ mɔgɔw ka Yesu ye minkɛ, o ka a lɔn. O ka o kibaro lase yɔrɔw bɛɛ ra. Mɔgɔw
nana ni banabagatɔw bɛɛ ye.
36 Mɔgɔw tun b'a daarira ko a ye sabari k'a to olugu ye maga a ta derege dagbolo
dama ra. Min o min magara a ra, o bɛɛ kɛnɛyara.

15

Farisiw ni sariya karamɔgɔw ta landakow
(Marika 7.1-13)

1 Ayiwa, Farisiw* ni sariya karamɔgɔ* dɔw bɔra Zeruzalɛmu ka na Yesu fɛ, ka na a
ɲininka ko:
2 «Mun kosɔn i ta karamɔgɔdenw bɛ an bɛmaw ta landaw cɛnna? O tɛ o tɛgɛ ko* ka
sɔrɔ ka domuni kɛ!»
3 Yesu ka o jaabi ko: «Aw do? Mun na aw fana bɛ aw ta landaw ta ka Ala ta sariya*
cɛn?
4 Ala ko: ‹I fa ni i ba bonya,› ko: ‹Ni mɔgɔ min ka kumajugu fɔ a facɛ walama a
bamuso ma, o tigi ka kan ka faga†.›
5 Nka aw ko, ko ni mɔgɔ min k'a fɔ a facɛ walama a bamuso ye ko a tun b'a fɛ ka fɛn
min di a ma, ko a ka o di Ala ma saraka ye, ko o tuma jagboya tɛ tuun ko o tigi ye fɛn
di a facɛ walama a bamuso ma.
6 Ayiwa, o cogo ra, aw ka Ala ta Kuma kɛ fɛngbansan ye, ka aw ta landakow le ta.
7 Aw flankafuw, cira Ezayi ka kuma min fɔ aw ta ko ra, o bɛnna kosɛbɛ, ko Ala ko:
8 ‹Nin mɔgɔw kɔni b'a fɔ o da ra le ko o bɛ ne bonya,
k'a sɔrɔ o jusukun yɔrɔ ka jan ne ra!
9 O bɛ ne batora gbansan le,
sabu o bɛ adamadenw ta landa sigininw le ta ka mɔgɔw karan o ra.› »

Fɛn minw bɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ
(Marika 7.14-23)

10 O kɔ, Yesu ka jama wele k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw toro malɔ ka nin faamu kosɛbɛ.
11 Fɛn min bɛ don mɔgɔ da ra, o tɛ mɔgɔ lanɔgɔ; nka min bɛ bɔ a da ra, o le bɛ a
lanɔgɔ.»
12 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw gbarara a ra; o ko a ma ko: «I m'a
lɔn ko i ta kuma digira Farisiw* ra wa?»
13 Yesu ko: «Ne Fa min bɛ sankolo ra, ni ale yɛrɛ ma yiri o yiri turu, o bɛɛ bɛna bɔn
ka bɔ yi le.»
14 A ko: «Aw ye Farisiw to yi. Fiyentɔw lo; olugu yɛrɛ le fana ye ɲɔgɔn ta
bereminabagaw ye. Ni fiyentɔ dɔ ka dɔ wɛrɛ ta bere mina, o fla bɛɛ le bɛna ben dinga
kɔnɔ.»
15 Piyɛri ko Yesu ma ko: «O kuma kɔrɔ fɔ an ye.»
16 Yesu ko: «O tuma hakiri tɛ aw fana fɛ wa?
17 Aw m'a lɔn ko domunifɛn o domunifɛn bɛ don mɔgɔ da ra, o bɛ taga a kɔnɔbara le
ra wa, o kɔ o tigi bɛ taga so kɔ, ka o fɛnw labɔ wa?
18 Nka kuma minw bɛ bɔ mɔgɔ da ra, o bɛ bɔ a jusukun le ra; o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
19 Miiriyajuguw bɛ bɔ mɔgɔ jusukun le ra; o le bɛ mɔgɔ bla mɔgɔfaga ra, ani jɛnɛya,
ani jatɔya, ani sonyari, ani faninya seereyaw, ani tɔgɔcɛnri.
20 O kow le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ; nka ka domuni kɛ ni i tɛgɛkobari ye, o tɛ mɔgɔ lanɔgɔ.»

Siya wɛrɛ muso min tun lara Yesu ra
(Marika 7.24-30)

21 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Tiri ni Sidɔn mara ra.
22 Ayiwa, Kanaanakamuso dɔ tun siginin bɛ o mara ra; ale nana Yesu fɛ ka na kule,
ko: «Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma. Jina dɔ bɛ ne denmuso tɔɔrɔra
kosɛbɛ!»
23 Nka Yesu ma foyi fɔ. A ta karamɔgɔdenw gbarara a ra, k'a fɔ a ye ko: «I tɛ muso
labla wa? A flɛ, a bɛ kulera an kɔ cogo min na!»
24 Yesu ko: «Ala ka ne ci Izirayɛlimɔgɔw dɔrɔn le fɛ, minw bɛ i ko saga tununinw.»

---

* **15:2 15.2** Farisiw ta tɛgɛkocogo tun bɛ kɛ ka kaɲa ni o ta landaw le ye. † **15:4 15.4** Nin kumaw fɔra Bɔri 20.12; Sariya 5.16; Bɔri 21.17; Sarakalasebagaw 20.9. **15:9 15.9** Nin kuma fɔra Ezayi 29.13.

25 Nka muso nana a kinbiri gban Yesu kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «Matigi, na ne dɛmɛ.»
26 Yesu k'a jaabi ko: «Ka denmisɛnw ta domuni ta ka o firi wurudenninw kɔrɔ, o man
ɲi.»
27 Muso ko: «Matigi, o ye can ye, nka lutigi domunikɛtɔ, domuni murumuru minw bɛ
benben, wurudenninw bɛ o domu dɛ!»
28 A ka o fɔ minkɛ, Yesu ko: «E, muso, i ta lanaya ka bon. I ka min ɲini, o ye kɛ i ye.»
O yɔrɔnin bɛɛ ra, muso ta den kɛnɛyara.

Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya
29 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka na Galile ba kɛrɛfɛyɔrɔw ra. A sera yɔrɔ dɔ ra, a yɛlɛnna
kuru dɔ kan ka sigi.
30 Jamaba nana a fɛ ni nabaraw ye, ani fiyentɔw, ani senkelenw, ani bobow, ani
banabagatɔ suguya caman wɛrɛ. O nana olugu bɛɛ bla Yesu kɔrɔ; a ka o bɛɛ kɛnɛya.
31 Jama k'a ye minkɛ ko bobow kumana, senkelenw tagamana, nabaraw bɛ tagamana,
fiyentɔw ɲa yɛlɛra, o bɛɛ jusu diyara. O ka Izirayɛli* ta Ala tando.

Yesu ka domuni di jama caman ma
(Marika 8.1-10)
32 Yesu k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye ko: «Nin jama hina bɛ ne ra dɛ! Nin ye
o tere saba ye ne kɔrɔ yan, foyi tɛ o boro k'a domu. Ne t'a fɛ ka o kɔngɔtɔ bla ka taga,
ni o tɛ, o baraka bɛna ban sira cɛ.»
33 Karamɔgɔdenw ka Yesu jaabi ko: «An bɛna buru sɔrɔ min kongokolon kɔnɔ yan,
janko nin jamaba ye domuni kɛ ka fa?»
34 Yesu ko o ma ko: «Burukun jori le bɛ aw fɛ yan?» O ko: «Burukun wolonfla, ani
jɛgɛden fitini dama dama.»
35 Yesu ko mɔgɔw ye sigi dugu ma.
36 O kɔ, a ka o burukun wolonfla ni jɛgɛw ta, ka baraka la Ala ye, ka o tigɛtigɛ, ka o di
a ta karamɔgɔdenw ma; karamɔgɔdenw k'a tarantaran jama ra.
37 Jama bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. Burukunkurun ni jɛgɛ tɔ min tora, o ka o cɛ ka
segi wolonfla fa.
38 Mɔgɔ minw tun ka domuni kɛ, o ra cɛw tun ye cɛ waga naani; musow ni denmisɛnw
ma jate.
39 O kɔ, Yesu ka jama labla, ka don kurun dɔ kɔnɔ ka taga Magadankaw ta mara ra.

16

Farisiw ni Sadusiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ yira olugu ra
(Marika 8.11-13; Luka 12.54-56)
1 Ayiwa, Farisiw* ni Sadusi* dɔw nana Yesu fɛ; o tun b'a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ le. O ko
Yesu ma ko a ye tagamasiyɛn dɔ kɛ ka a yira olugu ra, min b'a yira ko a bɔra Ala ra.
2 Yesu ka o jaabi ko: «Ni wulada sera, ni aw ka sankolo ɲa wulennin ye, aw b'a fɔ ko
sanji tɛ ben.
3 Sɔgɔmada fɛ ni aw ka san ɲa finnin ye, aw b'a fɔ ko sanji bɛ ben bi, sabu san ɲa
finna. Ayiwa, ni aw bɛ sankolo ɲa cogoya ye k'a lɔn, mun na aw tɛ se ka nin wagati ta
kow tagamasiyɛnw faranfasi ka o lɔn fana?
4 Bi mɔgɔjuguw, Ala kanblabagaw ko o b'a fɛ ka tagamasiyɛn dɔ le ye. Tagamasiyɛn
wɛrɛ tɛna kɛ o ye ni cira Yunusu ta tagamasiyɛn tɛ!» Yesu ka o fɔ minkɛ, a bɔra o kɔrɔ
ka taga.

Farisiw ni Sadusiw ta burufunufɛn
(Marika 8.14-21)
5 Ayiwa, Yesu ta karamɔgɔdenw tagatɔ ba kɔ, o tun ɲinana o ma buru ta.
6 Ayiwa, Yesu nana a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ni Sadusiw* ta
burufunufɛn na dɛ!»
7 Karamɔgɔdenw ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «An ma buru ta minkɛ, o kosɔn a bɛ nin
kuma fɔra!»
8 Yesu tun ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a ko: «Aw ta lanaya ka dɔgɔ dɛ! Mun kosɔn aw
b'a miirira ko aw ma buru ta minkɛ, ko o kosɔn ne ka nin kuma fɔ?
9 Wagati min ne ka burukun looru di mɔgɔ waga looru ma, o k'a domu ka fa, mɔgɔw
fanin kɔ aw ka segi ɲa dama min cɛ buru tɔ ra, aw hakiri tɛ o ra wa? Aw ma o faamu
wa?
10 Ani ne ka burukun wolonfla di mɔgɔ waga naani ma minkɛ, aw ka segi ɲa dama
min sɔrɔ buru tɔ ra, aw hakiri tɛ o fana ra wa?

11 Ne ko minkɛ ko aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw, ani Sadusiw ta burufunufɛn na, mun
na aw tɛ a faamu ko buru min bɛ domu, ko ne tɛ o le ma?»
12 O yɔrɔ ra karamɔgɔdenw ka sɔrɔ k'a faamu ko a tun tɛ burufunufɛn yɛrɛ le ma,
nka a tun b'a fɛ k'a fɔ ko o ye o yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ni Sadusiw* ta karan le ra.

Piyɛri ko Yesu le ye Kisibaga ye
(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)

13 Yesu tagara se Sezare Filipi mara ra minkɛ, a ka a ta karamɔgɔdenw ɲininka ko:
«Mɔgɔw bɛ ne jatera jɔntigi le ye dɛ, ne Min kɛra Adamaden ye*?»
14 Karamɔgɔdenw ko: «Dɔw ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga le ye, dɔw ko i ye cira
Iliya* le ye, dɔw ko i ye cira Yeremi le ye, walama cira dɔ wɛrɛ.»
15 Yesu ko o ma ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra ne ye jɔntigi le ye?»
16 Simɔn Piyɛri k'a jaabi ko: «Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma, ani
Den* min bɔra Ala ɲanaman na.»
17 Yesu k'a jaabi, ko: «Yunusu dencɛ Simɔn, ele ta ɲana, sabu i ka min fɔ, o ma bɔ
adamaden na; ne Fa min bɛ sankolo ra, a bɔra ale le ra.
18 Ne fana b'a fɔ ko ele ye Piyɛri† ye; ne bɛna ne ta lanabagaw ta jɛnkuru* lɔ kabakuru
min kan, ele le ye o kabakuru ye. Setana ni a ta sebagaya tɛna se sɔrɔ o jɛnkuru kan.
19 Ne bɛna sankolo Masaya* lakilew di i ma. Ni i ka fɛn o fɛn siri dugukolo kan yan, o
bɛna siri sankolo ra; ni i fana ka fɛn o fɛn foni dugukolo kan yan, o bɛna foni sankolo
ra fana.»
20 Yesu k'a fɔ karamɔgɔdenw ye k'a gbɛlɛya ko o kana a fɔ mɔgɔ si ye ko ale le ye
Kisibaga ye.

Yesu ta saya ni a kunuko
(Marika 8.31–9.1; Luka 9.22)

21 Ayiwa, k'a ta o wagati ra, Yesu ka kɛ a yira ye a ta karamɔgɔdenw na, ko jagboya lo
ale ye taga Zeruzalɛmu, ka taga tɔɔrɔ kosɛbɛ cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw,
ani sariya karamɔgɔw* boro; ko o bɛna ale faga, nka a tere sabanan, ale bɛna kunu.
22 Ayiwa, Piyɛri ka Yesu wele ka taga kɛrɛ fɛ, k'a mafiyɛnya o kuma kosɔn, ko: «Matigi,
Ala ye an kisi o ma! Nin ko ɲɔgɔn tɛna se i ma fiyewu.»
23 Yesu k'a ɲa munu k'a fɔ Piyɛri ma ko: «Bɔ ne kɔ, ele setanamɔgɔ! Ele ye ne
kunnacɛnbaga le ye; sabu Ala sago ye min ye, ele tɛ miiri o ra dɛ, fɔ adamadenw sago.»

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min na

24 O kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka tugu ne nɔ fɛ, o
tigi ka kan ka ban a yɛrɛ ra, k'a ta gbengbenyiri ta ka tugu ne kɔ.
25 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ k'a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na; nka ni mɔgɔ o
mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin sɔrɔ.
26 Ni mɔgɔ ka dunuɲa bɛɛ sɔrɔ, ka taga bɔnɔ a nin na lahara, dunuɲasɔrɔ ka mun le
ɲa o tigi ye? Mɔgɔ bɛ se ka mun le di min bɛ se ka kɛ a nin kunmabɔsara ye?
27 Min kɛra Adamaden ye*, lon min na o bɛna na ni a Fa ta nɔɔrɔ ye, ani a ta mɛlɛkɛw,
o lon na a bɛna bɛɛ sara ka kaɲa ni a tigi kɛcogo ye.
28 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko minw lɔnin bɛ yan bi, o dɔw tɛna sa fiyewu, fɔ Min kɛra
Adamaden ye, o ye o natɔ ye ka na sigi a ta masaya ra.»

17

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)

1 Ayiwa, tere wɔɔrɔ tɛmɛnin kɔ, Yesu ka Piyɛri ni Yakuba ni Yakuba balemacɛ Yuhana
wele ka taga ni o ye kuru jamijan dɔ kan o danna.
2 O yɔrɔ ra, Yesu cogoya yɛlɛmana o ɲa na. A ɲada manamanana i ko tere, a ta faniw
gbɛra pepe i ko yeelen.
3 O kɔ, karamɔgɔden saba ka cira Musa ni cira Iliya* ye, o bɛ kumana ni Yesu ye.
4 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, an nana yan minkɛ, o ɲana dɛ! Ni i sɔnna, ne bɛna
fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira Musa ta kelen, ani cira Iliya ta kelen.»
5 Ka Piyɛri to o kuma ra, sankaba dɔ manamanatɔ nana o bɛɛ datugu. O ka kumakan
dɔ mɛn ka bɔ o sankaba ra, ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin ye; a ko ka di ne ye haali.
Aw y'a lamɛn!»

---

* **16:14 16.14** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **16:18 16.18** Piyɛri tɔgɔ kɔrɔ le ye ko kabakuru. * **17:3 17.3** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

6 Karamɔgɔden saba ka o kuma mɛn minkɛ, o sirankojugu fɛ o bɛɛ benna ka o ɲa biri
dugu ma.
7 Nka Yesu gbarara o ra ka a boro la o kan, k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran, aw ye
wuri.»
8 O ka o ɲa kɔrɔta minkɛ, o ma mɔgɔ si ye ni Yesu kelen tɛ.
9 Ayiwa, ka o jigitɔ to ka bɔ kuru kan, Yesu ka nin kuma fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw
ka ko min ye, aw kana o fɔ mɔgɔ si ye fɔlɔ, fɔ Min kɛra Adamaden ye*, o ye kunu ka bɔ
saya ra.»
10 O kɔ, karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn sariya karamɔgɔw* b'a fɔra
ko: ‹Cira Iliya le ka kan ka kɔn ka na fɔlɔ?› »
11 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo Iliya le ka kan ka na fɔlɔ ka fɛn bɛɛ labɛn.
12 Nka ne b'a fɔ aw ye ko cira Iliya nana ka ban, nka mɔgɔw m'a lɔn; o ka a kɛ o sago
ye. O cogo kelen le ra, Min kɛra Adamaden ye, ale fana bɛna tɔɔrɔ o boro.»
13 Karamɔgɔdenw k'a lɔn o tuma ra ko a tun bɛ kumana o fɛ Yuhana Batizerikɛbaga
ta ko le ra.

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)

14 Yesu ni o karamɔgɔdenw nana se jama kɔrɔ tuma min na, cɛ dɔ nana a kinbiri gban
Yesu kɔrɔ k'a fɔ ko:
15 «Ne Matigi, sabari ka ɲa ne dencɛ ma. Kirikirisiyɛn le b'a ra, a b'a tɔɔrɔra kosɛbɛ;
wagati dɔw ra a bɛ ben tasuma ra, wagati dɔw ra a bɛ ben ji ra.
16 Ayiwa, ne nana ni a ye i ta karamɔgɔdenw fɛ, nka o ma se ka a kɛnɛya.»
17 Yesu ko: «Aw mɔgɔjugu lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma juman, janko aw ye
la ne ra? Ne bɛna aw ta kow sɔnmina fɔ ka taga se wagati juman le? Aw ye na ni den
ye ne fɛ yan.»
18 Yesu sɔngɔra jina ra; jina bɔra den na; a kɛnɛyara o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.
19 Yesu ta karamɔgɔdenw gbarara a kɔrɔ ka a ɲininka o danna ko: «Mun kosɔn anw
ma se ka nin jina gbɛn?»
20 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta lanaya ka dɔgɔ kojugu. Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw
ta lanaya bonya tun ka hali mutaridi kisɛ† bɔ, ni aw tun k'a fɔ nin kuru ye ko: ‹Bɔ i nɔ
ra ka taga yan fɛ,› a tun bɛ bɔ a nɔ ra. Foyi si tun tɛna aw kaɲa.
21 [Nka nin jina ɲɔgɔn kɔni, foyi tɛ se ka ale bɔ ni sundon ni Aladaari tɛ.]»

Yesu k'a ta saya ko fɔ tuun
(Marika 9.30-32; Luka 9.43-45)

22 Ayiwa, ka karamɔgɔdenw bɛɛ lajɛnnin to ɲɔgɔn fɛ Galile mara ra, Yesu k'a fɔ o ye
ko: «Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o mina k'a don mɔgɔw boro.
23 O bɛna a faga, nka a saya tere sabanan a bɛna kunu.» O kuma ka karamɔgɔdenw
jusu kasi kosɛbɛ.

Yesu ka Alabatosoba wari sara

24 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera Kapɛrinahumu minkɛ, Alabatosoba ta ninsaram-
inabagaw gbarara Piyɛri ra ka a ɲininka ko: «Aw karamɔgɔ tɛ Alabatosoba wari sara
wa?»
25 Piyɛri ka a jaabi ko: «A b'a sara.» Piyɛri dontɔ bon kɔnɔ, Yesu fɔlɔra ka kuma ta k'a
fɔ ko: «Simɔn, i bɛ mun miiri? Nin dunuŋa masaw bɛ ninsɔngɔ walama wusugu mina
jɔn le fɛ? Jamanadenw wa, walama lonanw?»
26 Piyɛri ka Yesu jaabi ko: «Lonanw lo.» Yesu ko: «O tuma jamanadenw man kan ka
a sara.
27 O bɛɛ n'a ta, an t'a fɛ ka ko dɔ kɛ min bɛ digi nin mɔgɔw ra. O ra, taga ba ra ka
taga dulen bla ji ra; i bɛna jɛgɛ fɔlɔ min mina, i ye o sama ka bɔ, ka a da waga. I bɛna
wari dɔ sɔrɔ a da ra; i bɛ o bɔ ka na ne ta wari ni ele ta wari sara ni o ye.»

18

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala ta Masaya ra
(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)

1 Ayiwa, o wagati ra, karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra ka a ɲininka ko: «Jɔntigi le ye
ɲamɔgɔ ye Ala ta Masaya* ra?»
2 O tuma Yesu ka denfitini dɔ wele, ka na o lɔ o cɛ ra,

† **17:20 17.20** Yahudiyaw fɛ, mutaridi kisɛ le tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ simankisɛ tɔw bɛɛ kan.

3 k’a fɔ o ye ko: «Can ra ne b’a fɔ aw ye ko ni aw ma aw cogoya yɛlɛma ka kɛ i ko
denfitiniw, aw tɛna don sankolo Masaya ra fiyewu.
4 Mɔgɔ min ka a yɛrɛ majigi ka kɛ i n’a fɔ nin denmisɛn, o tigi le ye ɲamɔgɔ ye sankolo
Masaya ra.
5 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini ɲɔgɔn dɔ mina ka ɲa ne tɔgɔ kosɔn, o tigi ka ne
yɛrɛ le mina ka ɲa.»

Fɛn minw bɛ mɔgɔ bla jurumun na
(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)

6 «Nka nin denfitini minw lanin bɛ ne ra ka ban, sani mɔgɔ dɔ ye kɛ sababu ye ka o
ra kelen kunnacɛn ka bɔ lanaya ra, a ka fisa o ye wugu belebeleba dɔ le dulon o tigi kan
na ka a firi kɔgɔji ra.
7 «Bɔnɔ bɛ dunuŋamɔgɔw sɔrɔ o ta kunnacɛnnikow kosɔn, sabu o kunnacɛnni kow
kɛ ye jagboya le ye. Nka mɔgɔ min bɛ kɛ sababu ye ka o kɛ, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ!
8 «Ayiwa, ni i boro kelen walama ni i sen kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun
na, a tigɛ ka a firi yɔrɔjan; sabu ka taga don ni i boro kelen walama ni i sen kelen ye
arijana ra, o ka fisa i ma, sani i boroflatigi walama i senflatigi ye taga firi jahanama ra
tasuma banbari kɔnɔ yi.
9 Ayiwa, ni i ɲaden kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a wɔgɔbi ka a firi
yɔrɔjan; sabu ka taga don ni i ɲaden kelen ye arijana ra, o ka fisa i ma, sani i ɲadenflatigi
ye taga firi jahanama tasuma ra.
10 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana nin denmisɛn dɔ dɔgɔya, sabu ne b’a fɔ aw ye ko o
ta mɛlɛkɛw bɛ ne Fa Ala ɲa kɔrɔ sankolo ra tuma bɛɛ.
11 [Sabu Min kɛra Adamaden ye*, o nana mɔgɔ tununinw le ɲini ka o kisi.]»

Saga tununin ta ko
(Luka 15.3-7)

12 Yesu ko: «Aw b’a miiri di? Ni saga kɛmɛ bɛ cɛ dɔ fɛ, ni kelen ka tunu, a tɛ a tɔ
bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn to kongori kan yi ka taga saga tununin yɔrɔɲini wa?
13 Ayiwa, ni a k’a ye, a bɛ ninsɔndiya min sɔrɔ, a tɛ o ninsɔndiya ɲɔgɔn sɔrɔ tɔ
bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn kosɔn.
14 O cogo kelen na, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale t’a fɛ nin denmisɛnw ra hali
kelenpe ye tunu.»

Yesu ko balemaw ka kan ka yafa ɲɔgɔn ma

15 «Ayiwa, ni i balema ka kojugu dɔ kɛ, taga kuma ni a ye, i kelen ni a kelen. Ni a
sɔnna i ta kuma ma, aw ta balemaya bɛ to a nɔ ra.
16 Nka ni a ma sɔn ka i lamɛn, i ye mɔgɔ kelen, walama mɔgɔ fla fara i yɛrɛ kan, aw
ye taga a fɛ, janko o ko bɛɛ ye ɲanabɔ ka kaɲa ni seere fla, walama ni seere saba ta
kuma ye.
17 Nka ni a banna ka aw lamɛn, a fɔ lanabagaw ta jɛnkuru ye; ni a ma sɔn ka lanabagaw
ta jɛnkuru* fana lamɛn, o tuma, i ye a jate i ko Alalɔnbari, walama i ko ninsaraminabaga.
18 Ayiwa, can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ni aw ka fɛn o fɛn siri dugukolo kan yan, o bɛna
siri sankolo ra; ni aw ka fɛn o fɛn foni dugukolo kan yan, o bɛna foni sankolo ra fana.
19 «Ne b’a fɔ aw ye fana ko dugukolo kan yan ni aw ra mɔgɔ fla ka bɛn ko o ko ra ka
a daari, ne Fa Ala min bɛ sankolo ra, ale bɛna o di aw ma.
20 Sabu ni mɔgɔ fla, walama mɔgɔ saba ka ɲɔgɔn lajɛn yɔrɔ o yɔrɔ ne tɔgɔ ra, ne bɛ
kɛ ni o ye.»

Baaradenjugu yafabari ta ko

21 Ayiwa, Piyɛri gbarara Yesu ra ka a ɲininka ko: «Matigi, ni ne balema bɛ ne hakɛ
ta, ne ka kan ka yafa a ma ka se fɔ siŋaga jori le? Siŋaga wolonfla wa?»
22 Yesu ko: «Ɔn-ɔn, ne m’a fɔ i ye ko siŋaga wolonfla dɛ, nka fɔ siŋaga biwolonfla
sigiyɔrɔma wolonfla.
23 «Sankolo Masaya* bɛ i n’a fɔ masacɛ min tun b’a fɛ ka a ni a ta baaradenw ta
warikow ɲanabɔ.
24 Ka o to o jate ra, o nana ni baaraden dɔ ye a fɛ, ko a ta wari waga camanba juru bɛ
o ra.
25 Nka se tun t’a ye ka o juru sara minkɛ, a matigicɛ ko o ye a fiyeere, ale ni a muso
ni a ta denw, ani a borofɛnw bɛɛ, janko ka juru sara.
26 Ayiwa, o baaraden k’a yɛrɛ firi dugu ma, k’a kinbiri gban a matigicɛ kɔrɔ, k’a daari
kosɛbɛ, ko: ‹Sabari ka muɲu, ne bɛna juru bɛɛ sara!›

18:16 18.16 Nin kuma fɔra Sariya 19.15.

27 A makari k’a matigicɛ mina; a matigicɛ ka a ta juru bɛɛ to a ye, ko a ye taga.
28 «O baaraden bɔra minkɛ, ale tagara bɛn ni a baaradenɲɔgɔn dɔ ye, a ta wari deniye
kɛmɛ* juru tun bɛ o ra. A ka o kan cɛ, ka a kan dɛrɛ, k’a fɔ a ye ko: ‹Ne ta juru min bɛ
i ra, a sara!›
29 A tɔɲɔgɔncɛ benna ale fana sen kɔrɔ, k’a daari ni makarikanw ye, ko: ‹Sabari ka
muɲu, ne bɛna i ta juru sara.›
30 Nka a ma sɔn! A tagara cɛ bla kaso ra, ko fɔ ale ta wari bɛɛ ye na sara ka ban.
31 A baaradenɲɔgɔnw ka o ye minkɛ, o ko ka olugu jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ. O tagara o kow
bɛɛ lakari o matigicɛ ye.
32 O tuma, o matigicɛ ka o baaraden wele ka na a fɔ a ye ko: ‹Baaradenjugu! Ne tun
ka i ta juru bɛɛ to i ye, sabu i ka ne daari ko ne ye sabari.
33 Ne makarira i ra cogo min na, i fana tun tɛ se ka makari i tɔɲɔgɔn na ten wa?›
34 A matigicɛ tun dimina kosɛbɛ; a ka baaraden bla kaso ra janko a ye taga tɔɔrɔ yi,
fɔ a ye a ta juru bɛɛ sara ka ban.»
35 Yesu ko: «Aw ra, ni min tɛ sɔn ka yafa a balema ma ni a jusukun bɛɛ ye, ne Fa Ala
min bɛ sankolo ra, ale bɛna o tigi mina o cogo le ra.»

19

Yesu ko furu man kan ka sa
(Marika 10.1-12)

1 Ayiwa, Yesu ka mɔgɔw karan ka ban tuma min na, a bɔra Galile mara ra, ka taga
Zude mara yɔrɔ dɔ ra, min bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ.
2 Jamaba gbanna a kɔ; a ka o ta banabagatɔw kɛnɛya o yɔrɔ ra yi.
3 Farisi* dɔw gbarara Yesu ra; o tun b’a fɛ k’a kɔrɔbɔ le. O k’a ɲininka ko: «Yala ka
kaɲa ni sariya* ye, cɛ bɛ se ka a muso bla sababu bɛɛ kosɔn wa?»
4 Yesu ka o jaabi ko: «Kitabu ka min fɔ, aw ma o karan wa? A ko: ‹Dunuɲa damina
ra, Danbaga ka cɛ ni muso le dan.›
5 A ko: ‹O le kosɔn cɛ bɛ bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ, ka nɔrɔ a muso ra. O fla bɛ jɛn
ka kɛ mɔgɔ kelen ye.›
6 O tɛ jate mɔgɔ fla ye tuun; o bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye. O le kosɔn, Ala ka min jɛn
k’a kɛ kelen ye, mɔgɔ si kana o faran ka bɔ ɲɔgɔn na.»
7 Farisiw* ka Yesu ɲininka tuun ko: «O tuma mun kosɔn cira Musa k’a fɔ ko cɛ ye
furusasɛbɛ di a muso ma ka a bla?»
8 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta jusukungbɛlɛya le kosɔn cira Musa sɔnna ko aw ye aw ta
musow bla; ni o tɛ, dunuɲa damina ra a tun ma fɔ ten.
9 Ne kɔni b’a fɔ aw ye ko ni cɛ o cɛ k’a muso bla ka muso wɛrɛ furu, o cɛ bɛ jɛnɛya le
kɛra, fɔ ni a kɛra ko o muso tun bɛ cɛ wɛrɛ le fɛ.»
10 Yesu ta karamɔgɔdenw ko a ma ko: «Ni cɛ ka kan k’a kɛ ten ni a muso ye, o tuma
furubariya le ka fisa.»
11 Yesu ka o jaabi ko: «Mɔgɔ bɛɛ tɛ se ka sɔn nin kuma ma, fɔ ni Ala yɛrɛ ka a se di
minw ma.
12 Sababu caman bɛ mɔgɔw bla furukɛbariya ra: Dɔw worora ni o ta ye; dɔw ta ye
adamadenw nɔ ye, dɔw fana ta kun ye Ala ta Masaya* ko ye. Ni mɔgɔ min bɛ se ka sɔn
nin kumaw ma, o tigi ye sɔn o ma.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)

13 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denmisɛn dɔw ye Yesu fɛ, janko a ye a boro la o kan ka
Ala daari o ye; nka karamɔgɔdenw ka o mɔgɔw mafiyɛnya.
14 Yesu ko o ma ko: «A y’a to denmisɛnw ye na ne fɛ, aw kana o bari; sabu mɔgɔ minw
bɛ i ko denmisɛnw, sankolo Masaya* ye olugu le ta ye.»
15 O kɔ, a ka a boro la o kan ka dugawu kɛ o ye, ka sɔrɔ ka taga ka bɔ o yɔrɔ ra.

Cɛ naforotigi ta ko
(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)

16 Ayiwa, cɛ dɔ gbarara Yesu ra k’a ɲininka ko: «An karamɔgɔ, ne ka kan ka koɲuman
juman le kɛ, janko ne ye ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
17 Yesu k’a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i bɛ ne ɲininka koɲuman ko ra? Ala kelenpe le ka
ɲi. Ni i b’a fɛ ka ɲanamanya banbari sɔrɔ, i ka kan ka Ala ta sariyaw* tagama.»

---

* **18:28 18.28** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye. **19:4 19.4** Nin kuma fɔra Damina 1.27; 5.2. **19:5 19.5** Nin kuma fɔra Damina 2.24. **19:7 19.7** Nin kuma fɔra Sariya 24.1; Matiyu 5.31.

18 Cɛ ko: «O ye sariya jumanw ye?» Yesu ka a jaabi ko: «I kana mɔgɔ faga; i kana
jɛnɛya kɛ; i kana sonyari kɛ; i kana faninya fɔ ka a la i mɔgɔɲɔgɔn na;
19 i fa ni i ba bonya; i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.»
20 O kanbelen ko Yesu ma ko: «Ne ka nin siraw bɛɛ tagama; ne ka kan ka mun wɛrɛ
le kɛ tuun?»
21 Yesu ko a ma ko: «Ni i b'a fɛ ka dafa, taga i borofɛnw bɛɛ fiyeere, ka o wari
tarantaran fagantanw na. Ni o kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ sankolo ra. O kɔ, i bɛ na
ka na tugu ne kɔ.»
22 Kabini o kanbelen ka o mɛn, a ɲanasisinin wurira ka taga, sabu naforoba tun b'a
fɛ.
23 O tuma Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko naforotigi
don ka gbɛlɛn sankolo Masaya* ra dɛ!
24 Ne b'a fɔ aw ye fana ko ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ ka tɛmɛ naforotigi don kan
Ala ta Masaya ra.»
25 Karamɔgɔdenw ka o mɛn minkɛ, o kɔnɔnɔbanna kosɛbɛ. O ko: «O tuma jɔn le bɛna
kisi sa?»
26 Yesu ka o flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔw fɛ a tɛ se ka kɛ, nka Ala fɛ fɛn bɛɛ bɛ se ka
kɛ.»
27 Piyɛri ka kuma ta o le ra k'a fɔ Yesu ye ko: «A flɛ, anw jɛnna fɛn bɛɛ kɔ ka tugu i
nɔ fɛ; anw ta bɛna kɛ cogo di sa?»
28 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni fɛn bɛɛ nana kɛ kura ye tuma
min na, Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana sigi a ta masasiginan nɔɔrɔman kan fɛn
bɛɛ kunna, aw minw tugura ne nɔ fɛ, aw fana bɛna sigi masasiginan tan ni fla kan, ka
Izirayɛli* ta siya tan ni fla ta kiti tigɛ.
29 «Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jɛn a ta bonw kɔ, walama a balemacɛw kɔ, walama a
balemamusow kɔ, walama a facɛ kɔ, walama a bamuso kɔ, walama a muso kɔ, walama
a denw kɔ, walama a ta forow kɔ, ne tɔgɔ kosɔn, o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn kɛmɛ
kɛmɛ sɔrɔ, ka ɲanamanya banbari fana sɔrɔ.
30 Nka ɲafɛmɔgɔ caman bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye, kɔfɛmɔgɔ caman fana bɛna kɛ
ɲafɛmɔgɔw ye.»

20

Forotigi ni a ta baaradenw ta ko

1 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ la o ye; a ko: «Ala ta Masaya* bɛ i n'a fɔ forotigi min bɔra
sɔgɔmada joona fɛ ka baaradenw ɲini ka taga baara kɛ a ta rɛzɛnforo ra.
2 Ayiwa, forotigi ni o baaradenw bɛnna a ra ko tere kelen baara sara bɛna kɛ wari
deniye* kelen ye. A ka o bla ka taga baara kɛ a ta rɛzɛnforo ra. 3 Tere nana wuri dɔɔnin
minkɛ, forotigi bɔra tuun ka taga mɔgɔ dɔw lɔnin ye barokɛyɔrɔ dɔ ra dugu kɔnɔ, o tɛ
foyi kɛra.
4 A ko olugu fana ma ko: ‹Aw ye taga ne ta rɛzɛnforo ra ka taga baara kɛ. Aw ka kan
ni sara min ye, ne bɛna o di aw ma.›
5 O mɔgɔw tagara rɛzɛnforo ra. Forotigi nana bɔ teregban fɛ, a ka dɔw ye, ka olugu
fana ta. Wulada fɛ, a ka taga dɔw ye tuun, a ka olugu fana ta.
6 Forotigi nana bɔ tuun wuladanin fɛ, a ka mɔgɔ dɔw lɔnin ye. A ko olugu ma ko:
‹Mun na aw lɔra yan ka tere bɛɛ ban, aw ma foyi kɛ?›
7 Olugu k'a jaabi ko: ‹Mɔgɔ si le ma an ta baara ra.› A ko olugu fana ma ko: ‹Aw ye
taga ne ta rɛzɛnforo ra ka taga baara kɛ.›
8 «Ayiwa, tere nana ban minkɛ, forotigi k'a fɔ baaradenw kuntigi ye ko: ‹Baaradenw
wele ka na o sara; nka a damina mɔgɔ labanw fɔlɔ, ka sɔrɔ ka se mɔgɔ fɔlɔw ma.›
9 Minw tun tara wuladanin fɛ, olugu bɛɛ kelen kelen ka wari deniye kelen kelen sɔrɔ.
10 A nana se mɔgɔ fɔlɔw ma tuma min na, olugu nana; o tun b'a miiri ko olugu ta sara
bɛna caya ka tɛmɛ tɔw ta kan, nka olugu fana ka wari deniye kelen kelen le sɔrɔ.
11 Ayiwa, o wari dira o ma minkɛ, o dimina, ka forotigi jaraki.
12 O ko: ‹Nin kɔfɛmɔgɔw ka wagati dɔɔnin le kɛ baara ra, nka i ka anw ni olugu bɛɛ ta
sara kɛ kelen ye, k'a sɔrɔ anw le ka tere kururu bɛɛ kɛ sɛgɛ ra, ka baara kɛ tere kɔrɔ.›
13 Ayiwa, forotigi ko o ra kelen ma ko: ‹Ne tericɛ, ne ma i tɔɲɔ dɛ! Yala an tun ma bɛn
wari deniye kelen le ma wa?

19:19 19.19 Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20; Sarakalasebagaw 19.18. * **20:2 20.2** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

14 O tuma, i ta sara ta ka taga. Min kɛra kɔfɛmɔgɔ ye, ne ka min di o ma, ne bɛ o
ɲɔgɔn le di ele fana ma.
15 Yala min ka di ne ye, ne tɛ se ka o kɛ ni ne ta wari ye wa? Walama, ne ta ɲumanya
ɲangboya le bɛ i ra wa?› »
16 O kɔ, Yesu ko: «Minw ye kɔfɛmɔgɔw ye, olugu bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye; minw ye
ɲafɛmɔgɔw ye, olugu bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye.»

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to Zeruzalɛmu, a ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele danna;
ka o tagamatɔ to, a k'a fɔ o ye ko:
18 «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu; Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna don sarakalasebagaw*
kuntigiw boro, ani sariya karamɔgɔw*. O bɛna kiti tigɛ a kan, ko a ka kan ka faga.
19 O bɛna a don siya wɛrɛ mɔgɔw* boro. Olugu bɛna a lɔgɔbɔ, k'a bugɔ ni gbɛɲɛ ye,
k'a gbengben yiri ra; nka a saya tere sabanan na a bɛna kunu.»

Zebede ta muso ka Yesu daari
(Marika 10.35-45)

20 Ayiwa, Zebede ta muso nana Yesu fɛ ni a dencɛ fla ye. A gbarara Yesu ra ka a kinbiri
gban a kɔrɔ ka a daari.
21 Yesu ko a ma ko: «I bɛ mun le fɛ?» A ko: «Ne b'a fɛ ko ni i nana sigi i ta masaya
ra, ne dencɛ fla minw ye nin ye, i ye a to kelen ye sigi i kininboroyanfan fɛ, tɔ kelen ye
sigi i numanboroyanfan fɛ.»
22 Yesu ka a jaabi ko: «Aw bɛ fɛn min daarira, aw yɛrɛ ma o lɔn; ne bɛna tɔɔrɔ cogoya
min na, aw bɛ se ka tɔɔrɔ o cogo ra wa?» O ka Yesu jaabi ko: «Ɔnhɔn, an bɛ se.»
23 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo aw bɛna tɔɔrɔ ne ta tɔɔrɔcogo ra. Nka ka sigi ne
kininboroyanfan fɛ, walama ne numanboroyanfan fɛ, o dibaga tɛ ne ye. Ne Fa Ala ka o
sigiyɔrɔ labɛn mɔgɔ minw ye, a bɛna di olugu le ma.»
24 Karamɔgɔden tɔ tan ka o kuma mɛn minkɛ, olugu dimina o balemacɛ fla kɔrɔ.
25 O ra, Yesu ka o wele k'a fɔ o ye ko: «Aw k'a lɔn ko siya wɛrɛ mɔgɔw ta kuntigiw bɛ
o mara jagboya ra; jamana mɔgɔbabaw fana bɛ o ta fanga digi mɔgɔ tɔw kan.
26 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Min b'a fɛ ka kɛ mɔgɔba ye aw ra, o tigi ka kan
ka kɛ tɔw ta baaraden le ye.
27 Min b'a fɛ ka kɛ aw ra ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ aw ta jɔn ye.
28 O le kosɔn Min kɛra Adamaden ye*, ale yɛrɛ ma na janko mɔgɔw ye na baara kɛ
a ye, nka a nana ka na baara kɛ mɔgɔw ye le, ani ka a yɛrɛ nin di, ka kɛ mɔgɔ caman
kunmabɔsara ye.»

Yesu ka fiyentɔcɛ fla ɲa yɛlɛ Zeriko
(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)

29 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔtɔ Zeriko, jamaba tugura a kɔ.
30 Fiyentɔcɛ fla tun siginin bɛ sirada ra; olugu k'a mɛn minkɛ ko Yesu le bɛ tɛmɛna, o
pɛrɛnna ko: «An Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa anw ma.»
31 Jama tun bɛ sɔngɔra o ra ko o ye je; nka o belen ka dɔ le fara o pɛrɛnkan kan tuun
ko: «An Matigi, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa anw ma.»
32 Yesu lɔra; a ka o wele k'a fɔ o ye ko: «Aw b'a fɛ ne ye mun le kɛ aw ye?»
33 O ko Yesu ma ko: «An Matigi, a to anw ɲa ye yɛlɛ.»
34 O makari ka Yesu mina; a magara o ɲaw ra. O yɔrɔnin bɛɛ o ɲaw yɛlɛra; o tugura
Yesu kɔ.

21

Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu
(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

1 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw surunyara Zeruzalɛmu na; o sera Bɛtifaze,
Oliviyesunw kuru kɛrɛ fɛ minkɛ, Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci. 2 A k'a fɔ o ye ko:
«Dugu min flɛ an ɲa, aw ye taga yi; ni aw sera yi dɔrɔn, aw bɛna falimuso dɔ sirinin
ye, a den bɛ a kɔrɔ; aw ye o foni ka na ni o ye.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka, aw y'a jaabi ko: ‹An matigicɛ le mako bɛ o ra.› Ni o kɛra,
a bɛna o to aw boro.»
4 Ayiwa, o kɛra janko cira tun ka nin kuma min fɔ, o ye kɛ can ye, ko:
5 «Aw y'a fɔ Siyɔn dugumɔgɔw ye ko:
aw ta masacɛ natɔ flɛ aw fɛ,
a majiginin le bɛ nana,

a yɛlɛnnin bɛ fali le kan,
a siginin bɛ faliden kan, falimuso ta falidennin.»
6 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara; Yesu tun ka min fɔ o ye, o tagara o kɛ.
7 O nana ni falimuso ni a den ye; o ka o ta derege dɔw la faliw kɔ ra, Yesu yɛlɛnna ka
sigi a kan.
8 Jama ra mɔgɔ caman ka o ta deregebaw lala sira kan Yesu ɲa; dɔw fana ka
yiriboromisɛnw tigɛtigɛ ka o lala sira ra.
9 Jama dɔ tun bɛ Yesu ɲa, dɔ tun bɛ a kɔ. O bɛɛ tun bɛ pɛrɛnna ko:
«Hozana*! An ye Ala tando Dawuda Mamaden* kosɔn;
min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
Nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra!»
10 Yesu donna Zeruzalɛmu tuma min na, dugu bɛɛ wurira ka lɔ sen kan. Mɔgɔw ko:
«E, jɔn le ye nin ye?»
11 Jama ka kɛ a fɔ ye ko: «Yesu lo, cira min bɔra Nazarɛti, Galile mara ra.»

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

12 Ayiwa, Yesu donna Alabatosoba lu kɔnɔ. Fiyeerekɛbaga ni sannikɛbaga* minw tun
bɛ Alabatosoba lu kɔnɔ, a ka olugu bɛɛ gbɛn ka bɔ; a ka warifalenbagaw ta tabaliw
ɲɔniŋɔni ka ben, ani tuganifiyeerebagaw ta siginanw.
13 A k'a fɔ o ye ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ne ta bon bɛna wele le ko Aladaariyɔrɔ.›
Nka aw kɔni ka a yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ le ye†.»

Sarakalasebagaw kuntigiw dimina Yesu kɔrɔ

14 Ka Yesu to Alabatosoba kɔnɔ, fiyentɔw, ani nabara dɔw gbarara a ra; a ka olugu
kɛnɛya.
15 Ayiwa, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* dimina, sabu o ka Yesu
ta kabako kɛninw ye, ani k'a ye ko denmisɛnw fana bɛ pɛrɛnna Alabatosoba kɔnɔ, ko:
«Hozana*! An ye Ala tando Dawuda Mamaden* kosɔn!»
16 O ko Yesu ma ko: «Denmisɛnw bɛ min fɔra, i bɛ o mɛnna kɛ!» Yesu ko: «Ne b'a
mɛnna.» A ko: «Min sɛbɛra Ala ta Kuma ra, aw ma o karan ka ye le wa? A sɛbɛra ko:
‹Ala ka tandorikan don denmisɛnninw da ra,
k'a don sinmindenw da ra.› »
17 Yesu bɔra o kɔrɔ, ka bɔ dugu kɔnɔ ka taga Betani, ka taga si o yɔrɔ ra.

Yesu ka torosun danga
(Marika 11.12-14,20-24)

18 O dugusagbɛ sɔgɔma, Yesu sekɔtɔ ka na Zeruzalɛmu, kɔngɔ ka a mina.
19 A ka torosun dɔ ye sirada ra. A gbarara a ra, nka a ma taga den foyi sɔrɔ a ra, fɔ
flaburu gbansan. A ko torosun ma ko: «Den tɛna sɔrɔ ele ra tuun fiyewu!» O yɔrɔnin
bɛɛ torosun jara. 20 Karamɔgɔdenw ka o ye minkɛ, o kabakoyara. O ko: «E, nin torosun
kɛra cogo di ka ja yɔrɔnin kelen na tan?»
21 Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni lanaya bɛ aw fɛ, ni aw tɛ sigiya fiyewu, min
kɛra torosun nin na, aw tɛna dan o ɲɔgɔn dɔrɔn ma, nka hali ni aw k'a fɔ kuru nin ye
ko a ye bɔ a nɔ ra ka taga ben kɔgɔji ra, a bɛ kɛ ten.
22 Ni aw ka fɛn o fɛn ɲini ni lanaya ye, ka Ala daari a ra, aw bɛna o sɔrɔ.»

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)

23 Yesu tagara don Alabatosoba kɔnɔ; ka a to karan na, sarakalasebagaw* kuntigiw,
ani Yahudiyaw ta cɛkɔrɔbaw nana a fɛ ka na a ɲininka ko: «I bɛ nin kow kɛra fanga
juman sababu le ra, ani jɔn le fana ka o fanga di i ma?»
24 Yesu ko: «Ne fana bɛna aw ɲininka fɛn kelenpe ra. Ni aw ka ne jaabi o ra, o tuma,
min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne bɛna o fɔ aw ye.»
25 Yesu ko: «Jɔn le ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na mɔgɔw batize? Ala wa, walama
mɔgɔw?» O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ ko: ‹O tuma mun
kosɔn aw ma la a ra?›
26 Nka ni an fana k'a fɔ ko: ‹Mɔgɔw lo›, o tuma an ka kan ka la a ra ko jama tɛna an
to yi, sabu bɛɛ lanin b'a ra ko Yuhana ye Ala ta cira le ye.»

21:5 21.5 Nin kuma fɔra Jakariya 9.9. **21:9 21.9** Nin kuma fɔra Zaburu 118.26. * **21:12 21.12** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **21:13 21.13** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11. **21:16 21.16** Nin kuma fɔra Zaburu 8.3.

27 O ra, o ka Yesu jaabi ko: «An m’a lɔn.» Yesu fana ko: «Ayiwa, ni o lo, min ka fanga
di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana tɛna o fɔ aw ye.»

Dencɛ fla ta ko
28 Yesu ko: «Aw bɛ mun miiri nin ko ra? Dencɛ fla tun bɛ cɛkɔrɔba dɔ fɛ. A ko dencɛ
fɔlɔ ma ko: ‹Ne dencɛ, taga baara kɛ rɛzɛnforo ra bi.›
29 Den ko: ‹Ne tɛ taga.› Nka kɔ fɛ, a nimisara, a tagara foro ra.
30 Facɛman ka o kuma kelen fɔ dencɛ flanan ye. Ale ko: ‹Baba, ne bɛ taga.› Nka a ma
taga yi.
31 O den fla ra, juman le ka a facɛ sago kɛ?» Mɔgɔw ko: «Dencɛ fɔlɔ lo.» Yesu ko:
«Can ra ne b’a fɔ aw ye, ko ninsaraminabagaw, ani jatɔmusow bɛna kɔn aw ɲa Ala ta
Masaya* ra.
32 Sabu Yuhana Batizerikɛbaga nana aw fɛ terenninya sira le ra, nka aw ma sɔn ka la
a ra; nka ninsaraminabagaw, ani jatɔmusow lara a ra. Aw ka o ye, nka o bɛɛ n’a ta, aw
ma na nimisa o kɔ fɛ ka la a ra.»

Baaradenjuguw ta ko
(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)
33 Yesu ko: «Aw ye talen dɔ tun ka rɛzɛnforo dɔ sɛnɛ, ka a
lamini ni sansan ye, ka rɛzɛncɔngɔyɔrɔ dɔ sogi fara ra, ka gbata dɔ lɔ foro kɔrɔsibagaw
ye. O kɔ, a ka foro karifa baaraden dɔw ma, ka taga tagama ra.
34 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaradenw ci rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw
fɛ ko o ye taga rɛzɛnmɔ dɔ mina ka na ni a ye.
35 Rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka o baaradenw mina; o ka kelen bugɔ, ka kelen faga, ka
sabanan bon ni kabakuru ye.
36 Ayiwa, forotigi ka baaraden wɛrɛw ci tuun, minw tun ka ca ka tɛmɛ fɔlɔtaw kan;
nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka olugu fana kɛ i ko fɔlɔtaw.
37 A laban, a ka a yɛrɛ dencɛ le ci o fɛ. A ko: ‹O bɛna ne dencɛ kɔni bonya.›
38 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw nana forotigi dencɛ natɔ ye minkɛ, o k’a fɔ ɲɔgɔn ye
ko: ‹Nin le bɛna cɛn ta! Aw ye na an y’a mina ka a faga; ni o kɛra, foro bɛ kɛ an ta ye.›
39 O k’a mina ka taga ni a ye foro kɔ fɛ ka taga a faga.»
40 Yesu ko: «Ayiwa, ni forotigi nana na sisan o, a bɛna mun le kɛ o rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw ra?»
41 Mɔgɔw ko: «A bɛna o mɔgɔjuguw bɛɛ faga fɔ ka o fagako juguya; a bɛna a ta foro
karifa mɔgɔ wɛrɛw ma, minw bɛna a ta foro nafa di a ma a wagati ra.»
42 Yesu ko: «Aw ma nin kuma karan kitabuw kɔnɔ fɔlɔ wa, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.
O kow bɛɛ bɔra Matigi yɛrɛ le ra; a kɛra kabako ye an ɲa na.› »
43 Yesu ko: «O le kosɔn, ne b’a fɔ aw ye ko Ala ta Masaya* bɛna bɔ aw boro, ka a di siya
wɛrɛ* ma min bɛna a sira tagama, ka Ala sago kɛ.
44 [Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ kɔni ka ben o kabakuru kan, o tigi kolow bɛɛ bɛ karikari. Ni
o kabakuru fana ka ben mɔgɔ o mɔgɔ kan, a bɛ o tigi ɲɔɲɔ.]»
45 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw* ka o talenw mɛn; o k’a faamu ko Yesu bɛ
olugu le ma.
46 O tun b’a fɛ ka Yesu mina, nka o tun bɛ siranna jama ɲa, sabu mɔgɔw tun bɛ Yesu
jatera Ala ta cira dɔ le ye.

22

Kɔɲɔdomuni ta talen
(Luka 14.15-24)
1 Yesu ka talen dɔ wɛrɛ fɔ mɔgɔw ye tuun; a ko:
2 «Sankolo Masaya* bɛ i n’a fɔ masacɛ min tun ka ɲanagbɛ dɔ labɛn a dencɛ ta kɔɲɔya
ra.
3 Ɲanagbɛ tun labɛnna minw tɔgɔ ra, a ka a ta baaradenw ci ko o ye taga olugu wele.
O tagara o wele, nka o ma sɔn ka na.
4 Masacɛ ka baaraden wɛrɛw ci o fɛ tuun. A ko: ‹Aw ye taga a fɔ o ye ko ne ka
domuniba le labɛn, ko misiw fagara, ka fara bɛgan tɔrɔnin caman wɛrɛ kan; ko a bɛɛ
labɛnna, ko o ye na kɔɲɔdomuni na.›
5 Nka o mɔgɔw ma masacɛ ta weleri jate. O tagara o tagayɔrɔw ra: dɔ tagara a ta foro
ra, dɔ tagara a ta jagokɛyɔrɔ ra.

21:42 21.42 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22-23.

6 Tɔw ka masacɛ ta baaradenw mina ka o tɔɔrɔ kosɛbɛ, fɔ ka o faga.
7 Masacɛ dimina; a ka a ta sorasiw ci ka taga o mɔgɔfagabagaw faga, ka o ta dugu jɛni.
8 Masacɛ ko a ta baaradenw ma ko: ‹Kɔɲɔdomuni labɛnna, nka minw welera, olugu si tun man kan ni a ye.
9 O ra, aw ye taga sirabadaw ra, ni aw ka mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔ, aw ye o bɛɛ wele ka na.›
10 Baaradenw wurira ka taga siradaw ra. O ka mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔ, mɔgɔɲuman o, mɔgɔjugu o, o ka o bɛɛ wele ka na. Bon fara domunikɛbagaw ra.
11 Masacɛ nana don ko a bɛ taga mɔgɔw flɛ. A tagara cɛ kelen ye, kɔɲɔfani tun tɛ ale ra.
12 Masacɛ ko a ma ko: ‹Ne tericɛ, ele kɛra cogo di ka don yan ka sɔrɔ i ma kɔɲɔfani don?› Cɛ ma foyi sɔrɔ k'a fɔ.
13 Masacɛ ko baaradenw ma ko: ‹Aw ye a senw ni a borow siri ka a firi kɛnɛ ma dibi ra yi; kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra.› »
14 O kɔ, Yesu ko: «Mɔgɔ weleninw ka ca, nka mɔgɔ ɲanawolomaninw ka dɔgɔ.»

Ninsɔngɔ sarako
(Marika 12.13-17; Luka 20.20-26)

15 O kɔ, Farisiw* tagara ɲɔgɔn ye, janko k'a lɔn o bɛ se ka Yesu sɔrɔ ka a mina cogo min na ni a yɛrɛ darakumaw ye.
16 O ka o ta karamɔgɔdenw ni Herodi* ta mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu fɛ. Olugu tagara a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an k'a lɔn ko i bɛ can le fɔ, i bɛ mɔgɔw karan Ala ta sira ra ka kaɲa ni can ye; i tɛ siran mɔgɔ ɲa, i fana tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
17 Ayiwa, i ta miiriya fɔ an ye nin ko ra: Ka ninsɔngɔ sara masacɛba Sezari ye, yala o bɛnnin lo wa, walama a bɛnnin tɛ?»
18 Ayiwa, Yesu tun bɔra o mɔgɔw ta nanbara kɔrɔ ma; a ko o ma ko: «Aw flankafuw, mun na aw b'a fɛ ka ne kɔrɔbɔ?
19 Aw bɛ wari min kɛ ka ninsɔngɔ sara, aw ye o dɔ yira ne ma.» O ka tama kelen yira a ra.
20 A ka o ɲininka ko: «Jɔntigi ja ni a tɔgɔ le bɛ wari nin kan?»
21 O ko: «Masacɛba Sezari!» Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala ta kɔsegi Ala ma.»
22 O ka kuma min mɛn, o kuma ka o kabakoya; o bɔra Yesu kɔrɔ ka taga.

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 O lon kelen na Sadusiw* minw b'a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu lahara, olugu gbarara Yesu ra ka a ɲininka.
24 O ko: «An karamɔgɔ, cira Musa tun k'a fɔ ko: ‹Ni cɛ dɔ ka muso furu, ka sa k'a sɔrɔ a ma den sɔrɔ, a balemacɛ ka kan ka a muso ta ka den sɔrɔ ni a ye balemacɛ nɔ ra.›
25 Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ an fɛ yan. Fɔlɔ ka muso furu ka sa, a tun ma den sɔrɔ minkɛ, ale balemacɛ ka muso ta.
26 Nka a balemacɛ flanan fana ta kɛra ten, sabanan fana ta kɛra ten, fɔ ka taga se o balemacɛ wolonfla bɛɛ ma.
27 Olugu bɛɛ sanin kɔ, muso yɛrɛ sara.
28 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara o, muso bɛna kɛ o wolonfla ra jɔn kelen le ta ye sa? Sabu muso tun kɛra o bɛɛ fɛ.»
29 Yesu ka o jaabi, ko: «Aw firira, sabu aw ma Kitabuw ta kumaw faamu, aw ma Ala ta sebagaya fana lɔn.
30 Sabu ni mɔgɔw nana kunu lahara, cɛ tɛna muso furu, muso fana tɛna di cɛ ma. Mɔgɔw bɛna kɛ le i ko Ala ta mɛlɛkɛw bɛ cogo min na sankolo ra.
31 Min ye suw kunuko ye, o tuma Ala ka min fɔ aw ye, aw ma o karan wa?
32 A ko: ‹Ne le ye Iburahima ta Ala ye, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta Ala.› O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw ta Ala lo.»
33 Jama minw bɛɛ tun bɛ Yesu ta kuma lamɛnna, a ta karan ka olugu bɛɛ kɔnɔnɔban.

Sariyaw bɛɛ ra belebeleba
(Marika 12.28-34; Luka 10.25-28)

34 Farisiw* nana a mɛn ko Yesu ka kuma ben Sadusiw* kan minkɛ, olugu ka ɲɔgɔn lajɛn ka na.
35 Sariya* karamɔgɔba kelen tun bɛ o ra, ale tun b'a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ; a k'a ɲininka ko:

22:24 22.24 Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6. **22:32 22.32** Nin kuma fɔra Bɔri 3.6,15-16.

36 «An karamɔgɔ, juman le ye Ala ta sariyaw* bɛɛ ra belebeleba ye?»
37 Yesu k′a jaabi ko: «I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ,
ani i ta miiriya bɛɛ.
38 Sariyaw bɛɛ ra fɔlɔ, ani o bɛɛ ra belebeleba le bɛ o ye.
39 A flanan min bɔra a fɛ fana, o ye nin ye, ko: ‹I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i
yɛrɛ.›
40 Sariya tɔw bɛɛ, ani ciraw ta kumaw bɛɛ sirinin bɛ nin sariya fla le ra.»

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye
(Marika 12.35-37; Luka 20.41-44)

41 Ka Farisiw* lajɛnnin to, Yesu ka o ɲininka.
42 A ko: «Ala ka Kisibaga* min layiri ta, aw bɛ mun le miiri o ta ko ra? Jɔntigi mamaden
lo?» O ka Yesu jaabi, ko: «Dawuda Mamaden* lo.»
43 Yesu ko o ma ko: «O tuma mun kosɔn Dawuda yɛrɛ kumana Ala Nin* baraka ra ka
a wele ko a Matigi?
44 Sabu Dawuda ko:
‹Matigi Ala k′a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
45 Ayiwa, ni Dawuda bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ se ka kɛ Dawuda
Mamaden cogo di?»
46 Mɔgɔ si ma se ka Yesu jaabi. K′a ta o lon na, mɔgɔ si ma sɔn ka a ɲininka tuun.

23

Yesu ka sariya karamɔgɔw ni Farisiw dɔgɔya
(Marika 12.38-40; Luka 11.39-42,43,46; 20.45-46)

1 O kɔ fɛ, Yesu kumana jama fɛ, ani a ta karamɔgɔdenw fɛ; a ko:
2 «Sariya karamɔgɔw* ni Farisiw* ta baara ye ka mɔgɔw karan cira Musa ta sariya*
ra.
3 Ayiwa, o kɔni bɛ min fɔ aw ye, aw ye o kɛ, ka a sira bɛɛ tagama. Nka aw kana tagama
ka kaɲa ni olugu yɛrɛ ta kɛwalew ye dɛ! Sabu o bɛ min fɔ, o tɛ o kɛ.
4 O bɛ doni gbirimanbaw siri ka o la mɔgɔw kun na; nka olugu yɛrɛ tɛ sɔn ka hali o
borokanden kelen maga a ra ka mɔgɔw dɛmɛ hali dɔɔnin.
5 O bɛ o ta kow bɛɛ kɛ janko mɔgɔw ye o flɛ dɔrɔn. O kosɔn o bɛ sɛbɛbabaw tu ka o
siri o yɛrɛ ra, ka masirifɛnw siri o ta deregebaw senkɔrɔyɔrɔw ra, ka o janya kosɛbɛ.
6 Ni o ka o wele domuniyɔrɔw ra, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye; karansow* kɔnɔ fana,
sigiyɔrɔɲumanw le ka di o ye.
7 O b′a fɛ mɔgɔ tɔw le ye olugu fo jamayɔrɔw ra, ka o wele ko: ‹An karamɔgɔ.›
8 Aw kɔni, aw kana a to mɔgɔw ye aw wele ko ‹karamɔgɔ›, sabu karamɔgɔ kelenpe le
bɛ aw fɛ; aw bɛɛ ye ɲɔgɔn balemaw le ye.
9 Aw kana mɔgɔ si wele dugukolo kan yan ko aw ‹Fa›. Sabu Fa kelenpe le bɛ aw fɛ,
aw Fa min bɛ sankolo ra.
10 Aw kana a to mɔgɔw ye aw wele ko ‹Kuntigi›, sabu Kuntigi kelen le bɛ aw fɛ, Kirisita*
lo.
11 Aw bɛɛ ra mɔgɔba, o ka kan ka kɛ aw ta baaraden ye.
12 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o tigi majigi, nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ
majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

13 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw*, ani aw Farisi* flankafuw! Sabu aw bɛ
sankolo Masaya* datugu mɔgɔw ɲa; aw yɛrɛ tɛ don a ra, minw fana b′a fɛ ka don, aw
t′a to olugu ye don.
14 «[Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ
muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. Aw bɛ Ala daari ka mɛɛn janko mɔgɔw ye aw
kɔrɔsi. O le kosɔn, aw ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ tɔw ta kan.]
15 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ
tagamajanw kɛ siraw kan, ani ji kan yɔrɔ bɛɛ, mɔgɔ kelen kosɔn, ka a ladon aw ta diina
ra. Nka ni a donna fana, aw yɛrɛ bɛ a yɛlɛma ka a kɛ jahanamaden ye ka a juguya fɔ
siɲaga fla ka tɛmɛ aw yɛrɛ kan.

22:37 22.37 Nin kuma fɔra Sariya 6.5. **22:39 22.39** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18. **22:44 22.44** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

16 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, sabu aw minw fiyenna, aw ko aw bɛ sira yira tɔw ra! Aw ko ni
mɔgɔ ka kari Alabatosoba ra, ko o tɛ jate, nka sanin min bɛ Alabatosoba kɔnɔ, ni mɔgɔ
ka kari o ra, ko o le bɛ jate.
17 Aw ta ye nalomanya ni fiyentɔya le ye! Juman le ka bon? Sanin le ka bon wa,
walama Alabatosoba min bɛ sanin saninya, o le ka bon?
18 Aw ko fana ko ni mɔgɔ ka kari sarakajɛnifɛn* na, ko o tɛ jate. Ko nka saraka min
bɛ sarakajɛnifɛn kan, ni i ka kari o ra, ko o le bɛ jate.
19 Fiyentɔw flɛ! Juman le ka bon? Saraka le ka bon wa, walama sarakajɛnifɛn min bɛ
saraka saninya, o le ka bon?
20 Ni i ka kari sarakajɛnifɛn na, fɛn o fɛn b'a kan, i karira fana o bɛɛ le ra.
21 Ni mɔgɔ min ka kari fana Alabatosoba ra, o tigi karira Alabatosoba ni a tigi Ala yɛrɛ
le ra fana.
22 Ni mɔgɔ min ka kari sankolo ra, o tigi karira Ala sigiyɔrɔ ni Ala yɛrɛ le ra.
23 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ aw
ta nankɔ flaburumisɛnw bɛɛ kelen kelen yaga bɔ; nka min ka bon sariya* ra, terenninya,
hina, ani kankelentigiya, aw tɛ o kɛ. Aw tun ka kan ka kɔn o le ma, ka ko tɔw fana kɛ
ka fara o kan.
24 Aw minw fiyenna, aw ko aw bɛ sira yira tɔw ra. Aw bɛ ji sɛnsɛn ko aw t'a fɛ hali
limɔgɔ fitini ye sɔrɔ aw ta minji ra, k'a sɔrɔ fɛn min bɛ tɛmɛ ka taga aw kɔnɔ, o bɛ
ɲɔgɔmɛ bɔ bonya ra, nka aw bɛ o kunu.
25 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ
jifiyɛ ni minan kɛnɛmayɔrɔ ko k'a gbɛ, k'a sɔrɔ a kɔnɔ fanin lo aw ta fɛn sonyaninw na,
aw ka minw sɔrɔ tɔɲɔri ni natabaya sababu ra.
26 Aw Farisi fiyentɔw! Aw ye kɔn ka jifiyɛ ni minan kɔnɔnɔyɔrɔ le saninya fɔlɔ; o kɔ,
a kɛnɛmayɔrɔ fana bɛ saninya.
27 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ
i n'a fɔ o ka kaburukɔrɔ min kɛnɛmayɔrɔ mun k'a gbɛ ka ɲa, k'a sɔrɔ a kɔnɔ fanin lo
mɔgɔkolow, ani nɔgɔ suguya bɛɛ ra.
28 Ayiwa, aw fana, kɛnɛ ma, mɔgɔw bɛ aw jate ko aw terennin lo, nka aw kɔnɔ fanin
lo flankafuya ni kojugu ra.
29 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔw, ani aw Farisi flankafuw! Sabu aw bɛ
ciraw ta kaburuw lɔ, mɔgɔ terennin minw sara, ka olugu ta kaburuw lalaga ka o cɛɲa,
30 k'a fɔ ko: ‹Ni an tun bɛ an bɛmaw ta wagati ra, an tun tɛna fara o kan ka ciraw
faga.›
31 O ra, aw yɛrɛ le kɛra aw yɛrɛ ta seerew ye ka aw yɛrɛ jaraki, k'a yira ko minw ka
ciraw faga, ko aw ye olugu ta denw le ye tigitigi.
32 Ayiwa, aw ye aw bɛmaw ta baara tɔ laban sa!
33 Aw sajuguw! Aw fɔnfɔnnindenw! Aw bɛna bɔsi jahanama tɔɔrɔ ma cogo di?
34 O kosɔn ne bɛna ciraw, ani mɔgɔ hakiritigiw, ani karamɔgɔw ci aw fɛ. Aw bɛna
dɔw gbengben yiri ra ka o faga, aw bɛna dɔw bugɔ ni gbɛɲɛ ye aw ta karansow* kɔnɔ,
ka tugu o kɔ ka o tɔɔrɔ ka bɔ dugu dɔ ra ka taga dɔ wɛrɛ ra.
35 O kosɔn aw ka mɔgɔ o mɔgɔ faga gbansan dugukolo kan yan, olugu bɛɛ kelen kelen
hakɛ bɛ aw kunna; k'a ta Abila* faga ma, ale min tun ye mɔgɔ terennin ye, ka na a bla
Berekiya dencɛ Jakariya faga ma; aw ka ale faga Alabatosoba ni sarakajɛnifɛn* cɛ.
36 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko o fagariw bɛɛ hakɛ bɛ bi mɔgɔw kan.»

Yesu kumana Zeruzalɛmu ta ko ra
(Luka 13.34-35)

37 Yesu ko: «E, Zeruzalɛmu! Zeruzalɛmu! Ele min bɛ ciraw faga, ani Ala bɛ mɔgɔ
minw ci i fɛ, i bɛ olugu bon ni kabakuru ye ka o faga! Siɲaga caman ne tun b'a fɛ ka i
ta denw lajɛn, i ko sisɛba bɛ a denw lajɛn a kaman kɔrɔ cogo min na, nka aw ma sɔn o
ma.
38 Sisan a flɛ, Ala bɛna aw ta so kɛ yɔrɔ lakolon ye;
39 sabu ne b'a fɔ aw ye ko aw ɲa tɛna la ne kan tuun, fɔ lon min na aw bɛna a fɔ ko:
‹Min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye.› »

24

Yesu ka Zeruzalɛmu ciko fɔ
(Marika 13.1-2; Luka 21.5-6)

* **23:35 23.35** Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abɛli.

1 Ayiwa, Yesu bɔra Alabatosoba kɔnɔ minkɛ, a tagatɔ a ta karamɔgɔdenw gbarara a
ra k'a fɔ a ye ko a ye Alabatosoba lɔcogo ni a cɛɲa flɛ.
2 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ɲa bɛ nin bɛɛ ra kɛ! Can ra ne b'a fɔ aw ye ko nin bonw bɛɛ
bɛna cici, ka a kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn kunna.»

Yesu ka dunuɲa laban ta tɔɔrɔkow fɔ
(Marika 13.3-13; Luka 21.7-19)

3 Yesu tagara sigi Oliviyesunw kuru kan. A ta karamɔgɔdenw nana o danna ka na
a ɲininka ko: «O kow bɛna kɛ wagati min na, ani i nawagati tagamasiyɛn ni dunuɲa
labanwagati tagamasiyɛn fɔ an ye.»
4 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri.
5 Sabu mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k'a fɔ ko olugu le Kisibaga* ye. O bɛna
mɔgɔ caman lafiri.
6 Aw bɛna kɛrɛ mankanw mɛn, ka kɛrɛ kibaroyaw mɛn. Aw hakiri kana ɲagami; sabu
jagboya lo o kow ye kɛ. Nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.
7 Siya dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama. Kɔngɔba ni
dugukoloyɛrɛyɛrɛ bɛna kɛ yɔrɔ caman na.
8 Nka o bɛɛ bɛna kɛ tɔɔrɔw damina le ye, i n'a fɔ musɔ jigibagatɔ ta tɔɔrɔ damina.
9 «O bɛna aw mina ka aw di, janko o ye aw tɔɔrɔ; o bɛna aw faga. Siyaw bɛɛ bɛna aw
kɔninya ne tɔgɔ kosɔn.
10 O bɛna kɛ sababu ye k'a to mɔgɔ caman ye bɔ lanaya ra, ka ɲɔgɔn janfa, ani ka
ɲɔgɔn kɔninya.
11 Cira faninyafɔbaga caman bɛna wuri, ka mɔgɔ caman lafiri.
12 Jurumun cayakojugu fɛ, mɔgɔ caman ta kanuya bɛna dɔgɔya.
13 Nka ni mɔgɔ min ka nin kow sɔnmina fɔ ka taga se a laban ma, o tigi bɛ kisi.
14 Ala ta Masaya* Kibaro Diman* bɛna fɔ dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra, janko siyaw bɛɛ ye o
seereya mɛn. O kɔ, a laban bɛ sɔrɔ ka se.»

Fɛn haramunin ta tɔɔrɔ
(Marika 13.14-23; Luka 21.20-24)

15 «Ayiwa, Ala bɛ fɛn haramunin min kɔninya, cira Daniyɛli ka min ko fɔ, ni aw nana
o siginin ye Alabatosoba kɔnɔ (min bɛ nin kumaw karan, o ye jija ka a kɔrɔ lɔn)!
16 Ni o wagati sera ka mɔgɔ min sɔrɔ Zude mara ra, olugu ye bori ka taga kuruw fan
fɛ.
17 Ni o wagati ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, o tigi kana jigi ko a bɛ tagara fɛn dɔ
ta bon kɔnɔ.
18 Ni a kɛra ka mɔgɔ min sɔrɔ foro ra, o kana sekɔ so kɔnɔ ko a bɛ taga a ta derege ta.
19 O lonw na bɔnɔ bɛna musɔ lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira denw ma.
20 «Aw ye Ala daari janko aw boriwagati kana bɛn nɛnɛba wagati ma, walama
Nɛnɛkirilon* dɔ ma.
21 Sabu a bɛna kɛ tɔɔrɔba le ye, min ɲɔgɔn ma deri ka ye ban, kabini dunuɲa dantuma
fɔ ka na se bi ma; a ɲɔgɔn fana tɛna ye tuun fiyewu.
22 Ni Ala tun ma o tɔɔrɔw wagati surunya, mɔgɔ si tun tɛna kisi. Nka a ka o tɔɔrɔw
wagati surunya a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kosɔn.
23 Ni dɔ k'a fɔ aw ye ko: ‹A flɛ, Kisibaga* bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ yan fɛ yi,› aw
kana la a ra.
24 Sabu faninyafɔbaga dɔw bɛna wuri ko olugu le ye Kisibaga ye; cira faninyafɔbaga
dɔw fana bɛna wuri. O bɛna tagamasiyɛnbaw, ani kabakow kɛ, janko ka hali Ala ta
mɔgɔ ɲanawolomaninw lafiri, ni o tun bɛ se ka kɛ.
25 Ayiwa, ne kɔni ka aw lasɔmi ka ban.
26 «Ni dɔw ko: ‹A flɛ, Kisibaga bɛ kongo kɔnɔ!›, aw kana taga yi; ni dɔw ko: ‹A dogora
bon dɔ kɔnɔ!›, aw kana la a ra.
27 Sabu san bɛ manamana cogo min na ka bɔ terebɔyanfan na ka taga fɔ terebenyanfan
na, Min kɛra Adamaden ye*, o nacogo bɛna kɛ ten le.
28 Ni sogosu ka kɛ yɔrɔ min na, dugaw bɛ lajɛn o yɔrɔ le ra.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)

29 Yesu ko: «Ayiwa, o wagati tɔɔrɔw tɛmɛnin kɔ, tere bɛna kɛ dibi ye, karo fana
tɛna yeelen bɔ tuun; lolow bɛna bɔ sankolo ra ka benben. Sankolo ta sebagayaw bɛna
yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.

30 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, mɔgɔw bɛna o ta tagamasiyɛn ye sankolo ra.
Dugukolo gbaw bɛɛ bɛna kasi; Min kɛra Adamaden ye, o bɛna o natɔ ye sankabaw kan
ka bɔ sankolo ra ni sebagayaba ni nɔɔrɔba ye.
31 O kɔ, burufiyɛkanba bɛna bɔ; a bɛna a ta mɛlɛkɛw ci ka na a ta mɔgɔ
ɲanawolomaninw lajɛn ka bɔ dunuɲa fan naani na, ka a damina sankolo kun dɔ ma ka
taga a bla a kun dɔ ra.»

Torosun ta karan
(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)

32 «Aw ye torosun cogo kɔrɔsi, k'a to o ye aw karan: ni aw k'a ye ko a borow bɛ nugura
ka flaburuw bɔ tuma min na, aw b'a lɔn ko samiya surunyara.
33 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min na, aw y'a lɔn ko
Min kɛra Adamaden ye* ko o nawagati le surunyara, ko a sera ka ban.
34 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw bɛɛ tɛna sa ka ban, fɔ nin kow bɛɛ ye kɛ ka
dafa.
35 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.»

Mɔgɔ si tɛ dunuɲa labanwagati lɔn
(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30,34-36)

36 Yesu ko: «Nin kow bɛna kɛ lon min na ni wagati min na, mɔgɔ si tɛ o lɔn; sankolo
mɛlɛkɛw t'a lɔn, Dencɛ t'a lɔn; Fa Ala kelenpe le b'a lɔn.
37 Min kɛra Adamaden ye*, sani o ye na, ko minw kɛra Nuho ta tere ra, o ɲɔgɔn le
bɛna kɛ.
38 Nuho ta tere ra, tuma min na sanjiba tun ma na fɔlɔ, mɔgɔw tun bɛ domuni ni
minni le ra, ka to ka furuw kɛ, ka o ta denw di furu ra. O tora o le ra fɔ lon min Nuho
donna kurunba kɔnɔ.
39 O ma sɔmi foyi ra, fɔ sanjiba nana, ka taga ni o bɛɛ ye. Min kɛra Adamaden ye*, ale
ta nawagati ra a bɛna kɛ ten le.
40 O tuma ra, cɛ fla bɛna kɛ kongo kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka kelen to yi.
41 Muso fla bɛna kɛ mugusi ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka tɔ kelen to yi.
42 O kosɔn aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw Matigi bɛna na lon min na, aw ma o
lɔn.
43 Aw yɛrɛ ka a lɔn ko ni bontigi tun ka soncɛ nawagati lɔn su fɛ, a tun tɛna la ka
sunɔgɔ k'a to soncɛ ye na a ta bonda kari ka don!
44 O kosɔn, aw fana ye labɛn, sabu aw tɛ miiri wagati min na, Min kɛra Adamaden
ye*, ale bɛna na o wagati le ra.»

(Luka 12.41-48)

45 «Jɔn le bɛna kɛ o baaraden terennin hakiriman ye sa, min matigicɛ bɛna a bla a ta
baaradenw kunna, janko a ye domuni di o ma a wagati ra?
46 Ayiwa, o baaraden min matigicɛ bɛna a sɔrɔ ko a bɛ o baaraɲuman kɛra, o baaraden
ta bɛna ɲa.
47 Can ra ne b'a fɔ aw ye, a matigicɛ bɛna a sigi a borofɛnw bɛɛ kunna.
48 Nka ni o baaraden ka kɛ baaradenjugu ye, ni a k'a miiri k'a fɔ ko: ‹Ne matigicɛ
bɛna mɛɛn ka sɔrɔ ka na›,
49 ni a ka kɛ a baaradenɲɔgɔnw bugɔ ye, ka to ka domuni kɛ, ka minni kɛ ni dɔrɔtɔw
ye,
50 ayiwa, o baaradenjugu tɛ miiri lon min na, ani a tɛ wagati min lɔn, a matigicɛ bɛna
na ka na bara a ra o wagati le ra.
51 A bɛna a bugɔ kosɛbɛ, k'a gbɛn, k'a bla ni flankafuw ye. Kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ
o yɔrɔ ra.»

25

Sungurunin tan ta talen

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ka talen dɔ la o ye; a ko: «Ala ta Masaya* bɛna kɛ i n'a fɔ sungurunin
tan minw ka o ta fitinaw ta su fɛ ko o bɛ taga kɔɲɔcɛ kunbɛnyɔrɔ ra.
2 O ra looru tun ye hakirintanw ye, tɔ looru tun ye hakiritigiw ye.
3 Ayiwa, hakirintanw ka o ta fitinaw ta, nka o ma turu ta o yɛrɛ boro.
4 Nka hakiritigiw ka o ta fitinaw ta ka turu dɔ kɛ minan dɔw kɔnɔ ka taga ni a ye o
yɛrɛ boro.
5 Kɔɲɔcɛ nana mɛɛn, a tɛ nana minkɛ, sunɔgɔ ka o sungurunin tan bɛɛ mina, o bɛɛ
sunɔgɔra.

6 «Ayiwa, pɛrɛnkan nana bɔ su dugutarama fɛ ko: ‹Kɔɲɔcɛ ye, aw ye bɔ ka taga a
kunbɛn!›
7 O sungurunin tan wurira ka o ta fitinaw labɛn.
8 Hakirintanw ko hakiritigiw ma ko: ‹Aw ye aw ta turu dɔ di an ma, ni o tɛ, an ta
fitinaw bɛ ɲini ka faga dɛ!›
9 Nka hakiritigiw ko o ma ko: ‹Ɔn-ɔn, an ta turu tɛna se ka an bɛɛ labɔ, aw ye taga
turufiyeerebagaw fɛ ka taga dɔ san.›
10 Ayiwa, ka o taganin to turusanyɔrɔ ra, kɔɲɔcɛ nana. Minw tun labɛnna, olugu
donna ni kɔɲɔcɛ ye kɔɲɔbon kɔnɔ; o ka da sɔgɔ.
11 O kɔ fɛ, sunguru tɔw nana; o ko: ‹An Matigicɛ, an matigicɛ, dayɛlɛ an ye!›
12 Nka matigicɛ ka o jaabi ko: ‹Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko ne ma aw lɔn!› »
13 Yesu ko: «Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw tɛ a lon lɔn, aw tɛ a wagati fana lɔn.»

Baaraden saba ta ko
(Luka 19.11-27)

14 Yesu ko: «Ala ta Masaya* bɛ i ko cɛ min tagatɔ tagama ra, a ka a ta baaradenw wele
ka na a ta wari karifa o ma.
15 A ka warigbɛ kɛmɛ looru di kelen ma, ka kɛmɛ fla di kelen wɛrɛ ma, ka kɛmɛ di
sabanan ma; a ka o bɛɛ kelen kelen ta di o ma ka kaɲa ni o seko ye; o kɔ, a tagara.
16 Baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ looru sɔrɔ, ale sinna ka baara kɛ ni a ta wari
ye, ka warigbɛ kɛmɛ looru wɛrɛ sɔrɔ ka fara a ta kan.
17 Min tun ka warigbɛ kɛmɛ fla sɔrɔ, ale fana ka a kɛ o cogo kelen na, ka warigbɛ
kɛmɛ fla wɛrɛ sɔrɔ ka fara a ta kan.
18 Nka warigbɛ kɛmɛ tun dira min ma, ale tagara dinga le sogi ka a matigicɛ ta wari
dogo yi.
19 «Ayiwa, a mɛɛnna, lon dɔ o baaradenw matigicɛ nana; a ka o wele ka na jate kɛ.
20 Min tun ka warigbɛ kɛmɛ looru sɔrɔ, ale nana ni warigbɛ kɛmɛ looru wɛrɛ ye, k'a
fɔ ko: ‹Ne matigicɛ, i tun ka warigbɛ kɛmɛ looru le karifa ne ma, nka kɛmɛ looru wɛrɛ
flɛ nin ye; ne ka o le sɔrɔ.›
21 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹O ɲana; i kɛra baaradenɲuman ye, ani lanamɔgɔ. Fɛn
fitini le dira i ma, nka i kɛra lanamɔgɔ ye o ra. Sisan ne bɛna caman karifa i ma. Na, i
ni i matigicɛ ye ɲagari ɲɔgɔn fɛ.›
22 «Ayiwa, baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ fla sɔrɔ, ale fana nana a matigicɛ fɛ k'a
fɔ a ye ko: ‹Ne matigicɛ, i tun ka warigbɛ kɛmɛ fla le karifa ne ma, nka warigbɛ kɛmɛ
fla wɛrɛ flɛ nin ye. Ne ka o le sɔrɔ.›
23 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹O ɲana; i kɛra baaradenɲuman ye, ani lanamɔgɔ. Fɛn
fitini le dira i ma, nka i kɛra lanamɔgɔ o ra. Sisan ne bɛna caman karifa i ma. Na, i ni i
matigicɛ ye ɲagari ɲɔgɔn fɛ.›
24 «Ayiwa, baaraden min tun ka warigbɛ kɛmɛ dɔrɔn sɔrɔ, ale nana a fɔ ko: ‹Ne
matigicɛ, ne tun ka a lɔn ko ele ye mɔgɔ jusukungbɛlɛn le ye. I ma siman min dan, i bɛ
o kan; i ma foro min sɛnɛ, i bɛ o siman tigɛ.
25 O le kosɔn ne siranna, ne tagara dinga le sogi ka i ta wari dogo yi. I ta wari ye nin
ye, a mina.›
26 «A matigicɛ ko a ma ko: ‹Ele baaradenjugu, salibagatɔ. I k'a lɔn ko ne ma siman
min dan ko ne bɛ o kan, ko ne ma foro min sɛnɛ ko ne bɛ o siman tigɛ;
27 mun na i ma taga ne ta wari bla waribon na? Ni o tun kɛra, ne kɔseginin, ne tun
bɛna ne ta wari ta, ka tɔnɔ sɔrɔ ka fara a kan!›
28 A ko mɔgɔw ma ko o ye a ta warigbɛ kɛmɛ bɔsi a ra, k'a di warigbɛ waga kelen tigi
ma.
29 A ko: ‹Sabu dɔ bɛ min fɛ, dɔ wɛrɛ bɛna di o le ma, a ta bɛ caya; nka dɔ tɛ min fɛ,
hali fitini min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a boro.›
30 A ko: ‹Aw ye baaradenkolon firi kɛnɛ ma dibi ra yi; kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o
yɔrɔ ra.› »

Ala ta kiti

31 Yesu ko: «Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana sigi a ta masaya ra lon min na ni
mɛlɛkɛw bɛɛ ye, o lon na a bɛna sigi a ta masasiginan nɔɔrɔman kan.
32 Siyaw bɛɛ bɛna lajɛn a ɲa kɔrɔ. A bɛna o woloma ka bɔ ɲɔgɔn na, i ko sagagbɛnbaga
bɛ sagaw ni baw woloma ka bɔ ɲɔgɔn na cogo min na.
33 A bɛna sagaw bla a kininboroyanfan fɛ, ka baw bla a numanboroyanfan fɛ.
34 «Minw bɛ a kininboroyanfan fɛ, Masacɛ bɛna a fɔ olugu ye ko: ‹Aw ye na, ne Fa
Ala ta baraka bɛ aw minw kan. Ala ka Masaya* min labɛn kabini dunuɲa jusigiwagati
ra, aw ye o Masaya cɛn ta.

35 Sabu kɔngɔ ka ne mina, aw ka domuni di ne ma, jiminlɔgɔ ka ne sɔrɔ, aw ka ji di
ne ma. Ne tun ye lonan ye, aw ka ne lajigi aw ta so.
36 Ne fari lakolon tun lo, aw ka fani don ne ra. Ne tun man kɛnɛ, aw ka aw janto ne
ra. Ne tun bɛ kaso ra, aw tagara ne flɛ.›
37 «O tuma, o mɔgɔ terenninw bɛna a jaabi ko: ‹Matigi, lon juman anw ka ele kɔngɔtɔ
ye, ka domuni di i ma? Lon juman fana anw ka ele minlɔgɔtɔ ye, ka ji di i ma?
38 Lon juman anw ka ele ye lonanya ra ka i lajigi an ta so? Walama lon juman anw
ka i fari lakolon ye ka fani don i ra?
39 Lon juman anw ka i banabagatɔ ye, walama k'a mɛn ko i bɛ kaso ra, an ka taga i
flɛ?›
40 «Masacɛ bɛna olugu jaabi ko: ‹Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka o koŋuman kɛ
ne balemaw bɛɛ ra fitini dɔ ye, o tuma aw ka o kɛ ne yɛrɛ le ye.›
41 «O kɔ, minw bɛ a numanboroyanfan fɛ, masacɛ bɛna a fɔ olugu ye ko: ‹Aw ye bɔ ne
kɔrɔ, aw mɔgɔ danganinw! Aw ye taga tasuma fagabari ra, tasuma min lalagara Setana
ni a ta mɛlɛkɛw ye!
42 Sabu kɔngɔ ka ne mina, aw ma domuni di ne ma. Minlɔgɔ ka ne sɔrɔ, aw ma ji di
ne ma.
43 Ne tun bɛ lonanya ra, aw ma sɔn ka ne lajigi aw ta so. Aw ka ne fari lakolon ye, aw
ma sɔn ka fani don ne ra. Ne tun man kɛnɛ, ne tun bɛ kaso ra, nka aw ma taga ne flɛ.›
44 «Ayiwa, olugu fana bɛna Matigi jaabi ko: ‹Matigi, lon juman le an ka i kɔngɔtɔ ye,
ka i minlɔgɔtɔ ye, ka i ye lonanya ra, ka i fari lakolon ye, ka i banabagatɔ ye, walama
ka i ye kaso ra, an ka ban an ma foyi kɛ i ye?›
45 Masacɛ bɛna olugu fana jaabi ko: ‹Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ma o koŋuman
kɛ ne balemaw bɛɛ ra fitini dɔ ye, o tuma aw m'a kɛ ne yɛrɛ le ye.›
46 Ayiwa, olugu bɛna taga to tɔɔrɔ banbari ra; nka mɔgɔ terenninw bɛ taga to
ɲanamanya banbari ra.»

26

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Yesu banna o kumaw bɛɛ ra tuma min na, a ko a ta karamɔgɔdenw ma ko:
2 «Aw k'a lɔn ko a tɔ ye tere fla Jɔnyaban ɲanagbɛ* bɛ se. Min kɛra Adamaden ye*, o
bɛna o don mɔgɔw boro, o bɛna a gbengben yiri ra.»
3 Ayiwa, o wagati ra sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw tagara ɲɔgɔn ye
sarakalasebagaw kuntigiba Kayife ta lu kɔnɔ.
4 O k'a latigɛ ko o bɛna Yesu mina ceguya ra, k'a faga.
5 Nka o ko, ko a ko man kan ka kɛ ɲanagbɛ wagati ra, ko ni o tɛ, mɔgɔw bɛna muruti.

Muso dɔ ka turu kasadiman kɛ Yesu kun na
(Marika 14.3-9; Yuhana 12.1-8)

6 Ayiwa, Yesu tun bɛ Betani, kunatɔcɛ Simɔn ta bon kɔnɔ.
7 Muso dɔ nana gbara Yesu ra. Daganin cɛɲumanba dɔ tun bɛ a boro, o tun fara turu
kasadiman sɔngɔgbɛlɛn dɔ ra. Ayiwa, ka Yesu to domuni na, muso ka turu kasadiman
kɛ Yesu kun na.
8 Karamɔgɔdenw ka o ye minkɛ, olugu dimina; o ko: «Nin cɛnri kun ye mun ye?
9 Nin turu tun bɛ se ka fiyeere sɔngɔba ra, ka o wari di fagantanw ma.»
10 Yesu bɔra o ko kala ma; a ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ nin muso jusu kasira? A
ka kɛwaleɲuman le kɛ ne ye.
11 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan wagati bɛɛ; nka ne tɛna to ni aw ye
yan wagati bɛɛ dɛ!
12 A ka turu kasadiman kɛ ne fari kan, ka ne labɛn ne ta sutarari kama.
13 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni nin Kibaro Diman* waajuri kɛra yɔrɔ o yɔrɔ dunuɲa
kɔnɔ, nin muso ka min kɛ, o ko fana bɛna lakari, ka mɔgɔw hakiri jigi a ra.»

Zudasi ka Yesu janfa
(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)

14 O tuma karamɔgɔden tan ni fla ra kelen min tɔgɔ ye ko Zudasi Sikariyɔti, ale tagara
sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ.
15 A ko o ma ko: «Ni ne ka Yesu don aw boro, aw bɛna mun le di ne ma?» O ka warigbɛ
bisaba di a ma.
16 K'a ta o wagati ra, Zudasi ka kɛ cogo dɔ ɲini ye, a bɛna Yesu sɔrɔ ka a don o boro
cogo min na.

Jɔnyaban ɲanagbɛ ta domuni
(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14,21-23; Yuhana 13.21-30)
17 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* tere fɔlɔ, karamɔgɔdenw nana Yesu ɲininka ko: «I
b′a fɛ an ye taga Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn i ye min le?»
18 Yesu ka mɔgɔ dɔ yira o ra, ko o ye taga o tigi fɛ dugu kɔnɔ, ka taga a fɔ a ye ko:
«An karamɔgɔ ko, ko ale ta wagati surunyara, ko a b′a fɛ ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ i
fɛ, ale ni a ta karamɔgɔdenw.»
19 Yesu ka min fɔ, karamɔgɔdenw k′a kɛ ten. O tagara domuni labɛn.
20 Tere benna minkɛ, a ni a ta karamɔgɔden tan ni fla sigira domuni na.
21 Ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw to domuni na, a ko o ma ko: «Can ra ne b′a fɔ aw
ye ko aw ra kelen bɛna ne janfa.»
22 Karamɔgɔdenw jusu kasira kosɛbɛ. O bɛɛ kelen kelen ko a ma ko: «Matigi, ne lo
wa?»
23 Yesu ko: «Mɔgɔ min boro ni ne boro bɛ minan kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, o tigi le bɛna ne don
mɔgɔw boro.
24 Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna sa, i ko a sɛbɛra a ta ko ra Kitabu kɔnɔ cogo min
na. Nka mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k′a janfa, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ. O tigi worobariya
le tun ka fisa a ma.»
25 Zudasi, min tun ye a janfabaga ye, ale fana ka kuma ta; a ko: «An karamɔgɔ, ne lo
wa?» Yesu ko a ma ko: «I yɛrɛ le k′a fɔ.»

Jɛnɲɔgɔnya domuni
(Marika 14.22-26; Luka 22.15-20; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)
26 Ayiwa, ka o to domuni na, Yesu ka buru ta, ka baraka la Ala ye, k′a tigɛtigɛ k′a di
karamɔgɔdenw ma, k′a fɔ o ye ko: «Aw y′a mina ka a domu; nin ye ne farikolo le ye.»
27 O kɔ, a ka jifiyɛ ta; rɛzɛnji tun b′a kɔnɔ. A ka baraka la Ala ye, ka a di o ma, k′a fɔ
o ye ko: «Aw bɛɛ ye dɔ min;
28 sabu nin ye ne jori le ye, Ala ta jɛnɲɔgɔnya* jori min bɔnna mɔgɔ caman kosɔn, ka
o ta jurumunw yafa.
29 Ne b′a fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu, fɔ lon min na ne bɛna a min
ni aw ye ne Fa ta Masaya* ra tuun, cogo wɛrɛ ra.»
30 Ayiwa, o ka Alatandodɔnkiri dɔw la, ka wuri ka taga Oliviyesunw kuru kan.

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Marika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)
31 Ayiwa, Yesu k′a fɔ karamɔgɔdenw ye ko: «Ne ta ko bɛna kɛ sababu ye k′a to aw
bɛɛ ye bori ka ne to bi su fɛ; sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Ne bɛna sagagbɛnbaga faga, sagaw bɛɛ bɛna janjan.› »
32 Yesu k′a fɔ tuun ko: «Nka ni ne nana kunu ka bɔ saya ra, ne bɛna taga aw kɔnɔ
Galile.»
33 Ayiwa, Piyɛri ka kuma ta, k′a fɔ Yesu ye ko: «Hali ni tɔw bɛɛ borira ka i to, ne kɔni
tɛna bori ka i to fiyewu!»
34 Yesu ko a ma ko: «Can ra, ne b′a fɔ i ye ko bi su nin na yɛrɛ, sani dondo ye kasi, ele
bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.»
35 Piyɛri ko: «Hali ni a kɛra ko ne bɛna sa ni i ye le, ne tɛna sɔn k′a fɔ ko ne ma i lɔn.»
Karamɔgɔden tɔw bɛɛ ka o kuma kelen fɔ.

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara Zetisemane
(Marika 14.32-42; Luka 22.39-46)
36 O kɔ, Yesu tagara ni a ta karamɔgɔdenw ye yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Zetisemane.
A ko o ma ko: «Aw ye sigi yan, ne bɛna gbara ɲa fɛ ka taga Ala daari.»
37 A tagatɔ, a tagara ni Piyɛri ni Zebede dencɛ fla ye. Jusukasi ka kɛ a sɔrɔ ye, k′a nin
tɔɔrɔ kosɛbɛ.
38 A k′a fɔ o ye ko: «Ne nin tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ, fɔ k′a kɛ i ko ne bɛna sa. Aw ye to
yan, ka to ɲana ni ne ye.»
39 A tagara ɲa fɛ dɔɔnin. A ka a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma, ka Ala daari; a ko:
«Ne Fa, ni a tun bɛ se ka kɛ ko nin tɔɔrɔ kana ne sɔrɔ! Nka o bɛɛ n′a ta, ne yɛrɛ sago
kana kɛ fɔ ele sago.»
40 O kɔ, a sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ, ka na a sɔrɔ ko olugu bɛ sunɔgɔra. A ko
Piyɛri ma ko: «Piyɛri, aw ma se ka to ɲana ka hali wagati kelen kɛ ni ne ye!
41 Aw ye to ɲana ka Ala daari, janko Setana kana aw nɛgɛ ka aw bla kojugu ra.
Koɲuman miiriya bɛ mɔgɔ kɔnɔ, nka a farisogo baraka ka dɔgɔ.»

26:31 26.31 Nin kuma fɔra Jakariya 13.7.

42 O kɔ, a bɔra o kɔrɔ a siɲaga flanan na ka taga Ala daari tuun, ko: «Ne Fa, ni a tɛ se
ka kɛ ko nin tɔɔrɔ ye mabɔ ne ra fiyewu, fɔ a ye ne sɔrɔ le, o tuma i sago ye kɛ.»
43 A sekɔra tuun ka na a sɔrɔ o bɛ sunɔgɔra, sabu sunɔgɔ tun ka o ɲadenw gbiriya.
44 A bɔra o kɔrɔ ka taga a siɲaga sabanan na. A tagara Ala daari ka sekɔ o kuma kelen
kan tuun.
45 A sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ tuun, k'a fɔ o ye ko: «Aw bɛ sunɔgɔra ka aw
yɛrɛ laganfiya le wa? Ayiwa, wagati surunyara; Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna don
jurumunkɛbagaw boro.
46 Aw ye wuri an ye taga! Ne janfabaga natɔ ye nin ye!»

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Marika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

47 Ka Yesu to kuma ra, a ta karamɔgɔden tan ni fla ra kelen min tɔgɔ ye ko Zudasi,
ale nana; jamaba tun b'a kɔ; kɛrɛkɛmuruw, ani berew tun bɛ o boro. Sarakalasebagaw*
kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw le tun ka o ci.
48 Zudasi min tun kɛra Yesu janfabaga ye, ale tun ka tagamasiyɛn dɔ yira Yesu
minabagaw ra; a ko: «Ni aw nana a ye ko ne ka mɔgɔ min fo ni kanuyafori ye, ale
lo; aw y'a mina.»
49 O sera minkɛ dɔrɔn, Zudasi gbarara Yesu ra k'a fo, ko: «An karamɔgɔ, i ni su.» A
ka Yesu fo ni kanuyafori ye.
50 Yesu ko a ma ko: «Cɛ, i nana min kama, o kɛ.» O tuma mɔgɔw kɛra Yesu kan, ka a
mina.
51 Yesu ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye, o ra kelen ka a ta muru sama ka bɔ, ka
sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ toro kelen caron ka bɔ yi.
52 Yesu ko o karamɔgɔden ma ko: «I ta muru don a nɔ ra yi; sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ
muru ta, o tigi bɛ halaki muru sababu le ra.
53 Ele b'a miiri ko ne tɛ se ka ne Fa wele ko a ye mɛlɛkɛw ci ne ma sisan, minw ka ca
ni mɛlɛkɛ jamakuruba tan ni fla ye sisan wa?
54 Nka ni o kɛra, o tuma a sɛbɛra ko ko minw ka kan ka kɛ, olugu bɛna kɛ k'a dafa
cogo di?»
55 O wagati ra, Yesu ko jama ma ko: «Aw nana ne kɔ ni berew ni kɛrɛkɛmuruw ye ko
aw bɛna ne mina, k'a kɛ i ko ne ye benkannikɛbaga le ye. K'a sɔrɔ ne tun bɛ sigi ka
mɔgɔw karan Alabatosoba kɔnɔ lon bɛɛ, aw ma se ka ne mina.
56 Nka nin kow bɛɛ kɛra janko ciraw tun ka ko minw sɛbɛ, o ye kɛ can ye.»
O tuma karamɔgɔdenw bɛɛ borira ka a kelen to.

O tagara ni Yesu ye kititigɛyɔrɔ ra
(Marika 14.53-65; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24)

57 Yesu minabagaw tagara ni a ye sarakalasebagaw kuntigiba* Kayife fɛ yi. Sariya
karamɔgɔw* ni cɛkɔrɔbaw tagara ɲɔgɔn lajɛn yi.
58 Piyɛri tora yɔrɔjan, a bɛ tugura o kɔ, fɔ ka taga se sarakalasebagaw kuntigiba ta lu
ma. A donna ka sigi ni lu kɔrɔsibagaw ye, k'a flɛ a ko bɛna laban cogo min na.
59 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta jɛnkuru mɔgɔw bɛɛ
tun bɛ kuma dɔ ɲinina Yesu kama min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye.
60 Seere faninyafɔbaga caman nana o ta fɔ; nka o ma Yesu fagasababu sɔrɔ o si ra. A
laban, mɔgɔ fla ko:
61 «A ko ale bɛ se ka Alabatosoba ci ka a lɔ kokura tere saba kɔnɔ.»
62 Sarakalasebagaw kuntigiba wurira ka lɔ, k'a fɔ Yesu ma ko: «Mɔgɔw bɛ kuma minw
fɔra i kama, i ko di o ra?»
63 Yesu jera. Sarakalasebagaw kuntigiba ko a ma ko: «Ne b'a fɛ i ye kari Ala ɲanaman
tɔgɔ ra k'a fɔ an ye ni ele le ye Kisibaga* ye, ani Den min bɔra Ala ra*.»
64 Yesu ka a jaabi ko: «I yɛrɛ le k'a fɔ. Nka o dɔrɔn tɛ, ne b'a fɔ aw ye ko k'a ta bi ra,
Min kɛra Adamaden ye*, aw bɛna o siginin ye Sebɛɛtigi Ala kininboroyanfan fɛ, o kɔ,
aw bɛna a natɔ ye sankaba kan ka bɔ sankolo ra.»
65 O fɔra minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba dimina fɔ ka a yɛrɛ ta derege mina ka a
faran; a ko: «A ka Ala tɔgɔ cɛn. An mako tɛ mɔgɔ si ta seereya ra tuun! Aw yɛrɛ ka a ta
Alatɔgɔcɛnkuma mɛn ka ban! Aw ta miiriya ye juman ye?»
66 Mɔgɔw ko: «A ka kan ka faga le!»
67 O ka kɛ daji tu ye a ɲada kan, ka a bugɔ ni borokuruw ye. Dɔw k'a fata, k'a fɔ a ye
ko:
68 «Kisibaga, min ka i bugɔ, o tɔgɔ lɔn k'a fɔ an ye!»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27)
69 Ayiwa, Piyɛri tun siginin bɛ lu kɔnɔ. Baaradenmuso dɔ gbarara a ra, k'a fɔ a ye ko:
«Ele fana tun bɛ ni Yesu Galilekacɛ ye.»
70 Nka Piyɛri banna ka lɔ a ra mɔgɔw bɛɛ ɲa na. A ko muso ma ko: «Ne ma i ta kuma
faamu.»
71 O kɔ, Piyɛri ka kɛ taga ye luda fan na. Baaradenmuso dɔ wɛrɛ k'a ye minkɛ, ale k'a
fɔ mɔgɔw ye o yɔrɔ ra ko: «Cɛ nin tun bɛ ni Yesu Nazarɛtikacɛ ye!»
72 Piyɛri banna tuun ka lɔ a ra. A karira ko ale tɛ. A ko: «Ne yɛrɛ ma cɛ nin lɔn.»
73 Dɔɔnin kɛra tuun, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu gbarara Piyɛri ra k'a fɔ a ye
ko: «Sigiya t'a ra, ele fana ye Yesu ta mɔgɔ dɔ le ye; i kumacogo le b'a yira.»
74 O tuma Piyɛri karira fɔ k'a yɛrɛ danga; a ko: «Ne ko ne tɛ cɛ nin lɔn.» O yɔrɔnin
bɛɛ ra, dondo kasira.
75 O tuma Yesu tun ka kuma min fɔ, Piyɛri hakiri jigira o ra, ko: «Sani dondo ye kasi,
ele bɛna a fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.» Piyɛri bɔra kɛnɛ ma ka taga kasi kosɛbɛ.

27

O ka kiti ben Yesu kan
(Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32)
1 Ayiwa, sɔgɔmada joona fɛ sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw bɛɛ tagara
ɲɔgɔn ye Yesu kama, janko k'a faga.
2 O k'a mina k'a siri, ka taga ni a ye jamanatigi Pilati fɛ.

Zudasi ka a yɛrɛ faga
(Kɛwalew 1.18-19)
3 Ayiwa, Zudasi, min tun ka Yesu janfa, ale nana a ye ko o ka kiti ben Yesu kan ko a
ye faga minkɛ, a nimisara. O tun ka warigbɛ bisaba min di a ma, a sekɔra ka taga o di
sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ma.
4 A ko: «Ne ka jurumun kɛ, sabu mɔgɔ min ma kojugu kɛ, ne ka o janfa k'a don aw
boro.» O k'a jaabi ko: «Anw ta mun le bɛ o ra tuun? O ye i yɛrɛ ta ko le ye.»
5 Zudasi ka wari firi Alabatosoba kɔnɔ, ka taga a yɛrɛ kan don juru ra ka a yɛrɛ faga.
6 Sarakalasebagaw kuntigiw ka wariw tɔmɔtɔmɔ. O ko: «Nin wari man kan ka bla
Alabatosoba kɛsu kɔnɔ, sabu mɔgɔfaga sara lo.»
7 O kumana ka na bɛn kelen ma; o tagara dagalalagabaga ta foro san ni o wari ye, ka
o kɛ lonanw ta kaburulo ye.
8 O le kosɔn fɔ ka na se bi ma, o foro tɔgɔ lara ko mɔgɔfaga foro.
9 Cira Yeremi tun ka kuma min fɔ, o kuma kɛra can ye o cogo le ra, ko:
«O ka warigbɛ bisaba ta, Izirayɛlimɔgɔw ka o jate ka o kɛ mɔgɔ sɔngɔ ye,
10 ka o di dagalalagabaga ma a ta foro sɔngɔ ye, i n'a fɔ Matigi tun k'a fɔ ne ye cogo min
na.»

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Marika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38)
11 O tagara ni Yesu ye jamanatigi fɛ. Jamanatigi ka a ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw
ta masacɛ ye wa?» Yesu ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
12 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka Yesu jaraki fɛn o fɛn na, Yesu ma o
jaabi o si ra.
13 O tuma Pilati ko Yesu ma ko: «O bɛ i jarakira ko minw bɛɛ ra, i tɛ o mɛnna wa?»
14 Yesu ma Pilati jaabi a ta kuma si ra; o ko ka Pilati kabakoya kosɛbɛ.

Yesu fagako latigɛra
(Marika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39–19.16)
15 Ayiwa, san o san, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, jamanatigi tun bɛ deri ka kasoden kelen
labla. Ni jama tun ko a ye min labla, a tun bɛ o le labla.
16 Ayiwa, o y'a sɔrɔ kasoden dɔ tun bɛ kaso ra, min tɔgɔ tun ye Barabasi; mɔgɔw bɛɛ
tun bɛ ale ta kojuguw kala ma.
17 Pilati kumana jama fɛ; a ko: «Ayiwa, aw b'a fɛ ne ye jɔn kelen le bla? Barabasi wa,
walama Yesu min bɛ wele ko Kisibaga*?»
18 Pilati tun k'a lɔn ko ɲangboya dɔrɔn le kosɔn o ka Yesu mina ka na ni a ye ale fɛ.

27:10 27.10 Nin kuma fɔra Jakariya 11.12-13; Yeremi 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

19 Ayiwa, ka Pilati siginin to kititigɛyɔrɔ ra, a muso ka mɔgɔ ci a fɛ ka taga a fɔ a ye
ko: «I kana a to ko dɔ ye don ele ni nin mɔgɔ terennin cɛ dɛ; sabu ne tɔɔrɔra siko ra su
fɛ kosɛbɛ a kosɔn.»
20 Nka sarakalasebagaw* kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka jama kɔnɔnɔsu, ko o y'a fɔ Pilati
ye ko a ye Barabasi labla, ka Yesu faga.
21 Jamanatigi ka o ɲininka tuun, ko: «Nin mɔgɔ fla ra, aw b'a fɛ ne ye jɔn kelen le
labla?» O ko: «Barabasi!»
22 Pilati ko: «O tuma, Yesu min bɛ wele ko Kisibaga, aw ko ne ye ale kɛ cogo di?» O
bɛɛ k'a jaabi ko: «A gbengben yiri ra!»
23 Jamanatigi ko: «O tuma a ka kojugu juman le kɛ?» O belen ka dɔ fara o pɛrɛnkan
kan, ko: «A ye gbengben yiri ra!»
24 Pilati nana a ye ko ale ta kuma tɛna foyi ɲa minkɛ, ko jama mankan fana bɛ bonyara
ka taga ɲa, a ka ji ta ka a tɛgɛ fla ko jama bɛɛ ɲa na, k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, ne nin tɛ
nin mɔgɔ terennin fagari ra ni aw ye. A ko bɛ aw yɛrɛ le boro.»
25 Jama bɛɛ ko: «Ɔnhɔn, an sɔnna. A hakɛ ye ben anw ni an denw kan.»
26 O ra, Pilati ka Barabasi labla o ye. A k'a to o ka Yesu bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka sɔrɔ k'a
di o ma ko o ye taga a gbengben yiri ra.

Sorasiw ka Yesu tɔɔrɔ
(Marika 15.16-20; Yuhana 19.2-3)

27 Jamanatigi ta sorasiw tagara ni Yesu ye jamanatigi ta bonba kɔnɔ. O nana ni sorasiw
ta jɛnkuru bɛɛ ye ka na a lamini.
28 O ka a yɛrɛ ta faniw bɔ a ra ka deregeba wulenman dɔ don a ra.
29 O ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o biri a kun na, ka a kininboro kɛ ka
kalama dɔ mina. O kɔ, o ka o kinbiri gban a kɔrɔ k'a lɔgɔbɔ, ko: «Yahudiyaw ta masacɛ,
an bɛ i fora!»
30 O ka kɛ daji tu ye a kan, ka kalama mina a boro ka a bugɔ ni a ye a kun na.
31 O k'a lɔgɔbɔ ka ban tuma min na, o ka deregeba bɔ a ra, ka a yɛrɛ ta faniw don a
ra tuun, ka bɔ ni a ye ka taga a gbengben yiri ra.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Marika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

32 O bɔtɔ, o bɛnna ni Sirɛnikacɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Simɔn. O ka ale jagboya ko
a ye Yesu ta gbengbenyiri* ta.
33 O tagara se yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Gɔligota, o kɔrɔ ye ko Kunkolo yɔrɔ.
34 O sera yi minkɛ, o ka fla kunaman dɔ ɲagami duvɛn na ka o di Yesu ma; a ka a nɛnɛ
minkɛ, a ma sɔn ka a min.
35 Yesu gbengbennin kɔ yiri ra, o ka kara la ka a ta faniw tarantaran ɲɔgɔn na. [O
kɛra minkɛ, cira tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«O ka ne ta faniw taran ɲɔgɔn na,
ka kara la ne ta deregeba kosɔn.»]
36 O kɔ, o sigira ka to k'a kɔrɔsi.
37 O tun ka kuma dɔ sɛbɛ yiri dɔ kan a kunkolo kunna, k'a fagakun yira. O tun k'a
sɛbɛ ko: «Nin ye Yesu ye, Yahudiyaw ta masacɛ.»
38 O ka benkannikɛbaga fla fana gbengben ni a ye yiri dɔw kan, kelen bɛ a
kininboroyanfan na, kelen bɛ a numanboroyanfan na.
39 Tɛmɛbagaw tun b'a flɛra, k'a nɛni, ka o kun kɔmi a ra,
40 k'a fɔ a ma ko: «Ele min ko i bɛ se ka Alabatosoba ci, ka a lɔ kokura tere saba kɔnɔ,
ayiwa, i yɛrɛ kisi sisan sa! Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo, o tuma jigi ka bɔ gbengbenyiri
ra!»
41 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*, ani cɛkɔrɔbaw fana tun bɛ a
lɔgɔbɔra, k'a fɔ ko:
42 «A ka tɔw kisi, nka a tɛ se ka a yɛrɛ kisi! Ni a ko a ye Izirayɛli* ta masacɛ ye, o tuma
a ye jigi ka bɔ yiri ra! Ni a jigira, an bɛ la a ra.»
43 O ko: «A ko a ka a yɛrɛ karifa Ala ma. Ayiwa, ni can lo ko Ala bɛ a kanu, a ye a kisi
sisan kɛ; sabu a yɛrɛ da le k'a fɔ ko Den min bɔra Ala ra*, ko ale lo.»
44 Benkannikɛbaga fla minw tun gbengbenna ni a ye, olugu fana tun bɛ a nɛnina o
cogo kelen na.

Yesu sara gbengbenyiri kan
(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

45 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana fan bɛɛ ra fɔ ka
taga wulada surunya.

46 Wulada surunyara minkɛ, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye, k'a fɔ ko: «Heli, Heli, lama
sabakatani?» O kɔrɔ le ye ko: «Ne tigi Ala, ne tigi Ala, mun na i ka ne kelen to?»
47 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, o ko: «A bɛ cira Iliya* le
welera!»
48 O yɔrɔnin bɛɛ, o ra kelen borira ka taga fu dɔ ta, ka o su minnifɛn kumunin dɔ ra,
ka a dulon kalama dɔ ra, ka na o la Yesu da ra ko a ye a sɔnsɔn.
49 Tɔw ko: «A to yi, an y'a flɛ, ni cira Iliya bɛna na a kisi.»
50 Yesu ka kulekanba ci tuun, ka sa.
51 O yɔrɔnin bɛɛ ra, Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye, k'a ta san fɛ ka na se fɔ
dugu ma. Dugukolo yɛrɛyɛrɛra, faraw cira.
52 Kaburuw dayɛlɛra, mɔgɔ saninman caman suw kununa;
53 o bɔra kaburuw kɔnɔ Yesu kununin kɔ, ka don Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ. Mɔgɔ caman
ka o ye.
54 Sorasikuntigi ni sorasi tɔ minw tun bɛ Yesu kɔrɔsira, olugu ka o ye minkɛ, ka
dugukoloyɛrɛyɛrɛ ye, o siranna kosɛbɛ. O ko: «Can ra, Den min bɔra Ala ra*, nin cɛ
lo.»
55 Muso caman tun lɔnin bɛ yɔrɔjan ka flɛri kɛ. Olugu le tun tugura Yesu kɔ kabini
Galile mara ra, ka a dɛmɛ baara ra.
56 Mariyamu Magidalakamuso, ale tun bɛ o ra, ani Yakuba ni Yusufu bamuso
Mariyamu, ani Yakuba ni Yuhana bamuso.

O ka Yesu sutara
(Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

57 Wulada sera minkɛ, cɛ naforotigi dɔ nana ka bɔ Arimate; a tɔgɔ tun ye ko Yusufu.
Ale fana tun ye Yesu ta karamɔgɔden dɔ ye.
58 A tagara Pilati fɛ ka taga Yesu su daari a fɛ. Pilati sɔnna ko o ye a di a ma.
59 Yusufu tagara Yesu su ta, ka a kasanke ni fanikura dɔ ye,
60 ka taga a don kaburukura dɔ kɔnɔ; Yusufu yɛrɛ le tun ka o kaburu sogi fara ra a
yɛrɛ tɔgɔ ra. O ka Yesu su la kaburu kɔnɔ, ka kabakuruba dɔ kolonkolon ka o kɛ ka
kaburu datugu, ka taga.
61 Mariyamu Magidalakamuso, ani Mariyamu tɔ kelen, olugu tun siginin bɛ ka o ɲasin
kaburu ma.

Yesu ta kaburu kɔrɔsiko

62 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yahudiyaw tun bɛ o ta Nɛnɛkirilon* ɲanagbɛ labɛn lon min
na, o lon dugusagbɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw* korira ka taga Pilati fɛ.
63 O tagara a fɔ Pilati ye ko: «An matigicɛ, an hakiri b'a ra ko mɔgɔlafiribaga nin tun
k'a fɔ ko ni ale sara, ko tere saba kɔ a bɛna kunu.
64 A to sorasiw ye taga kaburu kɔrɔsi ka se fɔ tere saba, janko a ta karamɔgɔdenw
kana na taga a su ta ka a dogo, k'a fɔ mɔgɔw ye ko a kununa. O lafiriri bɛna juguya ka
tɛmɛ ale yɛrɛ ta kan.»
65 Pilati ko: «Aw ye sorasi dɔw ta, cogo min ka aw diya, aw ye taga a kɔrɔsi ten.»
66 O tagara nɔ bla kaburu da ra, ka sorasi dɔw bla ko o ye kaburu kɔrɔsi ka ɲa.

28

Mɛlɛkɛ ka Yesu kunuko fɔ muso dɔw ye
(Marika 16.1-10; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

1 Nɛnɛkirilon* tɛmɛnin kɔ, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ, Mariyamu Magi-
dalakamuso, ani Mariyamu tɔ kelen, olugu fla tagara ko o bɛ taga kaburu flɛ.
2 O wagati kelen na, dugukolo barara ka yɛrɛyɛrɛ ni fanga ye. Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ
bɔra sankolo ra ka na kabakuruba kolonkolon ka bɔ kaburu da ra ka sigi a kan.
3 A tun bɛ manamanana i ko sanmanamana; a ta derege tun gbɛnin lo pepepe.
4 Sorasi minw tun bɛ kaburu kɔrɔsira, olugu ja tigɛra; o ka kɛ yɛrɛyɛrɛ ye, ka kɛ i ko
suw.
5 Mɛlɛkɛ k'a fɔ musow ye ko: «Aw kɔni, aw kana siran, sabu Yesu min gbengbenna
yiri ra, ne k'a lɔn ko aw bɛ ale le yɔrɔninina.
6 A tɛ yan. A kununa i ko a yɛrɛ tun k'a fɔ cogo min na. Aw ye na don ka a layɔrɔ flɛ.
7 O kɔ, aw ye taga joona, ka taga a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko a kununa ka bɔ saya
ra, ko a bɛ taga o kɔnɔ Galile, ko o bɛna taga a ye o yɔrɔ le ra. Ne tun nana o le fɔ aw
ye.»

---

* **27:47 27.47** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

8 Musow teliyara ka bɔ kaburu da ra, o siranninba, ani o jusu diyaninba. O ɓorira ka
taga o kibaro diman fɔ karamɔgɔdenw ye.
9 O tagatɔ, o barara ka bɛn ni Yesu yɛrɛ ye. Yesu ka o fo. O ka o kinbiri gban ka o ɓoro
mini Yesu sen ma, ka a bato.
10 Yesu ko o ma ko: «Aw kana siran. Aw ye taga a fɔ ne balemaw ye ko o ye taga Galile.
O bɛna ne ye o yɔrɔ le ra.»

Yahudiyaw ko o bɛ Yesu kunuko dogo

11 Ka musow tagatɔ to, Yesu su kɔrɔsibaga dɔw wurira ka don dugu kɔnɔ. O ka fɛn o
fɛn ye, o tagara o bɛɛ fɔ sarakalasebagaw* kuntigiw ye.
12 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw tagara ɲɔgɔn ye ka kuma o ko ra. O
kuma kɔ, o ka wari caman di sorasiw ma,
13 k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga a fɔ mɔgɔw ye ko Yesu ta karamɔgɔdenw nana su fɛ ka
na a su ta ka taga ni a ye, ka aw to sunɔgɔ ra.
14 Hali ni o ko sera jamanatigi ma, anw yɛrɛ bɛna kuma ni a ye, ka a kunko bɔ aw
kan.»
15 Sorasiw ka wari mina. Min fɔra o ye, o tagara o kɛ. O kuma le fɔra yɔrɔ bɛɛ
Yahudiyaw cɛ ra fɔ ka na se bi.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na
(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

16 Karamɔgɔden tan ni kelen tagara Galile; Yesu tun ka kuru min ko fɔ o ye, o tagara
o yɔrɔ ra.
17 O ka Yesu ye minkɛ, o ka o kinbiri gban a kɔrɔ ka a bato. Nka sigiya tun bɛ dɔw
jusu ra hali bi.
18 Yesu gbarara o ra, k'a fɔ o ye ko: «Fɛn bɛɛ se dira ne ma, sankolo kɔnɔ, ani dugukolo
kan.
19 O le kosɔn aw ye taga siyaw bɛɛ kɛ ne ta karamɔgɔdenw ye. Aw ye o batize, Fa Ala,
ani Dencɛ*, ani Nin Saninman* tɔgɔ ra.
20 Ne ka fɛn o fɛn yira aw ra, aw ye o karan o ra, o ye o sira tagama. Ne bɛ ni aw ye
lon bɛɛ, fɔ ka taga se dunuŋa laban ma.»

MARIKA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Marika le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. Ale fana tun kɛra Yesu ta karamɔgɔden dɔ ye; ale tun kɛra Yesu ta kow seere dɔ ye. Nka i b'a sɔrɔ a ka ko caman wɛrɛ mɛn Yesu ta ko ra mɔgɔ wɛrɛw fɛ. Nin kitabu bɛ Yesu ta kɛwalew le fɔ kosɛbɛ, ka tɛmɛ a ta waajuriw kan. A b'a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden le ye (10.45); a bɛ kabakow kɛ, ka mɔgɔw kɛnɛya, ka o bɔsi jinaw boro, ka o ta jurumunw yafa o ma. Ni a fɔra ko Yesu ye Ala Den ye (1.1), o bɛ a ta Alaya le yira; nin kitabu b'a yira an na fana ko «Min kɛra Adamaden ye*», o ye Yesu le ye. Nin kitabu tɛ Yesu ta kokɛninw lakari an ye ka tugutugu ɲɔgɔn na ka kaɲa ni a kɛwagati ye; nka a sɛbɛbaga bɛ Yesu ta kokɛnin dɔw le ɲanawoloma ka o sɛbɛ: a ka ko minw kɛ Galile, walama a tagatɔ Zeruzalɛmu, walama Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ.

Marika ta kitabu bɛ Yesu ta saya ko fɔ tuma caman, janko k'a yira ko ale le kɛra an ta jurumun sara ye (8.31; 9.31; 10.33-34,45). «Rɔmu sorasikuntigi min tun lɔnin bɛ Yesu kɔrɔ ka a kɔrɔsi, ale ka Yesu sacogo ye minkɛ, a ko: ‹Can ra, Den min bɔra Ala ra, nin cɛ lo› » (15.39).

Kitabu kɔnɔkow

Yuhana Batizerikɛbaga ta baara *(1.1-13)*
Yesu ka baara min kɛ Galile *(1.14–8.30)*
Yesu k'a ta saya ni a kunuko fɔ *(8.31–9.50)*
Yesu ka kuma minw fɔ Zeruzalɛmu *(10–13)*
Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta saya ni a kunuko *(14–16)*

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

1 Nin ye Kibaro Diman* damina ye; Den min bɔra Ala ra*, Yesu Kirisita, a bɛ ale ta ko le fɔ.
2 Nin kuma le tun sɛbɛra cira Ezayi ta kitabu kɔnɔ ko:
«A flɛ, ne bɛ ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ,
ka i ta sira labɛn i ye.
3 Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.› »
4 O cogo ra, Yuhana k'a yɛrɛ yira kongokolon kɔnɔ; a tun bɛ mɔgɔw batize, ka o waaju ko o ye nimisa o ta jurumun na ka batize, janko Ala ye o ta jurumunw yafa o ma.
5 Mɔgɔ caman tun bɛ bɔ Zude mara ra, ani Zeruzalɛmu ka taga Yuhana fɛ. O tun bɛ lɔ o ta jurumunw na mɔgɔw bɛɛ ɲa na; Yuhana tun bɛ o batize Zuridɛn kɔba ra.
6 Derege min tun bɛ Yuhana kan na, o tun ye ɲɔgɔmɛsi le ye, a cɛsirinan tun ye gbolojuru le ye. Yuhana tun bɛ tɔnw, ani kongokɔnɔli le domu.
7 A tun b'a fɔra a ta waajuri ra ko: «Min bɛna na ne kɔ fɛ, o fanga ka bon ni ne ta ye. Hali ne tɛ se k'a fɔ ko ne bɛ biri ka a ta sanbara juru foni ka bɔ a sen na.
8 Ne kɔni ka aw batize ji dama le ra, nka ale bɛna aw batize ni Nin Saninman* ye.»

Yesu batizeriko
(Matiyu 3.13–4.11; Luka 3.21-22; 4.1-13)

9 O wagati ra Yesu nana ka bɔ Nazarɛti; o ye Galile mara dugu dɔ ye. A nana batize Yuhana fɛ Zuridɛn kɔba ra.
10 Yesu bɔtɔ ji ra, a ka sankolo dayɛlɛnin ye; Ala Nin jigira i ko jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
11 Kumakan dɔ bɔra sankolo kɔnɔ ko: «Ele le ye ne Dencɛ* kanunin ye; i ko ka di ne ye haali.»
12 O yɔrɔnin bɛɛ Nin Saninman ka Yesu ta ka taga ni a ye kongokolon kɔnɔ.
13 A ka tere binaani kɛ o yɔrɔ ra kongosogow cɛ ra. Setana tun bɛ a kɔrɔbɔra k'a flɛ o wagatiw ra. Yesu mako tun bɛ fɛn minw na, mɛlɛkɛw tun bɛ o kɛra a ye.

Yesu ka jɛgɛminabaga naani wele
(Matiyu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)

1:3 1.3 Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

14 Ayiwa, Yuhana Batizerikɛbaga minanin kɔ ka bla kaso ra, Yesu tagara Galile; Kibaro
Diman* min bɔra Ala fɛ, a tun bɛ o waajuri kɛra.
15 A tun b'a fɔra ko: «Wagati sera, Ala ta Masaya* wagati surunyara. O le kosɔn aw
ye nimisa aw ta jurumunw na ka sɔn Ala ta Kibaro Diman ma.»
16 Ayiwa, Yesu tun bɛ tɛmɛna Galile bada ra, a ka jɛgɛminabaga fla ye. O tun ye Simɔn
ni a balemacɛ Andere ye. O tun bɛ o ta jɔw firira baji ra, sabu o ta baara tun ye jɛgɛmina
le ye. 17 Yesu ko o ma ko: «Aw ye tugu ne kɔ, aw bɛ jɛgɛ mina cogo min na, ne bɛna aw
karan aw ye mɔgɔw ɲini ten.»
18 O yɔrɔnin bɛɛ o ka o ta jɔw to yi ka tugu Yesu kɔ.
19 O tagara ɲa fɛ dɔɔnin minkɛ, a ka Zebede dencɛ Yakuba ye, ani a balemacɛ Yuhana
ye. Olugu fana tun siginin bɛ kurun dɔ kɔnɔ, o bɛ o ta jɔw karanna.
20 O yɔrɔnin bɛɛ Yesu ka o wele; o ka o facɛ ni baaradenw to kurun kɔnɔ ka wuri ka
tugu Yesu kɔ.

Yesu ka jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Luka 4.31-37)

21 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Kapɛrinahumu. Nɛnɛkirilon* sera minkɛ,
Yesu donna karanso* kɔnɔ ka mɔgɔw karan.
22 A ta karan cogoya ka mɔgɔw kɔnɔnɔban, sabu a tun bɛ o karan ni baraka ye, a tun
tɛ o karan i ko sariya karamɔgɔw*.
23 Ayiwa, o wagati yɛrɛ ra, cɛ jinatɔ dɔ tun bɛ o ta karanso kɔnɔ; ale ka kɛ pɛrɛn ye,
ko:
24 «E, Yesu Nazarɛtikacɛ, mun le bɛ an cɛ? I nana an halakiyɔrɔ le ra wa? Ele ye mɔgɔ
suguya min ye, ne ka o lɔn; ele ye Ala ta Mɔgɔ Saninman le ye.»
25 Yesu jamana o jina kunna k'a fɔ a ye ko: «I da tugu, i ye bɔ nin cɛ ra!»
26 Jina ka cɛ yuguyugu ni fanga ye, ka kuleba ci, ka bɔ cɛ ra.
27 Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara; o ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko: «Nin ye mun ye? Karankura
barakaman lo dɛ! A bɛ kuma hali jinaw fɛ ni baraka ye, o bɛ a kan mina.»
28 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Yesu tɔgɔ sera Galile mara yɔrɔ bɛɛ ra.

Yesu ka banabagatɔ wɛrɛw kɛnɛya
(Matiyu 8.14-17; Luka 4.38-41)

29 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra karanso kɔnɔ ka taga Simɔn ni Andere ta so.
Yakuba ni Yuhana fana tun bɛ ni o ye.
30 O tagara a sɔrɔ Simɔn buranmuso lanin bɛ, farigban b'a ra; o ka a ko fɔ Yesu ye.
31 Yesu gbarara a ra ka a mina a boro ma ka a lawuri. O yɔrɔnin bɛɛ farigban banna,
a wurira ka gba kɛ o ye.
32 Tere benna tuma min na, dugumɔgɔw nana Yesu fɛ ni o ta banabagatɔw bɛɛ ye, ani
jinatɔw.
33 Dugumɔgɔw bɛɛ nana lajɛn bonda ra.
34 Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya, ani bana suguya caman. A ka jinatɔ caman ta
jinaw gbɛn ka bɔ o ra fana; nka a tun sɔn k'a to jinaw ye kuma, sabu o tun k'a lɔn.

Yesu ka mɔgɔw waaju Galile mara ra
(Luka 4.42-44)

35 Ayiwa, o lon dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ k'a sɔrɔ kɛnɛ tun ma ci fɔlɔ, Yesu wurira
ka taga kongokolon kɔnɔ yɔrɔ dɔ ra a danna ka taga Ala daari.
36 Simɔn ni a tɔɲɔgɔnw nana wuri ka taga a yɔrɔɲini.
37 O k'a ye minkɛ, o ko a ma ko: «Mɔgɔ bɛɛ bɛ i yɔrɔɲinina.»
38 Yesu ka o jaabi, ko: «An ye bɔ yan ka taga kɛrɛfɛduguw ra, janko ne ye taga waajuri
kɛ o yɔrɔw ra fana, sabu ne nana o le kosɔn.»
39 A tagara Galile fan bɛɛ ra; a ka waajuri kɛ karansow* kɔnɔ ka jinaw gbɛn ka bɔ
mɔgɔw ra fana.

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 8.1-4; Luka 5.12-16)

40 Lon dɔ, kunatɔ dɔ nana Yesu fɛ ka na i kinbiri gban a kɔrɔ ka a daari ni makarikanw
ye, ko: «Ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
41 A hina donna Yesu ra; Yesu ka a boro la a kan k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, i ye
saninya.»
42 O yɔrɔnin bɛɛ a ta kuna kɛnɛyara; a saninyara.
43 Yesu k'a labla o yɔrɔnin bɛɛ, k'a fɔ a ye k'a gbɛlɛya ko:

44 «I yɛrɛ mina, i kana nin fɔ mɔgɔ si ye. Taga i yɛrɛ yira sarakalasebaga* ra. Cira
Musa ka saraka min ko fɔ kunatɔw ta saninyari ko ra, i ye o saraka bɔ janko k'a yira
bɛɛ ra ko i kɛnɛyara.»
45 Nka cɛ tagara minkɛ, a tagara o kuma fɔ yɔrɔ bɛɛ, mɔgɔw bɛɛ ye, k'a kɛ fɔ Yesu tun
tɛ se ka don dugu si kɔnɔ kɛnɛ kan tuun. A tun bɛ to dugu kɔ fɛ, kongokolon kɔnɔ yi;
mɔgɔw tun bɛ bɔ fan bɛɛ ra ka taga a kɔ.

2

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Matiyu 9.1-8; Luka 5.17-26)

1 Tere dama tɛmɛnin kɔ, Yesu sekɔra ka na Kapɛrinahumu tuun. Mɔgɔw k'a mɛn ko
a bɛ bon kɔnɔ.
2 O nana caman ka na bon fa ka da fa hali tɛmɛyɔrɔ tun tɛ sɔrɔ. Yesu tun bɛ o waaju
ni Ala ta kuma ye.
3 Ayiwa, o nana ni cɛ murugunin dɔ ye a fɛ, mɔgɔ naani le tun ka o cɛ ta.
4 Nka o ma se ka gbara Yesu ra ni a ye jama kosɔn minkɛ, Yesu tun bɛ biribon min
kɔnɔ, o yɛlɛnna o bon san fɛ ka wo dɔ bɔ yi, ka o cɛ murugunin ni a ta lanan lajigi bon
kɔnɔ o wo fɛ.
5 Yesu k'a ye minkɛ ko o lara ale ra, ko ale bɛ se ka murugu kɛnɛya minkɛ, a ko murugu
ma ko: «Ne dencɛ, i ta jurumunw yafara i ma.»
6 Sariya karamɔgɔ* dɔw siginin tun bɛ o yɔrɔ ra. Olugu k'a fɔ o yɛrɛ kɔnɔ ko:
7 «Mun kosɔn cɛ nin bɛ nin kuma ɲɔgɔn fɔ? A ka Ala tɔgɔ cɛn. Jɔn bɛ se ka jurumun
yafa, ni Ala kelenpe tɛ?»
8 O yɔrɔnin kelen bɛɛ Yesu k'a lɔn a yɛrɛ kɔnɔ ko o bɛ o kumaw le miirira. A ko o ma
ko: «Mun kosɔn o miiriya ɲɔgɔn bɛ aw kɔnɔnɔ?
9 K'a fɔ murugu ye ko a ta jurumunw yafara a ma o, walama k'a fɔ a ye ko a ye a ta
lanan ta ka wuri ka tagama, o fla ra juman le kɛ ka di?
10 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye*, ko se bɛ ne ye ka
jurumun yafa dunuŋa kɔnɔ.» Yesu ka o fɔ ka ban tuma min na, a kumana murugu fɛ
ko:
11 «Ne b'a fɔ i ye, wuri ka i ta lanan ta ka taga i ta so.»
12 O yɔrɔnin bɛɛ murugu wurira ka a ta lanan ta ka bɔ kɛnɛ ma mɔgɔw bɛɛ ɲa na; o
kabakoyara ka Ala tando k'a fɔ ko: «An ma nin ɲɔgɔn ye ban.»

Yesu ka Levi wele
(Matiyu 9.9-13; Luka 5.27-32)

13 O kɔ, Yesu bɔra ka taga ba fan fɛ tuun. Jamaba nana a fɛ; a ka to ka o karan.
14 Yesu tɛmɛtɔ, a ka Alife dencɛ Levi ye, a siginin bɛ ninsaraminabon na. Yesu ko a
ma ko: «Tugu ne kɔ!» A wurira ka tugu Yesu kɔ.
15 Ayiwa, Yesu tun tagara domuni kɛ Levi ta so kɔnɔ. Ninsaraminabaga caman, ani
Yahudiyaw tun bɛ mɔgɔ minw jate mɔgɔ kɛwalejuguw ye, olugu fana tun nana sigi ni
Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ye; o bɛɛ tun bɛ domuni kɛra ɲɔgɔn fɛ, sabu o caman tun
tugura Yesu kɔ.
16 Sariya karamɔgɔ* minw tun bɛ Farisiw* ta jɛn ra, olugu k'a ye ko Yesu bɛ
domuni kɛra ni ninsaraminabagaw ni mɔgɔw kɛwalejuguw ye minkɛ, o ko Yesu ta
karamɔgɔdenw ma ko: «Mun kosɔn aw karamɔgɔ bɛ domuni kɛ ni ninsaraminabagaw
ni mɔgɔ kɛwalejugu ye?»
17 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko o ma ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu tɛ flakɛbaga
yɔrɔŋini, banabagatɔw le bɛ flakɛbaga yɔrɔŋini. Ne ma na mɔgɔ terenninw wele; ne
nana jurumuntɔw le wele.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Matiyu 9.14-17; Luka 5.33-39)

18 Yuhana Batizerikɛbaga ta karamɔgɔdenw ni Farisiw* tun bɛ to ka sun don. Ayiwa,
mɔgɔ dɔw nana Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn Yuhana ta karamɔgɔdenw ni Farisiw ta
karamɔgɔdenw bɛ sun don, nka ele ta karamɔgɔdenw tɛ sun don?»
19 Yesu ka o jaabi ko: «Kɔŋɔcɛ jɛŋŋɔgɔnw bɛ se ka to domunikɛbari ye ka o ni kɔŋɔcɛ
to ɲɔgɔn fɛ kɔŋɔya ra wa? Ka o ni kɔŋɔcɛ to ɲɔgɔn fɛ, o tɛ se ka to domunikɛbari ye
fiyewu.
20 Nka lon min na o bɛna kɔŋɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o lon na kɔni o bɛna sun don.»
21 A ko: «Mɔgɔ si tɛ fanikura kɛ ka fani kɔrɔ bari. Ni i ka o kɛ, fanikura bɛna fani
kɔrɔ sama k'a faran. A faranko bɛ cɛjuguya ka tɛmɛ fɔlɔta kan.

22 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ, duvɛn bɛna forogokɔrɔw
faran; o tigi bɛ bɔnɔ duvɛn ni forɔgow bɛɛ ra. O kosɔn duvɛnkura ka kan ka kɛ
forogokuraw le kɔnɔ.»

Nɛnɛkirilon ta ko
(Matiyu 12.1-8; Luka 6.1-5)

23 Nɛnɛkirilon dɔ ra Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tɛmɛna foro dɔ kɔnɔ. Ka o
tɛmɛtɔ to, karamɔgɔdenw ka kɛ o foro siman dɔw karikari ye ka o ɲimi.
24 Farisiw* k'a fɔ Yesu ye ko: «A flɛ, ko min man kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na, mun kosɔn
ele ta karamɔgɔdenw bɛ o kɛra?»
25 Yesu ka o jaabi ko: «Wagati min na Dawuda tun degura kosɛbɛ, ani kɔngɔ k'a mina,
a ni a ta tagamaɲɔgɔnw, a ka min kɛ, aw ma o ko karan wa?
26 A donna Alabatoso kɔnɔ, sarakalasebaga Abiyatari ta wagati ra, ka sarakaburuw
domu, ka dɔ di a tagamaɲɔgɔnw fana ma; k'a sɔrɔ sarakalasebagaw dɔrɔn ka kan ka o
buru domu.»
27 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Nɛnɛkirilon latigɛra mɔgɔw kosɔn; mɔgɔ ma kɛ
Nɛnɛkirilon kosɔn.
28 O kosɔn Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon fana kuntigiya bɛ o le boro.»

3

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Matiyu 12.9-14; Luka 6.6-11)

1 Ayiwa, Yesu donna karanso* kɔnɔ tuun. Cɛ dɔ tun bɛ yi, min boro kelen tun faganin
lo.
2 O tun bɛ Yesu kɔrɔsira k'a flɛ, yala ni a bɛna sɔn ka o cɛ kɛnɛya Nɛnɛkirilon* na,
janko o ye sababu dɔ sɔrɔ k'a jaraki.
3 Yesu ko cɛ boro faganin ma ko: «I wuri ka na lɔ cɛ ma, jama bɛɛ ɲa kɔrɔ.»
4 O kɔ fɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Ayiwa, koɲuman le ka kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na wa,
walama kojugu? Ka mɔgɔ kisi wa, walama ka mɔgɔ faga?» O bɛɛ jera, mɔgɔ si m'a
jaabi.
5 O ta jusukungbɛlɛya ni o ta tugumanjiya ka Yesu ɲanasisi. A dimininba ka a ɲa lɔ
o ra ka to ka o flɛ. O kɔ, a ko cɛ boro faganin ma ko: «I boro foni!» A ka a boro foni
minkɛ, a boro kɛnɛyara.
6 Farisiw* bɔra ka taga masacɛ Herodi* ta jɛnkuru mɔgɔw fɛ; o ka ɲɔgɔn ye o yɔrɔnin
bɛɛ janko ka cogo ɲini Yesu fagako ra.

Jamaba nana Yesu fɛ

7 O kɔ fɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra ka taga ba fan fɛ. Jamaba tugura a kɔ; dɔw
tun bɔra Galile, dɔw bɔra Zude,
8 dɔw tun bɔra Zeruzalɛmu, dɔw tun bɔra Idume, dɔw tun bɔra Zuridɛn kɔfɛduguw
ra, dɔw tun bɔra fɔ Tiri ni Sidɔn kɛrɛfɛduguw ra. O mɔgɔw bɛɛ nana Yesu fɛ, sabu Yesu
ka ko minw bɛɛ kɛ, o tun ka o bɛɛ mɛn.
9 O tuma Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko o ye kurun fitini dɔ bla a kɔrɔ yɔrɔsurun
na, janko ni jama nana a gbɛndɛ, a ye don o kɔnɔ.
10 Sabu a tun ka banabagatɔ caman kɛnɛya minkɛ, o kosɔn tɔɔrɔ tun bɛ min o min
na, o bɛɛ tun nana ton a kunna; o bɛɛ tun b'a fɛ ka maga a ra, janko o ye kɛnɛya.
11 Hali jinatɔw yɛrɛ, ni o tun ka Yesu ye tuma o tuma, o tun bɛ kinbiri gban a ɲa kɔrɔ
ka pɛrɛn ko: «Den min bɔra Ala ra*, ele lo.»
12 Nka Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, ko o kana ale ko fɔ mɔgɔw ye.

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Matiyu 10.1-4; Luka 6.12-16)

13 O kɔ fɛ a yɛlɛnna kuru dɔ kan. A tun b'a fɛ mɔgɔ minw ye kɛ ni a ye, a ka olugu
wele. O nana a fɛ.
14 Yesu ka mɔgɔ tan ni fla ɲanawoloma o cɛ ra, janko ka na olugu ci ka taga waajuri
kɛ,
15 ka sebagaya di o ma ka jinaw gbɛn.
16 O mɔgɔ tan ni fla tɔgɔw flɛ: a fɔlɔ ye Simɔn ye, min tɔgɔ lara ko Piyɛri;
17 ani Zebede dencɛ fla, Yakuba ni Yuhana, a ka minw tɔgɔ la ko Bowanɛzɛzi, o kɔrɔ
ye ko sanpɛrɛndenw;

18 ani, Andere, ani Filipe, ani Baritelemi ni Matiyu, ani Toma, ani Alife dencɛ Yakuba,
ani Tade, ani Simɔn min bɛ wele ko faso kanubagaba*,
19 ani Zudasi Sikariyɔti, min nana Yesu janfa.

Yesu ta somɔgɔw nana a minayɔrɔ ra

20 O kow bɛɛ kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw kɔsegira ka na so kɔnɔ. Jama nana lajɛn
tuun; hali o tun tɛ wagati sɔrɔ ka domuni kɛ.
21 Yesu ta somɔgɔ dɔw ka o kow mɛn minkɛ, o ko i b'a sɔrɔ a kun ɲagamina le; o nana
ko o bɛna a mina ka taga ni a ye.

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Matiyu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

22 Sariya karamɔgɔ* minw tun bɔra Zeruzalɛmu ka na, olugu tun b'a fɔra ko: «Jinaw
kuntigiba, Setana, o le bɛ Yesu fɛ; a bɛ jinaw gbɛnna ni jinaw kuntigiba Setana yɛrɛ ta
sebagaya le ye.»
23 O tuma Yesu ka o wele, ka o jaabi ni talen dɔw ye; a ko: «Setana bɛ se ka Setana
gbɛn cogo di?
24 Ni masaya min mɔgɔw ka taran ka wuri ɲɔgɔn kama, o masaya tɛ se ka to a nɔ ra.
25 Ni lu min mɔgɔw ka taran ka wuri ɲɔgɔn kama, o lu tɛ se ka to a nɔ ra.
26 Ayiwa, ni Setana ka wuri a yɛrɛ jɛnŋɔgɔnw kama, ni o ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o
tuma a ta masaya tɛ se ka to a nɔ ra; a bɛ ban pewu.
27 «Mɔgɔ si tɛ se ka taga don cɛ barakaman dɔ ta so kɔnɔ ko i bɛ a ta fɛnw sonya, ni i
ma a yɛrɛ mina ka a siri fɔlɔ. Ni i sera a ra le, o tuma i bɛ se ka a ta sokɔnɔfɛnw cɛ.
28 «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko jurumunw bɛɛ bɛ se ka yafa adamadenw ma, hali
Alatɔgɔcɛnkumaw,
29 nka ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Nin Saninman* tɔgɔ cɛn, o jurumun tɛ yafa o tigi ma fiyewu.
A ka jurumun yafabari le kɛ.»
30 Yesu ka o kumaw fɔ o ye, sabu o mɔgɔw tun k'a fɔ ko jina dɔ le bɛ Yesu ra.

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a ta somɔgɔw ye
(Matiyu 12.46-50; Luka 8.19-21)

31 Ayiwa, Yesu bamuso ni Yesu balemaw nana lɔ kɛnɛ ma ka mɔgɔ dɔ ci ka a wele.
32 O y'a sɔrɔ jama tun siginin bɛ ka a lamini. O k'a fɔ a ye ko: «I bamuso ni i balemaw
bɛ kɛnɛ ma, o bɛ i koɲininkara.»
33 Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ a bisigi ko ne bamuso ni ne balemaw ye jɔn ni jɔn le
ye?»
34 Mɔgɔ minw tun siginin bɛ k'a lamini, a ka a ɲa munu ka olugu flɛ, k'a fɔ ko:
«Ninnugu le ye ne bamuso ni ne balemaw ye;
35 sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Ala sago kɛ, o tigi le ye ne balemacɛ ni ne balemamuso ni ne
bamuso ye.»

4

Simankisɛw ta talen
(Matiyu 13.1-9; Luka 8.4-8)

1 Yesu tagara mɔgɔw karan tuun bada ra. Jama caman nana lajɛn a kɔrɔ tuun, fɔ a
ma ɲa a donna ka sigi kurun dɔ kɔnɔ ji kan. Jama bɛɛ tora gbele kan bada ra.
2 A ka o karan fɛn caman na ni talenw ye. A k'a fɔ o ye a ta karan na ko:
3 «Aw ye nin lamɛn! Sɛnɛkɛbaga dɔ bɔra ka taga siman seri a ta foro ra.
4 A seririkɛtɔ, simankisɛ dɔw benbenna sirada ra. Kɔnɔw nana o bɛɛ kunukunu.
5 Simankisɛ dɔw benbenna farayɔrɔ ra. O yɔrɔ bɔgɔmugu tun man ca. O siman
falenna joona joona, sabu o ma don dugukolo ra ka se yɔrɔjan.
6 O kosɔn tere nana bɔ minkɛ, o bɛɛ jajara, sabu o lilinw ma tagayɔrɔ sɔrɔ dugukolo
jukɔrɔ.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ka o datugu, o si ma se ka den
kɛ.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. O falenna ka wuri ka ɲa
kosɛbɛ. O kisɛ dɔw ka den bisaba kɛ, dɔw biwɔɔrɔ, dɔw kɛmɛ.»
9 O kɔ, Yesu ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka nin kow faamu, o ye jija ka nin kumaw lamɛn.»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Matiyu 13.10-17; Luka 8.9-10)

---

* **3:18 3.18** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zelɔti.

10 Yesu nana a yɛrɛ mabɔ jama ra tuma min na, a nɔfɛmɔgɔw ni a ta karamɔgɔden
tan ni fla k'a ɲininka o talenw kɔrɔ ra.
11 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ala ta Masaya* gundo lɔnniya dira aw le ma; nka
kɛnɛmamɔgɔw kɔni, a bɛɛ bɛ fɔ olugu ye ni talenw le ye.
12 O le kosɔn
‹O b'a flɛ, nka o tɛna a ye;
o b'a mɛn, nka o tɛna a faamu;
ni o tɛ, o tun bɛna yɛlɛma ka kɔsegi Ala ma
ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ.› »

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Matiyu 13.18-23; Luka 8.11-15)

13 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ni aw ma nin talen kɔrɔ lɔn, o tuma aw bɛna talen tɔw kɔrɔ
lɔn cogo di?
14 Sɛnɛkɛbaga bɛ Ala ta Kuma le seri.
15 Simankisɛ minw benbenna sirada ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn,
nka o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Setana bɛ na ka na o kuma bɔ o kɔnɔ.
16 O cogo ra fana, simankisɛ minw benbenna farayɔrɔw ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ
Ala ta Kuma lamɛn, ka sɔn a ma joona joona ni ninsɔndiya ye;
17 nka o kuma tɛ lilin don ka taga yɔrɔjan o tigiw kɔnɔ. O tigiw ta miiriya yɛlɛma ka
di. O kosɔn ni sɛgɛ sera o ma, walama ni mɔgɔw ka o tɔɔrɔ Ala ta Kuma kosɔn, o bɛ kɛ
sababu ye ka o kunnacɛn o yɔrɔnin bɛɛ.
18 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna ŋaniyɔrɔw ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala ta
Kuma lamɛn,
19 nka dunuɲa hamikow bɛ don o jusu ra. O ta miiri bɛɛ bɛ taga naforo fɛ. Fɛn suguya
bɛɛ lɔgɔ bɛ o sɔrɔ; o miiri camanw bɛ kɛ sababu ye ka o kuma degu, a tɛ foyi ɲa.
20 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw ka Ala
ta Kuma lamɛn, ka sɔn a ma; o bɛ i ko siman min bɛ den; dɔ bɛ den bisaba kɛ, dɔ bɛ
den biwɔɔrɔ kɛ, dɔ bɛ den kɛmɛ kɛ.»

Fitinayeelen ta ko
(Luka 8.16-18)

21 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Yala mɔgɔ bɛ fitina mana k'a bla fiyɛ jukɔrɔ wa, walama
ka a bla lanan jukɔrɔ? A tɛ a bla fitinablayɔrɔ le ra wa?
22 Fɛn dogonin si tɛ yi ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi, ni min tɛna bɔ kɛnɛ kan.
23 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka o kow faamu, o ye jija ka o kumaw lamɛn!»
24 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Ayiwa, aw bɛ kuma minw mɛn, aw ye o kɔrɔsi kosɛbɛ;
sabu aw bɛ mɔgɔ tɔw mina cogo min na, aw fana bɛna mina o cogo le ra, fɔ ka dɔ fara
aw ta kan.
25 Sabu dɔ bɛ min fɛ ka ban, dɔ wɛrɛ bɛna di o tigi le ma; nka dɔ tɛ min fɛ, hali fitini
min b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.»

Ala ta masaya bɛ i ko Simankisɛ

26 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ala ta Masaya* ko bɛ i n'a fɔ cɛ min ka simankisɛ seri a ta
foro ra.
27 Ayiwa, ni o cɛ sunɔgɔra o, ni a tora ɲana o, su fara tere kan, o simankisɛ bɛ falen
ka wuri ka ɲa; nka o ko bɛɛ bɛ kɛ cogo min na, ale yɛrɛ tɛ o lɔn.
28 Sabu dugukolo bɛ siman falen a yɛrɛ ma. Siman bɛ wuri ka kɛ kala ye fɔlɔ, o kɔ fɛ
a bɛ tizan bɔ. O kɔ, kisɛw bɛ kɛ tizan na.
29 Ayiwa, ni o kisɛw kɔgɔra dɔrɔn, o bɛ wɔrɔsɔ ta a kama, sabu simantigɛwagati sera.»

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Matiyu 13.31-32,34; Luka 13.18-19)

30 Yesu k'a fɔ tuun ko: «An bɛ se ka Ala ta Masaya* suma ni mun le ye tuun, walama
an bɛna a cogoya yira ni talen juman ye?
31 A bɛ i ko mutaridi kisɛ. Ni i bɛ a dan dugukolo ra, ale ka dɔgɔ ka tɛmɛ dunuɲa
simankisɛw bɛɛ kan.
32 Nka ni a danna foro ra, a bɛ wuri ka bonya ka tɛmɛ nankɔrafɛn tɔw bɛɛ kan. A bɛ
borobabaw bɔ, fɔ kɔnɔw bɛna o ta ɲagaw la a suma ra.»
33 Yesu tun bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw ye ni nin talenw ɲɔgɔn caman le ye ka kaɲa ni
o ta faamuricogo ye.

4:12 4.12 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

34 A ma kuma o fɛ cogo wɛrɛ ra ni talenw tɛ. Nka wagati min a ni a ta karamɔgɔdenw
bɛ o danna, a bɛ o talenw bɛɛ kɔrɔ fɔ olugu ye.

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Matiyu 8.23-27; Luka 8.22-25)

35 Ayiwa, o lon yɛrɛ wulada fɛ, Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «An ye taga ba
ɲa dɔ kan!»
36 O bɔra jama kɔrɔ minkɛ, Yesu tun siginin bɛ kurun min kɔnɔ, karamɔgɔdenw tagara
ni a ye o kurun kelen kɔnɔ. Kurun wɛrɛw tun bɛ ni o ye.
37 Ka o tagatɔ to, fɔɲɔba dɔ wurira baji kan. Jikurubaw tun bɛ serira ka don kurun
kɔnɔ, fɔ kurun tun bɛ fara ji ra ka ban.
38 Nka Yesu tun ka a kun la kunkɔrɔlanan dɔ kan kurun kɔfɛyɔrɔ ra, a bɛ sunɔgɔra.
Karamɔgɔdenw ka a lakunu, k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, an satɔ flɛ ji ra, i tɛ o jate
wa?»
39 Yesu kununa; a sɔngɔra fɔɲɔ ra, k'a fɔ baji ye ko: «I mala, ka je!» Fɔɲɔ lɔra, yɔrɔ
bɛɛ sumana.
40 O kɔ fɛ Yesu k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ siranna tan? O tuma lanaya tɛ aw
fɛ wa?»
41 Karamɔgɔdenw siranna kosɛbɛ; o tun b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «E! Nin ye mɔgɔ suguya
juman ye? Hali fɔɲɔ ni ji, o bɛɛ bɛ a kan mɛn.»

5

Yesu ka jinaw gbɛn ka bɔ cɛ dɔ ra
(Matiyu 8.28-34; Luka 8.26-39)

1 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera ba kɔ fɛ, Gerasakaw ta mara ye.
2 O jigira ka bɔ kurun kɔnɔ yɔrɔ min na dɔrɔn, cɛ jinatɔ dɔ bɔra kaburulo ra ka na
Yesu kunbɛn.
3 O cɛ tun tagara to kaburulo ra a kelen na yi. Mɔgɔ si tun tɛ se ka a siri tuun ka to
yɔrɔ kelen na, hali ni a tun kɛra ni nɛgɛjɔrɔkɔ le ye;
4 sabu tuma caman na, o k'a mina ka nɛgɛ don a sen na, k'a siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye. Nka
a tun bɛ o nɛgɛw karikari, ka nɛgɛjɔrɔkɔw fana tigɛtigɛ. O se tun tɛ mɔgɔ si ye k'a mina
ka to yɔrɔ kelen na.
5 Su ni tere o cɛ tun bɛ yaala tuma bɛɛ kaburuw cɛ ra, ani kuruw kan; a bɛ kule ci ka
a yɛrɛ mandimi ni kabakuruw ye.
6 A tora yɔrɔjan ka Yesu ye; a borira ka na a kinbiri gban a kɔrɔ,
7 ka pɛrɛn ni kanba ye, ko: «Mun le bɛ ne ni i cɛ, Yesu, Den* min bɔra Ala Kɔrɔtaninba
ra? Ne bɛ i daari, i ye a kɛ Ala kosɔn, i kana ne tɔɔrɔ.»
8 A tun bɛ o fɔra, sabu Yesu tun b'a fɔra a ye ko: «Jina, bɔ nin cɛ ra!»
9 Yesu ka a ɲininka ko: «I tɔgɔ ye di?» A ka Yesu jaabi ko: «Ne tɔgɔ ye ko ‹Jamaba›,
sabu an ka ca.»
10 Ayiwa, o jinaw ka Yesu daari k'a gbɛlɛya, ko a ye sabari a kana olugu gbɛn ka bɔ
jamana kɔnɔ.
11 Ayiwa, lɛkuruba dɔ tun bɛ domuni kɛra kuru kɛrɛ fɛ.
12 Jinaw ka Yesu daari kosɛbɛ, k'a fɔ a ye ko: «An bla ka taga nin lɛw cɛ ra, janko an
ye don olugu ra.»
13 Yesu sɔnna; jinaw bɔra cɛ ra ka taga don lɛw ra. O kɛra minkɛ, lɛw bɛɛ girinna ka
jigi kuru jigijigi fɛ ka taga ben baji ra; o bɛɛ fagara ji ra. O tun bɛ lɛ waga fla bɔ.
14 A kɛra ten minkɛ, lɛgbɛnbagaw borira ka taga o fɔ dugu kɔnɔ, ani togodaw ra.
Mɔgɔw tagara a flɛ, k'a lɔn min kɛra.
15 O sera Yesu kɔrɔ, k'a ye ko jina caman tun bɛ cɛ min na, o cɛ siginin bɛ, derege bɛ
a kan na, a ɲamalɔra. Siranya ka o mina.
16 Ayiwa, o ko tun kɛra minw ɲa na, olugu ka o lakari mɔgɔ tɔw ye: min kɛra jinatɔ
ra, ani min kɛra lɛw ra.
17 Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, o ka kɛ Yesu daari ye k'a gbɛlɛya, ko a ye taga ka bɔ
olugu ta mara ra.
18 Ayiwa, ka Yesu dontɔ to kurun kɔnɔ, jinaw tun bɛ o cɛ min na, ale ka Yesu daari
kosɛbɛ, ko a y'a to ale ye taga ni a ye.
19 Nka Yesu ma sɔn; Yesu k'a fɔ a ye ko: «Taga i ta sɔ, i ta somɔgɔw fɛ; Matigi Ala ka
min kɛ i ye, ani a makarira i ra cogo min na, i ye o bɛɛ lakari o ye.»

20 Cɛ tagara; Yesu ka fɛn o fɛn kɛ a ye, a ka o kibaro fɔ Dekapɔli* mara bɛɛ ra. Mɔgɔw
bɛɛ kabakoyara.

Zayirusi denmuso kunuko ni muso dɔ kɛnɛyako
(Matiyu 9.18-26; Luka 8.40-56)

21 Yesu donna kurun kɔnɔ ka ba tigɛ ka sekɔ ka na ba ɲa dɔ kan. O yɔrɔ ra jamaba
nana lajɛn a kɔrɔ tuun k'a to bada ra.
22 Ayiwa, karanso* kuntigi min tɔgɔ tun ye ko Zayirusi, ale ka Yesu ye minkɛ, a nana
a kinbiri gban Yesu kɔrɔ.
23 A ka Yesu daari kosɛbɛ; a ko: «Ne denmusonin bɛ ɲini ka sa, sabari ka na i boro la
a kan ka a kɛnɛya, janko a ye ɲanamanya tuun.»
24 Yesu tagara ni a ye. Jamaba tugura a kɔ fɔ ka a gbɛndɛ.
25 O y'a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ jama ra, joribɔnbana tun bɛ ale ra kabini san tan ni fla.
26 A tun sɛgɛra kosɛbɛ flakɛbaga caman boro, k'a bororafɛnw bɛɛ ban, nka o si tun
ma foyi ɲa; a ta bana yɛrɛ tun bɛ juguyara le.
27 O muso tun ka Yesu ko mɛn; a nana don jama ra ka maga Yesu ta derege ra, a kɔ fɛ.
28 Sabu a tun b'a fɔra a yɛrɛ kɔnɔ ko: «Ni ne sera ka maga a ta derege dama ra, ne
bɛna kɛnɛya.»
29 A magara Yesu ta derege ra minkɛ, o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra a ta joribɔn lɔra. A k'a
ye a farikolo ra ko ale kɛnɛyara ka bɔ a ta bana ra.
30 O yɔrɔnin bɛɛ ra Yesu k'a lɔn a yɛrɛ ma ko sebagaya dɔ bɔra ale ra; a ka a ɲa munu
jama cɛ ma k'a fɔ ko: «Jɔntigi le magara ne ta derege ra?»
31 A ta karamɔgɔdenw ko: «A flɛ, jamaba nin ka i gbɛndɛ, i belen ko: ‹Jɔn magara ne
ra?› »
32 Nka Yesu ka a ɲa munu ka a kɛrɛfɛmɔgɔw flɛ, janko mɔgɔ min ka o kɛ, a ye o tigi
ye.
33 Muso siranna fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ, sabu a tun k'a lɔn ko min kɛra ale ra; a nana a yɛrɛ
ben Yesu sen kɔrɔ, ka can bɛɛ fɔ a ye.
34 Yesu ko a ma ko: «Ne denmuso, i ta lanaya ka i kisi; taga hɛra ra, Ala ye i to kɛnɛya
ra.»
35 Ka Yesu to o kuma ra, mɔgɔ dɔw bɔra karanso kuntigi ta so ka na a fɔ a ye ko: «I
denmuso sara, mun na i bɛ karamɔgɔ sɛgɛra tuun?»
36 Nka Yesu ma o ta kuma jate; a k'a fɔ karanso kuntigi ye ko: «I kana siran, la ne ra
dɔrɔn!»
37 O tagatɔ, Yesu ma sɔn mɔgɔ si ye taga ni a ye, fɔ Piyɛri, ani Yakuba, ani Yakuba
balemacɛ Yuhana.
38 O sera karanso kuntigi ta so kɔnɔ minkɛ, Yesu k'a ye ko jamaba tun bɛ yi, o bɛɛ bɛ
kasira ka mankan ci, ka kule ci.
39 Yesu donna; a k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ mankan cira, ka kasi? Den ma sa,
a bɛ sunɔgɔra le.»
40 O mɔgɔw ka kɛ a lɔgɔbɔ ye. A ka o bɛɛ labɔ kɛnɛ ma. Den tun lanin bɛ bon min
kɔnɔ, a donna yi ni den facɛ ni a bamuso ye, ani a ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye.
41 A ka den mina a boro ma k'a fɔ a ye ko: «Talita kumi!» O kɔrɔ ye ko: «Sungurunin,
ne b'a fɔ i ye ko i ye wuri.»
42 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra sungurunin wurira ka kɛ tagama ye; a si tun ye san tan ni
fla. O bɛɛ kabakoyara kosɛbɛ, fɔ ka o kɔnɔnɔban.
43 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw kana a to mɔgɔ wɛrɛ ye nin ko mɛn.» O kɔ fɛ,
a ko o ye domuni di sungurunin ma.

6

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Matiyu 13.53-58; Luka 4.16-30)

1 O kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga a lamɔdugu ra. A ta karamɔgɔdenw tugura a kɔ.
2 Nɛnɛkirilon* sera minkɛ, Yesu ka mɔgɔw karan damina karanso* kɔnɔ. Mɔgɔ caman
tun bɛ a lamɛnna; o kabakoyara fɔ o tun b'a fɔra ko: «A bɔra ni nin kow bɛɛ ye min?
Nin hakiritigiya min b'a fɛ, jɔntigi le ka o di a ma? A bɛ nin kabakow kɛra cogo di le?»
3 O ko: «Yirilɛsɛbaga tɛ wa? Mariyamu dencɛ, Yakuba ni Zoze ni Zude ni Simɔn, olugu
kɔrɔcɛ tɛ wa? A dɔgɔmusow tɛ an fɛ yan wa?»
O miiriyaw kɛra sababu ye ka o kunnacɛn, o ma la Yesu ra.

* **5:20 5.20** Dekapɔli: O kɔrɔ ye dugu tan. O yɔrɔ tun bɛ Galile ba woroduguyanfan ni a terebɔyanfan na.

4 Nka Yesu k’a fɔ o ye ko: «Cira tɛ dɔgɔya yɔrɔ si, ni a yɛrɛ ta dugu tɛ, a yɛrɛ balemaw
cɛ ra, ani a yɛrɛ ta lu.»
5 O mɔgɔw ta lanabariya kosɔn, Yesu ma kabako caman kɛ; a ka a boro la banabagatɔ
dama dama kan dɔrɔn ka o kɛnɛya.
6 O mɔgɔw ta lanabariya ka Yesu kabakoya.

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Matiyu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Yesu tun bɛ yaala dafɛduguw ra ka mɔgɔw karan.
7 A ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele, ka o ci mɔgɔ fla fla; a ka sebagaya di o ma ka
jinaw gbɛn.
8 A k’a fɔ o ye ko: «Ni bere dama tɛ, aw kana fɛn wɛrɛ ta ka taga tagama ra; aw kana
domunifɛn ta, aw kana bɔrɔ ta, aw kana wari yɛrɛ bla aw kun.»
9 A ko: «Aw ye sanbara don aw sen na, nka aw kana derege fla don.»
10 A k’a fɔ o ye tuun ko: «Ni aw jigira lu min kɔnɔ, aw ye to o lu kɔnɔ fɔ ka taga se
aw bɔlon ma o yɔrɔ ra.
11 Nka ni dugu min mɔgɔw ma sɔn ka aw lajigi, ni o banna aw ta kuma ma, aw bɔtɔ
o dugu ra, aw ye aw sennabuguri gbongbon yi; o bɛna kɛ aw seere ye o mɔgɔw kama.»
12 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara mɔgɔw waaju ko o ye nimisa o ta jurumunw na.
13 O ka jinatɔ caman ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra. O ka turu mun banabagatɔ caman na
ka Ala daari o ye ka o kɛnɛya.

Yuhana Batizerikɛbaga fagacogo
(Matiyu 14.1-12; Luka 9.7-9)

14 Ayiwa, masacɛ Herodi* nana Yesu ko mɛn, sabu mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Yesu ko fɔra.
Dɔw tun b’a fɔra ko: «Yuhana Batizerikɛbaga le kununa ka bɔ saya ra! O le kosɔn
sebagaya b’a fɛ ka kabakow kɛ.»
15 Dɔw ko, ko cira Iliya* lo, dɔw fana ko, ko cira minw tɛmɛna kakɔrɔ, ko olugu dɔ lo.
16 Nka masacɛ ka o kow mɛn minkɛ, a ko: «Ne ka Yuhana min kun tigɛ, ale le kununa.»
17 Sabu masacɛ Herodi yɛrɛ tun ka Yuhana mina k’a siri k’a bla kaso ra. O tun kɛra a
balemacɛ Filipe ta muso Herodiyadi le kosɔn, sabu Herodi tun ka o muso furu.
18 O kosɔn Yuhana tun k’a fɔ a ye ko: «Ka i balemacɛ muso mina a ra ka a furu, o ma
bɛn!»
19 O kosɔn Herodiyadi tun bɛ Yuhana kɔninya kosɛbɛ; a tun b’a fɛ ka Yuhana faga,
nka ale yɛrɛ tun tɛ se,
20 sabu Herodi tun bɛ siran Yuhana ɲa. A tun k’a lɔn ko mɔgɔ terennin lo, ani mɔgɔ
saninman. O kosɔn a tun b’a janto Yuhana ra. Ni a tun ka Yuhana ta kumaw lamɛn, a
hakiri tun bɛ ɲagami; o bɛɛ n’a ta, o kumaw tun ka di a ye.
21 Ayiwa, Herodiyadi sagonanlon nana se. Masacɛ Herodi worolon kunbɛn nana se, a
ka ɲanagbɛba dɔ labɛn a jɛnɲɔgɔnw ye, ani sorasikuntigiw, ani Galile mɔgɔbaw ye.
22 Herodiyadi denmuso nana don, ka dɔn kɛ. A ko diyara masacɛ ni a jɛnɲɔgɔnw ye.
Masacɛ k’a fɔ sungurunin ye ko: «I bɛ fɛn min fɛ, o fɔ ne ye, ne bɛna o di i ma!»
23 Herodi karira sungurunin ye ko: «Ni i ka fɛn min daari ne fɛ, ne bɛna o di i ma;
hali ni a kɛra ne ta jamana tarancɛ le ye.»
24 Sungurunin bɔra kɛnɛ ma ka taga a bamuso ɲininka ko: «Ne ka kan ka mun le
daari?» A bamuso ka a jaabi ko: «Yuhana Batizerikɛbaga kunkolo.»
25 O yɔrɔnin bɛɛ sungurunin teliyara ka don masacɛ fɛ ka taga a fɔ a ye ko: «Ne b’a
fɛ i ye Yuhana Batizerikɛbaga kunkolo bla minan dɔ kɔnɔ, k’a di ne ma yan sisan!»
26 O kuma ka masacɛ ɲanasisi; nka a karira minkɛ sungurunin ye jama bɛɛ ɲa na, a
tun tɛ se ka ban sungurunin ta kuma ma tuun.
27 O yɔrɔnin bɛɛ a ka sorasi dɔ ci ko a ye taga Yuhana kunkolo tigɛ ka na ni a ye. O
cɛ tagara kasobon kɔnɔ ka taga Yuhana kunkolo tigɛ,
28 k’a bla minan dɔ kɔnɔ ka na a di sungurunin ma. Sungurunin tagara a di a bamuso
ma.
29 Yuhana ta karamɔgɔdenw ko o mɛn minkɛ, o nana a su ta ka taga a don kaburu ra.

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

30 Ayiwa, Yesu ta ciradenw kɔsegira minkɛ, o nana lajɛn Yesu kɔrɔ. O ka ko minw bɛɛ
kɛ, ani o ka mɔgɔw karan cogo min na, o ka o bɛɛ lakari Yesu ye.
31 O tuma Yesu k’a fɔ o ye ko: «An ye bɔ yan, an ye taga an danna kongo kɔnɔ yɔrɔ
dɔ ra ka taga nɛnɛkiri dɔɔnin.» Yesu ka o fɔ, sabu mɔgɔw tun bɛ nana o fɛ caman; o bɛ

* **6:15 6.15** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

taga o bɛ na tuma bɛɛ, hali domunikɛyɔrɔ yɛrɛ tun tɛ sɔrɔ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw fɛ.
32 O cogo ra, o donna kurun dɔ kɔnɔ ji kan, ka taga yɔrɔ dɔ ra kongo kɔnɔ o danna.
33 Mɔgɔ caman ka o tagatɔ ye kurun kɔnɔ, k'a lɔn ko olugu lo. Mɔgɔw bɔra
kɛrɛfɛduguw bɛɛ ra ka bori ka taga kɔn o ɲa o yɔrɔ ra yi.
34 Yesu bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, a ka jamaba ye; o hina donna a ra, sabu o tun bɛ o
yɛrɛ ma, i ko gbɛnbaga tɛ saga minw na. Yesu ka a damina ka o karan fɛn caman na.
35 Ayiwa, i n'a fɔ wagati tun janfara, karamɔgɔdenw gbarara Yesu ra k'a fɔ a ye ko:
«A flɛ, an bɛ kongo le kɔnɔ yan, wagati fana janfara.
36 Jama labla, o ye taga togodaw ra, ani kɛrɛfɛduguw ra, ka taga domuni san.»
37 Yesu ka o jaabi ko: «Aw yɛrɛ ye domuni di o ma!» Karamɔgɔdenw ko: «Hali ni an
bɛ wari deniye† kɛmɛ fla buru san k'a di nin mɔgɔw ma, o bɛ se ka o bɔ wa?»
38 Yesu ka o ɲininka ko: «Buru jori bɛ aw fɛ? Aw ye taga a flɛ.» O tagara, ka na a jaabi
ko: «Burukun looru ni jɛgɛden fla.»
39 Ayiwa, Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko o ye mɔgɔw lasigi dugu ma binmisɛnw
kan, jɛnkuru jɛnkuru.
40 Mɔgɔw sigira mɔgɔ kɛmɛ kɛmɛ, ani mɔgɔ bilooru looru.
41 Yesu ka burukun looru ni jɛgɛden fla ta, ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka baraka la Ala ye.
O kɔ, a ka buru tigɛtigɛ k'a di a ta karamɔgɔdenw ma ko o ye a tarantaran jama ra. A
ka jɛgɛden fla fana di, ko o ye a tarantaran mɔgɔw bɛɛ ra.
42 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa!
43 O kɔ, burukunkurunw ni jɛgɛ tɔ min tora, o ka segi tan ni fla fa ni o ye.
44 Mɔgɔ minw tun ka o buruw domu, o tun ye cɛ waga looru.

Yesu tagamana ji kan
(Matiyu 14.22-23; Yuhana 6.15-21)

45 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ka karamɔgɔdenw jagboya ko o ye kurun ta ka ba tigɛ, ka bla
ale ɲa, ka taga Bɛtisayida dugu fan fɛ, sani ale yɛrɛ ye jama labla.
46 Yesu ka mɔgɔw labla minkɛ, a tagara kuru kan ka taga Ala daari.
47 Su kora ka karamɔgɔdenw to kurun kɔnɔ ba cɛmancɛ ra; o wagati ra Yesu kelenpe
tun tora gbele kan.
48 Yesu nana a ye ko karamɔgɔdenw sɛgɛnin lo kosɛbɛ; o tun tɛ sera ka kurun lataga
ɲanaman ji kan, sabu fɔŋɔ tun bɛ o kunbɛnna. Su dugutarama wagati ra, Yesu tagamana
ji kan ka taga o nɔ fɛ; a k'a kɛ i n'a fɔ a b'a fɛ ka tɛmɛ o ra.
49 Karamɔgɔdenw ka a tagamatɔ ye ji kan minkɛ, a kɛra o ɲa na i n'a fɔ su dɔ ja lo; o
ka kɛ kule ci ye.
50 Sabu o bɛɛ ɲa tun b'a ra, o bɛɛ ja tun tigɛra. O yɔrɔnin bɛɛ Yesu kumana o fɛ, ko:
«Aw ye aw hakiri sigi, ne lo! Aw kana siran!»
51 O kɔ, a donna o fɛ kurun kɔnɔ; fɔŋɔ lɔra. O bɛɛ kabakoyara fɔ ka o kɔnɔnɔban,
52 sabu Yesu tun ka tagamasiyɛn min kɛ, ka buru caya, o tun ma o kɔrɔ faamu; o hakiri
belen tun datugunin lo.

Yesu ka banabagatɔw kɛnɛya Zenesarɛti mara ra
(Matiyu 14.34-36)

53 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ka ba tigɛ minkɛ, o tagara se Zenesarɛtikaw ta mara ra;
o ka kurun lɔ bada ra.
54 O bɔra kurun kɔnɔ minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ mɔgɔw ka Yesu lɔn.
55 O borira ka taga yɔrɔ bɛɛ ra, ka taga banabagatɔw ta o ta lananw kan ka na ni o ye
a fɛ. Ni mɔgɔw tun k'a mɛn ko a bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o tun bɛ taga a kɔ.
56 Ni Yesu tun sera yɔrɔ o yɔrɔ, duguba o, dugumisɛn o, walama togoda o, mɔgɔw tun
bɛ na ni banabagatɔw ye ka na o la kɛnɛgbɛyɔrɔw ra, ka a daari ko a ye sabari k'a to o
ye maga a ta derege dagbolo dama ra. Ni min o min tun magara a ra, o tun bɛ kɛnɛya.

7

Farisiw ni sariya karamɔgɔw ta landakow
(Matiyu 15.1-9)

1 Ayiwa, Farisiw ni Sariya karamɔgɔ* dɔw bɔra Zeruzalɛmu ka na lajɛn Yesu kɔrɔ.
2 O k'a kɔrɔsi k'a ye ko a ta karamɔgɔden dɔw bɛ domuni kɛra ni o tɛgɛ saninyabari
ye, o kɔrɔ ye ko o ma a ko ka kaɲa ni o ta landaw ye.

† **6:37 6.37** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye.

3 Sabu Farisiw ni Yahudiya tɔw si tun tɛ sɔn ka domuni kɛ ni o ma o boro fla lalaga
k’a ko kosɛbɛ, ka kaɲa ni o bɛmaw ta landaw ye.
4 O cogo ra, ni o tun bɔra lɔgɔfiyɛ ra, o tun bɛ na ko ka o yɛrɛw saninya fɔlɔ ka kaɲa
ni landa ye, ka sɔrɔ ka domuni kɛ. O dama tɛ, o tun bɛ landa kɔrɔ caman wɛrɛ kɛ i n’a
fɔ jifiyɛw kori, ani bɔgɔdagaw, ani siranɛgɛdagaw.
5 O Farisiw ni sariya karamɔgɔw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn i ta karamɔgɔdenw
tɛ tagamana ka kaɲa ni an bɛmaw ta landaw ye? Mun kosɔn o tɛgɛw saninyabari bɛ
domuni kɛ?»
6 Yesu ka o jaabi ko: «Aw flankafuw, cira Ezayi ka kuma min fɔ aw ta ko ra, o bɛnna
kosɛbɛ, i n’a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
‹Nin mɔgɔw kɔni b’a fɔ o da ra le ko o bɛ ne bonya,
k’a sɔrɔ o jusukun yɔrɔ ka jan ne ra kosɛbɛ!
7 O bɛ ne batora gbansan le,
sabu o bɛ adamadenw ta landa sigininw le ta ka mɔgɔw karan o ra.› »
8 Yesu ko: «Aw bɛ ban Ala ta cifɔninw ma, ka tugu mɔgɔw ta landaw le kɔ.»
9 A k’a fɔ o ye tuun ko: «Ka ban Ala ta cifɔninw ma, ka to aw ta landaw kan, aw kɔni
bɛ se o ra kosɛbɛ!
10 Cira Musa k’a fɔ ko: ‹I fa ni i ba bonya;› ko: ‹Ni mɔgɔ min ka kumajugu fɔ a facɛ
walama a bamuso ma, o tigi ka kan ka faga*.›
11 Nka aw ka o kuma yɛlɛma k’a fɔ ko: ‹Ni mɔgɔ k’a fɔ a facɛ walama a bamuso ye
ko: Ne tun b’a fɛ ka fɛn min di aw ma, o kɛra kɔrɔban† ye, o kɔrɔ ye ko ne ka o di Ala
ma ka ban;›
12 o tuma aw b’a to o tigi tɛ foyi kɛ a facɛ walama a bamuso ye tuun.
13 O cogo ra, aw bɛ Ala ta Kuma kɛ fɛngbansan ye aw yɛrɛ ta landaw kosɔn. Nka o
dɔrɔn tɛ, aw bɛ o kow ɲɔgɔnna caman wɛrɛ kɛ.»

Fɛn minw bɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ
(Matiyu 15.10-20)

14 O kɔ, Yesu ka jama wele tuun, k’a fɔ o ye ko: «Aw bɛɛ ye aw toro malɔ ka nin faamu
kosɛbɛ.
15 Fɛn si tɛ yi min bɛ don mɔgɔ kɔnɔbara ra, ni o bɛ se ka o tigi lanɔgɔ. Nka fɛn minw
bɛ bɔ mɔgɔ jusukun na, o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
16 [Ni mɔgɔ min b’a fɛ ka o kow faamu, o ye jija ka o kumaw lamɛn dɛ!]»
17 Wagati min na Yesu bɔra jama kɔrɔ ka taga so kɔnɔ, a ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka
o kuma kɔrɔ ra.
18 A k’a fɔ o ye ko: «O tuma hakiri tɛ aw fana fɛ wa? Aw m’a lɔn ko fɛn min bɛ bɔ
kɛnɛ ma ka don mɔgɔ kɔnɔ, ko o tɛ se ka mɔgɔ lanɔgɔ wa?
19 Sabu o fɛnw tɛ don mɔgɔ jusukun na, nka o bɛ taga a kɔnɔbara le ra; o kɔ fɛ o tigi
bɛ taga so kɔ, ka o fɛnw labɔ.» Yesu ka o fɔ, k’a yira ko domunifɛn bɛɛ bɛ se ka domu.
20 A ko: «Fɛn min bɛ bɔ mɔgɔ jusukun na, o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.
21 Sabu miiriyajuguw bɛ bɔ mɔgɔ kɔnɔ le, mɔgɔ jusukun na; o le bɛ mɔgɔ bla jatɔya
ra, ani sonyari, ani mɔgɔfaga,
22 ani jɛnɛya, ani wasabariya, ani juguya, ani tɔŋɔri, ani jogojuguya, ani ɲangboya,
ani tɔgɔcɛnri, ani yɛrɛbonya, ani hakirintanyakow.
23 Nin kojuguw bɛɛ bɛ bɔ mɔgɔ jusukun le ra; o le bɛ mɔgɔ lanɔgɔ.»

Siya wɛrɛ muso min tun lara Yesu ra
(Matiyu 15.21-28)

24 O kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Tiri mara ra. A tagara don bon dɔ kɔnɔ; a tun t’a
fɛ mɔgɔ si y’a lɔn ko a bɛ o bon kɔnɔ, nka a dogonin ma se ka to!
25 Sabu muso dɔ tun bɛ yi, jina tun bɛ min denmuso ra. Ale ka Yesu ko mɛn minkɛ, a
nana a yɛrɛ firi Yesu sen kɔrɔ.
26 O muso tun ye siya wɛrɛ mɔgɔ le ye; Gɛrɛki tun lo, a bɔra Siri, Fenisi mara ra. A ka
Yesu daari ko a ye jina gbɛn ka bɔ a denmuso ra.
27 Nka Yesu k’a fɔ a ye ko: «A to denmisɛnw ye domuni kɛ ka fa fɔlɔ; sabu ka
denmisɛnw ta domuni ta ka o firi wurudenninw kɔrɔ, o man ɲi.»
28 Muso ka a jaabi ko: «O ye can ye, Matigi, nka denmisɛnw domunikɛtɔ, domuni
murumuru minw bɛ benben tabali jukɔrɔ dugu ma, wurudenninw bɛ o domu dɛ!»
29 Yesu k’a fɔ a ye ko: «Muso, nin kuma kosɔn, i kɔsegi ka taga i ta so, jina bɔra i
denmuso ra ka ban.»

---

* **7:7 7.7** Nin kuma fɔra Ezayi 29.13.

† **7:10 7.10** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12 ani Sariya 5.16; Bɔri 21.17 ani Sarakalasebagaw 20.9.

† **7:11 7.11** Kɔrɔban: O ye Aramekan le ye.

30 Muso tagara so. A donna bon kɔnɔ minkɛ, a k'a sɔrɔ ko den lanin bɛ lanan kan,
jina bɔra a ra.

Yesu ka cɛ torogberen dɔ kɛnɛya

31 Ayiwa, Yesu bɔra Tiri mara ra ka tɛmɛ Sidɔn dugu fɛ; a tagara tɛmɛ Dekapɔli mara
cɛ ma ka na Galile ba fan fɛ.
32 A tɛmɛtɔ, o nana ni cɛ torogberen dɔ ye a fɛ; kuma fana tun ka gbɛlɛn a fɛ kosɛbɛ.
O ka Yesu daari ko a ye sabari k'a boro la o cɛ kan ka a kɛnɛya.
33 Yesu ka o cɛ mina ka taga ni a ye o danna ka a mabɔ jama ra. A ka a borokandenw
don a torowow kɔnɔ, ka a daji mun a nɛnden na.
34 O kɔ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka nɛnɛkiriba kɛ, k'a fɔ ko: «Efata,» o kɔrɔ ye ko: «Aw
ye dayɛlɛ.»
35 O yɔrɔnin bɛɛ a toro fla dayɛlɛra, a nɛnden fana lablara. A sera ka kuma ka ɲa.
36 Yesu sekɔra ka na se mɔgɔw kɔrɔ minkɛ, a k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana a to
mɔgɔ wɛrɛ ye o ko mɛn. Nka a ka o fɔ minkɛ, a kɛra i n'a fɔ a ka a serege le, sabu o
tagara o ko fɔ yɔrɔ bɛɛ.
37 O mɔgɔw tun kɔnɔnɔbanna fɔ ka tɛmɛ. O tun b'a fɔra ko: «A bɛ fɛn o fɛn kɛ, o bɛɛ
ka ɲi. A b'a to torogberenw bɛ mɛnni kɛ, ani bobow yɛrɛ bɛ kuma!»

8

Yesu ka domuni di mɔgɔ waga naani ma
(Matiyu 15.32-39)

1 Lon dɔ, ra jamaba nana lajɛn Yesu kɔrɔ tuun. A k'a ye ko domunifɛn tɛ o boro minkɛ,
a k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye ko:
2 «Nin jama hina bɛ ne ra dɛ! Nin ye o tere saba ye ne kɔrɔ yan, foyi tɛ o boro k'a
domu.
3 Ni ne ka o kɔngɔtɔ bla ka taga, o baraka bɛna ban sira cɛ, sabu dɔw bɔra fɔ yɔrɔjan.»
4 A ta karamɔgɔdenw k'a jaabi ko: «An bɛna buru sɔrɔ min kongokolon kɔnɔ yan,
janko nin mɔgɔw ye domuni kɛ ka fa?»
5 Yesu ka o ɲininka ko: «Burukun jori le bɛ aw fɛ yan?» O ko: «Burukun wolonfla.»
6 Yesu ko mɔgɔw ye sigi dugu ma. O kɔ, a ka o burukun wolonfla ta ka baraka la
Ala ye, ka o tigɛtigɛ ka o di a ta karamɔgɔdenw ma ko o ye a tarantaran jama ra; o k'a
tarantaran jama ra.
7 Jɛgɛden misɛn dama dama tun bɛ o boro fana. Yesu ka baraka la Ala ye, k'a fɔ ko o
ye o fana tarantaran jama ra.
8 Mɔgɔw ka domuni kɛ fɔ ka fa. Burukunkurun ni jɛgɛ tɔ min tora, o ka o cɛ ka segi
wolonfla fa.
9 O jama tun bɛ mɔgɔ waga naani bɔ. O kɔ, Yesu ka o labla.
10 O yɔrɔnin bɛɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ ka taga Dalimanuta
mara ra.

Farisiw ko Yesu ye tagamasiyɛn dɔ kɛ
(Matiyu 16.1-4)

11 Ayiwa, Farisiw* nana kɛ sɔsɔri kɛ ye ni Yesu ye; o tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ le. O ko
Yesu ye tagamasiyɛn dɔ yira olugu ra min b'a yira ko a bɔra Ala ra.
12 Yesu jusukun tɔɔrɔnin ka nɛnɛkiriba kɛ k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn bi mɔgɔw bɛ
tagamasiyɛn dɔ ɲini? Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko tagamasiyɛn si tɛna yira bi mɔgɔw ra.»
13 O kɔ, Yesu ka o to yi, ka don kurun kɔnɔ ka taga ba ɲa dɔ kan.

Farisiw ni Herodi ta burufunufɛn
(Matiyu 16.5-12)

14 Karamɔgɔdenw tun ɲinana o ma buru ta; burukun kelenpe le tun bɛ o fɛ kurun
kɔnɔ.
15 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ni Herodi ta
burufunufɛn na dɛ!»
16 Karamɔgɔdenw ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «An ma buru ta minkɛ, o kosɔn a bɛ nin
kuma fɔra!»
17 Yesu ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw b'a miirira ko aw
ma buru ta minkɛ, ko o kosɔn ne ka nin kuma fɔ? Hali bi hakiri tɛ aw fɛ ka ne ta kow
faamu wa? Aw jusukun belen datugunin lo wa?
18 Ŋadenw bɛ aw fɛ, aw tɛ yeri kɛ wa? Torow bɛ aw fɛ, aw tɛ mɛnni kɛ wa? Aw hakiri
tɛ jigi fɛn na wa?

19 Wagati min na ne ka burukun looru tigɛtigɛ k'a di aw ma ko aw ye a di mɔgɔ waga
looru ma, o domuni bannin kɔ, aw ka segi ɲa jori le sɔrɔ burukunkurun tɔ ra?» O ko:
«Segi ɲa tan ni fla.»
20 Yesu ko: «Wagati min ne ka burukun wolonfla tigɛtigɛ ka o di mɔgɔ waga naani
ma, o kɔ fɛ aw ka segi ɲa jori le sɔrɔ burukunkurun na?» O ko: «Segi ɲa wolonfla.»
21 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Hali bi aw belen ma ne ta kuma faamu wa?»

Yesu ka fiyentɔcɛ dɔ kɛnɛya

22 O kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Bɛtisayida; o sera yi minkɛ, mɔgɔ dɔw nana
ni fiyentɔcɛ dɔ ye Yesu fɛ k'a daari ko a ye sabari k'a boro la a kan k'a kɛnɛya.
23 Yesu ka fiyentɔcɛ mina a boro ma ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ, ka daji mun a ɲadenw
na, ka a boro la a kan, ka a ɲininka ko: «I bɛ fɛn dɔ yera sisan wa?»
24 Cɛ ka a ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ; a ko: «Ne ɲa bɛ mɔgɔw ra, nka o bɛ i n'a fɔ yiriw, o bɛ
tagamana.»
25 Yesu ka a boro la a ɲa kan tuun. O kɔ fiyentɔcɛ ka a ɲa yɛlɛ ka flɛri kɛ minkɛ, a
kɛnɛyara; a ka fɛn bɛɛ ye ka ɲa.
26 Ayiwa, Yesu k'a fɔ a ye ko a ye kɔsegi ka taga a ta somɔgɔw fɛ, nka a kana tɛmɛ
dugu kɔnɔ.

Piyɛri ko Yesu le ye Kisibaga ye
(Matiyu 16.13-20; Luka 9.18-21)

27 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tagara Sezare Filipi kɛrɛfɛduguw ra; o tagatɔ
Yesu ka o ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ ne jatera jɔntigi le ye dɛ?»
28 Karamɔgɔdenw ko: «Dɔw ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga ye; dɔw ko i ye cira Iliya*
ye, dɔw ko i ye cira dɔ wɛrɛ le ye.»
29 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra, ne ye jɔntigi le ye?» Piyɛri ka a
jaabi ko: «Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma.»
30 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ ko o kana ale ta ko fɔ mɔgɔ si ye.

Yesu ta saya ni a kunuko
(Matiyu 16.21-28; Luka 9.22-27)

31 O kɔ, Yesu ka kɛ a ta karamɔgɔdenw karan ye k'a fɔ o ye ko Min kɛra Adamaden
ye*, ko jagboya lo ko o ye tɔɔrɔ kosɛbɛ; cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw, ani
sariya karamɔgɔw* bɛna ban a ra, ka a mina ka a faga. Nka tere saba tɛmɛnin kɔ, a
bɛna kunu.
32 Yesu tun ka o kow fɔ o ɲa na k'a gbɛya. Piyɛri ka Yesu wele ka taga kɛrɛ fɛ, ka Yesu
mafiyɛnya, ko a man kan ka o kuma fɔ.
33 Nka Yesu yɛlɛmana ka a ta karamɔgɔdenw flɛ, ka Piyɛri mafiyɛnya, k'a fɔ a ye ko:
«Bɔ ne kɔ, ele setanamɔgɔ! Sabu Ala sago ye min ye, ele tɛ miiri o ra dɛ, fɔ adamadenw
sago.»

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min

34 O kɔ, Yesu k'a ta karamɔgɔdenw ni jama wele k'a fɔ o ye ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ
ka tugu ne nɔ fɛ, o tigi ka kan ka ban a yɛrɛ ra, k'a ta gbengbenyiri ta ka tugu ne kɔ.
35 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ k'a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na; nka ni mɔgɔ o
mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, ani Kibaro Diman* kosɔn, o tigi bɛna a nin kisi.
36 Ni mɔgɔ ka dunuɲa bɛɛ sɔrɔ ka taga bɔnɔ a nin na lahara, dunuɲasɔrɔ ka mun le
ɲa o tigi ye?
37 Mɔgɔ bɛ se ka mun le di min bɛ se ka kɛ a nin kunmabɔsara ye?
38 O le kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maroya ka ne ni ne ta kuma ko fɔ bi mɔgɔ terenbariw,
ani Alaɲasiranbariw ɲa na, Min kɛra Adamaden ye*, ni o nana don a Fa Ala ta nɔɔrɔ ra
ni mɛlɛkɛ saninmanw ye, ale fana bɛna maroya k'a fɔ ko o tigi ye ale ta ye.»

9

1 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko minw lɔnin bɛ yan bi, o dɔw
tɛna sa fiyewu, fɔ o ye Ala ta Masaya* natɔ ye ni sebagaya ye.»

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Matiyu 17.1-13; Luka 9.28-36)

2 Ayiwa, tere wɔɔrɔ tɛmɛnin kɔ, Yesu ka Piyɛri ni Yakuba ni Yuhana wele ka taga ni o
ye kuru jamijan dɔ kan o danna. Ka o to o yɔrɔ ra, Yesu cogoya yɛlɛmana o ɲa na.
3 A ta faniw barara ka gbɛ fɔ ka manamana. A tun gbɛra cogo min na, fanikobaga si
tɛ dugukolo kan min bɛ se ka fani ko k'a gbɛ o cogo ra.

---

* **8:28 8.28** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

4 O kɔ, karamɔgɔden saba ka cira Iliya* ni cira Musa ye, o bɛ kumana ni Yesu ye.
5 Piyɛri k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an nana yan minkɛ, o ɲana dɛ! A to an ye
fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira Musa ta kelen, ani cira Iliya ta kelen.»
6 Piyɛri kɔni tun ka o kuma fɔ a yɛrɛ kun fɛ le, sabu siranya tun bɛ o mɔgɔ saba bɛɛ
ra.
7 Ayiwa, sankaba dɔ jigira ka na o datugu; kumakan dɔ bɔra sankaba ra, ko: «Nin le
ye ne Dencɛ kanunin ye; aw y'a lamɛn!»
8 O yɔrɔnin bɛɛ karamɔgɔdenw ka flɛri kɛ o lamini bɛɛ ra; nka o ma mɔgɔ si ye tuun,
ni Yesu kelen tɛ.
9 Ayiwa, ka o jigitɔ to ka bɔ kuru kan, Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o ka ko min ye,
o kana o fɔ mɔgɔ si ye fɔlɔ, fɔ Min kɛra Adamaden ye*, o ye kunu ka bɔ saya ra fɔlɔ.
10 Karamɔgɔdenw ka o kuma mara o yɛrɛw kɔnɔ, nka o tun bɛ ɲɔgɔn ɲininkara ko:
«A tun b'a fɔra ko: ‹ka kunu ka bɔ saya ra,› o kɔrɔ ye mun ye?»
11 Ayiwa, karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Mun kosɔn sariya karamɔgɔw* b'a
fɔra ko: ‹Cira Iliya le ka kan ka kɔn ka na fɔlɔ?› »
12 Yesu ka o jaabi ko: «Can lo, cira Iliya bɛna na fɔlɔ ka na fɛn bɛɛ labɛn; nka mun na
a sɛbɛra Ala ta Kuma ra ko: ‹Min kɛra Adamaden ye*, ko o ka kan ka tɔɔrɔ kosɛbɛ, ani
ko mɔgɔw bɛna a mafiyɛnya?›
13 O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɔ aw ye ko cira Iliya nana ka ban, nka o ka a kɛ o sago ye, i n'a
fɔ a sɛbɛra cogo min na a ta ko ra Kitabu kɔnɔ†.»

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 17.14-21; Luka 9.37-42)

14 Ayiwa, Yesu ni o karamɔgɔden saba nana se karamɔgɔden tɔw kɔrɔ minkɛ, o k'a ye
ko jamaba dɔ ka o lamini; sariya karamɔgɔ* dɔw bɛ sɔsɔri kɛra ni o ye.
15 Mɔgɔw ka Yesu ye minkɛ, a barara o bɛɛ ra kosɛbɛ. O borira ka taga Yesu fɛ ka taga
a fo.
16 Yesu ka karamɔgɔdenw ɲininka ko: «Aw ni olugu bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra mun le ra?»
17 Ayiwa, o jama ra mɔgɔ dɔ ka Yesu jaabi k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, ne nana ni
ne dencɛ ye i fɛ; jina dɔ le b'a ra, o le ka a kɛ bobo ye.
18 Ni o jina wurira a fɛ yɔrɔ o yɔrɔ, a b'a firi dugu ma; den bɛ dakanga bɔ, a bɛ a ɲin
ɲimi ka ja. Ne ka i ta karamɔgɔdenw daari ko o ye jina gbɛn, nka o ma se.»
19 Yesu ko: «Aw mɔgɔ lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma juman? Ne bɛna aw ta
kow sɔnmina fɔ ka taga se wagati juman le? Aw ye na ni den ye ne fɛ yan.» O nana ni
den ye.
20 Jina ka Yesu ye minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ a ka den yuguyugu ni fanga ye. Den benna
dugu ma ka kolonkolon, ka kanga bɔ a da ra.
21 Yesu ka den facɛ ɲininka ko: «A k'a sɔrɔ kabini wagati juman?» A facɛ ko: «Kabini
a denmisɛnman.»
22 Tuma caman jina b'a firi tasuma ra, walama ji ra, janko ka a faga. Ni i bɛ se ka fɛn
dɔ kɛ, makari an na ka an dɛmɛ.
23 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Mun kosɔn i k'a fɔ ko: ‹Ni i bɛ se ka fɛn dɔ kɛ›? Mɔgɔ min bɛ
la ne ra, fɛn bɛɛ bɛ se ka kɛ o tigi ye.»
24 O yɔrɔnin bɛɛ den facɛ pɛrɛnna ko: «Ne lara i ra, nka ne ta lanaya ka dɔgɔ, dɔ fara
ne ta lanaya kan!»
25 Yesu ka o mɔgɔw girintɔ ye ka na minkɛ, a jamana jina kunna k'a fɔ a ye ko: «Jina,
ele min bɛ mɔgɔ kɛ bobo ni torogberen ye, ne b'a fɔ i ye ko i ye bɔ nin den na, i kana
don a ra tuun fiyewu!»
26 Ayiwa, o jina ka kule ci ka den yuguyugu ni fanga ye ka bɔ a ra; den kɛra i ko su.
Mɔgɔ minw tun bɛ yi, o caman ko: «Den sara.»
27 Nka Yesu k'a mina a boro ma ka a lawuri. Den wurira ka lɔ.
28 Yesu donna bon kɔnɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka o danna, o ko: «Mun
kosɔn anw ma se ka nin jina gbɛn?»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Nin jina ɲɔgɔn kɔni, foyi tɛ se ka ale labɔ ni Aladaari tɛ.»

Yesu bɛ a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 17.22-23; Luka 9.43-45)

30 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra o yɔrɔ ra ka Galile mara cɛtigɛ. Yesu tun t'a fɛ
mɔgɔw ye ale yɔrɔ lɔn.

---

* **9:4 9.4** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. † **9:13 9.13** Cira tun ka min fɔ cira Iliya nako ra (Malaki 3.23-24), Yuhana Batizerikɛbaga nana minkɛ, o kuma kɛra can ye.

31 Sabu a tun bɛ a ta karamɔgɔdenw karanna k'a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden
ye*, o bɛna o mina k'a don mɔgɔw boro; o bɛna a faga, nka a saya tere sabanan a bɛna
kunu.»
32 Karamɔgɔdenw tun ma o kuma kɔrɔ lɔn, nka o fana tun bɛ siranna, k'a ɲininka.

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala fɛ
(Matiyu 18.1-5; Luka 9.46-48)

33 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw sera Kapɛrinahumu. O donna bon kɔnɔ wagati
min na, a ka o ɲininka; a ko: «Aw tun bɛ mun kuma le fɔra sira ra?»
34 O jera, sabu o tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra sira ra ko jɔntigi le ye olugu ra ɲamɔgɔ ye.
35 Ayiwa, Yesu sigira; a k'a ta karamɔgɔden tan ni fla wele k'a fɔ o ye ko: «Ni mɔgɔ
dɔ b'a fɛ ka kɛ ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ bɛɛ ra kɔmɔgɔ ye, ani ka a yɛrɛ kɛ tɔw
bɛɛ ta baaraden ye.»
36 O kɔ, a ka denfitini dɔ ta, ka na a lɔ o cɛ ra; a k'a boro melege o den ma, k'a fɔ o ye
ko:
37 «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini ɲɔgɔn dɔ mina ka ɲa ne tɔgɔ kosɔn, o tigi ka ne
yɛrɛ le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka ne mina ka ɲa, o tigi ma ne le mina ka ɲa,
nka min ka ne ci, a ka o le mina ka ɲa.»

An juguw ani an ɲinw
(Luka 9.49-50)

38 Yuhana ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an ka cɛ dɔ ye a bɛ jinaw gbɛnna ka bɔ
mɔgɔw ra i tɔgɔ baraka ra, k'a sɔrɔ a tɛ ni an ye; an ka a bari o ra, sabu a tɛ ni an ye.»
39 Yesu ko: «Aw kana a bari o ra, sabu mɔgɔ si tɛ se ka kabako kɛ ne tɔgɔ baraka ra,
ka sekɔ o yɔrɔnin bɛɛ ra ka kumajugu fɔ ne ma.
40 Sabu mɔgɔ min tɛ an jugu ye, o tigi ye an ɲin le ye.
41 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jifiyɛ ɲa kelen minji di aw ma ne tɔgɔ kosɔn, ko sabu aw ye
Kirisita* taw ye, can ra ne b'a fɔ aw ye ko o tigi tɛna fɔn o baraji ra fiyewu.»

Fɛn minw bɛ mɔgɔ bla jurumun na
(Matiyu 18.6-9; Luka 17.1-2)

42 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Nin denfitini minw lanin bɛ ne ra ka ban, sani mɔgɔ dɔ
ye kɛ sababu ye ka o ra kelen kunnacɛn ka bɔ lanaya ra, a ka fisa o ye wugu belebeleba
dɔ le dulon o tigi kan na ka a firi kɔgɔji ra.
43 «Ni i boro kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka bɔ yi; sabu ka
taga don ni i boro kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa i ma, sani i boroflatigi ye taga don
jahanama ra, o yɔrɔ min tasuma tɛ faga ka ye.
44 [Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a tasuma fana tɛ faga.]
45 Ni i sen kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a tigɛ ka bɔ yi; sabu ka taga
don ni i sen kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa i ma, sani i senflatigi ye taga firi jahanama
kɔnɔ yi.
46 [Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a tasuma fana tɛ faga.]
47 Ni i ɲaden kelen le bɛ kɛ sababu ye ka i bla jurumun na, a wɔgɔbi ka bɔ yi; sabu
ka taga don ni i ɲaden kelen ye ɲanamanya ra, o ka fisa i ma, sani i ɲadenflatigi ye taga
firi jahanama ra.
48 Tumu minw bɛ mɔgɔ sogo domu o yɔrɔ ra, o tɛ faga ka ye, a tasuma fana tɛ faga.
49 Sabu mɔgɔ bɛɛ bɛna saninya tasuma fɛ, i n'a fɔ saraka tun bɛ saninya cogo min na
ni kɔgɔ ye.
50 «Kɔgɔ kɔni ye fɛnŋuman ye, nka ni kɔgɔ timiya bɔra a ra, mun le bɛ se ka a latimiya
tuun? Aw ye kɔgɔ kɛ aw yɛrɛw ra. Aw y'a to hɛra ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ.»

10

Yesu bɛ taga Zude mara ra
(Matiyu 19.1-12; Luka 16.18)

1 Yesu bɔra o yɔrɔ ra, ka taga Zude mara yɔrɔ dɔ ra, min bɛ Zuridɛn ba kɔ fɛ. O yɔrɔ
ra jamaba nana lajɛn a kɔrɔ tuun. A ka kɛ o karan ye i n'a fɔ a tun bɛ deri k'a kɛ cogo
min na.

Yesu ko furu man kan ka sa

2 Farisi* dɔw gbarara Yesu ra ka a ɲininka; o tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ le. O ko: «Yala ka
kaɲa ni sariya* ye, cɛ bɛ se ka a muso bla wa?»
3 Yesu ka o jaabi ni ɲininkari dɔ ye, ko: «Cira Musa ka mun le sɛbɛ o ko ra?»

4 O k′a fɔ a ye ko: «Cira Musa ko cɛ bɛ se ka furusasɛbɛ di a muso ma ka a bla.»
5 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ta jusukungbɛlɛya le kosɔn Musa ka o sariya sɛbɛ aw ye.
6 Ni o tɛ, dunuɲa danwagati ra Ala ka cɛ ni muso le dan.
7 ‹O le kosɔn cɛ bɛ bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ ka nɔrɔ a muso ra.
8 O fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.› O tɛ jate mɔgɔ fla ye tuun; o bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.
9 O le kosɔn Ala ka min jɛn ka a kɛ kelen ye, mɔgɔ si kana o faran ka bɔ ɲɔgɔn na.»
10 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw nana don bon kɔnɔ wagati min na, karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka o kow ra.
11 Yesu k′a fɔ o ye ko: «Ni cɛ o cɛ ka a muso bla ka muso wɛrɛ furu, o cɛ ka jɛnɛya le kɛ, a k′a muso fɔlɔ janfa.
12 Ni muso min fana bɔra a cɛ fɛ ka taga sigi cɛ wɛrɛ kun, o muso ka jɛnɛya le kɛ.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Matiyu 19.13-15; Luka 18.15-17)

13 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denmisɛn dɔw ye Yesu fɛ, janko a ye maga o ra; nka karamɔgɔdenw ka o mɔgɔw mafiyɛnya.
14 Yesu ka o ye minkɛ, o ma diya a ye. A k′a fɔ karamɔgɔdenw ye ko: «Aw y′a to denmisɛnw ye na ne fɛ, aw kana o bari; sabu mɔgɔ minw bɛ i ko denmisɛnw, Ala ta Masaya* ye olugu le ta ye.
15 Can ra, ne b′a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn Ala ta Masaya* ma i ko denfitini, o tigi tɛna don a ra fiyewu.»
16 O kɔ, a ka denmisɛnw ta ka a boro mini o ma, k′a boro la o kan, ka dugawu kɛ o ye.

Cɛ naforotigi ta ko
(Matiyu 19.16-30; Luka 18.18-30)

17 Ayiwa, Yesu ka sira ta minkɛ, cɛ dɔ borira ka na a kinbiri gban a kɔrɔ k′a ɲininka ko: «An karamɔgɔɲuman, ne ka kan ka mun le kɛ, janko ne ye ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
18 Yesu k′a fɔ a ye ko: «Mun na i ko ne ma ko: ‹Karamɔgɔɲuman?› Mɔgɔɲuman si tɛ yi, ni Ala kelenpe tɛ.
19 Ayiwa, i ka Ala ta sariyaw* lɔn, ko: ‹I kana mɔgɔ faga; i kana jɛnɛya kɛ; i kana sonyari kɛ; i kana faninya fɔ k′a la i mɔgɔɲɔgɔn na; i kana mɔgɔ tɔɲɔ, i fa ni i ba bonya.› »
20 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «An karamɔgɔ, ne ka o sariyaw bɛɛ sira tagama kabini ne denmisɛnman.»
21 Yesu k′a flɛ, a ko diyara Yesu ye; a ko a ma ko: «Fɛn kelen belen le ka i jɛn. Taga i borofɛnw bɛɛ fiyeere ka o wari tarantaran fagantanw na; ni o kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ arijana ra. O kɔ, i bɛ na tugu ne kɔ.»
22 O kuma ka o cɛ ɲa kumu kosɛbɛ; a ɲanasisinin wurira ka taga, sabu naforoba tun b′a fɛ.
23 Yesu ka a ɲa munu ka mɔgɔw flɛ, k′a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Naforo bɛ mɔgɔ minw fɛ, olugu don ka gbɛlɛn Ala ta Masaya* ra dɛ!»
24 O kuma ka karamɔgɔdenw kɔnɔnɔban. Nka Yesu kɔsegira a kan k′a fɔ o ye tuun ko: «Denmisɛnw, Ala ta Masaya don ka gbɛlɛn dɛ!
25 Ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ ka tɛmɛ naforotigi don kan Ala ta Masaya ra.»
26 Karamɔgɔdenw kabakoyara tuun fɔ k′a dama tɛmɛ; o ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «O tuma jɔn le bɛna kisi sa?»
27 Yesu ka o flɛ, k′a fɔ o ye ko: «Mɔgɔw fɛ o tɛ se ka kɛ, nka Ala fɛ a bɛ se ka kɛ; sabu foyi si tɛ Ala kaɲa.»
28 O tuma, Piyɛri k′a fɔ Yesu ye ko: «Anw do? Anw jɛnna fɛn bɛɛ kɔ ka tugu i nɔ fɛ!»
29 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b′a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jɛn a ta bon kɔ, walama a balemacɛw kɔ, walama a balemamusow kɔ, walama a bamuso kɔ, walama a facɛ kɔ, walama a ta denw kɔ, walama a ta forow kɔ, ne tɔgɔ kosɔn, ani Kibaro Diman* kosɔn,
30 sigiya t′a ra, o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn kɛmɛ kɛmɛ sɔrɔ nin dunuɲa ra yan. A bɛna sow sɔrɔ, ka dɔgɔw ni kɔrɔw sɔrɔ, ka bamusow sɔrɔ, ka denw sɔrɔ, ka forow sɔrɔ; nka a bɛna tɔɔrɔ fana sɔrɔ. O bɛɛ kɔ fɛ a bɛna taga ɲanamanya banbari fana sɔrɔ sini.
31 Nka ɲafɛmɔgɔ caman bɛna kɛ kɔfɛmɔgɔw ye, kɔfɛmɔgɔ caman bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye fana.»

10:4 10.4 Nin kuma fɔra Sariya 24.1. **10:8 10.8** Nin kuma fɔra Damina 1.27 ani 2.24. **10:19 10.19** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20.

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 20.17-19; Luka 18.31-34)

32 Yesu ni a nɔfɛmɔgɔw tun bɛ sira kan ka taga Zeruzalɛmu; Yesu tun bɛ ɲa fɛ. Jatigɛ
tun bɛ karamɔgɔdenw na, mɔgɔ minw tun bɛ o kɔ, olugu fana tun bɛ siranna. Yesu ka a
ta karamɔgɔden tan ni fla wele ka o gbara a yɛrɛ kɔrɔ tuun; ko minw ka kan ka a sɔrɔ,
a ka kɛ o kow fɔ ye o ye.
33 A ko: «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu. Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna don
sarakalasebagaw* kuntigiw boro, ani sariya karamɔgɔw*. O bɛna kiti tigɛ a kan ko
a ka kan ka faga. O bɛna a don siya wɛrɛ mɔgɔw* boro.
34 Olugu bɛna a lɔgɔbɔ, ka daji tu a kan, k'a bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka sɔrɔ k'a faga; nka a
saya tere sabanan na, a bɛna kunu.»

Karamɔgɔden fla ka Yesu daari
(Matiyu 20.20-28)

35 Ayiwa, Zebede dencɛ fla, Yakuba ni Yuhana, olugu gbarara Yesu ra k'a fɔ a ye ko:
«An karamɔgɔ, an bɛna fɛn min daari i fɛ, i ye o kɛ an ye.»
36 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw b'a fɛ ne ye mun le kɛ aw ye?»
37 O ka Yesu jaabi ko: «Ni i nana kɛ i ta masaya nɔɔrɔman na tuma min na, i y'a to an
mɔgɔ fla ra kelen ye sigi i kininboroyanfan na, kelen ye sigi i numanboroyanfan na.»
38 Nka Yesu ka o jaabi ko: «Aw bɛ fɛn min daarira, aw yɛrɛ ma o lɔn. Ne bɛna tɔɔrɔ
cogoya min na, aw bɛ se ka tɔɔrɔ o cogo ra wa? Walama ne bɛna batize ni tɔɔrɔ ye cogo
min na, aw bɛ se ka batize o cogo ra wa?»
39 O ka a jaabi ko: «Ɔnhɔn, an bɛ se.» Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can lo, ne bɛna tɔɔrɔ cogo
min na, aw bɛna tɔɔrɔ o cogo ra; ne bɛna batize cogo min na, aw bɛna batize o cogo ra.
40 Nka ka sigi ne kininboroyanfan fɛ, walama ka sigi ne numanboroyanfan fɛ, o dibaga
tɛ ne ye. Ala ka o sigiyɔrɔw labɛn mɔgɔ minw ye, a bɛna di olugu le ma.»
41 Karamɔgɔden tɔ tan ka o kuma mɛn minkɛ, olugu dimina Yakuba ni Yuhana kɔrɔ.
42 O ra, Yesu ka o wele k'a fɔ o ye ko: «Aw k'a lɔn ko minw bɛ jate i ko siya wɛrɛ
mɔgɔw ta kuntigiw, olugu bɛ o siyaw mara jagboya ra; jamana mɔgɔbabaw fana bɛ o ta
fanga digi mɔgɔ tɔw kan.
43 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Min b'a fɛ ka kɛ mɔgɔba ye aw ra, o tigi ka kan
ka kɛ tɔw ta baaraden le ye.
44 Min b'a fɛ ka kɛ aw ra ɲamɔgɔ ye, o tigi ka kan ka kɛ tɔw bɛɛ ta jɔn ye.
45 Sabu Min kɛra Adamaden ye*, ale yɛrɛ ma na janko mɔgɔw ye baara kɛ a ye, nka a
nana ka na baara kɛ mɔgɔw ye le, ani ka a yɛrɛ nin di, ka kɛ mɔgɔ caman kunmabɔsara
ye.»

Yesu ka fiyentɔcɛ dɔ ɲa yɛlɛ
(Matiyu 20.29-34; Luka 18.35-43)

46 Ayiwa, o sera Zeriko. Yesu ni a ta karamɔgɔdenw, ani jama caman tun bɛ bɔra dugu
kɔnɔ minkɛ, o y'a sɔrɔ fiyentɔcɛ dɔ tun siginin bɛ sirada ra, a bɛ daariri kɛra; a tɔgɔ ye
ko Baritime, Time dencɛ lo.
47 A k'a mɛn minkɛ ko Yesu Nazarɛtika le bɛ tɛmɛna, a pɛrɛnna ka a wele ko: «Yesu,
Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.»
48 Mɔgɔ caman sɔngɔra a ra ko a ye je. Nka a ka dɔ le fara a pɛrɛnkan kan ko:
«Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.»
49 Yesu lɔra, k'a fɔ ko o ye a wele ka na. O tagara fiyentɔcɛ wele, k'a fɔ a ye ko: «I
hakiri sigi! I wuri, Yesu bɛ i welera.»
50 A k'a ta deregeba firi dugu ma, ka pan ka wuri, ka na Yesu fɛ.
51 Yesu ka a ɲininka ko: «I b'a fɛ ne ye mun le kɛ i ye?» A ko: «An karamɔgɔ, ne b'a
fɛ ka yeri kɛ le tuun.»
52 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Taga! I ta lanaya ka i kɛnɛya!» O yɔrɔnin kelen bɛɛ, a ɲadenw
yɛlɛra, a tugura Yesu kɔ.

11

Yesu donna Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

1 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw surunyara Zeruzalɛmu na tuma min na, ani Bɛtifaze, ani
Betani, ka o to Oliviyesunw kuru kɛrɛ fɛ, Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci.
2 A k'a fɔ o ye ko: «Dugu min flɛ an ɲa fɛ, aw ye taga yi; ni aw sera yi dɔrɔn, aw bɛna
faliden dɔ sirinin ye, mɔgɔ ma yɛlɛn min kan fɔlɔ. Aw y'a foni ka na ni a ye yan.

3 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka ko: ‹Mun kosɔn aw bɛ nin kɛra?› Aw ye o tigi jaabi ko:
‹An Matigi le mako b’a ra; a ko a bɛna a kɔsegi aw ma sisan.› »
4 Karamɔgɔdenw tagara minkɛ, o tagara a sɔrɔ ko faliden sirinin bɛ bon dɔ da ra sira
kɛrɛ fɛ. O k’a foni.
5 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu dɔw ko karamɔgɔdenw ma ko: «Aw bɛ mun le
kɛra tan? Mun kosɔn aw bɛ nin faliden fonina?»
6 Karamɔgɔdenw ka o jaabi i ko Yesu tun k’a fɔ o ye cogo min na. O ka faliden to o
boro.
7 Karamɔgɔdenw nana ni fali ye Yesu fɛ; o ka o ta derege dɔw la fali kɔ ra, Yesu yɛlɛnna
ka sigi a kan.
8 Mɔgɔ caman ka o ta deregebaw lala sira kan Yesu ɲa; dɔw ka yiriboromisɛn dɔw
tigɛtigɛ bin kɔnɔ, ka na o lala sira kan.
9 Mɔgɔ minw tun bɛ Yesu ɲa fɛ, ani minw tun bɛ a kɔ fɛ, o bɛɛ tun bɛ pɛrɛnna ko:
«Hozana*, an ye Ala tando.
Min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye.
10 Masaya min bɛ nana, Ala ye baraka don o masaya ra.
An bɛmacɛ Dawuda ta masaya lo.
Nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra!»
11 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, Yesu tagara don Alabatosoba kɔnɔ. A ka fɛnw bɛɛ flɛflɛ
minkɛ, a bɔra ka taga Betani, ani a ta karamɔgɔden tan ni fla, sabu su tun bɛ ɲini ka ko.

Yesu ka torosun danga
(Matiyu 21.18-19)

12 O lon dugusagbɛ o bɔtɔ Betani, kɔngɔ ka Yesu mina.
13 A ka torosun dɔ ye yɔrɔjan; flaburu tun b’a ra. A gbarara a ra ka a flɛ ni a bɛna
den sɔrɔ a ra. Nka a sera a kɔrɔ tuma min na, a ma foyi sɔrɔ a ra ni flaburu dɔrɔn tɛ,
sabu a dentuma tun ma se ban.
14 A ko o torosun ma ko: «Mɔgɔ si tɛna den sɔrɔ ele ra ka a domu tuun.» A ta
karamɔgɔdenw ka o kuma mɛn.

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Matiyu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

15 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, Yesu donna Alabatosoba lu kɔnɔ. Fiyeerekɛbagaw ani
sannikɛbaga* minw tun bɛ Alabatosoba lu kɔnɔ, a ka olugu bɛɛ gbɛn ka bɔ; a ka
warifalenbagaw ta tabaliw ɲɔniɲɔni ka ben, ani tuganifiyeerebagaw ta siginanw.
16 A ma sɔn mɔgɔ si ye don ni fiyeerefɛn ye Alabatosoba kɔnɔ tuun.
17 O kɔ, a ka o karan k’a fɔ ko: «A sɛbɛra Ala ta Kuma ra ko: ‹Ne ta bon bɛna wele le
ko siyaw bɛɛ ta Aladaariyɔrɔ.› Nka aw kɔni ka a yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ le ye†.»
18 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* ka o kow mɛn minkɛ, o ka kɛ
Yesu fagasababu ɲini ye; o tun bɛ siranna a ɲa sabu a ta karan tun ka mɔgɔ bɛɛ kun
mina.
19 Wulada sera minkɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra dugu kɔnɔ.

Lanaya ni Aladaari ni yafari
(Matiyu 21.20-22)

20 O dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tɛmɛtɔ sira kan,
karamɔgɔdenw ka o torosun ye, a jara fɔ ka se a lilinw ma.
21 Piyɛri hakiri jigira Yesu ta kuma fɔnin na. A ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, a flɛ, i
ka torosun min danga kunu, a jara.»
22 Yesu k’a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Aw ye la Ala ra.»
23 A ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min k’a fɔ nin kuru ye ko a ye bɔ a nɔ
ra ka taga ben kɔgɔji ra, ni o tigi ma sigiya a jusukun na fiyewu, ni a lara a ra ko ale ka
min fɔ ko Ala bɛna o kɛ, o ko bɛna kɛ o tigi ye.
24 O le kosɔn ne b’a fɔ aw ye ko ni aw ka Ala daari fɛn o fɛn na, aw ye la a ra ko aw
ka o sɔrɔ ka ban; ni o kɛra, Ala bɛna o fɛn di aw ma.
25 «Nka ni aw wurira ka lɔ wagati min na ko aw bɛ Ala daari, ni aw hakiri jigira a ra
ko mɔgɔ dɔ ka aw hakɛ ta, aw ye yafa o tigi ma, janko aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o
ye aw ta hakɛkow yafa aw ma fana.
26 [Sabu ni aw tɛ yafa ɲɔgɔn ma, aw Fa Ala min bɛ sankolo ra, o tɛna yafa aw fana
ma aw ta hakɛ kow ra.]»

11:10 11.10 Nin kuma fɔra Zaburu 118.25,26. * **11:15 11.15** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **11:17 11.17** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11.

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Matiyu 21.23-27; Luka 20.1-8)

27 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara Zeruzalɛmu tuun. Ka Yesu yaalayaalatɔ
Alabatosoba kɔnɔ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*, ani cɛkɔrɔbaw
nana a fɛ.
28 O ka a ɲininka ko: «I bɛ nin kow kɛra fanga juman le sababu ra, ani jɔn le fana ka
o fanga di i ma.»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Ne bɛna aw ɲininka fɛn kelenpe ra, aw ye ne jaabi o ra; ni o
kɛra, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana bɛna o fɔ aw ye.
30 Ne ko: jɔn le tun ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na mɔgɔw batize? Ala wa, walama
mɔgɔw? Aw ye ne jaabi o ra.»
31 O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ ko: ‹O tuma mun kosɔn
aw ma la a ra?›
32 Nka ni an fana k'a fɔ ko: ‹Mɔgɔw lo›, o tuma...» O tun bɛ siranna jama ɲa, sabu
mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Yuhana jatera ko Ala ta cira dɔ lo can ra.
33 O kosɔn o ka Yesu jaabi ko olugu m'a lɔn. Yesu fana ko: «Ayiwa, ni o lo, min ka
fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana tɛna o fɔ aw ye.»

12

Baaradenjuguw ta ko
(Matiyu 21.33-46; Luka 20.9-19)

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ka talen dɔw fɔ mɔgɔw ye. A ko: «Cɛ dɔ le tun ka rɛzɛnforo
sɛnɛ, ka a lamini ni sansan ye, ka rɛzɛncɔngɔyɔrɔ dɔ sogi fara ra, ka gbata dɔ lɔ foro
kɔrɔsibagaw ye. O kɔ, a ka o foro karifa baaraden dɔw ma ka taga tagama ra.
2 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaraden dɔ ci o rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw fɛ ko a ye taga rɛzɛnmɔ dɔ mina ka na ni a ye.
3 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka a mina ka a bugɔ, ka a borolakolon gbɛn ka taga.
4 Forotigi ka baaraden dɔ wɛrɛ ci o fɛ tuun; o ka o fana mina ka a bugɔ ka a mandimi
a kunkolo ra, ka a nɛni.
5 Forotigi ka mɔgɔ sabanan ci; o ka o faga. O kɔ, a ka caman wɛrɛ ci; nka o ka olugu
dɔw bugɔ, ka dɔw faga.
6 Ayiwa, a tun tora a dencɛ le ye, a bɛ min kanu. A laban a ka o ci ka taga rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw fɛ, ko: ‹O bɛna ne dencɛ kɔni bonya.›
7 Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka o ye minkɛ, o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: ‹Nin le bɛna cɛn ta!
Aw ye na, an y'a mina ka a faga; ni o kɛra, foro bɛ kɛ an ta ye.›
8 O ka a mina ka a faga ka taga a firi rɛzɛnforo kɔ fɛ.»
9 Yesu ko: «Ayiwa, forotigi bɛna mun le kɛ sa? Sigiya t'a ra, a bɛna na o rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw faga, ka foro karifa mɔgɔ wɛrɛw ma.
10 Aw ma nin kuma karan Kitabu kɔnɔ wa, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.
11 O kow bɛɛ bɔra Matigi yɛrɛ le ra, o kɛra kabako ye an ɲa na.› »
12 Ayiwa, Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ cogoya ɲinina ka Yesu mina, sabu o tun k'a lɔn
ko a ka o kuma fɔ olugu le ma. Nka o siranna jama ɲa, o ka Yesu to yi ka taga.

Ninsɔngɔ sarako
(Matiyu 22.15-22; Luka 20.20-26)

13 Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka Farisi* dɔw, ani Herodi* ta mɔgɔ dɔw ci Yesu fɛ, janko
o ye a minasababu sɔrɔ ni a yɛrɛ darakuma dɔw ye.
14 O mɔgɔw nana a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an k'a lɔn ko i bɛ can le fɔ, i tɛ siran
mɔgɔ ɲa, i fana tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra; i bɛ mɔgɔw karan Ala ta sira ra ka kaɲa ni can le
ye. Ayiwa, yala ka ninsɔngɔ sara masacɛba Sezari ye, o bɛnnin lo wa? An ka kan ka a
sara wa, walama an man kan ka a sara?»
15 Ayiwa, Yesu tun ka o mɔgɔw ta flankafuya lɔn; a k'a fɔ o ye ko: «Mun na aw b'a fɛ
ka ne kɔrɔbɔ? Aw ye na ni tama kelen ye, janko ne y'a flɛ.»
16 O nana ni tama kelen ye. Yesu ka o ɲininka ko: «Jɔntigi ta ja ni a tɔgɔ le bɛ wari
nin kan?» O ko: «Masacɛba Sezari.»
17 Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala ta kɔsegi Ala ma.»
Yesu ta kuma ka o kɔnɔnɔban.

12:11 12.11 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22-23.

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Matiyu 22.23-33; Luka 20.27-40)

18 Ayiwa, Sadusiw*, minw b'a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu lahara, olugu nana Yesu fɛ
ka na a ɲininka ko:
19 «An karamɔgɔ, cira Musa tun ka nin kuma sɛbɛ sariya* ra ko: ‹Ni cɛ dɔ ka muso
furu, ka sa k'a sɔrɔ a ma den sɔrɔ ni o muso ye, a balemacɛ ka kan ka o muso ta ka den
sɔrɔ ni a ye a balemacɛ nɔ ra.›
20 Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ yi. Fɔlɔ ka muso furu, ka sa, a ma den to a kɔ.
21 Flanan ka muso ta, ka sa, a ma den to a kɔ; sabanan fana ta kɛra ten.
22 Ayiwa, o cɛ wolonfla si ma den to o kɔ. Olugu bɛɛ sanin kɔ muso yɛrɛ sara.
23 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara, o muso bɛna kɛ jɔn kelen le ta ye sa? Sabu o cɛ
wolonfla bɛɛ tun ka a furu?»
24 Yesu ka o jaabi, ko: «Nin le kosɔn aw firira: sabu aw ma Kitabuw ta kumaw faamu,
aw ma Ala ta sebagaya fana lɔn.
25 Sabu ni mɔgɔw nana kunu ka bɔ saya ra lahara, cɛ tɛna muso furu, muso fana tɛna
di cɛ ma. Mɔgɔw bɛna kɛ i ko mɛlɛkɛw bɛ cogo min na sankolo ra.
26 Ayiwa, min kɛra suw kunuko ye, Ala ka kuma min fɔ cira Musa ye yiritunin
tasumaman kɔrɔ, aw ma o karan Musa ta Kitabu kɔnɔ wa? Ala ko: ‹Ne ye Iburahima ta
Ala ye, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta Ala.›
27 O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw ta Ala lo. O ra, aw
lafiricogo juguyara kosɛbɛ.»

Sariyaw bɛɛ ra belebeleba
(Matiyu 22.34-40; Luka 10.25-28)

28 Sariya karamɔgɔ* dɔ tun ka Yesu ni o mɔgɔw ta kumaw mɛn; a k'a ye ko Yesu tun
ka o jaabi ka ɲa minkɛ, a gbarara a ra ka a ɲininka ko: «Sariya juman le bɛ Ala ta
sariyaw* bɛɛ ɲa fɛ?»
29 Yesu ka a jaabi ko: «Sariya min bɛ tɔw bɛɛ ɲa fɛ, o flɛ nin ye:
‹Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye lamɛnni kɛ. An Matigi Ala le ye Matigi kelenpe ye.
30 I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i nin bɛɛ, ani i ta miiriya bɛɛ,
ani i baraka bɛɛ.›
31 Sariya flanan flɛ nin ye:
‹I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.›
Ala ta sariyaw bɛɛ ra, dɔ man bon ka tɛmɛ nin fla kan.»
32 O sariya karamɔgɔ k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, o ɲana; i ka can fɔ, k'a fɔ ko:
‹Ala kelenpe le bɛ yi, Ala wɛrɛ tɛ yi ale kɔ.›
33 Ani ko: ‹Ni i bɛ Ala kanu ni i jusukun bɛɛ ye, ani i hakiri bɛɛ, ani i baraka bɛɛ, ka i
mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ, o ka fisa ni saraka jɛnitaw, ani saraka fagataw bɛɛ ye.› »
34 Yesu k'a ye ko o cɛ ka jaabiri kɛ ni hakiri ye minkɛ, a k'a fɔ a ye ko: «I yɔrɔ man
jan Ala ta Masaya* ra.» O kɔ, mɔgɔ si ma sɔn k'a ɲininka tuun.

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye*
(Matiyu 22.41-46; Luka 20.41-44)

35 Ayiwa, Yesu nana kɛ mɔgɔw karan ye Alabatosoba kɔnɔ; a ka o ɲininka ko: «Mun
kosɔn sariya karamɔgɔw* b'a fɔ ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta, ko o bɛna kɛ Dawuda
Mamaden* le ye?
36 K'a sɔrɔ Dawuda yɛrɛ k'a fɔ Nin Saninman* baraka ra ko:
‹Matigi Ala k'a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.› »
37 «Ayiwa, ni Dawuda yɛrɛ bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ se ka kɛ Dawuda
Mamaden cogo di.»
Jamaba min tun bɛ Yesu lamɛnna, a ta kumaw tun diyara olugu ye kosɛbɛ.

Yesu ka sariya karamɔgɔw dɔgɔya
(Matiyu 23.1-36; Luka 20.45-47)

38 Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi sariya
karamɔgɔw* ra dɛ! Deregebadon ka di olugu ye ka yaala. O b'a fɛ mɔgɔ tɔw le ye
olugu fo jamayɔrɔw ra.

12:19 12.19 Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6. **12:26 12.26** Nin kuma fɔra Bɔri 3.2,6,15-16. **12:30 12.30** Nin kuma fɔra Sariya 6.4-5. **12:31 12.31** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.18. **12:32 12.32** Nin kuma fɔra Sariya 4.35. **12:33 12.33** Nin kuma fɔra Oze 6.6. **12:36 12.36** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

39 Ni o ka don karansow* kɔnɔ, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye; ni o ka o wele domuniyɔrɔw
ra, sigiyɔrɔɲumanw le ka di o ye.
40 O bɛ muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. O bɛ Ala daari ka mɛɛn janko mɔgɔw ye
o kɔrɔsi. O le kosɔn, o ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ tɔw ta kan.»

Muso fagantan ta saraka
(Luka 21.1-4)

41 Yesu tun siginin bɛ Alabatosoba kɔnɔ k'a ɲasin sarakablaminan ma, ka to ka mɔgɔw
ta waridicogo flɛ. Naforotigi caman tun bɛ wari caman blara sarakablaminan kɔnɔ.
42 A ka muso fagantan dɔ ye fana, min cɛ sara, o nana warimisɛnnin fla bla
sarakablaminan kɔnɔ; o wari tun tɛ tɛmɛ tama fla kan.
43 O tuma ra, Yesu k'a ta karamɔgɔdenw wele k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye
ko minw bɛɛ ka wari bla sarakablaminan kɔnɔ, nin muso fagantan min cɛ sara, ale ta
wari dinin le cayara ka tɛmɛ olugu bɛɛ ta kan.
44 Sabu tɔw ka fitini dɔrɔn le bɔ o ta naforo ra ka o di; nka ale ni a ta fagantanya, a
k'a ta wari bɛɛ le di; hali domuni sɔngɔ ma to a boro tuun.»

13

Yesu ka Zeruzalɛmu ciko fɔ
(Matiyu 24.1-2; Luka 21.5-6)

1 Yesu bɔra Alabatosoba kɔnɔ wagati min na, a ta karamɔgɔden kelen ko a ma ko: «An
karamɔgɔ, ele ye nin Alabatosoba lɔcogo flɛ! A kabakuruw ka bonbon, a cɛ ka ɲi!»
2 Yesu ka a jaabi ko: «I ɲa bɛ nin bonba ra kɛ! Nin bonw bɛɛ bɛna cici, ka a kabakuruw
bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn kunna.»

Dunuɲalaban tɔɔrɔw
(Matiyu 24.3-14; Luka 21.7-19)

3 O kɔ, Yesu tagara sigi Oliviyesunw kuru kan, ka a ɲa sin Alabatosoba ma. Piyɛri ni
Yakuba ni Yuhana ni Andere, olugu gbarara a ra o danna, ka a ɲininka;
4 o ko: «O kow bɛna kɛ wagati min na, ani fɛn bɛɛ labanwagati tagamasiyɛn fɔ an
ye?»
5 O tuma ra Yesu ka kuma ta, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to mɔgɔ
si ye aw lafiri.
6 Sabu mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k'a fɔ ko olugu le ye Kisibaga* ye. O bɛna
mɔgɔ caman lafiri.
7 Ni aw nana to ka kɛrɛ mankanw mɛn ka kɛrɛ kibaroyaw mɛn wagati min na, aw
hakiri kana ɲagami; sabu jagboya lo, o kow ye kɛ. Nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.
8 Siya dɔ bɛna wuri siya dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama.
Dugukoloyɛrɛyɛrɛw, ani kɔngɔba bɛna kɛ yɔrɔ caman na. O kow bɛɛ ye tɔɔrɔw damina
le ye, i n'a fɔ muso jigibagatɔ ta tɔɔrɔ damina.
9 «Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; o bɛna aw mina ka taga ni aw ye kititigɛbagaw fɛ, o
bɛna aw bugɔ ni gbɛŋɛ ye karansow* kɔnɔ. O bɛna aw mina ka taga ni aw ye jamana
ɲamɔgɔw fɛ, ani masacɛw fɛ ne tɔgɔ kosɔn, janko aw ye taga kɛ ne seerew ye ka kuma
olugu fɛ.
10 O cogo ra, Kibaro Diman* waajuri ka kan ka kɛ siyaw bɛɛ ye fɔlɔ.
11 «Ayiwa, ni o ka aw mina ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔ ra, aw bɛna kuma min fɔ, aw
kana kɔn ka hami o ra. Ni Ala ka kuma min don aw da ra o wagati yɛrɛ ra, aw ye o le
fɔ; sabu aw yɛrɛ le tɛna kuma, nka Nin Saninman* le bɛna kuma aw nɔ ra.
12 Mɔgɔ dɔw bɛna o yɛrɛ balema mina k'a di ko a ye faga; facɛ dɔw bɛna o yɛrɛ den
mina k'a di. Denw bɛna muruti o worobagaw kama ka o faga.
13 Mɔgɔw bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn, nka ni mɔgɔ min ka nin kow sɔnmina
fɔ ka taga se a laban ma, o tigi bɛ kisi.»

Fɛn haramunin ta tɔɔrɔ
(Matiyu 24.15-28; Luka 21.20-24)

14 «Ayiwa, Ala bɛ fɛn haramunin min kɔninya, ni aw nana o siginin ye yɔrɔ dɔ ra, a
tun man kan ka kɛ yɔrɔ min na (min bɛ nin kumaw karan, o ye jija ka a kɔrɔ lɔn)! Ni
o wagati sera k'a sɔrɔ minw bɛ Zude mara ra, olugu ye bori ka taga kuruw fan fɛ.
15 Ni a ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, o tigi kana jigi ko a bɛ don a ta bon kɔnɔ ka
taga fɛn dɔ ta.
16 Ni a ka mɔgɔ min sɔrɔ foro ra, o tigi kana sekɔ so kɔnɔ ka taga a ta deregeba ta.
17 O lonw na bɔnɔ bɛna muso lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira denw ma.
18 Aw ye Ala daari janko o kow kɛtuma kana bɛn sanji ni nɛnɛba wagati ma;

19 sabu o lonw bɛna kɛ tɔɔrɔlonbaw le ye, min ɲɔgɔn ma deri ka ye ban kabini Ala ka
dunuŋa dan, fɔ ka na se bi ma; a ɲɔgɔn fana tɛna ye tuun fiyewu.
20 Ni Ala tun ma o tɔɔrɔw wagati surunya, mɔgɔ si tun tɛna kisi. Nka a ka o tɔɔrɔw
wagati surunya a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kosɔn.
21 Ni dɔ k'a fɔ aw ye ko: ‹A flɛ, Kisibaga* bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ yan fɛ yi,› aw
kana la a ra.
22 Sabu faninyafɔbaga dɔw bɛna wuri ko olugu le ye Kisibaga ye; cira faninyafɔbaga
dɔw fana bɛna wuri, ka tagamasiyɛnw, ani kabakow kɛ, janko ka Ala ta mɔgɔ
ɲanawolomaninw lafiri, ni o tun bɛ se ka kɛ.
23 Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; ne kɔni ka aw lasɔmi a bɛɛ ra ka ban.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Matiyu 24.29-31; Luka 21.25-28)

24 «Ayiwa, o wagatiw tɔɔrɔw tɛmɛnin kɔ,
‹tere bɛna kɛ dibi ye, karo fana tɛna yeelen bɔ tuun;
25 lolow bɛna bɔ sankolo ra ka benben.
Sebagaya minw bɛ sankolo ra, olugu bɛna yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.›
26 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, aw bɛna o natɔ ye sankabaw kan ni sebagayaba
ye, ani nɔɔrɔba.
27 O kɔ, a bɛna a ta mɛlɛkɛw ci; olugu bɛna a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw lajɛn ka bɔ
dunuŋa fan naani na, k'a damina dunuŋa kun kelen na, ka taga se fɔ a kun dɔ ra.»

Torosun ta karan
(Matiyu 24.32-35; Luka 21.29-33)

28 «Aw ye torosun cogo kɔrɔsi, k'a to o ye aw karan: ni aw k'a ye ko a borow bɛ nugura
ka flaburuw bɔ tuma min na, aw b'a lɔn ko samiya surunyara.
29 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min na, aw y'a lɔn ko
Min kɛra Adamaden ye*, ko o nawagati le surunyara, ko a sera ka ban.
30 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw bɛɛ tɛna sa ka ban, fɔ nin kow bɛɛ ye kɛ k'a
dafa.
31 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.»

Mɔgɔ si tɛ dunuŋa labanwagati lɔn
(Matiyu 24.36-44)

32 «Nin kow bɛna kɛ lon min na, ani wagati min na, mɔgɔ si tɛ o lɔn; hali sankolo
mɛlɛkɛw t'a lɔn, hali Den min bɔra Ala ra, ale t'a lɔn; Fa Ala kelenpe le b'a lɔn.
33 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu aw ma o kow kɛwagati lɔn.
34 Ayiwa, a bɛna kɛ i ko cɛ min tagatɔ tagamajan dɔ ra, a bɔtɔ so kɔnɔ a ka so koŋaw
karifa a ta baaradenw ma, ka bɛɛ ta baara yira a ra, k'a fɔ bonkɔrɔsibaga ye ko ale ye
bon kɔrɔsi.
35 O kosɔn aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, sabu bontigi bɛna na wagati min na, aw ma o
lɔn. A bɛna na wulada fɛ wa, walama su dugutarama fɛ wa, walama dondokasituma ra
wa, walama sɔgɔmada fɛ wa, aw ma o lɔn.
36 O ra, aw kana a to a ye na ka na bara aw ra ka aw to sunɔgɔ ra.
37 Ne bɛ min fɔ aw ye, ne bɛ o kelen le fɔ tɔw bɛɛ ye, ko aw ye aw janto aw yɛrɛ ra.»

14

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Matiyu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere fla Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ*, ani burufunubari
ɲanagbɛ* bɛ se. Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* tun bɛ Yesu
minacogo ɲinina ceguya ra, ka a faga.
2 Nka o ko, ko a ko man kan ka kɛ ɲanagbɛ wagati ra, ko ni o tɛ, mɔgɔw bɛna muruti.

Muso dɔ ka turu kasadiman kɛ Yesu kun na
(Matiyu 26.6-13; Yuhana 12.1-8)

3 Ayiwa, Yesu tun bɛ Betani, kunatɔcɛ Simɔn ta bon kɔnɔ. Ka Yesu to domuni na, muso
dɔ nana don bon kɔnɔ. Daganin cɛŋumanba dɔ tun bɛ a boro; turu kasadiman yɛrɛworo
sɔngɔgbɛlɛn dɔ tun bɛ o kɔnɔ. Ayiwa, a ka o daganin ci ka o turu kasadiman kɛ Yesu
kun na.
4 Ayiwa, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu dɔw dimina; o k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Nin
turu kasadiman cɛnkun ye mun ye?

5 Nin turu tun bɛ se ka fiyeere ka tɛmɛ hali warigbɛ kɛmɛ saba* kan, ka o wari di
fagantanw ma!» O dimina o muso kɔrɔ kosɛbɛ.
6 Nka Yesu k'a fɔ o ye ko: «Aw ye muso to ɲasuma ra; mun kosɔn aw bɛ a jusu kasi?
A ka koɲuman le kɛ ne ye.
7 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan wagati bɛɛ; ni wagati o wagati ka di aw
ye, aw bɛ se ka o dɛmɛ; nka ne tɛna to ni aw ye yan wagati bɛɛ dɛ!
8 Muso ka a seko le kɛ. A ka ne fari mun ka a kasa diya, ne ta sutarari le kama.
9 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni nin Kibaro Diman* waajuri kɛra yɔrɔ o yɔrɔ dunuɲa
kɔnɔ, nin muso ka min kɛ, o ko fana bɛna lakari, ka mɔgɔw hakiri jigi a ra.»

Zudasi ka Yesu janfa
(Matiyu 26.14-16; Luka 22.3-6)

10 Ayiwa, Zudasi Sikariyɔti, min tun ye Yesu ta karamɔgɔden tan ni fla dɔ ye, ale tagara
sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko ale bɛ se ka Yesu don o boro.
11 O ka o kuma mɛn minkɛ, o diyara o ye. O ka layiri ta a ye ko o bɛna wari di a ma.
Zudasi ka kɛ cogo dɔ ɲini ye, a bɛna se ka Yesu sɔrɔ ka a don o boro cogo min na.

Jɔnyaban ɲanagbɛ ta domuni
(Matiyu 26.17-25; Luka 22.7-14,21-23; Yuhana 13.21-30)

12 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* tere fɔlɔ, Jɔnyaban ɲanagbɛ ta saraka bɛ faga lon
min na, Yesu ta karamɔgɔdenw k'a ɲininka ko: «I b'a fɛ an ye taga Jɔnyaban ɲanagbɛ*
ta domuni labɛn i ye min?»
13 Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci k'a fɔ o ye ko: «Aw ye taga dugu kɔnɔ, aw bɛna
taga bɛn ni cɛ dɔ, ye ji bɛ daga ra a kun na, aw ye tugu a kɔ.
14 Ni a tagara don lu min kɔnɔ, aw y'a fɔ o lutigi ye ko: ‹An karamɔgɔ ko, ko ale ni a
ta karamɔgɔdenw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni kɛ bon min kɔnɔ, ko o bon bɛ min?›
15 Ayiwa, a bɛna bonba dɔ yira aw ra sankaso san fɛ, fɛn bɛɛ bɛ a kɔnɔ, a labɛnnin lo
ka ɲa. Aw bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn an ye o bon le kɔnɔ.»
16 Karamɔgɔdenw tagara; o tagara se dugu kɔnɔ, k'a sɔrɔ i ko Yesu k'a fɔ o ye cogo
min na. O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn.
17 Ayiwa, tere benna minkɛ, Yesu nana ni a ta karamɔgɔden tan ni fla ye.
18 Ka o siginin to domuni na, Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw minw
bɛ domuni kɛra ni ne ye, aw ra kelen bɛna ne janfa.»
19 Karamɔgɔdenw jusu kasira. O bɛɛ k'a ɲininka kelen kelen ko: «Ne lo wa, an
karamɔgɔ?»
20 Yesu ka o jaabi ko: «Aw mɔgɔ tan ni fla ra kelen lo; min boro ni ne boro bɛ
domuniminan kelen kɔnɔ.
21 Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna sa i ko a sɛbɛra a ta ko ra Kitabu kɔnɔ cogo min na.
Nka mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k'a janfa, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ. O tigi worobariya le
tun ka fisa a ma.»

Jɛnɲɔgɔnya domuni
(Matiyu 26.26-30; Luka 22.15-20; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)

22 Ayiwa, ka o to domuni na, Yesu ka buru ta, ka baraka la Ala ye, k'a tigɛtigɛ k'a di
karamɔgɔdenw ma, k'a fɔ o ye ko: «Aw y'a mina; nin ye ne farikolo le ye.»
23 O kɔ, a ka jifiyɛ ta; rɛzɛnji tun b'a kɔnɔ. A ka baraka la Ala ye, ka a di o ma; o bɛɛ
ka dɔ min a ra;
24 A k'a fɔ o ye ko: «Nin ye ne jori le ye, Ala ta jɛnɲɔgɔnya* jori, min bɔnna mɔgɔ
caman kosɔn.
25 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu, fɔ lon min na ne bɛna
a min Ala ta Masaya* ra tuun, cogo wɛrɛ ra.»
26 Ayiwa, o ka Alatandodɔnkiri dɔw la, ka wuri ka taga Oliviyesunw kuru kan.

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)

27 Ayiwa, Yesu k'a fɔ karamɔgɔdenw ye ko: «Aw bɛɛ bɛna bori ka ne kelen to, sabu a
sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Ne bɛna sagagbɛnbaga faga, sagaw bɛɛ bɛna janjan.› »
28 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Nka ni ne nana kunu ka bɔ saya ra, ne bɛna taga aw kɔnɔ
Galile.»

---

* **14:5 14.5** Ka kaɲa ni o wagati ta jate ye, o wari tun ye baaraden dɔw ta san kelen baara sara ɲɔgɔnna le ye.
14:27 14.27 Nin kuma fɔra Jakariya 13.7.

29 Piyɛri k′a fɔ Yesu ye ko: «Hali ni tɔw bɛɛ borira ka i to, ne kɔni tɛna bori ka i to
fiyewu.»
30 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b′a fɔ i ye, ko bi su nin na yɛrɛ, sani dondo ye kasi ka
se siɲaga fla, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.»
31 Nka Piyɛri k′a fɔ tuun k′a gbɛlɛya ko: «Hali ni a kɛra ko ne bɛna sa ni i ye le, ne tɛna
sɔn k′a fɔ ko ne ma i lɔn.» Karamɔgɔden tɔw bɛɛ tun bɛ o kuma kelen le fɔra.

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara Zetisemane
(Matiyu 26.36-46; Luka 22.39-46)

32 Ayiwa, o tagara yɔrɔ dɔ ra min tɔgɔ ye ko Zetisemane. Yesu k′a fɔ a ta
karamɔgɔdenw ye ko: «Aw ye sigi yan, ne bɛ taga Ala daari.»
33 A tagatɔ, a tagara ni Piyɛri ni Yakuba ni Yuhana ye; siranya ka kɛ a sɔrɔ ye, k′a nin
tɔɔrɔ kosɛbɛ.
34 A k′a fɔ o ye ko: «Ne nin tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ, fɔ k′a kɛ i ko ne bɛna sa. Aw ye to
yan, ka to ɲana.»
35 A tagara ɲa fɛ dɔɔnin ka a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma ka Ala daari, ko ni a
tun bɛ se ka kɛ ko nin wagati tɔɔrɔ kana ale sɔrɔ.
36 A tun b′a fɔra ko: «Ne Fa, foyi si tɛ i kaɲa; nin tɔɔrɔ yɔrɔ janya ne ra; nka o bɛɛ
n′a ta, ne yɛrɛ sago kana kɛ, fɔ ele sago.»
37 O kɔ, a sekɔra ka na karamɔgɔdenw kɔrɔ, ka na a sɔrɔ ko olugu bɛ sunɔgɔra. A ko
Piyɛri ma ko: «Simɔn, ele bɛ sunɔgɔra le wa? Ele ma se ka to ɲana ka hali wagati kelen
kɛ wa!
38 Aw ye to ɲana ka Ala daari, janko Setana kana aw nɛgɛ ka aw bla kojugu ra.
Koɲuman miiriya bɛ mɔgɔ kɔnɔ, nka a farisogo baraka ka dɔgɔ.»
39 O kɔ, Yesu gbarara ɲa fɛ tuun ka Ala daari, ka sekɔ o kuma kelenw kan.
40 A sekɔra tuun ka n′a sɔrɔ o bɛ sunɔgɔra, sabu sunɔgɔ tun ka o ɲadenw gbiriya. O
bɛ min fɔ Yesu ye, o ma o lɔn tuun.
41 Yesu tagara ka sekɔ ka na a siɲaga sabanan na minkɛ, a k′a fɔ o ye ko: «Aw bɛ
sunɔgɔra ka aw yɛrɛ laganfiya le wa? Ayiwa, a banna sa! Wagati sera! Min kɛra
Adamaden ye*, o bɛna o janfa ka a don jurumunkɛbagaw boro.
42 Aw ye wuri, an ye taga! Ne janfabaga natɔ ye nin ye!»

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

43 O yɔrɔnin bɛɛ, ka Yesu to kuma ra, a ta karamɔgɔden tan ni fla ra, kelen min
tɔgɔ ye ko Zudasi, ale nana; jama tun b′a kɔ, kɛrɛkɛmuruw, ani berew bɛ o boro.
Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw, ani cɛkɔrɔbaw le tun ka o ci.
44 Zudasi min tun kɛra Yesu janfabaga ye, ale tun ka tagamasiyɛn dɔ yira Yesu
minabagaw ra; a ko: «Ni aw nana a ye ko ne ka mɔgɔ min fo ni kanuyafori ye, ale
lo; aw y′a mina ka taga ni a ye, ka a kɔrɔsi ka ɲa.»
45 O sera minkɛ dɔrɔn, Zudasi gbarara Yesu ra k′a fɔ ko: «An karamɔgɔ!» A ka Yesu
fo ni kanuyafori ye.
46 Ayiwa, o mɔgɔw kɛra Yesu kan, k′a Yesu mina.
47 Yesu ta karamɔgɔden minw tun bɛ ni a ye, o ra kelen ka a ta muru sama ka bɔ, ka
sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ toro kelen caron ka bɔ yi.
48 Yesu ka kuma ta k′a fɔ o ye ko: «Aw nana ne kɔ ni berew ni kɛrɛkɛmuruw ye ko
aw bɛna ne mina, k′a kɛ i ko ne ye benkannikɛbaga le ye.
49 Ne tun bɛ ni aw ye lon bɛɛ. Ne tun bɛ mɔgɔw karan Alabatosoba kɔnɔ, aw ma se
ka ne mina. Nka nin kɛra janko ko minw tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.»
50 Karamɔgɔdenw bɛɛ borira, ka taga k′a to yi.
51 Kanbelennin dɔ tun tugura Yesu kɔ, ale tun ka birifani dɔrɔn le melege a yɛrɛ ra.
O ka ale fana mina.
52 Nka a ka a yɛrɛ tufa ka a ta birifani to o boro, a fari lakolon borira ka taga.

O tagara ni Yesu ye kititigɛyɔrɔ ra
(Matiyu 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24)

53 O tagara ni Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba* ta lu kɔnɔ. Sarakalasebagaw*
kuntigi tɔw bɛɛ nana ɲɔgɔn lajɛn, ani cɛkɔrɔbaw ni sariya karamɔgɔw*.
54 Piyɛri tora yɔrɔjan a bɛ tugura o kɔ, fɔ ka taga don sarakalasebagaw kuntigiba ta
lu kɔnɔ. A sigira ni lu kɔrɔsibagaw ye ka kɛ tasuma ja ye.
55 Sarakalasebagaw kuntigiw, ani Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ
tun bɛ kuma dɔ ɲinina Yesu kama min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye, nka sababu ma sɔrɔ.

56 Sabu caman tun bɛ faninya seereya dɔw fɔra Yesu kama, nka olugu ta kumaw tun
tɛ bɛnna kelen ma.
57 O bɛɛ n’a ta, jama ra mɔgɔ dɔw wurira ka faninya seereya dɔ fɔ a kama; o ko:
58 «An k’a mɛn a fɛ ko: ‹Mɔgɔw boro ka Alabatosoba min lɔ, ne bɛna o ci ka dɔ wɛrɛ
lɔ tere saba kɔnɔ, min tɛna kɛ mɔgɔ boro nɔ ye.› »
59 O bɛɛ n’a ta, o ta kumaw ma bɛn kelen ma.
60 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba wurira ka lɔ jama cɛ ra ka Yesu ɲininka ko:
«Mɔgɔw bɛ kuma minw fɔra i kama, i ko di o ra?»
61 Yesu jera, a ma foyi fɔ. Sarakalasebagaw kuntigiba ka a ɲininka tuun, ko: «Ele le
ye Kisibaga* ye wa, ani Den min bɔra Ala ra*, an bɛ Ala min bato?»
62 Yesu ka a jaabi ko: «Ɔnhɔn, ne lo. Min kɛra Adamaden ye*, aw bɛna o siginin ye
Sebɛɛtigi Ala kininboroyanfan fɛ, o kɔ, aw bɛna a natɔ ye sankabaw kan ka bɔ sankolo
ra.»
63 O fɔra minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba dimina fɔ ka a yɛrɛ ta derege mina ka a
faran; a ko: «An mako tɛ mɔgɔ si ta seereya ra tuun!
64 A ka Alatɔgɔcɛnkuma minw fɔ, aw ka o mɛn. Aw ko di?» O bɛɛ bɛnna a ma ko a ka
kan ka faga le.
65 Dɔw ka kɛ daji tu ye a kan, ka a ɲa siri, ka a bugɔ ni borokuru ye, k’a fɔ a ye ko:
«Min ka i bugɔ, o tɔgɔ lɔn k’a fɔ!» Lu kɔrɔsibagaw fana ka a mina, ka tɛgɛ ci a toro
kɔrɔ.

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27)

66 Ayiwa, Piyɛri tun bɛ lu kɔnɔ, dugumayɔrɔ ra; sarakalasebagaw kuntigiba* ta
baaradenmuso dɔ nana.
67 Muso ka Piyɛri ye, a bɛ tasuma jara; a ka a lalaga k’a flɛ, k’a fɔ a ye ko: «Ele fana
tun bɛ ni Yesu Nazarɛtikacɛ ye.»
68 Piyɛri ma lɔ a ra; a ko: «Muso, i bɛ min fɔra, ne ma o lɔn, ne m’a faamu.»
O kɔ, Piyɛri bɔra kɛnɛ ma ka taga lɔ luda ra. [Dondo kasira.]
69 O muso nana Piyɛri ye o yɔrɔ ra tuun minkɛ, mɔgɔ minw tun bɛ yi, muso k’a fɔ
olugu ye ko: «Cɛ nin fana ye o dɔ le ye!»
70 Nka Piyɛri ma sɔn ka lɔ a ra.
Wagati dɔɔnin tɛmɛnin kɔ, mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu k’a fɔ Piyɛri ye ko:
«Sigiya t’a ra, ele fana ye Yesu ta mɔgɔ dɔ le ye, sabu i ye Galileka ye.»
71 O tuma Piyɛri karira fɔ k’a yɛrɛ danga; a ko: «Aw bɛ nin cɛ min ta ko fɔra, ne ma
o lɔn fiyewu!»
72 O yɔrɔnin bɛɛ ra dondo kasira a siɲaga flanan na. O tuma Yesu tun ka kuma min fɔ
Piyɛri ye, a hakiri jigira o ra, ko: «Sani dondo ye kasi siɲaga fla, ele bɛna a fɔ fɔ siɲaga
saba ko i ma ne lɔn.» Piyɛri ka kɛ kasi ye.

15

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Luka 23.1-5; Yuhana 18.28-38)

1 Ayiwa, o lon sɔgɔmada joona fɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw ka ɲɔgɔn ye ka kuma
ni cɛkɔrɔbaw ye, ani sariya karamɔgɔw*, ani kititigɛbagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ. O
ka Yesu mina k’a siri, ka taga ni a ye Pilati fɛ.
2 Pilati ka a ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye wa?» Yesu ka a jaabi ko:
«I k’a fɔ cogo min na, ne lo.»
3 Sarakalasebagaw* kuntigiw ka Yesu jaraki ko caman na.
4 Pilati ka Yesu ɲininka tuun, ko: «I tɛ o jaabi wa? O bɛ i jarakira nin ko minw bɛɛ ra,
i tɛ o mɛnna wa?»
5 Yesu ma a jaabi tuun. O ka Pilati kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Yesu fagako latigɛra
(Matiyu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39–19.16)

6 Ayiwa, san o san, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, Pilati tun bɛ kasoden kelen labla. Ni jama
tun ko a ye min labla, a tun bɛ o le labla.
7 O y’a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ kaso ra, ale ni a tɔɲɔgɔnw; o cɛ tɔgɔ tun ye ko Barabasi.
Olugu tun murutira fɔ ka mɔgɔ dɔ faga.
8 Jama tagara Pilati fɛ, ka taga kɛ a daari ye ko a bɛ deri ka min kɛ olugu ye san o san,
ko a ye o kɛ.
9 Pilati ka o jaabi ko: «Aw b’a fɛ ko ne ye Yahudiyaw ta masacɛ le labla wa?»

10 Sabu Pilati tun k’a lɔn ko ɲangboya dɔrɔn le kosɔn sarakalasebagaw kuntigiw tun
ka Yesu mina ka na ni a ye ale fɛ.
11 Nka sarakalasebagaw kuntigiw ka jama kɔnɔnɔsu ko o y’a fɔ ko Pilati ye Barabasi
le labla.
12 Pilati ka kuma ta tuun k’a fɔ o ye ko: «O tuma aw bɛ min wele ko Yahudiyaw ta
masacɛ, aw b’a fɛ ne ye mun le kɛ ale ra sa?»
13 O bɛɛ pɛrɛnna ko: «A ye gbengben yiri ra!»
14 Pilati ko o ma ko: «A ka kojugu juman le kɛ sa?» O ka dɔ fara o pɛrɛnkan kan, ko:
«A gbengben yiri ra!»
15 I n’a fɔ Pilati tun b’a fɛ ka jama sago kɛ, a ka Barabasi labla o ye. O ka Yesu bugɔ
ni gbɛɲɛ ye; a kɔ, a k’a di ko o ye taga a gbengben yiri ra.

Sorasiw ka Yesu tɔɔrɔ
(Matiyu 27.27-31; Yuhana 19.2-3)

16 Sorasiw tagara ni Yesu ye luba kɔnɔ, min ye jamanatigi ta bonba ye. O ka sorasiw
ta jɛnkuru tɔ bɛɛ wele ka na.
17 O ka deregeba wulenman don Yesu ra, ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o
biri a kun na.
18 O kɔ, o ka kɛ a lɔgɔbɔ ye, k’a fo ko: «Yahudiyaw ta masacɛ, an bɛ i fora.»
19 O ka a bugɔ a kun na ni kalama ye, ka daji tu a kan, ka o kinbiri gban a kɔrɔ k’a kɛ
i n’a fɔ o bɛ a bonyara le.
20 O ka a lɔgɔbɔ ka ban tuma min na, o ka deregeba wulenman bɔ a ra, ka a yɛrɛ ta
faniw don a ra tuun, ka bɔ ni a ye ka taga a gbengben yiri ra.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

21 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ bɔra kongo ra, min tɔgɔ tun ye ko Simɔn; Sirɛnika tun
lo, Alɛsandiri ni Rufusi facɛ tun lo. Ale tɛmɛtɔ, o ka ale jagboya ko a ye Yesu ta
gbengbenyiri* ta.
22 O tagara ni Yesu ye yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Gɔligota, o kɔrɔ ye ko Kunkolo yɔrɔ.
23 O sera yi tuma min na, o ka fla dɔ ɲagami duvɛn na ka o di a ma; nka Yesu ma a
min.
24 O ka Yesu gbengben yiri ra; o kɔ, sorasiw ka kara la* ka Yesu ta faniw tarantaran
ɲɔgɔn na, janko o bɛɛ ye o ta sɔrɔta lɔn.
25 Yesu gbengbenna yiri ra sɔgɔmada wagati le ra, o y’a sɔrɔ tere ma gban fɔlɔ.
26 O tun ka kuma min sɛbɛ yiri kan k’a fagakun yira, o ye nin ye, ko: «Yahudiyaw ta
masacɛ.»
27 O ka benkannikɛbaga fla fana gbengben ni a ye yiri dɔw kan, kelen bɛ a
kininboroyanfan na, kelen bɛ a numanboroyanfan na.
28 [O cogo ra, min sɛbɛra Ala ta Kuma ra a ta ko ra, o kɛra can ye, ko: «A jatera
kojugukɛbaga dɔ ye.»]
29 Tɛmɛbagaw tun b’a flɛra ka a nɛni, ka o kun kɔmi a ra k’a fɔ a ye ko: «Ele min ko
i bɛ se ka Alabatosoba ci, ka a lɔ kokura tere saba kɔnɔ,
30 ayiwa, i yɛrɛ kisi sa, i ye jigi ka bɔ gbengbenyiri ra!»
31 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* fana tun b’a lɔgɔbɔra k’a fɔ
ɲɔgɔn ye ko: «A ka tɔw kisi, nka a tɛ se ka a yɛrɛ kisi!
32 Ayiwa, Kisibaga*, Izirayɛli* ta masacɛ ye jigi sisan ka bɔ gbengbenyiri ra, janko an
ye a ye, ka la a ra.» Mɔgɔ minw tun gbengbenna Yesu kɛrɛ fɛ, olugu fana tun b’a nɛnina.

Yesu sara gbengbenyiri kan
(Matiyu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

33 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana fan bɛɛ ra fɔ ka
taga wulada surunya.
34 Wulada surunyara minkɛ, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye k’a fɔ ko: «Eloyi, Eloyi, lama
sabakatani?» O kɔrɔ ye ko: «Ne tigi Ala, ne tigi Ala, mun na i ka ne kelen to?»
35 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, o ko: «A flɛ, a bɛ cira Iliya* le
welera.»
36 O ra kelen borira ka taga fu dɔ ta, ka a su minnifɛn kumunin dɔ ra, k’a dulon kalama
dɔ ra ka o la Yesu da ra ko a ye o sɔnsɔn. A k’a fɔ a tɔɲɔgɔnw ye ko: «Aw y’a to yi, an
y’a flɛ, ni cira Iliya bɛna na a lajigi ka bɔ yiri ra.»
37 Nka Yesu ka kulekanba ci ka sa.

15:34 15.34 Nin kuma fɔra Zaburu 22.2. * **15:35 15.35** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli.

38 Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye, k’a ta san fɛ ka na se fɔ dugu ma.
39 Sorasikuntigi min tun lɔnin bɛ Yesu kɔrɔ ka a kɔrɔsi, ale ka Yesu sacogo ye minkɛ,
a ko: «Can ra, Den min bɔra Ala ra*, nin cɛ lo.»
40 Muso dɔw fana tun lɔnin bɛ yɔrɔjan ka flɛri kɛ. Mariyamu Magidalakamuso, ale
tun bɛ o musow ra, ani Yakuba fitini ni Zoze bamuso Mariyamu, ani Salome.
41 O musow le tun tugura Yesu kɔ, ka to ka a dɛmɛ a ta baara ra, tuma min na a tun
bɛ Galile. Muso caman wɛrɛ fana tun tugura a kɔ ka taga Zeruzalɛmu.

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

42 Ayiwa, wulada tun sera; o lon tun kɛra Nɛnɛkirilon* ɲasigi ye.
43 Yusufu Arimateka, ale tun kɛra kititigɛbagaw ta jɛnkuru* mɔgɔsɔbɛ dɔ ye. A jigi
tun bɛ Ala ta Masaya* nawagati kan. A k’a ja gbɛlɛya ka taga Pilati fɛ, ka taga Yesu su
daari a fɛ.
44 Yesu sara joona cogo min na, o ka Pilati kabakoya. A ka sorasikuntigi wele ka na a
ɲininka, ko ni a kɛra ko Yesu satuma mɛɛnna.
45 Sorasikuntigi k’a ɲafɔ a ye minkɛ, o tuma a sɔnna ko Yusufu ye taga Yesu su ta.
46 Yusufu ka fanigbɛ dɔ san, ka Yesu su lajigi ka bɔ gbengbenyiri* ra, ka a kasanke, ka
taga a su don kaburu dɔ kɔnɔ; o kaburu tun sogira farawo kɔnɔ. O kɔ, o ka kabakuruba
dɔ kolonkolon ka o kɛ ka kaburu datugu.
47 Mariyamu Magidalakamuso, ani Zoze bamuso Mariyamu, olugu tun bɛ Yesu su
layɔrɔ flɛra.

16

Mɛlɛkɛ ka Yesu kunuko fɔ musow ye
(Matiyu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

1 Ayiwa, Nɛnɛkirilon* tɛmɛnin kɔ, Mariyamu Magidalakamuso, ani Yakuba bamuso
Mariyamu, ani Salome, olugu ka kasadiyanan dɔw san ko o bɛ taga o kɛ Yesu su kan.
2 Lɔgɔkun tere* fɔlɔ, o musow wurira sɔgɔmada joona fɛ ka kaburu sira mina.
3 O tagatɔ tun b’a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «Jɔn le bɛna kabakuruba kolonkolon ka a bɔ
kaburu da ra an ye?»
4 O nana o ɲa kɔrɔta k’a ye ko kabakuruba kolonkolonna ka bɔ kaburu da ra ka ban,
k’a sɔrɔ a tun ka bon kosɛbɛ.
5 O donna kaburu kɔnɔ; o ka kanbelen dɔ siginin ye o kininboroyanfan fɛ. Deregejan
gbɛman dɔ bɛ a kan na. Musow ja tigɛra.
6 O kanbelen k’a fɔ o ye ko: «Aw kana siran. Yesu Nazarɛtika, min tun gbengbenna
yiri ra, aw bɛ o le yɔrɔɲinina. A kununa ka bɔ saya ra, a tɛ yan; aw ye a su layɔrɔ flɛ.
7 Aw ye taga a fɔ Piyɛri ye, ani a ta karamɔgɔden tɔw ye ko a bɛ taga aw kɔnɔ Galile.
Aw bɛna a ye o yɔrɔ le ra i ko a tun k’a fɔ aw ye cogo min na.»
8 Ayiwa, musow bɔra kaburu kɔnɔ, ka bori ka taga; o tun siranna fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ. O
jatigɛkojugu fɛ o ma se ka foyi fɔ mɔgɔ si ye.

Yesu ka a yɛrɛ yira Mariyamu Magidalaka ra
(Matiyu 28.9-10; Yuhana 20.11-18)

[
9 † Lɔgɔkun tere fɔlɔ Yesu kununa ka bɔ saya ra. O lon sɔgɔmada fɛ a ka a yɛrɛ yira
Mariyamu Magidalakamuso le ra fɔlɔ, a tun ka jina wolonfla gbɛn ka bɔ min na.
10 O muso le tagara o kibaroya fɔ Yesu nɔfɛmɔgɔw ye; a tagara a sɔrɔ o bɛɛ ɲanasisinin
lo, o bɛɛ bɛ kasira.
11 O k’a mɛn minkɛ ko Yesu ɲanaman lo, ko Mariyamu k’a ye, o ma la a ra fiyewu.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔden fla ra
(Luka 24.13-35)

12 O kɔ fɛ, Yesu ka a yɛrɛ yira cogoya wɛrɛ ra a ta karamɔgɔden fla dugutagatɔ ra.
13 O mɔgɔ fla nana o kibaroya fɔ karamɔgɔden tɔw ye, nka olugu belen ma la a ra.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔden tan ni kelen na
(Matiyu 28.16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

14 A laban na, ka karamɔgɔden tan ni kelen lajɛnnin to domuni na ɲɔgɔn fɛ, Yesu ka
a yɛrɛ yira o ra. A ka o mafiyɛnya o ta lanabariya ni o ta jusukungbɛlɛya kosɔn, sabu
minw tun ka a kununin ɲanaman ye ka na a fɔ o ye, o tun ma la olugu ta kuma ra.

---

* **16:2 16.2** Yahudiyaw ta lɔgɔkun tere fɔlɔ tun ye liyatilon ye. † **16:9 16.9** K’a damina hayan 9 ka taga a bla hayan 20, o kumaw tɛ sɔrɔ kitabu dɔw kɔnɔ.

15 O kɔ, Yesu k’a fɔ o ye ko: «Aw ye taga dunuɲa fan bɛɛ ra, ka taga Kibaro Diman*
waajuri kɛ mɔgɔw bɛɛ ye.
16 Ni mɔgɔ min lara a ra ka batize, o tigi bɛna kisi, nka ni mɔgɔ min ma la a ra, Ala ta
kiti bɛna ben o tigi kan.
17 «Ne bɛna sebagaya min di lanabagaw ma, o tagamasiyɛnw flɛ nin ye: o bɛna jinaw
gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra ne tɔgɔ baraka ra, o bɛna kuma kan wɛrɛw ra;
18 hali ni o ka sa mina, walama ni o ka minnifɛn dɔ min, min bɛ se ka mɔgɔ faga, o
tɛna foyi kɛ o ra. O bɛna o boro la banabagatɔw kan ka Ala daari ka o kɛnɛya.»

Yesu kɔrɔtara ka taga Ala fɛ
(Luka 24.50-53; Kɛwalew 1.9-11)

19 Matigi Yesu ka o kumaw fɔ o ye ka ban minkɛ, a kɔrɔtara ka taga sankolo ra, ka
taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ.
20 Ayiwa, karamɔgɔdenw tagara waajuri kɛ yɔrɔ bɛɛ. Matigi Yesu tun bɛ o dɛmɛ o ta
baaraw bɛɛ ra. O tun bɛ tagamasiyɛn minw kɛ Matigi Yesu baraka ra, o tun bɛ fanga di
o ta waajuri ma k’a yira ko can lo.]

LUKA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Nin kitabu sɛbɛbaga kɛra Luka ye. Ale tun ye Gɛrɛki ye. Dɔkɔtɔrɔ tun lo, banaw flakɛri ta fan fɛ. A fana tun tugura Pɔli kɔ ka taga yɔrɔ caman na, ka taga Kibaro Diman* fɔ. Kitabu sɛbɛra ni mɔgɔ min tɔgɔ ye, o tun ye Tehofili ye.

A ka sɛgɛsɛgɛri caman kɛ Yesu ta ko ra fɔlɔ, sani a ye nin kitabu sɛbɛ; a ka Yesu ta ɲanamanya ko sɛgɛsɛgɛ, ani a sacogo, ani a kunuko. A k'a yira ko ka Yesu to a ta Alaya ra, a kɛra Adamaden ye, janko ka mɔgɔw dɛmɛ.

Matiyu ta kitabu ni Marika ta kitabu bɛ kuma minw fɔ, Luka ta kitabu bɛ o kuma kelenw le fɔ, nka Luka ka fɛn caman wɛrɛ fara a ta kan, minw tɛ o kitabu tɔw ra, i n'a fɔ Yesu ka musɔ min dencɛ kunu ka bɔ saya ra Nayini dugu kɔnɔ, ani Zake ta ko, ani karamɔgɔden minw tun bɛ tagara Emayusi. A bɛ talen caman fana fɔ, minw tɛ kitabu tɔw kɔnɔ, i n'a fɔ Samarikacɛ mɔgɔɲuman ta ko, ani dencɛ fla ta ko.

An k'a ye ko Matiyu b'a yira ko Yesu ye Kisibaga ye, Marika b'a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden ye; nka Luka b'a yira an na ko Yesu ni a ta Alaya bɛɛ, a kɛra adamaden ye, janko ka kɛ mɔgɔw ta jurumun saraka ye (3.23-38).

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ni Yuhana worocogo *(1–2)*
Yuhana Batizerikɛbaga ta baara *(3)*
Yesu ka baara ni waajuri min kɛ Galile *(4–9)*
Yesu ka baara minw kɛ k'a ta Galile ka taga se Zeruzalɛmu *(9–19)*
Yesu ka kuma min fɔ a sɔsɔbagaw ye Zeruzalɛmu *(19–20)*
Yesu ka min fɔ Zeruzalɛmu halakiko ra, ani ale nako *(21)*
Yesu ta saya ni a kunuko ni a yɛlɛnko ka taga sankolo kɔnɔ *(22–24)*

Luka ka kitabu sɛbɛkun fɔ

1 Ne tericɛɲuman Tehofili, ko minw kɛra an fɛ yan, ne bɛ o kow le sɛbɛra ka o ci i ma.
Mɔgɔ caman fana k'a damina ka o kow kibarow sɛbɛ ka ban.
2 Mɔgɔ minw ka Yesu ta kow ye o ɲa ra kabini a damina ra, ani Ala ta Kuma waajuri
baara karifara o ma, olugu ka o kow lakari an ye cogo min na, a sɛbɛbagaw ka a sɛbɛ
ka kaɲa ni olugu ta kuma le ye fana.
3 O le kosɔn, Tehofili, ne fana ka ɲininkari kɛ o kow ra kabini a damina ra, ka o kow
bɛɛ sɛgɛsɛgɛ, k'a ye ko a ka ɲi ne fana ye a sɛbɛ i ye k'a tugutugu ɲɔgɔn na;
4 ni o kɛra, i bɛna a lɔn, ka la a ra ko i karanna ko minw na Yesu ta ko ra, ko o ye can
le ye jate.

Mɛlɛkɛ ka Yuhana Batizerikɛbaga woroko fɔ

5 A kow daminana wagati min na, o y'a sɔrɔ Herodi* le tun ye Zude masacɛ ye.
Sarakalasebaga* dɔ tun tɔgɔ ye ko Jakariya; a tun bɛ Abiya ta sarakalasebagaw ta
jɛnkuru le ra. A musɔ tun ye sarakalasebagaw kuntigiba Haruna ta duruja dɔ le ye;
a tɔgɔ tun ye ko Elizabɛti.
6 O fla bɛɛ tun terennin lo Ala ɲa kɔrɔ; o tun bɛ Matigi Ala ta cifɔninw, ani a ta sariya
siginin bɛɛ sira tagama ka ɲa.
7 Nka den tun tɛ o fɛ, Elizabɛti tun ma se ka den woro. O mɔgɔ fla bɛɛ tun kɔrɔra
fana.
8 Ayiwa, lon dɔ, Jakariya tun bɛ saraka lasera, sabu a da tun sera ale ni a ta jɛnkuru
le ma.
9 Ka kaɲa ni sarakalasebagaw ta landa ye, o tun ka ale le ɲanawoloma ko a ye don
Alabatosoba kɔnɔ ka wusunan don yɔrɔ saninman* kɔnɔ.
10 Ka Jakariya to wusunandon na yɔrɔ saninman kɔnɔnɔ, jama bɛɛ lɔnin tun bɛ kɛnɛ
ma, o bɛ Ala daarira.
11 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira Jakariya ra; a lɔnin tun bɛ wusunan
sarakajɛnifɛn* kininboroyanfan fɛ.
12 Jakariya ka o mɛlɛkɛ ye tuma min na, a hakiri ɲagamina, siranya ka a mina fana.
13 Mɛlɛkɛ ko: «Jakariya, i kana siran, Ala le ka i ta daariri lamɛn; i ta musɔ Elizabɛti
bɛna dencɛ woro i ye, i bɛna a tɔgɔ la ko Yuhana.
14 O den bɛna kɛ ɲagarikoba le ye i fɛ. O den woroko bɛna mɔgɔ caman ninsɔndiya
fana.

15 Sabu a bɛna bonya sɔrɔ Matigi Ala ɲa kɔrɔ. A tɛna duvɛn min, walama minnifɛn
fariman wɛrɛ; a bɛna fa Nin Saninman* na kabini a worotuma.
16 A bɛna kɛ sababu ye k'a to Izirayɛlimɔgɔ caman ye sekɔ ka sɔn o Matigi Ala ma.
17 A bɛna baara kɛ ka Matigi ta sira labɛn ni Nin Saninman ta sebagaya ye i n'a fɔ
cira Iliya* tun bɛ cogo min na, ka denw ni o facɛw cɛ bɛn, ka mɔgɔ murutininw hakiri
yɛlɛma k'a to o ye mɔgɔsɔbɛ hakiri sɔrɔ. O cogo ra, a bɛna siya dɔ labɛn ka o bla Matigi
ye.»
18 Ayiwa, Jakariya ko mɛlɛkɛ ma ko: «O bɛ se ka kɛ cogo di? Sabu ne kɔrɔra ka ban,
ne ta muso fana kɔrɔra.»
19 Mɛlɛkɛ ka Jakariya jaabi k'a fɔ a ye ko: «Ne le ye Jibirili ye. Ne le bɛ Ala kɛrɛ fɛ ka
to ka a ta baaraw kɛ. Ale le ka ne ci ka na kuma i fɛ ka nin kibaro diman fɔ i ye.
20 Nka i bɛna kɛ bobo ye, fɔ ka taga nin kow bɛɛ kɛwagati se, sabu i ma la o kuma ra,
k'a sɔrɔ o kow bɛna kɛ a wagati ra.»
21 Jama belen tun lɔnin bɛ kɛnɛ ma, o bɛ Jakariya makɔnɔna. A mɛɛnna yɔrɔ saninman
kɔnɔ minkɛ, o ka jama kɔnɔnɔban.
22 Jakariya nana bɔ kɛnɛ ma minkɛ, a ma se ka kuma. O k'a lɔn ko Ala tun ka fɛn dɔ
le yira a ra yɔrɔ saninman kɔnɔ yi. A ka kɛ tagamasiyɛnw le kɛ ye o fɛ ni a boro ye; a
ma se ka kuma.
23 Jakariya ta baarakɛlonw nana dafa tuma min na, a sekɔra ka taga a ta so kɔnɔ.
24 Ayiwa, wagati dama tɛmɛnin kɔ, Jakariya ta muso Elizabɛti nana kɔnɔ ta; a dogora
ni kɔnɔ ye fɔ karo looru. A ko:
25 «A flɛ, Matigi ka nin le kɛ ne ye: denworobariya maroya min tun bɛ ne ra mɔgɔw
ɲa kɔrɔ, a sɔnna ka o maroya le bɔ ne ra.»

Mɛlɛkɛ ka Yesu woroko fɔ

26 Ayiwa, Elizabɛti ta kɔnɔ karo wɔɔrɔnan na, Ala ka mɛlɛkɛ Jibirili ci ka taga Galile
dugu dɔ ra, o dugu tɔgɔ ye ko Nazarɛti.
27 Mɛlɛkɛ tagara sunguru dɔ fɛ; cɛ min tun ka o sunguru mamina o tɔgɔ tun ye ko
Yusufu. Dawuda ta duruja dɔ tun lo. Sunguru yɛrɛ tɔgɔ tun ye ko Mariyamu.
28 Mɛlɛkɛ donna a kan, k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ i fo, Mariyamu, Ala ka koŋuman kɛ ele
min ye; Matigi Ala bɛ n'i ye.»
29 O kuma ka Mariyamu hakiri ɲagami. Mariyamu k'a yɛrɛ ɲininka ko o fori suguya
kɔrɔ ye mun ye?
30 O tuma mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye ko: «I kana siran, Mariyamu, sabu Ala ka koŋuman le kɛ
i ye.
31 A flɛ, i bɛna kɔnɔ ta ka dencɛ woro, i bɛna a tɔgɔ la ko Yesu.
32 A bɛna bonyaba sɔrɔ; a bɛna wele ko Den* min bɔra Ala Kɔrɔtaninba ra. Matigi Ala
bɛna a sigi a bɛmacɛ Dawuda ta masasiginan kan.
33 A bɛna sigi masaya ra Izirayɛli ta mɔgɔw* kunna wagati bɛɛ. A ta masaya tɛna ban
fiyewu.»
34 Mariyamu ko mɛlɛkɛ ma ko: «O bɛna se ka kɛ cogo di, sabu ne ma cɛko lɔn fɔlɔ.»
35 Mɛlɛkɛ ka a jaabi ko: «Nin Saninman* bɛna jigi i kan, Ala Kɔrɔtaninba ta sebagaya
bɛna i datugu i ko yirisuma. O le kosɔn, i bɛna dencɛ saninman min woro, o bɛna wele
ko Den min bɔra Ala ra*.
36 A flɛ, i balemamuso Elizabɛti ni a ta kɔrɔya bɛɛ, a fana ka kɔnɔ ta dencɛ ra. O tun
b'a fɔra ko ale min tɛna den sɔrɔ, nin ye a kɔnɔ karo wɔɔrɔnan ye sisan.
37 Sabu foyi si tɛ Ala kaŋa.»
38 Mariyamu ko: «Ne ye Ala ta jɔnmuso le ye; i ka min fɔ, Ala y'a kɛ ten.»
O kɔ, mɛlɛkɛ tagara ka bɔ Mariyamu kɔrɔ.

Mariyamu tagara Elizabɛti fɛ

39 Ayiwa, o wagati kelen na, Mariyamu ka sira ta ka teliya ka taga dugu dɔ ra Zude
mara kuruyɔrɔw ra.
40 A tagara se yi minkɛ, a donna Jakariya ta bon kɔnɔ ka Elizabɛti fo.
41 Kabini Elizabɛti ka Mariyamu ta forikan mɛn dɔrɔn, Elizabɛti ta den lamagara a
kɔnɔ. Elizabɛti fara Nin Saninman* na.
42 A pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ Mariyamu ye ko: «Ala ka baraka don i ra ka tɛmɛ muso
tɔw bɛɛ kan; den min bɛ i kɔnɔ, Ala ka baraka don o ra fana.
43 Ne ye jɔntigi le ye sa, fɔ ne Matigi bamuso bɛ na ne ta so?
44 I m'a ye, kabini ne ka i ta forikan mɛn, ne ta den ɲagaritɔ lamagara ne kɔnɔ.

---

* **1:17 1.17** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

45 Ala ka baraka don i ra, Mariyamu, sabu Matigi Ala ka min fɔ i ye, i lara a ra ko o
kow bɛna kɛ.»

Mariyamu ka Ala tando

46 Ayiwa, Mariyamu ko:
«Ne nin bɛ Matigi ta bonya lakari,
47 ne jusukun bɛ ɲagari ne Kisibaga Ala kosɔn;
48 sabu a ka a ɲa majigi ka a ta jɔnmuso majiginin flɛ.
Ka a ta bi ra, wagati bɛɛ ta mɔgɔw bɛna a fɔ ko ne ta ɲana;
49 sabu Sebɛɛtigi Ala ka kobaw kɛ ne ye.
A tɔgɔ saninyanin lo,
50 a ta makari bɛ se a ɲasiranbagaw ma,
wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
51 A boro barakaman ka kabakow kɛ;
yɛrɛbonya miiriyaw tun bɛ minw jusukun na, a ka olugu janjan.
52 A ka fagamaw lajigi ka bɔ o ta masasiginanw kan,
ka mɔgɔ ɲanibagatɔw kɔrɔta.
53 A ka kɔngɔtɔw sɔn fɛnɲumanw na fɔ ka o wasa,
ka naforotigiw borolakolon bla ka taga.
54 A nana a ta jɔnw, Izirayɛlimɔgɔw dɛmɛ,
sabu a ma ɲina a ta ɲumanya kɔ,
55 i n'a fɔ a tun ka a layiri ta an bɛmaw ye cogo min na,
min ye Iburahima ni a ta duruja ye.»

56 Ayiwa, Mariyamu tora Elizabɛti fɛ yi ka karo saba ɲɔgɔn kɛ, o kɔ, a sekɔra ka taga
a ta so.

Yuhana Batizerikɛbaga worocogo

57 Ayiwa, Elizabɛti jigiwagati nana se; a jigira dencɛ ra.
58 Elizabɛti sigiɲɔgɔnw, ani a balemaw nana a mɛn ko Matigi Ala ka o koɲumanba kɛ
a ye minkɛ, o bɛɛ ɲagarira ni a ye.
59 Ayiwa, den woronin tere seeginan na, o tun bɛna a kɛnɛsigi lon min na, o tun b'a
fɛ ka a facɛ Jakariya tɔgɔ le la a ra.
60 Nka den bamuso ko: «Ɔn-ɔn, a tɔgɔ bɛ la ko Yuhana.»
61 Mɔgɔw ko: «O tɔgɔ tɛ mɔgɔ si ra i ta mɔgɔw ra dɛ!»
62 O ka tagamasiyɛn kɛ den facɛ ye ka a ɲininka ko a b'a fɛ den tɔgɔ ye la di?
63 Ayiwa, Jakariya ko o ye walaka dɔ di ale ma. O k'a di a ma. A k'a mina ka sɛbɛ a
kan ko: «Den tɔgɔ ye ko Yuhana.» Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara.
64 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Jakariya nɛnden fonina, a sera ka kuma tuun, a ka kɛ Ala
tando ye.
65 O ko ka siranya bla o sigiɲɔgɔnw bɛɛ ra; Zude kuruyɔrɔw mara mɔgɔw bɛɛ ka kɛ o
kow lakari ye ɲɔgɔn ye.
66 Mɔgɔ o mɔgɔ ka o kuma mɛn, o bɛɛ tun bɛ miiri k'a fɔ ko: «O tuma nin den bɛna
kɛ mɔgɔ suguya juman le ye sa?» Sabu o bɛɛ ɲa tun bɛ Ala ta sebagaya ra den kan.

Jakariya ta cirayakumaw

67 Ayiwa, den facɛ Jakariya fara Nin Saninman* na, Ala ka kuma don a da ra; a ko:
68 «An ye baraka la Matigi Ala ye, Izirayɛli* ta Ala;
sabu a nana a ta mɔgɔw dɛmɛ ka o kunmabɔ.
69 Ala ka Kisibaga* barakaman di an ma
ka bɔ a ta jɔncɛ Dawuda ta gba ra.
70 Ala ta cira saninmanw tun ka o ko le fɔ kabini wagatijan.
Ala tun ka layiri ta an ye
71 ko a bɛna an bɔsi ka bɔ an juguw boro,
ani ka an bɔ an kɔninyabagaw bɛɛ ta fanga kɔrɔ.
72 Ala ka a ta hina yira an bɛmaw ra nin cogo le ra.
A ka jɛnɲɔgɔnya saninman min layiri ta, a ma ɲina o kɔ.
73 Sabu Ala tun karira an bɛmacɛ Iburahima ye
74 ko a bɛna an bɔsi ka bɔ an juguw ta fanga kɔrɔ,
janko an ja siginin ye baara kɛ ale Ala ye.
75 Ala ka o kɛ, janko an ye tagama saninya ra,
ani terenninya ra a ɲa kɔrɔ an si bɛɛ ra.
76 Ayiwa, Ne den, i bɛna wele ko Ala Kɔrɔtaninba ta cira;

sabu i bɛna tagama Matigi ɲa kɔrɔ, ka a ta siraw labɛn a ye,
77 ka kisiri lɔnniya yira a ta mɔgɔw ra,
ka o ta jurumunw yafa o ma.
78 Sabu an ta Ala ye hina tigi ani ɲumanya tigi le ye;
o le kosɔn a bɛna yeelen bɔ an ye ka bɔ san fɛ, i ko sɔgɔmada tere,
79 janko minw bɛ Alalɔnbariya dibi ni saya ɲasiran na, yeelen ye bɔ olugu ye,
janko an ye yɛlɛma ka hɛra sira ta.»

80 Ayiwa, den kɔni tun bɛ bonyara ka hakiri sɔrɔ. A nana taga to kongokolon kɔnɔ, fɔ lon min na a nana a yɛrɛ yira Izirayɛlimɔgɔw ra.

2

Yesu worocogo
(Matiyu 1.18-25)

1 Ayiwa, wagati dɔ nana kɛ, Rɔmu* masacɛba Ogusiti k'a latigɛ ko Rɔmu ta mara mɔgɔw bɛɛ tɔgɔ ye sɛbɛ.
2 O tun kɛra tɔgɔsɛbɛri siɲaga fɔlɔ ye. O kɛra k'a sɔrɔ Kirinisi tun ye Siri jamanatigi ye.
3 Mɔgɔw bɛɛ tun bɛ tagara o tɔgɔ sɛbɛ o yɛrɛ ta dugu ra.
4 O ra, Yusufu fana bɔra Nazarɛti, Galile mara ra, ka taga Zude mara ra, Dawuda ta dugu ra, min bɛ wele ko Bɛtilɛhɛmu, sabu ale tun ye Dawuda ta gbamɔgɔ dɔ le ye.
5 Ale ni a maminamuso Mariyamu tagara ɲɔgɔn fɛ ka taga o tɔgɔ sɛbɛ; o y'a sɔrɔ Mariyamu lasiritɔ lo.
6 Ayiwa, ka o to Bɛtilɛhɛmu, Mariyamu jigiwagati sera.
7 Mariyamu ka a dencɛ fɔlɔ woro; a ka fani minimini a ma, ka a la bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ, sabu o tun ma yɔrɔ sɔrɔ lonanjigibon kɔnɔ.

Mɛlɛkɛ ka Yesu woroko fɔ sagagbɛnbagaw ye

8 Ayiwa, sagagbɛnbaga dɔw tun bɛ o yɔrɔw ra, o tun bɛ si kongo kɔnɔ o ta sagaw kɔrɔ ka o kɔrɔsi.
9 Matigi Ala ta mɛlɛkɛ dɔ ka a yɛrɛ yira o ra, Matigi Ala nɔɔrɔ manamanana ka o lamini; sagagbɛnbagaw siranna kosɛbɛ.
10 Nka mɛlɛkɛ k'a fɔ o ye ko: «Aw kana siran, ne nana ɲagarikoba kibaro diman le fɔ aw ye; o bɛna kɛ mɔgɔw bɛɛ ta ɲagariko le ye.
11 Kisibaga* worora aw ye bi su nin na, Dawuda ta dugu ra. Ale le ye Matigi ye, Ala ka min ɲanawoloma ka a kɛ Kisibaga ye.
12 Ni aw tagara, aw bɛna a lɔn ni tagamasiyɛn min ye, o flɛ: aw bɛna taga denɲɛnin dɔ lanin sɔrɔ bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ, fani mininin bɛ a ma.»
13 O yɔrɔnin bɛɛ ra, mɛlɛkɛ camanba barara ka bɔ sankolo ra ka na fara mɛlɛkɛ fɔlɔ kan. O ka kɛ Ala tando ye k'a fɔ ko:
14 «Bonya ye Ala ta ye san fɛ, yɔrɔ kɔrɔtaninw na,
mɔgɔ minw bɛ sɔn Ala sago ma dugukolo kan, hɛra ye kɛ olugu ye.»

Sagagbɛnbagaw tagara Bɛtilɛhɛmu

15 Mɛlɛkɛw sekɔra ka taga sankolo kɔnɔ tuma min na, sagagbɛnbagaw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Aw y'a to an ye taga Bɛtilɛhɛmu; ko min kɛra yi, Matigi Ala ka ko min yira an na, an ye taga o ye.»
16 O teliyara ka taga; o tagara Mariyamu ni Yusufu ye, ka denɲɛnin lanin ye bɛganw ta domunikɛminan kɔnɔ.
17 Sagagbɛnbagaw ka o ye minkɛ, ko minw bɛɛ fɔra o ɲa na denɲɛnin ko ra, o ka o lakari mɔgɔw ye.
18 Minw bɛɛ ka sagagbɛnbagaw ta kuma mɛn, o kuma ka olugu bɛɛ kabakoyara.
19 Nka Mariyamu kɔni ka o kow bɛɛ mara a jusu ra, ka to ka miiri a ra.
20 O kɔ, sagagbɛnbagaw sekɔra ka taga; o tun ka ko minw mɛn ni o tun ka min ye, o tagatɔ tun bɛ Ala tɔgɔ tandora, ka a bonya o bɛɛ kosɔn, sabu mɛlɛkɛ tun k'a fɔ o ye cogo min na, o tagara sɔrɔ ten le.

O ka Yesu denɲɛnin karifa Ala ma

21 Den woronin tere seeginan, o ka a kɛnɛsigi. O ka a tɔgɔ la ko Yesu; mɛlɛkɛ tun ka o tɔgɔ le yira Mariyamu na sani a ye kɔnɔ ta.
22 Mariyamu nana bɔ jebagatɔbon na wagati min na, ka kaɲa ni cira Musa ta sariya* ye, Yusufu ni Mariyamu tagara ni Yesu denɲɛnin ye Zeruzalɛmu, ka taga a karifa Ala ma.

23 Sabu a sɛbɛra Ala ta sariya ra ko: «Dencɛ fɔlɔ bɛɛ ka kan ka bla danna Matigi ye.»
24 Matigi Ala ta sariya tun ka saraka min fɔ, o nana o saraka bɔ: «Kongotugani fla, cɛ
ni musɔ, walama jɛnɛtugani fitini fla.»

Simeyɔn ka baraka la Ala ye Yesu kosɔn

25 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ Zeruzalɛmu, o tɔgɔ tun ye ko Simeyɔn. Mɔgɔ terennin tun lo, ani
Alaɲasiranbaga. Ala tun ka Kisibaga* min layiri ta Izirayɛli* ye, a tun bɛ o makɔnɔna;
Nin Saninman* tun b'a kan.
26 Nin Saninman tun k'a yira a ra ko Ala ka Kisibaga min layiri ta, ko a tɛna sa fiyewu
ni a ma o ye a ɲa ra.
27 Ayiwa, Nin Saninman tagara ni Simeyɔn ye Alabatoso kɔnɔ, o y'a sɔrɔ Yusufu ni
Mariyamu bɛ Alabatosoba kɔnɔ, o bɛ sariya* ta kow ɲanabɔra ni Yesu denɲɛnin ye.
28 Simeyɔn ka den mina, ka baraka la Ala ye, k'a fɔ ko:
29 «Matigi Ala, sisan kɔni i bɛ se ka i ta jɔncɛ to a ye sa, a jusu sumanin;
sabu i tun ka kuma min fɔ, i ka o kɛ.
30 Ne yɛrɛ ɲa ka Kisibaga ye,
31 i ka Kisibaga min labɛn dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye.
32 A bɛna kɛ yeelen ye, siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ;
ka kɛ bonya ye i ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw fɛ.»
33 Simeyɔn tun bɛ o kuma minw fɔra Yesu ta ko ra, o kumaw ka a facɛ ni a bamuso
kabakoya.
34 O kɔ, Simeyɔn ka dugawu kɛ o ye, k'a fɔ Mariyamu ye ko: «Mariyamu, a flɛ, nin den
bɛna kɛ mɔgɔ caman bensababu ye, ani mɔgɔ caman lawurisababu ye Izirayɛli jamana
kɔnɔ; a bɛna kɛ Ala ta tagamasiyɛn ye, mɔgɔw bɛna min sɔsɔ.
35 O cogo ra, a bɛna mɔgɔ caman ta jusukunnamiiriw bla kɛnɛ kan. Ele kɔni,
Mariyamu, dimi le bɛna ele jusukun sɔgɔ i ko muru.»

Ani ka baraka la Ala ye Yesu kosɔn

36 Ciramuso dɔ tun bɛ yi fana, min tɔgɔ tun ye ko Ani; Fanuyɛli denmuso tun lo, a bɔra
Asɛri ta gba ra. O muso tun kɔrɔra kosɛbɛ. A sunguruman tun furura ka san wolonfla
kɛ ni a cɛ ye.
37 O kɔ, a cɛ sara; a si tun ye san biseegi ni san naani. A tun tɛ fɔn Alabatosoba kɔnɔ
tuma si; a tun bɛ baara kɛ Ala ye su ni tere, ka sun don, ani ka Ala daari.
38 Ale fana nana Alabatosoba kɔnɔ o wagati kelen na. A ka Ala tando; mɔgɔ o mɔgɔ
tun bɛ Zeruzalɛmu kunmabɔwagati makɔnɔna Ala fɛ, Ani tun bɛ den ko fɔra o mɔgɔw
bɛɛ ye.

Yusufu ni Mariyamu sekɔra ka na Nazarɛti ni Yesu ye

39 Ala ta sariya* tun ka min o min fɔ, o ka o bɛɛ kɛ ka ban tuma min na, o sekɔra ka
na o ta dugu ra Nazarɛti, Galile mara ra.
40 Denɲɛnin kɔni tun bɛ bonyara ni baraka ye; a ta hakiritigiya tun ka bon, Ala ta
nɛɛma fana tun bɛ a kan.

Yesu tagara Jɔnyaban ɲanagbɛ ra ni a worobagaw ye

41 Yesu worobagaw tun bɛ taga Zeruzalɛmu san o san, ka taga Jɔnyaban ɲanagbɛ kɛ.
42 Yesu nana san tan ni fla sɔrɔ wagati min na, a worobagaw tagara ni a ye, ka kaɲa
ni o ta landa ye.
43 Ɲanagbɛ bannin kɔ, o sekɔra ka taga so. Yesu tun tora o kɔ Zeruzalɛmu, nka a
worobagaw tun m'a lɔn.
44 O tun b'a miirira ko a ni o tagamaɲɔgɔn dɔw bɛ ɲɔgɔn fɛ. Nka tere nana ban ka o
to tagama ra, o m'a ye. O ka kɛ a flɛflɛ ye o ta somɔgɔw, ani o lɔnbagaw cɛ ra.
45 Nka o m'a ye; o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu ka taga a yɔrɔɲini.
46 O ka tere saba kɛ, o b'a ɲinina; o tagara a siginin sɔrɔ Alabatosoba kɔnɔ ni
karamɔgɔbaw ye, a bɛ mɛnni kɛra o fɛ, ka to ka o ɲininka fana.
47 Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ a lamɛnna, a ta hakiritigiya ni a ta jaabiricogo ka olugu bɛɛ
kabakoya.
48 A facɛ ni a bamuso k'a ye minkɛ, olugu kabakoyara. A bamuso ko a ma ko: «Yesu,
mun na i ka nin ko ɲɔgɔn kɛ an na? A flɛ, ne ni i facɛ bɛɛ hakiri ɲagamina, an bɛ i ɲini
yɔrɔ bɛɛ ka dɛsɛ.»
49 Yesu ka o jaabi, ko: «Mun kosɔn aw bɛ ne yɔrɔɲinina? Aw m'a lɔn ko ne ka kan ka
kɛ ne Fa ta koɲaw le ra wa*?»

2:23 2.23 Nin kuma fɔra Bɔri 13.2,12,15. **2:24 2.24** Nin kuma fɔra Bɔri 12.8. **2:32 2.32** Nin kuma fɔra Ezayi 42.6; 49.6; 52.10. * **2:49 2.49** Ka kɛ ne Fa ta koɲaw le ra: Kitabu dɔw b'a fɔ ko: «Ne ka kan ka kɛ ne Fa ta so le kɔnɔ.»

50 Nka a facɛ ni a bamuso ma a ta kuma faamu.
51 Yesu nana ni o ye Nazarɛti. A tun bɛ a worobagaw kan mina. A bamuso tun bɛ o
kow bɛɛ mara a yɛrɛ kɔnɔ.
52 Yesu tun bɛ kɔrɔyara ka na, dɔ tun bɛ farara a ta hakiritigiya kan lon o lon; a ko
tun ka di Ala ye, a ko tun ka di mɔgɔw ye fana.

3

Yuhana Batizerikɛbaga ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Marika 1.1-8; Yuhana 1.19-28)

1 Ayiwa, wagati min na masacɛba Tiberi Sezari tun bɛ a ta masaya san tan ni loorunan
na, o y'a sɔrɔ Ponse Pilati le tun ye Zude mara jamanatigi ye, Herodi* tun ye Galile
mara jamanatigi ye, a kɔrɔcɛ Filipe tun ye Iture mara ni Tirasoniti mara jamanatigi ye,
Lizaniyasi tun ye Abilɛni mara jamanatigi ye.
2 O wagati ra fana Ane ni Kayife le tun ye sarakalasebagaw kuntigibaw* ye.
Ayiwa, o wagati le ra, Ala ka a ta kuma lase Jakariya dencɛ Yuhana ma, k'a to
kongokolon kɔnɔ.
3 Yuhana tagara Zuridɛn kɔ yɔrɔw bɛɛ ra; a tun bɛ mɔgɔw waaju ko o ye nimisa o ta
jurumunw na ka batize, janko Ala ye o ta jurumunw yafa.
4 O kow le tun sɛbɛra cira Ezayi ta Kitabu kɔnɔ, ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna pɛrɛn kongokolon kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye siraba labɛn Matigi ye
ka siradenninw bɛɛ lateren a ye.
5 Dingakɔnɔyɔrɔw bɛɛ ye lafa,
kuruw ni kongoriw bɛɛ ye dakaɲa.
Sira kuturuninw bɛɛ ka kan ka lateren,
ka sirajuguw siyan ka o nugu.
6 Ni o kɛra, adamaden bɛɛ bɛna Ala ta kisiri ko ye.› »
7 Jama minw tun bɛ nana Yuhana fɛ ka na batize, Yuhana tun b'a fɔra olugu ye ko:
«Aw fɔnfɔnnindenw! Jɔn le ka aw karan ko aw ye bori Ala ta kiti nata ɲa?
8 Aw ta kɛwalew le ka kan k'a yira ko can ra aw jusukun yɛlɛmana; aw kana a miiri
dɔrɔn k'a fɔ ko: ‹Anw le ye Iburahima ta durujaw ye!› Sabu ni duruja ko lo, ne b'a fɔ
aw ye ko Ala bɛ se ka hali nin kabakuruw yɛlɛma ka o kɛ Iburahima ta durujaw ye.
9 Jende tara yiriw lilinw tigɛri kama ka ban. Yiri o yiri tɛ denɲuman kɛ, o bɛ tigɛ ka
ben, ka firi tasuma ra.»
10 Jama tun bɛ Yuhana ɲininkara, ko: «An ka kan ka mun le kɛ?»
11 Yuhana ka o jaabi ko: «Ni derege fla bɛ mɔgɔ min fɛ, dɔ tɛ min fɛ, o ye kelen di o
tigi ma; ni domuni bɛ mɔgɔ min fɛ, o fana ye a kɛ ten.»
12 Ninsaraminabaga dɔw fana nana ka na batize; olugu ko a ma ko: «An karamɔgɔ,
an ka kan ka mun le kɛ?»
13 A ko olugu ma ko: «Warida min fɔra aw ye, aw kana foyi mina ka tɛmɛ o kan.»
14 Sorasiw fana k'a ɲininka ko: «Anw do? Anw ka kan ka mun kɛ?» A ko olugu ma
ko: «Aw kana mɔgɔ si ta fɛn mina a ra fanga ra; mɔgɔ ma ko min kɛ, aw kana o faninya
la a ra; o bɛ sara min di aw ma, aw y'a to o ye aw wasa.»
15 Mɔgɔw tun bɛ Kisibaga makɔnɔna; o bɛɛ tun bɛ o yɛrɛ ɲininkara ko yala Ala ka
Kisibaga* min ko layiri ta ko o tɛ Yuhana yɛrɛ le ye wa?
16 O kosɔn Yuhana ka o jaabi k'a fɔ o bɛɛ ye ko: «Ne kɔni bɛ aw batizera ji le ra dɔrɔn;
nka min bɛna na, o fanga ka bon ni ne ta ye. Hali ne tɛ se k'a fɔ ko ne bɛ a ta sanbara
juru foni ka bɔ a sen na. Ale le bɛna aw batize ni Nin Saninman* ye, ani tasuma.
17 A ta baarakɛminan b'a boro, a bɛ simankisɛ ni a ɲaga bɔ ɲɔgɔn na. A bɛ simankisɛ
kɛ a ta bondo kɔnɔ, nka a bɛna ɲaga jɛni tasuma ra, tasuma min tɛ faga ka ye.»
18 Yuhana ka nin kuma ɲɔgɔn caman wɛrɛ fɔ mɔgɔw ye ka o lasɔmi, ka Ala ta Kibaro
Diman* kuma fɔ o ye.
19 Ayiwa, Yuhana ka jamanatigi Herodi* jaraki a balemacɛ muso Herodiyadi ta ko ra.
Yuhana ka Herodi jaraki kojugu caman wɛrɛ ra.
20 Nka Herodi belen ka kojugu dɔ fara dɔ kan, ka Yuhana mina ka a bla kaso ra.

Yesu batizeri
(Matiyu 3.13-17; Marika 1.9-11)

21 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ tun batizera ka ban minkɛ, Yesu fana nana batize. Ka Yesu to
Aladaari ra, sankolo dayɛlɛra.

3:6 3.6 Nin kuma fɔra Ezayi 40.3-5.

22 Nin Saninman* kɛra i n’a fɔ jɛnɛtugani, ka na jigi Yesu kan. Kumakan dɔ bɔra
sankolo kɔnɔ, ko: «Ele le ye ne Dencɛ* kanunin ye; i ko ka di ne ye haali.»

Yesu ta buruju
(Matiyu 1.1-17)

23 Ayiwa, Yesu ka a ta baaraw damina ka a si to san bisaba. Mɔgɔw tun bɛ a jatera
Yusufu dencɛ le ye.
Yusufu facɛ tun ye Heli ye.
24 Heli facɛ tun ye Matati ye.
Matati facɛ tun ye Levi ye.
Levi facɛ tun ye Mɛlɛki ye.
Mɛlɛki facɛ tun ye Zanayi ye.
Zanayi facɛ tun ye Yusufu ye.
25 Yusufu facɛ tun ye Matatiyasi ye.
Matatiyasi facɛ tun ye Amɔsi ye.
Amɔsi facɛ tun ye Nahɔmu ye.
Nahɔmu facɛ tun ye Ɛsili ye.
Ɛsili facɛ tun ye Nagayi ye.
26 Nagayi facɛ tun ye Maati ye.
Maati facɛ tun ye Matatiyasi ye.
Matatiyasi facɛ tun ye Semeyini ye.
Semeyini facɛ tun ye Yosɛsi ye,
Yosɛsi facɛ tun ye Yoda ye.
27 Yoda facɛ tun ye Yowanan ye.
Yowanan facɛ tun ye Resa ye.
Resa facɛ tun ye Zorobabɛli ye.
Zorobabɛli facɛ tun ye Salatiyɛli ye.
Salatiyɛli facɛ tun ye Nɛri ye.
28 Nɛri facɛ tun ye Mɛlɛki ye.
Mɛlɛki facɛ tun ye Adi ye.
Adi facɛ tun ye Kosamu ye.
Kosamu facɛ tun ye Elimada ye.
Elimada facɛ tun ye Ɛri ye.
29 Ɛri facɛ tun ye Yesu* ye.
Yesu facɛ tun ye Eliyezɛri ye.
Eliyezɛri facɛ tun ye Yorimu ye.
Yorimu facɛ tun ye Matati ye.
Matati facɛ tun ye Levi ye.
30 Levi facɛ tun ye Simeyɔn ye.
Simeyɔn facɛ tun ye Zuda ye.
Zuda facɛ tun ye Yusufu ye.
Yusufu facɛ tun ye Yonamu ye.
Yonamu facɛ tun ye Eliyakimu ye.
31 Eliyakimu facɛ tun ye Mɛliya ye.
Mɛliya facɛ tun ye Mɛnna ye.
Mɛnna facɛ tun ye Matata ye.
Matata facɛ tun ye Natan ye.
Natan facɛ tun ye Dawuda ye.
32 Dawuda facɛ tun ye Yese ye.
Yese facɛ tun ye Obɛdi ye.
Obɛdi facɛ tun ye Boozi ye.
Boozi facɛ tun ye Salimɔn ye.
Salimɔn facɛ tun ye Naasun ye.
33 Naasun facɛ tun ye Aminadabu ye.
Aminadabu facɛ tun ye Adimɛn ye.
Adimɛn facɛ tun ye Arini ye.
Arini facɛ tun ye Esiromu ye.
Esiromu facɛ tun ye Perɛsi ye.
Perɛsi facɛ tun ye Zuda ye.
34 Zuda facɛ tun ye Yakuba ye.

---

* **3:29 3.29** Yesu: Nin ye mɔgɔ dɔ wɛrɛ ye, min fana tɔgɔ tun ye ko Yesu.

Yakuba facɛ tun ye Isiyaka ye.
Isiyaka facɛ tun ye Iburahima ye.
Iburahima facɛ tun ye Tera ye.
Tera facɛ tun ye Nahɔri ye.
35 Nahɔri facɛ tun ye Serugi ye.
Serugi facɛ tun ye Rehu ye.
Rehu facɛ tun ye Pelɛgi ye.
Pelɛgi facɛ tun ye Ebɛri ye.
Ebɛri facɛ tun ye Sila ye.
36 Sila facɛ tun ye Kayinamu ye.
Kayinamu facɛ tun ye Arifazadi ye.
Arifazadi facɛ tun ye Sɛmu ye.
Sɛmu facɛ tun ye Nuho ye.
Nuho facɛ tun ye Lamɛki ye.
37 Lamɛki facɛ tun ye Metusala ye.
Metusala facɛ tun ye Enɔki† ye.
Enɔki facɛ tun ye Yɛrɛdi ye.
Yɛrɛdi facɛ tun ye Malɛlɛli ye.
Malɛlɛli facɛ tun ye Kayinamu ye.
38 Kayinamu facɛ tun ye Enɔsi ye.
Enɔsi facɛ tun ye Sɛti ye.
Sɛti facɛ tun ye Adama ye.
Ala le ka Adama dan.

4

Setana ko a bɛ Yesu kɔrɔbɔ
(Matiyu 4.1-11; Marika 1.12-13)

1 Yesu fanin Nin Saninman* na, a bɔra Zuridɛn kɔba yɔrɔ ra minkɛ, Ala Nin* k'a ta
ka taga ni a ye kongokolon kɔnɔ.
2 Setana tun k'a kɔrɔbɔ, fɔ tere binaani. O lonw bɛɛ ra, a ma foyi domu. O kɔ, kɔngɔ
k'a mina.
3 Setana ko a ma ko: «Den min bɔra Ala ra*, ni ele lo can ra, a fɔ nin kabakuru ye ko
a ye yɛlɛma ka kɛ buru ye!»
4 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Domuni dama le tɛ mɔgɔ baro.› »
5 Ayiwa, Setana tagara ni Yesu ye san fɛ, ka dunuŋa jamanaw bɛɛ yira a ra yɔrɔnin
kelen na,
6 k'a fɔ a ye ko: «Ne bɛ se ka nin jamanaw fangatigiya ni a bonya bɛɛ di i ma; sabu o
bɛɛ donna ne boro. Ni ne ko ne b'a di mɔgɔ min ma, ne bɛ se k'a di o ma.
7 O ra, ni i ka i kinbiri gban ka ne bato, ne bɛ o bɛɛ di i ma.»
8 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹I ka kan ka i Matigi Ala le bato, ka
baara kɛ ale kelenpe ye.› »
9 Ayiwa, Setana ka Yesu ta ka taga Zeruzalɛmu, ka taga a layɛlɛn k'a lɔ Alabatosoba
kunna, k'a fɔ a ye ko: «Den min bɔra Ala ra, ni ele lo can ra, ka i to nin yɔrɔ ra, i pan
ka i cun dugu ma.
10 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Ala bɛna i ko fɔ a ta mɛlɛkɛw ye, ko o ye o janto i ra.›
11 «Ani ko:
‹O bɛna i ta o boro kɔnɔ,
janko i sen kana na talon kabakuru dɔ ra.› »
12 Yesu k'a jaabi ko: «A sɛbɛra le ko: ‹I man kan k'a fɔ ko i bɛ Matigi Ala kɔrɔbɔ.› »
13 Ayiwa, Setana ka Yesu kɔrɔbɔ k'a flɛ ka ban minkɛ, a tagara ka bɔ a kɔrɔ, ka kɛ
wagati wɛrɛ ɲini ye tuun.

Yesu ka a ta baara damina Galile
(Matiyu 4.12-17; Marika 1.14-15)

14 O bɛɛ kɔ fɛ, Yesu sekɔra ka na Galile mara ra, a fanin Nin Saninman* baraka ra. A
tɔgɔ tun bɛ fɔra o yɔrɔ mara bɛɛ ra.
15 A tagara mɔgɔw karan karansow* kɔnɔ; mɔgɔw bɛɛ tun b'a tɔgɔɲuman fɔra.

---

† **3:37 3.37** Enɔki: Dɔw b'a fɔ ale le ma ko Idirisa. **4:4 4.4** Nin kuma fɔra Sariya 8.3. **4:8 4.8** Nin kuma fɔra Sariya 6.13. **4:11 4.10-11** Nin kuma fɔra Zaburu 91.11-12. **4:12 4.12** Nin kuma fɔra Sariya 6.16.

Nazarɛtikaw banna Yesu ra
(Matiyu 13.53-58; Marika 6.1-6)

16 Ayiwa, Yesu nana taga Nazarɛti, a lamɔdugu ra. Nɛnɛkirilon* sera, a tagara karanso*
ra i n’a fɔ a tun derira ka a kɛ cogo min na. A nana wuri ka lɔ ko a bɛ karan kɛ tuma
min na,
17 o ka cira Ezayi ta kitabu di a ma. A ka a dayɛlɛ ka taga se yɔrɔ dɔ ma, a sɛbɛra yɔrɔ
min na ko:
18 «Matigi Ala Nin* bɛ ne kan,
sabu a ka ne ɲanawoloma ko ne ye na Kibaro Diman* fɔ fagantanw ye,
ani ka kasodenw lablari ko fɔ,
ka fiyentɔw ɲa yɛlɛko kibaro fɔ;
ka mɔgɔ tɔɔrɔninw bɔ o tɔɔrɔbagaw boro,
19 ka Matigi Ala ta nɛɛma wagati ko kibaro fɔ.»
20 O kɔ, a ka kitabu datugu, k’a di karanso kɔrɔsibaga ma, ka sigi. Mɔgɔw bɛɛ ɲa lɔnin
tora a ra, o bɛ a flɛra.
21 Yesu k’a fɔ ko: «Aw ka nin kuma min mɛn ka bɔ Kitabu kɔnɔ bi, o kuma kɛra can ye.»
22 O bɛɛ tun bɛ a tɔgɔɲuman fɔra. A tun bɛ kumaɲuman minw fɔra, o ka o kabakoya.
O ko: «Yusufu dencɛ le tɛ nin ye wa?»
23 Yesu k’a fɔ o ye ko: «Sigiya t’a ra, aw bɛna nin zana la ne ye, ko: ‹Flakɛbaga, i yɛrɛ
kɛnɛya fɔlɔ!› Aw bɛna a fɔ ne ye fana ko: ‹I ka ko minw bɛɛ kɛ Kapɛrinahumu, an ka
o mɛn; o ɲɔgɔn kɛ i yɛrɛ ta dugu ra yan fana.› »
24 Yesu k’a fɔ o ye tuun ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko cira si tɛ mina ka ɲa a yɛrɛ ta
dugu kɔnɔ.»
25 A ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko cira Iliya* ta wagati ra, sanji ma ben Izirayɛli*
jamana ra fɔ san saba ni karo wɔɔrɔ; kɔngɔba benna jamana yɔrɔ bɛɛ kan. O wagati ra
muso cɛ saninw tun ka ca Izirayɛli jamana ra.
26 Nka Ala ma cira Iliya ci ka taga olugu dɔ si fɛ; a tagara muso cɛ sanin kelen le fɛ
Sarɛpita, Sidɔn mara ra.»
27 A ko tuun ko: «Kunatɔ caman fana tun bɛ Izirayɛli jamana ra cira Iliyasu† ta wagati
ra, nka o si ma na Iliyasu fɛ ka na kɛnɛya; Sirikacɛ Naaman le nana, ka na kɛnɛya.»
28 Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, karanso kɔnɔmɔgɔw bɛɛ dimina.
29 O wurira ka Yesu mina k’a ɲɔni ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ. Dugu tun siginin bɛ
kongori min kan, o tagara ni a ye o kuncɛ ma, ko o b’a ɲɔni ka ben dugu ma.
30 Nka Yesu tɛmɛna o cɛ ra ka taga.

Yesu ka jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Marika 1.21-28)

31 Ayiwa, Yesu tagara Kapɛrinahumu; o ye Galile dugu dɔ ye. Nɛnɛkirilonw* na a tun
bɛ to ka mɔgɔw karan.
32 A ta karan cogoya tun ka mɔgɔw kɔnɔnɔban, sabu a tun bɛ mɔgɔw karan ni baraka
ye.
33 Ayiwa, cɛ jinatɔ dɔ tun bɛ karanso kɔnɔ; ale ka kɛ pɛrɛn ye ni kanba ye, ko:
34 «E, Yesu Nazarɛtikacɛ, mun le bɛ an cɛ? I nana an halakiyɔrɔ le ra wa? Ele ye mɔgɔ
suguya min ye, ne ka o lɔn; ele ye Ala ta Mɔgɔ Saninman le ye.»
35 Yesu jamana jina kunna, k’a fɔ a ye ko: «I da tugu, i ye bɔ nin cɛ ra!» O jina ka o cɛ
ben dugu ma mɔgɔ bɛɛ ɲa na, ka bɔ a ra, nka a ma foyi kɛ cɛ ra.
36 Mɔgɔw bɛɛ kabakoyara. O ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Nin ye kuma suguya juman
ye? A bɛ kuma jinaw fɛ ni fanga ni sebagaya ye, k’a fɔ o ye ko o ye bɔ mɔgɔw ra, o fana
bɛ bɔ.»
37 Yesu tɔgɔ sera o mara yɔrɔ bɛɛ ra.

Yesu ka Simɔn muso bamuso kɛnɛya
(Matiyu 8.14-17; Marika 1.29-34)

38 Ayiwa, Yesu bɔra karanso kɔnɔ ka taga Simɔn ta so. A tagara a sɔrɔ ko Simɔn muso
bamuso tɔɔrɔnin lo kosɛbɛ; farigban tun b’a ra. O ka Yesu daari ko a ye o muso flɛ.
39 Yesu gbarara a ra, ka lɔ a kunna ka kuma ni fanga ye, ko farigban ye bɔ muso ra.
O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra muso kɛnɛyara; a wurira ka gba kɛ o ye.

Yesu ka banabagatɔ caman kɛnɛya

4:19 4.19 Nin kuma fɔra Ezayi 61.1-2. * **4:25 4.25** Iliya: Dɔw b’a fɔ a ma ko Eli. † **4:27 4.27** Iliyasu: Dɔw b’a fɔ a ma ko Elize. **4:27 4.27** Nin kuma fɔra Masacɛw flanan 5.1-14.

40 Tere nana kɛ ben ye tuma min na, banabagatɔ tun bɛ min o min fɛ, ni a ka kɛ bana
o bana ye, o bɛɛ nana ni o banabagatɔw ye Yesu fɛ. Yesu ka a boro la o bɛɛ kelen kelen
kan ka o kɛnɛya.
41 Jinaw tun bɛ kule ci ka bɔ jinatɔ caman na fana. O tun b'a fɔ Yesu ma ko: «Den
min bɔra Ala ra*, ele lo.» Nka Yesu tun bɛ sɔngɔ o ra; a tun tɛ sɔn k'a to o ye kuma, sabu
jinaw tun k'a lɔn ko Yesu ye Kisibaga* le ye.

Yesu tagara waajuri kɛ Zude mara ra
(Marika 1.35-39)

42 Dugu gbɛra dɔrɔn, Yesu bɔra ka taga kongo kɔnɔ, yɔrɔ dɔ ra. Jama caman nana bɔ
ka taga a yɔrɔɲini. O nana a ye minkɛ, o tun t'a fɛ a ye bɔ o kɔrɔ tuun.
43 Nka Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ne ka kan ka taga Ala ta Masaya* ko Kibaro Diman* fɔ
dugu wɛrɛw ra fana, sabu Ala ka ne ci o le kosɔn.»
44 O ra, Yesu tagara Zude mara ra ka taga waajuri kɛ karansow* kɔnɔ.

5

Karamɔgɔdenw ka jɛgɛ camanba mina
(Matiyu 4.18-22; Marika 1.16-20)

1 Ayiwa, lon dɔ, Yesu tun lɔnin bɛ Zenesarɛti bada ra. Jama tun bɛ a kɛrɛ fɛ ka a lamini
fan bɛɛ ra, o bɛ Ala ta Kuma lamɛnna.
2 Yesu ka kurun fla ye jida ra; jɛgɛminabagaw tun bɔra o kurun kɔnɔ ka na kɛ o ta
jɔw ko ye jida ra.
3 Yesu donna kurun kelen kɔnɔ, o tun ye Simɔn ta kurun ye. Yesu ko Simɔn ma ko a
ye kurun gbara ji cɛ ma dɔɔnin ka a mabɔ mɔgɔw ra. O kɔ, Yesu sigira kurun kɔnɔ ka
to ka mɔgɔw karan.
4 Ayiwa, Yesu nana ban mɔgɔw karan na wagati min na, a ko Simɔn ma ko: «Simɔn,
kurun gbara dun na ka aw ta jɔw firi ka jɛgɛ mina.»
5 Simɔn ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an ka su kururu bɛɛ kɛ jɛgɛɲini na, an ma foyi
sɔrɔ. Nka i ta kuma kosɔn, ne bɛna jɔ firi tuun.»
6 Ayiwa, o ka jɔw firi minkɛ, o ka jɛgɛ camanba mina fɔ o ta jɔw ka kɛ tigɛtigɛ ye.
7 A ma na ɲa, o tɔɲɔgɔn minw tun bɛ kurun tɔ kelen kɔnɔ, o ka olugu wele ko o ye
na o dɛmɛ ni o ta kurun ye. Olugu nana ni kurun ye. O ka kurun fla bɛɛ fa jɛgɛ ra fɔ
kurunw tun bɛ ɲini ka jigi ji jukɔrɔ.
8 Simɔn Piyɛri ka o ye minkɛ, a ka a kinbiri gban Yesu kɔrɔ k'a fɔ ko: «Matigi, i mabɔ
ne ra, sabu ne ye jurumuntɔ le ye!»
9 O tun ka jɛgɛ caman min mina, o ko tun ka jatigɛ bla Simɔn ni a tɔɲɔgɔnw bɛɛ ra.
10 Zebede dencɛ fla minw tun bɛ ni Piyɛri ye, Yakuba ni Yuhana, olugu fana ja tun
tigɛra o cogo kelen na. Nka Yesu ko Simɔn ma ko: «I kana siran; k'a ta bi ra, i bɛ jɛgɛ
mina cogo min na, ne bɛna i karan i ye mɔgɔw ɲini ten.»
11 Ayiwa, o nana se jida ra tuma min na, o ka kurun ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ to yi ka tugu
Yesu kɔ.

Yesu ka kunatɔcɛ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 8.1-4; Marika 1.40-45)

12 Yesu tun bɛ Galile mara dugu dɔ ra. Kunatɔcɛ dɔ tun bɛ yi, min fari yɔrɔ bɛɛ tun
ye kuna ye; ale ka Yesu ye minkɛ, a nana a kinbiri gban a kɔrɔ ka a ɲa biri dugu ma,
k'a daari k'a gbɛlɛya, ko: «Matigi, ni i bɛ sɔn, i bɛ se ka ne saninya.»
13 Ayiwa, Yesu ka a boro la a kan, k'a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, i ye kɛnɛya.» O yɔrɔnin
bɛɛ a ta kuna kɛnɛyara.
14 O kɔ, Yesu k'a fɔ a ye ko: «I kana nin ko fɔ mɔgɔ si ye. Taga i yɛrɛ yira
sarakalasebaga* ra. Cira Musa ka saraka min fɔ kunatɔw ta saninyari ko ra, i ye o
saraka bɔ, janko k'a yira bɛɛ ra ko i kɛnɛyara.»
15 Ayiwa, Yesu tɔgɔ tun bɛ fɔra ka taga yɔrɔ caman na. Mɔgɔ caman tun bɛna lajɛn a
kɔrɔ ka a ta kuma lamɛn, ani ka kɛnɛya ka bɔ o ta banaw ra.
16 Nka Yesu tun bɛ to ka taga kongo kɔnɔ yɔrɔ dɔw ra a kelen na ka taga Ala daari.

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya
(Matiyu 9.1-8; Marika 2.1-12)

17 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna. Farisiw* ni o ta sariya karamɔgɔbaw tun
siginin bɛ; olugu tun nana ka bɔ Galile mara ni Zude mara duguw bɛɛ ra, ani Zeruzalɛmu.
Matigi Ala ta sebagaya tun bɛ Yesu fɛ, a tun bɛ banabagatɔw kɛnɛyara.
18 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni cɛ murugunin dɔ ye lanan kan. O tun b'a fɛ ka don ni o
cɛ ye ka taga a bla Yesu kɔrɔ.

19 Nka jama caya kosɔn, o ma donyɔrɔ sɔrɔ ni a ye; o yɛlɛnna bon san fɛ ka wo dɔ bɔ
yi, ka cɛ murugunin ni a ta lanan lajigi o wo fɛ fɔ ka taga a bla Yesu kɔrɔ, mɔgɔw cɛ ra.
20 Yesu k'a ye ko o mɔgɔw lara ale ra minkɛ, a ko murugu ma ko: «I ta jurumunw
yafara i ma.»
21 Sariya karamɔgɔw, ani Farisi ka kɛ a fɔ ye o yɛrɛ kɔnɔ ko: «Cɛ nin ye jɔntigi le ye,
fɔ a bɛ Alatɔgɔcɛnkumaw fɔra tan? Ni Ala kelen tɛ, jɔntigi le bɛ se ka jurumun yafa?»
22 Yesu tun ka o mɔgɔw ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Mun kosɔn nin miiriyaw ɲɔgɔn
bɛ aw jusukun na?
23 K'a fɔ murugu ye ko a ta jurumun yafara a ma o, walama k'a fɔ a ye ko a ye wuri
ka tagama o, aw ɲa na o fla ra juman le kɛ ka di?
24 Ayiwa, ne bɛna a yira aw ra bi ko ne Min kɛra Adamaden ye*, ko se bɛ ne ye ka
jurumun yafa dunuɲa kɔnɔ.» O kɔ, a ko murugu ma ko: «Ne b'a fɔ i ye, wuri ka i ta
lanan ta ka taga i ta so!»
25 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, cɛ wurira o bɛɛ ɲa na, ka a ta lanan ta, ka taga a ta so; a tagatɔ
tun bɛ Ala tandora.
26 O mɔgɔw bɛɛ kabakoyara. O ka kɛ Ala tando ye; o ja tigɛnin tun b'a fɔra ɲɔgɔn ye
ko: «E! An ka kobaw ye bi.»

Yesu ka Levi wele
(Matiyu 9.9-13; Marika 2.13-17)

27 Ayiwa, o kɔ fɛ, Yesu bɔra ka taga ninsaraminabaga dɔ siginin ye ninsaraminabon
na; a tɔgɔ ye ko Levi. Yesu ko a ma ko: «Tugu ne kɔ!»
28 Levi ka a ta baara bɛɛ dabla, ka wuri ka tugu Yesu kɔ.
29 Levi nana ɲanagbɛba dɔ labɛn a ta so kɔnɔ Yesu ye. Ninsaraminabaga caman, ani
mɔgɔ wɛrɛw nana sigi ni Yesu ni a ta karamɔgɔdenw ye ka domuni kɛ.
30 Farisiw* ni o ta sariya karamɔgɔw* ka kɛ o kɔrɔfɔ ye; o k'a fɔ Yesu ta karamɔgɔdenw
ye ko: «Mun kosɔn aw bɛ domuni kɛ, ka min ni ninsaraminabagaw ni mɔgɔ
kɛwalejuguw ye?»
31 Yesu ka o jaabi k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔ minw ka kɛnɛ, olugu tɛ flakɛbaga yɔrɔɲini;
banabagatɔw le bɛ flakɛbaga yɔrɔɲini.
32 Ne ma na mɔgɔ terenninw wele; ne nana jurumuntɔw le wele, janko o ye nimisa o
ta jurumunw na.»

Landakow ni Kibaro Diman tɛ kelen ye
(Matiyu 9.14-17; Marika 2.18-22)

33 Mɔgɔ dɔw ko Yesu ma ko: «Wagati caman Yuhana ta karamɔgɔdenw ni Farisiw* ta
karamɔgɔdenw bɛ sun don, ka Ala daari; nka ele ta karamɔgɔdenw bɛ domuni kɛ, ka
min lon bɛɛ.»
34 Yesu ka o jaabi ko: «Yala aw bɛ se ka kɔɲɔcɛ jɛnɲɔgɔnw jagboya ko o kana domuni
kɛ, ka o ni kɔɲɔcɛ to ɲɔgɔn fɛ kɔɲɔya ra wa?
35 Lon min na o bɛna kɔɲɔcɛ ta ka bɔ o kɔrɔ, o lon le ra o bɛna sun don.»
36 O kɔ, Yesu ka talen dɔ wɛrɛ fɔ o ye ko: «Mɔgɔ si tɛ fanikura kunkurun tigɛ k'a kɛ
ka fani kɔrɔ bari ni a ye. Ni i ka o kɛ, i ka fanikura cɛn le. I ka a kunkurun min bari
fani kɔrɔ ra, o fla ɲa fana tɛna kɛ kelen ye.
37 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkura kɛ forogokɔrɔw kɔnɔ. Ni o tɛ, duvɛnkura bɛna
forogokɔrɔw faran, ka bɔn; o tigi bɛ bɔnɔ forogow ra fana.
38 O kosɔn duvɛnkura ka kan ka kɛ forogokuraw le kɔnɔ.
39 Mɔgɔ si fana tɛ duvɛnkɔrɔ min, ka sɔrɔ ka ɲabɔ kura fɛ tuun, sabu a b'a fɔ ko
kɔrɔman le ka di.»

6

Nɛnɛkirilon ta ko
(Matiyu 12.1-8; Marika 2.23-28)

1 Nɛnɛkirilon dɔ ra, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ tɛmɛna foro dɔw cɛ ma. Yesu
ta karamɔgɔdenw ka kɛ o foro siman dɔw karikari ye, ka o terege o tɛgɛw kɔnɔ, ka o
kisɛw ɲimi.
2 Farisi* dɔw ko o ma ko: «Ko min man kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na, mun kosɔn aw bɛ
o kɛra?»
3 Yesu ka o jaabi, ko: «Wagati min kɔngɔ tun ka Dawuda ni a tagamaɲɔgɔnw mina, a
ka min kɛ aw ma o ko karan wa?

4 A donna Alabatoso kɔnɔ; sarakaburu minw tun blanin bɛ yi, a ka o ta k'a ɲimi ka
dɔ di a tagamaɲɔgɔnw fana ma; k'a sɔrɔ ka kaɲa ni sariya* ye, mɔgɔ si tun man kan ka
o buruw ɲimi ni sarakalasebagaw* dɔrɔn tɛ.»
5 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden ye*, Nɛnɛkirilon kuntigiya bɛ o le
boro.»

Yesu ka cɛ boro faganin kɛnɛya
(Matiyu 12.9-14; Marika 3.1-6)

6 Ayiwa, Nɛnɛkirilon* dɔ wɛrɛ ra, Yesu donna karanso* dɔ kɔnɔ ka mɔgɔw karan. Cɛ
dɔ tun bɛ yi, min kininboro faganin tun lo.
7 Farisiw* ni sariya karamɔgɔw* tun bɛ Yesu kɔrɔsira k'a flɛ, yala ni a bɛna sɔn ka
mɔgɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na, janko o ye sababu dɔ sɔrɔ ka a jaraki.
8 Nka Yesu tun ka o ta miiriya lɔn; a ko cɛ boro faganin ma ko: «Wuri ka na lɔ cɛmancɛ
ra yan, jama bɛɛ ɲa kɔrɔ!» Cɛ wurira ka lɔ.
9 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ka kaɲa ni sariya* ye, koɲuman le ka kan ka kɛ Nɛnɛkirilon na
wa, walama kojugu? Ka mɔgɔ kisi wa, walama ka mɔgɔ halaki?»
10 O tuma, Yesu ka a ɲa lɔ o bɛɛ ra ka to ka o bɛɛ flɛ. O kɔ, a k'a fɔ o cɛ ye ko: «I boro
foni!» A ka a boro foni minkɛ, a boro kɛnɛyara.
11 Farisiw ni sariya karamɔgɔw ka o ye minkɛ, o dimina kosɛbɛ. O ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ
ye, ko o ka kan ka mun le kɛ Yesu ra.

Yesu ka ciraden tan ni fla ɲanawoloma
(Matiyu 10.1-4; Marika 3.13-19)

12 Ayiwa, lon dɔ, Yesu tagara yɛlɛn kuru dɔ kan ka Ala daari. A ka su bɛɛ kɛ Aladaari
ra.
13 Dugu nana gbɛ minkɛ, a ka a ta karamɔgɔdenw wele, ka na mɔgɔ tan ni fla
ɲanawoloma o ra, ka olugu wele ko ciradenw*:
14 Fɔlɔ tun ye Simɔn ye, min tɔgɔ lara ko Piyɛri, ani a balemacɛ Andere, ani Yakuba,
ani Yuhana, ani Filipe, ani Baritelemi,
15 ani Matiyu, ani Toma, ani Alife dencɛ Yakuba, ani Simɔn min tun wele ko faso
kanubagaba*,
16 ani Yakuba dencɛ Zude, ani Zudasi Sikariyɔti, min nana kɛ Yesu janfabaga ye.

Yesu ka banabagatɔ dɔw kɛnɛya
(Matiyu 4.23-25)

17 Ayiwa, Yesu jigira ni a ta ciradenw* ye ka bɔ kongori kan, ka na lɔ kɛnɛgbɛyɔrɔ dɔ
ra. A ta karamɔgɔden caman tun bɛ yi, ani mɔgɔ caman wɛrɛ. O mɔgɔ dɔw tun bɔra
Zeruzalɛmu, dɔw bɔra Zude mara yɔrɔw ra, dɔw bɔra kɔgɔjida kɛrɛfɛduguw ra, Tiri ni
Sidɔn.
18 O mɔgɔw tun nana Yesu fɛ ka na a ta karan lamɛn, ka kɛnɛya fana ka bɔ o ta banaw
ra. Jinaw tun bɛ minw tɔɔrɔra, olugu fana kɛnɛyara.
19 Jama bɛɛ tun b'a fɛ ka maga Yesu ra, sabu sebagaya dɔ tun bɛ bɔ a ra ka o bɛɛ
kɛnɛya.

Hɛra ni bɔnɔ
(Matiyu 5.1-12)

20 Ayiwa, Yesu ka a ɲa lɔ a ta karamɔgɔdenw na k'a fɔ o ye ko:
«Aw minw ye fagantanw ye, aw ta ɲana,
sabu aw ninyɔrɔ bɛna kɛ Ala ta Masaya* ra.
21 Kɔngɔ bɛ aw minw na sisan, aw ta ɲana,
sabu aw bɛna domuni sɔrɔ ka fa!
Aw minw bɛ kasira sisan, aw ta ɲana,
sabu aw bɛna ɲagari fɔ ka yɛrɛko.
22 «Ne Min kɛra Adamaden ye*, ni ne tɔgɔ kosɔn mɔgɔw bɛ aw kɔninya ka ban aw ra,
ka aw nɛni, ka aw tɔgɔjugu fɔ, aw ta ɲana;
23 ni o kɛra, lon min na, aw ye ɲagari, ka ninsɔndiya, ka panpan, sabu aw ta baraji
bɛna bonya sankolo ra. O bɛmaw ka o kow ɲɔgɔn le kɛ Ala ta ciraw ra!
24 Nka aw minw ye naforotigiw ye, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu aw ka aw ta hɛra sɔrɔ ka ban!
25 Aw minw fanin lo sisan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu kɔngɔ bɛna aw sɔrɔ.
Aw minw bɛ yɛrɛkora sisan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,

6:4 6.4 Nin kuma fɔra Samawilu fɔlɔ 21.2-7.

* **6:15 6.15** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zelɔti.

sabu aw ɲa bɛna kumu, aw bɛna kasi ka ɲaji bɔ.
26 Ni mɔgɔw bɛɛ bɛ aw tandora faninya kan, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ,
sabu o bɛmaw ka cira faninyafɔbagaw tando o cogo le ra.»

Yesu ko an ka kan ka an juguw kanu
(Matiyu 5.38-48; 7.12)

27 Yesu ko: «Aw minw bɛ ne lamɛnna, ne b'a fɔ aw ye ko: Aw ye aw juguw kanu, aw
ye koŋuman kɛ aw kɔninyabagaw ye.
28 Mɔgɔ minw bɛ aw danga, aw ye dugawu kɛ olugu ye. Minw bɛ aw minako juguya,
aw ye Ala daari olugu ye.
29 Ni mɔgɔ ka i fata i yɛ kelen na, i ye tɔ kelen fana lɔ a ye. Ni mɔgɔ ka i ta deregeba
bɔsi i ra, i ta deregedennin fana to a boro.
30 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka i daari, i ye a tigi sɔn. Ni mɔgɔ ka i borofɛn ta, i kana a fɔ ko a
tigi ye a kɔsegi i ma.
31 «Aw b'a fɛ mɔgɔw ye ko min kɛ aw ye, aw yɛrɛ ye o ɲɔgɔn le kɛ o ye.
32 «Ni aw bɛ aw kanubagaw dɔrɔn le kanu, aw bɛna mun tandori le sɔrɔ o ra tuun?
Hali Alalɔnbariw bɛ o kɛ! O bɛ o kanubagaw le kanu.
33 Mɔgɔ minw bɛ koŋuman kɛ aw ye, ni aw bɛ koŋuman kɛ olugu dɔrɔn le ye fana,
aw bɛna mun tandori le sɔrɔ o ra? Hali Alalɔnbariw fana bɛ o ɲɔgɔn le kɛ; [minw bɛ
koŋuman kɛ o ye, o fana bɛ koŋuman kɛ olugu le ye.]
34 Aw ka a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ se ka juru sara, ni aw bɛ juru don olugu dɔrɔn le ra,
aw bɛna mun baraji le sɔrɔ Ala fɛ tuun? Hali Alalɔnbariw, minw bɛ se ka juru sara o
ye, o bɛ juru don olugu le ra.
35 Nka aw ye aw juguw kanu, aw ye koŋuman kɛ. Ni aw ka juru don, aw ye aw jigi
bɔ a kan. Ni o kɛra, aw bɛna barajiba sɔrɔ. O fana bɛna a yira mɔgɔw ra ko aw ye Ala
Kɔrɔtaninba ta denw ye, sabu ale ka ɲi koŋumanlɔnbariw, ani mɔgɔjuguw ma.
36 Aw ye kɛ hinabagaw ye i n'a fɔ aw Fa Ala ye hinabaga ye cogo min na.»

Mɔgɔ man kan ka a mɔgɔɲɔgɔn kɔrɔfɔ
(Matiyu 7.1-5)

37 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Aw kana mɔgɔ kɔrɔfɔ, ni o kɛra, aw fana tɛna kɔrɔfɔ; aw kana
tɔw jaraki, ni o kɛra, aw fana tɛna jaraki. Aw ye yafa tɔw ma, Ala fana bɛna yafa aw
ma.
38 Aw ye tɔw sɔn, Ala fana bɛna aw sɔn; a bɛna aw sɔn k'a caya; k'a don aw ta minan
kɔnɔ, k'a yuguyugu, k'a digi, ka dɔ wɛrɛ fara a kan, fɔ k'a bɔn, ka o yɛlɛma aw ta jufaba
kɔnɔ; sabu aw bɛ mɔgɔ tɔw mina cogo min na, aw fana bɛna mina o cogo le ra.»
39 O kɔ, Yesu ka zana dɔ la o ye tuun; a ko: «Yala fiyentɔ dɔ bɛ se ka kɛ fiyentɔ dɔ
wɛrɛ ta bereminabaga ye wa? O fla bɛɛ tɛna ben dinga kɔnɔ wa?
40 Karamɔgɔden tɛ se ka tɛmɛ a karamɔgɔfa kan. Nka ni karamɔgɔden min karanna
kosɛbɛ, o bɛ se ka kɛ i n'a fɔ a karamɔgɔfa.
41 Mun kosɔn ɲamaɲama fitini min bɛ i balema ɲaden na, i bɛ o ye, k'a sɔrɔ yiri
belebele min bɛ ele yɛrɛ ɲa ra, i tɛ o yera.
42 Ele bɛ se k'a fɔ i balema ma cogo di, ko: ‹Ne balema, a to ne ye ɲamaɲama fitini
nin bɔ i ɲa ra,› k'a sɔrɔ yiri belebele min bɛ ele yɛrɛ ɲa ra, i ɲa tɛ o ra? Flankafu flɛ! I
ta yiri belebele bɔ i yɛrɛ ɲa ra fɔlɔ. Ni o kɛra, ni i yɛrɛ ɲa yɛlɛra, i bɛ se ka ɲamaɲama
fitini bɔcogo lɔn i balema ɲa ra.»

Yiri bɛ lɔn a den fɛ
(Matiyu 7.16-20; 12.33-35)

43 Ayiwa, Yesu k'a fɔ tuun ko: «Yiriɲuman tɛ denjugu kɛ, yirijugu fana tɛ denɲuman
kɛ.
44 Yiri bɛɛ bɛ lɔn a den le fɛ. Toromɔ tɛ se ka sɔrɔ yiri gbansan dɔ ra; rɛzɛnmɔ fana
tɛ sɔrɔ ŋanisun na.
45 Mɔgɔ jusuɲuman bɛ koŋuman le bɔ a jusu ra k'a kɛ, nka mɔgɔ jusujugu bɛ kojugu
le bɔ a jusu ra k'a kɛ. Mɔgɔ jusu fanin bɛ min na, a da bɛ o le fɔ.»

Bon fla ta ko
(Matiyu 7.24-27)

46 Yesu ko: «Mun kosɔn aw bɛ ne wele ko Matigi, Matigi, k'a sɔrɔ ne bɛ min fɔ aw ye,
aw tɛ o kɛra?
47 Mɔgɔ min bɛ na ne fɛ ka na ne ta kumaw lamɛn, ka a sira tagama, an bɛ se ka o
tigi suma ni min ye, ne bɛna o fɔ aw ye.

48 An bɛ se ka a suma ni bonlɔbaga dɔ le ye: a ka dinga sogi ka a dunya, ka taga se
fara ma, ka a ta bon ju sigi o fara kan. Bon lɔnin kɔ, lon dɔ, sanjiba dɔ nana, ji woyora
ka kɛ bon kan, nka a ma se ka bon ben; sabu a lɔcogo ɲana kosɛbɛ.
49 «Nka mɔgɔ min bɛ ne ta kuma lamɛn, ni a tɛ a sira tagama, o tigi bɛ i n'a fɔ
bonlɔbaga min ka a ta bon lɔ dugukolo gbansan kan, a ma a ju sigi fara kan. Sanji nana
ben, ji woyora ka don a jukɔrɔ, o yɔrɔnin bɛɛ a benna; a bencogo juguyara kosɛbɛ.»

7

Yesu ka sorasikuntigi ta baaraden kɛnɛya
(Matiyu 8.5-13)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ ka ban mɔgɔw ye tuma min na, a wurira ka taga
Kapɛrinahumu.
2 Sorasikuntigi dɔ tun bɛ o dugu ra, min ta baaraden tun banara fɔ a tun bɛ ɲini ka
sa; o baaraden ko tun ka gbɛlɛn a ma kosɛbɛ.
3 O sorasikuntigi ka Yesu ko mɛn minkɛ, a ka Yahudiya cɛkɔrɔba dɔw ci Yesu fɛ, ko o
ye taga a daari ko a ye na a ta baaraden kɛnɛya.
4 O cɛkɔrɔbaw tagara se Yesu fɛ minkɛ, o ka a daari k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, k'a fɔ a ye ko:
«A ka kan i ye nin cɛ dɛmɛ,
5 sabu an ta siya ko ka di a ye, ale le fana ka an ta karanso* lɔ an ye.»
6 Yesu tagara ni o ye. O surunyara sorasikuntigi ta bon na minkɛ, sorasikuntigi ka a
teri dɔw ci Yesu fɛ, k'a fɔ a ye ko: «Matigi, i kana i yɛrɛ tɔɔrɔ, sabu a man kan ko ele
ye na ne ɲɔgɔn ta so.
7 O le kosɔn ne k'a jate mina k'a ye ko ne yɛrɛ tun man kan ka taga i nɔ fɛ. Nka ni i
ka kuma kelenpe le fɔ, o sababu ra ne ta baaraden bɛ kɛnɛya.
8 Sabu kuntigi dɔw bɛ ne kunna, nka ne fana bɛ sorasi dɔw kunna. Ni ne k'a fɔ min
ma ko: ‹Taga!›, o bɛ taga; ni ne k'a fɔ min ma ko: ‹Na yan!›, o bɛ na. Ni ne k'a fɔ ne ta
baaraden ye ko: ‹Nin kɛ tan!›, a bɛ o kɛ.»
9 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, o sorasikuntigi ko diyara a ye kosɛbɛ. A ka a ɲa munu
ka a nɔfɛmɔgɔw flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Ne b'a fɔ aw ye ko hali Izirayɛlimɔgɔw ra, ne ma
nin lanayaba ɲɔgɔn sɔrɔ mɔgɔ si fɛ.»
10 Ciradenw sekɔra ka taga so kɔnɔ, ka taga a sɔrɔ ko baaraden kɛnɛyara.

Yesu ka muso dɔ dencɛ su lakunu

11 O lon dugusagbɛ, Yesu tun bɛ tagara dugu dɔ ra, min tɔgɔ ye ko Nahini; a ta
karamɔgɔdenw ni jama caman tun tugura a kɔ.
12 O surunyara dugu donda ra minkɛ, o ka mɔgɔw bɔtɔ ye ni kanbelen dɔ su ye, o bɛ
tagara a sutara. Muso cɛ sanin dɔ dencɛ kelenpe tun lo. Dugumɔgɔw camanba tun bɛ
ni o ye.
13 Matigi ka o muso ye minkɛ, a hina donna a ra. A ko muso ma ko: «I kana kasi.»
14 A gbarara o ra, k'a boro maga sutanan na. Sutabagaw lɔra. A ko: «Kanbelennin,
ne b'a fɔ i ye ko i ye wuri.»
15 Su wurira ka sigi ka kɛ kuma ye; Yesu k'a di a bamuso ma.
16 Mɔgɔw bɛɛ siranna. O ka Ala tando k'a fɔ ko: «Ala ta ciraba dɔ nana an fɛ; Ala
nana a ta mɔgɔw dɛmɛ.»
17 O ka kuma minw fɔ Yesu ko ra, o kuma sera fɔ Zude mara ni a lamini bɛɛ ra.

Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw ci Yesu fɛ
(Matiyu 11.2-19)

18 Yuhana ta karamɔgɔdenw tagara o kow bɛɛ lakari a ye.
19 Yuhana ka a ta karamɔgɔden fla wele ka o ci Matigi Yesu fɛ, ko o ye taga a ɲininka ko:
«Kisibaga* min tun ka kan ka na, ele lo wa, walama an ka kan ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
20 O karamɔgɔden fla tagara se Yesu kɔrɔ tuma min na, o ka a ɲininka ko: «Matigi,
Yuhana Batizerikɛbaga ka an ci i fɛ, ko an ye na i ɲininka ko Kisibaga min tun ka kan
ka na ko ele lo wa, walama ko an ka kan ka dɔ wɛrɛ le makɔnɔ?»
21 O wagati yɛrɛ ra, Yesu ka mɔgɔ caman kɛnɛya ka bɔ o ta banaw ni o ta tɔɔrɔw ra,
ka jinaw gbɛn ka bɔ dɔw ra; a ka fiyentɔ caman ɲa yɛlɛ.
22 O kɔ, Yesu ka Yuhana ta ciradenw jaabi ko: «Aw ka ko minw ye, ani aw ka kuma
minw mɛn, aw ye taga o lakari Yuhana ye, ko: fiyentɔw bɛ yeri kɛra, nabaraw bɛ
tagamana, kunatɔw kɛnɛyara, torogberenw bɛ mɛnni kɛra, mɔgɔ saninw bɛ kununa
ka bɔ saya ra, Kibaro Diman* bɛ fɔra fagantanw ye fana.
23 Ni mɔgɔ min ma sigiya ne ta ko ra, o tigi ta ɲana!»

Yesu ni Yuhana Batizerikɛbaga ta ko

24 Yuhana Batizerikɛbaga ta ciradenw sekɔra ka taga minkɛ, Yesu kumana jama fɛ
Yuhana ko ra. A ko o ma ko: «Aw tun tagara kongo kɔnɔ minkɛ o, aw tagara bin
gbansan le ye fɔɲɔ b'a lamagara wa?
25 O tɛ dɛ! O tuma aw tagara mun le ye? Aw ka mɔgɔ dɔ le ye min ka faniɲuman
sɔngɔgbɛlɛn dɔ don wa? Aw yɛrɛ k'a lɔn ko minw bɛ faniɲuman sɔngɔgbɛlɛnw don, ka
domuni dimanw kɛ, ani ka o yɛrɛ diyanyakow bɛɛ kɛ, olugu bɛ sɔrɔ masasow le kɔnɔ.
26 Ayiwa, aw tagara mun le ye sa? Cira dɔ lo wa? Ɔnhɔn, ne b'a fɔ aw ye ko cira lo; a
ka bon ka tɛmɛ hali cira kan.
27 Sabu min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹A flɛ, ne bɛ ne ta ciraden ci ka taga i ɲa fɛ
ka i ta sira labɛn i ye,›
o ciraden ye Yuhana le ye.
28 Ne b'a fɔ aw ye ko muso si ma den woro fɔlɔ min ka bon ni Yuhana ye. O bɛɛ n'a ta,
Ala ta Masaya* ra, mɔgɔw bɛɛ ra fitini ka bon ni Yuhana ye.
29 «Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Yuhana lamɛnna, hali ninsaraminabagaw, olugu bɛɛ tun
batizera Yuhana fɛ, k'a yira ko o sɔnna a ma, ko Ala terennin lo.
30 Nka Farisiw* ni sariya karamɔgɔbaw ma sɔn Ala ta kolatigɛninw ma o ye; o ma sɔn
Yuhana ta batizeri* ma.»
31 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ne bɛ se ka bi mɔgɔw suma ni jɔntigiw le ye? O bɛ i ko
jɔntigiw?
32 Bi mɔgɔw kɛra i ko denmisɛnnin minw siginin bɛ toron na kɛnɛgbɛ ra; o bɛ pɛrɛn,
k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko:
‹A flɛ, anw ka filen fiyɛ aw ye,
aw ma dɔn kɛ!
Anw ka sangadɔnkiriw la aw ye,
aw ma kasi!›
33 Sabu Yuhana Batizerikɛbaga nana, a tun tɛ domuni ɲanaman kɛ, a tun tɛ duvɛn min;
aw ko, ko jina le b'a ra.
34 Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye*, ale nana, a bɛ domuni kɛ, ka min; aw ko: ‹E, cɛ nin
nogo ka bon kojugu! Dɔrɔminbaga lo, ninsaraminabagaw ni mɔgɔ kɛwalejuguw tericɛ
lo.›
35 Nka hakiritigiya min bɔra Ala ra, o bɛ lɔn mɔgɔw ra o ta kɛwalew le fɛ.»

Muso dɔ ka Yesu sen mun ni turu kasadiman ye
(Matiyu 26.1-13; Yuhana 12.1-8)

36 Farisicɛ dɔ tun ka Yesu daari ko a ye taga domuni kɛ ale ta so. Yesu tagara Farisicɛ
ta so; o sigira domuni na.
37 Ayiwa, muso kɛwalejugu dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ, ale k'a mɛn minkɛ ko Yesu bɛ
domuni na Farisicɛ ta bon kɔnɔ, a nana ni turu kasadiman dɔ ye daganin cɛɲumanba
dɔ kɔnɔ.
38 A tɛmɛna Yesu kɔ fɛ ka na lɔ a sen kɔrɔ ka kɛ kasi ye, fɔ k'a ɲaji kɛ ka Yesu senw
ɲigi; o kɔ, a ka Yesu senw jɔsi ni a yɛrɛ kunsigi ye, ka o mɔmɔ, ka turu kasadiman dɔ
kɛ ka a senw mun.
39 Farisicɛ min tun ka Yesu wele ka na a ta so, ale ka o ye minkɛ, a k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ
ko: «Ni a tun kɛra ko can ra nin cɛ tun ye Ala ta cira ye, muso min bɛ magara a sen na
tan, a tun bɛna a lɔn mɔgɔ suguya min lo; a tun bɛna a lɔn ko muso kɛwalejugu lo.»
40 Yesu ko Farisicɛ ma ko: «Simɔn, kuma bɛ ne fɛ k'a fɔ i ye.» Simɔn ko: «Ne karamɔgɔ,
a fɔ.»
41 Yesu ko: «Cɛ dɔ ta juru tun bɛ mɔgɔ fla ra. Kelen ta ye wari deniye* kɛmɛ looru, tɔ
kelen ta ye wari deniye bilooru.
42 O fla si tun tɛ sera ka o ta juru sara minkɛ, cɛ ka o fla bɛɛ ta juru to o ye. Ayiwa,
sisan o mɔgɔ fla ra o, cɛ ko bɛna diya jɔn ye ka tɛmɛ jɔn kan?»
43 Simɔn ko: «Ne bɛ miiri ko min ta juru tun ka ca, cɛ ko bɛna diya o le ye.» Yesu ko:
«I ka can fɔ.»
44 O kɔ, Yesu k'a ɲasin muso ma, k'a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ka muso nin ye kɛ?
Ayiwa, ne nana i fɛ, i ma ji di ka ne sen ko; nka ale ka ne sen ɲigi ni a ɲaji ye, k'a jɔsi
ni a yɛrɛ kunsigi ye.
45 Ele ma ne fo ni kanuya ye, nka ale kɔni, kabini ne donna yan, ale ka ne mina ni
kanuya ye.
46 Ele ma turu mun ne kun na, nka ale kɔni, ale ka turu kasadiman mun ne senw na.

7:27 7.27 Nin kuma fɔra Malaki 3.1. * **7:41 7.41** Yesu ta wagati ra deniye kɛmɛ saba, o tun bɛ sɛnɛkɛbaga sanji kelen baara sara bɔ.

47 O ra, ne bʼa fɔ i ye, a ta jurumun ni a caya bɛɛ, a bɛɛ yafara a ma, sabu a ta kanuya
ka bon. Ni jurumun caman ma yafa mɔgɔ min ma, o tigi ta kanuya fana bɛ dɔgɔya le.»
48 O kɔ, Yesu ko muso ma ko: «I ta jurumunw yafara i ma.»
49 Mɔgɔ minw tun bɛ domuni kɛra ni a ye, olugu ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «E! O
tuma, ale ye mɔgɔ suguya juman le ye, fɔ ka na kɛ mɔgɔw ta jurumunw yafa ye o ma!»
50 Nka Yesu ma o ta kuma jate. A ko muso ma ko: «I ta lanaya ka i kisi; taga hɛra ra!»

8

Muso minw tun bɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw dɛmɛna

1 O kow kɔ, Yesu tagara dugubaw, ani dugumisɛnw na, ka taga mɔgɔw waaju, ka Ala
ta Masaya* Kibaro Diman* fɔ o ye. A ta karamɔgɔden tan ni fla tun bɛ ni a ye.
2 A tun ka muso minw kɛnɛya, ka dɔw ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra, olugu dɔw fana tun
bɛ ni a ye: Mariyamu, min bɛ wele ko Magidalakamuso, Yesu tun ka jina wolonfla gbɛn
ka bɔ min na,
3 ani Yahani, min tun ye masacɛ Herodi* ta bon kɔrɔsibaga Suza ta muso ye, ani
Suzana, ani muso caman wɛrɛ. O musow bɛɛ tun bɛ to ka o borofɛn dɔw di Yesu ni a ta
karamɔgɔdenw ma ka o dɛmɛ.

Simankisɛw ta talen
(Matiyu 13.1-9; Marika 4.1-9)

4 Ayiwa, jamaba dɔ tun nana lajɛn Yesu kɔrɔ; o tun bɔra dugu caman na. A ka talen
dɔ fɔ o ye; a ko:
5 «Sɛnɛkɛbaga dɔ le bɔra ka taga simankisɛ seri. A seririkɛtɔ, simankisɛ dɔw benbenna
sirada ra. Tɛmɛbagaw ka o dɔndɔn, kɔnɔw ka o kunukunu.
6 Simankisɛ dɔw benbenna faraw cɛ ra. O simanw wurira, nka a ma mɛɛn, o bɛɛ jara,
sabu sumaya tun tɛ yi.
7 Simankisɛ dɔw benbenna ŋaniw cɛ ra; ŋaniw wurira ni o ye ka o datugu.
8 Ayiwa, simankisɛ dɔw benbenna dugukoloɲuman na. Olugu wurira ka ɲa, ka den
kɛmɛ kɛmɛ kɛ.» O kɔ, Yesu kumana ni fanga ye, ko: «Ni mɔgɔ min bʼa fɛ ka nin kow
faamu, o ye jija ka nin kumaw lamɛn!»

Yesu ka talenw lakun fɔ
(Matiyu 13.10-17; Marika 4.10-12)

9 Yesu ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka o talen kɔrɔ ra.
10 A ka o jaabi ko: «Ala ta Masaya* gundow lɔnniya dira aw le ma. Nka tɔw kɔni, a
bɛ fɔ olugu ye ni talenw le ye. O le kosɔn
‹o bʼa flɛ, nka o tʼa ye;
o bʼa mɛn, nka o tʼa faamu.› »

Yesu ka simankisɛw ta talen kɔrɔ fɔ
(Matiyu 13.18-23; Marika 4.13-20)

11 «Ayiwa, talen kɔrɔ ye nin ye: simankisɛ, o ye Ala ta Kuma le ye.
12 Simankisɛ minw benbenna sirada ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn,
nka Setana bɛ na o nɛgɛ ka o kuma bɔ o jusukun na, janko o kana la Ala ta Kuma ra ka
kisi.
13 Simankisɛ minw benbenna fara kan, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn,
ka sɔn o ma ni ninsɔndiya ye; nka o kuma tɛ lilin don ka taga yɔrɔjan o kɔnɔ. O bɛ to
lanaya ra wagati dɔɔnin, nka ni Setana ka o kɔrɔbɔ kʼa flɛ dɔrɔn, o bɛ lanaya dabla.
14 Simankisɛ minw benbenna ŋaniw cɛ ra, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw ka Ala ta Kuma
lamɛn, nka sani wagati dɔ ye se, hamikow, ani naforokow, ani dunuɲa ɲanagbɛkow bɛ
don o jusu ra ka o ta lanaya degu fɔ ka a cɛn. A bɛ kɛ i nʼa fɔ siman min jara ka a den
kɔgɔbari to.
15 Ayiwa, simankisɛ minw benbenna dugukoloɲuman na, o kɔrɔ ye mɔgɔ minw bɛ Ala
ta Kuma mɛn ka sɔn a ma ni jusukunŋuman ye, ani jusukun gbɛnin, ka to a kan ni kan
kelen ye, ka jija fɔ ka den.»

Fitinayeelen ta ko
(Marika 4.21-25)

16 Yesu kʼa fɔ tuun ko: «Mɔgɔ si tɛ fitina mana ka fiyɛ biri a kunna, walama kʼa bla
lanan jukɔrɔ. I bɛ a bla fitinablayɔrɔ le ra, janko minw bɛ don bon kɔnɔ, olugu ye a
yeelen ye.
17 Ayiwa, fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi ni min tɛna bɔ kɛnɛ kan.

8:10 8.10 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9.

18 O le kosɔn, aw ye aw ta lamɛncogo kɔrɔsi kosɛbɛ; sabu dɔ bɛ min fɛ ka ban, dɔ
wɛrɛ bɛna di o tigi le ma; nka dɔ tɛ min fɛ, hali a b'a miiri ko fitini min b'a fɛ, o bɛna
bɔsi a ra.»

Yesu bɛ mɔgɔ minw jate a somɔgɔw ye
(Matiyu 12.46-50; Marika 3.31-35)

19 Yesu bamuso ni Yesu balemaw nana a fɛ. Nka jama caya kosɔn, o ma se ka gbara a
kɔrɔ.
20 Mɔgɔw ka o ko fɔ Yesu ye, ko: «I bamuso ni i balemaw bɛ kɛnɛ ma; o b'a fɛ ka kuma
n'i ye.»
21 Yesu ka o mɔgɔw jaabi ko: «Minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn ka a kɛ, olugu le ye ne
bamuso ni ne balemaw ye.»

Yesu ka fɔɲɔba lalɔ baji kan
(Matiyu 8.23-27; Marika 4.35-41)

22 Lon dɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «An ye taga ba ɲa dɔ kan!» O donna
kurun dɔ kɔnɔ ka taga.
23 Ka o tagatɔ to, Yesu sunɔgɔra. Dɔɔnin kɛra, fɔɲɔba dɔ barara ka wuri ji kan. Fɔɲɔ
tun bɛ ji serira ka don kurun kɔnɔ, fɔ kurun tun bɛ ɲini ka jigi ni o ye ji jukɔrɔ.
24 Karamɔgɔden dɔw gbarara Yesu ra ka a lakunu; o ko: «Matigi, Matigi, an satɔ flɛ ji
ra!» Yesu wurira ka sɔngɔ fɔɲɔ ni ji ra; fɔɲɔ ni ji malara, yɔrɔ sumana.
25 O kɔ, Yesu k'a fɔ o ye ko: «O tuma aw ta lanaya bɛ min le?» Karamɔgɔdenw siranna,
ka kabakoya fɔ o ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «E! Nin cɛ ye mɔgɔ suguya juman le ye? A
bɛ kuma hali fɔɲɔ ni ji fɛ, o bɛ a kan mina.»

Yesu ka jinaw gbɛn ka bɔ cɛ dɔ ra Gerasa mara ra
(Matiyu 8.28-34; Marika 5.1-20)

26 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tagara se ba kɔ, Gerasakaw ta mara ra; o yɔrɔ ɲasinna
Galile mara ma.
27 Yesu jigitɔ ka bɔ kurun kɔnɔ, o dugu cɛ dɔ nana Yesu kunbɛn. Jina caman tun bɛ o
cɛ ra; a fari lakolon le tun bɛ yaala kabini wagatijan. A tun tɛ sɔn ka to so kɔnɔ; a tun
bɛ to kaburulo le ra.
28 A ka Yesu ye minkɛ, a ka kule ci ka na ben dugu ma Yesu sen kɔrɔ ka pɛrɛn ko:
«Mun le bɛ ne ni i cɛ, Yesu, Den* min bɔra Ala Kɔrɔtaninba ra? Ne bɛ i daari, sabari i
kana ne tɔɔrɔ.»
29 A tun bɛ o fɔra sabu Yesu tun k'a fɔ jina ye ko a ye bɔ cɛ ra. Jina tun bɛ to k'a ben
tuma caman. Mɔgɔw tun bɛ a boro fla siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye, ka a sen don nɛgɛ ra janko
a ye to yɔrɔ kelen na, nka a tun bɛ o nɛgɛw bɛɛ tigɛtigɛ; jinaw fana tun bɛ taga ni a ye
kongo kɔnɔ.
30 Yesu ka a ɲininka ko: «I tɔgɔ ye di?» A ko: «Ne tɔgɔ ye ko ‹Jamaba› »; sabu jina
caman le tun b'a ra.
31 Jinaw ka Yesu daari ko a ye sabari, a kana olugu bla ka taga tɔɔrɔyɔrɔ ra.
32 O y'a sɔrɔ, lɛkuruba dɔ tun bɛ domuni kɛra o yɔrɔ ra kuru kɛrɛ fɛ. Jinaw ka Yesu
daari ko a ye sabari k'a to olugu ye taga don lɛw ra; Yesu ko o ye bɔ ka taga.
33 Jinaw bɔra cɛ ra ka taga don lɛw ra. Lɛkuru bɛɛ girinna ka jigi kuru jigijigi fɛ ka
taga ben baji ra. O bɛɛ fagara ji ra.
34 Lɛgbɛnbagaw ka o ye minkɛ, olugu borira ka taga o fɔ dugu kɔnɔ, ani togodaw ra.
35 Mɔgɔw bɔra ko o bɛ taga a flɛ. O sera Yesu kɔrɔ tuma min na, jinaw bɔra cɛ min na,
o ka o siginin ye Yesu kɔrɔ, derege bɛ a kan na, a ɲamalɔra. Siranya ka mɔgɔw mina.
36 Ayiwa, o ko tun kɛra minw ɲa na, olugu ka a lakari mɔgɔ tɔw ye.
37 Gerasa mara mɔgɔw bɛɛ k'a fɔ Yesu ye ko a ye taga ka bɔ olugu ta yɔrɔ ra, sabu
a ko tun ka siranyaba bla o bɛɛ ra. Yesu ni a ta karamɔgɔdenw donna kurun kɔnɔ ka
sekɔ ka taga.
38 Yesu sekɔtɔ, cɛ jinatɔkɔrɔ tun ka a daari kosɛbɛ ko a y'a to ale ye taga ni a ye. Nka
Yesu ka a labla, k'a fɔ a ye ko:
39 «Sekɔ ka taga i ta somɔgɔw fɛ; Ala ka koba min kɛ i ye, taga o lakari o ye.» Cɛ
tagara; Yesu ka ko min kɛ a ye, a ka o lakari dugu yɔrɔ bɛɛ ra.

Zayirusi denmuso kunuko ni muso dɔ kɛnɛyako
(Matiyu 9.18-26; Marika 5.21-43)

40 Yesu sekɔra ka na minkɛ, jamaba nana a kunbɛn, sabu o bɛɛ tun bɛ a makɔnɔna.
41 Cɛ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Zayirusi, ale le tun ye o yɔrɔ karanso* kuntigi ye. A
nana Yesu fɛ ka na a kinbiri gban Yesu kɔrɔ ka a daari ko a ye sabari ka taga ale ta so.

42 Sabu denmusonin kelenpe le tun b′a fɛ, min si tun bɛ san tan ni fla bɔ; o tun banara
fɔ a bɛ ɲini ka sa. Ayiwa, Yesu tagatɔ o cɛ ta so, jama tun ka a lamini fan bɛɛ ra fɔ ka a
gbɛndɛ o cɛ ra.
43 O y′a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ yi, joribɔnbana tun bɛ o ra kabini san tan ni fla. A
borofɛnw bɛɛ tun banna flakɛbagaw fɛ, nka o si ma se ka a kɛnɛya.
44 A gbarara Yesu ra a kɔ fɛ, ka na maga a ta derege dagbolo ra. O yɔrɔnin bɛɛ a ta
joribɔn lɔra.
45 Yesu ka ɲininkari kɛ ko: «Jɔntigi le magara ne ra?» I n′a fɔ mɔgɔ si ma sɔn ka lɔ a
ra, Piyɛri ko: «An karamɔgɔ, i m′a ye jama ka i lamini cogo min na fɔ ka i gbɛndɛ wa?»
46 Yesu ko: «Can lo, nka mɔgɔ dɔ kɔni magara ne ra, sabu ne k′a ye ko sebagaya dɔ
bɔra ne ra.»
47 Ayiwa, muso k′a ye ko ale ka min kɛ ko o lɔnna minkɛ, a yɛrɛyɛrɛtɔ nana a kinbiri
gban Yesu kɔrɔ. Kun min na a magara Yesu ta derege ra, ani a kɛnɛyara yɔrɔnin kelen
na cogo min na fana, a ka o bɛɛ fɔ Yesu ye mɔgɔ bɛɛ ɲa na.
48 Yesu ko a ma ko: «Ne denmuso, i ta lanaya ka i kisi; taga hɛra ra!»
49 Ka Yesu to kuma ra, cɛ dɔ bɔra karanso* kuntigi ta so ka na a fɔ ko: «I denmuso
sara, i kana karamɔgɔ sɛgɛ tuun!»
50 Yesu ka o kuma mɛn minkɛ, a k′a fɔ karanso kuntigi ye ko: «I kana siran! La ne ra
dɔrɔn, i denmuso bɛna wuri!»
51 O tagara se Zayirusi ta so minkɛ, Yesu ma sɔn mɔgɔ si ye don ni a ye bon kɔnɔ, fɔ
Piyɛri ni Yuhana ni Yakuba ni den facɛ ni a bamuso.
52 Mɔgɔw bɛɛ tun bɛ kasira den su kunna, ani ka kule. Yesu ko: «Aw kana kasi; a ma
sa, a bɛ sunɔgɔra le.»
53 Mɔgɔw ka kɛ a lɔgɔbɔ ye, sabu o bɛɛ tun k′a lɔn ko den sara yɛrɛ le.
54 Yesu ka den mina a boro ma, k′a fɔ ni fanga ye ko: «Ne den, i wuri!»
55 Den nin kɔsegira a ma; o yɔrɔnin bɛɛ, a wurira. Yesu ko o ye domuni di a ma.
56 O ko ka den facɛ ni a bamuso kɔnɔnɔban. Yesu k′a fɔ o ye ko o kana o ko lakari
mɔgɔ si ye.

9

Yesu ka karamɔgɔdenw ci ka taga waajuri kɛ
(Matiyu 10.5-15; Marika 6.7-13)

1 O kɔ, Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla lajɛn. A ka fanga ni sebagaya di o ma
janko o ye se ka jinaw bɛɛ gbɛn, ani ka banabagatɔw kɛnɛya.
2 A ka o ci ka taga Ala ta masaya ko waajuri kɛ, ani ka banabagatɔw kɛnɛya.
3 A k′a fɔ o ye ko: «Aw kana foyi ta ka taga tagama ra: aw kana bere ta, walama bɔrɔ,
walama domunifɛn, walama wari; aw kana derege fla ta.
4 Ni aw jigira lu min kɔnɔ, aw ye to o lu kɔnɔ, fɔ ka taga aw bɔ o yɔrɔ ra.
5 Nka ni yɔrɔ min mɔgɔw ma sɔn ka aw lajigi, aw bɔtɔ o yɔrɔ ra, aw ye aw sennabuguri
gbongbon; o bɛna kɛ aw seere ye o mɔgɔw kama.»
6 Ayiwa, ciradenw bɔra ka taga duguw ra, ka Kibaro Diman waajuri kɛ, ka
banabagatɔw kɛnɛya fana o yɔrɔw bɛɛ ra.

Herodi hakiri ɲagamina Yesu ta ko ra
(Matiyu 14.1-12; Marika 6.14-29)

7 Ayiwa, ko minw bɛɛ tun bɛ kɛra, jamanatigi Herodi* nana o mɛn; a hakiri ɲagamina,
sabu mɔgɔ dɔw tun b′a fɔra ko Yuhana Batizerikɛbaga le kununa ka bɔ saya ra.
8 Dɔw ko, ko cira Iliya* le nana tuun; dɔw fana ko, ko fɔlɔfɔlɔ ciraw kelen le kununa.
9 Herodi ko: «Yuhana kɔni, ne ka ale kun tigɛ. Nin kow bɛɛ bɛ fɔra min ta ko ra sisan,
o tuma ale ye jɔn le ye?» O ra, Herodi yɛrɛ tun b′a fɛ ka Yesu ye.

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Marika 6.30-44; Yuhana 6.1-14)

10 Ayiwa, Yesu ta ciradenw* sekɔra ka na tuma min na, o ka fɛn o fɛn kɛ, o ka o bɛɛ
lakari a ye. O tuma Yesu wurira ka taga ni o ye o danna dugu dɔ kɛrɛ fɛ, min tɔgɔ ye
ko Bɛtisayida.
11 Mɔgɔw nana a lɔn ten minkɛ, o tugura o kɔ. Yesu ka o mina ka ɲa; a ka Ala ta
Masaya* ko fɔ o ye. Minw fana tun man kɛnɛ, a ka olugu kɛnɛya.
12 Ayiwa, tere tun bɛ ɲini ka ban. A ta karamɔgɔden tan ni fla gbarara a ra k′a fɔ a ye
ko: «Mɔgɔw labla janko o ye taga kɛrɛfɛduguw ra, ani togodaw ra, ka taga siyɔrɔ ɲini,
ani domuni; sabu an bɛ kongo le kɔnɔ yan.»

---

* **9:8 9.8** Iliya: Dɔw b′a fɔ a ma ko Eli.

13 Nka Yesu ka o jaabi, ko: «Aw yɛrɛ ye domuni di o ma!» O k'a fɔ a ye ko: «Burukun
looru ni jɛgɛden fla dɔrɔn le bɛ an fɛ. Yala i b'a fɛ an ye taga domuni san ka na a di nin
jama bɛɛ ma wa?»
14 Cɛ waga looru ɲɔgɔnna le tun bɛ o jama ra. Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko:
«Aw ye mɔgɔw lasigi mɔgɔ bilooru looru.»
15 Karamɔgɔdenw k'a kɛ ten; o ka jama bɛɛ lasigi.
16 O kɔ, Yesu ka o burukun looru ni jɛgɛden fla ta, ka a ɲa kɔrɔta san fɛ, ka baraka la
Ala ye; o kɔ, a ka o tigɛtigɛ ka o di a ta karamɔgɔdenw ma ko o ye a tarantaran jama ra.
17 Mɔgɔ bɛɛ ka domuni kɛ fɔ ka fa. O kɔ, burukunkurun ni jɛgɛ tɔ minw tora, o ka
segi tan ni fla fa ni o ye.

Piyɛri ko Yesu ye Kisibaga ye
(Matiyu 16.13-28; Marika 8.27–9.1)

18 Lon dɔ, Yesu tun bɛ Ala daarira yɔrɔ dɔ ra a danna; a ta karamɔgɔdenw tun bɛ ni
a ye. A ka o ɲininka ko: «Mɔgɔw bɛ ne jatera jɔntigi le ye dɛ?»
19 O k'a jaabi ko: «Dɔw ko, ko i ye Yuhana Batizerikɛbaga le ye, dɔw ko, ko i ye cira
Iliya le ye, dɔw fana ko, ko fɔlɔfɔlɔ ciraw dɔ le kununa.»
20 Yesu ko o ma ko: «Aw do? Aw ta miiriya ra ne ye jɔntigi le ye?» Piyɛri k'a jaabi ko:
«Ele le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma.»

Yesu ta saya ni a kunuko
(Matiyu 16.20-23; Marika 8.31-33)

21 Yesu k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana o ko fɔ mɔgɔ si ye.
22 Yesu k'a fɔ o ye fana ko Min kɛra Adamaden ye*, ko jagboya lo ko o ye tɔɔrɔ kosɛbɛ;
cɛkɔrɔbaw, ani sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* bɛna ban a ra, ka a
mina ka a faga. Nka a tere sabanan, a bɛna kunu.

Mɔgɔ bɛ tugu Yesu kɔ cogo min na
(Matiyu 16.24-28; Marika 8.34–9.1)

23 O kɔ, Yesu k'a fɔ o bɛɛ ye ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka tugu ne nɔ fɛ, o tigi ka kan ka
ban a yɛrɛ ra, k'a ta gbengbenyiri ta† lon o lon ka tugu ne kɔ.
24 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ k'a nin kisi, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na; nka ni mɔgɔ o
mɔgɔ ka bɔnɔ a nin na ne kosɔn, o tigi bɛna a nin kisi.
25 Ni mɔgɔ ka dunuŋa bɛɛ sɔrɔ ka taga bɔnɔ a nin na, walama ka a yɛrɛ halaki, o tuma
dunuŋasɔrɔ ka mun le ɲa o tigi ye?
26 O le kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ ka maroya ka ne ni ne ta kuma ko fɔ, Min kɛra Adamaden
ye*, ni o nana don a ta nɔɔrɔ ra, ani a Fa Ala ni mɛlɛkɛ saninmanw ta nɔɔrɔ, ale fana
bɛna maroya k'a fɔ ko o tigi ye ale ta ye.
27 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko minw bɛ yan bi, o dɔw tɛna sa fiyewu, fɔ o ye Ala ta
Masaya* natɔ ye.»

Yesu nɔɔrɔ yirara karamɔgɔdenw na
(Matiyu 17.1-8; Marika 9.2-8)

28 Ayiwa, tere seegi ɲɔgɔn tɛmɛnin kɔ, Yesu tagara ni Piyɛri ni Yuhana ni Yakuba ye
kuru dɔ kan ka taga Ala daari.
29 Ka Yesu to Aladaari ra, a ɲada cogoya yɛlɛmana, a ta faniw yɛlɛmana ka gbɛ pepe.
30 Cɛ fla nana kɛ kuma ye ni Yesu ye; o tun ye cira Musa ni cira Iliya ye.
31 Olugu mɔgɔ fla nɔɔrɔman tun nana; Yesu tun ka kan ka taga Zeruzalɛmu ka taga
Ala sago kɛ, ka sa cogo min na, o tun bɛ kumana ni Yesu ye o kow le ra.
32 O y'a sɔrɔ Piyɛri ni a tɔɲɔgɔnw tun sunɔgɔra. O nana kunu minkɛ, o ka Yesu ni o
cɛ fla nɔɔrɔman ye.
33 O cɛ fla nana kɛ taga ye tuma min na ka bɔ Yesu kɔrɔ, Piyɛri ko Yesu ma ko: «An
karamɔgɔ, an nana yan minkɛ, o ɲana dɛ! A to an ye fanibon saba lɔ: ele ta kelen, cira
Musa ta kelen, ani cira Iliya ta kelen.» Piyɛri kɔni tun ka o kuma fɔ a yɛrɛ kun fɛ le.
34 Ka Piyɛri to o kuma ra, sankaba dɔ nana o bɛɛ datugu. Piyɛri ni a tɔɲɔgɔnw k'a ye
ko sankaba ka olugu datugu minkɛ, o siranna.
35 Kumakan dɔ bɔra sankaba ra, ko: «Nin le ye ne Dencɛ ɲanawolomanin ye; aw y'a
lamɛn!»
36 O kuma fɔnin kɔ, karamɔgɔdenw ma mɔgɔ si ye ni Yesu kelen tɛ. O bɛɛ jera o ko
kan; o wagati ra, o tun ka ko minw ye, o ma sɔn ka o lakari mɔgɔ si ye.

Yesu ka den jinatɔ dɔ kɛnɛya
(Matiyu 17.14-18; Marika 9.14-27)

† **9:23 9.23** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

37 O lon dugusagbɛ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw jigira ka bɔ kuru kan minkɛ, jamaba
nana o kunbɛn.
38 O jama cɛ ra, cɛ dɔ kumana ni fanga ye ko: «An karamɔgɔ, ne bɛ i daari, sabari ka
ne dencɛ flɛ! A kelenpe le bɛ ne fɛ!
39 Jina dɔ le b'a ra, ni o jina ka a mina wagati min na, a bɛ kule ci, jina bɛ a yuguyugu
ni fanga ye, a da bɛ kanga bɔ, a b'a tɔɔrɔ kosɛbɛ ka sɔrɔ ka a bla.
40 Ne ka i ta karamɔgɔdenw daari ko o ye o jina gbɛn, nka o ma se.»
41 Yesu ko: «Aw mɔgɔjugu lanabariw, ne bɛna to ni aw ye fɔ tuma juman, janko aw ye
la ne ra? Ne bɛna aw ta kow sɔnmina fɔ ka taga se wagati juman le?» A ko cɛ ma ko:
«Na ni i dencɛ ye yan.»
42 Den surunyara Yesu ra minkɛ, jina k'a yuguyugu ni fanga ye ka a firi dugu ma. O
tuma Yesu sɔngɔra jina ra, ko a ye bɔ den na; a ka den kɛnɛya k'a di a facɛ ma.
43 Mɔgɔ minw tun bɛ o yɔrɔ ra, o bɛɛ kabakoyara kosɛbɛ Ala ta sebagaya kosɔn.

Yesu k'a ta saya ko fɔ tuun
(Matiyu 17.22-23; Marika 9.30-32)

O mɔgɔw tun ninsɔndiyara, fɔ ka o kɔnɔnɔban Yesu ta kokɛninw kosɔn. Yesu ka o ye
minkɛ, a k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko:
44 «Aw ye aw torɔ malɔ ka nin kuma lamɛn ka ɲa: Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o
mina, ka a don mɔgɔw borɔ.»
45 Nka karamɔgɔdenw tun ma o kuma kɔrɔ lɔn. O kuma kɔrɔ tun dogora o ma, janko
o kana a faamu. O fana tun bɛ siranna ka Yesu ɲininka kuma kɔrɔ ra.

Mɔgɔ min ye ɲamɔgɔ ye Ala fɛ
(Matiyu 18.1-5; Marika 9.33-37)

46 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri karamɔgɔdenw cɛ ra, ko jɔntigi le ye olugu ra ɲamɔgɔ
ye.
47 Yesu ka o ta miiriya lɔn minkɛ, a ka denfitini dɔ ta ka a lɔ a yɛrɛ kɔrɔ.
48 A ko karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin denfitini mina ka ɲa ne tɔgɔ
kosɔn, o tigi ka ne yɛrɛ le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ o mɔgɔ fana ka ne mina ka ɲa, min ka
ne ci, o tigi ka o le mina ka ɲa. Ni mɔgɔ min ka a yɛrɛ kɛ aw bɛɛ ra fitini ye, o tigi le ye
ɲamɔgɔ ye.»

An juguw ani an ɲinw ye
(Marika 9.38-40)

49 Yuhana k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, an ka cɛ dɔ ye, a bɛ jinaw gbɛnna ka bɔ
mɔgɔw ra i tɔgɔ baraka ra; an ka a bari o ra, sabu a tɛ ni an ye.»
50 Yesu ko a ma ko: «Aw kana a bari o ra! Sabu ni mɔgɔ min tɛ aw jugu ye, o tigi ye
aw ɲin le ye.»

Samari dugumɔgɔw ma sɔn Yesu ma

51 Ayiwa, Yesu bɔwagati dunuɲa ra ka taga Ala fɛ, o wagati surunyara minkɛ, a k'a
latigɛ ko ni a ka kɛ cogo o cogo, ale ka kan ka taga Zeruzalɛmu.
52 Nka sani a ye sira ta, a ka ciraden dɔw ci ka taga a ɲa fɛ. O ciradenw tagara se
Samari dugu dɔ ra. O ka o dugumɔgɔw daari ko o ye jatigiya di olugu ma Yesu ye.
53 Nka o dugumɔgɔw ma sɔn Yesu ye jigi olugu fɛ sabu a bɛ tagara Zeruzalɛmu le.
54 Yakuba ni Yuhana ka o mɛn minkɛ, olugu dimina. O ko Yesu ma ko: «Matigi, i tɛ a
to an ye tasuma lajigi ka bɔ san fɛ ka o bɛɛ halaki wa?»
55 Yesu ka a ɲa munu ka sɔngɔ Yakuba ni Yuhana ra. A ko o ma ko: «Jusu suguya min
bɛ aw ra, aw ma o lɔn dɛ!
56 Min kɛra Adamaden ye*, ale ma na mɔgɔw halakiyɔrɔ ra, a nana ka na o kisi le!»
O tɛmɛna o dugu kan ka taga dugu dɔ wɛrɛ ra.

Karamɔgɔdenya ni a tɔɔrɔ
(Matiyu 8.19-22)

57 O tagatɔ sira kan, mɔgɔ dɔ ko Yesu ma ko: «Matigi, ne b'a fɛ ka tugu i kɔ, ni i bɛ
taga yɔrɔ o yɔrɔ.»
58 Yesu k'a jaabi ko: «I k'a lɔn ko dinga bɛ kongowuruw fɛ, ɲaga fana bɛ kɔnɔninw fɛ,
nka Min kɛra Adamaden ye*, yɔrɔ si tɛ o fɛ a bɛ se k'a yɛrɛ laganfiya yɔrɔ min na dɛ!»
59 Yesu k'a fɔ mɔgɔ wɛrɛ ye ko: «Tugu ne kɔ!» Ale ko Yesu ma ko: «Matigi, a to ne ye
taga ne facɛ su don fɔlɔ!»
60 Yesu ko a ma ko: «A to suw yɛrɛ ye o ta suw don. Ele ye taga Ala ta Masaya* ko
waajuri kɛ.»

61 Dɔ wɛrɛ ko Yesu ma tuun ko: «Matigi, ne kɔni b’a fɛ ka tugu i kɔ, nka a to ne ye
taga sara ne ta somɔgɔw ra fɔlɔ.»
62 Yesu ko ale ma ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ misidaba mina, k’a kɔ flɛ, o tigi tɛ Ala ta
Masaya* baara ɲa.»

10

Yesu ka karamɔgɔden biwolonfla ni fla ci

1 Ayiwa, o kɔ fɛ, Yesu ka karamɔgɔden biwolonfla ni fla wɛrɛ wele ka o ci a yɛrɛ ɲa,
mɔgɔ fla fla. A yɛrɛ tun bɛna se dugu o dugu ra, ani yɔrɔ o yɔrɔ ra, a ka o bla ka taga o
yɔrɔw bɛɛ ra.
2 A ko o ma ko: «Siman tigɛta ka ca, nka baarakɛbagaw ka dɔgɔ. Aw ye forotigi daari,
janko a ye baarakɛbagaw ci ka taga a ta siman tigɛ.
3 Ayiwa, aw ye taga. Ne bɛ aw ci ka taga, i ko sagadennin minw bɛ taga waraw cɛ ra.
4 Aw kana wari bla aw yɛrɛ kun, aw kana bɔrɔ ta, walama sanbaraw; aw kana mɔgɔ
si fo sira ra.
5 Ni aw ka don lu o lu ra, aw ye o lu mɔgɔw fo fɔlɔ, ko: ‹Ala ye hɛra kɛ aw ye.›
6 Ni i y’a sɔrɔ ko hɛramɔgɔ bɛ o lu kɔnɔ, o tuma o tigi bɛna aw ta fori dugawu sɔrɔ.
Ni o tɛ, aw ta fori dugawu bɛna to aw yɛrɛ kan.
7 Ni lu min mɔgɔw ka sɔn aw ma, aw ye to o lu le kɔnɔ. Ni o ka domunifɛn min di
aw ma, aw ye o domu. Ni o ka minnifɛn min di aw ma, aw ye o min, sabu baaraden ka
kan ni a ta sara ye. Aw kana aw ta jatigiya yɛlɛma.
8 Ni aw ka don dugu o dugu kɔnɔ, ni o ka sɔn aw ma ka na domunifɛn o domunifɛn
sigi aw kɔrɔ, aw ye o domu.
9 Banabagatɔ minw bɛ o dugu kɔnɔ, aw ye o kɛnɛya. Aw y’a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Ala ta
Masaya* wagati surunyara aw ra.›
10 Nka ni aw donna dugu o dugu kɔnɔ, ni o mɔgɔw ma sɔn aw ma, aw ye taga lɔ sira
kan k’a fɔ o ye ko:
11 ‹Hali aw ta dugu buguri min bɛ anw sen na, anw bɛ o gbongbon ka bɔ an sen na ka
a to aw kan. Nka o bɛɛ n’a ta, aw ka kan k’a lɔn ko Ala ta Masaya* surunyara aw ra.›
12 «Ne b’a fɔ aw ye ko kiti lon na, Sodɔmu* dugumɔgɔw ta kiti belen bɛna nɔgɔya ka
tɛmɛ o dugumɔgɔw ta kan.»

Yesu ka dugu dɔw mafiyɛnya
(Matiyu 11.20-24)

13 Yesu ko: «Korazɛnkaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Bɛtisayidakaw, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ!
Sabu kabako minw kɛra aw fɛ yan, ni o ɲɔgɔn tun kɛra Tiri, walama Sidɔn†, olugu tun
bɛna nimisa o ta jurumunw na kabini wagatijan, ka bɔrɔfani don o yɛrɛ ra, ka sigi
bugurigbɛ ra.
14 O le kosɔn, kiti lon na, Tirikaw, ani Sidɔnkaw ta kiti belen bɛna nɔgɔya ka tɛmɛ aw
ta kan.
15 Ayiwa, Kapɛrinahumukaw, aw do? Aw b’a miiri ko aw ta dugu bɛna bonya ka se fɔ
sankolo ma wa? Fiyewu! A bɛna jigi le ka se fɔ jahanama kɔnɔ.»
16 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ni mɔgɔ min ka aw lamɛn, o tigi ka ne le
lamɛn; ni mɔgɔ min banna aw ra, o tigi banna ne le ra; ni mɔgɔ min banna ne ra, o tigi
banna ne cibaga le ra.»

Karamɔgɔdenw kɔsegira ka na

17 Ayiwa, karamɔgɔden biwolonfla ni fla tagara, ka kɔsegi ka na, o jusu diyaninba; o
ko Yesu ma ko: «Matigi, i tɔgɔ baraka ra, hali jinaw bɛ siran an ɲa; ni an ka min fɔ, o
bɛ o kɛ.»
18 Yesu ka o jaabi, ko: «Can lo, ne tun bɛ Setana bɔtɔ yera sankolo ra ka ben i ko san
bɛ manamana ka jigi cogo min na.
19 Ayiwa, ne ka se di aw ma, ko aw ye tagama saw ni bundɛninw kan, ka jugu Setana
ta sebagayaw bɛɛ dɔndɔn ni aw sen ye; kojugu si tɛna aw sɔrɔ.
20 Nka o bɛɛ n’a ta, aw kana ɲagari ko jinaw bɛ siran aw ɲa ka aw kan mina; aw tɔgɔ
min sɛbɛra sankolo ra, aw ye ɲagari o le ra.»

Yesu ɲagarira a ta karamɔgɔdenw kosɔn
(Matiyu 11.25-27; 13.16-17)

---

* **10:12 10.12** Sodɔmu dugumɔgɔw ta juguya kosɔn fɔlɔfɔlɔ, Ala tun ka o bɛɛ faga ni tasuma ni kiribi ye (Damina 19.24-28). † **10:13 10.13** Tiri ni Sidɔn dugumɔgɔw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw ye, minw ta kɛwalew tun ka jugu kosɛbɛ.

21 O wagati yɛrɛ ra, Nin Saninman* ka Yesu jusu fa ɲagari ra; a ko: «Ne Fa Ala, sankolo
ni dugukolo tigi, ne bɛ baraka la i ye, sabu i ka nin kow dogo dunuɲa hakiritigiw, ani a
kolɔnbagaw ma, k'a yira denmisɛnw na; can lo, ne Fa Ala, sabu o le diyara i ye.»
22 Yesu ko: «Ne Fa ka fɛn bɛɛ labla ne ye. Mɔgɔ si tɛ Dencɛ lɔn ni Fa Ala tɛ, mɔgɔ si
fana tɛ Fa Ala lɔn ni Dencɛ tɛ, ani ni Dencɛ b'a fɛ k'a yira mɔgɔ min na.»
23 O kɔ, a k'a ɲa munu a ta karamɔgɔdenw fan fɛ, k'a fɔ olugu ye o danna, ko: «Aw
ɲa bɛ min na, ni mɔgɔ minw ka o ye, olugu ta ɲana.
24 Sabu ne b'a fɔ aw ye ko aw bɛ min yera, cira caman, ani masacɛ caman tun b'a fɛ
ka o ye, nka o m'a ye; aw bɛ min mɛnna, o tun b'a fɛ ka o mɛn, nka o m'a mɛn.»

Samarikacɛ mɔgɔɲuman ta ko

25 Ayiwa, sariya karamɔgɔba dɔ tun b'a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ; a wurira ka lɔ ka Yesu
ɲininka ko: «An karamɔgɔ, ne ka kan ka mun le kɛ ka ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
26 Yesu k'a jaabi ko: «Mun le sɛbɛra Ala ta sariya* ra? Ele ka a karan k'a faamu cogo
di?»
27 A ka Yesu jaabi ko: «A sɛbɛra ko: ‹I ka kan ka i Matigi Ala kanu ni i jusukun bɛɛ
ye, ani i nin bɛɛ, ani i baraka bɛɛ, ani i ta miiriya bɛɛ, ani ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i
yɛrɛ.› »
28 Yesu k'a fɔ a ye ko: «I ka min fɔ, o ɲana; o sira tagama, i bɛ kisi.»
29 Nka cɛ tun b'a fɛ ka jo di a yɛrɛ ma minkɛ, a ko Yesu ma ko: «Jɔn le ye ne mɔgɔɲɔgɔn
ye?»
30 Yesu ka a jaabi ni talen dɔ ye; a ko: «Cɛ dɔ le tun bɔra Zeruzalɛmu, a bɛ tagara
Zeriko. Benkannikɛbaga dɔw benna a kan sira ra; o ka a bororafɛnw bɛɛ bɔsi a ra, ka a
bugɔ ka a mandimi, ka taga ka a lanin to saya ni ɲanamanya cɛ.
31 A nana kɛ ko sarakalasebaga* dɔ tun bɛ tɛmɛna o sira kelen fɛ; ale nana se cɛ
mandiminin lanin ma, a k'a ye, nka a tɛmɛna a kɔrɔ ka taga.
32 Alabatoso baaraden dɔ fana nana tɛmɛ o sira kelen fɛ. A nana cɛ lanin ye, nka a
tɛmɛna a kɔrɔ ka taga.
33 Ayiwa, Samarika dɔ dugutagatɔ nana tɛmɛ o sira kelen fɛ; ale ka cɛ ye minkɛ, a
hina donna a ra.
34 A gbarara a ra, ka a ta joriw flakɛ, ka turu ni duvɛn mun o ra ka o siri. O kɔ, a ka
a ta ka a la a yɛrɛ ta fali kan, ka taga ni a ye lonanjigibon dɔ ra, ka a janto a ra.
35 Dugu gbɛra minkɛ, a ka bonsara bɔ k'a di bontigi ma k'a fɔ a ye ko: ‹I janto nin cɛ
ra; ni wariko o wariko ka bɔ a ra ka tɛmɛ nin kan, ne sekɔtɔ bɛna o sara.› »
36 Ayiwa, Yesu ka cɛ ɲininka ko: «Ele ta miiriya ra o, nin mɔgɔ saba ra, juman le ka a
yɛrɛ kɛ cɛ mandiminin mɔgɔɲɔgɔn ye?»
37 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «Min hinara a ra k'a ta ka taga a flakɛ, o le ka a yɛrɛ kɛ a
mɔgɔɲɔgɔn ye.» Yesu ko: «Taga, ele fana ye o ɲɔgɔn kɛ!»

Yesu tagara Mariti ni Mariyamu ta so

38 Ayiwa, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ sira kan ka taga Zeruzalɛmu. O tagara
don dugu dɔ kɔnɔ; muso dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ min tɔgɔ tun ye ko Mariti. Ale ka Yesu
ni a ta karamɔgɔdenw lajigi a ta so.
39 Mariti dɔgɔmuso dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Mariyamu. Mariyamu tagara sigi
Matigi Yesu kɔrɔ ka to ka a ta kumaw lamɛn.
40 O y'a sɔrɔ Mariti kelen ɲagbannin tun bɛ baara ra bon kɔnɔ. Mariti nana gbara
Matigi Yesu ra k'a fɔ a ye ko: «Matigi, ne dɔgɔmuso ka ne kelen to baara ra tan, i tɛ o
jate wa? A fɔ a ye ko a ye ne dɛmɛ.»
41 Nka Matigi ka a jaabi ko: «Mariti, Mariti, ele bɛ hamina, ka i yɛrɛ ɲagban ni ko
caman ye.
42 Nka nafa bɛ fɛn kelenpe le ra. Mariyamu ka fɛnɲuman yɛrɛ le ɲanawoloma; mɔgɔ
si tɛna se ka o bɔsi a ra.»

11

Ala daaricogo
(Matiyu 6.9-13; 7.7-11)

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ Ala daarira yɔrɔ dɔ ra. A banna tuma min na, a ta karamɔgɔden
dɔ k'a fɔ a ye ko: «Matigi, an karan Aladaari ra i ko Yuhana ka a ta karamɔgɔdenw
karan cogo min na.»
2 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ni aw b'a fɛ ka Ala daari, aw y'a fɔ ko:
An Fa Ala, i tɔgɔ saninman ye bonya mɔgɔ bɛɛ fɛ.
I ta Masaya* ye na.
3 An ta lon o lon domuni di an ma.

4 An ta jurumunw yafa an ma, sabu an fana bɛ yafa an hakɛtabagaw ma.
I kana to Setana ye an nɛgɛ ka an bla kojugu ra.»
5 Ayiwa, a ko karamɔgɔdenw ma ko: «Ni aw dɔ wurira su cɛmancɛ ra ka taga aw tericɛ dɔ fɛ ka taga a ta da gbasi k'a fɔ a ye ko: ‹Ne tericɛ, wuri ka burukun saba di ne ma,
6 sabu ne tericɛ dɔ bɔra dugu dɔ ra ka na ne fɛ, nka domuni foyi tɛ ne fɛ k'a di a ma.›
7 I tericɛ bɛ se ka to bon kɔnɔ k'a fɔ ko: ‹Cɛ, i kana ne tɔɔrɔ sa! Ne ka ne ta da sɔgɔ ka ban, ne ni ne ta denw bɛɛ lanin lo ka ban. Ne tɛ se ka wuri ka domuni di i ma.›
8 O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɔ aw ye ko hali ni a ma wuri ka buru di a ma o ta teriya kosɔn, ni a k'a ɲagban kosɛbɛ, a bɛna wuri; a mako bɛ fɛn o fɛn na, a bɛna o bɛɛ di a ma.
9 «O kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko: Aw ye daariri kɛ, a bɛna di aw ma; aw ye ɲinini kɛ, aw bɛna a ye; aw ye da gbasi, da bɛna yɛlɛ aw ye.
10 Sabu ni mɔgɔ o mɔgɔ ka fɛn daari, o tigi bɛna o sɔrɔ; ni mɔgɔ min ka fɛn ɲini, o tigi bɛna o ye; ni mɔgɔ min ka da gbasi, da bɛna yɛlɛ o tigi ye.
11 Facɛ juman le bɛ aw cɛ ra, ko ni a den ko a bɛ jɛgɛ fɛ, a bɛ sa mina k'a di a ma?
12 Walama ni den ko sisɛfan, a bɛ bundɛnin mina k'a di a ma?
13 Ayiwa, aw minw ka jugu, ni aw bɛ fɛnŋuman lɔn k'a di aw denw ma, aw ma la a ra ko Fa Ala min bɛ sankolo ra ko ale bɛ se ka Nin Saninman* di a daaribagaw ma fɔ ka tɛmɛ aw ta diri ɲɔgɔn kan wa?»

Yesu ta fanga ma bɔ Setana ra
(Matiyu 12.22-30; Marika 3.22-27)

14 Lon dɔ, Yesu tun bɛ jina gbɛnna ka bɔ cɛ dɔ ra; o jina tun ka o cɛ kɛ bobo ye. Jina bɔra minkɛ, bobo ka kɛ kuma ye; jama bɛɛ kabakoyara.
15 Nka mɔgɔ dɔw tun b'a fɔra ko: «Yesu bɛ jinaw gbɛnna ni jinaw kuntigiba Setana yɛrɛ ta sebagaya le ye.»
16 Dɔw fana tun b'a fɛ ka Yesu kɔrɔbɔ; o ko a ye tagamasiyɛn dɔ yira olugu ra, min b'a yira ko a bɔra Ala ra.
17 Nka Yesu tun ka o mɔgɔw ta miiriya lɔn; a ko o ma ko: «Ni masaya min o min ta mɔgɔw ka taran ka ɲɔgɔn kɛrɛ, o masaya bɛ halaki, a bonw bɛ benben ɲɔgɔn kan.
18 Ayiwa, ni Setana ka a yɛrɛ jɛnŋɔgɔnw kɛrɛ, a ta masaya tɛ se ka laban. Aw ko, ko ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba Setana baraka le ra.
19 Ayiwa, ni ne bɛ jinaw gbɛnna jinaw kuntigiba le baraka ra, o tuma, aw yɛrɛ ta mɔgɔw, olugu bɛ o gbɛnna jɔn baraka le ra? Aw yɛrɛ ta mɔgɔw le bɛna o kuma ben aw kan.
20 Nka i n'a fɔ ne bɛ jinaw gbɛnna ni Ala ta sebagaya le ye, o b'a yira ko Ala ta Masaya* nana se fɔ aw ma.
21 «Cɛ barakaman min bɛ a ta lu kɔrɔsi ni kɛrɛkɛminanw ye a boro, mɔgɔ si tɛ se ka maga o tigi borofɛn na dɛ!
22 Nka ni mɔgɔ wɛrɛ nana, min baraka ka bon ni ale ta ye, ni o benna a kan ka se a ra, o tuma a jigi tun bɛ a ta kɛrɛkɛminan minw kan, a bɛ o bɛɛ bɔsi a ra, ka a borofɛnw mina ka o tarantaran mɔgɔw ra.
23 «Ayiwa, ni mɔgɔ min tɛ ne fɛ, o tigi ye ne jugu le ye. Ni min tɛ ne dɛmɛna ka a lajɛn, o tigi b'a yɛrɛgɛra le.»

Jina min sekɔra ka na
(Matiyu 12.43-45)

24 Yesu ko: «Ni jina ka bɔ mɔgɔ dɔ ra, o jina bɛ taga yaalayaala kongo kɔnɔ ka laganfiyayɔrɔ ɲini, nka a tɛ laganfiyayɔrɔ sɔrɔ; a b'a fɔ ko: ‹Ne bɛna sekɔ ka taga ne bɔyɔrɔkɔrɔ ra.›
25 A bɛ sekɔ o tigi fɛ, ka na a sɔrɔ o tigi jusukun bɛ i ko bon min kɔnɔ flanna k'a gbɛ, ka labɛn ka ɲa.
26 O tuma a bɛ taga jina wolonfla wɛrɛ ɲini ka na, minw ka jugu ni ale yɛrɛ ye; o bɛɛ bɛna don o tigi ra tuun ka to yi. A laban, o tigi cogo bɛ juguya ka tɛmɛ a cogokɔrɔ kan. Ayiwa, bi mɔgɔjuguw ta bɛna kɛ ten le.»

Mɔgɔ minw ta ɲana

27 Ka Yesu to kuma ra, muso dɔ tora jama ra ka a kan kɔrɔta k'a fɔ Yesu ma ko: «Muso min ka ele kɔnɔ ta fɔ ka na i woro, ka sin di i ma, o muso ta ɲana Ala fɛ dɛ!»
28 Yesu ka muso jaabi ko: «Mɔgɔ minw bɛ Ala ta Kuma lamɛn ka sɔn k'a kɛ, olugu ta le ɲana Ala fɛ.»

Yunusu ta ko tagamasiyɛn
(Matiyu 12.38-42)

29 Jama nana caya Yesu kɔrɔ; a k′a fɔ o ye ko: «Bi mɔgɔw kɛwale ka jugu. O bɛ
tagamasiyɛn le ɲinina; nka tagamasiyɛn wɛrɛ tɛna kɛ o ye ni cira Yunusu ta tagamasiyɛn
tɛ.
30 Sabu cira Yunusu kɛra tagamasiyɛn ye Ninivekaw fɛ cogo min na, Min kɛra
Adamaden ye*, ale fana bɛna kɛ tagamasiyɛn ye bi mɔgɔw fɛ o cogo kelen le ra.
31 Kiti lon na, Seba jamana masamuso bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw jaraki, sabu ale bɔra
fɔ dunuŋa kun dɔ ra ka na masacɛ Sulemani ta hakiritigiyakumaw lamɛn. A bɛna aw
bi mɔgɔw jaraki sabu mɔgɔ dɔ bɛ yan min ka bon ni masacɛ Sulemani ye, nka aw tɛ o
lamɛnna.
32 Kiti lon na, Ninivekaw fana bɛna wuri ka aw bi mɔgɔw jaraki, sabu cira Yunusu ka
waajuri kɛ minkɛ, o nimisara ka o jogo yɛlɛma. A bɛna aw bi mɔgɔw jaraki, sabu mɔgɔ
dɔ bɛ yan min ka bon ni cira Yunusu ye, nka aw tɛ o lamɛnna.»

Naden ye farikolo yeelen ye
(Matiyu 5.15; 6.22-23)

33 Ayiwa, Yesu ko: «Mɔgɔ si tɛ fitina mana ka a dogo, walama ka fiyɛ biri a kunna. A
bɛ a bla fitinablayɔrɔ le ra, janko minw bɛ don bon na, olugu ye a yeelen ye.
34 Mɔgɔ ŋaden le ye a farikolo ta fitinayeelen ye. Ni i ŋaden ka ŋi, i fari yɔrɔ bɛɛ bɛ
kɛ yeelen na. Nka ni i ŋaden man ŋi, i fari yɔrɔ bɛɛ le bɛ kɛ dibi ra.
35 O kosɔn, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi aw ta yeelen kana na ban ka kɛ dibi ye.
36 Ni mɔgɔ fari bɛɛ kɛra yeelen na, ni dibi tɛ a yɔrɔ si ra, o tuma yɔrɔ bɛɛ bɛna kɛ
yeelen ye, i n′a fɔ fitina bɛ mana ka yeelen bɔ cogo min na.»

Yesu ka Farisiw ni sariya karamɔgɔw jaraki
(Matiyu 23.1-36; Marika 12.38-40)

37 Yesu bannin kɔ o kumaw ra, Farisicɛ dɔ ka a wele ko a ye taga domuni kɛ ale ta so.
Yesu tagara sigi domuni na.
38 Yesu tun ma a tɛgɛ ko Farisiw* ta tɛgɛkocogo ra ka sɔrɔ ka domuni kɛ minkɛ, o ka
Farisicɛ kabakoya.
39 O ra, Matigi Yesu k′a fɔ o ye ko: «Aw Farisiw, aw bɛ jifiyɛ ni minanw kɛnɛmayɔrɔw
ko k′a gbɛ, k′a sɔrɔ aw kɔnɔnɔyɔrɔ fanin lo tɔŋɔri ni juguya ra.
40 Nalomanw flɛ! Min ka kɛnɛmayɔrɔ dan, o kelen le ma kɔnɔnɔyɔrɔ fana dan wa?
41 Aw ye juguya bɔ aw jusukun na, ka fagantanw sɔn; o le ye saninyari sira ye.
42 «Nka bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu aw bɛ aw ta nankɔ flaburumisɛnw bɛɛ
kelen kelen yaga bɔ; nka min ye terenninya ye, ani Ala ta kanuya, aw bɛ o to kɔ fɛ. Aw
tun ka kan ka kɔn o le ma, ka ko tɔw fana kɛ ka fara o kan.
43 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu karansow kɔnɔ, sigiyɔrɔŋumanw le ka di
aw ye; aw b′a fɛ mɔgɔ tɔw le ye aw fo jamayɔrɔw ra.
44 Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw Farisiw! Sabu aw bɛ i ko kaburu dogonin. Mɔgɔ bɛna
tagama a kan, i t′a lɔn ko kaburu lo.»
45 Ayiwa, sariya karamɔgɔba dɔ ko a ma ko: «An karamɔgɔ, i ka nin kuma min fɔ tan,
i bɛ anw fana le dɔgɔyara dɛ!»
46 Yesu ka o jaabi ko: «Bɔnɔ bɛna aw fana sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔbaw kɔni! Sabu
doni minw ta ka gbɛlɛn, aw bɛ o le la mɔgɔw kun na; k′a sɔrɔ aw yɛrɛ tɛ sɔn ka hali aw
borokanden kelen maga a ra ka o dɛmɛ dɔɔnin!
47 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ! Sabu aw bɛ ciraw ta kaburuw lɔ, k′a sɔrɔ aw bɛmaw le ka o
faga.
48 O ra, aw kɛra aw yɛrɛ seerew ye, ko aw sɔnna aw bɛmaw ta kɛwalejuguw ma. Aw
bɛmaw ka ciraw faga, aw bɛ o ta kaburuw lɔ.
49 «O le kosɔn, Ala ni a ta hakiritigiya tun k′a fɔ ko: ‹Ne bɛna ciraw ci o fɛ, ani
ciradenw*. O bɛna dɔw faga, ka dɔw tɔɔrɔ.›
50 O kosɔn o ka cira o cira faga, kabini dunuŋa danwagati ra, Ala bɛna bi mɔgɔw
ŋininka o bɛɛ kelen kelen fagako ra,
51 ka a damina Abila* fagari ra, ka taga a bla fɔ Jakariya ta fagari ma; o ka ale boritɔ
faga sarakajɛnifɛn* ni Alabatoso yɔrɔ saninman* cɛ. Can ra, ne b′a fɔ aw ye, ko Ala
bɛna bi mɔgɔw ŋininka o bɛɛ ra.
52 «Bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ, aw sariya karamɔgɔbaw! Aw ka lɔnniya donda ta lakile ta.
Aw yɛrɛ ma don, minw fana b′a fɛ ka don, aw bɛ olugu bari ka don.»
53 Ayiwa, o kumaw bɛɛ kɔ, Yesu bɔra o yɔrɔ ra ka taga. Sariya karamɔgɔw, ani Farisiw
ka ŋininkari gban a ra, ka a darabɔ cogo bɛɛ ra janko a ye kuma.
54 O tun b′a fɛ ka a to a ye kuma bɛnbari dɔ fɔ, janko olugu ye a minasababu sɔrɔ.

---

* **11:51 11.51** Abila: Dɔw b′a fɔ ko Abɛli.

12

Farisiw ta flankafuya
(Matiyu 10.26-27)

1 Ayiwa, o wagati ra, mɔgɔ caman nana lajɛn Yesu kɔrɔ. O cayakojugu fɛ fɔ o tun
bɛ yɛlɛnyɛlɛn ɲɔgɔn sen kan. O tun bɛ mɔgɔ waga dama dama bɔ. Yesu k'a damina
ka a ta karamɔgɔdenw karan fɔlɔ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi Farisiw* ta
burufunufɛn na: o ye flankafuya le ye.
2 Sabu fɛn dogonin si tɛ yi, ni min tɛna yira; gundo si tɛ yi, ni min tɛna lɔn.
3 O kosɔn, ni aw ka fɛn o fɛn dogo k'a fɔ mɔgɔw ye su fɛ, dibi ra, o bɛna mɛn tere fɛ
kɛnɛ kan; ni aw ka fɛn o fɛn ŋununununu mɔgɔ dɔ toro kɔrɔ bon kɔnɔ aw kelen na, dɔ
bɛna pɛrɛn ka o fɔ kɛnɛ ma bon san fɛ.»

Mɔgɔ ka kan ka siran Ala ɲa
(Matiyu 10.28-31)

4 Yesu ko: «Ne teriw, ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ minw bɛ mɔgɔ faga ka farikolo dɔrɔn
halaki, aw kana siran olugu ɲa.
5 Aw ka kan ka siran min ɲa, o flɛ: Ala min bɛ se ka saya lase aw ma, o kɔ fɛ ka aw
firi jahanama kɔnɔ fana, can ra, ne b'a fɔ aw ye ko aw ka kan ka siran ale le ɲa.
6 «Yala aw tɛ kɔnɔnin looru fiyeere tama fla dɔrɔn wa? K'a sɔrɔ Ala hakiri bɛ o bɛɛ
kelen kelen na.
7 Aw kɔni, hali aw kunsigiw bɛɛ jateda lɔnnin lo Ala fɛ. O ra, aw kana siran fiyewu.
Nafa bɛ aw ra ka tɛmɛ hali kɔnɔnin caman kan!»

Ka sɔn walama ka ban Yesu ra
(Matiyu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Yesu ko: «Ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye
ne ta mɔgɔ ye, Min kɛra Adamaden ye*, o fana bɛna a fɔ Ala ta mɛlɛkɛw ɲa na ko o tigi
ye ale ta ye.
9 Nka ni mɔgɔ min ma sɔn k'a fɔ mɔgɔw ɲa na ko ale ye ne ta mɔgɔ ye, ne fana bɛna
a fɔ Ala ta mɛlɛkɛw ɲa na ko o tigi tɛ ne ta mɔgɔ ye.
10 «Ayiwa, Min kɛra Adamaden ye, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kumajugu fɔ o ma, o tigi bɛna
o jurumun yafa sɔrɔ; nka ni mɔgɔ min ka Nin Saninman* tɔgɔ cɛn, o jurumun tɛ yafa o
tigi ma fiyewu.
11 «Ni o ka aw mina ko o bɛ taga kiti tigɛ aw kan karansɔw* kɔnɔ, ani jamana ɲamɔgɔw
fɛ, ani kititigɛbagaw fɛ, aw bɛna kuma minw fɔ o yɔrɔ ra ka jo sɔrɔ, ka bɔsi, aw kana
hami o ra.
12 Sabu aw ka kan ka kuma minw fɔ, o wagati yɛrɛ ra Nin Saninman yɛrɛ le bɛna o
kumaw yira aw ra.»

Naforotigi hakirintan ta ko

13 Cɛ dɔ tora jama ra k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ, a fɔ ne kɔrɔcɛ ye ko an facɛ ka
cɛn min to an ye, ko a ye o taran ka ne ninyɔrɔ di ne ma.»
14 Yesu ka o cɛ jaabi ko: «Cɛ, jɔn le ka ne sigi ka ne kɛ aw ta koɲaw kititigɛbaga ye,
walama ka kɛ aw ta cɛn taranbaga ye?»
15 O kɔ, Yesu ko jama ma ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw ye aw yɛrɛ mina naforo
kanuɲɔgɔnya ma, sabu hali ni mɔgɔ ta naforo ka caya cogo o cogo, o tɛ se k'a to i ye
ɲanamanya sɔrɔ dɛ!»
16 Yesu ka o kuma ɲayira o ra ni talen dɔ ye. A ko: «Cɛ naforotigi dɔ ta sɛnɛfɛnw tun
ɲana a fɛ kosɛbɛ,
17 fɔ a ka kɛ a jate mina ye a yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Ne bɛna mun le kɛ sa? Simanmarayɔrɔ
tɛ ne fɛ!›
18 A miirira, ka na a fɔ ko: ‹Ne bɛna ne ta bondow ci, ka belebelebaba dɔw lɔ, ka ne
ta simanw ni ne ta borofɛnw bɛɛ mara o kɔnɔ.
19 O tuma ne bɛna a fɔ ne yɛrɛ kɔnɔ ko: Aa, cɛ, i yɛrɛ ɲasuma sisan, fɛn caman
maranin bɛ i ye fɔ san caman; o ra, domuni kɛ ka fa, ka min ka fa, ka i yɛrɛ ɲanagbɛ.›
20 Nka Ala ko a ma ko: ‹Naloman! Bi su nin na yɛrɛ, i nin bɛna mina i ra. I ka fɛn
minw lajɛn i yɛrɛ ye, o bɛna kɛ jɔn ta le ye sa?› »
21 O kɔ, Yesu ko: «Mɔgɔ min bɛ naforo lajɛn a yɛrɛ ye dunuɲa ra, k'a sɔrɔ foyi t'a fɛ
Ala tan fan fɛ, o tigi ta bɛ ten le.»

Dunuɲafɛnw ta hami
(Matiyu 6.25-34)

22 Ayiwa, o kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «O kosɔn ne b'a fɔ aw ye ko aw
kana hami aw baroko ra, ko aw bɛna mun domu, aw bɛna mun min; walama aw farikolo
ko ra, ko aw bɛna fiyɛrɛbɔ sɔrɔ cogo di.
23 Sabu si nafa ka bon ka tɛmɛ domuni kan, farikolo fana nafa ka bon ka tɛmɛ fiyɛrɛbɔ
kan.
24 «Ayiwa, aw ye kankanw flɛ kɛ! O kɔnɔw tɛ sɛnɛ kɛ, o tɛ siman tigɛ, bondo tɛ o fɛ,
simanmarayɔrɔ tɛ o fɛ fana; nka Ala bɛ o baro. K'a sɔrɔ aw ka fisa ni o kɔnɔw ye pewu!
25 Aw ra jɔntigi le bɛ se ka hali dɔɔnin fara a si kan hami fɛ?
26 Ni aw tɛ se ka hali o fɛn fitini ɲɔgɔnna kɛ, o tuma mun na aw bɛ hami ko tɔw ra?
27 Aw ye binfiyerenw wuricogo flɛ; o tɛ baara kɛ, o tɛ jese dan k'a kɛ fani ye. Nka ne
b'a fɔ aw ye ko hali masacɛ Sulemani ni a ta bonya bɛɛ, a ma fani si don min cɛɲa ka o
binfiyeren kelen cɛɲa bɔ.
28 Ayiwa, bin min bɛ kongo kɔnɔ bi, k'a sɔrɔ sini tasuma bɛna a jɛni, ni Ala bɛ o cɛɲa
tan, yala a tɛna aw fiyɛrɛbɔ ka tɛmɛ o kan wa? Aw ta lanaya ka dɔgɔ dɛ!
29 «Ayiwa, aw kana hami tuma bɛɛ ka aw hakiri ɲagami ko aw bɛna mun domu,
walama aw bɛna mun min.
30 Sabu Alalɔnbariw bɛ bori o fɛnw bɛɛ le kɔ. Nka aw Fa Ala k'a lɔn ko aw mako o
fɛnw na.
31 Aw ye jija ka ale ta Masaya* le ɲini. Ni o kɛra, Ala bɛna o fɛn tɔw di aw ma, ka fara
o kan.»

Naforo min tɛ ban
(Matiyu 6.19-21)

32 Yesu ko: «Aw kana siran, ne ta sagakurunin; sabu aw ko diyara aw Fa Ala ye, o le
kosɔn, a ka aw don a ta Masaya* ra.
33 Aw ye aw borofɛnw fiyeere ka mɔgɔ tɔw sɔn ni o wari ye. Aw ye naforomarayɔrɔ
kɛ aw yɛrɛ ɲa sankolo ra, naforomarayɔrɔ min tɛ se ka cɛn; ka naforo mara aw yɛrɛ ye
sankolo ra, naforo min tɛ se ka ban, sonw tɛna a sɔrɔ ka a sonya, tumu fana tɛna don a
ra yi.
34 Sabu i ta naforo bɛ yɔrɔ min na, i jusukun ta miiriya fana bɛ o yɔrɔ le kan.»

Ka labɛn ka Yesu makɔnɔ

35 Yesu ko a lamɛnbagaw ma ko: «Aw ye aw yɛrɛ cɛsiri ka labɛn baara kama, ka aw
ta fitina mana ka bla.
36 Aw ye kɛ i ko baaraden minw bɛ o matigicɛ makɔnɔna so kɔnɔ, janko ni a nana ka
bɔ kɔɲɔya ra ka na da gbasi dɔrɔn, o ye da yɛlɛ a ye.
37 Ayiwa, ni matigicɛ nana ka na baaraden minw sɔrɔ ɲana, ni o ma sunɔgɔ fiyewu, o
baaradenw ta bɛna diya. Sabu, can ra, ne b'a fɔ aw ye, matigicɛ yɛrɛ bɛna a yɛrɛ cɛsiri
ka o baaradenw wele ka na domuni sigi o kɔrɔ.
38 O kosɔn ni matigicɛ nana su dugutarama fɛ le o, walama ni a nana dondokasituma
le ra o, ni a kɔni nana baaraden minw sɔrɔ ɲana, o baaradenw ta bɛna diya.
39 «Aw yɛrɛ k'a lɔn ko ni bontigi tun bɛ soncɛ nawagati lɔn, a tun tɛna la ka sunɔgɔ
k'a to soncɛ ye na a ta bonda kari ka don!
40 O ra, aw fana ye labɛn, sabu aw tɛ miiri wagati min na, Min kɛra Adamaden ye*,
ale bɛna na o wagati le ra.»

Baaradenɲuman ni baaradenjugu
(Matiyu 24.45-51)

41 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ minkɛ, Piyɛri ka a ɲininka ko: «Matigi, i bɛ nin talen
fɔra an dɔrɔn le ye wa, walama, i bɛ a fɔra mɔgɔw bɛɛ le ye?»
42 Matigi Yesu ko: «Jɔn le bɛna kɛ o baaraden terennin hakiriman ye sa, min matigicɛ
bɛna a sigi a ta baarakɛbagaw kunna, janko a ye o ta siman ninyɔrɔ di o ma a wagati
ra?
43 Ayiwa, o baaraden min matigicɛ bɛna a sɔrɔ ko a bɛ o baaraɲuman kɛra, o baaraden
ta bɛna ɲa.
44 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko a matigicɛ bɛna a sigi a borofɛnw bɛɛ kunna.
45 «Nka ni o baaraden k'a miiri k'a fɔ ko: ‹Ne matigicɛ bɛna mɛɛn ka sɔrɔ ka na,› ni
a ka kɛ a baaradenɲɔgɔn cɛmanw ni a musomanw bugɔ ye, ka to ka domuni kɛ ka fa,
ka dɔrɔ min ka a yɛrɛ ɲanamini,
46 ayiwa, o baaradenjugu tɛ miiri lon min na, ani a tɛ wagati min lɔn, a matigicɛ bɛna
na ka na bara a ra o wagati le ra. A bɛna a bugɔ kosɛbɛ, ka a bla ni Alaɲasiranbariw ye.
47 «Ni baaraden min ka a matigicɛ diyanyako lɔn cɔ, nka a ma sɔn ka foyi labɛn k'a
matigicɛ diyanyako kɛ, o baaraden bɛna bugɔri caman mina dɛ!

48 Nka ni baaraden min ma a matigicɛ diyanyako lɔn, ni a ka firi ka kɛwalejugu dɔ kɛ
min ka kan ni bugɔri ye, o baaraden bɛna bugɔri dɔɔnin dɔrɔn le mina. Sabu caman
dira ele mɔgɔ min ma, caman bɛna ɲini ele le fɛ; caman karifara ele mɔgɔ min ma,
caman bɛna ɲini ele le fɛ fana.»

Mɔgɔw bɛna taran Yesu tɔgɔ kosɔn
(Matiyu 10.34-36)

49 O kɔ, Yesu ko mɔgɔw ma ko: «Ne nana tasuma le kɛ dugukolo kan. Ne tun b'a fɛ a
ye sɔrɔ ko a manana ka ban.
50 Nka tɔɔrɔba dɔ ka kan ka ne sɔrɔ fɔlɔ. O le bɛ kɛ i ko ne ta batizeri*. Ne jusu
ɲagaminin lo fɔ ka taga o kɛlon se.
51 Aw b'a miiri ko ne nana ni hɛra le ye dugukolo kan wa? Ne ma na ni hɛra ye
dugukolo kan dɛ! Ne nana bɛnbariya le bla mɔgɔw cɛ ra.
52 «Sabu ka bɔ bi ra, mɔgɔ looru bɛna kɛ lu kelen kɔnɔ, nka o bɛna taran: saba bɛna
kɛ fla kama, fla bɛna kɛ saba kama.
53 Facɛ bɛna kɛ a dencɛ kama, dencɛ fana bɛna kɛ a facɛ kama; bamuso bɛna kɛ a
denmuso kama, denmuso fana bɛ kɛ a bamuso kama; bamuso bɛna kɛ a dencɛ muso
kama, muso fana bɛna kɛ a buranmuso kama.»

Mɔgɔw ka kan ka nin wagati ta ko faamu
(Matiyu 16.2-3)

54 Yesu tun b'a fɔra jama ye fana ko: «Ni aw ka san finnin ye tereben* na dɔrɔn, aw
b'a fɔ ko sanji le bɛna ben. A fana bɛna kɛ ten tigitigi.
55 Ni aw ka fɔɲɔ wuritɔ ye ka bɔ kongokolon fan fɛ dɔrɔn, aw b'a fɔ ko fundɛnin bɛna
kɛ. A fana bɛ kɛ ten.
56 Aw flankafuw! O tagamasiyɛn minw bɛ kɛra sankolo ni dugukolo kan, aw bɛ se
ka olugu faranfasi ka o lɔn. Mun kosɔn ko minw bɛ kɛra sisan wagatiw ra, aw tɛ o
faamuna?

Ka cogo ɲini ka bɛn ni i jarakibaga ye
(Matiyu 5.25-26)

57 «Mun na ko minw terenna, aw tɛ o jate mina aw yɛrɛ ma ka o kɛ?
58 «Ayiwa, ni ko bɛ i ni mɔgɔ dɔ cɛ, ni o tigi b'a fɛ ka taga ni o ko ye fagamaw fɛ,
i ka kan ka cogoya ɲini ka o ko ɲanabɔ ka aw to sira ra le. Ni o tɛ, ni a tagara i don
kititigɛbagaw boro, kititigɛbagaw bɛ i di kasobon kɔrɔsibaga ma, ale bɛ i bla kaso ra.
59 Ni i kɔni donna o yɔrɔ ra, ne b'a fɔ i ye ko o ka wari min ben i kan, ni i ma o bɛɛ
sara ka ban pewu, i tɛ bɔ kaso ra fiyewu.»

13

Mɔgɔ nimisabariw bɛna halaki

1 O wagati ra, Pilati ka Galileka dɔw faga ka o to sarakabɔ ra, fɔ ka o yɛrɛ jori ni o ta
sarakaw jori ɲagami ɲɔgɔn na. Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana o kow lakari Yesu ye.
2 Yesu ka o jaabi ko: «O Galileka minw fagara, aw b'a miiri ko olugu ta jurumun tun
ka ca ka tɛmɛ Galileka tɔw bɛɛ ta kan, ko o le kosɔn o fagara ten wa?
3 O tɛ dɛ! Ne bɛ o fɔ aw ye! O ra, ni aw ma nimisa aw ta jurumunw na, aw bɛɛ bɛna
halaki o cogo le ra.
4 «Silowe sankasojan benna mɔgɔ tan ni seegi minw kan Zeruzalɛmu ka o faga, aw b'a
miiri ko o mɔgɔ tan ni seegi ta kɛwalew le tun ka jugu ka tɛmɛ Zeruzalɛmu dugumɔgɔ
tɔw ta kan wa?
5 O tɛ dɛ! Ne bɛ o fɔ aw ye! O ra, ni aw ma nimisa aw ta jurumun na, aw bɛɛ bɛna
halaki o cogo ra.»

Yiri denbari ta ko

6 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ fɔ, ko: «Torosun dɔ tun bɛ cɛ dɔ ta rɛzɛnforo ra. Lon dɔ, o
cɛ tagara toromɔ ɲini o torosun na, nka a ma dɔ sɔrɔ.
7 A ko a ta baaraden ma ko: ‹A flɛ, a san saba le bɛ nin ye, ne bɛ to ka na toromɔ ɲini
torosun nin na, ne tɛ foyi sɔrɔ a ra. A tigɛ ka bɔ yi! Mun kosɔn a bɛ ne ta foro ra yan,
ka yɔrɔ cɛn gbansan?›
8 Baaraden ko: ‹Matigi, a to yi ɲinan san kelen na; ne bɛna a jukɔrɔyɔrɔ wɔgɔbi k'a
lamini, ka nɔgɔ kɛ a kɔrɔ ka flɛ!
9 San wɛrɛ ni a denna, o lo; ni a fana ma den, o tuma i b'a to an y'a tigɛ ka bɔ yi.› »

---

* **12:54 12.54** Yahudiya ta jamana ra, san bɛ fin tereben le fɛ, kɔgɔji fan na.

Yesu ka muso dɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na

10 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna karanso dɔ kɔnɔ Nɛnɛkirilon* na.
11 O y'a sɔrɔ muso dɔ tun bɛ yi, jina dɔ tun ka bana bla ale ra kabini san tan ni seegi,
k'a kɔ kuru; a tun tɛ se ka lɔ ka teren fiyewu.
12 Yesu ka o muso ye minkɛ, a ka a wele, k'a fɔ a ye ko: «Muso, i kɛnɛyara ka bɔ i ta
bana ra!»
13 A ka a boro la muso kan. O yɔrɔnin bɛɛ muso lɔra ka teren; a ka kɛ Ala tando ye.
14 Nka karanso kuntigi k'a ye ko Yesu ka muso kɛnɛya Nɛnɛkirilon na minkɛ, a dimina
o ra; a k'a fɔ jama ye ko: «Baara bɛ kɛ tere wɔɔrɔ le ra lɔgɔkun kɔnɔ. Aw ye na kɛnɛyari
ɲini o lonw na; aw kana na Nɛnɛkirilon na.»
15 Matigi Yesu k'a jaabi ko: «Aw flankafuw! Aw bɛɛ kelen kelen tɛ aw ta misiw, walama
aw ta faliw foni ka bɔ wɛrɛ kɔnɔ Nɛnɛkirilon na, ka taga o lamin wa?
16 O tuma nin muso min ye Iburahima duruja dɔ ye, ni Setana ka a mina ka a tɔɔrɔ
kabini san tan ni seegi, yala ne tun man kan ka o kɛnɛya Nɛnɛkirilon na wa?»
17 Yesu ka o fɔ minkɛ, a juguw bɛɛ maroyara. Nka jama tɔ bɛɛ tun bɛ ɲagarira a ta
koɲuman kɛninw kosɔn.

Ala ta Masaya bɛ damina fitini le
(Matiyu 13.31-33; Marika 4.30-32)

18 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ala ta Masaya* bɔra mun le fɛ? Ne bɛ se k'a suma ni mun ye?
19 A bɛ i ko mutaridi kisɛ. Cɛ dɔ k'a ta ka taga a dan a ta nankɔ ra. A nana wuri, ka
kɛ yiri ye, fɔ kɔnɔw bɛ o ta ɲagaw la o yiriborow cɛ ra.»
20 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Ne bɛ se ka Ala ta Masaya suma ni mun le ye?
21 A bɛ i ko burufunufɛn. Ni muso ka burufunufɛn dɔɔnin kɛ mugu caman na, a bɛ
mugu bɛɛ wuri ka a funu.»

Donda fitini
(Matiyu 7.13-14,21-23)

22 O kɔ, Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu, a tun bɛ tɛmɛ dugubaw ni dugumisɛn minw na, a
tun bɛ mɔgɔw karan olugu bɛɛ ra ka taga.
23 Mɔgɔ dɔ ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, yala mɔgɔ minw bɛna kisi, o tɛna caya dɛ?»
Yesu ka o jaabi, a ko:
24 «Aw ye jija ka don da fitini fɛ, sabu ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ caman bɛna donyɔrɔ
ɲini, nka o tɛna a sɔrɔ.
25 Ni lutigi nana wuri ka da sɔgɔ ka aw to kɛnɛ ma, o tuma aw bɛna kɛ da gbasigbasi
ye, ko: ‹Matigi, da yɛlɛ an ye!› O tuma a bɛna aw jaabi ko: ‹Ne ma aw bɔyɔrɔ lɔn.›
26 O tuma aw bɛna a fɔ ko: ‹Matigi, anw ka domuni kɛ, ka min ni i ye, i ka an karan
an ta dugu siradaw ra!›
27 Matigi bɛna a fɔ aw ye ko: ‹Ne ko ne ma aw bɔyɔrɔ lɔn. Aw ye bɔ ne kɔrɔ, aw
kojugukɛbagaw!›
28 «Kasi ni ɲinɲimi le bɛna kɛ o yɔrɔ ra, wagati min na aw nana Iburahima ni Isiyaka
ni Yakuba ni ciraw bɛɛ ye Ala ta Masaya* ra, k'a sɔrɔ o ka aw firi kɛnɛ ma.
29 Mɔgɔ dɔw bɛna bɔ terebɔyanfan na, ani terebenyanfan na, ka bɔ sahiliyanfan na
ni woroduguyanfan na, ka na sigi Ala ta Masaya ra ka domuni kɛ.
30 «O ra, kɔfɛmɔgɔ dɔw bɛna kɛ ɲafɛmɔgɔw ye, ɲafɛmɔgɔ dɔw fana bɛna kɛ
kɔfɛmɔgɔw ye.»

Yesu kumana Zeruzalɛmu ta ko ra
(Matiyu 23.37-39)

31 O wagati yɛrɛ ra, Farisi* dɔw nana a fɔ Yesu ye ko a ye bɔ o yɔrɔ ra ka taga yɔrɔ
wɛrɛ ra, ko sabu masacɛ Herodi* b'a fɛ ka a faga.
32 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye taga a fɔ ale Herodi kongowuru ye, ko ne ko: ‹Ne bɛ
jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra, ka banabagatɔw kɛnɛya bi ni sini; a tere sabanan ne ta
baara bɛna laban.›
33 Nka jagboya lo ne ye bi kɛ tagama ra, ani sini, ani sinikɛnɛ; sabu cira man kan ka
faga yɔrɔ wɛrɛ ni Zeruzalɛmu tɛ.
34 «E, Zeruzalɛmu! Zeruzalɛmu! Ele min bɛ ciraw faga, ani Ala bɛ mɔgɔ minw ci i fɛ,
i bɛ olugu bon ni kabakuru ye ka o faga. Siɲaga caman, ne tun b'a fɛ ka i ta denw lajɛn,
i ko sisɛba bɛ a denw lajɛn a kaman kɔrɔ cogo min na, nka aw ma sɔn o ma.
35 Sisan a flɛ, Ala bɛna aw ta so lakolon to. Ne b'a fɔ aw ye ko aw ɲa tɛna la ne kan
tuun, fɔ lon min na aw bɛna a fɔ ko: ‹Min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o
ye.› »

14

Yesu ka cɛ dɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na

1 Nɛnɛkirilon* dɔ ra, Yesu tun welera domuni na Farisiw* ta ɲamɔgɔ dɔ ta so kɔnɔ. Mɔgɔ minw tun bɛ yi, olugu tun bɛ Yesu kɔrɔsira.
2 O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ yi fana, bana dɔ tun ka o fari funufunu.
3 Yesu ka kuma lase sariya karamɔgɔbaw ni Farisiw ma ko: «Ka mɔgɔ kɛnɛya Nɛnɛkirilon na, o bɛnnin lo wa, walama o bɛnnin tɛ, ka kaɲa ni an ta sariya* ye?»
4 O ma sɔn ka a jaabi. Ayiwa, Yesu ka a boro la cɛ kan ka a kɛnɛya, ka a bla ka taga.
5 O kɔ, a ko o ma ko: «Jɔn le bɛ aw ra ko ni a dencɛ, walama ni a ta misi benna kɔlɔn kɔnɔ Nɛnɛkirilon na, a tɛ teliya k'a labɔ o yɔrɔnin bɛɛ ra?»
6 O ma se ka Yesu jaabi o kumaw ra.

Mɔgɔ ka kan k'a yɛrɛ majigi

7 Ayiwa, Yesu nana a ye ko mɔgɔ minw nana domunikɛyɔrɔ ra, olugu dɔw bɛ sigiyɔrɔɲumanw le wolomara o yɛrɛ ye. A k'a fɔ o ye ko:
8 «Ni mɔgɔ dɔ ka i wele kɔɲɔya dɔ ra, ni i sera yi, i kana taga sigiyɔrɔw bɛɛ ra ɲumanman ta. Ni o tɛ, ni a kɛra ko mɔgɔ wɛrɛ welera o ɲanagbɛ ra min ka bon ni ele ye,
9 min ka aw fla bɛɛ wele, ni o nana fɔ ele ma ko: ‹Cɛ, wuri ka sigiyɔrɔ di mɔgɔ tisina ma.› O tuma ele ni maroya le bɛna wuri ka taga sigi fɔ kɔ fɛ.
10 O kosɔn ni i welera o yɔrɔ ɲɔgɔn na, taga sigi fɔ kɔ fɛ. Ni o kɛra, ni jatigicɛ yɛrɛ nana a ye ko i man kan ni o sigiyɔrɔ ye, ni a k'a fɔ i ye ko: ‹Ne tericɛ, wuri ka na ɲa fɛ,› o tuma bonya le bɛna la ele kan o wagati ra mɔgɔ tɔw bɛɛ ɲa na.
11 Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o tigi majigi, nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

Lanabaga ye an janto fagantanw na

12 Cɛ min tun ka Yesu wele domuni na, Yesu ko o cɛ ma ko: «Ni i bɛ mɔgɔw wele domuni na, tere fɛ walama su fɛ, i kana a to a ye kɛ i teriw, ani i balemaw, ani i ta somɔgɔw, ani i sigiɲɔgɔn waritigiw ye; sabu olugu fana bɛna a ɲɔgɔn kɛ i ye, ka i ta koɲuman juru sara ka bɔ yi.
13 Nka ni i ka ɲanagbɛ dɔ labɛn, i ka kan ka fagantanw, ani senkelenw, ani nabaraw, ani fiyentɔw le wele.
14 Ni o kɛra, i bɛna dugawu sɔrɔ, sabu olugu tɛna se ka a juru sara i ye. I bɛna o baraji sɔrɔ mɔgɔ terenninw suw kunulon na.»

Domuniba ta talen
(Matiyu 22.1-10)

15 Minw tun siginin bɛ ni Yesu ye domuni na, olugu ka Yesu ta kuma mɛn minkɛ, o ra kelen ko Yesu ma ko: «Minw bɛna domuni kɛ Ala ta Masaya* ra, olugu ta bɛna diya dɛ!»
16 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Lon dɔ, cɛ dɔ tun ka domuniba dɔ labɛn, ka mɔgɔ caman wele.
17 Domuni wagati nana se minkɛ, a ka a ta baaraden ci ko a ye taga a fɔ mɔgɔw ye ko: ‹Aw ye na, fɛn bɛɛ labɛnna ka ban.›
18 Nka o mɔgɔw bɛɛ ko, ko cɛ ye yafa olugu ma. Mɔgɔ fɔlɔ ko: ‹Ne ka foro dɔ san, ne ka kan ka taga o flɛ; sabari ka yafa ne ma.›
19 Dɔ wɛrɛ ko: ‹Ne ka sɛnɛkɛmisi tan san, ne ka kan ka taga sɛnɛ kɛ ni olugu ye k'a flɛ; sabari ka yafa ne ma.›
20 Dɔ wɛrɛ ko: ‹Ne ka muso dɔ furu siri sisan; o kosɔn ne tɛna se ka taga.›
21 «Baaraden nana o kumaw fɔ a matigicɛ ye. A matigicɛ dimina; a ko baaraden ma ko: ‹Bɔ joona joona ka taga barokɛyɔrɔw ra, ani siradaw ra, ka taga fagantanw, ani senkelenw, ani fiyentɔw, ani nabaraw wele ka na.›
22 O kɛra minkɛ, baaraden ko a matigicɛ ma ko: ‹Ne matigicɛ, i ka min fɔ, ne ka o kɛ, nka hali bi bon ma fa.›
23 A matigicɛ ko a ma ko: ‹Bɔ ka taga kongokɔnɔyɔrɔw ra, ani kongokɔnɔsiraw ra, ka taga mɔgɔw jagboya ka na don, janko ne ta bon ye fa.
24 Sabu ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ fɔlɔ minw welera, olugu si tɛna ne ta domuni dɔ nɛnɛ.› »

Yesu ta karamɔgɔdenya cogo
(Matiyu 10.37-38)

25 Ayiwa, jama caman tun bɛ tagamana ni Yesu ye. A ka a ɲa munu k'a fɔ o ye ko:

26 «Ni mɔgɔ min ko a bɛ na ne fɛ, ni o tigi ma ne kanu ka tɛmɛ a facɛ kan, walama
a bamuso, walama a muso, walama a denw, walama a dɔgɔw ni a kɔrɔw, ni a ma ne
kanu ka tɛmɛ hali a yɛrɛ nin kan, o tigi tɛ se ka kɛ ne ta karamɔgɔden ye.
27 Ni mɔgɔ min ma a ta gbengbenyiri ta* ka tugu ne kɔ, o tigi tɛ se ka kɛ ne ta
karamɔgɔden ye.
28 «Jɔn le bɛ aw ra, ko ni a b'a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛna sigi fɔlɔ ka jatemina kɛ, k'a flɛ
ni a bɛna se k'a lɔ k'a ban?
29 Ni o tɛ, ni a ka bon jubɔ, ka na dɛsɛ, a ma se k'a laban, mɔgɔw bɛna a ye, ka to ka
yɛrɛko a ma,
30 ko: ‹E, cɛ nin ka bon damina ka na dɛsɛ a ra k'a to yi!›
31 «Masacɛ juman le fana bɛ sɔn ka wuri ko a bɛ taga kɛrɛ kɛ ni masacɛ wɛrɛ ye, ni a
ma sigi fɔlɔ ka jatemina kɛ, k'a flɛ ni a kɛra ko ale ni a ta cɛ waga tan bɛ se ka a masacɛ
ɲɔgɔn ni a ta cɛ waga mugan kɛrɛ.
32 Ni a k'a ye ko a tɛna se, k'a masacɛɲɔgɔn to yɔrɔjan belen, a bɛ mɔgɔw ci ka taga
kuma ni a ye k'a fɔ a ye ko o ye kɛrɛ ban.
33 O cogo ra, ni mɔgɔ min ma jɛn a borofɛnw bɛɛ kɔ, o tigi tɛ ne ta karamɔgɔdenya
ɲa.»

(Matiyu 5.13; Marika 9.50)

34 Yesu ko: «Kɔgɔ ye fɛnɲuman ye. Nka ni kɔgɔ timiya bɔra a ra, mun le bɛ se ka a
latimiya tuun?
35 O tuma a tɛ foyi ɲa dugukolo ye, a fana tɛ se ka kɛ nɔgɔ ye foro kɔnɔ. A bɛ firi kɛnɛ
ma le.
«Ayiwa, min b'a fɛ ka faamuri kɛ, o tigi ye jija ka lamɛnni kɛ.»

15

Saga tununin ta ko
(Matiyu 18.12-14)

1 Ayiwa, ninsaraminabagaw, ani mɔgɔ kɛwalejugu wɛrɛw bɛɛ tun bɛ gbarara Yesu ra
ka a lamɛn.
2 Farisiw* ni sariya karamɔgɔw* ka Yesu kɔrɔfɔ, k'a fɔ ko: «A flɛ, cɛ nin bɛ sɔn
jurumunkɛbagaw ye na sigi a kɔrɔ, fɔ a bɛ domuni kɛ ni o ye!»
3 Yesu ka talen dɔ la o ye, ko:
4 «Jɔn le bɛ aw ra, ni saga kɛmɛ b'a fɛ, ni kelen tununa, ko a tɛna a tɔ bikɔnɔntɔn ni
kɔnɔntɔn to kongo kɔnɔ ka taga saga tununin yɔrɔɲini fɔ k'a ye? 5 Ni a k'a ye, a jusu
diyaninba bɛ a la a kan na.
6 Ni a sera so kɔnɔ, a bɛ a teriw ni a sigiɲɔgɔnw wele k'a fɔ o ye ko: ‹Aw ye ɲagari ni
ne ye, sabu ne ta saga min tun tununa, ne ka o ye.› »
7 Yesu ko: «O cogo ra fana, ne b'a fɔ aw ye ko ni jurumuntɔ kelenpe ka nimisa a ta
jurumunw na, ɲagari min bɛ kɛ sankolo ra ale kelen kosɔn, o ɲɔgɔn tɛ kɛ hali mɔgɔ
terennin bikɔnɔntɔn ni kɔnɔntɔn kosɔn, nimisako tɛ olugu minw ta ra.»

Warigbɛ tununin ta ko

8 Yesu ko: «Muso juman le bɛ yi fana ko ni warigbɛ tan b'a fɛ, ni kelen tununa, ko a
tɛna fitina mana, ka bon flan, ka a ɲini ni timinadiya ye fɔ ka taga a ye?
9 Ni a k'a ye, a bɛ a teriw ni a sigiɲɔgɔnw wele k'a fɔ o ye ko: ‹Aw ye ɲagari ni ne ye,
sabu ne ta warigbɛ min tun tununa, ne ka o ye.› »
10 Yesu ko: «O cogo ra, ne b'a fɔ aw ye ko ni jurumuntɔ kelenpe ka nimisa a ta jurumun
na, Ala ta mɛlɛkɛw bɛ ɲagari o ra.»

Cɛkɔrɔba ni a dencɛ fla ta ko

11 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Dencɛ fla tun bɛ cɛ dɔ fɛ.
12 Lon dɔ, dɔgɔcɛman ko a facɛ ma ko: ‹Baba, i ka naforo min bla ne tɔgɔ ra ko a bɛna
kɛ ne ta ye, o di ne ma sisan.› Facɛman k'a ta naforo taran o cɛ.
13 «Tere dama tɛmɛnin kɔ, dɔgɔcɛman ka a ta cɛn bɛɛ fiyeere, ka taga ni o wari ye fɔ
jamanajan dɔ ra; a tagara to kokunntanw na k'a ta naforo bɛɛ cɛn o yɔrɔ ra.
14 «Ayiwa, a nana a ta wari bɛɛ ban tuma min na, kɔngɔba dɔ benna o jamana kan;
fɛn bɛɛ nana dɛsɛ a fɛ.
15 A ma na ɲa, a tagara o jamana mɔgɔ dɔ fɛ; ale k'a bla ka taga kongo ra ka taga to
a ta lɛw kɔrɔ.

---

* **14:27 14.27** Ka gbengbenyiri ta, o kɔrɔ ye ka sɔn tɔɔrɔ bɛɛ ma, ka sɔn hali saya yɛrɛ ma.

16 Kɔngɔ kosɔn, hali ni a tun ka o lɛw ta domuni dɔ sɔrɔ, a tun bɛ sɔn ka o kɛ a ta
baro ye, nka mɔgɔ si ma a sɔn o dɔ ra fana.
17 «Ayiwa, lon dɔ a nana miiri, ka hakiri sɔrɔ. A ko: ‹Baaraden caman le bɛ ne facɛ
ta so, o bɛ domuni kɛ ka fa fɔ ka a tɔ to; k'a sɔrɔ ne bɛ yan, kɔngɔ bɛna ne halaki.›
18 A ko: ‹Ne bɛna wuri ka taga ne facɛ fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: Baba, ne ka Ala hakɛ
ta, ka ele yɛrɛ hakɛ ta.
19 Ne man kan ka wele tuun ko i dencɛ. Ne mina i n'a fɔ i ta baaraden dɔ.›
20 «A wurira o le ra ka taga a facɛ fɛ. K'a to fɔ yɔrɔjan, a facɛ k'a ye; a hina donna a
ra. A borira ka taga a kunbɛn, ka a boro mini a kan na ni kanuya ye.
21 A ko a facɛ ma ko: ‹Baba, ne ka Ala hakɛ ta, ka ele yɛrɛ hakɛ ta. Ne man kan ka
wele tuun ko i dencɛ.›
22 A facɛ k'a fɔ a ta jɔnw ye ko: ‹Aw ye na joona ni deregew bɛɛ ra ɲumanman ye ka
na o don a ra, ka bororanɛgɛ don a boro ra, ka sanbara don a sen na fana.
23 Aw ye na ni misiden tɔrɔnin dɔ ye, ka na o faga. An ye domuni kɛ ka ɲagari;
24 sabu ne dencɛ min ye nin ye, ale tun sara le, nka sisan a ɲanamanyara tuun; a tun
tununa, nka bi a yera.› O bɛɛ ka kɛ ɲagari ye sa.
25 «O y'a sɔrɔ kɔrɔcɛman tun bɛ kongo ra. Ale nana ka na surunya lu ra minkɛ, a ka
dɔnkanw, ani dɔnkirilakanw mɛn.
26 A ka baaraden dɔ wele ka o ɲininka ko mun le kɛra yi.
27 Ale ko a ma ko: ‹I balemacɛ le nana. I facɛ ka misiden tɔrɔnin faga a ye ko sabu a
dencɛ kɛnɛman nana.›
28 «Kɔrɔcɛman dimina, ko a tɛ don lu kɔnɔ. A facɛ bɔra ka na a daari ko a ye na.
29 A ko a facɛ ma ko: ‹Kabini san caman ne bɛ baara kɛ i ye; ne ma i kan bla ka ye
fiyewu. Nka lon si i ma hali badennin kelen di ne ma janko ne ye ne yɛrɛ ɲanagbɛ ni
ne teriw ye!
30 Sisan, i dencɛ min tagara i ta wari cɛn jatɔmusow ra, ale nana minkɛ, i sɔnna ka
misiden tɔrɔnin faga ale ye.›
31 «A facɛ ko a ma ko: ‹Ne dencɛ, ele bɛ ni ne ye yan tuma bɛɛ o. Fɛn o fɛn ye ne ta
ye, o ye ele ta le ye.
32 A kɔni tun ka kan an ye ɲagari ka ninsɔndiya, sabu i balemacɛ tun sara, nka sisan
a ɲanaman lo, a tun tununa, nka bi a yera.› »

16

Naforo kunnasigibaga nanbaratɔ

1 Yesu k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw ye ko: «Naforotigi dɔ tun ka cɛ dɔ ta ka a kɛ a ta
naforo kunnasigibaga ye. Naforotigi nana a mɛn ye ko o cɛ bɛ ale ta naforo cɛnna.
2 A k'a wele ka na a fɔ a ye ko: ‹Ne k'a mɛn ko i bɛ ne ta naforo cɛnna; mun kosɔn i
bɛ o kɛra? Ayiwa, i ka ne ta naforo kɛ fɛn o fɛn ye, o bɛɛ jate yira ne ra; sabu i tɛna ne
ta naforo mara tuun.›
3 «Naforo kunnasigibaga k'a miiri a yɛrɛ kɔnɔ, ko: ‹Ne matigicɛ ko a bɛ ne gbɛn ka
bɔ a ta naforo kunna. O tuma ne bɛna a kɛ di? Fanga tɛ ne ra ka sɛnɛ kɛ; ka daariri kɛ,
o fana maroya bɛ ne ra.
4 Ayiwa, ne bɛna min kɛ, ne ka o lɔn. Ni ne ka o kɛ, ni o nana ne gbɛn ka bɔ baara ra,
mɔgɔ dɔw bɛna ne ladon o ta sow kɔnɔ.›
5 «Ayiwa, cɛ wurira o le ra ka a matigicɛ ta jurunantigiw bɛɛ wele kelen kelen ka na.
A ka fɔlɔ ɲininka ko: ‹Ne matigicɛ ta jori juru le bɛ i ra?›
6 O ko a ma ko: ‹Turu gbongbon ɲa kɛmɛ.› A k'a fɔ a ye ko: ‹I ta sɛbɛ ta joona joona,
i ye sigi k'a sɛbɛ ko ɲa bilooru.›
7 A ko dɔ wɛrɛ ma ko: ‹Ne matigicɛ ta jori juru le bɛ ele ra?› Ale ko: ‹Simankisɛ bɔrɔ
kɛmɛ.› A ko a ma ko: ‹I ta sɛbɛ ta, k'a sɛbɛ ko bɔrɔ biseegi.›
8 «Ayiwa, naforotigi nana o kow mɛn minkɛ, a ka naforo kunnasigibaga nanbaratɔ
tando, sabu a ceguyara. Sabu dunuŋamɔgɔw bɛ ɲɔgɔn minacogo lɔn ka tɛmɛ Ala ta
mɔgɔw yɛrɛ kan, minw bɛ yeelen na.»
9 Yesu ko: «Ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka dunuŋa ta naforojugu ta ka mɔgɔw dɛmɛ, ka
teriw ɲini ni o ye, lon min na ni aw ta dunuŋalatigɛ nana ban, o bɛna kɛ sababu ye k'a
to aw ye baraji sɔrɔ Ala fɛ arijana ra.
10 «Ni mɔgɔ min kɛra lanamɔgɔ ye fɛn fitiniw na, o tigi bɛ kɛ lanamɔgɔ ye fɛnbaw
fana ra; ni mɔgɔ min kɛra mɔgɔ terenbari ye fɛn fitiniw na, o tigi bɛ kɛ mɔgɔ terenbari
le ye fɛnbaw fana ra.
11 O ra ni aw ma kɛ lanamɔgɔw ye dunuŋa ta naforojugu ko ra, jɔn le bɛna la aw ra
ka naforo ɲanaman karifa aw ma?

12 Ni aw ma kɛ lanamɔgɔw ye walifɛnw ta ko ra, jɔn le bɛna aw yɛrɛ ta di aw ma?
13 Baaraden si tɛ se ka baara kɛ kuntigi fla ye; sabu a bɛna kelen kɔninya ka tɔ kelen kanu, walama a bɛ nɔrɔ kelen na, ka tɔ kelen mafiyɛnya. Aw tɛ se ka kɛ Ala ta jɔnw ye, ka kɛ wari fana ta jɔnw ye.»
14 Ayiwa, Farisiw* ka o kumaw mɛn minkɛ, o ka kɛ Yesu lɔgɔbɔ ye ka yɛrɛko a ma, sabu naforo tun ka di olugu ye haali.
15 Yesu ko o ma ko: «Aw bɛ aw yɛrɛ kɛ mɔgɔ terenninw ye mɔgɔw ɲa na, nka Ala ka aw jusukun lɔn, sabu adamadenw bɛ min jate, k'a bonya, Ala bɛ o kɔninya le.»

Ala ta sariya tɛ yɛlɛma
(Matiyu 11.11-13; 5.31-32; Marika 10.11-12)

16 Yesu ko: «Ayiwa, cira Musa ta sariya* ni cira tɔw ta kitabuw ta kumaw tora yi, fɔ ka na se Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ma. K'a damina Yuhana Batizerikɛbaga ta wagati ra, Ala ta Masaya* kuma Kibaro Diman* bɛ fɔra; bɛɛ b'a fɛ ka jija ka don o Masaya ra.
17 «Nka o bɛɛ n'a ta, sankolo ni dugukolo bɛ se ka ban, nka hali Ala ta sariya tomi fitini kelen tɛna ben.
18 «O le kosɔn, ni cɛ o cɛ ka a muso bla, ka muso wɛrɛ furu, o cɛ ka jɛnɛya le kɛ. Ni cɛ o cɛ fana ka muso furusanin ta, o cɛ fana ka jɛnɛya le kɛ.»

Naforotigi ni Lazari

19 «Ayiwa, cɛ naforotigi dɔ tun bɛ yi, min tun bɛ fani ɲumanman sɔngɔgbɛlɛnw don, ka domuni dimanw kɛ, ka a yɛrɛ ɲanagbɛ lon bɛɛ.
20 Ayiwa, cɛ fagantan dɔ fana tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko Lazari; jorijuguw tun bɛ a fari bɛɛ ra. A tun bɛ la naforotigi ta luda ra.
21 Naforotigi domunikɛtɔ, domuni murumuru minw tun bɛ benben, a tun b'a fɛ ka o le sɔrɔ ka o domu. Wuruw fana tun bɛ to ka na a ta joriw nɛmu.
22 «Lon dɔ, cɛ fagantan sara; mɛlɛkɛw ka a ta ka taga ni a ye Iburahima kɛrɛ fɛ. Naforotigi fana nana sa, o ka a su don.
23 Ka naforotigi to tɔɔrɔ ra lahara, a ka a ɲa kɔrɔta ka Iburahima ye yɔrɔjan, Lazari bɛ a kɛrɛ fɛ.
24 Naforotigi pɛrɛnna, ko: ‹Ne fa Iburahima, sabari ka ɲa ne ma, Lazari ci, a ye taga a borokanden su ji ra ka na ne nɛnden suma ni o ye, sabu ne bɛ tɔɔrɔra tasuma nin kɔnɔ kosɛbɛ!›
25 Nka Iburahima k'a jaabi, ko: ‹Ne den, i hakiri to a ra ko ele ka i ta fɛnɲumanw sɔrɔ ka i to dunuɲa ra, nka Lazari ka tɔɔrɔ dɔrɔn le sɔrɔ. Sisan, ale jusu saarora, ele bɛ tɔɔrɔ ra.
26 O dama yɛrɛ tɛ, dingadunba bɛ anw ni aw cɛ fana. O le kosɔn, ni mɔgɔ min b'a fɛ ka bɔ an fɛ yan ka taga aw fɛ yi, o tigi tɛ se. Mɔgɔ si fana tɛ se ka bɔ aw fɛ yi ka na an fɛ yan.›
27 Naforotigi ko: ‹O tuma, ne bɛ i daari, ne fa Iburahima, i ye Lazari ci dunuɲa ra, a ye taga ne facɛ ta lu kɔnɔ;
28 balemacɛ looru bɛ ne fɛ, a to Lazari ye taga olugu lasɔmi, janko olugu fana kana na nin tɔɔrɔyɔrɔ ra yan.›
29 Iburahima k'a jaabi ko: ‹Cira Musa ta sariya* kitabu kumaw bɛ o fɛ yi, ani cira tɔw ta kumaw; o ye o lamɛn.›
30 Naforotigi ko: ‹Ne fa Iburahima, o tɛ a ɲa; ni mɔgɔ sanin dɔ su le kununa ka taga kuma o fɛ, o bɛna nimisa o ta jurumunw na.›
31 Iburahima k'a fɔ a ye ko: ‹Ni o ma cira Musa ta kumaw ni cira tɔw ta kumaw lamɛn, hali ni mɔgɔ sanin dɔ su kununa ka taga kuma o fɛ, o tɛna sɔn ka nimisa fiyewu.› »

17

Kunnacɛnniko ni yafariko
(Matiyu 18.6-7,21-22; Marika 9.42)

1 Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Ko dɔw bɛna kɛ sababu ye ka mɔgɔw kunnacɛn; o tɛ se ka to kɛbari ye. Nka mɔgɔ min bɛ kɛ sababu ye ka o kow lase a mɔgɔɲɔgɔnw ma, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.
2 Hali ni o tun ka wugu belebeleba dɔ le dulon o tigi kan na ka a firi kɔgɔji ra, o belen bɛ fisaya a ma, sani a ye nin denfitini dɔ kunnacɛn ka a lafiri.
3 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi!
«Ni i balema ka jurumun kɛ, a wele ka kuma ni a ye. Ni a nimisara, yafa a ma.

4 Ni i balema ka i hakɛ ta hali siɲaga wolonfla le tere kelen kɔnɔ, ni a bɛɛ kelen kelen
na a nana ka na a fɔ i ye ko i ye yafa a ma, ko ale nimisara, i ka kan ka yafa a ma.»

Lanaya bɛ se ka min kɛ

5 Ciradenw* ko Yesu ma, ko: «Matigi, dɔ fara an ta lanaya kan.»
6 Matigi Yesu ka o jaabi ko: «Ni aw ta lanaya bonya tun ka hali mutaridi kisɛ* bɔ, aw
tun bɛ se k'a fɔ yirisun nin ye ko a ye bɔn ka bɔ a nɔ ra ka taga turu kɔgɔji ra. A tun
bɛna aw kan mina.»

Baaraden ka kan ka min kɛ

7 Yesu ko: «Jɔn le bɛ aw ra, ni a ta baaraden nana ka bɔ kongo ra sɛnɛkɛyɔrɔ ra
walama bɛganmarayɔrɔ ra, a bɛ sɔn k'a fɔ a ye ko a ye na joona ka na sigi ka domuni
kɛ?
8 A b'a fɔ a ye le ko a ye domuni labɛn, ka fani wɛrɛw don, ka na domuni sigi ale yɛrɛ
kɔrɔ fɔlɔ, ale bɛ domuni kɛ ka fa, ka min. O kɔ, baaraden yɛrɛ bɛ sɔrɔ ka domuni kɛ,
ka min.
9 Min fɔra baaraden ye, ni a ka o kɛ, yala a matigicɛ bɛna a fo o kosɔn wa?
10 «Ayiwa, aw fana ta bɛ o cogo ra; baara min fɔra aw ye, ni aw ka o bɛɛ kɛ ka ban
tuma min na, aw y'a fɔ ko: ‹Anw ye baaraden gbansanw le ye. An tun ka kan ka min
kɛ, an ka o le kɛ.› »

Yesu ka kunatɔcɛ tan kɛnɛya

11 Ayiwa, ka Yesu tagatɔ to Zeruzalɛmu, a nana kɛ tɛmɛ ye Samari mara ni Galile mara
cɛ.
12 A dontɔ dugu dɔ kɔnɔ, kunatɔcɛ tan nana a kunbɛn, nka o ma sɔn ka gbara a ra, o
lɔnin tora yɔrɔjan,
13 ka pɛrɛn k'a fɔ Yesu ye ko: «An karamɔgɔ Yesu, sabari ka ɲa anw ma!»
14 Yesu ka o ye minkɛ, a ko o ma ko: «Aw ye taga aw yɛrɛ yira sarakalasebagaw* ra.»
Ka o tagatɔ to, o saninyara.
15 O ra kelen k'a ye ko ale kɛnɛyara minkɛ, a sekɔra ka na, ka kɛ Ala tando ye ni kanba
ye.
16 A nana a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma Yesu sen kɔrɔ, ka Yesu fo. O cɛ tun ye
Samarika le ye.
17 Yesu ko o le ra, ko: «O tuma mɔgɔ tan le ma kɛnɛya wa? A tɔ kɔnɔntɔn bɛ min?
18 Mɔgɔ si ma sɔrɔ olugu ra min bɛ sekɔ ka na baraka la Ala ye ni nin cɛ kelen tɛ wa,
min ye siya wɛrɛ mɔgɔ ye?»
19 Yesu ko o cɛ ma ko: «Wuri ka taga; i ta lanaya ka i kɛnɛya.»

Ala ta Masaya nacogo
(Matiyu 24.23-28,37-41)

20 Farisi* dɔw ka Yesu ɲininka, ko Ala ta Masaya* bɛna na wagati juman le? Yesu ka
o jaabi ko: «Ala ta Masaya tɛna na i ko flɛrifɛn, mɔgɔw fɛ.
21 A tɛna fɔ ko: ‹Aw y'flɛ, a bɛ yan,› walama ko: ‹A bɛ yan fɛ yi,› sabu Ala ta Masaya
bɛ aw cɛ ra.»
22 Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «Min kɛra Adamaden ye*, lon dɔ o ta wagati yelɔgɔ
bɛna kɛ aw ra, hali ni a ka dan tere kelen ma, nka aw tɛna se k'a ye.
23 Mɔgɔw bɛna a fɔ ko: ‹A flɛ, a bɛ yan, a bɛ yan fɛ yi!› Aw kana taga yi, aw kana bori
o kɔ.
24 Sabu san bɛ manamana cogo min na ka bɔ sankolo kun dɔ ra, ka taga se kun dɔ
ma, Min kɛra Adamaden ye, o nalon bɛna kɛ ten le.
25 Nka sani o ye kɛ, jagboya lo a ye tɔɔrɔ kosɛbɛ fɔlɔ, bi mɔgɔw ye ban a ra.
26 «Min kɛra Adamaden ye, sani o ye na, ko minw kɛra Nuho ta tere ra, o ɲɔgɔn le
bɛna kɛ.
27 Nuho ta tere ra, mɔgɔw tun bɛ domuni kɛ, ka min, ka furuw kɛ, ka o denw di furu
ra, fɔ lon min Nuho donna kurunba kɔnɔ; sanjiba nana ka o bɛɛ halaki.
28 «Min kɛra Lutu ta tere ra, o ɲɔgɔn le bɛna kɛ. Mɔgɔw tun bɛ domuni kɛ ka min, o
tun bɛ sanni kɛ, ka fiyeere kɛ, ka forow sɛnɛ, ka bonw lɔ.
29 Nka lon min Lutu bɔra Sodɔmu dugu kɔnɔ, tasuma ni kiribi bɔra sankolo ra i ko
sanji, ka bɔn dugu kan, ka mɔgɔw bɛɛ halaki.
30 «Min kɛra Adamaden ye, ni o ta lon nana se, a bɛna kɛ o cogo le ra.

---

* **17:6 17.6** Yahudiyaw fɛ, mutaridi kisɛ le tun ka dɔgɔ ka tɛmɛ simankisɛ tɔw bɛɛ kan.

31 Ni o lon ka mɔgɔ min sɔrɔ biribon san fɛ, k’a sɔrɔ a borofɛnw bɛ bon kɔnɔ, o tigi
kana jigi ko a bɛ taga a borofɛnw ta. Ni a kɛra ka mɔgɔ min sɔrɔ foro ra, o tigi kana
sekɔ so kɔnɔ tuun.
32 Aw ye aw hakiri to Lutu ta muso ta ko ra.
33 Ni mɔgɔ min b’a fɛ k’a nin tanga, o tigi bɛna bɔnɔ a nin na; nka ni mɔgɔ min ka
bɔnɔ a nin na, o tigi bɛna a sɔrɔ.
34 «Ne b’a fɔ aw ye ko o lon su fɛ, mɔgɔ fla bɛna sɔrɔ lanan kelen kan, kelen bɛna ta
ka kelen to yi.
35 Muso fla bɛna sɔrɔ mugusi ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta ka kelen to yi.
36 [Cɛ fla bɛna kɛ kongo ra ɲɔgɔn fɛ, kelen bɛna ta, ka kelen to yi.]»
37 Karamɔgɔdenw ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, a bɛna kɛ yɔrɔ juman le?» Yesu ka o
jaabi ko: «Ni sogosu ka kɛ yɔrɔ min na, dugaw bɛ lajɛn o yɔrɔ le ra.»

18

Kititigɛbagajugu ta ko

1 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ la a ta karamɔgɔdenw ye, k’a yira ko o ka kan ka Ala daari
tuma bɛɛ le, o kana sɛgɛ.
2 A ko: «Kititigɛbaga dɔ tun bɛ dugu dɔ ra, a tɛ siran Ala ɲa, a tɛ mɔgɔ si bonya.
3 Muso dɔ fana tun bɛ o dugu kelen na, min cɛ tun sara. O muso tun bɛ to ka na a fɔ
o kititigɛbaga ye ko: ‹Ne hakɛ bɔ ne jugu ra!›
4 O ko mɛɛnna, kititigɛbaga tun t’a fɛ ka sɔn. Nka muso nana gban a ra minkɛ,
kititigɛbaga nana a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Hali ni ne tɛ siran Ala ɲa, ne fana tɛ mɔgɔ
si bonya,
5 i n’a fɔ nin muso bɛ ne tɔɔrɔra tuma bɛɛ tan, ne bɛna a hakɛ bɔ a jugu ra, ni o tɛ, a
bɛna to ka na ne tɔɔrɔ le tuma bɛɛ.› »
6 O kɔ, Yesu k’a fɔ ko: «Aw ka kititigɛbaga ta kumacogo ye kɛ!
7 Ayiwa, Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin minw bɛ kasi ka a daari su ni tere, yala Ala tɛna
olugu fana hakɛ bɔ o tɔɔrɔbagaw ra wa? Yala a bɛna a to a ye mɛɛn ka sɔrɔ ka o dɛmɛ
wa?
8 Ne b’a fɔ aw ye ko Ala bɛna o hakɛ bɔ o juguw ra joona joona. Nka, Min kɛra
Adamaden ye*, ni o nana lon min na, yala a bɛna lanaya sɔrɔ dugukolo kan tuun wa?»

Farisicɛ ni ninsaraminabaga

9 Ayiwa, Yesu ka talen dɔ wɛrɛ la. Mɔgɔ minw bɛ o yɛrɛ jate mɔgɔ terenninw ye, ka o
yɛrɛ fisaya mɔgɔ tɔw ma, a ka a la olugu le ye.
10 A ko: «Mɔgɔ fla le tun tagara Alabatosoba kɔnɔ ka taga Ala daari. Kelen tun ye
Farisi* ye, tɔ kelen tun ye ninsaraminabaga ye.
11 Farisicɛ lɔra ka Ala daari a yɛrɛ kɔnɔ, ko: ‹Ala, ne bɛ baraka la i ye sabu ne tɛ i n’a
fɔ mɔgɔ tɔw, minw ye sonw ye, ani kojugukɛbagaw, ani jɛnɛyakɛbagaw; ne tɛ i n’a fɔ
nin ninsaraminabaga fana.
12 Lɔgɔkun o lɔgɔkun, ne bɛ tere fla sun. Ne fana bɛ fɛn o fɛn sɔrɔ, ne bɛ o bɛɛ yaga
bɔ.›
13 «Nka ninsaraminabaga lɔra yɔrɔjan, hali a ma sɔn ka a ɲa kɔrɔta san fɛ; a ka kɛ a
disi gbasigbasi ye k’a fɔ ko: ‹E, Ala, makari ne ra, sabu ne ye jurumuntɔ le ye.› »
14 Yesu ko: «Ne b’a fɔ aw ye ko Ala ka o ninsaraminabaga ta jurumunw yafa a ma;
a sekɔra ka taga so kɔnɔ. Nka Farisicɛ ta jurumunw ma yafa. Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a
yɛrɛ kɔrɔta, Ala bɛ o tigi majigi, nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a yɛrɛ majigi, Ala bɛ o tigi kɔrɔta.»

Yesu ka dugawu kɛ denmisɛnw ye
(Matiyu 19.13-15; Marika 10.13-16)

15 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana ni denɲɛninw fana ye Yesu fɛ, janko a ye maga o ra; nka
karamɔgɔdenw ka o ye minkɛ, olugu ka kɛ o mɔgɔw mafiyɛnya ye.
16 Nka Yesu ka o denw lana a yɛrɛ kɔrɔ, k’a fɔ ko: «Aw y’a to denmisɛnw ye na ne fɛ,
aw kana o bari; sabu mɔgɔ minw bɛ i ko denmisɛnw, Ala ta Masaya* ye olugu le ta ye.
17 Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn Ala ta Masaya ma i ko denfitini,
o tigi tɛna don a ra fiyewu.»

Cɛ naforotigi ta ko
(Matiyu 19.16-30; Marika 10.17-31)

18 Ayiwa, Yahudiyaw ta ɲamɔgɔ dɔ ka Yesu ɲininka ko: «An karamɔgɔɲuman, ne ka
kan ka mun le kɛ janko ne ye ɲanamanya banbari sɔrɔ?»
19 Yesu k’a fɔ a ye ko: «Mun na i ko ne ma ko: ‹Karamɔgɔɲuman?› Mɔgɔɲuman si tɛ
yi, ni Ala kelenpe tɛ.

20 Ayiwa, i ka Ala ta sariyaw* lɔn, ko: ‹I kana jɛnɛya kɛ, i kana mɔgɔ faga, i kana
sonyari kɛ, i kana faninya fɔ k’a la i mɔgɔɲɔgɔn na, i fa ni i ba bonya.› »
21 Cɛ ka Yesu jaabi ko: «Ne ka o sariyaw bɛɛ sira tagama kabini ne denmisɛnman.»
22 Yesu ka o mɛn minkɛ, a ko cɛ ma ko: «Fɛn kelen belen ka i jɛn: taga i borofɛnw bɛɛ
fiyeere, ka o wari tarantaran fagantanw na; ni o kɛra, naforoba bɛna kɛ i fɛ arijana ra.
O kɔ, i bɛ na ka na tugu ne kɔ.»
23 Cɛ ka o kuma mɛn minkɛ, a ɲanasisira kosɛbɛ, sabu naforo caman tun b’a fɛ.
24 Yesu ka cɛ ɲanasisinin ye minkɛ, a ko: «Naforo bɛ mɔgɔ minw fɛ, olugu don ka
gbɛlɛn Ala ta Masaya* ra dɛ!
25 Ɲɔgɔmɛ don ka di misɛniwo fɛ, ka tɛmɛ naforotigi don kan Ala ta Masaya ra.»
26 Yesu lamɛnbagaw ko: «O tuma jɔn le bɛna kisi sa?»
27 Yesu ka o jaabi ko: «Fɛn min bɛ mɔgɔ kaɲa, o tɛ Ala kaɲa.»
28 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Anw do? Anw jɛnna an borofɛnw bɛɛ kɔ ka tugu i nɔ fɛ!»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra, ne b’a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka jɛn a ta bon kɔ,
walama a muso kɔ, walama a balemaw kɔ, walama a somɔgɔw kɔ, walama a ta denw
kɔ, Ala ta Masaya kosɔn,
30 o tigi bɛna o fɛnw bɛɛ ɲɔgɔn caman sɔrɔ dunuɲa ra yan, ka taga ɲanamanya banbari
fana sɔrɔ sini.»

Yesu ka a ta saya ni a kunuko fɔ tuun
(Matiyu 20.17-19; Marika 10.32-34)

31 O kɔ, Yesu ka a ta karamɔgɔden tan ni fla wele ka o gbara a yɛrɛ kɔrɔ, k’a fɔ o ye
ko: «An tagatɔ flɛ Zeruzalɛmu; Min kɛra Adamaden ye*, ciraw ka ko o ko fɔ o ta ko ra,
o bɛɛ bɛna kɛ.
32 O bɛna a mina ka a don siya wɛrɛ mɔgɔw boro. Olugu bɛna a lɔgɔbɔ, k’a nɛni, ka
daji tu a kan.
33 O bɛna a bugɔ ni gbɛɲɛ ye, ka sɔrɔ ka a faga; nka a saya tere sabanan na a bɛna
kunu.»
34 Nka karamɔgɔdenw ma foyi faamu o kumaw ra. Kuma kɔrɔ dogora o ma. O ma a
tagafan lɔn.

Yesu ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛ
(Matiyu 20.29-34; Marika 10.46-52)

35 Yesu surunyara Zeriko dugu ra; fiyentɔcɛ dɔ tun siginin bɛ sirada ra, a bɛ daariri
kɛra.
36 A ka jama mankan mɛn minkɛ, a ka mɔgɔw ɲininka ko mun mankan lo.
37 O k’a fɔ a ye ko Yesu Nazarɛtika le bɛ tɛmɛna.
38 Fiyentɔcɛ pɛrɛnna ko: «Yesu, Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma!»
39 Mɔgɔ minw tun bɛ ɲa fɛ, olugu sɔngɔra a ra, ko a ye je. Nka a ka dɔ le fara a
pɛrɛnkan kan ko: «Dawuda Mamaden*, sabari ka ɲa ne ma.»
40 Yesu lɔra; a k’a fɔ o ye ko o ye na ni a ye. A sera Yesu kɔrɔ minkɛ, Yesu k’a ɲininka
ko:
41 «I b’a fɛ ne ye mun kɛ i ye?» A ka Yesu jaabi ko: «Matigi, ne b’a fɛ ka yeri kɛ le
tuun.»
42 Yesu k’a fɔ a ye ko: «Ne sɔnna, i ye yeri kɛ; i ta lanaya ka i kisi!»
43 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, cɛ ɲa yɛlɛra, a tugura Yesu kɔ, ka to ka Ala tando. Mɔgɔw ka
o ye minkɛ, o ka Ala tando.

19

Yesu ni Zake ta ko

1 Yesu donnin kɔ Zeriko dugu kɔnɔ, a tun bɛ dugu cɛtigɛra.
2 Cɛ dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ, a tɔgɔ ye ko Zake; ale le tun ye ninsaraminabagaw ɲamɔgɔ
ye, naforo fana tun b’a fɛ.
3 Zake tun b’a fɛ ka Yesu ye, k’a lɔn jɔn lo; nka a tun tɛ se, sabu ale tun ka surun, jama
fana tun ka ca.
4 O ra, a borira ka taga ɲa fɛ, ka taga yɛlɛ sikomɔriyiri dɔ ra, janko ka Yesu ye, sabu
Yesu tun ka kan ka tɛmɛ o yɔrɔ ra.
5 Yesu nana se yiri jukɔrɔ minkɛ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ k’a fɔ Zake ye ko: «Zake, i
teliya ka jigi yan, sabu ne ka kan ka jigi i ta so bi.»
6 Zake teliyara ka jigi, ka taga ni Yesu ye so kɔnɔ a ninsɔndiyaninba.

18:20 18.20 Nin kuma fɔra Bɔri 20.12-16; Sariya 5.16-20.

7 Mɔgɔw ka o ye minkɛ, o bɛɛ ka kɛ Yesu kɔrɔfɔ ye, ko: «A sɔnna ka taga jigi jurumuntɔ
ta so kɔnɔ!»
8 Nka Zake lɔnin tora Matigi ɲa fɛ k'a fɔ a ye ko: «Matigi, ne bɛ ne borofɛnw tarancɛ
bɛɛ di fagantanw ma; ni a kɛra ko ne ka mɔgɔ dɔ tɔɲɔ k'a borofɛn mina, ne bɛ o ɲɔgɔn
naani kɔsegi o tigi ma.»
9 Yesu k'a fɔ a ye ko: «Kisiri sera nin so kɔnɔ bi, sabu nin cɛ fana ye Iburahima ta
duruja dɔ ye.
10 Min kɛra Adamaden ye*, ale nana mɔgɔ tununinw le yɔrɔɲini ka o kisi.»

Baaraden saba ta ko
(Matiyu 25.14-30)

11 Ayiwa, ka mɔgɔw to o bɛ Yesu lamɛnna, a ka talen dɔ la o ye; sabu o tun bɛ surunyara
Zeruzalɛmu na, ani mɔgɔw ta miiriya tun ye ko Ala ta Masaya* bɛna sigi o wagati yɛrɛ
le ra.
12 A ko: «Fagamaden dɔ tun bɛ tagara jamanajan dɔ ra, ka taga masaya sɔrɔ, ka sekɔ
ka na sigi a yɛrɛ ta jamana mɔgɔw kunna.
13 Ayiwa, sani a ye taga, a ka cɛ tan wele a ta baaradenw na, ka warigbɛ waga tan di
o bɛɛ kelen kelen ma, k'a fɔ o ye ko o ye jago kɛ ni a ye, ka dɔ fara a kan sani ale ye
sekɔ ka na.
14 «Nka a ko tun man di a ta jamanamɔgɔ dɔw ye. A taganin kɔ, o ka cira bla ka taga
masacɛba fɛ ka taga a fɔ a ye ko olugu t'a fɛ o cɛ ye na sigi olugu kunna.
15 «Nka, o bɛɛ n'a ta, a ka masaya sɔrɔ ka na a ta jamana ra. A nana minkɛ, a tun ka
wari di a ta baaraden minw ma, a ka olugu wele ka na, ko o ka tɔnɔ min sɔrɔ, o ye na
a yira ale ra.
16 Baaraden fɔlɔ nana; a ko: ‹Ne matigicɛ, ne ka baara kɛ ni i ta wari ye ka a warigbɛ
waga tan sɔrɔ ka fara a kan.›
17 A ko a ma ko: ‹O ɲana, baaradenɲuman le bɛ i ye. Fɛn fitini le dira i ma, nka i kɛra
lanamɔgɔ ye o ra. O kosɔn, ne bɛna i sigi dugu tan kunna.›
18 O kɔ, flanan nana; ale ko: ‹Ne matigicɛ, ne ka baara kɛ ni i ta wari ye ka a warigbɛ
waga looru sɔrɔ ka fara a kan.›
19 A matigicɛ ko o ma ko: ‹Ele fana bɛna sigi dugu looru kunna.›
20 Baaraden dɔ wɛrɛ nana, ale ko: ‹Ne matigicɛ, i ta wari flɛ nin ye. Ne tun k'a don
fani dɔ kɔnɔ, k'a dogo.
21 Ne siranna i ɲa, sabu ele ye mɔgɔ fariman le ye. I ma fɛn min bla, i bɛ o le ta, i ma
foro min sɛnɛ, i bɛ o siman tigɛ.›
22 A matigicɛ ko a ma ko: ‹Ele baaradenjugu. Ne bɛna kiti tigɛ i kan ka kaɲa ni i yɛrɛ
darakuma le ye. I k'a lɔn ko ne ye mɔgɔ fariman le ye, ko ne ma fɛn min bla, ne bɛ o
ta, ko ne ma foro min sɛnɛ, ne bɛ o siman le tigɛ;
23 o tuma, mun kosɔn, i ma ne ta wari bla waribon na? Ni o tun kɛra, ne kɔseginin,
ne tun bɛna a ta, ka tɔnɔ sɔrɔ ka fara a kan.›
24 A Matigicɛ k'a fɔ a kɛrɛfɛmɔgɔw ye ko: ‹Aw ye a ta wari mina a ra k'a di warigbɛ
waga tan tigi ma.›
25 Nka o mɔgɔw ko: ‹An matigicɛ, warigbɛ waga tan bɛ ale fɛ ka ban o.›
26 Masacɛ ko: ‹Dɔ bɛ min fɛ, dɔ wɛrɛ bɛna di o le ma; nka dɔ tɛ min fɛ, hali fitini min
b'a fɛ, o bɛna bɔsi a ra.
27 Ayiwa, sisan, ne jugu minw tun t'a fɛ ne ye sigi olugu kunna, aw ye o bɛɛ mina ka
na o bɛɛ faga ne yɛrɛ ɲa na yan.› »

Yesu tagatɔ Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Marika 11.1-11; Yuhana 12.12-19)

28 Ayiwa, Yesu ka o kumaw bɛɛ fɔ ka ban tuma min na, a blara jama ɲa, o ka kɛ taga
ye Zeruzalɛmu.
29 O tagara surunya Bɛtifaze ra tuma min na, ani Betani, ka o to Oliviyesunw kuru
kɛrɛ fɛ, Yesu ka a ta karamɔgɔden fla ci.
30 A k'a fɔ o ye ko: «Dugu min flɛ an ɲa fɛ, aw ye taga yi; ni aw sera yi, aw bɛna
faliden dɔ sirinin ye, mɔgɔ si ma yɛlɛn min kan fɔlɔ. Aw y'a foni ka na ni a ye yan.
31 Ni mɔgɔ dɔ ka aw ɲininka ko: ‹Mun kosɔn aw b'a fonina?› Aw y'a fɔ a ye ko: ‹An
Matigi le mako b'a ra.› »
32 Karamɔgɔden fla tagara minkɛ, Yesu tun k'a fɔ o ye cogo min na, o tagara a sɔrɔ
ten.
33 O tun bɛ faliden fonina minkɛ, falitigiw ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ faliden
fonina?»
34 O ko: «An Matigi le mako b'a ra.»

35 O nana ni faliden ye Yesu fɛ; o ka o ta derege dɔw la fali kɔ ra, ka Yesu layɛlɛn ka
sigi a kan.
36 Ka o tagatɔ to, mɔgɔw tun bɛ o ta deregebaw lalara sira kan Yesu ɲa.
37 O tun bɛ surunyara Zeruzalɛmu na ka ban. O sera Oliviyesunw kuru jigijigi ra
minkɛ, Yesu tun ka kabako minw kɛ karamɔgɔdenw ɲa na, o bɛɛ jusu diyaninba ka kɛ
Ala tando ye ni kanba ye o kabako kɛninw kosɔn.
38 O tun b'a fɔra ko:
«Masacɛ min bɛ nana Matigi Ala tɔgɔ ra,
dugawu ye kɛ o ye.
Hɛra ye kɛ sankolo ra,
nɔɔrɔ ye la Ala tɔgɔ kan sanfɛyɔrɔw bɛɛ ra.»
39 Farisi* dɔw tora jama ra k'a fɔ Yesu ye ko: «Karamɔgɔcɛ, a fɔ i ta karamɔgɔdenw
ye ko o ye je.»
40 Yesu ka o jaabi, ko: «Hali ni o jera, kabakuruw le bɛna pɛrɛn o nɔ ra; ne bɛ o fɔ aw
ye.»

Yesu ka Zeruzalɛmu ta tɔɔrɔ ko fɔ

41 O surunyara Zeruzalɛmu na; Yesu ka dugu ye minkɛ, a kasira a kunna k'a fɔ ko:
42 «Fɛn min bɛ se ka hɛra kɛ aw ye, ni a kɛra ko aw tun ka o lɔn bi! Nka o dogora aw
ma sisan.
43 Lon dɔ, bɛna se, aw juguw bɛna aw datugu, ka aw lamini ni kogow ye, ka dingaw
sogi ka dugu fanw bɛɛ lamini ka aw degu.
44 O bɛna dugumɔgɔw bɛɛ dɔndɔn ka o ɲɔŋɔ, ka aw ta dugu bɛɛ ci, ka a kabakuruw
bɛɛ yɛrɛgɛ; sabu Ala tun b'a fɛ ka aw dɛmɛ wagati min na, aw ma o wagati jate!»

Yesu ka jagokɛbagaw gbɛnna
(Matiyu 21.12-17; Marika 11.15-19; Yuhana 2.13-22)

45 Ayiwa, Yesu tagara don Alabatosoba lu kɔnɔ, ka jagokɛbagaw* gbɛn ka bɔ.
46 A k'a fɔ o ye ko: «A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹Ne ta bon bɛna kɛ Aladaariyɔrɔ le ye,›
nka aw kɔni ka a yɛlɛma ka a kɛ sonw dogoyɔrɔ le ye†.»
47 Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna lon bɛɛ Alabatosoba kɔnɔ. Sarakalasebagaw* kuntigiw,
ani sariya karamɔgɔw*, ani jamana ɲamɔgɔw tun bɛ Yesu fagasababu le ɲinina.
48 Nka o tun bɛna a mina cogo min na, o tun ma o lɔn; sabu Yesu ta ko tun ka mɔgɔw
bɛɛ kun mina, o bɛɛ tun b'a lamɛnna.

20

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ
(Matiyu 21.23-27; Marika 11.27-33)

1 Lon dɔ, Yesu tun bɛ mɔgɔw karanna Alabatosoba kɔnɔ, ani ka Kibaro Diman* fɔ o
ye; sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw*, ani cɛkɔrɔba dɔw nana a fɛ.
2 O ko: «A fɔ an ye: I bɛ nin kow kɛra fanga juman sababu le ra, ani jɔn le ka o fanga
di i ma?»
3 Yesu ka o jaabi ko: «Ne fana bɛna aw ɲininka ko kelen na.
4 Aw ye nin fɔ ne ye: jɔn le tun ka Yuhana Batizerikɛbaga ci ka na mɔgɔw batize? Ala
wa, walama mɔgɔw?»
5 O yɛrɛ dama ka kɛ a miiri ye, ko: «Ni an ko: ‹Ala lo›, a bɛna a fɔ ko: ‹O tuma mun
kosɔn aw ma la a ra?›
6 Nka ni an fana ko: ‹Mɔgɔw lo›, jama bɛna an bon ni kabakuru ye dɛ; sabu o bɛɛ
lanin b'a ra ko Yuhana ye Ala ta cira le ye.»
7 O kosɔn o ka Yesu jaabi ko olugu m'a lɔn.
8 Yesu fana ko: «Ayiwa, ni o lo, min ka fanga di ne ma ka nin kow kɛ, ne fana tɛna o
fɔ aw ye.»

Baaradenjuguw ta ko
(Matiyu 21.33-46; Marika 12.1-12)

9 O kɔ, Yesu ka nin talen fɔ jama ye; a ko: «Cɛ dɔ le tun ka rɛzɛnforo sɛnɛ ka a karifa
baarakɛbaga dɔw ma, ka bɔ ka taga tagama dɔ ra ka taga wagatijan kɛ yi.
10 Rɛzɛn bɔwagati nana se tuma min na, a ka a ta baaraden dɔ ci rɛzɛnforo
kɔrɔsibagaw fɛ ko o ye rɛzɛnmɔ dɔ di. Nka rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ka o mina, ka a
bugɔ, ka a borolakolon gbɛn ka taga.

---

* **19:45 19.45** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. † **19:46 19.46** Nin kuma fɔra Ezayi 56.7 ani Yeremi 7.11.

11 Forotigi ka baaraden dɔ wɛrɛ ci; o ka o bugɔ, ka o nɛni, ka o borolakolon gbɛn ka
taga.
12 A ka mɔgɔ sabanan ci o fɛ; o ka o bugɔ ka a mandimi, ka a gbɛn.
13 Forotigi ko: ‹Ne bɛna nin ko kɛ cogo di?› A ko: ‹Ayiwa, ne bɛna ne yɛrɛ dencɛ
kanunin le ci o fɛ. Ne bɛ miiri ko o bɛna ale bonya.›
14 Ayiwa, rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw nana forotigi dencɛ natɔ ye minkɛ, o k'a fɔ ɲɔgɔn ye
ko: ‹Nin le bɛna cɛn ta! An y'a mina ka a faga, janko foro ye kɛ an ta ye.›
15 A sera o ma minkɛ, o tagara ni a ye foro kɔ fɛ ka taga a faga.»
Yesu ko: «Ayiwa, sisan forotigi bɛna na mun le kɛ o rɛzɛnforo kɔrɔsibagaw ra sa?
16 A bɛna na ka na o faga, ka a ta foro karifa mɔgɔ wɛrɛw ma.»
Mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, o ko: «E! Ala ma an kisira o ko ɲɔgɔn ma.»
17 Yesu ka jama flɛ, k'a fɔ o ye ko: «Nin kuma min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
‹Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le nana kɛ kabakuru sɔbɛman ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye,›
aw ta miiriya ra o kuma kɔrɔ ye di le?
18 Ayiwa, ni mɔgɔ o mɔgɔ kɔni ka ben o kabakuru kan, o tigi kolow bɛɛ bɛ karikari; ni
o kabakuru fana ka ben mɔgɔ o mɔgɔ kan, a bɛ o tigi ɲɔɲɔ.»

Ninsɔngɔ sarako
(Matiyu 22.15-22; Marika 12.13-17)

19 Sariya karamɔgɔw* ni sarakalasebagaw kuntigiw* tun b'a fɛ ka Yesu mina o yɔrɔnin
kelen bɛɛ ra, sabu o k'a lɔn ko a ka talen fɔ olugu le ma; nka o siranna jama ɲa.
20 O ka kɛ Yesu kɔrɔsi ye. O ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu kɔrɔsiri kama; olugu tagara
o yɛrɛ kɛ i n'a fɔ mɔgɔsɔbɛw, ka Yesu dakɔrɔbɔ janko a ye kuma bɛnbari dɔ fɔ, o ye a
minasababu sɔrɔ ka taga ni a ye jamanatigi fɛ, ani fagamaw fɛ, ka taga kiti tigɛ a kan.
21 O mɔgɔw nana Yesu ɲininka ko: «An karamɔgɔ, an k'a lɔn ko i ta kumaw, ani ta
karan fana terennin lo; i tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra, i bɛ mɔgɔw karan Ala sira ra ka kaɲa ni
can le ye.
22 Ayiwa, yala ka ninsɔngɔ sara masacɛba Sezari ye, o bɛnnin lo wa, walama a bɛnnin
tɛ?»
23 Ayiwa, Yesu tun bɔra o mɔgɔw ta nanbara kɔrɔ ma.
24 A ko o ma ko: «Aw ye tama kelen yira ne ra.» O ka tama kelen yira a ra. A ko:
«Jɔntigi ja ni a tɔgɔ le bɛ nin wari kan?» O ko: «Masacɛba Sezari.»
25 Yesu ko: «Ayiwa, ni o lo, aw ye Sezari ta kɔsegi Sezari ma, ka Ala ta kɔsegi Ala ma.»
26 O mɔgɔw ma hali kuma den kelen sɔrɔ ka bɔ Yesu da ra jama ɲa na, min bɛ kɛ a
minasababu ye. Yesu ta jaabiri ka o kabakoya; o jera!

Sadusiw ka Yesu ɲininka suw kunuko ra
(Matiyu 22.23-33; Marika 12.18-27)

27 Ayiwa, Sadusiw, minw b'a fɔ ko mɔgɔ si su tɛna kunu lahara, olugu dɔw gbarara
Yesu ra k'a ɲininka; o ko:
28 «An karamɔgɔ, cira Musa tun ka nin kuma sɛbɛ sariya* ra, ko: ‹Ni cɛ dɔ ka muso
furu, ka sa k'a sɔrɔ a ma den sɔrɔ ni o muso ye, a balemacɛ ka kan ka o muso ta ka den
sɔrɔ ni a ye a balemacɛ nɔ ra.›
29 «Ayiwa, balemacɛ wolonfla tun bɛ yi. Fɔlɔ ka muso furu, ka sa, a ma den sɔrɔ.
30 Balemacɛ flanan ka muso ta, ka sa, a ma den sɔrɔ; sabanan fana ta kɛra ten.
31 O cɛ wolonfla bɛɛ ka muso furu ka gban ɲɔgɔn na, ka sa, o si ma den to o kɔ.
32 O kɔ, muso yɛrɛ sara.
33 Ayiwa, ni suw nana kunu lahara o, muso bɛna kɛ jɔn kelen le ta ye sa? Sabu o cɛ
wolonfla bɛɛ tun ka a furu!»
34 Yesu ka o jaabi, ko: «Dunuɲa ra yan le cɛ bɛ muso furu, muso fana bɛ sigi cɛ fɛ.
35 Nka ni Ala nana a latigɛ ko mɔgɔ minw ka kan ni wagati nata ta ɲanamanyakura
ye, ni olugu kununa ka bɔ saya ra, olugu tɛna muso furu, walama ka di cɛ ma;
36 o fana tɛna sa ka ye. O bɛna kɛ i ko mɛlɛkɛw; o bɛ kɛ Ala denw ye, sabu o bɔra saya
ra ka don Ala ta ɲanamanya ra.
37 «Ayiwa, ni mɔgɔ ka sa, a bɛ taga kunu lahara; cira Musa ka o le yira an na. Yiritunin
tasumaman kɔrɔ a ka Ala wele ko: ‹Iburahima ta Ala, ani Isiyaka ta Ala, ani Yakuba ta
Ala.›
38 O kɔrɔ ye ko Ala tɛ mɔgɔ saninw ta Ala ye; mɔgɔ ɲanamanw ta Ala lo; sabu Ala fɛ,
o mɔgɔw bɛɛ ɲanaman lo.»
39 O kumaw fɔnin kɔ, sariya karamɔgɔ* dɔw ko a ma ko: «An karamɔgɔ, i ka can fɔ.»

20:17 20.17 Nin kuma fɔra Zaburu 118.22. **20:28 20.28** Nin kuma fɔra Sariya 25.5-6. **20:37 20.37** Nin kuma fɔra Bɔri 3.2,6.

40 Ayiwa, k’a ta o wagati ra, o ma sɔn ka Yesu ɲininka tuun.

Kirisita ma kɛ Dawuda Mamaden dɔrɔn ye
(Matiyu 22.41-46; Marika 12.35-37)

41 Yesu ko mɔgɔw ma ko: «Mun kosɔn mɔgɔw b’a fɔ ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta,
ko o bɛna kɛ Dawuda Mamaden* le ye?
42 K’a sɔrɔ Dawuda yɛrɛ k’a sɛbɛ Zaburuw kitabu kɔnɔ, ko:
‹Matigi Ala k’a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,
43 fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
44 Ayiwa, ni Dawuda bɛ o Kisibaga wele ko a Matigi, o tuma a bɛ se ka kɛ Dawuda
Mamaden ye cogo di?»

Yesu ka sariya karamɔgɔw dɔgɔya
(Matiyu 23.1-36; Marika 12.38-40)

45 Jama bɛɛ tun bɛ Yesu lamɛnna; a ko a ta karamɔgɔdenw ma ko:
46 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi sariya karamɔgɔw* ra dɛ! Deregebadon ka di olugu ye ka
yaala. O b’a fɛ mɔgɔ tɔw le ye olugu fo jamayɔrɔw ra. Karansow* kɔnɔ, ɲafɛsigiyɔrɔw
le ka di o ye; ni o ka o wele domuniyɔrɔw ra, ɲafɛsigiyɔrɔw le ka di o ye.
47 O bɛ muso cɛ saninw borofɛnw bɛɛ domu. O bɛ Ala daari ka mɛɛn janko mɔgɔw ye
o kɔrɔsi. O le kosɔn, o ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ tɔw ta kan.»

21

Muso fagantan ta saraka
(Marika 12.41-44)

1 Ka Yesu to Alabatosoba kɔnɔ, a k’a ɲa kɔrɔta ka naforotigiw ye, o bɛ o ta saraka
blara sarakablaminan kɔnɔ.
2 A ka muso fagantan dɔ fana ye, min cɛ tun sara, ale ka warimisɛnnin fla bla
sarakablaminan kɔnɔ.
3 Yesu ko: «Can ra ne b’a fɔ aw ye, ko nin muso fagantan min cɛ sara, ale ka saraka
min di, o cayara ka tɛmɛ tɔw bɛɛ ta kan;
4 sabu tɔw ka fitini dɔrɔn le bɔ o ta naforo ra k’a bla sarakablaminan kɔnɔ; nka ale
ka a ta wari bɛɛ le di, hali domuni sɔngɔ ma to a boro tuun.»

Yesu ka dunuŋa laban tagamasiyɛnw yira
(Matiyu 24.3-14; Marika 13.1-2)

5 Ayiwa, mɔgɔ dɔw ka kɛ Alabatosoba ko lakari ye, ko a cɛ ka ɲi, ko a lɔra ni kabakuru
ɲumanmanw le ye, ani mɔgɔw ka sarakafɛn minw di Ala ma.
6 Yesu ko: «Aw ɲa bɛ nin bon minw na tan dɛ, lon dɔ nin bonw bɛɛ bɛna cici, ka a
kabakuruw bɛɛ yɛrɛgɛ ka bɔ ɲɔgɔn kunna.»
7 Karamɔgɔdenw ko: «An karamɔgɔ, nin kow bɛna kɛ wagati juman, ani tagamasiyɛn
juman bɛna a yira ko a wagati sera?»
8 Yesu ka o jaabi, ko: «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri; sabu
mɔgɔ caman bɛna na ni ne tɔgɔ ye, k’a fɔ ko olugu le ye Kisibaga* ye, ko wagati sera ka
ban. Aw kana tugu o kɔ.
9 Ni aw nana to ka kɛrɛ mankanw mɛn, ani murutiri kow, aw ja kana tigɛ; sabu jagboya
lo ko o kow ye kɛ; nka o si tɛ a laban ye fɔlɔ.»
10 A ko o ma ko: «Siya dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ kama, jamana dɔ bɛna wuri dɔ wɛrɛ
kama.
11 Dugukoloyɛrɛyɛrɛbaw bɛna kɛ yɔrɔ dɔw ra, ani banajuguw, ani kɔngɔbaw.
Siranyafɛnw, ani tagamasiyɛnba dɔw bɛna kɛ sankolo ra.
12 «Nka sani o kow bɛɛ ye kɛ, o bɛna aw mina ka aw bugɔ. O bɛna aw tɔɔrɔ, o bɛna
aw mina ka taga ni aw ye karansow* kɔnɔ janko ka kiti tigɛ aw kan, ka aw bla kaso ra.
O bɛna taga ni aw ye masacɛw fɛ, ani jamana ɲamɔgɔw fɛ ne tɔgɔ kosɔn.
13 O bɛna kɛ sababu ye k’a to aw ye kɛ ne seerew ye ka kuma olugu fɛ.
14 Aw y’a to aw hakiri ra, ko aw man kan ka kuma dɔ labɛn, aw bɛna taga min fɔ
janko ka aw yɛrɛ bɔsi.
15 Sabu ne yɛrɛ le bɛna kuma don aw da ra, ka hakiritigiya di aw ma, min sababu ra
aw juguw si tɛna se ka kuma kɛ ni aw ye, walama ka aw sɔsɔ.
16 Aw worobagaw, ani aw balemaw, ani aw somɔgɔw, ani aw teriw bɛna aw janfa, ka
aw caman faga.

20:43 20.43 Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

17 Mɔgɔw bɛɛ bɛna aw kɔninya ne tɔgɔ kosɔn.
18 Nka, o bɛɛ n'a ta, hali aw kunsigiden kelen tɛna tunu.
19 Ni aw ka nin kow sɔnmina, o le bɛna aw nin kisi.»

Yesu ka Zeruzalɛmu dugu halaki ko fɔ
(Matiyu 24.15-21; Marika 13.14-19)

20 Yesu ko: «Ni aw nana Zeruzalɛmu dugu lamininin ye kɛrɛkɛjamaw fɛ wagati min na, aw ka kan k'a lɔn ko dugu cituma sera.
21 Ni o wagati sera k'a sɔrɔ minw bɛ Zude mara ra, olugu ye bori ka taga kuruw fan fɛ; minw bɛ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, olugu ye bɔ; minw bɛ kongo kɔnɔ, olugu kana don dugu kɔnɔ.
22 «Sabu, o lon bɛna kɛ Ala ta kititigɛlon ye Zeruzalɛmu kan, janko kuma minw bɛɛ sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.
23 O lonw na bɔnɔ bɛna muso lasiritɔw sɔrɔ, ani minw bɛ sin dira denw ma; sabu tɔɔrɔba bɛna kɛ jamana kɔnɔ, ka Ala ta dimi ben nin jamana mɔgɔw kan.
24 O bɛna o faga ni kɛrɛkɛmuruw ye, o bɛna o mina ka taga o kɛ kasodenw ye siya wɛrɛw* ta jamana bɛɛ ra. O cogo ra, siya wɛrɛ mɔgɔw bɛna don Zeruzalɛmu ka o ta fanga sigi fɔ ka taga o ta wagati dafa.»

Yesu nacogo ka bɔ sankolo ra
(Matiyu 24.29-35; Marika 13.24-31)

25 «Ayiwa, sankolo ra, tagamasiyɛn dɔw bɛna kɛ tere ni karo ni lolow kan. Dugukolo kan, jatigɛba le bɛna mɔgɔw mina fɔ ka o kɔnɔnɔban, kɔgɔji ni jikurubaw ta mankan kosɔn.
26 Ko minw bɛna kɛ dugukolo kan, mɔgɔ dɔw ja tigɛninba bɛna to o miiriri ra fɔ ka na kirin, sabu sankolo ta sebagayaw bɛna yuguyugu ka bɔ o nɔ ra.
27 O tuma ra, Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna o natɔ ye sankaba dɔ kan ni sebagayaba ye, ani nɔɔrɔba.
28 Ayiwa, ni aw ka na o kow kɛtɔ ye tuma min na, aw ye aw kun kɔrɔta ka aw ɲa lawuri san fɛ, sabu aw ta kisiri wagati le surunya ra ten.»

Torosun ta karan
(Matiyu 24.32-35; Marika 13.28-31)

29 O kɔ, Yesu ka talen dɔ fɔ o ye; a ko: «Aw ye torosun kɔrɔsi, ani yiri tɔw bɛɛ.
30 Ni aw k'a ye ko o bɛ flaburukuraw bɔra, aw b'a lɔn ko samiya surunyara.
31 O cogo kelen na, ni aw nana a ye ko nin kow bɛ kɛra tuma min na, aw y'a lɔn ko Ala ta Masaya* wagati le surunyara.
32 Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko bi mɔgɔw tɛna sa ka ban fɔ nin kow bɛɛ ye kɛ ka dafa.
33 Sankolo ni dugukolo bɛna tɛmɛ, nka ne ta kuma tɛna tɛmɛ fiyewu.
34 «Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana to domunibaw ra, ani minni na, ka to ka hami dunuŋafɛnw sɔrɔri dɔrɔn na, k'a to ne nalon ye na bara aw ra;
35 sabu ne nalon bɛna bara dunuŋamɔgɔw bɛɛ ra, ka o mina i ko jɔ.
36 O kosɔn, aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, ka Ala daari wagati bɛɛ, janko aw ye fanga sɔrɔ, kojugu minw bɛna kɛ, ka bɔsi o bɛɛ ma; ni o kɛra, Min kɛra Adamaden ye*, aw kun kɔrɔtanin bɛna se ka lɔ o ɲa kɔrɔ.»
37 Ayiwa, Yesu tun bɛ to ka mɔgɔw karan Alabatosoba kɔnɔ tere fɛ. Ni su ka ko, kuru min bɛ wele ko Oliviyesunw kuru, a tun bɛ taga si o yɔrɔ ra.
38 Sɔgɔmada joona fɛ, mɔgɔw bɛɛ tun bɛ taga lajɛn a kɔrɔ Alabatosoba kɔnɔ ka a ta karan lamɛn.

22

Mɔgɔw ka janfa siri Yesu kama
(Matiyu 26.1-5; Marika 14.1-2; Yuhana 11.45-53)

1 Ayiwa, Burufunubari ɲanagbɛ* min bɛ wele ko Jɔnyaban ɲanagbɛ*, o tun bɛ surunyara.
2 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* tun bɛ cogo ɲinina ka Yesu faga, nka o tun bɛ siranna jama ɲa.

Zudasi ka Yesu janfa
(Matiyu 26.14-16; Marika 14.10-11)

3 Ayiwa, Setana donna Zudasi jusukun na, min bɛ wele fana ko Sikariyɔti, ani min tun ye Yesu ta karamɔgɔden tan ni fla dɔ ye.
4 Zudasi tagara sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigiw fɛ; a bɛna Yesu mina k'a don o boro cogo min na, o kumana ka bɛn o kan.

5 O kuma diyara olugu ye kosɛbɛ. O ka layiri ta a ye ko o bɛna wari di a ma.
6 Zudasi sɔnna; a ka kɛ cogo ɲini ye, a bɛna se ka Yesu sɔrɔ ka a don o boro cogo min
na, jama kana bɔ a kala ma.

Karamɔgɔdenw ka Jɔnyaban ɲanagbɛ labɛn
(Matiyu 26.17-25; Marika 14.12-21; Yuhana 13.21-30)

7 Burufunubari ɲanagbɛ* wagati ra, lon min na Jɔnyaban ɲanagbɛ ta saraka ka kan
ka faga,
8 o lon na Yesu ka Piyɛri ni Yuhana ci; a ko: «Aw ye taga Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni
labɛn an ye janko an ye a domu.»
9 O ka Yesu jaabi ko: «I b'a fɛ an ye taga a labɛn min le?»
10 Yesu ko: «Ni aw donna dugu kɔnɔ, aw bɛna bɛn ni cɛ dɔ ye, ji bɛ daga ra a kun na.
A bɛna taga don lu min kɔnɔ, aw ye tugu a kɔ ka taga don fɔ o lu kɔnɔ.
11 Ni aw sera yi, aw y'a fɔ lutigi ye ko: ‹An karamɔgɔ ko, ko ale ni a ta karamɔgɔdenw
bɛna Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni kɛ bon min kɔnɔ, ko o bon bɛ min?›
12 Ayiwa, a bɛna bonba dɔ yira aw ra sankaso san fɛ, fɛn bɛɛ bɛ a kɔnɔ. Aw bɛna
Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn o bon le kɔnɔ.»
13 Ayiwa, Piyɛri ni Yuhana tagara. O tagara a sɔrɔ i ko Yesu tun k'a fɔ o ye cogo min
na. O ka Jɔnyaban ɲanagbɛ domuni labɛn.

Jɛŋɲɔgɔnya domuni
(Matiyu 26.26-30; Marika 14.22-26; Korɛntikaw fɔlɔ 11.23-25)

14 Domuniwagati sera minkɛ, Yesu sigira domuni na ni a ta karamɔgɔdenw ye.
15 Ka o to domuni na, Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ne kɔni tun b'a fɛ yɛrɛ le ka nin ɲanagbɛ
domuni kɛ ni aw ye sani ne ye tɔɔrɔ.
16 Sabu ne b'a fɔ aw ye ko ne tɛna a ɲɔgɔn domu tuun fiyewu fɔ ka taga se lon min
na, a kɔrɔ ye min ye, o bɛna kɛ Ala fɛ a ta Masaya* ra.»
17 A ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b'a kɔnɔ, a ka baraka la Ala ye, k'a fɔ a ta karamɔgɔdenw
ye ko: «Aw y'a mina, aw bɛɛ ye dɔ min a ra,
18 sabu ne b'a fɔ aw ye ko ne tɛna rɛzɛnji min tuun fiyewu fɔ lon min Ala ta Masaya*
bɛna na.»
19 O kɔ, a ka buru ta, ka baraka la Ala ye, k'a tigɛtigɛ ka dɔ di o ma, k'a fɔ o ye ko:
«Nin ye ne farikolo le ye, o le dira aw kosɔn. Aw ye nin kɛ ka aw hakiri jigi ne ra.»
20 O cogo ra, domuni bannin kɔ, Yesu ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b'a kɔnɔ. A k'a di o ma,
k'a fɔ o ye ko: «Ala bɛ jɛŋɲɔgɔnyakura* min don ni mɔgɔw ye ne jori baraka ra, o le bɛ
nin ye. O jori le bɔnna aw kosɔn.
21 Nka o bɛɛ n'a ta, aw ra min bɛna ne don mɔgɔw boro, o tigi ni ne siginin bɛ domuni
na yan.
22 Min kɛra Adamaden ye*, o kɔni bɛna sa, i n'a fɔ a tun latigɛra cogo min na. Nka
mɔgɔ min bɛna kɛ sababu ye k'a janfa, bɔnɔ bɛna o tigi sɔrɔ.»
23 Karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko olugu ra jɔn kelen le bɛna sɔn ka o ko
ɲɔgɔn kɛ.

Karamɔgɔdenw ko jɔn le ye ɲamɔgɔ ye olugu ra

24 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri karamɔgɔdenw cɛ ra, ko olugu ra jɔn le ka kan ka jate
ɲamɔgɔ ye.
25 Yesu ka o jaabi ko: «Aw k'a lɔn ko siya wɛrɛ mɔgɔw ta masacɛw bɛ o mara fanga
ra; fanga bɛ minw fɛ, olugu b'a fɛ jamanadenw ye olugu wele ko koŋumankɛbagaw.
26 Nka a man kan ka kɛ ten aw cɛ ra. Aw ra min ye mɔgɔba ye, o tigi ye kɛ i n'a fɔ
bɛɛ ra fitini; min ye ɲamɔgɔ ye, o tigi ye kɛ i n'a fɔ tɔw ta baaraden.
27 Baaraden min bɛ gba kɛ, ani a matigicɛ min bɛna sigi ka domuni kɛ dɔrɔn, o fla ra
juman le ka bon? Min bɛna sigi ka domuni kɛ, o le man bon wa? O bɛɛ n'a ta, ne bɛ aw
cɛ ra i ko baaraden.
28 «Aw kɔni jijara ka to ni ne ye ne ta kɔrɔbɔrikow bɛɛ ra.
29 O le kosɔn, ne bɛ Ala ta Masaya* labla aw ye, i n'a fɔ ne Fa ka a labla ne ye cogo
min na.
30 O kosɔn aw bɛna domuni ni minni kɛ ni ne ye ne ta Masaya* ra. Aw bɛna sigi
masasiginanw kan ka Izirayɛli* siya tan ni fla ta kiti tigɛ.»

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Marika 14.27-31; Yuhana 13.36-38)

31 O kɔ, Yesu ko Simɔn ma ko: «Simɔn, Simɔn, Setana tun k'a ɲini ko a bɛ aw kɔrɔbɔ,
i ko o bɛ siman tɛntɛn cogo min na.

32 Nka ne ka Ala daari ele ye, janko i ta lanaya kana cɛn. Ni ele nana nimisa tuma
min na ka na ne fɛ, i ye i balema tɔw ja gbɛlɛya.»
33 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, ni kaso lo walama ni saya yɛrɛ lo, ne labɛnnin lo ka
o bɛɛ kɛ ni i ye.»
34 Yesu ko: «Piyɛri, ne b'a fɔ i ye ko sani dondo ye kasi bi, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ
siŋaga saba ko i ma ne lɔn.»

Yesu ka a ta karamɔgɔdenw ladi ko o ye o yɛrɛ labɛn

35 O kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma tuun ko: «Ne tun ka aw ci, ko aw kana wari
bla aw kun, ko aw kana bɔrɔ ta, ko aw kana sanbaraw ta minkɛ o, yala fɛn dɔ dɛsɛra
aw fɛ wa?» Karamɔgɔdenw k'a jaabi ko: «Foyi si ma dɛsɛ an na.»
36 Yesu ko: «Sisan kɔni, ni wari bɛ min fɛ, o tigi ye o bla a yɛrɛ kun; ni bɔrɔ bɛ min
fɛ, o tigi ye o ta. Ni muru tɛ min fɛ, o tigi ye a ta fani dɔ fiyeere ka dɔ san.
37 Sabu ne b'a fɔ aw ye ko min sɛbɛra ne ta ko ra, o ka kan ka kɛ. A sɛbɛra ko: ‹O k'a
jate ni kojugukɛbagaw ye.› Ayiwa, sisan, o kow kɛwagati surunyara.»
38 Karamɔgɔdenw ko Yesu ma ko: «Matigi, ni o lo, muru fla ye nin ye.» Yesu ko: «A
ka ɲi ten.»

Yesu ni karamɔgɔdenw tagara kuru kan
(Matiyu 26.36-46; Marika 14.32-42)

39 O kɔ, Yesu bɔra ka taga Oliviyesunw kuru kan, i n'a fɔ a tun derira k'a kɛ cogo min
na. A ta karamɔgɔdenw tugura a kɔ.
40 O sera yi minkɛ, Yesu ko o ma ko: «Aw ye Ala daari, janko Setana kana aw nɛgɛ ka
aw bla kojugu ra.»
41 O kɔ, a bɔra o kɔrɔ ka gbara ɲa fɛ dɔɔnin, ka a kinbiri gban ka Ala daari.
42 A ko: «Ne Fa, ni i bɛ sɔn, i ye nin tɔɔrɔ yɔrɔ janya ne ra. Nka ne yɛrɛ sago kana kɛ,
ele sago le ye kɛ.»
43 [O tuma, mɛlɛkɛ dɔ bɔra sankolo ra ka na a ja gbɛlɛya.
44 Sabu o wagati tun gbɛlɛyara Yesu ma kosɛbɛ, a jusukun tun tɔɔrɔra haali; a ka Ala
daari ni baraka ye ka wasi fɔ a wasiji kɛra i n'a fɔ jori, ka tɔnitɔni dugu ma.]
45 A ka Ala daari minkɛ, a wurira ka na a ta karamɔgɔdenw fɛ, ka na a sɔrɔ olugu bɛɛ
sunɔgɔra, ɲanasisi fɛ.
46 A ko o ma ko: «Mun kosɔn aw bɛ sunɔgɔra? Aw ye wuri ka Ala daari, janko Setana
kana na aw nɛgɛ ka aw bla kojugu ra.»

Yahudiyaw nana Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.47-56; Marika 14.43-50; Yuhana 18.3-11)

47 Ka Yesu to kuma ra, o barara ka jama natɔ ye. Yesu ta karamɔgɔden tan ni fla ra,
kelen min tɔgɔ tun ye ko Zudasi, ale tun bɛ o ɲa fɛ. A nana ka na gbara Yesu ra, ko a bɛ
Yesu fo ni kanuyafori ye.
48 Yesu ko a ma ko: «Zudasi, Min kɛra Adamaden ye*, ele ka kanuyafori le kɛ
tagamasiyɛn ye ka o janfa k'a don mɔgɔw boro wa?»
49 Karamɔgɔdenw nana a ye ko o nana Yesu minayɔrɔ le ra minkɛ, o ko Yesu ma ko:
«Matigi, an tɛ muru ta o kama wa?»
50 O yɔrɔnin bɛɛ, Yesu ta karamɔgɔden kelen ka muru kɛ ka sarakalasebagaw
kuntigiba* ta jɔncɛ kininboroyanfan toro caron ka bɔ yi.
51 Yesu ko: «Aw y'a to ten!» A magara o cɛ toro ra ka a kɛnɛya.
52 O kɔ, Yesu kumana sarakalasebagaw kuntigiw fɛ, ani Alabatosoba kɔrɔsibagaw
kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw, olugu minw tun nana a minayɔrɔ ra; a ko: «Aw nana ni berew
ni kɛrɛkɛmuruw ye ne kama, k'a kɛ i ko aw nana benkannikɛbaga dɔ le kɔ;
53 k'a sɔrɔ ne tun bɛ ni aw ye Alabatosoba kɔnɔ lon bɛɛ, nka aw ma sɔn ka ne mina.
Ayiwa, aw ta wagati le sera sisan, dibi ta fanga ta wagati lo.»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.57-58,69-75; Marika 14.53-54,66-72; Yuhana 18.12-18,25-27)

54 O ka Yesu mina ka taga ni a ye, ka taga a ladon sarakalasebagaw kuntigiba* ta lu
kɔnɔ; Piyɛri tora yɔrɔjan, ka kɛ tugu ye o kɔ.
55 O ka tasuma dɔ mana lu cɛ ma ka sigi o kɔrɔ. Piyɛri nana sigi o kɔrɔ.
56 Baaradenmuso dɔ nana Piyɛri siginin ye tasuma kɔrɔ minkɛ, a ka a lalaga ka a flɛ,
k'a fɔ ko: «Nin cɛ fana tun bɛ ni Yesu ye!»
57 Nka Piyɛri ma sɔn ka lɔ a ra. A ko: «Muso, ne yɛrɛ m'a lɔn.»

22:37 22.37 Nin kuma fɔra Ezayi 53.12.

58 Dɔɔnin kɛra, mɔgɔ wɛrɛ nana Piyɛri ye; ale fana ko: «Ele fana ye Yesu ta mɔgɔ dɔ
le ye!» Piyɛri ko o tigi ma ko: «Ne tɛ o dɔ ye dɛ!»
59 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, mɔgɔ wɛrɛ nana a fɔ k'a gbɛlɛya ko: «Sigiya t'a ra, cɛ
nin tun bɛ ni Yesu ye, sabu Galileka lo.»
60 Piyɛri ko: «Cɛ, ne ma i ta kuma faamu dɛ!» O wagati kelen na, ka Piyɛri to kuma
ra, dondo kasira.
61 Matigi Yesu ka a ɲa munu ka Piyɛri flɛ. O tuma Matigi tun ka kuma min fɔ a ye, a
hakiri jigira o ra, ko: «Sani dondo ye kasi bi, ele bɛna a fɔ siŋaga saba, ko i ma ne lɔn.»
62 O tuma Piyɛri bɔra kɛnɛ ma ka taga kasi kosɛbɛ.

Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta kiti
(Matiyu 26.67-68; Marika 14.65)

63 Yesu kɔrɔsibagaw tun bɛ a lɔgɔbɔra, ka to ka a bugɔ.
64 O ka a ɲa siri, ka kɛ a ɲininka ye ko: «Min ka i bugɔ, o tigi tɔgɔ lɔn k'a fɔ!»
65 O ka a nɛni ka kumajugu caman wɛrɛ fɔ a ma.
(Matiyu 26.59-66; Marika 14.55-64; Yuhana 18.19-24)
66 Dugu gbɛra minkɛ, Yahudiya ta cɛkɔrɔbaw ta jɛnkuru, ani sarakalasebagaw*
kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* ka o ta kititigɛjama lajɛn, ka Yesu wele ka na.
67 O k'a ɲininka ko: «Ni ele le ye Kisibaga* ye, a fɔ an ye.» Yesu ka o jaabi ko: «Ni ne
k'a fɔ aw ye, aw tɛna la a ra,
68 ni ne fana ka aw ɲininka, aw tɛna ne jaabi.
69 Nka k'a ta bi ra, Min kɛra Adamaden ye*, o bɛna taga sigi Sebɛɛtigi Ala
kininboroyanfan fɛ.»
70 O mɔgɔw bɛɛ ko: «O tuma Den min bɔra Ala ra*, ele lo kɛ?» Yesu ka o jaabi ko: «Aw
k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
71 O ko: «An mako tɛ mɔgɔ si ta seereya ra tuun! A yɛrɛ da k'a fɔ, an k'a mɛn.»

23

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Marika 15.1-5; Yuhana 18.28-38)

1 Ayiwa, jama bɛɛ jɛnna ka wuri ka taga ni Yesu ye Pilati fɛ.
2 O sera Pilati fɛ minkɛ, o ka kɛ Yesu jaraki ye, ko: «An k'a kɔrɔsi k'a ye ko nin cɛ bɛ
an ta jamana mɔgɔw kɔnɔnɔsura, ka o lamuruti, ka o bari ka ninsɔngɔ sara masacɛba
Sezari ma; a ko fana, ko ale ye Kisibaga* ye, ko ale ye masacɛ ye.»
3 Ayiwa, Pilati ka Yesu ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye wa?» Yesu ka
a jaabi ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne lo.»
4 O kɔ, Pilati kumana sarakalasebagaw* kuntigiw ni jama fɛ, ko: «Ne ma kojugu si
sɔrɔ nin cɛ ra min bɛ se ka kɛ a jarakikun ye.»
5 Nka, mɔgɔw k'a fɔ Pilati ye k'a gbɛlɛya ko: «A bɛ mɔgɔw bɛɛ lamurutira ni a ta
karan ye Zude mara bɛɛ ra; a k'a damina Galile le, ka na se fɔ yan.»

O tagara ni Yesu ye Herodi fɛ

6 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, a ka o ɲininka ko yala Yesu ye Galileka le ye wa?
7 Pilati k'a mɛn minkɛ ko Yesu ye masacɛ Herodi ta mara mɔgɔ dɔ le ye, a ko o ye taga
ni Yesu ye Herodi fɛ, sabu Herodi yɛrɛ tun bɛ Zeruzalɛmu o wagati ra.
8 Herodi ka Yesu ye minkɛ, o diyara Herodi ye haali; sabu a tun ka fɛn caman mɛn
Yesu ta ko ra. A mɛɛnna, Herodi tun b'a fɛ ka Yesu ye janko a ye kabako dɔ kɛtɔ ye Yesu
fɛ.
9 O kosɔn Herodi ka ɲininkari caman kɛ Yesu fɛ, nka Yesu ma a jaabi o si ra.
10 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani sariya karamɔgɔw* fana tun nana Herodi fɛ; o tun
bɛ kuma ni baraka ye ka Yesu jaraki kosɛbɛ.
11 Masacɛ Herodi ni a ta sorasiw ka Yesu dɔgɔya; a ka masacɛfani dɔ don a ra, ka a
lɔgɔbɔ, ka sɔrɔ ka a lasekɔ Pilati fɛ tuun.
12 Pilati ni Herodi tun bɛnnin tɛ kakɔrɔ; nka o lon na o kɛra teriŋɔgɔnmanw ye.

Yesu fagako latigɛra
(Matiyu 27.15-26; Marika 15.6-15; Yuhana 18.39–19.16)

13 Ayiwa, Pilati ka sarakalasebagaw* kuntigiw, ani jamana ɲamɔgɔw, ani jama lajɛn.
14 A ko o ma ko: «Aw nana ni nin cɛ ye ne fɛ ka na a fɔ ne ye ko a bɛ jamana mɔgɔw
lamurutira; nka ne ka a ɲininka aw bɛɛ ɲa na, ne k'a ye ko aw bɛ a jarakira fɛn o fɛn
na, a ma o si kɛ.
15 Herodi* fana ma kojugu sɔrɔ a ta ko ra, sabu ale fana ka a lasekɔ ne ma yan tuun.
Nin cɛ kɔni ma foyi kɛ min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye.

16 O kosɔn, ne bɛna a fɔ ko o y'a bugɔ ni gbɛɲɛ ye k'a labla.»
17 [Ayiwa, san o san, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ ra*, Pilati tun ka kan ka kasoden dɔ labla.]
18 Jama bɛɛ jɛnna ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin cɛ faga, i ye Barabasi labla!»
19 K'a sɔrɔ lon dɔ o Barabasi le tun ka jama lamuruti dugu kɔnɔ, fɔ ka mɔgɔ dɔ faga; o le tun kɛra a blakun ye kaso ra.
20 Ayiwa, Pilati tun b'a fɛ ka Yesu le labla, O kosɔn a ka o ɲininka tuun.
21 Nka o pɛrɛnna, ko: «A gbengben yiri ra! A gbengben yiri ra!»
22 Pilati ka o ɲininka a siɲaga sabanan na, ko: «O tuma a ka kojugu juman kelen le kɛ sa? Ne ma foyi ye a ra min bɛ a fagakun bɔ; o ra ne bɛna a fɔ ko o y'a bugɔ, ka a labla.»
23 Nka jama pɛrɛnna ni fanga ye ko Yesu ye gbengben yiri ra le. O ta pɛrɛnkanw ka Pilati kaɲa.
24 Ayiwa, o tun bɛ min ɲinina, Pilati k'a latigɛ ko a bɛna o kɛ o ye.
25 O tun ka cɛ min daari, Pilati ka o labla, o min tun blara kaso ra murutiri ni mɔgɔfaga kosɔn. A ka Yesu don o boro, ko a ye kɛ o sago ye.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-56; Marika 15.21-41; Yuhana 19.17-30)

26 Ayiwa, ka o tagatɔ to ni Yesu ye, o ka cɛ dɔ bɔtɔ ye kongo ra, min tɔgɔ tun ye ko Simɔn, Sirɛnika tun lo. O ka gbengbenyiri* la ale kun, ko a ye a ta ka tugu Yesu kɔ.
27 Ka o tagatɔ to, jamaba tugura o kɔ; muso dɔw tun bɛ o jama ra, olugu tun bɛ o disiw gbasigbasira ka kasi Yesu kosɔn.
28 Yesu ka a ɲa munu k'a fɔ o ye ko: «Zeruzalɛmu musow, aw kana kasi ne kosɔn dɛ! Aw ye kasi aw yɛrɛw ni aw ta denw le kosɔn!
29 Sabu, lon dɔ bɛna se, o lon na o bɛna a fɔ ko: ‹Muso minw ma den sɔrɔ, minw ma den woro ka ye, ani o ma sin di den ma fiyewu, olugu ta ɲana.›
30 O wagati ra, mɔgɔw bɛna a fɔ kuruw ye ko: ‹Aw ye ben an kan!› K'a fɔ kongoriw ye ko: ‹Aw ye an datugu!›
31 Sabu, ni o ka nin ko ɲɔgɔn kɛ yirikɛnɛ ra, ni a nana se yirijalan ma do?»
32 O tun bɛ tagara ni Yesu ye, ani kojugukɛbaga fla, ka taga olugu faga ni Yesu ye.
33 Ayiwa, yɔrɔ min tɔgɔ ye ko Kunkolo yɔrɔ, o sera yi minkɛ, o ka Yesu gbengben yiri ra o yɔrɔ ra, ka kojugukɛbaga fla fana gbengben yiri wɛrɛw kan, kelen bɛ Yesu kininboroyanfan fɛ, kelen bɛ a numanboroyanfan fɛ.
34 Yesu ko: «Ne Fa, yafa o ma, sabu o bɛ min kɛra, o ma o lɔn.» Sorasiw ka kara la ka Yesu ta faniw tarantaran ɲɔgɔn na janko o bɛɛ ye o ta sɔrɔta lɔn.
35 Jama tun lɔnin bɛ, o b'a flɛra. Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw tun bɛ Yesu lɔgɔbɔra, ko: «A ka mɔgɔ tɔw kisi; a ye a yɛrɛ kisi sisan sa, ni a kɛra ko ale le ye Kisibaga* ye, Ala ka min ɲanawoloma!»
36 Sorasiw fana gbarara Yesu ra k'a lɔgɔbɔ, ka minnifɛn kumunin dɔ yira a ra,
37 k'a fɔ a ye ko: «Ni ele le ye Yahudiyaw ta masacɛ ye, i yɛrɛ kisi sa!»
38 O tun ka nin kumaw sɛbɛ yiri dɔ kan a kun san fɛ, ko: «Nin ye Yahudiyaw ta masacɛ ye.»
39 Kojugukɛbaga fla minw tun gbengbenna ni Yesu ye, o ra kelen tun bɛ a nɛnina, k'a fɔ a ye ko: «Ele le tɛ Kisibaga* ye wa? I yɛrɛ kisi sa, i ye an fana kisi!»
40 Nka tɔ kelen sɔngɔra ale ra k'a fɔ a ye ko: «Ele tɛ siran Ala ɲa wa? Nin tɔɔrɔ kelen le tɛ ele fana kan wa?
41 An kɔni ka kan ni nin ye, sabu an ka kojugu min kɛ, o tɔɔrɔ le bɛ anw kan; nka nin cɛ ma kojugu si le kɛ.»
42 O kɔ, a ko Yesu ma ko: «Yesu, ni i nana kɛ i ta Masaya* ra tuma min na, i ye i hakiri to ne ra.»
43 Yesu ko a ma ko: «Ne b'a fɔ i ye can ra, bi yɛrɛ i bɛna kɛ ni ne ye arijana ra.»
44 Ayiwa, tere sera kuncɛ tuma min na, dibi barara ka don jamana fan bɛɛ ra fɔ ka taga wulada surunya.
45 Alabatosoba cɛtigɛfani faranna fla ye.
46 O tuma, Yesu pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ ko: «Ne Fa, ne bɛ ne nin to i boro.» A ka o fɔ minkɛ, a sara.
47 Ayiwa, sorasikuntigi ka o kow ye minkɛ, a ka Ala tando, k'a fɔ ko: «Can ra, nin cɛ kɔni tun ye mɔgɔ terennin le ye.»
48 Jama minw bɛɛ tun bɛ yi, olugu ka o kow ye ka ban tuma min na, o sekɔra ka taga dugu kɔnɔ, o ɲanasisininba tora ka kɛ o disi gbasigbasi ye.

23:30 23.30 Nin kuma fɔra Oze 10.8. **23:46 23.46** Nin kuma fɔra Zaburu 31.6.

49 Yesu ta teriw bɛɛ, ani muso minw tun tugura a kɔ kabini Galile, olugu tun lɔnin bɛ
yɔrɔjan ka kɛ o kow flɛ ye.

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Marika 15.42-47; Yuhana 19.38-42)

50 Yahudiyaw ta kititigɛbagaw ta jɛnkuru ta mɔgɔ dɔ tun bɛ yi, min tɔgɔ tun ye ko
Yusufu; mɔgɔsɔbɛ, ani mɔgɔ terennin tun lo.
51 Kititigɛbaga tɔw tun ka ko minw latigɛ, ani o tun ka ko minw kɛ, ale tun ma jɛn ni
o ye o ra. Ale tun bɛ bɔ Arimate; o ye Yahudiyaw ta dugu dɔ ye. A jigi tun bɛ Ala ta
Masaya* nawagati kan.
52 A tagara Pilati fɛ ka taga Yesu su daari a fɛ.
53 O kɔ, a tagara Yesu su lajigi ka bɔ gbengbenyiri* ra, ka a kasanke ni fanigbɛ dɔ ye,
ka taga a la kaburu kɔnɔ; o kaburu tun sogira fara le kɔnɔ; su tun ma deri ka don o
yɔrɔ ra fɔlɔ.
54 O lon tun ye Nɛnɛkirilon* ɲasigi le ye; Nɛnɛkirilon tun bɛ ɲini ka damina.
55 Muso minw tun tugura Yesu kɔ kabini Galile, olugu tun tagara ni Yusufu ye kaburuda
ra. O ka kaburu flɛ, ka Yesu su lacogo fana flɛ.
56 O kɔ, o sekɔra ka na so kɔnɔ ka na kasadiyananw, ani wusunanw labɛn Yesu ye.
Nka o ma sɔn ka foyi kɛ Nɛnɛkirilon* na, ka kaɲa ni Yahudiyaw ta sariya* ye.

24

Mɛlɛkɛw ka Yesu kunuko fɔ musow ye
(Matiyu 28.1-10; Marika 16.1-8; Yuhana 20.1-10)

1 Ayiwa, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ, musow tun ka kasadiyanan minw labɛn,
o tagara ni o ye kaburuda ra.
2 O tagara a sɔrɔ ko kabakuruba kolonkolonna ka bɔ kaburu da ra.
3 O donna kaburu kɔnɔ, nka o ma Matigi Yesu su ye.
4 O ko ka o hakiri ɲagami. Cɛ fla barara ka na lɔ o ɲa kɔrɔ, fanigbɛ pepe bɛ o ra.
5 Musow siranninba ka o kun suuru; nka o cɛ fla k'a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn mɔgɔ
min ɲanaman lo, aw bɛ o ɲini suw cɛ ra?
6 A tɛ yan! A kununa. Wagati min na a tun bɛ ni aw ye Galile, a ka kuma minw fɔ aw
ye, aw ye aw hakiri to o ra.
7 A tun ko, ko Min kɛra Adamaden ye*, ko o ka kan ka don jurumunkɛbagaw boro, o
bɛna a gbengben yiri ra ka a faga; nka a saya tere sabanan, a bɛna kunu.»
8 O tuma musow hakiri jigira Yesu ta kumaw na.

Musow ka Yesu kunuko fɔ karamɔgɔdenw ye

9 Musow bɔra kaburu ra ka taga o kow bɛɛ lakari ciraden* tan ni kelen ye, ani o
tɔɲɔgɔn tɔw bɛɛ.
10 O musow tun ye Mariyamu Magidalakamuso ye, ani Yahani, ani Yakuba bamuso
Mariyamu; muso tɔ minw tun bɛ ni o ye, olugu fana ka o kuma kelen le fɔ ciradenw ye.
11 Nka musow ka min fɔ, ciradenw ka o jate manamanakan ye, o ma la a ra.
12 Nka o bɛɛ n'a ta, Piyɛri wurira ka bori ka taga kaburu ra. A birira ka kaburu kɔnɔ
flɛ; a ma foyi ye ni kasanke dɔrɔn tɛ. A kɔnɔnɔbannin sekɔra ka taga a ta so.

Karamɔgɔden fla min tun bɛ tagara Emayusi
(Marika 16.12-13)

13 Ayiwa, o lon kelen na, karamɔgɔden fla tun bɛ tagara dugu dɔ ra, o dugu tɔgɔ ye ko
Emayusi. O dugu ni Zeruzalɛmu cɛ tun tɛ tɛmɛ kilo tan ni kelen kan.
14 Ko minw bɛɛ tun kɛra Zeruzalɛmu o wagati ra, o tun bɛ o baro le kɛra.
15 Ka o to kuma ni sɔsɔri ra, Yesu yɛrɛ nana gbara o ra ka to ka tagama o kɛrɛ fɛ ka
taga.
16 O ɲa tun bɛ Yesu ra, nka a kɛra i n'a fɔ fɛn dɔ le tun ka o bari ka a lɔn.
17 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw tagatɔ bɛ kumana mun ko le ra dɛ?» Kabini Yesu ka o
fɔ, o lɔra, o ɲanasisininba.
18 O ra, kelen min tɔgɔ ye ko Kilopasi, ale ko: «Ni ele kelen kɔni tɛ, mɔgɔ si tɛ
Zeruzalɛmu min b'a fɔ ko ko minw kɛra yi, ko a ma dɔ lɔn o ra.»
19 Yesu ka o ɲininka ko: «Ko juman le kɛra?» O ka a jaabi ko: «Ko min kɛra Yesu
Nazarɛtikacɛ ra kɛ! A tun kɛra cira barakaman ye, ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye, ani a ta
kuma, Ala ɲa kɔrɔ, ani mɔgɔw bɛɛ ɲakɔrɔ.
20 An ta sarakalasebagaw* kuntigiw, ani an ta jamana ɲamɔgɔw ka a mina ka a di
Rɔmu* fagamaw ma, ko o y'a faga; o k'a gbengben yiri ra.

21 An jigi tun b′a kan ko ale le bɛna kɛ Izirayɛlimɔgɔw Kisibaga* ye; nka o bɛɛ ra, nin
kow kɛra, bi ye a tere saba le ye.
22 An ta jɛnkuru ra, musɔ dɔw nana kuma dɔ fɔ an ye min ka an kɔnɔnɔban fɔ ka
tɛmɛ. O ko o tagara kaburu ra sɔgɔmada joona fɛ,
23 ko olugu ma su ye kaburu kɔnɔ, ko olugu ka mɛlɛkɛ dɔw ye, ko o mɛlɛkɛw k′a fɔ
olugu ye ko Yesu ɲanaman lo.
24 An tɔɲɔgɔn dɔw fana tagara kaburu ra, olugu tagara a sɔrɔ i ko musow k′a fɔ an
ye cogo min na, nka o ma ale yɛrɛ ye.»
25 O kɔ, Yesu yɛrɛ kumana o fɛ, a ko: «Aw mɔgɔ hakirintanw, ciraw ka kuma minw
bɛɛ fɔ, aw tɛ la o ra joona.
26 Kisibaga tun man kan ka tɔɔrɔ o cogo ra ka sɔrɔ ka taga don a ta nɔɔrɔ ra wa?»
27 O kɔ, kuma minw bɛɛ sɛbɛra Ala ta Kuma ra a ta ko ra, a ka o ɲafɔ o ye, k′a damina
cira Musa ta sariya* kitabu ra, ka taga se cira tɔw bɛɛ ta kitabuw ma.
28 Ayiwa, o surunyara dugu donda ra tuma min na, Yesu k′a kɛ i n′a fɔ a bɛ tɛmɛna
ka taga ɲa fɛ.
29 Nka o ka a lalɔ ka a daari ko a ye to ni olugu ye, ko su bɛ ɲini ka ko. A donna ni o
ye dugu kɔnɔ ka to ni o ye.
30 Ayiwa, Yesu nana sigi domuni na ni o ye minkɛ, a ka buru ta ka baraka la Ala ye ka
a tarantaran ka a didi o ma.
31 Yesu ka buru di o ma tuma min na, o hakiri yɛlɛra, o k′a lɔn ko Yesu yɛrɛ lo. Nka o
barara ka fɔn a ra.
32 O mɔgɔ fla tora k′a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «A tun bɛ Kitabuw ta kumaw ɲafɔra an ye sira
ra minkɛ, an jusu diyaninba le tun tɛ o wagati ra wa?»
33 O yɔrɔnin bɛɛ, o wurira ka sekɔ ka taga Zeruzalɛmu. O tagara se yi minkɛ, o ka
karamɔgɔden tan ni kelen ni o tɔɲɔgɔnw lajɛnnin sɔrɔ.
34 Karamɔgɔdenw k′a fɔ o mɔgɔ fla ye ko: «Can ra, Matigi kununa ka bɔ saya ra;
Simɔn yɛrɛ k′a ye!»
35 Ko minw kɛra o cɛ fla fana ra sira ra, ani o ka Yesu lɔn cogo min na wagati min a
ka buru tarantaran k′a di o ma, o ka o lakari karamɔgɔden tɔw ye fana.

Yesu ka a yɛrɛ yira karamɔgɔdenw na
(Matiyu 28.16-20; Marika 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Kɛwalew 1.6-8)

36 Ayiwa, ka karamɔgɔdenw to o kumaw ra, Yesu yɛrɛ barara ka na lɔ o cɛ ra, k′a fɔ
o ye ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye.»
37 Karamɔgɔdenw bɛɛ ja tigɛra, o siranna; sabu o tun b′a miirira ko o ɲa bɛ su dɔ ja
le ra.
38 Nka Yesu k′a fɔ o ye ko: «Mun kosɔn aw hakiri ɲagamina? Mun na o miiriya ɲɔgɔn
bɛ aw jusukun na?»
39 O kɔ, Yesu ko: «Aw ye ne borotɛgɛw, ani ne senw flɛ: ne yɛrɛ lo! Aw ye maga ne ra
k′a flɛ kɛ! Bu ni kolo tɛ su ja ra, i ko aw ɲa bɛ ne ra cogo min na.»
40 Yesu ka o fɔ minkɛ, a k′a borow ni a senw yira o ra.
41 Ayiwa, karamɔgɔdenw jusu diyara kosɛbɛ, nka kɔnɔnɔban kosɔn o tun ma la a ra
hali bi. Yesu ka o ɲininka ko: «Domunifɛn dɔ bɛ aw fɛ yan wa?»
42 O ka jɛgɛ wusunin dɔ di a ma.
43 A ka o mina k′a domu o bɛɛ ɲa na.

Yesu ka Ala ta Kuma kɔrɔ yira karamɔgɔdenw na

44 O kɔ, a k′a fɔ o ye ko: «Wagati min na ne tun bɛ ni aw ye, ne tun ka o le fɔ aw ye;
ko fɛn o fɛn sɛbɛra ne ta ko ra cira Musa ta sariya* ra, ani cira tɔw ta kitabuw ra, ani
Zaburuw kitabu ka min fɔ ne ta ko ra, o kow bɛɛ tun ka kan ka kɛ.»
45 O cogo ra, a ka karamɔgɔdenw hakiri yɛlɛ janko o ye Kitabuw kumaw kɔrɔ faamu.
46 O kɔ, a k′a fɔ o ye tuun ko a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta,
ko mɔgɔw bɛna o tɔɔrɔ, ka a faga; nka a saya tere sabanan a bɛna kunu;
47 o ra, k′a damina Zeruzalɛmu, waajuri ka kan ka kɛ dunuŋamɔgɔw bɛɛ ye ale tɔgɔ
ra, ko mɔgɔw ye nimisa o ta jurumunw na janko Ala ye yafa o ma.
48 O kɔ, Yesu k′a fɔ o ye ko: «Aw le ye ne ta kow bɛɛ seerew ye.
49 Ne Fa Ala ka Nin Saninman* min layiri ta aw ye, ne bɛna o ci aw ma. Nka aw ye to
Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ fɔ o sebagaya ye jigi aw kan fɔlɔ ka bɔ san fɛ.»

Yesu yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ
(Marika 16.19-20; Kɛwalew 1.9-11)

50 O kɔ, a tagara ni karamɔgɔdenw ye Betani dugu fan fɛ; a ka a boro fla kɔrɔta ka
dugawu kɛ o ye.

51 K’a to dugawukɛ ra o ye, a kɔrɔtara ka bɔ o cɛ ra ka taga sankolo ra.
52 Karamɔgɔdenw ka kɛ a bato ye; o kɔ, o sekɔra ka taga Zeruzalɛmu, o ɲagarininba.
53 O tun bɛ ɲɔgɔn lajɛn Alabatosoba kɔnɔ wagati bɛɛ ka Ala tando.

YUHANA
KA YESU TA KIBARO DIMAN MIN SƐBƐ
Kitabu faamucogo

Yuhana le kɛra nin kitabu sɛbɛbaga ye. I n’a fɔ ale yɛrɛ tun bɛ ni Yesu ye, a ka fɛn o fɛn sɛbɛ, a yɛrɛ ɲa ka o bɛɛ ye.

Kitabu daminakumaw bɛ Yesu ta Alaya le yira. Yesu le bɛ wele ko Kuma, min tun bɛ ni Ala ye, min tun ye Ala ye, ani min kɛra adamaden ye ka na sigi an cɛ ra (1.14). Yuhana ko nin kitabu sɛbɛkun ye janko aw y’a lɔn ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga ye, Den min bɔra Ala ra, ani janko o lanaya kosɔn aw ye ɲanamanya sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra (20.31).

Yesu ka baara min kɛ k’a to Galile mara ra, Yuhana ta kitabu bɛ o le lakari an ye. A bɛ Yesu ta tagamasiyɛnw lakari ka o tugutugu ɲɔgɔn na, ani a ta waajuriw.

Matiyu k’a yira ko Yesu ye Kisibaga ye, Marika k’a yira ko Yesu ye Ala ta baaraden ye, Luka k’a yira ko Yesu kɛra adamaden ye; nka Yuhana ta kitabu b’a yira an na ko Den min bɔra Ala ra*, ko Yesu ye o le ye.

Kitabu sɛbɛbaga bɛ talen caman kɛ ka Yesu cogo yira: A ko Yesu ye yeelen ye dunuŋamɔgɔw fɛ, ani domunifɛn min bɛ ɲanamanya di, ani ji min bɛ ɲanamanya di; Yesu le ye sagaw ta donda ye, ani sagagbɛnbagaɲuman, ani rɛzɛnsun, ani can, ani min bɛ suw lakunu, ka ɲanamanya di mɔgɔw ma.

Kitabu ta hayan belebeleba kɛra Yuhana 3.16 ye, min bɛ Ala ta kanuya ni a ta kisiri ko yira an na. «Sabu Ala ka dunuŋamɔgɔw kanu haali fɔ Den kelenpe min bɔra Ala ra, a ka o di ka a kɛ saraka ye, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la o Den na, o tigi kana taga halaki lahara, nka o tigi ye ɲanamanya banbari sɔrɔ.»

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-18)*
Yuhana Batizerikɛbaga ta karamɔgɔden fɔlɔw *(1.19-51)*
Yesu k’a ta baara damina kɛnɛ kan mɔgɔw ɲa na *(2–12)*
Yesu ka a tagako fɔ sankolo ra *(13–17)*
Yesu ta tɔɔrɔ ni a ta saya *(18–19)*
Yesu kununa k’a yɛrɛ yira karamɔgɔdenw na *(20–21)*

Kuma kɛra yeelen ni ɲanamanya ye

1 Fɔlɔfɔlɔ k’a sɔrɔ fɛn si tun ma dan fɔlɔ, min bɛ wele ko Kuma, o tun bɛ yi. O Kuma ni Ala tun bɛ ɲɔgɔn fɛ, o Kuma ye Ala ye.
2 Kabini fɔlɔfɔlɔ o Kuma ni Ala bɛ ɲɔgɔn fɛ.
3 Ala ka fɛn bɛɛ dan ale le baraka ra. Fɛn o fɛn danna fana, o si ma dan ale kɔ.
4 Ɲanamanya tun bɛ sɔrɔ ale le ra. O ɲanamanya le tun bɛ yeelen bɔ mɔgɔw ye.
5 O yeelen bɛ manamana dibi ra, nka dibi ma sɔn a ma.
6 Wagati dɔ nana se, Ala ka cɛ dɔ kɛ a ta ciraden ye, o cɛ tɔgɔ tun ye ko Yuhana.
7 A nana ka na seereya le kɛ, ka yeelen ko fɔ mɔgɔw ye, janko a ta kuma sababu ra bɛɛ ye la o yeelen ta ko ra.
8 Ale yɛrɛ tun tɛ yeelen ye, nka a nakun tun ye dɔrɔn ka na yeelen seereya kɛ mɔgɔw ye.
9 O yeelensɔbɛ le tun nana dunuŋa kɔnɔ ka na yeelen bɔ adamadenw bɛɛ ye.
10 Nka can ra, Kuma tun bɛ dunuŋa ra kakɔrɔ, sabu ale le baraka ra dunuŋa danna. O bɛɛ n’a ta, a nana dunuŋa ra minkɛ, mɔgɔw m’a lɔn.
11 A nana a yɛrɛ ta mɔgɔw fɛ, nka a ta mɔgɔw ma sɔn a ra.
12 Nka mɔgɔ minw sɔnna a ra, a ka olugu kɛ Ala denw ye.
13 O ma o Aladenya sɔrɔ i ko adamaden bɛ woro cogo min na; adamaden sago tɛ, mɔgɔ si sago tɛ, nka Ala yɛrɛ sago lo.

Kuma kɛra adamaden ye

14 Ayiwa, o Kuma kɛra adamaden ye. A nana sigi an cɛ ra. Nɛɛma ni can dafanin tun b’a fɛ. An fana ka a nɔɔrɔ ye. Den* kelenpe min bɔra Fa Ala ra, ale ta nɔɔrɔ lo.
15 Ayiwa, Yuhana ka ale ta ko le fɔ, ka pɛrɛn k’a fɔ mɔgɔw ye ko: «Ne tun ka min ko fɔ ko a bɛna na ne kɔ fɛ, ko nka a bɛ ne ɲa, sabu sani ne ye woro, ale tun bɛ yi kakɔrɔ, ale le ye nin ye.»
16 Ayiwa, a ka an bɛɛ wasa a ta nɛɛma baraka ra, ka nɛɛma an ye lon bɛɛ.
17 Sabu sariya* nana cira Musa le sababu ra, nka nɛɛma ni can, o nana Yesu Kirisita le sababu ra.

18 Adamaden si ɲa ma la Ala kan ka ye; Den min bɔra Ala ra*, ni a bɛ ni Fa Ala ye, ale
le ka Ala lɔnniya di an ma.

Yuhana ta waajuri
(Matiyu 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18)

19 Ayiwa, Yahudiyaw kuntigiw ka sarakalasebaga* dɔw ci Yuhana fɛ, ani Alabatosoba
baaraden dɔw; o bɔra Zeruzalɛmu ka taga Yuhana ɲininka ko: «Ele ye jɔntigi le ye?»
Yuhana ka seereya min fɔ, o le ye nin ye.
20 Yuhana ka a gbɛya k'a fɔ o ye, a ma a dogo; a ko: «Kisibaga* min layiri tara, ne tɛ
o ye.»
21 O k'a ɲininka ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye? Cira Iliya* wa?» A ko: «Ne tɛ Iliya
ye.» O ko tuun ko: «Cira min ko fɔra, ele lo wa?» A ko: «Ɔn-ɔn.»
22 O ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye? Dɔ fɔ an ye kɛ, janko an ye taga o fɔ an cibagaw
ye. Ele bɛ i yɛrɛ jate jɔntigi le ye?»
23 Yuhana ka o jaabi ni cira Ezayi ta kuma ye. A ko:
«Pɛrɛnkan min bɛ bɔ kongo kɔnɔ k'a fɔ ko:
‹Aw ye sira labɛn Matigi ye,›
ne le ye o pɛrɛnkan ye.»
24 Minw tun cira Yuhana fɛ, olugu tun ye Farisi dɔw ye.
25 O ka a ɲininka tuun ko: «Ayiwa, ni i tɛ Kisibaga ye, i tɛ Iliya ye, i fana tɛ Cira ye, o
tuma mun kosɔn ele bɛ mɔgɔw batizera?»
26 Yuhana ko: «Ne bɛ mɔgɔw batize ji dama le ra; nka mɔgɔ dɔ wɛrɛ bɛ aw cɛ ra, aw
ma o tigi lɔn.
27 Ale bɛna na ne kɔ fɛ; ne man kan hali k'a ta sanbara juru foni ka a bɔ a sen na.»
28 Ayiwa, o kow bɛɛ kɛra Betani, Zuridɛn ba kɔ fɛ; Yuhana tun bɛ mɔgɔw batizera o
yɔrɔ le ra.

Yesu ye Ala ta Sagaden ye

29 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yuhana ka Yesu natɔ ye a fɛ; a ko mɔgɔw ma ko: «Ala ta
Sagaden* le ye nin ye, min bɛna dunuŋamɔgɔw ta jurumun bɔ o kunna.
30 Ne tun ka ale le ko fɔ aw ye ko mɔgɔ dɔ bɛna na ne kɔ fɛ, ko nka a bɛ ne ɲa, sabu
sani ne ye woro, ale tun bɛ yi kakɔrɔ; ale le ye nin ye.
31 Ne yɛrɛ fana tun ma a lɔn fɔlɔ; nka ne nana mɔgɔw batize ji ra, janko o ye kɛ sababu
ye k'a to ne ye a yira Izirayɛlimɔgɔw ra.»
32 Ayiwa, Yuhana ka seereya kɛ Yesu ta ko ra, ko: «Ne ka Nin Saninman* jigitɔ ye ka
bɔ sankolo ra i ko jɛnɛtugani ka na sigi a kan.
33 Ne yɛrɛ tun ma a lɔn. Nka min ka ne ci ka na mɔgɔw batize ji ra, ale tun k'a fɔ ne
ye ko: ‹Ni i nana Nin Saninman* jigitɔ ye ka na sigi mɔgɔ min kan, o tigi le bɛna mɔgɔw
batize ni Nin Saninman* ye.›
34 Ayiwa, ne nana a ye ten, ne fana ka o seereya kɛ, ko Den min bɔra Ala ra* ko nin
lo.»

Yesu ta karamɔgɔden fɔlɔw

35 Ayiwa, o dugusagbɛ, Yuhana tun bɛ ni a ta karamɔgɔden fla ye tuun.
36 A ka Yesu tɛmɛtɔ ye minkɛ, a k'a fɔ ko: «Ala ta Sagaden* ye nin ye.»
37 Karamɔgɔden fla ka o mɛn minkɛ, olugu ka tugu Yesu kɔ.
38 Yesu ka a ɲa munu ka o ye a yɛrɛ kɔ; a ko o ma ko: «Aw bɛ mun le ɲini?» O ko Yesu
ma ko: «Rabi*, i ta so bɛ min?» (Rabi kɔrɔ ye ko Karamɔgɔ).
39 Yesu ko o ma ko: «Aw ye na ka na a flɛ.» O tagara ni a ye ka taga a ta so ye. A tun
kɛra wulada wagati le ra. O tora ni a ye o lon tere tɔ bɛɛ ra.
40 Karamɔgɔden fla minw tun ka Yuhana ta kuma mɛn ka tugu Yesu kɔ, o ra kelen
tɔgɔ tun ye ko Andere, Simɔn Piyɛri balemacɛ tun lo.
41 Andere le kɔnna ka taga a balemacɛ Simɔn fɛ, ka taga a fɔ a ye ko: «An ka Masiya
ye.» (Masiya, o kɔrɔ ye ko Kirisita.)
42 Andere tagara ni Simɔn ye Yesu fɛ. Yesu ka Simɔn flɛ, k'a fɔ ko: «Ele le ye Yuhana
dencɛ Simɔn ye! Nka i tɔgɔ bɛna la ko Sefasi.» (Sefasi, o kɔrɔ ye ko farakuru.)

Filipe ni Natanayɛli tugura Yesu kɔ

43 O dugusagbɛ Yesu ko a bɛ taga Galile; a tagatɔ, a ka Filipe ye. A ko Filipe ma ko:
«Tugu ne kɔ.»
44 Filipe tun bɛ bɔ Bɛtisayida; o tun ye Andere ni Piyɛri fana ta dugu le ye.

---

* **1:21 1.21** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. **1:23 1.23** Nin kuma fɔra Ezayi 40.3.

45 Filipe tagara Natanayɛli ye minkɛ, a k′a fɔ a ye ko: «Cira Musa tun ka mɔgɔ min ko
fɔ a ta sariya* kitabuw ra, ani cira tɔw fana ka min ko fɔ, an ka o ye: Yesu min bɛ bɔ
Nazarɛti, ale lo, Yusufu dencɛ.»
46 Natanayɛli ko Filipe ma ko: «Yala fɛnɲuman bɛ se ka bɔ Nazarɛti wa?» Filipe ko:
«Ayiwa, i yɛrɛ ye na a flɛ sa.»
47 Kabini Yesu ka Natanayɛli natɔ ye, a ko: «Nin ye Izirayɛliden yɛrɛworo le ye,
nanbara tɛ min jusukun na.»
48 Natanayɛli ko: «Ele ka ne lɔn cogo di?» Yesu ko: «Ka i to torosun kɔrɔ, sani Filipe
ye taga i wele, ne ɲa tun bɛ i ra yi.»
49 Natanayɛli ko: «Rabi*, Den min bɔra Ala ra*, ele lo; ele le ye Izirayɛli* ta masacɛ
ye.»
50 Yesu ko: «Ne k′a fɔ i ye minkɛ ko ka i to torosun kɔrɔ, ko ne ɲa tun bɛ i ra, o dɔrɔn
le kosɔn i lara ne ra kɛ. I bɛna ko dɔw ye minw ka bon ni nin ye.»
51 Yesu ko fana ko: «Can ra, ne b′a fɔ aw ye ko lon dɔ aw bɛna sankolo dayɛlɛnin ye,
ka Ala ta mɛlɛkɛw yɛlɛntɔ ni o jigitɔ ye ne kunna, ne Min kɛra Adamaden ye*.»

2

Kɔɲɔya min kɛra Kana

1 Ayiwa, tere fla tɛmɛnin kɔ, kɔɲɔya dɔ tun bɛ kɛra Kana, Galile mara ra. Yesu bamuso
tun bɛ o kɔɲɔya ra.
2 O tun ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw fana wele ka taga o kɔɲɔya ra.
3 Ayiwa, ka o to ɲanagbɛ ra, duvɛn nana dɛsɛ o fɛ. Yesu bamuso k′a fɔ a ye ko: «O ta
duvɛn dɛsɛra.»
4 Yesu k′a fɔ a bamuso ye ko: «Ne bamuso, i kana hami o ra; nka ne ta wagati ma se
ban.»
5 Ayiwa, a bamuso k′a fɔ baaradenw ye ko: «Ni a nana fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye o
kɛ.»
6 O y′a sɔrɔ Yahudiyaw ta kabakurudaga wɔɔrɔ tun bɛ yi. Yahudiyaw tun bɛ o yɛrɛ
saninya ni o dagaw ta ji le ye ka kaɲa ni o ta landa ye. Ji litiri biseegi walama kɛmɛ ni
mugan tun bɛ se ka don o kabakurudagaw bɛɛ kelen kelen kɔnɔ.
7 Ayiwa, Yesu ko baaradenw ma ko: «Aw ye nin dagaw bɛɛ fa ni ji ye.» Baaradenw ka
o bɛɛ fa fɔ ka se o da kɔrɔ.
8 O kɔ, a ko baaradenw ma ko: «Aw ye a bi sisan ka taga a di domuniko ɲanabɔbaga
ma.» O k′a bi ka taga a di.
9 Ayiwa, ji yɛlɛmana ka kɛ duvɛn ye; domuniko ɲanabɔbaga ka o nɛnɛ. Ale tun ma o
duvɛn bɔyɔrɔ lɔn, nka baaradenw kɔni tun ka a bɔyɔrɔ lɔn. Domuniko ɲanabɔbaga ka
kɔɲɔcɛ wele,
10 ka na a fɔ a ye ko: «Mɔgɔ bɛɛ bɛ duvɛndiman le di mɔgɔw ma fɔlɔ; ni o ka o min
caman tuma min na, min man di kosɛbɛ, o bɛ sɔrɔ ka o di o ma. Nka ele ka duvɛndiman
to kɔ fɛ!»
11 Ayiwa, o le kɛra Yesu ta tagamasiyɛn fɔlɔ ye. O kɛra Kana, Galile mara ra. A k′a ta
sebagaya yira a ta karamɔgɔdenw na o cogo le ra; olugu lara a ra.
12 O kɔ, Yesu tagara Kapɛrinahumu, ani a bamuso, ani a balemaw, ani a ta
karamɔgɔdenw. O ka tere dama kɛ yi.

Yesu ka fiyeerekɛbagaw gbɛn ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ
(Matiyu 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46)

13 Ayiwa, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* tun bɛ surunyara. Yesu tagara Zeruzalɛmu.
14 Yesu ka mɔgɔ dɔw sɔrɔ Alabatosoba lu kɔnɔ, olugu bɛ misiw ni sagaw ni jɛnɛtuganiw
fiyeerera; warifalenbagaw fana tun bɛ yi*.
15 Yesu ka jurukisɛ dɔ kɛ bisan ye ka o bɛɛ gbɛn ka bɔ Alabatosoba lu kɔnɔ, ani o
ta misiw ni o ta sagaw bɛɛ. A ka warifalenbagaw ta wariw bɛɛ janjan, ka o ta tabaliw
ɲɔniɲɔni ka benben.
16 O kɔ, a k′a fɔ jɛnɛtugani fiyeerebagaw ye ko: «Aw ye nin fɛnw ta ka bɔ yan; aw
kana ne Fa ta bon kɛ jagokɛyɔrɔ ye.»
17 Yesu ka o kɛ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw hakiri jigira ko a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«I ta so ko hami bɛ ne jɛnina ne jusukun na i n′a fɔ tasuma.»
18 Ayiwa, Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka Yesu ɲininka ko: «I bɛ se ka tagamasiyɛn juman
le kɛ k′a yira an na ko jo bɛ i fɛ ka nin kow kɛ?»

---

* **2:14 2.14** O mɔgɔw tun bɛ bɛganw fiyeere sarakabɔbagaw le ma, walama ka wari falen o ye. **2:17 2.17** Nin kuma fɔra Zaburu 69.10.

19 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ye Alabatosoba nin ci; ne bɛna a lɔ kokura tere saba kɔnɔ.»
20 Yahudiyaw ko: «E, o ka san binaani ni wɔɔrɔ le kɛ nin Alabatosoba min lɔri ra, ele
bɛna o lɔ kokura tere saba kɔnɔ!»
21 Nka Yesu tun bɛ kumana Alabatosoba min ko ra, o tun ye a yɛrɛ farikolo le ye.
22 Ayiwa, Yesu nana kunu minkɛ ka bɔ saya ra, a ta karamɔgɔdenw hakiri jigira a ra
ko Yesu tun ka o fɔ. O lara Ala ta Kuma ra. Yesu tun ka kuma min fɔ fana, o lara o ra.

Yesu ma la mɔgɔ dɔw ta lanaya ra

23 Ayiwa, ka Yesu to Zeruzalɛmu, Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, mɔgɔ caman lara a ra a ta
tagamasiyɛn kɛninw kosɔn.
24 Nka Yesu tun ma la o ta lanaya ra, sabu a tun ka o bɛɛ jusukun lɔn.
25 A mako tun t'a ra fana ko mɔgɔ dɔ ye na dɔ ta koɲaw fɔ ale ye, sabu adamaden
jusukun cogo ye min ye, a ka o lɔn.

3

Yesu ni Nikodɛmu ta baro

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ Farisiw* ra, min tɔgɔ tun ye ko Nikodɛmu; Yahudiyaw ta ɲamɔgɔ
dɔ tun lo.
2 Lon dɔ, su fɛ a nana Yesu fɛ ka na a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, an kɔni k'a lɔn jate
ko Ala le ka ele ci ka na an karan; sabu i bɛ kabako minw kɛra nin ye, mɔgɔ si tɛ se ka
o kɛ ni Ala tɛ ni o tigi ye.»
3 Yesu k'a jaabi ko: «Can ra, ne b'a fɔ i ye ko ni mɔgɔ min ma woro kokura, o tigi tɛ
se ka don Ala ta Masaya* ra fiyewu.»
4 Nikodɛmu ko: «Ni mɔgɔ kɔrɔra ka ban, a bɛ se ka woro cogo di tuun? Yala a bɛ se
ka kɔsegi a bamuso kɔnɔ ka woro kokura tuun wa?»
5 Yesu ka a jaabi ko: «Can ra, ne b'a fɔ i ye ko ni mɔgɔ min ma woro ji ni Nin Saninman*
baraka ra, o tigi tɛ se ka don Ala ta Masaya ra.
6 Sabu min worora adamadenw baraka ra, adamadenya cogo le bɛ kɛ o ra. Nka ni
min worora Nin Saninman baraka ra, Nin Saninman cogo le bɛ o tigi ra.
7 Ayiwa, ne k'a fɔ i ye minkɛ ko aw ka kan ka woro kokura, o kana i kɔnɔnɔban.
8 I m'a ye, fɔɲɔ bɛ fiyɛ ka taga yɔrɔ min ka di a ye, i bɛ a mankan mɛn, nka i tɛ a
bɔyɔrɔ lɔn, i tɛ a tagayɔrɔ lɔn fana. Mɔgɔ min worora Nin Saninman baraka ra, o tigi
ta bɛ ten le.»
9 Ayiwa, Nikodɛmu ko Yesu ma ko: «O bɛ se ka kɛ cogo di sa?»
10 Yesu ka a jaabi ko: «Ele min ye Izirayɛli* karamɔgɔba ye, ele ma o lɔn wa?»
11 Yesu ko a ma ko: «Ne b'a fɔ i ye can ra, ko an ka min lɔn, an bɛ o le fɔ; an bɛ min
ye, an bɛ kɛ o le seere ye fana. Nka aw t'a fɛ ka sɔn an ta seereya ma.
12 Ko minw bɛ kɛra dunuɲa ra yan, ni ne bɛ o fɔ aw ye, ni aw ma se ka la o ra, ko
minw bɛ kɛra sankolo ra, ni ne ka o fɔ aw ye, aw bɛna la o ra cogo di?
13 Mɔgɔ si ma yɛlɛn ka taga sankolo kɔnɔ, fɔ min jigira ka bɔ sankolo ra; Min kɛra
Adamaden ye*, ale le bɛ o ye.
14 «Ayiwa, cira Musa ka sa siranɛgɛraman kɔrɔta cogo min na kongokolon kɔnɔ,
jagboya lo ko Min kɛra Adamaden ye*, o fana ye kɔrɔta o cogo ra*,
15 janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la a ra, o tigi ye ɲanamanya banbari sɔrɔ.
16 Sabu Ala ka dunuɲamɔgɔw kanu haali fɔ Den* kelenpe min bɔra Ala ra, a ka o di
ka a kɛ saraka ye, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la o ra, o tigi kana halaki, nka o tigi ye
ɲanamanya banbari sɔrɔ.
17 Den min bɔra Ala ra*, Ala ma o ci dunuɲa ra ka na kiti ben mɔgɔw kan, nka a ka a
ci le, janko dunuɲamɔgɔw ye kisi a sababu ra.
18 «Ni mɔgɔ min ka la a ra, Ala tɛna kiti ben o tigi kan; nka ni mɔgɔ min ma la a ra,
kiti benna o tigi kan ka ban, sabu Den kelenpe min bɔra Ala ra, a ma la o ra.
19 O kiti kun le ye nin ye: Ala ta yeelen nana dunuɲa ra, nka dibi diyara mɔgɔw ye ka
tɛmɛ yeelen kan, sabu o ta kɛwalew ka jugu.
20 Sabu mɔgɔ o mɔgɔ bɛ kojugu kɛ, o bɛ yeelen kɔninya le; a tɛ sɔn ka bɔ kɛnɛ kan
fana, sabu a bɛ siran ko mɔgɔw kana na bɔ a ta kɛwalejuguw kɔrɔ ma.
21 Nka mɔgɔ min bɛ can kan, o tigi bɛ a ta kow kɛ kɛnɛ kan, janko bɛɛ ye a ye ka a
lɔn ko a bɛ tagama Ala ta sira le kan.»

Yuhana ka min fɔ Yesu ko ra

22 O kow kɔ fɛ Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra dugu kɔnɔ ka na to Zude mara ra; a
tora ni o ye ka wagati dama kɛ, ka to ka mɔgɔw batize.

---

* **3:14 3.14** Nin ko kɛra yɔrɔ min na: Jateri 21.4-9.

23 Yuhana fana tun bɛ mɔgɔw batizera Enɔn, Salimu kɛrɛ fɛ; sabu ji caman tun bɛ o
yɔrɔ ra; mɔgɔw tun bɛ na a fɛ ka na batize.
24 O y'a sɔrɔ Yuhana tun ma bla kaso ra fɔlɔ.
25 Ayiwa, sɔsɔri dɔ nana wuri Yuhana ta karamɔgɔdenw ni Yahudiya dɔ cɛ saninyari
ko ra.
26 Yuhana ta karamɔgɔdenw tagara a fɔ Yuhana ye ko: «An karamɔgɔ, i ni cɛ min tun
bɛ ɲɔgɔn fɛ Zuridɛn ba kɔ, i tun ka seereya kɛ min ta ko ra, a flɛ, a bɛ mɔgɔw batizera
sisan; mɔgɔw bɛɛ fana bɛ tagara ale le kɔ.»
27 Yuhana ka o jaabi ko: «Ni Ala ma fɛn min di mɔgɔ ma, a tɛ se ka o sɔrɔ.
28 Aw yɛrɛ ye ne seere ye ko ne k'a fɔ aw ye ko: ‹Ala ka Kisibaga* min layiri ta, ne tɛ
o ye. Ala ka ne ci ka na a ɲa fɛ dɔrɔn.›
29 Kɔɲɔcɛ ta le bɛ kɔɲɔmuso ye. Kɔɲɔcɛ tericɛ kɔni lɔnin bɛ a kɔrɔ; ni a ka kɔɲɔcɛ
kumakan mɛn, a bɛ ɲagari kosɛbɛ kɔɲɔcɛ ta kumakan kosɔn. Ne ta ɲagari ye o ɲɔgɔn
le ye; o ɲagari fana dafara.
30 Ale ka kan ka bonya, ne ka kan ka dɔgɔya.
31 «Sabu min bɔra Ala ra, o le bɛ bɛɛ kunna; nka min sɔrɔra dunuɲa ra yan, o ye
dunuɲa ta le ye, a fana bɛ kuma ka kaɲa ni dunuɲa ta cogo le ye. Nka min bɔra sankolo
ra, o bɛ bɛɛ kunna.
32 A ka min ye, ani a ka min mɛn, a bɛ o le fɔ, nka mɔgɔ si fana tɛ sɔn a ta seereya
ma.
33 Ni mɔgɔ min ka sɔn a ta seereya ma, o tigi ka a yira ka a gbɛya ko Ala bɛ min fɔ, o
ye can le ye.
34 Ala ka min ci, o le bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw ye, sabu Ala bɛ Nin Saninman* di a
ma hakɛya min na, dan tɛ o ra.
35 Den min bɔra Ala ra*, Fa Ala bɛ o kanu, o kosɔn a ka fɛn bɛɛ sebagaya di a ma.
36 Ni mɔgɔ min ka la Dencɛ* ra, o tigi bɛ ɲanamanya banbari sɔrɔ; nka ni mɔgɔ min
ka ban Dencɛ ra, o tigi tɛna o ɲanamanya sɔrɔ, nka Ala ta dimi le bɛ o tigi kan.»

4

Samarikamuso ta ko

1 Ayiwa, Farisiw* tun k'a mɛn ko Yesu bɛ karamɔgɔden caman sɔrɔra ka o batize ka
tɛmɛ Yuhana kan; Yesu tun bɔra o ko kala ma.
2 K'a sɔrɔ Yesu yɛrɛ tun tɛ mɔgɔw batizera, a ta karamɔgɔdenw le tun bɛ mɔgɔw
batize.
3 O kosɔn, Yesu bɔra Zude mara ra ka kɔsegi Galile mara ra.
4 Nka jagboya lo ko a tun ye Samari mara cɛtigɛ.
5 Ayiwa, a tagara se Samari dugu dɔ ra, o tɔgɔ ye ko Sikari; Yakuba tun ka foro min di
a dencɛ Yusufu ma fɔlɔfɔlɔ, Sikari bɛ o foro le kɛrɛ fɛ*.
6 Yakuba ta kɔlɔn tun bɛ o yɔrɔ ra. Ayiwa, Yesu tun sɛgɛra tagama ra minkɛ, a nana
sigi kɔlɔnda ra. O tuma ra tere tun sera kuncɛ.
7 Ayiwa, Samarikamuso dɔ nana jibiyɔrɔ ra. Yesu ko a ma ko: «Ji dɔ di ne ma, ne bɛ
min.»
8 O y'a sɔrɔ a ta karamɔgɔdenw tun tagara dugu kɔnɔ ka taga domuni san.
9 Samarikamuso ko Yesu ma ko: «E! Ele min ye Yahudiya ye, mun na ele bɛ sɔn ka
ne daari ji minta ra, k'a sɔrɔ ne ye Samarika ye?» Muso ka o fɔ, sabu Yahudiyaw tɛ sɔn
jɛnɲɔgɔnya si ma ni Samarikaw ye.
10 Yesu k'a jaabi ko: «Ala bɛ fɛn min di gbansan, ni i tun ka o lɔn, ani mɔgɔ min ko i
ma ko: ‹Ji di ne ma, ne bɛ min›, ni i tun ka o tigi lɔn, ele yɛrɛ le tun bɛna ale daari ji ra,
a tun bɛna ji ɲanaman di i ma.»
11 Muso ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, jurufiyɛ tɛ ele boro, kɔlɔn fana ka dun, ele
bɛna o ji sɔrɔ yɔrɔ juman sa, ka o di ne ma?
12 An bɛmacɛ Yakuba le ka nin kɔlɔn di anw ma; ale yɛrɛ ka nin ji min, ani a ta denw
ni a ta bɛganw. O tuma ele ka bon ni an bɛmacɛ Yakuba ye wa?»
13 Yesu ka muso jaabi, ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka nin ji min, jiminlɔgɔ bɛna o tigi sɔrɔ
tuun.
14 Nka ne bɛ ji min di, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka o ji min, jiminlɔgɔ tɛna o tigi sɔrɔ tuun, sabu
ne bɛ ji min di, o bɛna kɛ bununji ye o tigi kɔnɔ ka woyo fɔ ka ɲanamanya banbari di
o tigi ma.»

---

* **4:5 4.5** Yakuba ta foro ta ko: Damina 33.19; 48.22; Yosuwe 24.32.

15 Muso ko a ma ko: «An karamɔgɔ, o ji di ne ma kɛ, janko jiminlɔgɔ kana ne sɔrɔ
tuun, ani ne kana na ji bi yan tuun.»
16 Ayiwa, Yesu ko a ma ko: «Taga i cɛ wele ka na yan.»
17 Muso ko: «Cɛ tɛ ne fɛ!» Yesu ko a ma ko: «Jo bɛ i fɛ k'a fɔ ko cɛ tɛ i fɛ.
18 Sabu i sigira cɛ looru le fɛ; i bɛ min fɛ sisan, o fana tɛ i cɛ ye. I ka min fɔ, o ye can
ye.»
19 Muso ko a ma ko: «An karamɔgɔ, ne k'a ye cogo min na, ele ye cira le ye!
20 O ra, ne bɛ i ɲininka: mun na anw Samarikaw, anw bɛmaw ka Ala bato nin kuru
le kan yan, k'a sɔrɔ aw Yahudiyaw, aw b'a fɔ ko Ala ka kan ka bato yɔrɔ min na ko o
ye Zeruzalɛmu le ye?»
21 Yesu k'a jaabi, ko: «Muso, la ne ra; wagati dɔ bɛna se, aw tɛna Fa Ala bato nin kuru
kan tuun, walama Zeruzalɛmu.
22 Ayiwa, aw Samarikaw aw bɛ min batora, aw tɛ o lɔn; nka an Yahudiyaw, an bɛ min
batora, an ka o lɔn, sabu kisiri bɔra Yahudiyaw le ra.
23 Nka wagati bɛna se, a sera yɛrɛ ka ban; Alabatobagasɔbɛw bɛna Fa Ala bato nin ni
can le ra; sabu Fa Ala bɛ o batobagaw ɲɔgɔn le ɲinina.
24 Ala ye Nin* le ye, o kosɔn minw bɛɛ bɛ a bato, olugu ka kan ka a bato Nin sababu
le ra, ani can ra.»
25 Muso ko Yesu ma ko: «Ne ka a lɔn ko Masiya bɛna na, o bɛ min wele Kirisita†; ni a
nana, a bɛna fɛn bɛɛ ɲafɔ an ye.»
26 Yesu ko muso ma ko: «Ne min bɛ kumana i fɛ, ne yɛrɛ lo.»
27 Ayiwa, karamɔgɔdenw kɔsegira ka na; o k'a ye ko Yesu bɛ kumana ni muso ye
minkɛ, o ka o kɔnɔnɔban. Nka o si ma sɔn ka a ɲininka ko a bɛ mun le ɲininkara muso
fɛ, walama ko mun kosɔn a kumana ni muso ye.
28 Muso ka a ta jibiminan to kɔlɔnda ra, ka taga dugu kɔnɔ, ka taga fɔ mɔgɔw ye ko:
29 «Aw ye na cɛ dɔ flɛ. Ne ka ko o ko kɛ ka tɛmɛ, a ka o bɛɛ fɔ ne ye; Kisibaga min ko
fɔra, kɔni ale tɛ dɛ?»
30 Mɔgɔw bɔra dugu kɔnɔ ka na Yesu fɛ.
31 Ayiwa, o y'a sɔrɔ karamɔgɔdenw tun bɛ Yesu daarira ko: «An karamɔgɔ, domuni
kɛ sa!»
32 Yesu ka o jaabi ko: «Domunifɛn dɔ bɛ ne fɛ ka a domu, aw tɛ domunifɛn min lɔn.»
33 Karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye, ko: «O tuma dɔ le nana domuni di a ma
yan wa?»
34 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ka ne cibaga sago kɛ, ani k'a ta baara kɛ k'a dafa, o le ye ne
ta domuni ye.
35 Aw tɛ derira k'a fɔ ko karo naani le bɛ dannikɛwagati ni simantigɛwagati cɛ wa?
Ayiwa, ne b'a fɔ aw ye ko aw ye aw ɲa kɔrɔta ka forow flɛ; siman kɔgɔra, a tigɛwagati
sera ka ban.
36 Min bɛ siman tigɛra, o tigi bɛ a ta sara sɔrɔra ka ban; a bɛ simankisɛ lajɛn ka a
bla ɲanamanya banbari kosɔn. O cogo ra dannikɛbaga ni simantigɛbaga bɛɛ bɛ ɲagari
ɲɔgɔn fɛ.
37 Sabu zana min ko: ‹Dɔ bɛ danni kɛ, dɔ wɛrɛ bɛ siman tigɛ,› o zana ye can ye.
38 Ayiwa, aw ma baara kɛ foro min na, ne ka aw ci ka taga o siman tigɛ; mɔgɔ wɛrɛw
ka baara min kɛ, aw bɛ tɔnɔ sɔrɔra olugu ta baara nɔ le ra.»
39 Ayiwa, o muso ta kuma kosɔn, Samarika caman lara Yesu ra o dugu ra, sabu muso
k'a fɔ o ye ko: «Ne ka ko o ko kɛ ka tɛmɛ, a ka o bɛɛ fɔ ne ye.»
40 O kosɔn Samarikaw nana Yesu fɛ minkɛ, o k'a daari ko a ye to olugu fɛ; Yesu ka tere
fla kɛ ni o ye.
41 Mɔgɔ caman wɛrɛ lara a ra a yɛrɛ ta kuma kosɔn.
42 O mɔgɔw ko muso ma ko: «An ma la a ra ele ta kuma kosɔn dɛ, nka an yɛrɛ ka a
lamɛn, an ka a lɔn ko can ra ale le ye dunuɲa Kisibaga ye.»

Yesu ka kuntigi dɔ dencɛ kɛnɛya

43 Ayiwa, o tere fla tɛmɛnin kɔ, Yesu ni a ta karamɔgɔdenw bɔra ka taga Galile.
44 K'a sɔrɔ Yesu yɛrɛ tun k'a fɔ ko: «Cira si tɛ bonya a yɛrɛ ta jamana ra.»
45 Ayiwa, o sera Galile minkɛ, Galilekaw ka a kunbɛn ni ɲagari ye, sabu Yesu tun ka
ko minw bɛɛ kɛ Zeruzalɛmu Jɔnyaban ɲanagbɛ* ra, Galilekaw tun ka o ye, sabu olugu
yɛrɛ tun tagara ɲanagbɛ ra.
46 Ayiwa, Yesu sekɔra ka taga Kana tuun, Galile mara ra, a tun ka ji yɛlɛma ka kɛ
duvɛn ye yɔrɔ min na. O y'a sɔrɔ jamana ɲamɔgɔ dɔ tun bɛ Kapɛrinahumu, o ta den
tun man kɛnɛ.

† **4:25 4.25** Kirisita, o kɔrɔ ye ko: Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin.

47 O cɛ k′a mɛn minkɛ ko Yesu bɔra Zude ka na Galile mara ra, a tagara Yesu fɛ ka
taga a daari ko a ye na Kapɛrinahumu, ko ale dencɛ bɛ ɲini ka sa, ko a ye na a kɛnɛya.
48 Yesu k′a fɔ a ye ko: «Ni aw ma tagamasiyɛnw ni kabakow ye aw ɲa ra, aw tɛ la ne
ra fiyewu!»
49 O kuntigi ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, sabari ka na joona, janko ne dencɛ kana
na sa.»
50 Yesu ko a ma ko: «Kɔsegi ka taga, i dencɛ kɛnɛyara.» O cɛ lara Yesu ta kuma ra; a
tagara.
51 Ayiwa, ka a tagatɔ to, a ta baaradenw ka a kunbɛn sira ra k′a fɔ a ye ko: «I dencɛ
kɛnɛyara.»
52 A ka a ta baaradenw ɲininka ko: «A fisayara wagati juman le ra?» O ka a jaabi ko:
«A ta farigban banna kunu le, wagati min na tere tun bɛ kuncɛ.»
53 Den facɛ k′a jate mina k′a ye ko o wagati kelen le ra, Yesu tun k′a fɔ ale ye ko: «I
dencɛ kɛnɛyara.» O cɛ ni a ta somɔgɔw bɛɛ lara Yesu ra.
54 Ayiwa, kabini Yesu bɔra Zude ka na Galile mara ra, nin le kɛra a ta tagamasiyɛn
flanan ye.

5

Yesu ka murugu dɔ kɛnɛya Bɛtisayida

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, ɲanagbɛba dɔ tun bɛ Yahudiyaw fɛ Zeruzalɛmu; Yesu tagara o
ɲanagbɛ ra.
2 Zeruzalɛmu dugu donda min bɛ wele ko Sagaw ta donda, dinga jiman dɔ tun bɛ o
donda kɛrɛ fɛ, min bɛ wele heburukan na ko Bɛtisayida; gbata looru lɔnin tun bɛ o dinga
kɛrɛ fɛ.
3 Ayiwa, banabagatɔ caman tun lalanin bɛ o gbataw kɔrɔ: fiyentɔw, ani nabaraw, ani
muruguw. [O tun bɛ ji lamaga wagati le kɔnɔna.
4 Sabu Ala ta mɛlɛkɛ dɔ tun bɛ to ka jigi ji ra wagati dɔw ra ka a lamaga. Ji lamaganin
kɔ, ni banabagatɔ min tun ka kɔn ka jigi a kɔnɔ, o tigi tun bɛ kɛnɛya, hali ni a ta bana
ka kɛ bana suguya min o min ye.]
5 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ale tun ka san bisaba ni seegi kɛ bana ra.
6 Yesu ka o cɛ lanin ye minkɛ, a ka a lɔn ko a mɛɛnna bana ra; a ka a ɲininka ko:
«Yala i b′a fɛ ka kɛnɛya wa?»
7 A ka Yesu jaabi ko: «An karamɔgɔ, ni ji ka lamaga, mɔgɔ tɛ ne fɛ ka ne ta ka ne lajigi
ji ra; ni ne fana ko ne bɛ wuri ne yɛrɛ ma, sani ne ye se yi, dɔ bɛ kɔn ka jigi ne ɲa.»
8 Yesu ko a ma ko: «Wuri ka i ta lanan ta ka tagama.»
9 Ayiwa, o yɔrɔnin bɛɛ a kɛnɛyara; a wurira ka a ta lanan ta ka kɛ tagama ye.
O tun kɛra Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* le ra.
10 O ra, Yahudiyaw k′a fɔ o cɛ kɛnɛyanin ma ko: «Bi ye Nɛnɛkirilon* le ye! Ka kaɲa
ni sariya* ye, i man kan ka i ta lanan ta ka tagama bi.»
11 O cɛ ko Yahudiyaw ma ko: «Min ka ne kɛnɛya, ale le ko ne ma ko: ‹I ta lanan ta ka
tagama!› »
12 O ka a ɲininka ko: «Jɔntigi le k′a fɔ i ye ko i ye i ta lanan ta ka tagama?»
13 Nka mɔgɔ kelen min tun ka cɛ kɛnɛya, a tun ma o tigi lɔn tuun; sabu jama tun ka
ca, Yesu fana tun tununa jama ra.
14 O kɔ fɛ, Yesu nana bɛn ni o cɛ ye Alabatosoba lu kɔnɔ; Yesu ko a ma ko: «A flɛ, sisan
i kɛnɛyara; i kana to jurumun na, janko kojugu wɛrɛ kana na i sɔrɔ min ka jugu ni nin
ye.»
15 O cɛ tagara a fɔ Yahudiyaw ye ko Yesu le ka ale kɛnɛya.
16 Yahudiyaw wurira o le ra ka kɛ Yesu kɔninya ye ko mun kosɔn a ka cɛ kɛnɛya
Nɛnɛkirilon na.
17 Yesu ka o jaabi, ko: «Nɛ Facɛ bɛ baara ra wagati bɛɛ, o kosɔn ne fana ka kan ka
baara kɛ.»
18 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, dɔ farara Yahudiyaw kuntigiw ta dimi kan, fɔ o ka kɛ
Yesu fagacogo ɲini ye; o ko a ma Nɛnɛkirilon jate minkɛ, ko o dɔrɔn tɛ, nka a ko Ala ye
a Fa ye, ka a yɛrɛ kaɲa ni Ala ye.

Yesu ta fanga sɔrɔyɔrɔ

19 Yesu ko o mɔgɔw ma tuun ko: «Can ra, ne b′a fɔ aw ye ko Dencɛ* tɛ se ka foyi si
kɛ a yɛrɛ ma, ni a ma a Fa ye a bɛ min kɛra. Fa bɛ min kɛ, Dencɛ fana bɛ o ɲɔgɔn kɛ;
20 sabu Fa bɛ Dencɛ kanu, o kosɔn a bɛ ko o ko kɛ, a bɛ o bɛɛ yira a ra. A yɛrɛ bɛna
fɛn caman yira a ra tuun min ka bon ka tɛmɛ nin kan, janko aw ye kabakoya.

21 Sabu Fa bɛ suw lakunu ka ɲanamanya di o ma kura ye cogo min na, o cogo ra ni
Dencɛ b′a fɛ ka ɲanamanya di minw ma, a b′a di olugu le ma.
22 Fa tɛ kiti tigɛ mɔgɔ si kan fana, nka a ka kitiko bɛɛ to Dencɛ le boro,
23 janko bɛɛ ye Dencɛ bonya i n′a fɔ o bɛ a Fa bonya cogo min na. Ni mɔgɔ min ma
sɔn ka Dencɛ* bonya, Fa min ka a ci, o tigi tɛ o le bonyara.»
24 Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b′a fɔ aw ye ko mɔgɔ min ka ne ta kuma lamɛn ka la
ne cibaga ra fana, o tigi ka ɲanamanya banbari sɔrɔ; kiti tɛna tigɛ a kan tuun, sabu a
bɔra saya ra ka don ɲanamanya ra.
25 Can ra ne b′a fɔ aw ye ko wagati dɔ bɛna se, o wagati ye sisan le ye; Den min bɔra
Ala ra*, suw bɛna o kumakan mɛn; ni minw ka a kumakan mɛn, olugu bɛna ɲanamanya.
26 Sabu se bɛ Fa Ala ye ka ɲanamanya di mɔgɔw ma cogo min na, a ka se di Dencɛ ma
ka ɲanamanya di mɔgɔw ma o cogo le ra.
27 A ka fanga di Dencɛ ma ka kiti tigɛ, sabu Min kɛra Adamaden ye*, ale le ye o ye.
28 Aw kana kabakoya o ra, sabu wagati dɔ bɛna se, su minw bɛɛ bɛ kaburuw kɔnɔ,
olugu bɛɛ bɛna a kan mɛn.
29 Minw ka koɲuman kɛ, olugu bɛna kunu ka taga to ɲanamanya ra; nka minw ka
kojugu kɛ, olugu bɛna kunu ka taga kiti le ra.»

Yesu ta kuma ye can ye

30 Yesu ko: «Ne tɛ se ka foyi kɛ ne yɛrɛ ma. Ala ka min fɔ ne ye, ne bɛ kiti tigɛ ka
kaɲa ni o le ye. Ne ta kiti terennin lo, sabu ne tɛ a kɛ ka kaɲa ni ne yɛrɛ sago ye; min
ka ne ci, ne bɛ a kɛ ka kaɲa ni o sago le ye.
31 Ni ne yɛrɛ le tun bɛ ne yɛrɛ ta ko fɔra, ne ta kuma tun tɛ se ka kɛ can ye;
32 nka mɔgɔ wɛrɛ le bɛ ne seere ye; ne k′a lɔn fana ko a bɛ min fɔ ne ta ko ra, o ye
can ye.
33 Aw ka mɔgɔ dɔw ci Yuhana Batizerikɛbaga fɛ. A ka min fɔ aw ye ne ta ko ra, o ye
can le ye.
34 Ne tɛ o fɔra, sabu ne mako bɛ adamadenw ta seereya ra dɛ! Ne mako tɛ o ra. Nka
ne bɛ o fɔra, janko aw le ye kisi.
35 Yuhana tun kɛra i n′a fɔ fitinamana min bɛ yeelen bɔ aw cɛ ra; aw kɔni sɔnna ka
ɲagari a ta yeelen na wagati dɔɔnin.
36 Nka ne kɔni, fɛn wɛrɛ bɛ ne seere ye min ka bon ni Yuhana ta seereya ye; sabu Fa
Ala ka baara minw di ne ma, ne bɛ o baara minw kɛra, o kɛwalew le bɛ ne seere ye. O
le b′a yira ko Fa Ala ka ne ci.
37 Fa Ala min ka ne ci, ale yɛrɛ bɛ seereya kɛ ne ta ko ra. Nka aw ma sɔn ka a kan
lamɛn, aw ɲa fana ma la a kan ka ye.
38 A ta kuma tɛ to aw kɔnɔ, sabu a ka mɔgɔ min ci, aw ma la o ra.
39 Aw bɛ aw timinadiya Ala ta Kitabuw karan na kosɛbɛ, sabu aw bɛ miiri ko aw bɛna
ɲanamanya banbari sɔrɔ o le ra, k′a sɔrɔ o Kitabu kelenw le bɛ seereya kɛ ne ta ko ra.
40 O bɛɛ n′a ta, aw t′a fɛ ka na ne fɛ janko aw ye ɲanamanya sɔrɔ.
41 «Ne tɛ adamadenw ta bonya kɔ; sabu aw ye mɔgɔ suguya minw ye, ne ka o lɔn.
42 Ne ka a lɔn fana ko Ala ta kanuya tɛ aw jusukun na.
43 Ne nana ne Fa tɔgɔ le ra, nka aw ma sɔn ne ma, k′a sɔrɔ ni mɔgɔ wɛrɛ nana a yɛrɛ
tɔgɔ ra, aw bɛ sɔn o tigi ma.
44 Aw bɛ se ka la ne ra cogo di, aw minw bɛ aw ta bonya ɲini aw mɔgɔɲɔgɔnw le fɛ,
nka bonya min bɛ sɔrɔ Ala kelenpe fɛ, aw tɛ o ɲini?
45 Aw kana a miiri ko ne bɛna aw jaraki ne Fa ɲa kɔrɔ dɛ! Aw jigi lanin bɛ cira Musa
min kan dɛ, ale le bɛ aw jarakibaga ye.
46 Ni aw tun lara cira Musa ra, aw tun bɛna la ne ra fana, sabu cira Musa ka ne ta ko
le sɛbɛ a ta kitabuw ra.
47 Nka cira Musa ka min sɛbɛ, ni aw ma la o ra, aw bɛna la ne ta kumaw ra cogo di?»

6

Yesu ka domuni di jama ma
(Matiyu 14.13-21; Marika 6.30-44; Luka 9.10-17)

1 Ayiwa, o kow kɔ, Yesu tagara Galile ba kɔ fɛ, ba min bɛ wele fana ko Tiberiyadi ba.
2 Jamaba tun tugura a kɔ, sabu a tun bɛ tagamasiyɛn minw kɛra ka banabagatɔw
kɛnɛya, o tun bɛ o yera.
3 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw yɛlɛnna kongori dɔ kan ka sigi yi.
4 O y′a sɔrɔ Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* wagati tun bɛ ɲini ka se.
5 Yesu nana flɛri kɛ, k′a ye ko jamaba dɔ bɛ nana ale fɛ. A ko Filipe ma ko: «An bɛ se
ka domuni san yɔrɔ juman, janko nin mɔgɔw ye domuni kɛ?»

6 Yesu tun ka o fɔ ka Filipe kɛ k'a flɛ le; ni o tɛ, a tun bɛna min kɛ, a yɛrɛ tun ka o lɔn
cɔ.
7 Filipe k'a jaabi ko: «Hali ni an bɛ wari deniye* kɛmɛ fla buru san k'a di nin mɔgɔw
ma, o bɛɛ tɛna hali dɔɔnin dɔɔnin sɔrɔ a ra.»
8 Ayiwa, Yesu ta karamɔgɔden min ye Andere ye, Simɔn Piyɛri balemacɛ, ale ko:
9 «Cɛdennin dɔ bɛ yan, burukun looru ni jɛgɛden fla bɛ o fɛ; nka o bɛ mun ɲa nin
jamaba ye?»
10 Ayiwa, Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «Aw ye mɔgɔw lasigi dugu ma.» Binmisɛnw
tun ka ca o yɔrɔ ra. Mɔgɔw sigira; cɛw tun bɛ mɔgɔ waga looru bɔ.
11 Yesu ka o buruw ta ka baraka la Ala ye, ka a tarantaran mɔgɔw ra; jɛgɛ fana ta kɛra
ten. Mɔgɔ bɛɛ ka a sɔrɔ fɔ ka wasa.
12 Mɔgɔw ka domuni kɛ ka fa tuma min na, Yesu ko karamɔgɔdenw ma ko: «Aw ye
burukunkurunw cɛ, janko dɔ kana cɛn.»
13 O ka o burukunkurunw cɛ ka segi tan ni fla fa o ra; mɔgɔw ka domuni kɛ burukun
looru ra ka min to, o le kɛra o ye.
14 O mɔgɔw ka Yesu ta tagamasiyɛnw ye minkɛ, o ko: «Can ra, cira min tun ka kan ka
na dunuŋa ra, nin yɛrɛ lo.»

Yesu tagamana ji kan
(Matiyu 14.22-33; Marika 6.45-52)

15 Yesu k'a lɔn minkɛ ko o b'a fɛ ka ale mina fanga ra ka ale kɛ o ta masacɛ ye, a bɔra
o cɛ ra ka sekɔ ka taga kongori dɔ kan a kelen na.
16 Wulada nana se minkɛ, karamɔgɔdenw tagara bada ra.
17 O donna kurun dɔ kɔnɔ ko o bɛ ba tigɛ ka taga Kapɛrinahumu. Su nana ko k'a sɔrɔ
Yesu tun ma na o fɛ fɔlɔ.
18 Fɔŋɔba dɔ wurira, ka kɛ ji lamaga ye kosɛbɛ.
19 O ka kilo looru walama wɔɔrɔ kɛ ji kan wagati min na, o ka Yesu tagamatɔ ye ji
kan, a bɛ gbarara o ta kurun na; o ja tigɛra.
20 Yesu ko o ma ko: «Ne lo, aw kana siran!»
21 O tun b'a fɛ a ye don kurun kɔnɔ o fɛ; nka o tun bɛ tagara yɔrɔ min na, o barara
k'a ye ko o sera yi ka ban.

Mɔgɔw ka Yesu yɔrɔŋini

22 Dugu nana gbɛ tuma min na, jama min tun bɛ ba ɲa dɔ kan, olugu k'a kɔrɔsi k'a ye
ko kurun kelen le tun bɛ yi, ko Yesu tun ma don o kurun kɔnɔ ni a ta karamɔgɔdenw
ye, nka karamɔgɔdenw dɔrɔn le donna kurun kɔnɔ ka taga.
23 O y'a sɔrɔ kurun dɔw tun nana ka bɔ Tiberiyadi; Matigi Yesu tun ka baraka la Ala
ye ka buru tarantaran jama ra yɔrɔ min na, o tun lɔnin lo o yɔrɔ kɔrɔ.
24 Ayiwa, jama nana a ye ko Yesu tɛ yi, a ta karamɔgɔdenw fana tɛ yi minkɛ, olugu
yɛrɛ donna o kurunw kɔnɔ ka taga Kapɛrinahumu ka taga Yesu yɔrɔŋini.

Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di

25 O tagara Yesu ye ba kɔ fɛ minkɛ, o k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ, i sera yan wagati
juman?»
26 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw ka tagamasiyɛn minw ye, aw tɛ
ne yɔrɔŋinina o kosɔn dɛ, nka aw ka domuni min kɛ ka fa, aw bɛ ne yɔrɔŋinina o le
kosɔn.
27 Ayiwa, domunifɛn min bɛ se ka cɛn, aw kana baara kɛ o kosɔn; domunifɛn min tɛ
cɛn, ani a bɛ ɲanamanya banbari di fana, aw ye baara kɛ o le kosɔn. Min kɛra Adamaden
ye*, ale le bɛ o domunifɛn di aw ma, sabu Fa Ala ka a ta fanga tagamasiyɛn la ale le
kan.»
28 O ka Yesu ɲininka ko: «An ka kan ka mun le kɛ ka Ala sagonan baara kɛ?»
29 Yesu ka o jaabi ko: «Ala bɛ baara min ɲini aw fɛ, o ye ko ale Ala ka mɔgɔ min ci,
aw ye la o ra.»
30 O ko Yesu ma ko: «Ayiwa, ele bɛna tagamasiyɛn juman le kɛ k'a yira an na, janko
an ye la i ra? I bɛna mun le kɛ?
31 An bɛmaw ka mane domu kongokolon kɔnɔ, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min
na, ko: ‹A ka domunifɛn bɔ sankolo ra k'a di o ma, o k'a domu†.› »
32 Yesu ko: «Can ra, ne b'a fɔ aw ye ko cira Musa le ma domunifɛn bɔ sankolo ra ka
a di aw ma! Ne Facɛ le bɛ domunifɛn ɲanaman di aw ma ka bɔ sankolo ra.

---

* **6:7 6.7** Wari deniye: Yesu ta wagati ra deniye kelen tun ye sɛnɛkɛbaga ta tere kelen baara sara le ye. † **6:31 6.31** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun ka min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ. Bɔri 16.13-15,31; Zaburu 78.24.

33 Sabu min jigira ka bɔ sankolo ra, ale le ye Ala ta domunifɛn ye, a bɛ min di ka
ɲanamanya di dunuŋamɔgɔw ma.»
34 O ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, kɛ o domunifɛn di ye an ma wagati bɛɛ kɛ!»
35 Yesu ko o ma ko: «Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di, ne le ye o ye; ni mɔgɔ min ka
na ne fɛ, kɔngɔ tɛna o tigi sɔrɔ tuun fiyewu; ni mɔgɔ min lara ne ra, minlɔgɔ tɛna o tigi
sɔrɔ tuun fiyewu.
36 Nka ne k'a fɔ aw ye ka ban, ko: aw ka ne ye, nka aw ma la ne ra.
37 Ni ne Fa ka mɔgɔ o mɔgɔ di ne ma, o bɛɛ bɛna na ne fɛ; ni mɔgɔ o mɔgɔ nana ne
fɛ, ne tɛna o tigi gbɛn fiyewu.
38 Sabu ne ma na ka bɔ sankolo ra ka na ne yɛrɛ sago kɛ; min ka ne ci, ne nana o sago
le kɛ.
39 Min ka ne ci, o sago flɛ nin ye, ko: ale ka mɔgɔ o mɔgɔ di ne ma ko o si kana tunu;
ani ko dunuŋa labanlon na fana, ne ye o tigi lakunu ka bɔ saya ra.
40 Sabu ne Fa sago ye ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Dencɛ* ye, ka la a ra, o tigi ye ɲanamanya
banbari sɔrɔ; dunuŋa labanlon na fana, ne bɛna o tigi lakunu ka bɔ saya ra.»
41 Yesu ko minkɛ ko domunifɛn min bɔra sankolo ra ko ale le ye o ye, Yahudiyaw ka
kɛ Yesu kɔrɔfɔ ye o kosɔn.
42 O ko: «O tuma, Yesu le tɛ nin ye wa, Yusufu dencɛ? An ka a facɛ lɔn, ka a bamuso
lɔn kɛ! Mun na a b'a fɔ ko ale jigira ka bɔ sankolo ra?»
43 Yesu ka o jaabi ko: «Aw kana ŋunuŋunu aw yɛrɛ kɔrɔ yi.
44 Mɔgɔ si tɛ se ka na ne fɛ, ni ne Fa min ka ne ci, ale ma o tigi lana ne fɛ; ni o tigi
nana ne fɛ, dunuŋa labanlon na, ne bɛna o tigi kunu ka a bɔ saya ra.
45 Ayiwa, a sɛbɛra ciraw ta kitabuw kɔnɔ ko:
‹Ala yɛrɛ le bɛna o bɛɛ karan.›
Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Fa Ala ta Kuma lamɛn ka sɔn a ta karan ma, o tigi bɛ na ne fɛ.
46 Nka o t'a yira ko mɔgɔ dɔ ɲa ka Ala ye dɛ! Mɔgɔ si ma Ala ye, fɔ min bɔra Ala ra, ale
kelen le ka Fa Ala ye.»

Domunifɛn min bɛ mɔgɔ ɲanamanya

47 «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min lara ne ra, o tigi bɛ ɲanamanya banbari
sɔrɔ.
48 Domunifɛn min bɛ ɲanamanya di mɔgɔw ma, ne le ye o ye.
49 Aw bɛmaw ka domunifɛn dɔ domu kongokolon kɔnɔ, nka o bɛɛ n'a ta, saya nana
se o ma.
50 Nka domunifɛn min jigira ka bɔ sankolo ra, o le ye nin ye; ni mɔgɔ min ka o domu,
o tigi tɛna sa.
51 Ne le ye domunifɛn ɲanaman ye, min jigira ka bɔ sankolo ra. Ni mɔgɔ min ka o
domu, o tigi ɲanaman bɛ to wagati bɛɛ. Ne bɛ domunifɛn min di, o ye ne yɛrɛ farisogo
le ye, janko dunuŋamɔgɔw ye ɲanamanya.»
52 Yesu ka o fɔ minkɛ, Yahudiyaw ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye; o ko: «Nin cɛ b'a fɛ ka a yɛrɛ
sogo di an ma cogo di le, an y'a domu?»
53 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko Min kɛra Adamaden ye*, ko ni aw
ma o sogo domu ka a jori min, aw tɛna ɲanamanya sɔrɔ.
54 Nka ni mɔgɔ min ka ne sogo domu ka ne jori min fana, o tigi bɛ ɲanamanya banbari
sɔrɔ; dunuŋa labanlon na, ne bɛna o tigi lakunu ka bɔ saya ra.
55 Sabu ne farisogo ye domunifɛn yɛrɛ le ye, ne jori fana ye minnifɛn yɛrɛ le ye.
56 Ni mɔgɔ min ka ne sogo domu, ka ne jori min, o tigi bɛ to ne ta jɛnŋɔgɔnya ra, ne
fana bɛ to jɛnŋɔgɔnya ra ni o tigi ye.
57 Fa Ala min ɲanaman lo, min ka ne ci, ne bɛ ɲanamanya ale le sababu ra; o cogo ra
ni mɔgɔ min ka ne farisogo domu, ka ne jori min fana, o tigi bɛ ɲanamanya ne sababu
ra.
58 Domunifɛn min jigira ka bɔ sankolo ra, o le ye nin ye; aw bɛma minw sara, olugu ka
domunifɛn min domu, o domunifɛn ni nin tɛ kelen ye. Ni mɔgɔ min ka nin domunifɛn
domu, o tigi bɛna ɲanamanya banbari sɔrɔ.»
59 Yesu ka nin kumaw le fɔ k'a to mɔgɔw karan na karanso kɔnɔ Kapɛrinahumu.

Yesu ta kuma bɛ ɲanamanya banbari di

60 Ayiwa, Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ta karamɔgɔdenw caman ko: «Nin kuma ka
gbɛlɛn dɛ! Jɔn bɛ se ka sɔn nin ma?»
61 Yesu k'a lɔn ko karamɔgɔdenw bɛ o kow le ŋunuŋununa minkɛ, a ko o ma ko: «Nin
kuma digira aw ra wa?

6:45 6.45 Nin kuma fɔra Ezayi 54.13.

62 O tuma, Min kɛra Adamaden ye*, ni aw nana o yɛlɛntɔ ye ka taga a bɔyɔrɔ ra don?
63 Ala Nin* le bɛ mɔgɔ ɲanamanya; ni o tɛ, mɔgɔ yɛrɛ baraka tɛ se ka foyi kɛ; ne ka
kuma minw fɔ aw ye, o bɔra Ala Nin le ra, o le bɛ ɲanamanya di.
64 Nka dɔw bɛ aw ra, olugu ma la o ra.»
Ayiwa, kabini a damina ra, minw tun ma la Yesu ra, a tun ka olugu lɔn, ani min tun
bɛna a janfa.
65 Yesu k'a fɔ tuun ko: «O le kosɔn ne k'a fɔ aw ye ko mɔgɔ si tɛ se ka na ne ma, ni Fa
Ala ma o se di o tigi ma.»
66 Ayiwa, k'a ta o lon na, a ta karamɔgɔden caman bɔra a kɔ; o ma sɔn ka tugu a kɔ
tuun.
67 Yesu ko a ta karamɔgɔden tan ni fla ma ko: «Aw fana t'a fɛ ka taga wa?»
68 Simɔn Piyɛri k'a jaabi ko: «Matigi, an bɛna taga jɔn le fɛ? Ɲanamanya banbari
kuma bɛ sɔrɔ ele le fɛ.
69 An lara i ra, an fana k'a lɔn ko Den* Saninman min bɔra Ala ra, ko ele lo.»
70 Yesu k'a fɔ o ye ko: «Ne le ma aw mɔgɔ tan ni fla ɲanawoloma wa? K'a sɔrɔ kelen
bɛ aw ra, o ye setanamɔgɔ le ye.»
71 Yesu tun bɛ Zudasi le ma, Simɔn Sikariyɔti dencɛ; ale le tun bɛna Yesu janfa, k'a
sɔrɔ karamɔgɔden tan ni fla dɔ tun lo.

7

Yesu balemaw ma la a ra

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu tun bɛ yaalayaala Galile mara yɔrɔw ra; a ma sɔn ka taga Zude
mara ra, sabu Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ a yɔrɔɲinina ko o b'a faga.
2 Ayiwa, Yahudiyaw ta gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ* wagati tun surunyara.
3 Yesu balemaw k'a fɔ a ye ko: «I ka kan ka bɔ yan ka taga Zude mara ra, janko i ta
karamɔgɔdenw fana ye i ta tagamasiyɛnw ye o yɔrɔ ra fana.
4 Mɔgɔ si tɛ a ta kow kɛ dogo ra, ni a b'a fɛ ko mɔgɔw ye a lɔn; ni i bɛ nin kabakow
ɲɔgɔn kɛ, i ka kan ka i yɛrɛ yira le, janko bɛɛ ye i ye.»
5 Ayiwa, Yesu balemaw tun bɛ o fɔra, sabu olugu fana tun ma la a ra.
6 Yesu ka a balemaw jaabi ko: «O kɛwagati ma se ne fɛ fɔlɔ; nka wagati bɛɛ ka ɲi aw
kɔni fɛ.
7 Dunuŋamɔgɔw tɛ se ka aw kɔninya; o bɛ ne le kɔninya, sabu o bɛ kɛwalejugu minw
kɛra, ne bɛ o kow bɛɛ fɔra kɛnɛ kan.
8 Aw kɔni ye taga ɲanagbɛ ra faasi. Ne tɛna taga yi sisan fɔlɔ, sabu wagati ma se ne
fɛ ban.»
9 Yesu ka o le fɔ a balemaw ye, ka to Galile.

Yesu tagara gbatakɔrɔsigi ɲanagbɛ ra

10 A balemaw taganin kɔ ɲanagbɛ ra, Yesu yɛrɛ ka sɔrɔ ka taga. Nka a ma taga mɔgɔw
ɲa na, a dogora ka taga le.
11 O y'a sɔrɔ Yahudiyaw kuntigiw tun bɛ Yesu yɔrɔɲinina ɲanagbɛ wagati ra; o ka kɛ
ɲininkari kɛ ye ko: «A bɛ min dɛ?»
12 Jama ra mɔgɔw tun bɛ ŋunuŋunukan caman fɔra Yesu ta ko ra. Dɔw ko:
«Mɔgɔɲuman lo.» Dɔw ko: «Can tɛ, a bɛ mɔgɔw lafirira le.»
13 Nka mɔgɔ si tun tɛ sɔn ka o kuma fɔ kɛnɛ kan, sabu o tun bɛ siranna Yahudiyaw
kuntigiw ɲa.

Yahudiyaw ka Yesu sɔsɔ

14 Ayiwa, ɲanagbɛ wagati nana se a cɛmancɛ ra; Yesu tagara don Alabatosoba lu kɔnɔ
ka mɔgɔw karan.
15 A ta karan ka Yahudiyaw kabakoya; o ko: «Cɛ nin ka nin lɔnniya bɛɛ sɔrɔ min le,
k'a sɔrɔ a ma karan kɛ?»
16 Yesu ka o jaabi, ko: «Ne ta karan ma bɔ ne yɛrɛ ra, nka a bɔra ne cibaga Ala le ra.
17 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka Ala sago kɛ, o tigi bɛna a lɔn ni ne ta karan bɔra Ala le ra,
walama ni a bɔra ne yɛrɛ le ra.
18 Mɔgɔ min bɛ kuma ni a yɛrɛ ta sebagaya ye, o tigi bɛ bonya ɲinina a yɛrɛ le ye. Nka
mɔgɔ min b'a fɛ a cibaga ye bonya, o tigi ta le ye can ye, nanbara si tɛ a ta kow ra.
19 Cira Musa le ma sariya* di aw ma wa? Nka aw si tɛ sariya sira tagamana. Mun na
aw bɛ ne yɔrɔɲinina ka ne faga?»
20 Jama ra dɔw ko Yesu ma ko: «Ele ye jinatɔ le ye. Jɔntigi le bɛ i yɔrɔɲinina ka i
faga?»
21 Yesu ka o jaabi ko: «Ne ka kɛwale kelen min kɛ, o le ka aw bɛɛ kabakoya!

22 Aw ka kɛnɛsigiri lɔn cira Musa le fɛ k′a sɔrɔ a ma bɔ cira Musa ra, a daminana an
bɛmaw le ra; o le kosɔn hali Nɛnɛkirilon na aw bɛ sɔn ka cɛden kɛnɛsigi.
23 Ni aw bɛ sɔn ka cɛden kɛnɛsigi Nɛnɛkirilon na, janko ka cira Musa ta sariya sira
tagama o, mun kosɔn ne ka mɔgɔ kuturu kɛnɛya Nɛnɛkirilon na minkɛ, aw dimina ne
kɔrɔ o ra?
24 Aw kana ko ye aw ɲa ra dɔrɔn k′a kiti tigɛ; aw ye kiti tigɛ ni terenninya le kan.»

Yala Yesu le ye Kisibaga ye wa?

25 Zeruzalɛmu dugumɔgɔ dɔw tun b′a fɔra ko: «O tuma o bɛ cɛ min yɔrɔŋinina ko o
b′a faga, ale le tɛ nin ye wa?
26 A flɛ, a bɛ kumana bɛɛ ɲa na kɛnɛ kan, mɔgɔ si tɛ foyi fɔra a ye. Kɔni an ta kuntigiw
ma lɔ a ra le ko Ala ka Kisibaga* min layiri ta ko ale lo dɛ?
27 K′a sɔrɔ anw ka cɛ nin bɔyɔrɔ lɔn; nka ni Kisibaga nana, mɔgɔ si tɛna a bɔyɔrɔ
lɔn.»
28 Ayiwa, ka Yesu to mɔgɔw karan na Alabatosoba kɔnɔ, a kumana ni fanga ye, k′a fɔ
ko: «Aw ko, ko aw ka ne lɔn, ka ne bɔyɔrɔ fana lɔn kɛ? Nka ne ma na ne yɛrɛ ma, min
ka ne ci, ale le bɛ cantigi ye. Nka aw ma a lɔn.
29 Ne kɔni ka a lɔn, sabu ne bɔra ale le ra, ale le fana ka ne ci.»
30 Yesu ka o fɔ minkɛ, o tun b′a fɛ ka a mina, nka mɔgɔ si ma se k′a boro la a kan,
sabu a ta wagati tun ma se fɔlɔ.
31 O bɛɛ n′a ta, jama ra mɔgɔ caman lara Yesu ra; o mɔgɔw tun b′a fɔra ko: «Hali ni
Kisibaga nana, a bɛna tagamasiyɛn juman le kɛ ka tɛmɛ nin cɛ ta kan?»

Yahudiyaw kuntigiw ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Yesu mina

32 Jama tun bɛ o kuma minw ŋunuŋununa Yesu ta ko ra, Farisiw* nana o mɛn. O ra,
sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw ka Alabatosoba kɔrɔsibaga dɔw ci ko o ye taga
Yesu mina.
33 Yesu ko olugu ma ko: «Ne bɛ ni aw ye yan tuun ka wagati dɔɔnin le kɛ; o kɔ, ne bɛ
sɔrɔ ka taga ne cibaga fɛ.
34 Nka aw bɛna ne yɔrɔŋini ka dɛsɛ, aw tɛna ne ye; sabu ne bɛna kɛ yɔrɔ min na, aw
tɛna se ka taga yi.»
35 Yahudiyaw kuntigiw k′a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «O tuma cɛ nin b′a fɛ ka taga yɔrɔ juman
le, ni a b′a fɔra ko an tɛna ale ye? Yahudiya minw janjanna ka taga sigi Gɛrɛkiw fɛ, kɔni
a t′a fɛ ka taga olugu le fɛ ka taga kɛ Gɛrɛkiw karan ye dɛ?
36 A ka kuma min fɔ, o kɔrɔ le ye di, ko: ‹Aw bɛna ne yɔrɔŋini, nka aw tɛna ne ye?›
Ani ko: ‹Ne bɛna kɛ yɔrɔ min na, aw tɛna se ka taga o yɔrɔ ra?› »

Yesu ka Nin Saninman layiri ta

37 Ayiwa, ɲanagbɛ lon laban, o le tun ye a lonba yɛrɛ ye; Yesu lɔra jama ɲa fɛ ka kuma
ni fanga ye, ko: «Ni minlɔgɔ bɛ mɔgɔ min na, o tigi ye na ne fɛ ka na min.
38 Ni mɔgɔ min lara ne ra, ji min bɛ ɲanamanya di, o bɛna woyo ka bɔ o tigi jusukun
na i ko baji,» i n′a fɔ a sɛbɛra Ala ta Kuma ra cogo min na.
39 Nin Saninman* min tun bɛna di lanabagaw ma, Yesu tun bɛ o ko le fɔra ten. O
wagati ra Nin Saninman tun ma di fɔlɔ, sabu Yesu tun ma kɔrɔta fɔlɔ ka taga don a ta
nɔɔrɔ ra sankolo ra.

Mɔgɔw kan taranna Yesu kosɔn

40 Ayiwa, jama ka Yesu ta kuma mɛn minkɛ, o ra dɔw tun b′a fɔra ko: «Sigiya si t′a
ra, cira min ko fɔra, nin cɛ yɛrɛ lo!»
41 Dɔ wɛrɛw tun b′a fɔra ko: «Ala ka Kisibaga* min layiri ta, nin lo.» Nka dɔw ko:
«Kisibaga bɛ se ka bɔ Galile mara ra cogo di?
42 Yala a ma sɛbɛ Kitabu kɔnɔ ko Kisibaga bɛna kɛ Dawuda ta gbamɔgɔ dɔ le ye wa,
ani ko a bɛna bɔ Bɛtilɛhɛmu le, min ye Dawuda worodugu ye wa?»
43 Yesu ta ko kosɔn jama kan taranna.
44 Dɔw tun b′a fɛ ka Yesu mina, nka mɔgɔ si ma se ka a boro la a kan.

Yahudiyaw kuntigiw ta jusukungbɛlɛya

45 Minw tun nana Yesu minayɔrɔ ra, olugu sekɔra ka taga sarakalasebagaw* kuntigiw
ni Farisiw* fɛ; olugu ka o ɲininka ko: «Mun kosɔn aw m′a mina ka na ni a ye?»
46 Yesu minabagaw ka a jaabi ko: «An ma mɔgɔ si ye min bɛ kuma i ko nin cɛ!»
47 Farisiw ko o ma ko: «O tuma a ka aw fana lafiri kɛ?
48 Aw k′a mɛn ko an ta kuntigiw juman kelen, walama Farisiw juman kelen le lara a
ra fɔlɔ?

49 Nin jama min lara a ra, olugu si ma cira Musa ta sariya* lɔn; olugu ye mɔgɔ
danganinw le ye!»
50 Ayiwa, Nikodɛmu min tun kɔnna ka taga Yesu fɛ lon dɔ, ale fana tun ye o Farisiw
dɔ ye; ale ko o ma ko:
51 «Yala ka kaŋa ni an ta sariya ye, an bɛ se ka kiti tigɛ mɔgɔ dɔ kan k'a sɔrɔ an ma a
tigi lamɛn fɔlɔ, ka a lɔn a ka ko min kɛ wa?»
52 O ko ale ma ko: «O tuma, ele fana bɔra Galile le wa? I yɛrɛ ye Kitabuw flɛ ka ɲa; i
bɛna a ye ko cira si ma deri ka bɔ Galile.»
[
53 * O kɔ, o bɛɛ kelen kelen wurira ka taga o ta so.

8

1 Yesu tagara Oliviyesunw kuru kan.

Muso min minara jɛnɛya ra

2 Ayiwa, o lon dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, Yesu sekɔra ka taga Alabatosoba lu kɔnɔ
tuun. Jama bɛɛ nana lajɛn a kɔrɔ; a sigira ka to ka o karan.
3 Ayiwa, sariya karamɔgɔw* ni Farisiw* nana ni muso dɔ ye a fɛ, ko o muso minana
jɛnɛya ra. O k'a mina ka na a lɔ jama cɛ ma.
4 O ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, an tagara nin muso mina k'a to jɛnɛya ra ni cɛ dɔ
ye.
5 Cira Musa k'a fɔ an ye sariya* ra ko an ka kan ka o muso ɲɔgɔn bon ni kabakuru ye
ka a faga*. Ayiwa, ele ko di o ra?»
6 O tun b'a fɛ k'a kɔrɔbɔ le, janko ka sababu dɔ sɔrɔ k'a jaraki. Nka Yesu birira ka kɛ
sɛbɛri kɛ ye dugu ma ni a borokanden ye.
7 O gbanna a ra ni ɲininkari ye minkɛ, a wurira ka lɔ, k'a fɔ o ye ko: «Aw ra ni min
ma jurumun kɛ ka ye, o tigi ye kɛ mɔgɔ fɔlɔ ye, ka a bon ni kabakuru ye.»
8 A ka o fɔ minkɛ, a birira tuun ka kɛ sɛbɛri kɛ ye dugu ma.
9 O mɔgɔw ka o kuma mɛn minkɛ, [o yɛrɛ jusukun ka o sɔsɔ;] o bɛɛ tagara kelen kelen,
k'a damina mɔgɔkɔrɔbaw ra. Yesu kelen tora ni muso ye, muso lɔnin tora a kɔrɔ.
10 Yesu k'a kun kɔrɔta k'a fɔ muso ye ko: «Muso, o bɛ min le? Mɔgɔ si ma kiti ben i
kan wa?»
11 Muso ka Yesu jaabi ko: «Mɔgɔ si!» Yesu ko: «Ayiwa, ne fana tɛ kiti ben i kan; taga,
i kana jurumun kɛ tuun.»]

Yesu le ye dunuŋna ta yeelen ye

12 O kɔ, Yesu ka kuma ta tuun k'a fɔ jama ye ko: «Ne le ye dunuŋna ta yeelen ye. Ni
mɔgɔ min tugura ne kɔ, o tigi tɛna tagama dibi ra, nka o tigi bɛna yeelen sɔrɔ, min bɛ
ɲanamanya di a ma.»
13 Farisiw* ko a ma ko: «Ni ele yɛrɛ le bɛ seereya kɛ i yɛrɛ ta ko ra, o tuma i ta seereya
tɛ can ye.»
14 Yesu ka o jaabi ko: «Hali ni ne yɛrɛ le bɛ seereya kɛ ne yɛrɛ ta ko ra, ne ta seereya
ye can ye, sabu ne ka ne bɔyɔrɔ lɔn, ne ka ne tagayɔrɔ fana lɔn; nka aw ma ne bɔyɔrɔ
lɔn, aw ma ne tagayɔrɔ fana lɔn.
15 Aw kɔni bɛ kiti tigɛ ka kaŋa ni adamadenw ta jatemina le ye; nka ne tɛ kiti tigɛ
mɔgɔ si kan.
16 Hali ni ne bɛ kiti tigɛ, ne ta kiti bɛ tigɛ can le kan, sabu ne kelen tɛ; ne Fa min ka
ne ci, o bɛ ni ne ye.
17 Ayiwa, a sɛbɛra aw ta sariya* ra ko ni mɔgɔ fla kɛra ko min seere ye, ko o ko ye can
le ye.
18 Ayiwa, ne ye ne yɛrɛ seere ye, ne Fa min ka ne ci, o fana ye ne seere ye.»
19 O ko Yesu ma ko: «I fa bɛ min le?» Yesu ka o jaabi ko: «Aw ma ne yɛrɛ lɔn, janko
ka na a fɔ ne Fa; ni aw tun ka ne lɔn can ra, aw tun bɛna ne Fa fana lɔn.»
20 Yesu ka o kuma bɛɛ fɔ ka a siginin to karan na Alabatosoba lu kɔnɔ sarakablami-
nanw yɔrɔ ra. Mɔgɔ si ma se ka a mina, sabu a ta wagati tun ma se ban.

Yesu ta tagayɔrɔ

---

* **7:53 7.53** K'a damina hayan 7.53, ka taga a bla hayan 8.11, o kumaw tɛ sɔrɔ kitabu dɔw kɔnɔ, walama o sɛbɛra fan wɛrɛ ra. * **8:5 8.5** Nin kuma fɔra Musa ta sariya ra (Sarakalasebagaw 20.10; Sariya 22.22-24), nka ka kaŋa ni sariya ye, cɛ ni muso bɛɛ le tun ka kan ka faga. **8:17 8.17** Nin kuma fɔra Sariya 17.6; 19.15.

21 Yesu k′a fɔ mɔgɔw ye tuun ko: «Ne bɛna taga; ni ne tagara, aw bɛna ne yɔrɔŋini,
nka aw bɛna sa ka aw to aw ta jurumun na; ne bɛ taga yɔrɔ min na, aw tɛ se ka taga o
yɔrɔ ra.»
22 Yahudiyaw kuntigiw ko: «O tuma a bɛna a yɛrɛ faga le wa? Sabu a ko, ko: ‹Ne bɛ
taga yɔrɔ min na, aw tɛ se ka taga o yɔrɔ ra!› »
23 Yesu k′a fɔ o ye ko: «Aw sɔrɔra dugukolo kan yan le, nka ne bɔra sankolo ra; dunuŋa
ta le bɛ aw ye, nka ne kɔni, dunuŋa ta tɛ ne ye!
24 O le kosɔn ne k′a fɔ aw ye ko aw bɛna sa ka aw to aw ta jurumunw na; sabu ni aw
kɔni ma la a ra ko ne ko ‹Ne ye min ye, ne ye o le ye,› o tuma aw bɛna sa ka aw to aw
ta jurumunw na.»
25 O ko Yesu ma ko: «O tuma ele ye jɔntigi le ye?» Yesu ko: «Kabini a damina ra, ne
ye min ye, ne ka o fɔ aw ye.
26 Fɛn caman bɛ ne fɛ k′a fɔ aw ta ko ra, ani ka aw jaraki; nka min ka ne ci, o ta le ye
can ye; ne ka min mɛn ale fɛ, ne bɛ o le fɔ dunuŋamɔgɔw ye fana.»
27 Yahudiyaw m′a faamu ko Yesu bɛ Fa Ala ta ko le fɔra o ye.
28 O kosɔn Yesu k′a fɔ o ye ko: «Min kɛra Adamaden ye*, ni aw nana o kɔrɔta san fɛ
tuma min na, aw bɛna sɔrɔ k′a lɔn ko ne ko ‹Ne ye min ye, ne ye o le ye›, ko ne tɛ foyi
kɛ ne yɛrɛ ma, nka Fa Ala ka ne karan min na, ne bɛ o le fɔ.
29 Min ka ne ci, ale bɛ ni ne ye. A ma ne to ne kelen na, sabu min ka di a ye, ne bɛ o
le kɛ tuma bɛɛ.»
30 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, mɔgɔ caman lara a ra.

Fɛn min bɛ mɔgɔ kɛ a yɛrɛ ta ye

31 Ayiwa, Yahudiya minw tun lara Yesu ra, a k′a fɔ olugu ye ko: «Ni aw sɔnna ka to
ne ta kumaw kan, aw bɛna kɛ ne ta karamɔgɔdenw ye can ra.
32 Aw bɛna can lɔn, o can lɔnniya bɛna aw kɛ aw yɛrɛ ta ye fana.»
33 O ko Yesu ma ko: «Anw ye Iburahima ta durujaw le ye, an ma deri ka kɛ mɔgɔ si
ta jɔn ye. Mun na ele ko, ko an bɛna kɛ an yɛrɛ ta ye?»
34 Yesu ka o jaabi ko: «Can ra ne b′a fɔ aw ye ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ jurumun kɛ, o tigi
ye jurumun ta jɔn le ye.
35 Jɔn tɛ to a matigicɛ ta so kɔnɔ wagati bɛɛ, nka matigicɛ dencɛ bɛ to so kɔnɔ tuma
bɛɛ.
36 Den min bɔra Ala ra*, ni o ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, o tuma aw bɛna kɛ aw yɛrɛ ta
ye yɛrɛ le.
37 Ne k′a lɔn ko aw ye Iburahima ta durujaw ye; nka o bɛɛ n′a ta, aw bɛ ne fagacogo
ɲinina, sabu aw tɛ ne ta kuma fɛ.
38 Ne kɔni, ne ka min ye ne Fa fɛ, ne bɛ o le fɔ; aw fana ka min sɔrɔ aw fa fɛ, aw bɛ o
le kɛ.»
39 Ayiwa, o ka Yesu jaabi ko: «Anw fa ye Iburahima le ye.» Yesu ko o ma ko: «Ni aw
tun ye Iburahima ta denw ye, aw tun bɛna Iburahima ta kɛwalew ɲɔgɔn le kɛ.
40 Nka sisan, a flɛ, ne ka can min sɔrɔ Ala fɛ, ne ka o fɔ aw ye, o bɛɛ n′a ta, aw bɛ ne
fagacogo ɲinina; Iburahima ma o ɲɔgɔn kɛ dɛ!
41 Aw bɛ aw fa ta kɛwalew ɲɔgɔn le kɛra.»
O ko Yesu ma ko: «Anw ma woro jɛnɛya ra dɛ! Fa kelenpe le bɛ an fɛ, o ye Ala ye.»
42 Yesu ko o ma ko: «Ni Ala le tun ye aw Fa ye, aw tun bɛna ne kanu, sabu ne bɔra
Ala le ra ka na yan. Ne ma na ne yɛrɛ ma; ale le ka ne ci.
43 Ne bɛ min fɔra, mun kosɔn aw tɛ o faamuna? Aw tɛ sɔn ka ne ta kumaw lamɛn le.
44 Aw fa ye Setana le ye; min fana ka di aw fa Setana ye, aw b′a fɛ ka o le kɛ. Ale ye
mɔgɔfagabaga le ye kabini a ta kow damina ra; a ma deri ka can fɔ ka ye, sabu can den
kelen tɛ a kɔnɔ. Ni a b′a fɛ ka faninya fɔ tuma min na, a bɛ kuma ka kaŋa ni a yɛrɛ ta
sɔn le ye; sabu faninyafɔbaga lo, faninya facɛ yɛrɛ lo.
45 Nka, ne kɔni ne bɛ can le fɔ, o le kosɔn aw tɛ lara ne ra.
46 Aw ra, jɔntigi le bɛ se k′a yira ko ne ka jurumun kɛ? Ayiwa, ni ne bɛ can le fɔra,
mun na aw tɛ la ne ra?
47 Mɔgɔ min ye Ala ta mɔgɔ ye, o tigi bɛ Ala ta Kumaw lamɛn. Aw tɛ a lamɛn, sabu
aw tɛ Ala ta mɔgɔw ye.»

Yesu ka bon ni Iburahima ye

48 Yahudiyaw ko Yesu ma ko: «Jo bɛ an fɛ k′a fɔ ko i ye Samarika le ye, ko jina bɛ i ra
fana.»
49 Yesu ka o jaabi ko: «Jina tɛ ne ra, nka ne bɛ ne Fa le bonyara; aw kɔni, aw bɛ ne
dɔgɔyara le.

50 Ne tɛ bonya ɲinina ne yɛrɛ ye, nka kelen bɛ yi, ale le bɛ a ɲinina ne ye; ale le bɛna
jo di ne ma fana.
51 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min ka ne ta kuma sira tagama, o tigi tɛna sa
fiyewu.»
52 Yahudiyaw ko: «Sisan kɔni an k'a lɔn yɛrɛ le ko jina le bɛ ele ra. Iburahima sara,
ciraw fana sara; ele ko, ko ni mɔgɔ min ka ele ta kuma sira tagama, ko o tigi tɛna sa ka
ye.
53 O tuma ele ka bon ni an bɛmacɛ Iburahima ye wa? Ale sara, ciraw fana sara! O
tuma ele bɛ i yɛrɛ jatera mun mɔgɔ suguya le ye?»
54 Yesu ko: «Ni ne tun bɛ ne yɛrɛ bonyara, o bonya tun tɛ kɛ foyi ye. Ne Fa le bɛ ne
bonya, aw ko ale min ma ko aw ta Ala lo.
55 Aw m'a lɔn, nka ne k'a lɔn; ni ne tun ko, ko ne m'a lɔn, ne tun bɛna kɛ aw ɲɔgɔn
faninyafɔbaga le ye. Nka ne k'a lɔn, ne fana bɛ a ta kuma sira tagama.
56 Aw bɛmacɛ Iburahima ɲagarira ko a bɛna ne nalon ye. A k'a ye minkɛ, a jusu diyara
kosɛbɛ.»
57 Yahudiyaw ko a ma ko: «E! Ele si ma sanji bilooru sɔrɔ fɔlɔ, ele ko i ka Iburahima
ye!»
58 Yesu ko o ma ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye, ko sani Iburahima ye woro, ‹ne ye min
ye, ne tun bɛ o ye› ka ban!»
59 O kuma kosɔn Yahudiyaw ka kabakuruw ta ko o bɛ Yesu bon, nka a dogora ka bɔ
Alabatosoba kɔnɔ ka taga.

9

Yesu ka fiyentɔcɛ kɛnɛya

1 Yesu tɛmɛtɔ, a ka fiyentɔcɛ dɔ ye; o cɛ fiyennin le tun worora.
2 Yesu ta karamɔgɔdenw ka a ɲininka ko: «An karamɔgɔ, mun le k'a to nin cɛ fiyennin
worora? A yɛrɛ ta jurumun lo wa, walama a worobagaw ta jurumun lo?»
3 Yesu ka o jaabi ko: «A yɛrɛ ta jurumun tɛ, a worobagaw fana ta jurumun tɛ; a kɛra
janko Ala ta sebagaya le ye yira ale sababu ra.
4 An ka kan ka ne cibaga ta baara kɛ wagati min na tere yeelen bɛ yi; ni o tɛ, ni su
nana ko, mɔgɔ si tɛna se ka baara kɛ.
5 Ka ne to dunuɲa ra yan, ne le ye dunuɲa ta yeelen ye.»
6 Yesu ka o fɔ minkɛ, a ka daji tu dugu ma, ka bɔgɔ fitini nɔɔni ni a ye, ka o mun
fiyentɔ ɲadenw na,
7 k'a fɔ a ye ko: «Taga i ɲa ko Silowe dinga ta ji ra.» (Silowe kɔrɔ ye ko «Ciraden»).
Cɛ tagara a ɲa ko minkɛ, a sekɔtɔ, a tun bɛ yeri kɛra.
8 Ayiwa, a sigiɲɔgɔnw, ani minw tun bɛ to k'a ye a bɛ daariri kɛra, olugu ko: «Cɛ nin
le tun tɛ sigira yan ka to ka mɔgɔw daari wa?»
9 Dɔw ko: «Ale lo kɛ.» Dɔw ko: «Ale tɛ, a bɔnin b'a fɛ le dɔrɔn.» A laban, cɛ yɛrɛ ko:
«Ne yɛrɛ lo.»
10 O ko a ma ko: «I ɲa yɛlɛra cogo di le?»
11 A ka o jaabi ko: «Cɛ min tɔgɔ ye ko Yesu, ale le ka bɔgɔ kɛ ka a mun ne ɲa ra, ko
ne ye taga ne ɲa ko Silowe dinga ta ji ra. Ne tagara ne ɲa ko minkɛ, ne ɲa yɛlɛra.»
12 O ka a ɲininka ko: «O cɛ bɛ min?» A ko: «Ne m'a lɔn.»

Farisiw ka fiyentɔcɛkɔrɔ wele ka a ɲininka

13 Ayiwa, o ka o fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛnin mina ka taga ni a ye Farisiw* fɛ.
14 K'a sɔrɔ Yesu tun ka bɔgɔ mun cɛ ɲa ra ka a ɲa yɛlɛ lon min na, o lon tun ye
Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* le ye.
15 O kosɔn Farisiw ka cɛ ɲininka tuun ko a ɲa yɛlɛra cogo di le. A ka o jaabi ko: «A ka
bɔgɔ mun ne ɲadenw na, ne tagara ne ɲa ko, ne ɲa yɛlɛra.»
16 A ka o fɔ minkɛ, Farisi dɔw ko: «O cɛ ma bɔ Ala ra, sabu a tɛ Nɛnɛkirilon jatera.»
Nka dɔw ko: «Jurumunkɛbaga bɛ se ka nin kabakow ɲɔgɔn kɛ wa?» A kɛra ten, o
gbansan kan taranna.
17 O ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛnin ɲininka tuun ko: «Cɛ min ka ele ɲa yɛlɛ o, ele yɛrɛ bɛ
mun le miirira o cɛ ta ko ra?» A ko o ma ko: «Ala ta cira lo.»
18 Nka Yahudiyaw kuntigiw tun ma la a ra fiyewu ko o cɛ fiyennin le tun worora, ani
ko a ɲa nana yɛlɛ. O kosɔn o k'a worobagaw wele,
19 ka na olugu ɲininka ko: «Aw dencɛ le ye nin ye wa? Aw bɛ se k'a fɔ ko can ra a
fiyennin le worora wa? A nana kɛ cogo di sisan ko a bɛ yeri kɛra?»
20 Cɛ worobagaw ka o jaabi ko: «An kɔni k'a lɔn ko an dencɛ lo, ko a fiyennin le
worora fana.

21 Nka fɛn min nana a to a bɛ yeri kɛra sisan, an ma o lɔn; mɔgɔ min fana ka a ɲa
yɛlɛ, an ma o tigi lɔn. Aw ye a yɛrɛ ɲininka; denmisɛn tɛ tuun o; a yɛrɛ bɛna a ɲafɔ aw
ye.»
22 Cɛ worobagaw ka o fɔ Yahudiyaw kuntigiw ɲasiran le kosɔn, sabu o tun bɛnna a ra
ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka lɔ a ra k'a fɔ ko Yesu le ye Kisibaga* ye, ko o bɛ o tigi gbɛn k'a
nin bɔ karanso* ta jɛn ra.
23 O ɲasiran le kosɔn o ko: «Den tɛ, aw ye a yɛrɛ ɲininka.»
24 Ayiwa, o ka fiyentɔcɛkɔrɔ wele tuun a siɲaga flanan na ka na a fɔ a ye ko: «Kari
Ala ra i ye can fɔ an ye. Cɛ min ka i ɲa yɛlɛ, anw kɔni k'a lɔn ko jurumunkɛbaga lo.»
25 Cɛ ka o jaabi ko: «Ni jurumunkɛbaga lo walama ni jurumunkɛbaga tɛ, ne ma o lɔn;
ne ka fɛn kelenpe le lɔn: ne tun ye fiyentɔ ye, nka sisan ne bɛ yeri kɛra.»
26 O ko a ma ko: «A ka mun le kɛ i ra? A ka i ɲa yɛlɛ cogo di le?»
27 Cɛ ka o jaabi ko: «Ne k'a fɔ aw ye ka ban, nka aw ma sɔn ka ne lamɛn; mun na aw
b'a fɛ ne ye a ɲafɔ aw ye tuun? Kɔni aw fana t'a fɛ ka kɛ a ta karamɔgɔden dɔw ye dɛ?»
28 O ka a nɛni; o ko: «Ele le ye a ta karamɔgɔden ye; anw ye cira Musa ta
karamɔgɔdenw le ye.
29 An k'a lɔn ko Ala kumana cira Musa fɛ, nka an ma nin cɛ bɔyɔrɔ lɔn.»
30 Cɛ ko: «Nin ye kabako le ye dɛ! Aw ko, ko aw ma a bɔyɔrɔ lɔn, k'a sɔrɔ a ka ne ɲa
yɛlɛ!
31 An k'a lɔn ko Ala tɛ jurumuntɔw lamɛn; nka mɔgɔ min bɛ a bato ka a sago kɛ, a bɛ
o le lamɛn.
32 Kabini dunuɲa danna, an ma deri k'a mɛn ko mɔgɔ min fiyentɔman worora, ko dɔ
ka o ɲa yɛlɛ.
33 Ni nin cɛ tun ma bɔ Ala ra, a tun tɛna se ka foyi kɛ.»
34 Farisiw* ko cɛ ma ko: «Ele min kuturu worora jurumun na, ele le bɛ anw karanna
sisan kɛ?» O ka a gbɛn ka bɔ karanso ra.

Yesu ko Farisiw ye fiyentɔw ye

35 Ayiwa, Yesu nana a mɛn ko o ka cɛ gbɛn; a tagara bɛn ni a ye minkɛ, a ko a ma ko:
«Min kɛra Adamaden ye*, i lara o ra wa?»
36 Cɛ ko Yesu ma ko: «An karamɔgɔ, jɔntigi lo? A yira ne ra, janko ne ye la a ra.»
37 Yesu ko: «I ɲa bɛ ale yɛrɛ le ra ten, a bɛ kumana i fɛ.»
38 Cɛ ko: «Matigi, ne lara i ra.» A ka a kinbiri gban Yesu kɔrɔ ka a bato.
39 Yesu ko: «Ne nana dunuɲa ra ka na kiti le tigɛ, janko minw tɛ yeri kɛra, olugu ye
yeri kɛ, minw bɛ yeri kɛra, olugu ɲa ye fiyen.»
40 Farisi* dɔw tun bɛ Yesu kɔrɔ, olugu ka o kuma mɛn minkɛ, o ko Yesu ma ko: «O
tuma anw fana fiyennin lo wa?»
41 Yesu ka o jaabi ko: «Ni aw tun fiyennin lo, aw tun tɛna jaraki; nka aw ko minkɛ ko
aw bɛ yeri kɛra, o kosɔn aw jarakinin lo tuma bɛɛ.»

10

Sagagbɛnbaga ni sagaw ta talen

1 Yesu ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko mɔgɔ min tɛ sɔn ka don sagabon donda fɛ, fɔ a
bɛ yɛlɛn fan wɛrɛ fɛ ka don, o tigi ye son le ye, benkannikɛbaga lo.
2 Nka min bɛ don donda fɛ, o le ye sagagbɛnbaga yɛrɛ ye.
3 Sagabon kɔrɔsibaga bɛ da yɛlɛ a ye. Sagaw bɛ a kan mɛn; a bɛ a ta sagaw wele kelen
kelen o tɔgɔ ra ka bɔ ni o ye kɛnɛ ma.
4 Ni a bɔra ni a ta sagaw ye kɛnɛ ma, a bɛ bla o ɲa. Sagaw fana bɛ tugu a kɔ, sabu o
ka a kan lɔn.
5 Nka sagaw tɛ tugu mɔgɔ wɛrɛ kɔ; o bɛ bori o tigi ɲa, sabu o tɛ mɔgɔ wɛrɛ kan lɔn.»
6 Yesu ka o talen fɔ o mɔgɔw ye, nka o m'a faamu.

Yesu ye sagagbɛnbagaɲuman ye

7 Yesu k'a fɔ o ye tuun ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ne le ye sagabon donda ye.
8 Minw bɛɛ nana ne ɲa fɛ, olugu bɛɛ ye sonw ni benkannikɛbagaw le ye; sagaw ma o
lamɛn.
9 Ne le ye donda ye; ni mɔgɔ min ka tɛmɛ ne fɛ ka don, o tigi bɛ kisi. O tigi bɛna to ka
don ka bɔ ɲasuma ra, ka domunikɛyɔrɔ sɔrɔ.
10 Son tɛ na foyi kama ni sonyari tɛ, ani fagari, ani cɛnri. Nka ne kɔni nana le, janko
mɔgɔw ye ɲanamanya sɔrɔ fɔ ka wasa.
11 «Ne le ye sagagbɛnbagaɲuman ye; sagagbɛnbagaɲuman bɛ a nin di ka sa a ta sagaw
kosɔn.

12 Nka baaraden min bɛ sagaw kɔrɔsira sara ra, ale tɛ sagagbɛnbaga ye, sagaw fana
tɛ a ta ye; o kosɔn ni a ka wara natɔ ye, a bɛ bori ka sagaw to yi. Wara bɛna saga dɔw
mina, a tɔw bɛ janjan.
13 Baaraden bɛ bori, sabu ale ye wariɲinibaga le ye; sagaw hami tɛ a ra.
14 Ne kɔni, ne ye sagagbɛnbagaɲuman le ye; ne ka ne ta sagaw lɔn; ne ta sagaw fana
ka ne lɔn,
15 i ko Fa Ala ka ne lɔn cogo min na, ani ne ka Fa Ala lɔn cogo min na. Ne bɛ ne nin
di ka sa ne ta sagaw kosɔn.
16 Saga wɛrɛw bɛ ne fɛ, minw tɛ nin sagabon kɔnɔ; jagboya lo ne ye taga olugu fana
gbɛngbɛn ka na; o bɛna ne kan mɛn, o bɛna kɛ sagakuru kelen ye, ka sagagbɛnbaga
kelen kɛ o kunna.
17 «Ne ko ka di ne Fa Ala ye, sabu ne bɛ ne nin di ka sa, janko ne ye na a sɔrɔ tuun.
18 Mɔgɔ si tɛ se ka ne nin bɔ ne ra jagboya ra; ne yɛrɛ b'a di. Se bɛ ne ye ka a di, se
bɛ ne ye fana ka a mina tuun; ne Fa Ala ka o le fɔ ne ye.»
19 Yesu ta kuma kosɔn Yahudiyaw kan taranna tuun.
20 O caman ko: «Jina bɛ cɛ nin na, fatɔ lo; mun kosɔn aw bɛ a lamɛnna?»
21 Nka dɔw ko: «Nin tɛ jinatɔ kan ye dɛ! Jinatɔ bɛ se ka fiyentɔw ɲa yɛlɛ cogo di?»

Yahudiyaw ko o tɛ Yesu fɛ

22 Ayiwa, Yahudiyaw ta Alabatosoba ɲanagbɛ* min bɛ kɛ Zeruzalɛmu san o san, o
nana se; o bɛ bɛn nɛnɛba wagati le ma.
23 Ayiwa, Yesu tun bɛ yaalayaalara Alabatosoba lu kɔnɔ, masacɛ Sulemani ta bolon
kɔnɔ.
24 Yahudiyaw nana lɔ k'a lamini; o ka a ɲininka ko: «Wagati juman le i bɛna sigiya
bɔ an jusu ra sa? Ni ele le ye Kisibaga* ye, a gbɛ k'a fɔ an ye.»
25 Yesu ka o jaabi ko: «Ne k'a fɔ aw ye ka ban, nka aw ma la a ra. Ne bɛ kɛwale minw
kɛra ne Fa Ala tɔgɔ ra, o kɛwalew le b'a yira ko ne bɛ min fɔra aw ye ko o ye can le ye.
26 Nka aw tɛ lara ne ra, sabu aw tɛ ne ta saga dɔw ye.
27 Ne ta sagaw bɛ ne kan mɛn; ne ka o lɔn, o bɛ tugu ne kɔ fana.
28 Ne bɛ ɲanamanya banbari di o ma. O tɛna halaki fiyewu, mɔgɔ si tɛna o bɔsi ka o
bɔ ne boro fana.
29 Ne Fa Ala min ka o di ne ma, ale ta sebagaya ka bon ni bɛɛ ta ye; mɔgɔ si tɛ se ka
o bɔsi ka bɔ ne Fa boro fana.
30 Ne ni ne Fa ye kelen le ye.»
31 Yahudiyaw ka kabakuruw ta tuun ko o bɛ Yesu bon.
32 Yesu ko o ma tuun ko: «Ne ka kɛwaleɲuman caman minw sɔrɔ Fa Ala fɛ, ne ka o
kɛ aw ɲa na. O kɛwalew juman kelen le kosɔn aw b'a fɛ ka ne bon ni kabakuru ye?»
33 Yahudiyaw ko Yesu ma ko: «An t'a fɛ ka i bon i ta kɛwaleɲumanw le kosɔn; i ka
Alatɔgɔcɛnkuma min fɔ, o le kosɔn an b'a fɛ ka i bon; ele mɔgɔ gbansan, ele bɛ i yɛrɛ
kɛra Ala ye.»
34 Yesu ko o ma ko: «A ma sɛbɛ aw ta sariya* yɔrɔ dɔ ra wa, ko Ala k'a fɔ ko: ‹Aw ye
alaw ye?›
35 K'a sɔrɔ an k'a lɔn ko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o tɛ se ka yɛlɛma. Ayiwa, Ala ka a
ta kuma lase minw ma, ni a bɛ o wele ko alaw,
36 o tuma, Ala ka min ɲanawoloma k'a ci dunuŋa ra, ni o ko, ko Den min bɔra Ala ra*,
ko ale le bɛ o ye, mun kosɔn aw ko, ko a bɛ Ala tɔgɔ cɛnna?
37 Ni a kɛra ko ne tɛ ne Fa ta kɛwalew le kɛra, o tuma aw kana la ne ra.
38 Nka ni ne bɛ o kɛwalew le kɛra, hali ni aw ma la ne ra, aw ye la a ra ko o kɛwalew
bɔra Ala le ra, janko aw ye a lɔn k'a gbɛya ko ne ni ne Fa Ala ye kelen le ye.»
39 O kuma kosɔn mɔgɔw wurira tuun ko o bɛ Yesu mina, nka a bɔsira o boro ka taga.
40 Yesu tagara Zuridɛn ba kɔ fɛ tuun, Yuhana tun bɛ mɔgɔw batizera yɔrɔ min na
fɔlɔfɔlɔ; Yesu tora o yɔrɔ ra.
41 Mɔgɔ caman tagara a kɔ o yɔrɔ ra. O mɔgɔw tun b'a fɔra ko: «Yuhana ma
tagamasiyɛn si kɛ, nka a ka fɛn o fɛn fɔ nin cɛ ta ko ra, o bɛɛ kɛra can ye.»
42 Mɔgɔ caman lara Yesu ra o yɔrɔ ra fana.

11

Lazari ta saya

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ banara; a tɔgɔ tun ye ko Lazari. A tun bɛ Betani, Mariyamu ni
a balemamuso Mariti bɛ dugu min kɔnɔ.

10:34 10.34 Nin kuma fɔra Zaburu 82.6.

2 O Mariyamu le tun nana turu kasadiman kɛ Matigi sen kan ka a jɔsi ni a kunsigi ye;
ale balemacɛ Lazari le tun man kɛnɛ.
3 O balemamuso fla ka mɔgɔ ci ka taga a fɔ Yesu ye ko: «Matigi, i tericɛ man kɛnɛ
dɛ!»
4 Yesu ka o kuma mɛn tuma min na, a ko: «Nin bana ma dabɔ saya kama; a kɛra janko
ka Ala ta bonya le yira, janko Den min bɔra Ala ra*, a ye kɛ sababu ye ka bonya la o
kan.»
5 Mariti ni Mariyamu ni Lazari bɛɛ ko tun ka di Yesu ye kosɛbɛ.
6 Nka Yesu ka Lazari ta bana ko mɛn, a tun bɛ yɔrɔ min na, a belen tora yi ka tere fla
kɛ.
7 O kɔ, a ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «An ye sekɔ Zude mara ra.»
8 Karamɔgɔdenw ko: «An karamɔgɔ, a ma mɛɛn fɔlɔ, Yahudiyaw kuntigiw tun b'a fɛ
ka i bon ni kabakuru ye ka i faga o yɔrɔ ra, i belen ko an ye sekɔ ka taga yi!»
9 Yesu ka o jaabi ko: «Wagati tan ni fla le tɛ tere kɔnɔ wa? Ayiwa, mɔgɔ min bɛ tagama
tere fɛ, o tigi talon man di, sabu tere yeelen bɛ yi.
10 Nka mɔgɔ min bɛ tagama dibi ra, o tigi bɛ talon, sabu yeelen tɛ yi.»
11 Yesu ka o fɔ minkɛ, a ko o ma ko: «An tericɛ Lazari bɛ sunɔgɔra, nka ne bɛ taga a
lakunu.»
12 Karamɔgɔdenw ko a ma ko: «An karamɔgɔ, ni sunɔgɔ dama lo, a bɛna kɛnɛya.»
13 Yesu tun bɛ Lazari sako le fɔra o ye, nka olugu tun b'a miirira ko sunɔgɔ gbansan
lo.
14 Ayiwa, Yesu sɔrɔra k'a gbɛ k'a fɔ o ye ko: «Lazari sara.
15 Nka a ma kɛ ne ɲa na minkɛ, o diyara ne ye aw kosɔn; sabu nin ko bɛna kɛ sababu
ye k'a to aw ye la ne ra. Aw ye wuri, an ye taga a fɛ yi.»
16 O tuma Toma, min bɛ wele fana ko Flanin, ale ko karamɔgɔden tɔw ma ko: «An
fana ye taga, an ye taga sa ni a ye.»

Yesu le bɛ mɔgɔ ɲanamanya

17 Ayiwa, Yesu sera Betani tuma min na, o y'a sɔrɔ Lazari su tun donna kabini tere
naani.
18 Betani ni Zeruzalɛmu cɛ tun man jan; a tun tɛ tɛmɛ kilo saba ɲɔgɔn kan.
19 O kosɔn Yahudiya caman tun nana Mariti ni Mariyamu fɛ ka na o fo ka o jusu saaro
o balemacɛ saya kosɔn.
20 Mariti nana a mɛn ko Yesu bɛ nana minkɛ, a wurira ka taga a kunbɛn; Mariyamu
siginin tora bon kɔnɔ yi.
21 Mariti sera Yesu kɔrɔ minkɛ, a ko: «Matigi, ni a kɛra ko ele tun bɛ yan, ne balemacɛ
tun tɛna sa.
22 Nka ne k'a lɔn ko hali sisan, ni i ka fɛn o fɛn ɲini Ala fɛ, a bɛ o kɛ i ye.»
23 Yesu ko a ma ko: «I balemacɛ bɛna kunu!»
24 Mariti k'a jaabi ko: «Ne k'a lɔn ko dunuŋa labanlon na, suw bɛna kunu tuma min
na, ne balemacɛ fana bɛna kunu.»
25 Yesu ko a ma ko: «Ne le bɛ suw lakunu, ne le bɛ ɲanamanya di; ni mɔgɔ o mɔgɔ ka
la ne ra, o tigi bɛna ɲanamanya, hali ni a sara.
26 Ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ɲanamanya, ka la ne ra, o tigi tɛna sa ka ye fiyewu! Ele lara o
ra wa?»
27 Mariti ko: «Ɔnhɔn, Matigi, ne lara a ra jate ko ele le ye Kisibaga* ye, Den min bɔra
Ala ra*, min tun ka kan ka na dunuŋa ra.»

Yesu kasira Lazari kosɔn

28 Ayiwa, Mariti ka o fɔ minkɛ, a kɔsegira so kɔnɔ ka taga a dɔgɔmuso Mariyamu wele
dogo ra, k'a fɔ a ye ko: «An karamɔgɔ nana, a ko i ye taga yi.»
29 Mariyamu ka o mɛn minkɛ, a wurira joona joona ka taga Yesu fɛ.
30 O y'a sɔrɔ Yesu tun ma don dugu kɔnɔ ban. Mariti tun tagara a sɔrɔ yɔrɔ min na,
a belen tun bɛ o yɔrɔ kelen le ra.
31 Yahudiya minw tun bɛ ni Mariyamu ye bon kɔnɔ, ka to k'a jusu saaro, olugu k'a ye
ko a wurira joona joona ka bɔ minkɛ, o gbanna a kɔ; o tun b'a miirira ko a bɛ tagara
kaburu ra ka taga kasi le.
32 Mariyamu tagara se Yesu kɔrɔ, ka Yesu ye minkɛ, a benna a sen kɔrɔ k'a fɔ a ye ko:
«Matigi, ni a kɛra ko ele tun bɛ yan, ne balemacɛ tun tɛna sa.»
33 Yesu ka Mariyamu kasitɔ ye minkɛ, ani Yahudiya minw tun bɛ ni a ye, ka olugu
fana kasitɔ ye, o ka a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ ka a hakiri ɲagami.
34 Yesu ka o ɲininka ko: «Aw ka a su don min?» O ko: «Matigi, na a yɔrɔ flɛ.»
35 Yesu kasira.

36 Yahudiyaw ko: «Aw y’a flɛ! Cɛ nin ko tun ka di a ye dɛ!»
37 Nka dɔw ko: «Ale min ka fiyentɔcɛ ɲa yɛlɛ, a tun tɛ se ka a kɛ Lazari kana sa wa?»

Yesu ka Lazari su lakunu

38 Yesu jusukun tɔɔrɔninba tagara se kaburu ma. O kaburu tun ye kuruwo dɔ le ye, ka kabakuruba dɔ kɛ ka a datugu.
39 Yesu ko: «Aw ye kabakuru bɔ kaburu da ra.» Banbaga balemamuso min ye Mariti ye, ale ko Yesu ma ko: «Matigi, i b’a sɔrɔ a kasa bɛ bɔra ka ban, sabu a tere naani le ye bi ye kaburu kɔnɔ.»
40 Yesu ko Mariti ma ko: «Ne m’a fɔ i ye ko ni i ka la ne ra, i bɛna Ala ta sebagaya ye wa?»
41 O ka kabakuru bɔ kaburu da ra. Yesu ka a ɲa kɔrɔta san fɛ ka Ala daari ko: «Ne Fa Ala, ne bɛ baraka la i ye, sabu i ka ne lamɛn.
42 Ne k’a lɔn ko i bɛ ne lamɛn wagati bɛɛ. Nka mɔgɔ minw ka ne lamini, ne ka o fɔ olugu le kosɔn, janko o y’a lɔn ko ele yɛrɛ le ka ne ci.»
43 Yesu ka o fɔ minkɛ, a kumana ni fanga ye ko: «Lazari, bɔ kɛnɛ ma!»
44 Su bɔra; a senw ni a borow tun melegera ni fani ye, a ɲa datugunin bɛ ni kasanke ye. Yesu ko o ma ko: «Aw ye faniw bɔ a ra k’a to a ye taga.»

Kititigɛbagaw ko Yesu ka kan ka faga
(Matiyu 26.1-5; Marika 14.1-2; Luka 22.1-2)

45 Yahudiya minw tun nana Mariyamu fɛ, Yesu ka min kɛ, olugu ka o ye minkɛ, o caman lara a ra.
46 Nka dɔw tagara Farisiw* fɛ ka taga Yesu ta kow lakari o ye.
47 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Farisiw ka kititigɛbagaw ta jɛnkuru* wele ka o sigi; o ko: «An bɛna mun le kɛ? Cɛ nin bɛ tagamasiyɛn caman kɛra dɛ!
48 Ni an k’a to ten a yɛrɛ ma, a laban mɔgɔ bɛɛ bɛna la a ra. Nka ni o kɛra, Rɔmukaw bɛna na ka na an ta Alabatosoba ni an ta siya halaki!»
49 Kelen tun bɛ o ra, min tɔgɔ tun ye ko Kayife; ale le tun ye sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na. Ale ko: «Aw kɔni, aw tɛ foyi lɔn.
50 Aw m’a lɔn ko a ka fisa mɔgɔ kelen ye sa jamana bɛɛ kosɔn, janko an ta siya bɛɛ kana halaki wa?»
51 Ayiwa, Kayife tun ma o kuma fɔ a yɛrɛ ma. A tun kɛra sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na minkɛ, o le kosɔn Ala ka o cirayakuma don a da ra, ko Yesu le ka kan ka sa o ta siya nɔ ra.
52 Nka a tun tɛna kɛ o siya dama kosɔn; Ala ta mɔgɔ minw janjanna dunuɲa fan bɛɛ ra, a bɛna sa ka olugu bɛɛ le jɛn ka o kɛ kelen ye.
53 Yahudiyaw kuntigiw k’a latigɛ o lon yɛrɛ ra ko Yesu ka kan ka faga.
54 O kosɔn Yesu ma sɔn ka kɛ yaalayaala ye Yahudiyaw cɛ ra kɛnɛ kan tuun. A bɔra o yɔrɔ ra ka taga kongokolon fanfɛyɔrɔ ra, dugu dɔ ra min bɛ wele ko Efirayimu. Ale ni a ta karamɔgɔdenw tora o yɔrɔ ra.
55 Ayiwa, Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* tun bɛ surunyara. Mɔgɔ caman bɔra jamana yɔrɔ wɛrɛw ra, ka na Zeruzalɛmu ka kɔn ɲanagbɛ ɲa, ka na o yɛrɛ saninya.
56 Mɔgɔw tun bɛ Yesu yɔrɔninina; o tun ɲɔgɔn ɲininka Alabatoso lu kɔnɔ, ko: «Aw bɛ mun miiri? O tuma a tɛna na ɲanagbɛ ra wa?»
57 O y’a sɔrɔ sarakalasebagaw kuntigiw, ani Farisiw tun k’a fɔ mɔgɔw ye ka ban ko ni min o min ka Yesu yɔrɔ lɔn, o tigi ye taga a fɔ olugu ye, janko o y’a sɔrɔ ka a mina.

12

Mariyamu ka Yesu sen mun ni turu kasadiman ye
(Matiyu 26.6-13; Marika 14.3-9)

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere wɔɔrɔ, Jɔnyaban ɲanagbɛ* bɛ se; Yesu tagara Betani. A tun ka Lazari min su lakunu, ale tun bɛ o dugu le kɔnɔ.
2 O ka domuni dɔ labɛn Yesu ye o yɔrɔ ra. Mariti tun bɛ o domuniko ɲanabɔra; Lazari fana tun bɛ domuni na ni domunikɛbaga tɔw ye.
3 Ka o to domuni na, Mariyamu ka turu kasadiman yɛrɛworo sɔngɔgbɛlɛn dɔ ta, min tun bɛ litiri tarancɛ bɔ, ka o turu kɛ Yesu senw kan; o kɔ, a ka a senw jɔsi ni a yɛrɛ kunsigi ye. O turu kasa ka bon yɔrɔ bɛɛ labɔ.
4 Yesu ta karamɔgɔden min ye Zudasi Sikariyɔti ye, min tun bɛna kɛ Yesu janfabaga ye, ale ko:

5 «Mun kosɔn nin turu kasadiman ma fiyeere fɔ warigbɛ kɛmɛ saba*, ka o wari di
fagantanw ma?»
6 Zudasi tun ma o fɔ fagantanw hina kosɔn, nka a ka o fɔ sabu son tun lo; ale le tun
ye o ta warimarabaga ye, nka ni wari min tun ka di a ma, a tun bɛ o ta.
7 Nka Yesu ko a ma ko: «Muso to ɲasuma ra; a to a ye nin kɛ ne ta sutarari kama.
8 Sabu fagantanw kɔni, olugu bɛ ni aw ye yan tuma bɛɛ, nka ne tɛna to ni aw ye yan
tuma bɛɛ dɛ!»

Sarakalasebagaw kuntigiw ko o bɛ Lazari faga

9 Ayiwa, Yahudiyaw k'a mɛn minkɛ ko Yesu bɛ Betani, o caman tagara yi. O tun ma
taga Yesu yɛrɛ dɔrɔn kosɔn, nka a tun ka Lazari min su lakunu, o tun tagara ale fana
flɛyɔrɔ le ra.
10 Sarakalasebagaw* kuntigiw k'a latigɛ ko ni a bɛ ten, olugu bɛna Lazari fana faga;
11 sabu Lazari kosɔn Yahudiyaw caman tun bɛ bɔra olugu kɔ ka la Yesu ra.

Yesu donna Zeruzalɛmu
(Matiyu 21.1-11; Marika 1.1-11; Luka 19.28-40)

12 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, jama caman min tun nana Zeruzalɛmu Jɔnyaban ɲanagbɛ*
ra, olugu k'a mɛn ko Yesu bɛ nana Zeruzalɛmu.
13 O ka tamaro yiriborow tigɛtigɛ, ka bɔ ka taga Yesu kunbɛn. O tun bɛ pɛrɛnna ko:
«Hozana*, an ye Ala tando;
min bɛ nana Matigi tɔgɔ ra, dugawu ye kɛ o ye!
Izirayɛli* ta masacɛ lo!»
14 Yesu tun ka faliden dɔ sɔrɔ; a sigira o kan, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na,
ko:
15 «Siyɔn dugumɔgɔw, aw kana siran!
A flɛ, aw ta masacɛ bɛ nana,
a siginin bɛ faliden dɔ kan.»
16 Karamɔgɔdenw ma o ko kɔrɔ faamu o wagati yɛrɛ ra; nka Yesu nana kunu minkɛ
ka bɔ saya ra ka don Ala ta nɔɔrɔ ra, o hakiri ka sɔrɔ ka jigi a ra ko ciraw tun ka min
sɛbɛ Yesu ta ko ra, ko mɔgɔw tun ka o le kɛ a ye ten.
17 Jama min tun bɛ ni Yesu ye wagati min a tun ka Lazari wele ka bɔ kaburu kɔnɔ,
k'a lakunu ka bɔ saya ra, olugu tun bɛ o kow seereya kɛra mɔgɔw ye.
18 O le kosɔn jama tun nana a kunbɛn, sabu o tun k'a mɛn ko a ka o tagamasiyɛn kɛ.
19 Ayiwa, Farisiw* ka kɛ a fɔ ye ɲɔgɔn ye ko: «Aw yɛrɛ ɲa b'a ra kɛ, aw tɛ se ka foyi
kɛ nin cɛ ra; mɔgɔ bɛɛ tugura a kɔ.»

Gɛrɛki dɔw b'a fɛ ka kuma Yesu fɛ

20 Mɔgɔ minw tun nana Zeruzalɛmu ɲanagbɛ ra ka na Ala bato, Gɛrɛki minw tun bɛ
Yahudiyaw ta diina ra, olugu dɔw tun bɛ o mɔgɔw cɛ ra.
21 O Gɛrɛkiw gbarara Filipe ra, min bɔra Bɛtisayida, Galile mara ra; o ko a ma ko: «Ne
tericɛ, an b'a fɛ ka Yesu ye.»
22 Filipe tagara o fɔ Andere ye; o mɔgɔ fla tagara o fɔ Yesu ye.
23 Yesu ka o jaabi ko: «Min kɛra Adamaden ye*, Ala bɛna o ta bonya yira wagati min
na, o wagati le sera sisan.»
24 Yesu k'a fɔ tuun ko: «Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni simankisɛ ma don dugukolo ra
ka sa, a bɛ to a kelen na; nka ni a sara, a bɛ falen ka den caman kɛ.
25 Ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ nin kanu, o tigi bɛna bɔnɔ a ra; nka ni mɔgɔ min k'a yɛrɛ nin
kɔninya nin dunuɲa ra yan, o tigi bɛna a nin sɔrɔ, ka ɲanamanya banbari sɔrɔ.
26 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka baara kɛ ne ye, o tigi ka kan ka tugu ne kɔ; ne bɛ yɔrɔ min
na, ne ta baaraden fana bɛna kɛ o yɔrɔ le ra. Ni mɔgɔ min bɛ baara kɛ ne ye, Fa Ala
bɛna o tigi bonya.»

Yesu k'a ta saya ko fɔ

27 «Sisan kɔni, ne hakiri ɲagaminin lo; ne bɛna mun fɔ sa? Ko ne Fa Ala ye ne tanga
nin wagati tɔɔrɔ ma wa? Ne tɛ se ka o fɔ, sabu ne nana dunuɲa ra nin wagati tɔɔrɔ le
kosɔn.
28 Ne Fa, i tɔgɔ bonya!»
Kumakan dɔ bɔra sankolo ra ko: «Ne k'a bonya ka ban, nka ne bɛna a bonya kokura
tuun.»

---

* **12:5 12.5** Ka kaɲa ni o wagati ta jate ye, o wari tun ye baaraden dɔw ta san kelen baara sara ɲɔgɔnna le ye.
12:13 12.13 Nin kuma fɔra Zaburu 118.25,26. **12:15 12.15** Nin kuma fɔra Jakariya 9.9.

29 Jama min tun bɛ o yɔrɔ ra, olugu ka o mɛn minkɛ, dɔw ko: «Sankurukan lo.» Dɔw
ko: «Mɛlɛkɛ dɔ le kumana a fɛ.»
30 Nka Yesu ko o ma ko: «Nin kumakan ma bɔ ne kosɔn, a bɔra aw le kosɔn.
31 Dunuŋa ta kiti bɛna tigɛ sisan le; dunuŋa kuntigi bɛna gbɛn ka labɔ sisan le.
32 Ni ne nana kɔrɔta ka bɔ dugukolo kan tuma min na, ne bɛna mɔgɔ bɛɛ lana ne fɛ.»
33 Yesu tun bɛna sa cogoya min na, a tun ka o le fɔ ka a yira mɔgɔw ra.
34 Jama ko Yesu ma ko: «An k'a mɛn ko a sɛbɛra sariya* kitabu kɔnɔ ko Kisibaga*
ɲanaman bɛna to wagati bɛɛ; nka ele ko, ko Min kɛra Adamaden ye*, ko o ka kan ka
kɔrɔta ka bɔ dugukolo kan? O tuma, Min kɛra Adamaden ye, o ye jɔntigi le ye sa?»
35 Yesu ka o jaabi ko: «Yeelen belen bɛ aw cɛ ra, nka wagati dɔɔnin lo! Yeelen bɛ aw
cɛ ra wagati min na, aw ye tagama a ra o wagati ra, janko dibi kana na don aw ma ka
bara aw ra; sabu mɔgɔ min bɛ tagama dibi ra, o tigi tɛ a tagayɔrɔ lɔn.
36 Yeelen bɛ aw fɛ sisan le; min bɛ o yeelen di, aw ye la o ra, janko aw ye kɛ yeelen ta
denw ye.»
Yesu ka o fɔ ka ban minkɛ, a bɔra o kɔrɔ ka taga yɔrɔ wɛrɛ, ka dogo o ra.

Yahudiyaw ma la Yesu ra

37 Ayiwa, hali k'a sɔrɔ Yesu ka tagamasiyɛn caman kɛ Yahudiyaw ɲa na, o belen ma
la a ra.
38 O ra, cira Ezayi tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko:
«Matigi, jɔntigi le sɔnna ka la an ta waajuri kumaw ra?
Jɔntigi le ka Matigi ta sebagaya lɔn?»
39 Ayiwa, o tun tɛ se ka la Yesu ra, sabu cira Ezayi k'a fɔ fana ko:
40 «Ala ka o ɲa fiyen,
ka o jusukun fana gbɛlɛya,
janko o ɲa kana yeri kɛ,
o jusukun kana faamuri kɛ,
janko o kana na ale fɛ,
janko ale ye o kɛnɛya.»
41 Cira Ezayi ka o fɔ, sabu Yesu ta nɔɔrɔ tun yirara a ra; o le kosɔn a ka o fɔ Yesu ko ra.
42 O bɛɛ n'a ta, Yahudiyaw kuntigiw yɛrɛ caman lara Yesu ra; nka Farisiw* ɲasiran
kosɔn, o ma sɔn k'a fɔ kɛnɛ kan, janko o kana na o gbɛn ka o nin bɔ karanso* ta jɛn ra.
43 Sabu mɔgɔw ta bonya le tun ka di o ye ka tɛmɛ Ala ta kan.

Yesu ta kuma le bɛna mɔgɔw ta kiti tigɛ

44 Yesu kumana ni fanga ye, k'a fɔ ko: «Ni mɔgɔ min ka la ne ra, o tigi ma la ne le ra,
nka a lara ne cibaga Ala le ra.
45 Ni mɔgɔ min ka ne ye, o tigi ka ne cibaga fana ye.
46 Ne kɔni, ne nana dunuŋa ra i n'a fɔ yeelen, janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la ne ra, o tigi
kana tagama dibi ra tuun.
47 Ni mɔgɔ min ka ne ta kuma lamɛn, ni a ma a sira tagama, ne le tɛna kiti tigɛ o tigi
kan; sabu ne ma na ka na kiti tigɛ dunuŋamɔgɔw kan, ne nana ka na o kisi le.
48 Ni mɔgɔ min ka ban ne ra, ni a ma sɔn ka ne ta kumaw lamɛn, o tigi ka kititigɛbaga
sɔrɔ a yɛrɛ ra ka ban. Ne ka kuma minw fɔ cɔ, o kumaw yɛrɛ le bɛna kiti tigɛ o tigi kan
dunuŋa labanlon na!
49 Sabu ne ma kuma ne yɛrɛ ma; nka Fa Ala min ka ne ci, ale yɛrɛ le ka ne ta
kumafɔtaw, ani ne ta kumacogo yira ne ra.
50 Ne fana k'a lɔn ko ale bɛ min fɔ, o le bɛ ɲanamanya banbari di mɔgɔw ma. O kosɔn
Fa Ala ka a yira ne ra cogo min na, ne b'a fɔ ten le.»

13

Yesu ka karamɔgɔdenw senw ko

1 Ayiwa, a tɔ tun tora tere kelen Yahudiyaw ta Jɔnyaban ɲanagbɛ* bɛ se, Yesu tun k'a
lɔn ko wagati sera ale ye bɔ dunuŋa ra ka taga Fa Ala fɛ. Mɔgɔ minw tun lara a ra
dunuŋa ra yan, a tun ka olugu kanu; a ka o kanu fɔ ka taga se a dan ma.
2 Yesu ni a ta karamɔgɔdenw tun bɛ surato domuna; o y'a sɔrɔ Setana tun ka Yesu
janfa miiriya don Simɔn dencɛ Zudasi Sikariyɔti jusukun na ka ban.
3 Yesu tun k'a lɔn fana ko Fa Ala ka sebagaya bɛɛ don ale boro, ko ale bɔra Ala ra, ko
a fana bɛna sekɔ ka taga Ala fɛ.
4 Ayiwa, Yesu wurira domuni kunna, ka a ta deregeba bɔ ka bla, ka fani dɔ ta ka a
yɛrɛ cɛsiri ni o ye.

12:38 12.38 Nin kuma fɔra Ezayi 53.1. **12:40 12.40** Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

5 O kɔ, a ka ji kɛ minan dɔ kɔnɔ ka kɛ a ta karamɔgɔdenw senw ko ye; fani min tun
bɛ a cɛ ra, a ka o senw jɔsi ni o ye.
6 A nana se Simɔn Piyɛri ma minkɛ, Piyɛri ko: «Matigi, ele yɛrɛ bɛ ne sen ko wa!»
7 Yesu ko a ma ko: «Ne bɛ min kɛra tan, ele kɔni tɛ se ka o kɔrɔ lɔn sisan; nka lon dɔ
i bɛna a kɔrɔ lɔn.»
8 Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, ne tɛ sɔn ele ye ne sen ko fiyewu.» Yesu ko a ma ko: «Ni ne ma i
sen ko, i tɛna i ninyɔrɔ sɔrɔ ne fɛ dɛ!»
9 Simɔn Piyɛri ko: «Ayiwa, Matigi, ni o lo, i kana dan ne sen kori dama ma, nka ne
borow, ani ne kun fana ko.»
10 Yesu ko o ma ko: «Ni mɔgɔ min fari yɔrɔ bɛɛ kora ka ban, o tigi mako tɛ kori wɛrɛ
ra tuun; a kɔni bɛ se ka a senw ko, ni o tɛ, a saninyanin lo. Aw saninyanin lo, nka aw
bɛɛ tɛ dɛ!»
11 Karamɔgɔden min tun bɛna Yesu janfa, a tun ka o lɔn; o le kosɔn a ko: «Aw bɛɛ ma
saninya.»
12 Yesu ka a ta karamɔgɔdenw sen ko ka ban tuma min na, a ka a ta deregeba don, ka
sigi domunikɛyɔrɔ ra tuun. A ko karamɔgɔdenw ma ko: «Ne ka min kɛ aw ra, aw ka o
kɔrɔ lɔn wa?
13 Aw bɛ ne wele ko: ‹An karamɔgɔ› walama ko: ‹Matigi.› O bɛnnin lo, sabu ne ye o
le ye.
14 Ayiwa, ne min ye aw Matigi ye, ani aw Karamɔgɔ, ni ne ka aw sen ko, o tuma aw
fana ka kan ka ɲɔgɔn sen ko le.
15 Ne ka nin kɛ k'a yira aw ra le, janko ne ka a kɛ aw ye cogo min na, aw fana ye a kɛ
ɲɔgɔn ye ten.
16 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko jɔn tɛ se ka bonya ka tɛmɛ a matigicɛ kan, ciraden fana
tɛ se ka bonya ka tɛmɛ a cibaga kan.
17 Sisan aw ka o kow lɔn; ni aw ka sɔn k'a kɛ, Ala bɛna aw ta ɲa.
18 «Ne tɛ nin fɔra aw bɛɛ le ma dɛ! Ne ka minw ɲanawoloma, ne ka olugu lɔn. Nka
ciraw ka min fɔ Kitabu kɔnɔ, o ka kan ka kɛ le; a sɛbɛra ko: ‹Min tun bɛ domuni kɛ ni
ne ye, o k'a yɛrɛ kɛ ne jugu ye.›
19 Ne bɛ o fɔ aw ye sisan sani a kɛwagati ye se, janko ni a nana se, aw ye la a ra ko ne
ko ‹Ne ye min ye, ne ye o le ye›.
20 Can yɛrɛ ra ne b'a fɔ aw ye, ko ni mɔgɔ min ka sɔn ne ta ciraden na, o tigi sɔnna
ne yɛrɛ le ra; ni mɔgɔ min fana sɔnna ne ra, o tigi sɔnna ne cibaga le ra.»

Yesu ko Zudasi bɛna ale janfa
(Matiyu 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23)

21 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a hakiri ɲagamina kosɛbɛ. A k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko:
«Can ra ne b'a fɔ aw ye ko aw ra kelen bɛna ne janfa.»
22 A ka o fɔ minkɛ, karamɔgɔdenw ka kɛ ɲɔgɔn flɛflɛ ye; o m'a lɔn, a kan bɛ min tigi
ma.
23 Yesu ta karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye, ale tun bɛ Yesu kɔrɔ.
24 Simɔn Piyɛri ka tagamasiyɛn dɔ kɛ ale ma, ko a ye Yesu ɲininka, ko a kan bɛ jɔntigi
le ma.
25 O karamɔgɔden gbara Yesu ra, ka a ɲininka ko: «Matigi, i bɛ jɔntigi le ma?»
26 Yesu k'a jaabi ko: «Ni ne ka buru su k'a di mɔgɔ min ma, o tigi lo.» A ka buru ta
k'a su, k'a di Simɔn Sikariyɔti dencɛ Zudasi ma.
27 Kabini buru dira Zudasi ma dɔrɔn, Setana donna Zudasi ra. Yesu ko a ma ko: «I b'a
fɛ ka min kɛ, i teliya ka o kɛ sa.»
28 Nka minw tun bɛ ni Yesu ye domuni na, olugu si m'a lɔn fɛn min k'a to a ka o kuma
fɔ.
29 I n'a fɔ Zudasi le tun ye warimarabaga ye, dɔw k'a miiri ko Yesu ko o ma ko a ye
taga fɛn dɔ le san ka na Jɔnyaban ɲanagbɛ* domuni labɛn ni o ye, walama ko a ye taga
fagantan dɔw sɔn.
30 O ra, Zudasi ka buru mina ka bɔ kɛnɛ ma o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra. O y'a sɔrɔ su tun
kora.

Yesu ka cikura fɔ a ta karamɔgɔdenw ye

31 Ayiwa, Zudasi Sikariyɔti bɔnin kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Sisan kɔni
Min kɛra Adamaden ye* bonya lara o kan, ka bonya la Ala fana kan a le sababu ra.
32 [Ni bonya lara Ala kan ale sababu ra,] Ala yɛrɛ fana bɛna bonya la ale kan; a fana
tɛna mɛɛn ka o bonya la a kan.

13:18 13.18 Nin kuma fɔra Zaburu 41.10.

33 Ne ta denw, ne bɛ ni aw ye wagati dɔɔnin dɔrɔn le. Aw bɛna ne yɔrɔɲini, nka ne
ka min fɔ Yahudiyaw kuntigiw ye, ne bɛ o kelen le fɔ aw ye, ko ne bɛna taga yɔrɔ min
na, aw tɛ se ka taga o yɔrɔ ra.
34 Ne bɛ cikura fɔ aw ye: Aw ye ɲɔgɔn kanu; ne ka aw kanu cogo min na, aw fana ye
ɲɔgɔn kanu ten.
35 Ni kanuya bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, bɛɛ bɛna a lɔn o le fɛ ko aw ye ne ta karamɔgɔdenw
ye.»

Yesu ko Piyɛri bɛna ban ale ra
(Matiyu 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34)

36 Simɔn Piyɛri ka Yesu ɲininka ko: «Matigi, i bɛ tagara min le?» Yesu k'a jaabi ko:
«Ne bɛ tagara yɔrɔ min na, ele tɛ se ka tugu ne kɔ sisan o yɔrɔ ra; nka lon dɔ i bɛna
tugu ne kɔ.»
37 Piyɛri ko Yesu ma ko: «Matigi, mun na ne tɛ se ka taga ni i ye sisan? Ne bɛ sɔn ka
ne yɛrɛ di hali ka sa i kosɔn!»
38 Yesu ko a ma ko: «Ele bɛna sa ne kosɔn wa? Can ra, ne b'a fɔ i ye ko sani dondo ye
kasi, ele bɛna a fɔ mɔgɔw ye fɔ siɲaga saba ko i ma ne lɔn.»

14

Yesu le ye sira ye

1 Ayiwa, o kɔ, Yesu ko a ta karamɔgɔdenw ma ko: «Aw hakiri kana ɲagami; aw ye la
Ala ra, aw ye la ne fana ra.
2 Sigiyɔrɔ caman bɛ ne Fa Ala fɛ, ni o tun tɛ can ye, ne tun tɛna a fɔ aw ye ko ne bɛ
taga yɔrɔ labɛn aw ye.
3 Ni ne tagara yɔrɔ labɛn aw ye ka ban tuma min na, ne bɛ kɔsegi ka na aw ta ka taga
to ne kɔrɔ, janko ne bɛ yɔrɔ min na, aw fana ye kɛ o yɔrɔ ra.
4 Ne bɛ taga yɔrɔ min na, aw ka o sira lɔn.»
5 Toma ko Yesu ma ko: «Matigi, an ma i tagayɔrɔ lɔn, an bɛna a sira lɔn cogo di?»
6 Yesu ko Toma ma ko: «Ne le ye sira ye, ani can, ani ɲanamanya; mɔgɔ si tɛ na Fa
Ala fɛ, ni a ma tɛmɛ ne fɛ.
7 Ni aw tun ka ne lɔn, aw tun bɛna ne Fa fana lɔn, nka sisan aw ka a lɔn, aw fana k'a
ye.»
8 Filipe ko Yesu ma ko: «Matigi, Fa Ala yira an na; o bɛna an wasa.»
9 Yesu ko Filipe ma ko: «Ne ni aw bɛ ɲɔgɔn fɛ kabini wagatijan, nka hali bi ele ma ne
lɔn wa, Filipe? Ni mɔgɔ min ka ne ye, o tigi ka Fa Ala le ye; mun kosɔn ele b'a fɔ tuun
ko: ‹Fa Ala yira an na›?
10 O tuma ele ma la a ra ko ne bɛ Fa Ala ra, ko Fa Ala fana bɛ ne ra wa? Ne bɛ kuma
min fɔra aw ye, o ma bɔ ne yɛrɛ ra; Fa Ala min ni ne ye kelen ye, ale yɛrɛ ni ne le bɛ
jɛn ka a ta baara kɛ.
11 Aw ye la ne ra, ko ne bɛ Fa Ala ra, ko Fa Ala fana bɛ ne ra; ni o ma aw wasa, ne bɛ
nin kɛwale minw kɛra, aw ye la ne ra o kosɔn.
12 Can ra ne b'a fɔ aw ye ko ni mɔgɔ min ka la ne ra, ne bɛ baara min kɛra, o tigi bɛna
o ɲɔgɔn le kɛ; a yɛrɛ bɛna baara dɔw kɛ minw ka bon ka tɛmɛ ne taw kan, sabu ne bɛ
tagara Fa Ala fɛ.
13 Ni aw ka fɛn o fɛn daari Ala fɛ ne tɔgɔ ra, ne bɛna o kɛ; janko Dencɛ* ye Fa Ala ta
bonya yira mɔgɔw ra.
14 Ni aw ka fɛn o fɛn daari ne tɔgɔ ra, ne bɛna o kɛ.»

Yesu ko Nin Saninman bɛna na

15 «Ni aw bɛ ne kanu, ne ka ci minw fɔ aw ye, aw bɛna o kɛ.
16 Ne fana bɛna Fa Ala daari ko a ye dɛmɛbaga wɛrɛ di aw ma, janko o ye to ni aw ye
tuma bɛɛ.
17 Nin Saninman* min bɛ can yira, o lo. Dunuɲamɔgɔw tɛ se ka o sɔrɔ, sabu o tɛ se
k'a ye, o tɛ se k'a lɔn fana. Nka aw kɔni ka a lɔn, sabu a bɛ ni aw ye, a bɛna kɛ aw
jusukun na fana.
18 «Ne tɛna aw to aw kelen na i n'a fɔ feritaw; ne bɛna sekɔ ka na aw fɛ tuun.
19 Sani dɔɔnin cɛ dunuɲamɔgɔw tɛna ne ye, nka aw kɔni, aw bɛna ne ye; sabu ne
bɛna ɲanamanya tuun, o kosɔn aw fana bɛna ɲanamanya.
20 O lon le ra aw bɛna a faamu ko ne bɛ ɲanamanya ne Fa Ala ra, ko aw bɛ ɲanamanya
ne ra, ko ne fana bɛ ɲanamanya aw ra.
21 «Mɔgɔ min bɛ ne ta kuma lamɛn, k'a sira tagama, o tigi le bɛ ne kanu. Mɔgɔ min
bɛ ne kanu, ne Fa bɛna o tigi kanu; ne fana bɛna o tigi kanu ka ne yɛrɛ yira a ra.»

22 Ayiwa, Zude (min ni Zudasi Sikariyɔti tɛ kelen ye), ale ko: «Matigi, mun na i bɛna
i yɛrɛ yira anw na, nka i tɛ i yɛrɛ yira dunuŋamɔgɔ tɔw ra?»
23 Yesu ka a jaabi ko: «Mɔgɔ min bɛ ne kanu, o tigi bɛ ne ta ka kumaw sira tagama,
ne Fa fana bɛna o tigi kanu; ne ni ne Fa Ala bɛna na o tigi fɛ, ka na to ni o tigi ye.
24 Mɔgɔ min tɛ ne kanu, o tigi tɛ ne ta ka kumaw sira tagama. Aw bɛ kuma min mɛnna
ne fɛ, o ma bɔ ne yɛrɛ ra; a bɔra ne cibaga Fa Ala le ra.
25 «Ne ka nin kow fɔ aw ye, ka ne to ni aw ye.
26 Nka Fa Ala bɛna Dɛmɛbaga min ci aw ma ne tɔgɔ ra, min ye Nin Saninman ye, ale
le bɛna aw karan fɛn bɛɛ ra; ne ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, a bɛna aw hakiri jigi o bɛɛ ra.
27 «Ne bɛ jususuma le to aw fɛ, ne bɛ ne ta jususuma le di aw ma. Ne tɛ a di aw ma
dunuŋamɔgɔw ta dicogo ra. Aw hakiri kana ɲagami, aw kana siran.
28 «Aw k'a mɛn ne fɛ ka ban ko: ‹Ne bɛ taga; nka ne bɛna kɔsegi ka na aw fɛ tuun.›
Ni aw tun bɛ ne kanu, aw tun bɛna ɲagari ko ne bɛ tagara Fa Ala fɛ; sabu Fa Ala ka bon
ni ne ye.
29 Ayiwa, sisan, ne ka nin kow fɔ aw ye, sani a kɛwagati ye se; janko ni a nana se, aw
ye la ne ta kuma ra.
30 Ne tɛna kuma ni aw ye tuun ka mɛɛn, sabu dunuŋa kuntigi bɛna na ne kama; nka
se foyi si t'a fɛ ne kan.
31 Ne Fa Ala ka min fɔ ne ye, ne bɛ o le kɛ, janko dunuŋamɔgɔw ye a lɔn ko ne bɛ Fa
Ala kanu.
«Aw ye wuri, an ye taga ka bɔ yan.»

15

Yesu ye rɛzɛnsun ye

1 Yesu ko: «Ne le ye rɛzɛnsun yɛrɛ ye, ne Fa ye a sɛnɛbaga ye.
2 Yiriboro o yiriboro bɛ ne ra, ni a tɛ den, a bɛ o tigɛ. Nka yiriboro o yiriboro bɛ ne ra,
ni a bɛ den, a bɛ o kɛrɛfɛborow tigɛtigɛ k'a dakaɲa, janko a ye den caman kɛ ka tɛmɛ
fɔlɔta kan.
3 Ne ka karan min di aw ma, o karan kosɔn aw saninyara ka ban.
4 Aw ye to ne ta jɛnŋɔgɔnya ra, ne fana bɛ to aw ta jɛnŋɔgɔnya ra. Yiriboro gbansan
tɛ se ka den a yɛrɛ ma, ni a nɔrɔnin tɛ yirisun na; ni aw fana ma to ne ta jɛnŋɔgɔnya
ra, aw tɛ se ka foyi kɛ Ala ye.
5 «Ne le ye rɛzɛnsun ye, aw ye a borow ye. Ni mɔgɔ min tora ne ta jɛnŋɔgɔnya ra, ni
ne fana tora o tigi ta jɛnŋɔgɔnya ra, o tigi le bɛ den caman kɛ; sabu ni ne tɛ, aw tɛ se ka
foyi kɛ.
6 Ni mɔgɔ min ma to ne ta jɛnŋɔgɔnya ra, o tigi bɛ firi kɛnɛ ma i ko yiriboro tigɛnin;
a bɛ ja. O kɔ, o bɛ o yiriborow cɛ ka o firi tasuma ra ka o jɛni.
7 Ni aw tora ne ta jɛnŋɔgɔnya ra, ni ne ta kumaw tora aw kɔnɔ, aw bɛ fɛn o fɛn fɛ,
aw ye o daari, aw bɛna o sɔrɔ.
8 Ni aw bɛ den caman kɛ, k'a yira ko aw ye ne ta karamɔgɔdenw ye, o le bɛ ne Fa
bonya.
9 Fa Ala ka ne kanu cogo min na, ne ka aw kanu o cogo le ra fana; aw ye to ne ta
kanuŋɔgɔnya ra.
10 Ni aw bɛ ne ta cifɔninw kɛ, aw bɛna to ne ta kanuŋɔgɔnya ra, i n'a fɔ ne ka ne Fa
ta cifɔninw kɛ cogo min na, ka to a ta kanuŋɔgɔnya ra.»

Lanabagaw ye Yesu teriw ye

11 «Ne ka nin kow fɔ aw ye, janko ɲagari min bɛ ne ra, o ye kɛ aw fɛ, ani aw ta ɲagari
ye dafa.
12 Ne ta cifɔnin flɛ nin ye: ko aw ye ɲɔgɔn kanu i n'a fɔ ne ka aw kanu cogo min na.
13 Ka i yɛrɛ di ka sa i teriw kosɔn, kanuya si tɛ tɛmɛ o kan.
14 Ne ka min fɔ aw ye, ni aw bɛ o kɛ, o tuma aw bɛna kɛ ne teriw ye.
15 Ne tɛ aw wele tuun ko baaradenw, sabu baaraden tɛ a matigicɛ ta kokɛtaw kala ma;
ne bɛ aw wele ko ne teriw, sabu ne ka fɛn o fɛn sɔrɔ ne Fa fɛ ne ka aw karan o bɛɛ ra.
16 Aw le ma ne ɲanawoloma; ne le ka aw ɲanawoloma, ka aw ci, janko aw ye kɛ i ko
yiri min bɛ den, den min nafa tɛ ban. O cogo ra ni aw ka fɛn o fɛn daari Fa Ala fɛ ne
tɔgɔ ra, a bɛna o di aw ma.
17 Ne bɛ min ɲini aw fɛ o ye ko aw ye ɲɔgɔn kanu.

Dunuŋamɔgɔw bɛna lanabagaw kɔninya

18 «Ni dunuŋamɔgɔw bɛ aw kɔninya, aw ka kan k'a lɔn ko o kɔnna ka ne le kɔninya
aw ɲa.

19 Ni aw ni dunuɲamɔgɔw tun ye kelen ye, o tun bɛna aw kanu, sabu aw ye o dɔ ye.
Nka aw ni dunuɲamɔgɔw tɛ kelen ye minkɛ, ani ne ka aw ɲanawoloma ka bɔ dunuɲa
ra minkɛ, o kosɔn o bɛ aw kɔninya.
20 «Ne ka kuma min fɔ aw ye, aw ye aw hakiri to o ra, ko: ‹Jɔn tɛ bonya ka tɛmɛ a
matigicɛ kan.› Ni o ka ne tɔɔrɔ, o bɛna aw fana tɔɔrɔ; ni o sɔnna ne ta kuma ma, o bɛna
sɔn aw fana ta kuma ma.
21 Nka o bɛna o kow bɛɛ kɛ aw ra ne le kosɔn, sabu min ka ne ci, o ma o lɔn.
22 «Ni a tun kɛra ko ne ma na, ani ni ne tun ma kuma o fɛ, o tun tɛna jaraki o ta
jurumun ko ra tuun; nka sisan kɔni ni o ka jurumun kɛ, o jarakibari tɛ to.
23 Mɔgɔ min bɛ ne kɔninya, o tigi bɛ ne Fa fana kɔninya.
24 Mɔgɔ si ma kɛwale minw ɲɔgɔn kɛ, ni ne tun ma o kɛ o ɲa na, o tun tɛna jaraki o
ta jurumun kosɔn tuun. Nka sisan o ka ne ta kɛwalew ye, nka o belen ka ne ni ne Fa
kɔninya.
25 Nka o kɛra janko min sɛbɛra o ta sariya* ra, o ye kɛ can ye ko: ‹O ka ne kɔninya
gbansan.›
26 «Ayiwa, ne bɛna Dɛmɛbaga min ci aw ma ka bɔ ne Fa Ala fɛ, o ye Nin Saninman*
ye, min bɛ can yira; ni o nana, o bɛna seereya kɛ ne ta ko ra.
27 Aw fana bɛna seereya kɛ ne ta ko ra, sabu aw ni ne tun bɛ ɲɔgɔn fɛ kabini ne ta
kow damina ra.

16

1 «Ne ka nin kow bɛɛ fɔ aw ye, janko ni a nana se, foyi kana aw kunnacɛn ka bɔ
lanaya ra.
2 O bɛna aw gbɛn ka bɔ karansow* kɔnɔ; wagati dɔ yɛrɛ bɛna se, ni mɔgɔ min ka aw
dɔ faga, o tigi bɛna a miiri ko a ka koɲuman le kɛ Ala ye.
3 O bɛna o kow bɛɛ kɛ aw ra, sabu o ma ne Fa Ala lɔn, o ma ne fana lɔn.
4 Nka ne ka nin kow fɔ aw ye sisan, janko ni a kɛwagati nana se, aw hakiri ye jigi a
ra ko ne tun ka a fɔ aw ye ka ban. Ne ma kɔn ka o kow fɔ aw ye, sabu ne yɛrɛ tun bɛ
ni aw ye.»

Nin Saninman ta baara

5 «Ayiwa, sisan ne bɛ tagara ne cibaga fɛ, nka aw si ma ne ɲininka ko: ‹I bɛ tagara
min?›
6 Ne ka nin kumaw fɔ aw ye minkɛ, o le ka aw jusu kasi kosɛbɛ.
7 O bɛɛ n’a ta, ne bɛ can le fɔra aw ye: ne ye taga, o le ka fisa aw ma, sabu ni ne ma
taga, Dɛmɛbaga tɛna na aw fɛ; nka ni ne tagara, ne bɛna a ci ka na aw fɛ.
8 Ni o Dɛmɛbaga nana, a bɛna a yira dunuɲamɔgɔw ra ko o firira jurumun ta ko ra,
ko o firira terenninya ta ko ra, ani ko o firira Ala ta kiti ta ko ra fana.
9 O firira jurumun ta ko ra, sabu o ma la ne ra.
10 O firira terenninya ta ko ra, sabu ne bɛ tagara Fa Ala fɛ, o kosɔn aw tɛna ne ye tuun.
11 O firira Ala ta kiti ta ko ra, sabu kiti tigɛra dunuɲa kuntigi kan ka ban.
12 «Fɛn caman bɛ ne fɛ k’a fɔ aw ye hali bi, nka o ka bon aw baraka ma sisan.
13 O kosɔn Nin Saninman* min bɛ can yira, ni o nana, a bɛna aw ɲamina ka can bɛɛ
yira aw ra; sabu a ta kumaw tɛna bɔ a yɛrɛ ra, nka a bɛ fɛn o fɛn mɛn, a bɛna o bɛɛ le
fɔ aw ye, ka ko nataw fana fɔ aw ye.
14 A bɛna ne tɔgɔ bonya, sabu kuma min bɛ ne fɛ, a bɛna o le ta ka o fɔ aw ye.
15 Fɛn o fɛn bɛ Fa Ala fɛ, o bɛɛ ye ne ta ye. O le kosɔn ne ko, ko Nin Saninman le bɛna
ne ta kumaw ta ka o fɔ aw ye.»

Karamɔgɔdenw ta ɲanasisi ni o ta ɲagari

16 O kɔ, Yesu ko: «Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye; nka ni dɔɔnin kɛra o kɔ fɛ tuun, aw
bɛna ne ye.»
17 Karamɔgɔden dɔw ka kɛ ɲɔgɔn ɲininka ye ko: «A ka min fɔ nin ye, o kɔrɔ le ye di?
A ko: ‹Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye,› ko: ‹nka ni dɔɔnin kɛra o kɔ fɛ tuun, aw bɛna ne
ye, sabu ne bɛ taga Fa Ala fɛ.›
18 O ‹dɔɔnin› kɔrɔ le ye juman ye? An kɔni ma o faamu!»
19 Yesu k’a lɔn ko karamɔgɔdenw b’a fɛ ka ale ɲininka; a ko o ma ko: «Ne ko minkɛ
ko: ‹Ni dɔɔnin kɛra, aw tɛna ne ye tuun, ko nka ni dɔɔnin kɛra o kɔ fɛ tuun, aw bɛna
ne ye,› aw bɛ ɲɔgɔn ɲininkara o le ra wa?
20 Can ra ne b’a fɔ aw ye ko aw kɔni, aw bɛna kasi, ka maɲumankokan bɛɛ fɔ, k’a
sɔrɔ dunuɲamɔgɔw bɛ ɲagarira. Aw jusu bɛna kasi, nka aw ta jusukasi bɛna yɛlɛma ka
kɛ ɲagari ye.

15:25 15.25 Nin kuma fɔra Zaburuw 35.19; 69.5.

21 Ni muso bɛ tin na, ɲanasisi b’a sɔrɔ, sabu denworo wagati tɔɔrɔ sera a ma. Nka ni
den worora ka ban, a hakiri tɛ to a ta dimi na tuun ɲagari kosɔn, sabu adamaden dɔ
worora dunuŋa kɔnɔ.
22 Aw kɔni, aw fana ɲanasisinin lo sisan; nka ne bɛna aw ye tuun, aw jusukun bɛna
ɲagari, mɔgɔ si tɛna se ka o ɲagari bɔsi aw ra.
23 «Ni o lon ka se, aw tɛna ne ɲininka foyi si ra tuun. Can ra ne b’a fɔ aw ye ko ni aw
nana ne Fa Ala daari fɛn o fɛn na ne tɔgɔ ra, a bɛna o kɛ aw ye.
24 Hali bi aw ma foyi daari Ala fɛ ne tɔgɔ ra fɔlɔ; aw ye a daari, a bɛna a di aw ma,
janko aw ta ɲagari ye dafa.»

Yesu ka se sɔrɔ dunuŋa kan ka ban

25 Yesu ko: «Ayiwa, ne ka aw karan nin kow bɛɛ ra ni kuma kɔrɔmanw le ye. Nka
wagati dɔ bɛna se, ne tɛna aw karan ni kuma kɔrɔmanw ye tuun; ne bɛna kuma gbɛya
k’a fɔ aw ye ka Fa Ala ta kow yira aw ra.
26 Ni o lon nana se, aw bɛna Fa Ala daari ni ne tɔgɔ le ye; ne tɛna a fɔ tuun ko ne bɛna
Fa Ala daari aw ye.
27 Sabu Fa Ala yɛrɛ bɛ aw kanu, sabu aw bɛ ne kanu, ani aw lara a ra fana ko ne bɔra
ale le ra.
28 Can lo, ne bɔra Fa Ala le fɛ ka na dunuŋa ra; sisan ne bɛ bɔ dunuŋa ra ka sekɔ ka
taga Fa Ala fɛ.»
29 Yesu ta karamɔgɔdenw ko: «Ɔnhɔn, sisan kɔni, i ka kuma gbɛ k’a fɔ an ye; a ma kɛ
talen ye tuun.
30 Sisan kɔni an k’a lɔn ko i ka fɛn bɛɛ lɔn, ko hali i ka kan ka ɲininka ko minw na, i
ka o ɲininkariw bɛɛ lɔn ka ban, sani an ye i ɲininka. O le kosɔn an lara a ra ko i bɔra
Ala ra.»
31 Yesu ka o jaabi ko: «Aw ko aw lara ne ra sisan kɛ?
32 Ayiwa, wagati dɔ bɛna se, a yɛrɛ sera ka ban, aw bɛɛ bɛna bori ka janjan, bɛɛ bɛna
taga a ta fan na, ka ne kelen to. Nka o bɛɛ n’a ta, ne kelen tɛna to, sabu Fa Ala bɛ ni ne
ye.
33 Ne ka nin kow fɔ aw ye, janko aw jusu sumanin ye to ne ta jɛŋŋɔgɔnya ra. Aw bɛna
tɔɔrɔ dunuŋa kɔnɔ, nka aw ye jija! Ne ka se sɔrɔ dunuŋa kan.»

17

Yesu ka Ala daari a yɛrɛ ta ko ra

1 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, a ka a ɲa kɔrɔta san fɛ k’a fɔ ko: «Fa Ala, sisan wagati
sera, Den* min bɔra i ra, bonya la o kan mɔgɔw ɲa na, janko ale fana ye i bonya.
2 Sabu i ka sebagaya di a ma k’a sigi dunuŋamɔgɔw bɛɛ kunna, janko i ka minw bɛɛ
lana a fɛ, a ye ɲanamanya banbari di olugu bɛɛ ma.
3 Ɲanamanya banbari kɔrɔ ye ko o ye ele lɔn, ele min kelenpe ye Ala ɲanaman ye,
ani i ka min ci, Yesu Kirisita, ka o fana lɔn.
4 Ne ka i tɔgɔ bonya dugukolo kan; i tun ka baara min di ne ma ko ne ye a kɛ, ne ka
o kɛ k’a dafa.
5 Sisan Fa Ala, ne bonya, k’a to ne ye kɛ ni i ye; bonya min tun bɛ ne fɛ kakɔrɔ, k’a
sɔrɔ dunuŋa tun ma dan fɔlɔ, o bonya di ne ma.»

Yesu ka Ala daari karamɔgɔdenw ye

6 «I ka mɔgɔ minw bɔ dunuŋamɔgɔw ra ka o di ne ma, ne ka i tɔgɔ yira olugu ra,
janko o ye i lɔn. O tun ye ele taw le ye, nka i ka o di ne ma; o fana ka i ta kuma mara.
7 Sisan kɔni o k’a lɔn ko i ka fɛn o fɛn di ne ma, ko o bɔra ele yɛrɛ le ra.
8 Sabu i ka kuma minw fɔ ne ye, ne ka o le fɔ o ye fana; o sɔnna o ma. O k’a lɔn ko
can ra, ne bɔra ele le ra; o lara a ra ko ele le ka ne ci.
9 Ne bɛ i daarira olugu le ye. Ne tɛ i daarira dunuŋamɔgɔ tɔw ye; i ka minw di ne ma,
ne bɛ i daarira olugu le ko ra, sabu o ye ele ta le ye.
10 Fɛn o fɛn bɛ ne fɛ, o ye ele ta le ye; fɛn o fɛn bɛ ele fɛ fana, o ye ne ta le ye. Ne ta
bonya bɛ lɔn olugu le fɛ.
11 Ne bɛna bɔ dunuŋa ra, nka olugu bɛna to dunuŋa ra yan; ne bɛna taga i fɛ. Fa Ala
Saninman, o mara ni i tɔgɔ ta sebagaya ye, i ka o sebagaya min di ne ma, janko o ye kɛ
kelen ye i ko ele ni ne bɛ kelen ye cogo min na.
12 Ne tun bɛ ni o ye wagati min na, ne ka o mara ni i tɔgɔ ta sebagaya ye, i ka o
sebagaya min di ne ma. Ne ka o bɛɛ mara, o si ma halaki, fɔ min tun ka kan ka halaki,
janko kuma min sɛbɛra, o ye kɛ can ye.

13 «Nka sisan ne bɛ taga i fɛ, ne bɛ nin kow bɛɛ fɔ sisan le ka ne to dunuŋa ra yan;
janko ne ta ɲagari ye kɛ o fɛ, ka dafa.
14 Ne ka o karan i ta kuma ra; dunuŋamɔgɔw bɛ o kɔninya, sabu o ni dunuŋamɔgɔw
tɛ kelen ye i n'a fɔ ne ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye cogo min na.
15 Ne tɛ i daarira ko i ye o ta ka bɔ dunuŋa ra, nka ko i ye o tanga Setana le ma;
16 sabu o ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye, i n'a fɔ ne ni dunuŋamɔgɔw tɛ kelen ye cogo
min na.
17 «O bla danna ka o saninya ni i ta can ye, sabu i ta kuma le ye can ye.
18 I ka ne ci dunuŋa ra cogo min na, ne fana ka o ci dunuŋa ra o cogo kelen le ra.
19 Ne ka ne yɛrɛ bla danna ka kɛ ele kelen ta ye olugu le kosɔn, janko olugu fana ye
bla danna i ye can ra.»

Yesu ka Ala daari lanabaga tɔw bɛɛ ko ra

20 «Ne tɛ i daarira ninnugu dɔrɔn le kosɔn; minw bɛna la ne ra olugu ta waajuri
sababu ra, ne bɛ i daarira olugu fana ye,
21 janko o bɛɛ ye bɛn ka kɛ kelen ye, i n'a fɔ ele Fa Ala, ele bɛ ne ra cogo min na, ani
ne fana bɛ ele ra cogo min na. Olugu fana ye kɛ anw na, janko dunuŋamɔgɔw ye la a
ra ko ele le ka ne ci.
22 Ne kɔni, i ka bonya min di ne ma, ne ka o ɲɔgɔn le di o ma, janko o ye jɛn ka o kan
kɛ kelen ye, i n'a fɔ ele ni ne ye kelen ye cogo min na.
23 Ne bɛ olugu ra cogo min na, ani ele bɛ ne ra cogo min na, olugu fana ye kɛ kelen
ye ten ka ɲa, janko dunuŋamɔgɔw y'a lɔn ko ele le ka ne ci, ko ele bɛ olugu fana kanu
i ko i bɛ ne kanu cogo min na.
24 «Fa Ala, ne b'a fɛ ko ne bɛna kɛ yɔrɔ min na, i ka mɔgɔ minw di ne ma, olugu fana
ye kɛ o yɔrɔ ra, janko i ka nɔɔrɔ min di ne ma, o ye o nɔɔrɔ ye; sabu i ka ne kanu kabini
dunuŋa tun ma dan fɔlɔ.
25 Fa Ala, ele min terennin lo, dunuŋamɔgɔw ma i lɔn, nka ne kɔni, ne ka i lɔn; ninnugu
fana k'a lɔn ko ele le ka ne ci.
26 Ne ka i tɔgɔ yira o ra, ne bɛna a yira o ra tuun, janko i ka ne kanu ni kanuya min
ye, o kanuya ɲɔgɔn ye kɛ olugu fana kɔnɔ, ne fana ye kɛ o kɔnɔ.»

18

O tagara Yesu minayɔrɔ ra
(Matiyu 26.45-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53)

1 Ayiwa, Yesu ka o kumaw fɔ ka ban tuma min na, a bɔra ni a ta karamɔgɔdenw ye
ka taga Sedɔrɔn kɔ kɔ fɛ. Yiritu dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, o donna o yiritu kɔnɔ.
2 Zudasi min tun bɛ Yesu janfara, ale fana tun bɛ o yiritu yɔrɔ lɔn, sabu Yesu tun bɛ
to ka taga ni o ye o yɔrɔ ra.
3 O ra, Zudasi blara sorasikuru dɔ ɲa, ani Alabatosoba kɔrɔsibaga dɔw; sarakalase-
bagaw kuntigiw ni Farisiw le tun ka o ci. O tagara se o yiritu ra ni tasumamanaw ni
fitinaw ni kɛrɛkɛminanw ye o boro.
4 Fɛn o fɛn tun bɛna Yesu sɔrɔ, a yɛrɛ tun ka o bɛɛ lɔn ka ban; a gbarara o mɔgɔw ra
ka o ɲininka ko: «Aw bɛ jɔntigi le yɔrɔɲinina?»
5 O k'a jaabi ko: «Yesu Nazarɛtikacɛ.» Yesu ko o ma ko: «Ne lo!» Zudasi min tun bɛ
Yesu janfara, ale tun bɛ o cɛ ra.
6 Kabini Yesu ko «Ne lo,» o sekɔra ni o kɔ ye, ka benben dugu ma.
7 Yesu ka o ɲininka tuun ko: «Aw bɛ jɔntigi le ɲinina?» O ko: «Yesu Nazarɛtikacɛ.»
8 Yesu ko o ma ko: «Ne k'a fɔ aw ye ka ban ko ne lo. Ni aw bɛ ne le yɔrɔɲinina, aw
ye ninnugu to o ye taga.»
9 O kɛra minkɛ, Yesu tun ka kuma min fɔ, o kɛra can ye, ko: «Ne Fa, i ka min o min
di ne ma, o si ma tunu ne boro.»
10 O y'a sɔrɔ muru dɔ tun bɛ Simɔn Piyɛri fɛ. Ale ka o sama ka a bɔ, ka
sarakalasebagaw kuntigiba ta jɔncɛ kininboroyanfan toro tigɛ. O jɔncɛ tɔgɔ tun ye ko
Malikusi.
11 Yesu ko Piyɛri ma ko: «I ta muru don a la ra! O tuma, ne Fa Ala ka tɔɔrɔ min latigɛ
ne ye, ele t'a fɛ o ye se ne ma le wa?»
12 Ayiwa, sorasiw ni o ta kuntigi, ani Yahudiyaw ta Alabatosoba kɔrɔsibagaw ka Yesu
mina k'a siri.
13 O tagara ni a ye Ane le fɛ fɔlɔ. Ane tun ye Kayife burancɛ ye; Kayife le tun ye
sarakalasebagaw kuntigiba ye o san na.
14 Kayife le tun ka Yahudiyaw kuntigiw ladi k'a fɔ o ye ko: «Mɔgɔ kelen ye sa jamana
mɔgɔw bɛɛ nɔ ra, o le ka fisa aw ma.»

Piyɛri ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.69-70; Marika 14.66-68; Luka 22.55-57)

15 O tagatɔ ni Yesu ye, Simɔn Piyɛri ni karamɔgɔden dɔ tugura o kɔ. Lɔnbagaya
tun bɛ o karamɔgɔden ni sarakalasebagaw kuntigiba* cɛ; o le kosɔn a donna ni o ye
sarakalasebagaw kuntigiba ta lu kɔnɔ.
16 Piyɛri tun tora kɛnɛ ma, da ra. O karamɔgɔden min tun ye sarakalasebagaw
kuntigiba lɔnbaga ye, ale bɔra kɛnɛ ma; musɔ min tun bɛ da kɔrɔsira, a nana kuma
o fɛ ka Piyɛri ladon lu kɔnɔ.
17 Baaradenmusɔ min tun bɛ luda kɔrɔsira, ale ko Piyɛri ma ko: «Yala ele fana tɛ nin
cɛ ta karamɔgɔden dɔ le ye wa?» Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, ne tɛ o dɔ ye dɛ!»
18 I n'a fɔ nɛnɛ tun bɛ yi, baaradenw ni sorasiw ka tasuma don, ka lɔ a kɔrɔ ka to ka
o tasuma ja. Piyɛri fana tun lɔnin bɛ o kɔrɔ, ka to ka ta ja fana.

Sarakalasebagaw kuntigiba ka Yesu ɲininka
(Matiyu 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71)

19 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba* ka Yesu ɲininka a ta karamɔgɔdenw ni a ta
karan ko ra.
20 Yesu ka a jaabi ko: «Ne kɔni kumana mɔgɔw bɛɛ ɲa na kɛnɛ kan; ne tun bɛ mɔgɔw
karan karanso* kɔnɔ, ani Alabatosoba kɔnɔ wagati bɛɛ, Yahudiyaw bɛ ɲɔgɔn lajɛn o
yɔrɔ minw na; ne ma ne ta kuma si fɔ dogo ra.
21 Mun kosɔn i bɛ ne ɲininka tuun? Mɔgɔ minw sɔnna ka ne ta kuma lamɛn, olugu
ɲininka; ne kumana o fɛ cogo min na, olugu ka o lɔn fɔ ka ɲa.»
22 Yesu ka o kuma fɔ minkɛ, Alabatosoba kɔrɔsibaga minw tun lɔnin bɛ Yesu kɔrɔ, o
ra kelen ka tɛgɛ ci a toro kɔrɔ, k'a fɔ a ye ko: «I bɛ sarakalasebagaw kuntigiba le jaabira
tan wa?»
23 Yesu ko o cɛ ma ko: «Ni ne ka kumajugu le fɔ, fɛn min k'a kɛ kumajugu ye, o fɔ ne
ye. Nka ne ka min fɔ, ni o tɛ kumajugu ye, mun kosɔn ele ka ne bugɔ?»
24 Ka Yesu boro fla sirinin to, Ane k'a lataga sarakalasebagaw kuntigiba Kayife fɛ.

Piyɛri k'a fɔ tuun ko a ma Yesu lɔn
(Matiyu 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62)

25 O y'a sɔrɔ Simɔn Piyɛri belen tun lɔnin bɛ a bɛ tasuma jara. Mɔgɔ dɔ ko a ma ko:
«Ele fana tɛ nin cɛ ta karamɔgɔden dɔ le ye wa?» Piyɛri ma sɔn ka lɔ a ra; a ko: «Ɔn-ɔn,
ne tɛ o dɔ ye dɛ!»
26 Piyɛri tun ka cɛ min toro kelen caron, o balemacɛ min tun ye sarakalasebagaw
kuntigiba* ta baaraden dɔ ye, o ko Piyɛri ma ko: «O tuma ne yɛrɛ ɲa ma ele ni a ye
ɲɔgɔn fɛ yiritu ra wa?»
27 Piyɛri belen ma sɔn ka lɔ a ra. O yɔrɔnin bɛɛ dondo kasira.

O tagara ni Yesu ye Pilati fɛ
(Matiyu 27.1-2,11-14; Marika 15.1-5; Luka 23.1-5)

28 O kɔ, o bɔra ni Yesu ye Kayife fɛ, ka taga ni a ye jamanatigi ta bonba kɔnɔ. O tun
kɛra sɔgɔmada joona le fɛ. Yahudiyaw ma sɔn ka don bonba kɔnɔ, janko o saninyanin
ye to, ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* domuni kɛ.
29 O le kosɔn Pilati bɔra ka taga o nɔ fɛ kɛnɛ ma, ka o ɲininka, ko: «Nin cɛ jarakikun
ye mun le ye aw fɛ?»
30 O ka Pilati jaabi ko: «Ni nin cɛ tun ma kɛ kojugukɛbaga ye, an tun tɛna na ni a ye i
fɛ.»
31 Pilati ko o ma ko: «Aw yɛrɛ ye taga ni a ye ka taga a ta kiti tigɛ ka kaɲa ni aw ta
sariya* ye.» O ko Pilati ma ko: «Anw man kan ka kiti tigɛ mɔgɔ si kan k'a faga.»
32 O kɛra, janko Yesu tun ka kuma min fɔ k'a sa cogoya yira, o kuma ye kɛ can ye.
33 Pilati sekɔra ka don bonba kɔnɔ, ka Yesu wele k'a ɲininka ko: «Ele le ye Yahudiyaw
ta masacɛ ye wa?»
34 Yesu k'a jaabi ko: «Ele yɛrɛ le ka o kuma miiri k'a fɔ wa, walama mɔgɔ wɛrɛ le ka
o fɔ i ye?»
35 Pilati ko: «O tuma ne ye Yahudiya dɔ le ye wa? I yɛrɛ ta siyamɔgɔw, ani
sarakalasebagaw* kuntigiw le nana ni i ye ne fɛ, ko ne ye kiti tigɛ i kan; i ka mun
le kɛ?»
36 Yesu ka a jaabi ko: «Ne ta masaya tɛ nin dunuɲa ra yan; ni ne ta masaya tun bɛ nin
dunuɲa ra yan, ne nɔfɛmɔgɔw tun bɛna kɛrɛ kɛ, janko Yahudiyaw kuntigiw kana se ka
ne mina. Nka ne ta masaya tɛ nin dunuɲa ra yan sisan.»

37 Pilati ko Yesu ma ko: «O tuma ele ye masacɛ le ye wa?» Yesu ka a jaabi ko: «I k'a fɔ cogo min na, ne ye masacɛ le ye. Ne nana woro dunuŋa ra min kosɔn, o ye ka can
yira mɔgɔw ra. Mɔgɔ o mɔgɔ b'a fɛ ka tagama can kan, o tigi bɛ ne ta kuma lamɛn.»
38 Pilati ko: «Mun yɛrɛ le ye can ye?»

Yahudiyaw ko Yesu ye faga
(Matiyu 27.15-31; Marika 15.6-20; Luka 23.13-25)

Pilati ka o fɔ minkɛ, a bɔra ka taga Yahudiyaw nɔ fɛ kɛnɛ ma tuun, ka taga a fɔ o ye
ko: «Ne kɔni ma foyi si sɔrɔ nin cɛ ra min bɛ se ka kɛ a fagakun ye.
39 Ayiwa, i n'a fɔ landa dɔ bɛ aw fɛ ko san o san, Jɔnyaban ŋanagbɛ* ra, ne ye kasoden
kelen labla, ayiwa, aw b'a fɛ ne ye Yahudiyaw ta masacɛ labla wa?»
40 Jama pɛrɛnna tuun ko: «Ɔn-ɔn, ale tɛ! Barabasi le labla!» K'a sɔrɔ o Barabasi tɔgɔ
tun ye benkannikɛbaga le ye.

19

Pilati sɔnna Yesu fagako ma

1 Ayiwa, Pilati ko o ye Yesu mina ka a bugɔ ni gbɛŋɛ ye.
2 Sorasiw ka ŋani dan ka o kɛ i ko masafugula, ka o biri Yesu kun na, ka deregeba
wulenman dɔ don a kan na.
3 O gbarara a kɔrɔ k'a fɔ a ye ko: «Yahudiyaw ta masacɛ, an bɛ i fora!» O ka tɛgɛ ci a
toro kɔrɔ.
4 Pilati bɔra kɛnɛ ma tuun k'a fɔ Yahudiyaw ye ko: «Ne bɛna a to o ye bɔ ni a ye kɛnɛ
ma yan, janko aw y'a lɔn ko ne ma foyi si sɔrɔ a ra min bɛ se ka kɛ a fagakun ye.»
5 O bɔra ni Yesu ye kɛnɛ ma; ŋani fugula bɛ a kun na, masaderege wulenman bɛ a
kan na. Pilati ko jama ma ko: «Ayiwa, cɛ ye nin ye.»
6 Sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Alabatosoba kɔrɔsibagaw ŋa lara Yesu kan minkɛ,
o pɛrɛnna ko: «A gbengben yiri ra! A gbengben yiri!» Pilati ko: «Aw yɛrɛ ye a mina ka
taga a gbengben yiri ra, sabu ne ma foyi ye nin cɛ ra min bɛ a fagakun bɔ.»
7 Yahudiyaw kuntigiw ka Pilati jaabi ko: «Sariya dɔ bɛ anw fɛ; ka kaŋa ni o sariya ye
a ka kan ka faga le, sabu a ko Den min bɔra Ala ra* ko ale le bɛ o ye.»
8 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, dɔ farara a ta siranya kan tuun.
9 A sekɔra ka don bonba kɔnɔ tuun, ka Yesu ŋininka ko: «Ele bɔra min le?» Yesu ma
a jaabi.
10 Pilati ko a ma ko: «I jera ne le ra wa? I m'a lɔn ko se bɛ ne ye ka i labla, ko se bɛ
ne ye ka i gbengben yiri ra fana wa?»
11 Yesu ka Pilati jaabi ko: «Ala le ka o se di i ma bi, ni o tɛ, se foyi si tun tɛna kɛ ele
fɛ ne kan; o le kosɔn min ka ne mina ka na ne di ele ma, o tigi le ka jurumunba kɛ ka
tɛmɛ ele kan.»
12 Kabini Yesu ka o fɔ, Pilati ka cogoya ŋini ka Yesu labla. Nka Yahudiyaw tun bɛ
pɛrɛnna, ko: «Ni i ka nin cɛ labla, i tɛ masacɛba Sezari teri ye. Ni mɔgɔ o mɔgɔ ko ale
ye masacɛ ye, o tigi ye masacɛba Sezari jugu le ye.»
13 Pilati ka o kuma mɛn minkɛ, a ka Yesu labɔ kɛnɛ ma tuun. Bonba yɔrɔ min tun
labɛnna ni kabakuruw ye, min bɛ wele heburukan na ko «Gabata», Pilati nana sigi a ta
kititigɛsiginan kan o yɔrɔ le ra.
14 O lon dugusagbɛ le tun ye Jɔnyaban ŋanagbɛ* ye; tere tun bɛ kuncɛ. Pilati ko
Yahudiyaw ma ko: «Aw ta masacɛ ye nin ye!»
15 O pɛrɛnna, ko: «A faga! A faga! A gbengben yiri ra!» Pilati ko o ma ko: «Ka aw yɛrɛ
ta masacɛ gbengben yiri ra wa?» Sarakalasebagaw* kuntigiw k'a jaabi ko: «Masacɛ
wɛrɛ tɛ an fɛ ni masacɛba Sezari tɛ.»
16 A laban Pilati ka Yesu don o boro, ko o ye taga a gbengben yiri ra. O k'a mina ka
taga ni a ye.

O ka Yesu gbengben yiri ra
(Matiyu 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

17 Yesu ka a ta gbengbenyiri ta; o bɔra dugu kɔnɔ ka taga yɔrɔ dɔ ra min bɛ wele ko
Kunkolo yɔrɔ; heburukan na a bɛ wele ko Gɔligota.
18 O k'a gbengben yiri ra o yɔrɔ le ra. O ka mɔgɔ fla wɛrɛ gbengben ni a ye yiri wɛrɛw
kan, kelen bɛ a fan kelen na, kelen bɛ a fan dɔ ra, Yesu bɛ o cɛ ma.
19 Pilati ka kuma dɔ sɛbɛ ka o dulon gbengbenyiri* san fɛ. A k'a sɛbɛ ko: «Yesu
Nazarɛtikacɛ, Yahudiyaw ta masacɛ.»

20 Yahudiyaw caman ka o sɛbɛri karan, sabu o tun ka Yesu gbengben yɔrɔ min na, o
yɔrɔ ni dugu cɛ tun man jan; o sɛbɛri fana tun kɛra heburukan na, ani latɛnkan na, ani
gɛrɛkikan na.
21 Sarakalasebagaw* kuntigiw tagara a fɔ Pilati ye ko: «I tun man kan k'a sɛbɛ ko:
‹Yahudiyaw ta masacɛ.› I ka kan ka sɛbɛ le ko: ‹Cɛ nin ko ale ye Yahudiyaw ta masacɛ
ye.› »
22 Pilati ka o jaabi ko: «Ne ka min sɛbɛ ka ban, o sɛbɛra le.»
23 Ayiwa, sorasiw ka Yesu gbengben yiri ra ka ban tuma min na, o ka a ta faniw taran
ka o kɛ sigiyɔrɔma naani ye, o bɛɛ kelen kelen ni o ta. O ka a ta deregeba fana ta; o
deregeba tun ye fani kuturu kelen le ye, karansira si tun tɛ a ra, k'a ta a sanfɛyɔrɔ ra fɔ
ka taga a bla a dugumayɔrɔ ra.
24 Sorasiw k'a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «An kana a ta deregeba faran; an ye kara la, janko min
bɛna a sɔrɔ, an ye o tigi lɔn.» O kɛra minkɛ, min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o kɛra can ye ko:
«O ka ne ta faniw taran o ni ɲɔgɔn cɛ,
ka kara la ne ta deregeba kosɔn.»
Sorasiw ka o kow le kɛ.
25 Ayiwa, Yesu bamuso ni a bamuso balemamuso, ani Kilopasi ta muso Mariyamu, ani
Mariyamu Magidalakamuso, olugu tun lɔnin bɛ Yesu ta gbengbenyiri kɔrɔ.
26 Yesu ka a bamuso ye minkɛ, a ta karamɔgɔden min ko tun ka di a ye, a ka o fana
lɔnin ye a bamuso kɔrɔ minkɛ, a ko a bamuso ma ko: «Ne bamuso, i dencɛ le ye nin
ye.»
27 O kɔ, a ko o karamɔgɔden ma ko: «I bamuso le ye nin ye.» K'a ta o lon na, o
karamɔgɔden tagara ni Yesu bamuso ye a ta so.

Yesu sacogo
(Matiyu 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49)

28 O kɔ, Yesu k'a lɔn ko kow bɛɛ dafara tuma min na, a ko: «Minlɔgɔ bɛ ne ra.» A ka
o fɔ, janko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o ye kɛ can ye.
29 O y'a sɔrɔ daga dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, o fanin tun bɛ minnifɛn kumunin dɔ ra. O ka
fu dɔ su o minnifɛn na, ka a dulon izope yiri dɔ ra, ka o la Yesu da ra.
30 Yesu ka o minnifɛn sɔnsɔn tuma min na, a ko: «Sisan a bɛɛ dafara.» O kɔ, a ka a
kun suuru, ka sa.

Sorasi dɔ ka Yesu sɔgɔ a gɛrɛn na

31 Ayiwa, o lon tun ye Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* ɲasigi le ye. Yahudiyaw kuntigiw
tun t'a fɛ ko mɔgɔ minw gbengbenna yiri ra, olugu ye to yi ka Nɛnɛkirilon se; sabu o
Nɛnɛkirilon tun ka bon ka tɛmɛ Nɛnɛkirilon tɔw bɛɛ kan. O kosɔn o tagara Pilati daari
ko a y'a to o ye taga mɔgɔ gbengbenninw senw karikari, ka o suw lajigi ka bɔ yiri ra.
32 Cɛ fla minw tun gbengbennin bɛ ni Yesu ye, sorasiw tagara o ra fɔlɔ senw karikari,
ka yɛlɛma ka tɔ kelen fana senw karikari.
33 O sera Yesu ma minkɛ, o k'a ye ko ale sara ka ban. O kosɔn o ma ale senw karikari.
34 Nka o bɛɛ n'a ta, sorasi kelen ka Yesu sɔgɔ a gɛrɛn na ni taman ye. O yɔrɔnin bɛɛ
ra jori ni ji bɔra o sɔgɔda ra.
35 Mɔgɔ min ka nin kow lakari, ale yɛrɛ ɲa le k'a ye; a ta seereya fana ye can le ye.
Ale yɛrɛ lanin b'a ra ko a bɛ can le fɔra. A ka nin kow lakari, janko aw fana ye la a ra.
36 Ayiwa, nin kow kɛra minkɛ, min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, o kɛra can ye ko: «A kolo dɔ
man kan ka kari.»
37 A sɛbɛra fana Kitabu yɔrɔ dɔ wɛrɛ ra ko: «O ka min sɔgɔ, o bɛna o ɲa lɔ ale le ra.»

O ka Yesu sutara
(Matiyu 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56)

38 O kɔ, Yusufu Arimatekacɛ tagara Pilati daari ko a y'a to o ye Yesu su lajigi ka bɔ yiri
ra; Pilati sɔnna. A tagara Yesu su lajigi. Yusufu tun ye Yesu ta karamɔgɔden dɔ le ye,
nka a tun bɛ a dogora Yahudiyaw ɲasiran kosɔn.
39 Ayiwa, Nikodɛmu min tun tagara Yesu fɛ lon dɔ su fɛ, ale fana nana ni sumadiyanan
suguya fla ɲagaminin ye ɲɔgɔn na, min ye miri ye, ani alowɛsi. A bɛɛ lajɛnnin tun bɛ
kilo bisaba bɔ.
40 O ka Yesu su ta, ka fanigbɛ dɔw kɛ k'a melege, ka kasadiyananw kɛ a kan ka kaɲa
ni Yahudiyaw ta sudoncogo ye.
41 O tun ka Yesu gbengben yiri ra yɔrɔ min na, yiritu dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ani
kaburukura dɔ tun bɛ o yiritu kɔnɔ; mɔgɔ si su tun ma don o kaburu kɔnɔ fɔlɔ.

19:24 **19.24** Nin kuma fɔra Zaburu 22.19.
19:36 **19.36** Nin kuma fɔra Bɔri 12.46; Jateri 9.12; Zaburu 34.21.
19:37 **19.37** Nin kuma fɔra Jakariya 12.10.

42 I n’a fɔ o lon tun ye Yahudiyaw ta Nɛnɛkirilon* ɲasigi ye, o ka Yesu su don o kaburu kɔnɔ, sabu o yɔrɔ le tun ka surun.

20

Karamɔgɔdenw tagara kaburu lakolon sɔrɔ
(Matiyu 28.1-8; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)

1 Ayiwa, lɔgɔkun tere fɔlɔ sɔgɔmada joona fɛ, k’a sɔrɔ kɛnɛ tun ma ci fɔlɔ, Mariyamu Magidalakamuso tagara kaburu ra. A tagara a sɔrɔ ko kabakuruba bɔra kaburu da ra.
2 A borira ka taga Piyɛri fɛ, ani karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye, ka taga a fɔ o ye ko: «O ka Matigi su ta ka bɔ kaburu kɔnɔ; an fana ma a blayɔrɔ lɔn.»
3 Piyɛri ni o karamɔgɔden bɔra ka taga kaburu ra.
4 O fla bɛɛ tun bɛ borira ɲɔgɔn fɛ, nka o karamɔgɔden borira ka Piyɛri dan, ka kɔn a ɲa kaburu ra. 5 A sera yi minkɛ a birira ka kaburu kɔnɔ flɛ, ka fanigbɛw blanin ye, nka a ma don.
6 Simɔn Piyɛri tun bɛ a kɔ; ale sera minkɛ, a donna kaburu kɔnɔ ka fanigbɛw blanin ye.
7 Fani min tun kɛra ka Yesu kun datugu, a ka o blanin ye, nka a ni kasanke tun tɛ yɔrɔ kelen na; a tun kurunin lo ka bla a danna.
8 Ayiwa, karamɔgɔden min tun kɔnna ka se kaburu ra, ale sɔrɔra ka don kaburu kɔnɔ. A k’a ye ten minkɛ, a lara a ra.
9 Sabu kuma min tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko Yesu ka kan ka kunu, karamɔgɔdenw tun ma o faamu fɔlɔ.
10 O kɔ, o karamɔgɔden fla bɔra ka taga o ta so.

Yesu ka a yɛrɛ yira Mariyamu Magidalakamuso ra
(Matiyu 28.9-10; Marika 16.9-11)

11 Ayiwa, Mariyamu tun nana kaburu ra ka na lɔ ka kɛ kasi ye. A kasitɔ, a ka a kun suuru ka kaburu kɔnɔ flɛ.
12 A ka mɛlɛkɛ fla ye; deregegbɛ bɛ o kan na. Yesu su tun lanin bɛ yɔrɔ min na, o tun siginin bɛ o yɔrɔ ra. Kelen bɛ a kunyanfan na, tɔ kelen bɛ a senyanfan na.
13 Mɛlɛkɛw ka Mariyamu ɲininka ko: «Muso, mun na i bɛ kasira?» A ko: «O ka ne Matigi su le ta; ne m’a lɔn o ka a bla yɔrɔ min na.»
14 Ka a to o kuma ra, a ka a ɲa munu ka Yesu lɔnin ye; nka a m’a lɔn ko Yesu lo.
15 Yesu ka a ɲininka ko: «Muso, mun na i bɛ kasira? I bɛ jɔn le yɔrɔɲinina?» Ayiwa, a kɛra Mariyamu ɲa na ko yiriforotigi lo. Mariyamu ko: «Ne bɛ Yesu le yɔrɔɲinina; ni a kɛra ko ele le ka a ta, a yɔrɔ yira ne ra, ne bɛ taga a ta ka taga ni a ye.»
16 Yesu ko a ma ko: «Mariyamu!» Mariyamu ka a ɲa munu k’a fɔ heburukan na ko: «Rabuni!» (O kɔrɔ le ye ko «An karamɔgɔ.»)
17 Yesu ko a ma ko: «I kana maga ne ra, sabu ne ma yɛlɛn fɔlɔ ka taga ne Fa fɛ. Taga a fɔ ne balemaw ye ko ne bɛ yɛlɛnna ka taga ne Fa ni aw fana Fa fɛ, ne ta Ala, ani aw fana ta Ala.»
18 Mariyamu Magidalakamuso tagara a fɔ karamɔgɔdenw ye ko ale ka Matigi ye; Yesu ka min fɔ a ye, a ka o fɔ karamɔgɔdenw ye.

Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na
(Matiyu 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)

19 O lon yɛrɛ wulada fɛ, min tun ye lɔgɔkun tere fɔlɔ ye, karamɔgɔdenw tun lajɛnna bon dɔ kɔnɔ, ka da sɔgɔ o yɛrɛ da ra Yahudiyaw ɲasiran kosɔn. Yesu nana ka na lɔ o cɛ ma, k’a fɔ o ye ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye.»
20 A ka o fɔ minkɛ, a ka a borow ni a gɛrɛn yira o ra. Karamɔgɔdenw ka Matigi ye minkɛ, o jusu diyara kosɛbɛ.
21 Yesu ko o ma tuun ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye. Fa Ala ka ne ci cogo min na, ne fana bɛ aw ci o cogo ra.»
22 A ka o fɔ minkɛ, a ka o fiyɛ ni a dafɔɲɔ ye k’a fɔ o ye ko: «Ne bɛ Nin Saninman* di aw ma.
23 Ni aw ka mɔgɔ o mɔgɔ ta jurumun yafa, o tigi ta jurumun bɛna yafa; nka ni aw fana ma mɔgɔ o mɔgɔ ta jurumun yafa, o tigi ta jurumun tɛna yafa.»

Yesu ka a yɛrɛ yira Toma ra

24 Yesu nana a ta karamɔgɔdenw fɛ lon min na, karamɔgɔden tan ni fla ra min tɔgɔ ye ko Toma, ni a bɛ wele fana ko Flanin, ale tun tɛ ni tɔw ye o lon na.

25 Karamɔgɔden tɔw k’a fɔ a ye ko: «An ka Matigi ye.» Toma ko o ma ko: «Ni ne kɔni
ma nɛgɛw nɔ ye a boro ra, ka ne borokanden la o nɛgɛw nɔw ra, ka ne boro la fana
taman nɔ ra a gɛrɛn na, ne tɛ la a ra fiyewu.»
26 Ayiwa, lɔgɔkun kelen tɛmɛnin kɔ, karamɔgɔdenw lajɛnnin tun bɛ bon kɔnɔ tuun.
O lon na, Toma tun bɛ ni o ye. O tun ka daw sɔgɔ, nka o nana bara ka Yesu lɔnin ye o
cɛ ma. A ka o fo ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye.»
27 O kɔ, a ko Toma ma ko: «Toma, gbara yan; i boro la ne boro kan k’a flɛ; o kɔ, i ye i
borokanden la ne gɛrɛn na. I kana sigiya, nka i ye la ne ra.»
28 Toma ko a ma ko: «E, ne Matigi, ani ne ta Ala ye!»
29 Yesu ko a ma ko: «I ka ne ye minkɛ, o le kosɔn i lara ne ra kɛ! Minw lara ne ra k’a
sɔrɔ o ma ne ye, olugu ta ɲana.»

Yuhana ta Kitabu sɛbɛkun

30 Yesu ka tagamasiyɛn caman wɛrɛ kɛ a ta karamɔgɔdenw ɲa na; o ma sɛbɛ nin kitabu
kɔnɔ.
31 Nka minw sɛbɛra, o sɛbɛra le, janko aw ye la a ra ko Yesu le ye Kisibaga* ye, Den
min bɔra Ala ra*, ani janko ni aw lara a ra, aw ye ɲanamanya sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra.

21

Yesu ka a yɛrɛ yira karamɔgɔden wolonfla ra tuun

1 Ayiwa, o kow kɔ fɛ, Yesu ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na tuun Tiberiyadi bada
ra. A ka a yɛrɛ yira o ra cogo min na, o flɛ nin ye:
2 O y’a sɔrɔ Simɔn Piyɛri, ani Toma min bɛ wele fana ko Flanin, ani Natanayɛli min
bɛ bɔ Kana, Galile mara ra, ani Zebede dencɛ fla, ani karamɔgɔden fla wɛrɛ, olugu tun
bɛ ɲɔgɔn fɛ.
3 Simɔn Piyɛri ko o ma ko: «Ne bɛ taga jɛgɛminayɔrɔ ra.» Karamɔgɔden tɔw ko: «An
fana bɛ taga ni i ye.» O bɔra ka taga don kurun kɔnɔ ka jɔ firi; nka o lon su fɛ, o ma
jɛgɛ foyi sɔrɔ.
4 Dugu nana gbɛ minkɛ, o ka Yesu lɔnin ye bada ra; nka o m’a lɔn ko Yesu lo.
5 Yesu ko o ma ko: «Ne teriw, aw ka jɛgɛ dɔ sɔrɔ wa?» O ka Yesu jaabi ko: «An ma
foyi sɔrɔ.»
6 Yesu ko o ma ko: «Aw ye jɔ firi kurun kininboroyanfan fɛ, aw bɛna dɔ sɔrɔ.» O ka
jɔ firi minkɛ, jɛgɛ cayakojugu fɛ, o ma se ka a sama ka bɔ ji ra.
7 Karamɔgɔden min tun ko ka di Yesu ye, ale ko Piyɛri ma ko: «Piyɛri, Matigi lo.»
Kabini Piyɛri k’a mɛn ko Matigi lo minkɛ, a ka a ta derege ta ka a don, sabu a fari
lakolon tun lo; a k’a yɛrɛ firi ji ra.
8 Karamɔgɔden tɔw nana kurun kɔnɔ, o bɛ jɔ samana, a fanin jɛgɛ ra, sabu o ni jida
tun tɛ tɛmɛ nɔngɔn* ɲa kɛmɛ fla ɲɔgɔn kan.
9 O sera kɛnɛ ma tuma min na, o ka takami mananin ye, jɛgɛ bɛ a kan; o ka buru fana
blanin ye.
10 Yesu ko o ma ko: «Aw ka jɛgɛ minw mina, aw ye na ni o dɔw ye yan.»
11 Simɔn Piyɛri donna kurun kɔnɔ ka jɔ sama ka bɔ ni a ye kɛnɛ ma, a fanin jɛgɛden
baba gbansan na, jɛgɛden kɛmɛ ni bilooru ni jɛgɛden saba. Nka jɛgɛ ni a caya bɛɛ, jɔ
ma faran.
12 Yesu ko o ma ko: «Aw ye na domuni kɛ.» Karamɔgɔden si ma sɔn ka a ɲininka ko:
«Ele ye jɔntigi le ye?» Sabu o bɛɛ tun k’a lɔn ko Matigi lo.
13 Yesu gbarara ka buru ta k’a di o ma ka jɛgɛ fana di o ma.
14 Kabini Yesu kununa ka bɔ saya ra, nin le tun ye a siɲaga sabanan ye ni a bɛ a yɛrɛ
yirara karamɔgɔdenw na.

Yesu ka Piyɛri ɲininka

15 O ka domuni kɛ ka ban tuma min na, Yesu ko Simɔn Piyɛri ma ko: «Yuhana dencɛ
Simɔn, i bɛ ne kanu ka tɛmɛ ninnugu kan wa?» Piyɛri ko: «Ɔnhɔn, Matigi, ele yɛrɛ ka
a lɔn ko ne bɛ i kanu.» Yesu ko a ma ko: «I janto ne ta sagadenw na.»
16 Yesu ko a ma tuun a siɲaga flanan na ko: «Yuhana dencɛ Simɔn, i bɛ ne kanu wa?»
Piyɛri ko: «Ɔnhɔn, Matigi; ele yɛrɛ ka a lɔn ko ne bɛ ele kanu.» Yesu ko a ma ko: «Ne
ta sagaw kɔrɔsi.»
17 Yesu ko Piyɛri ma a siɲaga sabanan na ko: «Yuhana dencɛ Simɔn, i bɛ ne kanu wa?»
Piyɛri ɲa sisira, sabu Yesu ka a ɲininka fɔ siɲaga saba, ko: «I bɛ ne kanu wa?» A ko

---

* **21:8 21.8** Nɔngɔn ɲa kelen bɛ se ka bɛn mɛtɛrɛ tarancɛ le ma.

Yesu ma o le ra ko: «Matigi, i ka fɛn bɛɛ lɔn; ele yɛrɛ k'a lɔn ko ne bɛ ele kanu.» Yesu
ko a ma ko: «I janto ne ta sagadenw na.»
18 Yesu ko Simɔn ma tuun ko: «Ne b'a fɔ i ye can ra, ko i kanbelenman, i tun bɛ i ta
derege don, ka i yɛrɛ cɛsiri; ni yɔrɔ min ka i diya i bɛ taga yi. Nka ni i nana kɔrɔ, i bɛna
i boro kɔrɔta, mɔgɔ wɛrɛ bɛ i ta derege don i ra ka i cɛsiri. I t'a fɛ ka taga yɔrɔ min na,
o bɛ taga ni i ye o yɔrɔ ra.»
19 Piyɛri tun bɛna sa cogoya min na ka bonya la Ala tɔgɔ kan, Yesu ka nin kuma fɔ ka
o le yira. O kɔ, a ko Piyɛri ma ko: «Tugu ne kɔ!»

Karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye

20 Karamɔgɔden min ko tun ka di Yesu ye, Piyɛri ka a ɲa munu ka o natɔ ye o kɔ fɛ.
Ka o to domuni na lon dɔ su fɛ, o karamɔgɔden le siginin tora Yesu kɔrɔ k'a ɲininka ko:
«Matigi, jɔntigi le bɛna i janfa?»
21 Ayiwa, Piyɛri ka o karamɔgɔden ye minkɛ, a ko Yesu ma ko: «Matigi, nin do, mun
le bɛna ale sɔrɔ?»
22 Yesu ko a ma ko: «Ni ne b'a fɛ ko ale ye to si ra fɔ ka taga se ne nalon ma, ele ta
mun le bɛ o ra? Ele kɔni ye tugu ne kɔ dɔrɔn!»
23 Karamɔgɔdenw ka o kuma le ta ka o fɔ yɔrɔ bɛɛ ko o karamɔgɔden tɛna sa, k'a sɔrɔ
Yesu m'a fɔ Piyɛri ye ko a tɛna sa. Yesu ko le ko: «Ni ne b'a fɛ a ye to si ra fɔ ka taga se
ne nalon ma, ele ta mun le bɛ o ra?»
24 Ayiwa, o karamɔgɔden le bɛ nin kow seereya kɛra; ale le ka nin kow sɛbɛ fana. An
fana k'a lɔn ko a ta kuma ye can le ye.

Kuma laban

25 Ayiwa, Yesu ka ko caman wɛrɛ kɛ. Ni o bɛɛ tun sɛbɛra kelen kelen, ne bɛ miiri ko
kitabu minw tun bɛna sɛbɛ, o tun tɛna kun dunuŋa bɛɛ lajɛnnin kɔnɔ!

CIRADENW TA KƐWALEW
Kitabu faamucogo

Nin kitabu sɛbɛbaga ye Luka ye, min ka Yesu ta ko Kibaro Diman* kitabu sabanan sɛbɛ. A ka nin kitabu fana sɛbɛ a tericɛ Tehofili le tɔgɔ ra, i n'a fɔ kitabu fɔlɔ.

A bɛ kitabu damina ni Yesu ta yɛlɛnko ye ka taga sankolo ra. O kɔ, Yesu ta karamɔgɔdenw ka wagati min kɛ Zeruzalɛmu, sani Yesu ta layiri ye dafa, a bɛ o fɔ. Pantekɔtilon na, Yesu taganin kɔ tere tan na, Ala Nin Saninman* jigira karamɔgɔdenw kan, ka Ala ta sebagaya di o ma. O ka Yesu ta ko waajuri kɛ, ka Kibaro Diman fɔ. Lanabagaw cayara, Kibaro Diman ko bɔra Zeruzalɛmu ka se fɔ Zude mara yɔrɔ tɔw ra, ani Samari, ani dunuŋa yɔrɔ caman na. O kɛra ka kaŋa ni Yesu yɛrɛ ta cifɔnin ye, ko: «Nin Saninman bɛna jigi aw kan; o cogo ra aw bɛna sebagaya sɔrɔ ka kɛ ne seerew ye, ka kuma ne ta ko ra k'a damina Zeruzalɛmu, ani Zude mara bɛɛ, ani Samari mara, fɔ ka taga se dunuŋa dan bɛɛ ma» (1.8).

Nin kitabu damina ra, an b'a ye ko Piyɛri le bɛ i n'a fɔ lanabagaw ta jɛnkuru ŋamɔgɔ. Nka ka damina sura kɔnɔntɔn na, kitabu sɛbɛbaga bɛ Pɔli ta baaraw le lakari. Pɔli ka tagama caman kɛ ka taga Kibaro Diman fɔ dugu caman na. O tagamaw tagara laban fɔ Rɔmu dugu kɔnɔ. Pɔli ka tɔɔrɔ caman sɔnmina, ani sɛgɛ caman, ka kasorabla caman muŋu. Nka foyi si ma se ka Ala ta kuma bari. Nin Saninman ka Ala ta mɔgɔw dɛmɛ janko o ye kɛ Yesu seerew ye dunuŋa kɔnɔ fɔ bi.

Kitabu kɔnɔkow

Nin Saninman nacogo *(1–2)*
Karamɔgɔdenw ta waajuri *(3–7)*
Kibaro Diman ko sera fɔ Samari *(8)*
Yahudiyaw ka lanabagaw tɔɔrɔ Zeruzalɛmu *(9–12)*
Pɔli ta tagama fɔlɔ *(13–15)*
Pɔli ta tagama flanan *(16–18)*
Pɔli ta tagama sabanan *(19–21)*
Pɔli minana ka taga fɔ Rɔmu *(22–28)*

Ala ka Nin Saninman min layiri ta karamɔgɔdenw ye

1 Ne balemacɛ Tehofili, ne ta kitabu fɔlɔ ra, Yesu tun ka ko minw kɛ, ani a tun ka mɔgɔw karan fɛn minw na kabini a ta kow damina ra fɔ ka taga se a kɔrɔtalon ma ka taga sankolo kɔnɔ, ne tun kɔnna ka o bɛɛ fɔ i ye.
2 Nka sani Yesu ye taga sankolo ra, a tun ka karamɔgɔden minw ŋanawoloma, olugu tun ka kan ka ko minw kɛ, a ka o karan o bɛɛ ra Nin Saninman* baraka ra.
3 Yesu ta tɔɔrɔ bannin kɔ, a ŋanaman ka a yɛrɛ yira a ta karamɔgɔdenw na; a ka o kɛ ka se fɔ tere binaani, janko o y'a lɔn ko sigiya t'a ra, ko ale ŋanaman lo. Ala bɛna a ta Masaya* sigi cogo min na, a ka o ŋafɔ o ye.
4 Lon dɔ, ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw to domuni na ŋɔgɔn fɛ, a k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya, ko: «Aw kana aw yɔrɔ janya Zeruzalɛmu na; ne tun ka ne Fa ta layiri min ko fɔ aw ye, aw ye o makɔnɔ.
5 Sabu Yuhana ka mɔgɔw batize ji le ra, nka sani tere dama cɛ Ala bɛna aw batize ni Nin Saninman ye.»

Yesu yɛlɛnna ka taga sankolo kɔnɔ

6 Ayiwa, ka Yesu ni a ta karamɔgɔdenw lajɛnnin to, karamɔgɔdenw k'a ŋininka ko: «Matigi, i bɛna Izirayɛli* ta masaya sigi kokura o wagati le ra wa?»
7 Yesu ka o jaabi ko: «Ne Fa Ala ka wagati min latigɛ, ani a ka tuma min latigɛ ni a yɛrɛ ta fanga ye, aw man kan ka o lɔn.
8 Nka Nin Saninman* bɛna jigi aw kan; o cogo ra aw bɛna sebagaya sɔrɔ ka kɛ ne seerew ye, k'a damina Zeruzalɛmu, ani Zude mara bɛɛ, ani Samari mara, fɔ ka taga se dunuŋa dan bɛɛ ma.»
9 Yesu ka o kumaw fɔ ka ban minkɛ, ka karamɔgɔdenw ŋa lɔnin to a ra o b'a flɛra, a kɔrɔtara ka bɔ o cɛ ra ka taga sankolo ra; sankaba dɔ k'a dogo o ma.
10 Ka karamɔgɔdenw ŋa lɔnin to sankolo ra ka Yesu tagatɔ flɛ, o barara ka cɛ deregegbɛtigi fla ye o kɔrɔ;
11 o cɛ fla ka o ŋininka ko: «Aw Galilekaw, mun le kosɔn aw lɔnin bɛ yan ka to ka sankolo flɛ? Yesu min kɔrɔtara aw ŋa na ka taga sankolo kɔnɔ, ale kelen le bɛna kɔsegi ka na, i ko aw ka a tagatɔ ye cogo min na.»

Matiyasi blara Zudasi nɔ ra

12 Ayiwa, karamɔgɔdenw bɔra kuru kan ka sekɔ ka na Zeruzalɛmu; o kuru bɛ wele ko
Oliviyesunw kuru, a bɛ Zeruzalɛmu kɛrɛ fɛ, kilo kelen ɲɔgɔn lo.
13 O sera Zeruzalɛmu minkɛ, o tun bɛ to ka lajɛn sankaso min kɔnɔ kakɔrɔ, o tagara
don o bon kɔnɔ. O tun ye Piyɛri ye, ani Yuhana, ani Yakuba, ani Andere, ani Filipe, ani
Toma, ani Baritelemi, ani Matiyu, ani Alife dencɛ Yakuba, ani Simɔn min bɛ wele ko faso
kanubagaba*, ani Yakuba dencɛ Zude.
14 O bɛɛ tun lajɛnnin bɛ ni miiriya kelen ye ka to ka Ala daari; muso dɔw fana tun bɛ
o ra, ani Yesu bamuso Mariyamu, ani Yesu balemacɛw.
15 Ayiwa, o lonw dɔ ra, lanabagaw tun lajɛnna ka se mɔgɔ kɛmɛ ni mugan ɲɔgɔn ma;
Piyɛri wurira ka lɔ o cɛ ma, k'a fɔ o ye ko:
16 «Ne balemaw, Dawuda tun ka min fɔ Nin Saninman* baraka ra kakɔrɔ, jagboya lo
o kow tun ye kɛ. A tun kumana Zudasi ta ko le ra; ale le tun blara mɔgɔw ɲa ka taga
Yesu mina.
17 Zudasi tun kɛra an ta jɛnkuru mɔgɔ dɔ ye, an bɛɛ tun bɛ baara kelen le kɛ.
18 A ka wari min sɔrɔ a ta kojugu sara ye, a tagara o wari kɛ ka foro san. O kɔ fɛ, a ka
a yɛrɛ kan don juru ra; a su nana ben fɔ ka yɛrɛgɛ, ka a nogow bɛɛ bɔ kɛnɛ ma.
19 Zeruzalɛmukaw bɛɛ ka o ko lɔn, fɔ o ka o foro tɔgɔ la o ta kan na ko: ‹Hakɛlidama›,
o kɔrɔ ye ko ‹jori foro›.
20 K'a sɔrɔ a sɛbɛra Zaburuw kitabu kɔnɔ, ko:
‹A ta bon lakolon ye to,
mɔgɔ si kana kɛ a kɔnɔ›.
Zaburuw kitabu ko tuun ko:
‹Mɔgɔ wɛrɛ ye a ta baara kɛ a nɔ ra†.›
21 «O le kosɔn mɔgɔ kelen ka kan ka fara an kan, o ye kɛ an seere ye k'a yira ko Matigi
Yesu kununa ka bɔ saya ra. O tigi ka kan ka kɛ mɔgɔ dɔ ye min tun bɛ ni an ye,
22 ka a damina Yesu batize wagati ra Yuhana fɛ, fɔ ka taga se a kɔrɔtalon ma ka bɔ an
cɛ ra ka taga sankolo ra.»
23 Lanabagaw ka mɔgɔ fla yira, Yusufu min bɛ wele ko Barisabasi, ani min tɔgɔlara
ko Yutusi, ani Matiyasi.
24 O kɔ, lanabagaw ka Ala daari, ko: «Matigi, ele min bɛ mɔgɔ bɛɛ jusukun lɔn, i ka
kelen min ɲanawoloma nin mɔgɔ fla ra, o yira an na,
25 janko o ye kɛ baaraden ni ciraden* ye, ka bla Zudasi nɔ ra, sabu Zudasi bɔra o
ciradenya ra ka taga yɔrɔ wɛrɛ ra, a ka kan ni yɔrɔ min ye.»
26 O ka kara la, kara ka Matiyasi le yira; ale farara ciraden tan ni kelen kan.

2

Nin Saninman jigira lanabagaw kan

1 Pantekɔti* lon na Yesu ta lanabagaw bɛɛ tun lajɛnnin bɛ yɔrɔ kelen na.
2 Mankanba dɔ barara ka bɔ sankolo ra; a bɛ i ko fɔɲɔba mankan. Lanabagaw tun
siginin bɛ bon min kɔnɔ, a nana o bon kɔnɔ fa.
3 O ka nɛnden dɔw ye, o bɛ i ko tasumamana. O tarantaranna ka na sigisigi o bɛɛ
kelen kelen kan.
4 Lanabagaw bɛɛ fara Nin Saninman* na, o bɛɛ ka kɛ kuma ye kan wɛrɛw ra; ni Nin
Saninman ka kan min don min da ra, o bɛ o kan fɔ.
5 Ayiwa, Yahudiya Alaɲasiranbaga dɔw tun bɔra dunuɲa jamanaw bɛɛ ra, ka na to
Zeruzalɛmu.
6 O mankanba bɔra minkɛ, o mɔgɔw camanba borira ka taga lajɛn o yɔrɔ ra. O bɛɛ
kɔnɔnɔbanna, sabu o bɛɛ kelen kelen tun bɛ o yɛrɛ ta kan mɛnna lanabagaw da ra.
7 O mɔgɔw bɛɛ kabakoyara, fɔ ka o kɔnɔnɔban. O tun b'a fɔra ɲɔgɔn ye ko: «Mɔgɔ
minw bɛ kumana tan, o bɛɛ tɛ Galilekaw le ye wa?
8 Mun kosɔn an bɛɛ kelen kelen bɛ an yɛrɛ ta kan mɛnna o da ra?
9 Anw minw ye Paritikaw ye, ani Mɛdikaw, ani Elamukaw, ani minw bɔra Mesopotami,
ani Zude, ani Kapadɔsi, ani Pɔn, ani Azi jamanaw ra,
10 ani Firizi, ani Panfili, ani Misiran jamanaw ra, ani Libi jamana yɔrɔ minw bɛ Sirɛni
dugu kɛrɛ fɛ, ani minw bɔra Rɔmu*, ani Yahudiyaw, ani minw donna Yahudiyaya ra,
11 ani Kɛrɛtikaw, ani Arabuw, an bɛ Ala ta kobaw lakaritɔ mɛnna o fɛ an yɛrɛ ta kanw
na!»

---

* **1:13 1.13** Faso kanubagaba: Kitabu dɔw b'a fɔ ko Zelɔti. † **1:20 1.20** Nin kuma fɔra Zaburu 69.26 ani 109.8.

12 O mɔgɔw bɛɛ kɔnɔnɔbanna; o m’a lɔn o bɛna min fɔ tuun. O tun b’a fɔra ɲɔgɔn ye
ko: «Nin ye mun ye sa?»
13 Nka dɔw tun bɛ lanabagaw lɔgɔbɔra k’a fɔ ko: «O ka duvɛndiman dɔ le min ka fa.»

Piyɛri ka mɔgɔw waaju

14 O le ra Piyɛri wurira ka lɔ ni karamɔgɔden tɔ tan ni kelen ye, ka kuma ni kanba
ye, k’a fɔ ko: «Aw Yahudiyaw, ani aw minw bɛɛ siginin bɛ Zeruzalɛmu, aw ye aw toro
malɔ ka ne ta kuma lamɛn, ka nin faamu!
15 Nin mɔgɔw ma duvɛn min ka fa, i ko aw b’a miirira cogo min na, sabu sɔgɔmada
lo.
16 Nka cira Yowɛli tun ka kuma min fɔ, o le bɛ kɛra sisan tan; a ko:
17 ‹Ala ko: Dunuɲa labanwagatiw ra,
ne bɛna ne Nin* lajigi adamadenw bɛɛ kan.
Ne bɛna kuma don aw dencɛw ni aw denmusow da ra, ka mɔgɔw waaju.
Ala bɛna ko dɔw yira aw ta kanbelenw ra;
aw ta cɛkɔrɔbaw bɛna Ala ta kow ye siko ra.
18 Can lo, a bɛna kɛ ten o lonw na;
ne bɛna ne Nin lajigi ne ta jɔncɛw ni ne ta jɔnmusow kan;
ne bɛna kuma don o da ra ka mɔgɔw waaju.
19 Ne bɛna kabakofɛn dɔw yira san fɛ, sankolo ra,
ka tagamasiyɛn dɔw yira dugukolo kan:
jori, tasuma, ani bugun sisiman.
20 Tere bɛna kɛ dibi ye,
karo bɛna wulen i ko jori.
O bɛɛ le kɔ fɛ Matigi ta lon bɛ se.
O bɛna kɛ lonba le ye, lon min nɔɔrɔ ka bon.
21 O wagati ra ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Matigi tɔgɔ wele,
o tigi bɛna kisi.›
22 «Ayiwa, aw Izirayɛlimɔgɔw, aw ye aw toro malɔ ka ne ta kuma lamɛn. Yesu
Nazarɛtika tun kɛra mɔgɔ dɔ ye, Ala ka a ta sebagaya yira aw ra min fɛ; a ka kobaw,
ani kabakow, ani tagamasiyɛnw kɛ aw cɛ ra, i ko aw yɛrɛ k’a lɔn cogo min na.
23 Nka ka kaɲa ni Ala ta latigɛ ni a ta lɔnniya ye ale ta ko ra, aw ka a mina k’a don
mɔgɔjuguw boro; o k’a gbengben yiri ra k’a faga.
24 Nka Ala k’a kisi ka bɔ saya ra k’a lakunu, sabu saya tun tɛ se ka Yesu mina ka to a
ta fanga kɔrɔ.
25 Sabu Dawuda tun k’a fɔ Yesu ta ko le ra, ko:
‹Ne tun bɛ ne Matigi yera tuma bɛɛ ne ɲa kɔrɔ,
sabu a bɛ ne kɛrɛ fɛ ka ne dɛmɛ, janko ne baraka kana dɛsɛ.
26 O kosɔn ɲagari bɛ ne jusu ra, ne da bɛ ninsɔndiyakumaw fɔ.
Hali ne farisogo fana bɛna laganfiya ni o jigiya ye.
27 Sabu i tɛna sɔn ka ne nin to saya dibi ra yi.
I tɛna sɔn fana k’a to i ta mɔgɔ saninman farisogo ye tori kaburu ra.
28 Sabu sira minw bɛ taga ɲanamanyakura ra, i ka o yira ne ra.
I bɛna ne jusu fa ɲagari ra, sabu ne bɛna kɛ ni i ye.›
29 «Ayiwa, ne balemaw, aw y’a to ne ye an bɛmacɛ Dawuda ta ko gbɛya k’a fɔ aw ye
bi: Ale sara, a su donna; hali bi a ta kaburu bɛ an fɛ yan.
30 Dawuda tun ye cira le ye; a tun k’a lɔn fana ko Ala karira a ye ko lon dɔ a bɛna a
mamaden dɔ sigi a ta masasiginan kan a nɔ ra.
31 Ayiwa, Kirisita*, min ye Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin ye, ale tun bɛna kunu ka bɔ
saya ra cogo min na, Ala tun kɔnna ka o le yira Dawuda ra. O le kosɔn a ko:
‹A tɛna to saya dibi ra,
a farisogo tɛna tori kaburu kɔnɔ.›
32 Ne bɛ Yesu min ko fɔra, Ala ka ale le lakunu ka bɔ saya ra; an bɛɛ ye o ko seerew ye.
33 A kɔrɔtara ka taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ tuma min na, a tun ka Nin Saninman*
min layiri ta an ye, a Fa Ala ka o di a ma. A fana ka o Nin Saninman le lajigi ka na an
kan, i ko aw b’a yera, ani aw b’a mɛnna cogo min na.
34 Dawuda yɛrɛ ma kɔrɔta ka taga sankolo ra, nka o bɛɛ n’a ta, a ko:
‹Matigi Ala k’a fɔ ne Matigi ye ko:
Na i sigi ne kininboroyanfan fɛ,

2:21 2.21 Nin kuma fɔra Yowɛli 3.1-5. **2:28 2.28** Nin kuma fɔra Zaburu 16.8-11. **2:30 2.30** Nin kuma fɔra Zaburu 132.11. **2:31 2.31** Nin kuma fɔra Zaburu 16.10.

35 fɔ ne ye na i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ.›
36 «O kosɔn aw Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan k'a lɔn bi, ko sigiya t'a ra, ko Yesu min
gbengbenna yiri ra aw fɛ, ko Ala ka ale le kɛ Matigi ni Kisibaga* ye.»
37 Ayiwa, o mɔgɔw ka o kumaw mɛn tuma min na, o kumaw ka o jusu sɔgɔ kosɛbɛ. O
ka Piyɛri ni karamɔgɔden tɔw ɲininka ko: «An balemaw, an ka kan ka mun le kɛ sisan?»
38 Piyɛri ka o jaabi ko: «Aw ka kan ka nimisa aw ta jurumunw na; aw bɛɛ kelen kelen
ka kan ka batize Yesu Kirisita tɔgɔ ra, ka aw ta jurumun yafa sɔrɔ. Ni o kɛra, Ala bɛna
Nin Saninman di aw ma.
39 Sabu Nin Saninman layiri tara aw fana ye, ani aw ta den minw bɛna na aw kɔ, ani
siyamɔgɔ minw bɛ yɔrɔjan, ani an Matigi Ala bɛna mɔgɔ minw bɛɛ wele fana.»
40 Piyɛri ka o mɔgɔw waaju ka mɛɛn, k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko: «Aw ka kan ka jija ka
faran bi mɔgɔjuguw ra, janko aw ye kisi.»
41 Mɔgɔ minw sɔnna Ala ta Kuma ma, o ka olugu bɛɛ batize. O lon na, mɔgɔ minw
farara lanabagaw kan, o tun bɛ mɔgɔ waga saba bɔ.

Lanabagaw ta jɛnŋɔgɔnya

42 Kabini o lon na o mɔgɔw tun bɛ lajɛn wagati bɛɛ ka ciradenw* ta karan lamɛn. O
tora lanabagaw ta jɛnŋɔgɔnya ra. O tun bɛ buru tarantaran o ni ɲɔgɔn cɛ, ka o ɲimi, ka
o hakiri jigi Matigi ta kuma ra, ka to ka Ala daari ɲɔgɔn fɛ.
43 Alaŋasiran tun bɛ o bɛɛ ra, sabu ciradenw tun bɛ kabako caman ani tagamasiyɛn
caman kɛra.
44 Lanabagaw bɛɛ tun bɛnnin lo. Mɔgɔ si tun tɛ a borofɛn jate a kelen ta ye. O tun bɛ
o ta fɛnw bɛɛ taran o ni ɲɔgɔn cɛ.
45 Tuma dɔw ra, dɔw tun bɛ o ta foro, walama o borofɛn dɔw fiyeere, ka o wari
tarantaran ɲɔgɔn cɛ ka kaŋa ni o bɛɛ ta makoŋata ye.
46 Lon o lon o tun bɛ lajɛn Alabatosoba kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ ni miiriya kelen ye ka Ala bato.
O tun jijara o ra kosɛbɛ. O tun bɛ lajɛn o ta sow kɔnɔ ka buru tarantaran ɲɔgɔn cɛ k'a
ɲimi, ka o hakiri jigi Matigi ta kuma ra. O tun bɛ domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ ni ninsɔndiya ani
jusukun gbɛnin ye.
47 O tun bɛ Ala tando wagati bɛɛ. O ko tun ka di mɔgɔw bɛɛ ye.
Matigi tun bɛ minw kisi, a tun bɛ olugu fara lanabagaw ta jɛnkuru* kan lon o lon.

3

Piyɛri ka nabara kɛnɛya

1 Lon dɔ, Piyɛri ni Yuhana tun bɛ tagara Alabatosoba ra ɲɔgɔn fɛ ka taga Ala daari;
wulada wagati tun lo.
2 O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ yi, o nabaraman le tun worora; lon o lon o tun bɛ o cɛ ta
ka taga a sigi Alabatosoba donda dɔ ra, min bɛ wele ko «Donda cɛɲuman», janko mɔgɔ
minw bɛ don Alabatosoba kɔnɔ, a ye olugu daari.
3 A ka Piyɛri ni Yuhana dontɔ ye Alabatosoba kɔnɔ minkɛ, a ka o daari.
4 Piyɛri ni Yuhana ka o ɲa lɔ a ra k'a flɛ; Piyɛri ko a ma ko: «An flɛ.»
5 Cɛ fana ka o lalaga ka o flɛ; a tun b'a hakiri ra ko o bɛna fɛn dɔ le di a ma.
6 O tuma Piyɛri ko a ma ko: «Wari tɛ ne fɛ, sanin tɛ ne fɛ, nka min bɛ ne fɛ, ne bɛ o di
i ma: Yesu Kirisita Nazarɛtikacɛ tɔgɔ baraka ra, wuri ka tagama!»
7 Piyɛri ka a mina a kininboro ma k'a lawuri. O yɔrɔnin kelen bɛɛ a senw ni a
senkuruw ka baraka sɔrɔ.
8 A panna ka wuri ka lɔ a sen kan ka kɛ tagama ye. A donna ni Piyɛri ni Yuhana ye
Alabatosoba kɔnɔ; a bɛ tagama, a bɛ panpan ka Ala tando.
9 Mɔgɔ bɛɛ k'a tagamatɔ ye, a bɛ Ala tandora.
10 O tun k'a lɔn ko cɛ min tun bɛ to ka sigi Alabatosoba Da Cɛɲuman na ka daariri, ko
ale yɛrɛ lo. O cɛ sera ka tagama cogo min na, o barara o bɛɛ ra, fɔ ka o bɛɛ kɔnɔnɔban.

Piyɛri ka waajuri kɛ Alabatosoba kɔnɔ

11 Cɛ tun tɛ bɔra Piyɛri ni Yuhana kɔ tuun minkɛ, mɔgɔw bɛɛ kabakoyara; o borira ka
taga lajɛn Piyɛri ni Yuhana kɔrɔ, Alabatosoba bolon dɔ kɔnɔ, min bɛ wele ko «masacɛ
Sulemani ta bolon».
12 Piyɛri ka jama ye minkɛ, a k'a fɔ o ye ko: «An balema Izirayɛlimɔgɔw, mun kosɔn
nin ko ka aw kabakoya? Mun kosɔn aw bɛ aw ɲa lɔ anw na, k'a kɛ i n'a fɔ anw yɛrɛ ta
sebagaya walama an ta Alaŋasiran le k'a to nin cɛ sera ka tagama?

2:35 2.35 Nin kuma fɔra Zaburu 110.1.

13 Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ta Ala, an bɛmaw ta Ala, o le ka a ta baaraden Yesu tɔgɔ bonya; aw ka ale le labla fagamaw ye, ka ban a ra Pilati ɲa kɔrɔ, k'a sɔrɔ ale tun k'a latigɛ ko a bɛ a bla.
14 Aw banna mɔgɔ saninman ni mɔgɔ terennin na, ka Pilati daari ko a ye mɔgɔfagabaga dɔ le labla a nɔ ra aw ye.
15 Aw ka ɲanamanya banbari tigi faga, nka Ala ka a lakunu ka bɔ saya ra; anw ye a seerew ye.
16 Anw lara Yesu tɔgɔ min na, o tɔgɔ le ka baraka don nin cɛ ra; aw ɲa b'a ra, aw k'a lɔn fana. Lanaya, Yesu tɔgɔ ra, o le ka kɛnɛya dafanin di nin cɛ ma aw bɛɛ ɲa na.
17 «Nka o bɛɛ n'a ta, ne balemaw, ne k'a lɔn ko kolɔnbariya le k'a to aw ni aw ta kuntigiw ka nin ko kɛ.
18 Ala tun ka ko minw fɔ kakɔrɔ a ta ciraw bɛɛ da ra, a ka o le kɛ; ko Kirisita*, Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin ka kan ka tɔɔrɔ.
19 O le kosɔn aw ye nimisa aw ta jurumun na, ka sɔn Ala ma, janko aw ta jurumunw ye ko ka bɔ yi.
20 Ni o kɛra, Matigi bɛna laganfiya di aw ma, ani Kirisita min ta ko latigɛra aw ye, min ye Yesu ye, a bɛna o ci ka na aw fɛ.
21 Nka sisan Yesu ka kan ka to sankolo ra fɔ fɛn bɛɛ ye yɛlɛma ka kɛ kura ye fɔlɔ; Ala tun ka o le fɔ kabini wagatijan a ta cira saninmanw da ra.
22 Musa tun k'a fɔ ko: ‹Aw Matigi Ala bɛna cira dɔ lana aw ye ka bɔ aw yɛrɛ balemaw cɛ ra, i n'a fɔ ne. Ni o cira ka fɛn o fɛn fɔ aw ye, aw ye o lamɛn.
23 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ma sɔn k'a lamɛn, o tigi bɛna halaki ka bɔ Ala ta mɔgɔw cɛ ra.›
24 Sabu cira minw bɛɛ kumana, k'a damina cira Samawilu ra, o bɛɛ kelen kelen kumana nin wagati kow ra fana.
25 Ayiwa, Ala ka ko minw bɛɛ yira ciraw ra, o bɛɛ fɔra aw le ye. Ala ka jɛnɲɔgɔnya min don ni an bɛmaw ye, aw fana bɛ o jɛnɲɔgɔnya ra. Ala ka o le fɔ Iburahima ye ko: ‹Dugukolo ta gbaw bɛɛ bɛna baraka sɔrɔ ne fɛ ele ta duruja sababu le ra.›
26 O le kosɔn Ala k'a ta baaraden ɲanawoloma tuma min na, a kɔnna k'a ci aw le fɛ fɔlɔ, janko a ye baraka don aw ra, ka aw bɛɛ kelen kelen kisi ka bɔ aw ta sirajuguw kan.»

4

O ka Piyɛri ni Yuhana mina

1 Ayiwa, ka Piyɛri ni Yuhana to kuma ra jama fɛ, sarakalasebagaw* ni Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni Sadusiw* nana bara ka bɔ o kan.
2 O k'a ye ko Piyɛri ni Yuhana bɛ mɔgɔw karanna minkɛ, k'a fɔ ko Yesu kununa ka bɔ saya ra, ko suw bɛna kunu fana, o ma diya o ye fiyewu.
3 O ka o mina ka o bla kaso ra fɔ o dugusagbɛ, sabu su tun kora ka ban.
4 Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔ minw tun ka Ala ta kuma lamɛn, olugu caman lara Yesu ra; lanabagaw cayara ka se mɔgɔ waga looru ɲɔgɔnna ma.
5 Ayiwa, o lon dugusagbɛ, Yahudiyaw kuntigiw ni cɛkɔrɔbaw ni sariya karamɔgɔw* ka ɲɔgɔn lajɛn Zeruzalɛmu.
6 Sarakalasebagaw kuntigiba Ane yɛrɛ tun bɛ yi, ani Kayife, ani Yuhana, ani Alɛsandiri, ani cɛ minw bɛɛ ye sarakalasebagaw kuntigiba ta somɔgɔw ye.
7 O ka Piyɛri ni Yuhana lɔ o cɛ ma, ka o ɲininka ko: «Sebagaya juman le sababu ra, walama tɔgɔ juman le sababu ra aw ka nin kɛ?»
8 O tuma, Piyɛri fanin Nin Saninman* na, a ko o ma ko: «Aw jamana kuntigiw, ani a cɛkɔrɔbaw!
9 An ka koɲuman min kɛ nin nabara ye, ani a kɛnɛyara cogo min na, aw bɛ an ɲininkara o le ra bi.
10 Ayiwa, aw ni Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ka kan k'a lɔn ko nin cɛ kɛnɛyara Yesu Nazarɛtikacɛ tɔgɔ baraka le ra; aw ka ale le gbengben yiri ra k'a faga, nka Ala ka a lakunu ka bɔ saya ra. Ale le baraka ra nin cɛ kɛnɛyanin lɔnin bɛ aw ɲa kɔrɔ.
11 Yesu ta ko le fɔra Kitabu kɔnɔ ko:
‹Aw bonlɔbagaw banna kabakuru min na ko a man ɲi,
o le kɛra bon kabakuru fɔlɔ sɔbɛman ye.›
12 «Kisiri tɛ sɔrɔ tɔgɔ wɛrɛ ra; sabu Ala ma tɔgɔ wɛrɛ di mɔgɔw ma dugukolo kan yan, an bɛ se ka kisi min sababu ra.»

3:23 3.23 Nin kuma fɔra Sariya 18.15,18,19. **3:25 3.25** Nin kuma fɔra Damina 22.18; 26.4. **4:11 4.11** Nin kuma fɔra Zaburu 118.22.

13 Yahudiyaw kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw k'a ye ko Piyɛri ni Yuhana bɛ kumana minkɛ
hali siranya tɛ o ra, o kabakoyara; sabu o tun k'a lɔn ko mɔgɔ gbansanw lo, minw ma
karan. O k'a lɔn ko o tun bɛ ni Yesu ye.
14 Nka o ɲa tun bɛ cɛ kɛnɛyanin lɔnin na o kɔrɔ minkɛ, o tun tɛ se ka foyi fɔ.
15 Ayiwa, o ka o labɔ kititigɛjama mɔgɔw cɛ ra. O kɔ, o ka ɲɔgɔn ɲininka ko: «An bɛna
mun le kɛ nin mɔgɔw ra?
16 Sabu o ka kabakoba min kɛ Zeruzalɛmu, o ma dogo mɔgɔ si ma; an fana tɛ se ka o
sɔsɔ.
17 Nka o bɛɛ n'a ta, an ye o wele ka kankari la o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, ko o kana Yesu
tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye tuun, janko o ko kana na yɛrɛgɛ ka taga jamana yɔrɔ bɛɛ ra.»
18 O kɔ fɛ, o ka o wele ka na a fɔ o ye k'a gbɛlɛya ko o kana Yesu tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye, o
kana mɔgɔ si karan a ra fana.
19 Nka Piyɛri ni Yuhana ka o jaabi ko: «Ayiwa, aw yɛrɛ y'a flɛ, yala a bɛnnin lo Ala ɲa
kɔrɔ wa, ko anw ye aw kan mina, ka Ala kan bla?
20 Anw kɔni ka min ye, ani an ka min mɛn, an tɛ se ka to o fɔbari ye.»
21 O ka kankari la Piyɛri ni Yuhana ye tuun k'a gbɛlɛya kosɛbɛ, ka sɔrɔ ka o labla;
mɔgɔw ɲasiran kosɔn o ma cogo sɔrɔ ka kiti ben o kan ka o tɔɔrɔ, sabu kabako min tun
kɛra, mɔgɔw bɛɛ tun bɛ Ala tandora o kosɔn.
22 Cɛ min fana kɛnɛyako kɛra kabako ye, o si tun ka ca ni san binaani ye.

Lanabagaw ta Aladaari

23 O ka Piyɛri ni Yuhana labla minkɛ, o tagara karamɔgɔden tɔw fɛ; sarakalasebagaw*
kuntigiw, ani cɛkɔrɔbaw ka min fɔ o ye, o ka o bɛɛ lase karamɔgɔden tɔw ma.
24 Lanabagaw ka o kuma mɛn minkɛ, o bɛɛ jɛnna ka o miiriya kɛ kelen ye, ka o kan
kɔrɔta k'a fɔ Ala ye ko: «Matigi, ele min ka sankolo ni dugukolo dan, ani kɔgɔji ni a
kɔnɔfɛnw bɛɛ,
25 ele le ka nin kuma don i ta baaraden, an bɛmacɛ Dawuda da ra i ta Nin Saninman*
baraka ra, ko:
‹Mun kosɔn siyaw bɛ muruti dɛ?
Mun kosɔn miiriya gbansanw bɛ jamana mɔgɔw kɔnɔ dɛ?
26 Dugukolo masacɛw wurira ka lɔ;
kuntigiw ka ɲɔgɔn lajɛn
Matigi ni a ta mɔgɔ ɲanawolomanin kama.›
27 Sabu masacɛ Herodi* ni Ponse Pilati ka jɛn siri ni siya wɛrɛ mɔgɔw* ye, ani
Izirayɛlimɔgɔw, nin dugu kɔnɔ yan; o wurira i ta baaraden saninman Yesu kama, i
ka min ɲanawoloma.
28 O cogo ra i tun ka ko minw latigɛ ka kaɲa ni i ta sebagaya ni i ta hakiritigiya ye kakɔrɔ,
o ka o le kɛ.
29 Nka Matigi Ala, sisan, o ka kankarigbɛlɛn min la an ye, i ka o mɛn. O kosɔn jagbɛlɛya
di i ta baaradenw ma, janko o ja siginin ye i ta kuma fɔ.
30 I ta sebagaya di o ma, janko o ye banabagatɔw kɛnɛya, ka tagamasiyɛnw ni kabakow
kɛ i ta baaraden saninman Yesu tɔgɔ ra.»
31 O ka Ala daari ka ban tuma min na, o tun lajɛnnin bɛ yɔrɔ min na, o yɔrɔ dugukolo
yɛrɛyɛrɛra. O bɛɛ fara Nin Saninman na. K'a ta o wagati ra, o ja siginin tun bɛ Ala ta
Kuma fɔ ni jagbɛlɛya ye.

Lanabagaw ta jɛnŋɔgɔnya

32 Lanabagaw ta jɛnkuru* bɛɛ tun bɛnnin bɛ kelen ma; o tun ka o jusukun kɛ kelen
ye, ka o ta miiriya kɛ kelen ye fana. O ra mɔgɔ si tun tɛ a borofɛn jate a kelen ta ye, nka
o tun bɛ o borofɛnw bɛɛ tarantaran o ni ɲɔgɔn cɛ.
33 Sebagayaba tun bɛ ciradenw* fɛ. O tun bɛ Matigi Yesu kunuko fɔ mɔgɔw ye. Ala ta
nɛɛma fana tun cayara lanabagaw kan.
34 O kosɔn ɲanibagatɔ tun tɛ o cɛ ra: sabu forow, ani bonw tun bɛ minw fɛ, olugu tun
bɛ o dɔw fiyeere,
35 ka na o wari di ciradenw ma. O tun bɛ wari tarantaran lanabagaw ra, ka kaɲa ni
bɛɛ kelen kelen ta mako ye.
36 Ayiwa, Yusufu, tun ye Levi* ta mɔgɔ dɔ ye, min bɛ bɔ Sipere; ciradenw tun ka ale
tɔgɔ le la ko Barinabasi, o kɔrɔ ye ko mɔgɔ jagbɛlɛyabaga.
37 Foro dɔ tun bɛ ale fɛ; ale ka o fiyeere ka na o wari di ciradenw ma.

4:26 4.26 Nin kuma fɔra Zaburu 2.1-2.

5

Ananiyasi ni Safira ta ko

1 Ayiwa, cɛ dɔ tun bɛ yi, a tɔgɔ ye ko Ananiyasi; ale ni a muso Safira bɛnna kelen ma
ka foro dɔ fiyeere.
2 Nka a ka wari taran kelen dogo, ka taga ni a taran kelen ye ka taga o di ciradenw
ma; a ni a muso tun bɛnna o ma.
3 Piyɛri k'a ɲininka ko: «Ananiyasi, a kɛra cogo di ko Setana ka i jusukun fa ni
miiriyajugu ye fɔ k'a to i ka foro wari dɔ dogo ka na faninya fɔ Nin Saninman* ye?
4 Ni i tun ma i ta foro fiyeere o, a tun tɛna kɛ i ta bla le ra wa? A fiyeerera minkɛ fana
o, a wari bɛɛ tun tɛ i ta bla le ra wa? Mun na i sɔnna ka o kojugu ɲɔgɔn latigɛ i yɛrɛ
kɔnɔ? I ma faninya tigɛ mɔgɔ ye dɛ, i ka a tigɛ Ala le ye.»
5 Kabini Ananiyasi ka o kuma mɛn, a benna dugu ma ka sa. Mɔgɔ minw ka o ko kibaro
mɛn, siranya ka olugu bɛɛ mina.
6 Kanbelen dɔw wurira ka Ananiyasi su ta k'a kasanke ka taga a su don.
7 Wagati dama tɛmɛnin kɔ, a muso nana; min kɛra a cɛ ra, a tun ma o lɔn.
8 Piyɛri k'a ɲininka ko: «Safira, can fɔ ne ye, yala aw ka aw ta foro fiyeere warida
min na, o le ye nin ye wa?» Safira ko: «Ɔnhɔn, a fiyeerera o le ra.»
9 Piyɛri ko a ma ko: «O tuma a kɛra cogo di, aw fla bɛnna a ma ko aw bɛ Matigi Nin
Saninman* kɔrɔbɔ? Ayiwa, mɔgɔ minw ka i cɛ su don, olugu flɛ nin ye da ra, o bɛna
taga ni ele fana ye.»
10 O yɔrɔnin kelen bɛɛ, muso benna dugu ma Piyɛri sen kɔrɔ ka sa. Kanbelenw donna
bon kɔnɔ k'a ye ko a sara; o k'a ta ka taga a su don a cɛ kɛrɛ fɛ.
11 O ko ka siranya bla lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw bɛɛ ra, ani minw bɛɛ ka o ko
mɛn.

Ciradenw ka kabako caman kɛ

12 Ciradenw* tun bɛ tagamasiyɛn caman ni kabako caman kɛra mɔgɔw cɛ ra.
Lanabagaw tun bɛ to ka ɲɔgɔn lajɛn Sulemani ta bolon kɔnɔ.
13 Mɔgɔ si tun tɛ sɔn ka kori o ra; o bɛɛ n'a ta, mɔgɔw tun bɛ o tando kosɛbɛ.
14 Mɔgɔ caman tun bɛ lara Matigi ra, cɛw, ani muso, ka fara lanabagaw kan.
15 A nana kɛ fɔ mɔgɔw tun bɛ na ni banabagatɔw ye ka na o lala sira kan, kalagaw
ni dɛbɛw kan, janko Piyɛri tɛmɛtɔ, hali ni a tɛ se ka maga o ra, a ja dama ye yɛlɛ o dɔw
kan dɔrɔn ka o kɛnɛya.
16 Jama caman tun bɛ bɔ Zeruzalɛmu kɛrɛfɛduguw ra ka na ni banabagatɔw ni jinatɔw
ye. O bɛɛ tun bɛ kɛnɛya.

Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw ka ciradenw tɔɔrɔ

17 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigiba* ni a nɔfɛmɔgɔw, minw ye Sadusiw* ta jɛnkuru
mɔgɔw ye, ciradenw ɲangboya ka olugu mina.
18 O ka ciradenw* mina ka o bla kasobonba kɔnɔ.
19 Nka su fɛ, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ nana kasobon dondaw dayɛlɛ, ka ciradenw labɔ, k'a
fɔ o ye ko:
20 «Aw ye taga lɔ Alabatosoba kɔnɔ ka ɲanamanyakura ko kibaro fɔ mɔgɔw ye.»
21 Mɛlɛkɛ ka min fɔ, o ka o kɛ; o dugusagbɛ sɔgɔmada joona fɛ, o tagara Alabatosoba
kɔnɔ ka taga kɛ mɔgɔw karan ye.
Sarakalasebagaw kuntigiba ni a nɔfɛmɔgɔw nana; o ka kititigɛjama ni Izirayɛli*
cɛkɔrɔbaw bɛɛ lajɛn. O ka sorasi dɔw ci ko o ye taga ciradenw labɔ kasobon na ka
na ni o ye.
22 Sorasiw tagara se yi minkɛ, o ma ciradenw sɔrɔ kasobon kɔnɔ. O sekɔra ka na o
ɲafɔ kititigɛjama mɔgɔw ye.
23 O ko: «An tagara a sɔrɔ ko kasobon dasɔgɔnin lo ka ɲa; kasobon kɔrɔsibagaw lɔlɔnin
bɛ kasobon dondaw ra, o bɛ kasobon kɔrɔsira. Nka an ka da yɛlɛ minkɛ, an ma mɔgɔ
si ye kasobon kɔnɔ.»
24 Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni sarakalasebagaw kuntigiw ka o kuma mɛn
minkɛ, ciradenw ta ko ka o hakiri ɲagami; o ka kɛ o yɛrɛ ɲininka ye ko: «An bɛna
nin ko kɛ di le sa?»
25 Ka o to o miiri ra, mɔgɔ dɔ nana a fɔ o ye ko: «Aw ka mɔgɔ minw bla kaso ra, o
lɔnin ye Alabatosoba kɔnɔ, o bɛ mɔgɔw karanna.»
26 O tuma ra Alabatosoba kɔrɔsibagaw kuntigi ni sorasi dɔw wurira ka taga ciradenw
wele ka na jususuma ra; o m'a kɛ fangako ye, sabu o tun bɛ siranna ko mɔgɔw kana na
olugu bon ni kabakuruw ye.

27 O nana ni o ye ka na o lɔ kititigɛjama ɲa fɛ; sarakalasebagaw kuntigiba ka o ɲininka
ko:
28 «An tun m’a fɔ aw ye k’a gbɛlɛya ko aw kana mɔgɔ si karan Yesu tɔgɔ ra tuun wa?
A flɛ, aw ka Zeruzalɛmu dugumɔgɔw bɛɛ hakiri yɛlɛma ni aw ta karan ye; aw fana b’a
fɛ ka Yesu fagari kunko ben anw kan.»
29 Piyɛri ni ciraden tɔw ka o jaabi, ko: «An ka kan ka Ala kan le mina, sani an ye
mɔgɔw kan mina!
30 Aw ka Yesu min gbengben yiri ra k’a faga, an bɛmaw ta Ala ka o le lakunu ka bɔ
saya ra.
31 Ala k’a kɔrɔta a ta sebagaya ra ka a kɛ Kuntigi ye, ani Kisibaga*, janko
Izirayɛlimɔgɔw ye nimisa ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ ale baraka ra.
32 Anw le kɛra nin kow seerew ye, ani Nin Saninman*, Ala bɛ o Nin Saninman min di
a kanminabagaw ma.»
33 Kititigɛjama ka o kuma mɛn minkɛ, o dimina, k’a kɛ i n’a fɔ o bɛna ciradenw faga.
34 Nka Farisiw* ta sariya* karamɔgɔba dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ ye ko Gamaliyɛli; mɔgɔw
bɛɛ tun bɛ a bonya. Ale wurira ka lɔ kititigɛjama cɛ ma k’a fɔ ko o ye ciradenw labɔ
kɛnɛ ma fɔlɔ.
35 Ciradenw bɔnin kɔ a ko kititigɛjama mɔgɔw ma ko: «Ne balema Izirayɛlimɔgɔw,
aw b’a fɛ ka ko min kɛ nin mɔgɔw ra, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o ra dɛ!
36 Sabu a ma mɛɛn fɔlɔ, cɛ dɔ tun wurira yan, min tɔgɔ tun ye ko Tedasi. Ale tun k’a
yɛrɛ kɛ kolɔnbagaba ye, fɔ mɔgɔ kɛmɛ naani ɲɔgɔn tugura a kɔ. Nka a laban o k’a faga,
a ta mɔgɔw bɛɛ janjanna; o ko banna o yɔrɔ ra yi.
37 O kɔ fɛ, Galilekacɛ dɔ fana wurira tuun, ko Zudasi. Ale ta ko kɛra jamana mɔgɔw
jatewagati ra. Ale fana ka mɔgɔ caman nɛgɛ ka o tugu a yɛrɛ kɔ. Nka o ka ale fana faga,
a ta mɔgɔw bɛɛ janjanna.
38 O le kosɔn, sisan, ne bɛ nin le fɔ aw ye: aw kana nin mɔgɔw ta koɲa siri aw nin kan
tuun; aw ye o to o ye taga. Ni a kɛra ko o miiriya ni o kow bɔra mɔgɔw le ra, a bɛna
cɛn a yɛrɛ ma lon dɔ.
39 Nka ni a kɛra ko a bɔra Ala yɛrɛ le ra, aw tɛna se k’a cɛn fiyewu. Aw ye aw yɛrɛ
kɔrɔsi, aw kana ban ka kɛrɛ kɛ ni Ala yɛrɛ ye.»
40 Ayiwa, kititigɛjama mɔgɔw sɔnna Gamaliyɛli ta kuma ma. O ka ciradenw wele. O
ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye, k’a fɔ o ye ko o kana Yesu tɔgɔ fɔ mɔgɔ si ye tuun; o kɔ, o ka o
labla ko o ye taga.
41 Ciradenw tagara ka bɔ kititigɛjama kɔrɔ, o bɛ ɲagarira k’a ye ko Ala ka o bonya la
olugu kan, k’a to o ye olugu dɔgɔya Yesu tɔgɔ kosɔn.
42 O bɛɛ n’a ta, o tun bɛ mɔgɔw karan lon bɛɛ, Alabatosoba kɔnɔ, ani sow kɔnɔ, k’a fɔ
o ye ko Yesu le ye Kisibaga ye.

6

Baarakɛbaga wolonfla farara ciradenw kan

1 Ayiwa, o wagati ra lanabagaw tun bɛ cayara. Yahudiya gɛrɛkikanfɔbagaw ka
Yahudiya heburukanfɔbagaw kɔrɔfɔ, ko o tɛ olugu ta muso cɛ saninw jatera kosɛbɛ
domuni ko ra.
2 Karamɔgɔden tan ni fla ka o mɛn minkɛ, o ka lanabagaw bɛɛ lajɛnnin wele k’a fɔ o
ye ko: «Ni an ka Ala ta Kuma waajuri dabla, ka an ta baara kɛ domuni taran dɔrɔn ye,
o tɛ bɛn.
3 O le kosɔn, an balemaw, aw ye mɔgɔ wolonfla ɲanawoloma aw cɛ ra, o ye kɛ
mɔgɔsɔbɛw ye, minw hakiri ka bon, ani minw fanin lo Nin Saninman* na; an bɛna
olugu bla domuniko ɲanabɔri ra.
4 An kɔni bɛna an ta baara kɛ Aladaari ni Ala ta Kuma waajuri ye.»
5 O kuma diyara jama bɛɛ ye. O ka mɔgɔ minw ɲanawoloma, olugu flɛ: Etiyɛni, ale
tun ye lanamɔgɔ ye, a fanin bɛ Nin Saninman na, ani Filipe, ani Porokori, ani Nikanɔri,
ani Timon, ani Parimenasi, ani Nikola min tun bɔra Antiyɔsi; ale tun bɛ Yahudiyaw ta
diina le ra fɔlɔ.
6 O nana o mɔgɔ wolonfla yira ciradenw* na. Olugu ka Ala daari o ye, ka o boro la o
kan ka dugawu kɛ o ye.
7 Ala ta Kuma tun bɛ sera yɔrɔ caman na. Lanabagaw tun bɛ cayara Zeruzalɛmu
kosɛbɛ. Sarakalasebaga* caman fana tun bɛ sɔnna Kibaro Diman* kuma ma.

Yahudiyaw ka Etiyɛni mina

8 Etiyɛni fanin tun bɛ Ala ta nɛɛma ni a ta sebagaya ra. A tun bɛ kabakobaw ni
tagamasiyɛnw kɛra mɔgɔw cɛ ra.

9 Mɔgɔ dɔw bɔra karanso dɔ ra min bɛ wele ko jɔn kunmabɔninw ta karanso. O
mɔgɔw tun ye Sirɛnikaw, ani Alɛsandirikaw le ye; dɔw fana tun bɔra Silisi, ani Azi mara
ra; o mɔgɔw nana kɛ Etiyɛni sɔsɔ ye.
10 Nka Etiyɛni tun bɛ kumana Nin Saninman* baraka ra ni hakiritigiya min ye, o tun
tɛmɛna olugu ta hakiri dan kan, fɔ o ma se ka kuma kɛ ni Etiyɛni ye.
11 O kɛra minkɛ, o ka mɔgɔ dɔw kɔnɔnɔsu ni wari ye Etiyɛni kama. Olugu ko: «A ka
kumajuguw fɔ cira Musa ma, ani Ala yɛrɛ ma!»
12 O cogo ra, o ka jama ni cɛkɔrɔbaw ni sariya karamɔgɔw* lawuri Etiyɛni kama. O
ka Etiyɛni mina fanga ra ka taga ni a ye kititigɛjama ɲa fɛ.
13 O nana ni mɔgɔ dɔw ye; olugu ka faninya la Etiyɛni na k'a fɔ ko: «Tuma bɛɛ cɛ nin
le bɛ kumajuguw fɔra Alabatosoba saninman ni cira Musa ta sariya* kama.
14 Sabu an k'a mɛn a da ra ko Nazarɛtikacɛ Yesu bɛna Alabatosoba ci, ani ko cira Musa
ka landa minw di an ma, ko a bɛna o bɛɛ yɛlɛma.»
15 Kititigɛjama mɔgɔw ka o ɲa lɔ Etiyɛni na, a ɲada kɛra o ɲa na i ko mɛlɛkɛ dɔ ta.

7

Etiyɛni ta waajuri

1 Sarakalasebagaw kuntigiba* ka Etiyɛni ɲininka ko: «Mɔgɔw ka min fɔ, yala a kɛra
ten?»
2 Etiyɛni k'a jaabi ko: «Ne faw, ani ne balemaw, aw ye lamɛnni kɛ! Nɔɔrɔtigi Ala ka
a yɛrɛ yira an bɛmacɛ Iburahima ra, k'a to Mesopotami jamana ra, sani a ye taga sigi
Karan mara ra.
3 A k'a fɔ Iburahima ye ko: ‹Bɔ i ta jamana ra, ani i ta gbamɔgɔw cɛ ra. Ne bɛna
jamana min yira i ra, i ye taga o yɔrɔ ra.›
4 Ayiwa, Iburahima wurira ka bɔ Kalidekaw ta mara ra, ka taga sigi Karan mara ra. A
facɛ sara tuma min na, Ala k'a labɔ Karan; an bɛ jamana min na yan bi, a nana sigi o
ra.
5 Nka Ala tun ma yɔrɔ si di a ma nin jamana kɔnɔ k'a kɛ a ta ye, hali senlayɔrɔ. Nka
Ala ka layiri ta a ye ko nin jamana bɛna kɛ a denw ta ye ale kɔ fɛ, k'a sɔrɔ den tun tɛ
Iburahima yɛrɛ fɛ o wagati ra.
6 Ala k'a fɔ a ye ko: ‹I ta duruja bɛna taga to lonanya ra jamana wɛrɛ ra. O jamana
mɔgɔw bɛna o bla jɔnya ra ka o tɔɔrɔ fɔ san kɛmɛ naani.
7 Nka o bɛna kɛ siya min ta jɔnw ye, ne yɛrɛ le bɛna kiti ben o siya mɔgɔw kan. O kɔ
fɛ, o bɛna bɔ ka na Ala bato nin yɔrɔ ra yan*.›
8 O kɔ, Ala ka kɛnɛsigiri yira Iburahima ra, ka o kɛ ale ni Iburahima ta jɛŋɲɔgɔnya
tagamasiyɛn ye. O kosɔn Iburahima nana Isiyaka sɔrɔ minkɛ, a ka a kɛnɛsigi a worolon
tere seeginan. Isiyaka nana Yakuba sɔrɔ, ale fana ka o kɛnɛsigi. Yakuba ka an bɛmacɛ
tan ni fla sɔrɔ, ale fana ka olugu kɛnɛsigi.
9 «An bɛmacɛ Yusufu ɲangboya ka an bɛma tɔw sɔrɔ; o k'a fiyeere mɔgɔ dɔw ma,
olugu tagara ni a ye Misiran.
10 Nka Ala tora Yusufu fɛ ka a bɔsi o tɔɔrɔw bɛɛ ma. Ala ka hakiritigiya di a ma k'a
ko diya Farawona ye, Misiran masacɛ. Farawona k'a sigi Misiran jamana kuntigiya ra,
k'a kɛ masaso ɲamɔgɔ ye.
11 O wagatiw ra kɔngɔba benna Misiran jamana bɛɛ kan, ani Kanaana* jamana bɛɛ.
Sɛgɛ tun bonyara kosɛbɛ. An bɛmaw tun tɛ foyi sɔrɔra k'a domu.
12 «Ayiwa, Yakuba nana a mɛn ko domuni bɛ sɔrɔra Misiran. A ka an bɛmaw ci ko o
ye taga siman dɔ san; o kɛra a siɲaga fɔlɔ ye.
13 A siɲaga flanan na, Yusufu k'a yɛrɛ yira a balemaw ra. O wagati le ra masacɛ
Farawona sɔrɔra ka Yusufu bɔyɔrɔ lɔn.
14 O kɔ, Yusufu ka mɔgɔ dɔw ci ka taga a facɛ ni a somɔgɔw bɛɛ ta ka na ni o ye. O
tun bɛ mɔgɔ biwolonfla ni looru.
15 Yakuba tagara o cogo le ra Misiran. A tora Misiran fɔ ka na sa; an bɛmaw bɛɛ nana
sa fana.
16 O sara minkɛ, Iburahima tun ka kaburu min san Hamɔri dencɛw fɛ Sikɛmu, o nana
ni o ye ka na o suw don o yɔrɔ ra.
17 «Ayiwa, i n'a fɔ Ala tun ka layiri min ta Iburahima ye, o kɛwagati tun bɛ surunyara;
an ta siya bonyara, o cayara Misiran jamana ra.
18 O wagati le ra masacɛ dɔ wɛrɛ nana sigi Misiran jamana kunna; ale tun ma dɔ lɔn
Yusufu ta ko ra.

7:3 7.3 Nin kuma fɔra Damina 12.1. * **7:7 7.6-7** Nin kuma fɔra Damina 15.13-14, ani Bɔri 3.12.

19 O masacɛ ka an ta siyamɔgɔw janfa ni ceguya ye, ka an bɛmaw tɔɔrɔ; a tun bɛ o
jagboya k'a to o ye o ta denw to kɛnɛ ma, janko denw ye faga.
20 O wagati le ra cira Musa worora. A tun cɛ ka ɲi kosɛbɛ, k'a ko diya Ala yɛrɛ ye. A
facɛ ni a bamuso k'a dogo k'a lamɔ bon kɔnɔ fɔ karo saba.
21 O kɔ, o k'a bla kɛnɛ ma fana; nka Farawona denmuso nana a ye, a ka a ta ka taga
a lamɔ, k'a kɛ i ko a yɛrɛ dencɛ.
22 O cogo ra, Musa karanna Misirankaw ta lɔnniya bɛɛ ra. Baraka tun bɛ a ta kumaw,
ani a ta kɛwalew bɛɛ ra.
23 «Musa si nana san binaani sɔrɔ wagati min na, a k'a latigɛ ko a bɛ taga a balema
Izirayɛlimɔgɔw flɛ.
24 A tagara a ye ko Misirankacɛ dɔ bɛ a balema dɔ bugɔra. Musa ka a balemacɛ dɛmɛ
ka Misirankacɛ bugɔ k'a faga ka a balemacɛ dimibɔ.
25 A tun bɛ Musa hakiri ra ko o cogo ra a balemaw bɛna a faamu ko Ala bɛna o kisi
ale sababu le ra; nka a balemaw ma o faamu.
26 O dugusagbɛ Musa tagara a balema dɔw sɔrɔ kɛrɛra. A ko a bɛ olugu sorona o ye
bɛn kelen ma; a ko: ‹Aw ye ɲɔgɔn balemaw le ye; mun kosɔn aw bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ?›
27 Nka min tun bɛ a tɔɲɔgɔn bugɔra, ale ka Musa mafiyɛnya, k'a fɔ ko: ‹Jɔn le ka ele
sigi anw kunna ka i kɛ anw ta kititigɛbaga ye?
28 Kɔni i t'a fɛ ka ne faga le fana i n'a fɔ i ka Misirankacɛ faga cogo min na kunu?›
29 Cɛ ka o kuma fɔ minkɛ, Musa borira ka taga to fɔ Madiyan jamana ra. A ka dencɛ
fla sɔrɔ o yɔrɔ ra.
30 «San binaani tɛmɛnin kɔ, ka Musa to kongokolon kɔnɔ Sinayi kuru kɛrɛ fɛ, mɛlɛkɛ
dɔ ka a yɛrɛ yira a ra yiritunin tasumaman dɔ ra.
31 Musa ka o ye minkɛ, o ko ka a kɔnɔnɔban. A gbarara ko a b'a flɛ ka ɲa minkɛ,
Matigi Ala kumana a fɛ k'a fɔ a ye ko:
32 ‹Ne le ye i bɛmaw ta Ala ye, Iburahima, ani Isiyaka, ani Yakuba ta Ala.› Musa
siranna fɔ a bɛ yɛrɛyɛrɛ, a ma sɔn ka a ɲa kɔrɔta k'a flɛ tuun.
33 O kɔ, Matigi Ala ko Musa ma ko: ‹I ta sanbara bɔ i sen na, sabu i lɔnin bɛ yɔrɔ min
na nin ye, o ye yɔrɔ saninman le ye.›
34 Ala k'a fɔ a ye tuun ko: ‹Ne ta mɔgɔw tɔɔrɔnin bɛ cogo min na Misiran, ne ka o ye,
ne ka o ŋunakan mɛn fana. Ne jigira ka na o kisi ka bɔ jɔnya ra. Na, sisan ne bɛ i ci ka
taga Misiran.›
35 «Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw tun banna o Musa min na k'a fiyɛnya ko: ‹Jɔn le ka ele sigi
anw kunna ka i kɛ anw ta kititigɛbaga ye,› Ala nana o Musa le ci k'a kɛ o kuntigi ye, ani
ka o kisi ka bɔ Misiran jɔnya ra mɛlɛkɛ sababu ra, mɛlɛkɛ min tun ka a yɛrɛ yira a ra
yiritunin tasumaman ra.
36 Ale Musa kelen le ka o labɔ Misiran jɔnya ra, ka tagamasiyɛnw ni kabakow kɛ
Misiran jamana kɔnɔ, ani o tɛmɛtɔ Kɔgɔjiwulen cɛ ma, ani kongo kɔnɔ ka se fɔ san
binaani.
37 O Musa kelen le k'a fɔ fana Izirayɛlimɔgɔw ye ko: ‹Ala bɛna cira dɔ lana aw fɛ ka
bɔ aw yɛrɛ balemaw cɛ ra, i n'a fɔ ne.›
38 Ala ka kuma barakamanw fɔ ale Musa le ye k'a lase an bɛmaw ma; o wagati ra
mɔgɔw lajɛnnin tun bɛ kongo kɔnɔ, mɛlɛkɛ tun bɛ kumana ale ni an bɛmaw fɛ Sinayi
kuru kan.
39 «Nka an bɛmaw ma sɔn a ta kuma ma, o banna a ra, ka o hakiri yɛlɛma Misiran ta
fɛnw fɛ;
40 o k'a fɔ Haruna ye ko: ‹Batofɛn dɔw lalaga an ye, minw bɛna bla an ɲa ka taga;
sabu nin Musa min ka an labɔ Misiran jamana ra, an tɛ a yera, an ma o lɔn fɛn min k'a
sɔrɔ.›
41 O cogo ra o ka misiden dɔ bisigiya lalaga, ka saraka bɔ o batofɛn ye, ka ɲagari o
yɛrɛ boro ta fɛn lalaganin kosɔn.
42 Nka Ala dimina o kɔrɔ ka a kɔ di o ma, k'a to o ye tere ni karo ni lolow bato, i n'a
fɔ a sɛbɛra ciraw ta kitabuw ra cogo min na ko:
‹Aw Izirayɛlimɔgɔw, aw bɛ miiri ko aw ka bɛgan sarakaw
ni saraka tɔ minw bɛɛ bɔ kongokolon kɔnɔ san binaani kɔnɔ,
ko aw ka o bɔ ne le ye wa?
43 Aw ma o sarakaw bɔ ne ye dɛ,
nka aw ta jo min tɔgɔ ye ko Molɔki, aw ka o ta fanibon le ta,
ani lolo min tɔgɔ ye ko Refan, aw ka olugu bisigiya le lalaga ka o bato.

7:33 7.27-33 Nin kuma fɔra Bɔri 2.14–3.10. **7:37 7.37** Nin kuma fɔra Sariya 18.15,18. **7:40 7.40** Nin kuma fɔra Bɔri 32.1,23.

O le kosɔn ne bɛna aw bla ka taga fɔ Babilɔni kɔ fɛ[†].›
44 «Ayiwa, ka an bɛmaw to kongokolon kɔnɔ, jɛŋɔgɔnya kɛsu ta fanibon tun bɛ o boro; Musa tun ka o lalaga i n’a fɔ a tun fɔra a ye cogo min na, ko Ala ka min yira a ra,
a ye a lalaga ka kaɲa ni o ye.
45 O kɔ fɛ an bɛmaw nana o fanibon di o ta denw ma. Yosuwe le kɛra olugu ɲamɔgɔ
ye ka taga ni o fanibon ye siya wɛrɛw ta jamana ra; Ala tun ka o siyaw gbɛn ka bɔ o ta
jamana ra, k’a di Izirayɛlimɔgɔw ma. Fanibon tora o fɛ fɔ ka na se Dawuda ta wagati
ma.
46 Dawuda ka nɛɛma sɔrɔ Ala fɛ fɔ a ka Ala daari ko a y’a to ale ye bon dɔ lɔ Yakuba
ta Ala ye.
47 Nka Dawuda dencɛ Sulemani le nana kɛ o bon lɔbaga ye.
48 «O bɛɛ n’a ta, mɔgɔ boro ka bon min lɔ, Ala Kɔrɔtaninba tɛ sigi o kɔnɔ; i n’a fɔ cira
k’a fɔ cogo min na ko:
49 ‹Sankolo ye ne ta masasiginan ye,
dugukolo ye ne senblayɔrɔ ye;
aw bɛ se ka bon juman le lɔ ne ye,
walama yɔrɔ juman le bɛ yi tuun,
min bɛ se ka kɛ ne laganfiyayɔrɔ ye?
50 Ne le ma o fɛnw bɛɛ dan ni ne ta sebagaya ye wa?›
51 «Ayiwa, aw mɔgɔ murutininw, mɔgɔ jusukungbɛlɛnw, ani mɔgɔ torokungbɛlɛnw,
aw bɛ Nin Saninman* sɔsɔ tuma bɛɛ, aw ni aw bɛmaw bɛɛ ka kan.
52 Cira juman le bɛ yi, aw bɛmaw ma min tɔɔrɔ? Minw ka Ala ta mɔgɔ terennin nako
kibaro fɔ, aw ka olugu faga. Sisan aw nana o mɔgɔ terennin fana janfa k’a faga.
53 Aw le tun ka Ala ta sariyaw* sɔrɔ mɛlɛkɛw sababu ra, o bɛɛ n’a ta, aw ma sɔn ka
tagama o sariyaw kan.»

Etiyɛni fagacogo

54 Yahudiyaw ka o kumaw mɛn minkɛ, o dimina fɔ o bɛ o ɲin ɲimi Etiyɛni kama.
55 Nka Etiyɛni fanin Nin Saninman* na, a k’a ɲa lɔ sankolo ra ka Ala nɔɔrɔ ye, ka Yesu
lɔnin ye Ala kininboroyanfan fɛ.
56 A ko: «Ne ɲa bɛ sankolo dayɛlɛnin na, Min kɛra Adamaden ye*, ne ɲa bɛ o lɔnin na
Ala kininboroyanfan fɛ.»
57 Kabini Etiyɛni ka o fɔ, mɔgɔw ka kulekanba ci, ka o torow datugu; o kɔ, o bɛɛ
girinna ka na ton Etiyɛni kan,
58 k’a mina k’a sama ka taga ni a ye dugu kɔ fɛ, ka taga a bon ni kabakuru ye k’a faga.
A fagabagaw tun ka o ta deregew bɔ ka o bla kanbelen dɔ kɔrɔ, min tɔgɔ tun ye ko Sɔli.
59 Wagati min na o tun bɛ Etiyɛni bonna ni kabakuru ye, a ka Ala daari, ko: «Matigi
Yesu, ne nin mina.»
60 O kɔ, a ka a kinbiri gban ka pɛrɛn k’a fɔ ko: «Matigi, i kana nin jurumun jate o
kun.» Etiyɛni ka o fɔ minkɛ, a sara.

8

Sɔli ka lanabagaw tɔɔrɔ

1 Sɔli fana tun sɔnna Etiyɛni fagako ma.
O lon na, kɔni tɔɔrɔba sera lanabagaw bɛɛ ma Zeruzalɛmu; o tɔɔrɔ bonyakojugu fɛ,
lanabagaw bɛɛ janjanna ka taga Zude mara ni Samari mara ra. Ciradenw* dɔrɔn le tora
Zeruzalɛmu.
2 Alaɲasiranbaga dɔw ka Etiyɛni ta ka taga a su don; o kasira kosɛbɛ Etiyɛni ta saya
kosɔn.
3 Nka Sɔli kɔni tun b’a fɛ ka lanabagaw ban le pewu. A tun bɛ taga don bonw kɔnɔ,
ni a ka lanabaga fɛn o fɛn ye, cɛ o muso o, a bɛ o bɛɛ mina fanga ra ka taga o bla kaso
ra.

Filipe ka Kibaro Diman fɔ Samari

4 Lanabaga minw tun borira ka bɔ Zeruzalɛmu, olugu tun bɛ yaalayaala yɔrɔw ra, ka
Ala ta Kibaro Diman* waajuri kɛ.
5 O ra, Filipe tagara Samari dugu dɔ ra, ka taga Kisibaga* Yesu Kirisita ta ko waajuri
kɛ o mɔgɔw ye.
6 Filipe tun bɛ kabako minw kɛra, o dugumɔgɔw ka o kow mɛn minkɛ, ani dɔw nana
a ye fana minkɛ, jama caman nana o toro malɔ ka Filipe ta kumaw lamɛn kosɛbɛ.

---

† **7:43 7.43** Nin kuma fɔra Amɔsi 5.25-27. Molɔki tun ye Kanaanakaw ta batofɛn dɔ tɔgɔ ye. Refan tun ye Babilɔnikaw ta batofɛn dɔ ye. **7:50 7.50** Nin kuma fɔra Ezayi 66.1-2.

7 Sabu Filipe tun bɛ jinatɔw ta jinaw gbɛn ka bɔ o ra; jinaw tun bɛ kulekanba ci ka bɔ
jinatɔw ra. A ka muruguw ni nabara caman kɛnɛya.
8 O kɛra ɲagariba ye o dugu kɔnɔ.
9 Cɛ dɔ tun bɛ o dugu kɔnɔ kakɔrɔ, o tɔgɔ tun ye ko Simɔn. A tun bɛ jinamoriya kɛ fɔ
ka Samarikaw bɛɛ kɔnɔnɔban. A tun bɛ a yɛrɛ kɛra koɩɔnbagaba ye.
10 Mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan, bɛɛ tun b'a flɛra, k'a lamɛn; o tun b'a fɔra ko: «Nin
kɔni ye Ala ta sebagaya yɛrɛ le ye, sebagayaba.»
11 O bɛɛ tun b'a flɛ, k'a lamɛn, sabu kabini wagatijan a tun bɛ jinamoriyako minw
kɛra, o tun ka o kɔnɔnɔban.
12 Nka Filipe ka Ala ta Masaya* ko ni Yesu Kirisita tɔgɔ kibarɔ Diman fɔ o ye minkɛ, o
mɔgɔw sɔnna Filipe ta kuma ma; cɛ fara muso kan, o bɛɛ batizera.
13 Hali Simɔn yɛrɛ sɔnna Ala ta Kuma ma. A batizera minkɛ, a tora ni Filipe ye. Filipe
tun bɛ tagamasiyɛnw ni kabako minw kɛra, o tun k'a kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Ciradenw ka Ala daari Samari lanabagaw ye

14 Ciradenw* tora Zeruzalɛmu k'a mɛn ko Samarika dɔw sɔnna ka la Ala ta Kuma ra;
o ka Piyɛri ni Yuhana ci o fɛ.
15 Piyɛri ni Yuhana sera Samari tuma min na, o ka Ala daari Samari lanabagaw ye,
janko o ye Nin Saninman* sɔrɔ.
16 Sabu Nin Saninman* tun ma jigi o mɔgɔw si kan fɔlɔ; o tun batizera Matigi Yesu
tɔgɔ le ra dɔrɔn.
17 O ra, Piyɛri ni Yuhana ka o boro la o kan minkɛ, o ka Nin Saninman sɔrɔ.
18 Ayiwa, Simɔn k'a ye ko lanabagaw ka Nin Saninman sɔrɔ ciradenw ta borolari fɛ
minkɛ, a ka wari di o ma,
19 k'a fɔ o ye ko: «Aw ye nin sebagaya di ne fana ma, janko ni ne ka ne boro la mɔgɔ
o mɔgɔ kan, o tigi ye Nin Saninman sɔrɔ.»
20 Piyɛri ko a ma ko: «Ele ni i ta wari bɛɛ ye halaki ɲɔgɔn fɛ, sabu i b'a miiri ko Ala
bɛ fɛn min di gbansan, i bɛ se ka o sɔrɔ ni wari ye.»
21 O kɔ, Piyɛri k'a fɔ a ye ko: «Ele kɔni nin tɛ nin ko ra, i ta sɔrɔta fana t'a ra, sabu i
jusukun ma teren Ala ɲa kɔrɔ.
22 Nimisa i ta miirijuguw ra, ka Matigi daari, janko ŋaninyajugu minw bɛ i jusukun
na, a ye o yafa i ma, ni a bɛ se ka kɛ;
23 sabu ne k'a ye ko ele kɔnɔ fanin lo ɲangboya ni kojugu ra, fɔ ka i siri ka i bla
jurumun ta jɔnya ra.»
24 Simɔn ko Piyɛri ni Yuhana ma ko: «Aw yɛrɛ ye Matigi daari ne ye, janko aw ka min
fɔ, o si kana ne sɔrɔ.»
25 Piyɛri ni Yuhana ka seereya kɛ, ka Matigi ta Kibarɔ Diman fɔ mɔgɔw ye minkɛ, o
sekɔra ka taga Zeruzalɛmu; o tagatɔ ka Kibarɔ Diman fɔ Samari dugumisɛnw caman na
ka taga.

Filipe ni Etiyopikacɛ fagama

26 Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ kumana Filipe fɛ, ko: «Wuri ka taga woroduguyanfan fɛ. Sira
min bɛ bɔ Zeruzalɛmu ka taga Gaza, i ye o sira ta; mɔgɔ tɛ tɛmɛna o sira kan tuun.»
Filipe wurira o yɔrɔnin bɛɛ ra ka sira ta.
27 K'a tagatɔ to, a ka Etiyopikacɛ dɔ ye; o cɛ tun ye Etiyopi jamana masamuso Kandasi
ta fagamaba dɔ le ye. Ale le tun siginin bɛ masamuso ta naforo bɛɛ kunna. O cɛ tun
tagara Zeruzalɛmu ka taga Ala bato.
28 A sekɔtɔ tun siginin bɛ a ta sowotoro kɔnɔ, a bɛ cira Ezayi ta kitabu karanna.
29 Nin Saninman* k'a fɔ Filipe ye ko: «Gbara sowotoro nin na.»
30 Filipe borira ka gbara wotoro ra minkɛ, a k'a ye ko o Etiyopikacɛ bɛ cira Ezayi ta
kitabu karanna. Filipe k'a ɲininka ko: «I bɛ min karanna, i ka o kɔrɔ lɔn wa?»
31 O cɛ ka Filipe jaabi ko: «Ne bɛ se k'a kɔrɔ lɔn cogo di, ni mɔgɔ m'a yira ne ra?» A
k'a fɔ Filipe ye ko a ye yɛlɛn ka sigi ale kɔrɔ sowotoro kɔnɔ.
32 A tun bɛ yɔrɔ min karanna, o flɛ nin ye, ko:
«A tun kɛra i ko saga min minana ka taga a fagayɔrɔ ra,
i n'a fɔ sagaden min tɛ kasi a si kanbagaw boro,
a ma foyi fɔ.
33 O k'a mafiyɛnya, o ma sɔn ka lɔ a ra ko jo b'a fɛ.
Jɔn bɛ kuma a ta duruja ko ra?
Sabu o k'a faga k'a ta siya tunu dunuŋa ra.»

8:33 8.32-33 Nin kuma fɔra Ezayi 53.7-8.

34 Ayiwa, cɛ ka kuma ta, k'a fɔ Filipe ye ko: «Ne bɛ i daari, a fɔ ne ye, cira bɛ kumana
jɔntigi ta ko le ra? A yɛrɛ ko lo wa, walama mɔgɔ wɛrɛ ko lo?»
35 O tuma Filipe ka kuma ta; a k'a damina o kuma yɛrɛ ra ka Yesu Kirisita ko Kibaro
Diman* fɔ a ye.
36 Ka o tagatɔ to, o tagara se kɔ dɔ ma. Cɛ k'a fɔ Filipe ye ko: «Ji ye nin ye! Mun le bɛ
ne bari ka batize?»
37 [Filipe k'a fɔ a ye ko: «Ni i bɛ la Yesu ra ni i jusukun bɛɛ ye, i bɛ se ka batize.» Cɛ
ka Filipe jaabi ko: «Ne lara a ra ko Den min bɔra Ala ra* ko Yesu Kirisita lo.»]
38 A ka sowotoro lalɔ; o fla bɛɛ jigira ji ra. Filipe k'a batize.
39 O bɔra ji ra wagati min na, Matigi Nin ka Filipe ta ka taga ni a ye. Cɛ ma Filipe ye
tuun, nka a ka sira ta ka taga, a ninsɔndiyanin.
40 Filipe kɔni nana a yɛrɛ sɔrɔ Azɔti dugu le kɔnɔ. A bɔra yi ka taga Sezare. A tagatɔ,
a tɛmɛna dugu o dugu ra, a ka Kibaro Diman fɔ o bɛɛ ra ka taga.

9

Yesu k'a yɛrɛ yira Sɔli ra
(Kɛwalew 22.3-16; 26.9-20; Galasikaw 1.1-16)

1 Ayiwa, o wagati ra Sɔli belen tun bɛ kankari lara Matigi Yesu ta karamɔgɔdenw ye,
ko ni a ka min o min mina, a bɛ o faga. A tagara sarakalasebagaw kuntigiba* fɛ,
2 ko a ye sɛbɛ dɔ di ale ma; a tun b'a fɛ ka taga o sɛbɛ di Yahudiyaw ta karanso
kuntigiw ma Damasi dugu kɔnɔ, janko ni a ka mɔgɔ o mɔgɔ sɔrɔ yi min bɛ o sirakura
kan, cɛ fara muso kan, a ye o bɛɛ mina ka o siri ka na ni o ye Zeruzalɛmu.
3 Ka Sɔli tagatɔ, a surunyanin Damasi ra, yeelenba dɔ barara ka bɔ sankolo ra ka
manamana ka Sɔli lamini.
4 Sɔli bɔra ka ben dugu ma. A ka kumakan dɔ mɛn, ko: «Sɔli, Sɔli, mun kosɔn i bɛ ne
tɔɔrɔra?»
5 Sɔli ko: «Ele ye jɔn ye, Matigi?» Kumakan ko: «I bɛ min tɔɔrɔra, o ye ne Yesu le ye.
6 Ayiwa, wuri ka taga dugu kɔnɔ; i ka kan ka min kɛ, o bɛna o fɔ i ye yi.»
7 Sɔli tagamaɲɔgɔnw ja tigɛninba lɔnin tora, o ma se ka kuma; olugu tun bɛ kumakan
mɛnna, nka o tun ma mɔgɔ si ye.
8 Sɔli wurira ka lɔ; a ɲa tun yɛlɛnin lo, nka a tun tɛ foyi yera. O k'a boro mina ka taga
ni a ye Damasi dugu kɔnɔ.
9 Sɔli ka tere saba kɛ, a tun tɛ yeri kɛ, a ma domuni kɛ, a ma ji min.

Ala ka Ananiyasi ci Sɔli fɛ

10 O wagati ra Yesu ta karamɔgɔden dɔ tun bɛ Damasi, o tɔgɔ tun ye ko Ananiyasi.
Matigi k'a yɛrɛ yira a ra, k'a wele ko: «Ananiyasi.» A ko: «Naamu, Matigi.»
11 Matigi ko a ma ko: «Wuri sisan ka sira ta, o bɛ sira min wele ko Sira Terennin. I bɛ
taga Zuda ta so kɔnɔ. Ni i sera yi, i bɛ cɛ dɔ koɲininka, a tɔgɔ ye ko Sɔli, a bɔra Tarisi.
A bɛ Ala daarira sisan yɛrɛ.
12 K'a to Aladaari ra, Ala ka cɛ dɔ yira a ra min tɔgɔ ye ko Ananiyasi. A k'a ye ko o cɛ
donna a fɛ bon kɔnɔ k'a boro la a kan, janko a ye yeri kɛ tuun.»
13 Ananiyasi ko: «E, Matigi, cɛ nin ka i ta mɔgɔ saninmanw tɔɔrɔ cogo min na
Zeruzalɛmu, mɔgɔ caman ka o lakari ne ye.
14 A nana ni sɛbɛ dɔ ye yan ka bɔ sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ
i tɔgɔ fɔra yan, a ye o bɛɛ mina ka o siri ka taga ni o ye.»
15 Nka Matigi k'a fɔ Ananiyasi ye ko: «Taga, sabu ne ka nin cɛ ɲanawoloma k'a kɛ ne
ta baarakɛminan le ye, janko a ye ne tɔgɔ waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ni o ta masacɛw
ye, ani Izirayɛlimɔgɔw ye.
16 Tɔɔrɔ minw bɛna se a ma fana ne kosɔn, ne bɛna o bɛɛ yira a ra.»
17 Ayiwa, Ananiyasi tagara; a tagara don bon kɔnɔ minkɛ, a k'a boro la Sɔli kan, k'a
fɔ a ye ko: «Ne balemacɛ Sɔli, Matigi Yesu min k'a yɛrɛ yira i ra sira kan, ka i natɔ to
yan, ale ka ne ci i fɛ, janko i ye yeri kɛ tuun, ani ka fa Nin Saninman* na.»
18 O yɔrɔnin kelen bɛɛ fɛn dɔw bɔra Sɔli ɲadenw na ka benben, i n'a fɔ jɛgɛfara; a ɲa
yɛlɛra. A wurira, ka batize.
19 O kɔ, a ka domuni kɛ, ka baraka sɔrɔ.
Sɔli tora Damasi ka tere dama kɛ ni Yesu ta karamɔgɔdenw ye.

Sɔli ka waajuri kɛ Damasi

20 O wagati yɛrɛ ra Sɔli ka kɛ waajuri kɛ ye karansow kɔnɔ, k'a fɔ o ye ko Den min
bɔra Ala ra*, ko o ye Yesu le ye.

21 Mɔgɔ minw tun bɛ a lamɛnna, olugu bɛɛ kɔnɔnɔbanna; o tun b'a fɔra ko: «Nin cɛ
yɛrɛ le tun tɛ Yesu tɔgɔ fɔbagaw tɔɔrɔra Zeruzalɛmu wa? A nakun yɛrɛ tun tɛ yan, janko
ka o mɔgɔw mina ka o siri ka taga ni o ye sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ Zeruzalɛmu
wa?»
22 O bɛɛ n'a ta, dɔ le tun bɛ farara Sɔli ta lanaya baraka kan ka taga ɲa; a ta waajuri
cogo tun ka Yahudiyaw kɔnɔnɔfiri Damasi, sabu a tun b'a fɔra k'a gbɛya ko Yesu ye
Kisibaga* ye; o tun tɛ se ka foyi sɔrɔ k'a jaabi tuun.
23 Ayiwa, tere dama tɛmɛnin kɔ, Damasi Yahudiyaw ka janfa siri ko o bɛ Sɔli faga;
24 nka Sɔli bɔra o ta janfa kɔrɔ ma. O tun bɛ dugu dondaw bɛɛ kɔrɔsi su ni tere, janko
k'a sɔrɔ k'a faga.
25 Nka lon dɔ su fɛ, Yesu ta karamɔgɔdenw ka Sɔli don segi dɔ kɔnɔ k'a lajigi dugu
kogo kɔ fɛ ni juru ye.

Sɔli tagara Zeruzalɛmu

26 Ayiwa, Sɔli sera Zeruzalɛmu minkɛ, a tun b'a fɛ ka kori karamɔgɔden tɔw ra, nka
olugu bɛɛ tun bɛ siranna a ɲa, sabu o tun ma la a ra ko a kɛra Yesu ta karamɔgɔden dɔ
ye can ra.
27 O ra, Barinabasi tagara ni Sɔli ye ciradenw* fɛ; Sɔli ka Matigi ye Damasi sira kan cogo
min na, ani Matigi kumana a fɛ cogo min na, ani Sɔli ka Yesu tɔgɔ fɔ k'a gbɛya mɔgɔw
bɛɛ ɲa na ni jagbɛlɛya ye cogo min na Damasi, Barinabasi ka o bɛɛ lakari ciradenw ye.
28 K'a ta o wagati ra, Sɔli kɛra ciradenw tagamaɲɔgɔn ye Zeruzalɛmu; a tun bɛ kuma
kɛnɛ kan, ka mɔgɔw waaju Matigi tɔgɔ ra.
29 Sɔli tun bɛ to ka kuma, ani ka sɔsɔri kɛ ni Yahudiya gɛrɛkikanfɔbagaw fana ye; nka
olugu fana tun b'a fagayɔrɔ ɲinina.
30 Lanabaga tɔw nana bɔ o ko kala ma minkɛ, olugu ka Sɔli lataga Sezare; o kɔ, o k'a
lataga Tarisi.
31 Ayiwa, o wagati ra lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw tun bɛ hɛra ra Zude ni Galile ni
Samari. O baraka tun bɛ bonyara, o tun bɛ tagama Matigi ɲasiran na; dɔw fana tun bɛ
farara o kan lon o lon Nin Saninman* baraka ra.

Piyɛri ka Ene kɛnɛya

32 Ayiwa, Piyɛri tun bɛ yɔrɔw bɛɛ yaalara ka lanabagaw flɛ; lanabaga minw bɛ Lida,
a tagara olugu fana fɛ.
33 A tagara a sɔrɔ cɛ dɔ lanin bɛ bana ra kabini san seegi, a tɔgɔ ye ko Ene; a tun
murugunin lo.
34 Piyɛri ko a ma ko: «Ene, Yesu Kirisita bɛ i kɛnɛya! I wuri ka i ta lanan lalaga i yɛrɛ
ye.» Ene wurira o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra.
35 Lida dugumɔgɔw bɛɛ, ani Sarɔn kɛnɛgbɛ mɔgɔw bɛɛ ka o ye minkɛ, o sɔnna Matigi
ma.

Piyɛri ka Tabita su lakunu

36 Ayiwa, lanabagamuso dɔ tun bɛ Zafa dugu kɔnɔ, a tɔgɔ tun ye ko Tabita, walama
Dɔrikasi, gɛrɛkikan na; o kɔrɔ ye ko dagbɛ. O muso tun bɛ koɲuman caman kɛ, ka
fagantanw dɛmɛ.
37 Tabita nana bana, fɔ ka na sa. O k'a su ko, k'a ta ka taga a la bon dɔ kɔnɔ sankaso
san fɛ.
38 I n'a fɔ Zafa ni Lida cɛ man jan, Zafa karamɔgɔdenw k'a mɛn ko Piyɛri bɛ sɔrɔ Lida.
O ka mɔgɔ fla ci ka taga Piyɛri daari, k'a fɔ a ye ko: «Sabari ka na an fɛ sisan.»
39 Piyɛri wurira ka taga ni o ye. A sera yi minkɛ, o tagara ni a ye bon kɔnɔ sankaso
san fɛ. Muso cɛ saninw bɛɛ nana Piyɛri lamini, ka to ka kasi. Ka Tabita ɲanaman to ni
o ye, a tun bɛ derege fitiniw ni deregeba minw lalaga, o ka o bɛɛ yira Piyɛri ra.
40 O tuma Piyɛri ka mɔgɔw bɛɛ labɔ kɛnɛ ma, k'a kinbiri gban dugu ma ka Ala daari.
O kɔ, a k'a ɲa yɛlɛma su fan fɛ k'a fɔ ko: «Tabita, i wuri!» Tabita k'a ɲa yɛlɛ; a ka Piyɛri
ye minkɛ, a wurira ka sigi.
41 Piyɛri k'a mina a boro ma k'a dɛmɛ k'a lawuri. O kɔ, Piyɛri ka lanabagaw ni muso
cɛ saninw wele, ka Tabita ɲanaman yira o ra.
42 Zafa dugumɔgɔw bɛɛ bɔra o ko kala ma. Mɔgɔ caman lara Matigi ra.
43 Piyɛri tora Zafa ka wagatijan kɛ; a tun bɛ cɛ dɔ ta so kɔnɔ, min tɔgɔ ye ko Simɔn, o
tun ye gbolologibaga le ye.

10

Mɛlɛkɛ kumana Kɔrinɛli fɛ

1 Cɛ dɔ tun bɛ Sezare, min tɔgɔ tun ye ko Kɔrinɛli; sorasikuru min bɛ wele ko Itali
sorasikuru, ale tun ye o sorasikuru kuntigiba dɔ ye.
2 O cɛ tun ye Alaɲasiranbaga ye, ani Ala batobaga, a ni a ta somɔgɔw bɛɛ. A tun bɛ
saraka caman bɔ ka Yahudiya fagantanw sɔn, ka Ala daari tuma bɛɛ.
3 Ayiwa, lon dɔ wulada fɛ, Kɔrinɛli k'a ye ko Ala ta mɛlɛkɛ dɔ nana don ale fɛ bon
kɔnɔ, ka a wele ko: «Kɔrinɛli!»
4 Kɔrinɛli k'a ɲa lɔ mɛlɛkɛ ra; a siranna. A ko: «Mun lo, Matigi?» Mɛlɛkɛ k'a fɔ a ye
ko: «I ta Aladaariw ni i ta sarakaw diyara Ala ye; Ala ka a hakiri to i ra.
5 Ayiwa, mɔgɔ dɔw ci sisan ka taga Zafa, ka taga cɛ dɔ wele ka na, min tɔgɔ ye ko
Simɔn, ani a bɛ wele fana ko Piyɛri.
6 A bɛ gbolologibaga dɔ ta so, o fana tɔgɔ ye ko Simɔn; o ta bon bɛ kɔgɔjida ra.»
7 Mɛlɛkɛ min kumana Kɔrinɛli fɛ, o tagara minkɛ dɔrɔn, Kɔrinɛli ka a ta baaraden fla
wele, ani sorasicɛ kelen, min tun ye a jɛŋɲɔgɔn ye; o fana tun ye Alaɲasiranbaga ye.
8 Ayiwa, mɛlɛkɛ ka kuma min fɔ, a ka o bɛɛ lakari olugu ye, ka o ci ka taga Zafa.

Ala ka ko minw yira Piyɛri ra

9 O lon dugusagbɛ, o mɔgɔ saba tagatɔ, o surunyara Zafa ra minkɛ, o wagati ra Piyɛri
tun yɛlɛnna biribon kunna ka Ala daari; o y'a sɔrɔ tere tun bɛ kuncɛ.
10 Kɔngɔ nana Piyɛri sɔrɔ, a ko a bɛ domuni kɛ. Ka o to domuni labɛn na, Ala ka fɛn
dɔ yira Piyɛri ra.
11 A ka sankolo dayɛlɛnin ye, ka fɛn dɔ ye i ko faniba dɔ, a sirinin bɛ a kun naani na,
a bɛ jigira ka na dugu ma.
12 Bɛgan suguya bɛɛ, ani dugukolo fɛn fofotaw, ani kɔnɔ suguya bɛɛ tun bɛ o fani kɔnɔ.
13 Kumakan dɔ ko Piyɛri ma ko: «Piyɛri, wuri ka dɔ faga k'a domu.»
14 Piyɛri ko: «Ɔn-ɔn, Matigi, sabu ne ma fɛn nɔgɔnin, walama fɛn saninyabari si domu
ka ye*.»
15 Piyɛri ka o kumakan mɛn tuun a siɲaga flanan na, ko: «Ala k'a latigɛ ko fɛn min
saninyara, ele man kan ka o jate fɛn nɔgɔninw ye.»
16 O kuma fɔra ka se fɔ siɲaga saba; o kɔ, o yɔrɔnin bɛɛ o faniba kɔrɔtara ka taga
sankolo kɔnɔ.
17 Piyɛri hakiri tun ɲagamina; a ka fɛn minw ye, a tun bɛ miirira o kɔrɔ ra. O wagati
ra, Kɔrinɛli tun ka mɔgɔ minw ci, olugu nana se Zafa, ka Simɔn ta yɔrɔ koɲininka; o ka
yɔrɔ yira o ra minkɛ, o tagara lɔ luda ra.
18 O ka weleri kɛ, ka ɲininkari kɛ ko: «Simɔn min bɛ wele ko Piyɛri, ale bɛ yan le
wa?»
19 Piyɛri ka fɛn minw ye, a belen tun bɛ miirira o kɔrɔ ra minkɛ, Nin Saninman* k'a
fɔ a ye ko: «A flɛ, mɔgɔ saba bɛ i koɲininkara kɛnɛ ma.
20 Wuri ka jigi, ka taga ni o ye, i kana sigiya; sabu ne le ka o ci i fɛ.»
21 Piyɛri jigira ka na o nɔ fɛ; a ko: «Aw bɛ mɔgɔ min yɔrɔɲinina, ne lo. Aw nakun ye
juman le ye ne fɛ?»
22 O mɔgɔw ka Piyɛri jaabi ko: «Sorasikuntigi Kɔrinɛli le ka an ci; mɔgɔ terennin lo,
a bɛ siran Ala ɲa fana. Yahudiyaw bɛɛ bɛ a tɔgɔɲuman fɔra. Ala ta mɛlɛkɛ saninman dɔ
ka a yɛrɛ yira a ra k'a fɔ a ye ko a ye i wele ka na a ta so, janko ka i ta kumaw lamɛn.»
23 Piyɛri ka o ladon so kɔnɔ, ka siyɔrɔ di o ma. O dugusagbɛ a tagara ni o ye. Zafa
lanabaga dɔw tagara ni o ye fana.
24 O lon dugusagbɛ, o sera Sezare. O y'a sɔrɔ Kɔrinɛli tun k'a ta somɔgɔw ni a teri
ɲanamanw lajɛn a ta so kɔnɔ, ka Piyɛri makɔnɔ.
25 Piyɛri dontɔ so kɔnɔ, Kɔrinɛli nana a kunbɛn, ka a kinbiri gban Piyɛri kɔrɔ.
26 Nka Piyɛri ka a lawuri k'a fɔ a ye ko: «I wuri, ne fana ye adamaden le ye.»
27 Ka Piyɛri to kuma ra ni Kɔrinɛli ye, a donna bon kɔnɔ ka mɔgɔ caman lajɛnnin yi.
28 Piyɛri k'a fɔ o ye ko: «Aw k'a lɔn ko ka kaɲa ni an ta sariya* ye, Yahudiya si man
kan ka jɛŋɲɔgɔnya kɛ ni siya wɛrɛ mɔgɔ* ye, walama ka don a ta so kɔnɔ. Nka Ala k'a
yira ne ra ko ne man kan ka mɔgɔ si jate mɔgɔ nɔgɔnin ye, walama mɔgɔ saninyabari.
29 O le kosɔn aw ka mɔgɔw ci ka taga ne wele minkɛ, ne nana, hali ne ma sɔsɔri kɛ.
Ayiwa, sisan ne bɛ aw ɲininka: ‹Aw ka ne wele ka na kun juman le ra?› »
30 Kɔrinɛli ka Piyɛri jaabi ko: «Bi ye a tere naani ye, ka ne to Aladaari ra ne ta bon
kɔnɔ wulada fɛ nin wagati ɲɔgɔn na, ne barara ka cɛ dɔ lɔnin ye ne ɲa kɔrɔ, deregegbɛ
bɛ a kan na, a bɛ manamanana. A ko ne ma ko:
31 ‹Kɔrinɛli, i ta Aladaari minana; i ka koɲuman o koɲuman kɛ, Ala hakiri tora o bɛɛ
ra fana.

* **10:14 10.14** Piyɛri ka nin kuma fɔ ka kaɲa ni cira Musa ta sariya le ye (Sarakalasebagaw 11.1-47).

32 Mɔgɔ dɔw ci ka taga Zafa, ka taga Simɔn wele, min tɔgɔ lara fana ko Piyɛri. A bɛ cɛ
dɔ ta lu kɔnɔ, o fana tɔgɔ ye ko Simɔn, a bɛ gbolobaara kɛ, a ta lu bɛ kɔgɔjida ra.›
33 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ne ka mɔgɔ dɔw ci ka taga i wele; i nako ɲana. Ayiwa, sisan
an bɛɛ lajɛnnin flɛ yan Ala ɲa kɔrɔ; Matigi ka fɛn o fɛn yira i ra, an b'a fɛ ka o lamɛn.»

Piyɛri ka waajuri kɛ Kɔrinɛli ta so kɔnɔ

34 O tuma Piyɛri ka kuma ta k'a fɔ ko: «Can ra, ne k'a lɔn sisan ko Ala tɛ mɔgɔ bɔ
mɔgɔ ra,
35 nka siya o siya ra, mɔgɔ min bɛ siran Ala ɲa, ka tagama terenninya kan, o tigi ko
ka di Ala ye.
36 Ala ka a ta kuma lase Izirayɛlimɔgɔw ma, ka hɛra Kibaro Diman* fɔ o ye Yesu
Kirisita baraka ra. Ale le ye mɔgɔ bɛɛ Matigi ye;
37 Yesu ta koɲaw kɛra cogo min na Zude jamana yɔrɔ bɛɛ ra, k'a damina Galile, aw
yɛrɛ ka o kow bɛɛ lɔn. O kow kɛra Yuhana ta waajuri ni a ta batizeri* kɔ fɛ.
38 Ayiwa, Ala ka Yesu Nazarɛtikacɛ ɲanawoloma cogo min na k'a fa Nin Saninman*
na, ka sebagaya di a ma, aw ka o lɔn. A tun bɛ yɔrɔw yaalayaala, ka koɲuman kɛ mɔgɔw
ye, ani minw bɛɛ tun bɛ Setana ta jɔnya ra, a tun bɛ olugu bɛɛ kisi ka bɔ o jɔnya ra,
sabu Ala tun bɛ ni a ye.
39 Yesu ka ko o ko kɛ Yahudiyaw ta jamana ra, ani Zeruzalɛmu dugu yɛrɛ kɔnɔ, anw
ye o kow seerew ye. O k'a mina k'a gbengben yiri ra k'a faga.
40 Nka a saya tere sabanan, Ala ka a lakunu ka bɔ saya ra, k'a to a ye a yɛrɛ yira
mɔgɔw ra.
41 Mɔgɔw bɛɛ m'a ye, nka Ala tun ka anw minw ɲanawoloma kakɔrɔ ka kɛ a seerew
ye, anw le k'a ye, an minw ka domuni kɛ, ani ka minnin kɛ ni a ye, a kununin kɔ ka bɔ
saya ra.
42 Yesu ka nin ci di anw ma ko an ye mɔgɔw waaju, k'a fɔ k'a gbɛlɛya ko Ala ka Yesu
le sigi k'a kɛ suw, ani ɲanamanw ta kititigɛbaga ye.
43 Ciraw bɛɛ kɛra seerew ye k'a fɔ ko ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Yesu ra, o tigi bɛ jurumun
yafa sɔrɔ a tɔgɔ baraka ra.»

Nin Saninman jigira siya wɛrɛ mɔgɔw kan

44 Ka Piyɛri to o kuma ra, Nin Saninman* jigira a lamɛnbagaw bɛɛ kan.
45 Yahudiya lanabaga minw tun ka Piyɛri blasira, olugu kabakoyara k'a ye ko Ala ka
Nin Saninman di, k'a lajigi siya wɛrɛ mɔgɔw* fana kan.
46 Sabu o k'a ye ko o mɔgɔw bɛ kumana kan wɛrɛw ra, ka Ala bonya.
47 O tuma Piyɛri ko: «Mɔgɔ minw ka Nin Saninman sɔrɔ i ko anw fana k'a sɔrɔ cogo
min na, yala an bɛ se ka olugu bari ko o kana batize ji ra wa?»
48 O ra, Piyɛri k'a latigɛ ko o mɔgɔw ye batize Yesu Kirisita tɔgɔ ra.
O kɔ, o ka Piyɛri daari ko a ye tere dama kɛ o fɛ.

11

Piyɛri ka Kɔrinɛli ta ko ɲafɔ Zeruzalɛmu lanabagaw ye

1 Ciradenw* ni lanabaga minw bɛ Zude, olugu k'a mɛn ko siya wɛrɛ mɔgɔw* fana
sɔnna Ala ta Kuma ma.
2 O kosɔn tuma min na Piyɛri kɔsegira ka na Zeruzalɛmu, Yahudiya lanabagaw ka
Piyɛri jaraki, ko:
3 «Ele sɔnna ka taga don siya kɛnɛsigibariw ta so kɔnɔ, fɔ ka domuni kɛ ni o ye!»
4 O tuma, kow tɛmɛna cogo min na, Piyɛri ka o bɛɛ ɲafɔ o ye kelen kelen.
5 A ko: «Tuma min ne tun bɛ Zafa dugu kɔnɔ, lon dɔ, ka ne to Aladaari ra, Ala ka fɛn
dɔ yira ne ra: ne ka fɛn dɔ ye, o fɛn tun bɛ i ko faniba dɔ, a sirinin bɛ a kun naani na,
a bɛ jigira ka bɔ san fɛ; a nana se ne kɔrɔ.
6 Ne k'a lalaga k'a flɛ minkɛ, ne ka dugukolo bɛganw ni kongosogow ni fɛn fofotaw ni
kɔnɔw ye o faniba kɔnɔ.
7 Ne ka kumakan dɔ mɛn; a ko ne ma ko: ‹Piyɛri, wuri ka dɔ faga k'a domu.›
8 Ne ko: ‹Ɔn-ɔn, Matigi, sabu fɛn nɔgɔnin walama fɛn saninyabari si ma don ne da ra
ka ye fiyewu.›
9 Nka kumakan bɔra sankolo ra tuun a siɲaga flanan na, ko: ‹Ala k'a latigɛ ko fɛn min
saninyara, ele man kan ka o jate fɛn nɔgɔninw ye.›
10 A kɛra ten ka se fɔ siɲaga saba; o kɔ, o faniba ni a kɔnɔfɛnw yɛlɛnna ka taga sankolo
kɔnɔ.
11 «O wagati kelen yɛrɛ ra, ne tun bɛ lu min kɔnɔ, mɔgɔ saba nana lɔ o lu donda ra,
ko o ka olugu ci ne fɛ ka bɔ Sezare.

12 Nin Saninman* k′a fɔ ne ye ko ne ye taga ni o mɔgɔw ye, ko ne kana sigiya. Balemacɛ
wɔɔrɔ minw flɛ nin ye, olugu tagara ne blasira. An tagara don Kɔrinɛli ta bon kɔnɔ.
13 Ayiwa, Kɔrinɛli k′a fɔ an ye ko ale ka mɛlɛkɛ lɔnin ye a ta bon kɔnɔ, ko mɛlɛkɛ k′a
fɔ a ye ko: ‹Mɔgɔ dɔ ci ka taga Zafa ka taga Simɔn wele, min tɔgɔ lara ko Piyɛri;
14 ele ni i ta gbamɔgɔw bɛɛ bɛna kisi cogo min na, ale le bɛna o sira yira aw ra.›
15 Ayiwa, ne ka kuma damina minkɛ dɔrɔn, Nin Saninman jigira o mɔgɔw kan i n′a
fɔ a tun jigira anw kan cogo min na a damina ra.
16 O tuma, ne hakiri sɔrɔra ka jigi Matigi ta kuma ra, ko: ‹Yuhana ka mɔgɔw batize ji
le ra, nka aw kɔni aw bɛna batize ni Nin Saninman le ye.›
17 Ayiwa, anw minw lara Matigi Yesu ra, Ala ka fɛn min di anw ma, ni a nana o fɛn
kelen di olugu fana ma, o tuma ne ye jɔn le ye k′a fɔ ko ne bɛ ban Ala sago ma?»
18 Ciradenw ni lanabaga tɔw ka Piyɛri ta kuma mɛn minkɛ, o jusu sɔrɔra ka suma,
o ka Ala tando; o ko: «Can lo, Ala sɔnna k′a to siya wɛrɛ mɔgɔw* fana ye nimisa o ta
jurumunw na, janko o ye ɲanamanya sɔrɔ.»

Antiyɔsi ta lanabagaw ta jɛnkuru

19 Etiyɛni faganin kɔ, o ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ. Lanabaga minw borira ka janjan o
tɔɔrɔw wagati ra, olugu dɔw tagara fɔ Fenisi, ani Sipere maraw ra; dɔw tagara Antiyɔsi.
Nka olugu tun tɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔ wɛrɛ ye ni Yahudiyaw dɔrɔn tɛ.
20 O bɛɛ n′a ta, o mɔgɔ dɔw tun bɔra Sipere ni Sirɛni ka na Antiyɔsi; olugu kumana
siya wɛrɛ mɔgɔw* fana fɛ, ka Matigi Yesu ta Kibaro Diman* fɔ o ye.
21 Matigi ta sebagaya tun bɛ o lanabagaw kan; mɔgɔ camanba lara Matigi ra, ka sɔn
Matigi ma.
22 O ko kibaroya sera Zeruzalɛmu lanabagaw ta jɛnkuru* mɔgɔw ma minkɛ, o ka
Barinabasi ci ka taga Antiyɔsi.
23 Barinabasi sera Antiyɔsi minkɛ, a ka Ala ta baraka ye lanabagaw kan minkɛ, o ka a
jusu diya. A ka lanabagaw ja gbɛlɛya ko o ye jija ka to Matigi ta sira kan.
24 Barinabasi tun ye mɔgɔɲuman le ye; a tun fara Nin Saninman* na, lanaya tun b′a
jusu ra fana. Jama caman fana sɔnna Matigi ma.
25 O kɔ, Barinabasi tagara Tarisi, ka taga Sɔli yɔrɔɲini.
26 A ka Sɔli ye minkɛ, a nana ni a ye Antiyɔsi. O ka san kelen dafanin kɛ, o bɛ to ka
taga lajɛn ni lanabagaw ye; o ka mɔgɔ caman karan Matigi ta sira ra. Ka lanabagaw
wele ko Kirisita* ta mɔgɔw*, o dabɔra Antiyɔsi ta lanabagaw le ra.
27 O lonw na, cira dɔw tun bɔra Zeruzalɛmu ka na Antiyɔsi.
28 O ra kelen tɔgɔ tun ye ko Agabusi; ale wurira k′a fɔ Nin Saninman baraka ra ko
kɔngɔba dɔ bɛna ben dunuɲa yɔrɔ bɛɛ kan. O kuma nana kɛ can ye; o kɔngɔba kɛra
Rɔmu* masacɛba Kolodi ta tere ra.
29 O ra, Antiyɔsi ta lanabagaw k′a latigɛ ka kaɲa ni o bɛɛ kelen kelen seko ye, ka o
balemaw dɛmɛ, minw ye Zude lanabagaw ye.
30 O ka o le kɛ; o ka o fɛnw don Barinabasi ni Sɔli boro, ka taga o di Zude lanabagaw
ta cɛkɔrɔbaw ma.

12

Yakuba fagako ani Piyɛri minako

1 O wagati ra, masacɛ Herodi* ka lanabaga dɔw mina ka o tɔɔrɔ.
2 A ka Yuhana balemacɛ Yakuba faga ni muru ye.
3 A k′a ye ko o diyara Yahudiyaw ye minkɛ, a ko o ye Piyɛri fana mina. O tun kɛra
burufunubari ɲanagbɛ* wagati ra.
4 Ayiwa, o ka Piyɛri mina k′a bla kaso ra, ka sorasicɛ naani sigiyɔrɔma naani bla k′a
kɔrɔsi; a tun b′a fɛ ka Piyɛri ta kiti tigɛ jama ɲa kɔrɔ Jɔnyaban ɲanagbɛ* tɛmɛnin kɔ.
5 Piyɛri kɔni tora kasobon kɔnɔ yi; nka lanabagaw tun jijara Aladaari ra a ye.

Piyɛri bɔcogo kaso ra

6 Ayiwa, Herodi* tun labɛnna, ko ni dugu gbɛra, a bɛna Piyɛri ta kiti tigɛ jama ɲa kɔrɔ.
O su fɛ, Piyɛri tun bɛ sunɔgɔra sorasi fla cɛ ma, k′a sirinin to ni nɛgɛjɔrɔkɔ fla ye. Sorasi
dɔw tun lɔlɔnin bɛ da ra, o bɛ kasobon kɔrɔsira.
7 Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ donna kasobon kɔnɔ; yeelen dɔ manamanana kasobon kɔnɔ.
Mɛlɛkɛ ka Piyɛri bugɔbugɔ a kɛrɛn na k′a lakunu, k′a fɔ a ye ko: «Wuri joona!»
Nɛgɛjɔrɔkɔ tigɛra ka bɔ a boro ra ka ben dugu ma.
8 Mɛlɛkɛ ko: «I yɛrɛ cɛsiri, ka i ta sanbara don!» Piyɛri ka o kɛ. Mɛlɛkɛ ko a ma ko:
«I ta deregeba don ka tugu ne kɔ!»

---

* **11:26 11.26** Kirisita ta mɔgɔw: Tubabukan na o ye keretiyɛnw ye.

9 Piyɛri bɔra ka tugu mɛlɛkɛ kɔ. A tun m′a lɔn ko mɛlɛkɛ bɛ min kɛra ko o ye can le
ye; a tun b′a miiri ko siko lo.
10 O tagara se kasobon kɔrɔsibagaw ta jɛnkuru fɔlɔ ma; o tɛmɛna o ra ka taga se
jɛnkuru flanan ma, ka tɛmɛ o fana ra ka taga se dondaba ma; o tun ye nɛgɛkon le ye, a
ɲasinna dugukɔnɔyɔrɔ ma. O donda yɛlɛra a yɛrɛ ma o ɲa. O bɔra ka sira dɔ ta; ka o
tagatɔ to, mɛlɛkɛ barara ka tunu Piyɛri ma.
11 Ayiwa, o tuma Piyɛri hakiri sigira; a ko: «Sisan ne k′a ye ko can ra, Matigi le ka a ta
mɛlɛkɛ ci ka na ne bɔsi Herodi boro, ani Yahudiyaw tun bɛ kojugu minw jate minana,
ka ne kisi o bɛɛ ma.»
12 Piyɛri hakiri sigira minkɛ, a tagara Mariyamu ta so kɔnɔ; Yuhana min bɛ wele ko
Marika, o bamuso lo. Lanabaga caman tun lajɛnna o yɔrɔ ra, o bɛ Ala daarira.
13 Piyɛri ka da gbasi; baaradenmuso min tɔgɔ tun ye ko Roda, ale nana ko a bɛna da
yɛlɛ.
14 A k′a ye ko Piyɛri kan lo minkɛ, ninsɔndiya kosɔn, sani a ye da yɛlɛ Piyɛri ye, a
borira ka taga a fɔ tɔw ye ko Piyɛri lɔnin bɛ da ra kɛnɛ ma.
15 Mɔgɔw ko a ma ko: «Ele kunkolo tɛ yi!» Nka Roda k′a fɔ k′a gbɛlɛya ko can yɛrɛyɛrɛ
lo. O ko: «I b′a sɔrɔ a ta mɛlɛkɛ lo.»
16 Piyɛri kɔni tun bɛ da gbasira ye. O nana da yɛlɛ ka Piyɛri ye minkɛ, o bɛɛ
kɔnɔnɔbanna.
17 Piyɛri ka a boro kɔrɔta, k′a fɔ ko o ye je. Matigi ka a labɔ kaso ra cogo min na, a ka
o ɲafɔ o ye; a ko: «Aw ye taga a fɔ Yakuba* ni an balema tɔw ye.» O kɔ, a bɔra ka taga
yɔrɔ wɛrɛ ra.
18 Ayiwa, dugu nana gbɛ minkɛ, sorasiw bɛɛ hakiri ɲagamininba tun bɛ ɲɔgɔn
ɲininkara ko Piyɛri kɛra cogo di le?
19 Herodi ka mɔgɔ dɔw ci ka taga Piyɛri yɔrɔɲini, nka o m′a ye. A ka sorasiw wele
ka o ɲininka; o kɔ, a ko o ye olugu bɛɛ mina ka o faga. O kɔ, Herodi bɔra Zude ka taga
Sezare, ka taga tere dama kɛ yi.

Herodi sacogo

20 Herodi* tun diminin lo Tiri dugumɔgɔw ni Sidɔn dugumɔgɔw kɔrɔ kosɛbɛ. O kosɔn
olugu ka ɲɔgɔn ye, ka bɛn kelen ma ka teriya don ni masacɛ ta bon kunnasigibaga ye,
min ye Bilatusi ye; o tagara masacɛ fɛ ka taga a daari ko a ye sabari ka kɛrɛ ban; sabu
olugu ta jamana tun bɛ domuni sɔrɔra ka bɔ masacɛ ta jamana le ra.
21 O tun ka lon min sigi o kow ɲanabɔri kama, o lon na Herodi ka a ta masaderege
don, ka sigi masasiginan kan, ka kumabaw fɔ jama bɛɛ ɲa na.
22 Jama bɛɛ pɛrɛnna, ko: «Nin ye Ala yɛrɛ kan le ye, mɔgɔ kan tɛ!»
23 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Matigi ta mɛlɛkɛ dɔ ka bana bla Herodi ra, sabu a ma bonya
la Ala kan; tumu donna a ɲanaman na k′a faga.
24 Ala ta Kuma kɔni tun bɛ tagara ɲa.
25 Barinabasi ni Sɔli ka o ta cira kɛ ka ban tuma min na, o bɔra Zeruzalɛmu ka kɔsegi
Antiyɔsi. O tagatɔ, o tagara ni Yuhana ye, min bɛ wele ko Marika.

13

Ala ka Barinabasi ni Sɔli ɲanawoloma

1 Ciraw ni karamɔgɔw tun bɛ Antiyɔsi lanabagaw cɛ ra: o tun ye Barinabasi ye,
ani Simeyɔn min tɔgɔ lara ko Cɛfin, ani Lusisi min bɔra Sirɛni, ani Manahɛni min ni
jamanatigi Herodi lamɔna ɲɔgɔn fɛ, ani Sɔli.
2 Lanabagaw tun bɛ sun don, ka Matigi bato; ka o to o ra, Nin Saninman* k′a fɔ o ye
ko: «Aw ye Barinabasi ni Sɔli bla ne ye danna, janko ne ka o wele baara min kama, o
ye o kɛ.»
3 Ayiwa, lanabagaw ka sun don, ka Ala daari, ka o boro la Barinabasi ni Sɔli kan ka
sɔrɔ ka o bla ka taga.

Barinabasi ni Sɔli ka waajuri kɛ Sipere

4 Nin Saninman* ka Barinabasi ni Sɔli ci o cogo le ra. O tagara Selesi; o kɔ, o donna
kurun dɔ kɔnɔ o yɔrɔ ra ka taga Sipere.
5 O sera Salamisi minkɛ, o ka Ala ta kuma waajuri kɛ Yahudiyaw ta karansow* kɔnɔ.
Yuhana min bɛ wele ko Marika, ale tun bɛ ni o ye ka o dɛmɛ.
6 O ka Sipere jamana bɛɛ cɛtigɛ ka taga se fɔ Pafɔsi. O ka Yahudiyacɛ dɔ ye, min tun
bɛ jinamoriya kɛ, k′a fɔ ko ale ye Ala ta cira ye; a tɔgɔ tun ye ko Bari Yesu.

---

* **12:17 12.17** Yakuba: ale ye Matigi Yesu balemacɛ ye.

7 O cɛ tun bɛ ni Sipere jamanatigi ye, min ye Sɛriyusi Polusi ye; Sɛriyusi Polusi tun ye
mɔgɔ hakiritigi ye. A ka Barinabasi ni Sɔli wele, sabu a tun b'a fɛ ka Ala ta Kuma mɛn
o fɛ.
8 Nka o jinamoricɛ min tɔgɔ tun ye fana ko Elimasi, gɛrɛkikan na, ale ka kɛ Barinabasi
ni Sɔli sɔsɔ ye; a tun b'a fɛ ka jamanatigi kunnacɛn, janko a kana la Ala ta kuma ra.
9 O tuma Sɔli, min bɛ wele fana ko Pɔli, ale fanin Nin Saninman na, a ka a ɲa lɔ
jinamoricɛ ra k'a flɛ kosɛbɛ, k'a fɔ a ye ko:
10 «Ele min jusukun fara nanbara ni juguya suguya bɛɛ ra, ele setanamɔgɔ, koɲuman
cɛnbaga, i tɛ Matigi ta sira terenninw yɛlɛmari dabla wa?
11 A flɛ, Matigi bɛna a boro la i ɲa kan, i ɲa bɛna fiyen. I bɛna wagati dama kɛ, i tɛna
tere yeelen ye.»
O yɔrɔnin bɛɛ Elimasi ɲa finna, ka dibi don a ɲa ra; a ka kɛ a boro yaalayaala ye, ka
mɔgɔ ɲini k'a boro mina ka sira yira a ra.
12 O ko minw kɛra, jamanatigi ka o ye minkɛ, a lara Yesu ra; a ka Matigi ta karan min
mɛn, o k'a kɔnɔnɔban kosɛbɛ.

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Antiyɔsi Pisidi

13 O kɔ fɛ, Pɔli ni a tagamaɲɔgɔnw bɔra Pafɔsi, ka don kurun dɔ kɔnɔ ka taga Pɛrizi,
Panfili mara ra. Yuhana, min bɛ wele ko Marika, ale bɔra o kɔ o yɔrɔ ra, ka sekɔ ka taga
Zeruzalɛmu.
14 Nka Pɔli ni Barinabasi kɔni bɔra Pɛrizi ka taga Antiyɔsi, min bɛ Pisidi mara ra.
Nɛnɛkirilon* na, o tagara don karanso kɔnɔ ka sigi.
15 O ka sariya kitabu ni ciraw ta kitabu kuma dɔw karan ka ban minkɛ, karanso*
kuntigiw ka mɔgɔ ci k'a fɔ Pɔli ni Barinabasi ye ko: «Ne balemaw, ni kuma dɔ bɛ aw fɛ
k'a fɔ jama ye ka o waaju, aw bɛ se ka kuma.»
16 O tuma Pɔli wurira ka lɔ, ka a boro kɔrɔta, k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw Izirayɛlimɔgɔw,
ani aw minw bɛ Ala bato, aw ye lamɛnni kɛ!
17 An ta siya Izirayɛli* ta Ala le ka an bɛmaw ɲanawoloma, ka o caya, wagati min o
tun bɛ Misiran jamana ra. O kɔ, a ka o labɔ o jamana ra ni a ta sebagaya ye.
18 A tora o fɛ kongokolon kɔnɔ ka o dɛmɛ, ka o ta kow bɛɛ sɔnmina fɔ sanji binaani.
19 O kɔ, a ka siya wolonfla halaki, ka o siyaw gbɛn ka bɔ Kanaana* jamana ra, ka o
jamana di an bɛmaw ma, ka a kɛ o ta ye,
20 ka se fɔ san kɛmɛ naani ni san bilooru. O bɛɛ kɔ fɛ, a ka kuntigiw sigi Izirayɛli
kunna fɔ ka na se cira Samawilu ta wagati ma.
21 «O kɔ, an ta siya k'a fɔ Ala ye ko a ye masacɛ di olugu ma. Ayiwa, Boniyaminu ta
gbamɔgɔ min tɔgɔ ye ko Kisi, Ala ka o dencɛ Sawuli le kɛ o ta masacɛ ye fɔ san binaani.
22 Ayiwa, Ala nana Sawuli bɔ masaya ra wagati min na, a ka Dawuda kɛ o ta masacɛ
ye. Ala ka nin seereyakuma fɔ ale ta ko ra, ko: ‹Ne ka Yese dencɛ Dawuda sɔrɔ, ne
diyanyamɔgɔ lo; a bɛna ne sago bɛɛ kɛ ka ɲa.›
23 Ayiwa, Ala nana Kisibaga* di Izirayɛli ma ka bɔ Dawuda ta duruja le ra, i n'a fɔ a
tun ka a layiri ta cogo min na; o le ye Yesu ye.
24 Nka sani o Kisibaga ye na, Yuhana tun kumana Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ fɛ ka o waaju,
ko o ye nimisa o ta jurumun na ka batize.
25 Tuma min na Yuhana ta baara tun bɛ ɲini ka se a dan na, a tun b'a fɔra mɔgɔw ye
ko: ‹Aw b'a bisigi ko ne ye jɔntigi le ye? Aw bɛ min makɔnɔna, ne tɛ o ye dɛ! Nka a flɛ,
a bɛna na ne kɔ fɛ; ne man kan hali ka a ta sanbara juru foni ka bɔ a sen na.›
26 «Ne balemaw, aw minw kɛra Iburahima ta durujaw ye, ani aw minw bɛ Ala bato,
nin kisiri kuma fɔra anw le ye.
27 Sabu Yahudiya minw bɛ Zeruzalɛmu, olugu ni o kuntigiw m'a faamu ko Yesu le ye
Kisibaga ye; ciraw ta kuma min bɛ karan o ye Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon, o ma o fana
faamu. Nka o ka kiti tigɛ Yesu kan, k'a to o ciraw ta kumaw kɛra can ye.
28 O ma jaraki si sɔrɔ a ra min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye, o bɛɛ n'a ta, o ka Pilati
daari ko a y'a faga.
29 Ayiwa, o cogo ra, kuma minw tun sɛbɛra Kitabu kɔnɔ Yesu ta ko ra, o kumaw bɛɛ
kɛra can ye. O kɔ, o k'a lajigi ka bɔ gbengbenyiri ra ka taga a su don kaburu dɔ kɔnɔ.
30 Nka Ala k'a lakunu ka bɔ saya ra.
31 A kununin kɔ ka bɔ saya ra, minw tun kɛra a blasirabagaw ye ka bɔ Galile ka na
Zeruzalɛmu, Yesu k'a yɛrɛ yira olugu ra lon caman na. O mɔgɔw le kɛra a seerew ye,
k'a ta kuma fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye.
32 Ala tun ka o Kibaro Diman* min layiri ta an bɛmaw ye, anw yɛrɛ nakun ye aw fɛ
yan ka na o le fɔ aw ye.

13:22 13.22 Nin kuma fɔra Samawilu fɔlɔ 8.5,19; 10.21; 13.14; 16.12.

33 Ala ka o layiri dafa anw ye, anw minw ye an bɛmaw ta durujaw ye; o le kosɔn a ka
Yesu lakunu ka bɔ saya ra, i ko a sɛbɛra Zaburu kitabu flanan na cogo min na, ko:
‹Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i Fa ye bi.›
34 Ala ka Yesu kunu minkɛ ka bɔ saya ra, ko a tɛ sa tuun fiyewu, a tun ka o le yira a ta
kuma ra, ko:
‹Ne ka layiri saninman minw ta Dawuda ye, layiri ɲanamanw,
sigiya t'a ra, ne bɛna o fɛnw di aw ma.›
35 O kosɔn a k'a fɔ kitabu dɔ wɛrɛ ra ko:
‹I tɛna sɔn k'a to i ta mɔgɔ saninman su ye tori kaburu kɔnɔ.›
36 Nka Dawuda min ka o kuma fɔ, ale ka baara kɛ a ta wagati ra ka ban tuma min na
ka kaɲa ni Ala sago ye, a sara, a su donna ka taga fara a bɛmaw kan, a su torira.
37 Nka Ala ka Yesu min lakunu ka bɔ saya ra, ale kɔni su ma tori.
38 O le kosɔn, ne balemaw, aw ka kan k'a lɔn ko ale le baraka ra an bɛ jurumun yafa
waajuri kɛ aw ye.
39 Aw ma se ka kisi ko minw bɛɛ ma cira Musa ta sariya* sababu ra, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka
la Yesu ra, o tigi bɛ kisi o kow bɛɛ ma.
40 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko ciraw ka kuma min fɔ, o kana na ban ka aw sɔrɔ,
ko:
41 ‹A flɛ, aw minw bɛ Ala ta kow bɛɛ mafiyɛnya,
aw ye kɔnɔnɔban, o kɔ, aw ye halaki;
sabu ne bɛna ko dɔw kɛ aw ta wagati ra,
hali ni mɔgɔ dɔ nana o ko lakari aw ye,
aw tɛna la a ra.› »
42 Ayiwa, Pɔli ni Barinabasi bɔtɔ karanso kɔnɔ, mɔgɔw ka o daari ko Nɛnɛkirilon*
nata, o ye na kuma olugu fɛ o ko kelen na.
43 Jama yɛrɛgɛnin kɔ, Yahudiyaw caman, ani Alaɲasiranbaga minw tun donna
Yahudiyaw ta diina ra, olugu tugura Pɔli ni Barinabasi kɔ. Pɔli ni Barinabasi kumana o
fɛ ka o ja gbɛlɛya ko o ye nɔrɔ Ala ta nɛɛma ra ni kan kelen ye.
44 O Nɛnɛkirilon kunɲɔgɔn, dugumɔgɔw fanba bɛɛ nana lajɛn ka Matigi ta kuma
lamɛn.
45 Nka Yahudiyaw ka o jama ye minkɛ, o ɲangboya ka o sɔrɔ. O ka Pɔli ni Barinabasi
ta kuma sɔsɔ, ka o mafiyɛnya.
46 Pɔli ni Barinabasi ka o kun gbɛlɛya k'a fɔ o ye, ko: «Ala ta Kuma tun ka kan ka fɔ aw
Yahudiyaw le ye fɔlɔ, nka i n'a fɔ aw banna a ra, k'a jate ko aw man kan ni ɲanamanya
banbari ye, ayiwa, sisan an bɛna taga siya wɛrɛ mɔgɔw* fɛ.
47 Sabu Matigi ka o le fɔ an ye, ko:
‹Ne Ala ka i sigi ka i kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta yeelen ye,
janko i ye kisiri kuma lase fɔ dunuɲa fan bɛɛ ra.› »
48 Kabini siya wɛrɛ mɔgɔw ka o kuma mɛn, olugu bɛɛ ninsɔndiyara, ka kɛ Matigi ta
kuma tando ye. Minw bɛɛ tun ɲanawolomara ɲanamanya banbari kama, olugu bɛɛ lara
Yesu ra.
49 O cogo ra Matigi ta kuma tun bɛ fɔra ka taga jamana yɔrɔ bɛɛ ra.
50 Nka Yahudiyaw ka dugu musotɔgɔbatigi Alaɲasiranbagaw ni dugu mɔgɔbabaw
kɔnɔnɔsu. Olugu ka Pɔli ni Barinabasi tɔɔrɔ ka o gbɛn ka bɔ o ta mara ra.
51 Nka Pɔli ni Barinabasi bɔtɔ, o ka o sennabuguri yuguyugu* o kan, ka bɔ ka taga
Ikoniyɔmu.
52 Antiyɔsi lanabagaw kɔni jusu tun fara ɲagari ra, ani Nin Saninman* na.

14

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Ikoniyɔmu

1 Ayiwa, Pɔli ni Barinabasi sera Ikoniyɔmu tuma min na, o donna Yahudiyaw ta
karanso* kɔnɔ. O kumana, fɔ k'a to Yahudiyaw caman, ani siya wɛrɛ mɔgɔw* caman
kɛra lanabagaw ye.
2 Nka Yahudiya minw tun t'a fɛ ka la Yesu ra, olugu tagara lanabagaw tɔgɔjugu fɔ siya
wɛrɛ mɔgɔw ye, ka olugu kɔnɔnɔsu lanabagaw kama.

13:33 13.33 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7. **13:34 13.34** Nin kuma fɔra Ezayi 55.3. **13:35 13.35** Nin kuma fɔra Zaburu 16.10. **13:41 13.41** Nin kuma fɔra Habakuki 1.5. **13:47 13.47** Nin kuma fɔra Ezayi 49.6. * **13:51 13.51** Ka sennabuguri yuguyugu: Pɔli ni Barinabasi b'a fɛ k'a yira ko olugu ta foyi tɛ o dugumɔgɔw ta ko ra tuun (Marika 6.11).

3 O bɛɛ n′a ta, Pɔli ni Barinabasi tora Ikoniyɔmu ka wagatijan kɛ. O tun tɛ siran ka
kuma Matigi Yesu ta ko ra; Matigi tun bɛ sebagaya di o ma ka kabakow ni tagamasiyɛnw
kɛ, k′a yira ko o tun bɛ waajuri min kɛra Ala ta nɛɛma ko ra, ko o ye can ye.
4 Jama nana taran dugu kɔnɔ: dɔw kɛra ni Yahudiyaw ye, dɔw kɛra ni ciradenw* ye.
5 Yahudiyaw, ani siya wɛrɛ mɔgɔw, ani o ta kuntigiw tun b′a fɛ ka ben Pɔli ni
Barinabasi kan, ka o bon ni kabakuru ye ka o faga.
6 Pɔli ni Barinabasi nana bɔ o ko kala ma tuma min na, o borira ka taga Likahoni
mara ra, Lisitiri ni Dɛribɛ ni o dafɛduguw fan na.
7 O ka Kibaro Diman* fɔ o yɔrɔw ra.

Pɔli ni Barinabasi ka waajuri kɛ Lisitiri

8 Cɛ dɔ tun siginin bɛ Lisitiri, o cɛ tun tɛ se ka lɔ a sen kan; a nabaraman le tun worora,
a ma tagama ka ye.
9 O cɛ tun bɛ Pɔli ta kuma lamɛnna. Pɔli k′a ɲa lɔ a ra k′a flɛ, k′a ye ko lanaya b′a fɛ,
min sababu ra a bɛ se k′a kɛnɛya.
10 Pɔli k′a fɔ a ye ni kanba ye, ko: «I wuri ka lɔ i sen kan!» A panna ka lɔ a sen kan,
ka kɛ tagama ye.
11 Kabini jama ka o ye, o bɛɛ pɛrɛnna k′a fɔ Likahonikan na, ko: «E! An ta alaw
yɛlɛmana ka kɛ adamadenw ye ka jigi ka na an fɛ.»
12 O ka Barinabasi tɔgɔ la ko Zesi, ka Pɔli tɔgɔ la ko Hɛrimɛsi*, sabu Pɔli le tun ye
kumafɔbaga ye.
13 Zesi ta batoso tun bɛ dugu donda ra. Mɔgɔ min tun ye Zesi ta sɔnnikɛbaga ye, ale
ka misitoran dɔw mina ka yirifiyerenw mini o kan na, ka taga ni o ye Zesi ta batoso
dondaw ra; ale ni jama bɛɛ tun b′a fɛ ka taga o faga, ka saraka bɔ Barinabasi ni Pɔli ye.
14 Nka Pɔli ni Barinabasi ka o kuma mɛn minkɛ, o ka o ta deregew mina ka o faran,
ka bori ka jama kunbɛn, ka pɛrɛn k′a fɔ o ye ko:
15 «An balemaw, mun kosɔn aw bɛ nin ko kɛra? Anw fana ye aw bɔɲɔgɔnko
adamadenw le ye. An nana Kibaro Diman* le fɔ aw ye, ko aw ye faran o batori fufafuw
ra ka yɛlɛma ka Ala ɲanaman bato, min ka sankolo ni dugukolo ni kɔgɔji dan, ani o
kɔnɔfɛnw bɛɛ.
16 Wagati tɛmɛninw na Ala tun ka siyaw bɛɛ to o ye o diyanya siraw tagama.
17 O bɛɛ n′a ta, Ala tun bɛ a yɛrɛ yira o ra ni kɛwaleɲuman caman ye: a bɛ sanji di
aw ma ka bɔ sankolo ra, ka aw ta simanw ɲa a wagati ra, ka aw ta domuniw caya, ka
hɛra ni ninsɔndiya di aw ma.»
18 O ka o kumaw bɛɛ fɔ, nka o bɛɛ n′a ta, tun bɛ ɲini ka dɛsɛ ka mɔgɔw bari ka sarakaw
faga o ye.
19 Ka o to o ra, Yahudiya dɔw bɔra Antiyɔsi, ani Ikoniyɔmu ka na jama kɔnɔnɔsu; o
ka Pɔli bon ni kabakuru ye, k′a fofo ka taga a bla dugu kɔ fɛ, sabu o tun b′a miirira ko
a sara.
20 Lanabagaw tagara lajɛn Pɔli kɔrɔ minkɛ, a wurira ka don dugu kɔnɔ. O lon
dugusagbɛ Pɔli ni Barinabasi bɔra ka taga Dɛribɛ.

Pɔli ni Barinabasi sekɔra ka na Antiyɔsi

21 Pɔli ni Barinabasi ka Kibaro Diman* fɔ Dɛribɛ dugu kɔnɔ; mɔgɔ caman kɛra
lanabagaw ye. O kɔ, o sekɔra ka taga Lisitiri, ka bɔ yi ka taga Ikoniyɔmu, ka sɔrɔ
ka taga Antiyɔsi, Pisidi mara ra.
22 O tɛmɛtɔ, o ka lanabagaw ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to lanaya ra; o tun b′a fɔra o ye
ko: «An ka kan ka sɛgɛ caman sɔnmina fɔlɔ, sani an ye don Ala ta Masaya* ra.»
23 O ka ɲamɔgɔ dɔw ɲanawoloma ka o sigi o jɛnkuruw bɛɛ kelen kelen kunna. O kɔ,
o ka sun don ka Ala daari, ka o karifa Matigi ma, o lara Matigi min na.
24 O kɔ, Pɔli ni Barinabasi ka Pisidi mara cɛtigɛ ka taga Panfili mara ra.
25 O ka Ala ta Kuma fɔ Pɛrizi, ka sɔrɔ ka taga Atali.
26 O bɔra yi, ka don kurunba kɔnɔ ka taga Antiyɔsi, Siri mara ra. Lanabagaw tun ka
Ala daari o ye ka o karifa Ala ta nɛɛma kɔrɔ o dugu le ra; o tun kɛra baara min kama,
o tun ka o baara le dafa.
27 Ayiwa, o sera Antiyɔsi minkɛ, o ka lanabagaw lajɛn. Ala ka ko minw bɛɛ kɛ ni olugu
ye, ani a ka lanaya sira dayɛlɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ye cogo min na, o ka o bɛɛ lakari o ye.
28 Pɔli ni Barinabasi tora ni lanabagaw ye ka wagatijan kɛ.

---

* **14:12 14.12** Gɛrɛkiw fɛ, Zesi le tun ye o ta alaw bɛɛ kuntigiba ye; Hɛrimɛsi tun ye o ta alaw ta daramina ye.

15

Lanabagaw ka ɲɔgɔnyeba kɛ Zeruzalɛmu
(Galasikaw 2.1-9)

1 Ayiwa, mɔgɔ dɔw bɔra Zude ka na Antiyɔsi, ka na lanabagaw karan, k'a fɔ o ye ko:
«Ni aw ma kɛnɛsigi ka kaɲa ni cira Musa ta sariya ye, aw tɛ kisi.»
2 Pɔli ni Barinabasi ma sɔn o kuma ma; o ko kɛra sɔsɔriba ye o ni o mɔgɔw cɛ. A
laban, o k'a latigɛ ko Pɔli ni Barinabasi ni lanabaga dɔw ye taga Zeruzalɛmu ciradenw
ni ɲamɔgɔw fɛ, ka taga o ko fɔ k'a yira o ra.
3 Ayiwa, lanabagaw ta jɛnkuru ka o ci ka taga. O tagatɔ, o tɛmɛna Fenisi mara ni
Samari mara ra. Siya wɛrɛ mɔgɔw sɔnna Ala ta Kuma ma cogo min na, o ka o lakari o
yɔrɔw ta lanabagaw ye. O kumaw ka o balemaw ninsɔndiya kosɛbɛ.
4 Ayiwa, o sera Zeruzalɛmu minkɛ, lanabagaw ni ciradenw ni cɛkɔrɔbaw ka o kunbɛn.
Ala ka ko minw bɛɛ kɛ ni olugu ye, o ka o bɛɛ lakari Zeruzalɛmu lanabagaw ye.
5 Nka Farisiw* ta jɛnkuru mɔgɔ minw tun kɛra lanabagaw ye, olugu dɔw wurira k'a
fɔ ko siya wɛrɛ* mɔgɔ minw lara Yesu ra, ko jagboya lo olugu ye kɛnɛsigi, ani k'a fɔ o
ye ko o ka kan ka Musa ta sariya* sira tagama.
6 Ayiwa, ciradenw* ni cɛkɔrɔbaw ka ɲɔgɔn lajɛn ka sigi ka o ko sɛgɛsɛgɛ.
7 O kuma kɛra sɔsɔrigbɛlɛn ye o ni ɲɔgɔn cɛ; o kɔ, Piyɛri wurira ka lɔ, k'a fɔ ko:
«Ne balemaw, aw yɛrɛ k'a lɔn ko Ala ka ne ɲanawoloma aw cɛ ra kabini wagatijan,
janko ne ye Kibaro Diman* fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw ye, janko o ye Ala ta Kuma mɛn ka la
Yesu ra.
8 Ala min bɛ mɔgɔ bɛɛ jusukunnakow lɔn, ale k'a yira ko a sɔnna o ma, o le kosɔn a
ka Nin Saninman* di o ma, i n'a fɔ a k'a di an ma cogo min na.
9 O b'a yira ko Ala ma faranfasi si kɛ anw ni olugu cɛ; a ka o jusukun saninya lanaya
sababu ra.
10 Ni a bɛ ten, mun kosɔn aw b'a fɛ ka Ala kɔrɔbɔ? An bɛmaw ni anw yɛrɛw ma se
doni min kɔrɔ, mun kosɔn aw b'a fɛ ka o doni la lanabagaw kunna?
11 Anw lanin b'a ra cogo min na ko an kisira Matigi Yesu ta nɛɛma baraka ra, olugu
fana ta bɛ ten le.»
12 Jama bɛɛ jera. O ka Barinabasi ni Pɔli fana lamɛn; Ala ka kabakow ni tagamasiyɛn
minw bɛɛ kɛ o fɛ siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra, o ka o lakari jama ye.
13 Pɔli ni Barinabasi kumana ka ban tuma min na, Yakuba ka kuma ta k'a fɔ ko: «Ne
balemaw, aw ye ne lamɛn.
14 Ala hakiri tora siya wɛrɛ mɔgɔw ra cogo min na, kabini a damina ra, ka dɔw
ɲanawoloma o cɛ ra ka o kɛ a yɛrɛ ta ye, Simɔn ka o bɛɛ lakari aw ye ka ban.
15 Ayiwa, o kuma ni ciraw ta kuma bɛnna kelen ma, sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
16 ‹O kow kɔ fɛ, ne bɛna kɔsegi ka na tuun;
Dawuda ta bon min bɛnna, ne bɛna o lɔ tuun.
Ne bɛna a tomokɔrɔw bɛɛ lawuri ka o lateren,
17 janko mɔgɔ tɔw bɛɛ ye Matigi ɲini,
o kɔrɔ ye ko ne ka siya wɛrɛ mɔgɔ minw bɛɛ wele ka kɛ ne ta ye.
18 Matigi ka o le fɔ. Ale le ka o kow yira kabini wagatijan.›
19 «Ayiwa, o kosɔn ne ta miiriya ra, siya wɛrɛ mɔgɔ minw sɔnna Ala ta Kuma ma, an
man kan ka gbɛlɛya wɛrɛ la olugu kan tuun.
20 Nka an ye sɛbɛ ci o ma k'a fɔ o ye ko bɛgan minw fagara jow kan, o kana o sogo
domu, o kana jatɔya kɛ, o kana jufasogo domu walama k'a jori min.
21 Sabu kabini wagatijan, duguw bɛɛ ra, karansow kɔnɔ, o kow waajuri le bɛ kɛra ka
kaɲa ni Musa ta sariya* ye Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon.»

Sɛbɛ min cira siya wɛrɛ lanabagaw ma

22 Ayiwa, ciradenw* ni cɛkɔrɔbaw ni lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ bɛnna a ra ko o ka kan
ka mɔgɔ dɔw bɔ o cɛ ra, ka olugu fara Pɔli ni Barinabasi kan ka o ci ka taga Antiyɔsi.
Zude min bɛ wele ko Barisabasi, o ka a le ɲanawoloma, ani Silasi; lanabagaw tun bɛ o
cɛ fla jate kosɛbɛ.
23 Ayiwa, o ka o sɛbɛ don olugu boro, k'a fɔ ko:
«An balema lanabaga minw ye siya wɛrɛ mɔgɔw* ye, minw bɛ Antiyɔsi, ani Siri
jamana ra, ani Silisi jamana ra, aw balema ciradenw ni lanabagaw ta jɛnkuru*
cɛkɔrɔbaw le ka nin sɛbɛ ci aw ma. An bɛ aw fo.
24 Anw k'a mɛn ko mɔgɔ dɔw bɔra an fɛ yan ka taga aw hakiri ɲagami ni kuma dɔw
ye, fɔ ka hami bla aw ra, k'a sɔrɔ anw ma o ci.

15:18 15.17-18 Nin kuma fɔra Amɔsi 9.11-12.

25 O kosɔn an bɛnna kelen ma k'a latigɛ ko an bɛ mɔgɔ dɔw bɔ an cɛ ra ka olugu ci
aw fɛ ni an balemacɛ kanuninw Barinabasi ni Pɔli ye,
26 olugu cɛ fla minw ka o nin bla farati ra an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn.
27 Ayiwa, o kosɔn an ka Zude ni Silasi ci; an ka min fɔ sɛbɛ kɔnɔ, olugu yɛrɛ da bɛna
o kuma kelen dantigɛ aw ye.
28 Sabu a diyara Nin Saninman* ye, ani anw fana ye ko an man kan ka doni wɛrɛ la
aw kan tuun, ni nin fɛn dama dama tɛ, an bɛ o min gbɛlɛya aw ma.
29 Ayiwa, bɛgan minw fagara jow kan, aw kana o sogo domu, ani aw kana jori min,
aw kana jufasogo domu; aw ye faran jatɔya ra. Ni aw bɛ se ka faran o kow ra, o ka ɲi.
Ka an bɛn.»
30 Ayiwa, o ka o mɔgɔw ci ka taga Antiyɔsi; o ka lanabagaw bɛɛ lajɛn, ka o sɛbɛ di o
ma.
31 Lanabagaw ka o sɛbɛ karan minkɛ, o kumaw ka o ja gbɛlɛya, ka o ninsɔndiya.
32 Zude ni Silasi fana tun ye ciraw ye; olugu ka ladirikan caman fɔ lanabagaw ye, ka
o ja gbɛlɛya, ka o ta lanaya baraka bonya.
33 O tora ni o ye ka tere dama kɛ; o kɔ, lanabagaw ka dugawu kɛ o ye, ka o blasira ka
taga o cibagaw fɛ.
34 [Silasi k'a latigɛ ka to Antiyɔsi.]
35 Pɔli ni Barinabasi tora Antiyɔsi. O ni mɔgɔ dɔ wɛrɛw tun bɛ to ka lanabagaw karan,
ka Matigi ta Kibaro Diman* waajuri kɛ.

Pɔli ni Barinabasi faranna ɲɔgɔn na
(Galasikaw 4.13-15)

36 Tere dama tɛmɛnin kɔ, Pɔli ko Barinabasi ma ko: «An tɛmɛna dugu minw na ka Ala
ta Kuma fɔ, a to an ye sekɔ o yɔrɔw ra ka taga o yɔrɔw lanabagaw cogoya flɛ.»
37 Ayiwa, o tagatɔ, Barinabasi tun b'a fɛ Yuhana fana ye taga ni o ye, Yuhana min bɛ
wele ko Marika.
38 Nka Pɔli ma sɔn o ma fiyewu; a ko, ko kun t'a ra Yuhana ye taga ni o ye tuun, sabu
ka o to Panfili mara ra, a bɔra o kɔ, a ma to ni o ye ka baara laban.
39 O ko kɛra sɔsɔriba ye o ni ɲɔgɔn cɛ; a laban o faranna ɲɔgɔn na. Barinabasi ka
Marika ta, o donna kurun dɔ kɔnɔ ka taga Sipere.
40 Pɔli ka Silasi ta ka taga; lanabagaw ka Ala daari o ye, ka o karifa Matigi ta nɛɛma
kɔrɔ.
41 O ka Siri jamana ni Silisi jamana yaala, ka lanabagaw karan ka o baraka bonya
lanaya ra.

16

Timote farara Pɔli ni Silasi kan

1 Pɔli ni Silasi tagara Dɛribɛ, ka bɔ yi ka taga Lisitiri. O ka lanabaga dɔ sɔrɔ Lisitiri,
min tɔgɔ tun ye ko Timote; a bamuso tun ye Yahudiya lanabaga dɔ ye, a facɛ tun ye
Gɛrɛki ye.
2 Lisitiri ni Ikoniyɔmu ta lanabagaw tun bɛ Timote tɔgɔɲuman fɔra.
3 O kosɔn Pɔli tun b'a fɛ ka Timote kɛ a baarakɛɲɔgɔn ye. O cogo ra a ka Timote
kɛnɛsigi* Yahudiyaw kosɔn, sabu o bɛɛ tun k'a lɔn ko Timote facɛ ye Gɛrɛki le ye.
4 Ayiwa, o tagatɔ, o tɛmɛna dugu minw na, ciradenw* ni Zeruzalɛmu cɛkɔrɔbaw ka
ko minw latigɛ, o tun bɛ o fɔ lanabagaw ye janko o ye o sira tagama.
5 Lanabagaw ta jɛnkuruw* baraka tun bɛ bonyara lanaya ra; lon o lon dɔ fana tun bɛ
fara o kan.

Ala ka Pɔli wele ka taga Masedoni

6 Ayiwa, Nin Saninman ma sɔn Pɔli ni a tagamaɲɔgɔnw ye waajuri kɛ Azi mara ra
minkɛ, o ka Firizi mara ni Galasi mara cɛtigɛ.
7 O surunyanin Misiya mara ra, o k'a latigɛ ko o bɛ don Bitini, nka Yesu ta Nin
Saninman ma sɔn o ma.
8 O ra, o ka Misiya mara cɛtigɛ ka jigi ka taga Torohasi.
9 O lon su fɛ Ala ka fɛn dɔ yira Pɔli ra: a ka Masedonikacɛ dɔ lɔnin ye, o b'a daarira
k'a fɔ a ye ko: «Sabari ka na Masedoni ka na an dɛmɛ.»
10 Kabini Pɔli ka o ye dɔrɔn, an k'a latigɛ ka taga Masedoni mara ra, sabu an k'a ye
ko sigiya t'a ra, Ala le k'a yira an na ko an ye taga Kibaro Diman* fɔ o mɔgɔw ye.

---

* **16:3 16.3** Kɛnɛsigiri tun tɛ Gɛrɛkiw fɛ; o kosɔn Timote denmisɛnman tun ma kɛnɛsigi.

Lidi lara Yesu ra Filipi
(Filipikaw 1.1-11,27-30)

11 An donna kurun dɔ kɔnɔ Torohasi, ka teren ka taga Samotirasi. O dugusagbɛ an
tagara Nehapolisi.
12 An bɔra yi ka taga Filipi, min ye Masedoni mara dugu fɔlɔ ye; o yɔrɔ bɛ Rɔmu*
masacɛba ta fanga kɔrɔ. An ka tere dama kɛ o dugu kɔnɔ.
13 Nɛnɛkirilon* sera minkɛ, an tagara dugu kɔ fɛ, kɔda ra, sabu an tun k'a mɛn ko
Alabatoyɔrɔ dɔ bɛ yi. An sera yi minkɛ, an ka musɔ dɔw lajɛnnin sɔrɔ yi; an ka Ala ta
Kuma fɔ olugu ye.
14 Kelen tun bɛ o musɔw ra, min tɔgɔ tun ye ko Lidi. Ale tun bɛ bɔ Tiyatiri. A tun bɛ
fani wulenman sɔngɔgbɛlɛnw le fiyeere. Alaɲasiranbaga tun lo. A tun bɛ an lamɛnna;
Matigi ka a jusukun dayɛlɛ k'a to a ka Pɔli ta kuma faamu.
15 A batizera minkɛ ale ni a ta lukɔnɔmɔgɔw, a ka an daari k'a fɔ an ye ko: «Ni aw
lara a ra ko ne sɔnna Matigi ma can ra, o tuma aw ye na don ne ta so kɔnɔ ka jigi ne
fɛ.» A ka o fɔ k'a gbɛlɛya kosɛbɛ.

Pɔli ni Silasi blara kaso ra Filipi

16 Lon dɔ, an tun bɛ tagara Aladaariyɔrɔ ra minkɛ, jɔnsunguru dɔ ka an kunbɛn. Jina
dɔ le tun bɛ o sunguru ra, min sababu ra a tun bɛ lagbɛri kɛ, ka wari caman sɔrɔ k'a di
a matigicɛw ma.
17 O musɔ tora ka tugu an ni Pɔli kɔ, ka to ka pɛrɛn k'a fɔ ko: «Nin mɔgɔw ye Ala
Kɔrɔtaninba ta baaradenw ye; kisiri bɛ sɔrɔ sira min na, o bɛ o le fɔra aw ye.»
18 A k'a kɛ ten le lon caman. A laban, Pɔli nana dimi, ka yɛlɛma k'a fɔ o jina ye ko:
«Ne b'a fɔ i ye Yesu Kirisita tɔgɔ ra, ko i ye bɔ musɔ ra!» O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, jina
bɔra.
19 O jɔnsunguru matigicɛw k'a ye ko o ta warisɔrɔsira cɛnna minkɛ, o ka Pɔli ni Silasi
mina ka taga ni o ye kititigɛbagaw fɛ jamalajɛnyɔrɔ ra.
20 O tagara ni o ye Rɔmu* kititigɛbagaw fɛ, k'a fɔ o ye ko: «Nin mɔgɔw bɛ an ta dugu
ɲagamina le. Yahudiyaw lo;
21 o bɛ mɔgɔw karanna landa dɔw ra, anw Rɔmukaw man kan ka sɔn landa minw
ma, an man kan ka a sira tagama fana.»
22 Ayiwa, jama ka o mɛn minkɛ, olugu fana murutira Pɔli ni Silasi kama. Kititigɛbagaw
ko o ye Pɔli ni Silasi ta deregew sama ka bɔ o kan na, ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye.
23 O ka o bugɔ kosɛbɛ minkɛ, o ka o bla kaso ra, k'a fɔ kasobon kɔrɔsibaga ye ko a ye
o kɔrɔsi kosɛbɛ.
24 Kabini kasobon kɔrɔsibaga ka o kuma mɛn, a ka Pɔli ni Silasi bla fɔ kasobon
kɔnɔnɔyɔrɔ ra, ka o senw don yiri ra.

Kasobon kɔrɔsibaga lara Yesu ra

25 Ayiwa, su cɛmancɛ ra, Pɔli ni Silasi tun bɛ Ala daarira ka dɔnkiri la ka Ala tando.
Kasoden tɔw bɛɛ tun bɛ o lamɛnna.
26 Dugukolo barara ka yɛrɛyɛrɛ kosɛbɛ fɔ ka kasobon jusiginanw yuguyugu; o yɔrɔnin
kelen bɛɛ kasobon daw bɛɛ yɛlɛra o yɛrɛ ma, kasodenw bɛɛ ta nɛgɛjɔrɔkɔw tigɛtigɛra.
27 Kasobon kɔrɔsibaga kununa ka bɔ sunɔgɔ ra; a k'a ye ko kasobon daw bɛɛ yɛlɛra
minkɛ, a ka a ta muru sama ka bɔ ko a b'a yɛrɛ faga, sabu a tun b'a miiri ko kasodenw
bɛɛ borira ka bɔ.
28 Nka Pɔli pɛrɛnna ni fanga ye, ko: «I kana kojugu kɛ i yɛrɛ ra, an bɛɛ bɛ yan!»
29 O tuma ra kasobon kɔrɔsibaga ko o ye fitina mana ka na ni a ye; a teliyara ka don
kasobon kɔnɔ. A sirankojugu fɛ, a yɛrɛyɛrɛtɔ tagara ben Pɔli ni Silasi sen kɔrɔ.
30 A ka Pɔli ni Silasi labɔ kɛnɛ ma ka o ɲininka ko: «Ne kɔrɔw, ne ka kan ka mun le
kɛ, janko ka kisi?»
31 Pɔli ni Silasi k'a jaabi ko: «La Matigi Yesu ra, i bɛna kisi, i ni i ta denbaya.»
32 O kɔ, Pɔli ni Silasi ka Matigi ta kuma fɔ a ye, ani a ta somɔgɔw bɛɛ.
33 O su wagati kelen yɛrɛ ra kasobon kɔrɔsibaga tagara Pɔli ni Silasi ta joriw ko. O
yɔrɔnin bɛɛ ale ni a ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ batizera.
34 O kɔ fɛ, kasobon kɔrɔsibaga tagara ni Pɔli ni Silasi ye a ta bon kɔnɔ ka taga domuni
di o ma. Ale ni a ta gbamɔgɔw bɛɛ ɲagarira kosɛbɛ, sabu o lara Ala ra.

Fagamaw ko o bɛ Pɔli ni Silasi labla dogo ra

35 Ayiwa, dugu gbɛra minkɛ, kititigɛbagaw ka sorasi dɔw ci ka taga a fɔ kasobon
kɔrɔsibaga ye ko a ye Pɔli ni Silasi labla.
36 Kasobon kɔrɔsibaga ka o kuma fɔ Pɔli ye ko: «Kititigɛbagaw ka mɔgɔ dɔw ci ka n'a
fɔ ko ne ye aw labla. Aw ye bɔ ka taga hɛra ra.»

37 Pɔli k′a fɔ o sorasiw ye ko: «An minw ye Rɔmu jamanadenw ye, o ka an bugɔ jama
bɛɛ ɲa na, k′a sɔrɔ an ta kiti ma tigɛ; o kɔ, o ka an bla kaso ra. Sisan o b′a fɛ ka an labla
dogo ra wa? O tɛ se ka kɛ fiyewu, fɔ olugu yɛrɛ le ye na ka na an labɔ.»
38 O sorasiw sekɔra ka taga o kumaw fɔ kititigɛbagaw ye. Olugu k′a mɛn minkɛ ko
Pɔli ni Silasi ye jamanaden dɔw ye, o siranna.
39 O yɛrɛ nana yafa ɲini Pɔli ni Silasi fɛ ka o labla, k′a fɔ o ye ko o ye sabari ka bɔ
dugu kɔnɔ.
40 Pɔli ni Silasi bɔra kaso ra minkɛ, o tagara Lidi fɛ. O ka lanabagaw ladi ka o ja
gbɛlɛya ka sɔrɔ ka taga.

17

Pɔli ni Silasi ka waajuri kɛ Tesaloniki
(Tesalonikikaw fɔlɔ 1; 2.1-16)

1 Ayiwa, Pɔli ni Silasi tɛmɛna Anfipolisi, ani Apoloni fɛ, ka taga se Tesaloniki;
Yahudiyaw ta karanso dɔ tun bɛ o dugu ra.
2 Pɔli donna o karanso kɔnɔ, i n′a fɔ a tun bɛ deri k′a kɛ cogo min na; a kumana ni o
yɔrɔ mɔgɔw ye kitabuw kɔnɔkumaw kan, fɔ Nɛnɛkirilon saba.
3 Pɔli tun bɛ a fɔ o ye k′a yira o ra ko min kɛra Kisibaga* ye, ko o tun ka kan ka tɔɔrɔ,
ka sa, ka kunu ka bɔ saya ra. A ko: «Ne bɛ Yesu min waajuri kɛra aw ye, ale le ye
Kisibaga* ye.»
4 Yahudiya dɔw k′a ye ko o kuma ye can ye, olugu fana lara Yesu ra ka fara Pɔli ni
Silasi kan. Gɛrɛki Alaɲasiranbaga caman fana lara Yesu ra, ani musotɔgɔbatigi caman.
5 Nka ɲangboya ka Yahudiyaw sɔrɔ; o ka dugu mɔgɔkunntan dɔw nɛgɛ ka olugu lajɛn,
ka o kɔnɔnɔsu, ka mankan wuri ka dugu bɛɛ ɲagami. O ka ɲɔgɔn cɛ ka taga Jasɔn ta so
kɔnɔ, ko o bɛ taga Pɔli ni Silasi mina ka na ni o ye jama ɲa kɔrɔ.
6 O ma taga Pɔli ni Silasi sɔrɔ yi minkɛ, o ka Jasɔn ni lanabaga dɔw mina ka olugu
sama ka taga ni o ye fagamaw fɛ. O pɛrɛnna ko: «Aw y′a flɛ, mɔgɔ minw ka jamana bɛɛ
ɲagami, olugu le sera an fɛ yan fana.
7 Jasɔn le sɔnna ka o lajigi a ta so kɔnɔ, k′a sɔrɔ o bɛ ko minw kɛra, o tɛ ben ni
masacɛba Sezari ta sariyaw ye, sabu o ko masacɛ wɛrɛ bɛ yi, ko o ye Yesu ye.»
8 O kumaw ka jama ni fagamaw bɛɛ hakiri ɲagami.
9 Jasɔn ni tɔw ka wari le sara, fagamaw ka sɔrɔ ka o bla.

Pɔli ni Silasi ka waajuri kɛ Bere

10 Ayiwa, lanabagaw ka Pɔli ni Silasi lataga Bere o lon yɛrɛ su fɛ. O sera yi minkɛ, o
tagara don Yahudiyaw ta karanso* kɔnɔ.
11 Bere ta Yahudiyaw kɔnɔ tun ka ɲi ka tɛmɛ Tesaloniki taw kan pewu. Ala ta Kuma
lamɛnni tun ka di o ye haali. Pɔli ni Silasi tun bɛ fɛn o fɛn fɔ o ye, olugu yɛrɛ tun bɛ o
sɛgɛsɛgɛ lon o lon k′a flɛ ni a bɛnnin lo ni ciraw ta kuma ye.
12 O Yahudiyaw caman lara Yesu ra; Gɛrɛkiw cɛ ra, musotɔgɔbatigi caman fana lara
Yesu ra, ani cɛ caman.
13 Nka Tesaloniki Yahudiyaw nana a mɛn minkɛ ko Pɔli ni Silasi bɛ Ala ta Kuma fɔra
Bere, o nana Bere dugumɔgɔw fana kɔnɔnɔsu ka o lawuri Pɔli ni Silasi kama.
14 Lanabagaw k′a ye ten minkɛ, o yɔrɔnin bɛɛ o tagara ni Pɔli ye kɔgɔjida ra ka taga
kurunba dɔ ta; Silasi ni Timote tora Bere.
15 Dɔw ka Pɔli blasira ka taga se fɔ Atɛni. Pɔli blasirabagaw sekɔtɔ ka na Bere, Pɔli ka
cira fɔ o ye ko o ye taga a fɔ Silasi ni Timote ye ko o ye teliya ka na ale kɔ.

Pɔli kumana Atɛnikaw fɛ

16 Ka Pɔli to Atɛni, a bɛ Silasi ni Timote makɔnɔna, a k′a kɔrɔsi k′a ye ko Atɛni dugu
fanin lo jow ra; o ko k′a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.
17 O kosɔn a tun bɛ to ka taga karanso* ra ka taga kuma ni Yahudiyaw ye, ani siya
wɛrɛ mɔgɔ* minw bɛ siran Ala ɲa. Lon o lon a tun bɛ taga jamalajɛnyɔrɔ ra, ni a ka
mɔgɔ minw sɔrɔ yi, a bɛ kuma olugu fɛ.
18 Epikuri* ta mɔgɔw, ani Sitoyiki† ta mɔgɔw ta lɔnnikɛbaga dɔw nana kuma damina
ni Pɔli ye. Dɔw ko: «Cɛ kumacamantigi nin ko di dɛ!» Dɔw fana ko: «A bɛ i n′a fɔ a bɛ
batofɛnkura dɔw ta ko le fɔra.» O ka o fɔ, sabu Pɔli tun bɛ Yesu ko waajuri kɛra, ka suw
kunuko fɔ.

---

* **17:18 17.18** Epikuri ta mɔgɔw: Olugu tun b′a fɛ ka o yɛrɛ tanga tɔɔrɔ ma, ka dunuɲa diyabɔ. † **17:18 17.18** Sitoyiki ta mɔgɔw: Olugu ta ɲamɔgɔ tɔgɔ tun ye ko Zeno. Olugu fɛ, adamaden ka kan ka a yɛrɛ kɔrɔsi, ani ka tɔɔrɔ kun a yɛrɛ ra.

19 O ka Pɔli wele ka taga ni a ye dugu kititigɛyɔrɔ ra, yɔrɔ min ye Areyopazi ye, k'a ɲininka ko: «I nana ni karankura min ye, yala an bɛ se ka dɔ mɛn o ra i fɛ wa?
20 Sabu an bɛ kuma minw mɛnna i fɛ, o bɛɛ ye kumakura le ye an ɲa na. O kosɔn an b'a fɛ i ye o kow gbɛya an ye.»
21 Atɛni dugumɔgɔw, ani lonan minw bɛ o cɛ ra, olugu tun bɛ o ta wagati fanba bɛɛ kɛ kokuraw fɔri ni kokuraw lamɛnni le ra.
22 Pɔli lɔnin tora kititigɛyɔrɔ ra k'a fɔ mɔgɔw ye ko: «Aw Atɛnikaw, ne k'a kɔrɔsi k'a ye ko batofɛnw ko ka bon aw ma cogoya bɛɛ ra kosɛbɛ.
23 Sabu ne yaalayaalatɔ aw ta dugu kɔnɔ, ne ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔw bɛɛ kɔrɔsi; ne ka aw ta sɔnnikɛyɔrɔ dɔ yɛrɛ ye, a sɛbɛra min kan ko: ‹Mɔgɔ tɛ batofɛn min suguya lɔn, o sɔnyɔrɔ le bɛ nin ye.› Ayiwa, aw bɛ min batora k'a sɔrɔ aw m'a lɔn, ne yɛrɛ nakun ye ka na o le ko fɔ aw ye.
24 Ala min ka dunuɲa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ dan, ale min ye sankolo ni dugukolo Matigi ye, ale tɛ sigi adamaden boro ta batoso lalaganin kɔnɔ.
25 Mɔgɔ boro fana tɛ baara kɛ a ye, k'a kɛ i n'a fɔ a mako b'a ra ko mɔgɔ ye a dɛmɛ; sabu ale yɛrɛ le bɛ ɲanamanya ni nɛnɛkiri ni fɛn bɛɛ di danfɛnw bɛɛ ma.
26 A ka siyaw bɛɛ dan ka bɔ mɔgɔ kelen na, ka o sigi dugukolo fan bɛɛ ra, ka o ta wagati dantigɛ, ka o sigiyɔrɔw danw yira o ra.
27 A ka o kɛ janko mɔgɔw ye ale yɔrɔɲini, ka jija k'a mɔmɔ ka a ɲini fɔ k'a sɔrɔ; o bɛɛ n'a ta, a yɔrɔ man jan an si ra.
28 Sabu ‹ale le ka an dan, ka an ɲanamanya, k'a to an bɛ se ka lamaga.› Aw ta dɔnkirilabaga dɔw fana ka o le fɔ ko: ‹An ye Ala ta denw le ye fana.›
29 «Ayiwa, ni an ye Ala denw ye, o tuma an man kan k'a miiri ko Ala bɛ i n'a fɔ batofɛn tɔw, mɔgɔ yɛrɛ boro ka o minw lalaga ni sanin ye, walama warigbɛ, walama kabakuru, ka kaɲa ni o yɛrɛ ta miiriya ye.
30 Ayiwa, Ala tɛ aw ta kolɔnbariya wagati ta kow jate tuun; nka sisan a b'a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye yɔrɔ bɛɛ, ko o ka kan ka nimisa ka o kow dabla.
31 Sabu Ala ka lon dɔ sigi, lon min na a bɛna dunuɲa bɛɛ lajɛnnin ta kiti tigɛ terenninya kan, ale yɛrɛ ta mɔgɔ ɲanawolomani sababu ra; Ala ka ale le lakunu ka bɔ saya ra, janko mɔgɔw bɛɛ ye a lɔn ka la a ra ko Ala ka ale le ɲanawoloma.»
32 Ayiwa, mɔgɔw nana suw kunuko kuma mɛn Pɔli da ra minkɛ dɔrɔn, dɔw ka kɛ yɛrɛko ye a ma, k'a lɔgɔbɔ. Dɔw fana ko: «Lon wɛrɛ an bɛna a tɔ lamɛn i fɛ.»
33 Pɔli bɔra o cɛ ra ka taga.
34 O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ dɔw lara Yesu ra, ka fara Pɔli kan. Dugu kititigɛjama mɔgɔ kelen tun bɛ o ra, min ye Denisi ye, ani muso dɔ, min tɔgɔ tun ye ko Damarisi, ani mɔgɔ dama dama.

18

Pɔli sera Korɛnti
(Korɛntikaw fɔlɔ 1.1-9; 2.1-5; Korɛntikaw flanan 11.5-12; 12.12-13)

1 O kɔ, Pɔli bɔra Atɛni ka taga Korɛnti.
2 A ka Yahudiyacɛ dɔ sɔrɔ yi, min tɔgɔ tun ye ko Akila; ale tun worora Pɔn mara ra. A naninkura tun lo ka bɔ Itali, ani a muso Pirisili, sabu masacɛba Kolodi tun k'a fɔ ko Yahudiyaw bɛɛ ye bɔ Romu*. Pɔli ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye.
3 I n'a fɔ o bɛɛ tun bɛ baara kelen le kɛ, Pɔli tora ni o ye, o ka baara kɛ ɲɔgɔn fɛ; o tun bɛ fanibonw le lalaga.
4 Nɛnɛkirilon* o Nɛnɛkirilon, Pɔli tun bɛ taga karanso* ra ka taga kuma ni Yahudiyaw ni Gɛrɛkiw ye, janko ka o ta miiriya yɛlɛma, o ye sɔn Matigi ma.
5 Nka kabini Silasi ni Timote nana ka bɔ Masedoni, Pɔli k'a ta wagati bɛɛ kɛ Ala ta kuma waajuri le ra. A tun b'a fɔ Yahudiyaw ye k'a gbɛya ko Ala ka Yesu le ɲanawoloma k'a kɛ Kisibaga* ye.
6 Nka Yahudiyaw banna Pɔli ta kuma ma, k'a nɛni. Pɔli ka a ta derege yuguyugu o kan, k'a fɔ o ye ko: «Ni aw halakira, o ye aw yɛrɛ nɔ le ye, o tɛ ne ta sira ye tuun. Sisan ne bɛ taga siya wɛrɛ mɔgɔw* le fɛ.»
7 Pɔli bɔra o yɔrɔ ra ka taga cɛ dɔ ta so, min tɔgɔ tun ye Titusi Yutusi; Alaɲasiranbaga tun lo. A ta bon tun bɛ karanso* kɛrɛ fɛ.
8 Ayiwa, karanso kuntigi Kiripusi lara Matigi ra, a ni a ta gbamɔgɔw bɛɛ. Korɛntika minw tun ka Pɔli ta kuma mɛn, olugu caman lara Yesu ra fana; o ka o batize.
9 Ayiwa, lon dɔ su fɛ Matigi kumana Pɔli fɛ siko ra, k'a fɔ a ye ko: «I kana siran! Kuma, i kana je,

10 sabu ne bɛ ni i ye; mɔgɔ si tɛna i mina ka kojugu kɛ i ra, sabu ne ta mɔgɔw ka ca
nin dugu kɔnɔ.»
11 O ra, Pɔli tora Korɛnti ka mɔgɔw karan Ala ta Kuma ra fɔ san kelen ni karo wɔɔrɔ.
12 Nka ka Galiyɔn to Akayi jamanatigiya ra, lon dɔ Yahudiyaw bɛnna kelen ma ka wuri
Pɔli kama k'a mina ka taga ni a ye kititigɛyɔrɔ ra.
13 O ko: «Cɛ nin bɛ mɔgɔw hakiri yɛlɛmana, ko o ye Ala bato cogo wɛrɛ ra, min ni an
ta sariya* tɛ bɛn.»
14 Ayiwa, sani k'a to Pɔli ye a da yɛlɛ ko a bɛ kuma dɔrɔn, Galiyɔn ko Yahudiyaw ma
ko: «Ni a tun kɛra ko nin cɛ tun ka ko bɛnbari, walama kojuguba dɔ le kɛ, ne tun bɛna
sigi ka aw Yahudiyaw ta kuma lamɛn kosɛbɛ.
15 Nka i n'a fɔ aw bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra kumaw le kosɔn, ani mɔgɔtɔgɔw, ani aw ta sariyaw
ta kow, o tuma aw yɛrɛ le ka kan ka o ko ɲanabɔ. Ne tɛ sɔn ka nin ko ɲɔgɔn kiti tigɛ.»
16 Galiyɔn ka o labɔ kititigɛyɔrɔ ra.
17 Kabini o kɛra, o bɛɛ ka Sɔsitɛni mina, min ye karanso kuntigi ye, ka ale bugɔ
bɛrɛbɛrɛ kititigɛyɔrɔ ɲa fɛ; Galiyɔn k'a kɛ i n'a fɔ ale yɛrɛ ma o ye.

Pɔli sekɔra ka taga Antiyɔsi

18 Pɔli tora Korɛnti ka wagatijan kɛ belen. O kɔ, a ka sira daari lanabagaw fɛ; ale ni
Pirisili ni Akila donna kurun kɔnɔ ka taga Siri jamana fan fɛ. Nka Pɔli tun ka dajuru ta
Ala fɛ; o ra, a k'a kun li Sankere, o ka sɔrɔ ka taga.
19 O tagara se Ɛfɛsi minkɛ, Pɔli ka a tagamaɲɔgɔnw to o yɔrɔ ra. Ale yɛrɛ tagara
karanso* ra, ka taga kuma ni Yahudiyaw ye.
20 Olugu ka a daari ko a ye to ni o ye ka wagati dama kɛ; nka Pɔli ma sɔn.
21 A ka sira ɲini o fɛ k'a fɔ o ye ko ni Ala sɔnna, ale bɛna sekɔ ka na o fɛ tuun. O kɔ,
a bɔra Ɛfɛsi ka don kurun kɔnɔ ka taga.
22 O tagara se Sezare minkɛ, a bɔra ka taga Zeruzalɛmu ka taga lanabagaw fo; o kɔ, a
tagara Antiyɔsi.
23 A tora Antiyɔsi ka wagati dama kɛ yi. O kɔ, a tagara Galasi mara ra, ka bɔ yi ka taga
Firizi mara ra, ka lanabagaw karan, ka o baraka bonya lanaya ra.

Apolɔsi ka waajuri kɛ Ɛfɛsi ani Korɛnti

24 O wagati ra Yahudiyacɛ dɔ nana Ɛfɛsi, min tɔgɔ tun ye ko Apolɔsi; a tun bɔra
Alɛsandiri. O cɛ tun bɛ se kuma ra kosɛbɛ; a fana tun bɛ kitabu kumaw lɔn kosɛbɛ.
25 A tun karanna Matigi Yesu ta sira ko ra. A tun bɛ jija ka Yesu ko fɔ mɔgɔw ye ka o
karan ka ɲa ni a jusukun bɛɛ ye, nka a ta lɔnniya tun danna Yuhana Batizerikɛbaga ta
karan dɔrɔn le ma.
26 A tun bɛ kuma karanso* kɔnɔ mɔgɔw bɛɛ ɲa na. Pirisili ni Akila ka a ta karan lamɛn
minkɛ, olugu k'a wele ka taga Matigi Yesu ta ko lalaga k'a fɔ a ye.
27 Ayiwa, Apolɔsi tun b'a fɛ ka taga Akayi mara ra. Lanabagaw ka a ja gbɛlɛya ko a ye
taga; o ka sɛbɛ dɔ kɛ k'a ci Akayi lanabagaw ma, ko o ye a minako ɲa. A sera yi minkɛ,
mɔgɔ minw lara Yesu ra Ala ta nɛɛma baraka ra, a ka olugu dɛmɛ kosɛbɛ;
28 sabu a tun bɛ Yahudiyaw ta firiyɔrɔw yira o ra mɔgɔw bɛɛ ɲa na; a tun b'a yira
o ra k'a gbɛya, ko ka kaɲa ni kitabuw ta kuma ye, Ala ka Yesu le ɲanawoloma ka a kɛ
Kisibaga* ye.

19

Pɔli ka waajuri kɛ Ɛfɛsi

1 Ayiwa, ka Apolɔsi to Korɛnti, Pɔli ka Azi mara kuruyɔrɔw cɛtigɛ ka taga se Ɛfɛsi. A
ka lanabaga dɔw sɔrɔ yi.
2 Pɔli ka o lanabagaw ɲininka ko: «Yala aw lara Yesu ra wagati min na, aw ka Nin
Saninman* sɔrɔ wa?» O ka Pɔli jaabi ko: «An yɛrɛ m'a mɛn ban ko Nin Saninman bɛ
yi.»
3 Pɔli ka o ɲininka tuun ko: «O tuma aw batizera batizeri* juman le ra?» O ka Pɔli
jaabi ko: «Yuhana ta batizeri.»
4 Pɔli k'a fɔ o ye ko: «Yuhana ka mɔgɔw batize k'a yira ko o nimisara o ta jurumunw
na; nka a tun b'a fɔ o ye ko min bɛna na ale kɔ fɛ, o ka kan ka la o ra; o ye Yesu le ye.»
5 O mɔgɔw ka o kuma mɛn tuma min na, o ka sɔrɔ ka batize Matigi Yesu tɔgɔ ra.
6 O kɔ, Pɔli ka a boro la o kan minkɛ, Nin Saninman jigira o kan; o ka kɛ kuma ye kan
wɛrɛw ra; Ala ka kuma don o da ra ka mɔgɔw waaju.
7 O bɛɛ tun bɛ mɔgɔ tan ni fla ɲɔgɔn bɔ.

8 Pɔli tun bɛ to ka taga karanso* ra ka taga Ala ta Masaya* Kibaro Diman* fɔ mɔgɔw
ye k'a gbɛya. A tun bɛ cogo bɛɛ kɛ janko ka mɔgɔw ta miiriya yɛlɛma ka sɔn Matigi ta
kuma ma; a ka o kɛ ka se fɔ karo saba.
9 Nka o mɔgɔ dɔw ka o kun gbɛlɛya, ka ban Pɔli ta kuma ma, ka to ka Matigi ta sira
ko mafiyɛnya jama ɲa kɔrɔ. O ra, Pɔli ka lanabagaw wele ka bɔ o kɔrɔ, ka taga ni o ye
Tiranusi ta karanso ra, ka to ka o karan o yɔrɔ ra lon o lon.
10 Pɔli ka o kɛ fɔ san fla. O kosɔn mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ Azi mara ra, Yahudiyaw ni
siya wɛrɛ mɔgɔw, olugu bɛɛ ka Matigi ta kuma mɛn.
11 Ala tun bɛ kabakoba caman kɛra Pɔli sababu ra.
12 Hali fani, walama fanikunkurun minw tun magara Pɔli fari ra, o tun bɛ o la
banabagatɔw kan; banabagatɔw tun bɛ kɛnɛya, jinatɔw ta jinaw fana tun bɛ bɔ o ra.

Seva dencɛw ta ko

13 Ayiwa, Yahudiya dɔw tun bɛ yaalayaala, ko o bɛ jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra; olugu
nana a fɔ ko o bɛ jinaw gbɛn ka bɔ mɔgɔw ra ni Yesu tɔgɔ ye. O tun b'a fɔra ko: «Ne
b'a fɔ aw ye ko aw ye bɔ Yesu tɔgɔ ra, Pɔli bɛ Yesu min ko waajuri kɛra!»
14 Yahudiyaw ta sarakalasebagaw* kuntigi min tɔgɔ tun ye ko Seva, o dencɛ wolonfla
le tun bɛ o baara kɛra.
15 Lon dɔ, jina dɔ ka o jaabi ko: «Ne ka Yesu lɔn, ne k'a lɔn fana Pɔli ye mɔgɔ min ye.
Nka aw ye jɔntigiw le ye?»
16 O jina tun bɛ cɛ min na, o cɛ benna o kan. Ale kelen fanga gbiriyara o bɛɛ ta ma. A
ka o bugɔ fɔ ka o mandimi; o fari lakolon le borira ka bɔ bon kɔnɔ.
17 O ko kibaroya sera Ɛfɛsi dugumɔgɔw bɛɛ ma, Yahudiya ni siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ;
siranya ka o bɛɛ mina, mɔgɔw fana ka Matigi Yesu tɔgɔ bonya.
18 O kosɔn minw tun lara Yesu ra, olugu caman nana lɔ o ta kɛwalejuguw ra, ka o fɔ
kɛnɛ kan.
19 Minw tun bɛ subagaya kɛ, olugu fana caman nana ni o ta sɛbɛw ye ka na o jɛni
mɔgɔw bɛɛ ɲa na. O ka o sɛbɛw sɔngɔ jate mina k'a ye ko a bɛnna warigbɛ waga
bilooru le ma.
20 O cogo ra, Matigi ta sebagaya baraka ra, Ala ta Kuma waajuri tun bɛ tagara ɲa ni
baraka ye.

Mankanba wurira Ɛfɛsi

21 O kow bɛɛ kɔ fɛ, Pɔli k'a latigɛ Nin Saninman* baraka ra, ko a bɛ tɛmɛ Masedoni
jamana ni Akayi jamana ra ka taga Zeruzalɛmu. A tun b'a fɔra fana ko: «Ni ne sera yi,
ne ɲa ka kan ka taga la Rɔmu* fana kan.»
22 A ka a ta baarakɛɲɔgɔn fla bla a ɲa ka taga Masedoni, minw ye Timote ni Eratusi
ye. Ale yɛrɛ tora Azi mara ra ka wagati dama kɛ belen.
23 Ayiwa, o wagati ra mankanba dɔ wurira Matigi ta sira ko ra.
24 Saninfagabaga dɔ tun bɛ yi, o tɔgɔ tun ye ko Demetirisi; ale tun bɛ Ɛfɛsikaw ta jo
musoman Aritɛmisi ta jobon bisigiyaw le lalaga ni warigbɛ ye, ka o fiyeere. Ale ni a ta
baaradenw tun bɛ wari caman sɔrɔ o sababu ra.
25 Ayiwa, o cɛ ka a ta baaradenw ni saninfagabaga wɛrɛw lajɛn, k'a fɔ o ye ko: «Ne
teriw, aw k'a lɔn ko an bɛ an ta baro sɔrɔra nin baara le ra.
26 Nka nin Pɔli bɛ min kɛra, aw yɛrɛ bɛ o yera, aw fana b'a mɛnna; Ɛfɛsi dugu dɔrɔn
tɛ, nka a bɛ ɲini ka kɛ Azi mara bɛɛ ta ko le ye. A ka mɔgɔ caman le hakiri yɛlɛma, ka
o kunnacɛn, k'a fɔ o ye ko mɔgɔ boro bɛ batofɛn minw lalaga, ko o tɛ batofɛn ye.
27 Ayiwa, nin ko bɛ se ka kɛ sababu ye ka an ta baara cɛn, nka o dɔrɔn tɛ; an ta
jomusoba Aritɛmisi ta jobon ta ko le bɛna kɛ ko gbansan ye. Ni o kɛra, Azi mara ni
dunuɲa tɔ bɛɛ bɛ jo musoman min batora, o ta bonya bɛɛ bɛna bɔ a kan.»
28 O kumaw fɔra minkɛ, a lamɛnbagaw dimina; o ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Ɛfɛsikaw ta jo
musoman Aritɛmisi le ka bon!»
29 O mankan ka dugu bɛɛ ɲagami; Pɔli tagamaɲɔgɔn fla minw tun ye Gayusi ni Sitariki
ye, minw tun ye Masedonikaw ye, o bɛɛ girinna olugu kan ka o mina ka taga ni o ye
jamalajɛnyɔrɔ ra.
30 Pɔli yɛrɛ fana tun b'a fɛ ka taga jama kɔ, nka lanabagaw ma sɔn.
31 Azi mara mɔgɔba dɔw fana tun bɛ yi, olugu tun ye Pɔli teriw ye. Olugu fana ka
mɔgɔ dɔw ci Pɔli fɛ, k'a daari ko a kana taga jamalajɛnyɔrɔ ra.
32 O wagati ra mankan cayara jamalajɛnyɔrɔ ra. Dɔw tun bɛ min fɔ, o ni tɔw ta tun
tɛ kelen ye. Jama fanba tun ma o lajɛnkun yɛrɛ lɔn.
33 Mɔgɔw ka o kow lakari cɛ dɔ ye, min tɔgɔ tun ye ko Alɛsandiri. Yahudiyaw ka ale
ɲɔni ka taga jama ɲa fɛ ko a ye kuma. Alɛsandiri ka a boro kɔrɔta ko a bɛ kuma jama
fɛ.

34 Nka o k′a ye ko Yahudiya lo minkɛ, o bɛɛ jɛnna ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Ɛfɛsikaw ta jo
musoman Aritɛmisi le ka bon!» O tora o ra ka wagatijan kɛ.
35 Dugu sɛbɛrikɛbaga le nana jija ka jama mala; a k′a fɔ o ye ko: «Ɛfɛsikaw, jɔntigi le
m′a lɔn ko Ɛfɛsi dugu le ye jomusoba Aritɛmisi ta jobon kɔrɔsibaga ye, ani jo musoman
yɛrɛ ja min bɔra san fɛ ka ben?
36 Mɔgɔ si tɛ se ka o kow sɔsɔ. O ra, aw ka kan ka aw jusu suma, aw kana foyi kɛ aw
yɛrɛ kun fɛ!
37 Sabu aw bagara nin cɛ fla ma ka o mina ka na ni o ye, k′a sɔrɔ o ma foyi sonya
jobon kɔnɔ, o fana ma kumajugu fɔ an ta jomusoba ma.
38 Ayiwa, ni Demetirisi ni a ta baarakɛɲɔgɔnw b′a fɛ ka mɔgɔ dɔ jaraki ko dɔ ra, o
tuma kititigɛlonw bɛ yi, fagamaw fana bɛ yi; o ye na ni a ko ye olugu fɛ.
39 Walama ni ko wɛrɛ le bɛ aw fɛ, aw bɛ se ka na o ko yira an ta ɲɔgɔnyelon na.
40 Ni o tɛ, an ka mankanba min lawuri bi, o bɛ se ka an jaraki o ra ko an b′a fɛ ka
jama lamuruti; sabu ni o ka an ɲininka, an tɛna se ka jama lajɛnkun fɔ mɔgɔ ye.»
41 Ayiwa, dugu sɛbɛrikɛbaga ka o kuma fɔ, ka jama labla.

20

Pɔli ka tagama min kɛ Masedoni ni Gɛrɛsi
(Korɛntikaw fɔlɔ 16.1-7; Rɔmukaw 15.25-27)

1 Ayiwa, mankan nana mala tuma min na, Pɔli ka lanabagaw wele ka o lajɛn. A
kumana o fɛ ka o ladi, ka o ja gbɛlɛya, ka sɔrɔ ka sira ɲini o fɛ ko o bɛ taga Masedoni.
2 Pɔli tɛmɛtɔ o yɔrɔw ra, a ka lanabagaw ja gbɛlɛya ni ladirikan caman ye, ka sɔrɔ ka
taga Gɛrɛsi jamana ra.
3 A ka karo saba kɛ yi. A nana labɛn ko a bɛ kurunba dɔ ta ka taga Siri jamana ra;
nka a nana a mɛn ko Yahudiya dɔw ka janfa siri a kama o yɔrɔ ra yi minkɛ, a k′a latigɛ
ka sekɔ ka na Masedoni.
4 Mɔgɔ minw tun bɛ Pɔli blasirara, olugu flɛ nin ye: Pirusi dencɛ Sopatɛri, ale tun
bɔra Bere; Sitariki ni Sekundusi, olugu tun bɔra Tesaloniki; Gayusi, min tun bɔra Dɛribɛ;
Timote ni Tisiki ni Torofime, olugu tun bɔra Azi mara ra.
5 Olugu blara an ɲa ka taga an kɔnɔ Torohasi.
6 Burufunubari ɲanagbɛ* tɛmɛnin kɔ, an donna kurunba dɔ kɔnɔ Filipi; an ka tere
looru kɛ tagama ra, ka taga o sɔrɔ Torohasi. An ka lɔgɔkun kelen kɛ yi.

Pɔli ta tagamalaban ka taga Torohasi

7 Lɔgɔkun tere fɔlɔ, an tun lajɛnna ka Matigi ta domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ. Pɔli tun b′a fɛ ka
taga o lon dugusagbɛ; a kumana lanabagaw fɛ ka mɛɛn fɔ ka taga se su cɛmancɛ wagati
ma.
8 An tun lajɛnna sankaso min kɔnɔ, fitina caman tun mananin lo o bon kɔnɔ.
9 Kanbelen dɔ tun bɛ ni an ye, min tɔgɔ tun ye ko Etiyusi; ale tun siginin bɛ bon finɛtiri
dakun kan. Ale tora o yɔrɔ ra ka sunɔgɔ fɔ ka ɲina a yɛrɛ kɔ. Pɔli kumana k′a mɛɛn
minkɛ, sunɔgɔ nana a magaya. A bɔra fɔ sankaso bon sabanan kunna ka na ben dugu
ma. O nana a ta k′a ye ko a sara.
10 Pɔli jigira ka taga biri a kunna, k′a mina a boro fla ma, k′a fɔ an ye ko: «Aw hakiri
kana ɲagami, a nin sekɔra a ma.»
11 O kɔ, Pɔli yɛlɛnna; a ni lanabagaw ka Matigi ta domuni kɛ ɲɔgɔn fɛ. O kɔ, Pɔli
kumana o fɛ tuun fɔ ka na teresun bɔ, ka sɔrɔ ka taga.
12 Etiyusi ta mɔgɔw k′a mina ka taga ni a ye so kɔnɔ, a ɲanaman. O ko ka lanabagaw
jusu suma.

Pɔli bɔra Torohasi ka taga Milɛ

13 Ayiwa, anw donna kurun kɔnɔ ka bla Pɔli ɲa ka taga se Asɔsi. An tun ka kan ka
taga Pɔli ta kurun kɔnɔ o yɔrɔ le ra, sabu ale yɛrɛ tun k′a latigɛ ko a bɛ taga Asɔsi a sen
na.
14 A tagara an sɔrɔ Asɔsi wagati min na, an k′a ladon an fɛ kurun kɔnɔ ka taga Mitilɛni.
15 An bɔra o yɔrɔ ra lon min na, an nana se Kiyɔsi kɛrɛ fɛ o lon dugusagbɛ. O
dugusagbɛ flanan an sera Samɔsi. O dugusagbɛ sabanan an sera Milɛ.
16 Pɔli tun b′a fɛ ka tɛmɛ Ɛfɛsi kɛrɛ fɛ; a tun t′a fɛ ka lɔ yi tuun, janko a kana na mɛɛn
ka tɛmɛ Azi mara ra. A tun kɔrɔtɔra ka se Zeruzalɛmu, janko ni a bɛ se ka kɛ, a ye taga
Pantekɔti* lon kunbɛn yi.

Pɔli ka Ɛfɛsi lanabagaw ta cɛkɔrɔbaw ladi

17 Pɔli tora Milɛ ka cira bla ka taga Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru cɛkɔrɔbaw wele ka na.

18 O nana minkɛ, a k’a fɔ o ye ko: «Kabini lon fɔlɔ min na ne ka ne sen bla Azi mara
ra, ne tun bɛ tagama cogo min na aw cɛ ra wagati bɛɛ, aw yɛrɛ ka o lɔn.
19 Ne ka ne yɛrɛ majigi wagati bɛɛ ka baara kɛ Matigi ye, ka tɔɔrɔ fɔ ka ɲaji bɔ;
Yahudiyaw fana ka janfa siri ne kama wagati caman, ka sɛgɛ caman lase ne ma.
20 O bɛɛ n’a ta, aw ta nafa bɛ fɛn o fɛn na, ne ma o si dogo aw ma; ne ka aw karan
jamayɔrɔw ra, ka aw karan aw yɛrɛ ta sow kɔnɔ,
21 k’a fɔ mɔgɔw bɛɛ ye k’a gbɛlɛya, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ* kan, ko o ye nimisa
o ta jurumunw na ka sɔn Ala ma, ka la an Matigi Yesu ra.
22 «Ayiwa, sisan a flɛ, Nin Saninman bɛ ne jagboya ka taga Zeruzalɛmu; nka min bɛna
taga ne sɔrɔ yi, ne tɛ o lɔn.
23 Ne bɛ tɛmɛ dugu o dugu ra, Nin Saninman yɛrɛ b’a yira ne ra ko kasorabla ni tɔɔrɔw
bɛ ne ɲa.
24 Nka ne tɛ ne ta saya, walama ne ɲanaman jate fɛnba ye. Min ka gbɛlɛn ne ma, o
ye ko ne ye ne ta tagama kɛ ka se a dan ma, ani Matigi Yesu ka baara min karifa ne ma,
ne ye o kɛ ka dafa, ka Ala ta nɛɛma Kibaro Diman* ko fɔ mɔgɔw ye.
25 «Ayiwa, ka a ta bi ra, ne ka Ala ta Masaya* waajuri kɛ aw min o min cɛ ra yan, ne
k’a lɔn ko aw si ɲa tɛna la ne kan tuun.
26 O kosɔn ne b’a fɔ aw ye k’a gbɛlɛya bi, ko aw ra ni min firira, o ye o tigi yɛrɛ nɔ le
ye.
27 Sabu Ala sago ye min ye aw ta kisiri ko ra, ne ka o bɛɛ fɔ aw ye, ne ma foyi dogo
aw ra.
28 «Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; Nin Saninman ka aw bla sagakuru min kunna, aw
ye o fana kɔrɔsi ka ɲa; aw ye aw janto Ala ta jɛnkuru ra, a ka min kunmabɔ ni a yɛrɛ
jori ye.
29 Ne yɛrɛ k’a lɔn ko ni ne tagara, mɔgɔlafiribaga dɔw bɛna don aw cɛ ra i ko
warajuguw bɛ don sagaw cɛ ra cogo min na; o tɛna sagaw to.
30 Mɔgɔ dɔw bɛna wuri hali aw yɛrɛw cɛ ra yan ni faninyakuma dɔw ye, ka lanabagaw
lafiri, ka o tugu o yɛrɛ kɔ.
31 O ra, aw ye aw yɛrɛ cogoya lɔn; aw ye aw hakiri to a ra ko ne ka san saba kɛ aw cɛ
ra, ka aw bɛɛ kelen kelen ladi su ni tere, fɔ ka ɲaji bɔ aw kosɔn.
32 «Ayiwa, sisan ne bɛ aw karifa Ala ma, ani a ta nɛɛma kuma ma. Ale le bɛ se ka aw
baraka bonya lanaya ra; a ka fɛn min layiri ta aw ye, a bɛna o di aw ma, ani a ta mɔgɔ
ɲanawolomaninw bɛɛ.
33 «Ne ma ɲabɔ mɔgɔ si ta wari fɛ, walama mɔgɔ ta sanin, walama mɔgɔ ta faniw.
34 Aw yɛrɛ k’a lɔn ko ne yɛrɛ boro le ka baara kɛ ka ne ni ne tagamaɲɔgɔnw bɛɛ mako
ɲa.
35 «Ne k’a yira aw ra cogo bɛɛ ra ko an ka kan ka baara kɛ ten le, ka dɛsɛbagatɔw
dɛmɛ, ani ka an hakiri jigi Matigi Yesu ta kuma ra, ko: ‹Dugawu bɛ sɔnni le ra ka tɛmɛ
sɔrɔri kan.› »
36 Ayiwa, Pɔli ka o kuma fɔ ka ban minkɛ, a ka a kinbiri gban ka Ala daari ni lanabagaw
bɛɛ ye.
37 Lanabagaw bɛɛ kasira kosɛbɛ Pɔli tagako ra; o ka a fo ni kanuyafori ye.
38 Pɔli tun k’a fɔ minkɛ ko o si ɲa tɛna la ale kan tuun, o kuma le tun ka o jusu kasi
kosɛbɛ. O kɔ, o tagara Pɔli blasira kurunda ra.

21

Pɔli tagacogo Zeruzalɛmu

1 Ayiwa, an ni lanabagaw nana faran ɲɔgɔn na tuma min na, an donna kurun kɔnɔ,
ka teren ka taga Kɔsi. O dugusagbɛ an sera Rodi, ka bɔ yi ka taga Patara.
2 An ka kurunba dɔ sɔrɔ yi, o tun bɛ tagara Fenisi mara ra; an donna o kɔnɔ ka taga.
3 An surunyara Sipere jamana ra; an tun bɛ o jamana yera, nka an k’a to an
numanboroyanfan fɛ ka taga Siri jamana fan fɛ. Kurunba tagara lɔ Tiri, sabu doni
minw tun bɛ kurun kɔnɔ, o tun ka kan ka jigi o dugu le ra.
4 An ka lanabaga dɔw sɔrɔ Tiri; an ka tere wolonfla kɛ ni olugu ye. Tɔɔrɔ minw tun
bɛna Pɔli sɔrɔ Zeruzalɛmu, Nin Saninman tun ka o yira o lanabagaw ra, o kosɔn o k’a
fɔ Pɔli ye ko a kana taga Zeruzalɛmu.
5 An tun ka kan ka tereda minw kɛ, o dafara minkɛ, an ka sira mina; lanabagaw bɛɛ
bɔra, o ni o ta musow ni o ta denw, ka taga an blasira, ka bɔ ni an ye fɔ dugu kɔnɔ. An
bɛɛ ka an kinbiri gban jida ra yi, ka Ala daari.
6 O kɔ, an ka fori di ɲɔgɔn ma minkɛ, an donna kurun kɔnɔ; olugu sekɔra ka taga o
ta so.

7 An bɔra Tiri ka taga Pitolemasi; o kɛra an ta tagama dan ye. An tagara o yɔrɔ
lanabagaw fo, ka tere kelen kɛ ni o ye.
8 O dugusagbɛ an tagamana ka taga Sezare. An tagara Kibarɔ Diman fɔbaga Filipe ta
so kɔnɔ; lanabagaw tun ka cɛ wolonfla minw ɲanawoloma Zeruzalɛmu, ale tun ye o ra
kelen ye. An jigira ale ta so.
9 Denmuso sunguru naani tun bɛ Filipe fɛ, Ala tun bɛ kuma don olugu da ra ka mɔgɔw
waaju.
10 An ka tere dama kɛ Filipe ta so; lon dɔ, cira dɔ nana ka bɔ Zude; o tɔgɔ tun ye ko
Agabusi.
11 O cɛ nana an fɛ, ka na Pɔli ta kurusijara ta ka a yɛrɛ senw ni a borow siri ni o ye,
k'a fɔ ko: «Nin Saninman ko: ‹Nin kurusijara ye mɔgɔ min ta ye, Yahudiyaw bɛna o tigi
mina Zeruzalɛmu k'a siri nin cogo le ra, ka a don siya wɛrɛ mɔgɔw* boro.› »
12 Kabini an ka o kuma mɛn, an ni o yɔrɔ lanabagaw bɛɛ ka kɛ Pɔli daari ye ko a ye
sabari a kana taga Zeruzalɛmu.
13 Pɔli ko: «Aw kana kasi ten, ka ne jusu kasi. A kana dan kasorabla dama ma, hali ni
ne ka kan ka sa Zeruzalɛmu, Matigi Yesu tɔgɔ kosɔn, ne sɔnna o ma.»
14 An k'a ye ko Pɔli t'a fɛ k'a ta miiriya bɔ Zeruzalɛmu taga kan minkɛ, an jera. An
ko: «Min ye Matigi sago ye, o ye kɛ.»
15 An ka o wagati kɛ Sezare minkɛ, an ka an yɛrɛ labɛn ka taga Zeruzalɛmu.
16 Sezare lanabaga dɔw tagara an blasira. O tagara ni an ye cɛ dɔ ta so, min tɔgɔ ye
ko Minasɔn. Ale bɛ bɔ Sipere; lanabaga lo kabini wagatijan. An tun ka kan ka jigi o cɛ
ta so.

Pɔli tagara Yakuba fɛ Zeruzalɛmu

17 An sera Zeruzalɛmu minkɛ, lanabagaw ka an kunbɛn ni ninsɔndiya ye.
18 O lon dugusagbɛ Pɔli tagara ni an ye Yakuba fɛ; lanabagaw ta cɛkɔrɔbaw bɛɛ nana
fana.
19 Pɔli ka mɔgɔw fo ka ban tuma min na, Ala ka ko o ko kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* cɛ ra a
ta waajuri baraka ra, a donna o bɛɛ ra ka o ɲafɔ o ye kelen kelen.
20 O mɔgɔw ka o mɛn minkɛ, o ka Ala tando. O kɔ, o ko Pɔli ma ko: «An balemacɛ,
i m'a ye, Yahudiya waga caman le lara Yesu ra yan, nka hali bi o bɛɛ cɛsirinin bɛ cira
Musa ta sariya* ko ra.
21 Ayiwa, mɔgɔ dɔw nana a fɔ o ye ko Yahudiya minw bɛ siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra, ko
ele le k'a fɔ olugu ye ko o ye cira Musa ta sariyaw* bla, ko o kana o ta denw kɛnɛsigi
tuun, ko o kana landaw si kɛ fana.
22 Ayiwa, an bɛna nin ko mina cogo di? Sigiya t'a ra, o bɛna a mɛn ko i nana.
23 O ra, an bɛna min fɔ i ye, i ka kan ka o le kɛ. Ayiwa, cɛ naani bɛ an fɛ yan, olugu
tun ka dajuru ta Ala fɛ.
24 I bɛ don ni o ye Alabatosoba kɔnɔ, ka i yɛrɛ saninya ni o ye ka kaɲa ni sariya ye.
I yɛrɛ ye o bɛɛ ta kunlisara bɔ janko o ye o kun li. Ni o kɛra, Yahudiyaw bɛna a lɔn
ko mɔgɔw ka ko o ko fɔ i ta ko ra, ko o si tɛ can ye. O bɛna a ye fana ko ele yɛrɛ bɛ
tagamana sariya kan.
25 Nka siya wɛrɛ mɔgɔ minw lara Yesu ra, an ka sɛbɛ ci olugu ma ka an ta miiriya yira
o ra; an k'a fɔ o ye ko sogo o sogo fagara jow kan, o kana o domu, o kana a jori min, o
kana jufasogo domu, o kana jatɔya kɛ.»
26 Ayiwa, Pɔli farara o cɛ naani kan. O dugusagbɛ, a ka a yɛrɛ saninya ni o ye. O kɔ,
o tagara don Alabatosoba lu kɔnɔ ɲɔgɔn fɛ, Pɔli ka o ta saninyarilonw dafawagati yira,
o kɔrɔ ye lon min o bɛɛ kelen kelen ta saraka ka kan ka bɔ.

Mɔgɔw ka Pɔli mina Alabatosoba kɔnɔ

27 Tere wolonfla tun bɛna dafa wagati min na, Azi mara Yahudiyaw ka Pɔli ye
Alabatosoba kɔnɔ. O ka jama bɛɛ kɔnɔnɔsu; o ka Pɔli mina,
28 ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Izirayɛlimɔgɔw, aw ye na o, aw ye na! Cɛ min bɛ yaala ka
mɔgɔw bɛɛ karan yɔrɔ bɛɛ, ka an ta siya mangboya, ka an ta sariyaw mangboya, ani ka
yɔrɔ saninman mangboya, ale le ye nin ye. Sisan a yɛrɛ ka siya wɛrɛ mɔgɔ* dɔw ladon
Alabatosoba kɔnɔ, ka an ta yɔrɔ saninman lanɔgɔ.»
29 O ka o fɔ, sabu o tun ka Ɛfɛsikacɛ Torofime ni Pɔli ye ɲɔgɔn fɛ dugu kɔnɔ. A kɛra o
ɲa na ko Pɔli donna ni a ye Alabatosoba kɔnɔ le.
30 A kɛra ten, dugu bɛɛ ɲagamina. Mɔgɔw tun borira ka bɔ dugu fan bɛɛ ra ka na. O
ka Pɔli mina k'a sama ka bɔ Alabatosoba kɔnɔ, ka Alabatosoba daw datugu.
31 I n'a fɔ o tun b'a fɛ ka Pɔli faga, o kuma sera sorasiw kuntigiba ma, ko Zeruzalɛmu
dugu bɛɛ ɲagaminin lo.

32 O yɔrɔnin kelen bɛɛ sorasiw kuntigiba ka sorasi dɔw ta, ani sorasikuntigi dɔw; o
borira ka don dugu kɔnɔ. Yahudiyaw ka sorasiw kuntigiba ni a ta sorasiw ye minkɛ, o
ka Pɔli bugɔri dabla.
33 Sorasiw kuntigiba nana Pɔli mina. A k'a fɔ sorasiw ye ko o ye Pɔli siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ
fla ye. Pɔli sirinin kɔ, a ka ɲininkari kɛ ko Pɔli ye jɔn ye, ko a ka mun le kɛ?
34 Jama bɛɛ tun bɛ pɛrɛnna, nka dɔw tun bɛ min fɔ, o ni tɔw ta tun tɛ kelen ye. Sorasiw
kuntigiba nana a ye ko a tɛ kuma kelen sɔrɔra k'a mɛn mankan bonyakojugu fɛ minkɛ,
a k'a fɔ sorasiw ye ko o ye taga ni Pɔli ye bonba kɔnɔ.
35 Pɔli tagara se donda yɛlɛnyɔrɔ ma minkɛ, sorasiw ka Pɔli ta, jama ta fariya kosɔn;
36 sabu jamaba tun tugura a kɔ, o bɛɛ bɛ pɛrɛnna ko: «Aw y'a faga!»

Pɔli kumana jama fɛ
(Kɛwalew 9.1-19; 26.9-20; Galasikaw 1.11-16; Timote fɔlɔ 1.12-17)

37 Pɔli dontɔ bonba kɔnɔ, a ko sorasiw kuntigiba ma ko: «Yala ne bɛ se ka kuma i fɛ
wa?» Sorasiw kuntigiba ko: «I bɛ gɛrɛkikan mɛn wa?
38 O tuma Misirankacɛ min murutira yan, ni a wagati ma mɛɛn, fɔ a tagara ni mɔgɔ
waga naani ye kongo kɔnɔ mɔgɔfaga kama, ele le tɛ o ye wa!»
39 Pɔli ka jaabi ko: «Ne ye Yahudiya le ye, ne bɔra Tarisi, Silisi jamana ra. Ne ye dugu
min mɔgɔ ye, o dugu ka bon. Sabari k'a to ne ye kuma jama fɛ.»
40 Sorasiw kuntigiba sɔnna ko Pɔli ye kuma. Pɔli lɔnin tora bon donda yɛlɛnyɔrɔ kan
ka a boro kɔrɔta mɔgɔw fɛ ko a b'a fɛ ka kuma o fɛ. Mɔgɔw bɛɛ jera; Pɔli kumana o fɛ
aramekan na; a ko:

22

1 «Ne balemaw, ani ne faw, ne bɛna kuma min fɔ sisan k'a yira aw ra ko ne ma kojugu
si kɛ, aw ye o lamɛn!»
2 Mɔgɔw k'a ye ko a bɛ kumana o fɛ aramekan na minkɛ, o bɛɛ jera, ka mankan bɛɛ
dabla. Pɔli ko:
3 «Ne ye Yahudiya le ye, ne worora Tarisi, Silisi jamana ra. Nka ne lamɔna Zeruzalɛmu
yan. Ne ta karamɔgɔfa tun ye Gamaliyɛli ye; ale le ka ne karan ka ɲa, ka kaɲa ni an
bɛmaw ta sariya* kow bɛɛ ye. Ne fana tun cɛsirinin lo Ala ko ra kosɛbɛ, i n'a fɔ aw bɛ
cogo min na bi.
4 Mɔgɔ minw bɛ nin sira kan, ne ka olugu tɔɔrɔ fɔ ka dɔw faga, ka o siri ka o bla kaso
ra, cɛ fara muso kan.
5 Sarakalasebagaw kuntigiba*, ani cɛkɔrɔbaw ta ɲamɔgɔw ta jɛnkuru ye ne seerew ye
o kow ra. Ne yɛrɛ tun ka sɛbɛ sɔrɔ o fɛ ka taga a di Damasi Yahudiyaw ma, janko ni ne
tagara lanabaga dɔw sɔrɔ o yɔrɔ ra, ne ye olugu mina ka o siri ka na ni o ye Zeruzalɛmu,
janko ka o tɔɔrɔ.
6 «Ayiwa, ka ne tagatɔ to sira ra, ne surunyara Damasi ra minkɛ, teregban fɛ, yeelenba
dɔ barara ka bɔ sankolo ra ka manamana ka ne lamini.
7 Ne benna dugu ma; ne ka kumakan dɔ mɛn, ko: ‹Sɔli, Sɔli, mun kosɔn i bɛ ne
tɔɔrɔra?›
8 Ne k'a ɲininka ko: ‹Ele ye jɔn ye, Matigi?› A ko ne ma ko: ‹Ne ye Yesu Nazarɛtikacɛ
le ye; i bɛ ne le tɔɔrɔra.›
9 Ayiwa, mɔgɔ minw tun bɛ ni ne ye, olugu ka yeelenba ye, nka min tun bɛ kumana
ne fɛ, o ma o tigi kan mɛn.
10 Ne ka ɲininkari kɛ, ko: ‹Ne ka kan ka mun le kɛ, Matigi?› Matigi ko ne ma ko: ‹Wuri
ka taga Damasi; Ala b'a fɛ i ye min kɛ, o bɛna taga o fɔ i ye.›
11 I n'a fɔ yeelen bonyakojugu kosɔn ne tun tɛ foyi yera tuun, mɔgɔ minw tun bɛ ni
ne ye, olugu ka ne boro mina ka taga ni ne ye Damasi.
12 «O y'a sɔrɔ cɛ dɔ tun bɛ Damasi, a tɔgɔ ye ko Ananiyasi. Alaɲasiranbaga tun lo, ani
sariya siratagamabaga; Damasi Yahudiyaw bɛɛ tun bɛ a tɔgɔɲuman fɔ.
13 A nana ne fɛ ka na lɔ ne kɔrɔ k'a fɔ ne ye ko: ‹Ne balemacɛ Sɔli, i ɲa yɛlɛ ka flɛri
kɛ.› O yɔrɔnin kelen bɛɛ, ne ɲa yɛlɛra, ne k'a ye.
14 A k'a fɔ ne ye ko: ‹An bɛmaw ta Ala ka i ɲanawoloma, janko i ye a sago lɔn. Min
kelenpe terennin bɛ, a k'a to i ye o ye, ani ka a yɛrɛ kumakan mɛn.
15 Sabu i ka min ye, ani i ka min mɛn, i bɛna kɛ a seere ye mɔgɔw bɛɛ ɲa kɔrɔ, ka o
bɛɛ fɔ o ye.
16 Ayiwa, sisan i kana sigi ka fɛn wɛrɛ makɔnɔ tuun. Wuri ka batize k'a to i ta
jurumunw ye yafa i ma Matigi Yesu tɔgɔ baraka ra*.›

---

* **22:16 22.16** Pɔli k'a ta seereya fɔ (Kɛwalew 9.1-16; 26.12-18).

17 «O kɔ, ne sekɔra ka na Zeruzalɛmu minkɛ, lon dɔ, ka ne to Aladaari ra Alabatosoba
kɔnɔ, Ala ka fɛn dɔ yira ne ra.
18 Ne ka Matigi ye, a k'a fɔ ne ye ko: ‹I teliya ka bɔ Zeruzalɛmu dugu kɔnɔ, sabu i
bɛna kuma min fɔ ne ta ko ra, mɔgɔ si tɛna sɔn o ma yan.›
19 Ne ko: ‹Matigi, ne tun bɛ donna karansow* kɔnɔ cogo min na ka lanabagaw mina
ka o bugɔ ka o bla kaso ra, o yɛrɛ ka o lɔn.
20 Hali o tun bɛ i ta seere Etiyɛni fagara wagati min na, ne yɛrɛ tun bɛ o yɔrɔ ra. Ne
tun sɔnna Etiyɛni fagari ma; ne ka a fagabagaw ta deregew mina o ye.›
21 Nka Matigi ko: ‹Taga, sabu ne bɛna i ci ka taga yɔrɔjan, siya wɛrɛ mɔgɔw* le fɛ.› »

Pɔli ko ale ye Rɔmu jamanaden ye

22 Ayiwa, jama bɛɛ tun jera ka Pɔli lamɛn fɔ ka na se nin kumaw ma. Nka kabini Pɔli
ka nin kumaw fɔ minkɛ, jama ka kɛ pɛrɛn ye ko: «Nin mɔgɔ suguya ka kan ka faga ka
bɔ dunuŋa kɔnɔ, a ɲanaman man kan ka to!»
23 O tun bɛ pɛrɛnna, ka o ta deregew bɔ ka o fifafifa, ka buguri cɛ ka o seri san fɛ ka
gbangban lawuri.
24 Sorasiw kuntigiba k'a fɔ sorasiw ye ko o ye don ni Pɔli ye bonba kɔnɔ, ka a bugɔ ni
gbɛɲɛ ye, k'a jagboya ka kuma. A ka ko min kɛ k'a to mɔgɔw bɛ pɛrɛnna a kunna, a ye
o fɔ.
25 Wagati min o ka Pɔli siri ko o b'a bugɔ, sorasikuntigi min tun bɛ Pɔli kɛrɛ fɛ, Pɔli
ko o ma ko: «Ka kaŋa ni sariya ye, yala a bɛnnin lo ko aw ye Rɔmu jamanaden dɔ bugɔ
ni gbɛɲɛ ye k'a sɔrɔ kiti ma ben a kan wa?»
26 Sorasikuntigi ka o mɛn minkɛ, a tagara o fɔ sorasiw kuntigiba ye, ko: «Ele tun b'a
fɛ ka mun le kɛ tan? Cɛ nin ye Rɔmu jamanaden le ye dɛ!»
27 Sorasiw kuntigiba yɛrɛ tagara Pɔli ɲininka ko: «Yala can lo ko ele ye Rɔmuka le ye
wa?» Pɔli ko: «Ɔnhɔn.»
28 Sorasiw kuntigiba ko: «Ne ka wariba le sara ka sɔrɔ ka kɛ Rɔmuka ye dɛ!» Pɔli ko:
«Ne worora a ra le!»
29 O yɔrɔnin bɛɛ ra minw tun b'a fɛ ka Pɔli bugɔ k'a jagboya ka kuma, olugu bɔra a
kɔrɔ. Sorasiw kuntigiba yɛrɛ siranna, sabu ale le k'a to o ka Pɔli siri, k'a sɔrɔ Rɔmuka
lo.

Pɔli bɛ kuma kititigɛjama mɔgɔw fɛ

30 Ayiwa, Pɔli jarakikun yɛrɛ tun ye fɛn min ye Yahudiyaw fɛ, sorasiw kuntigiba tun b'a
fɛ ka o lɔn. O le kosɔn o lon dugusagbɛ, a ka nɛgɛjɔrɔkɔ bɔ Pɔli ra, ka sarakalasebagaw*
kuntigiw ni kititigɛjama bɛɛ wele ka o lajɛn. O kɔ, o tagara ni Pɔli ye ka taga a lɔ o cɛ
ma.

23

1 Pɔli ka a ɲa lɔ kititigɛjama ra k'a fɔ ko: «Ne balemaw, fɔ ka na se bi ma, ne ka ne
tagamacogo kɛ ka kaŋa ni Ala sago ye; ne jusukun tɛ ne jaraki o ra.»
2 Pɔli ka o fɔ minkɛ, sarakalasebagaw kuntigiba* Ananiyasi k'a fɔ Pɔli kɛrɛfɛmɔgɔ
dɔw ye ko o ye Pɔli bugɔ a da ra.
3 Pɔli ko a ma ko: «Ele flankafu, Ala fana bɛna i bugɔ. Ele siginin bɛ yan ka kiti tigɛ
ka kaŋa ni sariya* ye, nka i ko o ye ne bugɔ, k'a sɔrɔ sariya ma o fɔ.»
4 Mɔgɔ minw tun bɛ Pɔli kɛrɛ fɛ, olugu ko Pɔli ma ko: «I bɛ Ala ta sarakalasebagaw
kuntigiba le nɛnina kɛ!»
5 Pɔli ka o jaabi ko: «Ne balemaw, ne m'a lɔn ko sarakalasebagaw kuntigiba lo. Sabu
a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: ‹I kana kumajugu fɔ i ta jamana ɲamɔgɔ dɔ ma.› »
6 Ayiwa, Pɔli tun k'a lɔn ko kititigɛjama mɔgɔ dɔw tun ye Sadusiw* ye, dɔw tun ye
Farisiw* ye. O kosɔn, a pɛrɛnna kititigɛjama cɛ ma, k'a fɔ ko: «Ne balemaw, ne ye Farisi
yɛrɛworo le ye. Ne lanin b'a ra ko suw bɛna kunu lahara minkɛ, o le kosɔn kiti bɛ tigɛra
ne kan bi.»
7 Kabini Pɔli ka o fɔ, sɔsɔri donna Farisiw ni Sadusiw cɛ; jama kan taranna.
8 Sabu Sadusiw ko, ko suw tɛna kunu lahara, ko mɛlɛkɛ tɛ yi, ko nin wɛrɛw si tɛ yi
fana; k'a sɔrɔ Farisiw lanin bɛ o kow bɛɛ ra.
9 Mankan bonyara kosɛbɛ; Farisiw ta jɛnkuru sariya karamɔgɔ* dɔw wurira ka muruti
k'a fɔ jama ye ko: «An kɔni ma kojugu si sɔrɔ nin cɛ ra. A bɛ se ka kɛ ko nin dɔ, walama
mɛlɛkɛ dɔ le kumana a fɛ.»
10 Sɔsɔri nana bonya ka taga a fɛ; sorasiw kuntigiba nana siran ko o kana na ban ka
Pɔli samasama fɔ k'a faga. O kosɔn, a ka sorasi dɔw ci ko o ye jigi ka taga Pɔli bɔsi o
boro ka taga ni a ye sorasiw ta bonba kɔnɔ.

23:5 23.5 Nin kuma fɔra Bɔri 22.27.

11 O lon dugusagbɛ su fɛ, Matigi ka a yɛrɛ yira Pɔli ra k'a fɔ a ye ko: «I ja gbɛlɛya; i
ka seereya bɔ ne ta ko ra Zeruzalɛmu yan cogo min na, i ka kan ka ne ta ko seereya kɛ
Rɔmu* o cogo kelen na fana.»

Yahudiyaw ka janfa siri Pɔli kama

12 O dugusagbɛ sɔgɔmada fɛ, Yahudiya dɔw ka janfa siri Pɔli kama. O karira ɲɔgɔn ye
ko olugu tɛna domuni kɛ, o tɛna ji min, fɔ ni o ka Pɔli faga.
13 Yahudiya minw tun ka o janfa siri, o tun ka ca ni mɔgɔ binaani ye.
14 O mɔgɔw tagara sarakalasebagaw* kuntigiw ni cɛkɔrɔbaw fɛ, ka taga a fɔ o ye ko:
«An k'a latigɛ ka kari ɲɔgɔn ye ko an si tɛna domuni kɛ, walama ka ji min, fɔ ni an ka
Pɔli faga.
15 O kosɔn, aw ni kititigɛjama mɔgɔ tɔw bɛɛ, aw ye bɛn a ra ka taga sorasiw kuntigiba
daari ko a ye Pɔli di aw ma k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a fɛ ka a ta koŋa sɛgɛsɛgɛ le ka ɲa. An
kɔni labɛnnin lo k'a kɔnɔ sira ra k'a faga sani a ye se aw ma yan.»
16 Nka Pɔli balemamuso dencɛ ka o janfa ko mɛn. Ale borira ka taga bonba kɔnɔ ka
taga o fɔ Pɔli ye.
17 O tuma, Pɔli ka sorasikuntigi dɔ wele k'a fɔ a ye ko: «Taga ni kanbelennin nin ye
sorasiw kuntigiba fɛ; kuma dɔ b'a fɛ k'a fɔ a ye.»
18 O sorasikuntigi tagara ni kanbelennin nin ye sorasiw kuntigiba fɛ ka taga a fɔ a ye
ko: «Kasoden Pɔli le ka ne wele k'a fɔ ne ye ko ne ye na ni kanbelennin nin ye i fɛ, ko
kuma b'a fɛ k'a fɔ i ye.»
19 Sorasiw kuntigiba ka kanbelennin mina a boro ma ka gbara ni a ye kɛrɛ fɛ ka a
ɲininka ko: «Mun le bɛ i fɛ k'a fɔ ne ye?»
20 Kanbelennin k'a fɔ a ye ko: «Yahudiyaw le bɛnna a ra ko o bɛna i daari sini, ko i
ye Pɔli bla ka taga kititigɛjama fɛ. O ko o b'a fɛ ka a ta koŋa sɛgɛsɛgɛ le ka ɲa tuun.
21 Nka i kana la o ra! Sabu o ta mɔgɔ dɔw bɛna dogo sira ra ka Pɔli kɔnɔ. O ka ca ni
mɔgɔ binaani ye. O k'a latigɛ ka kari Ala ra ko o tɛna domuni kɛ, o tɛna ji min fɔ ni o
ka Pɔli faga. O labɛnnin lo ka ban. O bɛ ele ta kuma le makɔnɔna.»
22 Sorasiw kuntigiba k'a fɔ kanbelennin ye k'a gbɛlɛya ko a kana a to mɔgɔ wɛrɛw ye
o kuma mɛn. Kanbelennin bɔra ka taga.

Sorasiw kuntigiba ka Pɔli lataga jamanatigi Felisi fɛ

23 O kɔ, sorasiw kuntigiba ka sorasikuntigi fla wele k'a fɔ o ye ko: «Aw ye sorasicɛ
kɛmɛ fla fara ɲɔgɔn kan, ani sotigi biwolonfla, ani cɛ tamantigi kɛmɛ fla. O bɛɛ ye
labɛn; ni su kora, o bɛ taga Sezare.
24 Aw ye so dɔ labɛn Pɔli ye fana, janko a ye se jamanatigi Felisi fɛ yi, foyi kana a
sɔrɔ.»
25 A ka sɛbɛ kɛ k'a ci Felisi ma, ko:
26 «Ne Kolodi Lisiyasi bɛ nin sɛbɛ ci jamanatigiɲuman Felisi ma; ne ta fori bɛ i ye.
27 Yahudiyaw tun ka nin cɛ mina, o tun bɛ ɲini k'a faga. Wagati min na ne k'a mɛn
ko Rɔmuka lo, ne ka ne ta sorasi dɔw ci ka taga a bɔsi o boro.
28 A tun ka ko kelen min kɛ k'a to Yahudiyaw b'a jarakira, ne tun b'a fɛ ka o lɔn. O
kosɔn ne tagara ni a ye o ta kititigɛjama fɛ.
29 Nka ne nana a kɔrɔsi k'a ye ko o bɛ a jarakira kun min na, o ye olugu yɛrɛ ta sariyaw*
ko le ye; ni o tɛ, a tun ma kojugu si kɛ min ka kan ni fagari ye walama kasorabla.
30 O kɔ fɛ o ka ne lasɔmi minkɛ ko Yahudiyaw ka janfa siri a kama, o yɔrɔnin bɛɛ, ne
k'a bla ka taga i fɛ, k'a fɔ Yahudiyaw ye ko o b'a jarakira kun min na, ko o ye taga o fɔ
ele yɛrɛ ye. [Ka an bɛn.]»
31 Min fɔra sorasiw ye, o ka o kɛ; o ka Pɔli ta o su fɛ ka taga se fɔ Antipatirisi.
32 O dugusagbɛ, sorasi minw tun bɛ o sen na, olugu sekɔra ka na o ta bonba kɔnɔ.
Minw tun bɛ so kan, olugu tagara ni Pɔli ye.
33 O sera Sezare minkɛ, o ka sɛbɛ di jamanatigi ma, ka Pɔli yira a ra.
34 Jamanatigi ka sɛbɛ karan ka ban minkɛ, a ka Pɔli ɲininka ko: «I bɔra mara juman
le ra?» Pɔli k'a fɔ a ye ko ale bɔra Silisi.
35 A ko Pɔli ma ko: «Ni i jarakibagaw nana se yan tuma min na, ne bɛna i lamɛn.» A
ko o ye Pɔli bla Herodi* ta bonba kɔnɔ k'a kɔrɔsi.

24

Yahudiyaw ka Pɔli jaraki Felisi ɲa kɔrɔ

1 Ayiwa, tere looru tɛmɛnin kɔ, sarakalasebagaw kuntigiba* Ananiyasi nana Sezare,
ale ni cɛkɔrɔba dɔw, ani cɛ kumalɔnbagaba dɔ, min tɔgɔ ye ko Tɛrituli. Ko min donna
o ni Pɔli cɛ, a nana o ɲafɔ jamanatigi Felisi ye.

2 O ka Pɔli wele ka na. Tɛrituli k’a damina ka Pɔli jaraki; a ko: «Jamanatigiɲuman, an
bɛ hɛraba min na jamana kɔnɔ bi, ele le baraka ra an ka o hɛra sɔrɔ. Ele ta hakiritigiyaba
le kosɔn fana, yɛlɛmanin caman kɛra jamana kɔnɔ, ka jamana lataga ɲa fɛ.
3 An bɛɛ bɛ i waleɲumanlɔn o kow bɛɛ ra wagati bɛɛ, ani yɔrɔ bɛɛ, jamanatigiɲuman
Felisi.
4 Nka i n’a fɔ ne t’a fɛ ka i lasigi ka mɛɛn, o kosɔn ne bɛ i daari i ye sabari ka an lamɛn
dɔɔnin.
5 «Ayiwa, an k’a ye ko nin cɛ ye cɛnrikɛbaga le ye, min ka kɛrɛ lawuri dunuɲa
Yahudiyaw bɛɛ cɛ ra; ale le ye Nazarɛtikaw ta diina ɲamɔgɔ ye.
6 A tun bɛ ɲini ka an ta Alabatosoba yɛrɛ lanɔgɔ, o le kosɔn an k’a mina. [An tun b’a
fɛ k’a ta kiti tigɛ ka kaɲa ni an ta sariya* ye;
7 nka sorasiw kuntigiba Lisiyasi nana a bɔsi an boro fanga ra,
8 ko an ye na a jarakikun fɔ ele yɛrɛ ye.] Ni i yɛrɛ ka a ɲininka ka ɲa, an b’a jarakira
ko minw na, i bɛna o lɔn.»
9 Yahudiya tɔw fana lɔra o kuma kelen kan, ko Tɛrituli ka min fɔ, ko o ye can ye.

Pɔli kumana jamanatigi ɲa kɔrɔ

10 Ayiwa, jamanatigi k’a fɔ Pɔli ye ko a ye a ta fɔ. Pɔli ka kuma ta k’a fɔ jamanatigi
ye ko: «Ne k’a lɔn ko ele bɛ an ta siya ta kiti tigɛra kabini san caman. O le kosɔn ne tɛ
siran ka kuma k’a yira i ra ko ne ma kojugu si kɛ.
11 Ne nana Zeruzalɛmu ka na Ala bato, a ma tɛmɛ tere tan ni fla kan fɔlɔ. Ni i ka o ko
sɛgɛsɛgɛ, i bɛna a ye ko can lo.
12 O wagatiw bɛɛ kɔnɔ, o ma ne ye sɔsɔri ra ni mɔgɔ si ye, walama ko ne bɛ jama
lamuruti ra Alabatosoba kɔnɔ, walama karanso* dɔ kɔnɔ, walama dugu kɔnɔ yɔrɔ dɔ
ra.
13 Nin mɔgɔw tɛ se ka foyi si fɔ k’a yira ko o bɛ ne jarakira kun min na ko o ye can ye.
14 «Ayiwa, ne kɔni bɛ lɔ min na k’a fɔ i ɲa na, o ye ko, ne bɛ an bɛmaw ta Ala le batora
ka kaɲa ni nin sira ye, olugu ko o min tɛ can ye. Nka fɛn o fɛn sɛbɛra sariya* kitabuw
ni ciraw ta kitabuw kɔnɔ, ne lara o bɛɛ ra.
15 Ne jigi bɛ Ala kan ko min na, olugu fana jigi bɛ a kan o ko kelen le ra, ko
mɔgɔɲumanw ni mɔgɔjuguw bɛɛ su bɛna kunu lahara.
16 O le kosɔn ne bɛ jija, janko ne jusukun gbɛnin ye to, ne jarakibari ye kɛ Ala ɲa kɔrɔ,
ani mɔgɔw ɲa kɔrɔ.
17 «Ayiwa, san caman tɛmɛnin kɔ, ne nana Zeruzalɛmu ka na ne ta siyamɔgɔ dɔw
dɛmɛ ni wari ye, ani ka sarakaw bɔ Ala ye.
18 O nana ne sɔrɔ o koŋaw le ra Alabatosoba kɔnɔ; ne tun saninyanin lo, jama tun tɛ
yi, sɔsɔri tun tɛ yi. Azi mara Yahudiya dɔw le tun bɛ ni ne ye.
19 Ni a kɛra ko ne tun ka kojugu dɔ le kɛ, olugu le tun ka kan ka kɛ yan ka ne jaraki i
ɲa kɔrɔ.
20 Ni o tɛ, wagati min na ne ta kiti tun bɛ tigɛra kititigɛjama ɲa kɔrɔ, ni a kɛra ko ne
ka kojugu dɔ kɛ yi, mɔgɔ minw bɛ yan, olugu ye o fɔ i ye.
21 Ka ne lɔnin to o ɲa fɛ, ne kumana ni kanba ye, ka nin kuma kelen le fɔ ko: ‹Ne
lanin b’a ra ko suw bɛna kunu ka bɔ saya ra lahara, o le ka ne bla kiti ra aw ɲa fɛ bi.› »
22 Ayiwa, i n’a fɔ Felisi tun ka lanaya ko faamu, a ka kiti bla lon wɛrɛ ra, k’a fɔ o ye
ko: «Aw ye taga; ni sorasiw kuntigiba Lisiyasi nana na, ne bɛna aw ta koŋa ɲanabɔ.»
23 O kɔ, a ko sorasikuntigi dɔ ma ko a ye Pɔli to kaso ra, k’a kɔrɔsi, nka a y’a to a ye
laganfiyayɔrɔ sɔrɔ; ni a teri dɔw b’a fɛ ka na bɔ a ye ka fɛn dɔ di a ma, a ye sɔn o ma.

Pɔli kumana jamanatigi ni a muso ɲa kɔrɔ

24 Tere dama tɛmɛnin kɔ, jamanatigi Felisi nana ni a muso ye, min ye Durusili ye; o
muso tun ye Yahudiya ye. O ka mɔgɔ ci ka taga Pɔli wele ka na. Mɔgɔ bɛ la Yesu Kirisita
ra cogo min na, Pɔli ka o ɲafɔ o ye.
25 Nka Pɔli kumana ka se terenninya ma tuma min na, ani mɔgɔ ka kan ka a yɛrɛ
mina jurumun ma cogo min na, ani lahara ta kiti, Felisi siranna; a ko Pɔli ma ko: «Taga
fɔlɔ; ni ne nana wagati sɔrɔ, ne bɛna i wele tuun.»
26 A tun b’a hakiri ra fana ko Pɔli bɛna wari le di ale ma, o kosɔn a tun bɛ to ka Pɔli
wele ka na kuma a fɛ tuma caman.
27 O ka san fla kɛ o ra ten. Pɔrisusi Fɛtusi nana sigi jamanatigiya ra Felisi nɔ ra. Felisi
tun b’a fɛ ka a yɛrɛ ko diya Yahudiyaw ye, o kosɔn a ka Pɔli to kaso ra yi.

25

Pɔli ko a ta kiti bɛ tigɛ masacɛba le fɛ

1 Fɛtusi sigira jamanatigiya ra Zude mara ra minkɛ, a tere sabanan, a bɔra Sezare ka
taga Zeruzalɛmu.
2 A sera yi minkɛ, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw tagara a fɛ
ka taga Pɔli jaraki.
3 O ka Fɛtusi daari ko a ye sabari ka Pɔli bla ka na Zeruzalɛmu; nka o tun ka janfa le
siri Pɔli kama janko ka na a natɔ faga sira ra.
4 Fɛtusi ka o jaabi ko Pɔli bɛna to kaso ra Sezare, ko sani wagati dɔɔnin ale yɛrɛ bɛna
sekɔ ka taga yi.
5 A ko o ma ko: «Aw ta kuntigiw ka kan ka taga ni ne ye Sezare; ni o sera yi, aw bɛ
Pɔli jarakira kun min na, o yɛrɛ bɛna o fɔ.»
6 Fɛtusi ma tɛmɛ tere seegi walama tere tan kan Zeruzalɛmu. O kɔ, a sekɔra ka taga
Sezare. O dugusagbɛ a tagara sigi kititigɛyɔrɔ ra, ka mɔgɔ dɔ ci ko o ye na ni Pɔli ye.
7 Pɔli nana minkɛ, Yahudiya minw tun nana ka bɔ Zeruzalɛmu, olugu lɔra ka Pɔli
lamini k'a jaraki ni kojugu caman ye, k'a sɔrɔ o tun tɛ se ka o kow si can yira.
8 O kɔ, Pɔli ka kuma ta; a ko: «Ne ma kojugu si kɛ Yahudiyaw ta sariya* kama, walama
Alabatosoba kama, walama masacɛba Sezari kama.»
9 I n'a fɔ Fɛtusi tun b'a fɛ ka a yɛrɛ ko diya Yahudiyaw ye, o kosɔn a ka Pɔli ɲininka
ko: «I b'a fɛ ka taga Zeruzalɛmu, janko i ta kiti ye taga tigɛ ne ɲa kɔrɔ o yɔrɔ ra nin ko
ra wa?»
10 Pɔli ko: «Ne lɔnin bɛ masacɛba Sezari yɛrɛ ta kititigɛyɔrɔ ra ka ban. Ne ta kiti ka
kan ka tigɛ yan le. Ne ma foyi kɛ Yahudiyaw ra; ele yɛrɛ ka o lɔn kosɛbɛ.
11 Ni a tun kɛra ko jo tɛ ne fɛ, walama ko ne ka ko dɔ kɛ min ka kan ni fagari ye, ne
tun tɛna ban fagari ma. Nka o bɛ fɛn o fɛn fɔra ne kama, i n'a fɔ can tɛ o si ra, o tuma
mɔgɔ si tɛ se ka ne labla o ye. Ne b'a fɛ ne ta kiti ye taga tigɛ masacɛba Sezari le ɲa
kɔrɔ.»
12 Ayiwa, Fɛtusi ni a jɛnŋɔgɔnw ka ɲɔgɔn ye wagati min na ka ban, a ka Pɔli jaabi ko:
«I ko i ta kiti bɛ tigɛ masacɛba Sezari le ɲa kɔrɔ, ayiwa, i bɛna taga masacɛba Sezari fɛ.»

O nana ni Pɔli ye Agiripa ɲa kɔrɔ

13 Tere dama tɛmɛnin kɔ, masacɛ Agiripa ni Bɛrɛnisi nana Sezare, ka na Fɛtusi fo.
14 Ayiwa, o ka tere caman kɛ Sezare. Fɛtusi nana Pɔli ta koŋaw yira masacɛ ra. A ko:
«Felisi ka cɛ dɔ to kaso ra yan.
15 Wagati min na ne tagara Zeruzalɛmu, sarakalasebagaw* kuntigiw, ani Yahudiya ta
cɛkɔrɔbaw ka o cɛ jaraki, ka ne daari ko ne ye kiti ben a kan.
16 Ne ka o jaabi ko Rɔmukaw fɛ, fagama man kan ka mɔgɔ labla ko a ye faga, ni o tigi
ni a jarakibagaw ma ɲɔgɔn ye kititigɛbaga ɲa kɔrɔ, janko a fana ye kuma k'a ta fɔ a
jarakibagaw ɲa kɔrɔ.
17 Ayiwa, o mɔgɔw nana ni ne ye yan, ne fana ma a ko bla ka mɛɛn; o dugusagbɛ yɛrɛ,
ne tagara kititigɛyɔrɔ ra, ka mɔgɔ ci ka taga cɛ wele ka na.
18 O cɛ jarakibagaw wurira ka lɔ ka kuma. Nka ne tun bɛ kojugu minw miirira a ta
ko ra, a jarakikun ma taga kɛ o si ye.
19 O tun bɛ ɲɔgɔn sɔsɔra o yɛrɛw ta sariya* ta kow le ra, ani Yesu tɔgɔ dɔ, o min tun
sara, nka Pɔli ko a ɲanaman lo.
20 Ne tun ma a lɔn ne bɛna a kɛ cogo min na ka nin ko ɲɔgɔn ɲanabɔ. O le kosɔn ne
ka Pɔli ɲininka ni a bɛ sɔn ka taga Zeruzalɛmu, a ta kiti ye taga tigɛ o yɔrɔ ra.
21 Nka Pɔli k'a ɲini ko masacɛba Sezari yɛrɛ le ye ale ta ko ɲanabɔ. O ra ne k'a fɔ ko
o y'a mara sani ne ye na a bla ka taga masacɛba Sezari fɛ.»
22 Agiripa ko Fɛtusi ma ko: «Ne yɛrɛ b'a fɛ ka o cɛ lamɛn.» Fɛtusi ko: «Sini i bɛna a
lamɛn.»
23 Ayiwa, o dugusagbɛ, masacɛ Agiripa ni Bɛrɛnisi mɔgɔbaraman le nana don
kititigɛyɔrɔ ra, ani sorasiw kuntigibaw, ani dugu ɲamɔgɔw. O kɔ, Fɛtusi ko o ye na
ni Pɔli ye.
24 O tuma Fɛtusi ko: «Masacɛ Agiripa, ani aw minw bɛɛ bɛ ni an ye yan, aw ka nin cɛ
ye; Yahudiyaw ta jama bɛɛ nana ne fɛ ka na ale le jaraki Zeruzalɛmu, ani yan, ka pɛrɛn
ko a ɲanaman man kan ka to.
25 Ne kɔni fɛ a ma kojugu si kɛ min bɛ se ka kɛ a fagasababu ye. I n'a fɔ ale yɛrɛ ko a
ta kiti ka kan ka tigɛ masacɛba le fɛ, o ra ne k'a latigɛ k'a bla ka taga masacɛba fɛ.
26 Nka ne ma kuma gbɛnin si sɔrɔ a ta ko ra, ne bɛ se ka min sɛbɛ k'a ci masacɛba
Sezari ma; o le kosɔn ne k'a wele ka na aw ɲa kɔrɔ, ele yɛrɛ masacɛ Agiripa ɲa kɔrɔ,
janko ni a ɲininkara, ne ye fɛn dɔ sɔrɔ k'a sɛbɛ k'a ci masacɛba Sezari ma.
27 Sabu ka kasoden bla ka taga masacɛba Sezari fɛ, k'a sɔrɔ jarakikun si ma sɔrɔ a ta
ko ra k'a fɔ, o ye hakirintanya le ye.»

26

Pɔli kumana masacɛ Agiripa ɲa kɔrɔ
(Kɛwalew 9.1-30; 22.1-21)

1 Ayiwa, Agiripa ko Pɔli ma ko:
«Min bɛ i fɛ, o fɔ.» O tuma, Pɔli ka a boro kɔrɔta, ka kuma, k'a ta fɔ; a ko:
2 «Masacɛ Agiripa, a diyara ne ye ka ne yɛrɛ sɔrɔ ele ɲa kɔrɔ bi, ka a yira i ra ko Yahudiyaw bɛ ne jarakira ko minw bɛɛ ra, ko o si tɛ can ye.
3 Sabu ele yɛrɛ bɛ Yahudiyaw ta landaw ani o ta sɔsɔriw bɛɛ lɔn kosɛbɛ. O kosɔn, ne bɛ i daari ko i ye muɲu ka ne lamɛn.
4 «Ayiwa, kabini ne denmisɛnman, ne tagamacogo tun ye min ye ne ta siyamɔgɔw cɛ ra Zeruzalɛmu, Yahudiyaw bɛɛ ka o lɔn.
5 Ni o b'a fɛ ka can fɔ kɔni, o ka ne lɔn kabini wagatijan; ne tun bɛ Farisiw* ta jɛn le ra, o min ye an ta diina siraw bɛɛ ra gbɛlɛnman ye.
6 Nka sisan, Ala tun ka layiri min ta an bɛmaw ye, ne jigi bɛ o kan minkɛ, o le ka ne bla kiti ra bi.
7 An ta siya gba tan ni fla jigi tun bɛ o layiri kan. O kosɔn o tun bɛ Ala bato su ni tere. O jigi min bɛ ne fɛ, masacɛ Agiripa, Yahudiyaw bɛ ne jarakira o le kosɔn!
8 Aw Yahudiyaw, mun kosɔn aw b'a miiri ko Ala tɛ se ka suw lakunu wa?
9 «Ne fana tun b'a miirira ko can ra ne tun ka kan ka Yesu Nazarɛtikacɛ tɔgɔ kɛrɛ le kosɛbɛ.
10 Ne ka o le kɛ Zeruzalɛmu; ne tun ka fanga sɔrɔ sarakalasebagaw* kuntigiw fɛ, ka lanabaga caman mina ka o bla kaso ra. Ni o tun bɛ lanabagaw fagara fana, ne tun bɛ fara o fagabagaw kan.
11 Wagati caman ne tun bɛ o tɔɔrɔ karansow* bɛɛ kɔnɔ, ka o jagboya ko o ye ban lanaya ma. Ne dimikojugu o kɔrɔ, ne tun bɛ taga fɔ dugu wɛrɛw ra ka taga lanabagaw tɔɔrɔ yi.
12 «O cogo le ra, lon dɔ, sarakalasebagaw kuntigiw ka ne ci ni sɛbɛ dɔ ye ka taga Damasi lanabagaw kama.
13 Ka ne tagatɔ to Damasi, masacɛ Agiripa, tuma min na tere tun bɛ kuncɛ, ne barara ka yeelenba dɔ ye, a bɔra sankolo ra, ka manamanana ka ne ni ne tagamaɲɔgɔnw lamini. O yeelen tun ka bon ni tere yeelen ye.
14 An bɛɛ bɔra ka ben dugu ma; ne ka kumakan dɔ mɛn, a ko ne ma Aramekan na ko: ‹Sɔli, Sɔli, mun kosɔn i bɛ ne tɔɔrɔra? Ni sɛnɛkɛmisi ka muruti ko a bɛ bere tan, o tɛ ɲa misi ma dɛ!›
15 Ne k'a jaabi ko: ‹Ele ye jɔn ye, Matigi?› Matigi ko: ‹Ne ye Yesu le ye, i bɛ min tɔɔrɔra.
16 Wuri ka lɔ sisan, sabu ne ka ne yɛrɛ yira i ra, janko i ye kɛ ne ta baaraden ye. I ka ne ye cogo min na bi, i bɛna o seereya kɛ ka o fɔ dɔ wɛrɛw ye, ani ne bɛna ko minw yira i ra, i bɛna o bɛɛ fɔ o ye fana.
17 Ne bɛna i ci Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔ* minw fɛ, olugu bɛna tɔɔrɔ minw la i kan, ne bɛna i bɔsi o bɛɛ ma.
18 Ne bɛ i ci o fɛ, janko i ye taga o ɲa yɛlɛ, ka o labɔ dibi ra ka o lana yeelen na, ka o labɔ Setana ta fanga kɔrɔ k'a to o ye sɔn Ala ma, janko o ye la ne ra ka o ta jurumunw yafa sɔrɔ, ani ka o ninyɔrɔ sɔrɔ ni Ala ta mɔgɔ saninyaninw ye.›
19 «Ayiwa, o cogo ra, masacɛ Agiripa, ne ka fɛn min ye ka bɔ sankolo ra, ne ma ban o ma.
20 Ne ka o kow waajuri kɛ Damasi dugumɔgɔw le ye fɔlɔ, o kɔ, Zeruzalɛmukaw, ani Zude mara bɛɛ, ani siya wɛrɛ mɔgɔw. Ne k'a fɔ bɛɛ ye ko o ka kan ka nimisa o ta jurumunw na ka kɔsegi Ala ma, ka kɛwale kɛ, kɛwale min b'a yira ko o nimisara can ra.
21 O le kosɔn, Yahudiyaw ka ne mina Alabatosoba kɔnɔ ko o bɛ ne faga.
22 Nka Ala ta dɛmɛri baraka ra ne ɲanaman tora fɔ ka na se bi ma. Ne ka min lɔn Ala ko ra, ne bɛ o seereya kɛ mɔgɔ fitiniw ni mɔgɔbaw ye. Cira tɔw ka min fɔ, ani cira Musa ka min fɔ, ko a ka kan ka kɛ, ne tɛ foyi fɔ ka tɛmɛ o kan.
23 O k'a fɔ ko Ala ta mɔgɔ ɲanawolomanin bɛna tɔɔrɔ; ko ale le bɛna kɛ mɔgɔ fɔlɔ ye ka kunu ka bɔ saya ra, ka kisiri yeelen bɔ an ta siya ye, ani siya wɛrɛ mɔgɔw ye.»
24 Ka Pɔli to o kuma ra, k'a yira ko ale ma jaraki, Fɛtusi pɛrɛnna k'a fɔ ko: «Pɔli, fa bɛ i ra! I ta karanba ka fa bla i ra!»
25 Nka Pɔli ko: «Jamanatigiɲuman Fɛtusi, fa tɛ ne ra dɛ! Ne bɛ kuma minw fɔra, o ye cankumaw le ye, ani kuma ɲanamanw.
26 Masacɛ yɛrɛ ka o kow bɛɛ lɔn, o kosɔn ne bɛ sɔn ka lɔ a ɲa kɔrɔ ka kuma ni jagbɛlɛya ye. Ne lara a ra ko a ka o kow bɛɛ lɔn, sabu o kow si ma kɛ dogo ra.

27 Masacɛ Agiripa, ele lara ciraw ta kuma ra wa? Ne k'a lɔn ko i lara a ra!»
28 Agiripa ko Pɔli ma ko: «Pɔli, a tora dɔɔnin i bɛna ne hakiri yɛlɛma ka ne fana kɛ
lanabaga dɔ ye dɛ!»
29 Pɔli k'a jaabi ko: «Ni a kɛra wagatisurun ko ye o, walama wagatijan ko o, Ala m'a
kɛra ko a kana dan ele kelen ma, nka ele ni mɔgɔ minw bɛɛ bɛ ne lamɛnna bi, aw bɛɛ
ye kɛ i n'a fɔ ne bɛ cogo min na, nka aw kana siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ le ye i ko ne.»
30 O tuma, masacɛ wurira ka lɔ, ani jamanatigi, ani Bɛrɛnisi, ani mɔgɔ minw tun
siginin bɛ ni o ye.
31 O bɔtɔ, o tun bɛ a fɔra ye ɲɔgɔn ye ko: «Cɛ nin ma foyi le kɛ, min ka kan ni fagari
ye, walama kaso.»
32 O kɔ, Agiripa k'a fɔ Fɛtusi ye ko: «Ni cɛ nin tun ma a ta ko don masacɛba Sezari
boro, a tun bɛ se ka bla.»

27

Fɛtusi ka Pɔli bla ka taga Rɔmu
(Korɛntikaw flanan 11.25-26)

1 Wagati min na a latigɛra ko an ye don kurun kɔnɔ ka taga Itali, o ka Pɔli ni kasoden
dama dama di sorasikuntigi dɔ ma, min tɔgɔ ye ko Zuliyusi; ale tun bɛ Rɔmu* masacɛba
ta sorasikuru le ra.
2 An donna kurunba dɔ kɔnɔ, o kurunba tun bɔra Adaramiti, a bɛ tagara Azi mara fan
fɛ. Sitariki tun bɛ ni an ye; ale ye Masedonika ye, a bɛ bɔ Tesaloniki.
3 O dugusagbɛ, an sera Sidɔn; Zuliyusi tun ka Pɔli minako ɲa kosɛbɛ. A tun b'a to Pɔli
ye taga bɔ a teriw ye, janko a mako bɛ fɛn minw na, a ye o sɔrɔ.
4 An bɔra o yɔrɔ ra minkɛ, an tɛmɛna Sipere jamana konkonda ra, ka o dugukolo to
an ni fɔɲɔ cɛ, sabu fɔɲɔ tun bɛ an kunbɛnna.
5 O kɔ, an ka Silisi mara ni Panfili mara ta kɔgɔji cɛtigɛ, ka taga se Mira dugu ma, Lisi
mara ra.
6 Ayiwa, sorasikuntigi ka kurunba dɔ ye o yɔrɔ ra, o bɔra Alɛsandiri, a bɛ tagara Itali.
A ka an ladon o kɔnɔ.
7 An ka lon caman kɛ ji kan, kurun tun bɛ tagara dɔɔnin dɔɔnin. An sɛgɛra kosɛbɛ
ka sɔrɔ ka se Kinidi dugu ɲa fɛ. I n'a fɔ fɔɲɔ tun bɛ an barira ka taga ɲa fɛ, an tɛmɛna
Kɛrɛti jamana kɛrɛ fɛ ka taga Salamɔni dugu fan fɛ.
8 An sɛgɛra ka sɔrɔ ka tɛmɛ o yɔrɔ ra, ka taga se yɔrɔ dɔ ra, min tɔgɔ ye ko
«Kurunlɔyɔrɔɲumanw». Lase dugu bɛ a yɔrɔ kɛrɛ fɛ.
9 An tun ka wagatijan kɛ tagama ra ka ban. Kurunbori tun bɛ kɛra farati le ye, sabu
nɛnɛba wagati tun sera, sundonwagati tun tɛmɛna ka ban. O le ra, Pɔli ka mɔgɔw lasɔmi
ko:
10 «Ne teriw, ne ɲa b'a ra ko an ta kurunnatagama tɛna laban ni cɛnri ma bɔ a ra. A
tɛna dan kurunkɔnɔminanw ni kurunba yɛrɛ cɛnri ma dɛ, nka an minw bɛ kurun kɔnɔ,
an fana bɛ se ka to a ra.»
11 Nka sorasikuntigi tun lara kurunboribaga ni kurunkuntigi le ra; a ma Pɔli ta kuma
jate.
12 O yɔrɔ kurunlɔyɔrɔ tun man ɲi nɛnɛwagati ra. O kosɔn mɔgɔ caman bɛnna a ra ko
o ye bɔ o yɔrɔ ra; ni a bɛ se ka kɛ, o ye jija ka se Fenikisi, Kɛrɛti jamana kurunlɔyɔrɔ
ra, janko o ye nɛnɛwagati kɛ o yɔrɔ ra. O yɔrɔ ɲasinna terebenyanfan ma.

Fɔɲɔba wurira ji kan

13 O wagati ra fɔɲɔ fitini dɔ bɔra woroduguyanfan fɛ; a kɛra o ɲa na ko o ka min latigɛ
ko o bɛna se ka o kɛ. O ka kurun labla, kurun ka kɛ taga ye Kɛrɛti jamana kɛrɛ fɛ.
14 Nka dɔɔnin kɛra, fɔɲɔba dɔ bɔra Kɛrɛti jamana fan fɛ, ka na kɛ an kan; o fɔɲɔ tɔgɔ
ye ko «Erakilɔn.»
15 O fɔɲɔba ka kurun ta. An ma se ka fɔɲɔ bari; an ka an yɛrɛ to fɔɲɔ boro a ka kɛ
taga ye ni an ye.
16 An tagara tɛmɛ dugukolo dɔ woroduguyanfan fɛ kɔgɔji cɛ ma, o dugukolo tɔgɔ ye
ko Koda. O yɔrɔ donna an ni fɔɲɔ cɛ. Kurundennin min tun bɛ an fɛ, an jijara ka o bɔ
ji ra, nka o kɛ ma diya.
17 An ka kurundennin ladon tuma min na, o ka kurunba yɛrɛ siri ni juru ye janko a
kana cɛn. O kɔ, o ka kurun ta faniba lajigi, sabu o tun bɛ siranna ko fɔɲɔ kana na taga
kurunba sigi kɛnkɛn kan Libi jamana fan fɛ. An ka an yɛrɛ to fɔɲɔ boro, a ka kɛ taga
ye ni an ye.
18 Fɔɲɔ tora ka an fifa kosɛbɛ; a ma ɲa, o lon dugusagbɛ, o ka kurunkɔnɔdoni dɔw firi
ji ra.

19 O tere sabanan, kurunboribagaw yɛrɛ ka kurunboriminanw firi ji ra.
20 An ka lon caman kɛ, an ɲa tɛ tere ye, an tɛ lolow fana ye su fɛ. Fɔŋɔ kɔni tun bɛ juguyara ka taga a fɛ, fɔ an jigi bɛɛ tigɛra, an ko an tɛna kisi fiyewu.
21 Kurunkɔnɔmɔgɔw si tun ma domuni kɛ kabini wagatijan. Pɔli nana wuri ka lɔ o cɛ ma k'a fɔ o ye ko: «Ne teriw, aw tun ka kan ka ne ta kuma mɛn, ka to Kɛrɛti; o ra aw tun tɛna sɛgɛba nin la aw yɛrɛ kan, ka bɔnɔ kurunkɔnɔminanw na fana.
22 Nka sisan ne b'a fɔ aw ye ko aw ye aw ja gbɛlɛya. Aw si nin tɛna to nin ko ra; aw bɛna bɔnɔ kurun dɔrɔn le ra.
23 Ne ye Ala min ta ye, ani ne bɛ baara kɛra min ye, o ta mɛlɛkɛ dɔ nana ne fɛ bi su fɛ.
24 A ko: ‹Pɔli, i kana siran, jagboya lo ko ele ye taga lɔ masacɛba Sezari ɲa fɛ. O kosɔn, mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ni i ye kurunba kɔnɔ, Ala bɛna ele ni olugu bɛɛ kisi ɲɔgɔn fɛ a ta ɲumanya kosɔn.›
25 O ra, ne teriw, aw ye aw ja gbɛlɛya, sabu ne lanin bɛ Ala ra ko mɛlɛkɛ k'a fɔ ne ye cogo min na, ko a bɛna kɛ o cogo le ra.
26 Nka kurun bɛna taga cɛn ni an ye dugukolo dɔ le kan ji cɛ ma.»
27 Ayiwa, o su tun ye an su tan ni naaninan ye ji kan, fɔŋɔ belen bɛ an fifara Adiriyatiki Kɔgɔjiba kan. Su cɛmancɛ wagati ra, kurunboribagaw k'a bisigi ko an bɛ surunyara dugukolo ra.
28 O ka juru jigi ji ra ka ji dunya flɛ. O k'a ye ko ji dunya ye mɛtɛrɛ bisaba ni wolonfla. Kurun gbarara ɲa fɛ dɔɔnin, o ka juru jigi ji ra tuun, a kɛra mɛtɛrɛ mugan ni seegi.
29 O tun bɛ siranna ko kurun kana na taga gbasi farakuru dɔw ra ji jukɔrɔ. O kosɔn, nɛgɛ gbiriman minw bɛ kurun lalɔ, o ka o naani bla ji ra kurun kɔfɛyɔrɔ ra, ka sigi ka kɛ dugugbɛ kɔnɔ ye, o kɔrɔtɔninba.
30 Kurunboribagaw tun b'a fɛ ka bori ka kurun to; o ka kurun fitini bɔ k'a bla ji kan, k'a kɛ i n'a fɔ o b'a fɛ ka nɛgɛ gbiriman dɔ bla ji ra kurunba ɲafɛyɔrɔ ra.
31 Pɔli ka o ye minkɛ, a ko sorasikuntigi ni sorasi tɔw ma ko: «Ni nin mɔgɔw ma to kurunba kɔnɔ yan fiyewu, aw tɛna kisi.»
32 Sorasiw ka kurundennin juruw tigɛ, k'a ben kɔgɔji ra.
33 Ayiwa, ka mɔgɔw siginin to o bɛ dugugbɛda makɔnɔna, Pɔli ka o ja gbɛlɛya ko o bɛɛ ye domuni kɛ. A ko: «Bi ye a tere tan ni naani ye, aw si hakiri ma sigi, aw si ma domuni kɛ.
34 O ra, ne bɛ aw daari, aw ye jija ka domuni kɛ. O le bɛna kɛ sababu ye ka a to aw ye kisi. Aw ra mɔgɔ si tɛna bɔnɔ hali a kunsigiden kelen na.»
35 Pɔli ka o fɔ minkɛ, a ka buru ta ka baraka la Ala ye o bɛɛ ɲa na, ka dɔ tigɛ k'a ɲimi.
36 Tɔw ka o ye minkɛ, o bɛɛ ja gbɛlɛyara, o fana ka domuni kɛ.
37 An bɛɛ lajɛnnin tun ye mɔgɔ kɛmɛ fla ni biwolonfla ni wɔɔrɔ, kurun kɔnɔ.
38 O ka domuni kɛ ka fa tuma min na, simankisɛ min tun bɛ kurun kɔnɔ, o ka o firi kɔgɔji ra, ka kurun fiyɛnya.

Kurun cɛnna ji kan

39 Ayiwa, dugu nana gbɛ minkɛ, o tun bɛ yɔrɔ min na, kurunboribagaw ma cogoya kelen sɔrɔ o yɔrɔ ko ra. O ka jisiranin dɔ ye; dugukolojalan tun bɛ o yɔrɔ ra. O ko o bɛ taga ni kurun ye o yɔrɔ ra k'a flɛ.
40 O ka nɛgɛ gbirimanw foni ka bɔ kurun na, ka o bla ji ra, ka kurunborinan juru fana foni. O kɔ, o ka faniba wuri k'a lɔ kurun ɲafɛyɔrɔ ra, janko fɔŋɔ ye kurun ɲɔni ka taga dugukolo fan fɛ.
41 Nka dɔɔnin kɛra, kurun barara ka taga sigi kɛnkɛn kan jiwoyo fla cɛ ma. Kurun ɲafɛyɔrɔ donna kɛnkɛn na, a ma se ka bɔ. O y'a sɔrɔ jikurubaw tun bɛ kurun kɔfɛyɔrɔ gbasira fɔ k'a cɛn.
42 Sorasiw tun b'a fɛ ka kasodenw faga, janko o dɔ kana na ben ji ra ka nɔmu ka bori ka taga.
43 Nka sorasikuntigi tun t'a fɛ o ye Pɔli faga; o kosɔn a banna o ma. Minw ka ji lɔn, a ko olugu ye kɔn ka ben ji ra, ka nɔmu ka taga dugukolojalan kan.
44 Ko tɔw ye yirifɛrɛn dɔw, walama kurun yiri dɔw mina, ka jija ni o ye ka bɔ. A kɛra ten mɔgɔ bɛɛ sera kɔgɔjida ra dugukolojalan kan, foyi ma kɛ mɔgɔ si ra.

28

Pɔli sera Maliti jamana ra

1 Ayiwa, an kisira ka bɔ kɔgɔji ra wagati min na, o k'a fɔ an ye ko o yɔrɔ tɔgɔ ye ko Maliti.

2 O yɔrɔ mɔgɔw ka an mina ka ɲa kosɛbɛ. I n’a fɔ sanji tun bɛ benna, nɛnɛ fana tun
bɛ yi, o ka tasumaba dɔ mana ka an bɛɛ wele ka na o tasuma kɔrɔ.
3 Pɔli nana lɔgɔmisɛn caman cɛ ko a b’a kɛ tasuma ra minkɛ, sajugu dɔ bɔra o ra
tafundɛnin kosɔn ka nɔrɔ Pɔli boro ra.
4 O yɔrɔ mɔgɔw ka sa nɔrɔnin ye Pɔli boro ra minkɛ, o k’a fɔ ɲɔgɔn ye ko: «Sigiya
t’a ra, i b’a sɔrɔ nin cɛ kɔni ye mɔgɔfagabaga yɛrɛ le ye; sabu a kisira ka bɔ kɔgɔji ra, o
bɛɛ n’a ta, an ta jo cantigi ma sɔn a ye ɲanamanya.»
5 Nka Pɔli ka a boro yuguyugu ka sa ben tasuma ra; Pɔli yɔrɔ si ma a dimi.
6 K’a sɔrɔ o mɔgɔw tun b’a miirira ko Pɔli fari bɛna funu o yɔrɔnin kelen bɛɛ ra,
walama ko a bɛna ben ka sa. Nka o nana makɔnɔni kɛ ka mɛɛn, k’a ye ko foyi ma kɛ
Pɔli ra minkɛ, o ta miiriya yɛlɛmana; o ko, ko Pɔli ye ala dɔ le ye.
7 Cɛ min tun ye o yɔrɔ ɲamɔgɔ fɔlɔ ye, min tɔgɔ ye ko Pubilusi, ale ta sigiyɔrɔ tun bɛ
an kɛrɛ fɛ. A ka an bonya kosɛbɛ ka an lajigi a ta so kɔnɔ fɔ tere saba.
8 Pubilusi facɛ tun man kɛnɛ, sumaya ni tɔgɔtɔgɔni tun b’a ra. Pɔli tagara a fɛ ka taga
Ala daari a ye ka a boro la a kan; a kɛnɛyara.
9 Kabini o kɛra, o yɔrɔ banabagatɔw bɛɛ nana Pɔli fɛ; o bɛɛ kɛnɛyara fana.
10 O mɔgɔw ka bonya suguya bɛɛ la an kan. An tagawagati nana se ka taga kurun ta
minkɛ, o ka an makoŋafɛnw bɛɛ di an ma.

Pɔli sera Rɔmu
(Rɔmukaw 1.9-15)

11 An tun ka karo saba le kɛ o yɔrɔ ra. An tagalon, an donna Alɛsandiri kurun dɔ
le kɔnɔ. O kurun tun lɔra o yɔrɔ ra ka nɛnɛba banwagati kɔnɔ; o kurun tɔgɔ tun ye
«Flaninw».
12 An tagara se Sirakusi; an ka tere saba kɛ o dugu ra.
13 An bɔra o dugu ra, an tɛmɛna kɔgɔji konkonda fɛ ka taga se Rezo. O dugusagbɛ, an
tagatɔ, fɔŋɔ dɔ bɔra an numanboroyanfan fɛ ka na kɛ an kan. An ka tere fla le kɛ ka
sɔrɔ ka se Puzɔli.
14 An ka lanabaga dɔw ye o dugu kɔnɔ; olugu ka an daari ko an ye lɔgɔkun kelen kɛ
ni o ye. An nana bɔ o yɔrɔ le ra ka taga se Rɔmu*.
15 Ayiwa, Rɔmu lanabagaw tun ka an nako kibaroya mɛn minkɛ, olugu nana an kunbɛn
fɔ Apiyusi lɔgɔfiyɛ ra, ani Lonanjigiyɔrɔ saba yɔrɔ ra. Kabini Pɔli ka olugu ye, a ka
baraka la Ala ye, a jigi sigira.
16 An sera Rɔmu minkɛ, sorasikuntigi ka kasodenw di sorasiw kuntigiba ma. Nka o
sɔnna ko Pɔli ye taga to yɔrɔ dɔ ra a danna; o ka sorasicɛ kelen bla ni a ye k’a kɔrɔsi.

Pɔli ka Rɔmu Yahudiyaw waaju

17 Ayiwa, tere saba tɛmɛnin kɔ, Pɔli ka Rɔmu* Yahudiyaw ta ɲamɔgɔw wele ka na. O
nana lajɛn tuma min na, Pɔli ko o ma ko: «Ne balemaw, hali k’a sɔrɔ ne ma kojugu si
kɛ an ta siyamɔgɔw ra, ne ma kojugu si kɛ an bɛmaw ta landakow kama fana, o bɛɛ n’a
ta, o ka ne mina Zeruzalɛmu ka ne di Rɔmu fagamaw ma.
18 Olugu nana ne ɲininka tuma min na, o tun b’a fɛ ka ne labla, sabu o ma foyi si sɔrɔ
ne ta ko ra min bɛ ne fagakun bɔ.
19 Nka Yahudiyaw ma sɔn ko o ye ne bla. O kosɔn, a tun kɛra ne fɛ jagboya ye ko ne
ye ne ta koŋaw to masacɛba Sezari boro. Nka o t’a yira ko ne b’a fɛ ka ne ta siya jaraki
dɛ!
20 O le kosɔn, ne ka aw wele ka na yan ka kuma ni aw ye; sabu Izirayɛlimɔgɔw jigi bɛ
Kisibaga* min kan, ne sirinin bɛ ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye o le kosɔn.»
21 O ka Pɔli jaabi ko: «Anw ma sɛbɛ si sɔrɔ ka bɔ Zude, ele ta ko ra; an balema si ma
bɔ yi fana ka na kuma dɔ fɔ an ye, walama ka i tɔgɔjugu fɔ an ye yan.
22 Nka an b’a fɛ ka i yɛrɛ lamɛn, ka i ta miiriya lɔn; sabu an k’a lɔn ko mɔgɔw wurira
nin sira kama yɔrɔ bɛɛ ra.»
23 Ayiwa, o ka lon dɔ sigi; o lon na o caman nana Pɔli fɛ a ta bon kɔnɔ. Pɔli kumana
o fɛ, ka Ala ta Masaya* ko ɲafɔ o ye. A tun bɛ cogoya bɛɛ kɛra janko o ye Yesu ta ko
lɔn ka kaŋa ni cira Musa ta sariya* ni cira tɔw ta kitabuw kumaw ye. O tora o ra k’a ta
sɔgɔma fɔ wula fɛ.
24 Dɔw sɔnna Pɔli ta ma, nka dɔw ma sɔn ka la a ra.
25 O mɔgɔw tun ma na bɛn kelen ma; o tagatɔ Pɔli ka nin kuma kelen le fɔ o ye; a ko:
«Cira Ezayi tun ka kuma min fɔ aw bɛmaw ye Nin Saninman* baraka ra, o tun ye can
yɛrɛ le ye!
26 A ko:
‹Taga a fɔ nin siya mɔgɔw ye ko:
Aw bɛna mɛnni kɛ kosɛbɛ, nka aw tɛna foyi faamu.

Aw bɛna flɛri kɛ kosɛbɛ, nka aw tɛna foyi ye.
27 Sabu nin siya mɔgɔw ka o jusukun gbɛlɛya;
o ka o torow gberen,
ka o ɲadenw datugu,
janko o ɲadenw kana yeri kɛ,
o jusukunw kana faamuri kɛ;
ni o tɛ, o tun bɛna na yɛlɛma ka sɔn ne ma,
janko ne ye o kisi.› »
28 Pɔli k'a fɔ o ye tuun ko: «Aw ka kan ka a lɔn ko kisiri min bɔra Ala fɛ, ko o nana siya wɛrɛ mɔgɔw fana kama; olugu kɔni bɛna a lamɛn!»
29 [Pɔli ka o fɔ minkɛ, Yahudiyaw tagara; o ka kɛ ɲɔgɔn sɔsɔ ye kosɛbɛ.]
30 Pɔli ka san fla dafanin kɛ a ta bon kɔnɔ; a tun ka o bon ta sara ra. Mɔgɔ minw bɛɛ tun bɛ na bɔ a ye, a tun bɛ sigi ka olugu bɛɛ lamɛn.
31 A tun bɛ Ala ta Masaya ko waajuri kɛ, ka mɔgɔw karan, ka Matigi Yesu Kirisita ta ko yira o ra. A tun bɛ o kɛ, siranya tun t'a ra, mɔgɔ si tun t'a bari fana.

28:27 28.27 Nin kuma fɔra Ezayi 6.9-10.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci RƆMUKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka tagama minw kɛ ka taga Kibaro diman waajuri kɛ, a ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ o tagama sabanan laban le ra. A bɛ i ko Yahudiya minw tun kɛra lanabagaw ye, i n'a fɔ Pirisili ni Akila, olugu dɔw tun ka Kibaro Diman fɔ Rɔmu dugu kɔnɔ. Lanabaga minw tun sɔrɔra o sababu ra, olugu le kɛra Rɔmu ta lanabagaw ta jɛnkuru fɔlɔ ye. O kosɔn Pɔli tun b'a fɛ ka taga Rɔmu, ka sɔrɔ ka taga Ɛsipaɲi. A tun ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka o tagama le labɛn (15.22-24).

O lanabaga dɔw tun bɛ lajɛn Pirisili ni Akila ta so kɔnɔ (16.3-5).

Pɔli tun b'a fɛ ka Rɔmu lanabagaw karan fɛn dama dama ra:

A fɔlɔ, Kibaro Diman waajuri kun ye min ye siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ. A b'a yira ko Kibaro Diman bɛ mɔgɔ bɛɛ le kisi, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ kan (1.16). Ni mɔgɔ o mɔgɔ k'a jigi la Ala kan ka sɔn Yesu ta Kibaro Diman ma, o tigi bɛ kisi, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra (1.18–8.39).

O kɔ, a bɛ weleri lase Izirayɛlimɔgɔw bɛɛ ma, ko o ka kan ka sɔn Ala ta nɛɛma ma (9–11). Ala bɛna a ta mɔgɔ weleninw bɛɛ kisi, Yahudiya fara siya wɛrɛ mɔgɔ kan.

Kitabu tɔ, min ye sura 12–15 ye, Pɔli bɛ lanabagaw ladi, janko o ye o tagamacogo kɔrɔsi, ka o janto ɲɔgɔn na, ani ka fagamaw bonya. Kitabu sura laban ye Pɔli ta forikanw ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-17)*
Adamaden bɛɛ ka kan ka Ala ta jɛnŋɔgɔnya ɲini *(1.18–3.20)*
Yesu Kirisita le kɛra kisiri sira ye *(3.21–4.25)*
Yesu bɛ ɲanamanyakura min di lanabagaw ma *(5–8)*
Ala sago ye min ye Izirayɛlimɔgɔw ta fan fɛ *(9–11)*
Lanabaga tagamacogokura *(12–15)*
Pɔli ta forikan, ani a ta kumalabanw *(16)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, Yesu Kirisita ta baaraden, ne yɛrɛ le ka nin sɛbɛ kɛ. Ala ka ne wele ka ne kɛ
ciraden* ye, ka ne bla danna janko ne ye a ta Kibaro Diman* lase mɔgɔw ma.
2 Ala tun ka o Kibaro Diman layiri ta kabini wagatijan; a ta ciraw tun ka o ko fɔ Kitabu
saninmanw kɔnɔ.
3 Den min bɔra Ala ra*, o Kibaro Diman bɛ kuma o ta ko le ra; ka kaɲa ni adamadenya
cogo ye, masacɛ Dawuda mamaden lo,
4 nka ka kaɲa ni Nin Saninman* ye, a kununa ka bɔ saya ra minkɛ, Ala k'a yira o fɛ
ni a ta sebagaya ye, ko Den* min bɔra ale ra, ko o lo.
5 Ale Yesu Kirisita, an Matigi baraka ra, Ala nɛɛmara an ye ka an kɛ ciradenw ye, janko
ale Yesu tɔgɔ kosɔn siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛɛ ye sɔn Kibaro Diman ma ka Ala kan mina.
6 Ala ka aw minw wele ka aw kɛ Yesu ta ye, aw fana nin bɛ o mɔgɔw ra.
7 Aw minw bɛɛ bɛ Rɔmu*, a ka aw minw kanu ka aw wele ka kɛ a ta mɔgɔ saninmanw
ye, ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ci aw le ma. An Fa Ala, ani an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw
ye ka hɛra kɛ aw ye.

Rɔmu lanabagaw lɔgɔ bɛ Pɔli ra
(Rɔmukaw 15.23-32)

8 Ayiwa, ne bɛ kɔn fɔlɔ ka baraka la Ala ye Yesu Kirisita sababu ra aw bɛɛ kosɔn, sabu
mɔgɔw bɛ aw ta lanaya lakarira dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra.
9 Den min bɔra Ala ra*, ne bɛ baara kɛ Ala ye ni ne jusu bɛɛ ye, ka ale ta Kibaro
Diman* waajuri le kɛ. Ni ne bɛ Ala daari tuma o tuma, Ala ye ne seere ye ko ne bɛ ne
hakiri to aw ra ka Ala daari aw ye.
10 Ne bɛ to ka Ala daari tuma bɛɛ, ko ni a sago lo, a y'a to ne ye sira sɔrɔ ka taga aw
fɛ yi.
11 Ne b'a fɛ yɛrɛ le ka aw ye, janko ka Nin Saninman* ta nɛɛma dɔ lase aw ma, ka aw
baraka bonya lanaya ra.
12 O kɔrɔ ye ko an bɛɛ ye jagbɛlɛya sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ lanaya ra, o lanaya kelen min bɛ an
bɛɛ fɛ.

13 Ne balemaw, ne b’a fɛ ko aw y’a lɔn ko ne k’a latigɛ siŋaga caman ko ne bɛ taga aw
fɛ yi, nka fɔ ka na se bi ma, ne ma sira sɔrɔ; ne b’a fɛ ko ne ta baara ye nafa sɔrɔ aw cɛ
ra fana, i n’a fɔ a ka nafa sɔrɔ siya wɛrɛw* cɛ ra cogo min na.
14 Mɔgɔ bɛɛ ta juru bɛ ne ra Kibaro Diman fɔri ko ra: dugubakɔnɔmɔgɔw, ani
kongosomɔgɔw, mɔgɔ karanninw, ani mɔgɔ karanbariw bɛɛ.
15 O le kosɔn aw minw bɛ Rɔmu*, a lɔgɔ bɛ ne ra ka taga Kibaro Diman lase aw fana
ma.

Sebagaya min bɛ sɔrɔ Kibaro diman na

16 Kibaro Diman fɔri maroya tɛ ne ra fiyewu; sebagaya lo Ala fɛ ka lanabagaw bɛɛ
kisi, a kɔnna ka lase Yahudiyaw le ma; o kɔ, siya wɛrɛ mɔgɔw*.
17 Sabu o Kibaro Diman le b’a fɔ ko Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye; o bɛ kɛ lanaya
dɔrɔn le sababu ra, k’a ta a damina ra fɔ a laban na, i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo
min na, ko: «Mɔgɔ terennin bɛ ɲanamanya lanaya le sababu ra.»

Dunuŋamɔgɔw ta terenbariya

18 Ala bɛ a ta dimi lajigi mɔgɔw kan ka bɔ sankolo ra mɔgɔw ta Alaŋasiranbariya ni o
ta terenbariyakow bɛɛ le kosɔn; o ta terenbariyakow kosɔn o mɔgɔw bɛ mɔgɔ tɔw bari
ka can lɔn.
19 Kiti bɛ ben o kan, sabu mɔgɔ bɛ se ka min lɔn Ala ko ra, o ma dogo o ma; Ala yɛrɛ
ka o yira o ra k’a gbɛya.
20 Ala yɛrɛ bɛ cogo min na, mɔgɔ si tɛ se k’a ye a ɲa ra; nka kabini dunuŋa dantuma
a ka fɛn minw dan, a ta sebagaya banbari, ani a ta Alaya, o bɛɛ bɛ lɔn k’a gbɛya o fɛnw
le fɛ.
21 Jo tɛna kɛ o fɛ Ala ɲa kɔrɔ, sabu o ka Ala lɔn, nka o ma sɔn k’a bonya i n’a fɔ Ala, o
tɛ baraka la a ye fana. O ta miiriyaw ye fu le ye; o kosɔn o jusukun hakirintanw blara
dibi ra.
22 O bɛ o yɛrɛ jate mɔgɔ hakiritigiw ye, k’a sɔrɔ nalomanw lo.
23 Nɔɔrɔtigi Ala min tɛ sa ka ye, sani o ye o bato, o ka yirimɔgɔninw le lalaga, ani
kɔnɔw bisigiyaw, ani sogo sen naaniw, ani fɛn fofotaw, ka o fɛnw bato, nin tɛ o fɛn
minw na.
24 O kosɔn Ala ka o to o yɛrɛ ma o ta nɔgɔninyakow ra, ka kaŋa ni o yɛrɛ jusukun
diyanyakow ye. O bɛ o yɛrɛ lanɔgɔ jatɔya ra o yɛrɛ ni ɲɔgɔn cɛ.
25 O ka faninya bla Ala ta can nɔ ra. Ala ta danfɛnw, o bɛ olugu le bato ka baara kɛ o
ye, ka danbaga Ala yɛrɛ to yi, an bɛ min tando tuma bɛɛ. Amina!
26 O bɛɛ le kosɔn Ala ka o to o ta jarabijuguw boro marobariyakow ra. Ala ko min
kana kɛ, o bɛ o le kɛ. O ta musow yɛrɛ ka o cɛw to yi, ka to ka jɛn ni ɲɔgɔn ye.
27 Cɛw fana bɛ ten. O cɛŋɔgɔnw yɛrɛ nege gbankojugu o ra, o ka o musow to yi; cɛw
yɛrɛ gbansan bɛ jɛn ni ɲɔgɔn ye. O kosɔn bɔnɔ bɛna o sɔrɔ ka kaŋa ni o yɛrɛ ta lafiriri
ye.
28 I n’a fɔ o ma sɔn ka Ala lɔn, o kosɔn Ala ka o to o yɛrɛ ma ni o ta miirijuguw ye,
janko ko min man kan ka kɛ, o ye o kɛ.
29 O jusukun fanin lo terenbariya suguya bɛɛ ra; o kɔnɔ ka jugu, o nata ka bon,
ɲangboya bɛ o ra, o jusukun fanin lo celiya ra; mɔgɔfaga ka di o ye, ani kɛrɛ, ani nanbara;
miiriyajuguw bɛ o kɔnɔ, ani nafigiya,
30 ani tɔgɔcɛnri; o tɛ Ala ko jate; o maro ka dɔgɔ, o bɛ waso, o bɛ o yɛrɛ bonya. O
timina ka di kojugu ra, o tɛ o worobagaw kan mina.
31 Hakirintanw lo, o tɛ o ta layiriw dafa ka ye; o jusukun ka gbɛlɛn, o tɛ hina.
32 K’a sɔrɔ o k’a lɔn cɔ ko Ala ta kiti bɛ yi: ko mɔgɔ minw bɛ o ko ɲɔgɔnw kɛ, olugu
ka kan ni saya le ye. O bɛɛ n’a ta, o belen b’a kɛ; ka fara o bɛɛ kan, mɔgɔ wɛrɛ minw
bɛ o kojugu ɲɔgɔnw kɛra, o mɔgɔw ko le ka di o ye.

2

Ala bɛna kiti tigɛ ni terenninya ye
(Matiyu 7.1-5; Yakuba 2.12-13)

1 Ayiwa, ele min bɛ tɔw jaraki, n’i kɛra mɔgɔ min o min ye, yafa tɛna kɛ ele yɛrɛ ma.
Ni i bɛ tɔw jaraki, i bɛ i yɛrɛ le jarakira; sabu ele bɛ tɔw jaraki ko minw na, ele yɛrɛ bɛ
o kɛ!
2 K’a sɔrɔ an bɛɛ k’a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ o kow kɛ, Ala bɛ kiti tigɛ o kan ka kaŋa ni
can le ye.

1:17 1.17 Nin kuma fɔra Habakuki 2.4.

3 Ayiwa, ni ele bɛ tɔw jaraki, k′a sɔrɔ ele yɛrɛ bɛ o kow kɛ o, i ta miiriya ra i bɛna bɔsi
Ala ta kiti ma wa?
4 Walama Ala ta ɲumanyaba ni a ta sabari, ani a ta muɲuri, ele tɛ o jate fɛn ye wa?
I m′a lɔn ko a bɛ o ɲumanya bɛɛ kɛra i ye le ka sira bla i kɔrɔ janko i ye nimisa ka
jurumun dabla wa?
5 Nka i toro ka gbɛlɛn; i t′a fɛ ka nimisa i ta jurumun na. O kosɔn i bɛ dimi belebele
le labɛnna i yɛrɛ kama Ala ta dimilon ɲa, lon min na Ala bɛna a ta dimi ni a ta kiti
terennin bɔ kɛnɛ kan.
6 A bɛna mɔgɔ bɛɛ kelen kelen sara ka kaɲa ni a ta kɛwalew ye.
7 Minw bɛ jija koɲuman na, ka tandori ni bonya ni ɲanamanya banbari ɲini, Ala bɛna
ɲanamanya banbari di olugu ma.
8 Nka minw bɛ muruti Ala ma, ka ban can ma, ka sɔn terenbariya ma, Ala ta dimi ni
a ta jusugban bɛna ben olugu kan.
9 Tɔɔrɔ ni ɲagban, o le bɛna ben kojugukɛbaga bɛɛ kelen kelen kan; Yahudiyaw le bɛ
kɛ fɔlɔ ye, o kɔ, siya wɛrɛ mɔgɔw*.
10 Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ koɲuman kɛ, o tigi bɛna tandori ni bonya ni jusuuma le sɔrɔ;
Yahudiyaw le bɛna kɛ fɔlɔ ye, o kɔ, siya wɛrɛ mɔgɔw;
11 sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
12 Minw bɛɛ bɛ jurumun kɛ k′a sɔrɔ o ma cira Musa ta sariya* lɔn, olugu bɛna halaki,
nka kiti tɛna tigɛ o kan ka kaɲa ni o sariya ye. Minw bɛ jurumun kɛ k′a sɔrɔ o ka cira
Musa ta sariya lɔn, kiti bɛna tigɛ olugu kan ka kaɲa ni o sariya ye.
13 Sabu minw bɛ sariya ta kumaw lamɛn dɔrɔn, Ala tɛna olugu le jate mɔgɔ terenninw
ye; minw bɛ sariya sira tagama, Ala bɛna olugu le jate mɔgɔ terenninw ye.
14 Ayiwa, siya wɛrɛ mɔgɔw minw tɛ cira Musa ta sariya lɔn, ni olugu bɛ sariya sira
tagama o yɛrɛ ma, hali ni o tɛ o sariya lɔn, a bɛ i n′a fɔ o yɛrɛ ka sariya dɔ kɛ o yɛrɛ ye.
15 O b′a yira o cogo ra ko cira Musa ta sariya ka ci minw fɔ, ko o sɛbɛnin lo o jusukun
na. O hakiri b′a yira o ra, o jusukun bɛ o sɔsɔ tuma dɔw ra, walama o yɛrɛ bɛ jo di o
yɛrɛ ma tuma dɔw ra.
16 Ayiwa, ne ka ko minw fɔ, o bɛɛ bɛna yira lon dɔ, lon min na Ala bɛna a fɔ Yesu
Kirisita ye ko a ye mɔgɔw ta ko dogoninw kiti tigɛ; ne ka Kibaro Diman* min waajuri
kɛ, a bɛna kɛ ka kaɲa ni o le ye.

Ala bɛ Yahudiyaw jaraki

17 Ayiwa, Yahudiya tɔgɔ bɛ ele ra, ele bɛ i jigi la cira Musa ta sariya* kan, ka i yɛrɛ
bonya ko i ye Ala ta mɔgɔ ye.
18 Ele ka Ala sago lɔn; i bɛ se ka koɲuman lɔn k′a kɛ, sabu i karanna sariya ra.
19 I b′a jate i yɛrɛ kɔnɔ ko tɔw fiyenna, ko ele le bɛ sira yira olugu ra, ani ko tɔw bɛ
dibi ra, ko ele le bɛ o bla yeelen na.
20 I ko tɔw ye kolɔnbariw ni denmisɛnw ye, ko ele le ye olugu ta karanfa ye; sabu i
lanin b′a ra ko i ka can sira lɔnniya bɛɛ lɔn cira Musa ta sariya ra.
21 Ayiwa, ne ko: ele min bɛ tɔw karan, mun kosɔn ele tɛ i yɛrɛ karan? Ele min bɛ
waajuri kɛ ko mɔgɔ kana sonyari kɛ, ele yɛrɛ bɛ sonyari kɛ!
22 Ele min b′a fɔ ko mɔgɔ kana jɛnɛya kɛ, ele yɛrɛ bɛ jɛnɛya kɛ! Ele min ko i bɛ jo
haramuya, ele yɛrɛ bɛ fɛnw sonya josɔnyɔrɔw ra!
23 I bɛ i yɛrɛ bonya ko i ka sariya lɔn, nka i bɛ sariya cɛn, ka Ala tɔgɔ cɛn.
24 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Aw Yahudiyaw le kosɔn siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛ Ala
tɔgɔ cɛnna.»

Kɛnɛsigiri kɔrɔ ye min ye

25 Can lo, nafa bɛ kɛnɛsigiri ra, ni i kɔni bɛ sariya sira tagama. Nka ni i bɛ sariya
cɛnna, o tuma i ta kɛnɛsigiri ye fu le ye.
26 Mɔgɔ min ma kɛnɛsigi, ni o tigi bɛ sariya sira tagama, yala Ala tɛna o tigi jate i n′a
fɔ a kɛnɛsiginin lo wa?
27 Mɔgɔ min ma kɛnɛsigi, ni o bɛ sariya sira tagama, yala o tigi tɛna kiti ben ele kan
wa, ele min bɛ sariya cɛn, k′a sɔrɔ sariya sɛbɛnin bɛ i boro, i kɛnɛsigira fana?
28 Ayiwa, mɔgɔw ɲa bɛ min ye i ra, o le tɛ i kɛ Yahudiyaw yɛrɛyɛrɛ ye; nɔ min fana
bɛ kɛ mɔgɔ farikolo ra, o tɛ kɛnɛsigiri yɛrɛ ye.
29 Nka Yahudiyaya bɛ lɔn mɔgɔ jusukun le ra. Nin Saninman* bɛ min kɛ mɔgɔ jusukun
na, o le ye kɛnɛsigiri yɛrɛ ye; min bɛ kɛ ka kaɲa ni sariya ye o tɛ. O Yahudiya ta tandori
tɛ bɔ mɔgɔ ra, a bɛ sɔrɔ Ala le fɛ.

2:24 2.24 Nin kuma fɔra Ezayi 52.5.

3

Ala ye kankelentigi le ye

1 Ayiwa, ni a bɛ o cogo ra, Yahudiyaya nafa ye juman le ye tuun? Walama kɛnɛsigiri
ɲaci ye juman ye?
2 Ayiwa, nafa b'a ra yɛrɛ le cogo caman na. A fɔlɔ, Ala ka a ta kuma lase Yahudiyaw
le ma.
3 Ayiwa, hali ni a kɛra ko dɔw ma a kan mina, yala olugu ta kanminabariya bɛ se ka
Ala ta kankelentigiya cɛn wa?
4 Fiyewu, o tɛ se ka kɛ! Hali ni adamadenw bɛɛ ye faninyafɔbagaw le ye, Ala kɔni ye
kankelentigi le ye, i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Ele Ala, ni i bɛ kuma, bɛɛ b'a lɔn ko i terennin lo.
Ni o ka i jaraki, nɔ tɛna ye i ra.»
5 Ayiwa, ni an ta terenbariya bɛ kɛ sababu ye ka Ala ta terenninya yira, o tuma an
bɛna mun le fɔ o ra? Yala an bɛna a fɔ le ko jo tɛ Ala fɛ, ni a bɛ dimi an kɔrɔ ka kiti ben
an kan wa? Ne bɛ kumana ka kaɲa ni adamadenw ta cogo le ye.
6 Fiyewu! Ni Ala tun terennin tɛ, a tun bɛna se ka kiti tigɛ dunuŋamɔgɔw kan cogo
di?
7 Ayiwa, ni ne ta faninya fana bɛ kɛ sababu ye ka Ala ta can yira, ka nɔɔrɔ la a kan, o
tuma mun kosɔn kiti bɛ tigɛ ne kan tuun ko ne ka jurumun kɛ?
8 Ayiwa, mun kosɔn an t'a fɔ ko an ye kojugu kɛ, janko koɲuman ye bɔ a ra? Dɔw bɛ
ne tɔgɔ cɛnna ko ne bɛ mɔgɔw karanna o kuma le ra. O mɔgɔw kɔni tɛna bɔsi Ala ta
kiti ma le fiyewu.

Mɔgɔ si terennin tɛ

9 Ayiwa, ne bɛna mun le fɔ ka a laban? Yala an Yahudiyaw ka fisa ni mɔgɔ tɔw ye wa?
Fiyewu! Ne k'a yira ka ban ko Yahudiyaw o, siya wɛrɛ mɔgɔw* o, o bɛɛ bɛ jurumun
fanga kɔrɔ.
10 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«O mɔgɔ tɛ yi, min terennin lo; hali mɔgɔ kelen.
11 O si tɛ hakiritigi ye, o si tɛ Ala ta jɛnɲɔgɔnya ɲini.
12 O bɛɛ ka o kɔ munu Ala ma;
o bɛɛ kɛra ɲacintanw ye.
O si tɛ koɲuman kɛ, hali mɔgɔ kelenpe.
13 O kandinga ye kaburu dayɛlɛnin le ye,
o bɛ o nɛnden kɛ ka mɔgɔw lafiri.
O darakan ka jugu i ko fɔnfɔnnin baga;
14 mɔgɔdangakumaw, ani kumagbomanw dɔrɔn le bɛ o da ra.
15 O sen ka teli mɔgɔfaga fɛ;
16 ni o bɛ tɛmɛ yɔrɔ o yɔrɔ, cɛnri ni bɔnɔ le bɛ o kɔ;
17 min ye hɛra sira ye, o tɛ o lɔn.
18 O tɛ tagama Alaɲasiran na fiyewu.»
19 Ayiwa, an k'a lɔn ko cira Musa ta sariya* bɛ fɛn o fɛn fɔ, sariya dira minw ma, a b'a
fɔra olugu le ye. O ra kuma tɛna sɔrɔ mɔgɔ si fɛ; dunuŋamɔgɔw bɛɛ jarakinin lo fana
Ala ɲa kɔrɔ.
20 O le kosɔn mɔgɔ si tɛna jate mɔgɔ terennin ye Ala ɲa kɔrɔ sariya sira tagama sababu
ra, sabu sariya b'a yira an na le dɔrɔn ko an ka jurumun kɛ.

Ala bɛ mɔgɔ kisi lanaya le baraka ra
(Galasikaw 2.15,16; 3.8-14,22-29; Ɛfɛsikaw 2.7-9)

21 Ayiwa, sisan Ala bɛ an jate mɔgɔ terenninw ye cogo min na, a ka o yira an na, nka
sariya* sababu tɛ. Sariya kitabuw, ani ciraw ta kitabuw tun kɔnna ka o kuma fɔ k'a
gbɛya:
22 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Yesu Kirisita* ra, Ala bɛ o tigi jate mɔgɔ terennin ye; a tɛ
mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra,
23 sabu mɔgɔ bɛɛ ka jurumun kɛ, o kosɔn mɔgɔ si tɛ se ka Ala ta nɔɔrɔ ye.
24 Nka Ala ka o jate mɔgɔ terenninw ye gbansan a ta nɛɛma baraka ra, sabu Yesu
Kirisita ka o kunmabɔ o ta jurumun na.
25 Minw lara Yesu ta jori saraka ra, Ala ka ale Yesu le kɛ olugu ta jurumun sara ye,
janko ka a ta terenninya yira. Fɔlɔfɔlɔ, jurumun minw tun kɛra, a tun ka o muɲu, a ma
o hakɛ bɔ o ra.

3:4 3.4 Nin kuma fɔra Zaburu 51.6. **3:18 3.10-18** Nin kuma fɔra Zaburu 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 140.4; 10.7; Ezayi 59.7-8; Zaburu 36.2.

26 Nka sisan a bɛ mɔgɔw jate mɔgɔ terenninw ye cogo min na, a ka o yira: minw lara
Yesu Kirisita ra, Ala bɛ to a ta terenninya ra, ka olugu jate mɔgɔ terenninw ye fana.
27 Ayiwa, an ta yɛrɛbonya sababu bɛ min? Sababu si tɛ yi! Mun kosɔn? Sabu ka sariya
sira tagama, o tɛ jate, nka lanaya le bɛ jate.
28 O ra, an bɛ se k'a fɔ ko Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye lanaya dɔrɔn le baraka
ra, cira Musa ta sariya sira tagama sababu tɛ.
29 Yala Ala ye Yahudiyaw dɔrɔn ta Ala le ye wa? A tɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* fana ta Ala
ye wa? Siya tɔw fana ta Ala lo kɛ!
30 Sabu Ala kelenpe le bɛ yi; ale le bɛ Yahudiyaw jate mɔgɔ terenninw ye lanaya baraka
ra, ka siya wɛrɛ mɔgɔw fana jate mɔgɔ terenninw ye o lanaya kelen baraka ra.
31 Ayiwa, yala o kɔrɔ ye ko lanaya sababu ra an bɛ cira Musa ta sariya kɛ fɛngbansan
ye wa? Ɔn-ɔn dɛ! An yɛrɛ b'a bonya le ka ɲa.

4

Iburahima ta lanaya
(Galasikaw 3.6-9,29; Zaburu 32)

1 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ Iburahima ta ko ra, ale min ye an bɛmacɛ ye adamadenya
sira fɛ? Ale ta kɛra cogo di le?
2 Ni Ala tun ka Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwalew le kosɔn, a tun bɛna se
ka a yɛrɛ bonya; nka a tɛ se ka a yɛrɛ bonya Ala ɲa kɔrɔ.
3 Kitabu ka mun fɔ? A ko: «Iburahima lara Ala kumakan na, Ala k'a jate mɔgɔ terennin
ye a ta lanaya kosɔn.»
4 Aw k'a lɔn ko ni mɔgɔ ka baara kɛ, a ka kan ka sara; nka a bɛ o sara min sɔrɔ, o tɛ
di a ma gbansan; a ta baara sara lo.
5 Nka ni mɔgɔ min ma kɛwale kɛ, Ala min bɛ Alaɲasiranbariw jate mɔgɔ terenninw
ye, ni a ka la o ra dɔrɔn, Ala bɛ a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn.
6 Ala bɛ mɔgɔ min jate mɔgɔ terennin ye, ni a ma kɛwale kɛ, Dawuda bɛ o tigi ta hɛra
le lakari, k'a fɔ ko:
7 «Ala ka minw ta terenbariyakow yafa o ma,
ka o ta jurumun datugu pewu, olugu ta ɲana.
8 Matigi Ala tɛ mɔgɔ min ta jurumun jate,
o tigi ta ɲana.»

Kɛnɛsigiri tɛ mɔgɔ kisi

9 Ayiwa, yala minw kɛnɛsigira, olugu dɔrɔn le ka kan ka o koɲuman sɔrɔ wa, walama
kɛnɛsigibariw fana ka kan ka a sɔrɔ? An k'a fɔ sisan ko «Iburahima lara Ala kumakan
na, Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn.»
10 O kɛra wagati juman kelen le ra? A kɛnɛsiginin kɔ wa, walama sani a ye kɛnɛsigi?
A ma kɛ a kɛnɛsiginin kɔ dɛ; a kɛra k'a sɔrɔ a ma kɛnɛsigi.
11 O kɔ le, Iburahima ka kɛnɛsigiri sɔrɔ i n'a fɔ tagamasiyɛn, k'a yira ko Ala ka a jate
mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn, sani a ye kɛnɛsigi. O cogo ra, kɛnɛsigibari minw
lara Ala ra, ani Ala ka o jate mɔgɔ terenninw ye, Iburahima kɛra olugu bɛɛ ta bɛmacɛ
ye.
12 O cogo kelen na, minw kɛnɛsiginin lo, olugu bɛɛ ta bɛmacɛ lo fana; o kɔrɔ ye ko
minw tɛ dan kɛnɛsigiri dɔrɔn ma, nka o bɛ tagama lanaya sira kan i n'a fɔ an bɛmacɛ
Iburahima tun k'a kɛ cogo min na, sani a ye kɛnɛsigi.

Ala ta layiri bɛ sɔrɔ lanaya le baraka ra
(Heburuw 11.8-19)

13 Ala ka layiri min ta Iburahima ni a duruja ye ko dunuɲa bɛna kɛ o ta ye, o layiri
ma ta sariya* sira tagama kosɔn; nka Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn
minkɛ, o le k'a to layiri tara a ye.
14 Ni Ala ta layirifɛnw bɛ sɔrɔ sariya sira tagama sababu le ra, o tuma kun tɛ lanaya
ra tuun, layiri fana tɛ jate tuun.
15 Sabu sariya bɛ Ala ta dimi le lase an ma dɔrɔn; ni sariya tɛ yɔrɔ min na, sariya
cɛnko fana tɛ yi.
16 O kosɔn Ala ka o layiri ta an ye lanaya le baraka ra, janko a ye kɛ nɛɛma ye min dira
an ma gbansan, ka kɛ Iburahima ta duruja bɛɛ ta ye; sariya sira tagamabagaw daman
ta tɛ, nka minw lara Ala ra i n'a fɔ Iburahima, olugu fana ta lo, sabu Iburahima kɛra an
bɛɛ bɛmacɛ le ye,

4:3 4.3 Nin kuma fɔra Damina 15.6. **4:8 4.8** Nin kuma fɔra Zaburu 32.1-2.

17 i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Ne ka i kɛ siya caman bɛmacɛ ye.»
Ayiwa, an bɛmacɛ lo Ala ɲa kɔrɔ, sabu a lara Ala ra, Ala min bɛ suw lakunu, ani min bɛ
fɛndanbariw dan.
18 Ayiwa, hali k’a sɔrɔ Iburahima jigi tun tigɛra ka ban, Ala ka min fɔ a ye, a lara o ra
ka a jigi la a kan; o cogo ra a kɛra «siya caman bɛmacɛ» ye, i n’a fɔ Ala tun k’a fɔ cogo
min na ko: «I ta duruja bɛna caya nin cogo le ra.»
19 Ala ka o fɔ tuma min na, Iburahima farikolo tun kɔrɔra ka ban, sabu a si tun bɛ
san kɛmɛ bɔ. Denworo tuma fana tun tɛmɛna a muso Saran kan. Nka Iburahima ma o
si jate; o ma foyi bɔ a ta lanaya ra.
20 A ma a jigi tigɛ ka sigiya Ala ta layiri ra, nka dɔ le yɛrɛ farara a ta lanaya kan, fɔ a
ka Ala tando.
21 Iburahima tun lanin b’a ra yɛrɛ le jate ko Ala ka fɛn min layiri ta, ko a bɛ se fana
ka o kɛ.
22 O lanaya le kosɔn «Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye.»
23 Nka o kuma min sɛbɛra ko «Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye,» o ma sɛbɛ Iburahima
kelen kosɔn dɛ!
24 A sɛbɛra an fana kosɔn; Ala min ka an Matigi Yesu lakunu ka bɔ saya ra, anw minw
lara o ra, anw fana bɛ jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ.
25 Ala k’a to a sara an ta jurumun kosɔn, ka kunu ka bɔ saya ra, janko an ye jate mɔgɔ
terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ.

5

Ala ka hɛra don an ni a yɛrɛ cɛ
(Piyɛri fɔlɔ 1.3-9; Yuhana fɔlɔ 4.9,10)

1 O cogo ra Ala ka an jate mɔgɔ terenninw ye lanaya baraka ra; sisan a ka hɛra don
an ni ale Ala yɛrɛ cɛ an Matigi Yesu Kirisita baraka ra.
2 Ale Kirisita* le sababu ra Ala ka o nɛɛma kɛ an ye; an lanin lo a ra, an bɛ an jigi la
a kan ka ɲagari, sabu an jigi b’a kan ko lon dɔ an bɛna Ala ta nɔɔrɔ sɔrɔ.
3 O dɔrɔn tɛ, hali ni tɔɔrɔ ka se an ma, an bɛ ɲagari o ra; sabu tɔɔrɔ le b’a to an bɛ
jija lanaya ra.
4 Ni an bɛ jija, o b’a to an bɛ kɛ kankelentigiw ye tɔɔrɔ ra; ni an kɛra kankelentigi ye,
o le b’a to an jigi bɛ sigi.
5 Ayiwa, jigi tɛ mɔgɔ janfa, sabu Ala k’a ta kanuya caya an jusukun na Nin Saninman*
baraka ra, a ka o min di an ma.
6 Can lo, wagati min an tun ye barakantanw ye, Ala ka wagati min latigɛ, o sera minkɛ,
Kirisita sara anw Alaŋasiranbariw kosɔn.
7 Mɔgɔ ye sɔn ka sa hali mɔgɔ terennin kosɔn, o kɛ man di. A bɛ se ka kɛ ko mɔgɔ dɔ
bɛ sɔn k’a ja gbɛlɛya ka sa mɔgɔɲuman dɔ kosɔn.
8 Nka Ala bɛ an kanu cogo min na, a ka o yira nin le fɛ: ka an to jurumun na, Kirisita
sara an kosɔn.
9 Sisan kɔni Ala ka an jate mɔgɔ terenninw ye Yesu jori baraka ra; o ra, sigiya t’a ra,
fana ko a bɛna an kisi Ala ta dimi ma.
10 An tun bɛ Ala juguw le ye, nka Den min bɔra Ala ra*, Ala ka bɛn don an ni a yɛrɛ
cɛ o Den* ta saya baraka ra; o ra, sigiya t’a ra, ko bɛn donna an ni Ala cɛ minkɛ, ko an
bɛna kisi Yesu ta ɲanamanya sababu ra.
11 Ka fara o kan, an bɛ ɲagari kosɛbɛ Ala ta jɛŋɲɔgɔnya ra an Matigi Yesu Kirisita
baraka ra; sisan ale le ka an ni Ala cɛ bɛn.

Adama ni Kirisita
(Korɛntikaw fɔlɔ 15.21-22,45-49,56-57)

12 Mɔgɔ kelen le sababu ra jurumun donna dunuɲa kɔnɔ, jurumun k’a to saya fana
nana dunuɲa kɔnɔ; o cogo ra saya sera adamaden bɛɛ ma, sabu o bɛɛ ka jurumun kɛ.
13 Sani Ala ye sariya* di cira Musa ma, jurumun tun bɛ dunuɲa ra ka ban. Nka i n’a
fɔ sariya tun tɛ yi fɔlɔ, Ala tun tɛ jurumun jate.
14 O bɛɛ n’a ta, k’a ta Adama ta wagati ra fɔ ka na se cira Musa ta wagati ma, saya
fanga tun bɛ mɔgɔw kan. Hali minw ma Ala ta cifɔninw cɛn i n’a fɔ Adama k’a cɛn cogo
min na, olugu tun bɛ sa. Min tun ka kan ka na, Adama kɛra ale tagamasiyɛn le ye.
15 Nka Ala bɛ nɛɛma min di gbansan, o ni Adama ta jurumun tɛ kelen ye. Can lo, mɔgɔ
caman sara ale kelen ta jurumun kosɔn. Nka Ala ta nɛɛma, ani nɛɛma min bɔra mɔgɔ
kelen fɛ, Yesu Kirisita, k’a di mɔgɔ caman ma, o nɛɛma nafa le ka bon.

4:18 4.18 Nin kuma fɔra Damina 15.5.

16 Ala bɛ nɛɛma min di gbansan, o nɔ, ani mɔgɔ kelen ta jurumun nɔ tɛ se ka suma
ni ɲɔgɔn ye. Mɔgɔ kelen ta jurumun nana ni jarakiri ye, k'a sɔrɔ Ala ka nɛɛma min di
gbansan jurumun camanba kɔ fɛ, o nɛɛma ka an kunmabɔ, ka an kɛ mɔgɔ terenninw
ye.
17 Can lo, mɔgɔ kelen ta jurumun le kosɔn saya fanga sera bɛɛ ma. Nka minw bɛɛ ka
Ala ta nɛɛmaba sɔrɔ, Ala ka minw jate mɔgɔ terenninw ye, olugu bɛna ɲanamanyakura
ni kuntigiya sɔrɔ mɔgɔ kelen sababu ra, min ye Yesu Kirisita ye; o nafa le ka bon.
18 Ayiwa, mɔgɔw bɛɛ jarakira cogo min na Adama ta jurumun kelen kosɔn, o cogo kelen
na Yesu Kirisita ta kɛwaleɲuman kelen kosɔn Ala bɛ mɔgɔ bɛɛ kunmabɔ ka ɲanamanya
di o ma.
19 Mɔgɔ kelenpe ta kanblari sababu ra mɔgɔ caman kɛra jurumunkɛbagaw ye cogo
min na, o cogo ra fana mɔgɔ kelenpe ta kanminari kosɔn Ala bɛ mɔgɔ caman jate mɔgɔ
terenninw ye.
20 Sariya kɔni dira, janko k'a yira an na ko an ta jurumun ka ca; nka jurumun cayara
yɔrɔ min na, Ala ta nɛɛma belen cayara o yɔrɔ ra ka tɛmɛ a kan pewu.
21 An tun bɛ jurumun fanga kɔrɔ minkɛ, o le ka saya lase mɔgɔ bɛɛ ma; nka sisan an
bɛ nɛɛma ta fanga kɔrɔ minkɛ, o b'a to Ala bɛ an jate mɔgɔ terenninw ye, ka ɲanamanya
banbari di an ma an Matigi Yesu Kirisita baraka ra.

6

Lanabaga bɔra jurumun fanga kɔrɔ
(Kɔlɔsikaw 3.1-10)

1 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala o kɔrɔ ye ko an ye to ka jurumun kɛ, janko Ala ta
nɛɛma ye caya wa?
2 Fiyewu! An minw sara ka an sen bɔ jurumun ta ko ra, anw belen bɛ se ka ɲanamanya
jurumun na cogo di tuun?
3 An minw bɛɛ batizera ka kɛ ni Yesu Kirisita ye jɛnɲɔgɔnya ra, aw m'a lɔn ko an
batizera minkɛ, a bɛ i n'a fɔ an sara ni a ye le wa?
4 An batizera minkɛ, a kɛra i n'a fɔ an sara ni a ye, ani an su donna ni a ye, janko
an ye ɲanamanyakura sɔrɔ i n'a fɔ Fa Ala ka Yesu Kirisita lakunu ka bɔ saya ra ni a ta
sebagaya nɔɔrɔman ye cogo min na.
5 Can lo, i n'a fɔ an ni ale kɛra kelen ye a ta saya ra, an bɛna kunu fana a ta jɛnɲɔgɔnya
ra i n'a fɔ a kununa cogo min na.
6 An ye nin faamu ka ɲa, ko jogokɔrɔ min tun bɛ an na, a kɛra i n'a fɔ o ni Kirisita*
gbengbenna yiri ra ɲɔgɔn fɛ ka sa; janko o jogo min tun ye jurumun ye an na, o fanga
ye ban, ani an kana to o jurumun fanga kɔrɔ tuun.
7 Sabu ni mɔgɔ min sara, o tigi bɔra jurumun ta fanga kɔrɔ.
8 Ayiwa, i n'a fɔ an ni Kirisita sara ɲɔgɔn fɛ, an lanin b'a ra ko an bɛna ɲanamanya,
ka kɛ ni a ye fana.
9 An k'a lɔn fana ko Yesu Kirisita kununa ka bɔ saya ra, ko a tɛ sa tuun: saya ta fanga
tɛ se a kɔrɔ tuun.
10 A sara siɲaga kelenpe ka jurumun ta fanga ban. Nka a kununa ka bɔ saya ra; a bɛ
ɲanamanya min na sisan, a bɛ ɲanamanyara Ala le ye.
11 O cogo ra aw fana ye aw yɛrɛ jate k'a kɛ i n'a fɔ aw sara ka bɔ jurumun ta fanga
kɔrɔ; sisan aw bɛ ɲanamanyara Ala le ye Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
12 Ayiwa, aw kana aw farikolo to jurumun boro, ka kɛ jurumun ta jɔnw ye; aw kana
sɔn farikolo negejuguw ma.
13 Aw kana aw farikolo yɔrɔ si bla jurumun na tuun, ka terenbariyakow kɛ; nka aw
ye aw yɛrɛ di Ala ma i n'a fɔ mɔgɔ minw kununa ka bɔ saya ra ka kɛ mɔgɔkuraw ye.
Aw ye aw farikolo yɔrɔw bɛɛ di Ala ma, janko ka terenninya sira tagama.
14 Jurumun ta fanga tɛna kɛ aw kan tuun, sabu aw tɛ sariya ta fanga kɔrɔ, aw bɛ
nɛɛma le kɔrɔ.

Lanabaga kɛra Ala ta jɔn le ye

15 Ayiwa, yala an ka kan ka to ka jurumun kɛ, ko sabu an tɛ sariya ta fanga kɔrɔ tuun,
ko an bɛ nɛɛma le kɔrɔ wa? Fiyewu!
16 Aw m'a lɔn ko ni aw bɛ baara kɛra mɔgɔ dɔ ye ka aw yɛrɛ majigi a ye, aw bɛ kɛ o
tigi ta jɔn le ye wa? Ka kɛ jurumun ta jɔn ye, o laban ye saya le ye; ka kɛ Ala ta jɔn ye,
ka a kan mina, o laban ye terenninya ye.
17 Nka an ye Ala tando, sabu aw minw tun bɛ jurumun ta jɔnya ra fɔlɔfɔlɔ, aw karanna
can min na, aw sɔnna o ma ni aw jusukun bɛɛ ye.
18 Sisan aw bɔra jurumun ta jɔnya ra, ka kɛ Ala ta jɔnw ye ka tagama terenninya ra.

19 Ne bɛ nin kumaw fɔra ka kaɲa ni adamadenya cogo le ye, aw ta hakiri dɔgɔya kosɔn. Aw tun ka aw farikolo yɔrɔw bla nɔgɔninyakow ni juguya ta jɔnya ra kojugu
kama cogo min na, o cogo kelen na sisan aw ye aw farikolo yɔrɔw bla Ala ta jɔnya ra
ka ɲanamanya terenninya ra, ani saninyari.
20 Aw tun bɛ jurumun ta jɔnya ra wagati min na, foyi tun tɛ aw jagboya ka Ala ta
terenninya sira tagama.
21 Nka aw ka mun nafa le sɔrɔ o kɛwalew ra? O laban bɛ maroya le blara aw ra sisan,
sabu o kow laban ye saya le ye.
22 Nka sisan aw bɔra jurumun ta jɔnya ra ka kɛ Ala ta jɔnw ye; aw bɛ nafa min sɔrɔ
o ra, o ye saninyari ye, a laban fana ye ɲanamanya banbari ye.
23 Sabu jurumun sara ye saya le ye; nka Ala bɛ nɛɛma min di gbansan, o ye ɲanamanya
banbari ye, an Matigi Yesu Kirisita ta jɛŋŋɔgɔnya ra.

7

Lanabaga bɔra sariya ta jɔnya ra
(Ɛfɛsikaw 5.25-31; Galasikaw 2.19,20)

1 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛna min fɔ aw ye, aw ka o lɔn kosɛbɛ, sabu aw ka sariya*
lɔn. Ka mɔgɔ to nin na le, a ka kan ka sariya sira tagama.
2 A bɛ i n'a fɔ muso furunin; ka kaɲa ni sariya ye, ni a cɛ ma sa, a bɛ cɛ ta furu kɔnɔ.
Nka ni a cɛ sara, o tuma sariya min tun k'a siri a cɛ ra, o sariya bɔra a kunna.
3 O kosɔn, ni a tagara sigi cɛ wɛrɛ kun, k'a sɔrɔ a cɛ ma sa, o b'a fɔ ko a ka jɛnɛya kɛ.
Nka ni a cɛ sara, o tuma a bɔra sariya fanga kɔrɔ; ni a ka sigi cɛ wɛrɛ kun, a ma jɛnɛya
kɛ.
4 Ayiwa, ne balemaw, aw fana ta bɛ ten le. A bɛ i n'a fɔ aw sara sariya ta fan fɛ,
Kirisita* ta saya kosɔn; aw kɛra a ta ye, janko Ala min k'a lakunu ka bɔ saya ra, aw ye
kɛwaleɲumanw kɛ o ye.
5 Can lo, an tun bɛ tagama ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye tuma min na, sariya tun bɛ ko
dɔw yira an na k'a fɔ an ye ko kojugu lo; o bɛɛ n'a ta, an belen tun b'a fɛ ka o kow kɛ.
O negejugu tun bɛ an kɔnɔnɔsu ka an bla saya sira kan.
6 Sisan kɔni an bɔra sariya ta fanga kɔrɔ, sabu an tun bɛ o min ta jɔnya ra, a bɛ i n'a
fɔ an sara ka bɔ o ta jɔnya ra. O cogo ra an bɛ se ka baara kɛ Ala ye cogokura ra Nin
Saninman* baraka ra; an t'a kɛ tuun ka kaɲa ni sirakɔrɔ ye, min sɛbɛra sariya ra.

Sariya le bɛ jurumun yira

7 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala o kɔrɔ ye ko sariya* le bɛ mɔgɔ bla jurumun na
wa? Fiyewu! Nka sariya le k'a to ne ka ne ta jurumun lɔn. Ka ɲabɔ mɔgɔ wɛrɛ ta fɛn
fɛ, ne tun tɛna o lɔn kojugu ye, ni sariya tun m'a fɔ ko: «I kana ɲabɔ mɔgɔ borofɛn fɛ.»
8 O cogo ra jurumun ka cogo sɔrɔ ka nege suguya bɛɛ don ne ra, sariya sababu ra;
sabu ni sariya tɛ yi, jurumun ye fɛn sanin le ye.
9 Wagati min na ne tun ma sariya lɔn fɔlɔ, ne tun bɛ ɲanamanya; nka sariya nana
wagati min na, jurumun nege ka ne sɔrɔ minkɛ,
10 o kɛra sababu ye k'a to ne sara. O ra, Ala ka sariya min di janko an ye ɲanamanya
sɔrɔ, o ka saya lase ne ma.
11 Jurumun ka cogo sɔrɔ ka ne lafiri sariya sababu ra, ka saya lase ne ma o sariya
kelen sababu ra fana.
12 Ayiwa, sariya kɔni saninyanin lo; a ta cifɔninw saninyanin lo, o terennin lo, o ka ɲi
fana.
13 O tuma sariya min ye fɛnɲuman ye, o le kɛra sababu ye ka saya lase ne ma wa?
Fiyewu! Jurumun le k'a to o fɛnɲuman kɛra sababu ye ka ne lafiri, ka saya lase ne ma;
o kɛra janko jurumun ye yira k'a gbɛya. O cogo ra sariya le sababu ra, jurumun yirara
k'a gbɛya ko a ka jugu.

Lanabaga sago ni jurumun fanga

14 Ayiwa, an k'a lɔn ko sariya* bɔra Ala le ra; nka ne kɔni ye adamaden jurumuntɔ le
ye, i n'a fɔ mɔgɔ min fiyeerera ka kɛ jurumun ta jɔn ye.
15 Sabu ne bɛ ko minw kɛ, ne tɛ o faamu; ne b'a fɛ ka min kɛ, ne tɛ o kɛ fana. Ko
minw man di ne ye cɔ, ne bɛ o le kɛ.
16 Ayiwa, ne t'a fɛ ka ko minw kɛ, ni ne bɛ o le kɛra, o tuma ne sɔnna a ma ko sariya
ka ɲi.
17 O cogo ra, ne bɛ kojugu minw kɛra, o tɛ ne yɛrɛ sago ye tuun; jurumun min bɛ ne
jusukun na, o le bɛ ne blara o ra.

7:7 7.7 Nin kuma fɔra Bɔri 20.17; Sariya 5.21.

18 Ne k’a lɔn ko fɛnɲuman tɛ ne kɔnɔ, i n’a fɔ ne ye adamaden gbansan le ye; sabu ne
kɔni b’a fɛ ka koɲuman kɛ, nka ne tɛ se ka a kɛ.
19 Ne b’a fɛ ka koɲuman min kɛ, ne tɛ o kɛ; nka ne t’a fɛ ka kojugu min kɛ, ne bɛ o le
kɛ.
20 Ayiwa, ne t’a fɛ ka ko minw kɛ, ni ne bɛ o le kɛ, o tuma o tɛ ne yɛrɛ sago ye tuun;
jurumun min bɛ ne jusukun na, o fanga le bɛ ne blara o ra.
21 Ne bɛ o sariya fanga ye ne yɛrɛ kan: ni ne b’a fɛ ka koɲuman kɛ, kojugu nege le bɛ
ne sɔrɔ.
22 Ne jusukun na Ala ta sariya ka di ne ye haali.
23 Nka ne bɛ sariya wɛrɛ ta fanga ye ne yɛrɛ kan, min bɛ siyɛn tara ni ne yɛrɛ sago ta
sariya ye; o sariya min bɛ ne kan, o le ka ne kɛ jurumun ta jɔn ye.
24 E! Ne ɲanibagatɔ flɛ nin ye! O fanga min bɛ ne farikolo bla jurumun na, ka saya
lase ne ma, jɔn le bɛna ne bɔsi ka bɔ o boro sa?
25 Ala, baraka, Yesu Kirisita sababu ra; ale le bɛ ne bɔsi.
Ayiwa, o cogo ra, ne jusukun na ne bɛ sɔn Ala ta sariya ma; nka ne farisogo ta fan fɛ,
ne bɛ kɛ jurumun ta sariya ta jɔn ye.

8

Lanabaga ani Nin Saninman sago*
(Galasikaw 3.13-14; 5.16-25)

1 Ayiwa, sisan, minw bɛɛ bɛ Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, Ala tɛna kiti ben olugu si
kan tuun.
2 Sabu Nin Saninman* min bɛ ɲanamanya di Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, o ta fanga
ka ne kisi ka bɔ jurumun ni saya ta fanga ra.
3 Cira Musa ta sariya* tun tɛ se ka o kɛ, sabu an adamadenw baraka ka dɔgɔ. O kosɔn
sariya tun tɛ se ka min kɛ, Ala ka o kɛ: Den min bɔra Ala ra*, Ala ka o ci ka na; a kɛra
adamaden ye i n’a fɔ an jurumuntɔw. An tun bɛ jurumun fanga min kɔrɔ, a ka a yɛrɛ
di saraka ye ka o fanga cɛn.
4 Ala ka o kɛ, janko an minw tɛ tagama ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye tuun, fɔ Nin
Saninman sago, sariya ko an ye min kɛ, an ye se ka o kɛ.
5 Sabu minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ sago ye, olugu bɛ miiri o yɛrɛ diyanyakow
le ra. Nka minw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin Saninman sago ye, olugu bɛ Nin Saninman
diyanyakow le kɛ.
6 Ka miiri an yɛrɛ diyanyakow ra, o ye saya ye; nka ka miiri Nin Saninman diyanyakow
ra, o ye ɲanamanya ni hɛra ye.
7 Sabu minw bɛ miiri o yɛrɛ sago ra, olugu ye Ala juguw le ye; o tɛ o yɛrɛ majigi Ala
ta sariya ye, o fana tɛ se.
8 O kosɔn minw bɛ tagama ka kaɲa ni o yɛrɛ sago ye, olugu ko tɛ se ka diya Ala ye
fiyewu.
9 Aw kɔni, aw tɛ tagama ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago ye; aw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin
Saninman sago le ye; sabu Ala Nin bɛ aw kɔnɔ. Ni Kirisita* ta Nin tɛ mɔgɔ min kɔnɔ, o
tigi tɛ Kirisita ta ye.
10 Ni Kirisita bɛ aw kɔnɔ, aw farikolo kɔni bɛna sa lon dɔ jurumun kosɔn; nka aw nin
bɛna ɲanamanya, sabu Ala ka aw jate mɔgɔ terenninw ye.
11 Ala min ka Yesu lakunu ka bɔ saya ra, ni o ta Nin Saninman siginin bɛ aw kɔnɔ, o
tuma, min ka Kirisita lakunu ka bɔ saya ra, o bɛna aw farikolo sataw fana ɲanamanya
a ta Nin Saninman baraka ra, o min siginin bɛ aw kɔnɔ.
12 O le kosɔn ne balemaw, juru min bɛ an na, o tɛ an yɛrɛ farisogo ta juru ye tuun,
min bɛ a to an bɛ ɲanamanya ka kaɲa ni an yɛrɛ sago ye.
13 Sabu ni aw bɛ tagama ka kaɲa ni aw yɛrɛ sago ye, aw bɛna sa; nka ni aw ka aw
farikolo ta kɛwalejuguw faga Nin Saninman baraka ra, o tuma aw bɛna ɲanamanya.
14 Sabu minw bɛɛ bɛ tagama ka kaɲa ni Ala Nin Saninman sago ye, olugu bɛɛ ye Ala
denw ye.
15 Sabu aw ka Nin Saninman min sɔrɔ, ale tɛ aw kɛ jɔn ye, k’a to aw ye to ka siran
tuun. Nka o Nin Saninman bɛ aw kɛ Ala denw le ye; ale baraka le ra an bɛ Ala wele ni
kanba ye, k’a fɔ ko: «An Fa!»
16 Nin Saninman yɛrɛ bɛ seereya kɛ ka bɛn ni an yɛrɛ nin ta seereya ye, ko an kɛra
Ala denw ye.
17 Ayiwa, ni an kɛra Ala denw ye, o tuma a ka fɛn minw layiri ta an ye, an bɛna o sɔrɔ
fana. An bɛna o fɛn minw sɔrɔ, an ni Kirisita le bɛna o sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ; sabu ni an bɛ
tɔɔrɔ ni a ye, an bɛna bonya sɔrɔ ni a ye fana.

Lanabaga ta jigiya
(Yuhana 10.27-30)

18 Ne b′a jate ko tɔɔrɔ min bɛ an kan sisan, o tɛ se ka suma ni sini ta bonya ye hali
dɔɔnin, Ala bɛna o bonya min yira an na.
19 Ala bɛna a ta denw ta bonya yira lon min na, danfɛnw bɛɛ kɔrɔtɔnin bɛ o lon
makɔnɔna.
20 Sabu Ala ta danfɛnw bɛɛ kɛra ɲacintanw ye. A tun man di o ye ka kɛ ten, nka Ala
yɛrɛ le ka o kɛ; o bɛɛ n′a ta, jigiya bɛ yi hali bi.
21 Sabu lon dɔ, Ala bɛna a ta danfɛnw bɛɛ bɔ saya ta jɔnya ra; Ala denw kɛra o yɛrɛ
ta ye bonya min kama, o bɛna dɔ sɔrɔ o ra.
22 An k′a lɔn ko fɔ ka na se bi ma, danfɛnw bɛɛ bɛ ŋunana tɔɔrɔ boro, i n′a fɔ muso
lasiritɔ min b′a fɛ ka jigi.
23 Nka olugu dɔrɔn tɛ; Nin Saninman* dira an minw ma, ka kɛ i n′a fɔ Ala ta nɛɛma
fɔlɔ, anw fana bɛ ŋunana an yɛrɛ kɔnɔ. Lon min Ala bɛna an kɛ a ta denw ye ka an
farikolo bɔ jɔnya ra pewu, an bɛ o lon le makɔnɔna.
24 Sabu an kisira, nka an ta kisiri ye jigiya le ye. Nka i ɲa bɛ jigiya min na, o tɛ jigiya
ye tuun. I ɲa lara fɛn min kan ka ban, yala o ye jigiya dama le ye tuun wa?
25 Nka i n′a fɔ an ɲa tɛ fɛn min na, an jigi bɛ o kan, an bɛ muɲu ka a kɔnɔ.
26 O cogo ra, Nin Saninman fana bɛ an dɛmɛ an ta barakantanya kosɔn; sabu an ka
kan ka Ala daari cogo min na, an yɛrɛ tɛ o lɔn. Nka Nin Saninman kɔni bɛ Ala daari an
ye ni ŋunakanw ye, minw tɛ se ka lakari.
27 O ra, Ala min bɛ mɔgɔ jusukunnakow bɛɛ lɔn, ale bɛ Nin Saninman ta miiriyaw lɔn;
sabu Nin Saninman bɛ daariri kɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw ye ka kaɲa ni Ala sago le ye.

Ala ta kanuyaba

28 An k′a lɔn ko mɔgɔ minw bɛ Ala kanu, ani Ala ka o wele ka kaɲa ni a ta latigɛ ye,
ko ni fɛn o fɛn ka olugu sɔrɔ, Ala b′a to o bɛɛ laban bɛ kɛ koɲuman le ye olugu ta fan
fɛ.
29 Ala kɔnna ka minw ɲanawoloma ka o kɛ a ta mɔgɔw ye, a ka olugu ta ko latigɛ ka
bla, ka olugu kɛ i n′a fɔ Den* min bɔra ale Ala ra, janko o Den ye kɛ fɔlɔ ye a balemaw
caman cɛ ra.
30 A ka minw ta ko latigɛ ka bla, a ka olugu wele fana; a ka minw wele, a ka olugu jate
mɔgɔ terenninw ye fana; a ka minw jate mɔgɔ terenninw ye, a ka nɔɔrɔ la olugu kan
fana.
31 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ nin ko ra sa? Ni Ala bɛ an fɛ, jɔn le bɛ se ka wuri an
kama?
32 Den min bɔra Ala yɛrɛ ra, a ma o bɔsi saya ma, nka a k′a di saraka ye an bɛɛ kosɔn;
mun le bɛna a bari ka fɛn bɛɛ di an ma o Den sababu ra?
33 Jɔn le bɛ se ka Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw jaraki sa? Sabu Ala yɛrɛ le ka o jate
mɔgɔ terenninw ye.
34 O kosɔn jɔn le bɛna o jaraki? Sabu Yesu Kirisita sara; o dɔrɔn tɛ, a kununa ka bɔ
saya ra; a siginin bɛ Ala kininboroyanfan fɛ, a bɛ Ala daari an ye.
35 Jɔn le bɛ se ka an faran ka bɔ Kirisita* ta kanuya ra sa? Ɲagban tɛ se, siranya tɛ
se, tɔɔrɔ tɛ se, kɔngɔ tɛ se, fagantanya tɛ se, farati tɛ se, fagari tɛ se, foyi le tɛ se!
36 I n′a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Ala, ele le kosɔn, o bɛ an fagayɔrɔ ɲinina lon o lon;
o bɛ an jate i ko saga minw blara fagari kama.»
37 Nka o tɔɔrɔw bɛɛ ra anw le ye sesɔrɔbagaw ye ka tɛmɛ bɛɛ kan, an kanubaga Ala
baraka ra.
38 Ne lara a ra, hali sigiya t′a ra, ko saya o, ɲanamanya o, mɛlɛkɛw o, jinaw o, setigi
wɛrɛw o, sisan ta fɛnw o, fɛn nataw o,
39 sankolokɔnɔfɛnw ta fangaw o, dugukolokanfɛnw ta fangaw o, ko danfɛn si le tɛ se ka
an faran ka bɔ Ala ta kanuya ra, a ka o kanuya min yira an na an Matigi Yesu Kirisita
baraka ra.

9

Ala ka Izirayɛlimɔgɔw ɲanawoloma
(Galasikaw 4.22-31)

1 Ne bɛ can le fɔra, faninya tɛ, sabu ne bɛ Kirisita* ta le ye; ne k′a lɔn ne jusukun na
fana Nin Saninman* baraka ra, ko ne bɛ can le fɔra.

8:36 8.36 Nin kuma fɔra Zaburu 44.23.

2 Ɲanasisiba le bɛ ne kan, ne jusukun fana tɔɔrɔnin lo tuma bɛɛ ne balema
Izirayɛlimɔgɔw kosɔn.
3 Sabu hali ni ne tun dangara olugu nɔ ra, ka faran ka bɔ Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra,
janko olugu ye o jɛnɲɔgɔnya sɔrɔ ka kisi, ne tun bɛ sɔn o ma.
4 Olugu le ye Izirayɛlimɔgɔw ye; Ala ka olugu le kɛ a ta mɔgɔw ye, ka nɔɔrɔ la o kan,
ka jɛnɲɔgɔnya don ni o ye, ka a ta cifɔninw ani a batocogo yira o ra, ka layiriw ta o ye.
5 Olugu le bɔra an bɛmaw ra. Adamadenya sira fɛ, Kirisita bɔra olugu le ra; ale le bɛ
fɛn bɛɛ kunna; Ala lo, min ka kan ka tando tuma bɛɛ. Amina.
6 Ayiwa, o kɔrɔ tɛ ko Ala ta kuma kɛra fɛngbansan ye dɛ! Sabu minw bɛɛ bɔra Izirayɛli*
ta duruja ra, o bɛɛ le ma kɛ Izirayɛlidenw yɛrɛyɛrɛ ye.
7 Minw bɛɛ bɔra Iburahima ra, olugu bɛɛ le fana tɛ Iburahima ta denw yɛrɛyɛrɛ ye.
Sabu Ala k′a fɔ Iburahima ye ko: «I ta duruja bɛna bɔ Isiyaka le ra.»
8 Ayiwa, o kɔrɔ ye ko den minw worora adamaden baraka ra, olugu le tɛ jate Ala denw
ye; minw worora Ala ta layiri sababu ra, olugu le bɛ jate Ala ta duruja ye.
9 Ala ka layiri ta ka kuma min fɔ, o flɛ nin ye, ko: «Ne bɛna sekɔ ka na san wɛrɛ
ɲɔgɔntumasi; o tuma Saran bɛna dencɛ sɔrɔ.»
10 Ayiwa, a ma dan Saran ta ma, nka Rebeka ta fana kɛra ten; ale ka flaninw kɔnɔ ta
an bɛmacɛ Isiyaka fɛ.
11 O wagati ra, k′a sɔrɔ denw tun ma woro ban, o ma koɲuman kɛ, o ma kojugu kɛ,
Ala kumana Rebeka fɛ, janko a tun b′a fɛ ka min ɲanawoloma ka kaɲa ni a ta latigɛ ye,
o le ye kɛ, a kana kɛ mɔgɔ kɛwale baraka ra, nka a ye kɛ ka kaɲa ni ale Ala yɛrɛ sago le
ye.
12 Ala k′a fɔ Rebeka ye ko: «Kɔrɔcɛman le bɛna kɛ dɔgɔcɛman ta jɔn ye,» i n′a fɔ a
sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
13 «Ne ka Yakuba kanu, ka ban Esawu ra.»

Ala ka siya wɛrɛ mɔgɔw fana ɲanawoloma

14 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Yala terenbariya bɛ Ala ta kow ra wa? Fiyewu!
15 Sabu Ala ko cira Musa ma ko: «Ni ne b′a fɛ ka makari mɔgɔ min na, ne bɛ makari
o tigi ra; ni ne ko ne bɛ hina min na, ne bɛ hina o tigi ra fana.»
16 O cogo ra, mɔgɔ sago, walama mɔgɔ ta baara tɛ se k′a to Ala ye hina i ra; Ala yɛrɛ
le bɛ se ka hina mɔgɔ ra.
17 Kitabu kɔnɔ, Ala k′a fɔ Farawona ye ko: «Ne ka ele sigi masaya ra, ka ele kɛ sababu
ye ka ne ta sebagaya yira, janko ne tɔgɔ ye fɔ dugukolo yɔrɔ bɛɛ ra.»
18 O kosɔn ni Ala b′a fɛ ka hina min na, a bɛ hina o ra; ni a b′a fɛ ka min jusukun
gbɛlɛya, a bɛ o jusukun gbɛlɛya fana.
19 Dɔw bɛna a fɔ ko: «O tuma mun kosɔn Ala bɛ mɔgɔw jaraki tuun? Jɔn bɛ se ka ban
a sago ma?»
20 Ayiwa, ele min bɛ o fɔ, ele adamaden gbansan, ele ye mun le ye ko ele bɛ Ala sɔsɔ?
Yala bɔgɔdaga bɛ se k′a fɔ dagalalagabaga ma wa, ko: «Mun kosɔn i ka ne lalaga tan?»
21 Yala dagalalagabaga ta le tɛ bɔgɔ ye wa? A bɛ se ka o bɔgɔ kelen kɛ ka daga
sɔngɔgbɛlɛn dɔ lalaga, ani ka daga gbansan dɔ fana lalaga.
22 Ayiwa, Ala tun b′a fɛ ka a ta dimi ni a ta sebagaya yira minkɛ, o kosɔn minw ka a
ta dimi lawuri, a ka olugu ta kɛwalejuguw sɔnmina ka muɲu o kɔrɔ kosɛbɛ; o mɔgɔw
blara halakiri le kama.
23 Ayiwa, a hinara minw na ka o labɛn ka bla bonya kama, ni a ko a bɛ a ta bonya la
olugu kan, k′a caya, aw bɛ se ka mun le fɔ o ra?
24 Ala ka anw le wele; a ma an wele ka bɔ Yahudiyaw dɔrɔn le cɛ ra dɛ, a ka an wele
ka bɔ siya wɛrɛ mɔgɔw* ra fana.
25 A ka o le fɔ cira Oze ta kitabu kɔnɔ, ko:
«Mɔgɔ minw tun tɛ ne ta siya ye,
ne bɛna olugu le wele ko ‹ne ta siya.›
Minw tun tɛ ne ta mɔgɔ kanuninw ye,
ne bɛna olugu wele ko ‹ne ta mɔgɔ kanuninw.›
26 A tun fɔra o ye yɔrɔ min na ko o tɛ ‹Ala ta mɔgɔw› ye,
o yɔrɔ yɛrɛ ra o bɛna wele ko ‹Ala ɲanaman yɛrɛ ta denw.› »
27 Cira Ezayi fana pɛrɛnna k′a fɔ Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, ko:
«Hali ni Izirayɛlimɔgɔw cayara ka kɛ i ko kɔgɔjida kɛnkɛn,
o bɛɛ ra mɔgɔ dama dama le bɛna kisi.

9:7 9.7 Nin kuma fɔra Damina 21.12. **9:9 9.9** Nin kuma fɔra Damina 18.10-14. **9:13 9.11-13** Nin kuma fɔra Damina 25.23; Malaki 1.2-3. **9:15 9.15** Nin kuma fɔra Bɔri 33.19. **9:17 9.17** Nin kuma fɔra Bɔri 9.16. **9:26 9.26** Nin kuma fɔra Oze 2.1-3; 2.25.

28 Sabu Matigi ka kiti min latigɛ, a bɛna o kiti tigɛ joona joona dunuŋamɔgɔw kan.»
29 Cira Ezayi tun k'a fɔ fana ko:
«Ni Fangatigi Ala tun ma makari an na ka duruja dɔ to an ye,
an tun bɛna ban pewu i ko Sodɔmukaw,
an tun bɛna kɛ i ko Gomɔrikaw le.»

Terenninya tɛ sɔrɔ sariya sababu ra
(Rɔmukaw 3.19-29; Galasikaw 3.8-14,21-29)

30 Ayiwa, an bɛna mun le fɔ sa? Siya wɛrɛ mɔgɔ* minw tun tɛ terenninya sira ŋinina, Ala ka olugu jate mɔgɔ terenninw ye; o ka o terenninya sɔrɔ lanaya sababu ra.
31 K'a sɔrɔ Izirayɛlimɔgɔw, olugu minw tun bɛ terenninya ŋinina sariya sababu ra, olugu ma o sɔrɔ.
32 Mun kosɔn? Sabu Izirayɛlimɔgɔw m'a ŋini lanaya sababu ra, nka o k'a ŋini o yɛrɛ ta kɛwalew le sababu ra. O sen talonna kabakuru le ra ka ben.
33 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«A flɛ, ne bɛ sentalon kabakuru dɔ bla Siyɔn,
min bɛna kɛ dɔw kunnacɛn sababu ye.
Nka ni mɔgɔ min ka a jigi la a kan, Ala tɛna o tigi janfa fiyewu!»

10

1 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ min fɛ ni ne jusukun bɛɛ ye, ani ne bɛ Ala daarira min na ne ta siya Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, o ye ko o ye kisi.
2 Sabu ne bɛ nin seereya kɛ, ko o cɛsirinin lo Ala ko ra, nka hakiri tɛ o fɛ.
3 Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye cogo min na, o ma o faamu. O b'a fɛ ka kɛ mɔgɔ terenninw ye o yɛrɛ ta kɛwalew le sababu ra. O ra, Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye sira min fɛ, o ma sɔn o ma.
4 Kirisita* le kɛra sariya* laban ye, janko ni mɔgɔ minw bɛɛ ka la ale ra, Ala ye olugu jate mɔgɔ terenninw ye.

Ni mɔgɔ min ka la Matigi ra o bɛ kisi

5 Ayiwa, mɔgɔ bɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye sariya* sababu ra cogo min na, cira Musa ka o fɔ; a ko: «Ni mɔgɔ min ka se ka nin kow sira tagama, o tigi bɛ kisi o sababu ra.»
6 Mɔgɔ bɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye lanaya sababu ra cogo min na, o fɔra, ko: «I kana a fɔ i yɛrɛ kɔnɔ ko: ‹Jɔn le bɛna yɛlɛn ka taga sankolo ra an ye?› (O kɔrɔ ye ko ka Kirisita* lajigi.)
7 Walama ko: ‹Jɔn le bɛna jigi dugukolo jukɔrɔ an ye?› (O kɔrɔ ye ko ka Kirisita lawuri ka bɔ saya ra.)»
8 O kuma bɛ mun le fɔ sa? A ko: «Kuma bɛ i kɛrɛ fɛ, a bɛ i da ra, a bɛ i jusukun na fana.» O kuma ye lanaya ta kuma le ye, an bɛ min waajuri kɛra mɔgɔw ye.
9 Ni i k'a fɔ i da ra ko Yesu le ye Matigi ye, ani ka la a ra i jusukun na ko Ala k'a lakunu ka bɔ saya ra, i bɛ kisi.
10 Sabu ka la Yesu ra i jusukun na, o le b'a to Ala bɛ i jate mɔgɔ terennin ye; k'a fɔ i da ra, o le b'a to i bɛ kisiri sɔrɔ.
11 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la Matigi ra, Ala tɛna o tigi janfa fiyewu.»
12 O kosɔn Yahudiyaw o, siya wɛrɛ mɔgɔw* o, dɔ ma bɔ dɔ ra; Matigi kelenpe le bɛ o bɛɛ kunna, ani minw bɛɛ bɛ a tɔgɔ wele, a bɛ koŋuman kɛ olugu bɛɛ ye k'a caya.
13 Sabu a sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka Matigi tɔgɔ wele, o tigi bɛ kisi.»
14 Nka o bɛna a tɔgɔ wele cogo di, ni o ma la a ra? O bɛna la a ra cogo di, ni o ma a ko mɛn? O bɛna a ko mɛn cogo di, ni mɔgɔ ma a waajuri kɛ?
15 Mɔgɔ bɛna a waajuri kɛ cogo di, ni mɔgɔ ma ci a kama? I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko: «Minw bɛ na ni kibaro dimanw ye, olugu nacogo ka ŋi.»
16 Nka o bɛɛ n'a ta, mɔgɔw bɛɛ ma sɔn Kibaro Diman* ma. O kosɔn cira Ezayi k'a fɔ ko: «Matigi, jɔntigi le sɔnna ka la an ta waajuri kumaw ra?»
17 Ayiwa, an bɛ waajuri min lamɛn, lanaya bɛ sɔrɔ o le fɛ; o waajuri bɔra Kirisita ta kuma le ra.
18 Ayiwa, ne ko: Yala Izirayɛlimɔgɔw ma o waajuri mɛn le wa? O k'a mɛn kɛ! Sabu a sɛbɛra ko:

9:28 9.27-28 Nin kuma fɔra Ezayi 10.22-23. **9:29 9.29** Nin kuma fɔra Ezayi 1.9. **9:33 9.33** Nin kuma fɔra Ezayi 28.16. **10:5 10.5** Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 18.5. **10:11 10.11** Nin kuma fɔra Ezayi 28.16. **10:13 10.13** Nin kuma fɔra Yowɛli 3.5. **10:15 10.15** Nin kuma fɔra Ezayi 52.7. **10:16 10.16** Nin kuma fɔra Ezayi 53.1.

«O kumakan sera dugukolo fan bɛɛ ra;
o ta kumaw sera fɔ dunuŋa danw na.»
19 Ayiwa, ne bɛ ɲininkari kɛ tuun, ko: Yala Izirayɛlimɔgɔw ma o faamu le wa? Cira Musa
kɔnna k'a fɔ ko:
«Aw tɛ siya min jatera,
ne bɛna a to o celiya ye aw mina;
aw bɛ siya min flɛra hakirintan ye,
ne bɛna a to o dimi ye aw mina.»
20 O kɔ, cira Ezayi fana k'a ja gbɛlɛya k'a fɔ ko:
«Mɔgɔ minw tun tɛ ne yɔrɔɲinina, olugu ka ne ye;
minw tun tɛ miirira ne ta ko ra, ne ka ne yɛrɛ yira olugu le ra.»
21 Nka Izirayɛlimɔgɔw ta ko ra, a ko:
«Ne ka ne boro lɔ tere kururu bɛɛ
siya murutinin ni siya bannin dɔ le ye.»

11

Ala ma ban Izirayɛlimɔgɔw ra

1 Ayiwa, ni a bɛ ten o, o kɔrɔ ye ko Ala banna a ta mɔgɔw, Izirayɛlimɔgɔw ra wa?
Fiyewu! Sabu ne fana ye Izirayɛliden le ye, ne bɔra Iburahima ta duruja ra, Boniyaminu
ta gba ra.
2 Ala kɔnna ka a ta mɔgɔ minw ɲanawoloma ka o kɛ a ta ye, a ma ban olugu ra. Cira
Iliya* ka kuma min fɔ Izirayɛlimɔgɔw kama Ala ɲa kɔrɔ, Kitabu ka min fɔ o ko ra, aw
ma o lɔn wa?
3 A ko: «Matigi, o ka i ta ciraw faga, ka i ta sarakajɛnifɛnw* cici. Ne kelenpe le tora;
o b'a fɛ ka ne fana faga.»
4 Nka Ala ka a jaabi cogo di? A ko: «I kelen ma to; ne ka mɔgɔ waga wolonfla le mara
ne yɛrɛ ye. Olugu si ma o kinbiri gban Baali* kɔrɔ ka a bato.»
5 O cogo ra fana, an bɛ wagati min na sisan, Izirayɛlimɔgɔw tɔ fitini bɛ yi, Matigi ka
minw ɲanawoloma ka kaŋa ni a ta nɛɛma ye.
6 Ayiwa, ni Ala ka o ɲanawoloma ka kaŋa ni a ta nɛɛma ye, o cogo ra o yɛrɛ ta kɛwalew
nɔ tɛ tuun; ni o tɛ, Ala ta nɛɛma tɛna kɛ nɛɛma ye tuun.
7 Ayiwa, o kɔrɔ le ye di? Izirayɛlimɔgɔw tun bɛ min ɲinina, o ma o sɔrɔ; Ala ka minw
ɲanawoloma, olugu le ka o sɔrɔ. Tɔw jusukun gbɛlɛyara.
8 I n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Ala ka o hakiri lasunɔgɔ,
janko o kana yeri kɛ,
ani o kana mɛnni kɛ o toro ra.
A kɛra ten le fɔ ka na se bi ma.»
9 Dawuda fana ko:
«Ala y'a to o ta domunibaw ye kɛ jan ye ka o mina,
ka kɛ jɔ ye ka o mina, ka kɛ o ben sababu ye;
o ye kɛ o ta kojugu sara ye.
10 Ala ye o ɲaw ye fin, o kana yeri kɛ tuun;
ka sɛgɛ la o kan, o kɔ kurunin ye to wagati bɛɛ.»

Ala ka min kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ye
(Matiyu 21.40-43; Ɛfɛsikaw 2.7-13)

11 Ayiwa, ne ko: Izirayɛlimɔgɔw talonna minkɛ, yala o benna pewu le wa? Fiyewu!
Nka o ta firiri kɛra sababu ye k'a to siya wɛrɛ mɔgɔw* ka kisiri sɔrɔ, janko olugu celiya
ye kɛ o ra.
12 Ayiwa, ni Izirayɛlimɔgɔw ta firiri kɛra nafa ye dunuŋamɔgɔw fɛ o, ani o majigira
minkɛ, ni o kɛra, nafa ye siya wɛrɛ mɔgɔw fɛ, o tuma ni o bɛɛ nana yɛlɛma ka na Ala
fɛ, o tɛna kɛ koba ye ka tɛmɛ a tɔ bɛɛ kan wa?
13 Ne bɛ nin fɔra sisan aw siya wɛrɛ mɔgɔw* le ye. Ala ka ne kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta
ciraden* ye, ne fana bɛ ɲagari o baara kosɔn,
14 janko ni a bɛ se ka kɛ, o celiya ye kɛ ne ta siyamɔgɔw ra, ka kɛ sababu ye k'a to
dɔw ye kisi.

10:18 10.18 Nin kuma fɔra Zaburu 19.5. **10:19 10.19** Nin kuma fɔra Sariya 32.21. **10:20 10.20** Nin kuma fɔra Ezayi 65.1. **10:21 10.21** Nin kuma fɔra Ezayi 65.2. * **11:2 11.2** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli. **11:3 11.3** Nin kuma fɔra Masacɛw fɔlɔ 19.10,14. **11:4 11.4** Nin kuma fɔra Masacɛw fɔlɔ 19.18. **11:8 11.8** Nin kuma fɔra Sariya 29.3; Ezayi 6.10. **11:10 11.10** Nin kuma fɔra Zaburu 69.23-24.

15 Sabu Ala ka o bla kɛrɛ fɛ minkɛ, ni o kɛra, sababu ye ka bɛn don dunuɲamɔgɔw ni
Ala cɛ, o tuma ni Ala nana o bla o nɔ ra do? O bɛna kɛ koba le ye, ka kɛ i ko suw le
kununa ka bɔ saya ra.
16 Ni burukun fɔlɔ dira Ala ma saraka ye, a tɔ bɛɛ le bɛ saninya. Ni yiri lilinw
saninyanin lo, a borow fana saninyanin lo.
17 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw, minw ye oliviye ɲanaman yiriborow ye, ni Ala ka o yiriboro
dɔw tigɛtigɛ ka ele nɔrɔ o nɔ ra, ele siya wɛrɛ* mɔgɔ min ye kongo oliviye yiriboro ye,
ni Ala k'a to ele ka nafa sɔrɔ oliviye ɲanaman lilinw na, k'a to o yiri ji ye ele baro,
18 ele kana waso yiri ɲanaman ta borow ma. Ni i bɛ waso, i ka kan k'a lɔn ko ele le
ma lilinw mina; nka lilinw le ka ele mina.
19 I bɛna a fɔ ko: «O yiriborow ma tigɛ ka bɔ yi, janko ne le ye nɔrɔ o nɔ ra wa?»
20 Can lo! Olugu tigɛra ka bɔ yi o ta lanabariya le kosɔn, ele nɔrɔra o nɔ ra i ta lanaya
kosɔn. O kosɔn ele kana waso, nka siran Ala ɲa!
21 Sabu ni Ala ma yiriboro ɲanaman to yi, a tɛna ele fana to yi.
22 Aw y'a flɛ, Ala ta ɲumanya ni a ta fariya bɛ yira cogo min na. Minw bɛ bɔ a ta sira
kan, a ta fariya bɛ se olugu le ma, nka Ala ta ɲumanya bɛ ele kan, ni i kɔni ka to a ta
ɲumanya ra. Ni o tɛ, ele fana bɛna tigɛ ka bɔ yi.
23 Ni Izirayɛlimɔgɔw fana ka bɔ o ta lanabariya sira kan, Ala bɛna o nɔrɔ o nɔkɔrɔ ra;
sabu se bɛ Ala ye ka o nɔrɔ kura ye tuun.
24 Ele tigɛra ka bɔ kongo oliviye yiri ra, ka na ele nɔrɔ oliviye ɲanaman yiri ra, k'a
sɔrɔ aw tɛ yiri suguya kelen ye! Olugu minw ta yiri lo, olugu nɔrɔ tɛna diya belen wa?

Izirayɛlimɔgɔ tɔw ta kisiri ko

25 Ayiwa, ne balemaw, ne b'a fɛ aw ye nin gundo lɔn, janko aw kana aw yɛrɛ jate
hakiritigiw ye ka tɛmɛ tɔw kan. Izirayɛlimɔgɔ dɔw jusukun gbɛlɛyara, fɔ Ala ka siya
wɛrɛ mɔgɔ* minw ɲanawoloma, olugu bɛɛ ye don fɔlɔ.
26 O cogo ra Izirayɛli bɛɛ bɛna kisi, i n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
«Kisibaga* bɛna bɔ Siyɔn,
a bɛna Yakuba ta denw ta terenbariya bɔ o ra.
27 Ne bɛna o jɛnɲɔgɔnya le don ni o ye,
ni ne ka na o ta jurumunw bɔ o kunna tuma min na.»
28 Ayiwa, Izirayɛlimɔgɔw ma sɔn Kibaro Diman* ma minkɛ, o ra o kɛra Ala juguw ye,
janko aw ye o nafa sɔrɔ. Nka ka kaɲa ni Ala ta ɲanawolomari ye, Ala bɛ o kanu a ta
layiri taninw kosɔn o bɛmaw ye.
29 Sabu Ala bɛ fɛn minw di, a tɛ sekɔ ka o mina tuun; a tɛ mɔgɔ wele, ka sekɔ ka ban
o tigi ra tuun.
30 Fɔlɔfɔlɔ aw tun tɛ Ala kan mina; Izirayɛlimɔgɔw nana ban Kibaro Diman ma minkɛ,
o kɛra sababu ye k'a to Ala hinara aw ra.
31 O cogo ra, olugu le ka Ala kan bla, janko Ala ye hina aw ra; Ala hinara aw ra cogo
min na, a bɛna hina olugu fana ra ten.
32 Sabu Ala ka mɔgɔw bɛɛ to o ta kanminabariya ra, ka na hina o bɛɛ ra.

Ala ta sebagayaba

33 E! Can ra, Ala ta fɛntigiya, ani a ta hakiritigiya, ani a ta lɔnniya dunya tɛ se ka lɔn!
A ta kolatigɛninw ka bon ka tɛmɛ adamaden hakiri dan kan! A ta siraw tɛ se ka lɔn!
34 I n'a fɔ a sɛbɛra cogo min na, ko:
«Jɔn le ka Matigi Ala ta miiriya lɔn?
Jɔn le kɛra a ladibaga ye?
35 Jɔn le kɔnna ka fɛn di Ala ma, ka n'a fɔ ko ale ta juru b'a ra?»
36 Fɛn bɛɛ bɔra ale le ra, fɛn bɛɛ bɛ a nɔ ra ale le baraka ra, fɛn bɛɛ bɛ ale le ta ye; a ka
kan ni bonya ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ! Amina.

12

Lanabaga ta tagamacogokura

1 Ayiwa, ne balemaw, i n'a fɔ Ala ka o ɲumanyaba kɛ an ye, o kosɔn ne bɛ aw daari
ko aw ye aw yɛrɛ farikolo di Ala ma, i ko saraka ɲanaman, ani saraka saninman, saraka
min ka di Ala ye; o le fana ye batorisɔbɛ ye.
2 Aw kana aw ta kokɛtaw kaɲa ni nin dunuɲamɔgɔw ta ye. Nka aw y'a to Ala yɛrɛ ye
miiriyakura don aw hakiri ra, ka aw yɛlɛma; o cogo ra, Ala bɛ min fɛ, min ka ɲi, min
ka di a ye, min dafanin lo, aw bɛna o faamu.

11:27 11.27 Nin kuma fɔra Ezayi 59.20-21. **11:35 11.35** Nin kuma fɔra Ayuba 41.3.

Lanabagaw ka kan ka jɛn ka baara kɛ
(Korɛntikaw fɔlɔ 12.12-27; Ɛfɛsikaw 4.1-16)

3 Ala ka nɛɛma min kɛ ne ye, o nɛɛma baraka ra ne b'a fɔ aw bɛɛ kelen kelen ye ko
Ala ka aw kɛ min ye, aw kana aw yɛrɛ jate ka tɛmɛ o kan; aw ye yɛrɛmajigiya don aw
yɛrɛ ra. Ala ka se min di aw ma aw ta lanaya kosɔn, aw ye aw ta kow kɛ ka kaɲa ni o
le ye.
4 Farikolo kelen le bɛ an fɛ, nka a yɔrɔw ka ca. An farikolo yɔrɔ si ni si ta baara tɛ
kelen ye fana.
5 O cogo kelen na, anw lanabagaw ka ca, nka an bɛɛ kɛra farikolo kelen ye Kirisita*
ta jɛnɲɔgɔnya ra; an bɛɛ sirira ɲɔgɔn na, ka kɛ ɲɔgɔn farikolo yɔrɔ dɔ ye.
6 Nka an ninyɔrɔw tɛ kelen ye ka kaɲa ni Ala ta nɛɛma dinin ye an ma. O kosɔn ni
Ala bɛ kuma don min da ra ka mɔgɔw waaju, o tigi ye o kɛ ka kaɲa ni lanaya ye.
7 Ni dɔ ta kɛra baara ye, o tigi ye o baara kɛ. Ni min ta kɛra karan ye, o tigi ye mɔgɔw
karan.
8 Ni min ta kɛra ka mɔgɔw ja gbɛlɛya, o tigi ye o kɛ. Min bɛ mɔgɔw sɔn, o tigi ye a boro
labla ka o kɛ. Ni min kɛra mɔgɔw ɲamɔgɔ ye, o tigi ye o kɛ ka ɲa. Min bɛ ɲanibagatɔw
dɛmɛ, o tigi ye o kɛ ni ɲagari ye.

Lanabagaw ka kan ka tagama kanuya ra

9 Aw ta ɲɔgɔnkanu kana kɛ ni flankafuya ye. Aw ye kojugu haramuya. Aw ye nɔrɔ
koɲuman le ra kosɛbɛ.
10 Aw ye ɲɔgɔn kanu kosɛbɛ i ko balemaw. A ye kɛ bɛɛ jusu ra ko ale le ka kan ka kɔn
ka tɔw bonya.
11 Aw ye aw yɛrɛ cɛsiri baara ra, aw kana kɛ salibagatɔw ye. Aw ye baara kɛ Matigi
ye ni aw jusukun bɛɛ ye.
12 Jigiya min bɛ aw fɛ, aw ye ɲagari o kosɔn. Aw ye tɔɔrɔ muɲu; aw ye jija Aladaari
ra.
13 Ala ta mɔgɔ minw mako bɛ dɛmɛri na, aw ye olugu dɛmɛ. Aw ye jija ka lonanw
ladon.
14 Minw bɛ aw tɔɔrɔ, aw ye dugawu kɛ olugu ye; aw ye dugawu le kɛ, aw kana mɔgɔ
danga.
15 Minw bɛ ɲagari, aw ye ɲagari ni olugu ye; minw bɛ kasi, aw ye kasi ni olugu ye.
16 Aw ye bɛn kelen ma. Aw kana miiri kobabaw ma ka aw yɛrɛ bonya, aw ye sɔn
yɛrɛmajigiya le ma. Aw kana aw yɛrɛ jate ko aw ye hakiritigiw ye.
17 Ni mɔgɔ dɔ ka kojugu kɛ aw ra, aw kana o juru sara ni kojugu dɔ wɛrɛ ye. Aw ye
jija ka koɲuman kɛ bɛɛ ye.
18 Ni a kɔni ka dan aw ma, aw ye aw seko bɛɛ kɛ k'a to hɛra ye kɛ aw ni mɔgɔ bɛɛ cɛ.
19 Ne balema kanuninw, aw yɛrɛ kana aw yɛrɛ dimibɔ; aw y'a to Ala ma. Sabu a
sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Ne le bɛna hakɛ bɔ, ne le bɛna kojugu juru sara. Matigi Ala ko
ten.»
20 Ala ta Kuma ko fana, ko: «Ni kɔngɔ bɛ i jugu ra, domuni di a ma; ni minlɔgɔtɔ b'a
ra, ji di a ma. Ni i bɛ o kɛra, a bɛ i ko i bɛ takami le cɛra ka o kɛ a kun na.»
21 I kana a to kojugu ye se i ra. Nka jija ka koɲuman kɛ ka se sɔrɔ kojugu kan.

13

Lanabagaw ka kan ka koro fagamaw ye
(Piyɛri fɔlɔ 2.13-17)

1 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ ka kan ka koro fagamaw ye; sabu fanga tɛ yi, ni min ma bɔ Ala ra.
Fagama minw sigira, Ala le ka olugu sigi.
2 O kosɔn mɔgɔ min bɛ ban fagamaw ta ma, o tigi banna Ala ta Kuma le ma. Minw
fana bɛ ban fagamaw ta ma, olugu bɛna kiti le lase o yɛrɛ ma.
3 Ni i bɛ koɲuman kɛ, i sirankun tɛ fagamaw ɲa. Ni i bɛ kojugu kɛ, o le b'a to i bɛ siran
fagamaw ɲa. Ni i t'a fɛ ka siran fagamaw ɲa, o tuma i ye koɲuman kɛ; ni i ka koɲuman
kɛ, o bɛna i tando.
4 Fagamaw bɛ baara min kɛra, o bɛ o kɛra Ala le ye, aw ta ɲa kosɔn. Ni i bɛ kojugu
kɛ, o tuma i ka kan ka siran o ɲa, sabu maramafɛn min bɛ o boro, o tɛ o boro gbansan.
O bɛ Ala ta baara le ra; o bɛ Ala dimibɔ kojugukɛbaga ra, ka a ta kojugu hakɛ bɔ o ra.
5 O kosɔn aw ka kan ka koro fagamaw ye; o bɛ se ka tɔɔrɔ min lase an ma, a kana kɛ
o ɲasiran dɔrɔn kosɔn, nka aw yɛrɛ ka kan ka a lɔn aw jusukun na ko ka koro o ye, ko
o ka ɲi.

12:19 12.19 Nin kuma fɔra Sariya 32.35. **12:20 12.20** Nin kuma fɔra Zanaw 25.21-22.

6 O le kosɔn fana aw bɛ ninsɔngɔ sara. Sabu fagama minw bɛ o baara kɛra, Ala le ka
olugu bla o baara ra, ko o y'a kɛ ka ɲa.
7 Ayiwa, mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ka kan ni min ye, aw ye o kɛ o ye. Aw ka kan ka
ninsɔngɔ sara min ye, aw ye a sara o ye. Aw ka kan ka wusugu sara min ye, aw ye a
sara o ye. Aw ka kan ka siran min ɲa, aw ye siran o ɲa. Min ka kan ni bonya ye, aw ye
o bonya.

Ka tagama kanuya ra
(Matiyu 22.35-40; Yuhana fɔlɔ 3.11-23)

8 Ayiwa, ne balemaw, ni ɲɔgɔnkanu tɛ, mɔgɔ si ta juru wɛrɛ kana kɛ aw ra; sabu ni
mɔgɔ min bɛ mɔgɔ tɔw kanu, o tigi ka Ala ta sariya bɛɛ le dafa.
9 Sabu ci minw fɔra ko: «I kana jɛnɛya kɛ, i kana mɔgɔ faga, i kana sonyari kɛ, i kana
ɲabɔ mɔgɔ borofɛn fɛ,» ani a tɔw bɛɛ, o kumaw bɛɛ bɛ nin kuma kelen le kɔnɔ ko: «I
ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu i ko i yɛrɛ.»
10 Ni i bɛ i mɔgɔɲɔgɔn kanu, i tɛ kojugu kɛ a ra. O kosɔn ni i bɛ tɔw kanu, i ka Ala ta
sariya* bɛɛ le dafa.

Ka dibirakow dabla

11 Ayiwa, aw ka kan ka o kuma jate, sabu an bɛ wagatigbɛlɛn min na sisan, aw yɛrɛ
ka o lɔn. Aw kunutuma sera ka bɔ sunɔgɔ ra, sabu kisiri yɔrɔ ka surun an na sisan ka
tɛmɛ an ta lanaya daminawagati kan.
12 Ne balemaw, su janfara dɛ! Dugugbɛ surunyara. Kɛwalejugu minw bɛ kɛ dibi ra,
an ye o dabla pewu, ka an yɛrɛ labɛn ka tagama yeelen le ra.
13 An ye an tagamacogo teren, k'a gbɛ i n'a fɔ an bɛ kow kɛ tere fɛ cogo min na.
An ye an yɛrɛ kɔrɔsi domuniba dama tɛmɛninw ma, ani dɔrɔtɔya, ani jatɔya, ani
marobariyako dama tɛmɛninw, ani kɛrɛmisɛnw, ani ɲangboya.
14 Aw ye Matigi Yesu Kirisita ta cogo don aw yɛrɛ ra i ko derege; aw kana miiri aw
farisogo ta negerakow ra, ko aw bɛ farisogo diyanyakow kɛ.

14

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn ta ko muɲu
(Korɛntikaw fɔlɔ 4.3-5; 8.1-13; 10.23-33)

1 Ne balemaw, aw ra minw baraka ka dɔgɔ lanaya ra, aw ye sɔn olugu ma; aw kana o
ta miiriya sɔsɔ.
2 Dɔ fɛ, domunifɛn bɛɛ bɛ se ka domu; nka dɔ baraka ka dɔgɔ lanaya ra minkɛ, ale bɛ
nankɔrafɛnw dɔrɔn le domu.
3 Min bɛ domunifɛn bɛɛ domu, ale kana a mɔgɔɲɔgɔn mafiyɛnya, ko mun kosɔn a tɛ
fɛn bɛɛ domu; min tɛ domunifɛn bɛɛ domu, ale fana kana a mɔgɔɲɔgɔn jaraki, ko mun
kosɔn a bɛ fɛn bɛɛ domu; sabu Ala sɔnna a ma.
4 Ele ye jɔn ye, ko ele bɛ mɔgɔ wɛrɛ ta baaraden jaraki? Ni a lɔra o, walama ni a benna
o, o ye a matigicɛ ta ko le ye. A fana bɛna teren, sabu se bɛ Matigi Ala ye ka baraka don
a ra.
5 Ayiwa, mɔgɔ dɔ bɛ yi, ale bɛ lonw bɔ ɲɔgɔn na, nka dɔ wɛrɛ fɛ lonw bɛɛ ka kan.
Miiriya min bɛ min fɛ, o ye to ni o ye, sigiya kana kɛ a fɛ.
6 Min bɛ lonw bɔ ɲɔgɔn na, ale bɛ o kɛ ka Matigi le bonya. Min bɛ domunifɛn bɛɛ
domu, ale bɛ o kɛ ka Matigi le bonya, sabu a bɛ baraka la Ala ye; min fana tɛ domunifɛn
bɛɛ domu, ale bɛ o kɛ ka Matigi le bonya, sabu ale fana bɛ baraka la Ala ye.
7 An si tɛ ɲanamanya an yɛrɛ ye, an si tɛ sa fana an yɛrɛ ye.
8 Ni an bɛ ɲanamanya, an bɛ ɲanamanya Matigi le ye; ni an bɛ sa, an bɛ sa Matigi le
ye. O kosɔn ni an ɲanaman lo o, ni an sara o, an ye Matigi ta le ye.
9 Kirisita* sara, ka kunu ka bɔ saya ra, janko ka kɛ suw ni ɲanamanw bɛɛ Matigi ye.
10 Ayiwa, mun kosɔn ele bɛ i balema jaraki? Mun kosɔn ele fana bɛ i balema
mafiyɛnya? K'a sɔrɔ an bɛɛ le bɛna taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ, a bɛ an ta kiti tigɛ.
11 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Matigi ko:
‹Ne bɛ kari ko sigiya t'a ra, ko ne le ye Ala ɲanaman ye;
adamadenw bɛɛ bɛna o kinbiri gban ne le kɔrɔ,
bɛɛ da bɛna ne tando.› »
12 O cogo ra, an bɛɛ kelen kelen bɛna taga an yɛrɛ ta ɲafɔ Ala ɲa kɔrɔ lon dɔ.

13:9 13.9 Nin kuma fɔra Bɔri 20.13-17; Sariya 5.17-21; Sarakalasebagaw 19.18. **14:11 14.11** Nin kuma fɔra Ezayi 45.23.

Lanabaga man kan ka a balema kunnacɛn
(Korɛntikaw fɔlɔ 8.1-13)

13 O kosɔn an kana ɲɔgɔn jaraki tuun. Nka aw ye jija k'a to aw kana foyi kɛ min bɛ
se ka kɛ sababu ye ka aw balema dɔ bla kojugu ra, walama ka a kunnacɛn.
14 An Matigi Yesu baraka ra, ne kɔni k'a lɔn k'a gbɛya, ani ne lanin b'a ra ko domunifɛn
tɛ yi min ma saninya. Ni mɔgɔ min ka domunifɛn jate ko a saninyanin tɛ, a saninyanin
tɛ o tigi le fɛ.
15 Ni ele bɛ fɛn min domu, ni o bɛ kɛ sababu ye ka i balema jusu kasi, o tuma i ma
kanuya sira tagama. Kirisita* sara o balema min kosɔn, i kana a to i ta domunifɛn ye
kɛ sababu ye ka o lafiri.
16 Aw b'a jate ko fɛn min ka ɲi, o man kan ka kɛ sababu ye k'a to mɔgɔw ye aw
tɔgɔjugu fɔ.
17 Ala ta Masaya* kun tɛ domuni ni minni ye; nka a kun ye Nin Saninman* ta
terenninya ni a ta jususuma ni a ta ɲagari le ye.
18 Mɔgɔ min bɛ baara kɛ Kirisita ye ni o miiriya ye, o tigi ko ka di Ala ye; mɔgɔw fana
bɛ a tɔgɔɲuman fɔ.
19 O le kosɔn, fɛn min bɛ na ni hɛra ye, ka an bɛɛ kelen kelen lataga ɲa lanaya ra, an
ye jija ka o le ɲini.
20 Ala ka min kɛ i balema ye, i kana o cɛn domunifɛn kosɔn. Can lo, domunifɛn bɛɛ
ka ɲi; nka ni a domuko bɛ kɛ sababu ye ka i balema bla kojugu ra, o man ɲi.
21 O kosɔn ni i tɛ sogo ɲimi, ni i tɛ duvɛn min, fɛn o fɛn bɛ se ka kɛ sababu ye ka i
balema dɔ bla jurumun na, ni i bɛ se ka o fɛnw bɛɛ ye ka o to yi, o ka ɲi.
22 Ayiwa, aw ta miiriya ye min ye o ko ra, o ye to aw yɛrɛ ni Ala cɛ. Mɔgɔ min bɛ
domunifɛn jate fɛnɲuman ye, ka a domu, hali a tɛ sigiya a jusukun na, o tigi ta ɲana.
23 Nka ni i bɛ fɛn dɔ domu k'a sɔrɔ sigiya bɛ ele yɛrɛ jusukun na o ko ra, ele jarakinin
lo, sabu i bɛ ko kɛ k'a sɔrɔ ele yɛrɛ ma la a ra ko a bɛnnin lo. Ni i bɛ ko o ko kɛ k'a sɔrɔ
i yɛrɛ ma la a ra ko a bɛnnin lo, o ye jurumun le ye.

15

Lanabaga barakantanw dɛmɛcogo

1 Anw minw baraka ka bon lanaya ra, an ye sɔn barakantanw ma ni o ta barakantanya
ye; an kana an yɛrɛ diyanyakow kɛ.
2 An ye an mɔgɔɲɔgɔn diyanyakow le kɛ, a ta ɲa kama, janko a baraka ye bonya lanaya
ra.
3 Sabu hali Kirisita* ma a yɛrɛ diyanyako kɛ. Nka a kɛra i n'a fɔ min sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ, ko: «I mafiyɛnyabagaw bɛ mafiyɛnyarikuma minw fɔ i ma, o kumaw bɛ ben ne
le kan.»
4 Kuma minw bɛɛ sɛbɛra Kitabu kɔnɔ kakɔrɔ, o sɛbɛra le ka an karan muɲuri ra, ka
an jusu saaro, janko an ye jigi sɔrɔ.
5 Muɲuri tigi Ala, ani jususaaro tigi Ala y'a to aw ye bɛn kelen ma, ka kaɲa ni Yesu
Kirisita ta miiriya ye.
6 Ni o kɛra, aw bɛɛ bɛ jɛn ka aw kan kɛ kelen ye, ka Ala bonya, min ye an Matigi Yesu
Kirisita Fa ye.

Yesu Kirisita nana mɔgɔw bɛɛ kosɔn
(Ɛfɛsikaw 2.11-19)

7 Kirisita* sɔnna aw ma cogo min na, aw fana ye sɔn ɲɔgɔn ma ten; o le bɛ bonya la
Ala tɔgɔ kan.
8 Ne b'a fɔ aw ye ko Kirisita kɛra Yahudiyaw ta baaraden ye, janko Ala tun ka layiri
minw ta o bɛmaw ye, a ye o dafa, k'a yira ko ni Ala ka min fɔ, a bɛ o kɛ.
9 A nana minkɛ, o kosɔn siya wɛrɛ mɔgɔw* fana bɛ Ala bonya Ala ta makari kosɔn, i
n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«O kosɔn ne bɛna i tɔgɔ tando siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra,
ka dɔnkiriw la ka i tɔgɔ bonya.»
10 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw ye ɲagari ni Ala ta mɔgɔw ye!»
11 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Aw siya wɛrɛ mɔgɔw, aw bɛɛ ye Matigi tando;
dunuɲamɔgɔw bɛɛ ye a tando!»

15:3 15.3 Nin kuma fɔra Zaburu 69.10. **15:9 15.9** Nin kuma fɔra Samawilu flanan 22.50; Zaburu 18.50. **15:10 15.10** Nin kuma fɔra Sariya 32.43. **15:11 15.11** Nin kuma fɔra Zaburu 117.1.

12 Cira Ezayi fana ko:
«Mɔgɔ dɔ bɛna bɔ Yese ta duruja ra;
a bɛna kɛ siya tɔw bɛɛ kunna,
a bɛna kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw jigiya ye.»
13 Ayiwa, ne balemaw, jigi tugubaga Ala ye aw fa ɲagari ni jususuma ra, lanaya baraka ra, janko aw jigi ye bonya kosɛbɛ Nin Saninman* baraka ra.

Pɔli ta baarakɛcogo
(Korɛntikaw flanan 10.13-18)
14 Ne balemaw, ne yɛrɛ lara a ra ko aw kɔni, aw ta miiriya ye koɲuman le ye; lɔnniya suguya bɛɛ bɛ aw fɛ, aw bɛ se ka ɲɔgɔn ladi fana.
15 O bɛɛ n'a ta, ne ta sɛbɛ yɔrɔ dɔw ra, ne ka ne yɛrɛ ja gbɛlɛya ka ko dɔw fɔ aw ye, janko ka aw hakiri jigi; ne ka o kɛ, sabu Ala ka baraka don ne ra ka o baara karifa ne ma.
16 A ka ne kɛ Yesu Kirisita ta baaraden ye aw siya wɛrɛ mɔgɔw* cɛ ra. Ala ka baara min di ne ma, ne bɛ o kɛ i ko Ala ta sarakalasebaga*, ka Kibaro Diman* fɔ, janko aw siya wɛrɛ mɔgɔw* ko ye diya Ala ye, ka kɛ Ala ta ye, ka bla danna Ala ye, Nin Saninman* baraka ra.
17 O kosɔn ne bɛ baara min kɛra Ala ye, ne bɛ se ka ne yɛrɛ tando o ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
18 Sabu ne tɛna sɔn ka fɛn si fɔ, fɔ ne ka min kɛ Yesu Kirisita sababu ra, k'a to aw siya wɛrɛ mɔgɔw ye sɔn Ala ma; a ka o kɛ ne ta kuma ni ne ta kɛwalew le sababu ra,
19 ani tagamasiyɛnw, ani kabakow, ani Ala Nin Saninman ta sebagaya. O cogo le ra, ne ka Kirisita* ta Kibaro Diman fɔ yɔrɔ bɛɛ, k'a damina Zeruzalɛmu ni a laminiw na, ka taga se fɔ Iliri jamana ra.
20 Kirisita tɔgɔ ma deri ka fɔ yɔrɔ min na, ne tun t'a fɛ ka Kibaro Diman fɔ yɔrɔ wɛrɛ ni o yɔrɔ tɛ, janko ne kana taga baara kɛ mɔgɔ wɛrɛ ta baara nɔ ra.
21 I n'a fɔ min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«A tɔgɔ tun ma fɔ minw ye, olugu le bɛna a ye;
minw tun ma a ko mɛn, olugu le bɛna a lɔn.»

Pɔli tun b'a fɛ ka taga Rɔmu
22 Ayiwa, o baaraw bɛɛ le ka ne bari tuma caman ka taga aw fɛ yi.
23 Nka sisan ne ta baara banna yan mara ra. Kabini san caman ne tun b'a fɛ ka taga aw fɛ yi;
24 ne b'a fɛ ka tɛmɛ ka aw flɛ, ne tagatɔ Ɛsipaɲi jamana ra. Ni ne ka aw lɔgɔrakɛ dɔɔnin, aw bɛna ne dɛmɛ ka ne lase ne tagayɔrɔ ra.
25 Sisan ne bɛ tagara Zeruzalɛmu ka taga lanabagaw ta cira ko ɲanabɔ.
26 Sabu Masedoni jamana ni Akayi jamana lanabagaw k'a latigɛ o yɛrɛ ma ka o boro kɛ ɲɔgɔn kan, ka Yahudiya lanabaga fagantanw dɛmɛ Zeruzalɛmu.
27 Olugu yɛrɛ le ka o ko latigɛ. Nka can ra, o ta kokɛta tun lo fana; sabu Ala ka nɛɛma min kɛ Yahudiya lanabagaw ye, ni olugu siya wɛrɛ mɔgɔw* ka dɔ sɔrɔ o ra, a ka kan fana olugu ye Yahudiya lanabagaw dɛmɛ ni o borofɛnw ye.
28 Ni o kow ɲanabɔra, ni ne tagara o wari di, ne tagatɔ Ɛsipaɲi, ne bɛna tɛmɛ aw fɛ yi.
29 Ne tagatɔ aw fɛ yi, ne k'a lɔn ko ne bɛna taga ni Kirisita* ta barakaba ye.
30 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw daari an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, ani Nin Saninman* ta kanuya kosɔn, ko aw ye to ka Ala daari ne ye, ka ne dɛmɛ ne ta kɛrɛ ra;
31 janko ne ye bɔsi Zude jamana lanabariw boro, ani ne bɛ tagara wari min di lanabagaw ma Zeruzalɛmu, o ye o mina ni ɲagari ye.
32 Ni Ala ka o kɛ, ne ni ɲagari le bɛna se aw fɛ yi; ne bɛna nɛnɛkiriyɔrɔ sɔrɔ aw fɛ yi dɔɔnin fana.
33 Hɛra tigi Ala ye kɛ ni aw bɛɛ ye. Amina.

16

Pɔli ta fori
1 Ayiwa, ne bɛ an balemamuso Febe tɔgɔɲuman fɔ aw ye; Sankere lanabagaw ta jɛnkuru* dɛmɛbaga dɔ lo.
2 Ni a ka se aw fɛ yi, aw y'a minako ɲa, an Matigi ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, k'a bonya i n'a fɔ Ala ta mɔgɔ ka kan ka bonya cogo min na. Ni a mako ka lɔ fɛn o fɛn na, aw y'a dɛmɛ o ra, sabu a ka balema caman dɛmɛ, ka ne yɛrɛ dɛmɛ.

15:12 15.12 Nin kuma fɔra Ezayi 11.10. **15:21 15.21** Nin kuma fɔra Ezayi 52.15.

3 Aw ye Pirisili ni Akila fo; ne baarakɛɲɔgɔnw lo, Yesu Kirisita ta baara ra.
4 Olugu le ka ne kisi, k'a kɛ fɔ o yɛrɛ nin tun bɛ ɲini ka to a ra; ne kelen le tɛ o
waleɲumanlɔn, nka siya wɛrɛ mɔgɔ* lanabagaw ta jɛnkuruw bɛɛ lo.
5 Lanabaga minw bɛ ɲɔgɔn lajɛn o ta so, aw ye olugu fana fo.
Aw ye ne balemacɛ kanunin Epayinɛti fo, min ye Azi jamana mɔgɔ fɔlɔ ye ka la
Kirisita* ra.
6 Aw ye Mariyamu fo, ale min ka baaragbɛlɛn caman kɛ aw ye.
7 Aw ye Andoronikusi ni Zuniyasi fo. Ne siyaɲɔgɔn Yahudiya dɔw lo; an tun bɛ kaso
ra fana ɲɔgɔn fɛ. Mɔgɔw bɛ olugu fana jate kosɛbɛ ciradenw* cɛ ra. O lara Yesu ra ne
ɲa.
8 Aw ye Anpiliyasi fo; ne balema kanunin lo Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
9 Aw ye Uribɛni fo; ne baarakɛɲɔgɔn lo Kirisita ta baara ra.
Aw ye ne balema kanunin Sitakisi fo.
10 Aw ye Apɛlɛsi fo; ale tɔɔrɔra Kirisita tɔgɔ kosɔn, nka a ta lanaya ma bɔ a nɔ ra.
Aw ye Aritobuli ta somɔgɔw fo.
11 Aw ye Herodiyɔn fo; ne siyaɲɔgɔn Yahudiya dɔ lo.
Aw ye Narisisi ta somɔgɔw fo, olugu minw bɛ Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
12 Aw ye Tirifɛni ni Tirifozi fo, o balemamuso fla minw jijanin bɛ Matigi ta baara ra.
Aw ye an balemamuso kanunin Pɛrisidi fo; ale ka baara kɛ Matigi ye kosɛbɛ.
13 Aw ye Rufusi fo; Matigi ta mɔgɔ ɲanaman lo. Aw ye a bamuso fo; ne fana bamuso
lo.
14 Aw ye Asɛnkiriti fo, ani Filegɔn, ani Ɛrimɛsi, ani Patorobasi, ani Hɛrimasi, ani
balema minw bɛɛ bɛ ni o ye.
15 Aw ye Filolɔgi fo, ani Zuli; ka Nere ni a balemamuso fo, ka Olɛnpi fo, ani lanabaga
minw bɛɛ bɛ ni o ye.
16 Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman ye.
Kirisita ta lanabagaw bɛɛ bɛ aw fo.

Pɔli ta ladiri laban

17 Ne balemaw, ne bɛ aw daari ko mɔgɔ minw bɛ lanabagaw faran, ka o kunnacɛn,
aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi o mɔgɔw ra. An ka aw karan min na, o tɛ sɔn o ma. Aw ye aw
yɛrɛ mabɔ o ra!
18 O mɔgɔ suguyaw tɛ baara kɛ an Matigi Yesu Kirisita ye; o bɛ baara kɛ o yɛrɛ
kɔnɔbara le ye. Mɔgɔ minw ma fɛn faamu lanaya ra, o bɛ olugu nɛgɛ ni kumadimanw
ni mɔgɔmalasakumaw ye.
19 Nka aw kɔni, aw ka Ala kan mina cogo min na, bɛɛ ka o lɔn. O kosɔn ne bɛ ɲagari
aw kosɔn. Ne b'a fɛ fana ko aw ye kɛ hakiritigiw ye ka koɲuman kɛ; kojugu nɔ kana ye
aw ta kɛwalew si ra.
20 Ayiwa, a tɛna mɛɛn, hɛra tigi Ala bɛna Setana ɲɔɲɔ aw senw kɔrɔ.
An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.
21 Ne baarakɛɲɔgɔn Timote bɛ aw fo; ani ne siyaɲɔgɔn Yahudiyaw, minw ye Lusisi,
ani Jasɔn, ani Sosipatɛri ye.
22 Ayiwa, ne Tɛritusi*, ne min ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, ne fana bɛ aw fo Matigi ta jɛnɲɔgɔnya
ra.
23 Ne ta jatigicɛ Gayusi bɛ aw fo; yan lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ ta jatigicɛ lo fana.
Dugu warimarabaga Eratusi bɛ aw fo, ani an balemacɛ Karitusi.
24 [An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw bɛɛ ye. Amina.]

Ala tandori

25 An ye Ala tando, se bɛ ale min ye ka aw baraka bonya ka kaɲa ni Kibaro Diman*
ye, ne bɛ min waajuri kɛ, ka Yesu Kirisita ko fɔ, ka kaɲa ni Ala ta gundo yiranin ye an
na; o gundo tun dogonin lo kabini san caman,
26 nka sisan a yirara kɛnɛ kan ka kaɲa ni ciraw ta kuma fɔninw ye, ani Ala banbari
ta kolatigɛnin. O gundo yirara, janko siyaw bɛɛ ye Kibaro Diman mɛn, ka sɔn Yesu ma,
ka Ala kan mina.
27 Ala kelenpe le ye hakiritigi ye. An ye ale tɔgɔ le tando tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ,
Yesu Kirisita baraka ra. Amina.

* **16:22 16.22** Tɛritusi le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Pɔli ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci KORƐNTIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, k'a to Ɛfɛsi. Pɔli tun ka Kibaro Diman fɔ Korɛnti dugu kɔnɔ a ta tagama flanan wagati ra; o le kɛra Korɛnti lanabagaw ta jɛnkuru* daminacogo ye (Kɛwalew 10.1-18). Korɛnti tun ye Gɛrɛsi jamana ta duguba le ye; jagoko, ani lɔnniko, ani diinaw ta ko tun ka bon Korɛntikaw fɛ kosɛbɛ. Nka kojugu caman tun bɛ o dugu kɔnɔ, i n'a fɔ jatɔya ni josɔn.

Pɔli tun ka lɛtɛrɛ wɛrɛw sɛbɛ ka o ci Korɛntikaw ma, nka o lɛtɛrɛw ma se an ma (5.9). Pɔli bɔra Korɛnti minkɛ, gbɛlɛya dɔw sera lanabagaw ma, o tun ma minw minacogo lɔn. O ka sɛbɛ dɔ ci Pɔli ma ka o kow ɲafɔ a ye; Pɔli bɛ o ko dɔw le jaabi nin kitabu kɔnɔ, ka o karan ko wɛrɛw ra fana.

O gbɛlɛya dɔw tun kɛra musow ta lankanabiriko ye, walama josɔnsogow ta ko, walama lanabagaw, ani lanabariw ta jɛnɲɔgɔnya. Jurumun minw tun bɛ lanabagaw cɛ ra fana, i n'a fɔ yɛrɛbonya, ani jɛnɛya, ani furukɛcogo ta gbɛlɛyaw, Pɔli bɛ o ladi o kow bɛɛ ra fana. Lanabagaw bɛ sebagaya minw sɔrɔ Nin Saninman* baraka ra, a bɛ o kow ɲafɔ o ye (12–14), k'a laban ni kanuya ta ko ye, min ye a kunba (13). Pɔli b'a yira ko kanuya le ka kan ka kɛ lanabaga ta baara bɛɛ jusiginan ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-9)*
Korɛnti lanabagaw ta bɛnbariya *(1.10–4.21)*
Lanabaga dɔw ta kɛwalejuguya *(5–6)*
Furuko *(7)*
Lanabaga ka kan ka tagama ni hakiri ye *(8–10)*
Ala batocogo, ani kanuya *(11–14)*
Yesu kunuko *(15)*
Kuma labanw *(16)*

Pɔli ni Sɔsitɛni ta fori

1 Ne Pɔli, Ala ka ne wele ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye, ka ne kɛ Yesu Kirisita ta ciraden* ye; ne ni an balemacɛ Sɔsitɛni le bɛ nin sɛbɛ kɛra k'a ci aw ma, 2 aw minw ye Ala ta jɛnkuru mɔgɔw ye Korɛnti, Ala ka aw minw saninya Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka aw wele ka kɛ a ta mɔgɔ saninmanw ye, ani lanabaga tɔ minw bɛɛ bɛ an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ bato, ni a ka kɛ yɔrɔ o yɔrɔ, o Matigi, ani anw fana Matigi.
3 An Fa Ala, ani an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli bɛ baraka la Ala ye

4 Ala ka nɛɛma min kɛ aw ye Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya sababu ra, o kosɔn ne bɛ baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw ta ko ra;
5 sabu Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, Ala ka fɛn bɛɛ di aw ma ka aw wasa, ka kumacogo lɔnniya ni Ala ta kow lɔnniya di aw ma caman.
6 An ka Yesu Kirisita ta kuma min fɔ aw ye, o kuma baraka bonyara aw cɛ ra kosɛbɛ.
7 O kosɔn Ala bɛ ninyɔrɔ minw di an ma ka kaɲa ni a ta nɛɛma ye, aw ma dɛsɛ o ninyɔrɔw si ra; o cogo ra aw bɛ an Matigi Yesu Kirisita nalon le makɔnɔna.
8 Ale Ala le bɛna aw baraka bonya fɔ ka taga se a laban ma, janko Matigi Yesu Kirisita nalon na, jarakiyɔrɔ kana sɔrɔ aw ra.
9 Ala ye kankelentigi le ye; Den min bɔra Ala ra*, an Matigi Yesu Kirisita, a ka aw wele ka aw don o ta jɛnɲɔgɔnya ra.

Korɛntikaw ta bɛnbariya

10 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw daari an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, ko aw bɛɛ ye bɛn kelen ma. Aw kana a to faranni ye don aw cɛ ra; aw ye bɛn kelen ma ka ɲa, ka kɛ ni ŋaninya kelen ye, ani miiriya kelen.
11 Ne bɛ o fɔra, sabu ne k'a mɛn Kolowe ta somɔgɔ dɔw fɛ ko bɛnbariya dɔw bɛ aw cɛ ra.
12 O kɔrɔ ye ko aw cɛ ra, dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Pɔli le kɔ!» Dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Apolɔsi le kɔ!» Dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Piyɛri le kɔ!» Dɔ b'a fɔ ko: «Ne bɛ Kirisita* le kɔ!»
13 O tuma aw b'a miiri ko Kirisita yɛrɛ tarannin lo wa? Ne Pɔli le sara gbengbenyiri* ra aw kosɔn wa? Walama aw batizera ne Pɔli tɔgɔ le ra wa?

14 Ne bɛ Ala fo, ko ne ma mɔgɔ si batize aw fɛ yi, ni Kiripusi ni Gayusi tɛ.
15 O ra, mɔgɔ si tɛ se k'a fɔ ko aw batizera ne tɔgɔ le ra.
16 Ayiwa, ne ka Sitefanasi ta somɔgɔw fana batize, o ye can ye. Nka ka bɔ o ra kɔni, ne ma mɔgɔ wɛrɛ lɔn tuun, ne ka min batize aw fɛ yi.
17 Sabu Kirisita ma ne ci batizeri* kama, a ka ne ci ko ne ye Kibaro Diman* waajuri le kɛ. Ne fana tɛ o kɛ ka kaɲa ni adamadenw ta hakiritigiya ye, janko Kirisita ta gbengbenyiri ta saya kana kɛ fɛngbansan ye.

Ala ta sebagaya ni a ta hakiritigiya
(Korɛntikaw fɔlɔ 3.18-20; Matiyu 11.25-27)

18 Ka waajuri kɛ k'a fɔ ko Kirisita* sara gbengbenyiri* kan, mɔgɔ tununinw bɛ o jate nalomanya le ye; nka anw minw kisira ka ban, anw fɛ o ye Ala ta sebagaya le ye.
19 O le sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ne bɛna hakiritigiw ta hakiritigiya cɛn,
ka lɔnnikɛbagaw ta lɔnniya kɛ fɛngbansan ye.»
20 O ra sisan, hakiritigi bɛ se ka mun fɔ tuun? Lɔnnikɛbaga fana bɛ se ka mun fɔ tuun? Walama dunuŋa kumalɔnbagaba bɛ se ka mun fɔ? Ala k'a yira ko nin dunuŋamɔgɔw ta hakiritigiya ye nalomanya le ye.
21 Ala k'a latigɛ a ta hakiritigiya ra ko dunuŋamɔgɔw ni o ta hakiritigiya bɛɛ, o ma se ka ale Ala lɔn o yɛrɛ ta hakiritigiya fɛ. O kosɔn, dunuŋamɔgɔw bɛ Kibaro Diman* waajuri min jate nalomanya ye, Ala k'a latigɛ ka lanabagaw kisi o waajuri le baraka ra.
22 Ayiwa, Yahudiyaw, olugu b'a fɛ ka tagamasiyɛn kabakomanw le ye o ɲa ra; Gɛrɛkiw, olugu ko o bɛ hakiritigiya le ɲinina.
23 Nka anw kɔni, anw bɛ Kirisita tɔgɔ waajuri le kɛ, ko a sara gbengbenyiri ra. O waajuri kɛra Yahudiyaw fɛ kuma ye min man kan ka fɔ; siya wɛrɛ mɔgɔw* fana bɛ o jate nalomanya le ye.
24 Nka Ala ka minw wele ka o kisi, Yahudiyaw o, siya wɛrɛ mɔgɔw o, olugu fɛ o waajuri bɛ Ala ta sebagaya ni a ta hakiritigiya le yira.
25 Sabu mɔgɔw bɛ Ala ta ko minw jate i ko nalomanya, hakiritigiya bɛ o ra ka tɛmɛ adamadenw ta hakiritigiya bɛɛ kan. Mɔgɔw bɛ Ala ta ko minw jate barakantanyakow ye, baraka bɛ o ra ka tɛmɛ adamadenw bɛɛ ta baraka kan.
26 Ne balemaw, ni aw k'a kɔrɔsi, aw b'a ye ko Ala ka aw minw wele, ko hakiritigi caman tɛ aw ra ka kaɲa ni adamadenw ta jatemina ye, fangatigi caman tɛ aw cɛ ra, mɔgɔba caman fana tɛ aw ra.
27 Nka mɔgɔw bɛ fɛn minw nalomanya flɛ, Ala ka o le ɲanawoloma ka o kɛ ka dunuŋa hakiritigiw lamaroya. Mɔgɔw bɛ ko minw jate barakantanyako ye, Ala ka o le ɲanawoloma ka o kɛ ka dunuŋa fangatigiw lamaroya.
28 Dunuŋamɔgɔw bɛ fɛn minw jate fɛngbansanw ye, o bɛ fɛn minw mafiyɛnya, fɛn minw tɛ foyi o fɛ, Ala ka o le ɲanawoloma janko ka dunuŋamɔgɔw ta ko nafamanw cɛn.
29 A ka o kɛ janko danfɛn si kana a yɛrɛ bonya ale Ala ɲa kɔrɔ.
30 Ale Ala le sababu ra, aw bɛ Yesu Kirisita ta jɛŋŋɔgɔnya ra. Yesu Kirisita sababu ra Ala k'a to aw ka hakiritigiya sɔrɔ, ani terenninya; ale le sababu ra Ala ka aw saninya ka aw kunmabɔ jurumun na.
31 O le kosɔn a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a yɛrɛ bonya, Matigi ka min kɛ a ye, o tigi y'a yɛrɛ bonya o le kosɔn.»

2

Pɔli ta waajuri kun ye gbengbenyiri ye

1 Ne balemaw, ne kɔni tagara Ala ta Kibaro Diman* fɔ aw fɛ wagati min na, ne m'a yira ko ne bɛ se kuma ra ka tɛmɛ tɔw kan, walama ko ne ta hakiritigiya ka bon ni tɔw ta ye.
2 Sabu ka ne to aw cɛ ra, ne k'a latigɛ ko miiriya wɛrɛ si kana kɛ ne kɔnɔ, ni Yesu Kirisita tɔgɔ dɔrɔn tɛ, ani a ta saya, gbengbenyiri* ra.
3 Ne tun ye barakantan le ye aw cɛ ra; siranya tun bɛ ne ra fɔ ne bɛ yɛrɛyɛrɛ.
4 Ne ta kuma ni ne ta waajuri kun tun tɛ kumababaw fɔri ye, ka kaɲa ni adamadenw ta hakiritigiya ye, ka mɔgɔw kun yɛlɛma. Nka ne tun bɛ ne ta waajuri kɛra ni Nin Saninman* ta sebagaya yɛrɛ le ye;
5 janko aw ta lanaya ju kana sigi adamadenw ta hakiritigiyakumaw kan, nka a ye sigi Ala yɛrɛ ta sebagaya le kan.

1:19 1.19 Nin kuma fɔra Ezayi 29.14. **1:31 1.31** Nin kuma fɔra Yeremi 9.22-23.

Ala ta hakiritigiya ni dunuŋa ta hakiritigiya

6 Nka o bɛɛ n’a ta, mɔgɔ minw tagara ɲa lanaya ra, an ta waajuri ye hakiritigiya le ye olugu fɛ. O hakiritigiya ni dunuŋa ta hakiritigiya tɛ kelen ye. A ni dunuŋa kuntigiw ta hakiritigiya fana tɛ kelen ye, sabu olugu bɛ tɛmɛ.
7 Anw bɛ Ala ta hakiritigiya waajuri le kɛ. O ye gundo le ye, min dogonin lo dunuŋamɔgɔw ma. Nka sani dunuŋa ye dan, Ala tun ka o latigɛ an ye janko an ye o bonya sɔrɔ.
8 Nin dunuŋa kuntigiw si ma o hakiritigiya lɔn. Ni o tun k’a lɔn, o tun tɛna Matigi nɔɔrɔtigi gbengben yiri ra k’a faga.
9 I n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Mɔgɔ si ɲa ma la fɛn min kan,
fɛn min ma fɔ ka don mɔgɔ toro ra,
mɔgɔ hakiri ma se fɛn min ma,
Ala ka o labɛn a kanubagaw le ye.»
10 K’a sɔrɔ Ala ka o yira an na Nin Saninman* baraka ra. Sabu Nin Saninman bɛ fɛn bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k’a lɔn, hali Ala ta gundoba dogoninw.
11 Mɔgɔ si tɛ se ka adamaden ta miiriya lɔn, fɔ nin min bɛ a tigi yɛrɛ kɔnɔ. O cogo ra fana, mɔgɔ si tɛ Ala ta kow lɔn, ni Ala yɛrɛ Nin tɛ.
12 K’a sɔrɔ anw kɔni, anw ka Nin min sɔrɔ, o ma bɔ dunuŋa ra; nka a bɔra Ala le ra. Ala ka o Nin di an ma janko a nɛɛmara an ye ka fɛn minw di an ma, an ye o lɔn.
13 An bɛ o waajuri le kɛ. An tɛ kuma ka kaŋa ni adamadenw ta hakiritigiya ye. Nin Saninman bɛ min yira an na, an bɛ o le fɔ. An bɛ mɔgɔw karan Nin Saninman ta kow ra, ka kaŋa ni Nin Saninman yɛrɛ ta fɔcogo le ye.
14 Nka Nin Saninman tɛ mɔgɔ min fɛ, o tɛ sɔn Ala Nin Saninman ta kow ma, sabu a b’a jate nalomanya le ye. A yɛrɛ tɛ se k’a faamu, sabu mɔgɔ bɛ se ka o faamu Nin Saninman dɔrɔn le baraka ra.
15 Nin Saninman bɛ mɔgɔ min fɛ, o tigi le bɛ se ka fɛn bɛɛ faranfasi k’a lɔn; mɔgɔ si tɛ se ka a tigi jaraki fana.
16 Sabu a sɛbɛra ko:
«Jɔn le ka Matigi ta miiriya lɔn, ko a bɛ a ladi?»
Nka anw kɔni, an ka Kirisita* ta miiriya sɔrɔ.

3

Ciradenw bɛɛ ye baarakɛɲɔgɔnw ye
(Korɛntikaw flanan 6.4-13)

1 Ne balemaw, ne ma kuma aw fɛ ka aw jate i ko mɔgɔ minw bɛ tagama ka kaŋa ni Nin Saninman* sago ye, nka ne kumana aw fɛ ka aw jate i ko mɔgɔ minw bɛ tagama ka kaŋa ni o yɛrɛ sago le ye, i ko denŋɛninw, Kirisita ta lɔnniya fan fɛ.
2 O kosɔn ne ka nɔnɔ le di aw ma, ne ma domuni gbiriman di aw ma, sabu aw tun tɛna se o kɔrɔ; hali bi aw tɛ se domuni gbiriman kɔrɔ, sabu aw belen bɛ tagamana ka kaŋa ni aw yɛrɛ sago le ye.
3 Ayiwa, ni ɲangboya ni bɛnbariya bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, o b’a yira ko aw bɛ tagamana ka kaŋa ni aw yɛrɛ sago ye, ko aw ni dunuŋamɔgɔw bɛɛ le ye kelen ye.
4 Ayiwa, aw ra, ni dɔ ko: «Ne bɛ Pɔli le kɔ!» Dɔ wɛrɛ ko: «Ne bɛ Apolɔsi le kɔ!» O tuma aw tɛ tagamana ka kaŋa ni dunuŋamɔgɔw ta cogoya le ye wa?
5 Apolɔsi ye jɔn le ye? Pɔli ye jɔn le ye? Anw ye Ala ta baarakɛbagaw dama le ye, minw sababu ra aw lara Yesu ra; an bɛɛ ka an ta baara kɛ i n’a fɔ Matigi k’a yira an na cogo min na.
6 Ne ka yiri turu, Apolɔsi k’a sɔn, nka Ala le k’a to a wurira.
7 O cogo ra, min ka yiri turu o, min k’a sɔn o, olugu si tɛ jate; Ala min k’a to a wurira, ale le bɛ jate.
8 Min ka yiri turu, ani min k’a sɔn, olugu fla bɛɛ ye kelen ye. Ala bɛna bɛɛ kelen kelen sara ka kaŋa ni a tigi yɛrɛ ta baara le ye.
9 Sabu anw bɛɛ ye baarakɛɲɔgɔnw le ye Ala fɛ. Aw le bɛ i n’a fɔ Ala ta foro, i n’a fɔ Ala ta so.

Bɛɛ ta baarakɛcogo bɛna sɛgɛsɛgɛ

10 Ayiwa, ka kaŋa ni Ala ta nɛɛma dinin ye ne ma, ne ka bon jubɔ i ko bonlɔbaga hakiritigi; o kɔ, mɔgɔ wɛrɛ nana lɔri kɛ a kan. Nka mɔgɔ o mɔgɔ bɛ lɔri kɛ a kan, o tigi ye a ta baarakɛcogo kɔrɔsi.

2:9 2.9 Nin kuma fɔra Ezayi 64.3. **2:16 2.16** Nin kuma fɔra Ezayi 40.13.

11 Sabu ju min sigira, o ye Yesu Kirisita le ye. Mɔgɔ si tɛ se ka dɔ wɛrɛ sigi tuun.
12 Ayiwa, ni mɔgɔ ka lɔri kɛ o bon jusiginan kan ni sanin ye, walama warigbɛ, walama
lulu, walama yiri, walama kara, walama bin, ayiwa, lon dɔ, bɛɛ kelen kelen ta baara bɛna
yira.
13 A ta baara bɛna bɔ kɛnɛ kan kiti lon na. Tasuma bɛ fɛn kɔrɔbɔ cogo min na, mɔgɔ
bɛɛ ta baara bɛna sɛgɛsɛgɛ ten le o lon na k'a suguya lɔn.
14 Ni mɔgɔ min ta bonlɔcogo sɛgɛsɛgɛra k'a ye ko a ka ɲi, o tigi bɛna baraji sɔrɔ.
15 Nka ni mɔgɔ min ta baara sɛgɛsɛgɛra k'a ye ko a ma ɲa, o bɛna bɔnɔ a ta baraji ra.
O tigi bɛna kisi, nka a bɛ i ko mɔgɔ min borira ka bɔsi tasuma ra.
16 Aw m'a lɔn ko aw le ye Ala ta batoso ye, ko Ala Nin Saninman* siginin bɛ aw kɔnɔ
wa?
17 Ayiwa, ni mɔgɔ min ka Ala ta batoso cɛn, Ala bɛna o tigi halaki; sabu Ala ta batoso
saninyanin lo, aw le fana ye o ye.
18 Mɔgɔ si kana a yɛrɛ lafiri. Ni dɔ bɛ aw ra min b'a yɛrɛ jate hakiritigi ye ka kaɲa ni
dunuŋa ta cogo ye, o tigi ye a yɛrɛ kɛ naloman ye, janko a ye Ala ta hakiritigiya sɔrɔ.
19 Sabu dunuŋamɔgɔw ta hakiritigiya ye nalomanya le ye Ala fɛ. O kosɔn, a sɛbɛra
Kitabu kɔnɔ, ko:
«A bɛ hakiritigiw mina ni o yɛrɛ ta nanbara ye.»
20 A sɛbɛra fana tuun ko:
«Matigi ka dunuŋa hakiritigiw ta miiriyaw bɛɛ lɔn; a k'a lɔn ko o bɛɛ ye gbansan le ye.»
21 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ si kana a yɛrɛ bonya k'a jigi la adamadenw kan, sabu fɛn bɛɛ
ye aw ta ye:
22 Pɔli o, Apolɔsi o, Piyɛri o, dunuŋa o, saya o, ɲanamanya o, sisan ta fɛnw o, fɛn nataw
o, o bɛɛ ye aw ta le ye.
23 Nka aw yɛrɛ ye Kirisita* ta ye; Kirisita ye Ala ta ye.

4

Ciradenw ta baara

1 Ayiwa, ne balemaw, o kosɔn, aw ye anw jate Kirisita* ta baaradenw le ye dɔrɔn, ani
Ala ta gundow ɲafɔbagaw.
2 Baara karifara minw ma, min bɛ ɲini olugu fɛ, o ye ko o ye kɛ lanamɔgɔw ye o ta
baara ra.
3 Ne yɛrɛ kɔni fɛ, aw bɛ min fɔ, walama adamaden tɔw bɛ min fɔ ne ta baara ta fan
fɛ, ne tɛ o jate kosɛbɛ. Ne yɛrɛ fana tɛ foyi latigɛ k'a fɔ ne ta baara ta fan fɛ.
4 Ne tɛ ne yɛrɛ jarakira foyi ra ne ta baara ta fan fɛ; nka o t'a yira ko ne terennin lo
dɛ! Min bɛ se ka ko dɔ latigɛ ne ta ko ra, o ye Matigi le ye.
5 O kosɔn, aw kana kɔrɔtɔ ka ko latigɛ mɔgɔ si tan fan fɛ k'a sɔrɔ a wagati ma se.
Aw y'a to fɔ Matigi ye na. Fɛn o fɛn dogonin bɛ dibi ra, ale bɛna o bɛɛ bɔ kɛnɛ kan, ka
mɔgɔw jusukun miiriyaw bɛɛ yira. O lon na, min ka kan ni tandori min ye, Ala bɛna o
di o tigi ma.
6 Ayiwa, ne balemaw, ne ka Apolɔsi ni ne yɛrɛ ta ko fɔ aw ye ka aw karan le an ta
kɛwale fɛ, janko min sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, aw kana tɛmɛ o kan. Aw ra fana, mɔgɔ si kana
a yɛrɛ bonya ka kɛ dɔ fɛ, ka ban dɔ ra.
7 Sabu mun le bɛ ele fɛ ka tɛmɛ tɔw kan dɛ? Mun le bɛ i fɛ ni Ala ma min di i ma?
Ayiwa, ni Ala le k'a di i ma, o tuma ele ta yɛrɛbonya kun ye juman ye tuun, k'a kɛ i n'a
fɔ Ala le ma a di i ma?
8 Ayiwa, ne balemaw, aw kɔni fara ka ban! Aw ka fɛn bɛɛ sɔrɔ ka ban. Aw sigira
masaya ra ka ban, ka anw to yi. Ni aw sigira masaya ra ka ban, ne bɛ o le ɲinina; ni o
kɛra, an tɔw fana bɛna sigi ni aw ye!
9 Sabu a bɛ i n'a fɔ Ala ka an ciradenw* bla mɔgɔw bɛɛ le kɔ fɛ, ka anw labla saya ye;
sabu anw kɛra flɛrifɛnw le ye dunuŋa bɛɛ fɛ, mɛlɛkɛw fɛ, ani adamadenw fɛ.
10 Anw kɛra i ko fatɔw, Kirisita tɔgɔ kosɔn; nka aw kɔni, aw le kɛra hakiritigibaw ye
sisan, Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya baraka ra. Anw kɛra barakantanw ye, aw le kɛra fangatigiw
ye. Mɔgɔw bɛ aw bonya, ka anw dɔgɔya.
11 Fɔ ka na se sisan ma, anw sɛgɛnin lo kɔngɔ ni minlɔgɔ boro, fani donta tɛ an boro,
an bɛ bugɔri sɔnmina, an bɛ yaala ka lamini.
12 An bɛ sɛgɛ ka baara kɛ an yɛrɛ ye ka an ta baro ɲini. Minw bɛ an nɛni, an bɛ
dugawu kɛ olugu ye; o bɛ an tɔɔrɔ, an bɛ a sɔnmina.

3:19 3.19 Nin kuma fɔra Ayuba 5.13. **3:20 3.20** Nin kuma fɔra Zaburu 94.11.

13 Minw bɛ an tɔgɔ cɛn, an bɛ olugu jaabi ni kumaɲumanw le ye. Anw kɛra i ko
dunuɲa ɲamaɲamaw, ka kɛ i n'a fɔ fɛn ɲacintanw mɔgɔw bɛɛ fɛ, fɔ ka na se bi ma.
14 Ayiwa, ne tɛ nin kow sɛbɛra janko ka aw lamaroya dɛ! Ne bɛ aw ladira le, i n'a fɔ
ne ta den kanuninw.
15 Sabu, hali ni karamɔgɔfa waga tan le bɛ aw karanna bi, facɛ kelen le bɛ aw fɛ; sabu
ne le ka Kibaro Diman* fɔ aw ye; o sababu ra aw kɛra Ala denw ye Yesu Kirisita ta
jɛnŋɔgɔnya ra.
16 O kosɔn, ne bɛ aw daari k'a gbɛlɛya, ko aw ye ne ta tagamacogo ladegi.
17 O le ra ne bɛ Timote ci aw fɛ, min ye ne den kanunin ye, ani mɔgɔ kankelentigi,
Matigi ta baara ra. Ne ta tagamacogo ye min ye ni Kirisita ye, a bɛna aw hakiri jigi o ra;
ne bɛ lanabagaw ta jɛnkuruw karan o le ra yɔrɔ bɛɛ.
18 Aw ra, dɔw b'a miiri ko ne tɛna taga aw fɛ yi tuun; o kosɔn olugu ka yɛrɛbonya don
o yɛrɛ ra.
19 Nka ni Ala sɔnna, a tɛna mɛɛn, ne bɛna taga aw fɛ yi. O yɛrɛbonyamɔgɔw bɛ
kumababa minw fɔra, o bɛ se ka min kɛ, ne bɛna o ye.
20 Sabu Ala ta Masaya* ma dan darakuma dama ma; Ala ta sebagaya ka kan ka ye an
tagamacogo ra.
21 Ayiwa, sisan aw ko di? Aw b'a fɛ ne ye taga ni gbɛɲɛ le ye ne boro aw fɛ yi wa,
walama ko ne ye taga ni kanuya ni jususuma le ye aw fɛ?

5

Korɛnti lanabagaw ta jurumunw

1 Ayiwa, ne balemaw, an b'a mɛnna yɔrɔ caman na ko jɛnɛya bɛ kɛra aw cɛ ra, jɛnɛya
min ɲɔgɔn tɛ kɛ hali siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra; ka taga a kɛ fɔ aw ra dɔ ka a facɛ muso
ta.*
2 O bɛɛ n'a ta, aw belen bɛ wasora! O ko tun ka kan ka aw jusu kasi le, janko min ka
o kojugu kɛ, o tigi ye bɔ aw cɛ ra.
3 Ne kɔni tɛ aw cɛ ra yi, nka ne ta miiriya bɛ ni aw ye. Min kɔni ka nin kojugu kɛ, ne
ka kiti ben o kan ka ban, k'a kɛ i n'a fɔ ne tun bɛ aw cɛ ra yi.
4 Ayiwa, ni aw ka lajɛn an Matigi Yesu tɔgɔ ra, ne ta miiriya bɛ kɛ ni aw ye, ani an
Matigi Yesu ta sebagaya;
5 aw ye o mɔgɔ suguya labla Setana ye, k'a to farisogo nege ye halaki, janko a nin ye
kisi Matigi Yesu nalon na.
6 Aw tun man kan ka waso nin ko ɲɔgɔn na dɛ! Aw m'a lɔn ko funufɛn fitini dɔrɔn le
bɛ mugu nɔɔnininkura bɛɛ funu wa?
7 O kosɔn aw ye funufɛnkɔrɔ bɛɛ labɔ aw cɛ ra, janko aw ye saninya ka kɛ mugu
nɔɔnininkura ye; funufɛn tɛ aw ra, sabu Kirisita* kɛra an ta Jɔnyaban saraka ye ka sa
an ta jurumunw kosɔn.
8 O kosɔn an ye ɲanagbɛ† kɛ, a kana kɛ ni funufɛnkɔrɔ ye, min ye juguya ni kojugu
ye; nka an ye kɛ burufunubari le ye, min ye jusukun gbɛninya ye, ani can.
9 Ne tun ka sɛbɛ min ci aw ma, ne k'a fɔ aw ye o sɛbɛ kɔnɔ ko aw kana fara
jatɔyakɛbagaw kan.
10 Nka ne m'a fɔ ko lanabari minw ye jatɔw ye, walama natabaw, ani benkan-
nikɛbagaw, ani josɔnbagaw. Ni aw man kan ka jɛn ka foyi kɛ ni o mɔgɔw ye, o tuma aw
bɛna dunuɲa bla le.
11 Ne tun b'a fɛ k'a fɔ aw ye le ko ni mɔgɔ min ko a ye lanabaga ye, k'a sɔrɔ a bɛ
jatɔya kɛ, walama nataba lo, walama josɔnbaga lo, walama kumajugufɔbaga lo, walama
dɔrɔtɔ lo, walama benkannikɛbaga lo, ko aw kana jɛnŋɔgɔnya don ni o tigi ye foyi ra;
aw man kan ka hali domuni kɛ ni o mɔgɔ suguya ye.
12 Ayiwa, ka kiti tigɛ lanabariw kan, o tɛ ne ta sira ye; Ala le bɛna o kɛ. Nka lanabaga
minw bɛ aw ta jɛnkuru ra, yala aw le man kan ka olugu ta kiti tigɛ wa?
13 Lanabariw kɔni, Ala yɛrɛ le bɛna olugu ta kiti tigɛ. «Aw ye kojugukɛbaga gbɛn ka
bɔ aw cɛ ra.»

6

Lanabaga minw bɛ ɲɔgɔn wele fagamaw fɛ
(Matiyu 5.38-41)

---

* **5:1 5.1** A tun sɛbɛra sariya ra ko o ko ɲɔgɔn man kan ka kɛ (Sarakalasebagaw 18.8; Sariya 23.1). † **5:8 5.8** Yahudiyaw tun bɛ deri ka sagaden kɛ saraka ye ɲanagbɛ min na, o ɲanagbɛ lo. **5:13 5.12-13** Nin kuma fɔra Sariya 17.7.

1 Mun kosɔn ni bɛnbariya ka don aw ni aw balema dɔ cɛ, sani aw ye taga Ala ta mɔgɔ
saninmanw fɛ, aw bɛ taga ni o ko ye kititigɛbaga lanabariw le fɛ, ko o ye a ɲanabɔ.
2 O tuma aw m'a lɔn ko Ala ta mɔgɔ saninmanw le bɛna dunuɲamɔgɔw ta kiti tigɛ
wa? Ni aw le sababu ra dunuɲamɔgɔw ta kiti bɛna tigɛ o, mun le nana a kɛ ko aw yɛrɛ
tɛ se ka hali ko fitini ɲanabɔ aw ni ɲɔgɔn cɛ?
3 Aw m'a lɔn ko anw bɛna hali mɛlɛkɛw ta kiti tigɛ wa? An bɛna mɛlɛkɛw ta kiti tigɛ
janko ka na a fɔ ko minw bɛ don anw yɛrɛ ni ɲɔgɔn cɛ dunuɲa ra yan!
4 Ayiwa, ni ko dɔ ka don aw ni ɲɔgɔn cɛ, lanabagaw ta jɛnkuru ta sira tɛ mɔgɔ minw
fɛ, aw bɛ olugu le kɛ aw ta kititigɛbagaw ye!
5 Ne bɛ min fɔra, o ye aw ta maroyako le ye dɛ! O tuma aw bɛɛ cɛ ra, hali mɔgɔ kelen
tɛ hakiritigi ye min bɛ se ka ko ɲanabɔ balema dɔ ni dɔ cɛ wa?
6 Balema dɔ bɛ a balemaɲɔgɔn wele fagamaw fɛ, ko o ko bɛ taga ɲanabɔ lanabariw le
ɲa kɔrɔ!
7 Bɛnbariya ye don aw ni ɲɔgɔn cɛ fɔ ka taga se kiti ma, o yɛrɛ ye aw jarakikun le ye!
Mun na aw tɛ terenbariyako dɔw sɔnmina dɛ? Ni o bɛ aw tɔŋɔ, mun na aw tɛ o dɔw
kun aw yɛrɛ ra?
8 Nka aw yɛrɛ le bɛ terenbariyakow kɛra, aw yɛrɛ le bɛ tɔɲɔri kɛra; aw fana bɛ o kɛra
aw balemaɲɔgɔnw le ra!
9 Aw m'a lɔn ko mɔgɔ terenbariw tɛna don Ala ta Masaya* ra wa? Aw kana aw yɛrɛ
lafiri dɛ; sabu jatɔw o, josɔnbagaw o, jɛnɛyakɛbagaw o, cɛɲɔgɔnɲinibagaw o,
10 sonw o, natabaw o, dɔrɔtɔw o, kumajugufɔbagaw o, benkannikɛbagaw o, o si tɛna
don Ala ta Masaya ra.
11 K'a sɔrɔ aw dɔw tun bɛ o le ye. Nka Ala ka aw ko, ka aw saninya, ka aw jate mɔgɔ
terenninw ye Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, an ta Ala Nin Saninman* baraka ra.

Lanabaga farikolo ye Matigi ta ye

12 Dɔw b'a fɔ ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo ne fɛ!» Nka nafa tɛ fɛn bɛɛ ra dɛ. Ne bɛ se k'a
fɔ ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo ne fɛ», nka ne kɔni tɛna ne yɛrɛ kɛ fɛn si ta jɔn ye.
13 Dɔw ko: «Domuni danna kɔnɔbara le kama, kɔnɔbara fana danna domuni le kama.»
Can lo, nka Ala bɛna o fla bɛɛ halaki lon dɔ. Mɔgɔ farikolo kɔni ma dan jatɔya kama! A
danna ka kɛ Matigi ta le ye, Matigi fana kɛra farikolo tigi ye.
14 Ala min ka Matigi lakunu ka bɔ saya ra, ale le fana bɛna an lakunu ka bɔ saya ra,
a ta sebagaya baraka ra.
15 O tuma aw m'a lɔn ko aw farikolow ye Kirisita* yɔrɔ dɔw le ye wa? Yala ne bɛna
Kirisita yɔrɔ dɔw ta ka o jɛn ni jatɔ dɔ farikolo ye wa? Fiyewu!
16 Aw ma a lɔn ko ni mɔgɔ min ka jɛn ni jatɔ dɔ ye, ko o tigi ni o jatɔ jɛnna ka kɛ mɔgɔ
kelen le ye wa? Sabu a sɛbɛra ko: «O fla bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.»
17 Nka ni mɔgɔ min ka nɔrɔ Matigi ra, o tigi ni Matigi bɛ kɛ kelen ye nin ta fan fɛ.
18 Aw ye bori jatɔya ɲa! Mɔgɔ bɛ jurumun tɔ minw kɛ, o bɛ dan a farikolo kɛnɛmayɔrɔ
le ma. Nka mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ bla jatɔya ra, o tigi bɛ a yɛrɛ farikolo hakɛ le ta.
19 Aw m'a lɔn ko aw farikolo ye Nin Saninman* sigiyɔrɔ saninman le ye wa? Nin
Saninman bɛ aw kɔnɔ; aw ka a sɔrɔ Ala fɛ. Sisan aw tɛ aw yɛrɛ ta ye tuun.
20 Sabu aw kunmabɔra sɔngɔba le ra. O kosɔn aw ye Ala bonya ni aw farikolo ye, [ni
aw nin fana ye; o fla bɛɛ ye Ala ta le ye].

7

Pɔli ka min fɔ furu ko ra
(Matiyu 19.3-12)

1 Ayiwa, aw ka sɛbɛ ci ne ma ka ne ɲininka ko minw na, ne da bɛna se o ma sisan: Ni
cɛ ma maga muso ra, o ka ɲi.
2 Nka janko jatɔya kana kɛ, a ka fisa ko cɛ bɛɛ kelen kelen ye a tɔgɔra muso furu, muso
bɛɛ kelen kelen ye sigi a tɔgɔra cɛ kun.
3 Muso ka kan ni min ye, cɛ ka kan ka o kɛ a ye; cɛ fana ka kan ni min ye, muso ka
kan ka o kɛ a ye.
4 Sabu muso farikolo tɛ a yɛrɛ ta ye, a cɛ ta lo. Cɛ fana farikolo tɛ a yɛrɛ ta ye, a muso
ta lo.
5 Aw kana ban ɲɔgɔn ma, fɔ ni aw fla bɛɛ bɛnna a ra ko aw bɛ wagati dɔ bla ka Ala
daari. Nka o kɔ, aw ye kɔsegi ɲɔgɔn ma, ni o tɛ, aw tɛna se ka aw yɛrɛ mina, Setana
fana bɛna aw nɛgɛ ka aw bla jurumun na.
6 Ne bɛ min fɔra tan, o ye ladiri le ye; ne tɛ aw jagboyara!

6:16 6.16 Nin kuma fɔra Damina 2.24.

7 Ni a ka dan ne ma, ne b'a fɛ mɔgɔ bɛɛ furubari ye to, i ko ne. Nka mɔgɔ bɛɛ ni a
ninyɔrɔ lo Ala ta nɛɛma ra; Ala bɛ ko dɔ se di dɔ ma, ka ko wɛrɛ se di dɔ wɛrɛ ma.
8 Ayiwa, minw tɛ furu kɔnɔ, ani muso minw cɛ sara, ne ta miiriya ra, ni olugu bɛ se
ka to i ko ne, o ka ɲi.
9 Nka ni o k'a ye ko o tɛ se ka o yɛrɛ mina, o tuma, o ye furu kɛ. Sabu ka furu, o ka
fisa, sani i furubari ye to k'a sɔrɔ furu lɔgɔ gbannin bɛ i ra.
10 Minw furura ka ban, ne bɛ min fɔ olugu ye, o ma bɔ ne yɛrɛ ra; Matigi ta kuma lo:
muso man kan ka bɔ a cɛ kun.
11 Ni a bɔra a cɛ kun, o tuma a furubari ye to, walama a ni a cɛ ye bɛn kelen ma ka
kɔsegi ɲɔgɔn ma; cɛ fana man kan ka a muso bla.
12 Ayiwa, ne bɛ min fɔra aw tɔw ye sisan, o tɛ Matigi ta kuma fɔnin ye; ne yɛrɛ le bɛ
o fɔra. Ni balema dɔ tun ka muso ta, ka sɔrɔ ka na kɛ lanabaga ye, ni a muso ma kɛ
lanabaga ye, ni muso ka sɔn ka to ni a ye, a kana a bla.
13 Ni balemamuso dɔ fana tun furura, ka sɔrɔ ka na kɛ lanabaga ye, ni a cɛ ma kɛ
lanabaga ye, ni cɛ ka sɔn ko muso ye to a fɛ, o muso kana ban a cɛ ra.
14 Sabu cɛ lanabari bɛ kɛ Ala ta mɔgɔ ye a muso sababu ra; muso lanabari fana bɛ kɛ
Ala ta mɔgɔ ye a cɛ sababu ra. Ni o tɛ, ni aw ka faran ɲɔgɔn na, aw ta denw bɛna kɛ
Alalɔnbariw ye, k'a sɔrɔ can ra, Ala ta mɔgɔw lo.
15 Nka ni cɛ lanabari, walama muso lanabari ko a bɛ faran ka taga, aw y'a to a ye taga.
O tuma balemacɛ, walama balemamuso lanabaga bɛ a yɛrɛ ma. Ala ka an wele ko an
ye to hɛra le ra.
16 Sabu ele balemamuso, ele bɛ kɛ cogo di k'a lɔn ni i bɛna kɛ sababu ye ka i cɛ kisi?
Walama ele balemacɛ, ele bɛ kɛ cogo di k'a lɔn ko i bɛna kɛ sababu ye ka i muso kisi?

Bɛɛ ye to i cogo ra

17 Nka Matigi ka min kɛ aw bɛɛ kelen kelen ye, ani Matigi ka aw wele cogo min na,
aw ye tagama ka kaɲa ni o ye. Ne bɛ lanabagaw ta jɛnkuruw* bɛɛ karan o le ra.
18 Ni Ala ka mɔgɔ dɔ wele k'a sɔrɔ a kɛnɛsiginin lo, o tigi ye to o cogo ra. Ni a ka min
wele k'a sɔrɔ a kɛnɛsiginin tɛ, o tigi kana a fɔ ko a bɛ a yɛrɛ kɛnɛsigi.
19 Kɛnɛsigiri tɛ jate, kɛnɛsigibariya tɛ jate; ka Ala ta cifɔninw sira tagama, o le bɛ jate.
20 Ala ka mɔgɔ bɛɛ kelen kelen wele k'a to cogo min na, a ye to ten.
21 Ni a ka i wele k'a sɔrɔ i tun ye jɔn ye, i kana hami o ra. Nka ni cogo bɛ i fɛ ka kɛ i
yɛrɛ ta ye, i ye kɛ i yɛrɛ ta ye.
22 Ni Matigi ka mɔgɔ min wele k'a sɔrɔ a tun ye jɔn ye, o tigi kɛra a yɛrɛ ta ye Matigi
fɛ. Ni mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ ta ye dunuɲa ra yan, ni Matigi ka i wele, i bɛ kɛ Matigi ta jɔn
le ye.
23 Aw kunmabɔra sɔngɔba le ra; o ra aw kana kɛ mɔgɔw ta jɔn ye.
24 Ne balemaw, Ala ka aw bɛɛ kelen kelen wele lanaya ra ka aw to cogo min na, aw
ye to ten Ala ɲa kɔrɔ.

Mɔgɔ furubariw ani muso cɛ saninw

25 Ayiwa, sunguru minw ma furu fɔlɔ, ne ma kuma sɔrɔ Matigi fɛ olugu ta ko ra, nka
ne bɛ ne ta miiriya yira; sabu Matigi ta ɲumanya baraka ra, aw bɛ se ka la ne ta kuma
ra.
26 Ayiwa, sisan wagati gbɛlɛya kosɔn, min ka ɲi ne ɲa na, o ye ko a ka ɲi bɛɛ ye to a
cogo ra.
27 Ni muso bɛ i fɛ, i kana a furu sa; ni muso tɛ i fɛ, i kana muso ɲini k'a furu.
28 Nka o bɛɛ n'a ta, ni i ka furu kɛ, o tɛ jurumun ye. Ni sunguru fana furura, o tɛ
jurumun ye. Nka tɔɔrɔ minw bɛna se o mɔgɔw ma furu kɔnɔ, ne b'a fɛ ka aw tanga o
tɔɔrɔw le ma.
29 Ne balemaw, ne bɛ min fɔ aw ye, o ye nin ye: dunuɲa laban surunyara. O ra, k'a
damina sisan ma, minw furunin lo, olugu ye kɛ i n'a fɔ o furunin tɛ;
30 minw bɛ kasira, olugu ye kɛ i n'a fɔ o tɛ kasira; minw bɛ ɲagarira, olugu ye kɛ i n'a
fɔ o tɛ ɲagarira; minw bɛ sanni kɛra, olugu y'a kɛ i n'a fɔ foyi tɛ o boro;
31 minw bɛ dunuɲa ta nafaw sɔrɔra, olugu ye kɛ i n'a fɔ foyi tɛ o boro; sabu nin
dunuɲa bɛna tɛmɛ.
32 Ne b'a fɛ hami kana kɛ aw ra. Mɔgɔ min ma furu, o bɛ hami Matigi ta kow ra, a
bɛna a kɛ cogo min na ka Matigi diyanyako kɛ.
33 Cɛ min ka muso furu, ale bɛ hami dunuɲafɛnw le ra, a bɛna a kɛ cogo min na k'a
muso ladiya;
34 o ra, a ta miiriya bɛ sama ka taga o fan fla ra. Muso min fana tɛ furu ra, ani sunguru,
olugu bɛ hami Matigi ta kow le ra, janko o farikolo ni o jusukun ye saninya ka kɛ Matigi

ta ye. Nka min furunin lo, ale bɛ hami dunuɲafɛnw le ra, a bɛna a kɛ cogo min na k'a cɛ ladiya.
35 Ne bɛ o fɔra aw yɛrɛ ta nafa le kosɔn; ne t'a fɛ ka aw bari ka furu. Ne b'a fɛ aw ye
tagama cogo ɲanaman na, ka tugu Matigi kɔ ni aw jusukun bɛɛ ye.
36 Ni facɛ min k'a ye fana ko ni furu wagati ka tɛmɛ a denmuso kan ko o ye maroyako
le ye, ni a k'a ye ko a denmuso ka kan ka furu, ni min ka bɛn facɛ yɛrɛ ma, a ye o kɛ; o
tɛ jurumun ye. Minw b'a fɛ ka furu, olugu ye furu.
37 Nka ni facɛ min k'a latigɛ ni a yɛrɛ ta ŋaninya ye, mɔgɔ ma a jagboya, nka ni a yɛrɛ
le k'a latigɛ a yɛrɛ kɔnɔ ka sɔn ko a denmuso furubari ye to, ayiwa, o ka ɲi.
38 O ra, ni mɔgɔ min k'a denmuso di furu ra, o ka ɲi; nka ni min ka sɔn a denmuso
furubari ye to, o belen ka fisa.
39 Ayiwa, ka cɛ ɲanaman to, muso ka kan ka to a ta furu kɔnɔ. Nka ni cɛ ka sa, muso
kɛra a yɛrɛ ta ye; ni cɛ min ka a diya, a bɛ furu o ma. Nka a ye kɛ ka kaɲa ni Matigi ta
sira ye.
40 O bɛɛ n'a ta, ne ta jate ra, ni o muso ka se ka to ten, o ka fisa a ma. Ne b'a miiri ko
ne ta miiriya bɛnnin lo ni Ala Nin Saninman* sago ye fana.

8

Josɔnsogo ta ko
(Rɔmukaw 14.13-23)

1 Ayiwa, ne balemaw, sisan ne bɛna aw jaabi josɔnsogow ta ko ra. Aw b'a fɔ ko:
«Lɔnniya bɛ an bɛɛ fɛ.» O ye can ye; nka lɔnniya bɛ yɛrɛbonya bla mɔgɔ ra, k'a sɔrɔ
kanuya bɛ baraka don an ta lanaya ra.
2 Ni mɔgɔ min b'a miiri ko a ka ko lɔn, hali bi a ma ko lɔn fɔlɔ i n'a fɔ a ka kan k'a
lɔn cogo min na.
3 Nka ni mɔgɔ min bɛ Ala kanu, o tigi lɔnnin lo Ala fɛ.
4 Ayiwa, min ye josɔnsogo ta ko ye, yala an bɛ se k'a domu wa, walama an tɛ se k'a
domu? Anw k'a lɔn ko batofɛn wɛrɛ si tɛ dunuɲa kɔnɔ, ni Ala kelenpe tɛ.
5 Can lo, fɛn caman bɛ sankolo ra, ani dugukolo kan, mɔgɔw bɛ minw jate i n'a fɔ o
ta alaw. Hali ni mɔgɔw fɛ ala caman wɛrɛw bɛ sankolo ra, walama dugukolo kan, ani
matigicɛ caman wɛrɛw,
6 anw kɔni fɛ Ala kelenpe le bɛ yi: o ye an Fa ye; ale le ka fɛn bɛɛ dan, an fana bɛ
ɲanamanya ale le kosɔn. Matigi kelenpe le bɛ yi fana, o ye Yesu Kirisita ye; fɛn bɛɛ
danna ale le baraka ra, an bɛ ɲanamanyara ale le baraka ra fana.
7 Nka o lɔnniya tɛ lanabagaw bɛɛ fɛ. I n'a fɔ dɔw tun bɛ jo sɔn kakɔrɔ, ni olugu ka
josɔnsogo ɲimi, o b'a miiri ko o ka o yɛrɛ lanɔgɔ, sabu o jusukun ta baraka ka dɔgɔ.
8 K'a sɔrɔ domunifɛn le tɛna an yɔrɔ surunya Ala ra. Ni i ma o sogo ɲimi, a tɛ foyi bɔ
i ra; ni i k'a ɲimi fana, a tɛ foyi fara i kan.
9 Nka o bɛɛ n'a ta, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, sabu hali ni aw bɛ se ka fɛn bɛɛ domu aw
sago ma, aw man kan ka kɛ sababu ye ka lanabaga barakantanw kunnacɛn.
10 Sabu ele min bɛ o kow lɔn, ni balema lanabaga barakantan dɔ ka ele siginin ye
jobon kɔnɔ domuni na, o tɛna ale fana ja gbɛlɛya ka josɔnsogo dɔ domu wa?
11 O cogo ra, Kirisita* sara o balema barakantan min kosɔn, ele ta lɔnniya kɛra sababu
ye ka o halaki.
12 Ni an bɛ o kɛ, an bɛ an balema hakɛ ta, sabu ale bɛ fɛn min jate jurumun ye, aw
b'a to a bɛ o kɛ. O cogo ra, aw bɛ Kirisita yɛrɛ le hakɛ tara.
13 O le kosɔn, ni domuni dɔ le bɛna kɛ sababu ye ka ne balema bla jurumun na, ne
bɛna o domuni ye k'a to yi, janko ne kana na kɛ sababu ye ka ne balema kunnacɛn.

9

Ala ta ciradenw ta nafa ni o ta baara
(Korɛntikaw flanan 11.7-12; 12.13-15)

1 Ayiwa, ne balemaw, yala ne tɛ ne yɛrɛ ta ye le wa? Yala ne fana tɛ ciraden* dɔ ye
wa? Yala ne fana ma Matigi ye wa? Ne ka baara min kɛ Matigi ye, aw yɛrɛ le tɛ o baara
nɔ ye wa?
2 Hali ni dɔw tɛ ne jate ciraden ye, aw kɔni ka kan ka ne jate ciraden ye; sabu aw ta
lanaya le b'a yira ko ne ye Matigi ta ciraden ye.
3 Minw bɛ ne kɔrɔfɔ ka ne jaraki, ne bɛ olugu jaabi tan le, ko:
4 Yala anw man kan ka domuni kɛ, walama ka minni kɛ i n'a fɔ tɔw wa?

5 Yala anw fana tɛ se ka balemamuso dɔ ta, min bɛ kɛ an muso ye, ka kɛ ni an ye an
ta tagamaw ra, i n'a fɔ ciraden tɔw, ani Matigi dɔgɔcɛw, ani Piyɛri b'a kɛ cogo min na
wa?
6 Walama ne ni Barinabasi dɔrɔn le ka kan ka baara wɛrɛ kɛ ka an yɛrɛ baro wa?
7 Jɔn le bɛ lɔ ni a yɛrɛ kunko ye k'a to sorasiya ra? Jɔn le bɛ rɛzɛnforo sɛnɛ ko a t'a
den domu? Jɔn le bɛ bɛganw kɔrɔsi ko a t'a nɔnɔ min ka ye?
8 Ayiwa, ne bɛ min fɔra tan, o tɛ adamadenw ta miirira dɔrɔn ye dɛ! Sariya* yɛrɛ bɛ
o le fɔ.
9 Sabu a sɛbɛra cira Musa ta sariya ra ko: «Ni aw ka misi bla ko a ye siman dɔndɔn
k'a kisɛ bɔ, aw kana a da siri.» Ayiwa, yala Ala ka o fɔ misiw hami le kosɔn wa,
10 walama a k'a fɔ anw le kosɔn? Can ra, a k'a sɛbɛ anw le kosɔn. Ni mɔgɔ bɛ sɛnɛ
kɛ, a b'a kɛ ka a jigi la a kan ko a bɛna dɔ sɔrɔ a ra; ni mɔgɔ bɛ siman gbasi, a b'a kɛ
ka i jigi la a kan ko a bɛna dɔ sɔrɔ a ra.
11 Ayiwa, anw ka Ala ta Kuma fɔ aw ye, k'a kɛ i n'a fɔ an ka danni le kɛ; ayiwa, sisan
ni an ka aw fana borofɛn dɔw sɔrɔ, aw b'a miiri ko o dama tɛmɛna wa?
12 Ni dɔw bɛ aw borofɛnw sɔrɔra k'a diyabɔ, yala anw le tun man kan ka kɔn ka aw
borofɛnw diyabɔ wa? Nka anw ma o kɛ; anw ka tɔɔrɔ bɛɛ sɔnmina le janko foyi kana
Kirisita* ta Kibaro Diman* waajuri lalɔ.
13 Aw m'a lɔn ko minw bɛ baara kɛ Ala ye Alabatosoba kɔnɔ, ko olugu bɛ baro o le ra
wa, ani ko minw bɛ saraka jɛni sarakajɛnifɛn* kan Ala ye, ko olugu bɛ o ninyɔrɔ sɔrɔ o
sarakafɛnw le ra wa?
14 Ayiwa, o cogo ra fana Matigi k'a latigɛ ko minw bɛ Kibaro Diman waajuri kɛ, ko
olugu ka kan ka baro Kibaro Diman le ra.
15 Nka ne tun ka kan ni o fɛn minw ye, ne ma o si ɲini aw fɛ; ne fana tɛ nin sɛbɛra
janko aw ye o di ne ma. Sabu ne ka Kibaro Diman fɔ aw ye gbansan minkɛ, o ɲagari bɛ
ne ra; ne ye sa o ka fisa ne ma, sani ne ye bɔnɔ o ɲagari ra.
16 Ne tɛ ne yɛrɛ bonyasababu ɲinina Kibaro Diman fɔri ra; sabu baara dɔ lo ne ka kan
ka min kɛ jagboya ra. Ni ne fana ma Kibaro Diman fɔ, o ye ne ta bɔnɔ le ye.
17 Ni ne tun bɛ Kibaro Diman baara kɛra ne yɛrɛ le ye, ne tun ka kan ka sara sɔrɔ a
ra. Nka ne tɛ a kɛra ne yɛrɛ ye; Ala ka cira le karifa ne ma, ne fana bɛ o le kɛra.
18 Ayiwa, o tuma ne ta baraji ye juman le ye sa? Ka Kibaro Diman fɔ mɔgɔw ye
gbansan, ne kana foyi ɲini o fɛ, ne bɛ ne ta baraji sɔrɔ o le ra.
19 Ne tɛ mɔgɔ si ta jɔn ye; o bɛɛ n'a ta, ne ka ne yɛrɛ majigi ka kɛ bɛɛ ta baaraden ye,
janko mɔgɔ caman ye kisi.
20 Ni ne bɛ ni Yahudiyaw ye, ne fana bɛ kɛ i ko Yahudiya, janko ka Yahudiyaw sɔrɔ. Ni
ne bɛ ni sariya sira tagamabagaw ye, ne fana bɛ ne yɛrɛ kɛ sariya sira tagamabaga dɔ
ye, janko ka sariya sira tagamabagaw sɔrɔ, k'a sɔrɔ can ra ne tɛ sariya sira tagamabaga
ye.
21 Minw tɛ sariya lɔn, ni ne bɛ ni olugu ye, ne fana bɛ ne yɛrɛ kɛ i ko ne ma sariya
lɔn, janko ka olugu sɔrɔ, k'a sɔrɔ can ra ne bɛ Ala ta sariya lɔn, sabu ne bɛ Kirisita ta
sariya sira tagama.
22 Minw baraka ka dɔgɔ lanaya ra, ni ne bɛ ni olugu ye, ne fana bɛ ne yɛrɛ kɛ olugu
dɔ ye, janko ka olugu sɔrɔ. Ne bɛ ne yɛrɛ kɛ cogo bɛɛ ra mɔgɔ bɛɛ kosɔn, janko ni a ka
kɛ cogo o cogo, dɔw ye kisi.
23 Ne bɛ o ko bɛɛ kɛ Kibaro Diman kosɔn, janko ne fana ye ne ninyɔrɔ sɔrɔ a ra.
24 Aw m'a lɔn ko minw bɛ ɲɔgɔndanbori kɛ, ko o bɛɛ bɛ bori, nka mɔgɔ kelenpe le bɛ
jala sɔrɔ wa? Aw fana ye bori janko aw ye aw ta sɔrɔ.
25 Mɔgɔ minw bɛ o bori kɛ, olugu bɛ jija, ka sɛgɛ bɛɛ la o yɛrɛ kan, k'a sɔrɔ o bɛ jala
min sɔrɔ, o ye fɛn banta le ye; nka anw kɔni, an bɛ jala min sɔrɔ, o ye fɛn banbari le ye.
26 O kosɔn ne bɛ bori, nka ne tɛ borira ne kun fɛ dɛ! Ne bɛ i ko borokurufiribaga, nka
ne tɛ borokuruw firifiri ne yɛrɛ kun fɛ ka fɔɲɔ daman kɛrɛ dɛ.
27 Nka ne bɛ ne yɛrɛ mina kosɛbɛ, ka ne farikolo bari a diyanyako ma, janko a laban
ne yɛrɛ kana na bɔnɔ, k'a sɔrɔ ne le ka tɔw waaju.

10

Izirayɛlimɔgɔw ka sirajugu min tagama
(Heburuw 3.7-19)

9:9 9.9 Nin kuma fɔra Sariya 25.4.

1 Ne balemaw, ne b′a fɛ ko aw ye aw hakiri to nin na, ko Ala tun ka sankaba* bla an
bɛmaw bɛɛ kunna ka sira yira o ra; o bɛɛ tagamana ka kɔgɔji cɛtigɛ†.
2 A kɛra i n′a fɔ o batizera o sankaba ni o kɔgɔji ra, ka kɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni cira Musa
ye.
3 Ala ka domuni min di o ma ka bɔ sankolo ra, o bɛɛ ka o domu.
4 Ala ka ji min di o ma, o bɛɛ ka o min. Sabu o tun bɛ ji sɔrɔra ka bɔ fara min na, o
fara tun bɔra Ala ra, o fara tun bɛ tugu o kɔ, o fara tun ye Kirisita* le ye.
5 O bɛɛ n′a ta, o mɔgɔw caman ma Ala diyanyako kɛ; o kosɔn Ala k′a to o benbenna
ka sa kongokolon kɔnɔ.
6 Ayiwa, o kow kɛra k′a yira an na, janko kojugu nege kana an fana sɔrɔ, i n′a fɔ a ka
olugu sɔrɔ cogo min na.
7 Aw kana sɔn josɔn ma i n′a fɔ olugu dɔw k′a kɛ cogo min na, i ko a sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ cogo min na, ko: «Mɔgɔw sigira ka domuni kɛ, ka min; o kɔ, o wurira ka dɔn kɛ
ka o yɛrɛ ɲanagbɛ.»
8 An kana an yɛrɛ bla jatɔya ra i n′a fɔ olugu dɔw k′a kɛ cogo min na, fɔ Ala ka mɔgɔ
waga mugan ni saba (23 000) faga o ra tere kelen kɔnɔ.
9 An kana a fɔ ko an bɛ Kirisita kɔrɔbɔ k′a flɛ, i n′a fɔ olugu dɔw k′a kɛ cogo min na;
saw ka olugu kin ka o faga.
10 Aw kana Ala jaraki, i n′a fɔ dɔw k′a jaraki cogo min na, fɔ ninminamɛlɛkɛ ka o faga.
11 Ayiwa, nin kow sera olugu ma k′a yira an na, janko an ye an yɛrɛ kɔrɔsi; a sɛbɛra
janko ka anw le karan, anw minw bɛ wagati labanw na sisan.
12 O kosɔn, ni mɔgɔ min b′a miiri ko ale lɔnin lo, o tigi ye a yɛrɛ kɔrɔsi janko a kana
na ben.
13 Setana bɛ aw nɛgɛ ka aw bla kojugu minw na, o ɲɔgɔn le bɛ mɔgɔ tɔw bɛɛ sɔrɔ.
Nka Ala ye kankelentigi le ye; a tɛna sɔn k′a to a ye aw kɔrɔbɔ fɔ ka tɛmɛ aw baraka
kan. Ni kɔrɔbɔri sera aw ma fana, Ala bɛna aw bɔsicogo yira aw ra, janko aw ye se k′a
sɔnmina.

Lanabaga ka kan ka faran josɔn na
(Korɛntikaw flanan 6.14-18; Rɔmukaw 14.13-23)

14 O kosɔn ne balema kanuninw, aw ye bori josɔn ɲa.
15 Ne bɛ kumana aw fɛ i n′a fɔ mɔgɔ hakirimanw; ne bɛ min fɔra aw ye, aw yɛrɛ ye
o jate mina.
16 Ni an bɛ Matigi ta domuni kɛ, an bɛ baraka la Ala ye minnifɛn min kosɔn, yala o
tɛ an ni Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn le ye a jori baraka ra wa? An bɛ buru min
tarantaran, yala o tɛ an ni Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya tagamasiyɛn le ye a farikolo baraka ra
wa?
17 Burukun kelen le bɛ yi; o ra, an ka ca, nka an kɛra farikolo kelen ye, sabu an bɛɛ
ka an ninyɔrɔ sɔrɔ o burukun kelen na.
18 Min bɛ kɛ Izirayɛlimɔgɔw cɛ ra, aw ye o jate mina: minw bɛ sarakafɛnw domu,
olugu bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye, sabu o bɛ saraka jɛni sarakajɛnifɛn* min kan, o ye
Ala ta ye.
19 Ne bɛ min fɔra, o kɔrɔ ye di? Ko an ka kan ka josɔnsogo jate fɛn ye wa, walama ko
an ka kan ka jo jate fɛn ye?
20 Ɔn-ɔn dɛ! Ne ta kuma kɔrɔ ye ko minw bɛ jo sɔn, o sɔnnifɛnw bɛ dira jinaw le ma;
a tɛ dira Ala ma. K′a sɔrɔ ne t′a fɛ aw ni jinaw ye kɛ jɛnɲɔgɔnya ra.
21 Aw tɛ se ka min Matigi ta jifiyɛ ra, ka yɛlɛma ka taga min jinaw ta jifiyɛ ra. Aw tɛ
se ka domuni kɛ Matigi fɛ, ka yɛlɛma ka taga domuni kɛ jinaw fɛ.
22 Yala anw b′a fɛ ka Matigi ta celiya lawuri le wa? Aw baraka ka bon ni Matigi ta ye
wa?
23 Aw ko: «Fɛn bɛɛ daganin lo!» Nka nafa tɛ fɛn bɛɛ ra dɛ. «Fɛn bɛɛ daganin lo», nka
fɛn bɛɛ tɛ aw lataga ɲa lanaya ra.
24 Mɔgɔ si kana a yɛrɛ dɔrɔn ta nafa ɲini; aw ye mɔgɔ wɛrɛw ta nafa le ɲini fana.

Lanabaga man kan ka a balema kunnacɛn

25 Sogo o sogo bɛ fiyeere lɔgɔfiyɛ ra, aw bɛ se ka o bɛɛ domu; aw kana ɲininkari kɛ,
ka sigiya don aw jusukun na.
26 Sabu a sɛbɛra ko: «Dugukolo ni a kanfɛnw bɛɛ ye Matigi ta ye.»

---

* **10:1 10.1** Ka Izirayɛlimɔgɔw tagamatɔ to kongokolon kɔnɔ, Ala tun ka sankaba dɔ bla o kunna, janko ka sira yira o ra (Bɔri 13.21,22). † **10:1 10.1** Izirayɛlimɔgɔw tagamana ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ (Bɔri 14.22-29). **10:7 10.7** Nin kuma fɔra Bɔri 32.6. **10:26 10.26** Nin kuma fɔra Zaburu 24.1.

27 Ni lanabari dɔ ka aw wele domuni na, ni aw tagara, ni a ka domunifɛn o domunifɛn
sigi aw kɔrɔ, aw ye o domu; aw kana ɲininkari kɛ, ka sigiya don aw jusukun na.
28 Nka ni dɔ ka aw lasɔmi k'a fɔ aw ye ko: «Nin ye jɔsɔnsogo le ye dɛ!» Aw kana a
domu tuun, o tigi ta kuma kosɔn, sabu a bɛna sigiya don a jusukun na.
29 Ne tɛ o fɔra aw yɛrɛ ta jusukun kosɔn, nka min ka aw lasɔmi, ale ta jusukun ko lo.
Ayiwa, mun na mɔgɔ wɛrɛ le bɛna ne jaraki ne ta domuni ko kosɔn ka kaɲa ni ale
yɛrɛ ta miiriya ye?
30 Ne ka baraka la Ala ye fɛn min kosɔn, mun na mɔgɔ wɛrɛ bɛna ne jaraki ko ne ka
o domu?
31 Ayiwa, ni aw bɛ domuni kɛ, walama ni aw bɛ minni kɛ, walama ni aw bɛ fɛn o fɛn
kɛ, a ye o bɛɛ kɛ janko ka Ala le bonya.
32 Aw kana kɛ sababu ye ka mɔgɔ si kunnacɛn: aw kana Yahudiyaw kunnacɛn, walama
siya wɛrɛ mɔgɔw, walama Ala ta jɛnkuru mɔgɔw.
33 Aw ye ne ladegi; ne bɛ jija ka mɔgɔw diyanyako le kɛ fɛn bɛɛ ra. Ne tɛ ne yɛrɛ ta
nafa ɲini, nka ne bɛ bɛɛ ta nafa le ɲinina, janko o ye kisi.

11

1 Ayiwa, aw ye ne ladegi, i n'a fɔ ne yɛrɛ bɛ Kirisita* ladegira cogo min na.

Korɛnti musow ta kundatuguko
(Ɛfɛsikaw 5.22-24; Timote fɔlɔ 2.8-14)

2 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ aw fo, sabu aw hakiri bɛ ne ra ko bɛɛ ra; ne ka aw karan
ko minw na, aw ka o mara fana i n'a fɔ ne k'a fɔ aw ye cogo min na.
3 O bɛɛ n'a ta, ne b'a fɛ ko aw ye nin faamu: cɛ bɛɛ kuntigi ye Kirisita ye, muso kuntigi
ye a cɛ ye, Kirisita kuntigi ye Ala ye.
4 O kosɔn, cɛ min bɛ Ala daari, walama Ala bɛ kuma don min da ra ka mɔgɔw waaju,
ni a bɛ o kɛ ka a kun datugunin to, o cɛ bɛ a kuntigi le dɔgɔyara.
5 Muso min fana bɛ Ala daari, walama Ala bɛ kuma don min da ra ka mɔgɔw waaju,
ni a bɛ o kɛ ka a kun lakolon to, o muso bɛ a kuntigi le dɔgɔya; a bɛ i n'a fɔ o muso kun
gbananin lo.
6 Sabu ni muso min t'a fɛ ka a kun datugu, o tuma a ye a kunsigi tigɛ fana. Nka ni aw
yɛrɛ k'a lɔn ko ni muso ka a kunsigi tigɛ, walama ka a kun gbana, ko o ye maroyako le
ye muso ma, o tuma a ye a kun datugu.
7 Cɛ kɔni man kan ka a kun datugu, sabu ale ye Ala bɔɲɔgɔnna ni Ala nɔɔrɔ le ye;
muso kɔni ye cɛ nɔɔrɔ le ye.
8 Sabu cɛ ma dan ka bɔ muso ra; muso le bɔra cɛ ra.
9 Cɛ ma dan muso kosɔn, muso le danna cɛ kosɔn.
10 O le kosɔn, mɛlɛkɛw kosɔn, tagamasiyɛn dɔ ka kan ka sɔrɔ muso kun na, min ye o
fanga tagamasiyɛn ye.
11 Nka o bɛɛ n'a ta, Matigi ɲa kɔrɔ, muso tɛ se ka ɲa cɛ kɔ, cɛ fana tɛ se ka ɲa muso
kɔ.
12 Sabu muso danna ka bɔ cɛ ra cogo min na, cɛ fana bɛ woro muso le sababu ra. O
bɛɛ bɔra Ala yɛrɛ le ra.
13 Ayiwa, aw yɛrɛ y'a flɛ kɛ: yala a bɛnnin lo ko muso kunnakolon ye Ala daari wa?
14 Ka kaɲa ni adamaden dancogo ye, aw m'a ye ko ni cɛ ka kunsigijan bla ko o ye
maroyako le ye wa?
15 Nka ni muso le ka kunsigijan bla, o ye dawula le ye ale fɛ, sabu Ala ka kunsigijan
di ale ma, ka o kɛ k'a kun datugu.
16 Ayiwa, ni dɔ belen b'a fɛ ka sɔsɔri kɛ nin ko ra tuun, anw kɔni ma landa wɛrɛ lɔn
nin kɔ; landa wɛrɛ fana tɛ lanabagaw ta jɛnkuruw si fɛ nin kɔ.

Matigi ta domuni kɛcogo
(Matiyu 26.26-29; Marika 14.22-25; Luka 22.15-20)

17 Ayiwa, ne bɛna min fɔ aw ye sisan, ne kɔni tɛ se ka aw tando o ra. O ye ko ni aw
bɛ ɲɔgɔn lajɛn, o tɛ dɔ fara aw ta ɲa kan, fɔ ka dɔ fara aw ta juguya le kan.
18 A fɔlɔ, ne k'a mɛn ko ni aw ka lajɛn, aw bɛ taran. Ne b'a miiri fana ko can bɛ sɔrɔ
o kuma ra.
19 Ne k'a lɔn ko jagboya lo ko aw ye taran, janko minw bɛ lanabagasɔbɛw ye aw cɛ
ra, olugu ye lɔn ka bɔ tɔw ra.
20 Aw bɛ lajɛn ko aw bɛ Matigi ta domuni kɛ, nka aw bɛ min kɛ, o kɔni tɛ Matigi ta
domuni ye tuun.
21 Sabu ni aw ka lajɛn Matigi ta domuni kama, bɛɛ bɛ girin ka ben a yɛrɛ ta domuni
kan ka o domu; a laban dɔw kɔngɔtɔ bɛ to, k'a sɔrɔ dɔw minna ka fa fɔ ka ɲanamini.

22 O tuma so tɛ aw fɛ aw bɛ se ka domuni kɛ, ani ka min yɔrɔ min na wa? Yala aw b'a
fɛ ka Ala ta jɛnkuru mɔgɔw le mafiyɛnya wa, ani fɛn tɛ minw boro ka olugu lamaroya?
Aw ko ne ye mun le fɔ? Ne ye aw tando wa? Ne tɛ se ka aw tando nin ko ra fiyewu.
23 Ayiwa, Matigi ka ne karan min na, ne fana ka aw karan o le ra: Lon min su fɛ o tun
bɛna Matigi Yesu janfa, o lon su fɛ a ka buru ta;*
24 a ka baraka la Ala ye, k'a tigɛtigɛ, k'a fɔ ko: «Nin ye ne farikolo le ye; nin ye aw ta
ye. Aw ye nin kɛ ka aw hakiri jigi ne ra.»
25 O cogo ra, domuni bannin kɔ, Yesu ka jifiyɛ ta, rɛzɛnji tun b'a kɔnɔ. A ko: «Ala bɛ
jɛnɲɔgɔnyakura* min don ni mɔgɔw ye ne jori baraka ra, o le ye nin ye. Ni aw bɛ a min
tuma o tuma, aw ye o kɛ ka aw hakiri jigi ne ra.»
26 Sabu ni aw ka nin buru ɲimi, ani ka nin minnifɛn min tuma o tuma, aw bɛ Matigi
ta saya ko le fɔ, fɔ ka na se a natuma ma.
27 O kosɔn ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ o buru ɲimi, walama ka o minnifɛn min cogo dɔ ra,
cogo min tɛ Matigi bonya, o tigi ka a yɛrɛ jaraki, sabu a ka Matigi farikolo ni a jori le
mafiyɛnya.
28 O kosɔn bɛɛ ka kan ka a yɛrɛ jusukun sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ, ka sɔrɔ ka buru ɲimi, ani ka
minnifɛn min.
29 Ni o tɛ, ni mɔgɔ min ka o buru ɲimi, ka o minnifɛn min, k'a sɔrɔ kɔrɔ min b'a ra
ka kaɲa ni Matigi farikolo ye a ma o jate, o tigi ka o buru ɲimi, ka minnifɛn min ka kiti
le ben a yɛrɛ kan.
30 O le kosɔn barakantanw ni banabagatɔw ka ca aw cɛ ra. O le kosɔn fana caman
sara.
31 Ni an ka an jusukun sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ ka sɔrɔ ka domuni kɛ, ka minnifɛn min, kiti tɛna
tigɛ an kan tuun.
32 Ni i k'a ye ko Matigi bɛ kiti tigɛ an kan, a bɛ an koro le janko an kana taga don kiti
ra ni mɔgɔ tɔw ye.
33 Ayiwa, o cogo ra ne balemaw, ni aw bɛ lajɛn ka Matigi ta domuni kɛ, aw ye ɲɔgɔn
kɔnɔ.
34 Ni kɔngɔ bɛ dɔ ra, o tigi ye domuni kɛ a ta so, janko aw kana lajɛn ka kiti ben aw
yɛrɛ kan.
Ayiwa, ni ne yɛrɛ nana se aw fɛ yi, ne bɛna ko tɔw ɲanabɔ.

12

Lanabagaw bɛɛ ni o ninyɔrɔ lo Ala ta nɛɛma ra
(Ɛfɛsikaw 4.4-16; Rɔmukaw 12.3-8)

1 Ayiwa, ne balemaw, min ye Nin Saninman* ta kow ye, ne t'a fɛ aw ye kɛ kolɔnbariw
ye o kow ta fan fɛ.
2 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko wagati min aw tun bɛ Alalɔnbariya ra, aw tun bɛ boribori jow
nɔ fɛ, o minw tɛ se ka kuma.
3 Ayiwa, ne b'a fɔ aw ye ko Nin Saninman bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kɔnɔ, o tigi tɛ se k'a fɔ ko
«Yesu danganin lo.» Ni Nin Saninman tɛ mɔgɔ o mɔgɔ kɔnɔ fana, o tigi tɛ se k'a fɔ ko
«Yesu le ye Matigi ye.»
4 An bɛ ninyɔrɔ minw sɔrɔ Ala ta nɛɛma ra, o ninyɔrɔw suguya ka ca, nka Nin
Saninman kelen le bɛ o di.
5 A bɛ baara minw di an ma, o baaraw suguya ka ca, nka a bɛɛ bɛ kɛ Matigi kelen le
ye.
6 Baara kɛcogoyaw fana ka ca, nka Ala kelen le bɛ o baraka di an bɛɛ ma.
7 Nin Saninman bɛ baara dɔ di lanabaga bɛɛ kelen kelen ma, lanabaga tɔw bɛɛ ta nafa
kama.
8 Nin Saninman bɛ hakiritigiyakuma di dɔ ma, ka lɔnniya kuma di dɔ wɛrɛ ma; o Nin
Saninman kelen le bɛ o bɛɛ di.
9 O Nin Saninman kelen bɛ lanayaba di dɔ ma; ale kelen bɛ banabagatɔw kɛnɛyari se
di dɔ wɛrɛ ma;
10 a bɛ kabakow kɛri se di dɔ ma, a bɛ Ala ta kuma don dɔ da ra ka mɔgɔw waaju, a
bɛ se di dɔ ma ka Ala ta miiriya ni miiriya wɛrɛw faranfasi ka bɔ ɲɔgɔn na, a bɛ se di
dɔ ma ka kan wɛrɛw fɔ, ka se di dɔ ma ka o kanw kɔrɔ fɔ.
11 Nin Saninman kelen le bɛ o kow bɛɛ kɛ, ka bɛɛ kelen kelen ninyɔrɔ di a ma ka kaɲa
ni ale yɛrɛ sago ye.

Lanabagaw kɛra farikolo kelen ye

* **11:23 11.23** Matigi ta domuni ko: Matiyu 26.26-28; Marika 14.22-25; Luka 22.15-20.

12 Mɔgɔ farikolo ye kelen le ye, nka a yɔrɔw ka ca. Ayiwa, farikolo yɔrɔw ni o caya bɛɛ, o bɛɛ ye farikolo kelen ye cogo min na, an minw bɛ Kirisita* ta jɛŋɲɔgɔnya ra, anw fana bɛ ten le.
13 Sabu an bɛɛ batizera Nin Saninman* kelen le ra, ka jɛn ka kɛ i ko farikolo kelen. Ni an kɛra Yahudiya ye walama siya wɛrɛ mɔgɔ o, ni an kɛra jɔn ye walama hɔrɔn o, an bɛɛ minna Nin Saninman kelen le ra.
14 Ayiwa, farikolo tɛ yɔrɔ kelen dɔrɔn ye, nka a yɔrɔw ka ca.
15 Ni sen ko, ko ale ma kɛ boro ye minkɛ, ko ale nin tɛ farikolo ra o, yala o bɛ se k'a to ko a tɛ kɛ farikolo yɔrɔ dɔ ye wa?
16 Ni toro fana ko, ko ale ma kɛ ɲaden ye minkɛ, ko ale nin tɛ farikolo ra o, yala o bɛ se k'a to ko a tɛ kɛ farikolo yɔrɔ dɔ ye wa?
17 Ni mɔgɔ farikolo bɛɛ tun ye ɲaden dɔrɔn ye, a tun bɛna mɛnni kɛ cogo di? Walama ni a bɛɛ tun bɛ toro le ye, a tun bɛna kasa mɛn cogo di?
18 Ala ka farikolo yɔrɔ bɛɛ kelen kelen don farikolo ra ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye.
19 Ni farikolo yɔrɔ bɛɛ tun kɛra yɔrɔ kelen dɔrɔn ye, yala a tun bɛna kɛ farikolo ye tuun wa?
20 O le kosɔn farikolo yɔrɔw ka ca, nka farikolo ye kelenpe le ye.
21 O ra, ɲaden tɛ se k'a fɔ boro ye ko: «Ne mako tɛ i ra.» Kun fana tɛ se k'a fɔ senw ye ko: «Ne mako tɛ aw ra.»
22 An b'a ye ko baraka tɛ farikolo yɔrɔ minw na cɔ, an mako bɛ olugu yɛrɛ le ra kosɛbɛ.
23 An b'a miiri ko farikolo yɔrɔ minw tɛ foyi ye dɛ, an bɛ an janto o yɔrɔw le ra ka tɛmɛ yɔrɔ tɔw kan. Farikolo yɔrɔ minw ye an maroyayɔrɔw ye, an bɛ an janto o yɔrɔw le ra ka tɛmɛ yɔrɔ tɔw kan.
24 Yɔrɔ minw tɛ maroyayɔrɔw ye, an mako t'a ra ka an janto o yɔrɔw ra. An tɛ farikolo yɔrɔ minw jate fɛn ye, Ala ka farikolo dan ka bonya la olugu le kan.
25 A ka o kɛ janko farikolo yɔrɔw si kana faran ka bɔ ɲɔgɔn na, nka farikolo yɔrɔw bɛɛ kelen kelen ye o janto ɲɔgɔn na.
26 Ni farikolo yɔrɔ dɔ bɛ tɔɔrɔ, farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ le bɛ tɔɔrɔ ni a ye fana. Ni farikolo yɔrɔ dɔ ka bonya sɔrɔ, farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ le bɛ ɲagari ni a ye.
27 Aw ye Kirisita* farikolo le ye, aw bɛɛ kelen kelen ye a farikolo yɔrɔ dɔ le ye.
28 O le kosɔn Ala ka mɔgɔ dɔw sigi lanabagaw ta jɛnkuru* kunna, k'a fɔlɔ kɛ ciradenw* ye, a flanan ye ciraw ye, a sabanan ye karamɔgɔw ye; o kɔ, a ka se di dɔw ma ka kabakow kɛ, ka banabagatɔw kɛnɛyari se di dɔw ma, ka se di dɔw ma ka mɔgɔw dɛmɛ, ka dɔw kɛ ɲamɔgɔw ye, ka se di dɔw ma ka kan wɛrɛw fɔ.
29 Yala bɛɛ le kɛra ciradenw ye wa? Bɛɛ le kɛra ciraw ye wa? Bɛɛ le kɛra karamɔgɔw ye wa? Bɛɛ le bɛ kabakow kɛra wa?
30 Banabagatɔw kɛnɛyari se dira bɛɛ le ma wa? Bɛɛ le bɛ kan wɛrɛw fɔra wa? Bɛɛ le bɛ se ka kan wɛrɛw kɔrɔ fɔ wa?
31 Ayiwa, Ala bɛ ninyɔrɔ minw di an ma a ta nɛɛma ra, o minw nafa ka bon kosɛbɛ, aw ye kɛ o le fɛ.
Nka ne bɛna a ɲinicogo bɛɛ ra ɲumanman yira aw ra sisan.

13

Kanuya
(Matiyu 22.36-40; Rɔmukaw 13.8-10; Yuhana 3.16-19; Yuhana fɔlɔ 4.7-21)

1 Ayiwa, hali ni ne bɛ se ka adamadenw ta kanw bɛɛ fɔ, ka mɛlɛkɛw fana ta kanw fɔ, ni kanuya tɛ ne jusu ra, ne ta kuma ye mankan gbansan le ye, i ko siranɛgɛ gbasitɔ mankan, walama i ko siranɛgɛtɛgɛrɛ mankan.
2 Hali ni Ala bɛ kuma don ne da ra ka mɔgɔw waaju, ni a bɛ gundokow bɛɛ yira ne ra, ani lɔnniya bɛɛ, hali ni lanaya bɛ ne fɛ fɔ ne bɛ se ka kuruw bɔ o nɔ ra, ni kanuya tɛ ne jusu ra, ne tɛ foyi ye.
3 Hali ni ne ka ne borofɛnw bɛɛ tarantaran fagantanw na ka o baro, ka ne farikolo yɛrɛ di k'a jɛni Ala ko kosɔn, ni kanuya tɛ ne jusu ra, o si tɛ foyi ɲa ne ye.
4 Kanuya bɛ muɲu, a bɛ koɲuman kɛ, a tɛ ɲangboya kɛ, a tɛ waso, a tɛ a yɛrɛ bonya,
5 a tɛ maroyako kɛ, a tɛ a yɛrɛ dɔrɔn ta nafa ɲini, a tɛ dimi joona, a tɛ kojugu miiri ni mɔgɔ ye,
6 a tɛ ɲagari terenbariya ra; a bɛ ɲagari can le kan,
7 a bɛ yafa tuma bɛɛ, lanaya b'a fɛ tuma bɛɛ, jigiya b'a fɛ tuma bɛɛ, a bɛ ko sɔnmina tuma bɛɛ.
8 Kanuya tɛ ban fiyewu. Ala bɛ kuma don minw da ra ka mɔgɔw waaju, o bɛna ban; kan wɛrɛw fɔri bɛna ban, an ta lɔnniya fana bɛna ban.

9 Sabu an ka dɔɔnin dɔrɔn le lɔn; Ala bɛ kuma min don an da ra ka mɔgɔw waaju,
dan bɛ o ra fana.
10 Nka min dafara, ni o nana lon min na, an ta lɔnniya min ma dafa, o bɛna dabla.
11 Wagati min ne tun ye denmisɛn ye, ne tun bɛ kuma i ko denmisɛn, ne tun bɛ miiri
i ko denmisɛn, ne tun bɛ kow jate mina i ko denmisɛn. Nka kabini ne kɔrɔyara, ne ka
denmisɛnya ko bɛɛ dabla.
12 O cogo ra, bi an bɛ fɛnw yera i n'a fɔ an b'a flɛra dugalen le ra, a ma gbɛya. Nka
lon dɔ an bɛna a ye ɲada ni ɲada. Bi kɔni, dan bɛ ne ta lɔnniya ra; nka lon dɔ ne bɛna
fɛn bɛɛ lɔn ka ɲa i n'a fɔ Ala ka ne yɛrɛ lɔn cogo min na.
13 Ayiwa, sisan, nin fɛn saba le bɛ to o nɔ ra: lanaya, ani jigi, ani kanuya. Nka a bɛɛ
ra belebeleba ye kanuya le ye.

14

Kan wɛrɛw fɔri ani waajuri

1 O kosɔn ne balemaw, aw ye jija ka kanuya le ɲini. Nin Saninman* bɛ ninyɔrɔ minw
di an ma, aw ye kɛ olugu fana fɛ; nka ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju, aw ye kɛ
o le fɛ kosɛbɛ.
2 Sabu mɔgɔ min bɛ kan wɛrɛ fɔ, o tigi tɛ kuma mɔgɔw fɛ, nka a bɛ kuma Ala le fɛ.
Mɔgɔ si tɛ a ta kuma faamu, sabu a bɛ gundow le fɔ Nin Saninman baraka ra.
3 K'a sɔrɔ Ala bɛ kuma don mɔgɔ min da ra ka mɔgɔw waaju, ale bɛ kuma mɔgɔw fɛ,
ka o baraka bonya lanaya ra, ka o ja gbɛlɛya, ka o jusu saaro.
4 Min bɛ kan wɛrɛw fɔ, o tigi bɛ a yɛrɛ le baraka bonya; k'a sɔrɔ Ala bɛ kuma don
mɔgɔ min da ra ka mɔgɔw waaju, o bɛ lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ le baraka bonya.
5 Ne b'a fɛ aw bɛɛ ye kan wɛrɛw fɔ; nka ni Ala bɛ kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw
waaju, o ka di ne ye ka tɛmɛ kan wɛrɛw fɔri kan. Ka mɔgɔw waaju, nafa bɛ o ra ka
tɛmɛ kan wɛrɛw fɔri kan, fɔ ni a fɔbaga k'a kɔrɔ fɔ janko lanabagaw bɛɛ ye nafa sɔrɔ
a ra.
6 Ayiwa, ne balemaw, sisan ni ne tagara aw fɛ ka taga kɛ kuma ye kan wɛrɛw ra, aw
bɛna mun nafa le sɔrɔ o ra, ni ne ta kuma ma kɛ kuma gbɛnin ye ka Ala ta kow yira aw
ra, ka lɔnniya di aw ma, ka aw waaju, walama ka aw karan?
7 Hali nin tɛ fɛn minw na, k'a sɔrɔ o bɛ mankan bɔ, i n'a fɔ filen, walama gɔni, ni
o fɛnw tɛ kan gbɛnin bɔra, o tuma jɔn le bɛna a lɔn ko nin dɔnkiri le bɛ fɔra filen na,
walama gɔni na?
8 Buru min bɛ fiyɛ ka kɛrɛkɛdenw wele, ni o tɛ kan ɲanaman bɔra, o tuma jɔn le bɛna
a yɛrɛ labɛn kɛra kama?
9 Ayiwa, ni aw fana ta kumafɔta ma kɛ kuma gbɛnin ye, aw bɛ min fɔra, jɔn le bɛna
o faamu? A bɛ i n'a fɔ aw bɛ kumana gbansan le.
10 Kan suguya caman bɛ fɔ dunuŋa kɔnɔ, o bɛɛ n'a ta, a bɛɛ bɛ faamu.
11 Nka kan min bɛ fɔra, ni ne tɛ o mɛn, o tuma o kan fɔbaga bɛ kɛ ne fɛ i ko siya wɛrɛ
mɔgɔ; ne fana bɛ kɛ ale fɛ i ko siya wɛrɛ mɔgɔ.
12 Ayiwa, i n'a fɔ aw bɛ Nin Saninman ta kow nɔ fɛ, o tuma fɛn minw bɛ se ka
lanabagaw baraka bonya, aw ye o le ɲini caman.
13 Ayiwa, min bɛ kan wɛrɛw fɔ, o tigi ye Ala daari janko a ye se ka o kanw kɔrɔ fɔ.
14 Sabu ni ne bɛ Ala daari kan wɛrɛ ra, ne kɔni b'a lɔn ko ne bɛ Ala daarira ni ne
jusukun ye, nka ne bɛ min fɔra, ne yɛrɛ tɛ o faamu.
15 O tuma ne ka kan ka mun kɛ? Ne bɛ se ka Ala daari kan wɛrɛ ra Nin Saninman
baraka ra, nka mɔgɔw bɛ kan min faamu, ne bɛ se ka a daari o ra fana. Ne bɛ se ka
Alatandodɔnkiriw la kan wɛrɛw ra, nka mɔgɔw bɛ kan min faamu, ne bɛ se ka a la o ra
fana.
16 Ni o tɛ, ni i bɛ baraka la Ala ye kan wɛrɛ le ra, mɔgɔ tɔ minw bɛ jama ra, olugu
bɛna a fɔ cogo di ko «amina», i ta barakalari ra, ni ele ka min fɔ, o ma o faamu?
17 Ele kɔni ta barakalari ɲana kosɛbɛ; nka olugu ma nafa sɔrɔ a ra.
18 Ne bɛ Ala fo, sabu ne bɛ kan wɛrɛw fɔ ka tɛmɛ aw bɛɛ kan.
19 Nka lanabagaw ta jɛnkuru cɛ ma, ne ye kumakan looru dɔrɔn fɔ, mɔgɔw bɛ se ka
min faamu, janko ka mɔgɔw karan, ne fɛ o ka fisa hali kumakan waga tan ye kan wɛrɛ
ra, mɔgɔ tɛ min faamu.
20 Ne balemaw, aw kana kɛ denmisɛnw ye hakiri tan fan fɛ. Ni kojugu lo, aw ye kɛ i
ko denfitiniw; nka hakiri ta fan fɛ, aw ye mɔgɔkɔrɔbaw ye.
21 A sɛbɛra sariya ra ko:
«Mɔgɔ minw bɛ kan wɛrɛw fɔ, ne bɛna olugu le ta;
ne bɛna siya wɛrɛw mɔgɔw le ta ka kuma nin mɔgɔw fɛ,

o bɛɛ n’a ta, o tɛna ne lamɛn.»
22 O kosɔn kan wɛrɛw fɔri tɛ tagamasiyɛn ye lanabagaw fɛ; tagamasiyɛn lo lanabariw le fɛ. Nka ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju, o tɛ tagamasiyɛn ye lanabariw fɛ; tagamasiyɛn lo lanabagaw le fɛ.
23 Ayiwa, ni aw lanabagaw ta jɛnkuru bɛɛ ka lajɛn, ni aw bɛɛ ka kɛ kuma ye kan wɛrɛw ra, ni mɔgɔ gbansan dɔw, walama lanabari dɔw nana don aw cɛ ra, ka o ye, o tɛna a fɔ ko aw ye fatɔw le ye wa?
24 K’a sɔrɔ ni Ala ka kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw waaju, ni lanabari dɔ, walama mɔgɔ gbansan dɔ nana don aw cɛ ra, aw bɛɛ ta kuma bɛna a ta miiriya yɛlɛma, k’a to a ye lɔ a ta jurumun na.
25 Miiriya dogonin minw bɛ a jusukun na, o bɛna bɔ kɛnɛ kan; a bɛna a kinbiri gban ka a ɲa biri dugu ma ka Ala bato, k’a fɔ a yɛrɛ da ra ko can ra, Ala bɛ aw fɛ.

Fɛn bɛɛ ye kɛ cogo bɛnnin na

26 Ayiwa, ne balemaw, aw ka kan ka mun le kɛ? Ni aw ka ɲɔgɔn lajɛn, ni Alabatodɔnkiri bɛ dɔ fɛ, o ye o la; ni kuma bɛ dɔ fɛ ka tɔw karan, o ye o fɔ; ni Ala ka fɛn dɔ yira dɔ ra, o fana ye o fɔ; ni Ala ka kan wɛrɛ yira dɔ ra, o ye o fɔ; ni dɔ bɛ se ka o kan kɔrɔ fɔ fana, o ye o fɔ. Nka a bɛɛ ye kɛ, janko ka lanabagaw baraka bonya.
27 Minw bɛ kuma kan wɛrɛw ra, o kana tɛmɛ mɔgɔ fla walama saba kan. O fana ye kuma kelen kelen, ani mɔgɔ ye sɔrɔ fana ka a kɔrɔ fɔ.
28 Ni mɔgɔ tɛ yi min b’a kɔrɔ fɔ, o tuma kan wɛrɛ fɔbagaw ye je lanabagaw cɛ ra. O y’a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ, o ni Ala cɛ.
29 Ala bɛ kuma don minw da ra ka mɔgɔw waaju, olugu ra mɔgɔ fla walama saba ye kuma. Tɔw y’a lamɛn, ka a sɛgɛsɛgɛ.
30 Nka ni Ala ka ko wɛrɛ yira mɔgɔ wɛrɛ ra, min kɔnna ka kuma ta, o ka kan ka je.
31 Ni Ala ka kuma don aw bɛɛ da ra ka mɔgɔw waaju, aw bɛɛ bɛ se ka kuma ka ɲɔgɔn sɔn, janko ka bɛɛ karan, ka bɛɛ ja gbɛlɛya.
32 Ala ta kuma waajurikɛbagaw ka kan ka se ka o yɛrɛ mina kuma ta fan fɛ.
33 Sabu Ala tɛ koŋagaminin fɛ, fɔ hɛra.
Ayiwa, i n’a fɔ a bɛ kɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw ta jɛnkuru tɔw bɛɛ ra cogo min na,
34 musow ka kan ka je lanabagaw ta jɛnkuruw* ra, sabu a daganin tɛ ko o ye kuma ta o yɔrɔw ra. O ka kan ka o yɛrɛ majigi, i n’a fɔ sariya b’a fɔ cogo min na fana.
35 Ni min b’a fɛ ka ko dɔ faamu, o ye a cɛ ɲininka so kɔnɔ. Sabu musow ye kuma lanabagaw ta jɛnkuru* ra, o ye ko bɛnbari le ye!
36 O tuma aw b’a miiri ko Ala ta Kuma sindira aw le fɛ yi wa? Walama ko a sera aw dɔrɔn le ma wa?
37 Ni dɔ b’a miiri ko Ala ka kuma don ale da ra ka mɔgɔw waaju, walama ko Nin Saninman* ka sebagaya dɔ di a ma, o tigi ka kan k’a lɔn ko ne bɛ min fɔra, ko o ye Matigi ta cifɔnin le ye.
38 Ni min fana ma nin kow lɔn, i b’a sɔrɔ ko Ala ma ale fana lɔn.
39 Ayiwa, ne balemaw, ka kuma sɔrɔ Ala fɛ ka mɔgɔw waaju, aw ye kɛ o le fɛ kosɛbɛ; aw kana mɔgɔ bari ka kan wɛrɛw fɔ fana.
40 Nka a ye kɛ cogo bɛnnin na, fɛn bɛɛ ye kɛ ka kaŋa ni a kɛcogo ye.

15

Yesu Kirisita kunuko

1 Ayiwa, ne balemaw, ne ka Kibaro Diman* min lase aw ma, aw sɔnna o ma ka jija ka to o kan; ayiwa, aw y’a to ne ye aw hakiri jigi o ra tuun.
2 Aw kisira o le sababu ra, ni aw kɔni ka a sira tagama i n’a fɔ ne ka aw karan a ra cogo min na; ni o tɛ, aw ta lanaya kɛra gbansan le ye.
3 Ne karanna min na, ne kɔnna ka aw karan o le ra, ko Kirisita* sara an ta jurumunw kosɔn, i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na;
4 a su donna, a saya tere sabanan a kununa, i n’a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na.
5 A kununin kɔ a ka a yɛrɛ yira Piyɛri ra; o kɔ, a ka a yɛrɛ yira ciraden* tan ni fla ra.
6 O kɔ, a ka a yɛrɛ yira balema lanabaga minw na yɔrɔnin kelen na, o ka ca ni mɔgɔ kɛmɛ looru ye. Olugu caman belen bɛ si ra bi, nka dɔw sara.
7 O kɔ, a ka a yɛrɛ yira Yakuba ra, ka a yɛrɛ yira ciraden tɔw bɛɛ ra.
8 O bɛɛ le kɔ, a ka a yɛrɛ yira ne Pɔli fana ra, ne min kɛra i ko den kɔgɔbari.

14:21 14.21 Nin kuma fɔra Ezayi 28.11-12.

9 Sabu ne le ye ciradenw bɛɛ ra fitini ye. Ne yɛrɛ man kan ka wele ko ciraden, sabu
ne ka Ala ta jɛnkuru mɔgɔw tɔɔrɔ kosɛbɛ.
10 Nka ne ye min ye bi, Ala ta nɛɛma le baraka ra ne sera ka kɛ o ye. Ala ka o nɛɛma
min kɛ ne ye, o ma kɛ gbansan ye fiyewu! Sabu ne ka baara kɛ ka tɛmɛ tɔw bɛɛ kan.
Nka ne yɛrɛ baraka le ma o kɛ; Ala ta nɛɛma min bɛ ne kan, o baraka lo!
11 O kosɔn ni a kɛra ne le ye o, ni a kɛra ciraden tɔw le ye o, an bɛɛ bɛ nin waajuri
kelen le kɛra; aw fana lara o le ra.

Lanabagaw kunuko

12 Ayiwa, ni anw bɛ waajuri kɛra k'a fɔ ko Kirisita* kununa ka bɔ saya ra, mun kosɔn
aw dɔw b'a fɔra ko suw tɛna kunu?
13 Ni can lo ko suw tɛna kunu, o tuma Kirisita fana ma kunu le kɛ!
14 Ni a fana kɛra ko Kirisita ma kunu, o tuma an ta waajuri ye gbansan le ye, aw ta
lanaya fana ye gbansan le ye.
15 Ka fara o kan, ni suw tɛna kunu, a bɛ i n'a fɔ an kɛra seerejuguw le ye Ala ta fan
fɛ; sabu an ka seereya kɛ ni Ala tɔgɔ ye, ko a ka Kirisita kunu, k'a sɔrɔ a m'a kunu.
16 Sabu ni mɔgɔ tɛna kunu lahara, o tuma Kirisita fana ma kunu.
17 Ni Kirisita fana ma kunu, o tuma aw ta lanaya ye gbansan le ye, aw ta jurumun
fana bɛ aw ra hali bi.
18 Lanabaga minw sara, olugu si tɛ kisi fana.
19 Ni an jigi bɛ Kirisita kan dunuŋa ra yan dɔrɔn le, o tuma anw le ye mɔgɔw bɛɛ ra
ɲanibagatɔw ye.
20 Nka, can ra, Kirisita kununa ka bɔ saya ra. Minw sara, Ala ka a kunu k'a kɛ olugu
ra mɔgɔ fɔlɔ ye, k'a yira ko olugu fana bɛna kunu.
21 Sabu saya donna dunuŋa ra mɔgɔ kelen le sababu ra, suw kununi fana nana mɔgɔ
kelen le sababu ra.
22 Mɔgɔ bɛɛ bɛ sa, sabu o bɔra Adama ra; o cogo ra fana bɛɛ bɛna ɲanamanya kokura
Kirisita sababu ra.
23 Nka bɛɛ ta bɛna kɛ a ta wagati le ra. Kirisita kɛra fɔlɔ ye; o kɔ, minw kɛra a ta
mɔgɔw ye, a nawagati ra, olugu fana bɛna kunu.
24 O kɔ, a laban bɛ se. O wagati ra Kirisita bɛna kuntigiyaw bɛɛ cɛn, ani sebagayaw
bɛɛ, ani fangatigiyaw bɛɛ; o kɔ a bɛ Masaya* lasekɔ Fa Ala ma.
25 Sabu jagboya lo ko Kirisita ye sigi masaya ra, fɔ Ala ye a juguw bɛɛ majigi ka o bla
a sen jukɔrɔ.
26 A bɛna jugu laban min halaki, o ye saya ye.
27 Sabu a sɛbɛra ko: «Ala ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ.» Nka ni a fɔra ko a ka fɛn bɛɛ
bla a ta fanga kɔrɔ, o b'a yira ko Ala min ka fɛn bɛɛ bla a ta fanga kɔrɔ, ko ale Ala yɛrɛ
ko tɛ.
28 Ni fɛn bɛɛ nana kɛ Yesu ta fanga kɔrɔ wagati min na, Ala min ka fɛn bɛɛ bla a ta
fanga kɔrɔ, Dencɛ* fana bɛna a yɛrɛ bla ale Ala ta fanga kɔrɔ. O tuma, Ala kelen le bɛna
kɛ fɛn bɛɛ kunna, ka kɛ mɔgɔ bɛɛ kunna.
29 Ayiwa, ni suw tɛna kunu, o tuma minw bɛ o yɛrɛ batize suw ye, olugu bɛna a kɛ di?
Ni suw tɛna kunu fiyewu, mun kosɔn o bɛ o yɛrɛ batize suw ye?
30 Ayiwa, anw yɛrɛ do? Ni suw tɛna kunu, mun kosɔn wagati bɛɛ an bɛ an yɛrɛ nin
bla farati ra?
31 Lon bɛɛ ne le bɛ ne yɛrɛ dira saya ma. Can lo, ne balemaw, ne bɛ o fɔ aw ye, sabu
an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw le ye ne ta bonya kun ye.
32 Ne ka siyɛn min ta Ɛfɛsi, k'a kɛ i ko ne ni waraw le bɛ ɲɔgɔn na, ni ne ka o kɛ
adamadenw dɔrɔn le kosɔn, o tuma ne bɛ mun nafa le sɔrɔ o ra? Ayiwa, ni suw tɛna
kunu, o tuma
«an ye domuni kɛ, ka min,
sabu sini an bɛna sa.»
33 Aw kana aw yɛrɛ lafiri dɛ! «Tagamaɲɔgɔnjugu bɛ mɔgɔ bla sirajugu kan*.»
34 Aw ye hakiri sɔrɔ, ka jurumun dabla. O le bɛnnin bɛ! Sabu dɔw bɛ aw cɛ ra, olugu
ma Ala lɔn. Ne bɛ o fɔra janko aw y'a lɔn ko o ye aw yɛrɛ ta maroyako le ye.

Lanabagaw ta farikolokura

35 Dɔ bɛna a fɔ ko: «O tuma suw bɛna kunu cogo di? Farikolo suguya juman le bɛna
kɛ o ra?»
36 Naloman flɛ dɛ! Ni i ka siman dan dugukolo ra, ni a ma sa, a tɛ se ka falen.

15:27 15.27 Nin kuma fɔra Zaburu 8.7; 110.1. **15:32 15.32** Nin kuma fɔra Ezayi 22.13. * **15:33 15.33** Pɔli ka lɔnnikɛbaga dɔ ta kuma le fɔ yan, min tɔgɔ tun ye Menandiri.

37 I bɛ simankisɛ gbansan le dan, ɲɔ, walama siman wɛrɛ kisɛ; i tɛ a yiri yɛrɛ kuturu
bɛɛ le ta k'a don dugukolo ra.
38 Nka Ala bɛ o simankisɛ falen k'a kɛ a yɛrɛ sagonan yiri ye. Ala bɛ simankisɛ bɛɛ kɛ
a ta yirisun ɲɔgɔnna le ye.
39 O cogo ra, danfɛnw fana suguya ka ca; o si tɛ kelen ye. Adamaden farisogo bɛ a
danna, bɛganw ta bɛ a danna, kɔnɔw ta bɛ a danna, jɛgɛw ta bɛ a danna.
40 Sanfɛfɛnw fana ta bɛ a danna; dugukolokanfɛnw fana farisogo bɛ a danna. Nka
sanfɛfɛnw nɔɔrɔ ni dugukolokanfɛnw nɔɔrɔ tɛ kelen ye.
41 Tere nɔɔrɔ bɛ a danna, karo nɔɔrɔ bɛ a danna, lolow nɔɔrɔ bɛ a danna fana. Hali
lolo dɔ nɔɔrɔ ni lolo dɔ wɛrɛ nɔɔrɔ tɛ kelen ye.
42 Ayiwa, suw kunucogo bɛ ten fana. Ni su donna dugukolo ra, a bɛ i n'a fɔ simankisɛ,
a bɛ tori. Nka a toribari le bɛ kunu.
43 A cɛnnin bɛ don dugukolo ra, nka a nɔɔrɔman bɛ kunu. A barakantan bɛ don
dugukolo ra, nka a bɛ kunu ni barakaba ye.
44 Farikolo gbansan le bɛ don, nka a ɲanaman bɛ kunu ni nin ye. Adamaden farikolo
bɛ yi, Nin Saninman* bɛ farikolokura min di, o fana bɛ yi.
45 O kosɔn a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Mɔgɔ fɔlɔ[†], min ye Adama ye, Ala ka nin don
o ra k'a kɛ mɔgɔ ɲanaman ye.» Nka Adama laban[‡], o kɛra Nin* ye, Nin min bɛ mɔgɔw
ɲanamanya.
46 Nin Saninman* bɛ farikolokura min di, o ma kɛ fɔlɔ ye. Adamaden ta farikolo
gbansan le kɛra fɔlɔ ye; Nin Saninman bɛ farikolokura min di, o ka sɔrɔ ka na kɔ fɛ.
47 Adama, min kɛra mɔgɔ fɔlɔ ye, ale bɔra dugukolo bɔgɔ ra; ale kɛra dugukolo ta fɛn
le ye. Nka tɔ kelen, Kirisita, ale bɔra sankolo ra.
48 Min bɔra dugukolo bɔgɔ ra, ale bɛ cogo min na, minw bɛɛ sɔrɔra ale ra, olugu fana
bɛ o cogo le ra. Min bɔra sankolo ra, ale bɛ cogo min na, minw bɛɛ kɛra ale ta ye, olugu
fana bɛ o cogo le ra.
49 Min bɔra dugukolo bɔgɔ ra, an bɔra o fɛ cogo min na, min bɔra sankolo ra, an bɛna
bɔ o fɛ fana ten le.
50 Ne balemaw, ne bɛ min fɔra, o kɔrɔ ye ko farisogo min bɛ an na, an tɛ se ka don
Ala ta Masaya ra ni o farisogo ye. An farisogo torita tɛ se ka don Ala ta Masaya banbari
ra.
51 Ne bɛ gundo dɔ fɔ aw ye: An bɛɛ le tɛna sa, nka an bɛɛ bɛna yɛlɛma
52 yɔrɔnin kelen, ɲakɔmiko kelen, burulaban fiyɛtuma ra. Buru bɛna fiyɛ, suw
bɛna kunu ni farikolokura ye, farikolo min tɛ tori; anw tɔw, anw bɛna yɛlɛma ka kɛ
farikolokura ye.
53 Sabu farikolo torita min bɛ an na, jagboya lo ko o ye yɛlɛma k'a kɛ farikolokura ye,
farikolo toribari; jagboya lo fana ko an farikolokɔrɔ ye yɛlɛma k'a kɛ farikolokura ye,
farikolo min tɛ sa.
54 Ayiwa, ni an farikolo torita yɛlɛmana k'a kɛ farikolokura ye, farikolo toribari, ni
an farikolokɔrɔ yɛlɛmana k'a kɛ farikolokura ye, farikolo min tɛ sa, o tuma, min sɛbɛra
Kitabu kɔnɔ, o bɛ kɛ can ye, ko:
«Se sɔrɔra saya kan, saya tununa pewu!
55 E, saya, i ta se bɛ min tuun?
E, saya, i ta fagaribiɲɛ bɛ min tuun?»
56 Saya ta fagaribiɲɛ ye jurumun le ye; jurumun ta fanga bɛ bɔ sariya le ra.
57 Nka an ye baraka la Ala ye, sabu ale le bɛ se di an ma, an Matigi Yesu Kirisita baraka
ra.
58 O kosɔn, ne balema kanuninw, aw ye baraka don aw yɛrɛ ra, foyi kana aw lasegi
kɔ; aw ye taga ɲa Matigi ta baara ra wagati bɛɛ, sabu aw k'a lɔn ko aw bɛ baara min
kɛra Matigi ye, o tɛna kɛ gbansan ye.

16

Wari min lajɛnna Zeruzalɛmu lanabagaw ye
(Rɔmukaw 15.25-27)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw bɛna wari min lajɛn k'a ci ka taga Ala ta mɔgɔ saninmanw
dɛmɛ Zeruzalɛmu, aw fana ye jija ka o ko kɛ i n'a fɔ ne k'a fɔ Galasi lanabagaw ye cogo
min na.

---

† **15:45 15.45** Mɔgɔ fɔlɔ: o ta ko fɔra Damina 2.7. ‡ **15:45 15.45** Adama laban: O ye Yesu Kirisita ye. **15:55 15.55** Nin kuma fɔra Ezayi 25.8; Oze 13.14.

2 Lɔgɔkun o lɔgɔkun, a tere fɔlɔ*, ni bɛɛ kelen kelen se ka kɛ min ye, o tigi ye o bɔ ka
o bla danna ka kaɲa ni a ta sɔrɔta ye, janko ni ne nana se yi, aw kana a fɔ ko aw bɛ
wari lajɛn o wagati le ra.
3 Ayiwa, ni ne nana se yi, aw yɛrɛ bɛna mɔgɔ minw ɲanawoloma, ne bɛna sɛbɛ dɔ
don olugu boro ka o ci ka taga Zeruzalɛmu ni wari ye.
4 Ni a kɛra ko a bɛ ne yɛrɛ tagakun bɔ, o mɔgɔw bɛna fara ne kan ka taga.

Pɔli bɛ kuma a ta tagama ko ra

5 Ne bɛna tɛmɛ Masedoni jamana fɛ ka sɔrɔ ka se aw fɛ yi, sabu ne b'a fɛ ka tɛmɛ
Masedoni jamana le fɛ.
6 A bɛ se ka kɛ ko ne bɛna wagati dɔɔnin kɛ ni aw ye, walama ne yɛrɛ bɛna nɛnɛwagati
bɛɛ kɛ yi; o ra aw bɛna ne dɛmɛ ka ne lase ne ta tagayɔrɔw ra.
7 Sabu ne t'a fɛ ka taga ne ɲa la aw kan dɔrɔn ka tɛmɛ; ne b'a fɛ ka wagati dɔ kɛ ni
aw ye, ni Matigi sɔnna.
8 Nka o bɛɛ n'a ta, ne bɛna to Ɛfɛsi fɔ ka taga Pantekɔti ɲanagbɛ* wagati se.
9 Sabu sigiya t'a ra, Ala ka sira dayɛlɛ ne ye baaraba dɔ kama; ne kɛrɛbagaw fana ka
ca.
10 Ni Timote ka se yi, aw y'a minako ɲa janko a kana degu aw cɛ ra, sabu a fana bɛ
Matigi ta baara le kɛra i n'a fɔ ne.
11 Mɔgɔ kana a dɔgɔya dɛ! Aw y'a dɛmɛ ka a lase ne ma yan hɛra ra; ne ni balema
tɔw bɛɛ le bɛ a makɔnɔna yan.
12 An balemacɛ Apolɔsi kɔni, ne ka ale daari kosɛbɛ ko a ye taga ni balemaw ye aw
fɛ yi, nka a ma kɛ ale yɛrɛ sago ye ka taga yi sisan. Ni a nana wagati wɛrɛ sɔrɔ, a bɛna
taga.

Fori laban

13 Aw ye aw janto aw yɛrɛ ra, ka aw yɛrɛ kɔrɔsi, ka jija ka to lanaya ra. Aw ye aw ja
gbɛlɛya, ka baraka don aw yɛrɛ ra.
14 Aw bɛ fɛn o fɛn kɛ, aw ye o bɛɛ kɛ ni kanuya ye.
15 Aw k'a lɔn ko Sitefanasi ni a ta somɔgɔw le kɛra Akayi jamana lanabaga fɔlɔw ye.
O fana ka baara kɛ ni o jusu bɛɛ ye ka Ala ta mɔgɔ saninmanw dɛmɛ. Ne balemaw, ne
b'a ɲini aw fɛ tuun
16 ko aw ye o mɔgɔ ɲɔgɔnw kan mina, ani mɔgɔ minw bɛɛ bɛ o baara ɲɔgɔn kɛ Ala
ye.
17 Ayiwa, Sitefanasi ni Fɔritunatusi ni Akayikusi, olugu bɛ ni ne ye yan minkɛ, o diyara
ne ye kosɛbɛ. O bɛ ne kɔrɔ yan aw nɔ ra.
18 O ka ne jusu suma, ka aw fana jusu suma. Aw ka kan ka o mɔgɔ ɲɔgɔnw
waleɲumanlɔn.
19 Azi jamana lanabagaw bɛ aw fo. Akila ni Pirisili ni lanabaga minw bɛ lajɛn o ta so,
olugu bɛɛ bɛ aw fo kosɛbɛ Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra.
20 Balemaw bɛɛ bɛ aw fo. Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman ye.
21 Ne Pɔli, ne yɛrɛ bɛ aw fo. Ne yɛrɛ ta sɛbɛrinɔ le ye nin fori ye.
22 Ni mɔgɔ min tɛ Matigi kanu, Ala ye o tigi danga. «Maranata.» An Matigi ye na!
23 Matigi Yesu ta nɛɛma ye kɛ aw fɛ.
24 Ne bɛ aw bɛɛ kanu Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra!

* **16:2 16.2** Lɔgɔkun tere fɔlɔ, o ye liyatilon ye (Kɛwalew 20.7).

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci KORƐNTIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Korɛntikaw ta lɛtɛrɛ fɔlɔ kɔ fɛ. I b′a sɔrɔ a k′a sɛbɛ k′a to Masedoni mara ra. Korɛnti tun ye Gɛrɛsi jamana dugu bɛɛ ra belebeleba ye.

Pɔli k′a fɔ Korɛntikaw ye nin lɛtɛrɛ kɔnɔ, ko ale bɛna taga o fɛ. Nka a b′a yira fana ko ale ni olugu ta ɲɔgɔnye bɛna gbɛlɛya; sabu ale bɛna kumagbɛlɛn dɔw fɔ Korɛntikaw ye, o ta kɛwale dɔw kosɔn.

A kɛra i n′a fɔ Pɔli tun kɔnna ka lɛtɛrɛ min ci o ma, ani a tun tagara o fɛ ka taga ladiri minw di o ma, o ladirikanw si ma se ka o jogo yɛlɛma, ka o bla siraɲuman kan. Korɛnti lanabaga dɔw belen tun bɛ Pɔli dɔgɔya, k′a ta baara ni a ta waajuri ko mafiyɛnya. Dɔw tun k′a jaraki wariko ta fan fɛ. O kosɔn an b′a ye nin kitabu kɔnɔ ko Pɔli bɛ kuma k′a yira ko ale ma jaraki foyi ra, ko ale ta baara kɛra ka kaɲa ni Ala ta sebagaya le ye, k′a ju sigi terenninya kan (10.8).

O bɛɛ kɔ, Pɔli bɛ o ladi ko o tun k′a latigɛ ka wari min lajɛn ka Zeruzalɛmu lanabaga fagantanw dɛmɛ, ko o ye jija ka o wari ko ɲanabɔ.

A b′a fɔ fana ko lanabagaw ta ɲamɔgɔw ye o yɛrɛ kɔrɔsi koɲagamibagaw ra.

Nin kitabu bɛ lanabagaw karan yafari ni sabari ra.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-11)*

Gbɛlɛya minw tun bɛ Pɔli ni Korɛntikaw cɛ *(1.12–7.16)*

Lanabagaw ka wari min lajɛn Zude mara lanabagaw ye *(8–9)*

Pɔli ta ciradenya bɔra Ala yɛrɛ le ra *(10–13)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, Ala ka ne ɲanawoloma ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye, ka ne kɛ Yesu Kirisita ta ciraden* ye; ne ni an balemacɛ Timote le bɛ nin sɛbɛ kɛra k′a ci aw ma, aw minw ye Ala ta jɛnkuru mɔgɔw ye Korɛnti, ani Ala ta mɔgɔ saninman minw bɛɛ bɛ Akayi jamana ra.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli bɛ Ala fo a ta dɛmɛri kosɔn

3 An ye Ala tando, min ye an Matigi Yesu Kirisita ta Ala ni a Fa ye; hina Fa lo, jususaarobaga Ala lo wagati bɛɛ.
4 Ale Ala le bɛ an jusu saaro an ta tɔɔrɔw bɛɛ ra, janko an bɛ o jususaaro min sɔrɔ ale Ala fɛ, o ye kɛ sababu ye k′a to an fana ye tɔw jusu saaro o ta tɔɔrɔkow bɛɛ ra.
5 An bɛ an ninyɔrɔ sɔrɔ siɲagako caman Kirisita ta tɔɔrɔw ra cogo min na, Ala bɛ an jusu saaro siɲagako caman fana o cogo kelen na, Yesu Kirisita baraka ra.
6 Ni tɔɔrɔ sera an ma, o bɛ kɛ sababu ye k′a to Ala ye aw jusu saaro, ani ka aw kisi. Ni Ala ka an jusu saaro, o ye aw ta jususaaro sababu le ye fana; o le b′a to anw bɛ tɔɔrɔ minw muɲu, aw fana bɛ se ka o tɔɔrɔ ɲɔgɔn muɲu.
7 Ayiwa, jigiya min bɛ anw fɛ aw ta ko ra, foyi tɛ se ka o jigiya cɛn; sabu an k′a lɔn ko aw ninyɔrɔ kɛra tɔɔrɔ ra cogo min na, aw ninyɔrɔ bɛna kɛ Ala ta jususaaro ra ten fana.
8 Ne balemaw, tɔɔrɔ min sera an ma ka an to Azi jamana ra, an b′a fɛ aw ye o lɔn. An tɔɔrɔra yɛrɛ le, fɔ ka taga tɛmɛ an baraka dan kan; an yɛrɛ tun m′a lɔn ko an bɛna to nin na.
9 A kɔni tun bɛ an kɔnɔ ko an ta saya latigɛra ka ban. Nka o kɛra le janko an kana an jigi la an yɛrɛ kan, fɔ Ala dɔrɔn, ale min bɛ suw lakunu.
10 Ale Ala le ka an kisi o sayajugu ma, ale le bɛna an bɔsi tuun o saya ɲɔgɔn ma. An jigi b′a kan ko siɲaga wɛrɛ a belen bɛna an bɔsi tuun,
11 sabu aw fana bɛ Ala daarira an ye; o kosɔn aw ta daariri caman baraka ra an bɛna nɛɛma min sɔrɔ Ala fɛ, o bɛna kɛ sababu ye k′a to mɔgɔ caman fana ye baraka la Ala ye an ta ko ra.

Pɔli k′a ta tagama wagati yɛlɛma

12 Anw k′a lɔn an jusukun na ko ka Ala ɲa to an na, anw kɔni tagamana ni jusukun kelen le ye, ka tagama can kan fana. An ka o le kɛ yɔrɔ bɛɛ. Ka an to ni aw ye, an yɛrɛ ka dɔ fara a kan le. O le ye an kunkɔrɔtasababu ye. Nka an ka o kɛ Ala ta nɛɛma le baraka ra; an ma o hakiritigiya sɔrɔ mɔgɔ fɛ.

13 Aw bɛ min karanna k’a faamu, an tɛ foyi wɛrɛ fɔra an ta sɛbɛw kɔnɔ ni o tɛ. Ne
jigiya b’a kan fana ko aw bɛna a faamu ka ɲa,
14 i n’a fɔ aw k’a faamu dɔɔnin ka ban cogo min na, ko Matigi Yesu nalon na, anw
bɛna kɛ aw kunkɔrɔtasababu ye, aw fana bɛna kɛ an kunkɔrɔtasababu ye.
15 O lanaya le kosɔn, ne tun k’a latigɛ ka taga aw fɛ yi fɔlɔ, janko Ala ye nɛɛma aw ye
siŋaga fla.
16 Sabu ne tun b’a fɛ ka tɛmɛ aw fɛ yi ka sɔrɔ ka taga Masedoni, ka bɔ Masedoni ka
na aw fɛ tuun. Ni o kɛra, aw tun bɛna ne dɛmɛ ka se Zude mara ra.
17 Ayiwa, ne ma na se ka taga minkɛ, yala o kɔrɔ ye ko ne tun tɛ ne sɔbɛ le ra wa,
walama ko ne ka o latigɛ ka kaŋa ni adamadenw ta cogo le ye, ka kɛ kumaflafɔbaga ye,
k’a fɔ ko «ɔnhɔn» k’a yɛlɛma k’a fɔ ko «ɔn-ɔn»?
18 Ala ye kankelentigi ye cogo min na, ne ka kuma min fɔ aw ye, o ma kɛ «ɔnhɔn» ani
«ɔn-ɔn» ye.
19 Sabu Den min bɔra Ala ra*, Yesu Kirisita, ne ni Silasi ni Timote ka min ko waajuri
kɛ aw fɛ yi, ale t’a fɔ «ɔnhɔn», k’a yɛlɛma k’a fɔ «ɔn-ɔn», kuma kelen kan. Ale ta ye
«ɔnhɔn» le ye.
20 Ale Yesu Kirisita le bɛ an ja sigi, k’a yira an na ko Ala ta layiri bɛɛ ye can ye. O le
kosɔn an bɛ «amina» fɔ a tɔgɔ baraka ra, ka Fa Ala tando.
21 Ale Ala yɛrɛ le ka anw ni aw baraka bonya Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, ka an bla
danna a yɛrɛ ye.
22 A ka a ta tagamasiyɛn la an kan, ka a ta Nin Saninman* fana don an jusukun na,
k’a yira ko an kɛra ale ta ye; a ka fɛn minw layiri ta an ye, Nin Saninman le kɛra o sarati
ye.
23 Ne bɛ kari Ala ra, ko ni ne bɛ faninya le tigɛra, a ye ne nin mina; ni ne ma taga
Korɛnti tuun, ne ka o kɛ janko ka aw sutara le.
24 Nka o t’a yira ko anw le ye aw kuntigiw ye lanaya ko ra dɛ! Sabu aw ta lanaya
sabatinin lo ka ban. Nka an b’a fɛ ka baara kɛ ni aw ye janko aw ye ɲagari.

2

1 O le kosɔn, ne k’a latigɛ ko ne tɛ taga aw fɛ yi fɔlɔ, janko ne kana taga aw jusu kasi
tuun,
2 sabu ni ne ka aw jusu kasi, jɔn le bɛna ne ninsɔndiya? Aw le bɛ ne ninsɔndiya; nka
ni ne ka aw jusu kasi, aw bɛ se ka ne ninsɔndiya cogo di?
3 O kosɔn, ne tun ka sɛbɛ ci aw ma ka aw lasɔmi, janko ni ne ka taga, ne kana taga
ɲanasisi sɔrɔ aw fɛ yi; sabu aw le ka kan ka ne ninsɔndiya. Ne lara a ra ko ne ta ɲagari
ye aw bɛɛ fana ta ɲagari le ye.
4 Can ra, ne jusu kasininba, ani ne jusu tɔɔrɔnin, ani ne kasibagatɔ le tun ka o sɛbɛ ci
aw ma. Nka ne m’a sɛbɛ janko ka aw jusu kasi; ne k’a sɛbɛ, janko aw y’a lɔn ko ne bɛ
aw kanu kosɛbɛ.

Lanabagaw ka kan ka yafa

5 Mɔgɔ min nana ni o ɲanasisi ye, o tigi ma ne le jusu kasi; a ka aw bɛɛ le jusu kasi;
ni o tɛ, a kɔni ka aw caman le jusu kasi.
6 Aw caman bɛnna a ra ka o cɛ koro ka ban cogo min na, a man kan ka tɛmɛ o kan.
7 Sisan, aw ka kan ka yafa a ma, ka a jusu saaro, janko a jusu kana kasi k’a dama
tɛmɛ, fɔ ka taga a baraka ban.
8 O kosɔn, ne bɛ aw daari ko aw y’a yira a ra k’a gbɛya, ko a ko ka di aw ye hali bi.
9 Ne ta sɛbɛ kun tun ye le fana ka aw kɛ k’a flɛ, k’a lɔn ni can lo ko aw bɛ ne kan mina
fɛn bɛɛ ra.
10 Ni aw ka yafa mɔgɔ min ma, ne fana bɛ yafa o tigi ma. Ni a kɛra ko ne ka kan ka
yafa ko dɔ ra, ne bɛ yafa aw le kosɔn, ka Kirisita* kɛ an seere ye.
11 O bɛɛ kun ye janko Setana kana donyɔrɔ sɔrɔ an cɛ ra. Sabu miiriya minw b’a kɔnɔ,
an yɛrɛ ka o lɔn.

Hami min tun bɛ Pɔli ra Torohasi

12 Ayiwa, ne sera Torohasi Kirisita* ta Kibaro Diman* waajuri kama tuma min na, ne
k’a ye ko Matigi ka sira dɔ dayɛlɛ ne ye o baara kama.
13 Nka o bɛɛ n’a ta, ne hakiri tun siginin tɛ, sabu ne ma ne balemacɛ Tite ye. O kosɔn
ne ka sira ɲini o fɛ ka taga Masedoni.

Pɔli ta baarakɛcogo
(Rɔmukaw 15.17-19; Korɛntikaw fɔlɔ 1.17-24; Korɛntikaw flanan 4.1-7)

14 Ne bɛ baraka la Ala ye, sabu ale le bɛ an kɛ sesɔrɔbagaw ye tuma bɛɛ Kirisita* ta
jɛŋɲɔgɔnya ra. Anw sababu ra a bɛ Kirisita ta lɔnniya lase yɔrɔ bɛɛ, i ko turu kasadiman.
15 Sabu an kɛra Kirisita ta ye, ka kɛ i n'a fɔ turu kasadiman Ala fɛ. Minw bɛ kisiri sira
kan, ani minw bɛ halakiri sira kan, o kasa bɛ se o bɛɛ ma.
16 Dɔw fɛ, o kasa ye saya kasa ye, min bɛ saya lase olugu ma. Nka dɔw fɛ, o kasa ye
ɲanamanya kasa ye, min bɛ ɲanamanya lase olugu ma.
Ayiwa, jɔn le bɛ se ka o baara kɛ k'a ɲa sa?
17 Anw tɛ Ala ta Kuma waajuri ta k'a kɛ wariŋinisira ye, i ko mɔgɔ caman b'a kɛ cogo
min na. Ala le ka an ci, o kosɔn an bɛ waajuri kɛ Yesu Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya ra ni
jusukun gbɛnin ye Ala ɲa kɔrɔ.

3

Jɛŋɲɔgɔnyakɔrɔ ni jɛŋɲɔgɔnyakura

1 Ayiwa, yala ne ta kuma b'a yira ko an bɛ an yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔra le wa? Ni an bɛ
taga aw fɛ, yala an mako b'a ra i n'a fɔ mɔgɔ dɔw, ka taga ni sɛbɛ dɔ ye an boro min bɛ
an tɔgɔɲuman fɔ wa, walama ko aw ye o sɛbɛ ɲɔgɔn dɔ di anw ma?
2 Aw le ye anw ta tɔgɔɲumanfɔsɛbɛ ye; o sɛbɛnin bɛ an jusukun le ra, mɔgɔ bɛɛ b'a
karan k'a lɔn fana.
3 Can lo, aw ye Kirisita ta lɛtɛrɛ le ye, min sɛbɛra an ta waajuri sababu ra. A ma sɛbɛ
ni dabaji ye, a sɛbɛra ni Ala ɲanaman ta Nin Saninman* le ye; a ma sɛbɛ kabakuru
walaka kan, a sɛbɛra mɔgɔw jusukun le kan.
4 O lanaya le bɛ an fɛ Ala ɲa kɔrɔ, Kirisita sababu ra.
5 A tɛ i n'a fɔ ko sebagaya bɛ an yɛrɛ fɛ ka nin baara ɲɔgɔn kɛ an yɛrɛ ma; nka an ta
baraka bɛɛ bɛ bɔ Ala le ra.
6 Sabu ale le ka o se di an ma, ka kɛ jɛŋɲɔgɔnyakura* ta baaradenw ye, jɛŋɲɔgɔnya
min ju ma sigi sariya sɛbɛnin kan, nka a ju sigira Nin Saninman le kan; sabu sariya
sɛbɛnin bɛ na nin saya le ye, nka Nin Saninman bɛ mɔgɔ ɲanamanya.
7 Ayiwa, sariya min bɛ saya lase mɔgɔ ma, Ala ka o kumakanw sɛbɛ kabakuru walakaw
kan. O kɛra fɛn nɔɔrɔman ye, k'a kɛ fɔ Izirayɛlimɔgɔw tun tɛ se ka o ɲa lɔ cira Musa
ɲada ra, a ɲada nɔɔrɔ kosɔn; k'a sɔrɔ o nɔɔrɔ ma kɛ fɛn mɛɛnta ye.
8 Ayiwa, ni sariya nɔɔrɔ kɛra o ye, o tuma Nin Saninman ta baara nɔɔrɔ belen tɛna
bonya ka tɛmɛ o bɛɛ kan wa?
9 Ayiwa, sira min bɛ Ala ta kiti ben an kan, ni nɔɔrɔ kɛra o ra, sira min bɛ an kɛ mɔgɔ
terennin ye Ala fɛ, o nɔɔrɔ le bɛna bonya kosɛbɛ.
10 Nɔɔrɔ min tɛmɛna fɔlɔfɔlɔ, o ma kɛ foyi ye tuun, sabu nɔɔrɔ dɔ wɛrɛ nana, min ka
bon ni a ye pewu.
11 Ala ka fɛn min kɛ fɛn tɛmɛta ye, ni nɔɔrɔ kɛra o ra, o tuma a ka min kɛ fɛn banbari
ye, o nɔɔrɔ le bɛna bonya kosɛbɛ.
12 O le kɛra an ta jigiya ye, o kosɔn an ja siginin bɛ kuma.
13 An t'a kɛ i ko cira Musa, min tun bɛ fani biri a ɲada kan, janko nɔɔrɔ min bɛ a ɲada
kan, Izirayɛlimɔgɔw kana o ɲa lɔ o ra, ka o bantɔ ye.
14 Nka Izirayɛlimɔgɔw yɛrɛ jusukun le nana gbɛlɛya; sabu hali bi ni o bɛ
jɛŋɲɔgɔnyakɔrɔ kitabuw karan, a bɛ i n'a fɔ o fani ɲɔgɔn le birinin bɛ o ɲa kan; o
t'a faamu. O fani fana tɛ se ka bɔ yi, sabu ni an bɛ Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya ra, o le bɛ se
ka o fani bɔ yi.
15 Hali bi ni o bɛ cira Musa ta kitabuw karan, a bɛ i n'a fɔ fani dɔ birinin lo o hakiri
kan, o tɛ a faamu.
16 Nka ni min ka sɔn Matigi ma, o fani bɛ bɔ o tigi ɲada kan.
17 An bɛ Matigi min ko fɔra, o ye Ala Nin* le ye. Ni Matigi Nin bɛ yɔrɔ min na, o yɔrɔ
le ra mɔgɔ bɛ kɛ a yɛrɛ ta ye.
18 Fani birinin tɛ an minw ɲada kan, an bɛɛ le bɛ Matigi ta nɔɔrɔ yira k'a gbɛya, i n'a
fɔ dugalen bɛ cogo min na. O cogo ra, lon o lon an bɛ yɛlɛma ka kɛ Matigi yɛrɛ cogo ra,
ka nɔɔrɔ dɔ fara dɔ kan. Matigi, min ye Nin Saninman ye, ale le bɛ o baara kɛ.

4

Pɔli ni a jɛŋɲɔgɔnw ta baarakɛcogo
(Tesalonikikaw fɔlɔ 2.1-6; Korɛntikaw flanan 2.14-17)

1 Ayiwa, Ala le hinara an na ka o baara karifa an ma; o kosɔn an tɛ an fari faga.
2 Mɔgɔw bɛ maroyako minw kɛ dogo ra, an banna o ma. An tɛ an ta kɛwalew kɛ ka
mɔgɔ si nɛgɛ k'a lafiri, an fana tɛ Ala ta Kuma yɛlɛma; nka an bɛ can le fɔ k'a gbɛya Ala
ɲa kɔrɔ, janko mɔgɔw bɛɛ y'a lɔn ko an ta kuma ye can le ye.

3 O bɛɛ n’a ta, ni an ta Kibaro diman kɔrɔ belen dogonin lo, mɔgɔ minw bɛ halaki, a
dogonin lo olugu le fɛ.
4 O mɔgɔw tɛ la Ala ra, sabu dunuŋa kuntigi, Setana ka o hakiri fiyen, janko o kana
Kibaro Diman* nɔɔrɔ bonya ye, o Kibaro Diman min bɛ Kirisita* ta nɔɔrɔ yira, Kirisita
min ni Ala cogo bɛɛ ka kan.
5 An tɛ waajuri kɛ ka an yɛrɛ ko fɔ; an bɛ Matigi Yesu Kirisita le ko fɔ. An ka an yɛrɛ
kɛ aw ta baaradenw ye Yesu le kosɔn.
6 Ala min tun k’a fɔ ko: «Yeelen ye manamana dibi cɛ ma», ale kelen le fana k’a ta
yeelen manamana an jusukun na, janko a ta nɔɔrɔba min bɛ Kirisita ra, an ye o lɔnniya
sɔrɔ an jusukun na.

Pɔli ni a jɛŋŋɔgɔnw ta tɔɔrɔw
(Korɛntikaw flanan 6.3-10; 1.5-11; Timote flanan 2.8-11)

7 O naforoba bɛ an fɛ, k’a kɛ i n’a fɔ a bɛ bɔgɔdaga le kɔnɔ, janko k’a yira ko o
sebagayaba bɔra Ala le ra, a ma bɔ anw na.
8 Mɔgɔw bɛ tɔɔrɔ suguya bɛɛ la an kan, nka an baraka ma ban. An hakiri bɛ ɲagami,
nka an jigi tɛ tigɛ.
9 O bɛ tugu an kɔ ka an tɔɔrɔ, nka Ala tɛ an kelen to; o bɛ an bugɔ ka an ben dugu
ma, nka an tɛ halaki.
10 Wagati bɛɛ o bɛ an fagayɔrɔ ɲini i ko o ka Yesu faga cogo min na. Nka Ala bɛ an
tanga, janko bɛɛ y’a lɔn fana ko Yesu ɲanaman lo, ko an bɛ ɲanamanyara ale sababu le
ra;
11 sabu an ta dunuŋalatigɛ bɛɛ ra, o bɛ an fagayɔrɔ ɲini wagati bɛɛ Yesu tɔgɔ kosɔn.
Nka o b’a yira ko Yesu ɲanaman lo, ko ale le bɛ an farikolo barakantan ɲanamanya.
12 O cogo ra, saya bɛ a ta baara ra anw kama, nka o le sababu ra aw bɛ ɲanamanya
sɔrɔ.
13 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Ne lara Ala ra, o kosɔn ne kumana Ala tɔgɔ ra.» Ayiwa,
o lanaya ɲɔgɔn le fana bɛ anw fɛ; an lara Ala ra, o kosɔn an bɛ waajuri kɛ.
14 An k’a lɔn ko Ala min ka Matigi Yesu lakunu ka bɔ saya ra, ale le fana bɛna an
lakunu, ka kɛ ni Yesu ye, ka anw ni aw bɛɛ lajɛn Yesu ɲa kɔrɔ.
15 Ayiwa, o kow bɛɛ bɛ sera an ma aw le kosɔn, janko Ala ye nɛɛma mɔgɔ caman ye;
o ra baraka min bɛna la Ala ye ka Ala bonya, o barakalari bɛna caya.

Nanamanyakura ni farikolokura
(Piyɛri fɔlɔ 1.6-9; Rɔmukaw 8.23-25)

16 O le kosɔn an fari tɛ faga. Hali ni an farikolo baraka bɛ dɔgɔyara, lon o lon
barakakura le bɛ fara an nin ta baraka kan.
17 Sabu tɔɔrɔ fitini min bɛ an kan sisan, o bɛ kɛ sababu ye ka bonyaba lase an ma,
bonya min tɛ ban.
18 O kosɔn an tɛ an ɲa lɔ fɛnyetaw ra, nka an bɛ an ɲa lɔ fɛnyebariw le ra; sabu
fɛnyetaw bɛ wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ, nka fɛnyebariw ye fɛn banbariw le ye.

5

1 Farikolo min bɛ an na dugukolo kan yan, o bɛ i ko fanibon. An k’a lɔn ko ni o ka cɛn
lon min na, so ɲumanba bɛ an ɲa sankolo ra, Ala yɛrɛ boro ka min lɔ, min tɛ se ka cɛn
fiyewu, ani mɔgɔ boro ma min lɔ.
2 Sisan, ka an to dunuŋa ra yan, an bɛ kasi, ka ŋuna, sabu an b’a fɛ ka taga Ala fɛ ka
farikolokura sɔrɔ sankolo ra.
3 Ni an ka farikolokura sɔrɔ, o tuma an farikolontan tɛna to.
4 Ka nin farikolo to an na nin dunuŋa ra yan, an bɛ ŋuna, an deguninba lo; nka a tɛ i
n’a fɔ farikolo min bɛ an na yan, an b’a fɛ o ye bɔ an na dɛ! Nka farikolokura min bɛ
sankolo ra, an b’a fɛ ka o le sɔrɔ, janko farikolo banbari ye bla farikolo banta nɔ ra.
5 Ala yɛrɛ le ka an dan o kow kama. A ka Nin Saninman* di an ma ka o kɛ a sarati ye
k’a yira an na ko a bɛna o fɛnw di an ma.
6 O kosɔn an ja siginin lo tuma bɛɛ. An k’a lɔn ko ka an to dunuŋa ra yan ni nin
farikolokɔrɔ ye, an yɔrɔ ka jan Matigi ra.
7 An bɛ tagama ka kaŋa ni lanaya le ye; an ɲa bɛ fɛn minw ye, an tɛ tagama ka kaŋa
ni o ye.
8 An jigi siginin lo tuma bɛɛ. Farikolo min bɛ an na dugukolo kan yan, an b’a fɛ ka o
bɔ an na, ka taga to Matigi fɛ.

4:6 4.6 Nin kuma fɔra Damina 1.3. **4:13 4.13** Nin kuma fɔra Zaburu 116.10.

9 O kosɔn ni an tora nin farikolo ra o, walama ni an bɔra a ra o, an kɔni bɛ jija fɛn
bɛɛ ra ka an yɛrɛ ko diya Matigi ye.
10 Sabu an bɛɛ le ka kan ka taga lɔ Kirisita* ta kititigɛyɔrɔ ra, janko an ka fɛn o fɛn kɛ
dunuŋa ra yan, koŋuman o, kojugu o, an ye o sara sɔrɔ.

Kirisita le bɛ bɛn don Ala ni mɔgɔw cɛ
(Rɔmukaw 5.1-11; Ɛfɛsikaw 4.20-24)

11 Matigi ɲasiran bɛ an na; o kosɔn an bɛ waajuri kɛ cogo bɛɛ, janko mɔgɔw ye sɔn
a ma ko Ala ta Kuma ye can ye. Ala bɛ an cogo bɛɛ lɔn. Ne lanin b'a ra ko aw ka anw
cogo lɔn fana aw jusukun na.
12 An tɛ o fɔra janko ka an yɛrɛ tɔgɔŋuman fɔ aw ye tuun dɛ! Nka an bɛ o fɔ janko
aw kun ye kɔrɔta an ta baara kosɔn; ani minw bɛ o yɛrɛ bonya mɔgɔw ɲa na, k'a sɔrɔ
o kɔnɔ gbɛnin tɛ, aw ye olugu jaabicogo lɔn.
13 Ni anw kɛra fatɔw ye, o kɛra Ala le kosɔn; ni anw kɛra mɔgɔ ɲanamanw ye, o kɛra
aw le kosɔn.
14 Kirisita* ta kanuya ta fanga bɛ an kan; sabu anw lara a ra ko ni ale kelen sara anw
bɛɛ kosɔn, o tuma a bɛ i n'a fɔ an bɛɛ le sara fana ni a ye.
15 A sara an bɛɛ kosɔn, janko minw ka ɲanamanyakura sɔrɔ, olugu kana tagama tuun
ka kaŋa ni o yɛrɛ sago ye; nka Kirisita min sara ka kunu, o ye tagama ka kaŋa ni ale
sago le ye.
16 Ayiwa, o cogo ra, sisan kɔni, an tɛ mɔgɔ si jate ka kaŋa ni adamadenw ta miiriya
ye. Fɔlɔfɔlɔ an tun bɛ Kirisita jate ka kaŋa ni adamadenw ta miiriya le ye; nka sisan an
t'a flɛ o cogo ra tuun.
17 Ni mɔgɔ dɔ bɛ Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, o tigi ye danfɛnkura le ye; fɛnkɔrɔw bɛɛ
tɛmɛna, fɛn bɛɛ kɛra kura ye.
18 O bɛɛ bɔra Ala le ra; ale le ka bɛn don an ni a yɛrɛ cɛ Kirisita sababu ra, ka o baara
karifa an ma, janko anw sababu ra bɛn ye don mɔgɔ wɛrɛw ni ale cɛ.
19 Sabu Kirisita le baraka ra Ala ka bɛn don a yɛrɛ ni dunuŋamɔgɔw cɛ; o le sababu
ra a ma o ta hakɛw jate tuun. A ka o bɛn kuma karifa anw ma.
20 O kosɔn, anw kɛra Kirisita ta lasigidenw ye, k'a kɛ i n'a fɔ Ala bɛ kuma mɔgɔw fɛ
anw sababu ra. O kosɔn anw bɛ aw daari Kirisita tɔgɔ kosɔn, ko aw y'a to bɛn ye kɛ aw
ni Ala cɛ.
21 Kirisita min ma jurumun si kɛ ka ye, Ala ka ale bla jurumunkɛbagaw nɔ ra anw
kosɔn, janko an ye kɛ jɛnŋɔgɔnya ra ni a ye, ka jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ.

6

1 Anw ye baarakɛŋɔgɔnw le ye Ala fɛ; o kosɔn an bɛ aw daari ko aw ka nɛɛma min
sɔrɔ Ala fɛ, ko aw kana to o ye kɛ fɛngbansan ye.
2 Sabu Ala k'a fɔ ko:
«Ne ka aw ta daariri lamɛn wagatiŋuman na;
ne ka aw kisi kisiri lon na.»
Sisan le ye wagatiŋuman ye, sisan le ye kisiri lon ye.
3 An t'a fɛ ka kɛ sababu ye ka mɔgɔ si kunnacɛn, janko mɔgɔ si kana jarakiyɔrɔ sɔrɔ
an na an ta baara kosɔn.
4 O le kosɔn an bɛ cogo bɛɛ kɛ k'a yira ko an ye Ala ta baaradenw le ye. An bɛ ko
caman sɔnmina: kogbɛlɛnw o, jusukasi o, an bɛ o bɛɛ sɔnmina.
5 An bɛ bugɔriw sɔnmina, ka kasorabla sɔnmina. Ni jama bɛ wuri an kama, an bɛ o
sɔnmina, ka baaragbɛlɛnw sɔnmina. Sunɔgɔbariya ni domunisɔrɔbariya, an bɛ o bɛɛ
sɔnmina.
6 An jusukun gbɛnin lo; an bɛ tagama ka kaŋa ni Ala ta lɔnniya ni muŋuri ni ɲumanya
ye, Nin Saninman* baraka ra, ani kanuya, flankafuya tɛ kanuya min na.
7 An bɛ kuma ka kaŋa ni can ye, ani Ala ta sebagaya; an bɛ terenninya le kɛ an ta
kɛrɛkɛminanw ye, ka an juguw kɛrɛ, ani ka an yɛrɛ mara.
8 Dɔw bɛ an bonya, dɔw bɛ an dɔgɔya; dɔw bɛ an tɔgɔŋuman fɔ, dɔw bɛ an tɔgɔjugu
fɔ. O bɛ an jate faninyafɔbagaw ye, k'a sɔrɔ an bɛ can le fɔ.
9 O bɛ an jate i ko o ma an bɔyɔrɔ lɔn, k'a sɔrɔ bɛɛ ka an lɔn. O bɛ an jate i ko mɔgɔ
minw satɔ lo, nka an ɲanaman lo. O bɛ tɔɔrɔ suguya bɛɛ la an kan, nka an ma faga.
10 O bɛ an jate i ko mɔgɔ jusu kasininw, nka an ɲagarinin lo tuma bɛɛ. O bɛ an jate i
ko fagantanw, k'a sɔrɔ an bɛ mɔgɔ caman fɛntigiya. O bɛ an jate i ko foyi tɛ mɔgɔ minw
boro, k'a sɔrɔ fɛn bɛɛ ye an ta ye.

6:2 6.2 Nin kuma fɔra Ezayi 49.8.

11 An balema Korɛntikaw, an kumana aw fɛ, k'a gbɛ aw ye; an ka an jusukun dayɛlɛ
aw ye.
12 Anw ma an jusukun datugu aw ma; aw le ka aw jusukun datugu anw ma.
13 Ayiwa, sisan ne bɛ kuma aw fɛ i n'a fɔ ne ta denw. Aw kana ban an na; aw fana ye
gbɛ an ye ka an kanu i n'a fɔ an bɛ aw kanu cogo min na.

Yeelen ni dibi tɛ sira kelen na
(Korɛntikaw fɔlɔ 10.14-22; Ɛfɛsikaw 5.5-11; Piyɛri fɔlɔ 2.9-12)

14 Ayiwa, aw kana jɛnŋɔgɔnya don ni lanabariw ye, ka o kɛ aw kokɛŋɔgɔnw ye. Sabu
jɛnŋɔgɔnya juman le bɛ terenninya ni terenbariya cɛ? Walama bɛn juman le bɛ yeelen
ni dibi cɛ?
15 Bɛn juman le bɛ kɛ Kirisita* ni Setana cɛ? Walama jɛn juman le bɛ lanabaga ni
lanabari cɛ?
16 Jɛnŋɔgɔnya juman le bɛ Ala ta batoso ni jow cɛ? Anw le ye Ala ɲanaman ta batoso
ye, i n'a fɔ Ala yɛrɛ k'a fɔ cogo min na, ko:
«Ne bɛna sigi o cɛ ra, ka tagama ni o ye;
ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛna kɛ ne ta mɔgɔw ye.»
17 O kosɔn, Matigi ko:
«Aw ye bɔ o cɛ ra,
aw ye faran ka bɔ o ra;
aw kana maga fɛn saninyabari si ra;
ni o kɛra, ne bɛna sɔn aw ma.
18 Ne bɛna kɛ aw fa ye,
aw bɛna kɛ ne dencɛw, ani ne denmusow ye;
Matigi Ala Sebɛɛtigi ko ten*.»

7

1 Ayiwa, ne balema kanuninw, i n'a fɔ Ala ka o layiriw ta an ye, an ye an farikolo ni
an jusukun saninya ka bɔ ko saninyabariw bɛɛ ra; an ye jija k'a to an ta saninyari ye
dafa Alaŋasiran na.

Pɔli ta ɲagarikun

2 Aw ye sɔn an ma! An ta kojugu ma se mɔgɔ si ma, an ma mɔgɔ si lafiri, an ma mɔgɔ
si tɔŋɔ.
3 Ne tɛ o fɔra janko ka aw jaraki dɛ! Ne k'a fɔ aw ye ka ban ko an bɛ aw kanu ni an
jusukun bɛɛ ye; ɲanamanya tɛ an faran, saya fana tɛ an faran.
4 Ne lanin bɛ aw ra kosɛbɛ! A ka kan ne ye ne yɛrɛ bonya aw kosɔn. Sisan ne hakiri
sigira kosɛbɛ; ka an to tɔɔrɔw bɛɛ cɛ ra, ne jusukun fara ɲagari ra.
5 Ni o tɛ, kabini an sera Masedoni, an kɔni ma hali ɲasuma dɔɔnin sɔrɔ. Ɲagban le
sera an ma fan bɛɛ ra. An ni mɔgɔ wɛrɛw bɛ siyɛnta ra, siranya fana bɛ an jusukun na.
6 Nka Ala min bɛ jusukasibagatɔw jusu saaro, ale le ka an jusu saaro Tite nako sababu
ra.
7 Ayiwa, Tite nako dama tɛ, nka aw ta ko ka ale yɛrɛ jusu suma cogo min na, o ka an
bɛɛ hakiri sigi. A k'a fɔ an ye ko ne lɔgɔ bɛ aw ra, ko ko min tun kɛra, ko o nimisa bɛ aw
ra, ani ko sisan aw ka ne ta ko mina ni aw boro fla ye; o bɛɛ ka dɔ fara ne ta ninsɔndiya
kan.
8 Ayiwa, hali ni ne ta lɛtɛrɛ tun ka aw jusu kasi, o nimisa tɛ ne ra. A nimisa tun bɛ se
ka kɛ ne ra, sabu ne k'a ye ko o lɛtɛrɛ tun ka aw ɲanasisi.
9 Nka sisan ne bɛ ɲagari; ne tɛ ɲagari aw ta ɲanasisi kosɔn dɛ, nka aw ta ɲanasisi kɛra
sababu ye k'a to aw nimisara ka kojugu dabla minkɛ, o le ye ne ɲagarikun ye. Aw ta
ɲanasisi kɛra ka kaŋa ni Ala sago le ye; o ra an ka min kɛ aw ra, o ma kɛ kojugu ye.
10 Sabu ɲanasisi min bɛ bɔ Ala ra, o b'a to an ye nimisa ka kojugu dabla, ka kisi; o
ɲanasisi tingalɔn tɛ mɔgɔ mina. Nka dunuŋa ta ɲanasisi gbansan, o bɛ na ni saya ye.
11 Can lo, aw jusu kasira; o bɔra Ala yɛrɛ le ra. Nka sisan a flɛ, aw yɛlɛmana cogo min
na! Aw ka aw sɔbɛ don o ko ra, ka can ɲini aw yɛrɛ ye. Aw dimina aw yɛrɛ kɔrɔ nin ko
kosɔn; siranya tun bɛ aw ra, sabu fɛn min tun bɛna aw sɔrɔ, aw tun ma o lɔn. Ne lɔgɔ
tun bɛ aw ra; aw jusukun bɛɛ tun lanin bɛ o ko kan. Aw bɛɛ ka kojugukɛbaga koro. Aw
k'a yira cogo bɛɛ ra ko aw sen tɛ nin ko ra.

---

* **6:18 6.16-18** Nin kumaw fɔra: Sarakalasebagaw 26.12; Ezekiyɛli 37.27; Ezayi 52.11; Yeremi 31.9; Ezekiyɛli 20.34; Samawilu flanan 7.14; Ezayi 43.6; Oze 2.1.

12 Ni aw k'a ye ko ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, mɔgɔ min ka kojugu kɛ, walama a kɛra
min na, ne ma a ci olugu si kosɔn. Ne ka a ci janko anw ta ko ka bon aw fɛ cogo min na
Ala yɛrɛ ɲa kɔrɔ, aw bɛɛ ye o lɔn.
13 Aw ka min kɛ, o ka an jusu suma. An jusu tun sumana, nka aw ka Tite hakiri sigi
cogo min na, ani a bɔra aw fɛ yi ni ɲagari min ye, o belen ka dɔ fara an ta jususuma
kan tuun.
14 Ne kun kɔrɔtara aw ta ko ra; ne ka aw tando cogo min na Tite ɲa na fana, ayiwa,
aw ma ne lamaroya o ra. An ka an ta kuma bɛɛ fɔ aw ye ka kaɲa ni can le ye. Ayiwa,
anw ka min fɔ Tite ɲa na aw ta ko ra, o fana tagara kɛ can ye tuun.
15 Sisan kɔni, aw ta kanuya bonyara Tite fɛ kosɛbɛ! Aw bɛɛ ka ne ta kuma lamɛn cogo
min na, ani aw k'a kunbɛn ni ɲagari min ye, k'a bonya fɔ ka aw yɛrɛ majigi a ye, a ma
ɲina o kɔ.
16 Ne fana bɛ ɲagari kosɛbɛ, sabu ne bɛ se ka ne jigi la aw kan fɛn bɛɛ ra.

8

Masedonikaw ka wari min lajɛn
(Rɔmukaw 15.25-27; Korɛntikaw fɔlɔ 16.1-4)

1 Ayiwa, ne balemaw, Ala ka nɛɛma min kɛ Masedoni jamana lanabagaw ye, an b'a fɛ
ka o fɔ aw ye.
2 Tɔɔrɔ caman tun bɛ o kan, nka o ta ɲagari bonyakojugu fɛ, o ni o ta fagantanya bɛɛ,
o sɔnna ka o boro labla kosɛbɛ janko ka Zude lanabagaw dɛmɛ.
3 Ne ye o seere ye, ko o ka o seko kɛ, fɔ ka tɛmɛ o seko yɛrɛ kan; o k'a kɛ ni
ŋaninyaɲuman ye, mɔgɔ si ma o jagboya.
4 O ka an daari kosɛbɛ ko dɛmɛri min bɛ kɛra Ala ta mɔgɔ saninmanw ye, ko an y'a
to olugu fana ye o ninyɔrɔ kɛ o ra.
5 O ka min kɛ, o tɛmɛna an yɛrɛ ta miiriya kan pewu! O kɔnna ka o yɛrɛ le di Matigi
ma fɔlɔ; o kɔ, o ka o yɛrɛ bla an fana ye, ka kaɲa ni Ala sago ye.
6 Ayiwa, o kosɔn an ka Tite daari ko a ye taga aw fɛ yi, janko a ka baaraɲuman min
damina wariko ta fan fɛ, a ye taga o dafa.
7 Ayiwa, aw le kɛra ɲa fɛ fɛn bɛɛ ra: lanaya ra o, Ala ta kuma fɔri ra o, lɔnniya ra o,
aw bɛ fɛn bɛɛ kɛ ni aw sɔbɛ le ye; aw bɛ anw kanu ni aw sɔbɛ le ye fana. O ra, aw ye
jija ka kɛ ɲa nin baaraɲuman fana ra.
8 Ayiwa, ne t'a fɛ ka aw jagboya. Nka tɔw jijara ka o borofɛnw di cogo min na, ne bɛ
o le fɔra aw ye, k'a flɛ ni aw fana bɛna se k'a yira ko aw ta kanuya ye can ye.
9 An Matigi Yesu Kirisita nɛɛmara aw ye cogo min na, aw yɛrɛ ka o lɔn. Ale tun ye
fɛntigi ye, nka a k'a yɛrɛ kɛ fagantan ye aw kosɔn, janko a ta fagantanya sababu ra, aw
ye kɛ fɛntigiw ye.
10 Ne bɛ hakiri le dira aw ma nin ko ra. Ni aw kɔni ka nin baara dafa, o ka fisa; sabu
kabini salon aw le kɔnna ka a damina, aw le kɔnna fana k'a latigɛ aw jusukun na k'a
kɛ.
11 O kosɔn aw ka o ko damina ni timinadiya min ye, aw ye jija ka a dafa ni o timinadiya
kelen ye, ka kaɲa ni aw seko ye.
12 Ni mɔgɔ b'a fɛ ka fɛn dɔ kɛ ka bɔ i yɛrɛ ŋaninya ra Ala kosɔn, o ka di Ala ye. Nka i
seko ye min ye, a bɛ o le fɛ; min se tɛ i ye, a tɛna o ɲini an fɛ.
13 Ne m'a fɔ ko aw ye aw yɛrɛ bla ɲani na ka tɔw ta sɛgɛ nɔgɔya dɛ! Ne b'a fɛ aw y'a
kɛ le, janko bɛɛ ye kɛ kelen ye.
14 Bi, se bɛ aw ye; o kosɔn se tɛ minw ye, aw bɛ se ka olugu dɛmɛ. Lon min na ni a
nana kɛ ko se bɛ olugu le ye, k'a sɔrɔ foyi tɛ aw boro, olugu le bɛna aw dɛmɛ; ni o kɛra,
bɛɛ bɛ kɛ kelen ye.
15 A bɛ i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«Min ka caman cɛ, o ta tɔ ma to;
min ka dɔɔnin cɛ, o ta ma dɛsɛ fana.»

Tite tagamaɲɔgɔnw

16 An bɛ baraka la Ala ye, sabu a ka aw ta ko bonya Tite ma, i n'a fɔ aw ta ko ka bon
anw yɛrɛ ma cogo min na.
17 An ka min fɔ a ye, a sɔnna o ma. Aw ta ko tun bɛ a nin kan fɔ a yɛrɛ k'a latigɛ a
yɛrɛ ye ka taga aw fɛ yi.
18 An bɛna balemacɛ min ci ni a ye, lanabagaw ta jɛnkuruw bɛɛ bɛ o cɛ tando a ta
baaraɲuman kosɔn Kibaro Diman* ta fan fɛ.

8:15 8.15 Nin kuma fɔra Bɔri 16.18.

19 Ka fara o kan, lanabagaw ta jɛnkuruw yɛrɛ le k'a ɲanawoloma, ko a ye an blasira,
ka o baaraɲuman kɛ ni an ye. An bɛ o baara kɛra ka Matigi yɛrɛ le bonya, k'a yira ko
an b'a fɛ ka an balemaw dɛmɛ.
20 An bɛ cogo bɛɛ kɛ janko mɔgɔ si kana jarakiyɔrɔ sɔrɔ an na, nin wari caman
minacogo ta fan fɛ.
21 An b'a fɛ an tagamacogo ye ɲa; a kana ɲa Matigi dɔrɔn ɲa kɔrɔ, nka a ye ɲa
adamadenw fana ɲa kɔrɔ.
22 Ayiwa, an bɛ an balemacɛ dɔ wɛrɛ ci ni o ye. An ka ale sɛgɛsɛgɛ siɲaga caman k'a
flɛ, nka an k'a ye ko tuma bɛɛ a jijanin lo Ala ta baara ra. Sisan a yɛrɛ jijanin lo ka tɛmɛ
fɔlɔta kan, sabu a lanin bɛ aw ra kosɛbɛ.
23 Ayiwa, min ye Tite ye, ale ye ne jɛŋɲɔgɔn le ye, ani ne baarakɛɲɔgɔn; anw bɛ baara
kɛ aw le ye. An balemacɛ fla tɔw, lanabagaw ta jɛnkuruw le ka olugu ci, ka o baara kɛ
Kirisita* tɔgɔ bonya kosɔn.
24 O kosɔn aw y'a yira o mɔgɔw ra ko aw bɛ o kanu, janko lanabagaw ta jɛnkuru minw
ka o ci, olugu y'a lɔn ko aw ka an kun kɔrɔta.

9

Zude balemaw ta dɛmɛri ko

1 Ayiwa, aw bɛna Ala ta mɔgɔ saninmanw dɛmɛ cogo min na, ne k'a ye ko kun yɛrɛ
t'a ra ko ne ye dɔ fɔ aw ye o ko ta fan fɛ.
2 Sabu aw labɛnnin bɛ o baara kama cogo min na, ne ka o lɔn. Ne bɛ aw tando o ra
Masedoni lanabagaw ɲa na. Ne k'a fɔ o ye ko kabini salon Akayi jamana lanabagaw
labɛnnin lo ka Ala ta mɔgɔw dɛmɛ. O jusu min bɛ aw ra, o le ka dɔ fara mɔgɔ caman ta
timinadiya kan.
3 O bɛɛ n'a ta, ne bɛ nin balemaw ci aw fɛ, janko tandoriba min bɛ kɛra aw ye nin ko
ra, o kana taga kɛ gbansan ye. O ye taga a sɔrɔ ko aw labɛnnin lo i ko ne k'a fɔ cogo
min na.
4 Ni o tɛ, ni Masedoni lanabagaw ka taga ni ne ye, ka taga a sɔrɔ ko aw ma labɛn, o
tuma an tun ka lanaya min la aw kan, o bɛ kɛ an ta maroyaba le ye, ka kɛ aw fana ta
maroyaba ye.
5 O kosɔn ne k'a miiri ko ne ka kan ka o balemacɛw daari, ko o ye taga ne ɲa aw fɛ
yi, janko aw ka min layiri ta, o ye o ko ɲanabɔ sani ne yɛrɛ ye se yi; o bɛna a yira ko aw
ka a di ni ɲagari le ye, aw ma a di jagboya ra.

Minw bɛ tɔw sɔn Ala bɛ nɛɛma olugu ye
(Timote fɔlɔ 6.17-19; Filipikaw 4.15-19; Yuhana fɔlɔ 3.16-18)

6 Aw k'a lɔn ko ni mɔgɔ min ka siman fitini dan, o bɛ siman fitini le tigɛ; ni min ka
siman caman dan, o bɛ siman caman le tigɛ.
7 O ra, aw bɛɛ kelen kelen ka min latigɛ aw jusukun na, aw ye o le di. A kana kɛ ni
ɲanasisi ye, walama jagboya; sabu mɔgɔ min bɛ fɛn di ni ɲagari ye, o tigi ko ka di Ala
ye.
8 Ni aw bɛ diri kɛ ten, se bɛ Ala ye fana ka koŋuman suguya bɛɛ kɛ aw ye, janko aw
ye aw ta makoya sɔrɔ tuma bɛɛ, ka caman sɔrɔ ka fara o kan fana, ka tɔw dɛmɛ tuun,
9 i n'a fɔ a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ cogo min na, ko:
«A b'a boro labla ka fagantanw sɔn,
a ta terenninya tɛ ban ka ye.»
10 Ala min bɛ simansi di dannikɛbaga ma, ka domuni di a ma, k'a baro, ale le bɛna aw
ta sɔrɔfɛnw caya, janko mɔgɔ tɔw fana ye caman sɔrɔ aw fɛ.
11 A bɛna koŋuman suguya bɛɛ kɛ aw ye, janko aw ye se ka tɔw sɔn tuma bɛɛ. Ni an
fana tagara se ni aw ta dɛmɛri ye, mɔgɔ caman bɛna baraka la Ala ye o dɛmɛri kosɔn.
12 Sabu aw bɛ o dɛmɛri min kɛ, o bɛna Ala ta mɔgɔ saninmanw mako ɲa; nka o dama
tɛ, a bɛ kɛ sababu ye k'a to mɔgɔ caman ye baraka la Ala ye kosɛbɛ.
13 Nin dɛmɛri bɛna aw ta ŋaninyaɲuman yira, k'a to lanabagaw ye Ala tando; o bɛna
a ye ko aw bɛ Kirisita* ta Kibaro Diman* min fɔra, ko aw bɛ tagamana ka kaɲa ni o
kuma ye fana, sabu aw bɛ olugu dɛmɛ, ka balema tɔw bɛɛ dɛmɛ.
14 O bɛna to ka Ala daari aw ye, sabu aw ko ka di o ye kosɛbɛ o nɛɛmaba kosɔn, Ala
ka min kɛ aw ye.
15 Ayiwa, an ye Ala tando, sabu a ka o fɛnba di an ma, mɔgɔ da tɛ se ka min lakari.

9:9 9.9 Nin kuma fɔra Zaburu 112.9.

10

Pɔli bɛ a kɔrɔfɔbagaw jaraki
(Korɛntikaw fɔlɔ 2.1-5; Rɔmukaw 15.17-21; Korɛntikaw flanan 6.4-7; 13.2-4)

1 Ne Pɔli, ne bɛ fɛn kelen ɲini aw fɛ, Kirisita* ta jusuma ni a ta ɲumanya kosɔn; dɔw
b'a fɔ ko ni ne bɛ aw cɛ ra, ne bɛ siran ka kuma, nka ni ne bɛ yɔrɔjan, ne bɛ fariya.
2 Ayiwa, ne bɛ aw daari, ko ni ne ka se aw fɛ yi, aw kana a to ne ye taga kumagbɛlɛn
fɔ aw ye, sabu minw b'a fɔra ko an bɛ tagamana ka kaɲa ni mɔgɔw ta miiriya ye, ne
kɔni b'a fɛ ka taga kumagbɛlɛn le fɔ olugu le ye.
3 Can lo, an ye adamadenw le ye, nka an bɛ kɛrɛ min na, an tɛ o kɛ ka kaɲa ni
adamadenya cogo ye.
4 Sabu an bɛ kɛrɛ kɛ ni kɛrɛkɛminan minw ye, o tɛ bɔ adamadenw fɛ; Ala yɛrɛ ta fɛn
barakamanw lo, minw bɛ se ka hali kɛrɛkunbɛnkogow ci.
5 Miiriya minw bɛ mɔgɔw lafiri, ani fɛn o fɛn bɛ mɔgɔw bari ka Ala ta lɔnniya sɔrɔ,
an bɛ o bɛɛ cɛn; an bɛ mɔgɔw bɛɛ ta miiriya yɛlɛma janko o ye Kirisita kan mina.
6 Ni aw nana labɛn ka anw lamɛn fɛn bɛɛ ra tuma min na, o tuma, minw bɛ ban ka
anw lamɛn, an bɛna olugu bɛɛ koro ka o bla sira ɲanaman kan.
7 Aw ɲa bɛ min ye, aw bɛ ko latigɛ ka kaɲa ni o dɔrɔn le ye. Ni mɔgɔ min lara a ra
ko ale ye Kirisita ta ye, o tigi fana ka kan k'a lɔn, ka la a ra ko ale ye Kirisita ta ye cogo
min na, ko anw fana ye Kirisita ta ye ten le.
8 Sabu Matigi ka fanga min di an ma, o kun ye ka aw lataga ɲa le; a kun tɛ ka aw
halaki. Hali ni ne ka ne yɛrɛ bonya ka a dama tɛmɛ dɔɔnin o fanga kosɔn, o maroya tɛ
ne ra.
9 Mɔgɔ kana a miiri ko ne bɛ ne ta sɛbɛw cira aw ma janko ka aw lasiran le.
10 Sabu dɔw b'a fɔ ko ne ta lɛtɛrɛw kɔnɔ, ne bɛ fariya ka kumagbɛlɛnw fɔ, k'a sɔrɔ ni
ne yɛrɛ bɛ ni aw ye, ne tɛ se ka foyi kɛ, ne tɛ se ka kuma ɲanaman yɛrɛ fɔ.
11 Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ o fɔra, olugu ka kan k'a lɔn ko an bɛ kumana cogo min na
an ta lɛtɛrɛw kɔnɔ, ni an sera aw fɛ yi, an fana bɛna a kɛ ten le.
12 O mɔgɔ minw bɛ o yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔ, anw tɛ sɔn ka an ja gbɛlɛya ka an yɛrɛ jate
olugu bɔɲɔgɔnko dɔw ye, walama ka an yɛrɛ suma ni o ye. Olugu bɛ o yɛrɛ suma ni
ɲɔgɔn ye, ka o yɛrɛ kaɲa ni ɲɔgɔn ye, ka kaɲa ni o yɛrɛ ta miiriya ye; hakirintanw lo.
13 An kɔni t'a fɛ ka an yɛrɛ bonya k'a dama tɛmɛ. Ala ka baara min karifa an ma, o
dan ye min ye, an fana bɛ dan o yɔrɔ le ra; nka o baara bonyara ka se fɔ aw fɛ fana.
14 An sera aw fɛ yi minkɛ, an belen ma tɛmɛ an dan kan; sabu anw le kɔnna ka se ni
Kirisita ta Kibaro Diman* waajuri ye aw fɛ yi.
15 O ra, an ma tɛmɛ an ta baara dan kan ka taga tɔw ta baara ta ka an yɛrɛ bonya ni
o ye. Ni aw ta lanaya nana bonya, an b'a miiri ko an ta baara bɛna taga ɲa aw fɛ yi, ka
kaɲa ni Ala ta dan yiranin ye.
16 O cogo ra, jamana minw bɛ aw kɔ fɛ, an bɛna se ka taga Kibaro Diman lase o yɔrɔw
ra. Nka dɔw ka baara min kɛ, an t'a fɛ ka an yɛrɛ bonya o ra.
17 O le sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ min b'a fɛ k'a yɛrɛ bonya, Matigi ka min kɛ a ye, o tigi ye
a yɛrɛ bonya o le kosɔn.»
18 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ tɔgɔɲuman fɔ, Ala tɛ sɔn o ta ma; nka Matigi
yɛrɛ bɛ mɔgɔ min tɔgɔɲuman fɔ, a bɛ sɔn o tigi le ma.

11

Ciraden faninyafɔbagaw ta ko
(Galasikaw 1.6-9; 4.9-20; Korɛntikaw flanan 12.11-15)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw ye ne muɲu dɔɔnin! Ne bɛ kuma i ko fatɔ, nka aw ye a
muɲu!
2 Ne bɛ aw kanu fɔ k'a kɛ ne ra i ko celiya, celiya min bɔra Ala ra. Ne ka aw mamina
cɛ kelenpe le ye, min ye Kirisita* ye, janko ka na aw saninyanin di Kirisita ma, i ko
sunguru fanin bɛ di a cɛ ma cogo min na.
3 Nka aw tugura Kirisita kɔ ni can ni kankelentigiya min ye, ne bɛ siran ko aw ta
miiriya kana na cɛn, ka yɛlɛma ka bɔ o sira kan, i n'a fɔ sa ka Awa nɛgɛ cogo min na
k'a lafiri.
4 Sabu ne k'a ye ko ni mɔgɔ dɔ nana aw waaju ka Yesu wɛrɛ ko fɔ min ni an ta waajuri
ta tɛ kelen ye, walama ka nin wɛrɛ ko fɔ, k'a sɔrɔ aw ka min sɔrɔ, o ni o tɛ kelen ye,
walama ni mɔgɔ dɔ nana kibaro diman wɛrɛ fɔ aw ye, min ni an ta tɛ kelen ye, aw bɛ
sɔn o ma yɔrɔnin kelen na!

10:17 10.17 Nin kuma fɔra Yeremi 9.22-23.

5 K'a sɔrɔ ne b'a jate ko o ciraden tɔgɔtigiw man fisa ni ne ye foyi ra.
6 Hali ni ne ma kɛ kumalɔnbagaba ye, lɔnniya kɔni ta fan fɛ, ne ka dɔ lɔn o ra. An
yɛrɛ ka o yira aw ra tuma caman, cogo bɛɛ ra.
7 Ne ka Kibaro Diman* fɔ aw ye gbansan, ne ma foyi ɲini aw fɛ minkɛ, ani ne ka ne
yɛrɛ majigi ka aw kɔrɔta minkɛ, yala ne ka kojugu le kɛ o ye wa?
8 Ne ka lanabagaw ta jɛnkuru dɔw borofɛn mina; ne ka sara mina olugu fɛ, janko ne
ye se ka baara kɛ aw ye. Wagati min ne tun bɛ aw fɛ yi, ne tun degura kosɛbɛ, nka ne
ma ne ta doni ta ka a la mɔgɔ si kan.
9 Balema minw bɔra Masedoni, olugu le nana ne ta makoyafɛnw di ne ma. Ne ma sɔn
cogo si ra ka ne ta doni ta ka a la aw dɔ kan; ne fana tɛna sɔn k'a kɛ.
10 O ye ne kunkɔrɔtasababu le ye; Akayi jamana bɛɛ ra, mɔgɔ si tɛna se ka o
kunkɔrɔtasababu bɔsi ne ra. Ne bɛ o fɔra ka kaɲa ni Kirisita ta can le ye, o can min bɛ
ne jusukun na.
11 Mun kosɔn ne ka o fɔ? Ko ne tɛ aw kanu wa? Ala k'a lɔn ko ne bɛ aw kanu.
12 Nka ne bɛ baara kɛra aw fɛ cogo min na, ne bɛna o le kɛ tuma bɛɛ janko ciraden
minw bɛ o yɛrɛ bonyara, ko olugu ta baarakɛcogo ni an ta ye kelen ye, olugu kana
kumayɔrɔ sɔrɔ.
13 Ciraden faninyafɔbagaw lo, ani baaraden mɔgɔlafiribagaw; o bɛ o yɛrɛ yɛlɛma ka
kɛ i ko Kirisita ta ciraden.
14 O fana tɛ bara an na, sabu Setana yɛrɛ bɛ a yɛrɛ yɛlɛma ka kɛ i ko Ala ta mɛlɛkɛ
nɔɔrɔman dɔ.
15 O ra, a kana bara an na fana k'a ye ko Setana ta baaradenw bɛ o yɛrɛ yɛlɛma ka kɛ
i ko Ala ta baaraden terenninw. Nka o labancogo bɛna kɛ ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.

Pɔli ta baara ni a ta sɛgɛ
(Korɛntikaw flanan 4.9-13; 6.3-10; Korɛntikaw fɔlɔ 4.8-13; Kɛwalew 20.18-27)

16 Ne bɛ kɔsegi a kan, k'a fɔ ko mɔgɔ si kana ne jate fatɔ ye! Nka hali ni aw ko ne ye
fatɔ ye, o bɛɛ n'a ta, aw ye sɔn ka ne ta kuma lamɛn, janko ne fana ye waso dɔɔnin.
17 Ne bɛna min fɔ ka waso, Matigi ma o don ne da ra; ne bɛ kumana le i ko fatɔ.
18 Nka i n'a fɔ mɔgɔ caman bɛ o yɛrɛ bonya ka kaɲa ni adamadenya cogo ye, ayiwa,
ne fana bɛna ne yɛrɛ bonya kɛ!
19 Ayiwa, aw minw ye hakiritigiw ye, aw bɛ sɔnna fatɔw ta kuma ma!
20 O mɔgɔ minw bɛ aw jɔnyamina, ka aw borofɛnw domu, ka aw tɔɲɔ, ka waso aw ra,
ka aw lamaroya, aw bɛ olugu ta kow sɔnmina!
21 Ne bɛ min fɔra, o maroya bɛ ne ra; anw le ka an yɛrɛ kɛ barakantanw ye!
O bɛɛ n'a ta, tɔw bɛ sɔn ka o yɛrɛ bonya min na, ne fana bɛ se ka ne yɛrɛ bonya o ra;
nka ne bɛ kumana i ko fatɔ le dɛ!
22 Ni o ko o ye Heburu ye, ne fana ye o dɔ ye. Ni o ko o ye Izirayɛlimɔgɔ ye, ne fana
ye o dɔ ye. Ni o ko o ye Iburahima ta duruja ye, ne fana ye o dɔ ye.
23 Ni o ko o ye Kirisita* ta baaraden ye, ne ye Kirisita ta baaraden ye ka tɛmɛ olugu
kan pewu, nka ne bɛ kumana i ko mɔgɔ min hakiri ɲagamina le. Ne ka baara kɛ ka
tɛmɛ o kan, ka bugɔri sɔnmina ka tɛmɛ o kan, ka kasorabla kɛ ka tɛmɛ o kan; siɲaga
caman ne nin tora saya da ra.
24 Yahudiyaw ka ne bugɔko looru kɛ; a bɛɛ kelen kelen kɛra gbɛɲɛ ɲa bisaba ni
kɔnɔntɔn.
25 Rɔmu* fagamaw ka ne bugɔko saba kɛ ni gbɛɲɛ ye. Mɔgɔw ka ne bon ni kabakuru
ye siɲaga kelen ko o bɛ ne faga. Kurun cɛnna ni ne ye siɲaga saba kɔgɔji kan. Ne ka
tere kelen ni su kelen kɛ ji cɛ ma.
26 Ne ka dugutaga caman kɛ; tuma dɔw ra ne tun bɛ ɲini ka to ji ra, tuma dɔw ra
benkannikɛbagaw tun bɛ ben ne kan, ne nin tun bɛ ɲini ka to a ra ne ta siyamɔgɔw
yɛrɛ boro, walama siya wɛrɛ mɔgɔw* boro. Ne nin tun bɛ ɲini ka to a ra dugubaw
kɔnɔ, ani kongo kɔnɔ, ani kɔgɔji kan; ne nin tun bɛ ɲini ka to a ra, ka ne to balema
faninyafɔbagaw boro.
27 Ne ka baara caman kɛ, ka sɛgɛ sɔnmina; ne tora ɲa na su caman, ka kɔngɔ ni
minlɔgɔ sɔnmina, ka domunikɛbariya sɔnmina wagati caman, ani nɛnɛ, sabu fani tun
tɛ ne boro.
28 Ka fara o bɛɛ kan, lon o lon lanabagaw ta jɛnkuruw* bɛɛ hami bɛ ne ra.
29 Lanabaga juman baraka le bɛ dɛsɛ, ni a tɛ kɛ i n'a fɔ ne yɛrɛ baraka le dɛsɛra sa?
Jɔn le bɛ ben jurumun na, ni o ko tɛ ne jɛni ne jusukun na?
30 Ni mɔgɔ ka kan ka waso, min ye ne ta barakantanya ye, ne bɛ waso o le ra.
31 Ala min ye Matigi Yesu Fa ye, an bɛ ale min tando tuma bɛɛ, ale k'a lɔn ko ne ma
faninya tigɛ.

32 Ayiwa, ka ne to Damasi, masacɛ Aretasi ta jamana ɲamɔgɔba ka mɔgɔ dɔw bla ko
o ye dugu dondaw kɔrɔsi janko ka ne mina;
33 nka lanabagaw ka ne don segi dɔ kɔnɔ ka ne bɔ finɛtiri fɛ, ka ne lajigi ni juru ye
dugu kogo kɔ fɛ*, ka ne kisi ka bɔ o boro.

12

Ala ka baraka don Pɔli ra
(Korɛntikaw fɔlɔ 2.3-5; Korɛntikaw flanan 4.7-10)

1 Ayiwa, yala ne ka kan ka waso wa? O tɛ foyi ɲa. O bɛɛ n'a ta, ne bɛna Matigi ta fɛn
yiraninw, ani a ta lɔnniya yiranin dɔw lakari sisan.
2 Ne ka cɛ dɔ lɔn, Kirisita* ta lanabaga dɔ, bi ye a san tan ni naani ye, Ala ka ale ta
ka taga ni a ye fɔ sankolo sabanan kɔnɔnɔ. Ayiwa, a yɛrɛ le tagara wa, walama Ala ka
o kow yira a ra le wa, ne ma o lɔn, Ala le ka o lɔn.
3 Ne kɔni k'a lɔn ko o cɛ tagara arijana ra ka na. Nka a yɛrɛ le tagara wa, walama Ala
ka o kow yira a ra le wa, ne ma o lɔn, Ala le ka o lɔn.
4 A tagara arijana ra, a ka kumadiman minw mɛn, o kumaw tɛ se ka lakari; mɔgɔ yɛrɛ
man kan ka o kumaw fɔ a da ra.
5 Ayiwa, ne bɛ se ka waso o cɛ ɲɔgɔn kosɔn. Nka ne tɛna waso foyi wɛrɛ ra ne yɛrɛ ta
ko ra, ni ne ta barakantanyaw tɛ.
6 Hali ni ne b'a fɛ ka waso, ne tɛna kɛ fatɔ ye, sabu ne bɛna can le fɔ. Nka ne bɛ je,
janko ne bɛ min kɛra, ani ne bɛ min fɔra mɔgɔw ɲa na, o kana ne jate ka tɛmɛ o kan.
7 Ayiwa, Ala ka o koba minw yira ne ra, ne tun bɛ se ka ne yɛrɛ waso o ra; o kosɔn
Ala ka tɔɔrɔ dɔ la ne kan, ka a kɛ i n'a fɔ ŋani bɛ mɔgɔ tɔɔrɔ cogo min na a farisogo ra.
A bɛ i n'a fɔ Setana ta ciraden dɔ le bɛ to ka ne tɔɔrɔ, janko yɛrɛbonya kana don ne ra.
8 Ne ka Matigi daari kosɛbɛ fɔ siɲaga saba, ko a ye o tɔɔrɔ mabɔ ne ra;
9 nka a ka ne jaabi ko: «Ne ka nɛɛma min kɛ i ye, o bɛ i bɔ, sabu ne ta sebagaya bɛ lɔn
ele ta barakantanya le sababu ra.» O kosɔn a ka di ne ye ka waso ne ta barakantanya
ra, janko Kirisita* ta sebagaya ye to ne kan.
10 O kosɔn ni ne ye barakantan ye, walama ni o bɛ ne nɛni, walama ni ne degura,
walama ni o bɛ ne tɔɔrɔ o, walama ni sɛgɛ sera ne ma Kirisita kosɔn, o bɛɛ ka di ne ye;
sabu wagati min ne ye barakantan ye, o wagati le ra baraka bɛ sɔrɔ ne ra.

Pɔli ma foyi mina Korɛntikaw fɛ

11 Ne kumana i ko fatɔ! Nka aw le ka ne jagboya ka o kɛ. Aw le tun ka kan ka ne
tɔgɔɲuman fɔ; sabu hali ni ne tɛ foyi ye, aw bɛ o ciraden tɔgɔtigi minw jatera, olugu
man fisa ni ne ye foyi ra.
12 Fɛn minw bɛ ne ta ciradenya yira, o yirara aw ra. Ne ka o bɛɛ kɛ ni muɲuri ye; aw
ka Ala ta sebagaya tagamasiyɛn caman ye ne fɛ, ani kobaw, ani kabakow.
13 Ayiwa, ne ma aw ta wari mina minkɛ ni o dɔrɔn tɛ, ne ka mun le kɛ lanabagaw ta
jɛnkuru tɔw ye ni ne ma min kɛ aw ye? Ni o lo, aw ye o kojugu yafa ne ma.
14 Ayiwa, ne labɛnnin flɛ, ne bɛ tagara aw fɛ yi; nin bɛna kɛ a siɲaga sabanan ye;
nka ne tɛna kɛ doni ye aw kunna, sabu ne tɛ aw borofɛn nɔ fɛ, ne bɛ aw yɛrɛ le nɔ fɛ.
Denmisɛnw le tɛ wari ɲini k'a bla o worobagaw ye, nka worobagaw le bɛ wari ɲini k'a
bla denmisɛnw ye.
15 Ne kɔni, fɛn o fɛn bɛ ne boro, ne bɛ sɔn ka o bɛɛ di aw kosɔn, hali ka ne yɛrɛ di
ka fara o kan. Ni ne bɛ dɔ fara ne ta kanuya kan aw ta fan fɛ, yala o bɛna dɔ bɔ aw ta
kanuya ra ne ta fan fɛ wa?
16 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko ne ma ne ta doni ta k'a la mɔgɔ si kan. Nka aw ra dɔw bɛna a
fɔ ko: «Pɔli ka cegu dɛ, a ka an ta wari domu ceguya ra le.»
17 Ayiwa, ne ka minw ci aw fɛ, yala olugu dɔ tagara aw borofɛnw mina aw ra wa?
18 Ne ka Tite daari ko a ye taga aw fɛ yi, ani an balemacɛ. Yala Tite ka aw ta wari
mina wa? Ayiwa, yala anw ni Tite ta miiriya bɛɛ tɛ kelen ye wa? An bɛɛ tɛ sira kelen le
kan wa?

Pɔli ta hami

19 Kabini tuma jan aw b'a miirira ko an bɛ kumana ka jo di an yɛrɛ ma le; nka o
tɛ. An ka nin bɛɛ fɔ Ala yɛrɛ le ɲa kɔrɔ, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn. An balema
kanuninw, an bɛ o bɛɛ fɔra aw ye janko aw baraka ye bonya lanaya ra.
20 Ne bɛ siranna ko ni ne ka taga aw fɛ yi, ne kana taga aw sɔrɔ cogo dɔ ra, cogo
min tɛ bɛn ne ma; aw fana kana ne sɔrɔ cogo dɔ ra, cogo min tɛ bɛn aw ma. Ne
bɛ siranna ko ne kana taga a sɔrɔ ko kɛrɛmisɛnw bɛ aw cɛ ra, ani ɲangboya, ani

* **11:33 11.33** Pɔli jigira juru fɛ: Kɛwalew 9.24-25

jusubɔ, ani sangaɲɔgɔnmaya, ani ɲɔgɔntɔgɔcɛn, ani ɲɔgɔnkɔrɔfɔ, ani yɛrɛbonya, ani koŋagamininw.
21 Ne bɛ siranna ko ni ne ka taga aw fɛ yi, Ala kana ne lamaroya kokura tuun aw kosɔn.
Mɔgɔ caman minw ka jurumun kɛ, ni o ma nimisa ka o ta ko saninyabariw dabla, ani o
ta jatɔyaw, ani o ta kojugu dama tɛmɛninw, ne kana na taga ɲaji bɔ olugu kosɔn tuun.

13

Pɔli ta ladiri laban

1 Nin ye a siŋaga sabanan ye ne bɛ tagara aw fɛ yi. Ko bɛɛ ka kan ka ɲanabɔ ka kaŋa
ni seere fla walama seere saba ta kumakan le ye.
2 Ne taganin siŋaga flanan na aw fɛ yi, minw ka jurumun kɛ, ne sarara olugu ra, ani
tɔw bɛɛ. Sisan ne tɛ yi, nka ne bɛ o lasɔmi tuun, ko ni ne ka na sekɔ aw fɛ yi tuun, ne
tɛna ne ɲa tugu foyi kan.
3 Aw b'a fɛ k'a lɔn ni Yesu Kirisita le ka ne ta kumafɔtaw don ne da ra; ayiwa, aw
bɛna a lɔn. Kirisita* kɔni ma kɛ barakantan ye aw fɛ; a ka a ta sebagaya yira aw ra.
4 Can lo, a gbengbenna yiri ra tuma min na, a kɛra barakantan ye. Nka a kununa, a
ɲanaman lo sisan Ala ta sebagaya baraka ra. An fana ye barakantanw ye a ta jɛŋŋɔgɔnya
ra, nka an bɛ ɲanamanya ni a ye Ala ta sebagaya baraka ra aw kosɔn.
5 Aw ye aw yɛrɛ flɛ kosɛbɛ k'a lɔn ni aw bɛ lanaya sira kan can ra; aw ye aw yɛrɛ
sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ. Aw m'a ye ko Yesu Kirisita bɛ aw kɔnɔ wa? Fɔ ni a kɛra ko aw yɛrɛ le
dɛsɛra lanaya ra.
6 Nka ne b'a miiri ko aw k'a lɔn ko anw kɔni ma dɛsɛ lanaya ra.
7 O bɛɛ n'a ta, an bɛ Ala daari janko aw kana kojugu kɛ. A kana kɛ ko an b'a fɛ k'a
yira ko an bɛ se ko ra, nka an b'a fɛ ko aw le ye se ka koŋuman kɛ, hali ni a kɛra i ko
anw le dɛsɛra.
8 An tɛ se ka foyi kɛ ka Ala ta can bari; an bɛ se ka can lataga ɲa le dɔrɔn.
9 Ni aw baraka bonyara, hali ni anw ta dɔgɔyara, an bɛ ɲagari o ra. An bɛ Ala daari
min na, o ye ko aw ta lanaya ye bonya ka taga ɲa.
10 O kosɔn, ne tɛ ni aw ye, nka ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, janko ni ne nana se yi, ne kana
na taga kumagbɛlɛn fɔ aw ye tuun, ka kaŋa ni Matigi ta fanga ye; Matigi ka o fanga di
ne ma aw ta ɲa le kosɔn, a ma kɛ aw ta halakiri kosɔn.

Fori laban

11 Ayiwa, sisan, ne balemaw, ka aw ni hɛra bɛn! Fɛn min bɛ se ka aw kɛ mɔgɔ dafaninw
ye, aw ye jija ka o le ɲini, ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya, ka aw ta miiriyaw kɛ kelen ye, k'a to
hɛra ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ. Ni o kɛra, kanuya tigi ani hɛra tigi Ala bɛna kɛ ni aw ye.
12 Aw ye ɲɔgɔn fo ni kanuyafori saninman ye; Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛ aw fo.
13 An Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma, ani Ala ta kanuya, ani Nin Saninman* ta
jɛŋŋɔgɔnya ye to aw bɛɛ fɛ.

13:1 13.1 Nin kuma fɔra Sariya 19.15; Matiyu 18.16; Timote fɔlɔ 5.19; Heburuw 10.28.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci GALASIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ. Pɔli ni Barinabasi tun ka tagama fɔlɔ min kɛ, ka Kibaro Diman* fɔ, mɔgɔ caman tun kɛra lanabagaw ye o waajuri sababu ra Galasi mara ra (Kɛwalew 13.14–14.23). Nka Pɔli ni Barinabasi nana taga minkɛ, Yahudiya lanabaga dɔw nana Galasi mara lanabagaw fɛ, ka na o karan ko ni o ma kɛnɛsigi, ka Yahudiyaw ta sariyaw sira tagama, o tɛ se ka kisi lanaya dɔrɔn sababu ra. O le kosɔn Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Galasikaw ma, k'a yira o ra ko o kuma tɛ can ye.

Pɔli k'a yira ko sariya sira tagama ni Kibaro Diman ko tɛ bɛn kelen ma. O kosɔn a ka o Yahudiyaw ta karan sɔsɔ kosɛbɛ. A k'a yira ko mɔgɔ tɛ se ka kisi kɛnɛsigiri ni sariya sira tagama sababu ra, nka mɔgɔ ka kan ka la Yesu Kirisita le ra, ka kisi a ta saraka baraka ra, sabu Yesu sara ka mɔgɔw bɔ sariya ta jɔnya ra.

Pɔli k'a yira ko Ala ka Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya le kosɔn, a ma kɛ sariya sira tagama kosɔn.

Mɔgɔ ka kan ka sɔn Yesu le ma ka kisi, ani ka tagama ka kaŋa ni Nin Saninman sago ye. O ra, nin lɛtɛrɛ b'a yira an na ko mɔgɔ bɛ kisi Ala ta nɛɛma dɔrɔn le sababu ra (1.7), ko Ala bɛ hɛra di an ma lanaya sababu ra (2.16), ka an kɛ Iburahima ta denw ye (3.7). Lanabaga man kan ka a yɛrɛ bla sariyaw, walama landaw ta jɔnya ra tuun (5.1); sabu lanabaga tɛ sariya ta fanga kɔrɔ tuun (Kɛwalew 13.14–14.23). A ka kan ka tagama ka kaŋa ni Nin Saninman* sago le ye (5.16); a bɛ Kirisita ta sariya sira le tagama, min ye kanuya ye (6.2), ani ka ban a yɛrɛ sago bɛɛ ma.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-5)*

Pɔli k'a yira ko Ala le ka ale kɛ Yesu ta ciraden ye *(1.6–2.21)*

Ala bɛ lanabagaw le jate mɔgɔ terenninw ye *(3–4)*

Lanabaga bɔra sariya ta jɔnya ra, janko ka Ala sago le kɛ *(5–6)*

Pɔli ta fori
(Rɔmukaw 1.1-7)

1 Ne Pɔli, Yesu Kirisita ta ciraden*, ne le bɛ nin sɛbɛ ci. Mɔgɔ ma ne sigi o ciradenya ra, a fana ma sɔrɔ mɔgɔ sababu ra; a bɔra Yesu Kirisita le ra, ani Fa Ala min k'a lakunu ka bɔ saya ra.
2 Ne balema minw bɛɛ bɛ ni ne ye yan, ne ni olugu le bɛ nin sɛbɛ ci Galasi jamana lanabagaw ma.
3 An Fa Ala ni Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.
4 Yesu Kirisita le ka a yɛrɛ di saraka ye an ta jurumun kosɔn, ka an bɔ nin dunuŋa ta kojuguw bɛɛ ra ka kaŋa ni an Fa Ala sago ye.
5 Nɔɔrɔ ye la ale tɔgɔ kan wagati bɛɛ. Amina!

Kibaro Diman ye kelenpe ye
(Galasikaw 3.1-5; 4.9-20; 5.1-12)

6 Ala min ka aw wele Kirisita* ta nɛɛma baraka ra, aw ka aw kɔ don ale ma joona joona cogo min na ka yɛlɛma kibaro diman wɛrɛ ma, o ko barara ne ra kosɛbɛ.
7 Yala kibaro diman wɛrɛ le bɛ yi wa? Kibaro diman wɛrɛ tɛ yi dɛ! Mɔgɔ dɔw le bɛ aw hakiri ɲagamina. Kibaro Diman* min bɛ Kisibaga* ko fɔ, o b'a fɛ ka o yɛlɛma.
8 Nka anw ka Kibaro Diman min fɔ aw ye, hali ni an yɛrɛ lo, walama ni mɛlɛkɛ dɔ le jigira ka bɔ sankolo ra ka na kibaro diman wɛrɛ fɔ aw ye, min ni an ta tɛ kelen ye, Ala ye o danga.
9 An kɔnna k'a fɔ aw ye, nka ne bɛ kɔsegi a kan tuun, ko: aw ka Kibaro Diman min mɛn an fɛ, ka sɔn a ma, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka kibaro diman wɛrɛ fɔ aw ye, min ni o tɛ kelen ye, Ala ye o tigi danga.
10 Ayiwa, sisan, o tuma ne b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye wa, walama Ala? Yala ne b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye wa? Ni ne tun b'a fɛ ka ne yɛrɛ ko diya mɔgɔw le ye, ne tun tɛna kɛ Kirisita ta baaraden ye.

Ala ka Pɔli bla a ta baara ra cogo min na
(Kɛwalew 22.3-16; 26.9-20; 9.1-20,23,30)

11 Ne balemaw, ne b'a fɔ aw ye k'a gbɛya ko ne ka Kibaro Diman* min fɔ aw ye, ko o
ma bɔ mɔgɔ ra,
12 ne m'a sɔrɔ mɔgɔ fɛ, mɔgɔ fana ma ne karan a ra; Yesu Kirisita yɛrɛ le k'a yira ne
ra.
13 Ne tun bɛ cogo min na Yahudiyaw ta diina ra fɔlɔfɔlɔ, aw yɛrɛ ka o lɔn. Aw fana
k'a lɔn ko ne tun bɛ Ala ta jɛnkuru mɔgɔw tɔɔrɔra fɔ k'a dama tɛmɛ; ne tun b'a fɛ ka
cogo bɛɛ kɛ, janko ka o jɛnkuru cɛn.
14 Ne tun bɛ ne flankuruw caman ɲa fɛ Yahudiyaw ta diina ra, an ta siya ra; sabu ne
bɛmaw ta landakow ko tun ka bon ne ma haali.
15 Nka sani ne ye woro, Ala tun ka ne ɲanawoloma, ka ne wele a ta nɛɛma sababu ra.
16 Ayiwa, Den min bɔra Ala ra*, a diyara Ala ye tuma min na, a ka o yira ne ra janko
ne ye o ko waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* cɛ ra; o tuma, ne ma mɔgɔ ɲininka tuun.
17 Minw kɛra ciradenw* ye ne ɲa, ne ma taga Zeruzalɛmu ka taga olugu ɲininka. Ne
tagara Arabujamana le ra; o kɔ, ne kɔsegira ka na Damasi.
18 Ayiwa, san saba le tɛmɛnin kɔ, ne sɔrɔra ka taga Zeruzalɛmu, janko ne ni Piyɛri*
ye ɲɔgɔn lɔn; ne tora ni a ye ka tere tan ni looru kɛ.
19 Nka ne ɲa ma la ciraden tɔw si kan ni Matigi balemacɛ Yakuba tɛ.
20 Ne bɛ min sɛbɛra k'a ci aw ma, Ala ye ne seere ye ko ne tɛ faninya le fɔra.
21 Ayiwa, o kɔ, ne tagara Siri, ani Silisi maraw ra.
22 Nka fɔ ka taga se o wagati ma, Kirisita ta lanabagaw ta jɛnkuru* minw tun bɛ Zude,
olugu si tun ma ne lɔn fɔlɔ.
23 O tun k'a mɛn le dɔrɔn ko: «Min tun bɛ an tɔɔrɔra fɔlɔfɔlɔ, ko a bɛ cogo bɛɛ kɛ ka
lanaya ko cɛn, ko ale le bɛ lanaya ko waajuri kɛra sisan.»
24 O kosɔn o tun bɛ Ala tando ne kosɔn.

2

Ciraden tɔw sɔnna Pɔli ta waajuri ma
(Kɛwalew 15.1-29)

1 Ayiwa, san tan ni naani tɛmɛnin kɔ, ne kɔsegira tuun Zeruzalɛmu ni Barinabasi ye;
ne tagara ni Tite ye fana.
2 Ne tagara, sabu Ala yɛrɛ le tun k'a yira ne ra ko ne ka kan ka taga. Ne sera yi minkɛ,
ne bɛ deri ka Kibaro Diman* min waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ye, ne ka o fɔ k'a yira
lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔw ra o danna, janko ne ka baara min kɛ, ani ne bɛ min
kɛra sisan, o bɛɛ kana na kɛ gbansan ye.
3 Ayiwa, o kuma bɛnna o ma, hali ne tagamaɲɔgɔn Tite min ye Gɛrɛki ye, o ma sɔn ka
ale jagboya ko a ye kɛnɛsigi*,
4 hali k'a sɔrɔ balema faninyafɔbaga dɔw tun dogora ka don an cɛ ra, o b'a fɛ ka an
jagboya. O mɔgɔw donna an cɛ ra janko an kɛra an yɛrɛ ta ye Kirisita Yesu ta jɛnɲɔgɔnya
ra cogo min na, olugu ye o ko sɛgɛsɛgɛ, janko ka an bla jɔnya ra tuun.
5 Nka an ma sɔn ka an yɛrɛ to o boro hali wagati dɔɔnin, janko Kibaro Diman ta can
ye to a nɔ ra aw fɛ.
6 Nka o tun bɛ minw jatera ɲamɔgɔw ye, olugu tun ye mɔgɔ suguya minw ye, ne tɛ o
ko jate, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ayiwa, o ɲamɔgɔw ma fɛn wɛrɛ fara ne ta Kibaro
Diman waajuri kan.
7 Nka olugu yɛrɛ k'a ye ko Ala le ka nin baara karifa ne ma ko ne ye Kibaro Diman fɔ
siya wɛrɛ mɔgɔw ye, i n'a fɔ a k'a karifa Piyɛri ma ko a y'a fɔ Yahudiyaw ye cogo min
na.
8 Sabu Ala ka Piyɛri ɲanawoloma k'a kɛ Yahudiyaw ta ciraden* ye cogo min na, a ka
ne fana ɲanawoloma ka ne kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw ta ciraden ye o cogo le ra.
9 Yakuba ni Piyɛri ni Yuhana, olugu minw tun bɛ jate i ko ɲamɔgɔw, olugu k'a ye ko
Ala le nɛɛmara ne ye ka ne bla o baara ra. O ka o boro don ne ni Barinabasi boro, k'a
yira ko an kɛra jɛnɲɔgɔnw ye. An bɛɛ bɛnna a ra ko anw bɛna taga siya wɛrɛ mɔgɔw
fɛ, olugu bɛ taga Yahudiyaw fɛ.
10 O ka an daari le dɔrɔn ko an ye an hakiri to fagantanw na; ne fana ka ne sɔbɛ don
o ra kosɛbɛ.

Pɔli ka Piyɛri jaraki Antiyɔsi

11 Ayiwa, tuma min na Piyɛri tun nana Antiyɔsi, ne k'a sɔsɔ mɔgɔ bɛɛ ɲa na, sabu a
tun jarakira.

---

* **1:18 1.18** Piyɛri: Gɛrɛkikan na a fɔra ko Sefasi. * **2:3 2.3** Ka kɛnɛsigi, o kɔrɔ ye ka kɛnɛsigi ka kaɲa ni Yahudiyaw ta sariya ye.

12 Ayiwa, Yakuba tun ka mɔgɔ dama dama ci Antiyɔsi; sani olugu ye na, Piyɛri tun bɛ
domuni kɛ ni siya wɛrɛ mɔgɔw* ye. Nka o mɔgɔw nana minkɛ, a ka a yɛrɛ mabɔ o siya
wɛrɛ mɔgɔw ra ka to a danna, Yahudiya minw bɛ kɛnɛsigiri ko jagboya, olugu ɲasiran
kosɔn.
13 A kɛra ten, Yahudiya lanabaga tɔw fana donna o flankafuya ra; hali Barinabasi fana
tugura o kɔ o flankafuya ra.
14 Ne k'a ye minkɛ ko o tɛ tagamana ka kaɲa ni Kibaro Diman* ta can ye, ne k'a fɔ
Piyɛri ye o bɛɛ ɲa na ko: «Ele min ye Yahudiya ye, ni ele ka siya wɛrɛ mɔgɔw ta cogo
ta, ka Yahudiyaw ta cogo to yi, o tuma mun kosɔn i b'a fɛ ka siya wɛrɛ mɔgɔw jagboya
ko o ye Yahudiyaw ta cogo ta?»

Kisiri bɛ sɔrɔ lanaya le fɛ

15 Can lo, anw kɔni, anw ye Yahudiya yɛrɛworow le ye; an tɛ siya wɛrɛ mɔgɔ*
jurumunkɛbaga dɔw ye.
16 Nka o bɛɛ n'a ta, an fana b'a lɔn ko mɔgɔ si tɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye Ala ɲa
kɔrɔ, k'a to cira Musa ta sariya sira kan, fɔ ni a lara Yesu Kirisita ra. O le kosɔn an fana
lara Yesu Kirisita ra, janko Ala ye an jate mɔgɔ terenninw ye an ta lanaya baraka ra; a
kana kɛ cira Musa ta cifɔninw ye, sabu mɔgɔ si tɛna jate mɔgɔ terennin ye Ala ɲa kɔrɔ
sariya sira tagama sababu ra.
17 Ayiwa, an b'a fɛ Ala ye an jate mɔgɔ terenninw ye Yesu Kirisita sababu ra; ni an
yɛrɛ fana nana kɛ jurumunkɛbagaw ye i n'a fɔ siya wɛrɛ mɔgɔw*, yala o b'a yira ko
Yesu Kirisita le ka an bla o jurumunkɛ ra wa? Fiyewu.
18 Ne ka fɛn min cɛn, ni ne yɛrɛ nana kɛ o lawuri ye tuun, o tuma ne yɛrɛ kɛra sariya
cɛnbaga le ye.
19 Ne bɛ i n'a fɔ ne sanin lo sariya ta fan fɛ; sariya yɛrɛ le ka o saya kɛ, janko ne ye
ɲanamanya Ala ye.
20 Ne ni Kirisita* gbengbenna yiri ra ɲɔgɔn fɛ. Ne tɛ ɲanamanya ne yɛrɛ sago ma,
nka Kirisita le bɛ ɲanamanya ne kɔnɔ. Ayiwa, ne bɛ ɲanamanya min na sisan, Den min
bɔra Ala ra*, ne lara o ra minkɛ, o le bɛ ne ɲanamanya; sabu ale ka ne kanu, ka a yɛrɛ
di ne kosɔn.
21 Ne tɛ ban Ala ta nɛɛma ra; sabu ni Ala tun bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye sariya
sababu ra, o tuma Kirisita sara gbansan!

3

Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye lanaya le fɛ
(Rɔmukaw 4; 8.14-17)

1 E, aw Galasikaw, hakirintanw! Jɔn le ka aw ɲaɲini sa? K'a sɔrɔ Yesu Kirisita
gbengbenna yiri ra kun min na, ne ka o yira aw ra k'a gbɛya.
2 Ne b'a fɛ ka ko kelen dɔrɔn le lɔn aw fɛ: aw ka Nin Saninman* sɔrɔ cogo di le? Yala
aw ka a sɔrɔ sariya* sira tagama le sababu ra wa, walama Kibaro Diman* lamɛnni ni
lanaya sababu ra?
3 Mun le ka aw kɛ hakirintanw ye tan? Aw ka fɛn min damina Nin Saninman baraka
ra, yala aw bɛna o laban aw yɛrɛ ta sebagaya baraka ra wa?
4 Ala ka koba minw yira aw ra, o kɛra gbansan ye wa? O kɔni tɛ se ka kɛ gbansan ye!
5 Ni Ala bɛ Nin Saninman di aw ma, ka kabakow kɛ aw cɛ ra, yala a bɛ o kɛ sariya
sira tagamana le sababu ra wa, walama Kibaro Diman* lamɛnni ni lanaya sababu ra?
6 O cogo ra, Kitabu k'a fɔ Iburahima ta ko ra, ko: «A lara Ala kumakan na, Ala k'a jate
mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn.»
7 Aw m'a ye ko lanaya bɛ minw bɛɛ fɛ, ko olugu le ye Iburahima ta durujaw ye wa?
8 Kitabu kɔnna k'a fɔ ko Ala bɛna siya wɛrɛ mɔgɔw* jate mɔgɔ terenninw ye a yɛrɛ
ɲa kɔrɔ o ta lanaya baraka ra. O le kosɔn a ka nin kibaro diman fɔ Iburahima ye, ko:
«Ala bɛna baraka don siyaw bɛɛ ra ele le sababu ra.»
9 O kosɔn minw bɛ la Yesu ra, Ala bɛ baraka don olugu ra, i n'a fɔ Iburahima kɛra
lanabaga ye ka baraka sɔrɔ cogo min na.
10 Minw bɛɛ jigi bɛ sariya siratagama kan, olugu bɛɛ danganin lo; sabu a sɛbɛra Kitabu
kɔnɔ, ko: «Ni mɔgɔ min tɛ to sariya kitabu kumaw bɛɛ kan, k'a bɛɛ sira tagama, Ala ye
o tigi danga.»
11 Ayiwa, a yɛrɛ gbɛnin lo ko mɔgɔ si tɛ se ka jate mɔgɔ terennin ye Ala fɛ sariya
sababu ra, sabu a sɛbɛra ko: «Mɔgɔ terennin bɛ ɲanamanya lanaya le sababu ra.»

3:6 3.6 Nin kuma fɔra Damina 15.6. **3:8 3.8** Nin kuma fɔra Damina 12.3. **3:10 3.10** Nin kuma fɔra Sariya 27.26. **3:11 3.11** Nin kuma fɔra Habakuki 2.4.

12 Sariya ju ma sigi lanaya kan; sabu a sɛbɛra ko: «Ni mɔgɔ min ka nin kow sira
tagama, o tigi bɛna kisi o le sababu ra.»
13 Nka Yesu Kirisita ka a yɛrɛ bla danga kɔrɔ an nɔ ra, janko ka an kunmabɔ sariya
ta danga ma; sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ su dulonna yiri ra, o tigi
danganin lo.»
14 A kɛra ten, janko Ala ka baraka min layiri ta Iburahima ye, o ye lase siya wɛrɛ
mɔgɔw ma Yesu Kirisita baraka ra, ani janko Ala ka Nin Saninman min layiri ta, an ye
o sɔrɔ lanaya sababu ra.

Sariya ni Ala ta layiri

15 Ne balemaw, ne bɛna kuma ka kaɲa ni adamadenw ta kokɛcogo ye: ni mɔgɔ dɔ ka
layiri ta, k'a sɛbɛ a sɛbɛcogo ra, ka a boronɔ la a kan, mɔgɔ wɛrɛ tɛ se ka o layiri cɛn,
walama ka dɔ fara a kan.
16 Ayiwa, Ala tun ka layiriw ta Iburahima ni a ta duruja le ye. Kitabu m'a fɔ ko «ani
a ta durujaw» i n'a fɔ duruja caman ko lo, nka Kitabu kumana duruja kelen le ko ra, ko
«ani i ta duruja»; o le ye Kirisita* ye.
17 Ne ta kuma kɔrɔ le ye nin ye: Ala tun ka layiri ta, k'a sɛbɛ a cogo ra. San kɛmɛ naani
ni san bisaba tɛmɛnin kɔ, sariya* sɔrɔra ka na; o sariya tɛ se ka Ala ta layiri yɛlɛma,
walama ka a ta kuma kɛ kuma gbansan ye.
18 Sabu Ala bɛ min di, ni o tun bɛ sɔrɔ sariya sababu le ra, o tuma a tun tɛna kɛ layiri
nɔ ye tuun; k'a sɔrɔ Ala ka a ta nɛɛma di Iburahima ma gbansan layiri le kosɔn.

Sariya sigikun

19 O tuma sariya kun ye mun ye? Sariya nana fara layiri kan, janko ka mɔgɔw ta
terenbariyakow yira. Sariya fana tun ka kan ka to a nɔ ra, fɔ layiri tara Iburahima
duruja min ko ra, o ye na. Mɛlɛkɛw le nana sariya di, Musa ka kɛ o lasebaga ye mɔgɔw
ma.
20 Nka Ala ka o layiri ta Iburahima ye minkɛ, a mako tun tɛ lasebaga ra; Ala yɛrɛ le
k'a fɔ Iburahima ye.
21 Yala sariya bɛ Ala ta layiri sɔsɔ le wa? Fiyewu, can tɛ o ye! Sariya min dira, ni o
tun bɛ se ka ɲanamanya di mɔgɔw ma, o tuma mɔgɔw tun bɛna jate mɔgɔ terenninw
ye Ala ɲa kɔrɔ o sariya sababu le ra.
22 Nka Kitabu k'a fɔ ko dunuɲa bɛɛ bɛ jurumun ta fanga le kɔrɔ; o cogo ra Ala ka fɛn
min layiri ta, o bɛ di lanabagaw ma o ta lanaya kosɔn Yesu Kirisita ra.
23 Ayiwa, sani lanaya wagati ye se, sariya le tun bɛ an kunna; a tora an kunna fɔ ka
taga se lanaya yirawagati ma.
24 O cogo ra sariya kɛra an kɔrɔsibaga le ye fɔ ka taga se Kirisita* nawagati ma, janko
an ye jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ lanaya sababu ra.
25 I n'a fɔ lanaya nana sisan, an tɛ to o kɔrɔsibaga ta fanga kɔrɔ tuun.
26 Sabu aw bɛɛ kɛra Ala denw ye lanaya le sababu ra, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
27 Aw minw bɛɛ batizera Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, aw ka Kirisita ta cogo don aw
yɛrɛ ra i ko derege.
28 O kosɔn sisan, n'i kɛra Yahudiya ye walama siya wɛrɛ mɔgɔ o, n'i kɛra jɔn ye walama
hɔrɔn o, n'i kɛra cɛ ye walama muso o, o si tɛ jate tuun; sabu aw bɛɛ ye kelen ye Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
29 Ayiwa, i n'a fɔ aw kɛra Yesu Kirisita ta ye, aw fana ye Iburahima durujaw le ye; Ala
ka fɛn min layiri ta Iburahima ye, aw fana bɛ o sɔrɔ.

4

1 Ne ta kuma kɔrɔ ye nin ye: ka den cɛntabaga to denmisɛnya ra, faranfasi tɛ a ni jɔn
cɛ so kɔnɔ; k'a sɔrɔ a facɛ borofɛnw bɛɛ ye ale ta le ye.
2 Ka a to denmisɛnya ra, a bɛ to a kɔrɔsibagaw ni a ta kow ɲanabɔbagaw ta fanga le
kɔrɔ, fɔ ka taga se a facɛ ta wagati latigɛnin ma.
3 Anw fana tun bɛ ten; wagati min na an tun bɛ denmisɛnw ye, an tun bɛ nin dunuɲa
fɛngbansanw ta jɔnya fanga le kɔrɔ.
4 Nka Ala ta wagati latigɛnin sera minkɛ, Den min bɔra Ala ra*, Ala ka o ci ka na; muso
k'a woro, sariya* fanga kɔrɔ,
5 janko minw bɛ sariya fanga kɔrɔ, a ye olugu kunmabɔ ka o kɛ Ala denw ye.
6 An kɛra Ala denw ye minkɛ, o kosɔn Den min bɔra Ala ra, Ala ka o ta Nin ci ka na o
don an jusukun na; o Nin le bɛ pɛrɛn k'a fɔ ko: «An Fa!»

3:12 3.12 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 18.5; Rɔmukaw 10.5. **3:13 3.13** Nin kuma fɔra Sariya 21.23. **3:16 3.16** Nin kuma fɔra Damina 12.7.

7 O le kosɔn i tɛ jɔn ye tuun, i ye Ala den le ye. Ayiwa, n’i ye Ala den ye, o tuma Ala
ka fɛn minw layiri ta i ye, i bɛna o sɔrɔ Ala baraka ra.

Galasikaw ta ko ka gbɛlɛn Pɔli ma

8 Tuma min na aw tun ma Ala lɔn, aw tun bɛ batofɛn minw ta jɔnya ra, olugu tun tɛ
batofɛnsɔbɛw ye.
9 Nka sisan aw ka Ala lɔn; ne bɛ se k’a fɔ ko Ala yɛrɛ le ka aw lɔn. Aw b’a fɛ ka sekɔ
dunuŋa ta fɛngbansanw ta jɔnya fanga kɔrɔ cogo di tuun, fɔ ka aw yɛrɛ kɛ o fɛnw ta
jɔnw ye?
10 Aw bɛ lon dɔw jate ka tɛmɛ dɔw kan, ani karow, ani wagatiw, ani sanw. Mun kosɔn?
11 Ne kɔni sirannin lo aw ta ko ra dɛ! O tuma ne ka baara min bɛɛ kɛ aw ye, o bɛna
kɛ gbansan le ye wa?
12 Ne balemaw, ne bɛ aw daari, ko aw ye sabari ka kɛ i ko ne; sabu ne fana ka ne yɛrɛ
kɛ i n’a fɔ aw.
13 Aw kɔni ma kojugu si kɛ ne ra. Siŋaga fɔlɔ min na an ka ɲɔgɔn ye, aw k’a lɔn ko
bana le sababu ra ne lɔra aw fɛ yi ka Kibaro Diman fɔ aw ye.
14 Hali k’a sɔrɔ ne ta bana ka aw tɔɔrɔ kosɛbɛ, o bɛɛ n’a ta, aw ma ne dɔgɔya, walama
ka ɲigi ne ra; nka aw ka ne mina ka ɲa i ko Ala ta mɛlɛkɛ dɔ, i n’a fɔ ne le tun ye Yesu
Kirisita yɛrɛ ye.
15 Aw tun ninsɔndiyanin lo ne ta ko ra cogo min na o wagati ra, o ninsɔndiya kɛra di?
Ne kɔni bɛ se ka nin seereya kɛ aw ta ko ra, ko ni a kɛra ko aw tun bɛ se ka aw ɲadenw
bɔ ka o falen ne ta ra, aw tun bɛna o kɛ.
16 Ne ka can min fɔ aw ye, yala o le ka ne kɛ aw jugu ye bi wa?
17 Ayiwa, o mɔgɔw jijanin lo aw ta ko ra kosɛbɛ, nka o ta ŋaninya man ɲi; o b’a fɛ le
ka ne ni aw faran ka bɔ ɲɔgɔn na, janko aw ye jija ka tugu olugu kɔ.
18 Ka jija koŋuman na, o ka ɲi; nka a ka kan ka kɛ wagati bɛɛ le; ne bɛ aw cɛ ra wagati
min na, a kana dan o ma.
19 Ne ta denw, ne bɛ tɔɔrɔra aw kosɔn tuun kokura, i n’a fɔ muso tintɔ, fɔ Yesu Kirisita
ta ko ye baraka sɔrɔ ka dafa aw kɔnɔ.
20 Ne bɛ yɔrɔ min na sisan, ne tun b’a fɛ ka ne yɛrɛ ye aw cɛ ra nin wagati ra, janko
ka ne kumacogo yɛlɛma, sabu ne hakiri ma sigi aw ta ko ra.

Saran ni Hajara ta ko

21 Ne ko: aw minw b’a fɛ ka sariya* sira tagama, sariya ka min fɔ, aw ma o lamɛn
wa?
22 Ayiwa, a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Iburahima ka dencɛ fla sɔrɔ; kelen sɔrɔra ni jɔnmuso
ye, kelen sɔrɔra ni hɔrɔnmuso ye.
23 Jɔnmuso ta den worora ka kaŋa ni a worobagaw yɛrɛ sago ye; nka hɔrɔnmuso ta
worora ka kaŋa ni Ala ta layiri ye.
24 Ayiwa, nin muso fla ta ko ye kuma kɔrɔman le ye: Nin muso fla bɛ jɛnŋɔgɔnya
suguya fla le yira. Hajara bɛ min yira, o ye Sinayi kuru ta jɛnŋɔgɔnya ye; ale bɛ denw
woro jɔnya kama.
25 Hajara ye Sinayi kuru ye, Arabujamana ra; Hajara bɛ suma ni Zeruzalɛmu
sisanlaman le ye dugukolo kan yan, sabu Zeruzalɛmu ni a ta mɔgɔw bɛ jɔnya ra.
26 Nka Zeruzalɛmu dugukura min bɛ sankolo ra, o bɛ a yɛrɛ ma, o ye hɔrɔnmuso ye;
ale le ye an bamuso ye.
27 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«I ɲagari, ele muso denworobari, ele min ma den woro ka ye!
I ninsɔndiya fɔ ka pɛrɛn, ele min ma tin sɛgɛ lɔn!
Sabu muso min tora a kelen na, o ta denw bɛna caya
ka tɛmɛ muso cɛtigi taw kan.»
28 Aw kɔni, ne balemaw, aw ye Ala ta layiri denw le ye, i n’a fɔ Isiyaka.
29 Ayiwa, jɔnmuso ta den worora ka kaŋa ni a worobagaw yɛrɛ sago ye; hɔrɔnmuso
ta den worora Nin Saninman* baraka ra. Jɔnmuso ta den ka hɔrɔnmuso ta den tɔɔrɔ;
hali bi a bɛ ten.
30 Nka Kitabu ko di? A ko: «Jɔnmuso ni a dencɛ gbɛn, sabu jɔnmuso dencɛ man kan
ka cɛn ta ni hɔrɔnmuso dencɛ ye.»
31 O kosɔn, ne balemaw, an tɛ jɔnmuso ta denw ye; an ye hɔrɔnmuso ta denw le ye.

5

Kirisita ka an kɛ an yɛrɛ ta ye

4:27 4.27 Nin kuma fɔra Ezayi 54.1. **4:30 4.30** Nin kuma fɔra Damina 21.10.

1 Kirisita* ka an kɛ an yɛrɛ ta ye, janko an ye kɛ an yɛrɛ ta ye can ra le. O kosɔn aw
ye jija ka to o cogo ra; aw kana aw yɛrɛ bla jɔnya ra tuun.
2 Aw ye ne lamɛn! Ne Pɔli, ne b'a fɔ aw ye ko ni aw ka aw yɛrɛ kɛnɛsigi, o tuma
Kirisita tɛna foyi ɲa aw ye.
3 Ayiwa, ne bɛ sara aw ra tuun, ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ sɔn kɛnɛsigiri ma, ko jagboya lo o
tigi ye sariya* tɔ bɛɛ tagama.
4 Aw minw b'a fɛ ka jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ sariya sababu ra, aw faranna
ka bɔ Kirisita ra, aw nin bɔra Ala ta nɛɛma ra.
5 Anw kɔni, an jigi b'a kan ko an bɛ jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ lanaya le fɛ;
an bɛ o le makɔnɔna Nin Saninman* baraka ra.
6 Sabu Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, kɛnɛsigiri o, kɛnɛsigibariya o, o si tɛ jate; ka
lanaya sira tagama ka kaɲa ni kanuya ye, o le bɛ jate.
7 Aw boricogo tun ka ɲi kosɛbɛ! Jɔn le nana aw lalɔ k'a to aw ye ban can ma?
8 Ala min ka aw wele, o miiriya ma bɔ ale ra.
9 «Burufunufɛn fitini dɔrɔn le bɛ mugu nɔɔninin bɛɛ funu.»
10 O bɛɛ n'a ta, Matigi ta jɛnŋɔgɔnya ra, ne lanin b'a ra ko aw tɛna miiri ka sira wɛrɛ
ta; nka mɔgɔ min bɛ aw lafirira, ni a ka kɛ mɔgɔ min o min ye, Ala bɛna o hakɛ bɔ o
tigi ra.
11 Ne balemaw, ni ne tun bɛ kɛnɛsigiri ko waajuri le kɛra, ko a bɛ mɔgɔ kisi, mɔgɔ si
tun tɛna ne tɔɔrɔ bi. Ne bɛ waajuri min kɛra fana ko Kirisita* gbengbenna yiri ra, o ko
tun tɛna digi mɔgɔ si ra.
12 Ne kɔni b'a fɛ ko mɔgɔ minw bɛ aw lafirira, ko olugu ye o farikolo tigɛ, fɔ ka o yɛrɛ
bɔ cɛya ra.

Adamaden sago ni Nin Saninman sago
(Rɔmukaw 8.1-14; 13.12-14)

13 Ne balemaw, aw kɔni, Ala ka aw wele ko aw ye kɛ aw yɛrɛ ta ye, nka aw kana o kɛ
sababu ye ka aw yɛrɛ sago kɛ; aw ye baara kɛ ka ɲɔgɔn mako ɲa kanuya ra.
14 Sabu sariya bɛɛ bɛ sɔrɔ nin kuma kelen le kɔnɔ, ko: «I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn kanu
i ko i yɛrɛ.»
15 Nka ni aw yɛrɛ wurira ɲɔgɔn kama ka kɛ i n'a fɔ waraw, ka ɲɔgɔn kinkin, ka ɲɔgɔn
domu, o tuma aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana na ɲɔgɔn cɛn ka ban.
16 Ne b'a fɔ aw ye ko: aw ye tagama ka kaɲa ni Nin Saninman* sago ye; ni o kɛra, aw
tɛna aw yɛrɛ sago kɛ tuun.
17 Sabu ko minw man di Nin Saninman ye, anw yɛrɛ sago bɛ o le fɛ; ko minw fana ye
anw yɛrɛ sago ye, o man di Nin Saninman ye fiyewu. O bɛ ɲɔgɔn kɛrɛ; o cogo ra aw b'a
fɛ ka min kɛ, aw tɛ se ka o kɛ.
18 Nka ni aw bɛ tagama ka kaɲa ni Nin Saninman sago ye, o tuma aw tɛ sariya* ta
fanga kɔrɔ tuun.
19 An yɛrɛ sago bɛ an bla kɛwale minw na, an bɛɛ ka o lɔn: jatɔya, nɔgɔninya,
marobariyakow,
20 jobato ni subagaya, juguya, kɛrɛ ni ɲangboya, dimi ni sangaɲɔgɔnmaya, faranni ni
kantaranni,
21 ɲangboya, dɔrɔtɔya ni nogobaya, ani o bɔɲɔgɔnkow. Ne bɛ aw lasɔmi sisan i n'a fɔ
ne tun kɔnna k'a fɔ aw ye cogo min na, ko mɔgɔ minw bɛ o kow kɛ, olugu si tɛna Ala
ta Masaya* sɔrɔ fiyewu.
22 Nka an bɛ min sɔrɔ Nin Saninman fɛ, o ye kanuya ye, ani ɲagari, ani hɛra, ani
muŋuri, ani hina, ani ɲumanya, ani lanamɔgɔya,
23 ani sabari, ani yɛrɛmina; sariya si tɛ ban nin kow ma.
24 Sabu minw bɛɛ ye Yesu Kirisita ta ye, olugu ka o sagonankow ni o negerakow ni o
diyanyakow gbengben yiri ra.
25 I n'a fɔ Nin Saninman ka ɲanamanyakura di an ma, o ra, an ye tagama ka kaɲa ni
Nin Saninman sago ye.
26 An kana an yɛrɛ bonya, ka to ka ɲɔgɔn darabɔ, ani ka ɲɔgɔn ɲangboya.

6

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn dɛmɛ
(Rɔmukaw 2.3-11; Heburuw 6.10-12)

1 Ne balemaw, aw ra ni mɔgɔ dɔ minana kojugu dɔ ra, aw minw bɛ tagamana ka kaɲa
ni Nin Saninman* sago ye, aw ye o tigi ladi ni jusuma ye. Aw fana ye aw yɛrɛ kɔrɔsi,
janko aw kana na o ɲɔgɔn dɔ kɛ.

2 Aw ye ɲɔgɔn dɛmɛ, ka ɲɔgɔn ta doni ta; ni o kɛra, aw bɛna Kirisita* ta sariya sira
tagama.
3 Ni mɔgɔ dɔ b'a miiri ko ale ka fisa ni tɔw ye, k'a sɔrɔ a tɛ foyi ye, o tigi bɛ a yɛrɛ
lafirira le.
4 Mɔgɔ bɛɛ kelen kelen ye a yɛrɛ tagamacogo sɛgɛsɛgɛ. Ni a ta baara ka ɲi, a bɛ se ka
a yɛrɛ bonya a yɛrɛ ta baara kosɔn; a tɛna a yɛrɛ suma ni mɔgɔ wɛrɛ ye.
5 Sabu bɛɛ kelen kelen bɛna lɔ ni a yɛrɛ kunko le ye.
6 O bɛ mɔgɔ min karan Ala ta Kuma ra, o tigi ka kan ka a borofɛnw bɛɛ dɔ di a
karanbaga ma.
7 Aw kana aw yɛrɛ nɛgɛ; mɔgɔ tɛ yɛrɛko Ala ma. Ni mɔgɔ ka siman suguya min dan,
a bɛ o suguya kelen le tigɛ.
8 Ni mɔgɔ min ka a yɛrɛ sago ta siman dan, o tigi bɛna a yɛrɛ sago ta siman le tigɛ; o
ye halakiri ye. Nka ni mɔgɔ min ka Nin Saninman* sago ta siman dan, o tigi bɛna Nin
saninman ta siman le tigɛ; o ye ɲanamanya banbari ye.
9 An kana sɛgɛ koɲumankɛ ra; sabu ni an ma an fari faga, an bɛna a tɔnɔ sɔrɔ a
sɔrɔwagati ra.
10 O le kosɔn wagati min na cogo bɛ an fɛ, an ye koɲuman kɛ mɔgɔ bɛɛ ye; nka an
balema lanabagaw ta ko le ka kan ka bonya.

Kuma laban
(Filipikaw 3.2-11)

11 Ayiwa, aw ye nin sɛbɛridenbabaw flɛ; ne yɛrɛ boro le ka o sɛbɛ.
12 O mɔgɔ minw b'a fɛ ka aw jagboya ka aw kɛnɛsigi, olugu bɛ o kɛra janko ka o yɛrɛ
ko diya mɔgɔw ye le. O t'a fɛ mɔgɔw ye olugu tɔɔrɔ Kirisita* ta gbengbenyiri waajuri
ko kosɔn.
13 K'a sɔrɔ o mɔgɔ minw kɛnɛsiginin lo, olugu yɛrɛ tɛ sariya sira tagama. Nka o b'a fɛ
aw ye kɛnɛsigi, janko ka o yɛrɛ bonya ko aw sɔnna ka o tagamasiyɛn kɛ aw farikolo ra.
14 Ne kɔni, ne tɛna ne yɛrɛ bonya ko wɛrɛ ra fiyewu, ni an Matigi Yesu Kirisita ta
gbengbenyiri* ko tɛ; o gbengbenyiri kosɔn dunuɲa ta fɛnw bɛɛ sanin lo ne fɛ, ne fana
sanin lo dunuɲa ta fɛnw ta fan fɛ.
15 Kɛnɛsigiri o, kɛnɛsigibariya o, o si tɛ jate; ka kɛ danfɛnkura ye Ala fɛ, o le bɛ jate.
16 Minw bɛɛ bɛ nin sira tagama, Ala ta hɛra ni a ta makari ye kɛ olugu ye, ani Ala ta
mɔgɔw bɛɛ ye, min ye Izirayɛli* ye.
17 Ayiwa, ka bɔ bi ra, mɔgɔ si kana ne sɛgɛ tuun, sabu jorinɔ minw bɛ ne farikolo ra,
o b'a yira ko ne ye Yesu ta le ye.
18 Ne balemaw, an Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma ye kɛ aw bɛɛ kan. Amina!

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
ƐFƐSIKAW
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Ɛfɛsi lanabagaw ma; o wagati ra a tun bɛ kaso ra Rɔmu. Ɛfɛsi tun ye Azi mara ta duguba dɔ ye.

Pɔli ta tagama sabanan na, a tun tora Ɛfɛsi ka wagatijan kɛ. Mɔgɔ caman sɔnna Kibaro Diman* ma ka tugu Yesu kɔ. O kɔ, lanabaga dɔw sɔrɔra fana Ɛfɛsi dugu kɛrɛfɛyɔrɔw ra. Nin lɛtɛrɛ tun ka kan ka karan o yɔrɔw bɛɛ ta lanabagaw ye.

Nin lɛtɛrɛ ni lɛtɛrɛ tɔw tɛ kelen ye, sabu nin lɛtɛrɛ kɔnɔ Pɔli tɛ lanabagaw jaraki ko dɔ ra, nka a bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka dɔ fara lanabagaw ta lɔnniya kan, Kibaro Diman ko tan fan fɛ. O ka kan ka siyɛn min ta lanaya sira tagama ra, a bɛ o ja gbɛlɛya o siyɛnta ra, ko Ala ta sebagaya bɛna o dɛmɛ ka se sɔrɔ (6.12).

Pɔli bɛ Kirisita ni lanabagaw ta jɛnŋɔgɔnya cogo yira ni tagamasiyɛn saba ye:

Lanabagaw kɛra i ko furumuso, Kirisita kɛra i ko furucɛ.

Lanabagaw kɛra i ko farikolo, Kirisita kɛra o farikolo kunkolo ye.

Lanabagaw kɛra i ko bon, Kirisita kɛra o bon kabakuru fɔlɔ ye.

A laban a bɛ lanabagaw ladi, ko o ye tagama ka kaŋa ni Ala sago ye, ka ɲɔgɔn bonya, ani ka ɲɔgɔn kanu.

Kitabu kɔnɔkow

Yesu Kirisita le ye Kisibaga ye *(1–2)*

Lanabagaw kɛra farikolo kelen ye *(3.1–4.16)*

Lanabaga ta jogokura ye kanuya ye *(4.17–6.24)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, ne min kɛra Yesu Kirisita ta ciraden* ye ka kaŋa ni Ala sago ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ saninmanw ma Ɛfɛsi, minw kɛra kankelentigiw ye, ka to Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra.

2 An Fa Ala ni Matigi Yesu Kirisita ye baraka don aw ra, ka hɛra kɛ aw ye.

Baraka min bɛ sɔrɔ Kirisita fɛ
(Rɔmukaw 8.15-17,28-30)

3 An ye Ala tando, an Matigi Yesu Kirisita Fa; ale le ka Nin Saninman ta barakaw bɛɛ di an ma sankolo yɔrɔw ra, Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya kosɔn.

4 Sabu sani dunuŋa ye dan, Ala tun ka an ɲanawoloma ka ban ka an don Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, janko an ye saninya, jarakiyɔrɔ si kana sɔrɔ an na a ɲa kɔrɔ.

5 Ala yɛrɛ le tun kɔnna ka o ko latigɛ a ta kanuya kosɔn, ko a bɛna an kɛ a denw ye Yesu Kirisita sababu ra; a sɔnna ka o latigɛ, ka kaŋa ni a ta ɲumanya ye.

6 A ka o kɛ, janko an ye a tando a ta nɛɛma bonya kosɔn; a ka o nɛɛma kɛ an ye a ta mɔgɔ kanunin sababu le ra.

7 Yesu Kirisita jori baraka ra, Ala ka an kunmabɔ, ka an ta jurumun yafa, ka kaŋa ni a ta nɛɛmaba ye.

8 A ka o nɛɛma kɛ an ye k'a caya; an bɛ hakiritigiya bɛɛ, ani lɔnniya bɛɛ sɔrɔ o nɛɛma baraka ra.

9 A sago tun ye min ye, a ka o gundo yira an na; a ka o latigɛ a ta ɲumanya kosɔn Yesu Kirisita le baraka ra.

10 A tun ko ni wagati dafara, a bɛna o kɛ an ye; a bɛna sankolokɔnɔfɛnw ni dugukolokanfɛnw bɛɛ lajɛn ɲɔgɔn kan ka o bla kuntigi kelen kɔrɔ, ka o kuntigi kɛ Yesu Kirisita ye.

11 Yesu Kirisita le kosɔn fana Ala ka an ɲanawoloma ka an kɛ a ta ye; ale Ala min bɛ fɛn bɛɛ kɛ ka kaŋa ni a sago ye, ale le tun ka o latigɛ kakɔrɔ kabini wagatijan,

12 janko an minw kɔnna ka an jigi la Kirisita kan, an ye kɛ a tandobagaw ye, a ta bonya kosɔn.

13 Ayiwa, aw fana ta kɛra ten; Ala ta Kuma min bɛ can yira, aw ka o lamɛn. O Kibaro Diman* le ka aw kisi. Aw lara Kirisita ra minkɛ, Ala tun ka Nin Saninman min layiri ta, a ka o di aw ma; o kɛra aw kan i n'a fɔ a boronɔ, k'a yira ko aw ye Ala ta ye.

14 Ala b'a fɛ ka koŋuman minw kɛ an ye, Nin Saninman le ye o sarati ye; a ka o Nin Saninman di an ma. O le b'a yira an na ko mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala ta ye, Ala bɛ o kunmabɔ; o kosɔn an ye Ala tando a ta bonya kosɔn.

Pɔli ta Aladaari
(Kɔlɔsikaw 1.3-6,9-13; Filipikaw 2.9-11)

15 Ne balemaw, aw lara Matigi Yesu ra cogo min na, ani aw bɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw
kanu cogo min na, o kibaroyaw sera ne ma.
16 O le kosɔn ne bɛ Ala daari, ka baraka la Ala ye aw ta ko ra wagati bɛɛ,
17 janko nɔɔrɔtigi Fa Ala, an Matigi Yesu Kirisita ta Ala, o ye hakiritigiya di aw ma, ka
a yɛrɛ yira aw ra, janko aw ye a lɔn ka ɲa.
18 Ne bɛ a daari ko a ye aw hakiri dayɛlɛ, janko a ka aw wele ka jigiya min di aw ma,
aw ye o jigiya sɔrɔ, ani Ala ka fɛnɲuman minw mara aw ni lanabaga tɔw ye, ko a b'a
fɛ ka o di aw ma, aw ye o fɛnw bonya ni a caya lɔn.
19 Ne bɛ Ala daari fana, janko a ka baraka min di an lanabagaw ma ka kaɲa ni a ta
sebagayaba ye, aw ye o baraka bonya ni a caya lɔn.
20 Ala ka o baraka yira an Kisibaga* Yesu le fɛ; a k'a lakunu ka bɔ saya ra k'a lasigi
sankolo ra a yɛrɛ kininboroyanfan fɛ.
21 A k'a sigi masaya bɛɛ kunna, ani fangatigiya bɛɛ, ani sebagaya bɛɛ, ani kuntigiya
bɛɛ; tɔgɔ o tɔgɔ bɛ fɔ dunuɲa ra yan, ani tɔgɔ o tɔgɔ bɛna fɔ hali dunuɲa nata ra, Yesu
bɛ o tɔgɔw bɛɛ kunna.
22 Ala ka fɛn bɛɛ bla a senw jukɔrɔ, k'a kɛ lanabagaw ta jɛnkuru kuntigiba ye.
23 O jɛnkuru le ye Kirisita farikolo ye; a ta bonya ka o jɛnkuru fa, ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ
fa fan bɛɛ ra.

2

Ka bɔ saya ra ka don ɲanamanyakura ra
(Kɔlɔsikaw 2.12-13; 3.1-3; Tite 3.3-8)

1 Fɔlɔfɔlɔ aw tun sanin lo aw ta terenbariyakow ni aw ta jurumunw kosɔn.
2 Aw tun bɛ tagama o terenbariyakow, ani o jurumunw le ra, ka kaɲa ni nin dunuɲa
ta cogo ye, ani ka kaɲa ni dunuɲa fanga ta kuntigiba sago ye; mɔgɔ minw bɛ muruti Ala
ma, o nin le bɛ baara kɛ olugu kɔnɔ.
3 An bɛɛ fana tun bɛ o sira le kan fɔlɔfɔlɔ; an tun bɛ an farisogo diyanyakow le kɛ; an
yɛrɛ sagonankow, an tun bɛ o le kɛ, ani ko minw tun bɛ bɛn an yɛrɛ ta miiriya ma. An
ni mɔgɔ tɔw bɛɛ ta cogo tun ye kelen ye; Ala ta dimi tun ka kan ka se an bɛɛ ma.
4 Nka Ala ta hina ka bon kosɛbɛ; a ka an kanu ni kanuyaba ye;
5 o kosɔn wagati min na an tun sanin lo an ta terenbariya kosɔn, a ka ɲanamanyakura
di an ma Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra. Ala ta nɛɛma le baraka ra aw kisira.
6 Ala ka an lakunu ka bɔ saya ra ni Kirisita ye, ka an sigi ni a ye sankolo ra, Yesu
Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
7 A ka o ɲumanya kɛ an ye Yesu Kirisita baraka le ra, janko wagati nataw ra, mɔgɔw
ye a ta nɛɛma ko lɔn, o nɛɛma min ka bon, ani a ka ca.
8 Sabu Ala ta nɛɛma le kosɔn aw kisira, o kɛra lanaya le sababu ra; o ma bɔ aw yɛrɛ
ra dɛ, Ala le k'a di gbansan.
9 A ma kɛ aw yɛrɛ ta kɛwalew kosɔn, janko mɔgɔ si kana a yɛrɛ bonya.
10 An ye Ala ta danfɛnw le ye; a ka an dan Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, janko ale
yɛrɛ Ala kɔnna ka kɛwaleɲuman minw labɛn an ye, an ye kɛ o kɛbagaw ye.

Lanabagaw bɛɛ kɛra kelen ye
(Heburuw 10.19-22)

11 Ayiwa, aw ye aw hakiri to a ra ko aw tun ye siya wɛrɛ mɔgɔw* le ye fɔlɔfɔlɔ.
Yahudiya minw ko, ko olugu kɛnɛsigira, olugu tun bɛ aw le jatera kɛnɛsigibariw ye, k'a
sɔrɔ o nɔ min bɛ olugu farisogo ra, o ye mɔgɔ boronɔ dama le ye.
12 O wagati ra kɔni aw yɔrɔ tun ka jan Kirisita* ra, aw ninyɔrɔ tun tɛ ni Izirayɛlimɔgɔw
ye, aw ninyɔrɔ tun tɛ Ala ta layiri ni a ta jɛnɲɔgɔnyaw ra, jigiya tun tɛ aw fɛ, Ala tun tɛ
aw fɛ dunuɲa kɔnɔ.
13 Nka sisan aw minw yɔrɔ tun ka jan Ala ra, aw yɔrɔ surunyara a ra Yesu Kirisita ta
jɛnɲɔgɔnya sababu ra, Kirisita jori baraka ra.
14 Ale le ka hɛra kɛ an ye. Yahudiyaw ni siya wɛrɛ mɔgɔw*, a ka olugu fla kɛ kelen ye.
Juguya kogo min tun bɛ an faran ka bɔ ɲɔgɔn na, a ka o ci.
15 A ta saya baraka ra, a ka sariya* ta cifɔninw, ani a ta kolatigɛninw bɛɛ ban. A ka o
siya fla jɛn ka o kɛ siyakura kelen ye a ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka hɛra don o ni ɲɔgɔn cɛ.
16 A ka bɛn don o ni Ala cɛ ka o siya fla kɛ i ko farikolo kelen, gbengbenyiri* saya
baraka ra, ka juguya ban pewu o ni ɲɔgɔn cɛ.
17 A nana hɛra kibaro diman fɔ aw yɔrɔjanmɔgɔw ye, ka hɛra kibaro diman fɔ
yɔrɔsurunmɔgɔw ye.

18 Sabu Kirisita le sababu ra, ni an kɛra siya min o min ye, an bɛɛ bɛ se ka Fa Ala ta
jɛnɲɔgɔnya sɔrɔ, Nin Saninman* kelen sababu ra.
19 Ayiwa, o le kosɔn aw tɛ lonanw ye tuun, walama yɔrɔ wɛrɛ mɔgɔw, nka aw ni Ala
ta mɔgɔ saninmanw kɛra i ko jamana kelen denw; aw ye Ala ta somɔgɔw le ye.
20 Aw kɛra i n'a fɔ bonba, min jusiginan ye ciradenw* ni ciraw ye; Yesu Kirisita yɛrɛ
le ye o bon kabakuru fɔlɔ ye.
21 Ale le baraka ra, bon kabakuruw bɛ ɲɔgɔn mina ka ɲa, ka kɛ Alabatosoba saninman
ye, ka kɛ Matigi ta ye.
22 Ayiwa, Yesu ta jɛnɲɔgɔnya ra, Ala ka aw lɔ ɲɔgɔn fɛ ka aw kɛ i n'a fɔ bonba, ka aw
kɛ Ala sigiyɔrɔ ye, Nin Saninman baraka ra.

3

Kibaro Diman gundo yirara
(Kɔlɔsikaw 1.24-29; 2.1-3; Piyɛri fɔlɔ 1.10-12)

1 O le kosɔn ne Pɔli, ne kɛra kasoden ye Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, sabu ne bɛ Kibaro
Diman* waajuri kɛra aw siya wɛrɛ mɔgɔw* ye.
2 Ala makarira ne ra cogo min na ka ne kɛ Kibaro Diman fɔbaga ye aw ye, sigiya t'a
ra, aw yɛrɛ ka o lɔn.
3 Ala yɛrɛ le ka o gundo yira ne ra; ne ka o le dɔɔnin fɔ aw ye ka ban ne ta sɛbɛ kɔnɔ.
4 Ni aw ka o karan, Ala ka hakiri min di ne ma ka o gundo faamu Kirisita* ta ko ra,
aw yɛrɛ bɛna o ye.
5 Mɔgɔ minw tɛmɛna fɔlɔfɔlɔ, Ala tun ma o gundo yira olugu ra, i n'a fɔ a k'a yira
cogo min na sisan a ta ciraden saninmanw ni a ta cira saninmanw na Nin Saninman*
baraka ra.
6 O gundo flɛ nin ye, ko Ala bɛ fɛnɲuman minw mara a ta mɔgɔw ye, Yahudiyaw ni
siya wɛrɛ mɔgɔw* bɛɛ bɛna o sɔrɔ ɲɔgɔn fɛ, ka jɛn ka kɛ i ko farikolo kelen; Ala ka
layiri min ta Kibaro Diman sababu ra, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, o bɛɛ ninyɔrɔ
bɛ o ra fana.
7 Ayiwa, ne kɛra Ala ta baaraden ye o Kibaro Diman waajuri le kosɔn, ka kaŋa ni Ala
ta nɛɛma ye; a ka o nɛɛma kɛ ne ye a ta sebagaya baraka ra.
8 Ne min ye Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ra fitini ye, Ala ka o nɛɛma kɛ ne ye, ko ne ye
Kibaro Diman lase siya wɛrɛ mɔgɔw ma, o kibaro diman min ye Yesu Kirisita ta naforo
banbari ye;
9 a ko ne ye o gundoko yira kɛnɛ kan, janko bɛɛ ye a lɔn. Ala min ka fɛn bɛɛ dan, a
tun ka o gundo dogonin to, kabini dunuŋa ma dan fɔlɔ;
10 janko lanabagaw ta jɛnkuru sababu ra, masayaw ni kuntigiya minw bɛ sankolo
yɔrɔw ra, olugu fana ye a lɔn sisan ko hakiritigiya bɛ Ala fɛ fɛn bɛɛ ra, ani ko bɛɛ ra.
11 Ala tun ka o kow latigɛ kabini dunuŋa ma dan fɔlɔ, ka na o kɛ an Matigi Yesu Kirisita
baraka ra.
12 Ale ta jɛnɲɔgɔnya le kosɔn, an bɛ se ka madon Ala ra ni jagbɛlɛya ye lanaya sababu
ra, siranya tɛ kɛ an na.
13 Ayiwa, ne balemaw, tɔɔrɔ min bɛ ne kan aw kosɔn, o kana aw fari faga; o ye aw ta
kunkɔrɔtasababu le ye.

Pɔli ta daariri kun ye Kirisita ta kanuya ko ye

14 O le kosɔn ne bɛ ne kinbiri gban ka Fa Ala daari;
15 ale le ye danfɛnw bɛɛ Fa ye, dugukolo kan, ani sankolo kɔnɔ.
16 Ne bɛ a daari ko a ta Nin Saninman* ye baraka don aw jusukun na, ka kaŋa ni a ta
nɔɔrɔ bonya ye,
17 ani ko Kirisita* ye sigi aw jusukun na lanaya baraka ra, janko aw ye to kanuya ra,
i ko yiri lilinw bɛ don dugukolo ra cogo min na, ani i ko bon bɛ lɔ a jusiginan kan cogo
min na;
18 ni o kɛra, aw ni Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛna Kirisita ta kanuya bonya lɔn, ani
a janya, ani a dunya, ani a lɔ;
19 Kirisita ta kanuya min tɛmɛna adamaden bɛɛ ta lɔnniya kan, aw bɛna se ka o lɔn,
k'a to Ala ye aw jusukun fa o kanuya ra, fɔ ka aw wasa.
20 Ayiwa, Ala le bɛ se ka fɛn bɛɛ kɛ an ye ka tɛmɛ an yɛrɛ ta daariri bɛɛ kan, ani an
ta miiriya bɛɛ kan pewu, a ta sebagaya sababu ra, o sebagaya min bɛ an kɔnɔ;
21 an ye bonya la ale Ala le kan lanabagaw ta jɛnkuru cɛ ma, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya
ra, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ! Amina.

4

Lanabagaw bɛɛ kɛra farikolo kelen ye
(Kɔlɔsikaw 3.12-14; Rɔmukaw 12.4-8; Korɛntikaw fɔlɔ 12.4-31)

1 Ayiwa, ne min ye kasoden ye Matigi Yesu tɔgɔ kosɔn, ne bɛ aw daari ko aw ye jija,
janko Ala ka aw wele min kama, aw ye tagama ka kaɲa ni o ye.
2 Aw ye aw yɛrɛ majigi cogo bɛɛ ra, ka sabari ɲɔgɔn ye, ka muɲu. Aw ye ɲɔgɔn ta
kow sɔnmina ni kanuya ye.
3 Nin Saninman* ka aw bɛn ka aw kɛ kelen ye cogo min na, aw ye jija janko o bɛn ye
to aw ni ɲɔgɔn cɛ, ka hɛra to aw ni ɲɔgɔn cɛ.
4 Farikolo kelen le bɛ yi, ani Nin Saninman kelen; Ala ka aw wele ka jigi min di aw
ma, o fana ye jigi kelen le ye.
5 Matigi kelen le bɛ yi, ani lanaya kelen, ani batizeri kelen.
6 Ala kelen le bɛ yi, min ye an bɛɛ Fa ye; a bɛ an bɛɛ kunna, a bɛ an bɛɛ fɛ, a bɛ an
bɛɛ jusukun na.
7 Ala nɛɛmara an ye ka fɛn dɔ di an bɛɛ kelen kelen ma ka kaɲa ni Kirisita* yɛrɛ ta
sebagaya le ye.
8 O le kosɔn a sɛbɛra ko:
«A yɛlɛnna san fɛ,
a tagara ni mɔgɔ minanin caman ye;
a ka fɛnw di mɔgɔw ma gbansan.»
9 K'a fɔ ko «a yɛlɛnna,» o kɔrɔ le ye di? O kɔrɔ le ye ko a kɔnna le ka jigi ka na fɔ dugu
ma, dugukolo kan fɔlɔ.
10 O ra, min jigira, ale kelen le yɛlɛnna fɔ ka taga tɛmɛ sankolo yɔrɔ bɛɛ kunna, ka
dunuɲa yɔrɔw bɛɛ fa ni a ta sebagaya ye.
11 Ale le ka dɔw kɛ ciradenw* ye, ka dɔw kɛ ciraw ye, ka dɔw kɛ Kibaro Diman fɔbagaw
ye, ka dɔw kɛ lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibagaw ye, ka dɔw kɛ lanabagaw karanbagaw
ye.
12 A ka o bɛɛ kɛ, janko o ye Ala ta mɔgɔ saninmanw labɛn Ala ta baara kama, k'a to
Kirisita farikolo ye baraka sɔrɔ.
13 Ni o kɛra, lanaya baraka ra, ani Den min bɔra Ala ra*, o ta lɔnniya baraka ra, an
bɛɛ bɛna kɛ kelen ye, ka kɛ mɔgɔkɔrɔbaw ye, ka se Kirisita yɛrɛ ta dafacogo hakɛya ma.
14 O cogo ra, an tɛna to denmisɛnya ra tuun, ka to ka fifa ka taga fan bɛɛ ra
mɔgɔlafiribagaw ta karan fɛ; o bɛ i ko fɔɲɔ, o bɛ mɔgɔw lafiri ni o ta ceguya ye, ka
o tugu o yɛrɛ kɔ.
15 Nka ni an bɛ can fɔ ni kanuya ye, an ta lanaya bɛna bonya cogo bɛɛ ra Kirisita ta
jɛnɲɔgɔnya ra, ale min ye lanabagaw ta jɛnkuru kuntigi ye.
16 O jɛnkuru yɔrɔw bɛɛ kelen kelen sirinin lo ɲɔgɔn na ka kɛ farikolo kelen ye ale
Kirisita le baraka ra. Ni farikolo yɔrɔ bɛɛ kelen kelen bɛ a ta baara kɛ, farikolo bɛɛ
lajɛnnin bɛ bonya o cogo le ra kanuya ra.

Lanabagaw ta tagamacogokura
(Kɔlɔsikaw 3.1-16; Galasikaw 5.10-25)

17 Ayiwa, ne balemaw, sisan ne bɛna min fɔ aw ye k'a gbɛlɛya Matigi kosɔn, o ye nin
ye: aw lanabagaw man kan ka tagama i ko siya wɛrɛ mɔgɔw*; olugu bɛ tagamana ka
kaɲa ni o ta hakirintanya le ye.
18 O hakiri finnin lo, Ala bɛ ɲanamanyakura min di, o ka o yɛrɛ nin bɔ o ra o ta
kolɔnbariya ni o ta jusukungbɛlɛya kosɔn.
19 A kɛra ten, maroya kisɛ kelen tɛ o ra tuun; o ka o yɛrɛ bla marobariyakow ra, o bɛ
kojugu suguya bɛɛ kɛ, o tɛ o yɛrɛ mina.
20 Ayiwa, Yesu Kirisita ka aw karan min na, o tɛ o ye!
21 Sigiya t'a ra, aw ka Yesu ko mɛn, aw ka a ta karan lɔn, k'a lɔn ko can lo.
22 O ra, aw tun bɛ tagama cogo min na fɔlɔfɔlɔ, aw ye o cogo dabla pewu; o kokɔrɔw
nege le bɛ mɔgɔw lafiri ka halakiri lase o ma.
23 O kosɔn aw y'a to aw hakiri ni aw ta miiriya bɛɛ ye yɛlɛma, ka kɛ kura ye.
24 Aw ye tagama cogokura ra; o le bɛnnin bɛ ni Ala cogo ye; o ye terenninya ni
saninyari ye, ka kaɲa ni can ye.
25 O kosɔn aw ye faninya dabla, aw bɛɛ kelen kelen ye can fɔ ɲɔgɔn ye; sabu an bɛɛ
sirira ɲɔgɔn na, ka kɛ ɲɔgɔn farikolo yɔrɔ dɔ ye.
26 Ni aw dimina, aw kana a to dimi ye aw bla jurumun na; aw kana a to tere ye ben
ka aw diminin to.

4:8 4.8 Nin kuma fɔra Zaburu 68.19. **4:26 4.26** Nin kuma fɔra Zaburu 4.5.

27 Aw kana a to Setana ye cogo sɔrɔ ka aw kɔrɔbɔ.
28 Ni dɔ tun ye son ye, o tigi ye sonyari dabla; a ye jija ka baara kɛ a yɛrɛ ye, baara
min bɛ se ka a nafa, janko ale yɛrɛ ye se ka dɛsɛbagatɔ dɔw dɛmɛ.
29 Aw kana a to kumakanjugu si ye bɔ aw da ra. Kuma min bɛ se ka dɔ fara balemaw
ta lanaya kan, kuma min bɛ se ka mɔgɔ mako ɲa, ka baraka don aw lamɛnbagaw ra,
aw ye o le fɔ.
30 Aw kana Ala Nin Saninman* ɲanasisi; ale le ye Ala boronɔ tagamasiyɛn ye aw kan,
ko lon dɔ Ala bɛna aw kunmabɔ pewu.
31 O le kosɔn aw ye jusumangboya ni dimi ni jusubɔ ni wɔyɔ ni ɲɔgɔnkɔrɔfɔ bɛɛ dabla;
aw ye juguya suguya bɛɛ dabla.
32 Aw ye koɲuman kɛ ɲɔgɔn ye, ka hina ɲɔgɔn na, ka yafa ɲɔgɔn ma, i n’a fɔ Ala
yafara aw ma cogo min na Yesu Kirisita kosɔn.

5

Lanabagaw ka kan ka tagama yeelen na
(Tesalonikikaw fɔlɔ 4.1-8; Korɛntikaw fɔlɔ 6.9-11)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw minw kɛra Ala den kanuninw ye, aw ka kan ka kɛ Ala
ladegibagaw le ye.
2 Aw ye tagama kanuya ra i n’a fɔ Kirisita* yɛrɛ ka an kanu cogo min na, fɔ ka a yɛrɛ
di Ala ma an kosɔn, i ko sarakafɛn, ani saraka fagata min kasa ka di Ala ye.
3 Ayiwa, jatɔya, ani ko saninyabari suguya o suguya, ani natabaya, o tɔgɔ yɛrɛ kana
fɔ aw cɛ ra; sabu o kow tɛ bɛn Ala ta mɔgɔ saninmanw cɛ ra.
4 A daganin tɛ fana ko marobariyakuma ye mɛn aw da ra, walama kumakunntanw,
walama naganagakanw; o man ɲi. Aw ye baraka le la Ala ye.
5 Sabu aw ye la a ra ko mɔgɔ o mɔgɔ bɛ jatɔya kɛ, walama ko saninyabariw, walama
natabaya min ni josɔn bɛ ka kan, o mɔgɔw si nin tɛ Ala ni Kirisita ta Masaya* ra.
6 Aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri ni kuma gbansan wɛrɛ ye, sabu o ko ɲɔgɔnw le
b’a to Ala ta dimi bɛ se Ala kanblabagaw ma.
7 O kosɔn aw kana don o mɔgɔw ta jɛn ra fiyewu.
8 Fɔlɔfɔlɔ aw tun bɛ dibi ra, nka sisan aw bɛ yeelen na, Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra; o le
kosɔn aw ye tagama i ko mɔgɔ minw bɛ yeelen na.
9 Sabu minw bɛ yeelen na, olugu bɛ ɲumanya ni terenninya ni can sira le tagama.
10 Ko minw ka di Ala ye, aw ye jija ka o faranfasi k’a lɔn.
11 Mɔgɔw bɛ ko nafantan minw kɛ dibi ra, aw kana aw sen don o kow ra fiyewu; nka
aw ye o kɛwalew fɔ kɛnɛ kan.
12 Sabu o mɔgɔw bɛ ko minw kɛ dogo ra, o kow fɔri yɛrɛ bɛ maroya bla mɔgɔ ra.
13 O bɛ min kɛra dogo ra, ni o ka fɔ kɛnɛ kan, o ta jogo bɛ yira ka gbɛya; sabu ni fɛn
o fɛn ka yira kɛnɛ kan ka gbɛya ka ban, o bɛ yɛlɛma ka kɛ yeelen ye.
14 O le kosɔn a fɔra ko:
«Ele min bɛ sunɔgɔra, i kunu!
I kunu ka bɔ suw cɛ ra,
Kisibaga* bɛna yeelen bɔ i ye.»
15 Ayiwa, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi ka aw tagamacogo lɔn. Aw kana kɛ hakirintanw ye,
nka aw ye kɛ hakiritigiw ye.
16 Ala bɛ wagati min di aw ma, aw ye o kɛ ka baaraɲuman le kɛ; sabu bi ta terew man
ɲi.
17 O kosɔn aw kana kɛ hakirintanw ye; nka Matigi sago ye min ye, aw ye jija ka o lɔn.
18 Aw kana dɔrɔ min ka ɲanamini; o bɛ mɔgɔ bla koɲagamininw le ra. Nka aw y’a to
Nin Saninman* ye aw fa.
19 Aw ye ɲɔgɔn ladi ni Zaburuw kitabu dɔnkiriw ye, ani Alatandodɔnkiriw; aw ye o
dɔnkiriw la ka Matigi tando ni aw jusukun bɛɛ ye.
20 Aw ye baraka la Fa Ala ye tuma bɛɛ, ani fɛn bɛɛ kosɔn, an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ
ra.
21 Aw ye aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye Kirisita* ɲasiran kosɔn.

Furucɛ ni a furumuso
(Kɔlɔsikaw 3.18–4.1; Piyɛri fɔlɔ 2.18-25; 3.1-7)

22 Ayiwa, musow, aw ye aw yɛrɛ majigi aw cɛw ye i ko aw bɛ aw yɛrɛ majigi Matigi
ye cogo min na.
23 Sabu cɛ le ye a muso kuntigi ye, i ko Kirisita ye lanabagaw ta jɛnkuru kuntigi ye
cogo min na; lanabagaw kɛra i ko Kirisita farikolo, ale kɛra o Kisibaga* ye.

24 O kosɔn lanabagaw majiginin lo Kirisita ye cogo min na, musow fana ka kan ka o
yɛrɛ majigi o cɛw ye o cogo ra, fɛn bɛɛ ra.
25 Ayiwa, aw cɛw, aw ye aw musow kanu i ko Kirisita ka lanabagaw ta jɛnkuru kanu
cogo min na, fɔ ka a yɛrɛ di ka sa a kosɔn,
26 janko k'a ko k'a gbɛ ni ji ye, Kibaro Diman* kuma baraka ra, k'a saninya.
27 A ka o kɛ, janko o jɛnkuru nɔɔrɔman ye lɔ ale yɛrɛ ɲa fɛ, nɔgɔ si kana kɛ a ra,
walama ɲuguyɔrɔ, walama fɛn bɛnbari, nka a saninyanin ni a jarakibari ye sɔrɔ.
28 Ayiwa, cɛw fana ka kan ka o musow kanu o cogo le ra, i ko o yɛrɛ farikolo. Mɔgɔ
min bɛ a muso kanu, o tigi bɛ a yɛrɛ le kanu.
29 Sabu mɔgɔ si tɛ a yɛrɛ farisogo kɔninya. Mɔgɔ bɛ a farisogo baro, ka a janto a ra, i
ko Kirisita ka a kɛ lanabagaw ta jɛnkuru ye cogo min na,
30 sabu an bɛɛ kelen kelen bɛ Kirisita farikolo yɔrɔ dɔ le ye.
31 O kosɔn a sɛbɛra ko: «Cɛ bɛna bɔ a facɛ ni a bamuso kɔrɔ ka nɔrɔ a muso ra; o fla
bɛ jɛn ka kɛ mɔgɔ kelen ye.»
32 Nin kuma ye gundoba le ye; ne bɛ o fɔra ka Kirisita ni lanabagaw ta jɛnkuru ta
jɛnɲɔgɔnya le yira.
33 A kɔrɔ le ye fana ko aw cɛw bɛɛ kelen kelen ka kan ka aw ta muso kanu i ko aw
yɛrɛ, ko muso fana ka kan ka a cɛ bonya.

6

Denw ni o worobagaw

1 Ayiwa, denmisɛnw, aw fana ye aw worobagaw kan mina ka kaɲa ni Matigi ta kuma
ye; o le bɛnnin bɛ.
2 A sɛbɛra ko: «I fa ni i ba bonya.» Ala ta sariya* ra, min fɔra ka layiri fara a kan, nin
le kɛra o fɔlɔ ye.
3 A layiri ye ko «janko i ye hɛra sɔrɔ, ani ka sijan sɔrɔ dugukolo kan.»
4 Ayiwa, aw faw, aw kana aw ta denw lamuruti; aw ye o lamɔ ka ɲa, ka o koro, ka o
ladi ka kaɲa ni Matigi ta kuma ye.

Baaradenw ni o kuntigiw

5 Aw baaradenw, minw ye aw kuntigiw ye dugukolo kan yan, aw ye olugu kan mina,
ka baara kɛ o ye ni ɲasiran ni bonya ye, ani jusukungbɛnin ye, k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a
kɛra Kirisita* yɛrɛ le ye.
6 Aw kana baara kɛ o ɲa kɔrɔ k'a kɛ i n'a fɔ aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ ko diya o ye dɔrɔn;
aw ye baara kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye ka kaɲa ni Ala sago ye, i ko Kirisita ta baaradenw.
7 Aw ye baara kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye, i n'a fɔ aw b'a kɛra Matigi le ye; aw kana a
kɛ i n'a fɔ aw b'a kɛra mɔgɔw le ye.
8 Aw k'a lɔn ko ni i kɛra mɔgɔ o mɔgɔ ye, jɔn o, hɔrɔn o, bɛɛ kelen kelen bɛna a ta
sara sɔrɔ Matigi fɛ, ka kaɲa ni a ta koɲuman ye.
9 Aw kuntigiw, aw fana ye aw ta baaradenw minako ɲa; aw kana fariya o ma, sabu
aw k'a lɔn ko aw ni olugu bɛɛ ta Kuntigi bɛ sankolo ra; ale tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.

Lanabaga ta kɛrɛkɛminanw

10 Ayiwa, kuma laban ye ko aw ye baraka don aw yɛrɛ ra, an Matigi sababu ra, a ta
baraka banbari sababu ra.
11 O ra, Ala bɛ kɛrɛkɛminan minw di, aw ye o bɛɛ don aw yɛrɛ ra, janko aw ye se ka
lɔ ka Setana ni a ta nanbarakow kɛrɛ.
12 Sabu an tɛ siyɛn tara ni adamadenw ye; an bɛ siyɛn tara ni Setana ta masayaw le
ye, ani a ta sebagayaw, ani a ta fangatigiya minw bɛ baara kɛ dibi ra dugukolo kan, ani
a ta jina minw sigira dunuɲa kunna kojugu kama.
13 O le kosɔn, Ala bɛ kɛrɛkɛminan minw di aw ma, aw ye o bɛɛ ta, janko aw ye se ka
se sɔrɔ Setana kan wagatigbɛlɛnw na; aw ye a kɛrɛ ka se fɔ a laban ma, o kɔ, aw lɔnin
belen ye to aw nɔ ra.
14 Aw ye aw yɛrɛ labɛn ka a kɔnɔ: aw ye can kɛ aw ta kurusijara ye, terenninya ye kɛ
aw ta nɛgɛderege ye,
15 Kibaro Diman* min bɛ jususuma di, o waajuri ko ye kɛ aw jusu ra tuma bɛɛ; o ye
kɛ aw sennasanbara ye.
16 Lanaya ye kɛ aw ta nɛgɛbɛnnan ye wagati bɛɛ; aw bɛ Setana ta biɲɛ tasumamanw
bɛɛ kɔnɔ ka o faga ni o le ye.

5:31 5.31 Nin kuma fɔra Damina 1.27 ani 2.24. **6:3 6.2-3** Nin kuma fɔra Bɔri 20.12; Sariya 5.16.

17 Aw ye Ala ta kisiri ko kɛ aw ta nɛgɛfugula ye, ka o biri aw kun na. Aw ye Nin
Saninman* ta kɛrɛkɛmuru ta, min ye Ala ta Kuma ye.
18 Aw ye Ala daari Nin Saninman baraka ra tuma bɛɛ; aw ye daaririw, ani
daaririgbɛlɛn suguya bɛɛ kɛ. Aw kɔni ye jija o ra yɛrɛ le; aw kana o dabla. Aw ye
Ala daari Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ye.
19 Aw ye Ala daari ne ye fana, janko ni ne ka ne da yɛlɛ, Ala ye a ta kuma don ne da
ra ka Kibaro Diman gundo yira mɔgɔw ra, siranya kana kɛ ne ra.
20 Ne ye o Kibaro Diman ta lasigiden le ye; o kosɔn o ka nɛgɛjɔrɔkɔ don ne ra. Aw ye
Ala daari ne ye, janko ne ye Kibaro Diman fɔ a fɔcogo ra, siranya kana kɛ ne ra.

Pɔli ta fori

21 Ayiwa, an balemacɛ kanunin Tisiki, min ye Matigi ta baaradenɲuman ye, ale bɛna
nin kow bɛɛ ɲafɔ aw ye, janko min bɛ ne fɛ, ani ne bɛ min kɛra, aw ye o lɔn.
22 Ne k'a lawuri a kama k'a ci aw fɛ, janko kibaroya minw bɛ an fɛ yan, aw ye o lɔn,
ani aw hakiri fana ye sigi.
23 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye hɛra ni kanuya di balemaw bɛɛ ma, ani
lanaya.
24 Mɔgɔ minw bɛɛ bɛ an Matigi Yesu Kirisita kanu ni kanuya banbari ye, Ala ye nɛɛma
olugu bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci FILIPIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kasobon na Rɔmu (Kɛwalew 28.16). Pɔli tun ka Kibaro Diman waajuri kɛ Filipi dugu kɔnɔ a ta tagama flanan wagati le ra (Kɛwalew 16.11-40). O wagati le ye Filipi ta lanabagaw ta jɛnkuru damina ye. O jɛnkuru le kɛra o yɔrɔ mara ta jɛnkuru fɔlɔ ye. Filipi dugu bɛ Gɛrɛsi jamana sahiliyanfan na, Masedoni mara ra.

Filipikaw tun ka wari dɔ ci Pɔli ma janko k'a dɛmɛ a ta Kibaro Diman waajuri baara ra. Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka o fo o kosɔn.

Jɛŋŋɔgɔnyaɲuman min tun bɛ Pɔli ni Filipi lanabagaw cɛ, a ka o lakari, ka o tando o ta kɛwaleɲumanw kosɔn. O kɔ, kogbɛlɛn minw tun ka ale yɛrɛ sɔrɔ Rɔmu, a ka o fana lakari o ye. A ka Filipikaw ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to lanaya ra, ka tɔɔrɔ ni sɛgɛ bɛɛ sɔnmina. A ko sani o ye o yɛrɛ ta nafa dɔrɔn ɲini, o ka kan ka o yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye le, ka bɛn kelen ma kanuya ra. A k'a yira o ra fana ko Ala ka o kisi Yesu Kirisita kelenpe le baraka ra, lanaya sababu ra; Yahudiyaw ta sariya sira tagama nɔ tɛ.

Pɔli tun bɛ kaso ra Kibaro Diman waajuri kosɔn, a tun m'a lɔn min bɛna kɛ a laban ye, nka o bɛɛ n'a ta, a bɛ ɲagari Yesu ta jɛŋŋɔgɔnya kosɔn. A b'a fɛ lanabagaw fana ye ɲagari Matigi ta jɛŋŋɔgɔnya kosɔn, ka tɔɔrɔ sɔnmina, sabu lanabaga ta so ye sankolo le ye, nin dunuŋa tɛ (3.20). Pɔli ko: «Ne balemaw, aw ye ɲagari Matigi ta jɛŋŋɔgɔnya ra; ne bɛ kɔsegi a kan: aw ye ɲagari yɛrɛ le!» (4.4)

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-11)*
Pɔli bɛ a yɛrɛ ta kow lakari *(1.12-26)*
Lanabagaw ka kan ka Kirisita le flɛ *(1.27–2.18)*
Timote ni Epaforoditi ta baara *(2.19-30)*
Kirisita le bɛ kisiri dafabaga ye, sariya tɛ *(3.1–4.9)*
Pɔli ta forikan *(4.10-23)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli ni Timote, Yesu Kirisita ta baaradenw, anw le bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ
saninmanw bɛɛ ma, minw bɛɛ bɛ Filipi, Yesu Kirisita ta jɛŋŋɔgɔnya ra; an b'a ci jɛnkuru
kɔrɔsibagaw ni a baarakɛbagaw ma.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli bɛ Ala daari Filipikaw ye
(Kɔlɔsikaw 1.3-11)

3 Ni ne ka miiri aw ta ko ra tuma o tuma, ne bɛ Ala fo ka baraka la a ye.
4 Ni ne bɛ Ala daari aw ye tuma o tuma, ne bɛ o kɛ ni ɲagari le ye.
5 Sabu aw kɛra ne dɛmɛbagaw ye Kibaro Diman* waajuri baara ra, kabini a lon fɔlɔ
ra fɔ ka na se sisan ma.
6 Ne lara a ra ko Ala min ka o ŋaninyaɲuman don aw kɔnɔ ka nin baaraɲuman kɛ,
ale le bɛna aw dɛmɛ ka o baara kɛ ka ɲa, fɔ ka taga a laban Yesu Kirisita nalon na.
7 A bɛnnin lo ko ne ye miiri ten aw ta ko ra, sabu aw ko ka gbɛlɛn ne ma kosɛbɛ. Ala
ka nɛɛma min kɛ ne ye, aw bɛɛ ka aw ninyɔrɔ ta o ra; aw ka o kɛ wagati min ne bɛ
kasobon na nɛgɛjɔrɔkɔ ra, ani wagati min ne bɛ mɔgɔw waaju ka Kibaro Diman can
yira o ra.
8 Ala yɛrɛ le ye ne seere ye ko ne bɛ aw bɛɛ kanu kosɛbɛ, i n'a fɔ Yesu Kirisita bɛ an
kanu cogo min na.
9 Ne bɛ Ala daari min na, o ye ko dɔ ye to ka fara aw ta kanuya kan, lɔnniya ra, ani
hakiritigiya ra,
10 janko aw ye koŋuman ni kojugu lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na, ka kɛ mɔgɔ jusukun gbɛninw
ye, ani mɔgɔ jarakibariw ye Kirisita* nalon na.
11 Aw ta kokɛtaw bɛɛ ye kɛ ka kaɲa ni terenninya ye, Yesu Kirisita baraka ra, ka bonya
ni tandori la Ala kan.

Ɲanamanya bɛ sɔrɔ Kirisita le fɛ

12 Ne balemaw, ne b'a fɛ aw y'a lɔn ko tɔɔrɔ min sera ne ma, ko o kɛra sababu ye ka
Kibaro Diman* lataga ɲa le.

13 Sabu masacɛba ta bonba kɔnɔ, ani yɔrɔ tɔw bɛɛ ra yan, bɛɛ k'a lɔn ko ne sirira ni
nɛgɛjɔrɔkɔ ye ka bla kaso ra Kirisita* tɔgɔ le kosɔn.
14 Ne ta kasorabla kosɔn, an balema lanabaga caman ka o jigi la Matigi kan, ka dɔ fara
o ta jagbɛlɛya kan; o bɛ Ala ta Kuma fɔ mɔgɔw ye, hali o tɛ siran.
15 Dɔw kɔni bɛ Kirisita ta ko waajuri kɛra ɲangboya ni celiya le kosɔn; nka dɔw fana
b'a kɛra ni ŋaninyaɲuman ye.
16 Olugu bɛ o baara kɛ ni kanuya ye, sabu o k'a lɔn ko Ala le ka ne sigi, janko ne ye
Kibaro Diman can yira mɔgɔw ra.
17 Nka tɔw kɔni, olugu bɛ Kirisita ko waajuri kɛra k'a sɔrɔ ne ta baara ɲangboya bɛ o
ra. Ŋaninyajugu le bɛ o kɔnɔ; o b'a miiri ko ni o bɛ o kɛ, o bɛna dɔ fara ne ta tɔɔrɔ kan
ka ne to nɛgɛjɔrɔkɔ ra kaso ra yan.
18 Nka o si tɛ ne ɲa na foyi ye. Ni ŋaninyajugu le ka kɛ o kɔnɔ o, walama
ŋaninyaɲuman o, ni a kɛra cogo o cogo, ni Kirisita ko waajuri kɔni bɛ kɛra ka ban,
o bɛ ne ɲagari, a fana bɛna ne ɲagari tuma bɛɛ.
19 Sabu ne k'a lɔn ko o kow laban bɛna kɛ ne kisisababu ye, aw ta daaririw baraka ra,
ani Yesu Kirisita Nin Saninman* ta dɛmɛri baraka ra.
20 Ne bɛ o le makɔnɔna ni ne jusukun bɛɛ ye, ne jigi bɛ o le kan; o tɛna kɛ maroyako
ye ne fɛ fiyewu. Ne lanin b'a ra ko tuma bɛɛ ne b'a fɛ ka Kirisita le bonya, hali ni ne
farikolo bɛ tɔɔrɔ cogo o cogo; ne ɲanaman bɛna a bonya, ne ta saya fana bɛna a bonya.
21 Sabu ne ta dunuŋalatigɛ kun ye Kirisita le ye, saya fana ye nafa le ye ne fɛ.
22 Nka ni a kɛra ko ne ta baara kosɔn ne belen ka kan ka to dunuŋa ra yan, o tuma
saya ni ɲanamanya, ne ka kan ka juman le ta ka juman to? Ne ma o lɔn!
23 Ne ta miiriya bɛ a fla bɛɛ kan: ne ye sa ka taga to ni Kirisita ye, o nege bɛ ne ra; o
le ka fisa kosɛbɛ.
24 Nka aw kosɔn, ne belen ye to dunuŋa ra yan, nafa bɛ o ra.
25 Sigiya t'a ra, ne yɛrɛ fana k'a lɔn ko ne bɛna to dunuŋa ra yan, ka wagati dama
kɛ aw kɔrɔ; janko aw baraka ye bonya lanaya ra, ani janko aw ta ɲagari fana ye bonya
lanaya ra.
26 Ni ne sekɔra ka taga aw fɛ, o bɛna kɛ sababuŋuman ye k'a to aw ye ɲagari Yesu
Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra ne ta ko ra.

Lanaya ta kɛrɛ
(Tesalonikikaw fɔlɔ 2.12-16; Heburuw 10.32-36)

27 Nka aw kɔni ye tagama ka kaŋa ni Kirisita ta Kibaro Diman le ye, janko ni ne sera
ka taga aw flɛ o, walama ni ne ma se ka taga o, ne y'a mɛn ko aw jijara ka to kan kelen
kan, ka kɛrɛ kɛ ni miiriya kelen ye, janko lanaya ju ye sigi Kibaro Diman kan.
28 Aw kana a to aw juguw ye siranya bla aw ra fiyewu. Olugu ta kɛwalew b'a yira ko
o bɛna halaki, k'a sɔrɔ aw tagamacogo b'a yira ko aw kisira. O fana bɔra Ala le ra.
29 Sabu Ala ma nɛɛma an ye janko an ye la Kirisita ra dɔrɔn dɛ, a nɛɛmara an ye janko
an ye tɔɔrɔ fana a tɔgɔ kosɔn.
30 Aw tun ka ne ye kɛrɛ min na, ani ne bɛ o min na hali bi i n'a fɔ aw yɛrɛ k'a lɔn
cogo min na, aw fana bɛ o kɛrɛ ɲɔgɔn le ra.

2

Kirisita ta yɛrɛmajigiya ni a ta bonya

1 Ayiwa, i n'a fɔ aw ka jususaaro sɔrɔ Kirisita* ta jɛnŋɔgɔnya ra, ka jagbɛlɛya sɔrɔ
kanuya ra, i n'a fɔ aw bɛnna kelen ma Nin Saninman* baraka ra, aw bɛ makari ɲɔgɔn
na, ka hina ɲɔgɔn na,
2 o tuma aw ye aw ta miiriya kɛ kelen ye, janko ne ta ɲagari ye dafa; aw ta kanuya ye
kɛ kelen ye, ka aw jusukun kɛ kelen ye, ka aw ta miiriya kɛ kelen ye.
3 Aw kana foyi kɛ janko ka sanga ɲɔgɔn ma, walama ka aw yɛrɛ bonya gbansan; nka
aw ye aw yɛrɛ majigi ka tɔw fisaya ni aw yɛrɛ ye.
4 Sani aw ye aw yɛrɛ dɔrɔn ta nafa jate, min bɛ se ka tɔw nafa, aw bɛɛ kelen kelen ye
o le jate.
5 Miiriya min tun bɛ Yesu Kirisita fɛ, aw y'a to o miiriya kelen ye kɛ aw fana fɛ:
6 «Ale ni Ala cogo bɛɛ tun ka kan.
Nka a ma o ko ta ka nɔrɔ a ra,
ko a bɛ a yɛrɛ kaŋa ni Ala ye jagboya ra.
7 Nka a ka o bɛɛ to yi,
ka a yɛrɛ kɛ i ko jɔn,
ka a yɛrɛ kɛ i ko mɔgɔ tɔw.
A ka a yɛrɛ kɛ mɔgɔ tɔw cogo ra.

8 A k’a yɛrɛ majigi,
ka Ala kan mina,
ka sɔn hali saya ma,
gbengbenyiri* ta saya yɛrɛ.
9 O kosɔn Ala ka a kɔrɔta k’a sigi fɛn bɛɛ kunna,
ka tɔgɔ di a ma,
tɔgɔ min ka bon ni tɔgɔ bɛɛ ye,
10 janko ni Yesu tɔgɔ fɔra,
danfɛn o danfɛn bɛ sankolo ra,
ani dugukolo kan, ani dugukolo jukɔrɔ,
o bɛɛ ye o kinbiri gban k’a bato.
11 Mɔgɔw bɛɛ y’a lɔn ka a fɔ o da ra ko
Yesu Kirisita ye Matigi ye,
ka nɔɔrɔ la Fa Ala tɔgɔ kan.»

Lanabagaw tagamacogo

12 Ayiwa, ne balema kanuninw, i n’a fɔ aw ka ne kan mina tuma bɛɛ, o ra, Ala ka aw kisi min kama, aw ye jija k’a to aw ta tagamacogo ye bɛn ni o ye, ka siran Ala ɲa, ka a bonya; a kana kɛ dɔrɔn wagati min na ni ne bɛ aw cɛ ra, nka hali ni ne tɛ ni aw ye.
13 Sabu Ala yɛrɛ le bɛ a ta baraka don aw kɔnɔ, k’a to aw ye sɔn, ani k’a to aw ye se ka a sago kɛ, ka kaɲa ni a yɛrɛ ta latigɛri ye kanuya ra.
14 Aw ye fɛn bɛɛ kɛ, a kana kɛ ni kumamisɛn ye, walama sɔsɔri,
15 janko aw ye kɛ mɔgɔ jarakibariw ye, ani mɔgɔ jusukun gbɛninw; aw ye kɛ Ala denw ye, jarakiyɔrɔ tɛ minw na bi mɔgɔ nanbaratɔw ni a mɔgɔjuguw cɛ ra; aw ye kɛ yeelen ye o mɔgɔw cɛ ra dunuɲa kɔnɔ ka manamana i ko lolow.
16 Kibaro Diman* min bɛ ɲanamanya di, aw ye o fɔ o ye; ni o kɛra, aw le bɛna kɛ ne kunkɔrɔtasababu ye Yesu Kirisita nalon na, k’a yira ko ne ta sɛgɛ ni ne ta baara ma kɛ gbansan ye.
17 Nka hali ni o bɛna ne faga ka ne kɛ i ko saraka, ka o fara aw ta lanaya kan, ne bɛ ɲagari o ra le; ne bɛ ɲagari ni aw bɛɛ ye.
18 Aw fana ka kan ka ɲagari o ra, ka ɲagari ni ne ye.

Timote ni Epaforoditi ta baara
(Tesalonikikaw fɔlɔ 3.1-11)

19 Ni Matigi Yesu ka sɔn k’a latigɛ, yan ni dɔɔnin ne bɛna Timote ci aw fɛ yi, janko a ye taga aw fɛko lɔn ka na o kibaroya fɔ ne ye, ka ne hakiri sigi.
20 Sabu mɔgɔ wɛrɛ tɛ ne fɛ yan min ni ne ta miiriyaw ye kelen ye, ani aw ta ko hami bɛ min na can ra.
21 Tɔw bɛɛ bɛ hamina o yɛrɛ ta nafa le ra; o tɛ hami Yesu Kirisita ta ko ra.
22 Nka aw yɛrɛ k’a lɔn ko Timote k’a yira ko ale ye baaradenɲuman ye; a ka a yɛrɛ di Kibaro Diman* baara ma, ka baara kɛ ni ne ye i ko den ni a fa.
23 O kosɔn ne ta ko bɛna bla boro min kan, ni ne ka o lɔn dɔrɔn, ne bɛna Timote ci aw fɛ yi.
24 Ne lanin bɛ Matigi ta ɲumanya ra, ko a tɛna mɛɛn, ne yɛrɛ bɛna taga aw fɛ yi.
25 Sani o cɛ, ne k’a miiri ko ne ka kan ka Epaforoditi ci ka taga aw fɛ yi. Ale ye ne balema le ye, ani ne baarakɛɲɔgɔn. A ka a ta fanga fara ne ta kan ka Kibaro Diman baara kɛ; ne mako tun bɛ fɛn minw na, aw ka ale le ci ka na o di ne ma.
26 Aw lɔgɔ tun b’a ra kosɛbɛ; nka a fɔra a ye minkɛ ko aw ka a ta bana ko mɛn, o ka a jusu tɔɔrɔ kosɛbɛ.
27 Can lo a kɔni tun banara yɛrɛ le fɔ a bɛ ɲini ka sa. Nka Ala hinara a ra; a ma hina ale kelen na, a hinara ne yɛrɛ fana ra, ni o tɛ, ne ta ɲanasisi tun bɛna bonya ka tɛmɛ.
28 O kosɔn ne teliyara k’a ci aw fɛ, janko aw ye a ye ka ninsɔndiya, ani ne yɛrɛ ta ɲanasisi ye nɔgɔya.
29 Ni a sera yi, aw y’a kunbɛn ni ɲagari ye Matigi tɔgɔ kosɔn; aw ka kan ka o mɔgɔ ɲɔgɔnw le bonya.
30 A tun bɛ ɲini ka sa Kirisita* ta baara le kosɔn. Ni aw tun bɛ ne kɔrɔ yan, aw tun bɛna baara min kɛ ne ye, a ka a yɛrɛ bla o le ra aw nɔ ra fɔ a nin tun bɛ ɲini ka to a ra.

3

Terenninya bɛ sɔrɔ Kirisita le fɛ
(Galasikaw 5.1-6; Rɔmukaw 6.3-13; Korɛntikaw fɔlɔ 9.24-27; Piyɛri flanan 1.5-11)

1 Ayiwa, sisan, ne balemaw, aw ye ɲagari Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra. Ne ka ko minw
sɛbɛ aw ye ka ban, ka kɔsegi o kuma kelenw kan tuun, o man gbɛlɛn ne ma; o le fana
bɛ aw bla siraɲuman kan.
2 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi baarajugukɛbagaw ra; o ka jugu i ko wuruw, o ta kɛnɛsigiri ye
gbansan le ye.
3 Anw le ka kɛnɛsigiri yɛrɛ sɔrɔ, anw minw bɛ Ala bato Nin Saninman* baraka ra, ka
an ta bonya sɔrɔ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra; an tɛ an jigi la an yɛrɛ ta kɛwalew kan.
4 Ni o tɛ, ne yɛrɛ tun bɛ se k'a fɔ ko ne bɛ ne jigi la ne yɛrɛ ta kɛwalew kan. Jɔn le bɛ
se k'a fɔ ko a bɛ a jigi la a ta kɛwalew kan ka tɛmɛ ne kan?
5 Ne kɛnɛsigira ne woronin tere seeginan. Ne ye Izirayɛliden le ye, ne bɔra Boniyaminu
ta gba ra; ne ye Heburu yɛrɛworo le ye. Ne tun ye sariya* siratagamabagaba le ye,
Farisiw* ta diina ra.
6 Ni i ko jusu, o sariya ko kɛra ne jusu ra fɔ ne bɛ yaala ka lanabagaw tɔɔrɔ; ni i ko
sariya sira tagama, mɔgɔ si tun tɛ se ka ne jaraki o ra.
7 Nka ne tun bɛ nafa sɔrɔ o ko minw na, sisan ne bɛ o jate fɛngbansanw le ye Yesu
Kirisita kosɔn.
8 Ne yɛrɛ bɛ fɛn bɛɛ le jate fɛngbansan ye ne Matigi Yesu Kirisita lɔnniya kosɔn, o
lɔnniya min ɲɔgɔn tɛ. Ale le kosɔn ne sɔnna ka ne boro bɔ o kow bɛɛ ra, ka o bɛɛ jate i
ko ɲamaɲama, janko ne ye Kirisita* sɔrɔ,
9 ani ka to a ta jɛnɲɔgɔnya ra. Ne tɛ o sɔrɔ ne yɛrɛ ta terenninya sababu ra, sariya
sira tagama kosɔn. Terenninya min bɛ sɔrɔ lanaya baraka ra Kirisita ra, ne b'a sɔrɔ o
le sababu ra; o terenninya bɛ sɔrɔ Ala fɛ lanaya sababu ra.
10 Ne b'a fɛ ka Kirisita yɛrɛ le lɔn, ani sebagaya min ka a lakunu ka bɔ saya ra, ani ka
ne ninyɔrɔ ta a ta tɔɔrɔw ra, ka kɛ i ko ale yɛrɛ, hali saya ra,
11 janko ni a kɛra cogo o cogo, ne fana ye na kunu ka bɔ saya ra.

Lanaya ta bori

12 A tɛ i ko ne sera ne ta bori dan na ka a baraji sɔrɔ ka ban dɛ, walama ko ne ta ko
bɛɛ ɲana ka ban le; o tɛ. Nka ne bɛ jija ne ta bori ra, janko ne ye a baraji sɔrɔ, sabu
Kirisita* ka ne mina ka kɛ a yɛrɛ ta ye ka ban.
13 Ne balemaw, ne tɛ a miirira ko ne sera ne ta bori dan ma ka a baraji sɔrɔ ka ban
dɛ! Nka ko kelen le bɛ ne kɔnɔ; ne bɛ ne ta miiriya bɔ ne ta kɛwalekɔrɔw kan; min bɛ
ne ɲa fɛ, ne bɛ jija ka o le ɲini.
14 O kosɔn ne bɛ bori ka ne ɲasin ne ta bori dan ma, janko Ala ka an wele baraji min
kosɔn Yesu Kirisita sababu ra, ne ye o sɔrɔ sankolo ra.
15 Ayiwa, an minw bɛɛ kɛra mɔgɔkɔrɔbaw ye lanaya ra, o le ka kan ka kɛ an bɛɛ ta
miiriya ye. Nka ni miiriya wɛrɛ bɛ aw fɛ nin ko ra, Ala yɛrɛ bɛna can yira aw ra.
16 Nka, ni a kɛra cogo o cogo, an tagamana cogo min na fɔ ka na se bi ma, an ye taga
ɲa o sira kelen kan.
17 Ne balemaw, aw ye kɛ ne ladegibagaw ye. Aw ka tagamacogo min sɔrɔ anw na,
minw bɛ tagama ka kaɲa ni o cogo ye, aw ye olugu flɛ ka o ladegi.
18 Sabu mɔgɔ caman bɛ yi, olugu ka o yɛrɛ kɛ Kirisita ta gbengbenyiri juguw le ye; ne
ka o fɔ aw ye siɲaga caman, nka hali bi ne kasitɔ b'a fɔra aw ye tuun.
19 O mɔgɔw laban ye halakiri le ye; olugu kɔnɔbara le ye o ta ala ye. Ko minw tun ka
kan ka maroya bla o ra, o bɛ o le kɛ o ta yɛrɛbonya kun ye; o ta hami bɛɛ bɛ dunuɲa ta
kow le kan.
20 Nka anw kɔni, an ta sigiyɔrɔ bɛ Ala le fɛ sankolo ra; an fana bɛ an Kisibaga* Matigi
Yesu Kirisita makɔnɔna k'a bɔ yi le.
21 A bɛna an farikolo bɔ barakantanya ra k'a yɛlɛma k'a kɛ farikolokura nɔɔrɔman ye
i ko ale yɛrɛ ta; o sebagaya b'a fɛ, ka fɛn bɛɛ majigi ka bla a yɛrɛ ta sebagaya kɔrɔ.

4

Pɔli ta ladirikanw
(Filipikaw 2.1-3; Rɔmukaw 16.1-4)

1 Ayiwa, ne balema kanuninw, aw lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ. Aw le ye ne ta ɲagari kun ye,
ani ne ta masafugula. Ne balema kanuninw, aw ye jija ka to Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
2 Minw ye ne balemamuso fla Evodi ni Sɛntisi ta ko ye, ne bɛ o daari ko o ye bɛn kelen
ma Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
3 Ele fana, ne baarakɛɲɔgɔn kankelentigi, ne bɛ i daari ko i ye o dɛmɛ, janko o ye bɛn
kelen ma; sabu olugu le ka kɛrɛ kɛ ne kɛrɛ fɛ ka ne dɛmɛ Kibaro Diman* baara ra, olugu
ni Kileman, ani ne baarakɛɲɔgɔn tɔw, olugu minw tɔgɔw sɛbɛnin lo ɲanamanya kitabu
kɔnɔ.

4 Aw ye ɲagari Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra; ne bɛ kɔsegi a kan: aw ye ɲagari!
5 Aw y'a to mɔgɔw bɛɛ ye aw lɔn ni sabari le ye, sabu Matigi natuma surunyara.
6 Aw kana hami foyi ra; nka ni aw mako bɛ fɛn o fɛn na, aw ye o daari Ala fɛ; aw y'a daari, k'a ko gbɛlɛya, ka baraka la Ala ye fana.
7 Ni o kɛra, Ala ta jususuma min ka bon ka tɛmɛ adamadenw bɛɛ ta faamuri kan, o jususuma bɛna kɛ sababu ye k'a to aw jusukun ni aw ta miiriyaw ye to Yesu Kirisita kan.
8 Ayiwa, sisan, ne balemaw, fɛn o fɛn ye can ye, bonya bɛ fɛn o fɛn na, fɛn o fɛn terennin lo, kojugu tɛ fɛn o fɛn na, fɛn o fɛn ka di Ala ye, fɛn o fɛn bɛnnin lo, fɛn o fɛn ka ɲi, mɔgɔ bɛ se ka mɔgɔ tando fɛn o fɛn na, o fɛnw miiriya le ye kɛ aw jusukun na.
9 Ne ka aw karan min na, ani aw ka min sɔrɔ ne fɛ, ani aw ka min mɛn ne fɛ, ani aw ka kɛwale minw ye ne ra, aw ye o le kɛ. Ni o kɛra, hɛra tigi Ala bɛna kɛ ni aw ye.

Pɔli ka Filipikaw fo
(Korɛntikaw flanan 9.6-15)

10 Ne ɲagarira kosɛbɛ Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra, sabu aw k'a yira tuun ko ne ta ko bɛ aw jusukun na. O miiriya tun bɛ aw kɔnɔ kakɔrɔ, nka aw tun ma a kɛcogo le sɔrɔ fɔlɔ.
11 Ne tɛ o fɔra ka ne ta fɛnntanya yira aw ra dɛ! Sabu ni ne ta sɔrɔta ka kɛ fɛn o fɛn ye, o bɛ ne wasa; ne ka ne yɛrɛ degi o le ra.
12 Ka ɲanamanya fagantanya ra, ne bɛ se o ra; ka ɲanamanya fɛntigiya ra, ne bɛ se o ra fana. Ne tɛmɛna yɔrɔ o yɔrɔ, ni a gbɛlɛyara cogo o cogo, ka domuni sɔrɔ ka fa, walama ka to kɔngɔ ra, ne derira o ra; fɛntigiya ni fagantanya, ne derira o ra.
13 Ne bɛ se ka fɛn bɛɛ kɛ Kirisita* baraka ra; ale le bɛ baraka don ne ra.
14 O bɛɛ n'a ta, aw ka ne dɛmɛ ne ta tɔɔrɔ ra minkɛ, o ɲana.
15 Ne balema Filipikaw, aw yɛrɛ k'a lɔn ko kabini ne ka Kibaro Diman* waajuri damina ne bɔwagati ra Masedoni, ni aw ta jɛnkuru tɛ, jɛnkuru si ma kɛ ne jɛnɲɔgɔn ye ka ne ta baara nafa sɔrɔ, ani ka ne dɛmɛ ni o borofɛn ye.
16 Aw dɔrɔn le ka o kɛ; sabu hali tuma min ne tun bɛ Tesaloniki, aw ka bonya ci ne ma fɔ siɲaga fla, ka ne mako ɲa.
17 A tɛ i ko ne bɛ bonya le ɲinina; ne bɛ min fɛ, o ye ko aw ta kɛwaleɲumanw le ye caya, ka o kɛ aw ta baraji ye.
18 Aw ka fɛn o fɛn ci ne ma, ne ka o bɛɛ sɔrɔ. Epaforoditi nana o di ne ma, ne kɛra fɛntigi ye, ne wasara. O kɛra i ko saraka kasadiman; Ala bɛ o saraka ɲɔgɔn le mina, o ka di a ye fana.
19 Ne ta Ala bɛna aw mako bɛɛ ɲa, ka kaɲa ni a ta fɛntigiya ni a ta bonya ye, Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
20 Bonya ye la an Fa Ala kan wagati bɛɛ. Amina.

Fori laban

21 Aw ye Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ fo Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra. Balema minw bɛ ni ne ye yan, olugu bɛ aw fo fana.
22 Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ bɛ aw fo; minw bɛ baara kɛ masacɛba Sezari ta so kɔnɔ, olugu kɔni bɛ aw fora kosɛbɛ.
23 Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
KƆLƆSIKAW
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kaso ra Rɔmu (Kɛwalew 28.16). A bɛ i n'a fɔ nin lɛtɛrɛ ni Ɛfɛsikaw ta lɛtɛrɛ sɛbɛra wagati kelen na. An b'a ye ko o kitabu fla bɔra ɲɔgɔn fɛ fana. Kɔlɔsi tun ye Azi terebenyanfan dugu dɔ ye.

Pɔli baarakɛɲɔgɔn min tun ye Tisiki ye, ale le tagara ni nin lɛtɛrɛ fla bɛɛ ye. Pɔli tun ka Kibaro Diman* fɔ Ɛfɛsi wagati min na, Epafirasi tun sɔnna Matigi Yesu ma o wagati le ra. Ale le nana kɛ sababu ye k'a to Kibaro Diman sera Kɔlɔsi dugu kɔnɔ (1.7; 4.12). Kɔlɔsi ta lanabagaw ta ko tun ka bon Epafirasi ma kosɛbɛ. O kosɔn a tun tagara Pɔli fɛ fɔ Rɔmu.

Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ o wagati le ra, k'a di a ma, ko a ye taga a di Kɔlɔsi lanabagaw ma, janko mɔgɔ minw tun bɛ o lafirira ni karan wɛrɛw ye, karan min ni Kibaro Diman tɛ kelen ye, o ye o yɛrɛ mabɔ o mɔgɔw ra. O waajurikɛbagaw tun bɛ mɔgɔw karan sariya ta kow ni landaw le ra. Pɔli k'a yira ko ka o kow sira tagama, o bɛ na ni yɛrɛbonya le ye; a tɛ se ka mɔgɔ kisi (2.23). Yesu ta saya le bɛ mɔgɔ kisi ka bɔ jurumun na (1.20).

Pɔli b'a yira fana ko lanabagaw kɛra farikolo kelen ye; o ka kan ka kanuya sira le tagama (3.14-15).

Nin kitabu bɛ Kirisita ta Alaya ni a ta bonya yira an na; Ala ka ale le sigi fɛn bɛɛ kunna, sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan. An bɛ Ala ta cogo bɛɛ ye Yesu Kirisita le ra (1.15).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala daari Kɔlɔsikaw ye *(1.3-14)*
Yesu Kirisita ta bonya ni a ta nɔɔrɔ *(1.15-23)*
Pɔli ka siyɛn min ta lanabagaw kosɔn *(1.24–2.5)*
Lanabagaw ka kan ka o yɛrɛ kɔrɔsi mɔgɔlafiribagaw ra *(2.6-23)*
Lanabaga ta tagamacogokura *(3.1–4.6)*
Pɔli ta forikan *(4.7-18)*

Pɔli ta fori
(Ɛfɛsikaw 1.15-19; Filipikaw 1.3-6; Tesalonikikaw fɔlɔ 1.2-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye ka kaɲa ni Ala sago ye, ne ni an balemacɛ Timote,
2 anw bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ saninmanw ma, minw ye an balema kankelentigiw ye Kɔlɔsi. An Fa Ala ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Pɔli ta barakalari

3 Ni an bɛ Ala daari aw ye, an bɛ baraka la a ye tuma bɛɛ, ale min ye an Matigi Yesu Kirisita Fa ye;
4 sabu lanaya min bɛ aw fɛ Yesu Kirisita ra, ani aw bɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ kanu cogo min na, an ka o kibaroya mɛn.
5 Aw bɛ o kɛ, sabu jigiya bɛ aw fɛ sankolo ra. Kibaro Diman* min bɛ can yira, aw kɔnna ka o kuma min mɛn, o le sababu ra, aw ka o jigiya sɔrɔ.
6 O Kibaro Diman sera aw ma; a bɛ tagara ɲa dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra, i ko yiri min bɛ den, ka bonya, i n'a fɔ a kɛra aw fɛ cogo min na, kabini lon min na aw ka Ala ta nɛɛma ko mɛn k'a faamu ka kaɲa ni can sira ye.
7 An baarakɛɲɔgɔn kanunin Epafirasi, ale le ka aw karan o kow ra. Kirisita* ta baaraden kankelentigi lo; a bɛ o baara ra aw le ye.
8 Nin Saninman* ka kanuya min don aw jusu ra, ale le nana o lakari an ye yan.
9 Ayiwa, o le kosɔn, kabini an fana ka o mɛn, an tora Aladaari ra aw ye tuma bɛɛ, janko fɛn o fɛn ye Ala sago ye, aw ye o lɔn ka ɲa, ka hakiritigiya ni faamuri sɔrɔ Nin Saninman fɛ.
10 Ni o kɛra, aw tagamacogo bɛna Matigi wasa; aw ta kokɛtaw bɛɛ bɛna diya a ye fana; aw bɛna se ka Ala sago kɛ ka kɛwaleɲuman suguya bɛɛ kɛ, ka aw baraka bonya Ala lɔnniya ra.
11 Ala ye baraka don aw ra wagati bɛɛ ni a yɛrɛ ta sebagaya nɔɔrɔman ye, janko aw ye jija lanaya ra ka fɛn bɛɛ muɲu.
12 Aw ye baraka la Fa Ala ye, ka ɲagari, sabu a bɛ fɛn minw di a ta mɔgɔ saninmanw ma, a ka se di aw ma k'a to aw ye aw ninyɔrɔ sɔrɔ o ra, ka to a ta masaya yeelen na.

13 Den kanunin min bɔra Ala ra*, Ala ka an bɔ Setana ta dibi fanga kɔrɔ ka an don o
ta masaya ra.
14 Ale le sababu ra Ala ka an kunmabɔ, ka an ta jurumun yafa.

Kirisita bɛ fɛn bɛɛ kunna

15 Mɔgɔ tɛ se ka Ala ye, nka a bɛ cogo min na, an bɛ o ye Yesu Kirisita le ra; ale tun
bɛ yi, k'a sɔrɔ fɛn si ma dan fɔlɔ.
16 Sabu fɛn bɛɛ danna ale le sababu ra sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan: fɛnyetaw
ni fɛnyebariw, masayaw ni sebagayaw, fangatigiyaw ni kuntigiyaw; a bɛɛ danna ale le
sababu ra, a bɛɛ danna ale le kosɔn.
17 Ale le ye fɛn bɛɛ ra fɔlɔ ye; ale le baraka ra fɛn bɛɛ bɛ a nɔ ra.
18 lanabagaw ta jɛnkuru* ye a farikolo ye, ale ye o farikolo kunkolo ye. Ale le ye
damina ye, ale fɔlɔ le kununa ka bɔ saya ra, janko ka kɛ fɛn bɛɛ kuntigi ye.
19 Sabu a diyara Ala ye ko Alaya dafanin bɛɛ ye sɔrɔ Yesu ra.
20 Yesu sababu ra, Ala bɛ bɛn don ale ni danfɛnw cɛ, dugukolo kan, ani sankolo ra, ka
hɛra kɛ o ye Yesu jori ni a ta gbengbenyiri sababu ra.
21 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ aw yɔrɔ tun ka jan Ala ra; aw tun ye a juguw ye aw ta miiriyajuguw
ani aw ta kɛwalejuguw kosɔn.
22 Nka sisan Yesu saya baraka ra, Ala ka bɛn don ale ni aw cɛ, janko aw saninyanin
ye se ka lɔ Ala ɲa kɔrɔ, nɔ kana kɛ aw ra, jarakiyɔrɔ kana kɛ aw ra.
23 Nka aw lɔnin ka kan ka to lanaya ra, foyi kana aw bɔ aw lɔyɔrɔ ra; aw ka jigiya
min sɔrɔ Kibaro Diman lamɛnni fɛ, foyi kana aw mabɔ o jigiya ra. O Kibaro Diman min
waajuri bɛ kɛra mɔgɔw bɛɛ ye dunuŋa kɔnɔ, Ala ka ne Pɔli fana kɛ a ta baaraden ye o
Kibaro Diman waajuri le kama.

Pɔli ta baara

(Ɛfɛsikaw 3.1-13; Korɛntikaw fɔlɔ 2.7-13)

24 Ayiwa, sisan ne bɛ tɔɔrɔ min na aw kosɔn, ne bɛ ɲagari o ra; sabu min ka Kirisita*
ta tɔɔrɔw jɛn, ne farisogo ta tɔɔrɔ bɛ o le farara a kan, ka tɔɔrɔ lanabagaw ta jɛnkuru
ye, min ye a farikolo ye.
25 Ala ka ne kɛ o jɛnkuru ta baaraden le ye, ko ne ye baara kɛ aw ye ka Ala ta Kuma
gbɛya ka a fɔ aw ye.
26 O gundo le tun dogonin bɛ tuma bɛɛ, wagati bɛɛ ta mɔgɔw ma; nka sisan a yirara
Ala ta mɔgɔ saninmanw na.
27 Nafaba ni bonya min bɛ o gundo ra siya wɛrɛ mɔgɔw ta fan fɛ, Ala tun b'a fɛ
lanabagaw ye o lɔn; o gundo flɛ nin: ni Kirisita bɛ aw kɔnɔ, jigiya bɛ aw fɛ ko aw bɛna
don Ala ta nɔɔrɔ ra.
28 An bɛ ale ta ko waajuri le kɛra, ka mɔgɔw bɛɛ ladi, ka o karan ni Ala ta hakiritigiya
ye, janko mɔgɔw bɛɛ baraka ye bonya lanaya ra Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra.
29 O le kosɔn ne bɛ baara kɛra; Kirisita bɛ baraka min di ne ma, o baraka le bɛ sebagaya
di ne ma, ne bɛ siyɛn ta ni o le ye.

2

Pɔli bɛ kɛrɛ min kɛ lanabagaw kosɔn

1 Ne balemaw, ne b'a fɛ ko aw y'a lɔn ko ne bɛ kɛrɛba le kɛra aw kosɔn, ani
Lawodisekaw kosɔn, ani minw bɛɛ ɲa ma la ne kan fɔlɔ.
2 Ne bɛ o bɛɛ kɛra, janko o jusu ye suma; o ye bɛn kelen ma, ka to kanuya ra, ani
Ala ye nɛɛma o ye, ka faamuri dafanin di o ma, ka Ala ta gundo lɔn, o gundo min ye
Kirisita* ye.
3 Hakiritigiya bɛɛ, ani lɔnniya bɛɛ gundo dogonin bɛ Kirisita le ra.
4 Ne bɛ o fɔra aw ye, janko mɔgɔ si kana aw lafiri ni kumakan diman wɛrɛ ye.
5 Aw y'a lɔn ko hali ni ne tɛ ni aw ye, a bɛ i n'a fɔ ne bɛ yi le; aw bɛnnin bɛ ka aw
ta kow kɛ ka ɲa cogo min na, ani aw ka lanaya mina sɔbɛ ra cogo min na Kirisita* ta
jɛnŋɔgɔnya ra, a bɛ i n'a fɔ ne bɛ o yera, o fana bɛ ne ɲagari le.

Ɲanamanya bɛ sɔrɔ Kirisita fɛ

6 Ayiwa, aw sɔnna Matigi Yesu Kirisita ma cogo min na, hali bi aw ye jija ka to o sira
kan.
7 Aw ye to a ta jɛnŋɔgɔnya ra i ko yiri lilinw bɛ don dugukolo ra cogo min na, ani i
ko bon bɛ lɔ a jusiginan kan cogo min na; aw ye aw baraka bonya lanaya ra i n'a fɔ aw
karanna cogo min na; aw ta barakalari fana ye caya.
8 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko mɔgɔ si kana aw nɛgɛ ka aw mina ni a yɛrɛ ta hakiritigiya
ye, ka aw lafiri ni kuma gbansanw ye; o bɛ o kɛ ka kaŋa ni adamadenw ta landakow le

ye, ani dunuŋa ta batofɛn gbansan barakantanw; o t'a kɛ ka kaŋa ni Kirisita* ta karan ye.
9 Sabu Alaya dafanin bɛɛ bɛ Kirisita farikolo ra.
10 Aw bɛ fɛn bɛɛ sɔrɔ ka wasa ale baraka le ra, sabu ale le ye kuntigiyaw bɛɛ, ani fangatigiyaw bɛɛ kuntigi ye.
11 Aw ka kɛnɛsigiri sɔrɔ ale le fɛ, kɛnɛsigiri min tɛ mɔgɔ boro nɔ ye; o kɔrɔ ye ko aw bɔra aw ta jogokɔrɔ ni aw ta jurumunw na. O ye Kirisita ta kɛnɛsigiri le ye.
12 Aw batizera minkɛ, a kɛra i n'a fɔ aw su donna ni Kirisita ye, ka sɔrɔ ka kunu ni a ye, ka kɛ a ta jɛnŋɔgɔnya ra; sabu aw lara Ala ta sebagaya ra, o sebagaya min ka Kirisita kunu ka bɔ saya ra.
13 Ayiwa, aw tun sanin lo aw ta jurumunw kosɔn, ani aw ta kɛnɛsigibariya kosɔn; nka Ala ka ɲanamanyakura di aw ma Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra. A ka an ta jurumunw bɛɛ yafa an ma.
14 An ta kojugu minw tun sɛbɛra ka bla an kama ka an jaraki ko an ka sariya* cɛn, Kirisita ka o bɛɛ jɔsi ka bɔ yi a ta saya baraka ra gbengbenyiri* kan.
15 A ka Setana ta fangatigiyaw, ani a ta kuntigiyaw bɔsi a ra, ka o yira kɛnɛ kan bɛɛ ɲa na; a ka se sɔrɔ o kan a ta saya le baraka ra gbengbenyiri kan.

Lanaya ni adamadenw ta landaw

16 O kosɔn aw kana sɔn mɔgɔ si ye aw jaraki aw ta domuniko ra, walama aw ta minniko ra, walama ko mun na aw tɛ ɲanagbɛlonw ni karokuraw ni Nɛnɛkirilonw* jate.
17 O fɛnw bɛɛ tun ye fɛn nataw ja dɔrɔn le ye; nka min kɛra a yɛrɛ ye, o bɛ sɔrɔ Kirisita* le ra.
18 Aw kana a to mɔgɔ si ye na aw jaraki, ko ale ye mɔgɔ majiginin ye, ani ko ale bɛ mɛlɛkɛw ye ka o bato. Ni o mɔgɔw bɛ fɛn o fɛn kɛ, o b'a fɔ ko Ala le ka o yira o ra; o ta yɛrɛbonya ye fu le ye, o ta miiriyaw bɛɛ bɔra o yɛrɛ le ra.
19 Kirisita min ye fɛn bɛɛ kuntigi ye, o tɛ sɔn ka nɔrɔ o ra; k'a sɔrɔ ale le baraka ra lanabagaw bɛɛ lajɛnnin bɛ baraka sɔrɔ, ka bonya ka kaŋa ni Ala sago ye, ka jɛn ka kɛ kelen ye i ko farikolo kolotugudaw ni a fasaw bɛ ɲɔgɔn mina cogo min na.
20 I n'a fɔ aw sara ni Kirisita ye, o tuma aw nin bɔra dunuŋa ta batofɛn gbansan barakantanw ta kow ra. Ayiwa, mun kosɔn aw b'a to o ye o sariyaw sigi aw kan tuun, k'a kɛ i n'a fɔ aw jigi bɛ nin dunuŋa ta kow le kan? Ko:
21 «I kana nin mina dɛ! I kana nin nɛnɛ dɛ! I kana maga nin na dɛ!»
22 K'a sɔrɔ o fɛnw ye domunifɛn gbansan le ye; ni a domuna ka ban, a tɛ se ka kɛ foyi wɛrɛ ye tuun. O kow bɛɛ ye adamadenw ta sariya sigininw ani o ta kolatigɛninw le ye.
23 Can lo, a bɔra hakiritigiya sira fɛ; sabu o mɔgɔw bɛ o yɛrɛ jagboya ka o batori kɛ, o bɛ o yɛrɛ majigi ka o yɛrɛ jagboya ka ko dɔw kɛ ka o farikolo tɔɔrɔ. Nka baraka foyi tɛ o kow si ra min bɛ se ka mɔgɔ tanga jurumun ma.

3

Lanabagaw ta ɲanamanyakura
(Filipikaw 3.18-21; Yuhana fɔlɔ 3.1-3; Ɛfɛsikaw 5.3-20; 4.17-21)

1 Ayiwa, i n'a fɔ aw kununa ka bɔ saya ra ni Kirisita* ye, o tuma fɛn minw bɛ Ala fɛ san fɛ, aw ye o le ɲini; Kirisita siginin bɛ o yɔrɔ le ra Ala kininboroyanfan fɛ.
2 Fɛn minw bɛ Ala fɛ san fɛ, aw ye miiri o le ra; fɛn minw ye dugukolo ta fɛnw ye, aw kana miiri o ra;
3 sabu aw sara, aw ta ɲanamanya dogonin lo ni Kirisita ye Ala fɛ.
4 Aw ta ɲanamanya ye Kirisita le ye; ni ale yirara kɛnɛ kan lon min na, aw fana bɛna bɔ kɛnɛ kan, ka kɛ ni a ye a ta nɔɔrɔ ra.
5 O kosɔn aw ye aw ta jogokɔrɔw bɛɛ dabla: jatɔya, ani nɔgɔninya, ani jarabijugu, ani negejuguw, ani natabaya min ni josɔn bɛɛ ka kan.
6 [Minw tɛ sɔn ka Ala kan mina,] o kow le b'a to Ala ta kiti bɛna se olugu ma.
7 Aw tun bɛ tagamana o cogo le ra fɔlɔfɔlɔ, tuma min na aw tun bɛ aw ta jurumunw na.
8 Nka sisan aw ye o kow bɛɛ dabla: jusubɔ, dimi, kɔnɔnɔjuguya, nɛnini, ani marobariyakuma min o min bɛ se ka bɔ aw da ra.
9 Aw kana faninya tigɛ ɲɔgɔn ye, sabu aw ka aw jogokɔrɔw, ani aw ta kɛwalekɔrɔw bɛɛ bɔ aw yɛrɛ ra,
10 ka jogokura don aw yɛrɛ ra; o kosɔn dɔ bɛ farara aw ta lɔnniya kan lon o lon, janko aw ta cogo ye kɛ i n'a fɔ Kirisita yɛrɛ, ale min bɛ o jogokura di aw ma.

11 Ayiwa, o kosɔn ni i ye siya wɛrɛ mɔgɔ ye walama Yahudiya o, ni i kɛnɛsigira walama
ni i ma kɛnɛsigi o, ni i ye karanbari ye walama kongoso mɔgɔ o, ni i ye jɔn ye walama
hɔrɔn o, o si tɛ jate tuun; Kirisita le ye fɛn bɛɛ ye, ale le bɛ an bɛɛ jusukun na.

Lanabagaw ka kan ka ɲɔgɔn dɛmɛ

12 O le kosɔn, i n'a fɔ Ala ka aw ɲanawoloma, ka aw kɛ a ta mɔgɔ saninmanw ye, ani
a ta mɔgɔ kanuninw, aw fana ye hina ɲɔgɔn na, ka koɲuman kɛ ɲɔgɔn ye, ka aw yɛrɛ
majigi ɲɔgɔn ye, ka aw jusu suma ɲɔgɔn kɔrɔ, ka muɲu ɲɔgɔn kɔrɔ.
13 Aw ye ɲɔgɔn ta kow sɔnmina, ka yafa ɲɔgɔn ma. Ni dɔ ka dɔ hakɛ ta, aw ye yafa
ɲɔgɔn ma i ko Kirisita yafara aw ma cogo min na.
14 Nka, ka fara o bɛɛ lajɛnnin kan, aw ye ɲɔgɔn kanu; o le bɛna aw ta kow bɛɛ siri
ɲɔgɔn na k'a dafa.
15 Ala ka aw wele Kirisita ta hɛra le kama, ka aw kɛ farikolo kelen ye; o hɛra ye aw
jusukun fa, aw ye aw ta ko bɛɛ latigɛ ka kaɲa ni o ye. Aw ye baraka la Ala ye fana.
16 Aw y'a to Kirisita ta kuma ye sigi aw kɔnɔ, ka aw jusukun fa. Aw ye hakiri di ɲɔgɔn
ma, ka ɲɔgɔn ladi hakiritigiya ra ni Zaburuw kitabu dɔnkiriw ye, ani Alatandodɔnkiriw,
ani Alabatodɔnkiriw. Aw ye o dɔnkiriw la ni aw jusukun bɛɛ ye, ka baraka la Ala ye.
17 Ni aw bɛ fɛn o fɛn kɛ, kuma o, kɛwale o, aw ye o bɛɛ kɛ Matigi Yesu tɔgɔ kosɔn, ka
baraka la Fa Ala ye, a tɔgɔ kosɔn.

Lanabaga ka kan ka min kɛ a somɔgɔw ye
(Ɛfɛsikaw 5.22-33; 6.1-9; Piyɛri fɔlɔ 2.18-25; 3.1-7)

18 Ayiwa, musow, aw ye aw yɛrɛ majigi aw cɛw ye; o le bɛ bɛn ni Matigi sago ye.
19 Aw cɛw fana, aw ye aw musow kanu; aw kana o minako juguya.
20 Aw denmisɛnw, aw fana ye aw worobagaw kan mina fɛn bɛɛ ra, sabu o ka di Matigi
ye.
21 Aw faw, aw kana aw ta denw lamuruti, k'a to o fari ye faga.
22 Aw baaradenw, minw ye aw kuntigiw ye dugukolo kan yan, aw ye olugu kan mina
fɛn bɛɛ ra. Aw kana baara kɛ o ɲa kɔrɔ ka a kɛ dɔrɔn i n'a fɔ aw b'a fɛ ka aw yɛrɛ ko
diya o ye; aw ye a kɛ ni jusukungbɛnin ye, Matigi yɛrɛ ɲasiran kosɔn.
23 Ni aw bɛ baara o baara kɛ, aw ye o kɛ ni aw jusukun bɛɛ ye, i n'a fɔ aw b'a kɛra
Matigi le ye; a kana kɛ i n'a fɔ aw b'a kɛra mɔgɔw le ye.
24 Sabu aw k'a lɔn ko Matigi ka fɛn minw layiri ta aw ye, a bɛna o di aw ma ka o kɛ
aw ta sara ye. Aw ye baara kɛ Matigi Yesu Kirisita ye.
25 Nka mɔgɔ min bɛ baarajugu kɛ, o tigi bɛna sara ka kaɲa ni a ta baarajugu le ye
fana, sabu Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.

4

1 Ayiwa, aw kuntigiw, aw ye aw ta baaradenw minako ɲa ni terenninya ni jusuɲuman
ye, sabu aw k'a lɔn ko aw yɛrɛ ta Kuntigi bɛ sankolo ra.

Pɔli ta ladiri
(Ɛfɛsikaw 6.18-20; 5.14-17)

2 Aw ye jija Aladaari ra tuma bɛɛ; aw ye aw janto aw yɛrɛ, ka to ka baraka la Ala ye.
3 Aw ye Ala daari an ye fana, janko ale yɛrɛ ye an dɛmɛ, ka cogoɲuman di an ma ka
Kibaro Diman* fɔ, ka Kirisita* ta gundo yira mɔgɔw ra k'a gbɛya; o gundo le kosɔn o ka
ne siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye kaso ra yan.
4 Aw ye Ala daari ne ye janko ne ye se ka o gundo fɔ i ko ne ka kan k'a fɔ cogo min
na.
5 Aw ye aw tagamacogo lɔn lanabariw cɛ ra; Ala bɛ wagati min di aw ma, aw ye o kɛ
ka baaraɲuman le kɛ.
6 Aw y'a to aw darakumaw ye kɛ nɛɛma kumaw ye, kɔgɔ bɛ kuma minw na, janko aw
ye mɔgɔ bɛɛ jaabicogo lɔn.

Fori laban

7 Ayiwa, an balemacɛ kanunin Tisiki, min ye Matigi ta baaraden kankelentigi ye, ani
ne baarakɛɲɔgɔn, Matigi ta baara ra, ale bɛna taga ne ta kibaroyaw bɛɛ lase aw ma.
8 Ne k'a lawuri a kama k'a ci aw fɛ, janko an bɛ cogo min na yan, aw ye o lɔn, ani aw
hakiri fana ye sigi.
9 An balemacɛ kanunin min ye an balemacɛ kankelentigi Onezimu ye, ne ka o ci ni a
ye; aw ta mɔgɔ dɔ lo. Fɛn o fɛn bɛ kɛra yan, o bɛna taga o bɛɛ lakari aw ye.
10 Sitariki, min ye ne kasodenɲɔgɔn dɔ ye, ale bɛ aw fo, ani Marika, Barinabasi
balemacɛ. Ne tun ka ale ta ko le fɔ aw ye, ko ni a sera aw fɛ yi, aw y'a minako ɲa.

11 Yesu min bɛ wele ko Yutusi, ale fana bɛ aw fo. Yahudiya lanabagaw ra olugu dɔrɔn
le ka baara kɛ ni ne ye ka Ala ta Masaya* ko fɔ mɔgɔw ye; o ka ne jusu saaro kosɛbɛ.
12 Epafirasi min ye aw ta mɔgɔ dɔ fana ye, ale bɛ aw fo. Yesu Kirisita ta baaraden
yɛrɛ lo; a jijanin lo Aladaari ra aw ye kosɛbɛ, janko aw ta lanaya ye bonya, aw ye to kan
kelen kan, ka sɔn tuma bɛɛ ka Ala sago kɛ.
13 Aw ni Lawodisekaw ani Hirapolisikaw, aw ta ko bɛ Epafirasi jusukun na kosɛbɛ; ne
ye o seere ye.
14 An ta dɔkɔtɔrɔcɛ kanunin Luka bɛ aw fo; Demasi fana bɛ aw fo.
15 An balema minw bɛ Lawodise, aw ye olugu fo, ka Nɛnfa fo, ani lanabaga minw bɛ
lajɛn a ta so kɔnɔ.
16 Ni aw ka nin sɛbɛ karan, aw ye jija k'a to Lawodise lanabagaw fana y'a sɔrɔ k'a
karan; min bɛna bɔ Lawodise ka na di aw ma, aw fana ye o karan.
17 Aw y'a fɔ Arisipi ye ko ne ko, ko Matigi ka baara min karifa a ma, ko a ye a janto o
ra, ka a kɛ ka ɲa.
18 Ne yɛrɛ Pɔli boro le bɛ nin sɛbɛra sisan: «Ne Pɔli bɛ aw fo.» Aw ye aw hakiri to a
ra ko ne sirinin lo nɛgɛjɔrɔkɔ ra kaso ra yan.
Ala ye nɛɛma aw ye!

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci TESALONIKIKAW ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to Korɛnti dugu kɔnɔ. Nin lɛtɛrɛ le kɛra Pɔli ta lɛtɛrɛw bɛɛ ra flanan ye; Galasikaw ta kitabu kɛra fɔlɔ ye. Tesaloniki tun ye Masedoni mara duguba le ye.

Pɔli ta tagama flanan na, a ka Kibaro Diman* fɔ Tesaloniki minkɛ, mɔgɔ dɔw tun sɔnna Ala ta kuma ma o dugu kɔnɔ. Nka Yahudiya dɔw nana mankan wuri minkɛ, Pɔli bɔra dugu kɔnɔ (Kɛwalew 17.5-10). A bɔra o le ra Tesaloniki ka taga Bere, ka bɔ Bere ka taga Atɛni. A tora Atɛni k'a jɛnŋɔgɔn Timote ci ka taga Tesaloniki ka taga lanabagaw flɛ. Ale yɛrɛ tagara Korɛnti (3.1-3). Timote sekɔra ka na Pɔli sɔrɔ Korɛnti; a ka Tesaloniki lanabagaw ta kibaroya minw di a ma, o kumaw ka Pɔli ninsɔndiya; nka tɔɔrɔ minw ka Tesalonikikaw ta lanaya sumaya, a ka o fana fɔ Pɔli ye. O kosɔn Pɔli tora Korɛnti ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Tesalonikikaw ma, janko ka o ja gbɛlɛya; a ka o ta ɲininkariw fana jaabi.

Pɔli tun t'a fɛ tɔɔrɔ, walama fɛn wɛrɛ ye Tesalonikikaw ta lanaya cɛn. O kosɔn a ka o ta ɲininkariw jaabi. Tesalonikika dɔw tun b'a miiri ko Yesu Kirisita natuma sera ka ban; ko ni a nana, ko lanabaga minw sara ka ban, olugu tɛna taga ni Yesu ye. Pɔli ka olugu jaabi ko ni Yesu nana, lanabaga minw sara, ani minw ɲanaman lo, o bɛɛ bɛna taga ni Yesu ye (4.16; 5.10).

O ra, a bɛ lanabagaw ja gbɛlɛya, ko o ka kan ka tɔɔrɔ sɔnmina, ka timinadiya ka baara kɛ, sani Yesu ye na (5.14,16).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala fo Tesalonikikaw ta lanaya kosɔn *(1–3)*
Lanabaga ka kan ka tagama ka kaɲa ni Ala sago ye *(4.1-12)*
Matigi Yesu nacogo *(4.13–5.11)*
Lanabagaw ta baara *(5.12-22)*
Ladirikanw, ani forikanw *(5.23-28)*

Pɔli ni a baarakɛɲɔgɔnw ta fori
(Filipikaw 1.3-6; Kɔlɔsikaw 1.3-8)

1 Ne Pɔli ni Silasi ni Timote, anw bɛ nin sɛbɛ ci Tesaloniki lanabagaw ta jɛnkuru ma,
minw bɛ an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra; Ala ye nɛɛma aw ye, ka
hɛra kɛ aw ye.
2 An bɛ baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw bɛɛ kosɔn, ka an hakiri to aw ra an ta Aladaariw
ra.

Tesalonikikaw ta lanaya ko diyara Pɔli ye

3 Aw ka kɛwale minw kɛ ka kaɲa ni aw ta lanaya ye, ani aw ka baara min kɛ aw ta
kanuya kosɔn, ani aw ka aw jigi sigi an Matigi Yesu Kirisita kan ni baraka min ye, an
hakiri bɛ o ra tuma bɛɛ an Fa Ala ɲa kɔrɔ.
4 An balemaw, aw minw ye Ala ta mɔgɔ kanuninw ye, an k'a lɔn ko Ala ka aw
ɲanawoloma ka aw kɛ a ta ye.
5 Sabu an ka Kibaro Diman* min fɔ aw ye, o waajuri tun ma dan darakuma dama
ma, nka Nin Saninman* ta baraka tun bɛ a kan, k'a yira ko sigiya si tɛ a ra. An tun bɛ
tagama cogo min na aw cɛ ra aw yɛrɛ ta nafa kosɔn, aw ka o lɔn fana.
6 Aw kɔni kɛra an ladegibagaw ye, ani Matigi yɛrɛ ladegibagaw; sabu aw ka tɔɔrɔ
caman le sɔnmina ka sɔn Ala ta kuma ma, fɔ ka ɲagari Nin Saninman baraka ra.
7 O ra, Masedoni mara, ani Akayi mara lanabagaw bɛɛ bɛ aw ta tagamacogoɲuman le
flɛ ka o ladegi.
8 Matigi ta kuma bɔra aw fɛ yi ka taga se fɔ Masedoni, ani Akayi; o dɔrɔn tɛ, nka aw
yɛrɛ ta lanaya, Ala ra, o ko sera yɔrɔ bɛɛ. An yɛrɛ tɛ an yɛrɛ sɛgɛ ko an bɛ aw ko fɔ
mɔgɔ ye tuun.
9 Hali an sera aw fɛ cogo min na, mɔgɔw bɛ o bɛɛ lakari, ani aw yɛlɛmana ka sɔn Ala
ma cogo min na, ka aw ta batofɛnkɔrɔw to yi ka sɔn ka Ala ɲanaman bato, min ye Ala
ye can ra.
10 Den min bɔra Ala ra*, Yesu, Ala ka min lakunu ka bɔ saya ra, aw bɛ o makɔnɔna ka
bɔ sankolo ra; ale le bɛ an kisi ka bɔ Ala ta kiti dimi kɔrɔ.

2

Pɔli ka baara min kɛ Tesaloniki
(Kɛwalew 20.18-21,31-35; Korɛntikaw flanan 6.3-10; 12.12-15)

1 Ne balemaw, aw yɛrɛ k'a lɔn ko an ta tagako aw fɛ, o ma kɛ gbansan ye.
2 Aw k'a lɔn ko mɔgɔw ka an tɔɔrɔ, ka an minako juguya Filipi dugu kɔnɔ, nka o bɛɛ
n'a ta, an belen ka an jigi la an ta Ala kan, ka taga Ala ta Kibaro Diman* fɔ aw ye; o
kɛra gbɛlɛya caman le kɔnɔ.
3 An ma an ta waajuri kɛ janko ka mɔgɔw lafiri, an m'a kɛ ni miirijugu ye, walama
nanbara.
4 Nka Ala ka an sɛgɛsɛgɛ, k'a jigi la an kan, ka Kibaro Diman karifa an ma cogo min
na, an fana b'a fɔ ten le; an tɛ kuma ka an yɛrɛ ko diya mɔgɔw ye, nka an bɛ an yɛrɛ
ko diya Ala le ye, ale min bɛ mɔgɔw jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ.
5 Ayiwa, aw yɛrɛ k'a lɔn ko an ma mɔgɔ nɛgɛ ni an darakan ye fiyewu; an fana ma an
ta waajuri kɛ nafa kosɔn; Ala yɛrɛ ye an seere ye.
6 An m'a kɛ janko mɔgɔw ye an bonya; an ma bonya ɲini aw fɛ, walama mɔgɔ wɛrɛw
fɛ.
7 K'a sɔrɔ an tun bɛ se ka an ta fanga sigi aw kan, ko anw ye Kirisita* ta ciradenw* le
ye. Nka an ma o kɛ; an ka baara kɛ aw cɛ ra ni sabari le ye, ka aw mina i ko bamuso
bɛ a janto a denw na cogo min na.
8 Aw ta kanuya bonya kosɔn an jusu ra, an tun t'a fɛ ka Ala ta Kibaro Diman dɔrɔn
lase aw ma, nka an tun labɛnnin lo ka hali an yɛrɛ nin di aw kosɔn, sabu aw ko tun ka
gbɛlɛn an ma kosɛbɛ.
9 Ne balemaw, aw hakiri bɛ an ta baara ni an ta sɛgɛ ra: Ka an to Ala ta Kibaro Diman
waajuri ra, an ka baara kɛ su ni tere ka an yɛrɛ baro, janko an kana kɛ doni ye mɔgɔ si
kan.
10 Aw ye an seerew ye, Ala fana ye an seere ye, ko ka an to aw lanabagaw cɛ ra yi, an
tagamacogo tun saninyanin lo, a tun terennin lo, jarakiyɔrɔ tun tɛ an na fana.
11 Aw k'a lɔn fana ko an ka aw bɛɛ kelen kelen mina i ko facɛ bɛ a denw mina cogo
min na.
12 An ka aw ladi, ka aw jusu saaro, k'a fɔ aw ye k'a gbɛlɛya ko aw ye aw tagamacogo
kaɲa ni Ala sago ye; ale le ka aw wele janko aw ye don a ta Masaya* ni a ta nɔɔrɔ na.
13 An bɛ baraka la Ala ye fana tuma bɛɛ, sabu an ka Ala ta Kuma min fɔ aw ye, aw
ma o mina i ko mɔgɔw ta kuma, nka a bɛ cogo min na, aw k'a mina ten, k'a lɔn ko Ala
ta Kuma lo, ko o le bɛ se ka baraka don aw lanabagaw ra.
14 An balemaw, Ala ta lanabagaw ta jɛnkuru minw bɛ Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra,
Zude mara ra, aw ka olugu ta tagamacogo le ladegi; sabu Yahudiyaw ka olugu tɔɔrɔ cogo
min na, aw fana ta mɔgɔw ka aw tɔɔrɔ o cogo le ra.
15 O Yahudiyaw le ka Matigi Yesu faga, ani ciraw; o ka anw yɛrɛ fana tɔɔrɔ. O ta
kokɛtaw man di Ala ye; o ka mɔgɔ bɛɛ kɛ o yɛrɛ juguw ye.
16 O bɛ cogo ɲini ka an bari ka kisiri ko waajuri kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ye; o cogo ra o
bɛ to ka dɔ fara o ta jurumunw hakɛya kan, k'a caya. Nka a laban, Ala ta dimi sera o
ma.

Pɔli b'a fɛ ka Tesalonikikaw ye
(Kɛwalew 17.14-16)

17 An balemaw, an kɔni bɔra aw fɛ yi ka wagati dama min kɛ ni an ma ɲɔgɔn ye, o ka
aw ɲanafin bla an na kosɛbɛ. Nka hali ni an ɲa tun tɛ ɲɔgɔn na, an ta miiriya tun bɛ
aw kan.
18 O kosɔn, an tun b'a fɛ ka taga bɔ aw fɛ yi; ne Pɔli kɔni, ne tun k'a latigɛ siɲagako
caman, nka Setana ka an bari ka taga.
19 Ayiwa, jɔn le ye anw jigi ye, ani an ta ɲagari kun, ani an ta bonya kun? Aw le bɛna
kɛ o ye an Matigi Yesu ɲa kɔrɔ, a nalon na.
20 Can lo, aw le ye an ta bonya kun ye, ani an ta ɲagari kun.

3

Pɔli ka Timote ci Tesaloniki

1 Ayiwa, an nana a ye ko an tɛ se ka makɔnɔni kɛ tuun minkɛ, an k'a latigɛ ko an
dama bɛna to Atɛni,
2 ko an bɛ an balemacɛ Timote ci aw fɛ yi, ale min ye an baarakɛɲɔgɔn ye Ala ta baara
ra Kibaro Diman waajuri ta ko ra, janko a ye aw baraka bonya, ka aw ja gbɛlɛya aw ta
lanaya sira tagama ra,

3 janko tɔɔrɔ min bɛ aw kan sisan, o kana aw ta lanaya bɔ a nɔ ra. Aw yɛrɛ k'a lɔn
ko Ala ka an wele o le kama.
4 Ka an to ni aw ye, an tun ka aw lasɔmi k'a fɔ aw ye ko tɔɔrɔ caman bɛna se an ma;
o le fana sera sisan; aw yɛrɛ ɲa b'a ra ka ban.
5 Ayiwa, an nana a ye ko an tɛ se ka makɔnɔni kɛ tuun minkɛ, an kɔrɔtɔkojugu ka
Timote ci, ko a ye taga aw ta lanaya kibaroya mɛn, ka na o fɔ an ye; sabu ne tun bɛ
siranna ko Setana kana na aw nɛgɛ ka aw lafiri, k'a to an ta baara ye kɛ baara gbansan
ye.

Tesalonikikaw ta ko ka Pɔli jusu suma

6 Ayiwa, Timote bɔra aw fɛ yi, ka na kibaroŋuman fɔ an ye aw ta lanaya ko ra, ani aw
ta kanuya; a ko aw hakiri bɛ an na kosɛbɛ, ani ko an lɔgɔ bɛ aw ra i n'a fɔ aw fana lɔgɔ
bɛ anw na cogo min na.
7 Ayiwa, ne balemaw, o kibaroya fɔra an ye minkɛ, hali ka an to maɲumanko ni tɔɔrɔ
ra, an jusu sumana aw ta ko ra, aw ta lanaya kosɔn.
8 Ayiwa, sisan kɔni an ja gbɛlɛyara, sabu an k'a lɔn ko aw ta lanaya bɛ a nɔ ra, Matigi
ta jɛŋɲɔgɔnya ra.
9 Aw ta lanaya ko ka an ɲagari Ala ɲa kɔrɔ cogo min na, sisan an bɛna Ala fo cogo di
sa o lanaya kosɔn?
10 Su ni tere an bɛ Ala daari, k'a daari kosɛbɛ, janko a y'a to an ye sira sɔrɔ ka taga
an ɲa la aw kan; ni o kɛra, min ka aw ta lanaya jɛn, an bɛna aw karan o ra.
11 Ayiwa, an Fa min ye Ala yɛrɛ ye, ale ni an Matigi Yesu y'a to an ye sira sɔrɔ ka se
aw fɛ yi!
12 Matigi ye dɔ fara aw ta kanuya kan, ka aw ta kanuya bonya aw ni ɲɔgɔn cɛ, ani aw
ni mɔgɔw bɛɛ cɛ, i ko anw yɛrɛ bɛ aw kanu cogo min na;
13 Ala ye baraka don aw ra, k'a to aw ye saninya, jarakiyɔrɔ kana kɛ aw ra an Fa Ala
ɲa kɔrɔ, an Matigi Yesu nalon na ni a ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ye.

4

Tagamacogo min ka di Ala ye
(Piyɛri fɔlɔ 1.14-16; 4.1-5; Ɛfɛsikaw 5.3-8; Korɛntikaw fɔlɔ 6.13-20)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw ka kan ka tagama cogo min na ka aw yɛrɛ ko diya Ala ye, an
ka o yira aw ra; aw yɛrɛ fana bɛ o sira le tagamana ka ban. An bɛ min ɲini aw fɛ sisan,
ka aw daari Matigi Yesu tɔgɔ ra, o ye ko aw belen ye dɔ fara a kan.
2 An ka ko minw sɔrɔ Matigi Yesu fɛ ka aw karan o ra, aw yɛrɛ ka o lɔn:
3 Ala sago ye ko aw ye saninya, ko aw ye aw yɛrɛ mabɔ jatɔya ra.
4 Aw bɛɛ kelen kelen ye to ni aw yɛrɛ ta muso le ye, ka saninya, ka Ala tɔgɔ bonya*.
5 Aw kana aw yɛrɛ to jarabijuguw boro, i ko siya wɛrɛ mɔgɔ minw ma Ala lɔn.
6 Mɔgɔ si kana a balema nanbara, k'a tɔŋɔ nin kow ra; an ka o fɔ aw ye ka ban k'a
gbɛlɛya, ko Matigi bɛna o kow bɛɛ hakɛ bɔ mɔgɔw ra.
7 Sabu Ala ma an wele saninyabariya kama; a ka an wele saninyari le kama.
8 O kosɔn ni mɔgɔ min ka ban nin kuma ma, o tigi ma ban mɔgɔ kan ma; Ala min ka
a ta Nin Saninman* di aw ma, a banna o le kan ma.
9 Ayiwa, ne balemaw, min kɔni kɛra ɲɔgɔnkanu ye, mɔgɔ tɛ se ka dɔ fɔ aw ye o ra
tuun; sabu Ala ka aw yɛrɛ karan ka ban ko aw ye ɲɔgɔn kanu.
10 Aw fana bɛ o sira le tagamana ni Masedoni mara bɛɛ lajɛnnin ta balemaw bɛɛ ye;
nka an bɛ aw ladi ko aw belen ye jija ka dɔ fara a kan.
11 Ayiwa, aw ye jija k'a to hɛra ye to aw ni ɲɔgɔn cɛ. Aw ye jija ka aw yɛrɛ ta kow
ɲanabɔ; aw ye aw boro don baara dɔ ra ka o kɛ, i n'a fɔ an k'a fɔ aw ye cogo min na
kakɔrɔ.
12 Ni o kɛra, lanabariw fana bɛna aw bonya; aw fana tɛna kɛ doni ye mɔgɔ si kunna.

Matigi Yesu nako
(Korɛntikaw fɔlɔ 15.19-58)

13 Ayiwa, ne balemaw, an balema minw sara, an t'a fɛ aw ye to kolɔnbariya ra olugu
ta fan fɛ, janko aw kana aw jusu kasi i ko mɔgɔ tɔw, jigi tɛ minw fɛ.
14 An lara a ra cogo min na ko Yesu sara ka kunu, an lara a ra o cogo kelen na ko
lanabaga minw sara, Ala bɛna olugu fana lakunu Yesu baraka ra, ka kɛ ni a ye.
15 Ayiwa, Matigi yɛrɛ ka kuma min fɔ an ye, an bɛ o fɔ aw ye, ko: Matigi Yesu nalon
na, an mɔgɔ ɲanamanw tɛna kɔn suw ɲa.

---

* **4:4 4.4** Kitabu dɔw b'a fɔ ko: Bɛɛ kelen kelen ye a yɛrɛ mina, ka a farikolo to saninya ni bonya ra.

16 Sabu kumakan dɔ bɛna bɔ, o kɔ mɛlɛkɛ kuntigi dɔ kan bɛna bɔ; o kɔ, Ala ta
burufiyɛkan bɛ bɔ. Ni o kɛra, Matigi Yesu yɛrɛ bɛ jigi ka bɔ sankolo ra. O tuma, minw
sara ka o to Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, olugu bɛ kɔn ka kunu.
17 O kɔ, ni o kɛra, ka an lanabaga tɔ minw ɲanaman to, Matigi bɛna anw ta; an bɛɛ
bɛ jɛn ka taga ni tɔw ye sankaba kɔnɔ, ka taga Matigi kunbɛn san fɛ. O ra, an bɛ to ni
Matigi ye wagati bɛɛ.
18 Ayiwa, ne balemaw, aw ye ɲɔgɔn jusu saaro ni nin kumaw ye.

5

Ka labɛn Matigi nalon kama
(Matiyu 24.36-51; Luka 12.35-40; Rɔmukaw 13.11-14)

1 Ne balemaw, aw mako tɛ a ra ko an ye dɔ fɔ aw ye Matigi natuma ni a nawagati ko
ra.
2 Aw yɛrɛ k'a lɔn kosɛbɛ ko Matigi nalon bɛna bara mɔgɔ bɛɛ ra i ko son bɛ bara mɔgɔ
ra cogo min na su fɛ.
3 Tuma min na mɔgɔw bɛna kɛ a fɔ ye ko: «An bɛ hɛra ra! An laganfiyara!» O tuma
le ra cɛnriba bɛna bara ka cun o kan, i ko kɔnɔdimi bɛ bara muso lasiritɔ ra cogo min
na; o tɛna bɔsi fiyewu.
4 Nka ne balemaw, i n'a fɔ aw tɛ dibi ra, o lon tɛna bara aw ra i ko son bɛ bara mɔgɔ
ra cogo min na.
5 Aw bɛɛ bɛ tagama yeelen le ra; aw ye terefɛmɔgɔw le ye; an tɛ sufɛmɔgɔw ye, walama
dibiramɔgɔw.
6 O kosɔn, an kana to sunɔgɔ ra i n'a fɔ tɔw. An ye an janto an yɛrɛ, ka an yɛrɛ
minacogo lɔn.
7 Minw bɛ sunɔgɔ, olugu bɛ sunɔgɔ su fɛ le; minw fana bɛ dɔrɔ min ka ɲanamini,
olugu bɛ o kɛ su fɛ le.
8 Nka an minw ye terefɛmɔgɔw ye, an ye an yɛrɛ minacogo lɔn. An ye lanaya ni kanuya
don an yɛrɛ ra i ko nɛgɛderege, ka kisiri kɛ an jigi ye, ka o kɛ i ko an ta nɛgɛfugula.
9 Sabu Ala ma an dan a ta dimi kama; a ka an dan kisiri sɔrɔri le kama, an Matigi Yesu
Kirisita baraka ra.
10 Yesu sara an kosɔn janko ni an ɲanaman lo o, ni an sara o, an ye ɲanamanya ni ale
ye.
11 Ayiwa, o ra, aw ye ɲɔgɔn ladi, ka ɲɔgɔn baraka bonya i ko aw bɛ a kɛra cogo min
na ka ban.

Pɔli ta ladiriw
(Rɔmukaw 12.17-21)

12 Ayiwa, ne balemaw, minw bɛ sɛgɛra ka aw karan lanaya sira ra, ani ka aw ladi
Matigi ta sira tagama ra, an b'a ɲini aw fɛ ko aw ye olugu bonya.
13 Aw ye o jate kosɛbɛ, ka o kanu o ta baara kosɔn.
Aw y'a to hɛra ye kɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ.
14 An bɛ aw daari, an balemaw, ko minw bɛ o yɛrɛ bla baarantanya ni yaala ra, ko aw
ye sara olugu ra. Minw jusu kasira, aw ye olugu jusu saaro, ka barakantanw dɛmɛdɛmɛ,
ka muɲu bɛɛ kɔrɔ.
15 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, aw kana a to dɔ ye kojugu sara ni kojugu dɔ wɛrɛ ye; aw ye
jija ka koɲuman le kɛ tuma bɛɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, ani k'a kɛ mɔgɔw bɛɛ ye fana.
16 Aw ye ɲagari tuma bɛɛ,
17 aw kana Aladaari dabla,
18 aw ye baraka la Ala ye fɛn bɛɛ ra; sabu Ala sago ye o le ye aw ta fan fɛ, Yesu Kirisita
ta jɛnɲɔgɔnya ra.
19 Aw kana Nin Saninman* ta tasuma faga aw jusukun na.
20 Aw kana ciraw ta kumaw mafiyɛnya.
21 Aw ye ko bɛɛ sɛgɛsɛgɛ; min ka ɲi, aw ye o mara;
22 aw ye aw yɛrɛ mina kojugu suguya bɛɛ ma.

Pɔli ta fori

23 Ayiwa, hɛra tigi Ala yɛrɛ ye aw yɔrɔ bɛɛ saninya; a ye aw ta ɲanamanya bɛɛ mara:
aw hakiri, ani aw nin, ani aw farikolo, janko aw jarakibari ye to fɔ ka taga se an Matigi
Yesu Kirisita nalon ma.
24 Ala min ka aw wele, ale ye kankelentigi ye; ale le bɛna o kɛ.
25 Ne balemaw, aw ye Ala daari anw ye.
26 Aw ye balemaw bɛɛ fo ni kanuyafori ye.

27 Ne b’a ɲini aw fɛ k’a gbɛlɛya, an Matigi Yesu kosɔn, ko aw ye nin sɛbɛ karan
balemaw bɛɛ ye.
28 An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci TESALONIKIKAW ma Kitabu faamucogo

Tesalonikikaw ta lɛtɛrɛ flanan ni lɛtɛrɛ fɔlɔ ta kumaw bɛ taga ɲɔgɔn fɛ. Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ flanan sɛbɛ k'a to Korɛnti dugu kɔnɔ; karo wɔɔrɔ ɲɔgɔn le bɛ o lɛtɛrɛ fla cɛ. (Aw ye Tesalonikikaw kitabu fɔlɔ daminakumaw flɛ.)

Pɔli ta lɛtɛrɛ fɔlɔ tun ma Tesalonikikaw ta miiriya yɛlɛma kosɛbɛ Yesu ta nako faamuri ta fan fɛ, sabu dɔw belen tun b'a miiri ko Yesu nana ka ban, dɔw fana tun b'a miiri ko Yesu nawagati sera ka ban, ko mɔgɔ man kan ka hali baara kɛ tuun. Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan sɛbɛ ka o karan tuun, ko sani Matigi Yesu ye na, kojugu bɛna caya dunuɲa ra fɔlɔ, Kirisita kɛrɛbagaw bɛna wuri ka mɔgɔw lafiri ni o ta karan ye. Nka o si man kan ka lanabagaw hakiri wuri (3.10). Lanabagaw ka kan ka jija Yesu ta sira tagama ra, ka tɔɔrɔ muɲu, ka baara kɛ ka taga se fɔ a laban ma (3.12-13).

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Ala fo ani k'a daari Tesalonikikaw ye *(1.1-12)*
Matigi Yesu nacogo *(2.1-12)*
Lanabagaw ka kan ka jija Yesu ta sira tagama ra *(2.13–3.5)*
Lanabagaw ka kan ka baara kɛ ka o yɛrɛ doni ta *(3.6-15)*
Pɔli ta dugawuw ni a ta forikan *(3.16-18)*

Pɔli ni a baarakɛɲɔgɔnw ta fori

1 Ne Pɔli, ani Silasi, ani Timote, anw bɛ nin sɛbɛ ci Tesalonikikaw ta lanabagaw ta
jɛnkuru ma, min bɛ an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.
2 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Kirisita nalon
(Tesalonikikaw fɔlɔ 1.2-7; Filipikaw 1.3-6,27-30; Matiyu 13.40-43; 25.31-46)

3 An balemaw, an ka kan ka baraka la Ala ye tuma bɛɛ aw ta ko ra; o bɛnnin lo, sabu
aw ta lanaya bɛ bonyara ka taga ɲa, kanuya min fana bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ, dɔ bɛ farara
o kan ka taga ɲa.
4 O kosɔn an kun kɔrɔtanin bɛ aw ko fɔ Ala ta lanabagaw ta jɛnkuru tɔw ye, aw ta
muɲuri ni aw ta lanaya kosɔn; sabu tɔɔrɔw ni sɛgɛ minw bɛɛ sera aw ma, aw ka o bɛɛ
sɔnmina.
5 Nka ne balemaw, o bɛɛ b'a yira ko Ala bɛna kiti tigɛ ni terenninya ye lon dɔ. Aw bɛ
tɔɔrɔ o tɔɔrɔ sɔnminana, o bɛɛ le bɛ aw labɛn Ala ta Masaya* kama, sabu aw bɛ tɔɔrɔra
o Masaya le kosɔn.
6 Sabu a bɛnnin lo, ka kaɲa ni Ala ta terenninya ye, ko minw bɛ aw tɔɔrɔra, Ala ye
olugu fana tɔɔrɔ.
7 Nka aw minw bɛ tɔɔrɔra, a bɛna laganfiya di aw ma, ka a di anw fana ma; Matigi
Yesu bɛna na wagati min na ka bɔ sankolo ra ni a ta mɛlɛkɛ fangatigiw ye, a bɛna kɛ o
wagati le ra.
8 A bɛna na tasumamana dɔ cɛ ma; minw ma Ala lɔn, ani o banna an Matigi Yesu ta
Kibaro Diman* ma, a bɛna olugu ta kojuguw hakɛ bɔ o ra.
9 O ta kojugu sara bɛna kɛ halakiri banbari le ye; o bɛ faran ka mabɔ Matigi ra pewu,
ka mabɔ a ta sebagaya nɔɔrɔman ra.
10 O bɛna kɛ Matigi nalon le ra; minw ye a ta mɔgɔ saninmanw ye, olugu bɛna a bonya;
minw lara a ra olugu bɛna a flɛ ka ɲagari. Aw fana bɛna kɛ o mɔgɔw ra, sabu aw lara
an ta seereyakuma ra.
11 O le kosɔn an bɛ Ala daari aw ye wagati bɛɛ, janko a ka aw wele min kama, aw
tagamacogo ye kaɲa ni o ye, ani janko aw b'a fɛ ka koɲuman min kɛ, aw ye se ka o kɛ
a ta sebagaya baraka ra, ka aw ta lanaya baara dafa.
12 Ni o kɛra, an Matigi Yesu tɔgɔ bɛna bonya sɔrɔ aw fɛ, aw fana bɛna bonya sɔrɔ ale
fɛ, an ta Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma baraka ra.

2

Ko minw bɛna kɛ sani Matigi ye na

1 Ayiwa, an balemaw, min ye an Matigi Yesu Kirisita nako ye, ani an bɛna lajɛn a kɔrɔ
cogo min na, an bɛ min ɲini aw fɛ, o flɛ nin ye:

2 aw kana a to mɔgɔ si ye aw hakiri yɛlɛma yɔrɔnin kelen na, walama ka aw ja tigɛ ni
cirayakuma dɔw ye, walama ni waajuri dɔw ye, walama ni lɛtɛrɛ dɔ ye, k'a fɔ ko anw
le ka o sɛbɛ, k'a fɔ ko Matigi nalon sera ka ban.
3 Aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri cogo si ra; sabu sani Matigi nalon ye se, mɔgɔw
bɛna muruti Ala ma fɔlɔ; o kɔ, min tɔgɔ ye ko Mɔgɔjugu, min blara halakiri kama, ale
bɛna a yɛrɛ yira.
4 Fɛn o fɛn bɛ wele ko Ala, ani mɔgɔw bɛ fɛn o fɛn bato, a bɛna wuri k'a yɛrɛ bonya
o bɛɛ ma, fɔ ka taga don Ala ta batosoba yɛrɛ kɔnɔ, ka sigi yi, k'a fɔ ko ale le ye Ala ye.
5 Wagati min ne tun bɛ ni aw ye, aw hakiri tɛ a ra ko ne tun ka o kow fɔ aw ye wa?
6 Nka min bɛ a laləra fɔlɔ, janko a kana a yɛrɛ yira ni a wagati ma se, aw yɛrɛ ka o
lɔn.
7 O bɛɛ n'a ta, Mɔgɔjugu ka a ta kɛwale dogoninw damina ka ban. Nka min k'a lalɔ
hali bi, o ka kan ka bɔ yi fɔlɔ.
8 Ni o bɔra yi, o tuma Mɔgɔjugu bɛ sɔrɔ k'a yɛrɛ yira. Nka Matigi Yesu bɛna a faga ni
a dafɔɲɔ ye; Matigi natɔ ta nɔɔrɔ manamana bɛna a halaki pewu!
9 O Mɔgɔjugu bɛna na ni Setana ta sebagaya le ye. A bɛna tagamasiyɛnw ni kabakow
ni kobaw kɛ ka mɔgɔw lafiri.
10 A bɛna kojugu suguya bɛɛ kɛ, janko mɔgɔ minw ka kan ka halaki, ka olugu lafiri. O
mɔgɔw bɛna halaki, sabu can min tun bɛ se ka o kisi, o ma sɔn o ma, a fana ma diya o
ye.
11 O bɛɛ le kosɔn Ala bɛ o sebagaya lana o fɛ ka na o lafiri, janko o ye la faninya ra.
12 O ra, mɔgɔ minw ma la can ra, terenbariya diyara minw ye, Ala ta kiti bɛ ben olugu
bɛɛ kan.

Ala ka lanabagaw ɲanawoloma kisiri kama
(Piyɛri fɔlɔ 1.2-9)

13 An balemaw, Matigi ta mɔgɔ kanuninw, anw kɔni ka kan ka baraka la Ala ye aw
kosɔn wagati bɛɛ, sabu Ala ka aw ɲanawoloma ka aw kɛ mɔgɔ fɔlɔw ye, ka aw kisi Nin
Saninman* ta saninyari sababu ra, ani aw ta lanaya ta can sababu ra.
14 Ayiwa, Ala ka aw wele o le kama, an ta Kibaro Diman* waajuri baraka ra, janko aw
ye aw ninyɔrɔ sɔrɔ Matigi Yesu Kirisita ta nɔɔrɔ ra.
15 O ra, an balemaw, aw ye jija ka to lanaya ra; an ka aw karan min na ni an
darakumaw ye, walama ni an ta lɛtɛrɛw ye, aw ye o mara.
16 An Matigi Yesu Kirisita yɛrɛ, ani an Fa Ala min ka an kanu, ka jagbɛlɛya banbari ni
jigiyaɲuman di an ma a ta nɛɛma baraka ra,
17 olugu ye aw jusu saaro, ka baraka don aw ra, janko kɛwaleɲuman ni ku-
macogoɲuman, o le ye sɔrɔ aw fɛ.

3

Pɔli ko lanabagaw ye Ala daari
(Rɔmukaw 15.30-32)

1 An ta kuma laban ye nin ye, an balemaw: aw ye Ala daari anw ye, janko Matigi ta
kuma ye se yɔrɔ bɛɛ ra, ani janko mɔgɔw ye a bonya i n'a fɔ aw k'a bonya cogo min na.
2 Aw ye Ala daari an ye fana, janko Ala ye an kisi mɔgɔjugu hakirintanw ma; sabu
lanaya tɛ bɛɛ fɛ.
3 O bɛɛ n'a ta, Matigi ye kankelentigi le ye; a bɛna baraka don aw ra, ka aw tanga
Setana ma.
4 An lara a ra Matigi kosɔn, ko an bɛ min ɲinina aw fɛ, ko aw kɔni bɛ o le kɛra, ani ko
aw fana bɛna to a kan.
5 Matigi ye aw jusukun ɲasin Ala ta kanuya ni Kirisita ta muɲuri ma.

Lanabaga bɛɛ ka kan ka baara kɛ

6 Ayiwa, an balemaw, an bɛ nin gbɛlɛya aw ma an Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ ra:
lanabaga minw bɛ o yɛrɛ bla baarantanya ni yaala ra, ka ban ka tagama ka kaɲa ni
an ta karan ye, aw ye aw yɛrɛ mabɔ olugu ra.
7 Aw ka kan ka an ladegi cogo min na, aw yɛrɛ ka o lɔn; sabu tuma min na anw tun
bɛ aw fɛ yi, an tun ma an yɛrɛ bla baarantanya ni yaala ra.
8 An ma domuni kɛ mɔgɔ si fɛ gbansan; an ka baara le kɛ ka sɛgɛ, su ni tere, janko an
kana kɛ doni ye aw si kunna.
9 A tɛ i ko an tun man kan ka domuni kɛ aw fɛ dɛ, nka an ka baara kɛ k'a yira aw ra
le, janko aw ye an ladegi.

10 Sabu tuma min na an tun bɛ aw fɛ, an tun ka nin kuma fɔ aw ye ko: «Mɔgɔ min t’a
fɛ ka baara kɛ, o tigi fana man kan ka domuni kɛ.»
11 K’a sɔrɔ an k’a mɛn ko mɔgɔ dɔw bɛ aw cɛ ra, olugu ka o yɛrɛ bla baarantanya ni
yaala ra; sani o ye baara kɛ, o bɛ o yɛrɛ ɲagami tɔw ta ko ra.
12 Ayiwa, an b’a fɔ o mɔgɔw ye k’a gbɛlɛya Matigi Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn ko o ye
ɲamalɔ, ka baara kɛ, ka o ta domuni sɔrɔ o yɛrɛ ye.
13 O bɛɛ n’a ta, ne balemaw, aw kɔni kana sɛgɛ koŋumankɛ ra.
14 An ka kuma minw fɔ nin lɛtɛrɛ kɔnɔ, ni mɔgɔ min ka ban o kumaw ma, aw ye o
tigi kɔrɔsi; aw kana jɛnŋɔgɔnya si don ni a ye, janko a yɛrɛ ye maroya.
15 Ne m’a fɔ ko aw ye a kɛ aw jugu ye dɛ! Aw ye a ladi le balemaya ra.

Fori laban

16 Ne balemaw, an Matigi hɛratigi yɛrɛ ye hɛra kɛ aw ye tuma bɛɛ, ani cogo bɛɛ ra.
Matigi ye to aw bɛɛ fɛ.
17 Ne Pɔli le ka nin forikan sɛbɛ ni ne yɛrɛ boro ye. Ne boronɔ le ye nin ye ne ta
lɛtɛrɛw bɛɛ ra. Ne ta sɛbɛri le ye nin ye.
18 An Matigi Yesu Kirisita ta nɛɛma ye to aw bɛɛ kan.

Pɔli ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min ci TIMOTE ma Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ ni Tite ta lɛtɛrɛ ma ci lanabagaw ta jɛnkuru dɔ tɔgɔ ra, i n'a fɔ lɛtɛrɛ tɔw; Yesu ta ciraden Pɔli ka o ci mɔgɔ fla le ma, minw ye Timote ni Tite ye. Lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibagaw ka kan ka baara minw kɛ, nin kitabuw bɛ o le fɔ.

Pɔli tun nana bɔ kasɔ ra minkɛ (Kɛwalew 28.16; Filipikaw 1.25; 2.26; Filemɔn 22), a k'a ta tagama naaninan kɛ. O tagama naaninan ta ko ma dantigɛ an ye i ko tagama tɔw. O wagati le ra a tun ka Tite bla ka taga Kɛrɛti, ka Timote to Ɛfɛsi janko a ye lanabagaw dɛmɛ. Ale yɛrɛ tagara Filipi, Masedoni mara ra. A tora o yɔrɔ le ra ka Timote ta lɛtɛrɛ fɔlɔ sɛbɛ, ani Tite ta lɛtɛrɛ.

Gbɛlɛya minw tun bɛ Ɛfɛsi lanabagaw cɛ ra, o tun kɛra Yahudiyaw ta sariya sira tagama ko ye, ani minw tun b'a miiri ko lanabaga ka kan k'a yɛrɛ jagboya, k'a yɛrɛ bari ko dɔw ma, i n'a fɔ domunikɛbariya ni furukɛbariya, janko a ko ye diya Ala ye. Ayiwa, Pɔli b'a fɛ Timote ye lanabagaw ladi, ka o tanga o karan ɲɔgɔnw le ma.

Pɔli ko Timote ka kan ka jija lanaya sira tagama ra. Karan minw ni Kibaro Diman tɛ bɛn, a ye a yɛrɛ kɔrɔsi o ra. Pɔli b'a fɛ lanabagaw ta ɲamɔgɔw, cɛw, ani musow, o bɛɛ ye kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, minw bɛ to Ala ta can sira kan.

An bɛ se ka nin kitabu taran k'a kɛ yɔrɔ fla ye:

1. Lanabagaw ni o ta ɲamɔgɔw ta baara (1–3)
2. Timote yɛrɛ ta baara (4–6)

Kitabu kɔnɔkow

Mɔgɔlafiribagaw ta karan *(1)*
Ala daaricogo ni a batocogo *(2)*
Ɲamɔgɔw ta baara *(3)*
Timote ta baara *(4)*
Muso cɛ saninw ni cɛkɔrɔbaw minacogo *(5)*
Naforo kanubagaw ladicogo *(6)*

Pɔli ta fori
(Tite 1.1-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye, ka kaɲa ni an Kisibaga Ala ta kuma ye, ani Yesu Kirisita, min ye an jigiya ye,
2 ne bɛ nin sɛbɛ ci Timote ma, min ye ne dencɛ yɛrɛ ye lanaya ra.
An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ i ye.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Timote fɔlɔ 6.3-5; Galasikaw 3.10-12,19-24; Timote flanan 2.10-18; Kɛwalew 26.9-20)

3 Ayiwa, i n'a fɔ ne tun k'a gbɛlɛya i ma cogo min na ne tagatɔ Masedoni jamana ra, ne b'a fɛ ko i ye to Ɛfɛsi; mɔgɔ dama dama bɛ yi, i ka kan k'a fɔ olugu ye ko o bɛ mɔgɔw karanna karan wɛrɛ minw na, o ye o dabla.
4 O kana o yɛrɛ bla fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw fɔri ra, ani fɔlɔfɔlɔmɔgɔw tɔgɔw ta sɔsɔri banbariw. O kow bɛ na ni sɔsɔri dɔrɔn le ye; Ala ka baara min karifa an ma ka kaɲa ni lanaya ye, a tɛ o lataga ɲa.
5 Nin cifɔnin kun ye ka kanuya sira le yira; o kanuya bɛ sɔrɔ jusukun saninyanin le ra, ani jusukun gbɛnin, ani lanayasɔbɛ.
6 Dɔw jɛngɛra ka nin sira bla, ka o yɛrɛ lafiri ni kumalakolonw ye.
7 O b'a fɛ ka o yɛrɛ kɛ sariya karamɔgɔw* ye, k'a sɔrɔ o bɛ min fɔra ka sinsin a kan, ani o bɛ mɔgɔw karan min na, olugu yɛrɛ tɛ o kɔrɔ lɔn.
8 An k'a lɔn ko sariya* kɔni ka ɲi; nka fɔ i ye a mina a minacogo ra.
9 An k'a lɔn ko sariya ma sigi mɔgɔ terenninw kosɔn; a sigira mɔgɔjuguw le kosɔn, ani mɔgɔ murutininw, ani Alaɲasiranbariw, ani jurumunkɛbagaw, ani Alakanminabariw, ani Alatɔgɔcɛnbagaw, ani facɛ fagabagaw, ani bamuso fagabagaw, ani mɔgɔfagabaga tɔw,
10 ani jatɔw, ani cɛɲɔgɔnɲinibagaw, ani minw bɛ mɔgɔw mina ka o fiyeere, ani faninyafɔbagaw, ani minw bɛ kari Ala ra gbansan, ani fɛn o fɛn tɛ bɛn ni karan terennin ye.
11 O karan bɔra nɛɛma tigi Ala ta Kibaro Diman* nɔɔrɔman ra; o Kibaro Diman le karifara ne ma.

Pɔli bɛ baraka la Ala ye a ta nɛɛma kosɔn

12 Ne bɛ baraka la an Matigi Yesu Kirisita ye, ale min ka baraka don ne ra, ka ne jate
lanamɔgɔ ye ka ne bla a ta baara ra,
13 ne min tun ye Yesu tɔgɔ cɛnbaga ye, ani Yesu ta mɔgɔw tɔɔrɔbaga, ani mɔgɔ
jusufariman; nka Ala makarira ne ra, sabu ne tun bɛ o bɛɛ kɛra kolɔnbariya ni
lanabariya le kosɔn.
14 An Matigi nɛɛmara ne ye k'a caya; lanaya ni kanuya min bɛ Yesu Kirisita ta
jɛnŋɔgɔnya ra, a ka o di ne ma.
15 Nin ye cankuma le ye, bɛɛ ka kan ka sɔn min ma, ko: Yesu Kirisita nana dunuŋa ra
ka na jurumunkɛbagaw kisi. Ne Pɔli le kɛra o bɛɛ ra jurumunkɛbagaba ye.
16 O kosɔn ne min ye bɛɛ ra jurumunkɛbagaba ye, Ala hinara ne ra, janko o ye kɛ
sababu ye k'a to mɔgɔw y'a lɔn ko Yesu Kirisita bɛ muŋu kosɛbɛ, ani janko minw bɛ la
a ra ka ŋanamanya banbari sɔrɔ, olugu ye ne cogo ye, k'a lɔn ko Ala bɛ makari.
17 Masa wuribari, masa min tɛ sa, ani masa yebari, min kelenpe ye Ala ye, ale ta le ye
bonya ni tandori ye, wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ. Amina.
18 Ayiwa, ne dencɛ Timote, ne bɛ ci min fɔ i ye sisan, o ye ko cirayakuma minw tun
fɔra kakɔrɔ i ta ko ra, ko i ye i jigi la o kumaw kan, ka kɛrɛŋuman kɛ,
19 ka jija ka to lanaya ra ni jusukun gbɛnin ye. O jusukun gbɛninya bɔsira dɔw ra, ka
o ta lanaya cɛn, i ko kurun min cɛnna ji kan.
20 Imene ni Alɛsandiri, olugu ye o mɔgɔw dɔw ye. O kosɔn ne ka o labla Setana ye,
janko o y'a lɔn ko Alatɔgɔcɛn man ŋi.

2

Ala daaricogo

1 Ayiwa, ne bɛ fɛn fɔlɔ min ŋini, o ye ko lanabagaw ye daaririw kɛ, ka Ala daari, ka
daariribaw kɛ, ka baraka la Ala ye mɔgɔw bɛɛ kosɔn.
2 Aw ye Ala daari masacɛw ye, ani minw bɛɛ ye jamana ŋamɔgɔw ye, janko an ye to
hɛra ni ŋasuma ra, ka tagama Ala ŋasiran na, ani cogo bɛnnin na.
3 O ka ŋi, o ka di an Kisibaga Ala ye fana;
4 ale le b'a fɛ mɔgɔw bɛɛ ye kisi, ka can lɔn.
5 Sabu Ala kelenpe le bɛ yi, soronarikɛbaga kelenpe le fana bɛ Ala ni mɔgɔw cɛ: o ye
Yesu Kirisita ye, min kɛra adamaden ye.
6 A ka a yɛrɛ kɛ saraka ye, ka kɛ mɔgɔw bɛɛ ta jurumun sara ye. O seereyakuma le
tun fɔra ka kaŋa ni Ala ta wagati ye.
7 Ala ka ne kɛ waajurikɛbaga ye, ani ciraden* ye, o le kosɔn. Ne bɛ can le fɔra, faninya
tɛ! Ala ka ne kɛ siya wɛrɛ mɔgɔw* ta karamɔgɔ ye, janko ne ye lanaya sira ni can yira
o ra.

Cɛw ni musow tagamacogo
(Piyɛri fɔlɔ 3.1-6; Tite 2.3-5)

8 Ayiwa, ne b'a fɛ ko cɛw ye Ala daari yɔrɔ bɛɛ, ka o boro kɔrɔta ni jusukun gbɛnin
ye; a kana kɛ ni dimi ye, walama sɔsɔri.
9 Ne b'a fɛ musow fana ta fanidoncogo ye kɛ cogo bɛnnin ye; o ye fani don, min bɛ o
sutara, ani min b'a to mɔgɔw ye o bonya. O kana kundancogo dama tɛmɛninw kɛ, ka o
yɛrɛ masiri ni sanin ni kɔnɔkisɛ sɔngɔgbɛlɛnw ye, ani kasadiyanan sɔngɔgbɛlɛnw.
10 Nka o ta masiri ye kɛ koŋuman le ye; o le ye muso Alaŋasiranbagaw ta cogo ye.
11 Muso ka kan ka je ka sigi, ka karan lamɛn, ka a yɛrɛ majigi.
12 Ne t'a fɛ muso ye cɛ karan, ka a ta fanga sigi cɛ kan; a ka kan ka je ka mɛnni kɛ.
13 Sabu Ala kɔnna ka Adama le dan fɔlɔ, o kɔ, a ka Awa dan.
14 Setana ma Adama le nɛgɛ k'a lafiri; a ka muso le lafiri; ale le ka Ala ta sariya cɛn.
15 Nka musow bɛna denw sɔrɔ; Ala bɛna o kisi, ni o kɔni ka to lanaya ra, ani kanuya,
ani ka o yɛrɛ mina, ka saninya Ala ye.

3

Lanabagaw ta ŋamɔgɔw tagamacogo
(Tite 1.5-9; Piyɛri fɔlɔ 5.1-4; Kɛwalew 6.1-6)

1 Ayiwa, nin kuma ye cankuma le ye, ko: ni mɔgɔ dɔ b'a fɛ ka kɛ lanabagaw ta jɛnkuru
kɔrɔsibaga ye, o tigi bɛ baaraŋuman le ŋinina.
2 O kosɔn lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibaga ka kan ka kɛ mɔgɔ jarakibari ye, ka kɛ
musokelentigi ye, k'a yɛrɛ minacogo lɔn, ka kɛ mɔgɔ hakiriman ye, ka kɛ mɔgɔsɔbɛ ye,
ka kɛ jatigiŋuman ye, ka se ka mɔgɔw karan.

3 A kana kɛ dɔrɔminbaga ye, walama mɔgɔ jusufari, nka a ye kɛ mɔgɔ sabarinin ye, a
kana kɛ kɛrɛtigɛbaga ye, a kana kɛ wari kanubaga ye.
4 A ye se a ta somɔgɔw minacogo ra, k'a to a yɛrɛ ta denw ye a kan mina, ka a bonya
fɛn bɛɛ ra.
5 Ni o tɛ, ni mɔgɔ min ma se a yɛrɛ ta somɔgɔw minacogo ra, o tigi bɛ se k'a janto Ala
ta jɛnkuru mɔgɔw ra cogo di?
6 A fana man kan ka kɛ lanabagakura ye, ni o tɛ, yɛrɛbonya bɛ se ka don a ra, k'a to
kiti min benna Setana kan, o ɲɔgɔn ye ben a kan fana.
7 Lanabariw ka kan ka a tɔgɔɲuman fɔ, janko dɔgɔyari kana se a ma, ani a kana mina
Setana ta jan na.

Lanabagaw ta dɛmɛbagaw tagamacogo

8 Ayiwa, lanabagaw ta jɛnkuru baarakɛbagaw fana ka kan ka kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, o
kana kɛ kumaflafɔbagaw ye, walama dɔrɔminbagaw, walama mɔgɔ minw bɛ wari ɲini
nanbara ra.
9 Lanaya ta can min yirara o ra, o ka kan ka o mara ni jusukun gbɛnin ye.
10 Aw ka kan ka o sɛgɛsɛgɛ k'a flɛ fɔlɔ; ni jarakiyɔrɔ tɛ o ra, o bɛ sɔrɔ ka o ta baara
kɛ.
11 Musow fana ka kan ka kɛ mɔgɔsɔbɛw ye, o kana kɛ mɔgɔ tɔgɔcɛnbagaw ye; o ye o
yɛrɛ minacogo lɔn, ka kɛ lanamɔgɔw ye fɛn bɛɛ ra.
12 Lanabagaw ta jɛnkuru baarakɛbagaw fana ka kan ka kɛ musokelentigiw ye, ka o ta
denw lamɔ ka ɲa, ka o ta sokɔnɔmɔgɔw bɛɛ minacogo lɔn.
13 Minw bɛ o ta baara kɛ ka ɲa, olugu bɛna bonya sɔrɔ, ka o ta baara kɛ ni jagbɛlɛya
ye lanaya ra Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra.

Alasira gundo

14 Ayiwa, Timote, ne bɛ nin sɛbɛ ci i ma, nka ne jigi b'a kan ko a tɛna mɛɛn, ne bɛna
se i fɛ yi.
15 Nka ne bɛ nin sɛbɛ janko ni ne nana kɛ mɛɛnfɛn ye, i ka kan ka min kɛ Ala ta mɔgɔw
cɛ ra, i ye o lɔn; o mɔgɔw ye Ala ɲanaman ta lanabagaw ta jɛnkuru le ye. Lanaya can
lɔra ka sinsin o jɛnkuru le baraka ra, i ko samasen.
16 Can lo, Alaɲasiran gundo ka bon yɛrɛ le. Mɔgɔ si tɛ se ka o sɔsɔ:
Kirisita* kɛra adamaden ye; mɔgɔw k'a ye,
Nin Saninman* k'a yira ko a tun terennin lo,
mɛlɛkɛw k'a ye fana.
A ko waajuri kɛra siyaw cɛ ra dunuɲa yɔrɔ bɛɛ ra,
mɔgɔ dɔw lara a ra,
Ala ka a kɔrɔta k'a ladon nɔɔrɔ ra.

4

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Yuhana fɔlɔ 4.1-3; Kɔlɔsikaw 2.16-23; Timote flanan 2.4-6)

1 Ayiwa, Nin Saninman* bɛ a gbɛya k'a fɔ an ye ko dunuɲa labanwagati ra, dɔw bɛna
ban lanaya sira ma, ka tugu mɔgɔlafiribaga dɔw kɔ, minw ta karan bɔra Setana ra.
2 Karamɔgɔ faninyafɔbaga flankafu dɔw le bɛna o lafiri; jurumun ka o jusukun gbɛlɛya
k'a kɛ i ko nɛgɛ wulenna tasuma ra ka fɛn min jɛni.
3 O bɛ mɔgɔw karan ko o man kan ka furu, ko domunifɛn dɔw man kan ka domu;
k'a sɔrɔ Ala ka o fɛnw dan janko lanabaga minw ka can sira lɔn, olugu ye o domu ka
baraka la Ala ye.
4 Ala ka fɛn o fɛn dan, o bɛɛ ka ɲi; an man kan ka ban domunifɛn si ra. A dan ye ni
an b'a domu, an ye baraka la Ala ye.
5 Sabu an bɛ fɛn o fɛn domu, Ala bɛ o saninya a ta kuma ni an ta daariri baraka ra.

Kirisita ta baaradenɲuman

6 Ayiwa, Timote, ni i sera ka balemaw karan nin kow ra, i bɛna kɛ Yesu Kirisita ta
baaradenɲuman ye. I bɛna a yira o le ra ko i bɛ i jusukun barora ni lanaya kuma ye,
ani ko i bɛ karan terennin min sira tagamana, ko i ka o sira lɔn kosɛbɛ.
7 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ kumaw, minw tɛ bɛn ni lanaya ye, kuma caman nafantanw, i kana o
lamɛn.
8 I yɛrɛ degi Alaɲasiran le ra. Farikolo ɲanagbɛ tɛ fɛnba ɲa mɔgɔ ye, nka Alaɲasiran
bɛ fɛn bɛɛ ɲa; a bɛ an ta bi dunuɲalatigɛ ɲa, ka lahara ta fana ɲa.
9 O kuma fana ye can le ye, mɔgɔw bɛɛ ka kan ka sɔn a ma.

10 Ayiwa, o kosɔn an bɛ baara kɛ, ka siyɛn ta, sabu an jigi bɛ Ala ɲanaman le kan. Ale
le ye mɔgɔw bɛɛ Kisibaga ye; nka minw kɔni ka lanaya kɛ Kirisita* ra, a bɛ olugu le kisi.
11 Nin kow fɔ o ye k'a gbɛlɛya, ka o karan a ra.
12 I kana a to mɔgɔ si ye i dɔgɔya ko i ye denmisɛn ye. A to lanabagaw ye i kumacogo
ye, ani i tagamacogo, ani i ta kanuya, ani i ta lanaya, ani i jusukun saninyacogo, janko
o ye i ladegi o ra.
13 Sani ne ye se yi, i ye jija ka to ka Ala ta Kitabuw karan mɔgɔw ye, ka o waaju, ka o
karan.
14 Ala ka ninyɔrɔ min di i ma a ta nɛɛma ra, i kana o kɛ borokɔfɛfɛn ye. O dira i ma
ka kaɲa ni cirayakuma le ye; cɛkɔrɔbaw fana ka o boro la i kan ka dugawu kɛ i ye.
15 Jija ka o kow bɛɛ kɛ ka ɲa, ka i yɛrɛ di o baara ma kosɛbɛ, janko mɔgɔ bɛɛ ye a ye
ko i bɛ tagara ɲa.
16 I janto i yɛrɛ tagamacogo ra, ka i ta karan fana kɔrɔsi. Jija o ra kosɛbɛ, sabu ni o
kɛra, i bɛna i yɛrɛ kisi, ka i lamɛnbagaw fana kisi.

5

Lanabagaw bɛɛ ladicogo
(Korɛntikaw fɔlɔ 9.7-14; Ɛfɛsikaw 6.5-8; Piyɛri fɔlɔ 2.18-20)

1 Ayiwa, i kana kumagbɛlɛn fɔ cɛkɔrɔba dɔ ma, nka i y'a ladi ni jususuma ye i n'a fɔ
i worofa. Kanbelenw fana ladi i n'a fɔ i balemaw,
2 ka musokɔrɔbaw ladi i ko i bamusow, ka muso denmisɛnw ladi i ko i balemamusow;
o kɛ ni jusukun saninyanin ye fɛn bɛɛ ra.

Muso cɛ saninw dɛmɛcogo

3 Muso cɛ sanin minw bɛ o kelen na, mɔgɔ si tɛ minw fɛ, i ye i janto olugu ra ka o
dɛmɛ.
4 Nka denw bɛ minw fɛ, walama mamadenw, o denw le ka kan ka o worobagaw dɛmɛ
ka kaɲa ni Alaɲasiran ye. O worobagaw ka min kɛ o ye, o ka kan ka o juru le sara sisan;
o le ka di Ala ye.
5 Muso cɛ sanin minw bɛ o kelen na, mɔgɔ tɛ minw fɛ min bɛ a janto o ra, olugu bɛ o
jigi la Ala kan ka a daari su ni tere, janko a ye o dɛmɛ.
6 Nka muso cɛ sanin minw bɛ o yɛrɛ bla dunuɲa ɲanagbɛkow dɔrɔn le ra, olugu sanin
lo, hali ka o ɲanaman to.
7 Ayiwa, i ka kan ka o karan nin kow le ra, janko jarakiyɔrɔ kana sɔrɔ mɔgɔ si ra.
8 Ni mɔgɔ min kɔni tɛ a janto a ta sokɔnɔmɔgɔw ra, janko a ta gbamɔgɔw yɛrɛ, o tigi
bɔra lanaya sira kan pewu; a ka jugu ka tɛmɛ hali lanabari kan.
9 Muso cɛ sanin min si ka san biwɔɔrɔ sɔrɔ, min tora cɛ kelen kun, o tɔgɔ le bɛ se ka
sɛbɛ, janko ka dɛmɛri sɔrɔ lanabagaw fɛ.
10 Bɛɛ ka kan ka a lɔn a ta kɛwaleɲumanw kosɔn, ko a ka a ta denw lamɔ ka ɲa, ko a
tun ye jatigimusoɲuman ye, ko a tun bɛ Ala ta mɔgɔ saninmanw sen ko, ka ɲanibagatɔw
dɛmɛ, ka koɲuman suguya bɛɛ kɛ.
11 Ayiwa, muso cɛ sanin minw ma kɔrɔ, i kana sɔn ka olugu tɔgɔ sɛbɛ; sabu ni dunuɲa
ta kow nege ka o sɔrɔ, fɔ ka o ta miiriya yɛlɛma, o bɛ Kirisita* ta sira bla; foyi wɛrɛ tɛ
kɛ o hakiri ra tuun ni furuko tɛ.
12 O cogo ra o bɛ kiti ben o yɛrɛ kan; sabu o kɔnna ka layiri min ta ko o bɛ baara kɛ
Kirisita dɔrɔn ye, o bɛ o layiri cɛn.
13 Ni o kɛra, o tɛ foyi kɛ fɔ ka ban baara ma ka yaala luw ni ɲɔgɔn cɛ. O fana tɛ dan
o ma; o ta kuma bɛ caya, o bɛ o da don mɔgɔw ta kow ra. Min man kan ka fɔ, o da bɛ
o bɛɛ fɔ.
14 O kosɔn muso cɛ sanin minw ma kɔrɔ, ne b'a fɛ olugu ye furu tuun, ka denw sɔrɔ,
ka o ta somɔgɔw minako ɲa, janko an jugu kana cogo si sɔrɔ ka an jaraki.
15 Ne bɛ o fɔra sabu o muso dɔw ka lanaya sira bla ka ban, ka tugu Setana kɔ.
16 Ni muso cɛ sanin dɔw bɛ an balemamuso lanabaga dɔ ta so, o balemamuso yɛrɛ ye o
dɛmɛ; o doni kana la lanabagaw ta jɛnkuru kan; ni o kɛra, mɔgɔ tɛ minw fɛ, lanabagaw
ta jɛnkuru bɛ se ka olugu dɛmɛ.

Ɲamɔgɔw bonyacogo

17 Lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔ minw bɛ o ta baara kɛ ka ɲa, aw ka kan k'a jate
ko olugu ka kan ni bonyari fla le ye, janko minw yɛrɛ bɛ sɛgɛra ka waajuri kɛ, ani ka
mɔgɔw karan.

18 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko: «Ni aw ka misi bla ko a ye siman dɔndɔn k'a kisɛ
bɔ, aw kana a da siri.» A sɛbɛra fana ko: «Baaraden ka kan ni a ta sara ye.»
19 Ni dɔ ka lanabagaw ta jɛnkuru ɲamɔgɔ dɔ jaraki ko dɔ ra, i kana sɔn o jarakiri ma,
fɔ mɔgɔ fla walama mɔgɔ saba ye kɛ o ko seerew ye.
20 Ɲamɔgɔ minw bɛ to jurumun na, a fɔ o ye tɔw bɛɛ ɲa na ko o firira, janko tɔw fana
ye siran, o kana o ɲɔgɔn kɛ.
21 Ne b'a fɔ i ye k'a gbɛlɛya i ma, Ala ni Yesu Kirisita kosɔn, ani a ta mɛlɛkɛ
ɲanawolomaninw kosɔn, ko i ye jija ka nin ciw bɛɛ kɛ; i kana mɔgɔ dɔ fisaya ni dɔ
ye, i kana mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra.
22 I kana kɔrɔtɔ ka i boro la mɔgɔ si kan ka a bla baara dɔ ra lanabagaw cɛ ra. I kana
kɛ mɔgɔ si jɛnŋɔgɔn ye a ta jurumun ta fan fɛ; a to i jusukun saninyanin ye to.
23 I kana to ka ji dama min, nka i ka kan ka duvɛn dɔɔnin min fana i ta kɔnɔdimi ni i
ta banamisɛnw kosɔn.
24 Ayiwa, dɔw ta jurumun bɛ yira kɛnɛ kan k'a gbɛya, sani a kiti ye tigɛ; nka dɔw ta
bɛ lɔn kɔ fɛ le.
25 O cogo ra fana, kɛwaleɲumanw bɛ yira kɛnɛ kan; hali ni minw ma bɔ kɛnɛ kan
joona, o dogonin tɛna to.

6

Jɔnw ka kan ka o matigiw bonya

1 Lanabaga minw bɛɛ bɛ jɔnya ra, olugu ka kan ka o matigicɛw jate ka o bonya kosɛbɛ,
janko mɔgɔw kana Ala tɔgɔ cɛn, ka an ta karan mangboya.
2 Minw fana matigicɛw ye lanabagaw ye, olugu kana o matigicɛw dɔgɔya, ko sabu o
balemaw lo. O ka kan ka baara kɛ o ye ka ɲa, sabu o ta baara nafa bɛ o mɔgɔ minw
kan, olugu ye o balema kanuninw le ye.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ni wariko
(Matiyu 6.19-34)

I ka kan ka mɔgɔw karan nin le ra k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya.
3 Ni mɔgɔ dɔ ka mɔgɔw karan fɛn wɛrɛ ra, min ni an Matigi Yesu Kirisita ta kuma
saninmanw tɛ kelen ye, walama min tɛ bɛn ni Alaɲasiran ye,
4 yɛrɛbonya le bɛ o tigi ra, a tɛ foyi lɔn; a bɛ sɔsɔri kɛ, ka kɛrɛ lawuri kuma dɔrɔn
kosɔn, i ko kuma ta bana bɛ mɔgɔ min na. O le bɛ na ni ɲangboya ye, ani kɛrɛ, ani
kumajuguw, ani miirijuguw,
5 ani sɔsɔri dablabariw. O mɔgɔw hakiri cɛnna, o tɛ can lɔn tuun; o bɛ Alako kɛ
naforoŋinisira le ye.
6 Ayiwa, can lo, Alaɲasiran ye naforoba le ye, ni i ka i wasa don i ta sɔrɔta ra.
7 Sabu an si ma na ni fɛn ye an boro dunuɲa ra, an fana tɛna sekɔ ni fɛn ye an boro.
8 O kosɔn ni an bɛ an ta baro ni an ta fani donta sɔrɔra, o ka kan ka an wasa.
9 Nka minw b'a fɛ ka naforo caman sɔrɔ, Setana bɛ olugu nɛgɛ, k'a to o yɛrɛ ta
negejuguw, ani o ta nege ɲacintanw bɛ kɛ jan ye ka o mina, ka o cɛn, ka o halaki
pewu!
10 Sabu wari nege ye kojugu suguya bɛɛ lilin ye. Dɔw tugura wari nɔ fɛ fɔ ka na o
yɛrɛ lafiri, ka bɔ lanaya ra pewu, ka tɔɔrɔ caman lase o yɛrɛ ma.

Pɔli ta jagbɛlɛyakumaw

11 Ayiwa, ele Timote, ele min ye Ala ta mɔgɔ ye, ele ka kan ka bori nin kow ɲa, ka jija
ka terenninya le ɲini, ani Alaɲasiran, ani lanaya, ani kanuya, ani muɲuri, ani sabari.
12 I jija ka kɛrɛɲuman kɛ, lanaya ta kɛrɛ; ɲanamanya banbari mina kosɛbɛ, sabu Ala
ka i wele o le kama; i fana ka o seereyaɲuman fɔ, ka mɔgɔ camanba kɛ i seerew ye.
13 Ayiwa, Ala min bɛ danfɛnw bɛɛ ɲanamanya, ka ale kɛ an seere ye, ani Yesu Kirisita
min kumana Ponse Pilati ɲa na, ka can fɔ a ye,
14 ne b'a fɔ i ye k'a gbɛlɛya ko i ye Ala ta cifɔninw mara, nɔ kana ye i ra, jarakiyɔrɔ
kana sɔrɔ i ra, fɔ ka taga se an Matigi Yesu Kirisita nalon ma.
15 Ni a nawagati sera, Ala yɛrɛ le bɛna a lana.
Ale Ala kelenpe le bɛ fɛn bɛɛ kunna.
An bɛ ale tɔgɔ le tando;
masaw bɛɛ ta Masa lo, ani matigiw bɛɛ ta Matigi.
16 Ale kelenpe le tɛ sa ka ye.
A siginin bɛ nɔɔrɔ min na, o nɔɔrɔ bonyakojugu fɛ,
mɔgɔ si tɛ se ka gbara a ra.

5:18 5.18 Nin kuma fɔra Sariya 25.4; Korɛntikaw fɔlɔ 9.9; Matiyu 10.10; Luka 10.7.

Mɔgɔ si ɲa ma la a kan ka ye,
mɔgɔ si fana tɛ se k'a ye.
Bonya ni sebagaya banbari ye ale ta le ye.
Amina.

Naforotigiw ka kan ka min kɛ

17 Ayiwa, dunuɲa naforo bɛ minw fɛ, a fɔ olugu ye k'a gbɛlɛya ko o kana waso, o kana
o jigi la o naforow kan, sabu jigiɲuman tɛ. O ye o jigi la Ala le kan, ale min bɛ fɛn bɛɛ
di an ma caman, janko an ye a diyabɔ.
18 A fɔ o ye ko o ye koɲuman kɛ, o ta kɛwaleɲumanw ye caya; o ye mɔgɔw sɔn, ka o
borofɛn dɔw di tɔw ma.
19 Ni o kɛra, o bɛna naforoba le sɔrɔ o yɛrɛ ɲa sini, naforo min ka ɲi, min tɛ cɛn; o
sababu ra o bɛna ɲanamanya sɔbɛ sɔrɔ.

Kuma laban

20 Ayiwa, Timote, Ala ka min karifa i ma, i jija ka o mara ka ɲa. Mɔgɔw bɛ kuma fufafu
minw fɔ, min ni lanaya sira tɛ bɛn, i yɛrɛ mabɔ o ra, ani o bɛ sɔsɔrigbansan minw jate
lɔnniya ye, k'a sɔrɔ faninya lo.
21 Dɔw tugura o lɔnniya kɔ, fɔ ka na lanaya sira bla pewu.
Ayiwa, Ala ye nɛɛma aw ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ flanan min ci TIMOTE ma Kitabu faamucogo

Pɔli ta tagama naaninan bannin kɔ, o k'a mina ka taga a bla kaso ra tuun Rɔmu (2.9). Pɔli tora o yɔrɔ le ra ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Timote ma Ɛfɛsi (1.17). O kɔ fɛ le masacɛba Nerɔn ka Pɔli faga.

An b'a ye nin lɛtɛrɛ kɔnɔ ko Pɔli tora a kelen na, sabu a teriw caman tun bɔra a kɔrɔ. O kosɔn a mako tun bɛ Timote ra o wagati ra (1.15; 4.10-16). A tun k'a lɔn ko a sawagati surunyara (4.6). Nka a jigi tun ma tigɛ, sabu a tun lara a ra ko hali ni ale sara, Ala bɛna ale kisi, ka ale ladon ɲanamanya banbari ra.

Rɔmu masacɛba Nerɔn tun ka lanabaga caman tɔɔrɔ kosɛbɛ; o hami tun bɛ Pɔli ra; o kosɔn a ka Timote ja gbɛlɛya ko a ye to Kirisita ta Kibaro Diman* ta can kan, ka o waajuri kɛ, hali ni a bɛ tɔɔrɔ (2.1-13). Nka minw bɛ lanabagaw kunnacɛn ni karan wɛrɛw ye, a ka kan ka olugu jaraki, ka Ala ta kuma waajuri kɛ ka kaɲa ni can ye (2.14–4.15).

O ra, Timote ka kan ka Ala ta kuma waajuri kɛ, ka muɲu ka mɔgɔw karan, ka tagama ka kaɲa ni Ala ta kuma ye (3.14-16). A ka kan ka Pɔli yɛrɛ ta lanaya ni a ta muɲuri ni a ta kanuya ladegi (4.6-7).

Nin kitabu sɛbɛra wagatigbɛlɛn le ra, wagati min na tɔɔrɔba tun bɛ lanabagaw kan. Pɔli ka tɔɔrɔ sɔnmina ka se sɔrɔ cogo min na, lanabagaw fana ka kan ka o le ladegi.

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli ta fori *(1.1-7)*

Kibaro Diman waajurikɛbaga ka kan ka tɔɔrɔ *(1.8–2.13)*

Kibaro Diman waajuri ka kan ka kɛ ni ɲagari ye *(2.14–4.8)*

Pɔli ta fori ni a ta kumalabanw *(4.9-22)*

Pɔli ta fori

1 Ne Pɔli, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden ye ka kaɲa ni Ala sago ye, ani ɲanamanya layiri kosɔn, ɲanamanya min bɛ sɔrɔ Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra,

2 Ne bɛ nin sɛbɛ ci ne dencɛ kanunin Timote ma; an Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ i ye.

Pɔli bɛ Timote ja gbɛlɛya baara ra
(Timote flanan 2.1-12; Ɛfɛsikaw 1.3-7; Tesalonikikaw flanan 2.13-15)

3 Ne bɛ Ala fo; ne bɛ baara kɛra a ye ni jusukun gbɛnin ye i n'a fɔ ne bɛmaw k'a kɛ cogo min na. Su ni tere ni ne bɛ Ala daari, ne bɛ ne hakiri to i ra tuma bɛɛ.

4 Sabu i kasira cogo min na an farantɔ ɲɔgɔn na, ne hakiri belen bɛ o ra. I lɔgɔ bɛ ne ra kosɛbɛ; ne b'a fɛ ka i ye tuun janko ka ɲagari.

5 Lanayasɔbɛ min bɛ i fɛ, ne hakiri bɛ o ra fana. I mamamuso Loyisi ni i bamuso Enisi le kɔnna ka o lanaya sɔrɔ; ne lanin b'a ra ko o lanaya bɛ ele fana fɛ.

6 O kosɔn ne ka ne boro la i kan ka Ala daari i ye minkɛ, i ka ninyɔrɔ min sɔrɔ ka bɔ Ala fɛ, i jija k'a to o tasuma mananin ye to;

7 sabu Ala ka Nin min di an ma, o tɛ an kɛ siranbagatɔ ye; a bɛ baraka le don an na, ani kanuya, ani hakiritigiya.

8 O kosɔn i kana maroya ka seereya kɛ an Matigi ta ko ra; ne min fana bɛ kaso ra a tɔgɔ kosɔn, i kana maroya ne ta ko ra. I ka kan ka tɔɔrɔ ni ne ye Kibaro Diman* kosɔn, Ala ta sebagaya baraka ra.

9 Ale Ala ka an kisi, ka an wele janko an ye kɛ a yɛrɛ ta mɔgɔ saninmanw ye. O ma kɛ an ta kɛwalew kosɔn, a ka o kɛ a yɛrɛ ta kolatigɛnin ni a ta nɛɛma le kosɔn, o nɛɛma min dira an ma Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn, k'a sɔrɔ dunuɲa ma dan fɔlɔ.

10 Sisan an Kisibaga* Yesu Kirisita nana o nɛɛma yira. A ka saya fanga cɛn; ɲanamanya min bɛ sɔrɔ Kibaro Diman sababu ra, ani min bɛ an kɛ fɛn sabari ye, a ka o ko bɔ kɛnɛ kan.

11 O Kibaro Diman waajuri le kosɔn Ala ka ne kɛ waajurikɛbaga ye, ani ciraden*, ani karamɔgɔ.

12 O le kosɔn nin tɔɔrɔw bɛɛ bɛ ne kan; nka o maroya tɛ ne ra, sabu ne jigi bɛ min kan, ne ka o lɔn. Ne lara a ra kosɛbɛ ko Ala ka min karifa ne ma, se bɛ a ye ka o mara ne ye fɔ ka taga se dunuɲa labanlon ma.

13 Ayiwa, ne ka i karan kuma saninman minw na, o mara i kɔnɔ ni lanaya ni kanuya ye Yesu Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka tagama ka kaɲa ni o ye.

14 Fɛnŋuman min karifara i ma, o mara Nin Saninman baraka ra, Nin Saninman min
siginin bɛ an kɔnɔ.
15 I yɛrɛ k'a lɔn ko lanabaga minw bɛ Azi mara ra, olugu bɛɛ tagara ka ne to ne kelen
na; Fijɛli ni Erimojɛni fana bɛ o mɔgɔw ra.
16 Matigi ye koŋuman kɛ Onezifɔri ta somɔgɔw ye kosɛbɛ, sabu a ka ne jusu saaroko
caman kɛ; hali ka ne to kaso ra, sani a ye maroya o ra,
17 a nana Rɔmu* minkɛ, a ka ne yɔrɔŋini le kosɛbɛ, fɔ ka taga ne ye.
18 Ala y'a to a ye Matigi ta ɲumanya sɔrɔ dunuɲa labanlon na. A ka koŋumanba minw
kɛ ne ye Ɛfɛsi, i yɛrɛ ka o lɔn ka tɛmɛ bɛɛ kan.

2

Kirisita ta baaradenŋuman

1 Ayiwa, ne dencɛ Timote, nɛɛma min bɛ an fɛ Yesu Kirisita ta jɛnŋɔgɔnya ra, i ta
baraka sɔrɔ o nɛɛma ra.
2 I ka karan min sɔrɔ ne fɛ seere caman ɲa na, o lase lanamɔgɔ dɔw ma, minw fana
bɛ se ka mɔgɔ wɛrɛw karan a ra fana.
3 I ka kan ka tɔɔrɔ ni ne ye fana i ko Yesu Kirisita ta kɛrɛkɛdenŋuman.
4 Kɛrɛkɛden si tɛ sɔn ka dunuɲafɛnw ko hami bla a yɛrɛ ra, ni can ra a b'a fɛ ka a
yɛrɛ ko diya a kuntigi ye.
5 O cogo ra fana, mɔgɔ min bɛ ɲɔgɔndanbori kɛ, o tɛ se ka jala sɔrɔ ni a ma a kɛ ka
kaɲa ni a sariya ye.
6 Sɛnɛkɛbaga min bɛ sɛgɛ ka baara kɛ, ale le ka kan ka kɔn ka a ninyɔrɔ sɔrɔ siman
na.
7 Ne bɛ min fɔra i ye, i ye miiri o ra kosɛbɛ, sabu Matigi bɛna hakiri di i ma k'a bɛɛ
faamu.
8 I hakiri to Yesu Kirisita ra, Dawuda mamaden, min kununa ka bɔ saya ra, ka kaɲa
ni ne ta Kibaro Diman* waajuri ye.
9 O Kibaro Diman le kosɔn o bɛ ne tɔɔrɔra, fɔ ka ne siri i ko kojugukɛbaga; nka Ala ta
Kuma kɔni ma siri.
10 O le kosɔn ne bɛ fɛn bɛɛ sɔnmina Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw kosɔn, janko olugu
fana ye kisi Yesu Kirisita sababu ra, ka bonya banbari sɔrɔ.
11 Nin kuma ye can le ye ko:
«Ni an sara ni Yesu Kirisita ye,
an bɛna ɲanamanya ni a ye fana.
12 Ni an ka jija ka to lanaya ra,
an bɛna kɛ ni a ye a ta masaya ra.
Nka ni an ka ban a ra,
ale fana bɛna ban an na.
13 Ni anw ma kɛ kankelentigiw ye,
ale kɔni ye kankelentigi ye tuma bɛɛ;
sabu a tɛ se ka ban a yɛrɛ ra.»

Ala ta baaradenŋuman
(Timote fɔlɔ 1.3-7,18-20; Tite 1.10-16; 2.11-15; Piyɛri flanan 2.1-22)

14 I ka kan ka to ka mɔgɔw hakiri jigi nin kumaw le ra, k'a fɔ o ye k'a gbɛlɛya kosɛbɛ
Ala ɲa kɔrɔ, ko o kana to ka ɲɔgɔn darakan sɔsɔ, sabu o tɛ foyi ɲa; minw bɛ o kumaw
lamɛn, a bɛ olugu le mako sa dɔrɔn.
15 I jija k'a to i ta baara ye diya Ala ye, ka kɛ baaraden ye min tɛ maroya a ta baara
kɛnin kosɔn, nka a bɛ Ala ta kuma can waajuri kɛ ni terenninya ye.
16 I yɛrɛ mabɔ kumalakolonw na, minw tɛ bɛn ni lanaya ye; sabu mɔgɔ minw bɛ o
kuma suguyaw fɔ, dɔ le bɛ fara olugu ta Alaɲasiranbariya kan.
17 O ta kumaw bɛ cɛnri kɛ i ko jorijugu min bɛ mɔgɔ farikolo cɛn. Imene ni Filɛti ye
o mɔgɔ dɔw le ye.
18 Olugu jɛngɛra ka can sira bla, k'a fɔ ko suw kununi kɛra ka ban; o ka dɔw ta lanaya
cɛn ni o kuma ye.
19 Nka Ala yɛrɛ ka bon jusiginan min lɔ, o bɛ a nɔ ra; nin kumaw sɛbɛra a kan, ko:
«Matigi ka a ta mɔgɔw lɔn.» Ani ko: «Mɔgɔ o mɔgɔ ye Matigi ta mɔgɔ ye, o tigi ye a sen
bɔ terenbariya ra.»

2:19 2.19 Nin kuma fɔra Jateri 16.5.

20 Fagamabonbaw kɔnɔ, i b′a sɔrɔ ko minan saninlamanw bɛ yi, ani minan
warigbɛramanw; nka a yiriraman fana bɛ yi, ani a bɔgɔramanw. Minan dɔw blara
lonbaw ta baara kama, dɔw blara baara gbansanw kama.
21 Ayiwa, ni mɔgɔ min k′a yɛrɛ mabɔ kojugu ra, o tigi bɛ kɛ minan dawulaman ye, ka
saninya, k′a Matigi mako ɲa, ka labɛn baaraɲuman suguya bɛɛ kama.
22 Ayiwa, Timote, bori kanbelenya ta jarabijuguw ɲa; minw bɛ Matigi bato ni jusukun
gbɛnin ye, i ye fara olugu le kan, ka terenninya ɲini, ani lanaya, ani kanuya, ani hɛra.
23 I kana i da don hakirintanyakumaw ra, ani kumalakolonw; sabu o laban bɛ na ni
kɛrɛ le ye.
24 K′a sɔrɔ Matigi ta baaraden man kan ka kɛrɛ kɛ. A ka kan ka kɛ mɔgɔɲuman ye
mɔgɔ bɛɛ le ma, ka se ka mɔgɔw karan, ani ka kogbɛlɛnw sɔnmina.
25 Minw bɛ a ta kuma sɔsɔ, a ka kan ka olugu ladi ni jususuma ye, sabu a bɛ se ka kɛ
ko Ala bɛna a to o ye nimisa, janko o ye yɛlɛma ka can lɔn,
26 ka hakiriɲuman sɔrɔ, ka o yɛrɛ bɔ Setana ta janw na; sabu Setana ka o mɔgɔw mina
a ta jan na, janko o ye ale sago kɛ.

3

Dunuɲa labanwagati ta ko

1 Ayiwa, Timote, nin kuma to i hakiri ra, k′a lɔn ko dunuɲa labantuma ta wagatiw
bɛna gbɛlɛya.
2 Adamadenw bɛna kɛ natabaw ye, o bɛna wari kɛ o teri ye, o bɛna waso, ka o yɛrɛ
bonya, ka Ala tɔgɔ cɛn, ka muruti o worobagaw ma, ka kɛ koɲumanlɔnbariw ye, ani
Alaɲasiranbariw,
3 ka kɛ mɔgɔ jusukungbɛlɛnw ye, mɔgɔ hinabariw, mɔgɔ tɔgɔcɛnbagaw,
yɛrɛminabariw, mɔgɔjuguw, koɲuman kɔninyabagaw,
4 janfamɔgɔw, mɔgɔ jusu farimanw, yɛrɛbonya mɔgɔw; o bɛna o diyanyakow kanu ka
tɛmɛ Ala kan,
5 ka o yɛrɛ kɛ Alaɲasiranbaga ye mɔgɔw ɲa kɔrɔ, k′a sɔrɔ Alaɲasiran baraka ye min,
ye o bɛna ban o ma. I yɛrɛ mabɔ o mɔgɔw ra pewu!
6 O mɔgɔ dɔw bɛna don sow kɔnɔ ka muso barakantan dɔw nɛgɛ ni o ta karan ye
ka o hakiri yɛlɛma; k′a sɔrɔ o musow ka jurumun caman kɛ kakɔrɔ, jarabijugu suguya
caman bɛ o ra.
7 Tuma bɛɛ o musow b′a fɔ ko o bɛ lɔnniyakura ɲinina, nka o tɛ can lɔn ka ye.
8 Fɔlɔfɔlɔ Janɛsi ni Janbɛrɛsi ka cira Musa sɔsɔ cogo min na, o mɔgɔw bɛ can sɔsɔ o
cogo le ra. O mɔgɔw hakiri cɛnna, o ta lanaya tɛ se ka foyi ɲa o ye.
9 Nka o ta kow tɛna taga ɲa, sabu a laban, bɛɛ bɛna a lɔn ko hakirintanw lo, i ko Janɛsi
ni Janbɛrɛsi ta nana lɔn cogo min na.

Timote ka kan ka to Ala ta Kuma kan
(Korɛntikaw flanan 6.3-10; Piyɛri flanan 1.19-21; Kɛwalew 20.28-31)

10 Ayiwa, Timote, ele kɔni ka ne ta karan lamɛn, i ka ne ta tagamacogo ladegi, i ka
ne ta kolatigɛninw lɔn, ani ne ta lanaya, ani ne ta muɲuri, ani ne ta kanuya, ani ne ta
jagbɛlɛya,
11 ani ne ta tɔɔrɔw, ani ne ta sɛgɛkow. Sɛgɛ juman le ma la ne kan Antiyɔsi, ani
Ikoniyɔmu, ani Lisitiri? Tɔɔrɔ juman le bɛ yi, ni ne ma min sɔnmina? Nka Matigi ka ne
kisi ka bɔ o bɛɛ ra.
12 Can ra, mɔgɔ minw bɛɛ b′a fɛ ka tagama Alaɲasiran na Yesu Kirisita ta jɛɲɲɔgɔnya
ra kɔni, o bɛna olugu bɛɛ tɔɔrɔ.
13 Nka mɔgɔjuguw ani nanbaramɔgɔw kɔni, olugu bɛna to ka taga ɲa kojugu ra tuma
bɛɛ; o bɛ tɔw lafiri i ko olugu yɛrɛ lafirinin lo cogo min na.
14 Ele kɔni, i karanna min na, ani i ta lanaya kun ye o min ye, i ye to o le kan; sabu i
ka o karan sɔrɔ mɔgɔ minw fɛ, i yɛrɛ ka o tigiw lɔn.
15 Kabini i denmisɛnman i ka Kitabu saninmanw kumaw lɔn; o le bɛ se ka i kɛ
hakiritigi ye, hakiritigiya min bɛ mɔgɔ bla kisiri sira kan, lanaya sababu ra Yesu Kirisita
ta jɛɲɲɔgɔnya ra. 16 Kitabu saninmanw kumaw bɛɛ bɔra Ala yɛrɛ le ra, Nin Saninman*
baraka ra. O kosɔn nafa b′a ra janko ka mɔgɔ karan, ka mɔgɔ jaraki, ka mɔgɔ lateren,
ka mɔgɔ koro terenninya ra,
17 janko Ala ta baaraden ye karan ka ɲa, ka se ka baaraɲuman suguya bɛɛ kɛcogo lɔn.

4

Ala ta Kuma waajuri

1 Ne b′a fɔ k′a gbɛlɛya i ma Ala kosɔn, ani Yesu Kirisita kosɔn, min bɛna kiti tigɛ mɔgɔ
ɲanamanw, ani suw bɛɛ kan, ani a nako ni a ta Masaya* kosɔn,
2 ko i ye Ala ta Kuma waajuri kɛ, k′a fɔ, ka sinsin a kan wagati bɛɛ, wagatiɲumanw,
ani wagatigbɛlɛnw na, ka mɔgɔw lateren, ka o jaraki, ka o ladi, ka o karan ni muɲuriba
ye.
3 Sabu wagati dɔ bɛna se, mɔgɔw tɛna sɔn ka karan terennin lamɛn tuun. O yɛrɛ le
bɛna karamɔgɔ caman ɲini o yɛrɛ ye, ka kaɲa ni o yɛrɛ diyanyakow ye, ka olugu ta
kuma dimanw lamɛn, ka o toro ladiya ni o ye.
4 O bɛna o toro mabɔ can lamɛnni na, ka tugu fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw le kɔ.
5 Nka ele kɔni, ele ye i yɛrɛ minacogo lɔn ko bɛɛ ra, ka tɔɔrɔ sɔnmina, ka kɛ Kibaro
Diman* fɔbagasɔbɛ ye, ka i ta baara bɛɛ kɛ ka ɲa.

Pɔli ta kumalabanw
(Filipikaw 1.20-23; Matiyu 10.18-20)

6 Ne kɔni, ne kɛra ka ban i ko rɛzɛnji saraka; ne tagatuma surunyara ka ban.
7 Ne ka kɛrɛɲuman kɛ, ne ka ne ta bori laban, ne tora lanaya ra.
8 Sisan, terenninya ta jala maranin bɛ ne ye ka ban. Matigi, min ye kititigɛbaga
terennin ye, ale le bɛna o di ne ma dunuɲa labanlon na. Nka a tɛna a di ne kelen
ma; minw ka a kanu ka a nalon makɔnɔ, a bɛna a di olugu bɛɛ ma.
9 I jija ka na ne fɛ yan joona.
10 Sabu Demasi tugura dunuɲa ta fɛnw nege nɔ fɛ, ka taga ka ne kelen to yan; a tagara
Tesaloniki. Keresansi tagara Galasi, Tite tagara Dalimasi.
11 Luka kelenpe le tora ni ne ye yan. I natɔ, i ni Marika ye na ɲɔgɔn fɛ; ne mako b′a
ra ka ne dɛmɛ ne ta baaraw ra.
12 Ne ka Tisiki ci ka taga Ɛfɛsi.
13 Ne tun ka deregeba min to Torohasi, Karipusi fɛ yi, i natɔ i ye na ni o ye, ani kitabuw;
nka gbolokitabuw ko le ka bon ne ma kosɛbɛ.
14 Numucɛ Alɛsandiri ka kojugu caman kɛ ne ra; nka Matigi le bɛna a sara ka kaɲa ni
a ta kɛwalew ye.
15 Ele fana ye i yɛrɛ kɔrɔsi a ra, sabu a ka an ta kumaw sɔsɔ kosɛbɛ.
16 Ne tagakofɔlɔ kiti ra ka taga ne ta ko ɲafɔ, mɔgɔ si ma ne dɛmɛ; bɛɛ ka ne to ne
kelen na. Nka Ala ye yafa o ma o ra.
17 Matigi yɛrɛ le ka ne dɛmɛ ka baraka don ne ra, janko ne ye Kibaro Diman* waajuri
kɛ k′a gbɛya, siya wɛrɛ mɔgɔw bɛɛ y′a mɛn. Ala ka ne bɔsi ka bɔ jara da ra.
18 Matigi bɛna ne bɔsi mɔgɔw ta kɛwalejuguw bɛɛ ma, ka ne kisi, ka ne ladon sankolo
Masaya* ra. Bonya ye ale le ta ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ. Amina.

Pɔli ta fori

19 Ne bɛ Pirisili ni Akila fo, ani Onezifɔri ta somɔgɔw.
20 Erasitusi tora Korɛnti. Ne ka Torofime banabagatɔ to Milɛ.
21 I jija ka na sani nɛnɛwagati ye se. Ebulusi bɛ i fo, ani Pudɛnsi, ani Linusi, ani
Kolodiya. Balema tɔw bɛɛ bɛ i fo.
22 Matigi ye to i fɛ. Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci TITE ma Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ Timote ta lɛtɛrɛ fɔlɔ kɔ fɛ, k'a to Korɛnti. A ka Zenasi ni Apolɔsi le ci ka taga a di Tite ma (3.13). Tite tun ye Gɛrɛki le ye. A tun sɔnna Yesu ma Pɔli ta waajuri sababu le ra.

Pɔli tagara ni a ye ciradenw ta ɲɔgɔnyeba ra Zeruzalɛmu (Galasikaw 2.1-3). Wagati min Pɔli tun bɛ Ɛfɛsi, a ta tagama sabanan na, Tite tun k'a dɛmɛ baara ra. Pɔli bɔra kaso ra Rɔmu, k'a ta tagama naaninan damina minkɛ, a tun tagara ni Tite ye o tagama ra. O ka Kibaro Diman waajuri kɛ Kɛrɛti; lanabaga dɔw tun sɔrɔra o yɔrɔ ra. Pɔli tagatɔ a ka Tite to Kɛrɛti, janko a ye a janto o lanabagaw ra.

Nin lɛtɛrɛ kɔnɔ an b'a ye ko Pɔli bɛ Tite hakiri jigi ko lanabagaw ni o ɲamɔgɔw tagamacogo ka kan ka teren; o man kan ka kɛ mɔgɔ kɛwalejuguw ye. O ra, Tite tun ka kan ka Kɛrɛti lanabagaw ta jɛnkuruw labɛn, ka cɛkɔrɔba dɔw ɲanawoloma, minw ye mɔgɔsɔbɛw ye, ka olugu kɛ o ɲamɔgɔw ye.

Minw bɛ jɛngɛ ka bɔ Kibaro Diman sira kan, a ka kan ka olugu jaraki, janko olugu kana na tɔw lafiri; ale yɛrɛ ka kan ka teren, janko lanabagaw ye a ladegi. Lanabagaw bɛɛ ka kan ka tagama ka kaɲa ni a ta kuma ye, ka Ala sago kɛ; o le bɛna mɔgɔw karan ka tɛmɛ hali o darakumaw yɛrɛ kan.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-4)*
Lanabagaw ta ɲamɔgɔw tagamacogo *(1.5-16)*
Tite ka kan ka lanabagaw bɛɛ ladi *(2.1-15)*
Lanabagaw ka kan ka bɛn kelen ma, ka hɛra ɲini *(3.1-11)*
Pɔli ta kumalabanw ani a ta forikan *(3.12-15)*

Pɔli ta fori
(Piyɛri flanan 1.1-4)

1 Ne Pɔli, ne min ye Ala ta baaraden ye, ani Yesu Kirisita ta ciraden*, Ala ka ne ci janko
ne ye lanaya sira ni can sira yira a ta mɔgɔ ɲanawolomaninw na, ka kaɲa ni Alaɲasiran
ye,
2 janko o ye ɲanamanya banbari jigiya sɔrɔ; Ala le ka o ɲanamanya layiri ta an ye
kabini dunuɲa ma dan fɔlɔ, Ala min tɛ faninya tigɛ.
3 A ta wagati latigɛnin sera minkɛ, a ka a ta kuma yira mɔgɔw ra waajuri sababu ra;
o waajuri ko le karifara ne ma ka kaɲa ni an Kisibaga Ala yɛrɛ kumakan ye.
4 Ayiwa, ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ci ele Tite ma, ele min ye ne dencɛ yɛrɛ ye lanaya ra,
lanaya kelen min bɛ an bɛɛ fɛ. An Fa Ala ni an Kisibaga* Yesu Kirisita ye nɛɛma i ye, ka
hɛra kɛ i ye.

Baara min dira Tite ma
(Timote fɔlɔ 3.1-7; Piyɛri fɔlɔ 5.1-4)

5 Ayiwa, ne ka i to Kɛrɛti jamana ra, janko ko minw ɲanabɔbari tora, i ye olugu ɲanabɔ;
i ye cɛkɔrɔba dɔw sigi lanabagaw ta jɛnkuruw* kunna dugu bɛɛ kelen kelen na, i n'a fɔ
ne k'a fɔ i ye cogo min na.
6 Jarakiyɔrɔ man kan ka sɔrɔ o mɔgɔw si ra, o ka kan ka kɛ musokelentigiw ye; o
denw ka kan ka kɛ lanamɔgɔw ye, minw man kan ka sɔrɔ jatɔya ra, walama ka kɛ mɔgɔ
murutininw ye.
7 Lanabagaw ta jɛnkuru kɔrɔsibaga ka kan ka kɛ mɔgɔ jarakibari le ye, sabu Ala
ta mɔgɔw kɔrɔsibaga lo. A kana kɛ wasobaga ye, walama mɔgɔ jusuba, walama
dɔrɔminbaga, walama mɔgɔ fariman, walama mɔgɔtɔɲɔbaga.
8 A ka kan ka kɛ jatigiɲuman ye, ani koɲuman kanubaga, ani mɔgɔ hakiriman, ani
mɔgɔ terennin, ani mɔgɔ saninman, ani yɛrɛminabaga.
9 A ka kan ka nɔrɔ Ala ta Kuma yɛrɛ ra, i ko a karanna a ra cogo min na, janko a
ye se ka mɔgɔw karan ka o ladi ka kaɲa ni karan terennin ye, ani ka sɔsɔrikɛbagaw ta
firiyɔrɔ yira o ra.
10 Ne bɛ o fɔ, sabu mɔgɔ murutininw ka ca Yahudiya lanabagaw yɛrɛ le cɛ ra, ani
kumakolonfɔbagaw, ani mɔgɔlafiribagaw;
11 i ka kan ka o mɔgɔw da datugu le, sabu o bɛ gba kuturu dɔw ta lanaya cɛn; karan
min ma daga, o bɛ mɔgɔw karan o ra, wari kosɔn.

12 O kosɔn o yɛrɛ ta cira dɔ k'a fɔ o ma ko: «Kɛrɛtikaw bɛ faninya tigɛ tuma bɛɛ;
warajuguw lo, salibagatɔw lo, minw kɔnɔbaraw tɛ fa ka ye.»
13 O seereya ye can ye. O kosɔn i ka kan ka o jaraki kosɛbɛ janko o ta lanaya ye sabati.
14 O kana tugu Yahudiyaw ta fɔlɔfɔlɔ kumakɔrɔw kɔ; minw banna can ma, o kana
tugu olugu ta cifɔninw kɔ.
15 Mɔgɔ minw jusukun saninyanin lo, fɛn bɛɛ saninyanin lo olugu fɛ; nka minw
jusukun lanɔgɔnin lo, lanabariw, foyi ma saninya olugu fɛ; sabu o hakiri ni o jusukun
lanɔgɔnin lo.
16 O b'a fɔ o da ra ko o ka Ala lɔn, nka o yɛrɛ ta kɛwalew b'a yira ko can tɛ. Ala bɛ o
ta kɛwalew kɔninya; mɔgɔ murutininw lo, o kosɔn o tɛ se ka kɛwaleɲuman kisɛ kelen
kɛ.

2

Tite ka kan ka mɔgɔw bɛɛ ladi
(Timote fɔlɔ 2.9-15; Piyɛri fɔlɔ 2.18-20; 3.1-6; Ɛfɛsikaw 6.5-8)

1 Ayiwa, ele Tite kɔni, min bɛ bɛn ni karan terennin ye, i ye o le fɔ.
2 A fɔ cɛkɔrɔbaw ye ko o ye o yɛrɛ minacogo lɔn, o ye ɲamalɔ, ka kɛ mɔgɔ hakirimanw
ye, ka sabati lanaya ra, ani kanuya ni muɲuri.
3 A fɔ musokɔrɔbaw ye ko olugu fana ye o tagamacogo saninya. O kana kɛ mɔgɔ
tɔgɔcɛnbagaw ye, o kana o yɛrɛ bla dɔrɔmin na; o ye kɛ ladibagaɲumanw ye,
4 ka muso denmisɛnw karan, janko olugu ye o cɛw ni o denw kanu,
5 ka kɛ hakirimanw ye, ka o yɛrɛ mina, ka o ta sokɔnɔbaaraw kɛ ni jusuɲuman ye, ka
o yɛrɛ majigi o cɛw ye, janko o ta kɛwalew kana kɛ sababu ye k'a to mɔgɔw ye Ala ta
Kuma mafiyɛnya.
6 O kuma kelen fɔ kanbelenw fana ye, ko o ye kɛ hakirimanw ye ko bɛɛ ra.
7 Ele yɛrɛ fana ye kɛ kɛwaleɲuman kɛbaga ye, k'a to tɔw ye i tagamacogo ladegi;
mɔgɔw karan ni jusukun gbɛnin ye, ani sɔbɛya ye.
8 I ta kuma ye kɛ kuma barakaman ye, mɔgɔ tɛ se ka min sɔsɔ, janko an juguw ye
maroya, o kana kumajugu si sɔrɔ k'a fɔ an ma.
9 A fɔ baaradenw ye ko o ye o yɛrɛ majigi o kuntigiw ye fɛn bɛɛ ra, ka o kuntigiw
diyanyako kɛ; o kana o sɔsɔ.
10 O kana foyi ta o fɛ; o ye o ta lanamɔgɔya yira wagati bɛɛ, janko mɔgɔw ye an
Kisibaga Ala ta karan bonya.

Ala ta nɛɛma yiracogo
(Ɛfɛsikaw 2.1-10; Piyɛri fɔlɔ 1.10-21; 2.13-16; Yuhana fɔlɔ 3.1-3)

11 Ayiwa, Ala ta nɛɛma yirara; adamaden bɛɛ ta kisiri bɛ bɔ o nɛɛma le ra.
12 O nɛɛma baraka ra Ala bɛ an karan, ko an ye Alaɲasiranbariya dabla, ka ban dunuɲa
negejuguw ma; ko an ye tagama ni hakiri ye sisan ta wagati ra, terenninya ni Alaɲasiran
na,
13 sani k'a to an jigiya bɛ lonɲuman min kan, o ye se; an ta Alaba min ye an Kisibaga*
Yesu Kirisita ye, o ta nɔɔrɔ yiralon lo.
14 Ale le ka a yɛrɛ di ka sa an kosɔn, janko ka an kunmabɔ kojuguw bɛɛ ma, ka an
saninya ka an kɛ a yɛrɛ ta mɔgɔw ye, janko an ye an yɛrɛ cɛsiri ka kɛwaleɲuman kɛ
tuma bɛɛ.
15 Ayiwa, i ka kan ka nin kumaw le fɔ, ka mɔgɔw ladi, ka o jaraki ka kaɲa ni i ta lɔyɔrɔ
bonya bɛɛ ye. Mɔgɔ si kana jɔn i ra.

3

Lanabagaw tagamacogo

1 Lanabagaw hakiri jigi a ra, ko o ka kan ka o yɛrɛ majigi jamana ɲamɔgɔw, ani a
fangatigiw ye; o ye o kan mina ka labɛn ka kɛwaleɲuman kɛ tuma bɛɛ.
2 O kana mɔgɔ si kɔrɔfɔ; o ye kɛ hɛramɔgɔw ye, ani mɔgɔ sabarininw, ka o jusu suma
mɔgɔ bɛɛ kɔrɔ.
3 Sabu fɔlɔfɔlɔ an fana tun ye hakirintanw le ye, ani Alakanminabariw, ani mɔgɔ
lafirininw; an tun kɛra nege suguya bɛɛ ta jɔnw le ye, ani jarabijugu bɛɛ; an tun bɛ
tagama juguya ni ɲangboya ra; mɔgɔw tun bɛ an kɔninya, an yɛrɛ gbansan tun bɛ
ɲɔgɔn kɔninya.
4 Nka an Kisibaga Ala ta ɲumanya ni a ta kanuya yirara wagati min na adamadenw
ta fan fɛ,

5 a ka an kisi, nka a ma kɛ an yɛrɛ ta kɛwale terenninw kosɔn, a kɛra a yɛrɛ ta hina le
kosɔn, ani Nin Saninman* min ka an ko ka an kɛ danfɛnkuraw ye, ka ɲanamanyakura
di an ma.
6 Ala ka Nin Saninman lajigi an kan k'a caya, an Kisibaga* Yesu Kirisita sababu ra,
7 janko an ye jate mɔgɔ terenninw ye Ala ɲa kɔrɔ a ta nɛɛma baraka ra, ani an jigi bɛ
ɲanamanya banbari min kan, an ye o sɔrɔ.
8 Ayiwa, nin kumaw ye can le ye. Ne b'a fɛ i y'a fɔ mɔgɔw ye k'a gbɛlɛya o ma kosɛbɛ,
janko minw lara Ala ra, olugu ye jija ka kɛwaleɲumanw kɛ. O le ka ɲi, mɔgɔw fana bɛ
nafa sɔrɔ o le ra.
9 Nka i kana i yɛrɛ bla sɔsɔrikunntanw na, ani fɔlɔfɔlɔmɔgɔw tɔgɔw ta sɔsɔriw, ani
kɛrɛmisɛnw, ani cira Musa ta sariya* ko sɔsɔriw; nafa tɛ o ra, o tɛ foyi ɲa.
10 Minw bɛ lanabagaw faran, ni i ka o mɔgɔ dɔ ladi ka se fɔ siɲaga fla, ni a ma sɔn, i
ye o tigi mabɔ i yɛrɛ ra.
11 Sabu sigiya t'a ra, o mɔgɔ suguya ka lanaya sira bla; a bɛ jurumun kɛ ka Ala ta kiti
ben a yɛrɛ kan.

Pɔli ta ladiri laban ni fori
(Korɛntikaw fɔlɔ 16.20-24)

12 Ni ne nana Aritemasi walama Tisiki ci i fɛ tuma min na, i ye i jija ka na ne kunbɛn
Nikopolisi, sabu ne k'a latigɛ ko ne bɛna nɛnɛwagati kɛ o yɔrɔ le ra.
13 I janto sariya karamɔgɔ Zenasi ra, ani Apolɔsi, ka o dɛmɛ o ta tagama ra, janko foyi
kana dɛsɛ o fɛ.
14 An balemaw fana ka kan ka o yɛrɛ degi kɛwaleɲumankɛ ra, janko ka dɔw mako ɲa
wagatigbɛlɛnw na; o man kan ka kɛ ɲacintanw ye.
15 Minw bɛɛ bɛ ni ne ye yan, olugu bɛɛ bɛ i fo. Minw bɛ an kanu lanaya sira ra, i ye
olugu bɛɛ fo.
Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye!

Pɔli ka lɛtɛrɛ min ci
FILEMƆN
ma
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Pɔli ka nin lɛtɛrɛ ni Kɔlɔsikaw ta lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a to kaso ra Rɔmu. Onezimu ni Tisiki le tagara ni o lɛtɛrɛ fla ye.

A ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci Filemɔn le ma.

Filemɔn tun ye Kɔlɔsi dugu lanabaga dɔ ye, min tun ka lɔyɔrɔba ta Ala ta baara ra. Baaraden dɔ tun bɛ Filemɔn fɛ, min tɔgɔ tun ye ko Onezimu. Onezimu tun ka Filemɔn borofɛn dɔ ta, ka bori ka taga fɔ Rɔmu, sabu a tun bɛ se ka faga o ko kosɔn. Ka Onezimu to Rɔmu, Pɔli ka Kibaro Diman fɔ a ye, a sɔnna Ala ta kuma ma. O kosɔn Pɔli bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛ k'a ci a matigicɛ Filemɔn ma, k'a ɲini a fɛ ko a ye yafa Onezimu ma, ka sɔn k'a ta baara ra tuun, a kana a ta kɛwale juru sara a ra. A ka kan k'a mina i ko a balema, a kana kɛ tuun i ko jɔn. Pɔli bɛ o kumaw le fɔ Filemɔn ye, k'a gbɛlɛya kosɛbɛ.

Nin lɛtɛrɛ ka surun, sabu sura kelen dɔrɔn lo, nka a nafa ka bon. A b'a yira an na ko Ala tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ala bɛ baaraden, walama jɔn kisi cogo min na, a bɛ a matigicɛ fana kisi o cogo kelen le ra. A b'a yira an na fana ko lanabagaw ka kan ka yafa ɲɔgɔn ma, ka ɲɔgɔn kanu, hali ni dɔ ka kojugu kɛ dɔ ra.

Kitabu kɔnɔkow

Pɔli bɛ Filemɔn ni a jɛnɲɔgɔnw fo *(1–3)*
Pɔli bɛ baraka la Ala ye Filemɔn kosɔn *(4–7)*
Pɔli bɛ Filemɔn daari Onezimu kosɔn *(8–22)*
Pɔli ta kumalaban *(23–25)*

Pɔli ta fori
(Timote flanan 1.1-5; Yuhana sabanan 2,6)

1 Ne Pɔli, ne min kɛra kasoden ye Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, ne ni an balemacɛ Timote,
anw bɛ nin sɛbɛ ci Filemɔn ma, an baarakɛɲɔgɔn kanunin,
2 ani an balemamuso Afiya, ani an jɛnɲɔgɔn Arisipi, min ye an dɛmɛbaga ye an ta
kɛrɛ ra, ani lanabaga minw bɛ lajɛn ele Filemɔn yɛrɛ ta so kɔnɔ.
3 An Fa Ala ni an Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye.

Filemɔn ta kanuya ni a ta lanaya

4 Ne balemacɛ Filemɔn, tuma o tuma ni ne bɛ Ala daari, ne bɛ baraka la a ye ele ta ko
ra.
5 Sabu i lanin bɛ Matigi Yesu ra cogo min na, ani i ka Ala ta mɔgɔ saninmanw mina
ni kanuya min ye, o kibaroya bɛɛ sera ne ma yan.
6 O kosɔn ne bɛ Ala daarira i ye, janko i bɛ jɛnɲɔgɔnya min na lanaya ra ni an ye,
dɔ belen ye fara o kan; o fana ye kɛ sababu ye k'a to an ka fɛnɲuman minw sɔrɔ Yesu
Kirisita fɛ, i ye o lɔn ka ɲa.
7 Ne balemacɛ Filemɔn, i ta kanuya ko kɔni ka ne jusu diya, ka ne jusu saaro kosɛbɛ;
sabu i ka Ala ta mɔgɔ saninmanw jusu saaro.

Pɔli bɛ Filemɔn daari Onezimu ta ko ra
(Kɔlɔsikaw 4.7-9; Korɛntikaw fɔlɔ 13.4-7)

8 O kosɔn, ne balemacɛ, ne tun bɛ se ka i jagboya Kirisita* tɔgɔ kosɔn, ka i ta kokɛta
yira i ra;
9 nka ne k'a ye ko a ka fisa ne ye i daari le kanuya kosɔn. Ne Pɔli, ne kɛra cɛkɔrɔba
ye, nka ka fara o kan tuun, ne blara kaso ra Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn.
10 Ne bɛ i daarira ne dencɛ Onezimu* ta ko le ra, ne kɛra min fa ye kasobon kɔnɔ yan.
11 Ne k'a lɔn ko wagati tɛmɛnin, a ma ko ɲa i ye, nka sisan ele o, ne o, a bɛna ko ɲa
an fla bɛɛ ye.
12 Ne bɛ a kɔsegi i ma tuun, ale min kɛra i n'a fɔ ne yɛrɛ farisogo dɔ.
13 Ne kɔni tun b'a fɛ a ye to ne kɔrɔ yan, janko ka ne to nɛgɛjɔrɔkɔw ra kaso ra yan
Kibaro Diman* kosɔn, a ye baara dɔw kɛ ne ye ele yɛrɛ nɔ ra.
14 Nka ne tun t'a fɛ ka foyi si kɛ, ni min ma bɛn i ma, janko i bɛna koɲuman min kɛ
ne ye, o kana kɛ jagboya ye, nka a ye kɛ i yɛrɛ sago ye.
15 I b'a sɔrɔ ko i ni Onezimu faranna ɲɔgɔn na wagati dɔɔnin le, janko a ye sekɔ i ma
ka to ni i ye tuma bɛɛ.

---

* **1:10 1.10** Onezimu tɔgɔ kɔrɔ ye ko: mɔgɔ ɲaciman.

16 A kana kɛ jɔn ye tuun, nka a ye fisaya ni jɔn ye, ka kɛ i ko i balema kanunin; a ko
ka gbɛlɛn ne ma, nka a ko belen ka kan ka gbɛlɛya ele ma ka tɛmɛ ne ta kan; sabu aw
fla bɛɛ bɛna kɛ ɲɔgɔn fɛ Matigi ta jɛnɲɔgɔnya ra.
17 Ayiwa, ni i kɔni bɛ ne jate i teri ye, o tuma Onezimu mina ka ɲa i n'a fɔ i tun bɛna
ne yɛrɛ mina cogo min na.
18 Ni a kɛra ko a ka fɛn dɔ cɛn i fɛ, walama ni i ta juru le b'a ra, ne le bɛna o juru sara
i ye.
19 Ne Pɔli bɛ nin sɛbɛ ni ne yɛrɛ boro ye, ko ne bɛna o juru bɛɛ sara i ye. Ne yɛrɛ ta
juru min bɛ ele ra, ne tɛna o fɔ, nka o kɔrɔ ye ko ele yɛrɛ kuturu bɛɛ ye ne ta le ye!
20 Ne balemacɛ, ne bɛ i daari ko i ye nin koɲuman kelen kɛ ne ye Matigi kosɔn; sabari
ka ne jusu suma Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnya kosɔn.
21 Ne lara a ra ko ne ka min daari i fɛ, ko i bɛna o kɛ, o le kosɔn ne ka nin sɛbɛ ci i
ma, sabu ne k'a lɔn ko i bɛna min kɛ, o bɛna tɛmɛ ne ta fɔta yɛrɛ kan.
22 Ayiwa, ne b'a fɛ i ye bon dɔ labɛn ne ye, sabu ne jigi b'a kan ko o bɛna ne labla aw
ye lon dɔ, aw ta daariri baraka ra.

Fori laban

23 Ne kasodenɲɔgɔn Epafirasi, min bɛ kaso ra Yesu Kirisita tɔgɔ kosɔn, ale bɛ i fo.
24 Ne baarakɛɲɔgɔn tɔw, Marika, ani Sitariki, ani Demasi, ani Luka, olugu fana bɛ i fo.
25 An Matigi Yesu Kirisita ye nɛɛma aw ye.

Lɛtɛrɛ min cira
HEBURUW
ma
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ma lɔn. Dɔw tun bʼa miiri ko a sɛbɛbaga ye Apolɔsi ye, walama Barinabasi, walama Pɔli, nka olugu si tɔgɔ ma fɔ kitabu kɔnɔ.

Nin kitabu nafa ka bon kosɛbɛ. Lanabaga minw tun ka Yahudiyaw ta sariyaw ni o ta landaw ɲalɔn, a sɛbɛra olugu le ye, walama Yahudiya lanabaga dɔw. A sɛbɛbaga bʼa fɛ kʼa yira ko Layirikɔrɔ ta kumaw ni a ta tagamasiyɛnw bɛɛ dafara Yesu Kirisita ta saya saraka sababu ra. O kosɔn lanabagaw ka kan ka jija ka to lanaya ra. O man kan ka o ta kisiri ko kɛ borokɔfɛfɛn ye.

O ra, nin kitabu sɛgɛbaga bʼa yira ko Yesu ta nɔɔrɔ ka bon ni mɛlɛkɛw ta ye, ko Yesu ka bon ni cira Musa ye, ale min tun ye Ala ta ciraba ye, min ka Izirayɛlimɔgɔw labɔ Misiran jɔnya ra, ka taga ni o ye o ta jamana ra.

Yesu ye Ala ta sarakalasebagaw kuntigi ye, min ni sarakalasebaga tɔw tɛ kelen ye. Ale ta sarakalasebagaya tɛ ban ka ye, sabu a ɲanaman lo wagati bɛɛ. Ale yɛrɛ le kɛra saraka ye, kʼa jori kɛ ka jurumunw yafa. Ale kelen ta saraka blara saraka tɔw bɛɛ nɔ ra.

Kitabu sura 11 ni 12 ra, sɛbɛrikɛbaga bɛ mɔgɔ caman tɔgɔ fɔ, minw tun ka o jigi la Ala kan, ka la Ala ra, ka baara kɛ a ye. Bi lanabagaw fana ka kan ka o mɔgɔw ta tagamacogo ladegi, ka o ɲa lɔ Matigi Yesu kelenpe ra, ka tugu a nɔ fɛ (12.2).

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ye Ala ta cirayakumaw bɛɛ dafabaga ye *(1.1-3)*
Yesu kɔrɔtara ka tɛmɛ mɛlɛkɛw ni cira tɔw bɛɛ kan *(1.4–4.13)*
Yesu ye sarakalasebagaw kuntigi dafanin ye *(4.14–7.28)*
Yesu ye layirikura sigibaga ye *(8.1–9.22)*
Yesu ye saraka dafanin ye *(9.23–10.39)*
Mɔgɔ minw lara Ala ra *(11–12)*
Lanabaga tagamacogo *(13.1-19)*
Daariri ni forikan *(13.20-25)*

Ala kumana Kirisita baraka le ra
(Yuhana 1.1-3; Kɔlɔsikaw 1.15-17; Heburuw 10.12-14; Filipikaw 2.6-11)

1 Ayiwa, fɔlɔfɔlɔ, Ala kumana an bɛmaw fɛ ciraw sababu ra tuma caman na, ani cogo caman na.
2 Nka nin wagati labanw na, Den min bɔra Ala ra*, a kumana an fɛ o le sababu ra. Ala ka ale le sigi kʼa kɛ fɛn bɛɛ tigi ye; a ka dunuɲa dan ale le baraka ra fana.
3 Ala ta nɔɔrɔ bɛ ale le ra; a cogoya ni Ala cogoya ye kelen ye. A ta kuma barakaman le ka dunuɲa fɛn bɛɛ mina ka lɔ. A ka mɔgɔw saninya ka bɔ o ta jurumunw na minkɛ, a tagara sigi sankolo ra Sebɛɛtigi Ala kininboroyanfan fɛ.

Kirisita ka bon ni mɛlɛkɛw ye

4 Den min bɔra Ala ra*, o bɛ mɛlɛkɛw kunna, fɔ Ala ka tɔgɔ di a ma, tɔgɔ min ka bon ni mɛlɛkɛw ta ye pewu!
5 Ala mʼa fɔ a ta mɛlɛkɛw si ma ka ye ko:
«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i Fa ye bi.»
A fana mʼa fɔ ka ye mɛlɛkɛ si ta ko ra, ko:
«Ne bɛna kɛ a Fa ye,
a bɛna kɛ ne Dencɛ ye.»
6 Nka Den min bɔra Ala ra, o min ye fɛn bɛɛ kuntigi ye, wagati min na Ala ka o ci dunuɲa ra, Ala ko:
«Mɛlɛkɛw bɛɛ ye a bato.»
7 A kʼa fɔ mɛlɛkɛw ta ko ra, ko:
«A bɛ a ta mɛlɛkɛw kɛ fɔɲɔ ye,
kʼa ta baaradenw kɛ tasumamanaw ye.»
8 Nka Den min bɔra Ala ra, a kʼa fɔ o ta ko ra, ko:
«E, Ala, i ta masaya bɛ to a nɔ ra wagati bɛɛ;

1:5 1.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7; Samawilu flanan 7.14; Kibaroyaw fɔlɔ 17.13. **1:6 1.6** Nin kuma fɔra Sariya 32.43. **1:7 1.7** Nin kuma fɔra Zaburu 104.4.

i ta masacɛbere ye terenninyabere le ye.
9 I bɛ terenninya kanu, i bɛ kojugu kɔninya;
o le kosɔn Ala, i ta Ala kɔni ka i ɲanawoloma
ka ɲagarituru kɛ i kun na, ka i fisaya i tɔɲɔgɔnw ye.»
10 A k'a fɔ tuun ko:
«Matigi, ele le ka dugukolo dan kabini a damina ra,
i yɛrɛ boro ka sankolo dan.
11 O fɛnw bɛɛ bɛna tɛmɛ, nka ele kɔni bɛ to i nɔ ra;
o bɛɛ bɛna kɔrɔ i ko fani bɛ kɔrɔ cogo min na.
12 I bɛna o kuru i ko mɔgɔ bɛ deregeba kuru cogo min na;
o bɛna yɛlɛma i ko mɔgɔ bɛ fani donta yɛlɛma cogo min na.
Nka ele kɔni, ele bɛ to i cogo ra,
ele ta sandaw tɛ ban ka ye.»
13 Ayiwa, Ala k'a fɔ mɛlɛkɛ juman le ye ka ye, ko:
«I sigi ne kininboroyanfan fɛ,
fɔ ne ye i juguw mina ka o bla i sen kɔrɔ»?
14 Mɛlɛkɛw ye mun le ye? O bɛɛ ye ninw le ye; ciradenw lo, minw bɛ baara kɛ Ala ye.
Mɔgɔ minw ka kan ka kisi, Ala bɛ mɛlɛkɛw ci ka taga olugu dɛmɛ fana.

2

Ala ta kisiriba

1 Ayiwa, o kosɔn an ka kuma minw mɛn, an ka kan ka an janto o ra kosɛbɛ, janko an kana na sira bla ka taga an kun fɛ.
2 Mɛlɛkɛw tun ka kuma min fɔ an bɛmaw ye, o kɛra can ye; mɔgɔ o mɔgɔ ka sariya cɛn, ka ban ka Ala kan mina, Ala ka olugu bɛɛ sara ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye.
3 Ayiwa, anw fana bɛna bɔsi cogo di, ni an ka nin kisiriba kɛ borokɔfɛfɛn ye? Matigi yɛrɛ le kɔnna ka o kisiri ko fɔ; o kɔ, minw ka a lamɛn, olugu k'a fɔ an ye k'a gbɛya.
4 Ala yɛrɛ ka baraka don o ta seereya ra ni tagamasiyɛnw ye, ani kobaw, ani kabako suguya caman, ani ka Nin Saninman* ta sebagayaw di o ma fana ka kaɲa ni a yɛrɛ sago ye.

Mɔgɔ bɛ kisi Kirisita le baraka ra

5 Ayiwa, an bɛ dunuŋakura nata min ko fɔra, Ala ma o kuntigiya di mɛlɛkɛw le ma.
6 Nka mɔgɔ dɔ ka nin seereya kɛ Kitabu yɔrɔ dɔ ra, ko:
«Ala, mɔgɔ ye mun ye, k'a fɔ ko i bɛ i hakiri to a ra?
Adamaden ye mun ye, k'a fɔ ko i bɛ i janto a ra?
7 I k'a dɔgɔya mɛlɛkɛw ye wagati dɔɔnin;
i ka nɔɔrɔ ni bonya masafugula don a kun na,
8 ka fɛn bɛɛ bla a sen jukɔrɔ.»

Ni a fɔra ko Ala ka a sigi fɛn bɛɛ kunna, o kɔrɔ ye ko fɛn si tɛ yi ni a tɛ min kunna. O bɛɛ n'a ta, an b'a ye ko se ma di a ma fɔlɔ ko a ye sigi fɛn bɛɛ kunna.
9 Nka sisan an b'a ye ko Ala ka Yesu min dɔgɔya ka tɛmɛ mɛlɛkɛw kan ka wagati dɔɔnin kɛ, sisan Ala ka nɔɔrɔ ni bonya masafugula di o ma, a ta tɔɔrɔ ni a ta saya kosɔn; o cogo ra, Ala ta nɛɛma sababu ra, a sara mɔgɔw bɛɛ le nɔ ra.
10 Ayiwa, can ra, fɛn bɛɛ danna Ala min sababu ra, ani Ala min kosɔn, ale tun b'a fɛ ka mɔgɔ caman ladon a ta nɔɔrɔ ra; o kosɔn a bɛnna a ma ka Yesu ta bonya dafa a ta tɔɔrɔw sababu ra, ale min ye mɔgɔw ta kisiri tigi ye.
11 Yesu min bɛ mɔgɔw saninya ka o bɔ jurumun na, ale ni o mɔgɔ saninyaninw bɛɛ ta Fa ye Ala kelen le ye. O le kosɔn a tɛ a yɛrɛ fisaya o ma; a bɛ o wele ko a balemaw.
12 A ko:
«Ala, ne bɛna i tɔgɔ fɔ ne balemaw ye,
ne bɛna i tando ni dɔnkiriw ye i ta jama bɛɛ lajɛnninw cɛ ra.»
13 A ko fana tuun, ko:
«Ne bɛna ne jigi la Ala kan.»
A ko tuun, ko:
«Ne flɛ nin ye, ne ni Ala ka den minw di ne ma.»

1:9 1.8-9 Nin kuma fɔra Zaburu 45.7-8. **1:12 1.10-12** Nin kuma fɔra Zaburu 102.26-28. **1:13 1.13** Nin kuma fɔra Zaburu 110.1. **2:8 2.8** Nin kuma fɔra Zaburu 8.5-7. **2:12 2.12** Nin kuma fɔra Zaburu 22.23. **2:13 2.13** Nin kuma fɔra Ezayi 8.17-18.

14 Ayiwa, Yesu ka o mɔgɔ minw kisi, i n’a fɔ olugu ye adamadenw le ye, o kosɔn Yesu
fana kɛra adamaden ye. A ka o kɛ janko a ta saya baraka ra, saya fanga bɛ Setana min
boro, a ye o Setana ta fanga cɛn;
15 janko minw tun bɛ Setana ta jɔnya ra o si bɛɛ ra, saya ɲasiran kosɔn, a ye olugu
kunmabɔ.
16 Can ra, Yesu ma na ka na mɛlɛkɛw le dɛmɛ; a nana Iburahima ta denw le dɛmɛ.
17 O le kosɔn jagboya lo, a tun ye kɛ adamaden ye cogo bɛɛ ra, ka kɛ sarakalasebaga*
kankelentigi ye, min bɛ hina mɔgɔw ra, ka baara kɛ Ala ye janko ka mɔgɔw ta jurumunw
kafari.
18 Ayiwa, i n’a fɔ ale yɛrɛ tɔɔrɔra kɔrɔbɔri kosɔn, o kosɔn minw bɛ kɔrɔbɔ, a bɛ se ka
olugu dɛmɛ.

3

Kirisita ka bon ni cira Musa ye
(Matiyu 21.33-38)

1 O le kosɔn, ne balema saninmanw, Ala ka aw minw wele, ne b’a fɛ ko aw ye miiri
Yesu le ma; ale le ye Ala ta ciraden ye, ani a ta sarakalasebagaw kuntigiba*, an ta lanaya
ko ra.
2 Yesu kɛra kankelentigi ye Ala ɲa kɔrɔ, Ala min k’a sigi a ta baara ra, i n’a fɔ cira
Musa tun kɛra kankelentigi ye Ala ta so bɛɛ kɔnɔ cogo min na.
3 Nka Yesu ka kan ni bonyaba ye ka tɛmɛ cira Musa kan pewu; sabu bonlɔbaga bɛ
bonya sɔrɔ ka tɛmɛ bon yɛrɛ kan.
4 Bon o bon, mɔgɔ le k’a lɔ; nka min ka fɛn bɛɛ lajɛnnin lɔ, o ye Ala le ye.
5 Cira Musa kɔni tun ye baaraden le ye, min k’a ta baara kɛ ni kankelentigiya ye Ala
ta so bɛɛ kɔnɔ. Ala tun bɛ kuma minw fɔ, a ta baara tun ye ka o seereya le kɛ.
6 Nka Kirisita* kɛra kankelentigi ye i ko Dencɛ min sigira Ala ta so kɔnɔ ka kɛ fɛn bɛɛ
kunna. Sisan anw le ye o so ye; nka an bɛ an yɛrɛ bonyara lanaya ni jigiya min kosɔn,
fɔ an ye jija ka to o kan ka taga se a laban ma.

Nɛnɛkiriyɔrɔ min labɛnna Ala ta mɔgɔw ye

7 O kosɔn, i n’a fɔ Nin Saninman* k’a fɔ cogo min na, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
8 aw kana aw jusukun gbɛlɛya
i n’a fɔ aw bɛmaw murutira Ala kama
kongokolon kɔnɔ cogo min na, ko o bɛ Ala kɔrɔbɔ.
9 O yɔrɔ le ra aw bɛmaw ko o bɛ ne Ala kɔrɔbɔ,
k’a sɔrɔ o ka ne ta kokɛninw bɛɛ ye ka se fɔ san binaani.
10 O kosɔn ne dimina o wagati mɔgɔw kɔrɔ;
ne ko: ‹O yɛrɛ ta miiriyaw le bɛ o lafiri tuma bɛɛ;
ne b’a fɛ o ye sira min ta, o tɛ o lɔn.›
11 O kosɔn ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
‹O tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu!› »
12 Ne balemaw, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, mɔgɔ si kana sɔrɔ aw ra, jusujugu ni lanabarijusu
bɛ min na, fɔ ka ban ka Ala ɲanaman kan mina.
13 Nka Ala ka «bi» min ko fɔ, ka aw to o ra, aw ye ɲɔgɔn ladi lon o lon, janko jurumun
kana kɛ sababu ye ka aw lafiri ka aw jusukun gbɛlɛya.
14 An kɛra Kirisita* ta jɛnɲɔgɔnw le ye, nka an ka a damina ni jigiya min ye, fɔ an
sinsinnin ye to o kan ka taga se a laban ma.
15 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
aw kana aw jusukun gbɛlɛya,
i n’a fɔ an bɛmaw murutira cogo min na.»
16 Ayiwa, jɔntigiw le ka Ala kumakan mɛn ka muruti? Cira Musa bɔra ni minw ye
Misiran jamana ra, yala olugu tɛ wa?
17 Ala dimina jɔntigiw le kɔrɔ fɔ san binaani? Minw ka jurumun kɛ, ka sa kongokolon
kɔnɔ, yala olugu tɛ wa?
18 Ala karira ko jɔntigiw le tɛna don a ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra? Yala minw murutira a kama,
olugu tɛ wa?
19 O cogo ra, an b’a ye ko o ta lanabariya le kosɔn o ma se ka don o jamana ra.

3:11 3.7-11 Nin kuma fɔra Zaburu 95.7-11. **3:15 3.15** Nin kuma fɔra Zaburu 95.7-8.

4

1 Ayiwa, Ala ka layiri min ta ko an bɛna taga don ale ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra, i n’a fɔ o
layiri belen bɛ a nɔ ra, o ra an ye an yɛrɛ kɔrɔsi, janko aw si kana na dɛsɛ ka to kɔ.
2 Kibaro Diman* waajuri kɛra an ye, i n’a fɔ a kɛra an bɛmaw ye cogo min na. Nka o
ka o kuma min mɛn, o ma foyi ɲa o ye; sabu minw k’a mɛn, olugu m’a mina ni lanaya
ye.
3 Nka anw minw lara Yesu ra, anw bɛna don o nɛnɛkiriyɔrɔ ra, i n’a fɔ Ala k’a fɔ cogo
min na, ko:
«Ne dimikojugu fɛ, ne karira ko:
O tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu.»
Ala ka o kumaw fɔ k’a sɔrɔ a tun ka fɛn bɛɛ dan ka ban kabini dunuɲa dantuma na;
4 sabu a fɔra Kitabu yɔrɔ dɔ ra tere wolonfla ko ra, ko: «Tere wolonflanan, Ala nɛnɛkirira
a ta baara bɛɛ ra.»
5 O yɔrɔ kelen na Ala ko tuun, ko:
«Ne ka jamana min layiri ta o ye,
o tɛna don ne ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra fiyewu.»
6 Ayiwa, minw tun kɔnna ka o Kibaro Diman lamɛn, olugu ta lanabariya kosɔn, o ma
don o jamana ra ka nɛnɛkiri. Nka o bɛɛ n’a ta, dɔ wɛrɛw belen bɛ se ka don o yɔrɔ ra.
7 O le kosɔn Ala ka lon dɔ wɛrɛ sigi tuun; o ye «bi» ye. Wagatijan tɛmɛnin kɔ a ka o
kuma don Dawuda da ra. A tun kɔnna ka o kuma fɔ; o kuma flɛ nin ye, ko:
«Ni aw bɛ Ala kumakan mɛn bi,
aw kana aw jusukun gbɛlɛya.»
8 Ayiwa, ni Yosuwe tun sera ka Izirayɛlimɔgɔw ladon o nɛnɛkiriyɔrɔ ra, Ala tun tɛna
lon wɛrɛ ko fɔ tuun o kɔ fɛ.
9 O kosɔn Ala ka a ta baara kɛ, ka nɛnɛkiri a tere wolonflanan na cogo min na, o
nɛnɛkiri ɲɔgɔn bɛ Ala ta mɔgɔw ɲa.
10 Ni mɔgɔ min ka don Ala ta nɛnɛkiriyɔrɔ ra, o tigi bɛ nɛnɛkiri a ta baaraw ra, i n’a
fɔ Ala nɛnɛkirira a ta baaraw ra cogo min na.
11 O kosɔn an ye jija ka don o nɛnɛkiriyɔrɔ ra, janko mɔgɔ si kana to kɔ fɛ i n’a fɔ
Alakanminabari dɔw k’a kɛ cogo min na.
12 Sabu Ala ta Kuma bɛ ɲanamanya di, baraka b’a ra. A da ka di ka tɛmɛ muru da
fla kan. A bɛ mɔgɔ sɔgɔ fɔ ka se mɔgɔ jusukun ni a nin dan ma, ka se kolo tugudaw ni
sɔnbɛ ma. A bɛ mɔgɔ ta miiriyaw ni a jusukunnakow bɛɛ sɛgɛsɛgɛ k’a lɔn.
13 Danfɛn si tɛ yi min dogonin lo Ala ɲa kɔrɔ. Fɛn bɛɛ bɛ a ɲa kɔrɔ kɛnɛ kan, fɛn si
dogonin tɛ a ma; an bɛna taga lɔ ale Ala min ɲa kɔrɔ, janko an bɛɛ ye an ta fɔ.

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

14 Ayiwa, i n’a fɔ sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ an fɛ, min yɛlɛra ka taga fɔ sankolo
kɔnɔnɔyɔrɔ ra, min ye Yesu ye, Den min bɔra Ala ra, o tuma an ko an bɛ lanaya min na,
an ye jija ka to o kan.
15 Sarakalasebagaw kuntigiba min tɛ se ka hina an na ka an dɛmɛ an ta barakantanyaw
ra, an ta sarakalasebaga tɛ o ɲɔgɔnna ye. Nka ale fana kɔrɔbɔra cogo bɛɛ ra i n’a fɔ
anw, nka a ma jurumun si kɛ.
16 O ra, an kana siran; an ja siginin ye madon nɛɛma tigi Ala ta masasiginan na, janko
a ye makari an na, ka nɛɛma an ye, ka an dɛmɛ wagati bɛnnin na.

5

1 Ayiwa, sarakalasebagaw kuntigibaw* bɛɛ ɲanawolomara ka bɔ mɔgɔw le cɛ ra; a
sigira mɔgɔw kosɔn, ka kow ɲanabɔ o ni Ala cɛ. A bɛ siman sarakaw ni bɛgan sarakaw
lase Ala ma mɔgɔw ta jurumunw kosɔn.
2 A bɛ se ka hina mɔgɔ kolɔnbariw ni mɔgɔ lafirininw na, sabu ale fana ye barakantan
ye i n’a fɔ o mɔgɔw.
3 O kosɔn a ka kan ka saraka dɔ bɔ a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn, i n’a fɔ a b’a bɔ mɔgɔ
tɔw ta jurumunw kosɔn cogo min na.
4 Ayiwa, mɔgɔ si tɛ se ka o bonya ta k’a la a yɛrɛ kan; Ala le bɛ mɔgɔ wele a kama, i
n’a fɔ a ka Haruna wele cogo min na.
5 O cogo ra, Kirisita* fana ma sarakalasebagaya ta kuntigibaya bonya la a yɛrɛ kan a
yɛrɛ ma; nka Ala le ka a kɛ a ye, k’a fɔ a ma ko:
«Den min bɔra ne ra, ele lo;
ne kɛra i Fa ye bi.»

4:3 4.3 Nin kuma fɔra Zaburu 95.11. **4:4 4.4** Nin kuma fɔra Damina 2.2. **4:7 4.7** Nin kuma fɔra Zaburu 95.7,8.
5:5 5.5 Nin kuma fɔra Zaburu 2.7.

6 Ala k’a fɔ yɔrɔ wɛrɛ ra fana, ko:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ,
i n’a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na.»
7 Wagati min Yesu tun bɛ dunuŋa ra yan, a tun k’a lɔn ko se bɛ Ala ye ka ale kisi saya
ma; a ka Ala daari, k’a daari kosɛbɛ ni kanba ye, fɔ ka kasi. Ala ka a ta daariri lamɛn a
ta Alaŋasiran kosɔn.
8 Nka hali k’a sɔrɔ a bɔra Ala ra, o bɛɛ n’a ta, a ka Ala kan mina, ka tɔɔrɔ.
9 Ala k’a ta kow bɛɛ dafa tuma min na, minw bɛ a kan mina, a kɛra olugu ta kisiri tigi
ye, kisiri banbari.
10 Ala ka a latigɛ k’a kɛ sarakalasebagaw kuntigiba ye, i n’a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra
a ye cogo min na.

Lanabaga barakantanw

11 Ayiwa, fɛn caman bɛ an fɛ k’a fɔ aw ye nin ko ra, nka o kow ŋafɔ ka gbɛlɛn, sabu
aw ta faamuri ka sumaya.
12 Ɲɔgɔntumasi aw tun ka kan ka kɛ karamɔgɔw le ye; nka hali bi o belen bɛ aw
karanna Ala ta Kuma damina le ra kura ye tuun. Hali bi aw mako bɛ nɔnɔ le ra, aw tɛ
se ka domuni gbiriman domu.
13 K’a sɔrɔ mɔgɔ min bɛ nɔnɔ dɔrɔn kɛ a ta baro ye, o tigi ye denŋɛnin le ye, a tɛ ko
terennin lɔn ka bɔ ko terenbari ra.
14 Nka domuni gbiriman ye mɔgɔkɔrɔbaw ta le ye; olugu ka o yɛrɛ degi, ka ko lɔn, ka
koŋuman ni kojugu lɔn ka bɔ ŋɔgɔn na.

6

1 O le kosɔn, Kirisita* ta karan bɛ damina ko minw na, an kana to o kan hali bi; an ye
taga ŋa lanaya ra, ka kɛ i ko mɔgɔkɔrɔbaw. An man kan ka kɔsegi karan damina kan
tuun, i n’a fɔ mɔgɔ ka kan ka nimisa cogo min ka kɛwale ŋacintanw dabla, ka la Ala ra,
2 ani batizeri ta karan, ani boro bɛ la mɔgɔw kan cogo min na, ani suw kunuko, ani
Ala ta kiti banbari.
3 Ayiwa, an ye o kow to yi ka taga ŋa! An bɛna o le kɛ, ni Ala sɔnna.
4 Ayiwa, Ala ta yeelen yirara minw na ka ye, minw ka Ala ta nɛɛma nɛnɛ ka ye, ka dɔ
sɔrɔ Nin Saninman* na,
5 ka Ala ta Kuma diya nɛnɛ ka ye, ka wagati nata ta sebagayaw lɔn,
6 ayiwa, o bɛɛ n’a ta, ni o mɔgɔw benna, olugu kɔni tɛ se ka nimisa kokura tuun fiyewu;
sabu Den min bɔra Ala ra*, a bɛ i n’a fɔ o bɛ o le gbengbenna yiri ra tuun kokura, k’a
lamaroya kɛnɛ kan bɛɛ ŋa na.
7 Ayiwa, ni sanji ka ben siŋagako caman dugukolo min kan, ni o dugukolo siman ka
ŋa, ka kɛ sɛnɛkɛbaga sago ye, o dugukolo bɛ Ala ta baraka sɔrɔ.
8 Nka ni ŋaniw, ani binjuguw dɔrɔn le falenna a ra, a tɛ foyi ŋa; a tɛna mɛɛn o yɔrɔ
bɛ danga, ani a laban tasuma b’a jɛni.
9 O bɛɛ n’a ta, an balema kanuninw, hali ni an bɛ nin kumaw fɔ, an jigi siginin lo aw
ta ko ra; an k’a lɔn ko aw bɛ siraŋuman le kan, min ye kisiri sira ye.
10 Sabu Ala tɛ ŋumanlɔnbari ye k’a fɔ ko a bɛ ŋina aw ta baara kɔ, ani aw ka balemaw
kanu cogo min na a tɔgɔ kosɔn, ani aw ka Ala ta mɔgɔ saninmanw dɛmɛ cogo min na,
ani aw bɛ o dɛmɛna cogo min na fana hali bi.
11 Nka min ka di an ye, o ye ko aw bɛɛ kelen kelen ye jija ka se fɔ a laban ma, janko
aw jigi bɛ min kan, aw ye o sɔrɔ.
12 An t’a fɛ aw ye kɛ salibagatɔw ye. Ala ka fɛn minw layiri ta, mɔgɔ minw bɛ jija ka
o sɔrɔ o ta lanaya ni o ta muŋuri baraka ra, aw ye olugu le ladegi.

Ala ka layiri min ta

13 Ala ka layiri ta Iburahima ye tuma min na, a tun tɛ se ka kari tɔgɔ wɛrɛ ra, min ka
bon ni ale Ala yɛrɛ tɔgɔ ye minkɛ, a karira a yɛrɛ tɔgɔ le ra.
14 A ko Iburahima ma ko: «Sigiya t’a ra, ne bɛna baraka don i ra, ka i ta duruja caya
kosɛbɛ.»
15 Ayiwa, Iburahima muŋuna ka Ala makɔnɔ minkɛ, o cogo le ra, Ala tun ka min layiri
ta a ye, a ka o sɔrɔ.
16 Ni mɔgɔw bɛ kari, fɛn min ka bon ni olugu yɛrɛ ye, o bɛ kari o le ra; o kariri ye
sarati le ye k’a yira ko o ta kuma ye can ye, ani ka sɔsɔri bɛɛ ban pewu.

5:6 5.6 Nin kuma fɔra Zaburu 110.4. **6:14 6.14** Nin kuma fɔra Damina 22.16-17.

17 O cogo ra, minw tun ka kan ka o layiriɲuman sɔrɔ, Ala tun b′a fɛ k′a yira olugu ra
le k′a gbɛya ko ale tɛ a ta kolatigɛninw yɛlɛma fiyewu; o kosɔn a karira ka fara layiri
kan.
18 O fɛn fla tɛ se ka yɛlɛma fiyewu. Ala ka layiri min ta, ani ka kari ka fara a kan, a
tɛ se ka faninya tigɛ o ko ra. An minw ka karifayɔrɔ sɔrɔ Ala kɔrɔ, nin kumaw bɛ an ja
gbɛlɛya le kosɛbɛ, janko Ala ka layiri min ta an ye, an ye an jigiya to o kan.
19 O jigiya bɛ an nin mara, i ko nɛgɛ gbiriman min bɛ kurunba lalɔ; jigisɔbɛ lo, ani jigi
barakaman. O le bɛ yɔrɔ saninman* ta boncɛtigɛfani dayɛlɛ an ye, ka an ladon fɔ yɔrɔ
saninmanba kɔnɔ.
20 Yesu kɔnna ka don an ɲa o yɔrɔ ra an ta jurumunw kosɔn. A kɛra sarakalasebagaw
kuntigiba* ye i n′a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo min na; a bɛna to o kuntigiya ra
wagati bɛɛ.

7

Mɛlikisedɛki ta sarakalasebagaya

1 Ayiwa, o Mɛlikisedɛki tun ye Salɛmu dugu masacɛ le ye, ani Ala Kɔrɔtaninba ta
sarakalasebaga*. O wagati ra Iburahima tun tagara masa dɔw kɛrɛ, ka se sɔrɔ o kan;
Iburahima kɔsegitɔ, Mɛlikisedɛki tagara a kunbɛn ka dugawu kɛ a ye.
2 Iburahima ka a borofɛnw bɛɛ yaga bɔ ka o di Mɛlikisedɛki ma. Mɛlikisedɛki tɔgɔ
kɔrɔ ye ko «terenninya masa.» Ka fara o kan, Salɛmu masacɛ lo, o kɔrɔ ye ko «hɛra
masacɛ.»
3 A facɛ tɔgɔ ma fɔ, a bamuso tɔgɔ ma fɔ, a ta buruju tɔgɔ fana ma fɔ; a worocogo ma
fɔ, walama a sacogo. A bɛ i ko Den min bɔra Ala ra*, sabu a bɛ to a ta sarakalasebagaya
ra wagati bɛɛ.
4 Aw m′a ye ko nin cɛ tun ka bon wa! Fɔ an bɛmacɛ Iburahima tun ka fɛn o fɛn sɔrɔ
kɛrɛkɛyɔrɔ ra, a ka o bɛɛ yaga bɔ ka o di a ma.
5 Levi* ta duruja minw ye sarakalasebagaw* ye, sariya* k′a yira ko olugu ka kan ka
yaga mina Izirayɛlimɔgɔw fɛ, minw ye o balemaw ye; k′a sɔrɔ o bɛɛ bɔra Iburahima le
ra fana.
6 Mɛlikisedɛki tun tɛ Levi ta duruja dɔ ye, nka o bɛɛ n′a ta, a ka yaga mina Iburahima
fɛ. Ala tun ka layiri ta Iburahima min ye, a ka dugawu kɛ o ye.
7 K′a sɔrɔ sigiya t′a ra, ɲamɔgɔ le bɛ dugawu kɛ kɔmɔgɔ ye.
8 Sarakalasebagaw fɛ, Levi ta duruja minw tun bɛ yaga mina, olugu tun ye adamaden
gbansanw le ye. Nka Mɛlikisedɛki min ka yaga mina Iburahima fɛ, a fɔra ko ale ɲanaman
lo wagati bɛɛ.
9 Levi ta duruja minw bɛ yaga mina, an bɛ se k′a fɔ ko olugu yɛrɛ ka yaga bɔ k′a di
Mɛlikisedɛki ma, sabu o bɛmacɛ Iburahima k′a di a ma.
10 Wagati min Mɛlikisedɛki tagara yaga mina Iburahima fɛ, olugu tun ma woro ban,
nka Iburahima le tun bɛna o woro. O cogo ra olugu yɛrɛ ka yaga di Mɛlikisedɛki ma.
11 Ayiwa, sariya min dira Izirayɛlimɔgɔw ma, o ju tun sigira Levi ta sarakaw le kan.
Ni o sarakalasebagaya tun sera ka mɔgɔw kisi ka o bɔ o ta jurumunw bɛɛ ra, kun tun
tɛna kɛ a ra tuun ko sarakalasebaga wɛrɛ ye na, i n′a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo
min na. Sarakalasebagaw tun bɛna to ka bɔ Levi ta gba le ra dɔrɔn, i ko Haruna.
12 Sabu ni sarakalasebagaya yɛlɛmana, jagboya lo fana ko sariya ye yɛlɛma.
13 An bɛ Matigi min ta ko fɔra nin ye, ale bɔra gba wɛrɛ le ra; a ta gbamɔgɔ si ma deri
ka sarakalasebagaya baara kɛ, ka saraka bɔ sarakajɛnifɛn* kan.
14 Ayiwa, bɛɛ k′a lɔn ko an Matigi bɔra Zuda ta gba le ra; nka cira Musa ma foyi fɔ
sarakalasebagaya ta ko ra o gba ta fan fɛ.

Yesu ta sarakalasebagaya tɛ ban

15 Yesu kɛra sarakalasebaga* wɛrɛ ye minkɛ, i n′a fɔ Mɛlikisedɛki tun kɛra a ye cogo
min na, o le b′a yira k′a gbɛya tuun ko a ni Levi ta gba tɛ sira kelen na.
16 A ma kɛ sarakalasebaga ye ka kaɲa ni gba ta sira ta sariya ye; nka a kɛra
sarakalasebaga ye a ta ɲanamanya banbari ta sebagaya le baraka ra.
17 Sabu a fɔra a ta ko ra ko:
«Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ
i n′a fɔ Mɛlikisedɛki tun bɛ cogo min na.»
18 O cogo ra sariya* fɔlɔ bɔra yi, sabu baraka tun tɛ o ra ka mɔgɔw kisi, nafa tun tɛ o ra
fana;

7:2 7.1-2 Nin kuma fɔra Damina 14.17-20. **7:17 7.17** Nin kuma fɔra Zaburu 110.4.

19 sabu sariya ma se ka foyi kɛ k'a dafa. Sisan an ka jigiya wɛrɛ le sɔrɔ, min ka ɲi ni
fɔlɔta ye; o le sababu ra an bɛ se ka gbara Ala ra.
20 Ka fara o kan, Ala karira le, ko Yesu bɛna kɛ sarakalasebaga ye. A ma kari
sarakalasebaga tɔw si ta ko ra.
21 Nka Yesu kɛra sarakalasebaga ye tuma min na, Ala karira k'a fɔ a ye ko:
«Matigi karira,
a fana tɛna a ta miiriya yɛlɛma:
Ele le ye sarakalasebaga ye wagati bɛɛ.»
22 O ra, Yesu kɛra Ala ta jɛnŋɔgɔnya min sarati ye, o jɛnŋɔgɔnya ka fisa ni fɔlɔ ta ye
pewu.
23 Ka fara o kan tuun, sariya fɔlɔ wagati ra sarakalasebaga caman le tɛmɛna; saya
kosɔn, o dɔ ma se ka to sarakalasebagaya baara ra.
24 Nka Yesu kɔni, ale tɛ sa fiyewu; o kosɔn mɔgɔ si tɛ se ka kɛ sarakalasebaga ye a nɔ
ra.
25 O le kosɔn minw bɛ gbara Ala ra Yesu sababu ra, a bɛ se ka olugu kisi wagati bɛɛ
ka bɔ jurumun bɛɛ ra, sabu a ɲanaman lo wagati bɛɛ, a bɛ Ala daari o ye.
26 An mako tun bɛ nin sarakalasebagaw kuntigiba ɲɔgɔn le ra, min saninyanin lo,
jarakiyɔrɔ tɛ min na, nɔ si tɛ min na, min faranna ka bɔ jurumunkɛbagaw cɛ ra, ka
kɔrɔta ka tɛmɛ hali sankolo kan.
27 A mako tɛ a ra ka saraka bɔ lon o lon a yɛrɛ ta jurumunw kosɔn fɔlɔ, ka ban ka a
bɔ mɔgɔ tɔw ta kosɔn, i n'a fɔ sarakalasebagaw kuntigiba tɔw. A ka a yɛrɛ di saraka ye
ka o bɛɛ kɛ siɲaga kelen ka ban pewu.
28 Can ra, sariya ka mɔgɔ minw sigi ka o kɛ sarakalasebagaw kuntigibaw ye,
barakantanya tun bɛ o mɔgɔw ra. Nka Ala karira ka kuma min fɔ sariya kɔ fɛ, o sababu
ra Den min bɔra Ala ra*, o le sigira ka kɛ sarakalasebagaw kuntigiba dafanin ye wagati
bɛɛ.

8

Yesu ye sarakalasebagaw kuntigiba ye

1 Ayiwa, an ka kuma minw bɛɛ fɔ, o kunba ye nin ye: sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ
an fɛ, min siginin bɛ Ala ta masasiginan kininboroyanfan na sankolo ra.
2 A bɛ a ta baara kɛ yɔrɔ saninman* kɔnɔ, fanibon ɲanaman kɔnɔ, Matigi Ala yɛrɛ
boro ka min lɔ, mɔgɔ boro ma a lɔ.
3 Sarakalasebagaw kuntigibaw bɛɛ sigira, janko o ye siman sarakaw ni bɛgan sarakaw
lase Ala ma. O cogo ra jagboya lo ko an ta sarakalasebagaw kuntigiba fana ye fɛn dɔ
sɔrɔ ka a lase Ala ma.
4 Ni a tun bɛ dunuŋa ra yan, a tun tɛna kɛ sarakalasebaga ye yɛrɛ; sabu sarakalasebaga
wɛrɛw bɛ yi, olugu le bɛ sarakaw lase Ala ma ka kaŋa ni sariya* ye.
5 O bɛ o baara kɛ yɔrɔ saninman min kɔnɔ, o ye sankolo ta yɔrɔ saninman bisigiya le
ye. Cira Musa tun b'a fɛ ka fanibon saninman lɔ tuma min na, Ala k'a fɔ a ye ko: «Ne
ka nin fɛnw bisigiya min yira i ra kuru kan, i ye o kɔrɔsi kosɛbɛ, k'a to a ye kɛ ka kaŋa
ni o ye.»
6 Nka sisan Kirisita* ta baara ka bon ni sarakalasebaga tɔw ta ye pewu, sabu ale le bɛ
soronarikɛbaga ye Ala ni mɔgɔw cɛ ka jɛnŋɔgɔnya min don o cɛ, o jɛnŋɔgɔnya ka bon
ni fɔlɔ ta ye. O jɛnŋɔgɔnya ju sigira layiri minw kan, o ka fisa ni fɔlɔ ta ye pewu.
7 Can ra, ni jɛnŋɔgɔnya fɔlɔ tun dafanin lo, kun tun tɛna kɛ a ra tuun ka flanan ɲini
k'a bla a nɔ ra.
8 Nka Ala ka a ta mɔgɔw jaraki le, k'a fɔ o ye ko:
«Lon dɔ, bɛna se, Matigi ko ten,
ne bɛna jɛnŋɔgɔnyakura don
ni Izirayɛli ta gbamɔgɔw ni Zuda ta gbamɔgɔw ye.
9 O jɛnŋɔgɔnya tɛna kɛ i ko ne tun ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o bɛmaw ye,
lon min na ne ka o boro mina ka bɔ ni o ye Misiran jamana ra;
sabu ne kɔnna ka jɛnŋɔgɔnya min don ni o ye, o ka o cɛn.
O kosɔn ne ka o to yi.
Matigi ko ten.
10 Nka o wagatiw tɛmɛnin kɔ,
ne bɛna jɛnŋɔgɔnya min don ni Izirayɛlimɔgɔw ye, o ye nin ye, Matigi ko ten:
ne bɛna ne ta sariyaw don o hakiri ra,
k'a sɛbɛ o jusukun na;

8:5 8.5 Nin kuma fɔra Bɔri 25.40.

ne bɛna kɛ o ta Ala ye, o bɛ kɛ ne ta mɔgɔw ye.
11 Mɔgɔ si tɛna a mɔgɔɲɔgɔn karan tuun,
walama ka a balema karan tuun ko:
‹I jija ka Matigi lɔn.›
Sabu o bɛɛ bɛna ne lɔn,
k′a ta mɔgɔ fitini na ka taga a bla mɔgɔba ra.
12 Ne bɛna o ta terenbariyakow bɛɛ yafa o ma;
ne tɛna ne hakiri to o ta jurumunw si ra tuun.»
13 Ayiwa, aw m′a ye, Ala ka jɛnɲɔgɔnyakura ko fɔ minkɛ, a k′a yira ko jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ kɔrɔra. Ayiwa, ni fɛn ka kɔrɔ, ni a tɛ mako ɲa tuun, o fɛn bɛ taga tunuyɔrɔ le ra.

9

Jɛnɲɔgɔnyakɔrɔ ni jɛnɲɔgɔnyakura
(Bɔri 25; 26; 40.17-33)

1 Ayiwa, jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ fana ta sariyaw tun bɛ yi, o tun bɛ Ala batocogo yira. Alabatoyɔrɔ saninman dɔ fana tun bɛ dugukolo kan yan.
2 O tun ka fanibon dɔ le lɔ. O fanibon bonkɔnɔ fɔlɔ tun bɛ wele ko yɔrɔ saninman*. Fitinadaga ni tabali ni sarakaburuw tun bɛ o yɔrɔ le ra.
3 O kɔ, boncɛtigɛfani flanan kɔfɛyɔrɔ ra, o tun ye fanibon bonkɔnɔ flanan ye, min bɛ wele ko yɔrɔ saninmanba*.
4 Wusunanjɛnifɛn saninlaman dɔ tun bɛ o yɔrɔ ra, ani jɛnɲɔgɔnya kɛsu, sanin tun lara min yɔrɔ bɛɛ kan. Sanindaga dɔ tun bɛ o kɛsu kɔnɔ; mane* tun bɛ o sanindaga kɔnɔ, ani Haruna ta bere min tun fiyerenna, ani jɛnɲɔgɔnya ta kumaw tun sɛbɛra kabakuru walaka minw kan.
5 Serubɛn mɛlɛkɛ nɔɔrɔmanw tun bɛ kɛsu san fɛ. Olugu tun ka o kamanw biri kɛsu datugunan kunna. Nka an tɛ se ka don nin kow bɛɛ ra sisan k′a ɲafɔ kelen kelen.
6 Ayiwa, fanibon ni a kɔnɔfɛnw tun labɛnna o cogo le ra. Sarakalasebagaw* tun bɛ don o bonkɔnɔ fɔlɔ kɔnɔ lon o lon ka o ta baara kɛ.
7 Nka sarakalasebagaw kuntigiba kelenpe le bɛ tun bɛ don bonkɔnɔ flanan kɔnɔ siɲaga kelen san kɔnɔ. A fana tun tɛ don ni a ma don ni bɛgan dɔ jori ye a boro, ka o kɛ k′a yɛrɛ ta jurumun ni jama ta jurumunw kafari.
8 O cogo ra, Nin Saninman* b′a yira an na ko yɔrɔ saninmanba sira tun ma dayɛlɛ fɔlɔ, sabu fanibon fɔlɔ tun bɛ a nɔ ra.
9 Nin kow ye sisan ta kow tagamasiyɛn le ye. O b′a yira an na ko o bɛgan sarakaw, ani saraka wɛrɛ minw bɛ di Ala ma, ko o sarakaw tun tɛ se ka o dibaga jusukun saninya.
10 O sariyaw tun ye domunifɛnw ta kow le ye, ani minnifɛnw, ani farikolo saninyacogo ni ji ye. O landaw tun bɛ adamaden kɛnɛmayɔrɔ dɔrɔn le jate; o landaw tun sigira fɔ ka taga se wagati min na, Ala bɛna fɛn bɛɛ yɛlɛma k′a kɛ kura ye.
11 Nka Kirisita* nana ka na kɛ sarakalasebagaw kuntigiba ye sisan, janko Ala tun ka fɛn minw layiri ta, an ye o sɔrɔ. Ale donna fanibon min kɔnɔ, o nafa ka bon, a dafanin lo ka tɛmɛ fɔlɔ kan; mɔgɔ boro m′a lɔ, o kɔrɔ ye ko nin dunuɲa ta danfɛn tɛ.
12 Kirisita donna yɔrɔ saninmanba kɔnɔ siɲaga kelenpe, ka dan o ma. A ma don ni bakɔrɔninw jori ye, walama misidenw jori, nka a donna ni a yɛrɛ jori le ye; a ka an kunmabɔ o cogo le ra, ka an kisi wagati bɛɛ.
13 Ayiwa, o tun bɛ bakɔrɔninw jori ni misitoranw jori, ani misi jɛninin buguri seriseri mɔgɔ saninyabariw kan ka o farikolo saninya.
14 Nka Kirisita jori baraka ka bon ka tɛmɛ o fɛnw kan. Nin Saninman banbari baraka ra, a ka a yɛrɛ di Ala ma saraka ye, nɔ tɛ saraka min na. Ale jori bɛ se ka an jusukun saninya ka bɔ ko ɲacintanw na, janko an ye baara kɛ Ala ɲanaman ye.
15 O le kosɔn a kɛra jɛnɲɔgɔnyakura* ta soronarikɛbaga ye, janko Ala ka mɔgɔ minw wele, ka ɲanamanya banbari layiri ta o ye, olugu ye o sɔrɔ; sabu minw tun ka jurumun kɛ jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ wagati ra, a sara ka olugu kunmabɔ o jurumunw na.
16 Ni mɔgɔ dɔ ka cɛntasɛbɛ kɛ, ni o tigi ma sa, o sɛbɛ tɛ jate.
17 Cɛntasɛbɛ kumaw tɛ jate, fɔ ni saya kɛra; sabu k′a sɛbɛbaga to si ra, a tɛ foyi ɲa.
18 O le kosɔn jɛnɲɔgɔnya fɔlɔ fana ma sigi jori kɔ.
19 Cira Musa ka jama bɛɛ lajɛn fɔlɔ, ka Ala ta cifɔninw yira o ra, i ko a sɛbɛra sariya ra cogo min na. O kɔ, a ka misidenw ni bakɔrɔnin dɔw faga ka o jori ɲagami ji ra, ka

---

* **8:12 8.8-12** Nin kuma fɔra Yeremi 31.31-34. **9:4 9.4** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun bɛ min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ (Bɔri 16.13-15,31).

izopeyiri flaburu ni sagasi wulenman dɔ su o jori ra ka o seriseri sariya kitabu kan, ani jama bɛɛ kan.
20 A ko: «Ala ka jɛŋŋɔgɔnya min don ni aw ye, nin jori le ye o jɛŋŋɔgɔnya sarati ye.»
21 O cogo kelen na, cira Musa ka jori dɔ seriseri fanibon fana kan, ani yɔrɔ saninman
ta minanw bɛɛ kan.
22 Sabu ka kaɲa ni sariya ye, ni fɛn dama dama tɛ, fɛn bɛɛ tun bɛ saninya ni jori le
ye. Ni jori ma bɔn, jurumun tɛ yafa fana.

Kirisita ta saraka bɛ jurumun kafari

23 Fanibon ta fɛnw ye sankolokɔnɔfɛnw bisigiya le ye. I n′a fɔ o fanibon kɔnɔfɛnw tun
ka kan ka saninya ni bɛganw jori ye, o tuma o fɛnw yɛrɛ minw bɛ sankolo kɔnɔ, olugu
tun ka kan ka saninya ni saraka dɔ ye min ka fisa ni bɛgan sarakaw ye.
24 Mɔgɔw boro ka yɔrɔ saninman min lɔ, Kirisita ma don o ɲɔgɔn le kɔnɔ, sabu o ye
sankolo ta yɔrɔ saninman tagamasiyɛn dɔrɔn le ye. A donna sankolo yɛrɛ le kɔnɔ, janko
ka taga lɔ Ala ɲa kɔrɔ ka an ta jurumunw ko ɲanabɔ.
25 A ma don k′a yɛrɛ di saraka ye siɲagako caman, i ko sarakalasebagaw kuntigiba
tun bɛ don yɔrɔ saninmanba kɔnɔ cogo min na san o san ni jori dɔ ye, min tɛ ale yɛrɛ
ta ye.
26 Ni o tɛ, kabini dunuɲa danna ka na se bi ma, Kirisita tun bɛna tɔɔrɔ siɲagako caman
le. Nka nin dunuɲa labanwagati ra, Kirisita nana kɛ saraka ye siɲaga kelenpe le, ka dan
o ma; a nana a yɛrɛ di saraka ye ka jurumun yafa.
27 Saya bɛ se mɔgɔw bɛɛ ma siɲaga kelenpe le; o kɔ, Ala bɛ kiti tigɛ o kan.
28 O cogo ra, Kirisita fana kɛra saraka ye siɲaga kelen, ka mɔgɔ caman ta jurumun bɔ
o kunna. A bɛna na siɲaga flanan na, nka o tɛna kɛ jurumun ta ko ye tuun; minw bɛ a
makɔnɔna, a bɛna olugu le kisi.

10

1 Ayiwa, sariya* bɛ Ala ta fɛŋŋuman nataw bisigiya dɔrɔn le yira an na; o fɛnw bɛ
cogo min na tigitigi, a tɛ o yira. O kosɔn minw tun bɛ Ala bato ni o saraka kelenw ye
tuma bɛɛ san o san, sariya tun tɛ se ka olugu kɛ mɔgɔ dafaninw ye fiyewu.
2 Ni o sarakaw tun bɛ se ka mɔgɔw kisi, o tun bɛna dabla; sabu minw bɛ a bɔra, a tun
bɛ kɛ ko olugu saninyara siɲaga kelen ka ban; o tun tɛna jurumun sɔrɔ o yɛrɛ ra tuun.
3 Nka o sarakaw yɛrɛ bɛ mɔgɔw hakiri jigi o ta jurumunw na le san o san.
4 Sabu misitoranw jori ni bakɔrɔninw jori tɛ se ka jurumun bɔ mɔgɔ ra fiyewu.
5 O le kosɔn Kirisita* bɛ nana dunuɲa ra wagati min na, a ko Ala ma ko:
«I ko i tɛ bɛgan saraka* fɛ, i tɛ siman saraka* fɛ,
nka i ka farikolo dɔ dan ne ye.
6 Saraka jɛnitaw*, walama jurumunyafa sarakaw
ko man diya i ye.
7 O kosɔn ne ko: ‹Ala, ne flɛ nin ye,
ne bɛ na i sago kɛ,
i n′a fɔ a fɔra ne ta ko ra sariya Kitabu kɔnɔ cogo min na.› »
8 Ayiwa, Kirisita kɔnna k′a fɔ ko: «I tɛ bɛgan saraka fɛ, walama siman saraka, walama
saraka jɛnita, walama jurumunyafa saraka; o si ko man di i ye.» A ka o fɔ k′a sɔrɔ o
sarakaw bɛ bɔ ka kaɲa ni sariya yɛrɛ le ye.
9 Kirisita ko fana ko: «Ala, ne flɛ nin ye, ne bɛ na i sago kɛ.» O cogo ra a ka jɛŋŋɔgɔnya
fɔlɔ sa, ka flanan sigi.
10 Ayiwa, o sago le sababu an saninyara Yesu Kirisita farikolo saraka baraka ra siɲaga
kelenpe, ka dan o ma.
11 Sarakalasebagaw* bɛɛ tun bɛ o ta sarakalasebagaya kɛ lon o lon, ka to ka o saraka
kelenw le bɔ tuma o tuma, k′a sɔrɔ o sarakaw tɛ se ka jurumun bɔ mɔgɔ ra fiyewu.
12 Nka Kirisita kɔni ka saraka kelenpe min bɔ jurumunw kosɔn, o saraka bɛ a nɔ ra
tuma bɛɛ; o kɔ, a tagara sigi Ala kininboroyanfan fɛ.
13 A tagara sigi ka wagati makɔnɔ, wagati min na Ala bɛna a juguw bla a sen kɔrɔ, ka
o kɛ a senlayɔrɔ ye.
14 O cogo ra, a ka minw saninya ka bɔ jurumun na, a bɛ olugu kɛ mɔgɔ dafaninw ye
tuma bɛɛ, a ta saraka kelenpe sababu ra.
15 Nin Saninman* fana ka o seereya kɛ an ye. A kɔnna k′a fɔ ko:
16 «O wagatiw tɛmɛnin kɔ, Matigi ko ten,
ne bɛna jɛŋŋɔgɔnya min don ni o ye o ye nin ye:

9:20 9.20 Nin kuma fɔra Bɔri 24.3-8. **10:7 10.5-7** Nin kuma fɔra Zaburu 40.7-9.

ne bɛna ne ta sariyaw don o jusukun na,
k’a sɛbɛ o hakiri ra.»
17 A ko fana ko:
«Ne tɛna ne hakiri to o ta jurumunw, ani o ta terenbariyakow ra tuun*.»
18 Ayiwa, ni jurumunw yafara ka ban, kun t’a ra ka saraka wɛrɛ bɔ jurumun kosɔn tuun.

Mɔgɔ bɛ gbara Ala ra lanaya le baraka ra
(Heburuw 6.1-20)

19 Ayiwa, ne balemaw, sisan, Yesu jori baraka ra, an bɛ se ka don yɔrɔ saninmanba* kɔnɔ an sago ma.
20 Yesu ka o sira dayɛlɛ an ye, ka o kɛ sirakura ye, ani ɲanamanya sira, min bɛ tɛmɛ boncɛtigɛfani fɛ, o kɔrɔ ye a yɛrɛ farikolo.
21 O ra, sarakalasebagaw kuntigiba* bɛ an fɛ sisan, min sigira Ala ta so kuntigiya ra.
22 Ayiwa, o cogo ra, an ye gbara Ala ra ni jusukun terennin ye, ani lanayasɔbɛ, ani lanaya dafanin; an jusukun ye saninya ka bɔ terenbariya bɛɛ ra, ka an farikolo ko k’a gbɛ ni ji saninman ye.
23 An ko, ko o jigiya min bɛ an fɛ, an ye jija ka to o kan; sabu Ala min ka layiri ta an ye, ale ye kankelentigi le ye.
24 An ye an janto ɲɔgɔn na, ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya kanuya ra, ani kɛwaleɲumanw na.
25 An kana an ta ɲɔgɔnlajɛn dabla, i n’a fɔ dɔw bɛ deri k’a kɛ cogo min na; nka an ye jija ka ɲɔgɔn ja gbɛlɛya, sabu aw yɛrɛ ɲa b’a ra ko Matigi nalon surunyara.
26 Ayiwa, ni an k’a lawuri a kama ka to jurumun na, k’a sɔrɔ an ka Kirisita* ta can lɔn ka ban, saraka wɛrɛ tɛ yi tuun min bɛ se ka an ta jurumun yafa.
27 An ja tigɛnin le ka kan ka Ala ta kiti lon makɔnɔ, ani tasuma farimanba min bɛna a juguw halaki.
28 Ni mɔgɔ o mɔgɔ tun ka cira Musa ta sariya* cɛn, ni mɔgɔ fla walama saba kɛra a ko seere ye, o tun bɛ o tigi faga, o tɛ hina a ra.
29 O tuma, Den min bɔra Ala ra*, ni mɔgɔ min ka o dɔndɔn ni a sen ye, walama jɛnŋɔgɔnyakura ta jori min k’a saninya, ni a ka o jate fɛngbansan ye, walama Nin Saninman* min bɛ nɛɛma di, ni a ka o mafiyɛnya, ayiwa, aw tɛ miiri ko o tigi ka kan ni tɔɔrɔba ye ka tɛmɛ cira Musa ta sariya cɛnbaga ta kan wa?
30 An yɛrɛ ka nin kuma fɔbaga lɔn; a ko: «Ne le bɛ hakɛ bɔ, ne le bɛ kojugu juru sara.» A ko fana ko: «Matigi bɛna a ta mɔgɔw ta kiti tigɛ.»
31 Ala ɲanaman ye an mina ka kiti tigɛ an kan, o ye siranyakoba ye dɛ!
32 Ayiwa, a damina ra aw donna Ala ta yeelen na minkɛ, aw ka kɛrɛba min kɛ, ka tɔɔrɔ cogo min na, aw ye aw hakiri to o ra.
33 Wagati dɔw ra o tun bɛ aw nɛni, ka aw tɔɔrɔ, ka aw lamaroya bɛɛ ɲa na; wagati dɔw ra fana o tun bɛ mɔgɔ minw tɔɔrɔ ten, aw tun bɛ aw yɛrɛ kɛ olugu jɛnŋɔgɔnw ye.
34 Can lo, aw hinara kasodenw na; o ka aw borofɛnw bɔsi aw ra minkɛ, aw sɔnna o bɛɛ ma fɔ aw bɛ ɲagari, sabu aw k’a lɔn ko fɛn wɛrɛ bɛ aw fɛ min ka fisa ni fɛn bɛɛ ye, ani min tɛ ban.
35 O kosɔn lanaya min bɛ aw fɛ, aw kana a to o ye bɔsi aw ra, sabu barajiba le bɛ o ra.
36 Hali bi aw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu le, ka Ala sago kɛ; ni o kɛra, Ala ka layiri min ta aw ye, aw bɛna o sɔrɔ.
37 Sabu a sɛbɛra ko:
«A tora dɔɔnin, min ka kan ka na, o bɛna na.
A tɛna mɛɛn tuun.
38 Nka ne ta mɔgɔ terennin bɛna ɲanamanya a ta lanaya le sababu ra;
nka ni a ka o sira bla, a ko tɛna diya ne ye tuun.»
39 Mɔgɔ minw bɛ bɔ siraɲuman kan ka taga halaki, anw kɔni tɛ olugu dɔ ye; minw bɛ to lanaya ra ka o nin kisi, an ye olugu dɔ le ye.

11

Lanaya
(Yuhana 8.56; Piyɛri fɔlɔ 1.8; Zaburu 33.6,9)

1 Lanaya kɔrɔ ye ko i jigi bɛ fɛn min kan, i bɛ la a ra ko i bɛna o sɔrɔ, walama i ɲa tɛ fɛn min na, ka la a ra, ka a kɛ i n’a fɔ i ɲa bɛ o ra.
2 Lanaya le kosɔn, fɔlɔ mɔgɔw ko diyara Ala ye.

---

* **10:17 10.16-17** Nin kuma fɔra Yeremi 31.33-34, ani Heburuw 8.8-12. **10:30 10.30** Nin kuma fɔra Sariya 32.35-36. **10:38 10.37-38** Nin kuma fɔra Habakuki 2.3-4.

3 Lanaya le kosɔn, an bʼa lɔn ko Ala ka dunuɲa dan a ta kuma baraka ra; o cogo ra,
an ɲa bɛ fɛn minw yera, olugu ma bɔ fɛnyetaw ra.
4 Lanaya le kosɔn, Abila* ka saraka min di Ala ma, o nafa bonyara ka tɛmɛ Kabila† ta
kan. Lanaya le kosɔn, Ala ka a jate mɔgɔ terennin ye, ka sɔn a ta sarakaw ma. Lanaya
le kosɔn, a bɛ an karanna hali bi, hali ni a sara.
5 Lanaya le kosɔn, Ala ka Henɔki‡ ta ka taga ni a ye, a ma sa; mɔgɔ si mʼa ye tuun,
sabu Ala tun kʼa ta. Sani Ala ye a ta, Ala kʼa yira ko a ko tun diyara ale ye.
6 Ni lanaya tɛ, mɔgɔ si ko tɛ se ka diya Ala ye; ni mɔgɔ min bʼa fɛ ka gbara Ala ra, o
tigi ka kan ka la a ra ko Ala bɛ yi, ko a bɛ a ɲinibagaw sara.
7 Lanaya le kosɔn, Ala ka Nuho lasɔmi minkɛ, a siranna Ala ɲa, ka kurunba lalaga
ka a ni a ta gbamɔgɔw kisi, kʼa sɔrɔ Ala tun kʼa lasɔmi min na, a ɲa tun ma o ye fɔlɔ.
Lanaya kosɔn a ka mɔgɔw ta kɛwalejuguw bɔ kɛnɛ kan, ka Ala ta kiti ben o kan, ka Ala
ta terennin sɔrɔ lanaya baraka ra.
8 Lanaya le kosɔn, Ala ka Iburahima wele minkɛ, a ka Ala kan mina; Ala tun bɛna
jamana min di a ma, ka a kɛ a ta ye, a bɔra ka o jamana sira ta, ka taga, kʼa sɔrɔ a yɛrɛ
mʼa lɔn a bɛ tagara yɔrɔ kelen min na.
9 Lanaya le kosɔn, Ala ka jamana min layiri ta a ye, a tagara sigi o jamana ra, ka kɛ
lonan ye, ka to ka si fanibonw kɔnɔ; Isiyaka ni Yakuba fana ka o le kɛ, sabu o layiri
kelen le tun tara olugu ye.
10 Iburahima jigi tun bɛ Ala ta dugu lɔnin le kan, min ju sigira ka ɲa; Ala yɛrɛ ka min
ko latigɛ, ani ka a lɔ.
11 Lanaya le kosɔn, Saran ni a ta kɔrɔya bɛɛ, Ala ka a to a sera ka den woro; sabu Ala
min ka layiri ta a ye, a lara a ra ko o ye kankelentigi le ye.
12 O kosɔn o cɛ kelen min fanga tun banna ka ban, min tun surunyara saya ra ka ban,
o ka den caman sɔrɔ, ka caya i ko sankolo lolow, i ko kɔgɔjida kɛnkɛn min tɛ se ka jate.
13 O mɔgɔw bɛɛ sara lanaya ra; Ala tun ka fɛn minw layiri ta o ye, o ma o sɔrɔ, nka a
kɛra i nʼa fɔ o ɲa tun bɛ o ra, fɔ o bɛ ɲagari o kosɔn. O yɛrɛ kʼa fɔ ko olugu ye lonanw
le ye dunuɲa ra yan, ko olugu ye tɛmɛbagaw le ye.
14 Ayiwa, mɔgɔ minw bɛ o kuma ɲɔgɔn fɔ, o bʼa yira ko olugu bɛ sigiyɔrɔ wɛrɛ le
ɲinina.
15 O bɔra yɔrɔ min na, ni o tun tora ka miiri o yɔrɔ ko ra, o tun bɛ se ka cogo sɔrɔ ka
kɔsegi o yɔrɔ ra.
16 Nka can ra, o tun bɛ yɔrɔ wɛrɛ le ɲinina, min ka fisa, o kɔrɔ ye min bɛ sankolo ra.
O le kosɔn Ala tɛ a yɛrɛ bonya o mɔgɔw ma, a bɛ sɔn o ye ale wele ko o ta Ala; sabu a
ka dugu dɔ labɛn o ye.
17 Lanaya le kosɔn, Ala ka Iburahima kɔrɔbɔ kʼa flɛ minkɛ, a sɔnna ka Isiyaka di kʼa
kɛ saraka ye. A tun bɛ a dencɛ kelenpe le dira; kʼa sɔrɔ Ala tun ka layiri ta a ye,
18 kʼa fɔ a ye ko: «I bɛna duruja sɔrɔ Isiyaka le fɛ, i tɔgɔ bɛna la duruja min na.»
19 A jigi tun bʼa kan ko hali ni Isiyaka sara, ko se bɛ Ala ye ka a lakunu ka bɔ saya ra.
O kosɔn Ala ka a dencɛ kɔsegi a ma, sabu a kɛra i nʼa fɔ a tun kʼa di ka ban.
20 Lanaya le kosɔn, Isiyaka ka dugawu kɛ Yakuba ni Esawu ye lon nataw ta ko ra.
21 Lanaya le kosɔn, Yakuba satuma ra, a tintinnin tora a ta bere kan ka Ala bato, ka
dugawu kɛ Yusufu dencɛw bɛɛ kelen kelen ye.
22 Lanaya le kosɔn, Yusufu sawagati sera minkɛ, a ka Izirayɛlimɔgɔw bɔko fɔ Misiran
jamana ra; a kʼa fɔ ko o tagatɔ, o ye taga ni ale su kolow ye.
23 Lanaya le kosɔn, cira Musa worora minkɛ, a worobagaw ka a dogo fɔ karo saba,
sabu o kʼa ye ko a cɛ ka ɲi; o ma siran masacɛ ta sariya latigɛnin ɲa.
24 Lanaya le kosɔn, cira Musa kɔrɔyara minkɛ, a ma sɔn ko o ye ale wele ko Farawona
denmuso dencɛ.
25 Ale ye tɔɔrɔ ni Ala ta mɔgɔw ye, o diyara a ye ka tɛmɛ jurumun ta ɲanagbɛ kan, o
min ye fɛn tɛmɛta ye.
26 A kʼa ye ko ka tɔɔrɔ i ko Kisibaga* tɔɔrɔra cogo min na, ko nafa bɛ o ra ka tɛmɛ
Misiran naforo bɛɛ kan. A ɲa tun bɛ fɛn wɛrɛ ra, min ye Ala ta baraji ye.
27 Lanaya le kosɔn, cira Musa bɔra Misiran, a ma siran masacɛ ta dimi ɲa; a kʼa ja
gbɛlɛya, kʼa kɛ i nʼa fɔ a ɲa bɛ Ala ra, mɔgɔ tɛ Ala min ye.
28 Lanaya le kosɔn, a ka Jɔnyaban ɲanagbɛ* sigi, kʼa fɔ Izirayɛlimɔgɔw ye ko o
ye sagaden jori seriseri o ta bondaw kan, janko ninminamɛlɛkɛ tɛmɛtɔ, a kana se
Izirayɛlimɔgɔw dencɛ fɔlɔw ma.

---

* **11:4 11.4** Abila: Dɔw bʼa fɔ ko Abɛli. † **11:4 11.4** Kabila: Dɔw bʼa fɔ ko Kayɛn. ‡ **11:5 11.5** Henɔki ta ko fɔra Damina 5.18-24. **11:18 11.18** Nin kuma fɔra Damina 21.12; 22.1-14.

29 Lanaya le kosɔn, Izirayɛlimɔgɔw ka Kɔgɔjiwulen cɛtigɛ ka tɛmɛ, k'a kɛ i n'a fɔ o
bɛ tagamana dugukolojalan le kan. Misirankaw ko o bɛ o ɲɔgɔn kɛ minkɛ, ji ka o bɛɛ
datugu pewu.
30 Lanaya le kosɔn, Izirayɛlimɔgɔw ka Zeriko dugu lamini tere wolonfla minkɛ, dugu
laminikogow benna.
31 Lanaya le kosɔn, jatɔmuso Rahabu ma sa ni Alakanminabariw ye, sabu
Izirayɛlimɔgɔ minw tun nana jamana flɛ, a tun ka olugu minako ɲa.
32 Ayiwa, ne yɛrɛ tɛna se ka a bɛɛ fɔ. Sabu wagati tɛna sɔrɔ ka kuma Zedeyɔn ta ko
ra, ani Baraki, ani Samusɔn, ani Zɛfite, ani Dawuda, ani Samawilu, ani cira tɔw.
33 Lanaya le kosɔn, olugu sera masacɛw ra, o tagamana terenninya kan; Ala ka fɛn
minw layiri ta, o ka o sɔrɔ; o ka jaraw da datugu,
34 tasuma baraka dɛsɛra o kɔrɔ, o bɔsira kɛrɛkɛmuru boro; o tun ye barakantanw
ye, nka o ka baraka sɔrɔ; dɔw kɛra cɛfariw ye kɛrɛ ra, ka jamana wɛrɛ mɔgɔw ta
kɛrɛkɛdenw gbɛn ka o labori.
35 Lanaya kosɔn, muso dɔw ta mɔgɔw suw kununa ka di o ma.
O ka dɔw tɔɔrɔ kosɛbɛ, nka o ma sɔn mɔgɔ ye o bɔsi; o sɔnna saya ma, janko ka kunu
ka don ɲanamanya wɛrɛ ra, min ka fisa.
36 O ka dɔw lɔgɔbɔ, ka o bugɔ ni gbɛɲɛ ye; o ka dɔw yɛrɛ don nɛgɛjɔrɔkɔ ra, ka o bla
kaso ra.
37 O ka dɔw bon ni kabakuru ye ka o faga, ka dɔw minako juguya, ka dɔw cɛtigɛ ni si
ye, ka dɔw faga ni kɛrɛkɛmuru ye. O tun bɛ yaala ka lamini; bagbolow, ani sagagbolow
le tun bɛ o ta fani donta ye. Foyi tun tɛ o boro, mɔgɔw ka o tɔɔrɔ ka o minako juguya.
38 Dunuŋamɔgɔw tun man kan ni o lanamɔgɔ minw ye, olugu le tun bɛ yaala kongo
kɔnɔ, ani kuruw kan ka lamini, ka dogo kuruwow ni dingakolonw kɔnɔ.
39 O mɔgɔw bɛɛ ko diyara Ala ye o ta lanaya kosɔn; o bɛɛ n'a ta, Ala ka fɛn minw layiri
ta, o tun ma o sɔrɔ.
40 Ala tun ka fɛn wɛrɛ le latigɛ an bɛɛ ye, min ka fisa; a tun t'a fɛ olugu ye o yɔrɔŋuman
dafaninba sɔrɔ ka an to.

12

Lanabaga ka kan ka tɔɔrɔ muɲu

1 Ayiwa, i n'a fɔ o lanamɔgɔw jamaba ka an lamini, ka kɛ Ala ta kow seerew ye, o ra,
fɛn o fɛn bɛ kɛ doni ye an kunna, ani jurumun min kɛ ka di ka melege an na, an ye o
bɛɛ dabla; Ala ka bori min labɛn an ye, an ye jija ka o bori kɛ.
2 An ye an ɲa lɔ Yesu ra, ale min ye an ta lanaya sindibaga ye, ani a dafabaga. A ka
gbengbenyiri* tɔɔrɔ sɔnmina, a ma o maroya jate fɛn ye, sabu ɲagari min tun bɛ a ɲa,
a ka a ɲa lɔ o le ra. Sisan a sigira Ala ta masasiginan kininboroyanfan fɛ.
3 Aw ye miiri Yesu ma, ale min ka jurumunkɛbagaw ta juguya sɔnmina; aw ye miiri o
ma, janko aw fari kana faga, ka aw baraka ban.
4 Sabu aw bɛ siyɛnta min na ni jurumun ye, aw ma o kɛ fɔ ka se saya ma fɔlɔ.
5 Ala bɛ ladirikan minw fɔ aw ye i n'a fɔ a denw, aw ɲinana o kɔ wa? A ko:
«Ne dencɛ, i kana Matigi ta korori jate fɛngbansan ye;
ni a ka i jaraki fana, i fari kana faga.
6 Sabu Matigi bɛ mɔgɔ min kanu, a bɛ o tigi koro;
a bɛ minw lɔn a denw ye, a ta bisan bɛ se olugu bɛɛ ma.»
7 Aw ye Ala ta korori sɔnmina; Ala bɛ aw jate a denw le ye, o kosɔn a bɛ aw koro. Den
juman le bɛ yi ko a fa tɛ a koro?
8 Ala bɛ a ta denw bɛɛ koro; ni a tɛ aw koro, o tuma aw kɛra sokɔfɛdenw le ye, aw tɛ
yɛrɛworodenw ye.
9 An worofaw tun bɛ an koro, nka an tun bɛ olugu bonya; o tuma an Fa Ala min bɛ
sankolo ra, ni ale bɛ an koro, an man kan ka an yɛrɛ majigi ale ye ka tɛmɛ an worofaw
kan janko an ye ɲanamanya sɔrɔ wa?
10 An faw tun bɛ an koro wagati dɔɔnin dɔrɔn le, ka kaŋa ni o sago ye. Nka Ala bɛ an
koro an yɛrɛ ta nafa le kosɔn, janko an ye saninya i n'a fɔ ale Ala yɛrɛ.
11 Can lo, korori damina ra a bɛ kɛ ɲanasisiko le ye; ɲagariko tɛ. Nka o kɔ fɛ, o tigi
karannin kɔ, a laban bɛ kɛ hɛra ni terenninya le ye.

Lanabagaw ka kan ka jija

12 O kosɔn minw borow sɛgɛra, olugu ye o borow lateren; minw kinbirikunw baraka
banna, olugu ye o kinbirikunw lateren.

12:6 12.6 Nin kuma fɔra Zanaw 3.11-12.

13 Aw ye tagama sira terennin kan, janko minw baraka ka dɔgɔ, olugu ye baraka sɔrɔ,
o kana na sira bla.
14 Aw y'a to hɛra ye kɛ aw ni mɔgɔ bɛɛ cɛ; aw ye saninyari ɲini, sabu ni saninyari tɛ,
mɔgɔ si ɲa tɛna la Matigi kan.
15 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko mɔgɔ si kana na fɔn Ala ta nɛɛma kɔ. Mɔgɔ si kana a
to jusumangboya lilin ye sigi a jusukun na, fɔ ka na falen, ka mɔgɔ caman jusu cɛn.
16 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, mɔgɔ si kana kɛ jatɔ ye aw cɛ ra, walama Alaɲasiranbari i
n'a fɔ Esawu, min ka a ta kɔrɔya falen totasa kelen kosɔn.
17 Aw yɛrɛ k'a lɔn ko o kɔ fɛ, a tun b'a fɛ ka a facɛ ta dugawu sɔrɔ tuma min na, a
facɛ banna a ra. A k'a daari fɔ ka ɲaji bɔ, nka a facɛ tun ka min latigɛ ka ban, a ma se
ka o yɛlɛma.
18 Aw ma gbara kuru dɔ le ra, mɔgɔ bɛ se ka maga min na, tasumaba tun bɛ min kan,
walama min yɔrɔ bɛɛ tun finna, k'a kɛ dibiba ye, ani sanfɔɲɔ.
19 Aw fana ma burufiyɛkanba dɔ le mɛn, walama kumakanba dɔ. O kumakan
bonyakojugu fɛ, minw tun b'a mɛnna, olugu bɛɛ ja tigɛra; o ko kuma wɛrɛ kana fɔ
olugu ye tuun.
20 Sabu kuma min fɔra ko: «Hali ni bɛgan dɔ le ka maga kuru ra, o ka kan ka bon ni
kabakuru ye ka a faga,» o kuma ka siranya bla o ra.
21 O ka fɛn minw ye, o fɛnw siranya bonyakojugu fɛ, cira Musa ko ale bɛ siranna, fɔ a
bɛ yɛrɛyɛrɛ.
22 Nka aw ta ma kɛ ten; aw gbarara min na, o ye Siyɔn kuru le ye, Ala ɲanaman ta
duguba; Zeruzalɛmu dugu min bɛ sankolo ra, ani a ta mɛlɛkɛ waga camanw.
23 Aw gbarara Ala ta mɔgɔ ɲanawolomaninw ta jɛnkuru le ra minw tɔgɔ sɛbɛra sankolo
ra. Aw gbarara Ala le ra, min bɛna mɔgɔw bɛɛ ta kiti tigɛ. Aw gbarara mɔgɔ terenninw
ta ninw le ra, minw ta baara dafara, ani o tagara Ala fɛ.
24 Aw gbarara Yesu le ra, ale min ka jɛŋɔgɔnyakura* don an ni Ala cɛ. Aw gbarara a
jori ra, min seriserira an kosɔn; o jori ta kuma ka fisa ni Abila* ta ye.
25 Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi; min bɛ kuma aw fɛ ka aw ladi, aw kana ban ka o lamɛn.
Sabu minw tun bɛ Ala ta Kuma lase mɔgɔw ma dunuɲa ra, mɔgɔ minw banna ka olugu
lamɛn, o tigiw ma bɔsi. O tuma ni Ala kan bɔra sankolo ra ka kuma an fɛ, ni an banna,
an bɛna bɔsi cogo di?
26 O wagati ra a kumakan tun bɛ dugukolo yuguyugu; nka sisan a ka layiri ta, ko:
«Siŋaga wɛrɛ tuun, ne tɛna dugukolo dama yuguyugu tuun, nka ne bɛna sankolo fana
yuguyugu.»
27 A k'a fɔ minkɛ ko «siŋaga wɛrɛ tuun,» o b'a yira ko danfɛnw bɛna yuguyugu ka bɔ
o nɔ ra, ka tunu; fɛn banbariw le bɛna to.
28 O cogo ra, an bɛna kɛ masaya min na, o fɛnw si le tɛna bɔ o nɔ ra. O kosɔn an ye
Ala waleɲumanlɔn k'a bato, batori min ka di a ye; an ye o kɛ ni bonya ni Alaɲasiran ye.
29 Sabu an ta Ala ka fari fana i ko tasuma min bɛ mɔgɔ jɛni fɔ ka a ban.

13

Ladirikanw

1 Ne balemaw, aw ye jija ka to ka ɲɔgɔn kanu balemaya ra.
2 Aw ye aw hakiri to lonanw na ka o lajigi; sabu dɔw ka o kɛ fɔ ka na mɛlɛkɛw lajigi
o ta so, k'a sɔrɔ o m'a lɔn.
3 Aw ye aw hakiri to kasodenw na, k'a kɛ i n'a fɔ aw yɛrɛ fana ye kasoden dɔw le ye.
Mɔgɔw bɛ minw tɔɔrɔra, aw ye aw hakiri to olugu ra, k'a kɛ i n'a fɔ aw yɛrɛ farikolo le
bɛ tɔɔrɔra.
4 Mɔgɔ bɛɛ ka kan ka furu bonya. Furucɛ ni furumuso man kan ka o ta layɔrɔ lanɔgɔ,
sabu Ala bɛna kiti tigɛ jatɔw, ani jɛnɛyakɛbagaw kan.
5 Aw kana aw ta ɲanamanya ju sigi wari nege kan. Min bɛ aw boro, o ye aw wasa;
sabu Ala yɛrɛ k'a fɔ ko: «Ne tɛna i kelen to, ne tɛna taga ka i to.»
6 O kosɔn an bɛ se ka an ja gbɛlɛya k'a fɔ ko:
«Matigi le ye ne dɛmɛbaga ye,
ne tɛna siran foyi ɲa.
Adamaden bɛ se ka mun le kɛ ne ra?»
7 Aw ta ɲamɔgɔ minw ka Ala ta Kuma lase aw ma, aw ye aw hakiri to olugu ra. O
laban kɛra min ye, aw ye o kɔrɔsi, ka o ta lanaya ladegi.

12:21 12.20-21 Nin kuma fɔra Bɔri 19.20-21; Sariya 9.19. * **12:24 12.24** Abila: Dɔw b'a fɔ ko Abɛli. **12:26 12.26** Nin kuma fɔra Hagize 2.6. **13:5 13.5** Nin kuma fɔra Sariya 31.6,8; Yosuwe 1.5. **13:6 13.6** Nin kuma fɔra Zaburu 118.6.

8 Yesu Kirisita tun bɛ cogo min na kunu, a bɛ o cogo kelen na bi, a bɛna kɛ o cogo
kelen na wagati bɛɛ.
9 Ne balemaw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri ni karankura suguya bɛɛ ye. Ni Ala
ta nɛɛma ka baraka don mɔgɔ jusukun na, o le ka ɲi; domunifɛnw ta sariyaw tɛ se ka
baraka don mɔgɔ jusukun na, sabu minw tugura o sariyaw kɔ, o ma foyi ɲa olugu ye.
10 Sarakabɔnan bɛ anw Yahudiyaw fɛ, nka minw bɛ saraka bɔ o sarakabɔnan kan
fanibon kɔnɔ, olugu tɛ se ka o sarakaw domu.
11 Sarakalasebagaw kuntigiba* tun bɛ don ni bɛgan minw jori ye yɔrɔ saninmanba*
kɔnɔ, ka jurumun kafari, o bɛganw sogo tun bɛ jɛni dugu kɔ fɛ le.
12 O kosɔn, o ka Yesu fana tɔɔrɔ, ka a faga dugu kɔ fɛ, janko ka mɔgɔw saninya ni a
yɛrɛ jori ye.
13 O ra, an ye bɔ ka taga a fɛ dugu kɔ fɛ, janko mafiyɛnyari min sera a ma, o ye se an
fana ma.
14 Sabu dugu tɛ an fɛ yan, an bɛ se ka to min kɔnɔ tuma bɛɛ; dugu min bɛna na ka bɔ
Ala fɛ, an bɛ o le ɲinina.
15 O kosɔn an ye Ala tandori kɛ an ta saraka ye tuma bɛɛ Yesu baraka ra; o kɔrɔ ye ko
an ye Ala tɔgɔ tando an da ra tuma bɛɛ.
16 Aw kana ɲina ka koŋuman kɛ, ani ka ɲɔgɔn sɔn; sabu o saraka ɲɔgɔnw le ka di Ala
ye.
17 Aw ye aw ta ɲamɔgɔw kan mina, ka aw yɛrɛ majigi o ye. Sabu olugu le bɛ aw nin
kɔrɔsibagaw ye; Ala bɛna olugu le ɲininka sini. Aw y'a to o ye o baara kɛ ni ɲagari ye,
o ŋunatɔ kana a kɛ, sabu aw fana tɛna nafa sɔrɔ o ra.
18 Aw ye to ka Ala daari an ye. An b'a miiri ko an jusukun tɛ an jaraki foyi ra, sabu
an b'a fɛ ka tagama cogo ɲanaman na fɛn bɛɛ ra.
19 Ne b'a fɔ k'a gbɛlɛya ko aw ye Ala daari ne ye, janko ne ye kɔsegi aw ma joona.

Fori laban

20 Hɛra tigi Ala min ka sagagbɛnbagaba, an kɔrɔsibaga, an Matigi Yesu lakunu ka a bɔ
saya ra, ka jɛnŋɔgɔnya banbari don ni an ye a jori baraka ra,
21 ale ye aw dɛmɛ, janko aw ye se ka koŋuman suguya bɛɛ kɛ, k'a sago kɛ. Min ka di
a ye, a ye a to an ye se ka o kɛ Yesu Kirisita baraka ra. An ye nɔɔrɔ la ale Yesu tɔgɔ le
kan wagati bɛɛ! Amina.
22 Ne balemaw, ne ka ladirikan minw fɔ, ne bɛ aw daari ko aw ye o muɲu; sabu a man
ca.
23 Ne b'a fɛ aw y'a lɔn ko an balemacɛ Timote bɔra kaso ra. Ni a kɔnna ka se ne fɛ
yan, ale ni ne bɛna taga bɔ aw ye.
24 Aw ye aw ta ɲamɔgɔw bɛɛ fo, ani Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ. An balema minw
bɛ Itali, olugu bɛ aw fo.
25 Ala ye nɛɛma aw bɛɛ ye.

YAKUBA
ka lɛtɛrɛ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yakuba min tun ye Yesu balemacɛ ye, ale le ka nin kitabu sɛbɛ. Ale le tun kɛra lanabagaw ɲamɔgɔ ye Zeruzalɛmu. Ka kaɲa ni a yɛrɛ ta kuma ye, nin kitabu sɛbɛra Yahudiya lanabagaw le ye: A ko: «Yahudiya lanabaga minw bɔra o ta jamana ra ka janjan dunuɲa fan bɛɛ ra, ne bɛ nin sɛbɛ cira olugu le ma» (1.1).

Yakuba bɛ lanabagaw ladi, janko o ye kɛ mɔgɔ hakirimanw ye, ka o tagamacogo lɔn dunuɲa kɔnɔ, ka o yɛrɛ kɔrɔsi tɔɲɔri ni jurumun suguya bɛɛ ma. O ka kan ka yɛrɛbonya ni wasoya dabla, ani kɛrɛ ni nafigiya ni mɔgɔkɔrɔfɔ ni natabaya. O ka kan ka o yɛrɛ kɔrɔsi Setana ta nɛgɛri ra. O man kan ka mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye; o ka kan ka lanaya sira tagama, ka saninya, ka o yɛrɛ majigi, ka Ala daari, ka muɲu, ka Ala ta hakiritigiya ɲini.

Yakuba b'a fɔ fana k'a gbɛlɛya, ko lanabaga ta kɛwalew le bɛ a ta lanaya yira.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1)*
Lanaya ni hakiritigiya *(1.2-8)*
Fagantanya ni naforotigiya *(1.9-11)*
Fɛn minw bɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra *(1.12-18)*
Ɲɔgɔnlamɛnni ni kɛwaleɲumanw *(1.19-27)*
Lanabagaw man kan ka mɔgɔ dɔw fisaya dɔw ye *(2.1-13)*
Lanaya ni kɛwaleɲumanw *(2.14-26)*
Lanabaga ka kan ka se a da kɔrɔ *(3)*
Lanabaga tagamacogo *(4.1–5.6)*
Muɲuri ni Aladaari *(5.7-20)*

Yakuba ta fori

1 Ne Yakuba, ne min ye Ala ni Matigi Yesu Kirisita ta baaraden ye, ne bɛ ni sɛbɛ ci Ala
ta mɔgɔw ta gba tan ni fla ma, minw janjanna dunuɲa fan bɛɛ ra; ne bɛ aw fo.

Lanaya ni hakiritigiya

2 Ayiwa, ne balemaw, ni tɔɔrɔ o tɔɔrɔ ka se aw ma, aw ye o mina ka o kɛ ɲagariko le
ye.
3 Sabu ni Ala bɛ aw ta lanaya kɔrɔbɔ, o bɛ aw karan muɲuri ra.
4 Aw y'a to aw ta muɲuri ye bonya ka se a seyɔrɔ ra, o le bɛ aw kɛ mɔgɔ dafaninw ye,
ani mɔgɔ mɔninw ye; foyi tɛna aw jɛn tuun.
5 Ni hakiritigiya ka mɔgɔ min jɛn aw ra, o tigi ye a daari Ala fɛ, Ala bɛna a di a ma.
Ala bɛ diri kɛ mɔgɔ bɛɛ ma ka kaari; a fana tɛ fɛn di mɔgɔ ma ka sɔrɔ ka i jaraki.
6 Nka a tigi ye a daari ni lanaya ye, a kana sigiya; sabu mɔgɔ min bɛ sigiya, o tigi bɛ i
ko kɔgɔji jikuruw, fɔɲɔ bɛ minw lamaga ka o ɲɔniɲɔni ka taga fan bɛɛ fɛ.
7 O tigi kana a miiri fiyewu ko a bɛ se ka fɛn sɔrɔ Matigi fɛ.
8 Mɔgɔ jusuflatigi lo; a tɛ lɔ kan kelen kan a ta ko si ra.

Fagantanya ni naforotigiya

9 Ayiwa, balema fagantan ye ɲagari, sabu Ala bɛna o kɔrɔta.
10 Nka balema naforotigi, ni Ala ka ale majigi, ale ye ɲagari o ra, sabu a bɛna tɛmɛ i
ko binfiyeren.
11 Tere bɛ wuri ni a ta fundɛninba ye ka bin ja, a fiyeren bɛ bɔn, a dawula bɛ tunu.
Naforotigi fana bɛna tunu o cogo ra ka bɔ a ta kokɛtaw cɛ ra.

Fɛn minw bɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra

12 Mɔgɔ min bɛ kɔrɔbɔri tɔɔrɔ sɔnmina, o tigi ta ɲana; sabu ni a tora lanaya ra,
kɔrɔbɔri kɔ fɛ, a bɛna ɲanamanya masafugula sɔrɔ, Matigi ka min layiri ta a kanubagaw
ye.
13 Nka ni mɔgɔ min nɛgɛra ka bla kojugu ra, o tigi kana a fɔ ko Ala le ka ale nɛgɛ dɛ!
Sabu foyi tɛ se ka Ala nɛgɛ ka a bla kojugu ra, Ala fana tɛ mɔgɔ nɛgɛ k'a bla kojugu ra.
14 Nka mɔgɔ bɛɛ kelen yɛrɛ ta nege le bɛ a sama ka a nɛgɛ ka a bla kojugu ra.
15 Ni nege ka kɔnɔ ta, a bɛ jurumun woro; ni jurumun kɔgɔra, ale bɛ saya woro.
16 Ayiwa, ne balema kanuninw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri.

17 Fɛn o fɛn bɛ di mɔgɔ ma, ni a ka ɲi, ni a dafanin lo, o bɛɛ bɛ bɔ sankolo ra, Fa Ala
le fɛ, min ye sankolo yeelenw danbaga ye. A tɛ yɛlɛma ka bɔ a cogo ra i ko suma bɛ
yɛlɛmayɛlɛma cogo min na.
18 A k'a latigɛ ka ɲanamanyakura di an ma a ta cankuma baraka ra; a ka o kɛ, janko
an ye kɛ danfɛnw bɛɛ ra fɔlɔw ye.

Lamɛnni ani kɛwale

19 Ne balema kanuninw, aw ka kan ka nin kow lɔn! Mɔgɔ bɛɛ ka kan ka teliya lamɛnni
ta fan fɛ, ka sumaya kuma ta fan fɛ, ka sumaya fana dimi ta fan fɛ.
20 Sabu mɔgɔ diminin tɛ se ka Ala ta terenninya sira tagama.
21 O kosɔn aw ye ko saninyabariw bɛɛ dabla, ani juguya suguya bɛɛ. Ala ta kuma min
danna aw jusukun na, aw ye sɔn o ma ni yɛrɛmajigiya ye; o le bɛ se ka aw nin kisi.
22 Ala ta Kuma bɛ min fɔ, aw ye o kɛ; aw kana dan a lamɛnni dɔrɔn ma, ka aw yɛrɛ
lafiri.
23 Sabu mɔgɔ min bɛ Ala ta Kuma lamɛn, ni a tɛ a kɛ, o tigi bɛ i ko mɔgɔ min bɛ a yɛrɛ
ɲada flɛ dugalen na.
24 Ni a ka a yɛrɛ flɛ ka ban, a bɛ taga; a ɲada tun bɛ cogo min na, a bɛ ɲina o kɔ o
yɔrɔnin bɛɛ.
25 Nka sariya dafanin min bɛ an kisi ka an kɛ an yɛrɛ ta ye, ni mɔgɔ min ka se ka o
karan ka ɲa, ka jija a kan, a ka min mɛn ni a ma ɲina o kɔ, nka ni a ka o sira tagama, o
tigi ta kokɛtaw bɛna ɲa a boro.
26 Ni a bɛ mɔgɔ dɔ kɔnɔ ko ale bɛ Alasira kan, k'a sɔrɔ a tɛ se a da kɔrɔ, o tigi bɛ a
yɛrɛ lafirira le; a ta Alasira tagama ye gbansan le ye.
27 An Fa Ala bɛ Alasira min jate Alasira ɲanaman ye, ani Alasirasɔbɛ, o le ye nin ye:
feritaw ni muso cɛ sanin minw bɛ sɛgɛ ra, ka an janto olugu ra, ani ka an yɛrɛ mabɔ
dunuɲa ta ko saninyabariw ra.

2

Minw bɛ mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye

1 Ayiwa, ne balemaw, aw bɛ lanaya min na, an Matigi, nɔɔrɔtigi Yesu Kirisita ra, aw
kana mɔgɔw fisaya ni ɲɔgɔn ye o sira kan.
2 Ayiwa, ni mɔgɔ dɔ nana don aw ta jɛnkuru cɛ ra, sanin bororanɛgɛ bɛ a boro ra, fani
dawulaman dɔ b'a ra, k'a sɔrɔ fagantan dɔ fana nana don ni deregekolon dɔ ye;
3 ni aw ɲabɔra faniɲumantigi fɛ ka o bonya, k'a fɔ a ye ko: «Hakɛ to, i ye na sigi yan,
nin yɔrɔ le ka ɲi», k'a fɔ fagantan ye ko: «Ele ye lɔ i kɔrɔ o yɔrɔ ra yi», walama ko: «I
sigi dugu ma ne sen kɔrɔ yan»,
4 ayiwa, ni aw ka o kɛ o, aw ma dɔ le fisaya ni dɔ ye wa? Miiriyajuguw le m'a to aw
ka o ko latigɛ wa?
5 Ne balema kanuninw, ne ko: minw ye fagantanw ye dunuɲa ra yan, yala Ala le ma
olugu fana ɲanawoloma, janko o ye kɛ fɛntigiw ye lanaya ra wa? Ala ma o ɲanawoloma
fana, janko Masaya* min layiri tara Ala kanubagaw ye, olugu fana ye o sɔrɔ wa?
6 K'a sɔrɔ aw bɛ fagantanw dɔgɔyara! Naforotigiw le tɛ aw minako juguyara, ka aw
mina jagboya ra ka taga ni aw ye kititigɛyɔrɔw ra wa?
7 Tɔgɔɲuman min lara aw ra, olugu le tɛ o tɔgɔ cɛnna wa?
8 Ala ka sariyaba min latigɛ a ta Masaya* ra k'a sɛbɛ ko: «I ka kan ka i mɔgɔɲɔgɔn
kanu i ko i yɛrɛ,» ni aw bɛ o sira tagama, o ye koɲuman le ye.
9 Nka ni aw bɛ mɔgɔ dɔw fisaya ni dɔw ye, aw bɛ jurumun le kɛra; sariya bɛ aw jaraki,
sabu aw ye sariya cɛnbaga le ye.
10 Ni mɔgɔ min ka sariya bɛɛ tagama, nka ni a ka hali kelenpe cɛn, a kɛra i n'a fɔ o
tigi k'a bɛɛ le cɛn.
11 Sabu Ala min k'a fɔ ko: «I kana jɛnɛya kɛ», ale Ala kelen le ko fana ko: «I kana
mɔgɔ faga.» O ra, hali ni ele ma jɛnɛya kɛ, ni i ka mɔgɔ faga, i ka sariya cɛn le*.
12 Sariya min ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, kiti bɛna tigɛ aw kan ka kaɲa ni o le ye; o kosɔn
aw ye aw kumacogo ni aw ta kɛwalew kɛ ka kaɲa ni o miiriya ye.
13 Ni mɔgɔ min ma hina tɔw ra, kiti lon na hina tɛna kɛ o tigi ra fana; nka Ala ta hina
bɛ se ka mɔgɔ kisi kiti ma.

Lanaya ni kɛwaleɲumanw

14 Ayiwa, ne balemaw, ni mɔgɔ dɔ ko lanaya bɛ ale fɛ, ni o tigi tɛ kɛwaleɲumanw kɛra,
o lanaya bɛ mun le ɲa? O lanaya ɲɔgɔn bɛ se ka mɔgɔ kisi wa?

---

* **2:11 2.11** Nin kuma fɔra Bɔri 20.13,14; ani Sariya 5.17,18.

15 Ni a kɛra ko fani donta tɛ aw balemacɛ dɔ fɛ, walama aw balemamuso dɔ fɛ, ni
domuni fana tɛ a boro lon bɛɛ,
16 ni aw dɔ k'a fɔ olugu ye ko: «Ala ye hɛra kɛ aw ye, ne balemaw; aw ye taga fani
don ka nɛnɛ bɔ aw yɛrɛ ra, ka domuni kɛ ka fa.» K'a sɔrɔ o mako bɛ min na, aw ma o
di o ma; o kuma bɛ mun le ɲa?
17 Lanaya fana bɛ ten; ni i tɛ kɛwaleɲumanw fara a kan, o tuma i ta lanaya sanin lo.
18 Nka mɔgɔ dɔ bɛna a fɔ ko «ele ko lanaya le bɛ ele fɛ; nka ne kɔni bɛ kɛwaleɲumanw
le kɛ. Ayiwa, ele min tɛ kɛwaleɲuman kɛra, ele ye i ta lanaya yira ne ra; ne fana bɛna
ne ta lanaya yira i ra ne ta kɛwaleɲumanw sababu ra.»
19 Ele ko, ko i lara a ra ko Ala kelenpe le bɛ yi, o ka ɲi kɛ; nka hali jinaw lanin bɛ o ra;
olugu yɛrɛ bɛ siran Ala ɲa fɔ o bɛ yɛrɛyɛrɛ.
20 Ele mɔgɔ hakirintan, yala i b'a fɛ k'a faamu ko kɛwaleɲuman tɛ lanaya min na, ko
o lanaya ye gbansan le ye wa?
21 Ala ma an bɛmacɛ Iburahima jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwalew le kosɔn wa?
Sabu a sɔnna k'a dencɛ Isiyaka la sarakabɔnan kan, ko a b'a kɛ saraka ye.
22 Aw m'a ye, a ta lanaya yirara a ta kɛwalew fɛ; kɛwalew fana k'a ta lanaya dafa.
23 O cogo ra, Kitabu kuma kɛra can ye, ko: «Iburahima lara Ala kumakan na, Ala k'a
jate mɔgɔ terennin ye a ta lanaya kosɔn», fɔ Ala ka a wele ko a teri.
24 Aw m'a ye, Ala bɛ mɔgɔ jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwaleɲumanw kosɔn; lanaya
dama tɛ.
25 Ala ma jatɔmuso Rahabu fana jate mɔgɔ terennin ye a ta kɛwaleɲuman le kosɔn
wa? Sabu a ka Izirayɛlimɔgɔw ta ciradenw minako ɲa, ka sɔrɔ ka o bla ka taga sira
wɛrɛ fɛ.
26 Ni nin tɛ farikolo ra, a sanin lo cogo min na, ni kɛwaleɲuman tɛ lanaya min na, o
lanaya fana sanin lo.

3

Adamaden nɛnkun bɛ cɛnri min kɛ
(Matiyu 12.33-37)

1 Ayiwa, ne balemaw, aw caman kana teliya k'a fɔ ko aw bɛ kɛ karamɔgɔw ye; aw
yɛrɛ k'a lɔn ko anw karamɔgɔw ta kiti bɛna gbɛlɛya ka tɛmɛ tɔw ta kan.
2 An bɛɛ bɛ firi cogo caman na. Ni a kɛra ko mɔgɔ min tɛ firi kumacogo ra fiyewu, o
tigi kɔni ye mɔgɔ dafanin le ye; a bɛ se ka a yɛrɛ mina a ta kokɛtaw bɛɛ ra.
3 Ni an ka karafe don so da ra, ko a ye taga an ɲanayɔrɔ ra, o tuma so ta koɲa bɛɛ bɛ
anw le boro.
4 Aw ye jirakurunbaw fana flɛ; o ka bon, fɔɲɔba bɛ o ɲɔni ka taga, nka kurunborinan
fitini dɔ le bɛ o ra; o le bɛ o lataga kurunboribaga ɲanayɔrɔ ra.
5 Adamaden nɛnkun fana ye a farikolo yɔrɔ fitini dɔrɔn le ye, nka a bɛ a yɛrɛ bonya,
ka kumabaw le fɔ.
Tasuma fitini, o le bɛ tuba jɛni.
6 Nɛnkun fana ye tasuma le ye; dunuɲa ta kojuguw bɛɛ sigiyɔrɔ lo. A bɛ an farikolo
ra; a bɛ farikolo yɔrɔ tɔw bɛɛ lanɔgɔ. A bɛ i ko jahanama tasuma le b'a ra; a bɛ se ka
mɔgɔ ta dunuɲalatigɛ bɛɛ cɛn.
7 Kongosogo suguya bɛɛ, ani kɔnɔw, ani fɛn fofotaw, ani jirafɛn suguya bɛɛ, o bɛɛ bɛ
se ka nɛgɛ, ka o koro; adamaden sera ka o bɛɛ mina ka o koro.
8 Nka adamaden nɛnkun wa, mɔgɔ si tɛ se ka o koro! Fɛnjugu lo; a tɛ se ka mina k'a
kɛ mɔgɔ sago ye. A fanin lo baga ra, baga min bɛ mɔgɔ faga.
9 An bɛ an Fa, Matigi Ala tando nin nɛnkun min ye, an bɛ mɔgɔw danga ni o nɛnkun
kelen ye, k'a sɔrɔ o mɔgɔw danna ka kaɲa ni Ala yɛrɛ cogo ye.
10 Ala tandori bɛ bɔ da min fɛ, mɔgɔdangakan bɛ bɔ o da kelen fɛ! Ne balemaw, a
man kan ka kɛ ten.
11 Ji diman ni ji kunaman bɛ se ka woyo ka bɔ bununda kelen fɛ wa?
12 Ne balemaw, torosun bɛ se ka oliviyeden kɛ wa? Walama rɛzɛnsun bɛ se ka toroden
kɛ wa? Ayiwa, kɔgɔ bɛ bunun min ta ji ra, ji diman tɛ se ka bɔ o bunun kelen na.

Hakiritigiya min bɔra sankolo ra

13 Ayiwa, jɔn le bɛ aw ra, ko a ye hakiritigi ye, ko a ka ko lɔn? O tigi ye o yira a
kɛwalew fɛ: tagamacogoɲuman, ani sabari; o le ye hakiritigiya sira ye.
14 Nka ni ɲangboyajugu ni sangaɲɔgɔnmaya le bɛ aw jusu ra, o tuma aw kana aw yɛrɛ
bonya, ka faninya tigɛ, ka ban can ma.

2:23 2.23 Nin kuma fɔra Damina 15.6.

15 O hakiritigiya ma bɔ sankolo ra Ala fɛ dɛ, a sɔrɔra dugukolo kan yan le, adamadenw
yɛrɛ ta hakiritigiya lo, a bɔra Setana le ra.
16 Sabu ɲangboya ni sangaɲɔgɔnmaya bɛ yɔrɔ o yɔrɔ, koŋagamininw le bɛ kɛ o yɔrɔ
ra, ani kojugu suguya bɛɛ.
17 Nka hakiritigiya min bɔra sankolo ra Ala fɛ, a fɔlɔ, o saninyanin lo, o kɔ, hɛra b'a
ra, sabari b'a ra, a bɛ bɛn le ɲini, hina caman b'a ra, ani koŋuman; a tɛ mɔgɔ bɔ mɔgɔ
ra, flankafuya tɛ a ra.
18 Minw bɛ hɛra ɲini, olugu bɛ o ta baara kɛ hɛra le ra, ka o baara tɔnɔ kɛ terenninya
ye.

4

Lanabaga jusuflatigi
(Piyɛri fɔlɔ 5.5-9)

1 Ayiwa, kɛrɛw ni sɔsɔri minw bɛ aw cɛ ra yi, mun le bɛ na ni o ye? Negejugu minw
ka aw jusu fa, o le tɛ aw blara o ra wa?
2 Aw bɛ ɲabɔ fɛn caman fɛ, nka aw t'a sɔrɔ. Mɔgɔfagajusu ni ɲangboya bɛ aw ra; nka
aw bɛ min kɔ, aw tɛ o sɔrɔra. Kɛrɛ ni sɔsɔri bɛ aw ni ɲɔgɔn cɛ. Aw bɛ min fɛ, aw tɛ o
sɔrɔ, sabu aw tɛ a daarira Ala fɛ.
3 Hali ni aw b'a daari fana, aw tɛ se k'a sɔrɔ, sabu aw t'a daari ni ŋaninyaɲuman ye;
aw b'a daari aw yɛrɛ ta negejugu ta nafa le kosɔn.
4 Aw jɛnɛyakɛbaga*! Aw m'a lɔn ko ni mɔgɔ min bɛ dunuɲa ta kow kanu, o tigi ye Ala
jugu le ye wa? O ra, ni mɔgɔ min ko a bɛ dunuɲa kɛ a teri ye, o tigi bɛ Ala jugu le ye.
5 Ala ta Kuma bɛ min fɔ, aw b'a miiri ko o fɔra gbansan le wa? A ko: «Ala Nin min bɛ
aw kɔnɔ, o b'a fɛ ko aw ye bla danna ka kɛ Ala kelenpe le ta ye.»
6 O bɛɛ n'a ta, Ala bɛ nɛɛmaba le di an ma. O kosɔn a sɛbɛra ko: «Ala bɛ wasobagaw
kɛrɛ, nka a bɛ nɛɛma mɔgɔ sabarininw ye.»
7 O le kosɔn aw ye aw yɛrɛ majigi Ala ye. Aw ye Setana kɛrɛ; ni o kɛra, a bɛna bori
ka a mabɔ aw ra!
8 Aw ye aw yɛrɛ madon Ala ra; ni o kɛra, Ala fana bɛna madon aw ra. Aw
jurumunkɛbagaw, aw ye aw boro ko ka bɔ jurumun na! Aw jusuflatigiw, aw ye aw
jusukun saninya.
9 Aw ye lɔ a ra ko aw ye barakantanw ye, ka kasi fɔ ka ɲaji bɔ. Aw ye aw ta yɛrɛko
yɛlɛma k'a kɛ kasi ye, ka aw ta ɲagari kɛ jusukasi ye.
10 Aw ye aw yɛrɛ majigi Matigi ɲa kɔrɔ; ni o kɛra, a bɛna aw kɔrɔta.

Lanabagaw man kan ka ɲɔgɔn jaraki

11 Ayiwa, ne balemaw, aw kana kumajugu fɔ ɲɔgɔn ma. Mɔgɔ min bɛ kumajugu fɔ
a balema ma, walama min bɛ a balema jaraki, o tigi bɛ kumajugu fɔ sariya le ma, ka
sariya* jaraki. K'a sɔrɔ ni i bɛ sariya jaraki, o tuma, i tɛ sariya sira tagamabaga ye, i
kɛra a jarakibaga le ye.
12 Ala kelen le ye sariya sigibaga ye, ani kititigɛbaga; ale le bɛ se ka mɔgɔ kisi, walama
ka mɔgɔ halaki. Nka ele mɔgɔ gbansan, ele ye jɔn ye, ko i bɛ i balema jaraki?

Lanabaga man kan ka a yɛrɛ bonya

13 Ayiwa, sisan aw minw bɛ to k'a fɔ: «Bi, walama sini an bɛna taga dugu nin na, an
bɛna san kelen kɛ yi, an bɛna jago kɛ ka tɔnɔba sɔrɔ.»
14 K'a sɔrɔ fɛn min bɛna kɛ aw ra sini, aw tɛ o lɔn. Aw ta dunuɲalatigɛ bɛ i ko bugun;
ni bugun bɔra, ni a ka wagati fitini kɛ dɔrɔn, a bɛ tunu.
15 Aw tun ka kan k'a fɔ le ko: «Ni Matigi sɔnna, ka an to si ra, ayiwa, an bɛna nin ni
nin kɛ.»
16 Nka sani aw ye o fɔ, aw ka kobaba minw latigɛ, aw bɛ aw yɛrɛ bonya o kosɔn. O
yɛrɛbonya ɲɔgɔn man ɲi!
17 Ayiwa, ni mɔgɔ min ka koŋuman kɛcogo lɔn, ni a m'a kɛ, o tigi ka jurumun le kɛ.

5

Naforotigiw ta kɛwalejuguw

1 Ayiwa, sisan, aw naforotigiw, aw ye mɛnni kɛ! Bɔnɔ minw bɛ aw ɲa, aw ye kasi, ka
kule o kosɔn.
2 Aw ta naforow torira, bagabaga donna aw ta faniw na.

---

* **4:4 4.4** Jɛnɛya: Ni lanabaga bɛ dunuɲa kanu, o bɛ i n'a fɔ jɛnɛya, sabu a k'a kan di Ala min na, a bɛ bɔ o kɔ ka taga ala wɛrɛ le nɔ fɛ. **4:6 4.6** Nin kuma fɔra Zanaw 3.34; Piyɛri fɔlɔ 5.5.

3 Son donna aw ta sanin ni aw ta warigbɛw ra; o son le bɛna kɛ seere ye ka aw jaraki,
ka aw farisogo domu i ko tasuma. Aw ka naforow lajɛn k'a bla dunuŋa labanwagati le
ra!
4 A flɛ, baaradenw ka aw ta forow siman tigɛ, nka aw ma sɔn ka o sara! O baaradenw
kasira ni aw tɔgɔ ye minkɛ, o kasikan sera Fangatigi Ala ma.
5 Aw ka aw ta dunuŋalatigɛ kɛ kodimanw dama le ra, ka aw sagonankow bɛɛ kɛ. Fɛn
o fɛn ko tun bɛ aw jusu ra, aw ka o bɛɛ diyabɔ, ka fa, ka aw fagalon le makɔnɔ.
6 Aw ka mɔgɔ jarakibari jaraki, ka a faga; a fana ma aw kɛrɛ.

Muŋuri

7 O kosɔn, ne balemaw, aw kɔni ye muŋu fɔ ka taga Matigi nalon se. Aw m'a ye,
sɛnɛkɛbaga bɛ muŋu k'a ta dugukolo siman makɔnɔ, nafa bɛ o siman min na; a bɛ
muŋu kosɛbɛ fɔ ka taga a to sanji fɔlɔ ni sanji laban ye na.
8 Aw fana ye muŋu o cogo le ra; aw ye aw ja gbɛlɛya, sabu Matigi nawagati surunyara.
9 Ne balemaw, aw kana dimi ɲɔgɔn kɔrɔ, janko kiti kana na ben aw kan; sabu
kititigɛbaga lɔnin bɛ da ra ka ban.
10 Ne balemaw, cira minw tun ka Matigi ta kuma waajuri kɛ, olugu tɔɔrɔra cogo min
na, ka o tɔɔrɔw bɛɛ muŋu, aw ye o cogo flɛ, ka o muŋu ɲɔgɔn ladegi tɔɔrɔ wagati ra.
11 Can lo, mɔgɔ minw ka tɔɔrɔ muŋu ka to lanaya ra, an ko olugu ma ko o ta ɲana.
Ayuba ka tɔɔrɔ sɔnmina cogo min na, aw ka o ko mɛn; Matigi ka min kɛ a ye fana a
laban na, aw ka o lɔn; sabu Matigi ta hina ni a ta ɲumanya ka ca.
12 Ayiwa, ne balemaw, ne bɛ min gbɛlɛya aw ma, o ye ko aw kana kari ni sankolo,
walama ni dugukolo ye, walama ka kari ni fɛn wɛrɛ tɔgɔ ye. Kuma min jaabi ye «ɔnhɔn»
ye, aw y'a fɔ «ɔnhɔn»; min jaabi ye «ɔn-ɔn» ye, aw y'a fɔ «ɔn-ɔn»*, janko kiti kana ben
aw kan.

Baraka bɛ Aladaari ra

13 Ayiwa, yala mɔgɔ dɔ bɛ aw cɛ ra, tɔɔrɔ bɛ min kan wa? O tigi ye Ala daari. Yala dɔ
ka ɲagariko sɔrɔ? O tigi ye Ala tandodɔnkiriw la.
14 Yala dɔ bɛ aw ra min man kɛnɛ wa? O tigi ye lanabagaw ta jɛnkuru cɛkɔrɔbaw
wele; cɛkɔrɔbaw bɛna Ala daari a ye ka turu mun a ra Matigi tɔgɔ ra.
15 O daariri min kɛra ni lanaya ye, o bɛna banabagatɔ kɛnɛya, Matigi bɛna a lawuri;
ni a kɛra ko a ka jurumun dɔw kɛ fana, Matigi bɛna o yafa a ma.
16 Ayiwa, o ra, aw ye lɔ aw ta jurumunw na ka o fɔ ɲɔgɔn ye, ka Ala daari ɲɔgɔn ye,
janko aw ye kɛnɛya. Mɔgɔ terennin ta Aladaari barakaman, o fana ka bon kosɛbɛ.
17 Cira Iliya† tun ye adamaden le ye i ko anw: nka a ka Ala daari k'a gbɛlɛya ko sanji
kana ben minkɛ, sanji ma ben fɔ san saba ni karo wɔɔrɔ.
18 O kɔ, a ka Ala daari tuun ko sanji ye ben; sanji benna. Dugukolo yiriw ni a simanw
denna tuun.
19 Ne balemaw, aw ra ni dɔ firira ka can sira bla, ni mɔgɔ wɛrɛ kɛra sababu ye ka o
tigi kɔsegi can sira kan,
20 o tuma, aw ka kan k'a lɔn ko ni mɔgɔ min ka jurumunkɛbaga labɔ a ta firiri sira
kan, o tigi ka a nin le kisi saya ma; o fana bɛ kɛ sababu ye ka jurumun camanba datugu.

---

* **5:12 5.12** Yesu tun ka nin kumaw fɔ (Matiyu 5.34-37).

† **5:17 5.17** Iliya: Dɔw b'a fɔ a ma ko Eli.

PIYƐRI
ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Piyɛri le ye nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye. Nin lɛtɛrɛ yɔrɔ dɔw faamu ko ka gbɛlɛn. Dɔw b'a miiri ko Silasi le k'a sɛbɛ gɛrɛkikan na Piyɛri ye (5.12).

Yahudiya lanabaga minw tun bɛ Azi mara ra, Piyɛri bɛ kuma olugu le fɛ; a bɛ o karan ka o ja gbɛlɛya, ko o ye jija ka to Yesu Kirisita ta Kibaro Diman* sira kan. Hali ni tɔɔrɔ ka caya cogo o cogo, o ka kan ka Yesu yɛrɛ le flɛ. Lanabagaw bɛna nɔɔrɔba min sɔrɔ Ala ta Masaya* ra, o ni dunuɲa ta tɔɔrɔw tɛ se ka suma. O kosɔn lanabaga ka kan ka ɲagari hali tɔɔrɔ wagati ra, k'a jigi la Ala kan, ka Ala kan mina. Ni o kɛra, a bɛna baraji sɔrɔ Matigi Yesu Kirisita nalon na.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-2)*
Jigi ni lanaya ni kanuya *(1.3-12)*
Lanabaga ka kan ka saninya *(1.13–2.10)*
Lanabaga ka kan ka tɔɔrɔ muɲu *(2.11–4.19)*
Ala batocogoɲuman *(5.1-11)*
Kuma laban ni forikan *(5.12-14)*

Piyɛri ta fori

1 Ne Piyɛri, ne min ye Yesu Kirisita ta ciraden* ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ
ɲanawolomaninw ma, minw janjanna ka taga kɛ lonanw ye Pɔn mara ra, ani Galasi, ani
Kapadɔsi, ani Azi, ani Bitini jamanaw ra.
2 Fa Ala kɔnna ka aw ɲanawoloma i n'a fɔ a tun k'a latigɛ kakɔrɔ cogo min na; a ka
aw saninya Nin Saninman* baraka ra, janko aw ye Ala kan mina, ani Yesu Kirisita jori
ye aw saninya.
Ala ye nɛɛma ni hɛra kɛ aw ye caman.

Jigiya ɲanaman dira lanabagaw ma

3 An ye Fa Ala tando, an Matigi Yesu Kirisita bɔra min na; a ta hinaba kosɔn a ka Yesu
Kirisita lakunu ka bɔ saya ra, ka ɲanamanyakura di an ma o sababu ra, janko an ye
jigiya ɲanaman sɔrɔ.
4 Ala ka fɛn minw layiri ta an ye, o fɛnw tɛ cɛn, o tɛ nɔgɔ, foyi tɛ bɔ o dawula ra; Ala
ka o le mara an ye sankolo ra.
5 A bɛ aw mara ni a ta sebagaya ye, aw ta lanaya kosɔn, janko ka aw kisi; o kisiri bɛna
yira dunuɲa labanwagati le ra.
6 O le bɛ aw ɲagarira hali ni gbɛlɛya caman ka kan ka aw jusu kasi wagati dɔɔnin
tuma dɔw.
7 O kun ye janko ka aw ta lanaya le sɛgɛsɛgɛ. Aw ta lanaya ka fisa ni sanin ye, sabu
sanin ye fɛn banta le ye, nka a ka kan ka don tasuma ra k'a saninya. Ni aw ta lanaya
fana sɛgɛsɛgɛra, aw bɛna tandori ni bonya ni nɔɔrɔ sɔrɔ Yesu Kirisita nawagati ra.
8 Aw bɛ ale kanu k'a sɔrɔ aw m'a ye, aw lanin b'a ra k'a sɔrɔ aw ɲa tɛ a ra. O kosɔn
aw bɛ ɲagari, ɲagari min tɛ se ka lakari, min nɔɔrɔ ka bon,
9 sabu aw bɛna aw ta lanaya tɔnɔ sɔrɔ; o ye aw nin kisiri ye.
10 Ala tun ka nɛɛma min labɛn aw ye, ciraw tun ka ciraya kɛ o nɛɛma ta ko ra; o tun
ka o kisiri ko flɛ, ka a sɛgɛsɛgɛ kosɛbɛ.
11 Kirisita* ta Nin* min tun bɛ o kɔnɔ, o Nin tun kɔnna ka Kirisita ta tɔɔrɔw yira o ra,
ani a bɛna nɔɔrɔ min sɔrɔ o kɔ fɛ; o kosɔn ciraw tun jijara ka o kow kɛwagatiw, ani o
kɛcogo sɛgɛsɛgɛ k'a lɔn.
12 Ala k'a yira ciraw ra ko fɛn minw yirara o ra, ko olugu yɛrɛ ta tɛ o ye, ko aw ta lo.
O kumaw le lasera aw ma sisan. Ala ka Nin Saninman* ci ka bɔ sankolo ra, ka na minw
kan, olugu le ka o Kibaro Diman* lase aw ma. Hali mɛlɛkɛw yɛrɛ tun b'a fɛ ka o kow
lɔn.

Lanabaga ta tagamacogokura
(Tesalonikikaw fɔlɔ 5.8-9; Tite 2.11-14)

13 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ cɛsiri, ka aw yɛrɛ minacogo lɔn; Ala bɛna nɛɛma min di aw
ma Yesu Kirisita nalon na, aw ye aw jigiya bɛɛ la o le kan.
14 Aw ye kɛ Alakanminabagaw ye; negejugu minw tun bɛ aw ra fɔlɔfɔlɔ, k'a sɔrɔ aw
tun ma Yesu ta Kibaro Diman* ko lɔn fɔlɔ, aw kana aw yɛrɛ bla o kɔ tuun.

15 Ala min ka aw wele, i n’a fɔ ale saninyanin lo, o ra, aw fana ye saninya aw ta
kokɛtaw bɛɛ ra.
16 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko Ala ko: «Aw ka kan ka saninya, sabu ne saninyanin
lo.»
17 Ala le bɛna kiti tigɛ adamaden bɛɛ kelen kelen kan ka kaɲa ni a yɛrɛ ta kɛwalew
ye; a fana tɛna mɔgɔ bɔ mɔgɔ ra. Ni aw bɛ ale le wele ko aw Fa, o tuma aw fana ye aw
ta dunuŋalatigɛ kɛ ni Alaɲasiran ye.
18 Aw k’a lɔn ko aw ka aw bɛmaw cɛn ta, ka to ka ko ɲacintan minw kɛ, Ala ma aw
kunmabɔ o kow ra ni fɛn banta dɔ le ye, i n’a fɔ wari walama sanin;
19 a ka aw kunmabɔ ni Kirisita* jori nafaman le ye; ale kɛra i n’a fɔ sagaden, fiyɛn tɛ
min na, ani nɔ tɛ min na.
20 Ala tun kɔnna ka Kirisita ta ko latigɛ k’a bla, sani dunuŋa ye dan; nin wagati laban
le ra sisan, a nana aw kosɔn.
21 Ale le baraka ra aw lara Ala ra, Ala min k’a lakunu ka bɔ saya ra, ka bonya la a kan,
janko aw ta lanaya ni aw ta jigiya ye to Ala kan.
22 Aw sɔnna can ma ka aw jusukun saninya, janko ka aw balemaw kanu ni jusukun
gbɛnin ye; o kosɔn aw ye ɲɔgɔn kanu kosɛbɛ ni aw jusukun bɛɛ ye.
23 Sabu Ala ka ɲanamanyakura min di aw ma, aw ma o sɔrɔ fɛn torita dɔ le sababu ra,
nka aw k’a sɔrɔ fɛntoribari le sababu ra; o ye Ala ta Kuma ɲanaman ye, min tɛ yɛlɛma.
24 Sabu a sɛbɛra ko:
«Adamadenw bɛɛ bɛ i ko bin,
o dawula bɛ i ko binfiyeren.
Bin bɛ ja, a fiyeren fana bɛ bɔn;
25 nka Matigi ta kuma kɔni bɛ a nɔ ra tuma bɛɛ ani wagati bɛɛ.»
O kuma le fɔra aw ye Kibaro Diman waajuri ra.

2

Lanabagaw ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ye
(Ɛfɛsikaw 2.20-22; Matiyu 21.42-44; Rɔmukaw 9.24-33)

1 Ayiwa, o le kosɔn aw ye juguya ni nanbara ni flankafuya ni ɲangboya ni ɲɔgɔnkɔrɔfɔ
bɛɛ dabla.
2 Nɔnɔ nege bɛ denŋɛnin sɔrɔ cogo min na, aw y’a to Ala ta Kuma min bɛ i ko nɔnɔ
saninyanin, o nege ye aw sɔrɔ ten, janko o sababu ra aw ye baraka sɔrɔ lanaya ra ka
kisi.
3 Sabu aw ka Matigi ta ɲumanya nɛnɛ, k’a ye ko a ka di.
4 Aw ye gbara Matigi ra, ale min ye bon jusiginan kabakuru ɲanaman ye; mɔgɔw
banna a ra, nka Ala k’a ɲanawoloma, ka nafaba la a kan.
5 Ayiwa, aw fana kɛra kabakuru ɲanaman dɔw ye; aw ye fara ɲɔgɔn kan, ka kɛ Ala ta
bon saninman ye, ka kɛ Ala ta sarakalasebaga* saninmanw ye, janko ka aw jusukun ta
sarakaw lase Ala ma Yesu Kirisita baraka ra, saraka minw ka di Ala ye.
6 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«A flɛ, ne bɛna kabakuru dɔ sigi Siyɔn,
ka o kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye,
kabakuru ɲanawolomanin, ani kabakuru nafaman;
ni mɔgɔ min ka a jigi la a kan,
Ala tɛna o tigi janfa fiyewu.»
7 Aw minw lara a ra, a kɛra fɛn nafaman ye aw fɛ; nka lanabariw ta fan fɛ, a sɛbɛra ko:
«Bonlɔbagaw banna kabakuru min na,
o le kɛra kabakurusɔbɛ ye, ka kɛ bon kabakuru fɔlɔ ye.»
8 A fɔra tuun ko:
«O le kɛra o sentalon kabakuru ye,
ani ka kɛ o ben farakuru ye.»
O bɛ talon a ra, sabu o ma sɔn Ala ta kuma ma. Ala tun ka o le latigɛ o ye fana.
9 Nka aw kɔni, aw ye siya wolomanin le ye, aw ye Masa Ala ta sarakalasebagaw le ye,
ani siya saninman, ani Ala ta mɔgɔ kunmabɔninw; Ala ka aw wele ka bɔ dibi ra ka aw
ladon a ta yeelensɔbɛ ra, janko aw ye a ta koɲuman kabakomanw lase mɔgɔw ma.
10 Fɔlɔfɔlɔ aw tun tɛ Ala ta mɔgɔw ye, nka sisan aw kɛra Ala ta mɔgɔw ye. Fɔlɔfɔlɔ
aw minw tun ma Ala ta makari sɔrɔ, sisan aw ka a sɔrɔ.

1:16 1.16 Nin kuma fɔra Sarakalasebagaw 19.2. **1:25 1.24-25** Nin kuma fɔra Ezayi 40.6-8. **2:6 2.6** Nin kuma fɔra Ezayi 28.16. **2:7 2.7** Nin kuma fɔra Zaburu 118.22. **2:8 2.8** Nin kuma fɔra Zaburu 118.22; Ezayi 8.14.

Lanabaga ka kan ka mɔgɔ bɛɛ bonya
(Rɔmukaw 13.1-8; Ɛfɛsikaw 6.5-8)

11 Ne balema kanuninw, aw bɛ dunuɲa kɔnɔ i n'a fɔ lonan tɛmɛbagaw; o kosɔn ne bɛ
aw daari ko aw ye aw farisogo negerakow ye ka o to yi, sabu o negerako bɛ aw nin kɛrɛ.
12 Aw ye aw tagamacogo lɔn siya wɛrɛ mɔgɔw cɛ ra. O cogo ra, hali ni o bɛ aw tɔgɔjugu
fɔ k'a kɛ i n'a fɔ aw ka kojugu kɛ, o belen ye aw ta kɛwaleɲumanw ye; ni o kɛra, ni Ala
nana nɛɛma o ye lon min na, o bɛna a tando.
13 Matigi kosɔn, aw ye aw yɛrɛ majigi adamadenw ta kuntigiyaw bɛɛ kɔrɔ, ka aw yɛrɛ
majigi masacɛba ye kosɛbɛ, ale min bɛ bɛɛ kunna,
14 ani jamanatigiw, masacɛba ka minw ci janko ka kojugukɛbagaw koro, ani ka
koɲumankɛbagaw tando.
15 Sabu Ala sago ye ko aw ye koɲuman kɛ janko ka mɔgɔkolon hakirintanw da datugu.
16 Ala ka aw kɛ aw yɛrɛ ta ye, nka aw kana o kɛ sababu ye ka kojugu kɛ; aw ye
ɲanamanya i ko Ala ta jɔnw.
17 Aw ye mɔgɔ bɛɛ bonya; aw ye aw balemaw kanu, aw ye siran Ala ɲa, aw ye
masacɛba bonya.

Lanabagaw ka kan ka tɔɔrɔ sɔnmina

18 Aw baaradenw, aw ye aw yɛrɛ majigi aw kuntigiw ye, ka o bonya cogoya bɛɛ ra;
kuntigi minw ka ɲi, ani minw jusu sumanin lo, olugu dɔrɔn tɛ, nka hali minw ka fari.
19 Sabu ni aw man kan ni tɔɔrɔ min ye, ni aw bɛ o sɔnminana Ala yɛrɛ ɲasiran kosɔn,
o ye koɲuman le ye.
20 Ni o tɛ, ni aw bɛ bugɔri sɔnmina aw yɛrɛ ta kojuguw le kosɔn, aw bɛ bonya juman
le sɔrɔ o ra? Nka ni aw bɛ tɔɔrɔ sɔnmina aw ta koɲuman le kosɔn, o ye koɲumanba le
ye Ala fɛ.
21 Ala ka aw wele o le kama fana, sabu Kirisita* fana tɔɔrɔra aw kosɔn, ka o sira yira
aw ra, janko aw fana ye tugu ale sennɔ kɔ.
22 Ale ma jurumun si kɛ, faninya si ma bɔ a da ra ka ye.
23 O k'a nɛni, nka a ma a ta ɲɔgɔn sara; o k'a tɔɔrɔ, nka a ma wuri mɔgɔ kama; a ka
a ta ko bɛɛ to Ala le boro, ale Ala min bɛ kiti tigɛ ni terenninya ye.
24 A ka an ta jurumunw doni ta ka o la a yɛrɛ kan, k'a farikolo tɔɔrɔ gbengben yiri
kan. A ka o kɛ, janko an ye sa ka bɔ jurumun fanga kɔrɔ, ka ɲanamanya terenninya ra.
Jori minw tigɛra a farikolo ra, o le sababu ra aw kɛnɛyara.
25 Sabu aw tun bɛ i ko saga tununinw; nka sisan aw sekɔra ka na sagagbɛnbaga fɛ,
min ye aw nin kɔrɔsibaga ye.

3

Furucɛ ni furumuso ka kan ka ɲɔgɔn bonya
(Timote fɔlɔ 2.9-15; Ɛfɛsikaw 5.22-33)

1 Ayiwa, musow, o cogo kelen na, aw bɛɛ kelen kelen ye aw yɛrɛ majigi aw cɛw ye,
janko ni a kɛra ko cɛ dɔw ma sɔn Ala ta Kuma ma fɔlɔ, o ta musow tagamacogo ye kɛ
sababu ye k'a to o ye sɔn; a kana kɛ ni kuma yɛrɛ ye,
2 sabu o bɛna aw tagamacogo ye, k'a ye ko aw jusukun gbɛnin lo, ani ko Alaɲasiran
bɛ aw ra.
3 Aw ta kana kɛ yɛrɛmasiri dama ye, ani kundancogo dama tɛmɛninw, ani ka sanin
don aw yɛrɛ ra, ka fani sɔngɔgbɛlɛnw siri.
4 Aw ye aw jusukun le masiri ni masirifɛn dogonin ye; o masirifɛn ye ɲumanya ni
jususuma le ye; o le ye fɛn banbari ye, min nafa ka bon Ala fɛ.
5 Fɔlɔfɔlɔ, muso saninman minw tun bɛ o jigi la Ala kan, olugu tun bɛ o yɛrɛ masiri o
cogo le ra, ka o yɛrɛ majigi o cɛw ye,
6 i ko Saran min tun bɛ a cɛ Iburahima bonya fɔ a b'a wele ko a matigicɛ. Ayiwa,
aw kɛra Saran denmusow le ye, ni aw kɔni bɛ koɲuman kɛ, ni aw m'a to foyi si ye aw
lasiran ka aw bɔ o sira kan.
7 Ayiwa, aw cɛw, aw fana ye aw musow mina ka ɲa ni hakiri ye, ka a lɔn ko muso ni
cɛ baraka tɛ kelen ye. Aw ye o bonya, sabu Ala ka ɲanamanya banbari min di an ma
a ta nɛɛma baraka ra, aw bɛɛ le ka o sɔrɔ kelen ye. Aw ye o kɛ, janko foyi kana aw ta
Aladaari bari a ye mina.

Lanabaga bɛ se ka tɔɔrɔ terenninya kosɔn
(Rɔmukaw 12.14-21; Matiyu 10.24-31)

2:22 2.22 Nin kuma fɔra Ezayi 53.9. **2:24 2.24** Nin kuma fɔra Ezayi 53.5.

8 Ayiwa, o bɛɛ kɔ, aw bɛɛ ye bɛn kelen ma, ka aw ta miiriya kɛ kelen ye, ka kɛ ɲɔgɔn
fɛ, ka ɲɔgɔn kanu balemaya ra, ka hina ɲɔgɔn na, ka aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye.
9 Aw kana kojugu sara ni kojugu dɔ wɛrɛ ye, walama ka nɛnini sara ni nɛnini dɔ wɛrɛ
ye; aw kana o kɛ, nka aw ye dugawu le kɛ, sabu Ala ka aw wele o le kosɔn, janko aw ye
baraka sɔrɔ ale fɛ.
10 Sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko:
«Ni mɔgɔ min b'a fɛ a ta dunuŋalatigɛ ye ɲa,
ka dunuŋa diya a ra,
o tigi ye a nɛnkun kɔrɔsi kumajuguw ma,
ka a da kɔrɔsi nanbarakumaw ma.
11 A ye faran juguya ra pewu, ka koŋuman kɛ,
ka jija ka hɛra ɲini, ka tugu a nɔ fɛ.
12 Sabu Matigi ɲa lɔnin bɛ mɔgɔ terenninw na,
a toro bɛ o ta daarikan na fana;
nka Matigi bɛ kojugukɛbagaw kɛrɛ.»
13 Ayiwa, ni aw jijara koŋuman na, jɔn le bɛna aw tɔɔrɔ o kosɔn?
14 Nka hali ni o bɛ aw tɔɔrɔ terenninya kosɔn, aw ta ɲana. Aw kana siran mɔgɔw ɲa,
aw hakiri fana kana ɲagami.
15 Aw ye Kirisita* bonya aw jusu ra dɔrɔn, k'a lɔn ko aw Matigi lo. Jigiya min bɛ aw
fɛ, ni mɔgɔ o mɔgɔ ka aw ɲininka o ra, aw labɛnnin ye sɔrɔ tuma bɛɛ ka o tigi jaabi;
nka aw ye a kɛ ni jususuma ni bonya ye.
16 Aw jusukun gbɛnin ye to, janko hali ni o bɛ aw tɔgɔjugu fɔ k'a kɛ i n'a fɔ aw
ka kojugu le kɛ, minw bɛ aw tɔgɔ cɛnna aw ta tagamacogoŋuman kosɔn Kirisita ta
jɛnŋɔgɔnya ra, olugu yɛrɛ darakuma ye o maroya.
17 Sabu ka tɔɔrɔ koŋuman kosɔn, ni o le ye Ala sago ye, o ka fisa sani an ye tɔɔrɔ
kojugu kosɔn.
18 Ayiwa, Kirisita fana sara jurumun kosɔn siŋaga kelen, ka dan o ma. Ale mɔgɔ
terennin sara mɔgɔ terenbariw kosɔn, janko ka aw ladon Ala ta jɛnŋɔgɔnya ra. A yɛrɛ
sara, nka a kununa Nin Saninman* baraka ra.
19 Minw tun bɛ Ala ta kiti makɔnɔna, o Nin le sababu ra, a tagara olugu waaju.
20 Olugu le tun banna Ala ta Kuma ma fɔlɔfɔlɔ, k'a sɔrɔ Ala tun muŋuna o kɔrɔ ka
mɛɛn, Nuho ta kurunba lalagawagati ra; mɔgɔ dama dama, o kɔrɔ ye mɔgɔ seegi dɔrɔn
le donna o kurunba kɔnɔ ka kisi ka bɔ ji ra.
21 Ayiwa, o ji tun ye batizeri* tagamasiyɛn le ye; an b'a yira sisan batizeri le fɛ ko an
kisira. O kɔrɔ tɛ ko an farikolo le bɛ ko ka nɔgɔ bɔ a ra; o kɔrɔ ye ko an bɛ Ala daari ko
a ye an jusukun saninya Yesu Kirisita kunuko sababu ra.
22 A yɛlɛra ka taga sankolo ra, ka taga sigi Ala kininboroyanfan fɛ; mɛlɛkɛw, ani
kuntigiyaw, ani sebagayaw, o bɛɛ majigira Kirisita ta fanga le kɔrɔ.

4

Lanabagaw ta ɲanamanyakura

1 I n'a fɔ Kirisita* farikolo tɔɔrɔra, aw fana ye baraka don aw yɛrɛ ra ni o miiriya
kelen le ye; sabu mɔgɔ min farikolo tɔɔrɔra, o b'a yira ko o tigi faranna jurumun na.
2 O tigi tɛ a ta dunuŋalatigɛ tɔ kɛ ka kaŋa ni a yɛrɛ ta negerakow ye tuun, nka a b'a
kɛ ka kaŋa ni Ala sago le ye.
3 Aw ka wagatijan kɛ Alalɔnbariya ra ka ban fɔlɔfɔlɔ; fɛn minw ka di Alalɔnbariw ye,
aw tun bɛ o le kɛ: jatɔya, ani jogojuguya, ani dɔrɔtɔya, ani domuniba dama tɛmɛninw,
ani minnin dama tɛmɛninw, ani batofɛn haramuninw batori.
4 Nka sisan o mɔgɔw bɛ kabakoya k'a ye ko aw tɛ o kojugu dama tɛmɛninw kɛra ni
olugu ye tuun; o kosɔn o bɛ aw tɔgɔ cɛn.
5 Nka lon dɔ, Ala bɛna taga o ɲininka o ta kɛwalew bɛɛ ra; ale Ala min labɛnna ka
ban ka mɔgɔ ɲanamanw ni suw bɛɛ ta kiti tigɛ.
6 O kosɔn, minw sara, Kibaro Diman* tun fɔra olugu fana ye, janko hali ni saya kiti
sera o ma i n'a fɔ a bɛ se adamaden bɛɛ ma cogo min na, o ye Ala ta ɲanamanya sɔrɔ
Nin Saninman* baraka ra.

Ala ka sebagaya minw karifa lanabagaw ma

7 Fɛn bɛɛ laban surunyara; aw ye aw tagamacogo lɔn, ka aw yɛrɛ minacogo lɔn, janko
ka to Ala daarira.

3:12 3.10-12 Nin kuma fɔra Zaburu 34.13-17.

8 Nka min bɛ fɛn bɛɛ ɲa, o ye ko aw ye ɲɔgɔn kanu kosɛbɛ; sabu kanuya bɛ jurumun
camanba le datugu*.
9 Aw ye sɔn ka ɲɔgɔn lajigi aw ta sow kɔnɔ; o kana kɛ ni ɲɔgɔnkɔrɔfɔ ye.
10 Aw bɛɛ kelen kelen ka ninyɔrɔ min sɔrɔ Ala fɛ ka kaɲa ni Ala yɛrɛ ta dicogo ye, aw
ye kɛ o sebagayaw minabagaɲumanw ye ka mɔgɔ tɔw dɛmɛ ni o ye.
11 Ni min ka kɛ waajurikɛbaga ye, o tigi ye waajuri kɛ ka kaɲa ni Ala ta fɔta ye. Ni
min ka kɛ tɔw dɛmɛbaga ye, Ala ka baraka min di a ma, a ye a kɛ ka kaɲa ni o ye, janko
ko bɛɛ ra bonya ye la Ala kan Yesu Kirisita tɔgɔ baraka ra. Nɔɔrɔ ni sebagaya ye ale le
ta ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ. Amina.

Lanabaga bɛ se ka tɔɔrɔ lanaya kosɔn

12 Ne balema kanuninw, tɔɔrɔba min bɛ aw kan sisan i ko tasumaba, janko ka aw
kɔrɔbɔ, o man kan ka bara aw ra, k'a kɛ i n'a fɔ ko bɛnbari dɔ le bɛ sera aw ma.
13 Aw yɛrɛ ka kan ka ɲagari le, ko aw fana ninyɔrɔ bɛ Kirisita* ta tɔɔrɔw ra, janko ni
Kirisita ta nɔɔrɔ nana yira lon min na, o lon na aw fana ye ɲagari, ka aw ninsɔndiya.
14 Ni o bɛ aw nɛni Kirisita tɔgɔ kosɔn, aw ta ɲana, sabu Ala Nin* nɔɔrɔman bɛ aw
kan.
15 Nka aw si man kan ka tɔɔrɔ, ko sabu aw ye mɔgɔfagabaga ye, walama son, walama
kojugukɛbaga, walama ko aw bɛ aw sen don mɔgɔ wɛrɛw ta kow ra.
16 Nka ni mɔgɔ dɔ bɛ tɔɔrɔra a ta lanaya kosɔn, o tigi kana maroya o ra; a ye Ala
tando, sabu Kirisita tɔgɔ lara ale ra.
17 Sabu kiti damina wagati sera, a fana bɛ damina Ala yɛrɛ ta mɔgɔw le ra. Ayiwa, ni
a bɛ damina anw yɛrɛ le ra, o tuma minw ma sɔn Ala ta Kibaro Diman* ma, olugu ta
labancogo bɛna kɛ mun ye sa?
18 A sɛbɛra Kitabu kɔnɔ, ko:
«Ni mɔgɔ terennin yɛrɛ kisiko bɛna gbɛlɛya,
o tuma mɔgɔjugu ni jurumunkɛbaga, olugu ta bɛna kɛ di?»
19 Ayiwa, o kosɔn mɔgɔ minw bɛ tɔɔrɔra Ala sago kosɔn, olugu ye o nin karifa danbaga
Ala kankelentigi ma, ka to ka koɲuman kɛ.

5

Cɛkɔrɔbaw ta baara
(Timote fɔlɔ 3.1-7)

1 Ayiwa, cɛkɔrɔba minw ye aw ta ɲamɔgɔw ye, ne kan bɛ olugu le ma sisan, sabu ne
fana ye cɛkɔrɔba ye i n'a fɔ olugu; ne ye Kirisita* ta tɔɔrɔw seere ye, ne fana nin bɛna
kɛ a ta nɔɔrɔ ra, o nɔɔrɔ nin bɛna yira lon dɔ.
2 Ayiwa, Ala ka sagakuru min karifa aw ma, aw ye o kɔrɔsi, ka aw janto o ra; aw kana
o kɛ i ko jagboyabaara ra, nka aw y'a kɛ ni ŋaninyaɲuman ye ka kaɲa ni Ala sago ye;
aw kana o kɛ wariɲinisira ye, nka aw y'a kɛ ni jusuɲuman le ye.
3 Minw karifara aw ma, aw kana aw fanga digi olugu kan, nka aw yɛrɛ ye kɛ o
ɲayirabagaw ye.
4 Ni o kɛra, ni sagagbɛnbagaw Kuntigiba nana a yɛrɛ yira lon min na, masafugula
nɔɔrɔman min tɛ cɛn, aw bɛna o le sɔrɔ aw ta baraji ye.
5 Ayiwa, kanbelenw, o cogo kelen na, aw fana ye aw yɛrɛ majigi cɛkɔrɔbaw ye. Aw
bɛɛ ye aw yɛrɛ majigi ɲɔgɔn ye ka ɲɔgɔn dɛmɛ, sabu a sɛbɛra Kitabu kɔnɔ ko:
«Ala bɛ wasobagaw kɛrɛ;
nka a bɛ nɛɛma mɔgɔ sabarininw ye.»
6 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ majigi Ala boro barakaman kɔrɔ, janko a ye aw kɔrɔta a
wagatiɲuman na.
7 Aw ye aw ta haminakow doniw bɛɛ jigi ka o la ale kan, sabu a bɛ a jantora aw ra.
8 Aw ye aw yɛrɛ minacogo lɔn, ka aw janto aw yɛrɛ ra; sabu aw jugu Setana bɛ
yaalayaala i ko jara kɔngɔtɔ bɛ kasi cogo min na, k'a ta domuta ɲini.
9 Aw sinsinnin ye to lanaya ra ka lɔ, ka a kɛrɛ, k'a lɔn ko aw balema lanabaga minw
bɛ dunuɲa kɔnɔ, ko o tɔɔrɔw ɲɔgɔnw le bɛ olugu fana kan.
10 Ayiwa, nɛɛma bɛɛ tigi Ala min ka aw wele janko aw ye aw ninyɔrɔ sɔrɔ a ta nɔɔrɔ
banbari ra, Kirisita ta jɛŋɲɔgɔnya ra, ni aw tɔɔrɔra wagati dɔɔnin, ale yɛrɛ bɛna aw
bɔsi, ka aw ja gbɛlɛya, ka aw baraka bonya, k'a to foyi kana se ka aw bɔ a nɔ ra.
11 Sebagaya ye ale ta le ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ. Amina.

---

* **4:8 4.8** Kanuya bɛ jurumun datugu: Aw ye nin yɔrɔw flɛ: Zanaw 10.12; Yakuba 5.20. **4:18 4.18** Nin kuma fɔra Zanaw 11.31. **5:5 5.5** Nin kuma fɔra Zanaw 3.34; Yakuba 4.6.

Fori laban
(Tesalonikikaw fɔlɔ 5.23-28)

12 Ayiwa, Silasi* min ye an balemacɛ kankelentigi ye, ale le ka ne dɛmɛ ka nin kuma
fitini sɛbɛ k'a ci aw ma, janko ka aw ja gbɛlɛya, ani janko aw ye la a ra ko aw nɔrɔra
nɛɛma min na, o ye Ala ta nɛɛma yɛrɛ le ye can ra.
13 Lanabagaw ta jɛnkuru min bɛ Babilɔni, Ala ka minw ɲanawoloma i ko a ka aw
ɲanawoloma cogo min na, olugu bɛ aw fo; ne dencɛ Marika fana bɛ aw fo.
14 Aw ye ɲɔgɔn fo balemaya ra ni kanuyafori ye.
Aw minw bɛɛ bɛ Kirisita* ta jɛnŋɔgɔnya ra, Ala ye hɛra kɛ aw bɛɛ ye!

* **5:12 5.12** Silasi bɛ wele fana ko Silivɛn.

PIYƐRI
ka lɛtɛrɛ flanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Yesu ta ciraden Piyɛri le ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ, k'a to kasɔ ra Rɔmu; a fagawagati tun surunyara ka ban. Piyɛri hakiri tun b'a ra ko Yesu yɛrɛ tun kɔnna ka ale ta fagako fɔ (1.14; Yuhana 21.18-19).

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛra lanabagaw bɛɛ le kosɔn (1.1). Karamɔgɔ minw tun bɛ mɔgɔw lafiri ni ɔ ta karan ye, ka mɔgɔw bla jurumunw na, Piyɛri b'a fɛ lanabagaw ye ɔ yɛrɛ kɔrɔsi ɔ karamɔgɔw ra (2.1-22). Lanabaga ka kan ka to Ala ta kuma le kan, i n'a fɔ Yesu ta ciradenw tun ka ɔ karan cogo min na, sabu olugu le ka Yesu ye ɔ ɲa ra, k'a ta kumaw lamɛn (1.3-21).

Dɔw tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko Yesu tɛna na tuun. Piyɛri bɛ ɔ mɔgɔw jaraki, k'a fɔ ko ni Ala ta lon sera, ko a tun ka fɛn ɔ fɛn fɔ, ɔ bɛɛ bɛ kɛ ka dafa. Nka Ala bɛ muɲu mɔgɔw kɔrɔ, k'a to ɔ ye nimisa ka sɔn Ala ma, sabu a t'a fɛ mɔgɔ si ye halaki. Matigi ta lon, ɔ ye Yesu nalon ye, ani kiti lon. O kosɔn Piyɛri bɛ lanabagaw ladi, ko ɔ ye saninya, ka ɔ lon makɔnɔ, ka tɔɔrɔw muɲu, ka ɔ tagamacogo teren; ɔ bɛna Yesu nawagati lateliya.

Kitabu kɔnɔkow

Piyɛri ta fori *(1.1-2)*
Ala ka lanabaga wele baara min kama *(1.3-21)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ta karan *(2)*
Minw bɛ Yesu nakɔ sɔsɔ *(3)*

Piyɛri ta fori

1 Ne Simɔn Piyɛri, ne min ye Yesu Kirisita ta baaraden ye, ani a ta ciraden*, ne bɛ nin
sɛbɛ ci aw ma, aw minw ka lanaya sɔrɔ; ɔ lanaya ni anw ta lanaya bɛɛ sɔngɔ ye kelen
ye. Aw ka ɔ sɔrɔ an ta Ala ani an Kisibaga* Yesu Kirisita ta terenninya sababu ra.
2 Ala ye nɛɛma ni hɛra kɛ aw ye k'a caya kosɛbɛ, Ala ni an Matigi Yesu ta lɔnniya
sababu ra.

Ala ka lanabagaw wele baara min kama
(Tite 2.11-14; Filipikaw 1.9-11; 3.8-14)

3 Fɛn ɔ fɛn bɛ se k'a to an ye ɲanamanya Alaɲasiran na, Ala ta sebagaya ka ɔ bɛɛ di
an ma; min ka an wele a ta nɔɔrɔ ni a ta ɲumanya sababu ra, a k'a to an ye ɔ lɔn.
4 O le sababu ra Ala tun ka fɛnɲumanbaw, ani fɛn nafaman minw layiri ta an ye, a
ka ɔ di an ma, janko ɔ sababu ra an cogo ye bɛn ni Ala sago ye, ka bɔsi ka bɔ dunuɲa
negejuguw boro, ɔ minw bɛ cɛnri lase mɔgɔw ma.
5 O le kosɔn aw ye jija ka koɲuman fara aw ta lanaya kan, ka Ala lɔnniya fara koɲuman
kan,
6 ka yɛrɛminari fara Ala lɔnniya kan, ka muɲuri fara yɛrɛminari kan, ka Alaɲasiran
fara muɲuri kan,
7 ka balemaya fara Alaɲasiran kan, ka kanuya fara balemaya kan.
8 Ni aw kɔni ka ɔ fɛnw sɔrɔ k'a caya, ɔ sababu ra aw tɛna kɛ ɲacintanw ye, walama
nafantanw an Matigi Yesu Kirisita ta lɔnniya ra.
9 Nka ni ɔ fɛnw kɔni tɛ mɔgɔ min fɛ, ɔ tigi fiyennin lo, a tɛ yeri kɛ yɔrɔjan; Ala k'a
saninya ka bɔ a ta jurumunkɔrɔw ra cogo min na, a ɲinana ɔ kɔ.
10 O le kosɔn, ne balemaw, aw ye jija janko Ala ka aw wele, ani a ka aw ɲanawoloma
min kama, aw ye to ɔ kan. Ni ɔ kɛra, aw tɛna ben fiyewu.
11 O cogo ra Ala bɛna an Matigi ni an Kisibaga* Yesu Kirisita ta Masaya* banbari donda
bɛɛ dayɛlɛ aw ye.
12 O kosɔn ne bɛna to ka aw hakiri jigi nin kow ra, hali ni aw k'a lɔn ka kɔrɔ; aw
karanna can min na, aw nɔrɔnin bɛ ɔ ra fana.
13 Ne bɛ miiri ko a bɛnnin lo ko ne ye nin kow fɔ aw ye ka to ka aw lasɔmi, fɔ ka taga
ne bɔ nin dunuɲa ra yan,
14 Sabu ne ta dunuɲalatigɛ tɔ man jan tuun, i n'a fɔ an Matigi Yesu Kirisita tun k'a
yira ne ra cogo min na.
15 O le kosɔn ne bɛna jija, janko hali ne sanin kɔ, aw hakiri ye to nin kow ra tuma bɛɛ.

Min fɔra Yesu Kirisita ta nɔɔrɔ ko ra

16 A tɛ i n'a fɔ an ka talen dɔw le labɛn an yɛrɛ ta miiriya ra ka aw karan an Matigi
Yesu Kirisita ta sebagaya ni a ta nakɔ ra. An yɛrɛ ɲa le ka Matigi ni a ta bonyaba ye.

17 Sabu a ka bonya ni nɔɔrɔ sɔrɔ Fa Ala fɛ lon min na, o kɛra an ɲa na. O wagati ra
nin kumakan bɔra nɔɔrɔ ni bonyaba tigi fɛ k'a fɔ a ye ko: «Nin le ye ne Dencɛ kanunin
ye, min ko ka di ne ye haali.»
18 O kumakan min bɔra sankolo ra, anw yɛrɛ ka o mɛn; o wagati ra an tun bɛ ni a ye
kuru saninman kan.
19 O kosɔn, ciraw ka min fɔ, an lara a ra kosɛbɛ ko o ye can ye; ni aw fana bɛ aw janto
o kuma ra, o ka ɲi kosɛbɛ. O kuma bɛna aw jusukun gbɛya i ko fitina bɛ yeelen bɔ dibi
ra cogo min na fɔ ka taga dugugbɛda se; o tuma sɔgɔmada lolo bɛna bɔ ka manamana
aw jusukun na.
20 Nka aw ka kan ka kɔn k'a lɔn fɔlɔ ko cirayakuma minw bɛ Kitabu kɔnɔ, mɔgɔ si tɛ
se ka o si kɔrɔ gbɛya k'a fɔ ni a yɛrɛ ta hakiritigiya ye;
21 sabu Ala ta cira si m'a latigɛ ka ciraya kɛ ka kaɲa ni adamaden yɛrɛ sago ye, nka
mɔgɔw ka Ala ta kumaw fɔ ka kaɲa ni Nin Saninman* ta baraka le ye.

2

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Zude 3–16; Timote flanan 3.1-9)

1 Ayiwa, cira faninyafɔbaga dɔw tun wurira Ala ta mɔgɔw cɛ ra cogo min na, o cogo
ra karamɔgɔ faninyafɔbaga dɔw fana bɛna wuri aw cɛ ra. O bɛna dogo ka don aw cɛ ra
ni faninya karan dɔw ye, minw bɛ mɔgɔ halaki. Matigi min ka o kunmabɔ, o bɛna ban
o ra; o bɛna halakiri lase o yɛrɛ ma joona.
2 Mɔgɔ caman bɛna tugu o kɔ ka o ta ko saninyabariw ɲɔgɔn kɛ; olugu ta tagamacogo
kosɔn, mɔgɔw bɛna Ala ta can sira mafiyɛnya.
3 O karamɔgɔ faninyafɔbagaw bɛna ta wari nata fɛ ka aw nɛgɛ ka aw borofɛn sɔrɔ ni
mɔgɔlafirikumaw ye. Nka kiti min benna o mɔgɔw kan kabini wagatijan, o kiti tɛna fɔn
o kɔ; o ta halakiri fana tɛna taga ka o to.
4 Ne bɛ o fɔ, sabu hali mɛlɛkɛ minw ka jurumun kɛ fɔlɔfɔlɔ, Ala ma olugu to yi; a ka
o firi jahanama dibi ra, ka o mara yi fɔ ka taga se kiti lon ma.
5 Mɔgɔ minw ka kojugu kɛ Nuho ta tere ra, Ala ma olugu fana to yi. A ka Nuho le
kisi ni mɔgɔ wolonfla wɛrɛ, sabu ale le tun bɛ terenninya sira yirara mɔgɔw ra; Ala ka
sanjiba lajigi ka mɔgɔjuguw bɛɛ halaki.
6 Sodɔmu ni Gomɔri dugumɔgɔw ta kojugu kosɔn, Ala ta kiti sera o ma, ka o jɛni ka o
ban pewu, fɔ ka o kɛ buguri ye. O kɛra tagamasiyɛn le ye k'a yira Alaɲasiranbari nataw
ra.
7 Nka Lutu min tun ye mɔgɔɲuman ye o cɛ ra, a ka ale kisi. O mɔgɔkolonw ta
jatɔyajugu tun ka a jusu kasi fɔ ka tɛmɛ.
8 Sabu ale min tun ye mɔgɔɲuman ye, ale tun bɛ min ye, ani a tun bɛ min mɛn k'a to
o mɔgɔw cɛ ra kɔni, o kojuguw tun bɛ a jusukun tɔɔrɔ lon o lon.
9 Ayiwa, o bɛɛ b'a yira an na ko Ala bɛ se ka a ɲasiranbagaw bɔsi ka bɔ tɔɔrɔ ra, ka
mɔgɔ terenbariw mara janko ka o ta kojuguw hakɛ bɔ o ra kitilon na.
10 Nka minw bɛ tugu o yɛrɛ negerakow kɔ, ka ko saninyabariw kɛ, ani ka Ala ta
kuntigiya mafiyɛnya, olugu ta kiti le belen bɛna juguya.
O mɔgɔw bɛ o yɛrɛ bonya, ka dabayakumaw fɔ; o tɛ siran ka hali Ala ta danfɛn
nɔɔrɔmanw nɛni.
11 K'a sɔrɔ hali mɛlɛkɛ minw ta fanga ni o ta sebagaya ka bon ni o mɔgɔw ta ye, olugu
tɛ sɔn ka o danfɛn nɔɔrɔmanw nɛni Matigi ɲa kɔrɔ.
12 Nka o mɔgɔw kɔni bɛ i ko kongosogo hakirintanw, minw danna minari ni fagari
kama; o ma fɛn minw lɔn, o bɛ o le mafiyɛnya. O yɛrɛ ta kojugu le bɛna o halaki.
13 O ka kojugu minw kɛ, o kojugu ɲɔgɔn le bɛna kɛ ka o sara. O bɛ o yɛrɛ bla
marobariyakow ra hali teregban fɛ. O bɛɛ ye mɔgɔ saninyabariw ye, ani mɔgɔ nɔgɔninw.
Ka o to o nanbarakow ra, o belen bɛ taga fara aw kan aw ta ɲanagbɛw ra ka maroya
bla aw ra.
14 O ta fɛnflɛta bɛɛ ye musow le ye, janko ka jɛnɛya kɛ; o fana tɛ wasa jurumun na ka
ye. Mɔgɔ minw ma Alasira ko faamu kosɛbɛ, o bɛ olugu nɛgɛ ka o lafiri. Ka wari sɔrɔ
nanbara ra, o ye o derinanko ye. Dangadenw lo.
15 O ka sira terennin bla, ka o yɛrɛ lafiri, ka Bosɔri dencɛ Balamu ta sira le ta; sabu
Balamu sɔnna ka baarajugu kɛ, ka o sara mina.
16 Nka Ala k'a mafiyɛnya a ta terenbariya kosɔn. Fali min ma deri ka kuma, o ka
mɔgɔkan fɔ Balamu ye, ka cira Balamu bɔ a ta hakirintanya sira kan*.

* **2:16 2.16** Balamu ta ko: aw ye nin yɔrɔ flɛ: Jateri 22.4-35.

17 Ayiwa, o karamɔgɔ faninyafɔbagaw bɛ i ko bunun janin; o bɛ i ko sanfɔŋɔ bɛ
sankaba min cɛ ka taga ni a ye. Dibi finmanba le bɛ o makɔnɔna.
18 O bɛ kumababaw ani kumakunntanw fɔ. Mɔgɔ minw bɔsira ka bɔ mɔgɔjuguw boro
kura ye, o bɛ olugu lafiri ni o ta kɛwalejuguw ye ka kaŋa ni o yɛrɛ ta negejuguw ye.
19 O b'a fɔ ko olugu le bɛna o mɔgɔw bɔ jɔnya ra; k'a sɔrɔ hali bi olugu yɛrɛ bɛ jɔnya
ra, halakiri sira kan; sabu ni i ma se ka i yɛrɛ bɔsi ka bɔ ko min na, i kɛra o ko ta jɔn ye.
20 Can ra, o mɔgɔ minw tun ka an Kisibaga* Matigi Yesu Kirisita lɔn, ka o yɛrɛ sen bɔ
dunuŋa ta fɛn saninyabariw na, ni olugu belen nana sekɔ ka don o kow ra ka to o ra,
olugu laban bɛna min kɛ o bɛ juguya ka tɛmɛ o cogofɔlɔ ta wagati ta kan.
21 Ni o yɛrɛ tun ma terenninya sira lɔn, o belen tun ka fisa o ma, sani k'a to o ye a lɔn,
ka sɔrɔ ka ban o cifɔnin saninman ma, o cifɔnin min tun dira o ma.
22 Nin zana kɛra can ye o mɔgɔw ta fan fɛ, ko: «Wuru sekɔra ka taga a yɛrɛ ta fɔɔnɔ
nɔ fɛ», ani fana ko: «Lɛ konin sekɔra ka taga a yɛrɛ maraga bɔgɔ ra tuun».

3

Matigi Yesu nawagati tagamasiyɛnw
(Matiyu 24.37-38; Tesalonikikaw flanan 1.7-10; Zude 17–23)

1 Ne balema kanuninw, ne bɛ ne ta sɛbɛ flanan le cira aw ma nin ye ka ban. O sɛbɛ
fla bɛɛ kɔnɔ, ne bɛ aw karan ka aw lasɔmi, janko aw ye hakiri sɔrɔ.
2 Ala ta cira saninmanw ka kuma minw fɔ fɔlɔfɔlɔ, ani aw ta ciradenw ka an Matigi
ni an Kisibaga* ka kuma min lase aw ma, ne b'a fɛ ko aw ye aw hakiri to o ra.
3 Aw ka kan ka min lɔn fɔlɔ, o ye ko dunuŋa labanwagati ra, kumakolonfɔbaga dɔw
bɛna wuri ka aw lɔgɔbɔ; o mɔgɔw bɛna tagama ka kaŋa ni o yɛrɛ negerakow le ye.
4 O bɛna a fɔ ko: «Yesu m'a fɔ ko a bɛ na wa? Ayiwa, a bɛ min? Kabini an bɛmaw
sara, dunuŋa danna cogo min na, a bɛ o cogo kelen le ra hali bi.»
5 Ayiwa, o mɔgɔw bɛ tugu le ka ɲina, ko fɔlɔfɔlɔ Ala ta Kuma le baraka ra sankolo
danna; ko dugukolo fana bɔra ji le ra, ko a danna ji le sababu ra.
6 Ayiwa, o sababu kelen le k'a to jiba ka o wagati ta dunuŋa ni a kɔnɔfɛnw bɛɛ datugu.
7 Nka o kuma kelen le sababu ra sankolo ni dugukolo maranin bɛ sisan tasuma kama,
ka kitilon makɔnɔ, ani mɔgɔjuguw halakilon.
8 Nka ne balema kanuninw, fɛn kelen bɛ yi, aw man kan ka ɲina o kɔ: Ala ɲa kɔrɔ,
tere kelen bɛ i ko san waga kelen, san waga kelen fana bɛ i ko tere kelen.
9 Matigi tɛ mɛɛn k'a ta layiri tanin dafa, i ko dɔw b'a miiri cogo min na. A bɛ muŋuna
an kɔrɔ le, sabu a t'a fɛ an si ye halaki, nka a b'a fɛ an bɛɛ ye lɔ an ta jurumun na, ka
nimisa.
10 Matigi nalon bɛna bara mɔgɔw ra i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na. O lon na,
kɔni, sankolo bɛna tunu, k'a kɛ mankanba ye, sankolokɔnɔfɛnw bɛna jɛni fɔ ka yeele.
Dugukolo ni a kanfɛnw bɛɛ bɛna jɛni ka ban.
11 Ayiwa, ni o fɛnw bɛɛ bɛna tunu, o tuma aw ka kan ka aw tagamacogo saninya le,
ka dɔ fara aw ta Alaŋasiran kan,
12 ka Matigi nalon makɔnɔ, ani k'a nalon lateliya. O lon na, sankolokɔnɔfɛnw bɛɛ
bɛna jɛni ka ban; tasuma bɛna dunuŋakɔnɔfɛnw bɛɛ yeele.
13 Nka ka kaŋa ni Ala ta layiri ye, an bɛ sankolokura ni dugukolokura le makɔnɔna;
terenninya bɛna kɛ o yɔrɔ le ra.

Lanabagaw ka kan ka jija

14 O kosɔn, ne balema kanuninw, sani o kow wagati ye se, aw ye jija, janko ni Yesu
nana, a ye na aw saninyanin sɔrɔ, k'a ye ko jarakiyɔrɔ tɛ aw ra, ani hɛra ye kɛ aw ni
Ala cɛ.
15 Aw ye aw hakiri to a ra ko an Matigi ta muŋuri kun ye aw ta kisiri le ye. An balemacɛ
kanunin Pɔli fana ka o le fɔ aw ye a ta sɛbɛ kɔnɔ, ka kaŋa ni a ta hakiritigiya ye, Ala ka
hakiritigiya min di a ma.
16 A bɛ o le kɛ a ta lɛtɛrɛw bɛɛ ra; a bɛ o kumaw le fɔ. A ta lɛtɛrɛw dɔw kɔnɔkuma
faamu ka gbɛlɛn. O kosɔn kolɔnbari dɔw, ani mɔgɔ karanbari dɔw bɛ o kumaw kɔrɔ
yɛlɛma, i n'a fɔ o bɛ Ala ta Kuma tɔw bɛɛ kɔrɔ yɛlɛma cogo min na; o laban ye o yɛrɛ
ta halakiri le ye.
17 Ne balema kanuninw, ne kɔni ka aw lasɔmi. Aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi. Aw kana a to
mɔgɔjuguw ye aw lafiri ka aw bɔ aw lɔyɔrɔ na.

2:22 2.22 Nin kuma fɔra Zanaw 26.11. **3:8 3.8** Nin kuma fɔra Zaburu 90.4.

18 Aw ye jija ka aw baraka bonya, ani ka aw ta lɔnniya caya an Matigi ni an Kisibaga*
Yesu Kirisita ta nɛɛma ra. Nɔɔrɔ ye la ale le kan sisan, ani wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
Amina.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ fɔlɔ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Ka kaɲa ni mɔgɔ caman ta miiriya ye, Yuhana min ka Yesu ta Kibarɔ Diman* kitabu sɛbɛ, ale kelen le kɛra Yuhana ta lɛtɛrɛ fɔlɔ ni lɛtɛrɛ flanan ni lɛtɛrɛ sabanan sɛbɛbaga ye, ani Yirari kitabu. Yuhana ta lɛtɛrɛ saba bɛɛ sɛbɛra wagati kelen na, k'a to Ɛfɛsi, Azi mara ra; o y'a sɔrɔ a si tun kɔrɔra kosɛbɛ.

Yuhana ka nin lɛtɛrɛ sɛbɛ janko ka a karanbagaw ja gbɛlɛya, o ye to Ala ta jɛŋŋɔgɔnya ra, ka to jɛŋŋɔgɔnya ra ni ɲɔgɔn ye fana.

Yuhana b'a fɛ lanabagaw ye o yɛrɛ mabɔ fana karamɔgɔ faninyafɔbagaw ra. O karamɔgɔ dɔw tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko Yesu tɛ Ala ye, ko adamaden lo. Dɔw fana tun bɛ mɔgɔw karan k'a fɔ ko ka Ala ta lɔnniya sɔrɔ, ko o le nafa ka bon; o tun b'a fɔ ko mɔgɔ bɛ kɛwale minw kɛ, ko o tɛ jate. O karan tun kɛra sababu ye ka lanabagaw bla kɛwalejugu suguya bɛɛ ra.

Yuhana k'a yira ko o karan tɛ can ye, ko Nin Saninman* ta le bɛ can ye. Ale k'a yira ko Yesu ye Ala ye, nka a kɛra adamaden ye, janko ka kɛ adamadenw ta jurumun saraka ye. Yuhana k'a fɔ k'a gbɛlɛya ko Ala ye yeelen le ye. Lanabaga fana ka kan ka tagama yeelen na. Yuhana bɛ Ala ta kanuya ko fɔ fana k'a gbɛlɛya; a ko Ala bɛ a ta ko bɛɛ kɛ ni kanuya ye (4.8). O kosɔn lanabagaw ka kan ka kanuya sira tagama, ka yafa ɲɔgɔn ma, ka ban jurumun ma, ka saninya, ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga ye.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1.1-4)*
Yeelen ni dibi *(1.5–2.27)*
Ala denw tagamacogo *(2.28–3.24)*
Cira faninyafɔbagaw *(4.1-6)*
Kanuya *(4.7–5.12)*
Lanabaga ye Ala ta mɔgɔ le ye *(5.13-21)*

Kuma min bɛ ɲanamanya di
(Yuhana 1.1-14)

1 Sani dunuɲa ye dan, min tun bɛ yi, an ka min mɛn, an ka min ye an ɲa ra, an ka
min flɛ, an boro magara min na, o ye Kuma ye, kuma min bɛ ɲanamanya di.
2 Ɲanamanya yirara an na; an k'a ye; o le kosɔn an kɛra a seere ye, an bɛ o ɲanamanya
banbari ko fɔ aw ye. O ɲanamanya tun bɛ Fa Ala kɔrɔ; ale ka a yira an na.
3 O kosɔn an ka min ye, ani an ka min mɛn, an bɛ o fɔ aw ye, janko aw fana ye kɛ ni
an ye jɛŋŋɔgɔnya ra. Anw bɛ jɛŋŋɔgɔnya ra ni min ye, o ye Fa Ala le ye, ani Den* min
bɔra Ala ra, Yesu Kirisita.
4 O kosɔn an bɛ nin kow bɛɛ sɛbɛra k'a ci aw ma, janko an ta ɲagari ye kɛ ɲagari
dafanin ye.

Ala ta yeelen ni jurumun yafari

5 An ka kuma min mɛn Yesu Kirisita fɛ ka o fɔ aw ye, o ye nin ye: Ala ye yeelen le ye,
dibiko si tɛ Ala ra.
6 Ni an ko, ko an ni Ala bɛ jɛŋŋɔgɔnya ra, k'a sɔrɔ an bɛ tagama dibi ra, o tuma an ye
faninyafɔbagaw le ye; an tɛ tagama can kan.
7 Nka ni an bɛ tagama yeelen na, i ko Ala yɛrɛ bɛ yeelen na cogo min na, o tuma an
bɛ jɛŋŋɔgɔnya ra ni ɲɔgɔn ye. Den min bɔra ale Ala ra*, Yesu, o jori bɛ an saninya ka
jurumun bɛɛ bɔ an na.
8 Ni an ko jurumun tɛ an na, o tuma an bɛ an yɛrɛ le lafirira; can tɛ an jusukun na.
9 Nka ni an ka lɔ an ta jurumunw na, Ala min ye kankelentigi ye, ani a terennin lo,
ale bɛna yafa an ma, ka an saninya ka bɔ terenbariyakow bɛɛ ra;
10 Ni an ko, ko jurumun tɛ an na, o tuma an ka Ala kɛ faninyafɔbaga le ye; a ta kuma
tɛ an jusukun na.

2

1 Ayiwa, ne ta denw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma, janko aw kana jurumun kɛ tuun. Nka
ni dɔ ka jurumun kɛ, soronarikɛbaga bɛ an fɛ Fa Ala kɔrɔ, min ye Yesu Kirisita ye; ale
terennin lo.
2 Ale yɛrɛ le kɛra saraka ye janko ka an ta jurumun kafari; a ma dan an dɔrɔn ta
jurumunw ma dɛ, dunuɲamɔgɔ bɛɛ lajɛnnin ta lo.

Ala ta cifɔnin
(Matiyu 7.21-23; Yuhana 13.34,35; 14.21-24)

3 An b'a lɔn min fɛ ko an ka Kirisita lɔn, o flɛ nin ye: Ni an bɛ a ta cifɔninw sira
tagama.
4 Mɔgɔ min b'a fɔ ko ale k'a lɔn, k'a sɔrɔ a tɛ a ta cifɔninw sira tagama, o tigi ye
faninyafɔbaga le ye; can tɛ a jusukun na.
5 Nka mɔgɔ min bɛ Ala ta kuma sira tagama, Ala ta kanuya dafanin bɛ o tigi jusukun
na. An b'a lɔn nin le fɛ ko an bɛ jɛnŋɔgɔnya ra ni a ye.
6 Ni mɔgɔ min ko ale bɛ jɛnŋɔgɔnya ra ni Yesu ye, o tigi ka kan ka tagama i ko Yesu
tagamana cogo min na.
7 Ne balema kanuninw, ne tɛ cifɔninkura le sɛbɛra k'a ci aw ma. Nka cifɔninkɔrɔ lo,
min dira aw ma kabini a damina ra. Aw ka kuma min mɛn, o cifɔninkɔrɔ ye o le ye.
8 O bɛɛ n'a ta, ne bɛ cikura le sɛbɛra ka di aw ma; Yesu tagamana ka kaŋa ni o can
ye; can lo aw fana fɛ, sabu dibi bɛ tɛmɛna, yeelensɔbɛ bɔra ka ban.
9 Ni mɔgɔ min ko ale bɛ tagama yeelen na, k'a sɔrɔ a bɛ a balema kɔninya, o tigi bɛ
dibi ra hali bi.
10 Mɔgɔ min bɛ a balema kanu, o tigi bɛ yeelen na; foyi tɛ o tigi ra, min bɛ se ka kɛ
mɔgɔ kunnacɛn sababu ye.
11 Nka mɔgɔ min bɛ a balema kɔninya, o tigi bɛ dibi ra. A bɛ tagama dibi ra; a tɛ a
tagafan kelen lɔn, sabu dibi ka a ɲa fin.
12 Ayiwa, ne ta denmisɛnw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu aw ta jurumun yafara aw ma Yesu tɔgɔ kosɔn.
13 Faw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu min tun bɛ yi kabini dunuŋa damina ra, aw ka o lɔn.
Kanbelenw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw fana ma,
sabu aw ka se sɔrɔ Setana kan.
Denmisɛnw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu aw ka Fa Ala lɔn.
14 Faw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu min tun bɛ yi kabini dunuŋa damina ra, aw ka o lɔn.
Kanbelenw, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma,
sabu fanga bɛ aw ra,
aw ka Ala ta Kuma to aw jusukun na,
aw ka se sɔrɔ Setana kan fana.

15 Ayiwa, aw kana dunuŋa kanu, aw kana dunuŋakɔnɔfɛnw kanu. Ni mɔgɔ min bɛ
dunuŋa kanu, Fa Ala ta kanuya tɛ o tigi jusukun na.
16 Sabu fɛn minw bɛɛ bɛ dunuŋa ra, minw ye farisogo nege ye, ani mɔgɔ ɲa bɛ bɔ fɛn
minw fɛ, o nege, ani dunuŋa yɛrɛbonyakow, o si tɛ bɔ Fa Ala ra, o bɛ sɔrɔ dunuŋa le ra.
17 Nka dunuŋa bɛ tɛmɛ, mɔgɔw bɛ ɲabɔ fɛn o fɛn fɛ, o bɛɛ bɛ tɛmɛ fana; nka mɔgɔ
min bɛ Ala sago kɛ, o tigi bɛ to ni Ala ye wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.

Kirisita kɛrɛbagaw
(Yuhana 16.13-15)

18 Ne ta denw, wagati laban sera. Aw k'a mɛn ko Kirisita Kɛrɛbaga* bɛna na; nka
Kirisita kɛrɛbagaw caman nana sisan. O le ra an b'a lɔn ko wagati laban sera.
19 O mɔgɔw bɔra an cɛ ra, nka o tun tɛ an dɔ ye; sabu ni o tun ye an dɔ ye, o tun bɛna
to ni an ye. Nka o bɔra an cɛ ra ka taga, janko an y'a lɔn ko minw bɛɛ bɛ ni an ye, ko o
bɛɛ tɛ an dɔ ye.
20 Nka aw kɔni, Ala Saninman ka aw mun ni Nin Saninman* ta turu ye; lɔnniya bɛ
aw bɛ fɛ.
21 Ayiwa, ni ne ka nin sɛbɛ ci aw ma, a tɛ i n'a fɔ aw ma can lɔn dɛ! Ne bɛ a ci aw ma
sabu aw ka can lɔn, ani aw k'a lɔn fana ko faninya si tɛ se ka bɔ can ra.
22 Jɔntigi le ye faninyafɔbaga ye? Mɔgɔ min bɛ ban ka la a ra ko Kirisita* le ye Kisibaga*
ye, o tigi lo. Mɔgɔ min bɛ ban Fa Ala ra, Den* min bɔra Ala ra, ka ban o ra, o tigi le ye
Kirisita Kɛrɛbaga ye.
23 Sabu Den min bɔra Ala ra*, ni mɔgɔ min ka ban o ra, o tigi tɛ Fa Ala fana fɛ. Nka ni
mɔgɔ min ka sɔn a ra, Fa Ala fana bɛ o tigi fɛ.
24 Ayiwa, aw kɔni, aw ka kuma min mɛn kabini a damina ra, aw ye o to aw jusukun
na. Aw ka min mɛn kabini a damina ra, ni o tora aw jusukun na, o tuma Den min bɔra
Ala ra, aw bɛna to o ta jɛnŋɔgɔnya ra, ka to Fa Ala fana ta jɛnŋɔgɔnya ra.
25 A ka layiri min ta an ye, o flɛ nin ye: ɲanamanya banbari.

26 Mɔgɔ minw bɛ aw lafirira, ne bɛ nin sɛbɛ k'a ci aw ma, olugu le kosɔn.
27 Aw kɔni, Matigi ka aw mun ka Nin Saninman min di aw ma, o bɛ to aw jusukun
na. Aw mako t'a ra ko mɔgɔ ye aw karan, sabu Nin Saninman yɛrɛ bɛ aw karanna fɛn
bɛɛ ra ka ban. Ale ta karan fana ye can le ye; faninya tɛ a ra. O kosɔn a bɛ aw karanna
cogo min na, aw fana ye to jɛnɲɔgɔnya ra ni Kirisita ye ten.
28 Ne ta denw, aw ye to Kirisita ta jɛnɲɔgɔnya ra, janko ni a nana a yɛrɛ yira wagati
min na, a ye na a sɔrɔ ko an ja siginin lo; maroya kana an mina a natuma ra.
29 Ayiwa, aw k'a lɔn ko Kirisita terennin lo cogo min na, aw fana y'a lɔn ko mɔgɔ o
mɔgɔ bɛ tagama terenninya kan, o tigi ye Ala den le ye.

3

Ala denw tagamacogo

1 Ayiwa, aw m'a ye Fa Ala bɛ an kanu cogo min na wa, fɔ a bɛ an wele ko a denw. Can
lo, an fana ye o le ye. O le kosɔn dunuɲamɔgɔw tɛ an faamu, sabu o ma Ala lɔn!
2 Ne balema kanuninw, sisan kɔni an ye Ala denw ye! Nka an bɛna yɛlɛma ka kɛ min
ye, o ma yira fɔlɔ; an kɔni k'a lɔn ko ni Yesu Kirisita nana, an bɛna kɛ i ko ale yɛrɛ bɛ
cogo min na, sabu a bɛ cogo min na cɔ, an bɛna a ye ten le.
3 O jigiya bɛ mɔgɔ o mɔgɔ fɛ, o tigi bɛ a yɛrɛ saninya i ko Yesu Kirisita saninyanin lo
cogo min na.
4 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ jurumun kɛ, o tigi bɛ sariya le cɛnna; sabu jurumun ye Ala ta sariya*
cɛnri le ye.
5 Aw k'a lɔn fana ko Yesu Kirisita nana janko ka na an ta jurumunw bɔ an na. Jurumun
si tɛ ale yɛrɛ ra.
6 O ra, ni mɔgɔ o mɔgɔ bɛ Yesu ta jɛnɲɔgɔnya ra, o tigi tɛ sɔn ka to ka jurumun kɛ.
Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ to ka jurumun kɛ, o tigi m'a ye, a m'a lɔn fana.
7 Ne ta denmisɛnw, aw kana a to mɔgɔ si ye aw lafiri. Mɔgɔ min bɛ tagama terenninya
kan, o tigi terennin lo, i ko Kirisita* terennin lo cogo min na.
8 Mɔgɔ min bɛ to jurumun na, o tigi ye Setana ta le ye; sabu Setana le kɔnna ka
jurumun kɛ kabini fɔlɔfɔlɔ. Nka Den min bɔra Ala ra*, ale nana janko ka na Setana ta
kɛwalew le cɛn.
9 Ni mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi tɛ sɔn ka to jurumun na, sabu Ala ta
ɲanamanya bɛ o tigi kɔnɔ. A fana tɛ se ka to ka jurumun kɛ, sabu a kɛra Ala den
ye.
10 Ala denw, ani Setana ta denw bɛ lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na min fɛ, o flɛ nin ye: Mɔgɔ o
mɔgɔ tɛ terenninya sira tagama, o tigi tɛ Ala ta ye, ani mɔgɔ o mɔgɔ tɛ a balema kanu.

Balemaw kanucogo

11 Aw ka kuma min mɛn kabini fɔlɔfɔlɔ, o le ye nin ye, ko an ye ɲɔgɔn kanu.
12 An kana kɛ i ko Kabila*! Ale tun kɛra Setana ta le ye, o kosɔn a ka a balemacɛ
faga. Mun kosɔn a k'a faga? A k'a faga, sabu ale yɛrɛ ta kɛwalew tun man ɲi, k'a sɔrɔ
a balemacɛ ta kɛwalew tun terennin lo†.
13 O le kosɔn, ne balemaw, ni dunuɲamɔgɔw bɛ aw kɔninya, o kana bara aw ra.
14 Ni an bɛ an balemaw kanu, o le b'a yira ko an bɔra saya ra ka don ɲanamanya ra.
Mɔgɔ min tɛ a balemaw kanu, o tigi bɛ saya le ra.
15 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ a balema kɔninya, o tigi ni mɔgɔfagabaga bɛɛ ka kan. Aw fana k'a
lɔn ko mɔgɔfagabaga si tɛ se ka to mɔgɔfaga ra ka ɲanamanya banbari sɔrɔ Ala fɛ.
16 Fɛn min k'a to an ka kanuya lɔn, o flɛ nin ye: Yesu Kirisita ka a yɛrɛ nin di ka sa
an kosɔn. O cogo ra an fana ka kan ka an yɛrɛ nin di ka sa an balemaw kosɔn.
17 Ni dunuɲa naforow bɛ mɔgɔ dɔ boro, ni o tigi k'a balemacɛ ye fagantanya ra, ni a
ma hina a ra, ale bɛ se k'a fɔ cogo di ko Ala ta kanuya bɛ a jusukun na?
18 Ne ta denmisɛnw, an kana ɲɔgɔn kanu ni an kumacogo dama ye, ani an ta
kumadimanw; an ye ɲɔgɔn kanu ni an ta kɛwalew ye, ni can fana ye.
19 O cogo le ra, an bɛ se k'a lɔn ko an bɛ tagama can sira kan; an hakiri siginin fana
bɛna to Ala ɲa kɔrɔ.
20 Hali ni an jusukun bɛ an jaraki, an k'a lɔn ko Ala ta miiriya ka bon ni an jusukun
miiriyaw ye; ale le fana bɛ fɛn bɛɛ lɔn.
21 Ne balema kanuninw, ni an jusukun tɛ an jaraki, o tuma an hakiri siginin lo Ala ɲa
kɔrɔ.
22 Ni an fana bɛ fɛn o fɛn daari, a bɛ o di an ma; sabu an bɛ a ta cifɔninw sira tagama;
min ka di a ye, an bɛ o kɛ fana.

---

* **3:12 3.12** Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayɛn. † **3:12 3.12** Kabila ta ko: Aw ye nin yɔrɔ flɛ: Damina 4.1-8.

23 A ta cifɔnin flɛ nin ye: Den min bɔra ale Ala ra*, Yesu Kirisita, ko an ye la o tɔgɔ ra,
ani ko an ye ɲɔgɔn kanu, i ko a k'a fɔ an ye cogo min na.
24 Mɔgɔ min bɛ Ala ta cifɔninw sira tagama, o tigi bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye, Ala fana
bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni o tigi ye; fɛn min b'a to an b'a lɔn ko Ala bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni na
ye, o flɛ nin ye: A ka Nin Saninman* min di an ma.

4

Cira faninyafɔbagaw

1 Ne balema kanuninw, minw bɛɛ b'a fɔ ko Ala Nin bɛ o kɔnɔ, aw kana la olugu
bɛɛ ra dɛ! Aw ye o sɛgɛsɛgɛ fɔlɔ, k'a lɔn ni a kɛra ko o nin bɔra Ala le ra. Sabu cira
faninyafɔbaga caman nana dunuŋa kɔnɔ.
2 Ala Nin Saninman bɛ lɔn min fɛ, o flɛ nin ye: Nin min b'a to mɔgɔ bɛ lɔ a ra k'a fɔ
ko Yesu Kirisita nana dunuŋa ra ka na kɛ adamaden ye, o nin bɔra Ala ra.
3 Nka nin min tɛ sɔn Yesu ta ko ma, o ma bɔ Ala ra. O ye Kirisita Kɛrɛbaga* ta nin le
ye; aw ka o le ko mɛn ko a bɛna na dunuŋa ra, nka sisan a bɛ dunuŋa ra ka ban.
4 Ne ta denmisɛnw, aw kɔni ye Ala ta mɔgɔw ye, o kosɔn aw ka se sɔrɔ cira
faninyafɔbagaw kan; sabu Ala Nin* min bɛ aw kɔnɔ, o ka bon ka tɛmɛ dunuŋamɔgɔw
ta kan.
5 Olugu ye dunuŋa ta le ye; o kosɔn o bɛ kuma ka kaŋa ni dunuŋa ta cogo ye,
dunuŋamɔgɔw bɛ o lamɛn.
6 Nka anw ye Ala ta mɔgɔw le ye. Mɔgɔ min bɛ Ala lɔn, o bɛ an lamɛn; nka mɔgɔ min
tɛ Ala ta ye, o tɛ an lamɛn. Ayiwa, nin le sababu ra an bɛ can ta Nin ni faninya ta nin
lɔn ka bɔ ɲɔgɔn na.

Ala ta ko bɛɛ ye kanuya le ye

7 Ne balema kanuninw, an ye ɲɔgɔn kanu, sabu kanuya bɛ bɔ Ala le ra. Mɔgɔ min bɛ
a mɔgɔɲɔgɔn kanu, o tigi ye Ala den le ye, a ka Ala lɔn fana.
8 Mɔgɔ min tɛ a mɔgɔɲɔgɔn kanu, o tigi ma Ala lɔn, sabu Ala ta ko bɛɛ ye kanuya le
ye.
9 Fa Ala ka a ta kanuya yira an na cogo min na, o flɛ nin ye: Den* kelenpe min bɔra
Ala ra, a ka o ci ka na dunuŋa ra, janko an ye ɲanamanya sɔrɔ o sababu ra.
10 Kanuya ye nin le ye: Anw le ma Ala kanu dɛ! Ala le ka anw kanu; Den min bɔra
Ala ra, a ka o ci k'a kɛ saraka ye ka an ta jurumun kafari.
11 Ayiwa, ne balema kanuninw, ni Ala ka an kanu tan, an fana ka kan ka ɲɔgɔn kanu!
12 Mɔgɔ si ma Ala ye ka ye. Nka ni an bɛ ɲɔgɔn kanu, Ala bɛ to an jusukun na, a ta
kanuya fana bɛ dafa an jusukun na.
13 Fa Ala ka Nin Saninman* min di an ma, o le b'a to an b'a lɔn ko an bɛ ni a ye
jɛnɲɔgɔnya ra, ani ko ale fana bɛ ni an ye jɛnɲɔgɔnya ra.
14 Ayiwa, an k'a ye, an fana kɛra a seerew ye ko Den* min bɔra Fa Ala ra, a ka o le ci
ka na kɛ dunuŋamɔgɔw ta kisibaga ye.
15 Ni mɔgɔ min ka lɔ a ra ko Den min bɔra Ala ra ko Yesu lo, Ala bɛ to jɛnɲɔgɔnya ra
ni o tigi ye, o tigi fana bɛ to jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye.
16 Fa Ala bɛ an kanu cogo min na, an kɔni ka o lɔn, an fana lara a ra. Ala ta ko bɛɛ
ye kanuya le ye; kanuya bɛ mɔgɔ min jusukun na, o tigi bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni Ala ye, Ala
fana bɛ jɛnɲɔgɔnya ra ni o tigi ye.
17 Fɛn min b'a yira ko Ala ta kanuya bɛ an jusukun na can ra, o ye ko kititigɛlon na
siranya tɛna an sɔrɔ, sabu Kirisita* bɛ cogo min na, an fana bɛ tagama o cogo le ra
dunuŋa kɔnɔ.
18 Siranya tɛ kanuya ra, sabu kanuya dafanin bɛ siranya ban; mɔgɔ ta kojugu ta tɔɔrɔ
le bɛ siranya bla a ra. O kosɔn mɔgɔ min bɛ siran, o tigi ta kanuya ma dafa.
19 Anw kɔni, anw bɛ tɔw kanu, sabu Ala kɔnna ka an kanu.
20 Ni mɔgɔ min ko a bɛ Ala kanu, k'a sɔrɔ a bɛ a balema kɔninya, o tigi ye
faninyafɔbaga le ye; sabu i ɲa bɛ i balema min na, ni i tɛ o kanu, i ɲa tɛ Ala min
na, i tɛ se ka o kanu.
21 Yesu Kirisita ka ci min fɔ an ye, o le ye nin ye: ni mɔgɔ min bɛ Ala kanu, o tigi ka
kan ka a balemaw fana kanu.

5

Mɔgɔ ka kan ka sɔn Ala ta ma

1 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka la a ra ko Yesu le ye Kisibaga* ye, o tigi ye Ala den le ye. Ni i bɛ
facɛ kanu, i bɛ a den fana kanu.

2 Ni an bɛ Fa Ala kanu k′a ta cifɔninw sira tagama, an b′a lɔn o le fɛ ko an bɛ a ta
denw kanu.
3 Ni an bɛ Ala kanu, an ka kan ka a ta cifɔninw sira tagama. A ta cifɔninw fana man
gbɛlɛn.
4 Mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi bɛ se sɔrɔ dunuɲa kan. Fɛn min b′a to an bɛ se
sɔrɔ dunuɲa kan, o ye an ta lanaya ye.
5 Jɔn le bɛ se sɔrɔ dunuɲa kan? Mɔgɔ min lara a ra ko Den min bɔra Ala ra* ko o ye
Yesu ye, o tigi lo.
6 Min nana ji ni jori sababu ra, o le ye Yesu Kirisita ye; a ma na ji daman sababu ra,
nka a nana ji ni jori le sababu ra. Nin Saninman* le bɛ o seere ye, sabu Nin Saninman
le ye can ye.
7 Sisan o kɛra seere saba ye:
8 Nin Saninman, ani ji, ani jori. Ayiwa, o seere saba bɛɛ bɛnnin lo kelen ma fana.
9 An bɛ sɔn adamadenw ta seereya ma, nka Ala ta seereya ka bon ni adamadenw ta
ye. Den min bɔra Ala ra*, Ala ka min fɔ o ta ko ra, o le ye Ala ta seereya ye.
10 Den min bɔra Ala ra, ni mɔgɔ min ka la o ra, Ala ta seereya bɛ o tigi jusukun na.
Nka ni mɔgɔ min ma la Ala ra, o tigi ka Ala kɛ faninyafɔbaga le ye, sabu Den min bɔra
a ra, Ala ka seereya min kɛ o ta ko ra, o tigi ma la o ra.
11 Ayiwa, o seereya flɛ nin ye: Ala ka ɲanamanya banbari di an ma; Den min bɔra Ala
ra, o ɲanamanya bɛ sɔrɔ o le fɛ.
12 Ni o Den bɛ mɔgɔ min fɛ, ɲanamanya bɛ o tigi fɛ. Nka Den min bɔra Ala ra, ni o tɛ
mɔgɔ min fɛ, ɲanamanya tɛ o tigi fɛ.

Jigi min bɛ lanabagaw fɛ

13 Ayiwa, Den min bɔra Ala ra*, aw minw lara o tɔgɔ ra, ne bɛ nin sɛbɛ ci aw ma, janko
aw y′a lɔn ko aw ka ɲanamanya banbari sɔrɔ.
14 Ayiwa, min bɛ an ja gbɛlɛya, o flɛ nin ye: Ni an ka fɛn o fɛn daari Ala fɛ ka kaɲa ni
a sago ye, a bɛ an lamɛn.
15 Ni an k′a lɔn ko a bɛ an lamɛn, an k′a lɔn fana ko ni an ka fɛn o fɛn daari a fɛ, an
ka o fɛn sɔrɔ ka ban.
16 Ni mɔgɔ dɔ k′a balema ye a bɛ jurumun dɔ kɛra, jurumun min tɛ saya lase mɔgɔ
ma, a ka kan ka Ala daari, janko Ala ye ɲanamanya di a balema ma. Minw ta jurumun
tɛ saya lase mɔgɔ ma, ne bɛ olugu le ma. Sabu jurumun dɔ bɛ yi, o bɛ saya lase mɔgɔ
ma; ne m′a fɔ ko aw ye Ala daari mɔgɔ ye o jurumun kosɔn.
17 Terenbariya bɛɛ ye jurumun le ye, o ye can ye, nka jurumun dɔw bɛ yi, o tɛ saya
lase mɔgɔ ma.
18 An k′a lɔn ko mɔgɔ o mɔgɔ kɛra Ala den ye, o tigi tɛ to ka jurumun kɛ; sabu Den
min bɔra Ala ra, ale bɛ o tigi tanga, Setana fana tɛ se a ma.
19 An k′a lɔn fana ko an kɛra Ala ta ye, nka dunuɲa bɛɛ lajɛnnin bɛɛ bɛ Setana ta
fanga le kɔrɔ.
20 Nka Den min bɔra Ala ra, an k′a lɔn ko o le nana hakiritigiya di an ma, janko an
ye Ala Cantigi lɔn; an bɛ Ala Cantigi ta jɛnɲɔgɔnya le ra, ani Den* min bɔra Ala ra, Yesu
Kirisita. Ale le ye Ala Cantigi ye, ani ɲanamanya banbari.
21 Ayiwa, ne ta denmisɛnw, aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi batofɛn wɛrɛw ra.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ flanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye Yuhana ye. (Aw ye lɛtɛrɛ fɔlɔ daminakumaw flɛ.) Nka a k'a yɛrɛ tɔgɔ la ko «cɛkɔrɔba» (1.1).

A ko: «Ne le bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛra; Ala ka ne Balemamuso min ɲanawoloma, ne b'a cira ale le ma, ale ni a denw.» An bɛ se k'a fɔ ko o kuma kɔrɔ ye ko a bɛ nin lɛtɛrɛ sɛbɛra lanabagaw bɛɛ le kosɔn.

Nin lɛtɛrɛ ka surun, sabu sura kelen dɔrɔn lo, nka a kumaw nafa ka bon. Yuhana b'a ɲini lanabagaw fɛ ko o ye ɲɔgɔn kanu, ka ban cira faninyafɔbagaw ta karan ma.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–3)*
Can ni kanuya *(4–6)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw *(7–11)*
Kuma laban *(12–13)*

Yuhana ta fori

1 Ne min ye lanabagaw ta jɛnkuru Cɛkɔrɔba* ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci ne Balemamuso† ma, Ala ka min ɲanawoloma, a ni a ta denw; ne bɛ aw kanu can ra, nka ne dɔrɔn tɛ aw kanu; minw bɛɛ ka Ala ta can lɔn, olugu bɛɛ bɛ aw kanu
2 can kosɔn; o can bɛ an jusukun na, a fana bɛna to an fɛ wagati bɛɛ.
3 Ayiwa, Fa Ala, ani Den* min bɔra Fa Ala ra, Yesu Kirisita, o ye nɛɛma ni hina ni hɛra kɛ an ye, janko an ye to a ta can kan, ani a ta kanuya ra.

Lanabaga bɛ tagama can ni kanuya le ra
(Yuhana fɔlɔ 4.1-6; 2.18-23; 5.1-3)

4 Ne k'a ye ko i ta den dɔw bɛ tagama can sira kan, ka kaɲa ni Fa Ala ta cifɔnin ye; o ko ka ne jusu diya kosɛbɛ!
5 Ayiwa, sisan, ne Balemamuso, ne tɛ cikura fɔra i ye; nka ne bɛna min fɔ k'a gbɛlɛya i ma, o ci le fɔra an ye kabini a damina ra, ko an ye ɲɔgɔn kanu.
6 Ala ka ci minw fɔ, ni an bɛ o sira tagama, o le ye kanuya ye. Aw ka kan ka tagama ka kaɲa ni o cifɔnin le ye, i n'a fɔ a fɔra aw ye cogo min na kabini a damina ra. O cifɔnin kun ye ko an ye tagama kanuya ra.
7 Mɔgɔlafiribaga caman bɛ dunuɲa kɔnɔ sisan; olugu tɛ sɔn ka lɔ a ra ko Yesu Kirisita nana kɛ adamaden ye. O mɔgɔw le ye mɔgɔlafiribagaw ye, ani Kirisita kɛrɛbagaw*.
8 O kosɔn aw ye aw yɛrɛ kɔrɔsi, janko aw kana na bɔnɔ aw ta baara tɔnɔ ra, nka aw ye a baraji dafanin sɔrɔ.
9 Mɔgɔ o mɔgɔ tɛ to Kirisita* ta karan kan, fɔ a bɛ a yɛrɛ ta fara a kan, Ala tɛ o tigi fɛ; nka mɔgɔ min bɛ to o karan kan, Fa Ala bɛ o tigi fɛ, Den min bɔra Ala ra, o fana bɛ o tigi fɛ.
10 Ni mɔgɔ o mɔgɔ ka na aw fɛ, ni a ma na ni nin karan ye, aw kana o tigi ladon aw ta sɔ; aw kana a fo.
11 Sabu ni mɔgɔ min k'a fo, a kɛra i n'a fɔ o tigi nin bɛ a ta kɛwalejuguw ra.

Kuma laban

12 Ayiwa, kuma caman belen bɛ ne fɛ k'a fɔ aw ye, nka ne tɛna o bɛɛ kɛ sɛbɛri ye. Ne b'a miiri ko ne bɛna taga aw fɛ yi, an ye taga kuma da ni da, janko an ta ɲagari ye kɛ ɲagari dafanin ye.
13 Ayiwa, Ala ka i Balemamuso min ɲanawoloma yan fana, ale ta denw bɛ i fo.

---

* **1:1 1.1** Cɛkɔrɔba: O ye Yuhana yɛrɛ ye. Ale le kɛra lanabagaw ta cɛkɔrɔba ye. † **1:1 1.1** Balemamuso: Dɔw b'a miiri ko Balemamuso tɔgɔ lara lanabagaw ta jɛnkuru le ra; Balemamuso ta denw ye lanabagaw ye.

YUHANA
ka lɛtɛrɛ sabanan min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye Yuhana ye. (Aw ye lɛtɛrɛ fɔlɔ daminakumaw flɛ.) Nka a k'a yɛrɛ tɔgɔ la ko «Cɛkɔrɔba» i n'a fɔ lɛtɛrɛ flanan na (1.1).

Nin lɛtɛrɛ ka surun; a cira Gayusi le ma. An ma foyi wɛrɛ lɔn Gayusi ta ko ra, nka mɔgɔ terennin lo, min bɛ tagama can kan. An b'a ye ko Yuhana bɛ Gayusi tando kosɛbɛ, a ta kankelentigiya kosɔn, ani a bɛ baaraɲuman min kɛ lanabagaw ye (1–8).

Min ye Diyotɛrɛfu ye, ale kɔni k'a ta fanga sigi lanabagaw kan le. A bɛ mɔgɔw dɔgɔya, ka lanabaga dɔw gbɛn, ka Yuhana yɛrɛ mafiyɛnya; a fana tɛ mɔgɔw ladon. Yuhana bɛ Diyotɛrɛfu jaraki a tagamacogo kosɔn (9–10).

O kɔ fɛ, a bɛ Demetirisi fana tando a ta koɲuman kosɔn (11–12); i b'a sɔrɔ ale le cira ni lɛtɛrɛ ye. Yuhana bɛ a teri dɔw fo, ka o lasɔmi ko ale bɛna tagama dɔ kɛ ka taga o fɛ lon dɔ.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–4)*
Yuhana ka Gayusi tɔgɔɲuman fɔ *(5–8)*
Yuhana ka Diyotɛrɛfu tɔgɔjugu fɔ *(9–10)*
Yuhana bɛ Demetirisi tando 11–12
Kuma laban *(13–15)*

Yuhana ta fori
(Matiyu 10.40-42)

1 Ne min ye lanabagaw ta jɛnkuru Cɛkɔrɔba ye, ne bɛ nin sɛbɛ ci ne balemacɛ kanunin
Gayusi ma, ne bɛ min kanu can yɛrɛ ra.
2 Ne balemacɛ kanunin, ne bɛ Ala daari ko i ta ko bɛɛ ye ɲa, ani ko i farikolo kɛnɛman
ye to, i n'a fɔ i jusukun ka ɲi cogo min na.
3 An balema dɔw sera yan; can bɛ i jusukun na cogo min na, ani i yɛrɛ bɛ tagama can
kan cogo min na, olugu ka o lakari ne ye. O kuma kɔni ka ne jusu diya kosɛbɛ.
4 Sabu ni ne k'a mɛn ko ne ta denw bɛ can sira tagamana, foyi tɛ se ka ne jusu diya
ka tɛmɛ o kan.

Gayusi tagamacogo

5 Ne balemacɛ kanunin, i bɛ koɲuman min kɛra an balemaw ye, minw ye an balema
lonanw ye, i bɛ o kɛra ni kankelentigiya le ye.
6 O nana i ta kanuya ko lakari lanabagaw ye yan. Ayiwa, o bɛna tagama min kɛ, ni i
belen sera ka o dɛmɛ o ra ka kaŋa ni Ala sago ye, o bɛna ɲa kosɛbɛ.
7 Sabu o bɛ nin tagama kɛra Kirisita* tɔgɔ le kosɔn; o ma sɔn lanabariw ye o dɛmɛ.
8 O kosɔn an ka kan ka o mɔgɔw ɲɔgɔnw dɛmɛ; o cogo ra an fana bɛ kɛ o jɛnɲɔgɔnw
ye o ta baara ra, ka can sira yira mɔgɔw ra.

Diyotɛrɛfu ni Demetirisi
(Korɛntikaw fɔlɔ 4.18-21)

9 Ayiwa, ne tun ka kumakan dama dama sɛbɛ k'a ci lanabagaw ma. Nka Diyotɛrɛfu
tɛ sɔnna an ta ma; ale le b'a fɛ ka a yɛrɛ bla lanabagaw bɛɛ kunna.
10 O kosɔn ni ne sera yi, a bɛ ko minw kɛra, ne bɛna o fɔ aw ɲa na. A bɛ kumajuguw
fɔ an ma, nka a tɛ dan o ma dɛ, a tɛ sɔn ka an balemaw ladon fana; ni mɔgɔ wɛrɛw
fana b'a fɛ ka o ladon, a bɛ olugu bari, ka o gbɛn ka bɔ lanabagaw ta jɛnkuru ra.
11 Ayiwa, ne balemacɛ kanunin Gayusi, ele kana kojugu ladegi; koɲuman le ladegi.
Mɔgɔ min bɛ koɲuman kɛ, o ye Ala ta mɔgɔ le ye; nka min bɛ kojugu kɛ, o ma Ala lɔn.
12 Ayiwa, Demetirisi kɔni, lanabagaw bɛɛ bɛ ale tɔgɔɲuman fɔra; a bɛ can sira min
tagamana, o fana ye a tɔgɔɲuman le ye. An fana ye a seerew ye; i k'a lɔn fana ko an ta
seereya ye can le ye.

Kuma laban

13 Kuma caman belen tun bɛ ne fɛ k'a fɔ i ye, nka ne t'a fɛ ka o bɛɛ kɛ sɛbɛri ye.
14 Ne b'a miiri ko sani wagati dɔɔnin, an bɛna ɲɔgɔn ye ka kuma da ni da.
15 Ala ye hɛra kɛ i ye! I teriw bɛ i fo. An teriw fo yi fana, ka bɛɛ kelen kelen fo ni a
tɔgɔ ye.

ZUDE
ka lɛtɛrɛ min sɛbɛ
Kitabu faamucogo

Zude le ye nin lɛtɛrɛ sɛbɛbaga ye; Yakuba balemacɛ lo, Yakuba min tun kɛra Zeruzalɛmu lanabagaw ɲamɔgɔ ye. Zude ni Yakuba bɛɛ ye Yesu balemacɛw le ye (Matiyu 13.55).

Nin lɛtɛrɛ ma sɛbɛ jɛnkuru kelen tɔgɔ ra; a cira lanabagaw bɛɛ le ma. Zude ko: «Fa Ala ka aw minw wele ka aw kanu a ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka aw mara Yesu Kirisita ye, ne bɛ nin sɛbɛ cira aw le ma.»

Nin kitabu sɛbɛcogo ni Piyɛri ta kitabu flanan sɛbɛcogo bɔra ɲɔgɔn fɛ. Yɔrɔ caman bɔra ɲɔgɔn fɛ, i n'a fɔ Zude 18 ani Piyɛri flanan 3.3; o yɔrɔ fla bɛ kuma kelen le fɔ.

An b'a ye fana ko nin lɛtɛrɛ bɛ sekɔ cɛ dɔ ta kumaw kan, min ye Enɔki ye (14–15). I b'a sɔrɔ ko o wagati ta mɔgɔw tun ka o cɛ lɔn.

Zude ta kitabu ka surun; sura kelen dɔrɔn lo. Nka Zude b'a fɛ lanabagaw ye o yɛrɛ kɔrɔsi karamɔgɔ faninyafɔbagaw ra, minw bɛ mɔgɔw ta lanaya cɛn ni o ta karan ye, ka mɔgɔw bla sirajuguw kan. A ko, ko Ala bɛna kiti ben o karamɔgɔw kan.

Lanabaga minw baraka ka dɔgɔ, tɔw ka kan ka olugu dɛmɛdɛmɛ, nka bɛɛ ka kan k'a yɛrɛ kɔrɔsi, janko dɔ kana kɛ sababu ye ka dɔ laben.

Kitabu kɔnɔkow

Kitabu daminakumaw *(1–2)*
Karamɔgɔ faninyafɔbagaw ta kiti *(3–16)*
Lanabagaw ka kan ka kanuya sira tagama *(17–23)*
Ala ka kan ni bonya ni tandori ye *(24–25)*

Zude ta fori

1 Ne Zude, ne min ye Yesu Kirisita ta baaraden ye, ani Yakuba balemacɛ, ne bɛ nin
sɛbɛ ci Ala ta mɔgɔ weleninw ma, Fa Ala ka minw kanu a ta jɛnɲɔgɔnya ra, ka o mara
Yesu Kirisita ye.
2 Ala ye hina ni hɛra ni kanuya di aw ma k'a caya.

Karamɔgɔ faninyafɔbagaw
(Piyɛri flanan 2.1-22; 3.1-3)

3 Ne balema kanuninw, ne tun b'a fɛ yɛrɛ le ka sɛbɛ ci aw ma kisiri ko ra, kisiri min
kɛra an bɛɛ ta ye. Ne k'a ye ko jagboya lo ko ne ye nin sɛbɛ ci aw ma ka aw ja gbɛlɛya,
janko aw ye jija lanaya ra, Ala ka o lanaya min di a ta mɔgɔ saninmanw ma siɲaga
kelenpe, ka dan o ma.
4 Ayiwa, mɔgɔ dɔw dogora ka don aw cɛ ra; o mɔgɔw halakiko sɛbɛra kabini wagatijan.
Alaɲasiranbari dɔw lo; o bɛ an ta Ala ta nɛɛma ta ko yɛlɛma ka o kɛ marobariyako ye.
Kuntigi kelen, ani Matigi kelen min bɛ an fɛ, Yesu Kirisita, o bɛ ban o ra.
5 Ayiwa, ne bɛna min fɔ, hali ni aw dɔw ka o lɔn ka ban, ne belen bɛ aw hakiri jigi
a ra, ko an Matigi Ala ka Izirayɛlimɔgɔw kisi ka o bɔ jɔnya ra Misiran; nka minw kɛra
lanabariw ye o ra, a ka olugu halaki.
6 O kɔ, mɛlɛkɛ minw bɔra o lɔyɔrɔ ra, ani o ma sɔn ka to o sigiyɔrɔ ra, Ala ka olugu
don nɛgɛjɔrɔkɔw ra, nɛgɛjɔrɔkɔ min tɛ bɔ o ra ka ye, ka o bla dibi ra ka kiti lon makɔnɔ.
7 O kɔ tuun, Sodɔmu ni Gomɔri ni o kɛrɛfɛduguw, o duguw ta mɔgɔw fana ka o yɛrɛ
bla jatɔya ra, ka taga a kɛ fɔ cɛw bɛ ɲɔgɔn ɲini. O kosɔn Ala ka tasuma fagabari jigi o
mɔgɔw kan; o kɛra k'a yira an na, janko ka an lasɔmi.
8 Nka o bɛɛ n'a ta, o mɔgɔw bɛ o kɛwale kelenw le kɛ; o bɛ ta o ta miiriyakolonw fɛ ka
o farikolo lanɔgɔ, ka ban Matigi ta kuntigiya ma, ka sankolo danfɛn nɔɔrɔmanw nɛni.
9 K'a sɔrɔ hali mɛlɛkɛw kuntigiba Mikayilu, wagati min ale ni Setana tun bɛ ɲɔgɔn
sɔsɔra cira Musa su kosɔn, a ma sɔn ka kumakolon fɔ Setana ma. A ko a ma le dɔrɔn
ko: «Matigi Ala ye i sara.»
10 Nka o karamɔgɔw kɔni, olugu tɛ ko minw lɔn, o bɛ kumakolon fɔ o ma. K'a sɔrɔ o
ka ko minw lɔn o yɛrɛ ma, i n'a fɔ bɛgan hakirintanw, o le bɛ kɛ sababu ye ka o halaki.
11 Bɔnɔ bɛna o sɔrɔ, sabu o ka Kabila* ta sira le ta. Wari kosɔn o ka o yɛrɛ lafiri i ko
Balamu. O halakira, sabu o murutira i ko Kore tun murutira cogo min na.
12 O mɔgɔw bɛ kɛ aw tɔgɔcɛnsababu le ye aw ta balemaya domuniw na; o bɛ ɲanagbɛ
kɛ ni aw ye, ka domuni kɛ, ka min ka o kɔnɔ fa, hali o tɛ maroya. O bɛ i ko sankaba

* **1:11 1.11** Kabila: Dɔw b'a fɔ ko Kayɛn.

min bɛ fin, nka a tɛ sanji ben; fɔŋɔ b′a cɛ ka taga ni a ye. O bɛ i ko yiri minw tɛ den
hali o dentuma ra, i ko yiri minw bɔnna ni o lilinw ye, o sanin lo fɔ siŋagako fla.
13 O bɛ o ta marobariyakow kɛ kɛnɛ kan i ko kɔgɔji jikurubaw bɛ jikanga nɔgɔninw
seri kɛnɛ ma cogo min na. O bɛ i ko lolo minw bɛ yaala ka lamini; dibifinba banbari le
bɛ o makɔnɔna yi.
14 Adama ta mamaden wolonflanan min tɔgɔ ye ko Enɔki[†], ale ka ciraya kɛ o mɔgɔw
ta ko le ra, ko: «Matigi Ala bɛna na ni a ta mɛlɛkɛ saninman caman ye,
15 ka na mɔgɔw bɛɛ ta kiti tigɛ, ka kiti ben Alaŋasiranbariw bɛɛ kan o ta
Alaŋasiranbariyakow bɛɛ kosɔn, ani o jurumunkɛbagaw ka Alaŋasiranbariyakuma min
o min fɔ Ala ma.»
16 O mɔgɔw ta kuma misɛnw ka ca, mɔgɔ wasabariw lo; o bɛ tagama ka kaŋa ni o
yɛrɛ ta negejuguw le ye. O bɛ dabayakumaw fɔ ka waso, ka mɔgɔw nɛgɛ o yɛrɛ ta nafa
kosɔn.

Lanabaga ka kan ka baara min kɛ

17 Nka aw kɔni, ne balema kanuninw, an Matigi Yesu Kirisita ta ciradenw* tun kɔnna
ka kuma minw fɔ fɔlɔfɔlɔ, aw ye aw hakiri to o ra.
18 O tun b′a fɔra aw ye ko: «Dunuŋa laban wagatiw ra, kumakolonfɔbaga dɔw bɛna
na; o bɛna tagama Alaŋasiranbariya ra ka kaŋa ni o yɛrɛ sago ye.»
19 Ayiwa, a mɔgɔw le ye nin ye; olugu le bɛ lanabagaw faran, o bɛ tagama ka kaŋa ni
o yɛrɛ jogo le ye; Nin Saninman* tɛ o fɛ.
20 Nka aw kɔni, ne balema kanuninw, aw ye jija ka baraka don aw yɛrɛ ra, ka to aw
ta lanaya saninman kan, ka to ka Ala daari Nin Saninman baraka ra.
21 Aw ye to Ala ta kanuya ra, ka an Matigi Yesu Kirisita ta makari wagati makɔnɔ,
janko a ye na ɲanamanya banbari di aw ma.
22 Ayiwa, sigiya bɛ minw na, aw ye makari olugu ra;
23 aw ye dɔw sama ka bɔ tasuma ra ka o kisi. Aw ye makari dɔw ra, nka aw ye siran
fana; hali o ta derege min lanɔgɔra jurumun fɛ, aw ye o kɔninya.

Ala tandori

24 Ala le bɛ se ka aw tanga, janko aw kana ben, ani janko aw ye lɔ a ta nɔɔrɔ ɲa kɔrɔ,
jarakiyɔrɔ kana kɛ aw ra, ani aw ninsɔndiyaninba.
25 Ayiwa, bonya, ani masaya, ani sebagaya, ani fanga, o bɛɛ ye an kisibaga Ala kelenpe
ta le ye, kabini dunuŋa ma dan, ani sisan, ani wagati bɛɛ, an Matigi Yesu Kirisita baraka
ra. Amina.

[†] **1:14 1.14** Enɔki: Dɔw b′a fɔ ale le ma ko Idirisa.

Yuhana ta
YIRARI
KITABU
Kitabu faamucogo

Mɔgɔ caman sɔnna a ma ko Yesu ta karamɔgɔden Yuhana le ka Yirari kitabu sɛbɛ, ka fara Yuhana ta kitabu ni a ta lɛtɛrɛ saba kan.

Rɔmu Masacɛba Nerɔn ta wagati ra, o ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ o ta lanaya kosɔn. Masacɛba Domisiyɛn fana ka lanabagaw tɔɔrɔ kosɛbɛ, sabu a tun b'a fɛ mɔgɔw ye ale yɛrɛ le bato Ala nɔ ra. O wagati le ra o ka Yuhana mina ka taga a bla kaso ra Patimɔsi, kɔgɔji cɛ ma. Yuhana ka Yirari kitabu sɛbɛ o wagatiw le ra.

Nin kitabu yɔrɔ fɔlɔ, min ye sura 1–3 ye, o ye lɛtɛrɛ wolonfla ye, Yesu ko Yuhana ye minw sɛbɛ k'a ci lanabagaw ta jɛnkuru wolonfla ma. A yɔrɔ flanan, min ye sura 4–22 ye, o ye ko nataw ye, Ala ka ko minw yira Yuhana ra sikow ra, ni tagamasiyɛn suguya caman ye.

Ala ka fɛn minw yira Yuhana ra, o ye Setana ni a nɔfɛmɔgɔw ta murutiri ye Ala kama, ani Ala ta kiti benna Setana ni a nɔfɛmɔgɔw kan cogo min na, ani sankolokura ni dugukolokura, ani Zeruzalɛmu dugukura, ani Ala ta mɔgɔw ta hɛra, ani mɔgɔjuguw halakicogo.

Nin kitabu ma sɛbɛ janko ka lanabagaw lasiran, nka janko ka lanabaga tɔɔrɔbagatɔw jusu saaro, o y'a lɔn ko ko bɛɛ bɛ Ala le boro. Lon dɔ, Yesu Kirisita bɛna a yɛrɛ ta fanga sigi dugukolo yɔrɔ bɛɛ kan, ka jususuma ni hɛra di a ta mɔgɔ kankelentigiw ma.

Kitabu kɔnɔkow

Yesu ka cira min di Yuhana ma *(1.1-8)*
Lɛtɛrɛ wolonfla *(1.9–3.22)*
Ala ni Sagaden ta bonya yirara sankolo ra *(4–5)*
Tagamasiyɛn wolonfla ni burufiyɛta wolonfla *(6.1–11.19)*
Sa belebele ni wara fla *(12.1–13.18)*
Ala ta Sagaden* ni a ta jama *(14.1-20)*
Tɔɔrɔfɛn wolonfla ni Ala ta dimi tagamasiyɛn *(15.1–16.21)*
Babilɔni ni wara ni cira faninyafɔbaga ni Setana halakicogo *(17.1–20.10)*
Ala ta dugukura *(21.1–22.5)*
Yesu nacogo *(22.6-21)*

Kuma damina

1 Nin ye Yesu Kirisita ta ko yiraninw ye. Ala ka o kow fɔ a ye, janko a ye o yira a ta baaradenw na; sani wagati dɔɔnin, o kow bɛna kɛ. Yesu ka a ta mɛlɛkɛ ci ka na o kow yira a ta baaraden Yuhana ra.
2 Yuhana ka fɛn o fɛn ye, a ka o bɛɛ seereya kɛ: Ala ta kuma, ani Yesu Kirisita ta seereya.
3 Minw bɛ nin kitabu cirayakumaw karan mɔgɔw ye, ani minw bɛ a lamɛn, ani min sɛbɛra a kɔnɔ ka o sira tagama, olugu ta ɲana; sabu wagati surunyara.

Yuhana ta fori

4 Ayiwa, ne Yuhana le bɛ nin sɛbɛ ci Azi jamana lanabagaw ta jɛnkuru* wolonfla ma. Min bɛ yi, ani a tun bɛ yi kakɔrɔ, ani a bɛna na, ani Nin wolonfla minw bɛ a ta masasiginan ɲa fɛ, olugu ye nɛɛma aw ye, ka hɛra kɛ aw ye,
5 ani Yesu Kirisita, min ye seere kankelentigi ye, ani min fɔlɔ kununa ka bɔ saya ra, ani min ye dunuɲa masaw bɛɛ ta Masa ye.
Ale min bɛ an kanu, ani ale min ka an kisi ka bɔ an ta jurumunw na a jori baraka ra,
6 ka an kɛ a ta masaya mɔgɔw ye, ka an kɛ a Fa Ala ta sarakalasebagaw* ye, ayiwa, bonya ni sebagaya ye ale Yesu Kirisita le ta ye tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ. Amina.

7 A bɛna na sankabaw cɛ ra!
Bɛɛ ɲa bɛna a ye,
hali minw ka a sɔgɔ ni taman ye.
Dugukolo siyaw bɛɛ bɛna kasi a kosɔn.
Ɔnhɔn, amina!

8 «Ne le ye Alifa ni Omega* ye,» Matigi Ala ko ten, min bɛ yi, min tun bɛ yi kakɔrɔ,
ani min bɛna na, Sebagaya bɛɛ tigi.

Ala ka fɛn minw yira Yuhana ra

9 Ne ye aw balemacɛ Yuhana le ye. Ne fana nin bɛ ni aw ye Yesu Kirisita ta tɔɔrɔ ni a
ta Masaya* ra; aw bɛɛ le fana bɛ tɔɔrɔ muɲuna Yesu kosɔn. O tun ka ne mina ka taga
ne bla fɔ dugukolo dɔ kan kɔgɔji cɛ ma, yɔrɔ min bɛ wele ko Patimɔsi†, sabu ne tun ka
Ala ta Kuma waajuri kɛ, ka Yesu Kirisita ta ko seereya kɛ.
10 Matigi batolon na, Nin Saninman* ka ne ta. Ne ka kumakan dɔ mɛn ne kɔ fɛ; a tun
bɛ kumana ni baraka ye, i ko burufiyɛkan.
11 A tun b'a fɔra ko: «I ka min ye, o sɛbɛ kitabu dɔ kɔnɔ, ka o ci lanabagaw ta jɛnkuru
wolonfla ma: min bɛ Ɛfɛsi, ani min bɛ Simirina, ani min bɛ Pɛrigamu, ani min bɛ Tiyatiri,
ani min bɛ Saridɛsi, ani min bɛ Filadɛlifi ani min bɛ Lawodise.»
12 Ne ka ne ɲa munu janko k'a lɔn mɔgɔ min bɛ kumana ne fɛ. Ne ka ne ɲa munu
minkɛ, ne ka sanin fitinadaga wolonfla ye. 13 Ne ka fɛnɲanaman dɔ ye fitinadaga
wolonfla cɛ ma, min tun bɛ i ko adamaden. Deregejan dɔ tun b'a kan na, sanin cɛsirinan
dɔ ka a disi lamini.
14 A kunsigi gbɛnin lo pepepe i ko sagasi gbɛman, walama i ko sanbɛrɛ. A ɲadenw bɛ
i ko tasumamana.
15 A senw bɛ manamanana i ko siranɛgɛ min donna tasuma ra, a kumakan tun bɛ i
ko jiba woyokan.
16 Lolo wolonfla tun bɛ a kininboro kɔnɔ. Kɛrɛkɛmuru da fla dadiman dɔ tun bɔra a
da kɔnɔ, a ɲada tun bɛ i ko tere bɛ manamana cogo min na teregban papa fɛ.
17 Ne k'a ye minkɛ, ne benna a sen kɔrɔ, k'a kɛ i n'a fɔ ne sara le. A k'a kininboro la
ne kan k'a fɔ ko: «I kana siran, ne le ye fɔlɔ ye, ani laban;
18 ne ɲanaman lo. Ne tun sara, nka sisan ne ɲanaman lo wagati bɛɛ; saya ni lahara
lakile bɛ ne le boro.
19 I ka fɛn minw ye, ko minw bɛ kɛra sisan, ani minw bɛna kɛ o kɔ fɛ, o sɛbɛ.
20 I ka lolo wolonfla minw ye ne kininboro kɔnɔ, ani i ka saninfitina wolonfla minw
ye, o ye gundo le ye: lolo wolonfla, o ye lanabagaw ta jɛnkuru wolonfla ta mɛlɛkɛw le
ye. Fitina wolonfla, olugu ye o jɛnkuru wolonfla le ye.»

2

Lɛtɛrɛ min cira Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ma
(Kɛwalew 20.28-31)

1 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Ɛfɛsi lanabagaw ta jɛnkuru* ta mɛlɛkɛ ma, k'a fɔ a ye ko:
‹Lolo wolonfla bɛ min kininboro kɔnɔ, min bɛ tagama saninfitina wolonfla cɛ ma, o ko:
2 Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ani i ta baara, ani i ta muɲuri. Ne k'a lɔn ko i tɛ se ka
mɔgɔjuguw muɲu. Minw b'a fɔra ko olugu ye ciradenw* ye, k'a sɔrɔ can tɛ, i ka o
mɔgɔw kɔrɔbɔ k'a sɔrɔ ko faninyatigɛbagaw lo.
3 I muɲuna kosɛbɛ; i tɔɔrɔra ne tɔgɔ kosɔn, i ma i yɛrɛ fari faga.
4 Nka min ma bɛn ne ma i ta ko ra, o ye ko i tun bɛ ne kanu cogo min na fɔlɔfɔlɔ,
sisan i ka o dabla.
5 I hakiri to o ra, ko i tun bɛ cogo min na fɔlɔ, o cogo ni sisan cogo cɛ ka jan dɛ! I
nimisa, ka yɛlɛma i ta kɛwale fɔlɔw ma. Ni i ma nimisa kɔni, ne bɛna na i fɛ ka na i ta
fitina bɔ a nɔ ra.
6 O bɛɛ n'a ta, min ka di ne ye i fɛ, o ye ko i bɛ Nikolasi ta nɔfɛmɔgɔw ta kɛwalew
kɔninya, i ko ne fana bɛ o kɔninya cogo min na.
7 « ‹Ayiwa, ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman bɛ min fɔra lanabagaw
ta jɛnkuruw ye, o tigi ye jija ka o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, ɲanamanya yiri min bɛ Ala ta arijana kɔnɔ, ne bɛna o den dɔ di
o tigi ma, a b'a domu.› »

Lɛtɛrɛ min cira Simirina lanabagaw ta jɛnkuru ma

8 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Simirina lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k'a fɔ a ye ko:
‹Min ye fɔlɔ ye, ani laban, min sara, ka sɔrɔ ka ɲanamanya, o ko:
9 Ne ka i ta tɔɔrɔ lɔn, ani i ta fagantanya; k'a sɔrɔ i ye naforotigi le ye. Minw b'a fɔra
ko o ye Yahudiyaw ye k'a sɔrɔ can tɛ, olugu bɛ i tɔgɔ cɛnna cogo min na, ne ka o lɔn. O
mɔgɔw ye Setana ta jɛnkuru mɔgɔw le ye.

---

* **1:8 1.8** Alifa, Omega: O ye gɛrɛkikan lɛtɛrɛ fɔlɔ ni a laban ye; o kɔrɔ ye ko Yesu ye damina ni laban ye. † **1:9 1.9** Patimɔsi tun ye dugukolo fitini dɔ ye kɔgɔji cɛ ma, min ni Ɛfɛsi cɛ tun ye kilo kɛmɛ ɲɔgɔn; Rɔmu fagamaw tun bɛ taga kasoden dɔw bla o yɔrɔ ra o kelen na, k'a to o ye sa yi.

10 O bɛna tɔɔrɔ min la i kan, i kana siran o ra. Setana yɛrɛ bɛna a to o ye aw dɔw bla
kaso ra, janko ka aw kɔrɔbɔ. Aw bɛna tɔɔrɔ fɔ tere tan. To lanaya ra hali ni a sera saya
ma; ne bɛna ɲanamanya masafugula di i ma.
11 « ‹Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, o tigi tɛna saya flanan sɛgɛ kɛ tuun fiyewu.› »

Lɛtɛrɛ min cira Pɛrigamu lanabagaw ta jɛnkuru ma

12 «Nin kumaw sɛbɛ k′a ci Pɛrigamu lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k′a fɔ a ye
ko: ‹Muru da fla jamijan bɛ min fɛ, o ko:
13 I siginin bɛ yɔrɔ min na, ne ka o lɔn; o yɔrɔ ye Setana ta masasiginan le ye. Nka
i tora ne tɔgɔ kan, i ma ne ta lanaya bla, hali lon min na o ka ne ta seere kankelentigi
Antipasi faga aw fɛ yi, Setana sigiyɔrɔ ra yi.
14 Nka i ta ko dɔw ma bɛn ne ma: o ye ko mɔgɔ dɔw bɛ i fɛ yi, olugu tugura Balamu
ta karan kɔ. Ale Balamu le ka Balaki kɔnɔnɔsu, ka kɛ sababu ye ka Izirayɛlimɔgɔw bla
jurumun na, k′a to o ye josɔnsogow ɲimi, ka o yɛrɛ bla jatɔya ra.
15 O cogo ra, mɔgɔ dɔw bɛ i fana fɛ yi, olugu tugura Nikolasi ta nɔfɛmɔgɔw ta karan
kɔ.
16 O kosɔn, ele ye nimisa ka i ta kɛwalew yɛlɛma, ni o tɛ, ne bɛna na i fɛ; kɛrɛkɛmuru
min bɛ ne da ra, ne bɛna o mɔgɔw kɛrɛ ni o ye.
17 « ‹Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.
« ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna mane* dogonin di o tigi ma, ani kabakuru gbɛman dɔ.
Tɔgɔkura dɔ sɛbɛra o kabakuru kan; mɔgɔ si tɛ o tɔgɔ lɔn, fɔ kabakuru dira mɔgɔ min
ma.› »

Lɛtɛrɛ min cira Tiyatiri lanabagaw ta jɛnkuru ma

18 «Nin kumaw sɛbɛ k′a ci Tiyatiri lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k′a fɔ a ye ko:
‹Den min bɔra Ala ra*, min ɲadenw bɛ i ko tasumamana, ani a senw bɛ manamana i ko
siranɛgɛ nugunin, o ko:
19 Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ani i ta kanuya, ani i ta lanaya, ani i ta baaraɲuman, ani i
ta muɲuri; ne k′a lɔn ko i bɛ kɛwaleɲuman min kɛra sisan, o ka ca ni fɔlɔta ye.
20 Nka min ma bɛn ne ma i ta ko ra, o ye ko muso min k′a yɛrɛ kɛ ciramuso ye, min
ye Yezabɛli ye, i b′a to ale ye ne ta baaradenw kunnacɛn ni a ta karan ye, k′a to o ye
jatɔya kɛ, ka josɔnsogow ɲimi.
21 Ne k′a to yi fɔlɔ, janko a ye nimisa ka a ta kɛwalew yɛlɛma, nka a t′a fɛ ka a ta
jatɔya dabla.
22 O kosɔn ne bɛna banajugu bla a ra fɔ ka a la. Minw bɛ jɛnɛya kɛra ni a ye, ne bɛna
tɔɔrɔba la olugu fana kan, fɔ ni o nimisara ka o ta kɛwalew yɛlɛma.
23 Ne bɛna a denw fana faga. Lanabagaw ta jɛnkuruw bɛɛ bɛna a lɔn ko ne le bɛ
adamaden ta miiriya ni a jusukunnakow bɛɛ lɔn. Ne bɛna aw bɛɛ sara ka kaɲa ni aw
yɛrɛ ta kɛwalew le ye.
24 « ‹Ayiwa, aw tɔ minw bɛ Tiyatiri, aw minw ma sɔn o muso ta karan ma, o bɛ min
wele ko Setana ta gundobaw, aw minw ma sɔn o kow ma, ne b′a fɔ aw ye ko ne tɛ doni
wɛrɛ la aw kan.
25 Lanaya min bɛ aw fɛ, aw ye to o kan dɔrɔn, fɔ ka se ne nawagati ma.
26 Ni min ka se sɔrɔ, ka ne sago kɛ fɔ ka taga se a laban ma, ne bɛna fanga di o tigi
ma, ka a sigi siyaw kunna.
27 A bɛna a fanga sigi siyaw kan i ko nɛgɛ, ka o cici i ko o bɛ bɔgɔdaga cici cogo min
na; ne fana ka o fanga le sɔrɔ ne Fa Ala fɛ.
28 Ne bɛna sɔgɔmada lolo di o tigi ma.
29 « ‹Ni mɔgɔ min b′a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn!› »

3

Lɛtɛrɛ min cira Saridɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ma

1 «Nin kumaw sɛbɛ k′a ci Saridɛsi lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k′a fɔ a ye ko:
‹Ala ta nin wolonfla ni lolo wolonfla bɛ min fɛ, o ko: Ne ka i ta kɛwalew lɔn, ne k′a lɔn
ko mɔgɔw bɛ i jatera ko i ɲanaman lo, k′a sɔrɔ i sanin lo.

---

* **2:17 2.17** Mane tun ye domunifɛn dɔ ye, Ala tun bɛ min di Izirayɛlimɔgɔw ma ka o to tagama ra kongokolon kɔnɔ. Bɔri 16.13-15,31.

2 Ayiwa, i janto i yɛrɛ ra; tɔ minw bɛ ɲini ka sa fana, i ye baraka don olugu ra. Sabu
ne k'a sɔrɔ ko i ta kɛwalew ma ɲa ka se a seyɔrɔ ra ne ta Ala ɲa kɔrɔ.
3 I karanna min na, ani i ka min mɛn, i hakiri to o ra ka o sira tagama, ka nimisa ka i
ta kɛwalew yɛlɛma. Ni i ma i janto i yɛrɛ ra, ne bɛna na i n'a fɔ son; ne bɛna na bara i
ra wagati min na, i tɛna o wagati lɔn.
4 O bɛɛ n'a ta, mɔgɔ dɔw bɛ aw fɛ Saridɛsi, minw ma o ta faniw lanɔgɔ; olugu le bɛna
fanigbɛw don ka tagama ni ne ye, sabu o ka kan ni a ye.
5 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, o tigi fana bɛna fanigbɛw don o cogo le ra. Ne tɛna a tɔgɔ jɔsi
ka bɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ; ne bɛna a tɔgɔ fɔ ne Fa Ala ni a ta mɛlɛkɛw ɲa kɔrɔ, ko
ne k'a lɔn.
6 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuru ye, o tigi ye o lamɛn.› »

Lɛtɛrɛ min cira Filadɛlifi lanabagaw ta jɛnkuru ma

7 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Filadɛlifi lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k'a fɔ a ye
ko: ‹Saninman, ani Cantigi, Dawuda ta lakile bɛ min boro, ni min ka da yɛlɛ, mɔgɔ si tɛ
se k'a datugu, ni a ka da datugu, mɔgɔ si tɛ se k'a dayɛlɛ, o ko:
8 Ne ka i ta kɛwalew lɔn. A flɛ, ne ka da dɔ dayɛlɛ ka bla i ye, mɔgɔ si tɛ se ka min
datugu. Ne k'a lɔn ko i baraka ka dɔgɔ, nka i tora ne ta kuma kan, i ma ban ne tɔgɔ ra.
9 A flɛ, ne bɛ Setana ta jɛnkuru mɔgɔw kɛ i sago ye; o minw b'a fɔ ko o ye Yahudiyaw
ye, k'a sɔrɔ o tɛ Yahudiyaw ye, sabu o bɛ faninya le tigɛra. Ne bɛna o jagboya o ye o
kinbiri gban i sen kɔrɔ, k'a lɔn ko ne bɛ i kanu.
10 I tora ne ta kuma kan, ka jija, i n'a fɔ ne k'a fɔ i ye cogo min na; o kosɔn, ne fana
bɛna i tanga tɔɔrɔ wagati ma, tɔɔrɔ min bɛna se dunuŋamɔgɔw bɛɛ lajɛnnin ma ka o
kɔrɔbɔ.
11 Sani dɔɔnin ne bɛna na. Lanaya min bɛ i fɛ, i ye to o kan, janko mɔgɔ si kana na i
ta masafugula mina i ra.
12 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna o tigi kɛ samasen ye ne ta Ala ta batoso kɔnɔ; a tɛna bɔ
yi tuun. Ne bɛna ne ta Ala tɔgɔ sɛbɛ o tigi kan, ka ne ta Ala ta duguba tɔgɔ sɛbɛ a kan,
Zeruzalɛmu dugukura min bɛ jigi ka bɔ ne ta Ala fɛ sankolo ra; ne bɛna ne ta tɔgɔkura
sɛbɛ o tigi kan fana.
13 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuruw* ye, o tigi ye o lamɛn.› »

Lɛtɛrɛ min cira Lawodise lanabagaw ta jɛnkuru ma

14 «Nin kumaw sɛbɛ k'a ci Lawodise lanabagaw ta jɛnkuru ta mɛlɛkɛ ma, k'a fɔ a
ye ko: ‹Min tɔgɔ ye ko Amina, Seere kankelentigi ni Cantigi, min ye Ala ta danfɛnw
sindibaga ye, o ko:
15 Ne ka i ta kɛwalew lɔn; ne k'a lɔn ko i sumanin tɛ, i gbannin tɛ fana. Ni i yɛrɛ tun
kɛra a fla dɔ ye, o belen tun ka fisa.
16 Nka i wɔlɔwɔlɔnin lo minkɛ, i ma suma, i ma gban, ayiwa, ne bɛna i fɔɔnɔ ka bɔ ne
da ra.
17 I ko i ye fɛntigi ye, ko i ka naforo sɔrɔ, ko i mako tɛ foyi ra tuun; i m'a lɔn ko i ye
sɛgɛbagatɔ ye, ani ɲanibagatɔ, ani fagantan, ani fiyentɔ, ani ko i fari lakolon lo!
18 Ayiwa, ne bɛ i ladi ko i ye sanin yɛrɛworo san ne fɛ janko i ye kɛ naforotigi ye, ko i
ye fanigbɛw san ne fɛ, janko fani ye kɛ i ra, ani i fari lakolon kana to, ka maroya bla i
ra; i ye ɲadimifla san ne fɛ ka o mun i ɲa ra, janko i ye yeri kɛ.
19 Ni ne bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kanu, ni o tigi firira, ne bɛ a jaraki ka a koro. O tuma, i jija
kosɛbɛ ka nimisa, ka i ta kɛwalew yɛlɛma.
20 A flɛ, ne lɔnin bɛ da ra, ne bɛ da gbasi. Ni mɔgɔ min ka ne kan lamɛn ka da yɛlɛ,
ne bɛ don o tigi fɛ; ne bɛna domuni kɛ ni o tigi ye, o tigi fana bɛna domuni kɛ ni ne ye.
21 « ‹Ni min ka se sɔrɔ, ne bɛna a to o tigi ye sigi ne ta masasiginan kan ni ne ye, i n'a
fɔ ne yɛrɛ ka se sɔrɔ cogo min na, ka sigi ni ne Fa Ala ye a ta masasiginan kan.
22 « ‹Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, Nin Saninman* bɛ min fɔra lanabagaw ta
jɛnkuruw ye, o tigi ye o lamɛn.› »

4

Ala ta bonya ni a ta saninmanya

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka flɛri kɛ, ka da dɔ yɛlɛnin ye sankolo kɔnɔ. Ne tun kɔnna ka
kumakan min mɛn fɔlɔ, i ko burufiyɛkan, o kumakan ko ne ma ko: «Yɛlɛn ka na yan!
Ko minw bɛna kɛ nin kɔ, ne bɛna o yira i ra.»

2 O yɔrɔnin kelen bɛɛ ra, Nin Saninman* ka ne ta. Ne ka masasiginan dɔ ye sankolo
kɔnɔ; dɔ tun siginin bɛ o kan.
3 Min tun siginin bɛ, ale ɲada tun bɛ manamana i ko zasipe lulu, ani sariduwani lulu.
Sanmuru dɔ tun ka a ta masasiginan lamini, k'a cogoya kɛ i ko emerodi lulu cogoya.
4 Masasiginan mugan ni naani wɛrɛ tun ka masasiginan fɔlɔ lamini. Cɛkɔrɔba mugan
ni naani tun siginin bɛ o masasiginanw kan, fanigbɛw bɛ o ra, masafugula saninlamanw
bɛ o kun na.
5 Sanmanamanaw ni kumakanw ni sankurukanw tun bɛ bɔra masasiginan na. Fitina
wolonfla tun bɛ manana masasiginan ɲa fɛ; o ye Ala ta nin wolonfla ye.
6 Masasiginan ɲafɛyɔrɔ tun bɛ i ko baji, a bɛ manamana i ko dugalen, ani i ko sanbɛrɛ.
Masasiginan cɛmancɛ ni a lamini na, fɛnɲanaman naani tun bɛ yi; o kɔfɛyɔrɔ ni o
ɲafɛyɔrɔ bɛɛ ye ɲadenw ye.
7 Fɛnɲanaman fɔlɔ tun bɛ i ko jara, flanan tun bɛ i ko misitoran, sabanan ɲa tun bɛ i
ko mɔgɔ ɲa, naaninan tun bɛ i n'a fɔ bɔn tagatɔ san fɛ.
8 Kaman wɔɔrɔ bɛ o fɛnɲanaman naani bɛɛ kelen kelen fɛ. Ɲadenw tun ka o kamanw
yɔrɔ bɛɛ lamini, hali o kaman jukɔrɔyɔrɔw. Su ni tere o bɛ to k'a fɔ ko:

«A saninyanin lo, a saninyanin lo, a saninyanin lo,
Matigi Ala Sebɛɛtigi;
a tun bɛ yi kakɔrɔ, a bɛ yi bi, a fana bɛna na.»

9 Min siginin bɛ masasiginan kan, min ɲanaman lo wagati bɛɛ, ni fɛnɲanamanw ka ale
bonya tuma o tuma, ka a tando, ka baraka la a ye,
10 o tuma cɛkɔrɔba mugan ni naani fana bɛ o kinbiri gban masasiginan sigibaga ɲa kɔrɔ,
min ɲanaman lo tuma bɛɛ; o b'a bato, ka o ta masafugulaw bɔ ka o bla masasiginan ɲa
fɛ, k'a fɔ ko:

11 «An Matigi, an ta Ala,
i ka kan ni bonya ye, ani tandori, ani sebagaya;
sabu ele le ka fɛn bɛɛ dan.
Fɛn bɛɛ danna, fɛn bɛɛ bɛ yi, ka kaɲa ni ele sago le ye.»

5

Sagaden le ka kan ni gbolokitabu minari ye

1 O kɔ, min tun siginin bɛ masasiginan kan, ne ka gbolokitabu dɔ ye o kininboro ra;
sɛbɛri tun bɛ o kitabu ɲa fla bɛɛ kan. A da nɔrɔnin lo ni tagamasiyɛn wolonfla ye.
2 Ne ka mɛlɛkɛ barakaman dɔ ye, o tun bɛ pɛrɛnna, ko: «Jɔn le ka kan ni nin
tagamasiyɛnw bɔri ye, ka kitabu dayɛlɛ?»
3 Mɔgɔ si ma sɔrɔ sankolo kɔnɔ, walama dugukolo kan, walama dugukolo jukɔrɔ, min
tun bɛ se ka kitabu dayɛlɛ, walama k'a kɔnɔ flɛ.
4 Ne k'a ye minkɛ ko mɔgɔ si ma sɔrɔ min ka kan ni kitabu dayɛlɛri ye, walama k'a
kɔnɔ flɛ, ne kasira kosɛbɛ.
5 Cɛkɔrɔbaw ra, kelen ko ne ma ko: «I kana kasi. A flɛ, Zuda ta gba ta jara, Dawuda
mamaden*, ale ka se sɔrɔ; a bɛ se ka kitabu tagamasiyɛn wolonfla bɔ, ka a dayɛlɛ.»
6 O tuma, ne ka sagaden dɔ lɔnin ye masasiginan cɛmancɛ ra, a bɛ i n'a fɔ a faganin
lo, fɛnɲanaman naani ni cɛkɔrɔba mugan ni naani k'a lamini. Gban wolonfla tun b'a fɛ,
ani ɲaden wolonfla; o ɲadenw ye Ala ta nin wolonfla le ye, minw cira ka taga dunuɲa
fan bɛɛ ra.
7 Min tun siginin bɛ masasiginan kan, Sagaden gbarara ka na kitabu mina o kininboro
ra.
8 A ka kitabu mina minkɛ, fɛnɲanaman naani ni cɛkɔrɔba mugan ni naani ka o kinbiri
gban Sagaden* kɔrɔ ka a bato. Gɔni tun bɛ o bɛɛ kelen kelen boro, ani minan saninlaman
dɔw, minw tun fara wusunan na; o wusunan ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ta daaririw ye.
9 O tun bɛ dɔnkirikura dɔ lara ko:

«Ele le ka kan ni kitabu minari ye, ka a tagamasiyɛnw bɔ;
sabu i fagara, ka mɔgɔ dɔw kunmabɔ ni i jori ye
ka o kɛ Ala ta ye, ka bɔ dunuɲa gbaw bɛɛ ra,
ani kanw bɛɛ ra, ani jamanaw bɛɛ ra, ani siyaw bɛɛ ra.
10 I ka o kɛ sarakalasebaga* jɛnkuru ye i ta masaya ra,
ka o kɛ an ta Ala ta mɔgɔw ye.
O bɛna sigi masaya ra dugukolo kan.»

11 O kɔ fɛ, ne ka flɛri kɛ tuun, ne ka mɛlɛkɛ camanba mankan mɛn; o tun ka
masasiginan ni fɛnŋanaman naani ni cɛkɔrɔbaw lamini. O jate tun ye mɛlɛkɛ waga
caman camanba sigiyɔrɔma waga camanba.
12 O tun b'a fɔra ni kanba ye ko:

«Sagaden min fagara ka kɛ saraka ye,
ale le ka kan ni sebagaya ye,
ani fɛn bɛɛ tigiya, ani hakiritigiya, ani fanga,
ani bonya, ani nɔɔrɔ, ani tandori.»

13 Danfɛn o danfɛn bɛ sankolo kɔnɔ, ani dugukolo kan, ani dugukolo jukɔrɔ, ani kɔgɔji
ra, ani fɛn o fɛn tun bɛ yi, ne ka o bɛɛ kan mɛn, o b'a fɔra ko:

«Min siginin bɛ masasiginan kan, ale ni Sagaden,
tandori ye olugu le ta ye, ani bonya, ani nɔɔrɔ, ani fanga,
tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

14 Fɛnŋanaman naani k'a lamina ko: «Amina.» Cɛkɔrɔbaw fana ka o kinbiri gban ka
batori kɛ.

6

Sagaden ka kitabu tagamasiyɛn wɔɔrɔ bɔ

1 O kɔ, ne ka Sagaden* ye, a ka kitabu tagamasiyɛn kelen bɔ. Ne ka fɛnŋanaman naani
kelen kan mɛn, a kan bɛ i ko sankurukan; a ko: «Na!»
2 Ne ka flɛri kɛ, ne ka so gbɛman dɔ ye. Min tun bɛ so kan, kalan tun bɛ o boro;
masafugula dɔ dira a ma. A sesɔrɔbaga le tagara, janko ka taga se sɔrɔ tuun.
3 Sagaden ka kitabu tagamasiyɛn flanan bɔ minkɛ, fɛnŋanaman flanan ko: «Na!»
4 So dɔ wɛrɛ bɔra, o tun ye wulenman ye. Min tun yɛlɛnnin bɛ a kan, se dira o ma, ko
a ye hɛra bɔ dugukolo kan pewu, janko mɔgɔw ye ben ɲɔgɔn kan ka ɲɔgɔn faga; o ka
kɛrɛkɛmurujan dɔ di a ma.
5 Sagaden ka tagamasiyɛn sabanan bɔ minkɛ, ne ka fɛnŋanaman sabanan kan mɛn;
a ko: «Na!» Ne ka flɛri kɛ ka so finman dɔ ye. Min tun siginin bɛ a kan, sumanikɛnɛgɛ
dɔ tun bɛ o boro.
6 Ne ka mankan dɔ mɛn fɛnŋanaman naani cɛ ma i ko kumakan, ko: «alikama* kilo
kelen, o sɔngɔ ye mɔgɔ kelen ta tere kelen baara sara ye, ɲɔ kilo saba ye o da kelen ye.
Nka turu ni duvɛn kɔni, aw kana foyi kɛ o ra.»
7 Sagaden ka tagamasiyɛn naaninan bɔ minkɛ, ne ka fɛnŋanaman naaninan kan mɛn,
a ko: «Na!»
8 Ne ka flɛri kɛ, ka so finman bisigi dɔ ye. Min tun siginin bɛ a kan, o tɔgɔ le ye ko
Saya; lahara tun tugura a kɔ. Dunuŋamɔgɔw tarannin sigiyɔrɔma naani, fanga dira o
ma ko o ye o sigiyɔrɔma kelen faga ni kɛrɛkɛmuru ye, ani kɔngɔ, ani banajugu, ani
kongowaraw.
9 Sagaden ka tagamasiyɛn loorunan bɔ minkɛ, o tun ka minw faga Ala ta Kuma kosɔn,
ani o ta seereya kosɔn, ne ka olugu ninw ye sarakajɛnifɛn* jukɔrɔ.
10 O ɲɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ ko: «An Matigi saninman, ani Cantigi, i bɛna an hakɛ
bɔ an fagabagaw ra dugukolo kan tuma juman le sa?»
11 O ka deregegbɛ dɔ di o bɛɛ kelen kelen ma, k'a fɔ o ye ko o ye muŋu ka wagati
dɔɔnin kɛ tuun, fɔ o baarakɛɲɔgɔnw ni o balema minw ka kan ka faga i n'a fɔ olugu,
olugu ye faga ka o dafa.
12 Ayiwa, Sagaden ka tagamasiyɛn wɔɔrɔnan bɔ minkɛ, ne k'a ye ko
dugukoloyɛrɛyɛrɛba dɔ kɛra. Tere ka dibi don, ka fin i ko fanifin; karo yɔrɔ bɛɛ
wulenna ka kɛ i ko jori.
13 Lolow bɔra sankolo ra ka benben dugukolo kan, k'a kɛ i n'a fɔ fɔɲɔba bɛ torosun
yuguyugu k'a denw gberen bɔn dugu ma cogo min na.
14 Sankolo tununa ka bɔ yi i n'a fɔ o bɛ gbolokitabu minimini cogo min na. Kuruw ni
dugukolo minw bɛ ji cɛ ma, o bɛɛ yuguyugura ka bɔ o nɔ ra.
15 Dunuŋa masaw, ani a fagamaw, ani a kɛrɛmasaw, ani a naforotigiw, ani a fangatigiw,
ani mɔgɔ tɔw bɛɛ, jɔnw ni hɔrɔnw, o bɛɛ dogora kuruwow kɔnɔ, ani faraw cɛ ra.
16 O tun b'a fɔra kuruw ni faraw ye ko: «Aw ye ben an kan ka an dogo masasiginan
sigibaga ni Sagaden ta dimi ɲa.
17 Sabu o ta dimilonba le sera bi; jɔn le bɛna se ka bɔsi?»

7

Tagamasiyɛn kɛra Ala ta mɔgɔw ten kan

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ naani ye, o lɔlɔnin bɛ dugukolo fan naani na. O tun ka dugukolo
fɔɲɔbɔyɔrɔ naani fɔɲɔw mina ka lɔ, janko fɔɲɔ kana fiyɛ dugukolo yɔrɔ si kan, a kana
fiyɛ kɔgɔji kan, ani yiri si kan.
2 Ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ ye tuun, o tun bɛ bɔra terebɔyanfan na. Ala ɲanaman boronɔ
tagamasiyɛn tun bɛ a boro. A tun fɔra mɛlɛkɛ naani minw ye ko o ye kojugu kɛ dugukolo
ni kɔgɔji ra, a pɛrɛnna ni fanga ye k'a fɔ olugu ye ko:
3 «Aw kana kojugu foyi kɛ dugukolo ni kɔgɔji ni yiriw ra, fɔ an ye tagamasiyɛn kɛ an
ta Ala ta jɔnw bɛɛ ten kan.»
4 Tagamasiyɛn kɛra minw kan, ne ka o mɔgɔw jateda mɛn: mɔgɔ waga kɛmɛ ni waga
binaani ni waga naani (144 000); olugu bɔra Izirayɛlimɔgɔw ta gbaw bɛɛ ra:
5 Zuda ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Rubɛn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Gadi ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
6 Asɛri ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Nɛfitali ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Manase ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
7 Simeyɔn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Levi ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Isakari ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
8 Zabulɔn ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Yusufu ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000);
Boniyaminu ta gba ra, mɔgɔ waga tan ni fla (12 000).

Ala ta mɔgɔ kisininw ta jamaba

9 O kɔ, ne ka flɛri kɛ, ka jamaba dɔ ye. Mɔgɔ si tun tɛ se ka o jama jate, o cayakojugu
fɛ. Siyaw bɛɛ ta mɔgɔw tun bɛ o ra, ani gbaw bɛɛ, ani jamanaw bɛɛ, ani kanw bɛɛ. O
tun lɔnin bɛ masasiginan ni Sagaden* ɲa fɛ, deregegbɛw bɛ o ra, tamaro yiriborow bɛ
o boro.
10 O tun bɛ pɛrɛnna ni fanga ye, ko:

«Kisiri ye an ta Ala ta le ye,
ale min siginin bɛ masasiginan kan,
ale ni Sagaden.»

11 Mɛlɛkɛw bɛɛ tun lɔra ka masasiginan ni cɛkɔrɔbaw ni fɛnɲanaman naani lamini.
O ka o kinbiri gban ka o ɲa biri dugu ma masasiginan ɲa fɛ, ka Ala bato,
12 k'a fɔ ko:

«Amina!
Tandori ni nɔɔrɔ,
ani hakiritigiya ni fori ni bonya,
ni sebagaya ni fanga,
o bɛɛ ye an ta Ala ta le ye, tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.
Amina!»

13 Ayiwa, cɛkɔrɔba kelen ka kuma ta, ka ne ɲininka ko: «Deregegbɛw bɛ minw na,
olugu ye jɔntigiw le ye? O bɔra min le?»
14 Ne k'a jaabi ko: «Matigi, ele le ka o lɔn.» A ko: «Minw bɔra tɔɔrɔba ra, olugu lo. O
ka o ta deregew ko k'a gbɛ ni Sagaden jori ye.
15 O kosɔn, o lɔnin bɛ Ala ta masasiginan ɲa fɛ; o bɛ baara kɛ Ala ye Alabatosoba kɔnɔ
su ni tere. Min siginin bɛ masasiginan kan, ale bɛna a ta so lɔ ka o bla o kɔnɔ.
16 Kɔngɔ tɛna o sɔrɔ tuun, jiminlɔgɔ tɛna o sɔrɔ, tere tɛna o jɛni, fundɛnin wɛrɛ fana
tɛna se o ma;
17 sabu Sagaden min bɛ masasiginan cɛmancɛ ra, ale bɛna o gbɛngbɛn ka taga ni o ye
ji da ra, ji min bɛ ɲanamanya di o ma. Ala yɛrɛ le bɛna o ɲaji bɛɛ cɛ ka bɔ o ɲa ra.»

8

Sagaden ka tagamasiyɛn wolonflanan bɔ

1 Sagaden ka tagamasiyɛn wolonflanan bɔ minkɛ, mankan bɛɛ dablara sankolo ra ka
wagati dɔ kɛ.

2 Mɛlɛkɛ wolonfla minw bɛ to ka lɔ Ala ɲa kɔrɔ, ne ka olugu ye; o ka burufiyɛta kelen
kelen di o bɛɛ ma.
3 Mɛlɛkɛ kelen wɛrɛ nana, ka na lɔ sarakajɛnifɛn* ɲa fɛ; wusunandaga dɔ tun bɛ a
boro. O ka wusunan caman di a ma, ko a ye o kɛ saraka ye sarakabɔnan saninlaman
kan, masasiginan ɲa fɛ, ka o fara Ala ta mɔgɔ saninmanw bɛɛ ta daaririw kan.
4 Wusunan sisi yɛlɛnna Ala ɲa kɔrɔ, ka bɔ wusunandaga kɔnɔ mɛlɛkɛ boro, ni Ala ta
mɔgɔ saninmanw ta daaririw ye.
5 O kɔ, mɛlɛkɛ ka wusunan daga ta ka a fa sarakajɛnifɛn tasuma ra, ka o
yɛlɛma dugukolo kan. O kɛra minkɛ, sankurukan dɔw bɔra, ani kumakan dɔw, ani
sanmanamana; dugukolo yɛrɛyɛrɛra.

Mɛlɛkɛ naani ta burufiyɛkanw

6 Buru wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu ka o yɛrɛ labɛn ka o buruw
fiyɛ.
7 Mɛlɛkɛ fɔlɔ k'a ta buru fiyɛ. Jori ɲagamina sanbɛrɛ ni tasuma ra ka bɔn dugukolo
kan. Dugukolo tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen jɛnina, a yiriw ni a binw bɛɛ
jɛnina.
8 Mɛlɛkɛ flanan k'a ta buru fiyɛ. Fɛn belebeleba dɔ bɔra ka na firi kɔgɔji ra, a bɛ i ko
kuru tasumaman. Kɔgɔji tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen kɛra jori ye.
9 Danfɛn ɲanaman minw tun bɛ kɔgɔji ra, o tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma
kelen fagara; jirakurunw tarannin sigiyɔrɔma saba, o sigiyɔrɔma kelen halakira.
10 Mɛlɛkɛ sabanan k'a ta buru fiyɛ. Lolo belebele dɔ bɔra sankolo ra ka ben; a bɛ
manana i ko lɔgɔ tasumaman. Bajiw tarannin sigiyɔrɔma saba, a benna sigiyɔrɔma
kelen kan, ani a bununw.
11 O lolo tɔgɔ ye ko Kunaya. Jiw tarannin sigiyɔrɔma saba, a sigiyɔrɔma kelen
yɛlɛmana ka kɛ ji kunaman ye. Mɔgɔ caman fagara ji kosɔn, sabu a tun kunayara.
12 Mɛlɛkɛ naaninan k'a ta buru fiyɛ. Tere ni karo ni lolow tarannin sigiyɔrɔma saba,
o bɛɛ sigiyɔrɔma kelen ta yeelen cɛnna. Su tarannin wagati saba, karo ka wagati kelen
kɛ, a ma yeelen bɔ. Tere tarannin wagati saba, tere ka wagati kelen kɛ, a ma yeelen bɔ.
13 Ayiwa, o kɔ, ne ka bɔn dɔ tɛmɛtɔ ye sankolo cɛmancɛ ra, a b'a fɔra ni kanba ye ko:
«Bɔnɔ, bɔnɔ, bɔnɔ bɛna dugukolo ta mɔgɔw sɔrɔ, burufiyɛkanw tɔw kosɔn, mɛlɛkɛ tɔ
saba bɛna buru minw fiyɛ.»

9

Mɛlɛkɛ loorunan ta burufiyɛkan

1 Mɛlɛkɛ loorunan ka buru fiyɛ. Ne ka lolo dɔ ye, o tun bɔra sankolo ra ka na ben
dugu ma. Jahanama lakile dira lolo ma.
2 A ka jahanama dinga dayɛlɛ. Sisi dɔ bɔra i ko tasumaba dɔ ta sisi. O sisi ka tere ni
fɔɲɔ bɛɛ fin.
3 Tɔn dɔw bɔra sisi ra ka janjan dugukolo kan. Sebagaya min bɛ dugukolo ta
bundɛninw fɛ, o ɲɔgɔn dira o tɔnw ma.
4 A fɔra o ye ko o kana foyi kɛ bin na; fɛn o fɛn bɛ falen dugu ma, o kana foyi kɛ o ra,
o kana foyi kɛ yiriw si ra. Ala ta tagamasiyɛn tɛ mɔgɔ minw ten kan, ko o ye kojugu kɛ
olugu dɔrɔn le ra.
5 O man kan ka o faga, nka o ka kan ka o tɔɔrɔ fɔ karo looru. O tɔɔrɔ ta dimi tun bɛ i
ko bundɛnin kinda bɛ mɔgɔ dimi cogo min na.
6 O lonw na kɔni, mɔgɔw bɛna saya ɲini, o t'a sɔrɔ. O b'a fɔ ko o b'a fɛ ka sa, nka
saya bɛna bori o ɲa.
7 Ayiwa, o tɔnw tun bɔra sow le fɛ, so minw labɛnna kɛrɛ kama. Fɛn dɔw tun bɛ o
kun na i ko masafugula, a bɔra sanin fɛ; o ɲadaw tun bɛ i ko mɔgɔ ɲada.
8 O kunsigi tun bɛ i ko muso kunsigi, o ɲinw tun bɛ i ko jara ɲinw.
9 O disiw tun bɛ i ko o nɛgɛraman lo. O kamanw mankan tun bɛ i ko so camanba bɛ
sowotorow minw samana, o bɛ borira ka taga kɛrɛkɛyɔrɔ ra.
10 Kukalaw tun bɛ o fɛ i ko bundɛninw ta kukalaw, ani a ta mɔgɔsɔgɔnan. Sebagaya
min dira o ma ko o ye mɔgɔw tɔɔrɔ fɔ karo looru, o sebagaya tun bɛ o kukalaw le ra.
11 Jahanama ta mɛlɛkɛ le tun bɛ o ta masacɛ ye. Heburukan na ale tɔgɔ ye ko Abadɔn;
gɛrɛkikan na, a tɔgɔ ye ko Apoliyɔn. O kɔrɔ ye ko halakirikɛbaga.
12 Ayiwa, bɔnɔ fɔlɔ tɛmɛna. Bɔnɔ fla wɛrɛ bɛ nana nin kɔ fɛ.

Mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ta burufiyɛkan

13 Mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ka buru fiyɛ. Sarakabɔnan saninlaman min bɛ Ala ɲa fɛ, ne ka
kumakan dɔ mɛn ka bɔ o kun naani na.

14 Burufiyɛta tun bɛ mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan min boro, kumakan k’a fɔ o ye ko: «Mɛlɛkɛ
naani minw sirinin bɛ Efirati ba belebele kɔrɔ, olugu foni.»
15 O mɛlɛkɛ naani tun labɛnnin bɛ san min kama, ani a karo, ani a lon, ani a wagati,
o sera; o ka o foni janko adamadenw tarannin sigiyɔrɔma saba, o ye sigiyɔrɔma kelen
faga.
16 Sotigi minw tagara o kɛrɛ ra, o tun ye sotigi miliyɔn kɛmɛ fla; ne ka o sotigiw jateda
mɛn.
17 Ala ka sow yira ne ra o cogo le ra, ani sotigiw; disitanganan minw tun bɛ o disi kan,
o tun wulennin lo i ko tasuma, ka kɛ bulaman ye fana, ani k’a kɛ nɛrɛmuguman ye i ko
kiribi. Sow kunw tun bɛ i ko jaraw kunw; tasuma ni sisi ni kiribi tun bɛ bɔra o da ra.
18 Adamadenw tarannin sigiyɔrɔma saba, sigiyɔrɔma kelen fagara nin kojugu saba le
boro: tasuma, ani sisi, ani kiribi min tun bɛ bɔra sow da ra.
19 Sow ta fanga tun bɛ o daw le ra, ani o kukalaw. O kukalaw tun bɛ i ko saw; kunkolo
dɔw fana tun bɛ o kukalaw ra, sabu o tun bɛ kojugu kɛ ni o le ye.
20 Nka o kojugu saba ma mɔgɔ minw faga, olugu belen ma nimisa, ka o yɛrɛ ta
fɛn lalaganinw batori dabla. O ma jinaw bato dabla, ani jo saninlamanw, ani a
warigbɛramanw, ani a siranɛgɛramanw, ani a kabakururamanw, ani a yiriramanw; k’a
sɔrɔ o fɛnw tɛ yeri kɛ, o tɛ mɛnni kɛ, o tɛ tagama.
21 O ma nimisa ka o ta mɔgɔfaga dabla, ani o ta subagayaw, ani o ta jatɔyaw, ani o ta
sonyariw.

10

Kitabu fitini

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ barakaman dɔ ye, a bɛ jigira ka bɔ sankolo ra, sankaba dɔ ka a
melege, sanmuru b’a kunna, a ɲa bɛ i ko tere, a senw bɛ i ko samasen tasumamanw.
2 Kitabu fitini dɔ dayɛlɛnin tun bɛ a boro. A ka a kininsen lɔ kɔgɔji kan, ka a numansen
lɔ dugukolo kan.
3 A pɛrɛnna kosɛbɛ i ko jara bɛ kasi cogo min na. A pɛrɛnna minkɛ, sankurukan
wolonfla kan bɔra.
4 O sankurukan wolonfla ka o kan bɔ minkɛ, ne tun b’a fɛ ka o ko sɛbɛ; nka ne ka kan
dɔ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ, o ko ne ma ko: «Sankurukan wolonfla ka min fɔ, o gundo
mara i kɔnɔ, i kana o sɛbɛ.»
5 Mɛlɛkɛ min tun ka a sen kelen lɔ kɔgɔji kan, ka kelen lɔ dugukolo kan, ale ka a
kininboro wuri san fɛ ka kari.
6 A ko: «Ala min bɛ yi tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ, min ka sankolo ni a kɔnɔfɛnw dan,
ka dugukolo ni a kɔnɔfɛnw dan, ka kɔgɔji ni a kɔnɔfɛnw dan, ne bɛ kari o Ala ra, ko
wagati sera, makɔnɔni tɛna kɛ tuun.
7 Ni mɛlɛkɛ wolonflanan nana a kan bɔ lon minw na, ni a nana a ta buru fiyɛ, o tuma
Ala tun ka gundoko min latigɛ, a bɛna o kɛ. A tun kɔnna ka o fɔ ciraw ye, minw ye a ta
jɔnw ye.»
8 Ne tun kɔnna ka kan min mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ, o kumana ne fɛ tuun, ko: «Taga
kitabu fitini dayɛlɛnin mina mɛlɛkɛ boro, mɛlɛkɛ min lɔnin bɛ kɔgɔji ni dugukolo kan.»
9 Ne tagara mɛlɛkɛ fɛ, ko a ye kitabu fitini di ne ma. A ko ne ma ko: «A mina k’a kunu.
A bɛna i kɔnɔ bɛɛ kunaya, nka a bɛna timiya i da ra i ko li.»
10 Ayiwa, ne ka kitabu fitini mina mɛlɛkɛ boro k’a kunu. A timiyara ne da ra i ko li,
nka a domuni kɔ, a kunayara fɔ ka ne kɔnɔ dimi.
11 O kɔ, o ko ne ma ko: «I ka kan ka ciraya kɛ tuun ka mɔgɔ caman ta kow fɔ, ani
jamana caman, ani siya caman, ani masacɛ caman.»

11

Ala ta cira fla

1 Ayiwa, o ka bere dɔ di ne ma, a bɛ i ko sumanikɛbere, k’a fɔ ne ye ko: «Wuri ka
Alabatosoba ni sarakajɛnifɛn* suma, ani ka Ala batobagaw jate.
2 Nka, Alabatosoba lukɔnɔyɔrɔ, i ye o to yi, i kana o suma. Sabu o yɔrɔ dira siya
Alalɔnbariw ma; o bɛna Ala ta dugu saninman dɔndɔn fɔ ka taga se karo binaani ni fla.
3 Ne bɛna se di ne ta seere fla ma, o bɛna bɔrɔfaniw don o yɛrɛ ra ka ciraya kɛ ka se
fɔ tere waga kelen ani tere kɛmɛ fla ni tere biwɔɔrɔ (1 260).»
4 Oliviyesun fla ni fitina fla min bɛ dunuŋa tigi Ala ɲa kɔrɔ, o seere fla le bɛ o ye.
5 Ni dɔ ko a bɛ kojugu kɛ o ra, tasuma bɛ bɔ o da ra ka o tigi jɛni. Ni mɔgɔ min ko a
bɛ kojugu kɛ o ra, o tigi ka kan ka faga o cogo le ra.

6 Se bɛ o ye ka sankolo datugu, janko o bɛ Ala ta kuma waajuri kɛ lon minw na, sanji
foyi kana ben o lonw na. Ka ji yɛlɛma k'a kɛ jori ye, o fana se bɛ o ye. Ni wagati o
wagati ka o diya, o bɛ se ka tɔɔrɔ suguya bɛɛ lase mɔgɔw ma dugukolo kan.
7 Ni o nana o ta seereya kɛ ka ban tuma min na, warajugu min bɛ bɔ jahanama kɔnɔ,
ale bɛna o kɛrɛ, ka se o ra, ka o faga.
8 O suw lanin bɛna to kɛnɛgbɛ ra duguba kɔnɔ, o Matigi gbengbenna yiri ra yɔrɔ min
yɛrɛ ra; o dugu tɔgɔ le lara ko Sodɔmu ani Misiran*, ka kaɲa ni a tagamasiyɛn ye.
9 Dunuɲa jamanaw ni a gbaw ni a kanw ni a siyaw bɛɛ mɔgɔ dɔw bɛna o suw flɛ fɔ
tere saba ni tarancɛ. O tɛna sɔn k'a to mɔgɔw ye o suw don.
10 O cira fla fagari kosɔn, dugukolo mɔgɔw bɛna ɲagari fɔ ka o jusu diya, fɔ ka
bonyafɛnw ci ɲɔgɔn ma. O bɛ o kɛ, sabu o cira fla tun ka dugukolo mɔgɔw tɔɔrɔ yɛrɛ
le.
11 Ayiwa, tere saba ni tarancɛ tɛmɛnin kɔ, nin dɔ bɔra Ala ra ka na don o ra ka o
ɲanamanya. O wurira ka lɔ. Mɔgɔ minw tun bɛ o yera, siranyaba ka olugu mina kosɛbɛ.
12 O cira fla ka kumakanba dɔ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ ko: «Aw ye yɛlɛn ka na yan.»
O yɛlɛnna sankabaw cɛ ma ka taga sankolo kɔnɔ; o juguw yɛrɛ ka o tagatɔ ye.
13 O wagati yɛrɛ ra, dugukolo yɛrɛyɛrɛra kosɛbɛ. Dugu tarannin sigiyɔrɔma tan, a
sigiyɔrɔma kelen bonw benbenna. Mɔgɔ waga wolonfla fagara o dugukoloyɛrɛyɛrɛ fɛ.
Tɔw ka o ye minkɛ, olugu ja tigɛra. O ka bonya la Sankolo tigi Ala kan.
14 Bɔnɔ flanan tɛmɛna. A tora dɔɔnin a sabanan bɛ na.

Mɛlɛkɛ wolonflanan ta burufiyɛkan

15 Mɛlɛkɛ wolonflanan k'a ta buru fiyɛ. Kumakan dɔw bɔra sankolo kɔnɔ, k'a fɔ ni
fanga ye, ko:

«Dunuɲa masaya fanga kɛra an Matigi ta ye,
ani a ta mɔgɔ ɲanawolomanin;
a bɛna sigi masaya ra tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

16 O fɔra minkɛ, cɛkɔrɔba mugan ni naani minw siginin bɛ o ta masasiginanw kan Ala
ɲa kɔrɔ, olugu ka o kinbiri gban ka o ɲa biri dugu ma ka Ala bato.
17 O ko:

«An Matigi Ala, Sebɛɛtigi, ele min bɛ yi, ani i tun bɛ yi kakɔrɔ,
an bɛ baraka la i ye,
sabu i ka i ta sebagayaba ta,
ka sigi i ta masaya ra.
18 Siya wɛrɛw jusu tun bɔra,
nka i ta dimi sera o ma.
Suw ta kiti wagati sera.
I ta cira minw ka i ta baara kɛ,
olugu sarawagati fana sera,
ani i ta mɔgɔ saninmanw,
ani minw bɛ siran i ɲa,
mɔgɔba fara mɔgɔ fitini kan.
Minw bɛ dunuɲamɔgɔw halakira,
olugu halakituma fana sera.»

19 Ayiwa, o ka o fɔ minkɛ, Alabatosoba dayɛlɛra sankolo kɔnɔ. Ala ta jɛnɲɔgɔnya kɛsu,
yirara Alabatoso kɔnɔ. Sanmanamana dɔw bɔra, ani kumakan dɔw, ani sankurukan;
dugukolo yɛrɛyɛrɛra, sanbɛrɛ jigira.

12

Muso ni sa belebele

1 O kɔ, tagamasiyɛnba dɔ bɔra sankolo ra: ne ka muso dɔ ye, tere melegenin bɛ a ma
i ko deregeba, karo bɛ a sen kɔrɔ, lolo tan ni fla kɛra masafugula ye, o bɛ a kun na.
2 A lasiritɔ tun lo. A tun bɛ kulera, sabu a tun bɛ tin na, tin dimi tun bɛ a kan.
3 Tagamasiyɛn dɔ wɛrɛ bɔra sankolo ra: o tun ye sa belebele wulenman dɔ ye, kunkolo
wolonfla, ani gban tan b'a fɛ; masafugula wolonfla bɛ a kunw na.

* **11:8 11.8** Sodɔmu ni Misiran: Sodɔmu dugu kɛra kojugu tagamasiyɛn ye, Misiran jamana kɛra jɔnya tagamasiyɛn ye.

4 Sankolo lolow tarannin sigiyɔrɔma saba, a kukala tun bɛ o sigiyɔrɔma kelen samana
ka bɔ, ka o bɔn dugukolo kan. A tagara lɔ muso tintɔ ɲa fɛ, janko ni muso ka jigi, a ye
den domu.
5 Muso nana dencɛ woro. Nka den tara ka taga Ala fɛ a ta masasiginan yɔrɔ ra. O den
le bɛna a fanga sigi siyaw bɛɛ kunna i ko nɛgɛ.
6 Muso yɛrɛ borira ka taga kongokolon kɔnɔ. Ala tun ka yɔrɔ dɔ labɛn a ye yi, janko a
ye taga to yi, o ye a baro fɔ tere waga kelen, ani tere kɛmɛ fla, ani tere biwɔɔrɔ (1 260).
7 O kɔ, kɛrɛ dɔ wurira sankolo kɔnɔ. Mɛlɛkɛ kuntigi Mikayilu ni a ta mɛlɛkɛw, olugu
ka sa belebele kɛrɛ. Sa belebele ni a ta mɛlɛkɛw fana ka kɛrɛ kɛ.
8 Nka o baraka ma se; o ma se ka to sankolo kɔnɔ tuun.
9 O ka sa belebele mina k'a firi dugu ma; ale le tun kɛra sa ye fɔlɔfɔlɔ; a bɛ wele fana
ko jinaw kuntigi, ani Setana. Ale le bɛ dunuŋamɔgɔw lafiri. O k'a firi dugu ma, ka a ni
a ta mɛlɛkɛw bɛɛ firi ɲɔgɔn fɛ.
10 Ne ka kumakan dɔ mɛn sankolo kɔnɔ, a b'a fɔra ni fanga ye ko:

«Sisan kisiri wagati sera.
An ta Ala ta sebagaya ni a ta masaya wagati sera,
ani a ta mɔgɔ ɲanawolomanin ta fangatigiya wagati.
Sabu an balemaw jarakibaga minana k'a firi dugu ma;
ale le tun bɛ to ka o jaraki Ala ɲa kɔrɔ su ni tere.
11 Nka an balemaw sera a ra Sagaden* jori baraka ra,
ani o ta seereyakuma baraka ra.
O ma o nin kanu k'a fɔ ko o bɛ siran saya ɲa.
12 O kosɔn sankolo, ani sankolokɔnɔfɛnw, aw ye ɲagari!
Nka dugukolo ni kɔgɔji, bɔnɔ bɛna aw sɔrɔ!
Sabu Setana jigira aw kan, a dimininba;
a k'a lɔn ko a ta wagati tɔ man jan tuun.»

13 Sa belebele k'a ye ko ale minana k'a firi dugu ma minkɛ, a tugura muso kɔ, muso
min tun ka dencɛ woro.
14 O yɔrɔnin bɛɛ, bɔn belebele dɔ ta kaman fla dira muso ma, janko a ye wuri ka taga
kongokolon kɔnɔ, ka taga to a ta yɔrɔ ra, o ye a baro o yɔrɔ ra yi ka wagati kelen kɛ, ani
wagati dɔw, ani wagati tarancɛ, janko sa ɲa kana se ka la a kan.
15 A kɛra ten minkɛ, sa ka ji bɔ a da ra k'a seri muso kɔ fɛ, ka a kɛ i ko baji, janko o ji
ye muso ta.
16 Nka dugukolo ka muso bɔsi. Sa belebele tun ka baji min bɔ a da ra, dugukolo
dayɛlɛra ka o ji bɛɛ min pewu.
17 O kɛra minkɛ, sa belebele dimina muso kɔrɔ. A tagara muso ta duruja kɛrɛ, o kɔrɔ
ye minw bɛ Ala ta cifɔninw sira tagamana, ka tugu Yesu ta can kɔ.
18 O ra, sa belebele tagara lɔ kɔgɔji kɛnkɛn kan.

13

Wara min bɔra ji ra

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka wara dɔ bɔtɔ ye kɔgɔji ra. Gban tan b'a fɛ, ani kunkolo wolonfla.
Masafugula tan bɛ o gbanw kan; Alatɔgɔcɛnkumaw sɛbɛnin bɛ a kunkolow bɛɛ kan.
2 Ne ka o wara min ye, o tun bɛ i ko waraninkala. Baraka tun bɛ a senw na, a da
bɛ i ko jara da. Sa belebele ka a ta sebagaya di a ma, ka a ta masasiginan di a ma, ka
fangaba di a ma.
3 Ayiwa, ne ka wara kunkolo kelen ye, a mandiminin tun bɛ, k'a kɛ i ko a bɛna sa.
Nka o jorijugu kɛnɛyara. Dunuŋamɔgɔw bɛɛ tugura wara kɔ, o bɛɛ kabakoyanin ka kɛ
a bonya ye.
4 O ka sa belebele bato, sabu ale le tun ka fanga di wara ma. O ka wara fana bato; o
ko: «Jɔn le bɛ i ko wara? Jɔn le bɛ se ka a kɛrɛ?»
5 O tuma, da dɔ dira wara ma, a ka kɛ wasoyakumaw fɔ ye, ka Alatɔgɔcɛnkumaw fɔ;
se dira a ma ko a ye o kɛ fɔ ka taga se karo binaani ni fla ma.
6 A ka a da yɛlɛ sa, ka kɛ kumajuguw fɔ ye Ala ma, ka kumajuguw fɔ Ala tɔgɔ kama,
ani Ala ta yɔrɔ saninman kama; minw siginin bɛ sankolo kɔnɔ, a ka kumajuguw fɔ olugu
fana ma.
7 Se dira wara ma fana ko a ye Ala ta mɔgɔ saninmanw kɛrɛ fɔ ka se sɔrɔ o kan. Fanga
dira a ma ko a ye sigi dunuŋa gbaw bɛɛ kunna, ani jamanaw bɛɛ, ani kanw bɛɛ, ani
siyaw bɛɛ.

8 Dugukolo mɔgɔw bɛɛ bɛna wara bato, o mɔgɔ minw tɔgɔ ma sɛbɛ kabini dunuɲa
jusigiwagati ra Sagaden faganin ta ɲanamanya kitabu kɔnɔ.
9 Ni mɔgɔ min b'a fɛ ka faamuri kɛ, o ye jija ka nin lamɛn.
10 Mɔgɔ min ka kan ka mina ka taga jɔnya ra,
o tigi bɛna taga jɔnya ra.
Min ka kan ka faga ni kɛrɛkɛmuru ye,
o bɛna faga ni kɛrɛkɛmuru ye.
Ayiwa, o le kosɔn Ala ta mɔgɔ saninmanw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu, ka to lanaya ra.

Wara min bɔra dugukolo ra

11 O kɔ, ne ka wara dɔ wɛrɛ bɔtɔ ye dugukolo ra; gban fla b'a fɛ i ko sagaden ta gbanw,
a bɛ kumana i ko sa belebele dɔ.
12 A tun bɛ a ta kow bɛɛ kɛra wara fɔlɔ ɲa na, ni wara fɔlɔ ta fanga bɛɛ ye. A ka
dunuɲamɔgɔw jagboya ka wara fɔlɔ bato; ale ta mandimida le tun bɛ ɲini ka a faga,
nka a kɛnɛyara.
13 A tun bɛ tagamasiyɛnbaw kɛra mɔgɔw ɲa na, fɔ ka tasuma lajigi ka bɔ sankolo ra.
14 Se dira a ma ko a ye tagamasiyɛn minw kɛ wara fɔlɔ ɲa na, a ka dugukolo mɔgɔw
lafiri ni o ye, k'a fɔ o ye ko o ye ja dɔ lalaga ka o kɛ wara fɔlɔ bisigiya ye; o wara le tun
mandimina kɛrɛkɛmuru fɛ, nka a ma faga.
15 O kɔ, mɔgɔw ka wara fɔlɔ bisigiya min lalaga, se dira wara flanan ma ko a ye nin
don o ja ra, janko o ja ye kuma, ani janko ni mɔgɔ o mɔgɔ ma o ja bato, ja ye kɛ sababu
ye ka o tigi faga.
16 Wara flanan ka mɔgɔ bɛɛ jagboya, mɔgɔ fitini o, mɔgɔba o, waritigi o, fagantan o,
jɔn o, hɔrɔn o, a ko bɛɛ ye tagamasiyɛn dɔ kɛ a kininboro kan, walama a ten kan.
17 Mɔgɔ si tun tɛ se ka fiyeereri kɛ walama ka sanni kɛ, ni o tagamasiyɛn tɛ i kan; o
tun ye wara fɔlɔ tɔgɔ le ye, walama jateda min bɛnnin bɛ a tɔgɔ ma.
18 Nin ye hakiritigiya ko le ye. Ni hakiri bɛ mɔgɔ min fɛ, o tigi bɛ se ka wara tɔgɔ
jateda kɔrɔ lɔn. A jateda kɔrɔ bɛnnin bɛ mɔgɔ tɔgɔ le ma. A jateda ye kɛmɛ wɔɔrɔ ni
biwɔɔrɔ ni wɔɔrɔ.

14

Mɔgɔ kisininw ta dɔnkiri

1 Ayiwa, ne ka Sagaden* lɔnin ye Siyɔn kuru kan. Mɔgɔ waga kɛmɛ ni waga binaani
ni naani (144 000) tun bɛ ni a ye. Ale tɔgɔ ni Fa Ala tɔgɔ tun bɛ o mɔgɔw ten kan.
2 Ne ka mankan dɔ mɛn ka bɔ sankolo ra, a bɛ i ko jiba woyokan, i ko sankurukanba;
o mankan tun bɛ i ko gɔnifɔbaga dɔw ta gɔnifɔkan.
3 O tun bɛ dɔnkirikura dɔ le lara masasiginan ɲa fɛ, ani fɛnɲanaman naani, ani
cɛkɔrɔbaw ɲa fɛ. Mɔgɔ si tun tɛ se ka o dɔnkiri degi, ni o mɔgɔ waga kɛmɛ ni waga
binaani ni naani (144 000) tɛ, Ala tun ka olugu minw kunmabɔ dugukolo mɔgɔw cɛ ra.
4 Olugu le ma o yɛrɛ lanɔgɔ ni musow ye, sabu o saninyanin tora. Ni Sagaden bɛ taga
yɔrɔ o yɔrɔ, o bɛ tugu a kɔ. Ala ka o kunmabɔ mɔgɔw cɛ ra, ka o kɛ mɔgɔ fɔlɔw ye, ka
o kɛ Ala ni Sagaden ta ye.
5 Faninya si ma bɔ o da ra ka ye fiyewu; Jarakiyɔrɔ si le tɛ o ra.

Mɛlɛkɛ saba kumakan

6 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ ye, a bɛ tɛmɛna sankolo cɛmancɛ ra; Kibaro Diman*
banbari dɔ tun b'a fɛ, a bɛ o lasera dugukolo mɔgɔw ma, ani siyaw bɛɛ ma, ani gbaw
bɛɛ ma, ani kan suguya bɛɛ ma, ani jamanaw bɛɛ ma.
7 Ayiwa, a tun b'a fɔra ni fanga ye ko: «Aw ye siran Ala ɲa ka a bonya, sabu a ta kiti
wagati sera. Aw ye Ala bato; ale le ka sankolo ni dugukolo ni kɔgɔji ni bununw dan.»
8 Ayiwa, mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ gbanna mɛlɛkɛ fɔlɔ kɔ. Ale tun b'a fɔra ko: «A benna, a
benna! Babilɔni* duguba benna; ale min ka a ta jatɔyajugu duvɛn di siyaw bɛɛ ma,
olugu ka o min fɔ ka ɲanamini.»
9 Mɛlɛkɛ sabanan gbanna olugu kɔ; ale ka to k'a fɔ ni fanga ye ko: «Ni mɔgɔ min ka
wara ni a ja bato, ani ka a tagamasiyɛn kɛ a ten kan, walama a boro kan,
10 Ala dimininba le fana bɛna a ta duvɛn yɛlɛma a ta minan kɔnɔ k'a di o tigi ma ko a
y'a min; ji foyi tɛna ɲagami o duvɛn na. O tigi bɛna tɔɔrɔ tasuma ni kiribi cɛ ma, mɛlɛkɛ
saninmanw bɛɛ ɲa na, ani Sagaden* ɲa na.
11 O bɛ tɔɔrɔ tasuma min na, o sisi bɛna wuri wagati bɛɛ ani tuma bɛɛ. Minw kɔni ka
wara ni a ja bato, ani mɔgɔ o mɔgɔ k'a tagamasiyɛn kɛ o yɛrɛ ra, su fara tere kan olugu
tɛna ɲasuma sɔrɔ.»
12 O le kosɔn Ala ta mɔgɔ saninmanw ka kan ka tɔɔrɔ muɲu, minw bɛ Ala ta cifɔninw
sira tagama, ani ka to Yesu ta lanaya sira kan.

13 O kɔ, ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ sankolo ra; a ko: «A sɛbɛ ko: ‹Mɔgɔ minw bɛ
sa ka o to Matigi ta jɛŋŋɔgɔnya ra, k′a damina bi ra, olugu ta ɲana.› »
Nin Saninman* ko: «O ye can ye. O bɛ bɔ sɛgɛ ra ka nɛnɛkiri, sabu o ta koɲumanw
baraji bɛ o kɔ.»

Ala ta dimi

14 Ne ka flɛri kɛ, ka sankaba gbɛman dɔ ye; min tun siginin bɛ o sankaba kan, o tun
bɛ i ko adamaden. Masafugula saninlaman dɔ tun bɛ a kun na. Wɔrɔsɔ dadiman dɔ b′a
boro.
15 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra Alabatosoba kɔnɔ; min tun siginin bɛ sankaba kan, a pɛrɛnna
ni fanga ye k′a fɔ o ye ko: «I ta wɔrɔsɔ ta ka siman tigɛ, sabu simantigɛwagati sera;
dugukolo ta siman sera.»
16 Min tun siginin bɛ sankaba kan, ale ka a ta wɔrɔsɔ firi dugukolo kan minkɛ,
dugukolo siman tigɛra.
17 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra Alabatosoba kɔnɔ sankolo kɔnɔ. Wɔrɔsɔ dadiman dɔ tun bɛ
ale fana boro.
18 Mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ bɔra sarakajɛnifɛn* kɔnɔ; tasuma sebagaya tun bɛ o mɛlɛkɛ boro.
Wɔrɔsɔ dadiman tun bɛ mɛlɛkɛ min boro, a kumana ni fanga ye, k′a fɔ o mɛlɛkɛ ye ko:
«I ta wɔrɔsɔ dadiman ta ka dunuɲa rɛzɛnmɔw tigɛ, sabu dugukolo rɛzɛnw mɔna.»
19 Mɛlɛkɛ ka wɔrɔsɔ firi dugukolo kan, ka dugukolo rɛzɛnmɔw tigɛ k′a bla dingaba dɔ
kɔnɔ, k′a forogi; o ye Ala ta dimi le ye.
20 O ka rɛzɛnmɔ forogi dingaba kɔnɔ dugu kɔ fɛ. A forogitɔ, jori le bɔra dingaba kɔnɔ;
ni i ka so lɔ o jori cɛ ma, a dunya tun bɛ se fɔ karafe ma, a da ra. Jori woyora ka taga se
fɔ sumanikɛjuru ɲa waga kelen ni kɛmɛ wɔɔrɔ* (1 600).

15

Tɔɔrɔ labanw

1 Ayiwa, ne ka tagamasiyɛn dɔ ye sankolo ra, min ka bon, ani a bɛ mɔgɔ kabakoya
fana: tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla boro. O tun ye tɔɔrɔ labanw ye; Ala ta
dimi bɛna laban ni o le ye.
2 O kɔ, ne ka yɔrɔ dɔ ye, a bɛ i ko baji, a bɛ manamana i ko dugalen, tasuma fana
ɲagaminin b′a ra. Mɔgɔ minw sera wara ra, ni o ma sɔn ka a ja bato, ani ka a tɔgɔ jate
tagamasiyɛn sɛbɛ o yɛrɛ kan, ne ka olugu lɔnin ye o dugalen baji kan; Ala ta gɔniw bɛ
o boro.
3 O tun bɛ Ala ta jɔncɛ cira Musa ni Sagaden* ta dɔnkiri lara, ko:

«Matigi Ala Sebɛɛtigi,
i ta kokɛninw ka bon, o bɛ mɔgɔ kabakoya.
I ta siraw bɛɛ terennin lo, a bɛɛ ye can ye,
siyaw ta Masa.
4 E, Matigi, jɔn le bɛna a fɔ ko a tɛ siran i ɲa,
ka ban ka i tɔgɔ bonya?
Ele kelen le saninman lo.
Siyaw bɛɛ bɛna o kinbiri gban i kɔrɔ,
sabu bɛɛ k′a ye ko i ta kɛwalew terennin lo.»

5 O kɔ, ne k′a ye ko Alabatoso min ye jɛŋŋɔgɔnya yɔrɔ saninman ye, o dayɛlɛra.
6 Tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu bɔra Alabatoso kɔnɔ.
Deregegbɛ pepepe dɔw tun bɛ o ra, o bɛ manamana; cɛsirinan saninlaman ka o disiw
lamini.
7 Fɛnŋanaman naani kelen ka minan saninlaman wolonfla di mɛlɛkɛ wolonfla ma. O
minanw bɛɛ fanin bɛ Ala ta dimi na, Ala min ɲanaman lo wagati bɛɛ, ani tuma bɛɛ.
8 O wagati ra, sisi ka Alabatoso fa, Ala ta nɔɔrɔ ni a ta sebagaya kosɔn. Mɔgɔ si tun tɛ
se ka don Alabatoso kɔnɔ, fɔ mɛlɛkɛ wolonfla ta tɔɔrɔ ko wolonfla ye kɛ ka dafa.

16

Tɔɔrɔfɛn wolonfla

1 O kɔ, ne ka kumakanba dɔ mɛn ka bɔ Alabatoso kɔnɔ, a b′a fɔra mɛlɛkɛ wolonfla ye
ko: «Aw ye taga Ala ta dimi ta minan wolonfla kɔnɔfɛnw bɔn dugukolo kan.»

---

* **14:20 14.20** Sumanikɛjuru ɲa waga kelen ni kɛmɛ wɔɔrɔ, o ye kilo kɛmɛ saba ɲɔgɔn ye.

2 Mɛlɛkɛ fɔlɔ tagara a ta minan kɔnɔfɛn bɔn dugukolo kan. Wara tagamasiyɛn tun
bɛ mɔgɔ o mɔgɔ kan, ani mɔgɔ o mɔgɔ tun bɛ wara ja batora, jorijugu dɔw wurira o
mɔgɔw ra, ka o tɔɔrɔ kosɛbɛ.
3 Mɛlɛkɛ flanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn kɔgɔji ra. Kɔgɔji bɛɛ kɛra jori ye, i ko mɔgɔ
sanin jori. Fɛnŋanaman minw tun bɛ kɔgɔji ra, o bɛɛ sara.
4 Mɛlɛkɛ sabanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn bajiw ra, ani bununw na. O bɛɛ kɛra
jori ye.
5 Ne ka ji ta mɛlɛkɛ kumakan mɛn, ko:

«I terennin lo,
ele min bɛ yi wagati bɛɛ, ele min tun bɛ yi kakɔrɔ,
ele min ye Ala saninman ye;
sabu i ka nin kitiw tigɛ a cogo ra.
6 O ka i ta mɔgɔ saninmanw ni i ta ciraw faga ka o jori woyo;
i fana ka jori kɛ o minji ye, sabu o ka kan ni o le ye.»
7 Ne ka sarakajɛnifɛn* kan mɛn, ko:
«Can lo, Matigi Ala Sebɛɛtigi;
i ta kolatigɛninw bɛ kɛ ka kaŋa ni can ni terenninya le ye.»

8 Mɛlɛkɛ naaninan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn tere kan. Tere fanga bonyara, janko a
ye mɔgɔw jɛni ni a ta tasuma ye;
9 o fundɛninba ka mɔgɔw jɛni. Mɔgɔw ka kumajuguw fɔ Ala ma; o ma nimisa ka
kojugu dabla ka Ala bonya, o tɔɔrɔw sebagaya bɛ ale Ala min boro.
10 Mɛlɛkɛ loorunan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn wara ta masasiginan kan. Yɔrɔ o yɔrɔ
bɛ wara ta masaya kɔnɔ, o bɛɛ kɛra dibi ye; mɔgɔw ka o nɛn kin o tɔɔrɔw dimi kosɔn.
11 Mɔgɔw belen ka kɛ sankolo tigi Ala tɔgɔ cɛn ye, o ta jori dimi ni o ta tɔɔrɔ kosɔn; o
ma nimisa ka o ta kojugu dabla.
12 Ayiwa, mɛlɛkɛ wɔɔrɔnan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn Efirati baji ra; baji jara, janko
masacɛ minw bɛ bɔ terebɔyanfan na ka na, olugu ye tɛmɛsira sɔrɔ.
13 Ne ka ninjugu saba ye, olugu bɔra sa belebele da ra, ani wara da ra, ani cira
faninyafɔbaga da ra; o ninw tun bɛ i ko tɔrisenjanw.
14 O ninw ye jina ninw le ye; olugu le bɛ kabakow kɛ. O bɛ taga dunuŋa bɛɛ lajɛnnin
ta masacɛw bɛɛ fɛ, ka o lajɛn kɛrɛ kama, kɛrɛ min bɛna kɛ Sebɛɛtigi Ala ta lonba ra.
15 Matigi ko: «A flɛ, ne bɛna na i ko son bɛ bara mɔgɔ ra cogo min na. Ni mɔgɔ min
k'a janto a yɛrɛ ra, k'a ta faniw to a yɛrɛ ra, janko a fari lakolon kana bɔ ka tagama,
mɔgɔw ye a lebu ye, o tigi ta ɲana.»
16 Ayiwa, yɔrɔ min bɛ wele heburukan na ko Harimagedɔn, o jinaw ka masacɛw bɛɛ
lajɛn o yɔrɔ le ra.
17 Ayiwa, mɛlɛkɛ wolonflanan ka a ta minan kɔnɔfɛn bɔn fɔŋɔ ra. Kan dɔ bɔra
Alabatoso kɔnɔ, ani masasiginan na, k'a fɔ ni baraka ye, ko: «A kɛra ka ban sa!»
18 Sanmanamanaw, ani kumakan dɔw, ani sankurukanw, ani dugukoloyɛrɛyɛrɛba dɔ
kɛra; kabini mɔgɔw bɛ dunuŋa ra, o dugukoloyɛrɛyɛrɛ ɲɔgɔn ma deri ka kɛ fɔlɔ.
19 Dugu belebele cira k'a kɛ yɔrɔ saba ye. Jamana tɔw ta dugubaw fana benna. Ala
hakiri tora Babilɔni* duguba ra; a ka a ta dimiba ta duvɛn kɛ minan kɔnɔ ka o di a ma,
ko a ye o min.
20 Dugukolo minw bɛ ji cɛ ma, olugu bɛɛ borira; kuruw si ma ye tuun.
21 Sanbɛrɛ belebele dɔw bɔra san fɛ ka benben mɔgɔw kan; a bɛɛ kelen kelen tun bɛ
kilo binaani bɔ. Mɔgɔw ka Ala tɔgɔ cɛn o tɔɔrɔ kosɔn, sabu a tɔɔrɔ tun bonyara o ma
kosɛbɛ.

17

Jatɔmusoba

1 Ayiwa, minan wolonfla tun bɛ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, olugu kelen nana, ka na
a fɔ ne ye ko: «Na yan, ne bɛna jatɔmusoba ta kiti yira i ra, ale min siginin bɛ jibaw cɛ
ra.
2 Dugukolo masacɛw ka jatɔya kɛ ale le fɛ; dugukolo mɔgɔw ka ale ta jatɔya duvɛn le
min fɔ ka ɲanamini.»
3 Ala Nin* donna ne ra, ne k'a ye ko mɛlɛkɛ ka ne ta ka taga ni ne ye kongokolon dɔ
kɔnɔ. Ne ka muso dɔ siginin ye wara wulenman dɔ kan. Alatɔgɔcɛnkumaw sɛbɛra wara
yɔrɔ bɛɛ ra; kunkolo wolonfla ni gban tan tun b'a fɛ.

4 Muso tun masirinin bɛ ni fani ɲumanman wulenman dɔ ye, ani sanin, ani kabakuru
sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw. Minan saninlaman dɔ tun b'a boro, o fara ko haramuninw na,
ani a ta jatɔyafɛn nɔgɔninw na.
5 Tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ a ten kan; gundo lo. A sɛbɛra ko:

«Babilɔni duguba,
dunuɲa jatɔw
ani a kojugukɛbagaw bamuso.»

6 Ne ka muso ye, a ka Ala ta mɔgɔ saninmanw ni Yesu ta seerew jori min fɔ ka
ɲanamini. Ne k'a ye minkɛ, ne kabakoyara kosɛbɛ.
7 Mɛlɛkɛ ko ne ma ko: «Mun kosɔn i bɛ kabakoya o ra? Wara kunkolo wolonfla, gban
tan, ani muso min siginin bɛ wara kan, ne bɛna o gundo fɔ i ye.
8 I ka wara min ye, o wara tun bɛ yi fɔlɔfɔlɔ, nka sisan a tɛ yi tuun. A bɛna yɛlɛn ka bɔ
jahanama kɔnɔ ka taga halaki le. Dugukolo mɔgɔ minw tɔgɔ tun ma sɛbɛ ɲanamanya
kitabu kɔnɔ kabini dunuɲa danwagati ra, ni olugu nana wara ye, o bɛna kabakoya, sabu
a tun bɛ yi fɔlɔfɔlɔ, sisan a tɛ yi tuun, nka a bɛna bɔ tuun kokura.
9 «Ayiwa, nin ye faamuri ni hakiritigiyako le ye. Wara kunkolo wolonfla, o ye kuru
wolonfla le ye; muso siginin bɛ o kuru wolonfla kan.
10 O kunkolo wolonfla ye masacɛ wolonfla ye fana. O masacɛw looru sara, kelen bɛ
fanga ra, tɔ kelen ma sigi fɔlɔ; nka ni a nana sigi, a bɛna wagati dɔɔnin dɔrɔn le kɛ.
11 Wara min tun bɛ yi fɔlɔfɔlɔ, nka sisan a tɛ yi tuun, ale ye masacɛ seeginan ye;
masacɛ wolonfla dɔ lo, a fana bɛna taga halaki.
12 «I ka gban tan min ye, o ye masacɛ tan ye fana; olugu ma masaya sɔrɔ fɔlɔ, nka o
bɛna fanga sɔrɔ ka sigi masaya ra ni wara ye ka wagati dɔɔnin dɔrɔn kɛ.
13 Miiriya kelen le bɛ o fɛ; o bɛna o ta sebagaya ni o ta fanga di wara le ma.
14 O bɛna Sagaden* kɛrɛ, nka Sagaden bɛna se sɔrɔ o kan, sabu ale le ye matigiw
ta Matigi ye, ani masaw ta Masa. A ta mɔgɔ weleninw, minw ye a ta mɔgɔ
ɲanawolomaninw, ani a ta mɔgɔ kankelentigiw ye, olugu fana bɛna se sɔrɔ ni Sagaden
ye.»
15 Mɛlɛkɛ ko ne ma tuun ko: «I ka ji minw ye, jatɔmuso siginin bɛ ji minw cɛ ra, o jiw
ye mɔgɔ dɔw le ye, ani jamakuru dɔw, ani siya dɔw, ani kan dɔw.
16 Ayiwa, i ka gban tan min ye, olugu ni wara yɛrɛ bɛna jatɔmuso kɔninya, ka a ta
fɛnw bɛɛ bɔ a ra, ka a fari lakolon to. O bɛna a faga ka a sogo ɲimi, ka a tɔ jɛni k'a ban
tasuma ra.
17 Sabu Ala yɛrɛ le ka a don o jusu ra ko ale Ala ka ko min latigɛ, o ye bɛn kelen ma
ka o kɛ, ka o ta masaya di wara ma, fɔ ale Ala ka kuma min fɔ, a ye kɛ ten.
18 «I ka muso min ye, o ye duguba le ye, duguba min ka a ta fanga sigi dugukolo
masacɛw bɛɛ kan.»

18

Babilɔni bencogo

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ wɛrɛ jigitɔ ye ka bɔ sankolo ra; fangaba tun bɛ o mɛlɛkɛ fɛ. A
nɔɔrɔ manamanana ka yeelen bɔ dugukolo bɛɛ kan.
2 A pɛrɛnna ni fanga ye, ko:

«A benna, a benna, Babilɔni duguba benna.
A kɛra jinaw ta so ye,
ka kɛ jinajugu suguyaw bɛɛ dogoyɔrɔ ye,
ani kɔnɔjuguw, ani kɔnɔ haramuninw bɛɛ dogoyɔrɔ.
3 Sabu siyaw bɛɛ k'a ta jatɔyajugu duvɛn fariman min,
dunuɲa masacɛw ka jatɔya kɛ ni a ye,
dunuɲa jagokɛbagaw ka o yɛrɛ fɛntigiya a ta fɛnɲumanbaw caya kosɔn.»
4 Ne ka kan dɔ wɛrɛ mɛn ka bɔ sankolo kɔnɔ ko:
«Ne ta mɔgɔw, aw ye bɔ nin dugu kɔnɔ,
janko aw kana na a ta jurumun ɲɔgɔn dɔ kɛ,
a ta tɔɔrɔ dɔ kana na se aw ma;
5 sabu a ta jurumunw cayara fɔ ka se sankolo ma.
Ala hakiri tora a ta kojuguw ra.
6 A ka tɔw sara cogo min na, aw ye a sara ten.
A ka kɛwalejugu minw kɛ, aw ye a sara ni o ɲɔgɔn fla ye.
A ka mɔgɔw lamin minan min na, aw ye o ɲɔgɔn ɲa fla di a ma.

7 A ka a yɛrɛ bonya cogo min na,
ka la a ta fɛnɲumanw cɛ ra ka o diyabɔ,
Ala ye o ɲɔgɔn ɲagban ni o kasi lase a ma;
sabu a k'a fɔ a yɛrɛ kɔnɔ ko:
‹Ne masamusoman le siginin bɛ, ne cɛ ma sa;
sukasiko yɛrɛ tɛna ne sɔrɔ ka ye fiyewu.›
8 O le kosɔn, o tɔɔrɔw bɛɛ bɛna se a ma lon kelen na:
saya ni kasi ni kɔngɔ;
tasuma fana bɛna a jɛni,
sabu Matigi Ala min ka kiti ben a kan, o ta fanga ka bon.»

9 Ni o kɛra, dunuɲa masacɛ minw bɛɛ jɛnna ni a ye jatɔya ra, ka a ta fɛnɲumanw diyabɔ, ni olugu nana a jɛnisisi wuritɔ ye, o tuma o bɛna kasi, ka kule.
10 A ta tɔɔrɔba siranya kosɔn, o bɛna lɔ yɔrɔjan k'a fɔ ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Babilɔni, dugu fangatigi!
Kiti benna ele le kan tan yɔrɔnin kelen na wa?»

11 Dunuɲa jagokɛbagaw fana bɛ kasi, ka kule Babilɔni kosɔn, sabu mɔgɔ si tɛ o ta fiyeerefɛnw sanna tuun:
12 o ta sanin, ani warigbɛ, ani kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw, ani fani nuguninw, ani fani wulenmanw, ani fani fiyɛnmanw, ani fani ɲumanman wulenmanw, ani yiri kasadimanw, ani fɛn minw lalagara ni samaɲin ye, ni yiri sɔngɔgbɛlɛnw ye, ni siranɛgɛ ye, ni nɛgɛ ye, ni kaba sɔngɔgbɛlɛnw ye,
13 ani kasadiyananw, ani latikɔlɔnw, ani turu kasadimanw, ani wusunanw, ani duvɛn, ani turu, ani mugu tɛntɛnnin, ani simankisɛw, ani misiw, ani sagaw, ani sow, ani sowotorow, ani hali adamaden farisogo ni a nin.
14 O bɛna a fɔ Babilɔni* ma ko: «E! Fɛn minw lɔgɔ tun bɛ i ra, sisan o tagara ka bɔ i kɔrɔ. I ta fɛnɲumanw ni i ta naforo cɛnna i boro; i tɛna o sɔrɔ tuun.»
15 Ayiwa, o jagokɛbaga minw tun ka naforo sɔrɔ Babilɔni, olugu bɛna taga lɔ fɔ yɔrɔjan, a ta tɔɔrɔba siranya kosɔn. O bɛna kasi, ka kule,
16 k'a fɔ ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Dugu min tun fara fiyɛrɛbɔw ra, ani fani suguya bɛɛ ra,
ani sanin, ani kabakuru sɔngɔgbɛlɛnw, ani luluw ra!
O naforo bɛɛ le cɛnna yɔrɔnin kelen na tan!»

17 Kurunboribagaw bɛɛ, ani kurunkɔnɔmɔgɔw bɛɛ, ani kurun baarakɛbagaw, ani kurun ta jagokɛbagaw bɛɛ, olugu bɛɛ lɔnin tora yɔrɔjan.
18 O ka dugu jɛnitɔ sisi ye minkɛ, o ko: «E! Dugu juman le tun bɛ Babilɔni duguba bɔ?»
19 O ka buguri cɛ k'a bɔn o yɛrɛ kun na, ka kasi, ka kule, ka pɛrɛn ko:

«E, bɔnɔ! Bɔnɔ! E, an ta duguba!
Kɔgɔji kuruntigiw bɛɛ tun ka wari caman sɔrɔ dugu min ta naforotigiya sababu ra,
o dugu le kɛra yɔrɔ lakolon ye yɔrɔnin kelen na tan wa!»
20 Sankolokɔnɔmɔgɔw, aw ye ɲagari Babilɔni benko ra!
Ala ta mɔgɔ saninmanw, ani a ta ciradenw*,
ani a ta ciraw, aw fana ye ɲagari!
Sabu Ala ka kiti ben Babilɔni kan, ka aw hakɛ bɔ a ra.

21 Ayiwa, o wagati ra, mɛlɛkɛ barakaman dɔ ka kabakuru belebele dɔ ta, min tun bɛ i ko wugu belebeleba; a ka o firi kɔgɔji ra, k'a fɔ ko:

«Babilɔni duguba bɛna firi ni fanga ye tan le;
mɔgɔ tɛna a ye tuun.
22 E, Babilɔni, gɔnifɔkan tɛna mɛn i fɛ tuun;
dɔnkirilakan tɛna mɛn,
filenfiyɛkan tɛna mɛn,
burufiyɛkan tɛna mɛn.

Bororabaarakɛbaga si tɛna ye tuun,
simansikan tɛna mɛn tuun.
23 Lanpanmana tɛna ye,
furucɛ ni furumuso kan tɛna mɛn;
sabu aw Babilɔnikaw, aw ta jagokɛbagaw
le tun ye dunuŋa mɔgɔbaw ye;
aw ka dunuŋa siyaw bɛɛ kun yɛlɛma ni aw ta subagaya ye.
24 Ciraw, ani Ala ta mɔgɔ saninmanw fagajori,
ani mɔgɔ minw bɛɛ fagara dugukolo kan,
o bɛɛ fagajori tagara ye aw fɛ yi.»

19

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka kan barakaman dɔ mɛn sankolo kɔnɔ, i ko jamaba dɔ mankan, o tun b'a fɔra ko:

«Aleluya*! An ye Ala tando!
Kisiri ni bonya ni sebagaya ye an ta Ala ta le ye;
2 sabu a bɛ kiti tigɛ ni can ni terenninya ye.
A ka kiti ben jatɔmusoba kan,
ale min tun bɛ dunuŋa bɛɛ lanɔgɔra ni a ta jatɔya ye.
A ka Ala ta jɔn minw faga, Ala ka o hakɛ bɔ a ra,
ka a ta jɔnw dimibɔ.»
3 O k'a fɔ tuun, ko:
«Aleluya! An ye Ala tando!
Babilɔni jɛnisisi kɔni bɛna wuri tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.»

4 Cɛkɔrɔba mugan ni naani ni fɛnŋanaman naani, olugu ka o kinbiri gban ka Ala bato, Ala min siginin bɛ masasiginan kan. O ko:

«Amina! Aleluya!
An ye Ala tando!»

Sagaden ta kɔŋɔdomuniba

5 Kumakan dɔ bɔra masasiginan na, ko:

«Ala ta jɔnw bɛɛ,
aw minw bɛ siran Ala ɲa,
mɔgɔ fitini fara mɔgɔba kan,
aw ye Ala tando!»

6 Ne ka kan dɔ mɛn tuun, i ko jamaba dɔ mankan, i ko jiba mankan, i ko sankurukanbaw; o tun b'a fɔra ko:

«Aleluya! An ye Ala tando!
Sabu an Matigi Ala Sebɛɛtigi sigira a ta masaya ra.
7 An ye ɲagari ka an jusu diya, ka a bonya,
sabu Sagaden* ta kɔŋɔya sera,
a ta kɔŋɔmuso ka a yɛrɛ labɛn.
8 Fanigbɛ pepe ɲumanman dɔ dira a ma ko a ye o don.»

O fani ɲumanman ye Ala ta mɔgɔ saninmanw ta kɛwaleɲumanw le ye.
9 Mɛlɛkɛ ko ne ma ko ne y'a sɛbɛ ko: «Minw welera ka taga Sagaden ta kɔŋɔdomuniba ra, olugu ta ɲana.» A ko ne ma ko: «Nin kuma ye Ala ta Kuma yɛrɛ le ye.»
10 Ne ka ne kinbiri gban mɛlɛkɛ kɔrɔ ko ne bɛ a bato. A ko: «I kana o kɛ dɛ! Ne ye baaraden le ye fana, i n'a fɔ ele, ani i balema tɔ minw tugura Yesu ta can kɔ. I kana ne bato; Ala le bato.»
Yesu ta seereya, ciraw ta kuma bɔra o le ra.

Sogbɛtigi

11 O kɔ, ne ka sankolo dayɛlɛnin ye. So gbɛman dɔ bɔra. Min yɛlɛnin bɛ a kan, o tɔgɔ ye ko Kankelentigi, ani Cantigi. A bɛ kiti tigɛ, ka mɔgɔjuguw kɛrɛ ka kaŋa ni terenninya ye.

12 A ɲadenw bɛ i ko tasumamana, masafugula caman bɛ a kun na; tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ
a kan, mɔgɔ si tɛ o lɔn ni ale yɛrɛ tɛ.
13 Derege min tun bɛ a kan na, o tun sura jori ra. A tɔgɔ ye ko «Ala ta Kuma.»
14 Sankolo kɛrɛkɛjamaw tun tugura a kɔ, o bɛ so gbɛmanw kan, fani gbɛman pepe
ɲumanman bɛ o bɛɛ ra.
15 Kɛrɛkɛmuru nunbɔnin dɔ tun bɛ bɔra a da ra; a bɛna siyaw faga ni o le ye. A bɛna
siyaw mara ni nɛgɛbere le ye; ale yɛrɛ bɛna rɛzɛnmɔ forogi dinga kɔnɔ ka Ala Sebɛɛtigi
ta dimiba ta duvɛn bɔ.
16 Tɔgɔ dɔ tun sɛbɛnin bɛ a ta derege kan, ani a woto kan, ko:

«Masaw bɛɛ ta Masa,
matigiw bɛɛ ta Matigi.»

17 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ lɔnin ye tere kɔnɔ. A pɛrɛnna ni fanga ye; kɔnɔ minw bɛɛ
tun bɛ san fɛ, a k'a fɔ olugu ye ko: «Aw ye na lajɛn ka Ala ta domuniba makɔnɔ,
18 janko ka masacɛw sogo domu, ani kɛrɛmasaw sogo, ani fangatigiw sogo, ani sow
sogo, ani sotigiw sogo, ani mɔgɔ suguya bɛɛ sogo: jɔnw ni hɔrɔnw, mɔgɔbaw ni fitiniw.»
19 Ayiwa, ne ka wara fɔlɔ ye; dunuɲa masacɛw, ani o ta kɛrɛkɛjamaw lajɛnnin bɛ ni a
ye kɛrɛ kama. Wara ni a ta kɛrɛkɛjama ko o bɛ sogbɛtigi ni a ta kɛrɛkɛjama kɛrɛ.
20 Nka o kɔnna ka wara yɛrɛ mina fɔlɔ; cira faninyafɔbaga min tun bɛ kabakow kɛra
wara ɲa na, ale fana minana ni a ye. Mɔgɔ minw tun sɔnna ko wara tagamasiyɛn ye kɛ
o kan, ani minw tun ka wara ja bato, ale le tun ka olugu lafiri. O fla bɛɛ minana ka o
ɲanaman firi dingaba tasumaman ni kiribi cɛ ra.
21 Kɛrɛkɛmuru min tun bɛ sogbɛtigi da ra, o ka tɔw faga ni o kɛrɛkɛmuru ye. Kɔnɔw
bɛɛ ka o sogo domu fɔ ka fa a ra.

20

Setana sirira fɔ san waga kelen

1 O kɔ, ne ka mɛlɛkɛ dɔ jigitɔ ye ka bɔ sankolo ra, jahanama lakile b'a boro, ani
nɛgɛjɔrɔkɔ gbiriman dɔ.
2 A ka sa belebele mina, min tun kɛra sa ye fɔlɔfɔlɔ; jinaw kuntigi lo, ani Setana.
Mɛlɛkɛ k'a mina, k'a siri ni nɛgɛjɔrɔkɔ ye fɔ san waga kelen.
3 A k'a firi jahanama kɔnɔ, ka a datugu a da ra, ka tagamasiyɛn dɔ nɔrɔ da kan janko
a kana dunuɲamɔgɔw lafiri tuun, fɔ ka taga san waga kelen dafa. O kɔ, a ka kan ka foni
ka wagati dɔɔnin kɛ tuun.
4 Ne ka masasiginan dɔw ye. Minw sigira o masasiginanw kan, se dira olugu ma ko
o ye kiti tigɛ. Ayiwa, o tun ka minw kun tigɛ Yesu ta seereya ni Ala ta Kuma waajuri
kosɔn, olugu minw tun ma sɔn ka wara bato walama ka wara ja bato, minw tun ma
sɔn tagamasiyɛn ye kɛ o ten kan walama o boro ra, ne ka olugu ninw ye. O kɛra mɔgɔ
ɲanamanw ye tuun, ka sigi kuntigiya ra ni Kirisita* ye fɔ san waga kelen.
5 Ayiwa, nin le ye suw kunuko fɔlɔ ye. Mɔgɔ tɔw suw ma kunu fɔ ka taga san waga
kelen dafa.
6 Mɔgɔ minw ninyɔrɔ kɛra suw kunuko fɔlɔ ra, olugu ta ɲana, olugu saninyara! Saya
flanan tɛ se ka foyi kɛ olugu ra tuun. O bɛna kɛ Ala ni Kirisita ta sarakalasebagaw* ye,
ka sigi kuntigiya ra ni Kirisita ye fɔ san waga kelen.

Setana ni a ta kɛrɛkɛjama halakira

7 Ni san waga kelen nana dafa tuma min na, o bɛna Setana foni ka a labɔ a ta kaso ra.
8 A bɛna bɔ ka taga siyaw lafiri dunuɲa fan naani na. O siyaw tɔgɔ le ye ko Gɔgi, ani
Magɔgi. A bɛna siyaw lajɛn kɛrɛ kama. O ka ca i ko kɔgɔjida kɛnkɛn.
9 O ka dugukolo yɔrɔ bɛɛ fa. O ka Ala ta mɔgɔ saninmanw ta yɔrɔ lamini, ani Ala ta
dugu kanunin ye. Nka tasuma dɔ bɔra sankolo ra ka na o bɛɛ jɛni ka o ban.
10 Setana min tun bɛ mɔgɔw lafirira, o ka ale firi dingaba tasumaman ni kiribi cɛ ra,
wara ni cira faninyafɔbaga bɛ yɔrɔ min na. O bɛna tɔɔrɔ su ni tere, tuma bɛɛ, ani wagati
bɛɛ.

Kiti laban

11 O kɔ, ne ka masasiginan belebele gbɛman dɔ ye; min siginin bɛ a kan, ne ka o fana
ye. Dugukolo ni sankolo borira a ɲa, ka tunu; o ma ye tuun.
12 Ne ka suw ye, mɔgɔbaw ni mɔgɔ fitiniw, o lɔnin bɛ masasiginan ɲa fɛ. O ka kitabu
dɔw dayɛlɛ; o kɔ, o ka kitabu kelen wɛrɛ dayɛlɛ, min ye ɲanamanya kitabu ye. O ka
suw ta kiti tigɛ ka kaɲa ni o ta kɛwalew ye, o ta kɛwale minw sɛbɛra kitabuw kɔnɔ.

13 Su minw tun bɛ kɔgɔji ra, kɔgɔji ka olugu di; su minw tun bɛ Saya boro, ani minw
tun bɛ Lahara, olugu fana ka o suw di. O bɛɛ kelen kelen ta kiti tigɛra ka kaɲa ni o ta
kɛwalew ye.
14 O ka Saya ni Laharaso bɛɛ firi dingaba tasumaman kɔnɔ. O dingaba tasumaman, o
le ye saya flanan ye.
15 Mɔgɔ o mɔgɔ tɔgɔ sɛbɛnin ma sɔrɔ ɲanamanya kitabu kɔnɔ, o ka o firi dingaba
tasumaman kɔnɔ.

21

Zeruzalɛmu dugukura

1 Ayiwa, o kɔ, ne ka sankolokura ni dugukolokura ye. Sankolo fɔlɔ ni dugukolo fɔlɔ
tun tununa. Kɔgɔji fana tun tɛ yi tuun.
2 Ne ka dugu saninman ye, Zeruzalɛmu dugukura, a bɛ jigira ka bɔ sankolo ra Ala fɛ.
A labɛnna i ko kɔɲɔmuso min masirira a cɛ ye.
3 Ne ka kumakan dɔ mɛn ka bɔ masasiginan na; a k'a fɔ ni fanga ye ko: «Ala ta yɔrɔ
saninman ye nin ye, ani a ta mɔgɔw. A bɛna sigi ni o ye; o bɛ kɛ a ta mɔgɔw ye, ale Ala
yɛrɛ le bɛna kɛ ni o ye.
4 A bɛna o ɲajiw bɛɛ cɛ. Saya tɛna kɛ yi tuun, kasi tɛna kɛ yi, kulekan tɛna mɛn, tɔɔrɔ
tɛna kɛ yi fana; sabu fɛnkɔrɔw bɛɛ tununa.»
5 Min tun siginin bɛ masasiginan kan, ale ko: «A flɛ, ne bɛ fɛn bɛɛ kɛ kura ye sisan.»
A ko ne ma ko: «A sɛbɛ! Sabu sigiya tɛ nin kumaw ra, can lo.»
6 A ko ne ma tuun ko: «A kɛra ka ban. Ne le ye Alifa ni Omega ye, damina ni laban. Ni
jiminlɔgɔ bɛ mɔgɔ min na, ne bɛna bununji di o tigi ma gbansan, ji min bɛ ɲanamanya
di mɔgɔ ma.
7 Ni min ka se sɔrɔ, o tigi bɛna nin fɛnw sɔrɔ; ne bɛ kɛ a ta Ala ye, a bɛ kɛ ne den ye.
8 Nka siranbagatɔw, lanabariw, kojugukɛbagaw, mɔgɔfagabagaw, jatɔw, subagaw,
josɔnbagaw, ani faninyafɔbagaw bɛɛ, olugu ninyɔrɔ bɛna kɛ dingaba tasumaman ni
kiribi le ye. O le ye saya flanan ye.»
9 O kɔ, tɔɔrɔfɛn wolonfla tun bɛ minan wolonfla kɔnɔ mɛlɛkɛ wolonfla minw boro, o
mɛlɛkɛw ra kelen gbarara ne ra ka kuma ne fɛ, ko: «Na yan, ne bɛna kɔɲɔmuso yira i
ra; Sagaden* ta kɔɲɔmuso.»
10 Ala Nin* donna ne ra, ne k'a ye ko a ka ne ta ka taga ni ne ye kuruba jamijan dɔ
kunna, ka Ala ta dugu saninman yira ne ra, Zeruzalɛmu dugu; a bɛ jigira ka bɔ sankolo
ra, Ala fɛ.
11 Ala ta nɔɔrɔ tun bɛ a kan. A nɔɔrɔ tun bɛ i ko lulu bisigi dɔ, walama i ko zasipe
lulu, min bɛ manamana i ko dugalen.
12 Kogo belebele jamijan dɔ tun ka dugu lamini. Donda tan ni fla bɛ dugu ra. Mɛlɛkɛ
kelen bɛ o dondaw bɛɛ kelen kelen na. Tɔgɔ dɔ sɛbɛnin bɛ daw kan, o ye Izirayɛlimɔgɔw
ta gba tan ni fla tɔgɔw ye.
13 Da saba bɛ terebɔyanfan na, saba bɛ terebenyanfan na, saba bɛ sahiliyanfan na,
saba bɛ woroduguyanfan na.
14 Kabakuru belebele tan ni fla tun ye dugu kogo jusiginanw ye. Sagaden ta ciraden*
tan ni fla tɔgɔw sɛbɛnin bɛ o jusiginan tan ni fla kan.
15 Mɛlɛkɛ min tun kumana ne fɛ, saninbere dɔ tun bɛ ale boro, janko ka dugu janya
suma, ani a dondaw, ani a kogow.
16 Dugu fan naani bɛɛ tun ka kan; a janya ni a bonya bɛɛ tun ye kelen ye. Mɛlɛkɛ ka
dugu suma ni saninbere ye; a kɛra bere ɲa waga tan ni fla ye*; a janya, ani a bonya, ani
a lɔ bɛɛ tun ye o da kelen ye,
17 A ka kogo fana suma. O kɛra nɔngɔn ɲa kɛmɛ ni binaani ni naani ye; a k'a suma
ka kaɲa ni mɔgɔw ta sumanikɛcogo le ye.
18 Kogo tun lɔra ni zasipe lulu le ye. Dugu bɛɛ tun lɔra ni sanin yɛrɛworo le ye, min
bɛ manamana i ko dugalen.
19 Lulu† bisigi suguya bɛɛ tun donna kogo jusiginan na, ka a cɛɲa. Jusiginan fɔlɔ ye
Zasipe lulu ye; a flanan ye safiri lulu ye, a sabanan ye kaliseduwani lulu ye, a naaninan
ye emerodi lulu ye,
20 a loorunan ye saridonikisi lulu ye, a wɔɔrɔnan ye sariduwani lulu ye, a wolonflanan
ye kirisoliti lulu ye, a seeginan ye berili lulu ye, a kɔnɔntɔnnan ye topazi lulu ye, a tannan

---

* **21:16 21.16** Bere ɲa waga tan ni fla: O da ye tagamasiyɛn le ye; o bɛ se ka kɛ kilo waga fla ni kilo kɛmɛ fla ɲɔgɔnna ye. † **21:19 21.19-20** Lulu suguya caman tɔgɔ fɔra yan, an tɛ minw lɔn. Nka o bɛɛ ye kabakuru dawulamanw ye, minw bɛ Ala ta saninmanya yira.

ye kirisopirasi lulu ye, a tan ni kelennan ye yasɛnti lulu ye, a tan ni flanan ye ametisi
lulu ye.
21 Dugu donda tan ni fla bɛɛ tun ye lulu le ye. A konw bɛɛ kelen kelen ye lulu kuturu
kelen ye. Dugu sirabaw tun ye sanin yɛrɛworo ye, ka a cɛɲa, a bɛ manamana i ko
dugalen.
22 Ne ma Alabatoso ye dugu kɔnɔ. Matigi Ala Sebɛɛtigi yɛrɛ le ye dugu Alabatoso ye,
ale ni Sagaden.
23 Dugu mako tɛ tere yeelen na, walama karo yeelen janko mɔgɔw ye yeri kɛ; Ala yɛrɛ
nɔɔrɔ le ye dugu yeelen ye; Sagaden fana ye dugu yeelen ye.
24 Siyaw bɛɛ bɛna tagama o yeelen le ra. Dunuŋa masacɛw bɛna taga ni o ta bonya ye
Ala fɛ o yɔrɔ le ra.
25 Dugu dondaw tɛna datugu ka ye lon si; tere bɛɛ a dayɛlɛnin bɛ to, sabu su tɛna ko
yi tuun.
26 Siyaw ta fanga ni o ta bonya bɛɛ bɛna taga o yɔrɔ le ra.
27 Fɛn saninyabari si tɛna don yi. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ ko haramuninw kɛ, ani
faninyafɔbagaw, o si tɛ don yi. Minw tɔgɔ sɛbɛra Sagaden ta ɲanamanya kitabu kɔnɔ,
olugu dɔrɔn le bɛna don yi.

22

1 Ayiwa, o kɔ, mɛlɛkɛ ka ɲanamanya baji yira ne ra; a saninyanin bɛ, a bɛ manamana
i ko dugalen. O ji tun bɛ woyora ka bɔ Ala ni Sagaden* ta masasiginan na.
2 Ɲanamanya yiri tun bɛ dugu siraba cɛ ma, ani ba fan fla kan. A bɛ den siŋagako tan
ni fla san kɔnɔ; karo o karo a bɛ den. A flaburuw bɛ mɔgɔw kɛnɛya.
3 Fɛn danganin si tɛna kɛ o yɔrɔ ra. Ala ni Sagaden ta masasiginan bɛna kɛ dugu kɔnɔ.
Ala ta jɔnw bɛna baara kɛ a ye;
4 o yɛrɛ ɲa bɛna Ala ye. A tɔgɔ sɛbɛnin bɛna kɛ o bɛɛ tenw kan.
5 Su tɛna ko yi tuun, o mako tɛna kɛ lanpan na, walama tere yeelen; sabu Matigi Ala
yɛrɛ bɛna kɛ o ta yeelen ye. O bɛna sigi kuntigiya ra tuma bɛɛ, ani wagati bɛɛ.

Yesu nawagati surunyara

6 O bɛɛ kɔ, mɛlɛkɛ ko ne ma ko: «Sigiya tɛ nin kumaw ra; can yɛrɛ lo. An Matigi
Ala min bɛ ciraw ta kumafɔta don o da ra, a ta Nin Saninman* baraka ra, ale le ka a ta
mɛlɛkɛ ci, janko ko minw ka kan ka kɛ sani wagati dɔɔnin, a ye o yira a ta jɔnw na.»
7 Yesu ko: «A flɛ, ni dɔɔnin kɛra ne bɛna na. Mɔgɔ min bɛ nin kitabu ta cirayakumaw
sira tagama, o tigi ta ɲana.»
8 Ayiwa, ne Yuhana yɛrɛ le ka nin kow mɛn, ne ɲa k'a ye. Ne k'a mɛn, k'a ye minkɛ,
mɛlɛkɛ min tun b'a yirara ne ra, ne ka ne kinbiri gban o sen kɔrɔ ko ne b'a bato.
9 A ko ne ma ko: «I kana o kɛ dɛ! Ne fana ye baaraden le ye, i n'a fɔ ele, ani i balema
cira tɔw, ani minw bɛ nin kitabu sira tagamana. Ala le bato!»
10 A ko ne ma ko: «I kana nin kitabu ta cirayakumaw datugu, k'a dogo, sabu wagati
surunyara ka ban.
11 Mɔgɔ min bɛ tagama terenbariya ra, o tigi ye tagama terenbariya ra. Mɔgɔ min bɛ
a yɛrɛ lanɔgɔra, o tigi ye a yɛrɛ lanɔgɔ. Nka mɔgɔ min bɛ terenninya sira kan, o tigi ye
to o kan. Mɔgɔ min saninyanin lo, o tigi belen ye saninya tuun.»
12 «A flɛ, sani wagati dɔɔnin ne bɛna na. Bɛɛ ta sara bɛ ne boro, janko ka bɛɛ sara ka
kaŋa ni a ta kɛwalew ye.
13 Ne le ye Alifa ni Omega ye, fɔlɔ ni laban, a damina ni a dan.»
14 Minw bɛ o ta derege ko k'a gbɛ, olugu ta ɲana. O bɛna dɔ sɔrɔ ɲanamanya ta yiriden
na k'a domu, ka don dugu kɔnɔ dugu dondaw fɛ.
15 Nka, wuruw, ani subagaw, ani jatɔw, ani mɔgɔfagabagaw, ani josɔnbagaw, ani mɔgɔ
o mɔgɔ bɛ faninya fɔ, ani faninyafɔ ka di minw ye, olugu bɛɛ bɛna to kɛnɛ ma.
16 «Ne Yesu le ka ne ta mɛlɛkɛ ci ka na nin kow lase aw ma, lanabagaw ta jɛnkuruw ra.
Dawuda mamaden min tun bɛna bɔ Dawuda ta gba ra, ne le ye o ye; ne le ye sɔgɔmada
lolo manamana tɔ ye.»
17 Ayiwa, Nin Saninman ni kɔŋɔmuso b'a jaabi ko: «Na!» Mɔgɔ min bɛ nin kuma
lamɛn, o tigi y'a fɔ ko: «Na!» Ni jiminlɔgɔ bɛ mɔgɔ min na, o tigi ye na. Ni mɔgɔ min
bɛ ɲanamanya ji fɛ, o tigi ye dɔ cɛ k'a min gbansan.

Kuma laban

18 Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ nin kitabu ta cirayakumaw lamɛn, ne b'a fɔ o tigi ye k'a gbɛlɛya
ko: ni mɔgɔ min ka dɔ fara a kan, tɔɔrɔ minw fɔra nin kitabu kɔnɔ, Ala bɛna o tɔɔrɔ
ɲɔgɔn fara o tigi ta tɔɔrɔw kan.

19 Ni mɔgɔ min fana ka dɔ bɔ nin kitabu ta cirayakumaw ra, ɲanamanya yiri ni dugu
saninman min ko fɔra nin kitabu kɔnɔ, Ala bɛna o tigi ninyɔrɔ bɔ o ra.
20 Min ka nin kow fɔ, ko can lo, ale ko: «Ɔnhɔn, sani wagati dɔɔnin ne bɛna na.»
Amina. Na, an Matigi Yesu!
21 An Matigi Yesu ye nɛɛma aw bɛɛ ye.